Haec tibi pentadecas tetragonon reſpicit illud
Hoſpitium petri ⁊ pauli ter quinqꝫ dierum.
Namqꝫ inſtrumētum vetus hebdoas innuit: octo
Lex noua ſignatur. ter quinqꝫ receptat vtrunqꝫ.

Vetus teſtamentū multiplici lingua nūc primo impreſſum. Et imprimis Pentateuchus Hebraico Greco atqꝫ Chaldaico idiomate. Adiūcta vnicuiqꝫ ſua latina interpretatione.

BIBLIOTHEK DER CANTONAL-LEHR-ANSTALTEN ZU ZÜRICH

Ad ſanctiſſimum ac clemētiſſimum dominum

noſtrum. D. Leonem Decimum diuina prouidentia Pontificem Maximum Reuerendiſſimi in Chriſto patris ac dñi. D. F. Franciſci Simenii de Ciſneros Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli. S. Balbinæ Preſbyteri Cardinalis Hiſpaniæ Archiepiſcopiq; Toletani ac regnorū Caſtellæ Archicācellarii &c. in libros veteris ac noui teſtamēti multiplici lingua impreſſos.

Prologus.

Multa ſunt beatiſſime Pater: quæ ad excudendas impreſſoriis formis originales ſacræ ſcripturæ linguas nos incitarūt. Atq; hæc imprimis. Q cum vniuſcuiuſq; idiomatis ſuæ ſint verborum proprietates: quarum totam vim non poſſit quamtumlibet abſoluta traductio prorſus exprimere: tum id maxime in ea lingua accidit: per quam os domini locutum eſt. Cuius littera q̄uis ex ſe mortua ſit & uelut caro: quæ non prodeſt quicq̄ (Nam ſpiritus eſt qui viuificat) quia tamen Chriſtus verborum figuris velatus intra eius vterum manet incluſus: nō dubium: quin tam admiranda ſit fœcunditate repleta: tam exuberāti myſteriorū copia cumulata: ut cum plena ſemper ſit & redundās: flumina de ventre eius fluāt aquæ viuæ: vnde hi quibus datum eſt reuelata facie gloriā dñi ſpeculari: vt in eādē imaginem trāſformentur: poſſint aſſidue haurire mira diuinitatis eius arcana. Quippe cum nulla dictio nulla litterarum connexio eſſe poſſit: ex qua non emergant & veluti pullulent reconditiſſimi cœleſtis ſapientiæ ſenſus. Ex quibus cum non poſſit eruditiſſimus quiſq; interpres niſi vnicū explicare: neceſſe eſt vt poſt interpretationem maneat adhuc ſcripturā grauidā: variiſq; ac ſublimibus intelligentiis plenā: quæ nequeant aliunde q̄ ex ipſo archetypæ linguæ fonte cognoſci. Accedit: q vbicūq; latinorum codicum varietas eſt: aut deprauatæ lectionis ſuſpitio (id quod librariorū imperitia ſimul & negligentia frequentiſſime accidere videmus) ad primam ſcripturæ originem recurrēdum eſt: ſicut beatus Hieronymus & Auguſtinus ac cæteri eccleſiaſtici tractatores admonent: ita ut librorū Veteris teſtamēti ſynceritas ex Hebraica veritate: Noui autē ex Græcis exemplaribus examinetur. Vt ipſa igitur originalia in promptu haberet quicūq; diuinarū litterarū ſtudioſus: poſſetq; non ſolis riuulis eſſe contētus: ſed ex ipſo fonte ſalientis aquæ in vitam æternā ſitim pectoris extinguere: iuſſimus archetypas ſacræ ſcripturæ linguas cum adiunctis variarū linguarū tranſlationibus impreſſioni mandari Sāctitatis tuæ nomini dedicādas. Atq; imprimis Nouū teſtamentum Græco Latinoq; ſermone excudēdum curauimus ſimul cum Lexico Græcarum omnium dictionum: quæ poſſunt in eo legentibus occurrere: vt his quoq; qui nō integram linguæ cognitionem adepti ſunt pro viribus conſuleremus. Deinde verò anteq̄ Vetus teſtamentum aggrederemur: Dictionarium præmiſimus Hebraicorum Chaldaicorumq; totius veteris inſtrumēti vocabulorum. Vbi non tm̄ multiplex ſignificatio cuiuſq; dictionis exprimitur: ſed (quod ſtudioſis vtiliſſimū fore credimus) locus ſcripturæ in cuiuſq; ſignificati teſtimoniū citatur. Rurſus: cum nō ſolus litteræ occidentis cortex ſed introrſus latitans ſpiritus viuificantis nucleus maxime ſit a ſtudioſo diuinæ ſcripturæ requirendus: atq; huius præcipua pars ex propriorū nominū interpretatione depēdeat: quorū ab æterno præuiſa impoſitio incredibilē opē affert ad propalādos ſpirituales abſtruſoſq; ſenſus & detegēda arcana myſteria: quæ ſub ipſo litteralis textus vmbraculo ſpiritus ſanctus velauit: Idcirco interpretationes propriorū nominum a viris linguarū peritia præcellētibus maxima diligētia juſſimus elucubrari & ſecūdum Alphabeticā ſeriē diſpoſitas Dictionario adiungi. Quibus ſuccedit legendorū Hebræorū characterū inſtructio & eiuſdē idiomatis Grāmatica ex pluribus receptæ fidei Hebræis autoribus collecta & ad latini artificii normā reducta. Quibus omnibus ueluti ꝓ præludio ita peractis: ad excuſſionem diuerſarum veteris teſtamēti linguarum nos conuertimus: adiicientes etiam ſingulis earum ſuam latinam tranſlationē. Qua in re id aperte Beatitudini tuæ teſtari poſſumus Pater ſanctiſſime: maximam laboris noſtri partem in eo præcipue fuiſſe verſatā: vt & virorū in linguarum cognitione eminentiſſimorum opera vteremur: & caſtigatiſſima omni ex parte vetuſtiſſimaq; exēplaria pro archetypis haberemus: quorū quidē tā Hebræorū q̄ Græcorū ac latinorū multiplicē copiā variis ex locis nō ſine ſummo labore cōquiſiuimus. Atq; ex ipſis quidē Græca Sanctitati tuæ debemus: qui ex iſta apoſtolica Bibliotheca antiquiſſimos tum Veteris tum Noui teſtamēti codices perq̄ humane ad nos miſiſti: qui nobis in hoc negocio maximo fuerunt adiumēto. Conſumata itaq; excuſſione Noui teſtamenti Græce Latineq; impreſſi cum ſuo Lexico. Impreſſo etiam Hebraico Chaldaicoq; Dictionario: cui adiūcta eſt Grammatica cum nominum propriorum interpretationibus. Abſolutis præterea annotationibus differentiarum Veteris teſtamenti: quas cum Nicolaus de Lyra nō omnino abſolutas edidiſſet: eas nos per viros linguarum peritiſſimos multis in locis addi fecimus. Tandē diuino auxilio Vetus teſtamentum multiplici lingua excudi fecimus. Quæ omnia nūc ad Sanctitatem tuam mittimus. Nam cui potius vniuerſæ vigiliæ noſtræ dicandæ ſunt: q̄ Apoſtolicæ iſti ſedi: cui omnia debemus? Aut quis libentius ſacros Chriſtianæ religionis libros ſuſcipere & amplecti debet: q̄ ſacer Chriſti vicarius? Accipiat igitur Sanctitas tua læta fronte munuſculum: quod in domini gazophylatium offerimus: vt incipiant diuinarum litterarū ſtudia hactenus intermortua nūc tandē reuiuiſcere. Obſecramus autē Beatitudinē tuam eniχiſſime: vt libros hoſce: qui nunc ſe ſacris iſtis veſtigiis ſupplices aduoluūt; examines: & ad ſeueriſſimi iuditii tui cenſurā reuoces: vt ſi Chriſtianæ reip. vtiles fore videbuntur: editionis beneficium a Sanctitate tua recipiant. Nā eos nos hucuſq; continuimus: ſacrum iſtū Apoſtolici faſtigii oraculum conſulturi. Sed iam hæc ad Beatitudinem tuam ſatis. Nūc ad inſtruendum de operis artificio lectorem conuertimur.

DIGITAL BIBLE SOCIETY
www.DBS.org

Ad lectorem. De his que ad lectionem Veteris teſtamenti diuerſis linguis nunc primum impreſſi: ſunt prænotanda.

VT intelligas ſtudioſe Lector modum & ordinem: quem in hac veteris teſtamenti impreſſione ſeruauimus: ac inde poſſis hoc libro facile vti: nonnullorum te admonitũ prius eſſe oportet. Imprimis igitur id eſt præmittendum: ꝙ cum vetus teſtamentum a ſacris doctoribus trifariam diuidatur: hoc eſt in legem: quam Pentateuchum appellant: & in libros deinde Agiographos: ac demum in eos qui dicuntur Prophetales: in his omnibus nõ eſt idem numerus linguarũ. Sed Pentateuchus quidem triplicem linguam habet: Hebraicam uidelicet Chaldaicam & Græcam: quas imprimendas iuſſimus cum aliis tribus latinis interpretationibus iuxta correſpõdẽtibus: ita vt Hebraicæ veritati reſpõdeat latina beati Hieronymi trãſlatio: Chaldaicæ vero alia latina fere de verbo ad verbũ a viris eius linguæ peritiſſimis elaborata: Græcæ aũt ſeptuaginta interpretũ editioni interlinearis latina traductio. Agiographi deinde libri ſimul & Prophetales duplici lingua excudũtur: hoc eſt Hebræa & Græca cum aliis duabus latinis tranſlationibus illis correſpondentibus. Nã Chaldaica in cæteris libris præterq̃ in Pentateucho corrupta eſt aliquibus in locis: & fabulis meriſq; Thalmudiſtarum nugis conſperſa: indigna prorſus quæ ſacris codicibus inſeratur. Verum quia quibuſdam in locis vbi integra eſt littera & incorrupta: mirũ in modum fauet Chriſtianæ religioni: Idcirco reliquos libros totius Veteris teſtamenti e Chaldaica lingua in latinam verti fecimus: & diligentiſſime cum ſua latina traductione conſcriptos in publica Complutenſis noſtræ Vniuerſitatis Bibliotheca reponi. At vero libri extra canonẽ: quos Eccl[eſia] potius ad ædificationem populi: q̃ ad autoritatem eccleſiaſticorum dogmatum confirmandam recipit: Græcam tñ habent ſcripturam: ſed cum duplici latina interpretatione: altera beati Hieronymi: altera interlineari de verbo ad verbũ: eo modo quo in cæteris. Hæc autem de numero linguarum huius libri oportuit in vniuerſum prælibaſſe. Nunc de modo quo linguas Pentateuchi in libro ipſo diſpoſuimus: breuibus agendũ eſt. Primum itaq; aperto codice duæ ſe tibi chartarũ facies hinc & inde offerent: quarum vnaquæq; tres præcipuas colũnas habet. Ex quibus ea quæ ad marginem exteriorẽ ſita eſt: Hebraicam continet veritatẽ. Quæ vero interiori margini adhæret: Græca eſt ſeptuaginta interpretũ editio: cui ſuperponitur latina interlinearis traductio de verbo ad verbum. Mediam aũt inter has latinã beati Hieronymi tranſlationẽ velut inter Synagogam & Oriẽtalem Eccleſiam poſuimus: tanq̃ duos hinc & inde latrones medium autẽ Ieſum hoc eſt Romanam ſiue latinã Eccleſiam collocãtes. Hæc enim ſola ſupra firmam petram ædificata (reliquis a recta Scripturæ intelligentia quãdoq; deuiãtibus) immobilis ſemper in veritate permanſit. His præterea tribus colũnis duæ aliæ minores columellæ in calce paginæ ſupponuntur. Quarum altera latior Chaldaicam continet ſcripturam: altera anguſtior latinam eius interpretationem. Diſponũtur vero columnæ ipſæ hoc modo: vt ſingulis lineis Hebraicis correſpondeant binæ lineæ latinæ e regione: hoc tamẽ ſemper obſeruato: vt omnes quinq; columnæ tam in principio q̃ in fine cõſentiant: niſi vbi loci anguſtia nõ patitur: quod rariſſime deprehendes. Deinde quia inſtitutum noſtrum eſt: non ſolum his conſulere: qui abſolutã linguarum peritiam ſunt aſſecuti: ſed his etiam opem ferre: qui parum in eis profecerunt: vtriſq; eñi debitores ſumus: neminẽq; eſſe cupimus: quem peregrinorum idiomatum difficultas abſterreat a diuinorum librorum penetralibus adeundis. Idcirco vt Hebraicas dictiones facile poſſit quicunq; diſtinguere: & ſuam latinã interpretationẽ cuiq; aſſignare: inter ſingulas dictiones Hebraicas ſuperponũtur minutæ litterulæ latinæ Alphabetico ordine procedentes: quibus cõſimiles aliæ in latina proxima colũna correſpõdent: vt per ſimilitudinem litterulæ cognoſcatur: quæ dictio latina ad quã Hebraicã ſit referenda. Quãdo vero interpres per circũlocutionem pluribus dictionibus vnicam interpretatur: aut e diuerſo vnica dictione plures amplectitur: tunc vnica litterula toti circũlocutioni vel etiã cõpendio deſeruiet. Ex his præterea litterulis nonnullas reperies: quibus tenue punctũ ſubſcribitur hoc modo ª. Quod quidem punctum deſignat: vel dictionẽ Hebraicam ſubiacentem multiplicem eſſe & æquiuocam: ac proinde reconditum aliquod ſecretæ intelligentiæ myſterium claudere: quod poſſit facile conſulto Dictionario a perſpicacibꝰ mẽtibus inueſtigari: vel denotat ſaltẽ: ipſam eius ſignificationẽ in latina colũna poſitã potius tranſlatitiam eſſe & ſoli ſenſui ſubſeruientẽ: q̃ propriam omnino & litteralẽ. Rurſus quia inuenire primitiua ſiue radices dictionũ Hebraicarũ & Chaldaicarũ a prima origine deuiantium res eſt perq̃ neceſſaria ad reperiẽda in Dictionario vocabula: ſed tantæ difficultatis: vt homines eius linguæ peritiſſimi freq̃ter in ea titubent: ac nõnunquã etiã labantur: artificiũ excogitauimus q̃ vtiliſſimũ: quo poſſit quiſpiã vel primis dũtaxat Hebraicis rudimẽtis imbutus radicẽ cuiuſq; dictionis in prõptu habere: vt iã his adminiculis adiuti: Hebræorũ (vt ait beatꝰ Hieronymus) nauſeam & ructum faſtidiẽtes: præceptores eorum conſulere nõ egeamus. Aduertẽdũ itaq; eſt: ꝙ cũ dictioni Hebraicæ ſiue Chaldaicæ correſpõdet alia in margine (quod dignoſces ex ſimili litterula vtriq; dictioni impoſita) Tũc dictio ipſa ſicut eſt in margine notata: quærenda eſt in vocabulario. Illæ eñi ſunt primæ litteræ ſubſtantiales primitiui. Reliquæ vero dictiones hebraici textus: quibꝰ nulla dictio primitiua reſpondet in margine: ex primis earum tribus aut qñq; etiã ſolis duabꝰ litteris ſunt in dictionario requirẽdæ. Preterq̃ vbi precesſerit aliqua ex his quinq; litteris beth: he: caph: lamed: mem: quocũq; apice ſubiecto dũ modo ſit apice deſup notata hoc modo. בְּ הַ כְּ לְ מִ Tũc eñi talis littera ꝓ articulo ſeu præpoſitionẽ ſumitur: ac ꝓinde cũ nõ ſit littera ſubſtãtialis auferẽda eſt: & ꝓximæ tres vel quãdoq; etiã ſolæ duæ litteræ ſequentes erũt primæ litteræ primitiui: ex quibus dictio ipſa in vocabulario repetietur. Quod eodẽ modo intelligendũ eſt de ו vau littera etiam ſi nunq̃ tali ſigno notetur. Vbicũq; eñi alicui dictiõi præponitur: ſemper ꝓ coniũctione copulatiua vſurpatur: quare tollere eã oportebit. In chaldaico vero hoc eſt etiam obſeruandũ: ꝙ ד daled littera apud Chaldæos nõnunquã pro articulo genitiui accipitur: ac propterea quãdo reperta fuerit cum prædicto apice: tollenda eſt: ſicut de aliis diximus. Rurſus: Si dictio chaldaica (cui nihil in margine reſpõdet) nõ inueniatur in Dictionario: id accidet propterea ꝙ hæ litteræ א ה ו י frequẽter ponũtur ꝓ vocalibꝰ. Tũc igitur dẽptis huiuſmodi litteris reſiduæ erũt litteræ primitiui in dictionario requirẽdæ. Atq; hæc quidẽ ſuccincte dicta ſunt: vt legẽtibus hebraicã litterã ſtatim abſq; arte ſeu cõſideratione vlla pateat dictionis primitiuũ. Qđ ſi curioſus lector nõ ſolo vſu cõtentus artẽ reperiẽdarũ radicũ noſſe deſiderat: legat vltimũ capitulũ noſtræ Hebraicæ Gramaticæ in fine Hebraici dictionarii: qđ tñ vt abſq; librorũ reuolutione facile occurreret: huic inſtructioni duximus ſubiũgendum.

Illud eſt etiã cõſiderãdũ: ꝙ in hebraicis characteribꝰ ſciẽter omiſimꝰ apices illos: quibꝰ nũc vtũtur Hebræi ꝓ accẽtibus. Nã hi cũ ad nullã vel ſignificati vel ꝓnũciationis differentiã pertineãt: ſed ad ſolã cãtus ipſorũ modulationẽ: merito a veteribus Hebræis reiecti ſunt: quos in hoc imitari maluimus. Verũ ne locus accẽtus cuiuſq; dictionis ignoraretur: hoc modo ꝓuidimus: vt quoniã dictiones hebraicæ vt plurimũ in vltima habẽt accẽtũ: oẽs huiuſmodi dictiones nullo prorſus apice notarẽtur: reliquæ vero nõ habentes accentũ in vltima (quæ rariſſime occurrũt) Super ſyllabã vbi prædominatur accẽtus: apice ſignarẽtur: hoc modo אֶ֫רֶץ. Cæterũ in diſtinctione clauſularũ colo etiã vtuntur Hebræi & cõmate: ſed ita: vt colũ ſit duplex punctũ: ſicut cõma apud latinos: hoc modo: Cõma vero tale ſignũ ‸ Quod aũt ad Græcã ſcripturã attinet: illud te nõ latere volumus: nõ vulgaria ſeu temere oblata exẽplaria fuiſſe huic noſtræ impreſſioni archetypa: ſed vetuſtiſſima ſimul et emẽdatiſſima: quæ ſanctiſſimus Dñs noſter Leo Decimus Põtifex maximus cœptis noſtris aſpirãs ex ipſa apoſtolica Bibliotheca ad nos miſit: tãtæ integritatis: vt niſi eis plena fides adhibeatur: nulli reliqui eſſe videãtur: quibus merito ſit adhibẽda. Quibus etiã adiũximus alia nõ pauca: quorũ partẽ ex Beſſarionis caſtigatiſſimo codice ſumma diligentia trãſcriptã Illuſtris Venetorũ Senatus ad nos miſit: partem ipſi magnis laboribꝰ & expẽſis vndiq; cõquiſiuimus: vt copia emẽdatorũ codicũ abũde ſupeſſet. Latinã itidẽ beati Hieronymi trãſlationẽ cõtulimus cũ q̃plurimis exẽplaribus venerãdæ vetuſtatis: ſed his maxime: quæ in publica Complutẽſi noſtræ vniuerſitatis Bibliotheca recondũtur: quæ ſupra octingẽteſimũ abhinc annũ litteris Gothicis cõſcripta: ea ſunt ſynceritate: vt nec apicis lapſus poſſit in eis deprehendi. Aliqua tamen nomina propria vitio ſcriptorũ aliter ſcripta q̃ in originalibus vtriuſq; teſtamẽti habẽtur: intacta dimiſimus: atq; id quidẽ conſulto. Nã ſi nũc in eis litterã aliquã mutaſſemus: nequaq̃ poſſent reperiri in tractatu interpretationũ: quẽ iuxta vulgatã horum nominũ ſcripturã alphabetico ordine pridem confeceramus. Adnotauimus tamẽ in ipſis interpretationibus eadẽ nomina propria nõ ſolũ ponentes ea ſicut cõmuniter ſcribũtur: ſed etiã prout habẽtur ad litteram in ſuis originalibus. Demũ in libro pſalmorum illud eſt admonendũ: cõmunẽ tranſlationẽ latinã: qua vtimur: poſitam eſſe pro interlineari ſupra græcam ſeptuaginta interpretum editionem: quia ei de verbo ad verbum fere correſpõdet. Eã autem quã beatus Hieronymus iuxta hebraicã trãſtulit veritatem in medio duarum columnarum fuiſſe locatã. En tibi igitur lector ſtudioſe oĩa quæ ad vetus teſtamẽtum attinent: facilia omnino & manifeſta. Verũ vt nõ ſolum Veteris teſtamẽti ſed & cæterorũ librorum intentionẽ ſummatim cõplectaris: viſum eſt & præfatiunculas Noui teſtamẽti atq; Dictionarii hebraici infra ſubiungere: poſt artẽ inueniẽdarum radicum: quam immediate ſubiecimus: ꝙ ad hãc inſtructionẽ plurimum facit: vt prædiximus.

De Arte inueniendi radicẽ ſiue primitiuum cuiuſq; dictionis Hebraicæ Cap. ex Hebræa Grãmatica tranſcriptum.

POſtquã in ſuperiori tractatu grãmaticæ Hebraicæ diſſeruimus de modo legẽdi & de partibus orationis tã declinabilibus q̃ indeclinabilibus. Reſtat nũc tractare de modo cognoſcẽdi radicẽ ſiue primitiuũ: vnde aliæ dictiones deriuatiuæ habẽt originẽ: vt primitiuo inuento recurratur ad vocabularium hebraicũ: quod procedit per ordinẽ alphabeti hebraici: in quo ponuntur primitiua omnium dictionum: quæ in veteri teſtamẽto continentur: & ſignificationes earum: & in quolibet primitiuo ponuntur etiã dictiones deriuatiuæ quæ ab eo procedunt. Et quia in verbo eſt maior difficultas cognoſcẽdi originẽ: & vtrum ſit primitiuum an deriuatiuũ: quoniã nõ ſolum ab eo deriuãtur alia verba & participia ſed & nomina & aliæ partes orationis: ideo primo de illius origine agẽdum erit: deinde de nomine & aliis dictionibus. & ideo circa primitiuum verbi primo eſt aduertẽdum: ꝙ primitiuũ quod apud hebræos dicitur שֹׁרֶשׁ ſores. i. radix cuiuſcunq; verbi vel participii & omniũ dictionũ quæ ab eo deriuãtur: ſunt litteræ quæ conſtituunt tertiã perſonã ſingularẽ primæ vel ſecũdæ coniugationis actiuæ vocis indicatiui modi tẽporis præteriti: vel infinitiuũ eiuſdẽ vocis. Quæ cõiter ſunt tres litteræ & nõnunq̃ quattuor vel quinq;: ſed hoc rariſſime. Exempli gratia ex פָּקַד. i. viſitauit deriuãtur oĩa verba quattuor cõiugationũ: quæ cõtinent prædictas tres litteras: & etiã oĩa noĩa & aliæ partes orationis quæ a prædicto uerbo deriuãtur: ſicut apud latinos Amo eſt primitiuũ cæterarũ perſonarũ & modorũ & tẽporũ & omniũ aliarũ dictionum: quæ ab eo deriuãtur. Et ſunt aliæ dictiones: quæ a verbis nõ deriuãtur: quarũ primitiua aliquãdo cõtinẽt plus vel minus q̃ tres litteræ. Et quia apud hebræos multæ litteræ præponuntur vel poſtponuntur ipſis primitiuis in cõpoſitione: ideo oportet dare aliquas regulas: vt ſciamus aliquo modo diſtinguere: quæ litteræ ſunt de ſubſtãtia dictiõis: & quæ litteræ nõ ſunt de eiꝰ ſubſtãtia. Circa quod ſciendũ: ꝙ ex viginti duabus litteris alphabeti hebraici vndecim ſunt ſemper ſubſtãtiales: q̃ in quacũq; dictione venerint: ſunt de ſubſtãtia illius dictionis: & cõſtituunt ſignificatũ & primitiuum eiuſdẽ dictionis: & reiici nõ poſſunt. Sunt eñi quæ ſequuntur ג ד ז ח ט ס ע פ צ ק ר. Quæ his quattuor dictionibus cõpræhẽduntur גַּח סֶפֶר גָּזֶע צֶדֶק. Ex quibꝰ litteris duæ ſunt duplices. ſ. פ pe. & צ. ſadic. Aliæ vero vndecim quæ ſequũtur poſſunt eſſe accidẽtales. ſ. א ב ה ו י כ ל מ נ ש ת. ex quibꝰ tres ſunt duplices. ſ. caph. mem. nun. & cõpræhẽdũtur prædictæ vndecim litteræ his tribꝰ dictionibꝰ. אֶתְכֶנָה מְשַׁלִּי בוֹ. Hæ eñi vndecim litteræ vel quælibet earum poſſunt eſſe ſubſtãtiales: ſicut aliæ vndecim ſupradictæ: & poſſunt eſſe accidentales ad denotandum numerum vel perſonam aut caſum vel cõiugationẽ: modos: tẽpora: præpoſitionem vel

articulū aut pronomina affixa: de quibus in grāmatica dictum eſt. Et aliquādo addūtur maiori ex parte nominibus cauſa ornatus: & aliquæ earū ponūtur aliquādo loco vocalium. Quæ eſt ponūtur in fine verborū ad denotandū numerum vel perſonam aut genus: ſunt ſex quæ ſequuntur. תְּמִכוּן ה ו ר מ נ ת. Quæ hac dictione cōprehēduntur תְּהַמִּכוּן. Quæ vero præponūtur ad denotādū cōiugationē vel vocē paſſiuam: hac dictione cōprehendūtur. תְּנַה. Quæ autē præponūtur in futuro: ſunt quattuor: quæ hac dictione cōprehēduntur. אֵיתָן. Quæ ponūtur in fine nominū aut verborū ad denotāda pronomina quæ cū eis cōponuntur: ſunt quæ ſequuntur. ה ו י כ ך ם נ ן. Quæ in compoſitione ponuntur pro coniunctione vel articulis aut relatiuis vel præpoſitionibus: ſunt ſeptē: quæ his duabus dictionibus cōtinentur. וְהַשְּׁכַלְבָּם. Nam littera vau quādo venit in principio dictionis: nō eſt de ſubſtātia eiuſdem dictionis: ſed ponitur pro coniunctione: vt infra dicetur: & etiā in fine dictionis vau vel iod nō poſſunt eſſe ſubſtantiales: niſi in paucis admodum locis. Et iſta littera ה he ponitur aliquādo in principio dictionis loco articuli: ſicut in noſtro vulgari dicitur. el. la. los. las. Et aliquādo ponitur interrogatiue vel admiratiue: vt ſupra in grāmatica dictū eſt. Et iſta littera ש ſin ponitur aliquādo pro hoc relatiuo qui. quæ. quod. omnis generis & vtriuſqꝫ numeri. Et iſta littera ב beth ponitur pro præpoſitione in. ל lamed vero articulus eſt datiui caſus vel genitiui: ponitur etiā aliqn̄ pro ad. Et iſta littera מ mem ponitur loco præpoſitionis a. vel ab. de. ex. Litteræ vero quæ ponūtur aliquādo loco vocaliū ſunt quattuor. ſ. אהוי. Et eſt notādum quod iſtæ quattuor litteræ. א ב ל ש quando ponūtur in fine vel in medio dictionis ſemꝑ ſunt ſubſtātiales: aliæ vero ſeptē quæ his duabus dictionibꝰ cōpræhenduntur תִּכֵן הַיּוֹם poſſunt eſſe accidētales: ſiue ponātur in principio ſiue in fine dictionis. Litteræ vero quæ addūtur aliquādo dictionibus cauſa ornatus: ſunt ſex: quæ hac dictione cōprehendūtur. ſ. הָאֱמַנְתִּי. Sunt præterea aliqua verba: quæ in proceſſu cōiugationis aliquādo amittūt vnā litterā ex tribꝰ ſubſtātialibꝰ: aut duas. & hoc quattuor modis. Primo quādo amittūt primā litterā ſubſtantialem. Secūdo quādo amittūt mediā. Tertio quādo amittunt vltimam. Quarto quādo amittūt primā & vltimam. Verba vero quæ amittūt primā litterā ſubſtantialē: ſunt illa: quorū prima littera ſubſtātialis eſt vna ex his tribus. ſ. ילנ vt יָדַע ideſt ſciuit. לָקַח. i. accepit. נָגַשׁ. i. acceſſit. Et iſta littera ל lamed tātūmodo amittitur in prædicto verbo לָקַח lacach. ſ. in futuro & in imperatiuo & infinitiuo: vt ſuprā dictū eſt. Quæ vero amittūt litteram mediā: ſunt illa quorū littera ſubſtātialis media eſt vau vel iod. vt שׁוּב ideſt reuertere בִּין ideſt intelligere: quorū verborum infinitiuus cōtinet tres litteras ſubſtātiales. Quæ vero amittūt vltimā: ſunt illa q̄ deſinūt in ה. vt גָּלָה. i. reuelauit. vel illa quorum vltima duplicatur. vt רָבַב. i. multiplicauit: quoniam tunc vna ex illis amittitur in diſcurſu cōiugationis. Quæ vero amittūt primam & vltimam: ſunt illa quorū littera ſubſtātialis prima eſt נ & vltima eſt. ה vel נ vt נָטָה. i. tetendit. נָתַן. ideſt dedit. Et vt ea quæ ſupra dicta ſunt manifeſta fiāt: ponamus exēplum in aliquibus verbis & nominibꝰ: vt poſſimus diſcernere quæ litteræ ſunt ſubſtātiales ex eorum primitiuo: & quæ ſunt accidentales: & quæ deficiunt. Eſto exēpli gratia hoc verbū וְהִלְבִּישׁוּהוּ quod in Hebræo eſt vnum verbum compoſitum: & ſignificat: & fecerūt indui eum. In quo prima littera quæ eſt vau ponitur pro coniunctione. Et ſecunda littera quæ eſt he & quinta quæ eſt iod denotāt verbum eſſe tertiæ coniugationis. Septima littera quæ eſt vau denotat tertiam perſonam pluralem. Octaua & nona littera quæ ſunt he & vau: denotāt pronomē ſingulare tertiæ perſonæ. ſ. eum vel illū: quod cōponitur cū prædicto verbo. remanēt igitur tres litteræ. ſ. ל ב ש quæ ī tertia perſona ſingulari indicatiui primæ cōiugationis faciūt לָבַשׁ. i. induit quod eſt primitiuū ſupradicti verbi. Ponamus iterum exēplum in verbis defectiuis. & eſto exempli gratia hoc verbum יִתְּנֵנִי. i. dabit me: in quo iod prima deſignat tertiam perſonā futuri: & nun & iod vltimæ conſtituunt pronomē primæ perſonæ. ſ. me: quod componitur cū prædicto verbo. remanēt itaqꝫ duæ litteræ. ſ. ת & נ. & quia prædictum verbum eſt naturæ verborum defectiuorum: quæ in proceſſu cōiugationis amittūt nun litterā ſubſtantialē primā: ideo addendo nun prædictis duabus litteris in principio fit נָתַן. i. dedit: quod eſt primitiuum ſupradicti verbi. Ponamus exemplum in vno nomine. ſ. תַּרְבּוּת. i. incrementū vel multiplicatio: in quo tau prima eſt ex litteris הָאֱמַנְתִּי quæ aliquādo adduntur in principio nominis: vt ſupra dictum eſt. Tau vltima denotat genus fœmininū. Vau vero ponitur loco. u. vocalis. remanēt ergo duæ litteræ. ſ. ב ר: cuius primitiuū eſt רָבָה ſiue רָבַב. i. multiplicauit. quia vt dictum eſt ה finalis primitiui & littera quæ duplicatur: aliquādo amittitur in deriuatiuis. Ponatur iterum exemplū in alio nomine. ſ. בְּמִשְׁמַרְתֶּךָ. i. in cuſtodia tua. cuiꝰ primitiuum eſt שָׁמַר. i. cuſtodiuit: quia littera prima quæ eſt beth ponitur pro præpoſitione in: & littera mem quæ ſequitur eſt de litteris quæ addūtur in principio nominis: vt ſupra dictū eſt. tau vero denotat genus fœmininū: chaph vltima deſignat hoc pronomen tua: quod cōponitur cū prædicto nomine. Et hæc hactenꝰ dicta ſint de primitiuis verborū. Circa cognitionē vero primitiuorū nominis & aliarū dictionum indeclinabilium quæ a verbis non deriuantur: eſt aduertendum: ꝙ in primis ſunt reiiciendæ oēs litteræ accidētales: quæ denotāt numerū: articulū: ſiue præpoſitionē: & litteras quæ addi conſueuerūt ornatus cauſa: vel quæ deſignant pronomina quæ cū illis cōponūtur: quēadmodū de nominibꝰ verbalibus ſupradictū eſt: quibꝰ reiectis litteræ quæ remanent: ſubſtantiales ſunt: vt exempli gratia. לַאֲבוֹתֵינוּ. i. patribꝰ nr̄is. tolle lamed datiui & vau & tau & iod deſignātes pluralē: & nun & vau deſignātes pronomē poſſeſſiuū primæ perſonæ pluralis: reliquæ ſunt aleph & beth hoc eſt ab אָב. vt in prima dictione vocabularii. Et quia ad inueniendū primitiuū cuiuſcūqꝫ dictionis deriuatiuæ oportet habere noticiā grāmaticæ hebraicæ: in qua plenius ea quæ prædicta ſunt cōtinētur: quod nō omnibus cōtingit: cū etiā apud ipſos hebræos vſu magis quā arte diſcant bibliā Hebraicam: & vix inueniatur in eis vir doctus in ſua grāmatica: ideo in biblia quā imprimēdā curauimꝰ annotabūtur in margine primitiua dictionū: quarū inuentio nō eſſet facilis oībus. Verūtamē in aliquibus dictionibus nō erit opus adnotare primitiua in margine: videlicet in illis quæ cōtinent litteras primitiui nec plus nec minus: q̄uis in ſignificato vel in apicibus ſit aliqua differentia. vt דֶּבֶר. i. mors vel peſtis: cuius primitiuum eſt דִּבֶּר. i. locutus eſt. & פֹּקֵד. i. viſitans cuius primitiuum eſt פָּקַד. i. viſitauit. Item ſi in principio dictionis ſunt litteræ primitiui: q̄uis poſtea habeat alias litteras accidētales: nō ponetur eius primitiuum in margine. vt אִמְרָתִי. i. verbum meū: cuius primitiuum eſt אָמַר. i. dixit. Item ſi dictio incipit a littera vau & poſt illam immediate cōtinet litteras primitiui: nec non notabitur primitiuum: quia vt ſupra dictum eſt littera vau in principio dictionis ſemper ponitur pro coniunctione: & nunq̄ eſt de litteris primitiui: exceptis duobus locis tantum: & aliquibus nominibus propriis: vt patet in vocabulario. Item ſi poſt aliquam iſtarū quinqꝫ litterarū ב ה כ ל מ quæ ponūtur in principio dictionis pro articulis vel præpoſitionibus ſi immediate ſequitur litteræ primitiui: nō ponitur primitiuum in margine. Et quia prædictæ quinqꝫ litteræ aliquando ſunt de ſubſtantia dictionis ſiue de eius primitiuo: ideo quando ſunt accidentales & ponūtur pro articulis vel præpoſitionibus: notantur quodam apice deſuper impoſito hoc modo בּ הּ כּ לּ מּ. Et quia in tranſlatione chaldaica: quam etiam fecimus imprimi: iſtæ quattuor litteræ א ה ו י frequētius ponuntur loco vocalium quam in hebræo: ideo ſi his demptis dictio continet litteras primitiui: non erit opus ſignare primitiuum in margine. Item quia in prædicta lingua chaldaica littera daleth eſt articulꝰ genitiui caſus: ideo quando non eſt de ſubſtantia dictionis: notabitur prædicto apice hoc modo דּ. & ſi poſt talem litteram ſequantur litteræ primitiui: non ponetur in margine. & de his dicta ſufficiant.

Prologus in nouum teſtamentum: et de cauſis quare in eo apices græci ſunt prætermiſſi.

Ad lectorem.

NEmireris aut vitio vertas o ſtudioſe lector: ꝙ in noui teſtamēti græca editione aliter q̄ꝫ in veteri nudæ tātum litteræ ſine vllis aut ſpirituum aut tonorum notis impreſſæ publicētur: operæpreciū viſum eſt huius tibi rei rationem aſſignare. Ea enim huiuſmodi eſt. Antiquiſſimos græcos abſqꝫ hiſce faſtigiis litterarum ſcriptitaſſe notius eſt: q̄ꝫ vt ſit multis argumentis comprobandum. Docent enim id aperte antiqua non pauca exēplaria: vt Callimachi poemata: necnō & Sibyllina carmina: ac præterea etiam marmorea monumenta vetuſtiſſima: quæ Romæ adhuc viſuntur nudis ſolum characteribus inciſa. Vt liquido cōſtet: huiuſmodi virgularum apicumqꝫ ſupraſcriptiones non in illa primæua græcæ linguæ origine fuiſſe excogitatas: nec ad eius integritatem vſquequaqꝫ pertinuiſſe. Cum igitur vniuerſum nouum teſtamentum preter Euangelium Matthei & epiſtolam ad Hebræos græce primum ſicut a ſpiritu ſancto dictatum eſt: ſcriptum eſſe cōſtet: viſum eſt priſcam in eo linguæ illius vetuſtatem maieſtatemqꝫ intactam retinere: ac opus ipſum prætermiſſis etiam ipſis quibuſuis minimis appendiculis excuſſum ad imaginem antiquarum ſcripturarum publicare. Ne rei tam ſanctæ autoritati ac venerandæ maieſtati adiectitiis nouitiiſqꝫ rebus detrimentū afferri videretur. Accedit: ꝙ ſi verum fateri volumus: hic ſpirituum tonorūqꝫ defectus nullum prorſus impedimentum ad rectam intelligentiam afferre valet his qui aliquantum in græca eruditione promouerunt. Cæterum ne alicui dubium aliquod poſſit occurrere: in qua videlicet ſyllaba accentum oporteat collocari: ſimplex tantū apex in polyſyllabis dictionibus adiectus eſt: & is quidem non tanq̄ꝫ græcus accentus: ſed tanq̄ꝫ notula ſignumqꝫ quo dirigi poſſit lector: ne in prolatione modulatione ve dictionum aliquādo labatur. In veteris autem teſtamenti editione græca: cū ea ſolum tranſlatio ſit non originalis textus: non fuit conſilium quicq̄ꝫ ex vulgari ſcribendi modo tollere aut immutare. Et quia non doctis ſolum: ſed omnibus in vniuerſum ſacrarum litterarum ſtudioſis hoc opere conſulendum eſt: appoſitæ ſunt dictioni cuiqꝫ litterulæ latinæ ordine alphabeti: indicantes quæ dictio dictioni e regione reſpondeat: ne ſit nouitiis & nōdum adhuc in græcis litteris prouectis errandi locus. Rurſum cum nōnullæ dictiones græcæ multiplices ſiue æquiuocas aut alias ambiguas ſignificationes aliquando habere videantur: libuit hoc etiā annotare puncto ſuppoſito litterulæ latinæ ſupra dictionē græcam collocatæ. Et vt præfatiunculæ tandem huic modus imponatur: illud lectorem non lateat: non quæuis exemplaria impreſſioni huic archetypa fuiſſe: ſed antiquiſſima emendatiſſimaqꝫ: ac tantæ præterea vetuſtatis: vt fidem eis abrogare nefas videatur. Quæ ſanctiſſimus in Chriſto pater & dominus noſter Leo decimus pontifex maximus huic inſtituto fauere cupiens ex apoſtolica bibliotheca educta miſit ad Reuerēdiſſimum dn̄m Cardinalem Hiſpaniæ: de cuius autoritate & mādato hoc opus imprimi fecimus. Vos autem litterarum ſtudioſi hoc diuinum opus nouiter excuſſum alacri animo ſuſcipite: & ſi chriſti Opt. Max. ſectatores videri vultis & eſſe: nil iam reſtat quod cauſemini: quominus ſacram ſcripturam adeatis. Non mendoſa exēplaria: non ſuſpectæ tranſlationes: non inopia textus originalis: ſolū animus & propēſio veſtra expectatur. Quæ ſi non defuerit: fiet proculdubio: vt litterarum diuinarum ſuauitatem deguſtantes reliqua ſtudia omnia contemnatis. Valete & omnia boni conſulite.

Prologus in Hebraicum Chaldaicūqꝫ dictionarium: atqꝫ Grammaticam Hebræam cum interpretationibus propriorum nominum.

Ad lectorem.

CUm his qui diuine legis integrā cognitionē ac ī ea Chriſtū: qui vera ſapiētia eſt: pio mētis affectu cōquirūt: q̄ꝫ plurimū cōferat earū linguarū peritia: quibꝰ primaria origine ſacra eloquia ſpiritu ſancto dictāte cōſcripta ſunt: vt oēs ferme eccleſiaſtici tractatores in q̄ꝫplurimis locis aperte teſtātur. Ideo poſtq̄ꝫ iubēte Illuſtriſſimo ac Reuerēdiſſimo in xp̄o patre & dn̄o D. Fratre Franciſco Ximenez de Ciſneros ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli. S. Balbinæ presbytero Cardinali Hiſpaniæ nūcupato ſanctæqꝫ Toletan̄. eccleſiæ Archiepiſcopo Hiſpaniarū primate ac regnorū Caſtellæ Archicācellario in cōmunē xp̄ianæ reſpublicæ vtilitatē dedimus nouū teſtamētum Græco Latinoqꝫ ſermone impreſſum: adiecto inſuper q̄ꝫ vtiliſſimo Lexico græcarum omniū di-

ctionū quæ in eo cōtinentur: daturi quā primū vetus instrumētū (quod iā nūc in prelo eſt) Hebraica Chaldaica Græcaq; lingua cū ſingulis interpretationibus excuſſum. En præmittim⁹ vobis veluti p degustamēto & præludio operis copioſiſſimū Hebræorū Chaldæorūq; vocabulorū dictionariū. Opus pfecto ſacrarū litterarū ſtudioſis ſuprā dici poſſit vtiliſſimū ſummo labore elucubratū: nec minori etiā ſtudio & ſedulitate correctum. In quo nō modo ſimplices dictionū interpretationes tā primitiuarū quā deriuatiuarū totius veteris inſtrumēti ſeriatim continētur: ſed (quod omniū operoſiſſimū fuit) quot locis in eodē veteri teſtamēto vnaquæq; dictio pter linguæ illi⁹ fœcūditatē multiplicet ſignificata adiectis qplurimis cōcordātiis cōtinuo ſubiūgitur. Aſſignata cuiq; loco ppria ſignificatione: qua ibidē vſus eſt latin⁹ interpres. Cæterū cū magna pars recōditorū vtriuſq; teſtamenti myſteriorū in etymologia ppriorū nominū ſiue hominū ſiue rerū quarūuis abstruſa lateat: nō paruāq; vim & adiutorium præbeat ad ſoluenda ænigmata & figuratas locutiones ſcripturarū: adiectus eſt ſecūdo loco tractatus de nominū propriorū interpretatione: quæ per vtrūq; teſtamētū tā Hebraico q̄ Chaldaico ac etiā Græco ſermone paſſim diſperſa leguntur: vt facile ex ipſa nominū ab æterno præuiſa impoſitione oēs docibiles dei valeāt nō occidētem litterā: ſed ipſum myſtici abditiq; ſenſus nucleū: quē ſpirit⁹ ſanctus intra litteræ vterū obumbrauit: reuelata facie ſpeculari litteræ velamine ablato. Appoſita deinde eſt legēdorū Hebraicorū charactērū ars & inſtructio: vna cū ipſa Hebreæ linguæ grāmatica ex ſummis ipſorum autorib⁹ accuratiſſime collecta atq; eo ordine digeſta: vt nullibi (aut certe in q̄ pauciſſimis) præceptoris opera deſiderari poſſe videatur. Et qm̄ in Hebræo Chaldæoq; idiomate difficiles cognitu ſunt primitiuæ dictionū origines ad ipſorū deriuatiuorū noticiā perquā neceſſariæ: operepræciū etiam viſum eſt præcepta nonnulla hac de re adiūgere: quibus noſſe ſtudioſus valeat quibus litteris dēptis (qd̄ litterarū genus accidētale ab ipſis appellatur) maneat thema ipſum ſiue pura dictionis origo in dictionario requirēda. Quāuis aūt in ipſa Veteris teſtamēti impreſſione (quæ nūc in manib⁹ eſt) poſitiones hæ & nominū origines in margine Hebraicæ & chaldaicæ litteræ notatæ ſint: multū tn̄ ad linguæ abſolutā cognitionē tū ad ſtudioſorū curioſitatē facere viſum eſt ſi ex arte id & nō ſolo vſu cognoſceretur. Poſtremū tādē volum. is locū obtinet aliud dictionariū latini abecedarii ordine digeſtū: qd̄ oia Veteris teſtamēti latina vocabula citatis prioris vocabularii paginis Hebraice pferre docet: vt nō tātū hebraica latinæ: ſed verſa vice latina Hebraice poſſis enunciare. Quæ oia lector ſtudioſe beniuolo gratoq; animo ſuſcipito: & ad diuinæ ſapiētiæ cognitionē referto. Ita eñi fiet: vt bonorū laborū glorioſus ſit fructus: & tu tādē intelligere incipias quātū reliquæ humanæ ſapiētiæ lectiones a cœleſtium litterarum nectare ſuperentur. Vale.

Notandū: q̄ trāſlatores 7 interpretes bibliæ multi fuerūt: ſicut dicit magiſter in hiſtoriis: quia ante incarnationē dñi annis .ccclxi. tēporibus Ptolemæi Philadelphi regis ægypti lxx. interpretes floruerūt: qui leges & pphetas hoc modo trāſtulerūt. Ptolemæus ſtudioſus & librorū cupidus percipiēs apud iudæos legē eſſe ore dei editā & digito illius ſcriptā: miſſis epiſtolis & munerib⁹ rogauit Eleazarū pōtifice iudæorū: vt ſibi viros ſeniores Hebraicæ & Græcæ linguæ peritos: qui interpretari & trāſferre valerēt: dirigeret. Etenī ſua deſideria eſſent: eā in græco trāſlatā habere & archiuis regalib⁹ iterēſſe. Eleazar⁹ aūt annuēs ei⁹ petitiōi: de vnaquaq; tribu ſex legiferos vel legiferētes deſtinauit. Hi ſunt .lxxii. interpretes: qui licet .lxxii. fuerūt: more ſacræ ſcripturæ tn̄ cōiter dicitur .lxx. quia ſi duo ſupſunt: hoc eſt modicū reſpectu ſeptuaginta. Qui veniētes ad regē Pentateuchū & pphetas trāſferētes: corā rege diſputauerūt de vno deo colendo: & q̄ nulla creatura eſſet deus. Inde eſt q̄ vbicūq; occurrebat eis i trāſferēdo de trinitate: vel ſub ſilētio præteribāt: vel ænigmatice trāſtulerūt: ne tres deos colēdos tradidiſſe viderētur. Similiter de incarnatione verbi faciētes. Vnde trāſlatio ſeptuagintaduū quādoq; eſt ſuperflua: qūq; diminuta. Poſt incarnationē aūt dñi & paſſionē annis cētum vigintiquattuor; Aquila quidā iudæus ad fidē cōuerſus: ſed poſtea in hereſim lapſus prim⁹ interpres fecit aliā tranſlationē de hebraico in græcum tēpore Adriani imperatoris. Deinde poſt annos .liii. Theodotion fecit tranſlationē ſub Cōmodo. Deinde poſt annos triginta Symmachus interps claruit ſub Seuero. Deinde poſt annos octo inuēta eſt quædā trāſlatio hieroſolymis: cuius autor ignoratur: quæ dicta eſt vulgata tranſlatio vel quinta editio. Deinde poſt annos .xviii. tēpore Alexādri ſuperuenit Origenes: qui vidēs iſtas trāſlationes imperfectas: cœpit corrigere trāſlationē .lxxii. interpretū p poſteriores iā dictas trāſlationes: vel ſecūdū aliquos ſolū tranſlationem Theodotionis correxit & miſcuit: ſcilicet ſupplēs diminuta & reſecās ſupflua: vbicūq; igitur ad trāſlationē .lxxii. interpretū aliquid addidit ex trāſlationib⁹ ſequētib⁹: vel vbi addidit quæ deerāt: ibi ponebat aſtericū vel aſteriſcū. i. ſtellam vel formā aſtri: p quod innuit: q̄ p additionē illā elucebant quæ prius deerant. Et dicitur aſtericus ab aſter & icon quod eſt imago vel ſignū: & pducit penultimā: quia apud græcos icon ſcribitur per ei dipthōgō: & dicitur aſtericos ſecūdū modernos vel aſteriſcus ſecūdū antiquos: & tūc dicitur ab aſtris: ideſt ſtella & icō. Vbi vero erat ſupfluū ponebat obelū: Obel⁹ eñi græce dicitur ſagitta latine vel veru: ſignās p hoc q̄ littera ibi ſupflua erat. Deinde ipſe Origenes fecit aliā trāſlationē per ſe plenā ſine his ſignis. Hi oēs trāſtulerūt de hebraico in græcū. Deinde quidā volētes habere oēs iſtas trāſlationes ſimul: ſcribebāt libros: ſic eos ordinātes q̄ in medio cuiuſlibet folii ponebāt ſex colūnas a ſummo deorſum deſcēdētes: ponētes in prima verba trāſlationis primæ: in ſecunda ſecundæ: & ſic de aliis. Et iſti libri dicti ſunt hexapla ab hex qd̄ eſt ſex latine: quaſi ſexcupla: vel dicitur hexapla quaſi liber habēs ſex trāſlationes rectas vel ædificatas. Quidā tn̄ hexapla exponūt ſimpliciter p exēplaria: Et his tēporib⁹ multi vtriuſq; linguæ ſcioli fecerūt alias trāſlationes de prædictis græcis tranſlationibus in latinū. Nouiſſime ſuperueniēs ſanctus Hieronymus peritus in trib⁹ linguis: Hebraica: Græca & latina. Primo correxit tranſlationē .lxxii. interpretū in latino cū aſtericis & obelis: poſtea vero trāſtulit immediate bibliam de hebræo in latinū ſine aſtericis & obelis. & hac trāſlatione nūc vbiq; vtitur tota Romana eccleſia: licet nō in oibus libris. Et ipſius trāſlatio merito cæteris antefertur: quia eſt verborū tenacior & pſpicuitate ſentētiæ clarior. Et tranſlatio prima ſcilicet .lxxii. interpretū facta eſt in Alexandria ciuitate: quæ metropolis eſt ægypti. Aliæ autem tranſlationes in diuerſis partib⁹ mūdi: vbi tunc magiſtri polluerūt.

Nota q̄ vbicūq; in libris veteris teſtamēti medoſitas reperitur: recurrendum eſt ad volumina hebræorū: quia vetus teſtamentū primo in lingua hebræa ſcriptū eſt. Si vero in libris noui teſtamēti: recurrendū eſt ad volumina græcorū: quia nouū teſtamētū primo in lingua græca ſcriptū eſt: præter euāgeliū Matthei & epiſtolā Pauli ad hebræos.

Modi intelligendi ſacram ſcripturam.

Notandum: q̄ omnis ſacra ſcriptura quadriformi ratione diſtinguitur ſiue exponitur. Aut enim in hiſtorico vel litterali intellectu: aut allegorico: aut anagogico: aut tropologico: vel morali ſolet accipi. Hiſtoria naq; eſt: quādo res aliqua quomodo ſecūdum litterā dicta vel facta ſit: plano ſermone refertur: vt cū dicitur. Populus iſrael ex ægypto ſaluatus: tabernaculū dño fecit. Et dicitur ab hiſtorein: ideſt videre vel cognoſcere: quia antiquitus nemo ſcribebat hiſtoriā niſi qui vidiſſet: & ſic quādo dictiones intelligūtur ſimpliciter vt ſonant. eſt ſenſus litteralis vel hiſtoricus. Allegoria autem eſt: cū verbis aut rebus myſticis præſentia Chriſti & eccleſiæ ſacramēta ſignātur. Verbis videlicet vt ait Eſaias. Egredietur virga de radice ieſſe: quod aperte eſt dicere. Naſcetur virgo maria de ſtirpe dauid: & de ea xp̄s naſcetur. Reb⁹ myſticis eſt: populus iſrael ab ægyptiaca ſeruitute per ſanguinē agni liberatus. Allegorice eccleſiā ſignat: quæ per paſſionē Chriſti a dæmoniaca ſeruitute liberata eſt. Et nota q̄ allegoria multis modis exponitur. Quandoq; a perſona: vt iſaac ſignat Chriſtū. Quādoq; a re & nō perſona: ut aries occiſus ſignificat chriſti carnem paſſam. Quādoq; a loco: vt Chriſtus prædicaturus aſcēdit in montem: vbi eminētia loci ſignat eius ſapientiā et excellentiā. Quandoq; a numero: vt apprehendent ſeptē mulieres virum vnū: ideſt ſeptē dona gratiarū Chriſti. Quādoq; a negocio vel facto: vt interfectio Goliæ a dauid: interfectionē diaboli a chriſto ſignat. Anagogia autem ad ſuperiora eſt ducēs locutio: quæ de præmio futuro & ea quæ in cœlis eſt vita futura apertis ſiue myſticis ſermonib⁹ diſputat. Apertis: vt cum dicitur. Beati mundo corde. Myſticis: vt cū dicitur. Beati qui lauant ſtolas ſuas: vt ſit illis poteſtas in ligno vitæ: & per portam intrent ciuitatem. Quod ſic exponitur anagogice. Beati qui mundant cogitationes ſuas & actus: vt ſit illis poteſtas vidēdi dominum noſtrum ieſum Chriſtū: qui dicit. Ego ſum via vita & veritas: & p doctrinam & exempla præcedentium patrum intrant in regna cœlorum. Et ſic eſt differentia inter allegoriā & anagogiā: quia allegoria eſt myſticus ſenſus pertinens ad militantē eccleſiā in qua ſumus: ſed anagogia eſt apertus ſenſus pertinens ad eccleſiam triumphantem: quæ eſt cōmunitas ſanctorum iam triumphans & regnans. Tropologia vero eſt moralis locutio: quæ ad inſtructionem & correctionē animorum myſtice ſiue aperte reſpicit. Myſtice: vt ait Salomon. Omni tēpore ſint veſtimēta tua cādida: & oleum de capite tuo non deficiat: quod eſt dicere. Omni tēpore ſint opera tua munda: & charitas de corde tuo non deficiat. Aperte: vt Ioannes dicit. Filioli non diligamus verbo neq; lingua: ſed opere & veritate. Et vt breuiter habeas. Hiſtoria docet factum. Tropologia faciendum. Allegoria credendum. Anagogia appetendum. Vnde verſus.

Littera geſta docet: quid credas allegoria.
Moralis quid agas: quo tendas anagogia.

Hæc patent in hac dictione hieruſalem. Hiſtorice enim eſt nomen ciuitatis. Tropologice eſt typus animæ fidelis: Allegorice figura eccleſiæ militantis. Anagogice typum gerit eccleſiæ triumphantis. Vnde verſus.

Sicut hieruſalem polis eſt terrena fidelis:
Conſtans eccleſia: mons fortis: patria ſumma.

Incipit epiſtola beati Hieronymi ad Paulinum presbyterum de omnibus diuinæ hyſtoriæ libris. Capitulum .i.

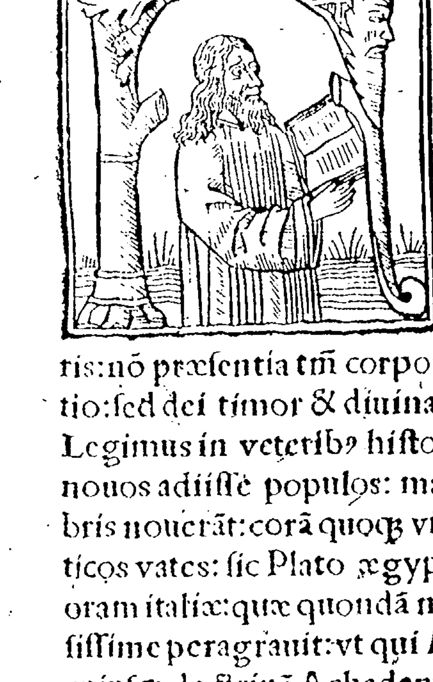

Frater Ambroſius tua mihi munuſcula perferēs: detulit ſimul & ſuauiſſimas litteras: quæ a principio amicitiarum fidē probatæ iam fidei et veteris amicitiæ noua præferebant. Vera enim illa neceſſitudo eſt & chriſti glutino copulata: quā non vtilitas rei familiaris: nō præſentia tm̄ corporū: nō ſubdola & palpans adulatio: ſed dei timor & diuinarū ſcripturarū ſtudia conciliāt. Legimus in veterib⁹ hiſtoriis quoſdā luſtraſſe pūincias: nouos adiiſſe populos: maria tranſiſſe: vt eos quos ex libris nouerāt: corā quoq; viderent. Sic Pythagoras mēphiticos vates: ſic Plato ægyptū & Archytā tarētinū: eamq; oram italiæ: quæ quondā magna græcia dicebatur: laborioſiſſime peragrauit: vt qui Athenis magiſter erat & potēs: cuiuſq; doctrinā Achademiæ gymnaſia perſonabāt: fieret peregrin⁹ atq; diſcipulus: malēs aliena verecūde diſcere: q̄ ſua impudēter ingerere. Deniq; cū litteras quaſi toto orbe fugiētes perſequitur: captus a piratis & venūdatus etiā tyrāno crudeliſſimo paruit: ductus captiuus: vinctus & ſeruus: tamē quia philoſophus: maior emēte ſe fuit. Ad Titū Liuiū lacteo eloquētiæ fonte manantem: de vltimis hiſpaniæ galliarūq; finibus quoſdā veniſſe nobiles legimus: & quos ad contemplationē ſui Roma non traxerat: vnius hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditū oibus ſæculis celebrandūq; miraculū: vt vrbem tātam ingreſſi: aliud extra vrbem quærerent. Apollonius ſiue ille magus: vt vulgus loquitur: ſiue philoſophus: vt pythagorici tradūt: intrauit perſas: ptranſiuit Caucaſum: albanos: ſcythas: maſſagethas: opulentiſſima indiæ regna penetrauit: & ad extremum latiſſimo phiſon amne trāſmiſſo peruenit ad brachmanas: vt Hiarcham in throno ſedētem aureo & de Tantali fonte potantem: inter paucos diſcipulos de natura: de moribus ac de curſu dierum & ſyderum audiret docentē. Inde per elamitas babylonios: chaldæos: medos: aſſyrios: parthos: ſyros: phenices: arabes: paleſtinos: reuerſus alexandriam perrexit ad æthiopiam: vt gymnoſophiſtas et famoſiſſimam ſolis mēſam videret in ſabulo. Inuenit ille vir vbiq; quod diſceret: & ſemper proficiēs: ſemper ſe melior fieret. Scripſit ſuper hoc pleniſſime octo voluminibus Philoſtratus. Capitulum .ii.

Vid loquar de ſæculi hominibus: cum apoſtolus Paulus vas electionis & magiſter gentium: qui de conſcientia tanti in ſe hoſpitis loquebatur dicens. An experimētum quæritis eius qui in me loquitur chriſtus? poſt damaſcum arabiamqꝫ luſtratam: aſcendit hieroſolymam vt videret petrum: & manſit apud eum diebus quindecim? Hoc enim myſterio hebdoadis & ogdoadis futurus gentium prædicator inſtruendus erat: Rurſumqꝫ poſt annos quattuordecim aſſumpto Barnaba & Tito expoſuit cum apoſtolis euangelium: ne forte in vacuum curreret aut cucurriſſet. Habet neſcio quid latētis energiæ viuæ vocis actus: & in aures diſcipuli de autoris ore tráſfuſa fortius ſonat. Vnde & Eſchines cum Rhodi exularet: & legeretur illa Demoſthenis oratio: quā aduerſus eū habuerat: mirantibus cunctis atqꝫ laudantibus: ſuſpirans ait. Quid ſi ipſam audiſſetis beſtiam ſua verba reſonantem?

Capi. iii.

Ec hoc dico: ꝙ ſit aliquid in me tale: quod vel poſſis a me audire: vel velis diſcere: ſed quo ardor tuus & diſcendi ſtudium etiam abſqꝫ nobis per ſe probari debeat. Ingenium docile et ſine doctore laudabile eſt. Nō quid inuenias ſed quid quæras conſideramus. Mollis cera et ad formandum facilis etiam ſi artificis & plaſtæ ceſſent manus: tamen virtutis totum eſt quicquid eſſe poteſt. Paulus apoſtolꝰ ad pedes Gamalielis legem Moyſi & prophetas didiciſſe ſe gloriatur: vt armatus ſpiritualibus telis: poſtea doceret confidenter. Arma enim noſtræ militiæ non carnalia ſunt: ſed potentia deo ad deſtructionem munitionū & cogitationes deſtruētes & omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam dei: & captiuātes omnem intellectum ad obediendū chriſto: & parati ſubiugare omnem inobedientiam. Timotheum ſcribit ab infantia ſacris litteris eruditum: & hortatur ad ſtudium lectionis: ne negligat gratiam quæ data ſit ei per impoſitionem manus preſbyterii. Tito præcipit vt inter cæteras virtutes epiſcopi: quas breui ſermone depinxit: ſcientiam quoqꝫ non negligat ſcripturarum: obtinentem inquit eum qui ſecundum doctrinam eſt fidelem ſermonem: vt potens ſit exhortari in doctrina ſana & cōtradicentes reuincere.

Capi. iiii.

Ancta quippe ruſticitas ſolum ſibi prodeſt: & quātum ædificat ex vitæ merito eccleſiā Chriſti: tantum nocet ſi deſtruentibus non reſiſtat. Malachias propheta immo per malachiā dominus interrogauit ſacerdotes legem In tantum ſacerdotis officium eſt: interrogatum reſpondere de lege. Et in Deuteronomio legimus. Interroga patrem tuum & annūciabit tibi: ſeniores tuos & dicent tibi. In pſalmo quoqꝫ cxviii. Cantabiles mihi erant iuſtificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Et in deſcriptione iuſti viri cum eū arbori vitæ dauid quæ eſt in paradiſo compararet: inter cæteras virtutes hoc etiam intulit. In lege domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine ſacratiſſimæ viſionis ait. Iuſtos fulgere quaſi ſtellas: & intelligentes ideſt doctos quaſi firmamentū. Vides quātum inter ſe diſtāt iuſta ruſticitas & docta iuſticia. Alii ſtellis: alii cœlo comparantur. Quamqꝫ iuxta hebraicam veritatem vtrūqꝫ de eruditis poſſit intelligi. Ita enim apud eos legimus. Qui autem docti fuerint: fulgebunt quaſi ſplendor firmamēti: & qui ad iuſticiā erudiūt multos: quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Cur dicitur Paulus apoſtolus vas electionis? Nempe quia vas legis & ſcripturarū ſanctarum erat armarium. Phariſæi ſtupēt in doctrina domini: & mirantur in Petro & Ioanne quomodo legem ſciant cū litteras nō didicerint. Quicquid enim aliis exercitatio & cottidiana in lege meditatio tribuere ſolet: illis hoc ſpiritus ſanctus ſuggerebat. Et erāt (iuxta quod ſcriptum eſt) docibiles deo. Duodecim annos ſaluator impleuerat: & in templo ſedens de quæſtionibus legis interrogans: magis docet dum prudenter interrogat. Niſi forte ruſticum Petrū ruſticum Ioannem dicimus: quorum vterqꝫ dicere poterat. Et ſi imperitus ſermone non tamen ſcientia. Ioannes ruſticus: piſcator indoctus: & vnde illa vox obſecro. In principio erat verbum: & verbum erat apud deū: & deus erat verbum? Logos græce multa ſignificat. Nam & verbum eſt & ratio & ſupputatio & cauſa vniuſcuiuſqꝫ rei: per quam ſunt ſingula quæ ſubſiſtunt: quæ vniuerſa recte intelligimus in Chriſto.

Capi. v.

Oc doctꝰ Plato neſciuit: hoc Demoſthenes eloquens ignorauit. Perdam inquit ſapientiam ſapientium: & prudentiam prudentium reprobabo. Vera ſapientia perdet falſam ſapiētiam. Et quāqꝫ ſtulticia prædicationis in cruce ſit: tamen Paulus ſapientiam loquitur inter perfectos. Sapientiam autē non ſæculi huius: quæ deſtruitur: nec principum huius ſæculi: ſed loquitur dei ſapientiam in myſterio abſconditam: quā prædeſtinauit deus ante ſecula. Dei ſapientia chriſtus eſt. Chriſtus enim dei virtus & dei ſapientia. Hæc ſapientia in myſterio abſcondita eſt: de qua & noni pſalmi titulus prænotatur pro occultis filii. In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ dei abſcōditi. Et qui in myſterio abſcōditus erat: prædeſtinatus eſt ante ſæcula: prædeſtinatus autem & præfiguratus in lege & prophetis. Vnde & prophetæ appellabantur videntes: quia videbant eum quem cæteri non videbant. Abraam vidit diē eius: & lætatus eſt. Aperiebantur cœli Ezechieli: qui populo peccatori clauſi erāt. Reuela inquit Dauid oculos meos: & cōſiderabo mirabilia de lege tua. Lex ēm̄ ſpiritalis eſt: & reuelatione opus eſt vt intelligatur: ac reuelata facie dei gloriā cōtemplemur. Liber in apocalypſi ſeptem ſigillis ſignatus oſtenditur: quem ſi dederis homini ſcienti litteras vt legat: reſpondebit tibi. Nō poſſum. Signatus eſt enim. Quanti hodie putant ſe noſſe litteras: tenent ſignatum librum nec aperire poſſunt: niſi ille reſerauerit qui habet clauem dauid: qui aperit & nemo claudit: claudit: & nemo aperit. In actibus apoſtolorū ſanctus eunuchus immo ſanctꝰ vir (ſic ēm̄ eū ſcriptura cognominat) cum legeret Eſaiam prophetā interrogatꝰ a Philippo: putas ne intelligis quæ legis? reſpōdit. Quomodo poſſum: niſi aliquis me docuerit? Ego vt de me loquar interim: nec ſanctior ſum hoc eunucho nec ſtudioſior: qui de ethyopia ideſt de extremis finibus mundi venit ad templum: reliquit aulam regiam: & tantus amator legis diuinæqꝫ ſcientiæ fuit: vt etiam in vehiculo litteras legeret ſacras. Et tamen cum librum teneret: et verba domini cogitatione cōciperet: lingua volueret: labiis perſonaret: ignorabat eum quem in libro neſciens venerabatur. Venit philippus oſtēdit ei ieſum qui clauſus latebat in littera. O mira doctoris uirtus. Eadem hora credidit eunuchus: baptizatur: fidelis & ſanctus eſt ac magiſter de diſcipulo: plus in deſerto fonte eccleſiæ qꝫ in aurato ſynagogæ templo repperit.

Capitulum. vi.

Ec a me perſtricta ſunt breuiter. Neqꝫ enim epiſtolaris anguſtia euagari longius patiebatur: vt intelligeres te in ſcripturis ſacris ſine præuio & monſtrante ſemitam non poſſe ingredi. Taceo de grammaticis: rhetoribus: philoſophis: geometris: dialecticis: muſicis: aſtronomis: aſtrologis: medicis: quorum ſcientia mortalibus ſatis vel vtiliſſima eſt: & in tres partes ſcinditur: in doctrinam: rationem & vſum. Ad minores artes veniam & quæ non tam lingua qꝫ manu adminiſtrantur. Agricolæ: cæmentarii: fabri metallorū: lignorūqꝫ cæſores: Lanarii quoqꝫ & fullones & cæteri qui variā ſupellectilem & vilia opuſcula fabricant: abſqꝫ doctore eſſe non poſſunt quod cupiunt. Quod medicorum eſt promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola ſcripturarum ars eſt: quam ſibi paſſim omnes vendicant. Scribimus indocti: doctiqꝫ poemata paſſim. Hanc garrula anus: hanc delirus ſenex: hanc ſophiſta verboſus: hanc vniuerſi præſumunt: lacerant: docent anteqꝫ diſcant. Alii obducto ſupercilio grandia verba trutinātes: inter mulierculas de ſacris litteris philoſophātur. Alii diſcūt (proh pudor) a fœminis quod viros doceant. Et ne parum hoc ſit: quadam facilitate verborum: immo audacia ediſſerunt aliis: quod ipſi non intelligunt. Taceo de meis ſimilibus: qui ſi forte ad ſcripturas ſanctas poſt ſæculares litteras venerint: & ſermone compoſito aures populi mulſerint: quicquid dixerint hoc legem dei putant. Nec ſcire dignantur quid prophetæ quid apoſtoli ſenſerint: ſed ad ſenſum ſuum incongrua aptant teſtimonia: quaſi grande ſit & non vicioſiſſimum dicendi genus deprauare ſententias: & ad voluntatem ſuam ſacram ſcripturam trahere repugnantem. Quaſi non legerimus Homerocentonas & Vergiliocentonas: ac ſi non ſic etiam & Maronem ſine Chriſto poſſimus dicere chriſtianum: quia ſcripſerit. Iam redit & virgo: redeunt ſaturnia regna. Iam noua progenies cœlo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium. Nate meæ vires: mea magna potentia ſolus. Et poſt verba ſaluatoris in cruce. Talia perſtabat memorans: fixuſqꝫ manebat. Puerilia ſunt hæc & circulatorum ludo ſimilia: docere quod ignores: immo (vt cum ſtomacho loquar) nec hoc quidem ſcire quod neſcias.

Capi. vii.

Idelicet manifeſtiſſima eſt Geneſis in qua de creatura mundi: de exordio generis humani: de diuiſione terræ: de confuſione linguarum: de deſcenſione vſqꝫ ad ægyptum ſcribitur Hebræorum. Patet Exodus cum decem plagis: cum decalogo: cum myſticis diuiniſqꝫ præceptis. In promptu eſt Leuiticus liber: in quo ſingula ſacrificia: immo ſingulæ pene ſyllabæ & veſtes Aaron: & totus ordo leuiticus ſpirant cœleſtia ſacramenta. Numeri vero nonne totius arithmeticæ: & prophetiæ balaam: & quadragintaduarū manſionum per eremum myſteria continent? Deuteronomium vero ſecunda lex: & euangelicæ legis præfiguratio: nonne ſic ea habet quæ priora ſunt: vt tamen noua ſint omnia de veteribus? Hucuſqꝫ Moyſes: hucuſqꝫ Pentateuchus: quibus quinqꝫ verbis loqui ſe velle apoſtolus in eccleſia gloriatur. Iob exemplar patientiæ: quæ non myſteria ſuo ſermone cōplectitur? Proſa incipit: verſu labitur: pedeſtri ſermone finitur: omneſqꝫ leges dialecticæ: propoſitione: aſſumptione: confirmatione: cōcluſione determinat. Singula in eo verba plena ſunt ſenſibus. Et vt de cæteris ſileam: reſurrectionem corporum ſic prophetat: vt nullus de ea manifeſtius & cautius ſcripſerit. Scio inquit ꝙ redemptor meus viuit: & in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum: & rurſum circūdabor pelle mea: & in carne mea videbo deum: quem viſurus ſum ego ipſe: & oculi mei cōſpecturi ſunt & non alius. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo. Veniam ad Ieſum Naue: qui typum domini non ſolum in geſtis: verumetiam in nomine præfert. Tranſit iordanem: hoſtium regna ſubuertit: diuidit terram victori populo. & per ſingulas vrbes: viculos: montes: flumina: torrentes atqꝫ cōfinia: eccleſiæ cœleſtiſqꝫ hieruſalem ſpiritualia regna deſcribit. In iudicum libro quot principes populi tot figuræ ſunt. Ruth moabitis Eſaiæ explet vaticinium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem terræ de petra deſerti ad montem filiæ ſyon. Samuel in Heli mortuo et in occiſione Saul veterem legem abolitam monſtrat. Porro in Sadoch atqꝫ Dauid noui ſacerdotii nouiqꝫ imperii ſacramenta teſtatur.

Malachim ideſt tertius & quartus Regum liber a Salomone vſqꝫ ad Iechoniam: & a Ieroboam filio Nabath vſqꝫ ad Oſee: qui ductus eſt in aſſyrios: regnum iuda et regnum deſcribit iſrael. Si hiſtoriam reſpicias: verba ſimplicia ſunt: ſi in litteris ſenſum latentem inſpexeris: eccleſiæ paucitas & hereticorum contra eccleſiam bella narrantur. Duodecim prophetæ in vnius voluminis anguſtias coarctati: multo aliud qꝫ ſonant in littera præfigurāt.

Oſee crebro nominat effraim: ſamariam: ioſeph: iezrael & vxorem fornicariam & fornicationis filios: & adulteram cubiculo clauſam mariti multo tempore ſedere viduam: & ſub veſte lugubri viri ad ſe reditum præſtolari.

Iohel filius Fatuel deſcribit terram duodecim tribuum: eruca: brucho: locuſta: rubigine vaſtante conſumptam: & poſt euerſionem prioris populi effuſum iri ſpiritum ſanctum ſuper ſeruos dei & ancillas: ideſt ſuper centum viginti credentium nomina: & effuſum iri in cænaculo ſyō. Qui centum viginti ab vno vſqꝫ ad quindecim paulatim & per incrementa ſurgentes: quindecim graduum numerum efficiūt: qui in pſalterio myſtice continētur. Amos paſtor & ruſticus & ruborum mora diſtringens paucis verbis explicari non poteſt. Quis enim digne exprimat tria & quattuor ſcelera Damaſci & Gazæ & Tyri & Idumeæ: & filiorū Ammon & Moab: & in ſeptimo & octauo gradu Iudæ et iſrael. Hic loquitur ad vaccas pingues quæ ſunt in ſamariæ monte: & ruituram domum maiorem minoremqꝫ teſtatur. Ipſe cernit fictorem locuſtæ: & ſtantem dominū ſuper murum litum vel adamantinū & vncinum pomorum attrahentem ſupplicia peccatoribus: & famē in terra: non famem panis nec ſitim aquæ: ſed audiendi verbū dei.

Abdias qui interpretatur ſeruus domini: pertonat contra edom & ſanguineum terrenūqꝫ fratrem: fratris quoqꝫ Iacob ſemper æmulum haſta percutit ſpiritali. Ionas pulcherrima columba naufragio ſuo paſſionem domini præfigurans: mundum ad pœnitentiam reuocat: & ſub nomine Niniue gentibus ſalutem nunciat. Michæas de moraſthi coheres Chriſti vaſtationem annunciat filiæ latronis: & obſidionem ponit contra eam: quia maxillam percuſſerit iudicis iſrael. Naum conſolator orbis increpat ciuitatem ſanguinum: & poſt euerſionem illius loquitur. Ecce ſuper montes pedes euangelizantis & annunciantis pacem. Abacuch luctator fortis & rigidus ſtat ſuper cuſtodiam ſuam: & figit gradum ſuper munitionem vt Chriſtum in cruce contempletur & dicat. Operuit cœ-

los gloria eius: & laudis eius plena eſt terra. Splēdor eius
vt lux erit: cornua in manibus eius. Ibi abſcondita eſt for-
titudo eius. Sophonias ſpeculator et arcanorum dei
cognitor audit clamorem a porta piſcium & eiulatū a ſe-
cunda: & contritionem a collibus. Indicit quoqꝫ vlulatum
habitatoribꝰ pilæ: quia cōticuit omnis populus chanaan:
diſperſi ſunt vniuerſi qui inuoluti erāt argēto. Aggæus
feſtiuus & lætus qui ſeminauit in lachrymis: vt in gaudio
meteret: deſtructum templum ædificat: deumqꝫ patrem in
ducit loquentem. Adhuc vnum modicumqꝫ & ego com-
mouebo cœlum et terram et mare et aridam: et mouebo
omnes gentes: & veniet deſideratus cunctis gentibus.

Zacharias memor domini multiplex in prophetia ie-
ſum veſtibus ſordidis indutum: & lampadem oculorum
ſeptēm candelabrumqꝫ aureum cum totidē lucernis quot
oculis: duas quoqꝫ oliuas a ſiniſtris lampadis cernit et a
dextris: vt poſt equos rufos: nigros: varios & albos & diſſi
patas quadrigas ex effraim & equum de hieruſalem pau-
perem regem vaticinetur: & prædicet ſedentem ſuper pul
lum filium aſinæ ſubiugalis. Malachias aperte & in fine
omnium prophetarum de abiectione iſrael & vocatione
gentium. Non eſt mihi ait voluntas in vobis: dicit domi-
nus exercituum: & munus non ſuſcipiam de manu veſtra.
Ab ortu enim ſolis vſqꝫ ad occaſum magnum eſt nomen
meum in gentibus: & in omni loco ſacrificatur et offer-
tur nomini meo oblatio munda. Eſaiam: Hieremiam:
Ezechiel & Daniel: quis poteſt vel intelligere vel expo-
nere? Quorum primus non prophetiam videtur mihi te-
xere ſed euangelium. Secundus virgam nuceam & ollam
ſuccenſam a facie aquilonis: & pardum ſpoliatum ſuis co-
loribus et quadruplex diuerſis metris nectit alphabetum.
Tertius & principia & finem tantis habet obſcuritatibus
inuoluta: vt apud hebræos ipſæ partes cum exordio gene
ſeos ante annos triginta non legantur. Quartus vero qui
& extremus inter quattuor prophetas: temporum con-
ſcius: & totius mundi philohiſtoricus lapidem præciſum
de monte ſine manibus & regna omnia ſubuertentem cla
ro ſermone pronunciat. Dauid Simonides noſter Pinda
rus & Alcæus Flaccus quoqꝫ Catullus atqꝫ Serenꝰ. Chriſtū
lyra perſonat: & in decachordo pſalterio ab inferis exci-
tat reſurgentem. Salomon pacificus & amabilis domini:
mores corrigit: naturam docet: eccleſiam iūgit & Chriſtū:
ſanctarumqꝫ nuptiarum dulce canit epithalamium. He-
ſter in eccleſiæ typo populum liberat de periculo: & inter-
fecto Aman: qui interpretatur iniquitas: partes cōuiuii &
diem celebrem mittit in poſteros. Paralipomenon li-
ber: ideſt inſtrumenti veteris epitome: tantus ac talis eſt:
vt abſqꝫ illo ſi quis ſcientiam ſcripturarum ſibi voluerit
arrogare: ſeipſum irrideat. Per ſingula quippe nomina iū
cturaſqꝫ verborum & prætermiſſæ in regum libris tangū
tur hiſtoriæ: & innumerabiles explicantur euangelii quæ-
ſtiones. Eſdras & Neemias: adiutor videlicet & conſola-
tor a domino: in vno volumine arctātur: inſtaurant tēplū:
muros extruunt ciuitatis: omniſqꝫ illa turba populi redeū
tis in patriā: & deſcriptio ſacerdotū: leuitarū: iſraelitarū:
proſelitorum: ac per ſingulas familias murorum ac turriū
opera diuiſa: aliud in cortice præferūt: aliud in medulla re
tinent. Cernis me ſcripturarum amore raptum: exceſſiſſe
modum epiſtolæ: & tamen nō impleſſe quod volui. Audi-
uimus tantū quid noſſe: quid cupere debeamus: vt & nos
quoqꝫ poſſimus dicere. Cōcupiuit anima mea deſiderare

iuſtificationes tuas in omni tēpore. Cæterū illud Socraticū
impletur in nobis. Hoc tantū ſcio quod neſcio. Tangā &
nouū breuiter teſtamentū. Matthæus: Marcus: Lucas & Io
annes quadriga dñi & verū cherub: quod interpretatur ſci
entiæ plenitudo: per totum corpus oculati ſunt: ſcintillæ
emicant: diſcurrūt fulgura: pedes habent rectos: & in ſubli
me tēdentes: terga pēnata & vbiqꝫ volātia: tenēt ſe mutuo:
ſibiqꝫ perplexi ſunt: & quaſi rota in rotam voluūtur: & per
gunt quocūqꝫ eos flatus ſpiritus ſancti perduxerit. Pau-
lus apoſtolus ad ſeptē ſcribit eccleſias: octaua enim ad he-
bræos a pleriſqꝫ extra numerum ponitur. Timotheum in
ſtruit ac Titū: & Philemonē pro fugitiuo famulo depreca-
tur: ſuper quo melius tacere puto: ꝙ pauca ſcribere. Actus
apoſtolorū nudam quidē videtur ſonare hiſtoriā: & naſcē
tis eccleſiæ infantiā texere: ſed ſi nouerimus ſcriptorē eo-
rū Lucā eſſe medicū: cuiꝰ laus eſt in euāgelio: animaduer-
timus pariter oīa verba illius: animæ lāguētis eſſe medici-
nam. Iacobus: Petrus: Ioannes: Iudas ſeptē epiſtolas edi
derunt tā myſticas ꝙ ſuccinctas & breues pariter ac lōgas:
breues in verbis: lōgas in ſententiis: vt rarus ſit qui non in
earū cæcutiat lectione. Apocalypſis Ioannis tot habet ſa
cramenta quot verba. Parū dixi: & pro merito voluminis
laus oīs inferior eſt. In verbis ſingulis multiplices latēt in-
telligentiæ. Oro te frater chariſſime inter hæc viuere: iſta
meditari: nihil aliud noſſe: nihil aliud quærere. Nōne vide
tur tibi iam hic in terris regni cœleſtis habitaculum? Nolo
vt offendaris in ſcripturis ſanctis ſimplicitate & quaſi vili
tate verborū: quæ vel vitio interpretū vel de induſtria ſic
prolatæ ſunt: vt ruſticā cōtionem facilius inſtruerent: & in
vna eadēqꝫ ſententia aliter doctus: aliter ſentiret indoctus.
Non ſum tam petulās & hebes: vt hæc me noſſe pollicear:
& eorū fructus capere in terra: quorū radices in cœlo fixæ
ſunt: ſed velle fateor: ſedenti me præfero: magiſtrū renuēs
comitē ſpondeo. Petēti datur: pulſanti aperitur: quærens
inuenit. Diſcamus in terris: quorū ſciētia nobis perſeueret
in cœlo. Obuiis te manibus excipiā: & vt inepte aliquid ac
de Hermagoræ tumiditate effundā: quicquid quæſieris te
cum ſcire conabor. Capi. VIII.

Habes hic amātiſſimū tui fratrē Euſebium: qui
litterarū tuarū mihi gratiā duplicauit: referens
honeſtatē morū tuorū: contemptū ſæculi: fidē
amicitiæ: amorē xpi. Nā prudentiā & eloquii
venuſtate: etiā abſqꝫ illo ipſa epiſtola præferebat. Feſtina
quæſo te: & hærēti in ſalo nauiculæ funē magis præſcinde
ꝙ ſolue. Nemo renunciaturꝰ ſæculo bene poteſt vēdere ꝗ
cōtēpſit vt vēderet. Quicquid in ſumptꝰ de tuo tuleris: ꝓ
lucro cōputa. Antiquū dictū eſt. Auaro deeſt tā qđ habet
ꝙ quod nō habet. Credenti totus mūdus diuitiarū eſt: infi
delis aūt etiam obolo indiget. Sic viuamus quaſi nihil ha-
bentes: & omnia poſſidentes. Victus atqꝫ veſtitus diuitiæ
chriſtianorum ſunt. Si habes in poteſtate rē tuam: vēde: ſi
non habes: proiice. Tollenti tunicam & pallium relinquen
dum eſt. Scilicet niſi tu ſemper recraſtinās & diem de die
trahens caute & pedetentim tuas poſſeſſiunculas vendi-
deris: non habet Chriſtus vnde alat pauperes ſuos. Totum
deo dedit qui ſe obtulit. Apoſtoli tantum nauem & retia
reliquerūt. Vidua duo æra miſit in gazophylatiū: & præ-
fertur Creſi diuitiis. Facile cōtemnit omnia qui ſe ſemper
cogitat eſſe moriturum.

Explicit epiſtola beati Hieronymi præſbyteri
ad Paulinum præſbyterum.

Incipit præfatio ſancti Hieronymi

præſbyteri in Pentateuchum Moyſi.

Eſiderij mei deſi-
deratas accepi epiſtolas: qui
quodam præſagio futurorum
cū Daniele ſortitus eſt nomē:
obſecrantis: vt trāſlatum in la-
tinam linguam de hebræo ſer-
mone pentateuchum noſtro-
rum auribus traderem. Pericu
loſum opus certe & obtrectato
rum meorum latratibus patens: qui me aſſerunt in ſeptua
ginta interpretum ſuggillationem noua pro veteribꝰ cu-
dere: & ita ingenium quaſi vinum probantes: cum ego ſæ-
piſſime teſtatus ſim: me pro virili portione in tabernaculo
dei offerre quæ poſſim: nec opes alterius aliorum pauper
tate fedari. Quod vt auderem: Origenis me ſtudium pro-
uocauit: qui editioni antiquæ trāſlationem Theodotionis
miſcuit: aſterico & obelo ideſt ſtella & veru omne opus di
ſtinguens: dum aut illuceſcere facit quæ minus ante fue-
rant: aut ſuperflua quæqꝫ iugulat & confodit: & maxime
quæ euangeliſtarum & apoſtolorum autoritas promulga
uit. In quibus multa de veteri teſtamento legimus: quæ in
noſtris codicibus non habētur. Vt eſt illud. Ex ægypto vo
caui filium meum. Et quoniam nazaræus vocabitur: & vi
debunt in quem compunxerunt: & flumina de vētre eius
fluent aquæ viuæ: & quæ nec oculus vidit: nec auris audi-
uit: nec in cor hominis aſcendit: quæ præparauit deus dili
gentibus ſe: & multa alia quæ proprium ſyntagma deſide-
rant. Interrogemus ergo eos vbi hæc ſcripta ſunt: & cum
dicere non potuerint: de libris hebraicis proferamus. Pri-
mum teſtimonium eſt in Oſee: ſecundum in Eſaia: tertiū
in Zacharia: quartū in Prouerbiis: quintū æque in Eſaia:
quod multi ignorantes apocryphorum deliramenta ſectā-
tur: & hiberas nenias libris autenticis præferunt. Cauſas
erroris non eſt meum exponere. Iudæi prudenti factum
dicunt eſſe conſilio: ne Ptolemæus vnius dei cultor etiam
apud Hebræos duplicem diuinitatem deprehenderet.
Quod maxime idcirco faciebāt: quia in Platonis dogma
cadere videbatur. Deniqꝫ vbicunqꝫ ſacratum aliquid ſcri-
ptura teſtatur de patre & filio & ſpirituſancto: aut aliter in-
terpretati ſunt: aut omnino tacuerunt: vt & regi ſatiſface-
rent: & arcanum fidei non vulgarent. Et neſcio quis pri-
mus autor ſeptuaginta cellulas Alexandriæ mendacio ſuo
extruxerit: quibus diuiſi: eadem ſcriptitarint: cū Ariſtæus
eiuſdem Ptolemæi hyperaſpiſtes & nō multo poſt tempo
re Ioſephus nihil tale retulerint: ſed in vna baſilica cōgre-
gatos contuliſſe ſcribant: nō prophetaſſe. Aliud eſt enim
eſſe vatem: aliud eſt eſſe interpretem. Ibi ſpiritus ventura
prædicit: hic eruditio & verborum copia ea quæ intelligit
transfert. Niſi forte putādus eſt Tullius œconomicum Xe-
nophontis & Platonis Pythagoram & Demoſthenis pro
Cteſiphonte: afflatus rhetorico ſpiritu trāſtuliſſe. Aut ali
ter de eiſdem libris per ſeptuaginta interpretes: aliter per
apoſtolos ſpiritus ſanctus teſtimonia texuit: vt quod illi ta
cuerunt: hi ſcriptum eſſe mentiti ſint. Quid igitur? Dam-
namus veteres? Minime. Sed poſt priorum ſtudia in do-
mo domini: quod poſſumus: laboramus. Illi interpretati
ſunt ante aduentum Chriſti: & quod neſciebāt dubiis pro-
tulere ſententiis: nos poſt paſſionem & reſurrectionē eius:
non tam prophetiam ꝙ hiſtoriam ſcribimus. Aliter enim
audita: aliter viſa narrantur. Quod melius intelligimus:
melius & proferimus. Audi igitur æmule: obtrectator au-
ſculta. Non damno: non reprehendo ſeptuaginta: ſed con-
fidenter cūctis illis apoſtolos præfero. Per iſtorum os mi-
hi Chriſtus ſonat: quos ante prophetas inter ſpiritalia cha
riſmata poſitos lego: in quibus vltimum pene gradum in-
terpretes tenent. Quid liuore torqueris? Quid imperito-
rum animos contra me concitas? Sicubi in tranſlatione ti-
bi videor errare: interroga Hebræos: diuerſarum vrbium
magiſtros cōſule. Quod illi habēt de Chriſto: tui codices
non habent. Aliud eſt ſi cōtra ſe poſtea ab apoſtolis vſur-
pata teſtimonia probauerunt: & emendatiora ſunt exem-
plaria latina ꝙ græca: græca ꝙ hebraica. Verum hæc con-
tra inuidos. Nūc te deprecor Deſideri chariſſime: vt quia
me tantū opus ſubire feciſti: & a Geneſi exordium capere:
orationibus iuues: quo poſſim: eodem ſpiritu quo ſcripti
ſunt libri: in latinū eos transferre ſermonem.

Explicit præfatio.

VENERABILI FRATRI FRANCISCO EPISCOPO ABVLEN. ET DILECTO FILIO FRANCISCO DE MENDOZA. ARCHIDIACONO DE PEDROCHE IN ECCLESIA CORDVBENSI VEL EORVM ALTERI.

LEO PAPA. X.

ENERABILIS FRATER ET DILECTE FILI SALVTEM ET APOSTOLI-cam benedictionem. Dudum relatione Venerabilis fratris Bernardini Epi Sabineñ. & di-lecti filii noſtrorũ Egidii. tt. ſancti Matthei preſbyteri Cardinalis nobis facta: intelleximꝰ ꝙ inter alia quæ bonæ memoriæ Franciſcus. tt. ſanctæ Balbinæ preſbyter Cardinalis: ante ꝙ͂ ab humanis excederet ſumma cum laude abſoluit: extat opus noui & veteris teſtamenti: noui videlicet in greco & latino: & veteris in græco & latino p̄dictis necnõ hebræo & caldęo ſermonibus ab eodem Franciſco Cardinale multa cũ vigilia & doctorum conſenſu compo ſitum: & vſqꝫ ad ſexcenta volumina vel amplius impenſa eiuſdem Franciſci Cardinalis im preſſa. Sed cum poſt impreſſionem huiuſmodi ſubito dictus Franciſcus Cardinalis morte eſſet ablatus: & noſter ad publicationem dicti operis conſenſus petitus non eſſet: nequiuit hactenus opus ipſum ad doctorum manus & publicam vtilitatem cui erit fructuoſum adue nire. Manet inſuper voluntas dicti Franciſci Cardinalis in illius teſtamento notata pro par te inexequuta: & eſt ex precio pro quo dicta volumina vendētur explenda. Vnde nos indignum exiſtimantes ꝙ huiuſmo di opus amplius cum publicæ vtilitatis iactura lateat. & pia tam imitabilis viri voluntas diutius debita exequutione fru ſtretur: & vtriqꝫ damno noſtræ prouiſionis ope ſubuenire volentes: Motu proprio & ex certa ſcientia noſtra opus præfa-tum comprobantes: & vt tale in lucem per doctorum & aliorum manus libere de cætero venire poſſit concedentes: diſcre tioni veſtræ: qui: ſicut accepimus ex exequutoribus dicti teſtamenti eſtis: per hæc ſcripta mandamus: quatenus volumi-na prædicta pro precio de quo melius agi poterit: etiã ſine aliis dicti teſtamẽti exequutoribus: ſi qui ſint: diligenter vendi procuretis: & faciatis ex ipſo precio dictam voluntatem iuxta vires eiuſdem precii adimpleri. Et ne aliquod dictorũ vo-luminum non venditum maneat: inhibemus vniuerſis & ſingulis tam eccleſiaſticis ꝙ͂ ſecularibus perſonis cuiuſcũqꝫ di gnitatis. ſtatus. gradus. ordinis & cõditionis ſint: ſub excõmunionis latæ ſententiæ a qua non niſi a nobis ipſis vel de no ſtro ſpeciali mandato: preterqꝫ in mortis articulo conſtituti: abſolui poſſint. necnon mille ducatorum auri de camera per quemlibet tranſgreſſorum ſoluendorum. & quos fabricæ baſilicæ ſancti Petri de vrbe & noſtræ cameræ paribus portio-nibus applicamus: eo ipſo incurrendis pœnis: ne opus prædictum ab alio ꝙ͂ perſona vel perſonis per vos vel alterum ex vobis ad id deputatis pro tempore vſqꝫ ad ſeptennium a die inchoatæ venditionis hmõi computandum emere vel illud durante ſeptennio hmõi imprimere quoquomodo præſumãt. Si vero temerarie inhibitionem huiuſmodi: quod abſit præterire non expauerint: Vobis & veſtrum cuiqꝫ tranſgreſſores prædictos excõmunicatos denunciandi. & eos vt tales euitari mandandi. necnon pœna quingentorum ducatorum hmõi ſingulariter mulctari. & quæuis alia deſuper neceſſa-ria ſeu oportuna faciendi licentiam & facultatem tenore præſentium elargimur. Non obſtañ. conſtitutionibus & ordina tionibus apoſtolicis cæteriſqꝫ contrariis quibuſcunqꝫ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub Anulo piſcatoris die. xxii. Martii. M.D.XX. Pontificatus noſtri Anno octauo.

Euangeliſta.

Ad lectorem.

FRATER FRANCISCVS Epiſcopus Abuleñ. & Frãciſcus de mendoza Archidiachonꝰ de Pedroche. Sacrarum litterarum cupidis in chriſto ieſu. S.D. Superiores apoſtolicæ ſedis litteras breues ſub anulo piſcatoris ad nos datas accepimus: in quibus vt legiſti bone lector nobis cõmendat iubetqꝫ: vt opus il lud non minus diffuſum ꝙ͂ eruditionis plenum quod ad ſacrum canonem explicandum Frater Franci ſcus ximenez. S.R.E. Cardinalis hiſpanus idemqꝫ Toletanus antiſtes dominus ac benefactor noſter pu blicæ omnium vtilitati compoſuit atqꝫ imprimi curauit: in ordinem redigeremus: & redactum bibliopo lis vendendos exponeremus: vt inde conflarentur pecuniæ quibus legata & debita ac cetera ipſius teſtamenti onera per ſoluerentur. Eas igitur nos magna cum voluptate legimus: non modo vt apoſtolicis iuſſionibus obtemperaremus: ve-rumetiam vt optimi & omni æternitate digniſſimi deqꝫ nobis optime meriti viri teſtamentariam voluntatem exequere-mur. Curauimus itaqꝫ per viros induſtrios atqꝫ eius rei peritos terniones in volumina & ea ipſa volumina in ſex totius operis partes redigere. Et non habita impenſarum ratione: quæ fuerunt propemodum infinitę: ſed vtilitate quę inde ſe-queretur ex lectione: taxauimus totum opus ducalium aureorum numerorum precio ſex cum dimidio aut aliquãto plu-ris: prout diſtrahendorum librorum ratio exegerit: habita pro vectura impenſarum æſtimatione. Erit igitur tuum lector amice: ſi gratus ſi pius ſi deniqꝫ vir bonus videri cupis: vt pro illius defuncti anima deum immortalem preceris: vt donet illi requiem ſempiternam.

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

Ca. i.
A

Hebre. 11. a.
ps. 88.
Hiere. 10. b.

In principio fecit deus celum et terrã.
ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἡ
at terra erat inuiſibilis ꝛ icõpoſita. et tenebre ſu
δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος. καὶ σκότος ἐ-
per abyſſum: et ſpiritus dei ferebatur ſu
πάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐ-
per aquam. et dixit deus fiat lux. ꝛ fa
πάνω τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπεν ὁ θς γενηθήτω φῶς. καὶ ἐ-
cta ē lux. et vidit deus lucē: ꝙ bona. et di
γένετο φῶς. καὶ εἶδεν ὁ θς τὸ φῶς, ὅτι καλόν. καὶ διε-
uiſit deus inter lucē: ꝛ inter
χώρισεν ὁ θς ἀναμέσον τοῦ φωτός, καὶ ἀναμέσον τοῦ
tenebras. ꝛ vocauit deus lucē diem: et tene
σκότους. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκό
bras vocauit noctē. et factũ ē veſpe: et factũ ē
τος ἐκάλεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο
mane: dies vnus. et dixit deus fiat firmamētũ in
πρωΐ, ἡμέρα μία. καὶ εἶπεν ὁ θς γενηθήτω στερέωμα ἐν
medio aque. ꝛ ſit diuidens inter aquã
μέσῳ τοῦ ὕδατος. καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀναμέσον ὕδα
ꝛ aquã. ꝛ fecit deus firmamētũ. ꝛ di-
τος καὶ ὕδατος. καὶ ἐποίησεν ὁ θς τὸ στερέωμα. καὶ διε-
uiſit deus inter aquam: q̄ erat ſub
χώρισεν ὁ θεὸς ἀναμέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ
firmamēto: et inter aquã: que ſuper
στερεώματος, καὶ ἀναμέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω
firmamētũ. et vocauit deus firmamētũ ce-
τοῦ στερεώματος. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θς τὸ στερέωμα οὐρα
lum. et vidit deus. ꝙ bonũ. et factũ ē veſpere: ꝛ
νόν. καὶ εἶδεν ὁ θς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ
factũ ē mane: dies ſecũdus. ꝛ dixit deus cõgre-
ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα. καὶ εἶπεν ὁ θς συναχ-
getur aqua que ſub celo in congrega-
θήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγω-
tiõe ꝫ vnã: et appareat arida. ꝛ factũ ē ita. ꝛ cõ-
γὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συ
gregata ē aqua que ſub celo in cõgre
νήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συνα
gatiões ſuas: ꝛ apparuit arida. ꝛ vocauit deus ari
γωγὰς αὐτοῦ, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θς τὴν ξη
dã: terrã. ꝛ cõgregatiões aquarũ vocauit ma
ρὰν, γῆν. καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θά
ria. et vidit deus: ꝙ bonũ. et dixit deus ger
λασσας. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ εἶπεν ὁ θς βλα
minet terra herbã feni ſeminātē ſemē ſm
στησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ
genus ꝛ ſcd̄ʒ ſimilitudinē: et lignũ pomiferũ faciēs
γένος καὶ καθ᾽ ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν

B

fructũ. cuius ſemē ipſius in ipſo ſcd̄ʒ genus ſup
καρπόν. οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ
terrã. ꝛ factũ ē ita. et protulit terra her-
τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτά-
bã feni ſeminātē ſemē ſm genus ꝛ ſcd̄ʒ ſimi
νην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ᾽ ὁμοιό
litudinē: ꝛ lignũ pomiferũ faciens fructũ. cuius ſe
τητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν. οὗ τὸ σπέρ
mē eius in ipſo: ſcd̄ʒ genus ſup terrã. et vidit
μα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδεν

Tranſla. B. Hiero.

In principio creauit deus .i.
celum & terrã. Terra
autem
erat inanis & vacua: &
tenebre erant ſup faciē
abyſſi: & ſpiritus dei
ferebatur ſuper
aquas. Dixitqꝫ deus.
Fiat
lux. Et facta ē lux. Et
vidit deus lucem
ꝙ eſſet bona: & diuiſit
lucem a tenebris: ap
pellauitqꝫ
lucem diē: & tenebras
noctem.
Factumqꝫ eſt veſpe &
mane dies vnus.
Dixit quoqꝫ deus. Fiat
firmamentũ in medio
aquarum: & diuidat
aquas
ab aquis. Et fecit deus
firmamentum.
diuiſitqꝫ aquas q̄ erant
ſub
firmamēto ab his que
erant ſuper
firmamentũ. Et factũ
eſt ita. Vocauitqꝫ deus
firmamentum celum:
& factum eſt veſpe &
mane dies ſecundus.
Dixit vero deus.
Congregentur aque q̄
ſub celo ſunt in
locum vnum: & appa-
reat arida. Et factum ē
ita. Et vocauit deus a
ridã terram:
cõgregationeſqꝫ aqua
rũ appellauit maria. &
vidit deus ꝙ eſſet bo-
num: & ait. Germinet
terra herbã virētem &
faciētē ſemē: & lignum
pomiferũ faciens fru-
ctũ iuxta genus ſuũ cu
ius ſemē i ſemetipſo ſit
ſup terrã. Et factũ eſt
ita. Et ptulit terra her
bã virētē & faciētē ſemē
iuxta genus ſuũ: lignũ
qꝫ faciēs fructũ: & hñs
vnũ quodqꝫ ſementem
ſm ſpēm ſuã. Et vidit

Tex. Heb. Geñ. Ca. i.

בראשית ברא אלהים את
השמים ואת הארץ: והארץ
היתה תהו ובהו וחשך על פני
תהום ורוח אלהים מרחפת על
פני המים: ויאמר אלהים יהי
אור ויהי אור: וירא אלהים את
האור כי טוב ויבדל אלהים בין
האור ובין החשך: ויקרא אלהים
לאור יום ולחשך קרא לילה
ויהי ערב ויהי בקר יום אחד:
ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך
המים ויהי מבדיל בין מים
למים: ויעש אלהים את הרקיע
ויבדל בין המים אשר מתחת
לרקיע ובין המים אשר מעל
לרקיע ויהי כן: ויקרא אלהים
לרקיע שמים ויהי ערב ויהי
בקר יום שני: ויאמר אלהים
יקוו המים מתחת השמים אל
מקום אחד ותראה היבשה ויהי
כן: ויקרא אלהים ליבשה ארץ
ולמקוה המים קרא ימים וירא
אלהים כי טוב: ויאמר אלהים
תדשא הארץ דשא עשב מזריע
זרע עץ פרי עשה פרי למינו
אשר זרעו בו על הארץ ויהי
כן: ותוצא הארץ דשא עשב
מזריע זרע למינהו ועץ עשה
פרי אשר זרעו בו למינהו וירא

Priitiua. heb.

Ca. i.
ראש
היה תהה בהה
פנה
תהם רחף
אמר היה
ראה
בדל
קרא
רקע
בדל
עשה
שנה
קוה
ראה
קרא
קוה
דשא זרע
פרה היה
יצא

Tranſla. Chal.

בקדמין ברא ייי ית שמיא וית ארעא: וארעא הות צדיא ורקניא וחשוכא על אפי
תהומא ורוחא דייי מנשבא על אפי מיא: ואמר ייי יהא נהורא והוה נהורא: וחזא ייי
ית נהורא ארי טב ואפריש ייי בין נהורא ובין חשוכא: וקרא ייי לנהורא יומא
ולחשוכא קרא ליליא והוה רמש והוה צפר יומא חד: ואמר ייי יהא רקיעא במציעות
מיא ויהא מפריש בין מיא למיא: ועבד ייי ית רקיעא ואפריש בין מיא דמלרע
לרקיעא ובין מיא דמלעיל לרקיעא והוה כן: וקרא ייי לרקיעא שמיא והוה רמש
והוה צפר יום תנין: ואמר ייי יתכנשון מיא מתחות שמיא לאתר חד ותתחזי יבשתא
והוה כן: וקרא ייי ליבשתא ארעא ולבית כנישות מיא קרא ימי וחזא ייי ארי טב:
ואמר ייי תדאי ארעא דיתאה עשבא דבר זרעיה מזדרע אילן פירין עביד פירין
לזנוהי דבר זרעיה ביה על ארעא והוה כן: ואפיקת ארעא דיתאה עשבא דבר זרעיה
מזדרע לזנוהי ואילן עביד פירין דבר זרעיה ביה לזנוהי וחזא

Interp. chal.

In principio creauit deus celũ ꝛ terrã. Ca. i. Terra aũt erat deſerta ꝛ vacua: ꝛ tenebre ſup faciem abyſſi: ꝛ ſpũs dei inſufflabat ſup faciē aquarum. Et dixit deus. Sit lux: ꝛ fuit lux. ꝛ vidit deus lucē ꝙ eſſet bona. Et diuiſit deus inter lucē ꝛ inter tenebras. appellauitqꝫ deus lucē diē: ꝛ tenebras vocauit noctē. Et fuit veſpe ꝛ fuit mane dies vnus. Et dixit deus. Sit firmamentũ in medio aquarum: ꝛ diuidat inter aquas ꝛ aq̃s. Et fecit deus firmamentũ: et diuiſit iter aquas q̄ erant ſubter firmamētum: ꝛ inter aq̃s q̄ erant ſup firmamentũ: ꝛ fuit ita. Et vocauit deꝰ firmamentũ celum. Et fuit veſpe ꝛ fuit mane dies ſcd̄s. Et dixit deꝰ. Cõgregētur aque q̄ ſub celo ſunt in locũ vnum: ꝛ appareat arida. Et fuit ita. Et vocauit deus aridã terrã: ꝛ locũ cõgregationis aquarũ appellauit maria. Et vidit deꝰ qd̄ eſſet bonũ. Et dixit deus. Germinet terra germinationē herbe cuiꝰ filius ſemētis ſeminat: arborēqꝫ fructiferã facientē fructus ſm genus ſuũ: cuius filius ſemētis in ipſo ſit ſup terrã. Et fuit ita. Et pduxit terra germē herbe cuius filius ſemētis ſeminat ſm genus ſuũ: et arborē facientē fructus: cuiꝰ filius ſemētis i ipſo ſm genus ſuũ. Et vidit

Priitiua chal.

הוה צדה ריק
נשב הוה
טוב פרש
מצעא
פרש ארע
עלה
כנש חזה
טוב
דאה זרע פרה
זנא נפק דאה
זרע

Tranſla. Gre. lxx. cũ interp. latina. | Tranſla. B. Hiero. | Ter. Heb. | Gen. | Ca. ii. | Primitiua heb.

Primitiua heb. | **Ter. Heb.** | **Gen.** | **Ca. i.** | **Tráſla. B. Hiero.** | **Tráſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.**

אלהים כי טוב: ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי: ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים ולימים ושנים: והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על הארץ ויהי כן: ויעש אלהים את שני המארת הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים: ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ: ולמשל ביום ובלילה ולהבדיל בין האור ובין החשך וירא אלהים כי טוב: ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי: ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמים: ויברא אלהים את התנינם הגדלים ואת כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למינהם ואת כל עוף כנף למינהו וירא אלהים כי טוב: ויברך אתם אלהים לאמר פרו ורבו ומלאו את המים בימים והעוף ירב בארץ: ויהי ערב ויהי בקר יום חמישי: ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה

שלש אמר אור רקע בדל היה אות יעד יום שנה אור המע אור היה עשה שנה משל נתן אור בדל ראה היה בקע אמר שרץ עוף כנף רקע ברא תנן ברך פרה רבה רבה חמש אמר יצא

deus q̄ eſſet bonũ. & factum eſt veſpere & mane dies tertius. Dixit autem deus. Fiant luminaria in firmamento celi: & diuidãt diem ac noctem: & ſint in ſigna & tempora & dies & annos: vt luceant in firmamento celi: & illuminent terram. Et factum eſt ita. Fecitq̃ deus duo luminaria magna: luminare maius vt preeſſet diei: & luminare minus vt preeſſet nocti: & ſtellas. Et poſuit eas deus in firmamento celi: vt lucerent ſuper terrã: & preeſſent diei ac nocti: & diuiderent lucem ac tenebras. Et vidit deus q̄ eſſet bonũ. & factũ ẽ veſpe & mane dies quartus. Dixit etiam deus. Producãt aque reptile anime viuentis: & volatile ſuper terram: ſub firmamẽto celi. Creauitq̃ deus cete grandia: & omnẽ animam viuentẽ atq̃ motabilẽ quã pduxerant aque in ſpẽs ſuas: & omne volatile ſm genus ſuum. Et vidit deus q̄ eſſet bonũ. benedixitq̃ eis: dicẽs. Creſcite & multiplicamini: & replete aquas maris: aueſq̃ multiplicẽt ſup terrã. Et factũ ẽ veſpe & mane dies quintus. Dixit quoq̃ deus. Producat terra aĩam viuentẽ in genere ſuo:

deus q̄ bonum. et factũ eſt veſpe et factũ ẽ mane dies tertius. τ dixit deus: fiant luminaria in firmamento celi. vt luceãt ſup terrã: ad diuidendũ inter diem τ inter noctem. τ ſint in ſigna: τ in tempora: et in dies: et in annos. et ſint in illuminatiões ĩ firmamẽto celi: vt luceant ſup terrã. τ factũ ẽ ita. et fecit deus duo lumina ria magna: luminare magnũ ĩ pricipatus diei. τ luminare minus in pricipatus noctis: et ſtellas. τ poſuit eas deus in firmamẽto celi: vt lucerent ſuper terrã: τ preeſſent diei τ nocti. τ diuiderent inter lucem et inter tenebras. τ vidit deus q̄ bonũ. τ factũ ẽ veſpere et factũ ẽ mane dies quartus. et dixit deus: producant aque reptilia aĩarũ viuẽtiũ: et volatilia volantia ſup terrã: ſm firmamẽtũ celi. τ factũ ẽ ita. et fecit deus cete grãdia: τ oẽs animã aĩaliũ reptiliũ: q̃ pduxerũt aque ſm gña eorũ. et oẽ volatile pẽnatũ ſm genus. τ vidit deus q̄ bona. et benedixit eis deus. dicens: creſcite et multiplicamini: τ replete aquas in maribus. τ volatilia multiplicentur ſup terrã. τ factũ ẽ veſpere et factũ ẽ mane dies quintus. τ dixit deus: producat terra aĩam viuẽtẽ ſm genus:

ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡμέρα τρίτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός, γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ. ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦ διαχωρίζειν ἀναμέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀναμέσον τῆς νυκτός. καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα, καὶ εἰς καιρούς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς. καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας. καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός. καὶ τοὺς ἀστέρας. καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ. ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. καὶ διαχωρίζειν ἀναμέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ σκότους. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡμέρα τετάρτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἑρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν. καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλά. καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ θεός. λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις. καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡμέρα πέμπτη. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος,

fo. 155

C

Infra. eodẽ. d

Primitiua chal.

טוב הוה פרש את מנא שנה היה נהר רבב שלט נהר פרש רחש חית רבב זנא טוב אמר סגא מלא נפק

Tranſla. Chal.

יי ארי טב: והוה רמש והוה צפר יום תליתאי: ואמר יי יהון נהורין ברקיעא דשמיא לאפרשא בין יממא ובין ליליא ויהון לאתין ולזמנין ולמִמני בהון יומין ושנין: ויהון לנהורין ברקיעא דשמיא לאנהרא על ארעא והוה כן: ועבד יי ית תרין נהוריא רברביא ית נהורא רבא למשלט ביממא וית נהורא זעירא למשלט בליליא וית כוכביא: ויהב יתהון יי ברקיעא דשמיא לאנהרא על ארעא: ולמשלט ביממא ובליליא ולאפרשא בין נהורא ובין חשוכא וחזא יי ארי טב: והוה רמש והוה צפר יום רביעאי: ואמר יי ירחשון מיא רחשא נפשא חיתא ועופא דפרח על ארעא על אפי אויר רקיע שמיא: וברא יי ית תניניא רברביא וית כל נפשא חיתא דרחשא דארחישו מיא לזניהון וית כל עופא דפרח לזנוהי וחזא יי ארי טב: ובריך יתהון יי למימר פושו וסגו ומלו ית מיא בימיא ועופא יסגי בארעא: והוה רמש והוה צפר יום חמישאי: ואמר יי תפיק ארעא נפשא חיתא לזנה

Interp. chal.

deus q̄ eſſet bonũ. Et fuit veſpere τ fuit mane dies tertius. Et dixit deus. Sint luminaria in firmamẽto celi: vt diuidant inter diem τ noctem: τ ſint in ſigna τ in tẽpora: et vt numerẽtur per ea dies τ anni. et ſint in luminaria in firmamẽto celi ad illuminandum ſuper terrã: τ fuit ita. Et fecit deus duo luminaria magna: luminare maius vt dominaretur in die: et luminare minus vt dominarẽt in nocte: τ ſtellas: et poſuit eas deus in firmamento celi ad illuminandum ſuper terrã. et vt dñarẽtur in die τ in nocte: τ vt diuiderent inter lucem τ tenebras: et vidit deus q̄d eſſet bonum. Et fuit veſpere τ fuit mane dies quartus. Et dixit deus ſerpant aque reptile aĩe viuentis: et auẽ que volat ſup terrã ſup faciẽ aeris firmamẽti celorum. Et creauit deus colubros magnos: τ omnẽ animã viuentem reptilium: que produxerãt aque ſm ſpecies ſuas τ omnẽ volucrem que volat ſm genus ſuum: et vidit deus q̄ eſſet bonum. Et benedixit eis deus dicens. Creſcite τ multiplicamini et replete aquas maris: et volucris multiplicetur in terra. Et fuit veſpere τ fuit mane dies quintus. Et dixit deus Producat terra animam viuentem ſm genus ſuum:

quadrupedia et reptilia et beſtias terre: et iumẽta: et oĩa reptilia terre ſz genus eorũ. et factũ ẽ ita. τ fecit deus beſtias terre ſz genus: τ iumenta τ oĩa reptilia terre ſm genus eorũ. τ vidit deus q̄ bona. τ dixit deus: faciamus hoĩez ad imaginẽ noſtrã et ad ſimilitudinẽ. et pſint piſcibus maris: et volatilibus celi: et iumentis: et oĩbus terre: τ oĩbus reptilibus reptãtibus ſup terrã. τ fecit deus hoĩez. ad imaginẽ dei fecit illum. maſculũ τ feminã fecit eos. et benedixit eis deus: dicens: creſcite τ multiplicamini τ replete terrã: et dñamini. et. et imperate piſcibus maris: τ volatilibus celi: et oĩbus iumẽtis: τ omni terre: et oĩbus reptilibus reptãtibus ſup terrã. et dixit deus: ecce dedi vobis oẽm herbã ſeminiferã ſeminãtẽ ſemẽ: q̄d eſt ſuper terrã. τ omne lignũ: q̄d hʒ i ſemetipo fructũ ſeminis ſeminiferi: vobis erit in eſcam: et oĩbus beſtiis terre: τ oĩbus volatilibus celi: τ omni reptili reptãti ſup terrã. q̄d hʒ in ſemetipo aĩaz vite: et oẽm herbã viridẽ in eſcam. τ factũ ẽ ita. et vidit deus omnia q̄cũq̧ fecit. τ ecce bona valde. et factũ ẽ veſpere: et factũ ẽ mane dies ſexta.

τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς, καὶ τὰ κτήνη, καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλά. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ᾽ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν. καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ πάντων τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον. κατ᾽ εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεός, λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὅ ἐστιν ἐπάνω τῆς γῆς. καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἑρπετῷ ἕρποντι ἐπὶ τῆς γῆς. ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν. καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡμέρα ἕκτη. C. 2

Et perfecti ſunt celum et terra: et oĩs ornatus eorum.

Καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν.

Infra. 5. a. Sap. 2. d. 7. 10. a. Eccle. 17. a. Marci 10. a. õ. eo. c. ĩfra. 8. 29. a. c

D

Eccle. 39. c. Marci 7. d.

A

iumẽta & reptilia & beſtias terre ſm ſpẽs ſuas. Factũq̧ eſt ita. Et fecit deus beſtias terre iuxta ſpẽs ſuas: iumenta & omne reptile terre in genere ſuo. Et vidit deus q̄ eſſet bonum: & ait. Faciamus hominẽ ad imaginem & ſimilitudinẽ nr̃am: & preſit piſcibus maris & volatilibus celi & beſtiis: vniuerſeq̧ terre: omniq̧ reptili q̄d mouetur in terra. Et creauit deus hominẽ ad imaginem ſuam: ad imaginem dei creauit illum: maſculum & feminã creauit eos. Benedixitq̧ illis deus: & ait. Creſcite & multiplicamĩ & replete terrã & ſubiicite eã: & dñamini piſcibus maris & volatilibus celi & vniuerſis aĩantibus q̃ mouẽtur ſup terrã. Dixitq̧ deus. Ecce dedi vobis oẽm herbam afferentem ſemen ſuper terram: & vniuerſa ligna que habent in ſemetipſis ſemẽtẽ gñis ſui. vt ſit vobis in eſcã & cũctis aĩantibus terre: oĩq̧ volucri celi & vniuerſis q̃ mouentur in terra: & in quibus eſt aĩa viuens: vt habeant ad veſcendum. Et factũ eſt ita. Viditq̧ deus cuncta que fecerat: & erant valde bona. Et factũ eſt veſpere & mane dies ſextus. Ca. 2.

Igitur perfecti ſunt celi & terra: & omnis ornatus eorum.

בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה ויהי כן: ויעש אלהים את חית הארץ למינה ואת הבהמה למינה ואת כל רמש האדמה למינהו וירא אלהים כי טוב: ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ: ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם: ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על הארץ: ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה: ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי:

Ca. ii.

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם:

חיה היה עשה חיה ראה עשה דמה רדה ברא ברך אמר פרה רבה רדה אמר נתן פנה פרה היה חיה רמש היה ראה כלה

Tranſla. Chal.

בעירא ורחשא וחיות ארעא לזנהא והוה כן: ועבד יי ית חיות ארעא לזנה וית בעירא לזנה וית כל רחשא דארעא לזנוהי וחזא יי ארי טב: ואמר יי נעביד אדם בצלמנא כדמותנא וישלטון בנוני ימא ובעופא דשמיא ובבעירא ובכל ארעא ובכל רחשא דרחיש על ארעא: וברא יי ית אדם בצלמיה בצלמא דיי ברא יתיה דכר ונוקבא ברא יתהון: ובריך יתהון יי ואמר להון יי פושו וסגו ומלו ית ארעא ותקופו עלהא ושלוטו בנוני ימא ובעופא דשמיא ובכל חיתא דרחשא על ארעא: ואמר יי הא יהבית לכון ית כל עסבא דבר זרעיה מזדרע דעל אפי כל ארעא וית כל אילנא דביה איבא דאילנא דבר זרעיה מזדרע לכון יהי למיכל: ולכל חית ארעא ולכל עופא דשמיא ולכל דרחיש על ארעא דביה נפשא חיתא ית כל ירוק עסבא למיכל והוה כן: וחזא יי ית כל דעבד והא טב לחדא והוה רמש והוה צפר יום שתיתאי:

Ca. ii. ואשתכללו שמיא וארעא וכל חיליהון:

Interp. chal.

iumentũ τ reptile τ beſtiam terre ſm ſpecies ſuas: τ fuit ita. Et fecit deus beſtiã terre ſm genus ſuũ τ iumentũ iuxta genus ſuũ: τ oẽ reptile terre iuxͣ genus ſuũ: et vidit deꝰ q̄d eſſet bonũ. Et dixit deus faciamꝰ hominẽ ad imaginẽ noſtrã: ſicut ſimilitudo noſtra: et dñetur in piſces maris τ in volatilia celoꝝ τ in iumẽta τ in omnẽ terrã: et in oĩe reptile q̄d reptat ſuper terrã. Et creauit deus hoĩem ad imaginẽ ſuã: ad imaginẽ dei creauit illuz: maſculũ τ feminã creauit eos. et bñdixit eis deus: τ dixit eis deus. Creſcite τ multiplicamini: τ replete terrã τ roboramini ſup eam: τ dñamini piſcibus maris τ volatili celi et omni animanti q̄d reptat ſup terram. Et dixit deus. Ecce dedi vobis omnẽ herbã: cuius granũ ſemẽtis ſeminatur: que eſt ſup faciẽ vniuerſe terre: τ oẽm arborẽ in qua eſt fructus arboris: cuius granũ ſemẽtis ſeminatur: vobis erit ad veſcenduz: et omni beſtie terre τ omni volatili celi τ oĩ reptili q̄d reptat ſup terrã. in quo eſt anima viuens: omnẽ virentẽ herbã ad veſcendũ. et fuit ita. Et vidit deus cuncta q̃ fecerat: τ ecce bona valde. Et fuit veſpe τ fuit mãe dies ſextꝰ. Ca. 2.

Et perfecti ſunt celi τ terra τ oĩs exercitus eoꝝ.

Primitiua chal.

חיה זנא עבד דמה שלט סגא מלא חיה זרע אבב היה אכל חיה טוב שית

ויכל אלהים ביום השביעי
מלאכתו אשר עשה וישבת
ביום השביעי מכל מלאכתו
אשר עשה: ויברך אלהים את
יום השביעי ויקדש אתו כי בו
שבת מכל מלאכתו אשר ברא
אלהים לעשות: אלה תולדות
השמים והארץ בהבראם ביום
עשות יהוה אלהים ארץ ושמים:
וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ
וכל עשב השדה טרם יצמח כי
לא המטיר יהוה אלהים על
הארץ ואדם אין לעבד את
האדמה: ואד יעלה מן הארץ
והשקה את כל פני האדמה:
ויצר יהוה אלהים את האדם
עפר מן האדמה ויפח באפיו
נשמת חיים ויהי האדם לנפש
חיה: ויטע יהוה אלהים גן בעדן
מקדם וישם שם את האדם
אשר יצר: ויצמח יהוה אלהים
מן האדמה כל עץ נחמד למראה
וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן
ועץ הדעת טוב ורע: ונהר יצא
מעדן להשקות את הגן ומשם
יפרד והיה לארבעה ראשים:
שם האחד פישון הוא הסבב את
כל ארץ החוילה אשר שם הזהב

Primitiua heb.: שבע | שבת | ברך | קדש | עשה ילד | ברא | עשה | היה | צמח | מטר | איד עלה | שקה פנה | יצר | נפח | חיה | נטע | שום | צמח | חמד ראה | אכל חיה | ידע | שקה | פרד רבע

Compleuitq; deus die
ſeptimo
opus ſuum quod fece
rat: & requieuit
die ſeptimo ab vniuer
ſo opere
quod patrarat. Et be
nedixit diei
ſeptimo & ſctificauit
illum: quia in ipſo
ceſſauerat ab oī opere
ſuo quod creauit
deus vt faceret. Iſte
ſunt generationes
celi & terre qñ create
ſunt: in die quo
fecit dominus deus ce
lum & terram:
& oē virgultū agri an
teq̄ oriretur in terra.
oēmq; herbā regionis
priuſq; germīaret: nō
enim pluerat domin⁹
deus ſuper
terram: & homo non
erat qui operaretur
terram. Sed fons aſcē
debat e terra
irrigans vniuerſam ſu
perficiem terre.
Formauit igitur dñs
deus hominem
de limo terre: & inſpi
rauit in faciem eius
ſpiraculum vite: & fa
ctus eſt homo in animā
viuētē. Plātauerat aūt
dñs deus padiſū volu
ptatis a pricípio: ī quo
poſuit hominem
quem formauerat. ꝓ
duxitq; dominus deus
de humo omne lignū
pulcrum viſu: &
ad veſcēdū ſuaue: li
gnū ēt vite ī medio pa
diſi: lignūq; ſcie bōi &
mali. Et fluuius egre
diebatur de loco volu
ptatis ad irrigādū padi
ſum: qui inde diuiditur
in quattuor capita.
nomē vni Phiſon. Ip
ſe eſt qui circuit
omnē terram euilath
vbi naſcitur aurum

et perfecit deus in die ſexta ope
καὶ συνετέλεσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔρ
ra ſua: q̄ fecit. et requieuit deus in
γα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησεν. καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν
die ſeptima ab oibus opibus ſu
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐ
is: que fecit. et benedixit deus diei
τοῦ, ὧν ἐποίησεν. καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὴν ἡμέ
ſeptimo: et ſanctificauit illū. qꝛ in il
ραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. ὅτι ἐν αὐ
lo ceſſauit ab oibus opibus ſuis:
τῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ,
q̄ incepit deus facere. hic liber gene
ὧν ἤρξατο ὁ θεὸς ποιεῖν. αὕτη ἡ βίβλος γενέσε
rationis celi et terre: qñ facta ſūt. q̄ die fecit
ως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο. ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν
deus celū et terrā: et omne virgultū a
ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν χλωρὸν ἀ
gri anteq̄ oriretur in terra. et omnē
γροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ πάντα
herbā agri anteq̄ germinaret. nō eni pluerat do
χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι. οὐ γὰρ ἔβρεξε κύ
minus deus ſup terrā: et homo nō erat ad
ριος ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐρ
operādū eam. fons aūt aſcēdebat ex terra:
γάζεσθαι αὐτήν. πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς,
et irrigabat oē faciem terre. et forma
καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ ἔπλα
uit deus hominē: puluerē accipiēs de terra.
σεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς.
et inſpirauit in faciem eius ſpiraculū vi
καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζω
te: et factus ē homo in animā viuentē. et plā
ῆς, καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. καὶ ἐ
tauit dñs deus paradiſum in eden ad
φύτευσεν κύριος ὁ θεὸς παράδεισον ἐν ἐδὲν κατὰ
orientem. ꝛ poſuit illic hominē: quē forma
ἀνατολάς. καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλα
uit. et ꝓduxit deus adhuc de terra oē li
σεν. καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύ
gnū pulchrū ad viſum et bonū ad cibū. et
λον ὡραῖον εἰς ὅρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν. καὶ τὸ
lignū vite in medio paradiſi: ꝛ
ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ
lignū ſciendi ſciētiam boni ꝛ mali. flu
ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. πο
uius aūt egreditur ex eden ad irrigādū para
ταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ ἐδὲν ποτίζειν τὸν πα
diſum. inde diuiditur in quattuor pricipia.
ράδεισον. ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς.
nomen vni phiſon. hic qui circuit oē
ὄνομα τῷ ἑνὶ φισών. οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν
terrā euilat. illic vbi eſt aurum.
γῆν εὐιλάτ, ἐκεῖ οὗ ἐστι τὸ χρυσίον.

Exodi. 20.b. Hebre. 4.b.

B

Tob. 8.b. Sap. 10.a. 1.Co. 15.f.

Eccle. 24.c.

Trāſla. Chal.

וחמיד יי ביומא שביעאה עבידתיה דעבד ונח ביומא שביעאה מכל עבידתיה דעבד:
ובריך יי ית יומא שביעאה וקדיש יתיה ארי ביה נח מכל עבידתיה דברא יי
למעבד: אלין תולדת שמיא וארעא כד אתבריאו ביומא דעבד יי אלהא ארעא
ושמיא: וכל אילני חקלא עד לא הוו בארעא וכל עסבא דחקלא עד לא צמח ארי
לא אמטר יי אלהא על ארעא ואנש לית למפלח ית ארעא: ועננא הוה סליק מן
ארעא ומשקי ית כל אפי ארעא: וברא יי אלהא ית אדם עפרא מן ארעא ונפח
באפוהי נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממללא: ונציב יי אלהא גנתא בעדן
מלקדמין ואשרי תמן ית אדם דברא: ואצמח יי אלהא מן ארעא כל אילן דמרגג
למחזי וטב למיכל ואילן חייא במציעות גנתא ואילן דאכלי פירוהי חכמין בין טב
וביש: ונהרא נפק מעדן לאשקאה ית גנתא ומתמן מתפרש והוי לארבעה רישי
נהרין: שום חד פישון הוא דמקיף ית כל ארעא דחוילה דתמן דהבא:

Primitiua chal.: נוח | עבד ילד ברא | הוה צמח | מטר פלח | שקה חזה מלל | גן שוה צמח | רגג חזא טוב | אכל חזה מצע | פרה שקה | פרש הוה רבע | ראש שום

Intrerp. chal.

Et delectatus eſt deus in die ſeptimo opere ſuo quod fecerat: ꝛ requieuit in die ſeptimo ab vniuerſo opere ſuo quod fecerat. Et benedixit deus diei ſeptimo et ſanctificauit eum: quia in ipſo requieuit ab vniuerſo opere ſuo quod creauit deus vt faceret. Iſte ſunt generationes celi ꝛ terre quando create ſunt: in die quo creauit dñs deus terrā ꝛ celum: ꝛ oēm arborem agri anteq̄ eſſet in terra ꝛ omnez herbā agri anteq̄ germinaret: qꝛ non pluerat dñs deus ſuper terram: et homo non erat ad operandū terrā. Et nubes aſcendebat de terra: ꝛ irrigabat vniuerſam faciem terre. Et creauit dñs deus hominem puluerē de terra: ꝛ inſpirauit in faciē eius animā vite: et fuit homo in ſpiritū loquentē. Et plātauit dñs deus hortū in loco voluptatis a pricipio: ꝛ poſuit ibi hominē quē creauit. Et germinare fecit dñs deus de terra oēm arborez q̄ erat deſiderabilis ad videndū ꝛ bona ad veſcēdū. Et arborem vite in medio horti: ꝛ arborē cuius fructus māducātes ſcient iter bonū ꝛ malū. Et fluui⁹ egrediebat de loco voluptatis ad irrigādū hortū. Et ide diuidebat: ꝛ erat in q̄ttuor capita fluminū. Nomē vnius phiſon: ipſe eſt q circuit oēm terrā euila: vbi eſt auꝝ.

et aurum terre illius bonū. illic eſt car
καὶ τὸ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν. ἐκεῖ ἐστιν ὁ ἄν
bunculus ꝛ lapis praſinus. et nomen fluuio
θραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος. καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ
ſecundo: geon. hic qui circuit omnez terrā
τῷ δευτέρῳ, γεών. οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν
ethiopie. et fluuius tertius: tigris. hic
αἰθιοπίας. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος, τίγρις. οὗτος ὁ
qui vadit contra aſſyrios. at fluuius
πορευόμενος κατέναντι ἀσσυρίων. ὁ δὲ ποταμὸς ὁ
quartus: hic euphrates. et accepit dñs de
τέταρτος, οὗτος εὐφράτης. καὶ ἔλαβεν κύριος ὁ θε
us hominē quē formauit: et poſuit eum in
ὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ
padiſo voluptatis: ad opandū eū ꝛ cu
παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυ
ſtodiēdū. ꝛ precepit dñs deus ade di
λάσσειν. καὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ λέ
cēs ex omni ligno qd in paradiſo e
γων, ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώ
ſcā comedes: ex āt ligno cognoſcēdi bonū et
σει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ
malū: nō comedatis ex eo. qua āt die comedetis
πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ᾽ αὐτοῦ. ᾗ δ᾽ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε
ex eo: morte moriemini. et dixit dñs
ἀπ᾽ αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. καὶ εἶπεν κύριος ὁ
deus: nō bonū eſſe hominē ſolū: faciamus
θεός, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν
ei adiutorē ſꝫ eū. ꝛ formauit deus adhuc ex
αὐτῷ βοηθὸν κατ᾽ αὐτόν. καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ
terra oēs beſtias agri: et omnia
τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ
volatilia celi. et adduxit ea ad adam:
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν ἀδάμ,
vt videret qd vocabit ea. ꝛ oē qdcūq; vocauit ip
ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. καὶ πᾶν ὃ ἂν ἐκάλεσεν αὐ
ſum adā aiaꝫ viuētē: hoc nomen illi. et voca
τὸ ἀδὰμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐκά
uit adam nomina oibus iumētis: et oibus
λεσεν ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι
volatilibus celi: et oibus beſtiis
τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις
terre. at adam non inuētus ē adiutor ſīlis ſibi.
τῆς γῆς. τῷ δὲ ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ.
et immiſit deus ſoporē in adam et dor
καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν ἀδάμ, καὶ ὕπ
miuit. et tulit vnā coſtarū eius: et
νωσεν, καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ
repleuit carnē pro ea. et edificauit
ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ᾽ αὐτῆς. καὶ ᾠκοδόμησεν
dñs deus coſtam quā accepit ab
κύριος ὁ θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ
adam in mulierē. ꝛ adduxit eā ad a
ἀδὰμ εἰς γυναῖκα. καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν ἀ
dā. et dixit adam hoc nunc
δάμ. καὶ εἶπεν ἀδὰμ τοῦτο νῦν

C

Eccle. 17.a.

D

1. Co. 11.b.

& aurum terre illius
optimū eſt. Ibiq; in
uenitur bdeliū. & la
pis onychinus. & no
mē fluuij ſecūdi Geō.
Ipſe eſt qui circuit
oem terrā ethiopie.
Nomē vero fluminis
tertij Tigris: ipſe va
dit contra aſſyrios.
Fluuius āt q̄rtus ipſe
ē Euphrates. Tulit er
go dominus deus ho
minem: & poſuit eum
ī paradiſum volupta
tis. vt oparetur & cu
ſtodiret illum: prece
pitq; ei: dicens.
Ex oī ligno paradiſi
comede: de ligno aūt
ſcie boni & mali ne
comedas. In quacūq;
enim die comederis
ex eo: morte morie
ris. Dixit quoq; domi
nus deus. Nō ē bonū
hominem eſſe ſolū:
faciamus ei adiutori
um ſīle ſibi. Formatis
igitur dñs deus de
humo cunctis aīanti
bus terre & vniuerſis
volatilibus celi: addu
xit ea ad adam
vt videret quid voca
ret ea. Omne ei qd
vocauit adam anime
viuentis: ipſum eſt
nomē ei⁹. Appellauit
q; adā noībus ſuis cū
cta aīantia & vniuerſa
volatilia celi: & oēs be
ſtias terre. Ade vero
nō inueniebatur ad
iutor ſīlis eius. Immi
ſitq; dominus deus ſo
porē in adā. Cūq; ob
dormiſſet: tulit vnam
de coſtis eius. & reple
uit carnem pro ea.
Et edificauit domin⁹
deus coſtam quam
tulerat de adam in
mulierē: & adduxit eā
ad adam. Dixitq; a
dam. Hoc nunc

והב הארץ ההוא טוב שם
הבדלח ואבן השהם: ושם הנהר
השני גיחון הוא הסובב את כל
ארץ כוש: ושם הנהר השלישי
חדקל הוא ההלך קדמת אשור
והנהר הרביעי הוא פרת: ויקח
יהוה אלהים את האדם וינחהו
בגן עדן לעבדה ולשמרה: ויצו
יהוה אלהים על האדם לאמר
מכל עץ הגן אכל תאכל: ומעץ
הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו
כי ביום אכלך ממנו מות תמות:
ויאמר יהוה אלהים לא טוב היות
האדם לבדו אעשה לו עזר
כנגדו: ויצר יהוה אלהים מן
האדמה כל חית השדה ואת כל
עוף השמים ויבא אל האדם
לראות מה יקרא לו וכל אשר
יקרא לו האדם נפש חיה הוא
שמו: ויקרא האדם שמות לכל
הבהמה ולעוף השמים ולכל חית
השדה ולאדם לא מצא עזר
כנגדו: ויפל יהוה אלהים תרדמה
על האדם ויישן ויקח אחת
מצלעתיו ויסגר בשר תחתנה:
ויבן יהוה אלהים את הצלע אשר
לקח מן האדם לאשה ויבאה אל
האדם: ויאמר האדם זאת הפעם

Primitiua heb.: שנה גוח | שלש | רבע לקח | צוה | ידע | אמר היה בדד עשה | חיה | בוא | ראה קרא | נפל רדם | ישן לקח | סגר בנה | איש בוא

Tranſla. Chal.

ודהב ארעא ההיא טב תמן בדולחא ואבני בורלא: ושום נהרא תנינא גיחון הוא דמקיף
ית כל ארעא דכוש: ושום נהרא תליתאה דקלת הוא דמהלך למדינחא דאתור ונהרא
רביעאה הוא פרת: ודבר יי אלהא ית אדם ואשריה בגנתא דעדן למפלחה ולמטרה:
ופקיד יי אלהא על אדם למימר מכל אילן גנתא מיכל תיכול: ומאילן דאכלי
פירוהי חכמין בין טב לביש לא תיכול מניה ארי ביומא דתיכול מניה מימת תמות:
ואמר יי אלהא לא טב דיהי אדם בלחודוהי אעביד ליה סמך כקבליה: וברא יי
אלהא מן ארעא כל חית ברא וית כל עופא דשמיא ואיתי לות אדם למחזי מה
יקרי ליה וכל דהוה קרי ליה אדם נפשא חיתא הוא שמיה: וקרא אדם שמהן לכל
בעירא ולעופא דשמיא ולכל חית ברא ולאדם לא אשכח סמך כקבליה: ורמא
יי אלהא שינתא על אדם ודמוך ונסיב חדא מעלעוהי ומלא בסרא תחותהא: ובנא
יי ית עלעא דנסיב מן אדם לאתתא ואיתיה לות אדם: ואמר אדם הדא זמנא

Interp. chal.

et aurum terre illius bonuꝫ. Ibi eſt bdelium ꝛ lapis onychinus. Et nomē fluuij ſecundi gion: ipſe eſt qui circuit omnē terram ethiopie. Et nomen fluuij tertij hidecel: ipſe eſt qui vadit ad orientem aſſyrie. Et fluuius quartus eſt euphrates. Et tulit dominus deus hominē: et collocauit eum in horto voluptatis vt operaretur eum: et cuſtodiret illum. Et precepit dominus deus ade dicens. Ex omni arbore horti comedens comedes: et de arbore cuius fructum comedentes ſcient inter bonum et malum: non comedes ex ea: quoniā in die qua comederis ex ea: morte morieris. Et dixit dominus deus: nō eſt bonum eſſe hominē ſolum: faciam ei adiutoriū quaſi eū. Et creauit dñs deus de terra oēs beſtias agri ꝛ omnia volatilia celi: ꝛ adduxit ad adam vt videret quid vocaret ea: ꝛ omne qd vocabat adam aie viuētis: ipſuꝫ eſt nomen eius. Et vocauit adam nominibus oē iumentū ꝛ volatile celi: et omnē beſtiā agri: ꝛ ade nō inuenit adiutoriū quaſi eū. Et immiſit dñs deus ſoporē in adam: et dormiuit: ꝛ tulit vnā de coſtis eius: ꝛ poſuit carnē ꝓ ea. Et edificauit dñs deus coſtā quā tulerat de adā in mulierē: ꝛ adduxit eā ad adā. Et dixit adā: hec nūc

Primitiua chal.: דבר | שרא | פלח נטר אמר | אכל פרה | סות טוב הוה | חד עבד חזה | אתא חזא קרא | שום | שכב נפל ישן | שוה הוה אתא

עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת
יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לֻקְחָה
זֹּאת׃ עַל כֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו
וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ
לְבָשָׂר אֶחָד׃ וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם
עֲרוּמִּים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא
יִתְבֹּשָׁשׁוּ׃

Ca. iij.

וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים
וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר
אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן׃
וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל הַנָּחָשׁ מִפְּרִי
עֵץ הַגָּן נֹאכֵל׃ וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר
בְּתוֹךְ הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא
תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ פֶּן
תְּמֻתוּן׃ וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל הָאִשָּׁה
לֹא מוֹת תְּמֻתוּן׃ כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי
בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ
עֵינֵיכֶם וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יֹדְעֵי
טוֹב וָרָע׃ וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב
הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה הוּא
לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל
וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם
לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל׃ וַתִּפָּקַחְנָה
עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עֵירֻמִּם הֵם
וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
חֲגֹרֹת׃ וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל יְהוָה

קָרָא עָזַב אִישׁ הָיָה שָׁנָה עָרַם בּוּשׁ חָיָה אָמַר אָכַל פָּרָה אָכַל נָגַע מוּת פָּקַח הָיָה רָאָה אָכַל אוּה חָמַד שָׂכַל לָקַח אָכַל נָתַן פָּקַח שָׁנָה עָרַם תָּפַר עָשָׂה שָׁמַע

os ex oſſibus meis & caro d̄ carne mea. Hec vocabitur virago q̄m de viro ſūpta eſt. Quam obrem relinquet hō patrē ſuū & matrem: & adherebit vxori ſue: & erunt duo i carne vna. Erat autem vterq̄ nudus: adam ſcilicet & vxor eius & non erubeſcebant. Ca. 3.

Sed & ſerpēs erat callidior cunctis animantibus terre q̄ fecerat dominus de⁹. Qui dixit ad mulierem. Cur precepit vobis deus vt non comederetis ex oī ligno paradiſi. Cui reſpondit mulier. De fructu lignorū q̄ ſunt in paradiſo veſcimur. de fructu vero ligni qḋ ē in medio paradiſi p̄cepit nobis deus ne comederem⁹: & ne tāgerem⁹ illud: ne forte moriamur. Dixit aūt ſpēs ad mulierē. Neq̄q̄ morte moriemini. Scit ei deus q̄ i quocūq̄ die comederitis ex eo aperientur oculi veſtri & eritis ſicut dii ſcientes bonū & malū. Vidit igitur mulier q̄ bonū eſſet lignum ad veſcendum & pulchrum oculis aſpectuq̄ delectabile & tulit de fructu illius & comedit: deditq̄ viro ſuo. Qui comedit: & aperti ſunt oculi amborū. Cūq̄ cognouiſſent ſe eē nudos: conſuerunt folia ficus: & fecerunt ſibi perizomata. Et cū audiſſent vocē domini

os et oſſibus meis: et caro de carne
ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός
mea. hec vocabitur mulier q̄m de viro ſuo
μου. αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐ-
aſſumpta ē hec. p̄pter hoc relinquet homo
τῆς ἐλήφθη αὕτη. ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρω-
patrem ſuum et matrē: et adherebit
πος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολ-
ad vxorem ſuam. et erunt
ληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἔσονται οἱ
duo in carne vna. et erant duo nudi et
δύο εἰς σάρκα μίαν. καὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοί, ὅ, τε
adam et vxor eius: et non erubeſcebant
ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ᾐσχύνοντο. Ca. 3.
Et ſerpēs erat prudētiſſimus omniū beſtiarū
Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων
q̄ ſuper terrā: q̄s fecit dominus deus. et dixit
τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε κύριος ὁ θεός. καὶ εἶπεν
ſerpēs mulieri quare dixit deus nō comedatis
ὁ ὄφις τῇ γυναικί. τί ὅτι εἶπεν ὁ θεὸς οὐ μὴ φάγητε
ab omni ligno quod in paradiſo. et
ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ. καὶ
dixit mulier ſerpēti ab omni ligno paradiſi
εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ παρα-
veſcimur. ab aūt fructu ligni
δείσου φαγόμεθα. ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου
qḋ eſt in medio paradiſi dixit deus:
ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ θεός,
nō comedatis ex eo: neq̄ tangatis illud:
οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ, οὐδὲ μὴ ἅψησθε αὐτοῦ,
vt non moriamini. et dixit ſerpēs mulieri.
ἵνα μὴ ἀποθάνητε. καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί.
non morte moriemini ſcit enim deus. q̄ q̄cūq̄
οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. ᾔδει γὰρ ὁ θεός. ὅτι ᾗ ἂν ἡ-
die comederitis ex eo: aperientur veſtri
μέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ
oculi. et eritis ſicut dii ſcientes bonū
ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν
et malum. et vidit mulier q̄ bonum lignum in
καὶ πονηρόν. καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς
eſcam: et q̄ placidū oculis ad videndū: et
βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ
pulchrū eſt ad intelligendū. et accipiens mulier
ὡραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι. καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ
de fructu eius comedit. et dedit et viro
τοῦ καρποῦ αὐτοῦ, ἔφαγε. καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ
ſuo cum ea: et comederūt. et aperti ſunt oculi
αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφ-
amborū: ꝛ cognouerūt q̄ꝛ nudi erant. et
θαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. καὶ
conſuerunt folia ficus: et fecerunt ſibi perizomata. et audierunt vocem domini
ἔρραψαν φύλλα συκῆς, καὶ ἐποίησαν αὑτοῖς περι-
ζώματα. καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου

Mat. 19. a. Marci 10. a. Ephe. 5. g. 1. Co. 6. d.

A

Eccle. 15. d. 2. Co. 11. a.

B

Transla. Chal.

גַּרְמָא מִגַּרְמַי וּבִשְׂרָא מִבִּשְׂרִי לְדָא יִתְקְרֵי אִתְּתָא אֲרֵי מִבַּעְלַהּ אִתְנְסִיבַת דָּא׃ עַל
כֵּן יִשְׁבּוֹק גְּבַר בֵּית מִשְׁכְּבֵי אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ וְיִדְבַּק בְּאִתְּתֵיהּ וִיהוֹן לְבִשְׂרָא חַד׃ וַהֲווֹ
תַרְוֵיהוֹן עַרְטִלָּאִין אָדָם וְאִתְּתֵיהּ וְלָא הֲווֹ מִתְכַּלְמִין׃ **Ca. iij.** וְחִוְיָא הֲוָה
חַכִּים מִכֹּל חֵיוַת חַקְלָא דַּעֲבַד יְיָ אֱלֹהִים וַאֲמַר לְאִתְּתָא הֲקוּשְׁטָא אֲרֵי אֲמַר יְיָ לָא
תֵיכְלוּן מִכֹּל אִילַן גִּנְּתָא׃ וַאֲמַרַת אִתְּתָא לְחִוְיָא מִפֵּירֵי אִילַן גִּנְּתָא נֵיכוּל׃ וּמִפֵּירֵי
אִילָנָא דִּי בִּמְצִיעוּת גִּנְּתָא אֲמַר יְיָ לָא תֵיכְלוּן מִנֵּיהּ וְלָא תִקְרְבוּן בֵּיהּ דִּלְמָא תְמוּתוּן
וַאֲמַר חִוְיָא לְאִתְּתָא לָא מָמָת תְּמוּתוּן׃ אֲרֵי גְּלֵי קֳדָם יְיָ אֲרֵי בְּיוֹמָא דְּתֵיכְלוּן מִנֵּיהּ
וְיִתְפַּתְּחָן עֵינֵיכוֹן וּתְהוֹן כְּרַבְרְבִין חַכִּימִין בֵּין טַב לְבִישׁ׃ וַחֲזָת אִתְּתָא אֲרֵי טָב אִילָנָא
לְמֵיכַל וַאֲרֵי אַסּוּ הוּא לְעֵינִין וּמְרַגַּג אִילָנָא לְאִסְתַּכָּלָא בֵיהּ וּנְסֵיבַת מֵאִנְבֵּיהּ
וַאֲכַלַת וִיהַבַת אַף לְבַעְלַהּ עִמַּהּ וַאֲכַל׃ וְאִתְפַּתַּחָא עֵינֵי תַרְוֵיהוֹן וִידַעוּ אֲרֵי עַרְטִלָּאִין
אִנּוּן וְחַטִּיטוּ לְהוֹן טַרְפֵי תְאֵנִין וַעֲבַדוּ לְהוֹן זְרָזִין׃ וּשְׁמַעוּ יָת קָל מֵימְרָא דַּיְיָ

Pritiua chal.

קְרָא נְסַב שְׁבַק שְׁכַב דְּבַק הֲוָה חַד כְּלַם חָיָה אֲכַל נְגַן פְּרָא אֲכַל מְצַע קְרַב מוּת גְּלָה פְּתַח הֲוָה רְבַב טוּב חֲזָא אָסָא רְגַג סְכַל אֲבַב פְּתַח חָרַר קוֹל אֲמַר

Interp̄. chal.

os de oſſibus meis ꝛ caro de carne mea: hec vocabitur mulier q̄ꝛ de viro ſuo aſſumpta ē illa. Propterea relinquet homo lectulū patris ſui ꝛ matris ſue: et adherebit vxori ſue: ꝛ erunt in carnē vnā. Et erant ambo nudi: adā ꝛ vxor eius: ꝛ nō erubeſcebant. Ca. 3.

Et ſerpens erat ſapientior cunctis beſtijs agri quas fecit dominus deus: ꝛ dixit mulieri. Verū ne eſt quod dixit deus: nō comedatis ex omni arbore horti. Et dixit mulier ſerpenti. De fructu arboris horti comedemus: ſed de fructu arboris q̄ eſt in medio paradiſi dixit deus non comedetis ex eo: neq̄ accedatis ad eum: ne forte moriamini. Et dixit ſerpēs mulieri. Non morte moriemini: quoniā manifeſtum eſt coram deo q̄ in die qua comederitis ex eo aperientur oculi veſtri: ꝛ eritis ſicut principes ſcientes inter bonum ꝛ malum. Et vidit mulier q̄ bona eſſet arbor ad veſcendum: ꝛ q̄ ſalutifera eſſet oculis: et delectabilis arbor ad intuendū in eam: ꝛ tulit de fructu eius ꝛ comedit: ꝛ dedit etiā marito ſuo ꝛ comedit cū ea. Et aperti ſunt oculi amborum: ꝛ cognouerunt q̄ nudi eſſent: ꝛ conſuerunt ſibi folia ficus: ꝛ fecerunt ſibi cinctoria. Et audierunt vocem verbi domini

dei deambulantis in paradiſo in meridie. et abſconditi ſunt et adam et vxor eius
τοῦ θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δει-
λινόν. καὶ ἐκρύβησαν ὅ, τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
a facie dñi dei in medio paradiſi.
ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ παρα-
ꝛ vocauit dñs deus adam: et dixit
δείσου. καὶ ἐκάλεσεν κύριος ὁ θεὸς τὸν ἀδὰμ, καὶ εἶ-
ei. vbi es. et dixit adam vocem tuā
πεν αὐτῷ ποῦ εἶ. καὶ εἶπεν ἀδὰμ τῆς φωνῆς σου
audiui deambulantis in paradiſo: et timui:
ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐ-
q̄ꝛ nudus ſum: ꝛ abſcōditus ſū ꝛ dixit ei
φοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. καὶ εἶπεν αὐ-
quis indicauit tibi q̄ nudus es. niſi a
τῷ τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ
ligno qḋ precepi tibi hoc ſolo nō comedere.
ξύλου οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν,
ab eo comediſti. ꝛ dixit adam mulier quā dediſti
ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες. καὶ εἶπεν ἀδάμ. ἡ γυνὴ ἣν δέδω-
mecū: hec mihi dedit a ligno: et
κας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ
comedi: ꝛ dixit deus mulieri. quid hoc feciſti.
ἔφαγον. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῇ γυναικί. τί τοῦτο ἐποίη-
et dixit mulier: ſerpens decepit me: ꝛ comedi
σας. καὶ εἶπεν ἡ γυνή, ὁ ὄφις ἠπάτησέν με, καὶ ἔφα-
ꝛ ait dñs deus ſerpēti. q̄ꝛ feciſti hoc:
γον. καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῷ ὄφει. ὅτι ἐποίησας τοῦτο,
maledictus tu pre omnibus beſtijs. et pre
ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ
oībus iumentis que ſup terrā. ſup pectus
πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐπὶ τῷ στήθει
et ventrē gradieris: ꝛ terrā comedes cunctis diebus
καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ, καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡ-
vite tue. et inimicitiā ponā inter te
μέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ἔχθραν θήσω ἀναμέσον σου
et inter mulierem: et inter ſemen
καὶ ἀναμέσον τῆς γυναικός, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρ-
tuum et inter ſemen illius.
ματός σου, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς.
ipſe tuum conteret caput: et tu conteres illius calcaneū.
αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐ-
τοῦ πτέρναν. καὶ τῇ γυναικὶ εἶπεν. πληθύνων πλη-
et mulieri dixit: multiplicans multiplicabo triſtitias tuas ꝛ gemitus tuos. in doloribus paries filios: ꝛ ad virum tuū cōuerſio tua. ꝛ ipſe tui dominabit. ꝛ ade dixit.
θυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τοὺς στεναγμούς σου. ἐν λύ-
παις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστρο-
φή σου. καὶ αὐτός σου κυριεύσει. καὶ τῷ ἀδὰμ εἶπεν
q̄ꝛ audiſti vocem vxoris tue: et comediſti de ligno: quo precepi tibi hoc ſolo non
ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου, καὶ ἔφα-
γες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ

C

1. Co. 14. g.

dei deābulantis in paradiſo ad aurā poſt meridiē: abſcondit ſe Adā & vxor eius a facie dñi dei ī medio ligni paradiſi. Vocauitq̄ dominus deus adam & dixit ei. Vbi es. Qui ait. Vocem tuam audiui in paradiſo: & timui eo q̄ nudus eēm: & abſcondi me. Cui dixit dñs. quis ei indicauit tibi q̄ nudus eſſes: niſi q̄ ex ligno de quo p̄ceperā tibi ne comederes comediſti? Dixitq̄ adā. Mulier quam dediſti mihi sociā dedit mihi de ligno: & comedi. & dixit dominus deus ad mulierem. Quare hoc feciſti? Que reſpondit. Serpens decepit me & comedi. Et ait dominus deus ad ſerpentem. Quia feciſti hoc maledictus es inter omnia animantia & beſtias terre. Sup pectus tuū gradieris & terrā comedes cūctis diebus vite tue. Inimicitias ponā inter te & mulierem & ſemen tuū & ſemē illius. Ipſa conteret caput tuū: & tu inſidiaberis calcaneo eius. Mulieri quoq̄ dixit. Multiplicabo erūnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios: & ſub viri poteſtate eris: & ipſe dñabitur tui. Ade vero dixit. quia audiſti vocem vxoris tue: & comediſti de ligno ex quo preceperam tibi ne

אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם
וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי
יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן׃ וַיִּקְרָא
יְהוָה אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר
לוֹ אַיֶּכָּה׃ וַיֹּאמֶר אֶת קֹלְךָ
שָׁמַעְתִּי בַּגָּן וָאִירָא כִּי עֵירֹם
אָנֹכִי וָאֵחָבֵא׃ וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ
כִּי עֵירֹם אָתָּה הֲמִן הָעֵץ אֲשֶׁר
צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל מִמֶּנּוּ אָכָלְתָּ׃
וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר
נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה לִּי מִן הָעֵץ
וָאֹכֵל׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לָאִשָּׁה
מַה זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי וָאֹכֵל׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֱלֹהִים אֶל הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ
זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה
וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ
וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ וְאֵיבָה
אָשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין
זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ
רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב׃ אֶל
הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה
עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי
בָנִים וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ
וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ׃ וּלְאָדָם אָמַר כִּי
שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וַתֹּאכַל מִן
הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא

הָלַךְ חָבָא פָּנָה קָרָא קוֹל יָרֵא עָרַם חָבָא נָגַד צָוָה נָתַן אָמַר עָשָׂה נָשָׁא אָרַר הָלַךְ אָכַל יוֹם הָיָה שׁוּף רָבָה הָרָה יָלַד שׁוּק מָשַׁל אִישׁ אָכַל צָוָה

Tranſla. Chal.

אֱלֹהִים מְהַלֵּךְ בְּגִנְּתָא לִמְנַח יוֹמָא וְאִטַּמַּרוּ אָדָם וְאִתְּתֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ אֱלֹהִים בְּגוֹ אִילָן
גִּנְּתָא׃ וּקְרָא יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וַאֲמַר לֵיהּ אָן אַתְּ׃ וַאֲמַר יָת קָל מֵימְרָךְ שְׁמַעִית בְּגִנְּתָא
וּדְחֵילִית אֲרֵי עַרְטִלַּאי אֲנָא וְאִטַּמָּרִית׃ וַאֲמַר מַאן חַוִּי לָךְ אֲרֵי עַרְטִלַּאי אַתְּ הֲמִן
אִילָנָא דְּפַקֵּדְתָּךְ דִּלְדִילָא לְמֵיכַל מִנֵּיהּ אֲכַלְתָּא׃ וַאֲמַר אָדָם אִתְּתָא דִּיהַבְתְּ עִמִּי
הִיא יְהַבַת לִי מִן אִילָנָא וַאֲכָלִית׃ וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְאִתְּתָא מָה דָּא עֲבַדְתְּ וַאֲמַרַת
אִתְּתָא חִוְיָא אַטְעִיַנִי וַאֲכָלִית׃ וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְחִוְיָא אֲרֵי עֲבַדְתְּ דָּא לִיט אַתְּ מִכָּל
בְּעִירָא וּמִכֹּל חֵיוַת חַקְלָא עַל מְעָךְ תֵּיזֵיל וְעַפְרָא תֵּיכוּל כָּל יוֹמֵי חַיָּיךְ׃ וּדְבָבוּ אֲשַׁוִּי
בֵּינָךְ וּבֵין אִתְּתָא וּבֵין בְּנָךְ וּבֵין בְּנַהָא הוּא יְהֵי דְּכִיר לָךְ מָה דַּעֲבַדְתְּ לֵיהּ מִלְּקַדְמִין וְאַתְּ
תְּהֵא נָטַר לֵיהּ לְסוֹפָא׃ לְאִתְּתָא אֲמַר אַסְגָּאָה אַסְגֵּי צַעֲרִיךְ וְעִדּוּיָיךְ בְּצַעַר תֵּלְדִין
בְּנִין וּלְוָת בַּעְלִיךְ תְּהֵא תְּיוּבְתִּיךְ וְהוּא יִשְׁלוֹט בִּיךְ׃ וּלְאָדָם אֲמַר אֲרֵי קַבֵּילְתָּ לְמֵימַר
אִתְּתָךְ וַאֲכַלְתְּ מִן אִילָנָא דְּפַקֵּדְתָּךְ לְמֵימַר לָא

Interp̄. chal.

dei deambulantis in horto ad aurā diei: et abſconderunt ſe adam ꝛ vxor eius a facie dñi dei in medio arboris horti. Et vocauit dominus deus adam: ꝛ dixit ei vbi es tu. Et ait. Vocē verbi tui audiui in horto ꝛ timui quoniam nudus ſum ego: ꝛ abſcondi me. Et ait. Quis indicauit tibi q̄ nudus eſſes tu: nūquid de arbore de qua precepi tibi vt nō comederes ex ea comediſti? Et dixit adam. Mulier quā dediſti mecū ipſa dedit mihi de arbore ꝛ comedi. ꝛ dixit dñs deus mulieri. Quid hoc feciſti: ꝛ dixit mulier: ſerpēs ſeduxit me ꝛ comedi. Et dixit dñs deus ſerpenti. quia feciſti hoc: maledictus tu pre omnibus iumentis ꝛ pre omnibus beſtijs agri: ſuper ventrem tuū gradieris: et puluerem comedes oībus diebus vite tue. ꝛ inimiciciam ponam inter te ꝛ inter mulierē ꝛ inter filium tuum ꝛ inter filiū eius: ipſe obſeruabit tibi quod feciſti ei a principio: et tu obſeruabis ei in finem. Mulieri dixit. multiplicans multiplicabo tribulationes tuas ꝛ cōceptiones tuas: in tribulatiōe paries filios et ad virum tuū erit conuerſio tua: et ipſe dñabitur tui. Ade quoq̄ dixit. quia obediſti verbo vxoris tue: et comediſti de arbore de qua precepi tibi dicens ne

Pritiua chal.

הֲלַךְ טְמַר אִתָּא נְוָה אֲמַר דְּחַל חֲוָה אֲכַל טְעָה לוּט חֲזָה עֲנָה אֲזַל אֲכַל חָיָה שְׁוָה דְּכַר סְנָא עֲדָה יְלֵד בְּנָה הֲוָה תּוּב שְׁלַט אֲמַר

Ter. Heb.

תאכל ממנו ארורה האדמה
בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי
חייך׃ וקוץ ודרדר תצמיח לך
ואכלת את עשב השדה׃ בזעת
אפיך תאכל לחם עד שובך אל
האדמה כי ממנה לקחת כי עפר
אתה ואל עפר תשוב׃ ויקרא
האדם שם אשתו חוה כי הוא
היתה אם כל חי׃ ויעש יהוה
אלהים לאדם ולאשתו כתנות
עור וילבשם׃ ויאמר יהוה
אלהים הן האדם היה כאחד
ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן
ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים
ואכל וחי לעלם׃ וישלחהו יהוה
אלהים מגן עדן לעבד את
האדמה אשר לקח משם׃ ויגרש
את האדם וישכן מקדם לגן עדן
את הכרבים ואת להט החרב
המתהפכת לשמר את דרך עץ
החיים׃

Ca.iiij.

והאדם ידע את
חוה אשתו ותהר ותלד את
קין ותאמר קניתי איש את
יהוה׃ ותסף ללדת את אחיו
את הבל ויהי הבל רעה צאן
וקין היה עבד אדמה׃ ויהי מקץ
ימים ויבא קין מפרי האדמה

Trãſla.B.Hiero.

comederes: maledicta terra in ope tuo. In laboribus comedes ex ea cũctis diebus vite tue. Spinas & tribulos germinabit tibi: & comedes herbas terre. In ſudore vultus tui veſceris pane. donec reuertaris in terrã: de q̃ ſumptus es: quia puluis es & in puluerẽ reuerteris. Et vocauit adam nomen vxoris ſue Eua. Eo q̃ mater eẽt cũctorũ viuẽtiũ. Fecit quoq; dominus deus Ade & vxori eius tunicas pelliceas: & īduit eos. Et ait. Ecce adam quaſi vnus ex nobis factus eſt ſciens bonum & malum. Nũc ergo ne forte mittat manũ ſuã & ſumat ẽt de ligno vite & comedat: & viuat ī eternũ. Emiſit eũ dominus deus de padiſo voluptatis vt operaretur terrã de qua ſumptus eſt. Eiecitq; adã: & collocauit ante paradiſum voluptatis cherubin & flãmeum gladium atq; verſatilẽ ad cuſtodiendam viam ligni vite. Ca.4.

Adam vero cognouit vxorẽ ſuam Euã q̃ concepit & peperit cain. dicens. Poſſedi hominem per dominũ. Rurſumq; peperit fratrem eius Abel. Fuit autẽ abel paſtor ouium: & cain agricola. Factũ eſt aũt poſt multos dies vt offerret cain de fructibus terre

Trãſla.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

comedere: ab eo comediſti: maledicta terra in
φαγεῖν, ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν
operibus tuis. in triſtitiis comedes ea cunctis
τοῖς ἔργοις σου. ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς
diebus vite tue. ſpinas et tribulos ger-
ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνα-
minabit tibi: ⁊ comedes herbã agri. in ſudo-
τελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. ἐν ἱδρῶ-
re vultus tui veſceris pane tuo: donec
τι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως
reuertaris tu in terrã ex qua ſumptus. q̃z
τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης. ὅτι
terra es ⁊ in terrã redibis. et vocauit adam
γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ
nomen vxoris ſue vita: qm̃ ipſa fuit
τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ζωή, ὅτι αὐτὴ ἦν
mater cunctorũ viuentiũ. ⁊ fecit dñs
μήτηρ πάντων τῶν ζώντων. καὶ ἐποίησεν κύριος
deus ade et vxori eius tunicas pelli-
ὁ θεὸς τῷ ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερ-
ceas: et induit eos. et dixit eis.
ματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς, καὶ εἶπεν αὐ-
ecce adam factus ẽ vt vnus ex nobis ad ſciẽ-
τοῖς. ἰδοὺ ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώ-
dum bonũ et malũ. ⁊ nũc neq̃ extẽdat
σκειν καλὸν καὶ πονηρόν. καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνῃ
manũ ſuam: et ſumat de ligno vi-
τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζω-
te: et comedat: ⁊ viuet in eternũ. et emiſit
ῆς, καὶ φάγῃ, καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξαπέστει-
eum dñs deus de paradiſo
λεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς
voluptatis vt operaret̃ terrã de q̃ ſũptus ẽ. ⁊ eiecit
τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. καὶ ἐξέβα-
adam: et collocauit eum ante
λε τὸν ἀδάμ, καὶ κατῴκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ
paradiſum voluptatis. ⁊ poſuit cherubim
παραδείσου τῆς τρυφῆς. καὶ ἔταξε τὰ χερουβὶμ
et flãmeum gladium verſatilem ad cuſto-
καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσ-
diẽdã viã ligni vite.
σειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. Ca. 4.
Adã aũt cognouit euã vxorẽ ſuã. et
Ἀδὰμ δὲ ἔγνω εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ
concipiens peperit cain. et dixit poſſedi
συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν κάϊν. καὶ εἶπεν ἐκτησάμην
hominẽ per deũ. ⁊ addidit parere fra-
ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ. καὶ προσέθετο τεκεῖν τὸν ἀ-
trem eius abel. et fuit abel paſtor oui-
δελφὸν αὐτοῦ τὸν ἄβελ. καὶ ἐγένετο ἄβελ ποιμὴν προ-
um. cain aũt fuit operãs terrã. et factũ ẽ poſt
βάτων. κάϊν δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. καὶ ἐγένετο μεθ᾽
dies obtulit cain de fructibus terre
ἡμέρας ἤνεγκε κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς

D

A

Pritiua heb.

אכל ארר
עצב אכל יום
חיה צמח
בזע
אפף אכל
שוב קרא
היה חיה עשה
איש
לבש
ידע
שלח חיה
שלח
גרש
שכן
הפך חיה

Ca.iiij.

איש הרה ילד
אמר קנה
יסף ילד
היה
היה מקץ
יום בוא פרה

Transla.Chal.

תיכול מניה ליטא ארעא בדילך בעמל תיכלינה כל יומי חייך׃ וכובין ואטדין תצמח לך ותיכול ית עשבא דחקלא׃ בזיעתא דאפך תיכול לחמא עד דתתוב לארעא דמנה אתבריתא ארי עפרא את ולעפרא תתוב׃ וקרא אדם שום אתתיה חוה ארי היא הות אמא דכל בני אנשא׃ ועבד יי אלהים לאדם ולאתתיה לבושין דיקר על משך בסרהון ואלבישנון׃ ואמר יי אלהים הא אדם הוה יחידי בעלמא מניה למידע טב וביש וכען דלמא יושיט ידיה ויסב אף מאילן חייא ויכול ויחי לעלם׃ ושלחיה יי אלהים מגנתא דעדן למפלח ית ארעא דאתברי מתמן׃ ותריך ית אדם ואשרי מלקדמין לגנתא דעדן ית כרוביא וית שנן חרבא דמתהפכא למטר ית ארח אילן חייא׃

Ca.iiij.

ואדם ידע ית חוה אתתיה ועדיאת וילידת ית קין ואמרת קניתי גברא מן קדם יי׃ ואוסיפת למילד ית אחוהי ית הבל והוה הבל רעי ענא וקין הוה גבר פלח בארעא׃ והוה מסוף יומין ואיתי קין מאבא דארעא

Pritiua chal.

אכל חיה
צמח עין תוב
ברא תוב שום
אנתא הוה
לבש עין טוב
נסב חיה אכל
פלח ברא
שרא דחל שנה
הפך נטר
אנתא עדה קנה
יסף ילד רעה
אתא אבב

Interp̃.ch a.

comedas ex ea. Maledicta terra propter te: in tribulatione comedes eam omnibus diebus vite tue. Et ſpinas ⁊ tribulos germinabit tibi: ⁊ comedes herbã agri. In ſudore vultus tui comedes panem: donec reuertaris in terram de qua creatus es: quia puluis tu: ⁊ in puluerem reuerteris. Et vocauit adam nomẽ vxoris ſue euam: eo quod ipſa eſſet mater omnium filiorum hominis. Et fecit dominus deus ade ⁊ vxori eius veſtimenta honoris ſuper cutem carnis ſue: et induit eos. Et dixit dominus deus ecce adam eſt vnicus in ſeculo: ex ſe ſciens bonum ⁊ maluz: ⁊ nunc forte extendet manum ſuam ⁊ ſumet etiaz de arbore vite ⁊ comedet ⁊ viuet in eternum. Et emiſit eum dominus deus de horto voluptatis vt operaret̃ terraz de qua creatus fuerat. Et eiecit adam: ⁊ collocauit ad orientem horti voluptatis cherubim ⁊ acutuz gladiũ verſatilẽ: ad cuſtodiẽdã viã arboris vite. Ca.4.

Et adam cognouit euam vxorẽ ſuam: ⁊ cõcepit ⁊ peperit cain: et dixit: poſſedi virum coram domino. ⁊ addidit vt pareret fratrem eius abel. Fuitq; abel paſtor ouium: ⁊ cain fuit vir agricola. Et factuz eſt poſt aliquot dies: et adduxit cain de fructu terre

Trãſla.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

Heb.11.a.

ſacrificiũ dño. et abel obtulit et ipſe de
θυσίαν τῷ κυρίῳ. καὶ ἄβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ
primogenitis ouium ſuarũ: et de
τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ
adipibus eorũ. ⁊ reſpexit deus ad abel et
τῶν στεάτων αὐτῶν. καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς ἐπὶ ἄβελ καὶ
ad munera eius: ad aũt cain et ad ſa-
ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ κάϊν καὶ ἐπὶ ταῖς θυ-
crificia eius nõ attẽdit. et triſtificauit cain valde:
σίαις αὐτοῦ οὐ προσέσχεν. καὶ ἐλύπησε τὸν κάϊν λίαν,
et concidit vultus eius. ⁊ dixit dñs deus
καὶ συνέπεσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ εἶπε κς ὁ θεὸς
cain: quare triſtis factus es. ⁊ quare conci-
τῷ κάϊν, ἵνα τί περίλυπος ἐγένου, καὶ ἵνα τί συνέπε-
dit facies tua: nõ ſi recte obtuleris: re-
σε τὸ πρόσωπόν σου; οὐκ ἂν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρ-
cte aũt nõ diuiſeris: peccaſti? quieſce. ad te cõ-
θῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχασον. πρὸς σὲ ἡ ἀπο-
uerſio eius: et tu ipſius dñaberis ⁊ dixit cain ad a-
στροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ αὐτοῦ ἄρξεις. καὶ εἶπεν κάϊν πρὸς ἄ-
bel fratrẽ ſuum. egrediamur in agrum. et fa-
βελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἐ-
ctũ ẽ cũ eſſent ipſi in agro: ſurrexit cain in
γένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη κάϊν ἐπὶ
abel fratrẽ ſuum: et interfecit eum. ⁊ ait
ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ εἶ-
deus ad cain: vbi eſt abel frater tuus?
πεν ὁ θεὸς πρὸς κάϊν, ποῦ ἐστιν ἄβελ ὁ ἀδελφός σου;
⁊ dixit nõ ſcio. nũqd cuſtos fratris mei ſum
καὶ εἶπεν οὐ γινώσκω. μὴ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμὶ
ego? ⁊ dixit deus: qd feciſti hoc? vox ſanguinis
ἐγώ; καὶ εἶπεν ὁ θεός τί ἐποίησας τοῦτο; φωνὴ αἵματος
fratris tui clamat ad me de terra. et nũc male-
τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με ἐκ τῆς γῆς. καὶ νῦν ἐπικα-
dictus tu a terra: q̃ aperuit os ſuum ad
τάρατος σὺ ἀπὸ τῆς γῆς, ἣ ἔχανε τὸ στόμα αὐτῆς δέ-
ſuſcipiẽdũ ſanguinẽ fratris tui a manu tua. qm̃
ξασθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρός σου. ὅτι
operaberis terrã: ⁊ nõ addet virtutẽ ſuã da-
ἐργᾷ τὴν γῆν, καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς δοῦ-
re tibi. ſuſpirãs et tremens eris ſup terrã. ⁊ dixit
ναί σοι. στένων καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπε
cain ad dñz: maius delictũ meũ q̃ vt remittat̃ mihi: ⁊
κάϊν πρὸς κν, μείζων ἡ αἰτία μου τοῦ ἀφεθῆναί με, καὶ
eiicies me hodie a facie terre: ⁊
ἐκβάλλεις με σήμερον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ
a faciẽ tua abſcondar. et ero ge-
ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι. καὶ ἔσομαι στέ-
mẽs ⁊ tremens ſup terrã: et erit ois̃ inueniens
νων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων
me: occidet me. ⁊ dixit ei dñs deus: nõ ſic
με ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπεν αὐτῷ κς ὁ θς, οὐχ οὕτως
ois̃ q̃ occiderit cain: ſeptem vindictas exoluet
πᾶς ὁ ἀποκτείνας κάϊν, ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύ-
et poſuit dñs deus ſignũ cain: vt nõ
σει. καὶ ἔθετο κύριος ὁ θεὸς σημεῖον τῷ κάϊν, τοῦ μὴ

Sap.10.a. 1.Ioh.3.a.

D

B

A

C

Tranſla.B.Hiero.

munera dño. abel quoq; obtulit de primogenitis gregis ſui & de adipibus eorum. Et reſpexit dominus ad abel & ad munera ei⁹. ad cain ũt et ad munera illi⁹ non reſpexit. Iratuſq; eſt cain vehemẽter: & cõcidit vultus ei⁹. Dixitq; dñs ad eũ. Quare iratus es & cur concidit facies tua. Nonne ſi bene egeris recipies: ſin aũt male: ſtatim in foribus peccatũ aderit. Sed ſub te erit appetitus eius. & tu dñaberis illius. Dixitq; cain ad abel frẽm ſuum. Egrediamur foras. Cũq; eẽnt in agro: cõſurrexit cain aduerſus frẽm ſuũ abel: & interfecit eũ. Et ait dñs ad cain. Vbi ẽ abel frẽ tuus? qui reſpondit. Neſcio. Nũquid cuſtos frĩs mei ſũ ego? Dixitq; ad eũ. Quid feciſti? Vox ſanguis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris ſuper terram: q̃ aperuit os ſuũ & ſuſcepit ſanguinẽ frĩs tui de manu tua. Cum operatus fueris eam non dabit tibi fructus ſuos. Vagus & pfugus eris ſup terrã. Dixitq; cain ad dñm. Maior eſt iniq̃tas mea: q̃ vt veniam merear. ecce eiicis me hodie a facie terre: & a facie tua abſcondar. & ero vagus & pfugus in terra. Ois igitur q inuenerit me occidet me. Dixitq; ei dñs. Nequaq̃; ita fiet: ſed ois q occiderit cain: ſeptuplũ pũietur. Poſuitq; dñs in cain ſignum vt non

Ter. Heb.

מנחה ליהוה׃ והבל הביא גם
הוא מבכרות צאנו ומחלבהן
וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו׃
ואל קין ואל מנחתו לא
שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו׃
ויאמר יהוה אל קין למה חרה לך
ולמה נפלו פניך׃ הלוא אם
תיטיב שאת ואם לא תיטיב
לפתח חטאת רבץ ואליך
תשוקתו ואתה תמשל בו׃ ויאמר
קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם
בשדה ויקם קין אל הבל אחיו
ויהרגהו׃ ויאמר יהוה אל קין אי
הבל אחיך ויאמר לא ידעתי
השמר אחי אנכי׃ ויאמר מה
עשית קול דמי אחיך צעקים
אלי מן האדמה׃ ועתה ארור
אתה מן האדמה אשר פצתה את
פיה לקחת את דמי אחיך מידך׃
כי תעבד את האדמה לא תסף
תת כחה לך נע ונד תהיה בארץ׃
ויאמר קין אל יהוה גדול עוני
מנשוא׃ הן גרשת אתי היום מעל
פני האדמה ומפניך אסתר
והייתי נע ונד בארץ והיה כל
מצאי יהרגני׃ ויאמר לו יהוה
לכן כל הרג קין שבעתים יקם
וישם יהוה לקין אות לבלתי

Pritiua.heb.

בוא
שעה
חרה נפל פנה
אמר
טוב נשא
שוק משל
היה
קום
הרג
ידע
שמר
עשה
צעק
ארר
פצה
עבד יסף מתן
נוע נוד
היה גדל
נשא
פנה סתר
היה
הרג
נקם
שום

Tranſla.Chal.

תקרובתא קדם יי׃ והבל איתי אף הוא מבכירי ענא ומתרביהון וקביל יי ברעוא להבל ולתקרובתיה׃ ולקין ולתקרובתיה לא קביל ברעוא ותקיף לקין לחדא ונפלו אפוהי׃ ואמר יי לקין למא תקיף לך ולמא נפלו אפך׃ הלא אם תוטיב עובדך ישתביק לך ואם לא תוטיב עובדך ליום דינא חטאך נטיר דעתיד לאתפרעא מנך אם לא תתוב ואם תתוב ישתביק לך׃ ואמר קין להבל אחוהי והוה במהויהון בחקלא וקם קין על הבל אחוהי וקטליה׃ ואמר יי לקין אן הבל אחוך ואמר לא ידענא הנטר אחי אנא׃ ואמר מה עבדת קל דם זרעין דעתידין למפק מן אחוך קבלין קדמי מן ארעא׃ וכען ליט את מן ארעא דפתחת ית פומה וקבילת ית דמי אחוך מן ידך׃ ארי תפלח ית ארעא לא תוסיף למתן חילה לך מטלטל וגלי תהי בארעא׃ ואמר קין קדם יי סגי חובי מלמשבק׃ הא תריכתא יתי יומא דין מעל אפי ארעא ומן קדמך לית אפשר לאטמרא ואהא מטלטל וגלי בארעא ויהי כל דישכחנני יקטלנני׃ ואמר ליה יי לכן כל דקטיל קין לשבעא דרין יתפרע מניה ושוי יי לקין אתא בדיל דלא

Interp̃.chal.

munus corã dño. Et abel adduxit etiã ipſe de primogenitis ouiũ ſuarũ ⁊ de adipibus earum: et ſuſcepit dñs cũ bñplacito abel ⁊ munus eius. Cain aũt ⁊ munus eius nõ ſuſcepit cũ bñplacito: ⁊ iratus ẽ cain vehemẽter: ⁊ ceciderũt vultus eius. Dixitq; dñs ad cain cur iraſceris tu: ⁊ q̃re ceciderũt vultus tui: nõne ſi bene egeris opa tua dimittet̃ tibi: ⁊ ſi non bñ egeris: in diẽ iudicij pcm̃ tuũ ſeruatũ eſt: in q̃ futurũ eſt vt vlciſcatur de te: ſi nõ cõuerteris: ⁊ ſi cõuerteris dimittet̃ tibi. Et loquẽs cain ad abel fratrẽ ſuũ: fuitq; cũ eſſent in agro: ⁊ ſurrexit cain cõtra abel fratrẽ ſuũ ⁊ occidit eũ. Et dixit dñs ad cain. Vbi eſt abel fr̃ tuus. Et dixit neſcio. Nunqd cuſtos frĩs mei ego ſum? Et ait qd feciſti: vox ſanguinis gñationũ q̃ future erãt ſuccedere de frẽ tuo clamãt corã me de t̃ra. Et nũc maledictus tu de terra q̃ apuit os ſuũ vt ſuſcipet ſanguinez frĩs tui de manu tua. Cũ opatus fueris t̃rã: nõ dabit amplius tibi virtutẽ ſuã: iſtabilis ⁊ trãſmigrãs eris in t̃ra. Et dixit cain corã dño. Magna ẽ iniq̃tas mea vt dimittat̃. Ecce eieciſti me hodie de ſupficie t̃re: et a facie tua ero abſcõditus: ⁊ ero iſtabilis ⁊ trãſmigrãs in t̃ra: ⁊ erit oĩs q̃ inuenerit me occidet me. Et dixit ei dñs pptcrea oẽs q̃ occiderit cain: in ſeptẽ gñationes vindicta aſſumet̃ ex eo: ⁊ poſuit dñs in cai ſignũ: vt nõ

Pritiua chal.

קרב
יתב
שבק דון פרע
תוב היה קום
קול נפק לוט
נסב פלה יסף
נתן טול גלה
הוה שבק טמר
היה שכח קטל
דור פרע שוה
אות

הכות אתו כל מצאו: ויצא קין מלפני יהוה וישב בארץ נוד קדמת עדן: וידע קין את אשתו ותהר ותלד את חנוך ויהי בנה עיר ויקרא שם העיר כשם בנו חנוך: ויולד לחנוך את עירד ועירד ילד את מחויאל ומחייאל ילד את מתושאל ומתושאל ילד את למך: ויקח לו למך שתי נשים שם האחת עדה ושם השנית צלה: ותלד עדה את יבל הוא היה אבי ישב אהל ומקנה: ושם אחיו יובל הוא היה אבי כל תפש כנור ועוגב: וצלה גם הוא ילדה את תובל קין לטש כל חרש נחשת וברזל ואחות תובל קין נעמה: ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי נשי למך האזנה אמרתי כי איש הרגתי לפצעי וילד לחברתי: כי שבעתים יקם קין ולמך שבעים ושבעה: וידע אדם עוד את אשתו ותלד בן ותקרא את שמו שת כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין: ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנוש אז הוחל לקרא בשם יהוה:

Ca.v.

interficeret eū: oīs qui inueniſſet eū. Egreſſuſq; cain a facie dñi: habitauit profugus in terra: ad orientalē plagā edē. Cognouit aūt cain vxorē ſuā: q̄ cōcepit & peperit Enoch. Et edificauit ciuitatem: & vocauit nomē eius ex noīe filii ſui enoch. Porro enoch genuit irad: et irad genuit mauiael: & mauiael genuit Mathuſael: & Mathuſael genuit Lamech. Qui accepit duas vxores: nomen vni ada: & nomen alteri ſella. Genuitq; ada iabel: qui fuit pr̄ habitātiū i tentoriis: atq; paſtorū. & nomē fratris eiꝰ Iubal. Ipſe fuit pater canētiū cithara & organo. Sella quoq; genuit Tubalcain: qui fuit malleator & faber i cūcta opa eris & ferri. Soror vero tubal cain noema. Dixitq; lamech vxoribus ſuis ade & ſelle: Audite vocē meā vxores lamech: auſcultate ſermonē meū. Quō occidi virū i vulnꝰ meū: & adoleſcētulū in liuorem meū. Septuplū vltio dabitur de cain: de lamech vero ſeptuagies ſepties. Cognouit quoq; adhuc adā vxorē ſuā: et pepit filiū. vocauitq; nomē eius ſeth: dicens. Poſuit mihi deꝰ ſemē aliud pro abel: quem occidit cain. Sed & ſeth natus eſt filius: quem vocauit enos. Iſte cepit inuocare nomen dñi. Ca.5.

interficeret eū oīs qui inueniſſet eū. τ egreſſus eſt cain a facie dei. τ habitauit i terra naid: cōtra eden. et cognouit cain vxorē ſuā. τ concipiēs: peperit enoch. et fuit edificans ciuitatē. et nominauit ciuitatē in nomē filii ſui enoch. natus ē aūt enoch gaidad. et gaidad genuit mauiael. et mauiael genuit mathuſala. et mathuſala genuit lamech. et accepit ſibi lamech duas vxores. nomē vni: adda. et nomen ſecūde: ſella. et peperit adda iobel. hic fuit pater habitātiū in tētoriis paſtorū. et nomen fratri ſuo: iubal. hic fuit: q̄ oſtendit pſalteriū et citharam. ſella aūt pepit τ ipſa thobel. τ fuit malleator faber eris τ ferri. ſoror aūt thobel: noema. dixit aūt lamech vxoribus ſuis adda τ ſella: audite meā vocem vxores lamech. auſcultate meos ſermones. q̄m vir occidi in vulnus mihi: et adoleſcētulū in liuorē mihi. q̄r ſepties vindicatū ē de cain: ex lamech aūt: ſeptuagies ſeptē. cognouit aūt adā euā vxorē ſuā. et concipiens: pepit filiū. et nominauit nomē eius ſeth. dicens: ſuſcitauit enī mihi deus ſemen aliud pro abel. quē occidit cain. et ſeth fuit filius. nominauit aūt nomē eius: enos. hic ſperauit inuocare nomē dñi dei. Ca.5.

ἀνέλῃ αὐτὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα αὐτόν. καὶ ἐξῆλθε κάϊν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ. καὶ ᾤκησεν ἐν γῇ ναίδ, κατέναντι ἐδέν. καὶ ἔγνω κάϊν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τὸν ἐνώχ. καὶ ἦν οἰκοδομῶν πόλιν. καὶ ἐπωνόμασε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐνώχ. ἐγεννήθη δὲ τῷ ἐνὼχ γαϊδάδ. καὶ γαϊδὰδ ἐγέννησε τὸν μαιηλ. καὶ μαιηλ ἐγέννησε τὸν μαθουσάλα. καὶ μαθουσάλα ἐγέννησε τὸν λάμεχ. καὶ ἔλαβεν αὐτῷ λάμεχ δύο γυναῖκας. ὄνομα τῇ μιᾷ, ἀδδά. καὶ ὄνομα τῇ δευτέρα, σελλά. καὶ ἔτεκεν ἀδδὰ τὸν ἰωβήλ. οὗτος ἦν ὁ πατὴρ οἰκούντων ἐν σκηναῖς κτηνοτρόφων. καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἰουβάλ. οὗτος ἦν ὁ καταδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν. σελλὰ δὲ ἔτεκεν καὶ αὐτὴ τὸν θοβέλ. καὶ ἦν σφυροκόπος χαλκεὺς χαλκοῦ καὶ σιδήρου. ἀδελφὴ δὲ θοβέλ, νοεμά. εἶπε δὲ λάμεχ ταῖς γυναιξὶν αὐτοῦ ἀδδὰ καὶ σελλά, ἀκούσατέ μου τῆς φωνῆς γυναῖκες λάμεχ, ἐνωτίσασθέ μου τοὺς λόγους. ὅτι ἄνδρα ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἐμοί, καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἐμοί. ὅτι ἑπτάκις ἐκδεδίκηται ἐκ κάϊν, ἐκ δὲ λάμεχ, ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ἔγνω δὲ ἀδὰμ εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱόν. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σήθ. λέγουσα, ἐξανέστησε γάρ μοι ὁ θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ ἄβελ. ὃν ἀπέκτεινε κάϊν. καὶ τῷ σὴθ ἐγένετο υἱός. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐνώς. οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ. Ca.5.

Priūtiua chal. Interp̄.chal.

occideret eum omnis qui inueniſſet eum. Et egreſſus eſt cain a facie domini: τ habitauit in terra nod ad orientem eden. Et cognouit cain vxorem ſuam: τ cōcepit τ peperit enoch: τ fuit edificator ciuitatis. Et vocauit nomē ciuitatis ſicut nomē filii ſui enoch. Et natus ē ipſi enoch irad. Et irad genuit mauiael: et mauiael genuit mathuſael: τ mathuſael genuit lamech. Et accepit ſibi lamech duas vxores: nomē vni ada: τ nomen alterius ſella. Et peperit ada iabal: ipſe fuit magiſter habitantium in tabernaculis τ poſſidentiū peccora. Et nomē fratris ſui iubal: ipſe fuit magiſter canentium in cithara τ organo. Et ſella etiam ipſa peperit tubal cain: qui fuit magiſter omnium ſcientium opus eris et ferri: τ ſoror ipſius tubal cain fuit naama. Et dixit lamech vxoribus ſuis ade τ ſelle. Audite vocē meā vxores lamech: auſcultate ſermonem meum. Quoniam non occidi virum: vt propter eum ego portem peccatum: neq; adoleſcentulum diſperdidi vt propter eum conſumatur ſemen meum. Quoniam ſi in ſeptem generationes vindicta dabitur de cain: nōne de lamech in ſeptuaginta τ ſeptem. Et cognouit adam rurſus vxorem ſuam τ peperit filiū: τ vocauit nomē eius ſeth: q2 poſuit deus mihi filiū alium pro abel: q2 interfecit eū cain. Et ſeth quoq; natus eſt filius: τ vocauit nomē eius enos: tūc inceperunt filii hoim orare in noīe domini. Ca.5.

Tranſla.Chal.

Ca.v.

Hic liber generationis hominū. qua die fecit deus adā. ad imaginē dei fecit illū. maſculū τ feminā fecit eos τ benedixit eis. et nominauit nomen eius adam: qua die fecit eos. Vixit aūt adam annos ducētos triginta. τ genuit ad figurā ſuā: et ad imaginē ſuā: et nominauit nomen eius: ſeth. facti ſunt aūt dies adam: quos vixit poſtq̄ genuit ipſe ſeth: anni ſeptingēti. et genuit filios τ filias. et facti ſunt oēs dies adam: quos vixit: anni nongenti triginta: et mortuus ē. vixit aūt ſeth annos ducētos quinq;. et genuit enos. et vixit ſeth poſtq̄ genuit ipſe enos: annos ſeptingētos ſeptē. et genuit filios et filias. τ facti ſunt oēs dies ſeth: anni nongenti duodecim: et mortuus ē. τ vixit enos annos centū nonaginta. τ genuit cainā. et vixit enos poſtq̄ genuit ipſe cainā: annos ſeptingētos quindecim. et genuit filios et filias. et facti ſunt oēs dies enos anni nongenti quinq;. et mortuus ē. et vixit cainā annos centū ſeptuaginta. et genuit malaleel. et vixit cainā poſtq̄ genuit ipſe malalehel: annos ſeptingentos quadraginta. et genuit.

Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων. ἣ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἀδάμ. κατ᾽ εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀδάμ, ᾗ ἡμέρα ἐποίησεν αὐτούς. ἔζησε δὲ ἀδὰμ ἔτη διακόσια τριάκοντα. καὶ ἐγέννησε κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, σήθ. ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἀδάμ, ἃς ἔζησε μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν σήθ, ἔτη ἑπτακόσια. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀδάμ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἐννακόσια τριάκοντα, καὶ ἀπέθανεν. ἔζησε δὲ σὴθ ἔτη διακόσια πέντε, καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώς. καὶ ἔζησε σὴθ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώς, ἔτη ἑπτακόσια ἑπτά. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι σήθ, ἔτη ἐννακόσια δεκαδύο, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησεν ἐνὼς ἔτη ἑκατὸν ἐννενήκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. καὶ ἔζησεν ἐνὼς μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν καϊνάν, ἔτη ἑπτακόσια πεντεκαίδεκα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνώς, ἔτη ἐννακόσια πέντε, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε καϊνὰν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησε τὸν μαλελεήλ. καὶ ἔζησε καϊνὰν μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν μαλελεήλ, ἔτη ἑπτακόσια τεσσαράκοντα. καὶ ἐγέννησεν

Hic eſt liber generationis adā. In die q̄ creauit deus hominē. ad imaginē dei fecit illū: maſculū & feminā creauit eos. & bñdixit illis: & vocauit nomen eorum adam in die qua creati ſunt. Vixit autē adā cētū triginta annis: & genuit filiū ad imaginem & ſimilitudinē ſuā: vocauitq; nomen eius ſeth. & facti ſunt dies adā poſtq̄ genuit ſeth octingenti anni: genuitq; filios & filias. Et factū eſt omne tempus quod vixit adam anni nongenti triginta: & mortuus ē. Vixit quoq; ſeth centum quinq; annis. & genuit enos. Vixitq; ſeth poſtq; genuit enos octingentis ſeptē annis: genuitq; filios & filias. Et facti ſunt omnes dies ſeth nongētorū duodeci annorum: & mortuus eſt. Vixit vero enos nonaginta ānis. & genuit chaynan. Poſt cuius ortum vixit octingētis quindecim annis: & genuit filios & filias. Factiq; ſūt oēs dies enoſ nōgēti quinq; anni: & mortuus eſt. Vixit quoq; chaynā ſeptuaginta annis: & genuit malalehel. & vixit chaynā poſtq̄ genuit malalehel octingentis quadraginta annis: genuitq;

זה ספר תולדת אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אתו: זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם: ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת: ויהיו ימי אדם אחרי הולידו את שת שמנה מאת שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלשים שנה וימת: ויחי שת חמש שנים ומאת שנה ויולד את אנוש: ויחי שת אחרי הולידו את אנוש שבע שנים ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו כל ימי שת שתים עשרה שנה ותשע מאות שנה וימת: ויחי אנוש תשעים שנה ויולד את קינן: ויחי אנוש אחרי הולידו את קינן חמש עשרה שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות: ויהיו כל ימי אנוש חמש שנים ותשע מאות שנה וימת: ויחי קינן שבעים שנה ויולד את מהללאל: ויחי קינן אחרי הולידו את מהללאל ארבעים שנה ושמנה מאות שנה ויולד

Interp̄.chal. Priūtiua chal.

Hic eſt liber generationis adā. in die qua creauit deus hoīes: ad ſimilitudinē dei fecit illū: maſculum τ feminā creauit eos: τ benedixit illis: τ vocauit nomen eos adam: in die qua creati ſunt. Et vixit adam centū τ triginta annis: τ genuit ad ſimilitudinem ſuā ſim imaginē ſuā: τ vocauit nomen eius ſeth. Et fuerūt dies adam poſtquā genuit ſeth octingenti anni: τ genuit filios τ filias. Et fuerūt oēs dies adā quibus vixit nōgenti τ triginta anni: et mortuus eſt. Et vixit ſeth centū τ quinq; annis: τ genuit enos. Et vixit ſeth poſtquā genuit enos octingentis τ ſeptem annis: τ genuit filios τ filias. Et fuerūt oēs dies ſeth nongēti τ duodecim anni: τ mortuus eſt. Et vixit enos nonaginta annis: τ genuit chainan. Et vixit enos poſt quā genuit chainā octingētis τ quindecim annis: et genuit filios τ filias. Et fuerunt oēs dies enos nongenti τ quinq; anni: τ mortuus eſt. Et vixit chainan ſeptuaginta annis: τ genuit malalehel. Et vixit chainan poſtquam genuit malalehel octingentis τ quadraginta annis. et genuit

Tranſla.Chal.

בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי קֵינָן
עֶשֶׂר שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
וַיָּמֹת׃ וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ שָׁנִים
וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת יָרֶד׃
וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת
יֶרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת
שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ
כָּל יְמֵי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים
שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
וַיְחִי יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת חֲנוֹךְ׃ וַיְחִי
יֶרֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה
מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים
שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
וַיְחִי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
וַיּוֹלֶד אֶת מְתוּשָׁלַח׃ וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ
אֶת הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת
מְתוּשֶׁלַח שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה
וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיְהִי כָּל יְמֵי
חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה׃ וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת
הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ
אֱלֹהִים׃ וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח שֶׁבַע
וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
אֶת לָמֶךְ׃ וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח אַחֲרֵי
הוֹלִידוֹ אֶת לֶמֶךְ שְׁתַּיִם וּשְׁמוֹנִים
שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד

Primitiua heb.: מֵאָה מוּת חָיָה יָלַד הָיָה יוֹם שָׁנָה מֵאָה הָלַךְ יָלַד מֵאָה הָיָה יוֹם מֵאָה הָלַךְ חָיָה יָלַד יָלַד שָׁנָה

Trāſla. B. Hiero.

filios & filias. & fcti ſūt omnes dies caynan nōgenti decē anni: & mortuus ē. Vixitq̄ malalehel ſexagīta qnq̄ annis: & genuit iared. Et vixit malalehel poſtq̄ genuit iared octingentis triginta annis: & genuit filios & filias. Et facti ſunt oēs dies malalehel octingēti nonagīta qnq̄ anni: & mortuus eſt. Vixitq̄ iared cētū ſexagīta duobus annis: & genuit enoch. & vixit iared poſtq̄ genuit enoch octingentis annis: & genuit filios & filias. Et fcti ſūt oēs dies iared nōgenti ſexaginta duo āni & mortuus ē. Porro enoch vixit ſexaginta quinq̄ annis: & genuit mathuſalem. Et ambulauit enoch cū deo. Et vixit enoch poſtq̄ genuit mathuſalem trecentis annis: & gēuit filios & filias. Et facti ſunt oēs dies enoch trecenti ſexagīta quinq̄ anni. ambulauitq̄ cum deo & nō apparuit: qa tulit eum deus. Vixit quoq̄ mathuſalem centū octoginta ſeptem annis: & genuit lamech. Et vixit mathuſalem poſtq̄ genuit lamech ſeptingentis octoginta duobus annis: & genuit

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

filios ꝛ filias. et facti ſūt oēs
υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι
dies caina: anni nōgenti decem.
αἱ ἡμέραι καϊνὰν, ἔτη ἐννακόσια δέκα.
ꝛ mortuus ē. et vixit malalehel ānos
καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε μελελεὴλ ἔτη
centū ſexaginta quinq̄. et genuit iared.
ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε. καὶ ἐγέννησε τὸν ἰαρέδ.
ꝛ vixit malalehel poſtq̄ genuit
καὶ ἔζησε μελελεὴλ μετὰ τὸ γεννῆσαι
ipſe iared: annos ſeptingētos triginta.
αὐτὸν τὸν ἰαρέδ, ἔτη ἑπτακόσια τριάκοντα.
et genuit filios et filias. ꝛ
καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ
facti ſunt oēs dies malalehel āni
ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μελελεὴλ ἔτη
octingēti nonaginta quinq̄. et mortuus ē.
ὀκτακόσια ἐνενηκονταπέντε. καὶ ἀπέθανεν.
et vixit iared ānos centū ſexagita duos.
καὶ ἔζησεν ἰαρέδ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκοντάδυο.
et genuit enoch. et vixit iared
καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώχ. καὶ ἔζησεν ἰαρέδ
poſtq̄ genuit ipſe enoch: ānos octingētos:
μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώχ, ἔτη ὀκτακόσια.
et genuit filios et filias.
καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
et facti ſūt oēs dies iared āni nōgenti ſexaginta duo. et mortuus ē. et vixit
καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἰαρέδ ἔτη ἐννακόσια ἑξηκοντάδυο. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησεν
enoch ānos centū ſexaginta quinq̄. ꝛ
ἐνὼχ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε. καὶ
genuit mathuſala. placuit aūt enoch
ἐγέννησε τὸν μαθουσαλά. εὐηρέστησε δὲ ἐνὼχ
deo. et vixit enoch poſtq̄ genuit
τῷ θεῷ. καὶ ἔζησεν ἐνὼχ μετὰ τὸ γεννῆσαι
ipſe mathuſalē: ānos ducētos. ꝛ
αὐτὸν τὸν μαθουσαλά, ἔτη διακόσια. καὶ
genuit filios et filias. et facti
ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο
ſūt oēs dies enoch āni trecēti ſexaginta quinq̄.
πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνὼχ ἔτη τριακόσια ἑξηκονταπέντε.
ꝛ placuit enoch deo.
καὶ εὐηρέστησεν ἐνὼχ τῷ θεῷ.
et nō inueniebat: q2 tranſtulit eum
καὶ οὐχ εὑρίσκετο, διότι μετατέθεικεν αὐτὸν
deus. et vixit mathuſalē ānos cētum
ὁ θεός. καὶ ἔζησε μαθουσαλὰ ἔτη ἑκατὸν
ſexaginta quinq̄. ꝛ genuit lamech. et vixit
ἑξηκονταπέντε. καὶ ἐγέννησε τὸν λάμεχ. καὶ ἔζησε
mathuſalē: poſtq̄ genuit ipſe
μαθουσαλὰς, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν
lamech: ānos octingentos duos. ꝛ genuit
λάμεχ, ἔτη ὀκτακόσια δύο. καὶ ἐγέννησεν

Eccle. 44.c. Hebr. xi.

Tranſla. Chal.

בְּנִין וּבְנָן׃ וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי קֵינָן תְּשַׁע מְאָה וַעֲשַׂר שְׁנִין וּמִית׃ וַחֲיָא מַהֲלַלְאֵל שִׁתִּין וְחָמֵשׁ
שְׁנִין וְאוֹלִיד יָת יָרֶד׃ וַחֲיָא מַהֲלַלְאֵל בָּתַר דְּאוֹלִיד יָת יֶרֶד תְּמָנֵי מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין
וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי מַהֲלַלְאֵל תְּמָנֵי מְאָה וְתִשְׁעִין וְחָמֵשׁ שְׁנִין וּמִית׃ וַחֲיָא
יֶרֶד מְאָה וְשִׁתִּין וְתַרְתֵּין שְׁנִין וְאוֹלִיד יָת חֲנוֹךְ׃ וַחֲיָא יֶרֶד בָּתַר דְּאוֹלִיד יָת חֲנוֹךְ תְּמָנֵי
מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי יֶרֶד תְּשַׁע מְאָה וְשִׁתִּין וְתַרְתֵּין שְׁנִין וּמִית׃
וַחֲיָא חֲנוֹךְ שִׁתִּין וְחָמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד יָת מְתוּשֶׁלַח׃ וְהַלִּיךְ חֲנוֹךְ בְּדַחַלְתָּא דַיְיָ בָּתַר
דְּאוֹלִיד יָת מְתוּשֶׁלַח תְּלָת מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי חֲנוֹךְ תְּלָת מְאָה
וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ שְׁנִין׃ וְהַלִּיךְ חֲנוֹךְ בְּדַחַלְתָּא דַיְיָ וְלֵיתוֹהִי אֲרֵי לָא אֲמִית יָתֵיהּ יְיָ׃
וַחֲיָא מְתוּשֶׁלַח מְאָה וּתְמָנַן וּשְׁבַע שְׁנִין וְאוֹלִיד יָת לָמֶךְ׃ וַחֲיָא מְתוּשֶׁלַח בָּתַר
דְּאוֹלִיד יָת לֶמֶךְ שְׁבַע מְאָה וּתְמָנַן וְתַרְתֵּין שְׁנִין וְאוֹלִיד

Primitiua chal.: בְּנָה הֲוָה שְׁנָה שִׁית תְּרֵי יְלַד חֲיָה יְלַד שְׁנָה שִׁית מוּת תְּמַנְיָא תְּרֵי

Interp̄. chal.

filios ꝛ filias. Et fuerūt oēs dies chainan nōgenti ꝛ decē anni: ꝛ mortuus eſt. Et vixit malalehel ſexaginta ꝛ quinq̄ annis: ꝛ genuit iared. Et vixit malalehel poſtquā genuit iared octingentis ꝛ triginta annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. Et fuerūt oēs dies malalehel octingēti ꝛ nonaginta ꝛ quinq̄ anni: et mortuus eſt. Et vixit iared centum ꝛ ſexaginta ꝛ duobus annis: et genuit enoch. Et vixit iared poſtquā genuit enoch octingentis annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. Et fuerūt omnes dies iared nongēti ꝛ ſexaginta ꝛ duo anni: et mortuus eſt. Et vixit enoch ſexaginta ꝛ quinq̄ annis: et genuit mathuſalach: ꝛ ambulauit enoch in timore dei poſtquā genuit mathuſalach trecentis annis: et genuit filios ꝛ filias. Et fuerūt omnes dies enoch trecenti ꝛ ſexaginta ꝛ quinq̄ anni. et ambulauit enoch in timore dei: ꝛ non comparuit: nec etiā occidit eum deus. Et vixit mathuſalach centum ꝛ octoginta et ſeptem annis: et genuit lamech. Et vixit mathuſalach poſtquam genuit lamech ſeptingentis et octoginta ꝛ duobus annis: et genuit

filios ꝛ filias. et facti ſūt oēs dies
υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι
mathuſale: quas vixit: anni nōgenti ſexaginta
μαθουσαλά, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἐννακόσια ἑξηκοντα-
nouē. et mortuus ē. et vixit lamech annos centū
εννέα. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε λάμεχ ἔτη ἑκατὸν
octuagita octo. et genuit filiū: et nomina
ὀγδοηκονταοκτώ. καὶ ἐγέννησεν υἱόν, καὶ ἐπωνό-
uit nomē eius noe. dicens: hic requie-
μασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ νῶε. λέγων, οὗτος διανα-
ſcere faciet nos ab opibus noſtris: et a
παύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν
triſticijs manuū noſtrarū: et a terra: cui maledixit
λυπῶν τῶν χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κα-
dñs deus. et vixit lamech poſtq̄
τηράσατο κύριος ὁ θεός. καὶ ἔζησε λάμεχ μετὰ
genuit ipſe noe: ānos quingentos ſexa
τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν νῶε, ἔτη πεντακόσια ἑξη-
ginta quinq̄. et genuit filios et filias.
κονταπέντε. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας.
et facti ſūt oēs dies lamech āni ſeptingenti quinquaginta tres. et mortuus ē. et noe erat
καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι λάμεχ ἔτη ἑπτακόσια πεντηκοντατρία. καὶ ἀπέθανεν. καὶ νῶε ἦν ἐ-
ānorū quingētorū. et genuit noe tres filios:
τῶν πεντακοσίων. καὶ ἐγέννησε νῶε τρεῖς υἱούς,
ſem cham iapheth.
τὸν σὴμ τὸν χὰμ τὸν ἰάφεθ.

Ca. 6.

Et factū ē qn̄ ceperūt hoīes multi
καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ
fieri ſuper terrā: ꝛ filie nate ſūt eis
γίνεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγατέρες ἐγεννήθησαν αὐ-
videntes aūt filij dei filias
τοῖς. εἰδότες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν
hominū: q pulchre ſunt: acceperūt ſibi vxores
ἀνθρώπων, ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυ-
et oibus: q̄s elegerant. et dixit domi-
ναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξελέξαντο. καὶ εἶπεν κύρι-
nus deus: nō pmanebit ſpiritus meus in ho-
ος ὁ θεός, οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀν-
minibus iſtis in eternū: coq ſunt ipſi
θρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς
carnes. erūt āt dies illorū centū viginti
σάρκας. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἴκο-
ti āni. at gigātes erāt ſup terrā in die-
σι ἔτη. οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέ-
bus illis. et poſt illud: poſtq̄ ingreſſi ſunt
ραις ἐκείναις. καὶ μετ' ἐκεῖνο, ὡς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ
filij dei ad filias hominū: et
υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ
genuerunt illis. iſti fuerūt gigantes a ſe-
ἐγέννησαν ἑαυτοῖς. ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ' αἰ-
culo: homines nominati. videns āt dñs
ῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. ἰδὼν δὲ κύριος

Eccle. 18.a. ps. 98.

Tranſla. B. Hiero.

filios & filias. Et facti ſūt omnes dies mathuſalem nongēti ſexaginta nouē anni: & mortuus eſt. Vixit autem lamech cētum octogīta duobus annis: & genuit filium Vocauitq̄ nomē eius noe: dicēs, iſte conſolabitur nos ab operibus & laboribus manuum noſtrarū: in terra cui maledixit dñs. Vixitq̄ lamech poſtq̄ genuit noe quingētis nonaginta quinq̄ annis: & genuit filios & filias. Et facti ſunt oēs dies lamech ſeptingenti ſeptuaginta ſeptem anni: & mortuus eſt. noe vero cum quingentorum eſſet annorum: genuit Sem: Chā & iaphet. Ca. 6.

Cumq̄ cepiſſent homines multiplicari ſuper terram: & filias procreaſſēt: videntes filii dei filias hoīm q eēnt pulchre: acceperunt ſibi vxores ex oībus quas elegerant. Dixitq̄ dñs. Nō pmācbit ſpūs meus in hoīe in eternū: quia caro eſt. Eruntq̄ dies illius centum viginti annorū. Gigantes aūt erāt ſuper terrā in diebus illis. Poſtq̄ enī ingreſſi ſunt filii dei ad filias hoīm: illeq̄ genuerūt: iſti ſūt potentes a ſeclo viri famoſi. Videns autem dominus

בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל יְמֵי
מְתוּשֶׁלַח תֵּשַׁע וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ וַיְחִי
לֶמֶךְ שְׁתַּיִם וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת
שָׁנָה וַיּוֹלֶד בֵּן׃ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
נֹחַ לֵאמֹר זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ
וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
אֵרְרָהּ יְהוָה׃ וַיְחִי לֶמֶךְ אַחֲרֵי
הוֹלִידוֹ אֶת נֹחַ חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים
שָׁנָה וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיְהִי כָּל יְמֵי לֶמֶךְ
שֶׁבַע וְשִׁבְעִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת
שָׁנָה וַיָּמֹת׃ וַיְהִי נֹחַ בֶּן חֲמֵשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד נֹחַ אֶת שֵׁם אֶת
חָם וְאֶת יָפֶת׃ וַיְהִי כִּי

Ca.vi.

הֵחֵל הָאָדָם לָרֹב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
וּבָנוֹת יֻלְּדוּ לָהֶם׃ וַיִּרְאוּ בְנֵי
הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי
טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכֹּל
אֲשֶׁר בָּחָרוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא יָדוֹן
רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם בְּשַׁגַּם הוּא
בָשָׂר וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים
שָׁנָה׃ הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים
הָהֵם וְגַם אַחֲרֵי כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ
בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל בְּנוֹת הָאָדָם
וְיָלְדוּ לָהֶם הֵמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר
מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם׃ וַיַּרְא יְהוָה

Primitiua heb.: שֵׁשׁ מֵאָה מוּת חָיָה קָרָא נָחַם עָשָׂה חָיָה יָלַד מֵאָה הָיָה יוֹם הָיָה חָלַל רָבָה פָּנָה רָאָה טוֹב לָקַח נָשָׁה דִּין גַּם הָיָה יוֹם בּוֹא בָּנָה רָאָה

Tranſla. Chal.

בְּנִין וּבְנָן׃ וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי מְתוּשֶׁלַח תְּשַׁע מְאָה וְשִׁתִּין וּתְשַׁע שְׁנִין וּמִית׃ וַחֲיָא לֶמֶךְ מְאָה
וּתְמָנַן וְתַרְתֵּין שְׁנִין וְאוֹלִיד בַּר׃ וּקְרָא יָת שְׁמֵיהּ נֹחַ לְמֵימַר דֵּין יְנַחֲמִנַּנָא מֵעוֹבָדָנָא
וּמִלֵּאוּת יְדָנָא מִן אַרְעָא דִּלְטַהּ יְיָ׃ וַחֲיָא לֶמֶךְ בָּתַר דְּאוֹלִיד יָת נֹחַ חֲמֵשׁ מְאָה
וְתִשְׁעִין וְחָמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי לֶמֶךְ שְׁבַע מְאָה וְשִׁבְעִין וּשְׁבַע שְׁנִין
וּמִית׃ וַהֲוָה נֹחַ בַּר חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד נֹחַ יָת שֵׁם יָת חָם וְיָת יָפֶת׃
Ca.vi.
וַהֲוָה כַּד שָׁרִיאוּ בְּנֵי אֱנָשָׁא לְמִסְגֵּי עַל אַפֵּי אַרְעָא וּבְנָתָא אִתְיְלִידָן לְהוֹן׃ וַחֲזוֹ בְּנֵי
רַבְרְבַיָּא יָת בְּנָת אֱנָשָׁא אֲרֵי שַׁפִּירָן אִנִּין וּנְסִיבוּ לְהוֹן נְשִׁין מִכֹּל דְּאִתְרְעִיאוּ׃ וַאֲמַר
יְיָ לָא יִתְקַיַּם דָּרָא בִישָׁא הָדֵין קֳדָמַי לְעָלַם בְּדִיל דְּאִנּוּן בִּשְׂרָא וְעוֹבָדֵיהוֹן בִּישִׁין
אַרְכָּא יְהִיב לְהוֹן מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין אִם יְתוּבוּן׃ גִּבָּרַיָּא הֲווֹ בְאַרְעָא בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן
וְאַף בָּתַר כֵּן דְּעָלוּ בְּנֵי רַבְרְבַיָּא לְוָת בְּנָת אֱנָשָׁא וִילִידָן לְהוֹן אִנּוּן גִּבָּרַיָּא דְּמִן עָלְמָא
אֱנָשִׁין דִּשְׁמָא׃ וּגְלֵי קֳדָם יְיָ

Interp̄. chal.

filios ꝛ filias. Et fuerunt omnes dies mathuſalach nongenti ꝛ ſexaginta et nouem anni: ꝛ mortuus eſt. Et vixit lamech centū ꝛ octoginta ꝛ duobus annis: et genuit filium: ꝛ vocauit nomen eius noe dicens. Iſte cōſolabitur nos ab operibus noſtris ꝛ a labore manuū noſtrarum: de terra cui maledixit dñs. Et vixit lamech poſtquā genuit noe quingentis ꝛ nonaginta ꝛ quinq̄ annis: ꝛ genuit filios ꝛ filias. Et fuerunt oēs dies lamech ſeptingenti ꝛ ſeptuaginta ꝛ ſeptē anni: et mortuus eſt. Et fuit noe filius q̄ngentorū annorū: et genuit noe ſem: cham ꝛ iapheth. Cap. 6.

Et factum eſt cum cepiſſent filij hominum multiplicari ſuper faciem terre et filie nate eſſent eis: ꝛ vidiſſent filij principum filias hominum q̄ eſſent pulchre: acceperunt ſibi vxores ex omnibus quas voluerunt. Et dixit dñs non permanebit generatio peſſima hec corā me in eternū: eo q̄ caro ſunt: ꝛ opera eorū peſſima: ꝛ terminus dabitur eis centum et viginti annorū: ſi forte cōuertātur. Gigantes erant in terra in diebus illis: ꝛ etiā poſtq̄ ingreſſi ſunt filij principū ad filias hominū ꝛ genuerūt eis. Ipſi ſunt potentes a ſeculo viri noīs. Et palā fuit corā dño

Primitiua chal.: יְלַד אֲבַר נְחַם לְאָה לְטַט חֲיָה שְׁנָה הֲוָה מוּת שְׁרָא סְגָא יְלַד חֲזָא רַבְרַב נְשָׁה רְעָה קוּם דּוּר שְׁנָה תּוּב הֲוָה עֲלַל רַבְרַב בְּנָה שֵׁם גְּלָה

כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל
יֵצֶר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל
הַיּוֹם: וַיִּנָּחֶם יְהוָה כִּי עָשָׂה אֶת
הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם
אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד
עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נִחַמְתִּי כִּי עֲשִׂיתִם:
וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה: אֵלֶּה
תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים
הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ
נֹחַ: וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת
שֵׁם אֶת חָם וְאֶת יָפֶת: וַתִּשָּׁחֵת
הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא
הָאָרֶץ חָמָס: וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת
הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִית
כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ:
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר
בָּא לְפָנַי כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס
מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת
הָאָרֶץ: עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר
קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתֵּבָה וְכָפַרְתָּ
אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר: וְזֶה
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה
רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ:
צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל אַמָּה

Prītiua heb.: רוע כלל · חשב לבב · נחם · עשה · עצב · אמר מחה · ברא · עשה חנן · ילד צדק תמם · דור הלך · ילד בנה · שחת · בנה מלא · ראה · שחת · אמר קצץ · בנה שחת · תבה · קנן עשה · מאה

Trāſla. B. Hiero.

Quod multa malitia hoīm eſſet in terra: et cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum omni tempore. Penituit eū quod hominem feciſſet in terra. Et tactus dolore cordis intrinſecus: delebo inquit hoīem quē creaui a facie terre: ab hoīe vſq; ad animātia: a reptili vſq; ad volucres celi. Penitet enim me feciſſe eos. Noe vero inuenit grām corā dño. He ſunt generationes noe. Noe vir iuſtus atq; pfectus fuit in gñatioībus ſuis: cum deo ambulauit. Et genuit tres filios: ſem cham et iaphet. Corrupta eſt autem terra coram deo: et repleta eſt iniquitate. Cūq; vidiſſet deus terrā eē corruptā: oīs quippe caro corrupat viam ſuā ſuper terrā: dixit ad noe. finis vniuerſe carnis venit corā me: repleta eſt terra iniquitate a facie corū: et ego diſperdam eos cum terra. Fac tibi arcā de lignis leuigatis. Manſiunculas in arca facies: et bitumine linies intrinſecus et extrinſecus. Et ſic facies eam. Trecentorum cubitorū erit longitudo arce: quinquaginta cubitorū latitudo: et triginta cubitorū altitudo illius. Feneſtrā in arca facies: et in cubito

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

deus: quod multiplicate ſunt malitie hominū
ὁ θεός, ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων
ſup terrā: et oīs cogitat in corde
ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ
ſuo diligēter ad mala oibus diebus.
αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας.
et conſiderauit deus: quod fecit hominē in
καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεός, ὅτι ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἐ-
terra. et cogitauit. et dixit deus: dele
πὶ τῆς γῆς. καὶ διενοήθη. καὶ εἶπεν ὁ θεός, ἀπαλεί-
bo hominē: quē feci: a facie
ψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς
terre: ab homine vſq; ad iumētū: et a reptilibus
γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἑρπετῶν
vſq; ad volatilia celi. quia conſiderauī quī fe
ἕως πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὅτι ἐνεθυμήθην ὅτι ἐ-
ci eū. noe āt īuenit grāz corā dño
ποίησα αὐτόν. νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐναντίον κυρίου τοῦ
deo. he aūt gñationes noe. noe homo: iu-
θεοῦ. αὗται δὲ αἱ γενέσεις νῶε. νῶε ἄνθρωπος, δί-
ſtus: pfectus exiſtēs in gñatiōe ſua: deo pla
καιος, τέλειος ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, τῷ θεῷ εὐηρέ-
cuit noe. genuit aūt noe tres filios: ſem:
στησε νῶε. ἐγέννησε δὲ νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν σήμ, τὸν
cham: iapheth. corrupta ē āt terra corā deo. et
χάμ, τὸν ἰάφεθ. ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ. καὶ
repleta ē terra iniquitate. et vidit dñs deus
ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας. καὶ εἶδεν κύριος ὁ θεὸς τὴν
terrā. et erat corrupta. quia corrupit oīs
γῆν. καὶ ἦν κατεφθαρμένη. ὅτι κατέφθειρε πᾶσα
caro viā ſuam ſup terrā. et dixit deus
σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς
ad noe. tempus oīs hominis venit coram
πρὸς νῶε. καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἥκει ἐναντίον
me. quia repleta ē terra iniquitate ab eis. et ecce
ἐμοῦ. ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ
ego diſperdā eos: et terrā. fac igit
ἐγὼ καταφθείρω αὐτούς, καὶ τὴν γῆν. ποίησον οὖν
tibi arcam de lignis quadratis: māſiunculas
σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων, νοσσιὰς
facies in ea. et bituminabis eā intrī
ποιήσεις ἐν αὐτῇ. καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσω-
ſecus et extriſecus bitumine: et ſic faci
θεν καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ, καὶ οὕτως ποιή-
es arcam: trecentorū cubitorū longi
σεις τὴν κιβωτόν, τριακοσίων πηχέων τὸ μῆ-
tudo arce: et quinquaginta cubitorū
κος τῆς κιβωτοῦ, καὶ πεντήκοντα πηχέων
latitudo: et triginta cubitorū al-
τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα πηχέων τὸ ὕ-
titudo. colligens facies arcam. et
ψος. ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτόν. καὶ
in cubitum
εἰς πῆχυν

B

Eccle. 44.c

C

Tranſla. Chal.

ארי סגיאת בישת אינשא בארעא וכל יצרא מחשבת ליביה לחוד ביש כל יומא:
ותב יי במימריה ארי עבד ית אינשא בארעא ואמר במימריה למתבר תוקפהון כרעותיה: ואמר יי אמחי ית אינשא דבריתי מעל אפי ארעא מאינשא עד בעירא
עד רחשא ועד עופא דשמיא ארי תבית במימרי ארי עבדתנון: ונח אשכח רחמין
קדם יי: אלין תולדת נח נח גבר זכאי שלים הוה בדרוהי בדחלתא דיי הליך נח:
ואוליד נח תלתא בנין ית שם ית חם וית יפת: ואתחבלת ארעא קדם יי
ואתמליאת ארעא חטופין: וחזא יי ית ארעא והא אתחבלת ארי חבילו כל בשרא
אורחיה על ארעא: ואמר יי לנח קצא דכל בשרא עלל קדמי ארי אתמליאת
ארעא חטופין מן קדם עובדיהון בישיא והא אנא מחבל להון עם ארעא: עביד לך
תיבותא דאעין דקדרוס מדורין תעביד ית תיבותא ותחפי יתה מגיו ומברא
בכופרא: ודין דתעביד יתה תלת מאה אמין אורכא דתיבותא חמשין אמין פותיה
ותלתין אמין רומה: נהור תעביד לתיבותא ולאמתא

Prītiua chal.: חשב · תוב אמר תבר · רעה מחה ברא · תוב אמר שכח · ילד זכה דור · ילד דחל חבל · מלא · קצץ עול מלא · חבל תבה דור · עבד חפף גוה · אמה תבה פתה · נהר עבד אמה

Interp̄. chal.

quod multa eſſet malicia hominis in terra: et omnis ſenſus cogitationis cordis ſui eſſet malꝰ omni tempore. Et penituit dominus in verbo ſuo quod feciſſet hominē in terra: et dixit in verbo ſuo vt cōtereret fortitudinem eorum iuxta beneplacitum ſuum. Et dixit deus. Delebo hominem quem creaui ſuper faciem terre: ab homine vſq; ad iumentum: vſq; ad reptile: et vſq; ad volucres celi: quoniā penitet me in verbo meo quod fecerim eos. Noe autem inuenit miſericordiā coram domino. Iſte ſunt generationes noe: Noe vir iuſtus pfectuſq; fuit in generationibus ſuis: in timore dei ambulauit noe. Et genuit noe tres filios: ſem cham et iapheth. Et corrupta eſt terra corani deo: et impleta eſt terra rapinis. Et vidit deus terram: et ecce erat corrupta: quoniā corruperat omnis caro: vnuſquiſq; viam ſuam ſuper terraz. Et dixit deus ad noe. Finis vniuerſe carnis venit coram me: quoniaz repleta eſt terra rapinis a facie operum ſuorum peſſimorum: et ecce ego diſperdam eos cuz terra. Fac tibi arcam de lignis cedri: manſiones facies in arca: et operies eā intus et foris bitumine. Et ſic facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo arce: quinquaginta cubitorum latitudo: et triginta cubitoruz altitudo eius. Feneſtrā facies in arca: et in cubito

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

conſumabis eam deſup. at portā facies ex
συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν. τὴν δὲ θύραν ποιήσεις ἐκ
latere. inferiora bicamerata et tricamerata fa-
πλαγίων. κατάγεια διώροφα καὶ τριώροφα ποιή-
cies eā. ego āt ecce inducā diluuiū:
σεις αὐτήν. ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάξω τὸν κατακλυσμόν,
aquā ſup terrā: vt interficiā oēm carnē:
ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν, καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα,
in q̄ eſt ſpiritus vite ſubter celum. et quecūq;
ἐν ᾗ ἐστὶ πνεῦμα ζωῆς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ὅσα
ſūt ſup terrā morientur. et ſtatuā fedus
ἂν ᾖ ἐπὶ τῆς γῆς τελευτήσει. καὶ στήσω τὴν διαθήκην
meū tecū. ingredieris āt in arcam tu et
μου μετὰ σοῦ. εἰσελεύσῃ δὲ εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ καὶ
filij tui: et vxor tua: et vxores fi-
οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱ-
liorū tuorū tecū. et ab oibus iumētis et
ῶν σου μετὰ σοῦ. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ
ab oibus beſtijs: et ab oī carne
ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάσης σαρκός
bina bina: ab oibus induces in arcam
δύο δύο, ἀπὸ πάντων εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτόν.
vt nutrias tecū. maſculus et femina erūt ab
ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ. ἄρσεν καὶ θῆλυ ἔσονται ἀπὸ
oibus auibus volatilibus celi ſm ge
πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ γέ-
nus: et ab oibus iumētis ſm genus: et ab
νος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ
oibus reptilibus reptātibus ſup terrā ſe
πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς κα-
cūdū genus eorū: bina bina de oibus ingrediētur
τὰ γένος αὐτῶν. δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσελεύσονται
ad te: vt nutriātur tecū maſculus et femina. tu āt
πρός σε, τρέφεσθαι μετὰ σοῦ ἄρσεν καὶ θῆλυ. σὺ δὲ
accipies tecū ex oibus eſcis
λήψῃ μετὰ σεαυτοῦ ἀπὸ πάντων τῶν βρωμάτων
quas comeditis: et cōgregabis apd te ipſū. et erunt tibi
ἃ ἔδεσθε, καὶ συνάξεις πρὸς σεαυτόν. καὶ ἔσαι σοὶ
et illis ad mādūcādū. et fecit noe oīa quecūq; p̄-
καὶ ἐκείνοις φαγεῖν. καὶ ἐποίησε νῶε πάντα ὅσα ἐνε-
cepit ei deus: ſic fecit.
τείλατο αὐτῷ ὁ θεός, οὕτως ἐποίησεν. Ca. 7.

Hebre. n.b.

D

A

Et dixit dñs deus ad noe. ingredere tu et oīs
καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς πρὸς νῶε. εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς
domus tua in arcam. quā te vidi iuſtum coram me
ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν. ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον ἐμοῦ
in gñatione hac. ex āt iumētis mundis introduc
ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε
ad te ſeptē ſeptē maſculū et feminā: et ex iumētis nō mūdis
πρὸς σὲ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ
bina bina maſculū et feminā: et de volucribus celi
καθαρῶν, δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρα-
ſeptē ſeptē maſculū et feminā: vt nutriat ſemē ſup oēs
νοῦ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαθρέψαι σπέρμα ἐπὶ πᾶσαν
terrā adhuc. n. diebus ſeptē ego inducā pluuiā ſup terrā:
τὴν γῆν ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπάγω ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς,

Tranſla. B. Hiero.

conſumabis ſummitatē eius. Oſtiū autem arce pones in latere deorſū. Cenacula et triſtega facies in ea. Ecce ego adducam aquas diluuii ſuper terram: vt interficiam oēm carnem in qua ſpiritus vite eſt ſubter celum: et vniuerſa que in terra ſūt cōſumētur. Ponāq; fedus meum tecum: et ingredieris arcam tu et filii tui: vxor tua et vxores filiorū tuorū tecū: et ex cūctis aīantibꝰ vniuerſe carnis bina induces in arcā: vt viuant tecum maſculini ſexus et feminini. De volucribus iuxta genus ſuum: et de iumentis in gñe ſuo et ex oī reptili terre ſm genus ſuū: bina de oibus ingrediētur tecū vt poſſint viuere. Tolles igr tecū ex oibus eſcis q̄ mādi pnt: et cōportabis apud te: et erūt tā tibi q̄ illis in eſcā. Fecit igitur Noe omnia que preceperat illi deus. Ca. 7.

Dixitq; dñs ad eum. Ingredere tu et oīs domus tua in arcā. Te enim vidi iuſtū corā me in generatione hac. Ex oibus aīantibus mūdis tolles ſeptena et ſeptena: maſculū et feminā. de animantibus vero immundis duo et duo: maſculum et feminam. ſed et de volatilibus celi ſeptena et ſeptena maſculū et feminā: vt ſaluetur ſemē ſuper faciem vniuerſe terre. Adhuc enī et poſt dies ſeptem ego pluam ſup terrā

Ter. Heb. Geñ. Ca. vij.

תְּכַלֶּנָּה מִלְמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה
בְּצִדָּהּ תָּשִׂים תַּחְתִּיִּם שְׁנִיִּם
וּשְׁלִשִׁים תַּעֲשֶׂהָ: וַאֲנִי הִנְנִי
מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם עַל הָאָרֶץ
לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ
חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר
בָּאָרֶץ יִגְוָע: וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי
אִתָּךְ וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה אַתָּה וּבָנֶיךָ
וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי בָנֶיךָ אִתָּךְ: וּמִכָּל
הָחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא
אֶל הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתָּךְ זָכָר
וּנְקֵבָה יִהְיוּ: מֵהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן
הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכֹּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה
לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ
לְהַחֲיוֹת: וְאַתָּה קַח לְךָ מִכָּל מַאֲכָל
אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאָסַפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה
לְךָ וְלָהֶם לְאָכְלָה: וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל
אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כֵּן עָשָׂה:

Ca. vij.

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ בֹּא אַתָּה וְכָל
בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּבָה כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי
צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה: מִכֹּל
הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח לְךָ שִׁבְעָה
שִׁבְעָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן הַבְּהֵמָה
אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה הִוא שְׁנַיִם אִישׁ
וְאִשְׁתּוֹ: גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה
שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת זֶרַע עַל
פְּנֵי כָל הָאָרֶץ: כִּי לְיָמִים עוֹד
שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל הָאָרֶץ

Prītiua heb.: כלה עלה · שום שנה · עשה · בוא כול · חיה · גוע קום ברת · בוא · איש · חיה שנה בוא · חיה · היה · שנה בוא · חיה לקח אכל · עשה · Ca. vij. · אמר בוא · ראה · צדק · טהר לקח · איש · שנה · חיה · יום · מטר

Tranſla. Chal.

תשכללנה מלעילא ותרעא דתיבותא בסטרה תשוי מדורין ארעאין תנינין
ותליתאין תעבדנה: ואנא הא אנא מיתי ית טופנא מיא על ארעא לחבלא כל
בשרא דביה רוחא דחיי מתחות שמיא כל די בארעא ימותון: ואקים ית קימי עמך
ותיעול לתיבותא את ובנך ואתתך ונשי בנך עמך: ומכל דחי מכל בשרא תרין
מכלא תעיל לתיבותא לקימא עמך דכר ונוקבא יהון: מעופא לזנוהי ומן בעירא
לזנה מכל רחשא דארעא לזנוהי תרין מכלא ייעלון לותך לקימא: ואת סב לך
מכל מיכל דמתאכיל ותכנוש לותך ויהי לך ולהון למיכל: ועבד נח ככל דפקיד
יתיה יי כן עבד: Ca. vij. ואמר יי לנח עול את וכל אינש ביתך לתיבותא
ארי יתך חזיתי זכאי קדמי בדרא הדין: מכל בעירא דכיא תסב לך שבעא שבעא
דכר ונוקבא ומן בעירא דלא דכיא תרין דכר ונוקבא: אף מעופא דשמיא
שבעא שבעא דכר ונוקבא לקימא זרעא על אפי כל ארעא: ארי לזמן יומין עוד
שבעא אנא מחית מטרא על ארעא

Interp̄. chal.

conſumabis eam deſuper: et oſtium arce in latere eius pones: manſiones inferiores: ſecūdas et tertias facies in ea. Et ecce ego adducam diluuium aquarū ſuper terrā: vt diſperdat omnē carnem in qua eſt ſpiritus vite ſub celo: oīa que in terra ſunt morientur. Et ſtatuam pactum meū tecuz: et ingredieris in arcā tu et filij tui: et vxor tua: et vxores filiorū tuorū tecū: et de omni viuenti de vniuerſa carne bina de omnibus introduces in arcam: vt ſuſtententur tecum: maſculus et femina erunt. De volucribus ſm ſpecies ſuas: et de iumētis ſm ſpecies ſuas: et de oīm reptili terre iuxta ſpecies ſuas: bina ex oibus ingredientur tecuz vt pmaneāt. Et tu ſume tibi de omni eſca q̄ comedit et repones apud te: et erit tibi et eis ad veſcendūz. Et fecit noe iuxta oīa q̄ precepit ei dñs: ita fecit. Ca. 7.

Et dixit dñs ad noe ingredere tu et oēs homines domus tue in arcam: quia te vidi iuſtū corā me in generatione hac. Ex oibus animātibus mūdis tolles ſeptena ſeptena maſculū et feminaz: de beſtijs quoq; immūdis bina maſculū et feminā. De volucribꝰ quoq; celi ſeptena ſeptena maſculū et feminā: vt conſeruetur ſemen ſuper faciem vniuerſe terre. Quia adhuc poſt tempus ſeptem dierum ego deſcendere faciam pluuiam ſuper terram

Prītiua chal.: שכלל עלה · שוה דור עבד · אתא חיה מות · קום קום עול · תבה אנת נשה · חיה עול קום · הוה זנא נסב · אכל כנש הוה · תבה חזא זכה · דור דכה נסב · קום · נחת

Trāſla. B. Hiero.

quadraginta diebus & quadraginta noctibus & delebo oēm ſubſtā-
tiam quam fecī de ſupficie terre.
Fecit ergo Noe oīa q̄ mādauerat ei dominus. Eratq; ſexcentorū annorū qn̄ diluuij aq̄ inundauerūt ſuper terrā. Et ingreſ-
ſus eſt noe & filii eius: vxor eius: & vxores filiorū eius cū eo in arcā propter aquas diluuij.
De animantibus quoq; mundis & immundis & de volucribus & ex oī qđ mouetur ſuper terrā duo & duo igreſſi ſunt ad noe in arcā maſculus & femina: ſicut p̄cepat deus noe. Cū q; trāſiſſent ſeptem dies: aq̄ diluuij inūda-
uerūt ſup terram.
Anno ſexcētesimo vite noe menſe ſcđo: ſeptīo decimo die menſis rupti ſunt oēs fontes abyſſi magne: & cataracte celi aperte ſunt: & fctā eſt pluuia ſuper terrā quadraginta diebus & quadraginta noctibus. In articulo diei illius ingreſſus eſt noe & ſem & cham & iaphet filii eius: & vxor illius & tres vxores filiorū eius cū eis in arcā: ipſi & omne aīal ſm genus ſuū: vniuerſaq; iumēta in gn̄e ſuo: & omne qđ mouetur ſup terrā ī genere ſuo: cunctumq; volatile ſm genus ſuū: Vniuerſe aues oēſq; volucres ingreſſe ſunt ad noe ī arcam bina & bina

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

quadraginta diebus τ quadraginta noctibus. et delebo oēs reſurrectionē: quā feci a facie terre: ab hoīe vſq; ad pecus. et fecit Noe oīa: q̄cūq; precepit ei dn̄s deus. noe aūt erat ānoꝝ ſexaginta. τ diluuiū aque fuit ſup terrā. ingreſſus ē aūt noe τ filii eius τ vxor eius: et vxores filioꝝ eius: cum eo in arcam: ppt aquā diluuij. τ de iumētis mundis: et de iumētis nō mundis. et de volucribus: τ de omnibus reptilibus reptatibus ſup terrā: duo duo: de oibus ingreſſa ſūt ad noe in arcam maſculus τ femina. ſicut precepit dn̄s deus noe. et factū ē poſt ſeptem dies: et aqua diluuij facta ē ſup terrā: in ſexcētesimo āno: in vita noe: ſecūdo menſe: ſeptima τ vigesima menſis. in die hac rupti ſūt oēs fontes abyſſi: et cataracte celi aperte ſūt. et facta eſt pluuia ſup terrā quadragita diebus τ quadraginta noctibus. in die hac ingreſſus ē noe: ſem: cham: iaphet filii noe: et vxor noe: τ tres vxores filioꝝ eius cū eis in arcam. et oēs beſtie terre ſm genus: et oia iumēta terre ſm genus: τ omne volucre volatile ſm genus: τ oē reptile qđ mouetur ſup terrā ſm genus: ingreſſa ſūt ad noe in arcam: bina bina

Mat. 24.d.

B

C

Interp. chal.

quadraginta diebus τ q̄draginta noctibus: τ delebo omnē ſubſtantiā quā feci deſup faciem terre. Et fecit noe iuxta oīa q̄ precepit ei dn̄s. Et noe erat filius ſexcentoꝝ annoꝝ: τ diluuiū aque fuit ſup terrā. Et igreſſus eſt noe τ filij eius τ vxor eiꝰ τ vxores filioꝝ eius cum eo in arcā a facie aque diluuij. De aīalibus mūdis τ de aīalibus inmūdis et de volucribus τ de oībus q̄ reptant ſup terrā bina τ bina intrauerūt cum noe in arcam maſculus τ femina: ſicut precepit deus noe. Et factū eſt poſt tēpus ſeptē dierū τ aque diluuij fuerūt ſup terrā. In anno ſexcentesimo vite noe in menſe ſecūdo in decima ſeptima die menſis in die hac rupti ſunt oēs fontes abyſſi magne: et feneſtre celi aperte ſunt. τ pluuia deſcendit ſup terrā quadraginta diebus τ q̄draginta noctibus. In articulo diei huius ingreſſus eſt noe τ ſem et cham τ iapheth filij noe: τ vxor noe τ tres vxores filioꝝ eius cū eis in arcam: ipſi τ omne animal ſm genus ſuū: τ oīa iumēta ſm genus ſuū: et omnia reptilia que reptant ſup terram ſecundū genus ſuū: et oēs volucres ſecundū ſpecies ſuas: oīs auis τ omne quod volat. Et ingreſſi ſunt cum noe in arcam bina τ bina:

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ex oi carne, in q̄ eſt ſpiritus vite. et q̄ ingreſſa ſunt maſculus τ femina ex omni carne ingreſſa ſūt ad noe: in arcam. ſicut precepit dn̄s deus noe. et clauſit dn̄s deus de foris eius arcam. et factū ē diluuium quadraginta diebus τ quadraginta noctibus. τ multiplicata ē aq̄. et eleuauit arcā: et exaltata ē a terra. τ inualuit aqua: τ multiplicata erat ſup terrā. et ferebatur arca ſuper aquā. at aqua inualuit nimis valde ſup terrā. et cooperuit oēs mōtes excelſos q̄ erāt ſubter celum. quindecim cubitos deſuper exaltata ē aqua: τ cooperuit omnes mōtes. τ mortua ē oīs caro q̄ mouebat ſup terrā: volatiliū: τ iumētoꝝ: τ beſtiarū: et oē reptile qđ mouet ſup terrā: τ ois homo: et oia q̄cūq; habēt ſpiritū vite: τ ois q̄ erat ſup aridā: mortuus ē. τ deleuit oē ſurgēs: qđ erat ſup faciē terre: ab homine vſq; ad pecus: et reptilia: et volucres celi. et deleta ſunt de terra. τ remanſit noe ſolus: et q̄ cum eo in arca. et exaltata ē aqua ſup terrā diebus centū quinquaginta.

Ca. 8.

Et recordatus ē deus noe: et omniū beſtiaꝝ: et omniū iumētoꝝ: et omniū volatiliū: et omniū reptiliū reptantiū: q̄cūq; erāt cū eo in arca. et induxit deus ſpiritū ſup terrā: τ ceſſauit

Eccle. 39.c

D

Sap. 1.d.

A

Tranſla. B. Hiero.

ex omni carne in qua erat ſpiritus vite.
Et q̄ ingreſſa ſunt: maſculus & femīa ex oī carne introierunt: ſicut p̄ceperat ei deus: & incluſit eū dn̄s de foris. Factūq; eſt diluuiū quadragīta dieb9 ſup terrā: & mſtiplicate ſūt aq̄: & eleuauerūt arcā ī ſublime a terra. Vehemēter ei inundauerūt & oīa repleuerunt in ſupficie terre. Porro arca ferebatur ſuper aquas: & aque p̄ualuerunt nimis ſuper terrā: opertiq; ſūt omnes montes excelſi ſub vniuerſo celo.
Quindecī cubitis altior fuit aqua ſup mōtes quos operuerat. Cōſūptaq; ē oīs caro q̄ mouebatur ſuper terram volucrū animantiū beſtiarum: omniumq; reptilium q̄ reptant ſup terram. Vniuerſi homines & cuncta in quibus ſpiraculum vite eſt in terra: mortua ſunt.
Et deleuit omnem ſubſtantiam q̄ erat ſuper terram ab hoīe vſq; ad pecus: tam reptile q̄ volucres celi: & delete ſunt de terra. Remāſit aūt ſolus Noe & qui cū eo erāt in arca. Obtinuerūtq; aq̄ terrā cētū quinquaginta diebus.

Ca. 8.

Recordatus aūt deus noe cunctorumq; animantium: & omnium iumentorum que erāt cum eo in arca: adduxit ſpm̄ ſuper terram: & imminute ſunt

Interp. chal.

ex omni carne, in qua eſt ſpūs vite. Et q̄ ingreſſa ſunt maſculus τ femina ex oīnī carne introierūt: ſicut precepit ei dn̄s: et protexit dn̄s ſup eum. Et fuit diluuiū q̄draginta diebus ſup terrā: et creuerūt aque: τ eleuauerūt arcā: τ eleuata eſt deſup terrā. τ p̄ualuerunt aque τ creuerūt valde ſup terrā: τ ferebatur arca ſup faciē aquarū. Et aque p̄eualuerūt valde nimis ſup terrā: τ operti ſunt oēs mōtes excelſi qui ſunt ſub oībus celis. Quindecim cubitis altitudine p̄ualuerūt aque: τ operuerūt montes. Et mortua eſt oīs caro q̄ mouebat ſup terrā in volucribus τ in aīalibus et in beſtijs τ in oīnī reptili qđ reptat ſup terrā: τ oēs homines. Omīa in q̄bus eſt ſpiraculū ſpūs vite in naribus ſuis: ex oībus q̄ ſunt in arida mortua ſunt. Et deleuit oēm ſubſtātiā q̄ erat ſup faciē terre: ab homine vſq; ad iumētū vſq; ad reptile τ vſq; ad volucres celi: τ deleta ſunt de terra: τ relictus eſt ſolūmodo noe τ q̄ cum eo erant in arca. Et p̄eualuerunt aque ſup terram centum et quinquaginta diebus.

Cap. 8.

Et recordatus eſt deus noe τ oīm aīalium τ oīm iumentoꝝ que erant cum eo in arca: τ trāſire fecit deus ventum ſuper terram: τ ceſſarunt

הַמַּיִם׃ וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת תְּהוֹם
וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמָיִם וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן
הַשָּׁמָיִם׃ וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ
הָלוֹךְ וָשׁוֹב וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה
חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם׃ וַתָּנַח הַתֵּבָה
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם
לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט׃ וְהַמַּיִם הָיוּ
הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי
בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ
רָאשֵׁי הֶהָרִים׃ וַיְהִי מִקֵּץ
אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חַלּוֹן
הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְשַׁלַּח אֶת
הָעֹרֵב וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב עַד
יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ׃ וַיְשַׁלַּח
אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לִרְאוֹת הֲקַלּוּ
הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וְלֹא
מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ
וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה כִּי מַיִם
עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ
וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל
הַתֵּבָה׃ וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים
אֲחֵרִים וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מִן
הַתֵּבָה׃ וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת
עֶרֶב וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ
וַיֵּדַע נֹחַ כִּי קַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ׃
וַיִּיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים
וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה וְלֹא יָסְפָה

aque: & clauſi ſunt fontes abyſſi & cataracte celi: & prohibite ſunt pluuie de celo. Reuerſeq́ʒ ſunt aque de terra euntes & redeūtes: & ceperunt minui poſt centum quinquaginta dies. Requieuitq́ʒ arca menſe ſeptimo: viceſimo ſeptimo die menſis ſuper montes armenie. At vero aque ibant & decreſcebant vſq́ʒ ad decimū mēſe. Decimo eī mēſe prima die menſis apparuerūt cacumina montium. Cumq́ʒ tranſiſſent q̄draginta dies: aperiens noe feneſtram arce quam fecerat dimiſit coruū. qui egrediebatur & reuertebatur: donec ſiccarētur aque ſuper terram. Emiſit quoq́ʒ columbam poſt eum vt videret ſi iā ceſſaſſet aque ſuper faciem terre. q̄ cū nō inueniſſet vbi requieſceret pes eius reuerſa eſt ad eū in arcā. Aque enim erāt ſup vniuerſā terrā. Extenditq́ʒ manum ſuam: & apprehenſam intulit in arcam. Expectatis aūt vltra ſeptem diebus aliis: rurſum dimiſit columbam ex arca. At illa venit ad eum ad veſperā: portās ramū oliue virētib⁹ foliis in ore ſuo. Intellexit ergo noe φ ceſſaſſent aque ſup terrā. Expectauit q́ʒ nihilominus ſeptē alios dies: & emiſit colūbam: q̄ non

Tranſla. Chal.

Interp. chal.

aque. Et clauſi ſunt fontes abyſſi ⁊ feneſtre celi: ⁊ ꝓhibita eſt pluuia de celo. Et reuerſe ſunt aque deſup terrā euntes ⁊ reuertētes: ⁊ diminute ſunt aque poſt centū ⁊ q̄nquaginta dies. et q̄euit arca in menſe ſeptimo in decimaſeptima die mēſis ſup montes cardu. Et aque ibant ⁊ diminuebātur vſq́ʒ ad decimū menſem: in prima die menſis decimi apparuerūt capita montiū. Et factū eſt in fine quadraginta dierum: et aperuit noe feneſtraʒ arce quam fecerat: et emiſit coruū: et egrediebatur ⁊ reuertebat̄: donec ſiccarētur aque deſuper terrā. Et emiſit columbaʒ a ſe: vt videret ſi alleuiate fuiſſent aque deſup faciem terre. Et non inuenit columba requieʒ plante pedis ſui: ⁊ reuerſa eſt ad eum in arcam: quoniā aque erant ſup faciem vniuerſe terre: e: extendit manū ſuam ⁊ tulit eam: ⁊ induxit eam ſecuʒ in arcam. Et expectauit adhuc ſeptem diebus aliis: et rurſus emiſit columbam ex arca. Et venit ad eum columba in tempoꝛe veſpertino: et ecce folium oliue quod decerpſerat oꝛe ſuo: et cognouit noe quod aque iminute erant deſup terram. Et expectauit vltra ſeptem diebus aliis: et emiſit columbam: et nunquam

שׁוּב אֵלָיו עוֹד׃ וַיְהִי בְּאַחַת וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד
לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ
וַיָּסַר נֹחַ אֶת מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיַּרְא
וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וּבַחֹדֶשׁ
הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם
לַחֹדֶשׁ יָבְשָׁה הָאָרֶץ׃ וַיְדַבֵּר
אֱלֹהִים אֶל נֹחַ לֵאמֹר׃ צֵא מִן
הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ וּנְשֵׁי
בָנֶיךָ אִתָּךְ׃ כָּל הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּךָ
מִכָּל בָּשָׂר בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל
הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ הוֹצֵא
אִתָּךְ וְשָׁרְצוּ בָאָרֶץ וּפָרוּ וְרָבוּ
עַל הָאָרֶץ׃ וַיֵּצֵא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ
וּנְשֵׁי בָנָיו אִתּוֹ׃ כָּל הַחַיָּה כָּל
הָרֶמֶשׂ וְכָל הָעוֹף כֹּל רוֹמֵשׂ עַל
הָאָרֶץ לְמִשְׁפְּחֹתֵיהֶם יָצְאוּ מִן
הַתֵּבָה׃ וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח
מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף
הַטָּהֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ׃ וַיָּרַח
יְהוָה אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל לִבּוֹ לֹא אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד
אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֶר
לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו וְלֹא אֹסִף
עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי כַּאֲשֶׁר
עָשִׂיתִי׃ עֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע

ē reuerſa vltra ad eum. igitur ſexcēteſimo primo anno: primo mēſe prima die menſis imminute ſunt aque ſuper terrā. Et aperiens noe tectum arce aſpexit: viditq́ʒ φ exſiccata eſſet ſuperficies terre. Menſe ſecundo ſeptimo & viceſimo die menſis areſacta eſt terra. Locutus eſt autem deus ad noe dicens. Egredere de arca tu & vxor tua: filii tui & vxores filiorū tuorū tecū: Cūcta aīantia q̄ ſunt apud te: ex oī carne tam ī volatilibus q́ʒ in beſtiis & vniuerſis reptilibus q̄ reptāt ſup terrā: educ tecū: & igredimini ſuper terram. Creſcite & multiplicamini ſuper eā. Egreſſus ē ergo noe & filii eius & vxor illius & vxores filiorū eius cū eo. Sed & oīa aīantia iumēta & reptilia que reptant ſuper terrā ſm genus ſuū egreſſa ſunt de arca. Edificauit aūt noe altare dn̄o: & tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis: obtulit holocauſta ſuper altare. Odoratuſq́ʒ eſt dn̄s odorē ſuauitatis: & ait ad eū. Neq̄q̄ vltra maledicam terre propter homies. Senſus enim & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcētia ſua. Nō igr̄ vltra pcutiā oēm aīmā viuētē: ſicꝰ feci. Cūctis dieb⁹ terre ſemētis

Tranſla. Chal.

Interp. chal.

eſt reuerſa ad eum amplius. Et factū eſt in ſexcenteſimo ⁊ vno anno: pꝛima die menſis ſiccate ſunt aque deſup terrā: ⁊ abſtulit noe tectū arce: et vidit: ⁊ ecce ſiccata erat facies terre. Et in mēſe ſcd̄o vigeſima ſeptima die mēſis: areſacta eſt terra. Et locutus eſt de⁹ cum noe dicēs. Egredere de arca tu ⁊ vxoꝛ tua ⁊ filii tui: ⁊ vxoꝛes filioꝛū tuoꝝ tecū: ⁊ cuncta animātia que tecūʒ ſunt ex omni carne tam de volucribus q̄ de iumentis ⁊ de reptilibus que reptant ſuper terrā educ tecum: ⁊ generent in terra: ⁊ multiplicētur ⁊ creſcant ſuper terrā. Et egreſſus eſt noe ⁊ filii ſui ⁊ vxoꝛ eius et vxoꝛes filioꝛū ſuoꝝ cum eo. Omnia animalia ⁊ oīa reptilia ⁊ omnes volucres omne quod mouetur ſup terrā ſm generationes eoꝛūʒ egreſſa ſunt de arca. Et edificauit noe altare corā dn̄o: ⁊ tulit ex oībus animalibus mundis ⁊ ex oībus volucribus mundis: ⁊ obtulit holocauſtū ſuper altare. Et ſuſcepit dn̄s cum beneplacito oblationem eius: et dixit dn̄s in verbo ſuo non addam maledicere rurſus terram propter peccata hominū: quoniā ſenſus coꝛdis humani malus eſt ab infantia ſua: ⁊ non addā vltra percutere omne viuēs: ſicut feci. Adhuc oībus diebus terre ſeminatio

Primitiua chal.

וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום
ולילה לא ישבתו׃ ויברך
אלהים את נח ואת בניו ויאמר
להם פרו ורבו ומלאו את הארץ׃
ומוראכם וחתכם יהיה על כל
חית הארץ ועל כל עוף השמים
בכל אשר תרמש האדמה ובכל
דגי הים בידכם נתנו׃ כל רמש
אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה
כירק עשב נתתי לכם את כל׃
אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו׃
ואך את דמכם לנפשתיכם
אדרש מיד כל חיה אדרשנו
ומיד האדם מיד איש אחיו
אדרש את נפש האדם׃ שפך דם
האדם באדם דמו ישפך כי
בצלם אלהים עשה את האדם׃
ואתם פרו ורבו שרצו בארץ
ורבו בה׃ ויאמר אלהים אל נח
ואל בניו אתו לאמר׃ ואני הנני
מקים את בריתי אתכם ואת
זרעכם אחריכם׃ ואת כל נפש
החיה אשר אתכם בעוף בבהמה
ובכל חית הארץ אתכם מכל
יצאי התבה לכל חית הארץ׃
והקמתי את בריתי אתכם ולא
יכרת כל בשר עוד ממי המבול

& meſſis frigus & eſtus: eſtas & hyems: nox & dies nō reqeſcēt. Ca. 9.

Benedixitq; deus noe & filiis eius: & dixit ad eos. Creſcite & multiplicami & replete terram: & terror veſter ac tremor ſit ſuper cūcta aīalia terre & ſup oēs volucres celi: cū vniuerſis que mouentur ſup terrā. Oēs piſces maris manui vrē traditi ſunt: & oē qđ mouetur & viuit erit vobis in cibum. Quaſi olera virētia tradidi vobis omnia. Excepto ꝙ carnē cum ſanguine nō comedetis. Sanguinem ei anımarum veſtrarum requiram de manu cūctarum beſtiarum & de manu hoīs. De manu viri & fratris eius reqrā aīam hoīs. Quicunq; effuderit humanū ſanguinē: fundetur ſanguis illius. Ad imaginem quippe dei factus eſt homo. Vos autē creſcite & mltiplicamini: & īgredimini ſup terrā & īplete eā. Hec quoq; dixit deus ad noe & ad filios eius cum eo. Ecce ego ſtatuam pactū meū vobiſcum: & cum ſemine veſtro poſt vos & ad oēm animam viuētē q̄ eſt vobiſcū: tā in volucribus q̄ȝ ī iumētis & pecudibus terre: cunctiſq; q̄ egreſſa ſūt de arca & vniuerſis beſtiis terre. Statuā pactū meū vobiſcum: & nequaquam vltra interficietur oīs caro aquis diluuii:

et meſſis. frigus ꝛ calor: eſtas ꝛ ver: diem
καὶ θερισμός, ψῦχος καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν
et noctē: nō requieſcent.
καὶ νύκτα, οὐ καταπαύσουσιν.

Ca. 9.

A

Et benedixit deus noe: et filiis eius.
Καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς νῶε, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ.
et dixit eis: creſcite ꝛ multiplicamini: ꝛ replete terrā: et dominamini eius. et
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. καὶ ὁ
tremor veſter: et timor veſter erit ſup oēs
τρόμος ὑμῶν, καὶ ὁ φόβος ὑμῶν ἔσται ἐπὶ πᾶσι τοῖς
beſtias terre: et ſup oīa volatilia celi: et ſup oīa q̄ mouētur ſup terrā. et
θηρίοις τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ
Ge.1.d.z.8.c.
oēs piſces maris ſub manibus vobis dedi. et oē volatile: qđ ē viuēs: vobis erit
πάντας τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης ὑπὸ χεῖρας ὑμῖν δέδωκα. καὶ πᾶν πετεινόν, ὅ ἐστι ζῶν, ὑμῖν ἔσται
in cibū. tanꝙ olera herbe dedi vobis omnia. verūtñ carnes i ſanguine aīe nō comedetis. ꝛ enī
εἰς βρῶσιν. ὡς λάχανα χόρτου δέδωκα ὑμῖν τὰ πάντα. πλὴν κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε. καὶ γὰρ
veſtrū ſanguinē aīarū veſtrarū: de manu cūctarū beſtiarū requirā illū. ꝛ de manu hominis fratris eius: requirā aīaȝ hoīs. q̄ effuderit ſanguinē hoīs: p ſanguine hoīs: eius effūdet qꝛ in imagine dei feci hoīeȝ. vos āt
τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θηρίων ἐκζητήσω αὐτό. καὶ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται. ὅτι ἐν εἰκόνι θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον. ὑμεῖς δὲ
Mat. 26.a
creſcite et multiplicamini. ꝛ replete terrā. et dominamini eius. ꝛ ait deus ad noe: et filios eius cū eo: dicēs: ecce ego ſtatuo pactū meū vobis: ꝛ ſemini veſtro poſt vos: et oī anime viuēti vobiſcū: a volucribus: ꝛ a iumētis: et oībus
αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς νῶε, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λέγων, ἰδοὺ ἐγὼ ἀνίστημι τὴν διαθήκην μου ὑμῖν, καὶ τῷ σπέρματι ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς, καὶ πάσῃ ψυχῇ τῇ ζώσῃ μεθ' ὑμῶν, ἀπὸ ὀρνέων, καὶ ἀπὸ κτηνῶν, καὶ πᾶσι τοῖς
Apo. 13.c.
Eſaie. 54.c
in eternū:
εἰς τὸν αἰῶνα,
beſtiis terre: q̄cūq; ſūt vobiſcū: ab oībus exeuntibus ex arca. et ſtatuā pactū meū ad vos. et nō morietur oīs caro vltra ab aqua diluuij.
θηρίοις τῆς γῆς, ὅσα ἐστὶ μεθ' ὑμῶν, ἀπὸ πάντων τῶν ἐξελθόντων ἐκ τῆς κιβωτοῦ. καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς ὑμᾶς. καὶ οὐκ ἀποθανεῖται πᾶσα σὰρξ ἔτι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ κατακλυσμοῦ.

B

Tranſla. Chal.

וחצדא וקורא וחומא וקיטא וסתוא ויומי ולילי לא יבטלון׃

Ca. ix.

ובריך יי ית נח וית בנוהי ואמר להון פושו וסגו ומלו ית ארעא׃ ודחלתכון
ואימתכון תהא על כל חיות ארעא ועל כל עופא דשמיא בכל דתרחיש ארעא ובכל
נוני ימא בידיכון יהיבין מסירין׃ כל רחשא דהוא חי לכון יהי למיכל כירוקא דעסבא
יהבית לכון ית כולא׃ ברם בשרא בנפשיה דמיה לא תיכלון׃ וברם ית דמכון
לנפשתכון אתבע מיד כל חיתא אתבעניה ומיד אנשא מיד גבר דישוד
דמא דאחוהי אתבע ית נפשא דאנשא׃ דישוד דמא דאנשא בסהדין על מימר
דיניא דמיה יתשד ארי בצלמא דיי עבד ית אנשא׃ ואתון פושו וסגו אתילדו
בארעא וסגו בה׃ ואמר יי לנח ולבנוהי עמיה למימר׃ ואנא הא אנא מקים ית קימי
עמכון ועם בניכון בתריכון׃ ועם כל נפשא חיתא דעמכון בעופא בבעירא ובכל חיות
ארעא עמכון מכל נפקי תיבותא לכל חיות ארעא׃ ואקים ית קימי עמכון
ולא ישתיצי כל בשרא עוד ממי טופנא

Interp. chal.

et meſſis ꝛ frigus et calor ꝛ eſtus et hyems ꝛ dies et noctes non ceſſabunt. Cap. 9.

Et benedixit deus noe ꝛ filiis eius: et dixit eis. Creſcite ꝛ multiplicamini ꝛ replete terraȝ. Et timor veſter ꝛ terror erit ſup beſtias terre ꝛ ſup oēs volucres celi in omi qđ reptat ſup terrā: et in oībus piſcibus maris: q̄ in manu veſtra traditi ſunt. Omne quod mouetur ꝛ viuit: vobis erit ad veſcendū: quaſi herbam virentē dedi vobis oīa. verūtamē carnē cum anima ſua ſanguineq; ſuo nō comedetis. Etenīȝ ſanguinē animarū veſtrarū requirā: de manu cunctarū beſtiarū requirā eum: ꝛ de manu hoīs: de manu viri qui effuderit ſanguinē fratris ſui requirā animā hominis. Quicūq; effuderit ſanguinē hoīs cū teſtibus: per ſententiā iudicuȝ ſanguis eius fundetur: qm̄ ad imaginē dei fecit hoīem. Vos aūt creſcite ꝛ multiplicamini gnīationēq; facite ī terra ꝛ multiplicamini in ea. Et dixit deus ad noe ꝛ ad filios eius cū eo dicēs. Ecce ego ſtatuā pactū meū vobiſcū ꝛ cum filiis vr̄is poſt vos: ꝛ cū omi aīa viuēti q̄ eſt vobiſcū tam in volucribus quā in aīalibus ꝛ in oībus beſtiis terre q̄ ſunt vobiſcū ex oībus egredietibus de arca in vniuerſis animātibus terre. Et ſtatuā pactū meū vobiſcū: ꝛ nō conſumabitur vltra oīs caro propter aquas diluuij:

et non vltra erit diluuiū aque: ad corrūpēdū oēs terrā. et dixit dñs deus noe: hoc ſignū federis: qđ ego do inter me et vos: et inter oēm animā: q̄ eſt vobiſcū in gñationes ſēpiternas: arcū meū pono in nube. et erit in ſignū federis: inter me et terrā. ꝛ erit in cōnubilando me nubes ſup terrā. apparebit arcus meus in nube: et recordabor federis mei: qđ erit inter me ꝛ vos: ꝛ inter oēs aīaȝ in omni carne. ꝛ nō erit aqua in diluuiū: ad delendā vniuerſā carnē. et erit arcus meus in nube. et videbo illū: vt recorder federis ſempiterni: inter me ꝛ vos: ꝛ inter animā viuentē i oī carne: q̄ eſt ſup terrā. et ait dñs deus noe: hoc ſignū federis: qđ conſtitui inter me: ꝛ inter oēm carnem: q̄ eſt ſup terrā. erāt aūt filij noe: q̄ egreſſi ſūt de arca: ſem: cham: iapheth. chā āt erat pater chanaā. tres iſti ſunt filij noe. ab illis diſſeminati ſūt ſup oēs terrā. et cepit noe homo agricola terre. et plantauit vineam. et bibit de vino: et iebriatus ē: ꝛ nudatus ē in domo ſua. et vidit cham pater chanaā nuditatē patris ſui: et egreſſus nūciauit duobus fratribus ſuis foris. ꝛ accipientes ſem et iapheth pallium:

καὶ οὐκ ἔτι ἔσται κατακλυσμὸς ὕδατος, καταφθεῖραι πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ὃ ἐγὼ δίδωμι ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον πάσης ψυχῆς, ἥ ἐστι μεθ' ὑμῶν εἰς γενεὰς αἰωνίους, τὸ τόξον μου τίθημι ἐν τῇ νεφέλῃ. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον διαθήκης, ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσται ἐν τῷ συννεφεῖν με νεφέλας ἐπὶ τὴν γῆν. ὀφθήσεται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ μνησθήσομαι τῆς διαθήκης μου, ἥ ἐστιν ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον πάσης ψυχῆς ἐν πάσῃ σαρκί. καὶ οὐκ ἔσται ὕδωρ εἰς κατακλυσμόν, ὥστε ἐξαλεῖψαι πᾶσαν σάρκα. καὶ ἔσται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ. καὶ ὄψομαι αὐτό, τοῦ μνησθῆναι διαθήκην αἰώνιον, ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον ψυχῆς ζώσης ἐν πάσῃ σαρκί, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ἧς διεθέμην ἀναμέσον ἐμοῦ, καὶ ἀναμέσον πάσης σαρκός, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς. ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ νῶε, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῆς κιβωτοῦ, σήμ, χάμ, ἰάφεθ. χὰμ δὲ ἦν πατὴρ χαναάν. τρεῖς οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ νῶε. ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἤρξατο νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς. καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα. καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἐμεθύσθη, καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ εἶδεν χὰμ ὁ πατὴρ χαναὰν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ἀπήγγειλε τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἔξω. καὶ λαβόντες σὴμ καὶ ἰάφεθ τὸ ἱμάτιον,

C

D

neq; erit deinceps diluuium diſſipans terram. Dixitq; deus: hoc eſt ſignum federis qđ do iter me & vos: & ad oēm aīam viuentem que eſt vobiſcū in generationes ſempiternas. Arcū meū ponā in nubibus & erit ſignū federis inter me & iter terrā. Cūq; obduxero nubibus celum: appebit arcus meus in nubibus: & recordabor federis mei vobiſcū: & cū oī anima viuente que carnē vegetat: & non erunt vltra aque diluuii ad delendā vniuerſam carnē. Eritq; arcus in nubibus: & videbo illū & recordabor federis ſempiterni: qđ pactū eſt inter deum & oēm animā viuentem vniuerſe carnis q̄ ē ſup terrā. Dixitq; deꝰ noe Hoc eſt ſignū federis quod conſtitui iter me & omnē carnē ſuper terrā. Erant ergo filii noe qui egreſſi ſunt de arca: ſem chā & iaphet. Porro cham ipſe eſt pater chanaan. Tres iſti filii ſunt noe: & ab his diſſeminatū ē oē genus hoīm ſup vniuerſā terrā. cepitq; noe vir agricola exercere terrā: & plantauit vineam. Bibenſq; vinū inebriatus ē: & nudatus eſt ī tabernaculo ſuo. Qđ cū vidiſſet chā pr̄ chanaan verēda ſ. pr̄is ſui eſſe nudata: nunciauit duobus fratribus ſuis foras. At vero ſem & iapheth pallium

ולא יהיה עוד מבול לשחת
הארץ׃ ויאמר אלהים זאת אות
הברית אשר אני נתן ביני
וביניכם ובין כל נפש חיה אשר
אתכם לדרת עולם׃ את קשתי
נתתי בענן והיתה לאות ברית
ביני ובין הארץ׃ והיה בענני ענן
על הארץ ונראתה הקשת בענן׃
וזכרתי את בריתי אשר ביני
וביניכם ובין כל נפש חיה בכל
בשר ולא יהיה עוד המים
למבול לשחת כל בשר׃ והיתה
הקשת בענן וראיתיה לזכר
ברית עולם בין אלהים ובין כל
נפש חיה בכל בשר אשר על
הארץ׃ ויאמר אלהים אל נח
זאת אות הברית אשר הקמתי
ביני ובין כל בשר אשר על
הארץ׃ ויהיו בני נח היצאים מן
התבה שם וחם ויפת וחם הוא
אבי כנען׃ שלשה אלה בני נח
ומאלה נפצה כל הארץ׃ ויחל נח
איש האדמה ויטע כרם׃ וישת
מן היין וישכר ויתגל בתוך
אהלה׃ וירא חם אבי כנען את
ערות אביו ויגד לשני אחיו
בחוץ׃ ויקח שם ויפת את השמלה

Tranſla. Chal.

ולא יהא עוד טופנא לחבלא ארעא׃ ואמר יי דא את קימא דאנא יהיב בין
מימרי וביניכון ובין כל נפשא חיתא דעמכון לדרי עלמא׃ ית קשתי יהבית בעננא
ותהא לאת קים בין מימרי ובין ארעא׃ ויהא בענני ענן על ארעא ותתחזי
קשתא בעננא׃ ודכירנא ית קימי דבין מימרי וביניכון ובין כל נפשא חיתא בכל
בשרא ולא יהא עוד מיא לטופנא לחבלא כל בשרא׃ ותהא קשתא בעננא
ואחזנה למדכר קים עלם בין מימרא דיי ובין כל נפשא חיתא בכל בשרא דעל
ארעא׃ ואמר יי לנח דא את קימא דאקימית בין מימרי ובין כל בשרא דעל ארעא׃
והוו בני נח דנפקו מן תיבותא שם וחם ויפת וחם הוא אבוהי דכנען׃ תלתא אלין
בני נח ומאלין אתבדרת כל ארעא׃ ושרי נח גבר פלח בארעא ונציב כרמא׃
ושתי מן חמרא ורוי ואתגלי בגו משכניה׃ וחזא חם אבוהי דכנען ית ערית
אבוהי וחוי לתרין אחוהי בשוקא׃ ונסיב שם ויפת ית כסותא

Interp. chal.

neq; erit vltra diluuiū ad diſperdendā terram. Dixitq; deus. Hoc eſt ſignū pacti qđ ego ponam inter verbum meum ꝛ inter vos et inter omneȝ animā viuentem que eſt vobiſcum in generationes ſeculi. Arcum meum ponā in nube: ꝛ erit in ſignū federis inter verbū meū ꝛ terrā. Et erit cuȝ adduxero nubem ſup terram: et videbit arcus in nube. Et recordabor pacti mei qđ eſt inter verbū meū: ꝛ inter vos: et inter oēm animā viuentē in vniuerſa carne: neq; erit vltra aqua diluuij ad diſperdendā oēm carnem. Et erit arcus in nube: ꝛ videbo eum in memoriā federis ſempiterni: quod eſt inter verbū dei et inter oēm animā viuenteȝ in vniuerſa carne que eſt ſup terraȝ. Dixitq; deus ad noe. Hoc eſt ſignū federis inter verbum meū: ꝛ vniuerſam carnē que eſt ſuper terrā. Et fuerunt filij noe q̄ egreſſi ſunt de arca: ſem ꝛ cham ꝛ iapheth. et cham ipſe ē pater chanaā. Tres iſti ſunt filij noe: ꝛ ab his diſſeminata ē vniuerſa t̄ra. Et cepit noe eſſe vir operarius in terra: ꝛ plātauit vineā. Et bibit ex vino ꝛ inebriatus eſt: ꝛ nudatꝰ ē in medio tabernaculi ſui. Et vidit cham pr̄ chanaā verēda pr̄is ſui: ꝛ nūciauit duobus fr̄ibꝰ ſuis foras. Et tulerūt ſem ꝛ iapheth palliū

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Gen. | Ca. x. | Trāſla. B. Hiero. | Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

וישימו על שכם שניהם וילכו
אחרנית ויכסו את ערות
אביהם ופניהם אחרנית וערות
אביהם לא ראו: וייקץ נח מיינו
וידע את אשר עשה לו בנו הקטן:
ויאמר ארור כנען עבד עבדים
יהיה לאחיו: ויאמר ברוך יהוה
אלהי שם ויהי כנען עבד למו:
יפת אלהים ליפת וישכן באהלי
שם ויהי כנען עבד למו: ויחי
נח אחר המבול שלש מאות שנה
וחמשים שנה: ויהיו כל ימי נח
תשע מאות שנה וחמשים שנה
וימת: ואלה תולדת בני
נח שם חם ויפת ויולדו להם
בנים אחר המבול: בני יפת גמר
ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס:
ובני גמר אשכנז וריפת ותגרמה:
ובני יון אלישה ותרשיש כתים
ודדנים: מאלה נפרדו איי
הגוים בארצתם איש ללשנו
למשפחתם בגויהם: ובני חם
כוש ומצרים ופוט וכנען: ובני
כוש סבא וחוילה וסבתה ורעמה
וסבתכא ובני רעמה שבא ודדן:
וכוש ילד את נמרד הוא החל
להיות גבר בארץ: הוא היה גבר

imposuerunt humeris ſuis: & incedentes retrorſum: operuerūt verenda pr̄is ſui. Facieſq; eorū auerſe erāt: & pr̄is viri lia nō viderunt. Euigilās aūt noe ex vino cū didiciſſet q̄ fecerat ei filius ſuus minor: ait. Maledictus chanaan: ſeruus ſeruorum erit fratribus ſuis. Dixitq;: benedictus dn̄s deus ſem: ſit chanaan ſeruus eius. Dilatet deus iaphet: & habitet in tabernaculis ſem: ſitq; chanaan ſeruus eius. Vixit autem noe poſt diluuiū trecētis quīquaginta annis. & īpleti ſūt oēs dies eius nongentorū quinquaginta annorum: & mortuus eſt. Ca. 10.

HE gñatiões filiorū noe: ſem chā & iaphet: natiq; ſūt eis filii poſt diluuiū. Filii iaphet: gomer & magog & madai & iauan: & thubal & moſoch & thyras. Porro filii gomer aſſenez & riphat & thogorma. Filii aūt iauan: heliſa & tharſis cethim & dodanim. Ab his diuiſe ſunt inſule gentiū in regiōibus ſuis: vnuſqſq; ſm linguā & familias in natiōibus ſuis. Filii autem cham: chus & meſrahim & phuth & chanaan. Filii aūt chus: ſaba euila & ſabatha & regma & ſabathaca. Filii regma: ſaba & dadan. Porro chus gēuit nemroth. Ipſe cepit eſſe potens in terra: & erat robuſtus

impoſuerūt ſup duo dorſa eorū: et abierūt retrorſum: et operuerūt nuditatē patris ſui: et facies eorū retrorſum: τ nuditatē patris ſui nō viderūt. euigilauit āt noe a vino: τ cognouit q̄cūq; fecit ei filius ſuus iunior. et ait: maledictus chanaan. ſeruus domeſticus erit fratribus ſuis. et ait: benedictus dn̄s deus ſem. τ erit chanaā ſeruus domeſticus eius. dilatet deus iapheth: et habitet in domibus ſem. et erit chanaan ſeruus eorum. vixit āt noe poſt diluuiū: ānos trecētos quinquaginta. τ fuerūt oēs dies noe: nongēti quinquagīta āni. τ mortuus ē.

ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφανῶς, καὶ ἐκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὀπισθοφανῶς, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν οὐκ εἶδον. ἐξένηψε δὲ νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου, καὶ ἔγνω ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος. καὶ εἶπεν, ἐπικατάρατος χαναάν. παῖς οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ. καὶ ἔσται χαναὰν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ. πλατύναι ὁ θεὸς τῷ ἰάφεθ, καὶ κατοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ σήμ. καὶ ἔσται χαναὰν παῖς αὐτῶν. ἔζησε δὲ νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμόν, ἔτη τριακόσια πεντήκοντα. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι νῶε, ἐννεακόσια πεντήκοντα ἔτη. καὶ ἀπέθανεν.

Ca. 10 A

HE gñatiões filiorū noe: ſem: cham: iapheth. τ nati ſunt eis filij poſt diluuium. filij iapheth: gomer: et magog: et madai: et iaiuan: τ thobal: et moſoch: et thiras. τ filij gomer aſchonez: et rhiphath: et thogorma. et filij iaynan: eliſſa: τ tharſis: citij: rhodij. ab iſs diuiſi ſunt inſule gentiū in terra eorū. vnuſq̄ſq; ſm linguam in familijs ſuis: τ gētibus ſuis. filij āt cham: chus: et meſraim: phuth: τ chanaan. filij aūt chus: ſaba: et euila: et ſabatha: et regma: et ſabathaca. filij āt regma: ſeba: et dadan. chus aūt genuit nemroth. hic cepit eſſe gigas ſup terrā. iſte erat gigas.

Αὗται αἱ γενέσεις τῶν υἱῶν νῶε, σήμ, χάμ, ἰάφεθ. καὶ ἐγεννήθησαν αὐτοῖς υἱοὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν. υἱοὶ ἰάφεθ, γάμερ, καὶ μαγώγ, καὶ μαδαΐ, καὶ ἰωϊάν, καὶ θοβέλ, καὶ μοσόχ, καὶ θειράς. καὶ υἱοὶ γάμερ, ἀχανάζ, καὶ ῥειφάθ, καὶ θογωρμά. καὶ υἱοὶ ἰωυάν, ἐλισά, καὶ θαρσεῖς, κίτιοι, ῥόδιοι. ἐκ τούτων ἀφωρίσθησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἕκαστος κατὰ γλῶσσαν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, καὶ τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. υἱοὶ δὲ χάμ, χοῦς, καὶ μεσαραείμ, φούδ, καὶ χαναάν. υἱοὶ δὲ χοῦς, σαβά, καὶ εὐιλά, καὶ σαβαθά, καὶ ῥεγμά, καὶ σαβαθακά. υἱοὶ δὲ ῥεγμά, σέβα, καὶ δαδάν. χοῦς δὲ ἐγέννησε τὸν νεμβρώδ. οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς. οὗτος ἦν γίγας.

1. Pa. 1. a.

Interp. chal.

et impoſuerūt ſup humerū amboꝝ: τ abierūt retrorſum: et operuerūt verenda patris ſui: τ facies eorū auerſe erant: τ verenda patris ſui nō viderūt. Euigilās aūt noe ex vino: cognouit qd̄ fecerat ei filius ſuus minor. Et ait. Maledictus chanaā: ſeruꝰ ſeruiēs erit fr̄ibus ſuis. Et ait. Bn̄dictus dn̄s deus ſem: τ ſit chanaan ſeruus illis. Dilatet deus iapheth: et habitet gloria eius in tabernaculis ſem: τ ſit chanaā ſeruus eis. Et vixit noe poſt diluuiū trecentis τ q̄nquaginta annis. Et fuerunt omnes dies noe nongenti τ quinquaginta anni: et mortuus eſt. Ca. 10.

ET he ſunt generationes filioꝝ noe: ſem τ cham τ iapheth: natiq; ſūt eis filij poſt diluuiū. Filij iapheth gomer τ magog τ madai et iauan τ tubal et meſech τ thiras. Et filij gomer aſcenez τ riphat τ togarma. Et filij iauā heliſa τ tharſis: cethim τ dodanim. Ab his diuiſe ſunt inſule gentiū in terris ſuis: vnuſquiſq; ſm linguā ſuā ſm familias ſuas in pplis ſuis. Et filij cham chus τ meſraī τ phut τ chanaā. Et filij chus ſaba τ euila τ ſabatha et regma τ ſabathaca: τ filij regma ſaba τ dedan. Et chus gēuit nemrod: ip̄e cepit eſſe potēs in ſra. Ipſe erat vir robuſtꝰ

Tranſla. Chal.

ושויאו על כתף תרויהון ואזלו מחזרין וחפו ית ערייתא דאבוהון ואפיהון מחזרין

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina. | Tranſla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Gen. | Ca. x. | Primitiua heb.

B

venator corā dn̄o deo. ppt̄ hoc dicēt: q̄ nemrod gigas venator corā dn̄o deo. et fuit pricipiū regni eius: babylon: τ arach: τ acad: et chalanne: in ſra ſēnaar. et terra illa egreſſus ē aſur. et edificauit niniuē: τ rhooboth ciuitatē: τ chalac: et daſem: inter niniuē: et inter chalac. hec ciuitas magna. τ meſraim genuit ludim: et anamiim τ labiim: τ nephthuim: et phetruſiim: et celuim: vnde egreſſi ſūt inde philiſtijm. et caphthurim. chanaan āt genuit ſidonē primogenitū ſuū: et etteum: et iebuſeū: τ amorrheū: τ gergeſeū: et eueū: et aracheū: et cyneum: et aradium: et ſamarium. et amatheū. τ poſt hec diſſeminate ſunt tribus chananeorū. et facti ſūt termini chananeorū a ſidone donec veniatur in gerara et gazan: donec veniat ſodomā et gomorrā. adama et ſeboim vſq; ad laſa. hi filij cham: in tribubus ſuis: ſm linguas ſuas: in regiōibus ſuis: et in gentibus ſuis. et ſem natus ē et ipſi patri oim filiorū heber: fratri iapheth maioris. filij ſem: elam. et aſur: et arphaxad: et lud: et aram: et cainā: et filij aram: hus τ vl: et gether: et mes. et arphaxad genuit cainā. cainā āt genuit ſale.

κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, ὡς νεμβρὼδ γίγας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ. καὶ ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, βαβυλών, καὶ ὀρέχ, καὶ ἀρχάδ, καὶ χαλάννη, ἐν τῇ γῇ σεναάρ. ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν ἀσούρ. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν νινευί, καὶ τὴν ῥοωβὼθ πόλιν, καὶ τὴν χαλάχ, καὶ τὴν δασέμ, ἀναμέσον νινευί, καὶ ἀναμέσον χαλάχ. αὕτη ἡ πόλις ἡ μεγάλη. καὶ μεσαραεὶμ ἐγέννησε τοὺς λουδιείμ, καὶ τοὺς ἀνεμιείμ, καὶ τοὺς λαβιείμ, καὶ τοὺς νεφθουείμ, καὶ τοὺς πατροσονιείμ, καὶ τοὺς χασλωνιείμ, ὅθεν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φυλιστιείμ, καὶ τοὺς καφθοριείμ. χαναὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σιδῶνα πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν ἀρουκαῖον, καὶ τὸν ἀσενναῖον, καὶ τὸν ἀράδιον, καὶ τὸν σαμαραῖον, καὶ τὸν ἀμαθί. καὶ μετὰ ταῦτα διεσπάρησαν αἱ φυλαὶ τῶν χαναναίων. καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια τῶν χαναναίων ἀπὸ σιδῶνος ἕως εἰσελθεῖν εἰς γέραρα καὶ γάζαν, ἕως ἐλθεῖν σοδόμων καὶ γομόρρας, ἀδαμὰ καὶ σεβωεὶμ ἕως λασά. οὗτοι οἱ υἱοὶ χάμ, ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. καὶ τῷ σὴμ ἐγεννήθη καὶ αὐτῷ πατρὶ πάντων τῶν υἱῶν ἕβερ, ἀδελφῷ ἰάφεθ τοῦ μείζονος. υἱοὶ σήμ, αἰλάμ, καὶ ἀσσούρ, καὶ ἀρφαξάδ, καὶ λούδ, καὶ ἀράμ, καὶ καϊνάν. καὶ υἱοὶ ἀράμ, ὡς, καὶ οὔλ, καὶ γατέρ, καὶ μοσόχ. καὶ ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. καϊνὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλά.

C

1. Pa. 1. d.

venator corā dn̄o. Ab hoc exiuit prouerbium quāſi nemroth robuſtus venator corā domino. Fuit aūt principiū regni eius babylon: & arach & acad: & chalanne: ī terra ſennaar. De terra illa egreſſus ē aſſur: & edificauit niniuem: & plateas ciuitatis & chale. Reſen quoq; inter niniuem & chale: hec eſt ciuitas magna. At vero meſraim genuit ludim: & anamim & laabim & neptuim & phetruſim & cellaim: de quibus egreſſi ſunt philiſtijm & capturim. Chanaan āt genuit ſidonem primogenitū ſuum: etheū & hiebuſeum & amorreū & gergeſeū & eueum & aracheum: cyneū & aradium: ſamareum & amatheū & per hos diſſeminati ſunt populi chananeorū. Factiq; ſunt termini chanaan venientibus a ſidone ierarā vſq; ad gazam: donec ingrediaris ſodomā & gomorrā & adamā & ſeboym vſq; leſa. Hi ſunt filii cham in cognatiōibus & linguis & gñatiōibus terriſq; & gētibus ſuis. De ſem quoq; nati ſūt patre omniū filiorum heber: frē iaphet maiore. Filii ſem: helā & aſſur & arphaxad: lud & aram. Filii arā hus & hul & gether & mes. At vero arphaxad genuit ſale:

ציד לפני יהוה על כן יאמר
כנמרד גבור ציד לפני יהוה:
ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך
ואכד וכלנה בארץ שנער: מן
הארץ ההוא יצא אשור ויבן את
נינוה ואת רחבת עיר ואת כלח:
ואת רסן בין נינוה ובין כלח
הוא העיר הגדלה: ומצרים ילד
את לודים ואת ענמים ואת
להבים ואת נפתחים: ואת
פתרסים ואת כסלחים אשר
יצאו משם פלשתים ואת
כפתרים: וכנען ילד את צידן
בכרו ואת חת: ואת היבוסי ואת
האמרי ואת הגרגשי: ואת החוי
ואת הערקי ואת הסיני: ואת
הארודי ואת הצמרי ואת החמתי
ואחר נפצו משפחות הכנעני:
ויהי גבול הכנעני מצידן באכה
גררה עד עזה באכה סדמה
ועמרה ואדמה וצבים עד לשע:
אלה בני חם למשפחתם
ללשנתם בארצתם בגויהם:
ולשם ילד גם הוא אבי כל בני
עבר אחי יפת הגדול: בני שם
עילם ואשור וארפכשד ולוד
וארם: ובני ארם עוץ וחול וגתר
ומש: וארפכשד ילד את שלח

Tranſla. Chal.

קדם יי׳ על כן יתאמר כנמרד גבר תקיף קדם יי׳: והות ריש מלכותיה בבל וארך

Interp. chal.

coram domino: ppterea dicebatur quaſi nemrod vir robuſtus coram domino. Et fuit principiū regni ſui babylon: et erech τ achad et calane in terra babylonis. De terra illa egreſſus eſt aſur: τ edificauit niniuē τ rooboth ciuitatem τ chale τ reſen: que eſt inter niniue τ inter cale. Hec eſt ciuitas magna. Et meſraim genuit ludim τ ananiim τ laabim τ neptuim et phetruſim et ceſluim. De quibus egreſſi ſunt philiſtijm τ cappadoces. Et chanaan genuit ſidon primogenitum ſuum: τ etheum et iebuſeos τ amorreos et gergeſeos τ eueos τ aracheos τ cineos τ aradios et ſamaratheos τ amatheos: τ poſtea diſſeminate ſunt familie chananeorum. Et fuit terminus cananeorū a ſidone: pertingens geraram vſq; gazā: pertingens ſodomam τ gomorram τ adama τ ſeboym vſq; laſſa. Iſti ſunt filij cham per cognationes ſuas τ linguas ſuas in terris ſuis in populis ſuis. Et de ſem nati ſunt: ipſe quoq; eſt pater omniū filioꝝ heber: frater iapheth maior. Filij ſem helam τ aſur τ arphaxad τ lud τ aram. Et filij aram hus τ hul τ gether τ mes. Arphaxad autem genuit ſale:

שלח ילד את עבר ולעבר ילד
שני בנים שם האחד פלג כי
בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו
יקטן ויקטן ילד את אלמודד
ואת שלף ואת חצרמות ואת
ירח ואת הדורם ואת אוזל ואת
דקלה ואת עובל ואת אבימאל
ואת שבא ואת אופר ואת חוילה
ואת יובב כל אלה בני יקטן ויהי
מושבם ממשא באכה ספרה הר
הקדם אלה בני שם למשפחתם
ללשנתם בארצתם לגויהם
אלה משפחת בני נח לתולדתם
בגויהם ומאלה נפרדו הגוים
בארץ אחר המבול

Ca.xi.

ויהי
כל הארץ שפה אחת ודברים
אחדים ויהי בנסעם מקדם
וימצאו בקעה בארץ שנער
וישבו שם ויאמרו איש אל
רעהו הבה נלבנה לבנים
ונשרפה לשרפה ותהי להם
הלבנה לאבן והחמר היה להם
לחמר ויאמרו הבה נבנה לנו
עיר ומגדל וראשו בשמים
ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני
כל הארץ וירד יהוה לראות את
העיר ואת המגדל אשר בנו בני

שנה פלג היה ישב בוא שפחה ילד פרד היה מצא לבן שרף היה בנה גדל עשה נפץ פנה ראה גדל בנה

de quo ortus ē heber. Natiq́ʒ ſunt heber filii duo. Nomen vni phaleg: eo q in diebus eius diuiſa ſit terra: & nomen fratris eius iectan. Qui iectan genuit elmodad & saleph & aſarmoth iare & adoram & iazal & decla & hebal & abimahel: ſaba & iophir: & euila & iobab. Oēs iſti filii iectan. Et facta eſt hītatio eorū de meſſa pgētibus vſqʒ ſephar montē orientalē. Iſti ſunt filii ſem ſm cognationes & linguas & regiones in gentibus ſuis. He familie noe iuxta populos & nationes ſuas. Ab his diuiſe ſunt gentes in terra poſt diluuiū.

Erat autem Ca.11. terra labii vnius & ſermonum eorūdē. Cūq́ʒ proficiſcerentur de oriente inuenerūt campum in terra ſennaar: & habitauerunt in eo. Dixitq́ʒ alter ad proximū ſuū. Venite faciamus lateres: & coquamus eos igni. Habueruntq́ʒ lateres pro ſaxis: & bitumen p cemēto. Et dixerūt. Venite faciamus nobis ciuitatē & turrē: cuius culmē ptingat ad celū: & celebrem⁹ nomē nřm anteq̄ʒ diuidamur i vniuerſas terras. Deſcēdit aūt dñs vt videret ciuitatem & turrem quam edificabant filii

ſale aūt genuit eber. ⁊ eber nati
σαλὰς δὲ ἐγέννησε τὸν ἔβερ. καὶ τῷ ἔβερ ἐγεννή-
ſunt duo filij. nomen vni: phalec. q: in die
θησαν δύο υἱοί. ὄνομα τῷ ἑνί, φαλέκ. ὅτι ἐν ταῖς ἡ-
bus eius: diuiſa ē terra. et nomen fra
μέραις αὐτοῦ, διεμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνομα τῷ ἀδελ-
tri eius: iectan. iectā aūt genuit elmodad:
φῷ αὐτοῦ, ἰεκτάν. ἰεκτὰν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰελμωδάδ,
et ſaleph: et aſarmoth: ⁊ iared: ⁊
καὶ τὸν σαλέφ, καὶ τὸν ἀσαραμώθ, καὶ ἰεράχ, καὶ τὸν
adoram: et aizal: et decla: ⁊ ebal: ⁊
ὀδοῤῥάμ, καὶ αἰζήλ, καὶ δεκλά, καὶ γεβάλ, καὶ τὸν
abimael: ⁊ ſaban: et vphir: et euilat:
ἀβιμεήλ, καὶ σαβάν, καὶ οὐφείρ, καὶ τὸν εὐειλάτ,
et iobab. oēs iſti filij iectan. et facta ē
καὶ ἰωβάβ. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεκτάν. καὶ ἐγένετο ἡ
habitatio eorū: de meſſa vſq́ʒ ad ſephar mōtē
κατοίκησις αὐτῶν, ἀπὸ μασσῆ ἕως εἰς σωφηρὰ ὄρους
orientis. iſti filij ſem in tribubus ſuis:
ἀνατολῶν. οὗτοι υἱοὶ σὴμ ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν,
ſm linguas ſuas: in regiōibus ſuis: ⁊ in
κατὰ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν
gentibus ſuis. he tribus filiorū noe ſm
τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. αὗται αἱ φυλαὶ υἱῶν νῶε κατὰ
cognatiōes eorū: ſm gētes eorū. ab iſtis
συγγενείας αὐτῶν, κατὰ ἔθνη αὐτῶν. ἀπὸ τούτων
diſſeminate ſūt inſule gētiū in terra: poſt
διεσπάρησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τῆς γῆς, μετὰ
diluuiū.
τὸν κατακλυσμόν.

Cap.11.

Et erat oīs terra labiū vnū: et vox vna
καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἕν, καὶ φωνὴ μία
oībus. ⁊ factū ē cū mouerent ipſi ab orien-
πᾶσι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κινῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ ἀνατο-
te: inuenerūt campū in terra ſēnaar: et habitauerūt
λῶν, εὗρον πεδίον ἐν γῇ σενναάρ, καὶ κατῴκησαν
ibi et dixit homo proximo ſuo: venite
ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἄνθρωπος τῷ πλησίον αὐτοῦ, δεῦτε
laterificemus laterem: ⁊ coquamus eos igni
πλινθεύσωμεν πλίνθους, καὶ ὀπτήσωμεν αὐτὰς πυ-
et factus ē illis later in lapidem. et bitu-
ρί. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον. καὶ ἄσφαλ-
men fuit illis lutū. et dixerūt: venite edificemus
τος ἦν αὐτοῖς ὁ πηλός. καὶ εἶπον, δεῦτε οἰκοδομήσω-
nobis ciuitatē et turrim: cuius erit caput
μεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ
vſq́ʒ ad celū. ⁊ faciamus nobis nomen.
ἕως τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα,
anteq̄ʒ diſpergamur nos a facie vni
πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου πά-
uerſe terre. et deſcēdit dñs deus vt videret ci-
σης τῆς γῆς. καὶ κατέβη κύριος ὁ θεὸς ἰδεῖν τὴν πό-
uitatē et turrim: quā edificauerūt filij
λιν καὶ τὸν πύργον, ὃν ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ

Tranſla.Chal.

ושלח אוליד ית עבר ולעבר איתיליד תרין בנין שום חד פלג ארי ביומוהי
אתפליגת ארעא ושום אחוהי יקטן ויקטן אוליד ית אלמודד וית שלף וית חצר
מות וית ירח וית הדורם וית אוזל וית דקלה וית עובל וית אבימאל וית שבא וית
אופיר וית חוילה וית יובב כל אלין בני יקטן והוה מותבניהון ממשא מטי לספר
טור מדינחא אלין בני שם לזרעיתהון ללישנהון בארעתהון לעממיהון אלין זרעית
בני נח לתולדתהון בעממיהון ומאלין אתפרשו עממיא בארעא בתר טופנא

Ca.xi.

והוה כל ארעא לישן חד וממלל חד והוה במטלהון בקדמיתא
ואשכחו בקעתא בארעא דבבל ויתיבו תמן ואמרו גבר לחבריה הבו נרמי לבנין
ונשרפינון בנורא והות להון לבינתא לאבנא וחמרא הות להון לשיע ואמרו הבו נבנא
לנא קרתא ומגדלא ורישיה מטי עד צית שמיא ונעבד לנא שמא דלמא נתבדר
על אפי כל ארעא ואתגלי יי לאתפרעא על עובדי קרתא ומגדלא דבנו בני

Primitiua chal.

ילד בנה פלג אל יתב מטא ילד פרש מלל טול שכח יהב בנה יקד היה בנה קרה גדל ראש מטא עבד בדר גלה פרע גדל בנה

Interp̄.chal.

et ſale genuit heber: ⁊ de heber nati ſunt duo filij: nomē vnius phaleg: q: in diebus ſuis diuiſa eſt terra: ⁊ nomē fratris ſui iectan. Iectan aūt gēuit elmodad ⁊ ſaleph ⁊ aſarmoth ⁊ iare et aduram ⁊ vzal ⁊ decla et hobal ⁊ abimael ⁊ ſaba et ophir ⁊ euila ⁊ iobab: oēs iſti filij iectan. Et fuit habitatio eoꝝ a meſſa pertingens vſq́ʒ ſephar montē orientalē. Iſti ſunt filij ſem per cognationes ⁊ linguas ſuas in terris ſuis in populis ſuis. Iſte ſunt cognationes filioꝝ noe per generationes ſuas in populis ſuis: ⁊ ab his diuiſi ſunt populi in terra poſt diluuium. Cap.11.

Eratq́ʒ oīs terra lingue vnius ⁊ loquele vnius. ⁊ factum eſt cum proficiſcerentur in principio et inueniſſent campū in terra babylonis: habitauerunt ibi. Dixeruntq́ʒ vnuſquiſq́ʒ ad proximū ſuū: venite faciamus lateres: ⁊ coquamus eos igni: et erat eis later pro lapide: ⁊ bitumen erat eis pro luto. Et dixerunt: venite edificem⁹ nobis ciuitatē ⁊ turrim: ⁊ culmen eius pertigat vſq́ʒ ad celos: et faciamus nobis nomen: ne forte diſpergamur ſuper faciem vniuerſe terre. Et apparuit dominus vt vlciſceret ſup opera ciuitatis ⁊ turris: quas edificauerunt filij

hominū. et dixit dñs ecce gen⁹ vnū et labiū vnū om
τῶν ἀνθρώπων. καὶ εἶπε κύριος ἰδοὺ γένος ἓν καὶ χεῖλος ἓν πά-
niū. et hoc ceperūt facere. ⁊ nūc nō defi
ντων. καὶ τοῦτο ἤρξαντο ποιῆσαι. καὶ νῦν οὐκ ἐκ-
cient ab eis oīa: quecūq́ʒ agreſſi ſūt facere.
λείψει ἀπ' αὐτῶν πάντα, ὅσα ἂν ἐπιθῶνται ποιεῖν.
venite et deſcendētes confundam⁹ eorū linguam
δεῦτε καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν γλῶσσαν
vt nō audiant vnuſq́ʒq́ʒ vocē proximi. ⁊
ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τῆς φωνῆς τοῦ πλησίον. καὶ
diſpſit dñs ipſos inde ſup faciē oīs
διέσπειρε κύριος αὐτοὺς ἐκεῖθεν ἐπὶ πρόσωπον πάσης
terre. ⁊ ceſſauerūt edificantes ciuitatē et
τῆς γῆς. καὶ ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τὴν πόλιν καὶ
turrim. pp̄ hoc vocatū ē nomē eius: confu-
τὸν πύργον. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῆς, σύγχυ-
ſio. q: ibi cōfudit dñs labia vniuerſe terre: ⁊
σις. ὅτι ἐκεῖ συνέχεε κύριος τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς, καὶ
inde diſpſit eos dñs ſup faciem oīs
ἐκεῖθεν διέσπειρεν αὐτοὺς ὁ κύριος ἐπὶ πρόσωπον πάσης
terre. et he gñatiōes ſem. ſem āt erat fili⁹ cen
τῆς γῆς. καὶ αὗται αἱ γενέσεις σήμ. σὴμ δὲ ἦν υἱὸς ἑκα-
tū ānorū: qū genuit arphaxad: ſecūdo anno
τὸν ἐτῶν, ὅτε ἐγέννησε τὸν ἀρφαξάδ, δευτέρου ἔτους
poſt diluuiū. et vixit ſem: poſtq̄ʒ genu
μετὰ τὸν κατακλυσμόν. καὶ ἔζησε σήμ, μετὰ τὸ γεννῆ-
it ipſe arphaxad: ānos quingētos. et genu-
σαι αὐτὸν τὸν ἀρφαξάδ, ἔτη πεντακόσια. καὶ ἐγέννη-
it filios ⁊ filias: et mortuus ē. ⁊ vixit
σεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησεν
arphaxad ānos cētū triginta quinq́ʒ. et genuit
ἀρφαξὰδ ἔτη ἑκατὸν τριακονταπέντε. καὶ ἐγέννησε
cainan. et vixit arphaxad: poſtq̄ʒ genuit ip-
τὸν καϊνάν. καὶ ἔζησεν ἀρφαξάδ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐ-
ſe cainan: ānos quadrigētos triginta. ⁊ genu-
τὸν τὸν καϊνάν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα. καὶ ἐγέννη-
it filios ⁊ filias: et mortu⁹ ē. et vixit cai
σεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε καϊ-
nan ānos centū triginta. et genuit ſala. et
νὰν ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα. καὶ ἐγέννησε τὸν σαλά. καὶ
vixit cainan: poſtq̄ʒ genuit ipſe ſala. ānos
ἔζησε καϊνάν, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν σαλά, ἔτη
trecentos triginta. et genuit filios et fili
τριακόσια τριάκοντα. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέ-
as: et mortu⁹ ē. ⁊ vixit ſala ānos centū trigin-
ρας, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε σαλὰ ἔτη ἑκατὸν τριάκον-
ta. et genuit eber. et vixit ſala: poſtq̄ʒ ge
τα. καὶ ἐγέννησε τὸν ἔβερ. καὶ ἔζησε σαλά, μετὰ τὸ γεν-
nuit ipſe eber: ānos trecentos triginta: et
νῆσαι αὐτὸν τὸν ἔβερ, ἔτη τριακόσια τριάκοντα, καὶ
mortu⁹ ē. et vixit eber ānos centū triginta q̄ttu-
ἀπέθανεν. καὶ ἔζησεν ἔβερ ἔτη ἑκατὸν τριακοντατέσ-
or et genuit phalec. ⁊ vixit eber: poſtq̄ʒ
σαρα, καὶ ἐγέννησε τὸν φαλέκ. καὶ ἔζησεν ἔβερ, μετὰ τὸ
genuit ipſe phalec: ānos trecentos ſeptuaginta
γεννῆσαι αὐτὸν τὸν φαλέκ, ἔτη τριακόσια ἑβδομήκοντα.

adam: & dixit. Ecce vnus eſt populus: & vnum eſt labium oibus. Ceperuntq́ʒ hoc facere: nec deſiſtent a cogitatiōibus ſuis donec eas ope cōpleāt. Venite igr̄ deſcēdamus & cōfūdamus ibi liguā eorū: vt nō audiat vnuſquiſq́ʒ vocē pximi ſui. Atq́ʒ ita diuiſit eos dñs ex illo loco in vniuerſas terras: & ceſſauerūt edificare ciuitatē. Et idcirco vocatū eſt nomē eius babel: quia ibi confuſum eſt labiū vniuerſe terre. Et inde diſperſit eos dñs ſuper faciē cūctarū regionū. He ſunt gñatiōes ſem. Sem erat centum annorum quando genuit arphaxad: biennio poſt diluuiū. Vixitq́ʒ ſem poſtq̄ʒ genuit arphaxad quingentis annis: & genuit filios & filias. Porro arphaxad vixit triginta quinq́ʒ annis: & genuit ſale. Vixitq́ʒ arphaxad poſtq̄ʒ genuit ſale trecentis tribus annis: & genuit filios & filias. Sale quoq́ʒ vixit triginta annis: & genuit heber. Vixitq́ʒ ſale poſtq̄ʒ genuit heber quadringentis tribus annis: & genuit filios & filias. Vixit autem heber triginta quattuor annis: & genuit phaleg. Et vixit heber poſtq̄ʒ genuit phaleg quadrigētis triginta annis:

האדם ויאמר יהוה הן עם אחד
ושפה אחת לכלם וזה החלם
לעשות ועתה לא יבצר מהם
כל אשר יזמו לעשות הבה
נרדה ונבלה שם שפתם אשר
לא ישמעו איש שפת רעהו
ויפץ יהוה אתם משם על פני
כל הארץ ויחדלו לבנת העיר
על כן קרא שמה בבל כי שם
בלל יהוה שפת כל הארץ ומשם
הפיצם יהוה על פני כל הארץ
אלה תולדת שם שם בן מאת
שנה ויולד את ארפכשד
שנתים אחר המבול ויחי שם
אחרי הולידו את ארפכשד חמש
מאות שנה ויולד בנים ובנות
וארפכשד חי חמש ושלשים
שנה ויולד את שלח ויחי
ארפכשד אחרי הולידו את שלח
שלש שנים וארבע מאות שנה
ויולד בנים ובנות ושלח חי
שלשים שנה ויולד את עבר
ויחי שלח אחרי הולידו את עבר
שלש שנים וארבע מאות שנה
ויולד בנים ובנות ויחי עבר
ארבע ושלשים שנה ויולד את
פלג ויחי עבר אחרי הולידו את
פלג שלשים שנה וארבע מאות

אמר כלל חלל עשה בצר יהב ירד בלל שמע שפה נפץ פנה חדל בנה ילד מאה ילד שנה בול חיה ילד חיה רבע מאה

Tranſla.Chal.

אינשא ואמר יי הא עם חד ולישן חד לכלהון ודין דשריו למעבד וכען לא יתמנע
מנהון כל דחשיבו למעבד הבו נתגלי ונבלבל תמן לישנהון דלא ישמעון אינש
לישן חבריה ובדר יי יתהון מתמן על אפי כל ארעא ואתמנעו מלמבני קרתא ועל
כן קרא שמה בבל ארי תמן בלבל יי לישן כל ארעא ומתמן בדרינון יי על אפי כל
ארעא אלין תולדת שם שם בר מאה שנין ואוליד ית ארפכשד תרתין שנין בתר
טופנא וחיא שם בתר דאוליד ית ארפכשד חמש מאה שנין ואוליד בנין ובנן
וארפכשד חיא תלתין וחמש שנין ואוליד ית שלח וחיא ארפכשד בתר דאוליד ית
שלח ארבע מאה ותלת שנין ואוליד בנין ובנן ושלח חיא תלתין שנין ואוליד ית
עבר וחיא שלח בתר דאוליד ית עבר ארבע מאה ותלת שנין ואוליד בנין ובנן
וחיא עבר תלתין וארבע שנין ואוליד ית פלג וחיא עבר בתר דאוליד ית פלג
ארבע מאה ותלתין שנין

Interp̄. chal.

hominū. Et dixit dñs. Ecce populus vnus ⁊ lingua vna eſt oibus illis, et hoc eſt qđ ceperūt facere: ⁊ nūc non prohibetur ab eis omne qđ cogitauerūt facere. Venite appareamus ⁊ cōfundam⁹ ibi linguā eorū: vt nō audiat vnuſquiſq́ʒ linguā proximi ſui. Et diſperſit eos dñs inde ſup faciem vniuerſe terre: ⁊ prohibiti ſunt ab edificatione ciuitatis. idcirco vocatum eſt nomen eius babel: qm̄ ibi confudit dñs linguā vniuerſe terre: ⁊ inde diſperſit eos dñs ſup faciē vniuerſe terre. He ſunt generatiōes ſem: ſem filius centū annoꝝ erat qn̄ genuit arphaxad duob⁹ annis poſt diluuiū. Et vixit ſem poſtq̄ʒ genuit arphaxad q̄ngētis annis: et genuit filios ⁊ filias. Et arphaxad vixit triginta ⁊ quinq́ʒ annis: ⁊ genuit ſale: ⁊ vixit arphaxad poſtq̄ʒ genuit ſale q̄dringētis ⁊ tribus annis: ⁊ genuit filios et filias. Et ſale vixit triginta annis ⁊ genuit heber: et vixit ſale poſtquam genuit heber quadringentis ⁊ tribus annis ⁊ genuit filios ⁊ filias. Et vixit heber triginta et quattuor annis ⁊ genuit phaleg: et vixit heber poſtquam genuit phaleg quadringentis ⁊ triginta annis:

Primitiua chal.

עבד מנע גלה בלל שמע בנה קרה בלל אל ילד שנה תרי חיה ילד בנה רבע שנה חיה

Tex. Heb.

שנה ויולד בנים ובנות: ויחי
פלג שלשים שנה ויולד את
רעו: ויחי פלג אחרי הולידו את
רעו תשע שנים ומאתים שנה
ויולד בנים ובנות: ויחי רעו
שתים ושלשים שנה ויולד את
שרוג: ויחי רעו אחרי הולידו את
שרוג שבע שנים ומאתים שנה
ויולד בנים ובנות: ויחי שרוג
שלשים שנה ויולד את נחור:
ויחי שרוג אחרי הולידו את
נחור מאתים שנה ויולד בנים
ובנות: ויחי נחור תשע ועשרים
שנה ויולד את תרח: ויחי נחור
אחרי הולידו את תרח תשע
עשרה שנה ומאת שנה ויולד
בנים ובנות: ויחי תרח שבעים
שנה ויולד את אברם את נחור
ואת הרן: ואלה תולדת תרח
תרח הוליד את אברם את נחור
ואת הרן והרן הוליד את לוט:
וימת הרן על פני תרח אביו
בארץ מולדתו באור כשדים:
ויקח אברם ונחור להם נשים
שם אשת אברם שרי ושם
אשת נחור מלכה בת הרן אבי
מלכה ואבי יסכה: ותהי שרי
עקרה אין לה ולד: ויקח תרח

Ptiua heb.: מאה · ילד חיה · מאה · חיה · ילד · ילד · ילד · לקח נשה · היה · ילד

Trāſla. B. Hiero.

& genuit filios & filias. Vixit quoq; phaleg triginta annis & genuit reu. Vixitq; phaleg poſtq; genuit reu ducentis nouē annis: & genuit filios & filias. Vixit autem reu triginta duobus annis & genuit ſarug. Vixit quoq; reu poſtq; genuit ſarug ducentis ſeptē annis: & genuit filios & filias. Vixit autem ſarug triginta annis: & genuit nachor. Vixitq; ſarug poſtq; genuit nachor ducentis annis: & genuit filios & filias. Vixit aūt nachor viginti nouem annis: & genuit thare. Vixitq; nachor poſtq; gēuit thare cētū decem & nouem annis: & genuit filios & filias. Vixitq; thare ſeptuaginta annis: & gēuit abram & nachor & aram. He ſunt autē generationes thare. Thare genuit abram: nachor & aram. Porro arā genuit loth. Mortuuſq; eſt arā an thare patrem ſuum in terra natiuitatis ſue in vr chaldeorum. Duxerunt aūt abrā & nachor vxores. Nomen vxoris abrā ſarai: & nomen vxoris nachor melcha filia aram patris melche & pris ieſche. Erat aūt ſarai ſterilis: nec hēbat liberos. Tulit itaq; thare

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et genuit filios τ filias. τ mortu⁹
καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθα
eſt. τ vixit phalec ānos centū triginta
νεν. καὶ ἔζησε φαλὲκ ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα
quattuor. et genuit ragau. τ vixit
τέσσαρα. καὶ ἐγέννησε τὸν ῥαγαῦ. καὶ ἔζησε
phalec poſtq̄ genuit ipſe ragau: ānos
φαλὲκ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ῥαγαῦ, ἔτη
ducentos nouem: et genuit filios τ fili
διακόσια ἐννέα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγα
as. τ mortu⁹ ē. τ vixit ragau ānos
τέρας. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε ῥαγαῦ ἔτη
centū triginta duo. et genuit ſeruch.
ἑκατὸν τριακονταδύο. καὶ ἐγέννησε τὸν σερούχ.
et vixit ragau: poſtq̄ genuit ipſe
καὶ ἔζησε ῥαγαῦ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν
ſeruch: ānos ducentos ſeptem: et genuit
σερούχ, ἔτη διακόσια ἑπτά. καὶ ἐγέννησεν
filios et filias. et mortu⁹ ē. et vixit
υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε
ſeruch ānos centū triginta: τ genuit
σερούχ ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν
nachor. τ vixit ſeruch: poſtq̄ genuit
ναχώρ. καὶ ἔζησε σερούχ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
ipſe nachor: ānos ducentos. τ genuit
αὐτὸν τὸν ναχώρ, ἔτη διακόσια. καὶ ἐγέννησεν
filios τ filias. τ mortu⁹ ē. τ vixit
υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε
nachor ānos centū ſeptuaginta nouem. et ge
ναχὼρ ἔτη ἑκατὸν ἑβδομηκονταεννέα. καὶ ἐ
nuit thare. τ vixit nachor: poſtq̄
γέννησε τὸν θαρά. καὶ ἔζησε ναχώρ, μετὰ
genuit ipſe thare: ānos centū vigin
τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν θαρά, ἔτη ἑκατὸν εἰκο
ti quinq;. τ genuit filios et filias. τ
σιπέντε. καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ
mortu⁹ ē. τ vixit thare ānos ſeptuagin
ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε θαρὰ ἔτη ἑβδομήκον
ta. et genuit abram: et nachor: τ a
τα. καὶ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ, καὶ τὸν ναχώρ, καὶ τὸν ἀ
ran. he gñatiões thare. thare genuit abram:
ῥάν. αὗται αἱ γενέσεις θαρά. θαρὰ ἐγέννησε τὸν ἄβραμ,
et nachor: et aran. aran genuit loth.
καὶ τὸν ναχώρ, καὶ τὸν ἀῤῥάν. ἀῤῥὰν ἐγέννησε τὸν λώτ.
et mortu⁹ ē aran coram thare patre ſuo in
καὶ ἀπέθανεν ἀῤῥὰν ἐνώπιον θαρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν
terra q̄ natus ē: in regione chaldeorū. et ac
τῇ γῇ ᾗ ἐγεννήθη, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων. καὶ ἔλα
ceperūt abram et nachor ſibi vxores. nomen
βον ἄβραμ καὶ ναχὼρ ἑαυτοῖς γυναῖκας. ὄνομα τῇ
vxori abram: ſara. et nomē vxori nachor
γυναικὶ ἄβραμ, σάρα. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ ναχώρ,
melcha: filia aran: et pater melcha: et pater ieſcha.
μελχά, θυγάτηρ ἀῤῥάν, καὶ πατὴρ μελχά, καὶ πατὴρ ἰεσχά.
τ erat ſara ſterilis: et nō genuerat et accepit thare
καὶ ἦν σάρα στεῖρα, καὶ οὐκ ἐτεκνοποίει. καὶ ἔλαβε θαρὰ

D

1. Pa. 1.b. Iosue. 24.a.

Heb.11 c. Iosue. 4.a. Hie. 9. b. Iudi.5 a. Sap. 10.a.

Tranſla. Chal.

ואוליד בנין ובנן: וחיא פלג תלתין שנין ואוליד ית רעו: וחיא פלג בתר דאוליד ית
רעו מאתן ותשע שנין ואוליד בנין ובנן: וחיא רעו תלתין ותרתין שנין ואוליד ית
שרוג: וחיא רעו בתר דאוליד ית שרוג מאתן ושבע שנין ואוליד בנין ובנן: וחיא
שרוג תלתין שנין ואוליד ית נחור: וחיא שרוג בתר דאוליד ית נחור מאתן שנין
ואוליד בנין ובנן: וחיא נחור עשרין ותשע שנין ואוליד ית תרח: וחיא נחור בתר דאוליד
ית תרח מאה ותשע עשרה שנין ואוליד בנין ובנן: וחיא תרח שבעין שנין ואוליד ית
אברם ית נחור וית הרן: ואלין תולדת תרח תרח אוליד ית אברם ית נחור וית הרן
והרן אוליד ית לוט: ומית הרן בחיי תרח אבוהי בארע ילדותיה באורא דכשדאי:
ונסיב אברם ונחור להון נשין שום איתת אברם שרי ושום איתת נחור מלכה בת
הרן אבוהי דמלכה ואבוהי דיסכה: והות שרי עקרא לית לה ולד: ודבר תרח

Pritiua chal.

מאה חיה תרי · שנה ילד ילד · בנה חיה שנה · מאה · בנה חיה ילד · אל ילד · מות חיה · נשה איתא · הוה ילד

Interp. chal.

et genuit filios τ filias. Et vixit phaleg triginta annis: τ genuit reu. Et vixit phaleg poſtquā genuit reu ducentis τ nouem annis: τ genuit filios τ filias. Et vixit reu triginta τ duobus annis: τ genuit ſarug: et vixit reu poſtquam genuit ſarug ducentis τ ſeptē annis: et genuit filios τ filias. Et vixit ſarug triginta annis: τ genuit nachor. Et vixit ſarug poſtq̄ genuit nachor ducentis annis: et genuit filios τ filias. Et vixit nachor viginti τ nouem annis: τ genuit thare. Et vixit nachor poſtquā genuit thare centum et decem τ nouem annis: τ genuit filios τ filias. Et vixit thare ſeptuaginta annis: τ genuit Abram: nachor: τ aran. He ſunt generationes thare: thare genuit abram: nachor: τ aran: aran autē genuit loth. Et mortuus eſt aran viuente thare patre ſuo in terra natiuitatis ſue in vr chaldeorum. Et acceperunt ſibi abram τ nachor vxores: nomen vxoris abram ſarai: et nomē vxoris nachor melcha filia aran patris melche τ patris ieſche: eratq; ſarai ſterilis: nec erat ei filius. Et tulit thare

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

abram filiū ſuū: et lot filiū aran: filiū
τὸν ἄβραμ υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν λὼτ υἱὸν ἀῤῥάν, υἱὸν τοῦ
filij ſui: et ſaram nurū ſuā: vxo
υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν σάραν τὴν νύμφην αὐτοῦ, γυναῖ
rē abram filij ſui. τ eduxit eos de
κα ἄβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ
regione chaldeorū: vt irent i terrā chana
τῆς χώρας τῶν χαλδαίων, πορευθῆναι εἰς γῆν χανα
an. et venerūt vſq; ad charā τ habitauerūt illic. τ facti
άν. καὶ ἦλθον ἕως χαῤῥάν. καὶ ᾤκησαν ἐκεῖ. καὶ ἐγένον
ſunt dies thare in terra charā: āni ducenti quin
το αἱ ἡμέραι θαρὰ ἐν γῇ χαῤῥάν, ἔτη διακόσια πέν
q; et mortu⁹ ē thare in charan.
τε. καὶ ἀπέθανε θαρὰ ἐν χαῤῥάν.

Ca.12.

Et dixit dñs abram: egredere de terra tua
καὶ εἶπε κύριος τῷ ἄβραμ, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου
et de cognatione tua: τ de domo pa
καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πα
tris tui: τ veni in terrā: quā tibi mōſtrabo τ
τρός σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω. καὶ
faciā te in gentē magnā. τ bñdicam te: et ma
ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. καὶ εὐλογήσω σε, καὶ με
gnificabo nomē tuū. et eris bñdictus. et bñdi
γαλυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος. καὶ εὐλο
cam benedicentes te: τ maledicentes
γήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε, καὶ τοὺς καταρωμένους
te: maledicā. et bñdicentur in te omnes
σε, καταράσομαι. καὶ εὐλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι
tribus terre. et abijt abram ſicut locu
αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπορεύθη ἄβραμ καθὰ ἐλάλη
tus ē ei dñs. et iuit cum eo lot. abrā
σεν αὐτῷ κύριος. καὶ ᾤχετο μετ' αὐτοῦ λώτ. ἄβραμ
autē erat annoꝝ ſeptuaginta quinq;: qn̄ egreſſus ē de cha
δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδομηκονταπέντε, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ χα
ran. τ accepit abram ſaram vxorē ſuam:
ῤῥάν. καὶ ἔλαβεν ἄβραμ σάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
et lot filiū fratris ſui: et oēs
καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντα
ſubſtantiā eorū: q̄cunq; poſſidebāt. τ oēm
τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ὅσα ἐκτήσαντο, καὶ πᾶσαν
aīam: quā poſſiderūt in charan. et egreſſus ē vt iret
ψυχήν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν χαῤῥάν. καὶ ἐξῆλθε πορευθῆ
in terrā chanaan. et ptrāſiuit abram terrā vſq; ad
ναι εἰς γῆν χαναάν. καὶ διώδευσεν ἄβραμ τὴν γῆν ἕως
locū ſychem: ad quercū excelſam. at
τοῦ τόπου συχέμ, ἐπὶ τὴν δρῦν τὴν ὑψηλήν. οἱ δὲ
chananei tunc habitabant terrā. et apparuit do
χαναναῖοι τότε κατῴκουν τὴν γῆν. καὶ ὤφθη κύρι
min⁹ abram: et dixit ei: ſemini tuo
ος τῷ ἄβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τῷ σπέρματί σου
dabo terrā hanc. et edificauit illic abram
δώσω τὴν γῆν ταύτην, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἄβραμ
altare dño q̄ apparuit ei.
θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ.

Iudith 5.a. Sapi. 10.a.

A

Actu. 7.a.

D

Act. 5. d. Hebre. 11.b.

B

Tranſla. B. Hiero.

abrā filiū ſuū: & loth filium Aran filium filij ſui: & ſarai nurum ſuam vxorem abram filij ſui: & eduxit eos de hur chaldeorū vt irēt ī terrā chanaan. Venerūtq; vſq; aran: & habitauerunt ibi. Et facti ſūt dies thare ducentorū qnq; annorum: & mortuus eſt in aran.

Cap.12.

Dixit aūt dñs ad abram. Egredere de terra tua: & de cognatiōe tua & de domo patris tui: & veni in terrā quā mōſtrauero tibi. Faciamq; te in gētē magnā: & bñdicā tibi: & magnificabo nomē tuū: erisq; bñdictus. Bñdicā bñdicētibus tibi: & maledicā maledicētibus tibi. Atq; in te bñdicētur vniuerſe cognatiōes terre. Egreſſus ē itaq; abram ſicut pcepat ei dñs: & iuit cū eo loth. Septuaginta quinq; annorum erat abrā cū egrederetur de aran. Tulitq; ſarai vxorē ſuam: & loth filiū fris ſui: vniuerſāq; ſubſtantiam quam poſſederant: & animas quas fecerant in aran: & egreſſi ſunt vt irent in terram chanaan. Cūq; veniſſent in eā: pertranſiuit abram terrā vſq; ad locū ſichē & vſq; ad conuallem illuſtrē: chananeus aūt tunc erat in terra. Apparuit aūt dñs abram: & dixit ei. Semini tuo dabo terrā hanc. Qui edificauit ibi altare domino: qui apparuerat ei.

Tex. Heb.

את אברם בנו ואת לוט בן הרן
בן בנו ואת שרי כלתו אשת
אברם בנו ויצאו אתם מאור
כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו
עד חרן וישבו שם: ויהיו ימי
תרח חמש שנים ומאתים שנה
וימת תרח בחרן: ויאמר
יהוה אל אברם לך לך מארצך
וממולדתך ומבית אביך אל
הארץ אשר אראך: ואעשך
לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך
והיה ברכה: ואברכה מברכיך
ומקללך אאר ונברכו בך כל
משפחת האדמה: וילך אברם
כאשר דבר אליו יהוה וילך
אתו לוט ואברם בן חמש שנים
ושבעים שנה בצאתו מחרן: ויקח
אברם את שרי אשתו ואת לוט
בן אחיו ואת כל רכושם אשר
רכשו ואת הנפש אשר עשו
בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען
ויבאו ארצה כנען: ויעבר אברם
בארץ עד מקום שכם עד אלון
מורה והכנעני אז בארץ: וירא
יהוה אל אברם ויאמר לזרעך
אתן את הארץ הזאת ויבן שם
מזבח ליהוה הנראה אליו:

Primitiua heb.: כלל איש · ילך בוא · היה · שנה · מות · Cap.xij. · אמר · ילד · ראה עשה · גדל ברך · קלל ארר · שפח · שנה · יצא לקח · איש · רכש · בוא עבר · קום ארץ · ראה ראה · אמר · נתן בנה · זבח ראה

Tranſla. Chal.

ית אברם בריה וית לוט בר הרן בר בריה וית שרי כלתיה איתת אברם בריה ונפקו
עמהון מאורא דכשדאי למיזל לארעא דכנען ואתו עד חרן ויתיבו תמן: והוו יומי
תרח מאתן וחמש שנין ומית תרח בחרן: ואמר יי לאברם

Ca.xij.

איזיל לך מארעך ומילדותך ומבית אבוך לארעא דאחזינך: ואעבדינך לעם סגי
ואבריכינך וארבי שמך ותהא מברך: ואברך מברכך
ודילטך אלוט ויתברכון בדילך כל זרעית ארעא: ואזל אברם כמא דמליל עמיה יי ואזל עמיה לוט
ואברם בר שבעין וחמש שנין במפקיה מחרן: ודבר אברם ית שרי אתתיה וית לוט
בר אחוהי וית כל קניינהון דקנו וית כל נפשתא דשעבידו לאוריתא בחרן ונפקו
למיזל לארעא דכנען ואתו לארעא דכנען: ועבר אברם בארעא עד אתר שכם עד
מישר מורה וכנענאה בכין בארעא: ואתגלי יי לאברם ואמר לבנך אתן ית
ארעא הדא ובנא תמן מדבחא קדם יי דאתגלי ליה:

Interp. chal.

abram filium ſuū τ loth filium aran filium filij ſui et ſarai nurū ſuam vxorē abram filij ſui: τ egreſſi ſunt ſimul de vr chaldeorū vt irent in terrā chanaā: venerunt q; vſq; aran: τ habitauerūt ibi. Et fuerunt dies thare ducenti τ quinq; anni: τ mortu⁹ eſt thare in arā.

Ca.12.

Et dixit dñs ad abram: proficiſcere de terra tua τ de cognatione tua τ de domo patris tui ad terram quā monſtrauero tibi. Et faciam te in populū magnum: τ benedicā tibi: τ magnificabo nomen tuū: τ eris benedictus. Benedicāq; benedicentibus tibi: τ maledicētib⁹ tibi maledicā: et bñdicent propter te oēs cognationes terre. Et abijt abram ſicut locutus eſt cum eo dñs: τ abijt cū eo loth. Abram autē erat filius ſeptuaginta τ quinq; annoꝝ cum egrederetur de aran. Et tulit abrā ſarai vxorē ſuā: τ loth filiū fratris ſui τ omnē poſſeſſionē ſuam quā poſſederāt: τ oēs aīas quas ſubiecerāt legi in aran: τ egreſſi ſunt vt irent in terrā chanaā: τ venerūt in terrā chanaā. Et ptranſiuit abrā per terrā vſq; ad locū ſichem vſq; ad planiciē more: chananeus aūt tunc morabat in terra. Et appuit dñs abrā: τ dixit. Filijs tuis dabo terrā hanc: τ edificauit ibi altare dño q̄ appuerat ei.

Primitiua chal.

כלל אזל אתא · הוה מאה שנה · מות אזל חזא · עבד סגא ברך · בנה הוה ברך · לטט ברך שנה · נפק אתא · קנה עבד אזל · אתא שרא אזל · גלה בנה נתן · בנה דבח גלה

וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם הָהָרָה מִקֶּדֶם לְבֵית אֵל וַיֵּט אָהֳלֹה בֵּית אֵל מִיָּם וְהָעַי מִקֶּדֶם וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה׃ וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה׃ וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא מִצְרָיְמָה וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ׃ וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אֹתָךְ הַמִּצְרִים וְאָמְרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֹתָךְ יְחַיּוּ׃ אִמְרִי נָא אֲחֹתִי אָתְּ לְמַעַן יִיטַב לִי בַעֲבוּרֵךְ וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ׃ וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרָיְמָה וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה כִּי יָפָה הִוא מְאֹד׃ וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פַרְעֹה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל פַּרְעֹה וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה׃ וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי לוֹ צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת וַאֲתֹנֹת וּגְמַלִּים׃ וַיְנַגַּע יְהוָה אֶת פַּרְעֹה נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת בֵּיתוֹ עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם׃ וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה לֹא הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ

Trāſla. B. Hiero.

Et inde trāſgrediēs ad mōtē qui erat cōtra orientē bethel: tetēdit ibi tabernaculū ſuū ab occidēte hñs bethel: & ab oriēte hai. Edificauit quoqꝫ ibi altare dño: & inuocauit nomē eius. Perrexitqꝫ abrā vadēs & vltra pgrediēs ad meridiē. Facta ē aūt fames i terra. deſcēditqꝫ abrā in egyptū vt pegrinaretur ibi. Preualuerat ei fames i terra. Cūqꝫ ppe eſſet vt ingrederetur egyptū dixit ſarai vxori ſue. Noui φ pulchra ſis mulier: & φ cum viderint te egyptii: dicturi ſūt: vxor illius eſt: & interficient me: & te reſeruabunt. Dic ergo obſecro te φ ſoror mea ſis: vt bñ ſit mihi propter te: & viuat aīa mea ob grām tui. Cū itaqꝫ ingreſſus eēt abrā egyptū: viderunt egyptii mulierē φ eēt pulchra nimis. Et nūciauerunt pricipes pharaoni: & laudauerunt eam apud illū. Et ſublata ē mulier in domum pharaonis. abrā vero bene vſi ſunt propter illam. Fuerūtqꝫ ei oues & boues & aſini & ſerui & famule & aſine & cameli. Flagellauit autem dñs pharaonem plagis maximis & domū eius propter ſarai vxorem abram. Vocauitqꝫ pharao abrā: & dixit ei. Quid nā eſt hoc quod feciſti mihi? Quare nō idicaſti mihi φ vxor tua

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et receſſit inde ad montē ad orientem bethel.
καὶ ἀπέστη ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος κατὰ ἀνατολὰς βαιθήλ.
et ſtatuit tabernaculū ſuū in bethel verſus mare: et hay ad orientem. τ edificauit ibi altare dño. τ inuocauit in nomine dñi. et diſceſſit abram. et vadēs caſtrametatus ē in deſerto. τ facta eſt fames in terra. et deſcendit abram in egyptū vt habitaret ibi. qꝛ inualuit fames in terra.
καὶ ἔστησε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν βαιθὴλ κατὰ θάλασσαν, καὶ ἀγγὲ κατὰ ἀνατολάς. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. καὶ ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. καὶ ἀπῆρεν ἅβραμ. καὶ πορευθεὶς ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ κατέβη ἅβραμ εἰς αἴγυπτον παροικῆσαι ἐκεῖ. ὅτι ἐνίσχυεν ὁ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς.
factū eſt āt qñ appropīquauit abrā vt ingrederef in egyptū: dixit abram ſare vxori ſue: noui ego: φ mulier pulchra es. erit ergo cū viderint te egyptij: dicent φ vxor illius eſt hec: et interficient me: te āt vendicabunt. dic ergo qđ ſoror illius ſum: vt bñ mihi ſit ꝑpter te: τ viuet aīa mea ꝑpter te.
ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισεν ἅβραμ εἰσελθεῖν εἰς αἴγυπτον, εἶπεν ἅβραμ σάρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, γινώσκω ἐγώ, ὅτι γυνὴ εὐπρόσωπος εἶ. ἔσται οὖν ὡς ἂν ἴδωσί σε οἱ αἰγύπτιοι, ἐροῦσιν ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστιν αὕτη, καὶ ἀποκτενοῦσί με, σὲ δὲ περιποιήσονται. εἰπὲ οὖν ὅτι ἀδελφὴ αὐτοῦ εἰμι, ὅπως ἂν εὖ μοι γένηται διὰ σέ, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου ἕνεκα σοῦ.

Infra. 20.c.

factū ē āt qñ ingreſſus ē abram in egyptum. videntes egyptij mulierē: φ pulchra erat nimis. et viderūt eā principes pharaonis: τ laudauerūt eā ad pharaonē: τ induxerunt eam in domū pharaonis. τ abrā bene vſi ſunt ꝑpter eā. τ fuerunt ei oues: et vituli: et aſini: et ſerui: τ famule: et muli: et cameli. et cruciauit dñs pharaonē cruciatibus magnis et malis: et domū eius ꝑpter ſarā vxorē abram. vocans aūt pharao abram: dixit: qđ hoc feciſti mihi: qꝛ nō renunciaſti mihi: φ vxor tua
ἐγένετο δὲ ἡνίκα εἰσῆλθεν ἅβραμ εἰς αἴγυπτον. ἰδόντες οἱ αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα, ὅτι καλὴ ἦν σφόδρα. καὶ εἶδον αὐτὴν οἱ ἄρχοντες φαραώ, καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὴν πρὸς φαραώ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον φαραώ. καὶ τῷ ἅβραμ εὖ ἐχρήσαντο δι' αὐτήν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ πρόβατα, καὶ μόσχοι, καὶ ὄνοι, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ ἡμίονοι, καὶ κάμηλοι. καὶ ἤτασε κύριος τὸν φαραὼ ἐτασμοῖς μεγάλοις καὶ πονηροῖς, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ περὶ σάρας τῆς γυναικὸς ἅβραμ. καλέσας δὲ φαραὼ τὸν ἅβραμ, εἶπε, τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, ὅτι οὐκ ἀπήγγειλάς μοι, ὅτι γυνή σου

Interp. chal.

Et aſcendit inde in montē qui erat ad orientē bethel et tetendit tabernaculū ſuū ab occidente habens bethel τ ab oriente hai: τ edificauit ibi altare corā dño et orauit in noie dñi. Et profectus eſt abrā vadens τ proficiſcens ad meridiē. Et fuit fames in terra: deſcenditqꝫ abrā in egyptū vt peregrinaref ibi: qm̄ preualuerat fames in terra. Et factū eſt cum appropinquaret vt ingrederetur in egyptū: dixit ſarai vxori ſue. Ecce nunc cognoui φ mulier pulchra aſpectu tu es. Et erit cum viderint te egyptij: τ dicent vxor eius eſt hec: interficientqꝫ me: τ te reſeruabūt. Dic nunc φ ſoror mea ſis tu: vt bene ſit mihi ꝑpter te: τ ſuſtenteſ aīa mea ꝑpter verba tua. Et factū eſt cum ingreſſus eſſet abrā in egyptū: viderunt egyptij mulierē φ pulchra eſſet nimis. Et viderūt eam principes pharaonis: τ laudauerūt eam apud pharaonē: et ſublata eſt mulier i domū pharaonis. Et abrā bñfecit ꝑpter eā. Et fuerūt ei oues τ boues τ aſini τ ſerui τ ancille et aſine τ cameli. Et adduxit dñs ſup pharaonē plagas magnas τ ſup homies domus eius ꝑpter ſarai vxorē abram. Vocauitqꝫ pharao abrā τ dixit. Quid eſt hoc quod feciſti mihi: quare nō nūciaſti mihi φ vxor tua

הִוא׃ לָמָה אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וָאֶקַּח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ׃ וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ׃

Cap. xiij.

וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנֶּגְבָּה׃ וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד בַּמִּקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב׃ וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית אֵל עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אָהֳלֹה בַּתְּחִלָּה בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעָי׃ אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בָּרִאשֹׁנָה וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה׃ וְגַם לְלוֹט הַהֹלֵךְ אֶת אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֹהָלִים׃ וְלֹא נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רָב וְלֹא יָכְלוּ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו׃ וַיְהִי רִיב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה לוֹט וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אָז יֹשֵׁב בָּאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט אַל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין רֹעַי וּבֵין רֹעֶיךָ כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ׃ הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי אִם הַשְּׂמֹאל וְאֵימִנָה וְאִם הַיָּמִין וְאַשְׂמְאִילָה׃ וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

eſt. et quare dixiſti φ ſoror mea eſt: et accepi eam mihi vxorē. τ nūc ecce vxor tua coram te: accipiēs recede. τ precepit pharao viris de abram comitari eum: et vxorē eius: et omnia q̄cūqꝫ erāt ei: et lot cū eo.
ἐστί. καὶ ἵνα τί εἶπας ὅτι ἀδελφή μου ἐστί, καὶ ἔλαβον αὐτὴν ἐμαυτῷ γυναῖκα. καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ γυνή σου ἐναντίον σου, λαβὼν ἀπότρεχε. καὶ ἐνετείλατο φαραὼ ἀνδράσι περὶ ἅβραμ συμπροπέμψαι αὐτόν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καὶ λὼτ μετ' αὐτοῦ.

Ca. 13.

A Aſcēdit āt abram de egypto ipſe: τ vxor eius: et omnia ſua: τ lot cum eo in deſertū. abram āt erat diues valde: in pecoribus τ argento: τ auro. τ abijt vnde egreſſus ē in deſertū: vſqꝫ bethel: vſqꝫ ad locum vbi fuit tentoriū eius prius: inter bethel et inter hai: in locū altaris: quod fecit illic prius. et inuocauit abram nomē dñi. et lot qui ſimul ibat cū abrā: fuerāt oues: et boues: et armēta. et nō capiebat eos terra vt habitarēt ſimul. qm̄ ſubſtātia eorum multa: τ nō poterāt habitare ſimul. τ facta ē pugna inter paſtores pecorū abram:
ἀνέβη δὲ ἅβραμ ἐξ αἰγύπτου αὐτός, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ λὼτ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον. ἅβραμ δὲ ἦν πλούσιος σφόδρα, ἐν κτήνεσι, καὶ ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ. καὶ ἐπορεύθη ὅθεν ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἕως βαιθήλ, ἕως τοῦ τόπου οὗ ἦν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ τὸ πρότερον, ἀναμέσον βαιθὴλ καὶ ἀναμέσον ἀγγέ, εἰς τὸν τόπον τοῦ θυσιαστηρίου, οὗ ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ἀρχήν. καὶ ἐπεκαλέσατο ἅβραμ τὸ ὄνομα κυρίου. καὶ λὼτ τῷ συμπορευομένῳ μετὰ ἅβραμ, ἦν πρόβατα, καὶ βόες, καὶ κτήνη. καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα. ὅτι ἦν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά, καὶ οὐκ ἠδύναντο κατοικεῖν ἅμα. καὶ ἐγένετο μάχη ἀναμέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ ἅβραμ,

Infra. 36.a.

et inter paſtores lot. at chananei et pherezei tūc habitabāt terrā. dixit āt abram lot: ne ſit pugna inter me et te: et inter paſtores meos τ inter paſtores tuos: qꝛ homies fratres ſumus nos. nō ecce oīs terra coram te eſt? recede a me: ſi tu ad ſiniſtrā: ego ad dexterā. ſi tu ad dexterā: ego ad ſiniſtrā. et eleuans oculos ſuos lot:
καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων τοῦ λώτ. οἱ δὲ χαναναῖοι καὶ οἱ φερεζαῖοι τότε κατῴκουν τὴν γῆν. εἶπε δὲ ἅβραμ τῷ λώτ, μὴ ἔστω μάχη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων μου καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων σου, ὅτι ἄνθρωποι ἀδελφοί ἐσμεν ἡμεῖς. οὐκ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐναντίον σοῦ ἐστι; διαχωρίσθητι ἀπ' ἐμοῦ, εἰ σὺ εἰς ἀριστερά, ἐγὼ εἰς δεξιά. εἰ σὺ εἰς δεξιά, ἐγὼ εἰς ἀριστερά. καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ λώτ,

Hiere. 40.b.

Tranſla. B. Hiero.

eſſet? quam ob cām dixiſti eſſe ſororē tuam: vt tollerem eā mihi in vxorem? Nunc igitur ecce coniunx tua: accipe eam & vade. Precepitqꝫ pharao ſup abrā viris: & deduxerūt eū & vxorē eius: & omnia que habebat. Ca. 13

Aſcendit ergo abrā de egypto ipſe & vxor ei9: & oīa que habebat & loth cū eo ad auſtralē plagā. erat āt diues valde in poſſeſſiōe auri & argēti. Reuerſuſqꝫ eſt ꝑ iter quo venerat a meridie in bethel: vſqꝫ ad locū vbi prius fixerat tabernaculū inter bethel & hai: in loco altaris quod fecerat prius: & inuocauit ibi nomē dñi. Sed & loth qui erat cum abrā fuerūt greges ouium & armenta & tabernacula: nec poterat eos capere terra: vt habitarēt ſimul. Erat quippe ſubſtātia eorū multa & nequibāt hītare cōiter. Vñ & fctā eſt rixa inter paſtores gregū abram & loth. Eo aūt tpe chananeus & pherezeus hitabāt in terra illa. Dixit ergo abram ad loth. ne queſo ſit iurgiū inter me & te: & inter paſtores meos & paſtores tuos: frēs eī ſumus. Ecce vniuerſa terra corā te eſt: recede a me obſecro. Si ad ſiniſtrā ieris: ego dexteram tenebo: ſi tu dexteram elegeris: ego ad ſiniſtram pergam. Eleuatis itaqꝫ loth oculis

Interp. chal.

eſſet. Quare dixiſti ſoror mea ē: τ tuli eā mihi in vxorem: τ nunc ecce vxor tua: tolle τ vade. Precepitqꝫ ſup eum pharao viris: τ comitati ſunt eum τ vxorē ſuam τ omnia que habebat. Cap. 13.

Et aſcendit abram de egypto ipſe τ vxor eius et oia ſua τ loth cum eo ad auſtrū. Et abrā erat honorat9 valde in pecorib9 τ argēto τ auro. Et abijt per manſiones ſuas a meridie τ vſqꝫ bethel τ vſqꝫ ad locum in quo tetēderat prius tabernaculū ſuū inter bethel τ inter hai: ad locū altaris qđ ibi fecerat prius: et orauit ibi abrā in noie dñi. Sed τ loth qui abijt cū abram fuerūt oues τ boues τ tabernacula. τ nō poterat ſuſtinere eos terra vt habitarēt ſimul: qꝛ erat ſubſtantia eoꝝ multa: τ nō poterāt habitare ſimul. Et facta eſt rixa īter paſtores pecoꝝ abram τ paſtores pecorum loth: chananeus aūt τ pherezeus tunc habitabāt in terra. Et dixit abrā ad loth. Ne ſit nunc iurgiū inter me τ inter te τ inter paſtores meos τ inter paſtores tuos: quoniā viri fratres ſumus nos. Ecce oīs terra coram te eſt: recede nunc a me, ſi tu ad aquilonem: ego ad meridiē: τ ſi tu ad meridiē ego ad aquilonem. Et leuauit loth oculos ſuos

וַיַּרְא אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּהּ
מַשְׁקֶה לִפְנֵי שַׁחֵת יְהוָה אֶת
סְדֹם וְאֶת עֲמֹרָה כְּגַן יְהוָה כְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר: וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט
אֵת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט
מִקֶּדֶם וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו:
אַבְרָם יָשַׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְלוֹט
יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד סְדֹם:
וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים
לַיהוָה מְאֹד: וַיהוָה אָמַר אֶל
אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֶד לוֹט מֵעִמּוֹ
שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם צָפֹנָה וָנֶגְבָּה
וָקֵדְמָה וָיָמָּה: כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְּנֶנָּה
וּלְזַרְעֲךָ עַד עוֹלָם: וְשַׂמְתִּי אֶת
זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִם
יוּכַל אִישׁ לִמְנוֹת אֶת עֲפַר הָאָרֶץ
גַּם זַרְעֲךָ יִמָּנֶה: קוּם הִתְהַלֵּךְ
בָּאָרֶץ לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ כִּי לְךָ
אֶתְּנֶנָּה: וַיֶּאֱהַל אַבְרָם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב
בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא אֲשֶׁר בְּחֶבְרוֹן וַיִּבֶן
שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה:

Cap.xiiii.

וַיְהִי
בִּימֵי אַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר אַרְיוֹךְ
מֶלֶךְ אֶלָּסָר כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ
עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם: עָשׂוּ
מִלְחָמָה אֶת בֶּרַע מֶלֶךְ סְדֹם וְאֶת

רָאָה · שָׁקָה · בּוֹא · נָסַע · פָּרַד · עִיר · אָהַל · רָעַע · פָּרַד · נָשָׂא · קוּם · נָתַן · שׂוּם · יָכַל · מָנָה · הָלַךְ · אָהַל · בּוֹא · בָּנָה · זָבַח · הָיָה · יוֹם · עָשָׂה · לָחַם

Trãſla.B.Hiero.

vidit omnẽ circa regionẽ iordanis: q̃ vniuerſa irrigabatur ãteq̃ ſubuerteret dñs Sodomã & Gomorrã ſicut paradiſus dñi: & ſicut egyptus venientib⁹ i ſegor. Elegitq; ſibi loth regionẽ circa iordanẽ: & receſſit ab oriẽte. Diuiſiq; ſũt alterutrũ a fratre ſuo. Abram hitauit i terra chanaan. Loth vero moratus ẽ i oppidis q̃ erãt circa iordanẽ: & habitauit in ſodomis. Homines ãt ſodomite peſſimi erãt & pctõres corã dño nimis. Dixitq; dominus ad abrã poſtq̃ diuiſus eſt ab eo loth. Leua oculos tuos: & vide a loco in quo nũc es ad aquilonẽ & meridiem ad orientem & occidentem. Omnem terram quam conſpicis: tibi dabo & ſemini tuo vſq; in ſẽpiternum: faciamq; ſemen tuũ ſicut puluerẽ terrẽ. Si quis poteſt hominũ numerare puluerem terrẽ: ſemen quoq; tuũ numerari poterit. Surge ergo & p ãbula terrã in lõgitudĩe & in latitudĩe ſua: q̃a tibi daturus ſũ cã. Mouẽs igr̃ tabernaculũ ſuũ abrã vẽit & hitauit iuxta cõuallẽ mãbre: q̃ ẽ in hebrõ. Edificauitq; ibi altare dño.

Factũ ẽ ãt i Ca.14. illo tpe vt ãraphel rex ſennaar & arioch Rex põti & chodorlaomor rex elamitarũ & thadal rex gẽtiũ inirẽt bellũ cõtra Baſa regẽ ſodomorum: & contra

Infra 17.b. 26.a. Roma. 4.d.

D

A

B

בִּרְשַׁע מֶלֶךְ עֲמֹרָה שִׁנְאָב מֶלֶךְ
אַדְמָה וְשֶׁמְאֵבֶר מֶלֶךְ צְבוֹיִים וּמֶלֶךְ
בֶּלַע הִיא צֹעַר: כָּל אֵלֶּה חָבְרוּ
אֶל עֵמֶק הַשִּׂדִּים הוּא יָם הַמֶּלַח:
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָבְדוּ אֶת
כְּדָרְלָעֹמֶר וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה
מָרָדוּ: וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּא
כְדָרְלָעֹמֶר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ
וַיַּכּוּ אֶת רְפָאִים בְּעַשְׁתְּרֹת קַרְנַיִם
וְאֶת הַזּוּזִים בְּהָם וְאֵת הָאֵימִים
בְּשָׁוֵה קִרְיָתָיִם: וְאֶת הַחֹרִי
בְּהַרְרָם שֵׂעִיר עַד אֵיל פָּארָן
אֲשֶׁר עַל הַמִּדְבָּר: וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ
אֶל עֵין מִשְׁפָּט הִוא קָדֵשׁ וַיַּכּוּ
אֶת כָּל שְׂדֵה הָעֲמָלֵקִי וְגַם אֶת
הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בְּחַצְצֹן תָּמָר: וַיֵּצֵא
מֶלֶךְ סְדֹם וּמֶלֶךְ עֲמֹרָה וּמֶלֶךְ
אַדְמָה וּמֶלֶךְ צְבוֹיִים וּמֶלֶךְ בֶּלַע
הִוא צֹעַר וַיַּעַרְכוּ אִתָּם מִלְחָמָה
בְּעֵמֶק הַשִּׂדִּים: אֵת כְּדָרְלָעֹמֶר
מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם
וְאַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְאַרְיוֹךְ
מֶלֶךְ אֶלָּסָר אַרְבָּעָה מְלָכִים אֶת
הַחֲמִשָּׁה: וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים בֶּאֱרֹת
בֶּאֱרֹת חֵמָר וַיָּנֻסוּ מֶלֶךְ סְדֹם
וַעֲמֹרָה וַיִּפְּלוּ שָׁמָּה וְהַנִּשְׁאָרִים
הֶרָה נָּסוּ: וַיִּקְחוּ אֶת כָּל רְכֻשׁ

שָׂדֶה · רָבַע · בּוֹא · נָכָה · דָּבַר · שׁוּב · בּוֹא · נָכָה · עָרַךְ · לָחַם · שָׂדֶה · רָבַע · נוּס · נָפַל · שָׁאַר · לָקַח

Tranſla.B.Hiero.

berſa regẽ gomorre: & contra ſennaab regem adame: & contra ſemeber regẽ ſeboim: cõtraq; regẽ bale: ipſa eſt ſegor. Oẽs hi conuenerũt in vallẽ ſiluestrẽ: q̃ nunc eſt mare ſalis. Duodecim enim annis ſeruierant chodorlaomor: & tertio decimo anno receſſerunt ab eo. Igr̃ q̃rto decimo ãno vẽit chodorlaomor & reges qui erant cum eo: & pcuſſerunt raphaim in aſtaroth carnaym & zuzim cum eis: & emim in ſaue cariathaim: & chorreos in montibus ſeyr vſq; ad cãpeſtria pharan: que eſt in ſolitudine. Reuerſiq; ſunt & venerunt vſq; ad fontẽ meſphat: ipſa eſt chades: & pcuſſerũt oẽm regionẽ amalechitarum & ammoreorũ q hitabãt in aſaſonthamar. Et egreſſi ſũt rex ſodomorũ & rex gomorre rexq; adame & rex ſeboim necnon & rex bale: que eſt ſegor: & direxerunt aciem contra eos in valle ſiluestri. ſ. aduerſus chodorlaomor regem elamitarum & thadal regem gentium & amraphel regẽ ſennaar & arioch regẽ ponti: quattuor reges aduerſus quinq;. Vallis aũt ſiluestris hẽbat puteos multos bituminis. Itaq; rex ſodomorũ & rex gomorre tergaverterũt: ceciderũtq; ibi: & q remãſerãt fugerũt ad mõtẽ. tulerũt ãt oẽs ſbãm

Tranſla.Chal.

Pritiua chal.

Interp.chal.

et vidit omnẽ planiciẽ iordanis: q: tota eſſet irrigua antequã diſperderet dñs ſodomam ⁊ gomorrã: ſicut hortus dñi ⁊ ſicut terra egypti ad introitũ ſogor. Et elegit ſibi loth omnẽ planiciẽ iordanis: ⁊ pfectus eſt loth pri⁹: ⁊ diuiſi ſunt vnuſquiſq; a fratre ſuo. Abrã habitabat in terra chanaã: ⁊ loth habitabat in vrbibus cãpeſtribus: ⁊ tetendit tabernacula vſq; ad ſodomam. Uiri autẽ ſodome erãt iniqui cũ ſuo mamona ⁊ peſſimi in corporibus ſuis corã dño nimis. Dixitq; dñs ad abram poſtq̃ diuiſus eſt loth ab eo: leua nunc oculos tuos: ⁊ vide a loco in quo tu es ad aquilonem et ad meridiem: ⁊ ad orientẽ: et ad occidentem. quoniam omnẽ terram quam tu vides tibi dabo eam et filijs tuis vſq; in ſeculũ. et ponam filios tuos multos ſicut puluerem terre: ſicut enim non eſt poſſibile viro numerare puluerem terre: ſic filij tui non numerabũtur. Surge ambula per terram in longitudine ⁊ in latitudine ſua: q: tibi dabo eam. Et tetendit abram tabernaculum ⁊ venit ⁊ habitauit in planicie mamre: q̃ eſt in ebrõ: ⁊ edificauit ibi altare corã dño.

Et factum eſt in diebus amraphel regis babylonis: arioch rex elaſar: codorlaomor rex elam: et tadaal rex gentium fecerunt prelium cũ bera rege ſodome ⁊ cum Ca.14.

Interp.chal.

berſa rege gomorre: ſenaab rege adame et ſemeber rege ſeboĩ ⁊ rege bale: ipſa ẽ ſegor. Oẽs hi cõgregati ſunt i valle cãpeſtri q̃ eſt mare ſalis. duodecim annis ſeruierant codorlaomor: et in tertiodecimo anno rebellauerunt. In quartodecimo autem anno venit codorlaomor ⁊ reges qui erant cum eo: et percuſſerunt gigantes qui erãt in aſtaroth carnaim: et robuſtos qui erãt in ham: ⁊ horrendos qui erant in ſaue cariathaim: ⁊ chorreos qui erant in montibus ſeyr vſq; ad planiciem pharan: que eſt iuncta deſerto. Et reuerſi ſunt ⁊ venerunt ad planiciem diuiſionis iudicij: que eſt cades: et percuſſerunt omnẽ regionem amalech et amorreum qui habitabat in engadi. ⁊ egreſſus eſt rex ſodome ⁊ rex gomorre ⁊ rex adame ⁊ rex ſeboim et rex bale que eſt ſogor: et inierunt cum eis certamẽ in valle campeſtri: cum codorlaomor rege elam: et tidal rege gentium et amraphel rege babylonis et arioth rege elaſar: quattuor reges cõtra quinq;. Uallis autem campeſtris habebat puteos ex quibus effodiebatur bitumen: ⁊ fugerunt rex ſodome ⁊ rex gomorre ⁊ ceciderunt ibi: ⁊ qui remanſerant in montẽ fugerunt. Et depredati ſunt omnem ſubſtantiam

Pritiua chal.

סדם ועמרה ואת כל אכלם וילכו׃
ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי
אברם וילכו והוא ישב בסדם׃
ויבא הפליט ויגד לאברם העברי
והוא שכן באלני ממרא האמרי
אחי אשכל ואחי ענר והם בעלי
ברית אברם׃ וישמע אברם כי
נשבה אחיו וירק את חניכיו
ילידי ביתו שמנה עשר ושלש
מאות וירדף עד דן׃ ויחלק
עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם
וירדפם עד חובה אשר משמאל
לדמשק׃ וישב את כל הרכוש
וגם את לוט אחיו ורכשו השיב
וגם את הנשים ואת העם׃ ויצא
מלך סדם לקראתו אחרי שובו
מהכות את כדרלעמר ואת
המלכים אשר אתו אל עמק שוה
הוא עמק המלך׃ ומלכי צדק מלך
שלם הוציא לחם ויין והוא כהן
לאל עליון׃ ויברכהו ויאמר ברוך
אברם לאל עליון קנה שמים
וארץ׃ וברוך אל עליון אשר מגן
צריך בידך ויתן לו מעשר מכל׃
ויאמר מלך סדם אל אברם תן
לי הנפש והרכש קח לך׃ ויאמר
אברם אל מלך סדם הרמתי

בוא פלט נגד
ברת שמע
שבה ריק חנך
ילד
מאה רדף חלק
נכה
שמאל
שוב רכש
שוב
נשה
נכה
Hebre. 7.a.
יצא
ערה ברך
צור נתן עשר
אמר נתן
לקח
רום

ſodomorū & gomorreorū: & vniuerſa q̄ ad
cibū ptinēt: & abierūt.
Necnō & loth & ſbām
eius filiū fris abrā qui
habitabat in ſodomis.
Et ecce vnus qui euaſe
rat: nūciauit abrā he-
breo: qui hitabat in cō
ualle mābre ammorrei
fris eſchol & fris aner.
Hi enim pepigerant
fedus cū abrā. Qđ cū
audiſſet abram
captum videlicet loth
frēm ſuū: nūerauit ex
peditos vernaculos ſu-
os trecētos decē & oc-
to: & perſecutus eſt eos
vſq; Dan. Et diuiſis ſo
ciis irruit ſup eos nocte.
Percuſſitq; eos:
& perſecutus eſt vſq;
hoba: que eſt ad leuā
damaſci. Reduxitq;
omnem ſubſtantiam
& loth frēm ſuū cum
ſubſtantia illius:
mulieres quoq; & po
pulū. Egreſſus eſt autē
rex ſodomorū in oc-
curſum eius: poſtq̄ re-
uerſus ē a cede chodor
laomor &
regū qui cū eo erāt in
valle ſaue:
que eſt vallis regis.
At vero melchiſedech
rex ſalē, pferens panē
& vinū: erat eī ſacerdos
dei altiſſimi bñdixit ei
& ait. Benedictus
abram deo excelſo:
qui creauit celum
& terrā: & bñdictus de
us excelſus quo prote-
gēte hoſtes in manibus
tuis ſūt. Et dedit ei de-
cimas ex oib9. Dixit āt
rex ſodomorū ad a-
brā. Da mihi aīas: cete
ra tolle tibi. Qui reſpō
dit ei. Leuo

ſodomorū et gomorre: et oēs cibos eo-
σοδόμων καὶ γομόρρας, καὶ πάντα τὰ βρώματα αὐ-
rū: et abierunt. acceperūt āt et lot filiū fra-
τῶν, καὶ ἀπῆλθον. ἔλαβον δὲ καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελ-
tris abram: τ ſuppellectilē eius: τ abierunt.
φοῦ ἄβραμ, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπῴχοντο.
erat.n. habitās in ſodomis. aduenies āt
ἦν γὰρ κατασκηνῶν ἐν σοδόμοις. παραγενόμενος δὲ
quidā ſaluatorū: nunciauit abram trā
τις τῶν ἀνασωθέντων, ἀπήγγειλε τῷ ἄβραμ τῷ πε-
ſitori: ipſe aūt habitabat apđ quercū mābre am
ράτῃ, αὐτὸς δὲ κατῴκει παρὰ τῇ δρυΐ τῇ μαμβρῇ ἀμ-
mor fratris eſchol: τ fratris aunā. qui e
μορ τοῦ ἀδελφοῦ ἐσχώλ, καὶ ἀδελφοῦ αὐνάν. οἳ ἦ-
rant cōfederati abram. audiēs āt abram: qđ ca-
σαν συνωμόται τοῦ ἄβραμ. ἀκούσας δὲ ἄβραμ, ὅτι ᾐχ-
ptiuatus ē lot nepos eius: numerauit
μαλώτευται λὼτ ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ, ἠρίθμησε τοὺς
pprios vernaculos ſuos: trecentos decem et octo
ἰδίους οἰκογενεῖς αὐτοῦ, τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτώ.
et perſecutus ē vſq; ad dā. τ irruit ſup eos
καὶ κατεδίωξεν ἕως δάν. καὶ ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐτοὺς
nocte ipſe: τ pueri eius. τ percuſſit
τὴν νύκτα αὐτός, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν
eos. et pſecutus ē vſq; ad chobal. q̄ eſt in ſiniſtra dama
αὐτούς. καὶ κατεδίωξεν ἕως χοβάλ. ἥ ἐστιν ἐν ἀριστερᾷ δαμασ-
ſci. et reduxit omnē equitatū ſodomorū. et lot
κοῦ. καὶ ἀπέστρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον σοδόμων. καὶ τὸν λὼτ
nepotem ſuū reduxit: et ſubſtātiā ſuā: et
τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ ἀπέστρεψε, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ
mulieres: et ppl'z. egreſſus ē āt rex ſodomorū: et
τὰς γυναῖκας, καὶ τὸν λαόν. ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς σοδόμων, καὶ
rex gomorre in occurſum eius: poſtq̄ reuerſus ē
βασιλεὺς γομόρρας εἰς συνάντησιν αὐτοῦ, μετὰ τὸ ἀποστρέψαι
a cede chodorlaomor: et regū qui cū
ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ χοδολλογομὼρ, καὶ τῶν βασιλέων τῶν με-
eo in valle ſaue. hic erat campus regis mel
τ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τὴν σαυή. τοῦτο ἦν πεδίον βασιλέως. μελ-
chiſedec: et melchiſedec rex ſalem protulit ipſi pa
χισεδέκ. καὶ μελχισεδὲκ βασιλεὺς σαλὴμ ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἄρ-
nes et vinū. erat āt ſacerdos dei altiſſimi. τ benedixit ei
τους καὶ οἶνον. ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν
melchiſedec. τ dixit benedictus abram deo altiſſi
μελχισεδέκ. καὶ εἶπεν εὐλογημένος ἄβραμ τῷ θεῷ τῷ ὑψί-
mo: qui creauit celū et terrā. τ benedictus dñs deus al
στῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ ὕψι-
tiſſimus: q̄ tradidit inimicos tuos captiuos tuos. τ de
στος. ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σου. καὶ ἔ-
dit ei abram decimā ex oibus. dixit āt rex
δωκεν αὐτῷ ἄβραμ δεκάτην ἀπὸ πάντων. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς
ſodomorū ad abram: da mihi viros: at equitatū ac
σοδόμων πρὸς ἄβραμ. δός μοι τοὺς ἄνδρας, τὴν δὲ ἵππον λά-
cipe tibi ipſi. dixit aūt abram ad regem ſodomorū: extēdā
βε σεαυτῷ. εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς τὸν βασιλέα σοδόμων, ἐκτενῶ

C

Tranſla. Chal.

דסדום ועמורה וית כל מיכלהון ואזלו׃ ושבו ית לוט וית קניניה בר אחוהי דאברם
ואזלו והוא יתיב בסדום׃ ואתא משיזבא וחוי לאברם עבראה והוא שרי במישרי
ממרא אמוראה אחוהי דאשכול ואחוהי דענר ואינון מארי קיימיה דאברם׃ ושמע
אברם ארי אשתבי אחוהי וזריז ית עולמוהי ילידי ביתיה תלת מאה ותמני עשר
ורדף עד דן׃ ואתפליג עליהון בליליא הוא ועבדוהי ומחונון ורדפינון עד חובה
דמצפונא לדמשק׃ ואתיב ית כל קניינא ואף ית לוט אחוהי וקניניה אתיב ואף ית
נשיא וית עמא׃ ונפק מלכא דסדום לקדמותיה בתר דתב מלמימחי ית כדרלעמר
וית מלכיא דעמיה למישר מפנא הוא בית דיסא דמלכא׃ ומלכי צדק מלכא
דירושלם אפיק לחם וחמר והוא משמש קדם אל עלאה ובריכיה ואמר בריך אברם
קדם אל עלאה דקניניה שמיא וארעא׃ ובריך אל עלאה דמסר שנאך בידך ויהב
ליה חד מן עשרה מכולא׃ ואמר מלכא דסדום לאברם הב לי נפשתא וקניינא דבר
לך׃ ואמר אברם למלכא דסדום ארימית

Interp. chal.

ſodome τ gomorre τ omnes cibos eorum: τ abierūt.
Ceperunt quoq; loth filium fratris abrae τ ſubſtan-
tiam eius τ abierūt: τ ipſe habitabat in ſodoma. Et
venit qui euaſerat τ nunciauit abrae hebreo qui mo-
rabaſ in campeſtrib9 manre amorrei fratris eſchol
et fratris aner: τ hi erant confederati abrae. Et audi
uit abram q captus eſſet frater ſuus: τ armauit pue-
ros ſuos natos in domo ſua trecentos τ decez τ octo
et perſecutus eſt vſq; dan: τ diuiſis ſeruis ſuis cōtra
eos percuſſerūt eos nocte: τ perſecutus eſt eos vſq;
hoba: que ē ad aquilonē damaſci. Et reduxit vniuer
ſam ſubſtantiā: τ etiam loth fratrem ſuū τ ſubſtantiā
eius reduxit: mulieres quoq; τ populuz. Et egreſſus
eſt rex ſodome in occurſum ei9 poſtquā reuerſus eſt
a cede codorlaomor τ regum qui erant cū eo in valle
plana: que erat locus refrigerii regis. Et melchiſe-
dech rex ieruſalem adduxit panem τ vinum: et ipſe
erat miniſter coram deo excelſo. Et benedixit ei: τ di
xit. Benedictus abram coram deo excelſo: cuius poſ
ſeſſio eſt celum τ terra. Et benedictus deus excelſus
qui tradidit hoſtes tuos in manu tua. τ dedit ei vnus
ex decez de omnibus. Et dixit rex ſodome ad abram.
Da mihi animas: et ſubſtantiam tolle tibi. Et dixit
abram regi ſodome. Leuo

Primitiua chal.

אכל
שזב חוה שרא
שרא קום
שבה
פלג מחא
תוב קנה
נשה תוב מחא
שרא פנה
נפק שמש עיה
בגר
יהב הנה
רום

D

manū meā ad deū altiſſimū: q̄ creauit
τὴν χεῖρά μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, ὃς ἔκτισε
celū et terrā: ſi a filo vſq; ad cor
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, εἰ ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφαι-
rigiam calciamēti accipiam ex oibus
ρωτῆρος ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ πάντων τῶν
tuis: vt non dicas: q ego ditaui a
σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι ἐγὼ ἐπλούτησα τὸν ἄ-
bram. preter ea q̄ comederūt iuuenes: et par-
βραμ. πλὴν ὧν ἔφαγον οἱ νεανίσκοι, καὶ τῆς με-
tē virorū qui venerūt mecū:
ρίδος τῶν ἀνδρῶν τῶν συμπορευθέντων μετ᾽ ἐμοῦ,
eſchol aner mambre. iſti accipient partē.
ἐσχὼλ αὐνὰν μαμβρῆ. οὗτοι λήψονται μερίδα.

Ca.15. A

Poſt aūt verba hec: factū ē verbū
μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐγενήθη ῥῆμα
dñi ad abrā in viſione: dicens: ne ti-
κυρίου πρὸς ἄβραμ ἐν ὁράματι, λέγων, μὴ φο-
meas abram: ego protegam te. merces
βοῦ ἄβραμ, ἐγὼ ὑπερασπίζω σου. ὁ μισθός
tua multa erit nimis. dicit aūt abram: do-
σου πολὺς ἔσται σφόδρα. λέγει δὲ ἄβραμ, δέ-
mine qđ mihi dabis: ego āt dimittor ſine
σποτα τί μοι δώσεις, ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτε-
liberis: at filius maſec vernacule mee: hic:
κνος, ὁ δὲ υἱὸς μασὲκ τῆς οἰκογενοῦς μου, οὗτος
damaſcus eliezer. τ ait abram: q̄m
δαμασκὸς ἐλιέζερ. καὶ εἶπεν ἄβραμ, ἐπειδὴ
mihi nō dediſti filium: at vernaculus meus he
ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας τέκνον, ὁ δὲ οἰκογενής μου κλη-
reditabit me. et ſtatim vox dei facta ē ad
ρονομήσει με. καὶ εὐθὺς φωνὴ θεοῦ ἐγένετο πρὸς
eum: dicens: nō hereditabit te hic: ſed q̄
αὐτόν, λέγων, οὐ κληρονομήσει σε οὗτος, ἀλλ᾽ ὃς
egredietur de te: hic hereditabit te. edu
ἐξελεύσεται ἐκ σοῦ, οὗτος κληρονομήσει σε. ἐξή-
xit āt eum foras. τ dixit ipſi: reſpi
γαγε δὲ αὐτὸν ἔξω. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβλε-
ce in celum: τ numera ſtellas:
ψον εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας,
ſi poteris numerare ipſas. et dixit: ſic
εἰ δυνήσῃ ἐξαριθμῆσαι αὐτούς. καὶ εἶπεν, οὕ-

B

erit ſemen tuū. credidit āt abram
τως ἔσται τὸ σπέρμα σου. ἐπίστευσε δὲ ἄβραμ

Roma. 4.a. Gal. 3.a. Jac. 2.d

deo: et reputatū ē illi ad iuſticiā. di-
τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. εἶ-
xit āt ad eum: ego deus qui eduxi te
πε δὲ πρὸς αὐτόν, ἐγὼ ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαγών σε
de regione chaldeorū: vt darē tibi
ἐκ χώρας χαλδαίων, ὥστε δοῦναί σοι τὴν
terrā hanc hereditare: ait āt dñator
γῆν ταύτην κληρονομῆσαι. εἶπε δὲ δέσποτα
dñe deus ſm qđ ſciam: q
κύριε θεὲ κατὰ τί γνώσομαι ὅτι

manū meā ad dñm deū
excelſū poſſeſſorē celi
& terre: q a filo ſubte
gminis vſq; ad corrigi-
am caligenō accipiā ex
oibus que tua ſunt: ne
dicas ego ditaui abrā:
exceptis his que come
derunt iuuenes:
& partibus virorū qui
venerunt mecum
aner: eſchol & mābre
Iſti accipiant
partes ſuas. Ca.15.
His itaq; tranſactis:
factus eſt ſermo dñi ad
abram
per viſionē dicēs. Noli
timere abram.
ego protector tuus: &
merces tua magna ni-
mis. Dixitq; abrā. Do-
mine deus quid
dabis mihi. Ego vadā
abſq; liberis: & filius
pcuratoris domus mee
iſte damaſcus eliezer.
Addiditq; abrā. mihi
autem non dediſti
ſemē: & ecce vernacu-
lus meus heres meus e
rit. Statiq; ſermo dñi
factus eſt ad eū dicens.
Non erit hic heres tu-
us: ſed qui egredietur
de vtero tuo ipſum ha
bebis heredē. Eduxitq;
eū foras: & ait illi. Su-
ſpice celum
& numera ſtellas ſi po
tes.
& dixit ei Sic erit ſemē
tuūm.
Credidit abrā dño: &
reputatū eſt illi ad iuſti
ciam. Dixitq; ad eum.
Ego dominus qui
eduxi te de vr chaldeo
rum: vt darem
tibi terrā iſtam: & poſ-
ſideres eam.
At ille ait. Dñe de9 vñ
ſcire poſſum: q

ידי אל יהוה אל עליון קנה שמים
וארץ׃ אם מחוט ועד שרוך נעל
ואם אקח מכל אשר לך ולא
תאמר אני העשרתי את אברם׃
בלעדי רק אשר אכלו הנערים
וחלק האנשים אשר הלכו אתי
ענר אשכל וממרא הם יקחו
חלקם׃ אחר הדברים
האלה היה דבר יהוה אל אברם
במחזה לאמר אל תירא אברם
אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד׃
ויאמר אברם אדני יהוה מה
תתן לי ואנכי הולך ערירי ובן
משק ביתי הוא דמשק אליעזר׃
ויאמר אברם הן לי לא נתתה
זרע והנה בן ביתי יורש אתי׃
והנה דבר יהוה אליו לאמר לא
יירשך זה כי אם אשר יצא
ממעיך הוא יירשך׃ ויוצא אתו
החוצה ויאמר הבט נא השמימה
וספר הכוכבים אם תוכל לספר
אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך׃
והאמן ביהוה ויחשבה לו צדקה׃
ויאמר אליו אני יהוה אשר
הוצאתיך מאור כשדים לתת
לך את הארץ הזאת לרשתה׃
ויאמר אדני יהוה במה אדע כי

שרך
אמר עשר
לקח
Ca.xv.
חזה ירא
רבה
נתן הלך ערר
אמר נתן
ירש
מעה יצא
נבט
יכל
אמן חשב
יצא נתן
ירש
ידע

Tranſla. Chal.

ידי בצלו קדם יי אל עלאה דקניניה שמיא וארעא׃ אם מחוטא ועד ערקת מסנא
ואם אסב מכל דילך ולא תימר אנא עתרית ית אברם׃ בר מדאכלו עולימיא וחולק
גובריא דאזלו עמי ענר אשכל וממרא אינון יקבלון חולקהון׃

Ca.xv.

בתר פתגמיא האלין הוה מימר מן קדם יי לאברם בנבואה למימר לא תדחל
אברם מימרי תקיף לך אגרך סגי לחדא׃ ואמר אברם יי אלהים מה תתן לי ואנא
אזיל בלא ולד ובר פרנסא הדין דבביתי הוא דמשקאה אליעזר׃ ואמר אברם
הא לי לא יהבת ולד והא בר ביתי ירת יתי׃ והא מימר מן קדם יי ליה למימר לא
ירתינך דין אלהין בר דתוליד הוא ירתינך׃ ואפיק יתיה לברא ואמר אסתכי כען
לשמיא ומני כוכביא אם תיכול למימני יתהון ואמר ליה כדין יהון בנך׃ והימין
במימרא דיי וחשבה ליה לזכו׃ ואמר ליה אנא יי דאפקתך מאורא דכשדאי
למתן לך ית ארעא הדא למירתה׃ ואמר יי אלהים במה אדע ארי

Interp. chal.

manum meam in oratione coram deo excelſo: cuius
poſſeſſio celū τ terra eſt: ſi a filo τ vſq; ad corrigiam
calciamenti accipiam ex oibus que tua ſunt: τ non di
ces ego ditaui abram. exceptis his que comederunt
iuuenes τ parte virorum qui venerunt mecum: aner
Eſchol: τ manre: illi recipiant partes ſuas. Ca.15.
Poſt verba hec fact9 eſt ſermo a facie domini ad
abram in prophetia dicens. Ne timeas abram
verbum meū erit fortitudo tua: merces tua multa ni-
mis. Et dixit abram. Dñe deus quid dabis mihi: et
ego vado abſq; liberis: τ filius gubernator iſte qui in
domo mea ē: ipſe ē damaſcen9 eliezer. Et dixit abrā.
Ecce mihi non dediſti generationem: τ ecce filius do
mus mee heres meus erit. Et ecce ſermo a facie dñi
factus eſt ad eum dicēs. Non erit hic heres tuus: ſed
filius quem genueris ipſe erit heres tuus. Et eduxit
eum foras: τ dixit. Reſpice nunc celum τ numera ſtel
las: ſi potes numerare eas. Et dixit ei. Sic erunt filii
tui. Et credidit in verbo domini: τ reputatus eſt ei ad
iuſticiaz. Dixitq; ei. Ego dominus qui eduxi te de vr
chaldeorum: vt darem tibi terram hanc in heredita-
tem. Et dixit. Domine deus in quo ſciam: q

Primitiua chal.

נסב אמר
קבל
אמר דחל
סגא נתן
ילד
אמר
ילד נפק שכה
מנה יכל המן
אמר זכה נפק
נתן ירת ידע

איר שנה: ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש ותר וגוזל: ויקח לו את כל אלה ויבתר אתם בתוך ויתן איש בתרו לקראת רעהו ואת הצפר לא בתר: וירד העיט על הפגרים וישב אתם אברם: ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו: ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה: וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול: ואתה תבוא אל אבתיך בשלום תקבר בשיבה טובה: ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי עד הנה: ויהי השמש באה ועלטה היה והנה תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים האלה: ביום ההוא כרת יהוה את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת: את הקיני ואת הקנזי ואת הקדמני: ואת החתי ואת הפרזי ואת הרפאים: ואת

לקח · שלש · בתר · נתן · נשב · רדם · נפל · ידע · ענה · רבע · עבד · דון · גדל · בוא · שלם · קבר · שוב · היה · בוא · עבר · כרת · נתן

Trāſla. B. Hiero.

poſſeſſurus ſum eā? Et rn̄dit dn̄s. Sume inquit mihi vaccā triēnē & capram trimam & arietē annorū triū: turturē quoq; & colūbā. Qui tollēs vniuerſa hec diuiſit ea p medium: & vtraſq; ptes cōtra ſe altrinſecus poſuit. Aues aūt nō diuiſit. Deſcēderūtq; volucres ſuper cadauera: & abigebat eas abram. Cumq; ſol occūberet: ſopor irruit ſup abram: & horror magnus & tenebroſus inuaſit eum. Dictūq; ē ad eum. Scito pnoſcens q pegrinū futurū ſit ſemen tuū in terra nō ſua: & ſubiicient eos ſeruituti: & affligēt quadrigētis annis. Verūtñ gentē cui ſerituri ſunt: ego iudicabo. & poſt hec egredietur cū magna ſbā. Tu autem ibis ad prēs tuos in pace ſepultus in ſenectute bōa. Gñatiōe aūt quarta reuertentur huc. Necdū ei cōplete ſunt iniquitates amorreorū vſq; ad pñs tp̄s. Cū ergo occubuiſſet ſol: factā eſt caligo tenebroſa: & appuit clibanus fumās & lāpas ignis trāſiēs inter diuiſiōes illas. In illo die pepigit dn̄s fedus cum abram dicens. ſemini tuo dabo terram hāc: a fluuio egypti vſq; ad fluuium magnum euphratem. Cineos & cenezeos. cethmoneos: & etheos: & pherezeos. raphaī quoq; &

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

hereditabo eam? dixit aūt illi: accipe mihi vitulā triēnem: et caprā trimā: τ arietē trimū: et turturē. et columbā. et accepit ipſi oīa hec. τ diuiſit ea media. et poſuit ea contraria adinuicē: at aues nō diuiſit. deſcēderūt aūt volucres ſup corpora τ diuiſiones eorū: τ ſedit cum eis abram. circa aūt ſolis occaſus extaſis cecidit ſup abram: et ecce caligo tenebroſa irruit in eum. τ dictū ē ad abram: cognoſcens ſcies: q peregrinū erit ſemen tuū in t̄ra nō ſua: τ ſubiicient ſeruituti eos. et affligent: et humiliabūt ānis quadrigentis. τ gentē cui ſeruiēt: iudicabo ego: dicit dñs. poſt aūt hec regredient huc cū ſupellectili multa: tu aūt ibis ad patres tuos cū pace: ſepult⁹ i ſenectute bona: quarta aūt gñatiōe reuertent huc. nōdū .n. complete ſunt iniquitates amorreorū vſq; nūc. poſtq̄ aūt iā ſuit ſol ad occaſū: flāma facta ē. τ ecce clibanus fumans: et venerūt lāpades ignis. q̄ ptrāſierūt p mediū diuiſionum iſtarū. in die illa diſpoſuit dñs fedus abram: dicens: ſemini tuo dabo terrā hanc: a flumine egypti vſq; ad flumen magnū euphratē ceneos: τ cenezeos: τ cedmoneos: τ chetteos τ pherezeos: τ raphaim: et

κληρονομήσω αὐτήν; εἶπε δὲ αὐτῷ, λάβε μοι δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ τρυγόνα, καὶ περιστεράν. καὶ ἔλαβεν αὐτῷ πάντα ταῦτα. καὶ διεῖλεν αὐτὰ μέσα. καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα ἀλλήλοις. τὰ δὲ ὄρνεα οὐ διεῖλε. κατέβη δὲ τὰ ὄρνεα ἐπὶ τὰ σώματα καὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν. καὶ συνεκάθισεν αὐτοῖς ἄβραμ. περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς ἔκστασις ἐπέπεσε τῷ ἄβραμ, καὶ ἰδοὺ φόβος σκοτεινὸς ἐπιπίπτει αὐτῷ. καὶ ἐρρέθη πρὸς ἄβραμ, γινώσκων γνώσῃ, ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ. καὶ δουλώσουσιν αὐτούς, καὶ κακώσουσι, καὶ ταπεινώσουσιν ἔτη τετρακόσια. καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἂν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ, λέγει κύριος. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς. σὺ δὲ πορεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ. τετάρτη δὲ γενεὰ ἀποστραφήσονται ὧδε. οὔπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐγίνετο ὁ ἥλιος πρὸς δυσμάς, φλὸξ ἐγένετο. καὶ ἰδοὺ κλίβανος καπνιζόμενος, καὶ λαμπάδες πυρός, αἳ διῆλθον ἀναμέσον τῶν διχοτομημάτων τούτων. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέθετο κύριος διαθήκην τῷ ἄβραμ, λέγων, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἰγύπτου ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου εὐφράτου. τοὺς κεναίους, καὶ τοὺς κενεζαίους, καὶ τοὺς κεδμωναίους, καὶ τοὺς χετταίους, καὶ τοὺς φερεζαίους, καὶ τοὺς ῥαφαείμ, καὶ

Act. 7. a.

Trāſla. Chal.

ארתה: ואמר ליה קריב קדמי עגלין תלתא ועזין תלתא ודכרין תלתא ושפנינא ובר יונה: וקריב קדמוהי ית כל אלין ופליג יתהון בשוה ויהב פלגיא כלקבל חבריה וית עופא לא פליג: ונחת עופא על פלגיא ואפריד יתהון אברם: והוה שמשא למיעל ושינתא נפלת על אברם והא אימה קבל רב נפלת עלוהי: ואמר לאברם מידע תדע ארי דיירין יהון בנך בארעא דלא דלהון ויפלחון בהון ויענון יתהון ארבע מאה שנין: ואף ית עמא דיפלחון להון דאין אנא ובתר כן יפקון בקנינא סגי: ואת תתכניש לות אבהתך בשלם תתקבר בסיבו טבא: ודרא רביעאה יתובון הכא ארי לא שלים חובא דאמוראה עד כען: והוה שמשא עלת וקבלא הוה והא תנור דתנן ובעור דאשא דעבר בין פלגיא האלין: ביומא ההוא גזר יי עם אברם קים למימר לבנך יהבית ית ארעא הדא מנהרא דמצרים עד נהרא רבא נהרא פרת: ית שלמאי וית קניזאי וית קדמונאי: וית חתאי וית פרזאי וית גבראי: וית

Prĭtiua chal.

ירת · עזא · עול · ישן · ידע · דור · הוה · כלה · ענה · רבע · דון · נפק · סגא · כנש · קבר · שוב · טוב · דור · רבע · עול · בער · עדא · קום · אמר

Interp̄. chal.

hereditabo eam. Et dixit ei. Offer coram me vitulos tres τ capras tres τ arietes tres τ turturē τ filiū columbe. Et obtulit coram eo oīa hec: τ diuiſit ea equaliter: τ poſuit diuiſiones vnamquāq; e regione alterius: aues autē non diuiſit. Et deſcenderūt volucres ſuper diuiſiones: τ eiecit eas abram. Et factū eſt cū ſol occumberet τ ſomnus cecidit ſuper abram: τ ecce horror tenebroſus magnus cecidit ſuper eum. Et dixit ad abram. Sciens ſcies q peregrini erūt filij tui in terra non ſua: et in ſeruitutem redigent eos τ affligent eos quadrigentis annis. Populū quoq; cui ſeruituri ſunt ego iudicabo: τ poſt hec egredientur cū magna ſubſtantia. Et tu colligeris ad patres tuos in pace: ſepelierisq; in ſenectute bona. Generatiōe aūt quarta reuertentur huc: quoniā non eſt cōpletum peccatum amorrei vſq; adhuc. Et factū eſt cum occubuiſſet ſol τ caligo facta eſſet. Et ecce clibanus fumans τ lampas ignis que tranſibat inter diuiſiones illas. In die illa pepigit dñs pactum cum abram dicens. Filijs tuis dabo terram hanc a fluuio egypti vſq; ad fluuium magnū euphratem: ſalameos: et cenezeos τ cedmoneos: τ etheos: et pherezeos: τ gigantes: et

האמרי ואת הכנעני ואת הגרגשי ואת היבוסי:

Ca. xvi.

ושרי אשת אברם לא ילדה לו ולה שפחה מצרית ושמה הגר: ותאמר שרי אל אברם הנה נא עצרני יהוה מלדת בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה וישמע אברם לקול שרי: ותקח שרי אשת אברם את הגר המצרית שפחתה מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ותתן אתה לאברם אישה לו לאשה: ויבא אל הגר ותהר ותרא כי הרתה ותקל גברתה בעיניה: ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך אנכי נתתי שפחתי בחיקך ותרא כי הרתה ואקל בעיניה ישפט יהוה ביני וביניך: ויאמר אברם אל שרי הנה שפחתך בידך עשי לה הטוב בעיניך ותענה שרי ותברח מפניה: וימצאה מלאך יהוה על עין המים במדבר על העין בדרך שור: ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחת: ויאמר לה מלאך יהוה שובי אל

איש · אמר · ילד · בוא · בנה · שמע · לקח · שנה · ישב · נתן · איש · הרה · ראה · קלל · שפט · אמר · עשה · ענה · ברח · מצא · דבר · בוא · ילך

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

amorrheos: et chananeos: et gergeſeos: et iebuſeos. Ca. 16.

Sara aūt vxor abram nō peperit ei. erat aūt ipſi ancilla egyptia: cui nomē agar: dixit aūt ſara ad abram: ecce iā concluſit me dñs ne parerē. ingredere igit ad ancillam meā: vt ſuſcipiā filios ex ea. audiuit aūt abram vocē ſare. et accipiens ſara vxor abram agar egyptiam ſuā ancillam: poſt decem ānos habitationis abram in t̄ra chanaan: et dedit eam abram viro ſuo ipſi vxorē. et ingreſſus ē ad agar: et concepit. τ vidit. q in ventre habet: et inhonorata fuit dña corā ipſa. dixit aūt ſara ad abram: iniuriās patior ex te. ego dedi ancillā meā in ſinū tuum. videns aūt q in vtero habet: inhonorata ſui corā ipſa: iudicet deus inter me et te: dixit aūt abram ad ſarā: ecce ancilla tua in manibus tuis: vtere ea vt tibi placitū eſt. et afflixit eam ſara. et fugit a facie eius. inuenit aūt eam angelus domini ſup fontē aque. et dixit illi angelus dñi: agar ancilla ſare: vnde venis: et quo vadis? et ait a facie ſare dñe mee ego fugio. dixit aūt ei angelus: reuertere ad

A τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς χαναναίους, καὶ τοὺς γεργεσαίους, καὶ τοὺς ἰεβουσαίους.

Σάρα δὲ ἡ γυνὴ ἄβραμ οὐκ ἔτικτεν αὐτῷ. ἦν δὲ αὐτῇ παιδίσκη αἰγυπτία, ᾗ ὄνομα ἄγαρ. εἶπε δὲ σάρα πρὸς ἄβραμ, ἰδοὺ δὴ συνέκλεισέ μοι κύριος τοῦ μὴ τίκτειν. εἴσελθε οὖν πρὸς τὴν παιδίσκην μου, ἵνα τεκνοποιήσωμαι ἐξ αὐτῆς. ἐπήκουσε δὲ ἄβραμ τῆς φωνῆς σάρας. καὶ λαβοῦσα σάρα ἡ γυνὴ ἄβραμ ἄγαρ τὴν αἰγυπτίαν τὴν ἑαυτῆς παιδίσκην, μετὰ δέκα ἔτη τοῦ οἰκῆσαι ἄβραμ ἐν γῇ χαναάν, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἄβραμ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα. καὶ εἰσῆλθε πρὸς ἄγαρ, καὶ συνέλαβε. καὶ εἶδεν, ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, καὶ ἠτιμάσθη ἡ κυρία ἐναντίον αὐτῆς. εἶπε δὲ σάρα πρὸς ἄβραμ, ἀδικοῦμαι ἐκ σοῦ. ἐγὼ B δέδωκα τὴν παιδίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου. ἰδοῦσα δὲ ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, ἠτιμάσθην ἐναντίον αὐτῆς, κρίναι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς σάραν, ἰδοὺ ἡ παιδίσκη σου ἐν ταῖς χερσί σου, χρῶ αὐτῇ ὡς ἄν σοι ἀρεστὸν ᾖ. καὶ ἐκάκωσεν αὐτὴν σάρα. καὶ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου αὐτῆς. εὗρε δὲ αὐτὴν ἄγγελος κυρίου ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἄγαρ παιδίσκη σάρας, πόθεν ἔρχῃ, καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπεν ἀπὸ προσώπου C σάρας τῆς κυρίας μου ἐγὼ ἀποδιδράσκω. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἄγγελος, ἀποστράφηθι πρὸς τὴν

Tranſla. B. Hiero.

ammorreos: & chananeos & gergeſeos & iebuſeos. Cap. 16.

Igitur ſarai vxor abram non genuerat ſibi liberos: ſed hn̄s ancillā egyptiā nomīe agar dixit marito ſuo. Ecce concluſit me dn̄s ne parerem: ingredere ad ancillam meā: ſi forte ſaltē ex illa ſuſcipiā filios. Cūq; ille acquieſceret dep̄canti: tulit agar egyptiam ancillam ſuā poſt annos decem q̄ hitare cepant in terra chanaan: & dedit eam viro ſuo vxorem. Qui ingreſſus ē ad eā. At illa cōcepiſſe ſe vidēs: deſpexit dn̄am ſuam. Dixitq; ſarai ad abrā. Inique agis cōtra me. Ego dedi ancillam meam in ſinū tuū: que videns q concepit: deſpectui me habet. Iudicet dn̄s inter me & te. Cui rn̄dit abrā. Ecce ait ancilla tua in manu tua eſt: vtere ea vt libet. Affligente igī eam ſarai: fugam iniit. Cūq; inueniſſet eā angelus domini iuxta fontē aque in ſolitudine que eſt in via ſur in deſerto: dixit ad illam. Agar ācilla ſarai vnde venis: & quo vadis. que reſpondit. A facie ſarai dn̄e mee ego fugio. Dixitq; ei āgelus dn̄i. Reuertere ad

Tranſla. Chal.

Ca. xvi.

אמוראי וית כנענאי וית גרגשאי וית יבוסאי: ושרי אתת אברם לא ילידת ליה ולה אמתא מצריתא ושמה הגר: ואמרת שרי לאברם הא כען מנעני יי מלמילד עול כען לות אמתי מאים אתבני מנה וקביל אברם למימר שרי: ודברת שרי אתת אברם ית הגר מצריתא אמתה מסוף עשר שנין למיתב אברם בארעא דכנען ויהבת יתה לאברם בעלה ליה לאנתו: ועל לות הגר ועדיאת וחזת ארי עדיאת וקלת רבונתה בעינהא: ואמרת שרי לאברם דין לי עלך אנא יהבית אמתי לעבך וחזת ארי עדיאת וקלית בעינהא ידון יי ביני ובינך: ואמר אברם לשרי הא אמתיך בידיך עבידי לה דתקין בעיניכי ועניתה שרי וערקת מן קדמהא: ואשכחה מלאכא דיי על עינא דמיא במדברא על עינא באורחא דחגרא: ואמר הגר אמתא דשרי מנן אתיא ולאן את אזלא ואמרת מן קדם שרי רבונתי אנא ערקא: ואמר לה מלאכא דיי תובי לות

Interp̄. chal.

amorreos: τ chananeos: et gergeſeos: τ iebuſeos.

Sarai autē vxor abram non pepererat ei: τ habebat ancillam egyptiam: et nomē eius agar. Dixitq; ſarai ad abram. Ecce nūc priuauit me dñs generatione: ingredere nunc ad ancillam meā: ſi forte ſuſcipiam filios ex ea. Et obediuit abram verbo ſarai. Et tulit ſarai vxor abram agar egyptiā ancillam poſt decē annos ex quo habitauit abrā in terra chanaan: τ dedit eam abram marito ſuo in vxorē. Et ingreſſus eſt ad agar: τ concepit. Et videns quia concepit: deſpexit dominā ſuam in oculis ſuis. Et dixit ſarai ad abram. Iudicium habeo contra te: ego dedi ancillam meam in manu tua: τ videns quia concepit deſpecta ſum in oculis eius: iudicet domin⁹ inter me et te. Et dixit abram ad ſarai. Ecce ancilla tua in manu tua eſt: fac ei ſicut placuerit in oculis tuis. τ afflixit eam ſarai: τ fugit a faciē eius. Et inuenit eam angelus domini iuxta fontem aquarum in ſolitudine: iuxta fontē que eſt in via agara. Et dixit: agar ancilla ſarai. vnde venis: τ quo vadis. Et dixit: a facie ſarai domine mee ego fugio. Et dixit angelus domini. Reuertere ad

Prĭtiua chal.

אנתא · אמה · ילד · אמה · בנה · אמר · אתא · עול · עדא · חזא · קלה · רבה · דון · אמר · חזא · ענה · שכח · לאר · מדבר · אתא · רבה

Tex. Heb.

גברתך והתעני תחת ידיה
ויאמר לה מלאך יהוה הרבה
ארבה את זרעך ולא יספר מרב
ויאמר לה מלאך יהוה הנך הרה
וילדת בן וקראת שמו ישמעאל
כי שמע יהוה אל עניך והוא
יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל
בו ועל פני כל אחיו ישכן
ותקרא שם יהוה הדבר אליה
אתה אל ראי כי אמרה הגם
הלם ראיתי אחרי ראי על כן
קרא לבאר באר לחי ראי הנה
בין קדש ובין ברד ותלד הגר
לאברם בן ויקרא אברם שם
בנו אשר ילדה הגר ישמעאל
ואברם בן שמנים שנה ושש
שנים בלדת הגר את ישמעאל
לאברם ויהי אברם בן

Cap. xvii.

תשעים שנה ותשע שנים וירא
יהוה אל אברם ויאמר אליו
אני אל שדי התהלך לפני והיה
תמים ואתנה בריתי ביני ובינך
וארבה אותך במאד מאד ויפל
אברם על פניו וידבר אתו
אלהים לאמר אני הנה בריתי
אתך והיית לאב המון גוים ולא
יקרא עוד את שמך אברם והיה

Primitiua heb.

רבה · ספר · ענה · היה · פנה שכן · קרא · ראה · חיה · ילד · ילד · היה · שנה ראה · הלך · תמם נתן ברת · רבה נפל · דבר · היה המה · קרא

Trāſla. B. Hiero.

dñam tuam: & humiliare ſub manu illius. Et rurſum. Multiplicās inquit multiplicabo ſemē tuū & nō nūerabitur pre multitudine. Ac deinceps ecce ait cōcepiſti & paries filiū: vocabiſq; nomē eius hiſmael: eo q audierit dñs afflictionem tuam. Hic erit ferus hō: manus eius cōtra oēs: & man9 oīm cōtra eū: & e regione vniuerſorū frm̄ ſuorum figet tabernacula. Vocauit aūt agar nomē dñi q loq̄batur ad eā: tu deus q vidiſti me. Dixit ei. pfecto hic vidi poſteriora videtis me. ppea appellauit puteū illū: puteū viuētis & videtis me. Ipſe ē īter cades & barad. pepitq; agar abre filium: qui vocauit nomen eius hiſmael. Octoginta & ſex ānorū erat abrā qn̄ pepit ei agar hiſmaelem. Cap. 17.

POſtq̄ vero nonaginta & nouem annorum eſſe ceperat: apparuit ei dominus. Dixitq; ad eum. Ego deus ops. Ambula coram me: & eſto perfectus. Ponāq; fedus meū inter me & te: & multiplicabo te vehemēter nimis. cecidit abram pronus ī faciē. Dixitq; ei deus. Ego ſum: & ponam pactum meum tecū: eriſq; pater multarū gētium. Nec vltra vocabitur nomē tuum abram: ſed

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dñam tuā: et humiliare ſub manibus e
κυρίαν σου, καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐ-
ius. et dixit ei angelus dñi: multiplicās
τῆς. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, πληθύνων
multiplicabo ſemen tuū: et nō numerabitur pre
πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ
multitudine. et ait ei angelus dñi: ec
τοῦ πλήθους. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἰ-
ce tu in vtero habes: et paries filiū: et vocabis
δοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις
nomen eius: iſmael. q: exaudiuit deus hu
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσμαήλ. ὅτι ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῇ τα-
miliationē tuā. hic erit ferus homo ma-
πεινώσει σου. οὗτος ἔσται ἄγροικος ἄνθρωπος. αἱ χεῖ-
nus ei9 cōtra oēs: et man9 oium cōtra
ρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντας, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ᾽ αὐ-
eū. et ante faciem omniū fratrū ſuorū
τόν. καὶ κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ
habitabit. et vocauit nomen dñi lo
κατοικήσει. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ λα-
quētis ad eā. tu es deus q vidiſti me. q: di
λοῦντος πρὸς αὐτήν. σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ἐπιδών με. ὅτι εἶ-
xit: et eni coram vidi eū q apparuit mihi. ppea
πε, καὶ γὰρ ἐνώπιον εἶδον ὀφθέντα μοι. ἕνεκα τού-
appellauit puteū: puteū vbi corā vidi. ecce
του ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέαρ οὗ ἐνώπιον εἶδον. ἰδοὺ
inter cades τ inter barad. et pepit
ἀναμέσον κάδης καὶ ἀναμέσον βαράδ. καὶ ἔτεκεν
agar abram filiū: et vocauit nomē filij
ἄγαρ τῷ ἀβραμ υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ
ſui: quē pepit ipſi agar: iſmael. abram āt erat
αὐτοῦ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ ἄγαρ, ἰσμαήλ. ἀβραμ δὲ ἦν
annorū octoginta ſex: qn̄ pepit agar iſmael
ἐτῶν ὀγδοηκονταέξ, ἡνίκα ἔτεκεν ἄγαρ τὸν ἰσμαήλ
abram.
τῷ ἀβραμ. Ca. 17.

ERat āt abram annorū nonagita. et
ἐγένετο δὲ ἀβραμ ἐτῶν ἐνενηκονταεννέα. καὶ
apparuit dñs abrā. et dixit ei: ego ſum
ὤφθη κύριος τῷ ἀβραμ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ
de9 tu9: cōplace corā me: τ eſto irrephēſibil:
θεός σου, εὐαρέστει ἐνώπιόν μου, καὶ γίνου ἄμεμπτος,
et ponā fedus meū inter me et in
καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀ-
ter te: et multiplicabo te valde. et cecidit
ναμέσον σου, καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα. καὶ ἔπεσεν
abram ſup faciem ſuam. τ locutus ē et
ἀβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ
deus: dicens: τ ecce fedus meū tecū: et
ὁ θεός, λέγων, καὶ ἰδοὺ ἡ διαθήκη μου μετὰ σοῦ, καὶ
eris pater multitudinis gētiū: τ nō vocabitur vltra
ἔσῃ πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, καὶ οὐ κληθήσεται ἔτι
nomen tuū abram: ſed erit
τὸ ὄνομά σου ἀβραμ, ἀλλ᾽ ἔσαι τὸ

Iudich 13.b. Lu. 1.c. — Infra eo.

Tranſla. Chal.

ואמר לה מלאכא דיי תובי לות רבונתיך ואשתעבדי תחות ידהא: ואמר לה מלאכא דיי אסגאה אסגי ית בניכי ולא יתמנון מסגי: ואמר לה מלאכא דיי הא את מעדיא ותילדין בר ותקרין שמיה ישמעאל ארי קביל יי צלותיך: והוא יהי מרוד באנשא הוא יהי צריך לכולא ואף כל אנשא יהון צריכין ליה ועל אפי כל אחוהי ישרי: וצליאת בשמא דיי דמתמלל עמה אמרת את הוא אלהא חזי כולא ארי אמרת הא אנא שריתי חזי בתר דאתגלי לי: על כן קרא לבירא בירא דמלאך קימא אתחזי עלה הא בין רקם ובין חגרא: וילידת הגר לאברם בר וקרא אברם שום בריה דילידת הגר ישמעאל: ואברם בר תמנן ושית שנין כד ילידת הגר ית ישמעאל לאברם:

Ca. xvii.

והוה אברם בר תשעין ותשע שנין ואתגלי יי לאברם ואמר ליה אנא אל שדי פלח קדמי והוי שלים: ואתין קימי בין מימרי ובינך ואסגי יתך לחדא לחדא: ונפל אברם על אפוהי ומליל עמיה יי למימר: אנא הא קימי עמך ותהי לאב סגי עממין: ולא יתקרי עוד ית שמך אברם ויהי

Primitiua chal.

שעבד · סנא · מנה · עדה · ילד · קרא · צלא · היה · בנה · שרא · צלא · חזא · ...

Interp. chal.

dominā tuam: τ ſubijcere ſub manū eius. Et dixit ei angelus domini. Multiplicans multiplicabo filios tuos: τ nō numerabūtur pre multitudine. Et dixit ei angelus domini. Ecce tu concepiſti τ paries filiū: τ vocabis nomen eius iſmael: quia ſuſcepit dñs orationem tuam. Et ipſe erit onager in hominibus. ipſe indigebit omnibus τ etiam omnes filij hominū indigebunt eo. Et e regione omniū fratrum ſuoꝝ morabitur. Et orauit in nomine dñi qui locutus eſt cum ea dicens. Tu es deus videns omnia: quia dixit. ecce ego cepi videre poſtquā apparuit mihi. Propterea appellauit puteum: puteū ſuper quē apparuit angelus vite. ecce eſt inter recam τ agara. Et peperit Agar abrae filium: τ vocauit nomen filij ſui quem peperit agar iſmaelē. Et abram filius octoginta τ ſex annoꝝ erat quādo peperit agar iſmaelē abrae. Ca. 17.

ERatq; abram filius nonaginta τ nouē annoꝝ: et apparuit dñs abrae τ dixit ei. Ego deus oīpotens: ſeruias corā me τ eſto perfectus: τ dabo fedus meum inter verbū meū τ inter te: τ multiplicabo te vehementer nimis. Et cecidit abram ſup faciem ſuā: et locutus eſt cum eo deus dicēs. Ecce ego pepigi pactum meū tecum: τ eris in patrē multarum gentium. Et non vocabitur vltra nomen tuum abram: ſed erit

---

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

Eccle. 44.c. Roma. 4.c.

nomē tuū abraam. qr patrē multarū gētiū poſui
ὄνομά σου ἀβραάμ. ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθει-
te: τ faciā creſcere te valde nimis. et ponā te
κά σε. καὶ αὐξανῶ σε σφόδρα σφόδρα. καὶ θήσω σε
in gētes. et reges gētiū ex te erūt. et ſtatuā
εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐκ σοῦ ἔσονται. καὶ στήσω
pactū meū inter me τ inter te et
τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σου καὶ
inter ſemen tuū poſt te in gñatiōes
ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς
ſuas: in fedus ſempiternū vt ſim tu9 de9 τ ſemi-
αὐτῶν, εἰς διαθήκην αἰώνιον εἶναί σου ὁ θεός, καὶ τοῦ σπέρ-
nis tui poſt te. et dabo tibi et ſemini
ματός σου μετὰ σέ. καὶ δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί
tuo poſt te terrā: quā habitas: oēm terrā
σου μετὰ σὲ τὴν γῆν, ἣν παροικεῖς, πᾶσαν τὴν γῆν
chanaan in poſſeſſionē eternā. et ero illis in
χαναὰν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον. καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς
deū. et dixit de9 ad abraam: tu āt pa
θεόν. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ. σὺ δὲ τὴν διαθή-
ctū meū cuſtodies: et ſemen tuū poſt te
κην μου διατηρήσεις, καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ
in gñatiōes ſuas τ hoc pactū qd̄ obſer
εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν καὶ αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διατη-
uabis inter me et vos: et inter
ρήσεις ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον
ſemen tuū poſt te. circuncidet vobis
τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ. περιτμηθήσεται ὑμῖν
oē maſculinū: et circuncidetis carnē pre
πᾶν ἀρσενικόν, καὶ περιτμηθήσεσθε τὴν σάρκα τῆς ἀ-
putij veſtri. et erit in ſignū federis in
κροβυστίας ὑμῶν. καὶ ἔσαι εἰς σημεῖον διαθήκης ἀ-
ter me et vos. et infans octo dierū
ναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. καὶ παιδίον ὀκτὼ ἡμερῶν
circuncidet vobis: oē maſculinū in gñatiōes
περιτμηθήσεται ὑμῖν, πᾶν ἀρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς
veſtras. vernaculus domus tue: et emptiti9 ex
ὑμῶν. ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου, καὶ ὁ ἀργυρώνητος ἀ-
oi filio alieno q nō eſt de ſemine
πὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρμα-
tuo. circūciſion: circūcidet. et erit pa
τός σου. περιτομῇ περιτμηθήσεται. καὶ ἔσαι ἡ διαθή-
ctū meū in carne veſtra in fedus eternū. et in
κη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν εἰς διαθήκην αἰώνιον. καὶ ἀ-
circūciſus maſcul9: q nō circuncidet carnē
περίτμητος ἄρσην, ὃς οὐ περιτμηθήσεται τὴν σάρκα
preputij ſui in die octaua: extermi
τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευ-
nabit: et delebit aīa illa de ge-
θήσεται, καὶ ἀφανισθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ γέ-
nere ſuo. qr pactū meū diſſipauit: et di
νους αὐτῆς. ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε. καὶ εἶ-
xit de9 abraam: ſara vxor tua nō vocabit
πεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ, σάρα ἡ γυνή σου οὐ κληθήσεται

Lu. 2.c.

Trāſla. B. Hiero.

appellaberis abraā: q̄a patrem multarū gētiū conſtitui te. Faciamq; te creſcere vehementiſſime: et ponā te in gētibus: regeſq; ex te egredie̅tur. et ſtatuam pactū meū inter me et te & inter ſemē tuū poſt te in gñationibus ſuis federe ſempiterno: vt ſim deus tuus & ſeminis tui poſt te. Daboq; tibi & ſemini tuo poſt te terram peregrinatiōis tue: oēm terram chanaā in poſſeſſionē eternam: eroq; deus eorum. Dixitq; iterum deus ad abraam. Et tu ergo cuſtodies pactum meū & ſemen tuum poſt te in gñationibus ſuis. hoc eſt pactū meū quod obſeruabitis īter me & vos & ſemē tuū poſt te. Circūcidet ex vobis oē maſculinū: & circuncidetis carnē pputii vr̄i: vt ſit in ſignū federis inter me & vos. Infans octo dieꝝ circūcidetur in vobis. Oē maſculinū in generationibus veſtris: tā vernaculus q̄ empticius circūcidetur & quicūq; nō fuerit de ſtirpe veſtra. Eritq; pactū meū in carne vr̄a ī fedus eternum. Maſculus cuius preputii caro circuncīſa non fuerit: delebitur aīa illa de populo ſuo: quia pactū meū irritū fecit. Dixit quoq; deus ad abraā. ſarai vxorē tuā non vocabis

Tex. Heb.

שמך אברהם כי אב המון גוים
נתתיך והפרתי אתך במאד מאד
ונתתיך לגוים ומלכים ממך
יצאו והקמתי את בריתי ביני
ובינך ובין זרעך אחריך לדרתם
לברית עולם להיות לך לאלהים
ולזרעך אחריך ונתתי לך
ולזרעך אחריך את ארץ מגריך
את כל ארץ כנען לאחזת עולם
והייתי להם לאלהים ויאמר
אלהים אל אברהם ואתה את
בריתי תשמר אתה וזרעך
אחריך לדרתם זאת בריתי
אשר תשמרו ביני וביניכם ובין
זרעך אחריך המול לכם כל זכר
ונמלתם את בשר ערלתכם והיה
לאות ברית ביני וביניכם ובן
שמנת ימים ימול לכם כל זכר
לדרתיכם יליד בית ומקנת כסף
מכל בן נכר אשר לא מזרעך
הוא המול ימול יליד ביתך
ומקנת כספך והיתה בריתי
בבשרכם לברית עולם וערל זכר
אשר לא ימול את בשר ערלתו
ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את
בריתי הפר ויאמר אלהים אל
אברהם שרי אשתך לא תקרא

Primitiua heb.

פרה · קום · דור · עלם היה · נתן · גור · היה אמר · ברת שמר · נמל · יום · ילד קנה · היה · עלם · כרת · פור · איש קרא

Tranſla. Chal.

שמך אברהם ארי אב סגי עממין יהבתך: ואפיש יתך לחדא לחדא ואתנינך לכנשין ומלכין דשליטין בעממיא מינך יפקון: ואקים ית קימי בין מימרי ובינך ובין בנך בתרך לדריהון לקים עלם למהוי לך לאלהא ולבנך בתרך: ואתן לך ולבנך בתרך ית ארע תותבותך ית כל ארעא דכנען לאחסנת עלם ואהוי להון לאלהא: ואמר יי לאברהם ואת ית קימי תטר את ובנך בתרך לדריהון: דא קימי דתטרון בין מימרי וביניכון ובין בנך בתרך מגזר לכון כל דכורא: ותגזרון ית בשרא דעורלתכון ויהי לאת קים בין מימרי וביניכון: ובר תמניא יומין יתגזר לכון כל דכורא לדריכון יליד ביתא וזביני כספא מכל בר עממין דלא מבנך הוא: מגזר יתגזר יליד ביתך וזביני כספך ויהי קימי בבשרכון לקים עלם: וערלאה דכורא דלא יגזר ית בשרא דעורלתיה וישתיצי אנשא ההוא מעמיה ית קימי אשני: ואמר יי לאברהם שרי אתתך לא תקרי

Primitiua chal.

נפש נתן · נפק קום · אמר דור היה · נתן יהב חסן · היה קום נטר · גזר · נטר אמר · גזר · היה אות · היה קום שצא · שנא אנת קרא

Interp. chal.

nomē tuū abraham: q: patrē multaꝝ gentiū dedi te. Et multiplicabo te valde nimis: τ ponā te in gētes: τ reges q dñabunt populis ex te egredie̅tur. Et ſtatuā pactū meū inter verbū meū τ inter te: et inter filios tuos poſt te in gñationib9 ſuis in pactū ſempiternū: vt ſim tibi in deū: τ filijs tuis poſt te. Et dabo tibi et filijs tuis poſt te terrā habitationis tue: vniuerſam terrā chanaan in hereditatē eternā: τ ero eis in deū. Et dixit de9 abrahe. Tu aūt pactū meū ſeruabis: tu τ filij tui poſt te in gñationib9 ſuis. Hoc eſt pactū meū qd̄ ſeruabitis inter verbū meū τ inter vos: τ inter filios tuos poſt te: vt circūcidat in vobis oīs maſcul9. Et circūcidetis carnē preputij veſtri: τ erit in ſignū federis inter verbū meū τ īter vos. Et filius octo dierū circūcidet in vobis: oīs maſculus in gñationib9 vr̄is: tam nat9 domi quā emptus argēto ab oībus filijs populoꝝ q nō ſunt de filijs tuis. Circūciſione circūcidetur tā nat9 domi tue q̄ empt9 argēto tuo: τ erit pactū meū in carne vr̄a in pactū eternū. Et maſcul9 habēs preputiū q nō circūciderit carnē preputij ſui: peribit homo ille de populo ſuo: qm̄ pactū meum irritū fecit. Et dixit de9 ad abrahā. Sarai vxorē tuā non vocabis

את שמה שרי כי שרה שמה׃
נתן וברכתי אתה וגם נתתי ממנה לך
היה בן וברכתיה והיתה לגוים מלכי
נפל עמים ממנה יהיו׃ ויפל אברהם
פנה צחק על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלבן
ילד מאה שנה יולד ואם שרה הבת
אמר תשעים שנה תלד׃ ויאמר
אברהם אל האלהים לו
חיה ישמעאל יחיה לפניך׃ ויאמר
איש אלהים אבל שרה אשתך ילדת
לך בן וקראת את שמו יצחק
קום והקמתי את בריתי אתו לברית
עלם עולם לזרעו אחריו׃ ולישמעאל
שמעתיך הנה ברכתי אתו
פרה רבה והפריתי אתו והרביתי אתו
שנה נשא במאד מאד שנים עשר נשיאם
ילד נתן גדל יוליד ונתתיו לגוי גדול׃ ואת
ברית קום בריתי אקים את יצחק אשר
יעד תלד לך שרה למועד הזה בשנה
כלה עלה האחרת׃ ויכל לדבר אתו ויעל
לקח אלהים מעל אברהם׃ ויקח
אברהם את ישמעאל בנו ואת כל
קנה ילידי ביתו ואת כל מקנת כספו
כל זכר באנשי בית אברהם
נמל וימל את בשר ערלתם בעצם
היום הזה כאשר דבר אתו
אלהים׃ ואברהם בן תשעים

ſarai: ſed ſaram.
Et benedicā ei: & ex illa dabo tibi filiū: cui bñdicturus ſū. Eritq; in natiōes: & reges poplorꝫ orientur ex eo. Cecidit abraā in faciē ſuam: & riſit in corde ſuo dicēs. Putaſne cētenario naſcetur fili⁹? & ſara nonagenaria cōpariet? Dixitq; ad deum. Vtinam hiſmael viuat corā te. Et ait deus ad abraam. Sara vxor tua pariet tibi filiū: vocabiſq; nomen eius iſaac. Et conſtituam pactum meum illi in fedus ſempiternū: & ſemini eius poſt eū. Sup hiſmael quoq; exaudiui te. Ecce benedicam ei: & augebo & multiplicabo eum valde. Duodecī duces gñabit: & faciā illū creſcere in gentē magnā. Pactū vero meū ſtatuam ad iſaac: quē pariet tibi ſara tempore iſto in anno altero. Cūq; finitus eēt ſermo loquētis cū eo: aſcēdit deus ab abraā. Tulit autem abraam hiſmael filium ſuum & omnes vernaculos domus ſue vniuerſoſq; quos emerat: & cūctos mares ex oībus viris domus ſue: & circūcidit carnē preputii eorꝫ ſtatim in ipa die: ſicut pceperat ei deus. Abraā nonaginta

nomen eius vltra ſara: ſed ſarra erit
τὸ ὄνομα αὐτῆς ἔτι σάρα, ἀλλὰ σάῤῥα ἔσαι τὸ
nomē eius: benedicam āt ei. et dabo
ὄνομα αὐτῆς. εὐλογήσω δὲ αὐτήν. καὶ δώσω
tibi ex ea filiū. et bñdicam ei. et
σοι ἐξ αὐτῆς τέκνον. καὶ εὐλογήσω αὐτό. καὶ
erit in gentes. et reges gentiū ex illo
ἔσαι εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐξ αὐτοῦ
erunt. et cecidit abraam in faciē
ἔσονται. καὶ ἔπεσεν ἀβραὰμ ἐπὶ πρόσωπον
ſuam: et riſit. et ait in mēte di
αὐτοῦ, καὶ ἐγέλασε. καὶ εἶπε τῇ διανοίᾳ λέ-
cens. ſi centenario naſcetur fili⁹: et
γων. εἰ τῷ ἑκατονταετεῖ γεννήσεται υἱός; καὶ
ſi. ſarra nonaginta ānorū pariet? dixit āt
εἰ ἡ σάῤῥα ἐννενήκοντα ἐτῶν τέξεται; εἶπε δὲ
abraā ad deū: iſmael hic viuat coram
ἀβραὰμ πρὸς θεόν, ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω ἐνώπι-
te. dixit āt deus ad abraam: ecce
ον σου. εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ, ἰδοὺ
ſarra vxor tua pariet tibi filiū. et voca
σάῤῥα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱόν. καὶ κα-
bis nomē eius iſaac. et ponā
λέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰσαάκ. καὶ θήσω τὴν
pactū meū ad eum: in fedus ſempiternū:
διαθήκην μου πρὸς αὐτόν, εἰς διαθήκην αἰώνιον,
et ſemini eius poſt eū. de āt
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν. περὶ δὲ
iſmael ecce exaudiui te. ecce benedicā
ἰσμαὴλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου. ἰδοὺ εὐλογήσω
ei: et augebo eū: et multiplicabo eū
αὐτόν, καὶ αὐξανῶ αὐτόν, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν
valde. duodeci gētes generabit: et dabo il-
σφόδρα. δώδεκα ἔθνη γεννήσει. καὶ δώσω αὐ-
lum in gētes magnā: at pactū meū ſta
τὸν εἰς ἔθνος μέγα. τὴν δὲ διαθήκην μου στή-
tuā ad iſaac: quē pariet tibi ſarra in tem
σω πρὸς ἰσαάκ, ὃν τέξεταί σοι σάῤῥα εἰς τὸν και-
pore hoc: in anno altero. pfecit
ρὸν τοῦτον, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἑτέρῳ. συνετέλεσε
āt loquēs ad eū. et aſcēdit deus ab abraam.
δὲ λαλῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ἀνέβη ὁ θεὸς ἀπὸ ἀβραάμ.
accepit āt abraam iſmael filiū ſuū: et om-
ἔλαβε δὲ ἀβραὰμ ἰσμαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ πάν-
nes vernaculos ſuos: et oēs qui empti
τας τοὺς οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀργυρω-
ſūt: et oē maſculū virorū q in domo
νήτους, καὶ πᾶν ἄρσεν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ
abraam: et circūcidit preputia eorū: in
ἀβραάμ, καὶ περιέτεμε τὰς ἀκροβυστίας αὐτῶν, ἐν
tēpore diei illius: ſicut locutus ē ei
τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθὰ ἐλάλησεν αὐ-
deus. abraam āt erat annorꝫ nonaginta
τῷ ὁ θεός. ἀβραὰμ δὲ ἦν ἐτῶν ἐννενήκοντα

Transla. Chal.

שמה שרי ארי שרה שמה׃ ואבריך יתה ואף יהבית מינה לך בר ואברכינה ותהא
לכנשין מלכין דשליטין בעממיא מינה יהון׃ ונפל אברהם על אפוהי וחדי ואמר
בליביה הלבר מאה שנין יתיליד ואם שרה הברת תשעין שנין תליד׃ ואמר אברהם
קדם יי לוי ישמעאל יתקיים קדמך׃ ואמר יי בקושטא שרה אתתך תליד לך בר
ותקרי ית שמיה יצחק ואקים ית קימי עמיה לקיים עלם ולבנוהי בתרוהי׃
ולישמעאל קבלית צלותך הא ברכית יתיה ואפיש יתיה ואסגי יתיה לחדא לחדא
תרין עשר רברבין יוליד ואתניניה לעם סגי׃ וית קימי אקים עם יצחק דתליד לך
שרה לזמנא הדין בשתא אוחרנא׃ ושיצי למללא עמיה ואסתליק יקרא דיי
מעלוהי דאברהם׃ ודבר אברהם ית ישמעאל בריה וית כל ילידי ביתיה וית כל
זבינת כספיה כל דכורא באינשי בית אברהם וגזר ית בשר ערלתהון בכרן יומא
הדין כמא דמליל עמיה יי׃ ואברהם בר תשעין

Primitiua chal.

ברך תן היה
חדה
שנה ילד
קום ילד
קרא קום
צלא נפש סגא
רבב ילד נתן
סגא קום ילד
שצא סלק
עלה
כסף

Interp. chal.

nomen eius ſarai: ſed ſara eſt nomen eius. Et benedicam ei: et inſuper dabo tibi ex ea filium: et benedicā ei: et erit in gentes: et reges qui dñabūtur populis ex ea erunt. Et cecidit abraham ſup faciem ſuā et gauiſus eſt. Et dixit in corde ſuo. Nunquid homini centū annorꝫ naſcetur filius. et ſi ſara nonagenaria pariet. Et dixit abraham coram deo. Vtinam iſmael permaneat coram te. Et dixit deus. In veritate ſara vxor tua pariet tibi filiū: et vocabis nomen eius Iſaac: et ſtatuam pactum meum cum eo in pactum eternum et filiis ſuis poſt eum. Et ſuper iſmael ſuſcepi orationē tuam: ecce benedixi ei: et creſcere eum faciā et multiplicabo eum valde nimis: duodecim principes generabit: et ponam eum in gentem magnā. Et pactum meum ſtatuam cū iſaac: quem pariet tibi ſara in tēpore iſto anno altero. Et cum conſumaſſet loqui cum eo: aſcendit gloria dñi deſuper abrahā. Et tulit abraham iſmaelem filium ſuum et omnes vernaculos domus ſue et omnes quos emerat argento ſuo: cunctos maſculos ex viris domus abrahe: et circūcidit carnē preputij eorum in ipſa die: ſicut locutus eſt cum eo deus. Et abraham erat filius nonaginta

noue: quādo circūcidit carnē preputij ſui
ἐννέα, ἡνίκα περιέτεμε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐ-
iſmael āt fili⁹ eius ānorū tredecim erat: quā
τοῦ. ἰσμαὴλ δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐτῶν δεκατριῶν ἦν, ἡνί-
do circūciſus ē carnē preputij ſui.
κα περιετέτμητο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ
in tēpore diei illius circūciſus ē abraam
ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης περιετμήθη ἀβραὰμ
et iſmael filius eius: et oēs viri do
καὶ ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ οἴ-
mus eius: et vernaculi eius: et emptitij
κου αὐτοῦ, καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀργυρώνητοι
ex alienigenis gētibus.
ἐξ ἀλλογενῶν ἐθνῶν.

Ca. 18.

A Apparuit āt illi deus ad quercū mābre:
ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῆ,
ſedente ipſo in oſtio tabernaculi ſui in
καθημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ με-
meridie. ſuſpiciens aūt oculis ſuis: vi
σημβρίας. ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶ-
dit. et ecce tres viri ſteterūt ſup eum.
δε. καὶ ἰδοὺ τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ.
et vidēs cucurrit in occurſum eis: de
καὶ ἰδὼν προσέδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἀπὸ
oſtio tabernaculi ſui. et adorauit ſup
τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν
Actuū. 16. c. terrā: et dixit. dñe ſi vtiqꝫ inueni grāꝫ coram te.
γῆν, καὶ εἶπε. κύριε εἰ ἄρα εὗρον χάριν ἐναντίον σου,
ne tranſeas ſeruū tuū. accipiat aqua: et
μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου. ληφθήτω δὴ ὕδωρ, καὶ
lauent pedes veſtros. et refrigerate
νιψάτωσαν τοὺς πόδας ὑμῶν. καὶ καταψύξατε
ſub arbore: et accipiā panē: et comedetis. et
ὑπὸ τὸ δένδρον. καὶ λήψομαι ἄρτον, καὶ φάγεσθε. καὶ
1. Reg. 18. d. poſt hoc tranſibitis in viā vrāꝫ: cui⁹ cau
μετὰ τοῦτο παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, οὗ ἕνε-
ſa declinaſtis ad ſeruū veſtrū. et dixit: ſic
κα ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑμῶν. καὶ εἶπεν, οὕ-
fac ſicut dixiſti. et feſtinauit abraam
τω ποίησον, καθὰ εἴρηκας. καὶ ἔσπευσεν ἀβραὰμ
ad tabernaculū ad ſarrā: et dixit ei. accelera:
ἐπὶ τὴν σκηνὴν πρὸς σάῤῥαν, καὶ εἶπεν αὐτῇ. σπεῦσον,
et cōmiſce tres mēſuras ſimile: et fac
καὶ φύρασον τρία μέτρα σεμιδάλεως, καὶ ποίησον
ſubcinericios. et ad boues cucurrit abraam: et tu
ἐγκρυφίας. καὶ εἰς τὰς βόας ἔδραμεν ἀβραάμ, καὶ ἔ-
lit vitulū tenerū et bonū: et dedit pue
λαβε μοσχάριον ἁπαλὸν καὶ καλόν, καὶ ἔδωκε τῷ παι-
ro: et feſtinauit facere illū. accepit aūt butyrū
δί, καὶ ἐτάχυνε τοῦ ποιῆσαι αὐτό. ἔλαβε δὲ βούτυρον
et lac et vitulū quē fecit. et appoſuit
καὶ γάλα καὶ τὸ μοσχάριον ὃ ἐποίησε. καὶ παρέθηκεν
eis: et comederūt. ipſe āt aſtabat eis ſub
αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον. αὐτὸς δὲ παρειστήκει αὐτοῖς ὑπὸ

& noue erat annorꝫ qñ circūcidit carnē pputij ſui: & hiſmael filius ſuus tredecim annos impleuerat tēpore circunciſionis ſue. Eadē die circunciſus eſt abraam et hiſmael filius eius: & oēs viri domus illius tā vernaculi q̃ꝫ emptitii & alienigene pariter circunciſi ſunt.

Ca. 18.

Apparuit aūt ei dñs in conualle mambre ſedenti in oſtio tabernaculi ſui in ipo feruore diei. Cūq; eleuaſſet oculos: apparuerūt ei tres viri ſtantes ppe eū. Quos cū vidiſſet: cucurrit in occurſū eorꝫ de oſtio tabernaculi ſui: & adorauit ī terra: & dixit. Dñe ſi inueni gratiam ī oculis tuis: ne trāſeas ſeruum tuum: ſed afferam pauxillū aque & lauētur pedes veſtri: & requieſcite ſub arbore. Ponāq; bucellam panis: & cōfortetur cor vrm: poſtea tranſibitis. Idcirco eñ declinaſtis ad ſeruū veſtrum. Qui dixerunt. Fac vt locutus es. Feſtinauit abraā in tabernaculū ad ſaram: dixitq; ei. accelera tria ſata ſimile cōmiſce: & fac ſub cinericios panes. Ipe vero ad armētū cucurrit & tulit inde vitulū tenerrimum & optimū deditq; puero. qui feſtinauit & coxit illū. Tulit quoq; butyrum & lac & vitulū quē coxerat: & poſuit corā eis. Ipe vero ſtabat iuxta eos ſub

ותשע שנה בהמלו בשר ערלתו׃
וישמעאל בנו בן שלש עשרה
שנה בהמלו את בשר ערלתו׃
בעצם היום הזה נמול אברהם
וישמעאל בנו׃ וכל אנשי ביתו
יליד בית ומקנת כסף מאת בן נכר
נמלו אתו׃ וירא אליו Cap. xviii.
ראה יהוה באלני ממרא והוא ישב
חמם נשא פתח האהל כחם היום׃ וישא
עיניו וירא והנה שלשה אנשים
יצב רוץ נצבים עליו וירא וירץ לקראתם
שחה מפתח האהל וישתחו ארצה׃
אמר חנן ויאמר אדני אם נא מצאתי חן
עבר בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך׃
לקח יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם
שען פתת והשענו תחת העץ׃ ואקחה פת
לחם וסעדו לבכם אחר תעברו
עבר כי על כן עברתם על עבדכם
אמר עשה ויאמרו כן תעשה כאשר דברת׃
מהר וימהר אברהם האהלה אל שרה
ויאמר מהרי שלש סאים קמח
סאה סלת לושי ועשי עגות׃ ואל
עוג הבקר רץ אברהם ויקח בן
רוץ לקח בקר רך וטוב ויתן אל הנער
רכך נתן וימהר לעשות אתו׃ ויקח חמאה
מהר עשה והלב ובן הבקר אשר עשה ויתן
נתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת
פנה

Transla. Chal.

ותשע שנין במגזריה בשרא דערלתיה׃ וישמעאל בריה בר תלת עשרה שנין כד גזר
ית בשרא דערלתיה׃ בכרן יומא הדין יתגזר אברהם וישמעאל בריה׃ וכל אינשי
Ca. xviij. ביתיה ילידי ביתא וזביני כספא מן בר עממין יתגזרו עמיה׃
ואתגלי ליה יי במישרי ממרא והוא יתיב בתרע משכנא כמיחם יומא׃ וזקף עינוהי
וחזא והא תלתא גוברין קיימין עלוהי וחזא ורהט לקדמותהון מתרע משכנא וסגיד
על ארעא׃ ואמר יי אם כען אשכחית רחמין קדמך לא כען תעיבר מעל עבדך׃ יסבון
כען זעיר מיא ואסחו רגליכון ואסתמיכו תחות אילנא׃ ואיסב פיתא דלחמא וסעודו
לבכון בתר כן תעברון ארי על כן עברתון על עבדכון ואמרו כן תעביד כמא דמלילתא׃
ואוחי אברהם למשכנא לות שרה ואמר אוחי תלת סאין קמחא דסלתא לושי
ועבידי גריצן׃ ולות תורין רהט אברהם ונסיב בר תורי רכיך וטב ויהב לעולימא
ואוחי למעבד יתיה׃ ונסיב שמן וחלב ובר תורי דעבד ויהב קדמיהון והוא משמש
עליהון תחות

Interp. chal.

et nouem annorū quando circuncidit carnem preputij ſui. Et iſmael filius eius erat filius tredecim annorū quando circunciſa eſt caro preputij ſui. In ipſa die circūciſus eſt abraham et iſmael filius eius: et oēs viri domus ſue. tam vernaculi q̃ emptitij de filijs populorum circunciſi ſunt cum eo. Ca. 18.

Et apparuit ei dñs in conualle mamre: et ipſe ſedebat in oſtio tabernaculi cum incaluiſſet dies. Et leuauit oculos ſuos et vidit: et ecce tres viri ſtātes iuxta eum: et vidit et cucurrit in occurſum eorum de oſtio tabernaculi: et adorauit ſuper terram. Et dixit. Domine ſi inueni nunc gratiā coraꝫ te: ne tranſeas obſecro a ſeruo tuo. Accipiant nunc pauxillū aque et lauate pedes veſtros: et recumbite ſub arbore et accipiam bucellam panis: et confortate cor veſtruꝫ poſtea tranſibitis: quia idcirco tranſiſtis iuxta ſeruū veſtrum. Et dixerūt: ſic facies ſicut locutus es. Et feſtinauit abraham in tabernaculo ad ſaram. Et dixit. Accelera tria ſata farine ſimile: comiſce et fac placētas. Et ad boues cucurrit abraham: et tulit vitulum tenerum et optimum et dedit puero: et feſtinauit vt coqueret eū. Et tulit butyrū et lac et vitulū quē coxerat: et poſuit corā eis: et ipſe miniſtrabat iuxta eos ſub

Primitiua chal.

גזר שנה
גזר
גלה שרא שכן
יחם קום
שבח עבר נסב
סחה שסר נסב
פתת עבר עבד
אחה שכן סאה
גרס רכך טוב
עבד שמש
עלה

הָעֵץ וַיֹּאכֵלוּ׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל׃ וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת פֶּתַח הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו׃ וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בַּיָּמִים חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים׃ וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה לִּי עֶדְנָה וַאדֹנִי זָקֵן׃ וַיֹּאמֶר יהוה אֶל אַבְרָהָם לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה לֵאמֹר הַאַף אֻמְנָם אֵלֵד וַאֲנִי זָקַנְתִּי׃ הֲיִפָּלֵא מֵיהוה דָּבָר לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וּלְשָׂרָה בֵן׃ וַתְּכַחֵשׁ שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צָחַקְתִּי כִּי יָרֵאָה וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צָחָקְתְּ׃ וַיָּקֻמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיַּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סְדֹם וְאַבְרָהָם הֹלֵךְ עִמָּם לְשַׁלְּחָם׃ וַיהוה אָמָר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה׃ וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם וְנִבְרְכוּ בוֹ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת בָּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יהוה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יהוה עַל אַבְרָהָם אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָיו׃

arbore. Cũq; comediſſet: dixerũt ad eũ. Ubi eſt Sara uxor tua. Ille reſpõdit. Ecce in tabernaculo eſt. Cui dixit. Reuertẽs veniam ad te tempore iſto: vita comite: et habebit filiũ Sara uxor tua. Quo audito Sara riſit poſt oſtiũ tabernaculi. Erãt autẽ ambo ſenes: prouecteq; etatis: et deſierant Sare fieri muliebria: que riſit occulte dicens. Poſtquã conſenui: et dñs meus vetulus eſt: voluptati operã dabo? Dixit autẽ dñs ad Abraam: Quare riſit Sara uxor tua dicens: Nũ vere paritura ſum anus? Nũquid deo quicq̃ eſt difficile? Iuxta condictum reuertar ad te hoc eodẽ tẽpore: vita comite: et hẽbit Sara filium. Negauit Sara dicẽs: non riſi: timore perterrita. Dñs autẽ: Nõ eſt inquit ita: ſed riſiſti. Cũ ergo ſurrexiſſent inde viri: direxerũt oculos cõtra Sodomã: et Abraã ſimul gradiebatur deducens eos. Dixitq; dñs. Nũ celare potero Abraã que geſturus ſũ: cũ futurus ſit in gentem magnã ac robuſtiſſimã: et benedicende ſint in eo omnes nationes terre. Scio enim quod precepturus ſit filiis ſuis et domui ſue poſt ſe: vt cuſtodiant viã dñi: et faciãt iudiciũ et iuſticiã: vt adducat dominus propter Abraã oĩa que locutus eſt ad eum.

ἔφαγον. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν. ποῦ σάρρα ἡ γυνή σου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἰδοὺ ἐν τῇ σκηνῇ. εἶπε δὲ ἐπαναστρέφων ἥξω πρὸς σὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας, καὶ ἕξει υἱὸν σάρρα ἡ γυνή σου. σάρρα δὲ ἤκουσε πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς οὖσα ὄπισθεν αὐτοῦ. ἀβραὰμ δὲ καὶ σάρρα πρεσβύτεροι προβεβηκότες ἡμερῶν. ἐξέλιπε δὲ σάρρα γίνεσθαι τὰ γυναικεῖα. ἐγέλασε δὲ σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα, οὔπω μέν μοι γέγονεν ἕως τοῦ νῦν. ὁ δὲ κύριός μου πρεσβύτης. εἶπε δὲ κύριος πρὸς ἀβραάμ, λέγων· τί ὅτι ἐγέλασε σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα. ἆρά γε ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ γεγήρακα. μὴ ἀδυνατήσει παρὰ κυρίῳ ῥῆμα; εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας ἀναστρέψω πρὸς σέ. καὶ ἔσται τῇ σάρρᾳ υἱός. ἠρνήσατο δὲ σάρρα, λέγουσα, οὐκ ἐγέλασα. ἐφοβήθη γάρ. καὶ εἶπεν αὐτῇ. οὐχί, ἀλλ' ἐγέλασας. ἐξαναστάντες δὲ ἐκεῖθεν οἱ ἄνδρες κατέβλεψαν ἐπὶ πρόσωπον σοδόμων καὶ γομόρρας. ἀβραὰμ δὲ συνεπορεύετο μετ' αὐτῶν συμπροπέμπων αὐτούς. ὁ δὲ κύριος εἶπεν. οὐ μὴ κρύψω ἀπὸ ἀβραὰμ τοῦ παιδός μου ἃ ἐγὼ ποιῶ. ἀβραὰμ δὲ γινόμενος ἔσται εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολύ. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ᾔδειν γὰρ ὅτι συντάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μετ' αὐτόν. καὶ φυλάξουσι τὰς ὁδοὺς κυρίου ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ κρίσιν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ κύριος ἐπὶ ἀβραὰμ πάντα ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν.

arbore. dixit autẽ ad eũ. vbi ſarra vxor tua. ille autẽ reſpondens dixit: ecce in tabernaculo. dixit autẽ reuertens veniã ad te ſecundũ tempus hoc in horas: et habebit filiũ ſarra vxor tua. ſarra autẽ audiuit ad oſtiũ tabernaculi exiſtens poſt eum. abraam autẽ et ſarra prouecti dierũ. defecit autẽ ſarre fieri muliebria. riſit autẽ ſarra in ſeipſa dicens. nondũ quidẽ mihi fuit vſq; nunc. dñs autẽ meus ſenior. dixit autẽ dñs ad abraam: dicens. quare riſit ſarra in ſeipſa dicens. num vere pariam; ego conſenui. nũquid impoſſibile erit apud deũ verbũ; in tempus hoc in horas reuertar ad te. et erit ſarre filius. negauit autẽ ſarra: dicens. nõ riſi. timuit enim. et ait illi: non: ſed riſiſti. cũ ſurrexiſſent autẽ viri inde reſpexerũt in faciem ſodomorũ et gomorre. abraam autẽ ſimul gradiebatur cũ eis comitans eos. at dñs dixit. non celabo ab abraam ſeruo meo que ego facio. abraã autẽ futurus erit in gẽtem magnã et multã. et benedicentur in ipſo oẽs gentes terre. ſciebã enim quod precipiet filiis ſuis: et domui ſue poſt ſe. et cuſtodient vias dñi facere iuſtitiã et iudiciũ. vt adducat dñs ſup abraam oĩa que locutus eſt ad eum.

B

4. Re. 4. c. Roma. 9. b.

Lu. 1. b 1. Pe. 3. a.

C

Interp. chal.

arbore: et comederunt. Et dixerunt ei: vbi eſt ſara vxor tua. Et dixit. Ecce in tabernaculo eſt. Et ait. Reuertens reuertar ad te in tẽpore iſto quo vos eritis viui: et ecce filius erit ſare vxori tue: et ſara audiebat in oſtio tabernaculi: et oſtiũ erat a tergo eius. Abraã autẽ et ſara ſenuerãt et proceſſerant in etate: et deſierat eſſe ſare conſuetudo ſicut mulieribus. Et riſit ſara intra ſe dicens. Poſtquã conſenui erit mihi iuuentus: et dñs meus ſenex eſt. Et dixit dñs abrahe. Quare riſit ſara dicens. Nunquid occulte in veritate paritura ſum: et ego conſenui. Nunquid occultabitur a facie dñi verbũ. In tẽpore reuertar ad te ſicut nũc quo eritis viui: et ſare erit filius. Et negauit ſara dicens. Non riſi: quia timuit. Et ait. Nequaquã: ſed riſiſti. Et ſurrexerunt inde viri et reſpexerũt cõtra faciẽ ſodome: et abraham ibat cũ eis vt comitaretur eos. Dixitq; dñs. Nunquid celabo ego ab abraham quod ego facio. Abraham autẽ erit in gentem magnam et robuſtam. Et benedicentur propter eum oẽs populi terre: quia noui quod precipiet filiis ſuis: et viris domus ſue poſt ſe: vt cuſtodiant vias que recte ſunt corã dño: vt faciant iuſticiam et iudiciũ: vt adducat dominus ſuper abraham quod locutus eſt et adduceret ſuper eum.

Transla. Chal.

אִילָנָא וַאֲכַלוּ׃ וַאֲמַרוּ לֵיהּ אָן שָׂרָה אִתְּתָךְ וַאֲמַר הָא בְּמַשְׁכְּנָא׃ וַאֲמַר מֵיתַב אֵיתוּב לְוָתָךְ בְּעִדָּן דְּאַתּוּן קַיָּמִין וְהָא בַר לְשָׂרָה אִתְּתָךְ וְשָׂרָה שָׁמְעַת בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וְהוּא אֲחוֹרוֹהִי׃ וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה סִיבוּ עָלוּ בְיוֹמִין פְּסַק מִלְּמֶהֱוֵי לְשָׂרָה אֹרַח כִּנְשַׁיָּא׃ וְחַיְכַת שָׂרָה בִּמְעַהָא לְמֵימַר בָּתַר דְּסֵיבִית תְּהֵא לִי עוּלֵימוּ וְרִבּוֹנִי סָב׃ וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָהָם לְמָא דְנַן חַיְכַת שָׂרָה לְמֵימַר הַבְּקוּשְׁטָא אֵילֵיד וַאֲנָא סֵיבִית׃ הַיִתְכַּסֵּי מִן קֳדָם יְיָ פִּתְגָּמָא לִזְמַן אֵיתוּב לְוָתָךְ כְּעִדָּן דְּאַתּוּן קַיָּמִין וּלְשָׂרָה בַר׃ וּכְדִיבַת שָׂרָה לְמֵימַר לָא חַיְכִית אֲרֵי דְחֵילַת וַאֲמַר לָא אֱלָהֵין חַיֶּכְתְּ׃ וְקָמוּ מִתַּמָּן גֻּבְרַיָּא וְאִסְתְּכִיאוּ עַל אַפֵּי סְדוֹם וְאַבְרָהָם אָזִיל עִמְּהוֹן לְאַלְוָאוּתְהוֹן׃ וַייָ אֲמַר הַמְכַסֵּי אֲנָא מֵאַבְרָהָם דַּאֲנָא עָבֵיד׃ וְאַבְרָהָם מֶהֱוָא יְהֵי לְעַם סַגִּי וְתַקִּיף וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִילֵיהּ כָּל עַמְמֵי אַרְעָא׃ אֲרֵי גְלֵי קֳדָמַי בְּדִיל דִּיפַקֵּד יָת בְּנוֹהִי וְיָת אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ בַּתְרוֹהִי וְיִטְּרוּן אוֹרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָם יְיָ לְמֶעְבַּד צְדָקָא וְדִינָא בְּדִיל דְּיַיְתֵי יְיָ עַל אַבְרָהָם יָת דְּמַלֵּיל עֲלוֹהִי׃

εἶπε δὲ κύριος, κραυγὴ σοδόμων καὶ γομόρρας πεπλήθυνται πρός με, καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα. καταβὰς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρός με, συντελοῦνται· εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ. καὶ ἀποστρέψαντες οἱ ἄνδρες ἐκεῖθεν, ἦλθον εἰς σόδομα. ἀβραὰμ δὲ ἦν ἑστηκὼς ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐγγίσας ἀβραὰμ εἶπε· μὴ συναπολέσῃς δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς· καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. ἐὰν ὦσι πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολέσεις αὐτούς; οὐκ ἀνήσεις πάντα τὸν τόπον ἕνεκα τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐὰν ὦσιν ἐν αὐτῇ; μηδαμῶς σὺ ποιήσεις ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἀποκτεῖναι δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς· καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. μηδαμῶς. ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσιν. εἶπε δὲ κύριος· ἐὰν ὦσιν ἐν σοδόμοις πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀφήσω πάντα τὸν τόπον δι' αὐτούς. καὶ ἀποκριθεὶς ἀβραάμ, εἶπε. νῦν ἠρξάμην λαλῆσαι πρὸς κύριον· ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός. ἐὰν δὲ ἐλαττονωθῶσιν οἱ πεντήκοντα δίκαιοι εἰς τεσσαρακονταπέντε, ἀπολεῖς ἕνεκεν τῶν τεσσαρακονταπέντε πᾶσαν τὴν πόλιν; καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ τεσσαρακονταπέντε. καὶ προσέθηκεν ἔτι λαλῆσαι πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν. ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαράκοντα. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω

dixit autẽ dñs: clamor ſodomorũ et gomorre multiplicatus eſt apud me. et peccata eorũ magna valde. et deſcendens igitur videbo: ſi ſecundũ clamorẽ eorũ qui venit ad me: conſummantur: ſi autẽ non: vt ſciã. et reuerſi viri inde: venerunt in ſodomã. abraam autẽ erat ſtans corã dño. et appropinquans abraam dixit: ne ſimul perdas iuſtũ cũ impio. et erit iuſtus ſicut impius. ſi fuerint quinquaginta iuſti in ciuitate: perdes eos. non remittes omni loco ꝓpter quinquaginta iuſtos: ſi fuerint in ea? nequaquã facies verbũ hoc: occidere iuſtũ cũ impio. et erit iuſtus ſicut impius. nequaquã. qui iudicas oẽm terrã: nõ facies iudiciũ. dixit autẽ dñs: ſi fuerint in ſodomis quinquaginta iuſti in ciuitate: remittã oĩ ciuitati et oĩ loco ꝓpter eos. et reſpondens abraam: dixit. nunc cepi loqui ad dñm. ego autẽ ſum terra et puluis. ſi autẽ minuti fuerint quinquaginta iuſti in quadraginta quinq;: perdes ꝓpter quadraginta quinq; omnẽ ciuitatẽ? et dixit: non perdam: ſi inuenero illic quadraginta quinq;. et addidit vltra loqui ad eũ: et dixit. ſi autẽ inuẽti fuerint illic quadraginta. et dixit: non perdam

Jone. 3. b.

D

Dixit itaq; dñs. Clamor ſodomorũ et gomorrheorũ multiplicatus eſt: et peccatũ eorũ aggrauatũ eſt nimis. Deſcendã et videbo: vtrum clamorẽ qui venit ad me opere cõpleuerint: an nõ eſt ita: vt ſciam. Conuerteruntq; ſe inde: et abierunt ſodomam. Abraã vero adhuc ſtabat corã dño: et appropinquans ait. Nunquid perdes iuſtũ cum impio: ſi fuerint quinquaginta iuſti in ciuitate: peribunt ſimul: et non parces loco illi propter quinquaginta iuſtos: ſi fuerint in eo. Abſit a te vt rẽ hanc facias: et occidas iuſtum cum impio: fiatq; iuſtus ſicut impius. Nõ eſt hoc tuũ: qui iudicas omnem terrã. nequaquã facias iudiciũ hoc. Dixitq; dominus ad eum. Si inuenero ſodomis quinquaginta iuſtos in medio ciuitatis: dimittam omni loco propter eos. Reſpõdit abraam et ait. quia ſemel cepi: loquar ad dominum meum: cũ ſim puluis et cinis. Quid ſi minus quinquaginta iuſtis quinq; fuerint: delebis propter quadraginta quinq; vniuerſam vrbem. Et ait. Non delebo: ſi inuenero ibi quadraginta quinq;. Rurſumq; locutus eſt ad eum. Si autem quadraginta ibi inuenti fuerint: quid facies? Ait: non percutiã

וַיֹּאמֶר יהוה זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה וְחַטָּאתָם כִּי כָבְדָה מְאֹד׃ אֵרְדָה נָּא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה וְאִם לֹא אֵדָעָה׃ וַיִּפְנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ עֹמֵד לִפְנֵי יהוה׃ וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע׃ אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ הָעִיר הַאַף תִּסְפֶּה וְלֹא תִשָּׂא לַמָּקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ׃ חָלִלָה לְּךָ מֵעֲשֹׂת כַּדָּבָר הַזֶּה לְהָמִית צַדִּיק עִם רָשָׁע וְהָיָה כַצַּדִּיק כָּרָשָׁע חָלִלָה לָּךְ הֲשֹׁפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט׃ וַיֹּאמֶר יהוה אִם אֶמְצָא בִסְדֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ הָעִיר וְנָשָׂאתִי לְכָל הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם׃ וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הִנֵּה נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל אֲדֹנָי וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר׃ אוּלַי יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם חֲמִשָּׁה הֲתַשְׁחִית בַּחֲמִשָּׁה אֶת כָּל הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית אִם אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ וַיֹּסֶף עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמַר אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה

Transla. Chal.

וַאֲמַר יְיָ קְבֵילַת סְדוֹם וַעֲמוֹרָה אֲרֵי סְגִיאַת וְחוֹבַתְהוֹן אֲרֵי תְקֵיפַת לַחֲדָא׃ אֶתְגְּלֵי כְעַן וְאֶחְזֵי הַכִּקְבֵילַתְהוֹן דַּעֲלַת לִקְדָמַי עֲבַדוּ אַעְבֵּיד עִמְּהוֹן גְּמִירָא אִם לָא תָיְבִין וְאִם תָּיְבִין לָא אֶתְפְּרַע׃ וְאִתְפְּנִיאוּ מִתַּמָּן גֻּבְרַיָּא וַאֲזַלוּ לִסְדוֹם וְאַבְרָהָם עַד כְּעַן מְשַׁמֵּישׁ בִּצְלוֹ קֳדָם יְיָ׃ וּקְרֵיב אַבְרָהָם וַאֲמַר הֲבִרְגַז תְּשֵׁיצֵי זַכָּאָה עִם חַיָּבָא׃ מָאִם אִית חַמְשִׁין זַכָּאִין בְּגוֹ קַרְתָּא הֲבִרְגַז תְּשֵׁיצֵי וְלָא תִשְׁבּוֹק לְאַתְרָא בְּדִיל חַמְשִׁין זַכָּאִין דִּי בְגַוַּהּ׃ קוּשְׁטָא אִינוּן דִּינָךְ מִלְּמֶעְבַּד כְּפִתְגָּמָא הָדֵין לְשֵׁיצָאָה זַכָּאָה עִם חַיָּבָא וִיהֵי זַכָּאָה כְּחַיָּבָא קוּשְׁטָא אִינוּן דִּינָךְ הֲדָיֵין כָּל אַרְעָא לָא יַעְבֵּיד דִּינָא׃ וַאֲמַר יְיָ אִם אַשְׁכַּח בִּסְדוֹם חַמְשִׁין זַכָּאִין בְּגוֹ קַרְתָּא וְאֶשְׁבּוֹק לְכָל אַתְרָא בְּדִילְהוֹן׃ וַאֲתֵיב אַבְרָהָם וַאֲמַר הָא כְעַן אַסְגֵּיתִי לְמַלָּלָא קֳדָם יְיָ וַאֲנָא עַפַר וּקְטַם׃ מָאִם יַחְסְרוּן מִן חַמְשִׁין זַכָּאִין חַמְשָׁא הַתְחַבֵּל בְּחַמְשָׁא יָת כָּל קַרְתָּא וַאֲמַר לָא אֲחַבֵּל אִם אַשְׁכַּח תַּמָּן אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא׃ וְאוֹסִיף עוֹד לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ וַאֲמַר מָאִם יִשְׁתַּכְּחוּן תַּמָּן אַרְבְּעִין וַאֲמַר לָא אַעְבֵּיד גְּמִירָא

Interp. chal.

Dixitq; dñs. Clamor ſodome et gomorre quia multus eſt et peccatũ eorũ quia forte eſt nimis, apparebo nunc et videbo: vtrum ſicut clamor eorũ qui venit coram me fecerint: conſummabo eos: ſi non egerint penitentiã. Si autẽ egerint penitentiã: nõ vlciſcar. Et receſſerunt inde viri: et abierunt ſodomã: et abraham adhuc ſtabat in oratione corã dño. Et acceſſit abrahã: et dixit. Nunquid in furore conſumes iuſtũ cum impio. Si forte ſunt quinquaginta iuſti in medio ciuitatis: nũ in furore conſumes: et nõ dimittes loco propter quinquaginta iuſtos qui ſunt in medio eius. Uera ſunt iudicia tua: ne facias ſicut res hec: vt conſumas iuſtũ cum impio: vt ſit iuſtus ſicut impius: vera ſunt iudicia tua. Nunquid iudex vniuerſe terre non vtiq; faciet iudiciũ? Dixitq; dñs. Si inuenero in ſodoma quinquaginta iuſtos in medio ciuitatis: dimittã omni loco propter eos. Et reſpondit abrahã et dixit: multum locutus ſum coram dño: cũ ſim ego puluis et cinis. Forte deficient de quinquaginta iuſtis quinq;: nunquid diſperdes propter quinq; omnẽ ciuitatem. Et dixit. Non diſperdam ſi inuenero ibi quadraginta et quinq;. Addiditq; rurſus loqui cũ eo et dixit. Forte inueniuntur ibi quadraginta. Et dixit. Non faciam conſummationem

Tex. Heb.

בַּעֲבוּר הָאַרְבָּעִים׃ וַיֹּאמֶר אַל
נָא יִחַר לַאדֹנָי וַאֲדַבֵּרָה אוּלַי
יִמָּצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא
אֶעֱשֶׂה אִם אֶמְצָא שָׁם שְׁלֹשִׁים׃
וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל
אֲדֹנָי אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים
וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר
הָעֶשְׂרִים׃ וַיֹּאמֶר אַל נָא יִחַר
לַאדֹנָי וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפַּעַם אוּלַי
יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה וַיֹּאמֶר לֹא
אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה׃ וַיֵּלֶךְ
יהוה כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל
אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לִמְקֹמוֹ׃

Ca. xix.

וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים
סְדֹמָה בָּעֶרֶב וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר
סְדֹם וַיַּרְא לוֹט וַיָּקָם לִקְרָאתָם
וַיִּשְׁתַּחוּ אַפַּיִם אָרְצָה׃ וַיֹּאמֶר
הִנֶּה נָא אֲדֹנַי סוּרוּ נָא אֶל בֵּית
עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם
וְהִשְׁכַּמְתֶּם וַהֲלַכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם
וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי בָרְחוֹב נָלִין׃
וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וַיָּסֻרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ
אֶל בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה
וּמַצּוֹת אָפָה וַיֹּאכֵלוּ׃ טֶרֶם יִשְׁכָּבוּ
וְאַנְשֵׁי הָעִיר אַנְשֵׁי סְדֹם נָסַבּוּ
עַל הַבַּיִת מִנַּעַר וְעַד זָקֵן כָּל הָעָם
מִקָּצֶה׃ וַיִּקְרְאוּ אֶל לוֹט וַיֹּאמְרוּ

Trāſla. B. Hiero.

propter quadraginta. Ne queſo inquit indigneris dñe ſi loqr. Quid ſi ibi inuenti fuerint triginta. Rñdit. Non faciam: ſi inuenero ibi triginta. Quia ſemel ait cepi: loquar ad dñm meū. quid ſi ibi inuēti fuerint viginti. Ait. Non interficiam propter viginti. Obſecro iquit ne iraſcaris domine ſi loquar adhuc ſemel. quid ſi inuenti fuerint ibi decem. Dixit. Non delebo propter decē. Abiit dominus poſtq̄ ceſſauit loqui ad abraā: & ille reuerſus eſt in locū ſuum. Ca. 19.

Ueneruntq; duo angeli ſodomā veſpe ſedente loth in forib' ciuitatis. Qui cum vidiſſet eos: ſurrexit & iuit obuiā eis: adorauitq; pronus in terram: & dixit. Obſecro domini declinate in domum pueri veſtri: & manete ibi. Lauate pedes vr̄os: & mane proficiſcemini in viam veſtram. qui dixerūt. Minime: ſed in platea manebimus. Cōpulit illos oppido vt diuerterēt ad eū. Ingreſſiſq; domum eius fecit conuiuium. coxit azyma: & comederūt. Prius aūt q̄ irēt cubitum: viri ciuitatis vallauerunt domū illius a puero vſq; ad ſenē omnis ppl's ſimul. Vocaueruntq; loth: & dixerunt

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ἕνεκεν τῶν τεσσαράκοντα. καὶ εἶπε, μή τι ἐὰν λαλήσω κύριε; ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τριάκοντα. καὶ εἶπεν, ἐπειδὴ ἔχω λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον, ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ εἴκοσι. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ εἴκοσι. καὶ εἶπε, μή τι κύριε ἐὰν λαλήσω ἔτι ἅπαξ. ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα. ἀπῆλθε δὲ ὁ κύριος, ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τῷ ἀβραάμ. καὶ ἀβραὰμ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

propter quadraginta. et ait: nunqd ſi locut' fuero dñe? ſi aūt inuēti fuerit illic triginta. et dixit: non perdā ꝑpter triginta. et dixit: poſtq̄ habeo loqui ad dñm: ſi aūt iuenti fuerit illic viginti. et dixit: non perdam: ſi iuenero illic viginti. ⁊ dixit: nūqd domine ſi locut' fuero adhuc ſemel. ſi āt iuēti fuerit illic decem. ⁊ dixit: non perdā propter decem. abijt aūt dñs: vt ceſſauit loquēs abraam. et abraam reuerſus ē in locum ſuum.

Ca. 19.

ἦλθον δὲ οἱ δύο ἄγγελοι εἰς σόδομα ἑσπέρας. λὼτ δὲ ἐκάθητο παρὰ τὴν πύλην σοδόμων. ἰδὼν δὲ λώτ, ἀνέστη εἰς συνάντησιν αὐτοῖς. καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ κύριοι ἐκκλίνατε εἰς τὸν οἶκον τοῦ παιδὸς ὑμῶν, καὶ καταλύσατε, καὶ νίψασθε τοὺς πόδας ὑμῶν, καὶ ὀρθρίσαντες, ἀπελεύσεσθε τὴν ὁδὸν ὑμῶν. εἶπον δὲ οὐχί, ἀλλ' ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσομεν. καὶ κατεβιάσατο αὐτούς, καὶ ἐξέκλιναν πρὸς αὐτόν. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον, καὶ ἀζύμους ἔπεψεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον. πρὸ τοῦ κοιμηθῆναι δέ, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως, οἱ σοδομῖται, ἐκύκλωσαν τὴν οἰκίαν ἀπὸ νεανίσκου ἕως πρεσβύτου, πᾶς ὁ λαὸς ἅμα. καὶ προσεκάλουν τὸν λώτ. καὶ εἶπον

A Uenerūt āt duo angeli in ſodomā veſpere. lot aūt ſedebat apud portā ſodomorū. videns āt lot: ſurrexit in occurſum illis. et adorauit facie in terrā. et dixit: ecce dñi declinate in domū pueri veſtri: et manete: et lauate pedes veſtros: et manicantes: pficiſcemini viam veſtrā. dixerūt aūt non: ſed in platea manebim'. et coegit eos: et declinauerūt ad eum. et ingreſſi ſūt in domū eius. et fecit illis conuiuiū: ⁊ azymos coxit eis: ⁊ comederūt. anteq̄ dormierāt āt: viri ciuitatis B ſodomite: circuierunt domū a puero vſq; ad ſenē: oīs popul' ſimul. ⁊ vocauerunt lot. et dixerunt

Ex. 14 d.

Primitiua chal. — Interp. chal.

propter quadraginta. Et dixit. Ne obſecro iraſcatur furor dñi ⁊ loquar. Forte inueniētur ibi triginta. Et dixit. Non faciā cōſummationē ſi inuenero ibi trigīta. Et dixit Ecce nunc multū locutus ſum corā dño: forte inueniētur ibi viginti. Et dixit nō diſperdā ꝑpter viginti. Et ait. Ne obſecro iraſcatur furor dñi ⁊ loquar tantūmodo hac vice: forte inuenientur ibi decem. Et dixit. Non diſperdā propter decē. Et eleuata eſt gloria dñi cum ceſſaſſet loqui cum abrahā: ⁊ abraham reuerſus eſt in locum ſuum. Ca. 19.

Et venerūt duo angeli ſodomā veſpere: ⁊ lot ſedebat in porta ſodome. Et vidit lot ⁊ ſurrexit in occurſum eoꝝ: ⁊ adorauit pronus ſup terram. Et ait. Obſecro nunc domini mei declinate nunc in domum ſerui veſtri: ⁊ manete ⁊ lauate pedes veſtros: et mane ſurgētes ibitis in viam veſtram. Et dixerūt. Nequaquā: ſed in platea manebimus: ⁊ cōpulit eos valde: ⁊ declinauerūt ad eum ⁊ ingreſſi ſunt in domū eius: ⁊ fecit eis cōuiuium: ⁊ azyma coxit eis ⁊ comederunt. priuſq̄ autē irent cubitum: viri ciuitatis viri ſodome vallauerūt domū a puero vſq; ad ſenē omnis populus ſimul. Et vocauerunt lot: ⁊ dixerunt

Tranſla. Chal.

בְּדִיל אַרְבְּעִין׃ וַאֲמַר לָא כְעַן יִתְקוֹף רוּגְזָא דַּייָ וַאֲמַלֵּיל מָאִים יִשְׁתַּכְחוּן תַּמָּן
תְּלָתִין וַאֲמַר לָא אַעְבֵּיד גְּמִירָא אִם אַשְׁכַּח תַּמָּן תְּלָתִין׃ וַאֲמַר הָא כְעַן אַסְגֵּיתִי לְמַלָּלָא
קֳדָם יְיָ מָאִים יִשְׁתַּכְחוּן תַּמָּן עֶשְׂרִין וַאֲמַר לָא אֲחַבֵּיל בְּדִיל עֶשְׂרִין׃ וַאֲמַר לָא כְעַן
יִתְקוֹף רוּגְזָא דַּייָ וַאֲמַלֵּיל בְּרַם זִמְנָא הָדָא מָאִים יִשְׁתַּכְחוּן תַּמָּן עַשְׂרָה וַאֲמַר
לָא אֲחַבֵּיל בְּדִיל עַשְׂרָה׃ וְאִסְתַּלַּק יְקָרָא דַּייָ כַּד שֵׁצֵי לְמַלָּלָא עִם אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם
תָּב לְאַתְרֵיהּ׃ Ca. xix. וַאֲתוֹ תְּרֵין מַלְאָכַיָּא לִסְדוֹם בְּרַמְשָׁא וְלוֹט יָתֵיב
בִּתְרַע דִּסְדוֹם וַחֲזָא לוֹט וְקָם לְקַדָּמוּתְהוֹן וּסְגִיד עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא׃ וַאֲמַר בְּבָעוּ
כְעַן רִבּוֹנַי זוּרוּ כְעַן לְבֵית עַבְדְּכוֹן וּבִיתוּ וְאַסְחוּ רַגְלֵיכוֹן וְתַקְדְּמוּן וּתְהָכוּן לְאוֹרְחֲכוֹן
וַאֲמָרוּ לָא אֱלָהֵין בִּרְחוֹבָא נְבִית׃ וְאַתְקֵיף בְּהוֹן לַחֲדָא וְזָרוּ לְוָתֵיהּ וְעָלוּ לְבֵיתֵיהּ
וַעֲבַד לְהוֹן מִשְׁתְּיָא וּפַטִּיר אֲפָא לְהוֹן וַאֲכָלוּ׃ עַד לָא שְׁכִיבוּ וְאֱנָשֵׁי קַרְתָּא אֱנָשִׁין
דִּסְדוֹם אַקִּיפוּ עַל בֵּיתָא מֵעוּלֵימָא וְעַד סָבָא כָּל עַמָּא מִסּוֹפֵיהּ׃ וּקְרוֹ לְלוֹט וַאֲמָרוּ

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

πρὸς αὐτόν, ποῦ εἰσὶν οἱ ἄνδρες οἱ εἰσελθόντες πρός σε τὴν νύκτα. ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, ἵνα συγγενώμεθα αὐτοῖς. ἐξῆλθε δὲ λὼτ πρὸς τὸ πρόθυρον, τὴν δὲ θύραν προσέωξεν ὀπίσω αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτοῖς, μηδαμῶς ἄνδρες ἀδελφοὶ μὴ πονηρεύσησθε. εἰσὶ δέ μοι δύο θυγατέρες, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα, ἐξάξω αὐτὰς πρὸς ὑμᾶς, καὶ χρᾶσθε αὐταῖς, καθὸ ἂν ἀρέσκοι ὑμῖν, μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους μὴ ποιήσητε ἄδικον, οὗ ἕνεκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν δοκῶν μου. εἶπαν δὲ αὐτῷ, ἀπόστα ἐκεῖ. εἰσῆλθες παροικεῖν, μὴ καὶ κρίσιν κρίνειν; νῦν οὖν σε κακώσομεν μᾶλλον ἢ ἐκείνους. καὶ παρεβιάζοντο τὸν ἄνδρα τὸν λὼτ σφόδρα. καὶ ἤγγισαν συντρίψαι τὴν θύραν. ἐκτείναντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰς χεῖρας, εἰσεσπάσαντο τὸν λὼτ εἰς τὸν οἶκον πρὸς ἑαυτούς, καὶ τὴν θύραν τοῦ οἴκου ἀπέκλεισαν. τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας, ἐπάταξαν ἐν ἀορασίᾳ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ παρελύθησαν ζητοῦντες τὴν θύραν. εἶπον δὲ οἱ ἄνδρες πρὸς τὸν λώτ, εἰσί σοι ὧδε γαμβροὶ ἢ υἱοὶ ἢ θυγατέρες; ἢ εἴ τις σοι ἄλλος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει; ἐξάγαγε ἐκ τοῦ τόπου τούτου. ὅτι ἀπόλλυμεν ἡμεῖς τὸν τόπον τοῦτον. ὅτι ὑψώθη ἡ κραυγὴ αὐτῶν ἐναντίον κυρίου. καὶ ἀπέστειλεν ἡμᾶς κύριος ἐκτρῖψαι αὐτήν. ἐξῆλθε δὲ λώτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐτοῦ, τοὺς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἀνάστητε καὶ ἐξέλθετε ἐκ τοῦ τόπου τούτου

ad eum: vbi ſunt viri qui ingreſſi ſūt ad te nocte. educ illos ad nos: vt coeamus cū eis. egreſſus ē āt lot ad veſtibulum: at hoſtiū adaperuit poſt ſe. ait āt eis: nequaq̄ viri fratres ne malū feceritis. B ſunt āt mihi due filie: que nō cognouerūt virū: educā eas ad vos: et vtimini eis: ſicut placuerit vobis: ſolū in viros iſtos ne faciatis iniuſtū: cui' cauſa ingreſſi ſūt ſub tegmine trabium meaꝝ. dixerūt āt illi: recede illuc. ingreſſus es habitare: nunqd ⁊ iudiciū iudicare? nūc ergo te affligemus magis q̄ illos. et coegerunt virū lot vehemēter. ⁊ appropiquauerūt cōſtringere oſtiū. extendentes āt viri manus: attraxerunt lot in domū ad C ſe: et oſtiū domꝰ clauſerunt. at viros exiſtētes ad ianuā percuſſerunt in cecitate a minimo vſq; ad magnū. ⁊ preterierūt querentes oſtiū. dixerūtāt viri ad lot: ſunt tibi hic generi aut filij aut filie? aut ſi qs tibi alius eſt in ciuitate? educ de loco iſto. q: perdim' nos locū iſtum. q: exaltat' ē clamor eoꝝ corā dño. ⁊ miſit nos dñs delere eam. egreſſus ē āt lot: et locutus ē ad generos ſuos: qui acceperūt filias ſuas. et dixit: ſurgite ⁊ egredimini de loco iſto.

Judith 10. f.

1. Re. 1. b.

4. Re. 6. d.

Tranſla. B. Hiero.

ei. Vbi ſunt viri: qui introierunt ad te nocte. Educ illos huc: vt cognoſcamus eos. Egreſſus ad eos loth poſt tergum accludens oſtium ait. Nolite q̄ſo fratres mei: nolite malū hoc facere. Habeo duas filias q̄ necdū cognouerunt virum. Educā eas ad vos: & abutimini eis: ſicut vobis placuerit: dum mō viris iſtis nihil mali faciatis: quia ingreſſi ſunt ſub vmbra culmis mei. At illi dixerūt. Recede illuc. & rurſus. Ingreſſus es inquiunt vt aduena: nūquid vt iudices. Te ergo ipſum magis q̄ hos affligemus. Vimq; faciebāt loth vehemētiſſime. Iāq; ꝑpe erat vt effringerēt fores: & ecce miſerūt manū viri & introduxerunt ad ſe loth: clauſerūtq; oſtiū & eos qui foris erant pcuſſerūt cecitate a minimo vſq; ad maximū: ita vt oſtiū iuenire nō poſſent. Dixerūt autem ad loth. Habes hic quempiam tuorum generū aut filios aut filias? Omnes qui tui ſūt educ de vrbe hac. Delebimus enim locum iſtum: eo q̄ increuerit clamor eorū corā dño: q mi ſit nos vt pdamus illos. Egreſſus itaq; loth: locutus ē ad gn̄ros ſuos: qui accepturi erāt filias eius: & dixit. ſurgite & egredimini d̄ loco iſto

Tex. Heb.

לוֹ אַיֵּה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ
אֵלֶיךָ הַלָּיְלָה הוֹצִיאֵם אֵלֵינוּ
וְנֵדְעָה אֹתָם׃ וַיֵּצֵא אֲלֵהֶם לוֹט
הַפֶּתְחָה וְהַדֶּלֶת סָגַר אַחֲרָיו׃
וַיֹּאמַר אַל נָא אַחַי תָּרֵעוּ׃ הִנֵּה נָא
לִי שְׁתֵּי בָנוֹת אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ
אִישׁ אוֹצִיאָה נָּא אֶתְהֶן אֲלֵיכֶם
וַעֲשׂוּ לָהֶן כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם רַק
לָאֲנָשִׁים הָאֵל אַל תַּעֲשׂוּ דָבָר
כִּי עַל כֵּן בָּאוּ בְּצֵל קֹרָתִי׃ וַיֹּאמְרוּ
גֶּשׁ הָלְאָה וַיֹּאמְרוּ הָאֶחָד בָּא
לָגוּר וַיִּשְׁפֹּט שָׁפוֹט עַתָּה נָרַע לְךָ
מֵהֶם וַיִּפְצְרוּ בָאִישׁ בְּלוֹט מְאֹד
וַיִּגְּשׁוּ לִשְׁבֹּר הַדָּלֶת׃ וַיִּשְׁלְחוּ
הָאֲנָשִׁים אֶת יָדָם וַיָּבִיאוּ אֶת לוֹט
אֲלֵיהֶם הַבָּיְתָה וְאֶת הַדֶּלֶת סָגָרוּ׃
וְאֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פֶּתַח הַבַּיִת
הִכּוּ בַּסַּנְוֵרִים מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל
וַיִּלְאוּ לִמְצֹא הַפָּתַח׃ וַיֹּאמְרוּ
הָאֲנָשִׁים אֶל לוֹט עֹד מִי לְךָ פֹה
חָתָן וּבָנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְכֹל אֲשֶׁר לְךָ
בָּעִיר הוֹצֵא מִן הַמָּקוֹם׃ כִּי
מַשְׁחִתִים אֲנַחְנוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה
כִּי גָדְלָה צַעֲקָתָם אֶת פְּנֵי יהוה
וַיְשַׁלְּחֵנוּ יהוה לְשַׁחֲתָהּ׃ וַיֵּצֵא
לוֹט וַיְדַבֵּר אֶל חֲתָנָיו לֹקְחֵי בְנֹתָיו
וַיֹּאמֶר קוּמוּ צְּאוּ מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה

Tranſla. Chal.

לֵיהּ אָן גּוּבְרַיָּא דַּאֲתוֹ לְוָתָךְ לֵילְיָא אַפֵּיקִנּוּן לְוָתַנָא וְנִידַּע יָתְהוֹן׃ וּנְפַק לְוָתְהוֹן לוֹט
לִתְרַעָא וְדַשָּׁא אֲחַד בַּתְרוֹהִי׃ וַאֲמַר בְּבָעוּ כְעַן אַחַי לָא תַבְאֲשׁוּן׃ הָא כְעַן לִי תַּרְתֵּין בְּנָת
דְּלָא יַדְעוּנִין גְּבַר אַפֵּיק כְּעַן יָתְהֶין לְוָתְכוֹן וְעִיבְדוּ לְהֶין כִּדְתַקִּין בְּעֵינֵיכוֹן לְחוֹד לְגוּבְרַיָּא
הָאִלֵּין לָא תַעְבְּדוּן מִדַּעַם אֲרֵי עַל כֵּן עָלוּ בִּטְלַל שְׁרוּתִי׃ וַאֲמָרוּ קְרִיב לְהָלָא וַאֲמָרוּ
חַד אֲתָא לְאִתּוֹתָבָא וְהָא דָאֵין דִּינָא כְעַן נַבְאֵישׁ לָךְ מִדִּילְהוֹן וְאַתְקִיפוּ בְּגַבְרָא בְּלוֹט
לַחֲדָא וּקְרִיבוּ לְמִתְבַּר דַּשָּׁא׃ וְאוֹשִׁיטוּ גוּבְרַיָּא יָת יְדֵיהוֹן וְאַעִילוּ יָת לוֹט לְוָתְהוֹן
לְבֵיתָא וְיָת דַּשָּׁא אֲחִידוּ׃ וְיָת גּוּבְרַיָּא דִּבְתְרַע בֵּיתָא מְחוֹ בְּשַׁבְרִירַיָּא מִזְּעֵירָא וְעַד
רַבָּא וְלָאוּ לְאַשְׁכָּחָא תַרְעָא׃ וַאֲמָרוּ גוּבְרַיָּא לְלוֹט עוֹד מַאן לָךְ הָכָא חֲתַן וּבְנָךְ
וּבְנָתָךְ וְכֹל דְּלָךְ בְּקַרְתָּא אַפֵּיק מִן אַתְרָא׃ אֲרֵי מְחַבְּלִין אֲנַחְנָא יָת אַתְרָא הָדֵין אֲרֵי
סְגִיאַת קְבִילַתְהוֹן קֳדָם יְיָ וְשַׁלְּחַנָא יְיָ לְחַבָּלוּתַהּ׃ וּנְפַק לוֹט וּמַלֵּיל עִם חַתְנוֹהִי נָסְבֵי
בְּנָתֵיהּ וַאֲמַר קוּמוּ פּוּקוּ מִן אַתְרָא הָדֵין

Interp. chal.

ei. Ubi ſunt viri qui venerūt ad te nocte: educ eos ad nos: ⁊ cognoſcemus eos. Et egreſſus eſt ad eos lot ad portam: ⁊ hoſtiū clauſit poſt ſe. Et ait. Obſecro nunc fratres mei nolite male facere. Ecce nūc habeo duas filias que nō cognouerūt virū: educā nūc eas ad vos et facite illis ſicut placuerit in oculis veſtris: tantūmodo viris iſtis ne faciatis quicquā: q: propterea ingreſſi ſunt ſub vmbra tegminis mei. Et dixerūt. Recede illuc: et dixerūt: vn' venit ad peregrinandū ⁊ ecce iudicat iudiciū: nunc malefaciemus tibi magis q̄ eis et cōpulerunt virū lot valde: ⁊ acceſſerunt ad cōfringendam ianuā. Et extenderūt viri manus ſuas ⁊ introduxerunt lot ad ſe in domū: ⁊ ianuam clauſerūt. Et viros qui erant in porta domus pcuſſerunt cecitate a minimo vſq; ad maximū. Defatigatiq; ſunt vt inuenirēt portā. Dixerūtq; viri ad lot. quoſcūq; habes hic generos tuos ⁊ filios tuos ⁊ filias tuas ⁊ oīa que habes in ciuitate educ de loco iſto: qm̄ diſperdemus nos locum iſtuꝫ: q: magnus eſt clamor eoꝝ corā dño. Et miſit nos dñs vt diſperderemus eum. Et egreſſus eſt lot: ⁊ locutus eſt cū generis ſuis q̄ accepturi erant filias ſuas. Et ait. Surgite egredimini de loco iſto:

כי משחית יהוה את העיר ויהי
כמצחק בעיני חתניו וכמו
השחר עלה ויאיצו המלאכים
בלוט לאמר קום קח את אשתך
ואת שתי בנתיך הנמצאת פן
תספה בעון העיר ויתמהמה
ויחזיקו האנשים בידו וביד
אשתו וביד שתי בנתיו בחמלת
יהוה עליו ויצאהו וינחהו מחוץ
לעיר ויהי כהוציאם אתם
החוצה ויאמר המלט על נפשך
אל תביט אחריך ואל תעמד
בכל הככר ההרה המלט פן תספה
ויאמר לוט אלהם אל נא אדני
הנה נא מצא עבדך חן בעיניך
ותגדל חסדך אשר עשית עמדי
להחיות את נפשי ואנכי לא
אוכל להמלט ההרה פן תדבקני
הרעה ומתי הנה נא העיר הזאת
קרבה לנוס שמה והוא מצער
אמלטה נא שמה הלא מצער
הוא ותחי נפשי ויאמר אליו הנה
נשאתי פניך גם לדבר הזה
לבלתי הפכי את העיר אשר
דברת מהר המלט שמה כי לא
אוכל לעשות דבר עד באך שמה
על כן קרא שם העיר צוער

היה · צחק · און · לקח איש · שנה מצא · ספה ספה · חזק · איש · היה יצא · מלט · נבט עמד · חנן · גדל עשה · חיה · דבק · ראה מות · צער · מלט · חיה · נשא · מלט · יכל עשה בוא

quia delebit dñs ciuitatem hanc. Et Viſus eſt eis quaſi ludens loqui. Cumqꝫ eſſet mane: cogebant eum angeli dicentes. Surge tolle vxorem tuam & duas filias quas habes: ne & tu pariter pereas in ſcelere ciuitatis. Diſſimulante illo apprehēderūt manū eius & manum vxoris ac duarū filiarum eius: eo ꝙ parceret dñs illi: eduxerūtqꝫ eū & poſuerunt extra ciuitatem: ibiqꝫ locuti ſunt ad eū dicentes. Salua animā tuam. Noli reſpicerē poſt tergum: nec ſtes in oī circa regione: ſed in mōte ſaluū te fac: ne & tu ſimul ꝑeas. Dixitqꝫ loth ad eos. Queſo dñe mi: quia inuenit ſeruus tuus grām corā te: & magnificaſti miſericordiā tuā quā feciſti mecū vt ſaluares animam meā: nec poſſum in mōte ſaluari: ne forte apprehēdat me malū & moriar. Eſt ciuitas hec iuxta ad quā poſſum fugere parua: & ſaluabor in ea. Nūquid non modica ē: & viuet anima mea. Dixitqꝫ ad eū. Ecce etiam in hoc ſuſcepi ꝓces tuas: vt non ſubuertam vrbem pro qua locutus es. Feſtina & ſaluare ibi: quia non potero facere quicqꝫ: donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatū eſt nomen vrbis illius ſegor.

qꝫ delebit dñs ciuitatē. viſus ē āt deridere
ὅτι ἐκτρίψει κύριος τὴν πόλιν. ἔδοξε δὲ γελοιάζειν
corā generis ſuis. vt āt diluculū factū ē:
ἐνώπιον τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ. ὡς δὲ ὄρθρος ἐγίνετο,
vrgebant angeli lot: dicentes: ſurgēs
ἐσπούδαζον οἱ ἄγγελοι τὸν λώτ, λέγοντες, ἀναστὰς D
accipe vxorē tuā ⁊ filias
παράλαβε τὴν γυναῖκά σου καὶ τὰς θυγατέρας Sapi.
q̄s habes: ⁊ egredere: vt non pereas cū 10.
ἃς ἔχεις, καὶ ἔξελθε, ἵνα μὴ συναπόλῃ ταῖς
iniquitatib⁹ ciuitatis. et turbati ſunt. et
ἀνομίαις τῆς πόλεως. καὶ ἐταράχθησαν. καὶ
tenuerunt angeli manū eius: ⁊
ἐκράτησαν οἱ ἄγγελοι τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς
manū vxoris eius: et manus duaꝝ
χειρὸς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τῶν χειρῶν τῶν δύο
filiaꝝ eius: eo ꝙ parceret dñs il-
θυγατέρων αὐτοῦ, ἐν τῷ φείσασθαι κύριον αὐ-
li. ⁊ factū ē quādo eduxerūt eos foras: et
τοῦ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω, καὶ
dixerūt ſaluās ſalua tuā ipſi⁹ animā. ne reſpe
εἶπον σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν. μὴ πε-
xeris in retrorſum neqꝫ ſteteris in oī cir-
ριβλέψῃς εἰς τὰ ὀπίσω, μὴ δὲ στῇς ἐν πάσῃ τῇ πε-
cūregiōe. in mōtē ſaluare: ne forte ſimul cōphēda-
ριχώρῳ. εἰς τὸ ὄρος σῶζου, μήποτε συμπαραληφ-
ris. dixit āt lot ad eos. queſo dñe:
θῇς. εἶπε δὲ λὼτ πρὸς αὐτούς. δέομαι κύριε,
quia inueni puer tu⁹ gratiā coram te:
ἐπειδὴ εὗρον ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου, Sapi.
et magnificaſti iuſticiā tuā: qđ facis 10.
καὶ ἐμεγάλυνας τὴν δικαιοσύνην σου, ὃ ποιεῖς
ſup me vt viuat anima mea. ego āt nō
ἐπ᾽ ἐμὲ τοῦ ζῆσαι τὴν ψυχήν μου. ἐγὼ δὲ οὐ
potero ſaluari in mōte: ne apprehēdāt
δυνήσομαι σωθῆναι εἰς τὸ ὄρος, μὴ καταλάβῃ
me mala et moriar. ecce ciuitas hec iux E
με τὰ κακὰ καὶ ἀποθάνω. ἰδοὺ πόλις αὕτη ἐγ-
ta: vt fugiā ego illuc: q̄ eſt parua ⁊ ſal-
γύς, τοῦ καταφυγεῖν με ἐκεῖ, ἥ ἐστι μικρὰ καὶ σω-
uabor. non parua eſt: et ſaluabitur anima mea:
θήσομαι. οὐ μικρά ἐστι, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου,
ꝓpter te: et dixit ei ecce admirat⁹ ſū tuā
ἕνεκεν σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰδοὺ ἐθαύμασά σου
faciē. ⁊ in verbo hoc ne e-
τὸ πρόσωπον. καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ τοῦ μὴ κα-
uertam ciuitatē: de qua locutus es. feſti
ταστρέψαι τὴν πόλιν, περὶ ἧς ἐλάλησας. σπεῦ-
na ergo ſaluari illic non eni potero face
σον οὖν τοῦ σωθῆναι ἐκεῖ. οὐ γὰρ δυνήσομαι ποιῆ-
re rem: donec venias tu illuc. ꝓpt hoc
σαι πρᾶγμα, ἕως τοῦ ἐλθεῖν σε ἐκεῖ. διὰ τοῦτο
vocauit nomē ciuitatis illius ſegor.
ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἐκείνης σηγώρ.

Tranſla. Chal.

ארי מחבל ייי ית קרתא והוה כמחאיך בעיני חתנוהי וכמיסק צפרא הוה ודחיקו
מלאכיא בלוט למימר קום דבר ית אתתך וית תרתין בנתך דאשתכחן מהימנן עמך
דילמא תלקי בחובי קרתא ואתעכב ואתקיפו גובריא בידיה ובידא דאתתיה
ובידא דתרתין בנתיה כד חס ייי עלוהי ואפקוהי ואשריוהי מברא לקרתא והוה כד
אפיקו יתהון לברא ואמר חוס על נפשך לא תסתכי לאחורך ולא תקום בכל
מישרא לטורא אשתזיב דילמא תלקי ואמר לוט להון בבעו כען רבוני הא כען
אשכח עבדך רחמין בעינך ואסגיתא טיבותך דעבדתא עמי לקימא ית נפשי ואנא
לית אנא יכיל לאשתזבא לטורא דילמא תערענני בישתא ואמות הא כען קרתא
הדא קריבא למערק לתמן והיא זעירא אשתזיב כען לתמן הלא זעירא היא
ותתקיים נפשי ואמר ליה הא נסיבית אפך אף לפתגמא הדין בדיל דלא למהפך
ית קרתא דמלילתא עלה אוחי אשתזיב לתמן ארי לא איכול למעבד מדעם עד
מיתך לתמן על כן קרא שמא דקרתא צוער

Primitiua chal.

חדי נסק אמר · בנה אמן לקח · עכב תקף אנת · תרי בנה חוס · שרא קום · שרא אשב לקא · בעה בנה שכח · סגא טוב קום · ערע מות · שזב קום הפך · בעה אתא יכל · עבד אתא

Interp̄. chal.

quia diſperdet dñs ciuitatem. Et fuit quaſi ridiculus in oculis generorū ſuorū. Et cū aſcendiſſet aurora: ⁊ eſſet mane coegerunt angeli lot dicētes. Surge ⁊ tolle vxorem tuā ⁊ duas filias tuas que inuente ſunt fideles tecum: ne forte percutiaris in peccatis ciuitatis. Et cum moram feciſſet: apprehenderunt viri manus eius ⁊ manum vxoris ei⁹ ⁊ manū duarum filiarum eius: eo ꝙ miſereretur dñs illius: et eduxerunt eum ⁊ poſuerunt eum extra ciuitatē. Et factū eſt cum eduxiſſent eos foras: ait. Miſerere aīe tue: nō reſpicias poſt tergū tuū: neqꝫ ſtes in omi planicie: ſed in monte ſaluū te fac: ne forte pereas. Et ait lot ad eos. Obſecro nunc domini mei: ecce nunc inuenit ſeruus tuus miſericordiam in oculis tuis: ⁊ multiplicaſti bonitatem tuam quam feciſti mecū: ſuſtentando animā meam: ⁊ ego nō poſſum ſaluari in monte: ne forte occurrat mihi malum ⁊ moriar. Ecce nunc ciuitas hec iuxta eſt ad fugiendū ibi ⁊ eſt parua. Saluabor nunc ibi: nonne parua eſt? ⁊ viuet anima mea. Dixitqꝫ ei. Ecce ſuſcepi faciem tuam etiam pro hac re: vt nō ſubuertam ciuitatem pro qua rogaſti. feſtina ſaluare ibi quia non poſſum quicquā facere donec venias illuc. Propterea vocauit nomen ciuitatis ſogor:

השמש יצא על הארץ ולוט בא
צערה ויהוה המטיר על סדם
ועל עמרה גפרית ואש מאת יהוה
מן השמים ויהפך את הערים
האל ואת כל הככר ואת כל
ישבי הערים וצמח האדמה
ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב
מלח וישכם אברהם בבקר אל
המקום אשר עמד שם את פני
יהוה וישקף על פני סדם
ועמרה ועל כל פני ארץ הככר
וירא והנה עלה קיטר הארץ
כקיטר הכבשן ויהי בשחת
אלהים את ערי הככר ויזכר
אלהים את אברהם וישלח את
לוט מתוך ההפכה בהפך את
הערים אשר ישב בהן לוט ויעל
לוט מצוער וישב בהר ושתי
בנתיו עמו כי ירא לשבת בצוער
וישב במערה הוא ושתי בנתיו
ותאמר הבכירה אל הצעירה
אבינו זקן ואיש אין בארץ לבוא
עלינו כדרך כל הארץ לכה
נשקה את אבינו יין ונשכבה
עמו ונחיה מאבינו זרע ותשקין
את אביהן יין בלילה הוא ותבא
הבכירה ותשכב את אביה ולא

בוא · מטר · הפך עיר · נבט איש היה נצב · שכם · קום פנה · שקף · ראה קטר · היה · עיר זכר · שלח · עלה · ישב · שנה · ישב · אמר בכר צער · ילך · שקה שכב · חיה · בוא

Sol egreſſus eſt ſup terrā: & loth ingreſſus eſt ſegor. Igitur dñs pluit ſuper ſodomam & gomorrā ſulphur & ignem a domino de celo: & ſubuertit ciuitates has & oēm circa regionē: vniuerſos habitatores vrbiū & cuncta terre virentia. Reſpicienſqꝫ vxor eius poſt ſe: verſa eſt in ſtatuam ſalis. Abraā autē conſurgens mane vbi ſteterat prius cum domino: intuitus eſt ſodomam & gomorrā & vniuerſam terrā regiōis illius: viditqꝫ aſcendentē fauillam de terra quaſi fornacis fumū. Cum enim ſubuerteret deus ciuitates regiōis illius: recordatus eſt abrae: & liberauit loth de ſubuerſione vrbiū in quibus hītauerat. Aſcenditqꝫ loth de ſegor: & māſit in monte: due quoqꝫ filie eius cū eo. Timuerat enī manere ī ſegor. Et māſit in ſpelūca ipſe & due filie eius cū eo. Dixitqꝫ maior ad minorem. Pr̄ nr̄ ſenex eſt: & nullus virorū remāſit in terra: qui poſſit ingredi ad nos iuxta morē vniuerſe terre. Veni inebriemus eum vino: dormiamuſqꝫ cū eo: vt ſeruare poſſimus ex pr̄e nr̄o ſemē. Dederūt itaqꝫ pr̄i ſuo bibere vinū nocte illa. Et īgreſſa ē maior: dormiuitqꝫ cum patre. At ille non

ſol egreſſus ē ſup terrā: et lot ingreſſus ē in ſe-
ὁ ἥλιος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ λὼτ εἰσῆλθεν εἰς ση-
gor. ⁊ dñs pluit ſup ſodomā ⁊ gomorrā ſulphur
Eſa. 13. a. γώρ. καὶ κς ἔβρεξεν ἐπὶ σόδομα καὶ γόμορρα θεῖον
Hiere. et ignē a dño de celo. et ſubuertit ciui
50. f. καὶ πῦρ παρὰ κυ ἐξ οὐρανοῦ. καὶ κατέστρεψε τὰς πό- D
Amos tates has: et oēm circa regionē: ⁊ om-
4. a. λεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον, καὶ πάν-
Lu. 17. d. nes habitantes in ciuitatib⁹: ⁊ ger
Ezech. τας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν, καὶ τὰ ἀνα-
16. f. minantia ſup terrā. ⁊ reſpexit vxor eius
Sapi. τέλλοντα ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ
10. a. retrorſum: ⁊ facta ē ſtatua ſalis. manicauit āt abra
Oſee. εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐγένετο στήλη ἁλός. ὤρθρισε δὲ ἀβρα-
11. c. am diluculo in locū vbi ſteterat corā dño. et
ὰμ τὸ πρωῒ εἰς τὸν τόπον οὗ ἑστήκει ἔναντι κυρίου. καὶ
reſpexit ſup faciem ſodomorū ⁊ gomorroꝝ.
ἐπέβλεψεν ἐπὶ πρόσωπον σοδόμων καὶ γομόρρων,
et ſuper faciē circaregionis: et vidit. ⁊ ecce
καὶ ἐπὶ πρόσωπον τῆς περιχώρου, καὶ εἶδε. καὶ ἰδοὺ
flāma de terra: ſicut vapor fornacis. ⁊ factū ē
φλὸξ ἐκ τῆς γῆς, ὡς ἀτμὶς καμίνου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
cū ſubuerteret de⁹ oēs ciuitates regio-
ἐκτρίψαι τὸν θεὸν πάσας τὰς πόλεις τῆς περιοί-
F nis. recordat⁹ ē āt de⁹ abraam. et emiſit
κου. ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς τοῦ ἀβραάμ. καὶ ἐξαπέστειλε
lot de medio ſubuerſionis cū ſubuerte
τὸν λὼτ ἐκ μέσου τῆς καταστροφῆς ἐν τῷ καταστρέ-
ret ciuitates in qb⁹ habitauit i eis lot. egreſ
ψαι τὰς πόλεις ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς λώτ. ἐξῆλ-
ſus ē āt lot de ſegor. et ſedit in mōte ipſe et
θε δὲ λὼτ ἐκ σηγώρ. καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει αὐτὸς καὶ
due filie eius cū eo. timuit eni
αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. ἐφοβήθη γὰρ
habitare in ſegor. et habitauit in ſpelunca
E κατοικῆσαι ἐν σηγώρ. καὶ κατῴκησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ
ipſe ⁊ due filie eius cū eo. dixit
αὐτὸς καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. εἶπε
āt ſenior ad iuniorē. pater noſter
δὲ ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν. ὁ πατὴρ ἡμῶν
ſenior: et nemo eſt ſup terrā: q̄ ingredie
πρεσβύτερος, καὶ οὐδείς ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς, ὃς εἰσελεύ-
tur ad nos: ſicut cōuenit vniuerſe terre. veni et
σεται πρὸς ἡμᾶς, ὡς καθήκει πάσῃ τῇ γῇ. δεῦρο καὶ
potemus patrē noſtrū vino: ⁊ dormiam⁹
ποτίσωμεν τὸν πατέρα ἡμῶν οἶνον, καὶ κοιμηθῶμεν
cū eo: ⁊ ſuſcitemus ex patre noſtro
μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν
ſemen. potauerūt āt patrem ſuum vino in
σπέρμα. ἐπότισαν δὲ τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον ἐν τῇ
nocte illa. ⁊ ingreſſa ſenior dormiuit
νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ εἰσελθοῦσα ἡ πρεσβυτέρα ἐκοιμήθη
G cū patre ſuo in nocte illa. et non
μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ οὐκ

Tranſla. Chal.

שמשא נפק על ארעא ולוט אתא לצוער וייי אמטר על סדום ועל עמורה גופריתא
ואשתא מן קדם ייי מן שמיא והפך ית קרויא האלין וית כל מישרא וית כל
יתבי קרויא וצמחא דארעא ואיסתכיאת אתתיה מבתרוהי והות נציבא דמלחא
ואקדים אברהם בצפרא לאתרא דשמיש תמן בצלו קדם ייי ואיסתכי על אפי
סדום ועמורה ועל כל אפי ארעא דמישרא וחזא והא סליק תננא דארעא כתננא
דאתונא והוה בחבלות ייי ית קרוי מישרא ודכיר ייי ית אברהם ושלח ית לוט
מגו הפכתא כד הפך ית קרויא דהוה יתיב בהן לוט וסליק לוט מצוער ויתיב בטורא
ותרתין בנתיה עמיה ארי דחיל למיתב בצוער ויתיב במערתא הוא ותרתין בנתיה
ואמרת רבתא לזעירתא אבונא סיב וגבר לית בארעא למיעל עלנא כאורח כל
ארעא איתא נשקי ית אבונא חמרא ונשכוב עמיה ונקיים מאבונא בנין
ואשקיאן ית אבוהן חמרא בליליא הוא ועלת רבתא ושכיבת עם אבוהא ולא

Interp̄. chal.

ſol egreſſus eſt ſuper terrā: ⁊ lot venit ī ſogor. Et dñs pluit ſuper ſodomam ⁊ gomorrā ſulphur ⁊ ignem a facie dñi de celo. Et ſubuertit ciuitates has ⁊ omnem planiciem ⁊ oēs habitatores vrbium ⁊ germē terre. Et reſpexit vxor ei⁹ poſt ſe: ⁊ facta eſt ſtatua ſalis. Et ſurrexit abraham mane ad locum vbi ſteterat in oratione coram dño. Et aſpexit contra faciem ſodome ⁊ gomorre: ⁊ contra faciem terre campeſtris: ⁊ vidit. ⁊ ecce aſcendit fumus de terra ſicut fumus fornacis. Et factum eſt cum diſperderet dñs ciuitates campeſtres: recordatus eſt dñs abrahe ⁊ miſit lot de medio ſubuerſionis: quando ſubuertit ciuitates in quibus habitabat lot. Et aſcendit lot de ſogor ⁊ habitauit in monte ⁊ due filie eius cum eo: quia timuit habitare in ſogor: ⁊ habitauit in ſpelunca ipſe ⁊ due filie eius. Et dixit maior minori. Pater noſter ſenex eſt: ⁊ non eſt vir in terra vt ingrediatur ad nos iuxta conſuetudinem vniuerſe terre. Veni potemus patrem noſtrū vino: ⁊ cubemus cum eo ⁊ reſeruabimus de patre noſtro filios. Et potauerunt patrem ſuum vino in nocte illa: ⁊ ingreſſa eſt maior et concubuit cum patre ſuo. Et neſciuit

Primitiua chal.

מטר נפק · הפך אלה שרא · שכב היה · קדם צלא · שרא · הפך · תרי יתב רבה · שוב עול שכה · שכב קום בנה · שקה עול רבה

ידע בשכבה ובקומה׃ ויהי ממחרת ותאמר הבכירה אל הצעירה הן שכבתי אמש את אבי נשקנו יין גם הלילה ובאי שכבי עמו ונחיה מאבינו זרע׃ ותשקין גם בלילה ההוא את אביהן יין ותקם הצעירה ותשכב עמו ולא ידע בשכבה ובקמה׃ ותהרין שתי בנות לוט מאביהן׃ ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב הוא אבי מואב עד היום׃ והצעירה גם הוא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי הוא אבי בני עמון עד היום׃

Cap. xx.

ויסע משם אברהם ארצה הנגב וישב בין קדש ובין שור ויגר בגרר׃ ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי הוא וישלח אבימלך מלך גרר ויקח את שרה׃ ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת והוא בעלת בעל׃ ואבימלך לא קרב אליה ויאמר אדני הגוי גם צדיק תהרג׃ הלא הוא אמר לי אחתי הוא והיא גם הוא אמרה אחי הוא בתם לבבי ובנקין כפי עשיתי זאת׃ ויאמר

sensit: nec quã accubuit filia: nec quã surrexit. Altera quoq̃ die dixit maior ad minorẽ. Ecce dormiui heri cum pr̃e meo. Demus ei bibere vinũ et hac nocte & dormies cũ eo: vt saluemus semẽ de pr̃e nr̃o. Dederuntq̃ etiã & illa nocte patri suo bibere vinũ. Ingressaq̃ minor filia dormiuit cũ eo: & nec quidẽ tũc sensit quã concubuerit: vel quã illa surrexit. Cõceperũt ergo due filie loth d̃ pr̃e suo. peperitq̃ maior filiũ: & vocauit nomẽ eius moab. Ipe est pr̃ moabitarũ vsq̃ i p̃ntẽ diẽ. Minor quoq̃ pepit filiũ: & vocauit nomẽ eius ãmõ. i. filius ppl̃i mei. Ipe ẽ pr̃ ãmonitarũ vsq̃ hodie.

PRofect⁹ ĩde Ca. 20 abraã in terrã australem habitauit inter cades & sur: & pegrinatus est in geraris. Dixitq̃ de sara vxore sua: soror mea est. Misit ergo abimelech rex gerare & tulit eã. Venit autem deus ad abimelech p sonmium nocte & ait illi. En morieris propter mulierem: quã tulisti. Habet enĩ virum. Abimelech vero nõ tetigerat eam. & ait. Dñe nũ gẽtẽ ignorãtẽ & iustã ĩterficies? Nõne ipse dixit mihi soror mea est: & ipsa ait: frater meus est. In simplicitate cordis mei & mũdicia manuũ mearũ feci hoc. Dixitq̃

sciuit cũ dormiret ipse et cũ resurgeret. factũ ẽ ãt i crastinũ: et dixit senior ad iuniorẽ. ecce dormiui heri cũ patre nr̃o. potem⁹ eũ vino τ in nocte hac: τ ingressa dormi cũ eo: τ suscitemus ex patre nr̃o semen. potauerũt ãt in nocte illa patrẽ suũ vino. τ ingressa iunior dormiuit cũ patre suo. τ nõ sciuit cũ dormiret ipse et resurgeret. τ cõceperũt ex patre suo due filie lot. et peperit senior filiũ: et vocauit nomẽ ei⁹ moab: dicens de patre meo: hic pr̃ moabitarũ vsq̃ i hodiernũ diẽ. pepitãt τ iunior filiũ: et vocauit nomẽ ei⁹ ammõ. fili⁹ generis mei. hic pater ãmonitarũ vsq̃ i hodiernũ diẽ.

ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὸν καὶ ἀναστῆναι. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐπαύριον, καὶ εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν. ἰδοὺ ἐκοιμήθην χθὲς μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν. ποτίσωμεν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ εἰσελθοῦσα κοιμήθητι μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσωμεν ἐκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα. ἐπότισαν δὲ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον. καὶ εἰσελθοῦσα ἡ νεωτέρα, ἐκοιμήθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. καὶ οὐκ ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὸν, καὶ ἀναστῆναι. καὶ συνέλαβον ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῶν αἱ δύο θυγατέρες λώτ. καὶ ἔτεκεν ἡ πρεσβυτέρα υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ μωάβ, λέγουσα ἐκ τοῦ πατρός μου. οὗτος πατὴρ μωαβιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. ἔτεκεν δὲ καὶ ἡ νεωτέρα υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀμμών. υἱὸς γένους μου. οὗτος πατὴρ ἀμμονιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

ET mouit abraam illinc ad austrũ. τ habitauit inter cades: et inter sur. et habitauit in geraris. dixit ãt abraam de sarra vxore sua: q̃ soror mea est. timuit enĩ dicere: q̃ vxor mea est. ne forte interficerent illũ viri ciuitatis p̃pt illã. misit ãt abimelech rex gerarũ: τ accepit sarrã. τ ĩgressus ẽ de⁹ ad abimelech nocte. et dixit. ecce morieris tu pro vxore: quã accepisti. hec ãt est cohabitãs viro. abimelech ãt nõ tetigit eam. et dixit. dñe gẽtẽ ignorantẽ τ iustã nõ interficies. nõ ipse mihi dixit soror mea est: et ipsa mihi dixit frater me⁹ est: in puro corde et iusticia manuũ feci hoc. dixit aũt Ca. 20 A

Καὶ ἐκίνησεν ἀβραὰμ ἐκεῖθεν πρὸς λίβα. καὶ ᾤκησεν ἀναμέσον καδης, καὶ ἀναμέσον σούρ. καὶ παρῴκησεν ἐν γεράροις. εἶπε δὲ ἀβραὰμ περὶ σάρρας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί. μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως δι᾽ αὐτήν. ἀπέστειλε δὲ ἀβιμέλεχ βασιλεὺς γεράρων, καὶ ἔλαβε τὴν σάρραν. καὶ εἰσῆλθεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβιμέλεχ τὴν νύκτα, καὶ εἶπεν. ἰδοὺ ἀποθνήσκεις σὺ περὶ τῆς γυναικός, ἧς ἔλαβες. αὕτη δέ ἐστι συνῳκηκυῖα ἀνδρί. ἀβιμέλεχ δὲ οὐχ ἥψατο αὐτῆς. καὶ εἶπε. κύριε ἔθνος ἀγνοοῦν καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. οὐκ αὐτός μοι εἶπεν ἀδελφή μου ἐστίν; καὶ αὐτή μοι εἶπεν ἀδελφός μου ἐστίν; ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ χειρῶν ἐποίησα τοῦτο. εἶπε δὲ

Transla. Chal.

ידע במשכבה ובמקימה׃ והוה ביומא דבתרוהי ואמרת רבתא לזעירתא הא שכבית רמשא עם אבא נשקניה חמרא אף בליליא ועולי שכובי עמיה ונקיים מאבונא בנין׃ ואשקיאה אף בליליא ההוא ית אבוהן חמרא וקמת זעירתא ושכיבת עמיה ולא ידע במשכבה ובמקימה׃ ועדיאה תרתין בנת לוט מאבוהן׃ וילידת רבתא בר וקרת שמיה מואב הוא אבוהון דמואבאי עד יומא דין׃ וזעירתא אף היא ילידת בר וקרת שמיה בר עמי הוא אבוהון דבני עמון עד יומא דין׃

Ca. xx.

ונטל מתמן אברהם לארע דרומא ויתיב בין רקם ובין חגרא ואיתותב בגרר׃ ואמר אברהם על שרה אתתיה אחתי היא ושלח אבימלך מלכא דגרר ודבר ית שרה׃ ואתא מימר מן קדם יי לות אבימלך בחלמא דליליא ואמר ליה הא את מאית על עיסק אתתא דדברת והיא אתת גבר׃ ואבימלך לא קריב לותה ואמר יי העם אף זכאי תקטול׃ הלא הוא אמר לי אחתי היא והיא אף היא אמרת אחי הוא בקשיטות לבי ובזכאות ידי עבדית דא׃ ואמר

Interp̃. chal.

quando cubuit nec quã surrexit. Et factum est in die sequẽti: et dixit maior minori. Ecce ꝯcubui heri cũ patre meo. Potemus euz vino etiam in hac nocte: τ ingredere cuba cum eo: vt reseruemus de patre nostro filios. Et potauerũt etiã in nocte illa patrẽ suũ vino et surrexit minor τ concubuit cuz eo. Et nesciuit quãdo cubuit nec quãdo surrexit. Et conceperunt due filie lot de patre suo. Et peperit maior filiũ: τ vocauit nomen eius moab: ipse est pater moabitaruz vsq̃ in diem hanc. Et minor etiam ipsa peperit filium τ vocauit nomen eius filium populi mei: ipse est pater filiorum amon vsq̃ in diem hanc. Ca. 20.

ET profectus est inde abraham in terram australem τ habitauit inter recam τ agara: τ peregrinatus est in gerar. Et dixit abrahã de sara vxore sua: soror mea est. Et misit abimelech rex gerar: τ tulit saram. Et venit verbum a facie dei ad abimelech in visione noctis: τ ait illi. En tu morieris propter mulierem quam tulisti: est enim vxor viri. Et abimelech non accessit ad eam. Et ait. Domine nunquid gentẽ etiam iustam interficies? Nonne ipse dixit mihi soror mea est: et ipsa quoq̃ ait frater meus est? In rectitudine cordis mei: τ in mundicia manuum mearum feci hoc. Et ait

B illi deus p somniũ. et ego cognoui: q̃ in puro corde fecisti hoc: τ peperci tibi ne peccares in me. p̃pt hoc nõ dimisi te tangere illã. nunc ãt redde mulierẽ homini. q̃ propheta est: et orabit pro te: et viues. si ãt nõ reddideris: scito q̃d morieris tu et oĩa tua. et manicauit abimelech diluculo: et vocauit oẽs seruos suos. et locutus ẽ cũctis oĩa verba hec in aures eorũ. timuerũt ãt oẽs viri valde. et vocauit abimelech abraam. et dixit ei: q̃d hoc fecisti mihi: nũquid peccaui in te: q̃ fecisti sup me et sup regnũ meũ peccatũ grande. opus q̃d null⁹ fecit: fecisti mihi. dixit aũt abimelech abraam: q̃d videns fecisti hoc? dixit ãt abraam. dixi enĩ: forsitãn nõ est cult⁹ dei in loco isto. me q̃ interficiẽt propter vxorẽ meã. et enĩ vere soror mea est ex patre sed nõ ex matre: facta est aũt mihi in vxorẽ. factũ ẽ ãt quãdo eduxit me deus de domo patris mei. et dixi: hanc iusticiam facies in me in oẽm locũ: quocũq̃ ingressi fuerim⁹ illuc. dic

αὐτῷ ὁ θεὸς καθ᾽ ὕπνον. κἀγὼ ἔγνων, ὅτι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο, καὶ ἐφεισάμην σου τοῦ μὴ ἁμαρτῆσαι εἰς ἐμέ. ἕνεκα τούτου οὐκ ἀφῆκά σε τοῦ ἅψασθαι αὐτῆς. νῦν δὲ ἀπόδος τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ. ὅτι προφήτης ἐστί, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ, καὶ ζήσεις. εἰ δὲ μὴ ἀποδῷς, γνῶθι ὅτι ἀποθανῇ σὺ καὶ πάντα τὰ σά. καὶ ὤρθρισεν ἀβιμέλεχ τοπρωΐ, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. ἐφοβήθησαν δὲ πάντες οἱ ἄνδρες σφόδρα. καὶ ἐκάλεσεν ἀβιμέλεχ τὸν ἀβραάμ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, μή τι ἥμαρτον εἰς σέ, ὅτι ἐποίησας ἐπ᾽ ἐμὲ καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἁμαρτίαν μεγάλην. ἔργον ὃ οὐδεὶς πεποίηκεν, πεποίηκάς μοι. εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ, τί ἐνιδὼν ἐποίησας τοῦτο; εἶπε δὲ ἀβραάμ. εἶπα γάρ, ἄρα οὐκ ἔστι θεοσέβεια ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ἐμέ τε ἀποκτενοῦσιν ἕνεκεν τῆς γυναικός μου. καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφή μου ἐστὶν ἐκ πατρὸς ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ μητρός, ἐγενήθη δέ μοι εἰς γυναῖκα. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐξήγαγέ με ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. καὶ εἶπα αὐτῇ, ταύτην τὴν δικαιοσύνην ποιήσεις εἰς ἐμὲ εἰς πάντα τόπον, οὗ ἂν εἰσέλθωμεν ἐκεῖ. εἶπον

C

ad eum deus. Et ego scio q̃ simplici corde feceris: & ideo custodiui te: ne peccares ĩ me: & nõ dimisi vt tangeres eam. Nunc ergo redde viro suo vxorem: & orabit pro te: quia propheta est: & viues. Si aũt nolueris reddere: scito q̃ morte morieris tu & omnia que tua sunt. Statiq̃ de nocte cõsurgẽs abimelech vocauit omnes seruos suos: & locutus est vniuersa verba hec in auribus eorum. Timueruntq̃ oẽs viri valde. Vocauit autem abimelech ẽt abraã & dixit ei. quid fecisti nobis: quid peccauimus in te: quia induxisti sup me & sup regnũ meũ peccatum grande: que non debuisti facere: fecisti nobis. rursusq̃ expostulans ait. quid vidisti vt hoc faceres. Respõdit abraã. Cogitaui mecũ dicens. Forsitan nõ est timor dei in loco isto: & interficient me propter vxorẽ meã. Alias ãt & vere soror mea est filia pr̃is mei: & nõ filia matris mee: & duxi eam in vxorem. Postq̃ aũt eduxit me de⁹ de domo pr̃is mei: dixi ad eam. Hanc misericordiã facies mecum. In omni loco ad quẽ ingrediemur dices q̃

אליו האלהים בחלם גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת ואחשך גם אנכי אותך מחטו לי על כן לא נתתיך לנגע אליה׃ ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה ואם אינך משיב דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך׃ וישכם אבימלך בבקר ויקרא לכל עבדיו וידבר את כל הדברים האלה באזניהם וייראו האנשים מאד׃ ויקרא אבימלך לאברהם ויאמר לו מה עשית לנו ומה חטאתי לך כי הבאת עלי ועל ממלכתי חטאה גדלה מעשים אשר לא יעשו עשית עמדי׃ ויאמר אבימלך אל אברהם מה ראית כי עשית את הדבר הזה׃ ויאמר אברהם כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי׃ וגם אמנה אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה׃ ויהי כאשר התעו אתי אלהים מבית אבי ואמר לה זה חסדך אשר תעשי עמדי אל כל המקום אשר נבוא שמה אמרי

Transla. Chal.

ליה יי בחלמא אף קדמי גלי ארי בקשיטות לבבך עבדת דא ומנעית אף אנא יתך מלמחטי קדמי על כן לא שבקתך למקרב לותה׃ וכען אתיב אתת גברא ארי נביא הוא ויצלי עלך ותחי ואם ליתך מתיב דע ארי ממת תמות את וכל דילך׃ ואקדים אבימלך בצפרא וקרא לכל עבדוהי ומליל ית כל פתגמיא האלין קדמיהון ודחילו גובריא לחדא׃ וקרא אבימלך לאברהם ואמר ליה מה עבדת לנא ומה חבית לך ארי איתיתא עלי ועל מלכותי חובא רבא עובדין דלא כשרין לאתעבדא עבדת עמי׃ ואמר אבימלך לאברהם מה חזית ארי עבדת ית פתגמא הדין׃ ואמר אברהם ארי אמרית לחוד לית דחלא דיי באתרא הדין ויקטלונני על עיסק אתתי׃ וברם בקושטא אחתי בת אבא היא ברם לא בת אמא והות לי לאנתו׃ והוה כד טעו עממיא בתר עובדי ידיהון יתי קריב יי לדחלתיה מבית אבא ואמרית לה דין טיבותיך דתעבדין עמי לכל אתרא דניעול לתמן אמרי

Interp̃. chal.

illi de⁹ p somniũ. Manifestũ ẽ etiã corã me q̃d in rectitudine cordis tui fecisti hoc: τ p̃hibui quoq̃ ego te ne peccares corã me. p̃pterea nõ dimisi te vt accederes ad eam. Et nũc redde vxorẽ viro: q̃ p̃pheta est: τ orabit pro te τ viues: τ si nolueris reddere: scito q̃ morte morieris tu τ oĩa que tua sunt. Et surrexit abimelech mane τ vocauit oẽs seruos suos: τ locut⁹ est vniuersa verba hec corã eis: τ timuerũt viri valde. Et vocauit abimelech abraham. et dixit ei. Quid fecisti nobis τ q̃d peccaui tibi: q̃ induxisti sup me: τ sup regnũ meũ peccatũ grande. opera que non erant digna fieri: fecisti mecum. Et ait abimelech ad abraham. Quid vidisti quod fecisti rem hanc. Dixitq̃ abraham. Quia dixi forte non est timor dei in loco isto: τ interficient me propter vxorem meã. Sed τ in veritate soror mea est filia patris mei: sed non filia matris mee: et fuit mihi in vxorem. Et factum est cum aberrassent populi post opera manuum suarum: me applicauit dominus ad timorem suũ ex domo patris mei. Et dixi ei. Hec est misericordia tua quam facies mecum: in omni loco in quem ingrediemur: dic

frater tuus ſim. Tulit igitur abimelech oues & boues & ſeruos & ancillas: & dedit abraam. Reddiditq; illi ſaram vxorem ſuam: & ait. Terra corā vobis ē: vbicūq; tibi placuerit hīta. Sare āt dixit. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo: hoc erit tibi in velamen oculorum ad oēs qui tecū ſūt: & quocūq; prexeris memēto te dephēſā. Orāte āt abraam: ſanauit deus abimelech & vxorē ācillaſq; eius: & peperūt. Cōcluſerat eī dominus omnem vuluam domus abimelech propter ſaram vxorem abrae.

Ca. 21.

Uiſitauit autem dn̄s ſarā ſicut promiſerat: & impleuit que locutus eſt. Concepitq; & peperit filium in ſenectute ſua: tempore quo predixerat eī deus. Vocauitq; abraam nomen filii ſui quem genuit ei ſara iſaac: & circūcidit eum octauo die: ſicut p̄ceperat ei deus: cum eſſet cētū annorū. Hac quippe etate prīs natus eſt iſaac. Dixitq; ſara. Riſum fecit mihi deus: & quicunq; audierit corridebit mihi. rurſūq; ait. Quis auditurus crederet abraā: q ſara lactaret filium: quem

Cap. xxi.

Interp. chal.

de me frater meus eſt. Et tulit abimelech oues & boues & ſeruos & ancillas & dedit abrahe: & reddidit ei ſaram vxorem ſuam. Dixitq; abimelech. Ecce terra mea coram te eſt: vbicumq; placuerit oculis tuis habita. Sare autem dixit. Ecce dedi mille ſiclos argenti fratri tuo. Ecce illud eſt tibi velamen honoris: pro eo q miſerim tollere te: & viderim te & omnia que tecum ſunt: & ſuper omnia que dixiſti: eſtoq; reprehenſa. Et orauit abraham coram deo: & ſanauit deus abimelech & vxorem eius ancillaſq; eius et refrigerati ſunt. Naſi con cludens concluſerat dn̄s oēm aperturā vulue domus abimelech propter ſarā vxorē abrahā.

Ca. 21.

Et cordatuſq; eſt dn̄s ſare ſicut dixerat: et fecit dn̄s ſare ſicut locutus eſt: & cōcepit & peperit ſara abrahe filiū in ſenectute ſua in tēpore quo locutus fuerat ei deus. Vocauitq; abraham nomen filii ſui qui natus eſt ei: quem peperit ei ſara iſaac. Et circumcidit abraham iſaac filium ſuum: filium octo dierum: ſicut precepit ei deus. Abraham autem erat filius centum annorū quando natus eſt ei iſaac filius ſuus. Et dixit ſara. Gaudium mihi fecit deus: omnis qui audierit congratulabitur mihi. Et dixit. Fidelis eſt qui dixit abrahe: & impleuit qd lactaret filios ſara: quia

Transla. Chal.

peperit ei iā ſeni. Creuit igitur puer: & ablactatus eſt. Fecitq; abraā grāde cōuiuium in die ablactatiōis eius. Cūq; vidiſſet ſara filiū agar egyptie ludentem cum iſaac filio ſuo: dixit ad abraam. Eiice ancillam hanc & filium eius. Nō enim erit heres filius ancille cū filio meo iſaac. Dure accepit hoc abraam pro filio ſuo. Cui dixit deus. Non tibi videatur aſperum ſuper puero & ſup ancilla tua. Oīa que dixerit tibi ſara: audi vocem eius: quia in iſaac vocabitur tibi ſemen. Sed & filium ancille faciā in gēte magnā: quia ſemen tuum eſt. Surrexit itaq; abraam mane: & tollens panē & vtrem aque impoſuit ſcapule eius: tradiditq; puerū & dimiſit eā. que cū abiſſet: errabat i ſolitudie berſabee. Cūq; conſumpta eſſet aq̄ in vtre: abiecit puerū ſubter vnam arborē q̄ ibi erat: & abiit. Seditq; e regione procul quantum poteſt arcus iacere. Dixit ei. Nō videbo morientē puerum. & ſedens cōtra: leuauit vocem ſuā & fleuit. Exaudiuit autem deus vocē pueri. Vocauitq; angelus dei agar de celo dicens.

Roma. 9.b.

Interp. chal.

peperi filium in ſenectute ſua. Et creuit puer & ablactatus eſt. Et fecit abraham conuiuiū magnum in die quo ablactatus eſt iſaac. Et vidit ſara filiū agar egyptie quem peperit abrahe ludentē. Et dixit abrahe. Eiice ancillam hanc & filiū eius: quia non erit heres filius ancille huius cum filio meo iſaac. Et diſplicuit verbum nimis in oculis abrahe: propter filium ſuū. Dixitq; de' abrahe. Ne diſpliceat in oculis tuis ſup puero & ſuper ancilla tua: omnia que dixerit tibi ſara acquieſce illi: quoniam in iſaac vocabuntur tibi filiū. Filium quoq; ancille in gentem ponam eum: quia filius tuus eſt. Et ſurrexit abraham mane & tulit panē et lagenā aque: & dedit ipſi agar: ponens ſup humerū eius & puerū: & dimiſit eam: et abiit & errabat in deſerto berſabee. & cōſumpte ſunt aque de lagena & proiecit puerum ſubter vnam arborem. Et abiit: & ſedit e regione: longe quantum poteſt arcus iacere. quia dixit non videbo mortem pueri. Seditq; e regione: & leuauit vocem ſuam & fleuit. et audita eſt coram deo vox pueri. Et vocauit angelus dei agar de celo. Et dixit ei.

Tex. Heb.

מה לך הגר אל תיראי כי שמע — ירא
אלהים אל קול הנער באשר
הוא שם: קומי שאי את הנער — נשא
והחזיקי את ידך בו כי לגוי גדול — חזק גדל
אשימנו: ויפקח אלהים את — שום פקח
עיניה ותרא באר מים ותלך — ראה הלך
ותמלא את החמת מים ותשק את — מלא שקה
הנער: ויהי אלהים את הנער — היה
ויגדל וישב במדבר ויהי רבה — גדל דבר
קשת: וישב במדבר פארן ותקח — לקח
לו אמו אשה מארץ מצרים: ויהי — איש
בעת ההוא ויאמר אבימלך ופיכל — אמר
שר צבאו אל אברהם לאמר — שור
אלהים עמך בכל אשר אתה
עשה: ועתה השבעה לי באלהים — שבע
הנה אם תשקר לי ולניני — שקר
ולנכדי כחסד אשר עשיתי עמך — עשה
תעשה עמדי ועם הארץ אשר
גרתה בה: ויאמר אברהם אנכי — גור
אשבע: והוכח אברהם את — יכח
אבימלך על אדות באר המים — אוד
אשר גזלו עבדי אבימלך: ויאמר
אבימלך לא ידעתי מי עשה את
הדבר הזה וגם אתה לא הגדת לי — נגד
וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום:
ויקח אברהם צאן ובקר ויתן — לקח נתן
לאבימלך ויכרתו שניהם ברית: — כרת שנה ברית

Trāſla. B. Hiero.

Quid agis agar? Noli timere. Exaudiuit enim deus vocē pueri: de loco in quo eſt. Surge & tolle puerum: & tene manum illius: quia in gētem magnā faciam eum. Aperuitq; oculos eius deus. Que vidēs puteū aque: abiit & īpleuit vtrem: deditq; puero bibere: & fuit cum eo. qui creuit & moratus ē in ſolitudine: factuſq; ē iuuenis ſagittarius. habitauitq; in deſerto pharā: & accepit illi mr̄ ſua vxorē de terra egypti. Eodē tpe dixit abimelech & phicol princeps exercitus eius ad abraam. Deus tecum eſt in vniuerſis que agis. Iura ergo per deum ne noceas mihi & poſteris meis ſtirpiq; mee: ſed iuxta miām quam feci tibi: facies mihi & terre ī qua verſatus es aduena. Dixitq; abraā: ego iurabo. Et increpauit abimelech propter puteum aque: quē vi abſtulerāt ſerui eius. Reſponditq; abimelech. Neſciui quis fecerit hanc rē. Sed & tu nō indicaſti mihi: & ego non audiui preter hodie. Tulit itaq; abraā oues & boues: & dedit abimelech. Percuſſeruntq; ambo fedus.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

quid eſt agar. ne timeas. exaudiuit eni deus
τί ἐστιν ἄγαρ· μὴ φοβοῦ· ἐπακήκοε γὰρ ὁ θεὸς τῆς
vocem pueri de loco vbi eſt. ſurge
φωνῆς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐστιν. ἀνάστηθι
accipe puerū. et tene manū
λάβε τὸ παιδίον· καὶ κράτησον τῆς χειρὸς
eius. in eni gentē magnā faciā eū. et aperuit
αὐτοῦ. εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτό. καὶ ἀνέῳξεν
deus oculos eius. et vidit puteum aque viue. et abiit et impleuit vtrē.
ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς. καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔπλησε τὸν ἀσκόν.
et potauit puerū ſuū. et fuit deus cū puero. et creuit: et habitauit in deſerto. factꝰ ē āt ſagittāriꝰ. et habitauit in deſerto pharan. et accepit illi mater eius vxorē de egipto.
καὶ ἐπότισε τὸ παιδίον αὐτῆς. καὶ ἦν ὁ θεὸς μετὰ τοῦ παιδίου. καὶ ηὐξήθη, καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐγένετο δὲ τοξότης. καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ φαράν. καὶ ἔλαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ γυναῖκα ἐκ τῆς αἰγύπτου.
et factū ē in tēpore illo. et dixit abimelech et hochozad pronubus eius: et phichol princeps exercitꝰ eius ad abraam: dicens: deus tecū in oībus q̄cūq; feceris: nūc ergo iura mihi deū ne noceas mihi: neq; ſemini meo: neq; nomini meo. ſed ſcd̄m iuſticiam quā feci tecū: facies mecum: et terre q̄ habitaſti in ea. et dixit abraam: ego iuro. et increpauit abraā abimelech p puteis aque: quos abſtulerāt ſerui abimelech. et dixit ei: nō ſciui q̄s fecit verbū hoc. neq; tu mihi annūciaſti: neq; ego audiui: niſi hodie. et accepit abraā oues et vitulos: et dedit abimelech: et diſpoſuerūt ambo teſtamētum.
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ καὶ ὀχοζὰδ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως αὐτοῦ πρὸς ἀβραάμ, λέγων, ὁ θεὸς μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ποιῇς, νῦν οὖν ὄμοσόν μοι τὸν θεὸν μὴ ἀδικήσειν με, μηδὲ τὸ σπέρμα μου, μηδὲ τὸ ὄνομά μου. ἀλλὰ κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἣν ἐποίησα μετὰ σοῦ, ποιήσεις μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ τῇ γῇ ᾗ παρῴκησας ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπεν ἀβραάμ, ἐγὼ ὀμοῦμαι. καὶ ἤλεγξεν ἀβραὰμ τὸν ἀβιμέλεχ περὶ τῶν φρεάτων τοῦ ὕδατος, ὧν ἀφείλαντο οἱ παῖδες ἀβιμέλεχ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐκ ἔγνων τίς ἐποίησε τὸ ῥῆμα τοῦτο. οὐδὲ σύ μοι ἀπήγγειλας, οὐδὲ ἐγὼ ἤκουσα, ἀλλ᾽ ἢ σήμερον. καὶ ἔλαβεν ἀβραὰμ πρόβατα καὶ μόσχους, καὶ ἔδωκεν ἀβιμέλεχ, καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην.

Infra. 16.

Primitiua chal. — Transla. Chal.

מה ליך הגר לא תדחלי ארי שמיע קדם יי ית קליה דרביא באתר דהוא תמן: קומי
טולי ית רביא ואתקיפי ית ידיך ביה ארי לעם רב אשוויניה: וגלא יי ית
עינהא וחזת בירא דמיא ואזלת ומלת ית רוקבא מיא ואשקיאת ית רביא: והוה
מימרא דיי בסעדיה דרביא ורבא ויתיב במדברא והוה רבי קשתא: ויתיב
במדברא דפארן ונסיבת ליה אמיה איתתא מארעא דמצרים: והוה בעדנא ההיא
ואמר אבימלך ופיכל רב חיליה לאברהם למימר מימרא דיי בסעדך בכל דאת עביד:
וכען קיים לי במימרא דיי הכא אם תשקר בי ובברי ובבר ברי כטיבותא דעבדית
עמך תעביד עמי ועם ארעא דאיתותבתא בה: ואמר אברהם אנא אקיים: ואוכח
אברהם ית אבימלך על עיסק בירא דמיא דאנסו עבדי אבימלך: ואמר אבימלך
לא ידעית מאן עבד ית פתגמא הדין ואף את לא חויתא לי ואף אנא לא שמעית
אלהין יומא דין: ודבר אברהם ען ותורין ויהב לאבימלך וגזרו תרויהון קיים:

דחל — נטל רבב — סנא שוה גלה — חזא בור מלא — שקה אמר רבב — רבה — אנת — אמר קום — עבד — בור חזה — תרי קום

Interp. chal.

quid tibi agar. ne timeas: quoniā audita eſt corām domino vox pueri in loco in quo ipſe eſt. Surge tolle puerum et apprehende manu tua eum: quoniam in populum magnum ponam eum. Et aperuit deus oculos eius et vidit puteum aque: et abiit et impleuit lagenam aqua: et dedit puero bibere. Et fuit verbum dei in adiutorium pueri et creuit: et habitauit in deſerto: et fuit iaculator arcuſ. Et habitauit in deſerto pharan: et accepit ei mater eius vxorem de terra egypti. Et factum eſt in tempore illo: et dixit abimelech et phicol princeps exercitus eius ad abrahā dicens. Verbum dei eſt in auditoriū tuum in vniuerſis que tu agis: et nunc iura mihi per verbum domini hic: ne noceas mihi et filio meo et filio filij mei: iuxta miſericordiam quam feci tecum facies mecum: et cum terra in qua peregrinatꝰ es. Et ait abrahā: ego iurabo. Et increpauit abraham abimelech propter puteū aque quem vi abſtulerant ſerui abimelech. Et ait abimelech. Neſcio quis fecit rem hanc: et tu quoq; non indicaſti mihi: neq; ego audiui niſi hodie. Et tulit abraham oues et boues: et dedit abimelech et pepigerunt ambo fedus.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et ſtatuit abraā ſeptē agnas ouiū ſolas. et dixit abimelech abraam. quid ſunt ſeptē agne ouiū harū: quas ſtatuiſti ſolas. et dixit q; ſeptē agnas accipies a me: vt ſint mihi in teſtimoniū: q; ego fodi puteū hunc. ppter hoc vocauit nomē loci illius: puteū iuramenti. q; illic iurauerūt ambo: et poſuerūt fedus ſup puteū iuramēti. ſurrexit āt abimelech et ochozad pronubus eius et phichol princeps exercitus eius: et reuerſi ſunt in terrā philiſtijm. et plantauit abraam agrū ſup puteū iuramēti. et inuocauit ibi nomē dn̄i: deus eternꝰ. habitauit āt abraā in terra philiſtijm dies multos.
καὶ ἔστησεν ἀβραὰμ ἑπτὰ ἀμνάδας προβάτων μόνας. καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ. τί εἰσιν αἱ ἑπτὰ ἀμνάδες τῶν προβάτων τούτων, ἃς ἔστησας μόνας; καὶ εἶπεν ὅτι τὰς ἑπτὰ ἀμνάδας λήψῃ παρ᾽ ἐμοῦ, ἵνα ὦσί μοι εἰς μαρτύριον, ὅτι ἐγὼ ὤρυξα τὸ φρέαρ τοῦτο. διὰ τοῦτο ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, φρέαρ ὁρκισμοῦ ὅτι ἐκεῖ ὤμοσαν ἀμφότεροι, καὶ ἔθηκαν διαθήκην ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὁρκισμοῦ. ἀνέστη δὲ ἀβιμέλεχ καὶ ὀχοζὰδ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ καὶ ὁ φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὴν γῆν τῶν φυλιστιείμ. καὶ ἐφύτευσεν ἀβραὰμ ἄρουραν ἐπὶ τῷ φρέατι τοῦ ὁρκισμοῦ, καὶ ἐπεκαλέσατο ἐκεῖ τὸ ὄνομα κυρίου, θεὸς αἰώνιος. παρῴκησε δὲ ἀβραὰμ ἐν τῇ γῇ τῶν φυλιστιείμ ἡμέρας πολλάς.

Ca. 22.

A — Iudith. 8.c. Heb. 11 d.

Et factū ē poſt verba hec: deus tentauit abraā. et dixit ei: abraam abraā. et dixit. ecce ego. et dixit: accipe filiū tuū dilectū: quē dilexiſti iſaac: et vade in terrā excelſā. et offer eū ibi in holocauſtū ſup vnū montiū: quos tibi dixero. ſurgēs āt abraā mane ſtrauit aſinū ſuū. aſſumpſit āt ſecū duos pueros: et iſaac filiū ſuū. et ſcindēs ligna in holocauſtū: ſurgens abijt. et venerūt in locū quē dixit ei deus: die
Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ θεὸς ἐπείρασε τὸν ἀβραάμ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀβραὰμ ἀβραάμ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπεν, λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας τὸν ἰσαάκ, καὶ πορεύθητι εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλήν. καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ᾽ ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω. ἀναστὰς δὲ ἀβραὰμ τὸ πρωῒ ἐπέσαξεν τὴν ὄνον αὐτοῦ. παρέλαβε δὲ μεθ᾽ ἑαυτοῦ δύο παῖδας, καὶ ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ σχίσας ξύλα εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη. καὶ ἦλθον εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός, τῇ ἡμέρᾳ

Trāſla. B. Hiero.

Et ſtatuit abraam ſeptem agnas gregis ſeorſū. Cui dixit abimelech. Quid ſibi volunt ſeptem agne iſte: quas ſtare feciſti ſeorſum? At ille. Septem inquit agnas accipies de manu mea: vt ſint mihi in teſtimoniū: qm̄ ego fodi puteū iſtū. Idcirco vocatus ē locus ille berſabee: quia ibi vterq; iurauit. Et inierunt fedus p puteo iuramēti. Surrexit aūt abimelech & phicol princeps exercitus eius: reuerſiq; ſūt ī terrā paleſtiorū. Abraā vero plātauit nemus in berſabee: & inuocauit ibi nomen dn̄i dei eterni: & fuit colonus terre paleſtiorū diebus multis.

Ca. 22.

Que poſtquā geſta ſunt: tentauit deus abraam: & dixit ad eū. Abraam abraam. At ille rn̄dit. adſū. ait illi. Tolle filiū tuū vnigenitum quem diligis iſaac: & vade in terrā viſionis: atq; ibi offeres eū in holocauſtum ſup vnū montiū: quem monſtrauero tibi. Igitur abraā de nocte conſurgens ſtrauit aſinū ſuum ducens ſecum duos iuuenes & iſaac filiū ſuum. Cumq; concidiſſet ligna in holocauſtum: abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem

Tex. Heb.

ויצב אברהם את שבע כבשת
הצאן לבדהן: ויאמר אבימלך אל — בדד
אברהם מה הנה שבע כבשת
האלה אשר הצבת לבדנה: — נצב
ויאמר כי את שבע כבשת תקח
מידי בעבור תהיה לי לעדה כי — עבר היה
חפרתי את הבאר הזאת: על כן
קרא למקום ההוא באר שבע כי — קום
שם נשבעו שניהם: ויכרתו — שבע
ברית בבאר שבע ויקם אבימלך — קום
ופיכל שר צבאו וישבו אל ארץ — שור שוב
פלשתים: ויטע אשל בבאר — נטע
שבע ויקרא שם בשם יהוה אל — קרא
עולם: ויגר אברהם בארץ — עלם גור
פלשתים ימים רבים: — יום רבה

Cap. xxii.

ויהי אחר הדברים האלה
והאלהים נסה את אברהם — היה
ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: — אמר
ויאמר קח נא את בנך את יחידך — לקח יחד
אשר אהבת את יצחק ולך לך אל — ילך
ארץ המריה והעלהו שם לעלה — עלה
על אחד ההרים אשר אמר — הרר
אליך: וישכם אברהם בבקר — שכם
ויחבש את חמרו ויקח את שני — חבש שנה
נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע — בקע
עצי עלה ויקם וילך אל המקום — קום
אשר אמר לו האלהים: ביום

Transla. Chal.

ואקים אברהם ית שבע חורפאן דען בלחודיהון: ואמר אבימלך לאברהם מה
אינון שבע חורפאן האלין דאקימתא בלחודיהון: ואמר ארי ית שבע חורפאן תיסב
מן ידי בדיל דתהא לי לסהיד ארי חפרית ית בירא הדין: על כן קרא לאתרא
ההוא באר שבע ארי תמן קיימו תרויהון: וגזרו קיים בבאר שבע וקם אבימלך
ופיכל רב חיליה ותבו לארע פלשתאי: ונצב נצבא בבאר שבע וצלי תמן בשמא
דיי אלה עלמא: ואתותב אברהם בארע פלשתאי יומין סגיאין:

Ca. xxij.

והוה בתר פתגמיא האילין ויי נסי ית אברהם ואמר ליה אברהם ואמר הא אנא:
ואמר דבר כען ית ברך ית יחידך דרחימתא ית יצחק ואיזיל לך לארע פולחנא
ואסקיהי קדמי תמן לעלתא על חד מן טוריא דאימר לך: ואקדים אברהם בצפרא
וזריז ית חמריה ודבר ית תרין עולימוהי עמיה וית יצחק בריה וצלח אעי דעלתא
וקם ואזל לאתרא דאמר ליה יי: ביומא

Interp. chal.

Et ſtatuit abraham ſeptē agnas ouium ſeorſum. Dixitq; abimelech ad abraham. Que ſunt iſte ſeptem agne quas ſtatuiſti ſeorſum. Et ait. Quoniaʒ ſeptem agnas accipies de manu mea: vt ſit mihi in teſtimonium quoniā fodi puteuʒ iſtum. Propterea vocauit locum illū berſabee: quia ibi iurauerūt ambo: et inierunt pactū in berſabee. Surrexitq; abimelech et phicol princeps exercitus eius: et reuerſi ſunt in terram philiſtinoꝝ. Et plantauit plantationem in berſabee: et orauit ibi in nomine domini dei eterni. Et peregrinatus eſt abraham in terra philiſtinorum diebus multis.

Cap. 22.

Et factū eſt poſt verba hec: et deus tentauit abraham: et dixit ei. Abraham. Et ait: ecce ego. Et dixit. Tolle nunc filium tuū vnicum tuū queʒ diligis iſaac: et vade in terram diuini cultus: et offer illum coram me ibi in holocauſtum ſuper vnū montium quē dixero tibi. Et ſurrexit abraham mane et ſtrauit aſinum ſuum: et tulit duos pueros ſuos ſecum: et iſaac filium ſuum: et concidit ligna in holocauſtum: et ſurrexit et abijt in locum quē dixerat ei deus. Die autem

Primitiua chal.

קום חד — אל נסב — היה — קום קום — רבב תוב צלא — יתב — אל נסה — אזל — נסק עלה קדם — אנא — קום

Ter. Heb.

השלישי וישא אברהם את עיניו
וירא את המקום מרחק: ויאמר
אברהם אל נעריו שבו לכם פה
עם החמור ואני והנער נלכה
עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם:
ויקח אברהם את עצי העלה
וישם על יצחק בנו ויקח בידו
את האש ואת המאכלת וילכו
שניהם יחדו: ויאמר יצחק אל
אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר
הנני בני ויאמר הנה האש
והעצים ואיה השה לעלה:
ויאמר אברהם אלהים יראה לו
השה לעלה בני וילכו שניהם
יחדו: ויבאו אל המקום אשר אמר
לו האלהים ויבן שם אברהם
את המזבח ויערך את העצים
ויעקד את יצחק בנו וישם אתו
על המזבח ממעל לעצים: וישלח
אברהם את ידו ויקח את
המאכלת לשחט את בנו: ויקרא
אליו מלאך יהוה מן השמים
ויאמר אברהם אברהם ויאמר
הנני: ויאמר אל תשלח ידך אל
הנער ואל תעש לו מאומה כי
עתה ידעתי כי ירא אלהים
אתה ולא חשכת את בנך את

Primitiua heb.

שלש נשא · ראה · אמר · ישב · הלך · חוה שוב · לקח · שום · אכל · שנה אמר · ראה · בוא · בנה · ערך · עקד שום · עלה שלח · לקח · קרא · שלח · עשה מאם

Trãſla. B. Hiero.

tertio eleuatis oculis vidit locum procul: dixitq; ad pueros ſuos. Expectate hic cum aſino: ego & puer illuc vſq; properantes poſtquã adorauerimus reuertemur ad vos. Tulit quoq; ligna holocauſti & impoſuit ſup iſaac filium ſuũ. Ipſe vero portabat in manibus ignẽ & gladiũ. Cũq; duo pergerent ſimul: dixit iſaac patri ſuo. Pater mi. At ille rñdit. quid vis fili. Ecce inquit ignis & ligna: vbi ẽ victima holocauſti. Dixit autem abraam. Deus prouidebit ſibi victimã holocauſti fili mi. Pergebant ergo pariter: & venerunt ad locum quem oſtenderat ei deus: in quo edificauit altare: & deſup ligna compoſuit. Cũq; alligaſſet iſaac filium ſuum: poſuit eum in altare ſuper ſtruem lignorum. Extenditq; manum & arripuit gladiũ: vt imolaret filium ſuum. Et ecce angelus domini de celo clamauit dicens. Abraam abraam: qui reſpondit adſũ. dixitq; ei. Nõ extendas manũ tuam ſup puerum: neq; facias illi quicq̃. Nunc cognoui q; timeas deum: & nõ pepciſti

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

tertia: τ reſpiciẽs abraã oculis ſuis: vidit locũ a longe,
τῇ τρίτῃ, καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε τὸν τόπον ἀπὸ μακρόθεν.
et dixit abraam pueris ſuis: ſedete hic cũ aſino. ego aũt τ
καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καθίσατε αὐτοῦ μετὰ τῆς ὄνου. ἐγὼ δὲ καὶ τὸ
puer tranſibimus vſq; huc. τ poſtq̃ adorauerim⁹: reuertemur ad vos. accepit aũt
παιδάριον διελευσόμεθα ἕως ὧδε. καὶ προσκυνήσαντες, ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς. ἔλαβε δὲ
abraã ligna holocauſti: et impoſuit iſaac filio ſuo. accepit aũt τ ignẽ
ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως, καὶ ἐπέθηκεν ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ καὶ τὸ πῦρ
in manib⁹ τ gladiũ. et abierunt duo ſimul. ait aũt iſaac ad abraã
μετὰ χεῖρας καὶ τὴν μάχαιραν. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ δύο ἅμα. εἶπε δὲ ἰσαὰκ πρὸς ἀβραὰμ τὸν
patrẽ ſuũ: dicens: pater. ille aũt dixit: qd eſt fili. dixit aũt: ecce ignis et ligna: vbi eſt ouis in holocauſtũ.
πατέρα αὐτοῦ, εἴπας, πάτερ. ὁ δὲ εἶπεν, τί ἐστι τέκνον. εἶπε δέ, ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύλα, ποῦ ἐστι τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν.
dixit aũt abraã deus videbit ſibi ouem in holocauſtũ fili. pergentes aũt vterq;
εἶπε δὲ ἀβραὰμ ὁ θεὸς ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν τέκνον. πορευθέντες δὲ ἀμφότεροι
pariter: venerũt i locũ: quẽ dixit ei deus.
ἅμα, ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός.
et edificauit abraã altare. et impoſuit ligna. τ cũ colligaſſet iſaac filiũ ſuũ: impoſuit eũ in altare ſuper ligna.
καὶ ᾠκοδόμησεν ἀβραὰμ θυσιαστήριον. καὶ ἐπέθηκε τὰ ξύλα. καὶ συμποδίσας ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπάνω τῶν ξύλων.
et extendit abraã manũ ſuã ad accipiẽdũ gladiũ: vt iugularet filiũ ſuũ. τ vocauit eũ angel⁹ dñi de celo.
καὶ ἐξέτεινεν ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν τὴν μάχαιραν, σφάξαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.
et dixit ei: abraã abraã. ille aũt dixit: ecce ego. et dixit ne inijcias manũ tuã ſup puerũ: neq; facias ei nihil. nũc enĩ cognoui: q; times tu deũ.
καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀβραὰμ ἀβραάμ. ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπεν μὴ ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ παιδάριον, μηδὲ ποιήσῃς αὐτῷ μηδέν. νῦν γὰρ ἔγνων, ὅτι φοβῇ σὺ τὸν θεόν.
et nõ pepciſti filio tuo
καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου

B C 2 Mach. 2.

Primitiua chal.

ארך מטא סנד · תוב אעא שוה · אש תכה · אעא עלה גלה · אתא · דבח שוה · רשט נכס · לאך שט · עלם עבד

Interp. chal.

tertia leuauit abraham oculos ſuos: τ vidit locum a longe. Et dixit abraham pueris ſuis. Expectate vos hic cum aſino: ego autẽ τ puer accedemus vſq; illuc: et adorabimus τ reuertemur ad vos. Et tulit abrahã ligna holocauſti τ poſuit ſuper iſaac filium ſuum: et accepit in manu ſua ignem τ gladium: τ abierunt ambo ſimul. Atq; iſaac ad abrahã patrem ſuũ dicens. Pater mi. Et ait ecce ego fili mi. Et ait. Ecce ignis τ ligna: vbi ergo eſt agnus in holocauſtũ? Et dixit abraham. Coram deo reuelabitur ſibi agnus in holocauſtum fili mi. Et abierunt ambo ſimul: τ venerunt ad locum quẽ dixerat ei deus. τ edificauit ibi abraham altare τ ordinauit ligna: τ ligauit iſaac filium ſuum: et poſuit eũ ſup altare deſup ligna. Extenditq; abraham manum ſuam τ tulit gladium: vt immolaret filium ſuum. Et vocauit eum angelus domini de celo: et dixit. Abraham: abraham. Et ait. ecce ego. Et dixit. Ne extendas manũ tuam ad puerũ: neq; facias illi quicq̃: nunc enĩ ſcio q; timens deum tu es: et non pepercisti filio tuo

Tranſla. Chal.

תליתאה וזקף אברהם ית עינוהי וחזא ית אתרא מרחיק: ואמר אברהם לעולימוהי
אוריכו לכון הכא עם חמרא ואנא ועולימא נתמטי עד כא ונסגוד ונתוב לותכון:
ונסיב אברהם ית אעי עלתא ושוי על יצחק בריה ונסיב בידיה ית אשתא וית
סכינא ואזלו תרויהון כחדא: ואמר יצחק לאברהם אבוהי ואמר אבא ואמר הא
אנא ברי ואמר הא אשתא ואעיא ואן אמרא לעלתא: ואמר אברהם קדם יי גלי
ליה אמרא לעלתא ברי ואזלו תרויהון כחדא: ואתו לאתרא דאמר ליה יי ובנא
תמן אברהם ית מדבחא וסדר ית אעיא ועקד ית יצחק בריה ושוי יתיה על מדבחא
מעל לאעיא: ואושיט אברהם ית ידיה ונסיב ית סכינא למיכס ית בריה: וקרא
ליה מלאכא דיי מן שמיא ואמר אברהם אברהם ואמר הא אנא: ואמר לא תושיט
ידך לעולימא ולא תעביד ליה מדעם ארי כען ידענא ארי דחילא דיי את ולא
מנעת ית ברך ית

Ter. Heb.

יחידך ממני: וישא אברהם את
עיניו וירא והנה איל אחר נאחז
בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח
את האיל ויעלהו לעלה תחת
בנו: ויקרא אברהם שם המקום
ההוא יהוה יראה אשר יאמר
היום בהר יהוה יראה: ויקרא
מלאך יהוה אל אברהם שנית
מן השמים: ויאמר בי נשבעתי
נאם יהוה כי יען אשר עשית
את הדבר הזה ולא חשכת את
בנך את יחידך: כי ברך אברכך
והרבה ארבה את זרעך ככוכבי
השמים וכחול אשר על שפת
הים וירש זרעך את שער איביו:
והתברכו בזרעך כל גויי הארץ
עקב אשר שמעת בקלי: וישב
אברהם אל נעריו ויקמו וילכו
יחדו אל באר שבע וישב אברהם
בבאר שבע: ויהי אחרי הדברים
האלה ויגד לאברהם לאמר הנה
ילדה מלכה גם הוא בנים לנחור
אחיך: את עוץ בכרו ואת בוז
אחיו ואת קמואל אבי ארם: ואת
כשד ואת חזו ואת פלדש ואת
ידלף ואת בתואל: ובתואל ילד
את רבקה שמנה אלה ילדה מלכה

Primitiua heb.

יחד נשא · ראה אחז · לקח · עלה · קרא קום · ראה · שנה · שבע · עשה · רבה כבב · שפה · ברך · קול שוב · קום · היה · נגד

Trãſla. B. Hiero.

vnigenito filio tuo propter me. Leuauit abraã oculos ſuos: viditq; poſt tergũ arietẽ inter vepres herentem cornibus. Quem aſſumens obtulit holocauſtum pro filio. Appellauitq; nomen loci illius: dominus videt. Vñ vſq; hodie dicitur: in mõte dominus videbit. Vocauit autem angelus domini abraam ſecundo de celo dicẽs. Per memetipſum iuraui dicit dominus: quia feciſti hanc rem: & non pepercisti filio tuo vnigẽito: benedicam tibi: & multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas celi & velut arenã que eſt in littore maris. Poſſidebit ſemẽ tuũ portas inimicorũ ſuorũ: & bñdicẽtur in ſemie tuo oẽs gẽtes terre: quia obediſti voci mee. Reuerſus eſt abraã ad pueros ſuos: abieruntq; berſabee ſimul: & habitauit ibi. His itaq; geſtis nunciatum eſt abraam q; melcha quoq; genuiſſet filios nachor fratri ſuo: hus primo genitum & buz fratrem eius & chãmuel patrem ſyrorum & caſeth & aſau: phelidas quoq; & iedlaf: & bathuel de quo nata eſt rebecca. Octo iſtos genuit melcha

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

dilecto ꝑpter me. et aſpiciẽs abraam oculis ſuis: vidit. τ ecce aries vn⁹ detentus in planta ſabec et cornibus. et abijt abraam: τ accepit arietẽ: τ obtulit eũ in holocauſtũ: pro iſaac filio ſuo. et vocauit abraam nomen loci illius: dñs vidit. vt dicant hodie in mõte dñs viſus ẽ. et vocauit angelus domini abraam ſecundo de celo: dicens: ꝑ memetipſum iuraui dicit dñs. ꝑpterea q; feciſti verbũ hoc: et nõ pepciſti filio tuo dilecto ꝑpter me.
τοῦ ἀγαπητοῦ δι᾽ ἐμέ. καὶ ἀναβλέψας ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε. καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ σαβὲκ ἐκ τῶν κεράτων. καὶ ἐπορεύθη ἀβραάμ, καὶ ἔλαβε τὸν κριόν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀντὶ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, κύριος εἶδεν. ἵνα εἴπωσι σήμερον ἐν τῷ ὄρει κύριος ὤφθη. καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος κυρίου τὸν ἀβραὰμ δεύτερον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων, κατ᾽ ἐμαυτοῦ ὤμοσα λέγει κύριος. οὗ ἕνεκεν ἐποίησας τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι᾽ ἐμέ.
ꝑfecto bñdicẽs bñdicã te: et multiplicãs multiplicabo ſemen tuũ ſicut ſtellas celi: et ſicut arenam iuxta labiũ maris et hereditabit ſemẽ tuũ ciuitates aduerſariorũ. et benedicentur in ſemine tuo omnes gẽtes terre. q; obediſti mee voci. reuerſus ẽ aũt abraam ad pueros ſuos: et ſurgentes abierũt ſimul ad puteũ iuramẽti. et habitauit abraam ſup puteũ iuramẽti. factũ ẽ aũt poſt verba hec: et nũciatũ ẽ abraam: dicentes: ecce peperit melcha et ipſa filios nachor fratri tuo: hus primogenitũ: et buz fratrẽ eius: et camuel patrẽ ſyrorũ: et chazad: et azau: τ phalas: τ ieldaf: et bathuel. et bathuel genuit rebeccam. octo iſti filij: quos pepit melcha
ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. καὶ κληρονομήσει τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων. καὶ εὐλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. ἀνθ᾽ ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς. ἀπεστράφη δὲ ἀβραὰμ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ. καὶ ἀναστάντες ἐπορεύθησαν ἅμα ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ κατῴκησεν ἀβραὰμ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνηγγέλη τῷ ἀβραάμ, λέγοντες, ἰδοὺ τέτοκεν μελχὰ καὶ αὐτὴ υἱοὺς τῷ ναχὼρ τῷ ἀδελφῷ σου, τὸν ὢξ πρωτότοκον, καὶ τὸν βαῦξ ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν καμουὴλ πατέρα σύρων, καὶ τὸν χαζάδ, καὶ τὸν ἀζαῦ, καὶ τὸν φαλὰς, καὶ τὸν ἰελδάφ, καὶ τὸν βαθουήλ. καὶ βαθουὴλ ἐγέννησε τὴν ῥεβέκκαν. ὀκτὼ οὗτοι υἱοί, οὓς ἔτεκε μελχὰ τῷ

Eccle. 44. d. Hiere. 44. f. Heb. 6. c. — D — Galat. 3. a. — B — C

Tranſla. Chal.

יחידך מניו וזקף אברהם ית עינוהי וחזא והא דיכרא בתר דאיתחד באילנא
בקרנוהי ואזל אברהם ונסיב ית דיכרא ואסקיה לעלתא חלף בריה: ופלח וצלי
אברהם תמן באתרא ההוא ואמר קדם יי הכא יהון פלחין דריא בכין יתאמר
ביומא הדין בטורא הדין אברהם קדם יי פלח: וקרא מלאכא דיי לאברהם תנינות
מן שמיא: ואמר במימרי קיימית אמר יי ארי חלף דעבדתא ית פתגמא הדין ולא
מנעת ית ברך ית יחידך: ארי ברכא אברכינך ואסגאה אסגי ית בנך ככוכבי שמיא
וכחלא דעל כיף ימא ויירתון בנך ית קרוי סנאיהון: ויתברכון בדיל בנך כל עממי
ארעא חלף דקבילתא במימרי: ותב אברהם לעולימוהי וקמו ואזלו כחדא לבירא
דשבע ויתיב אברהם בבירא דשבע: והוה בתר פתגמיא האילין ואתחוה לאברהם
למימר הא ילידת מלכה אף היא בנין לנחור אחוך: ית עוץ בוכריה וית בוז אחוהי
וית קמואל אבוהי דארם: וית כשד וית חזו וית פלדש וית ידלף וית בתואל:
ובתואל אוליד ית רבקה תמניא אילין ילידת מלכה

Primitiua chal.

אחד · נסק עלה צלא · הוה דור אמר · לאך · אמר קום · בכר סנא · חול קרה · תוב קום בור · חוה · אמר בנה · ילד אל

Interp. chal.

vnico propter me. Et leuauit abrahã oculos ſuos et vidit: τ ecce aries poſtquã apprehenſus eſt in arbore cornibus ſuis. Et abijt abrahã τ tulit arietem: τ obtulit eum in holocauſtũ pro filio ſuo. Et orauit atq; immolauit abrahã in loco illo. Et dixit coram dño: hic erunt ſeruiẽtes gñationes. Propterea dicebat in die hac: in mõte iſto abrahã corã dño imolauit. Et vocauit angelus domini abrahã ſecundo de celo: τ ait. Per verbum meũ iuraui dicit dñs quia feciſti hanc rem: τ non pepercisti filio tuo vnico: quoniã benedictione benedicã te: τ multiplicans multiplicabo filios tuos ſicut ſtellas celi: τ ſicut arenã que eſt in littore maris: τ hereditabunt filij tui ciuitates inimicorum ſuorũ: τ benedicentur propter filios tuos oẽs populi terre: pro eo quod obediſti verbo meo. Et reuerſus eſt abraham ad pueros ſuos: τ ſurrexerunt et abierũt ſimul ad berſabee: τ habitauit abraham in berſabee. Et factum eſt poſt verba hec τ nunciatũ eſt abrahe dicendo. Ecce peperit melcha etiam ipſa filios nachor fratri tuo: hus primogenitũ eius τ buz fratrẽ eius: et camuel patrẽ aram: τ caſeth τ azau. Et pheldas: τ iedlaph τ bathuel. Bathuel autem genuit rebecam. Iſtos octo peperit melcha

לנחור אחי אברהם׃ ופילגשו
ושמה ראומה ותלד גם הוא את
טבח ואת גחם ואת תחש ואת
מעכה׃ ויהיו חיי שרה
Cap.xxiij.
מאה שנה ועשרים שנה ושבע
שנים שני חיי שרה׃ ותמת שרה
בקרית ארבע הוא חברון בארץ
כנען ויבא אברהם לספד לשרה
ולבכתה׃ ויקם אברהם מעל פני
מתו וידבר אל בני חת לאמר׃
גר ותושב אנכי עמכם תנו לי
אחזת קבר עמכם ואקברה מתי
מלפני׃ ויענו בני חת את אברהם
לאמר לו׃ שמענו אדני נשיא
אלהים אתה בתוכנו במבחר
קברינו קבר את מתך איש
ממנו את קברו לא יכלה ממך
מקבר מתך׃ ויקם אברהם וישתחו
לעם הארץ לבני חת׃ וידבר
אתם לאמר אם יש את נפשכם
לקבר את מתי מלפני שמעוני
ופגעו לי בעפרון בן צחר׃ ויתן לי
את מערת המכפלה אשר לו
אשר בקצה שדהו בכסף מלא
יתננה לי בתוככם לאחזת קבר׃
ועפרון ישב בתוך בני חת ויען
עפרון החתי את אברהם באזני

nachor fratri abraam. Cōcubina vero illius nomine roma peperit thabee & gaom & thaas & maacha. Cap.23.

Uixit autē ſara cētū viginti ſeptem annis: & mortua eſt in ciuitate arbée: que eſt hebron in terra chanaā: Venitq; abraam vt plangeret & fleret eā. Cumq; ſurrexiſſet ab officio funeris: locutus eſt ad filios heth dicens. Aduēa ſū & pegrinus apud vos: date mihi ius ſepulchri vobiſcū: vt ſepeliā mortuū meū. Reſpōderūt filii heth dicētes. Audi nos dñe. Princeps dei es apud nos: ī electis ſepulchris noſtris ſepeli mortuum tuum: nullusq; te phibere poterit quin ī monumēto eius ſepelias mortuū tuum. Surrexit abraam: & adorauit pplm terre filios videlcet heth. Dixitq; ad eos. Si placet aīe vře vt ſepeliā mortuū meū: audite me: & īterceedite p me apd ephrō filiū ſeor: vt det mihi ſpeluncā duplicē quam hēt ī extrema pte agri ſui. Pecunia digna tradat eā mihi corā vobis in poſſeſſionē ſepulchri. Hitabat āt ephrō ī medio filiorꝝ heth. Rñditq; ephron ad abraam cunctis audientibus

nachor fratri abraam. et cōcubina illius:
ναχὼρ τῷ ἀδελφῷ ἀβραάμ. καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ,
cui nomē roma: peperit et ipſa tabee: et
ἡ ὄνομα ῥεμάν, ἔτεκεν καὶ αὐτὴ τὸν ταβέκ, καὶ τὸν
gaon: et thaas: et maacha.
γαάμ, καὶ τὸν τοχὸς, καὶ τὸν χωμᾶ. Ca. 23.
Fuit aūt vita ſarre anni centū viginti ſeptē.
Ἐγένετο δὲ ἡ ζωὴ σάρρας ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεπτά.
et mortua ē ſarra in ciuitate arboc. q̄ eſt in
καὶ ἀπέθανε σάρρα ἐν τῇ πόλει ἀρβόκ. ἥ ἐστιν ἐν τῷ
conualle: hec eſt chebrō in terra chanaā. venit
κοιλώματι, αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῇ γῇ χαναάν. ἦλθε
aūt abraā plangere ſarrā et flere.
δὲ ἀβραὰμ κόψασθαι σάρραν καὶ πενθῆσαι.
et ſurrexit abraā a mortuo. et dixit
καὶ ἀνέστη ἀβραὰμ ἀπὸ τοῦ νεκροῦ. καὶ εἶπε τοῖς
filiis het: dicens: aduena et peregrinus
υἱοῖς χέτ, λέγων, πάροικος καὶ παρεπίδημος
ego ſum vobiſcū. date ergo mihi poſſeſſionē vobiſcū.
ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν. δότε οὖν μοι κτῆσιν μεθ' ὑμῶν.
et ſepeliā mortuū meū a me. reſponderūt aūt
καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἐμοῦ. ἀπεκρίθησαν δὲ
filij het ad abraam: dicētes: nō dñe.
υἱοὶ τοῦ χὲτ πρὸς ἀβραάμ, λέγοντες, μὴ κύριε.
audi āt nos. rex a deo es tu in
ἄκουσον δὲ ἡμῶν. βασιλεὺς παρὰ θεοῦ εἶ σὺ ἐν
nobis. in electis ſepulchris noſtris ſepeli
ἡμῖν. ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡμῶν θάψον
mortuū tuū. nullus enī nr̄m non prohibebit
τὸν νεκρόν σου. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὐ μὴ κωλύσει τὸ
ſepulchrū ſuū a te: vt ſepelias mortuū
μνημεῖον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, τοῦ θάψαι τὸν νεκρόν B
tuū illic. ſurgens aūt abraam adorauit
σου ἐκεῖ. ἀναστὰς δὲ ἀβραὰμ προσεκύνησε τῷ
ppl'o terre: filios het. et locut' ē
λαῷ τῆς γῆς, τοῖς υἱοῖς τοῦ χέτ. καὶ ἐλάλησε
ad eos abraam: dicēs: ſi habetis ī aīa vr̄a:
πρὸς αὐτοὺς ἀβραάμ, λέγων, εἰ ἔχετε τῇ ψυχῇ ὑμῶν,
vt ſepeliā mortuū meū a facie mea:
ὥστε θάψαι τὸν νεκρόν μου ἀπὸ προσώπου μου,
audite me: loquimini p me ephrō filio
ἀκούσατέ μου, λαλήσατε περὶ ἐμοῦ ἐφρὼν τῷ
ſaar. et det mihi ſpeluncā duplicē:
τοῦ σαάρ. καὶ δότω μοι τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν,
quod ē eius: exiſtēs in pte agri ſui. argē
ὅ ἐστιν αὐτοῦ, τὸ ὂν ἐν μέρει τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ. ἀργυ-
to digno det mihi illā in vobis in poſſeſſio
ρίου τοῦ ἀξίου δότω μοι αὐτὸ ἐν ὑμῖν εἰς κτῆσιν
nē ſepulchri. ephron āt ſedebat in medio filiorꝝ
μνημείου. ἐφρὼν δὲ ἐκάθητο ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν
het. reſpondēs āt ephron hette' ad a-
χέτ. ἀποκριθεὶς δὲ ἐφρὼν ὁ χετταῖος πρὸς ἀ-
braam: dixit: audientibus
βραάμ, εἶπεν, ἀκουόντων τῶν

Trāſla.Chal'.

לנחור אחוהי דאברהם׃ ולחינתיה ושמה ראומה וילידת אף היא ית טבח וית גחם
וית תחש וית מעכה׃ והוו חיי שרה מאה ועשרין ושבע שנין Ca.xxiij.
שני חיי שרה׃ ומיתת שרה בקרית ארבע היא חברון בארעא דכנען ואתא אברהם
למספד לשרה ולמבכיה׃ וקם אברהם מעל אפי מיתיה ומליל עם בני חתאה
למימר׃ דייר ותותב אנא עמכון הבו לי אחסנת קבורא עמכון ואקבר ית מיתי מן
קדמי׃ ואתיבו בני חתאה ית אברהם למימר ליה׃ קביל מננא רבוננא רב קדם יי
את בינוא בשפר קברנא קבר ית מיתך אנש מננא ית קבריה לא ימנע מנך מלמקבר
מיתך׃ וקם אברהם וסגיד לעמא דארעא לבני חתאה׃ ומליל עמהון למימר אם
אית רעוא בנפשכון למקבר ית מיתי מן קדמי קבילו מני ובעו לי מן עפרון בר צחר׃
ויתן לי ית מערת כפילתא דדיליה די בסטר חקליה בכסף שלים יתנינה לי ביניכון
לאחסנת קבורא׃ ועפרון יתיב בגו בני חתאה ואתיב עפרון חתאה ית אברהם קדם

Primitiua chal'.

Interp.chal'.

nachor fratri abrahe. Cōcubina aūt eius cui' nomē roma ipſa quoq; pepit thabee & gaā & thaas & maacha. Fuit aūt vita ſare centū & viginti & ſeptē annoꝝ: q̄ fuerūt anni vite ſare. Ca.23. Et mortua eſt ſara in cariatharbe: ipſa eſt hebrō in terra chanaā. Et venit abrahaz vt lugeret ſarā & fleret eā. Et ſurrexit abrahā a cōſpectu mortui ſui. Et locutus eſt cuz filijs heth dicēs. Aduena & pegrinus ego ſum vobiſcū: date mihi poſſeſſionē ſepulchri vobiſcū: vt ſepeliā mortuū meū a facie mea. Et rñderūt filij heth ad abrahā dicendo ei. Acquieſce nobis dñe nr̄: princeps coraz deo tu es inter nos: in meliori ſepulchroꝝ nr̄oꝝ ſepeli mortuū tuū. Non prohibebit vir ex nobis ſepulchrū ſuū a te: quin ſepelias mortuū tuū. Et ſurrexit abrahā & adorauit pplm terre filios videlȝ heth. Locutuſq; eſt cum eis dicēs. Si eſt volūtas anime veſtre vt ſepeliam mortuū meū a facie mea: acquieſcite mihi: et rogate pro me efron filium ſeor: vt det mihi ſpeluncā duplicem ſuam que eſt in latere agri ſui: pecunia digna tradat eam mihi inter vos in poſſeſſionem ſepulchri. Efron autem ſtabat in medio filiorū heth. Et reſpondit efron etheus ad abrahā coram

filiis het: et oibus ingredientibus in ciui
υἱῶν χέτ, καὶ πάντων εἰσπορευομένων εἰς τὴν πό-
tatē: dicens: apud me eſto dñe et audi me.
λιν, λέγων, παρ' ἐμοὶ γίνου κύριε. καὶ ἄκουσόν μου.
agrū et ſpeluncā q̄ in eo: tibi do.
τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ, σοὶ δίδωμι.
corā oibus ciuib' meis dedi C
ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν μου δέδωκά
tibi. ſepeli mortuū tuū. et adorauit
σοι. θάψον τὸν νεκρόν σου. καὶ προσεκύνησεν
abraam coram pplo terre. et dixit
ἀβραὰμ ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. καὶ εἶπε τῷ
ephron in aures corā populo terre.
ἐφρὼν εἰς τὰ ὦτα ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς.
qm̄ apud me es: audi me. argentū
ἐπειδὴ πρὸς ἐμοῦ εἶ, ἄκουσόν μου. τὸ ἀργύριον
agri accipe a me: et ſepeliā mortuū
τοῦ ἀγροῦ λάβε παρ' ἐμοῦ, καὶ θάψω τὸν νεκρόν
meū illic. reſpondit āt ephron abraam: dicens:
μου ἐκεῖ. ἀπεκρίθη δὲ ἐφρὼν τῷ ἀβραάμ, λέγων,
nequaq̄ dñe. audiui enī quadringētarū didrachma
οὐχὶ κύριε. ἀκήκοα γὰρ τετρακοσίων διδράχ-
rū argenti. ſed qd vtiq; eſſet hoc inter
μων ἀργυρίου. ἀλλὰ τί ἂν εἴη τοῦτο ἀναμέσον
me et te? tu āt mortuū tuū ſepeli. et
ἐμοῦ καὶ σοῦ; σὺ δὲ τὸν νεκρόν σου θάψον. καὶ
audiuit abraam ephron. et reſtituit a-
ἤκουσεν ἀβραὰμ τοῦ ἐφρών. καὶ ἀποκατέστησεν ἀ-
braam ephron argentū: qd locutus ē in au
βραὰμ τῷ ἐφρὼν τὸ ἀργύριον, ὃ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὦ-
res filiorꝝ het: quadringētas didrachmas argēti
τα τῶν υἱῶν χέτ, τετρακόσια δίδραχμα ἀργυρίου D
probati mercatorib'. et ſtetit ager ephron: q̄ erat in
δοκίμου ἐμπόροις. καὶ ἔστη ὁ ἀγρὸς ἐφρών, ὃς ἦν ἐν τῷ
ſpelunca duplici: q̄ eſt ſm faciem mābre:
σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, ὅ ἐστι κατὰ πρόσωπον μαμβρῆ,
ager et ſpelunca q̄ erat in eo: et oīs ar
ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον ὃ ἦν ἐν αὐτῷ, καὶ πᾶν δέν-
bor: q̄ erat in agro: q̄ eſt in terminis eius
δρον, ὃ ἦν ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅ ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ
icircuitu abraam in poſſeſſionē corā filiis
κύκλῳ, τῷ ἀβραὰμ εἰς κτῆσιν ἐναντίον τῶν υἱῶν
het: et oibus ingredientibus in
τοῦ χέτ, καὶ πάντων τῶν εἰσπορευομένων εἰς
ciuitatē: poſt āt hec ſepeliuit abraam ſar-
τὴν πόλιν. μετὰ δὲ ταῦτα ἔθαψεν ἀβραὰμ σάρ-
ram vxorē ſuā in ſpelunca agri
ραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀγροῦ
duplici: q̄ eſt coram mambre. hec eſt
τῷ διπλῷ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι μαμβρῆ. αὕτη ἐστὶ
hebron in terra chanaan. et cōfirmat' ē ager et
χεβρὼν ἐν τῇ γῇ χαναάν. καὶ ἐκυρώθη ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ
ſpelunca q̄ in eo abraam in poſſeſſionē
σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ τῷ ἀβραὰμ εἰς κτῆσιν

qui ingrediebātur portam ciuitatis illius dicēs. Nequaq̄ ita fiet dñe mi: ſed tu magis auſculta qd loquor. Agrū trado tibi & ſpelūcā q̄ in eo eſt p̄ſentibus filiis populi mei: ſepeli mortuū tuum. Adorauit abraam corā pop'lo terre: & locutus eſt ad ephron circunſtante plebe eius: q̄ſo vt audias me. Dabo pecuniā pro agro: ſuſcipe eā. & ſic ſepeliā mortuum meum in agro. Reſponditq; ephron. Dñe mi audi me. Terra quā poſtulas q̄drigētos ſiclos argēti valet. Illud eſt p̄ciū int me & te: ſed q̄ſtū ē hoc? ſepeli mortuum tuum. Qd cū audiſſet abraā appendit pecuniā quā ephron poſtulauerat: audiētib' filiis heth q̄drīgētos ſiclos argēti pbate monete publice. Confirmatuſq; eſt ager quōdam ephrōis: ī quo erat ſpelunca duplex reſpiciēs mābre tā ipſe q̄ ſpelunca & oms arbores eius in cunctis terminis ei' p circuitū abrae in poſſeſſionē videtibus filiis heth & cūctis q ītrabāt portā ciuitatis illius. Atq; ita ſepeluit abraā ſarā vxorē ſuā in ſpelū ca agri duplici que reſpiciebat mambre: hec eſt hebron ī terra chanaā. Et cōfirmatus ē ager & antrū quod erat ī eo abrae in poſſeſſionē

בני חת לכל באי שער עירו
לאמר׃ לא אדני שמעני השדה
נתתי לך והמערה אשר בו לך
נתתיה לעיני בני עמי נתתיה
לך קבר מתך׃ וישתחו אברהם
לפני עם הארץ׃ וידבר אל עפרון
באזני עם הארץ לאמר אך אם
אתה לו שמעני נתתי כסף השדה
קח ממני ואקברה את מתי
שמה׃ ויען עפרון את אברהם
לאמר לו׃ אדני שמעני ארץ
ארבע מאת שקל כסף ביני ובינך
מה הוא ואת מתך קבר׃ וישמע
אברהם אל עפרון וישקל
אברהם לעפרן את הכסף אשר
דבר באזני בני חת ארבע מאות
שקל כסף עבר לסחר׃ ויקם שדה
עפרון אשר במכפלה אשר לפני
ממרא השדה והמערה אשר בו
וכל העץ אשר בשדה אשר בכל
גבלו סביב׃ לאברהם למקנה
לעיני בני חת בכל באי שער
עירו׃ ואחרי כן קבר אברהם את
שרה אשתו אל מערת שדה
המכפלה על פני ממרא הוא
חברון בארץ כנען׃ ויקם השדה
והמערה אשר בו לאברהם לאחזת

Tranſla:Chal'

בני חתאה לכל עלי תרע קרתיה למימר׃ לא רבוני קביל מני חקלא יהבית לך
ומערתא דביה לך יהבתה לעיני בני עמי יהבתה לך קבר מיתך׃ וסגיד אברהם קדם
עמא דארעא׃ ומליל עם עפרון קדם עמא דארעא למימר ברם אם את עביד לי טיבו
קביל מני אתן כספא דמי חקלא קביל מני ואקבר ית מיתי תמן׃ ואתיב עפרון ית
אברהם למימר ליה׃ רבוני קביל מני ארע דמי ארבע מאה סלעין דכסף בינא
ובינך מה היא וית מיתך קבר׃ וקביל אברהם מן עפרון ותקל אברהם לעפרון ית כספא
דמליל קדם בני חתאה ארבע מאה סלעין דכסף טבין עברין בכל פתורא ומתקבלין בכל מדינתא׃
וקם חקל עפרון די בכפילתא די קדם ממרא חקלא ומערתא דביה וכל אילנא די
בחקלא די בכל תחומיה סחור סחור׃ לאברהם לזבינוהי לעיני בני חתאה בכל עלי
תרע קרתיה׃ ובתר כן קבר אברהם ית שרה אתתיה במערת חקל כפילתא דעל אפי
ממרא היא חברון בארעא דכנען׃ וקם חקלא ומערתא דביה לאברהם לאחסנת

Interp.chal'.

filijs heth ingredietibus portā ciuitatis illi': dicens. Nequaq̄ dñe mi: ſed acqeſce mihi. Agrū dabo tibi: & ſpeluncā q̄ in eo ē tibi dabo: corā filijs ppli mei tradā eam tibi: ſepeli mortuū tuū. Et adorauit abrahā corā populo terre: & locut' eſt cū efron corā pplo terre, dicens. Si tu vtiq; facis mecū miam: acqeſce mihi: dabo pecuniā pro agro: accipe illam a me: vt ſepeliā ibi mortuū meū. Rñditq; efron ad abrahā: dicēs ei. Dñe mi acqeſce mihi: terra q̄ valet q̄drīgētos ſiclos argēti inter me & te q̄ eſt: & mortuū tuū ſepeli. Et acquieuit abrahā efron: & appēdit abrahā argentū qd efron locut' fuerat corā filijs heth q̄drīgētos ſiclos argēti: qd recipiebat pro mercimonijs in vnaquaq; prouincia. Et cōfirmatus eſt ager efron in quo eſt ſpelunca duplex q̄ eſt ante mamre: tam ager q̄ ſpelunca q̄ in eo eſt & oēs arbores q̄ ſunt in agro & in omni termino ei' per circuitū: abrahe in emptionē videntib' oibus filijs heth q̄ intrabāt portā ciuitatis illi'. Et poſt hec ſepeliuit abrahā ſarā vxorē ſuā in ſpelunca duplici: in agro qui eſt cōtra faciē mamre: ipſa eſt hebron in terra chanaan. confirmatuſq; eſt ager & ſpelūca que in eo eſt abrahe in poſſeſſionem

Primitiua chal'.

Cap. xxiiii.

Ter. Heb.

קבר מאת בני חת: ואברהם
זקן בא בימים ויהוה ברך את
אברהם בכל: ויאמר אברהם אל
עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר
לו שים נא ידך תחת ירכי:
ואשביעך ביהוה אלהי השמים
ואלהי הארץ אשר לא תקח
אשה לבני מבנות הכנעני אשר
אנכי יושב בקרבו: כי אל ארצי
ואל מולדתי תלך ולקחת אשה
לבני ליצחק: ויאמר אליו העבד
אולי לא תאבה האשה ללכת
אחרי אל הארץ הזאת ההשב
אשיב את בנך אל הארץ אשר
יצאת משם: ויאמר אליו אברהם
השמר לך פן תשיב את בני
שמה: יהוה אלהי השמים אשר
לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי
ואשר דבר לי ואשר נשבע לי
לאמר לזרעך אתן את הארץ
הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך
ולקחת אשה לבני משם: ואם לא
תאבה האשה ללכת אחריך
ונקית משבעתי זאת רק את בני
לא תשב שמה: וישם העבד את
ידו תחת ירך אברהם אדניו
וישבע לו על הדבר הזה: ויקח

Primitiua heb. (margin): בוא יום · שים · שבע · לקח · איש · ישב · ילד הלך · אלי אבה הלך · שוב · שמר · שבע · נתן · שלח פנה · נקה · שוב שום · שבע לקח

Trãſla. B. Hiero.

monumẽti a filiis heth.

Erat aũt abraã ca. 24 ſenex dierũq; multorũ: & dñs in cũctis bñdixerat ei. Dixitq; ad ſeruũ ſeniorẽ domus ſue: q̃ pẽrat oĩbus que habebat. Pone manũ tuã ſubter femur meũ: vt adiurẽ te per dominum deum celi & terre: vt nõ accipias vxorẽ filio meo de filiabus chananeorum inter quos habito: ſed ad terram & cognationẽ meã pficiſcaris: & inde accipias vxorẽ filio meo iſaac. Reſpondit ſeruus. Si noluerit mulier venire mecũ in terrã hãc: nũquid reducere debeo filiũ tuũ ad locũ de quo tu egreſſus es. Dixitq; abraam. Caue ne quando reducas filium meum illuc. Dñs deus celi & terre qui tulit me de domo pr̃is mei & de t̃ra natiuitatis mee: qui locutus eſt mihi: & iurauit mihi dicẽs ſemini tuo dabo terram hãc: ipe mittet angelum ſuũ coram te: & accipies inde vxorẽ filio meo. Sin autem mulier noluerit ſequi te: non teneberis iuramẽto. filium tm̃ meum ne reducas illuc. Poſuit ergo ſeruus manum ſub femore abraam domini ſui: & iurauit illi ſuper ſermone hoc. Tulitq;

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

ſepulchri. a filiis het.
τάφου, παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ χέτ. Ca. 24.
Et abraam erat ſenior prouect⁹ die
Καὶ ἀβραὰμ ἦν πρεσβύτερος προβεβηκὼς ἡμε
b⁹. et dñs bñdixit abraam per oĩa.
ρῶν. καὶ κύριος εὐλόγησε τὸν ἀβραὰμ κατὰ πάντα.
et dixit abraam ſeruo ſuo ſenio
καὶ εἶπεν ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέ
ri dom⁹ ſue principi ſuorũ oĩm:
ρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι τῶν αὐτοῦ πάντων,
pone manũ tuã ſubter femur meũ. et adiurabo te
θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου. καὶ ἐξορκιῶ σε
dñm deũ celi et deũ terre: vt nõ ac
κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς, ἵνα μὴ λά
cipias vxorẽ iſaac filio meo de filiabus
βῃς γυναῖκα ἰσαὰκ τῷ υἱῷ μου ἐκ τῶν θυγατέρων
chananeorũ: cũ q̃b⁹ ego habito iter ipſos: ſed in
τῶν χαναναίων, μεθ' ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' εἰς
terrã meã vbi ego nat⁹ ſum ibis: et in
τὴν γῆν μου οὗ ἐγὼ ἐγενόμην πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν
tribũ meã. et accipies vxorẽ filio meo iſaac
φυλήν μου. καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἰσαὰκ
inde. dixit aũt ad eũ ſeru⁹: ſi igit̃ nõ volue
ἐκεῖθεν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς, ἐὰν οὖν μὴ βούλη
rit mulier venire mecũ retro in terrã
ται ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ ὀπίσω εἰς τὴν γῆν
hanc: reducam filiũ tuũ in t̃rã: vnde egreſ
ταύτην, ἀποστρέψω τὸν υἱόν σου εἰς τὴν γῆν, ὅθεν ἐξῆλ
ſus es inde: dixit aũt ad eum abraam. caue
θες ἐκεῖθεν; εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἀβραάμ. πρόσεχε
tibi ne reducas filium meũ illuc. dñs de
σεαυτῷ μὴ ἀποστρέψῃς τὸν υἱόν μου ἐκεῖ. κύριος ὁ θε
us celi et de⁹ terre: qui tulit me de
ὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ θεὸς τῆς γῆς, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ
domo patris mei: et de terra qua genit⁹ ſũ:
οἴκου τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἧς ἐγεννήθην,
qui locut⁹ ẽ mihi: τ iurauit mihi: dicens: tibi dabo
ὃς ἐλάλησέ μοι, καὶ ὤμοσέ μοι, λέγων, σοὶ δώσω τὴν
t̃rã hanc τ ſemini tuo: ipſe mittet
γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου, αὐτὸς ἀποστελεῖ
angelũ ſuũ ante te. τ accipies vxo
τὸν ἄγγελον αὐτοῦ ἔμπροσθέν σου. καὶ λήψῃ γυναῖ
rẽ filio meo inde. ſi aũt noluerit mulier ve
κα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν. ἐὰν δὲ μὴ θέλῃ ἡ γυνὴ πο
nire tecũ in terrã hanc: mundus eris
ρευθῆναι μετὰ σοῦ εἰς τὴν γῆν ταύτην, καθαρὸς ἔσῃ
a iuramẽto meo hoc. tantũ filiũ meũ ne re
ἀπὸ τοῦ ὅρκου μου τούτου. μόνον τὸν υἱόν μου μὴ ἀ
ducas illuc. τ poſuit ſeruus manũ ſuam
ποστρέψῃς ἐκεῖ. καὶ ἔθηκεν ὁ παῖς τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ſub femore abraam dñi ſui. et iurauit
ὑπὸ τὸν μηρὸν ἀβραὰμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ ὤμοσεν
ei de verbo hoc. et accepit
αὐτῷ περὶ τοῦ ῥήματος τούτου. καὶ ἔλαβεν

A

B

Primitiua chal.

שוב עול שוב · שוה קום אמר · נסב אנת · אזל נסב אבה · אנת אתא תוב · ספר קום אמר · נתן שלח נסב · בר אנה אתא · הוה זכה אום · תוב שוה רבה · קום

Interp̃. chal.

ſepulchri a filiis heth. Cap. 24.

Et abraham erat ſenex prouecteq; etatis: τ dominus benedixit abraham in omnibus. Dixitq; abraham ſeruo ſuo ſeniori domus ſue: qui preerat omnibus que habebat: pone nunc manũ tuam ſubter femur meũ. et adiurabo te per verbũ domini dei celi τ dei terre: q̃ non accipias vxorẽ filio meo de filiabus chananeorũ: inter quos ego habito: ſed ad terrã meam τ ad generationẽ meam ibis: τ accipies vxorem filio meo iſaac. Dixitq; ei ſeruus. Forte nolet mulier venire poſt me in terram hanc: nunquid reducens reducã filium tuũ ad terram de qua egreſſus es? Et dixit ei abraham. Caue ne forte reducas filium meũ illuc. Dominus deus celi qui tulit me de domo patris mei τ de terra natiuitatis mee: τ qui locutus eſt mihi: τ qui iurauit mihi dicens. Filiis tuis dabo terram hanc: ipſe mittet angelum ſuum coram te: et accipies vxorem filio meo inde. Et ſi noluerit mulier venire poſt te: eris inocẽs a maledictiõe mea hac: tantũmodo filium meũ ne reducas illuc. Et poſuit ſeruus manum ſuam ſub femore abraham domini ſui; τ iurauit illi ſuper verbo hoc. Et tulit

Tranſla. Chal. Ca. xxiiij.

ואברהם סיב על ביומין ויי ... קבורה מן בני חתאה:
בריך ית אברהם בכולא: ואמר אברהם לעבדיה סבא דביתיה דשליט בכל דיליה:
שוי כען ידך תחות ירכי: ואקיימינך במימרא דיי אלהא דשמיא ואלהא דארעא
דלא תסב איתתא לברי מבנת כנענאי דאנא יתיב ביניהון: אלהין לארעי ולילדותי
תיזיל ותסב איתתא לברי ליצחק: ואמר ליה עבדא מאים לא תיבי איתתא למיתי
בתראי לארעא הדא האתבא אתיב ית ברך לארעא דנפקתא מתמן: ואמר ליה אברהם
אסתמר לך דילמא תתיב ית ברי לתמן: יי אלהא דשמיא די דברני מבית אבא
ומארע ילדותי ודמליל לי ודקיים לי למימר לבנך אתן ית ארעא הדא הוא ישלח
מלאכיה קדמך ותסב איתתא לברי מתמן: ואם לא תיבי איתתא למיתי בתרך
ותהי זכי ממומתי דא לחוד ית ברי לא תתיב לתמן: ושוי עבדא ית ידיה תחות ירכא
דאברהם רבוניה וקיים ליה על פתגמא הדין: ודבר

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

ſeru⁹ decẽ camelos de camelis dñi ſui:
ὁ παῖς δέκα καμήλους ἀπὸ τῶν καμήλων τοῦ κυρίου αὐ
et de oĩbus bonis dñi ſui cũ ipſo.
τοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ.
et ſurgẽs abijt in meſopotamiã in ciui
καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς μεσοποταμίαν εἰς τὴν πό
tatẽ nachor. τ fecit quieſcere camelos extra ciuita
λιν ναχώρ. καὶ ἐκοίμισε τὰς καμήλους ἔξω τῆς πόλε
tẽ apd̃ puteũ aque ad veſperũ. qñ egre
ως παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος τὸ πρὸς ὀψέ. ἡνίκα ἐκ
diuntur aquatrices. τ dixit: dñe de⁹ dñi mei
πορεύονται αἱ ὑδρευόμεναι. καὶ εἶπε κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου
abraam: pſperũ fac coram me hodie: et fac
ἀβραάμ, εὐόδωσον ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ ποίη
miam cũ dñõ meo abraam. ecce ſteti in
σον ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβραάμ. ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ
fonte aque: at filie hoĩs
τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, αἱ δὲ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῶν
habitãtiũ ciuitatẽ egrediunt̃ ad hauriẽdã aquã.
οἰκούντων τὴν πόλιν ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ.
et erit virgo cui vtiq; ego dixero: inclina
καὶ ἔσται ἡ παρθένος ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, ἐπίκλινον τὴν
hydriã tuã vt bibã: τ dixerit mihi: bibe: τ came
ὑδρίαν σου ἵνα πίω, καὶ εἴπῃ μοι, πίε, καὶ τὰς καμή
los tuos potabo: donec vtiq; ceſſent bibentes: hanc
λους σου ποτιῶ, ἕως ἂν παύσωνται πίνουσαι, ταύ
preparaſti ſeruo tuo iſaac. et in hoc
την ἡτοίμασας τῷ παιδί σου ἰσαάκ. καὶ ἐν τούτῳ
cognoſcam: q̃ feciſti miaʒ cuʒ dño meo abra
γνώσομαι, ὅτι ἐποίησας ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου ἀβρα
am. τ factũ ẽ anteq̃ perficeret ipſe loquẽs
άμ. καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα
in mẽte. τ ecce rebecca egrediebat̃ genita
ἐν τῇ διανοίᾳ. καὶ ἰδοὺ ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἡ τεχθεῖ
bathuel filio melche vxoris nachor fra
σα βαθουὴλ υἱῷ μελχᾶς τῆς γυναικὸς ναχὼρ τοῦ ἀδελ
tris abraã: habẽs hydriã ſup humeros. at
φοῦ ἀβραάμ, ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων. ἡ δὲ
virgo erat decora aſpectu valde. virgo erat.
παρθένος ἦν καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα. παρθένος ἦν. ἀ
vir nõ cognouit eã. deſcendẽs aũt ad fontẽ:
νὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν. καταβᾶσα δὲ ἐπὶ τὴν πηγήν,
impleuit hydriã: τ aſcẽdit. cucurrit aũt ſeru⁹ in
ἔπλησε τὴν ὑδρίαν, καὶ ἀνέβη. ἔδραμε δὲ ὁ παῖς εἰς
occurſum ipſi: τ dixit ei: pota me pa
συνάντησιν αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, πότισόν με μι
rum aque de hydria tua. illa aũt dixit: bibe dñe: et
κρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου. ἡ δὲ εἶπε, πίε κύριε, καὶ
feſtinauit: et depoſuit hydriã ſup brachiũ ſuũ τ po
ἔσπευσε, καὶ καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς καὶ ἐ
tauit eum: donec ceſſauit bibẽs. et dixit: et ca
πότισεν αὐτόν, ἕως οὗ ἐπαύσατο πίνων. καὶ εἶπε, καὶ ταῖς κα
melis tuis hauriã aq̃ʒ: donec vtiq; oẽs bibant. τ feſtinauit
μήλοις σου ὑδρεύσομαι, ἕως ἂν πᾶσαι πίωσι. καὶ ἔσπευσε

A

Iudith 9.a.

C

B

Tranſla. B. Hiero.

decem camelos de grege domini ſui: & abiit: ex oĩbus bõis eius portãs ſecũ. profectuſq; perrexit i meſopotamiam ad vrbem nachor. Cũq; camelos feciſſet accũbere extra oppidũ iuxta puteum aq̃ veſpere eo tẽpore quo ſolẽt mlĩeres egrẽdi ad hauriendã aquã: orauit dñm dicẽs. Dñe deus dñi mei abraã occurre obſecro mihi hodie: & fac miam cũ dño mõ abraã. Ecce ego ſto p̃pe fontem aque: & filie hitatorũ huius ciuitatis egredíẽtur ad hauriendã aquã. Igitur puella cui dixero: inclina hydriã tuam vt bibam: & illa rñderit: bibe. quĩ & camelis tuis dabo potũ: ipa ẽ quã p̃paraſti ſ'uo tuo iſaac: & per hoc intelligã q̃ feceris miſericordiã cũ dño meo abraã. Necdum intra ſe verba cõpleuerat: & ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filii melche vxoris nachor fratris abraã hñs hydriam in ſcapula ſua: puella decora nimis: virgoq; pulcerrima & incognita viro. Deſcenderat autẽ ad fontẽ: & impleuerat hydriã aq̃: ac reuertebatur. Occurritq; ei ſeruus: & ait. Pauxillũ aq̃ mihi ad bibendũ prebe de hydria tua. q̃ rñdit. Bibe dñe mi. Celeriterq; depoſuit hydriam ſup vlnã ſuã: & dedit ei potũ. Cũq; ille bibiſſet adiecit. Quin & camelis tuis hauriã aquã: donec cuncti bibant.

Ter. Heb.

העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו
וילך וכל טוב אדניו בידו ויקם
וילך אל ארם נהרים אל עיר
נחור: ויברך הגמלים מחוץ לעיר
אל באר המים לעת ערב לעת
צאת השאבת: ויאמר יהוה
אלהי אדני אברהם הקרה נא
לפני היום ועשה חסד עם אדני
אברהם: הנה אנכי נצב על עין
המים ובנות אנשי העיר יצאת
לשאב מים: והיה הנער אשר
אמר אליה הטי נא כדך ואשתה
ואמרה שתה וגם גמליך אשקה
אתה הכחת לעבדך ליצחק ובה
אדע כי עשית חסד עם אדני:
ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה
רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל
בן מלכה אשת נחור אחי אברהם
וכדה על שכמה: והנער טבת
מראה מאד בתולה ואיש לא
ידעה ותרד העינה ותמלא כדה
ותעל: וירץ העבד לקראתה
ויאמר הגמיאיני נא מעט מים
מכדך: ותאמר שתה אדני ותמהר
ותרד כדה על ידה ותשקהו:
ותכל להשקתו ותאמר גם לגמליך
אשאב עד אם כלו לשתת: ותמהר

Primitiua heb. (margin): קום · ברך · יצא · קרה · פנה · נטה שתה · שקה · יכח · ידע עשה · היה · איש · טוב · ראה בתל · ירד מלא · עלה רוץ · גמא · אמר מהר · שקה · כלה · שאב שתה

Tranſla. Chal.

עבדא עשרה גמלין מגמלי רבוניה ואזל וכל שפר רבוניה בידיה וקם ואזל לארם
דעל פרת לקרתא דנחור: ואשרי גמליא מברא לקרתא לבירא דמיא לעידן רמשא
לעידן דנפקן מליאתא: ואמר יי אלהא דרבוני אברהם זמין כען קדמי יומא דין ועביד
טיבו עם רבוני אברהם: הא אנא קאים על עינא דמיא ובנת אינשי קרתא נפקן
למימלי מיא: ותהי עולימתא דאימר לה ארכיני כען קולתיך ואשתי ותימר אשתי
ואף גמלך אשקי יתה זמינתא לעבדך ליצחק ובה אדע ארי עבדת טיבו עם רבוני:
והוה הוא עד לא שיצי למללא והא רבקה נפקת דאתילידת לבתואל בר מלכה אתת
נחור אחוהי דאברהם וקולתה על כתפה: ועולימתא שפירת חיזו לחדא בתולתא וגבר
לא ידעה ונחתת לעינא ומלת קולתה וסליקת: ורהט עבדא לקדמותה ואמר אשקיני
כען זעיר מיא מקולתיך: ואמרת שתי רבוני ואוחיאת ואחתת קולתה על ידה ואשקיתיה:
ושיציאת לאשקיותיה ואמרת אף לגמלך אמלי עד דיספקון למשתי: ואוחיאת

Interp̃. chal.

ſeruus decẽ camelos de camelis dñi ſui: τ abijt: τ oĩa optima dñi ſui portãs in manu ſua. et ſurrexit τ abijt in ſyriam: q̃ eſt iuxta euphratẽ: in ciuitatẽ nachor. Et accũbere fecit camelos extra ciuitatẽ iuxta puteũ aq̃ in tpe veſptino: in q̃ mulieres egrediũtur ad hauriẽdã aquã. Et ait. Dñe de⁹ dñi mei abrahã occurre obſecro mihi hodie: τ fac miam cũ dño meo abrahã. Ecce ego ſto p̃pe fontẽ aque: τ filie hoĩm ciuitatĩ egrediũtur ad hauriendã aquã. Et erit puella cui dixero: inclina obſecro hydriã tuã vt bibã: τ dixerit: bibe τ camelos quoq; tuos adaq̃bo: ipſam p̃paraſti ſeruo tuo iſaac: τ in hoc ſciã q̃ feciſti miaʒ cũ dño meo. Et factũ eſt anteq̃ ille ceſſaſſet loq̃: ecce rebeca egrediebat̃: q̃ nata ẽ batuel filio melche vxoris nachor fr̃is abrahe τ hydria ſua ſup humerũ ei⁹. Et puella erat pulchra aſpectu valde: virgo τ vir nõ cognouerat eã: τ deſcendit ad fontẽ: τ impleuit hydriã ſuã: τ aſcendit. Et cucurrit ſeru⁹ in occurſum eius: et ait. Fac me guſtare obſecro paululũ aq̃ de hydria tua. Et ait. Bibe dñe mi. Et feſtinauit τ depoſuit hydriã ſup manuʒ ſuã: τ dedit ei bibere. Et cũ ceſſaſſet bibere dixit. etiã camelis tuis hauriam: donec ceſſent bibere. Et feſtinauit:

Primitiua chal.

קום שרא בור · מלא טוב רבה · קום מלא הוה · עלם קלתא · שתא אמר שקה · ידע טוב שצא · ילד אנת קלת · עלם חזא מלא · טעם שתא רבה · אתא שקה · שצא מלא

ותער כדה אל השקת ותרץ עוד
אל הבאר לשאב ותשאב לכל
גמליו: והאיש משתאה לה
מחריש לדעת ההצליח יהוה דרכו
אם לא: ויהי כאשר כלו הגמלים
לשתות ויקח האיש נזם זהב
בקע משקלו ושני צמידים על
ידיה עשרה זהב משקלם: ויאמר
בת מי את הגידי נא לי היש בית
אביך מקום לנו ללין: ותאמר
אליו בת בתואל אנכי בן מלכה
אשר ילדה לנחור: ותאמר אליו
גם תבן גם מספוא רב עמנו גם
מקום ללון: ויקד האיש וישתחו
ליהוה: ויאמר ברוך יהוה אלהי
אדני אברהם אשר לא עזב חסדו
ואמתו מעם אדני אנכי בדרך
נחני יהוה בית אחי אדני: ותרץ
הנער ותגד לבית אמה כדברים
האלה: ולרבקה אח ושמו לבן
וירץ לבן אל האיש החוצה אל
העין: ויהי כראת את הנזם ואת
הצמידים על ידי אחתו וכשמעו
את דברי רבקה אחתו לאמר כה
דבר אלי האיש ויבא אל האיש
והנה עמד על הגמלים על העין:
ויאמר בוא ברוך יהוה למה

עָרָה · שָׁאַב · שָׁאָה · חָרַשׁ יָדַע צָלַח · הָיָה כָּלָה · לָקַח · שָׁקַל שָׁנָה צָמַד · אָמַר · נָגַד · קוּם לִין · יָלַד · סָפָא רָבָה · קָדַד שָׁחָה · בָּרַךְ · נָחָה רוּץ · נָגַד · הָיָה רָאָה · בּוֹא

Effundenſq; hydriam in canalibus recurrit ad puteum vt hauriret aquã: & hauſtam oibus camelis dedit. Ipſe aũt contemplabatur eam tacitus ſcire volens vtrum pſperum iter ſuũ feciſſet dñs an nõ. Poſtq̃ aũt biberũt cameli: protulit vir inaures aureas appẽdentes ſiclos duos: & armillas totidẽ pondo ſiclorum decem: dixitq; ad eam. Cuius es filia: indica mihi. Eſt in domo patris tui locus ad manendum. que reſpõdit. Filia ſum batuelis filii nachor: quẽ peperit ei melcha. Et addidit dicẽs. Palearum quoq; & feni plurimũ ẽ apd' nos: & locus ſpacioſus ẽ ad manẽdũ. Inclinauit ſe hõ: & adorauit dñm dicẽſ. Benedictus dñs deus dñi mei abraã. qui nõ abſtulit miſericordiam & veritatem ſuã a dño meo: & recto itinere me pduxit in domum fr̃is dñi mei. Cucurrit itaq; puella: & nunciauit i domũ m̃ris ſue oĩa que audierat. Hẽbat ãt rebecca fr̃em noĩe labã qui feſtinus egreſſus eſt ad hominem vbi erat fons. Cũq; vidiſſet inaures & armillas in manibus ſororis ſue: & audiſſet cuncta verba referẽtis hec locutus ẽ mihi homo: venit ad virum qui ſtabat iuxta camelos & prope fontẽ aq̃: dixitq; ad eum. Ingredere bñdicte dñi. Cur

et euacuauit hydriã in adaquatoriũ. ⁊ cucurrit iterũ ad puteũ vt hauriret. ⁊ hauſit aquã oibus camelis. at homo conſiderabat eã: ⁊ tacebat vt cognoſceret ſi pſperã fecit dñs viã ſuã: an nõ. factũ ẽ ãt qñ ceſſauerunt oẽs cameli bibere: accepit hõ duas inaures aureas drachme põderis ⁊ duas armillas in manib⁹ eius, decẽ aureorũ põd⁹ earũ. ⁊ interrogauit eã, et dixit: filia cui⁹ es. indica mihi. et ſi eſt apud patrẽ tuũ locus nobis ad manẽdũ. ⁊ dixit ei filia bathuel ſuꝫ melcha. quẽ pepit nachor. ⁊ dixit ei palee ⁊ pabula multa apud nos. et locus ad manendũ. et cõplacẽs homo: adorauit dñm. et dixit: bñdictus dñs de⁹ dñi mei abraã. qui nõ reliquiſti iuſticiã tuã et veritatẽ a dño meo abraã meq; pſpere duxit dñs ad domũ fratris dñi mei ad accipiẽdã vxorẽ filio ſuo. et currẽs puella nũciauit in domũ matris ſue ſm verba hec. at rebecce erat frater: cui nomẽ laban. ⁊ cucurrit laban ad hoieꝫ foras ad fontẽ. ⁊ factũ ẽ qñ vidit inaures ⁊ armillas i duab⁹ manibus ſororis ſue: et qñ audiuit verba rebecce ſororis ſue dicẽtis. ſic locutus ẽ mihi homo. ⁊ venit ad hoieꝫ. ſtante ipſo iuxta camelos ppe fontẽ. ⁊ dixit ei huc ingredere bñdicte dñi: et cur

καὶ ἐξεκένωσε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸ ποτιστήριον. καὶ ἔδραμε πάλιν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι. καὶ ὑδρεύσατο πάσαις ταῖς καμήλοις. ὁ δὲ ἄνθρωπος κατεμάνθανεν αὐτήν, καὶ παρεσιώπα τοῦ γνῶναι εἰ εὐόδωκε κύριος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἢ οὔ. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐπαύσαντο πᾶσαι αἱ κάμηλοι πίνουσαι, ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος δύο ἐνώτια χρυσᾶ ἀνὰ δραχμὴν ὁλκῆς, καὶ δύο ψέλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς, δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐτῶν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὴν καὶ εἶπεν, θυγάτηρ τίνος εἶ. ἀνάγγειλόν μοι. καὶ εἰ ἔστι παρὰ τῷ πατρί σου τόπος ἡμῖν καταλῦσαι. καὶ εἶπεν αὐτῷ, θυγάτηρ Βαθουὴλ εἰμὶ τοῦ Μελχᾶς, ὃν ἔτεκε τῷ Ναχώρ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἄχυρα καὶ χορτάσματα πολλὰ παρ' ἡμῖν, καὶ τόπος τοῦ καταλῦσαι. καὶ εὐδοκήσας ὁ ἄνθρωπος, προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου Ἀβραάμ, ὃς οὐκ ἐγκατέλιπε τὴν δικαιοσύνην σου καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ κυρίου μου Ἀβραάμ. ἐμέ τε εὐόδωκε κύριος εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου λαβεῖν γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ δραμοῦσα ἡ παῖς ἀνήγγειλεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. τῇ δὲ Ῥεβέκκᾳ ἦν ἀδελφός, ᾧ ὄνομα Λάβαν. καὶ ἔδραμε Λάβαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἐπὶ τὴν πηγήν. καὶ ἐγένετο ἡνίκα εἶδε τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλια ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἤκουσε τὰ ῥήματα Ῥεβέκκας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ λεγούσης, οὕτω λελάληκέ μοι ὁ ἄνθρωπος. καὶ ἦλθε πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἑστηκότος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν καμήλων ἐπὶ τῆς πηγῆς. καὶ εἶπεν αὐτῷ δεῦρο εἴσελθε εὐλογητὸς κύριος, καὶ ἵνα τί

D

Tranſla. Chal.

ורקת קולתה לבית שקיא ורהטת עוד לבירא למימלי ומלת לכל גמלוהי: וגברא שהי בה מסתכל שתיק למידע האצלח יי ארחיה אם לא: והוה כד ספיקו גמליא למשתי ונסיב גברא קדשא דדהבא תקלא מתקליה ותרין שירין על ידהא מתקל עסרא סלעין דדהבא מתקלהון: ואמר בת מאן את חוי כען לי האית בית אבוך אתר לנא למבת: ואמרת ליה בת בתואל אנא בר מלכה דילידת לנחור: ואמרת ליה אף תבנא אף כסתא סגי עמנא אף אתר למבת: וכרע גברא וסגיד קדם יי: ואמר בריך יי אלהיה דרבוני אברהם דלא מנע טיבותיה וקושטיה מן רבוני אנא בארח תקנא דברני יי בית אחוהי דרבוני: ורהטת עולימתא וחויאת לבית אמה כפתגמיא האלין: ולרבקה אחא ושמיה לבן ורהט לבן לות גברא לברא לות עינא: והוה כד חזא ית קדשא וית שיריא על ידי אחתיה וכד שמע ית פתגמי רבקה אחתיה למימר כדין מליל עמי גברא ואתא לות גברא והא קאים על גמליא על עינא: ואמר עול בריכא דיי למה

Primitiua chal.

שְׁקָה בּוּר מְלָא · שְׁהָה סְכַל יְדַע · צְלַח שְׁתָה תְקַל · שְׁרָא חֲוָה · בִּית · כְּסַת סְגָא · רְבָה · טוּבְנָה · אֵל · שְׁרָא · אֲמַר קוּם

Interp̃. chal.

et effudit hydriam ſuã in canali: ⁊ cucurrit iterũ ad puteum ad hauriendũ: ⁊ hauſit oibus camelis eius. Vir autem admirabatur eam tacitus cõtemplando: vt ſciret vtrum proſperaſſet dñs viam ſuam: an non. Et factum eſt quando ceſſauerũt bibere cameli: tulit vir inaurem aureã appendentẽ ſiclum vnum: ⁊ duas armillas ſup manus eius appendentes decem ſiclos auri. Et ait. Cuius filia es tu: indica obſecro mihi ſi eſt in domo patris tui locus ſufficiens nobis ad manendum. Et dixit ei filia bathuelis ego ſum filij melche quẽ peperit de nachor. Et ait ei. Etiaꝫ paleaꝝ ⁊ pabuli multum eſt apud nos: locus quoq; ſufficiens ad manendũ. Et flexit vir genua ſua: ⁊ adorauit corã dño: et ait. Benedictus dñs deus dñi mei abrahaꝫ: qui non dimiſit miſericordiã ſuam ⁊ veritatem ſuã a dño meo: ⁊ recta via duxit me dñs in domum fratris dñi mei. Et cucurrit puella: ⁊ nunciauit in domo matris ſue verba hec. Erat autẽ rebecce frater ⁊ nomen eius laban: ⁊ cucurrit laban ad virũ foras ad fontẽ. Et factũ eſt cum vidiſſet inaurẽ ⁊ armillas in manib⁹ ſororis ſue: ⁊ cũ audiſſet v̾ba rebecce ſororis ſue dicẽtis hec locut⁹ eſt mecũ vir: venitq; ad virũ: ⁊ ecce ſtabat iuxta camelos prope fontẽ. Et ait. Ingredere benedicte dñi: cur

ſtetiſti foris? ego ãt preparaui domũ: et locũ camelis. igreſſus ẽ ãt homo in domũ. ⁊ deſtrauit camelos. et dedit paleas ⁊ pabula camelis: ⁊ aquã pedib⁹ ipſius: et pedibus viroꝝ qui cũ eo. et appoſuit illis panes ad comedẽdũ. et dixit: nõ comedã: donec loquar ego verba mea. et dixit: loquere. et dixit: ſeruus abraam ſum ego. dñs ãt benedixit dño meo valde. et exaltat⁹ ẽ. et dedit ei oues et vitulos aurũ et argẽtũ et ſeruos et ancillas camelos et aſinos. et pepit ſarra mulier dñi mei filiũ vnũ dño meo poſtq̃ conſenuit ipſe. et dedit ipſi q̃cunq; erãt ei. et adiurauit me dñs me⁹: dicẽs: nõ accipies vxorẽ filio meo de filiabus chananeorũ: int' quos ego habito in terra eoꝝ. ſed ad domũ patris mei perges et ad tribũ meã: et accipies vxorẽ filio meo. et dixi dño meo: ne forte nõ veniat mulier mecũ. et dixit mihi: dñs deus cui cõplacui corã eo: ipſe mittet angelũ ſuũ tecũ: et pſperabit viã tuã: et accipies vxorẽ filio meo de tribu mea: et de domo patris mei. tũc inocẽs eris a maledictiõe mea. qñ enĩ veneris ad meã tribũ: et nõ tibi dederit: eris inocẽs a iuramẽto tuo. et veniẽs hodie ad fontẽ: dixi: dñe deus

ἕστηκας ἔξω; ἐγὼ δὲ ἡτοίμασα τὴν οἰκίαν, καὶ τόπον ταῖς καμήλοις. εἰσῆλθε δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ ἀπέσαξε τὰς καμήλους. καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορτάσματα ταῖς καμήλοις, καὶ ὕδωρ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, καὶ τοῖς ποσὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν μετ' αὐτοῦ. καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ φάγω, ἕως τοῦ λαλῆσαί με τὰ ῥήματά μου. καὶ εἶπε, λάλησον. καὶ εἶπε, παῖς Ἀβραὰμ εἰμὶ ἐγώ. κύριος δὲ εὐλόγησε τὸν κύριόν μου σφόδρα. καὶ ὑψώθη. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ πρόβατα καὶ μόσχους χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας καμήλους καὶ ὄνους.
ß.12.a. καὶ ἔτεκε Σάρρα ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου μου υἱὸν ἕνα τῷ κυρίῳ μου μετὰ τὸ γηράσαι αὐτόν. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅσα ἦν αὐτῷ.
ß.co. καὶ ὥρκισέ με ὁ κύριός μου, λέγων, οὐ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων, ἐν οἷς ἐγὼ παροικῶ ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου πορεύσῃ καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου. καὶ εἶπα τῷ κυρίῳ μου, μήποτε οὐ πορευθῇ ἡ γυνὴ μετ' ἐμοῦ. καὶ εἶπέ μοι, κύριος ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέστησα ἐναντίον αὐτοῦ, αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ μετὰ σοῦ, καὶ εὐοδώσει τὴν ὁδόν σου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκ τῆς φυλῆς μου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. τότε ἀθῷος ἔσῃ ἀπὸ τῆς ἀρᾶς μου. ἡνίκα γὰρ ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὴν ἐμὴν φυλήν, καὶ μή σοι δῶσι, ἔσῃ ἀθῷος ἀπὸ τοῦ ὁρκισμοῦ σου. καὶ ἐλθὼν σήμερον ἐπὶ τὴν πηγήν, εἶπον, κύριε ὁ θεὸς

E

foris ſtas. Preparaui domum & locum camelis tuis. Et introduxit eum i hoſpitiũ: ac deſtrauit cãelos: deditq; paleas & fenum: & aquã ad lauandos pedes camelorũ et virorũ: qui venerãt cũ eo. Et appoſitus eſt i cõſpectu eius panis. q ait. Nõ comedã donec loquar ſermões meoſ. Rñdit ei. loquere. At ille. Seruus inquit abraã ſum. Et dñs bñdixit dño mõ valde: & magnificatus eſt: & dedit ei oues & boueſ: argẽtũ & aurũ ſeruos & ancillas: camelos & aſinos. Et peperit ſara vxor dñi mei filiũ dño mõ i ſenectute ſua: deditq; illi omnia q̃ habuerat. Et adiurauit me dñs meus dicẽs. Non accipies vxorem filio meo de filiabus chananeorum: in quorum terra habito: ſed ad domũ pr̃is mei perges: & de cognatione mea accipies vxorem filio meo. Ego vero rñdi dño mõ quid ſi noluerit venire mecũ mulier? Dñs ait in cuius conſpectu ambulo: mittet angelum ſuum tecũ: & diriget viam tuam accipieſq; vxorẽ filio meo de cognatõe mã & de domo pr̃is mei. Innocẽs eris a maledictõe mea cũ veneris ad pximos meos: & nõ dederint tibi. Veni ergo hodie ad fontẽ aque: & dixi. Domine deus

תעמד בחוץ ואנכי פניתי הבית
ומקום לגמלים: ויבא האיש
הביתה ויפתח הגמלים ויתן תבן
ומספוא לגמלים ומים לרחץ
רגליו ורגלי האנשים אשר אתו:
ויושם לפניו לאכל ויאמר לא
אכל עד אם דברתי דברי ויאמר
דבר: ויאמר עבד אברהם אנכי:
ויהוה ברך את אדני מאד ויגדל
ויתן לו צאן ובקר וכסף וזהב
ועבדם ושפחת וגמלים וחמרים:
ותלד שרה אשת אדני בן לאדני
אחרי זקנתה ויתן לו את כל
אשר לו: וישבעני אדני לאמר
לא תקח אשה לבני מבנות
הכנעני אשר אנכי ישב בארצו:
אם לא אל בית אבי תלך ואל
משפחתי ולקחת אשה לבני:
ואמר אל אדני אלי לא תלך
האשה אחרי: ויאמר אלי יהוה
אשר התהלכתי לפניו ישלח
מלאכו אתך והצליח דרכך
ולקחת אשה לבני ממשפחתי
ומבית אבי: אז תנקה מאלתי כי
תבוא אל משפחתי ואם לא יתנו
לך והיית נקי מאלתי: ואבא
היום אל העין ואמר יהוה אלהי

עָמַד פָּנָה · קוּם בּוֹא · פָּתַח נָתַן · סָפָא · שׂוּם פָּנָה · גָּדַל · נָתַן · יָלַד · שָׁבַע · לָקַח · יָלַךְ · שִׁפְחָה · שָׁלַח · צָלַח · נָקָה אָלָה · נָתַן · הָיָה בּוֹא

Tranſla. Chal.

את קאים בברא ואנא פניתי ביתא ואתר כשר לגמליא: ועאל גברא לביתא ושרא גמליא ויהב תבנא וכסתא לגמליא ומיא לאסחאה רגלוהי ורגלי גבריא דעמיה: ושויו קדמוהי למיכל ואמר לא איכול עד דאמליל פתגמי ואמר מליל: ואמר עבדא דאברהם אנא: ויי בריך ית רבוני לחדא ורבא ויהב ליה ען ותורין וכספא ודהבא ועבדין ואמהן וגמלין וחמרין: וילידת שרה אתת רבוני בר לרבוני בתר דסיבת ויהב ליה ית כל דליה: וקיים עלי רבוני למימר לא תיסב אתתא לברי מבנת כנענאי דאנא יתיב בארעהון: אלהין לבית אבא תיזיל ולזרעיתי ותיסב אתתא לברי: ואמרית לרבוני מאים לא תיתי אתתא בתרי: ואמר לי יי דפלחית קדמוהי ישלח מלאכיה עמך ויצלח ארחך ותיסב אתתא לברי מזרעיתי ומבית אבא: בכן תהא זכאי ממומתי ארי תיתי לזרעיתי ואם לא יתנון לך ותהא זכאי ממומתי: ואתיתי יומא דין לעינא ואמרית יי אלהיה

Interp̃. chal.

ſtas foris: ego aũt preparaui domũ: ⁊ locũ aptum camelis. Et ingreſſus eſt vir in domũ: ⁊ ſoluit camelos et dedit paleas ⁊ pabulũ camelis: ⁊ aquã ad lauãdos pedes eius ⁊ pedes viroꝝ qui erant cũ eo; ⁊ poſuerũt corã eo cibũ: ⁊ ait. Non comedã donec loquar ſermones meos. Et dixit. Loquere. Et ait. Seruus abrahe ego ſum: et dñs benedixit dño meo valde: ⁊ magnificatus eſt: ⁊ dedit ei oues ⁊ boues: ⁊ argentũ ⁊ aurũ et ſeruos ⁊ ancillas: ⁊ camelos ⁊ aſinos. Et peperit ſara vxor dñi mei filiũ dño meo poſtq̃ ſenuit: deditq; illi oia que habebat. Et adiurauit me dñs meus dicens. Non accipies vxorẽ filio meo de filiab⁹ chananeoꝝ: i quoꝝ t̾ra ego habito. Sed ad domũ pr̃is mei ibis: ⁊ ad cognationeꝫ meã: ⁊ accipies vxorem filio meo. Et dixi dño meo. forte nõ veniet mulier poſt me. Et dixit mihi. Dñs in cuius cõſpectu ego ſeruio mittet angelum ſuũ tecum: ⁊ diriget viam tuã: ⁊ accipies vxorẽ filio meo de cognatione mea ⁊ de domo patris mei. Tunc eris innocẽs a maledictione mea: quãdo ieris ad cognationem meam: ⁊ ſi non dederint tibi: eris innocens a maledictione mea. Et veni hodie ad fontem: ⁊ dixi domine deus

Primitiua chal.

פְּנָה עַל · כְּסַת סְחָא · שְׁוָה אֲכַל מְלַל · רְבָה · אִתַּת שׁוּב · קוּם אֲמַר נְסַב · אֲזַל · שְׁלַח · לְאַךְ צְלַח נְסַב · הֲוָה זְכָה אוֹם · יְהַב נְתַן אֲתָא

Tex. Heb.

אדני אברהם אם ישך נא
מצליח דרכי אשר אנכי הלך
עליה הנה אנכי נצב על עין
המים והיה העלמה היצאת
לשאב ואמרתי אליה השקיני
נא מעט מים מכדך ואמרה אלי
גם אתה שתה וגם לגמליך
אשאב הוא האשה אשר הכיח
יהוה לבן אדני אני טרם אכלה
לדבר אל לבי והנה רבקה יצאת
וכדה על שכמה ותרד העינה
ותשאב ואמר אליה השקיני
נא ותמהר ותורד כדה מעליה
ותאמר שתה וגם גמליך אשקה
ואשת וגם הגמלים השקתה
ואשאל אתה ואמר בת מי את
ותאמר בת בתואל בן נחור אשר
ילדה לו מלכה ואשם הנזם על
אפה והצמידים על ידיה ואקד
ואשתחוה ליהוה ואברך את
יהוה אלהי אדני אברהם אשר
הנחני בדרך אמת לקחת את בת
אחי אדני לבנו ועתה אם ישכם
עשים חסד ואמת את אדני הגידו
לי ואם לא הגידו לי ואפנה על
ימין או על שמאל ויען לבן
ובתואל ויאמרו מיהוה יצא

Primitiua heb.

יש
שאב כון
כלה
יצא
ירד
מהר
שקה
שתה
שאל
אמר
שום
צמד יד
שחה ברך
נחה
יש
עשה נגד
פנה
ימן ענה
אמר

Traſla. B. Hiero.

domini mei abraam: ſi direxiſti viam meam in qua nunc ambulo: ecce ſto iuxta fontem aque: & virgo q̄ egredietur ad hauriendam aquam: audierit a me: da mihi pauxillū aq̄ ad bibēdū de hydria tua: & dixerit mihi: & tu bibe: & camelis tuis hauriam: ipſa eſt mulier quam preparauit dominus filio domini mei. Cumq; hec tacitus mecum voluerē: apparuit rebecca veniens cū hydria quā portabat in ſcapula: deſcēditq; ad fōtē: & hauſit aquā. Et aio ad eā. Da mihi paululū biberē. q̄ feſtinās depoſuit hydriā de hūero & dixit mihi. Et tu bibe: & camel' tuis tribuā potū. Bibi: & adaquauit camelos. Interrogauiq; eam & dixi. Cuius es filia? que rñdit. Filia bathuelis ſum filii nachor: quē pepit ei melcha. Suſpēdi itaq; inaures ad ornādā faciē eius: & armillas poſui in manib9 eius. Pronuſq; adoraui dominum: benedicēs domino deo dñi mei abraam: qui perduxit me recto itinere: vt ſumerem filiā fratris domini mei filio eius. Quamobrem ſi facitis miam & veritatē cū dño meo: indicate mihi. ſin autē alid' placet: & hoc dicite mihi: vt vadā ad dexterā ſiue ad ſiniſtrā. Rñderūt q; labā & batuel. A domino egreſſus eſt

Traſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

κυρίου μου Ἀβραάμ, εἰ σὺ εὐοδοῖς τὴν ὁδόν μου, ἐν ᾗ νῦν ἐγὼ πορεύομαι ἐπ' αὐτῇ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐφέστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῆς πόλεως ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ· καὶ ἔσται ἡ παρθένος, ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, πότισόν με μικρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου, καὶ εἴπῃ μοι, καὶ σὺ πίε, καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑδρεύσομαι· αὕτη ἡ γυνὴ ἣν ἡτοίμασε κύριος τῷ ἑαυτοῦ θεράποντι Ἰσαάκ, καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι ὅτι ἐποίησας ἔλεος τῷ κυρίῳ μου Ἀβραάμ. καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ με συντελέσαι λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ, καὶ ἰδοὺ Ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν πηγήν, καὶ ὑδρεύσατο· καὶ εἶπα αὐτῇ, πότισόν με μικρόν. καὶ σπεύσασα καθεῖλε τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ εἶπε, πίε σύ, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ· καὶ ἔπιον, καὶ τὰς καμήλους μου ἐπότισε. καὶ ἠρώτησα αὐτήν, καὶ εἶπα, τίνος θυγάτηρ εἶ; ἀνάγγειλόν μοι. ἡ δὲ ἔφη, θυγάτηρ Βαθουήλ εἰμι ἐγὼ τοῦ Ναχώρ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ Μελχά. καὶ περιέθηκα αὐτῇ τὰ ἐνώτια, καὶ τὰ ψέλια περὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς· καὶ εὐδοκήσας προσεκύνησα τῷ κυρίῳ, καὶ εὐλόγησα κύριον τὸν θεὸν τοῦ κυρίου μου Ἀβραάμ, ὃς εὐώδωσέ μοι ἐν ὁδῷ ἀληθείας λαβεῖν τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου τῷ υἱῷ αὐτοῦ. εἰ οὖν ποιεῖτε ὑμεῖς ἔλεος καὶ δικαιοσύνην πρὸς τὸν κύριόν μου, ἀπαγγείλατέ μοι· εἰ δὲ μή, ἀπαγγείλατέ μοι, ἵνα ἐπιστρέψω εἰς δεξιὰν ἢ εἰς ἀριστεράν. ἀποκριθέντες δὲ Λάβαν καὶ Βαθουὴλ εἶπον, παρὰ κυρίου ἐξῆλθε

dñi mei abraam: ſi tu pſperā facis viā meā: in q̄ nūc ego ambulo in ea: ecce ſteti ſupra fontē aque: τ filie hoim ciuitatis egrediuntur ad hauriēdū aquā. τ erit virgo: cui vtiq; ego dixero: pota me parū aque de hydria tua: τ dixerit mihi bibe tu: et camelis tuis hauriā aquā. hec mulier quā pparauit dñs ſuo ſeruo iſaac. et in hoc cognoſcā φ feciſti miam dño meo abraā. et factū ē anteq̄ ego pficerē loqui in mente mea. et ecce ſtatim rebecca egreſſa eſt habēs hydriā ſup humeros: et deſcēdit ad fontē: et hauſit aquā. et dixi ei pota me parū. et feſtināns depoſuit hydriā ſuā a ſeipſa. et dixit bibe tu: et camelis tuis potū dabo. τ bibi: et camelos meos adaquit. τ interrogaui eā: et dixi: cui9 filia es: nūcia mihi. illa āt dixit. filia bathuel ſum ego filij nachor: quē pepit ei melcha. et circūpoſui ei inaures τ armillas circa man9 eius. τ complacēs adoraui dño. et benedixi dñm deū dñi mei abraam. q pſperauit me in via veritatis vt acciperē filiā fratris dñi mei filio ſuo. ſi ergo facitis vos miam τ iuſticiā cum dño meo: nūciate mihi. ſi āt nō: nūciate mihi vt reuertar ad dextrā τ ad ſiniſtrā. reſpōdētes āt laban et bathuel: dixerūt. a dño egreſſ

Tranſla. Chal.

ריבוני אברהם אם איתך רעוא כען מצלח אורחי דאנא אזיל עלה: הא אנא קאים על עינא דמיא ותהי עולימתא דתיפוק למימלי ואימר לה אשקיני כען זעיר מיא מקולתיך: ותימר לי אף את אשתי ואף לגמלך אמלי היא איתתא דזמין יי לבר ריבוני: אנא עד לא שיציתי למללא עם לבי והא רבקה נפקת וקולתה על כתפה ונחתת לעינא ומלת ואמרית לה אשקיני כען: ואוחיאת ואחיתת קולתה מעלה ואמרת אשתי ואף גמלך אשקי ואשתיתי ואף גמליא אשקיאת: ושאילית יתה ואמרית בת מן את ואמרת בת בתואל בר נחור דילידת ליה מלכה ושויתי קדשא על אפהא ושירייא על ידהא: וכרעית וסגידית קדם יי ובריכית ית יי אלהיה דריבוני אברהם דדברני בארח קשוט למיסב ית בת אחוהי דריבוני לבריה: וכען אם איתיכון עבדין טיבו וקשוט עם ריבוני חוו לי ואם לא חוו לי ואתפני על ימינא או על שמאלא: ואתיב לבן ובתואל ואמרו מן קדם יי נפק

Interp̄. chal.

dñi mei abrahā: ſi eſt voluntas corā te: vt dirigas viā meā in qua nunc ego ambulo: ecce ego ſto iuxta fontē aque: τ erit puella que egreſſa fuerit ad hauriendū: et dixero ei da mihi obſecro paululū aque ad bibendū de hydria tua: τ dixerit mihi: tu quoq; bibe τ etiā camelis tuis hauriā: ipſa eſt mulier quā preparauit dñs filio dñi mei. Anteq̄ ceſſarē loqui cū corde meo: ecce rebecca egrediebatur τ hydria ſua ſup humerū eius erat: deſcēditq; ad fontē τ ipleuit illā. Et dixi ei. Da mihi bibere obſecro: et feſtinauit: τ depoſuit hydriam ſuā deſup ſe: τ dixit. Bibe τ etiā camelis tuis potum dabo. Et bibi: camelos quoq; adaquauit. Et interrogaui eam: τ dixi. Cuius filia es tu? Et ait. Filia bathuelis filij nachor quē pepit ei melcha. et poſui inaurem ſup faciem eius: τ armillas ſup manus eius. et flexi genua τ adoraui coram dño: τ benedixi dño deo dñi mei abrahā: qui duxit me in viam rectā: vt acciperem filiam fratris dñi mei filio ſuo. Et nunc ſi vos facitis miſericordiā τ veritatē cum dño meo: annūciate mihi. ſi autem non: indicate mihi: τ diuertam ad dexteram aut ad ſiniſtram. Reſponditq; labā et bathuel: et dixerunt. A facie domini egreſſus eſt

Primitiua chal.

Traſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

τὸ πρᾶγμα τοῦτο· οὐ δυνησόμεθα σοι ἀντειπεῖν κακὸν καλόν. ἰδοὺ Ῥεβέκκα ἐνώπιόν σου, λαβὼν ἀπότρεχε· καὶ ἔστω γυνὴ τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν παῖδα τὸν Ἀβραὰμ τῶν ῥημάτων αὐτῶν, προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν τῷ κυρίῳ. καὶ ἐξενέγκας ὁ παῖς σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν, ἔδωκε τῇ Ῥεβέκκᾳ· καὶ δῶρα ἔδωκε τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς καὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ ἐκοιμήθησαν. καὶ ἀναστὰς πρωΐ, εἶπεν, ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου. εἶπον δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς καὶ ἡ μήτηρ, μεινάτω ἡ παρθένος μεθ' ἡμῶν ἡμέρας ὡσεὶ δέκα, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπελεύσεται. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, μὴ κατέχετέ με, καὶ κύριος εὐόδωσε τὴν ὁδόν μου, ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριόν μου. εἶπον δέ, καλέσωμεν τὴν παῖδα, καὶ ἐρωτήσωμεν τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσαν τὴν Ῥεβέκκαν, καὶ εἶπον αὐτῇ, πορεύσῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἡ δὲ εἶπε, πορεύσομαι. καὶ ἐξέπεμψαν Ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς, καὶ τὸν παῖδα τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησαν Ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ εἶπον αὐτῇ, ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ, γίνου εἰς χιλιάδας μυριάδων, καὶ κληρονομησάτω τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων. ἀναστᾶσα δὲ Ῥεβέκκα καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἀναλαβὼν ὁ παῖς τὴν Ῥεβέκκαν,

res hec. nō poterimus tibi cōtradicere malū aut bonū. ecce rebecca corā te: tollēs reuertere. τ ſit vxor filio dñi tui: ſicut locutus eſt dñs. factū eſt āt cū audiret puer abraam verba eorū: adorauit ſup terrā dño. et pferēs ſeruus vaſa argētea τ aurea τ veſtem: dedit rebecce. τ dona dedit fratri ei9: τ matri eius. τ comederūt et biberūt ipſe τ viri qui cū eo erāt: τ dormierūt. et ſurgēs puer: mane: dixit. dimittite me: vt vadā ad dñm meū. dixerūt āt fratres eius τ mater: maneat virgo nobiſcū dies quaſi decē. et poſt hoc pficiſcetur. ille āt dixit ad eos: ne detineatis me. τ dñs pſperauit viā meā: dimittite me: vt pergā ad dñm meū. dixerūt: vocemus puellam: interrogem9 os eius. et vocauerūt rebeccā: et dixerūt ei. ibis cum hoie iſto? illa āt dixit vadam. et dimiſerūt rebeccam ſororē eorū: et ſubſtantiā eius: et ſeruū abraā: et eos q cū eo. et benedixerūt rebeccā ſororē eorū: et dixerūt ei: ſoror noſtra es: fias in milia decē milium: τ hereditet ſemē tuū ciuitates aduerſariorū. ſurgēs āt rebecca et ancille eius: aſcēderūt ſup camelos: τ abierūt cum hoie. et accipiēs puer rebeccā:

Traſla. B. Hiero.

ſermo. Nō poſſumus extra placitū eius quicq̄; aliud loqui tecū. En rebecca corā te ē: tolle eam: & proficiſcere: & ſit vxor filii dñi tui: ſicut locutus eſt dominus. Quod cum audiſſet puer abraam: procidens adorauit in terrā dñm. Prolatiſq; vaſis argenteis & aureis ac veſtibus dedit ea rebecce p muneré. Fratribus quoq; eius & matri dona obtulit. Inito cōuiuio veſcētes pariter & bibētes manſerunt ibi. Surgens aūt mane locutus eſt puer. Dimitte me vt vadā ad dñm meum. Rñderūtq; frater eius & mr̄. Māeat puella ſaltē decē dies apud nos: & poſtea proficiſcetur. nolite ait me retiñere: quia dñs direxit viā meam. Dimittite me vt pgā ad dñm meum. Et dixerūt. Vocemus puellā & q̄ramus ipſius volūtatē. Cūq; vocata veniſſet: ſciſcitati ſūt. Vis ire cum homie iſto? Que ait. Vadam. Dimiſerunt ergo eam & nutricem illius: ſeruūq; abraam & comites eius īprecātes pſpa ſorori ſue atq; dicētes. Soror noſtra es. Creſcas in mille milia: & poſſideat ſemen tuū portas inimicorū ſuorū. Igr̄ rebecca & puelle illius aſcenſis camelis ſecute ſunt virū: q feſtinus reuertebatur ad dñm ſuū. Eo āt

Tex. Heb.

הדבר לא נוכל דבר אליך רע
או טוב הנה רבקה לפניך קח
ולך ותהי אשה לבן אדניך
כאשר דבר יהוה ויהי כאשר
שמע עבד אברהם את דבריהם
וישתחו ארצה ליהוה ויוצא
העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים
ויתן לרבקה ומגדנת נתן לאחיה
ולאמה ויאכלו וישתו הוא
והאנשים אשר עמו וילינו
ויקומו בבקר ויאמר שלחני
לאדני ויאמר אחיה ואמה תשב
הנער אתנו ימים או עשור אחר
תלך ויאמר אלהם אל תאחרו
אתי ויהוה הצליח דרכי שלחוני
ואלכה לאדני ויאמרו נקרא
לנער ונשאלה את פיה ויקראו
לרבקה ויאמרו אליה התלכי
עם האיש הזה ותאמר אלך
וישלחו את רבקה אחתם ואת
מנקתה ואת עבד אברהם ואת
אנשיו ויברכו את רבקה ויאמרו
לה אחתנו את היי לאלפי רבבה
ויירש זרעך את שער שנאיו
ותקם רבקה ונערתיה ותרכבנה
על הגמלים ותלכנה אחרי
האיש ויקח העבד את רבקה

Primitiua heb.

יכל רעע
פנה לקח
הלך היה
שחה יצא
כלה
נתן
אכל שתה
לון
קום
ישב
יום עשר
הלך אחר
צלח
קרא
שאל פה
שלח
ינק
ברך
היה
ירש
קום רכב
הלך
לקח

Tranſla. Chal.

פתגמא לית אנחנא יכלין למללא עמך ביש או טב: הא רבקה קדמך דבר ואזיל ותהא אתתא לבר ריבונך כמא דמליל יי: והוה כד שמע עבדא דאברהם ית פתגמיהון וסגיד על ארעא קדם יי: ואפיק עבדא מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ויהב לרבקה ומגדנין יהב לאחוהא ולאמה: ואכלו ושתו הוא וגובריא דעמיה ובתו וקמו בצפרא ואמר שלחוני לריבוני: ואמר אחוהא ואמה תתיב עולימתא עמנא עדנין או עסרא ירחין בתר כן תיזיל: ואמר להון לא תאחרון יתי ויי אצלח ארחי שלחוני ואהך לריבוני: ואמרו נקרי לעולימתא ונשמע מה דהיא אמרא: וקרו לרבקה ואמרו לה התיזלין עם גברא הדין ואמרת איזיל: ושלחו ית רבקה אחתהון וית מינקתה וית עבדא דאברהם וית גברוהי: ובריכו ית רבקה ואמרו לה אחתנא את תהי לאלפין ולרבון ויירתון בניכי ית קרוי סנאיהון: וקמת רבקה ועולימתהא ורכיבא על גמליא ואזלא בתר גברא ודבר עבדא ית רבקה

Interp̄. chal.

ſermo: non poſſumus nos loqui tecū malū aut bonū. Ecce rebecca coram te eſt: tolle eam τ vade: τ ſit vxor filio dñi tui: ſicut locutus eſt dñs. Et factū eſt cum audiſſet ſeruus abrahe verba eorum: adorauit in terra coram dño. Et protulit ſeruus vaſa argentea et vaſa aurea τ veſtes: τ dedit rebecce: τ munera dedit fratri eius τ matri. Et comederūt τ biberunt ille τ viri qui erant cum eo: τ dormierunt: τ ſurrexerunt mane. Et dixit. Mittite me ad dñm meum. Et dixit frater eius et mater. Maneat puella nobiſcum aliquo tempore: aut decem mēſibus: τ poſtea ibit. Et dixit eis. Ne retineatis me: dñs autē direxit viam meam: dimittite me vt vadā ad dñm meum. Dixerūtq; vocemus puellam: τ audiamus quid ipſa dicat. Vocaueruntq; rebeccam: τ dixerunt ei. Nunquid ibis cum viro iſto? Et dixit: vadam. Dimiſerūtq; rebeccā ſororem ſuam et nutricem eius: τ ſeruum abrahe τ viros eius. Et benedixerunt rebecce atq; dixerūt ei. Soror noſtra tu ſis in millia milliū: τ poſſideant filij tui ciuitates inimicorum ſuorū. Et ſurrexit rebecca τ puelle eius: et aſcenderunt ſuper camelos: τ ibant poſt virum. et tulit ſeruus rebeccam: τ abijt

Primitiua chal.

Ter. Heb.

ויצחק בא מבוא באר לחי
ראי והוא יושב בארץ הנגב׃
ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות
ערב וישא עיניו וירא והנה
גמלים באים׃ ותשא רבקה את
עיניה ותרא את יצחק ותפל
מעל הגמל׃ ותאמר אל העבד מי
האיש הלזה ההלך בשדה
לקראתנו ויאמר העבד הוא
אדני ותקח הצעיף ותתכס׃ ויספר
העבד ליצחק את כל הדברים
אשר עשה׃ ויבאה יצחק האהלה
שרה אמו ויקח את רבקה ותהי
לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק
אחרי אמו׃ ויסף אברהם
ויקח אשה ושמה קטורה׃ ותלד
לו את זמרן ואת יקשן ואת מדן
ואת מדין ואת ישבק ואת שוח׃
ויקשן ילד את שבא ואת דדן
ובני דדן היו אשורם ולטושם
ולאמים׃ ובני מדין עיפה ועפר
וחנך ואבידע ואלדעה כל אלה
בני קטורה׃ ויתן אברהם את כל
אשר לו ליצחק׃ ולבני
הפילגשים אשר לאברהם נתן
אברהם מתנת וישלחם מעל
יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל

Primitiua heb.

בוא
באה
פנה
נשא ראה
בוא
נפל
לקח כסה ספר
בוא
היה
אהב נחם
Cap.xxv.
לקח איש ילד
היה
פלגש
נתן שלח

Trāſla. B. Hiero.

tpe deābulabat iſaac p viā q̄ ducit ad puteū: cuius nomē eſt viuentis & vidētis. Habitabat enī in terra auſtrali: & egreſſus fuerat ad meditādū in agro iclinata iā die. Cūq̄ eleuaſſet oculos vidit camelos venietes procul. Rebecca quoq̄ conſpecto iſaac deſcendit de camelo: & ait ad puerum. quis eſt ille homo qui venit p agrum in occurſum nobis. dixitq̄ ei. Ipſe eſt dñs meus. At illa tollēs cito palliū ſuum opuit ſe. Seruus āt cuncta q̄ geſſerat narrauit dño ſuo iſaac. q introduxit eā ī tabernaculum ſare mr̄is ſue: & accepit eā vxorē: & in tm̄ dilexit eā: vt dolorē q ex morte mr̄is eius acciderat tpa ret. Cap. 25.

Abraam vero aliam duxit vxorem nomīe cethuram: que peperit ei zamrā & ieſſan & madan & madian: & ieſboch & ſue. Ieſſan quoq̄ genuit ſaba & dadan. Filii dadā fuerūt aſſurim & lathuſim & laomim. At vero ex madiā ortus eſt epha & epher & enoch & abida & heldaa. Oēs hi filii cethure. deditq̄ abraam cuncta q̄ poſſederat iſaac. Filiis autem concubinarū largitus eſt munera: & ſeparauit eos ab iſaac filio ſuo: dum adhuc ipſe viueret ad

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

abijt. iſaac āt ambulabat p deſertū iux
ἀπῆλθεν. ἰσαὰκ δὲ ἐπορεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κα
ta puteū viſionis. ipſe āt habitabat in
τὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὐτὸς δὲ κατῴκει ἐν τῇ
terra ad aphricū. egreſſus ē āt iſaac exercerī in
γῆ πρὸς λίβα. ἐξῆλθε δὲ ἰσαὰκ ἀδολεσχῆσαι ἐν τῷ
agro ad meridiē. et reſpiciens ocu
πεδίῳ πρὸς δείλην. καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλ
lis: vidit camelos venientes. et reſpiciēs
μοῖς, εἶδε καμήλους ἐρχομένας. καὶ ἀναβλέψασ
rebecca oculis: vidit iſaac. et
α ῥεβέκκα τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδε τὸν ἰσαάκ. καὶ
deſiluit a camelo. et dixit pue
κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς καμήλου. καὶ εἶπε τῷ παι
ro: quis eſt homo ille qui venit in
δί, τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ πορευόμενος ἐν
agro in occurſum nrm. dixit āt puer:
τῷ πεδίῳ εἰς συνάντησιν ἡμῶν. εἶπε δὲ ὁ παῖς,
hic dñs meꝰ. at illa accipiens palliū coo
οὗτος ὁ κύριός μου. ἡ δὲ λαβοῦσα τὸ θέριστρον πε
peruit ſe. et narrauit ſeruꝰ iſaac cun
ριεβάλετο. καὶ διηγήσατο ὁ παῖς τῷ ἰσαὰκ πάν
cta verba q̄ fecit. intrauit āt iſaac in
τα τὰ ῥήματα ἃ ἐποίησεν. εἰσῆλθε δὲ ἰσαὰκ εἰς τὸν
domū mrīs ſue. et accepit rebeccā.
οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν.
et fuit illiꝰ vxor. et dilexit eam. et cōſo
καὶ ἐγένετο αὐτοῦ γυνή. καὶ ἠγάπησεν αὐτήν. καὶ παρε
latus ē iſaac de ſarra matre ſua.
κλήθη ἰσαὰκ περὶ σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ca. 25.
Adijciens āt abraā: accepit vxorē. cui
Προσθέμενος δὲ ἀβραάμ, ἔλαβε γυναῖκα. ᾗ
nomē cethura. pepit āt illi zābran. et
ὄνομα χεττούρα. ἔτεκε δὲ αὐτῷ τὸν ζεμβράν. καὶ
iectā. et madal. et madian. et
τὸν ἰεξάν. καὶ τὸν μαδάλ. καὶ τὸν μαδιάν. καὶ τὸν
ieſboc. et ſobe. iectā āt genuit ſaba.
ἰεσβόκ. καὶ τὸν σωβέ. ἰεξὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαβά.
et dedan. filij dedan fuerunt aſſurim. et lat
καὶ τὸν δεδάν. υἱοὶ δεδὰν ἐγένοντο ἀσουριείμ. καὶ λατ
tuſim. et laomim. filij āt madiā: gephar.
τουσιείμ. καὶ λαωμιείμ. υἱοὶ δὲ μαδιάμ, γεφάρ.
et apher. et enoch. et abida. et raga. oēs
καὶ ἀφείρ. καὶ ἐνώχ. καὶ ἀβιδά. καὶ ῥαγά. πάντες
iſti fuerūt filij cheture. dedit āt abraā om
οὗτοι ἦσαν υἱοὶ χεττούρας. ἔδωκε δὲ ἀβραὰμ πάν
nē ſubſtantiā ſuā iſaac filio ſuo. et
τα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ
filijs cōcubinarū ſuarū dedit abraā
τοῖς υἱοῖς τῶν παλλακῶν αὐτοῦ ἔδωκεν ἀβραὰμ
munera. et miſit eos ab iſaac
δόματα. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἀπὸ ἰσαὰκ τοῦ
filio ſuo: adhuc viuente ipſo: ad oriētē in
υἱοῦ αὐτοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, πρὸς ἀνατολὰς εἰς

Trāſla. Chal.

ואזל ויצחק עאל במיתוהי מבירא דמלאך קימא אתחזי עלה והוא יתיב בארעא
דרומא׃ ונפק יצחק לצלאה בחקלא לעדן מפני רמשא וזקף עינוהי וחזא והא
גמליא אתן׃ וזקפת רבקה ית עינהא וחזת ית יצחק ואתרכינת מעל גמלא׃ ואמרת
לעבדא מן גברא דיכי דמהלך בחקלא לקדמותנא ואמר עבדא הוא רבוני ונסיבת
עיפא ואתכסיאת׃ ואשתעי עבדא ליצחק ית כל פתגמיא דעבד׃ ואעלה יצחק
למשכנא וחזא והא תקנן עובדהא כעובדי שרה אמיה ונסיב ית רבקה והות ליה
לאנתו ורחמה ואתנחם יצחק בתר דמיתת אמיה׃ ואוסיף Ca.xxv.
אברהם ונסיב אתתא ושמה קטורה׃ וילידת ליה ית זמרן וית יקשן וית מדן וית מדין
וית ישבק וית שוח׃ ויקשן אוליד ית שבא וית דדן ובני דדן הוו משריין ולשכונין
ונגון׃ ובני מדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה כל אלין בני קטורה׃ ויהב
אברהם ית כל דיליה ליצחק׃ ולבני לחינתא די לאברהם יהב אברהם מתנן
ושלחינון מעל יצחק בריה עד דהוא קיים קדומא

Primitiua chal.

עיל אתא בור
חזא פנה
אתא חזא רבן
הלך רבה
כסה שער עיל
שכן רבה
נחם מות
יסף
שרא
נגרא אל
נתן
קום

Interp. chal.

Iſaac aūt veniebat de puteo ſuper quo angelus vite apparuit: & ipſe habitabat in terra auſtrali. Et egreſſus eſt iſaac ad orandū in agro in tēpore veſpertino: et leuauit oculos ſuos & vidit: et ecce cameli veniebant. Et leuauit oculos ſuos rebecca: & vidit iſaac: et inclinauit ſe ſuper camelum: & ait ſeruo. Quis eſt vir ille qui ambulat in agro in occurſum noſtrū. Et ait ſeruꝰ. Ipſe eſt dominus meus: & tulit pallium & operuit ſe. Et narrauit ſeruus iſaac omnia que fecerat. et introduxit eam iſaac in tabernaculū. et vidit & ecce opera eius recta erant: ſicut opera ſare matris ſue. Et accepit rebeccam: & fuit ei in vxorē: & dilexit eam: et cōſolatus eſt iſaac poſtq̄ mortua eſt mr̄ eiꝰ. Ca. 25.

Et addidit abraham & accepit vxorem: & nomen eius cethura. Et peperit ei zamran: & iecſan: & madan & madian: & ieſboch: et ſue. Iecſan autem genuit ſaba & dadan. Filij autem dadan fuerunt in caſtris & in tabernaculis & in inſulis. Et filij madiā epha et epher: & enoch & abida & heldaa. Omnes hi filij cethure. Et dedit abraham omnia ſua iſaac. Filiis autem concubine abrahe dedit abraham munera: & miſit eos ab iſaac filio ſuo: dum adhuc ipſe viueret ad orientem in

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

terrā orientis. iſti āt āni dierū vite
γῆν ἀνατολῶν. ταῦτα δὲ τὰ ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς
abraā quos vixit: centū ſeptuaginta quinq̄ āni
ἀβραὰμ ὅσα ἔζησεν, ἑκατὸν ἑβδομηκονταπέντε ἔτη
et deficiēs mortuus ē abraā in ſenectute bona ſe
καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν ἀβραὰμ ἐν γήρᾳ καλῷ πρεσ
nex et plenus dierū. et appoſitus ē ad po
βύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λα
pulū ſuū. et ſepelierūt eū iſaac et iſmael
ὸν αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἰσαὰκ καὶ ἰσμαὴλ οἱ
filij eius in ſpelunca duplici: in a
υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, εἰς τὸν ἀ
gro ephron ſaar ethei. qui eſt e regio
γρὸν ἐφρὼν τοῦ σαὰρ τοῦ χετταίου, ὅς ἐστιν ἀπέναν
ne mambre. agro et ſpeluncā: quā poſſe
τι μαμβρῆ. τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον, ὃ ἐκτήσα
dit abraā a filijs het. illic ſepelierūt
το ἀβραὰμ παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ χέτ. ἐκεῖ ἔθαψαν
abraā et ſarrā vxorē ſuā. factū ē
ἀβραὰμ καὶ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἐγένετο
āt poſtq̄ mortuꝰ eſt abraā: bñdixit deus
δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραάμ, εὐλόγησεν ὁ θεὸς
iſaac filio eius. et habitauit iſaac iux
ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ κατῴκησεν ἰσαὰκ πα
ta puteū viſionis. hę āt gñatiōes iſ
ρὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἰσ
mael filij abraā: quē pepit agar egy
μαὴλ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ, ὃν ἔτεκεν ἄγαρ ἡ αἰγυ
ptia famula ſarre abraā. et hec
πτία ἡ παιδίσκη σάρρας τῷ ἀβραάμ. καὶ ταῦ
nomina filiorū iſmael: ſm nomi
τα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσμαήλ, κατὰ ὀνόμα
na gñationū eius. ſm nomē gñationū e
τα τῶν γενεῶν αὐτοῦ. κατ' ὄνομα τῶν γενεῶν αὐ
ius primogenitus iſmael. nabaioth. et cedar. et
τοῦ πρωτότοκος ἰσμαήλ. ναβεώθ. καὶ κηδάρ. καὶ
nabdehel. et maſſam. et maſman. et iduma.
ναβδεήλ. καὶ μασσάμ. καὶ μασμάν. καὶ ἰδουμά.
et maſſe. et adad. et themā. et iatur.
καὶ μασσῆ. καὶ χοδδάδ. καὶ θαιμάν. καὶ ἰετούρ.
et naphes. et cedma. iſti ſunt filij iſma
καὶ ναφές. καὶ κεδμά. οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ ἰσμα
el. et hec nomina eorū in man
ήλ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαύ
ſionibꝰ eorū et in tabernaculis eorū. duode
λεσιν αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν. δώδε
cim pricipes ſm gētes eorū. et iſti an
κα ἄρχοντες κατὰ ἔθνη αὐτῶν. καὶ ταῦτα τὰ ἔ
ni vite iſmael: centū triginta ſeptē an
τη τῆς ζωῆς ἰσμαήλ, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔ
ni. et deficiēs mortuus ē. et appoſitus ē ad
τη. καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανε. καὶ προσετέθη πρὸς τὸ
genus ſuū. habitauit āt ab euila vſq̄ ad ſur. q̄
γένος αὐτοῦ. κατῴκησε δὲ ἀπὸ εὐιλὰτ ἕως σοὺρ ἥ

1. Pa. 1. b.

Trāſla. B. Hiero.

plagā orientalē. Fuerūt aūt dies vite abrae centum ſeptuagīta quinq̄ anni: & deficiens mortuus eſt in ſenectute bona prouecteq̄ etatis & plenus dierū: cōgregatuſq̄ ē ad pp̄lm ſuū. Et ſepelierunt eū iſaac & hiſmael filii ſui ī ſpelunca duplici: que ſita ē in agro ephron filii ſeor ethei e regione mābre: quā emerat a filiis heth. Ibi ſepultus eſt ipſe & ſara vxor eius. Et poſt obitum illius benedixit deus iſaac filio eius: qui hītabat iuxta puteū noīe viuētis & vidētis. He ſūt generatiōes hiſmael filii abrae: quem pepit ei agar egyptia famula ſare: & hec nomina filiorum eius in vocabulis & gñatiōibus ſuis. Primogēitus hiſmael nabaioth. deīde cedar: & adbehel: & mabſā. maſma quoq̄ & duma & maſſa adad & thema & iatur & naphis & cedma. Iſti ſunt filii hiſmael: & hec nomīa per caſtella & oppida eorū duodecim principes tribuum ſuarum. Et facti ſunt āni vite hiſmaelis centum triginta ſeptem: deficienſq̄ mortuus ē: & appoſitus ad pp̄lm ſuū. Hītauit āt ab euila vſq̄ ſur: que

Ter. Heb.

ארץ קדם׃ ואלה ימי שני חיי
אברהם אשר חי מאת שנה
ושבעים שנה וחמש שנים׃ ויגוע
וימת אברהם בשיבה טובה זקן
ושבע ויאסף אל עמיו׃ ויקברו
אתו יצחק וישמעאל בניו אל
מערת המכפלה אל שדה עפרן
בן צחר החתי אשר על פני
ממרא׃ השדה אשר קנה אברהם
מאת בני חת שמה קבר אברהם
ושרה אשתו׃ ויהי אחרי מות
אברהם ויברך אלהים את יצחק
בנו וישב יצחק עם באר לחי
ראי׃ ואלה תלדת ישמעאל בן
אברהם אשר ילדה הגר המצרית
שפחת שרה לאברהם׃ ואלה
שמות בני ישמעאל בשמתם
לתולדתם בכר ישמעאל נבית
וקדר ואדבאל ומבשם׃ ומשמע
ודומה ומשא׃ חדד ותימא יטור
נפיש וקדמה׃ אלה הם בני
ישמעאל ואלה שמתם בחצריהם
ובטירתם שנים עשר נשיאם
לאמתם׃ ואלה שני חיי ישמעאל
מאת שנה ושלשים שנה ושבע
שנים ויגוע וימת ויאסף אל עמיו׃
וישכנו מחוילה עד שור אשר

Primitiua heb.

יום שנה
מאה
גוע
מות שוב
אסף קבר
כפל
פנה
היה
ברך
ילד
שנה נשא
שנה חיה
מאה
גוע מות אסף
שכן

Trāſla. Chal.

לארע בני מדינחא׃ ואלין יומי שני חיי אברהם דחיא מאה ושבעין וחמש שנין׃
ואתנגיד ומית אברהם בשיבו טבא סיב ושבע יומין ואתכניש לעמיה׃ וקברו יתיה
יצחק וישמעאל בנוהי למערת כפלתא בחקל עפרון בר צחר חתאה דעל אפי ממרא׃
חקלא דיזבן אברהם מן בני חיתאה תמן אתקבר אברהם ושרה אתתיה׃ והוה בתר
דמית אברהם ובריך יי ית יצחק בריה ויתיב יצחק עם בירא דמלאך קימא
אתחזי עלה׃ ואלין תולדת ישמעאל בר אברהם דילידת הגר מצריתא אמתא
דשרה לאברהם׃ ואלין שמהן בני ישמעאל בשמהתהון לתולדתהון בוכרא
דישמעאל נבית וקדר ואדבאל ומבשם׃ ומשמע ודומה ומשא׃ חדד ותימא יטור
נפיש וקדמה׃ אלין אינון בני ישמעאל ואלין שמהתהון בפצחיהון ובכרכיהון תרי
עשר רברבין לאומיהון׃ ואלין שני חיי ישמעאל מאה ותלתין ושבע שנין ואתנגיד
ומית ואתכניש לעמיה׃ ושרו מחוילה עד חגרא

Interp. chal.

terram filiorum orientis. Et hi ſunt dies annorū vite abrahe quibus vixit centum & ſeptuaginta & quinq̄ anni: et defecit & mortuus eſt abraham in ſenectute bona ſenex & plenus dierum: cōgregatuſq̄ eſt ad populum ſuum. Et ſepelierunt eum iſaac & iſmael filij ſui in ſpelunca duplici in agro efron filij ſeor ethei. e regione mamre: quē agrum emit abraham a filijs heth. Ibi ſepultus eſt abraham & ſara vxor eius. Factūq̄ eſt poſtq̄ mortuus eſt abrahā: & benedixit deus iſaac filio eius: et habitauit iſaac iuxta puteū ſuper quo apparuit angelus vite. Et he ſunt generationes iſmael filij abraham: quem peperit agar egyptia ancilla ſare abrahe. Et hec ſunt noīa filiorū iſmael p nomina ſua in gñationibꝰ ſuis. Primogenitꝰ iſmael nabaioth: & cedar & adbeel & mabſam & maſma & duma et maſſa: adad & thema. iethur: naphis & cedma. Hi ſunt filij iſmael: et hec nomina eorū in villis ſuis & in ciuitatibus ſuis: duodecim principes per nationes ſuas. Et hi ſunt anni vite iſmaelis centum & triginta et ſeptē anni. Et defecit & mortuus eſt: & cōgregatus eſt ad populum ſuum. Et habitauerunt ab euila vſq̄ agara: que eſt

Primitiua chal.

דנח שנה חיה
נגד מות שוב
טוב כנש
קבר
בור לאך קום
חזי ילד אמה
ילד
רבב
שנה חיה נגד
מות כנש שרא

Tex.Heb.

פנה בוא | על פני מצרים באכה אשורה על
ילד | פני כל אחיו נפל: ואלה תולדת
| יצחק בן אברהם אברהם הוליד
היה רבע | את יצחק: ויהי יצחק בן ארבעים
לקח | שנה בקחתו את רבקה בת בתואל
| הארמי מפדן ארם אחות לבן
איש עתר | הארמי לו לאשה: ויעתר יצחק
| ליהוה לנכח אשתו כי עקרה
| הוא ויעתר לו יהוה ותהר רבקה
הרה | אשתו: ויתרצצו הבנים בקרבה
איש רוץ | ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך
אמר הלך | לדרש את יהוה: ויאמר יהוה לה
שנה מעה | שני גיים בבטנך ושני לאמים
פרד אמץ עבד | ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ
צער מלא יום | ורב יעבד צעיר: וימלאו ימיה
ילד תאם | ללדת והנה תומם בבטנה: ויצא
| הראשון אדמוני כלו כאדרת
קרא | שער ויקראו שמו עשו: ואחרי
| כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב
| עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק
| בן ששים שנה בלדת אתם:
גדל היה | ויגדלו הנערים ויהי עשו איש
צוד | ידע ציד איש שדה ויעקב איש
תמם אהב | תם ישב אהלים: ויאהב יצחק
| את עשו כי ציד בפיו ורבקה
נזד | אהבת את יעקב: ויזד יעקב נזיד
בוא | ויבא עשו מן השדה והוא עיף:

Trāſla.B.Hiero.

reſpicit egyptū introeuntibus aſſirios. Corā cūctis frībus ſuis obiit. He quoq; ſūt gñatiões iſaac filii abraam. Abraam genuit iſaac. qui cum quadraginta eſſet annorū: duxit vxorē rebeccā filiā bathuelis ſyri de meſopotamia ſororem laban. Deprecatus eſt iſaac dñm p vxore ſua: eo q̄ eſſet ſterilis. Qui exaudiuit eū: & dedit conceptum rebecce. ſed collidebantur ī vtero eius paruuli. Que ait. Si ſic mihi futurū erat: quid neceſſe fuit cōcipe. Perrexitq; rebecca: vt conſuleret dñm. q rñdēs ait. Due gētes ſūt in vtero tuo: & duo ppl'i ex ventre tuo diuidentur: ppl'ſq; ppl'm ſupabit: & maior ſeruiet minori. Iam tps pariēdi aduenerat: & ecce gemini ī vtero eius repti ſūt. Qui primus egreſſus ē: ruffus erat & totus ī morē pellis hiſpidus. vocatūq; ē nomē eius eſau. Protinus alter egrediēs plātā fris tenebat mānu: & idcirco appellauit eū iacob. Sexagenarius erat iſaac quando nati ſunt paruuli. quibus adultis factus eſt eſau vir gnarus venādi & hō agricola. iacob aūt vir ſimplex habitabat ī tabernaculis. iſaac amabat eſau eo q de venatiōibus illius veſceretur & rebecca diligebat iacob. coxit aūt iacob pulmētū. Ad quē cū veniſſet eſau de agro laſſus:

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

eſt ante faciē egypti donec veniat ad aſſy
ἐστὶ κατὰ πρόσωπον αἰγύπτου ἕως ἐλθεῖν πρὸς ἀσσυ
rios. ante faciē oīm fratrū ſuorū
ρίους. κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ
habitauit. et he gñationes iſaac filij a
κατῴκησεν. καὶ αὗται αἱ γενέσεις ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ ἀ
braā. abraā genuit iſaac. erat āt iſaac ānoꝝ
βραάμ. ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ. ἦν δὲ ἰσαὰκ ἐτῶν
quadraginta: qñ accepit rebeccam: filiam
τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν, θυγατέρα
bathuel ſyri ſibi vxorē. depcat⁹ eſt āt iſa
βαθουὴλ τοῦ σύρου ἑαυτῷ γυναῖκα. ἐδέετο δὲ ἰσα
ac pro rebecca vxore ſua dñm.
ὰκ περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τοῦ κυρίου.
q: erat ſterilis. exaudiuit āt eū deus. & cōce Roma. 9.b.
ὅτι ἦν στεῖρα. ἐπήκουσε δὲ αὐτοῦ ὁ θεός. καὶ συνέλα
pit rebecca in vtero vxor eius. ſaltabāt āt
βε ῥεβέκκα ἐν γαστρὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. ἐσκίρτων δὲ τὰ
pueruli in ea. dixit āt ſi ſic mihi futurū ē fieri:
παιδία ἐν αὐτῇ. εἶπε δέ εἰ οὕτω μοι μέλλει γίνεσθαι,
quare mihi hoc? abijt āt interrogare a dño.
ἵνα τί μοι τοῦτο; ἐπορεύθη δὲ πυθέσθαι παρὰ κυρίου.
et ait dñs illi. due gētes in vtero tuo ſunt.
καὶ εἶπε κύριος αὐτῇ. δύο ἔθνη ἐν τῇ γαστρί σου εἰσί.
et duo ppl'i ex ventre tuo diuidenť. et Roma 9.c.
καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται. καὶ
pplš ppl'x ſupabit. et maior ſeruiet mīori.
λαὸς λαοῦ ὑπερέξει. καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσο
ri. & impleti ſunt dies vt pareret ip
νι. καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐ
ſa. et huic erant gemini in vtero ei⁹. egreſ
τήν. καὶ τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. ἐξῆλ
ſus ē āt primogenit⁹ ruffus tot⁹: & ſicut pellis
θε δὲ ὁ πρωτότοκος πυῤῥάκης ὅλος, καὶ ὡσεὶ δορὰ,
hiſpid⁹. vocauit āt nomen eius eſau. et poſt
δασύς. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἠσαῦ. καὶ μετὰ
hoc egreſſus ē frater eius. & man⁹ ei⁹ appre Oſee. 12.a.
τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπει
hendēs calcaneū eſau. et vocauit nomē
λημμένη τῆς πτέρνης ἠσαῦ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα
eius iacob. iſaac āt erat ānoꝝ ſexaginta: qñ pe
αὐτοῦ ἰακώβ. ἰσαὰκ δὲ ἦν ἐτῶν ἑξήκοντα, ὅτε ἔτε
pit eos rebecca. creuerūt āt iuuenes. et
κεν αὐτοὺς ῥεβέκκα. ηὐξήνθησαν δὲ οἱ νεανίσκοι. καὶ
fuit eſau homo ſciens venari ruſtic⁹. iacob āt
ἦν ἠσαῦ ἄνθρωπος εἰδὼς κυνηγεῖν ἄγροικος. ἰακὼβ δὲ
fuit homo ſimplex: habitās domū. dilexit āt D
ἦν ἄνθρωπος ἄπλαστος, οἰκῶν οἰκίαν. ἠγάπησε δὲ
iſaac eſau: q: venatio illius cibus ei. re
ἰσαὰκ τὸν ἠσαῦ, ὅτι θήρα αὐτοῦ βρῶσις αὐτῷ. ῥε
becca āt diligebat iacob. coxit āt iacob coctio
βέκκα δὲ ἠγάπα τὸν ἰακώβ. ἥψησε δὲ ἰακὼβ ἕψη
nē lentis: venit āt eſau de agro deficiens.
μα φακοῦ, ἦλθε δὲ ἠσαῦ ἐκ τοῦ πεδίου ἐκλείπων.

Primitiua chal.

מטא אזל ילד · ילד רבע · אנת צלא · עדה · תבע · מעה ברש תקף · רבה שעבד ילד · תאם סמק קרא · שית שנה · רבה עלם שמש · צוד · תשל שלה

Interp.chal.

e regione egypti pertigens vſq; ad aſſyriam: e regione omniū fratrum ſuorū habitauit. Et he ſunt generationes iſaac filij abrahe. Abraham genuit iſaac. Erat autem iſaac quadraginta annorū etatis: quādo accepit ſibi rebeccā filiam bathuelis ſyri de meſopotamia ſyrie ſororem laban ſyri in vxorem. Orauitq; iſaac coram dño pro vxore ſua: quoniā ſterilis erat: et ſuſcepit dñs orationem eius: & concepit rebecca vxor eius. Et collidebantur filij in vtero eius. Et ait. Si ſic mihi futurū erat ad qd ego cōcepi: & abijt vt quereret oraculū a facie dñi. Et ait ei dñs. Duo populi ſunt in viſceribus tuis: & duo regna de vtero tuo diuidentur: & regnum regno fortius erit: & maior ſeruiet minori. Et impleti ſunt dies eius vt pareret: & ecce gemini in vtero eius erāt. Et egreſſus eſt prim⁹ ruffus totus quaſi pallium hiſpidum: & vocauerunt nomen eius eſau. Et poſtea egreſſus eſt frater eius: & manus eius tenebat plantā eſau. Et vocauit nomē ei⁹ iacob. Iſaac aūt erat ſexaginta annoꝝ etatis qñ genuit eos. Et creuerunt pueri: & fuit eſau vir venator: vir egrediens in agrū. Iacob autē erat vir pfectus: miniſter domus doctrine. Et dilexit iſaac eſau: q: de venatiōe eius edebat: & rebecca diligebat iacob. Et coxit iacob pulmentum: & venit eſau de agro et ipſe erat laſſus.

Tranſla.Chal.

דעל אפי מצרים למיעלך לאתור על אפי כל אחוהי שרא: ואלין תולדת יצחק בר
אברהם אברהם אוליד ית יצחק: והוה יצחק בר ארבעין שנין כד נסיב ית רבקה בת
בתואל ארמאה מפדן ארם אחתיה דלבן ארמאה ליה לאנתו: וצלי יצחק קדם ייי
לקביל אתתיה ארי עקרא היא וקביל צלותיה ייי ועדיאת רבקה אתתיה: ודחקין
בניא במעהא ואמרת אם כדין למה דנן אנא ואזלת למתבע אולפן מן קדם ייי: ואמר
ייי לה תרין עממין במעיכי ותרין מלכון ממעיכי יתפרשון ומלכו ממלכו יתקף
ורבא ישתעבד לזעירא: ושלימו יומהא למילד והא תיומין במעהא: ונפק קדמאה
סמוק כוליה כגלים דשער וקרו שמיה עשו: ובתר כן נפק אחוהי וידיה אחידא
בעקבא דעשו וקרו שמיה יעקב ויצחק בר שתין שנין כד ילידת יתהון: ורביאו
עולימיא והוה עשו גבר נחשירכן גבר נפיק חקלא ויעקב גבר שלים משמש בית
אולפנא: ורחים יצחק ית עשו ארי מצידיה הוה אכיל ורבקה רחימת ית יעקב:
ובשיל יעקב תבשילא ואתא עשו מן חקלא והוא משלהי:

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

dixit āt eſau iacob. ciba me de coctio
εἶπε δὲ ἠσαῦ τῷ ἰακώβ. γεῦσόν με ἐκ τοῦ ἑψή
ne tua ruffa hac. q: deficio. ppť
ματός σου τοῦ πυῤῥοῦ τούτου. ὅτι ἐκλείπω. διὰ
hoc vocatū ē nomē eius edom. dixit āt ia
τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐδώμ. εἶπε δὲ ἰα Abdie. 1.a.
cob eſau: vende mihi hodie primogenita
κὼβ τῷ ἠσαῦ, ἀπόδου μοι σήμερον τὰ πρωτοτό
ta tua. dixit āt eſau: ecce ego vado mo
κιά σου. εἶπε δὲ ἠσαῦ, ἰδοὺ ἐγὼ πορεύομαι τε
ri. & vt qd mihi iſta primogenita. et
λευτᾶν. καὶ ἵνα τί μοι ταῦτα τὰ πρωτοτόκια. καὶ
dixit ei iacob. iura mihi hodie. et iu
εἶπεν αὐτῷ ἰακώβ. ὄμοσόν μοι σήμερον. καὶ ὤ
rauit ei. vendidit āt eſau primogenita Heb.12 d.
μοσεν αὐτῷ. ἀπέδοτο δὲ ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια
ſua. iacob āt dedit eſau panē et coctiōez
αὐτοῦ. ἰακὼβ δὲ ἔδωκε τῷ ἠσαῦ ἄρτον καὶ ἕψημα
lentis. & comedit & bibit: et ſurgens abiit.
φακοῦ. καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε, καὶ ἀναστὰς ᾤχετο.
et vilipendit eſau primogenita ſua.
καὶ ἐφαύλισεν ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια αὐτ. Ca. 26.
A Facta eſt āt fames ſup frā abſq; fa
Ἐγένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς χωρὶς τοῦ λι
me priore: que fuit in tēpore a
μοῦ τοῦ προτέρου, ὃς ἐγένετο ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ ἀ
braam. et abijt iſaac ad abimelech re
βραάμ. καὶ ἐπορεύθη ἰσαὰκ πρὸς ἀβιμέλεχ βασι
gē phyliſtijm ī gerara. apparuit āt ei dñs. et
λέα φυλιστιεὶμ εἰς γέραρα. ὤφθη δὲ αὐτῷ κύριος. καὶ
dixit ne deſcendas in egyptū. habita āt in
εἶπε μὴ καταβῇς εἰς αἴγυπτον. κατοίκησον δὲ ἐν τῇ
fra: quā tibi dixero. et habita in terra hac. et e
γῇ, ἣ ἄν σοι εἴπω. καὶ παροίκει ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἔ
ro tecū: et benedicā tibi. tibi eni et
σομαι μετὰ σοῦ, καὶ εὐλογήσω σε. σοὶ γὰρ καὶ τῷ
ſemini tuo dabo terrā hanc. et ſtatuā iura Roma. 4.d.
σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην. καὶ στήσω τὸν ὅρ
mētū meū: qd iuraui abraā patri tuo. & multiplicabo
κον μου, ὃν ὤμοσα ἀβραὰμ τῷ πρί σου. καὶ πληθυνῶ
ſemen tuū ſicut ſtellas celi. & da
τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ δώ
bo ſemini tuo oēm terrā hanc. et be
σω τῷ σπέρματί σου πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην. καὶ ἐνευ
nedicētur in ſemine tuo oēs gētes
λογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς
terre. eo q obediuit abraam pater tu⁹ mee
γῆς. ἀνθ' ὧν ὑπήκουσεν ἀβραὰμ ὁ πατήρ σου τῆς ἐμῆς
voci: et cuſtodiuit oia precepta mea:
φωνῆς, καὶ ἐφύλαξε πάντα τὰ προστάγματά μου,
et mandata mea: et iuſtificatiōes meas: &
καὶ τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ
oia legitima mea. habitauit āt
B πάντα τὰ νόμιμά μου. κατῴκησε δὲ

Trāſla.B.Hiero.

ait. Da mihi de coctione hac ruffa: quia oppido laſſus ſū. Quāobcām vocatū eſt nomē eius edō. Cui dixit iacob. Vēde mihi primogenita tua. Ille rñdit. En morior: quid mihi proderunt primogenita. Ait iacob. Iura ergo mihi. Iurauit ei eſau: & vēdidit primogēita: & ſic accepto pane & lentis edulio comedit & bibit: & abiit puipēdēs q pri mogenita vendidiſſet.

Orta āt fame Ca.26. ſup terrā poſt eam ſterilitatem que acciderat in diebus abraam: abiit iſaac ad abimelech regem paleſtinorū in gerara. Appuitq; ei dñs & ait. Ne deſcendas in egyptū: ſed quieſce in terra quā dixero tibi: & peregrinare in ea: eroq; tecum & benedicam tibi. Tibi enī & ſemini tuo dabo vniuerſas regiōes has: complēs iuramentū: quod ſpopondi abraam patri tuo: & multiplicabo ſemen tuū ſicut ſtellas celi. Daboq; poſteris tuis vniuerſas regiones has: & benedicentur in ſemine tuo oēs gētes terre: eo q obedierit abraā voci mee: & cuſtodierit pcepta & mandata mea & cerimōias legeſq; ſuauerit. Māſit ita

Tex.Heb.

לעט | ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני
אדם | נא מן האדם האדם הזה כי עיף
| אנכי על כן קרא שמו אדום:
| ויאמר יעקב מכרה כיום את
| בכרתך לי: ויאמר עשו הנה אנכי
הלך | הולך למות ולמה זה לי בכרה:
שבע | ויאמר יעקב השבעה לי כיום
מכר | וישבע לו וימכר את בכרתו
| ליעקב: ויעקב נתן לעשו לחם
נזד אכל שתה | ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם
קום בזה | וילך ויבז עשו את הבכרה:

Cap.xxvi.

היה יום | ויהי רעב בארץ מלבד הרעב
| הראשון אשר היה בימי אברהם
| וילך יצחק אל אבימלך מלך
ראה | פלשתים גררה: וירא אליו יהוה
ירד | ויאמר אל תרד מצרימה שכן
| בארץ אשר אמר אליך: גור
היה ברך | בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך
נתן | כי לך ולזרעך אתן את כל
קום | הארצת האל והקמתי את
שבע | השבעה אשר נשבעתי לאברהם
רבה כבב | אביך: והרביתי את זרעך ככוכבי
נתן | השמים ונתתי לזרעך את כל
ברך | הארצת האל והתברכו בזרעך
| כל גויי הארץ: עקב אשר שמע
קול שמר | אברהם בקלי וישמר משמרתי
צוה חקק ירה | מצותי חקותי ותורתי: וישב

Tranſla.Chal.

ואמר עשו ליעקב אטעימני כען מן סימוקא סמוקא הדין ארי משלהי אנא על כן
קרא שמיה אדום: ואמר יעקב זבין כיום דיל היא בכירותך לי: ואמר עשו הא אנא
אזיל לממת ולמה דנן לי בכירותא: ואמר יעקב קיים לי כיום דהלהין וקיים ליה
וזבין ית בכירותיה ליעקב: ויעקב יהב לעשו לחם ותבשיל דטלופחין ואכל ושתי
וקם ואזל ושט עשו ית בכירותא: Ca.xxvi. והוה כפנא בארעא בר
מכפנא קדמאה דהוה ביומי אברהם ואזל יצחק לות אבימלך מלכא דפלשתאי
לגרר: ואתגלי ליה ייי ואמר לא תחות למצרים שרי בארעא דאימר לך: דור
בארעא הדא ויהי מימרי בסעדך ואבריכינך ארי לך ולבנך אתין ית כל ארעתא האלין
ואקים ית קימא דקיימית לאברהם אבוך: ואסגי ית בנך ככוכבי שמיא ואתין לבנך
ית כל ארעתא האלין ויתברכון בדיל בנך כל עממי ארעא: חלף דקביל אברהם
למימרי ונטר מטרת מימרי פקודי קימי ואורייתי: ויתיב

Interp.chal.

Et dixit eſau ad iacob. Da mihi de coctione hac ruffa quia laſſus ſum ego: propterea vocatum eſt nomen eius edō. Et ait iacob. Uende mihi hodie primogenita tua. Et dixit eſau. Ecce ego vado ad mortem: et ad quid mihi primogenita? Et dixit iacob. Iura mihi hodie. Et iurauit ei: & vendidit pmogenita ſua iacob. Iacob autem dedit eſau panem & edulium lentium: et comedit & bibit: et ſurrexit & abijt: & paruipendit eſau primogenita. Ca.26.
Et fuit fames in terra preter famem priorē que fuit in dieb⁹ abrahe: & abijt iſaac ad abimelech regem philiſtinorū in gerara. Et apparuit ei dñs: & dixit ei. Ne deſcendas in egyptum: ſed morare in terra quā dixero tibi. habita in terra hac: & erit verbum meum in adiutoriū tibi: & benedicam tibi: quia tibi et filijs tuis dabo vniuerſas terras has: & cōfirmabo iuramentum quod iurauit abrahe patri tuo: et multiplicabo filios tuos ſicut ſtellas celi: & dabo filijs tuis vniuerſas terras has: et benedicentur propter filios tuos omnes populi terre: eo q obediuit abrahā verbo meo: & cuſtodiuit cuſtodiam verbi mei: precepta mea: pacta mea & leges meas. Habitauitq;

Primitiua chal.

טעם סמק · מות קום · בשל שתה · קום שוט · עלה נחת שרא · היה אמר ברך · נתן קום סגא · ברך נסר · ירה

Tex. Heb.

יצחק בגרר: וישאלו אנשי
המקום לאשתו ויאמר אחתי
הוא כי ירא לאמר אשתי פן
יהרגני אנשי המקום על רבקה
כי טובת מראה הוא: ויהי כי ארכו
לו שם הימים וישקף אבימלך
מלך פלשתים בעד החלון וירא
והנה יצחק מצחק את רבקה
אשתו: ויקרא אבימלך ליצחק
ויאמר אך הנה אשתך הוא ואיך
אמרת אחתי הוא ויאמר אליו
יצחק כי אמרתי פן אמות עליה:
ויאמר אבימלך מה זאת עשית
לנו כמעט שכב אחד העם את
אשתך והבאת עלינו אשם:
ויצו אבימלך את כל העם לאמר
הנגע באיש הזה ובאשתו מות
יומת: ויזרע יצחק בארץ ההוא
וימצא בשנה ההוא מאה שערים
ויברכהו יהוה: ויגדל האיש וילך
הלוך וגדל עד כי גדל מאד: ויהי
לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה
רבה ויקנאו אתו פלשתים: וכל
הבארת אשר חפרו עבדי אביו
בימי אברהם אביו סתמום
פלשתים וימלאום עפר: ויאמר
אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי

Trãſla. B. Hiero.

quod iſaac in geraris. Qui cũ interrogaretur a viris loci illius ſup vxore ſua: reſpõdit. Soror mea ē. Timuerat ei cõfiteri ꝙ ſibi eſſet ſociata cõiugio: reputãs ne forte interficerẽt eum propter illius pulchritudinẽ. Cunq; ꝑtranſiſſent dies plurimi & ibidem moraretur: ꝓſpiciẽs abimelech rex paleſtinorũ p feneſtrã vidit eũ iocantẽ cum rebecca vxore ſua. & accerſito eo ait. Perſpicuũ ē ꝙ vxor tua ſit. Cur mẽtitus es eam ſororẽ tuam eſſe. Rñdit. timui ne morerer ꝓpter eã. Dixitq; abimelech. Quare impoſuiſti nobis. Potuit coire quiſpiã de populo cum vxore tua: & induxeras ſup nos grãde peccatũ. Precepitq; oĩ populo dicens. Qui tetigerit hominis huius vxorem: morte morietur. Seminauit aũt iſaac in terra illa: & inuenit in ipſo ãno cẽtuplum. Bñdixitq; ei dñs: & locupletatus ē hõ: & ibat ꝓficiẽs atq; ſuccreſcẽs: donec magnus vehemẽter effectus ē. habuitq; poſſeſſiões ouiũ & armẽtorũ & familie plurimũ. Ob hoc inuidẽtes ei paleſtini: oẽs puteos quos foderant ſerui patris illius abraã: illo tempore obſtruxerunt implentes humo: in tãtum vt ipſe abimelech diceret ad iſaac. Recede a nobis: quoniam

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

iſaac in gerariſ. ⁊ interrogauerũt viri
ἰσαὰκ ἐν γεράροις. καὶ ἐπηρώτησαν οἱ ἄνδρες τοῦ
loci de rebecca vxore ſua. et di
τόπου περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. καὶ εἶ
xit ſoror mea eſt. timuit enĩ dicere ꝙ vxor
πεν ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν ὅτι γυ
mea eſt: ne forte interficerẽt eũ viri
νή μου ἐστί, μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες
loci ꝓ rebecca. quia erat pulchra aſpectu.
τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας. ὅτι ἦν ὡραία τῇ ὄψει.
fuit aũt multo tẽpore illic. ꝓſpiciẽs aũt abi
ἐγένετο δὲ πολυχρόνιος ἐκεῖ. παρακύψας δὲ ἀβι
melech rex per feneſtrã: vidit iſaac
μέλεχ ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς θυρίδος, εἶδε τὸν ἰσαὰκ
ludentẽ cum rebecca vxore ſua. voca
παίζοντα μετὰ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. ἐκά
uit aũt abimelech iſaac: et dixit ei: vtiq;
λεσε δὲ ἀβιμέλεχ τὸν ἰσαάκ, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἄρα
vxor tua eſt. cur dixiſti: ꝙ ſoror mea eſt
γε γυνή σου ἐστί. τί ὅτι εἶπας, ὅτι ἀδελφή μου ἐσ
dixit aũt ei iſaac dixi enĩ ne forte mo
τίν; εἶπε δὲ αὐτῷ ἰσαάκ. εἶπα γὰρ μή ποτε ἀ
riar ꝓpter illã. dixit aũt illi abimelech: qd hoc
ποθάνω δι᾽ αὐτήν. εἶπε δὲ αὐτῷ ἀβιμέλεχ, τί τοῦτο
feciſti nobis. fere quis dormiuiſſet ex genere meo cũ
ἐποίησας ἡμῖν. μικροῦ τις ἐκοιμήθη ἐκ τοῦ γένους μου με
vxore tua: et induxiſſes ſup nos ignorãtiã.
τὰ τῆς γυναικός σου, καὶ ἐπήγαγες ἐφ᾽ ἡμᾶς ἄγνοιαν.
precepit aũt abimelech oĩ ꝑplo ſuo: di
συνέταξε δὲ ἀβιμέλεχ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέ
cens: oĩs qui tetigerit hominẽ hunc et
γων, πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ἀνθρώπου τούτου καὶ
vxorẽ eius: mortis reus erit. ſeminauit
τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, θανάτου ἔνοχος ἔσται. ἔσπειρε
aũt iſaac in terra illa. et inuenit in anno
δὲ ἰσαὰκ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐ
illo centuplicatũ ordeũ. benedixit aũt ei do
κείνῳ ἑκατοστεύουσαν κριθήν. εὐλόγησε δὲ αὐτὸν κύ
minus. et exaltatus ē homo. ⁊ ꝓficiens: maior
ριος. καὶ ὑψώθη ὁ ἄνθρωπος. καὶ προβαίνων, μείζων
factus ē: donec magnus factus ē valde. fuerũt aũt
ἐγένετο, ἕως οὗ μέγας ἐγένετο σφόδρα. ἐγένετο δὲ
ei armẽta ouiũ: ⁊ armẽta boũ: et agri
αὐτῷ κτήνη προβάτων, καὶ κτήνη βοῶν, καὶ γεώρ
colationes multe. inuiderũt aũt ei phyliſtijm. et
για πολλά. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ φυλιστιείμ. καὶ
oẽs puteos: quos foderãt ſerui pa
πάντα τὰ φρέατα, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες τοῦ πα
tris ſui: obſtruxerũt eos in tempore pa
τρὸς αὐτοῦ, ἐνέφραξαν αὐτὰ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ πα
tris ſui phyliſtiim: et ĩpleuerũt eos terra. di
τρὸς αὐτοῦ οἱ φυλιστιείμ, καὶ ἔπλησαν αὐτὰ γῆς. εἶ
xit aũt abimelech ad iſaac: recede a nobis. quia
πε δὲ ἀβιμέλεχ πρὸς ἰσαάκ, ἄπελθε ἀφ᾽ ἡμῶν. ὅτι

Priitiua chal.

Interp. chal.

Iſaac in gerariſ: ⁊ interrogauerũt viri loci ſup vxore ſua. Et ait. Soror mea eſt: quoniã timuit dicere vxor mea eſt: ne forte interficerẽt eum viri loci illius propter rebeccam: quoniam pulchra aſpectu ipſa erat. Et factum eſt cũ multis diebus ibi moraretur. Proſpexit abimelech rex philiſtinorum per feneſtram: ⁊ vidit: et ecce iſaac ludebat cum rebecca vxore ſua. Et vocauit abimelech iſaac: ⁊ ait. Ecce vtiq; vxor tua eſt: quomodo ergo dixiſti ſoror mea eſt. Et dixit ei iſaac. Quia dixi: ne forte moriar propter eam. Et ait abimelech. Quid eſt hoc quod feciſti nobis: parum afuit quin dormiſſet vnus de populo cum vxore tua: et induxiſſes ſuper nos peccatum. Et precepit abimelech omni populo dicens: qui nocuerit huic viro et vxori ſue morte morietur. Et ſeminauit iſaac in terra illa: ⁊ inuenit in anno illo centuplum ꝙ eſtimauerat: et benedixit ei dñs. Et creuit vir: ⁊ ibat multiplicans et creſcens: donec creuit vehementer. Et fuerunt ei greges ouium ⁊ greges boum ⁊ familia magna: ⁊ inuidebãt ei paleſtini. Et omnes puteos quos foderũt ſerui patris ſui in diebus abrahe patris ſui obturauerunt paleſtini: ⁊ impleuerunt eos puluere. Et ait abimelech ad iſaac. Recede a nobis: quoniam

Tranſla. Chal.

יצחק בגרר: ושאילו אינשי אתרא על עיסק אתתיה ואמר אחתי היא ארי דחיל

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

potentior nobis factus es valde. et diſceſſit iſaac.
δυνατώτερος ἡμῶν ἐγένου σφόδρα. καὶ ἀπῆλθεν ἰσαὰκ
inde. et manſit in valle gerarorũ: et ha
ἐκεῖθεν. καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ φάραγγι γεράρων, καὶ κα
bitauit illic. et rurſus iſaac fodit puteos
τῴκησεν ἐκεῖ. καὶ πάλιν ἰσαὰκ ὤρυξε τὰ φρέατα τοῦ
aque. quos foderũt ſerui abraã patris ſui. et ob
ὕδατος. ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἀβραὰμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ
ſtruxerũt eos phyliſtiim: poſtꝗ̃ mortuus ē abra
ἐνέφραξαν αὐτὰ οἱ φυλιστιείμ, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβρα
am pater eius. ⁊ cognominauit eis nomina
ὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασεν αὐτοῖς ὀνόματα
ſm nomina q̃ nominauit pater eius. et foderũt
κατὰ τὰ ὀνόματα ἃ ὠνόμασεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ὤρυξαν
ſerui iſaac in valle gerarorũ. ⁊ inuenit illic
οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἐν τῇ φάραγγι γεράρων. καὶ εὗρεν ἐκεῖ
puteũ aque viuẽtis. ⁊ pugnauerũt paſtores
φρέαρ ὕδατος ζῶντος. καὶ ἐμαχέσαντο οἱ ποιμένες
gerarorũ cũ paſtoribus iſaac: dicẽtes ſu
γεράρων μετὰ τῶν ποιμένων ἰσαάκ, φάσκοντες αὐ
um eſſe aquã. et vocauerũt nomẽ loci
τῶν εἶναι τὸ ὕδωρ. καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου
illius iniuſtitia. iniuſtitia affecerũt .n. eũ. ꝓfectus aũt in
ἐκείνου ἀδικία. ἠδίκησαν γὰρ αὐτόν. ἀπάρας δὲ ἐκεῖ
de: fodit puteũ alterũ. rixati ſũt aũt ⁊ de il
θεν, ὤρυξε φρέαρ ἕτερον. ἐκρίνοντο δὲ καὶ ὑπὲρ ἐκεί
lo. ⁊ vocauit nomẽ loci illius inimicitie.
νου. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου ἐχθρία
ꝓfectus aũt inde fodit puteũ alterũ. et nõ pugna
ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξεν φρέαρ ἕτερον. καὶ οὐκ ἐμα
uerũt pro eo: et vocauit nomẽ eius la
χέσαντο περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐ
titudo. dicens: quia nũc dilatauit dñs nobis: ⁊ au
ρυχωρία. λέγων, διότι νῦν ἐπλάτυνε κύριος ἡμῖν, καὶ ηὔ
xit nos ſup terrã. aſcẽdit aũt inde ad pute
ξησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς. ἀνέβη δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ φρέ
um iuramẽti. ⁊ apparuit illi dñs in nocte illa. ⁊
αρ τοῦ ὅρκου. καὶ ὤφθη αὐτῷ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ
dixit: ego ſum deus abraã patris tui. ne timeas.
εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου. μὴ φοβοῦ.
tecũ enĩ ſum. et benedicã tibi: ⁊ multiplicabo
μετὰ σοῦ γάρ εἰμι. καὶ εὐλογήσω σε, καὶ πληθυνῶ τὸ
ſemen tuũ: ꝓpter abraã patrẽ tuũ. et edifica
σπέρμα σου, δι᾽ ἀβραὰμ τὸν πατέρα σου. καὶ ᾠκοδόμη
uit ibi altare. et inuocauit nomẽ dñi.
σεν ἐκεῖ θυσιαστήριον. καὶ ἐπεκαλέσατο τὸ ὄνομα κυρίου.
et fixit illic tabernaculũ ſuũ. foderũt aũt ibi ſerui iſa
καὶ ἔπηξεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. ὤρυξαν δὲ ἐκεῖ οἱ παῖδες ἰσα
ac puteũ in valle gerarorũ. ⁊ abimelech iuit
ὰκ φρέαρ ἐν τῇ φάραγγι γεράρων. καὶ ἀβιμέλεχ ἐπορεύθη
ad eum de geraris: et hochozat pronubus eius: ⁊
πρὸς αὐτὸν ἀπὸ γεράρων, καὶ ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ
phichol dux exercitus eius. et dixit eis:
φιχὸλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς,

Tranſla. B. Hiero.

potẽtior nobis factus es valde. Et ille diſcedẽs vt veniret ad torrẽtẽ gerare habitaretq; ibi: rurſum fodit alios puteos: quos foderãt ſerui patris ſui abraam: & quos illo mortuo olim obſtruxerant philiſtiim: appellauitq; eos eiſdẽ noibus quibus ante pater vocauerat. Foderuntq; in torrẽte & reppererunt aquã viuã. Sed & ibi iurgium fuit paſtorum gerare aduerſus paſtores iſaac: dicentiũ. Nr̃a eſt aqua. Quãobrẽ nomẽ putei ex eo quod acciderat vocauit calũniã. Foderũt autem & aliũ: & pro illo quoq; rixati ſũt: appellauitq; eũ inimicitias. Profectus inde fodit alium puteũ: pro quo non contenderunt. Itaq; vocauit nomen eius latitudo: dicens. Nũc dilatauit nos dñs & fecit creſcere ſup terrã. Aſcẽdit autẽ iſaac ex illo loco in berſabee: vbi apparuit ei dñs in ipſa nocte: dicens. Ego ſum deus abraam patris tui. Noli timere: quia ego tecũ ſum. Bñdicã tibi & multiplicabo ſemen tuum propter ſeruũ meũ abraã. Itaq; edificauit ibi altare: & inuocato noĩe dñi extendit tabernaculũ: ꝓcepitq; ſeruis ſuis vt foderẽt puteũ. Ad quẽ locũ cũ veniſſet de geraris abimelech & ochozath amicus illius & phicol dux militũ: locutus

Tex. Heb.

עצמת ממנו מאד: וילך משם
יצחק ויחן בנחל גרר וישב שם:
וישב יצחק ויחפר את בארת
המים אשר חפרו בימי אברהם
אביו ויסתמום פלשתים אחרי
מות אברהם ויקרא להן שמות
כשמת אשר קרא להן אביו:
ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו
שם באר מים חיים: ויריבו רעי
גרר עם רעי יצחק לאמר לנו
המים ויקרא שם הבאר עשק
כי התעשקו עמו: ויחפרו באר
אחרת ויריבו גם עליה ויקרא
שמה שטנה: ויעתק משם ויחפר
באר אחרת ולא רבו עליה
ויקרא שמה רחבות ויאמר כי
עתה הרחיב יהוה לנו ופרינו
בארץ: ויעל משם באר שבע:
וירא אליו יהוה בלילה ההוא
ויאמר אנכי אלהי אברהם אביך
אל תירא כי אתך אנכי וברכתיך
והרביתי את זרעך בעבור אברהם
עבדי: ויבן שם מזבח ויקרא
בשם יהוה ויט שם אהלו ויכרו
שם עבדי יצחק באר: ואבימלך
הלך אליו מגרר ואחזת מרעהו
ופיכל שר צבאו: ויאמר אלהם

Tranſla. Chal.

תקיפתא מיננא לחדא: ואזל מתמן יצחק ושרא בנחלא דגרר ויתיב תמן: ותב יצחק

Interp. chal.

fortior nobis factus es valde. Et abijt inde iſaac: et habitauit iuxta torrentẽ gerare: ⁊ moratus eſt ibi. Et reuerſus eſt iſaac: et fodit puteos aquarũ quos foderant in diebus abrahe patris ſui: ⁊ obturauerãt eos philiſtijm poſtꝗ̃ mortuus eſt abrahã: appellauitq; eos eiſdẽ noibus quibus vocabat eos pater eius. Et foderũt ſerui iſaac in torrente: ⁊ inuenerũt ibi puteũ aquarũ manãtiũ. Et rixati ſunt paſtores gerare cũ paſtoribus iſaac: dicẽtes. Noſtra eſt aqua: ⁊ vocauit nomẽ putei litigiũ: eo ꝙ litigauerũt cũ eo. Et foderũt aliũ puteũ: et ſup eũ quoq; rixati ſunt: ⁊ vocauit nomẽ eius aduerſariũ. Et aſcendit inde: ⁊ fodit puteũ aliũ: ⁊ non ſunt rixati ſup eũ: ⁊ vocauit nomen eius rooboth: et ait: quia nunc dilatabit nos dñs: ⁊ creſcere nos faciet ſup terrã. Et aſcendit inde in berſabee: ⁊ apparuit ei dñs in nocte illa: ⁊ ait. Ego deus abrahã patris tui: ne timeas quia in adiutoriũ tuũ erit verbũ meũ: et bñdicã tibi, et multiplicabo filios tuos ꝓpter abrahã ſeruũ meũ. Et edificauit ibi altare: ⁊ orauit in noĩe dñi: ⁊ tetẽdit ibi tabernaculũ ſuũ: ⁊ foderũt ibi ſerui iſaac puteũ. Abimelech aũt abijt ad eũ de geraris comitatus amicis ſuis: ⁊ phicol ꝑncipe exercitus ſui. Et dixit eis

Priitiua chal.

Pritiua heb. | Ter. Heb. | Gen. | Ca. xxvii. | Trāſla. B. Hiero. | Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

יצחק מדוע באתם אלי ואתם
שנאתם אתי ותשלחוני מאתכם
ויאמרו ראו ראינו כי היה יהוה
עמך ונאמר תהי נא אלה
בינותינו בינינו ובינך ונכרתה
ברית עמך אם תעשה עמנו רעה
כאשר לא נגענוך וכאשר
עשינו עמך רק טוב ונשלחך
בשלום אתה עתה ברוך יהוה
ויעש להם משתה ויאכלו וישתו
וישכימו בבקר וישבעו איש
לאחיו וישלחם יצחק וילכו
מאתו בשלום ויהי ביום ההוא
ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על
אדות הבאר אשר חפרו ויאמרו
לו מצאנו מים ויקרא אתה
שבעה על כן שם העיר באר
שבע עד היום הזה ויהי עשו בן
ארבעים שנה ויקח אשה את
יהודית בת בארי החתי ואת
בשמת בת אילן החתי ותהיין
מרת רוח ליצחק ולרבקה

Cap. xxvii.

ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו
מראת ויקרא את עשו בנו הגדל
ויאמר אליו בני ויאמר אליו
הנני ויאמר הנה נא זקנתי לא
ידעתי יום מותי ועתה שא נא

eſt isaac. Quid veniſtis ad me hoiem quem odiſtis: & expuliſtis a vobis. Qui rńderūt. Vidimus tecum eſſe dominum: & idcirco nos diximus. Sit iuramentum inter nos: & ineamus fedus: vt nō facias nobis quicq̄ mali ſicut & nos nihil tuorū attigimus: nec fecimus quod te lederet: ſed cū pace dimiſimus auctum benedictione domini. Fecit ergo eis cōuiuiū: & poſt cibum & potū ſurgentes mane iurauerunt ſibi mutuo: dimiſitq; eos iſaac pacifice in locū ſuū. Ecce aūt venerunt in ipſo die ſerui iſaac: annunciantes ei de puteo quem foderāt: atq; dicentes. Inuenimus aquā. Vnde appellauit eam abūdātiā: & nomē vrbi impoſitum eſt berſabee vſq; in p̄ſentem diē. Eſau vero quadragenarius duxit vxores duas: iudith filiam beeri ethei: & baſemath filiā elō eiuſdē loci: que ambe offenderant animum iſaac & rebecce. Ca. 27.

Senuit aūt iſaac: & caligauerunt oculi eius: & videre nō poterat: vocauitq; eſau filiū ſuū maiorē & dixit ei. Fili mi. Qui rńdit. Adſum. Cui pater. Vides q̄ ſenuerī: & ignorem diem mortis mee. Sume

iſaac. vt qd veniſtis ad me. vos āt odiſtis
ἰσαάκ. ἱνατί ἤλθετε πρός με. ὑμεῖς δὲ ἐμισήσατέ
me: et expuliſtis me a vobis. τ dixerūt ei
με, καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ᾽ ὑμῶν. καὶ εἶπον αὐ-
videntes vidimus: q: dñs erat tecū
τῶ, ἰδόντες ἑωράκαμεν, ὅτι κύριος ἦν μετὰ σοῦ.
et diximus ſit ip̄recatio inter te τ in
καὶ εἴπομεν γενέσθω ἀρὰ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀνα-
ter nos et diſponem͂ tecū fedus:
μέσον ἡμῶν. καὶ διαθησόμεθα μετὰ σοῦ διαθήκην,
nō facere nobiſcū malū: ſicut nō abominati
μὴ ποιῆσαι μεθ᾽ ἡμῶν κακόν, καθότι οὐκ ἐβδελυ-
ſum͂ te nos. τ quēadmodū vſi ſum͂ te be
ξάμεθά σε ἡμεῖς. καὶ ὃν τρόπον ἐχρησάμεθά σου κα-
ne. τ dimiſim͂ te cū pace. et nūc
λῶς. καὶ ἐξαπεστείλαμέν σε μετὰ εἰρήνης. καὶ νῦν
benedict͂ tu a dño. et fecit eis cō-
εὐλογημένος σὺ ὑπὸ κυρίου. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς δο-
uiuiū. et comederūt τ biberūt. τ ſurgentes mane:
χήν. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον. καὶ ἀναστάντες τοπρωΐ,
iurauit vnuſquiſq; proximo: et dimiſit eos
ὤμοσεν ἕκαστος τῷ πλησίον. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
iſaac. τ diſceſſerūt ab eo cū ſalu-
ἰσαάκ. καὶ ἀπῴχοντο ἀπ᾽ αὐτοῦ μετὰ σωτη-
te. factū ē āt in die illa. et venien-
ρίας. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ παραγε-
tes ſerui iſaac nunciauerūt ei de
νόμενοι οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πε-
puteo quē foderūt. et dixerūt ei. inue-
ρὶ τοῦ φρέατος οὗ ὤρυξαν. καὶ εἶπον αὐτῷ. εὕρο-
nim͂ aquā. τ vocauit eū iuramētū. p̄pt̄ hoc
μεν ὕδωρ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ὅρκος. διὰ τοῦτο
vocauit nomē ciuitati illi pute͂ iuramēti vſq;
ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῇ πόλει ἐκείνῃ φρέαρ ὅρκου ἕως
in hodiernū diē. erat āt eſau annoꝝ quadra-
τῆς σήμερον ἡμέρας. ἦν δὲ ἠσαῦ ἐτῶν τεσσαρά-
ginta. et accepit vxorē iudith: filiā
κοντα. καὶ ἔλαβε γυναῖκα τὴν ἰουδίθ, θυγατέ-
beor ethei. τ baſemath: fili-
ρα βεὼρ τοῦ χετταίου. καὶ τὴν βασεμάθ, θυγα-
am elom ethei. et erant contendētes cū iſa-
τέρα ἐλὼμ χετταίου. καὶ ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ ἰσα-
ac et rebecca.
ὰκ καὶ τῇ ῥεβέκκᾳ.

Ca. 27.

Factū ē āt cū ſenuiſſet iſaac hebetati ſūt
ἐγένετο δὲ ἐν τῷ γηράσαι ἰσαὰκ ἠμβλύνθησαν
oculi eius ad vidēdū. τ vocauit eſau
οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾶν. καὶ ἐκάλεσεν ἠσαῦ τὸν
filiū ſuū ſeniorē: τ dixit: fili. et dixit:
υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρεσβύτερον, καὶ εἶπεν, υἱέ. καὶ εἶπεν,
ecce ego. τ dixit: ecce conſenui: et nō ſcio
ἰδοὺ ἐγώ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ οὐ γι-
diē mortis mee. nūc ergo ſume
νώσκω τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς μου. νῦν οὖν λάβε

Transla. Chal.

Interp̄. chal.

iſaac. Et quid veniſtis ad me? vos autem odiſtis me: et dimiſiſtis me a vobis. Et dixerunt. Videntes vidimus quoniā erat verbū dñi in adiutorium tuū: τ diximus. Confirmetur nunc iuramentū quod erat inter patres noſtros τ inter nos τ te: et ineamus pactū tecum. Si feceris nobiſcū malum: ſicut non nocuimus tibi: et ſicut fecimus tecum tantūmodo bonū: τ dimiſimus te in pace. Tu nunc benedictus es dñi. Fecitq; eis conuiuiū: τ comederūt τ biberunt: τ ſurrexerunt mane: τ iurauerunt vnuſq̄ſq; fratri ſuo. τ dimiſit eos iſaac: τ profecti ſunt ab eo in pace. Et fuit in ipſo die τ venerunt ſerui iſaac τ nunciauerūt ei de puteo quē foderant: et dixerunt ei. Inuenimus aquam. Et vocauit eum ſebaa: propterea nomē ciuitatis fuit berſabee vſq; in diē hanc. Eratq; eſau etatis quadraginta annorū: et accepit vxorem iudith filiam beeri ethei: et baſemath filiā elon ethei. τ fuerūt rebelles τ irritatrices cōtra mandatū iſaac τ rebecce. Ca. 27.

Et factū ē cū ſenuiſſet iſaac: caligauerūt ocli ei͂: τ videre nō poterat. Vocauitq; eſau filiū ſuū maiorē: τ dixit ei. Fili mi. Et dixit ei: ecce ego. Et ait. Ecce nūc ſenui: neſcio diē q̄ moritur͂ ſū: τ nūc tolle obſecro

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina. | Transla. B. Hiero. | Ter. Heb. | Gen. | Ca. xxvii. | Pritiua. heb.

apparatū tuū: et pharetrā et arcū: et
τὸ σκεῦός σου, τήν τε φαρέτραν καὶ τὸ τόξον, καὶ
egredere in agrum: et venare mihi venatōez:
ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ θήρευσόν μοι θήραν,
et fac mihi edulia: ſicut amo ego. et
καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, ὡς φιλῶ ἐγώ, καὶ
affer mihi: vt comedā: et bn̄dicat tibi aīa
ἔνεγκέ μοι, ἵνα φάγω, καὶ εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή
mea: anteq̄ moriar ego. rebecca āt audiuit lo-
μου, πρὶν ἢ ἀποθανεῖν με. ῥεβέκκα δὲ ἤκουσε λα-
quētem iſaac ad eſau filiū ſuū. abijt
λοῦντος ἰσαὰκ πρὸς ἠσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ἐπορεύθη
āt eſau in agrū ad venādū venationē patri ſuo.
δὲ ἠσαῦ εἰς τὸ πεδίον θηρεῦσαι θήραν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
et rebecca dixit ad iacob filiū ſuū iunio-
καὶ ῥεβέκκα εἶπε πρὸς ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτε-
rē. vide: ego audiui loquētē patrē tuū ad
ρον. ἴδε, ἐγὼ ἤκουσα λαλοῦντος τοῦ πατρός σου πρὸς
eſau fratrē tuū: dicētē: venare mihi venatōez:
ἠσαῦ τὸν ἀδελφόν σου, λέγοντος, θήρευσόν μοι θήραν,
et fac mihi edulia: et comedēs bn̄dicam
καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, καὶ φαγὼν εὐλογήσω
tibi corā dño. nūc ergo fili mi audi me: ſi-
σε ἐναντίον κυρίου. νῦν οὖν υἱέ μου ἄκουσόν μου, κα-
cut ego tibi p̄cipio. τ abiens ad o-
θὰ ἐγώ σοι ἐντέλλομαι. καὶ πορευθεὶς εἰς τὰ πρό-
ues: accipe mihi inde duos hedos teneros
βατα, λάβε μοι ἐκεῖθεν δύο ἐρίφους ἁπαλοὺς
et pulchros. et faciā edulia patri
καὶ καλούς. καὶ ποιήσω ἐδέσματα τῷ πατρί
tuo: ſicut amat. et inferes patri tuo:
σου, ὡς φιλεῖ. καὶ εἰσοίσεις τῷ πατρί σου,
et comedet: vt benedicat tibi pater tu͂
καὶ φάγεται, ὅπως εὐλογήσῃ σε ὁ πατήρ σου
anteq̄ moriatur. dixit āt iacob ad rebec-
πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν. εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς ῥεβέκ-
cam matrē ſuā: eſt frater me͂
καν τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἔστιν ὁ ἀδελφός μου
vir piloſus. ego āt vir lenis. ne forte ergo
ἀνὴρ δασύς, ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λεῖος. μή ποτε οὖν
attractet me pater meus: et ero co-
ψηλαφήσῃ με ὁ πατήρ μου, καὶ ἔσομαι ἐναντί-
rā eo ſicut deſpiciēs. et inducā ſup me
ον αὐτοῦ ὡς καταφρονῶν. καὶ ἐπάξω ἐπ᾽ ἐμαυτὸν
maledictionē τ nō bn̄dictionē. dixit āt ei ma-
κατάραν καὶ οὐκ εὐλογίαν. εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ μή-
ter: ſup me maledictio tua fili. ſolū exau-
τηρ, ἐπ᾽ ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον. μόνον ἐπάκου-
di vocē meā. et pergens affer mihi. a-
σον τῆς φωνῆς μου. καὶ πορευθεὶς ἔνεγκέ μοι. πο-
biens āt accepit et attulit matri. et fe-
ρευθεὶς δὲ ἔλαβε καὶ ἤνεγκε τῇ μητρί. καὶ ἐποίη-
cit mater ei͂ edulia: ſicut amabat
σεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐδέσματα, καθὰ ἐφίλει

arma tua: & pharetram & arcū: & egredere foras. Cūq; venatu aliqd app̄hēderis: fac mihi inde pulmētū ſicut velle me noſti: & affer vt comedā: & benedicat tibi anima mea anteq̄ moriar. Quod cum audiſſet rebecca: & ille abiſſet in agrum vt iuſſionem patris impleret: dixit filio ſuo iacob. Audiui patrem tuum loquentē cum eſau fratre tuo: & dicentem ei. Affer mihi de venatione tua: & fac cibos vt comedā: & benedicam tibi coram dño anteq̄ moriar. Nūc ergo fili mi acqeſce cōſilijs meis: & pergēs ad gregē affer mihi duos hedos optimos: vt faciam ex eis eſcas patri tuo: quibus libenter veſcitur: q̄s cum intuleris & comederit: benedicat tibi priuſq̄ moriatur. Cui ille rn̄dit. Noſti q̄ eſau frater meus hō piloſus ſit: & ego lenis. Si attrectauerit me pr̄ meus & ſenſerit: timeo ne putet me ſibi voluiſſe illudere: & inducat ſup me maledictionē p̄ bn̄dictiōe. Ad quē mr̄. in me ſit ait iſta maledictio fili mi: tm̄ audi vocē meā: & p̄gēs affer q̄ dixi. abiit & attulit d̄dit q; mr̄i. parauit illa cibos ſicut velle nouerat

כליך תליך וקשתך וצא השדה
וצודה לי צידה ועשה לי
מטעמים כאשר אהבתי והביאה
לי ואכלה בעבור תברכך נפשי
בטרם אמות ורבקה שמעת בדבר
יצחק אל עשו בנו וילך עשו
השדה לצוד ציד להביא
ורבקה אמרה אל יעקב בנה
לאמר הנה שמעתי את אביך
מדבר אל עשו אחיך לאמר
הביאה לי ציד ועשה לי
מטעמים ואכלה ואברככה לפני
יהוה לפני מותי ועתה בני שמע
בקלי לאשר אני מצוה אתך
לך נא אל הצאן וקח לי משם
שני גדיי עזים טבים ואעשה
אתם מטעמים לאביך כאשר
אהב והבאת לאביך ואכל בעבר
אשר יברכך לפני מותו ויאמר
יעקב אל רבקה אמו הן עשו
אחי איש שער ואנכי איש חלק
אולי ימשני אבי והייתי בעיניו
כמתעתע והבאתי עלי קללה
ולא ברכה ותאמר לו אמו עלי
קללתך בני אך שמע בקלי ולך
קח לי וילך ויקח ויבא לאמו
ותעש אמו מטעמים כאשר אהב

Transla. Chal.

Interp̄. chal.

arma tua: gladium tuū: τ arcum tuum: τ egredere in agrū: τ venare mihi venationē: τ fac mihi edulia ſicut dilexi: τ affer mihi: vt comedam τ benedicat tibi anima mea antequā moriar. Et rebecca audiebat qn̄ loq̄batur iſaac cū eſau filio ſuo. Et abiit eſau in agrū ad venandum: vt afferret venationē. Et rebecca ait iacob filio ſuo dicens. Ecce audiui patrem tuū loquētē cū eſau fratre tuo: τ dicentē. affer mihi venationē: et fac mihi edulia vt comedam: τ benedicā tibi corā dño ante mortem meā. Et nunc fili mi acquieſce verbo meo: quod ego precipio tibi: vade nunc ad oues τ tolle mihi inde duos hedos caprarū optimos: τ faciā ex eis edulia patri tuo: ſicut dilexit. et afferes patri tuo τ comedet: vt benedicat tibi ante mortē ſuā. Et dixit iacob rebecce matri ſue: ecce eſau frater meus vir piloſus eſt: τ ego vir lenis. Forte cōtrectabit me pater meus: τ ero in oculis ſuis quaſi illudens: τ inducā ſup me maledictiones τ nō bn̄dictiones. Et dixit ei mater ſua. Mihi dictū eſt per p̄phetā q̄ nō venient maledictiones ſup te niſi benedictiões fili mi: tantūmodo acquieſce mihi τ vade tolle mihi: τ abiit τ tulit et attulit matri ſue. Et fecit mr̄ ei͂ edulia: ſicut dilexit

Pritiua chal.

אביו: ותקח רבקה את בגדי עשו — לקח
בנה הגדל החמדת אשר אתה
בבית ותלבש את יעקב בנה — לבש
הקטן: ואת ערת גדיי העזים — עור
הלבישה על ידיו ועל חלקת — לבש
צואריו: ותתן את המטעמים ואת — צור נתן טעם
הלחם אשר עשתה ביד יעקב — עשה
בנה: ויבא אל אביו ויאמר אבי — בוא
ויאמר הנני מי אתה בני: ויאמר — אמר
יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך
עשיתי כאשר דברת אלי קום
נא שבה ואכלה מצידי בעבור — ישב צוד עבר
תברכני נפשך: ויאמר יצחק אל — ברך
בנו מה זה מהרת למצא בני
ויאמר כי הקרה יהוה אלהיך — קרה פנה
לפני: ויאמר יצחק אל יעקב — נגש
גשה נא ואמשך בני האתה זה — משש
בני עשו אם לא: ויגש יעקב אל
יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל
קול יעקב והידים ידי עשו: ולא
הכירו כי היו ידיו כידי עשו — נכר
אחיו שערת ויברכהו: ויאמר — ברך
אתה זה בני עשו ויאמר אני:
ויאמר הגשה לי ואכלה מציד — נגש צוד
בני למען תברכך נפשי ויגש
לו ויאכל ויבא לו יין וישת: — אכל בוא שתה
ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא

patrem illius: & veſtibus eſau valde bonis: quas apđ ſe habebat domi: induit eum: pelliculaſq; hedorum circundedit manibus: & colli nuda ptexit. Deditq; pulmentum: & panes quos coxerat: tradidit. Quibus illatis dixit. Pater mi. At ille reſpōdit. audio. Quis es tu fili mi. Dixitq; iacob. Ego ſum primogenitus tuus eſau. Feci ſicut precepiſti mihi. Surge ſede & comede de venatione mea: vt bñdicat mihi aīa tua. Rurſumq; iſaac ad filiū ſuū. Quō inquit tā cito iuenire potuiſti fili mi. Qui rñdit. Volūtas dei fuit: vt cito occurreret mihi qđ volebā. Dixitq; iſaac. Accede huc vt tangā te fili mi: & pbē vtrū tu ſis filius meus eſau: an nō. Acceſſit ille ad pr̄em: & palpato eo: dixit iſaac. Vox quidem vox iacob ē: ſed manus manus ſūt eſau. Et nō cognouit eū: quia piloſe manus ſilitudinē maioris expſſerāt. Bñdicens ergo illi ait. Tu es filius meus eſau. Reſpondit. ego ſum. At ille. Affer inquit mihi cibos de venatione tua fili mi: vt benedicat tibi anima mea. Quos cū oblatos comediſſet: obtulit ei ēt vinū. quo hauſto: dixit ad eū. Accede ad me:

pater eius τ accipiēs rebecca veſtē
ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ λαβοῦσα ῥεβέκκα τὴν στολὴν
eſau filij ſui ſenioris pulchrā:
ἠσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου τὴν καλὴν,
q̄ erat apđ ipſā in domo: induit eam iacob
ἣ ἦν παρ᾽ αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐνέδυσεν αὐτὴν ἰακὼβ
filiū ſuū iuniorē. τ pelles
τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον. καὶ τὰ δέρματα τῶν
hedorū circūpoſuit circū brachia eius: τ
ἐρίφων περιέθηκε περὶ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ, καὶ
circa nuda colli eius. et dedit
περὶ τὰ γυμνὰ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε
edulia et panes quos fecit in
τὰ ἐδέσματα καὶ τοὺς ἄρτους οὓς ἐποίησεν εἰς τὰς
manus iacob filij ſui. et intulit pa-
χεῖρας ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ εἰσήνεγκε τῷ πα-
tri ſuo. et dixit: pater. ille āt dixit: ecce ego. qs
τρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπε, πάτερ. ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ. τίς
es tu fili. et dixit iacob patri ſuo: ego
εἶ σὺ τέκνον. καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐγὼ
eſau primogenitus tuꝰ. feci ſicut locutꝰ
ἠσαῦ ὁ πρωτότοκός σου. πεποίηκα καθὼς ἐλάλη-
es mihi. ſurgēs ſede: τ comede de venatiōe mea:
σάς μοι. ἀναστὰς κάθισον, καὶ φάγε ἀπὸ τῆς θήρας μου,
vt bñdicat mihi aīa tua dixit āt iſaac
ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου. εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ
filio ſuo. qđ hoc qđ cito iueniſti fili. ille āt di
υἱῷ αὐτοῦ. τί τοῦτο ὃ ταχὺ εὗρες ὦ τέκνον. ὁ δὲ εἶ-
xit qđ tradidit dñs deꝰ tuꝰ corā me.
πεν, ὃ παρέδωκε κύριος ὁ θεός σου ἐναντίον ἐμοῦ.
dixit āt iſaac iacob. appropīqua mihi τ cōtrecta
εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ ἰακώβ. ἔγγισόν μοι καὶ ψηλαφή-
bo te fili: ſi tu es filiꝰ meꝰ eſau an nō. ap-
σω σε τέκνον, εἰ σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἠσαῦ ἢ οὔ. ἤγ-
propīquit āt iacob ad iſaac patrē ſuū. et
γισε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ
cōtrectauit eū τ dixit: ipſa qđē vox: vox ia
ἐψηλάφησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν, ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ ἰα-
cob. at manꝰ: manus eſau. et nō cognouit eū
κώβ. αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες ἠσαῦ. καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐ-
erāt.n. manꝰ eius: ſicut manus eſau fra
τόν. ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες αὐτοῦ, ὡς αἱ χεῖρες ἠσαῦ τοῦ ἀ-
tris eiꝰ piloſe. τ bñdixit ei. τ dixit
δελφοῦ αὐτοῦ δασεῖαι. καὶ εὐλόγησεν αὐτόν. καὶ εἶπεν
tu es filiꝰ meꝰ eſau: ille āt dixit: ego. et dixit af
σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἠσαῦ; ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ. καὶ εἶπε προ-
fer mihi et comedā de venatiōe tua fili:
σάγαγέ μοι, καὶ φάγομαι ἀπὸ τῆς θήρας σου τέκνον,
vt bñdicat tibi aīa mea. τ attulit ei:
ἵνα εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου. καὶ προσήνεγκεν αὐ-
et comedit. et obtulit ei vinū: et bibit.
τῷ, καὶ ἔφαγεν. καὶ εἰσήνεγκεν αὐτῷ οἶνον, καὶ ἔπιεν.
et dixit ei pater eius iſaac. appropinq̄ mihi
καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰσαάκ. ἔγγισόν μοι

Hebre. ll.d.

Tranſla. Chal.

אמוהי: ונסיבת רבקה ית לבושי עשו ברה רבא דכיתא דעמה בביתא ואלבישת ית
יעקב ברה זעירא: וית משכי דגדיי בני עזי אלבישת על ידוהי ועל שעיעות צורריה:
ויהבת ית תבשיליא וית לחמא דעבדת ביד יעקב ברה: ועאל לות אבוהי ואמר אבא
ואמר הא אנא מאן את ברי: ואמר יעקב לאבוהי אנא עשו בוכרך עבדית כמה
דמלילתא עמי קום כען אסתחר ואיכול מצידי בדיל דתברכנני נפשך: ואמר
יצחק לבריה מה דין אוחיתא לאשכחא ברי ואמר ארי זמין יוי אלהך קדמי: ואמר
יצחק ליעקב קריב כען ואמושנך ברי האת דין ברי עשו אם לא: וקריב יעקב לות
יצחק אבוהי וגששיה ואמר קלא קליה דיעקב וידיא ידוהי דעשו: ולא אשתמודעיה
ארי הואה ידוהי כידי עשו אחוהי שערנין וברכיה: ואמר את דין ברי עשו ואמר
אנא: ואמר קריב קדמי ואיכול מצידא דברי בדיל דתברכינך נפשי וקריב ליה
ואכל ואיתי ליה חמרא ושתי: ואמר ליה יצחק אבוהי קריב כען

Priuatiua chal.

רבה רבא לבש
צור
בשל עול
סחר אכל צוד
ברך אחא שכח
משש בר
קול ידע
הוה
אכל צוד ברך
עול שתה

Interp. chal.

pater eius. Et tulit rebecca veſtimenta eſau filij ſui maioris que erant munda: que ſecuȝ erant in domo: et induit iacob filium ſuum minorem: τ pelles hedorum induit ſuper manus eius τ ſuper lenitatem colli ſui. Et poſuit edulia que fecerat τ panem in manu iacob filij ſui. Et ingreſſus eſt ad patrem ſuū: τ ait. Pater mi. Et dixit: ecce ego. Quis es tu fili mi. Et ait iacob patri ſuo. Ego ſum eſau primogenitus tuus: feci ſicut mihi locutus es: ſurge obſecro: recumbe τ comede de venatione mea: vt bñdicat mihi aīa tua. Et ait iſaac filio ſuo. Quid eſt hoc qđ tam cito inueniſti fili mi? Et ait. Quoniā preparauit dñs deus tuus corā me. Et dixit iſaac ad iacob. Accede obſecro τ atrectabo te fili mi: vtrū tu ſis filius meus eſau: an nō. Et acceſſit iacob ad iſaac patrem ſuū: τ atrectauit eum: et ait. Vox: vox iacob: τ manus: manus eſau. et non cognouit eum: qm̄ erant manus eius ſicut manus eſau fratris ſui piloſe: et benedixit ei: τ ait. Tu es filius meus eſau? Et dixit: ego ſum. Et ait. Accede corā me et comedam de venatione filij mei: vt benedicat tibi anima mea. Et obtulit ei τ comedit: τ attulit ei vinuȝ et bibit. Et dixit ei iſaac pater eius. Accede obſecro:

et oſculare me fili. et appropiquās oſculatꝰ ē eū.
καὶ φίλησόν με τέκνον. καὶ ἐγγίσας ἐφίλησεν αὐτόν.
et odoratus ē odorē veſtimētorū eiꝰ. et bñdi
καὶ ὠσφράνθη τὴν ὀσμὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ. καὶ εὐλό-
xit ei. et dixit: ecce odor filij mei: ſicut o-
γησεν αὐτόν. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ὀσμὴ τοῦ υἱοῦ μου, ὡς ὀσ-
dor agri plení: cui bñdixit dñs. τ dabit tibi deꝰ
μὴ ἀγροῦ πλήρους, ὃν εὐλόγησε κύριος. καὶ δώσει σοι ὁ θεὸς
de rore celi: et de pinguedine
ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς
terre multitudinē frumēti τ vini. τ ſeruiāt tibi
γῆς πλῆθος σίτου καὶ οἴνου. καὶ δουλευσάτωσάν σοι
gētes. τ adorabūt te principes. et eſto dñs
ἔθνη. καὶ προσκυνήσουσί σοι ἄρχοντες. καὶ γίνου κύριος τοῦ
fratris tui. et adorabūt te filij pr̄is tui.
ἀδελφοῦ σου. καὶ προσκυνήσουσί σοι υἱοὶ τοῦ πατρός σου.
q̄ maledixerit tibi: maledictꝰ. at bñdicēs tibi:
ὁ καταρώμενός σοι, ἐπικατάρατος. ὁ δὲ εὐλογῶν σε,
bñdictus. et factū ē poſtq̄ȝ ceſſauit iſaac
εὐλογημένος. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ παύσασθαι ἰσαὰκ
bñdicens iacob filio ſuo: et factū ē vt egreſ
εὐλογοῦντα ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλ-
ſus eſt iacob a facie iſaac pr̄is ſui: et
θεν ἰακὼβ ἀπὸ προσώπου ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ
eſau frater eius venit de venatiōe. τ fe-
ἠσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἦλθεν ἀπὸ τῆς θήρας. καὶ ἐποίη-
cit τ ipſe edulia: et obtulit patri ſuo.
σε καὶ αὐτὸς ἐδέσματα, καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐ-
et dixit: ſurgat pater meꝰ: et comedat de
τοῦ. καὶ εἶπεν, ἀναστήτω ὁ πατήρ μου, καὶ φαγέτω ἀπὸ
venatiōe filij ſui. vt bñdicat mihi aīa tua.
τῆς θήρας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου.
et dixit illi iſaac pr̄ eius: qs es tu? ille āt di
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, τίς εἶ σύ; ὁ δὲ εἶ-
xit: ego ſuȝ filiꝰ tuꝰ primogenitꝰ eſau. expauit āt
πεν, ἐγώ εἰμι ὁ υἱός σου ὁ πρωτότοκος ἠσαῦ. ἐξέστη δὲ
iſaac ſtupore magno valde. et dixit: qs igiť
ἰσαὰκ ἔκστασιν μεγάλην σφόδρα. καὶ εἶπεν, τίς οὖν
q̄ venatꝰ ē mihi venatiōeȝ: τ itulit mihi: et comedi de
ὁ θηρεύσας μοι θήραν, καὶ εἰσενέγκας μοι, καὶ ἔφαγον ἀ-
oībus anteq̄ȝ tu venires. et bñdixi ei. et
πὸ πάντων πρὸ τοῦ σὲ ἐλθεῖν. καὶ εὐλόγησα αὐτόν. καὶ
bñdictꝰ erit. factū ē āt qñ audiuit eſau
εὐλογημένος ἔσται. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤκουσεν ἠσαῦ τὰ
verba iſaac pr̄is ſui. τ clamauit voce ma
ῥήματα ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐβόησε φωνὴν με-
gna et amara valde. τ ait: benedic
γάλην καὶ πικρὰν σφόδρα. καὶ εἶπεν, εὐλόγησον δὴ
τ mihi pr̄. ait āt illi: veniēs frater tuꝰ cuȝ
κἀμὲ πάτερ. εἶπε δὲ αὐτῷ, ἐλθὼν ὁ ἀδελφός σου μετὰ
dolo: accepit bñdictionē tuā. τ dixit: iuſte
δόλου, ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σου. καὶ εἶπε, δικαίως
vocatū ē nomē eius iacob:
ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰακώβ.

& da mihi oſculū fili mi. Acceſſit & oſculatꝰ eſt eū. Statiq; vt ſēſit veſtimētorū eius fragrātiam: bñdicēs illi ait. Ecce odor filii mei ſicut odor agri: cui bñdixit dñs. Det tibi deus de rore celi & de pinguedine terre abūdātiā frumenti vini & olei: & ſeruiant tibi populi: & adorent te tribus. Eſto dñs fratrū tuorū: & incuruētur ante te filii mr̄is tue. Qui maledixerit tibi: ſit ille maledictus. & qui bñdixerit tibi: bñdictiōibus repleatur. Vix iſaac ſermonē ipleuerat: & egreſſo iacob foras: venit Eſau: coctoſq; de venatione cibos intulit patri: dicens. Surge pater mi: & comede de venatione filii tui: vt bñdicat mihi aīa tua. Dixitq; illi iſaac: quis enim es tu. Qui reſpondit. Ego ſū filius tuus primogenitus eſau. Expauit iſaac ſtupore vehemēti: & vltra q̃ȝ credi pt admirās ait. Quis igitur ille eſt qui dudū captā venationē attulit mihi & comedi ex oībꝰ: priuſq̃ȝ tu venires. Bñdixiq; ei & erit bñdictus. Auditis eſau ſermonibus pr̄is: irrugiit clamore magno: & cōſternatus ait. Bñdic ēt & mihi pr̄ mi. Qui ait. Venit germanus tuus fraudulēter: & accepit bñdictionē tuā. At ille ſubiunxit. Iuſte vocatū ē nomē eiꝰ iacob

ושקה לי בני: ויגש וישק לו — נשק נשק
וירח את ריח בגדיו ויברכהו
ויאמר ראה ריח בני כריח שדה
אשר ברכו יהוה: ויתן לך — נתן
האלהים מטל השמים ומשמני — טלל
הארץ ורב דגן ותירש: יעבדוך — ירש עבד
עמים וישתחו לך לאמים הוה — עמם שחה היה
גביר לאחיך וישתחוו לך בני — גבר
אמך ארריך ארור ומברכיך — ברך
ברוך: ויהי כאשר כלה יצחק — היה
לברך את יעקב ויהי אך יצא
יצא יעקב מאת פני יצחק אביו — פנה
ועשו אחיו בא מצידו: ויעש גם — צוד עשה
הוא מטעמים ויבא לאביו ויאמר — טעם בוא
לאביו יקם אבי ויאכל מציד — קום אכל
בנו בעבור תברכני נפשך: ויאמר — ברך אמר
לו יצחק אביו מי אתה ויאמר
אני בנך בכרך עשו: ויחרד יצחק — חרד
חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי
אפוא הוא הצד ציד ויבא לי — איפה צוד בוא
ואכל מכל בטרם תבוא ואברכהו — בוא
גם ברוך יהיה: כשמע עשו את — ברך
דברי אביו ויצעק צעקה גדלה — צעק
ומרה עד מאד ויאמר לאביו — מרר
ברכני גם אני אבי: ויאמר באו — בוא
אחיך במרמה ויקח ברכתך: — רמה לקח
ויאמר הכי קרא שמו יעקב

Tranſla. Chal.

ונשיק לי ברי: וקריב ונשיק ליה וארח ית ריחא דלבושוהי וברכיה ואמר חזי ריחא
דברי כריחא דחקלא דברכיה יוי: ויתן לך יוי מטלא דשמיא ומטובא דארעא
וסגיות עבור וחמר: יפלחונך עממין וישתעבדון לך מלכוון הוי רב לאחך ויסגדון לך
בני אמך ליטיך יהון ליטין ומברכך יהון בריכין: והוה כד שיצי יצחק לברכא ית יעקב
והוה ברם מיפק נפק יעקב מן קדם יצחק אבוהי ועשו אחוהי אתא מצידיה: ועבד אף
הוא תבשילין ואיתי לאבוהי ואמר לאבוהי יקום אבא וייכול מצידא דבריה בדיל
דתברכנני נפשך: ואמר ליה יצחק אבוהי מאן את ואמר אנא ברך בוכרך עשו: ותוה
יצחק תוהא רבא עד לחדא ואמר מן הוא דיכי דצד צידא ואעיל לי ואכלית מכולא
עד לא תיעול וברכתיה אף בריך יהא: כד שמע עשו ית פתגמי אבוהי וצוח צווחא רבא
ומרירא עד לחדא ואמר לאבוהי ברכני אף אנא אבא: ואמר אתא אחוך בחוכמא
וקביל ברכתך: ואמר יאות קרא שמיה יעקב

Interp. chal.

et oſculare me fili mi. Et acceſſit τ oſculatus eſt eum: et odoratus eſt odorē veſtimentorū ſuoꝝ: τ benedixit ei. Et ait. Ecce odor filij mei ſicut odor agri: cui benedixit dñs. Det autē tibi dñs de rore celi τ de bono terre: τ multitudinē frumēti τ vini. Seruiant tibi populi: et ſubijciantur tibi regna: eſto princeps fratribus tuis: τ adorabūt te filij matris tue: maledicētes tibi erunt maledicti: τ bñdicentes tibi erunt benedicti. Et factū eſt cum cōſummaſſet iſaac benedicere iacob: iacob egrediente a facie iſaac patris ſui: eſau frater eiꝰ veniebat de venatione ſua. Et fecit quoq; ipſe edulia: τ intulit patri ſuo: τ dixit ei. Surgat pr̄ meus et comedat de venatione filij ſui: vt benedicat mihi aīa tua. Et ait illi pater eiꝰ. Quis eſt tu? Et dixit. ego filius tuus primogenitus tuꝰ eſau. Et admiratus eſt iſaac admiratiōe magna vſq; nimis. Et ait. Quis eſt ille q̄ venatus eſt venationē. τ attulit mihi: τ comedi ex oībus priuſq̄ȝ intrares: τ bñdixi ei: bñdictꝰ quoq; erit. Qñ audiuit eſau ṽba pr̄is ſui: clamauit clamore magno τ amaro vſq; nimis: τ dixit pr̄i ſuo. Bñdic ēt mihi pr̄ mi. et ait. Venit frater tuꝰ ſapiēter: τ accepit bñdictionē tuā. et ait. Recte vocatū ē nomē eiꝰ iacob:

Priuatiua chal.

ריח חזא
נתן טלל טוב
פלח שעבד הוה
רבב סגד לוט
ברך הוה שצא
נפק עול צוד
אתא קום אכל
צוד ברך
רבא צוח עול
שמע רבה

ויעקבני זה פעמים את בכרתי ״
לקח והנה עתה לקח ברכתי ״ ״ ״
ויאמר הלא אצלת לי ברכה ויען
יצחק ויאמר לעשו הן גביר ״ ״ ״
שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי ״
לו לעבדים ודגן ותירש סמכתיו
ולכה אפוא מה אעשה בני ויאמר
עשו אל אביו הברכה אחת הוא לך
אבי ברכני גם אני אבי וישא
עשו קלו ויבך ויען יצחק אביו
ויאמר אליו הנה משמני הארץ
יהיה מושבך ומטל השמים מעל
ועל חרבך תחיה ואת אחיך ״ ״ ״
תעבד והיה כאשר תריד ופרקת
עלו מעל צוארך וישטם עשו
את יעקב על הברכה אשר ברכו
אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ״
ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב
אחי ויגד לרבקה את דברי עשו
בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב
בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו
אחיך מתנחם לך להרגך ועתה
בני שמע בקלי וקום ברח לך ״
אל לבן אחי חרנה וישבת עמו ״
ימים אחדים עד אשר תשוב
חמת אחיך עד שוב אף אחיך ״ ״
ממך ושכח את אשר עשית לו

עקב · אצל ענה · גבר · שום נתן · ירש · עשה · נשא · בכה ענה · ישב טלל · חיה · עבד רוד · עלל צור שטם · קרב · יום הרג · נגד · שלח קרא · אמר · נחם · קול · יום שוב · יחם · מן עשה

Supplātauit em̄ me: en altera vice. Priogenita mea an̄ tulit: & nūc ſecūdo ſurripuit bñdictionē meā. Rurſūq̨ ad patrē: nūqd nō reſeruaſti ait & mihi bñdictionē. Rñdit iſaac. Dñm tuū illū cōſtitui: & oēs frēs ſuos ſeruituti eius ſubiugaui. Frumento & vino ſtabiliui eum: & tibi poſt hec fili mi vltra quid faciam. Cui eſau. Num vnā inquit tantū bñdictionē habes pater. mihi quoq̨ obſecro vt bñdicas. Cumq̨ eiulatu magno fleret: motus iſaac dixit ad eū. In pinguedine terre & in rore celi deſup erit benedictio tua. Viues in gladio: & fratri tuo ſeruies: tēpuſq̨ veniet cū excutias & ſoluas iugū eius de ceruicibus tuis. Oderat ergo ſp̄ eſau iacob pro bñdictione qua benedixerat ei pater. Dixitq̨ in corde ſuo. Venient dies luctus patris mei: & occidā iacob fratrē meū. Nunciata ſūt hec rebecce. Que timens & vocans iacob filiū ſuū dixit ad eum. Ecce eſau frater tuus minatur vt occidat te. Nunc ergo fili audi vocē meā: & cōſurgēs fuge ad laban frēm meū in aram: habitabiſq̨ cū eo dies paucos: donec requieſcat furor frīs tui: & ceſſet indignatio eius: obliuiſcaturq̨ eorū q̄ feciſti in eum. poſtea

ſupplātauit eni me iam ſecūdo: et primogenita
ἐπτέρνικε γάρ με ἤδη δεύτερον, τά τε πρωτοτόκιά
mea tulit. ⁊ nūc accepit bñdictionē meā. ⁊ dixit
μου εἴληφε· καὶ νῦν ἔλαβε τὴν εὐλογίαν μου. καὶ εἶπεν
eſau pr̄i ſuo. nō relicta ē mihi bñdictio
ἠσαῦ τῷ πρὶ αὐτοῦ· οὐχ ὑπολέλειπτό μοι εὐλογία F
pr̄? rñdens āt iſaac dixit eſau. ſi dñz illum
πτέρ; ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ εἶπε τῷ ἠσαῦ· εἰ κν̄ αὐτὸν
feci tuū: ⁊ oēs fratres eius ſer-
ἐποίησά σου, καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οἰκέ-
uos. frumēto et vino ſtabiliui eū. tibi āt qd faciam
τας. σίτῳ καὶ οἴνῳ ἐστερέωσα αὐτόν. σοὶ δὲ τί ποιήσω
fili. dixit āt eſau ad patrē ſuū. nū bñdictio
τέκνον. εἶπε δὲ ἠσαῦ πρὸς τὸν πρᾶ αὐτοῦ· μὴ εὐλογία
vna tibi eſt pr̄? bñdic ⁊ mihi pr̄. cōpun
μία σοί ἐστι πτέρ; εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πτέρ. κατανυχ- Hebre. 11.c.
cto āt iſaac: exclamauit voce eſau: et fleuit.
θέντος δὲ ἰσαὰκ, ἀνεβόησε φωνὴ ἠσαῦ, καὶ ἔκλαυσεν
rñdens āt iſaac pr̄ ei?: dixit ei: ecce de
ἀποκριθεὶς δὲ ἰσαὰκ ὁ πτὴρ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἀ-
pinguedine terre erit habitatio tua: et
πὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοίκησίς σου, καὶ
de rore celi deſup. ⁊ in gladio
ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐνοῦ ἄνωθεν. καὶ ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ
tuo viues. et fratri tuo ſeruies. erit āt quā
σου ζήσῃ. καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις. ἔσται δὲ ἡνί-
do deponas ⁊ detrahas iugū eius de col-
κα ἂν καθέλῃς καὶ ἐκλύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τρα-
lo tuo. et iratus ē eſau iacob pro bñ
χήλου σου. καὶ ἐνεκότει ἠσαῦ τῷ ἰακὼβ περὶ τῆς εὐ
dictione q̄ bñdixit ei pr̄ eius. dixit āt eſau in Abdie 1.a.
λογίας ἧς εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ πτὴρ αὐτοῦ. εἶπε δὲ ἠσαῦ ἐν
mente ſua: appropiquēt dies luctus
τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους
pr̄is mei: vt occidā iacob fratrē meū.
τοῦ πρός μου, ἵνα ἀποκτείνω ἰακὼβ τὸν ἀδελφόν μου. ἀ-
nūciata ſūt āt rebecce verba eſau filij ſui
πηγγέλη δὲ ῥεβέκκᾳ τὰ ῥήματα ἠσαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ
ſenioris: et mittens: vocauit iacob fi-
πρεσβυτέρου. καὶ πέμψασα, ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸν υἱ-
liū ſuū iuniorē: ⁊ dixit ei: ecce eſau fra
ὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἠσαῦ ὁ ἀ-
ter tu? minatur tibi occidere te. nūc ergo
δελφός σου ἀπειλεῖταί σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε. νῦν οὖν
o fili audi meā vocē: et ſurgēs fu
ὦ τέκνον ἄκουσόν μου τῆς φωνῆς, καὶ ἀναστὰς ἀπόδρα- G
ge in meſopotamiā ad laban fratrē
θι εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν ἀδελφόν
meū in charram: et habita cū eo dies aliquot:
μου εἰς χαῤῥάν, καὶ οἴκησον μετ᾽ αὐτοῦ ἡμέρας τινάς,
donec auertatur furor et ira fratris
ἕως τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ
tui a te: ⁊ obliuiſcatur q̄ feciſti ei.
σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐπιλάθηται ἃ πεποίηκας αὐτῷ.

Primitiua chal.

כמן תרי · תוב רבב שנה · עבד · רום · הוה תבר טלל · חיה פלח עבר · עדה צור · קרב קטל חיה · קרא · קטל אזל יתב · תוב נשה

Interp̄. chal.

ſupplantauit eni me his duabus vicibus: primogenita mea tulit: ⁊ ecce nunc ſuſcepit benedictionē meam. Et dixit. Nūqd nō reſeruaſti mihi bñdictionē. Rñditq̨ iſaac. Et dixit ad eſau. Ecce principē ɔſtitui eū tibi: ⁊ oēs fratres ſuos dedi ei in ſeruos: ⁊ frumēto ⁊ vino ſtabiliui eum. Et nunc tibi qd faciā vltra fili mi. Et dixit eſau patri ſuo. Nunqd bñdictio vna tantū eſt tibi pater mi: benedic quoq̨ mihi pater mi. Et leuauit eſau vocē ſuā ⁊ fleuit. Et reſpondit iſaac pater eius: ⁊ ait illi. Ecce de optimo terre erit habitatio tua: ⁊ de rore celi deſup: ⁊ in gladio tuo viues: ⁊ fratri tuo ſeruies: et erit qñ tranſgredientur filij eius verba legis: auferes iugū eius de ceruicibus tuis. Et habuit eſau odio iacob pro benedictiōe qua bñdixerat ei pr̄ eius. Et dixit eſau in corde ſuo: appropinqūbunt dies luct? pr̄is mei: ⁊ interficiā iacob fratrē meū. Nūciataq̨ ſunt rebecce ṽba eſau filij ſui maioris: ⁊ miſit ⁊ vocauit iacob filiū ſuū minorē: ⁊ dixit ei. Ecce eſau fr̄ tu? inſidiat tibi vt iterficiat te. Et nūc fili mi acqeſce mihi: ⁊ ſurge vade ad laban frēm meū in aran: ⁊ habitabis apud eū dies paucos: donec qeſcat ira fr̄is tui: donec reuertat ira fr̄is tui a te: ⁊ obliuiſcat ei? qđ feciſti ei.

Tranſla. Chal.

ואכמני דנן תרתין זמנין ית בכירותי נסיב והא כען קביל ברכתי ואמר הלא שבקת
לי ברכתא ׃ ואתיב יצחק ואמר לעשו הא רב שויתיה לך וית כל אחוהי יהבית ליה
לעבדין ועיבור וחמר סעדתיה ולך הכא מה אעביד ברי ׃ ואמר עשו לאבוהי הברכתא
חדא היא לך אבא ברכני אף אנא אבא וארים עשו קליה ובכא ׃ ואתיב יצחק אבוהי
ואמר ליה הא מטובא דארעא יהא מותבך ומטלא דשמיא מלעילא ׃ ועל חרבך
תיחי וית אחוך תפלח ויהא כד יעברון בנוהי על פתגמי אוריתא ותעדי ניריה
מעל צוארך ׃ ונטר עשו דבבו ליעקב על ברכתא דבריכיה אבוהי ואמר עשו בלביה
יקרבון יומי אבלא דאבא ואקטול ית יעקב אחי ׃ ואתחוא לרבקה ית פתגמי עשו
ברה רבא ושלחת וקרת ליעקב ברה זעירא ואמרת ליה הא עשו אחוך כמן לך ״
למקטלך ׃ וכען ברי קביל מני וקום איזיל לך לות לבן אחי לחרן ׃ ותתיב עמיה יומין
זעירין עד דיתתוב רוגזא דאחוך ׃ עד דיתוב רוגזא דאחוך מנך ויתנשי ית דעבדת ליה

et mittens accerſam te inde: ne for
καὶ ἀποστείλασα μεταπέμψομαί σε ἐκεῖθεν, μή πο
te orber a duob? vobis in die vna. di F
τε ἀποτεκνωθῶ ἀπὸ τῶν δύο ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. εἶ
xit āt rebecca ad iſaac inſenſa ſum vite mee ꝓpt
πε δὲ ῥεβέκκα πρὸς ἰσαὰκ προσώχθικα τῇ ζωῇ μου διὰ
filias filiorū het. ſi accepero iacob vxo
τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν χέτ. εἰ λήψομαι ἰακὼβ γυ-
rem de filiabus terre huius: vt
ναῖκα ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης, ἵνα
quid mihi viuere.
τί μοι τὸ ζῆν. Ca.28.
Aduocās āt iſaac iacob: benedixit
Α προσκαλεσάμενος δὲ ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ, εὐλόγησεν
ei. et precepit ei: dicēs: nō accipies vxorē
αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων, οὐ λήψῃ γυναῖκα
de filiab? chananeorū. ſurgēs fuge
ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων. ἀναστὰς ἀπόδραθι
in meſopotamiā: in domū bathuel pr̄is
εἰς τὴν μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον βαθουὴλ πρὸς τῆς
m̄ris tue. et accipe tibi ipſi vxorē de filia
μρὸς σου. καὶ λάβε σεαυτῷ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέ-
b? laban fratris m̄ris tue. āt de? me? bñ
ρων λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μρὸς σου. ὁ δὲ θεός μου εὐλο
dicat tibi fili: et multiplicet te: et eris in cōgre
γήσαι σε τέκνον, καὶ πληθύναι σε, καὶ ἔσῃ εἰς συνα-
gationē gētiū. et dabit tibi bñdictionē abraā pr̄is
γωγὰς ἐθνῶν. καὶ δώσει σοι εὐλογίαν ἀβραὰμ τοῦ πρὸς
mei tibi: et ſemini tuo poſt te: ad hereditādū
μου σοί, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ, κληρονομῆσαι
terrā incolatus tui. quā dedit de? abra
τὴν γῆν τῆς παροικήσεώς σου. ἣν ἔδωκεν ὁ θς̄ τῷ ἀβρα-
am. et miſit iſaac iacob. et abijt in
ὰμ. καὶ ἀπέστειλεν ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ. καὶ ἐπορεύθη εἰς
meſopotamiā: ad laban filiū bathuel
τὴν μεσοποταμίαν, πρὸς λάβαν υἱὸν βαθουὴλ τοῦ
ſyri: fratrē rebecce m̄ris iacob et eſau.
σύρου, ἀδελφὸν ῥεβέκκας τῆς μρὸς ἰακὼβ καὶ ἠσαῦ.
vidit āt eſau q̄ bñdixit iſaac iacob: et mi
εἶδε δὲ ἠσαῦ ὅτι εὐλόγησεν ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ, καὶ ἀ-
ſit in meſopotamiā ſyrie: accipere
πέστειλεν εἰς τὴν μεσοποταμίαν τῆς συρίας, λαβεῖν
ſibi vxorē inde cū bñdiceret ei. et pre
ἑαυτῷ γυναῖκα ἐκεῖθεν ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτόν. καὶ ἐνε- B
cepit ei: dicēs: nō accipies vxorē de filia
τείλατο αὐτῷ, λέγων, οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγα-
bus chananeorū. et audiuit iacob pr̄ez et
τέρων τῶν χαναναίων. καὶ ἤκουσεν ἰακὼβ τοῦ πρὸς καὶ
m̄rez ſuā. et pfect? ē in meſopotamiā. et
τῆς μρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη εἰς μεσοποταμίαν, καὶ
vidit eſau: q̄ male ſunt filie chanaan
ἰδὼν ἠσαῦ, ὅτι πονηραί εἰσιν αἱ θυγατέρες χαναὰν
coram iſaac pr̄e ſuo. et abijt eſau ad
ἐναντίον ἰσαὰκ τοῦ πρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἠσαῦ πρὸς

mittā & adducā te inde huc. Cur vtroq̨ orbabor filio in vno die. Dixitq̨ rebecca ad iſaac. Tedet me vite mee propter filias heth. Si acceperit iacob vxorem de ſtirpe huius terre: nolo viuere.

Ca.28.

Uocauit itaq̨ iſaac iacob: & bñdixit eum: pcepitq̨ ei dicēs. Noli accipere cōiugē de genere chanaan: ſed vade & pficiſcere in meſopotamiam ſyrie ad domū bathuel pr̄is m̄ris tue: & accipe tibi inde vxorem de filiabus labā auūculi tui. Deus aūt ops̄ bñdicat tibi & creſcere te faciat atq̨ mltiplicet: vt ſis in turbas populorū: & det tibi bñdictiōes abrae & ſemini tuo poſt te: vt poſſideas terram pegrinatiōis tue: quā pollicitus eſt auo tuo. Cumq̨ dimiſiſſet eum iſaac pfectus puenit in meſopotamiā ſyrie ad laban filium bathuel ſyri fratrē rebecce m̄ris ſue. Vidēs āt Eſau q̄ bñdixiſſet pater ſuus iacob: & miſiſſet eū i meſopotamiā ſyrie: vt inde vxorē duceret: & poſt bñdictionē pcepiſſet ei dicēs: nō accipies vxorem de filiabus chanaan: quodq̨ obediēs iacob parētibus ſuis iſſet in ſyriam: probans quoq̨ q̄ nō libēter aſpiceret filias chanaan pater ſuus: iuit ad

ושלחתי ולקחתיך משם למה ״ ״
אשכל גם שניכם יום אחד ״ ״ ״
ותאמר רבקה אל יצחק קצתי ״ ״
בחיי מפני בנות חת אם לקח ״ ״
יעקב אשה מבנות חת כאלה ״ ״
מבנות הארץ למה לי חיים ׃

Cap.xxviij.

ויקרא יצחק אל יעקב ויברך
אתו ויצוהו ויאמר לו לא תקח
אשה מבנות כנען ׃ קום לך פדנה
ארם ביתה בתואל אבי אמך ״ ״
וקח לך משם אשה מבנות לבן ״
אחי אמך ׃ ואל שדי יברך אתך
ויפרך וירבך והיית לקהל ״ ״
עמים ׃ ויתן לך את ברכת אברהם
לך ולזרעך אתך לרשתך את ״ ״
ארץ מגריך אשר נתן אלהים
לאברהם ׃ וישלח יצחק את יעקב
וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל
הארמי אחי רבקה אם יעקב ״ ״
ועשו ׃ וירא עשו כי ברך יצחק את
יעקב ושלח אתו פדנה ארם ״ ״
לקחת לו משם אשה בברכו אתו
ויצו עליו לאמר לא תקח אשה ״
מבנות כנען ׃ וישמע יעקב אל ״ ״
אביו ואל אמו וילך פדנה ארם ׃
וירא עשו כי רעות בנות כנען ״ ״
בעיני יצחק אביו ׃ וילך עשו אל ״

שכל שנה · קוץ · חיה פנה · איש · חיה · קרא ברך צוה · לקח הלך · פרה רבה היה · נתן · ירש · גור · שלח · ראה · צוה · לקח · שמע · רוע

Tranſla. Chal.

ואשלח ואדברינך מתמן למה אתכל מתרויכון יומא חד ׃ ואמרת רבקה ליצחק ״
עקית בחיי מן קדם בנת חת אם נסיב יעקב אתתא מבנת חתאה כאלין מבנת ארעא
למה לי חיין ׃ Ca.xxviij. וקרא יצחק ליעקב ובריך יתיה ופקדיה
ואמר ליה לא תיסב אתתא מבנת כנען ׃ קום איזיל לפדן ארם לבית בתואל אבוה
דאמך וסב לך מתמן אתתא מבנת לבן אחוהא דאמך ׃ ואל שדי יבריך יתך ויפשינך
ויסגינך ותהי לכינשת שבטין ׃ ויתן לך ית ברכתא דאברהם לך ולבנך עמך ״
למירתך ית ארע תותבותך דיהב ייי לאברהם ׃ ושלח יצחק ית יעקב ואזל לפדן ארם
לות לבן בר בתואל ארמאה אחוהא דרבקה אמיה דיעקב ועשו ׃ וחזא עשו ארי בריך
יצחק ית יעקב ושלח יתיה לפדן ארם למיסב ליה מתמן אתתא כדבריך יתיה ופקיד
עלוהי למימר לא תיסב אתתא מבנת כנען ׃ וקביל יעקב למימר אבוהי ואמיה ואזל
לפדן ארם ׃ וחזא עשו ארי בישן בנת כנען בעיני יצחק אבוהי ׃ ואזל עשו לות ״ ״ ״

Interp̄. chal.

Et mittā adducāq̨ te inde: cur orbabor ambob? vobis die vna? Et dixit rebecca ad iſaac. Penitet me vite ꝓpter filias heth: ſi acceperit iacob vxorē de filiabus heth ſimilē iſtis de filiab? terre: ad qd mihi eſt vita?

Uocauitq̨ iſaac iacob ⁊ bñdixit ei: ⁊ precepit ei: ⁊ dixit ei. Non accipies vxorē de filiabus chanaan. Surge vade in meſopotamiam ſyrie in domum bathuelis patris matris tue: ⁊ accipe tibi inde vxorē de filiab? laban fr̄is m̄ris tue. Et deus omnipotens benedicat tibi: ⁊ creſcere te faciat ⁊ multiplicet te: ⁊ ſis in turbas tribuum: ⁊ det tibi benedictionem abrahe ⁊ filijs tuis tecum: vt poſſideas terram habitationis tue: quam dedit deus abrahe. Et dimiſit iſaac iacob ⁊ abijt in meſopotamiā ſyrie ad laban filiū bathuelis ſyri fratrē rebecce m̄ris iacob ⁊ eſau. Et vidit eſau q̄ bñdixit iſaac iacob ⁊ miſit eū in meſopotamiā ſyrie: vt acciperet inde ſibi vxorē: ⁊ q̄ qñdo benedixit ei precepiſſet ei dicēs. Non accipies vxorē de filiabus chanaā: ⁊ q̄ obediſſet iacob verbo patris et matris ſue: ⁊ iuiſſet in meſopotamiā ſyrie. Uidens igitur eſau q̄ diſpliculiſſent filie chanaā in oculis iſaac patris ſui: abijt quoq̨ eſau ad

Primitiua chal.

שלח דבר תכל · תרי עקק חיה · בנה אתת · נסב אזל · נסב ברך נפש · סנא הוה נתן · ירת יתב · נסב · אמר

Ter. Heb.

ישמעאל ויקח את מחלת בת
ישמעאל בן אברהם אחות נביות
על נשיו לו לאשה: ויצא יעקב
מבאר שבע וילך חרנה: ויפגע
במקום וילן שם כי בא השמש
ויקח מאבני המקום וישם
מראשתיו וישכב במקום
ההוא: ויחלם והנה סלם מצב
ארצה וראשו מגיע השמימה והנה
מלאכי אלהים עלים וירדים בו:
והנה יהוה נצב עליו ויאמר אני
יהוה אלהי אברהם אביך ואלהי
יצחק הארץ אשר אתה שכב
עליה לך אתננה ולזרעך: והיה
זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה
וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך
כל משפחת האדמה ובזרעך:
והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל
אשר תלך והשבתיך אל
האדמה הזאת כי לא אעזבך עד
אשר אם עשיתי את אשר
דברתי לך: וייקץ יעקב משנתו
ויאמר אכן יש יהוה במקום הזה
ואנכי לא ידעתי: ויירא ויאמר
מה נורא המקום הזה אין זה כי
אם בית אלהים וזה שער
השמים: וישכם יעקב בבקר ויקח

Primitiua heb.

נשה איש · נגע · קום לון בוא · שום · חלם נצב · נגע · עלה · נצב אמר · נתן · ברך · שפח · ילך שוב · עזב · עשה · יקץ ישן · ירא קום · שכם לקח

Trãſla. B. Hiero.

hiſmaelẽ: & duxit vxorẽ abſq; his q̃s prius habebat: melech filiã hiſmael filii abraã ſororẽ nabaioth. Igitur egreſſus iacob de berſabee pgebat aran. Cunq; veniſſet ad quedã locũ: & vellet in eo reqeſcere poſt ſolis occubitũ: tulit de lapidibus qui iacebant: & ſupponens capiti ſuo dormiuit in eodẽ loco. Viditq; in ſomnis ſcalam ſtantem ſup terrã & cacumẽ illius tãgẽs celũ: angelos quoq; dei aſcendentes & deſcendentes per eã: & dñm innixũ ſcale dicẽtẽ ſibi. Ego ſum dñs deus abraã pr̃is tui & deus iſaac. Terram in qua dormis tibi dabo & ſemini tuo eritq; ſemen tuũ quaſi puluis terre. Dilataberis ad oriẽtẽ & occidẽtẽ & ſeptẽtrionẽ & meridiẽ: & benedicentur in te & in ſemine tuo cũcte tribus terre. Et ero cuſtos tuus quocunq; perrexeris: & reducam te in terram hãc: nec dimittam niſi compleuero vniuerſa que dixi. Cunq; euigilaſſet iacob de ſomno: ait. Vere dñs eſt in loco iſto: & ego neſciebam. Pauenſq;: q̃ terribilis ẽ inquit locus iſte. Nõ eſt hic aliud niſi domus dei & porta celi. Surgẽs ergo iacob mane tulit

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

iſmael. τ accepit maeleth filiã iſmael
ἰσμαήλ. καὶ ἔλαβε τὴν μαελὲθ θυγατέρα ἰσμαὴλ
filij abraã: ſororẽ nabeoth ad vxo
τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ, ἀδελφὴν ναβεὼθ πρὸς ταῖς γυναι
res ſuas vxorẽ. et egreſſus ẽ iacob de pu
ξὶν αὐτοῦ γυναῖκα. καὶ ἐξῆλθεν ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέα
teo iuramẽti. τ abijt in charrã. et occurrit
τος τοῦ ὅρκου. καὶ ἐπορεύθη εἰς χαῤῥάν. καὶ ἀπήντη
loco. τ dormiuit ibi. occiderat .n. ſol. τ tu
σε τόπῳ. καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ. ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος. καὶ ἔλα
lit de lapidib⁹ loci: et poſuit ad ca
βεν ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκε πρὸς κε
put ſuũ. et dormiuit in loco illo. τ
φαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. καὶ
ſomniauit. et ecce ſcala firmata in terra:
ἐνυπνιάσθη. καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ,
cui⁹ caput perueniebat in celum. et angeli
ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ οἱ ἄγγελοι
dei aſcendebãt τ deſcẽdebãt ſup eã. at
τοῦ θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ᾽ αὐτήν. ὁ δὲ
dñs firmat⁹ erat ſup eã. et dixit: ego deus
κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ εἶπεν, ἐγὼ ὁ θεὸς
patris tui abraã: et de⁹ iſaac. ne
τοῦ πατρός σου ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ. μὴ
timeas. terra in q̃ tu dormis ſup eã: tibi da
φοβοῦ. ἡ γῆ ἐφ᾽ ἧς σὺ καθεύδεις ἐπ᾽ αὐτῆς, σοὶ δώ
bo eã: et ſemini tuo. et erit ſe
σω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί σου. καὶ ἔσται τὸ σπέρ
men tuũ ſicut arena terre. τ dilatabitur
μα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς. καὶ πλατυνθήσεται
ad mare: et auſtrũ: et ad aquilonẽ: et ad
ἐπὶ θάλασσαν, καὶ λίβα, καὶ ἐπὶ βοῤῥᾶν, καὶ ἐπὶ
orientẽ. et benedicentur in te oẽs
ἀνατολάς. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ
tribus terre: τ in ſemine tuo. et ecce
φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου. καὶ ἰδοὺ
ego tecũ cuſtodiẽs te in terra oĩ: quocũq;
ἐγὼ μετὰ σοῦ διαφυλάσσων σε ἐν τῇ γῇ πάσῃ, οὗ ἐ
perrexeris. τ reducam te in terrã hãc.
ὰν πορεύσῃ. καὶ ἀποστρέψω σε εἰς τὴν γῆν ταύ
q: nõ te derelinquã: donec faci
την. ὅτι οὐ μή σε ἐγκαταλείπω, ἕως τοῦ ποι
am ego oĩa q̃cũq; locut⁹ ſũ tibi. τ ſurrexit
ῆσαί με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι. καὶ ἐξηγέρθη
iacob de ſõno ſuo. et dixit: q: ẽ do
ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἐστὶ κύ
min⁹ in loco iſto: ego ãt nõ ſciebam. τ ti
ριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. καὶ ἐφο
muit. et dixit: q̃ terribilis locus iſte. nõ
βήθη. καὶ εἶπεν, ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος. οὐκ
eſt hoc niſi dom⁹ dei. et hec porta
ἔστι τοῦτο ἀλλ᾽ ἢ οἶκος θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ
celi. et ſurrexit iacob mane: et tulit
οὐρανοῦ. καὶ ἀνέστη ἰακὼβ τὸ πρωΐ, καὶ ἔλαβε

C

D

Primitiua chal.

נשה · אנתתא ערע בית · עול שרי סהד · סלם סלק · עתד עלה · נתן היה · תקף ערב צפן · ברך אמר נטר · יהך תוב שבק · עבד עור ישן · שרא · רעה קדם

Tranſla. Chal.

ישמעאל ונסיב ית מחלת בת ישמעאל בר אברהם אחתיה דנביות על נשוהי ליה
לאתו: ונפק יעקב מבירא דשבע ואזל לחרן: וערע באתרא ובת תמן ארי עאל
שמשא ונסיב מאבני אתרא ושוי אסדוהי ושכיב באתרא ההוא: וחלם והא
סולמא נעיץ בארעא ורישיה מטי עד צית שמיא והא מלאכיא דיוי סלקין ונחתין
ביה: והא יקרא דיוי מעתד עלוהי ואמר אנא יוי אלהא דאברהם אבוך ואלהא
דיצחק ארעא דאת שכיב עלה לך אתננה ולבנך: ויהון בנך סגיאין כעפרא דארעא
ותתקף למערבא ולמדינחא ולציפונא ולדרומא ויתברכון בדילך כל זרעיות ארעא
ובדיל בנך: והא מימרי בסעדך ואטרינך בכל אתר דתהך ואתיבינך לארעא הדא
ארי לא אשבקינך עד דאעביד ית דמלילית לך: ואתער יעקב משינתיה ואמר בקושטא
יקרא דיוי שרי באתרא הדין ואנא לא הויתי ידע: ודחיל ואמר מה
דחילו אתרא הדין לית דין אתר חדיות אלהין אתר דרעוא ביה מן קדם יוי ודין
תרע קביל שמיא: ואקדים יעקב בצפרא ונסיב

Interp̃. chal.

iſmael: τ accepit maalath filiam iſmaelis filij abraham ſororẽ nabaioth ſibi in vxorem ſup vxores ſuas. Et egreſſus eſt iacob de berſabee: et ibat in aran. Et venit ad quendã locum. τ manſit ibi quoniã occubuit ſol: τ tulit de lapidibus loci: et ſuppoſuit capiti ſuo: τ cubuit ĩ loco illo. Et ſomniauit: τ ecce ſcala erat defixa in terra: et caput illius pertingebat vſq; ad celum: et ecce angeli dñi aſcendebãt τ deſcendebãt p eam. et ecce gloria dñi ſtabat ſup eam: et ait. Ego dñs deus abrahe patris tui τ deus iſaac: terrã ſuper qua tu cubas tibi dabo eam τ filijs tuis. Et erunt filij tui multi quaſi puluis terre: τ preualebis ad occidẽtem et ad orientẽ τ ad aquilonẽ τ ad auſtrũ: et benedicentur ꝑpter te oẽs cognationes terre: τ propter filios tuos. Et ecce verbũ meuꝫ in adiutoriũ tuũ erit: et cuſtodiam te in omni loco quo ibis: τ reducam te ad terram hanc: quoniã non derelinquã te donec faciaꝫ qḋ locutus ſum tibi. Euigilauitq; iacob de ſomno ſuo: τ ait. Utiq; in veritate gloria dñi habitat in loco iſto: et ego neſciebam: τ timuit: τ ait. Quaꝫ terribilis eſt locus iſte: non eſt locus cõmunis: ſed locus in quo beneplacituꝫ eſt coram deo. Et e regione loci huius eſt porta celi. Et ſurrexit iacob mane: τ tulit

---

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

lapidẽ: quẽ ſuppoſuit illic ad caput ſuũ: et
τὸν λίθον, ὃν ὑπέθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ
ſtatuit eũ titulũ: et effudit oleũ ſup ſũ
ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέχεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄ
mitatẽ ei⁹. et vocauit nomẽ loci illius:
κρον αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου,
dom⁹ dei. et lammaus erat nomẽ ciuitati prius:
οἶκος θεοῦ. καὶ λαμμαοὺς ἦν ὄνομα τῇ πόλει τὸ πρότε
τ vouit iacob votũ: dicẽs: ſi fuerit dñs
ρον. καὶ ηὔξατο ἰακὼβ εὐχήν, λέγων, ἐὰν ἦ κύριος ὁ
de⁹ mecũ: et cuſtodierit me in via hac: qua
θεὸς μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ φυλάξῃ με ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ, ᾗ
ego ambulabo: τ dederit mihi panẽ ad comedẽdũ: τ
ἐγὼ πορεύσομαι, καὶ δῴη μοι ἄρτον φαγεῖν, καὶ
veſtimẽtũ ad induẽdũ: et reuerſus fuero cũ ſa
ἱμάτιον περιβαλέσθαι, καὶ ἀποστρέψομαι μετὰ σω
lute in domũ patris mei: et erit mihi do
τηρίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, καὶ ἔσται μοι κύ
min⁹ in deũ: τ lapis iſte quẽ ſtatui titulũ: erit mihi
ριος εἰς θεόν, καὶ ὁ λίθος οὗτος ὃν ἔστησα στήλην, ἔσται μοι
dom⁹ dei: et oĩm que mihi dederis decima
οἶκος θεοῦ, καὶ πάντων ὧν ἐάν μοι δῷς, δεκάτην
decimabo ea tibi.
ἀποδεκατώσω αὐτά σοι. Ca. 29.

Sapi. 10. b. Actuũ. 11. b. Infra. 13. b.

A

ET eleuãs iacob pedes: abijt in terrã
καὶ ἐξάρας ἰακὼβ τοὺς πόδας, ἐπορεύθη εἰς γῆν
orientis: ad laban ex bathuel ſyro: fra
ἀνατολῶν, πρὸς λάβαν τὸν ἐκ βαθουὴλ τοῦ σύρου, ἀδελ
trẽ rebecce matris iacob et eſau. et videt. τ ecce
φὸν ῥεβέκκας μητρὸς ἰακὼβ καὶ ἡσαῦ. καὶ ὁρᾷ. καὶ ἰδοὺ
puteus in agro. erantq̃ illic tres greges oui
φρέαρ ἐν τῷ πεδίῳ. ἦσαν δὲ ἐκεῖ τρία ποίμνια προ
um requieſcentes in eo. ex .n. puteo illo
βάτων ἀναπαυόμενα ἐπ᾽ αὐτοῦ. ἐκ γὰρ τοῦ φρέατος ἐκεί
adaquabãt pecora. lapis ãt erat magn⁹ ſup os
νου ἐπότιζον τὰ ποίμνια. λίθος δὲ ἦν μέγας ἐπὶ τῷ στό
putei: et cõgregabãtur illic oĩa pe
ματι τοῦ φρέατος, καὶ συνήγοντο ἐκεῖ πάντα τὰ ποί
cora et paſtores: et reuoluebant lapidẽ ab
μνια καὶ οἱ ποιμένες. καὶ ἀπεκύλιον τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ
ore putei: et adaquabãt oues:
στόματος τοῦ φρέατος, καὶ ἐπότιζον τὰ πρόβατα,
et rurſus reponebant lapidẽ ſup os
καὶ πάλιν ἀποκαθίστων τὸν λίθον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ
putei in locũ ſuũ: dixit ãt illis iacob:
φρέατος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακώβ,
fratres vnde eſtis vos? illi ãt dixerũt: ex charran. ait
ἀδελφοί πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς; οἱ δὲ εἶπαν, ἐκ χαῤῥάν. εἶπε
ãt illis: nũqd cognoſcitis laban filiũ nachor? illi ãt di
δὲ αὐτοῖς, μὴ γινώσκετε λάβαν τὸν υἱὸν ναχώρ; οἱ δὲ εἶ
xerũt: cognoſcim⁹. ait ãt illis: ſan⁹ ẽ? illi ãt dixerũt:
παν, γινώσκομεν. εἶπε δὲ αὐτοῖς, ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπον,
ſan⁹ eſt. et ecce rachel filia eius venit cum
ὑγιαίνει. καὶ ἰδοὺ ῥαχὴλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἤρχετο μετὰ

B

Trãſla. B. Hiero.

lapidem quẽ ſuppoſuerat capiti ſuo: & erexit in titulũ fundens oleum deſuper. Appellauitq; nomẽ vrbis bethel: que prius luza vocabatur. Vouit etiam votũ dicens. Si fuerit deus mecum: & cuſtodierit me in via per quam ego ambulo: & dederit mihi panem ad veſcendũ & veſtimẽtũ ad induẽdũ: reuerſuſq; fuero ꝓſpere ad domum pr̃is mei: erit mihi dñs in deũ: & lapis iſte quem erexi in titulũ: vocabitur domus dei: cũctorũq; que dederis mihi decimas offeram tibi.

PRofectus .Ca. 29. ergo Iacob venit in terram orientalem: & vidit puteũ in agro: tres quoq; greges ouium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora: & os eius grandi lapide claudebatur. Moſq; erat vt cũctis ouibus cõgregatis deuoluerent lapidẽ: & refectis gregibus rurſum ſuper os putei ponerent. Dixitq; ad paſtores. Fr̃es vñ eſtis. Qui reſponderunt de aran. Quos iterrogãs. Numquid ait noſtis laban filiũ nachor? Dixerunt. Nouimus. Sanus ne eſt inquit. Valet inquiunt: & ecce rachel filia eius venit cum

Ter. Heb.

את האבן אשר שם מראשתיו
וישם אתה מצבה ויצק שמן על
ראשה: ויקרא את שם המקום
ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר
לראשנה: וידר יעקב נדר לאמר
אם יהיה אלהים עמדי ושמרני
בדרך הזה אשר אנכי הולך
ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש:
ושבתי בשלום אל בית אבי
והיה יהוה לי לאלהים: והאבן
הזאת אשר שמתי מצבה יהיה
בית אלהים וכל אשר תתן לי
עשר אעשרנו לך: וישא

Cap. xxix.

יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם:
וירא והנה באר בשדה והנה שם
שלשה עדרי צאן רבצים עליה
כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים
והאבן גדלה על פי הבאר: ונאספו
שמה כל העדרים וגללו את
האבן מעל פי הבאר והשקו את
הצאן והשיבו את האבן על פי
הבאר למקמה: ויאמר להם יעקב
אחי מאין אתם ויאמרו מחרן
אנחנו: ויאמר להם הידעתם
את לבן בן נחור ויאמרו ידענו:
ויאמר להם השלום לו ויאמרו
שלום והנה רחל בתו באה עם

Primitiua heb.

שום יצק · קרא · אלם · נדר · היה · הלך · שוב שלם · שום נצב היה · כלל נתן עשר · נשא · ראה · עלה · שקה · אסף · שוב · קום אמר · בוא

Tranſla. Chal.

ית אבנא דשוי אסדוהי ושוי יתה קמה ואריק משחא על רישה: וקרא ית שמא
דאתרא ההוא בית אל וברם לוז שמא דקרתא בקדמיתא: וקיים יעקב קיים למימר
אם יהא מימרא דיוי בסעדי ויטרינני בארחא הדין דאנא אזיל ויתן לי לחמא
למיכל וכסו למלבש: ואיתוב בשלם לבית אבא ויהא מימרא דיוי לי לאלהא:
ואבנא הדא דשויתי קמא תהא דאהוי פלח עלה קדם יוי וכל דתתן לי חד מן
עשרא אפרשינה קדמך: ונטל יעקב רגלוהי ואזל לארע

Ca. xxix.

בני מדינחא: וחזא והא בירא בחקלא והא תמן תלתא עדרין דען רביעין עלהא ארי
מן בירא ההוא משקן עדריא ואבנא רבתא על פומא דבירא: ומתכנשין תמן כל
עדריא ומגנדרין ית אבנא מעל פומא דבירא ומשקן ית ענא ומתיבין ית אבנא על
פומא דבירא לאתרה: ואמר להון יעקב אחי מנן אתון ואמרו מחרן אנחנא: ואמר
להון הידעתון ית לבן בר נחור ואמרו ידענא: ואמר להון השלם ליה ואמרו שלם
והא רחל ברתיה אתיא עם

Primitiua chal.

שוה סהד קום · ריק קום אמר · אמר נטר יהב · אכל כסה לבש · תוב היה שוה · קום היה נתן · פרש דנח בור · שקה רבב כנש · נגדר תוב

Interp̃. chal.

lapidem quẽ ſuppoſuerat capiti ſuo: τ ſtatuit eum in titulũ: τ effudit oleum ſup caput eius. Et vocauit nomen loci illi⁹ bethel: nomẽ aũt ciuitatis luꝫ prius vocabatur. Et vouit iacob votum dicens. Si fuerit verbum dei in adiutorium meum: τ cuſtodierit me in via hac in qua ego ambulo: τ dederit mihi panem ad veſcendum: τ veſtimentum ad induendum: et reuerſus fuero in pace in domum patris mei: et erit mihi verbum domini in deum: τ lapis iſte quem poſui in titulum: erit ſuper quem ſeruiam coram domino. et omnium que dederis mihi vnum ex decem ſeparabo coram te. Cap. 29.

ET leuauit iacob pedes ſuos: et abijt in terram filiorꝫ orientis. et vidit. Et ecce puteus in agro: et ecce ibi tres greges ouium accubantes iuxta eum: quia de puteo illo adaquabãtur greges: τ lapis grandis erat ſuper os putei. Et congregabantur ibi oẽs greges: τ deuoluebant lapidem ab ore putei: τ adaquabant oues: et reducebant lapidem ſuper os putei ĩ locũ ſuũ. Dixitq; eis iacob. Fratres mei vnde eſtis? et dixerunt. De aran nos ſumus. et dixit eis. Numquid noſtis laban filium nachor. τ dixerunt. Nouimus. Et dixit eis. Numquid pax eſt ei. et dixerunt. Pax. Et ecce rachel filia eius veniebat cum

הצאן ויאמר הן עוד היום גדול
לא עת האסף המקנה השקו
הצאן ולכו רעו ויאמרו לא נוכל
עד אשר יאספו כל העדרים
וגללו את האבן מעל פי הבאר
והשקינו הצאן עודנו מדבר
עמם ורחל באה עם הצאן אשר
לאביה כי רעה הוא ויהי כאשר
ראה יעקב את רחל בת לבן אחי
אמו ואת צאן לבן אחי אמו ויגש
יעקב ויגל את האבן מעל פי
הבאר וישק את צאן לבן אחי
אמו וישק יעקב לרחל וישא
את קלו ויבך ויגד יעקב לרחל
כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה
הוא ותרץ ותגד לאביה ויהי
כשמע לבן את שמע יעקב בן
אחתו וירץ לקראתו ויחבק לו
וינשק לו ויביאהו אל ביתו
ויספר ללבן את כל הדברים
האלה ויאמר לו לבן אך עצמי
ובשרי אתה וישב עמו חדש
ימים ויאמר לבן ליעקב הכי אחי
אתה ועבדתני חנם הגידה לי מה
משכרתך וללבן שתי בנות שם
הגדלה לאה ושם הקטנה רחל
ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת

גדל · אסף קנה · הלך רעה יכל · שקה דבר · בוא · היה · נגש · גלל · נשק נשא · קול בכה נגד · רוץ · חבק · נשק בוא · ספר · יום · חנן נגד · שכר · היה יפה

grege ſuo. Dixitq́ʒ iacob. Adhuc multum diei ſupeſt: nec eſt tp̄s vt reducātur ad caulas greges. Date aū potū ouibus: & ſic eas ad paſtū reducite. Qui rn̄derūt. Nō poſſumus: donec oīa pecora congregentur: & amoueamus lapidem de ore putei: vt adaq̄mus greges. Adhuc loq̄bātur: & ecce rachel veniebat cū ouibus p̄ris ſui. Nā grege ipſa paſcebat. Quā cum vidiſſet iacob: & ſciret conſobrinam ſuā: oueſq́ʒ laban auunculi ſui: amouit lapidem quo puteus claudebatur: & adaquato grege oſculatus eſt eam. Et eleuata voce fleuit: & īdicauit ei q̄ frater eſſet p̄ris ſui & filius rebecce. At illa feſtinans nūciauit patri ſuo. Qui cum audiſſet veniſſe iacob filium ſororis ſue: occurrit obuiā ei: cōplexuſq́ʒ eū & in oſcula ruens: duxit in domū ſuā. Auditis autem cauſis itineris: reſpondit. Os meum es & caro mea. Et poſt q̄ǯ ipleti ſunt dies mēſis vnius: dixit ei. Nū qa frater meus es: gratis ſeruies mihi? Dic quid mercedis accipias. Habebat vero duas filias. Nomē maioris lia: minor vero appellabat̄ rachel. Sed lia lippis erat oculis: rachel decora

ouib⁹ patris ſui. ⁊ dixit eis iacob:
τῶν προβάτων τοῦ πρὸς αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰακώβ,
adhuc ē dies multa nōdū vt cōgregētur greges.
ἔτι ἐστὶν ἡμέρα πολλή, οὔπω συναχθῆναι τὰ ποίμνια.
adaquāte oues: abeuntes paſcite. illi
ποτίσαντες τὰ πρόβατα, ἀπελθόντες βόσκετε. οἱ
āt dixerūt: nō poſſum⁹: donec cōgregētur oēs
δὲ εἶπον, οὐ δυνάμεθα, ἕως τοῦ συναχθῆναι πάντας
paſtores: et reuoluāt lapidē a
τοὺς ποιμένας, καὶ ἀποκυλίσωσι τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ
puteo: ⁊ adaquem⁹ oues. adhuc eo lo
φρέατος, καὶ ποτιοῦμεν τὰ πρόβατα. ἔτι αὐτοῦ λα-
quēte illis: et ecce rachel filia laban ve
λοῦντος αὐτοῖς, καὶ ἰδοὺ ῥαχὴλ θυγάτηρ λάβαν ἤρ-
niebat cū ouibus p̄ris ſui. hec eni pa
χετο μετὰ τῶν προβάτων τοῦ πρὸς αὐτῆς. αὐτὴ γὰρ ἔ-
ſcebat oues p̄ris ſui. factū ē āt vt vidit
βοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πρὸς αὐτῆς. ἐγένετο δὲ ὡς εἶδεν
iacob rachel filiā laban fratris m̄ris ſue:
ἰακὼβ ῥαχὴλ θυγατέρα λάβαν ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐ-
et oues laban fratris m̄ris ſue.
τοῦ, καὶ τὰ πρόβατα λάβαν ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ.
et accedens iacob: reuoluit lapidē ab o
καὶ προσελθὼν ἰακὼβ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στό-
re putei. et adaquauit oues laban
ματος τοῦ φρέατος. καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα λάβαν
fratris m̄ris ſue. ⁊ oſculat⁹ ē iacob ra
τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐφίλησεν ἰακὼβ τὴν ῥα-
chel. et clamās voce ſua: fleuit. et indica-
χήλ. καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτοῦ, ἔκλαυσε. καὶ ἀπήγ-
uit rachel: q̄ frater p̄ris ſui eſt: et q̄
γειλε τῇ ῥαχήλ, ὅτι ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐστί, καὶ ὅ-
fili⁹ rebecce eſt. ⁊ currēs nūciauit
τι υἱὸς ῥεβέκκας ἐστί. καὶ δραμοῦσα ἀπήγγειλε τῷ
p̄ri ſuo: ſm verba hec. factū ē āt vt au
πατρὶ αὐτῆς, κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐγένετο δὲ ὡς ἤ-
diuit laban nomē iacob filij ſororis ſue:
κουσε λάβαν τὸ ὄνομα ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ,
cucurrit in occurſum eius. ⁊ cōplexus eū: oſculat⁹ ē.
ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. καὶ περιλαβὼν αὐτόν, ἐφίλησε.
⁊ induxit illū in domū ſuā. ⁊ narrauit laban
καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ διηγήσατο τῷ λάβαν
oīa verba eius. et dixit ei laban: ex oſſib⁹
πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ λάβαν, ἐκ τῶν ὀστέων
meis ⁊ ex carne mea es tu. et fuit cū eo mēſē dierū.
μου καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου εἶ σύ. καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ μῆνα ἡμερῶν.
dixit āt laban iacob. q̄ꝛ eni frater me⁹ es: nō ſeruies
εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ, ὅτι γὰρ ἀδελφός μου εἶ, οὐ δουλεύσεις
mihi gratis: nūcia mihi: q̄d tua merces ē. at laban
μοι δωρεάν· ἀπάγγειλόν μοι, τί σου ὁ μισθός ἐστι. τῷ δὲ λάβαν
due filie erant. nomē maiori: lia. et nomē ſecū
δύο θυγατέρες ἦσαν. ὄνομα τῇ μείζονι, λεία. καὶ ὄνομα τῇ δευ-
de: rachel. at oculi lie infirmi. rachel āt pulchra
τέρα, ῥαχήλ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ λείας ἀσθενεῖς. ῥαχὴλ δὲ καλὴ

Pritiua chal.

צאן רבב כנש · שקה אזל רעה · יכל גדר בור · מלל אתא רעה · שקה · רום קול בכה · חוה · עול שעה · יתב · פלח חנה חוי · רבב לאה

Tranſla. Chal.

ענא: ואמר הא עוד יומא רבא לא עדן למכנש בעירא אשקו ענא ואיזילו רעו: ואמרו לא נכול עד דיתכנשון כל עדריא ויגנדרון ית אבנא מעל פומא דבירא ונשקי ענא: עד דהוא ממליל עמהון ורחל אתת עם ענא די לאבוהא ארי רעיתא היא: והוה כד חזא יעקב ית רחל בת לבן אחוהא דאמיה וית ענא דלבן אחוהא דאמיה וקריב יעקב וגנדר ית אבנא מעל פומא דבירא ואשקי ית ענא דלבן אחוהא דאמיה: ונשיק יעקב לרחל וארים ית קליה ובכא: וחוי יעקב לרחל ארי בר אחתה דאבוהא הוא וארי בר רבקה הוא ורהטת וחויאת לאבוהא: והוה כד שמע לבן ית שמע יעקב בר אחתיה ורהט לקדמותיה וגפיף ליה ונשיק ליה ואעליה לביתיה ואשתעי ללבן ית כל פתגמיא האלין: ואמר ליה לבן ברם קריבי ובסרי את ויתיב עמיה ירח יומין: ואמר לבן ליעקב הארי אחי את ותפלחנני מגן חוי לי מה אגרך: וללבן תרתין בנן שום רבתא לאה ושום זעירתא רחל: ועיני לאה יאין ורחל הות שפירא

Interp̄.chal.

ouibus. Et ait. Ecce adhuc multū diei ſupeſt: non eſt tēpus vt colligātur pecora: adaquate oues ⁊ ite ad paſtum. Et dixerūt. Non poſſumus: donec cōgregētur oēs greges ⁊ deuoluāt lapidē ab ore putei: ⁊ potū demus ouib⁹. Adhuc ille loq̄batur cuʒ eis: ⁊ rachel venit cū ouibus patris ſui: nam oues ipſa paſcebat. Et factū eſt cum vidiſſet iacob rachel filiā laban fratris matris ſue: ⁊ oues laban fratris matris ſue: acceſſit iacob ⁊ reuoluit lapidē ab ore putei: ⁊ adaq̄uit oues laban fratris matris ſue. Et oſculat⁹ eſt iacob rachel: et leuauit vocē ſuā ⁊ fleuit. Et narrauit iacob rachel q̄ filius ſororis p̄ris ſui ipſe eſſet: ⁊ q̄ filius rebecce eſſet: ⁊ cucurrit ⁊ nūciauit patri ſuo. Et factū eſt cum audiſſet labā rumorē de iacob filio ſororis ſue: cucurrit in occurſum eius: ⁊ amplexatus eſt eū: ⁊ oſculat⁹ eſt eū: ⁊ introduxit eum in domū ſuā: ⁊ narrauit labā oia verba hec. Et ait ei laban. Utiq́ʒ cōſanguine⁹ me⁹ et caro mea tu es: ⁊ habitauit cū eo menſem dierū. Et dixit labā ad iacob. Nunq̄d q̄ꝛ ff me⁹ es ſeruies mihi gratis? indica mihi q̄ erit merces tua. Habebat autē laban duas filias: nomē maioris lia ⁊ nomē minoris rachel. Oculi āt lie erāt pulchri: ⁊ rachel erat decora

aſpectu. et decora facie valde. dilexit āt
τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα. ἠγάπησε δὲ
rachel iacob. ⁊ dixit: ſeruiā tibi ſeptē
τὴν ῥαχὴλ ὁ ἰακώβ. καὶ εἶπε, δουλεύσω σοι ἑπτὰ
ānos pro rachel filia tua iuniore. di
ἔτη περὶ ῥαχὴλ τῆς θυγατρός σου τῆς νεωτέρας. εἶ-
xit āt laban: melius tibi dare me eam: q̄
πε δὲ λάβαν, βέλτιόν σοι δοῦναί με αὐτήν, ἢ
dare me eā viro alteri. habita mecū. et
δοῦναί με αὐτὴν ἀνδρὶ ἑτέρῳ. οἴκησον μετ' ἐμοῦ. καὶ
ſeruiuit iacob pro rachel ānos ſeptē. ⁊ erāt
ἐδούλευσεν ἰακὼβ περὶ ῥαχὴλ ἔτη ἑπτά. καὶ ἦσαν
corā eo quaſi dies pauci: eo q̄d dilige-
ἐναντίον αὐτοῦ ὡς ἡμέραι ὀλίγαι, παρὰ τὸ ἀγα-
ret ipſe eam. dixit āt iacob ad laban: da mihi
πᾶν αὐτὸν αὐτήν. εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς λάβαν, δός μοι
vxorē meā: impleti ſūt eni dies: vt
τὴν γυναῖκά μου, πεπλήρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι, ὅπως
ingrediar ad illā. cōgregauit āt labā oēs
εἰσέλθω πρὸς αὐτήν. συνήγαγε δὲ λάβαν πάντας
viros loci: ⁊ fecit nuptias. ⁊
τοὺς ἄνδρας τοῦ τόπου, καὶ ἐποίησε γάμον. καὶ
facta ē veſpa. ⁊ accipiēs liā filiā ſu-
ἐγένετο ἑσπέρα. καὶ λαβὼν λείαν τὴν θυγατέρα αὐ-
am introduxit ad iacob. et ingreſſus ē ad eā
τοῦ, εἰσήγαγε πρὸς ἰακώβ. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν
iacob. dedit āt laban lie filie ſue zel
ἰακώβ. ἔδωκε δὲ λάβαν λείᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ ζελ-
phan ancillā ſuā: illi ancillā. et fa-
φὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην. καὶ ἐγένε-
ctū ē āt mane. et ecce erat lia. dixit āt iacob ad
το δὲ τὸ πρωΐ. καὶ ἰδοὺ ἦν λεία. εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς
laban. q̄d hoc feciſti mihi? nō pro ra-
τὸν λάβαν. τί τοῦτο ἐποίησάς μοι; οὐ περὶ ῥα-
chel ſeruiui tibi? et quare decepiſti me?
χὴλ ἐδούλευσά σοι; καὶ ἵνα τί παρελογίσω με;
dixit āt laban: nō eſt ſic in loco iſto:
εἶπε δὲ λάβαν, οὐκ ἔστιν οὕτως ἐν τῷ τόπῳ τού-
dare iuniorē anteq̄ ſeniorē.
τῳ, δοῦναι τὴν νεωτέραν πρὶν τῆς πρεσβυτέρας.
imple ergo ſeptena huius: et dabo tibi
συντέλεσον οὖν τὰ ἕβδομα ταύτης, καὶ δώσω σοι
et hāc pro ope q̄d operat⁹ fueris apd̄ me:
καὶ ταύτην ἀπὸ τῆς ἐργασίας ἧς ἐργᾷ παρ' ἐμοί,
ānos ſeptē alios. fecit āt iacob ſic. et imple
ἔτη ἑπτὰ ἕτερα. ἐποίησε δὲ ἰακὼβ οὕτως. καὶ ἀνε-
uit hebdomadā eius. et dedit illi la-
πλήρωσε τὰ ἕβδομα αὐτῆς. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ λά-
ban rachel filiā ſuā illi vxorē. de
βαν ῥαχὴλ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, αὐτῷ γυναῖκα. ἔδω-
dit āt laban rachel filie ſue ballam ancillā ſu
κε δὲ λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐ-
am illi ancillā. ⁊ ingreſſus ē ad rachel. dilexit āt
τοῦ, αὐτῇ παιδίσκην. καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὴν ῥαχήλ. ἠγάπησε δὲ

facie & venuſto aſpectu. quā diligēs iacob: ait. Seruiam tibi pro rachel filia tua minore ſeptē annis. Reſpōdit laban. Melius eſt vt tibi eam dē: quam alteri viro: Mane apd̄ me. Seruiuit ergo Iacob pro rachel ſeptē annis: & videbantur illi pauci dies p̄ amoris magnitudine. Dixitq́ʒ ad laban. Da mihi vxorē meā: qa iā tempus īpletū eſt: vt ingrediar ad illā. Qui vocatis multis amicorū turbis ad cōuiuiū: fecit nuptias: & veſpere liam filiam ſuam introduxit ad eū: dans ancillam filie zelpham nomine. Ad quā cū ex more iacob fuiſſet īgreſſus: facto mane vidit liam: & dixit ad ſocerū ſuū. Quid eſt quod facere voluiſti. Nonne pro rachel ſeruiui tibi. Quare īpoſuiſti mihi. Rn̄dit laban. Non eſt ī loco noſtro cōſuetudinis: vt minores an̄ tradamus ad nuptias. Imple hebdomadā dierū huius copule: & hāc quoq́ʒ dabo tibi p ope quo ſeruiturus es mihi ſeptem annis aliis. Acqeuit placito: & hebdomada tranſacta: rachel duxit vxorem: cui pater ſeruam balam tradiderat. Tandemq́ʒ potitus optatis nuptiis

תאר ויפת מראה ויאהב יעקב
את רחל ויאמר אעבדך שבע
שנים ברחל בתך הקטנה ויאמר
לבן טוב תתי אתה לך מתתי אתה
לאיש אחר שבה עמדי ויעבד
יעקב ברחל שבע שנים ויהיו
בעיניו כימים אחדים באהבתו
אתה ויאמר יעקב אל לבן הבה
את אשתי כי מלאו ימי ואבואה
אליה ויאסף לבן את כל אנשי
המקום ויעש משתה ויהי בערב
ויקח את לאה בתו ויבא אתה
אליו ויבא אליה ויתן לבן לה
את זלפה שפחתו ללאה בתו
שפחה ויהי בבקר והנה הוא
לאה ויאמר אל לבן מה זאת
עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך
ולמה רמיתני ויאמר לבן לא
יעשה כן במקומנו לתת הצעירה
לפני הבכירה מלא שבע זאת
ונתנה לך גם את זאת בעבדה
אשר תעבד עמדי עוד שבע
שנים אחרות ויעש יעקב כן
וימלא שבע זאת ויתן לו את
רחל בתו לו לאשה ויתן לבן
לרחל בתו את בלהה שפחתו לה
לשפחה ויבא גם אל רחל ויאהב

ראה אהב · שנה · נתן · ישב עבד · שנה היה · אמר · איש בוא · אסף · קום עשה שתה · היה לקח בוא · נתן · עשה · רמה · נתן צער · בכר · עבד · שנה עשה · מלא נתן · איש · בוא אהב

Tranſla. Chal.

בריוא ויאיה בחיזוא: ורחים יעקב ית רחל ואמר אפלחנך שבע שנין ברחל ברתך זעירתא: ואמר לבן טב דאתן יתה לך מדאתן יתה לגבר אחרן תיב עמי: ופלח יעקב ברחל שבע שנין והוו בעינוהי כיומין זעירין דרחים יתה: ואמר יעקב ללבן הב ית אתתי ארי אשלימו יומי פלחני ואיעול לותה: וכנש לבן ית כל אנשי אתרא ועבד משתיא: והוה ברמשא ודבר ית לאה ברתיה ואעיל יתה לותיה ועל לותה: ויהב לבן לה ית זלפה פלחתיה ללאה ברתיה לפלחתא: והוה בצפרא והא היא לאה ואמר ללבן מה דא עבדת לי הלא ברחל פלחית עמך ולמה שקרת בי: ואמר לבן לא מתעביד כדין באתרנא למתן זעירתא קדם רבתא: אשלים שבועתא דדא ונתן לך אף ית דא בפולחנא דתפלח עמי עוד שבע שנין אחרנין: ועבד יעקב כן ואשלים שבועתא דדא ויהב ליה ית רחל ברתיה ליה לאתו: ויהב לבן לרחל ברתיה ית בלהה אמתיה לה לאמהו: ועאל אף לות רחל ורחים

Interp̄.chal.

forma ⁊ decora aſpectu. Et dilexit iacob rachel: ⁊ ait. Seruiā tibi ſeptē annis pro rachel filia tua minori. Et dixit laban: melius eſt vt dem eam tibi: quam vt tradā viro alteri: habita mecū. Et ſeruiuit iacob pro rachel ſeptē annis: ⁊ fuerunt in oculis eius quaſi dies pauci: eo q̄ diligebat eam. Et dixit iacob ad labā. Da mihi vxorē meā: quoniā impleti ſunt dies ſeruitutis mee: ⁊ ingrediar ad illā. Congregauitq́ʒ laban oēs viros loci: ⁊ fecit conuiuiū. et facto veſpere tulit liam filiā ſuaʒ: ⁊ introduxit eam ad eum: ⁊ ingreſſus eſt ad eam. ⁊ dedit laban zelphā ancillam ſuā lie filie ſue in famulam. Et facto mane ecce ipſa erat lia: ⁊ dixit ad laban. Quid eſt hoc q̄d feciſti mihi? nonne pro rachel ſeruiui apud te? quare ergo mētitus es mihi? Et ait laban. Non ſolet fieri hoc in loco noſtro: vt detur minor anteq̄ā maior. Imple hebdomadam huius: ⁊ dabimus tibi etiam hanc: pro ſeruitute qua ſeruies mihi adhuc ſeptem annis aliis. Et fecit iacob ſicut dixerat: ⁊ impleuit hebdomadam huius. Et dedit ei rachel filiam ſuam in vxorē. Et dedit laban rachel filie ſue balam ancillam ſuam in famulā. Et ingreſſus eſt etiam ad rachel: dilexit

Pritiua chal.

ברא חזה פלח · שנה טוב נתן · יתב היה · יהב אתא עול · שתה עול · אמה · עבד נתן רבב · שלם פלח שנה · אנתא

גם את רחל מלאה ויעבד עמו עוד
שבע שנים אחרות: וירא
יהוה כי שנואה לאה ויפתח את
רחמה ורחל עקרה: ותהר לאה
ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי
כי אמרה כי ראה יהוה בעניי כי
עתה יאהבני אישי: ותהר עוד
ותלד בן ותאמר כי שמע יהוה כי
שנואה אנכי ויתן לי גם את זה
ותקרא שמו שמעון: ותהר עוד
ותלד בן ותאמר עתה הפעם
ילוה אישי אלי כי ילדתי לו
שלשה בנים על כן קרא שמו
לוי: ותהר עוד ותלד בן ותאמר
הפעם אודה את יהוה על כן
קראה שמו יהודה ותעמד מלדת:
ותרא רחל כי לא ילדה

Cap. xxx.

ליעקב ותקנא רחל באחתה
ותאמר אל יעקב הבה לי בנים
ואם אין מתה אנכי: ויחר אף
יעקב ברחל ויאמר התחת
אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי
בטן: ותאמר הנה אמתי בלהה
בא אליה ותלד על ברכי ואבנה
גם אנכי ממנה: ותתן לו את בלהה
שפחתה לאשה ויבא אליה
יעקב: ותהר בלהה ותלד ליעקב

עבד · שנה ראה · שנא פתח · הרה · ילד קרא · ענה · אהב · ילד אמר · נתן · לוה · ידה · עמד ילד · ראה קנא · מות חרה · מנע פרה · אמה · בוא ילד בנה · מן נתן · איש בוא · הרה

amorē ſequētis priori p̃tulit: ſeruiens apud eũ ſeptē annis aliis. Videns autem dñs ꝙ deſpiceret liam aperuit vuluã eius: ſorore ſterili pmanente. Que conceptũ genuit filiũ: vocauitq; nomē eius rubē dicēs. Vidit dñs humilitatē meam. Nũc amabit me vir meus. Rurſumq; cōcepit & pepit filium: & ait. Q̃m audiuit me dñs haberi contēptui: dedit etiã iſtũ mihi. Vocauitq; nomen eius ſimeon. Cōcepitq; tertio & genuit aliũ filiũ. dixitq;. Nunc quoq; copulabitur mihi maritus meus: eo ꝙ pepe rim ei tres filios. & idcirco appellauit nomē eius leui. quarto concepit & pepit filiũ: & ait. Modo confitebor domino. Et ob hoc vocauit eũ iudã. Ceſſauit q; parere. Ca. 30.

Cernēs autē rachel ꝙ infecunda eſſet: inuidit ſorori ſue: & ait marito ſuo. Da mihi liberos: alioquin moriar. Cui iratus reſpondit iacob. Num pro deo ego ſum: qui priuauit te fructu vētris tui. At illa. Hẽo inquit famulã balam: ingredere ad illã vt pariat ſup genua mea: & habeã ex illa filios. Deditq; illi balam in cōiugiũ. Que ingreſſo ad ſe viro: concepit & pepit

rachel magis quã liam. et ſeruiuit et ſeptē
ῥαχὴλ μᾶλλον ἢ λείαν. καὶ ἐδούλευσεν αὐτῷ ἑπτὰ
ãnos alios. vidēs ãt dñs: ꝙ odio habet lia: aperuit
ἔτη ἕτερα. ἰδὼν δὲ κύριος, ὅτι μισεῖται λεία, ἤνοιξε
vuluã eius. rachel ãt erat ſterilis. ⁊ conce
τὴν μήτραν αὐτῆς. ῥαχὴλ δὲ ἦν στεῖρα. καὶ συνέλα-
pit lia. et pepit filiũ iacob. ⁊ vocauit no
βε λεία καὶ ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰακώβ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄ-
men eius: ruben. dicens: qz vidit dñs
νομα αὐτοῦ, ῥουβήν. λέγουσα, διότι εἶδέ κύριος τὴν
humilitatē meã: nũc me diliget vir meus. et
ταπείνωσίν μου, νῦν με ἀγαπήσει ὁ ἀνήρ μου. καὶ
concepit rurſum lia. et pepit filiũ ſecũdũ
συνέλαβε πάλιν λεία. καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ
iacob. et dixit: qz audiuit dñs: ꝙ odio habeor:
ἰακώβ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἤκουσε κύριος, ὅτι μισοῦμαι,
et addidit mihi et hũc. vocauit ãt nomē
καὶ προσέδωκέ μοι καὶ τοῦτον. ἐκάλεσε δὲ τὸ ὄνομα
eius: ſymeon. et concepit adhuc. ⁊ pepit filiũ.
αὐτοῦ, συμεών. καὶ συνέλαβεν ἔτι. καὶ ἔτεκεν υἱόν.
et dixit: in hoc tēpore apd me erit vir me⁹.
καὶ εἶπεν, ἐν τῷ νῦν καιρῷ πρὸς ἐμοῦ ἔσται ὁ ἀνήρ μου.
pepi eni ei tres filios. ppt̃ hoc vocauit no
ἔτεκον γὰρ αὐτῷ τρεῖς υἱούς. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄ-
men eius: leui. et concipiens adhuc: pepit filiũ.
νομα αὐτοῦ, λευΐ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτι, ἔτεκεν υἱόν.
et dixit nũc adhuc hoc confitebor dño.
καὶ εἶπε, νῦν ἔτι τοῦτο ἐξομολογήσομαι κυρίῳ.
ppt̃ hoc vocauit nomen eius: iudam. et
διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰούδαν. καὶ
ceſſauit parere.
ἔστη τοῦ τίκτειν. Ca. 30.

Videns ãt rachel: ꝙ non pepit iacob:
ἰδοῦσα δὲ ῥαχὴλ, ὅτι οὐ τέτοκε τῷ ἰακώβ,
et inuidit rachel ſorori ſue. ⁊ dixit
καὶ ἐζήλωσε ῥαχὴλ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. καὶ εἶπε τῷ
iacob da mihi filiũ. alioqui: moriar ego.
ἰακώβ, δός μοι τέκνον. εἰ δὲ μή, τελευτήσω ἐγώ.
iratus ẽãt iacob rachel. et dixit ei: nũqd p
ἐθυμώθη δὲ ἰακὼβ τῇ ῥαχήλ. καὶ εἶπεν αὐτῇ, μὴ ἀντὶ
deo ego ſum. q priuauit te fructu ventris? dixit
θεοῦ ἐγώ εἰμι. ὃς ἐστέρησέ σε καρπὸν κοιλίας; εἶπε
ãt rachel iacob: ecce ancilla mea balla.
δὲ ῥαχὴλ τῷ ἰακώβ, ἰδοὺ ἡ παιδίσκη μου βαλλά.
ingredere ad illã. et pariet ſup genua mea:
εἴσελθε πρὸς αὐτήν. καὶ τέξεται ἐπὶ τῶν γονάτων μου
et habebo filios ex illa. et dedit balla
καὶ τεκνοποιήσομαι ἐξ αὐτῆς. καὶ ἔδωκε βαλ-
lan ancillã ſuã illi vxorē. ingreſſus ẽ ãt
λὰν τὴν παιδίσκην αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα. εἰσῆλθε δὲ
ad eã iacob. ⁊ cōcepit balla ancil-
πρὸς αὐτὴν ἰακώβ. καὶ συνέλαβε βαλλὰ ἡ παιδί-
la rachel. et pepit iacob
σκη ῥαχήλ. καὶ ἔτεκε τῷ ἰακώβ

Pritiua chal.

שנה · עדה קרא · רחם · קרא · עדה חבר · ידה · קרא קום ילד · חזה יהב · סות בעה · ילד סעד אמה · ילד דבר · אתא עול עדה

Tranſla. Chal.

et rachel magis ꝙ liam. Et ſeruiuit apud eum rurſus aliis ſeptē annis: ⁊ manifeſtuz fuit corã dño ꝙ odioſa eſſet lia: et dedit ei vt cōciperet: ⁊ rachel erat ſterilis. Et cōcepit lia ⁊ peperit filiũ: ⁊ vocauit nomen ei⁹ ruben: quia dixit: qm̃ manifeſta fuit coraz dño iniuria mea: nunc enim diliget me maritus meus: ⁊ cōcepit rurſus ⁊ peperit filiũ: et ait. Quia auditũ eſt corã dño quoniã odio habita eſſem ego: ⁊ dedit mihi etiaz hunc: ⁊ vocauit nomen eius ſimeon. Cōcepitq; iterũ et peperit filiũ: ⁊ ait. Nunc hac vice copulabitur mihi maritus meus: qz peperi ei tres filios: propterea vocauit nomē eius leui. Et cōcepit vltra ⁊ pepit filiũ: et ait. Hac vice confitebor corã dño. Propterea vocauit nomen eius iuda. ceſſauitq; parere. Ca. 30.

Et vidit rachel ꝙ non pepererat ex iacob: ⁊ inuidit rachel ſorori ſue: et dixit ad iacob. Da mihi filios: alioquin moriar. Et iratus eſt furor iacob in rachel: ⁊ ait. Nunquid a me tu petis filios? non ne a facie domini debuiſſes petere: qui prohibuit a te generationem ventris tui? et ait. Ecce ancilla mea bala: ingredere ad eam: vt pariat: ⁊ ego ero nutrix: et ſuſcipiã quoq; ego filios ex ea. Et dedit ei balam ancillam ſuam in vxorem: ⁊ ingreſſus eſt ad eam iacob: et concepit bala ⁊ peperit filium iacob:

Interp̃. chal.

אף ית רחל מלאה ופלח עמיה עוד שבע שנין אחרנין: וגלי קדם יי ארי שניאתא
לאה ויהב לה עידוי ורחל עקרא: ועדיאת לאה וילידת בר וקרת שמיה ראובן ארי
אמרת ארי גלי קדם יי עולבני ארי כען ירחמנני בעלי: ועדיאת עוד וילידת בר
ואמרת ארי שמיע קדם יי ארי שניאתא אנא ויהב לי אף ית דין וקרת ית שמיה
שמעון: ועדיאת עוד וילידת בר ואמרת הדא זימנא יתחבר לי בעלי ארי ילידית ליה
תלתא בנין על כן קרא שמיה לוי: ועדיאת עוד וילידת בר ואמרת הדא זימנא אודי
קדם יי על כן קרת שמיה יהודה וקמת מלמילד: וחזת רחל Ca. xxx.
ארי לא ילידת ליעקב וקניאת רחל באחתה ואמרת ליעקב הב לי בנין ואם לא
מיתא אנא: ותקיף רוגזא דיעקב ברחל ואמר המני את בעיא הלא מן קדם יי
תבעין דמנע מניך ולדא דמעין: ואמרת הא אמתי בלהה עול לותה ותליד ואנא
אירבי ואתבני אף אנא מנה: ויהבת ליה ית בלהה אמתה לאתו ועאל לותה
יעקב: ועדיאת בלהה וילידת ליעקב

filiũ. et dixit rachel: iudicauit mihi de⁹. ⁊ exaudiuit
υἱόν. καὶ εἶπε ῥαχήλ, ἔκρινέ μοι ὁ θς. καὶ ἐπήκουσε τῆς
vocē meã. et dedit mihi filiũ. ppt̃ hoc vocauit
φωνῆς μου. καὶ ἔδωκέ μοι υἱόν. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ
nomē eius dan. et concepit adhuc balla ancil-
ὄνομα αὐτ̃ δάν. καὶ συνέλαβεν ἔτι βαλλὰ ἡ παιδί-
la rachel. et pepit filiũ ſcdm iacob. ⁊ di
σκη ῥαχήλ. καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ ἰακώβ. καὶ εἶ-
xit: auxiliat⁹ ẽ mihi de⁹. et cōparata ſũ cũ ſoro
πε, συνελάβετό μοι ὁ θς. καὶ συνανεστράφην τῇ ἀδελ-
re mea. et inualui. et vocauit nomē ei⁹: nephthalim.
φῇ μου. καὶ ἐδυνάσθην. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτ̃, νεφ-
thalim. vidit ãt lia: ꝙ ceſſauit parere. ⁊ accepit
θαλείμ. εἶδε δὲ λεία, ὅτι ἀπέστη τ̃ τίκτειν. καὶ ἔλαβε
ancillã ſuã: et dedit eam iacob vxorē.
τὴν παιδίσκην αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἰακώβ γυ-
cōcepit ãt zelpha ancilla lie. et pe
ναῖκα. συνέλαβε δὲ ζελφὰ ἡ παιδίσκη λείας. καὶ ἔτε-
pit iacob filiũ. ⁊ dixit lia: felix facta ſũ. et vocauit
κε τῷ ἰακὼβ υἱόν. καὶ εἶπε λεία, εὐτύχηκα. καὶ ἐπω-
nomē eius: gad. et cōcepit adhuc zelpha
νόμασε τὸ ὄνομα αὐτ̃, γάδ. καὶ συνέλαβεν ἔτι ζελφὰ
ancilla lie. et pepit iacob filiũ ſecũdũ.
ἡ παιδίσκη λείας. καὶ ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱὸν δεύ-
τερον. et dixit lia: beata ego: qz beatã di
τερον. καὶ εἶπε λεία, μακαρία ἐγώ, ὅτι μακαρίζου-
cũt me mulieres. et vocauit nomē ei⁹: aſer.
σί με αἱ γυναῖκες. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτ̃, ἀσήρ.
abijt ãt ruben in die meſſis tritici. et inue
ἐπορεύθη δὲ ῥουβὴν ἐν ἡμέρα θερισμοῦ πυρῶν. καὶ εὗ-
nit poma mandragore in agro. ⁊ attulit ea
ρε μῆλα μανδραγορῶν ἐν τῷ ἀγρῷ. καὶ ἤνεγκεν αὐ-
ad liam matrē ſuã. dixit ãt rachel
τὰ πρὸς λείαν τὴν μητέρα αὐτοῦ. εἶπε δὲ ῥαχὴλ
lie ſorori ſue: da mihi de mandragoris
λεία τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, δός μοι τῶν μανδραγορῶν
filij tui. dixit ãt lia: nõ ſatis tibi: ꝙ ac
τοῦ υἱοῦ σου. εἶπε δὲ λεία, οὐχ ἱκανόν σοι, ὅτι ἔ-
cepiſti virũ meũ? nũqd ⁊ mandragoras
λαβες τὸν ἄνδρα μου; μὴ καὶ τοὺς μανδραγόρας
filij mei accipies? dixit ãt rachel: nõ ſic:
τοῦ υἱοῦ μου λήψῃ; εἶπε δὲ ῥαχήλ, οὐχ οὕτως,
dormiat tecũ nocte iſta pro
κοιμηθήτω μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην ἀντὶ τῶν
mandragoris filij tui. ingreſſus ẽ ãt iacob ex agro
μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. εἰσῆλθε δὲ ἰακὼβ ἐξ ἀγροῦ
veſpere. et egreſſa ẽ lia in occurſum ei. ⁊ ait:
ἑσπέρας. καὶ ἐξῆλθε λεία εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ εἶ-
ad me ingredieris hodie. mercede cōduxi eni te
πε, πρός με εἰσελεύσῃ σήμερον. μεμίσθωμαι γάρ σε
pro mandragoris filij mei. ⁊ dormiuit cũ
ἀντὶ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ἐκοιμήθη με-
ea nocte illa. ⁊ exaudiuit deus
τ᾽ αὐτῆς τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ ἐπήκουσεν ὁ θεὸς

filium: dixitq; rachel. Iudicauit mihi deus: & exaudiuit vocē meã dãs mihi filiũ. et idcirco appellauit nomē ei⁹ dan. Rurſumq; bala cōcipiens peperit alterũ: p quo ait rachel. Comparauit me deus cum ſorore mea: & inualui. Vocauitq; eum nephtalim. Sentiens lia ꝙ parere deſiſſet: zelpham ancillã ſuã marito tradidit. Qua poſt cōceptũ edente filium: dixit. Feliciter. Et idcirco vocauit nomē eius gad. Pepitquoq; zelpha alterum. Dixitq; lia. Hoc pro beatitudine mea. Beatam q̃ppe me dicẽt mulieres. Propterea appellauit eũ aſer. Egreſſus aũt rubē tēpore meſſis triticee in agrum repperit mãdragoras: q̃s matri lie detulit. Dixitq; rachel. Da mihi partē de mandragoris filii tui. Illa rñdit. Parũ ne tibi videtur ꝙ preripueris maritũ mihi: niſi etiã mandragoras filii mei tuleris. Ait rachel. Dormiat tecũ hac nocte pro mãdragoris filii tui. Redeuntiq; ad veſperã iacob de agro egreſſa eſt in occurſum eius lia: & ait. Ad me inquit intrabis: qa mercede cōduxi te pro mandragoris filii mei. Dormiuitq; cũ ea nocte illa. & exaudiuit de

בן: ותאמר רחל דנני אלהים וגם
שמע בקלי ויתן לי בן על כן
קראה שמו דן: ותהר עוד ותלד
בלהה שפחת רחל בן שני ליעקב:
ותאמר רחל נפתולי אלהים
נפתלתי עם אחתי גם יכלתי
ותקרא שמו נפתלי: ותרא לאה
כי עמדה מלדת ותקח את זלפה
שפחתה ותתן אתה ליעקב
לאשה: ותלד זלפה שפחת לאה
ליעקב בן: ותאמר לאה בגד
ותקרא את שמו גד: ותלד זלפה
שפחת לאה בן שני ליעקב:
ותאמר לאה באשרי כי אשרוני
בנות ותקרא את שמו אשר:
וילך ראובן בימי קציר חטים
וימצא דודאים בשדה ויבא
אתם אל לאה אמו ותאמר רחל
אל לאה תני נא לי מדודאי בנך:
ותאמר לה המעט קחתך את
אישי ולקחת גם את דודאי בני
ותאמר רחל לכן ישכב עמך
הלילה תחת דודאי בנך: ויבא
יעקב מן השדה בערב ותצא לאה
לקראתו ותאמר אלי תבוא כי
שכר שכרתיך בדודאי בני וישכב
עמה בלילה הוא: וישמע אלהים

דין · קול נתן · שנה · אמר · פתל · קרא ראה · לקח · נתן · קצר חטה · מצא בוא · נתן · לקח · שכב · יצא · בוא · שמע

Interp̃. chal.

בר: ואמרת רחל דנני יי ואף קביל צלותי ויהב לי בר על כן קרת שמיה דן: ועדיאת
עוד וילידת בלהה אמתא דרחל בר תנין ליעקב: ואמרת רחל קביל בעותי יי
בתתחננותי בצלותי חמדית דיהא לי ולד כאחתי אף איתיהב לי וקרת שמיה נפתלי:
וחזת לאה ארי קמת מלמילד ודברת ית זלפה אמתה ויהבת יתה ליעקב לאתו:
וילידת זלפה אמתא דלאה ליעקב בר: ואמרת לאה אתא גד וקרת ית שמיה גד:
וילידת זלפה אמתא דלאה בר תנין ליעקב: ואמרת לאה תושבחא הות לי ארי
בכן ישבחנני נשיא וקרת ית שמיה אשר: ואזל ראובן ביומי חצד חטין ואשכח
יברוחין בחקלא ואיתי יתהון ללאה אמיה ואמרת רחל ללאה הבי כען לי מיברוחי
דבריך: ואמרת לה הזעיר דדברת ית בעלי ותיסבין אף ית יברוחי דברי ואמרת רחל
בכן ישכוב עמיך בליליא חלף יברוחי דבריך: ועאל יעקב מן חקלא ברמשא ונפקת
לאה לקדמותיה ואמרת לותי תיעול ארי מיגר אגרתיך ביברוחי דברי ושכיב עמה
בליליא הוא: וקביל יי

Tranſla. Chal.

et ait rachel. Iudicauit me deus: ⁊ ſuſcepit orationē meã: ⁊ dedit mihi filiũ: idcirco vocauit nomē ei⁹ dan. conceptiq; rurſus ⁊ peperit bala ancilla rachel filium ſm iacob. Et ait rachel. Suſcepit deus deprecationem meã cum deprecata ſum in oratione mea: concupiui vt eſſet mihi filius ſicut ſorori mee: ꝙ vtiq; cōceſſum eſt mihi. Et vocauit nomē eius neptali. Et vidit lia ꝙ ceſſaſſet parere: ⁊ tulit zelpham ancillã ſuã: et dedit eam iacob in vxorē. et peperit zelpha ancilla lie iacob filiũ: ⁊ dixit lia venit felicitas: ⁊ vocauit nomen eius gad. Et peperit zelpha ancilla lie filiuz ſm iacob. Et ait lia. Laus erit mihi: qm̃ nunc laudabunt me mulieres: ⁊ vocauit nomen eius aſer. Et abijt ruben in diebus meſſis tritici ⁊ inuenit mandragoras in agro: ⁊ attulit eas lie matri ſue. Et dixit rachel ad liam. Da mihi obſecro de mandragoris filij tui. et ait ei. Nunquid parũ eſt quod tuliſti maritum meũ: niſi ꝙ accipias etiam mandragoras filij mei? Et ait rachel. Propterea cubabit tecum hac nocte pro mandragoris filij tui. Et venit iacob de agro veſpere: et egreſſa eſt lia in occurſum eius: ⁊ ait. Ad me ingredere: quoniam mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. Et cubuit cum ea nocte illa: et ſuſcepit deus

Pritiua chal.

דון צלא קרא · אמה בעה · חנן הוה ילד · יהב קרא · חזה קום ילד · אתא קרא · שבח הוה נשה · חצד שכח ברח · אתא יהב בר · נסב · שכב עול שול · אגר

קָנָה יָלַד אֶל לֵאָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֵּן
חָמַשׁ חֲמִישִׁי: וַתֹּאמֶר לֵאָה נָתַן אֱלֹהִים
נָתַן שְׂכָרִי אֲשֶׁר נָתַתִּי שִׁפְחָתִי
קָרָא לְאִישִׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשָּׂשכָר:
וַתַּהַר עוֹד לֵאָה וַתֵּלֶד בֵּן שִׁשִּׁי
לְיַעֲקֹב: וַתֹּאמֶר לֵאָה זְבָדַנִי
אֱלֹהִים אֹתִי זֵבֶד טוֹב הַפַּעַם
זָבַל יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי כִּי יָלַדְתִּי לוֹ שִׁשָּׁה
בָנִים וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ זְבֻלוּן:
וְאַחַר יָלְדָה בַּת וַתִּקְרָא אֶת
זָכַר שְׁמָהּ דִּינָה: וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת
שָׁמַע פָּתַח רָחֵל וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח
אֶת רַחְמָהּ: וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן
וַתֹּאמֶר אָסַף אֱלֹהִים אֶת חֶרְפָּתִי:
וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יוֹסֵף לֵאמֹר יֹסֵף
הָיָה יְהוָה לִי בֵּן אַחֵר: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
הָלַךְ קוּם אֶל לָבָן שַׁלְּחֵנִי וְאֵלְכָה אֶל מְקוֹמִי
נָתַן נָשָׁה וּלְאַרְצִי: תְּנָה אֶת נָשַׁי וְאֶת יְלָדַי
אֲשֶׁר עָבַדְתִּי אֹתְךָ בָּהֵן וְאֵלֵכָה כִּי
אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת עֲבֹדָתִי אֲשֶׁר
עֲבַדְתִּיךָ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם
נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחַשְׁתִּי
בָּרַךְ וַיְבָרְכֵנִי יְהוָה בִּגְלָלֶךָ: וַיֹּאמַר נָקְבָה
שְׂכָרְךָ עָלַי וְאֶתֵּנָה: וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ
קָנָה וְאֵת אֲשֶׁר הָיָה מִקְנְךָ אִתִּי:

ius preces eius. Concepitq; & peperit filium quintum: & ait. Dedit deus mercedē mihi: quia dedi ancillā meam viro meo. Appellauitq; nomen eius Iſachar. Rurſū lia cōcipiēs peperit ſextum filium: & ait. Dotauit me deus dote bona. Etiā hac vice mecū erit maritus meus: eo q genuerī ei ſex filios. Et idcirco appellauit nomen eius zabulon. Poſt quem peperit filiam nomine dinam. Recordatuſq; deus rachelis: exaudiuit eā: & aperuit vuluā eius: que concepit & peperit filium: dicens. Abſtulit deus opprobrium meum: Et vocauit nomen illius ioſeph dicēs. Addat mihi dominus filium alterum. Nato autem ioſeph dixit iacob ſocero ſuo. Dimitte me vt reuertar in patriam meam & ad terrā meā. Da mihi vxores & liberos meos pro quibus ſeruiui tibi: vt abeam. Tu vero noſti ſeruitutē quā ſeruiui tibi. Ait illi laban. Inueniam gratiā in cōſpectu tuo. Expimento didici: qa bñdixerit mihi deus propter te. Cōſtitue mercedē tuā quā dem tibi. At ille rñdit. Tu noſti quō ſeruierim tibi: & quāta in māibus meis fuerit poſſeſſio tua.

lian. et concipiens: pepit filiū quintū ia
λείας. καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν πέμπτον τῷ ἰα
cob. et ait lia. dedit mihi de⁹ mercedē meā:
κώβ. καὶ εἶπε λεία. δέδωκέ μοι ὁ θεὸς τὸν μισθόν μου;
eo qḋ dedi ancillā meā viro meo. et
ἀνθ᾽ ὧν ἔδωκα τὴν παιδίσκην μου τῷ ἀνδρί μου. καὶ
vocauit nomen eius. iſachar: qḋ ē merces. et
ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσάχαρ, ὅ ἐστι μισθός. καὶ
concepit adhuc lia. et pepit filiū ſextū
συνέλαβεν ἔτι λεία. καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἕκτον τῷ
iacob. et dixit lia. donauit mihi deus do
ἰακώβ. καὶ εἶπε λεία. δεδώρηταί μοι ὁ θεὸς δῶ
nū bonū in hoc tēpore. eliget me vir me⁹: pe
ρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ. αἱρετιεῖ με ὁ ἀνήρ μου, ἔτε
pi enī illi ſex filios. ⁊ vocauit nomē eius.
κον γὰρ αὐτῷ ἓξ υἱούς. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
zabulon. et poſt hoc pepit filiā. et vo
ζαβουλών. καὶ μετὰ τοῦτο ἔτεκεν θυγατέρα. καὶ ἐκά
cauit nomē eius: dina. recordat⁹ ē āt de⁹ rachel:
λεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, δῖνα. ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς ῥαχήλ,
et exaudiuit eam de⁹. ⁊ aperuit eius
καὶ ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεός. καὶ ἀνέῳξεν αὐτῆς τὴν
vuluā. et cōcipiēs pepit filiū ia
μήτραν. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰα
cob. dixit āt rachel: abſtulit meū deus oppro
κώβ. εἶπε δὲ ῥαχήλ, ἀφεῖλέ μου ὁ θεὸς τὸ ὄνει
briū. et vocauit nomē eius: ioſeph. di
δος. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰωσήφ. λέ
cens addidit mihi de⁹ filiū alterū. factū ē
γουσα προσέθετό μοι ὁ θεὸς υἱὸν ἕτερον. ἐγένετο
āt vt peperit rachel ioſeph: dixit iacob
δὲ ὡς ἔτεκεν ῥαχὴλ τὸν ἰωσήφ, εἶπεν ἰακὼβ
laban: dimitte me: vt reuertar in
τῷ λάβαν, ἀπόστειλόν με, ἵνα ἀπέλθω εἰς τὸν 3. Reg. 11. d.
locū meū et in terrā meā. redde mihi
τόπον μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου. ἀπόδος μοι
vxores meas et filios meos. pro qb⁹
τὰς γυναῖκάς μου καὶ τὰ παιδία μου, περὶ ὧν
ſeruiui tibi: ⁊ abibo. tu enī ſcis
δεδούλευκά σοι, καὶ ἀπέλθω. σὺ γὰρ γινώσκεις
ſeruitutē quā ſeruiui tibi. dixit āt ei
τὴν δουλείαν ἣν δεδούλευκά σοι. εἶπε δὲ αὐτῷ
laban: ſi inueni grām corā te: augurarer
λάβαν, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνισαίμην
vtiqꝫ. bñdixit me deus tuo ingreſſu. diſtin
ἄν. εὐλόγησέ με ὁ θεὸς τῇ σῇ εἰσόδῳ. διάστει
gue mercedē tuā ad me: et dabo. di
λον τὸν μισθόν σου πρός με, καὶ δώσω. εἶ
xit āt illi iacob: tu ſcis ſerui
πε δὲ αὐτῷ ἰακώβ, σὺ γινώσκεις τὴν δου
tutē: quā ſeruiui tibi. et quāta erāt pecora
λείαν, ἣν δεδούλευκά σοι. καὶ ὅσα ἦν κτήνη
tua mecū.
σου μετ᾽ ἐμοῦ.

Tranſla. Chal.

צְלוֹתָא דְלֵאָה וְעַדִּיאַת וִילֵידַת לְיַעֲקֹב בַּר חֲמִשָּׁאי: וַאֲמַרַת לֵאָה יְהַב יְיָ אַגְרִי אֲרֵי
יְהָבִית אַמְתִי לְבַעְלִי וּקְרָת שְׁמֵיהּ יִשָּׂשכָר: וְעַדִּיאַת עוֹד לֵאָה וִילֵידַת בַּר שְׁתִיתָאי
לְיַעֲקֹב: וַאֲמַרַת לֵאָה יְהַב יְיָ יָתִי חוּלַק טָב הָדָא זִמְנָא יְהֵי מְדוֹרֵיהּ דְּבַעְלִי לְוָתִי אֲרֵי
יְלֵידִית לֵיהּ שִׁתָּא בְנִין וּקְרָת יָת שְׁמֵיהּ זְבוּלוּן: וּבָתַר כֵּן יְלֵידַת בְּרַתָּא וּקְרָת יָת שְׁמַהּ
דִּינָה: וְעָאל דּוּכְרָנַהּ דְּרָחֵל קֳדָם יְיָ וְקַבֵּיל צְלוֹתַהּ יְיָ וִיהַב לַהּ עִדּוּי: וְעַדִּיאַת וִילֵידַת
בַּר וַאֲמַרַת כְּנַשׁ יְיָ יָת חִסּוּדִי: וּקְרָת יָת שְׁמֵיהּ יוֹסֵף לְמֵימַר יוֹסֵף יְיָ לִי בַּר אָחֳרָן:
וַהֲוָה כַּד יְלֵידַת רָחֵל יָת יוֹסֵף וַאֲמַר יַעֲקֹב לְלָבָן שַׁלְּחֵנִי וְאֵיהַךְ לְאַתְרִי וּלְאַרְעִי: הַב
יָת נְשַׁי וְיָת בְּנַי דִּפְלַחִית יָתָךְ בְּהוֹן וְאֵיזִיל אֲרֵי אַתְּ יְדַעְתְּ יָת פּוּלְחָנִי דִּפְלַחְתָּךְ: וַאֲמַר
לֵיהּ לָבָן אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין בְּעֵינָךְ נַסִּיתִי וּבָרְכַנִי יְיָ בְּדִילָךְ: וַאֲמַר פָּרֵישׁ
אַגְרָךְ עֲלַי וְאֶתֵּן: וַאֲמַר לֵיהּ אַתְּ יְדַעְתְּ יָת דִּפְלַחְתָּךְ וְיָת דַּהֲוָה בְעִירָךְ עִמִּי:

Primitiua chal.

עֲדָה
אֲמָה קְרָא שִׁית
טוֹב הָיָה דּוּר
בְּנָה בַּר
עוּל צְלָא עֲדָה
אֲמַר
יְהַב יְהַב
נְשָׁה
שְׁכַח נְסָה
נְתַן

Interp. chal.

oratione lie: ⁊ concepit ⁊ peperit filiuꝫ quintū iacob. Et ait lia. Dedit deus mercedē meā: qꝛ dedi ancillam meam marito meo: ⁊ vocauit nomē eius iſachar. Et concepit rurſus lia: ⁊ peperit filiuꝫ ſextum iacob. Et ait lia. Dedit mihi deus optimā parteꝫ: hac vice erit habitatio mariti mei apḋ me: qm̄ peperi ei ſex filios: et vocauit nomen eius zabulon. Et poſtea peperit filiā: ⁊ vocauit nomen eius dinā. Et venit memoria rachelis in cōſpectu dei: ⁊ ſuſcepit de⁹ orationē eius: et dedit ei vt cōciperet. Et cōcepit ⁊ peperit filiū: ⁊ ait. Abſtulit deus opprobriū meū: ⁊ vocauit nomen eius ioſeph: dicēs. Addat mihi dn̄s filiū alterū. Et factū ē cuꝫ pepiſſet rachel ioſeph: ⁊ dixit iacob ad laban. Dimitte me: vt vadā in locuꝫ meū ⁊ ī terrā meā. da mihi vxores meas ⁊ filios meos: pro qbus ſeruiui tibi: vt vadā. qm̄ tu noſti ſeruituteꝫ meā qua ſeruiui tibi. Et dixit ei laban. Si nūc inueni gratiā in oculis tuis: expertus ſum q benedixerit mihi deus ꝑpter te. Et ait. cōſtitue mercedē tuā mihi: ⁊ dabo tibi. et dixit ei. Tu noſti quō ſeruierī tibi: ⁊ q̄ta erāt pecora tua apḋ me.

parua .n. erāt q̄cūqꝫ tibi erāt corā me. ⁊ aucta ſūt in
μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἦν ἐναντίον μου. καὶ ηὐξήθη εἰς
mītitudinē. et bñdixit te dn̄s in pede meo. nūc ergo
πλῆθος. καὶ εὐλόγησέ σε κς ἐπὶ τῷ ποδί μου. νῦν οὖν
quādo faciam et ego mihi ipſi domū. et dixit laban
πότε ποιήσω κἀγὼ ἐμαυτῷ οἶκον. καὶ εἶπε λάβαν
illi: qd tibi dabo: ait āt illi iacob: nō dabis
αὐτῷ, τί σοι δώσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ἰακώβ, οὐ δώσεις
mihi nihil. ſi feceris mihi verbū hoc: iterū pa
μοι οὐθέν. ἐὰν ποιήσῃς μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, πάλιν ποι
ſcam oues tuas: et cuſtodiā. trāſeāt om
μανῶ τὰ πρόβατά σου, καὶ φυλάξω. παρελθέτω πάν
nes oues tue hodie: et ſepara inde
τα τὰ πρόβατά σου σήμερον, καὶ διαχώρισον ἐκεῖ
oēm ouē fuſcā in agnis: et oē ſub
θεν πᾶν πρόβατον φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ πᾶν διά
album et ſparſuꝫ in capris: erit mihi merces. ⁊ exau
λευκον καὶ ῥαντὸν ἐν ταῖς αἰξίν, ἔσται μοι μισθός. καὶ ἐ
diet me iuſticia mea in die cra
πακούσεταί μου ἡ δικαιοσύνη μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ αὔ
ſtina. qꝛ eſt merces mea i cōſpectu tuo. oē qḋ nō fuerit
ριον. ὅτι ἐστὶν ὁ μισθός μου ἐνώπιόν σου. πᾶν ὃ ἂν μὴ ᾖ
ſparſum aut ſubalbū in capris: et fuſcuꝫ in agnis:
ῥαντὸν ἢ διάλευκον ἐν ταῖς αἰξί, καὶ φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνά
furatū erit apud me. dixit āt illi laban:
σι, κεκλεμμένον ἔσται παρ᾽ ἐμοί. εἶπε δὲ αὐτῷ λάβαν,
ſit ſcḋm verbū tuū. et diſtinxit in die illa
ἔστω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ διέστειλεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί
hircos ſparſos et ſubalbos: et
νῃ τοὺς τράγους τοὺς ῥαντοὺς καὶ τοὺς διαλεύκους, καὶ
oēs capras ſparſas ⁊ ſubalbas: et
πάσας τὰς αἶγας τὰς ῥαντὰς καὶ τὰς διαλεύκους, καὶ
oē fuſcū: qḋ erat in agnis: et oē: qḋ erat albū in
πᾶν φαιόν, ὃ ἦν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ πᾶν, ὃ ἦν λευκὸν ἐν
ipſis. ⁊ dedit ꝑ manū filiorū ſuorū: gregē
αὐτοῖς. καὶ ἔδωκε διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ποίμνιον
ſingulariter. ⁊ poſuit ſpatiū viā triū dierū: in
καταμόνας. καὶ ἀπέστησεν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν, ἀναμέ
ter eos et inter iacob. iacob āt paſcebat
σον αὐτῶν καὶ ἀναμέσον ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ ἐποίμαινε
oues laban reliquas. accepit āt ſi
τὰ πρόβατα λάβαν τὰ ὑπολειφθέντα. ἔλαβε δὲ ἑαυ
bi iacob virgā ſtyracinā viridē: ⁊ nuceā ⁊ plata
τῷ ἰακὼβ ῥάβδον στυρακίνην χλωράν, καὶ καρυίνην, καὶ πλα
ni. et decorticauit eis iacob cortices albas: circū
τάνου. καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς ἰακὼβ λεπίσματα λευκά, περι
trahēs viride. apparuit āt in virgis albū:
σύρων τὸ χλωρόν. ἐφαίνετο δὲ ἐπὶ ταῖς ῥάβδοις τὸ λευκόν,
qḋ decorticauit: variū. ⁊ appoſuit virgas: qs decorticauit
ὃ ἐλέπισε, ποικίλον. καὶ παρέθηκε τὰς ῥάβδους, ἃς ἐλέπισεν,
in canalibus cōcharū aque. vt cū venirent oues ad bibēdū: i cōſpectu virgarū
ἐν ταῖς ληνοῖς τῶν ποτιστηρίων τοῦ ὕδατος. ἵνα ὡς ἂν ἔλθωσι τὰ πρόβατα πιεῖν, ἐνώπιον τῶν ῥάβδων

modicū habuiſti antequā venirem ad te: & nūc diues effectus es: bñdixitq; tibi dn̄s ad introitū meū. Iuſtū eſt igitur vt aliqn̄ prouideā domui mee. Dixitq; labā. Quid tibi dabo. At ille ait: nihil volo: ſed ſi feceris quod poſtulo: iterum paſcā & cuſtodiā pecora tua. Gyra omnes greges tuos: & ſepara cunctas oues varias & ſparſo vellere: & quodcunq; fuluum & maculoſū variumq; fuerit tā in ouibus q̄ in capris: erit merces mea rñdebitq; mihi cras iuſticia mea: qn̄ placiti tēpus aduenerit corā te & oīa que nō fuerint varia & maculoſa & fulua tam in ouibus q̄ in capris furti me argues. Dixitq; labā. Gratū habeo qḋ petis. Et ſepauit in die illa capras & oues & hircos & arietes varios & maculoſos. Cūctū aūt gregē vnicolorē. i. albi & nigri velleris tradidit ī manu filiorū ſuorū: & poſuit ſpaciū itineris triū dierum inter ſe & generū: qui paſcebat reliquos greges eius. Tollēs ergo iacob virgas populeas virides & amygdalinas & ex platanis ex pte decorticauit eas. Detractiſq; corticibus in his q̄ ſpoliata fuerāt cādor appuit. illa vero q̄ itegra fuerāt viridia pmāſerūt: atq; i hūc modū color effectus ē varius. Poſuitq; eas in canalibus: vbi effūdebatur aqua: vt cū veīſſent greges ad bibēdū: ante

פָּנָה פָּרַץ כִּי מְעַט אֲשֶׁר הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרֹץ
רָבָה לָרֹב וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֹתְךָ לְרַגְלִי
עָשָׂה וְעַתָּה מָתַי אֶעֱשֶׂה גַם אָנֹכִי
נָתַן לְבֵיתִי: וַיֹּאמֶר מָה אֶתֶּן לָךְ וַיֹּאמֶר
מָאַס יַעֲקֹב לֹא תִתֶּן לִי מְאוּמָה אִם
עָשָׂה שׁוּב תַּעֲשֶׂה לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אָשׁוּבָה
רָעָה שָׁמַר עָבַר אֶרְעֶה צֹאנְךָ אֶשְׁמֹר: אֶעֱבֹר בְּכָל
סוּר צֹאנְךָ הַיּוֹם הָסֵר מִשָּׁם כָּל שֶׂה
טָלָא נָקֹד וְטָלוּא וְכָל שֶׂה חוּם בַּכְּשָׂבִים
וְטָלוּא וְנָקֹד בָּעִזִּים וְהָיָה שְׂכָרִי:
עָנָה וְעָנְתָה בִּי צִדְקָתִי בְּיוֹם מָחָר כִּי
בּוֹא פָּנָה תָבוֹא עַל שְׂכָרִי לְפָנֶיךָ כֹּל אֲשֶׁר
אֵינֶנּוּ נָקֹד וְטָלוּא בָּעִזִּים וְחוּם
גָּנַב אָמַר בַּכְּשָׂבִים גָּנוּב הוּא אִתִּי: וַיֹּאמֶר
הָיָה סוּר לָבָן הֵן לוּ יְהִי כִדְבָרֶךָ: וַיָּסַר בַּיּוֹם
הַהוּא אֶת הַתְּיָשִׁים הָעֲקֻדִּים
וְהַטְּלֻאִים וְאֵת כָּל הָעִזִּים הַנְּקֻדּוֹת
וְהַטְּלֻאֹת כֹּל אֲשֶׁר לָבָן בּוֹ וְכָל חוּם
נָתַן שׂוּם בַּכְּשָׂבִים וַיִּתֵּן בְּיַד בָּנָיו: וַיָּשֶׂם
יוֹם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב
יָתַר וְיַעֲקֹב רֹעֶה אֶת צֹאן לָבָן הַנּוֹתָרֹת:
לָקַח וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקַּל לִבְנֶה לַח וְלוּז
פָּצַל וְעַרְמוֹן וַיְפַצֵּל בָּהֵן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת
חָשַׂף מַחְשֹׂף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל הַמַּקְלוֹת:
וַיַּצֵּג אֶת הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל
שָׁקָה בָּרְהָטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם אֲשֶׁר
בּוֹא שָׁתָה תָּבֹאןָ הַצֹּאן לִשְׁתּוֹת לְנֹכַח הַצֹּאן

Interp. chal.

אֲרֵי זְעֵיר דַּהֲוָה לָךְ קֳדָמַי וּתְקֵיף לְסַגִּי וּבָרֵיךְ יְיָ יָתָךְ בְּדִילִי וּכְעַן אֵימָתַי אֶעְבֵּיד אַף
אֲנָא לְבֵיתִי: וַאֲמַר מָה אֶתֵּן לָךְ וַאֲמַר יַעֲקֹב לָא תִתֵּן לִי מִדַּעַם אִם תַּעְבֵּיד לִי יָת
פִּתְגָמָא הָדֵין אֲתוּב אֶרְעֵי עָנָךְ אֶטַּר: אֶעְבַּר בְּכָל עָנָךְ יוֹמָא דֵין אַעְדִּי מִתַּמָּן כָּל
אִימַּר נְמוֹר וּרְקוֹעַ וְכָל אִימַּר שְׁחוֹם בְּאִמְּרַיָּא וּרְקוֹעַ וּנְמוֹר בְּעִזַּיָּא וִיהֵא אַגְרִי:
וְתַסְהֵיד עֲלַי זָכוּתִי בְּיוֹם מְחַר אֲרֵי תֵיעוֹל עַל אַגְרִי קֳדָמָךְ כֹּל דְּלֵיתוֹהִי נְמוֹר וּרְקוֹעַ
בְּעִזַּיָּא וּשְׁחוֹם בְּאִמְּרַיָּא גְּנוּבָא הוּא עִמִּי: וַאֲמַר לָבָן הָא לְוַי יְהֵי כְפִתְגָמָךְ: וְאַעְדִּי
בְּיוֹמָא הַהוּא יָת תֵּישַׁיָּא רְגוֹלַיָּא וּרְקוֹעַיָּא וְיָת כָּל עִזַּיָּא נְמוֹרָתָא וּרְקוֹעָתָא כֹּל דְּחִוַּר
בֵּיהּ וְכָל דִּשְׁחוֹם בְּאִמְּרַיָּא וִיהַב בְּיַד בְּנוֹהִי: וְשַׁוִּי מַהְלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין בֵּינֵיהּ וּבֵין
יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב רָעֵי יָת עָנָא דְלָבָן דְּאִשְׁתְּאָרָא: וּנְסֵיב לֵיהּ יַעֲקֹב חוּטְרִין דְּלִבְנֵי רְטִיבִין
וּדְלוּז וּדְדֻלְבָּא וְקַלֵּיף בְּהוֹן קַלְפִין חִוָּרִין גִּילּוּי חִוָּרָא דְּעַל חוּטְרַיָּא: וְדַעֵיץ יָת
חוּטְרַיָּא דִּקְלַף בְּרַהֲטַיָּא בְּשִׁקְיָתָא דְּמַיָּא אֲתַר דְּאָתְיָן עָנָא לְמִשְׁתֵּי
לָקֳבֵל עָנָא

Tranſla. Chal.

quoniā pauca q̄ erant tibi corā me creuerūt in multitudinē. Et bñdixit tibi dn̄s ꝑpter me: ⁊ nūc qn̄ faciā etiā ego pro domo mea. et dixit. Quid dabo tibi. Et ait iacob. Non dabis mihi quicq̄: ſed ſi feceris mihi verbū hoc: reuertar ⁊ paſcā oues tuas: ⁊ cuſtodiā eas. Tranſibo ꝑ vniuerſas oues tuas hodie. Aufer inde oēm agnū variū ⁊ ſparſo vellere ⁊ oēm agnū nigrū in agnis: ⁊ ſparſum ⁊ maculoſum in capris: et hoc erit merces mea. Et teſtificabit mihi iuſticia mea in die craſtino: qn̄ veneris ſup mercedē meā: q̄ erit corā te. omne qḋ nō fuerit maculoſuꝫ ⁊ reſperſum in capris: et nigrū in agnis furto ſublatū eſt apud me. Et dixit laban vtinā eſſet ſicut verbū tuū. Et ſeparauit in die illa oēs hircos varios pedibus ⁊ reſperſos vellere: ⁊ oēs capras maculoſas ⁊ reſperſas: omne in quo erat macula alba: ⁊ oē qḋ erat nigrū in agnis: ⁊ tradidit in manu filiorū ſuorū. Et poſuit ſpaciū triū dierū inter ſe ⁊ iter iacob. Iacob aūt paſcebat oues labā q̄ remāſerāt. Et tulit ſibi iacob virgas populeas ⁊ ex amygdalo ⁊ ex platano. Et decorticauit in eis decorticationē: et vbi detracte ſunt cortices apparuit albū qḋ erat in virgis: ⁊ defixit virgas quas decorticauerat in canalibus in loco adaquationis aquaruꝫ: quo veniebant oues ad bibendum: vt contra oues

Primitiua chal.

סְגָא עֲבַד
נְתַן עֲבַד
תּוּב רְעָה עָנָא
נְטַר עֲבַר עֲדָה
חוּם עֲדָה הֲוָה
סְהַד זְכָה עוּל
הֲוָה עֲדָה
חוּם שְׁוָה הֲלַךְ
רְעָה עָנָא שְׁאַר
לוּז לוּב
שְׁקָה אֲתָא
שְׁתָה

ויחמנה בבאן לשתות: ויחמו ייי
הצאן אל המקלות ותלדן הצאן
עקדים נקדים וטלאים: יייייי
והכשבים הפריד יעקב ויתן פני
הצאן אל עקד וכל חום בצאן יי
לבן וישת לו עדרים לבדו ולא
שתם על צאן לבן: והיה בכל יחם
הצאן המקשרות ושם יעקב את
המקלות לעיני הצאן ברהטים י
ליחמנה במקלות: ובהעטיף הצאן
לא ישים והיה העטפים ללבן
והקשרים ליעקב: ויפרץ האיש
מאד מאד ויהי לו צאן רבות ייי
ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים:

Cap. xxxi.

וישמע את דברי בני
לבן לאמר לקח יעקב את כל
אשר לאבינו ומאשר לאבינו
עשה את כל הכבד הזה: וירא ייי
יעקב את פני לבן והנה ייייי
איננו עמו כתמול שלשום: יייי
ויאמר יהוה אל יעקב שוב יי
אל ארץ אבותיך ולמולדתך
ואהיה עמך: וישלח יעקב ייי
ויקרא לרחל וללאה השדה יי
אל צאנו: ויאמר להן ראה ייי
אנכי את פני אביכן כי איננו י
אלי כתמל שלשם ואלהי יי

Primitiua heb.: ילד · פרד · שית · קשר · עטף · שום · פרץ · היה רבה · שמע · ראה · פנה · תמל · שוב · ילד · היה שלח · קרא · אמר

oculos hērent virgas: & in aſpectu earũ cõcipe=rēt. Factũq; ē vt in ipſo calore coitus oues intue=rentur virgas: & pare=rēt maculoſa & varia & diuerſo colore reſperſa. Diuiſitq; gregē iacob: & poſuit virgas in cana=libus añ oculos arietũ. Erãt ãt alba & nigra q̃q; labã: cetera vero iacob: ſepatis īter ſe gregibus Igr̃ qñ prio tp̃e aſcēde=bãt oues põebat iacob virgas in canalibus aq̃=rũ añ oculos arietũ & o=uiũ: vt in earũ cõtēpla=tiõe cõciperēt. Qñ ve=ro ſerotina admiſſura e=rat & conceptus extre=mus: nõ ponebat eas. Fctãq; ſũt ea q̃ erãt ſe=rotina labã: & q̃ primi tp̃is iacob. Ditatuſq; eſt hõ vltra modũ: & ha=buit greges multos: an=cillas & ſeruos camelos & aſinos. Cap̃. 31.

POſtq̃ autē audiuit verba filiorũ labã dicētiũ: tulit iacob oĩa q̃ fuerũt pr̃is nr̃i: & de illius facultate ditatus factus eſt inclytus: a=nimaduertit quoq; faciem laban q̃ nõ eēt erga ſe ſicut he=ri & nudiuſtertius: maxi=me dicente ſibi dñõ reuertere in terrã patrũ tuorum & ad generationē tuã: eroq; tecum: miſit & vocauit rachel & liã in agrum: vbi paſcebat greges: dixitq; eis. Video faciem patris veſtri: q̄ non ſit erga me ſicut heri & nudiuſtertius. Deus ãt

venientib᷒ ipſis ad bibendũ: cõciperent oues
ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸ πιεῖν, ἐγκισσήσωσι τὰ πρόβα
in virgas. et pepererũt oues ſub
βατα εἰς τὰς ῥάβδους. καὶ ἔτικτον τὰ πρόβατα διά
albas et varias et cineratas ſparſas. at ag
λευκα καὶ ποικίλα καὶ σποδοειδῆ ῥαντά. τοὺς δὲ ἀμ
nos ſepauit iacob: et poſuit corã oui
νοὺς διέστειλεν ἰακὼβ, καὶ ἔθηκεν ἐναντίον τῶν προβά
bus arietē ſubalbũ: et oē variũ in agnis
των κριὸν διάλευκον, καὶ πᾶν ποικίλον ἐν τοῖς ἀμνοῖς
et ſeparauit ſibi greges per ſeipſũ: et nõ
καὶ διεχώρισεν ἑαυτῷ ποίμνια καθ᾽ ἑαυτόν, καὶ οὐκ
miſcuit eos ad oues laban. factũ ē ãt in
ἔμιξεν αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατα λάβαν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ
tēpore quo cõceperũt oues in vtero accipiē
καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν γαστρὶ λαμβάνον
tes: poſuit iacob virgas coram oui
τα, ἔθηκεν ἰακὼβ τὰς ῥάβδους ἐναντίον τῶν προβά
bus in canalib᷒: vt cõcipent ipſe ſc̄dm
των ἐν τοῖς ληνοῖς, τοῦ ἐγκισσῆσαι αὐτὰ κατὰ τὰς
virgas: qñ ãt pariebãt oues nõ ponebat:
ῥάβδους, ἡνίκα δ᾽ ἂν ἔτεκον τὰ πρόβατα οὐκ ἐτίθει,
facta ſũt ãt nõ ſignata laban: at ſignata ia
ἐγένετο δὲ τὰ ἄσημα τοῦ λάβαν, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ ἰα
cob. et ditatus ē hõ valde nimis. et fue
κώβ. καὶ ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπος σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐ
runt ei pecora multa: et boues: τ ſerui: et
γένετο αὐτῷ κτήνη πολλά, καὶ βόες, καὶ παῖδες, καὶ
ancille: τ cameli et aſini: et muli.
παιδίσκαι, καὶ κάμηλοι, καὶ ὄνοι, καὶ ἡμίονοι. Ca. 31.
Audiuit ãt iacob verba filiorũ la=
Ἤκουσε δὲ ἰακὼβ τὰ ῥήματα τῶν υἱῶν λά
ban: dicentiũ: tulit iacob oĩa q̃
βαν, λεγόντων, εἴληφεν ἰακὼβ πάντα τὰ τοῦ
pr̃is noſtri: et de hijs q̃ pr̃is nr̃i fe
πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν τοῦ πατρὸς ἡμῶν πε
cit oēs gloriã hanc. et vidit ia=
ποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην. καὶ εἶδεν ἰα
cob faciem laban: et ecce nõ erat
κὼβ τὸ πρόσωπον τοῦ λάβαν. καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν
ad eũ: ſicut heri et tertia die. dixit
πρὸς αὐτόν, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. εἶπε
ãt dñs ad iacob: reuertere in terrã pr̃is tui:
δὲ κύριος πρὸς ἰακὼβ, ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρός σου,
et in gñationē tuã: et ero tecũ. mit
καὶ εἰς τὴν γενεάν σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. ἀποστεί
tens ãt iacob: vocauit liam et rachel in agrũ
λας δὲ ἰακὼβ, ἐκάλεσε λείαν καὶ ῥαχὴλ εἰς τὸ πεδί
vbi erãt greges: et ait illis. video ego fa=
ον οὗ ἦν τὰ ποίμνια, καὶ εἶπεν αὐταῖς. ὁρῶ ἐγὼ τὸ πρό
ciem patris veſtri: q̄ nõ eſt erga me:
σωπον τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι πρὸς ἐμοῦ.
ſicut heri et tertia die. at deus
ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ὁ δὲ θεὸς τοῦ

Primitiua chal.: יחם אתא · פרש ארש חום · ען שוה · היה יחם · בכר שוה · הוה · אל תמל · היה אמר · ען חזה

Interp̃. chal.

oues eſſent virge: τ calefierēt cum venirent ad biben=dũ. calefiebantq; oues ante virgas: τ pariebãt oues varia maculoſa atq; reſperſa. Agnos autem ſepa=rauit iacob: τ poſuit ante oues omē qḋ erat maculo=ſum τ omne qḋ erat nigrũ in ouibus laban. Et poſuit ſibi greges ſeorſum: τ non miſcuit eos cuꝫ ouibus la=ban. Et factũ eſt in omni tēpore quo calefiebãt oues tēporanee: ponebat iacob virgas in cõſpectu ouiũ in canalibus: vt calefierēt ante virgas. et qñ oues erant ſerotine nõ ponebat. Erantq; ſerotine laban: τ tēpo=ranee iacob. Et creuit vir valde nimiſ: τ habuit oues multas τ ſuos τ ancillas τ camelos τ aſinos. Ca. 31.

ET audiuit verba filiorũ laban: qui dicebãt. Tu=lit iacob vniuerſa q̃ erãt patris noſtri: τ de his que erant pr̃is nr̃i acqſiuit oēm ſubſtantiã iſtam. Et vidit iacob aſpectũ vultus laban: τ ecce nõ erat cũ eo ſicut heri τ nudiuſtertiꝰ. et dixit deꝰ ad iacob. Reuer=tere in terrã patrũ tuoꝝ τ natiuitatis tue: τ erit ver=bum meũ in adiutoriũ tuuꝫ. Et miſit iacob τ vocauit rachel τ liam in agrũ vbi erant oues ſue. Et dixit eiſ. Video ego aſpectũ vultus patris veſtri q̄ non eſt me=cum ſicut heri τ nudiuſtertius: τ verbum dei

Transla. Chal.

ומתחמן כמיתיהן למשתי: ואתחמן ענא לחוטריא וילידן ענא רגולין נמורין י
וקרוחין: ואימריא אפריש יעקב ויהב ברי ש ענא כל דרגול וכל דשחום בענא דלבן
ושוי ליה עדרין בלחודוהי ולא ערבינון עם ענא דלבן: והוי בכל עידן דמתיחמן
ענא מבכרתא ושוי יעקב ית חוטריא לקביל יהן דענא ברהטיא ליחמותהן בחוטריא:
ולקישות ענא לא משוי והוו לקישיא ללבן ובכיריא ליעקב: ותקיף גברא לחדא
לחדא והוו ליה ען סגיאן ואמהן ועבדין וגמלין וחמרין:

Ca. xxxi.

ושמע ית פתגמי בני לבן דהוו אמרין נסיב יעקב ית כל די לאבונא ומן די לאבונא
קנא ית כל נכסיא האלין: וחזא יעקב ית סבר אפי לבן והא ליתנון עמיה כמאיתמלי
ומדקדמוהי: ואמר יי ליעקב תוב לארע אבהתך ולילדותך ויהא מימרי בסעדך:
ושלח יעקב וקרא לרחל וללאה לחקלא לות עניה: ואמר להן חזי אנא ית סבר אפי
אבוכן ארי ליתנון עמי כמאיתמלי ומדקדמוהי ואלהיה יייייייייייייייייי

patris mei fuit mecũ. et ipſe autē ſcitis: q̄
πατρός μου ἦν μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ αὐταὶ δὲ οἴδατε, ὅτι
in oĩ fortitudine mea ſeruiui patri veſtro. at
ἐν πάσῃ ἰσχύϊ μου δεδούλευκα τῷ πατρὶ ὑμῶν. ὁ δὲ
pater veſter decepit me: τ mutauit mercedē
πατὴρ ὑμῶν παρεκρούσατό με, καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν
meã decē agnorũ. τ non dedit illi deꝰ
μου τῶν δέκα ἀμνῶν. καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός
malefacere mihi. ſi ſic diceret: varia erũt
κακοποιῆσαί με. ἐὰν οὕτως εἴπῃ, τὰ ποικίλα ἔσται
tua merces: et parient oēs oues varia.
σου μισθός, καὶ τέξεται πάντα τὰ πρόβατα ποικί
ſi ãt diceret: alba erũt tua merces: τ pa
λα. ἐὰν δὲ εἴπῃ, τὰ λευκὰ ἔσται σου μισθός, καὶ τέ
rient oēs oues alba. et abſtulit de
ξεται πάντα τὰ πρόβατα λευκά. καὶ ἀφεῖλεν ὁ θε
us oĩa pecora pr̃is veſtri: et dedit mihi
ὸς πάντα τὰ κτήνη τοῦ πατρὸς ὑμῶν, καὶ ἔδωκέ μοι
ea. τ factũ ē: qñ cõcipiebãt oues: in
αὐτά. καὶ ἐγένετο, ἡνίκα ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα, ἐν
vtero accipientes. et vidi oculis meis
γαστρὶ λαμβάνοντα. καὶ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου
eas in ſomnio. τ ecce hirci et arietes aſcē
αὐτὰ ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἰδοὺ οἱ τράγοι καὶ οἱ κριοὶ ἀνα
dentes ſup oues et capras: ſubal=
βαίνοντες ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας, διάλευ
bi et varij et cinerati ſparſi. et dixit
κοι καὶ ποικίλοι καὶ σποδοειδεῖς ῥαντοί. καὶ εἶπέ
mihi angelus dei p̃ ſomniũ: iacob iacob.
μοι ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ καθ᾽ ὕπνον, ἰακὼβ ἰακώβ.
ego ãt dixi: qd̃ eſt. τ dixit mihi: reſpice
ἐγὼ δὲ εἶπον, τί ἐστι. καὶ εἶπέ μοι, ἀνάβλεψον τοῖς
oculis tuis: et vide hircos et arie=
ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τοὺς τράγους καὶ τοὺς κρι
tes aſcendentes ſup oues et capras
οὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας
ſubalbas et varias et cineratas ſparſas.
διαλεύκους καὶ ποικίλους καὶ σποδοειδεῖς ῥαντούς.
vidi enĩ q̃cũq; tibi laban facit. ego ſũ deꝰ q̃ ap
ἑώρακα γὰρ ὅσα σοι λάβαν ποιεῖ. ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ὁ ὀφ
parui tibi in loco dei vbi vnxiſti mihi illic titulũ: et
θείς σοι ἐν τόπῳ θεοῦ, οὗ ἤλειψάς μοι ἐκεῖ στήλην, καὶ
vouiſti mihi votũ. nũc ergo ſurge: et egredere de terra
ηὔξω μοι εὐχήν. νῦν οὖν ἀνάστηθι, καὶ ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς
hac: et vade in terrã natiuitatis tue. et
ταύτης, καὶ ἄπελθε εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου. καὶ
reſpõdentes lia et rachel: dixerũt ei: nunq̇d ē
ἀποκριθεῖσαι λεία καὶ ῥαχὴλ, εἶπον αὐτῷ, μή ἐστιν
nobis adhuc pars hereditatis in hijs q̃ pr̃is no=
ἡμῖν ἔτι μερὶς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡ
ſtri: nõ quaſi aliene reputate ſumꝰ ei: vē=
μῶν; οὐχ ὡς αἱ ἀλλότριαι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέ
didit enĩ nos: τ deuorauit deuoratione
πρακε γὰρ ἡμᾶς, καὶ κατέφαγε καταβρώσει

patris mei fuit mecũ. & ipſe noſtis q̄ totis viribus meis ſer=uierim patri veſtro. Sed & pater veſter circũue=nit me: & mutauit mercedē meã decē vici=bus: & tamen non di=miſit eũ deus vt noce=ret mihi. Si quando dixit: varie erunt mer=cedes tue: pariebant oēs oues varios fetus: qñ vero ecõtrario ait: alba queq; accipies p̄ mercede: omnes greges alba peperũt. Tulitq; deus ſubſtantiã patris veſtri: & dedit mihi. Poſtq̃ eñ cõceptus ouiũ tp̃s ad=uenerat: leuaui oculos meos & vidi ĩ ſomnis a=ſcēdentes mares ſuper feminas varios & maculoſos & diuerſorũ colorum. Dixitq; angelus dei ad me ĩ ſomniis Ia=cob. Et ego reſpondi adſum. Qui ait. Leua oculos tuos: & vide vniuerſos maſculos a=ſcēdētes ſuper feminas varios maculoſos atq; reſperſos. Vidi enim omnia que fecit tibi Laban. Ego ſum deus bethel: vbi vnxiſti lapidem: & votum vouiſti mihi. Nunc ergo ſurge & e=gredere de terra hac reuertens in terrã natiuitatis tue. reſpõderũtq; rachel & lia. Nunqd̃ hēmus reſidui quicq̃ in facultatibus & hereditate domus pr̃is noſtri? Nõne quaſi alie=nas reputauit nos: & vē=didit: comeditq;

אבי היה עמדי: ואתנה ידעתן כי
בכל כחי עבדתי את אביכן: ייי
ואביכן התל בי והחלף את יייי
משכרתי עשרת מנים ולא נתנו
אלהים להרע עמדי: אם כה ייי
יאמר נקדים יהיה שכרך וילדו
כל הצאן נקדים ואם כה יאמר י
עקדים יהיה שכרך וילדו כל יי
הצאן עקדים: ויצל אלהים את
מקנה אביכם ויתן לי: ויהי יייי
בעת יחם הצאן ואשא עיני ייי
וארא בחלום והנה העתדים ייי
העלים על הצאן עקדים נקדים
וברדים: ויאמר אלי מלאך יייי
האלהים בחלום יעקב ואמר ייי
הנני: ויאמר שא נא עיניך וראה
כל העתדים העלים על הצאן יי
עקדים נקדים וברדים כי יייי
ראיתי את כל אשר לבן עשה יי
לך: אנכי האל בית אל אשר
משחת שם מצבה אשר נדרת לי
שם נדר עתה קום צא מן הארץ
הזאת ושוב אל ארץ מולדתך:
ותען רחל ולאה ותאמרנה לו יי
העוד לנו חלק ונחלה בבית ייי
אבינו: הלוא נכריות נחשבנו לו
כי מכרנו ויאכל גם אכול את יי

Primitiua heb.: כוח · חלף · שכר מנה · רוע · אמר היה · נצל · קנה נתן היה · נשא · ראה חלם · עלה · ראה · נצב · יצא · ילד · ענה אמר · חשב · אכל

Interp̃. chal.

דאבא מימריה הוה בסעדי: ואתן ידעתין ארי בכל חילי פלחית ית אבוכן: ואבוכן
שקר בי ואשני ית אגרי עשר זמנין ולא שבקיה יי לאבאשא עמי: אם כדין הוה
אמר נמורין יהא אגרך וילידן כל ענא נמורין ואם כדין הוה אמר רגולין יהא אגרך
וילידן כל ענא רגולין: ואפריש יי מן בעירא דאבוכן ויהב לי: והוה בעדן ייי
דמתיחמא ענא וזקפית עיני וחזית בחלמא והא תישיא דסלקין על ענא רגולין י
נמורין ופציחין: ואמר לי מלאכא דיי בחלמא יעקב ואמרית הא אנא: ואמר זקוף
כען עינך וחזי כל תישיא דסלקין על ענא רגולין נמורין ופציחין ארי גלי קדמי ית
כל דלבן עביד לך: אנא אלהא דאתגליתי עלך בבית אל דמשחת תמן קמה דקיימת
קדמי תמן קיים כען קום פוק מן ארעא הדא ותוב לארע ילדותך: ואתיבת רחל י
ולאה ואמרה ליה העד כען לנא חולק ואחסנא בבית אבונא: הלא נוכראן ייי
איתחשבנא ליה ארי זבננא ואכל אף מיכל ית ייייייייייייייייייייי

Transla. Chal.

patris mei fuit in adiutoriũ meũ. et vos ſcitis q̄ oĩ virtute mea ſeruiui patri vr̃o. Pater aũt veſter mēti=tus eſt mihi: τ mutauit mercedē meã decē vicibus: τ nõ dimiſit eũ deꝰ vt noceret mihi. ſi ſic dicebat. Varia erũt p̄ mercede tua. pariebãt oēs oues varia. Et ſi ſic dicebat. Maculoſa erunt pro mercede tua. pariebãt oēs oues maculoſa. et ſeparauit dñs de pecoribꝰ pr̃is veſtri: τ dedit mihi. Et factũ eſt in tp̃e quo oues cale=fiebant: leuaui oculos meos τ vidi in ſomnio: et ecce arietes qui aſcendebant ſup oues erant varij τ ma=culoſi τ reſperſi. Et dixit mihi angelꝰ dei in ſomnio Jacob. Et dixi ecce ego. et ait. Leua nũc oculos tuos et vide oēs arietes qui aſcendũt ſup oues maculoſos varios atq; reſperſos: qm̃ manifeſtũ eſt corã me oĩe qḋ facit tibi laban. Ego ſum deꝰ qui apparui tibi in bethel vbi vnxiſti titulũ: vbi vouiſti coram me votũ: nũc ſurge egredere de terra hac: τ reuertere in terrã natiuitatis tue. Et reſponderũt rachel τ lia atq; dixe=runt ei. Nunquid adhuc eſt nobis pars τ hereditas in domo patris noſtri? nõne extranee reputate ſumꝰ ei: quia vendidit nos: τ comedit quoq;

Primitiua chal.: אמר · שנה באש · היה ען · פרש · יחם חזה · לאך · חזה צלה · על קום קום · נפק תוב · חסן · חשב אכל

כספנו: כי כל העשר אשר הציל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה: ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים: וינהג את כל מקנהו ואת כל רכשו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען: ולבן הלך לגזז את צאנו ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה: ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי ברח הוא: ויברח הוא וכל אשר לו ויקם ויעבר את הנהר וישם את פניו הר הגלעד: ויגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב: ויקח את אחיו עמו וירדף אחריו דרך שבעת ימים וידבק אתו בהר הגלעד: ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלם הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע: וישג לבן את יעקב ויעקב תקע את אהלו בהר ולבן תקע את אחיו בהר הגלעד: ויאמר לבן ליעקב מה עשית ותגנב את לבבי ותנהג את בנתי כשביות חרב: למה נחבאת

נצל · קום נשא · נשא · נהג קנה · קנה · נגב · נגד ברח · קום עבר · שום פנה · שלש · לקח רדף · דבק · בוא · שמר דבר · נשג · עשה נהג · שבה

preciū noſtrū. Sed deus tulit opes patris noſtri: & eas tradidit nobis ac filiis noſtris. Vn̄ omnia que p̄cepit tibi deus fac. Surrexit ităq; iacob & impoſitis liberis ac coniugibus ſuis ſup camelos abiit. Tulitq; oēm ſubſtātiam ſuam & greges & quicquid in meſopotamia acq̄ſierat: pergens ad iſaac patrē ſuū in terrā chanaan. Eo tp̄e ierat Labā ad tōdēdas oues: & rachel furata eſt idola patris ſui. Noluitq; iacob cōfiteri ſocero ſuo q̄ fugeret. Cūq; abiſſet tam ipſe quam oīa que iuris ſui erant & amne trāſmiſſo pgeret contra montem galaad: nūciatū eſt laban die tertio q̄ fugeret iacob. Qui aſſūptis fratribus ſuis perſecutus ē eum diebus ſeptē: & comprehendit eum in monte galaad. Viditq; in ſomnis dicētē ſibi dn̄m. Caue ne quicq̄ aſpe loquaris contra iacob. Iamq; iacob extēderat in mōte tabernaculum. Cumq; ille conſecutus fuiſſet eū cū fribus ſuis: in eodē mōte galaad fixit tētoriū. Et dixit ad iacob. Quare ita egiſti vt clā me abigeres filias meas q̄ſi captiuas gladio. Cur ignorante

argentū nr̄z. oēs diuitias τ gloriā:
τὸ ἀργύριον ἡμῶν. πάντα τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν,
quā abſtulit deus pr̄is nr̄i: nobis erit et filiis
ἣν ἀφείλετο ὁ θεὸς τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ἡμῖν ἔσται καὶ τοῖς τέ-
nr̄is. nūc ergo q̄cūq; tibi dixit de⁹: fac. ſurgēs
κνοις ἡμῶν. νῦν οὖν ὅσα σοι εἴρηκεν ὁ θεὸς, ποίει. ἀναστὰς
āt iacob accepit vxores ſuas: τ filios
δὲ ἰακώβ, ἔλαβε τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ τὰ παιδία
ſuos ſup camelos: et abduxit oēm
αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἀπήγαγε πάντα τὰ
ſubſtātiā ſuā: et oēȝ ſupellectilē ſuā: quā
ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτοῦ, ἣν
acquiſiuit in meſopotamia: et oīa
περιεποιήσατο ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ πάντα τὰ
ſua vt abiret ad iſaac patrē ſuū: ī terrā chanaan.
αὐτοῦ ἀπελθεῖν πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς γῆν χαναάν.
laban āt abijt ad tōdēdū oues ſuas. furata
λάβαν δὲ ᾤχετο κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. ἔκλε-
ta ē āt rachel idola pr̄is ſui. abſcōdit āt iacob
ψε δὲ ῥαχὴλ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτῆς. ἔκρυψε δὲ ἰα-
labā ſyro: ne indicaret ei:
κὼβ λάβαν τὸν σύρον, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι αὐτῷ,
q̄ fugit. et fugit ipſe: et ſua
ὅτι ἀποδιδράσκει. καὶ ἀπέδρα αὐτός, καὶ τὰ αὐ-
oīa: et trāſiuit flumē: τ feſtinauit
τοῦ πάντα, καὶ διέβη τὸν ποταμόν, καὶ ὥρμησεν
in mōtē galaad. nūciatū ē āt labā ſyro
εἰς τὸ ὄρος γαλαάδ. ἀνηγγέλη δὲ λάβαν τῷ σύρῳ
die tertia: q̄ fugit iacob. et aſſumens
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτι ἀπέδρα ἰακώβ. καὶ παρα-
filios ſuos: et fratres ſuos
λαβὼν τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐ-
cū eo: perſecut⁹ ē poſt eum viā dierū
τοῦ μετ᾿ αὐτοῦ, κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ ὁδὸν ἡμε-
ſeptē. et cōprehēdit eū in mōte galaad.
ρῶν ἑπτά. καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ.
venit āt de⁹ ad laban ſyrū p ſōnū
ἦλθε δὲ ὁ θεὸς πρὸς λάβαν τὸν σύρον καθ᾿ ὕπνον
nocte: et dixit ei: caue ne forte
τὴν νύκτα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, φύλαξαι μή ποτε
loquaris ad iacob mala. τ cōprehēdit laban
λαλήσῃς πρὸς ἰακὼβ πονηρά. καὶ κατέλαβε λά-
iacob. iacob āt fixit tabernaculū ſuū
βαν τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ
in mōte. laban āt ſtatuit fratres ſuos
ἐν τῷ ὄρει. λάβαν δὲ ἔστησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
in mōte galaad. dixit āt laban iacob: qd
ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ. εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ, τί
feciſti? quare fugiſti clam: et furatus
ἐποίησας; ἵνα τί ἀπέδρας κρυφῆ, καὶ ἐκλοπο-
es me: et abduxiſti filias meas:
φόρησάς με, καὶ ἀπήγαγες τὰς θυγατέρας μου,
quaſi captiuas gladio?
ὡς αἰχμαλωτίδας μαχαίρᾳ;

Tranſla. Chal.

כספנא: ארי כל עותרא דאפריש יי מאבונא דילנא הוא ולבננא, וכען כל דאמר
ייי לך עביד: וקם יעקב ונטל ית בנוהי וית נשוהי על גמליא: ודבר ית כל בעירוהי
וית כל קנייניה דיקנא, גיתי קנייניה דיקנא בפדן ארם למיתי לות יצחק אבוהי
לארעא דכנען: ולבן אזל למיגז ית ענהי, ונסיבת רחל ית צלמניא די לאבוהא:
וכסי יעקב מן לבן ארמאה על דלא חוי ליה ארי אזיל הוא: ואזל הוא וכל דיליה,
וקם ועבר ית פרת, ושוי ית אפוהי לטורא דגלעד: ואתחואה ללבן ביומא תליתאה
ארי אזל יעקב: ודבר ית אחוהי עמיה, ורדף בתרוהי מהלך שבעה יומין, ואדביק יתיה
בטורא דגלעד: ואתא מימר מן קדם יי לות לבן ארמאה בחלמא דליליא, ואמר ליה
אסתמר לך דילמא תמליל עם יעקב מטב עד ביש: ואדביק לבן ית יעקב, ויעקב פרס
ית משכניה בטורא, ולבן אשרי ית אחוהי בטורא דגלעד: ואמר לבן ליעקב מה עבדת
וכסית מני, ודברת ית בנתי כשבין חרבא: למה איטמרת

Pri̅tiua chal.

פרוש בנה · קום נסב · כנה אתא · גזז · כסה חדה · קום שוה · הלך דבק · אמר · ספר מלל טוב · שכן שרא · שבה טמר

Interp̄. chal.

argentum noſtrū. Quoniā oēs diuitie quas abſtulit deus ex patre nr̄o: nr̄e ſunt τ filiorū nr̄orū. Et nunc qđ cūq; dixerit tibi deus fac. Et ſurrexit iacob τ leuauit filios ſuos τ vxores ſuas ſuper camelos: τ duxit vniuerſa pecora ſua τ omnē ſubſtantiā ſuam quā acquiſierat in meſopotamia ſyrie: vt veniret ad iſaac patrē ſuū in terrā chanaan. Laban autē abierat ad tondendas oues ſuas: τ tulit rachel imagines que erant patris ſui. Et celauit iacob a laban ſyro: et nō indicauit ei q̄ ipſe pficiſceretur. Et abijt ipſe τ oīa ſua: τ ſurrexit τ tranſiuit euphratē: τ poſuit faciem ſuam contra montē galaad. Et nunciatuȝ eſt labān in die tertio q̄ abijſſet iacob: τ tulit fratres ſuos ſecuȝ: τ perſecutus eſt poſt eum itinere ſeptem dierū: τ cōprehendit euȝ in monte galaad. et venit verbuȝ a facie dei ad laban ſyrum in ſomnio noctis: et dixit ei. Caue tibi ne loquaris cum iacob a bono vſq; ad malum: τ comprehendit laban iacob. Et iacob tetenderat tabernaculum ſuum in monte. Et laban collocauit fratres ſuos in monte galaad. Et dixit laban ad iacob. Quid feciſti: τ celaſti a me τ duxiſti filias meas quaſi captiuas gladio. Quare occulte

et ſi annūciaſſes mihi: miſiſſem te cū letitia
καὶ εἰ ἀνήγγειλάς μοι, ἐξαπέστειλα ἄν σε μετὰ εὐφρο-
et cū muſicis: τ tympanis: et cithara:
σύνης, καὶ μετὰ μουσικῶν, καὶ τυμπάνων, καὶ κιθά-
nō dign⁹ habitus ſū oſculari filios meos: et
ρας. οὐ κατηξιώθην φιλῆσαι τὰ παιδία μου, καὶ τὰς
filias meas. nūc āt ſtulte egiſti: et nūc āt
θυγατέρας μου. νῦν δὲ ἀφρόνως ἔπραξας, καὶ νῦν δὲ
1. Reg. 13. c. valet man⁹ mea malefacere tibi. at de⁹ patris
ἰσχύει ἡ χείρ μου κακοποιῆσαί σε. ὁ δὲ θεὸς τοῦ πα-
1. Pa. 16. c. tui heri ait ad me: dicēs: cuſtodi teipſum:
τρός σου χθὲς εἶπε πρός με, λέγων, φύλαξον σεαυ-
ne forte loq̄ris cū iacob mala. nūc ergo
τόν, μή ποτε λαλήσῃς μετὰ ἰακὼβ πονηρά. νῦν οὖν
vade: deſiderio enī deſideraſti: in domū
πεπόρευσο, ἐπιθυμίᾳ γὰρ ἐπεθύμησας, εἰς τὸν οἶ-
pr̄is tui abire: q̄re furatus es
κον τοῦ πατρός σου ἀπελθεῖν, ἵνα τί ἔκλεψας
deos meos? rūdit iacob: et dixit laban:
τοὺς θεούς μου; ἀποκριθεὶς ἰακώβ, καὶ εἶπε τῷ λάβαν,
dixi enī ne forte auferas filias tuas a
εἶπα γὰρ μή ποτε ἀφέλῃς τὰς θυγατέρας σου ἀπ᾿ ἐ-
me: et oīa mea. cognoſce ergo qđ eſt tuorū
μοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐμά. ἐπίγνωθι οὖν τί ἐστι τῶν σῶν
apud me: et accipe. et non cognouit apđ eū nihil
παρ᾿ ἐμοί, καὶ λάβε. καὶ οὐκ ἐπέγνω παρ᾿ αὐτῷ οὐ-
et dixit iacob apđ quē inuēti fuerit dei tui:
δέν. καὶ εἶπεν ἰακὼβ παρ᾿ ᾧ ἂν εὑρεθῶσιν οἱ θεοί σου,
nō viuet corā fratribus nr̄is. neſciebat āt
οὐ ζήσεται ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. οὐκ ᾔδει δὲ
E iacob: q̄ rachel vxor eius furata ē eos. ingreſſ⁹
ἰακώβ, ὅτι ῥαχὴλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔκλεψεν αὐτούς. εἰ-
āt laban ſcrutat⁹ ē domū lie: et nō inuenit.
σελθὼν δὲ λάβαν ἠρεύνησε τὸν οἶκον λείας, καὶ οὐχ εὗ-
τ egreſſus ex domo lie: ſcrutat⁹ ē domū
ρεν. καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου λείας, ἠρεύνησε τὸν οἶ-
iacob: et in domo duarū ancillarū: et
κον ἰακώβ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τῶν δύο παιδισκῶν, καὶ
nō inuenit. ingreſſus ē āt τ i domū rachel. rachel
οὐχ εὗρεν. εἰσῆλθε δὲ καὶ εἰς τὸν οἶκον ῥαχήλ. ῥαχὴλ
āt accepit idola: et imecit ea in
δὲ ἔλαβε τὰ εἴδωλα, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὰ εἰς τὰ
ſtramētis cameli: τ ſedit ſup eis: et
σάγματα τῆς καμήλου, καὶ ἐπεκάθισεν αὐτοῖς. καὶ
dixit pr̄i ſuo: nō grauiter fer dn̄e: nō poſſum
εἶπε τῷ πατρὶ αὐτῆς, μὴ βαρέως φέρε κύριε, οὐ δύ-
ſurgere corā te. q̄ ſ̄m cōſuetudinē
νησομαι ἀναστῆναι ἐνώπιόν σου. ὅτι τὰ κατ᾿ ἐθισμὸν
muliebriū mihi ſūt. ſcrutat⁹ ē āt labā coram
τῶν γυναικείων μοι ἐστίν. ἠρεύνησε δὲ λάβαν ἐνώπιον
ipſo in oī domo: et nō inuenit idola.
αὐτοῦ ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, καὶ οὐχ εὗρε τὰ εἴδωλα.
iratus ē āt iacob: et rixatus ē cū labā.
ὠργίσθη δὲ ἰακώβ, καὶ ἐμαχέσατο τῷ λάβαν.

me fugere voluiſti: nec indicare mihi vt proſequerer te cū gaudio & canticis & tympanis & citharis. Non es paſſus vt oſcularer filios meos & filias. Stulte opatus es. Et nūc quidē valet manus mea reddere tibi malū ſed deus patris tui heri dixit mihi. Caue ne loquaris contra Iacob quicquam durius. Eſto. Ad tuos ire cupiebas: & deſiderio erat tibi domus patris tui. Cur furatus es deos meos? Rn̄dit iacob: q̄ inſcio te profectus ſum: timui ne violēter auferres filias tuas. q̄ āt furti me arguis: apud quēcūq; inueneris deos tuos: necetur corā fratribus nr̄is. Scrutare: quicqđ tuorum apud me inueneris aufer. hec dicēs ignorabat q̄ rachel furata eēt idola. Ingreſſus itaq; laban tabernaculū iacob & lie & vtriuſq; famule non inuenit. Cumq; intraſſet tentoriū rachelis: illa feſtinans abſcōdit idola ſubter ſtramēta cameli: & ſedit deſuper: ſcrutantiq; oē tentoriū & nihil inuenienti: ait. Ne iraſcatur dominus meus q̄ cor in te aſſurgere nequeo: quia iuxta cōſuetudinē feminarū nūc accidit mihi. Sic deluſa ſollicitudo q̄rētis ē. Tumēſq; iacob cum iurgio

לברח ותגנב אתי ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנור: ולא נטשתני לנשק לבני ולבנתי עתה הסכלת עשו: יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע: ועתה הלך הלכת כי נכסף נכספתה לבית אביך למה גנבת את אלהי: ויען יעקב ויאמר ללבן כי יראתי כי אמרתי פן תגזל את בנותיך מעמי: עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה נגד אחינו הכר לך מה עמדי וקח לך ולא ידע יעקב כי רחל גנבתם: ויבא לבן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי האמהת ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל: ורחל לקחה את התרפים ותשמם בכר הגמל ותשב עליהם וימשש לבן את כל האהל ולא מצא: ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדני כי לוא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי ויחפש ולא מצא את התרפים: ויחר ליעקב וירב בלבן

נגד · שלח שור · תפף · נשק · סכל עשה איל · רוע · אמר · שמר · כסף · ענה · גזל · מצא · חיה נכר · לקח · בוא · שנה · שום · ישב משש · אמר · חרה · יכל קום · נשה חפש

Tranſla. Chal.

למיזל, וכסית מני ולא חויתא לי, ושלחיתך פון בחדוא ובתושבחן בתופין ובכנרין:
ולא שבקתני לנשקא לבני ולבנתי, כען אסכילתא למעבד: אית חילא בידי למעבד
עמכון ביש, ואלהא דאבוכון ברמשא אמר לי למימר, אסתמר לך ממללא עם יעקב
מטב עד ביש: וכען מיזל אזלת ארי חמדא חמידתא לבית אבוך, למה נסיבתא ית
דחלתי: ואתיב יעקב ואמר ללבן ארי דחילית ארי אמרית דילמא תינוס ית בנתך
מני: אתר דתשכח ית דחלתך לא יתקיים קדם אחנא אשתמודע לך מה דעמי וסב
לך, ולא ידע יעקב ארי רחל נסיבתנון: ועאל לבן במשכנא דיעקב ובמשכנא דלאה
ובמשכנא דתרתין לחינתא ולא אשכח, ונפק ממשכנא דלאה ועאל במשכנא דרחל:
ורחל נסיבת ית צלמניא, ושויתינון בעביטא דגמלא ויתיבת עליהון, ומשיש לבן ית
כל משכנא ולא אשכח: ואמרת לאבוהא לא יתקוף בעיני ריבוני, ארי לא איכול
למיקם מן קדמך, ארי אורח נשין לי, ובלש ולא אשכח ית צלמניא: ותקיף
ליעקב ונצא עם לבן,

Interp̄. chal.

abijſti: τ celaſti a me: τ non indicaſti mihi: vt dimitterem te cum gaudio τ cāticis. cū tympanis τ citharis. Et nō permiſiſti me vt oſcularer filios meos τ filias meas: nunc ſtulte egiſti. Eſt poteſtas in manu mea vt facerem vobiſcū malū: ſed deus patris veſtri heſterna nocte ait mihi: dicens. Caue tibi ne loquaris cuȝ iacob a bono vſq; ad malū. et nunc abiens abijſti qm̄ cupiens cupiebas domū patris tui. Cur tuliſti deos meos? Et reſpōdit iacob τ dixit ad laban. Quoniā timui dicens: ne violēter auferres filias tuas a me. lo cus in quo inueneris deū tuū nō pmaneat. corā fratribus nr̄is cognoſce quid tuū ſit apud me: τ tolle tibi. Et neſciebat iacob q̄ rachel accepiſſet eos. Et ingreſſus eſt laban in tabernaculū iacob τ in tabernaculū lie τ in tabernaculū duarum cōcubinarū: τ non inuenit. et egreſſus eſt de tabernaculo lie: τ ingreſſus eſt in tabernaculū rachelis. Rachel autē accepit imagines: τ poſuit eas in ſtramentis cameli: et ſedit deſuper: τ attrectauit laban vniuerſa que erant in tabernaculo: τ nō inuenit. Et dixit patri ſuo: ne diſpliceat in oculis domini mei: quoniā non poſſum ſurgere coram te. conſuetudo enim mulierum eſt mihi. Et ſcrutatus eſt. et nō inuenit imagines. Et iratus eſt iacob et rixatus eſt cum laban.

Pri̅tiua chal.

שבח · חדה בנה · תפף בנה סכל · עבד אמר · טוב אזל · תוב אנס · שכח קום שדע · נסב עול שכן · תרי · שוה · תקף רבב מלל · קום נשה · נצא

Tex. Heb.

וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מַה
פִּשְׁעִי מַה חַטָּאתִי כִּי דָלַקְתָּ
אַחֲרָי׃ כִּי מִשַּׁשְׁתָּ אֶת כָּל כֵּלַי
מַה מָּצָאתָ מִכֹּל כְּלֵי בֵיתֶךָ שִׂים
כֹּה נֶגֶד אַחַי וְאַחֶיךָ וְיוֹכִיחוּ
בֵּין שְׁנֵינוּ׃ זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי
עִמָּךְ רְחֵלֶיךָ וְעִזֶּיךָ לֹא שִׁכֵּלוּ
וְאֵילֵי צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי׃ טְרֵפָה
לֹא הֵבֵאתִי אֵלֶיךָ אָנֹכִי אֲחַטֶּנָּה
מִיָּדִי תְּבַקְשֶׁנָּה גְּנֻבְתִי יוֹם
וּגְנֻבְתִי לָיְלָה׃ הָיִיתִי בַיּוֹם אֲכָלַנִי
חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה וַתִּדַּד שְׁנָתִי
מֵעֵינָי׃ זֶה לִּי עֶשְׂרִים שָׁנָה
בְּבֵיתֶךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה
שָׁנָה בִּשְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים
בְּצֹאנֶךָ וַתַּחֲלֵף אֶת מַשְׂכֻּרְתִּי
עֲשֶׂרֶת מֹנִים׃ לוּלֵי אֱלֹהֵי אָבִי
אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי
כִּי עַתָּה רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי אֶת עָנְיִי
וְאֶת יְגִיעַ כַּפַּי רָאָה אֱלֹהִים וַיּוֹכַח
אָמֶשׁ׃ וַיַּעַן לָבָן וַיֹּאמֶר אֶל יַעֲקֹב
הַבָּנוֹת בְּנֹתַי וְהַבָּנִים בָּנַי
וְהַצֹּאן צֹאנִי וְכֹל אֲשֶׁר אַתָּה
רֹאֶה לִי הוּא וְלִבְנֹתַי מָה אֶעֱשֶׂה
לָאֵלֶּה הַיּוֹם אוֹ לִבְנֵיהֶן אֲשֶׁר
יָלָדוּ׃ וְעַתָּה לְכָה נִכְרְתָה בְרִית
אֲנִי וָאָתָּה וְהָיָה לְעֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃

Primitiua heb.

עָנָה · כָּלָה · שִׂים · יָכַח · שָׁנָה · טָרַף · בּוֹא חָטָא · בָּקַשׁ · הָיָה · נָדַד יָשֵׁן · רָבַע · שָׁנָה · חָלַף שָׂכַר · מָנָה · הָיָה · עָנָה · יָגַע יָכַח · עָנָה · עָשָׂה · יָלַד כָּרַת בְּרִית

Trãſla. B. Hiero.

ait. Quam ob culpã meã & ob quod peccatũ meũ ſic exarſiſti poſt me: & ſcrutatus es oẽm ſupellectilẽ meã. Quid inueniſti de cũcta ſubſtãtia domus tue? Pone hic corã fr̄ibus meis & fr̄ibus tuis: & iudicẽt inter me & te. Idcirco viginti annis fui tecũ. Oues tue & capre ſteriles nõ fuerunt: arietes gregis tui non comedi: nec captũ a beſtia oſtẽdi tibi. Ego dãnũ omne reddebã. Quicquid furtim peribat: a me exigebas: die noctuq; eſtu vrgebar & gelu. fugiebatq; ſõnus ab oculis meis. Sicq; p viginti annos in domo tua ſeruiui tibi: quattuordecim pro filiabus: & ſex p gregibus tuis. Immutaſti quoq; mercedẽ meã decẽ vicibus. Niſi deus patris mei abraã & timor iſaac affuiſſet mihi: forſitan mõ nudum me dimiſiſſes. Afflictionem meã & laborẽ manuũ mearũ reſpexit deus: & arguit te heri. Rñdit ei laban. Filie mee & filii & greges tui & oĩa que cernis mea ſunt. Quid poſſũ facere filiis & nepotibus meis? Veni ergo & ineamus fedus: vt ſit teſtimonium inter me & te.

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

et reſpõdẽs iacob: dixit laban: q̄ iniquitas
καὶ ἀποκριθεὶς ἰακώβ, εἶπε τῷ λάβαν, τί τὸ ἀδίκημά
mea? et qđ peccatũ meũ: q pſecut9 es poſt
μου; καὶ τί τὸ ἁμάρτημά μου; ὅτι κατεδίωξας ὀπί
me? et q ſcrutat9 es oĩa vaſa do
σω μου; καὶ ὅτι ἠρεύνηκας πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴ
mus mee? qđ īueniſti de oib9 vaſib9 tuis? põe
κου μου; τί εὗρες ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν σου; θὲς
hic corã fratribus tuis et fratribus
ὧδε ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τῶν ἀδελφῶν
meis: et arguant inter duos nos.
μου, καὶ ἐλεγξάτωσαν ἀναμέσον τῶν δύο ἡμῶν.
hi mihi vigĩti ãni ego ſũ tecũ. oues
ταῦτά μοι εἴκοσι ἔτη ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ. τὰ πρόβα
tue et capre tue nõ fuerũt ſteriles. arietes
τά σου καὶ αἶγές σου οὐκ ἠτεκνώθησαν. κριοὺς τῶν
ouiũ tuarũ nõ comedi. a beſtia comeſtũ nõ attuli
προβάτων σου οὐ κατέφαγον. θηριάλωτον οὐκ ἐνή
tibi. ego ſoluebã a me ipſo furta
νοχά σοι. ἐγὼ ἀπετίννυον παρ᾽ ἐμαυτοῦ κλέμματα
diei: et furta noctis: fui combu
ἡμέρας, καὶ κλέμματα νυκτός. ἐγενόμην συγκαιό
ſtus eſtu diei: τ glacie
μενος τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς
noctis. et fugiebat ſõnus ab oculis
νυκτός. καὶ ἀφίστατο ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
meis. iſti mihi vigĩti ãni ego ſũ in domo tua.
μου. ταῦτά μοι εἴκοσι ἔτη ἐγώ εἰμι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου.
ſeruiui tibi q̄ttuordecim ãnos p filia
ἐδούλευσά σοι δεκατέσσαρα ἔτη ἀντὶ τῶν θυγατέ
bus tuis: et ſex ãnos ĩ ouibus tuis. et dece
ρων σου, καὶ ἓξ ἔτη ἐν τοῖς προβάτοις σου. καὶ παρε
piſti mercedẽ meã decẽ agnis. niſi de9
λογίσω τὸν μισθόν μου δέκα ἀμνάσιν. εἰ μὴ ὁ θεὸς
pr̄is mei abraã fuiſſet mihi: τ timor iſaac: nunc
τοῦ πρς μου ἀβραὰμ ἦν μοι, καὶ ὁ φόβος ἰσαὰκ, νῦν
vacuũ me miſiſſes. humilitatẽ meã et
ἂν κενόν με ἐξαπέστειλας. τὴν ταπείνωσίν μου καὶ
laborẽ manuũ mearũ vidit deus: τ redarguit te
τὸν πόνον τῶν χειρῶν μου εἶδεν ὁ θεός, καὶ ἤλεγξέ σε
heri. reſpondẽs aũt laban: dixit iacob: fi
χθές. ἀποκριθεὶς δὲ λάβαν, εἶπε τῷ ἰακώβ, αἱ θυγα
lie: filie mee. τ filij: filij mei. τ pe
τέρες, θυγατέρες μου. καὶ οἱ υἱοί, υἱοί μου. καὶ τὰ κτή
cora: pecora mea. τ oĩa q̄cũq; tu vides: mea ſũt et
νη, κτήνη μου. καὶ πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς, ἐμά ἐστι καὶ
filiarũ mearũ. qđ faciã iſtis ho
τῶν θυγατέρων μου. τί ποιήσω ταύταις σήμε
die: aut filijs earũ: quos pepereſt. nũc ergo ve
ρον, ἢ τοῖς τέκνοις αὐτῶν, οἷς ἔτεκον. νῦν οὖν δεῦ
ni diſponam9 fedus ego et tu. τ erit in
ρο διαθῶμεν διαθήκην ἐγὼ καὶ σύ. καὶ ἔσται εἰς
teſtimoniũ inter me et te.
μαρτύριον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ.

F

Primitiua chal.

תּוּב · שְׁוָה · שְׁנָה · אֲתָא · מְנָה · הֲוָה · שְׁנָה · שְׁנָה · יְכַח · עֲבַד · גְּזַר קוּם הֲוָה

Tranſla. Chal.

et rñdens iacob dixit ad laban. Que eſt iniq̃tas mea: et qđ eſt delictũ meũ q2 pſecut9 es poſt me? Qm̃ attrectaſti oĩa vaſa mea: quid inueniſti de vniuerſis vaſis domus tue: pone nũc corã fr̄ibus meis τ frib9 tuis: τ iudicẽt inter nos ambos. Iſtis viginti annis q̄bus ego fui apud te: oues tue τ capre tue nõ fuerũt orbate: τ arietes ouiũ tuarũ nõ comedi. Dilaceratũ nõ adduxi tibi: qđ deficiebat ex numero: a me tu q̄rebas illđ: cuſtodiebã in die: τ cuſtodiebam in nocte. in die cõſumabat me eſtus: τ glacies deſcẽdebat ſup me ĩ nocte: et receſſit ſomn9 ab oculis meis. Iſtis viginti annis ſeruiui tibi in domo tua: q̃ttuordecim annis p duab9 filiab9 tuis. Et ſex ãnis pro ouib9 tuis: τ mutaſti mercedẽ meã decẽ vicib9: niſi q de9 pr̄is mei de9 abrahe: τ ille quẽ timebat iſaac fuiſſet in adiutoriũ meũ: iã nũc vacuũ me dimiſiſſes: labor me9 τ afflictio manuũ mearũ manifeſta ſũt corã deo: τ arguit te heſterna nocte. Et rñdit laban τ dixit ad iacob. Filie ſunt filie mee: τ filij ſunt filij mei: τ oues ſũt oues mee: τ q̃dcũq; tu vides meũ eſt: τ quid faciã iſtis filiab9 meis hodie: aut filijs earũ quos pepererũt. Et nũc veni ineam9 fedus ego τ tu: τ ſit in teſtimoniũ inter me τ te.

Interp. chal.

וְאָתֵיב יַעֲקֹב וַאֲמַר לְלָבָן מַה חוֹבִי וּמַה סוּרְחָנִי אֲרֵי רְדַפְתָּא בַתְרָאִי׃ אֲרֵי מַשֵּׁשְׁתָּא יָת
כָּל מָאנַי מָה אַשְׁכַּחְתָּא מִכֹּל מָאנֵי בֵיתָךְ שַׁוִּי כְעַן קֳדָם אַחַי וְאַחָךְ וְיוֹכְחוּן בֵּין תַּרְוַנָא׃
דְּנָן עֶשְׂרִין שְׁנִין אֲנָא עִמָּךְ רַחְלָךְ וְעִזָּךְ לָא אַתְכִּילוּ וְדִכְרֵי עָנָךְ לָא אֲכָלִית׃ דִּתְבִירָא
לָא אַיְתֵיתִי לָךְ דַּהֲוַת שָׁגְיָא מִן מִנְיָנָא מִנִּי אַתְּ בָּעֵי לַהּ נְטַרִית בִּימָמָא וּנְטַרִית
בְּלֵילְיָא׃ הֲוֵיתִי בִימָמָא אַכְלַנִי שַׁרְבָא וּגְלִידָא הֲוָה נָחֵית עֲלַי בְּלֵילְיָא וְנַדַּת שֵׁינְתִי
מֵעֵינָי׃ דְּנָן לִי עֶשְׂרִין שְׁנִין בְּבֵיתָךְ פְּלַחְתָּךְ אַרְבַּע עַשְׂרֵי שְׁנִין בְּתַרְתֵּין בְּנָתָךְ וְשֵׁית שְׁנִין
בְּעָנָךְ וְאַשְׁנֵיתָא יָת אַגְרִי עֲשַׂר זִמְנִין׃ אִלּוּלֵי אֱלָהֵיהּ דְּאַבָּא אֱלָהֵיהּ דְּאַבְרָהָם
וּדְדָחֵיל לֵיהּ יִצְחָק הֲוָה בְסַעְדִּי אֲרֵי כְעַן רֵיקָן שַׁלַּחְתַּנִי יָת עַמְלִי וְיָת לֵאוּת יְדַי גְּלֵי
קֳדָם יְיָ וְאוֹכַח בְּרַמְשָׁא׃ וַאֲתֵיב לָבָן וַאֲמַר לְיַעֲקֹב בְּנָתָא בְנָתִי וּבְנַיָּא בְנַי וְעָנָא
עָנִי וְכֹל דְּאַתְּ חָזֵי דִּילִי הוּא וְלִבְנָתִי מָה אַעְבֵּיד לְאִלֵּין יוֹמָא דֵין אוֹ לִבְנֵיהֶן דִּילִידָא׃
וּכְעַן אֵיתָא נִגְזַר קְיָם אֲנָא וְאַתְּ וִיהֵא לְסָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ׃

G

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

accipiẽs aũt iacob lapidẽ: ſtatuit eũ titulũ. di
λαβὼν δὲ ἰακὼβ λίθον, ἔστησεν αὐτὸν στήλην. εἶ
xit aũt iacob fratribus ſuis. colligi
πε δὲ ἰακὼβ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, συλλέγε
te lapides: et collegerũt lapides: et fecerũt
τε λίθους, καὶ συνέλεξαν λίθους, καὶ ἐποίησαν
collẽ. τ comedeſt illic ſup collẽ: et
βουνόν. καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ, καὶ
biberũt τ vocauit eũ laban: collis
ἔπιον. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν λάβαν, βουνὸς τῆς
teſtimonij. at iacob vocauit eũ: col
μαρτυρίας. ὁ δὲ ἰακὼβ ἐκάλεσεν αὐτόν, βου
lis teſtis. dixit aũt laban: tumulus iſte
νὸς μάρτυς. εἶπε δὲ λάβαν, ὁ βουνὸς οὗτος
teſtis ẽ inter me et te hodie. ppt
μαρτυρεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ σήμερον. διὰ
hoc vocatũ eſt nomẽ loci: collis teſti
τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βουνὸς μαρ
ficatur: et viſio quã dixit. reſpiciat deus in
τυρεῖ, καὶ ἡ ὅρασις ἣν εἶπεν. ἐπίδοι ὁ θεὸς ἀ
ter me et te. q2 diſcedemus al
ναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. ὅτι ἀποστησόμεθα ἕτε
ter ab altero: ſi humiliaueris fi
ρος ἀπὸ τοῦ ἑτέρου, εἰ ταπεινώσεις τὰς θυγα
lias meas: ſi acceperis vxores ſup fili
τέρας μου, εἰ λήψῃ γυναῖκας ἐπὶ ταῖς θυγα
as meas: vide: null9 nobiſcũ ẽ de9 te
τράσι μου, ὅρα, οὐδεὶς μεθ᾽ ἡμῶν ἐστιν ὁ θεὸς μάρ
ſtis inter me τ te. τ dixit laban
τυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. καὶ εἶπε λάβαν
iacob: ecce tumul9 iſte et titulus
τῷ ἰακώβ, ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη,
quẽ ſtatui inter me et te: teſtis eſt.
ἣν ἔστησα ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, μαρτυρεῖ.
tumul9 iſte τ titul9: quẽ ſtatui: hic te
ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα, αὕτη μαρ
ſtis eſt. ſi enĩ trãſgrediar ego ad te: neq;
τυρεῖ. ἐάν τε γὰρ διαβῶ ἐγὼ πρός σε, μὴ δὲ
tu trãſgrediaris ad me collẽ iſtũ et
σὺ διαβῇς πρός με τὸν βουνὸν τοῦτον καὶ τὴν
titulũ iſtũ in malitia. de9 abraã τ
στήλην ταύτην ἐπὶ κακίᾳ. ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ
de9 nachor iudicabit inter nos. τ iura
ὁ θεὸς ναχὼρ κρινεῖ ἀναμέσον ἡμῶν. καὶ ὤμο
uit iacob per timorẽ iſaac pa
σεν ἰακὼβ κατὰ τοῦ φόβου ἰσαὰκ τοῦ πα
tris ſui. et ſacrificauit ſacrificiũ ĩ mõte. et voca
τρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔθυσε θυσίαν ἐν τῷ ὄρει. καὶ ἐκάλε
uit fratres ſuos: et comedeſt τ biberũt: τ
σε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ
dormierunt in mõte. ſurgẽs aũt laban mane:
ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ ὄρει. ἀναστὰς δὲ λάβαν τοπρωΐ,
oſculatus ẽ filios τ
κατεφίλησε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς

Trãſla. B. Hiero.

Tulit itaq; iacob lapidẽ: & erexit illũ in titulũ. Dixitq; fratribus ſuis. Afferte lapides. Qui cõgregãtes fecerunt tumulum: comederunt q; ſup eũ. Quẽ vocauit labã tumulũ teſtis: & iacob aceruũ teſtimõii: vterq; iuxta proprietatẽ lĩgue ſue. Dixitq; laban. Tumulus iſte teſtis erit inter me & te hodie: & idcirco appellatũ eſt nomẽ eius galaad. i. tumulus teſtis. Et adiecit labã. Intueatur & iudicet dominus ĩter nos: qñ receſſerimus a nobis: ſi afflixeris filias meas: & ſi ĩtroduxeris alias vxores ſup eas. Nullus ſermonis nr̄i teſtis ẽ abſq; deo: qui p̄ſens reſpicit. Dixitq; rurſus ad iacob. En tumulus hic & lapis quem erexi: inter me & te teſtis erit. Tumulus inquã iſte & lapis ſint in teſtimõiũ: ſi aut ego tranſiero illum pergens ad te: aut tu preterieris malum mihi cogitans. Deus abraam & deus nachor iudicet inter nos: deus patris eorũ. Iurauit ergo iacob p timorẽ pr̄is ſui iſaac: ĩmolatiſq; victimis ĩ mõte vocauit fratres ſuos vt ederent panẽ. Qui cũ comediſſent: mãſerunt ibi. Labã vero de nocte cõſurgẽs: oſculatus eſt filios

Tex. Heb.

וַיִּקַּח יַעֲקֹב אָבֶן וַיְרִימֶהָ מַצֵּבָה׃
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו לִקְטוּ
אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ
גָל וַיֹּאכְלוּ שָׁם עַל הַגָּל׃ וַיִּקְרָא
לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קָרָא
לוֹ גַּלְעֵד׃ וַיֹּאמֶר לָבָן הַגַּל הַזֶּה
עֵד בֵּינִי וּבֵינְךָ הַיּוֹם עַל כֵּן
קָרָא שְׁמוֹ גַּלְעֵד׃ וְהַמִּצְפָּה
אֲשֶׁר אָמַר יִצֶף יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ
כִּי נִסָּתֵר אִישׁ מֵרֵעֵהוּ׃ אִם תְּעַנֶּה
אֶת בְּנֹתַי וְאִם תִּקַּח נָשִׁים עַל
בְּנֹתַי אֵין אִישׁ עִמָּנוּ רְאֵה
אֱלֹהִים עֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃
וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הִנֵּה
הַגַּל הַזֶּה וְהִנֵּה הַמַּצֵּבָה
אֲשֶׁר יָרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃ עֵד
הַגַּל הַזֶּה וְעֵדָה הַמַּצֵּבָה אִם
אָנִי לֹא אֶעֱבֹר אֵלֶיךָ אֶת
הַגַּל הַזֶּה וְאִם אַתָּה לֹא תַעֲבֹר
אֵלַי אֶת הַגַּל הַזֶּה וְאֶת הַמַּצֵּבָה
הַזֹּאת לְרָעָה׃ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
וֵאלֹהֵי נָחוֹר יִשְׁפְּטוּ בֵינֵינוּ
אֱלֹהֵי אֲבִיהֶם וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד
אָבִיו יִצְחָק׃ וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח
בָּהָר וַיִּקְרָא לְאֶחָיו לֶאֱכָל
לָחֶם וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיָּלִינוּ בָּהָר׃
וַיַּשְׁכֵּם לָבָן בַּבֹּקֶר וַיְנַשֵּׁק לְבָנָיו

Primitiua heb.

לָקַח רוּם יָצַב · עָשָׂה · גָּלַל אָכַל קָרָא · צָפָה · סָתַר עָנָה · נָשָׂה · יָרָה · עָבַר · יָצַב · רָעַע · שָׁפַט · שָׁבַע · זָבַח · קָרָא · אָכַל לוּן · שָׁכַם נָשַׁק

Tranſla. Chal.

וּנְסֵיב יַעֲקֹב אַבְנָא וְזַקְפַהּ קָמָא׃ וַאֲמַר יַעֲקֹב לַאֲחוֹהִי לְקוּטוּ אַבְנִין וּנְסִיבוּ אַבְנִין
וַעֲבָדוּ דְגוֹרָא וַאֲכַלוּ תַמָּן עַל דְּגוֹרָא׃ וּקְרָא לֵיהּ לָבָן יְגַר סָהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קְרָא לֵיהּ
גַּלְעֵד׃ וַאֲמַר לָבָן דְּגוֹרָא הָדֵין סָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ יוֹמָא דֵין עַל כֵּן קְרָא שְׁמֵיהּ גַּלְעֵד׃
וְסָכוּתָא דַּאֲמַר יִסֶּךְ מֵימְרָא דַּייָ בֵּינִי וּבֵינָךְ אֲרֵי נִתְכַּסֵּי גְּבַר מֵחַבְרֵיהּ׃ אִם תְּעַנֵּי יָת
בְּנָתַי וְאִם תִּסַּב נְשִׁין עַל בְּנָתַי לֵית אֱנָשׁ עִמָּנָא חֲזִי מֵימְרָא דַּייָ סָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ׃
וַאֲמַר לָבָן לְיַעֲקֹב הָא דְגוֹרָא הָדֵין וְהָא קָמְתָא דַּאֲקֵימִית בֵּינִי וּבֵינָךְ׃ סָהִיד דְּגוֹרָא
הָדֵין וְסָהֲדָא קָמְתָא אִם אֲנָא לָא אֶעְבַּר לְוָתָךְ יָת דְּגוֹרָא הָדֵין וְאִם אַתְּ לָא תִעְבַּר
לְוָתִי יָת דְּגוֹרָא הָדֵין וְיָת קָמְתָא הָדָא לְבִישׁוּ׃ אֱלָהֵיהּ דְּאַבְרָהָם וֵאלָהֵיהּ דְּנָחוֹר יְדוּנוּן
בֵּינָנָא אֱלָהֵיהּ דַּאֲבוּהוֹן וְקַיֵּים יַעֲקֹב בִּדְדָחֵיל לֵיהּ אֲבוּהִי יִצְחָק׃ וּנְכַס יַעֲקֹב נִכְסְתָא
בְּטוּרָא וּקְרָא לַאֲחוֹהִי לְמֵיכַל לַחְמָא וַאֲכַלוּ לַחְמָא וּבִיתוּ בְּטוּרָא׃ וְאַקְדֵּים לָבָן
בְּצַפְרָא וְנַשֵּׁיק לִבְנוֹהִי

Interp. chal.

et tulit iacob lapidem: τ erexit eum in titulum. Et ait iacob fratribus ſuis. Colligite lapides: τ tulerũt lapides τ fecerunt aceruũ: τ comederũt ibi ſuper aceruum. Et vocauit eum laban aceruũ teſtimonij. Iacob autem appellauit eum galaad. et ait laban. Aceruus iſte erit teſtis inter me τ inter te hodie: ideo appellauit nomen eius galaad τ ſpeculam: quia dixit. Speculetur verbum domini inter me τ te: quando abſentes fuerimus vnuſquiſq; a proximo ſuo. Si afflixeris filias meas: τ ſi acceperis vxores ſuper filias meas: non eſt vir nobiſcum: vide q verbũ domini eſt teſtis inter me τ te. Et dixit laban ad iacob. Ecce tumulus iſte, et ecce titulus quẽ erexi inter me τ te: teſtis tumulus iſte τ teſtis titulus: q ego non traſibo tumulũ hunc ad te: τ q tu non pertranſibis tumulũ hunc et titulũ hũc in malũ mihi. Deus abrahã τ deus nachor iudicent inter nos: deus patrum eorũ. Et iurauit iacob per illum quem timebat pater ſuus iſaac. Et immolauit iacob victimã in monte: τ vocauit fratres ſuos: vt comederent panem: τ comederunt panem: et dormierunt in monte. Et ſurrexit laban mane: τ oſculatus eſt filios ſuos:

Primitiua chal.

רוּם קוּם · סְכָא אֲמַר כְּסָה · עֲנָה נְסַב נְשָׁה · חֲזָא קוּם · עֲבַר · דּוּן · קוּם · אֲכַל קְדַם

ולבנותיו ויברך אתהם וילך וישב
לבן למקמו: ויעקב הלך
לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים:
ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה
אלהים זה ויקרא שם המקום
ההוא מחנים: וישלח יעקב
מלאכים לפניו אל עשו אחיו
ארצה שעיר שדה אדום: ויצו
אתם לאמר כה תאמרון לאדני
לעשו כה אמר עבדך יעקב
עם לבן גרתי ואחר עד
עתה: ויהי לי שור וחמור צאן
ועבד ושפחה ואשלחה
להגיד לאדני למצא חן
בעיניך: וישבו המלאכים אל
יעקב לאמר באנו אל אחיך
אל עשו וגם הלך לקראתך
וארבע מאות איש עמו: ויירא
יעקב מאד ויצר לו ויחץ את
העם אשר אתו ואת הצאן
ואת הבקר והגמלים לשני מחנות:
ויאמר אם יבוא עשו אל
המחנה האחת והכהו והיה
המחנה הנשאר לפליטה: ויאמר
יעקב אלהי אבי אברהם
ואלהי אבי יצחק יהוה האמר
אלי שוב לארצך ולמולדתך

Cap. xxxij.

שוב · פגע · ראה חנה · שלח · פנה · צוה · אמר · גור · היה · שלח · נגד · מצא · שוב · בוא · רבע מאה ירא · צור חצה · חנה · נכה · שאר פלט · אמר · ילד

& filias ſuas: & bn̄dixit illis: reuerſuſq; eſt in locum ſuum. Ca. 32.

IAcob aūt abiit itinere quo cepat: fueruntq; ei obuiam angeli dei. Quos cū vidiſſet ait. Caſtra dei ſunt hec. Et appellauit nomē loci illius manaim. i. caſtra. Miſit autem & nūcios ante ſe ad eſau fratrem ſuum in terra ſeir in regione edom: precepitq; eis dicens: ſic loquimini domino meo eſau. Hec dicit frater tuus iacob. Apud labā pegrinatuſ ſum: & fui vſq; in p̄ntē diē. Habeo boues & aſinos & oues & ſeruos & ācillas: mittoq; nunc legationē ad dn̄m meum: vt inueniā gratiā in cōſpectu tuo. Reuerſiq; ſunt nuncii ad iacob dicentes. Venimus ad eſau frēm tuū & ecce properat in occurſum tuum cum quadringentis viris. Timuit iacob valde: & perterritus diuiſit populū q̄ ſecū erat: greges quoq; & oues & boues & camelos in duas turmas dicens. Si venerit eſau ad vnam turmam & pcuſſerit eam: alia turma que reliqua eſt ſaluabitur. Dixitq; iacob. Deus patris mei abraam: & deus patris mei iſaac domine q dixiſti mihi reuertere ī terrā tuā & in locū natiuitatis tue:

filias ſuas et bn̄dixit eis. et reuerſus ē laban in locū ſuū.
θυγατέρας αὐτοῦ καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἀποστραφεὶς λάβαν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ca. 32.
ET iacob abiit viā ſuā. et reſpiciēs: vidit caſtra dei caſtrametata.
Καὶ ἰακὼβ ἀπῆλθε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἀναβλέψας, εἶδε παρεμβολὴν θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν.
et obuiauerūt ei angeli dei. dixit āt iacob: qñ vidit eos: caſtra dei iſta.
καὶ συνήντησαν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ ἰακὼβ, ἡνίκα εἶδεν αὐτούς, παρεμβολὴ θεοῦ αὕτη.
et vocauit nomē loci illius: caſtra. miſit āt iacob ante ad eſau fratrē ſuū i terrā ſeir: i regionē edō. et precepit eis: dicēs: ſic dicetis dn̄o meo eſau: ſic dicit ſeruus tuus iacob: cū laban habitaui: et morat⁹ ſū vſq; nūc: et facti ſūt mihi boues: & aſini: & oues: & ſerui: et ancille. et miſi dn̄o meo eſau nūciare: vt inueniat ſuus tuus grām coram te. & reuerſi ſūt nūcij ad iacob: dicentes: venim⁹ ad fratrē tuū eſau. et ecce ipſe venit ī occurſū tuū: & quadringēti viri cū eo. timuit āt iacob valde: et dubitauit. et diuiſit pplm̄ q̄ cū eo: et boues: et oues i duas turmas. & dixit iacob: ſi venerit eſau ad turmā vnā: et pcuſſerit eā: erit turma ſecūda vt ſaluetur. dixit āt iacob: deus patris mei abraam: et de⁹ pris mei iſaac: dn̄e q dixiſti mihi reuertere in terrā natiuitatis tue:
καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, παρεμβολαί. ἀπέστειλε δὲ ἰακὼβ ἔμπροσθεν πρὸς ἠσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ εἰς γῆν σηείρ, εἰς χώραν ἐδώμ. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, οὕτως ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ μου ἠσαῦ, οὕτως λέγει ὁ παῖς σου ἰακώβ, μετὰ λάβαν παρῴκησα, καὶ ἐχρόνισα ἕως τοῦ νῦν, καὶ ἐγένοντό μοι βόες, καὶ ὄνοι, καὶ πρόβατα, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι. καὶ ἀπέστειλα τῷ κυρίῳ μου ἠσαῦ ἀπαγγεῖλαι, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου. καὶ ἀπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς ἰακώβ, λέγοντες, ἤλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου ἠσαῦ. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται εἰς συνάντησίν σου, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ. ἐφοβήθη δὲ ἰακὼβ σφόδρα, καὶ ἠπορεῖτο. καὶ διεῖλε τὸν λαὸν τὸν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ τοὺς βόας, καὶ τὰ πρόβατα εἰς δύο παρεμβολάς. καὶ εἶπεν ἰακώβ, ἐὰν ἔλθῃ ἠσαῦ εἰς παρεμβολὴν μίαν, καὶ κόψῃ αὐτήν, ἔσται ἡ παρεμβολὴ ἡ δευτέρα εἰς τὸ σώζεσθαι. εἶπε δὲ ἰακώβ, ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς τοῦ πρς μου ἰσαάκ, κύριε ὁ εἴπών μοι, ἀπότρεχε εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου,

Gē. 31. b

Transla. Chal.

et filias ſuas: et benedixit eis: et abiit. & reuerſus eſt laban in locum ſuum. Cap. 32.

IAcob autē abiit per viam ſuā: & obuiauerunt ei angeli dei. Et ait iacob qñ vidit eos: caſtra a facie dei ſunt hec. Et vocauit nomē loci illius manaim. et miſit iacob nuncios ante ſe ad eſau fratrem ſuū ad terram ſeir regionis idumee: & precepit eis dicens. ſic dicetis dn̄o meo eſau: hec dicit ſeruus tuus iacob: apud laban peregrinatus ſum: et moratus ſum vſq; nunc. Habeoq; boues & aſinos & ſeruos & ancillas: & mitto vt indicem dn̄o meo: vt inueniam gratiā in oculis tuis. Et reuerſi ſunt nuncij ad iacob dicentes: venimus ad fratrem tuū eſau: & ipſe quoq; venit in occurſum tuum: & quadringenti viri cū eo. Et timuit iacob valde & anguſtiatus eſt: & diuiſit populū qui erat cum eo: et oues & boues & camelos in duas turmas. et ait. Si venerit eſau ad vnam turmā: et percuſſerit eam: turma que reliqua eſt ſaluabitur. et dixit iacob. Deus patris mei abraham & deus patris mei iſaac: dominus qui dixit mihi: reuertere in terram tuam & in locum natiuitatis tue:

Interp̄. chal.

ולבנתיה ובריך יתהון ואזל ותב לבן לאתריה: Ca. xxxij. ויעקב אזל
לאורחיה וערעו ביה מלאכיא דיי: ואמר יעקב כד חזנון משריתא מן קדם
יי דין וקרא שמא דאתרא ההוא מחנים: ושלח יעקב אזגדין קדמוהי לות עשו
אחוהי לארעא דשעיר חקלא דאדום: ופקיד יתהון למימר כדנן תימרון לרבוני
לעשו כדנן אמר עבדך יעקב עם לבן דרית ואוחרית עד כען: והוו לי תורין וחמרין ען
ועבדין ואמהן ושלחית לחואה לרבוני לאשכחא רחמין בעינך: ותבו אזגדיא לות
יעקב למימר אתינא לות אחוך לות עשו ואף אזיל לקדמותך וארבע מאה גוברין
עמיה: ודחיל יעקב לחדא ועקת ליה ופליג ית עמא דעמיה וית ענא וית תורי וגמליא
לתרין משריין: ואמר אם ייתי עשו למשריתא חדא וימחינה ותהי משריתא
דישתארא לשיזבותא: ואמר יעקב אלהיה דאבא אברהם ואלהיה דאבא יצחק יי
דאמר לי תוב לארעך ולילדותך

Priuatiua chal.

תוב · לאך חזא שרא · אמר רבב · דור הוה · חוה שכח תוב · אתא רבע · עיק · שרא אתא · הוה שזב

---

et bn̄ tibi faciam: ſufficiat mihi ab oī iuſticia: et ab oī veritate: quā feciſti ſeruo tuo. in cui virga mea hac tranſiui iordanē hunc. nūc āt fact⁹ ſū in duas turmas. erue me de manu fratris mei: de manu eſau: qz timeo eum ego: ne forte veniēs pcutiat me: et matrē ſup filios. tu āt dixiſti: bn̄ tibi faciam. et ponā ſemen tuū ſicut arenā maris: q̄ nō numerabitur pre multitudine. et dormiuit illic nocte illa. & accepit de qb⁹ ferebat munera: & miſit eſau fratri ſuo: capras ducentas: hircos viginti: oues ducentas: arietes viginti: camelos lactātes: et filios eorū triginta: boues quadragita: tauros viginti: aſinos viginti: & pullos decē. et dedit ea p manum ſeruis ſuis greges ſingulariter. & dixit pueris ſuis: ite ante me: et ſpatium facite inter gregem & gregem. et precepit primo dicēs: ſi tibi obuiauerit eſau frater meus: & iterrogauerit te: dicēs: cuius es? et quo vadis? et cuius ea q̄ vadūt ante te? dices ſerui tui iacob: dona miſit dn̄o meo eſau. et ecce ipſe poſt nos. & precepit primo: et ſecūdo: et tertio:
καὶ εὖ σοι ποιήσω, ἱκανούσθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης, καὶ ἀπὸ πάσης ἀληθείας, ἧς ἐποίησας τῷ παιδί σου. ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ μου ταύτῃ διέβην τὸν ἰορδάνην τοῦτον. νυνὶ δὲ γέγονα εἰς δύο παρεμβολάς. ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἐκ χειρὸς ἠσαῦ, ὅτι φοβοῦμαι αὐτὸν ἐγώ, μή ποτε ἐλθὼν πατάξῃ με, καὶ μητέρα ἐπὶ τέκνοις. σὺ δὲ εἶπας, εὖ σοι ποιήσω. καὶ θήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἣ οὐκ ἀριθμηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους. καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ ἔλαβεν ὧν ἔφερε δῶρα, καὶ ἐξαπέστειλεν ἠσαῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, αἶγας διακοσίας, τράγους εἴκοσι, πρόβατα διακόσια, κριοὺς εἴκοσι, καμήλους θηλαζούσας, καὶ τὰ παιδία αὐτῶν τριάκοντα, βόας τεσσαράκοντα, ταύρους εἴκοσι, ὄνους εἴκοσι, καὶ πώλους δέκα. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ διὰ χειρὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ ποίμνια καταμόνας. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, πορεύεσθε ἔμπροσθέν μου, καὶ διάστημα ποιεῖτε ἀναμέσον ποίμνης καὶ ποίμνης. καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, λέγων, ἐάν σοι συναντήσῃ ἠσαῦ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἐρωτᾷ σε, λέγων, τίνος εἶ; καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ τίνος τὰ πορευόμενα ἔμπροσθέν σου; ἐρεῖς τοῦ παιδός σου ἰακώβ, δῶρα ἀπέσταλκε τῷ κυρίῳ μου ἠσαῦ. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ὀπίσω ἡμῶν. καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, καὶ τῷ δευτέρῳ, καὶ τῷ τρίτῳ,

B

C

& bn̄faciam tibi: minor ſum cunctis miſerationibus tuis & veritate tua: quam expleſti ſeruo tuo. In baculo meo tranſiui iordanē iſtum: & nunc cū duabus turmis regredior. Erue me de manu fr̄is mei eſau: qa valde eū timeo: ne forte veniens pcutiat matrē cū filiis. Tu locutus es q̄ bn̄faceres mihi: & dilatares ſemen meū ſicut arenā maris: que pre multitudine numerari nō pōt. Cūq; dormiſſet ibi nocte illa: ſeparauit de his q̄ hēbat mūera Eſau fratri ſuo capras ducentas: hircos viginti: oues ducentas: & arietes viginti: camelos fetas cū pullis ſuis triginta: vaccas quadraginta: & tauros viginti: aſinas viginti & pullos earum decem. Et miſit p manus ſeruorū ſuorū ſingulos ſeorſum greges: dixitq; pueris ſuis. Anteceđite me: & ſit ſpaciū inter gregē & gregē. Et p̄cepit priori dicens. Si obuium habueris frēm meū eſau: & interrogauerit te: cuius es aut quo vadis? aut cuius ſunt iſta que ſeqris? reſpondebis ſerui tui Iacob. Munera miſit dn̄o ſuo eſau: ipſe quoq; poſt nos venit. Similiter dedit mādata ſecundo & tertio: &

ואיטיבה עמך: קטנתי מכל
החסדים ומכל האמת אשר
עשית את עבדך כי במקלי
עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי
לשני מחנות: הצילני נא מיד אחי
מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן
יבוא והכני אם על בנים: ואתה
אמרת היטב איטיב עמך ושמתי
את זרעך כחול הים אשר לא
יספר מרב: וילן שם בלילה
ההוא ויקח מן הבא בידו
מנחה לעשו אחיו: עזים
מאתים ותישים עשרים
רחלים מאתים ואילים עשרים:
גמלים מיניקות ובניהם שלשים
פרות ארבעים ופרים עשרה
אתנת עשרים ועירם עשרה:
ויתן ביד עבדיו עדר עדר לבדו
ויאמר אל עבדיו עברו לפני ורוח
תשימו בין עדר ובין עדר: ויצו
את הראשון לאמר כי יפגשך
עשו אחי ושאלך לאמר למי
אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך:
ואמרת לעבדך ליעקב
מנחה הוא שלוחה לאדני לעשו
והנה גם הוא אחרינו: ויצו גם
את השני גם את השלישי גם

יטב · קטן · עשה · היה · שנה נצל · ירא · בוא נכה · שום · ספר רבה לון · לקח בוא · מאה · ינק · פרה רבע · נתן בדד · פנה · שום רוח · פגש · הלך · שלח · שנה שלש

Transla. Chal.

ואוטיב עמך: זעירן זכותי מכל חסדין ומכל טבוון דעבדת עם עבדך ארי יחידאי
עברית ית ירדנא הדין וכען הויתי לתרין משריין: שיזבני כען מידא דאחי מידא
דעשו ארי דחיל אנא יתיה דילמא ייתי ויקטלינני אמא על בניא: ואת אמרת
אוטבא אוטיב עמך ואשוי ית בנך סגיאין כחלא דימא דלא יתמנון מסגי: ובת
תמן בליליא ההוא ונסיב מדאיתי בידיה תקרובתא לעשו אחוהי: עזי מאתן ותישיא
עשרין רחלי מאתן ודיכרי עשרין: גמלי מיניקתא ובניהון תלתין תורתא ארבעין
ותורי עשרה אתנן עשרין ועילי עשרה: ויהב ביד עבדוהי עדרא עדרא בלחודוהי
ואמר לעבדוהי עברו קדמי ורוחא תשוון בין עדרא ובין עדרא: ופקיד ית קדמאה
למימר ארי יערעינך עשו אחי וישאלינך למימר דמאן את ולאן את אזיל ולמאן
אלין דקדמך: ותימר דעבדך דיעקב תקרובתא היא דמשתלחא לרבוני לעשו והא
אף הוא אתי בתרנא: ופקיד אף ית תנינא אף ית תליתאה אף

Interp̄. chal.

et benefaciā tibi. Minora ſunt merita mea oībus miſericordijs & beneficijs que feciſti cum ſeruo tuo: qz ſolus tranſiui iordanē iſtuz & nūc factus ſum in duas turmas. libera me obſecro de manu fr̄is mei de manu eſau: qm̄ ego timeo eū: ne forte veniat & iteꝛficiat matrē cuz filijs. Tu aūt dixiſti benefaciēs benefaciā tibi: & ponā filios tuos multos quaſi arenā maris: q̄ nō numerabitur pre multitudine. Et dormiuit ibi in nocte illa: & tulit de his que habebat in manu ſua munus eſau fratri ſuo: capras ducentas & hircos viginti: oues ducentas & arietes viginti: camelos lactātes et filios earū triginta: vaccas quadraginta & tauros decē: aſinas viginti & pullos decē. Et tradidit in manū ſeruoꝝ ſuoꝝ ſingulos greges ſeorſum. Et ait ſeruis ſuis. Tranſite ante me & ponetis ſpaciū inter gregem & gregē. Et precepit primo dicēs. Si obuiauerit tibi eſau frater meus: et interrogauerit te dicens. Cuius es tu: & quo vadis: & cui ſunt iſta que ducis ante te? Dices ſerui tui iacob: munus eſt miſſum domino meo eſau: et ecce ipſe quoq; venit poſt nos. Et precepit etiam ſecundo & tertio

Priuatiua chal.

טב זכה טוב · הוה שרא אתא · קטל · תוב שוה חול · מנה סגא בית · אתא קרב עז · מאה ינק רבע · עול · שוה אמר · ערע קרב שלח · רבב אתא

את כל ההלכים אחרי העדרים
לאמר כדבר הזה תדברון אל
עשו במצאכם אתו: ואמרתם גם
הנה עבדך יעקב אחרינו כי אמר
אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני
ואחרי כן אראה פניו אולי ישא
פני: ותעבר המנחה על פניו והוא
לן בלילה ההוא במחנה: ויקם
בלילה הוא ויקח את שתי נשיו
ואת שתי שפחתיו ואת אחד
עשר ילדיו ויעבר את מעבר יבק:
ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר
את אשר לו: ויותר יעקב לבדו
ויאבק איש עמו עד עלות השחר:
וירא כי לא יכל לו ויגע בכף
ירכו ותקע כף ירך יעקב בהאבקו
עמו: ויאמר שלחני כי עלה
השחר ויאמר לא אשלחך כי
אם ברכתני: ויאמר אליו מה
שמך ויאמר יעקב: ויאמר לא
יעקב יאמר עוד שמך כי אם
ישראל כי שרית עם אלהים
ועם אנשים ותוכל: וישאל
יעקב ויאמר הגידה נא שמך
ויאמר למה זה תשאל לשמי
ויברך אתו שם: ויקרא יעקב
שם המקום פניאל כי ראיתי

cunctis qui ſequebātur greges: dicēs. Iiſdē verbis loquimini ad eſau cū inueneritis eū: & addetis. Ipſe quoq; ſeruus tuus iacob iter nr̄m inſequitur. Dixit ei. Placabo illū muneribus q̄ p̄cedunt: & poſtea videbo illū. Forſitā propiciabitur mihi. Preceſſerūt itaq; munera ante eū: ipſe vero māſit nocte illa in caſtris. Cumq; mature ſurrexiſſet: tulit duas vxores ſuas & totidem famulas cū vndecim filiis: & tranſiuit vadū iaboch. Traductiſq; omnibus que ad ſe pertinebant: manſit ſolus. Et ecce vir luctabatur cū eo vſq; mane. Qui cū videret q̄ eū ſuperare hon poſſet: tetigit neruum femoris eius: & ſtatim emarcuit. Dixitq; ad eū. Dimitte me. Iam enim aſcendit aurora. Rn̄dit. non dimittam te niſi benedixeris mihi. Ait ergo. Quod eſt nomē tibi. Rn̄d it. Iacob. At ille. Nequaq̄ inquit iacob appellabitur nomen tuum: ſed iſrael. Qm̄ ſi cōtra deum fortis fuiſti: quāto magis cōtra hoīes p̄ualebis. Interrogauit eū iacob. Dic mihi quo appellaris nomine. Reſpōdit. Cur queris nomen meum? Et bn̄dixit ei in eodē loco. Vocauitq; iacob nomē loci illius phanuel: dicens. Vidi

Oſee. 12. a

D

Infra. 35. b

Iudic. 13. d

Priuitiua chal.

Tranſla. Chal.

omnibus quoq; qui ſequēbātur greges dicēs. Secūdum verbum hoc loquimini cum eſau qn̄ inueneritis eum: dicetiſq;. Ecce quoq; ſeru⁹ tuus iacob venit poſt nos: quia dixit quieſcere faciā irām eius munere qd̄ precedit ante me: ⁊ poſtea videbo faciē eius: forſitan ſuſcipiet faciem meā. Et proceſſit munus ante faciez ſuam: ⁊ ipſe dormiuit nocte illa in caſtris. et ſurrexit ipſa nocte: ⁊ tulit duas vxores ſuas ⁊ duas concubinas ſuas ⁊ vndecim filios ſuos: et tranſiuit vadum iaboch. et tulit eos ⁊ traduxit eos per torrentē: ⁊ traduxit omnia ſua. ⁊ remanſit iacob ſolus: et luctabatur vir cum eo donec aſcendit aurora. Et vidit ꝙ nō potuiſſet cum eo: ⁊ tetigit in palmam femoris eius: ⁊ cōmota eſt palma femoris iacob cum luctaretur cum eo: et ait. Dimitte me: quia aſcendit aurora: et dixit ei. Non dimittā te: niſi benedixeris mihi. Et dixit ei. Quod eſt nomē tuum: ⁊ ait. iacob: ⁊ dixit ei. Non dicetur vltra iacob nomen tuum: ſed iſrael: quoniam princeps es tu coram deo: et cum hominibus preualebis. Et interrogauit eum iacob: ⁊ ait. Indica obſecro nomen tuum: et dixit. Ad quid queris nomen meum: ⁊ benedixit ei ibi. Et vocauit iacob nomen loci peniel: quia vidi

Interp. chal.

A

B

Cap. xxxiij.

אלהים פנים אל פנים ותנצל
נפשי: ויזרח לו השמש כאשר
עבר את פנואל והוא צלע על
ירכו: על כן לא יאכלו בני ישראל
את גיד הנשה אשר על כף
הירך עד היום הזה כי נגע בכף
ירך יעקב בגיד הנשה:
וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו
בא ועמו ארבע מאות איש ויחץ
את הילדים על לאה ועל רחל
ועל שתי השפחות: וישם את
השפחות ואת ילדיהן ראשנה
ואת לאה וילדיה אחרנים ואת
רחל ואת יוסף אחרנים: והוא
עבר לפניהם וישתחו ארצה
שבע פעמים עד גשתו עד אחיו:
וירץ עשו לקראתו ויחבקהו
ויפל על צוארו וישקהו ויבכו:
וישא את עיניו וירא את הנשים
ואת הילדים ויאמר מי אלה לך
ויאמר הילדים אשר חנן אלהים
את עבדך: ותגשן השפחות הנה
וילדיהן ותשתחוין: ותגש גם
לאה וילדיה וישתחוו ואחר נגש
יוסף ורחל וישתחוו: ויאמר מי לך
כל המחנה הזה אשר פגשתי
ויאמר למצא חן בעיני אדני:

deum facie ad faciē: & ſalua facta eſt aīa mea. Ortuſq; eſt ei ſtatim ſol: poſtq̄ trāſgreſſus eſt phanuel. Ipſe vero claudicabat pede. Quā ob cāmnon comedunt neruū filii iſrael qui emarcuit in femore iacob: vſq; in p̄ſentem diē: eo ꝙ tetigerit neruū femoris eius: & obſtupuerit. Cap. 33.

ELeuans aūt iacob oculos: vidit venientē eſau: & cū eo quadringētos viros. Diuiſitq; filios lie & rachel ambarūq; famularum: & poſuit vtrāq; ācillā & liberos earū in principio: liam vero & filios eius in ſecūdo loco: Rachel aūt & ioſeph nouiſſimos. Et ipſe progrediēs adorauit p̄nus in terram ſepties: donec appropinquaret frater eius. Currēſq; eſau obuiam fratri ſuo amplexatus eſt eum: ſtringenſq; collū eius & oſculās fleuit: leuatiſq; oculis vidit mulieres & puulos earū: & ait. Quid ſibi volūt iſti: & ſi ad te ptineant. Rn̄dit. puuli ſunt quos donauit mihi deus ſeruo tuo. Et appropinquātes ancille & filii earū incuruati ſunt. Acceſſit quoq; lia cū pueris ſuis & cū filii adoraſſet: extremi ioſeph & rachel adorauerūt. Dixitq; eſau que nā ſunt iſte turme q̄s obuiam habui? Rn̄dit. Vt inuenire grāz corā dn̄o meo.

Tranſla. Chal.

angelū dei facie ad faciē: ⁊ ſalua facta eſt aīa mea. Et ortus eſt ei ſol qn̄ trāſiuit phanuel: ⁊ ipſe claudicabat ſup femur ſuū. Propterea nō comedūt filij iſrael neruum qui emarcuit: q̄ eſt iuxta palmā femoris vſq; in preſentē diez: eo ꝙ tetigit in palmā femoris iacob in neruo qui emarcuit. Cap. 33.

ET leuauit iacob oculos ſuos ⁊ vidit. Et ecce eſau veniebat: ⁊ cū eo q̄drīgēti viri: ⁊ diuiſit filios ſuos cuz lia ⁊ cū rachel ⁊ cū duab⁹ cōcubinis. Et poſuit cōcubinas ⁊ filios earuz in p̄ncipio: liāq; ⁊ filios ſuos poſteriores. Rachel aūt ⁊ ioſeph nouiſſimos. et ipſe tranſiuit ante eos ⁊ adorauit ſup terrā ſeptē vicibus: donec appropinq̄uit vſq; ad frēz ſuū. Et cucurrit eſau in occurſum eius: ⁊ amplexat⁹ eſt eū: ⁊ ruit ſup collū eius ⁊ oſculat⁹ eſt eum: ⁊ fleuerūt. Et leuauit oculos ſuos: viditq; mulieres ⁊ filios: ⁊ ait. Qui ſūt iſti tibi: et ait. Filij ſunt quos donauit de⁹ ſeruo tuo. Et acceſſerunt cōcubine ⁊ filij earū ⁊ adorauerūt: et acceſſit etiā lia ⁊ filij ſui ⁊ adorauerūt: ⁊ poſtea acceſſit ioſeph et rachel ⁊ adorauerūt. Et ait. Ad qd tibi hec turma quam obuiam habui: et ait. Ut inueniam gratiam in oculis domini mei.

Priuitiua chal.

ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך׃ ויאמר יעקב אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך כראת פני אלהים ותרצני׃ קח נא את ברכתי אשר הבאת לך כי חנני אלהים וכי יש לי כל ויפצר בו ויקח׃ ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך׃ ויאמר אליו אדני ידע כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן׃ יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים עד אשר אבא אל אדני שעירה׃ ויאמר עשו אציגה נא עמך מן העם אשר אתי ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדני׃ וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה׃ ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות׃ ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען בבאו מפדן ארם ויחן את פני העיר׃ ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי

רבב היה · חנן · ראה · פנה רצה · לקח בוא · פצר · נסע · ילך · עלה · מות עבר · פנה · נהל לאט · בוא · יצג · מצא שוב · בנה קנה · בוא · חנה פנה · קנה נטה

At ille ait. Habeo plurima frater mi, ſint tua tibi. Dixitq; iacob. noli ita obſecro: ſed ſi inueni gratiam in oculis tuis: accipe munuſculũ de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuã: quaſi viderim vultum dei. Eſto mihi propitius: & ſuſcipe bñdictionẽ quam attuli tibi: & quã donauit mihi deus tribuens omnia. Vix fratre cõpellente ſuſcipiẽs ait, Gradiamur ſimul: eroq; ſocius itineris tui. Dixitq; iacob. Noſti dñe mi q̃ paruulos habeam teneros & oues & boues fetas mecũ: q̃s ſi plus i ambulando fecero laborare: morietur vna die cuncti greges. Precedat dñs meus añ ſeruũ ſuũ & ego ſequar paulatim veſtigia eius: ſicut videro paruulos meos poſſe: donec veniam ad dñm meũ in ſeir. Rñdit eſau. Oro te vt de ppl'o q̃ mecũ ẽ ſaltẽ ſocii remaneãt vie tue. Nõ eſt inqt neceſſe: hoc vno tm̃ indigeo vt inueniã grãm in conſpectu tuo dñe mi. Reuerſus ẽ itaq; illo die eſau itinere quo venerat in ſeir. & iacob vẽit i ſochot: vbi edificata domo & fixis tẽtoriis appellauit nomẽ loci illius ſochot .i. tabernacula. Tranſiuitq; in ſalẽ vrbẽ ſichimorũ q̃ ẽ i terra chanaã. poſtq̃ reuerſus ẽ de meſopotamia ſyrie: & habitauit iuxta oppidũ: emitq; p̃te agri in q̃ fixerat tabernacula a filiis emor patris

εἶπε δὲ ἠσαῦ, ἔστι μοι πολλά, ἀδελφέ· ἔστω σοι τὰ σά. εἶπε δὲ ἰακώβ, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, δέξαι τὰ δῶρα διὰ τῶν ἐμῶν χειρῶν. ἕνεκεν τούτου εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς ἄν τις ἴδοι πρόσωπον θεοῦ. καὶ εὐδοκήσεις με. λαβὲ τὰς εὐλογίας μου, ἃς ἤνεγκά σοι. ὅτι ἠλέησέ με ὁ θεός, καὶ ἔστι μοι πάντα. καὶ ἐβιάσατο αὐτόν, καὶ ἔλαβε. καὶ εἶπεν, ἀπάραντες πορευσόμεθα ἐπ' εὐθεῖαν. εἶπε δὲ αὐτῷ, ὁ κύριός μου γινώσκει, ὅτι τὰ παιδία ἁπαλώτερα, καὶ τὰ πρόβατα καὶ αἱ βόες λοχεύονται ἐπ' ἐμέ. ἐὰν οὖν καταδιώξω αὐτοὺς ἡμέραν μίαν, ἀποθανοῦνται πάντα τὰ κτήνη. προελθέτω ὁ κύριός μου ἔμπροσθεν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἐνισχύσω ἐν τῇ ὁδῷ κατὰ σχολὴν τῆς πορεύσεως τῆς ἐναντίον μου, καὶ κατὰ πόδα τῶν παιδαρίων μου, ἕως τοῦ ἐλθεῖν με πρὸς τὸν κύριόν μου εἰς σηείρ. εἶπε δὲ ἠσαῦ, καταλείψω μετὰ σοῦ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ. ὁ δὲ εἶπεν, ἱνατί τοῦτο; ἱκανόν, ὅτι εὗρον χάριν ἐναντίον σου, κύριε. ἀπέστρεψε δὲ ἠσαῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς σηείρ. καὶ ἰακὼβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτοῦ ἐποίησε σκηνάς. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, σκηναί. καὶ ἦλθεν ἰακὼβ εἰς σαλὴμ πόλιν σικημῶν, ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν, ὅτε ἦλθεν ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας. καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως. καὶ ἐκτήσατο τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, παρὰ ἐμμὼρ πατρὸς

Dixit aũt eſau: ſunt mihi multa frater. ſint tibi tua. Dixit aũt iacob: ſi inueni grãz corã te: accipe dona p̃ meas manꝰ. ppter hoc vidi faciem tuã: ſicut ſi quis videret faciẽ dei. et bñdices me. accipe bñdictiones meas: quas attuli tibi. quia miſertꝰ ẽ mei deꝰ: et ſũt mihi oĩa. et compulit eũ: et accepit. et dixit: diſcedẽtes: gradiamur in rectã. dixit aũt illi: dñs meꝰ ſcit: q̃ teneriores pueri: et oues et boues fete ſunt apud me. ſi ergo vrgeã eos die vnã: morientur oĩa pecora. precedat dñs meꝰ ante ſeruũ ſuũ. ego aũt fortis ero in via ſm̃ ocium ambulationis q̃ ante me: et ſm̃ pedẽ puerulorũ meorũ: donec veniã ad dñm meũ i ſeir. dixit aũt eſau: relinquã tecũ de pp̃lo q̃ mecũ. ille aũt dixit: ad qd hoc? ſatis: q̃ inueni grãm coram te dñe. reuerſus ẽ aũt eſau in die illa in viã ſuã in ſeir. et iacob diſcedit i tabernacula. et fecit ſibi domos: et pecoribꝰ ſuis fecit tabernacula. ppt̃ hoc vocauit nomẽ loci illius: tabernacula. et venit iacob in ſalem ciuitatẽ ſichimorũ: q̃ ẽ in terra chanaã. quã venit de meſopotamia ſyrie. et caſtrametatꝰ eſt ſm̃ faciẽ ciuitatis. et acquiſiuit partẽ agri: vbi ſtatuit ibi tabernaculũ ſuũ: ab hemor patre

1.Reg. 19.c. · 1.Reg. 25.d. · A · C · D

Priitiua chal. · Interp. chal. · Tranſla. Chal.

ואמר עשו אית לי סגי אחי יהי לך דלך׃ ואמר יעקב בבעו לא אם כען אשכחית רחמין בעינך ותקביל תקרבתי מן ידי ארי על כן חזיתנון אפך כחיזו אפי רברביא ואתרעיתא לי׃ קביל כען ית תקרבתי דאיתיתא לך ארי רחים עלי יי וארי אית לי כלא ותקיף ביה וקביל׃ ואמר טול ונהך ואיהך לקבלך׃ ואמר ליה רבוני ידע ארי עולימיא רכיכין ועאנא ותורי מינקתא עלי ואם ידחקינון יומא חד וימותון כל ענא׃ יעבר כען רבוני קדם עבדיה ואנא אדבר בניח לרגל עבידתא דקדמי ולרגל עולימיא עד דאיעול לות רבוני לשעיר׃ ואמר עשו אשבוק כען עמך מן עמא דעמי ואמר למה דנן אשכח רחמין בעיני רבוני׃ ותב ביומא ההוא עשו לאורחיה לשעיר׃ ויעקב נטל לסכות ובנא ליה ביתא ולגיתוהי עבד מטלן על כן קרא שמא דאתרא סכות׃ ואתא יעקב שלים לקרתא דשכם די בארעא דכנען כמיתוהי מפדן ארם ושרא לקביל קרתא׃ וזבן ית אחסנת חקלא דפרס תמן משכניה מידא דבני חמור אבוהי

צלח בעה · קבל קרב חזא · רגג רעה · אתא נטל ידע · עאן ינק דחק · אחד מות עבד · דבר נוח עול · שבק שכח רחם · תוב נטא טלל · קרא אתא · חסן שכן

Et dixit eſau. Habeo multũ frater mi: ſit tibi quod tuũ eſt. Et dixit iacob: obſecro ne ſi inueni nũc gratiam in oculis tuis: vt ſuſcipias munꝰ meuz de manu mea: q̃ ſic vidi faciem tuã quaſi viderim faciẽ principũ: et placuiſti mihi. Suſcipe obſecro munus meũ: qd oblatum eſt tibi: q̃ miſertꝰ eſt mihi deꝰ: et q̃ mihi habeo oĩa: et coegit eũ: et ſuſcepit. Et dixit: pficiſcere et eamus: et ibo e regione tui. et dixit ei. Dñs meꝰ ſcit q̃ſi paruuli ſunt teneri: et oues et boues lactãtes apud me: et ſi fatigarent eas vno die: morient oẽs oues: tranſeat nunc dñs meus ante ſeruũ ſuũ: et ego ducã paulatim iuxta greſſum familie q̃ corã me: et ſm̃ greſſum paruulorũ: donec veniã ad dñm meũ in ſeir. et dixit eſau. Dimittã nũc tecũ de populo q̃ mecũ eſt: et dixit. Ad qd: inueniã gratiã in oculis dñi mei. Et reuerſus ẽ eſau in die illa per viam ſuã in ſeir: et iacob profectꝰ eſt in ſochoth. Et edificauit ſibi domũ: et pecoribꝰ ſuis fecit vmbracula: ppterea vocauit eſt nomẽ loci ſochoth. Et venit iacob ſanus in ciuitatẽ ſichem: q̃ eſt in terra chanaan qñ veniebat de meſopotamia ſyrie: et manſit e regione ciuitatis. et emit partẽ poſſeſſionis agri: in quo tetẽderat tabernaculum ſuum de filiis hemor patris

σικὲμ ἑκατὸν ἀμνῶν. καὶ ἔστησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν θεὸν ἰσραήλ. Ca.32.

Ἐξῆλθε δὲ δῖνα ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκε τῷ ἰακώβ, καταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐγχωρίων. καὶ εἶδεν αὐτὴν συχὲμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ ὁ εὐαῖος, ὁ ἄρχων τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτήν, ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. καὶ προσέσχε τῇ ψυχῇ δίνας τῆς θυγατρὸς ἰακώβ. καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον. καὶ ἐλάλησε κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς παρθένου αὐτῇ. εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς ἐμμὼρ τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, λαβέ μοι τὴν παιδίσκην ταύτην εἰς γυναῖκα. ἰακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανεν ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δίναν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετὰ τῶν κτηνῶν ἐν τῷ πεδίῳ. παρεσιώπησε δὲ ἰακώβ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτούς. ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ πατὴρ συχὲμ πρὸς ἰακώβ, λαλῆσαι αὐτῷ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰακὼβ ἦλθον ἐκ τοῦ πεδίου. ὡς δὲ ἤκουσαν, κατενύχθησαν οἱ ἄνδρες, καὶ λυπηρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα, ὅτι ἄσχημον ἐποίησεν ἐν ἰσραήλ, κοιμηθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς ἰακώβ. καὶ οὐχ οὕτως ἔσται. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἐμμώρ, λέγων, συχὲμ ὁ υἱός μου προείλετο τῇ ψυχῇ τὴν θυγατέρα ὑμῶν. δότε οὖν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα. καὶ ἐπιγαμβρεύσασθε ἡμῖν. τὰς θυγατέρας ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν. καὶ ἐν ἡμῖν κατοικεῖτε. καὶ ἡ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον ὑμῶν. κατοικεῖτε, καὶ ἐμπορεύεσθε ἐπ' αὐτῆς, καὶ κτήσασθε ἐν αὐτῇ. εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ

ſichem: centũ agnis. et ſtatuit illic altare. et inuocauit deũ iſrael. Egreſſa ẽ aũt dina: filia lie: quã pepit iacob: vt cognoſceret filias indigenarũ. et vidit eã ſychem filiꝰ emor: eueus: princeps terre. et accipiẽs eã: dormiuit cũ illa: et humiliauit eã. et intendit aĩe dine filie iacob. et dilexit virginẽ. et locutꝰ ẽ ſcdm̃ mentẽ virginis ei. ait aũt ſychem ad emor pr̃em ſuũ: dicẽs: accipe mihi puellã hãc in vxorẽ. iacob aũt audiuit q̃ polluit ſychem filius emor dinam filiã ſuã. at filii ſui erãt cũ pecoribꝰ in agro. tacuit aũt iacob: donec venirẽt ipſi. egreſſus ẽ aũt emor pater ſychem ad iacob: vt loqueretur ei. at filii iacob venerũt de agro. vt aũt audierũt: cõpũcti ſunt viri: et triſte fuit illis valde. q̃ turpe fecit i iſrael: dormiẽs cũ filia iacob. et nõ ſic erit. et locutꝰ ẽ eis emor: dicẽs: ſychem filiꝰ meꝰ elegit ex aĩa filiã vrã. date eã illi vxorẽ. et affinitatẽ cõtrahite nobiſcũ. filias vrãs date nobis: et filias nrãs accipite filiis vrĩs: et in nobis habitate. et terra ecce lata coram vobis: habitate: et negociamini in ea: et acquirite i ea. dixit aũt ſychem ad patrẽ eius: et ad

1.Reg. 13.c. · A · B

ſichem centum agnis. & erecto ibi altari: inuocauit ſup illud fortiſſimum deum iſrael. Ca.34.

Egreſſa eſt aũt dina filia lie: vt videret mulieres regionis illius. Quã cum vidiſſet ſichem filius emor euei princeps terre illius: adamauit eam: & rapuit & dormiuit cũ illa: vi opprimẽs virginẽ. Et conglutinata ẽ anima eius cum ea: triſtemq; deliniuit blandiciis. & pergẽs ad emorẽ patrem ſuum: accipe inqt mihi puellã hãc coniugẽ. Quod cũ audiſſet iacob abſentibus filiis & in paſtu pecorũ occupatis: ſiluit donec redirent. Egreſſo autem emor patre ſichem vt loqueretur ad iacob: ecce filii eius veniebant de agro. auditoq; quod acciderat: irati ſunt valde. eo q̃ fedam rem operatus eet in iſrael: & violata filia iacob rẽ illicitã ppetraſſet. Locutus eſt itaq; emor ad eos. Sichem filii mei adheſit anima filie veſtre. Date eam illi vxorem: & iũgamus viciſſim cõnubia. filias vras tradite nobis: & filias nras accipite: & habitate nobiſcum. Terra in poteſtate veſtra eſt: exercete: negociamini: & poſſidete ea. Sed & ſichẽ ad patrem & ad

שכם במאה קשיטה׃ ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל׃

Cap. xxxiiii.

ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ׃ וירא אתה שכם בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח אתה וישכב אתה ויענה׃ ותדבק נפשו בדינה בת יעקב ויאהב את הנער וידבר על לב הנער׃ ויאמר שכם אל חמור אביו לאמר קח לי את הילדה הזאת לאשה׃ ויעקב שמע כי טמא את דינה בתו ובניו היו את מקנהו בשדה והחרש יעקב עד באם׃ ויצא חמור אבי שכם אל יעקב לדבר אתו׃ ובני יעקב באו מן השדה כשמעם ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה׃ וידבר חמור אתם לאמר שכם בני חשקה נפשו בבתכם תנו נא אתה לו לאשה׃ והתחתנו אתנו בנתיכם תתנו לנו ואת בנתינו תקחו לכם׃ ואתנו תשבו והארץ תהיה לפניכם שבו וסחרוה והאחזו בה׃ ויאמר שכם אל אביה ואל

קשט · זבח קרא · יצא ראה · נשא לקח · שכב ענה דבק · אהב · דבר · אמר · היה קנה · חרש בוא · עצב · חרה · עשה · נתן איש · חתן נתן · לקח · ישב היה · פנה ישב אחז

Tranſla. Chal. · Interp. chal. · Priitiua chal.

דשכם במאה חורפן׃ ואקים תמן מדבחא ופלח עלוהי קדם אל אלהא דישראל׃ Ca. xxxiiii. ונפקת דינה בת לאה דילידת ליעקב למחזי בבנת ארעא׃ וחזא יתה שכם בר חמור חואה רבא דארעא ודבר יתה ושכיב יתה ועניה׃ ואתרעיאת נפשיה בדינה בת יעקב ורחים ית עולימתא ומליל תנחומין על לבא דעולימתא׃ ואמר שכם לחמור אבוהי למימר סב לי ית עולימתא הדא לאתו׃ ויעקב שמע ארי סאיב ית דינה ברתיה ובנוהי הוו עם גיתוהי בחקלא ושתיק יעקב עד מיתיהון׃ ונפק חמור אבוהי דשכם לות יעקב למללא עמיה׃ ובני יעקב עלו מן חקלא כד שמעו ואתנסיסו גובריא ותקיף להון לחדא ארי קלנא עבד בישראל למשכב עם בת יעקב וכן לא כשר לאתעבדא׃ ומליל חמור עמהון למימר שכם ברי אתרעיאת נפשיה בברתכון הבו כען יתה ליה לאתו׃ ואתחתנו בנא בנתכון תתנון לנא וית בנתנא תסבון לכון׃ ועמנא תתבון וארעא תהא קדמיכון תיבו ועיבידו בה סחורתא ואחסינו בה׃ ואמר שכם לאבוהא

ſichem centum agnis. Et erexit ibi altare: et ſacrificauit ſuper illud coram fortiſſimo deo iſrael. Ca.34.

Et egreſſa eſt dina filia lie quã pepererat iacob vt videret filias terre: et vidit eam ſichem filius hemor euei principis terre: et tulit eam: dormiuitq; cũ ea: et oppreſſit eam. Et complacuit aĩe ſue in dina filia iacob: et dilexit puellam: et locutus eſt conſolationes ad cor puelle. et ait ſichem ad hemor patrem ſuũ dicens. Accipe mihi puellam hanc in vxorem. Et iacob audiuit q̃ violata eſſet dina filia ſua: et filii ſui erant cum pecoribus ſuis in agro: et ſiluit iacob donec venirent. Egreſſuſq; eſt hemor pater ſichẽ ad iacob: vt loqueretur cum eo. Filii autem iacob venerũt de agro: cũq; audiſſent quod factum fuerat: indignati ſunt viri: et irati ſunt valde: q̃m ignominia facta eſſet in iſrael: dormiendo cuz filia iacob: et ſic non debuerat fieri. Et locutus eſt hemor cũ eis dicens. Anime ſichem filii mei complacuit filia veſtra: date obſecro eam ipſi in vxorem: et iungite cõnubia nobiſcũ: filias veſtras dabitis nobis: et filias nras accipietis vobis. Et nobiſcũ habitabitis: terra autem eſt corã vobis: manete: et negociamini in ea: atq; poſſidete eam. Dixitq; ſichem patri eius

קום דבח · ילד חזא · רבב עני רעה · נחם עלם · אמר נסב אתא · בר נחא אתא · עול · נסס קלא שכב · בר עבד אמר · רעה הב אתת · חתן נתן נסב · תוב הוה חסן

Tex. Heb.

אחיה אמצא חן בעיניכם ואשר
תאמרו אלי אתן: הרבו עלי מאד
מהר ומתן ואתנה כאשר תאמרו
אלי ותנו לי את הנער לאשה:
ויענו בני יעקב את שכם ואת
חמור אביו במרמה וידברו אשר
טמא את דינה אחתם: ויאמרו
אליהם לא נוכל לעשות הדבר
הזה לתת את אחתנו לאיש
אשר לו ערלה כי חרפה הוא
לנו: אך בזאת נאות לכם אם
תהיו כמנו להמל לכם כל זכר:
ונתנו את בנתינו לכם ואת
בנתיכם נקח לנו וישבנו אתכם
והיינו לעם אחד: ואם לא
תשמעו אלינו להמול ולקחנו
את בתנו והלכנו: וייטבו דבריהם
בעיני חמור ובעיני שכם בן
חמור: ולא אחר הנער לעשות
הדבר כי חפץ בבת יעקב והוא
נכבד מכל בית אביו: ויבא חמור
ושכם בנו אל שער עירם
וידברו אל אנשי עירם לאמר:
האנשים האלה שלמים הם
אתנו וישבו בארץ ויסחרו אתה
והארץ הנה רחבת ידים לפניהם
את בנתם נקח לנו לנשים ואת

Pritiua heb.

אמר נתן רבה
נתן
ענה
דמה דבר
יכל עשה
נתן
יאת
היה כמו נמל
לקח
היה
שמע
יטב
כבד בוא
דבר
סחר
פנה
לקח נשה

Trāſla. B. Hiero.

fratres eius: ait. Inueniā gratiā corā vobis: & quecunq; ſtatueritis dabo. Augete dotē & munera poſtulate: & libenter tribuā quod petieritis: tm̄ date mihi puellā hāc vxorem. Rn̄derunt filii iacob ſichem & patri eius in dolo: ſeuientes ob ſtuprum ſororis. Non poſſumus facere quod petitis: nec dare ſororem noſtram homini incircūciſo: quod illicitū & nefarium eſt apud nos. Sed in hoc valebimus federari: ſi volueritis eſſe ſiles nr̄i: & circūcidatur in vobis ois maſculini ſexus: tūc dabimus & accipiemus mutuo filias vr̄as ac nr̄as: & hitabimus vobiſcū: erimuſq; vnus pp̄ls. Si autem circuncidi nolueritis: tollemus filiā noſtram: & recedemus. Placuit oblatio eorum emor & ſichem filio eius: nec diſtulit adoleſcens quin ſtatim quod petebatur expleret. Amabat enim puellā valde: & erat inclytus in oī domo patris ſui. Ingreſſiq; portam vrbis locuti ſunt ad populū. Viri iſti pacifici ſunt: & volūt hitare nobiſcū. Negocientur in terra & exerceāt eā: que ſpacioſa & lata cultoribus indiget. Filias eorū accipiemus vxores: &

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

fratres eius: dicens: inueniā gratiā coram
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, λέγων, εὕροιμι χάριν ἐναντί-
vobis. et quodcunq; dixeritis: dabim⁹. implete
ον ὑμῶν. καὶ ὃ ἂν εἴπητε, δώσομεν. πληθύνατε τὴν
dotē valde: et dabo ſicut dixeritis mihi: et
φερνὴν σφόδρα, καὶ δώσω καθὸ ἂν εἴπητέ μοι, καὶ
dabitis mihi puellā hāc in vxorē. reſpon
δώσετέ μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα. ἀπεκρί-
derūt aūt filij iacob ſychem et emor patri
θησαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ τῷ συχὲμ καὶ ἐμμὼρ τῷ πατρὶ
ſuo cū dolo. et locuti ſūt eis: quia pollue
αὐτοῦ μετὰ δόλου. καὶ ἐλάλησαν αὐτοῖς, ὅτι ἐμία-
rāt dinā ſororē ſuam: et dixerūt eis ſy
ναν δῖναν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ εἶπον αὐτοῖς συ-
meon et leui fratres dine: nō poterimus face
μεὼν καὶ λευὶ οἱ ἀδελφοὶ δίνας, οὐ δυνησόμεθα ποιῆ-
re verbū hoc: dare ſororē noſtrā hoī ha
σαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, δοῦναι τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν ἀνθρώπῳ ἔ-
benti preputiū: eſt enī opprobriū nobis. ſolū in hoc
χοντι ἀκροβυστίαν, ἔστι γὰρ ὄνειδος ἡμῖν. μόνον ἐν τού-
aſſimilabimur vobis: et hitabim⁹ inter vos: ſi fue
τῳ ὁμοιωθησόμεθα ὑμῖν, καὶ οἰκήσομεν ἐν ὑμῖν, ἐὰν γέ-
ritis ſicut nos et vos: in circūcidēdo vr̄m
νησθε ὡς ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς, ἐν τῷ περιτμηθῆναι ὑμῶν
oē maſculinū: et dabim⁹ filias nr̄as vo
πᾶν ἀρσενικόν, καὶ δώσομεν τὰς θυγατέρας ἡμῶν ὑ-
bis: et de filiab⁹ vr̄is accipiem⁹ nobis:
μῖν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων ὑμῶν ληψόμεθα ἡμῖν,
et hitabimus apud vos: et erimus gen⁹ vnū. ſi aūt
καὶ οἰκήσομεν παρ᾽ ὑμῖν, καὶ ἐσόμεθα γένος ἕν. ἐὰν δὲ
non audieritis nos: et circūciſi fueritis: accipiētes
μὴ εἰσακούσητε ἡμῶν, καὶ περιτέμνησθε, λαβόντες
filiā nr̄az abibimus. et placuerūt verba
τὴν θυγατέρα ἡμῶν, πορευσόμεθα. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι
corā emor: et corā ſychem: filio emor
ἐναντίον ἐμμώρ, καὶ ἐναντίον συχέμ, τοῦ υἱοῦ ἐμμώρ.
et nō tardauit iuuenis facere verbū hoc:
καὶ οὐκ ἐχρόνισεν ὁ νεανίσκος ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο,
incubuerat.n. filie iacob. ipſe aūt erat glorioſiſſi
ἐνέκειτο γὰρ τῇ θυγατρὶ ἰακώβ. αὐτὸς δὲ ἦν ἐνδοξότα-
m⁹ oīz qui in domo pr̄is ſui. venit
τος πάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἦλθε
aūt emor et ſychem fili⁹ eius ad portā
δὲ ἐμμὼρ καὶ συχὲμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν πύλην τῆς
ciuitatis eorū: et locuti ſūt ad viros
πόλεως αὐτῶν, καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς
ciuitatis eorū: dicētes. hoīes iſti pacifici ſunt:
πόλεως αὐτῶν, λέγοντες. οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰρηνικοί εἰσι,
nobiſcū hitent ſup terrā: et negocien-
μεθ᾽ ἡμῶν οἰκείτωσαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐμπορευέσθω-
tur in ea. at terra ecce lata corā eis.
σαν ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον αὐτῶν.
filias eorū accipiem⁹ nobis vxores:
τὰς θυγατέρας αὐτῶν ληψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας,

Pritiua chal.

שכח אמר נתן
סנא נתן יהב
עלם תוב יכל
עבד נתן חסד
טפס הוה גזר
יתב היה קבל
דבר אזל
עבד רעה
קרה אמר
עבד
פתה יד נשה

Interp. chal.

et fratribus. Inueniā gratiā in oculis veſtris et quicquid dixeritis mihi dabo: multiplicate nimis ſup me dotem et munera: et dabo ſicut dixeritis mihi: et date mihi puellam in vxorem. Et reſponderunt filij iacob ad ſichem et ad hemor atq; locuti ſunt ſapienter: eo quod violata eſſet dina ſoror eorū. dixerūtq; eis. Non poſſumus facere rem hanc: vt demus ſororem noſtrā viro habenti preputium: quoniā opprobriū eſt nobis. ſed in hoc conueniemus vobiſcū. Si fueritis ſicut nos: vt circūcidatur ex vobis ois maſculus: et dabim⁹ filias noſtras vobis: et filias veſtras accipiemus nobis: et habitabimus vobiſcū: erimuſq; in vnuz populū. et ſi non acquieueritis nobis vt circūcidamini: tollemus filiam noſtram: et ibimus. Et placuerūt verba eorum in oculis hemor et in oculis ſichem filij hemor: et non diſtulit puer facere rem illā: quia cōplacuit ſibi in filia iacob: et ipſe erat honorabilior oīm domo patris ſui. Et venit hemor et ſichem filius ei⁹ ad portā ciuitatis eorū: et locuti ſunt cum viris ciuitatis eorū dicentes. Viri iſti pacifici ſunt nobiſcū: et habitabūt in terra et negociabūtur in ea: terra autem ecce ſpacioſa eſt et lata corā eis. filias eorū accipiemus nobis in vxores: et

Tranſla. Chal.

ולאחהא אשכח רחמין בעיניכון ודתימרון לי אתן: אסגו עלי לחדא מוהרין ומתנן
ואתן כמה דתימרון לי והבו לי ית עולימתא לאיתו: ואתיבו בני יעקב ית שכם וית
חמור אבוהי בחכמתא ומלילו דסאיב ית דינה אחתהון: ואמרו להון לא ניכול למעבד
פתגמא הדין למיתן ית אחתנא לגבר דליה ערלתא ארי חסודא היא לנא: ברם
בדא ניתפס לכון אם תהון כותנא למגזר לכון כל דכורא: וניתן ית בנתנא לכון וית
בנתכון ניסב לנא ונתיב עמכון ונהא לעמא חד: ואם לא תקבלון מננא למגזר
ונדבר ית ברתנא ונזיל: ושפרו פתגמיהון בעיני חמור ובעיני שכם בר חמור: ולא
אוחר עולימא למעבד פתגמא ארי אתרעי בברתא דיעקב והוא יקיר מכל בית אבוהי:
ואתא חמור ושכם בריה לתרע קרתיהון ומלילו עם אינשי קרתיהון למימר:
גובריא האלין שלמין אינון עמנא ויתבון בארעא ויעבדון בה סחורתא וארעא הא
פתית ידין קדמיהון ית בנתהון ניסב לנא לנשין וית

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et filias nr̄as dabim⁹ eis. ſolū in hoc
καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν δώσομεν αὐτοῖς. μόνον ἐν τού-
aſſimilabūtur nobis hoīes iſti vt hitēt vobiſcū:
τῳ ὁμοιωθήσονται ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τοῦ οἰκεῖν μεθ᾽ ἡμῶν,
vt ſit pp̄ls vnus: in circūcidendo noſtrū oē ma
ὥστε εἶναι λαὸν ἕνα, ἐν τῷ περιτέμνεσθαι ἡμῶν πᾶν ἀρ-
ſculinū: ſicut et ipſi circūciſi ſunt. et pecora
σενικόν, καθὰ καὶ αὐτοὶ περιτέτμηνται. καὶ τὰ κτήνη
eorū et quadrupedia eorū: et oīa ſub
αὐτῶν καὶ τὰ τετράποδα αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ὑ-
ſtantia nō nr̄a erūt? ſolū in hoc aſſimile
πάρχοντα οὐχ ἡμῶν ἔσται; μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθῶ-
mur eis. et habitabūt nobiſcū. et audierūt
μεν αὐτοῖς, καὶ οἰκήσουσι μεθ᾽ ἡμῶν. καὶ εἰσήκουσαν
emor et ſychem filiū eius oēs exeun
ἐμμὼρ καὶ συχὲμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πάντες οἱ ἐκπορευό-
tes portā ciuitatis eorū: et circūciderūt
μενοι τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν. καὶ περιέτεμον
carnē preputij eorū oē maſculū. factū ē
τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν πᾶν ἄρσεν. ἐγένετο
aūt in die tertio: qn̄ erāt in dolore: accipi
δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτε ἦσαν ἐν τῷ πόνῳ, λαβόν-
entes duo filij iacob ſymeō et leui: fratres di-
τες οἱ δύο υἱοὶ ἰακὼβ συμεὼν καὶ λευί, οἱ ἀδελφοὶ δί-
ne: vnuſquiſq; gladiū ſuū: igreſſi ſūt in ci-
νας, ἕκαστος τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν πό-
uitatē cōfidēter: et interfecerūt oē maſculinū. et e-
λιν ἀσφαλῶς, καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσενικόν. τόν τε ἐμ-
mor et ſychē filiū ei⁹ occiderūt in ore gladij.
μὼρ καὶ συχὲμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν στόματι μαχαίρας.
et tulerūt dinā de domo ſychē: et egreſſi ſūt. at fi
καὶ ἔλαβον τὴν δῖναν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ συχέμ, καὶ ἐξῆλθον. οἱ δὲ υἱ-
lij iacob igreſſi ſūt ſup vulneratos: et diripuerūt
οὶ ἰακὼβ εἰσῆλθον ἐπὶ τοὺς τραυματίας, καὶ διήρπασαν τὴν
ciuitatē: in qua polluerūt dinā ſororē ſuā. et oues
πόλιν, ἐν ᾗ ἐμίαναν δῖναν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ τὰ πρόβατα
eorū: et boues eorū: et aſinos eorū: quecunq; erāt in
αὐτῶν, καὶ τοὺς βόας αὐτῶν, καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὅσα ἦν ἐν τῇ
vrbe: et quecunq; erāt in agro: tulerūt: et oīa cor-
πόλει, καὶ ὅσα ἦν ἐν τῷ πεδίῳ, ἔλαβον. καὶ πάντα τὰ σώμα-
pora eorū: et oēm ſupellectilē eorū: et vxores
τα αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας
eorū captiuauerūt. et diripuerūt quecunq; erāt in ciuitate: et
αὐτῶν ᾐχμαλώτευσαν. καὶ διήρπασαν ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ
quecunq; erāt in domib⁹. dixit aūt iacob ſymeon et leui: odioſū
ὅσα ἦν ἐν ταῖς οἰκίαις. εἶπε δὲ ἰακὼβ συμεὼν καὶ λευί, μισητόν
me feciſtis: ita vt malus ego ſim oibus habitāti-
με πεποιήκατε, ὥστε πονηρόν με εἶναι πᾶσι τοῖς κατοικοῦ-
bus terrā: in quibus chananeis: et in pherezeis. ego aūt
σι τὴν γῆν, ἔν τε τοῖς χαναναίοις, καὶ ἐν τοῖς φερεζαίοις. ἐγὼ δὲ
pauciſſim⁹ ſū in numero. et cōgregati ſup me: percu-
ὀλιγοστός εἰμι ἐν ἀριθμῷ. καὶ συναχθέντες ἐπ᾽ ἐμέ, συγκόψου-
tient me: et delebor ego: et dom⁹ mea. illi aūt dixerūt:
σί με, καὶ ἐκτριβήσομαι ἐγώ, καὶ ὁ οἶκός μου. οἱ δὲ εἶπον,

Trāſla. B. Hiero.

noſtras illis dabimus. Vnū eſt quo differtur tātum bonum. Si circuncidamus maſculos nr̄os ritū gētiſimitantes: & ſubſtātia eorū & pecora & cūcta que poſſident noſtra erunt. Tātū in hoc acquieſcamus: & hitantes ſimul vnū efficiamus populū. Aſſenſiq; ſunt omnes: circunciſis cūctis maribus. Et ecce die tertio quando grauiſſimus vulnerum dolor eſt arreptis duo filii Iacob ſimeon & leui fratres dine gladiis: ingreſſi ſunt vrbē cōfidēter: interfectiſq; oībus maſculis emor & ſichem pariter necauerunt tollētes dinā de domo ſichem ſororem ſuam. Quibus egreſſis irruerunt ſuper occiſos ceteri filii iacob: & depopulati ſunt vrbē in vltionē ſtupri: oues eorū & armenta & aſinos cunctaq; vaſtātes que in domibus & in agris erāt. paruulos quoq; eorū & vxores duxerūt captiuas. Quibus perpetratis audacter iacob dixit ad ſymeō & leui. Turbaſtis me & odioſū feciſtis me chananeis & pherezeis hitatoribus terre huius. Nos pauci ſumus: illi cōgregati percutiēt me & delebor ego & domus mea. Reſpōderūt.

Tex. Heb.

בנתינו נתן להם: אך בזאת יאתו
לנו האנשים לשבת אתנו להיות
לעם אחד בהמול לנו כל זכר
כאשר הם נמלים: מקנהם
וקנינם וכל בהמתם הלוא לנו הם
אך נאותה להם וישבו אתנו:
וישמעו אל חמור ואל שכם בנו
כל יצאי שער עירו וימלו כל
זכר כל יצאי שער עירו: ויהי
ביום השלישי בהיותם כאבים
ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי
אחי דינה איש חרבו ויבאו על
העיר בטח ויהרגו כל זכר: ואת
חמור ואת שכם בנו הרגו לפי
חרב ויקחו את דינה מבית שכם
ויצאו: בני יעקב באו על
החללים ויבזו העיר אשר טמאו
אחותם: את צאנם ואת בקרם
ואת חמריהם ואת אשר בעיר
ואת אשר בשדה לקחו: ואת כל
חילם ואת כל טפם ואת נשיהם
שבו ויבזו ואת כל אשר בבית:
ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי
עכרתם אתי להבאישני בישב
הארץ בכנעני ובפרזי ואני מתי
מספר ונאספו עלי והכוני
ונשמדתי אני וביתי: ויאמרו

Pritiua. heb.

ישב היה
נמל
קנה
קנה
אות
שמע
היה
לקח
בוא
הרג
פה
בוא
בזז
טפף נשה
שבה
באש
מתה
ספר אסף נכה
שמד אמר

Interp. chal.

בנתנא ניתן להון: ברם בדא יתפסון לנא גובריא למיתב עמנא למהוי לעמא חד
במגזר לנא כל דכורא כמא דאינון גזירין: גיתיהון וקניניהון וכל בעיריהון הלא
דילנא אינון ברם ניתפס להון ויתבון עמנא: וקבילו מן חמור ומן שכם בריה כל נפקי
תרע קרתיה וגזרו כל דכורא כל נפקי תרע קרתיה: והוה ביומא תליתאה כד תקיפו
עליהון כיביהון ונסיבו תרין בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה גבר חרביה ועלו על קרתא
דיתבא לרוחצן וקטלו כל דכורא: וית חמור וית שכם בריה קטלו לפתגם דחרב
ודברו ית דינה מבית שכם ונפקו: בני יעקב עלו לחלצא קטיליא ובזזו קרתא
דסאיבו אחתהון: ית ענהון וית תוריהון וית חמריהון וית די בקרתא וית די בחקלא
בזזו: וית כל ניכסיהון וית כל טפליהון וית נשיהון שבו ובזזו וית כל די בביתא:
ואמר יעקב לשמעון וללוי עכרתון יתי למיתן דבבו ביני ובין יתבי ארעא בכנענאה
ובפריזאה ואנא עם דמנין ויתכנשון עלי וימחונני ואשתצי אנא ואנש ביתי:
ואמרו

Tranſla. Chal.

filias nr̄as dabimus eis. Sed in hoc cōuenient nobiſcū viri: vt hitent nobiſcū: vt ſim⁹ in pp̄lm vnū: ſi circūcidet in nobis ois maſcul⁹: ſicut ipſi circūciſi ſunt: pecora eorū et armēta et oia iumēta eorū nōne nobis erunt? Uerum tn̄ cōueniam⁹ cū eis: et habitēt nobiſcū. Et obedierūt hemor et ſichē filio ei⁹ oēs qui ingrediebant portā ciuitatis illius: et circūciderūt oēs maſculos: oēs qui egrediebāt portā ciuitatis illi⁹. Et factū ē in die tertio quando preualuerūt dolores eorū ſup eos: duo filij iacob ſimeon et leui frēs dine tulerūt vnuſquiſq; gladiū ſuū et ingreſſi ſunt ciuitatē que hitabat cōfidēter: et iterfecerūt oēm maſculū. Hemor quoq; et ſichē filiū ei⁹ occiderūt in ore gladij: et tulerūt dinā de domo ſichē: et egreſſi ſūt. Filij aūt iacob ingreſſi ſunt ad ſpoliū iterfectorū: et depredati ſunt vrbē: eo quod violauerūt ſororē ſuā. Oues eorū et boues et aſinos eorū et oia que erant in ciuitate et in agro depredati ſunt: et oēm ſupellectilē eorū et oēs paruulos ſuos: et oēs mulieres eorū captiuauerūt: atq; depredati ſunt oia que erāt in domib⁹. Et dixit iacob ad ſimeō et leui cōturbaſtis me: vt poneretis inimicitiā iter me et chananeū et pherezeū habitatores terre. Ego aūt habeo populū paucū: et cōgregabūtur cōtra me et percutient me: et peribo ego et viri domus mee. Et dixerūt,

Pritiua chal.

טפס יתב הוה
גזר נתא קנה
טפס
קרה
באב עול
טפף נשה שבה
בזז נתן מנה
כנש מתא שצא

הַכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת אֲחוֹתֵנוּ׃

Cap. xxxv.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵית אֵל וְשֶׁב שָׁם וַעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הַנִּרְאֶה אֵלֶיךָ בְּבָרְחֲךָ מִפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיךָ׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסִרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּתֹכְכֶם וְהִטַּהֲרוּ וְהַחֲלִיפוּ שִׂמְלֹתֵיכֶם׃ וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵּית אֵל וְאֶעֱשֶׂה שָּׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הָעֹנֶה אֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלָכְתִּי׃ וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב אֵת כָּל אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת הַנְּזָמִים אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּטְמֹן אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם שְׁכֶם׃ וַיִּסָּעוּ וַיְהִי חִתַּת אֱלֹהִים עַל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְּנֵי יַעֲקֹב׃ וַיָּבֹא יַעֲקֹב לוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן הִוא בֵּית אֵל הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ׃ וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אָחִיו׃ וַתָּמָת דְּבֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה וַתִּקָּבֵר מִתַּחַת לְבֵית אֵל תַּחַת הָאַלּוֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אַלּוֹן בָּכוּת׃ וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב עוֹד

Nūquid vt ſcorto abuti debuere ſorore noſtra? Interea locu- Ca.35. tus ē deus ad iacob. Surge & aſcēde bethel: & habita ibi. Faciq; altare deo qui apparuit tibi quando fugiebas Eſau fratrem tuum. Iacob vero conuocata omni domo ſua ait. Abiicite deos alienos qui in medio veſtri ſunt: & mūdamini: ac mutate veſtimēta veſtra. Surgite & aſcēdamus in bethel: vt faciamus ibi altare deo qui exaudiuit me in die tribulatiōis meę: & ſocius fuit itineris mei. Dederūt ergo ei oēs deos aliēos quos habebant: & inaures que erant in auribus eorū. At ille infodit eas ſubter terebinthū q̄ eſt poſt vrbē ſichem. Cūq; pfecti eſſent: terror dei inuaſit omnes per circuitū ciuitates: & nō ſunt auſi perſequi recedētes. Venit igitur iacob in luzam que eſt in terra chanaā cognomēto bethel: ipſe & omnis populus cū eo: edificauitq; ibi altare: & appellauit nomen loci illius domus dei. Ibi ei apparuit ei deus cum fugeret fratrem ſuū. Eodē tpe mortua ē delbora nutrix rebecce: & ſepulta eſt ad radices bethel ſubter quercum: vocatūq; ē nomē loci illius quercus fletus. Apparuit aūt iterū deus ia-

ſed ſicut ſcorto vtētur ſorore nřa.
ἀλλ᾽ ὡσεὶ πόρνῃ χρήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν. Ca. 35.
Dixit āt deus ad iacob: ſurgēs: aſcēde in locū bethel. et habita ibi: et fac ibi altare deo q̄ apparuit tibi cū fugeres a facie eſau fřis tui. dixit āt iacob: domui ſue: et oībus q̄ cū eo: tollite deos alienos de medio vřm: et mūdamini: et mutate veſtimēta vřa: et ſurgētes aſcēdamus i bethel: et faciamus ibi altare deo: q̄ exaudiuit me in die tribulatiōis: q̄ fuit mecū: et ſaluauit me in via: q̄ ambulaui: et dederūt iacob deos alienos: q̄ erāt in manibus eoꝝ: et inaures q̄ in auribꝰ eoꝝ. et abſcondit ea iacob ſub terebintho q̄ in ſichimis. et perdidit ea: vſq; hodiernū diē. et pfect᷑ ē iſrael de ſichimis. et fact᷑ eſt timor dei ſup ciuitates q̄ icircuitu eoꝝ. et nō pſecuti ſūt poſt filios iſrael. venit āt iacob in luza in t'ra chanaā: q̄ ē bethel: ipſe et oīs ppl's q̄ erat cū eo: et edificauit ibi altare: et vocauit nomē loci: bethel: illic eni apparuit ei deus: cū fugeret ipſe a facie eſau fratris ſui. mortua ē āt debora nutrix rebecce: et ſepulta ē in inferius bethel ſub quercu: et vocauit iacob nomē eius: quercus fletus. apparuit āt deus iacob adhuc

Εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς Ἰακώβ, ἀναστὰς, ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον Βαιθήλ, καὶ οἴκει ἐκεῖ, καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ ὀφθέντι σοι, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν σε ἀπὸ προσώπου Ἠσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. εἶπε δὲ Ἰακὼβ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν, καὶ καθαρίσασθε, καὶ ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν, καὶ ἀναστάντες ἀναβῶμεν εἰς Βαιθήλ, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὃς ἦν μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐπορευόμην. καὶ ἔδωκαν τῷ Ἰακὼβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ κατέκρυψεν αὐτὰ Ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν Σικίμοις, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐξῆρεν Ἰσραὴλ ἐκ Σικίμων, καὶ ἐγένετο φόβος θεοῦ ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν, καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ἦλθε δὲ Ἰακὼβ εἰς Λουζὰ, ἥ ἐστιν ἐν γῇ Χαναὰν, ἥ ἐστι Βαιθήλ, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὃς ἦν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, Βαιθήλ, ἐκεῖ γὰρ ἐφάνη αὐτῷ ὁ θεὸς, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου Ἠσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἀπέθανε δὲ Δεββώρα ἡ τροφὸς Ῥεβέκκας, καὶ ἐτάφη κατώτερον Βαιθὴλ ὑπὸ τὴν βάλανον, καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα αὐτῆς, βάλανος πένθους. ὤφθη δὲ ὁ θεὸς Ἰακὼβ ἔτι

Primitiua chal.

Interp. chal.

nunqd ſicut cū meretrice fieri debuit cū ſorore nřa? Et dixit deus ad iacob. Surge aſcende Ca. 35. in bethel: ⁊ habita ibi: et fac ibi altare deo qui apparuit tibi: qñ fugiebas a facie eſau fratris tui. Et dixit iacob viris domus ſue ⁊ oībus qui ſecum erant. Auferte idola populoꝝ que ſunt in medio veſtri: et mundamini ⁊ mutate veſtimenta vřa: et ſurgamus et aſcendamus in bethel: ⁊ faciā ibi altare deo qui ſuſcepit orationē meā in tēpore tribulationis mee: ⁊ fuit verbum eius in adiutoriū meū in via qua ambulaui. Et dederūt iacob oīa idola populoꝝ que erant in manibus ſuis: ⁊ inaures que erant in auribus ſuis. Et abſcondit eas iacob ſub quercu: que eſt iuxta ſichem. Profectiq; ſunt: ⁊ fuit terror a facie dei ſuper omnes populos qui erant in ciuitatib' q circuitū eoꝝ: et nō ſunt ſecuti poſt filios iacob. Et venit iacob in luzam q̄ eſt in terra chanaā: ipſa eſt bethel: ipſe ⁊ oīs ppl's q cū eo erat. Et edificauit ibi altare: ⁊ appellauit locū de bethel: qñ ibi appūit ei angel' dei: qñ fugiebat a facie frīs ſui. Et mortua ē debbora nutrix rebecce: ⁊ ſepulta ē ſubt' bethel i planicie vallis. Et vocauit nomen eꝰ vallis planctus. Et apparuit deus iterū iacob:

Ca. xxxv. Tranſla. Chal.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina. Trāſla. B. Hiero. Ter. Heb. Gen. Ca. xxv. Primitiua heb.

in luza: qñ venit de meſopotamia ſyrie. et bñdixit eū deus. et dixit illi deus: nomē tuū nō vocabit vltra iacob: ſed iſrael erit nomē tuū. dixit āt ei deus: ego deus tuus: creſce: et multiplicare: gētes ⁊ cōgregatiōes gentiū erūt ex te: et reges de lumbo tuo exibūt: et trā: quā dedi abraā et iſaac: tibi dedi eā: tibi erit: et ſemini tuo poſt te dabo trā hāc. aſcēdit āt deus ab eo de loco: vbi locut' ē cū eo. et ſtatuit iacob titulū in loco: quo locut' ē cū eo deus: titulū lapideū: et ſe. libauit ſup eā libamē: et effudit ſup eā oleū: et vocauit iacob nomē loci: i quo locut' ē cū eo illic deus: bethel. ꝓfectꝰ āt iacob de bethel: fixit tabernaculū ſuū: vltra turrim gader. factū ē āt qñ appinquit' chabrath: vt veniret in ephrata: pepit rachel. et parturiuit in partu: factū ē āt cū difficul ter ipſa pareret: dixit ei obſtetrix: cōfide: et eni iſte tibi filꝰ ē. factū ē āt cū emitteret ipſa aiaz: moriebat eni: vocauit nomē eiꝰ: filꝰ doloris mei. at pr̄ vocauit nomē eiꝰ: beniamin. mortua ē āt rachel: et ſepulta ē in via ephratha: hec eſt bethleem. et ſtatuit iacob titulū ſup monumētū eiꝰ. hic eſt titul' ſup

ὅτε παρεγένετο ἐκ Μεσοποταμίας τῆς Συρίας, καὶ ηὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός, τὸ ὄνομά σου οὐ κληθήσεται ἔτι Ἰακὼβ, ἀλλὰ Ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεός, ἐγὼ ὁ θεός σου, αὐξάνου, καὶ πληθύνου, ἔθνη καὶ συναγωγαὶ ἐθνῶν ἔσονται ἐκ σοῦ, καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου ἐξελεύσονται, καὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ, σοὶ δέδωκα αὐτήν, σοὶ ἔσται, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην. ἀνέβη δὲ ὁ θεὸς ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐκ τοῦ τόπου, οὗ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν Ἰακὼβ στήλην ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ ὁ θεός, στήλην λιθίνην, καὶ ἔσπεισεν ἐπ᾽ αὐτὴν σπονδήν, καὶ ἐπέχεεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἔλαιον. καὶ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐλάλησεν αὐτῷ ἐκεῖ ὁ θεός, Βαιθήλ. ἀπάρας δὲ Ἰακὼβ ἐκ Βαιθὴλ, ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐπέκεινα τοῦ πύργου Γαδέρ. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγισε χαβραθὰ εἰς τὴν γῆν ἐλθεῖν εἰς Ἐφραθὰ, ἔτεκε Ῥαχὴλ, καὶ ἐδυστόκησεν ἐν τῷ τοκετῷ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ σκληρῶς αὐτὴν τίκτειν, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα, θάρσει, καὶ γὰρ οὗτός σοί ἐστιν υἱός. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφιέναι αὐτὴν τὴν ψυχὴν, ἀπέθνησκε γὰρ, ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, υἱὸς ὀδύνης μου, ὁ δὲ πατὴρ ἐκάλεσεν αὐτὸν Βενιαμίν. ἀπέθανε δὲ Ῥαχὴλ, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ὁδῷ Ἐφραθὰ, αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ. καὶ ἔστησεν Ἰακὼβ στήλην ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐτῆς. αὕτη ἐστὶ στήλη

cob poſtq; reuerſus eſt de meſopotamia ſyrie: benedixitq; ei dicens. Non vocaberis vltra iacob: ſed iſrael erit nomē tuum. Et appellauit eum iſrael. Dixitq; ei. Ego deus omnipotēs. Creſce & multiplicare: gentes & populi nationū ex te erūt. Reges de lumbis tuis egredientur: terramq; quam dedi abraam & iſaac: dabo tibi & ſemini tuo poſt te. Et receſſit ab eo. Ille vero erexit titulū lapideum: in loco quo locutus fuerat ei deus: libans ſuper eum libamina: & effundens oleū: vocāſq; nomen loci illius bethel. Egreſſus aūt inde vēit verno tēpore ad terrā q̄ ducit effratā. In qua cū parturiret Rachel: ob difficultatē partus periclitari cepit. Dixitq; ei obſtetrix. Noli timere: quia & hūc habebis filium. Egrediēte āt aīa p dolore & iminente iā morte: vocauit nomen filii ſui bēnoni. i. filius doloris mei. Pater vero appellauit eū beniamin. i. filius dextre. Mortua eſt ergo Rachel: & ſepulta ē in via q̄ ducit effratā: hec eſt bethleē. Erexitq; iacob titulū ſuper ſepulchrū eius. Hic ē titulus

בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ׃ וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים שִׁמְךָ יַעֲקֹב לֹא יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שַׁדַּי פְּרֵה וּרְבֵה גּוֹי וּקְהַל גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָּ וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצֵאוּ׃ וְאֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ׃ וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ׃ וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ מַצֶּבֶת אָבֶן וַיַּסֵּךְ עָלֶיהָ נֶסֶךְ וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן׃ וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ שָׁם אֱלֹהִים בֵּית אֵל׃ וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי עוֹד כִּבְרַת הָאָרֶץ לָבוֹא אֶפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתְּקַשׁ בְּלִדְתָּהּ׃ וַיְהִי בְהַקְשֹׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיַלֶּדֶת אַל תִּירְאִי כִּי גַם זֶה לָךְ בֵּן׃ וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בִנְיָמִין׃ וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הִוא בֵּית לָחֶם׃ וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל קְבֻרָתָהּ הִוא מַצֶּבֶת

Tranſla. Chal.

Primitiua chal.

Interp. chal.

quādo veniebat de meſopotamia ſyrie: ⁊ benedixit ei. Dixitq; ei deus: non vocabitur vltra nomen tuum iacob: ſed iſrael erit nomē tuū. Et vocauit nomē eius iſrael. Et dixit ei deus: Ego deus omnipotēs: creſce ⁊ multiplicare: populus ⁊ cōgregatio tribuū erunt ex te: ⁊ reges qui dñabuntur populis ex te egredientur: et dabo tibi terram quā dedi abrahe ⁊ iſaac: ⁊ filiis tuis poſt te dabo eam. Et aſcendit ab eo gloria dñi in loco vbi locutus fuerat cum eo. Et erexit iacob titulū in loco vbi locutus fuerat cum eo: titulum lapideū: ⁊ libauit ſuper eum libamina: ⁊ effudit ſuper eum oleum. Et vocauit iacob nomē loci bethel: in quo locutus fuerat ei deus. Et profecti ſunt de bethel: ⁊ cū adhuc eſſet ſpaciū terre vt ingrederetur efratam: parturiuit rachel: ⁊ aggrauata eſt in partu ſuo. Et factus eſt cum aggrauaretur in partu ſuo: ait ei obſtetrix. Ne timeas qm hic quoq; erit tibi filius. Et factus eſt cum egrederetur anima eius ⁊ moreretur: vocauit nomen filii: filium doloris mei. Pater aūt ei' appellauit eum beniamin. Et mortua eſt rachel: ⁊ ſepulta eſt in via efrate: ipſa eſt bethleem. Erexitq; iacob titulū ſuper ſepulchrum eius: ipſe eſt titulus

i

קבורת רחל עד היום: ויסע
ישראל ויט אהלה מהלאה
למגדל עדר: ויהי בשכן ישראל
בארץ ההוא וילך ראובן וישכב
את בלהה פילגש אביו וישמע
ישראל ויהיו בני יעקב שנים
עשר: בני לאה בכור יעקב ראובן
ושמעון ולוי ויהודה ויששכר
וזבלון: בני רחל יוסף ובנימן:
ובני בלהה שפחת רחל דן ונפתלי:
ובני זלפה שפחת לאה גד ואשר
אלה בני יעקב אשר ילד לו בפדן
ארם: ויבא יעקב אל יצחק אביו
ממרא קרית הארבע הוא חברון
אשר גר שם אברהם ויצחק:
ויהיו ימי יצחק מאת שנה
ושמנים שנה: ויגוע יצחק
וימת ויאסף אל עמיו זקן
ושבע ימים ויקברו אתו
עשו ויעקב בניו:

Cap. xxxvi.

ואלה תלדות עשו הוא
אדום: עשו לקח את נשיו
מבנות כנען את עדה בת
אילון החתי ואת אהליבמה
בת ענה בת צבעון החוי: ואת
בשמת בת ישמעאל אחות
נביות: ותלד עדה לעשו

Prīitiua heb.: נטה · גדל · שכב · פלגש שמע · היה שנה · בכר · בוא · קרב רבע · גור · יום מאה · גוע · מות אסף · קבר · ילד נשה · ילד

Trāſla. B. Hiero.

monumenti Rachel vſq; in p̄ſentem diē. Egreſſus inde fixit tabernaculū trans turrem gregis. Cūq; habitaret in illa regiōe: abiit ruben: & dormiuit cum bala cōcubina patris ſui. Quod illū minime latuit. Erant autem filii iacob duodecim. Filii lie: primogenitus ruben: & ſymeon: & leui: & iudas & iſachar & zabulon. Filii rachel ioſeph & beniamin. Filii bale ancille rachelis dan & neptalim. Filii zelphe ancille lie gad & aſer: Hi ſūt filii iacob: qui nati ſunt ei in meſopotamia ſyrie. Venit etiā ad iſaac patrem ſuum in mambre ciuitatē arbee: hec eſt hebron: in qua peregrinatus eſt abraam & iſaac. Et cōpleti ſunt dies iſaac centum octoginta annorum: cōſumptuſq; etate mortuus ē: & appoſitꝰ eſt populo ſuo ſenex & plenus dierum: & ſepelierunt eum eſau & iacob filii ſui.

Cap. 36.

Hę autem ſunt generationes eſau: ipſe eſt edom. Eſau accepit vxores de filiabus chanaan: adā filiam elon ethei: & oolibama filiam ane filii ſebeon euei. Baſemath quoq; filiam hiſmael ſororē nabaioth. Peperit autem ada

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

monumēti rachel: vſq; diē hunc.
τοῦ μνημείου ῥαχὴλ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
factū ē āt qn̄ hitauit iſrael in t̄ra il=
ἐγένετο δὲ ἡνίκα κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ ἐκεί
la: abiit rubē: et dormiuit cū balla
νῃ, ἐπορεύθη ῥουβὴμ, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ βαλλᾶς
cōcubina p̄ris ſui iacob. et au
τῆς παλλακῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰακώβ. καὶ ἤ=
diuit iſrael: et malū appuit ī cōſpectu eius.
κουσεν ἰσραὴλ, καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐνώπιον αὐτοῦ.
erāt āt filij iacob duodecī. filij lie: primo=
ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ δώδεκα. υἱοὶ λείας, πρωτό
genitꝰ iacob: rubē: et ſymeō: leui: iudas:
τοκος ἰακώβ, ῥουβὴν, καὶ συμεὼν, λευὶ, ἰούδας,
iſſachar: zabulō: filij āt rachel: ioſeph: et
ἰσάχαρ, ζαβουλών. υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ, ἰωσὴφ, καὶ
beniamī. filij āt balle ancille rachel: dā:
βενιαμίν. υἱοὶ δὲ βαλλᾶς παιδίσκης ῥαχὴλ, δὰν,
et nephthalim. filij āt zelphe ancille lie:
καὶ νεφθαλείμ. υἱοὶ δὲ ζελφᾶς παιδίσκης λείας,
gad: et aſer. iſti filij iacob: q̄ fuerūt ei
γάδ, καὶ ἀσήρ. οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ, οἱ ἐγένοντο αὐ
in meſopotamia ſyrie. venitāt iacob
τῷ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας. ἦλθε δὲ ἰακὼβ
ad iſaac p̄rm ſuū: in mābre: in
πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς μαμβρῆ, εἰς
ciuitatē agri. hec eſt chebrō in t̄ra chana
πόλιν τοῦ πεδίου. αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν γῇ χανα=
an: vbi habitauit abraā et iſaac. fuerunt
άν, οὗ παρῴκησεν ἀβραὰμ καὶ ἰσαάκ. ἐγένοντο
āt dies iſaac: quos vixit: ānī cētū octo
δὲ αἱ ἡμέραι ἰσαάκ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἑκατὸν ὀγδοή
ginta. et deficiēs iſaac mortuꝰ ē. et appoſi
κοντα. καὶ ἐκλιπὼν ἰσαὰκ ἀπέθανεν. καὶ προσε
tus ē ad genꝰ ſuū ſenior et ple
τέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ πρεσβύτερος, καὶ πλή
nus dierū. et ſepelierūt eū eſau τ iacob
ρης ἡμερῶν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἠσαῦ καὶ ἰακὼβ
filii eius.
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

Ca. 36.

Hę āt gn̄atiōes eſau. ipſe eſt edō.
Αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἠσαῦ. αὐτός ἐστιν ἐδώμ.
eſau āt accepit vxores ſuas de fi=
ἠσαῦ δὲ ἔλαβε τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν θυ
liabus chananeoꝝ. ada: filiam
γατέρων τῶν χαναναίων. τὴν ἀδά, θυγατέρα
elom ethei. et eliba: fili=
ἐλὼμ τοῦ χετταίου. καὶ τὴν ἐλιβᾶ, θυγατέ
am enan filii ſebagō euei. et
ρα ἐνὰν τοῦ υἱοῦ σεβαγὼν τοῦ εὐαίου. καὶ τὴν
baſemath: filiā iſmael: ſororē nabai=
βασεμάθ, θυγατέρα ἰσμαὴλ, ἀδελφὴν ναβαι
oth. pepit āt ei ada
ώθ. ἔτεκε δὲ αὐτῷ ἀδὰ

Interp̄. chal.

קבורתא דרחל עד יומא הדין: ונטל ישראל ופרסיה למשכניה מלהלא למגדלא
דעדר: והוה כד שרא ישראל בארעא ההיא ואזל ראובן ושכיב עם בלהה לחינת
אבוהי ושמע ישראל והוו בני יעקב תרין עשר: בני לאה בוכרא דיעקב ראובן ושמעון
ולוי ויהודה ויששכר וזבולון: בני רחל יוסף ובנימין: ובני בלהה אמתא דרחל דן
ונפתלי: ובני זלפה אמתא דלאה גד ואשר אלין בני יעקב דאתילידו ליה בפדן ארם:
ואתא יעקב לות יצחק אבוהי לממרא קרית ארבע היא חברון דדר תמן אברהם
ויצחק: והוו יומי יצחק מאה ותמנן שנין: ואתנגיד יצחק ומית ואתכניש לעמיה סיב
ושבע יומין וקברו יתיה עשו ויעקב בנוהי: ואלין תולדת

Ca. xxxvi.

עשו הוא אדום: עשו נסיב ית נשוהי מבנת כנען ית עדה בת אילון חתאה וית
אהליבמה בת ענה בת צבעון חואה: וית בשמת בת ישמעאל אחתיה דנביות: וילידת
עדה לעשו

Trāſla. Chal.

ſepulture rachel vſq; in diem hanc. Et profectus eſt iſrael: τ tetendit tabernaculū ſuum vltra turrim gregis. Et factum eſt cum moraretur iſrael in terra illa: abijt ruben τ dormiuit cū bala cōcubina patris ſui: et audiuit iſrael. Fueruntq; filij iacob duodecim. filij lie: primogenitus iacob: ruben: ſimeō: τ leui: τ iuda: et iſachar: τ zabulon. Filij rachel ioſeph: τ beniamī. Filij autē bale ancille rachel: dan: τ neptali. Et filij zelphe ancille lie: gad: τ aſer. Iſti ſunt filij iacob qui nati ſunt ei in meſopotamia ſyrie. Venit autem iacob ad iſaac patrem ſuū in mamre ciuitatē arbee: ipſa eſt hebron in qua peregrinatus eſt abraham τ iſaac. Et fuerunt dies iſaac centum τ octoginta anni. Et defecit τ mortuus eſt: τ congregatus eſt ad populum ſuū ſenex τ plenus dierum. Et ſepelierunt eum eſau et iacob filij ſui.

Cap. 36.

Hę autem ſunt generationes eſau: ipſe eſt edom. Eſau accepit vxores ſuas de filiabus chanaan: Ada filiam elon ethei: τ oolibama filiam ane filiam ſebeon euei: et baſemath filiam iſmaelis ſororem nabaioth. Peperit autem ada eliphaz de eſau:

Prīitiua chal.: שכן גדל · הוה · אמה · אל ילד · דור · הוה שנה נגד · מות כנש סוב · ילד נשה

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

eliphaz. et beſamath pepit raguel. et eli
τὸν ἐλιφάζ. καὶ βεσεμὰθ ἔτεκε τὸν ῥαγουήλ. καὶ ἐλι
bama pepit ieul: et ieglom: et core.
βαμὰ ἔτεκε τὸν ἰεοὺλ, καὶ τὸν ἰεγλόμ, καὶ τὸν κορέ.
hi filij eſau: q̄ fuerūt ei in terra chanaā. ac
οὗτοι υἱοὶ ἠσαῦ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν γῇ χαναάν. ἔλα
cepitāt eſau vxores ſuas: et filios ſu
βε δὲ ἠσαῦ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐ
os: et filias: et oīa corpora
τοῦ, καὶ τὰς θυγατέρας, καὶ πάντα τὰ σώματα
domꝰ ſue: et oēs ſubſtantiā: et
τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα, καὶ
oīa pecora: et oīa q̄cūq; poſſedit: τ
πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἐκτήσατο, καὶ
oīa q̄cūq; acquiſiuit in terra chanaā: τ a=
πάντα ὅσα περιεποιήσατο ἐν γῇ χαναάν, καὶ ἐ=
biit eſau de terra chanaā: a facie
πορεύθη ἠσαῦ ἐκ τῆς γῆς χαναάν, ἀπὸ προσώπου
iacob fratris ſui. erat.n. ſubſtātia
ἰακὼβ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἦν γὰρ τὰ ὑπάρχοντα
eoꝝ multa: vt habitarēt ſimul. et nō poterat
αὐτῶν πολλὰ, τοῦ οἰκεῖν ἅμα. καὶ οὐκ ἠδύνατο
t̄ra hitatiōis eoꝝ ferre eos: pre
ἡ γῆ τῆς παροικήσεως αὐτῶν φέρειν αὐτοὺς, ἀπὸ
m̄ltitudine ſubſtātie eoꝝ. hitauitāt e=
τοῦ πλήθους τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν. ᾤκησε δὲ ἠ=
ſau in mōte ſeir. eſau: ipe eſt edō. ha=
σαῦ ἐν τῷ ὄρει σηείρ. ἠσαῦ, αὐτός ἐστιν ἐδώμ. κα=
bitauit āt iacob in t̄ra q̄ hitauit pater
τῴκει δὲ ἰακὼβ ἐν τῇ γῇ, ἧ παρῴκησεν ὁ πατὴρ
ſuus in t̄ra chanaā. he āt gn̄atiōes eſau
αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἠσαῦ
p̄ris edō in mōte ſeir. et iſta
τοῦ πατρὸς ἐδὼμ ἐν τῷ ὄρει σηείρ. καὶ ταῦτα τὰ
noīa filioꝝ eſau. eliphas: filꝰ ada vxoris
ὀνόματα τῶν υἱῶν ἠσαῦ. ἐλιφὰς, υἱὸς ἀδὰ γυναικὸς
eſau. et raguel: filꝰ baſemath: vxoris eſau.
ἠσαῦ. καὶ ῥαγουὴλ, υἱὸς βασεμάθ, γυναικὸς ἠσαῦ.
fuerūt āt filij eliphas: themā: omar: ſophar: gothā:
ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἐλιφᾶς, θεμάν, ὠμάρ, σωφάρ, γοθόμ,
cenez. thāna āt cōcubina eliphas filij eſau:
καὶ κενέζ. θαμνὰ δὲ ἦν παλλακὴ ἐλιφᾶς τοῦ υἱοῦ ἠσαῦ,
pepit eliphas amālec. hi filij ada: vxo=
ἔτεκε τῷ ἐλιφᾶς τὸν ἀμαλήκ. οὗτοι υἱοὶ ἀδά, γυναι
ris eſau. hi āt filij raguel: nazeth: zareſome:
κὸς ἠσαῦ. οὗτοι δὲ υἱοὶ ῥαγουήλ, ναχέθ, ζαρὲ, σομὲ,
et moze. hi fuerūt filij baſemath: vxoris eſau.
καὶ μοζέ. οὗτοι ἦσαν υἱοὶ βασεμάθ, γυναικὸς ἠσαῦ.
hi āt fuerūt filij libemas filie enā: filij
οὗτοι δὲ ἦσαν υἱοὶ λιβεμὰς θυγατρὸς ἐνάν, τοῦ υἱοῦ
ſebegō vxoris eſau. pepit āt eſau ie=
σεβεγὼν γυναικὸς ἠσαῦ. ἔτεκε δὲ τῷ ἠσαῦ τὸν ἰε=
ul: et ieglō: et core. hi duces
οὺλ, καὶ τὸν ἰεγλόμ, καὶ τὸν κορέ. οὗτοι ἡγεμόνες

Trāſla. B. Hiero.

eliphaz. Baſemath genuit rahuel. Oolibama genuit iehus & ihelon & chore. Hi filii eſau qui nati ſunt ei in terra chanaan. Tulit autem eſau vxores ſuas & filios & filias & omnē animam domus ſue & ſubſtantiam & pecora & cuncta que habere poterat in terra chanaā: & abiit in alterā regionem: receſſitq; a fratre ſuo iacob. Diuites enim erāt valde: & ſimul habitare nō poterāt: nec ſuſtiebat eos terra pegrinatiōis eorū pre multitudine gregū. Habitauitq; Eſau in monte ſeyr: ipſe eſt edom. He aūt ſunt gn̄atiōes eſau patris edom in mōte ſeir: & hec nomina filiorum eius. eliphaz filius ada vxoris eſau. Rahuel quoq; filius baſemath vxoris eius. fuerūtq; eliphaz filii theman: omar: ſephua: & gatham: & chenez & chore. Erat aūt thamna concubina eliphaz filii eſau: que peperit ei amalech. Hi ſunt filii ada vxoris eſau. Filii āt rahuel: naath & zara: ſēma & meza. Hi filii baſemath vxoris eſau. Iſti quoq; erant filii oolibama filie Ane filii ſebeon vxoris eſau: quos genuit ei: iehus & ihelon & chore. Hi duces

את אליפז ובשמת ילדה את
רעואל: ואהליבמה ילדה את
יעיש ואת יעלם ואת קרח אלה
בני עשו אשר ילדו לו בארץ
כנען: ויקח עשו את נשיו ואת
בניו ואת בנתיו ואת כל נפשות
ביתו ואת מקנהו ואת כל בהמתו
ואת כל קנינו אשר רכש בארץ
כנען וילך אל ארץ מפני יעקב
אחיו: כי היה רכושם רב משבת
יחדו ולא יכלה ארץ מגוריהם
לשאת אתם מפני מקניהם: וישב
עשו בהר שעיר עשו הוא אדום:
ואלה תלדות עשו אבי אדום בהר
שעיר: אלה שמות בני עשו
אליפז בן עדה אשת עשו רעואל
בן בשמת אשת עשו: ויהיו בני
אליפז תימן אומר צפו וגעתם
וקנז: ותמנע היתה פילגש לאליפז
בן עשו ותלד לאליפז את
עמלק אלה בני עדה אשת עשו:
ואלה בני רעואל נחת וזרח
שמה ומזה אלה היו בני בשמת
אשת עשו: ואלה היו בני אהליבמה
בת ענה בת צבעון אשת
עשו ותלד לעשו את יעיש
ואת יעלם ואת קרח: אלה אלופי

Prīitiua heb.: ילד · קנה · פנה · רכש רבה ישב · גור · נשא · הרר · ילד · איש · היה · ילד · היה · אלף

Tranſla. Chal.

ית אליפז ובשמת ילידת ית רעואל: ואהליבמה ילידת ית יעוש וית יעלם וית קרח
אלין בני עשו דאתילידו ליה בארעא דכנען: ודבר עשו ית נשוהי וית בנוהי
וית בנתיה וית כל נפשת ביתיה וית גיתוהי וית כל בעיריה וית כל קנינה דקנא בארעא
דכנען ואזל לארע אחרי מן קדם יעקב אחוהי: ארי הוה קנינהון סגי מלמיתב כחדא
ולא יכילת ארע תותבתהון לסוברא יתהון מן קדם גיתיהון: ויתיב עשו בטורא
דשעיר עשו הוא אדום: ואלין תולדת עשו אבוהי דאדומאי בטורא דשעיר: אלין
שמהן בני עשו אליפז בר עדה איתת עשו רעואל בר בשמת איתת עשו: והוו בני
אליפז תימן אומר צפו וגעתם וקנז: ותמנע הות פלגש לאליפז בר עשו וילידת לאליפז ית
עמלק אלין בני עדה איתת עשו: ואלין בני רעואל נחת וזרח שמה ומזה אלין הוו בני
בשמת איתת עשו: ואלין הוו בני אהליבמה בת ענה בת צבעון איתת עשו וילידת
לעשו ית יעוש וית יעלם וית קרח: אלין רברבי

Interp̄. chal.

et baſemath peperit rahuel. Et oolibama peperit ie= hus τ hielom τ chore. Hi filij eſau q̄ nati ſunt ei ī terra chanaan. Tulit aūt eſau vxores ſuas τ filios ſuos et filias ſuas: τ omnes animas domus ſue τ pecora ſua τ omnia iumenta ſua: et vniuerſam ſubſtantiam quā acquiſierat in terra chanaā: τ abijt in terram aliam propter iacob fratrem ſuum: quia erat ſubſtantia eorum multa vt habitarent ſimul: et non poterat terra habitationis eorum ſuſtinere eos propter pecora eorum. Et habitauit eſau in monte ſeir: eſau ipſe eſt edom. Et he ſunt generatiōes eſau patris idumeorum in monte ſeir. Hec ſunt nomina filioꝝ eſau: eliphaz filius ada vxoris eſau: rahuel filꝰ baſemath vxoris eſau. Fueruntq; filij eliphaz: theman: omar: ſepho: τ gatham: τ cenez. Erat autem thāna concubina eliphaz filij eſau: ex qua natus eſt amalech. Hi ſunt filij ada vxoris eſau. filij autē rahuel: naath τ zara τ ſemma τ meza. Hi filij baſemath vxoris eſau: τ iſti filij oolibama filie ane filie ſebeon vxoris eſau: que peperit ei hieus τ hielō τ chore. Iſti ſunt duces

Prīitiua chal.: ילד נשה · נתא קנה · סנא יתב · יתב · ילד · אנת הוה · אל · אנת · רבב

בני עשו בני אליפז בכור עשו
אלוף תימן אלוף אומר אלוף
צפו אלוף קנז: אלוף קרח אלוף
געתם אלוף עמלק אלה אלופי
אליפז בארץ אדום אלה בני
עדה: ואלה בני רעואל בן עשו
אלוף נחת אלוף זרח אלוף שמה
אלוף מזה אלה אלופי רעואל
בארץ אדום אלה בני בשמת
אשת עשו: ואלה בני אהליבמה
אשת עשו אלוף יעוש אלוף
יעלם אלוף קרח אלה אלופי
אהליבמה בת ענה אשת עשו:
אלה בני עשו ואלה אלופיהם
הוא אדום: אלה בני שעיר
החרי ישבי הארץ לוטן
ושובל וצבעון וענה: ודשון ואצר
ודישן אלה אלופי החרי בני
שעיר בארץ אדום: ויהיו בני
לוטן חרי והימם ואחות לוטן
תמנע: ואלה בני שובל עלון
ומנחת ועיבל שפו ואונם: ואלה
בני צבעון ואיה וענה הוא ענה
אשר מצא את הימם במדבר
ברעתו את החמרים לצבעון אביו:
ואלה בני ענה דשן ואהליבמה
בת ענה: ואלה בני דישן

בכר · היה · מצא · רעה

filiorum eſau. Filii eliphaz primogẽiti eſau: dux theman: dux omar: dux ſephua: dux chenez: dux chore: dux gathan: dux amalech: Hi filii eliphaz in terra edom & hi filii ada. hi quoq; filii rahuel filii eſau: dux naath: dux zara: dux ſemma: dux meza. Hi autem duces rahuel. in terra edom. Iſti filii baſemath vxoris eſau. Hi autem filii oolibama vxoris eſau: dux iehus dux ihelon dux chore. Hi duces oolibama filie ane vxoris eſau. Iſti ſunt filii eſau: & hi duces eorum ipſe eſt edom. Iſti ſunt filii ſeir horrei habitatoris terre: lothan & ſobal & ſebeon & anan & diſon & eſer & diſan. Hi duces horrei filii ſeir: in terra edom. Facti ſunt autem filii lothan horrei & emam Erat autem ſoror lothã tamna. Et iſti filii ſobal aluhan & maneeth: & ebal & ſephi & onã. Et hi filii ſebeon ahia & ana Iſte eſt ana qui inuenit aquas calidas in ſolitudine: cum paſceret aſinas ſebeon patris ſui. Habuitq; filium diſan & filiam oolibama. Et iſti filii diſan:

filij eſau. elibas: primogẽiti eſau: dux
υἱοὶ ἠσαῦ. υἱοὶ ἐλιβὰς, πρωτοτόκου ἠσαῦ, ἡγεμὼν
themã: dux omar: dux ſophar: dux
θεμὰν, ἡγεμὼν ὠμὰρ, ἡγεμὼν σωφὰρ, ἡγεμὼν
cenez: dux core: dux gotha: dux a-
κενὲζ, ἡγεμὼν κορὲ, ἡγεμὼν γοθὰ, ἡγεμὼν ἀ-
malec. hi duces eliphas in terra idumee.
μαλὴκ. οὗτοι ἡγεμόνες ἐλιφὰς ἐν γῇ ἰδουμαίας.
hi filij adas. et hi filii raguel. filii
οὗτοι υἱοὶ ἀδάς. καὶ οὗτοι υἱοὶ ῥαγουήλ. υἱοὶ
eſau: dux nachoth: dux zare: dux ſo
ἠσαῦ, ἡγεμὼν ναχὼθ, ἡγεμὼν ζαρὲ, ἡγεμὼν σο-
me: dux moze. hi duces raguel in
μὲ, ἡγεμὼν μοζέ. οὗτοι ἡγεμόνες ῥαγουὴλ ἐν
edom. hi filij baſemas: vxoris eſau.
τῇ αἰδώμ. οὗτοι υἱοὶ βασεμάς, γυναικὸς ἠσαῦ.
hi ãt filij elibemas: vxoris eſau: dux
οὗτοι δὲ υἱοὶ ἐλιβεμὰς, γυναικὸς ἠσαῦ, ἡγεμὼν
ieul: dux ieglom: dux core. hi du-
ἰεοὺλ, ἡγεμὼν ἰεγλὸμ, ἡγεμὼν κορέ. οὗτοι ἡ-
ces elibemas. hi filij eſau. et hi
γεμόνες ἐλιβεμάς. οὗτοι υἱοὶ ἠσαῦ. καὶ οὗτοι
duces eorũ. hi ſunt filii edõ. hi
ἡγεμόνες αὐτῶν. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ αἰδών. οὗτοι
ãt filii ſeir horrei: hitãtis
δὲ υἱοὶ σηείρ τοῦ χορραίου, τοῦ κατοικοῦντος
trã: lotan: ſobal: ſebegõ: ana:
τὴν γῆν, λωτὰν, σωβὰλ, σεβεγὼν, ἀνὰ,
et leſon: et aſar: et riſon. hi du-
καὶ λησὼν, καὶ ἀσὰρ, καὶ ῥισών. οὗτοι ἡγεμό-
ces chorrei: filii ſeir in tra e-
νες τοῦ χορραίου, τοῦ υἱοῦ σηείρ ἐν τῇ γῇ αἰ-
dõ. fuerũt ãt filii lotan: chorri: et e-
δώμ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ λωτὰν, χορρὶ, καὶ ἑ-
mã. ſoror ãt lotan: thẽna. hi ãt filii
μάν. ἀδελφὴ δὲ λωτὰν, θεμνά. οὗτοι δὲ υἱοὶ
ſobal: tolam: et manachath: et gebel:
σωβὰλ, τωλὰμ, καὶ μαναχὰθ, καὶ γεβὴλ,
ſophã: et omã. et hi filii ſebeõ:
σωφὰν, καὶ ὠμάν. καὶ οὗτοι υἱοὶ σεβεγὼν,
ee: et enan. hic enan: q̃ inuenit ia-
αἰαὶ, καὶ ἐνάν. οὗτος ἐνὰν, ὃς εὗρε τὸν ἰα-
min in deſerto: qñ inuenit ſubiugalia ſe-
μὶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε εὗρε τὰ ὑποζύγια σε-
beon pris ſui. hi ãt filii
βεγὼν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. οὗτοι δὲ υἱοὶ
enã. deſon: et elibemath: filia e-
ἐνάν. δαισὼν, καὶ ἐλιβεμὰθ, θυγάτηρ ἐ-
nã. hi ãt filii deſon:
νάν. οὗτοι δὲ υἱοὶ δησών

abala: et aſbat et ithrã: et charrã. hi ãt filij
ἀβελδὰ, καὶ ἀσβὰν, καὶ ἰθρὰν, καὶ χαρράν. οὗτοι δὲ υἱοὶ
aſar. balaz: et zucã: et iuchã. hi ãt filij re
ἀσάρ, βαλαὰμ, καὶ ζουκὰμ, καὶ ἰουκάμ. οὗτοι δὲ υἱοὶ ῥε-
ſon: os: et arrã. hi duces chorri. dux lo-
σὼν, ὢς, καὶ ἀρράν. οὗτοι ἡγεμόνες χορρί. ἡγεμὼν λω-
tã: dux ſobal: dux ſebegõ: dux ana:
τὰν, ἡγεμὼν σωβὰλ, ἡγεμὼν σεβεγὼν, ἡγεμὼν ἀνά,
dux deſon: dux aſar: dux reſon. hi du-
ἡγεμὼν δησὼν, ἡγεμὼν ἀσὰρ, ἡγεμὼν ῥησών. οὗτοι ἡγε-
ces chorri: in ducatib⁹ ſuis in tra edõ. et
μόνες χορρὶ, ἐν ταῖς ἡγεμονίαις αὐτῶν ἐν γῇ ἐδώμ. καὶ
hi reges q̃ regnauerũt in edõ: anteq̃
οὗτοι οἱ βασιλεῖς οἱ βασιλεύσαντες ἐν ἐδώμ, πρὸ τοῦ
regnaret rex in iſrael. et regnauit
βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐβασίλευσεν
in edõ: balac fili⁹ beor. et nomẽ ciuitati ei⁹:
ἐν ἐδώμ, βαλὰκ υἱὸς βεώρ. καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐ-
denaba. mortu⁹ ẽ ãt balac: et regnauit
τοῦ, δενναβά. ἀπέθανε δὲ βαλὰκ, καὶ ἐβασίλευσεν
p co: iobab fili⁹ zara de boſorra. mortu⁹ ẽ
ἀντ' αὐτοῦ, ἰωβὰβ υἱὸς ζαρὰ ἐκ βοσόρρας. ἀπέθανε
ãt iobab: et regnauit p co: aſom: de
δὲ ἰωβὰβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἀσὸμ, ἐκ τῆς
tra themanorũ: mortu⁹ ẽ ãt aſõ: et regnauit pro
γῆς θεμανῶν. ἀπέθανε δὲ ἀσὸμ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀν-
co: adad: fili⁹ barad: q̃ percuſſit madiã in
τ' αὐτοῦ, ἀδὰδ, υἱὸς βαρὰδ, ὁ ἐκκόψας μαδιὰμ ἐν τῷ
cãpo moab. et nomẽ ciuitati eius: gethẽ. mortu⁹
πεδίῳ μωάβ. καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ, γεθέμ. ἀπέ-
eſt ãt adad: et regnauit p co: ſamaa de
θανε δὲ ἀδὰδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, σαμαὰ ἐκ
maſecca. mortu⁹ ẽ ãt ſamaa: et regnauit pro
μασεκκᾶς. ἀπέθανε δὲ σαμαὰ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀν-
co: ſaul de roboth q̃ apd fluuiũ. mor-
τ' αὐτοῦ, σαοὺλ ἐκ ῥοωβὼθ τῆς παρὰ ποταμόν. ἀπέ-
tu⁹ ẽ ãt ſaul: et regnauit p co balenõ:
θανε δὲ σαούλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ βαλενών,
fili⁹ achobor. mortu⁹ ẽ ãt balenõ: fili⁹ acobor.
υἱὸς ἀχοβώρ. ἀπέθανε δὲ βαλενών, υἱὸς ἀχοβώρ.
et regnauit p co arath: fili⁹ barad.
καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀράθ, υἱὸς βαράδ.
et nomẽ ciuitati eius phogor. nomẽ vxo
καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ φογώρ. ὄνομα τῇ γυ-
ri eius methebeel: filia matraith: filij me
ναικὶ αὐτοῦ μετεβεήλ, θυγάτηρ ματραὶθ, υἱοῦ με-
zoob. hec noia ducũ eſau: in
ζοόβ. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἡγεμόνων ἠσαῦ, ἐν ταῖς
tribubus eoꝝ: ſm locũ eorũ: in regiõibus
φυλαῖς αὐτῶν, κατὰ τόπον αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐ-
eorũ: et in gẽtibus eorũ. dux thãna: dux
τῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. ἡγεμὼν θαμνά, ἡγε-
gola: dux iether:
μὼν γωλά, ἡγεμὼν ἰεθέρ,

amdã & ieſbã & iethrã & charã. Hi quoq; filii eſer balaan & zeuan & achan. Habuit autem filios diſan: hus & aran. Hi duces horreorũ: dux lothã: dux ſobal: dux ſebeõ: dux ana: dux diſon: dux eſer: dux diſan. Iſti duces horreorũ q̃ imperauerunt in terra ſeir. Reges aũt qui regnauerunt in terra edom: anteq̃ haberent regem filii iſrael: fuerũt hi. Balach filius beor: nomẽq; vrbis eius denaba. Mortuus ẽ aũt balach & regnauit pro eo iobab filius zare de boſra. Cũq; mortuus eſſet iobab: regnauit pro eo huſan de terra themãorũ. Hoc quoq; mortuo regnauit p eo adad filius badadi: qui pcuſſit madiã i regione moab. & nomen vrbis eius auith. Cũq; mortuus eẽt adad: regnauit pro eo ſemla de maſerecha. Hoc quoq; mortuo: regnauit p eo ſaul de fluuio roboth. Cumq; & hic obiſſet: ſucceſſit in regnum balanã filius achobor Iſto quoq; mortuo: regnauit pro eo adad: nomenq; vrbis eius phou. Et appellabatur vxor eius meezabel filia matreth filie mizaab. Hec ergo nomina ducum eſau in cognationibus & locis & vocabulis ſuis. dux thamna. dux alua: dux ietheth:

חמדן ואשבן ויתרן וכרן: אלה בני
אצר בלהן וזעון ועקן: אלה בני
דישן עוץ וארן: אלה אלופי
החרי אלוף לוטן אלוף שובל
אלוף צבעון אלוף ענה: אלוף דשן
אלוף אצר אלוף דישן אלה
אלופי החרי לאלפיהם בארץ
שעיר: ואלה המלכים אשר מלכו
בארץ אדום לפני מלך מלך לבני
ישראל: וימלך באדום בלע בן
בעור ושם עירו דנהבה: וימת
בלע וימלך תחתיו יובב בן זרח
מבצרה: וימת יובב וימלך תחתיו
חשם מארץ התימני: וימת חשם
וימלך תחתיו הדד בן בדד המכה
את מדין בשדה מואב ושם עירו
עוית: וימת הדד וימלך תחתיו
שמלה ממשרקה: וימת שמלה
וימלך תחתיו שאול מרחבות
הנהר: וימת שאול וימלך
תחתיו בעל חנן בן עכבור: וימת
בעל חנן בן עכבור וימלך תחתיו
הדר ושם עירו פעו ושם
אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי
זהב: ואלה שמות אלופי עשו
למשפחתם למקמתם בשמתם
אלוף תמנע אלוף עלוה אלוף יתת:

מלך · מות · נכה · מלך

Primitiua chal.

רבב · אנת · הוה · אל · שכח דבר · רעה

Tranſla. Chal.

בני עשו בני אליפז בוכרא דעשו רבא תימן רבא אומר רבא צפו רבא קנז: רבא
קרח רבא געתם רבא עמלק אלין רברבי אליפז בארעא דאדום אלין בני עדה:
ואלין בני רעואל בר עשו רבא נחת רבא זרח רבא שמה רבא מזה אלין רברבי רעואל
בארעא דאדום אלין בני בשמת איתת עשו: ואלין בני אהליבמה איתת עשו רבא
יעוש רבא יעלם רבא קרח אלין רברבי אהליבמה בת ענה איתת עשו: אלין בני עשו
ואלין רברביהון הוא אדום: אלין בני שעיר חוראה יתבי ארעא לוטן ושובל וצבעון
וענה: ודישון ואצר ודישן אלין רברבי חוראה בני שעיר בארעא דאדום: והוו בני
לוטן חורי והימם ואחתיה דלוטן תמנע: ואלין בני שובל עלון ומנחת ועיבל שפו
ואונם: ואלין בני צבעון ואיה וענה הוא ענה דאשכח ית גבריא במדברא כד הוה
רעי ית חמריא לצבעון אבוהי: ואלין בני ענה דישן ואהליבמה בת ענה: ואלין
בני דישן

Interp. chal.

filiorum eſau: filij eliphaz primogeniti eſau. dux themã: dux omar: dux ſepho: dux cenez: dux chore: dux gatham: dux amalech. Hi duces eliphaz in terra edom: hi filij ada. Hi quoq; filij rahuel filij eſau: dux naath: dux zara: dux ſamma: dux meza. Hi duces rahuel in terra edom: iſti filij baſemath vxoris eſau. Hi autem filij oolibama vxoris eſau. dux iehus: dux hielom: dux chore. Hi duces oolibama filie ane vxoris eſau. Iſti ſunt filij eſau: & hi duces eorum: ipſe eſt edom. Iſti ſunt filij ſeir horrei habitatores terre: lothan: & ſobal: & ſebeon: & ana: & diſon: & eſer: & diſan. Hi duces horrei filij ſeir in terra edom. Fueruntq; filij lothan: horri: & hemam. Soror aũt lothan thamna. Et iſti filij ſobal: aluan & maneeth: & hebal: ſephi & onam. Et hi filij ſebeon: aya & ana. Iſte eſt ana qui inuenit gigantes in ſolitudine: cum paſceret aſinos ſebeon patris ſui. Et hi filij ane: diſſon: & oolibama filia ane. Hi autem filij diſan

Tranſla. Chal.

חמדן ואשבן ויתרן וכרן: אלין בני אצר בלהן וזעון ועקן: אלין בני דישן עוץ וארן:
אלין רברבי חוראה רבא לוטן רבא שובל רבא צבעון רבא ענה: רבא דישון רבא
אצר רבא דישן אלין רברבי חוראה לרברביהון בארעא דשעיר: ואלין מלכיא
דמלכו בארעא דאדום קדם דימלך מלכא לבני ישראל: ומלך באדום בלע בר
בעור ושום קרתיה דנהבה: ומית בלע ומלך תחותוהי יובב בר זרח מבצרה: ומית יובב
ומלך תחותוהי חשם מארע דרומא: ומית חשם ומלך תחותוהי הדד בר בדד דקטל
ית מדין בחקלי מואב ושום קרתיה עוית: ומית הדד ומלך תחותוהי שמלה
ממשרקה: ומית שמלה ומלך תחותוהי שאול מרחובות דעל פרת: ומית שאול ומלך
תחותוהי בעל חנן בר עכבור: ומית בעל חנן בר עכבור ומלך תחותוהי הדר ושום קרתיה
פעו ושום אתתיה מהיטבאל בת מטרד בת מצרף דהבא: ואלין שמהת רברבי עשו
לזרעיתהון לאתריהון בשמהתהון רבא תמנע רבא עלוה רבא יתת:

Interp. chal.

amdan: & eſeban & iethran & charã. Iſti ſunt filij eſer balan & zaauan & achan. Hi ſunt filij diſan: hus: et aran. Iſti ſunt duces horrei. Dux lotan: dux ſobal: dux ſebeon: dux ana: dux diſon: dux eſer: dux diſan. Iſti duces horreoꝝ ſm principatus eoꝝ in terra ſeyr. Et iſti ſunt reges qui regnauerũt in terra edom: ante q̃ regnaret rex in filijs iſrael. Regnauit aũt in edom bale fili⁹ beor: & nomen ciuitatis eius denaba. Mortuus eſt aũt bale: & regnauit pro eo iobab filius zare de boſra. Mortuus eſt autẽ iobab: & regnauit pro eo huſam de terra auſtrali. Mortuuſq; ẽ huſã: & regnauit pro eo hadad filius bedad: qui interfecit madian in campeſtribus moab: et nomen vrbis eius auith. Mortuuſq; ẽ hadad: & regnauit pro eo ſemla de maſerecha. Mortuuſq; eſt ſemla: & regnauit pro eo ſaul de rooboth: que eſt iuxta euphratẽ. Mortuuſq; eſt ſaul: et regnauit pro eo baalanã filius achobor. Mortuuſq; eſt baalanã filius achobor: et regnauit p eo adar: et nomen vrbis eius phou: & nomen vxoris eius mehetabel filia mathreth: filia aurificis. Et hec ſunt nomina principũ eſau ſm cognatiões eoꝝ per loca eoꝝ in nomibus ſuis: dux thamna: dux alua: dux ietheth:

Primitiua chal.

רבב · קרב מות קטל · אנת

אלוף אהליבמה אלוף אלה אלוף
פינן: אלוף קנז אלוף תימן אלוף
מבצר: אלוף מגדיאל אלוף עירם
אלה אלופי אדום למשבתם ··· ישב
בארץ אחזתם הוא עשו אבי אדום:
וישב יעקב בארץ מגורי אביו ·· גור
בארץ כנען: אלה תלדות יעקב ילד

Cap. xxxvij.

יוסף בן שבע עשרה שנה
היה רעה את אחיו בצאן והוא ·
נער את בני בלהה ואת בני ···
זלפה נשי אביו ויבא יוסף את ·· נשה בוא
דבתם רעה אל אביהם: וישראל דבב רעץ
אהב את יוסף מכל בניו כי בן ··
זקנים הוא לו ועשה לו כתנת ··
פסים: ויראו אחיו כי אתו אהב · פסס ראה
אביהם מכל אחיו וישנאו אתו שנא
ולא יכלו דברו לשלם: ויחלם ·· חלם
יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו ·· נגד יסף
עוד שנא אתו: ויאמר אליהם ··
שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי:
והנה אנחנו מאלמים אלמים ·· אלם
בתוך השדה והנה קמה אלמתי · קום
וגם נצבה והנה תסבינה ····· יצב סבב
אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי: · שחה
ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו מלך
אם משול תמשל בנו ויוספו ·· משל
עוד שנא אתו על חלמתיו ···

dux oolibama. dux ela. dux ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ phinon. dux cenez. dux theman. dux ꝏꝏ mabſar. dux Mabdiel dux hiram. ꝏꝏꝏꝏꝏ Hi duces edom habitantes ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ in terra imperii ſui: ipſe eſt eſau pater idumeorum. Habitauit aũt iacob in terra chanaã in q̃ pr̃ ſuus pegrinatus ẽ. & he ſunt gñatiões ei⁹

IOſeph cũ Cap̃. 37. ſedecim eẽt ãnorũ: paſcebat gregẽ cũ fratribus ſuis adhuc ꝏꝏꝏ puer. & erat cum filiis bale & ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ zelphe vxorũ patris ſui. accuſauitq; frẽs ſuos apud patrẽ crimie peſſimo. Iſrael autem ꝏꝏ diligebat ioſeph ſuper oẽs filios ſuos: eo q̃ in ſenectute gẽuiſſet eũ feciq; ei tunicam ꝏꝏꝏ polymitã. Vidẽtes aũt fratres eius q̃ a ꝏꝏꝏ prẽ plus cũctis filiis amaretur: oderant eum nec poterant ei quicq̃ pacifice loqui. Accidit quoq; vt viſũ ſõniũ referret frib⁹ ſuis: q̃ cã maioris odii ſeminariũ fuit. Dixitq; ioſeph fribus ſuis. Audite ſõniũ meũ quod vidi. ꝏꝏꝏꝏ Putabã nos ligare manipulos ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ in agro: & q̃ſi cõſurgere manipulum meum & ſtare: veſtroſq; manipulos circunſtantes ꝏ adorare manipulum m um. ꝏꝏꝏ:ꝏꝏ Rñderũt fratres eius. Nunquid rex noſter eris? aut ſubiiciemur ditioni tue? Hec ergo cauſa ſomniorum ꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

dux elibemas: dux olas: dux phinõ: dux
ἡγεμὼν ἐλιβεμάς, ἡγεμὼν ἐλάς, ἡγεμὼν φινών, ἡγεμὼν
cenes: dux themã: dux mazar: dux mage
κενέζ, ἡγεμὼν θεμάν, ἡγεμὼν μαζάρ, ἡγεμὼν μαγεδι-
diel: dux zaphoin. hi duces edom: in edi
ήλ, ἡγεμὼν ζαφωίν. οὗτοι ἡγεμόνες ἐδώμ, ἐν ταῖς κα-
ficatis in terra poſſeſſionis eorũ. hic
τῳκοδομημέναις ἐν τῇ γῇ τῆς κτήσεως αὐτῶν. οὗτος
eſau pater edom. habitauit ãt iacob in terra: vbi ha
ἡσαῦ πατὴρ ἐδώμ. κατῴκει δὲ ἰακὼβ ἐν τῇ γῇ, οὗ πα-
bitauit pr̃ eius in fra chanaã. he gñra
ρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. αὗται αἱ γενέ-
tiões iacob.
σεις ἰακώβ.

Ca. 37.

IOſeph decẽ et ſeptẽ ãnoꝝ erat: paſcẽs cũ
ἰωσὴφ δεκαεπτὰ ἐτῶν ἦν, ποιμαίνων μετὰ τῶν
fratribus ſuis oues pr̃is ſui: exñs iuuenis
ἀδελφῶν αὐτοῦ τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὢν νέος
cũ filiis balle: et cũ filiis zelphe:
μετὰ τῶν υἱῶν βαλλᾶς, καὶ μετὰ τῶν υἱῶν ζελφᾶς,
vxorũ pr̃is ſui. attulit ãt ioſeph vitupiũ
τῶν γυναικῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. κατήνεγκε δὲ ἰωσὴφ ψόγον
malũ ad iſrael pr̃ẽ ſuũ. iacob ãt diligebat
πονηρὸν πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἰακὼβ δὲ ἠγάπα
ioſeph pter oẽs filios ei⁹. q: fili⁹ ſe-
τὸν ἰωσὴφ παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. ὅτι υἱὸς γή-
nectutis erat ei. fecit ãt et tunicã variã. vi-
ρους ἦν αὐτῷ. ἐποίησε δὲ αὐτῷ χιτῶνα ποικίλον. ἰ-
dẽtes ãt fratres eius: q̃ eũ amat pr̃ ex
δόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸν φιλεῖ ὁ πατὴρ ἐκ
oibus filiis eius: oderũt eũ fratres
πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ
eius: et nõ poterãt loqui illi nihil pacificũ.
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδὲν εἰρηνικόν.
ſomnians ãt ioſeph ſomniũ: nũciauit illud
ἐνυπνιασθεὶς δὲ ἰωσὴφ ἐνύπνιον, ἀπήγγειλεν αὐτὸ
fratribus ſuis. et ait illis: audite
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσατε τοῦ
ſomniũ hoc q̃d ſomniaui. putabã vos li-
ἐνυπνίου τούτου. οὗ ἐνυπνιασάμην. ᾤμην ὑμᾶς δεσ-
gare manipulos in medio agro: et ſurrexit
μεύειν δράγματα ἐν μέσῳ τῷ πεδίῳ, καὶ ἀνέστη τὸ
me⁹ manipul⁹: et erect⁹ ẽ: cõuerſi ãt
ἐμὸν δράγμα, καὶ ὠρθώθη. περιστραφέντα δὲ τὰ
manipuli vr̃i: adorauerũt meũ manipulũ.
δράγματα ὑμῶν, προσεκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα.
dixerũt ãt illi fratres eius: nunq̃d re-
εἶπον δὲ αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μὴ βασι-
gnãs regnabis ſup nos: aut dominãs domina-
λεύων βασιλεύσῃς ἐφ᾽ ἡμᾶς, ἢ κυριεύων κυριεύ-
beris nobis? et addiderũt adhuc odio habere eũ p̃-
σῃς ἡμῶν; καὶ προσέθεντο ἔτι μισεῖν αὐτὸν ἕνε-
pter ſomnia eius:
κεν τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ,

Primitiua chal. Tranſla. Chal.

יתב חסן
יתב ילד
שנה רעה ענא
רבב נשה אתא
פסס חזא שנא
צבה חוה יסף
סנא אסר קום
זקף סחר
דמה מלך שלט

dux oolibama: dux ela: dux phinõ: dux cenez: dux theman: dux mabſar: dux magdihel: dux hirã. Hi duces edõ in habitationibus ſuis in terra poſſeſſionis eorum: ipſe eſt eſau pater idumeoꝝ. Habitauit autẽ iacob in terra habitationis patris ſui in terra chanaã. He ſunt generationes iacob. Cap. 37.

IOſeph filius erat decem ⁊ ſeptẽ annoꝝ quando paſcebat oues cũ fratribus ſuis: et ipſe nutriebatur cum filiis bale ⁊ cum filiis zelphe vxoruz patris ſui. Et adduxit ioſeph accuſationẽ eoꝝ malam ad patrem ſuũ. Iſrael autẽ diligebat ioſeph pluſq̃ vniuerſos filios ſuos: quoniã filius ſapiens erat ei. Fecitq; ei tunicam polymitam: et viderũt fratres eius q̃ diligeret eum pater ſuus pluſq̃ oẽs fratres eius: ⁊ oderunt eum: ⁊ nolebant loqui pacifice cũ eo. Et ſomniauit ioſeph ſomniũ: ⁊ narrauit fratribus ſuis: ⁊ addiderũt amplius odio habere eũ. Et ait eis. Audite obſecro ſomnium hoc quod ſomniaui: ecce ligabamus manipulos in medio agri: et ecce ſtabat manipulus meus: ⁊ etiam erigebatur: ⁊ ecce circundabant eum manipuli veſtri: ⁊ adorabant manipulum meum. Et dixerunt ei fratres ſui. Nunquid regnare exiſtimas ſuper nos? aut dominari putas noſtri? Et addiderũt amplius odio habere eum propter ſomnia ſua: ꝏ

Interp̃. chal.

ורבא אהליבמה רבא אלה רבא פינן: רבא קנז רבא תימן רבא מבצר: רבא מגדיאל
רבא עירם אלין רברבי אדום למותבניהון בארע אחסנתהון הוא עשו אבוהי דאדום:
ויתיב יעקב בארע תותבות אבוהי בארעא דכנען: אלין תולדת יעקב
יוסף בר שבע עשרה שנין כד הוה רעי עם אחוהי בענא והוא Ca. xxxvij.
רבי עם בני בלהה ועם בני זלפה נשי אבוהי ואיתי יוסף ית טיבהון בישא לות
אבוהון: וישראל רחים ית יוסף מכל בנוהי ארי בר חכים הוא ליה ועבד ליה כתונא
דפסין: וחזו אחוהי ארי יתיה רחים אבוהון מכל אחוהי ושנו יתיה ולא צבן למללא
עמיה שלם: וחלם יוסף חלמא וחוי לאחוהי ואוסיפו עוד למסני יתיה: ואמר להון
שמעו כען חלמא הדין דחלמית: והא אנחנא מאסרין אסרין בגו חקלא והא קמת
אסרתי ואף איזדקיפת והא מסתחרן אסרתכון וסגדן לאסרתי: ואמרו ליה אחוהי
המלך את מדמי למלך עלנא או שולטן את סביר למשלט בנא ואוסיפו עוד
למסני יתיה על חלמוהי ···································

Tráſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

et pp̃ter verba eius. vidit ãt ſomniũ alte
καὶ ἕνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. εἶδεν δὲ ἐνύπνιον ἕτε-
rũ: et narrauit illud pr̃i ſuo: et fratri-
ρον, καὶ διηγήσατο αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀδελ-
bus ſuis. et dixit: ecce ſomniaui ſomniuz
φοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον
alterũ. ſicut ſol et luna et vndecim ſtelle
ἕτερον. ὥσπερ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ἕνδεκα ἀστέρες
adorabãt me. et increpauit eũ pater
προσεκύνουν με. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ
ſuus: et dixit ei. q̃d ſomniũ hoc: q̃d
αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. τί τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, ὃ
ſomniaſti. nunq̃d venientes veniemus ego q̃ et
ἐνυπνιάσθης. ἆρα γε ἐλθόντες ἐλευσόμεθα ἐγώ τε καὶ
mater tua ⁊ fratres tui ad adorandũ te
ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου προσκυνῆσαί σοι
ſup terrã: inuiderũt ãt ei fratres eius.
ἐπὶ τὴν γῆν; ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
pater eius ſeruauit verbũ. abie-
τοῦ. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ διετήρησε τὸ ῥῆμα. ἐπορεύ-
rũt ãt fratres eius paſcere oues
θησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ βόσκειν τὰ πρόβατα
patris ſui in ſychem. et dixit iſrael
τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς συχέμ. καὶ εἶπεν ἰσραὴλ
ad ioſeph: nõ fratres tui paſcunt in
πρὸς ἰωσήφ, οὐχ οἱ ἀδελφοί σου ποιμαίνουσιν εἰς
ſychem? veni mittam te ad eos. dixit ãt
συχέμ; δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς αὐτούς. εἶπε δὲ
ei ecce ego. ait ãt illi iſrael: vadens
αὐτῷ, ἰδοὺ ἐγώ. εἶπε δὲ αὐτῷ ἰσραήλ, πορευθεὶς
vide: ſi ſani ſunt fratres tui: et oues
ἴδε, εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου, καὶ τὰ πρόβα-
et nũcia mihi. et miſit eũ ex
τα, καὶ ἀπάγγειλόν μοι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐκ
valle ebron. ⁊ venit in ſychem. et
τῆς κοιλάδος τῆς χεβρών. καὶ ἦλθεν εἰς συχέμ. καὶ
inuenit eũ hõ errãtẽ in agro.
εὗρεν αὐτὸν ἄνθρωπος πλανώμενον ἐν τῷ πεδίῳ.
interrogauit ãt eũ hõ: q̃d q̃ris? ille ãt dixit:
ἠρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, τί ζητεῖς; ὁ δὲ εἶπε, τοὺς
fratres meos q̃ro: nũcia mihi vbi paſ-
ἀδελφούς μου ζητῶ, ἀνάγγειλόν μοι ποῦ βόσκου-
cũt. dixit ãt ei hõ: receſſerũt hinc.
σιν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος, ἀπήρκασιν ἐντεῦ-
audiui eñi eos dicẽtes: eamus in
θεν. ἤκουσα γὰρ αὐτῶν λεγόντων, πορευθῶμεν εἰς
dothaim. et abiit ioſeph poſt fra-
δωθαείμ. καὶ ἐπορεύθη ἰωσὴφ κατόπισθεν τῶν ἀ-
tres ſuos. et inuenit eos in dothaim. puide-
δελφῶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἐν δωθαείμ. προεῖ-
rũt ãt eũ alõge: anteq̃ appropinq̃ret ipſe
δον δὲ αὐτὸν μακρόθεν, πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν
ad eos. et malignati ſunt
πρὸς αὐτούς. καὶ ἐπονηρεύοντο τοῦ

Tráſla. B. Hiero.

atq; ſermonũ inuidie & odii fomitẽ miniſtrauit. Aliud quoq; vidit ſõniũ: q̃d narrans fratribus ait. Vidi per ſomnium quaſi ꝏꝏꝏꝏꝏ ſolem & lunam & ſtellas vndecim ꝏꝏꝏꝏꝏ adorare me. Quod cũ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ patri ſuo & fribus retuliſſet: icrepauit eũ pr̃ ſuus: & dixit. Quid ſibi vult hoc ſomniũ q̃d vidiſti? Nũ ego & mater tua ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ & fratres tui adorabimus te ſup terram? ꝏꝏ Inuidebant ei igitur fratres ſui: pater vero rẽ tacitus cõſiderabat. Cũq; frẽs illius in paſcẽdis gregibus patris morarẽtur in ſichẽ: dixit ad eũ iſrael. Fratres tui ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ paſcunt oues in ſichimis. veni mittam te ꝏ ad eos. Quo reſpondẽte preſto ſum: ait. ꝏꝏꝏ Vade & vide ſi cũcta pſpera ſint erga ꝏꝏꝏꝏ fratres tuos & pecora: & renũcia mihi q̃d agatur. Miſſus de valle hebron venit ꝏꝏꝏꝏꝏ in ſichem. Inuenitq; eum vir errantẽ in agro: & interrogauit ꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ q̃d quereret. At ille reſpõdit. Fratres meos q̃ro. Indica mihi vbi ꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ paſcant greges. Dixitq; ei vir. Receſſerũt de loco iſto: audiui aũt eos dicẽtes. Eamus in dothaim. Perrexit itaq; ioſeph poſt frẽs ſuos: & inuenit eos in dothaim. Qui cũ vidiſſent eũ p̃cul: ãteq̃ accederet ad eos: cogitauerunt illũ

Tex. Heb. Geñ. Ca. xxxvij. Primitiua. heb.

ועל דבריו: ויחלם עוד חלום ···
אחר ויספר אתו לאחיו ויאמר ספר
הנה חלמתי חלום עוד והנה ···
השמש והירח ואחד עשר ·····
כוכבים משתחוים לי: ויספר אל כבב
אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ·· גער
ויאמר לו מה החלום הזה אשר ·
חלמת הבוא נבוא אני ואמך ···
ואחיך להשתחות לך ארצה: ·· שחה קנא
ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את
הדבר: וילכו אחיו לרעות את ··· רעה
צאן אביהם בשכם: ויאמר ····
ישראל אל יוסף הלוא אחיך ··
רעים בשכם לכה ואשלחך ··· רעה הלך שלח
אליהם ויאמר לו הנני: ויאמר ·
לו לך נא ראה את שלום אחיך · שלם
ואת שלום הצאן והשבני דבר שוב
וישלחהו מעמק חברון ויבא ···· בוא
שכמה: וימצאהו איש והנה תעה מצא
בשדה וישאלהו האיש לאמר · שאל
מה תבקש: ויאמר את אחי אנכי בקש
מבקש הגידה נא לי איפה הם · נגד
רעים: ויאמר האיש נסעו מזה ·
כי שמעתי אמרים נלכה דתינה הלך
וילך יוסף אחר אחיו וימצאם ···
בדתן: ויראו אתו מרחק ובטרם · ראה
יקרב אליהם ויתנכלו אתו ··· נכל

Interp̃. chal.

ועל פתגמוהי: וחלם עוד חלמא אחרי ואשתעי יתיה לאחוהי ואמר הא חלמית חלמא
עוד והא שמשא וסיהרא וחד עשר כוכביא סגדן לי: ואשתעי לאבוהי ולאחוהי ונזף ביה
אבוהי ואמר ליה מה חלמא הדין דחלמתא המיתא ניתי אנא ואמך ואחך למסגד לך
על ארעא: וקניאו ביה אחוהי ואבוהי נטר ית פתגמא: ואזלו אחוהי למרעי ית ענא
דאבוהון בשכם: ואמר ישראל ליוסף הלא אחך רען בשכם איתא ואשלחנך לותהון
ואמר ליה הא אנא: ואמר ליה איזיל כען חזי ית שלמא דאחך וית שלמא דענא ·
ואתיבני פתגמא ושלחיה ממישר חברון ואתא לשכם: ואשכחיה גברא והא טעי
בחקלא ושאליה גברא למימר מה את בעי: ואמר ית אחי אנא בעי חוי כען לי איכא
אינון רען: ואמר גברא נטלו מיכא ארי שמעית דאמרין נזיל לדתן ואזל יוסף בתר
אחוהי ואשכחינון בדתן: וחזו יתיה מרחיק ועד לא קריב לותהון וחשיבו עלוהי

Tranſla. Chal. Primitiua chal.

et propter verba eius. Somniauitq; iterum ſomniũ aliud: et narrauit eum fratribus ſuis: ⁊ ait. Ecce ſomniaui iterũ ſomniũ: ⁊ ecce ſol ⁊ luna ⁊ vndecim ſtelle adorabant me. Et narrauit patri ſuo ⁊ fribus ſuis: increpauitq; eũ pater ſuus: ⁊ ait. Quid eſt ſomniũ hoc q̃d ſomniaſti: nunq̃d venientes veniemus ego ⁊ mater tua ⁊ fratres tui vt adoremus te ſup terrã. Inuiderũt q; ei fratres ſui: ⁊ pr̃ eius cõſeruabat verbũ. Et abierunt frẽs eius ad paſcendas oues pr̃is ſui in ſichem. Et dixit iſrael ad ioſeph. Ecce frẽs tui paſcũt oues ĩ ſichem: veni ⁊ mittã te ad eos, et dixit ei. Ecce ego. et ait ei. Vade obſecro nũc vide pacẽ fratrꝫ tuoꝝ: ⁊ pacẽ ouiũ: ⁊ redde mihi rñſum. Miſitq; eũ de valle hebrõ: ⁊ venit ĩ ſichẽ. Inuenitq; eũ vir: ⁊ aberrabat in agro et interrogauit eũ vir dicẽs. Quid q̃ris? Et dixit frẽs meos ego quero: indica obſecro mihi vbi ipſi paſcãt? Et ait vir. Profecti ſunt hinc: qm̃ audiui illos dicẽtes eamus in dothan: et abiit ioſeph poſt frẽs ſuos: et inuenit eos in dothan. Et viderunt eum a longe: ⁊ antequã appropiquaret ad eos cogitauerũt ꝯtra illũ

שעה
אתא סגד
רעה ענא
רעת שלח
חזא
תוב שרא שכח
טעה אמר בעה
חוה רעה אזל
שכח חזא

Trāſla. B. Hiero.

occidere: & mutuo loquebantur. Ecce ſomniator venit. Venite occidamus eū: & mittamus in ciſternā veterem: dicemuſq; fera peſſima deuorauit eū: & tūc apparebit qd illi pſint ſomnia ſua. Audiēs āt hec ruben: nitebatur liberare eū de manibus eorū: & dicebat. Nō interficiamus aīam eius: nec effundamus ſanguinē: ſed pjicite eū in ciſternā veterē q̄ eſt in ſolitudine: manuſq; vr̄as ſeruate innoxias. Hoc aūt dicebat volēs eripe eū de mãibus eorū: & reddere patri ſuo. Cōfeſtim igitur vt puenit ad fratres ſuos: nudauerunt eum tunica talari & polymita: miſeruntq; eū in ciſternam veterem que non habebat aquam. Et ſedentes vt comederent panē viderūt hiſmaelitas viatores venire de galaad & camelos eorum portantes aromata & reſinam & ſtactem in egyptum. Dixit ergo iudas fr̄ibus ſuis. Quid nobis prodeſt ſi occiderimus frēm nr̄m: & celauerimus ſanguinē ipſius. Melius ē vt venūdetur hiſmaelitis: & manus nr̄e nō polluātur. Frater ei & caro noſtra ē. Acqeuerūt frēs ſermonibus illius & ptereūtibus madianitis negociatoribus extrahētes eū de ciſterna vendiderunt

Interp. chal.

vt interficerēt eū. Dixitq; vnuſqſq; ad frēm ſuū. Ecce dn̄s ſomniorū ille q̄ venit: et nunc venite occidam⁹ eū: et pjiciamus euʒ in vnā ex ciſternis: ⁊ dicem⁹ beſtia peſſima comedit eū: ⁊ videbim⁹ qs erit finis ſomniorū ſuorū. Audiuitq; ruben: ⁊ liberauit eū de manib⁹ eorū: ⁊ ait. Nō interficiamus aīam ei⁹. Dixitq; rubē. Non effundatis ſanguinē: pjicite eū in ciſternā hanc q̄ eſt in ſolitudine: ⁊ manū nō extēdatis in eū: vt liberaret eū de manib⁹ eorū vt reduceret euʒ patri ſuo. Et factū eſt cū veniſſet ioſeph ad frēs ſuos: nudauerunt ioſeph tunica ſua: tunica polymita: q̄ erat ſup euʒ. Et tulerūt eum: ⁊ miſerūt eum in ciſternā. Ciſterna autē erat vacua: in qua nō erāt aque. Et recubuerūt ad comedendū panē: ⁊ leuauerūt oculos ſuos ⁊ viderūt: et ecce turba arabum veniebat de galaad: ⁊ cameli eorū onerati aromatis: reſina: ⁊ ſtacte: ibant vt deſcenderēt in egyptū. Dixitq; iudas frib⁹ ſuis. Quid lucri erit nobis ſi occiderimus frēm nr̄m: ⁊ cooperuerim⁹ ſanguinē ei⁹. Venite ⁊ vendam⁹ eū arabibus: ⁊ man⁹ nr̄a nō ſit in eū: qm̄ fr̄at nr̄ ⁊ caro nr̄a eſt: ⁊ obedierūt ei frēs ſui. Et trāſierūt viri negociatores madianite: ⁊ extraxerūt ⁊ leuauerūt ioſeph de ciſterna: ⁊ vēdiderūt

Trāſla. B. Hiero.

eum hiſmaelitis viginti argenteis: qui duxerunt eum in egyptum. Reuerſuſq; ruben ad ciſternam nō inuenit puerum: & ſciſſis veſtibus pgēs ad fratres ſuos: ait. Puer non comparet: & ego quo ibo. Tulerunt āt tunicam eius: & in ſanguinem hedi quem occiderant tinxerunt: mittentes qui ferrent ad patrem & dicerent. Hanc inuenimus: vide vtrum tunica filii tui ſit an non. Quā cū cognouiſſet pater: ait. Tunica filii mei eſt. Fera peſſima comedit eū: beſtia deuorauit ioſeph. Sciſſiſq; veſtibus: indutus eſt cilitio lugens filium ſuū multo tempore. Cōgregatis aūt cūctis liberis eius vt lenirent dolorē patris: noluit cōſolationē accipere: ſed ait. Deſcēdā ad filiū meum lugēs in īfernū. Et illo pſeuerāte in fletu: madianite vēdiderunt ioſeph in egypto phutifari eunucho pharaonis magro militū.

Ca. 38.

O de tpe deſcēdens iudas a fratribus ſuis diuertit ad virum odolamiten nomine hyra: viditq; ibi filiā hominis chananei vocabulo Sue. Et accepta vxore ingreſſus eſt ad eā. que cōcepit & pepit filium & vocauit nomen eius her. Ruſūq; cōcepto fetu natū filiū vocauit

Tranſla. Chal.

eum arabibus viginti ſiclis argenti: ⁊ adduxerūt ioſeph in egyptū. Et reuerſus eſt ruben ad ciſternā: et ecce ioſeph nō erat in ciſterna: ⁊ ſcidit veſtimēta ſua: et reuerſus eſt ad fratres ſuos: ⁊ ait. Puer non cōparet: ⁊ ego quo vadam. Et tulerūt tunicā ioſeph: ⁊ mactauerūt hedum caprarū: ⁊ tinxerūt tunicā in ſanguinem. Et miſerunt tunicā polymitā: et attulerūt patri ſuo atq; dixerunt. Hanc inuenimus: cognoſce nunc ſi tunica filij tui eſt: an nō. Et cognouit eam: ⁊ ait. Tunica filij mei eſt: beſtia peſſima comedit eum: occiſione occiſus eſt ioſeph. Et ſcidit iacob veſtimēta ſua: et poſuit ſaccū in lumbis ſuis: ⁊ luxit dieb⁹ multis ſup filiū ſuū. Et ſurrexerūt oēs filij ſui ⁊ oēs filie ſue vt cōſolarētur eū: ⁊ noluit accipere cōſolationē: ⁊ ait. Qm̄ deſcendā ſup filiū meū lugēs in īfernū. Et planxit eū pr̄ ei⁹. Madianite aūt vendiderūt eū in egypto putiphari principi pharaonis magiſtro militū.

Ca. 38.

ET factū eſt ī illo tpe ⁊ deſcēdit iudas a frīb⁹ ſuis: et diuertit ad virū odolamitē: cui⁹ nomē erat hyra. Viditq; ibi iudas filiā hoīs mercatoris: cuius nomen erat ſue: ⁊ accepit eam: ingreſſuſq; eſt ad eam. Et cōcepit ⁊ peperit filiū: ⁊ vocauit nomen eius her. Cōcepitq; rurſus: ⁊ peperit filiū: ⁊ vocauit nomē ei⁹

Primitiua heb.	Ter. Heb.
יסף	אונן: ותסף עוד ותלד בן ותקרא
כזב	את שמו שלה והיה בכזיב ״״״״
	בלדתה אתו: ויקח יהודה אשה ״
	לער בכורו ושמה תמר: ויהי ער
רעע	בכור יהודה רע בעיני יהוה ״״״״
מות אמר	וימתהו יהוה: ויאמר יהודה לאונן
בוא אישׁ	בא אל אשת אחיך ויבם אתה
קום	והקם זרע לאחיך: וידע אונן כי
היה בוא	לא לו יהיה הזרע והיה אם בא
	אל אשת אחיו ושחת ארצה ״״״
	לבלתי נתן זרע לאחיו: וירע ״״״״
	בעיני יהוה אשר עשה וימת גם
כלל	אתו: ויאמר יהודה לתמר כלתו
ישׁב גדל	שבי אלמנה בית אביך עד יגדל
מות	שלה בני כי אמר פן ימות גם
הלך ישׁב	הוא כאחיו ותלך תמר ותשב ״״
רבה יום	בית אביה: וירבו הימים ותמת
נחם	בת שוע אשת יהודה וינחם ״״״
עלה	יהודה ויעל על גזזי צאנו הוא ״
	וחירה רעהו העדלמי תמנתה:
נגד חמה	ויגד לתמר לאמר הנה חמיך
גזז סור	עלה תמנתה לגז צאנו: ותסר
כסה	בגדי אלמנותה מעליה ותכס ״״״
צעף עלף ישׁב	בצעיף ותתעלף ותשב בפתח ״״״
	עינים אשר על דרך תמנתה כי
ראה	ראתה כי גדל שלה והוא לא ״״
אישׁ ראה	נתנה לו לאשה: ויראה יהודה ״״

Trãſla. B. Hiero.

onã. Tertiũ quoq; peperit quẽ appellauit ∞∞ ſela. Quo nato: parere vltra ceſſauit. ∞∞∞ Dedit autem iudas ∞∞ vxorem ∞∞∞∞∞∞ primogenito ſuo her noĩe thamar. fuit quoq; her primogẽitus iude neq; in cõſpectu domini: & ideo ab eo occiſus eſt. Dixit ergo iudas ad onã filiũ ſuũ. Ingredere ad vxorẽ fr̃is tui: & ſociare illi: vt ſuſcites ſemen fratri tuo. Ille ſciens non naſci ſibi filios: introiens ∞∞∞ ad vxorem fratris ſui ſemen fundebat in terrã: ne liberi fratris noĩe naſcerentur. Et idcirco percuſſit eum dñs: eo q rem deteſtabilẽ faceret. Quãobrẽ dixit iudas thamar nurui ſue. Eſto vidua ĩ domo patris tui: donec creſcat ſela filius meus. Timebat ei ne & ipſe moreretur ſicut fratres eius. Que abiit & hĩtauit in domo patris ſui. Euolutis aũt multis annis ∞ mortua eſt filia ſue vxor iude. Qui poſt luctũ conſolatione ſuſcepta aſcẽdebat ad tõſores ouiũ ſuarum ipſe & hyras opilio gregis odolamitha in thãnas. Nũciatũq; eſt thamar q ſocer illius aſcẽderet ĩ thãnas ad tõdẽdas oues. Que depoſitis viduitatis veſtibus: aſſumpſit theriſtrũ: & mutato habitu ſedit in biuio itineris quod ducit thamnã ∞∞∞∞∞∞∞∞ eo q creuiſſet ſela: & non eum accepiſſet maritum. Quam cum vidiſſet iudas: ∞∞∞∞∞

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

onã. et adijciens pepit filiũ: et vocauit nomẽ
ὀυνάν. καὶ προσθεῖσα ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα
eius: ſilom. hec ãt erat in chaſbi: qñ pepit eos.
αὐτοῦ, σηλώμ. αὕτη δὲ ἦν ἐν χασβί, ἡνίκα ἔτεκεν αὐ-
τ accepit iudas vxorẽ her pmogenito
τούς. καὶ ἔλαβεν ἰούδας γυναῖκα ἢρ τῷ πρωτοτόκῳ
ſuo: cui nomẽ thamar. fuit ãt her primogenit⁹ iude
αὐτοῦ, ἧ ὄνομα θάμαρ. ἐγένετο δὲ ἢρ πρωτότοκος ἰούδα
malus coram dño: τ occidit eum de⁹. di
πονηρὸς ἐναντίον κῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ θς͂. εἶ-
xit ãt iudas onan: ingredere ad vxorem
πε δὲ ἰούδας τῷ αὐνάν, εἴσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ
fratris tui: et duc vxorẽ eã: et ſuſci-
ἀδελφοῦ σου, καὶ ἐπιγάμβρευσαι αὐτήν, καὶ ἀνάστη-
ta ſemen fratri tuo. ſciens ãt onan q nõ
σον σπέρμα τῷ ἀδελφῷ σου. γνοὺς δὲ αὐνάν, ὅτι οὐκ
eius erit ſemen: factũ ẽ qñ ĩgreſſus ẽ ad
αὐτοῦ ἔσαι τὸ σπέρμα, ἐγένετο ὅταν εἰσῆλθε πρὸς τὴν
vxorẽ fratris ſui: effudit ſup terrã:
γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν γῆν, τοῦ
ne daret ſemen fratri ſuo. malũ ãt appa
μὴ δοῦναι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. πονηρὸν δὲ ἐφά-
ruit corã deo: q: fecit hoc: et occi-
νη ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐποίησε τοῦτο, καὶ ἐθανά-
dit et hũc. dixit ãt iudas thamar nurui ſue: B
τωσε καὶ τοῦτον. εἶπε δὲ ἰούδας θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐ-
ſede vidua in domo patris tui: donec
τοῦ, κάθου χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου, ἕως
magn⁹ efficiat̃ ſilõ filĩ me⁹. dixit eñi ne forte mori
μέγας γένηται σηλὼν ὁ υἱός μου. εἶπε γὰρ μήποτε ἀπο-
atur et iſte: ſicut τ frẽs eius. abi-
θάνῃ καὶ οὗτος, ὥσπερ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἀπελ-
ens ãt thamar: ſedit in domo pr̃is ſui.
θοῦσα δὲ θάμαρ, ἐκάθητο ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πρς͂ αὐτῆς.
mľtiplicati ſũt ãt dies: τ mortua ẽ ſaua vxor
ἐπληθύνθησαν δὲ αἱ ἡμέραι, καὶ ἀπέθανε σαυὰ ἡ γυνὴ
iuda. et cõſolatus iudas: aſcẽdit ad ton-
ἰούδα. καὶ παρακληθεὶς ἰούδας, ἀνέβη ἐπὶ τοὺς κεί-
dẽtes oues ſuas: ĩpe et iras paſtor
ροντας τὰ πρόβατα αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ ἱρὰς ὁ ποιμὴν
eius odollamitas in thãna. et nũciatũ ẽ tha-
αὐτοῦ ὁ ὀδολλαμίτης εἰς θαμνά. καὶ ἀπηγγέλη θά-
mar nurui ſue: dicẽtes: ecce ſocer tu⁹
μαρ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ πενθερός σου
aſcẽdit in thãna: tõdere oues ſuas. et aufe-
ἀνέβη εἰς θαμνά, κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. καὶ περι-
rẽs veſtimẽta viduitatis a ſe: induit
ελομένη τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσεως ἀφ᾽ ἑαυτῆς, περιέ-
theriſtrũ: et ornata eſt ad portas enã
βαλε τὸ θέριστρον, καὶ ἐκαλλωπίσατο πρὸς ταῖς πύλαις ἐνάν,
q̃ ẽ in trãſitu thãnã: vidit eñi q̃ magn⁹ fact⁹ ẽ ſilõ: ip-
ἥ ἐστιν ἐν παρόδῳ θαμνά, εἶδε γὰρ ὅτι μέγας ἐγένετο σηλώμ, αὐ-
ſe ãt nõ dedit eã illi vxorẽ. et vidẽs eã iudas:
τὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἰούδας,

Primitiua chal.

יסף · אנת · מות קום · קרא יהב על · חבל קום · מות כלל יתב · רבב מות · נחם · חוה אמר חמה · גזז עדה כסה · תקן חזא רבב · יהב אנת

Interp̃. chal.

onan. Et addidit rurſus et peperit filiũ: vocauitq; nomen ei⁹ ſela: τ erat in chezib qñ peperit eũ. et accepit iudas vxorẽ her primogenito ſuo: cui⁹ nomẽ erat thamar. Erat aũt her pmogenitus iude malus corã dño: τ occidit eum dñs. Dixitq; iudas ad onã. Ingredere ad vxorẽ fratris tui: τ ſociare illi: τ ſuſcita ſemẽ fratri tuo. Cognouitq; onan quoniã non nomine eius vocaretur ſemen: τ quando ingrediebatur ad vxorẽ fratris ſui corrumpebat viam ſuam ſuper terram: vt nõ ſuſcitaret ſemen fratri ſuo. Diſpliciuitq; corã domino quod fecit: τ interfecit etiã ipſum. Dixitq; iudas thamar nurui ſue. Eſto vidua in domo patris tui: donec creſcat ſela filius meus: dixit enĩ: ne forte moriatur etiã ipſe ſicut fratres eius. Et abiit thamar: τ habitauit in domo patris ſui. Poſt multos autẽ dies mortua eſt filia ſue vxor iude: τ conſolatus eſt iudas: τ aſcendit ad tonſores ouium ſuarum in thãnath: ipſe τ hira ſocius ei⁹ odolamites. Nunciatũq; eſt thamar dicendo. Ecce ſocer tu⁹ aſcendit in thãnath ad tondẽdas oues ſuas. Et depoſuit veſtimẽta viduitatis ſue a ſe: et operuit ſe pallio: τ ornauit ſe: τ ſedit in biuio itineris: quod eſt iuxta viã thãnath: quoniã vidit q creuerat ſela: et ipſa non tradebatur ei in vxorem. Et vidit eam iudas: ∞∞∞∞∞ ∞∞ ∞∞∞

Tranſla. Chal.

אונן: ואוסיפת עוד וילידת בר וקרת ית שמיה שלה והוה בכזיב כד ילידת יתיה:
ונסיב יהודה איתתא לער בוכריה ושמה תמר: והוה ער בוכרא דיהודה ביש קדם יי
ואמתיה יי: ואמר יהודה לאונן עול לות איתת אחוך ויבם יתה ואקים זרעא
לאחוך: וידע אונן ארי לא על שמיה יתקרי זרעא והוי כד עליל לות איתת אחוהי
ומחבל אורחיה על ארעא בדיל דלא לאקמא זרעא לאחוהי: ובאיש קדם יי דעבד
וקטל אף יתיה: ואמר יהודה לתמר כלתיה תיבי ארמלא בית אבוך עד דירבא
שלה ברי ארי אמר דילמא ימות אף הוא כאחוהי ואזלת תמר ויתיבת בבית אבוהא:
וסגיאו יומיא ומיתת בת שוע איתת יהודה ואתנחם יהודה וסליק לות גזזי ענה
הוא וחירה רחמיה עדלמאה לתמנת: ואתחוא לתמר למימר הא חמוך סליק לתמנת
למיגז ענה: ואעדיאת לבושי ארמלותה מינה וכסיאת ברדידא ואתקנת
ויתיבת בפרשות עינין דעל אורח תמנת ארי חזת ארי רבא שלה והיא לא אתיהבת
ליה לאתו: וחזהא יהודה ״״״״״״״״״״״״

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

putauit eã meretricẽ eſſe. cooperuit eñi
ἔδοξεν αὐτὴν πόρνην εἶναι. κατεκαλύψατο γὰρ τὸ
faciẽ ſuã: et nõ cognouit eã. declinauit ãt
πρόσωπον αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτήν. ἐξέκλινε δὲ
ad eã viã. et ait illi: ſine me ingre
πρὸς αὐτὴν τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἔασόν με εἰσελ-
di ad te. nõ eñi cognouit: q nur⁹ eius eſt. illa ãt
θεῖν πρὸς σε. οὐ γὰρ ἔγνω, ὅτι νύμφη αὐτοῦ ἐστιν. ἡ δὲ
dixit: qd mihi dabis: ſi igreſſ⁹ fueris ad me. et ait:
εἶπε, τί μοι δώσεις, ἐὰν εἰσέλθῃς πρός με. καὶ εἶ-
C ego tibi mittã hedũ caprarũ de ouibus
πεν, ἐγώ σοι ἀποστελῶ ἔριφον αἰγῶν ἐκ τῶν προβάτων
meis. illa ãt dixit: ſi dederis mihi pign⁹: donec mit-
μου. ἡ δὲ εἶπεν, ἐὰν δῷς μοι ἀρραβῶνα, ἕως τοῦ ἀπο-
tas tu. ille ãt dixit: qd pign⁹ tibi dabo.
στεῖλαί σε. ὁ δὲ εἶπεν, τίνα τὸν ἀρραβῶνά σοι δώσω.
illa ãt dixit: anulũ tuũ: et armillã: et
ἡ δὲ εἶπε, τὸν δακτύλιόν σου, καὶ τὸν ὁρμίσκον, καὶ
virgã q̃ in manu tua. et dedit ei: τ
τὴν ῥάβδον τὴν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ, καὶ
igreſſ⁹ ẽ ad eã. et in vtero cõcepit ex eo: et
εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν. καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ. καὶ
ſurgẽs: abiit. et depoſuit palliũ ſuũ
ἀναστᾶσα, ἀπῆλθε. καὶ περιείλετο τὸ θέριστρον αὐ-
a ſetpſa: et induit veſtimẽta vidui
τῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆς, καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύ-
tatis ſue: miſit ãt iudas hedũ ex capris
σεως αὐτῆς. ἀπέστειλε δὲ ἰούδας τὸν ἔριφον ἐξ αἰγῶν
in manu paſtoris ſui odollamite: vt
ἐν χειρὶ τοῦ ποιμένος αὐτοῦ τοῦ ὀδολλαμίτου, κο-
reciperet pignus a muliere. et non
μίσασθαι τὸν ἀρραβῶνα παρὰ τῆς γυναικός. καὶ οὐχ
inuenit eã. interrogauit ãt viros q̃ ex
εὗρεν αὐτήν. ἐπηρώτησε δὲ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τοῦ
loco: vbi ẽ meretrix q̃ erat in enã in
τόπου, ποῦ ἐστιν ἡ πόρνη ἡ γενομένη ἐν ἐνὰν ἐπὶ τῆς ὁ-
via: et dixerũt: nõ fuit hic meretrix. τ reuer
δοῦ; καὶ εἶπαν, οὐκ ἦν ἐνταῦθα πόρνη. καὶ ἀπε-
ſus ẽ ad iudam. et ait: nõ inueni: τ
στράφη πρὸς ἰούδαν. καὶ εἶπεν, οὐχ εὗρον, καὶ οἱ
hoĩes q̃ de loco: dicũt nõ eſſe hic meretricẽ. ait ãt iudas: habeat ea. ſed ne forte
ἄνθρωποι οἱ ἐκ τόπου, λέγουσι μὴ εἶναι ὧδε πόρ-
νην. εἶπε δὲ ἰούδας, ἐχέτω αὐτά. ἀλλὰ μή ποτε
derideamur. ego qdẽ miſi hedũ hũc:
καταγελασθῶμεν. ἐγὼ μὲν ἀπέσταλκα τὸν ἔριφον τοῦ-
tu ãt non inuenisti: factũ ẽ poſt trimeſtre: nũ
τον, σὺ δὲ οὐχ εὕρηκας. ἐγένετο μετὰ τρίμηνον, ἀ-
ciatũ ẽ iude: dicentes: fornicata ẽ tha
πηγγέλη τῷ ἰούδᾳ, λέγοντες, ἐκπεπόρνευκε θά-
mar nurus tua. τ ecce in vtero hʒ de fornica
D μαρ ἡ νύμφη σου. καὶ ἰδοὺ ἐν γαστρὶ ἔχει ἐκ πορνεί-
tiõe. dixit ãt iudas educite
ας. εἶπε δὲ ἰούδας, ἐξαγάγετε ∞∞∞∞∞

Trãſla. B. Hiero.

ſuſpicatus eſt eẽ meretricem. Operuerat ei vultũ ſuũ: ne agnoſceretur. Ingrediensq; ad eã. ait: dimitte me vt coeam tecũ. Neſciebat eĩ q nurus ſua eẽt. Qua rñdẽte: quid dabis mihi vt fruaris concubitu meo. dixit: Mittã tibi hedũ de gregibus. Rurſumq; illa dicẽte patiar quod vis: ſi dederis mihi arrabonẽ: dõec mittas qđ polliceris. ait iudas. Quid tibi vis p arrabõe dari. Rñdit. Anulũ tuũ & armillã & baculũ: quẽ manu tenes. Ad vnũ igitur coitũ mulier cõcepit: & ſurgens abiit: depoſitoq; habitu quem ſumpſerat: induta eſt viduitatis veſtibus. Miſit aũt iudas hedum per ∞∞∞∞∞ paſtorẽ ſuũ odolamitẽ vt reciperet pignus qđ dederat mulieri. Qui cũ non inueniſſet eã: interrogauit homines loci illius: Vbi eſt ∞∞∞ mulier que ſedebat in biuio? ∞∞∞∞∞∞ Rñdentibus cũctis: nõ fuit in loco iſto meretrix: reuerſus eſt ad iudam: & dixit ei. Non inueni eam. Sed & homines loci illius ∞∞∞ dixerũt mihi: nunq̃ ſediſſe ibi ſcortum. ∞ Ait iudas. Habeat ſibi. Certe mẽdacii arguere nos non poteſt. Ego miſi hedum ∞∞∞∞ quem promiſeram: & tu nõ iueniſti eã. Ecce aũt poſt tres mẽſes nũciauerũt iude dicentes. Fornicata eſt thamar nurus tua: & videtur vterus illius ĩtumeſcere. Dixitq; iudas. Produ-

Ter. Heb.	Primitiua. heb.
ויחשבה לזונה כי כסתה פניה: ״״	חשׁב זנה פנה
ויט אליה אל הדרך ויאמר הבה ״	נטה אמר יהב
נא אבוא אליך כי לא ידע כי ״״	בוא
כלתו הוא ותאמר מה תתן לי כי	כלל נתן
תבוא אלי: ויאמר אנכי אשלח ״	שׁלח
גדי עזים מן הצאן ותאמר אם ״	
תתן ערבון עד שלחך: ויאמר מה	
הערבון אשר אתן לך ותאמר ״״	
חתמך ופתילך ומטך אשר בידך ״	פתל נטה
ויתן לה ויבא אליה ותהר לו ״״״	הרה
ותקם ותלך ותסר צעיפה ״״״״	קום הלך סור
מעליה ותלבש בגדי אלמנותה:	צעף לבשׁ
וישלח יהודה את גדי העזים ביד	שׁלח
רעהו העדלמי לקחת הערבון ״״	
מיד האשה ולא מצאה: וישאל	אישׁ שׁאל
את אנשי מקמה לאמר איה ״״	קום
הקדשה הוא בעינים על הדרך ״	
ויאמרו לא היתה בזה קדשה: ״״	אמר היה
וישב אל יהודה ויאמר לא ״״״״	שׁוב
מצאתיה וגם אנשי המקום ״״״	
אמרו לא היתה בזה קדשה: ״״״	
ויאמר יהודה תקח לה פן נהיה ״״	לקח היה
לבוז הנה שלחתי הגדי הזה ״״״	
ואתה לא מצאתה: ויהי כמשלש	שׁלשׁ
חדשים ויגד ליהודה לאמר ״״״	נגד
זנתה תמר כלתך וגם הנה הרה ״	זנה כלל
לזנונים ויאמר יהודה הוציאוה	יצא

Interp̃. chal.

וחשבה לנפקת ברא ארי כסיאת אפהא: וסטא לותה לאורחא ואמר הבי כען איעול
לותיך ארי לא ידע ארי כלתיה היא ואמרת מה תתן לי ארי תיעול לותי: ואמר אנא
אשדר גדי בר עזי מן ענא ואמרת אם תתן משכונא עד דתשלח: ואמר מה
משכונא דאתן לך ואמרת עזקתך ושושיפך וחוטרך דבידך ויהב לה ועל לותה
ועדיאת ליה: וקמת ואזלת ואעדיאת רדידה מינה ולבישת לבושי ארמלותה: ושלח
יהודה ית גדי בר עזי ביד רחמיה עדלמאה למיסב משכונא מידא דאיתתא
ולא אשכחה: ושאיל ית אנשי אתרה למימר אן מקדשתא היא בעינין על אורחא
ואמרו לא הות הכא מקדשתא: ותב לות יהודה ואמר לא אשכחתה ואף אנשי
אתרא אמרו לא הות הכא מקדשתא: ואמר יהודה תסב לה דילמא נהי לחוך הא
שדרית גדיא הדין ואת לא אשכחתה: והוה כתלתות ירחיא ואתחוא ליהודה
למימר זניאת תמר כלתך ואף הא מעדיא לזנותא ואמר יהודה אפקוהא ״״״״

Tranſla. Chal.

et putauit eam eſſe meretricem: quia operuerat faciẽ ſuam. et declinauit ad eam in viam: et ait. Permitte obſecro vt ingrediar ad te: non enĩ ſciebat q nurus ſua eſſet: τ ait. Quid dabis mihi vt igrediaris ad me. et dixit. Ego mittam hedum caprarũ de gregibus: et ait. Si dederis mihi pignus donec mittas. Et dixit. Quod erit pignus qđ dabo tibi: τ ait. Anulus tuus et ſudariũ tuũ τ baculus tu⁹: qui eſt in manu tua. Et dedit ei: τ ingreſſus eſt ad eam: τ cõcepit ex eo. Et ſurrexit τ abiit: τ depoſuit pallium ſuum a ſe: τ induit ſe veſtimento viduitatis ſue. Et miſit iudas hedũ de capris per manum amici ſui odolamite: vt acciperet pignus de manu mulieris: τ nõ inuenit eã. Et interrogauit hoĩes loci: dicens. Vbi eſt meretrix que erat in biuio itineris? τ dixerũt. Non eſt hic meretrix. Et reuerſus eſt ad iudã: τ ait. Nõ inueni eam. Viri quoq; loci dixerũt: non eſt hic meretrix. Dixitq; iudas Accipiat ſibi pignus: ne forte ſimus in deriſum: ecce miſi hedũ hunc: τ tu non inueniſti eam. Et factum eſt poſt tres menſes: τ nũciatũ eſt iude dicendo. Fornicata eſt thamar nurus tua: τ ecce concepit ex fornicatione: τ dixit iudas. Educite eam:

Primitiua chal.

רבב על · כלל נתן שדר · שכן שלח נתן · עול עדה קום · עדה כסב שכן · אנת שכח אמר · קדש הוה תוב · כסב הוה · חזא עדה חוה · אמר זנה כלל · עדה זנה נפק

Ter. Heb.

וְתִשְׁלַח אֶל חָמִיהָ לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לּוֹ אָנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הַכֶּר נָא לְמִי הַחֹתֶמֶת וְהַפְּתִילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה: וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ: וַיְהִי בְּעֵת לִדְתָּהּ וְהִנֵּה תְאוֹמִים בְּבִטְנָהּ: וַיְהִי בְלִדְתָּהּ וַיִּתֶּן יָד וַתִּקַּח הַמְיַלֶּדֶת וַתִּקְשֹׁר עַל יָדוֹ שָׁנִי לֵאמֹר זֶה יָצָא רִאשֹׁנָה: וַיְהִי כְּמֵשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פָּרֶץ: וְאַחַר יָצָא אָחִיו אֲשֶׁר עַל יָדוֹ הַשָּׁנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח:

Cap. xxxix.

וְיוֹסֵף הוּרַד מִצְרָיְמָה וַיִּקְנֵהוּ פּוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרִי מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֲשֶׁר הוֹרִדֻהוּ שָׁמָּה: וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי: וַיַּרְא אֲדֹנָיו כִּי יְהוָה אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ: וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיְשָׁרֶת אֹתוֹ וַיַּפְקִדֵהוּ עַל בֵּיתוֹ וְכָל יֶשׁ לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ: וַיְהִי מֵאָז הִפְקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל

Trāſla. B. Hiero.

cite eā ut comburatur. Que cū duceretur ad penā: miſit ad ſocerum ſuum dicēs. De viro cuius hec ſunt: concepi. Cognoſce cuius ſit anulus & armilla & baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iuſtior me eſt: quia non tradidi eam ſela filio meo. Attamē vltra nō cognouit eam. Inſtāte autem ptu: apparuerunt gemini in vtero: atq; in ipſa effuſione infantium vnus ptulit manū: in q̄ obſtetrix ligauit coccinum dicēs. Iſte egredietur prior. Illo vero retrahēte manū: egreſſus eſt alter. Dixitq; mulier. Quare diuiſa eſt pp te maceria? Et ob hāc cām vocauit nomē eius phares. Poſtea egreſſus eſt frater eius in cuius manu erat coccinū: quem appellauit zaram. Cap̄. 39

Igitur ioſeph ductus eſt in egyptū: emitq; eū phutifar eunuchus pharaōis prīceps exercitus ſui vir egyptius de manu hiſmaelitarum: a quibus pductus erat. Fuitq; dn̄s cū eo: & erat vir in cūctis pſpere agēs. Habitauitq; in domo dn̄i ſui: q optime nouerat dn̄m eſſe cū eo: & oia que gereret ab eo dirigi ī manu illius. Inuenitq; ioſeph gratiam corā dn̄o ſuo: & miniſtrabat ei. A quo ppoſitus oibus: gubernabat creditā ſibi domum: & vniuerſa que ei tradita fuerant.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

eā et cōburatur. ipſa āt adducta: miſit
αὐτὴν καὶ κατακαυθήτω. αὐτὴ δὲ ἀγομένη, ἀπέστειλε
ad ſocerū ſuū: dicens: ex homine cui hec ſunt ego in vtero habeo. et ait:
πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτῆς, λέγουσα, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου οὗ ταῦτά ἐστιν ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔχω. καὶ εἶπεν,
cognoſce: cuius anulus et armilla et virga hec. cognouit āt iudas: et ait: iuſtificata ē
ἐπίγνωθι, τίνος ὁ δακτύλιος καὶ ὁ ὁρμίσκος καὶ ἡ ῥάβδος αὕτη. ἐπέγνω δὲ ἰούδας, καὶ εἶπε, δεδικαίωται
thamar quā ego. cui' cauſa nō dedi eā ſilō filio meo. et nō addidit vltra cognoſcere eā. factū ē
θάμαρ ἢ ἐγώ. οὗ εἵνεκεν οὐκ ἔδωκα αὐτὴν σιλὼμ τῷ υἱῷ μου. καὶ οὐ προσέθετο ἔτι τοῦ γνῶναι αὐτήν. ἐγένετο
āt qñ pepit: et hec erāt gemini in vtero ei'.
δὲ ἡνίκα ἔτεκεν, καὶ τῇδε ἦν δίδυμα ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς.
factū ē āt cū pareret ipa: vn' ptulit manū ſuā. accipiēs āt obſtetrix: ligauit ſup manū eius coccinū: dicēs: hic egredietur prior. vt āt cōtraxit manū: et ſtatim egreſſus ē frater eius: illa āt dixit: qd diuiſa ē ppt te maceria? et vocauit nomē eius: phares. et poſt hoc egreſſus ē frater eius: in quo erat ſup manū eius coccinū. et vocauit nomē eius: zara.
ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τίκτειν αὐτήν, ὁ εἷς προεξήνεγκε τὴν χεῖρα. λαβοῦσα δὲ ἡ μαῖα, ἔδησεν ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ κόκκινον, λέγουσα, οὗτος ἐξελεύσεται πρότερος. ὡς δὲ ἐπισυνήγαγε τὴν χεῖρα, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπε, τί διεκόπη διὰ σὲ φραγμός; καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, φαρές. καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐφ᾽ ᾧ ἦν ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κόκκινον. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζαρά.

Ioſeph āt deduct' ē in egyptū. et emit eū petephres eunuch' pharaōis: p̄nceps coquo: vir egypti': de manu iſmaelitarū: q deduxerūt eū illuc. et fuit dn̄s cū ioſeph. et fuit vir fortunat' et fuit i domo apud dn̄m ſuū egyptiū. ſciebat āt dn̄s ei': q dn̄s erat cū eo: et q̄cūq; faciebat: dn̄s pſperaret i manib' eius. et inuenit gr̄aȝ ioſeph corā dn̄o ſuo. placuit āt ei: et cōſtituit eū ſup domū ſuā. et oia q̄cūq; erāt ei: dedit in manū ioſeph. factū ē āt poſtq̄ cōſtitut' ē ipe ſup domū ei': et ſup oia
ἰωσὴφ δὲ κατήχθη εἰς αἴγυπτον. καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν πετεφρῆς ὁ εὐνοῦχος φαραώ, ἀρχιμάγειρος, ἀνὴρ αἰγύπτιος, ἐκ χειρὸς ἰσμαηλιτῶν, οἳ κατήγαγον αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰωσήφ. καὶ ἦν ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ τῷ αἰγυπτίῳ. ᾔδει δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, ὅτι κύριος ἦν μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἂν ποιῇ, κύριος εὐοδοῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν χάριν ἰωσὴφ ἐναντίον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εὐηρέστησε δὲ αὐτῷ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, ἔδωκε διὰ χειρὸς ἰωσήφ. ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ κατασταθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα

Primitiua chal.

[illegible]

Interp. chal.

et cōburatur. Ipſa educebatur: ꝛ ipſa miſit ad ſocerū ſuū: dicens. De viro cuius hec ſunt: ego cōcepi: ꝛ ait. Cognoſce obſecro cuius eſt anulus ꝛ ſudariuȝ ꝛ baculus hic. Et cognouit iudas: ꝛ ait. Iuſtificata eſt: ex me ipſa cōcepit: eo q̄ non tradidi eam ſela filio meo. Et vltra nō cognouit eam. Et factū eſt in tēpore partus ꝛ ecce gemelli in vtero ei' erant. Et factū ē cuȝ pareret: ptulit vnus manuȝ. Et accepit obſtetrix coccinum: ꝛ ligauit ſuper manū eius coccinū: dicens. Hic egreſſus eſt prior. Et factū eſt cum reduceret manum ſuā: ecce egreſſus eſt frater eius: ꝛ ait. Quā maxima fortitudo fuit in te: vt pualeres. Et vocauit nomē ei' phares. Et poſt hec egreſſus eſt frater eius: ſup cui' manu erat coccinū: ꝛ vocauit nomē ei' zara. Ca. 39.

Ioſeph aūt deductus eſt in egyptū: ꝛ emit euȝ putiphar princeps pharaonis magiſter militū vir egypti' de manu arabū: q̄ deduxerūt euȝ ibi. Et factū eſt verbū dn̄i in auxiliū ioſeph: ꝛ fuit vir pſpe agens eratq; in domo dn̄i ſui egyptij. Et vidit dn̄s ei' q̄ erat verbū dn̄i in auxiliū eius: ꝛ oia q̄ ipſe faciebat dn̄s dirigebat in manu ſua. Et inuenit ioſeph miam in oculis eius: ꝛ miniſtrabat ei: ꝛ cōſtituit eū ſup domū ſuā: et oia q̄ habebat tradidit in manu eius. Et factuȝ eſt ab eo tēpore quo cōſtituit eum in domo ſua ꝛ ſup oia

Transla. Chal.

[illegible]

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

q̄cūq; erāt ei: et bn̄dixit dn̄s domū egypti: ppt ioſeph. et facta ē bn̄dictio dn̄i in oibus q̄cūq; erāt ei: in domo et in agro ei'.
ὅσα ἦν αὐτῷ, καὶ εὐλόγησεν κύριος τὸν οἶκον τοῦ αἰγυπτίου διὰ ἰωσήφ. καὶ ἐγενήθη εὐλογία κυρίου ἐν τοῖς πᾶσιν ὑπάρχουσιν αὐτῷ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.
et cōmiſit oia q̄cūq; erāt ei: in man' ioſeph. et nō ſciebat eo: q apd ſe nihil: pter panē quo veſcebat ipſe. ꝛ erat ioſeph pulcher facie: ꝛ decorus aſpectu valde. ꝛ factū ē poſt verba hec: ꝛ iniecit vxor dn̄i eius oculos ſuos in ioſeph: ꝛ dixit. dormi mecū. ille āt nō voluit. dixit āt vxori dn̄i ſui: ſi dn̄s me' nō ſcit ppter me in domo ſua: et oia q̄cūq; ſūt ei: dedit in manus meas: et nō eſt in domo hac: neq; excipit a me nihil: pter te: eo q tu vxor eius es: et quō faciā verbū malū hoc: et peccabo corā deo. qñ āt loq̄bat' ioſeph die ex die: et nō obediuit ei dormire cū ea: vt coiret cū ea. factū ē āt talis quedā dies: et intrauit ioſeph in domū facere opera ſua: et nemo erat in domo int': et attraxit eū veſtimētis: dicēs: dormi mecū. et relinquēs veſtimēta in manib' eius: fugit: et egreſſus ē foras. et factū ē: vt vidit q relinquēs veſtimēta ſua in manib' eius: fugit: et egreſſus ē foras: et vocauit exiſtēs in domo:
καὶ ἐπέτρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, εἰς χεῖρας ἰωσήφ. καὶ οὐκ ᾔδει τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν οὐδέν, πλὴν τοῦ ἄρτου οὗ ἤσθιεν αὐτός. καὶ ἦν ἰωσὴφ καλὸς τῷ εἴδει, καὶ ὡραῖος τῇ ὄψει σφόδρα. καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἐπέβαλεν ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ ἰωσήφ, καὶ εἶπε, κοιμήθητι μετ᾽ ἐμοῦ. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν. εἶπε δὲ τῇ γυναικὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, εἰ ὁ κύριός μου οὐ γινώσκει δι᾽ ἐμὲ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ, ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖράς μου, καὶ οὐχ ὑπάρχει ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ, οὐδὲ ὑπεξῄρηται ἀπ᾽ ἐμοῦ οὐδέν, πλὴν σοῦ, διὰ τὸ σὲ γυναῖκα αὐτοῦ εἶναι, καὶ πῶς ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, καὶ ἁμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ θεοῦ. ἡνίκα δὲ ἐλάλει τῷ ἰωσὴφ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῇ καθεύδειν μετ᾽ αὐτῆς, τοῦ συγγενέσθαι αὐτῇ. ἐγένετο δὲ τοιαύτη τις ἡμέρα, καὶ εἰσῆλθεν ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκίαν ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἦν τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω. καὶ ἐπεσπάσατο αὐτὸν τῶν ἱματίων, λέγουσα, κοιμήθητι μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ καταλιπὼν τὰ ἱμάτια ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, ἔφυγεν, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. καὶ ἐγένετο, ὡς εἶδεν ὅτι καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, ἔφυγεν, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω, καὶ ἐκάλεσε τοὺς ὄντας ἐν τῇ οἰκίᾳ,

Trāſla. B. Hiero.

Benedixitq; dominus domui egypti ppter ioſeph: & multiplicauit tam in edibus q̄ȝ in agris cunctā eius ſubſtantiam. Nec quicq̄ȝ aliud noue rat: niſi panē quo veſcebatur Erat autem ioſeph pulchra facie & decorus aſpectu. Poſt multos itaq; dies iecit dn̄a ſua oculos ſuos in ioſeph: & ait. Dormi mecum. Qui nequaq̄ȝ acqeſcēs opi nefario dixit ad eā: Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid hēat ī domo ſua: nec quicq̄ȝ eſt qđ nō in mea ſit ptāte: vel nō tradiderit mihi pter te: q̄ vxor eius es. Quō ergo poſſum hoc malū facere & peccare in deū meū? Huiuſcemodi verbis p ſingulos dies loquebatur: & mulier moleſta erat adoleſcenti: & ille recuſabat ſtuprum. Accidit autem quadam die vt intraret ioſeph domum: & operis quippiā abſq; arbitris faceret: & illa apphenſa lacinia veſtimēti eius diceret. Dormi mecū. Qui relicto in manu eius pallio fugit: & egreſſus eſt foras. Cumq; vidiſſet mulier veſtē in manibus ſuis: & ſe eē contemptam: vocauit ad ſe homines domus ſue:

Ter. Heb.

אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְהוָה בְּכָל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה: וַיַּעֲזֹב כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא יָדַע אִתּוֹ מְאוּמָה כִּי אִם הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יְפֵה תֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה: וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי: וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אֵשֶׁת אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא יָדַע אִתִּי מַה בַּבָּיִת וְכֹל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ נָתַן בְּיָדִי: אֵינֶנּוּ גָדוֹל בַּבַּיִת הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא חָשַׂךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם אוֹתָךְ בַּאֲשֶׁר אַתְּ אִשְׁתּוֹ וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים: וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ: וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בַּבָּיִת: וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה: וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ כִּי עָזַב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס הַחוּצָה: וַתִּקְרָא לְאַנְשֵׁי בֵיתָהּ

Primitiua heb.

[illegible]

Interp. cabl.

[illegible]

Transla. Chal.

que habebat: ꝛ bn̄dixit dn̄s domui egyptij ppter ioſeph: et fuit benedictio dn̄i in oibus que habebat in domo ꝛ in agro. Et reliquit oia ſua in manu ioſeph: ꝛ non nouerat cuȝ eo quicq̄ niſi panē quo veſcebatur. Eratq; ioſeph pulcher facie ꝛ decorus aſpectu. Et factum eſt poſt verba hec: leuauit vxor dn̄i ſui oculos ad ioſeph: ꝛ dixit. Cuba mecuȝ: ꝛ noluit. Et ait vxori dn̄i ſui. Ecce dn̄s meus non nouit mecū quicq̄ eorum que in domo ſua ſunt: ꝛ oia ſua tradidit ī manu mea. Non eſt ipſe maior me in domo hac: neq; prohibuit a me quicq̄ preter te: eo q̄ tu vxor ei' es. Quomodo ergo faciam hoc magnū malum: ꝛ peccabo coram deo? Et factū eſt cum loqueretur cum ioſeph per ſingulos dies: non acquieuit ei vt cubaret cum ea: vt eſſet cum ea. Et factum eſt quadā die: ꝛ ingreſſus eſt in domū: vt inueſtigaret ſcripturas rationis ſue. Et nullus vir de hoibus domus erat ibi in domo. Apprehenditq; veſtimenta eius: dicens. Cuba mecuȝ. Et reliquit veſtimenta ſua in manu eius: ꝛ fugit: et egreſſus eſt foras. Et factū eſt cum vidiſſet q̄ reliquiſſet veſtimenta eius in manu ſua ꝛ quod fugiſſet foras: vocauit viros domus ſue:

Trāſla. B. Hiero.

& ait ad eos. En introduxit virū hebreū vt illuderet nobis. Ingreſſus eſt ad me: vt coiret mecū. Cūq̧ ego ſucclamaſſe & audiſſet vocem meam: reliquit pallium qđ tenebam: & fugit foras. In argumētū ergo fidei retentū palliū oſtēdit marito reuertenti domum: & ait. Ingreſſus eſt ad me ſeruus hebreus quem adduxiſti: vt illuderet mihi. Cumq̧ audiſſet me clamare: reliquit palliū quod tenebam: & fugit foras. His auditis dn̄s & nimiū credulus verbis cōiugis iratus eſt valde: tradiditq̧ Ioſeph in carcerem, vbi vincti regis cuſtodiebantur: & erat ibi clauſus. Fuit aūt dn̄s cū ioſeph: & miſertus ē illius: & dedit ei grām in cōſpectu principis carceris. Qui tradidit in manu illius vniuerſos vinctos qui in cuſtodia tenebātur: & quicqđ fiebat ſub ipſo erat: nec nouerat aliquid cūctis ei creditis. Dominus enī erat cū illo: & omnia opera eius dirigebat:

Tranſla. Chal.

et ait eis: dicens. Uidete: adduxit nobis virū hebreū vt illuderet nob. Ingreſſus ē ad me vt cubaret mecū et clamaui voce magna. Et factū eſt cū audiret q eleuarē vocē meā ⁊ clamarē: reliqt veſtimēta ſua apud me: ⁊ fugit ⁊ egreſſus eſt foras. Et retinuit veſtimentū eius apud ſe: donec veniret dn̄s eius in domū ſuā. Et locuta eſt cū eo verba hec: dicēs. Ingreſſus eſt ad me ſeruus hebreus quē adduxiſti nobis: vt illuderet mihi. Et factū eſt cū eleuarē vocē meā ⁊ clamarē: reliquit veſtimenta ſua apud me: ⁊ fugit foras. Et factū eſt cū audiret dn̄s eiꝰ verba vxoris ſue q̄ locuta eſt ad eum: dicēs. Sicut verba hec fecit mihi ſeruus tuus. Et iratus eſt furor eius: tuliſq̧ dn̄s ioſeph eum ⁊ tradidit eū in domū carceris vbi vincti regis erāt. Eratq̧ ibi in domo carceris. Et fuit verbū dn̄i in auxiliū ioſeph: ⁊ fecit cū eo miſericordiā: ⁊ dedit illi gratiā corā principe carceris. Et tradidit princeps carceris in manu ioſeph oēs vinctos qui erant in domo carceris. et omnia que fiebant ibi: ipſe faciebat. Nullum delictū videbat princeps carceris in manu eius: eo q verbum domini erat in auxilium eius. Et quod ipſe faciebat: dn̄s dirigebat. Co. 40.

Interp. chal.

Ca. xl.

Trāſla. B. Hiero.

His itaq̧ geſtis accidit vt peccarent duo eunuchi: pincerna regis egypti: & piſtor domino ſuo. Iratuſq̧ contra eos pharao (nā alter pincernis preerat: alter piſtoribus:) miſit eos in carcerem principis militum: in quo erat vinctus & ioſeph. At cuſtos carceris tradidit eos ioſeph qui & miniſtrabat eis. Aliquātulū tpis fluxerat: & illi in cuſtodia tenebantur. Videruntq̧ ambo ſōniū nocte vna iuxta iterpretationem congruam ſibi. Ad quos cum itroiſſet ioſeph mane: & vidiſſet eos triſtes: ſciſcitatus ē eos dicens. Cur triſtior eſt hodie ſolito facies vr̄a? Qui reſponderunt Sōnium vidimus: & non eſt qui interpretetur nobis. Dixitq̧ ad eos ioſeph. Nunquid nō dei ē iterp̄tatio? Referte mihi qđ videritis. Narrauit prior ꝑpoſitus pincernarū ſomniū ſuum. Videbam corā me vitē in q̄ erant tres propagines: creſcere paulatim in gemmas: & poſt flores vuas matureſcere: caliceimq̧ pharaōis in manu mea Tuli ergo vuas

Interp. chal.

Et factū eſt poſt verba hec: peccauerūt pincerna regis egypti ⁊ piſtor dn̄o ſuo regi egypti. Et iratus eſt pharao cōtra duos principes ſuos: cōtra principē pincernarū ⁊ cōtra principē piſtorum: et poſuit eos ī cuſtodia in domo magri militū in domo victorꝫ vbi ioſeph erat vinctus. Et poſuit princeps militū cū eis ioſeph: ⁊ miniſtrabat eis. Et fuerūt aliqbus diebus in cuſtodia. Sōniauerūt aūt ſomniū ambo: vnuſquiſq̧ ſomniū ſuū in nocte vna: ſinguli iuxta interp̄tationē ſomniū ſui: pincerna videlicet ⁊ piſtor regis egypti qui vincti erant in domo carceris. Ueniſq̧ ad eos ioſeph mane: ⁊ vidit eos: ⁊ ecce erāt triſteſ. Et iterrogauit p̄ncipes pharaonis q̄ ſecū erant in cuſtodia in domo dn̄i ſui: dicēs. Quare facies vr̄e triſtes ſunt hodie. Et dixerūt ei. ſomniū ſōniauimꝰ: ⁊ nō eſt q̄ interp̄tetur illud. Dixitq̧ eis ioſeph: vtiq̧ a facie dei ē interpretatio ſomniū: narrate obſecro mihi. Narrauitq̧ princeps pincernarū ſomniū ſuū ioſeph. ⁊ dixit ei. In ſōnio meo ecce vitis erat corā me: ⁊ in vite erant tres palmites: ⁊ erat quaſi florēs ⁊ producebat gēmas: et poſt flores maturabāt vue in botris ſuis. ⁊ calix pharaonis erat in manu mea: ⁊ tollebam vuas:

Ter. Heb.

ואשחט אתם אל כוס פרעה
ואתן את הכוס על כף פרעה׃
ויאמר לו יוסף זה פתרנו שלשת
השרגים שלשת ימים הם׃ בעוד
שלשת ימים ישא פרעה את
ראשך והשיבך על כנך ונתת
כוס פרעה בידו כמשפט
הראשון אשר היית משקהו׃ כי
אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך
ועשית נא עמדי חסד והזכרתני
אל פרעה והוצאתני מן הבית
הזה׃ כי גנב גנבתי מארץ
העברים וגם פה לא עשיתי
מאומה כי שמו אתי בבור׃ וירא
שר האפים כי טוב פתר ויאמר
אל יוסף אף אני בחלומי והנה
שלשה סלי חרי על ראשי׃
ובסל העליון מכל מאכל פרעה
מעשה אפה והעוף אכל אתם
מן הסל מעל ראשי׃ ויען יוסף
ויאמר זה פתרנו שלשת הסלים
שלשת ימים הם׃ בעוד שלשת
ימים ישא פרעה את ראשך
מעליך ותלה אותך על עץ ואכל
העוף את בשרך מעליך׃ ויהי
ביום השלישי יום הלדת את
פרעה ויעש משתה לכל עבדיו

Primitiua heb.

נתן · יום · נשא · שוב כון נתן · שפט · היה שקה · זכר · יטב · עשה זכר · יצא · מאם · שום ראה · שור אמר · חלם · חרר · עלה אכל · עשה · ענה · יום · נשא · היה · שלש ילד · עשה שתה

Trãſla. B. Hiero.

& expreſſi in calicem quem tenebam: & tradidi poculũ pharaoni. Rñdit ioſeph: hec eſt interpretatio ſõnii. Tres propagines: tres adhuc dies ſũt: poſt quos recordabitur pharao miniſterii tui: & reſtituet te in gradum priſtinum: dabiſq̃ ei calicẽ iuxta officium tuum: ſicut ante facere cõſueueras. Tantum memento mei cũ tibi bene fuerit: & facies mecum miſericordiam: vt ſuggeras pharaoni vt educat me de iſto carcere. quia furtim ſublatus ſum de terra hebreorum: & hic innocens in lacum miſſus ſum. Videns piſtorũ magr̃ q prudẽter ſõniũ diſſoluiſſet: ait. Et ego vidi ſomniũ q tria caniſtra farine haberẽ ſuper caput meũ: & in vno caniſtro qd̃ erat excelſi9 portare me putabã oẽs cibos: q fiũt arte piſtoria: aueſq̃ comedere ex eo. Rñdit ioſeph. Hec eſt interpretatio ſomnii. Tria caniſtra tres adhuc dies ſunt: poſt quos auferet pharao caput tuum: ac ſuſpendet te in cruce: & lacerabunt volucres carnes tuas. Exinde dies tertius natalicius pharaonis erat. Qui faciens grande cõuiuium pueris ſuis

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

καὶ ἐξέθλιψα αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδωκα τὸ ποτήριον εἰς τὰς χεῖρας φαραώ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωσήφ, τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. οἱ τρεῖς πυθμένες, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν, ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ μνησθήσεται φαραὼ τῆς ἀρχῆς σου, καὶ ἀποκαταστήσει σε ἐπὶ τὴν ἀρχιοινοχοΐαν σου, καὶ δώσεις τὸ ποτήριον φαραὼ εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχήν σου τὴν προτέραν, ὡς ἦσθα οἰνοχοῶν. ἀλλὰ μνήσθητί μου διὰ σεαυτοῦ, ὅταν εὖ σοι γένηται, καὶ ποιήσεις μετ᾽ ἐμοῦ ἔλεος. καὶ μνησθήσῃ περὶ ἐμοῦ πρὸς φαραώ, καὶ ἐξάξεις με ἐκ τοῦ ὀχυρώματος τούτου. ὅτι κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ γῆς ἑβραίων, καὶ ὧδε οὐκ ἐποίησα οὐδέν, ἀλλ᾽ ἐνέβαλόν με εἰς τὸν λάκκον τοῦτον. καὶ εἶδεν ὁ ἀρχισιτοποιός, ὅτι ὀρθῶς συνέκρινε, καὶ εἶπε τῷ ἰωσήφ, κἀγὼ εἶδον ἐνύπνιον. ᾤμην τρία κανᾶ χονδριτῶν αἴρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, ἐν δὲ τῷ κανῷ τῷ ἐπάνω ἀπὸ πάντων τῶν γενῶν, ὧν ἐσθίει φαραὼ ἔργον σιτοποιοῦ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατήσθιεν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τοῦ ἐπάνω τῆς κεφαλῆς μου. ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσὴφ εἶπεν αὐτῷ, αὕτη ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. τὰ τρία κανᾶ τρεῖς ἡμέραι εἰσίν, ἔτι τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀφελεῖ φαραὼ τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ σοῦ, καὶ κρεμάσει σε ἐπὶ ξύλου, καὶ φάγονται τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ τὰς σάρκας σου ἀπὸ σοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ἡμέρᾳ γενέσεως ἦν φαραώ, καὶ ἐποίει πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ,

et expreſſi eã in calicẽ: et dedi calicẽ in manũ pharaõis. et dixit ei ioſeph: hoc cõiectatio eius. tres ppagines: tres dies ſũt: adhuc tres dies: et recordabit pharao pricipat' tui: et reſtituet te ad pricipatũ pincernatus tui: et dabis calicẽ pharaõis in manũ eius ẽm pncipatũ tuũ priorẽ: ſicut eras vinũ fũdẽs. ſed memẽto mei p temetipſũ: qñ bñ tibi fuerit: et facies mecũ miſericordiã. et recordaberis de me ad pharaonẽ: et educes me de carcere iſto. qr furto ſurrept' ſũ de tra hebreoꝝ: et hic nõ feci nihil: ſz miſerũt me in lacũ iſtũ. et vidit princeps piſtorũ: q recte cõiectauit: et ait ioſeph: et ego vidi ſõniũ. putabã tria caniſtra farinarũ tollere ſup caput meũ: in caniſtro autẽ ſuperiori ab oibus gñib': que comedit pharao opere piſtorio: et aues celi comedebãt illa a caniſtro capitis mei. rñdens aũt ioſeph: ait illi: hec cõiectatio eius: tria caniſtra tres dies ſunt: adhuc trib' dieb': et auferet pharao caput tuũ a te: et ſuſpẽdet te in ligno: et comedẽt aues celi carnes tuas a te. factũ ẽ aũt in die tertia: natiuitatis dies erat pharaõis: et faciebat cõuiuiũ oibus ſeruis ſuis:

Trãſla. Chal.

ועצרית יתהון על כסא דפרעה ויהבית ית כסא על ידא דפרעה׃ ואמר ליה יוסף דין פושרניה תלתא שבשין תלתא יומין אנון׃ בסוף תלתא יומין ידכר פרעה יתך ויתיבנך על שמושך ותתן כסא דפרעה בידיה כהלכתא קדמאה דהויתא משקי ליה׃ אלהין תדכרנני עמך כד ייטב לך ותעביד כען עמי טיבו ותדכר עלי קדם פרעה ותפקנני מן בית אסירי הדין׃ ארי מגנב אתגנבית מארעא עבראי ואף הכא לא עבדית מדעם ארי שויאו יתי בבית אסירי׃ וחזא רב נחתומי ארי יאות פשר ואמר ליוסף אף אנא בחלמי והא תלתא סלין דחירו על רישי׃ ובסלא עלאה מכל מיכל פרעה עובד נחתום ועופא אכיל יתהון מן סלא מעלוי רישי׃ ואתיב יוסף ואמר דין פושרניה תלתא סלין תלתא יומין אנון׃ בסוף תלתא יומין יעדי פרעה ית רישך מנך ויצלוב יתך על צליבא וייכול עופא ית בסרך מנך׃ והוה ביומא תליתאה יום בית ולדא דפרעה ועבד משתיא לכל עבדוהי

Primitiua chal.

דכר · תוב נתן הוה · שקה יטב עבד · טות נפק גנב · שוה · חור ראש עלה · אכל עלה תוב · עדה · ראש צלב אכל · ילד שתה

Interp. chal.

et exprimebã eas in calice pharaonis: τ ponebam calicem in manu pharaonis. Dixitq̃ ei ioſeph: hec eſt interp̃tatio eius. tres palmites: tres dies ſunt. In fine trium dierũ recordabitur tui pharao: τ reducet te ad miniſteriũ tuũ: τ pones calicem pharaonis in manu eius: ſicut ante cõſueueras qñ eras pincerna eius. Sed meméto mei tecũ: cuz bene fuerit tibi. Et facies obſecro mecũ miãm: τ recordaberis mei apud pharaonem: τ educes me de hoc carcere. Quoniã furto ſublatus ſum de terra hebreoꝝ: τ hic quoq̃ nihil feci vt ponerent me in carcerẽ. Et vidit princeps piſtorum q recte interpretatus eſſet. Et dixit ad ioſeph. Ego quoq̃ videbã in ſõnio meo: τ ecce tria caniſtra plena pane principali erant ſup caput meũ. Et in caniſtro ſuperiori erat de omni cibo pharaonis qui fit arte piſtoria: τ aues comedebant ea que erant in caniſtro ſuper capite meo. Reſponditq̃ ioſeph: et ait. Hec eſt interp̃tatio ei9. Tria caniſtra: tres dies ſunt. in fine trium dierum auferet pharao caput tuũ a te: et ſuſpendet te in patibulo: τ comedent aues carnes tuas a te. Et factum eſt in die tertio: die natiuitatis pharaonis: fecit conuiuium omnibus ſeruis ſuis.

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

A

καὶ ἐμνήσθη τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχιοινοχόου, καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχισιτοποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παίδων αὐτοῦ. καὶ ἀποκατέστησε τὸν ἀρχιοινοχόον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα φαραώ. τὸν δὲ ἀρχισιτοποιὸν ἐκρέμασε, καθὰ συνέκρινεν αὐτοῖς ἰωσήφ. οὐκ ἐμνήσθη δὲ ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ ἰωσήφ, ἀλλ᾽ ἐπελάθετο αὐτοῦ.

Ca. 41.

Ἐγένετο δὲ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν, φαραὼ εἶδεν ἐνύπνιον. ᾤετο ἑστάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰδοὺ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες, καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς σαρξί, καὶ ἐβόσκοντο ἐν τῷ ἄχει. ἄλλαι δὲ βόες ἑπτὰ ἀνέβαινον μετὰ ταύτας ἐκ τοῦ ποταμοῦ, αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξί, καὶ ἐνέμοντο παρὰ τὰς βόας παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ αἰσχραὶ καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξί, τὰς ἑπτὰ βόας τὰς καλὰς τῷ εἴδει καὶ τὰς ἐκλεκτάς. ἠγέρθη δὲ φαραώ. καὶ ἐνυπνιάσθη τὸ δεύτερον. καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἑνὶ ἐκλεκτοὶ καὶ καλοί. καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο μετ᾽ αὐτούς. καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι, τοὺς ἑπτὰ στάχυας τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. ἠγέρθη δὲ φαραώ, καὶ ἦν ἐνύπνιον. ἐγένετο δὲ πρωΐ, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. καὶ ἀποστείλας, ἐκάλεσε

B

et recordat' ẽ pricipio pincernarũ: et pricipat' pricipis piſtoꝝ in medio ſeruoꝝ ſuoꝝ. et reſtituit pricipẽ pincernarũ in pricipatũ ſuũ: et dedit calicem in manũ pharaõis. et principẽ piſtoꝝ ſuſpẽdit: ſicut cõiectauit eis ioſeph. et nõ recordat' ẽ pricepo pincernarũ ioſeph: ſed oblit' ẽ eius.

Ca. 41.

Factũ ẽ aũt poſt duos ãnos dierũ: pharao vidit ſõniũ. exiſtimabat ſtare ſup flumen: et ecce qſi ex flumine aſcẽdebãt ſeptẽ boues: pulchre facie: et electe carnib': et paſcebãtur in achi. alie aũt boues ſeptẽ aſcẽdebãt poſt ipas de flumine: turpes facie: et graciles carnib': et paſcebantur apd boues: apd labiũ fluminis. et deuorarũt ſeptẽ boues turpes et graciles carnib': ſeptẽ boues pulchras facie et electas. excitat' ẽ aũt pharao: et ſõniauit ſcdo. et ecce ſeptẽ ſpice aſcẽdebãt in ppagine vna electe et pulchre: et ecce ſeptẽ ſpice tenues et avẽto corrupte oriebãt poſt eas: et deuorabãt ſeptẽ ſpice tenues et avẽto corrupte: ſeptẽ ſpicas electas et plenas. excitat' ẽ aũt pharao: et erat ſõniũ. factũ ẽ aũt mane: et conturbata ẽ anima eius. et mittens: vocauit

Trãſla. B. Hiero.

recordatus eſt iter epulas magiſtri pincernarum & piſtorum principis: reſtituitq̃ alterum in locũ ſuũ vt porrigeret ei poculũ: alterũ ſuſpendit in patibulo: vt cõiectoris veritas probaretur. Et tñ ſuccedẽtibus pſperis: p̃poſitus pĩcernarũ oblitus ẽ iterp̃tis ſui.

Cap. 41.

Poſt duos annos vidit pharao ſomniũ. Putabat ſe ſtare ſuper fluuiũ: de quo aſcendebãt ſeptem boues pulchre & craſſe nimis: & paſcebantur in locis paluſtribus. Alie quoq̃ ſeptẽ emergebant de flumine fede confecteq̃ macie: & paſcebantur in ipſa amnis ripa ĩ locis virentibus: deuorauerũtq̃ eas quarũ mira ſpecies & habitudo corporum erat. Expergefactus pharao rurſum dormiuit: & vidit alterũ ſõniũ. Septem ſpice pullulabant in culmo vno plene atq̃ formoſe: alie quoq̃ totidem ſpice tenues: & percuſſe vredine oriebãtur: deuorantes omnem priorum pulchritudinem. Euigilãs pharao poſt quietem: & facto mane pauore perterritus: miſit

Ter. Heb.

וישא את ראש שר המשקים ואת
ראש שר האפים בתוך עבדיו׃
וישב את שר המשקים על משקהו
ויתן הכוס על כף פרעה׃ ואת שר
האפים תלה כאשר פתר להם
יוסף׃ ולא זכר שר המשקים את
יוסף וישכחהו׃ ויהי מקץ
שנתים ימים ופרעה חלם והנה
עמד על היאר׃ והנה מן היאר
עלת שבע פרות יפות מראה
ובריאת בשר ותרעינה באחו׃
והנה שבע פרות אחרות
עלות אחריהן מן היאר רעות
מראה ודקות בשר ותעמדנה
אצל הפרות על שפת היאר׃
ותאכלנה הפרות רעות המראה
ודקת הבשר את שבע הפרות
יפת המראה והבריאת וייקץ
פרעה׃ ויישן ויחלם שנית
והנה שבע שבלים עלות בקנה
אחד בריאות וטבות׃ והנה
שבע שבלים דקות ושדופת
קדים צמחות אחריהן׃ ותבלענה
השבלים הדקות את שבע
השבלים הבריאות והמלאות
וייקץ פרעה והנה חלום׃ ויהי
בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא

Primitiua heb.

שור שקה · שוב · נתן · אפה · תלה

Cap. xli.

היה קצץ שנה · יום · עלה פרה יפה · ברא בשר רעה · אחר · רעע · דקק עמד · שפה · אכל · יקץ · ישן חלם שנה · ברא טוב · שדף · קדם בלע · יקץ חלם היה · פעם שלח קרא

Trãſla. Chal.

ודכר ית ריש רב שקי וית ריש רב נחתומי בגו עבדוהי׃ ואתיב ית רב שקי על שקיותיה ויהב כסא על ידא דפרעה׃ וית רב נחתומי צלב כמא דפשר להון יוסף׃ ולא דכר רב שקי ית יוסף ואנשייה׃

Ca. xli.

והוה מסוף תרתין שנין דיומין ופרעה חלים והא קאים על נהרא׃ והא מן נהרא סלקן שבע תורן שפירן למחזי ופטימן בשר ורעין באחוא׃ והא שבע תורן אוחרנין סלקן בתריהן מן נהרא בישן למחזי וחסירן בשר וקמא לקבל תורתא על כיף נהרא׃ ואכלא תורתא בישן למחזי וחסירן בשר ית שבע תורתא שפירן למחזי ופטימתא ואתער פרעה׃ ודמוך וחלם תנינות והא שבע שבלין סלקן בקניא חד פטימן וטבן׃ והא שבע שבלין לקין ושקיפן קדום צמחן בתריהן׃ ובלעא שבליא לקיתא ית שבע שבליא פטימתא ומליתא ואתער פרעה והא חלמא׃ והוה בצפרא ומטרפא רוחיה ושלח וקרא

Interp. chal.

et recordatus eſt capitis principis pincernaꝝ: τ capitis principis piſtorũ in medio ſeruoꝝ ſuorũ. Et reduxit principem pincernarũ ad miniſteriũ ſuũ: τ poſuit calicẽ ſup manũ pharaonis. Et principẽ piſtorũ ſuſpendit: ſicut iterpretat9 eſt eis ioſeph. Et nõ eſt recordatus princeps pincernaꝝ ioſeph: ſed oblitus eſt ei9.

Ca. 41.

Et factũ eſt poſt duos annos: τ pharao ſomniauit: τ ecce ſtabat ſuper flumẽ. Et ecce de flumine aſcendebant ſeptẽ boues pulchre viſu τ pingues carnibus: τ paſcebantur in prato. Et ecce ſeptẽ boues alie aſcendebãt poſt eas de flumine deformes aſpectu τ macilente carnibus: τ ſtabãt contra boues in ripa fluminis. Comedebantq̃ boues deformes viſu τ macilente carnibus: ſeptẽ alias boues pulchras viſu τ pingues: τ expergefactus eſt pharao. Et obdormiuit: τ ſomniauit iterũ. Et ecce ſeptẽ ſpice pullulabãt in culmo vno pigues τ optime. Et ecce ſeptẽ ſpice cõcuſſe τ percuſſe vredine oriebãtur poſt eas: τ deuorabant ſpice concuſſe ſeptem ſpicas pingues τ plenas. Et expergefactus eſt pharao: τ ecce ſomnium. Et facto mane conturbatus eſt ſpiritus eius: τ miſit:

Primitiua chal.

שקה תוב · שקה · נשה תרי שנה · קום · חזא רעה אחד · קום · חזא עור · קנה טוב · לקה · מלא ערך

את כל חרטמי מצרים ואת כל
חכמיה ויספר פרעה להם את
חלמו ואין פותר אותם לפרעה:
וידבר שר המשקים את פרעה
לאמר את חטאי אני מזכיר
היום: פרעה קצף על עבדיו
ויתן אתי במשמר בית שר
הטבחים אתי ואת שר האפים:
ונחלמה חלום בלילה אחד אני
והוא איש כפתרון חלמו חלמנו:
ושם אתנו נער עברי עבד לשר
הטבחים ונספר לו ויפתר לנו את
חלמתינו איש כחלמו פתר: ויהי
כאשר פתר לנו כן היה אתי
השיב על כני ואתו תלה: וישלח
פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו
מן הבור ויגלח ויחלף שמלתיו
ויבא אל פרעה: ויאמר פרעה
אל יוסף חלום חלמתי ופתר אין
אתו ואני שמעתי עליך לאמר
תשמע חלום לפתר אתו: ויען
יוסף את פרעה לאמר בלעדי
אלהים יענה את שלום פרעה:
וידבר פרעה אל יוסף בחלמי
הנני עמד על שפת היאר: והנה
מן היאר עלת שבע פרות בריאות
בשר ויפת תאר ותרעינה

Primitiua heb.: ספר · פתר · דבר · זכר · נתן שמר · אפה חלם · שוב כן · רוץ · גלח חלף · בוא · שמע ענה · שלם · דבר · שפה · עלה ברא · יפה ראה

Trāſla. B. Hiero.

ad omnes coniectores egypti cunctoſqꝫ ſapientes: & accerſitis narrauit ſomniū: nec erat qui interꝑtaretur. Tūc demū reminiſcens magiſter pincernarū ait. Confiteor peccatū meum. Iratus rex ſeruis ſuis me & magiſtrū piſtorū retrudi iuſſit in carcerem principis militum: vbi vna nocte vterqꝫ vidimus ſomnium: preſagium futurorum. Erat ibi puer hebreus eiuſdem ducis militū famulus: cui narrantes ſomnia: audiuimus qcqd poſtea rei probauit euentus. Ego enim redditus ſum officio meo: & ille ſuſpēſus eſt in cruce. Protinus ad regis imperium eductum de carcere ioſeph totonderunt: ac veſte mutata obtulerunt ei. Cui ille ait. Vidi ſomnia: nec eſt q ediſſerat: que audiui te ſapientiſſime coniicere. Reſpondit ioſeph. Abſqꝫ me deus reſpondebit ꝓſpera pharaoni. Narrauit ergo pharao q̄ viderat. Putabā me ſtare ſuper ripā fluminis: & ſeptem boues de amne conſcendere pulchras nimis & obeſis carnibus: que

Trāſla. Gre. lxx. cū interꝑ. latina

oēs expoſitores egypti: et oēs
πάντας τοὺς ἐξηγητὰς αἰγύπτου, καὶ πάντας
ſapientes eius: et narrauit eis pha-
τοὺς σοφοὺς αὐτῆς, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς φαρα-
rao ſomniū ſuū: et nō erat indicans
ὼ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων
illud pharaoni. et locutus ē pnceps pincernaꝝ
αὐτὸ τῷ φαραώ. καὶ ἐλάλησεν ὁ ἀρχιοινοχόος
ad pharaonē: dicēs: pctm̄ meū recor-
πρὸς φαραώ, λέγων, τὴν ἁμαρτίαν μου ἀναμι-
dor hodie: pharao iratꝰ fuit ſeruis ſu-
μνήσκω σήμερον, φαραὼ ὠργίσθη τοῖς παισὶν αὐ-
is: ⁊ poſuit nos in cuſtodia: in domo
τοῦ, καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
pncipis coquoꝝ: me qꝫ et pncipē piſtorū. ⁊
ἀρχιμαγείρου, ἐμέ τε καὶ τὸν ἀρχισιτοποιόν. καὶ
vidimus ſomniū in nocte vna ego qꝫ et ipſe:
εἴδομεν ἐνύπνιον ἐν νυκτὶ μιᾷ ἐγώ τε καὶ αὐτός,
vnuſqſqꝫ ſm̄ ſuū ſomniū vidimꝰ. erat āt i-
ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἐνύπνιον εἴδομεν. ἦν δὲ ἐ-
bi nobiſcū iuuenis ſeruꝰ hebreꝰ pncipis
κεῖ μεθ᾽ ἡμῶν νεανίσκος παῖς ἑβραῖος τοῦ ἀρχιμα-
coquoꝝ: et narrauimus ei: et cōiectauit no-
γείρου, καὶ διηγησάμεθα αὐτῷ, καὶ συνέκρινεν ἡ-
bis. factū ē āt: ſicut cōiectauit nobis: ſic
μῖν. ἐγενήθη δὲ, καθὼς συνέκρινεν ἡμῖν, οὕτως
et accidit: me qꝫ reſtitui ad pnci-
καὶ συνέβη, ἐμέ τε ἀποκατασταθῆναι ἐπὶ τὴν ἀρ-
patū meū: illū āt ſuſpēdi. mittēs āt
χήν μου, ἐκεῖνον δὲ κρεμασθῆναι. ἀποστείλας δὲ
pharao: vocauit ioſeph. et eduxerūt eū ex
φαραώ, ἐκάλεσε τὸν ἰωσήφ. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἐκ
munitione: et totōderūt eū: et muta-
τοῦ ὀχυρώματος, καὶ ἐξύρησαν αὐτόν, καὶ ἤλ-
uerūt veſtimētū eius. et venit ad pharaonē. di-
λαξαν τὴν στολὴν αὐτοῦ. καὶ ἦλθε πρὸς φαραώ. εἶ-
xit āt pharao ioſeph: ſomniū vidi: et
πε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἐνύπνιον ἑώρακα, καὶ
cōiectās nō ē illū. ego āt audiui de
ὁ συγκρίνων οὐκ ἔστιν αὐτό. ἐγὼ δὲ ἀκήκοα περὶ
te dicētes: audiētē te ſomnia: cōie-
σοῦ λεγόντων, ἀκούσαντά σε ἐνύπνια, συγκρί-
ctare ea. reſpōdēs āt ioſeph: dixit pharaōi:
ναι αὐτά. ἀποκριθεὶς δὲ ἰωσήφ, εἶπε τῷ φαραώ,
ſine deo nō reſpōdebit ſalutare pha-
ἄνευ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον φα-
raoni. locutꝰ ē āt pharao ioſeph: dicēs: in
ραώ. ἐλάλησε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, λέγων, ἐν τῷ
ſōnio meo putabā ſtare iuxta labiū fluminis:
ὕπνῳ μου ᾤμην ἑστάναι παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ,
et q̄ſi ex flumine aſcēdebāt ſeptē boues ele-
καὶ ὥσπερ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες ἐκλε-
cte carnibꝰ: et pulchre facie: ⁊ paſcebātur
κταὶ ταῖς σαρξίν, καὶ καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐνέμοντο

Interꝑ. chal.

לכל חרשי מצרים ולכל חכימהא ואשתעי פרעה להון ית חלמיה ולית דפשר יתהון
לפרעה: ומליל רב שקי עם פרעה למימר ית סורחני אנא מדכר יומא דין: פרעה
רגיז על עבדוהי ויהב יתי במטרת בית רב קטוליא יתי וית רב נחתומי: וחלמנא חלמא
בליליא חד אנא והוא גבר כפושרן חלמיה חלמנא: ותמן עמנא עולים עבראה עבדא
לרב קטוליא ואשתעינא ליה ופשר לנא ית חלמנא גבר כפושרן חלמיה פשר:
והוה כמא דפשר לנא כן הוה יתי אתיב על שמושי ויתיה צלב: ושלח פרעה וקרא
ית יוסף ואהנסוהי מבית אסירי וספר ושני כסותיה ועל לות פרעה: ואמר
פרעה ליוסף חלמא חלמית ופשר לית ליה ואנא שמעית עלך למימר דאת שמע
חלמא ופשר ליה: ואתיב יוסף ית פרעה למימר בר מן חכמתי אלהין מן קדם
יי יתותב ית שלמא דפרעה: ומליל פרעה עם יוסף בחלמי הא אנא קאים על כיף
נהרא: והא מן נהרא סלקן שבע תורן פטימן בשר ושפירן למחזי ורען

Primitiua chal.: שעה · שקה דכר · נטר · שעה · כמו תוב · רחם שנה · עול אמר · פשר תוב אמר · תוב קום · חזא ראה

Tranſla. Chal.

et vocauit oēs magiſtros egypti ⁊ oēs ſapiētes eiꝰ: et narrauit eis pharao ſomniū ſuū: ⁊ nō erat q̄ interꝑtaret illā pharaoni. Et locutꝰ eſt pnceps pincernaꝝ pharaoni: dicēs. Pctī mei ego recordor hodie. Pharao iratꝰ eſt ꝯtra ſuos ſuos: ⁊ poſuit me in cuſtodia domꝰ pncipis militū: pncipē quoqꝫ piſtoꝝ mecū poſuit. Et ſomniauimꝰ ego ⁊ ille in vna nocte ſomniū: vnuſqſqꝫ iuxta interꝑtationē ſomniȷ̄ ſui ſomniauimus. Eratqꝫ ibi nobiſcū puer hebreꝰ ſuus pncipis militū: ⁊ narrauimus ei ſomnia: ⁊ interꝑtatꝰ eſt nobis: iuxta interꝑtationē vniuſcuiuſqꝫ ſomniȷ̄ īterꝑtatus ē. Et factū eſt ſicut interꝑtatus eſt nobis: ita fuit. me reduxit ad miniſteriū meū: ipm̄ aūt ſuſpēdit. ⁊ miſit pharao ⁊ vocauit ioſeph ⁊ fecerūt eū feſtinanter exire de carcere: et attonſus ē: ⁊ mutauit veſtimēta ſua: ⁊ īgreſſus ē ad pharaonē. Dixitqꝫ pharao ad ioſeph. Sōniū ſomniaui ⁊ nō ē q̄ īterꝑtet illō: ⁊ ego audiui d̄ te dicētes: ꝙ audis ſōniū ⁊ īterꝑtaris illō. Rn̄ditqꝫ ioſeph pharaōi dicēſ. Nō ex ſapīa mea ſꝫ a facie dn̄i rn̄debit pax pharaoni. Locutuſqꝫ ē pharao cū ioſeph: dicēs. In ſōnio meo ecce ego ſtabā ſup ripā fluminiſ: ⁊ ecce de flumie aſcendebant ſeptē boues pulchre ⁊ pingues carne et formoſe aſpectu: ⁊ paſcebantur

Trāſla. Gre. lxx. cū interꝑ. latina.

in achi. et ecce ſeptē boues alie aſcēdebāt poſt
ἐν τῷ ἄχι. καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ βόες ἕτεραι ἀνέβαινον ὀπί-
eas ex flumine: male et deformes
σω αὐτῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, πονηραὶ καὶ αἰσχραὶ τῷ
aſpectu: et graciles carnibꝰ: q̄les nō vidi ta-
εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξίν, οἵας οὐκ εἶδον τοι-
les in oī terra egypti turpiores. et deuo-
αύτας ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου αἰσχροτέρας. καὶ κα-
rauerūt ſeptē boues graciles et turpes ſe-
τέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ καὶ αἰσχραὶ τὰς ἑ-
ptē boues pmas pulchras et ele-
πτὰ βόας τὰς πρώτας τὰς καλὰς καὶ τὰς ἐκλε-
ctas: et īgreſſe ſūt in vētres eaꝝ. et nō
κτάς, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν. καὶ οὐ
manifeſte fuerūt: ꝙ ingreſſe ſūt in vētres
διάδηλοι ἐγένοντο, ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας
eaꝝ. et aſpectꝰ eaꝝ deformes: ſicut et
αὐτῶν. καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰσχραί, καθάπερ καὶ
pus. ſuſcitatus āt: dormiui. et vidi rur-
τὴν ἀρχήν. ἐξεγερθεὶς δέ, ἐκοιμήθην. καὶ εἶδον πά-
ſus in ſōno meo: et q̄ſi ſeptē ſpice aſcē-
λιν ἐν τῷ ὕπνῳ μου, καὶ ὥσπερ ἑπτὰ στάχυες ἀ-
debāt in ꝓpagine vna, plene et pulchre: alie
νέβαινον ἐν πυθμένι ἑνὶ πλήρεις καὶ καλοί, ἄλ-
āt ſeptē ſpice tenues et a vēto corrupte pul-
λοι δὲ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύ-
lulabāt: vicine eaꝝ: ⁊ deuorauerūt ſeptē ſpi-
οντο, ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στά-
ce tenues et a vēto corrupte ſeptē ſpicas
χυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἑπτὰ στάχυας
pulchras et plenas. dixi ergo expo-
τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. εἶπα οὖν τοῖς ἐξη-
ſitoribus: et nō fuit indicās mihi illō. et di-
γηταῖς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων μοι αὐτό. καὶ εἶ-
xit ioſeph pharaōi: ſōniū pharaōis vnū
πεν ἰωσὴφ τῷ φαραώ, τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν ἐ-
eſt. q̄cūqꝫ deus facit: oſōdit pharaōi. ſe-
στιν. ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ φαραώ. αἱ ἑ-
ptē boues pulchre: ſeptē ānī ſūt. et ſe-
πτὰ βόες αἱ καλαί, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. καὶ οἱ ἑ-
ptē ſpice pulchre: ſeptē āni ſūt. ſōniū
πτὰ στάχυες οἱ καλοί, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. τὸ ἐνύπνι-
pharaonis vnū ē. et ſeptē boues tenues
ον φαραὼ ἕν ἐστιν. καὶ αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ
aſcendentes poſt eas: ſeptē āni
αἱ ἀναβαίνουσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἑπτὰ ἔτη ἐ-
ſunt. ⁊ ſeptē ſpice tenues et a vento
στίν. καὶ οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμό-
corrupte: ſeptē āni ſūt. erunt ſeptē āni fa-
φθοροι, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. ἔσονται ἑπτὰ ἔτη λι-
mis. at verbū qđ dixi pharaoni: q̄cūqꝫ deꝰ
μοῦ. τὸ δὲ ῥῆμα ὃ εἴρηκα φαραώ, ὅσα ὁ θεὸς

Trāſla. B. Hiero.

in paſtu paludis vireta carpebāt. Et ecce has ſequebātur alie ſeptem boues in tantum deformes & macilente: vt nūquam tales in terra egypti viderim. Que deuoratis & conſūptis prioribus nullū ſaturitatis dedere veſtigium: ſed ſimili macie & ſqualore torpebant. Euigilans rurſus ſopore depreſſus vidi ſomnium. Septem ſpice pullulabant in culmo vno plene atqꝫ pulcherrime. Alie quoqꝫ ſeptem tenues & pcuſſe vredine oriebātur e ſtipula: q̄ priorum pulchritudinem deuorauerunt. Narraui coiectoribus ſōniū: & nemo eſt qui ediſſerat. Reſpondit ioſeph. Sōnium regis vnum eſt. Que facturus eſt deus oſtendit pharaoni. Septem boues pulchre & ſeptē ſpice plene ſeptē vbertatis anni ſunt: eādēqꝫ vim ſomnii cōprehēdunt. Septem quoqꝫ boues tenues atqꝫ macilente que aſcenderunt poſt eas: & ſeptem ſpice tenues & vēto vrēte pcuſſe: ſeptē anni venture ſūt famis: qui hoc ordine complebuntur.

באחו: והנה שבע פרות אחרות
עלות אחריהן דלות ורעות תאר
מאד ורקות בשר לא ראיתי כהנה
בכל ארץ מצרים לרע: ותאכלנה
הפרות הרקות והרעות את
שבע הפרות הראשנות הבריאת:
ותבאנה אל קרבנה ולא נודע
כי באו אל קרבנה ומראיהן רע
כאשר בתחלה ואיקץ: וארא
בחלמי והנה שבע שבלים עלת
בקנה אחד מלאת וטבות: והנה
שבע שבלים צנמות דקות
שדפות קדים צמחות אחריהם:
ותבלען השבלים הדקת את
שבע השבלים הטבות ואמר אל
החרטמים ואין מגיד לי: ויאמר
יוסף אל פרעה חלום פרעה
אחד הוא את אשר האלהים
עשה הגיד לפרעה: שבע פרת
הטבת שבע שנים הנה ושבע
השבלים הטבת שבע שנים הנה
חלום אחד הוא: ושבע הפרות
הרקות והרעת העלת אחריהן
שבע שנים הנה ושבע השבלים
הרקות שדפות הקדים יהיו
שבע שני רעב: הוא הדבר אשר
דברתי אל פרעה אשר האלהים

Primitiua heb.: אחר פרה · דלל רעע · רקק ראה · אכל · בוא ידע · ראה · חלל יקץ ראה · טוב · דקק · קדם · בלע · נגד אמר · חלם · שנה

Interꝑ. chal.

באחוא: והא שבע תורן אחרנין סלקן בתריהן חשיכן ובישן למחזי לחדא וחסירן
בשר לא חזית דכותהן בכל ארעא דמצרים לבישו: ואכלן תורתא חסירתא ובישתא
ית שבע תורתא קדמיתא פטימתא: ועלן למעיהן ולא אתידע ארי עלן למעיהן
ומחזיהון ביש כיד בקדמיתא ואתערית: וחזית בחלמי והא שבע שבלין סלקן
בקניא חד מליאן וטבן: והא שבע שבלין נצן לקיין שקיפן קדום צמחן בתריהן:
ובלען שבליא לקיתא ית שבע שבליא טבתא ואמרית לחרשיא ולית דמחוי לי:
ואמר יוסף לפרעה חלמא דפרעה חד הוא ית דיי עתיד למעבד חוי לפרעה: שבע
תורתא טבתא שבע שנין אינין ושבע שבליא טבתא שבע שנין אינין חלמא חד
הוא: ושבע תורתא חסירתא ובישתא דסלקן בתריהן שבע שנין אינין ושבע שבליא
לקיתא ושקיפן קדום יהוין שבע שני כפנא: הוא פתגמא דמלילית עם פרעה
ית דיי

Tranſla. Chal.

in prato. Et ecce ſeptem boues alie aſcendebant poſt eas macilēte nimis ⁊ deformes aſpectu: ⁊ diminute carnibus. nō vidi ſimiles eis tantū deformes in vniuerſa terra egypti: et comedebant boues macilente et deformes: alias ſeptē boues priores pingues: et ingrediebant in vterū earum: et non cognoſcebatur ꝙ ingreſſe fuiſſent in vterū earum: ⁊ aſpectus eaꝝ erat deformis ſicut prius: ⁊ euigilaui. Viditqꝫ in ſomnio meo: ⁊ ecce ſeptem ſpice aſcendebant in calamo vno plene ⁊ bone. Et ecce ſeptem ſpice alie inanes ⁊ tenues ⁊ percuſſe vredine oriebātur poſt eas. Et deuorabant ſeptem ſpice inanes ſeptem alias ſpicas pingues ⁊ bonas. Et dixi ſomniū cōiectoribus: ⁊ nullus fuit qui indicaret mihi. Dixitqꝫ ioſeph pharaoni. Sōniū pharaonis vnuꝫ eſt: quod facturus eſt deus oſtendit pharaoni. Septem boues bone: ſeptē anni ſunt: ⁊ ſeptem ſpice bone: ſeptem anni ſunt: ſomniuꝫ vnum eſt. Septem autem boues macilente ⁊ deformes: que aſcendebāt poſt eas: ſeptem anni ſunt: ⁊ ſeptem ſpice tenues ⁊ percuſſe vredine: erunt ſeptem anni famis. Ipſe eſt ſermo quem locutus ſum cum pharaone: quod deus

Primitiua chal.: אחר · חזה · עול ידע · חזא עור חזא · קנה מלא טוב · כיל לקה טוב · חוה אחד עבד · טוב שנה · לקה הוה שנה

עשה הראה את פרעה: הנה שבע
שנים באות שבע גדול בכל ארץ
מצרים: וקמו שבע שני רעב
אחריהן ונשכח כל השבע בארץ
מצרים וכלה הרעב את הארץ:
ולא יודע השבע בארץ מפני
הרעב ההוא אחרי כן כי כבד הוא
מאד: ועל השנות החלום אל
פרעה פעמים כי נכון הדבר
מעם האלהים וממהר האלהים
לעשתו: ועתה ירא פרעה איש
נבון וחכם וישיתהו על ארץ
מצרים: יעשה פרעה ויפקד
פקדים על הארץ וחמש את
ארץ מצרים בשבע שני השבע:
ויקבצו את כל אכל השנים
הטבות הבאת האלה ויצברו בר
תחת יד פרעה אכל בערים
ושמרו: והיה האכל לפקדון
לארץ לשבע שני הרעב אשר
תהיין בארץ מצרים ולא תכרת
הארץ ברעב: וייטב הדבר בעיני
פרעה ובעיני כל עבדיו: ויאמר
פרעה אל עבדיו הנמצא כזה
איש אשר רוח אלהים בו:
ויאמר פרעה אל יוסף אחרי
הודיע אלהים אותך את כל זאת

Pͥmitiua heb.: ראה בוא · גדל בוא · קום · שכח · כלה · ידע · כבד · שנה · כון · מהר · עשה ראה · שות · פקד · חמש · שנה · קבץ · טוב בוא צבר · עיר · היה כרת · יטב · אמר · מצא · ידע

Ecce ſeptem anni venient fertilitatis magne in vniuerſa terra egypti: quos ſequentur ſeptẽ anni alii tante ſterilitatis: vt obliuioni tradat cũcta retro abũdãtia. Cõſũptura eſt eñ fames oẽm terrã: & vbertatis magnitudinẽ perditura eſt inopie magnitudo. Quod aũt vidiſti ſcdo ad eandẽ rẽ ptinẽs ſomniũ: firmitatis indiciũ ẽ: eo φ fiat ſermo dei: & velocius impleatur. Nunc ergo prouideat rex virum ſapiẽtẽ & induſtriũ: & preficiat eum terre egypti: qui cõſtituat ꝑpoſitos ꝑ cunctas regiones: & quintã partẽ fructuũ per ſeptẽ ãnos fertilitatis qui iam nũc futuri ſũt: congreget in horrea: & omne frumentum ſub pharaõis ꝑtãte cõdatur: ſeruetur ꝗ in vrbibus: & preparetur future ſeptem annorum fami que oppſſura eſt egyptum & non conſumetur terra inopia. Placuit pharaoni conſilium & cunctis miniſtris eius. Locutuſꝗ eſt ad eos. Num inuenire poterimus talem virum: qui ſpiritu dei plenus ſit. Dixit ergo ad ioſeph. Quia oſtendit tibi deus omnia que locutus es.

facit: oſidit pharaõi. ecce ſeptẽ ãnis veni-
ποιεῖ, ἔδειξε τῷ φαραώ. ἰδοὺ ἑπτὰ ἔτη ἔρχε-
et abũdãtia multa in oĩ ꝑra egypti. veniẽtãt
ται εὐθηνία πολλὴ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ἥξει δὲ
ſeptẽ ãni famis poſt hec. et obliuiſcẽtur
ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ μετὰ ταῦτα. καὶ ἐπιλήσονται
ſaturitatis in oĩ ꝑra egypti. et cõſumet
τῆς πλησμονῆς ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἀναλώσει
fames ꝑrã. et nõ cognoſceꝫ abũdã
ὁ λιμὸς τὴν γῆν. καὶ οὐκ ἐπιγνωσθήσεται ἡ εὐθη-
tia in ꝑra pre fame futura poſt
νία ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ λιμοῦ τοῦ ἐσομένου με-
hec. fortis eñi erit valde. deeo aũt qꝺ
τὰ ταῦτα. ἰσχυρὸς γὰρ ἔσται σφόδρα. περὶ δὲ τοῦ
iteratũ eſt ſõniũ pharaõi bis: qꝛ verũ e-
δευτερῶσαι τὸ ἐνύπνιον φαραὼ δίς, ὅτι ἀληθὲς ἔ-
rit ꝟbũ a deo. et accelerabit deꝰ
σται τὸ ῥῆμα παρὰ τοῦ θεοῦ. καὶ ταχυνεῖ ὁ θεὸς
vt faciat illud. nũc ergo cõſidera hoiem pru
τοῦ ποιῆσαι αὐτό. νῦν οὖν σκέψαι ἄνθρωπον φρό-
dẽtẽ et ſapientẽ: et conſtitue eũ ſup terrã
νιμον καὶ συνετόν, καὶ κατάστησον αὐτὸν ἐπὶ γῆς
egypti. et faciat pharao: et conſtituat
αἰγύπτου. καὶ ποιησάτω φαραώ, καὶ καταστησά-
ꝑpoſitos ſup terrã: ꝛ quĩtẽt
τω τοπάρχας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀποπεμπτω-
oẽs fruges ꝑre egypti
σάτωσαν πάντα τὰ γεννήματα τῆς γῆς αἰγύπτου
ſeptẽ ãnoꝝ abũdãtie: et cõgregent
τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς εὐθηνίας, καὶ συναγαγέτωσαν
oẽs eſcas ſeptẽ ãnoꝝ venien
πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῶν ἐρχομέ-
tiũ bonoꝝ hoꝝ: et cõgregetur fru-
νων τῶν καλῶν τούτων, καὶ συναχθήτω ὁ σῖ-
mẽtũ ſub manu pharaõis: eſce in ciuitati
τος ὑπὸ χεῖρα φαραώ, βρώματα ἐν ταῖς πόλε-
bus cuſtodiãtur: et erũt eſce cuſtodi
σι φυλαχθήτω, καὶ ἔσται τὰ βρώματα πεφυλα-
te ꝑre in ſeptẽ ãnos famis: q̃ erũt
γμένα τῇ γῇ εἰς τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ, ἃ ἔσον-
in ꝑra egypti: ꝛ nõ cõteretur ꝑra in
ται ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἐκτριβήσεται ἡ γῆ ἐν
fame. placuerũt aũt verba coram pharaone. ꝛ
τῷ λιμῷ. ἤρεσε δὲ τὰ ῥήματα ἐναντίον φαραώ, καὶ
corã oibus ſeruis eius. et ait
ἐναντίον πάντων τῶν παίδων αὐτοῦ. καὶ εἶπε
pharao ſeruis ſuis: nunq̃d inueniemꝰ homi
φαραὼ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, μὴ εὑρήσομεν ἄνθρω-
nẽ talem: q̃ hꝫ ſpiritũ dei in ſeipſo?
πον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα θεοῦ ἐν αὐτῷ;
ait aũt pharao ioſeph: qꝛ oſtendit de
εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἐπειδὴ ἔδειξεν ὁ θε-
us tibi oĩa hec.
ός σοι πάντα ταῦτα,

Primitiua chal.: חזא אתא רבב · קום נשה שצא · ידע היה תנה · תרי ארע עבד · חזא מנה עבד · מנה אמן זרז · כנש שנה טוב · אתא נצר אמן · קרה נטר היה · שנה היה שצא · שבח נבא ידע

Interp̃. chal.

facturus eſt oſtendit pharaoni. Ecce ſeptem anni ſaturitatis magne venient in vniuerſa terra egypti. Et conſurgent poſt eos ſeptẽ anni famis: ꝛ obliuioni tradetur oĩs ſaturitas in terra egypti: ꝛ conſumeꝫ fames populũ terre. Et nõ cognoſcetur ſaturitas in terra egypti propter famẽ illam que erit poſtea: quoniã valde grauis erit. Et quia iteratũ eſt ſomniũ pharaonis his duabus vicibus: indicat quoniã certus erit ſermo a facie dei: ꝛ cito faciet eum deus. Et nunc prouideat pharao virũ prudentẽ ꝛ ſapientẽ: ꝛ conſtituat eum ſuper terram egypti: faciat hoc pharao ꝛ conſtituat prepoſitos ſup terram: ꝛ muniant terraꝫ egypti in ſeptẽ annis ſaturitatis: ꝛ cõgregent omne frumentum annoꝝ bonorũ iſtoruꝫ qui venturi ſunt: ꝛ condãt frumentũ ſub poteſtate prepoſitoꝝ pharaonis: ſeruẽtqꝫ frumentũ in vrbibus. Et erit frumentũ ſeruatũ in terra pro ſeptẽ annis famis: qui futuri ſunt in terra egypti: ꝛ non cõſumetur fame populus terre. Et placuit ſermo in oculis pharaonis ꝛ in oculis ſeruorum ſuoꝝ. Dixitqꝫ pharao ſeruis ſuis. Nunq̃d inueniemꝰ talem virũ: in quo ſpũs ꝓphetie a facie dei eſt. Dixitqꝫ pharao ad ioſeph. Poſtq̃ ſcire te fecit deꝰ oĩa hec

Tranſla. Chal.

עתיד למעבד אחוי ית פרעה: הא שבע שניא אתיין שבעא רבא בכל ארעא דמצרים:
ויקומון שבע שני כפנא בתריהון ויתנשי כל שבעא בארעא דמצרים וישיצי
כפנא ית עמא דארעא: ולא יתידע שבעא בארעא מן קדם כפנא ההוא דיהא בתר
כן ארי תקיף הוא לחדא: ועל דאתני חלמא לפרעה דנן תרתין זמנין ארי תקין
פתגמא מן קדם יי ומוחי ייי למעבדיה: וכען יחזי פרעה גבר סוכלתן וחכים
ומניניה על ארעא דמצרים: יעביד פרעה וימני מהימנין על ארעא ויזרז ית
ארעא דמצרים בשבע שני שבעא: ויכנשון ית כל עבור שניא טבתא דאתיין אלין
ויצרון עיבורא תחות יד מהימני פרעה עיבורא בקרויא ויטרון: ויהא עבורא גניז
לארעא לשבע שני כפנא דתהוין בארעא דמצרים ולא ישתיצי עמא דארעא בכפנא:
ושפר פתגמא בעיני פרעה ובעיני כל עבדוהי: ואמר פרעה לעבדוהי הנשכח כדין גבר
דרוח נבואה מן קדם יי ביה: ואמר פרעה ליוסף בתר דאודע יי יתך ית כל דא

non ẽ hõ prudentior et ſapientior te. tu
οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος φρονιμώτερος καὶ συνετώτερός σου. σὺ
Pſal. 1. g. eris ſup domũ meã: et ore tuo obe
ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἐπὶ τῷ στόματί σου ὑπα-
diet oĩs ppl's meus. verũtñ throno ſupabo te
κούσεται πᾶς ὁ λαός μου. πλὴν τὸν θρόνον ὑπερέξω σου
ego. dixit aũt pharao ioſeph: ecce conſtituo te ho
ἐγώ. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ, ἰδοὺ καθίστημί σε σή-
die ſup oẽm terrã egypti. ꝛ accipiens
μερον ἐπὶ πάσης τῆς γῆς αἰγύπτου. καὶ περιελόμενος
pharao anulũ de manu ſua: circum-
φαραὼ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, περιέθη-
poſuit eũ ſup manũ ioſeph: et induit eũ
κεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν χεῖρα ἰωσήφ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν
ſtola byſſina: et circũpoſuit torquẽ aureã cir
στολὴν βυσσίνην, καὶ περιέθηκεν κλοιὸν χρυσοῦν πε-
cũ collum eius. et fecit aſcẽdere eum ſup
ρὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ
currũ ſecũdũ eius. et predi
τὸ ἅρμα τὸ δευτερεῦον τῶν αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυ-
cauit ante eum preco. et conſtituit eum
ξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κῆρυξ. καὶ κατέστησεν αὐτὸν
ſup oẽ ꝑrã egypti. dixit aũt pharao ioſeph:
ἐφ᾽ ὅλης γῆς αἰγύπτου. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσήφ,
F ego pharao: ſine te nõ extollet nullus manũ
ἐγὼ φαραώ, ἄνευ σου οὐκ ἐξαρεῖ οὐθεὶς τὴν χεῖρα
ſuã in oĩ ꝑra egypti. et vocauit pharao
αὐτοῦ ἐπὶ πάσῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἐκάλεσε φαραὼ
nomẽ ioſeph pſonthõphanech. ꝛ dedit ei
τὸ ὄνομα ἰωσὴφ ψονθομφανήχ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
aſeneth filiã petefre ſacerdotis heliopoleoſ
τὴν ἀσενὲθ θυγατέρα πετεφρῆ ἱερέως ἡλιουπόλεως
ipſi vxorẽ. ioſeph aũt erat ãnoꝝ triginta: qñ
αὐτῷ γυναῖκα. ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐτῶν τριάκοντα, ὅτε
ſtetit corã pharaõe rege egypti. egreſſꝰ ẽ aũt
ἔστη ἐναντίον φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. ἐξῆλθε δὲ
ioſeph a facie pharaõis: et ꝑtrãſijt oẽm
ἰωσὴφ ἐκ προσώπου φαραώ, καὶ διῆλθε πᾶσαν
ꝑrã egypti. et fecit ꝑra in ſeptẽ an-
γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἑπτὰ ἔτε-
nis abũdãtie manipulos. et cõgregauit oẽs
σι τῆς εὐθηνίας δράγματα. καὶ συνήγαγε πάντα
cibos ſeptẽ ãnoꝝ: i q̃bꝰ erat abũdãtia
τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν οἷς ἦν ἡ εὐθηνία
in ꝑra egypti: et poſuit eſcas in
ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἔθηκε τὰ βρώματα ἐν ταῖς
ciuitatibꝰ. eſcas agroꝝ ciuitatis
πόλεσιν. βρώματα τῶν πεδίων τῆς πόλεως
q̃ in circuitu eius poſuit in ipſa. et cõgregauit
τῶν κύκλῳ αὐτῆς ἔθηκεν ἐν αὐτῇ. καὶ συνήγαγεν
ioſeph triticũ quaſi arenã
ἰωσὴφ σῖτον ὡσεὶ τὴν ἄμμον τῆς

nũquid ſapientiorẽ & conſimilem tui inuenire potero. Tu eris ſup domũ meã: & ad tui oris imperiũ cũctus ppl's obediet. Vno tm̃ regni ſolio ꝑcedã te. Dixitqꝫ rurſum pharao ad Ioſeph. Ecce conſtitui te ſup vniuerſã terrã egypti. Tulitqꝫ anulũ de manu ſua: & dedit eũ ĩ manu eius. veſtiuitqꝫ eum ſtola byſſina: & collo torquem aureã circũpoſuit. Fecitqꝫ eũ aſcendere ſuper currum ſuũ ſecũdũ: clamãte precone: vt oẽs corã eo genu flecterent: & prepoſitũ eẽ ſcirent vniuerſe terre egypti. Dixit quoqꝫ rex egypti ad ioſeph. Ego ſũ pharao. Abſqꝫ tuo ĩperio nõ mouebit quiſq̃ manũ aut pedẽ ĩ oĩ terra egypti. Vertitqꝫ nomen eius: & vocauit eum lĩgua egyptiaca ſaluatorẽ mũdi. Dedit qꝫ illi vxorẽ aſſenẽ filiam phutifaris ſacerdotis Heliopoleos. Egreſſus ẽ itaqꝫ ioſeph ad terram egypti. Triginta annorũ erat qñ ſtetit in cõſpectu regis pharaonis: & circuiuit omnes regiones egypti. Venitqꝫ fertilitas ſeptẽ annorum: & in mãipulos redacte ſegetes cõgregate ſunt in horrea egypti. Oĩs ẽt frugum abundantia in ſingulis vrbibus condita eſt. Tantaqꝫ fuit abundantia tritici: vt arene

אין נבון וחכם כמוך: אתה תהיה
על ביתי ועל פיך ישק כל עמי
רק הכסא אגדל ממך: ויאמר
פרעה אל יוסף ראה נתתי אתך
על כל ארץ מצרים: ויסר פרעה
את טבעתו מעל ידו ויתן אתה
על יד יוסף וילבש אתו בגדי
שש וישם רבד הזהב על צוארו:
וירכב אתו במרכבת המשנה אשר
לו ויקראו לפניו אברך ונתון
אתו על כל ארץ מצרים: ויאמר
פרעה אל יוסף אני פרעה
ובלעדיך לא ירים איש את ידו
ואת רגלו בכל ארץ מצרים:
ויקרא פרעה שם יוסף צפנת
פענח ויתן לו את אסנת בת
פוטי פרע כהן און לאשה ויצא
יוסף על ארץ מצרים: ויוסף בן
שלשים שנה בעמדו לפני פרעה
מלך מצרים ויצא יוסף מלפני
פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים:
ותעש הארץ בשבע שני השבע
לקמצים: ויקבץ את כל אכל
שבע שנים אשר היו בארץ
מצרים ויתן אכל בערים אכל
שדה העיר אשר סביבתיה נתן
בתוכה: ויצבר יוסף בר כחול

Pͥmitiua heb.: היה נשק · גדל אמר · נתן · סור · נתן · לבש · שום צור · רכב שנה · קרא פנה ברך · רום · איש · עבר · עשה שנה · קבץ · היה · נתן עיר · סבב · צבר

Interp̃. chal.

לית סוכלתן וחכים דכותך: את תהי ממנא על ביתי ועל מימרך יתזן כל עמי לחוד
כורסי מלכותא הדין אהי יקיר מנך: ואמר פרעה ליוסף חזי דמניתי יתך על כל
ארעא דמצרים: ואעדי פרעה ית עזקתיה מעל ידיה ויהב יתה על ידא דיוסף
ואלביש יתיה לבושין דבוץ ושוי מניכא דדהבא על צואריה: וארכיב יתיה
ברתיכא תניתא דיליה ואכריזו קדמוהי דין אבא למלכא ומני יתיה על כל ארעא
דמצרים: ואמר פרעה ליוסף אנא פרעה ובר מן מימרך לא ירים גבר ית ידיה למיחד
זין וית רגליה למרכב על סוסיא בכל ארעא דמצרים: וקרא פרעה שמא דיוסף גברא
דמטמרן גלין ליה ויהב ליה ית אסנת בת פוטיפרע רבא דאון לאנתו ונפק יוסף
שליט על ארעא דמצרים: ויוסף בר תלתין שנין כד קם קדם פרעה מלכא דמצרים
ונפק יוסף מן קדם פרעה ועבר שליט בכל ארעא דמצרים: וכנשו דיירי ארעא עבור
שני שבעא עבורא לאוצרין: וכנש ית כל עיבור שבע שנין דהואה בארעא דמצרים ויהב
עבורא בקרויא עבור חקל קרתא די בסוחרנהא יהב בגוה: וכנש יוסף עבורא כחלא

Tranſla. Chal.

non eſt ſapiẽs nec prudẽs ſimilis tui. Tu eris prepoſitus ſup domũ meã: ꝛ ad verbuꝫ tuũ gubernabiꝫ oĩs populꝰ meꝰ. tantũmodo hoc regio ſolio ero honorabilioꝛ te. Dixitqꝫ pharao ad ioſeph. Uide φ conſtitui te ſup vniuerſam terrã egypti. Et abſtulit pharao anulũ ſuũ de manu ſua: ꝛ dedit eũ in manu ioſeph: ꝛ induit euꝫ veſtimẽtis biſſynis: ꝛ poſuit torquẽ aureũ ſup collum eius. Et aſcendere eũ fecit in quadriga ſua ſcđa: et preconiꝫare fecit corã eo: hic eſt pater regis: ꝛ conſtituit euꝫ ſup omnẽ terrã egypti. Dixitqꝫ pharao ad ioſeph. Ego pharao: ꝛ abſqꝫ verbo tuo nõ leuabit vir manũ ſuã ad tenẽda arma: neqꝫ pedẽ ſuũ ad equitandũ ſup equũ in vniuerſa terra egypti. Et vocauit pharao nomen ioſeph: vir cui ſecreta reuelãtur. Deditqꝫ ei aſeneth filiã putifaris ꝑncipis on in vxorẽ. Egreſſuſqꝫ eſt ioſeph dñans ꝑ vniuerſam terrã egypti. Ioſeph aũt trigĩta annoꝝ etatis erat: qñ ſtetit corã pharaone rege egypti. Et egreſſus eſt ioſeph a facie pharaonis: ꝛ trãſiuit dñans in vniuerſaꝫ terrã egypti. Et cõgregauerũt hĩtatores terre frumentũ in horreis in ſeptẽ ãnis fertilitatiſ: ꝛ ꝯgregauit oẽ frumẽtũ annoꝝ ſeptẽ qꝺ fuit in ꝑra egypti: ꝛ poſuit frumẽtũ in vrbibꝰ in vnaquaqꝫ vrbe poſuit frumẽtũ agri qui in circuitu eius erat. Et cõgregauit ioſeph frumentũ q̃ſi arenã

Pͥmitiua chal.: היה מנה אמר · זון חזא מנה · עדה · לבש שדה צור · רכב רבה מנה · אמר רום אחד · רכב · גלה רבב אנת · שנה קום · דור · אצר הוה · קרה

Ter. Heb.

הים הרבה מאד עד כי חדל ···· | רבה
לספר כי אין מספר: וליוסף ילד | ספר
שני בנים בטרם תבוא שנת ··· | שנה בוא
הרעב אשר ילדה לו אסנת בת ·
פוטי פרע כהן און: ויקרא יוסף את
שם הבכור מנשה כי נשני ···· | בכר נשה
אלהים את כל עמלי ואת כל בית
אבי: ואת שם השני קרא אפרים | שנה
כי הפרני אלהים בארץ עניי: ·· | פרה ענה
ותכלינה שבע שני השבע אשר | כלה
היה בארץ מצרים: ותחלינה שבע | חלל
שני הרעב לבוא כאשר אמר ·· | שנה
יוסף ויהי רעב בכל הארצות ·· | היה
ובכל ארץ מצרים היה לחם: ···
ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק · | רעב צעק
העם אל פרעה ללחם ויאמר ·· | אמר
פרעה לכל מצרים לכו אל יוסף | ילך
אשר יאמר לכם תעשו: והרעב · | עשה
היה על כל פני הארץ ויפתח ·· | פנה פתח
יוסף את כל אשר בהם וישבר ·· | שבר
למצרים ויחזק הרעב בארץ ··· | חזק
מצרים: וכל הארץ באו מצרימה | בוא
לשבר אל יוסף כי חזק הרעב בכל
Cap.xlij. הארץ: וירא יעקב כי יש
שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו | ראה
למה תתראו: ויאמר הנה שמעתי | ראה
כי יש שבר במצרים רדו שמה · | ירד

Traſla. B. Hiero.

maris coequaretur: & copia menſurā excederet. Natiq; ſunt ioſeph filii duo anteq̄ veniret fames: quos pepit ei aſſenez filia phutifaris ſacerdotis helíopoleos. vocauitq; nomē primogeniti manaſſes: dicēs. Obliuiſci me fecit deus oīm laborū meorū: & domus patris mei. Nomē quoq; ſecūdi appellauit efraim: dicens. Creſcere me fecit deus in terra paupertatis mee. Igitur tranſactis ſeptē vbertatis annis: q̄ fuerant in egypto: ceperunt venire ſeptē anni inopie: quos predixerat Ioſeph: & in vniuerſo orbe fames preualuit. In cuncta etiā terra egypti fames erat. Qua eſuriente clamauit populus ad pharaonē alimenta petens. Quibus ille rn̄dit. Ite ad ioſeph: & quicquid ipſe vobis dixerit: facite. Creſcebat aūt quottidie fames in omni terra: apuitq; ioſeph vniuerſa horrea: & vendebat egyptiis. Nā & illos oppreſſerat fames. Oēſq; prouīcie veniebant in egyptum vt emerent eſcas: & malum inopie temperarēt. Ca.42.

Vdiens āt iacob q alimenta vēderentur in egypto: dixit filiis ſuis. Quare negligitis. Audiui q triticū venūdetur i egypto. Deſcendite

Traſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

maris multā valde. donec nō potuit nu=
θαλάσσης πολλὴν σφόδρα. ἕως οὐκ ἠδύνατο ἀριθ-
merare. neq; .n. erat numer⁹. āt ioſeph fue=
μῆσαι. οὐ δὲ γὰρ ἦν ἀριθμός. τῷ δὲ ἰωσὴφ ἐγένον-
rūt filij duo anteq̄ venirēt ſeptē anni fa=
το υἱοὶ δύο πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λι-
mis quos pepit ei aſeneth: filia pete
μοῦ οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενέθ, θυγάτηρ πετε-
fre ſacerdotis heliopoleos. vocauit āt ioſeph
φρῆ ἱερέως ἡλιουπόλεως. ἐκάλεσε δὲ ἰωσὴφ τὸ
nomē pmogeniti manaſſe. q2 obliuiſci
ὄνομα τοῦ πρωτοτόκου μανασσῆ. ὅτι ἐπιλαθέσθαι
me fecit de⁹ oīum dolor̄ meor̄: et
με ἐποίησεν ὁ θεὸς πάντων τῶν πόνων μου, καὶ
oīum q̄ pr̄is mei. āt nomē
πάντων τῶν τοῦ πατρός μου. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ
ſecūdi vocauit ephraim. q2 auxit me de⁹
δευτέρου ἐκάλεσεν ἐφραίμ. ὅτι ηὔξησέ με ὁ θεὸς
in terra humilitatis mee. trāſierūt āt ſeptē āni
ἐν γῇ ταπεινώσεώς μου. παρῆλθε δὲ τὰ ἑπτὰ ἔτη
abundātie: q̄ fuerūt in terra egypti. et īce
τῆς εὐθηνίας, ἃ ἐγένοντο ἐν γῇ αἰγύπτου. καὶ ἤρ-
pere ſeptē āni famis venire: ſicut
ξατο τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ ἔρχεσθαι, καθὰ
dixit ioſeph. et facta ē fames in oī terra:
εἶπεν ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ,
in āt oī terra egypti erāt panes: et eſuriuit
ἐν δὲ πάσῃ γῇ αἰγύπτου ἦσαν ἄρτοι, καὶ ἐπείνα-
oīs terra egypti. clamauit āt pp̄ls ad pha
σε πᾶσα ἡ γῆ αἰγύπτου. ἔκραξε δὲ ὁ λαὸς πρὸς φα-
raonē p panib⁹. dixit āt pharao oībus e=
ραὼ περὶ ἄρτων. εἶπε δὲ φαραὼ πᾶσι τοῖς αἰ-
gyptijs: ite ad ioſeph: et qđ dixerit
γυπτίοις, πορεύεσθε πρὸς ἰωσήφ, καὶ ὃ ἂν εἴπῃ
vobis: facite. et fames erat ſup faciē
ὑμῖν, ποιήσατε. καὶ ὁ λιμὸς ἦν ἐπὶ προσώπου
oīs fre. aperuit āt ioſeph oīa
πάσης τῆς γῆς. ἀνέῳξε δὲ ἰωσὴφ πάντας τοὺς
horrea: et vēdebat oīb⁹ egyptijs.
σιτοβολῶνας, καὶ ἐπώλει πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις
et oēs regiōes venerūt in egyptū: eme=
καὶ πᾶσαι αἱ χῶραι ἦλθον εἰς αἴγυπτον, ἀγο-
re ad ioſeph. inualuit eñ fames in
ράζειν πρὸς ἰωσήφ. ἐπεκράτησε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν
oī fra.
πάσῃ τῇ γῇ. Ca.42.

Videns āt iacob: q2 eſt vēditio tritici in e=
Ἰδὼν δὲ ἰακώβ, ὅτι ἐστὶ πρᾶσις σίτου ἐν αἰ-
gypto: dixit ad filios ſuos: vt qđ pigri
γύπτῳ, εἶπε πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἵνα τί ῥαθυ-
eſtis: ecce audiui: q2 eſt triticū in egy=
μεῖτε; ἰδοὺ ἀκήκοα, ὅτι ἐστὶ σῖτος ἐν αἰγύ-
pto: deſcendite illuc:
πτῳ, κατάβητε ἐκεῖ,

Transla. Chal.

חמא סגי לחדא עד דפסק מלממני ארי לית מנין: וליוסף איתילידו תרין בנין עד
לא עלת שתא דכפנא דילידת ליה אסנת בת פוטיפרע רבא דאון: וקרא יוסף ית
שום בוכרא מנשה ארי אנשיני יי ית כל עמלי וית כל בית אבא: וית שום תנינא
קרא אפרים ארי אפשני יי בארע שעבודי: ושלימא שבע שני שבעא דהואה ·
בארעא דמצרים: ושריאה שבע שני כפנא למיתי כמא דאמר יוסף והוה כפנא בכל
ארעתא ובכל ארעא דמצרים הוה לחמא: וכפינת כל ארעא דמצרים וצוח עמא לות
פרעה ללחמא ואמר פרעה לכל מצראי אזילו לות יוסף דיימר לכון תעבדון: וכפנא
הוה על כל אפי ארעא ופתח יוסף ית כל אוצריא די בהון עיבורא וזבין למצרים
ותקיף כפנא בארעא דמצרים: וכל דיירי ארעא אתו למצרים למזבן עיבורא מן
יוסף ארי תקיף כפנא בכל ארעא: Ca.xlij. וחזא יעקב ארי אית
עיבורא מזדבן במצרים ואמר יעקב לבנוהי למה תתחזון: ואמר הא שמעית ארי
אית עיבורא מזדבן במצרים חותו לתמן ·····························

Interp. chal.

maris multū nimis: donec ceſſaret numerari: eo q nō hēbat nūerū. Joſeph aūt nati ſunt duo filij anteq̄ veniret ann⁹ famis: quos peperit ei aſeneth filia putifaris principis on. Vocauitq; ioſeph nomē pmogeniti manaſſes: dicens. q2 obliuiſci me fecit deus oīs laboris mei et oīs domus patris mei. Nomen autē ſecundi appellauit ephraim: dicēs. Quia creſcere me fecit deus in terra ſubiectionis mee. Et cōpleti ſunt ſeptē anni ſaturitatis qui fuerāt in terra egypti: et ceperunt venire ſeptē anni famis: ſicut dixit ioſeph. Et fuit fames in vniuerſis terris: et in omni terra egypti erat panis: eſuriebat quoq; oīs terra egypti: et clamauit populus ad pharaonē pro pane. Dixitq; pharao oībus egyptijs: ite ad ioſeph: et ſicut dixerit vobis facite. Fames aūt erat ſuper faciē vniuerſe terre: et aperuit ioſeph vniuerſa horrea in quibus erat frumentum: et vēdidit egyptijs: preualebatq; fames in terra egypti. Omneſq; habitatores terre veniebant in egyptum: vt emerent frumentū a ioſeph: quoniā preualuerat fames in vniuerſa terra. Ca.42.

Et vidit iacob q frumentum vendebatur in egypto. Et dixit filijs ſuis: quare negligitis. dixitq;. Ecce audiui q frumentum venditur in egypto: deſcendite illuc:

Pritiua chal.

סנא מנה ילד
עול רבב
נשה תנה
נפש היה
אתא
אמר עבד
הור אתא
זבן חזא
נחת

Traſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et emite nob paruas eſcas: vt viuam⁹:
καὶ ἀγοράσατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα, ἵνα ζῶμεν,
et nō moriamur. deſcēderūt āt frēs
καὶ μὴ ἀποθάνωμεν. κατέβησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ
ioſeph decē. emere triticū ex egypto.
ἰωσὴφ οἱ δέκα πρίασθαι σῖτον ἐξ αἰγύπτου.
at beniamin frēm ioſeph: nō mi=
τὸν δὲ βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν ἰωσήφ, οὐκ ἀπέ-
ſit cū fratrib⁹ ſuis. dixit eñ. ne
στειλε μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. εἶπε γάρ. μή
forte accidat ei lāgor. venerūt āt filij
ποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία. ἦλθον δὲ οἱ υἱοὶ
iſrael in egyptū emere triticū cū veni=
ἰσραὴλ εἰς αἴγυπτον ἀγοράζειν σῖτον μετὰ τῶν ἐρ-
entib⁹. erat eñ fames in fra chanaā. ioſeph
χομένων. ἦν γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν. ἰωσὴφ
āt erat pīceps fre. hic vēdebat oī
δὲ ἦν ὁ ἄρχων τῆς γῆς. οὗτος ἐπώλει παντὶ
populo fre. venietes āt frēs ioſeph
τῷ λαῷ τῆς γῆς. ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ
adorauerūt eū in faciē ſup frā.
προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν.
videns āt ioſeph frēs ſuos: cogno
ἰδὼν δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπέγ-
uit: et alienat⁹ ē in eis: et locut⁹ ē eis
νω, καὶ ἠλλοτριοῦτο ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐλάλησεν αὐ-
dura. et ait illis: vn̄ veniſtis:
τοῖς σκληρά. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πόθεν ἥκατε;
illi āt dixerūt: de fra chanaan emere eſcas.
οἱ δὲ εἶπαν, ἐκ γῆς χαναὰν ἀγοράσαι βρώματα.
cognouit āt ioſeph fratres ſuos: ipſi
ἐπέγνω δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, αὐτοὶ
āt nō cognouerūt eū. et recordat⁹ ē ioſeph
δὲ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν. καὶ ἐμνήσθη ἰωσὴφ τῶν
ſōnior̄: q̄ vidit ipſe. et ait illis: ex=
ἐνυπνίων, ὧν εἶδεν αὐτός. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, κα-
ploratores eſtis: cōſiderare veſtigia regiōis
τάσκοποί ἐστε, κατανοῆσαι τὰ ἴχνη τῆς χώρας
veniſtis. illi āt dixerūt: non dn̄e: ſerui
ἥκατε. οἱ δὲ εἶπαν, οὐχί κύριε, οἱ παῖδές
tui venim⁹ emere eſcas: oēs ſum⁹
σου ἤλθομεν πρίασθαι βρώματα, πάντες ἐσμὲν
filij vni⁹ hoīs: pacifici ſum⁹: nō ſūt
υἱοὶ ἑνὸς ἀνθρώπου, εἰρηνικοί ἐσμεν, οὐκ εἰσὶν οἱ
ſerui tui exploratores. ait āt illis: nō:
παῖδές σου κατάσκοποι. εἶπε δὲ αὐτοῖς, οὐχί,
ſꝫ veſtigia fre veniſtis videre. illi āt dixerūt:
ἀλλὰ τὰ ἴχνη τῆς γῆς ἤλθετε ἰδεῖν. οἱ δὲ εἶπαν,
duodecī ſum⁹ ſerui tui frēs in fra cha
δώδεκα ἐσμὲν οἱ παῖδές σου ἀδελφοὶ ἐν γῇ χα-
naan: et ecce iunior cum
ναάν, καὶ ἰδοὺ ὁ νεώτερος μετὰ

Traſla. B. Hiero.

& emite nobis neceſſaria: vt poſſimus viuere: & nō cōſumamur inopia. Deſcēdentes igitur fratres ioſeph decē vt emerent frumenta in egypto: bēiamin domi retento a Iacob: qui dixerat fr̄ibus eius ne forte in itinere quicq̄ patiatur mali: igreſſi ſunt terrā egypti cū aliis q pgebāt ad emēdū. Erat āt fames in terra chanaā: & ioſeph erat princeps in terra egypti: atq; ad eius nutū frumēta populis vendebantur. Cūq; adoraſſent eum fratres ſui & agnouiſſet eos: quaſi ad alienos durius loquebatur: interrogans eos. Vnde veniſtis. Qui reſponderunt de terra chanaan: vt emamus victui neceſſaria. Et tn̄ frēs ipſe cognoſcens non eſt cognitus ab eis. Recordatuſq; ſomniorū que aliqn̄ viderat: ait ad eos. Exploratores eſtis: vt videatis infirmiora terre veniſtis. Qui dixerūt. Non eſt ita domine: ſed ſerui tui venerūt vt emerent cibos. Omnes filii vnius viri ſumus. Pacifici venimus: nec quicq̄ famuli tui machinantur mali. Quibus ille rn̄dit. Aliter eſt. Immunita terre huius cōſiderare veniſtis. At illi dixerūt. duo decī inquiunt frēs ſerui tui ſumus filii viri vnius in terra chanaā. Minimus cum

Ter. Heb.

ושברו לנו משם ונחיה ולא ··· | חיה
נמות: וירדו אחי יוסף עשרה ·· | מות
לשבר בר ממצרים: ואת בנימין
אחי יוסף לא שלח יעקב את ···
אחיו כי אמר פן יקראנו אסון: ·· | קרא אסן
ויבאו בני ישראל לשבר בתוך ·· | בוא
הבאים כי היה הרעב בארץ ···
כנען: ויוסף הוא השליט על ··· | שלט
הארץ הוא המשביר לכל עם ·· | שבר
הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחוו | שחה
לו אפים ארצה: וירא יוסף את ·· | ראה
אחיו ויכרם ויתנכר אליהם ··· | נכר
וידבר אתם קשות ויאמר ···· | דבר קשה
אלהם מאין באתם ויאמרו ··· | בוא אמר
מארץ כנען לשבר אכל: ויכר ···
יוסף את אחיו והם לא הכרהו: ·
ויזכר יוסף את החלמות אשר ·· | זכר
חלם להם ויאמר אלהם מרגלים | רגל
אתם לראות את ערות הארץ ·· | ראה ערה
באתם: ויאמרו אליו לא אדני ·
ועבדיך באו לשבר אכל: כלנו ··
בני איש אחד נחנו כנים אנחנו | כון
לא היו עבדיך מרגלים: ויאמר ··
אלהם לא כי ערות הארץ באתם
לראות: ויאמרו שנים עשר ···· | שנה
עבדיך אחים אנחנו בני איש ··
אחד בארץ כנען והנה הקטן את

Interp. chal.

וזבונו לנא מתמן ונחי ולא נמות: ונחתו אחי יוסף עשרה למזבן עיבורא ממצרים:
וית בנימין אחוהי דיוסף לא שלח יעקב עם אחוהי ארי אמר דילמא יערעניה מותא:
ואתו בני ישראל למזבן עיבורא בגו עליא ארי הוה כפנא בארעא דכנען: ויוסף הוא
דשליט על ארעא הוא מזבן עיבורא לכל עמא דארעא ואתו אחי יוסף וסגידו ליה
על אפיהון על ארעא: וחזא יוסף ית אחוהי ואשתמודעינון וחשיב מה דימליל ·
עמהון ומליל עמהון קשיאן ואמר להון מנן אתיתון ואמרו מארעא דכנען למזבן
עיבורא: ואשתמודע יוסף ית אחוהי ואינון לא אשתמודעוהי: ודכיר יוסף ית
חלמיא דחלם להון ואמר להון אללי אתון למחזי ית בדקא דארעא אתיתון:
ואמרו ליה לא רבוני ועבדך אתו למזבן עיבורא: כולנא בני גברא חד נחנא כיני
אנחנא לא הוו עבדך אללי: ואמר להון לא אלהין בדקא דארעא אתיתון למחזי:
ואמרו תרי עשר עבדך אחין אנחנא בני גברא חד בארעא דכנען והא זעירא עם ··

Transla. Chal.

et emite nobis inde: et viuem⁹ et nō moriemur. Deſcēderūtq; frēs ioſeph decē: vt emerēt frumentū in egypto. Beniamin aūt frēm ioſeph nō miſit iacob cū fribus ſuis. Dixit enim: ne forte accidat ei mors. Veneruntq; filij iſrael vt emerēt frumentū cum alijs venientibus: qm̄ fames erat in terra chanaā. Joſeph aūt ipſe erat q̄ preerat i terra: ipſe vēdebat frumentū oī pp̄lo terre: veneruntq; frēs ioſeph et pni in terra adorauerūt eū. Viditq; ioſeph frēs ſuos: et cognouit eos: et cogitabat qđ loq̄ret cū eis: et locut⁹ eſt eis dura. Dixitq; eis. Vnde veniſtis? Et dixerūt. De terra chanaan ad emendū frumētum. Cognouitq; ioſeph fratres ſuos: et ipſi non cognouerūt eum. Recordatuſq; eſt ioſeph ſomnior̄ que ſomniauit eis. et ait illis. Exploratores eſtis vos: ad videndū infirmiora terre veniſtis. Et dixerunt ei. Nequaquam dn̄e: ſed ſerui tui venerūt ad emendum frumentū. Omnes nos ſumus filij vnius viri: recti ſumus: non fuerūt ſerui tui exploratores. Dixitq; eis. Nequaquā: ſed infirmiora terre veniſtis videre. Dixeruntq;. duodecim fratres ſerui tui nos: filij vnius viri in terra chanaā: et ecce minimus cum

Pritiua chal.

חיה מות זבן
ערע
אתא שלט
שדע
קשה אתא
חזא
רבב זבן
הוה

אבינו היום והאחד איננו׃
ויאמר אלהם יוסף הוא אשר
דברתי אלכם לאמר מרגלים
אתם׃ בזאת תבחנו חי פרעה
אם תצאו מזה כי אם בבוא
אחיכם הקטן הנה׃ שלחו מכם
אחד ויקח את אחיכם ואתם
האסרו ויבחנו דבריכם האמת
אתכם ואם לא חי פרעה כי
מרגלים אתם׃ ויאסף אתם אל
משמר שלשת ימים׃ ויאמר
אלהם יוסף ביום השלישי זאת
עשו וחיו את האלהים אני ירא׃
אם כנים אתם אחיכם אחד
יאסר בבית משמרכם ואתם לכו
הביאו שבר רעבון בתיכם׃ ואת
אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו
דבריכם ולא תמותו ויעשו כן׃
ויאמרו איש אל אחיו אבל
אשמים אנחנו על אחינו אשר
ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו
ולא שמענו על כן באה אלינו
הצרה הזאת׃ ויען ראובן אתם
לאמר הלוא אמרתי אליכם
לאמר אל תחטאו בילד ולא
שמעתם וגם דמו הנה נדרש׃
והם לא ידעו כי שמע יוסף כי

patre noſtro eſt. alius non eſt ſuper. Hoc eſt: ait quod locutus ſum. Exploratores eſtis. Iā nūc experimētū vrī capiā. Per ſalutem pharaonis nō egrediemini hinc: donec veniat frater vr̄ minimus. Mittite ex vobis vnū: & adducat eum. vos aūt eritis in vinculis donec pbētur q̄ dixiſtis: vtrū vera an falſa ſint. Alioquin p ſalutē pharaōis exploratores eſtis. tradidit ergo illos cuſtodie tribus diebus. Die aūt tertio eductis de carcere ait. Facite que dixi & viuetis. Deum enim timeo. Si pacifici eſtis: frater veſter vnus ligetur in carcere: vos autem abite: & ferte frumenta q̄ emiſtis i domos veſtras: & fratrē veſtrū minimum ad me adducite: vt poſſiʒ vr̄os pbare ſermones: & nō moriamini. Fecerūt vt dixerat: & locuti ſunt adinuicem. Merito hec patimur: qa peccauimus in fratre nr̄m: videntes anguſtias aīe illius: dū deprecaretur nos: & non audiuimus: Idcirco venit ſup nos iſta tribulatio. E quibus vnus ruben ait. Nunqd non dixi vobis nolite peccare in pueſum: & non audiſtis me. En ſāguis eius exquiritur. Neſciebāt aūt q intelligeret ioſeph: eo q per

Interp. chal.

patre noſtro eſt hodie: et vnus non cōparet. Dixitq3 eis ioſeph. Hoc eſt q locutus ſum vobiſcum dicens: exploratores eſtis vos. In hoc probabimini. per vitam pharaonis: non egrediemini hinc: donec veniat frater veſter minimus huc. Mittite ex vobis vnum & tollat fratrem veſtrum: vos autem eritis vincti: & probabuntur ſermones veſtri: vtrum verum dicatis. & ſi non: per vitam pharaonis q exploratores eſtis vos. Et poſuit eos in cuſtodia tribus diebus. Et dixit eis ioſeph in die tertio. Hoc facite & viuetis: a facie dei ego timeo. ſi recti eſtis vos: frater veſter vnus ſit vinctus in domo cuſtodie vr̄e. Vos autē ite & afferte frumentū: quod defecit in domo veſtra. et fratrē veſtrū minimū adducite ad me: & verificabūtur verba vr̄a: et nō moriemini: & fecerūt ita. Dixerūtq3 vnuſquiſq3 ad fratres ſuū. Vere debitores ſumus in fratrē nr̄m: eo q vidimus anguſtiā anime eius qñ deprecabatur nos: & nō acqeuim⁹ ei: ꝓpterea venit ſup nos tribulatio hec. Reſpōditq3 eis ruben. Nōne dixi vobis nolite peccare in puerum: & non acquieuiſtis: ſanguis quoq3 eius ecce exquiritur. Ipſi autem non ſciebant quod audiebat ioſeph: quoniam

Primitiua chal.

interprete loqueretur ad eos. Auertitq3 ſe parūper & fleuit: & reuerſus locutus eſt ad eos. Tollenſq3 ſymeon & ligans illis preſentibus: iuſſit miniſtris vt implerent eorū ſaccos tritico: & reponerent pecunias ſingulorum in ſacculis ſuis: datis ſupra cibariis in via. Qui fecerūt ita. At illi portantes frumenta in aſinis ſuis profecti ſunt. Apertoq3 vnus ſacco vt daret iumēto pabulū i diuerſorio: contemplatus pecuniam in ore ſacculi dixit fr̄ibus ſuis. Reddita eſt mihi pecunia. En habetur in ſacco. Et obſtupefacti turbatiq3 mutuo dixerunt. qd nā eſt hoc quod fecit nobis deus. Veneruntq3 ad iacob patrē ſuū in terra chanaā: & narrauerunt ei oīa q̄ accidiſſent ſibi dicentes. Locutus eſt nobis dominus terre dure: & putauit nos exploratores eē ꝓuincie. Cui reſpōdimus. Pacifici ſumus: nec vllas molimur inſidias. Duodecim fratres vno patre geniti ſumus. vnus non eſt ſuper: minimus cū patre nr̄o eſt in terra chanaan. Qui ait nobis. Sic pbabo q pacifici ſitis. Frēm vr̄ʒ vnū dimittite apud me: & cibaria domib⁹ vr̄is neceſſaria ſumite & abite: frēmq3 vr̄m minimū adducite

המליץ בינתם׃ ויסב מעליהם
ויבך וישב אלהם וידבר אלהם
ויקח מאתם את שמעון ויאסר
אתו לעיניהם׃ ויצו יוסף וימלאו
את כליהם בר ולהשיב כספיהם
איש אל שקו ולתת להם צדה
לדרך ויעש להם כן׃ וישאו את
שברם על חמריהם וילכו משם׃
ויפתח האחד את שקו לתת
מספוא לחמרו במלון וירא את
כספו והנה הוא בפי אמתחתו׃
ויאמר אל אחיו הושב כספי וגם
הנה באמתחתי ויצא לבם ויחרדו
איש אל אחיו לאמר מה זאת
עשה אלהים לנו׃ ויבאו אל יעקב
אביהם ארצה כנען ויגידו לו את
כל הקרת אתם לאמר׃ דבר האיש
אדני הארץ אתנו קשות ויתן
אתנו כמרגלים את הארץ׃ ונאמר
אליו כנים אנחנו לא היינו מרגלים׃
שנים עשר אנחנו אחים בני
אבינו האחד איננו והקטן היום
את אבינו בארץ כנען׃ ויאמר
אלינו האיש אדני הארץ בזאת
אדע כי כנים אתם אחיכם האחד
הניחו אתי ואת רעבון בתיכם קחו
ולכו׃ והביאו את אחיכם הקטן

Tranſla. Chal.

interpres erat inter eos. Et declinauit ab eis & fleuit: et reuerſus eſt ad eos: locutuſq3 eſt cum eis: & tulit ex eis ſymeon: & ligauit eum corā oculis eorū. Et iuſſit ioſeph vt implerēt vaſa eoꝝ frumēto: & vt reducerent pecunia vniuſcuiuſq3 in ſacculū ſuū: & vt darent eis cibaria in viā: & fecit eis ita. Et impoſuerūt frumenta ſua in aſinis ſuis. et abierūt inde. Aperuitq3 vnus ſacculū ſuū: vt daret pabulū aſino ſuo in diuerſorio: & vidit pecuniā ſuā: & ecce erat in ore ſacculi ſui. Et dixit fratribus ſuis: reddita eſt pecunia mea: & ecce eſt in ſacculo meo. Et facti ſunt quaſi inſani: & obſtupuerūt ad inuicē: dicētes. Quid eſt hoc qd̄ fecit nobis deus? Et venerunt ad iacob patrē ſuū in terra chanaan: et narrauerunt ei oīa que acciderant eis: dicentes. Locutus eſt vir dñs terre nobiſcum dura: & putauit nos eſſe exploratores terre: & dixim⁹ ei. Recti ſumus nos: non ſumus exploratores. duodecim frēs ſum⁹ nos filii pr̄is nr̄i: vn⁹ nō cōparet: & minim⁹ hodie eſt cū patre nr̄o in terra chanaā. Dixitq3 nobis vir dñs terre. In hoc ſciā q recti eſtis vos: vnū fratrē veſtrū dimittite apud me: & frumētum qd̄ defecit in domo veſtra tollite: & abite: et adducite fratrem veſtrū minimum

Primitiua chal.

אלי ואדעה כי לא מרגלים אתם
כי כנים אתם את אחיכם אתן
לכם ואת הארץ תסחרו׃ ויהי הם
מריקים שקיהם והנה איש צרור
כספו בשקו ויראו את צררות
כספיהם המה ואביהם ויראו׃
ויאמר אלהם יעקב אביהם אתי
שכלתם יוסף איננו ושמעון
איננו ואת בנימן תקחו עלי היו
כלנה׃ ויאמר ראובן אל אביו
לאמר את שני בני תמית אם
לא אביאנו אליך תנה אתו על
ידי ואני אשיבנו אליך׃ ויאמר
לא ירד בני עמכם כי אחיו מת
והוא לבדו נשאר וקראהו אסון
בדרך אשר תלכו בה והורדתם
את שיבתי ביגון שאולה׃

Cap. xliij.

והרעב כבד בארץ׃ ויהי כאשר
כלו לאכל את השבר אשר הביאו
ממצרים ויאמר אליהם אביהם
שבו שברו לנו מעט אכל׃ ויאמר
אליו יהודה לאמר העד העד בנו
האיש לאמר לא תראו פני בלתי
אחיכם אתכם׃ אם ישך משלח
את אחינו אתנו נרדה ונשברה
לך אכל׃ ואם אינך משלח לא
נרד כי האיש אמר אלינו

Priuitiua heb.: סחר היה · ריק צרר · ראה · ירא · לקח היה · אמר · שנה מות · בוא נתן · שוב · ירד שאר אסן · הלך ירד · שוב יגה שאל · היה כלה בוא · שוב · אמר · עוד · ראה פנה · שלח · ירד שבר

ad me: vt ſciā q, nō ſitis exploratores: & iſtū qtenetur in vinculis recipere poſſitis: ac deinceps q̄ vultis emendi hēatis licētiā. His dictis cū frumēta effunderēt: ſinguli repperūt in ore ſaccorū ligatas pecunias. exterritiſq; ſimul omnibus dixit pater iacob. Abſq; liberis me eſſe feciſtis. ioſeph non eſt ſuper: ſymeō tenetur in vinculis: & bēiamin auferetis. In me hec oīa mala reciderūt. Cui rn̄dit ruben. Duos filios meos iterfice ſi nō reduxero illū tibi. Trade illum in manu mea: ego eū tibi reſtituā. At ille. Non deſcendet inqt filius meus vobiſcū. Frē eius mortuus ē: & ipē ſolus remāſit. Si qd ei aduerſitatis acciderit ī terra ad quā pgitis: deducetis canos meos cū dolore ad īferos. Cap̄. 43.

INterim fames oēm terrā vehemēter p̄mebat: cōſumptiſq; cibis quos ex egypto detulerant: dixit iacob ad filios ſuos. Reuertimini & emite nobis pauxillū eſcarū. Rn̄dit iudas. Denūciauit nobis vir ille ſub atteſtatione iuſiurandi dicēs. Nō videbitis faciē meā: niſi frēm vr̄m minimū adduxeritis vobiſcū. Si ergo vis eū mittere nobiſcū: pgemꝰ pariter: & ememus tibi neceſſaria: ſi aūt non vis: non ibimus. Vir enim vt ſepe diximus: denunciauit nobis dicens.

et ſciam: q nō exploratores eſtis: ſed q pacis
καὶ γνώσομαι, ὅτι οὐ κατάσκοποί ἐστε, ἀλλ᾽ ὅτι εἰρηνι
fici eſtis. τ fratrē vr̄m reddā vobis: et
κοί ἐστε. καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀποδώσω ὑμῖν, καὶ
in terra negociamini. factū ē āt cū euacuarēt
τῇ γῇ ἐμπορεύεσθε. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ κατακενοῦν
ipſi ſaccos ſuos: et erat vniuſcuiuſq; li
αὐτοὺς τοὺς σάκκους αὐτῶν, καὶ ἦν ἑκάστου ὁ δεσ
gatura argēti in ſacco ipſoꝝ. et vide
μὸς τοῦ ἀργυρίου ἐν τῷ σάκκῳ αὐτῶν. καὶ εἶ
rūt ligaturas argēti ſui ipſi: et
δον τοὺς δεσμοὺς τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν αὐτοί, καὶ
pr̄ coꝝ: et timuerūt. ait āt illis
ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν. εἶπε δὲ αὐτοῖς G
iacob pr̄ coꝝ: me ſine filijs feciſtis: ioſeph
ἰακὼβ ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἐμὲ ἠτεκνώσατε, ἰωσὴφ
nō eſt: ſymeō nō eſt: et beniamin acci
οὐκ ἔστι, συμεὼν οὐκ ἔστι, καὶ τὸν βενιαμὶν λήψε
pietis: ſup me facta ſūt iſta oīa. ait āt ruben
σθε, ἐπ᾽ ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα πάντα. εἶπε δὲ ῥουβὴν
pr̄i ſuo: dicēs: duos filios meos interfice:
τῷ πρὶ αὐτοῦ, λέγων, τοὺς δύο υἱούς μου ἀπόκτεινον,
ſi nō adduxero illū ad te. da illū in manū
ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε. δός αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρά
meā: τ ego adducā illū ad te. ille āt dixit: nō deſcēdet
μου, κἀγὼ ἄξω αὐτὸν πρός σε. ὁ δὲ εἶπεν, οὐ καταβή
filiꝰ meꝰ vobiſcū: q; frater eius mortuꝰ ē
σεται ὁ υἱός μου μεθ᾽ ὑμῶν ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανε,
et ipſe ſolus relictus eſt: et accidet
καὶ αὐτὸς μόνος καταλέλειπται, καὶ συμβήσεται
illū egrotare in via: qua ibitis: et
αὐτὸν μαλακισθῆναι ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἂν πορεύησθε, καὶ
deducetis meā ſenectutē cū triſtitia ad inferos.
κατάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. Ca. 43
HÆ fames inualuit ſup terrā. factū ē āt qñ
Ὁ δὲ λιμὸς ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς. ἐγένετο δὲ ἡνίκα A
cōſummauerūt comedere triticū: qđ attulerāt ex
συνετέλεσαν καταφαγεῖν τὸν σῖτον, ὃν ἤνεγκαν ἐξ
egypto. τ ait illis pr̄ coꝝ: iterū eun
αἰγύπτου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, πάλιν πορευ
tes emite nobis paucas eſcas. ait āt il
θέντες πρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. εἶπε δὲ αὐ
li iudas: dicēs: teſtimonio teſtatus ē nobis
τῷ ἰούδας, λέγων, διαμαρτυρίᾳ διεμαρτύρατο ἡμῖν
hō: dicens: nō videbitis faciē meā: ſi Infra. 44.c.
ὁ ἄνθρωπος, λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν
nō frater veſter iunior vobiſcū fuerit. ſi qđē igi
μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ᾽ ὑμῶν ᾖ. εἰ μὲν οὖν ἀ
miſeris fratrē nr̄m nobiſcū: deſcendemꝰ: et eme
ποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ᾽ ἡμῶν, καταβησόμεθα, καὶ ἀγο
mus tibi eſcas. ſi āt nō miſeris fratrē nr̄m
ράσομέν σοι βρώματα. εἰ δὲ μὴ ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
nobiſcū: nō ibimus: τ.n. homo ait nobis dicēs:
μεθ᾽ ἡμῶν, οὐ πορευσόμεθα, ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶπεν ἡμῖν, λέγων,

Interp̄. chal.

לותי ואדע ארי לא אללי אתון ארי כיני אתון ית אחוכון אתן לכון וית ארעא תתגרון בה סחורתא׃ והוה אינון מריקין שקיהון והא גבר צרר כספיה בשקיה׃ וחזו ית צררי כספיהון אינון ואבוהון ודחילו׃ ואמר להון יעקב אבוהון יתי אתכלתון יוסף ליתוהי ושמעון ליתוהי וית בנימין תדברון עלי הואה כלהון׃ ואמר ראובן לאבוהי למימר ית תרין בני תמית אם לא איתיניה לותך הב יתיה על ידי ואנא אתיביניה לך׃ ואמר לא ייחות ברי עמכון ארי אחוהי מית והוא בלחודוהי אשתאר ויערעיניה מותא באורחא דתהכון בה ותחתון ית סיבתי בדווני לשאול׃

Ca. xliij.

וכפנא תקיף בארעא׃ והוה כד שיציאו למיכל ית עיבורא דאיתיאו ממצרים ואמר להון אבוהון תובו זבונו לנא זעיר עיבורא׃ ואמר ליה יהודה למימר אסהדא אסהיד בנא גברא למימר לא תחזון אפי אלהין כד אחוכון עמכון׃ אם איתך משלח ית אחונא עמנא ניחות ונזבין לך עיבורא׃ ואם ליתך משלח לא ניחות ארי גברא אמר לנא

Priuitiua chal.: ידע נתן · עבד ריק · חזא תבל · דבר · אמר סות אתא · יהב תוב נחת · מות שאר ערע · יהך נחת שוב · הוה אכל אתא · אמר סהד חזא · שלח זבן

Transla. Chal.

ad me: vt ſciam q non eſtis exploratores: ſed q recti eſtis vos. Fratrem veſtrum dabo vobis τ in terra negociabimini. Et factum eſt ipſis effundentibus ſacculos ſuos: ecce argentū ligatum vniuſcuiuſq; viri erat in ore ſacculi ſui: τ viderunt argentum ligatum ipſi τ pater eorum: τ timuerunt. Dixitq; eis iacob pater eorum. Abſq; liberis me feciſtis: ioſeph non ſupereſt: et ſymeon nō eſt hic: τ beniamin auferetis: ſuper me fuerunt omnia hec. Aitq; ruben patri ſuo: dicens. Duos filios meos interficies: ſi nō reduxero eum tibi: trade illū in manu mea: et ego reducā eum tibi: et ait. Non deſcendet filius meus vobiſcum: quoniā frater eius mortuꝰ eſt: τ ipſe ſolus remāſit. Et ſi acciderit ei mors in via in qua ambulatis: deducetis canos meos cum dolore ad inferos. Ca. 43.

FAmes autem preualebat in terra: τ factum eſt cum cōſumaſſent edere frumētum quod attulerant de egypto: ait illis pater eorum. Reuertimini: τ emite nobis pauxillū frumēti. Et ait ei iudas: dicēs. Conteſtans cōteſtatus eſt nos vir dicens. Non videatis faciem meā: niſi cum fuerit frater veſter vobiſcū. Si tu mittis fratrē noſtrum nobiſcum: deſcendemus et ememus tibi frumentū. et ſi non mittis: nō deſcendemus: q2 vir dixit nobis.

nō videbitis faciē meā: ſi nō frater ve
οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑ
ſter iunior vobiſcū fuerit. ait āt iſrael: qđ ma
μῶν ὁ νεώτερος μεθ᾽ ὑμῶν ᾖ. εἶπε δὲ ἰσραήλ, τί ἐκα
lefeciſtis mihi: annūciātes homini: q
κοποιήσατέ με, ἀναγγείλαντες τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι
eſt vobis frater. illi āt dixerūt: interrogās interrogauit
ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός. οἱ δὲ εἶπαν, ἐρωτῶν ἐπηρώτησεν
B nos homo: et gñationē nr̄aꝝ: dicens: ſi
ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὴν γενεὰν ἡμῶν, λέγων, εἰ
adhuc pr̄ veſter viuit: τ ſi eſt vobis frater. τ
ἔτι ὁ πατὴρ ὑμῶν ζῇ, καὶ εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός. καὶ
indicauimus ei: ſm̄ interrogationē hāc:
ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ, κατὰ τὴν ἐπερώτησιν ταύ
nūqd ſciebamꝰ: q dicet nobis: adducite fratrē
την, μὴ εἴδομεν, ὅτι ἐρεῖ ἡμῖν, ἀγάγετε τὸν ἀδελ
vr̄m. dixit āt iudas ad iſrael patrē
φὸν ὑμῶν. εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέ
ſuū: mitte puerū mecū:
ρα αὐτοῦ, ἀπόστειλον τὸ παιδάριον μετ᾽ ἐμοῦ,
et ſurgētes ibimꝰ: vt viuamꝰ et nō
καὶ ἀναστάντες πορευσόμεθα, ἵνα ζῶμεν καὶ μὴ
moriamur: et nos et tu et ſubſtātia noſtra:
ἀποθάνωμεν, καὶ ἡμεῖς καὶ σὺ καὶ ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν,
ego ſuſcipio eū: de manu mea reqre il
ἐγὼ ἐκδέχομαι αὐτόν, ἐκ χειρός μου ζήτησον αὐ
lū. ſi nō adduxero illū ad te: et ſtatuero eū
Infra. 44.g. τόν. ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε, καὶ στήσω αὐτὸν
corā te: peccās ero in te oībus
ἐναντίον σου, ἡμαρτηκὼς ἔσομαι εἰς σὲ πάσας τὰς
diebꝰ. ſi nō .n. tardauiſſemus: iā reuerſi
ἡμέρας. εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν, ἤδη ἂν ὑπεστρέ
fuiſſemꝰ bis. ait āt illis iſrael pr̄ coꝝ:
ψαμεν δίς. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰσραὴλ ὁ πατὴρ αὐτῶν,
ſi ſic eſt: hoc facite: accipite de
εἰ οὕτως ἐστί, τοῦτο ποιήσατε, λάβετε ἀπὸ
fructibꝰ terre in vaſis vr̄is: et de
C τῶν καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑμῶν, καὶ κα
ducite hoī dona reſine: et mel
τάγετε τῷ ἀνῷ δῶρα τῆς ῥητίνης, καὶ τοῦ μέλι
lis: et thymiama: τ ſtactē: τ terebinthū: et
τος, καὶ θυμίαμα, καὶ στακτήν, καὶ τερέβινθον, καὶ
nuces: et argētū duplex accipite in ma
κάρυα, καὶ τὸ ἀργύριον διπλοῦν λάβετε ἐν ταῖς χερ
nibꝰ vr̄is. et argētū qđ reductū ē in ſac
σὶν ὑμῶν. καὶ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρ
cis vr̄is: reducite vobiſcū: ne forte
σίπποις ὑμῶν, ἀποστρέψατε μεθ᾽ ὑμῶν, μή ποτε
ignorātia eſt. τ frēm vr̄m accipite: et
ἀγνόημά ἐστιν. καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν λάβετε, καὶ
ſurgētes deſcēdite ad homiē. at deꝰ
ἀναστάντες κατάβητε πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ὁ δὲ θεός
meꝰ det vob gratiā corā
μου δῴη ὑμῖν χάριν ἐναντίον

Non videbitis faciē meam abſq; fratre vr̄o minimo. Dixit eis iſrael. In meā hoc feciſtis miſeriā: vt idicaretis ei & aliū hēre vos frēm. At illi rn̄derūt. Interrogauit nos homo p ordinē noſtrā progeniem: ſi pater viueret: ſi haberemus fratrem. Et nos rn̄dimus ei cōſequēter iuxta id qđ fuerat ſciſcitatus. Nūquid ſcire poteramus q dicturus eēt: adducite fratrē veſtrum vobiſcū. Iudas quoq; dixit pr̄i ſuo. Mitte puerum mecū: vt pficiſcamur & poſſimus viuere: ne moriamur nos & paruuli noſtri. Ego ſuſcipio puerū: de manu mea require illū. Niſi reduxero & reddidero eum tibi: ero peccati reus in te omni tpe. Si non interceſſiſſet dilatio: iā vice altera veniſſemus. Igitur iſrael pater eorum dixit ad eos. Si ſic neceſſe eſt: facite quod vultis. Sumite de optimis terre frugibus in vaſis veſtris: & dferte viro munera modicum reſine & mellis & ſtoracis ſtactes & terebinthi & amygdalarum. Pecuniāq; duplicē ferte vobiſcum: & illam quam inueniſtis in ſacculis reportate: ne forte errore factū ſit. Sed & fratrem veſtrū tollite & ite ad virū. Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem:

לא תראו פני בלתי אחיכם
אתכם׃ ויאמר ישראל למה
הרעתם לי להגיד לאיש העוד
לכם אח׃ ויאמרו שאול שאל
האיש לנו ולמולדתנו לאמר
העוד אביכם חי היש לכם אח
ונגד לו על פי הדברים האלה
הידוע נדע כי יאמר הורידו את
אחיכם׃ ויאמר יהודה אל
ישראל אביו שלחה הנער אתי
ונקומה ונלכה ונחיה ולא נמות
גם אנחנו גם אתה גם טפנו׃ אנכי
אערבנו מידי תבקשנו אם לא
הביאתיו אליך והצגתיו לפניך
וחטאתי לך כל הימים׃ כי לולא
התמהמהנו כי עתה שבנו זה
פעמים׃ ויאמר אלהם ישראל
אביהם אם כן אפוא זאת עשו
קחו מזמרת הארץ בכליכם
והורידו לאיש מנחה מעט צרי
ומעט דבש נכאת ולט בטנים
ושקדים׃ וכסף משנה קחו
בידכם ואת הכסף המושב
בפי אמתחתיכם תשיבו בידכם
אולי משגה הוא׃ ואת אחיכם
קחו וקומו שובו אל האיש׃ ואל
שדי יתן לכם רחמים לפני

Priuitiua heb.: רעע נגד · אמר · ילד · חיה · פה · ידע ירד · קום הלך חיה · מות טפף · ערב בקש · בוא יצג · מהה שוב · אפה עשה · לקח כלה · צרר · נכא לוט · שנה לקח · שוב · פה · אולי · קום · נתן פנה

Interp̄. cahl.

לא תחזון אפי אלהין כד אחוכון עמכון׃ ואמר ישראל למא אבאישתון לי לחואה לגברא העד כען לכון אחא׃ ואמרו משאל שאיל גברא לנא ולילדותנא למימר העד כען אבוכון קים האית לכון אחא וחוינא ליה על מימר פתגמיא האילין המידע הוינא ידעין ארי יימר אחיתו ית אחוכון׃ ואמר יהודה לישראל אבוהי שלח עולימא עמי ונקום ונזיל וניחי ולא נמות אף אנחנא אף את אף טפלנא׃ אנא מערב ביה מן ידי תבעיניה אם לא איתיניה לך ואקימיניה קדמך ואהי חטי לך כל יומיא׃ ארי אלולי דאתעכבנא ארי כען תבנא דנן תרתין זמנין׃ ואמר להון ישראל אבוהון אם כן הוא דא עבידו סיבו מדמשבח בארעא במניכון ואחיתו לגברא תקרובתא זעיר קטף וזעיר דבש שעף ולטום בוטמין ושגדין׃ וכספא על חד תרין סיבו בידיכון וית כספא דאתותב בפום טועניכון תתיבון בידיכון דלמא שלו הוה׃ וית אחוכון דברו וקומו תובו לות גברא׃ ואל שדי יתן לכון רחמין קדם

Transla. Chal.

Non videatis faciē meā: niſi quādo frater veſter fuerit vobiſcū. Dixitq; iſrael. Quare malefeciſtis mihi: vt nūciaretis viro ſi adhuc erat vobis frat. Et dixerūt. Interrogās interrogauit nos vir pro gñatione nr̄a: dicēs. Si adhuc pr̄ vr̄ viuit: ſi ē vobis aliꝰ frat: narrauimuſq; ei iuxta ordinē verboꝝ iſtorū. nūqd ſcire poteramus qđ dicturus eſſet deducite fratrē veſtrū: Dixitq; iudas ad iſrl̄ prēm ſuū. Mitte puerū mecū: et ſurgamus τ eamus: τ viuemus τ nō moriemur: tā nos q̄ tu: familia quoq; nr̄a. Ego in meā fidem ſuſcipio puerū: de manu mea exqres eū. ſi nō reduxero eū tibi: τ ſtatuero eū corā te: ero peccās tibi oībus diebꝰ. Qm̄ niſi morā feciſſemꝰ in hoc: iam nūc reuerſi fuiſſemus duabꝰ vicibꝰ. Dixitq; iſrl̄ pr̄ coꝝ. Si ſic neceſſe ē hoc facite: tollite de optimis terre in vaſis vr̄is: τ deferte viro munera: paululū reſine τ modicū mellis: ſtoracis τ terebinthi τ amygdalaꝝ: τ argētū duplex tollite in manu vr̄a: τ argētū qđ redditū ē ī ore ſacculoꝝ vr̄oꝝ reducite in manu vr̄a: forte errore factū fuit: frēm quoq; vr̄m tollite: τ ſurgite reuertimini ad virum. Et deus omnipotens det vobis miſericordiam coram

Priuitiua chal.: באש חוא שאל · אמר קום חיה · ידע הוה · נחת קום אזל · חיה מות טף · ערב בעה אתא · קום הוה חטא · עכב תוב תרר · נסב שבח נחת · קרב אחד תוב · שלח הוה שדר

Ter. Heb.

הָאִישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת אֲחִיכֶם
אַחֵר וְאֶת בִּנְיָמִין וַאֲנִי כַּאֲשֶׁר
שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי׃ וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים
אֶת הַמִּנְחָה הַזֹּאת וּמִשְׁנֶה כֶּסֶף
לָקְחוּ בְיָדָם וְאֶת בִּנְיָמִן וַיָּקֻמוּ
וַיֵּרְדוּ מִצְרַיִם וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף׃
וַיַּרְא יוֹסֵף אִתָּם אֶת בִּנְיָמִין
וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ הָבֵא אֶת
הָאֲנָשִׁים הַבָּיְתָה וּטְבֹחַ טֶבַח וְהָכֵן
כִּי אִתִּי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בַּצָּהֳרָיִם׃
וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף
וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה
יוֹסֵף׃ וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ
בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל דְּבַר הַכֶּסֶף
הַשָּׁב בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ בַּתְּחִלָּה
אֲנַחְנוּ מוּבָאִים לְהִתְגֹּלֵל
עָלֵינוּ וּלְהִתְנַפֵּל עָלֵינוּ וְלָקַחַת
אֹתָנוּ לַעֲבָדִים וְאֶת חֲמֹרֵינוּ׃
וַיִּגְּשׁוּ אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל בֵּית
יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבָּיִת׃
וַיֹּאמְרוּ בִּי אֲדֹנִי יָרֹד יָרַדְנוּ
בַּתְּחִלָּה לִשְׁבָּר אֹכֶל׃ וַיְהִי כִּי בָאנוּ
אֶל הַמָּלוֹן וַנִּפְתְּחָה אֶת אַמְתְּחֹתֵינוּ
וְהִנֵּה כֶסֶף אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ
כַּסְפֵּנוּ בְּמִשְׁקָלוֹ וַנָּשֶׁב אֹתוֹ
בְּיָדֵנוּ׃ וְכֶסֶף אַחֵר הוֹרַדְנוּ בְיָדֵנוּ
לִשְׁבָּר אֹכֶל לֹא יָדַעְנוּ מִי שָׂם

Primitiua heb.

שָׁנָה · קוּם · עָמַד · רָאָה · אָמַר · בּוֹא · כּוּן · אָכַל · עָשָׂה · יָרֵא · שׁוּב · חָלַל · בּוֹא · גָּלַל · נָפַל · נָגַשׁ · דָּבַר · הָיָה · בּוֹא · לוּן · פָּתַח · שָׁקַל · שׁוּב · יָרַד · שׂוּם

Trāſla. B. Hiero.

& remittat vobiſcū fratrem veſtrū quē tenet in vinculis & hunc beniamin. Ego autem quaſi orbatus abſq; liberis ero. Tulerunt ergo viri munera & pecuniā duplicem & beniamin. deſcēderūtq; ī egyptū: & ſteterūt corā ioſeph. Quos cū ille vidiſſet & beniamin ſimul: p̄cepit diſpenſatori domus ſue dicens. Introduc viros domū: & occide victimas: & inſtrue cōuiuiū: qm̄ hodie mecū ſunt comeſturi meridie. Fecit ille quod ſibi fuerat imperatum: & introduxit viros domū. Ibiq; exterriti dixerunt mutuo. Propter pecuniam quā retulimus prius in ſaccis noſtris introducti ſumus: vt deuoluat in nos calumniā: & violenter ſubiiciat ſeruituti & nos & aſinos noſtros. Quāobrē ī ipſis foribus accedētes ad diſpenſatorē locuti ſunt. Oramus dn̄e vt audias nos. Iam ante deſcendimus: vt emeremus eſcas: qbus ēptis cū veniſſemus ad diuerſoriū: aperuimus ſaccos n̄ros: & inuenimus pecuniā in ore ſaccorum: quā nūc eodem pōdere reportauim9. Sed & aliā attulimus argētū vt emamus q̄ nobis neceſſaria ſūt. Nō ē in n̄ra cōſciētia: quis poſuerit

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

hoīe: et remittat fratrē vr̄z vnū:
τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀποστεῖλαι τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν ἕνα,
et beiāmi. ego q̄dē .n. ſicut liberi orbat9 ſū:
καὶ τὸν βενιαμίν. ἐγὼ μὲν γὰρ καθάπερ ἠτέκνωμαι, ἠτέ-
liberis orbat9 ſū. accipiētes āt viri dona iſta: et
κνωμαι. λαβόντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰ δῶρα ταῦτα, καὶ τὸ
argētū duplex acceperūt in manib9 eoꝝ: et
ἀργύριον διπλοῦν ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ
beiāmi. et ſurgētes: deſcēderūt in egyptū.
τὸν βενιαμίν. καὶ ἀναστάντες, κατέβησαν εἰς αἴγυπτον.
et ſteterūt corā ioſeph. vidit āt ioſeph eos:
καὶ ἔστησαν ἐναντίον ἰωσήφ. εἶδε δὲ ἰωσὴφ αὐτούς,
et beiāmi fratrē ſuū vterinū.
καὶ τὸν βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτριον.
et dixit ei q̄ ſup domū ſuā: introduc ho-
καὶ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, εἰσάγαγε τοὺς ἀν-
mines in domū: et occide victimas: et pa-
θρώπους εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ σφάξον θύματα, καὶ ἑτοί-
ra. mecū .n. comedēt hoīes panes
μασον. μετ' ἐμοῦ γὰρ φάγονται οἱ ἄνθρωποι ἄρτους τὴν
meridie. fecit āt hō: ſicut dixit ioſeph.
μεσημβρίαν. ἐποίησε δὲ ὁ ἄνθρωπος, καθὰ εἶπεν ἰωσήφ.
et introduxit hoīes in domū ioſeph. vidē-
καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰωσήφ. ἰδόν-
tes āt viri: q̄ introducti ſūt in domū
τες δὲ οἱ ἄνδρες, ὅτι εἰσηνέχθησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
ioſeph: dixerūt: ppt̄ argētū qd̄ redditū ē in
ἰωσήφ, εἶπαν, διὰ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς
ſaccis n̄ris prius: nos introducimur:
μαρσίπποις ἡμῶν τὴν ἀρχήν, ἡμεῖς εἰσαγόμεθα, τοῦ
vt calūnietur nos: et imponat nobis: vt accipiat
συκοφαντῆσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπιθέσθαι ἡμῖν, τοῦ λαβεῖν
nos in ſeruos: et aſinos n̄ros. accedētes
ἡμᾶς εἰς παῖδας, καὶ τοὺς ὄνους ἡμῶν. προσελθόντες
āt ad hoīem q̄ ſup domo ioſeph:
δὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἰωσήφ,
locuti ſūt ei in porta dom9: dicē-
ἐλάλησαν αὐτῷ ἐν τῷ πυλῶνι τοῦ οἴκου, λέγον-
tes: oram9 dn̄e: deſcēdim9 p̄us eme-
τες, δεόμεθα κύριε, κατέβημεν τὴν ἀρχὴν πρίασ-
re eſcas. factū ē āt q̄n venim9 ad manē-
θαι βρώματα. ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤλθομεν εἰς τὸ κατα-
dū: et aperuim9 ſaccos n̄ros:
λῦσαι, καὶ ἠνοίξαμεν τοὺς μαρσίππους ἡμῶν,
et hoc argētū vniuſcuiuſq; in ſacco
καὶ τόδε τὸ ἀργύριον ἑκάστου ἐν τῷ μαρσίππῳ
eius. argētū n̄rm in ſtatera reduxi-
αὐτοῦ. τὸ ἀργύριον ἡμῶν ἐν σταθμῷ ἀπεστρέψα-
mus nūc in manib9 n̄ris. et argētū aliud
μεν νῦν ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν. καὶ ἀργύριον ἕτε-
attulim9 nobiſcū: emere eſcas.
ρον ἠνέγκαμεν μεθ' ἑαυτῶν, ἀγοράσαι βρώματα.
nō ſcim9 q̄s iniecit
οὐκ οἴδαμεν τίς ἐνέβαλεν

Primitiua chal.

פְּטַר · תְּקַל · קְרַב · קוּם · מְנָר · אֲכַל · עוּל · עוּל · קְנַר · בְּעַר · אֲתָא · תוּב

Transla. Chal.

viro: vt ſoluat fratrē veſtrū aliū: τ beniamin remittat vobiſcū. et ego ſicut orbatus ſum: orbabor. Et tulerūt viri munus hoc: τ duplex argentū tulerūt in manib9 ſuis. tulerūt quoq; bēiamin: τ ſurrexerūt τ deſcenderunt in egyptū: τ ſteterūt corā ioſeph. Et vidit ioſeph cū eis bēiamin: τ dixit illi qui erat prepoſitus ſup domū ſuā. Introduc viros in domū: τ occide victimas τ prepara: qꝛ mecū comeſturi ſunt viri in prādio. Fecit q; vir ſicut dixerat ioſeph: τ īntroduxit viros in domū ioſeph. Et timuerūt viri eo q; introducti eſſent in domū ioſeph: τ dixerūt. Propter argentū qd̄ prius reductū eſt ī ſacculis n̄ris: nos ſumus ītroducti: vt dn̄etur n̄ri: τ q̄rat occaſiōes ꝯtra nos: τ poſſideat nos in ſeruos: τ aſinos n̄ros. Et acceſſerūt ad virū q̄ erat prepoſitus ſup domū ioſeph: τ locuti ſunt cū eo in porta domus: τ dixerūt. Rogamus dn̄e vt audias nos. Deſcendētes deſcēdimus p̄us ad emendū frumētū. et factū eſt q̄n venim9 in domū diuerſorij: τ apuimus ſaccos n̄ros: ecce argētū vniuſcuiuſq; erat ī ore ſacci ſui: et inuenim9 argētū n̄rm in ſuo pōdere: τ reducim9 illd̄ in manu n̄ra. Aliud quoq; argentū afferimus in manu n̄ra ad emendū frumentū: neſcimus quis poſuit

Interp̄. caldꝫ.

גַּבְרָא וְיִפְטַר לְכוֹן יָת אֲחוּכוֹן אָחֳרָנָא וְיָת בִּנְיָמִין וַאֲנָא כְּמָא דְּתְכֵלִית אִתְכְּלֵית׃ וּנְסִיבוּ גֻבְרַיָּא יָת תִּקְרֻבְתָּא הָדָא וְעַל חַד תְּרֵין כַּסְפָּא נְסִיבוּ בִידֵיהוֹן וּדְבַרוּ יָת בִּנְיָמִין וְקָמוּ וּנְחַתוּ לְמִצְרַיִם וְקָמוּ קֳדָם יוֹסֵף׃ וַחֲזָא יוֹסֵף עִמְּהוֹן יָת בִּנְיָמִין וַאֲמַר לִדְמְמַנָּא עַל בֵּיתֵיהּ אָעֵיל יָת גֻּבְרַיָּא לְבֵיתָא וּנְכוֹס נִכְסְתָא וְאַתְקֵין אֲרֵי עִמִּי יֵיכְלוּן גֻּבְרַיָּא בְּשֵׁירוּתָא׃ וַעֲבַד גֻּבְרָא כְּמָא דַּאֲמַר יוֹסֵף וְאָעֵיל גֻּבְרָא יָת גֻּבְרַיָּא לְבֵית יוֹסֵף׃ וּדְחִילוּ גֻבְרַיָּא אֲרֵי אִתָּעֲלוּ לְבֵית יוֹסֵף וַאֲמָרוּ עַל עֵיסַק כַּסְפָּא דְּאִתָּתַב בְּטוֹעֲנָנָא בְּקַדְמֵיתָא אֲנַחְנָא מִתָּעֲלִין לְאִתְרַבְרָבָא עֲלַנָא וּלְאִסְתַּקָּפָא עֲלַנָא וּלְמִקְנֵי יָתַנָא לְעַבְדִּין וְיָת חֲמָרַנָא׃ וְקָרִיבוּ לְוָת גֻּבְרָא דִּי מְמַנָּא עַל בֵּית יוֹסֵף וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ בִּתְרַע בֵּיתָא׃ וַאֲמָרוּ בְּבָעוּ רִבּוֹנִי מֵיחַת נְחַתְנָא בְּקַדְמֵיתָא לְמִזְבַּן עֲבוּרָא׃ וַהֲוָה כַּד אֲתֵינָא לְבֵית מְבָתָא וּפְתַחְנָא יָת טוֹעֲנָנָא וְהָא כְסַף גְּבַר בְּפוּם טוֹעֲנֵיהּ כַּסְפָּנָא בְּמַתְקָלֵיהּ וַאֲתֵיבְנָא יָתֵיהּ בִּידַנָא׃ וְכַסְפָּא אָחֳרָנָא אַחֵתְנָא בִידַנָא לְמִזְבַּן עֲבוּרָא לָא יְדַעְנָא מַן שַׁוִּי

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

argētū in ſaccos n̄ros. ait āt il-
τὸ ἀργύριον εἰς τοὺς μαρσίππους ἡμῶν. εἶπε δὲ αὐ-
lis: ppiti9 vob: ne timeatis. de9 vr̄: et de9
τοῖς, ἵλεως ὑμῖν, μὴ φοβεῖσθε. ὁ θεὸς ὑμῶν, καὶ ὁ θεὸς
patrū vr̄oꝝ dedit vob thefauros in
τῶν πατέρων ὑμῶν ἔδωκεν ὑμῖν θησαυροὺς ἐν τοῖς
ſaccis vr̄is: at argētū vr̄m: pbatū
μαρσίπποις ὑμῶν, τὸ δὲ ἀργύριον ὑμῶν, εὐδοκιμοῦν
habeo. et eduxit ad eos ſymeō: et at-
ἀπέχω. καὶ ἐξήγαγε πρὸς αὐτοὺς τὸν συμεών, καὶ ἤνεγ-
tulit aquā lauare pedes eoꝝ. et dedit pa-
κεν ὕδωρ νίψαι τοὺς πόδας αὐτῶν. καὶ ἔδωκε χορ-
bula aſinis eoꝝ. parauerūt āt dona:
τάσματα τοῖς ὄνοις αὐτῶν. ἡτοίμασαν δὲ τὰ δῶρα,
donec intraret ioſeph meridie. audiuerūt .n.
ἕως τοῦ εἰσελθεῖν ἰωσὴφ μεσημβρίας. ἤκουσαν γὰρ
q; illic debet prādere. igreſſ9 ē āt ioſeph in domū:
ὅτι ἐκεῖ μέλλει ἀριστᾶν. εἰσῆλθε δὲ ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκί-
et obtulerūt ei munera: q̄ habebāt in
αν, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ τὰ δῶρα, ἃ εἶχον ἐν ταῖς
manib9 ſuis in domū. τ adorauerūt eū in
χερσὶν αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐ-
faciē ſup terrā. interrogauit āt eos: quō
πὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. ἠρώτησε δὲ αὐτούς, πῶς
habetis. et ait: ſi ſan9 ē p̄r vr̄ ſeni-
ἔχετε. καὶ εἶπεν, εἰ ὑγιαίνει ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ πρεσβύτε-
or: quē dixiſtis: adhuc viuit? illi āt dixerūt: ſan9 ē ſeru9 tu9
ρος, ὃν εἴπατε, ἔτι ζῇ; οἱ δὲ εἶπαν, ὑγιαίνει ὁ παῖς σου
p̄r n̄r: adhuc viuit. et ait: bn̄dict9 hō ille
ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἔτι ζῇ. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος
deo. et inclinātes adorauerūt eū. reſpici-
τῷ θεῷ. καὶ κύψαντες προσεκύνησαν αὐτῷ. ἀναβλέ-
ens āt oculis ſuis: vidit bēiamī fra-
ψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἴδεν βενιαμὶν τὸν ἀδελ-
trē ſuū vterinū. et ait: hic frater
φὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτριον. καὶ εἶπεν, οὗτος ὁ ἀδελφὸς
vr̄ minor: quē dixiſtis ad me adducere? et ait:
ὑμῶν ὁ νεώτερος, ὃν εἴπατε πρός με ἀγαγεῖν; καὶ εἶ-
de9 miſereaī tui fili. turbat9 ē āt ioſeph. re-
πεν, ὁ θεὸς ἐλεήσαι σε τέκνον. ἐταράχθη δὲ ἰωσήφ. συ-
uolutaſūt .n. viſcera eius ſup fratre ſuo.
νεστρέφετο γὰρ τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
et q̄ſiuit flere. igreſſus āt in cubiculū ſuū:
καὶ ἐζήτει κλαῦσαι. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ,
fleuit. et lauās faciē: egreſſus: cō-
ἔκλαυσεν. καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπον, ἐξελθών, ἐνε-
tinuit ſe. et ait: apponite panes. τ appo-
κρατεύσατο. καὶ εἶπεν, παράθετε ἄρτους. καὶ παρέ-
ſuerūt ei ſoli: et ipſis p ſeipos: et egy-
θηκαν αὐτῷ μόνῳ, καὶ αὐτοῖς καθ' ἑαυτούς, καὶ τοῖς αἰγυ-
ptijs: ſimul veſcētib9 cū eo p ſeipos: nō .n.
πτίοις, τοῖς συνδειπνοῦσιν μετ' αὐτοῦ καθ' ἑαυτούς, οὐ γὰρ
poterāt egyptij ſimſ comedeſ cū hebreis
ἠδύναντο οἱ αἰγύπτιοι συνεσθίειν μετὰ τῶν ἑβραίων

Trāſla. B. Hiero.

eam in marſupiis n̄ris. At ille reſpondit. Pax vobiſcum: nolite timere. Deus veſter & deus patris veſtri dedit vobis theſauros in ſaccis veſtris. Nā pecuniā quā dediſtis mihi probatam ego habeo. Eduxitq; ad eos ſymeon. Et introductis domum attulit aquā: & lauerūt pedes ſuos: deditq; pabulū aſinis eorū. Illi vero parabant munera: donec ingrederetur ioſeph meridie. Audierāt enim: q; ibi comeſturi eēnt panē. Igitur īgreſſus ē ioſeph domū ſuā: obtulerūtq; ei mūera tenētes in manibus ſuis: & adorauerūt pni in terrā. At ille clemēter reſalutatis eis interrogauit eos dicēs. Sanus ne eſt p̄r vr̄ ſenex: de quo dixeratis mihi. Adhuc viuit? Qui rn̄derūt. Soſpes eſt ſeruus tuus p̄r n̄r. Adhuc viuit. Et incuruati adorauerunt eū. Attollēs aūt ioſeph oculos vidit bēiamin frēm ſuū vterinū & ait. Iſte eſt frater vr̄ puulus: de quo dixeratis mihi? Et rurſū. Deus inquit miſereatur tui fili mi. Feſtinauitq; ī domū: q2 cōmota fuerāt viſcera eius ſup frē ſuo: & erūpebāt lachryme: & itroiēs cubiculū fleuit. Rurſūq; lota facie egreſſus: cōtinuit ſe: & ait. Ponite panes. Quibus appoſitis ſeorſū ioſeph: & ſeorſū fr̄ibus: egyptiis quoq; qui veſcebātur ſil' ſeorſū. Illicitū eſt enim egyptiis comedere cū hebreis

Ter. Heb.

כַּסְפְּכֶם בְּאַמְתְּחֹתֵיכֶם׃ וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם
לָכֶם אַל תִּירָאוּ אֱלֹהֵיכֶם וֵאלֹהֵי
אֲבִיכֶם נָתַן לָכֶם מַטְמוֹן
בְּאַמְתְּחֹתֵיכֶם כַּסְפְּכֶם בָּא אֵלָי
וַיּוֹצֵא אֲלֵהֶם אֶת שִׁמְעוֹן׃ וַיָּבֵא
הָאִישׁ אֶת הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף
וַיִּתֶּן מַיִם וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיִּתֵּן
מִסְפּוֹא לַחֲמֹרֵיהֶם׃ וַיָּכִינוּ אֶת
הַמִּנְחָה עַד בּוֹא יוֹסֵף בַּצָּהֳרָיִם
כִּי שָׁמְעוּ כִּי שָׁם יֹאכְלוּ לָחֶם׃ וַיָּבֹא
יוֹסֵף הַבַּיְתָה וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת הַמִּנְחָה
אֲשֶׁר בְּיָדָם הַבָּיְתָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ
לוֹ אָרְצָה׃ וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם
וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזָּקֵן
אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם הַעוֹדֶנּוּ חָי׃ וַיֹּאמְרוּ
שָׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאָבִינוּ עוֹדֶנּוּ חָי
וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ׃ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא
אֶת בִּנְיָמִין אָחִיו בֶּן אִמּוֹ וַיֹּאמֶר
הֲזֶה אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם
אֵלָי וַיֹּאמַר אֱלֹהִים יָחְנְךָ בְּנִי׃
וַיְמַהֵר יוֹסֵף כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל
אָחִיו וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת וַיָּבֹא הַחַדְרָה
וַיֵּבְךְּ שָׁמָּה׃ וַיִּרְחַץ פָּנָיו וַיֵּצֵא
וַיִּתְאַפַּק וַיֹּאמֶר שִׂימוּ לָחֶם׃ וַיָּשִׂימוּ
לוֹ לְבַדּוֹ וְלָהֶם לְבַדָּם וְלַמִּצְרִים
הָאֹכְלִים אִתּוֹ לְבַדָּם כִּי לֹא יוּכְלוּן
הַמִּצְרִים לֶאֱכֹל אֶת הָעִבְרִים

Primitiua heb.

שָׁלֵם · יָרֵא · טָמַן · בּוֹא · יָצָא · בּוֹא · נָתַן · רָחַץ · סָפָא · כּוּן · אָכַל · בּוֹא · שָׁחָה · שָׁאַל · שָׁלֵם · הָיָה · אָמַר · קָדַד · נָשָׂא · רָאָה · חָנַן · מָהַר · כָּמַר · בָּקַשׁ · בָּכָה · בּוֹא · רָחַץ · פָּנָה · אָפַק · שׂוּם · בָּדַד · אָכַל

Interp̄. caldꝫ.

כַּסְפְּכוֹן בְּטוֹעֲנֵיכוֹן׃ וַאֲמַר שְׁלָם לְכוֹן לָא תִדְחֲלוּן אֱלָהֲכוֹן וֶאֱלָהָא דַּאֲבוּכוֹן יְהַב לְכוֹן סִימָא בְּטוֹעֲנֵיכוֹן כַּסְפְּכוֹן אֲתָא לְוָתִי וְאַפֵּיק לְוָתְהוֹן יָת שִׁמְעוֹן׃ וְאָעֵיל גֻּבְרָא יָת גֻּבְרַיָּא לְבֵית יוֹסֵף וִיהַב מַיָּא וְאַסְחוּ רִגְלֵיהוֹן וִיהַב כִּסְתָּא לַחֲמָרֵיהוֹן׃ וְאַתְקִינוּ יָת תִּקְרֻבְתָּא עַד דְּעָאל יוֹסֵף בְּשֵׁירוּתָא אֲרֵי שְׁמַעוּ אֲרֵי תַמָּן יֵיכְלוּן לַחְמָא׃ וְעָאל יוֹסֵף לְבֵיתָא וְאַיְתִיאוּ לֵיהּ יָת תִּקְרֻבְתָּא דִּי בִידֵיהוֹן לְבֵיתָא וּסְגִידוּ לֵיהּ עַל אַרְעָא׃ וּשְׁאֵיל לְהוֹן לִשְׁלָם וַאֲמַר הֲשְׁלָם אֲבוּכוֹן סָבָא דַּאֲמַרְתּוּן הַעַד כְּעַן הוּא קַיָּם׃ וַאֲמָרוּ שְׁלָם לְעַבְדָּךְ לְאַבוּנָא עַד כְּעַן הוּא קַיָּם וּכְרַעוּ וּסְגִידוּ׃ וּזְקַף עֵינוֹהִי וַחֲזָא יָת בִּנְיָמִין אֲחוּהִי בַּר אִמֵּיהּ וַאֲמַר הֲדֵין אֲחוּכוֹן זְעֵירָא דַּאֲמַרְתּוּן לִי וַאֲמַר מִן קֳדָם יְיָ יִתְרַחַם עֲלָךְ בְּרִי׃ וְאוֹחִי יוֹסֵף אֲרֵי אִתְגּוֹלָלוּ רַחֲמוֹהִי עַל אֲחוּהִי וּבְעָא לְמִבְכֵּי וְעָאל לְאִדְּרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא וּבְכָא תַמָּן׃ וְאַסְחִי אַפּוֹהִי וּנְפַק וְאִתְחַסַּן וַאֲמַר שַׁווּ לַחְמָא׃ וְשַׁוִּיאוּ לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹהִי וּלְהוֹן בִּלְחוֹדֵיהוֹן וּלְמִצְרָאֵי דְּאָכְלִין עִמֵּיהּ בִּלְחוֹדֵיהוֹן אֲרֵי לָא יָכְלִין מִצְרָאֵי לְמֵיכַל עִם עִבְרָאֵי

Transla. Chal.

argentū n̄rm in ſaccis n̄ris. Dixitq; eis. Pax vobis: nolite timere. Deus veſter τ deus patris veſtri dedit vobis theſaurū in ſaccis vr̄is. Argentuz veſtrū venit ad me: τ eduxit ad eos ſymeon. τ itroduxit vir hoīes in domū ioſeph: τ dedit aquā τ lauerūt pedes ſuos: et dedit pabulū aſinis ſuis. Et parauerūt munera anteq̄ veniret ioſeph ad prandiū: quia audierant q; ibi comeſturi erant panem. Et ingreſſus eſt ioſeph in domum: τ obtulerūt ei munera q̄ erant in manibus eoꝝ in domo. Et adorauerūt eum proni in terrā. Et ſalutauit eos. Et ait. nunq̄d eſt pax patri veſtro ſeni quez dixiſtis? nūquid adhuc viuit? Et dixerunt. Pax eſt ſeruo tuo patri noſtro: adhuc viuit: τ incuruati ſunt: et adorauerūt: τ leuauit oculos ſuos: τ vidit beniamī fratrē ſuū filium matris ſue. et ait. Eſt hic frater veſter minim9 quē dixiſtis mihi. τ ait. De9 miſereatur tui fili mi. Et feſtinauit ioſeph τ ingreſſus eſt in cenaculum cubiculi ſui: τ volebat flere: et fleuit ibi: quia cōmota fuerant viſcera eius ſuper fratrem ſuū. Et lauit faciem ſuam: τ egreſſus eſt: τ confortatus eſt. τ dixit. Ponite panem. Et poſuerūt ei ſeorſum: τ illis ſeorſum: τ egyptijs qui comedebant cum eo ſeorſum. non enim poterant egyptij comedere cum hebreis:

Primitiua chal.

דְּחַל · נְפַק · עוּל · סְחָא · תְּקַן · קְרַב · עוּל · סְגַד · שׁוּב · קוּם · רְחַם · בַּר · אָתָא · גְּלַל · בְּכָה · עוּל · שְׁכַב · בְּכָה · סְחָא · חְסַן · שְׁוָה · אֲכַל

לחם כי תועבה הוא למצרים׃ וישבו לפניו הבכר כבכרתו והצעיר כצערתו ויתמהו האנשים איש אל רעהו׃ וישא משאת מאת פניו אלהם ותרב משאת בנימן ממשאת כלם חמש ידות וישתו וישכרו עמו׃

Cap.xliiij.

ויצו את אשר על ביתו לאמר מלא את אמתחת האנשים אכל כאשר יוכלון שאת ושים כסף איש בפי אמתחתו׃ ואת גביעי גביע הכסף תשים בפי אמתחת הקטן ואת כסף שברו ויעש כדבר יוסף אשר דבר׃ הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמריהם׃ הם יצאו את העיר לא הרחיקו ויוסף אמר לאשר על ביתו קום רדף אחרי האנשים והשגתם ואמרת אלהם למה שלמתם רעה תחת טובה׃ הלוא זה אשר ישתה אדני בו והוא נחש ינחש בו הרעתם אשר עשיתם׃ וישגם וידבר אלהם את הדברים האלה׃ ויאמרו אליו למה ידבר אדני כדברים האלה חלילה לעבדיך מעשות כדבר הזה׃ הן כסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו

& prophanũ putāt hu=iuſcemodi cõuiuiũ. ſedenrunt corã eo primoge=nitus iuxta primogeita ſua: & minimus iuxta e tatem ſuam: & mirabantur nimis ſnmptis ꝑtibus quas ab eo ac=ceperant. Maiorq; ps venit beniamin: ita vt quiq; partibus excede ret. Biberũtq; & iebriati ſunt cũ eo. Cap.44.

Precepit aũt ioſeph diſpẽſatori domus ſue dicẽs. Imple ſaccos eorum frumento: quantũ poſſunt cape re: & pone pecuniam ſingulorũ in ſummita=te ſacci. Cyphũ ãt me=um argenteũ & preciũ quod dedit tritici: pone ĩ ore ſacci iunioris. Factumq; eſt ita. Et orto mane dimiſſi ſũt cũ aſinis ſu=is. Iamq; vrbẽ exierant: & ꝓceſ=ſerant paululum. Tunc ioſeph accerſito diſpẽ=ſatore domus ait. Sur=ge inquit & perſequere viros: & apprehenſis dicito. Quare reddi diſtis malum ꝓ bono. Cyphus quẽ furati eſtis: ipſe eſt in quo bibit dñs meus: & in quo augurari ſo=let. Peſſimã rẽ feciſtis. Fecit ille vt iuſſerat: & apprehenſis per ordinẽ locutus eſt. Qui rñderũt. Quare ſic lo quitur dominus noſter: vt ſerui tui tantũ flagi=tii commiſerint. Pecuniã quã inuenim⁹ in ſummitate ſaccorum

panes. abominatio .n. ẽ egyptiis. ſede=
ἄρτους. βδέλυγμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπτίοις. ἐκάθισαν
rũt ãt corã eo: primogenit⁹ ſm ãtiqta
δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, ὁ πρωτότοκος κατὰ τὰ πρεσ-
tẽ ſuã: et iunior ſm iuuẽtutẽ ſuã
βεῖα αὐτοῦ, καὶ ὁ νεώτερος κατὰ τὴν νεότητα αὐ-
ſtupefacti ſũt ãt hoies vnuſqſq; ad fra=
τοῦ. ἐξίσταντο δὲ οἱ ἄνθρωποι ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελ-
trẽ ſuũ. tuleſt ãt ptes ab eo ad illos.
φὸν αὐτοῦ. ἦραν δὲ μερίδας παρ᾽ αὐτοῦ πρὸς αὐτούς.
magnificata ẽ ãt ps beniamĩ pter ptes
ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερὶς Βενιαμὶν παρὰ τὰς μερίδας
oĩm qncupliciter ad eas q̃ illoꝝ. bibeſt
πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων. ἔπιον
ãt: et inebriati ſũt cũ eo.
δὲ, καὶ ἐμεθύσθησαν μετ᾽ αὐτοῦ. Ca.44.

Et ꝑcepit ioſeph ei q̃ ſup domũ ſuã:
Καὶ ἐνετείλατο Ἰωσὴφ τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ,
dicẽs: implete ſaccos hoiũ ci=
λέγων, πλήσατε τοὺς μαρσίππους τῶν ἀνθρώ-
bis: q̃cũq; potuerit tollẽ. et iniicite vnuſ
πων βρωμάτων, ὅσα ἂν δύνωνται ἆραι. καὶ ἐμβάλετε ἑκά-
cuiuſq; argẽtũ in ore ſacci. et
στου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ μαρσίππου. καὶ
ſcyphũ meũ argẽteũ iniicite in ſac=
τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυροῦν ἐμβάλετε εἰς τὸν μάρσιπ-
cũ iunioris: et ꝑciũ tritici eius.
πον τοῦ νεωτέρου, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου αὐτοῦ.
factũ ẽ ãt ſm vbũ ioſeph: ſicut dixit. mane
ἐγενήθη δὲ κατὰ τὸ ῥῆμα Ἰωσήφ, καθὼς εἶπε. τὸ πρωῒ
illuxit. et hoies miſſi ſũt ipi et aſini
διέφαυσεν. καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεστάλησαν αὐτοὶ καὶ οἱ ὄνοι
eoꝝ. exeũtib⁹ ãt ipis ciuitatẽ: nõ aberãt
αὐτῶν. ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέχον
lõge. et ioſeph dixit ei q̃ ſup domũ ſuã: ſur=
μακράν. καὶ Ἰωσὴφ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἀνα-
gẽs ꝑſeq̃re poſt hoies: et cõprehẽdes e=
στὰς ἐπιδίωξον ὀπίσω τῶν ἀνθρώπων, καὶ καταλήψῃ αὐ-
os: et dices illis: q̃re reddidiſtis ma=
τούς, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, τί ὅτι ἀνταπεδώκατε πονη-
la ꝓ bonis? q̃re furati eſtis meũ ſcyphũ ar=
ρὰ ἀντὶ καλῶν; ἵνα τί ἐκλέψατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀρ-
gẽteũ? nõ hoc ẽ in q̃ bibit dñs me⁹? ipe ãt
γυροῦν; οὐ τοῦτό ἐστιν ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου; αὐτὸς δὲ
augurio auguraẽ in eo. mala ꝑfeciſtis q̃
οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἐν αὐτῷ. πονηρὰ συντετέλεσθε ἃ
feciſtis. inueniẽs ãt illos: dixit eis ſm ver
πεποιήκατε. εὑρὼν δὲ αὐτούς, εἶπεν αὐτοῖς κατὰ τὰ ῥήμα-
ba hec. illi ãt dixeſt ei: q̃re loq̃tur dñs ſm ver
τα ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, ἵνα τί λαλεῖ ὁ κύριος κατὰ τὰ ῥήμα-
ba hec. abſit ſeruis tuis facere ſm vbũ
τα ταῦτα. μὴ γένοιτο τοῖς παισί σου ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα
hoc. ſi q̃dẽ argẽtũ: qd̃ iuenim⁹ in ſaccis nr̃is:
τοῦτο. εἰ τὸ μὲν ἀργύριον, ὃ εὕρομεν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν,

A

B

Primitiua chal.

Transla. Chal.

panem: quoniã pecus quod egyptii colunt hebrei co=medunt. Et diſcubuerunt corã eo: maior iuxta maiori tatem ſuã: ⁊ minor iuxta minoritatẽ ſuã. et admirati ſunt viri adinuicẽ. Et date ſunt eis portiones a facie eius: ⁊ maior fuit portio beniamin quĩcupliciter por tionibus oĩm. Et biberunt ⁊ inebriati ſunt cuꝫ eo.

Precepit autem diſpenſatori domus Cap.44. ſue: dicens. Imple ſaccos virorum frumẽto quã tum poſſunt portare: ⁊ pone argentũ vniuſcuiuſq; in ore ſacci ſui. Calicem aũt meũ argenteũ pones in ore ſacci minoris: ⁊ argentũ emptionis ſue. Fecitq; iuxta verbũ ioſeph quod locutus fuerat. Ortoq; mane viri dimiſſi ſunt ipſi ⁊ aſini ſui. Illi egreſſi ſunt de ciuita=te: non longe abierant. Et ioſeph dixit diſpenſatori domus ſue. Surge ſequere poſt viros: et apprehen=des eos: et dices eis. Quare reddidiſtis malum pro bono? Nonne hic calix erat quo bibebat dñs meus? Et ipſe querens queſiuit cum: malũ rem feciſtis. Ap prehenditq; eos ⁊ locutus eſt cum eis verba hec: et dixerunt ei. Quare loquitur dominus noſter ta=lis verba? abſit a ſeruis tuis facere hanc rem. Ecce argentum quod inuenimus in ore ſaccorum noſtroꝝ

Interp̃. chal.

לחמא ארי בעירא דמצראי דחלין ליה עבראי אכלין׃ ואסחרו קדמוהי רבא
[illegible]

השיבנו אליך מארץ כנען ואיך נגנב מבית אדניך כסף או זהב׃ אשר ימצא אתו מעבדיך ומת וגם אנחנו נהיה לאדני לעבדים׃ ויאמר גם עתה כדבריכם כן הוא אשר ימצא אתו יהיה לי עבד ואתם תהיו נקים׃ וימהרו ויורדו איש את אמתחתו ארצה ויפתחו איש אמתחתו׃ ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא הגביע באמתחת בנימן׃ ויקרעו שמלתם ויעמס איש על חמרו וישבו העירה׃ ויבא יהודה ואחיו ביתה יוסף והוא עודנו שם ויפלו לפניו ארצה׃ ויאמר להם יוסף מה המעשה הזה אשר עשיתם הלוא ידעתם כי נחש ינחש איש אשר כמני׃ ויאמר יהודה מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטדק האלהים מצא את עון עבדיך הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו׃ ויאמר חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם׃ ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא

redurimus ad te de ťra chanaã: quõ furare=
ἀπεστρέψαμεν πρὸς σὲ ἐκ γῆς Χαναάν, πῶς ἂν κλέψαι-
mur de domo dñi tui argẽtũ aut aurũ?
μεν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου σου ἀργύριον ἢ χρυσίον;
apd̃ quẽ iuẽt⁹ fuerit ſcyph⁹ ſeruoꝝ tuoꝝ: moria=
παρ᾽ ᾧ ἂν εὑρεθῇ τὸ κόνδυ τῶν παίδων σου, ἀποθνησκέ-
tur. et nos ãt erimus dño nr̃o ſerui. ille
τω. καὶ ἡμεῖς δὲ ἐσόμεθα τῷ κυρίῳ ἡμῶν παῖδες. ὁ
ãt dixit: et nũc ſicut dicitis: ſic erit. apd̃ quẽ
δὲ εἶπεν, καὶ νῦν ὡς λέγετε, οὕτως ἔσται. παρ᾽ ᾧ ἂν
iuẽt⁹ fuerit ſcyph⁹: erit me⁹ ſeru⁹: vos ãt eritis mũ=
εὑρεθῇ τὸ κόνδυ, ἔσται μου παῖς, ὑμεῖς δὲ ἔσεσθε κα-
di. et feſtinaueſt: ⁊ depoſueſt vnuſqſq; ſac=
θαροί. καὶ ἔσπευσαν, καὶ καθεῖλαν ἕκαστος τὸν μάρσιπ-
cũ ſuũ ſup ťrã: ⁊ apuit vnuſqſq; ſac=
πον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἤνοιξεν ἕκαστος τὸν μάρσιπ-
cũ ſuũ. ſcrutat⁹ ẽ ãt a ſeniore inci
πον αὐτοῦ. ἠρεύνησε δὲ ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀρ-
piẽs: donec venit ad iuniorẽ. et inuenit ſcy=
ξάμενος, ἕως ἦλθεν ἐπὶ τὸν νεώτερον. καὶ εὗρε τὸ κόν-
phũ i ſacco beniamĩ. et dirupeſt
δυ ἐν τῷ μαρσίππῳ τοῦ Βενιαμίν. καὶ διέρρηξαν
veſtimẽta ſua: et ipoſuerũt vnuſqſq; ſac=
τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπέθηκαν ἕκαστος τὸν μάρσιπ-
cũ ſuũ ſup aſinũ ſuũ: ⁊ reuerſi ſũt in
πον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς
ciuitatẽ. igreſſus ẽ ãt iudas et frẽs eius
τὴν πόλιν. εἰσῆλθε δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
ad ioſeph: adhuc illo exĩte illic. et cecideſt co=
πρὸς Ἰωσήφ, ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐκεῖ. καὶ ἔπεσαν ἐναν-
rã illo ſup ťrã. dixit ãt illis ioſeph:
τίον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἰωσήφ,
qd̃ rẽ hãc feciſtis? nõ ſcitis: q̃
τί τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐποιήσατε; οὐκ οἴδατε, ὅτι
augurio augurabiẽ hõ: q̃lis ego? dixit ãt
οἰωνισμῷ οἰωνιεῖται ὁ ἄνθρωπος, οἷος ἐγώ; εἶπε δὲ
iudas: qd̃ rñdebim⁹ dño: aut qd̃ loque=
Ἰούδας, τί ἀντεροῦμεν τῷ κυρίῳ, ἢ τί λαλήσω-
mur: aut qd̃ iuſtificabimur. at de⁹ iuenit iniq̃tatẽ
μεν, ἢ τί δικαιωθῶμεν. ὁ δὲ θεὸς εὗρεν τὴν ἀδικίαν
ſeruoꝝ tuoꝝ. ecce ſum⁹ ſerui dño no
τῶν παίδων σου. ἰδοὺ ἐσμὲν οἰκέται τῷ κυρίῳ ἡ-
ſtro: et nos: et apd̃ quẽ inuẽt⁹ ẽ ſcyph⁹. dixit ãt
μῶν, καὶ ἡμεῖς, καὶ παρ᾽ ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ. εἶπε δὲ
ioſeph: ne mihi ſit facere verbũ iſtud.
Ἰωσήφ, μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὁ
homo apd̃ quẽ inuẽt⁹ ẽ ſcyph⁹: ille erit me⁹
ἄνθρωπος παρ᾽ ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσται μου
ſeruus. vos ãt aſcendite cũ ſalute ad
παῖς. ὑμεῖς δὲ ἀνάβητε μετὰ σωτηρίας πρὸς τὸν
patrẽ vr̃m. appropiquãs ãt ei iudas dixit:
πατέρα ὑμῶν. ἐγγίσας δὲ αὐτῷ Ἰούδας εἶπεν,
oro dñe: loquatur
δέομαι κύριε, λαλησάτω

C

reportauimus ad te de terra chanaan. Et quõ cõſequẽs eſt: vt furati ſimus de domo dñi tui aurũ vel argẽtũ. Apd̃ quẽcũq; fuerit ĩuẽtũ ſeruorũ tuorũ qd̃ q̃ris: mo riatur: & nos erimus ſerui dñi nr̃i. Qui dixit eis. Fiat iuxta veſtrã ſẽtẽtiã: Apud quẽcũq; fuerit ĩuẽtũ: ipſe ſit ſeruus meus: vos ãt eritis ĩnoxii. Itaq; feſtinato deponentes in terrã ſaccos aperuerunt ſinguli. Quos ſcrutatuſ incipiens a maiore vſq; ad minimũ: inuenit cyphum in ſacco beniamin. At illi ſciſſis veſtibus oneratiſq; rurſum aſinis reuerſi ſunt in oppidũ. primuſq; iudas cũ fratribus ĩgreſſus eſt ad ioſeph. Necdũ eĩ de loco abierat. Oẽſq; ante eũ pͥter in terrã corruerunt. Quibus ille ait. Cur ſic agere voluiſtis. An ignoratis q̃ non ſit ſimilis mei in augurãdi ſciẽtia? Cui Iudas. quid rñdebimus inq̃t dño meo: vel qd̃ loq̃mur: aut iuſte poterimus obtẽdere. Deus ĩuenit iniquitatẽ ſeruorũ tuorũ. En oẽs ſerui ſum⁹ dñi mei: & nos: & apd̃ quẽ ĩuẽtus eſt cyphus. Reſpondit ioſeph. Abſit a me: vt ſic agam. Qui furatus ẽ cyphũ: ipſe ſit ſeruus meus: vos autem abite liberi ad patrẽ veſtrũ. Accedens autẽ propiuſ iudas cõfidẽter ait. Oro dñe audi me: vt loq̃

Interp̃. chal.

אתיבנא לותך מארעא דכנען ואיכדין נגנוב מבית רבונך מאנין דכסף או מאנין
[illegible]

Transla. Chal.

retulimus ad te de terra chanaã: quõ ergo furati eſſemus de domo dñi tui vaſa argentea aut vaſa aurea: apd̃ quẽcũq; de ſeruis tuis fuerit inuẽtus ſcyph⁹: moriatur: nos quoq; erim⁹ ſerui dño nr̃o. Et dixit. Etiaꝫ nũc iuxta ſermões vr̃os ita eſt: apud quẽcũq; fuerit inuent⁹: erit mihi ſeru⁹: vos aũt eritis innoxii. Et feſtinauerũt ⁊ depoſuerũt vnuſqſq; ſaccum ſuũ in terra: ⁊ aperuit vnuſqſq; ſaccũ ſuũ. Et ſcrutat⁹ eſt: in maiore incepit: ⁊ in minore ꝑfecit: et inuẽtus eſt ſcyphus in ſacco beniamin. Et ſciderũt veſtimẽta ſua: ⁊ onerauerũt vnuſquiſq; aſinum ſuũ: ⁊ reuerſi ſunt in ciuitatẽ. Et ingreſſus eſt iudas ⁊ frẽs eius in domũ ioſeph: et ipſe adhuc erat ibi. Et corruerũt corã eo in terrã. Dixitq; eis ioſeph. Quid eſt hoc qd̃ feciſtis? Neſciebatis q̃ inueſtigãs inueſtigaret vir ſicut ego. Dixitq; iudas. Quid dicem⁹ dño meo: qd̃ loq̃mur: aut quo iuſtificabimur. A facie enĩ dei iuẽtũ eſt pctm̃ ſuoꝝ tuorũ. Ecce ſum⁹ ſerui dño meo: tã nos q̃ ille in cui⁹ manu inuẽtus eſt ſcyphus. Et ait abſit a me hoc facere. Vir in cui⁹ manu inuẽtus eſt ſcyphus erit mihi ſeru⁹: vos autẽ aſcendite in pace ad patrẽ veſtrũ: ⁊ acceſſit ad eum iudas: ⁊ ait. Obſecro dñe mi: vt loq̃tur nunc

Primitiua chal.

עבדך דבר באזני אדני ואל יחר
אפך בעבדך כי כמוך כפרעה׃
אדני שאל את עבדיו לאמר
היש לכם אב או אח׃ ונאמר אל
אדני יש לנו אב זקן וילד
זקנים קטן ואחיו מת ויותר
הוא לבדו לאמו ואביו אהבו׃
ותאמר אל עבדיך הורדהו אלי
ואשימה עיני עליו׃ ונאמר אל
אדני לא יוכל הנער לעזב את
אביו ועזב את אביו ומת׃ ותאמר
אל עבדיך אם לא ירד אחיכם
הקטן אתכם לא תספון לראות
פני׃ ויהי כי עלינו אל עבדך אבי
ונגד לו את דברי אדני׃ ויאמר
אבינו שבו שברו לנו מעט אכל׃
ונאמר לא נוכל לרדת אם יש
אחינו הקטן אתנו וירדנו כי לא
נוכל לראות פני האיש ואחינו
הקטן איננו אתנו׃ ויאמר עבדך
אבי אלינו אתם ידעתם כי
שנים ילדה לי אשתי׃ ויצא
האחד מאתי ואמר אך טרף טרף
ולא ראיתיו עד הנה׃ ולקחתם
גם את זה מעם פני וקרהו אסון
והורדתם את שיבתי ברעה
שאלה׃ ועתה כבאי אל עבדך

tur ſeruus tuus verbũ
ĩ auribus tuis: & ne irascaris famulo tuo. Tu es
ei poſt pharaonem
dñs meus. Interrogaſti prius ſeruos tuos:
habetis patrẽ aut fratrem? & nos rñdimus tibi dño meo. Eſt nobiſ
pater ſenex: & puer
puulus q in ſenectute illius natus eſt: cuius vterinus fr eſt mortuus: &
ipſum ſolũ habet mater ſua: pr̃ vero tenere
diligit eũ. Dixiſtiq̃ſ ſeruis tuis. Adducite eũ ad
me: & ponã oculos meos ſup illum. Suggeſſimus tibi dño meo: nõ
põt puer relinq̃re patrẽ
ſuũ. Si ei illũ dimiſerit:
morietur. Et dixiſti ſeruis tuis. Niſi venerit frater veſter minimus vobiſcũ: nõ videbitis amplius faciẽ meã. Cũ ergo aſcẽdiſſemus ad famulũ tuũ patrẽ noſtrũ:
narrauimus ei oĩa q̃ locutus ẽ dominus meus.
Et dixit pr̃ noſter. Reuertimĩ & emite nobis
parum tritici. Cui diximus. nõ poſſumus ire.
Si fr̃ nr̃ minimus deſcẽderit nobiſcũ: ꝓficiſcemur ſil: alioquĩ illo abſente nõ audemus videre faciẽ viri. At ille rñdit. Vos ſcitis q̃
duos genuerit mihi
vxor mea. Egreſſus eſt
vnus: & dixiſtis: beſtia
deuorauit eũ:
& hucuſq̃ nõ cõparet.
Si tuleritis
& iſtum: & aliquid ei
in via contigerit.
deducetis canos meos
cum merore
ad ĩferos. Igitur ſi ĩtrauero ad ſeruum tuum

Interp. chal.

ſeruus tuus verbũ corã dño meo: ⁊ non iraſcat̃ furor tuus ſup ſeruũ tuũ: q̃ñ talis es tu ſicut pharao. Dñs meus interrogauit ſeruos ſuos: dicens. Num habetis patrem aut fratrẽ: et diximus dño meo. Eſt nobis pater ſenex ⁊ filius ſenectutis paruulus: frater autẽ eius mortu⁹ eſt: ⁊ remãſit ſolus ipſe mr̃i ſue: ⁊ pater eius dilexit eum: et dixiſti ſeruis tuis: deducite eũ ad me: ⁊ ponã oculũ meũ ſup eum. Diximuſq̃ dño meo nõ poteſt puer relinq̃re patrẽ ſuũ: ſi aũt reliquerit patrẽ ſuũ morietur. et dixiſti ſeruis tuis. Non videatis vltra faciẽ meã: ſi non deſcenderit frater vr̃ minimus vobiſcũ. Et factũ eſt cum aſcendimus ad ſeruũ tuũ patrẽ nr̃z: narrauimus ei verba dñi mei. Dixitq̃ pater nr̃. reuertimini: emite nobis modicũ frumẽti. Et diximus. Nõ poſſum⁹ deſcendere: ſi ierit frater nr̃ minimus nobiſcũ deſcẽdemus: q̃ñ nõ poſſumus videre faciẽ viri: ſi fr̃ nr̃ minim⁹ nõ ierit nobiſcũ. Dixitq̃ nobis pr̃ nr̃ ſeruus tuus. Uos ſcitis q: duos pepit mihi vxor mea. Egreſſuſq̃ ẽ vn⁹ a me: ⁊ dixi occiſione occiſus eſt: ⁊ nõ vidi eũ vſq̃ in pñs. ⁊ ſi tuleritis hũc a facie mea: ⁊ acciderit ei mors: deducetis canicię meã cũ afflictione ad inferos. Et nũc cũ venero ad ſeruũ tuũ

אבי והנער איננו אתנו ונפשו
קשורה בנפשו׃ והיה כראותו כי
אין הנער ומת והורידו עבדיך
את שיבת עבדך אבינו ביגון
שאלה׃ כי עבדך ערב את הנער
מעם אבי לאמר אם לא אביאנו
אליך וחטאתי לאבי כל הימים׃
ועתה ישב נא עבדך תחת הנער
עבד לאדני והנער יעל עם
אחיו׃ כי איך אעלה אל אבי
והנער איננו אתי פן אראה ברע
אשר ימצא את אבי׃

Cap. xlv.

ולא יכל יוסף להתאפק לכל
הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל
איש מעלי ולא עמד איש אתו
בהתודע יוסף אל אחיו׃ ויתן את
קלו בבכי וישמעו מצרים וישמע
בית פרעה׃ ויאמר יוסף אל אחיו
אני יוסף העוד אבי חי ולא
יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו
מפניו׃ ויאמר יוסף אל אחיו גשו
נא אלי ויגשו ויאמר אני יוסף
אחיכם אשר מכרתם אתי
מצרימה׃ ועתה אל תעצבו ואל
יחר בעיניכם כי מכרתם אתי
הנה כי למחיה שלחני אלהים
לפניכם׃ כי זה שנתים הרעב

patrẽ noſtrum & puer
defuerit: cum aĩa illius
ex huius aĩa depẽdeat:
videritq̃
eũ non eſſe nobiſcum:
morietur: & deducent
famuli tui canos eius
cum dolore
ad ĩferos. Ego proprie
ſeruus tuus ſũ: q ĩn meã
hũc recepi fidẽ: & ſpopõdi dicẽs. Niſi reduxero eũ: pctĩ reus ero ĩ patrem omni tempore.
Manebo itaq̃ ſeruus
tuus pro puero
in miniſterio dñi mei:
& puer aſcẽdat cum
fratribus ſuis. Nõ eñi
poſſũ redire ad prẽm
abſente puero: ne calamitatis
q̃ oppreſſura eſt prẽm
meũ: teſtis aſſiſtam.

Non ſe po- Ca. 45.
terat vltra cohiberẽ
Ioſeph multis corã aſtãtibus. vñ precepit vt
egrederẽtur cũcti foras
& nullus intereſſet alienus agnitioni mutue.
Eleuauitq̃
vocẽ cũ fletu: quã audierũt egyptii: omniſq̃
domus pharaonis: &
dixit fratribus ſuis.
Ego ſũ ioſeph. adhuc
pr̃ meus viuit? Non
poterãt rñdere fratres
nimio terrore perterriti.
Ad quos ille clemẽter
accedite inquit
ad me. Et cũ acceſſiſſẽt
ꝓpe: ego ſũ ait ioſeph
frater veſter: quẽ vendidiſtis
in egyptũ. Nolite pauere: neq̃ vobis durũ
eſſe videatur: q vendidiſtis me.
in his regionibus. Pro
ſalute eñ vr̃a miſit me deus añ vos ĩ egyptũ. Bieniũ eſt ei q cepit fames

Transla. Chal.

patrẽ meũ: ⁊ puer nõ redierit nobiſcũ: et aĩa eius eſt et dilecta q̃ſi aĩa ſua: cũq̃ viderit q puer nõ eſt nobiſcum: moriet̃. Et deducẽt ſerui tui canicię pr̃is nr̃i ſerui tui cũ merore ad inferos. Seruus enĩ tu⁹ ſpopõdit pro puero apud patrẽ meũ: dicens. Si nõ reduxero eum tibi: eroq̃ peccati reus in patrẽ meũ oĩbus diebus. Et nũc maneat obſecro ſeruus tu⁹ pro puero in ſeruitute dñi mei: ⁊ puer aſcẽdat cũ fr̃ibus ſuis. Quõ potero aſcẽdere ad patrem meũ: puero non exiſtente mecũ: ne videã malũ qđ inueniet patrẽ meũ. Ca. 45.

Et nõ poterat ioſeph ſuſtinere omnes exiſtẽtes apud eũ: ⁊ clamauit: educite oẽs hoĩes a me. et nullus ſtetit cũ eo: q̃ñ agnitus ẽ ioſeph a fr̃ibus ſuiſ. et leuauit vocẽ ſuã cum fletu: et audierũt egyptii: audiuitq̃ domus pharaonis. Dixitq̃ ioſeph fratribus ſuis. Ego ſum ioſeph: nunqđ adhuc pater me⁹ viuit? Et non poterãt fratres eius reſpondere ei verbum: quoniã turbati erant corã eo. Dixitq̃ ioſeph fratribus ſuis. Accedite nunc ad me: ⁊ acceſſerunt: ⁊ ait. Ego ſum ioſeph frater veſter: quẽ vendidiſtis in egyptũ. Et nũc nolite cõtriſtari: neq̃ diſpliceat in oculis veſtris q vẽdidiſtis me huc: quoniã in ſuſtentationẽ miſit me dñs ante vos. Quoniam duo anni famis

Primitiua heb. | Text. Heb. | Gen. | Ca. xlv. | Trāſla. B. Hiero. | Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

Text. Heb.

בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חָמֵשׁ שָׁנִים
אֲשֶׁר אֵין חָרִישׁ וְקָצִיר: וַיִּשְׁלָחֵנִי
אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם לָשׂוּם לָכֶם
שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ וּלְהַחֲיוֹת לָכֶם
לִפְלֵיטָה גְּדֹלָה: וְעַתָּה לֹא אַתֶּם
שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי הָאֱלֹהִים
וַיְשִׂימֵנִי לְאָב לְפַרְעֹה וּלְאָדוֹן לְכָל
בֵּיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם:
מַהֲרוּ וַעֲלוּ אֶל אָבִי וַאֲמַרְתֶּם
אֵלָיו כֹּה אָמַר בִּנְךָ יוֹסֵף שָׂמַנִי
אֱלֹהִים לְאָדוֹן לְכָל מִצְרָיִם רְדָה
אֵלַי אַל תַּעֲמֹד: וְיָשַׁבְתָּ בְאֶרֶץ גֹּשֶׁן
וְהָיִיתָ קָרוֹב אֵלַי אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנֵי
בָנֶיךָ וְצֹאנְךָ וּבְקָרְךָ וְכָל אֲשֶׁר
לָךְ: וְכִלְכַּלְתִּי אֹתְךָ שָׁם כִּי עוֹד
חָמֵשׁ שָׁנִים רָעָב פֶּן תִּוָּרֵשׁ אַתָּה
וּבֵיתְךָ וְכָל אֲשֶׁר לָךְ: וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם
רֹאוֹת וְעֵינֵי אָחִי בִנְיָמִין כִּי פִי
הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם: וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי
אֶת כָּל כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם וְאֵת כָּל
אֲשֶׁר רְאִיתֶם וּמִהַרְתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם
אֶת אָבִי הֵנָּה: וַיִּפֹּל עַל צַוְּארֵי
בִנְיָמִן אָחִיו וַיֵּבְךְּ וּבִנְיָמִן בָּכָה עַל
צַוָּארָיו: וַיְנַשֵּׁק לְכָל אֶחָיו וַיֵּבְךְּ
עֲלֵיהֶם וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְּרוּ אֶחָיו אִתּוֹ:
וְהַקֹּל נִשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה לֵאמֹר
בָּאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּיטַב בְּעֵינֵי

Primitiua heb.: חָרַשׁ קָצַר שָׁלַח · חָיָה · פָּלַט · שׂוּם · עָלָה · יָרַד · עָמַד · יָשַׁב · קָרַב · יָרַשׁ · רָאָה פֶּה · דָּבַר נָגַד · יָרַד · נָפַל צַוָּאר · בָּכָה · נָשַׁק · קוֹל שָׁמַע · בּוֹא יָטַב

Trāſla. B. Hiero.

in terra eſſe: & adhuc quinq; anni reſtant: quibus nec arari poterit nec meti. Premiſitq; me deus: vt reſeruemini ſuper terrā: & eſcas ad viuendū habere poſſitis. Non veſtro conſilio: ſed dei voluntate huc miſſus ſum: qui fecit me quaſi prē pharaōis: & dn̄m vniuerſe domus eius ac principē in oī terra egypti. Feſtinate & aſcēdite ad patrem meum: & dicetis ei. hec mādat filius tuus ioſeph. Deus fecit me dn̄m vniuerſe terre egypti. Deſcende ad me ne moreris: & habitabis in terra ieſſe. Eriſq; iuxta me tu & filii tui & filii filiorū tuorū: oues tue & armēta tua & vniuerſa q̄ poſſides: ibiq; te paſcā. Adhuc enim quinq; anni reſidui ſūt famis: ne & tu peas & oīs domus tua: & oīa q̄ poſſides. En oculi vr̄i & oculi fr̄is mei beniamin vidēt ꝙ os meū loquatur ad vos. Nunciate patri meo vniuerſam gloriā meā: & cuncta que vidiſtis in egypto. Feſtinate & adducite eū ad me. Cunq; āplexatus cecidiſſet in collū beniamin fr̄is ſui fleuit: illo quoq; ſilr̄ flēte ſup collū eius. Oſculatuſq; eſt Ioſeph oēs fr̄es ſuos: & plorauit ſup ſingulos. Poſt q̄ auſi ſūt loq̄ ad eū. Auditūq; eſt & celebri ſmōe vulgatū in aula regis venerūt fratres ioſeph. Et gauiſus

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ſup terrā. ꝛ adhuc reliqui quinq; āni: i q̄b⁹ non eſt
ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔτι λοιπὰ πέντε ἔτη, ἐν οἷς οὐκ ἔσαι
aratio: neq; meſſis. miſit .n. me deus an-
ἀροτρίασις, οὐδὲ ἀμητός. ἀπέστειλε γάρ με ὁ θεὸς ἔμπρο-
te vos: vt relinq̄rētur vobis reliq̄e ſup
σθεν ὑμῶν, ὑπολείπεσθαι ὑμῖν κατάλειμμα ἐπὶ τῆς
terrā: et enutrire vobis reliq̄as magnas. nūc ergo
γῆς, καὶ ἐκθρέψαι ὑμῖν κατάλειψιν μεγάλην. νῦν οὖν
nō vos me miſiſtis huc: ſed deus. ꝛ fe-
οὐχ ὑμεῖς με ἀπεστάλκατε ὧδε, ἀλλ' ὁ θεός. καὶ ἐποίη-
cit me q̄ſi prē pharaōis: ꝛ dn̄z totius dom⁹ eius: et
σέ με ὡς πατέρα φαραώ, καὶ κύριον παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ
pricipē totius terre egypti. feſtinātes igit aſcē-
ἄρχοντα πάσης γῆς αἰγύπτου. σπεύσαντες οὖν ἀνά-
dite ad prē meū: et dicite et hec dicit
βητε πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ εἴπατε αὐτῷ, τάδε λέγει
fili⁹ tuus ioſeph: fecit me deus dn̄z toti⁹ terre
ὁ υἱός σου ἰωσήφ, ἐποίησέ με ὁ θεὸς κύριον πάσης τῆς γῆς αἰ-
egypti: aſcēde ergo ad me: ꝛ nō moreris: ꝛ habi-
γύπτου, κατάβηθι οὖν πρός με. καὶ μὴ μείνῃς, καὶ κατοι-
tabis in terra geſem: et eris iuxta me tu et filij tui
κήσεις ἐν γῇ γεσέμ, καὶ ἔσῃ ἐγγύς μου σὺ καὶ οἱ υἱοί σου
et filij filiorū tuorū: oues tue et boues tue:
καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου, τὰ πρόβατά σου καὶ οἱ βόες σου,
et q̄cunq; tibi ſūt. et paſcā te ibi. adhuc .n. quinq;
καὶ ὅσα σοι ἐστίν. καὶ ἐκθρέψω σε ἐκεῖ. ἔτι γὰρ πέντε
āni famis. vt nō delearis tu et filij tui: et oīs
ἔτη λιμός. ἵνα μὴ ἐκτριβῇς σὺ καὶ υἱοί σου, καὶ πάντα
ſubſtantia tua: ecce oculi veſtri vidēt
τὰ ὑπάρχοντά σου, ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν βλέπου-
et oculi bēiamin fratris mei: q̄ꝛ
σιν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅτι
os meū loquēs ad vos. nūciate
τὸ στόμα μου τὸ λαλοῦν πρὸς ὑμᾶς. ἀπαγγείλα-
ergo prī meo oēm gloriā meā
τε οὖν τῷ πατρί μου πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν
in egypto: et q̄cunq; vidiſtis. et feſtinātes de-
ἐν αἰγύπτῳ καὶ ὅσα εἴδετε. καὶ ταχύναντες κα-
ducite prēm meū huc. et cadēs ſup
ταγάγετε τὸν πατέρα μου ὧδε. καὶ ἐπιπεσὼν ἐπὶ
collū bēiami fr̄is ſui: fle-
τὸν τράχηλον τοῦ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔ-
uit ſup eū. et bēiami fleuit ſup
κλαυσεν ἐπ' αὐτῷ. καὶ βενιαμὶν ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ
collū eius. et oſculatus oēs
τραχήλῳ αὐτοῦ. καὶ καταφιλήσας πάντας τοὺς
fratres ſuos: fleuit ſup eos. et poſt
ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μετὰ
hec locuti ſūt fratres eius ad eum. et
ταῦτα ἐλάλησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. καὶ
diuulgata ē vox in domū pharaonis dicētes: ve-
διεβοήθη ἡ φωνὴ εἰς τὸν οἶκον φαραώ. λέγοντες, ἥ-
nerūt fratres ioſeph. gauiſus ē āt
κασιν οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ. ἐχάρη δὲ

B
C
D

Primitiua chal.: שְׁוָה · רְבַב · שְׁזַב רְבַב · אֲחָא נְסַק אֲמַר · נְחַת עֲכַב יְתַב · הֲוָה זוּן שְׁנָה · סְכַן חֲזָא · מַלֵּל חֲוָה · אֲתָא נְחַת בְּכָה · צְוַר קְבַל · שְׁמַע אֲמַר אֲתָא

Interp. chal.

ſunt trāſacti in medio terre: ꝛ adhuc quinq; anni remanēt: in quibus nō erit ſeminatio nec meſſis. Et miſit me deus ante vos: vt poneret vobis reliq̄as in terra: ꝛ vt ſuſtētaret vos liberatiōe magna. Et nūc nō vos miſiſtis me huc: ſꝫ a deo miſſus ſum: ꝛ poſuit me in patrē pharaonis: ꝛ in dn̄m oībus viris dom⁹ ſue: ꝛ dn̄atorē in vniuerſa terra egypti. Feſtinate ꝛ aſcēdite ad prē meū: ꝛ dicetis ei. Hec dicit filius tuus ioſeph: poſuit me de⁹ in dn̄m oībus egyptijs: deſcēde ad me: ne moreris. Habitabiſq; in terra geſen: ꝛ eris iuxta me tu et filij tui ꝛ filij filiorū tuorū ꝛ oues tue ꝛ boues tui ꝛ vniuerſa q̄ habes: ꝛ nutriā te ibi. q̄m adhuc quinq; anni reſtāt famis: ne forte penuriā patiaris tu ꝛ viri domus tue ꝛ vniuerſa q̄ habes. Et ecce oculi veſtri vidēt et oculi fr̄is mei beniamin q̄ꝺ vr̄a lingua ego loquor vobiſcū. Et nūciabitis prī meo vniuerſam gloriā meā quā habeo in egypto: ꝛ oīa que vidiſtis: feſtinabitiſq; ꝛ deducetis prē meū huc: ꝛ ruit ſup ceruicē bēiamin fr̄is ſui ꝛ fleuit. Bēiami q̄q; fleuit ſup ceruicē ei⁹. Et oſculat⁹ eſt oēs fr̄es ſuos: ꝛ fleuit ſup eos: ꝛ poſtea locuti ſūt fr̄es eius cū eo: ꝛ rumor auditus ē in domo pharaōis dicēdo. venerūt fr̄es ioſeph: ꝛ placuit i oc̄lis

Transla. Chal.

בְּגוֹ אַרְעָא וְעוֹד חֲמֵשׁ שְׁנִין דְּלֵית זְרוֹעָא וַחֲצָדָא: וְשַׁלְחַנִי יְיָ קֳדָמֵיכוֹן לְשַׁוָּאָה לְכוֹן
שְׁאָרָא בְּאַרְעָא וּלְקַיָּמָא לְכוֹן לְשֵׁיזָבָא רַבָּא: וּכְעַן לָא אַתּוּן שְׁלַחְתּוּן יָתִי הָכָא אֱלָהֵין
מִן קֳדָם יְיָ וְשַׁוְּיַנִי לְאַבָּא לְפַרְעֹה וּלְרִבּוֹן לְכָל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וְשַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא
דְּמִצְרָיִם: אוֹחוּ וּסְקוּ לְוָת אַבָּא וְתֵימְרוּן לֵיהּ כִּדְנַן אֲמַר בְּרָךְ יוֹסֵף שַׁוְּיַנִי יְיָ לְרִבּוֹן
לְכָל מִצְרָאֵי חוּת לְוָתִי לָא תִתְעַכַּב: וְתִתֵּיב בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן וּתְהֵי קָרִיב לִי אַתְּ וּבְנָךְ
וּבְנֵי בְנָךְ וְעָנָךְ וְתוֹרָךְ וְכָל דִּילָךְ: וַאֲזוּן יָתָךְ תַּמָּן אֲרֵי עוֹד חֲמֵשׁ שְׁנִין כַּפְנָא דִּלְמָא
תִתְמַסְכַּן אַתְּ וֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ וְכָל דִּילָךְ: וְהָא עֵינֵיכוֹן חָזְיָן וְעֵינֵי אֲחִי בִנְיָמִין אֲרֵי
בְּלִישָׁנְכוֹן אֲנָא מְמַלֵּיל עִמְּכוֹן: וּתְחַוּוֹן לְאַבָּא יָת כָּל יְקָרִי בְּמִצְרַיִם וְיָת כָּל דַּחֲזֵיתוּן
וּתְאוֹחוּן וּתְחַתּוּן יָת אַבָּא הָכָא: וּנְפַל עַל צַוְּרֵי בִנְיָמִין אֲחוּהִי וּבְכָא וּבִנְיָמִין בְּכָא עַל
צַוְּרֵיהּ: וְנַשֵּׁיק לְכָל אֲחוּהִי וּבְכָא עֲלֵיהוֹן וּבָתַר כֵּן מַלִּילוּ אֲחוּהִי עִמֵּיהּ: וְקָלָא
אִשְׁתְּמַע בֵּית פַּרְעֹה לְמֵימַר אֲתוֹ אֲחוּהִי דְיוֹסֵף וּשְׁפַר בְּעֵינֵי

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina. | Trāſla. B. Hiero. | Text. Heb. | Gen. | Ca. xlv. | Primitiua heb.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

pharao: et familia eius. dixit āt pharao
φαραώ, καὶ ἡ θεραπεία αὐτοῦ. εἶπε δὲ φαραὼ τῷ
ioſeph: dic fratrib⁹ tuis: hoc faci-
ἰωσήφ, εἶπον τοῖς ἀδελφοῖς σου, τοῦτο ποιή-
te: implete vehicula vr̄a tritico: et a-
σατε, γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑμῶν σίτου, καὶ ἀ-
bite in trā chanaā. et aſſumētes
πέλθετε εἰς γῆν χαναάν. καὶ παραλαβόντες τὸν
prēm vr̄m: et ſubſtātias vr̄as: venite
πατέρα ὑμῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, ἥκετε
ad me. et dabo vobis ex oibus bonis egy
πρός με. καὶ δώσω ὑμῖν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰ-
pti. et comedetis medullā trē. tu āt
γύπτου. καὶ φάγεσθε τὸν μυελὸν τῆς γῆς. σὺ δὲ
precipe hec: accipere ipos currus ex tra
ἔντειλαι ταῦτα, λαβεῖν αὐτοὺς ἁμάξας ἐκ τῆς γῆς
egypti filijs vr̄is: et vxorib⁹.
αἰγύπτου τοῖς παιδίοις ὑμῶν, καὶ ταῖς γυναιξίν.
et aſſumētes prēm vr̄m: aduenite.
καὶ ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, παραγίνεσθε.
et ne parcatis oculis ſupellectilib⁹ ve-
καὶ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἀποσκευῶν ὑ-
ſtris: nā oīa bona egypti vobis erūt. fe-
μῶν, τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ αἰγύπτου ὑμῖν ἔσαι. ἐ-
cerūt āt ſic filij iſrael. dedit āt ioſeph
ποίησαν δὲ οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. ἔδωκε δὲ ἰωσὴφ
eis currus ſcd̄m dicta a pharaone re-
αὐτοῖς ἁμάξας κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπὸ φαραὼ τοῦ βα-
ge. et dedit illis cibaria in vi-
σιλέως. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁ-
am: et oib⁹ dedit duplices ſtolas. at benia-
δόν, καὶ πᾶσιν ἔδωκε διστὰς στολάς. τῷ δὲ βενια-
min dedit trecentos aureos: et quinq; muta-
μὶν ἔδωκε τριακοσίους χρυσοῦς, καὶ πέντε ἐξαλ-
torias ſtolas. et patri ſuo miſit
λασσούσας στολάς. καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀπέστειλε
ſcd̄m ipſa: et decē aſinos ferentes de oi-
κατὰ τὰ αὐτά, καὶ δέκα ὄνους αἴροντας ἀπὸ πάν-
bus bonis egypti: et decē mulas fe-
των τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου, καὶ δέκα ἡμιόνους αἰ-
rentes panes patri ſuo in viā. dimi-
ρούσας ἄρτους τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς ὁδόν. ἐξαπέ-
ſit āt fratres ſuos. et abierūt. et
στειλε δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ
ait illis: ne iraſcamini in via. ꝛ aſcēde-
εἶπεν αὐτοῖς, μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀνέβη-
rūt ex egypto: et venerūt in trā chanaā: ad ia-
σαν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς γῆν χαναάν, πρὸς ἰα-
cob prēm ſuū. et nūciauerūt ei: di-
κὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν. καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέ-
cētes: ꝙ fili⁹ tuus ioſeph viuit: et ipſe imperat oī
γοντες, ὅτι ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ζῇ, καὶ αὐτὸς ἄρχει πάσης
trē egypti. et ſtupefact⁹ ē mēte iacob. nō .n.
γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐξέστη τῇ διανοίᾳ ἰακώβ. οὐ γὰρ

E
F

Trāſla. B. Hiero.

eſt pharao atq; oīs familia eius. Dixitq; ad ioſeph vt imperaret fratribus ſuis dicens. Onerantes iumēta: ite in terram chanaan: & tollite inde patrē veſtrū & cognatione: & venite ad me: & ego dabo vobis omnia bona egypti: vt comedatis medullā terre. Precipe etiam vt tollant plauſtra d̄ terra egypti: ad ſubuectionem puulorū ſuorū ac cōiugū. Et dicito. Tollite patrem veſtrū: & pperate q̄ꝫ cytius venientes: nec dimittatis q̄cq̄ꝫ de ſupellectili vr̄a: quia oēs opes egypti vr̄e erunt. Feceruntq; filii iſrael: vt eis mādatū fuerat. Quibus dedit ioſeph plauſtra ſecūdū pharaonis imperium: & cibaria in itinere. Singulis quoq; pferri iuſſit binas ſtolas: beniamin vero dedit trecētos argenteos cū quinq; ſtolis optimis: tātūdē pecunie & veſtiū mittēs patri ſuo: addēs eis aſinos decem: qui ſubueherēt ex oibus diuitiis egypti: & totidē aſinas triticū in itinere paneſq; portātes. Dimiſit ergo fratres ſuos: & proficiſcētibus ait. ne iraſcamini in via. Qui aſcendētes ex egypto: venerūt in terrā chanaan ad patrē ſuum iacob: & nunciauerūt ei dicētes. Ioſeph filius tuus viuit: & ipſe dn̄atur in oī terra egypti. Quo audito iacob q̄ſi de graui ſōno euigilans: tamen nō

Text. Heb.

פַּרְעֹה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו: וַיֹּאמֶר
פַּרְעֹה אֶל יוֹסֵף אֱמֹר אֶל אַחֶיךָ
זֹאת עֲשׂוּ טַעֲנוּ אֶת בְּעִירְכֶם וּלְכוּ
בֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן: וּקְחוּ אֶת
אֲבִיכֶם וְאֶת בָּתֵּיכֶם וּבֹאוּ אֵלָי
וְאֶתְּנָה לָכֶם אֶת טוּב אֶרֶץ מִצְרַיִם
וְאִכְלוּ אֶת חֵלֶב הָאָרֶץ: וְאַתָּה
צֻוֵּיתָה זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ לָכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְּכֶם
וְלִנְשֵׁיכֶם וּנְשָׂאתֶם אֶת אֲבִיכֶם
וּבָאתֶם: וְעֵינְכֶם אַל תָּחֹס עַל
כְּלֵיכֶם כִּי טוּב כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם
לָכֶם הוּא: וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל פִּי
פַרְעֹה וַיִּתֵּן לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ:
לְכֻלָּם נָתַן לָאִישׁ חֲלִפוֹת שְׂמָלֹת
וּלְבִנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף
וְחָמֵשׁ חֲלִפֹת שְׂמָלֹת: וּלְאָבִיו
שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֹרִים
נֹשְׂאִים מִטּוּב מִצְרָיִם וְעֶשֶׂר
אֲתֹנֹת נֹשְׂאֹת בָּר וָלֶחֶם וּמָזוֹן
לְאָבִיו לַדָּרֶךְ: וַיְשַׁלַּח אֶת אֶחָיו
וַיֵּלֵכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל תִּרְגְּזוּ
בַּדָּרֶךְ: וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרָיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ
כְּנַעַן אֶל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: וַיַּגִּדוּ לוֹ
לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי הוּא מֹשֵׁל
בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם וַיָּפָג לִבּוֹ כִּי לֹא

Primitiua heb.: בְּעִיר הָלַךְ · בּוֹא לָקַח · בַּיִת · נָתַן · צִוָּה עָשָׂה · טָפַף · נָשָׂא · חוּס · כָּלָה · נָתַן פֶּה · צוּד · מֵאָה · זוּן · שָׁלַח · רָגַז · עָלָה בּוֹא · נָגַד · חָיָה · פּוּג

Interp. chal.

פַּרְעֹה וּבְעֵינֵי עַבְדוֹהִי: וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֵימַר לַאֲחָךְ דָּא עֲבִידוּ טְעוּנוּ יָת בְּעִירְכוֹן
וְאִיזִילוּ אוֹבִילוּ לְאַרְעָא דִּכְנָעַן: וּדְבַרוּ יָת אֲבוּכוֹן וְיָת אֱנָשׁ בָּתֵּיכוֹן וְאִיתוֹ לְוָתִי
וְאֶתֵּין לְכוֹן יָת שְׁפַר אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְתֵיכְלוּן יָת טוּבָא דְּאַרְעָא: וְאַתְּ מְפַקַּד
דָּא עֲבִידוּ סִיבוּ לְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם עֶגְלָן לְטַפְלְכוֹן וְלִנְשֵׁיכוֹן וְתִטְּלוּן יָת אֲבוּכוֹן
וְתֵיתוּן: וְעֵינְכוֹן לָא תְחוּס עַל מָנֵיכוֹן אֲרֵי שְׁפַר כָּל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם דִּלְכוֹן הוּא:
וַעֲבַדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהַב לְהוֹן יוֹסֵף עֶגְלָן עַל מֵימַר פַּרְעֹה וִיהַב לְהוֹן זְוָדִין לְאָרְחָא:
לְכֻלְּהוֹן יְהַב לִגְבַר אִצְטְלָוָן דִּלְבוּשִׁין וּלְבִנְיָמִין יְהַב תְּלָת מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף וְחַמְשָׁא
אִצְטְלָוָן דִּלְבוּשִׁין: וְלַאֲבוּהִי שְׁלַח כְּדָא עַשְׂרָה חֲמָרִין טְעִינִין מִטּוּבָא דְּמִצְרַיִם וְעַשַׂר
אַתְנָן טְעִינָן עֲבוּר וּלְחֵם וּזְוָדִין לַאֲבוּהִי לְאָרְחָא: וְשַׁלַּח יָת אֲחוֹהִי וַאֲזַלוּ וַאֲמַר לְהוֹן
לָא תִתְנַצּוּן בְּאָרְחָא: וּסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דִּכְנַעַן לְוָת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן: וְחַוִּיאוּ
לֵיהּ לְמֵימַר עַד כְּעַן יוֹסֵף קַיָּם וַאֲרֵי הוּא שַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וַהֲוָה
פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין פָּיְגִין עַל לִבֵּיהּ אֲרֵי לָא

Transla. Chal.

pharaonis ꝛ in oculis ſeruorū eius. Dixitq; pharao ad ioſeph: Dic fratribus tuis. hoc facite. Onerate iumēta veſtra: ꝛ ite ꝛ afferte in terrā chanaā: ꝛ tollite patrē veſtrū ꝛ hoīes domus veſtre: ꝛ venite ad me: et dabo vobis optima terrā egypti: ꝛ comedetis bona terre. Tu autem precipe eis: hoc facite: tollite vobis de terra egypti currus familie vr̄e ꝛ vxoribus vr̄is. et tollite patrē veſtrū: ꝛ venite. Et oculus veſter non parcat: ſupellectili veſtre. quoniā optima totius terre egypti veſtra erunt. Feceruntq; ita filij iſrael. Et dedit eis ioſeph plauſtra ſecundū preceptū pharaonis: et dedit eis cibaria in viaꝫ: vnicuiq; oīm dedit ſtolas vt induerent. Beniamin quoq; dedit trecētos ſiclos argenteos ꝛ quinq; ſtolas indumenti. Patri quoq; ſuo ſimiliter miſit decem aſinos oneratos bonis egypti ꝛ decem aſinas portantes frumentum ꝛ panes ꝛ cibaria patri ſuo in viam. Et miſit fratres ſuos ꝛ abierunt: et dixit eis. Non contēdatis in via. Et aſcenderunt de egypto ꝛ venerūt in terrā chanaan: ad iacob patrē ſuū: ꝛ narrauerunt ei: dicentes. Adhuc ioſeph viuit: ꝛ quod dominatur in vniuerſa terra egypti. Et erant verba hec vacillantia in corde ſuo quoniaꝫ non

Primitiua chal.: אֲזַל · בֵּית · אֲתָא נְתַן אֲכַל · פְּקַד נְסַב נְשָׂא · נְטַל אֲתָא חוּס · מָאן אֲמַר · צְוָה אֲתָא חֲיָה · קוּם חֲוָה · מְלַל פּוּג

האמין להם׃ וידברו אליו את כל
דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא
את העגלות אשר שלח יוסף
לשאת אתו ותחי רוח יעקב
אביהם׃ ויאמר ישראל רב עוד
יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם
אמות׃ ויסע ישראל וכל

Cap. xlvi.

אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח
זבחים לאלהי אביו יצחק׃ ויאמר
אלהים לישראל במראת הלילה
ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני׃
ויאמר אנכי האל אלהי אביך
אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי
גדול אשימך שם׃ אנכי ארד
עמך מצרימה ואנכי אעלך גם
עלה ויוסף ישית ידו על עיניך׃
ויקם יעקב מבאר שבע וישאו
בני ישראל את יעקב אביהם
ואת טפם ואת נשיהם בעגלות
אשר שלח פרעה לשאת אתו׃
ויקחו את מקניהם ואת רכושם
אשר רכשו בארץ כנען ויבאו
מצרימה יעקב וכל זרעו אתו׃
בניו ובני בניו אתו בנתיו ובנות
בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה׃
ואלה שמות בני ישראל הבאים
מצרימה יעקב ובניו בכר יעקב

(Primitiua heb.: אמן דבר · ראה · נשא חיה · הלך ראה מות · נסע בוא · זבח אמר · ראה · ירא ירד · שום · עלה · שית · קום נשא · טפף נשה · לקח קנה רכש · בוא · בוא)

credebat eis. Illi ecōtra referebāt omnem ordinem rei. Cunc̄ꝫ vidiſſet plauſtra: & vniuerſa q̄ miſerat: reuixit ſpiritus eius: & ait. Sufficit mihi ſi adhuc ioſeph filius meus viuit. vadā & videbo illū anq̄ꝫ moriar. Ca. 46.

Profectuſq̄ꝫ iſrl̄ cū oībus q̄ habebat venit ad puteū iuramēti: & mactatis ibi victimis deo pr̄is ſui iſaac: audiuit eū p̄ viſionē nocte vocantem ſe: & dicētē ſibi. Iacob iacob. Cui rn̄dit. Ecce adſum. Ait illi deus. Ego ſū fortiſſimus deus patris tui. Noli timere: ſed deſcēde in egyptū: qa in gētē magnā faciā te ibi. Ego deſcendam tecū illuc. & ego inde adducam te reuertentem. Ioſeph quoq̄ꝫ ponet manus ſuas ſuper oculos tuos. Surrexit iacob a puteo iuramēti: tulerūt q̄ꝫ eū filii cum paruulis & vxoribus ſuis in plauſtris que miſerat pharao ad portandū ſenem & omnia q̄ poſſederat in terra chanaan. Venitq̄ꝫ in egyptum cum omni ſemine ſuo: filii eius & nepotes: filie & cuncta ſimul progenies. Hec ſunt aūt noīa filiorū iſrael: qui igreſſi ſūt i egyptū ipſe cū liberiſ ſuis. Primogenitus

credidit illis. locuti ſūt āt ei oīa q̄
ἐπίστευσεν αὐτοῖς· ἐλάλησαν δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ῥή-
dicta ſūt a ioſeph: q̄cūq̄ꝫ dixit illis: videns āt cur-
θέντα ὑπὸ ἰωσήφ, ὅσα εἶπεν αὐτοῖς, ἰδὼν δὲ τὰς ἁ-
rus: q̄s miſit ioſeph: vt aſſumerēt illū:
μάξας, ἃς ἀπέστειλεν ἰωσήφ, ὥστε ἀναλαβεῖν αὐτόν,
reuixit ſpirit⁹ iacob pr̄is eoꝝ.
ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα ἰακὼβ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.
dixit āt iſrael: magnū mihi eſt: ſi adhuc fili⁹ me⁹ io-
εἶπε δὲ ἰσραήλ, μέγα μοί ἐστιν εἰ ἔτι ὁ υἱός μου ἰω-
ſeph viuit. abiēs videbo eū anteq̄ꝫ moriar.
σὴφ ζῇ. πορευθεὶς ὄψομαι αὐτὸν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν.

Cap. 46.

Proficiſcēs āt iſrael: ⁊ oīa ſua: venit
ἀπάρας δὲ ἰσραήλ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, ἦλθεν
ad puteū iuramēti. et ſacrificauit ſacrificiū deo pa-
ἐπὶ φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ ἔθυσε θυσίαν τῷ θεῷ τοῦ πα-
tris ſui iſaac. ait āt de⁹ iſrael in viſiōe
τρὸς αὐτοῦ ἰσαάκ. εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἰσλ̄ ἐν ὁράματι
noctis dicēs: iacob iacob. ille āt dixit: q̄d eſt: ait
τῆς νυκτὸς λέγων, ἰακὼβ ἰακώβ. ὁ δὲ εἶπε, τί ἐστιν; εἶ-
ei deus dicēs: ego ſū deus pr̄m tuoꝝ: ne
πεν αὐτῷ ὁ θς̄ λέγων, ἐγώ εἰμι ὁ θς̄ τῶν πρῶν σου, μὴ
timeas deſcēdere in egyptū. in .n. gētē magnā
φοβοῦ καταβῆναι εἰς αἴγυπτον. εἰς γὰρ ἔθνος μέγα
faciā te illic. ⁊ ego deſcēdā tecū in
ποιήσω σε ἐκεῖ. καὶ ἐγὼ καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς
egyptū. ⁊ ego reducā te in finē. ⁊ io-
αἴγυπτον. καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος. καὶ ἰω-
ſeph imponet man⁹ ſuas ſup oculos
σὴφ ἐπιβαλεῖ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς
tuos: ſurrexit āt iacob a puteo iuramēti. ⁊ tu-
σου. ἀνέστη δὲ ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου. καὶ ἀνέ-
lerūt filii iſrael iacob pr̄em ſuū: et ſupellectī-
λαβον οἱ υἱοὶ ἰσλ̄ ἰακὼβ τὸν πρα αὐτῶν, καὶ τὴν ἀποσκευ-
lē: et vxores ſuas ſup currus: q̄s mi-
ήν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐπὶ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέ-
ſit ioſeph tollere ipm̄. ⁊ tulerūt ſubſtan-
στειλεν ἰωσὴφ ἆραι αὐτόν. καὶ ἀνέλαβον τὰ ὑπάρχον-
tias eoꝝ: et oēm poſſeſſionē: q̄ꝫ poſſederūt in
τα αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν κτῆσιν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν
ſra chanaā: ⁊ ingreſſi ſūt in egyptū: iacob et oē
γῇ χαναάν, καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, ἰακὼβ καὶ πᾶν
ſemē eius cum eo: filij: ⁊ filii filiorū ſu-
τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, υἱοί, καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐ-
orum cum eo: filie: ⁊ filie fi-
τοῦ μετ' αὐτοῦ, θυγατέρες, καὶ θυγατέρες τῶν θυ-
liarum ſuarum: ⁊ oē ſemē eius du-
γατέρων αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἤγα-
xit in egyptum. hec āt noīa filiorū iſ-
γεν εἰς αἴγυπτον. ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσ-
rael: q̄ ingreſſi ſunt in egyptum cum iacob
ραήλ, τῶν εἰσελθόντων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ
pr̄e eorū. iacob ⁊ filii eius primogenitus iacob:
πρὶ αὐτῶν. ἰακὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πρωτότοκος ἰακώβ,

Interp̄. chal.

credebat eis. Et locuti ſunt cum eo oīa verba ioſeph: que locutus fuerat cū eis. et vidit plauſtra q̄ miſerat ioſeph vt portarent eū. Et requieuit ſp̄us ſanctus ſup iacob patrē ſuū. Dixitq̄ꝫ iſrael. magnū gaudiū eſt mihi: ioſeph filio meo adhuc viuente: vadam ⁊ videbo eum antequam moriar. Cap. 46.

Profectuſq̄ꝫ eſt iſrael ⁊ oīa ſua: ⁊ venit in berſabee: ⁊ imolauit ibi victimas deo pr̄is ſui iſaac. Aitq̄ꝫ deus ad iſrael in viſione noctis: dicens. Iacob iacob. Et dixit. ecce ego. Et dixit ego ſum fortiſſimus deus pr̄is tui: ne timeas deſcēdere in egyptū: qm̄ in gētē magnā ponā te ibi. Ego deſcendā tecū in egyptū. Ego q̄ꝫ inde aſcēdere te faciā: ⁊ ioſeph ponet manū ſuā ſup oculos tuos. Et ſurrexit iacob de berſabee: ⁊ tulerūt filij iſrael iacob pr̄ē ſuū ⁊ familiā eoꝝ ⁊ vxores eoꝝ in plauſtris q̄ miſit pharao vt portarēt eū. Adduxerūt q̄ꝫ pecora eoꝝ ⁊ ſubſtātiā quā acq̄ſierūt in ſra chanaā: ⁊ venerūt iacob ⁊ oēs filij ſui cū eo i egyptū: eū filij ſui ⁊ filij filioꝝ ſuoꝝ cū eo: filias q̄ꝫ ſuas ⁊ filias filioꝝ ſuoꝝ: ⁊ oēꝫ p̄genie ſuā adduxit ſecū in egyptuꝫ. Et hec ſunt noīa filioꝝ iſrael: qui igreſſi ſunt in egyptum: iacob ⁊ filij eius. Primogenitus iacob

Primitiua chal.

המן · נטל שרא סגא · חדה · מות · חיא · דחל · שוה · שוה נסק · נטל נסב · אתא אתא · אל עלל

Tranſla. Chal.

הימין להון׃ ומלילו עמיה ית כל פתגמי יוסף דמליל עמהון וחזא ית עגלתא דשלח
יוסף למיטל יתיה ושרת רוח קודשא על יעקב אבוהון׃ ואמר ישראל סגי לי חדוא
עד כען יוסף ברי קיים איזיל ואחזיניה עד לא אמות׃

Ca. xlvi.

ונטל ישראל וכל דיליה ואתא לבאר שבע ודבח נכסין לאלהיה דאבוהי יצחק׃ ואמר
ייי לישראל בחזוא דליליא ואמר יעקב יעקב ואמר הא אנא׃ ואמר אנא אל אלהא
דאבוך לא תדחל מלמיחת למצרים ארי לעם סגי אשוינך תמן׃ אנא אחות עמך
למצרים ואנא אסקינך אף אסקא ויוסף ישוי ידיה על עינך׃ וקם יעקב מבירא דשבע
ונטלו בני ישראל ית יעקב אבוהון וית טפליהון וית נשיהון בעגלתא דשלח פרעה
למיטל יתיה׃ ודברו ית גיתיהון וית קנינהון דקנו בארעא דכנען ואתו למצרים
יעקב וכל בנוהי עמיה׃ בנוהי ובני בנוהי עמיה בנתיה ובנת בנוהי וכל בנוהי אתי
עמיה למצרים׃ ואלין שמהת בני ישראל דעלו למצרים יעקב ובנוהי בוכרא דיעקב

---

rubē. filii āt ruben: enoch: ⁊ phallu: aſron: ⁊
ῥουβήν. υἱοὶ δὲ ῥουβήν, ἐνώχ, καὶ φαλλού, ἀσρών, καὶ
charmi. filij āt ſymeō: iemuelt ⁊ iamin: ⁊ aod: et
χαρμί. υἱοὶ δὲ συμεών, ἰεμουήλ, καὶ ἰαμίν, καὶ ἀώδ, καὶ
achin: et ſaar: ⁊ ſaul: fili⁹ chananitidis. filij
ἀχίν, καὶ σαάρ, καὶ σαούλ, υἱὸς τῆς χαναανίτιδος. υἱοὶ
āt leui: gerſon: ⁊ caath ⁊ merari. filij āt iuda: er:
δὲ λευί, γηρσών, καὶ καάθ, καὶ μεραρί. υἱοὶ δὲ ἰούδα, ἤρ,
et aunan: ⁊ ſelon: ⁊ phares: ⁊ zara. mortu⁹ ē āt er
καὶ αὐνάν, καὶ σηλών, καὶ φαρές, καὶ ζαρά. ἀπέθανε δὲ ἤρ
et aunan in ſra chanaā. fuerūt āt filij phares: eſrom:
καὶ αὐνὰν ἐν γῇ χαναάν. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ φαρές, ἐσρώμ,
et iemuil. filij āt iſachar: thola: et phua: et aſum:
καὶ ἰεμουήλ. υἱοὶ δὲ ἰσαχὰρ, θωλά, καὶ φουά, καὶ ἀσούμ,
et ſambram. filii āt zabulon: ſered: ⁊ allon: ⁊
καὶ σαμβράμ. υἱοὶ δὲ ζαβουλών, σερέδ, καὶ ἀλλών, καὶ
achoel. hi filii lie: q̄s pepit iacob in meſo-
ἀχοήλ. οὗτοι υἱοὶ λείας, οὓς ἔτεκε τῷ ἰακὼβ ἐν μεσο-
potamia ſyrie: ⁊ dinan filiā eius.
ποταμίᾳ τῆς συρίας, καὶ δίναν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ.
oēs aīe filii et filie: triginta tres.
πᾶσαι αἱ ψυχαὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες, τριακοντατρεῖς.
filii āt gad: ſaphō: ⁊ aggis: et ſaunis: ⁊ thaſobā:
υἱοὶ δὲ γάδ, σαφών, καὶ ἀγγίς, καὶ σαυνίς, καὶ θασοβάν,
⁊ aedis: et arocdis: ⁊ aroelis. filii āt aſer: iemna:
καὶ αηδίς, καὶ ἀροηδής, καὶ ἀροηλής. υἱοὶ δὲ ἀσήρ, ἰεμνά,
et eſſua: et ieul: et baria: et ſara: ſoror eoꝝ.
καὶ ἐσουά, καὶ ἰουλ, καὶ βαρία, καὶ σαρά, ἀδελφὴ αὐτῶν.
filii āt baria: chobor: et melchiel. hi filii zelphe.
υἱοὶ δὲ βαρία, χοβώρ, καὶ μελχιήλ. οὗτοι υἱοὶ ζελφάς.
quā dedit labā lie filie ſue. q̄ pepit hos
ἣν ἔδωκε λάβαν λείᾳ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. ἣ ἔτεκε τούτους
iacob: decē et ſex aīas. filii āt rachel vxo-
τῷ ἰακὼβ δέκα καὶ ἓξ ψυχάς. υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ γυναι-
ris iacob: ioſeph: ⁊ beniamin. fuerūt āt filii io-
κὸς ἰακώβ, ἰωσήφ, καὶ βενιαμίν. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἰω-
ſeph in ſra egypti: q̄s pepit ei aſeneth: filia
σὴφ ἐν γῇ αἰγύπτου, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενέθ, θυγάτηρ
petephre ſacerdotis heliopoleos: manaſſe: ⁊
πετεφρῆ ἱερέως ἡλιουπόλεως, τὸν μανασσῆ, καὶ τὸν
ephraim. fuerūt āt filii manaſſe: q̄s pepit ei
ἐφραΐμ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ μανασσῆ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ
cōcubina ſyra: machir. machir āt genuit
παλλακὴ ἡ σύρα, τὸν μαχίρ. μαχὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν
galaad. filii āt ephraim. fratris manaſſe: ſuta-
γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραΐμ ἀδελφοῦ μανασσῆ, σουτα-
laam: et taam. filii āt ſutalaam: edem. filii āt bēi-
λαάμ, καὶ τάαμ. υἱοὶ δὲ σουταλαάμ, ἐδέμ. υἱοὶ δὲ βενι-
amin: bala: bochor: et aſbi: gera: et noemā: et
αμίν, βαλά, βοχώρ, καὶ ἀσβή, γηρά, καὶ νοεμάν, καὶ
anchis: ros: et māphin: ⁊ ophim. gera āt genuit
ἀγχίς, ῥώς, καὶ μανφίν, καὶ ὀφιμίν. γηρὰ δὲ ἐγέννησε
arad. hi filii rachel:
τὸν ἀράδ. οὗτοι υἱοὶ ῥαχήλ,

rubē. Filii rubē enoch & phallu & eſrom & charmi. Filii ſymeon iamuel & iamin & ahod & iachin & ſaher & ſaul filius chananitidis. filii leui gerſon & caath & merari. filii iuda her & onan & ſela & phares & zara. Mortui ſunt āt her & onā in terra chanaā. Natiq̄ꝫ ſūt filii phares eſrō & amul. filii iſachar: thola & phua & ſemrō. Filii zabulon: ſareth & helon & iahelel. hi filii lie quos genuit in meſopotamia ſyrie cū dina filia ſua. Omnes anime filiorum eius & filiarum triginta tres. filii gad: ſephon & aggi & eſebō & ſuni & heri & arodi & areli. filii aſer: iemna & ieſua & ieſui & beria: ſara quoq̄ꝫ ſoror eorū. filii beria: heber & melchiel. hi filii zelphe quam dedit laban lie filie ſue & hos genuit iacob ſedecim animas. Filii rachel vxoris Iacob: Ioſeph & beniamin. Natiq̄ꝫ ſunt ioſeph filii in terra egypti quos genuit ei aſſenez filia phutifaris ſacerdotis heliopoleos: manaſſes & ephraim. filii beniamin: bela & bechor & aſbel & gera & naamā & echi & ros & mophim & ophim & ared. Hi filii rachel quos

ראובן׃ ובני ראובן חנוך ופלוא
וחצרון וכרמי׃ ובני שמעון ימואל
וימין ואהד ויכין וצחר
ושאול בן הכנענית׃ ובני לוי
גרשון קהת ומררי׃ ובני יהודה
ער ואונן ושלה ופרץ וזרח וימת
ער ואונן בארץ כנען ויהיו בני
פרץ חצרן וחמול׃ ובני יששכר
תולע ופוה ויוב ושמרן׃ ובני
זבלון סרד ואלון ויחלאל׃ אלה
בני לאה אשר ילדה ליעקב
בפדן ארם ואת דינה בתו כל
נפש בניו ובנותיו שלשים
ושלש׃ ובני גד צפיון וחגי שוני
ואצבן ערי וארודי ואראלי׃ ובני
אשר ימנה וישוה וישוי ובריעה
ושרח אחתם ובני בריעה חבר
ומלכיאל׃ אלה בני זלפה אשר
נתן לבן ללאה בתו ותלד את
אלה ליעקב שש עשרה נפש׃ בני
רחל אשת יעקב יוסף ובנימן׃
ויולד ליוסף בארץ מצרים אשר
ילדה לו אסנת בת פוטי פרע כהן
און את מנשה ואת אפרים׃ ובני
בנימן בלע ובכר ואשבל גרא
ונעמן אחי וראש מפים וחפים
וארד׃ אלה בני רחל אשר

(Primitiua heb.: מות · היה · ילד · איש)

Interp̄. chal.

ראובן׃ ובני ראובן חנוך ופלוא וחצרון וכרמי׃ ובני שמעון ימואל וימין ואהד ויכין
וצחר ושאול בר כנענאה׃ ובני לוי גרשון קהת ומררי׃ ובני יהודה ער ואונן ושלה
ופרץ וזרח ומיתו ער ואונן בארעא דכנען והוו בני פרץ חצרון וחמול׃ ובני יששכר
תולע ופוה ויוב ושמרן׃ ובני זבולון סרד ואלון ויחלאל׃ אלין בני לאה דילידת
ליעקב בפדן ארם וית דינה ברתיה כל נפשת בנוהי ובנתיה תלתין ותלת׃ ובני גד
צפיון וחגי שוני ואצבן ערי וארודי ואראלי׃ ובני אשר ימנה וישוה וישוי ובריעה
ושרח אחתהון ובני בריעה חבר ומלכיאל׃ אלין בני זלפה דיהב לבן ללאה ברתיה
וילידת ית אלין ליעקב שית עשר נפשן׃ בני רחל איתת יעקב יוסף ובנימין׃
ואתיליד ליוסף בארעא דמצרים דילידת ליה אסנת בת פוטיפרע רבא דאון ית
מנשה וית אפרים׃ ובני בנימין בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי וראש מפים
חפים וארד׃ אלין בני רחל

Tranſla. Chal.

ruben. Filij autēꝫ ruben: enoch: ⁊ phallu: ⁊ eſron: et charmi. Et filij ſymeon: iamuel ⁊ iamin: ⁊ ahod: ⁊ iachin: ⁊ ſacher: ⁊ ſaul filius chananitidis. Filij aūt leui: gerſon: ⁊ caath ⁊ merari. Filij aūt iuda: her ⁊ onā et ſela: ⁊ phares: ⁊ zara. Mortuiq̄ꝫ ſunt her ⁊ onā in terra chanaā. Filij autē phares fuerūt eſron ⁊ amul. Et filij iſachar thola: ⁊ phua: ⁊ iob: ⁊ ſemeron. Filij autē zabulon ſared ⁊ helon: ⁊ ialeel. Iſti ſunt filij lie quos peperit de iacob in meſopotamia ſyrie: et dina filia ſua. Oēs aīe filioꝝ ⁊ filiarū eius triginta ⁊ tres. Filij autē gad: ſephion: ⁊ aggi: ſuni quoq̄ꝫ ⁊ eſebon: heri: ⁊ arodi: ⁊ areli. Filij autē aſſer: iemna ⁊ ieſua: ⁊ ieſui: ⁊ beria: ſara quoq̄ꝫ ſoror eoꝝ. Filij quoq̄ꝫ beria: heber ⁊ melchiel. Hi ſunt filij zelphe: quā dedit labā lie filie ſue: ⁊ peperit de iacob iſtas ſedeciꝫ animas. Filij rachel vxoris iacob: ioſeph: ⁊ beniamin. De ioſeph quoq̄ꝫ nati ſūt in terra egypti manaſſes ⁊ ephraim: quos peperit ei aſeneth filia putipharis principis on. Filij autem beniamin bale: ⁊ bechor: ⁊ aſbel: et gera: ⁊ nahaman: ⁊ achi: et ros: mupim quoq̄ꝫ: et hupim: ⁊ arde. Hi ſunt filij rachel:

Primitiua chal.

מות היה · בר · אל אנת · ילד רבב

ילד ליעקב כל נפש ארבע עשר
ובני דן חשים : ובני נפתלי
יחצאל וגוני ויצר ושלם : אלה
בני בלהה אשר נתן לבן לרחל
בתו ותלד את אלה ליעקב כל
נפש שבעה : כל הנפש הבאה
ליעקב מצרימה יצאי ירכו מלבד
נשי בני יעקב כל נפש ששים
ושש : ובני יוסף אשר ילד לו
במצרים נפש שנים כל הנפש
לבית יעקב הבאה מצרימה
שבעים : ואת יהודה שלח לפניו
אל יוסף להורת לפניו גשנה
ויבאו ארצה גשן : ויאסר יוסף
מרכבתו ויעל לקראת ישראל
אביו גשנה וירא אליו ויפל על
צואריו ויבך על צואריו עוד :
ויאמר ישראל אל יוסף אמותה
הפעם אחרי ראותי את פניך כי
עודך חי : ויאמר יוסף אל אחיו
ואל בית אביו אעלה ואגידה
לפרעה ואמרה אליו אחי ובית
אבי אשר בארץ כנען באו אלי :
והאנשים רעי צאן כי אנשי
מקנה היו וצאנם ובקרם וכל
אשר להם הביאו : והיה כי יקרא
לכם פרעה ואמר מה מעשיכם :

genuit iacob. oēs anime quattuordecim. Filii dan vſan. filii neptalim: iaſiel & guni & ieſer & ſalem. Hi filii bale: quam dedit laban racheli filie ſue. & hos genuit iacob: omnes anime ſeptem. Cūcte q̄ anime q̄ ingreſſe ſūt cū iacob in egyptū: & egreſſe ſūt de femore illius abſq̄ vxoribus filiorū eius ſexaginta ſex. Filii aūt ioſeph qui nati ſunt ei in terra egypti aīe due. Omnes anime domus iacob que igreſſe ſunt in egyptū fuere ſeptuagīta. Miſit autem iacob iudam añ ſe ad ioſeph vt nūciaret ei: & ille occurreret ī geſſen. Quo cū perueniſſet iuncto ioſeph curru ſuo aſcendit obuiam patri ad eūdē locū: videnſq̄ eum irruit ſuper collum eius: & īter amplexus fleuit. Dixitq̄ pr̄ ad ioſeph. Iam letus moriar: quia vidi faciem tuam: & ſupſtitem te reliquo. & ille locutus eſt ad fratres ſuos & ad oēm domū pr̄is ſui. Aſcēdā & nūciabo pharaōi: dicāq̄ ei. Fratres mei & domus pr̄is mei q erāt in terra chanaā venerūt ad me: & ſūt viri paſtores ouium: curāq̄ hn̄t alēdorū gregum. Pecora ſua & armenta & omnia q̄ hr̄e potuerūt: adduxerunt ſecum. Cūq̄ vocauerit vos & dixerit: quod eſt opus veſtrū?

Priitiua chal. — Tranſla. Chal.

qui nati ſunt iacob oēs aīe quattuordeciꝫ. τ filii dan: huſſim. Filii aūt neptali: iaſiel: τ gumi: τ ieſſer: τ ſilē. Iſti ſunt filii bale: quā dedit laban rachel fille ſue: et hos pepit ex iacob: oēs aīe ſeptē. Cūcteq̄ aīe que ingreſſe ſunt cum iacob in egyptuꝫ egrediētes a femore ſuo preter vxores filioꝝ iacob: oēs aīe ſexagīta τ ſex. Et filii ioſeph qui nati ſunt ei in egypto: aīe due. oēs aīe domus iacob q̄ ingreſſe ſunt in egyptū fuerunt ſeptuaginta. Et miſit āte ſe iudā in egyptū ad ioſeph in geſſen: vt prepararet añ ſe: τ venit in terrā geſſen. Et iūxit ioſeph currū ſuū: τ aſcendit in occurſum iſrael patris ſui in geſſen: τ cuꝫ vidiſſet eū: ruit ſup collū eius et inſup fleuit ſup collū eius. et dixit iſrael ad ioſeph. Quāuis nūc morerer: iā cōſolatus eſſem: poſtq̄ vidi faciē tuā: qm̄ adhuc tu viuis. Et dixit ioſeph frīb⁹ ſuis et domui patris ſui. Aſcendā τ nunciabo pharaoni: dicāq̄ ei. Fratres mei et domus patris mei que erat in terra chanaan venerunt ad me: τ ſunt viri paſtores ouium: quia poſſeſſores gregum fuerunt. Oues quoq̄ ſuas τ boues τ omnia ſua adduxerunt. Cumq̄ vocauerit vos pharao: τ dixerit: quod eſt opus vſm?

Interp. chal.

respondebitis. Viri paſtores ſumus ſerui tui ab infātia nr̄a vſq̄ in pn̄s & nos & patres noſtri. Hec aūt dicetis: vt habitare poſſitis in terra geſſen: quia deteſtātur egyptii oēs paſtores ouium. Ca. 47.

Ingreſſus ergo ioſeph nunciauit pharaōi dicēs. Pater meus & frēs: oues corū & armēta & cuncta q̄ poſſidēt venerūt de terra chanaā: & ecce cōſiſtūt ī terra geſſen. extremos quoq̄ fratrum ſuorū quīq̄ viros cōſtituit corā rege. quos ille īterrogauit. Quid habetis operis? Rn̄derūt. Paſtores ouiū ſumus ſerui tui: & nos & patres noſtri. ad peregrinādū in terrā tuam venimus: quoniam non eſt herba gregibus ſeruorū tuorū: igraueſcente fame in terra chanaā. Petimuſq̄ vt eſſe nos iubeas ſeruos tuos ī terra geſſen. Dixit itaq̄ rex ad ioſeph. Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. Terra egypti in conſpectu tuo eſt: in optimo loco fac eos habitare: & trade eis terram geſſen. Quod ſi noſti in eis eē viros induſtrios: cōſtitue illos magiſtros pecorum meorū. Poſt hec ītroduxit ioſeph patrē ſuū ad regē: & ſtatuit eū corā eo. Qui benedicens illi: & interrogatus ab eo

ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך
מנעורינו ועד עתה גם אנחנו גם
אבתינו בעבור תשבו בארץ
גשן כי תועבת מצרים כל רעה
צאן : Cap. xlvij. ויבא יוסף ויגד
לפרעה ויאמר אבי ואחי וצאנם
ובקרם וכל אשר להם באו מארץ
כנען והנם בארץ גשן : ומקצה
אחיו לקח חמשה אנשים ויצגם
לפני פרעה : ויאמר פרעה אל
אחיו מה מעשיכם ויאמרו אל
פרעה רעה צאן עבדיך גם
אנחנו גם אבותינו : ויאמרו
אל פרעה לגור בארץ באנו
כי אין מרעה לצאן אשר
לעבדיך כי כבד הרעב בארץ
כנען ועתה ישבו נא עבדיך
בארץ גשן : ויאמר פרעה אל
יוסף לאמר אביך ואחיך באו
אליך : ארץ מצרים לפניך הוא
במיטב הארץ הושב את אביך
ואת אחיך ישבו בארץ גשן
ואם ידעת ויש בם אנשי חיל
ושמתם שרי מקנה על אשר לי :
ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמדהו
לפני פרעה ויברך יעקב את
פרעה : ויאמר פרעה אל יעקב

Interp. chal. — Tranſla. Chal. — Priitiua chal.

dicetis. Uiri poſſeſſores gregum fuerunt ſerui tui ab adoleſcentia noſtra vſq̄ nunc tam nos q̄ patres noſtri: vt habitetis in terra geſen. quoniā abhominantur egyptii omnes paſtores ouium. Ca. 47.

Et venit ioſeph τ nunciauit pharaoni: et ait. Pater me⁹ τ fratres mei τ oues coꝝ τ oīa que habēt venerūt de t̄ra chanaā: τ ipi ſtant in t̄ra geſen. extremos quoq̄ fratrū ſuoꝝ tulit q̄nq̄ viros: τ cōſtituit eos corā pharaone. Dixitq̄ pharao frīb⁹ ei⁹: qd̄ eſt opus vſm? Et dixerūt pharaoni. Paſtores ouiuꝫ ſumus ſui tui taꝫ nos q̄ pr̄es nr̄i. Dixerūtq̄ pharaoni. Ad habitandū in terra venim⁹: qm̄ nō eſt paſtus ouibus ſeruoꝝ tuoruꝫ: quia valida fames eſt in terra chanaā: τ nunc queſumus vt habitent ſerui tui in terra geſen. Et ait pharao ad ioſeph: dicens. Pater tu⁹ et fratres tui venerūt ad te: terra egypti coram te eſt: in meliori loco terre colloca patrem tuum τ fratres tuos: et habitent in terra geſſen. Et ſi cognoſcis eſſe inter eos viros fortes: conſtitue eos principes pecorum meorū. Et adduxit ioſeph iacob patrem ſuum: τ ſtatuit eum coram pharaone. τ benedixit iacob pharaoni. Dixitq̄ pharao ad iacob.

Ter. Heb.

כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
אֶל פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים
וּמְאַת שָׁנָה מְעַט וְרָעִים הָיוּ יְמֵי
שְׁנֵי חַיַּי וְלֹא הִשִּׂיגוּ אֶת יְמֵי שְׁנֵי
חַיֵּי אֲבֹתַי בִּימֵי מְגוּרֵיהֶם: וַיְבָרֶךְ
יַעֲקֹב אֶת פַּרְעֹה וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵי
פַרְעֹה: וַיּוֹשֵׁב יוֹסֵף אֶת אָבִיו וְאֶת
אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזָּה בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בְּמֵיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ
רַעְמְסֵס כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַרְעֹה: וַיְכַלְכֵּל
יוֹסֵף אֶת אָבִיו וְאֶת אֶחָיו וְאֵת כָּל
בֵּית אָבִיו לֶחֶם לְפִי הַטָּף: וְלֶחֶם
אֵין בְּכָל הָאָרֶץ כִּי כָבֵד הָרָעָב
מְאֹד וַתֵּלַהּ אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ
כְּנַעַן מִפְּנֵי הָרָעָב: וַיְלַקֵּט יוֹסֵף אֶת
כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְאֶרֶץ מִצְרַיִם
וּבְאֶרֶץ כְּנַעַן בַּשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵם
שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת הַכֶּסֶף בֵּיתָה
פַרְעֹה: וַיִּתֹּם הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
וּמֵאֶרֶץ כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ כָל מִצְרַיִם אֶל
יוֹסֵף לֵאמֹר הָבָה לָּנוּ לֶחֶם וְלָמָּה
נָמוּת נֶגְדֶּךָ כִּי אָפֵס כָּסֶף: וַיֹּאמֶר
יוֹסֵף הָבוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְּנָה
לָכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם אָפֵס כָּסֶף:
וַיָּבִיאוּ אֶת מִקְנֵיהֶם אֶל יוֹסֵף
וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בַּסּוּסִים
וּבְמִקְנֵה הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר

Pritiua heb. יוֹם שָׁנָה חָיָה · גּוּר · מְאָה רָעַע הָיָה · יוֹם נָשַׂג · בָּרַךְ · פָּנָה · נָתַן · כָּלַכָל · פָּה טָפַף · לָהָה · לָקַט · מָצָא · בּוֹא · תָּמַם · יָהַב · מוּת · קָנָה נָתַן

Trāſla.B.Hiero.

quot ſunt dies annorū vite tue? Reſpondit. Dies pegrinatiōis vite mee centum triginta annorum ſūt parui & mali: & non peruenerūt vſq; ad dies patrū meorū: qbus pegrinati ſūt. Et bñdicto rege: egreſſus ē foras. Ioſeph vero patri & fratribus ſuis dedit poſſeſſionem in egypto in optimo terre loco rameſſes: vt preceꝑat Pharao: & alebat eos oēmq; domum patris ſui pbens cibaria ſingulis. In toto eñ orbe pāis deerat: & oppſſerat fames terram maxime egypti & chanaā. E quibus omnem pecuniā cōgregauit pro venditione frumēti: & intulit eam in erariū regis. Cūq; defeciſſet emptoribus precium: venit cuncta egyptus ad ioſeph dicens. Da nobis panes. Quare morimur coram te deficiente pecunia. Quib⁹ ille reſpondit. Adducite pecora vrā: & dabo vobis ꝓ eis cibos: ſi ꝓcium non habetis. Que cū adduxiſſent: dedit eis alimenta pro equis & ouibus & bobus

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina

quot āni dierū vite tue? et ait iacob
πόσα ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς σου; καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ
pharaoni: dies ānorū vite mee: qs pegrinor:
φαραώ, αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ,
cētū triginta āni. pauci et mali fuerāt
ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη· μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν
dies ānoꝝ vite mee. nō puenerūt ad
αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου· οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς
dies ānoꝝ vite patrū meoꝝ: qs dies
ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν πατέρων μου, ἃς ἡμέρας
peregrinati ſūt. & bñdicēs iacob pharaonē: egreſ
παρῴκησαν. καὶ εὐλογήσας ἰακὼβ τὸν φαραώ, ἐξῆλ-
ſus ē ab eo. & hitare fecit ioſeph pñem ſuū: &
θεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ
fratres ſuos: & dedit eis poſſeſſionē in
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς κατάσχεσιν ἐν
fra egypti: in optima fra ī fra rameſſe. ſicut
γῇ αἰγύπτου, ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ ἐν τῇ γῇ ῥαμεσσῆ. καθὰ
pcepit pharao. & triticū metiebaꝫ ioſeph pñi &
συνέταξε φαραώ. καὶ ἐσιτομέτρει ἰωσὴφ τῷ πατρὶ καὶ
fratribus ſuis: & oī domui pñis ſui:
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
triticū ꝑ corpus. triticū āt nō erat in oī fra. in
σῖτον κατὰ σῶμα. σῖτος δὲ οὐκ ἦν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐνί-
ualuit .n. fames valde. defecit āt fra egypti:
σχυσεν γὰρ ὁ λιμὸς σφόδρα. ἐξέλιπε δὲ ἡ γῆ αἰγύπτου,
et fra chanaā a fame. cōgregauit āt ioſeph
καὶ ἡ γῆ χαναὰν ἀπὸ τοῦ λιμοῦ. συνήγαγε δὲ ἰωσὴφ
oē argētū qđ inuētū ē in terra egypti: et in fra
πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐν γῇ
chanaā a tritico: qđ emerūt: & triti
χαναὰν ἀπὸ τοῦ σίτου, οὗ ἠγόραζον, καὶ ἐσιτομέ-
cū metiebaꝫ eis: et induxit ioſeph oē argē-
τρει αὐτοῖς, καὶ εἰσήγαγεν ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύ-
tū in domū pharaōis. & defecit oē argē-
ριον εἰς τὸν οἶκον φαραώ. καὶ ἐξέλιπε πᾶν τὸ ἀργύ-
tū de fra egypti: & de fra chanaā. venerūt
ριον ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐκ γῆς χαναάν. ἦλθον
āt oēs egyptii ad ioſeph: dicētes:
δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι πρὸς ἰωσήφ, λέγοντες,
da nobis panes: & q̄re morimur cora-
δὸς ἡμῖν ἄρτους, καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκομεν ἐναντί-
rā te? defecit .n. argētū nr̄m. dixit āt
ον σου; ἐκλέλοιπε γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν. εἶπε δὲ
illis ioſeph: afferte pecora vr̄a: et dabo
αὐτοῖς ἰωσήφ, φέρετε τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ δώσω
vobis panes ꝑ pecorib⁹ vr̄is: ſi defecit
ὑμῖν ἄρτους ἀντὶ τῶν κτηνῶν ὑμῶν, εἰ ἐκλέλοιπε τὸ
argētū. duxerūt āt pecora ſua ad ioſeph.
ἀργύριον. ἤγαγον δὲ τὰ κτήνη αὐτῶν πρὸς ἰωσήφ.
et dedit eis ioſeph panes: ꝑ e-
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἰωσὴφ ἄρτους, ἀντὶ τῶν ἵππ-
qs: et ꝑ ouibus: et pro bobus:
ων, καὶ ἀντὶ τῶν προβάτων, καὶ ἀντὶ τῶν βοῶν,

C

D

Trāſla.Chal.

quot ſunt anni vite tue. Et dixit iacob ad pharaonē: anni vite peregrinationis mee centū & triginta anni ſunt pauci & mali: & nō attigerūt vſq; ad dies vite patrū meoꝝ in diebus peregrinationis ſue. Benedixitq; iacob pharaoni: & egreſſus eſt a facie pharaonis. Et collocauit ioſeph patrē ſuū & fratres ſuos: & dedit eis poſſeſſionē in terra egypti in meliori loco terre: in terra rameſſes: ſicut preceperat pharao. Et alebat ioſeph patrē ſuū & fratres ſuos & oēm domū patris ſui: prebēs panē iuxta familiā vniuſcuiuſq;. neq; erat panis in vniuerſa terra: quoniā preualuerat fames nimis: & deficiebat populus terre egypti & populus terre chanaan propter famē. Et congregauit ioſeph argentū quod inuentum eſt in terra egypti & in terra chanaan pro frumento quod ipſi emebant: & intulit ioſeph argentū in domū pharaonis. Conſumatūq; eſt argentum de terra egypti & de terra chanaā: & venerunt omnes egyptij ad ioſeph: dicentes. Da nobis panem: cur moriemur coram te? cum cōſumatum ſit argentū. Dixitq; ioſeph afferte pecora veſtra: & dabo vobis frumentū pro pecoribus veſtris: ſi argentum conſumatum eſt. Adduxeruntq; pecora ſua ad ioſeph: & dedit eis ioſeph panem pro equis & pro pecoribus ouium & pro bobus

Pritiua chal. שְׁנָה חָיָה יְתַב · הֲוָה דְּבַק · יְתַב · חֲסַן · זוּן טְפַל · שְׁלָה · שְׁכַח · אֲתָא · אֲתָא אֲמַר · יְהַב מוּת · נְתַן יְהַב · עָאן

Interp̄.chal.

כַּמָּה יוֹמֵי שְׁנֵי חַיָּיךְ: וַאֲמַר יַעֲקֹב לְפַרְעֹה יוֹמֵי שְׁנֵי תּוֹתָבוּתִי מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין
זְעִירִין וּבִישִׁין הֲווֹ יוֹמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלָא אַדְבִּיקוּ יָת יוֹמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבָהָתַי בְּיוֹמֵי
תּוֹתָבוּתְהוֹן: וּבָרֵיךְ יַעֲקֹב יָת פַּרְעֹה וּנְפַק מִן קֳדָם פַּרְעֹה: וְאוֹתֵיב יוֹסֵף יָת אֲבוּהִי וְיָת
אֲחוֹהִי וִיהַב לְהוֹן אַחְסָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם בִּדְשְׁפַר בְּאַרְעָא בְּאַרְעָא דְרַעְמְסֵס כְּמָא
דְפַקֵּיד פַּרְעֹה: וְזָן יוֹסֵף יָת אֲבוּהִי וְיָת אֲחוֹהִי וְיָת כָּל בֵּית אֲבוּהִי לַחְמָא לְפוּם טַפְלָא:
וְלַחְמָא לֵית בְּכָל אַרְעָא אֲרֵי תַקִּיף כַּפְנָא לַחֲדָא וְאִשְׁתַּלְהִיאוּ עַמָּא דְאַרְעָא דְמִצְרַיִם
וְעַמָּא דְאַרְעָא דִכְנַעַן מִן קֳדָם כַּפְנָא: וְלַקֵּיט יוֹסֵף יָת כָּל כַּסְפָּא דְאִשְׁתְּכַח בְּאַרְעָא
דְמִצְרַיִם וּבְאַרְעָא דִכְנַעַן בְּעִיבוּרָא דְאִנּוּן זָבְנִין וְאַיְתִי יוֹסֵף יָת כַּסְפָּא לְבֵית פַּרְעֹה:
וּשְׁלִים כַּסְפָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּמֵאַרְעָא דִכְנַעַן וַאֲתוֹ כָל מִצְרָאֵי לְוָת יוֹסֵף לְמֵימַר
הַב לַנָא לַחְמָא וּלְמָא נְמוּת לָקֳבְלָךְ אֲרֵי שְׁלִים כַּסְפָּא: וַאֲמַר יוֹסֵף הַבוּ גֵּיתֵיכוֹן
וְאֶתֵּן לְכוֹן בְּגֵיתֵיכוֹן אִם שְׁלִים כַּסְפָּא: וְאַיְתִיאוּ יָת גֵּיתֵיהוֹן לְוָת יוֹסֵף וִיהַב לְהוֹן
יוֹסֵף לַחְמָא בְּסוּסָוָתָא וּבְגֵיתֵי עָנָא וּבְגֵיתֵי תוֹרֵי

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

et ꝑ aſinis. et enutriuit eos in panib⁹ ꝑ
καὶ ἀντὶ τῶν ὄνων. καὶ ἐξέθρεψεν αὐτοὺς ἐν ἄρτοις ἀντὶ
oibus pecorib⁹ eoꝝ in āno illo. egreſ
πάντων τῶν κτηνῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ. ἐ-
ſus ē āt ān⁹ ille: et venerūt ad eū in āno
ξῆλθε δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἔτει
ſcđo: & dixerūt ei: ne forte deleamur
τῷ δευτέρῳ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, μή ποτε ἐκτριβῶμεν
a dño nr̄o. ſi .n. defecit argētū: &
ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν. εἰ γὰρ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον, καὶ
ſubſtātia: et pecora ad te dñm nr̄m:
τὰ ὑπάρχοντα, καὶ τὰ κτήνη πρός σε τὸν κύριον ἡμῶν,
et nō relictū eſt nobis corā dño nr̄o
καὶ οὐχ ὑπολέλειπται ἡμῖν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν
niſi ꝓpriū corp⁹ et fra nr̄a: vt ergo nō moria-
ἀλλ' ἢ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ ἡ γῆ ἡμῶν, ἵνα οὖν μὴ ἀποθάνω-
mur corā te: & fra deſoleꝫ: eme nos &
μεν ἐναντίον σου, καὶ ἡ γῆ ἐρημωθῇ, κτῆσαι ἡμᾶς καὶ
frā nr̄am ꝑ panib⁹: et erimus & nos et
τὴν γῆν ἡμῶν ἀντὶ ἄρτων, καὶ ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ
fra nr̄a ſerui pharaōi. da ſemē: vt ſeminemus: et viuam⁹: et nō moriamur: et fra nō deſola
γῆ ἡμῶν παῖδες τῷ φαραώ. δὸς σπέρμα, ἵνα σπείρω-
μεν, καὶ ζῶμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡ γῆ οὐκ ἐρημω-
bitur. & emit ioſeph oēm frā egy
θήσεται. καὶ ἐκτήσατο ἰωσὴφ πᾶσαν τὴν γῆν τῶν αἰ-
ptioꝝ pharaōi. vēdideſt .n. egyptij terrā
γυπτίων τῷ φαραώ. ἀπέδοντο γὰρ οἱ αἰγύπτιοι τὴν γῆν
ſuam pharaōi. inualuit eoꝝ fames: et
αὐτῶν τῷ φαραώ. ἐπεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός, καὶ ἐ-
fuit terra pharaoni. et ppl'm ſubiecit
γένετο ἡ γῆ τῷ φαραώ. καὶ τὸν λαὸν κατεδουλώσατο
ſibi in ſeruos: a nouiſſimis terminis egypti: &
ἑαυτῷ εἰς παῖδας, ἀπ' ἄκρων ὁρίων αἰγύπτου, καὶ
vſq; extremos: pter frā ſacerdotū ſolū. nō
ἕως τῶν ἄκρων, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον. οὐκ
poſſedit hāc ioſeph: in donatiōe .n. dedit do-
ἐκτήσατο ταύτην ἰωσήφ, ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόμα-
na ſacerdotib⁹ pharao. & comedebāt donationē quā de
τα τοῖς ἱερεῦσι φαραώ. καὶ ἤσθιον τὴν δόσιν, ἣν δέδω-
dit eis pharao. ꝓpter hoc nō vēdiderūt terrā
κεν αὐτοῖς φαραώ. διὰ τοῦτο οὐκ ἀπέδοντο τὴν γῆν αὐ-
ſuā. dixit āt ioſeph egyptijs: ecce emi
τῶν. εἶπε δὲ ἰωσὴφ τοῖς αἰγυπτίοις, ἰδοὺ κέκτημαι
vos: et terrā vr̄am hodie pharaōi. accipite
ὑμᾶς, καὶ τὴν γῆν ὑμῶν σήμερον τῷ φαραώ. λάβετε ἑ-
vobis ſemina: & ſeminate terrā. et erūt
αυτοῖς σπέρματα, καὶ σπείρατε τὴν γῆν. καὶ ἔσαι
germina eius: et dabitis quintā ptē
τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ δώσετε τὸ πέμπτον μέρος
pharaōi. at quattuor ptes erūt vobis ipſis in
τῷ φαραώ. τὰ δὲ τέσσαρα μέρη ἔσαι ὑμῖν αὐτοῖς εἰς
ſemē terre: & in cibū vobis: et oib⁹ qui
σπέρμα τῇ γῇ, καὶ εἰς βρῶσιν ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς

E

F

Trāſla.B.Hiero.

& aſinis: ſuſtentauitq; eos illo anno pro commutatione pecorum. Venerūt quoq; anno ſecundo & dixerūt ei. Non celamus dño noſtro q̄ deficiēte pecunia: pecora ſimul defecerunt: nec clā te ē: q̄ abſq; corporibus & terra nihil habeamus Cur ergo morimur te vidēte? Et nos & terra noſtra tui erimus. Eme nos in ſeruitutē regiā: & prebe ſemina: ne pereunte cultore redigatur terra in ſolitudinē. Emit igitur ioſeph omnē terrā egypti vendentibus ſingulis poſſeſſiōes ſuas pre magnitudine famis. Subiecitq; eā pharaoni: & cūctos pplos eius a nouiſſimis terminis egypti vſq; ad extremos fines eius: preter terram ſacerdotū q̄ a rege tradita fuerat eis quibus & ſtatuta cibaria ex horreis publicis pbebātur: & idcirco nō ſunt compulſi vendere poſſeſſiōes ſuas. Dixit ergo ioſeph ad pplos. En vt cernitis & vos & terram veſtram pharao poſſidet. accipite ſemina: & ſerite agros: vt fruges hēre poſſitis. Quintam partem regi dabitis: q̄ttuor reliquas permitto vobis in ſementem: & in cibum

Ter. Heb.

וּבַחֲמֹרִים וַיְנַהֲלֵם בַּלֶּחֶם בְּכָל
מִקְנֵהֶם בַּשָּׁנָה הַהִוא: וַתִּתֹּם
הַשָּׁנָה הַהִוא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה
הַשֵּׁנִית וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא נְכַחֵד
מֵאֲדֹנִי כִּי אִם תַּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה
הַבְּהֵמָה אֶל אֲדֹנִי לֹא נִשְׁאַר
לִפְנֵי אֲדֹנִי בִּלְתִּי אִם גְּוִיָּתֵנוּ
וְאַדְמָתֵנוּ: לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם
אֲנַחְנוּ גַּם אַדְמָתֵנוּ קְנֵה אֹתָנוּ
וְאֶת אַדְמָתֵנוּ בַּלָּחֶם וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ
וְאַדְמָתֵנוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה וְתֶן זֶרַע
וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא
תֵשָׁם: וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת כָּל אַדְמַת
מִצְרַיִם לְפַרְעֹה כִּי מָכְרוּ מִצְרַיִם
אִישׁ שָׂדֵהוּ כִּי חָזַק עֲלֵהֶם הָרָעָב
וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפַרְעֹה: וְאֶת הָעָם
הֶעֱבִיר אֹתוֹ לֶעָרִים מִקְצֵה גְבוּל
מִצְרַיִם וְעַד קָצֵהוּ: רַק אַדְמַת
הַכֹּהֲנִים לֹא קָנָה כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים
מֵאֵת פַּרְעֹה וְאָכְלוּ אֶת חֻקָּם אֲשֶׁר
נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת
אַדְמָתָם: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל הָעָם הֵן
קָנִיתִי אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֶת אַדְמַתְכֶם
לְפַרְעֹה הֵא לָכֶם זֶרַע וּזְרַעְתֶּם אֶת
הָאֲדָמָה: וְהָיָה בַּתְּבוּאֹת וּנְתַתֶּם
חֲמִישִׁית לְפַרְעֹה וְאַרְבַּע הַיָּדֹת יִהְיֶה
לָכֶם לְזֶרַע הַשָּׂדֶה וּלְאָכְלְכֶם וְלַאֲשֶׁר

Pritiua heb. בּוֹא · שָׁנָה אָמַר כָּחַד · קָנָה · שָׁאַר · פָּנָה גְּוִיָּה · מוּת · הָיָה · נָתַן · חָיָה · יָשַׁם קָנָה · הָיָה · עָבַר עִיר גָּבַל · חָקַק · קָנָה · בּוֹא נָתַן · חָמֵשׁ רָבַע הָיָה

Interp̄.chal.

וּבַחֲמָרַיָּא וְזָנִינוּן בְּלַחְמָא בְּכָל גֵּיתֵיהוֹן בְּשַׁתָּא הַהִיא: וּשְׁלִימַת שַׁתָּא הַהִיא וַאֲתוֹ לְוָתֵיהּ
בְּשַׁתָּא תִנְיֵתָא וַאֲמַרוּ לֵיהּ לָא נְכַסֵּי מִן רִבּוֹנִי אֱלָהֵין שְׁלִים כַּסְפָּא וּגְיתֵי בְעִירָא
לְוָת רִבּוֹנִי לָא אִשְׁתְּאַר קֳדָם רִבּוֹנִי אֱלָהֵין גְּוִיָּתַנָא וְאַרְעֲנָא: לְמָא נְמוּת לְעֵינָךְ
אַף אֲנַחְנָא אַף אַרְעֲנָא קְנֵי יָתַנָא וְיָת אַרְעֲנָא בְּלַחְמָא וּנְהֵי אֲנַחְנָא וְאַרְעֲנָא עַבְדִּין לְפַרְעֹה
וְהַב בַּר זַרְעָא וְנֵיחֵי וְלָא נְמוּת וְאַרְעָא לָא תְבוּר: וּזְבַן יוֹסֵף יָת כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם
לְפַרְעֹה אֲרֵי זַבִּינוּ מִצְרָאֵי גְּבַר חַקְלֵיהּ אֲרֵי תְקֵיף עֲלֵיהוֹן כַּפְנָא וַהֲוַת אַרְעָא לְפַרְעֹה:
וְיָת עַמָּא אַעְבַּר יָתֵיהּ מִקִּרְוָא לְקִרְוָא מִסְּיָפֵי תְחוּם מִצְרַיִם וְעַד סְיָפֵיהּ: לְחוֹד אֲרַע
כּוּמְרַיָּא לָא זְבַן אֲרֵי חוּלָקָא לְכוּמְרַיָּא מִן קֳדָם פַּרְעֹה וְאָכְלִין יָת חוּלָקְהוֹן דִּיהַב לְהוֹן
פַּרְעֹה עַל כֵּן לָא זַבִּינוּ יָת אַרְעֲהוֹן: וַאֲמַר יוֹסֵף לְעַמָּא הָא קְנֵיתִי יָתְכוֹן יוֹמָא דֵין וְיָת
אַרְעֲכוֹן לְפַרְעֹה הָא לְכוֹן בַּר זַרְעָא וְתִזְרְעוּן יָת אַרְעָא: וִיהֵי בְּאַעֲלָלוּת עֲלַלְתָּא וְתִתְּנוּן
חַד מִן חַמְשָׁא לְפַרְעֹה וְאַרְבַּע חוּלָקִין יְהֵי לְכוֹן לְבַר זְרַע חַקְלָא וּלְמֵיכַלְכוֹן וּלְאֵינַשׁ

Trāſla.Chal.

et aſinis: & alebat eos pane ipſo anno pro vniuerſis pecoribus ſuis: & cōpletus eſt ann⁹ ille: & venerūt ad eū in ſcđo anno: atq; dixerūt ei. Nō celauimus quicq̄ dño nr̄o: cum defecit argentum pecora quoq; adduximus ad dñm nr̄m: & nihil remanet corā dño nr̄o niſi corpora nr̄a & terra nr̄a. Quare moriemur coram te: tā nos q̄ terra nr̄a? Eme nos & terrā nr̄aꝫ pro pane: et erimus nos & terra nr̄a ſeruiētes pharaoni: & prebe ſemina & viuemus & nō moriemur: & terra nō deſolabiꝫ. Emitq; ioſeph oēm terrā egypti pharaoni: qm̄ vendiderūt vnuſqſq; egyptioꝝ agrum ſuū: q: preualebat ſup eos fames: & fuit fra pharaoni. Populū aūt tranſtulit de ciuitate in ciuitatē a finib⁹ termini egypti vſq; ad extremū eius. ſed terrā ſacerdotū nō emit. quoniā portio dabaꝫ ſacerdotib⁹ a pharaone: & comedebant portionē ſuā: quā dabat eis pharao: ꝓpterea non vendiderūt terras ſuas. Dixitq; ioſeph populo. Ecce emi vos hodie & terrā veſtrā pharaoni: ecce do vobis ſementē & ſeminabitis terrā. & erit cū produxerit fructus: dabitis quintā partē pharaoni: quattuor autem partes erunt vobis in ſementem agrorum: et vt comedatis vos

Pritiua chal. זוּן אֲתָא · תְּנָה כְּסָה רְבַב · שְׁאַר גְּוָה מוּת · הֲוָה · יְהַב חֲיָה בּוּר · הֲוָה · עֲבַר קְרָה סוֹף · קְנָה זְרַע · הֲוָה עֲלַל יְהַב · רְבַע הֲוָה אֲכַל

בבתיכם ולאכל לטפכם: ויאמרו
החיתנו נמצא חן בעיני אדני
והיינו עבדים לפרעה: וישם אתה
יוסף לחק עד היום הזה על אדמת
מצרים לפרעה לחמש רק אדמת
הכהנים לבדם לא היתה לפרעה:
וישב ישראל בארץ מצרים
בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו
וירבו מאד: ויחי יעקב בארץ
מצרים שבע עשרה שנה ויהי
ימי יעקב שני חייו שבע שנים
וארבעים ומאת שנה: ויקרבו ימי
ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף
ויאמר לו אם נא מצאתי חן
בעיניך שים נא ידך תחת ירכי
ועשית עמדי חסד ואמת אל נא
תקברני במצרים: ושכבתי עם
אבתי ונשאתני ממצרים
וקברתני בקברתם ויאמר אנכי
אעשה כדברך: ויאמר השבעה לי
וישבע לו וישתחו ישראל על
ראש המטה:

Cap. xlviij.

ויהי אחרי
הדברים האלה ויאמר ליוסף
הנה אביך חלה ויקח את שני
בניו עמו את מנשה ואת אפרים:
ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף
בא אליך ויתחזק ישראל וישב

familiis & liberis vr̄is. Qui reſponderunt. Salus nr̄a in māu tua ē. Reſpiciat nos tantū dn̄s nr̄: & leti ſeruiemus regi. Ex eo tpe vſq; in preſentem diē in vniuerſa terra egypti regibus quinta pars ſoluitur: & factū ē quaſi ī legē abſq; terra ſacerdotali: q̄ libera ab hac conditione fuit. Hītauit ergo iſrael in egypto .i. ī terra ieſſen: & poſſedit eā: auctuſq; ē & multiplicatus nimis: & vixit in ea decem & ſeptem ānis. Factiq; ſunt omnes dies vite illius centum quadraginta ſeptē annorū. Cumq; appropinquare cerneret diem mortis ſue: vocauit filium ſuum ioſeph: & dixit ad eum. Si inueni gratiam in cōſpectu tuo: pone manū tuam ſub femore meo: & facies mihi miam & veritatē: vt nō ſepelias me in egypto: ſed dormiam cum patribus meis. & auferas me de terra hac: cōdaſq; ī ſepulchro maiorū meorū. Cui rn̄dit ioſeph. ego faciā qd̄ iuſſiſti. Et ille. Iura ergo inquit mihi. Quo iurāte adorauit iſrael dn̄m cōuerſus ad lectuli caput.

His itaq; trāſactis nūciatū eſt ioſeph q̄ egrotaret pr̄ ſuus. Ca. 48. Qui aſſūptis duobus filiis manaſſe & effraim ire perrexit. Dictumq; eſt ſeni. Ecce filius tuus ioſeph venit ad te. Qui confortatus ſedit

in domib⁹ vr̄is. ⁊ dixerūt: ſaluaſti nos: inue
ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. καὶ εἶπαν, σέσωκας ἡμᾶς, εὕρο-
nim⁹ gr̄am corā dn̄o nr̄o: et erimus ſer
μεν χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα παῖ-
ui pharaōi. et poſuit eis ioſeph in preceptū:
δες τῷ φαραώ. καὶ ἔθετο αὐτοῖς ἰωσὴφ εἰς πρόσταγμα,
vſq; in diē hāc ſup trā egypti pha
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου τῷ φα-
raōi dare quītā ptē: abſq; tra ſacerdotū ſolū:
ραὼ ἀποπεμπτοῦν, χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον,
q̄ nō fuit pharaōi. hītauit āt iſrael in tra egy
ἣ οὐκ ἦν τῷ φαραώ. κατῴκησε δὲ ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγύ-
pti in terra geſem. ⁊ hūerūt hereditates in ea.
πτου ἐπὶ γῆς γεσέμ. καὶ ἐκληρονομήθησαν ἐπ᾽ αὐτῆς.
et aucti ſūt ⁊ multiplicati ſūt valde. vixit
καὶ ηὐξήθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν σφόδρα. ἐπέζησε
āt iacob in terra egypti decē ſeptē ānis. ⁊ fuerūt
δὲ ἰακὼβ ἐν γῇ αἰγύπτου δεκαεπτὰ ἔτη. καὶ ἐγένοντο
dies iacob ānoꝝ vite ei⁹: cētū
αἱ ἡμέραι ἰακὼβ ἐνιαυτῶν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἑκατὸν
q̄dragīta ſeptē āni. appinq̄uerūt āt dies iſrael
τεσσαρακονταεπτὰ ἔτη. ἤγγισαν δὲ αἱ ἡμέραι ἰσραὴλ
vt moreret̄: et vocauit filiū ſuū ioſeph.
τοῦ ἀποθανεῖν, καὶ ἐκάλεσεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωσήφ.
et ait illi: ſi inueni gr̄am coram te:
καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου,
ſuppone manū tuā ſub femore meo: et fa
ὑπόθες τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ποιή-
cies ſup me miam et v̄itatē vt nō ſe
σεις ἐπ᾽ ἐμὲ ἐλεημοσύνην καὶ ἀλήθειαν τοῦ μή με θά-
pelias me in egypto: ſed dormiā cū
ψαι με ἐν αἰγύπτῳ, ἀλλὰ κοιμηθήσομαι μετὰ τῶν
patrib⁹ meis: et auferes me ex egypto: et ſepelies
πατέρων μου, καὶ ἀρεῖς με ἐξ αἰγύπτου, καὶ θάψεις
me in ſepultura eoꝝ. ille āt dixit: ego faciā
με ἐν τῷ τάφῳ αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ ποιήσω
ſm̄ v̄bū tuū. ait āt illi: iura mihi. ⁊
κατὰ τὸ ῥῆμά σου. εἶπε δὲ αὐτῷ, ὄμοσόν μοι. καὶ
iurauit ei. ⁊ adorauit iſrael ſup ſum
ὤμοσεν αὐτῷ. καὶ προσεκύνησεν ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄ-
mitatē virge eius.
κρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

Ca. 48.

Factū ē āt poſt v̄ba hec: et nūcia
ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀπηγ-
tū ē ioſeph: q̄ pr̄ tu⁹ turbatur. et aſ
γέλη τῷ ἰωσήφ, ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται. καὶ ἀ-
ſumens duos filios ſuos ſecū: manaſſem
ναλαβὼν τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ μεθ᾽ ἑαυτοῦ, τὸν μανασσῆ
et efraim: venit ad iacob. nūciatū ē āt ia
καὶ τὸν ἐφραίμ, ἦλθε πρὸς ἰακώβ. ἀπηγγέλη δὲ τῷ ἰα-
cob: dicētes: ecce fili⁹ tu⁹ ioſeph venit ad
κώβ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ἔρχεται πρός
te. et cōfortat⁹ iſrael ſedit ſup lectū.
σε. καὶ ἐνισχύσας ἰσραὴλ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν κλίνην.

Interp. chal.

לבתיכון ולמיכל לטפליכון: ואמרו קיימתנא נשכח רחמין בעיני רבוני ונהי עבדין לפרעה: ושוי יתה יוסף לגזרא עד יומא הדין על ארעא דמצרים דיהון יהבין חד מן חמשא לפרעה לחוד ארע כומריא בלחודיהון לא הות לפרעה: ויתיב ישראל בארעא דמצרים בארעא דגשן ואחסינו בה ונפישו וסגיאו לחדא: וחיא יעקב בארעא דמצרים שבע עשרי שנין והוו יומי יעקב שני חיוהי מאה וארבעין ושבע שנין: וקריבו יומי ישראל לממת וקרא לבריה ליוסף ואמר ליה אם כען אשכחית רחמין בעינך שוי כען ידך תחות ירכי ותעביד עמי טיבו וקשוט לא כען תקברנני במצרים: ואשכוב עם אבהתי ותטלנני ממצרים ותקברנני בקבורתהון ואמר אנא אעביד כפתגמך: ואמר קיים לי וקיים ליה וסגיד ישראל על ריש ערסא:

והוה בתר פתגמיא האלין ואמר ליוסף הא אבוך שכיב מרע ודבר ית תרין בנוהי עמיה ית מנשה וית אפרים: וחוי ליעקב ואמר הא ברך יוסף אתא לותך ואתתקף ישראל ויתיב

Ca. xlviij.

Transla. Chal.

et hoies domus veſtre ⁊ in cibum familie vr̄e. Et dixerunt viuificaſti nos: inuenimus gratiā in oculis dn̄i nr̄i: et erimus ſerui pharaoni. Et poſuit illud ioſeph in ſtatutū vſq; in preſentē diē ſup terrā egypti: q̄ darent quintā partē pharaoni. Sola eni3 terra ſacerdotu3 nō fuit pharaoni. Habitauitq; iſrael in terra egypti ī terra geſſen. et poſſederūt eā: ⁊ multiplicati ſunt et creuerūt nimis. Vixitq; iacob in terra egypti decē ⁊ ſeptē annis. Et fuerūt dies annoꝝ vite iacob centū et quadraginta ⁊ ſeptē anni: ⁊ appropinq̄uerūt dies iſrael vt moreretur: ⁊ vocauit filiū ſuū ioſeph: ⁊ dixit ei. Si inueni nūc gratiā in oculis tuis: pone obſecro manū tuam ſub femore meo: ⁊ facies mecū miſericordiam ⁊ veritatem: ne ſepelias me obſecro in egypto. Et dormiā cum patribus meis: ⁊ auferes me de egypto: ⁊ ſepelies me in ſepulchris eoꝝ. Et dixit. Ego faciam ſm̄ verbum tuū. Et dixit. Iura mihi. Et iurauit ei. Et adorauit iſrael ſuper caput lectuli. Ca. 48.

Et factū eſt poſt verba hec: ⁊ dictū eſt ad ioſeph. Ecce pater tuus iacet infirmus: ⁊ tulit duos filios ſuos ſecum: manaſſen ⁊ ephraim: ⁊ nunciatū eſt iacob: atq; dictu3 eſt ei. Ecce filius tuus ioſeph venit ad te. Et confortatus eſt iſrael: ⁊ ſedit

Privitiva chal.

בית צפף שכח רבב היה שרה חסן חיה שנה רבע מות שוה עבד טוב קבר נכל עבד קום ראש אל חוה תקף

et ait iacob ioſeph: deus appuit mihi in luza
καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ ἰωσήφ, ὁ θεὸς ὤφθη μοι ἐν λούζα
in tra chanaā: et bn̄dixit mihi: et dixit mihi: ecce
ἐν γῇ χαναάν, καὶ εὐλόγησέ με, καὶ εἶπέ μοι, ἰδοὺ
ego augebo te: et multiplicabo te: et faciā te in
ἐγὼ αὐξανῶ σε, καὶ πληθυνῶ σε, καὶ ποιήσω σε εἰς
cōgregatiōes gētiū: et dabo tibi trā hāc: ⁊
συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, καὶ
ſemini tuo poſt te: in poſſeſſionē ſēpiternā.
τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ, εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον.
nūc ergo duo filij tui: q̄ nati ſūt tibi in tra egy
νῦν οὖν οἱ δύο υἱοί σου, οἱ γενόμενοί σοι ἐν γῇ αἰγύ-
pti: anteq̄ ego venirē ad te in egyptū: mei
πτου, πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν πρός σε εἰς αἴγυπτον, ἐμοί
ſūt: ephraim et manaſſe: ſicut rubē et ſymeō e
εἰσιν, ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ, ὡς ῥουβὴν καὶ συμεὼν ἔσον-
runt mihi. at poſteri: q̄s genueris poſt hec:
ταί μοι. τὰ δὲ ἔγγονα, ἃ ἂν γεννήσῃς μετὰ ταῦτα,
tui erūt. in noīe fratrū ſuoꝝ:
σοὶ ἔσονται. ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν
vocabuntur in illorū hereditatib⁹. ego āt qn̄ veniebā de meſopotamia ſyrie: mortua ē rachel
κληθήσονται ἐν τοῖς ἐκείνων κλήροις. ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἠρχό-
μην ἐκ μεσοποταμίας τῆς συρίας, ἀπέθανε ῥαχὴλ
mater tua in terra chanaā: appinq̄nte me ſm̄
ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ χαναάν, ἐγγιζόντός μου κατὰ
hippodromū chabratha terre: āteq̄ venirē
τὸν ἱππόδρομον χαβραθὰ τῆς γῆς, πρὸ τοῦ ἐλθεῖν
ephratha. et ſepeliui eā illic: in via hippodromi. ipa eſt bethleem. videns āt iſrael
ἐφραθά. καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐκεῖ, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπ-
ποδρόμου. αὕτη ἐστὶ βηθλεέμ. ἰδὼν δὲ ἰσραὴλ τοὺς
filios ioſeph: dixit: q̄ iſti? dixit āt ioſeph
υἱοὺς ἰωσήφ, εἶπε, τίνες οὗτοι; εἶπε δὲ ἰωσὴφ
pr̄i ſuo: filii mei ſūt: q̄s dedit mihi
τῷ πατρὶ αὐτοῦ, υἱοί μου εἰσίν, οὓς ἔδωκέ μοι ὁ
deus hic. et ait iacob: adduc mihi
θεὸς ἐνταῦθα. καὶ εἶπεν ἰακώβ, προσάγαγέ μοι
eos: vt bn̄dicā eis. at oculi iſra
αὐτούς, ἵνα εὐλογήσω αὐτούς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ ἰσρα-
el grauati fuerāt pre ſenectute: et nō poterat
ὴλ ἐβαρύνθησαν ἀπὸ τοῦ γήρους, καὶ οὐκ ἠδύνα-
videre. et applicuit illos ad eū. et
το βλέπειν. καὶ ἤγγισεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν. καὶ
oſculat⁹ ē eos: ⁊ circūplexus ē eos. ⁊ ait
ἐφίλησεν αὐτούς, καὶ περιέλαβεν αὐτούς. καὶ εἶ-
iſrael ad ioſeph: ecce facie tua
πεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσήφ, ἰδοὺ τοῦ προσώπου σου
nō ſū priuat⁹: ⁊ ecce oſn̄dit mihi de⁹ et ſemē
οὐκ ἐστερήθην, καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ μοι ὁ θεὸς καὶ τὸ σπέρμα
tuū. et eduxit eos ioſeph a genib⁹ eius:
σου. καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἰωσὴφ ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτοῦ,
et adorauerūt eū in faciē ſup terrā:
καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς.

in lectulo. Et ingreſſo ad ſe ioſeph ait. Deus ops̄ appuit mihi in luza: q̄ eſt in terra chanaan: benedixitq; mihi: & ait. Ego te augebo & multiplicabo: & faciam te in turbas populorum. daboq; tibi terram hāc & ſemini tuo poſt te ī poſſeſſionē ſempiternam. Duo ergo filii tui qui nati ſunt tibi in terra egypti anteq̄ huc venirē ad te mei erūt effraim & manaſſes: ſicut ruben & ſymeō reputabuntur mihi. Reliquos aūt quos genueris poſt eos tui erūt: & noīe fratrū ſuorū vocabūtur ī poſſeſſioībus ſuis. Mihi ei qn̄ veniebam de meſopotamia: mortua ē rachel in terra chanaā in ipſo itinere. Eratq; vernū tp̄s. Et ingrediebar effratā: & ſepeliui eā iuxta viā effrate: q̄ alio noīe appellatur bethleē. Vidēs āt filios eius dixit ad eū. Qui ſūt iſti? Reſpōdit filii mei ſūt: quos donauit mihi deus in hoc loco. Adduc inquit eos ad me: & benedicam illis. Oculi ei iſrael caligabant pre nimia ſenectute: & clare videre nō poterat. Applicitoſq; ad ſe deoſculatus & circūplexus eos dixit ad filiū ſuū. Nō ſū fraudatus aſpectu tuo. inſuper oſtendit mihi deus ſemen tuum. Cūq; tuliſſet eos ioſeph de gremio patris: adorauit pronus in terram:

על המטה: ויאמר יעקב אל יוסף
אל שדי נראה אלי בלוז בארץ
כנען ויברך אתי: ויאמר אלי
הנני מפרך והרביתך ונתתיך
לקהל עמים ונתתי את הארץ
הזאת לזרעך אחריך אחזת עולם:
ועתה שני בניך הנולדים לך
בארץ מצרים עד באי אליך
מצרימה לי הם אפרים ומנשה
כראובן ושמעון יהיו לי: ומולדתך
אשר הולדת אחריהם לך יהיו
על שם אחיהם יקראו בנחלתם:
ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל
בארץ כנען בדרך בעוד כברת
ארץ לבא אפרתה ואקברה שם
בדרך אפרת הוא בית לחם: וירא
ישראל את בני יוסף ויאמר מי
אלה: ויאמר יוסף אל אביו בני
הם אשר נתן לי אלהים בזה
ויאמר קחם נא אלי ואברכם:
ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל
לראות ויגש אתם אליו וישק
להם ויחבק להם: ויאמר ישראל
אל יוסף ראה פניך לא פללתי
והנה הראה אתי אלהים גם את
זרעך: ויוצא יוסף אתם מעם
ברכיו וישתחו לאפיו ארצה:

Interp. chal.

על ערסא: ואמר יעקב ליוסף אל שדי אתגלי לי בלוז בארעא דכנען ובריך יתי: ואמר לי הא אנא מפיש לך ומסגי לך ואתנינך לכנשת שבטין ואתן ית ארעא הדא לבנך בתרך אחסנת עלם: וכען תרין בנך דאתילידו לך בארעא דמצרים עד מיתי לותך למצרים דילי אנון אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהון קדמי: ובנין דתוליד בתריהון דילך יהון על שום אחיהון יתקרון באחסנתהון: ואנא במיתי מפדן מיתת עלי רחל בארעא דכנען באורחא בעוד כרוב ארעא למיעל לאפרת וקברתה תמן באורח אפרת היא בית לחם: וחזא ישראל ית בני יוסף ואמר מן אלין: ואמר יוסף לאבוהי בני אנון דיהב לי יי הכא ואמר קריבנון כען לותי ואברכנון: ועיני ישראל יקרא מסיבו לא יכיל למחזי וקריב יתהון לותיה ונשיק להון וגפיף להון: ואמר ישראל ליוסף למחזי אפך לא סברית והא אחזי יתי יי אף ית בנך: ואפיק יוסף יתהון מן קדמוהי וסגיד על אפוהי על ארעא:

Transla. Chal.

in lectulo. Et dixit iacob ad ioſeph. Deus omnipotēs apparuit mihi in luza in terra chanaan: ⁊ benedixit mihi. et dixit ad me. Ecce ego multiplicabo te ⁊ creſcere te faciā: ⁊ ponā te in cōgregationē tribuū: ⁊ dabo terrā hāc ⁊ filijs tuis poſt te in poſſeſſionē eternā. Et nūc duo filij tui ephraim ⁊ manaſſes: qui nati ſūt tibi in terra egypti: anteq̄ venirē ad te in egyptum: mei erunt. ſicut ruben ⁊ ſymeō erunt corā me. Et filij quos genueris poſt eos tui erunt: in noīe fratrū ſuoꝝ vocabūtur in poſſeſſionibus ſuis. Et cū ego veniſſem de meſopotamia mortua eſt rachel in terra chanaan in via: cum adhuc eſſet ſpaciū terre vt ingrederer in ephratā: ⁊ ſepeliui ea3 in via ephrate: q̄ eſt bethleē. ⁊ vidit iſrael filios ioſeph: ⁊ dixit. Qui ſunt iſti? Et dixit ioſeph ad patrē ſuū. Filij mei ſunt: quos dedit mihi deus hic. et ait. Applica obſecro eos ad me: vt bn̄dicam eis. Oculi aūt iſrael grauati erant pre ſenectute: ⁊ nō poterat videre. et applicauit eos ad eū: ⁊ oſculatus eſt eos: ⁊ amplexatus eſt eos. Dixitq; iſrael ad ioſeph. Nunq̄ putaui videre faciē tuā: ⁊ ecce oſtendit mihi de⁹ etiam filios tuos. Et eduxit eos ioſeph a facie eius: ⁊ adorauit pronus in terrā.

Privitiva chal.

שדד גלה נפש חנא נתן חסן ילד אתא היה ילד קרא אתא מות עול מאן ברך שוב חזא נפק

Et poſuit effraim ad dexterã ſuã ideſt ad ſiniſtram iſrael: manaſſen vero in ſiniſtra ſua ad dexterã .ſ. patris: applicuitq; ambos ad eũ. Qui extendens manum dexteram poſuit ſuper caput effraim iũioris fratriſ: ſiniſtram autem ſuper caput manaſſe qui maior natu erat cõmutãs manus. Benedixitq; Iacob ioſeph: & ait. Deus in cuius cõſpectu ãbulauerũt patres mei abraam & iſaac: deus qui paſcit me ab adoleſcẽtia mea vſq; in pñtem diẽ: angelus qui eruit me de cũctis malis: benedicat pueris iſtis: & inuocetur ſuper eos nomẽ meum: noĩa quoq; patrũ meorum abraã & iſaac: & creſcãt in multitudinẽ ſup terrã. Vidẽs aũt ioſeph ꝙ poſuiſſet pr̃ ſuus dexterã manũ ſup caput effraim: grauiter accepit. Et apphẽſã manũ pr̃is leuare conat' ẽ de capite effraim: & trãſferre ſup caput manaſſe. Dixitq; ad patrẽ. Nõ ita cõuenit pr̃: qa hic eſt primogenitus. Pone dexterã tuam ſuper caput eius. Qui renuens ait. Scio fili mi: ſcio. & iſte qppe erit in populos: & multiplicabitur: ſed frater eius iunior maior erit illo: & ſemẽ illius creſcet in gẽtes. Bñdixitq; eis in tempore illo: dicens In te benedicetur

Interp. chal.

Et tulit ioſeph ambos: ephraim in dextera ſua ad ſiniſtrã iſrael: ⁊ manaſen in ſiniſtra eius ad dexteram iſrael: ⁊ applicauit eos ad eũ. Et tetẽdit iſrl' dexterã ſuã: ⁊ poſuit eam ſup caput ephraim: qui erat iunior: et ſiniſtrã ſuam ſuper caput manaſſe: docuit manus ſuas: quãuis manaſſes erat primogenitus. Et benedixit ioſeph: et ait. Deus in cui' cõſpectu ſeruierũt patres mei abrahã ⁊ iſaac: deus qui pauit me a natiuitate mea vſq; in diẽ hanc. Angelus ꝗ eruit me ab oĩ malo benedicat pueris: ⁊ inuocetur in eis nomẽ meũ et nomẽ patrũ meoꝝ abraham ⁊ iſaac: ⁊ quaſi piſces maris multiplicẽtur iter filios hoim ſup terra. Et vidit ioſeph ꝙ poſuit pater ſuus dexterã ſuã ſup caput ephraim: ⁊ diſplicuit in oculis ſuis: ⁊ ſuſtulit manum pr̃is ſui: vt amoueret eam de capite ephraim vt poneret eã ſup caput manaſſe. Et ait ioſeph patri ſuo. Non ita decet pater mi: hic enĩ eſt primogenitus: pone dexterã tuã ſup caput eius. Et noluit pater ſuus. et ait. Scio fili mi: ſcio: ipſe ꝗppe erit in ppłm: ⁊ etiã ipſe multiplicabitur. Sed frater eius iunior multiplicabiẽ magis ꝙ ille ⁊: filii ſui erunt dñantes in populis. Et bñdixit eis in die illa dicens. In te bñdicet

Transla. Chal.

iſrael atq; dicetur. Faciat tibi deus ſicut effraiʒ & ſicut manaſſe. cõſtituitq; effraiʒ ante manaſſen. & ait ad ioſeph filiũ ſuũ. En ego morior: & erit deus vobiſcum: reducetq; vos ad terram patrũ veſtrorum. Do tibi ptẽ vnã extra fratres tuos: quam tuli de mãu ãmorrei in gladio & arcu meo. Ca. 49.

Vocauit aũt Iacob filios ſuos: & ait eis. Congregamini vt annunciem que ventura ſunt vobis in diebus nouiſſimis. Congregamini & audite filii iacob: audite iſrael prẽm vr̃m. Rubẽ primogenitus meus. Tu fortitudo mea: & prĩcipium doloris mei. Prior in donis: maior in imperio. Effuſus es ſicut aq̃. Non creſcas: qa aſcẽdiſti cubile pr̃is tui: & maculaſti ſtratũ eius. Symeon & leui fratres vaſa iniquitatis bellãtia. In conſiliũ eorũ nõ veniat aĩa mea: & in cetu illorum non ſit gloria mea: quia ĩ furore ſuo occiderunt virũ: & in volũtate ſua ſuffoderũt murũ. Maledictus furor eorũ: qa ptinax: & ĩdignatio eorũ qa dura. Diuidã eos ĩ iacob: & diſpgã eos ĩ iſrael. Iuda te laudabũt frẽs tui. Manus tue in ceruicibus inimicorũ tuorũ: adorabũt te filii patris tui. Catulus

Transla. Chal.

iſrael: dicens. Ponat te de' ſicut ephraim ⁊ ſicut manaſſen: ⁊ poſuit ephraim ãte manaſſẽ. Dixitq; iſrael ad ioſeph. Ecce ego morior: ⁊ erit verbũ dñi in adiutoriũ veſtrũ: ⁊ reducet vos ĩ terrã patrũ veſtroꝝ. Ego autẽ do tibi partẽ vnam precipuã ſup fratres tuos: quam tuli de manu amorrei oratione mea ⁊ deprecatione mea. Cap. 49.

Et vocauit iacob filios ſuos: ⁊ ait. Congregamini ⁊ nũciabo vobis que vobis euenient in fine dieruʒ. Congregamini ⁊ audite filii iacob: ⁊ ſuſcipite doctrinã ab iſrael patre vr̃o. Ruben primogenitus meus es tu robur meũ ⁊ principiũ fortitudinis mee: tu accepturus eras partes três: pmogeniturã .ſ. et ſacerdotiũ ⁊ regnuʒ. ſed qꝛ ſecutus es voluntatẽ tuã: ſicut aqua effuſa: nõ pficies: neq; accipies portionẽ ſupererceſcentem qm̃ aſcẽdiſti cubile patris tui: tunc fili mi violaſti: qm̃ aſcendiſti ſtratũ meũ. Symeon et leui frẽs: viri fortiſſimi in terra peregrinationis ſue fecerũt fortitudinẽ. In ſecreto eoꝝ nõ fuit aĩa mea: ⁊ in cõgregatione eoꝝ non cõueniat gloria mea: qm̃ in furore ſuo occiderũt occiſionẽ: ⁊ in volũtate ſua ſuffoderũt murũ inimicoꝝ. Maledictus ſit furor eoꝝ: qm̃ fortiſ: ⁊ ira eoꝝ: qꝛ dura. diuidã eos in iacob: ⁊ diſpergam eos in iſrael. Iuda laudabo te: ⁊ nõ es cõfuſus: te laudabũt fratres tui. Manus tua preualebit cõtra inimicos tuos. diſpergẽtur hoſtes tui. cõuertẽtur retrorſum in conſpectu tuo: ⁊ preuenient ſalutantes te filii patris tui. dominium

Primitiua heb. | **Tex. Heb.** | **Gen.** | **Ca. xlix.** | **Trāſla. B. Hiero.** | **Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.**

אריה יהודה מטרף בני עלית
כרע רבץ כאריה וכלביא מי
יקימנו: לא יסור שבט מיהודה
ומחקק מבין רגליו עד כי יבא
שילה ולו יקהת עמים: אסרי
לגפן עירה ולשרקה בני אתנו
כבס ביין לבשו ובדם ענבים
סותה: חכלילי עינים מיין ולבן
שנים מחלב: זבולן לחוף ימים
ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על
צידן: יששכר חמר גרם רבץ בין
המשפתים: וירא מנחה כי טוב
ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו
לסבל ויהי למס עבד: דן ידין
עמו כאחד שבטי ישראל: יהי דן
נחש עלי דרך שפיפן עלי ארח
הנשך עקבי סוס ויפל רכבו
אחור: לישועתך קויתי יהוה: גד
גדוד יגודנו והוא יגד עקב:
מאשר שמנה לחמו והוא יתן
מעדני מלך: נפתלי אילה שלחה

Primitiua heb.: ערה עלה / לבא / קום סור / חקק בוא / חכלל / חלב / שכן / שפת ראה טוב / נטה / היה דון / נפל / אחר ישע קוה / גדד / נתן / עדן

leonis iuda. Ad predā fili mi aſcendiſti: requieſcens accubuiſti vt leo: & quaſi leena. quis ſuſcitabit eū? Nō auferetur ſceptrū de iuda & dux de femore eius: donec veniat qui mittēdus eſt: & ipſe erit expectatio gētiū. Ligās ad vineā pullū ſuū: & ad vitem o fili mi aſinā ſuā. Lauabit ī vino ſtolam ſuā: & ī ſāguīe vue palliū ſuū. Pulchriores ſunt oculi eius vino: & dētes eius lacte candidiores. zabulō ī littore maris hītabit: & in ſtatiōe nauiū: ptigēs vſq; ad ſydonē. iſachar aſinus fortis: accubās īter terminos. Vidit requiem φ eſſet bona: & terrā φ optima: & ſuppoſuit humerū ſuū ad portādū: factuſq; ē tributis ſeruiēs. Dā iudicabit populū ſuū: ſicut & alia tribus in iſrael. Fiat dan coluber in via: ceraſtes in ſemita mordēs vngulas equi: vt cadat aſcenſor eius retro. Salutare tuū expectabo domine. Gad accīctus preliabitur ante eū: & ipſe accingetur retrorſum. Aſer pinguis pāis eius: & pbebit delitias regibus. Neptalim ceruus emiſſus &

leonis iuda. ex germine fili mi aſcendiſti. recūbēs:
λέοντος ἰούδα. ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης. ἀναπεσὼν,
dormiuiſti vt leo: et ſicut catul⁹ leonis. qs ſuſcitabit eū:
ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. τίς ἐγερεῖ αὐτόν;
nō deficiet pīceps ex iuda: et dux ex fe=
οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μη
morib⁹ ei⁹: donec veniāt repoſita ei. et ipſe
ρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ. καὶ αὐτὸς
expectatio gentiū: ligans ad vineā pul=
προσδοκία ἐθνῶν. δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶ=
lū ſuū: et pāpino pullū aſine ſue. laua
λον αὐτοῦ, καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. πλυ=
bit in vino ſtolā ſuā: et in ſanguine vue
νεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς
palliū ſuū. pulchri oculi eius
τὴν περιβολὴν αὐτοῦ. χαροποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ
pre vino. ⁊ albi dentes ei⁹ quā lac. za
ἀπὸ οἴνου. καὶ λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἢ γάλα. ζα=
bulon maritim⁹ habitabit et ipſe iuxta portū
βουλὼν παράλιος κατοικήσει καὶ αὐτὸς παρ' ὅρμον
nauiū: et extendet vſq; ad ſidonē. iſſachar
πλοίων, καὶ παρατενεῖ ἕως σιδῶνος. ἰσάχαρ τὸ
bonū cōcupiuit: requieſcēs inter ſor=
καλὸν ἐπεθύμησεν, ἀναπαυόμενος ἀνὰ μέσον τῶν κλή
tes. et vidēs requiem: φ bona: et terrā: φ
ρων. καὶ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν, ὅτι καλή, καὶ τὴν γῆν, ὅτι
pinguis: ſuppoſuit hūerū ſuū ad laborandū, ⁊ fact⁹ ē
πίων, ὑπέθηκε τὸν ὦμον αὐτοῦ εἰς τὸ πονεῖν. καὶ ἐγενήθη
vir agricola. dan iudicabit pplʒ ſuū: ſicut et vna tri
ἀνὴρ γεωργός. δὰν κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡσεὶ καὶ μία φυ
bus in iſrael. et fiat dan coluber in via: inſi
λὴ ἐν ἰσραήλ. καὶ γενηθήτω δὰν ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθή
dēs in ſemita: mordēs calcaneū equi. et ca
μενος ἐπὶ τρίβου, δάκνων πτέρναν ἵππου. καὶ πε=
det eques retrorſū: ſalutare expectās
σεῖται ὁ ἱππεὺς εἰς τὰ ὀπίσω, τὴν σωτηρίαν περιμένων
dñi. gad tētatio tētabit eum. ipſe āt ten
κυρίου. γὰδ πειρατήριον πειρατεύσει αὐτόν. αὐτὸς δὲ πει
tabit eum iuxta pedes. aſer pīguis ei⁹ panis.
ρατεύσει αὐτὸν κατὰ πόδας. ἀσὴρ πίων αὐτοῦ ὁ ἄρτος.
et ipſe dabit cibū pīcipib⁹. nephthali trūc⁹ remiſſus
καὶ αὐτὸς δώσει τροφὴν ἄρχουσι. νεφθαλὶ στέλεχος ἀνειμένον

C

Primitiua chal. | **Interp̄. chal.** | **Tranſla. Chal.**

Primitiua chal.: שרא רבה דון / נוח שרא ארה / זוע עדה אתא / שמע סחר קרב / בנה רבה טוב / כסה סמק נכסף / חור עין ים / כבש אכל רוה / מטא חסן / עבד כרה שצא / דור שאר הוה / נסק בחר קום / פרק שנא נוח / אים רמה מחא / תקף חוה שרא / כמן קטל שרא / עקר מגר אתא / זון עבר תוב / טוב רבה פנק / רמה חסן הוה

erit ei in principio: ſed in fine magnificabitur regnū domus iuda: quoniā de iudicio mortis fili mi animā tuam abſtuliſti. requieſcet ⁊ habitabit in fortitudine quaſi leo ⁊ quaſi leena: neq; erit regnum quod cōmoueat eum. Non auferetur habens principatum a domo iuda neq; ſcriba a filijs filiorū eius: donec veniat meſſias cuius eſt regnū: et ei obedient populi. Habitabit iſrael in circuitu ciuitatis ſue: populi edificabūt templum eius: eruntq; iuſti in circuitu eius: ⁊ factores legis in doctrina eius: purpura optima erit veſtimentum illius: operimentum eius erit ſericum tinctum coccino varijſq; coloribus. montes eius rubicūdiores erunt in vineis ſuis: diſtillabunt colles eius vinū. dealbabūtur campi eius frumento ⁊ gregibus ouium. Zabulon iuxta portū maris habitabit: et ipſe ſubijciet prouincias nauibus: ⁊ bona maris comedet: ⁊ terminus eius erit pertingens vſq; ad ſydonē. Iſachar diues in ſubſtantia: et poſſeſſio eius erit inter terminos. Et vidit partem ſuā φ erat bona: ⁊ terrā quia fructifera: ⁊ ſubijciet prouincias populoꝝ: et diſperdet habitatores earum: ⁊ qui relicti fuerint in eis erunt ei ſeruientes ⁊ tributarij. De domo dan eligetur ⁊ conſurget vir: in diebus eius liberabitur populus ſuus: ⁊ in annis eius requieſcēt ſimul trib⁹ iſrael. Erit vir qui cōſurget et eligetur de domo dan: cuius timor irruet ſuper populos: ⁊ percutiet fortiter philiſteos: quaſi coluber aſpis inſidiabitur iuxta ſemitam: interficiet robuſtos in caſtris philiſtinorū equites cum peditibus: eneruabit equos ⁊ quadrigas: ⁊ deijciet aſcenſores eoꝝ retrorſum. Salutare tuū expecto dñe. dixit pater nr̄ iacob. Non expecto ſalutare gedeon filij ioas q̄ eſt ſalus tp̄alis: neq; ſalutare ſamſon filij manue q̄ eſt ſalus trāſitoria: ſed expecto redēptiōeʒ xp̄i filij dauid q̄ vētur⁹ ē ad accerſendū ſibi filios iſrael: cui⁹ redēptionē deſiderat aīa mea. Caſtra armatoꝝ de domo gad trāſibūt iordanē ad p̄liū corā frib⁹ ſuis: ⁊ cū multa ſubſtātia reuertētur in terrā ſuam. Terra aſer optima erit: ⁊ ipſe enutrietur delitijs regū. Neptali in terra optima cadet ſors ei⁹: et poſſeſſio eius erit faciens fructus:

יהא בשירויא ובסופא יתרבא מלכא מדבית יהודה ארי מדין קטלא ברי נפשך
סליקתא ינוח ישרי בתקוף כאריא וכליתא ולית מלכו דתזעזעניה: לא יעדי
עביד שולטן מדבית יהודה וספרא מבני בנוהי עד דייתי משיחא דדיליה היא
מלכותא וליה ישתמעון עממיא: ישראל לקרתיה עמא יבנון היכליה יהון
צדיקיא סחור סחור ליה ועבדי אוריתא באולפן עמיה יהא ארגון טב לבושוהי
כסותיה מילת מילת צבע זהורי וצבעונין יסמקון טורוהי בכרמוהי יטופון נעוהי
חמר יחורן בקעתיה בעבור ובעדרי ענא: זבולון על ספר ימא ישרי והוא יכביש
מחוזין בספינן וטוב ימא יכול ותחומיה יהא מטי עד צידון: יששכר עתיר בנכסין
ואחסנתיה בין תחומיא: וחזא חולקא ארי טב וית ארעא ארי מעבדא פירין ויכביש
מחוזי עממיא וישיצי ית דיריהון ודישתארון בהון יהון ליה פלחין ומסקי מסין:
מדבית דן יתבחר ויקום גברא ביומוהי יתפריק עמיה ובשנוהי ינוחון כחדא
שבטיא דישראל: יהא גברא דיתבחר ויקום מדבית דן אימתיה תתרמי על עממיא
ומחתיה תתקף בפלשתאי כחוי חורמן ישרי על ארחא וכפתנא יכמון על שבילא
יקטיל גברין במשרית פלשתאי פרשין עם רגלאין יעקר סוסון ורתיכין ויסגר
רוכביהון לאחורא: לפורקנך סבירית ייי אמר אבונא יעקב לא לפורקניה דגדעון
בר יואש דהוא פורקן שעה ולא לפורקניה דשמשון בר מנוח דהוא פורקן עבר אלא
לפורקניה דמשיח בן דוד דהוא עתיד לאיתאה ית בני ישראל ליה ולפורקניה
סכיאת נפשי: דבית גד משרית מזינין כד יעברון בנוהי ית ירדנא קדם אחוהון
לקרבא ובנכסין סגיאין יתובון לארעהון: דאשר טבא ארעיה והוא מרביא בתפנוקי
מלכין: נפתלי בארעא טבא יתרמי עדביה ואחסנתיה תהא מעבדא פירין

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina. | **Trāſla. B. Hiero.** | **Tex. Heb.** | **Gen.** | **Ca. xlix.** | **Primitiua heb.**

porrigēs in germine pulchritudinē. fili⁹ auct⁹ io
ἐπιδιδοὺς ἐν τῷ γεννήματι κάλλος. υἱὸς ηὐξημένος ἰω
ſeph. fili⁹ auct⁹ deſiderabilis. fili⁹ meus iunior
σήφ. υἱὸς ηὐξημένος ζηλωτός. υἱός μου νεώτερος
ad me reuertere. in quē cōſulētes cōuiciati ſūt.
πρός με ἀνάστρεψον. εἰς ὃν διαβουλευόμενοι ἐλοιδόρουν.
et inſidiati ſūt ei dñi ſagittationū. ⁊ cōtriti
καὶ ἐνεῖχον αὐτῷ κύριοι τοξευμάτων. καὶ συνετρί
ſūt cū fortitudine arcus eoꝝ. et diſſoluti ſūt
βη μετὰ κράτους τὰ τόξα αὐτῶν. καὶ ἐξελύθη τὰ
nerui brachioꝝ manuū eoꝝ p manū potētis
νεῦρα βραχιόνων χειρῶν αὐτῶν διὰ χεῖρα δυνάστου
iacob. inde corroborator iſrael a deo
ἰακώβ. ἐκεῖθεν ὁ κατισχύσας ἰσραὴλ παρὰ θεοῦ τοῦ
pr̄e tuo. et adiuuit te deus me⁹. ⁊ bñ
πατρός σου. καὶ ἐβοήθησέ σοι ὁ θεὸς ὁ ἐμός. καὶ εὐ=
dixit tibi bñdictionē celi de ſup: et bñdictionē terre
λόγησέ σε εὐλογίαν οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ εὐλογίαν γῆς
habētis oia. ppter bñdictiōeʒ vberū et vulue:
ἐχούσης πάντα. ἕνεκεν εὐλογίας μαστῶν καὶ μήτρας,
bñdictiōeʒ pr̄is tui ⁊ matris tue. cōfortat⁹ eſt
εὐλογίας πατρός σου καὶ μητρός σου. ὑπερίσχυσεν
ſup bñdictiōes montiū ſtabiliū: et ī bñdictiōib⁹ col
ὑπὲρ εὐλογίας ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπ' εὐλογίαις θι
liū eternoꝝ: erunt ſup caput ioſeph: et ſup
νῶν αἰωνίων, ἔσονται ἐπὶ κεφαλῆς ἰωσήφ, καὶ ἐπὶ
vticē qb⁹ prefuit fratrū. beniamin lupus ra=
κορυφῆς ὧν ἡγήσατο ἀδελφῶν. βενιαμὶν λύκος ἅρ=
par: mane comedet adhuc: ⁊ ad veſperā diſtribuet
παξ, τὸ πρωινὸν ἔδεται ἔτι, καὶ εἰς τὸ ἑσπέρας διαδώσει
eſcam. oēs hi filii iacob: duodecim. ⁊ hec
τροφήν. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ, δώδεκα. καὶ ταῦ
locut⁹ ē illis pr̄ eoꝝ. ⁊ bñdixit pr̄
τα ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. καὶ εὐλόγησεν ὁ πατὴρ
eoꝝ: et bñdixit eis ſingulis ſcd̄m bñdictio
αὐτῶν, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἕκαστον κατὰ τὴν εὐλογί=
nē eius. bñdixit eis: ⁊ ait illis: ego appo
αν αὐτοῦ. εὐλόγησεν αὐτούς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐγὼ προσ=
nor ad pplm meū. ſepelite me cum pa=
τίθεμαι πρὸς τὸν λαόν μου. θάψετέ με μετὰ τῶν πα
tribus meis in ſpelūca: q̄ ē in agro ephrō
τέρων μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ἀγρῷ ἐφρὼν
ethei: in ſpelunca duplici: q̄ ē contra
τοῦ χετταίου, ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, τῷ ἀπέναντι
mambre: in t̄ra chanaan. quā poſſedit abraā
τι μαμβρῆ, ἐν γῇ χαναάν. ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ τὸ
ſpeluncā ab ephron ethco
σπήλαιον παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου

D

dās eloquia pulchritudinis. Filius accreſcens ioſeph: filius accreſcēs & decor⁹ aſpectu. Filie diſcurrerūt ſup murū: ſed exaſperauerunt eū: & iurgati ſūt: īuiderūt q; illi hñtes iacula. Sedit ī forti arcus eius: & diſſoluta ſūt vincula bra chiorū & manuū illius p mās potētis Iacob. Inde paſtor ēgreſſus ē lapis iſrael. Deus pr̄is tui erit adiutor tuus: & oīps bñdicet tibi bñdictiōibus celi deſup: bñdictiōibus abyſſi iacentis deorſū: bñdictionibus vberū & vulue. Bñdictiōes pr̄is tui cōfortate ſūt bñdictōibus patrū eius: dōec vēiret deſideriū colliū eternorū. Fiāt ī capitē ioſeph & ī vertice nazarei īter fr̄es ſuos. Bēiamī lupus rapax māe comedet p̄dā: & veſpe diuidet ſpolia. Oēs hi ī tribubus iſrl̄ duodecī. Hec locutus ē eis pr̄ ſuus: bñdixitq; ſingulis benedictionibus propriis: & precepit eis dicens. Ego cōgregor ad populū meū. Sepelite me cū patribus meis ī ſpelunca duplici: q̄ eſt in agro ephron ethei contra mambre in terra chanaan: quā emit abraam cum agro ab ephron etheo

הנתן אמרי שפר: בן פרת יוסף בן
פרת עלי עין בנות צעדה עלי
שור: וימררהו ורבו וישטמהו
בעלי חצים: ותשב באיתן קשתו
ויפזו זרעי ידיו מידי אביר יעקב
משם רעה אבן ישראל: מאל
אביך ויעזרך ואת שדי ויברכך
ברכת שמים מעל ברכת תהום
רבצת תחת ברכת שדים ורחם:
ברכת אביך גברו על ברכת הורי
עד תאות גבעת עולם תהיין
לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו:
בנימין זאב יטרף בבקר יאכל
עד ולערב יחלק שלל: כל אלה
שבטי ישראל שנים עשר וזאת
אשר דבר להם אביהם ויברך
אותם איש אשר כברכתו ברך
אתם: ויצו אותם ויאמר אלהם
אני נאסף אל עמי קברו אתי אל
אבתי אל המערה אשר בשדה
עפרון החתי: במערה אשר בשדה
המכפלה אשר על פני ממרא
בארץ כנען אשר קנה אברהם
את השדה מאת עפרן החתי

Primitiua heb.: פרה / עלה / מרר רבב שטם / ישב / פזז אבר / עזר ברך / עלה תהם / שדד / הרה / אוה עלם היה / קדד נזר / טרף אכל / חלק / צוה אמר / אסף / כפל פנה

Interp̄. chal. | **Tranſla. Chal.** | **Primitiua chal.**

יהון מודן ומברכין עליהון: ברי דיסגי יוסף ברי דיתברך כגופן דנציב על עינא
דמיא תרין שבטין יפקון מבנוהי יקבלון חולקא ואחסנתא: ואמררו עמיה
ונקמוהי ואעיקו ליה גוברין גברין מרי פלגותא: ותבת בהון נביאותא על
דקיים אוריתא בסתרא ושוי תוקפא רוחצניה בכן אתרמא דהב טבעל
דרעוהי אחסין מלכותא ותקיף דא הות ליה מן קדם אל תקיפא דיעקב די
במימריה זן אבהן ובנין שבטיא דישראל ומימר אלהא דאבוך יהי בסעדך וית
שדי ויברכינך ברכן דנחתן מטלא דשמיא מלעילא ברכן דנגדן ממעמקי
ארעא מלרע ברכתא דאבוך ודאמך: ברכתא דאבוך יתוספן על ברכתא די ל
בריכו אבהתי דחמידו להן רברביא דמן עלמא יהוין כל אלין לרישא דיוסף
ולגברא פרישא דאחוהי: בנימין בארעיה תשרי שכינתא ובאחסנתיה יתבני
מקדשא בצפרא ובפניא יהון מקרבין כהניא קורבנא ולעידן רמשא יהון מפלגין
מותר חולקהון משאר קודשיא: כל אילין שבטיא דישראל תרי עשר ודא דמליל
עמהון אבוהון ובריך יתהון גבר די כברכתיה בריך יתהון: ופקיד יתהון ואמר להון
אנא מתכניש לעמי קברו יתי עם אבהתי במערתא די בחקל עפרון חתאה: במערתא די
בחקל כפלתא דעל אפי ממרא בארעא דכנען דזבן אברהם ית חקלא מן עפרון חתאה

laudabunt ⁊ benedicēt ſup eos. Filius accreſcens ioſeph: fili⁹ q̄ benedicet quaſi vitis q̄ plantata eſt iuxta fontē aquarū: duo tribus egredientur de filijs ſuis: ſuſcipientq; partē ⁊ hereditatē ſuaʒ. ⁊ coanguſtiauerūt eū ⁊ vlti ſunt in eū ⁊ exaſperauerūt eū viri fortiſſimi viri diſſenſionū. ⁊ cōpleta eſt in eis pphetia: eo φ obſeruauit legem in occulto: propoſuitq; cōſtantē ſpem ſuā: tunc poſitū eſt aurū optimū ſuper brachia eius: corroborauit ⁊ cōfirmauit regnū eius. φ fuit ei datū a facie dei fortiſſimi iacob: cui⁹ verbo gubernātur patres ⁊ filij tribuū iſrael. verbum dei patris tui erit in adiutoriū tuū: ⁊ oīpotens benedicat tibi: benedictionibus roris qui deſcēdit de celo deſup: benedictionibus que aſcendūt de profundis terre deorſum: benedictionibus patris tui ⁊ matris tue. Benedictiones patris tui addētur ſup benedictiōes qbus bñdixerūt me patres mei: quas optauerūt principes q̄ a ſeculo fuerūt: erunt oēs iſte bñdictiones ſup caput ioſeph: et ſup virū qui ſegregatus fuit a frībus ſuis. In terra beniamin habitabit tēpli maieſtas: ⁊ in poſſeſſione eius edificabitur ſanctuariū. mane ⁊ veſpere offerent ſacerdotes oblationes: ⁊ in tpe veſpertino diuident reſiduū portionū ſuarū: de reliquis q̄ ſanctificata ſunt. Oēs hi trib⁹ iſrael duodecim: ⁊ hoc eſt φ locutus eſt cū eis pater eoꝝ: ⁊ benedixit eis: iuxta benedictionē vniuſcuiuſq; benedixit eis. Et precepit eis: et dixit eis. Ego cōgregor ad populū meuʒ: ſepelite me cuʒ pr̄ib⁹ meis in ſpelūca q̄ eſt in agro ephron ethei: in ſpelūca duplici q̄ eſt in agro q̄ eſt cōtra faciē mābre in t̄ra chanaā: quē agrū emit abrahā ab ephrō etheo

Primitiua chal.: ידה ברך סגא / נפק קבל חסן / מרר עיק / קום ירה שוה / רמא טוב חסן / הוה אמר זון / הוה ברך טלל / עלה עמק ארע / יסף רבב הוה / ראש שרא / בנה קדש פנה / קרב פלג יתר / כנש

לאחזת קבר: שמה קברו את
אברהם ואת שרה אשתו שמה
קברו את יצחק ואת רבקה
אשתו ושמה קברתי את לאה:
מקנה השדה והמערה אשר בו
מאת בני חת: ויכל יעקב לצות
את בניו ויאסף רגליו אל המטה
ויגוע ויאסף אל עמיו:

Cap. l.

ויפל יוסף על פני אביו ויבך עליו
וישק לו: ויצו יוסף את עבדיו
את הרפאים לחנט את אביו
ויחנטו הרפאים את ישראל:
וימלאו לו ארבעים יום כי כן
ימלאו ימי החנטים ויבכו אתו
מצרים שבעים יום: ויעברו ימי
בכיתו וידבר יוסף אל בית פרעה
לאמר אם נא מצאתי חן
בעיניכם דברו נא באזני פרעה
לאמר: אבי השביעני לאמר הנה
אנכי מת בקברי אשר כריתי לי
בארץ כנען שמה תקברני ועתה
אעלה נא ואקברה את אבי
ואשובה: ויאמר פרעה עלה
וקבר את אביך כאשר השביעך:
ויעל יוסף לקבר את אביו ויעלו
אתו כל עבדי פרעה זקני ביתו
וכל זקני ארץ מצרים: וכל בית

קנה · כלה צוה · אסף נוה רגע · נפל בכה · נשק צוה · חנט · מלא רבע · עבר · חנן · שבע · מות כרה · קבר · עלה · שוב

i poſſeſſionē ſepulchri. Ibi ſepelierunt eum: & ſaram vxorē eius. Ibi ſepultus eſt iſaac cum rebecca coniuge ſua. Ibi & lia condita iacet. Finitiſq; mandatis quibus filios iſtruebat: collegit pedes ſuos ſup lectulū & obiit: appoſituſq; ē ad pplm ſuū. Ca. 50.

Quod cernēs ioſeph ruit ſup faciē pris flens & deoſculās eum. Precepitq; ſeruis ſuis medicis vt aromatibus cōdirent patrem. Quibus iuſſa explentibus: tranſierūt quadragita dies. Iſte quippe mos erat cadauerū cōditorū. Fleuitq; eum egyptus ſeptuaginta diebus. Et expleto plāctus tpe: locutus ē ioſeph ad familiā pharaonis. Si inueni gratiam in cōſpectu vrō: loquimini in auribus pharaonis: eo q pr̄ meus adiurauerit me dicens. En morior: in ſepulchro meo quod fodi mihi in terra chanaā ſepelies me. Aſcendam igitur: & ſepeliam patrē meū: ac reuertar. dixitq; ei pharao. Aſcende & ſepeli patrē tuū ſicut adiuratus es. Quo aſcendente ierūt cum eo omnes ſenes domus pharaonis: cunctiq; maiores natu terre egypti: domus

in poſſeſſiōe ſepulchri. illic ſepelierūt abraā ꝛ ſarram
ἐν κτήσει μνημείου. ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ καὶ σάρραν
vxorē eius. et illic ſepelierūt iſaac ꝛ rebec
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν ἰσαὰκ καὶ ῥεβέκ
cam vxorē eius. et illic ſepelierūt liā in
καν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν λείαν ἐν
poſſeſſiōe agri et ſpelūce exiſtis ī eo:
κτήσει τοῦ ἀγροῦ καὶ τοῦ σπηλαίου τοῦ ὄντος ἐν αὐ-
quā a filiis het: ꝛ ceſſauit ia-
τῷ, τὸ παρὰ τῶν υἱῶν χέτ. καὶ κατέπαυσεν ἰα-
cob p̄cipiēs filiis ſuis. ꝛ colligēs
κὼβ ἐπιτάσσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ ἐξάρας τοὺς
pedes ſup lectū: defecit. et appoſit⁹ ē
πόδας ἐπὶ τὴν κλίνην, ἐξέλιπεν. καὶ προσετέθη
ad pplm ſuū.
πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ca. 50.

Et cadēs ioſeph ſup faciē pris
καὶ ἐπιπεσὼν ἰωσὴφ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πρὸς
ſui: fleuit ſup eū. et oſculat⁹ ē eū. et A
αὐτοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ
precepit ioſeph ſeruis ſuis ſune
προσέταξεν ἰωσὴφ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τοῖς ἐν τα-
ratorib⁹: funerare pr̄e ſuū. ꝛ funerauerūt
φιασταῖς, ἐνταφιάσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐνεταφίασαν
funeratores iſrael. et impleuerūt ei⁹ qua
οἱ ἐνταφιασταὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐνεπλήρωσαν αὐτοῦ τεσ-
draginta dies. ſic .n. numerātur dies
σαράκοντα ἡμέρας. οὕτως γὰρ ἀριθμοῦνται αἱ ἡμέραι
ſepulture. ꝛ fleuit eū egyptus ſeptuagin
τῆς ταφῆς. καὶ ἐπένθησεν αὐτὸν αἴγυπτος ἑβδομήκον-
ta dies. poſtq̄ aūt preterierūt dies planct⁹:
τα ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ παρῆλθοσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους,
locutus ē ioſeph ad potētes pharaōis: dicēs:
ἐλάλησεν ἰωσὴφ πρὸς τοὺς δυνάστας φαραώ, λέγων,
ſi inueni grām corā vobis: loquimini in aurib⁹
εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον ὑμῶν, λαλήσατε εἰς τὰ ὦτα
pharaōis: dicētes: pr̄ me⁹ adiurauit me anteq̄ mo
φαραώ, λέγοντες, ὁ πατήρ μου ὥρκισέ με πρὸ τοῦ τε-
reretur: dicens: in ſepulchro qd fodi mihi in
λευτῆσαι, λέγων, ἐν τῷ μνημείῳ ᾧ ὤρυξα ἐμαυτῷ ἐν
tra chanaā: illic me ſepelies. nūc ergo aſcēdēs: ſepeliā
γῇ χαναάν, ἐκεῖ με θάψεις. νῦν οὖν ἀναβὰς, θάψω τὸν
pr̄em meū: et reuertar. ꝛ dixit pharao io
πατέρα μου, καὶ ἐπανελεύσομαι. καὶ εἶπε φαραὼ τῷ ἰω-
ſeph: aſcende: ſepeli pr̄e tuū: ſicut adiura
σήφ, ἀνάβηθι, θάψον τὸν πατέρα σου, καθάπερ ὥρκισέ
uit te. ꝛ aſcēdit ioſeph ſepelire pr̄em ſuū. et
σε. καὶ ἀνέβη ἰωσὴφ θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ B
aſcēderūt cū eo oēs ſerui pharaōis:
συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ παῖδες φαραώ,
et ſeniores dom⁹ ei⁹: et oēs ſenio-
καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ πρεσ-
res tre egypti: et oīs domus
βύτεροι τῆς γῆς αἰγύπτου, καὶ πᾶσα ἡ πανοικία

Primitiua chal.

אנתא · שצא נגד כנש · אסא חנט · רבע בכה · בכה אמר שכח · קום מות תקן · קבר נסק תוב · קום · שוב

Tranſla. Chal.

in poſſeſſionē ſepulchri. Ibi ſepelierūt abrahā ꝛ ſaram vxorē eius. Ibi ſepelierūt iſaac ꝛ rebeccā vxorē eius: ibiq; ſepeliui liam. Emptio agri ꝛ ſpelūce q̄ in eo ē a filiis heth. ꝛ ceſſauit iacob precipere filiis ſuis et collegit pedes ſuos in lectulū: ꝛ defecit: cōgregatuſq; eſt ad populum ſuum. Cap. 50.

Et ruit ioſeph ſuper faciē patris ſui: ꝛ fleuit ſuper eum: ꝛ oſculatus eſt eū. ꝛ precepit ioſeph ſeruis ſuis medicis: vt condirent patrem ſuū: ꝛ condierūt medici iſraelem. Et expletis quadraginta diebus quibus cōplebātur dies conditor̄: fleuerūt eum egyptii ſeptuaginta diebus. Et tranſierunt dies planctus eius: ꝛ locutus eſt ioſeph cū domo pharaonis. dicens. Si inueni gratiā in oculis veſtris: loquimini obſecro corā pharaone dicētes: q pater meus adiurauit me dicens. Ecce morior: in ſepulchro meo quod preparaui mihi in terra chanaan ibi ſepelies me: et nunc aſcendā obſecro ꝛ ſepeliam patrē meū ꝛ reuertar. Dixitq; pharao. Aſcende ſepeli patrem tuū ſicut adiurauit te. Aſcēditq; ioſeph vt ſepeliret patrē ſuū: et aſcenderunt cum eo oēs ſerui pharaonis ſeniores domus ſue: ꝛ oēs ſenes terre egypti: omniſq; dom⁹

Interp̄. chal.

לאחסנת קבורה: תמן קברו ית אברהם וית שרה איתתיה תמן קברו ית יצחק וית
רבקה אתתיה ותמן קברית ית לאה: זביני חקלא ומערתא דביה מן בני חתאה:
ושצי יעקב לפקדא ית בנוהי וכנש רגלוהי לערסא ואתנגיד ואתכניש לעמיה: Ca.l.
ונפל יוסף על אפי אבוהי ובכא עלוהי ונשיק ליה: ופקיד יוסף
ית עבדוהי ית אסותא למחנט ית אבוהי וחנטו אסותא ית ישראל: ושלימו ליה
ארבעין יומין ארי כן שלמין יומי חניטיא ובכו יתיה מצראי שבעין יומין: ועברו יומי
בכיתיה ומליל יוסף עם בית פרעה למימר אם כען אשכחית רחמין בעיניכון מלילו
כען קדם פרעה למימר: אבא קיים עלי למימר הא אנא מאית בקברי דאתקנית לי
בארעא דכנען תמן תקברנני וכען איסק כען ואקבר ית אבא ואיתוב: ואמר פרעה סק
וקבר ית אבוך כמא דקיים עלך: וסליק יוסף למקבר ית אבוהי וסליקו עמיה כל
עבדי פרעה סבי ביתיה וכל סבי ארעא דמצרים: וכל בית

ioſeph: et fratres eius: et oīs domus pa-
ἰωσήφ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ οἰκία ἡ πα-
terna eius. et cognatione et oues ꝛ
τρικὴ αὐτοῦ. καὶ τὴν συγγένειαν καὶ τὰ πρόβατα καὶ
boues reliqrūt in tra geſem. et aſcēde-
τοὺς βόας ὑπελίποντο ἐν γῇ γεσέμ. καὶ συνανέ-
runt cū eo et currus ꝛ eqtes: et fa
βησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐ-
cta ē turba magna valde. et vene-
γένετο ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα. καὶ παρε-
runt ad areā atad: qd eſt trans iordanē.
γένοντο ἐφ' ἅλωνα ἀτάδ, ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου.
et planxerūt eū illic planctu magno et for-
καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν ἐκεῖ κοπετὸν μέγαν καὶ ἰσχυ-
ti valde. et fecit plāctū pri ſuo
ρὸν σφόδρα. καὶ ἐποίησε τὸ πένθος τῷ πατρὶ αὐ-
ſeptē dies. et vidēt hitatores tre cha
τοῦ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἴδον οἱ κάτοικοι τῆς γῆς χα-
naan plāctū in area atad: et dixerūt: plāct⁹
ναὰν τὸ πένθος ἐν ἅλωνι ἀτάδ. καὶ εἶπαν, πένθος
magn⁹ ē iſte egyptiis. ppt hoc vocaue
μέγα ἐστὶ τοῦτο τοῖς αἰγυπτίοις. διὰ τοῦτο ἐκάλε-
rūt nomē loci illius: plāct⁹ egypti:
σαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, πένθος αἰγύπτου,
qd ē trās iordanē. et fecerūt et ſic
ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐποίησαν αὐτῷ οὕτως
filii eius: ſicut p̄cepit eis. ꝛ accepe
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς. καὶ ἀνέλα-
rūt eū filii ſui in trā chanaā. et ſepelierūt
βον αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἔθαψαν
eū in ſpelūca duplici. quā poſſedit abra-
αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν. ὃ ἐκτήσατο ἀβρα-
am ſpelūcā in poſſeſſiōe ſepulchri ab ephrō
ὰμ τὸ σπήλαιον ἐν κτήσει μνημείου παρὰ ἐφρὼν τοῦ
etheo: cōtra mambre. et reuerſus ē io-
χετταίου, κατέναντι μαμβρῆ. καὶ ὑπέστρεψεν ἰω-
ſeph in egyptū: ipſe ꝛ fratres eius: ꝛ om-
σὴφ εἰς αἴγυπτον, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάν- C
nes qui aſcēderāt ſepelire pr̄em eius. vi-
τες οἱ συναναβάντες θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἰ-
dētes aūt fratres ioſeph: q mortu⁹ ē pr̄
δόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσήφ, ὅτι τέθνηκεν ὁ πατὴρ
eor̄: dixerūt: ne forte memor iniurie ſit nob ioſeph:
αὐτῶν, εἶπαν, μή ποτε μνησικακήσει ἡμῖν ἰωσήφ,
et retributionē retribuat nobis oīa ma-
καὶ ἀνταπόδωμα ἀνταποδώσει ἡμῖν πάντα τὰ κα-
la: q̄ oſtdim⁹ ei. ꝛ venientes ad io
κά, ἃ ἐνεδειξάμεθα αὐτῷ. καὶ παραγενόμενοι πρὸς ἰω-
ſeph: dixerūt: pr̄ tu⁹ adiurauit anteq̄ morere-
σήφ, εἶπαν, ὁ πατήρ σου ὥρκισε πρὸ τοῦ τελευτῆ-
tur ipſe: dicēs: ſic dicite ioſeph: dimitte
σαι αὐτόν, λέγων, οὕτως εἴπατε ἰωσήφ, ἄφες
eis iniqtatē: et pctm̄ eor̄:
αὐτοῖς τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν,

ioſeph cū fratribus ſuis abſq; paruulis & gregibus abſq; armētis: q̄ dereliquerūt ī terra geſſen. Habuit quoq; in comitatu currus & equites: & facta eſt turba non modica. veneruntq; ad aream achad: que ſita eſt trans iordanem: vbi celebrātes exeqas planctu magno atq; vehemēti ipleuerunt ſeptē dies. Quod cum vidiſſent habitatores terre chanaan: dixerunt. Plāctus magnus eſt iſte egyptiis. Et idcirco vocatū ē nomē loci illius planctus egypti. Fecerūt ergo filii iacob ſicut preceperat eis: & portantes eum ī terram chanaan ſepelierunt eum in ſpelunca duplici: quam emerat abraam cum agro ī poſſeſſionē ſepulchri ab ephron etheo contra faciē mābre. Reuerſuſq; eſt ioſeph in egyptum cū fratribus ſuis & omni comitatu: ſepulto patre. Quo mortuo timētes fratres eius & mutuo colloquētes: ne forte memor ſit iniurie quā paſſus eſt: & reddat nobis omne malū quod fecimus: mandauerunt ei dicētes. Pr̄ tuus p̄cepit nobis āteq̄ moreretur: vt hec tibi verbis illius diceremus. Obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fratrū tuorū: & pctī atq;

יוסף ואחיו ובית אביו רק טפם
וצאנם ובקרם עזבו בארץ
גשן: ויעל עמו גם רכב גם
פרשים ויהי המחנה כבד מאד:
ויבאו עד גרן האטד אשר
בעבר הירדן ויספדו שם מספד
גדול וכבד מאד ויעש לאביו
אבל שבעת ימים: וירא יושב
הארץ הכנעני את האבל
בגרן האטד ויאמרו אבל כבד
זה למצרים על כן קרא שמה
אבל מצרים אשר בעבר הירדן:
ויעשו בניו לו כן כאשר צום:
וישאו אתו בניו ארצה כנען
ויקברו אתו במערת שדה המכפלה
אשר קנה אברהם את השדה
לאחזת קבר מאת עפרן החתי על
פני ממרא: וישב יוסף מצרימה
הוא ואחיו וכל העלים אתו
לקבר את אביו אחרי קברו את
אביו: ויראו אחי יוסף כי מת
אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף
והשב ישיב לנו את כל הרעה
אשר גמלנו אתו: ויצוו אל יוסף
לאמר אביך צוה לפני מותו
לאמר: כה תאמרו ליוסף אנא
שא נא פשע אחיך וחטאתם

חנה · בוא · ספד · גדל עשה · יום ראה ישב · אמר · צוה · נשא · קבר כפל · קנה שוב · עלה · ראה מות · שטם · רוע · צוה · אמר נא · נשא

Tranſla. Chal.

יוסף ואחוהי ובית אבוהי לחוד טפליהון ועאנהון ותוריהון שבקו בארעא דגשן:
וסליקו עמיה אף רתיכין אף פרשין והות משריתא סגיאה לחדא: ואתו עד בית
אדרי דאטד די בעברא דירדנא וספדו תמן מספד רב ותקיף לחדא ועבד לאבוהי
אבלא שבעא יומין: וחזא יתיב ארעא כנענאה ית אבלא בבית אדרי דאטד ואמרו
אבלא תקיף דין למצראי על כן קרא שמה אבל מצרים די בעברא דירדנא: ועבדו
בנוהי ליה כמא דפקדינון: ונטלו יתיה בנוהי לארעא דכנען וקברו יתיה במערת חקל
כפילתא דזבן אברהם ית חקלא לאחסנת קבורה מן עפרון חתאה על אפי ממרא:
ותב יוסף למצרים הוא ואחוהי וכל דסליקו עמיה למקבר ית אבוהי בתר דקבר ית
אבוהי: וחזו אחוהי דיוסף ארי מית אבוהון ואמרו דלמא יינטר לנא דבבו יוסף
ואתבא יתיב לנא ית כל בישתא דגמלנא יתיה: ופקידו לות יוסף למימר אבוך פקיד
קדם מותיה למימר: כדין תימרון ליוסף בבעו שבוק כען לחובי אחך ולחטאיהון

Interp̄. chal.

ioſeph ꝛ fratres ſui ꝛ domus patris ſui: exceptis paruulis: oues quoq; eor̄ ꝛ boues dereliquerūt in terra geſſen. Aſcenderūtq; cū eo currus ꝛ equites: eratq; turba magna nimis. Et venerūt vſq; ad aream atad: que eſt vltra iordanē: ꝛ planxerūt ibi planctū magnū atq; nimis vehementē. Et fecit patri ſuo luctū ſeptē diebus. Et vidit habitator terre chanaā luctū qui fiebat in loco aree atad: ꝛ dixerūt. Luctus vehemēs eſt iſte egyptiis. Et idcirco vocatū eſt nomen eius luctus egypti qui eſt trans iordanē. Fecerūtq; filii eius ſicut preceperat eis. Portauerūtq; eum filii ſui in terram chanaā: ꝛ ſepelierūt eum in ſpelūca duplici que eſt in agro: qui eſt cōtra faciē mābre. quē agrū emit abrahā in poſſeſſionem ſepulchri a filiis heth. Reuerſuſq; eſt ioſeph in egyptū: ipſe ꝛ fratres eius ꝛ oēs qui aſcenderūt cū eo vt ſepelirent patrē eius: poſtq̄ ſepeliuit patrē ſuū. Videruntq; frēs ioſeph q mortuus eſſet pr̄ eor̄: ꝛ dixerūt. Forte obſeruabit nobis ioſeph inimiciā: ꝛ reddet nobis oē malū qd tribuimus ei. Mandauerūtq; ad ioſeph: dicētes. Pater tu⁹ precepit āte mortē ſuam: dicēs. ſic dicetis ad ioſeph. Obſecro vt dimittas delicta fratrum tuorum ꝛ peccata:

Primitiua chal.

קוף עאן · הוה שרא אתא · רבנ · חסן · תוב מבר · חזא מות נטר · תוב אמר · בעה את

כי רעה גמלוך ועתה שא נא
לפשע עבדי אלהי אביך ויבך
יוסף בדברם אליו: וילכו גם אחיו
ויפלו לפניו ויאמרו הננו לך
לעבדים: ויאמר אלהם יוסף אל
תיראו כי התחת אלהים אני:
ואתם חשבתם עלי רעה אלהים
חשבה לטבה למען עשה כיום
הזה להחית עם רב: ועתה אל
תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת
טפכם וינחם אותם וידבר על
לבם: וישב יוסף במצרים הוא
ובית אביו ויחי יוסף מאה ועשר
שנים: וירא יוסף לאפרים בני
שלשים גם בני מכיר בן מנשה
ילדו על ברכי יוסף: ויאמר יוסף
אל אחיו אנכי מת ואלהים פקד
יפקד אתכם והעלה אתכם מן
הארץ הזאת אל הארץ אשר
נשבע לאברהם ליצחק וליעקב:
וישבע יוסף את בני ישראל
לאמר פקד יפקד אלהים
אתכם והעלתם את עצמתי מזה:
וימת יוסף בן מאה ועשר שנים
ויחנטו אתו ויישם בארון
במצרים:

בכה · נפל פנה · אמר · ירא · רעע · חיה · כלכל · נחם דבר · חיה · שנה · מות · פקד עלה · שבע · חנט שום ארן

malicie quā exercuerūt in te. Nos quoq; oramus vt ſeruis dei pr̄is tui dimittas iniquitatē hāc. Quibus auditis fleuit ioſeph: veneruntq; ad eū fr̄es ſui: & proni adorantes in terrā dixerūt. Serui tui ſumus. Quibus ille r̄ſdit. Nolite timere. Nū dei poſſumus reſiſtere volūtati! Vos cogitaſtis de me malum: ſed deus vertit illud in bonum: vt exaltaret me ſicut in preſentiarū cernitis: & ſaluos faceret multos populos. Nolite timere. Ego paſcā vos & paruulos vr̄os. Cōſolatuſq; eſt eos: & blāde & leniter ē locutus: & hitauit in egypto cū oī domo pr̄is ſui. Vixitq; cētū decem annis: & vidit effraim filios vſq; ad tertiā gn̄ationē. Filii quoq; machir filii manaſſe nati ſunt ī genibus ioſeph. Quibus trāſactis locutuſ ē fratribus ſuis. Poſt mortem meā deus viſitabit vos & aſcēdere vos faciet de terra iſta: ad terrā quam iurauit abraam iſaac & iacob. Cumq; adiuraſſet eos: atq; dixiſſet: deus viſitabit vos: aſportatē oſſa mea vobiſcū d̄ loco iſto: mortuus eſt expletis cētū decē vite ſue annis: & conditus aromatibuſ repoſitus eſt in loculo in egypto.

Explicit liber Geneſis.

q̄ɀ mala tibi oſ̄derūt. et nūc ſuſcipe iniq̄-
ὅτι πονηρά σοι ἐνεδείξαντο. καὶ νῦν δέξαι τὴν ἀδι-
tatē ſeruoꝝ dei pr̄is tui.
κίαν τῶν θεραπόντων τοῦ θεοῦ τοῦ πατρός σου.
et fleuit ioſeph: loq̄ntibus illis ad eū.
καὶ ἔκλαυσεν ἰωσήφ, λαλούντων αὐτῶν πρὸς αὐτόν.
et venientes ad eū dixerūt: ecce nos tibi ſer-
καὶ ἐλθόντες πρὸς αὐτόν, εἶπαν, ἰδὲ ἡμεῖς σοι οἰκέ-
ui. et dixit illis ioſeph: ne timeatis: nā dei
ται. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰωσήφ, μὴ φοβεῖσθε, τοῦ γὰρ θε-
ſum ego. vos cogitaſtis cōtra me mala:
οῦ εἰμι ἐγώ. ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε κατ᾽ ἐμοῦ πονηρά,
at deus cogitauit de me in bona: vt
ὁ δὲ θεὸς ἐβουλεύσατο περὶ ἐμοῦ εἰς ἀγαθά, ὅπως ἂν
fieret ſicut hodie: vt aleretur p̄pl's multus. et
γένηται ὡς σήμερον, ἵνα διατραφῇ λαὸς πολύς. καὶ
ait illis: ne timeatis. ego paſcā vos:
εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε. ἐγὼ διαθρέψω ὑμᾶς,
et domos vr̄as. et cōſolatus eſt eos: et
καὶ τὰς οἰκίας ὑμῶν. καὶ παρεκάλεσεν αὐτούς, καὶ
locutus ē in cor eoꝝ. et habitauit
ἐλάλησεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν. καὶ κατῴκησεν
ioſeph in egypto: ipſe et oīs domus
ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ, αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ πανοικία τοῦ
pr̄is eius. et vixit ioſeph ānos cētū decē.
πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἰωσὴφ ἔτη ἑκατὸν δέκα.
et vidit ioſeph ephraim filios: vſq; ad tertiā gn̄a-
καὶ ἴδεν ἰωσὴφ ἐφραὶμ παιδία, ἕως τρίτης γενε-
tionē. et filij machir filij manaſſe nati ſūt
ᾶς. καὶ υἱοὶ μαχεὶρ τοῦ υἱοῦ μανασσῆ ἐτέχθησαν
in femoribus ioſeph. et ait ioſeph fr̄ibus
ἐπὶ μηρῶν ἰωσήφ. καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς
ſuis: dicēs: ecce ego morior: viſitatiōe
αὐτοῦ, λέγων, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, ἐπισκοπῇ
āt viſitabit vos deus: et reducet vos de
δὲ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεός, καὶ ἀνάξει ὑμᾶς ἐκ τῆς
t̄ra iſta in t̄rā: quā iurauit deus pa-
γῆς ταύτης εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν ὁ θεὸς τοῖς πα-
tribus n̄ris: abraam iſaac et iacob. et adiu-
τράσιν ἡμῶν, ἀβραὰμ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. καὶ ὥρ-
rauit ioſeph filios iſrael: dicēs: in viſi-
κισεν ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, λέγων, ἐν τῇ ἐπι-
tatione qua viſitabit vos deus: et ſimul por-
σκοπῇ ᾗ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεός, καὶ συνανοί-
tabitis oſſa mea hinc vobiſcū. τ mortu⁹
σετε τὰ ὀστᾶ μου ἐντεῦθεν μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐτελεύτη-
eſt ioſeph: ānoꝝ exiſtēs cētū decē. et ſepelierūt eū:
σεν ἰωσήφ, ἐτῶν ὢν ἑκατὸν δέκα. καὶ ἔθαψαν αὐ-
et poſuerūt in arca in egypto.
τόν, καὶ ἔθηκαν ἐν τῇ σορῷ ἐν αἰγύπτῳ.

D

Interp. chal.

ארי בישא גמלוך וכען שבוק כען לחובי עבדי אלהא דאבוך ובכא יוסף במללותהון
עמיה: ואזלו אף אחוהי ונפלו קדמוהי ואמרו הא אנחנא לך לעבדין: ואמר להון
יוסף לא תדחלון ארי דחיל מן קדם ייי אנא: ואתון חשבתון עלי בישתא מן קדם ייי
איתחשבת לטבא בדיל למעבד כיומא הדין לקימא עם סגיא: וכען לא תדחלון
אנא איזון יתכון וית טפלכון ונחים יתהון ומליל תנחומין על לבהון: ויתיב יוסף
במצרים הוא ובית אבוהי וחיא יוסף מאה ועסר שנין: וחזא יוסף לאפרים בנין
תליתאין אף בני מכיר בר מנשה איתילידו ורבי יוסף: ואמר יוסף לאחוהי אנא
מאית וייי מדכר דכיר יתכון ויסק יתכון מן ארעא הדא לארעא דקיים לאברהם
ליצחק וליעקב: ואומי יוסף ית בני ישראל למימר מדכר דכיר ייי יתכון ותסקון ית
גרמי מכא: ומית יוסף בר מאה ועסר שנין וחנטו יתיה ושמוהי בארונא במצרים:

Pritiua chal. בכה · דחל ביש · חשב טוב עבד · קום זון · נחם חיה · ילד רבב · מות דכר נסק · קום אמר · נסק מות שום

Transla. Chal.

quia malum retribuerūt tibi: τ nunc dimitte obſecro delicta ſeruoꝝ dei patris tui. Et fleuit ioſeph cum loquerentur cum eo. Jerunt quoq; fratres ſui τ ceciderunt coram eo atq; dixerunt. Ecce nos ſumus ſerui tui. Dixitq; eis ioſeph ne timeatis: quoniā ego timeo a facie dei. vos autē cogitaſtis contra me malum: ſed coram deo reputatū eſt in bonū: vt faceret ſicut in die hac: vt ſuſtentaret populū multū. Et nunc nolite timere: ego paſcā vos τ familiā veſtrā. Et conſolatus eſt eos. et locutus eſt cōſolationē ad cor eoꝝ. Et habitauit ioſeph in egypto ipſe τ domus patris ſui. Et vixit ioſeph centū τ decem annis. et vidit ioſeph de ephraim filios tertios: filij quoq; machir filij manaſſe nati ſunt: quos nutriuit ioſeph. Dixitq; ioſeph fratribus ſuis. Ego morior. et deus recordans recordabitur veſtri: τ leuabit vos de terra hac in terram quā iurauit abrahe τ iſaac τ iacob. et adiurauit ioſeph filios iſrael: dicens. Memoria memor erit veſtri deus. τ leuabitis oſſa mea hinc. Mortuuſq; eſt ioſeph cum eſſet etatis centū τ decem annoꝝ: et condierūt eum aromatibus: τ poſuerūt eum in arca in egypto.

Explicit liber geneſis.

A Gen. 46. a.

Hec noīa filioꝝ iſrael: qui in-
Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραήλ, τῶν εἰσπε-
greſſi ſunt in egyptū cū iacob pr̄e eoꝝ vnuſ-
πορευμένων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν, ἕ-
q̄ſq; cū domib⁹ ſuis introierūt: rubē: ſymeō: leui:
καστος πανοικὶ αὐτῶν εἰσήλθοσαν, ῥουβήν, συμεών, λευί,
iudas: iſachar: ʒabulō: τ beniamin: dā: et neph-
ἰούδας, ἰσάχαρ, ζαβουλών, καὶ βενιαμίν, δάν, καὶ νεφ-
thali: gad: τ aſer. ioſeph āt erat in egypto. erāt āt
θαλί, γάδ, καὶ ἀσήρ. ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐν αἰγύπτῳ. ἦσαν δὲ
oēs aie q̄ egreſſe ſūt ex iacob: q̄nq; τ ſep-
πᾶσαι ψυχαὶ αἱ ἐξελθοῦσαι ἐξ ἰακώβ, πέντε καὶ ἑβ-
tuaginta. mortuus ē āt ioſeph τ oēs fra-
δομήκοντα. ἐτελεύτησε δὲ ἰωσὴφ καὶ πάντες οἱ ἀδελ-
tres eius: τ oīs gn̄atio illa. at filij iſrael cre-
φοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ηὐξή-
uerūt: τ multiplicati ſūt: τ abūdātes fuerūt: τ in-
θησαν, καὶ ἐπληθύνθησαν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο, καὶ κα-
ualuerūt valde nimis. multiplicauit āt t̄ra illos. ſur-
τίσχυον σφόδρα σφόδρα. ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτούς. ἀνέ-
rexit āt rex alter ſup egyptū: q̄ nō cognoſcebat
στη δὲ βασιλεὺς ἕτερος ἐπ᾽ αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν
ioſeph. dixit āt genti ſue: ecce genus fi-
ἰωσήφ. εἶπε δὲ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, ἰδοὺ τὸ ἔθνος τῶν υἱ-
lioꝝ iſrael magna valde multitudo: τ p̄ualet ſup nos.
ῶν ἰσραὴλ μέγα πολὺ πλῆθος, καὶ ἰσχύει ὑπὲρ ἡ-
uenite ergo ſapiēter opprimam⁹ eos: ne forte
μᾶς. δεῦτε οὖν κατασοφισώμεθα αὐτούς, μή ποτε
multiplicet: τ q̄n acciderit nobis bellū: ad-
πληθυνθῇ, καὶ ἡνίκα ἂν συμβῇ ἡμῖν πόλεμος, προσ-
detur τ iſti ad aduerſarios. τ de-
τεθήσονται καὶ αὐτοὶ πρὸς τοὺς ὑπεναντίους. καὶ ἐκ-
bellantes nos: egredietur de t̄ra. τ pre-
πολεμήσαντες ἡμᾶς, ἐξελεύσονται ἐκ τῆς γῆς. καὶ ἐπέ-
fecit eis p̄fectos operū: vt affligerēt
στησεν αὐτοῖς ἐπιστάτας τῶν ἔργων, ἵνα κακώσωσιν
eos in operib⁹. τ edificauerūt ciuitates munitas
αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις. καὶ ᾠκοδόμησαν πόλεις ὀχυρὰς
pharaōi: et phithō et rameſſes: τ on: q̄ eſt
τῷ φαραώ, τήν τε πιθὼμ καὶ ῥαμεσσῆ, καὶ ὤν, ἥ ἐστιν ἡ-
heliopolis. quāto āt eos humiliabāt: tāto
λιούπολις. καθ᾽ ὅτι δὲ αὐτοὺς ἐταπείνουν, τοσούτῳ
plures fiebant. τ inualuerūt valde. τ abhominatio-
πλείους ἐγίνοντο. καὶ ἴσχυον σφόδρα. καὶ ἐβδελύσσον-
nē h̄uerūt egyptij a filijs iſrael. τ oppreſſe-
το οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ κατεδυνά-
rūt egyptij filios iſrael vi: τ afflixe-
στευον οἱ αἰγύπτιοι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ βίᾳ, καὶ κατωδύ-
rūt eoꝝ vitā in operib⁹ duris in
νων αὐτῶν τὴν ζωὴν ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς σκληροῖς, ἐν τῷ
luto τ lateritio: τ oīb⁹ operib⁹ q̄ in a-
πηλῷ καὶ τῇ πλινθείᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῖς ἐν τοῖς πε-
gris: ſm oīa opera: q̄b⁹ in ſuitutē redegerūt eos
δίοις, κατὰ πάντα τὰ ἔργα, ὧν κατεδουλοῦντο αὐτούς.

B

Incipit liber helleſmoth quē nos Exodi dicimus.

Hec ſūt noīa filiorū iſrael: qui ingreſſi ſunt ī egyptū cū iacob. Singuli cū domibus ſuis introierunt. Rubē: Symeon: Leui: Iudas: iſachar: zabulō & Beniamin. Dā. Neptalim. Gad: & Aſer. Erāt igitur oēs aie eorū q egreſſi ſunt de femore iacob ſeptuagīta. Ioſeph āt in egypto erat. Quo mortuo & vniuerſis fr̄ibus eius oīq; cognatiōe ſua: filii iſrael creuerūt: & quaſi germinātes multiplicati ſunt: ac roborati nimis īpleuerūt terram. Surrexit iterea rex nouus ſup egyptum: qui ignorabat ioſeph. & ait ad populū ſuū. Ecce ppl's filiorū iſrl' multus & fortior nobis eſt. Venite ſapiēter opprimamus eū: ne forte mūtiplicetur: & ſi ingruerit cōtra nos bellū: addatur inimicis nr̄is: expugnatiſq; nobis egrediatur de terra. Prepoſuit itaq; eis magiſtros opuȝ: vt affligerēt eos oneribus. Edificauerūtq; vrbes tabernaculorum pharaōi phiton & rameſſes. quātoq; opprimebāt eos: tāto magis multiplicabātur: & creſcebant. Oderātq; filios iſrael egyptii: & affligebant illudentes & & inuidentes eis: atq; ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti & lateris: omniq; famulatu quo in terre operibus

ואלה שמות בני ישראל הבאים
מצרימה את יעקב איש וביתו
באו: ראובן שמעון לוי ויהודה:
יששכר זבולן ובנימן: דן ונפתלי
גד ואשר: ויהי כל נפש יצאי ירך
יעקב שבעים נפש ויוסף היה
במצרים: וימת יוסף וכל אחיו
וכל הדור ההוא: ובני ישראל פרו
וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד
ותמלא הארץ אתם: ויקם מלך
חדש על מצרים אשר לא ידע
את יוסף: ויאמר אל עמו הנה עם
בני ישראל רב ועצום ממנו: הבה
נתחכמה לו פן ירבה והיה כי
תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא
על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן
הארץ: וישימו עליו שרי מסים
למען ענתו בסבלתם ויבן ערי
מסכנות לפרעה את פתם ואת
רעמסס: וכאשר יענו אתו כן
ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני
בני ישראל: ויעבדו מצרים את
בני ישראל בפרך: וימררו את
חייהם בעבדה קשה בחמר
ובלבנים ובכל עבדה בשדה את
כל עבדתם אשר עבדו בהם

בוא · היה · מות · פרה · שרץ רבה עצם · מלא קום · מלך · אמר · עצם יהב · חכם · קרא לחם יסף · לחם · שום שור מסס · ענה בנה עיר · סכן · רבה פרץ קוץ · עבד · פרך · חיה

Inter p. Chal. Ca. I.

ואלין שמהת בני ישראל דעלו למצרים עם יעקב גבר ואנש ביתיה
עלו: ראובן שמעון לוי ויהודה: יששכר זבולון ובנימין: דן ונפתלי גד ואשר: והוה
כל נפשתא נפקי ירכא דיעקב שבעין נפשן עם יוסף דהוה במצרים: ומית יוסף וכל
אחוהי וכל דרא ההוא: ובני ישראל נפשו ואתילידו וסגיאו ותקיפו לחדא לחדא
ואתמליאת ארעא מנהון: וקם מלכא חדתא על מצרים דלא מקיים גזירת יוסף:
ואמר לעמיה הא עמא דבני ישראל סגן ותקיפין מננא: הבו נתחכם להון דילמא
יסגון ויהי ארי יערעיננא קרבא ויתוספון אף אינון על בעלי דבבנא ויגיחון בנא
קרב ויסקון מן ארעא: ומניאו עליהון שלטונין מבאישין בדיל לענואיהון
בפלחנהון ובנו קרוי בית אוצרא לפרעה ית פיתום וית רעמסס: וכמא דמענן להון
כן סגן וכן תקפין ועקת למצראי מן קדם בני ישראל: ואפלחו מצראי ית בני
ישראל בקשיו: ואמררו ית חייהון בפלחנא קשיא בטינא ובליבנין ובכל פולחנא
בחקלא ית כל פולחנהון דאפלחו בהון

Transla. Chal.

Incipit liber Exodus. Cap. I.

Et hec ſunt nomina filioꝝ iſrael: qui ingreſſi ſunt in egyptū cum iacob: ſinguli cum viris domus ſue introierūt. Ruben: ſymeon: leui: et iudas: iſachar: ʒabulon: τ beniamin: dan: τ neptali: gad: τ aſer. Erantq; oēs aīe egredientiū de femore iacob ſeptuaginta anime: cum ioſeph qui erat in egypto. Mortuuſq; eſt ioſeph τ oēs fratres eius: et oīs gn̄atio illa. Filij autē iſrael creuerunt: τ nati ſunt in multitudinē: τ roborati ſunt vehementer nimis: τ impleta eſt terra ex eis. Et ſurrexit rex nouus in egypto qui non cōfirmabat decreta ioſeph. Et ait ad populū ſuū. Ecce popul⁹ filioꝝ iſrael multus τ fortior nobis. Venite ſapiēter agamus cōtra eos: ne forte multiplicent: τ q̄n acciderit nobis bellū addantur quoq; ipſi inimicis n̄ris: τ inient contra nos bellū. τ aſcendent de terra. Et cōſtituerūt ſup eos principes malefacientes: vt affligerēt eos in operib⁹ ſuis. Edificauerūtq; vrbes theſauroꝝ pharaoni: phitō τ rameſes. Et q̄nto affligebāt eos: tāto multiplicabant τ tāto roborabāt. Et tribulatio erat egyptijs p̄pter filios iſrael. τ ſeruire fecerūt egyptij filios iſrl' dure: τ ad amaritudinē p̄duxerūt vitā eoꝝ in ſuitute dura: in luto τ in laterib⁹ τ in oī ſuitute in agro in oībus op̄ibus ſuis: q̄bus eos

Pritiua chal. אזל עול · מות · דור ילד · מלא קום קום · סנא יהב חכם · רבה ערע יסף · נגח נסק סנה · באש ענה בנה · מרר ענה עיק · פלח קשה מרר · חיה

Ter. Heb.

נפרך ׃ ויאמר מלך מצרים
למילדת העברית אשר שם
האחת שפרה ושם השנית פועה׃
ויאמר בילדכן את העבריות
וראיתן על האבנים אם בן הוא
והמתן אתו ואם בת הוא וחיה׃
ותיראן המילדת את האלהים
ולא עשו כאשר דבר אליהן
מלך מצרים ותחיין את הילדים׃
ויקרא מלך מצרים למילדת
ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר
הזה ותחיין את הילדים׃
ותאמרן המילדת אל פרעה כי
לא כנשים המצרית העברית כי
חיות הנה בטרם תבוא אלהן
המילדת וילדו׃ וייטב אלהים
למילדת וירב העם ויעצמו
מאד׃ ויהי כי יראו המילדת
את האלהים ויעש להם בתים׃
ויצו פרעה לכל עמו לאמר
כל הבן הילוד היארה
תשליכהו וכל הבת תחיון׃

Cap. ii.

וילך איש מבית לוי ויקח
את בת לוי׃ ותהר האשה ותלד
בן ותרא אתו כי טוב הוא
ותצפנהו שלשה ירחים׃ ולא
יכלה עוד הצפינו ותקח לו

Pritiua heb.

ילד
ראה
מות בנה
ירא
עשה
חיה
קרא
מדע
אמר
נשה
חיה בוא
יטב
רבה עצם
היה
עשה
צוה
ילד
שלך בנה חיה
לקח הרה ילד
ראה
צפן
לקח

Traſla. B. Hiero.

premebãtur. Dixit autem rex egypti obſtetricibus hebreorũ: quarum vna vocabatur ſephora; altera phua: precipiẽs eis. Quãdo obſtetricabitis hebreas: & partus tẽpus aduenerit: ſi maſculus fuerit: interficite eũ: ſi femina reſeruate. Timuerunt autem obſtetrices deum: & non fecerunt iuxta preceptũ regis egypti: ſed conſeruabant mares. Quibus accerſitis ad ſe rex ait. Quidnã eſt hoc qḋ facere voluiſtis: vt pueros ſeruaretis? Que reſponderunt. Nõ ſunt hebree ſicut egyptie mulieres. Ipſe enĩ obſtetricãdi hñt ſciẽtiã: & priuſq̃ veniamus ad eas pariunt. Bñ ergo fecit deus obſtetricibus: & creuit populus cõfortatuſq̃ ẽ nimis. Et quia timuerũt obſtetrices deũ: edificauit eis domos. Precepit ergo pharao omni populo ſuo dicens. Quicquid maſculini ſexus natũ fuerit: i flumen proiicite. quicqḋ femini reſeruate. Ca. 2

EGreſſus ẽ poſt hec vir de domo leui: & accepit vxorẽ ſtirpis ſue. que concepit & pepit filiũ: & vidẽs eum elegantem: abſcondit tribus mẽſibus. Cumq̃ iam celare non poſſet: ſumpſit

Traſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina

cũ vi. τ ait rex egyptioꝝ
μετὰ βίας. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων
obſtetricib⁹ hebreoꝝ: vni eaꝝ erat nomẽ
ταῖς μαίαις τῶν ἑβραίων, τῇ μιᾷ αὐτῶν ἦν ὄνομα
ſephora: τ nomẽ ſcḋe phua: τ ait
σεφώρα, καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας φουά, καὶ εἶ-
illis: qñ obſtetricabitis hebreas: τ fuerit
πεν αὐταῖς, ὅταν μαιοῦσθε τὰς ἑβραίας, καὶ ὦσι
ad pariẽdũ: ſi qdẽ maſcul⁹ fuerit: interficite il-
πρὸς τὸ τίκτειν, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἀποκτείνατε αὐ-
lũ: ſi ãt femina: reſeruate illã. timue-
τό, ἐὰν δὲ θῆλυ, περιποιήσασθε αὐτό. ἐφοβήθη-
runt ãt obſtetrices deũ: et nõ fecerunt ſi-
σαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν θεόν, καὶ οὐκ ἐποίησαν καθό-
cut precepit illis rex egypti. τ vi-
τι συνέταξεν αὐταῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου. καὶ ἐ-
uificabãt maſculos. vocauit ãt rex egy-
ζωογόνουν τὰ ἄρσενα. ἐκάλεσε δὲ ὁ βασιλεὺς αἰ-
pti obſtetrices: τ ait illis: q̃re fe-
γύπτου τὰς μαίας, καὶ εἶπεν αὐταῖς, τί ὅτι ἐ-
ciſtis rem hanc: et viuificaſtis
ποιήσατε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ἐζωογονεῖτε τὰ
maſculos? dixerũt ãt obſtetrices pharaõi: nõ ſicut
ἄρσενα; εἶπαν δὲ αἱ μαῖαι τῷ φαραώ, οὐχ ὡς
mulieres egyptie: hebree: pariunt .n.
αἱ γυναῖκες αἰγύπτιαι, αἱ ἑβραῖαι, τίκτουσι γὰρ
pri⁹ q̃ ingrediãtur ad eas obſtetrices: τ pepe-
πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαίας, καὶ ἔτι-
rerũt. bñ ãt faciebat deus obſtetricib⁹. τ cre-
κτον. εὖ δὲ ἐποίει ὁ θεὸς ταῖς μαίαις. καὶ ἐπλή-
uit pplˢ: τ inualuit valde. qm̃ timue-
θυνεν ὁ λαός, καὶ ἴσχυεν σφόδρα. ἐπειδὴ ἐφο-
runt obſtetrices deũ: fecit ſibi ipis do-
βοῦντο αἱ μαῖαι τὸν θεόν, ἐποίησεν ἑαυταῖς οἰ-
mos. precepit ãt pharao oĩ populo ſuo:
κίας. συνέταξε δὲ φαραὼ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ,
dicens: oẽ maſculũ qḋ natũ fuerit hebreis:
λέγων, πᾶν ἄρσεν ὃ ἂν τεχθῇ τοῖς ἑβραίοις,
in flumẽ proiicite: τ oẽm feminã vi-
εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε, καὶ πᾶν θῆλυ ζωο-
uificate illam.
γονεῖτε αὐτό.

Ca. 2.

ERat ãt qdã de tribu leui: τ accepit
ἦν δέ τις ἐκ τῆς φυλῆς λευί, καὶ ἔλαβεν
de filiabus leui: τ habuit eã: τ in
ἐκ τῶν θυγατέρων λευί, καὶ ἔσχεν αὐτήν, καὶ ἐν
vẽtre cõcepit: τ pepit maſculũ. vidẽtes ãt illũ
γαστρὶ ἔλαβεν, καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. ἰδόντες δὲ αὐτὸ
elegãtẽ: abſcõderũt illũ mẽſib⁹ tribus. qm̃
ἀστεῖον, ἐσκέπασαν αὐτὸ μῆνας τρεῖς. ἐπειδὴ
ãt nõ potuerũt ampli⁹ abſcõdere illũ: accepit
δὲ οὐκ ἠδύναντο ἔτι κρύπτειν αὐτό, ἔλαβεν
illi mater eius
αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ

C

D

A

Pritiua chal.

חיה ידה תנה
הוה ילד חזא
תבר קטל קום
קום
נשה עול
יטב סגא
בית אמר ילד
ידה רמה קום
עדה אתה חזא
טוב יטמר

Traſla. Chal.

grauiter ſeruire fecerũt. Dixitq̃ rex egypti obſtetricibus iudeorũ: nomen vnius ſephora: τ nomẽ alteri⁹ phua: et ait. Quando obſtetricabitis iudeas: videbitis in partu: ſi filius fuerit: interficietis euꝫ: τ ſi filia fuerit reſeruabitis eam. Timuerũtq̃ obſtetrices a facie dei: τ non fecerũt ſicut locutus fuerat eis rex egypti: ſed cõſeruabant filios. Vocauitq̃ rex egypti obſtetrices: τ ait. Cur feciſtis hanc rem: τ reſeruatis filios? Et dixerũt obſtetrices ad pharaonẽ. Quia non ſunt ſicut mulieres egyptie mulieres iudee: quia ipſe ſapientes ſunt: τ antequã veniat ad eas obſtetrix pariunt. Et benefecit deus obſtetricibus: τ creuit populus: confortatiq̃ ſunt nimis. Et factũ eſt cum obſtetrices timuiſſent a facie dei: fecit eis domos. Et precepit pharao omni populo ſuo: dicens. Omnis fili⁹ qui natus fuerit ex iudeis: in flumen proiicite eum: et omnem filiam reſeruabitis. Ca. 2.

ET abijt vir de domo leui: τ accepit filiam leui. Et concepit mulier: et peperit filium. Et vidit eum q̃ eſſet bonus: τ abſcondit eum tribus mẽſibus. Et non potuit vltra abſcondere eum: τ accepit ei

Interp̃. chal.

בקשיו׃ ואמר מלכא דמצרים לחיתא יהודיתא דשום חדא שפרה ושום תנייתא
פועה׃ ואמר כד תהוין מילדן ית יהודיתא ותחזין על מתברא אם ברא הוא
תקטלון יתיה ואם ברתא היא תקימונה׃ ודחילא חיתא מן קדם יי ולא עבדא
כמא דמליל להן מלכא דמצרים וקימא ית בניא׃ וקרא מלכא דמצרים לחיתא
ואמר להן מה דין עבדתון פתגמא הדין וקימתון ית בניא׃ ואמרת חיתא לפרעה
ארי לא כנשיא מצריתא יהודיתא ארי חכימן אינין עד לא עלת לותהן חיתא
וילדן׃ ואוטיב יי לחיתא וסגי עמא ותקיפו לחדא׃ והוה כד דחילא חיתא מן
קדם יי ועבד להן בתין׃ ופקיד פרעה לכל עמיה למימר כל ברא דאתיליד מן
יהודאי לנהרא תרמוניה וכל ברתא תקימון׃ Ca. ij. ואזל גברא
מבית לוי ונסיב ית בת לוי׃ ועדיאת אתתא וילידת בר וחזת יתיה ארי טב הוא
ואטמרתיה תלתא ירחין׃ ולא יכילת עוד לאטמרותיה ונסיבת ליה

Traſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

arculã: et liniuit eã bitumine et pice: et
θήκην, καὶ κατέχρισεν αὐτὴν ἀσφάλτῳ καὶ πίσσῃ, καὶ
impoſuit puerũ in ea: et poſuit eã in
ἐνέβαλε τὸ παιδίον εἰς αὐτήν, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν εἰς τὸ
palude iuxta flumẽ. et ſpeculabatur ſo-
ἕλος παρὰ τὸν ποταμόν. καὶ κατεσκόπευεν ἡ ἀδελ-
ror ei⁹ delõge: vt diſceret qd accideret illi.
φὴ αὐτοῦ μακρόθεν, μαθεῖν, τί τὸ ἀποβησόμενον αὐτῷ.
deſcẽdit ãt filia pharaõis vt lauaret ad flu-
κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαραὼ λούσασθαι ἐπὶ τὸν πο-
men. et ancille eius gradiebãtur ſup
ταμόν. καὶ αἱ ἅβραι αὐτῆς παρεπορεύοντο ἐπὶ τὸν
flumẽ. et vidẽs arculã in palude: miſit
ποταμόν. καὶ ἰδοῦσα τὴν θήκην ἐν τῷ ἕλει, ἀποστεί-
ſeo ancillã: accepit illã. aperiẽs ãt: cernit
λασα τὴν ἅβραν, ἀνείλετο αὐτήν. ἀνοίξασα δέ, ὁρᾷ
paruulũ vagiẽtẽ in arcula. et miſerta ẽ illius fi-
παιδίον κλαῖον ἐν τῇ θήκῃ. καὶ ἐφείσατο αὐτοῦ ἡ θυ-
lia pharaõis. et dixit: de infantib⁹ hebre-
γάτηρ φαραώ. καὶ ἔφη, ἀπὸ τῶν παιδίων τῶν ἑβραί-
orũ hic. et dixit ſoror eius filie pha-
ων τοῦτο. καὶ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ φα-
raõis: vis vocẽ tibi mulierẽ q̃ nutriat ex
ραώ, θέλεις καλέσω σοι γυναῖκα τροφεύουσαν ἐκ
hebreis: et lactabit tibi infantulũ. ait ãt il-
τῶν ἑβραίων, καὶ θηλάσει σοι τὸ παιδίον. εἶπε δὲ αὐ-
li filia pharaõis: vade: pergẽs ãt puel-
τῇ ἡ θυγάτηρ φαραώ, πορεύου. ἀπελθοῦσα δὲ ἡ νεᾶ-
la: vocauit matrẽ pueri. dixit ãt ad il-
νις, ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ παιδίου. εἶπε δὲ πρὸς αὐ-
lã filia pharaõis: ſerua mihi puerũ iſtũ:
τὴν ἡ θυγάτηρ φαραώ, διατήρησόν μοι τὸ παιδίον τοῦτο,
et lacta mihi illũ: ego ãt dabo tibi mercedẽ.
καὶ θήλασόν μοι αὐτό, ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν. ἔ-
accepit ãt mulier infantẽ et lactauit illũ. adul-
λαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον καὶ ἐθήλαζεν αὐτό. ἀδρυν-
to ãt puero: attulit illũ ad fi-
θέντος δὲ τοῦ παιδίου, εἰσήγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν θυ-
liam pharaõis. et fact⁹ ẽ illi in filiũ. voca-
γατέρα φαραώ. καὶ ἐγενήθη αὐτῇ εἰς υἱόν. ἐπωνόμα-
uit ãt nomẽ illi⁹ moyſen. dicẽs: q̃m ex a-
σε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μωυσῆν. λέγουσα, ὅτι ἐκ τοῦ ὕ-
qua illũ tuli. factũ ẽ ãt in die-
δατος αὐτὸν ἀνειλόμην. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέ-
bus multis illis: magnus factus moy-
ραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις, μέγας γενόμενος μωυ-
ſes: egreſſus ẽ ad frẽs ſuos filios iſrael.
σῆς, ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ,
cogitans ãt afflictionẽ illoꝝ: aſpicit hoiẽ egyptiũ
κατανοήσας δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὁρᾷ ἄνθρωπον αἰγύπτιον
percutiẽtẽ q̃dã hebreũ de fratrib⁹ ſuis filijs
τύπτοντά τινα ἑβραῖον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν
iſrael. cũ circũſpexiſſet ãt huc et illuc: nõ videt
ἰσραήλ. περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, οὐχ ὁρᾷ

B

Traſla. B. Hiero.

fiſcellam ſcirpeam: & liniuit eam bitumine ac pice. poſuitq̃ intus infantulum: & expoſuit eum in carecto ripe fluminis ſtante procul ſorore eius & conſiderante euentum rei. Ecce autem deſcendebat filia pharaonis: vt lauaretur in flumine: & puelle eius gradiebantur per crepidinem aluei. Que cũ vidiſſet fiſcellam in papyriõe: miſit vnam e famulabus ſuis: & allatã aperiens cernenſq̃ in ea paruulum vagientem miſerta eius ait. De ĩfantibus hebreorum eſt hic. Cui ſoror pueri Vis inquit vt vadam: & vocẽ tibi mulierem hebreã: que nutrire poſſit infantulum. Reſpondit. Vade. Perrexit puella: & vocauit matrem ſuam. Ad quam locuta filia pharaõis: accipe ait puerum iſtum: & nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam. Suſcepit mulier & nutriuit puerum: adultumq̃ tradidit filie pharaonis. Quem illa adoptauit ĩ locũ filii: vocauitq̃ nomẽ ei⁹ moyſes dicens: quia de aqua tuli eum. In diebus illis poſtq̃ creuerat moyſes: egreſſus eſt ad frẽs ſuos: viditq̃ afflictionẽ eorũ: & virũ egyptiũ pcutiẽtẽ q̃dã de hebreis frĩbus ſuis. Cũq̃ circũſpexiſſet huc atq̃ illuc: & nullum adeſſe vidiſſet:

Ter. Heb.

תבת גמא ותחמרה בחמר
ובזפת ותשם בה את הילד
ותשם בסוף על שפת היאר׃
ותתצב אחתו מרחק לדעה מה
יעשה לו׃ ותרד בת פרעה
לרחץ על היאר ונערתיה
הלכת על יד היאר ותרא את
התבה בתוך הסוף ותשלח את
אמתה ותקחה׃ ותפתח ותראהו
את הילד והנה נער בכה ותחמל
עליו ותאמר מילדי העברים
זה׃ ותאמר אחתו אל בת
פרעה האלך וקראתי לך אשה
מינקת מן העברית ותינק לך
את הילד׃ ותאמר לה בת פרעה
לכי ותלך העלמה ותקרא את
אם הילד׃ ותאמר לה בת
פרעה הליכי את הילד הזה
והינקהו לי ואני אתן את שכרך
ותקח האשה הילד ותניקהו׃
ויגדל הילד ותבאהו לבת פרעה
ויהי לה לבן ותקרא שמו משה
ותאמר כי מן המים משיתהו׃
ויהי בימים ההם ויגדל משה
ויצא אל אחיו וירא בסבלתם
וירא איש מצרי מכה איש
עברי מאחיו׃ ויפן כה וכה וירא

Pritiua heb.

תבה חמר
שום
שפה
יצב ידע
עשה ירד בנה
שלח
אמה לקח פתח
ראה חמל
אמר
ילך
ינק
קרא
ילך
ינק נתן
גדל בוא
היה
משה
היה יום
ראה
נכה
פנה

Interp̃. chal.

תבותא דגומא וחפתה בחמרא ובזפתא ושויאת בה ית רביא ושויתה ביערא על
כיף נהרא׃ ואתעתדת אחתיה מרחיק למידע מה יתעבד ליה׃ ונחתת בת פרעה
למסחי על נהרא ועולימתהא מהלכן על כיף נהרא וחזת ית תבותא בגו יערא
ואושיטת ית אמתה ונסיבתה׃ ופתחת וחזתיה ית רביא והא עולימא בכי וחסת
עלוהי ואמרת מן בני יהודאי דין׃ ואמרת אחתיה לבת פרעה האיזיל ואקרי ליך
אתתא מינקתא מן יהודיתא ותוניק ליך ית רביא׃ ואמרת לה בת פרעה אזילי ואזלת
עולימתא וקראת ית אמיה דרביא׃ ואמרת לה בת פרעה אובילי ית רביא הדין
ואוניקיהי לי ואנא אתן ית אגריך ונסיבת אתתא ית רביא ואוניקתיה׃ ורבא רביא
ואתיתיה לבת פרעה והוה לה לבר וקראת שמיה משה ואמרת ארי מן מיא
שחלתיה׃ והוה ביומיא האינון ורבא משה ונפק עם אחוהי וחזא בפולחנהון וחזא
גבר מצראי מחי גבר יהודאי מאחוהי׃ ואתפני לכא ולכא וחזא

Traſla. Chal.

arcam ſcirpeã: τ liniuit eam bitumine ac pice: poſuitq̃ in ea infantẽ: et poſuit eam in carecto: quod erat in ripa fluminis. Et ſtetit ſoror eius ꝓcul: vt ſciret qd fieret de eo. Et deſcẽdit filia pharaonis vt lauaretur in flumine: τ puelle eius gradiebãtur iuxta ripam fluminis: τ vidit arcaꝫ in medio carecti: τ extendit brachium ſuũ τ tulit eam. et aperuit eam: τ vidit puerũ: et ecce puer plorabat: τ miſertus eſt eius. et ait. De filijs iudeorũ eſt iſte. Dixitq̃ ſoror eius ad filiã pharaonis: nũquid ibo τ vocabo tibi mulierẽ nutricem de iudeis? τ lactabit tibi puerũ? Et dixit ei filia pharaonis. Vade. Et abijt puella: τ vocauit matrẽ eiuſdẽ pueri. et dixit ei filia pharaonis. Tolle puerũ hunc: et lacta eum mihi: τ ego dabo mercedeꝫ tuã. Et ſuſcepit mulier puerũ: τ lactauit euꝫ. Et creuit puer: τ tradidit eum filie pharaonis: τ fuit ei in filiũ: τ vocauit nomen eius moyſen: dicens. quoniã de aquis extraxi eum. Et factum eſt in diebus illis: τ creuit moyſes: et egreſſus eſt cuꝫ fratribus ſuis: τ vidit ſeruitutẽ eorum. Viditq̃ virum egyptium percutientem virum iudeum de fratribus ſuis. Et aſpexit huc τ illuc: et vidit q̃ nullus vir aderat:

Pritiua chal.

תבה חפה שוה
רבב עתד
ידע עבד סחא
הלך חזא ישט
אמר רבב
בכה חוס ידה
קרא אנתה
ינק אם
יבל ינק נתן
רבב אתא
מחא פנה

כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול: ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך: ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני אתה אמר כאשר הרגת את המצרי ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר: וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין וישב על הבאר: ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הרהטים להשקות צאן אביהן: ויבאו הרעים ויגרשום ויקם משה ויושען וישק את צאנם: ותבאנה אל רעואל אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום: ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן: ויאמר אל בנתיו ואיו למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם: ויואל משה לשבת את האיש ויתן את צפרה בתו למשה: ותלד בן ויקרא את שמו גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה:

Pñitiua heb.: נכה · טמן שנה · נצה · רעה · רשע · שום שור · ידע שמע · בקש · ברח פנה · ישב · בוא דלה מלא · שקה · בוא רעה גרש · קום ישע · מדע בוא · אמר נצל · אזי · אכל · יאל ישב · נתן · ילד קרא · גור היה

percuſſum egyptium abſcondit ſabulo. Et egreſſus die altero conſpexit duos hebreos rixantes: dixitq; ei q faciebat iniuriã. Quare pcutis pximũ tuum? Qui rñdit. Quis cõſtituit te principẽ & iudicem ſup nos? Nũ occidere me tu vis ſicut heri occidiſti egyptium. Timuit moyſes & ait. Quõ palã factũ ẽ verbũ iſtud. Audiuitq; pharao ſermonem hunc: & querebat occidere moyſen. Qui fugiens de conſpectu eius moratus eſt in terra madian: & ſedit iuxta puteũ. Erãt aũt ſacerdoti madiã ſeptẽ filie: q̃ venerãt ad hauriẽdam aquã: & impletis canalibus adaquare cupiebãt greges pr̃is ſui. Superuenere paſtores: & eiecerũt eas. Surrexitq; moyſes: & defenſis puellis adaquauit oues earũ. Que cũ reuertiſſent ad Raguel prẽm ſuũ: dixit ad eas. Cur velocius veniſtis ſolito? Rñderunt. Vir egyptius liberauit nos de manu paſtorum. Inſup & hauſit aquã nobiſcum: potũq; dedit ouibus. At ille. Vbi eſt inquit. Quare dimiſiſtis hominẽ? Vocate eũ vt comedat panem. Iurauit ergo Moyſes q habitaret cum eo. Accepitq; ſephoram filiam eius vxorem. que peperit ei filium: quẽ vocauit gerſã dicens. Aduena fui in terra aliena. Alterum vero peperit: quem vocauit elieʒer: dicens.

οὐδένα, καὶ πατάξας τὸν αἰγύπτιον, ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ. ἐξελθὼν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ ὁρᾷ δύο ἄνδρας ἑβραίους διαπληκτιζομένους· καὶ λέγει τῷ ἀδικοῦντι, διατί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον; ὁ δὲ εἶπε, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ᾽ ἡμᾶς; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύπτιον; ἐφοβήθη δὲ μωυσῆς καὶ εἶπεν, εἰ οὕτως ἐμφανὲς γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο; ἤκουσε δὲ φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐζήτει ἀνελεῖν τὸν μωυσῆν. ἀνεχώρησε δὲ μωυσῆς ἀπὸ προσώπου φαραώ, καὶ κατῴκησεν ἐν γῇ μαδιάν· ἐλθὼν δὲ εἰς γῆν μαδιάν, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος. τῷ δὲ ἱερεῖ μαδιὰν ἦσαν ἑπτὰ θυγατέρες, ποιμαίνουσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ· παραγενόμεναι δὲ ἤντλουν, ἕως ἔπλησαν τὰς δεξαμενάς, ποτίσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ. παραγενόμενοι δὲ οἱ ποιμένες ἐξέβαλον αὐτάς· ἀναστὰς δὲ μωυσῆς ἐρρύσατο αὐτάς, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα αὐτῶν. παρεγένοντο δὲ πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν αὐταῖς, διατί ἐταχύνατε τοῦ παραγενέσθαι σήμερον; αἱ δὲ εἶπον, ἄνθρωπος αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ ἤντλησεν ἡμῖν, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα ἡμῶν. ὁ δὲ εἶπε ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ, καὶ ποῦ ἐστι; καὶ ἵνα τί οὕτως καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; καλέσατε οὖν αὐτὸν ὅπως φάγῃ ἄρτον. κατῳκίσθη δὲ μωυσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἐξέδοτο σεπφώραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μωυσῇ γυναῖκα. ἐν γαστρὶ δὲ λαβοῦσα ἡ γυνὴ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς τὸ ὄνομα αὐτοῦ γηρσάμ, λέγων, ὅτι πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ.

Actuũ. 7.d.

C

Pñitiua chal.

Tranſla. Chal.

et percuſſit egyptium: ⁊ abſcondit eum in arena. Et egreſſus eſt in die altera: et ecce duo viri iudei rixabant. Et ait impio. Cur tu percutis proximũ tuũ. Et dixit. Quis te poſuit virũ principẽ ⁊ iudicem ſup nos: nunqd vt occidas me tu dicis hoc: ſicut occidiſti egyptiũ. Et timuit moyſes: ⁊ ait. Vere notũ factũ eſt verbũ. Et audiuit pharao ſermonẽ hunc: ⁊ querebat occidere moyſen: et fugit moyſes a facie pharaonis: et habitauit in terra madian: ⁊ ſedebat iuxta puteũ. Principi aũt madiã erant ſeptẽ filie: ⁊ veniebant et hauriebant: ⁊ implebãt canales: vt adaquarẽt oues patris ſui. Veniebantq; paſtores ⁊ eiiciebant eas: et ſurrexit moyſes ⁊ liberauit eas: ⁊ adaquauit oues earum. Et venerũt ad raguel patrẽ ſuũ: qui ait. Quid eſt hoc q velocius ſolito hodie veniſtis? et dixerunt. Vir egyptius liberauit nos de manu paſtorũ: ⁊ inſuper hauriẽs hauſit nobis: ⁊ adaq̃uit oues. Et dixit filiabus ſuis. Et vbi eſt ille? quare ergo reliquiſtis virum? vocate eum vt comedat panẽ. Et voluit moyſes habitare cum illo: ⁊ dedit ſephorã filiam ſuã moyſi. Et peperit filium: ⁊ vocauit nomẽ eius gerſom: quia dixit: aduenã fui in terra aliena.

Interp. chal.

ואתפני לכא ולכא וחזא ארי לית גבר ומחא ית מצראה וטמריה בחלא: ונפק ביומא תנינא והא תרין גברין יהודאין נצן ואמר לחיבא למא את מחי לחברך: ואמר מן שויך לגבר רב ודין עלנא הלמקטלי את אמר כמא דקטלתא ית מצראה ודחיל משה ואמר בקושטא אתידע פתגמא: ושמע פרעה ית פתגמא הדין ובעא למקטל ית משה וערק משה מן קדם פרעה ויתיב בארעא דמדין ויתיב על בירא: ולרבא דמדין שבע בנן ואתאה ודליאה ומליאה ית רטיא לאשקאה ענא דאבוהן: ואתו רעיא וטרדונין וקם משה ופרקנין ואשקי ית ענהון: ואתאה לות רעואל אבוהן ואמר מה דין אוחיתון למיתי יומא דין: ואמרא גברא מצראה שזבנא מידא דרעיא ואף מדלא דלא לנא ואשקי ית ענא: ואמר לבנתיה ואן הוא למא דנן שבקתון ית גברא קרן ליה ויכול לחמא: וצבי משה למתב עם גברא ויהב ית צפורה ברתיה למשה: וילידת בר וקרא ית שמיה גרשום ארי אמר דייר הויתי בארע נוכראה:

D

τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν ἐλιέζερ, λέγων· ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐρρύσατό με ἐκ χειρὸς φαραώ. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ ἀνεβόησαν, καὶ ἀνέβη ἡ βοὴ αὐτῶν πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν ἔργων. καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τὸν στεναγμὸν αὐτῶν, καὶ ἐμνήσθη ὁ θεὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. καὶ ἐπεῖδεν ὁ θεὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐγνώσθη αὐτοῖς.

Infra. 18.a.

Ca. 3.

A

Καὶ μωυσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα ἰοθὸρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως μαδιάν· καὶ ἤγαγε τὰ πρόβατα εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος χωρήβ. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὁρᾷ ὅτι ὁ βάτος καίεται πυρί, ὁ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο. εἶπε δὲ μωυσῆς, παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ὁ βάτος. ὡς δὲ εἶδε κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τοῦ βάτου, λέγων, μωυσῆ, μωυσῆ. ὁ δὲ εἶπε, τί ἐστι; καὶ εἶπε, μὴ ἐγγίσῃς ὧδε· λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστί. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, θεὸς ἀβραὰμ καὶ θεὸς ἰσαὰκ καὶ θεὸς ἰακώβ. ἀπέστρεψε δὲ μωυσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· εὐλαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδὼν

Joſue. 24.d. Actuũ. 7.d.

Deus ei pr̃is mei adiutor meus: & eripuit me de manu pharaõis. Poſt mltũ vero tp̃is mortuus ẽ rex egypti. Et ingemiſcẽtes filii iſrl̃ pp opa vociferati ſũt. Aſcẽdit q; clamor eorũ ad deũ ab opibus: & audiuit gemitũ eorũ: ac recordatus eſt federis qd pepigit cum abraam iſaac & iacob. Et reſpexit deus filios iſrael: & liberauit eos.

Ca. 3.

Moyſes autem paſcebat oues iethro ſoceri ſui ſacerdotis madiã. Cũq; minaſſet gregẽ ad interiora deſerti: venit ad montem dei oreb. Apparuitq; ei dominus in flãma ignis de medio rubi: & videbat q rubus arderet: & nõ combureretur. Dixit ergo Moyſes. Vadam & videbo viſionẽ hanc magnam: q̃re nõ cõburatur rubus. Cernẽs ãt dominus q pergeret ad vidẽdũ: vocauit eum de medio rubi: & ait. Moyſes moyſes. Qui rñdit. Adſum. At ille. Non appropies inquit huc. Solue calciamẽtum de pedibus tuis. Locus enim in quo ſtas terra ſancta eſt. Et ait. Ego ſum deus patris tui: deus abraam: deus iſaac: & deus iacob. Abſcõdit moyſes faciem ſuã: nõ enĩ audebat aſpicere contra deum. Cui ait

ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה: וישמע אלהים את נאקתם ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב: וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים:

Cap. iij.

ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה: וירא מלאך יהוה אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל: ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה: וירא יהוה כי סר לראות ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר הנני: ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא: ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים: ויאמר יהוה ראה

Pñitiua heb.: יום רבה מות · אנח · זעק עלה · שמע · זכר · ברת · ראה · ידע · נהג · דבר בוא · לבב · סור · ראה · מדע בער · סור קרא · קרב נשל · קום · עמד · סתר פנה נבט

Tranſla. Chal.

Et factum eſt poſt multos dies: ⁊ mortuus eſt rex egypti: ⁊ ingemuerũt filij iſrael propter duram ſeruitutem que erat ſuper eos: ⁊ clamauerũt. Et aſcendit clamor eorũ coram deo ꝓpter ſeruitutẽ. Et auditus eſt corã deo clamor eorũ: ⁊ recordatus eſt deus pacti ſui quod pepigit cum abraham ⁊ cum iſaac ⁊ cum iacob. Et nota fuit coram dño ſubiectio filioꝝ iſrael. Et dixit in verbo ſuo vt liberaret eos.

Cap. 3.

Moyſes autẽ paſcebat oues iethro principis madian ſoceri ſui. Et minauit oues ad locũ optimi paſtus in deſerto: ⁊ venit in montẽ oreb: vbi reuelata eſt gloria dei. Et apparuit ei angelus dñi in flamma ignis de medio rubi: et vidit: et ecce rubus ardebat igni: ⁊ rubus nõ conſumebatur. Et dixit moyſes. Declinabo nunc: ⁊ videbo viſionẽ hanc magnã: quare non cõburatur rubus. Et reuelatũ eſt corã dño q declinaret ad videndũ. Et vocauit eum deus de medio ignis: ⁊ ait. Moyſes: moyſes. Qui dixit. Ecce ego. Et dixit ei. Non appropinques huc: ſoluẽ calciamentũ tuũ de pedibus tuis: qm̃ locus ſup quẽ tu ſtas terra ſancta eſt. Et ait. Ego ſum deus patris tui: deus abrahã deus iſaac: ⁊ deus iacob. Et inclinauit moyſes vultũ ſuũ: quoniã timuit intueri verſus gloriã dei. Et dixit dominus. Reuelata

Interp. chal.

והוה ביומיא סגיאיא האינון ומית מלכא דמצרים ואתאנחו בני ישראל מן פולחנא דהוה קשיא עליהון וזעיקו וסליקת קבילתהון לקדם יוי מן פולחנא: ושמיע קדם יוי קבילתהון ודכיר יוי ית קימיה דעם אברהם דעם יצחק ודעם יעקב: וגלי קדם יוי שעבודהון דבני ישראל ואמר במימריה למפרקהון:

Ca. iij.

ומשה הוה רעי ית ענא דיתרו חמוהי רבא דמדין ודבר ית ענא לאתר שפר רעיא דלמדברא ואתא לטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיוי לחורב: ואתגלי מלאכא דיוי ליה בשלהובית אשתא מגו אסנא וחזא והא אסנא בער באשתא ואסנא ליתוהי מתאכיל: ואמר משה אתפני כען ואחזי ית חזונא רבא הדין מה דין לא מתוקד אסנא: וגלי קדם יוי ארי אתפני למחזי וקרא ליה יוי מגו אסנא ואמר משה משה ואמר האנא: ואמר לא תקרב הלכא שרי סינך מעל רגלך ארי אתרא דאת קאים עלוהי אתר קדיש הוא: ואמר אנא אלהיה דאבוך אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב וכבשינון משה לאפוהי ארי הוה דחיל מלאסתכלא לצית יקרא דיוי ואמר יוי

Pñitiua chal.

Ter. Heb.

ראיתי את עני עמי אשר
במצרים ואת צעקתם שמעתי
מפני נגשיו כי ידעתי את
מכאביו: וארד להצילו מיד
מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא
אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ
זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני
והחתי והאמרי והפרזי והחוי
והיבוסי: ועתה הנה צעקת בני
ישראל באה אלי וגם ראיתי את
הלחץ אשר מצרים לחצים
אתם: ועתה לכה ואשלחך אל
פרעה והוצא את עמי בני ישראל
ממצרים: ויאמר משה אל
האלהים מי אנכי כי אלך אל
פרעה וכי אוציא את בני ישראל
ממצרים: ויאמר כי אהיה עמך
וזה לך האות כי אנכי שלחתיך
בהוציאך את העם ממצרים
תעבדון את האלהים על ההר
הזה: ויאמר משה אל האלהים
הנה אנכי בא אל בני ישראל
ואמרתי להם אלהי אבותיכם
שלחני אליכם ואמרו לי מה
שמו מה אמר אלהם: ויאמר
אלהים אל משה אהיה אשר
אהיה ויאמר כה תאמר לבני

Primitiua heb.

ענה
כאב ירד נצל
עלה
זוב קום
בוא ראה
הלך שלח
יצא
אמר היה
עבד
בוא
אמר היה

Trāſla. B. Hiero.

dn̄s. Vidi afflictionem populi mei in egypto: & clamorē eius audiui ꝓp duritiā eorū q̄ p̄ſūt operibus. Et ſciens dolorē eius deſcēdi: vt liberē eum de manibus egyptiorum: & educā de terra illa in terrā bonam & ſpacioſam: in terram que fluit lacte & melle: ad loca chananei & ethei & ammorrei & pherezei & euei & iebuſei. Clamor ergo filiorum iſrael venit ad me: vidiq; afflictionē eorū: qua ab egyptiis opprimuntur. Sed veni: & mittā te ad pharaonem: vt educas populū meū filios iſrael de egypto. Dixitq; moyſes ad deum. Quis ſum ego: vt vadam ad pharaonem: & educā filios iſrael de egypto? Qui dixit ei Ego ero tecum: & hoc habebis ſignū: q̄ miſerim te. Cū eduxeris populū de egypto: immolabis deo ſuper montem iſtum. Ait moyſes ad deum: Ecce ego vadam ad filios iſrael: & dicam eis. Deus patrum veſtrorum miſit me ad vos. Si dixerint mihi quod eſt nomen eius: quid dicā eis? Dixit deus ad moyſen. Ego ſum qui ſum. Ait. Sic dices filiis

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

vidi afflictionē ppli mei q̄ in egypto:
ἴδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ,
et clamorē eoꝝ audiui ꝓpt̄ operū pfe
καὶ τῆς κραυγῆς αὐτῶν ἀκήκοα ἀπὸ τῶν ἐργοδιω-
ctos. ſcio .n. dolorē eoꝝ: et deſcēdi vt
κτῶν. οἶδα γὰρ τὴν ὀδύνην αὐτῶν, καὶ κατέβην ἐξε-
liberē eos ex manu egyptioꝝ: ⁊ educam
λέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων, καὶ ἐξαγαγεῖν
eos ex t̄ra illa: ⁊ inducā eos:
αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς
in t̄rā bonā ⁊ multā: in t̄rā manātē lac
εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα
et mel: in locū chananeoꝝ: et hethe- B
καὶ μέλι, εἰς τὸν τόπον τῶν χαναναίων, καὶ χετταί-
oꝝ: et amorreoꝝ: et pherezeoꝝ: et eueoꝝ: et
ων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ εὐαίων, καὶ
gergeſeoꝝ: ⁊ iebuſeoꝝ. ⁊ nūc ecce clamor
γεργεσαίων, καὶ ἰεβουσαίων. καὶ νῦν ἰδοὺ κραυ-
filioꝝ iſrael venit ad me. et ego vidi
γὴ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἥκει πρός με. κἀγὼ ἑώρακα
afflictionē: qua egyptii opprimūt eos. et
τὸν θλιμμόν, ὃν οἱ αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς. καὶ
nūc veni mittam te ad pharaonē regem egy
νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύ-
pti. ⁊ educes ppl'm meū filios iſrael
πτου. καὶ ἐξάξεις τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ
ex t̄ra egypti. et dixit moyſes ad deū:
ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ εἶπεν μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν,
q̄s ſum ego: vt vadā ad pharaonē regem
τίς εἰμι ἐγώ, ὅτι πορεύομαι πρὸς φαραὼ βασιλέα
egypti: et vt educā filios iſrael ex t̄ra
αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐξάξω τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς
egypti. dixit āt de⁹ ad moyſen: dicēs: q: ero
αἰγύπτου. εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, λέγων, ὅτι ἔσο-
tecū et hoc tibi ſignū: q̄
μαι μετὰ σοῦ. καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον, ὅτι
ego te mitto vt educas tu ppl'm meū
ἐγώ σε ἀποστέλλω ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν σε τὸν λαόν μου
ex egypto: et ſeruietis deo in mōte hoc.
ἐξ αἰγύπτου, καὶ λατρεύσετε τῷ θεῷ ἐν τῷ ὄρει τού-
⁊ dixit moyſes ad deū: ecce ego va-
τῳ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐλεύσο-
dā ad filios iſrael: et dicā ad eos:
μαι πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς,
de⁹ pat̄m vr̄oꝝ miſit me ad vos.
ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς.
et ſi interrogauerit me. qđ nomē ei⁹? qđ
καὶ ἐὰν ἐρωτήσωσί με, τί τὸ ὄνομα αὐτῷ; τί C
dicā ad eos. ⁊ dixit dn̄s ad moy-
ἐρῶ πρὸς αὐτούς. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς μωυ-
ſen. ego ſū q̄ ſū. et dixit: ſic dices filiis
σῆν. ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. καὶ εἶπεν, οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς

Interp̄. chal.

גלי קדמי ית שעבוד עמי די במצרים וית קבילתהון שמיע קדמי מן קדם שלטוניהון
ארי גלי קדמי כאביהון: ואתגליתי לשיזבותהון מידא דמצראי ולאסקותהון מן
ארעא ההיא לארעא טבא ופתיא לארע עבדא חלב ודבש לאתר כנענאי וחתאי
ואמוראי ופריזאי וחואי ויבוסאי: וכען הא קבילת בני ישראל עלת לקדמי ואף
גלי קדמי ית דוחקא דמצראי דחקין להון: וכען איתא ואשלחינך לות פרעה
ואפיק ית עמי בני ישראל ממצרים: ואמר משה קדם יי מן אנא ארי איזיל לות
פרעה וארי אפיק ית בני ישראל ממצרים: ואמר ארי יהא מימרי בסעדך ודין לך
אתא ארי אנא שלחתך באפקותך ית עמא ממצרים תפלחון קדם יי על טורא הדין:
ואמר משה קדם יי הא אנא אתי לות בני ישראל ואימר להון אלהא דאבהתכון
שלחני לותכון ויימרון לי מה שמיה מה איימר להון: ואמר יי למשה אהיה אשר
אהיה ואמר כדנן תימר לבני

Primitiua chal.

כאב גלה נסק
טוב פתה
עלל
שלח
נפק
הוה אמר
נפק פלח
אתא
אמר הוה

Tranſla. Chal.

eſt corā me ſubiectio populi mei q̄ eſt in egypto: ⁊ clamor eorū auditus eſt in conſpectu meo ꝓpter exactores eorū: quoniā reuelati ſunt coraꝫ me dolores eoꝝ. Et apparui vt liberareꝫ eos de manu egyptiorū: ⁊ vt aſcendere faciam eos de terra hac ad terrā bonam et ſpacioſam: ad terrā fluentē lacte ⁊ melle: ad locū chananei ⁊ ethei ⁊ amorrei ⁊ pherezei ⁊ euei ⁊ iebuſei. Et nunc clamor filiorū iſrael venit coram me: manifeſta eſt etiam corā me tribulatio qua egyptij tribulant eos. Et nunc veni ⁊ mittā te ad pharaonē: et educ populū meū filios iſrael de egypto. Et dixit moyſes coram deo. Quis ego ſum vt vadam ad pharaonē: et vt educam filios iſrael de egypto? Et dixit ei. Quia erit verbum meum in adiutoriū tuum. et hoc tibi ſignum quod ego mitto te. Cum eduxeris populū de egypto: ſeruietis coraꝫ dn̄o ſuper montē hūc. Et dixit moyſes coram deo. Ecce ego vadam ad filios iſrael: ⁊ dicam eis: deus patrum veſtrorū miſit me ad vos: et dicent mihi. Quod eſt nomē eius: quid dicam eis. Et dixit deus ad moyſen. Ero qui ero. Et dixit. Sic dices filijs

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

iſrael: q̄ eſt miſit me ad vos. ⁊ dixit
ἰσραήλ, ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. καὶ εἶπεν
deus rurſus ad moyſen: ſic dices filijs
ὁ θεὸς πάλιν πρὸς μωυσῆν, οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς
iſrael: dn̄s deus patrū vr̄oꝝ: deus abra-
ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν, ὁ θεὸς ἀβρα-
am: et deus iſaac: et deus iacob: miſit me
άμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ, ἀπέσταλκέ με
ad vos. hoc meū eſt nomē ſempiternū: ⁊
πρὸς ὑμᾶς. τοῦτό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα αἰώνιον, καὶ
memoriale gn̄ationū gn̄ationib⁹. vadēs igr̄ cōgrega
μνημόσυνον γενεῶν γενεαῖς. ἐλθὼν οὖν συνάγαγε
ſeniores filioꝝ iſrael: ⁊ dices ad
τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς
eos: dn̄s deus patrū vr̄oꝝ apparuit mihi:
αὐτούς, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ὦπταί μοι,
deus abraam: ⁊ deus iſaac: ⁊ deus iacob:
ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ θεὸς ἰσαάκ, καὶ θεὸς ἰακώβ,
dicēs: viſitatione viſitaui vos. ⁊ q̄cūq; con
λέγων, ἐπισκοπῇ ἐπέσκεμμαι ὑμᾶς. καὶ ὅσα συμ-
tigerūt vob̄ in egypto. vidi. ⁊ dixi:
βέβηκεν ὑμῖν ἐν αἰγύπτῳ, ἑώρακα. καὶ εἶπα,
D reducam vos ex afflictione ⁊ egyptio-
ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώσεως τῶν αἰγυπτί-
rūꝫ in terrā chananeorū: et etheorū: ⁊ a-
ων εἰς τὴν γῆν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀ-
morreorū: et phereſeorū: et gergeſeorū: et e-
μορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ εὐ-
ueorū: ⁊ iebuſeorū: in terrā manātē lacte et
αίων, καὶ ἰεβουσαίων, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ
melle. et audiēt tuā vocē et in-
μέλι. καὶ εἰσακούσονταί σου τῆς φωνῆς. καὶ εἰ-
gredieris tu: et ſeniores iſrael ad pharaonē re-
σελεύσῃ σύ, καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ πρὸς φαραὼ βα-
gem egypti. ⁊ dices ad eū: dn̄s de⁹ he-
σιλέα αἰγύπτου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, κς ὁ θεὸς τῶν ἑ-
breorū vocauit nos. ibimus igit̄ viā
βραίων προσκέκληται ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν
Infra. 8. g. triū dieꝝ in ſolitudinē: vt ſacrificem⁹ dn̄o deo
τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα θύσωμεν κῳ τῷ θεῷ
nr̄o. ego vero ſcio: q̄ nō dimittet vos rex
ἡμῶν. ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅτι οὐ προήσεται ὑμᾶς βασι-
egypti ire: niſi cū manu va-
λεὺς αἰγύπτου πορευθῆναι, ἐὰν μὴ μετὰ χειρὸς κρα-
lida. ⁊ extēdēs manū meā pcutiā
ταιᾶς. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρά μου πατάξω τοὺς
egyptios in oib⁹ mirabilib⁹ meis: q̄ fa-
αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις μου, οἷς ποι-
ciā in eis. ⁊ poſt hec dimittet vos.
Infra. 11. a. ⁊ infra. 12. a. ήσω ἐν αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς.
et dabo grāꝫ populo huic corā egy-
καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τούτῳ ἐνώπιον τῶν αἰ-
ptios. qn̄ āt egreſſi fueritis: nō
γυπτίων. ὅταν δὲ ἀποτρέχητε, οὐκ

Trāſla. B. Hiero.

iſrael. Qui eſt: miſit me ad vos. Dixitq; iterum deus ad moyſen. Hec dices filiis iſrael. Dominus deus patrū veſtrorū deus abraam & deus iſaac & deus iacob miſit me ad vos. Hoc nomē mihi eſt in eternū: & hoc memoriale meū i gn̄atiōe & gn̄ationē. Vade cōgrega ſeniores iſrael: & dices ad eos. Dn̄s deus patrū veſtrorum apparuit mihi: deus abraā & deus iſaac & deus iacob dicēs. Viſitans viſitaui vos & vidi oīa que acciderūt vobis in egypto: & dixi vt educam vos de afflictione egypti in terrā chananei: & ethei & ammorrei: & pherezei & euei & iebuſei: ad terrā fluentē lacte & melle: & audiēt vocē tuā. Ingredieriſq; tu & ſeniores iſrael ad regē egypti: & dices ad eum. Dn̄s deus hebreorum vocauit nos. Ibimus viā triū dierū in ſolitudinē: vt immolemus domino deo nr̄o. Sed ego ſcio q̄ non dimittet vos rex egypti vt eatis: niſi per manum validam. Extēdāq; manum meam: & percutiā egyptū in cūctis mirabilibus meis que facturus ſum in medio eorū. Poſt hoc dimittet vos: daboq; gratiā populo huic corā egyptiis. Et cum egrediemini: non

Ter. Heb.

ישראל אהיה שלחני אליכם:
ויאמר עוד אלהים אל משה כה
תאמר אל בני ישראל יהוה
אלהי אבתיכם אלהי אברהם
אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני
אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי
לדר דר: לך ואספת את זקני
ישראל ואמרת אלהם יהוה אלהי
אבתיכם נראה אלי אלהי
אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד
פקדתי אתכם ואת העשוי לכם
במצרים: ואמר אעלה אתכם
מעני מצרים אל ארץ הכנעני
והחתי והאמרי והפרזי והחוי
והיבוסי אל ארץ זבת חלב ודבש:
ושמעו לקלך ובאת אתה וזקני
ישראל אל מלך מצרים ואמרתם
אליו יהוה אלהי העבריים נקרה
עלינו ועתה נלכה נא דרך שלשת
ימים במדבר ונזבחה ליהוה
אלהינו: ואני ידעתי כי לא יתן
אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד
חזקה: ושלחתי את ידי והכיתי
את מצרים בכל נפלאתי אשר
אעשה בקרבו ואחרי כן ישלח
אתכם: ונתתי את חן העם הזה
בעיני מצרים והיה כי תלכון לא

Primitiua heb.

דור הלך
ראה
עשה
עלה
ענה
זוב
קול בוא
קרה
הלך
יום דבר זבח
נתן
נכה
פלא
עשה שלח
נתן חנן

Interp̄. chal.

ישראל אהיה שלחני לותכון: ואמר עוד יי למשה כדנן תימר לבני ישראל יי אלהא
דאבהתכון אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב שלחני לותכון דין שמי
לעלם ודין דכרני לכל דר ודר: איזיל ותכנוש ית סבי ישראל ותימר להון יי
אלהא דאבהתכון אתגלי לי אלהיה דאברהם יצחק ויעקב למימר מדכר דכירנא
יתכון וית דאתעבד לכון במצרים: ואמרית אסיק יתכון משעבוד מצראי לארע
כנענאי וחתאי ואמוראי ופריזאי וחואי ויבוסאי לארעא עבדא חלב ודבש: ויקבלון
מינך ותיעול את וסבי ישראל לות מלכא דמצרים ותימרון ליה יי אלהא דיהודאי
איתקרי עלנא וכען ניזיל כען מהלך תלתא יומין במדברא ונדבח קדם יי אלהנא:
וקדמי גלי ארי לא ישבוק יתכון מלכא דמצרים למיזל ולא מן קדם דחילה תקיפא:
ואשלח ית מחת גבורתי ואמחי ית מצראי בכל פרשותי דאעביד ביניהון
ובתר כן ישלח יתכון: ואתין ית עמא הדין לרחמין בעיני מצראי ויהי ארי תהכון לא

Tranſla. Chal.

iſrael. qui ero miſit me ad vos. Dixitq; iterū deus ad moyſen: hec dices filijs iſrael. Dn̄s deus patrum veſtroꝝ deus abrahā: deus iſaac ⁊ deus iacob miſit me ad vos. hoc eſt nomē meū in eternū: ⁊ hoc eſt memoriale meū in omni generatione ⁊ generationē. Uade et cōgrega ſeniores iſrael: ⁊ dices eis. Dn̄s deus patrum veſtrorū apparuit mihi: deus abraham iſaac ⁊ iacob: dicens. Recordans recordatus ſum veſtri: et omniū que facta ſunt vobis in egypto. et dixi: aſcendere faciā vos de ſubiectione egyptioꝝ ad terrā chananei et ethei ⁊ amorrei ⁊ pherezei ⁊ euei ⁊ iebuſei: ad terram fluentē lacte ⁊ melle. Et obedient tibi: ⁊ venies tu ⁊ ſeniores iſrael ad regem egypti: diceti ſq; ei. Dn̄s deus iudeorū inuocatus eſt ſuper nos. Et nunc eamus obſecro itinere trium dierū per deſertum: vt immolemus dn̄o deo noſtro. Et in conſpectu meo manifeſtuꝫ eſt q̄ nō dimittet vos rex egypti vt eatis: niſi propter timorem fortem. Mittāq; ſtatim plagam fortitudinis mee: ⁊ percutiā egyptios in cunctis mirabilibus meis: q̄ facturus ſum in medio eoꝝ: ⁊ poſt hec mittet vos. Et dabo populū hunc in gratiam in oculis egyptiorum. Et quando ieritis: non

Primitiua chal.

דור כנש שוב
אמר גלה דכר
עבד נסק
קבל
אתא אמר
יהד קרא אזל
הלך דבר דבח
גלה שבק ידך
שלח מחא עבד
נתן הוה יהד

הלך'ריק תלכו ריקם׃ ושאלה אשה
גור'כלה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף
וכלי זהב ושמלת ושמתם על
שום בניכם ועל בנתיכם ונצלתם את
מצרים׃

Cap. iiii.

ענה'אמן'שמע ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו
קול'אמר'ראה בקלי כי יאמרו לא נראה אליך
יהוה׃ ויאמר אליו יהוה מזה בידך
נטה ויאמר מטה׃ ויאמר השליכהו
שלך'היה ארצה וישלכהו ארצה ויהי
נוס'פנה לנחש וינס משה מפניו׃ ויאמר
יהוה אל משה שלח ידך ואחז
שלח'חזק בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי
כפף למטה בכפו׃ למען יאמינו כי נראה
אליך יהוה אלהי אבתם אלהי
אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב׃
בוא ויאמר יהוה לו עוד הבא נא ידך
יצא בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה
צרע והנה ידו מצרעת כשלג׃ ויאמר
שוב השב ידך אל חיקך וישב ידו
אל חיקו ויוצאה מחיקו והנה
שבה כבשרו׃ והיה אם לא יאמינו
קול'אות לך ולא ישמעו לקל האת
הראשון והאמינו לקל האת
האחרון׃ והיה אם לא יאמינו גם
שנה'שמע לשני האתות האלה ולא ישמעון
קול לקלך ולקחת ממימי היאר

exibitis vacui: ſed poſtulabit mulier a vicina ſua & ab hoſpita ſua vaſa argentea & aurea ac veſtes: ponetiſq; eas ſuper filios & filias veſtras: & ſpoliabitis egyptum. Ca.4.

Reſpōdēs moyſes ait. Non credent mihi: neq; audient vocē meā: ſed dicent: non apparuit tibi dn̄s. Dixit ergo ad eū. Quid eſt quod tenes ī manu tua. Rn̄dit. Virga. Dixitq; dn̄s. Proiice eā in terrā. Proiecit: & verſa eſt in colubrū: ita vt fugeret moyſes. Dixitq; dn̄s. Extende manū tuā: & apprehende caudam eius. Extendit & tenuit: verſaq; eſt in virgam. Vt credant inquit ꝙ apparuerit tibi dn̄s deus patrum ſuorum: deus abraam & deus iſaac & deus iacob. Dixitq; dn̄s rurſum. Mitte manum tuam in ſinū tuū. Quā cum miſiſſet in ſinum ꝓtulit leproſam inſtar niuis. Retrahe ait manū tuam in ſinū tuum. Retraxit & protulit iterū: & erat ſimilis carni reliq̄. Si non crediderint inquit tibi: neq; audierint ſermonem ſigni prioris: credent verbo ſigni ſequētis. ꝙ ſi nec duobus quidem his ſignis crediderint: neq; audierint vocē tuā: ſume aquā fluminis

recedetis vacui: ſed poſtulabit mulier a vicino
ἀπελεύσεσθε κενοί, ἀλλὰ αἰτήσει γυνὴ παρὰ γείτονος
et cohabitatore ſuo vaſa argētea: et aurea: et ve=
καὶ συσκήνου αὐτῆς σκεύη ἀργυρᾶ, καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱμα=
ſtes. et imponetis ſup filios vr̃os: ꝛ ſup
τισμόν· καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς
filias vr̃as: et ſpoliate egyptios.
θυγατέρας ὑμῶν, καὶ ἐπισυσκευάσατε τοὺς αἰγυπτίους.
Reſpōdit aūt moyſes: et dixit: ſi igit nō credide
Ἀπεκρίθη δὲ μωυσῆς, καὶ εἶπεν, ἐὰν οὖν μὴ πιστεύσω
rit mihi: neq; audierit vocē meā. dicēt .n.
σί μοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς μου· ἐροῦσι γάρ,
ꝙ nō apparuit tibi de⁹: qd dicā ad eos? dixit aūt ei
ὅτι οὐκ ὦπταί σοι ὁ θς̃, τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; εἶπε δὲ αὐ
dn̄s: qd hoc ē qd in manu tua. ille aūt dixit: virga.
τῷ κς̃, τί τοῦτό ἐστι τὸ ἐν χειρί σου· ὁ δὲ εἶπεν, ῥάβδος.
et dixit: proiice eā in terrā. ꝛ ꝓiecit eā
καὶ εἶπε, ῥῖψον αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔρριψεν αὐτὴν
in terrā: et facta ē coluber. et fugit moyſes ab
ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ὄφις, καὶ ἔφυγε μωυσῆς ἀπ'
eo. et dixit dn̄s ad moyſen: extēde manū tuā
αὐτοῦ. καὶ εἶπε κς̃ πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου
et apprehēde caudā. extēdēs igit manū ap
καὶ ἐπιλαβοῦ τῆς κέρκου. ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα ἐπε
prehēdit caudā. et facta ē virga in manu ſua:
λάβετο τῆς κέρκου. καὶ ἐγένετο ῥάβδος ἐν τῇ χειρὶ αὐ
vt credant tibi: ꝙ apparuit tibi dn̄s de⁹ patrū
τοῦ, ἵνα πιστεύσωσί σοι, ὅτι ὦπταί σοι κς̃ ὁ θς̃ τῶν πατέρων
ſuoꝝ: de⁹ abraā: et de⁹ iſaac: et de⁹ iacob. di
αὐτῶν, ὁ θς̃ ἀβραάμ, καὶ ὁ θς̃ ἰσαάκ, καὶ ὁ θς̃ ἰακώβ. εἶ
xit aūt ei dn̄s rurſus: mitte manū tuā in
πε δὲ αὐτῷ κς̃ πάλιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν
ſinū tuū. et miſit manū in ſinū
κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον
ſuū: et eduxit eā ex ſinu ſuo: et facta ē
αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη
man⁹ eius leproſa ſicut nix. et dixit rurſus: mitte
ἡ χεὶρ αὐτοῦ λεπρὰ ὡσεὶ χιών. καὶ εἶπε πάλιν, εἰσένεγ
manū tuā in ſinū tuū. et miſit
κε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν
manū in ſinū ſuū: et eduxit eam de ſi
χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλ
nu ſuo: et rurſus reſtituta ē in colorē
που αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπεκατεστάθη εἰς τὴν χρόαν τῆς
carnis ſue. ſi aūt nō crediderit tibi: neq; audierit
σαρκὸς αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ πιστεύσωσί σοι, μηδὲ εἰσακού
vocē ſigni pⁱmi: credent tibi
σωσι τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ πρώτου, πιστεύσωσί σοι
vocē ſigni ſecūdi. et erit ſi nō cre
τῆς φωνῆς τοῦ σημείου τοῦ δευτέρου. καὶ ἔσται ἐὰν μὴ πι
diderit duob⁹ ſignis his: neq; audi
στεύσωσί σοι τοῖς δυσὶ σημείοις τούτοις, μηδὲ εἰσα
uerit vocē tuā: accipies ab aqua fluminis:
κούσωσι τῆς φωνῆς σου, λήψῃ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ,

Cap. 4. A

B

Interp̄. chal.

תהכון ריקנין׃ ותשאל אתתא משבבתה ומקריבת ביתה מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ותשוון על בניכון ועל בנתיכון ותרוקנון ית מצרים׃

Ca. iiii.

ואתיב משה ואמר והא לא יהימנון לי ולא יקבלון מני ארי יימרון לא אתגלי לך יי׃ ואמר ליה יי מה דין בידך ואמר חוטרא׃ ואמר רמהי לארעא ורמהי לארעא והוה לחויא ועריק משה מן קדמוהי׃ ואמר יי למשה אושיט ידך ואחוד בזנביה ואושיט ידיה ואתקיף ביה והוה לחוטרא בידיה׃ בדיל דיהימנון ארי אתגלי לך יי אלהא דאבהתהון אלהיה דאברהם אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב׃ ואמר יי ליה עוד אעיל כען ידך בעטפך ואעיל ידיה בעטפיה ואפקה והא ידיה חורא כתלגא׃ ואמר אתיב ידך לעטפך ואתיב ידיה לעטפיה ואפקה מעטפיה והא תבת הות כבסריה׃ ויהי אם לא יהימנון לך ולא יקבלון לקל אתא קדמאה ויהימנון לקל אתא בתראה׃ ויהי אם לא יהימנון אף לתרין אתיא האלין ולא יקבלון מנך ותיסב ממיא די בנהרא

Primitiua chal.
שאל'אתה'מאן
שוה'ריק
תוב'הימן'קבל
אמר'גלה
חזר'נשש
תקף
עול'נפק
תוב'היה
קול'אות
אות'נסב
מי

Tranſla. Chal.

ibitis vacui. Sed poſtulabit mulier a vicina ſua et a propinqua domus ſue vaſa argentea ꝛ vaſa aurea ꝛ veſtes: ponetiſq; ſup filios veſtros ꝛ ſup filias vr̃as: et vacuos relinquetis egyptios. Ca.4.

Reſpondítq; moyſes: ꝛ ait. Ecce non credēt mihi: nec obedient mihi: quia dicent. Non apparuit tibi dn̄s. Dixitq; ei dn̄s. Quid eſt hoc qd̄ tenes in manu tua. et ait. Virga. Et dixit ei. Proiice eā in terrā. Et proiecit eam in terrā: ꝛ verſa eſt in colubrū: et fugit moyſes a facie eius. Et dixit dn̄s ad moyſen. Extende manū tuam: ꝛ apprehende caudam eius. Et extendit manū ſuam ꝛ tenuit eum: verſaq; eſt in virgam in manu eius. vt credant ꝙ apparuerit tibi dn̄s deus patrū ſuoꝝ: deus abraham: deus iſaac: ꝛ deus iacob. Dixitq; rurſum dn̄s ei. Mitte nunc manū tuā in ſinum tuū. Et miſit manum ſuam in ſinum ſuū: et eduxit eam: ꝛ ecce manus eius erat alba ſicut nix. Et dixit. Reduc manum tuam in ſinuꝫ tuū: ꝛ reduxit manum ſuam in ſinum ſuū: ꝛ eduxit eam de ſinu ſuo: et ecce reuerſa eſt ſicut caro eius. Et erit ſi non crediderint tibi: neq; obedierint voci ſigni prioris: credent voci ſigni poſterioris. Et erit ſi nō crediderint etiā duobus ſignis: neq; obedierint tibi: tolles de aquis que ſunt in flumine:

et effūdes ſup aridā. et erit aqua quā acci
καὶ ἐκχεεῖς ἐπὶ τὸ ξηρόν. καὶ ἔσται τὸ ὕδωρ ὃ ἂν λά=
pies a flumine ſanguis ſup aridā. dixit aūt
βῃς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ. εἶπε δὲ
moyſes ad dn̄m: oro dn̄e: nō eloquēs ſū ante
μωυσῆς πρὸς κν̃, δέομαι κε̃, οὐχ εὔλαλός εἰμι πρὸ τῆς
heri neq; ante tertiā diem: neq; ex q̄ cepiſti lo=
ἐχθὲς οὐδὲ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδὲ ἀφ' οὗ ἤρξω λα
qui ſeruo tuo. gracili voce et tarda lin=
λεῖν τῷ θεράποντί σου. ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσ
gua ego ſū. dixit aūt dn̄s moyſi: qs dedit os
σος ἐγώ εἰμι. εἶπε δὲ κς̃ τῷ μωυσῇ, τίς ἔδωκε στό
hoi: et qs fecit mutum et ſurdū: vidē
μα ἀνῷ, καὶ τίς ἐποίησε δύσκωφον καὶ κωφόν, βλέ
tem et cecū? nō ego dn̄s deus? et nūc vade
ποντα καὶ τυφλόν; οὐκ ἐγὼ κς̃ ὁ θεός; καὶ νῦν πορεύ
et ego aperiā os tuū: ꝛ inſtruā te q̄
ου, καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ συμβιβάσω σε ἃ
debes loqui. et dixit moyſes: obſecro dn̄e:
μέλλεις λαλῆσαι. καὶ εἶπε μωυσῆς, δέομαι κύριε,
elige potētē aliū: quē mittes. et ira
προχείρισαι δυνάμενον ἄλλον, ὃν ἀποστελεῖς. καὶ θυ
tus ira dn̄s cōtra moyſen: dixit: nō ecce aa=
μωθεὶς ὀργῇ κύριος ἐπὶ μωυσῆν, εἶπεν, οὐκ ἰδοὺ ἀα=
rō frater tu⁹ leuita: ſcio: ꝙ loq̄ns
ρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ λευίτης, ἐπίσταμαι, ὅτι λαλῶν
loq̄tur ipe tibi. et ecce ipe egredieṫ in
λαλήσει αὐτός σοι. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται εἰς
occurſum tibi. et vidēs te letabitur in ſe i=
συνάντησίν σοι. καὶ ἰδών σε χαρήσεται ἐν ἑαυ=
pſo. et dices ad eū: ꝛ dabis verba mea
τῷ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, καὶ δώσεις τὰ ῥήματά μου
in os ei⁹. et ego aperiā os tuū ꝛ
εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ
os ei⁹: et inſtruā vos: q̄ facie
τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ συμβιβάσω ὑμᾶς, ἃ ποιήσε
tis. et ipſe loqueṫ q̄ ad pplm: et ip=
τε. καὶ αὐτός σοι λαλήσει τὰ πρὸς λαόν, καὶ αὐ=
ſe erit tuū os. tu vero illi eris q̄ ad
τὸς ἔσται σου στόμα. σὺ δὲ αὐτῷ ἔσῃ τὰ πρὸς
deū: et virgam hanc verſam in
τὸν θεόν. καὶ τὴν ῥάβδον ταύτην τὴν στραφεῖσαν εἰς
colubrū: accipies i manu tua: in q̄ facies in ea
ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου, ἐν ᾗ ποιήσεις ἐν αὐ=
ſigna. habijt aūt moyſes: et reuer
τῇ τὰ σημεῖα. ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς, καὶ ἀπέστρε=
ſus ē ad iethro ſocerū ſuū: et dicit: i=
ψε πρὸς ἰοθὸρ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ. καὶ λέγει, πο
bo: et reuertar ad fratres
ρεύσομαι, καὶ ἀποστρέψω πρὸς τοὺς ἀδελφούς
meos q̄ ſūt in egypto: et videbo: ſi adhuc viuūt.
μου τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὄψομαι, εἰ ἔτι ζῶσιν.

C

& effunde eā ſup aridā: & quicquid hauſeris d̄ fluuio: vertetur in ſanguinem. Ait moyſes. Obſecro domine nō ſum eloquēs ab heri & nudiuſtertius: & ex quo locutus es ad ſeruū tuū: impeditioris & tardioris lingue ſum. Dixit dn̄s ad eū. Quis fecit os hoīs. Aut quis fabricatus eſt mutum & ſurdum videntē & cecum. Nōnne ego? Perge igitur: & ego ero in ore tuo: doceboq; qd loquaris. At ille. Obſecro dn̄e inquit: mitte quem miſſurus es. Iratus dominus in moyſen ait. Aaron frater tuus leuites ſcio ꝙ eloquens ſit. Ecce ipſe egredietur ī occurſū tuū: videſq; te letabitur corde. Loq̄re ad eum: & pone verba mea in ore eius: & ego ero in ore tuo & in ore illius: & oſtendā vobis quid agere debeatis. & ipſe loquetur pro te ad populū & erit os tuum: tu aūt eris ei in his que ad deū ptinēt. Virgam quoq; hāc ſume in manu tua: in qua facturus es ſigna. Abijt moyſes & reuerſus ē ad iethro ſocerum ſuum. Dixitq; ei. Vadā & reuertar ad fratres meos in egyptum: vt videam ſi adhuc viuant.

ושפכת היבשה והיו המים אשר
תקח מן היאר והיו לדם ביבשת׃ לקח
ויאמר משה אל יהוה בי אדני
לא איש דברים אנכי גם מתמול תמל
גם משלשם גם מאז דברך אל
עבדך כי כבד פה וכבד לשון לשן
אנכי׃ ויאמר יהוה אליו מי שם שום
פה לאדם או מי ישום אלם או
חרש או פקח או עור הלא אנכי
יהוה׃ ועתה לך ואנכי אהיה עם הלך'היה
פיך והוריתיך אשר תדבר׃ פה'ירה'דבר
ויאמר בי אדני שלח נא ביד
תשלח׃ ויחר אף יהוה במשה חרה
ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי
ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם
הנה הוא יצא לקראתך וראך ראה
ושמח בלבו׃ ודברת אליו ושמת
את הדברים בפיו ואנכי אהיה
עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם
את אשר תעשון׃ ודבר הוא לך עשה
אל העם והיה הוא יהיה לך לפה
ואתה תהיה לו לאלהים׃ ואת
המטה הזה תקח בידך אשר נטה'לקח
תעשה בו את האתת׃ וילך משה עשה'אות
וישב אל יתר חתנו ויאמר לו שוב
אלכה נא ואשובה אל אחי אשר
במצרים ואראה העודם חיים בוא'חיה

Interp̄. chal.

ותשוד ליבשתא ויהון מיא דתיסב מן נהרא ויהון לדמא ביבשתא׃ ואמר משה קדם יי בבעו יי לא גבר דמלל אנא אף מאתמלי אף מדקדמוהי אף מעידן דמלילתא עם עבדך ארי יקיר ממלל ועמיק לישן אנא׃ ואמר יי ליה מן שוי פומא לאנשא או מן שוי אלמא או חרשא או פתיחא או עוירא הלא אנא יי׃ וכען איזיל ואנא יהי במימרי עם פומך ואליפנך דתמלל׃ ואמר בבעו יי שלח כען ביד מן דכשר למשלח׃ ותקיף רוגזא דיי במשה ואמר הלא אהרן אחוך לואה גלי קדמי ארי ממלל ימלל הוא ואף הא הוא נפיק לקדמותך ויחזינך ויחדי בליביה׃ ותמליל עמיה ותשוי ית פתגמיא בפומיה ומימרי יהא עם פומך ועם פומיה ואליף יתכון ית דתעבדון׃ וימליל הוא לך עם עמא ויהי הוא יהי לך למתורגמן ואת תהי ליה לרב׃ וית חוטרא הדין תיסב בידך דתעביד ביה ית אתיא׃ ואזל משה ותב לות יתר חמוהי ואמר ליה איזיל כען ואיתוב לות אחי די במצרים ואחזי העד כען אינון קימין׃

Tranſla. Chal.

et effundes in aridā. et aque quas tuleris de flumine vertētur in ſanguinē in arida. Dixitq; moyſes coram dn̄o. Obſecro dn̄e nō ſum vir eloquēs etiā ab heri ꝛ nudius tertius: ꝛ ex tēpore quo locutus fuiſti cuꝫ ſeruo tuo: qm̄ grauis loquele ꝛ lingue profunde ego ſum. Dixitq; dn̄s ad eū. Quis poſuit os hominis: aut quis poſuit mutum aut ſurdū aut videntē aut cecum: nōne ego dn̄s? Et nunc vade ꝛ verbū meū erit in ore tuo: ꝛ docebo te quid loquaris. Et ait. Obſecro dn̄e mitte nunc per manū illius qui dignus eſt vt mittaṫ. Iratuſq; eſt furor dn̄i in moyſen: ꝛ ait. ecce aaron fr̄ tuus leuita. Notū eſt coram me ꝙ ipſe loq̄ns loq̄tur. et ecce ipſe quoq; egredieṫ in occurſuꝫ tuū: ꝛ videbit te: ꝛ letabiṫ in corde ſuo. Et loq̄ris cū eo: ꝛ pones ſmones in ore ſuo: ꝛ verbū meū erit cū ore tuo ꝛ cū ore ei⁹: ꝛ docebo vos qd̄ acturi eſtis. Loq̄turq; ipſe ꝓ te cū pplo: et ipſe erit interpres tu⁹: ꝛ tu eris ei in principē. virgam quoq; hanc ſume in manu tua: in qua facturus es ſigna. Abijtq; moyſes ꝛ reuerſus eſt ad iethro ſocerū ſuū: ꝛ dixit ei. Vadā nunc ꝛ reuertar ad fratres meos qui ſunt in egypto: ꝛ videbo ſi adhuc ipſi viuāt.

Primitiua chal.
אשד'הוה
בעא'מלל'תמל
שוה
אמר'הוה'מלל
שלח'גלה
תקף'חדה
שוה'אמר'הוה
עבד'תרגם'הוה
רבב'נסב'תוב
חזא'קום

Ter.Heb.

ויאמר יתרו למשה לך לשלום ויאמר יהוה אל משה במדין לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמר וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלהים בידו ויאמר יהוה אל משה בלכתך לשוב מצרימה ראה כל המפתים אשר שמתי בידך ועשיתם לפני פרעה ואני אחזק את לבו ולא ישלח את העם ואמרת אל פרעה כה אמר יהוה בני בכרי ישראל ואמר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנך בכרך ויהי בדרך במלון ויפגשהו יהוה ויבקש המיתו ותקח צפרה צר ותכרת את ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר כי חתן דמים אתה לי וירף ממנו אז אמרה חתן דמים למולת ויאמר יהוה אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשהו בהר האלהים וישק לו ויגד משה לאהרן את כל דברי יהוה אשר שלחו ואת כל האתת אשר צוהו

Pͥmitiua heb.: שלם · מות · בקש · איש רכב · שוב · נטה · ילך · יפת · שום עשה פנה · חזק · שלח · עבד מאן · היה · לין פגש · בקש מות לקח · צור כרת נגע · אמר · רפה · נמל · ילך · דבר · נשק נגד

Trāſla.B.Hiero.

Cui ait iethro Vade in pace. dixit ergo dñs ad moyſen in madian. Vade & reuertere in egyptum. Mortui ſunt enim omnes qui querebāt aīam tuā. Tulit ergo moyſes vxorē ſuā & filios ſuos & impoſuit eos ſuper aſinū: reuerſuſq; eſt in egyptum portans virgam dei in manu ſua. Dixitq; ei dominus reuertenti in egyptū. Vide vt oia oſtenta que poſui in manu tua facias coram pharaōe. Ego indurabo cor eius: & non dimittet populū. Diceſq; ad eum. Hec dicit dñs. Filius meus primogenitus iſrael. Dixi tibi. Dimitte filiū meū: vt ſeruiat mihi: & noluiſti dimittere eū. Ecce ego interficiā filiū tuū primogenitū. Cūq; eēt in itinere in diuerſorio: occurrit ei dñs: & volebat occidere eū. Tulit ilico ſephora acutiſſimā petrā: & circūcidit preputiū filii ſui. Tetigitq; pedes eiꝰ & ait: Sponſus ſāguinū tu mihi es. Et dimiſit eū poſtq̄ dixerat: Spōſus ſāguinū tu mihi es ob circūciſionē. Dixitq; dñs ad aarō. Vade in occurſū moyſi in deſertū. Qui prexit obuiā ei in montem dei: & oſculatus eſt eū. Narrauitq; moyſes aaron oia verba domini pro quibus miſerat eum: & ſigna que mandauerat.

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

Math. 2.b.

καὶ εἶπεν ἰοθὸρ τῷ μωυσῇ· βάδιζε ὑγιαίνων. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν μαδιάμ· βάδιζε, ἄπελθε εἰς αἴγυπτον· τεθνήκασι γὰρ πάντες οἱ ζητοῦντές σου τὴν ψυχήν. ἀναλαβὼν δὲ μωυσῆς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, ἀνεβίβασεν αὐτὰ ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς αἴγυπτον. ἔλαβε δὲ μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν· πορευομένου σου καὶ ἀποστρέφοντος εἰς αἴγυπτον, ὅρα πάντα τὰ τέρατα, ἃ ἔδωκα ἐν ταῖς χερσί σου, ποιήσεις αὐτὰ ἐναντίον φαραώ. ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ οὐ μὴ ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. σὺ δὲ ἐρεῖς τῷ φαραώ· τάδε λέγει κύριος· υἱὸς πρωτότοκός μου ἰσραήλ. εἶπα δέ σοι· ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσῃ. εἰ μὲν οὖν μὴ βούλει ἐξαποστεῖλαι αὐτούς, ὅρα οὖν ἐγὼ ἀποκτενῶ τὸν υἱόν σου τὸν πρωτότοκον. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῷ καταλύματι, συνήντησεν αὐτῷ ἄγγελος κυρίου, καὶ ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι. καὶ λαβοῦσα σεπφώρα ψῆφον, περιέτεμε τὴν ἀκροβυστίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ᾿ αὐτοῦ ὁ ἄγγελος, διότι εἶπεν· ἔστη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. εἶπε δὲ κύριος πρὸς ἀαρών· πορεύθητι εἰς συνάντησιν μωυσῇ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἐπορεύθη καὶ συνήντησεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τοῦ θεοῦ, καὶ κατεφίλησαν ἀλλήλους. καὶ ἀνήγγειλε μωυσῆς τῷ ἀαρὼν πάντας τοὺς λόγους κυρίου, οὓς ἀπέστειλε πρὸς αὐτόν, καὶ πάντα τὰ σημεῖα ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ.

et dixit iethro moyſi: vade ſanus. poſt āt dies multos illos: mortuꝰ ē rex egypti. dixit aūt dñs ad moyſen in madiā: vade: ꝓficiſcere in egyptū. mortui ſunt enim oēs q̄rētes aīaʒ tuā. accipiēs āt moyſes vxorē et filios: impoſuit eos ſup ſubiugalia: ⁊ reuerſus ē in egyptū. accepit āt moyſes virgā quā a deo in manu ſua. dixit āt dñs ad moyſen: abeūte te et reuertēte in egyptū: vide oia portēta: q̄ dedi in manu tua: facies ea corā pharaōe. ego āt indurabo illius cor: et nō dimittet ppl̄m. tu āt dices pharaōi: hec dicit dñs: filius ꝓgenitus meꝰ iſrael. dixi āt tibi: dimitte ppl̄m meū: vt mihi ſeruiat. ſi āt igit̄ nō volueris dimittere ipſos: vide igit̄ ego interficiā filiū tuū primogenitū. factū ē āt in via in diuerſorio: occurrit illi angelus dñi. et q̄rebat interficere illū. et accipiens ſephora petrā: circūcidit preputiū filij ſui. et ꝓcidit ad pedes ſuos. et dixit: ſtetit ſanguis circūciſionis filij mei. et abijt ab eo angelꝰ. qꝛ dixit: ſtetit ſanguis circūciſionis filij mei. dixit āt dñs ad aarō: vade in occurſum moyſi in deſertū. et abijt: et obuiauit illi in mōte dei: et oſculati ſūt ad inuicē. et narrauit moyſes aaron: oēs ſermones dñi: quos miſit ad eū: et oia ſigna q̄ mādauit ei.

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καὶ συνήγαγον τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησεν ἀαρὼν πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ἃ ἐλάλησεν ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν· καὶ ἐποίησε τὰ σημεῖα ἐναντίον τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπίστευσεν ὁ λαὸς καὶ ἐχάρη, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ κύριος τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ὅτι εἶδεν αὐτῶν τὴν θλῖψιν. κύψας δὲ ὁ λαὸς προσεκύνησαν.

et abijt āt moyſes ⁊ aaron: ⁊ cōgregauerūt ſeniores filiorū iſrael. et locutus ē aarō omnia verba: q̄ locutꝰ ē deus ad moyſen. et fecit ſigna corā populo. et credidit populus ⁊ letatꝰ ē: q̄ viſitauit dñs filios iſrael: ⁊ q̄ vidit eoꝝ tribulationē. inclinatus āt populus adorauerūt.

Ca. 5.

A Et poſt hec ingreſſus ē moyſes et aaron ad pharaonē: ⁊ dixerūt ei: hec dicit dñs deꝰ iſrael. dimitte populū meū: vt feſtū agāt in deſerto.

Καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν πρὸς φαραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ· τάδε λέγει κς ὁ θεὸς ἰσραήλ· ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα ἑορτάσωσι ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶπε φαραώ· τίς ἐστιν, οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ; οὐκ οἶδα τὸν κν, καὶ τὸν ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστέλλω. καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων προσκέκληται ἡμᾶς· πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπως θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, μήποτε συναντήσῃ ἡμῖν θάνατος ἢ φόνος. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου· ἵνα τί μωυσῆ καὶ ἀαρὼν διαστρέφετε τὸν λαόν ἀπὸ τῶν ἔργων; ἀπέλθετε ἕκαστος ὑμῶν πρὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ εἶπε φαραώ· ἰδοὺ νῦν πολυπληθεῖ ὁ λαὸς τῆς γῆς· μὴ οὖν καταπαύσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων. συνέταξε δὲ φαραὼ τοῖς ἐργοδιώκταις τοῦ λαοῦ καὶ τοῖς γραμματεῦσι λέγων· οὐκέτι προστεθήσεται διδόναι ἄχυρον τῷ λαῷ εἰς τὴν πλινθουργίαν, καθάπερ ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν· αὐτοὶ πορευέσθωσαν καὶ συναγαγέτωσαν ἑαυτοῖς τὰ ἄχυρα.

et dixit pharao: quis eſt: cuiꝰ audiā vocē eiꝰ: vt dimittā filios iſrael? nō noui dñm: et iſrael nō dimittā. et dicūt ei: deꝰ hebreoꝝ vocauit nos. ibimus igit̄ viā triū dierū in deſertū: vt ſacrificemꝰ deo nr̄o: ne forte occurrat nobis mors vel cedes. et dixit eis rex egypti: cur moyſes et aaron auertitis populū ab operibꝰ? recedite vnuſq̄ſq; vr̄m ad opa ſua. ⁊ dixit pharao: ecce nunc multiplicat̄ populꝰ terre: nō igit̄ ceſſare faciamꝰ eos ab opibꝰ. p̄cepit āt pharao p̄fectis operū populi et ſcribis dicēs: nō amplius adijcietis dare ſtipulā populo in laterificiū: ſicut heri et tertia die. ipſi vadant et colligāt ſibi ſtipulas.

B

Trāſla.B.Hiero.

Veneruntq; ſimul: & cōgregauerunt cunctos ſeniores filiorum iſrael. Locutuſq; eſt aaron omnia verba que dixerat dominus ad moyſen: & fecit ſigna coram populo. & credidit populus. Audieruntq; q̄ viſitaſſet dñs filios iſrael: & q̄ reſpexiſſet afflictionē illorū: & proni adorauerunt. Ca. 5.

Poſt hec ingreſſi ſūt moyſes & aarō: & dixerunt pharaoni. Hec dicit dominus deus iſrael. Dimitte populū meū vt ſacrificet mihi in deſerto. At ille rñ dit. Quis eſt dominus: vt audiam vocem eius: & dimittam iſrael? Neſcio dñm: & iſrael non dimittam. Dixeruntq;. Deus hebreorum vocauit nos: vt eamus viam trium dierum in ſolitudinem: & ſacrificemus domino deo nr̄o: ne forte accidat nobis peſtis aut gladius. Ait ad eos rex egypti. Quare moyſes & aaron ſollicitatis populū ab operibus ſuis? Ite ad onera veſtra. Dixitq; pharao. Multus eſt populus terre. Videtis q̄ turba ſuccreuerit: q̄to magis ſi dederitis eis requiē ab opibus? Precepit ergo in die illo pfectis operū & exactoribus ppli dicēs: Nequaq̄ vltra dabitis paleas ppl'o ad cōficiēdos lateres ſicut prius: ſed ipſi vadant & colligāt ſtipulas.

Ter.Heb.

וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני ישראל וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר יהוה אל משה ויעש האתת לעיני העם ויאמן העם וישמעו כי פקד יהוה את בני ישראל וכי ראה את ענים ויקדו וישתחוו

ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר יהוה אלהי ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר ויאמר פרעה מי יהוה אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את יהוה וגם את ישראל לא אשלח ויאמרו אלהי העברים נקרא עלינו נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו פן יפגענו בדבר או בחרב ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלתיכם ויאמר פרעה הן רבים עתה עם הארץ והשבתם אתם מסבלתם ויצו פרעה ביום ההוא את הנגשים בעם ואת שטריו לאמר לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן

Pͥmitiua heb.: אסף · דבר · עשה · אמן שמע · ענה קדד שחה · Cap.v. · בוא · חגג · קול · קרא ילך · יום דבר · זבח פגע · פרע עשה הלך · רבה · שבת · צוה · יסף נתן · תמל

Pͥmitiua chal.: מות בעה קטל · אנת רכב עבד · נסס יהב תוב · חזא כפת שוה · תקף שלח אמר · פלח · בית · לאך בעה קטל · יהב נחת · חוב · דבר גלה חוה · אזל · אות — שוב · עול חגג · גלה קבל אמר · שלח · נדה קרא אזל · הלך דבר דבח · ערע בטל עבד · אמר · יסף נתן רמה · תמל אזל גבב

Transla.Chal.

ואמר יתרו למשה איזיל לשלם ואמר יי למשה במדין איזיל תוב למצרים ארי מיתו כל גבריא דבעו למקטלך ודבר משה ית אתתיה וית בנוהי וארכבינון על חמרא ותב לארעא דמצרים ונסיב משה ית חוטרא דאתעבידו ביה ניסין מן קדם יי בידיה ואמר יי למשה במהכך למתב למצרים חזי כל מופתיא דשויתי בידך ותעבדינון קדם פרעה ואנא אתקיף ית ליביה ולא ישלח ית עמא ותימר לפרעה כדנן אמר יי ברי בוכרי ישראל ואמרית לך שלח ית ברי ויפלח קדמי ואם מסרב את לשלחותיה הא אנא קטיל ית ברך בוכרך והוה בארחא בבית מבתא וערע ביה מלאכא דיי ובעא למקטליה ונסיבת צפרה טינרא וגזרת ית ערלת ברה וקריבת לקדמוהי ואמרת בדמא מהולתא הדין אתיהיב חתנא לנא ונח מניה בכן אמרת אלולי דמא מהולתא הדין אתחייב חתנא קטול ואמר יי לאהרן איזיל לקדמות משה למדברא ואזל וערעיה בטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי ונשיק ליה וחוי משה לאהרן ית כל פתגמיא דיי דשלחיה וית כל אתיא דפקדיה

ואזל משה ואהרן וכנשו ית כל סבי בני ישראל ומליל אהרן ית כל פתגמיא דמליל יי עם משה ועבד אתיא לעיני עמא והימין עמא ושמעו ארי דכיר יי ית בני ישראל וארי גלי קדמוהי שעבודהון וכרעו וסגידו

Ca.v.

ובתר כן עלו משה ואהרן ואמרו לפרעה כדנן אמר יי אלהא דישראל שלח ית עמי ויחגון קדמי במדברא ואמר פרעה שמא דיי לא אתגלי לי דאקביל במימריה לשלחא ית ישראל לא אתגלי לי שמא דיי ואף ית ישראל לא אשלח ואמרו אלהא דיהודאי אתקרי עלנא נזיל כען מהלך תלתא יומין במדברא ונדבח קדם יי אלהנא דלמא יערעיננא במותא או בקטולא ואמר להון מלכא דמצרים למא משה ואהרן תבטלון ית עמא מעבידתהון איזילו לפולחנכון ואמר פרעה הא סגיאין כען עמא דארעא ותבטלון יתהון מפולחנהון ופקיד פרעה ביומא ההוא ית שלטוניא דבעמא וית סרכוהי למימר לא תוספון למתן תבנא לעמא למרמי לבנין כמאתמלי ומדקמוהי אינון יזלון ויגבבון להון תיבנא

Interp.chal.

Dixitq; iethro ad moyſen. Uade in pace. Dixitq; dñs ad moyſen in madian. Uade reuertere in egyptū: quia mortui ſunt oēs viri qui querebāt interficere te. Et tulit moyſes vxorē ſuā & filios ſuos: & impoſuit eos ſup aſinos: & reuerſus eſt in terrā egypti. Et tulit moyſes virgā: qua miracula fierent a facie dei in manu ſua. Dixitq; dñs ad moyſen. Cū ieris vt reuertaris in egyptum: vide oia portenta que poſui in manu tua: et facies ea corā pharaone: et ego indurabo cor eius: & nō dimittet pplm. Et dices ad pharaonē: hec dicit dñs. Filius meus primogenitus me⁹ iſrael. Dixi tibi. Dimitte filiū meū: vt ſeruiat corā me in deſerto. Et ſi noles dimittere eum: ecce ego interficiā filiū tuū primogenitū tuū. Et factū eſt cū eſſet in via in diuerſorio occurrit ei angelus dñi: & querebat interficere eum. Tulitq; ſephora petrā: & circūcidit pputiū filij ſui: et obtulit corā eo. et ait. Propter ſanguinē circūciſionis huius detur mihi ſponſus meus. & cū dimiſiſſet eum: tunc dixit. niſi propter ſanguinem circūciſionis huiꝰ: ꝯdēnat⁹ erat ad mortē ſponſus me⁹. Dixitq; dñs ad aarō. Uade in occurſu moyſi in deſertū. Et abiit: & occurrit ei in monte vbi reuelata fuerat gloria dei: & oſculat⁹ eſt eū. Narrauitq; moyſes aaron oia verba dñi pro qbus miſit eū: & oia ſigna q̄ mandauerat ei.

Et abiit moyſes & aaron: & cōgregauerunt omnes ſeniores filiorū iſrael: & locutus eſt aaron omnia verba que locutus fuerat dominus ad moyſen: & fecit ſigna coram populo. Et credidit populus: et audierunt q̄ recordatus fuiſſet dominus filiorum iſrael: & q̄ nota eſſet corā eo afflictio eorū. Et incuruati ſunt: & adorauerunt. Cap. 5.

Et poſt hec ingreſſi ſunt moyſes & aaron & dixerūt ad pharaonē. hec dicit dñs deus iſrael. Dimitte populū meū vt ſacrificent corā me in deſerto. Et dixit pharao. Nomen dñi non eſt reuelatū mihi: vt obediam verbo eius & vt dimittā iſrael. non eſt reuelatū mihi nomen dñi: iſrael quoq; non dimittam. Dixeruntq; deus iudeorū inuocatus eſt ſuper nos: eamus nunc viam trium dierum in ſolitudinem: et ſacrificemus coram dño deo noſtro: ne forte accidat nobis mors aut occiſio. Dixitq; eis rex egypti. Ut quid moyſes & aaron ceſſare facitis populū ab operibus ſuis: ite ad ſeruitutē veſtram. Dixitq; pharao. Ecce nunc multus eſt populus terre: et ceſſare facitis eos ab operibus ſuis. Et precepit pharao in die illo prefectis populi & exactoribus eius: dicēs. Nolite dare vltra paleas populo: vt conficiant lateres ſicut heri et nudius tertius. Ipſi vadant: & colligāt ſibi paleas.

ואת מתכנת הלבנים אשר הם
עשים תמול שלשם תשימו
עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים
הם על כן הם צעקים לאמר
נלכה נזבחה לאלהינו: תכבד
העבדה על האנשים ויעשו בה
ואל ישעו בדברי שקר: ויצאו
נגשי העם ושטריו ויאמרו אל
העם לאמר כה אמר פרעה
אינני נתן לכם תבן: אתם לכו
קחו לכם תבן מאשר תמצאו כי
אין נגרע מעבדתכם דבר: ויפץ
העם בכל ארץ מצרים לקשש
קש לתבן: והנגשים אצים
לאמר כלו מעשיכם דבר יום
ביומו כאשר בהיות התבן: ויכו
שטרי בני ישראל אשר שמו
עלהם נגשי פרעה לאמר מדוע
לא כליתם חקכם ללבן כתמול
שלשם גם תמול גם היום: ויבאו
שטרי בני ישראל ויצעקו אל
פרעה לאמר למה תעשה כה
לעבדיך: תבן אין נתן לעבדיך
ולבנים אמרים לנו עשו והנה
עבדיך מכים וחטאת עמך: ויאמר
נרפים אתם נרפים על כן אתם
אמרים נלכה נזבחה ליהוה:

תכן
עשה תמל שום
גרע רפה
ילך זבח כבד
עשה
שעה
ילך
לקח מצא
גרע פוץ
אוץ
כלה עשה
היה נכה
שום
מדע
כלה תמל
בוא
צעק
עשה
נתן
רפה
ילך זבח

& menſuram laterum quā prius faciebant imponetis ſup eos: nec minuetis quicq̄. Vacant enī: & idcirco vociferātur dicentes. Eamus & ſacrificemus deo nr̄o. Opprimantur operibus: & expleant ea: vt nō acqueſcant verbis mendacibus. Igitur egreſſi prefecti opum & exactores ad populum dixerūt. Sic dicit pharao. Non do vobis paleas. Ite & colligite ſicubi inuenire poteritis: nec minuetur quicq̄ de ope veſtro. Diſperſuſq; eſt populus in omnē terrā egypti ad colligēdas paleas. Prefecti quoq; operū inſtabant dicentes. Complete opus veſtrum quottidie: vt prius facere ſolebatis: qn̄ dabantur vobis palee. Flagellatiq; ſūt: q̄ p̄erāt opibus filiorū iſrael ab exactoribus pharaonis dicentibus. Quare non impleſtis mēſuram laterū ſicut prius: nec heri nec hodie. Veneruntq; prepoſiti filiorū iſrael: & vociferati ſunt ad pharaonē dicētes. cur ita agis contra ſeruos tuos? Palee non dantur nobis: & lateres ſimiliter imperantur. En famuli tui flagellis cedimur: & iniuſte agitur cō tra populū tuū. qui ait. Vacatis ocio: & idcirco dicitis. Eamus & ſacrificemus domino.

et conſtructionē laterificij: quod ipſi faciūt
καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθουργίας, ἧς αὐτοὶ ποιοῦ-
p ſingulos dies: imponetis ipſis. nō auferetis
σι καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ἐπιβαλεῖτε αὐτοῖς· οὐκ ἀφε-
ab eis quicq̄. vacant .n. ppt hoc clamauerūt: dicentes: eamus: et ſacrificem⁹
λεῖτε ἀπ᾽ αὐτῶν οὐδέν· σχολάζουσι γάρ· διὰ τοῦτο κεκράγασι, λέγοντες, πορευθῶμεν, καὶ θύσωμεν τῷ
deo nr̄o. aggrauent opa hoim hoꝝ:
θεῷ ἡμῶν. βαρυνέσθωσαν τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων τούτων,
et curent hec: ⁊ nō curent
καὶ μεριμνάτωσαν ταῦτα, καὶ μὴ μεριμνάτωσαν
in v̄bis vanis. vrgebāt āt eos pfecti
ἐν λόγοις κενοῖς. κατέσπευδον δὲ αὐτοὺς οἱ ἐργοδιῶ-
operū: ⁊ ſcribe populi. et locuti ſūt ad
κται, καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν
populū: dicentes: hec dicit pharao: nō ampli⁹ do
λαόν, λέγοντες, τάδε λέγει φαραώ, οὐκ ἔτι δίδωμι
vobis paleas. ipſi vos euntes colligite vobis
ὑμῖν ἄχυρα. αὐτοὶ ὑμεῖς πορευόμενοι συλλέγετε ἑαυ-
ipſis paleas: vnde inueneritis. nō .n. auferet̄ d
τοῖς ἄχυρα, ὅθεν ἂν εὕρητε. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖται ἀπὸ
cōſtructiōe vr̄a quicq̄. ⁊ diſperſus ē popul⁹ i tota
τῆς συντάξεως ὑμῶν οὐδέν. καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς ἐν ὅλῃ
t̄ra egypti vt cōgregaret ſtipulā in paleas. at p̄
γῇ αἰγύπτου συναγαγεῖν καλάμην εἰς ἄχυρα. οἱ δὲ ἐρ-
fecti operū vrgebant ipſos: dicentes: cōplete
γοδιῶκται κατέσπευδον αὐτούς, λέγοντες, συντελεῖ-
opa pertinētia p diē: ſicut et
τε τὰ ἔργα τὰ καθήκοντα καθ᾽ ἡμέραν, καθάπερ καὶ
qn̄ palea dabat̄ vobis. ⁊ flagellati ſūt
ὅτε τὸ ἄχυρον ἐδίδοτο ὑμῖν. καὶ ἐμαστιγώθησαν οἱ
ſcribe generis filiorū iſrael: cōſtitu-
γραμματεῖς τοῦ γένους τῶν υἱῶν ἰσραήλ, οἱ κατασα-
ti ſup ipſos a prefectis pharaōis: di
θέντες ἐπ᾽ αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἐπιστατῶν τοῦ φαραώ, λέ-
centes q̄re nō cōpleuiſtis cōſtructiōes vr̄as
γοντες, διατί οὐ συνετελέσατε τὰς συντάξεις ὑμῶν
lateritij: ſicut et heri ⁊ tertia die:
τῆς πλινθείας, καθάπερ καὶ ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν,
⁊ qđ hodie. ingredientes āt ſcribe
καὶ τὸ τῆς σήμερον. εἰσελθόντες δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν
filiorū iſrael: exclamauerūt ad pharaonē: dicētes: q̄re
υἱῶν ἰσραήλ, κατεβόησαν πρὸς φαραώ, λέγοντες, ἵνα
ſic facis tuis ſeruis: palea nō da
τί οὕτω ποιεῖς τοῖς σοῖς οἰκέταις, ἄχυρον οὐ δίδο-
tur ſeruis tuis: ⁊ lateritiū dicūt nobis:
ται τοῖς οἰκέταις σου, καὶ τὴν πλινθείαν λέγουσιν ἡμῖν,
facite. ecce famuli tui flagellati ſūt. iniuria afficies
ποιεῖτε. ἰδοὺ οἱ παῖδές σου μεμαστίγωνται. ἀδικήσεις
ergo populū tuū. et dixit eis: vacatis: ocioſi
οὖν τὸν λαόν σου. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, σχολάζετε, σχολασταί
eſtis. ppt hoc dicitis: eamus: ſacrificem⁹ dn̄o
ἐστέ. διὰ τοῦτο λέγετε, πορευθῶμεν, θύσωμεν τῷ κυρίῳ

C

Tranſla. Chal.

ית סכום לבניא דאינון עבדין מאתמלי ומדקדמוהי תמנון עליהון לא תמנעון מניה
ארי בטלנין אינון על כן אינון צוחין למימר ניזיל נדבח קדם אלהנא: תתיקר
פולחנא על גבריא ויתעסקון בה ולא יתעסקון בפתגמין בטלין: ונפקו שלטוני עמא
וסרכוהי ואמרו לעמא למימר כדנן אמר פרעה לית אנא יהיב לכון תבנא: אתון
איזילו סבו לכון תבנא מאתר דתשכחון ארי לא יתמנע מפולחנכון מדעם: ובדר
עמא בכל ארעא דמצרים לגבבא גילי לתבנא: ושלטוניא דחקין למימר אשלימו
עיבדתכון פתגם יום ביומיה כמא דהויתון עבדין כד מתיהיב לכון תבנא: ולקו סרכי
בני ישראל דמניאו עליהון שלטוני פרעה למימר מה דין לא אשלמתון גזירתכון
למרמי לבנין כמאתמלי ומדקדמוהי אף אתמלי אף יומא הדין: ואתו סרכי בני
ישראל וצוחו קדם פרעה למימר למה תעביד כדין לעבדך: תבנא לא מתיהיב
לעבדך ולבניא אמרין לנא עבידו והא עבדך לקן וחובין על עמך: ואמר בטלנין
אתון בטלנין על כן אתון אמרין ניזיל נדבח קדם יי:

Interp̄. chal.

et numerum laterum quez ipſi faciebant heri ⁊ nudius tertius imponetis ſuper eos: nec minuetis ab eo: quoniam ocioſi ſunt. propterea clamant dicentes. Eamus ⁊ ſacrificemus coram deo noſtro. aggrauetur opus ſuper viros: ⁊ occupentur in eo: ⁊ non occupentur in verbis ocioſis. Et egreſſi ſunt prefecti populi ⁊ exactores eius: ⁊ dixerunt populo. Hec dicit pharao: non ego dabo vobis paleas. Vos ite ⁊ tollite vobis paleas de loco in quo inueneritis: quoniā non minuetur quicq̄ de operibus veſtris. Et diſperſus eſt populus in omnem terram egypti ad colligendas ſtipulas ⁊ paleas. Prefecti autem inſtabant: dicentes. Implete opus veſtrum per ſingulos dies: ſicut faciebatis quando dabantur vobis palee. Percuſſiq; ſunt prepoſiti filiorum iſrael quos conſtituerant ſup eos prefecti pharaonis dicētes. quare non compleſtis numerum veſtrū: vt conficeretis lateres: ſicut nudiuſtertius: nec heri nec hodie. Et venerunt prefecti filiorum iſrael: ⁊ clamauerūt coram pharaone: dicentes. Quare ſic facis ſeruis tuis? palee non dantur ſeruis tuis: ⁊ dicunt nobis facite lateres. Et ecce ſerui tui percutiuntur: ⁊ peccat ſuper eos populus tuus. Et ait. Ocioſi eſtis ocioſi: idcirco vos dicitis eamus ⁊ ſacrificemus coram domino:

Pritiua chal.
מנה מנע
אזל דבח יקר
עסק
שכח מנע
גלל שלם
הוה יהב לקה
מנה אמר
רמה תמל אתא
יהב
לקה
אזל בטל

nr̄o. nūc igit̄ euntes laborate. nā palea vobis
ἡμῶν. νῦν οὖν πορευθέντες ἐργάζεσθε. τὸ γὰρ ἄχυρον ὑμῖν
nō dabit̄: et cōſtructionē lateritij reddetis
οὐ δοθήσεται, καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθείας ἀποδώ-
tis. videbāt āt ſcribe filioꝝ iſrael ſeip
σετε. ἑώρων δὲ οἱ γραμματεῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἑαυ-
ſos in malis: dicentes: nō relinquetis a
τοὺς ἐν κακοῖς, λέγοντες, οὐκ ἀπολείψετε ἀπὸ τῆς
lateritio qđ ptinet ad diē. occurrerūt āt moyſi
πλινθείας τὸ καθῆκον τῇ ἡμέρᾳ. συνήντησαν δὲ μωυσῇ
et aarō venientib⁹ in occurſum eis. exeūtibus

D

καὶ ἀαρὼν ἐρχομένοις εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, ἐκπορευο-
bus illis a pharaōe. ⁊ dixerūt eis: videat
μένων αὐτῶν ἀπὸ φαραώ. καὶ εἶπον αὐτοῖς, ἐπίδοι
deus vos ⁊ iudicet: q abominati eſtis odorē no
ὁ θεὸς ὑμᾶς καὶ κρίναι, ὅτι ἐβδελύξατε τὴν ὀσμὴν ἡ-
ſtrū corā pharaōe: ⁊ corā ſeruis
μῶν ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων
ei⁹: vt dare gladiū in man⁹ ei⁹: vt occi-
αὐτοῦ, δοῦναι ῥομφαίαν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἀπο-
dat nos. cōuerſus ē āt moyſes ad deū: ⁊
κτεῖναι ἡμᾶς. ἐπέστρεψε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, καὶ
dixit: dn̄e: quare afflixiſti populū hūc? et cur
εἶπε, κύριε, διατί ἐκάκωσας τὸν λαὸν τοῦτον; καὶ ἵνα τί
miſiſti me. et ex quo ingreſſus ſum ad pha
ἀπέσταλκάς με. καὶ ἀφ᾽ οὗ εἰσπεπόρευμαι πρὸς φα-
raonē vt loquerer i tuo nomine: afflixit pplm
ραὼ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι, ἐκάκωσε τὸν λαὸν
hunc: ⁊ nō liberaſti populū tuū.
τοῦτον, καὶ οὐκ ἐρρύσω τὸν λαόν σου.

Ca.6.

A

Et dixit dn̄s ad moyſen: iā videbis q̄
Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἤδη ὄψει ἃ
faciā pharaōi. in .n. manu valida dimittet
ποιήσω τῷ φαραώ. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξαπο-
et eos: et in brachio excelſo eiiciet
στελεῖ αὐτούς, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ ἐκβαλεῖ
eos de terra ſua. locut⁹ ē āt de⁹
αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. ἐλάλησε δὲ ὁ θεὸς
ad moyſen: et dixit ad eum: ego dn̄s.
πρὸς μωυσῆν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἐγὼ κύριος.
et apparui ad abraam ⁊ iſaac ⁊ iacob: de⁹
καὶ ὤφθην πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, θεὸς
exiſtens eoꝝ. et nomē meū dn̄s nō manifeſtaui
ὢν αὐτῶν. καὶ τὸ ὄνομά μου κύριος οὐκ ἐδήλωσα
eis. et cōſtitui fedus meū cū eis:
αὐτοῖς. καὶ ἔστησα τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτούς,
vt darē eis terrā chananeoꝝ: terrā
ὥστε δοῦναι αὐτοῖς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, τὴν γῆν
quā habitauerūt. in q̄ ⁊ habitauerūt in ea.
ἣν παρῳκήκασιν. ἐν ᾗ καὶ παρῴκησαν ἐπ᾽ αὐτῆς.
⁊ ego audiui gemitū filiorū
καὶ ἐγὼ εἰσήκουσα τὸν στεναγμὸν τῶν υἱῶν

Ite ergo & opamini. Palee non dabuntur vobis: & reddetis cōſuetū numerū laterum. Videbātq; ſe prepoſiti filiorum iſrael in malū: eo q̄ diceretur eis: nō minuetur quicq̄ opis de lateribus p ſingulos dies. Occurreruntq; moyſi & aarō q ſtabāt ex aduerſo egrediētes a pharaone: & dixerūt ad eos. Videat dn̄s & iudicet: quoniā fetere feciſtis odorem noſtrū corā pharaōe & ſeruis eius: & prebuiſtis ei gladiū: vt occideret nos. Reuerſuſq; eſt moyſes ad dn̄m & ait. Dn̄e cur afflixiſti populum iſtum? Quare miſiſti me? Ex eo enim quo ingreſſus ſum ad pharaonē: vt loquerer ex noīe tuo: afflixit pplm tuū: & non liberaſti eos.

Ca.6.

Dixitq; dominus ad moyſen. Nūc videbis: que facturus ſum pharaoni. Per manum enim fortē dimittet eos: & in manu robuſta eiiciet illos de terra ſua. Locutuſq; eſt deus ad moyſen dicens. Ego dominus qui apparui abraam iſaac & iacob in deo oīpotente: & nomen meū adonai non indicaui eis. Pepigiq; fedus cū eis: vt darem eis terrā chanaan: terrā peregrinatōis eorum in qua fuerūt aduene. Ego audiui gemitum filiorum

ועתה לכו עבדו ותבן לא ינתן
לכם ותכן לבנים תתנו: ויראו
שטרי בני ישראל אתם ברע
לאמר לא תגרעו מלבניכם דבר
יום ביומו: ויפגעו את משה ואת
אהרן נצבים לקראתם בצאתם
מאת פרעה: ויאמרו אלהם ירא
יהוה עליכם וישפט אשר
הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה
ובעיני עבדיו לתת חרב בידם
להרגנו: וישב משה אל יהוה
ויאמר אדני למה הרעתה לעם
הזה למה זה שלחתני: ומאז באתי
אל פרעה לדבר בשמך הרע
לעם הזה והצל לא הצלת את
עמך: Cap.vi. ויאמר יהוה אל
משה עתה תראה אשר אעשה
לפרעה כי ביד חזקה ישלחם
וביד חזקה יגרשם מארצו: וידבר
אלהים אל משה ויאמר אליו
אני יהוה: וארא אל אברהם אל
יצחק ואל יעקב באל שדי
ושמי יהוה לא נודעתי להם:
וגם הקמתי את בריתי אתם
לתת להם את ארץ כנען את
ארץ מגריהם אשר גרו בה:
וגם אני שמעתי את נאקת בני

נתן
ראה
רעע
גרע
פגע
נצב יצא
ראה
שפט
באש
נתן
שוב
רעע
בוא
נצל
Cap.vi.
ראה עשה
שלח
גרש דבר
ראה
שדד
ידע
קום כרת
נתן
גור

Tranſla. Chal.

וכען איזילו פלחו ותבנא לא מתיהיב לכון וסכום לבניא תתנון: וחזו סרכי בני
ישראל יתהון בביש למימר לא תמנעון מלבניכון פתגם יום ביומיה: וארעו ית משה
וית אהרן קימין לקדמותהון במפקהון מלות פרעה: ואמרו להון יתגלי יי עליכון
ויתפרע דאבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי למתן חרבא בידיהון
למקטלנא: ותב משה לקדם יי ואמר יי למא אבאשתא לעמא הדין למא דנן
שלחתני: ומעידן דעלית לות פרעה למללא בשמך אתבאש לעמא הדין ושיזבא לא
שיזבתא ית עמך: Ca.vi. ואמר יי למשה כען תחזי דאעביד לפרעה
ארי בידא תקיפא ישלחינון ובידא תקיפא יתרכינון מארעיה: ומליל יי עם משה
ואמר ליה אנא יי: ואתגליתי לאברהם ליצחק וליעקב באל שדי ושמי יי לא
אודעית להון: ואף אקימית ית קימי עמהון למתן להון ית ארעא דכנען ית ארע
תותבותהון דאיתותבו בה: ואף קדמי שמיע ית קבילת בני

Interp̄. chal.

et nūc ite ⁊ operamini: ⁊ palee nō dabunt̄ vobis: ⁊ ſūmam laterum reddetis. Videbātq; ſe prefecti filiorū iſrael in malū: eo q̄ diceretur eis nō minuatis quicq̄ de lateribus veſtris per ſingulos dies: occurrerūtq; moyſi ⁊ aaron: qui ſtabant in cōſpectu eoꝝ cum egrederētur a pharaōe: dixerūtq; eis. Appareat dn̄s ſup vos ⁊ vindictā ſumat: eo q̄ fetere feciſtis odorē nr̄m in oculis pharaonis ⁊ in oculis ſeruoꝝ eius: vt dare tis gladiū in manib⁹ ſuis: vt occiderēt nos. Et reuerſus eſt moyſes corā dn̄o: ⁊ ait. Dn̄e quare malefeciſti huic pplo: vt qđ miſiſti me? et ex eo tpe quo ingreſſus ſuz ad pharaonē vt loq̄rer i noīe tuo: malefecit populo huic: ⁊ liberans nō liberaſti populū tuū. Ca.6.

Dixitq; dn̄s ad moyſen. Nunc videbis qđ facturus ſum pharaoni: qm̄ per manū fortē dimittet eos: ⁊ per manū validā eiiciet eos de terra ſua. Locutuſq; eſt dn̄s cū moyſe: ⁊ dixit ei. Ego dn̄s. Reuelatuſq; fui abrahe iſaac ⁊ iacob in deo oīpotenti: ⁊ nomen meū Adonai nō indicaui eis. et etiā ſtatui pactū meū cum eis: vt darem eis terrā chanaā: terrā peregrinationis eorum in qua peregrinati ſunt. Et in conſpectu meo auditus eſt clamor filiorum

Pritiua chal.
נתן חזא
אמר מנע
קום נכס גלה
פרע באש נתן
קטל תוב
עול
חזא עבד
שלח תרך
גלה שדד
ידע קום
יתב

Tex. Heb.

ישראל אשר מצרים מעבדים
אתם ואזכר את בריתי: לכן אמר
לבני ישראל אני יהוה והוצאתי
אתכם מתחת סבלת מצרים
והצלתי אתכם מעבדתם
וגאלתי אתכם בזרוע נטויה
ובשפטים גדלים: ולקחתי אתכם
לי לעם והייתי לכם לאלהים
וידעתם כי אני יהוה אלהיכם
המוציא אתכם מתחת סבלות
מצרים: והבאתי אתכם אל הארץ
אשר נשאתי את ידי לתת אתה
לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי
אתה לכם מורשה אני יהוה: וידבר
משה כן אל בני ישראל ולא
שמעו אל משה מקצר רוח
ומעבדה קשה: וידבר יהוה אל
משה לאמר: בא דבר אל פרעה
מלך מצרים וישלח את בני
ישראל מארצו: וידבר משה
לפני יהוה לאמר הן בני ישראל
לא שמעו אלי ואיך ישמעני
פרעה ואני ערל שפתים: וידבר
יהוה אל משה ואל אהרן ויצום
אל בני ישראל ואל פרעה מלך
מצרים להוציא את בני
ישראל מארץ מצרים: אלה

Pͬitiua heb.

עבד
זכר
יצא
נצל
זרע נטה
היה
יצא
בוא
נתן
ירש דבר
בוא
שלח
פנה
שפה
צוה
יצא

Trāſla. B. Hiero.

iſrael: quo egiptii oppreſſerunt eos: & recordatus ſum pacti mei. Ideo dic filiis iſrael. ego dominus qui educam vos de ergaſtulo egyptiorū: & eruam de ſeruitute: ac redimam in brachio excelſo & iudiciis magnis: & aſſumam vos mihi in populum: & ero veſter deus. Et ſcietis quia ego ſū dominus deus veſter: qui eduxerim vos de ergaſtulo egyptiorū: & induxerim vos in terram ſup quā leuaui manū meā: vt darem eam abraam iſaac & iacob. daboq; illam poſſidendā vobis ego dñs. Narrauit ergo moyſes omnia filiis iſrael: qui non acquieuerunt ei ꝓpter anguſtiam ſpiritus & opus duriſſimū. Locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens. Ingredere & loquere ad pharaonē regē egypti: vt dimittat filios iſrael de terra ſua. Reſpondit moyſes coram dño. Ecce filii iſrael non audiunt me: & quomodo audiet pharao: ꝓſertim cū incircumciſus ſim labiis. locutuſq; eſt dñs ad moyſen & aarō: & dedit mādatū ad filios iſrael & ad pharaonē regē egypti: vt educerēt filios iſrael de terra egypti. Iſti ſunt

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

iſrael. que egyptij in ſeruitutē redegeꝛt eos.
Ἰσραήλ. ὃ οἱ αἰγύπτιοι κατεδουλοῦντο αὐτούς.
et recordat⁹ ſū federis mei. vade: loq̄re
καὶ ἐμνήσθην τῆς διαθήκης μου. βάδιζε, εἶπον τοῖς
filijs iſrael: dicens: ego dñs: et educā vos
υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ἐγὼ κύριος, καὶ ἐξάξω ὑμᾶς
a ſeruitute egyptioꝝ. τ liberabo vos
ἀπὸ δουλείας τῶν αἰγυπτίων. καὶ ῥύσομαι ὑμᾶς
de potētia eoꝝ: τ redimā vos
ἐκ τῆς δυναστείας αὐτῶν, καὶ λυτρώσομαι ὑμᾶς
in brachio excelſo: τ iudicio magno. et ac-
ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ κρίσει μεγάλῃ. καὶ λή-
cipiā vos mihi ipſi in ppl'm. et ero veſter
ψομαι ὑμᾶς ἐμαυτῷ εἰς λαόν. καὶ ἔσομαι ὑμῶν
de⁹. et cognoſcetis: q ego dñs de⁹ veſter:
θεός. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν,
educēs vos de potentia egy-
ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ τῆς δυναστείας τῶν αἰ-
ptioꝝ. et adducā vos in terrā: i quā
γυπτίων. καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, ἐφ' ἣν
extendi manū meā: vt darē eā abra-
ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου, δοῦναι αὐτὴν τῷ ἀβρα-
am et iſaac et iacob. et da-
ὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακώβ. καὶ δώ-
bo eam vobis in ſorte. ego dñs. locut⁹ ē
σω αὐτὴν ὑμῖν ἐν κλήρῳ. ἐγὼ κύριος. ἐλάλησε
āt moyſes ſic filiis iſrael: et nō audi
δὲ μωυσῆς οὕτως τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ οὐκ εἰσή-
uerūt moyſē pre puſillanimitate: et pre
κουσαν μωυσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ἀπὸ
operib⁹ duris. ait āt dñs ad
τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς
moyſen: dicens: ingredere: loquere ad pha-
μωυσῆν, λέγων, εἴσελθε, λάλησον πρὸς φαρα-
raonē regē egypti: vt dimittat fili-
ὼ βασιλέα αἰγύπτου, ἵνα ἐξαποστείλῃ τοὺς υἱ-
os iſrael de terra: ſua: locut⁹ ē āt moy-
οὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς, αὐτοῦ, ἐλάλησε δὲ μωυ-
ſes corā dño: dicēs: ecce filij iſra-
σῆς ἔναντι κυρίου, λέγων, ἰδοὺ οἱ υἱοὶ ἰσρα-
el nō audierūt me: et quō pharao au-
ὴλ οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ πῶς φαραὼ εἰ-
diet me: ego āt balb⁹ ſū. dixit
σακούσεταί μου, ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι. εἶπε
āt dñs ad moyſen et aaron: et man-
δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, καὶ συνέ-
dauit eis ad pharaonē regem egy-
ταξεν αὐτοῖς πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύ-
pti: vt educat filios iſrael de
πτου, ἵνα ἐξαγάγῃ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς
terra egypti. et hi
γῆς αἰγύπτου. καὶ οὗτοι

B

Pͬitiua chal.

פלח קום
נפק שזב פרק
רמם דון רבב
קרב הוה ידע
נפק עול קום
אמר יתן
הוה קשה אמר
שלח
קבל מלל
נפק
אל

Interp̄. chal.

iſrael: eo q egyptij ſeruire faciunt eos: τ recordatus ſum pacti mei. Ideo dic filijs iſrael: ego dominus. et educā vos de medio tribulationis ſeruitutis egyptiorum. et liberabo vos de ſeruitute eoꝝ: et redimā vos in brachio excelſo et iudicijs magnis. Et applicabo vos coram me in populū: τ ero vobis in deū: τ ſcietis quia ego dñs deus veſter: qui eduxi vos de medio tribulationis ſeruitutis egyptioꝝ. et inducā vos in terram: pro qua iuraui in verbū meū: vt darē eam abrahe iſaac τ iacob: τ dabo eā vobis in hereditatē: ego dñs. Locutuſq; eſt moyſes filijs iſrael: τ nō acquieuerunt moyſi propter anguſtiā ſpiritus τ duram ſeruitutem que erat ſuper eos. Locutuſq; eſt dominus cū moyſe: dicens. Ingredere loquere cum pharaone rege egypti: vt mittat filios iſrael de t̄ra ſua. Et locutus eſt moyſes coram domino: dicēs. Ecce filij iſrael non acquieuerūt mihi. quomodo ergo acquieſcet mihi pharao: τ ego ſum grauis loquele. Locutuſq; eſt dominus cū moyſe τ cum aaron: et dedit eis mandatum ad filios iſrael τ ad pharonem regem egypti: vt educerent filios iſrael de terra egypti. Iſti ſunt

Tranſla. Chal.

ישראל דמצראי מפלחין בהון ודכירנא ית קימי: בכין אימר לבני ישראל אנא יי
ואפיק יתכון מגו דחוק פולחן מצראי ואשזיב יתכון מפולחנהון ואפרוק יתכון
בדרעא מרממא ובדינין רברבין: ואקרב יתכון קדמי לעם ואהא לכון לאלהא
ותדעון ארי אנא יי אלהכון דאפיקית יתכון מגו דחוק פולחן מצראי: ואעיל יתכון
לארעא דקיימית במימרי למתן יתה לאברהם ליצחק וליעקב ואתן יתה לכון
ירותא אנא יי: ומליל משה כן לבני ישראל ולא קבילו מן משה מעיק רוחא
ומפלחנא דהות קשיא עליהון: ומליל יי עם משה למימר: עול מליל עם פרעה
מלכא דמצרים וישלח ית בני ישראל מארעיה: ומליל משה קדם יי למימר הא
בני ישראל לא קבילו מני ואכדין יקביל מני פרעה ואנא יקיר ממלל: ומליל יי
עם משה ועם אהרן ופקידינון לבני ישראל ולות פרעה מלכא דמצרים לאפקא
ית בני ישראל מארעא דמצרים: אילין

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

C

Gen. 46.b. Num. 16.a. 1. Pa. 5.b.

pͬincipes domoꝝ familiaꝝ eoꝝ. filij rubē
οἱ ἀρχηγοὶ οἴκων πατριῶν αὐτῶν. υἱοὶ ῥουβὴν
pͬmogeniti iſrael: enoch: τ phallu: eſrom
πρωτοτόκου ἰσραήλ, ἐνώχ, καὶ φαλλού, ἀσρὼμ
et charmi: hec cognatio ruben. τ filij ſymeō:
καὶ χαρμί, αὕτη ἡ συγγένεια ῥουβήν. καὶ υἱοὶ συμεών,
iemuel: τ iamin: τ aod: τ iachin: τ ſear:
ἰεμουήλ, καὶ ἰαμίν, καὶ ἀώδ, καὶ ἰαχείν, καὶ σαάρ,
et ſaul q ex phenіſſa. hec familie
καὶ σαοὺλ ὁ ἐκ τῆς φοινίσσης. αὗται αἱ πατριαὶ τῶν
filioꝝ ſymeō. et hec noīa filioꝝ
υἱῶν συμεών. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν
leui per cognatiōes eoꝝ: gerſon: caath: τ
λευὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, γεδσών, καάθ, καὶ
merari. τ hi āni vite leui: cētū
μεραρεί. καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς λευί, ἑκατὸν
triginta ſeptē āni. τ hi filij gerſon. lobeni.
τριακονταεπτὰ ἔτη. καὶ οὗτοι υἱοὶ γεδσών. λοβενί.
et ſemei. dom⁹ familiarū eoꝝ: et filij caath: am
καὶ σεμεί. οἶκοι πατριῶν αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ καάθ, ἀ-

B

1. Pa- ra. 13.a

ram: et iſuar: et hebron: et oziel. et
βράμ, καὶ ἰσαάρ, καὶ χεβρών, καὶ ὀζιήλ. καὶ τὰ
āni vite caath cētū triginta tres āni. et
ἔτη τῆς ζωῆς καὰθ ἑκατὸν τριακοντατρία ἔτη. καὶ
filij merari: mooli: τ muſi. he dom⁹ fami
υἱοὶ μεραρεῖ, μοολί, καὶ ὁμουσί. οὗτοι οἶκοι πα-
liarū leui: ꝑ cognatiōes eoꝝ. et accepit
τριῶν λευί, κατὰ συγγενείας αὐτῶν. καὶ ἔλαβεν

Num. 26.

amrā iochabed filiā fratris
ἀβρὰμ τὴν ἰωχαβὲδ θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ
patris ſui ſibi in vxorē. et genuit
πατρὸς αὐτοῦ ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγέννησεν
ei et aaron et moyſen et mariā
αὐτῷ τόν τε ἀαρὼν καὶ μωυσῆν καὶ μαριὰμ τὴν
ſororē eorū. at āni vite amrā cen-
ἀδελφὴν αὐτῶν. τὰ δὲ ἔτη τῆς ζωῆς ἀμρὰμ ἑκα-
tū triginta ſeptē āni. et filij iſuar: chore:
τὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. καὶ υἱοὶ ἰσαάρ, κορέ,
et napheg: et zechri. et filij oziel: miſael: et
καὶ ναφέκ, καὶ ζεχρί. καὶ υἱοὶ ὀζιήλ, μισαήλ, καὶ
eliſaphan: et zechri. accepit āt aarō eliſa-
ἐλισαφάν, καὶ ζεχρί. ἔλαβε δὲ ἀαρὼν τὴν ἐλισά-

D

beth filiā aminadab ſororē naaſon ſibi
βεθ θυγατέρα ἀμιναδὰβ ἀδελφὴν ναασσὼν ἑαυτῷ
vxorē. et pepit ei ipſiq; nadab: et a-
γυναῖκα. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τόν τε ναδάμ, καὶ ἀ-
biu: et eleazar: et ithamar. filij āt chore: aſer:
βιούδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ. υἱοὶ δὲ κορέ, ἀσείρ,
et elcana: et abiaſab. he ḡnatiōes chore.
καὶ ἑλκανά, καὶ ἀβιάσαφ. αὗται αἱ γενέσεις κορέ.
et eleazar aaron: accepit filiā phu-
καὶ ἐλεάζαρ ὁ τοῦ ἀαρών, ἔλαβε τὴν θυγατέρα φου-
tiel ſibi vxorē: et pepit
τιὴλ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν

Trāſla. B. Hiero.

principes domorū ꝑ familias ſuas. Filii ruben primogeniti iſraelis: enoch & phallu eſron & charmi. He cognationes ruben. Filii ſymeon iamuel & iamin & ahod & iachin & ſaber & ſaul filius chananitidis. He progenies ſymeō. Et hec noīa filiorū leui ꝑ cognatiōes ſuas: gerſon & caath & merari. Anni aūt vite leui fuerunt centum triginta ſeptē. Filii gerſon lobni & ſemei per cognationes ſuas. Filii caath amram & iſuar & hebron & oziel. Anni quoq; vite caath centum triginta tres. filii merari mooli & muſi: He cognationes leui ꝑ familias ſuas. Accepit aūt amrā vxorē iochabet patruelē ſuā: q̄ peperit ei aaron & moyſen & mariā. Fueruntq; anni vite amrā centū triginta ſeptem. filii quoq; iſuar: chore & napheg & zechri. filii quoq; oziel miſael & eliſaphan & ſechri. Accepit autem aarō vxorem eliſabeth filiam aminadab ſororem naaſon: q̄ peperit ei nadab & abiu & eleazar & ithamar. filii quoq; chore: aſer & helcana & abiaſaph. He ſunt cognationes choritarū. At vero eleazar filius Aarō accepit vxorē de filiabus phutiel: que peperit

Tex. Heb.

ראשי בית אבתם בני ראובן
בכר ישראל חנוך ופלוא חצרן
וכרמי אלה משפחת ראובן:
ובני שמעון ימואל וימין ואהד
ויכין וצחר ושאול בן הכנענית
אלה משפחת שמעון: ואלה
שמות בני לוי לתלדתם גרשון
וקהת ומררי ושני חיי לוי שבע
ושלשים ומאת שנה: בני
גרשון לבני ושמעי למשפחתם:
ובני קהת עמרם ויצהר וחברון
ועזיאל ושני חיי קהת שלש
ושלשים ומאת שנה: ובני מררי
מחלי ומושי אלה משפחת הלוי
לתלדתם: ויקח עמרם את יוכבד
דדתו לו לאשה ותלד לו את אהרן
ואת משה ושני חיי עמרם שבע
ושלשים ומאת שנה: ובני יצהר
קרח ונפג וזכרי: ובני עזיאל
מישאל ואלצפן וסתרי: ויקח
אהרן את אלישבע בת עמינדב
אחות נחשון לו לאשה ותלד לו
את נדב ואת אביהוא את אלעזר
ואת איתמר: ובני קרח אסיר
ואלקנה ואביאסף אלה משפחת
הקרחי: ואלעזר בן אהרן לקח לו
מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד

Pͬitiua heb.

שפחה
ילד
שנה חיה
לקח
דוד איש ילד

Tranſla. Chal.

רישי בית אבהתהון בני ראובן בוכרא דישראל חנוך ופלוא חצרון וכרמי אלין
זרעית ראובן: ובני שמעון ימואל וימין ואוהד ויכין וצוחר ושאול בר כנעניתא
אלין זרעית שמעון: ואלין שמהת בני לוי לתולדתהון גרשון וקהת ומררי ושני חיי
לוי מאה ותלתין ושבע שנין: בני גרשון לבני ושמעי לזרעיתהון: ובני קהת עמרם
ויצהר וחברון ועוזיאל ושני חיי קהת מאה ותלתין ותלת שנין: ובני מררי מחלי
ומושי אלין זרעית לוי לתולדתהון: ונסיב עמרם ית יוכבד בת אחת אבוהי ליה
לאנתו וילידת ליה ית אהרן וית משה ושני חיי עמרם מאה ותלתין ושבע שנין:
ובני יצהר קרח ונפג וזכרי: ובני עוזיאל מישאל ואלצפן וסתרי: ונסיב אהרן ית
אלישבע בת עמינדב אחתיה דנחשון ליה לאנתו וילידת ליה ית נדב וית אביהוא ית
אלעזר וית איתמר: ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף אלין זרעית קרח: ואלעזר
בר אהרן נסיב ליה מבנת פוטיאל ליה לאנתו וילידת

Interp̄. chal.

principes domus patrū ſuoꝝ. filij rubē primogeniti iſrael: enoch: τ phallu: eſron τ charmi. He cognationes ruben. Filij aūt ſymeō: iamuel: τ iamin: τ ahod: et iachin τ ſaher: τ ſaul fili⁹ chananitidis. He cognationes ſymeō. Et hec noīa filioꝝ leui ꝑ cognationes ſuas: gerſon: τ caath: τ merari. Anni aūt vite leui fuerunt centū triginta ſeptē. Filij autē gerſon: lobni et ſemei per cognationes ſuas. Filij aūt caath: amram et iſaar: τ hebron: et oziel. Anni aūt vite caath centū τ triginta τ tres anni. Filij aūt merari: mooli τ muſi. He ſunt cognationes leui ꝑ familias ſuas. Et accepit amrā iochebed filiam ſororis pͣtris ſui ſibi in vxorē: τ pepit ei aaron τ moyſen. Anni autē vite amram fuerunt centum τ triginta τ ſeptē anni. Filij autē iſaar: chore: τ napheg: τ zechri. Et filij oziel. Miſael: τ heliſaphan τ ſethri. Acceptiq; aarō ſibi heliſabee filiā aminadab ſororem naaſon in vxorē: et peperit ei nadab τ abiu et eleazar τ ithamar. Filij quoq; chore: aſer: τ elchana: τ abiaſaph. He ſunt generatiōes chore. Eleazar autē filius aaron accepit ſibi de filiabus futiel vxorem: τ peperit

Pͬitiua chal.

ראש
ילד שנה חיה
שנה חיה
ח

Tex. Heb.

לוֹ את פינחס אלה ראשי אבות
הלוים למשפחתם: הוא אהרן
ומשה אשר אמר יהוה להם
הוציאו את בני ישראל מארץ
מצרים על צבאתם: הם המדברים
אל פרעה מלך מצרים להוציא
את בני ישראל ממצרים הוא
משה ואהרן: ויהי ביום דבר יהוה
אל משה בארץ מצרים: וידבר
יהוה אל משה לאמר אני יהוה
דבר אל פרעה מלך מצרים את
כל אשר אני דבר אליך: ויאמר
משה לפני יהוה הן אני ערל
שפתים ואיך ישמע אלי פרעה:

Cap. vij.

ויאמר יהוה אל משה
ראה נתתיך אלהים לפרעה
ואהרן אחיך יהיה נביאך: אתה
תדבר את כל אשר אצוך ואהרן
אחיך ידבר אל פרעה ושלח את
בני ישראל מארצו: ואני אקשה
את לב פרעה והרביתי את אתתי
ואת מופתי בארץ מצרים: ולא
ישמע אלכם פרעה ונתתי את
ידי במצרים והוצאתי את
צבאתי את עמי בני ישראל מארץ
מצרים בשפטים גדלים: וידעו
מצרים כי אני יהוה בנטתי את

Primitiua heb.

לוה שפחה · צבא · דבר · היה · דבר · שפה שמע · נתן · נבא · דבר צוה · קשה · רבה אות · יפת · שמע · יצא · נטה

Trāſla. B. Hiero.

ei phinees. Hi ſūt pri cipes familiarum leuiticarū p cognationes ſuas. Iſte eſt aaron & moyſes quibus precepit dominus vt educerent filios iſrael de terra egypti per turmas ſuas. Hi ſūt, qui loquūtur ad pharaonē regē egypti: vt educant filios iſrael de egypto. Iſte eſt moyſes & aarō in die q̄ locutus eſt dominus ad moyſen in terra egypti. Et locutus eſt dn̄s ad moyſen dicēs. Ego dominus. Loquere ad pharaonē regem egypti: omnia que loquor tibi. Et ait moyſes corā domino. En incircunciſus labiis ſum. Quō audiet me pharao? Ca.7.

Dixitq̃ dominus ad moyſen. Ecce conſtitui te deum pharaonis: & aarō frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris ei oīa q̄ mando tibi: & ille loquetur ad pharaonē vt dimittat filios iſrael d̄ terra ſua. Sed ego indurabo cor eius: & multiplicabo ſigna & oſtenta mea in terra egypti: & non audiet vos. Immittāq; manū meā ſuper egyptum: & educam exercitū & populū meum filios iſrael de terra egypti per iudicia maxima. Et ſcient egyptii: quia ego ſum dominus: qui extēderim

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

ei phinees. hi p̄ncipat⁹ familie leuitaꝝ:
αὐτῷ τὸν φινεές. αὗται αἱ ἀρχαὶ πατριᾶς λευιτῶν,
per ḡnatiōes eoꝝ. hic aaron ꝛ moyſes:
κατὰ γενέσεις αὐτῶν. οὗτος ἀαρὼν καὶ μωυσῆς,
qb⁹ dixit ipſis deus vt educerēt filios iſra
οἷς εἶπεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσρα
el ex egypto: cū exercitu eoꝝ. hi ſūt
ὴλ ἐξ αἰγύπτου, σὺν δυνάμει αὐτῶν. οὗτοί εἰσιν
q̄ loquūtur ad pharaōeꝫ regem egypti:
οἱ διαλεγόμενοι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου,
vt educerēt filios iſrael ex egypto. hic
ὥστε ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. αὐτὸς
moyſes ꝛ aaron: qua die locut⁹ ē dn̄s moy
μωυσῆς καὶ ἀαρών, ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος μωυ
ſi in t̄ra egypti. ꝛ locut⁹ ē dn̄s ad moy
σῇ ἐν γῇ αἰγύπτου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ
ſen: dicēs: ego dn̄s: loq̄re ad pharaōeꝫ
σῆν, λέγων, ἐγὼ κύριος, λάλησον πρὸς φαραὼ
regē egypti: q̄cūq; ego dico ad te. ꝛ
βασιλέα αἰγύπτου, ὅσα ἐγὼ λέγω πρὸς σέ. καὶ
dixit moyſes corā dn̄o: ecce ego graci
εἶπε μωυσῆς ἐναντίον κυρίου, ἰδοὺ ἐγὼ ἰσχνόφω
li voce ſū: ꝛ quō audiet me pharao.
νός εἰμι, καὶ πῶς εἰσακούσεταί μου φαραώ. Ca.7.

Et ait dn̄s ad moyſen: dicēs: ecce
καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἰδοὺ δέ
dedi te deū pharaōis. ꝛ aaron frater tuus
δωκά σε θεὸν φαραώ. καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου
erit tuus ꝑpheta. tu ꝟo loq̄ris ei om
ἔσαι σου προφήτης. σὺ δὲ λαλήσεις αὐτῷ πάν
nia q̄cūq; tibi p̄cipio. at aaron fra
τα ὅσα σοι ἐντέλλομαι. ὁ δὲ ἀαρὼν ὁ ἀδελ
ter tuus loq̄tur ad pharaonē: vt dimit
φός σου λαλήσει πρὸς φαραώ, ὥστε ἐξαποστεῖ
tat filios iſrael de t̄ra ſua. ego āt
λαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ
indurabo cor pharaōis: ꝛ multiplicabo
σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ πληθυνῶ τὰ
ſigna mea: ꝛ portēta mea in t̄ra egy
σημεῖά μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν γῇ αἰγύ
pti: ꝛ nō audiet vos pharao: ꝛ
πτου, καὶ οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φαραώ, καὶ
iniciaꝫ manū meā in egyptum: ꝛ edu
ἐπιβαλῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξά
cā cū potētia mea populū meū fi
ξω σὺν δυνάμει μου τὸν λαόν μου τοὺς υἱ
lios iſrael de t̄ra egypti cū vltione
οὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν ἐκδικήσει
magna. ꝛ cognoſcent egyptij: ꝙ ego
μεγάλῃ. καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ
ſum dn̄s: extēdēs
εἰμι κύριος, ἐκτείνων

A

Primitiua chal.

אל ראש · נפק מלל · אמר · קבל · חזא מנא רבב · הוה תרגם פקד · שלח קשא סגא · אתא יפת · נתן מחא נפק · דון רבב רום

Interp̄. chal.

ei phinees. Hi ſunt principes patꝝ leuitarū p cognationes ſuas. Ipſe eſt aaron ꝛ moyſes: q̄bus dixit dn̄s educite filios iſrael de terra egypti p turmas ſuas. Ipſi ſunt qui locuti ſunt cum pharaone rege egypti: vt educerent filios iſrael de egypto: ipſe eſt moyſes ꝛ aaron. Et factū eſt in die qua locutus eſt dn̄s cuꝫ moyſe in terra egypti. Locutuſq; ē dn̄s cum moyſe dicēs. Ego dn̄s. Loquere cuꝫ pharaone rege egypti oīa que ego loquoꝛ tibi. Et ait moyſes corā dn̄o. Ecce ego ſum grauis loquele: ꝛ quō acq̄ſcet mihi pharao. Ca.7.

Dixitq; dn̄s ad moyſen. Vide ꝙ cōſtitui te principē pharaoni: et aaron frater tu⁹ erit interpꝛes tuus. Tu loqueris omnia que mando tibi: et aaron frater tuus loq̄tur cum pharaone: vt dimittat filios iſrael de terra ſua. Et ego indurabo coꝛ pharaonis: et multiplicabo ſigna mea et poꝛtenta mea in terra egypti. Et nō acquieſcet vobis pharao: ꝛ ponam plagam foꝛtitudinis mee ſuper egyptuꝫ: ꝛ educam exercitum meum: populum meum filios iſrael de terra egypti per iudicia magna. Et ſcient egyptij quia ego dominus: cūm leuauero

Tranſla. Chal.

ליה ית פינחס אלין רישי אבהת ליואי לזרעיתהון: הוא אהרן ומשה דאמר יי
להון אפיקו ית בני ישראל מארעא דמצרים על חיליהון: אינון דממללין עם פרעה
מלכא דמצרים לאפקא ית בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן: והוה ביומא
דמליל יי עם משה בארעא דמצרים: ומליל יי עם משה למימר אנא יי
מליל עם פרעה מלכא דמצרים ית כל דאנא ממליל לך: ואמר משה קדם יי הא
אנא יקיר ממלל ואיכדין יקביל מני פרעה:

Ca.vij.

ואמר יי למשה
חזי דמניתך רב לפרעה ואהרן אחוך יהי מתורגמנך: את תמליל ית כל דאפקדינך
ואהרן אחוך ימליל עם פרעה וישלח ית בני ישראל מארעיה: ואנא אקשי ית לבא
דפרעה ואסגי ית אתותי וית מופתי בארעא דמצרים: ולא יקביל מנכון פרעה
ואתן ית מחת גבורתי על מצרים ואפיק ית חילותי ית עמי בני ישראל מארעא דמצרים
בדינין רברבין: וידעון מצראי ארי אנא יי כד ארים ית

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

manū meā cōtra egyptū: ꝛ educā filios
τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω τοὺς υἱοὺς
iſrael de medio eoꝝ. fecit ꝟo moyſes ꝛ
ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν. ἐποίησε δὲ μωυσῆς καὶ
aaron ſicut precepit eis dn̄s: ſic
ἀαρὼν καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος, οὕτως
fecerūt. moyſes āt erat ānoꝝ octoginta: aaron
ἐποίησαν. μωυσῆς δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοήκοντα, ἀαρὼν
āt octoginta triū ānoꝝ: q̄n locuti ſūt ad
δὲ ὀγδοηκοντατριῶν ἐτῶν, ἡνίκα ἐλάλησαν πρὸς
pharaōeꝫ. ꝛ ait dn̄s ad moyſen ꝛ aaron:
φαραώ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών,
dicēs: ꝛ ſi loq̄tur ad vos pharao: dicēs:
λέγων, καὶ ἐὰν λαλήσει πρὸς ὑμᾶς φαραώ, λέγων,
date nobis ſignū vel poꝛtētū: ꝛ dices aaron fra
δότε ἡμῖν σημεῖον ἢ τέρας, καὶ ἐρεῖς ἀαρὼν τῷ ἀδελ
tri tuo: accipe ꝟgam ꝛ ꝓijce eā corā
φῷ σου, λάβε τὴν ῥάβδον καὶ ῥίψον αὐτὴν ἐναντίον
pharaone: ꝛ corā ſeruis eius: ꝛ
φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ
erit draco. igreſſus ē āt moyſes ꝛ aaron corā
ἔσαι δράκων. εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐναντίον
pharaōe: ꝛ ſeruis eius. ꝛ fecerūt
φαραώ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν
ſic: ſicut p̄cepit eis dn̄s. ꝛ ꝓiecit
οὕτως, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἔρ
at aarō ꝟgam corā pharaōe: ꝛ co
ριψεν ἀαρὼν τὴν ῥάβδον ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντί
ram ſeruis eius. ꝛ facta ē draco. cōuo
ον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο δράκων. συνε
cauit āt pharao ſapiētes: ꝛ veneficos:
κάλεσε δὲ φαραὼ τοὺς σοφιστάς, καὶ τοὺς φαρμακούς,
ꝛ fecerūt ꝛ incātatores egyptioꝝ incanta
καὶ ἐποίησαν καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρ
tionibus ſuis ſimiliter. ꝛ ꝓiecerūt vnuſq̄ſq; vir
μακίαις αὐτῶν ὡσαύτως. καὶ ἔρριψαν ἕκαστος τὴν ῥάβ
gam ſuā: ꝛ facte ſūt dracones. ꝛ deuoꝛauit vir
δον αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο δράκοντες. καὶ κατέπιεν ἡ ῥάβ
ga aaron illoꝝ virgas. ꝛ induratū ē coꝛ
δος ἀαρὼν τὰς ἐκείνων ῥάβδους. καὶ κατίσχυσεν ἡ καρ
pharaōis. ꝛ nō audiuit illos: ſicut locu
δία φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλά
tus ē eis dn̄s. dixit āt dn̄s ad moyſē: aggrauatū ē
λησεν αὐτοῖς κύριος. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, βεβάρυνται
coꝛ pharaōis: vt nō dimittat populū. vade
ἡ καρδία φαραὼ τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν. βάδισον
ad pharaonē mane: ecce ip̄e egreditur ad
πρὸς φαραὼ τὸ πρωΐ, ἰδοὺ αὐτὸς ἐκπορεύεται ἐπὶ τὸ
aquā. ꝛ ſtabis obuiā̄s ei ſup labiū fluminis: et
ὕδωρ. καὶ στήσῃ συναντῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, καὶ
virgā cōuerſam in colubrū: accipies in manu tua. ꝛ
τὴν ῥάβδον τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου. καὶ
dices ad eum: dn̄s de⁹ hebreoꝝ miſit me ad te:
ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων ἀπέσταλκέ με πρὸς σέ,

B

C

Thi. 5.b.

Trāſla. B. Hiero.

manū meā ſup egyptū & eduxerim filios iſrael de medio eorū. Fecit itaq; moyſes & aarō ſicut preceperat dominus: ita egerunt. Erat aūt moyſes octoginta annorū: & aaron octoginta trium q̄n locuti ſūt ad pharaonē. Dixitq; dominus ad moyſē & aarō. Cū dixerit vobis pharao: oſtendite ſigna: dices ad aaron. Tolle virgā tuā: & proiice eam coram pharaone: ac vertatur in colubrū. Ingreſſi itaq; moyſes & aaron ad pharaonē: fecerūt ſicut p̄ceperat dn̄s. Tulitq; aaron virgam corā pharaone & ſeruis eius: que verſa eſt in colubrū. Vocauit āt pharao ſapientes & maleficos: & fecerūt ēt ipſi p incātatiōes egyptiacas & arcana q̄dā ſimiliter. Proiecerūtq; ſinguli virgas ſuas: q̄ verſe ſūt in dracones. Sed deuorauit virga aarō virgas eorū. Induratūq; ē cor pharaōis: & nō audiuit eos ſicut p̄cepat dn̄s. Dixit āt dn̄s ad Moyſen. Ingrauatū eſt cor pharaōis: & nō vult dimittere pplm. Vade ad eū mān̄e. Ecce egredietur ad aq̄s. Et ſtabis in occurſum eius ſup ripā fluminis: & virga q̄ cōuerſa eſt in draconem: tolles in manu tua. Et dices ad eum. Dominus deus hebreorum miſit me ad te

Tex. Heb.

ידי על מצרים והוצאתי את בני
ישראל מתוכם: ויעש משה
ואהרן כאשר צוה יהוה אתם כן
עשו: ומשה בן שמנים שנה
ואהרן בן שלש ושמנים שנה
בדברם אל פרעה: ויאמר יהוה
אל משה ואל אהרן לאמר: כי
ידבר אלכם פרעה לאמר תנו
לכם מופת ואמרת אל אהרן
קח את מטך והשלך לפני פרעה
יהי לתנין: ויבא משה ואהרן אל
פרעה ויעשו כן כאשר צוה
יהוה וישלך אהרן את מטהו
לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי
לתנין: ויקרא גם פרעה לחכמים
ולמכשפים ויעשו גם הם חרטמי
מצרים בלהטיהם כן: וישליכו
איש מטהו ויהיו לתנינים ויבלע
מטה אהרן את מטתם: ויחזק לב
פרעה ולא שמע אלהם כאשר
דבר יהוה: ויאמר יהוה אל משה
כבד לב פרעה מאן לשלח העם:
לך אל פרעה בבקר הנה יצא
המימה ונצבת לקראתו על שפת
היאר והמטה אשר נהפך לנחש
תקח בידך: ואמרת אליו יהוה
אלהי העברים שלחני אליך

Primitiua heb.

עשה · נתן · לקח נטה שלך · היה תנן בוא · פנה · קרא · כשף · בלע · חזק · הלך · יצא שפה · הפך · לקח

Tranſla. Chal.

מחת גבורתי על מצרים ואפיק ית בני ישראל מביניהון: ועבד משה ואהרן כמא
דפקיד יי יתהון כן עבדו: ומשה בר תמנן שנין ואהרן בר תמנן ותלת שנין
במללותהון עם פרעה: ואמר יי למשה ולאהרן למימר: ארי ימליל עמכון פרעה
למימר הבו לכון מופת ותימר לאהרן סב ית חוטרך ורמי קדם פרעה יהי לתנינא:
ועל משה ואהרן לות פרעה ועבדו כן כמא דפקיד יי ורמא אהרן ית חוטריה קדם
פרעה וקדם עבדוהי והוה לתנינא: וקרא אף פרעה לחכימיא ולחרשיא ועבדו אף
אינון חרשי מצראי בלחשיהון כן: ורמו גבר חוטריה והוו לתנינין ובלע חוטרא
דאהרן ית חוטריהון: ואתקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי: ואמר
יי למשה אתיקר לבא דפרעה סריב לשלחא עמא: איזיל לות פרעה בצפרא הא
נפיק למיא ותתעתד לקדמותיה על כיף נהרא וחוטרא דאתהפך לחויא תיסב בידך:
ותימר ליה יי אלהא דיהודאי שלחני לותך

Interp̄. chal.

plagam foꝛtitudinis mee ſup egyptum: ꝛ eduxero filios iſrael de medio eorū. Feciq; moyſes ꝛ aaron ſicut preceperat eis dn̄s: ita fecerunt. Moyſes autē erat etatis octoginta annoꝝ. Et aaron octoginta ꝛ trium annoꝝ erat: q̄n locuti ſunt cum pharaone. Et ait dn̄s ad moyſen ꝛ aaron: dicēs. Cum locutus fuerit vobiſcum pharao: dicens. Date ſignū: ꝛ dices ad aaron: tolle virgam tuā ꝛ pꝛoijce corā pharaone: ꝛ vertetur in colubꝛū. Et ingreſſus eſt moyſes ꝛ aaron ad pharaonē: ꝛ fecerūt ſicut eis pꝛeceperat dn̄s. Et pꝛoiecit aaron virgam ſuā coꝛaꝫ pharaone ꝛ corā ſeruis ſuis: et verſa eſt in colubꝛū. Vocauit quoq; pharao ſapientes ꝛ maleficos: ꝛ fecerūt etiā ipſi malefici egyptioꝝ per incantatiōes ſuas ſimiliter. Pꝛoiecerūtq; vnuſquiſq; virgā ſuā: ꝛ verſe ſunt in colubꝛos: ꝛ deuoꝛauit virga aaron virgas eoꝝ. Et induratū ē coꝛ pharaōis: et nō acq̄euit eis ſicut locut⁹ fuerat dn̄s. Dixitq; dn̄s ad moyſen. Ingrauatū eſt coꝛ pharaonis: noluit dimittere populū. Vade ad pharaonē mane: ecce egredietᷣ ad aq̄s: ꝛ ſtabis obuiā ei ſup ripā fluminis: ꝛ virgam q̄ verſa eſt in colubꝛū tolles in manu tua: diceſq; ei. Dn̄s deus iudeoꝝ miſit me ad te:

Primitiua chal.

מחא נפק · תמנא · אמר מלל · יהב יפת נסב · רמא הוה עלל · הוה · תקף ימר אזל · עתד הפך חוה · נסב אמר יהד

לֵאמֹר שַׁלַּח אֶת עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי בַּמִּדְבָּר וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כֹּה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה הִנֵּה אָנֹכִי מַכֶּה בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדִי עַל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר וְנֶהֶפְכוּ לְדָם׃ וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בַּיְאֹר תָּמוּת וּבָאַשׁ הַיְאֹר וְנִלְאוּ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן הַיְאֹר׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל אַהֲרֹן קַח מַטְּךָ וּנְטֵה יָדְךָ עַל מֵימֵי מִצְרַיִם עַל נַהֲרֹתָם עַל יְאֹרֵיהֶם וְעַל אַגְמֵיהֶם וְעַל כָּל מִקְוֵה מֵימֵיהֶם וְיִהְיוּ דָם וְהָיָה דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָעֵצִים וּבָאֲבָנִים׃ וַיַּעֲשׂוּ כֵן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיָּרֶם בַּמַּטֶּה וַיַּךְ אֶת הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר לְעֵינֵי פַרְעֹה וּלְעֵינֵי עֲבָדָיו וַיֵּהָפְכוּ כָּל הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר לְדָם׃ וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בַּיְאֹר מֵתָה וַיִּבְאַשׁ הַיְאֹר וְלֹא יָכְלוּ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן הַיְאֹר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיַּעֲשׂוּ כֵן חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלָטֵיהֶם וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ וַיִּפֶן פַּרְעֹה וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לִבּוֹ גַּם לָזֹאת׃ וַיַּחְפְּרוּ כָל מִצְרַיִם סְבִיבֹת הַיְאֹר מַיִם לִשְׁתּוֹת

ᵃdicens.ᵇDimitte ᵒpopulū meū:ᶜvt ſacrificet mihiᶠin deſerto:ᵍ&ʰ vſqꝫ ˡad pn̄sˡaudireʰnoluiſti. ᵐHec igiturⁿ dicit ᵒdn̄s. ᵖIn hocᵍſciesʳ qꝫˢ ſim ᵗdominus.ᵘEcceˣpercutiamʸvirgaᵃque ᵇin manu mea eſt ᵒ aquā ᶠfluminis. ᵍ& vertetur ʰin ſanguinē ˡPiſces quoqꝫᵏ qui ſuntˡi fluvioᵐmorietur:ⁿ& cōputreſcētᵒaque:ᵖ& affligenturᵍegyptiiʳbibētes ˢaquamᵘfluminis. ˣDixit quoqꝫʸdn̄sᶻ ad ᵃmoyſen.ᵇdicᶜad ᵒaarō.ᵉTolleᶠvirgā tuā: ᵍ& extēdeʰmanū tuā ˡſuperᵏaquasˡegypti:&ᵐſuperⁿfluuios eorum:&ᵖriuosᵍ&ʳpaludes:ˢ& oēs ᵘlacusˣaquarum: ʸvt vertātur inᶻſāguinē: ᵃ& ſitᵇcruorᶜin oīᵈ terra ᵉegyptiᶠtā in ligneis vaſisᵍqꝫ in ſaxeis.ʰFecerūt qꝫᵏMoyſesˡ& aaronᵐſicutⁿpreceperatᵒdominus ᵖEt eleuansᵍvirgāʳ percuſſitᶠaquam ˣfluminisʸcorā ᶻpharaōe ᵃ&ᵇſeruis eius: ᶜque verſa ē ʰin ſāguinē: ˡ& piſces ᵏq erāntˡin flumīeᵐmortui ſunt.ⁿComputruitqꝫ ᵒfluuius:ᵖ& non ᵍ poterātʳegiptiiˢbibereᵗaquā ˣfluminis:ʸ& fuitᶻ ſāguis ᵃin totaᵇterra ᶜegypti.ᵈFecerūtqꝫᵉſimiliterᶠmaleficiᵍegyptiorū ʰincātatiōibus ſuis.ˡEt īduratum eſtᵏcorˡpharaonis:ᵐnecⁿaudiuitᵒcosᵖſicutᵍpreceperatʳdominus ˢAuertitqꝫ ſe:ᵘ& īgreſſus eſtˣdomū ſuam:ʸnec ᵃappoſuitᵇcorᶜetᵈhac vice.ᵉFoderunt autēᶠoēs ᵍegyptiiʰper circuitūˡfluminisᵏaquāˡvt biberent.

dicens: dimitte ppl̄m meū: vt ſeruiāt
λέγων, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσω-
mihi in deſerto: et ecce nō audiuiſti vſqꝫ huc.
σί μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἰδοὺ οὐκ εἰσήκουσας ἕως τού-
hec dicit dn̄s: in hoc cognoſces qꝫ ego dn̄s: ec-
του. τάδε λέγει κς, ἐν τούτῳ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος, ἰ-
ce ego percutiā virga que in manu mea in a-
δοὺ ἐγὼ τύπτω τῇ ῥάβδῳ τῇ ἐν τῇ χειρί μου ἐπὶ τὸ ὕ-
quā q̄ in fluuio: et vertetur in ſanguinē: ꝛ
δωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ μεταβαλεῖ εἰς αἷμα. καὶ
piſces q̄ in flumine morietur. et fe-
οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ τελευτήσουσι. καὶ ἐπο-
tebit fluuius: et nō poterunt egyptij bibere
ζέσει ὁ ποταμός, καὶ οὐ δυνήσονται οἱ αἰγύπτιοι πιεῖν
aquā a flumine. dixit āt dn̄s ad moyſen: dic
ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. εἶπε δὲ κς πρὸς μωυσῆν, εἰ-
aaron fratri tuo: accipe virgā tuā:
πὸν ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν ῥάβδον σου,
et extēde manū tuā ſup aquas egypti
καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὰ ὕδατα αἰγύπτου,
et ſup fluuios eorū: et ſup riuos
καὶ ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυ-
eorū: et ſup paludes eorū. et ſup oēs cō-
γας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν συ-
gregatā aquā eorū: et erit ſāguis: ꝛ fuit ſāguis
νεστηκὸς ὕδωρ αὐτῶν, καὶ ἔσται αἷμα, καὶ ἐγένετο αἷμα
in oī terra egypti: in qꝫ lignis et lapi-
ἐν πάσῃ τῇ γῇ αἰγύπτου, ἔν τε τοῖς ξύλοις καὶ τοῖς λί-
dib⁹. et fecerūt ſic moyſes et aaron: ſicut
θοις. καὶ ἐποίησαν οὕτως μωυσῆς καὶ ἀαρών, καθά-
precepit eis dn̄s. et eleuās aaron
περ ἐνετείλατο αὐτοῖς κς. καὶ ἐπάρας ἀαρὼν τὴν
virgam ſuā: pcuſſit aquā in flumine
ῥάβδον αὐτοῦ, ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ
corā pharaōe: et coram ſeruis eius: et cōuer-
ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ μετέ-
ſa ē tota aqua q̄ in flumine in ſanguinē. ꝛ piſces q̄
βαλε πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς αἷμα. καὶ οἱ ἰχθύες οἱ
in flumine: mortui ſūt. et cōputruit flumen. et
ἐν τῷ ποταμῷ, ἐτελεύτησαν. καὶ ἐπώζεσεν ὁ ποταμός. καὶ
nō potuerūt egyptij bibere aquā a flumine: et
οὐκ ἠδύναντο οἱ αἰγύπτιοι πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ
erat ſāguis in oī terra egypti. fecerūt āt ſimiliter
ἦν τὸ αἷμα ἐν πάσῃ τῇ γῇ αἰγύπτου. ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως
et incātatores egyptioꝝ incātatiōib⁹ ſuis. et
καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν. καὶ
induratū ē cor pharaonis: et nō audiuit eos: ſicut
ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθά-
dixit dn̄s. conuerſus āt pharao: ingreſſus ē in domū ſu-
περ εἶπε κς. ἐπιστραφεὶς δὲ φαραώ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐ-
am, ꝛ nō appoſuit mētē ſuā neqꝫ in hoc. foderūt āt
τοῦ. καὶ οὐκ ἐπέστησε τὸν νοῦν αὐτοῦ οὐδὲ ἐπὶ τούτῳ. ὤρυξαν δὲ
oēs egyptij ꝑ circuitū fluminis: vt biberēt aquā.
πάντες οἱ αἰγύπτιοι κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ, ὥστε πιεῖν ὕδωρ.

Transla.Chal.

לְמֵימַר שַׁלַּח יָת עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמַי בְּמַדְבְּרָא וְהָא לָא קַבֵּילְתָּא עַד כְּעַן׃ כִּדְנַן אֲמַר יְיָ בְּדָא תִּידַע אֲרֵי אֲנָא יְיָ הָא אֲנָא מָחֵי בְּחוּטְרָא דִּי בִידִי עַל מַיָּא דִּי בְנַהֲרָא וְיִתְהַפְּכוּן לִדְמָא׃ וְנוּנֵי דִּי בְנַהֲרָא יְמוּתוּן וְיִסְרֵי נַהֲרָא וְיִלְאוּן מִצְרָאֵי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִן נַהֲרָא׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֵימַר לְאַהֲרֹן סַב חוּטְרָךְ וַאֲרֵים יְדָךְ עַל מַיָּא דְמִצְרַיִם עַל נַהֲרֵיהוֹן וְעַל אַרְיָתְהוֹן וְעַל אֲגַמֵּיהוֹן וְעַל כָּל בֵּית כְּנִישׁוּת מֵימֵיהוֹן וִיהוֹן דְּמָא וִיהֵי דְמָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם וּבְמָאנֵי אָעָא וּבְמָאנֵי אַבְנָא׃ וַעֲבַדוּ כֵן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ וַאֲרֵים בְּחוּטְרָא וּמְחָא יָת מַיָּא דִּי בְנַהֲרָא לְעֵינֵי פַרְעֹה וּלְעֵינֵי עַבְדּוֹהִי וְאִתְהַפִּיכוּ כָּל מַיָּא דִּי בְנַהֲרָא לִדְמָא׃ וְנוּנֵי דִּי בְנַהֲרָא מִיתוּ וּסְרִי נַהֲרָא וְלָא יְכִילוּ מִצְרָאֵי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִן נַהֲרָא וַהֲוָה דְמָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ וַעֲבַדוּ כֵן חָרָשֵׁי מִצְרַיִם בְּלַחֲשֵׁיהוֹן וְאִתַּקַּף לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא קַבֵּיל מִנְּהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ וְאִתְפְּנִי פַרְעֹה וְעָאל לְבֵיתֵיהּ וְלָא שַׁוִּי לִבֵּיהּ אַף לְדָא׃ וַחֲפַרוּ כָּל מִצְרָאֵי סְחוֹרָנוּת נַהֲרָא מַיָּא לְמִשְׁתֵּי

Interp̄.chal.

dicens. Dimitte populū meū: vt ſeruiant corā me in deſerto. Et ecce non acq̄euiſti hucuſqꝫ. Hec dicit dn̄s. In hoc ſcies qꝫ ego dn̄s: ecce ego percutio virga que eſt in manu mea ſup aquas que ſunt in flumine: ꝛ vertentur in ſanguinē. Et piſces qui ſunt in flumine morientur: ꝛ cōputreſcet fluuius: ꝛ laborabūt egyptij vt bibāt aquas de flumine. Dixitqꝫ dn̄s ad moyſen. Dic ad aaron. Tolle virgā tuam: ꝛ leua manū tuam ſuper aquas egypti ſup fluuios eoꝝ ꝛ ſuper riuos eorū ꝛ ſuper paludes eorū ꝛ ſuper omnē locū congregationis aquarū eorum: vt vertātur in ſanguinē: ꝛ ſit ſanguis in vniuerſa terra egypti: in vaſis quoqꝫ ligneis ꝛ in vaſis lapideis. Feceruntqꝫ ita moyſes ꝛ aaron: ſicut preceperat dn̄s. Et leuauit virgā ꝛ ꝑcuſſit aquas q̄ erāt in flumine ante oculos pharaonis ꝛ ante oculos ſeruoꝝ eius: ꝛ verſe ſunt oēs aque q̄ erant in flumine in ſanguinē. piſces quoqꝫ q̄ erāt in flumine mortui ſunt. Et putruit flumē: ꝛ nō poterant egyptij bibere aquā de flumine: et fuit ſanguis in vniuerſa terra egypti. Feceruntqꝫ ſic malefici egyptioꝝ ꝑ incantatiōes ſuas. Et induratū eſt cor pharaonis: ꝛ nō acq̄euit eis: ſicut locut⁹ fuerat dn̄s. Auertitqꝫ ſe pharao: ꝛ ingreſſus ē in domū ſuā: ꝛ nō poſuit cor ſuū etiā ad hoc. Foderūt qꝫ oēs egyptij ꝑ circuitū fluminis: vt biberēt aquas:

Pꝛimitiua heb.: עבד · דבר · ידע · נכה נטה · מות באש · שתה · לקח · קוה · היה · עשה · רום נכה · הפך · מות באש · היה · עשה · להט חזק · פנה בוא · שית חפר · סבב שתה

Pꝛimitiua chal.: פלח דבר · ידע מחא · מות סרי לאה · שתה נסב רום · הוה · הפך · מות סרי · שתה · תקף פנה עול · שוה

et nō poterāt bibere aquā a flumine.
καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ.
et impleti ſūt ſeptē dies: poſtqꝫ percuſ-
καὶ ἀνεπληρώθησαν ἑπτὰ ἡμέραι, μετὰ τὸ πα-
ſit dn̄s flumē.
τάξαι κύριον τὸν ποταμόν. Ca. 8.

A Dixit āt dn̄s ad moyſē: ingredere ad pharaōem
Εἶπε δὲ κς πρὸς μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς φαραώ,
et dices ad eum: hec dicit dn̄s: dimitte
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κς, ἐξαπόστειλον τὸν
ppl̄m meū: vt mihi ſeruiant. ſi āt nō volueris tu di-
λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν. εἰ δὲ μὴ βούλῃ σὺ ἐξ-
mittere: ecce ego percutio oēs terminos tuos ra-
αποστεῖλαι, ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω πάντα τὰ ὅριά σου βα-
nis: et eructabit fluuius ranas.
τράχοις, καὶ ἐξερεύξεται ὁ ποταμὸς τοὺς βατράχους.
et aſcendētes: ingredientur in domos tuas: et
καὶ ἀναβάντες, εἰσελεύσονται εἰς τοὺς οἴκους σου, καὶ
in penetralia cubiculorū tuorū: et in lectos
εἰς τὰ ταμεῖα τῶν κοιτώνων σου, καὶ ἐπὶ τῶν κλινῶν
tuos: et in domos ſeruorū tuorū: ꝛ
σου, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ
populi tui: et in maſſis tuis: et in fur-
λαοῦ σου, καὶ ἐν τοῖς φυράμασί σου, καὶ ἐν τοῖς κλι-
nis tuis. et in te: et in populū tuū: ꝛ in
βάνοις σου. καὶ ἐπὶ σέ, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ
ſeruos tuos aſcendēt rane. dixit
τοὺς θεράποντάς σου ἀναβήσονται οἱ βάτραχοι. εἶπε
āt dn̄s ad moyſen: dic aaron fratri tuo: extē-
δὲ κς πρὸς μωυσῆν, εἰπὸν ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, ἔκτει-
de manu tua v͞gā ſup fluuios: et ſup
νον τῇ χειρί σου τὴν ῥάβδον ἐπὶ τοὺς ποταμούς, καὶ ἐπὶ
riuos: et ſup paludes: ꝛ educ ra-
τὰς διώρυγας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη, καὶ ἀνάγαγε τοὺς βα-
nas. et extendit aaron manū ſup aquas
τράχους. καὶ ἐξέτεινεν ἀαρὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ὕδα-
egypti: et eduxit ranas. et aſcē-
τα αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τοὺς βατράχους. καὶ ἀνε-
B dit rana: ꝛ operuit totā terrā
βιβάσθη ὁ βάτραχος, καὶ ἐκάλυψε πᾶσαν τὴν γῆν
egypti. fecerūt āt ſimiliter et incātatores
αἰγύπτου. ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ
egyptiorū incātatiōibus ſuis: et eduxe-
τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν, καὶ ἀνήγα-
rūt ranas ſup terrā egypti. et voca-
γον τοὺς βατράχους ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐκά-
uit pharao moyſē et aaron: et dixit: orate
λεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρών, καὶ εἶπεν, εὔξασθε
ad dn̄m: et auferat ranas a
πρὸς τὸν κύριον, καὶ περιελέτω τοὺς βατράχους ἀπ'
me: et a populo meo: et dimittam populū:
ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐξαποστελῶ τὸν λαόν,
et ſacrificabūt dn̄o. dixit āt moyſes ad pharaōem:
καὶ θύσουσι κυρίῳ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς φαραώ,

ⁿNon ᵐeiᵒ poterant ᵖ bibereᵍaquamʳfluminis. ˢImpletiqꝫ ſuntʳſeptem ᵘ diesˣpoſtqꝫʸpercuſſit ᶻdominusᵇfluuium.

Cap̄.8.

Dixit quoqꝫᵇdn̄sᶜad ᵈMoyſen.ᵉIngredereᶠadᵍpharaonē:ʰ& dicesˡad eū.ᵏHecˡdicit ᵐdn̄s.ⁿDimitteᵖpopulū meū:ᵍvt ſacrificet mihi. ʳSi autemˢnolueris ᵘ dimittere:ˣecceʸego ᶻpercutiamᵇoēsᶜterminos tuosᵈranis: ᵉ& ebullietᶠfluuiusᵍranas:ʰque aſcendent ˡ& ingredienturᵏdomū tuamˡ& cubiculūᵐlectuli tui:ⁿ& ſupᵒſtratū tuum: ᵖ& in domosᵍſeruorum tuorū:ʳ& in populū tuū ˢ& in furnos tuos:ᵗ& ī reliquias ciborū tuorū.ᵘ& ad teˣ& ad populū tuū: ʸ& ad oēsᶻſeruos tuosᵃītrabūtᵇraneᶜDixitqꝫᵈdominusᵉadᶠmoyſen:ᵍDic ʰadˡaaron.ᵏExtende ᵐmanum tuamᵒ ſuper ᵖfluuios &ᵍ ſuperʳriuos ˢ&ᵗpaludes:ᵘ& educ ʸranasᶻſuperᵃterramᵇegypti.ᶜExtendit ᵈaaronᶠmanūᵍſuperʰ aquasˡegypti ᵏ& aſcenderūtˡrane:ᵐoperueruntqꝫᵒterram ᵖegypti.ᵍFecerunt autē &ⁿmaleficiʳ ꝑ incātatiōnes ſuasʳſimiliter:ᵘeduxeruntqꝫʸranas ᶻſuperᵃterramᵇegypti. ᶜVocauit autemᵈpharao ᵉmoyſenᶠ& aaron:ᵍ& dixit eis.ʰOrate ᵏdn̄mˡ vt auferatᵐranas ⁿa me ᵒ& a populo meo.ᵖ& dimittamʳpopulumˢvt ſacrificetᵗdn̄o.ᵘDixitqꝫ ˣmoyſesʸ ad pharaōem.

כִּי לֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מִמֵּימֵי הַיְאֹר׃ וַיִּמָּלֵא שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת יְהוָה אֶת הַיְאֹר׃

Cap.viij.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פַּרְעֹה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח אֶת עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ וְאִם מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ הִנֵּה אָנֹכִי נֹגֵף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ בַּצְפַרְדְּעִים׃ וְשָׁרַץ הַיְאֹר צְפַרְדְּעִים וְעָלוּ וּבָאוּ בְּבֵיתֶךָ וּבַחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ וְעַל מִטָּתֶךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ׃ וּבְכָה וּבְעַמְּךָ וּבְכָל עֲבָדֶיךָ יַעֲלוּ הַצְפַרְדְּעִים׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל אַהֲרֹן נְטֵה אֶת יָדְךָ בְּמַטֶּךָ עַל הַנְּהָרֹת עַל הַיְאֹרִים וְעַל הָאֲגַמִּים וְהַעַל אֶת הַצְפַרְדְּעִים עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת יָדוֹ עַל מֵימֵי מִצְרָיִם וַתַּעַל הַצְּפַרְדֵּעַ וַתְּכַס אֶת אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחַרְטֻמִּים בְּלָטֵיהֶם וַיַּעֲלוּ אֶת הַצְפַרְדְּעִים עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר הַעְתִּירוּ אֶל יְהוָה וְיָסֵר הַצְפַרְדְּעִים מִמֶּנִּי וּמֵעַמִּי וַאֲשַׁלְּחָה אֶת הָעָם וְיִזְבְּחוּ לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה

Transla.Chal.

אֲרֵי לָא יְכִילוּ לְמִשְׁתֵּי מִן מַיָּא דִּי בְנַהֲרָא׃ וּשְׁלִימוּ שַׁבְעָא יוֹמִין בָּתַר דִּמְחָא יְיָ יָת נַהֲרָא׃

Ca.viij.

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עוֹל לְוָת פַּרְעֹה וְתֵימַר לֵיהּ כִּדְנַן אֲמַר יְיָ שַׁלַּח יָת עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמַי׃ וְאִם מְסָרֵב אַתְּ לְשַׁלָּחָא הָא אֲנָא מָחֵי יָת כָּל תְּחוּמָךְ בְּעוּרְדְּעָנַיָּא׃ וִירַבֵּי נַהֲרָא עוּרְדְּעָנַיָּא וְיִסְּקוּן וְיֵיעֲלוּן בְּבֵיתָךְ וּבְאִדְּרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָךְ וְעַל עַרְסָךְ וּבְבֵית עַבְדָּךְ וּבְעַמָּךְ וּבְתַנּוּרָךְ וּבְאַצְוָתָךְ׃ וּבָךְ וּבְעַמָּךְ וּבְכָל עַבְדָּךְ יִסְּקוּן עוּרְדְּעָנַיָּא׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֵימַר לְאַהֲרֹן אֲרֵים יָת יְדָךְ בְּחוּטְרָךְ עַל נַהֲרַיָּא עַל אַרְיָתָא וְעַל אֲגַמַּיָּא וְאַסֵּיק יָת עוּרְדְּעָנַיָּא עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ וַאֲרֵים אַהֲרֹן יָת יְדֵיהּ עַל מַיָּא דְמִצְרָיִם וּסְלִיקוּ עוּרְדְּעָנַיָּא וַחֲפוֹ יָת אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ וַעֲבַדוּ כֵן חָרָשַׁיָּא בְּלַחֲשֵׁיהוֹן וְאַסִּיקוּ יָת עוּרְדְּעָנַיָּא עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ וּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר צַלּוֹ קֳדָם יְיָ וְיַעְדֵּי עוּרְדְּעָנַיָּא מִנִּי וּמֵעַמִּי וַאֲשַׁלַּח יָת עַמָּא וִידַבְּחוּן קֳדָם יְיָ׃ וַאֲמַר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה

Interp̄.chal.

quia non poterant bibere ex aquis que erant in flumine. Impletiqꝫ ſunt ſeptem dies: poſtqꝫ percuſſit dominus fluuium. Ca.8.

Dixitqꝫ dn̄s ad moyſen. Ingredere ad pharaonem: ꝛ dices ei. Hec dicit dn̄s. Dimitte populū meū vt ſeruiant coram me. Et ſi nolueris dimittere: ecce ego percutiam omnem terminū tuum ranis. Et producet fluuius ranas: ꝛ aſcendent ꝛ ingredientur in domum tuam ꝛ in cubiculū domus ſtrati tui: ꝛ ſuper lectulum tuum: ꝛ in domum ſeruorū tuoꝝ ꝛ in populum tuum ꝛ in furnos tuos et in panaria tua. In te quoqꝫ ꝛ in populū tuū ꝛ in omnes ſeruos tuos aſcendent rane. Dixitqꝫ dn̄s ad moyſen. Dic ad aaron: leua manū tuā cum virga tua ſup fluuios ꝛ ſup riuulos et ſup paludes: ꝛ aſcendere fac ranas ſup terrā egypti. Et leuauit aarō manū ſuā ſuper aquas egypti: ꝛ aſcenderūt rane ꝛ operuerūt terrā egypti. Et fecerūt ſimiliter malefici per incātationes ſuas: ꝛ aſcendere fecerūt ranas ſup terrā egypti. Vocauit autē pharao moyſen ꝛ aaron: ꝛ ait. Orate corā dn̄o vt auferat ranas a me ꝛ a populo meo: ꝛ dimittā populū: ꝛ immolabunt coram domino. Dixitqꝫ moyſes ad pharaonem

Pꝛimitiua heb.: כלה · מלא נכה · בוא · עבד · נגף · צפרדע · שרץ עלה · בוא · שכב · נטה · תנר שאר · עלה · נטה · עלה · נטה · כסה · עשה · להט · קרא · עתר · סור · שלח זבח

Pꝛimitiua chal.: אמר · פלח סרב מחא · רבב נסק עול · שכב אצוא · רום · נסק · חפה · צלא עדה שלח · דבח

הִתְפָּאֵר עָלַי לְמָתַי אַעְתִּיר לְךָ
וְלַעֲבָדֶיךָ וּלְעַמְּךָ לְהַכְרִית
הַצְפַרְדְּעִים מִמְּךָ וּמִבָּתֶּיךָ רַק
בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה: וַיֹּאמֶר לְמָחָר
וַיֹּאמֶר כִּדְבָרְךָ לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֵין
כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ: וְסָרוּ הַצְפַרְדְּעִים
מִמְּךָ וּמִבָּתֶּיךָ וּמֵעֲבָדֶיךָ וּמֵעַמֶּךָ
רַק בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה: וַיֵּצֵא מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן מֵעִם פַּרְעֹה וַיִּצְעַק מֹשֶׁה
אֶל יְהוָה עַל דְּבַר הַצְפַרְדְּעִים
אֲשֶׁר שָׂם לְפַרְעֹה: וַיַּעַשׂ יְהוָה
כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיָּמֻתוּ הַצְפַרְדְּעִים
מִן הַבָּתִּים מִן הַחֲצֵרֹת וּמִן הַשָּׂדֹת:
וַיִּצְבְּרוּ אֹתָם חֳמָרִם חֳמָרִם
וַתִּבְאַשׁ הָאָרֶץ: וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי
הָיְתָה הָרְוָחָה וְהַכְבֵּד אֶת לִבּוֹ וְלֹא
שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל
אַהֲרֹן נְטֵה אֶת מַטְּךָ וְהַךְ אֶת עֲפַר
הָאָרֶץ וְהָיָה לְכִנִּם בְּכָל אֶרֶץ
מִצְרָיִם: וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת
יָדוֹ בְמַטֵּהוּ וַיַּךְ אֶת עֲפַר הָאָרֶץ
וַתְּהִי הַכִּנָּם בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה כָּל
עֲפַר הָאָרֶץ הָיָה כִנִּים בְּכָל אֶרֶץ
מִצְרָיִם: וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחַרְטֻמִּים
בְּלָטֵיהֶם לְהוֹצִיא אֶת הַכִּנִּים וְלֹא
יָכֹלוּ וַתְּהִי הַכִּנָּם בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:

עתר כרת בית שאר ידע סור צעק שום עשה מות בית שדה צבר באש ראה היה כבד נטה נכה נטה נכה היה יצא היה

Tráſla. B. Hiero.

Conſtitue mihi qñ deprecer pro te & p ſeruis tuis & p populo tuo: vt abigantur rane a te: & a domo tua & a ſeruis tuis & a populo tuo: & tm̃ ĩ flumine remaneãt: qui rñdit Cras. At ille iuxta inquit verbũ tuũ faciam: vt ſcias qm̃ nõ ẽ ſicut dñs deus nr̃: & recedẽt rane a te: & a domo tua: & a ſeruis tuis: & a populo tuo: & tm̃ ĩ flumine remãebũt. Egreſſiq; ſũt Moyſes & aarõ a pharaõe: & clamauit moyſes ad dñz p ſpõſione ranarum: quã cõdixerat pharaoni. Fecitq; dominus iuxta verbum moyſi: & mortue ſunt rane de domibus & de villis & de agris. Cõgregauerũtq; eas ĩ imenſos aggeres & cõputruit terra. Vidẽs ãt pharao φ data eſſet requies: ingrauauit cor ſuum: & non audiuit eos ſicut preceperat dominus. Dixitq; dñs ad moyſen. Loquere ad aaron. Extende virgã tuam & percute puluerẽ terre: & ſint cinifes in vniuerſa terra egypti. Feceruntq; ita. Extendit aaron manũ virgã tenẽs: pcuſſitq; puluerẽ terre: & facti ſunt cinifes in hominibus & iumentis. Oĩs puluis terre verſus eſt in cinifes p totã terrã egypti. feceruntq; ſimiliter malefici incãtatiõibus ſuis: vt educerẽt cinifes: & non potuerũt. Erãtq; cinifes tã in hoibus q̃ ĩ iu-

Tráſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

cõſtitue ad me qñ orabo pro te: et pro
τάξαι πρός με πότε εὔξωμαι περὶ σοῦ, καὶ περὶ τῶν
ſeruis tuis: τ pro populo tuo: ad delẽdũ
θεραπόντων σου, καὶ περὶ τοῦ λαοῦ σου, ἀφανίσαι
ranas a te: et a populo tuo:
τοὺς βατράχους ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου,
et a domib⁹ veſtris. verũ tñ in fluuio.
καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ
remanebũt. ille at dixit: cras. dixit igit:
ὑπολειφθήσονται. ὁ δὲ εἶπεν, εἰς αὔριον. εἶπεν οὖν,
vt dixiſti. vt ſcias φ nõ eſt alius pter dñm.
ὡς εἴρηκας. ἵνα ἴδῃς ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν κυρίου.
et auferentur rane a te: et a
καὶ περιαιρεθήσονται οἱ βάτραχοι ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐκ
domib⁹ veſtris: et a ſeruis tuis: τ
τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ ἐκ τῶν θεραπόντων σου, καὶ
a populo tuo. verũtñ in fluuio relinquẽ-
ἐκ τοῦ λαοῦ σου. πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφ-
tur. egreſſus ẽãt moyſes et aaron a pharaõe.
θήσονται. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἀπὸ φαραώ.
et exclamauit moyſes ad dñm p diffinitiõe
καὶ ἐβόησε μωυσῆς πρὸς κύριον περὶ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν
ranarũ: ſicut cõſtituit pharaoni. fecit aũt dñs
βατράχων, ὡς ἐτάξατο φαραώ. ἐποίησε δὲ κύριος
ſicut dixit moyſes. et mortue ſunt rane
καθάπερ εἶπε μωυσῆς, καὶ ἐτελεύτησαν οἱ βάτραχοι
ex domib⁹: et ex habitatiõib⁹: τ ex
ἐκ τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐκ τῶν ἐπαύλεων, καὶ ἐκ τῶν
agris. et cõgregauerũt illas cumulos cumulos.
ἀγρῶν. καὶ συνήγαγον αὐτοὺς θημωνίας θημωνίας.
et computruit terra. videñ at pharao φ facta ẽ re-
καὶ ὤζεσεν ἡ γῆ. ἰδὼν δὲ φαραὼ ὅτι γέγονεν ἀνά-
quies: aggrauatũ ẽ cor eius: et nõ audiuit
ψυξις, ἐβαρύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν
illos: ſicut locut⁹ eſt dñs. dixit at dñs ad
αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος. εἶπε δὲ κύριος πρὸς
moyſen: dic aaron: extende manu virgã
μωυσῆν, εἶπον ἀαρών, ἔκτεινον τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον
tuã: et percute puluerẽ terre: et erũt
σου, καὶ πάταξον τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἔσονται
cinifes in tota terra egypti. extendit igr aaron
σκνῖφες ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ἐξέτεινεν οὖν ἀαρὼν
manu virgam: et percuſſit puluerẽ fre: et
τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον, καὶ ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ
facti ſũt cinifes in hoib⁹: et in q̃drupedib⁹:
ἐγένοντο οἱ σκνῖφες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι.
et in omni puluere fre facti ſũt cinifes in tota fra
καὶ ἐν παντὶ χώματι τῆς γῆς ἐγένοντο οἱ σκνῖφες ἐν πάσῃ γῇ
egypti. fecerũt at ſimiliter et incãtatores incan-
αἰγύπτου. ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ ταῖς φαρμα-
tatiõib⁹ ſuis: vt educerẽt cinifes: et nõ potuerũt. et facti
κίαις αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν τὸν σκνῖφα, καὶ οὐκ ἠδύναντο. καὶ ἐγένοντο
ſũt cinifes in q̃s hominib⁹: et in quadrupedib⁹.
οἱ σκνῖφες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι.

C

D

E

Tranſla. Chal.

שאל לך גבורה והב לך זמן לאימתי איצלי עלך ועל עבדך ועל עמך לשיצאה
עורדעניא מנך ומבתך לחוד דבנהרא ישתארון: ואמר למחר ואמר כפתגמך בדיל
דתדע ארי לית כיי אלהנא: ויעדון עורדעניא מנך ומבתך ומעבדך ומעמך לחוד די
בנהרא ישתארון: ונפק משה ואהרן מלות פרעה וצלי משה קדם יי על עיסק
עורדעניא דשוי לפרעה: ועבד יי כפתגמא דמשה ומיתו עורדעניא מן בתיא ומן
דרתא ומן חקלתא: וכנשו יתהון דגורין דגורין וסריאו על ארעא: וחזא פרעה ארי
הות רוחתא ויקר ית ליביה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי: ואמר יי למשה אימר
לאהרן ארים ית חוטרך ומחי ית עפרא דארעא ויהי לקלמי בכל ארעא דמצרים:
ועבדו כן וארים אהרן ית ידיה בחוטריה ומחא ית עפרא דארעא והות קלמיתא
באנשא ובבעירא כל עפרא דארעא הות קלמיתא בכל ארעא דמצרים: ועבדו כן
חרשיא בלחשיהון לאפקא ית קלמיתא ולא יכילו והות קלמיתא באנשא ובבעירא:

Prĩitiua chal.

Interp. chal.

pete tibi portentũ: τ cõſtitue tibi tp̃s qñ deprecer pro te: τ pro ſeruis tuis τ pro populo tuo: vt cõſumãtur rane a te τ a domo tua: tantũmodo in flumine remanebũt. Dixitq;. Cras: τ ait. Iuxta verbũ tuũ: vt ſcias q̃ nullus eſt ſicut dñs deus noſter. Et auferent rane a te τ a domo tua τ a ſeruis tuis τ a populo tuo: tãtuʒ in flumine remanebũt. Egreſſuſq; eſt moyſes τ aaron a pharaone: τ orauit moyſes corã dño ſup negociũ ranarũ q̃ impoſuerat pharaoni. fecitq; dñs iuxta verbũ moyſi: τ mortue ſunt rane de domib⁹ τ de atriis τ de agris. Et cõgregauerũt eas ĩ aggeres: aggeres. τ cõputruerũt ſup terrã. Viditq; pharao φ erat requies: τ aggrauauit cor ſuũ: τ nõ acq̃euit eis: ſicut locut⁹ fuerat dñs. Dixitq; dñs ad moyſen. dic ad aarõ: leua virgam tuã: τ pcute puluerẽ terre: τ erit in cinifes in vniuerſa terra egypti. Fecerũtq; ita: τ leuauit aaron manum ſuã cũ virga ſua τ pcuſſit puluerẽ terre: τ fuerũt cinifes in hoibus τ in iumẽtis: oĩs puluis terre verſus eſt in cinifes in vniuerſa terra egypti. Fecerũtq; ſimiliter malefici per incãtationes ſuas: vt educerẽt cinifes: et non potuerunt. Erãtq; cinifes in hominibus τ in iumentis:

Tráſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

dixerũt igr incãtatores pharaoni. digit⁹ dei ẽ hoc.
εἶπαν οὖν οἱ ἐπαοιδοὶ τῷ φαραώ, δάκτυλος θεοῦ ἐστι τοῦτο.
et induratũ ẽ cor pharaõis: τ nõ audi-
καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν
uit illos: ſicut locut⁹ eſt dñs. dixit at dñs ad
αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος. εἶπε δὲ κύριος πρὸς
Infra. 9. c. moyſen: ſurge mane: τ ſta corã pharaõe: τ
μωυσῆν, ὄρθρισον τὸ πρωΐ, καὶ στῆθι ἐναντίον φαραώ, καὶ
ecce ipſe egredieẽ ad aquã. et dices ad eũ:
ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται ἐπὶ τὸ ὕδωρ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν,
hec dicit dñs: dimitte populũ meũ: vt mihi
τάδε λέγει κύριος, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λα-
ſeruiant in deſerto: ſi aũt nõ volueris dimittere
τρεύσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐὰν δὲ μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι
populũ meũ: ecce ego mittã ſup te: τ ſup
τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ ἐπὶ σέ, καὶ ἐπὶ τοὺς
ſeruos tuos: et ſup pplm tuũ: τ ſup
θεράποντάς σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τοὺς
domos vraſ muſcã caninã. τ implebũt domo⁹
οἴκους ὑμῶν κυνόμυιαν, καὶ πλησθήσονται αἱ οἰκίαι τῶν
egyptiorũ muſca canina: et fra in q̃ ſunt in ipſa.
αἰγυπτίων τῆς κυνομυίας, καὶ ἡ γῆ ἐφ᾽ ἧς εἰσιν ἐπ᾽ αὐτῆς.
τ glorificabo in die illa terrã geſen:
καὶ παραδοξάσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν γῆν γεσέν,
in q̃ popul⁹ me⁹ ẽ in ipſa: in q̃ nõ erit illic muſca canina: vt videas: φ ego dñs vniuerſe terre. τ dabo
ἐφ᾽ ἧς ὁ λαός μου ἔπεστιν ἐπ᾽ αὐτῆς, ἐφ᾽ ἧς οὐκ ἔσται ἐκεῖ κυνόμυια, ἵνα εἰδῇς ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος πάσης τῆς γῆς. καὶ δώσω
diuiſionẽ inter meũ populũ: τ inter tuũ
διαστολὴν ἀναμέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, καὶ ἀναμέσον τοῦ σοῦ
populũ. in aũt cras erit ſignũ hoc in
λαοῦ. ἐν δὲ τῇ ἐπαύριον ἔσται τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπὶ
terra. fecit at dñs ſic. τ venit
τῆς γῆς. ἐποίησε δὲ κύριος οὕτως. καὶ παρεγένετο ἡ
muſca canina multitudo in domos pharaonis: et in
κυνόμυια πλῆθος εἰς τοὺς οἴκους φαραώ, καὶ εἰς τοὺς
domos ſeruorũ eius: et in oẽm frã
οἴκους τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν
egypti. et deſtructa ẽ fra a muſca canina.
αἰγύπτου. καὶ ἐξωλοθρεύθη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς κυνομυίας.
vocauit at pharao moyſen et aaron: dicẽs: abeuntes ſacrificate deo veſtro in fra. τ dixit
ἐκάλεσε δὲ φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, ἀπελθόντες θύσατε τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ γῇ. καὶ εἶπε
moyſes: nõ poſſibile fieri ſic. nã abominationes egyptiorũ ſacrificauerim⁹ dño deo noſtro.
μωυσῆς, οὐ δυνατὸν γενέσθαι οὕτως. τὰ γὰρ βδελύγματα τῶν αἰγυπτίων θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν.
ſi enim ſacrificabim⁹ abominationes egyptiorũ corã ipſis: lapidabimur. viã
ἐὰν γὰρ θύσωμεν τὰ βδελύγματα τῶν αἰγυπτίων ἐναντίον αὐτῶν, λιθοβοληθησόμεθα. ὁδὸν
triũ dierũ ambulabimus
τριῶν ἡμερῶν πορευσόμεθα

Tráſla. B. Hiero.

mentis. Et dixerũt malefici ad pharaonem. Digitus dei eſt hic. Induratumq; eſt cor pharaonis: & non audiuit eos ſicut preceperat dñs. Dixit quoq; dominus ad moyſe. Conſurge diluculo & ſta coram pharaone. Egredietur eni ad aq̃s. Et dices ad eum. hec dicit dñs. Dimitte populũ meũ vt ſacrificet mihi. q̃ ſi non dimiſeris eum: ecce ego mittã in te & in ſeruos tuos & ĩ pplm tuũ & in domos tuas oẽ genus muſcarũ: & iplebũtur oẽs domus egyptiorum muſcis diuerſi gñis: & vniuerſa terra ĩ qua fuerint. Faciãq; mirabilẽ in die illa terrã geſſen in qua populus meus eſt: vt non ſint ibi muſce: vt ſcias quoniam ego dominus in medio terre. ponãq; diuiſionẽ inter pplm meũ & populum tuum. Cras erit ſignũ iſtud. Fecitq; dñs ita. Et venit muſca grauiſſima ĩ domos pharaonis & ſeruorũ eius & in oẽm terram egypti: corruptaq; eſt terra ab huiuſcemodi muſcis. Vocauitq; pharao moyſen & aaron: & ait eis. Ite & ſacrificate deo veſtro in terra hac. Et ait moyſes. Non põt ita fieri. Abominationes enim egyptiorũ ĩmolabim⁹ dño deo nr̃o. q̃ ſi mactauerim⁹ ea q̃ colũt egyptii coram eis: lapidibus nos obruent. Viã triũ dierũ pgem⁹.

וַיֹּאמְרוּ הַחַרְטֻמִּם אֶל פַּרְעֹה
אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִוא וַיֶּחֱזַק לֵב
פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי פַרְעֹה
הִנֵּה יוֹצֵא הַמָּיְמָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי:
כִּי אִם אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת עַמִּי
הִנְנִי מַשְׁלִיחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ
וּבְבָתֶּיךָ אֶת הֶעָרֹב וּמָלְאוּ בָּתֵּי
מִצְרַיִם אֶת הֶעָרֹב וְגַם הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר הֵם עָלֶיהָ: וְהִפְלֵיתִי בַיּוֹם
הַהוּא אֶת אֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר עַמִּי
עֹמֵד עָלֶיהָ לְבִלְתִּי הֱיוֹת שָׁם עָרֹב
לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה בְּקֶרֶב
הָאָרֶץ: וְשַׂמְתִּי פְדֻת בֵּין עַמִּי וּבֵין
עַמֶּךָ לְמָחָר יִהְיֶה הָאֹת הַזֶּה: וַיַּעַשׂ
יְהוָה כֵּן וַיָּבֹא עָרֹב כָּבֵד בֵּיתָה
פַרְעֹה וּבֵית עֲבָדָיו וּבְכָל אֶרֶץ
מִצְרַיִם תִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ מִפְּנֵי
הֶעָרֹב: וַיִּקְרָא פַּרְעֹה אֶל מֹשֶׁה
וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לְכוּ זִבְחוּ
לֵאלֹהֵיכֶם בָּאָרֶץ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא
נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם
נִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת
תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא
יִסְקְלֻנוּ: דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נֵלֵךְ

אמר צבע חזק שכם יצב פנה יצא עבד שלח בית פלה היה ידע שום פדה היה אות עשה בוא שחת פנה קרא הלך כון עשה תעב זבח סקל הלך

Tranſla. Chal.

ואמרו חרשיא לפרעה מחא מן קדם יי היא ואתקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון
כמא דמליל יי: ואמר יי למשה אקדים בצפרא ואתעתד קדם פרעה הא נפיק
למיא ותימר ליה כדנן אמר יי שלח עמי ויפלחון קדמי: ארי אם ליתך משלח ית
עמי הא אנא משלח בך ובעבדך ובעמך ובבתך ית ערובא ויתמלון בתי מצראי ית
ערובא ואף ארעא דאינון עלה: ואפריש ביומא ההוא ית ארעא דגשן דעמי שרי
עלה בדיל דלא למהוי תמן ערובא בדיל דתדע ארי אנא יי שליט בגו ארעא:
ואשוי פורקן לעמי ועל עמך אתי מחא למחר יהא אתא הדין: ועבד יי כן ואתא
ערובא תקיף לבית פרעה ולבית עבדוהי ובכל ארעא דמצרים אתחבלת ארעא מן
קדם ערובא: וקרא פרעה למשה ולאהרן ואמר איזילו דבחו קדם אלהכון בארעא:
ואמר משה לא תקין למעבד כדין ארי בעירא דמצראי דחלין ליה מנה אנחנא נסבין
לדבחא קדם יי אלהנא הא נכס ית בעירא דמצראי דחלין ליה ואינון חזן
הלא ירגמון לנא: מהלך תלתא יומין ניזיל

Interp. chal.

Dixerũtq; malefici ad pharaonẽ plaga a facie dei ẽ. et induratũ eſt cor pharaonis: τ nõ acq̃euit eis: ſicut locutus fuerat dñs. Dixitq; dñs ad moyſen. Surge diluculo: τ ſta corã pharaone. Ecce egredieẽ ad aq̃s: et dices ei. Hec dicit dñs. Dimitte populũ meum: vt ſeruiãt corã me. φ ſi nõ tu dimiſeris pplm meũ. Ecce ego mittaʒ in te τ in ſeruos tuos τ in populũ tuũ τ in domos tuas mixtionẽ beſtiaꝝ: τ implebũtur domus egyptioꝝ mixtiõe: vniuerſa quoq; terra ĩ qua ipſi fuerint. Diuidamq; in die illa terrã geſſen in qua populus meus habitat: vt non ſit ibi mixtio: vt ſcias quoniam ego dñs dominator in medio terre. Ponãq; redemptionẽ populo meo: et ſuper populũ tuum inducam plagam: cras erit hoc ſignum. Fecitq; dñs ita. Et venit mixtio grauiſſima in domuʒ pharaonis τ in domum ſeruorũ eius τ in omnẽ terram egypti. Corruptaq; eſt terra propter mixtionem. Vocauitq; pharao moyſen τ aaron: et ait. Ite ſacrificate coram deo veſtro in terra. Dixitq; moyſes nõ decet ita fieri: quoniam animal quod egyptij colunt nos imolabimus: vt ſacrificemus corã dño deo nr̃o. φ ſi imolauerimus animal quod ipſi colunt ipſis videntibus: nonnẽ lapidabunt nos? Viam trium dierum ibimus

במדבר וזבחנו ליהוה אלהינו
כאשר יאמר אלינו: ויאמר פרעה
אנכי אשלח אתכם וזבחתם
ליהוה אלהיכם במדבר רק הרחק
לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי:
ויאמר משה הנה אנכי יוצא מעמך
והעתרתי אל יהוה וסר הערב
מפרעה מעבדיו ומעמו מחר רק
אל יסף פרעה התל לבלתי שלח
את העם לזבח ליהוה: ויצא משה
מעם פרעה ויעתר אל יהוה: ויעש
יהוה כדבר משה ויסר הערב
מפרעה מעבדיו ומעמו לא נשאר
אחד: ויכבד פרעה את לבו גם
בפעם הזאת ולא שלח את העם:

Cap. ix.

ויאמר יהוה אל משה
בא אל פרעה ודברת אליו כה
אמר יהוה אלהי העברים שלח
את עמי ויעבדני: כי אם מאן
אתה לשלח ועודך מחזיק בם:
הנה יד יהוה הויה במקנך אשר
בשדה בסוסים בחמרים בגמלים
בבקר ובצאן דבר כבד מאד:
והפלה יהוה בין מקנה ישראל
ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל
לבני ישראל דבר: וישם יהוה
מועד לאמר מחר יעשה יהוה

אמר שלח רחק עתר יצא סור עשה סור שאר כבד עבד חזק היה פלה מות שום

In ſolitudinem: & ſacrificabimus dño deo noſtro: ſicut precepit nobis. Dixitq; Pharao. Ego dimittam vos vt ſacrificetis dño deo vr̃o in deſerto: veruntamen lõgius ne abeatis. Rogate p me. Et ait moyſes. Egreſſus a te orabo dominum: & recedet muſca a pharaõe & a ſeruis ſuis & a pplo eius cras. Verũtamen noli vltra fallere: vt non dimittas populũ ſacrificare domino. Egreſſuſq; moyſes a pharaone orauit dñm. Qui fecit iuxta verbũ illius: & abſtulit muſcas a pharaõe & a ſeruis ſuis & a populo eius. Nõ ſuperfuit nec vna quidẽ. Et ingrauatũ ẽ cor pharaõis: ita vt nec hac qdẽ vice dimitteret populum. Cap. 9.

Dixit aũt dominus ad moyſen ingredere ad pharaonẽ & loq̃re ad eũ. Hec dicit dñs deus hebreorũ. Dimitte populũ meũ vt ſacrificet mihi. Quod ſi adhuc renuis: & retines eos: ecce manus mea erit ſuper agros: & ſuper equos & aſinos: & camelos & oues & boues: peſtis valde grauis. Et faciet dñs mirabile inter poſſeſſiões iſrael & poſſeſſiões egyptiorũ: vt nil oĩno pereat ex his q̃ ptinẽt ad filios iſrael. Cõſtituitq; dñs tempus dicens. Cras faciet dominus

in deſerto. ꝛ ſacrificabim⁹ dño deo nr̃o: ſicut
εἰς τὴν ἔρημον. καὶ θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καθά
dixit nobis. ꝛ dixit pharao: ego dimittã vos:
περ εἶπεν ἡμῖν. καὶ εἶπε φαραώ, ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμᾶς,
et ſacrificate dño deo veſtro in deſerto: ſed nõ
καὶ θύσατε τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀλλ' οὐ
longe procedetis ire. orate igr̃ p
μακρὰν ἀποτενεῖτε πορευθῆναι. εὔξασθε οὖν περὶ ἐ-
me ad dñm. dixit aũt moyſes: ecce ego egrediar
μοῦ πρὸς κύριον. εἶπε δὲ μωυσῆς, ἰδὲ ἐγὼ ἐξελεύσομαι
a te: ꝛ orabo ad deũ: et recedet
ἀπὸ σοῦ, καὶ εὔξομαι πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀπελεύσεται ἡ
muſca canina a te: et a ſeruis tuis:
κυνόμυια ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου,
ꝛ a populo tuo cras. nõ addas vltra pharao de
καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου αὔριον. μὴ προσθῇς ἔτι φαραὼ ἐξα-
cipere: vt nõ dimittas pplm̃ ſacrificare dño.
πατῆσαι, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαὸν θῦσαι κυρίῳ.
egreſſ⁹ ẽ aũt moyſes a pharaõe: ꝛ orauit ad
ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραώ, καὶ προσηύξατο πρὸς
deũ. fecit aũt dñs ſicut dixit moyſes: ꝛ
τὸν θεόν. ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε μωυσῆς, καὶ
abſtulit muſcã caninã a pharaõe: ꝛ a ſer
περιεῖλε τὴν κυνόμυιαν ἀπὸ φαραώ, καὶ ἀπὸ τῶν θε-
uis eius: et populo ei⁹: et nõ reli
ραπόντων αὐτοῦ, καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ κατε-
cta ẽ neq; vna. ꝛ ingrauauit pharao cor ſu
λείφθη οὐδεμία. καὶ ἐβάρυνε φαραὼ τὴν καρδίαν αὐ-
um: ꝛ in tẽpore hoc: et nõ voluit
τοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ τούτου, καὶ οὐκ ἠθέλησεν
dimittere populũ.
ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν. Ca. 9.

Dixit aũt dñs ad moyſen: ingredere ad pha
Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς φα-
raonẽ: ꝛ dices ei: hec dicit dñs de⁹
ραώ, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν
hebreorũ: dimitte populũ meũ: vt mihi ſeruiãt.
ἑβραίων, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύ-
ſi qdẽ igr̃ nõ volueris dimittere populũ meũ:
σωσιν. εἰ μὲν οὖν μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου,
ſed adhuc retines eos: ecce man⁹ dñi erit in iu-
ἀλλ' ἔτι ἐγκρατεῖς αὐτοῦ, ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἔσται ἐν τοῖς κτή-
mẽtis tuis q̃ in campis: in q; equis ꝛ
νεσί σου τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, ἔν τε τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ὑ-
ſubiugalib⁹: ꝛ camelis: et bob⁹: et ouibus mors
ποζυγίοις, καὶ ταῖς καμήλοις, καὶ βουσί, καὶ προβάτοις θάνα-
magna valde. ꝛ mirabilia faciã ego in die illa
τος μέγας σφόδρα. καὶ παραδοξάσω ἐγὼ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
inter iumẽta egyptioꝝ ꝛ inter iumẽ
νῃ ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν αἰγυπτίων καὶ ἀναμέσον τῶν κτη-
ta filioꝝ iſrael. ꝛ nõ morietur ab oĩb⁹ iſrael fi
νῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ οὐ τελευτήσει ἀπὸ πάντων τῶν ἰσραὴλ υἱ-
lijs dicibile. et dedit de⁹ terminũ: dicẽs: in craſtinũ faciet dñs
ῶν ῥητόν. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς ὅρον, λέγων, ἐν τῇ αὔριον ποιήσει κύριος

G

A

Tranſla. Chal.

במדברא ונדבח קדם יי אלהנא כמא דימר לנא: ואמר פרעה אנא אשלח יתכון
ותדבחון קדם יי אלהכון במדברא לחוד ארחקא לא תרחקון למיזל צלו אף עלי:
ואמר משה הא אנא נפיק מעמך ואצלי קדם יי ויעדי ערבא מפרעה מעבדוהי
ומעמיה מחר לחוד לא יוסיף פרעה לשקרא בדיל דלא לשלחא ית עמא לדבחא קדם
יי: ונפק משה מלות פרעה וצלי קדם יי: ועבד יי כפתגמא דמשה ואעדי ערבא
מפרעה מעבדוהי ומעמיה לא אשתאר חד: ויקר פרעה ית ליביה אף בזמנא הדא
ולא שלח ית עמא:
Ca. ix. ואמר יי למשה עול לות פרעה ותמליל
ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית עמי ויפלחון קדמי: ארי אם מסרב את
לשלחא ועד כען את מתקיף בהון: הא מחא מן קדם יי הויא בגיתך די בחקלא
בסוסותא בחמרי בגמלי בתורי ובענא מותא סגי לחדא: ויפריש יי בין בעירא
דישראל ובין בעירא דמצראי ולא ימות מכל לבני ישראל מדעם: ושוי יי זמנא
למימר מחר יעביד יי

Primitiua chal.

דבר אמר שלח דבח רחק אזל צלא עדה יסף שקר אשר נפק מלל יקר תקף צאן סרב שוה מות אמר עבד

Interp. chal.

in ſolitudinẽ: ꝛ ſacrificabimus coraꝫ dño deo noſtro: ſicut precepit nobis. Dixitq; pharao. Ego dimittam vos: vt ſacrificetis coram dño deo veſtro in deſerto. Veruntamen longius non recedatis: orate etiam pro me. Et ait moyſes. Ecce ego egrediar a te ꝛ orabo coram dño: ꝛ auferet mixtionem a pharaone ꝛ a ſeruis ſuis ꝛ a populo ſuo cras. veruntamen nõ addat pharao vltra mentiri: vt non dimittat populũ ad ſacrificandũ coram dño. Egreſſuſq; eſt moyſes a pharaone: et orauit coram dño. Et fecit dñs iuxta verbum moyſi: ꝛ abſtulit mixtionem a pharaone ꝛ a ſeruis ſuis: ꝛ a populo ſuo: nec vna quideꝫ remanſit. ꝛ ingrauauit pharao cor ſuũ etiã hac vice: ꝛ nõ dimiſit populum.

Dixitq; dñs ad moyſen. Ingredere ad pharaonẽ ꝛ loquere ei. Hec dicit domin⁹ deus iudeoꝝ. Dimitte populũ meũ: vt ſeruiant coram me. q̃ ſi nolueris dimittere eos: ꝛ adhuc tu retines eos: ecce plaga a facie dñi erit in pecoribus tuis que ſunt in agro: in equis: in aſinis: in camelis: in bobus ꝛ in ouibus: peſtis grãdis nimis. Et diuidet dñs inter pecora iſrael ꝛ inter pecora egyptiorum: ꝛ nihil morietur ex omnibus que poſſident filij iſrael. Poſuitq; dñs terminum: dicens. Cras faciet dñs Ca. 9.

xbũ hoc in terra. et fecit dñs xbũ hoc
τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐποίησε κύριος τὸ ῥῆμα τοῦ-
craſtina. ꝛ mortua ſũt oĩa iumẽta
το τῇ ἐπαύριον. καὶ ἐτελεύτησε πάντα τὰ κτήνη τῶν
egyptioꝝ. ab aũt iumẽtis filioꝝ iſrael nõ mor
αἰγυπτίων. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἐ-
tuũ eſt quicq;. vidẽs aũt pharao: q nõ mortu-
τελεύτησεν οὐδέν. ἰδὼν δὲ φαραώ, ὅτι οὐκ ἐτελεύ-
um ẽ a iumẽtis filioꝝ iſrael qcq;: ingrauatũ ẽ
τησεν ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐδέν, ἐβαρύνθη ἡ
cor pharaõis: et nõ dimiſit populũ. ait aũt dñs
καρδία φαραώ, καὶ οὐκ ἀπέστειλε τὸν λαόν. εἶπε δὲ κύριος
ad moyſen ꝛ aaron: dicẽs: tollite vobis ple
πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, λάβετε ὑμῖν πλή-
nas manus cineris camini: et ſpargat moy
ρεις τὰς χεῖρας αἰθάλης καμιναίας, καὶ πασάτω μωυ-
ſes in celum corã pharaõe: ꝛ corã
σῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν
ſeruis eius: ꝛ fiat puluis ſup oẽm
θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ γενηθήτω κονιορτὸς ἐπὶ πᾶσαν
trã egypti: ꝛ erit ſup hoĩes: et ſup
τὴν γῆν αἰγύπτου, καὶ ἔσται ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ
q̃drupedia vlcera veſice feruentes in q;
τετράποδα ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς
hoĩb⁹: ꝛ in quadrupedib⁹: et in oĩ trã egy
ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύ-
pti. et accepit cinerẽ camini corã
πτου. καὶ ἔλαβε τὴν αἰθάλην τῆς καμιναίας ἐναντίον
pharaõe: ꝛ corã ſeruis eius: et
φαραώ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἔ-
ſparſit eũ moyſes in celũ: ꝛ facta ſũt
πασεν αὐτὴν μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐγένετο
vlcera veſice feruẽtes in q; hoĩb⁹:
ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις,
et in quadrupedib⁹. ꝛ nõ potuerũt incã
καὶ ἐν τοῖς τετράποσι. καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ φαρ-
tatores ſtare corã moyſe ppt vlcera. facta ſũt
μακοὶ στῆναι ἐναντίον μωυσῆ διὰ τὰ ἕλκη. ἐγένετο
.n. vlcera in incantatorib⁹: et in oĩ trã
γὰρ τὰ ἕλκη ἐν τοῖς φαρμακοῖς, καὶ ἐν πάσῃ γῇ
egypti. indurauit aũt dñs cor pha-
αἰγύπτου. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαρα-
raõis: ꝛ nõ audiuit eos ſicut cõſtituit do-
ώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν καθὰ συνέταξε κύ-
min⁹ moyſi. dixit aũt dñs ad moyſen: ſur-
ριος τῷ μωυσῇ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ὄρθρι-
ge mane: et ſta corã pharaõe: ꝛ dices
σον τὸ πρωΐ, καὶ στῆθι ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐρεῖς
ad eũ: hec dicit dñs de⁹ hebreoꝝ:
πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων,
dimitte populũ meũ: vt ſeruiãt mihi.
ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι.
in .n. nũc tẽpore ego mitto
ἐν τῷ γὰρ νῦν καιρῷ ἐγὼ ἀποστέλλω

B

A

verbũ iſtud in terra. Fecit ergo dominus verbum hoc altera die: & mortua ſũt oĩa aĩantia egyptiorũ. De aĩalibus vero filiorũ iſrael nihil oĩno periit. Et miſit pharao ad videndũ: nec erat quicq; mortuum de his q̃ poſſidebat iſrael. Ingrauatũq; eſt cor pharaõis: & nõ dimiſit populũ. Et dixit dominus ad moyſen & aaron. Tolle plenas manus cineris de camino: & ſpargat illũ moyſes in celum corã pharaone: ſitq; puluis ſup oẽm terrã egypti. Erunt enim in hominibus & iumẽtis vlcera & veſice turgentes in vniuerſa terra egypti. Tulerũtq; cinerẽ de camino: & ſteterunt corã pharaone: & ſparſit illum moyſes in celũ. Factaq; ſunt vlcera veſicarum turgẽtiũ in hoĩbus & iumentis: nec poterãt malefici ſtare coram moyſe propter vlcera que in illis erant & in omni terra egypti. Indurauitq; dñs cor pharaonis: & non audiuit eos ſicut locutus ẽ dominus ad moyſen. Dixitq; dñs ad moyſen. Mane conſurge & ſta coram pharaone: & dices ad eũ. Hec dicit dominus deus hebreorũ. Dimitte populũ meũ: vt ſacrificet mihi: quia in hac vice mittam

הדבר הזה בארץ: ויעש יהוה את
הדבר הזה ממחרת וימת כל מקנה
מצרים וממקנה בני ישראל לא
מת אחד: וישלח פרעה והנה לא
מת ממקנה ישראל עד אחד
ויכבד לב פרעה ולא שלח את
העם: ויאמר יהוה אל משה
ואל אהרן קחו לכם מלא
חפניכם פיח כבשן וזרקו משה
השמימה לעיני פרעה: והיה
לאבק על כל ארץ מצרים והיה
על האדם ועל הבהמה לשחין
פרח אבעבעת בכל ארץ מצרים:
ויקחו את פיח הכבשן ויעמדו
לפני פרעה ויזרק אתו משה
השמימה ויהי שחין אבעבעת
פרח באדם ובבהמה: ולא יכלו
החרטמים לעמד לפני משה
מפני השחין כי היה השחין
בחרטמם ובכל מצרים: ויחזק
יהוה את לב פרעה ולא שמע
אלהם כאשר דבר יהוה אל
משה: ויאמר יהוה אל משה השכם
בבקר והתיצב לפני פרעה
ואמרת אליו כה אמר יהוה אלהי
העברים שלח את עמי ויעבדני:
כי בפעם הזאת אני שלח את

עשה מות שלח כבד לקח פוח שחן עמד זרק חזק שכם יצב עבד

Tranſla. Chal.

פתגמא הדין בארעא: ועבד יי ית פתגמא הדין מיומא דבתרוהי ומית כל בעירא
דמצראי ומבעירא דבני ישראל לא מית חד: ושלח פרעה והא לא מית מבעירא
דישראל עד חד ואתיקר לבא דפרעה ולא שלח ית עמא: ואמר יי למשה ולאהרן
סיבו לכון מלי חופניכון פיחא דאתונא וידרקיניה משה לצית שמיא לעיני פרעה:
ויהי לאבקא על כל ארעא דמצרים ויהי על אנשא ועל בעירא לשחנא סגי אבעבועין
בכל ארעא דמצרים: ונסיבו ית פיחא דאתונא וקמו קדם פרעה וזרק יתיה משה
לצית שמיא והוה שחנא אבעבועין סגי באנשא ובבעירא: ולא יכילו חרשיא למיקם
קדם משה מן קדם שחנא ארי הוה שחנא בחרשיא ובכל מצראי: ותקיף יי ית
לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי עם משה: ואמר יי למשה אקדים
בצפרא ואתעתד קדם פרעה ותימר ליה כדנן אמר יי אלהא דיהודאי שלח ית
עמי ויפלחון קדמי: ארי בזמנא הדא אנא שלח ית

Interp. chal.

verbum iſtud in terra. Fecitq; dñs verbũ hoc ſequẽti die: ꝛ mortuũ eſt omne aĩal egyptioꝝ: ꝛ de aĩalibus filioꝝ iſrael nec vnum mortuũ eſt. Miſitq; pharao: ꝛ ecce de aĩalibus filioꝝ iſrael nec vnum quidẽ mortuũ erat. Et ingrauatũ eſt cor pharaonis: ꝛ nõ dimiſit populũ. Et dixit dñs ad moyſen ꝛ aaron. Tollite vobis plenos pugillos veſtros fauille fornacis: ꝛ ſpargat illam moyſes verſus celũ ante oculos pharaonis. et erit in puluerẽ tenuiſſimũ ſup omnẽ terrã egypti. Et erit in hoĩbus ꝛ in iumẽtis ꝛ pecoribus ſcabies germinans veſicas in vniuerſa terra egypti. Et tulerũt fauillã fornacis: ꝛ ſteterunt corã pharaone. et ſparſit illam moyſes verſus celum. Et fuit ſcabies et veſice multe in hominibus ꝛ in pecoribus. et non poterant malefici ſtare coram moyſe propter ſcabiẽ: quia erat ſcabies in maleficis ꝛ in omnibus egyptijs. Et ingrauauit dñs cor pharaonis: et non acquieuit eis: ſicut locutus fuerat dominus cum moyſe. Dixitq; domin⁹ ad moyſen. Conſurge mane: ꝛ ſta coram pharaone: dicesq; ei. Hec dicit dñs deus iudeorum. Dimitte populum meum: vt ſeruiant coram me. quia in hac vice ego mitto

Primitiua chal.

מות סגר מלא פוח זרק הוה סנא קום קום תקף קדם עתד אמר ידה פלח

כל מגפתי אל לבך ובעבדיך
ובעמך בעבור תדע כי אין כמני
בכל הארץ: כי עתה שלחתי את
ידי ואך אותך ואת עמך בדבר
ותכחד מן הארץ: ואולם בעבור
זאת העמדתיך בעבור הראתך
את כחי ולמען ספר שמי בכל
הארץ: עודך מסתולל בעמי לבלתי
שלחם: הנני ממטיר כעת מחר
ברד כבד מאד אשר לא היה
כמהו במצרים למן היום הוסדה
ועד עתה: ועתה שלח העז
את מקנך ואת כל אשר לך
בשדה כל האדם והבהמה אשר
ימצא בשדה ולא יאסף
הביתה וירד עלהם הברד
ומתו: הירא את דבר יהוה
מעבדי פרעה הניס את עבדיו
ואת מקנהו אל הבתים: ואשר
לא שם לבו אל דבר יהוה
ויעזב את עבדיו ואת מקנהו
בשדה: ויאמר יהוה אל משה
נטה את ידך על השמים ויהי
ברד בכל ארץ מצרים על האדם
ועל הבהמה ועל כל עשב השדה
בארץ מצרים: ויט משה את
מטהו על השמים ויהוה

נגף · עבר ידע כמו · נכה · כחד אלם · עמד ראה · כח · סלל · מטר · כמו יסד · עוז · קנה · מצא אסף · מות · נוס · בית · שום · עזב · היה · נטה · נטה

omnes plagas meas ſu
per cor tuū & ſuper ſer
uos tuos & ſup populū
tuū: vt ſcias φ nō ſit ſi
milis mei in omni terra.
Nunc ei extendens
manū: percutiā te &
populū tuum peſte:
peribiſq; de terra. Id
circo autem
poſui te vt oſtēdam in
te
fortitudiem meam: &
narretur nomē meū in
oī terra. Adhuc retīes
populū meū: & nō vis
eū dimittere. En pluā
cras hac ipſa hora
grādinē multā nimis:
qualis non fuit
in egypto a die qua fū
data eſt
vſq; in pñs tps. Mitte
ergo iam nunc & cō
grega iumenta tua: &
omnia que habes
in agro. Hoīes ei & iu
mēta & vniuerſa que i
uenta fuerint foris: nec
congregata de agris:
cecideritq; ſup ea grā
do:
morientur. qui timuit
verbum domini
de ſeruis pharaōis: fe
cit cōfugere ſeruos ſu
os: & iumenta in dō
mos. qui autem
neglexit ſermonē dñi:

dimiſit ſeruos ſuos &
iumenta
in agris. Et dixit dñs
ad moyſen.
Extēde manū tuā ī ce
lum vt fiat
grando in vniuerſa ter
ra egypti ſuper homi
nes & ſup iumēta & ſu
per omnem herbā agri
in terra egypti. Extē
ditq; moyſes
virgam in celū: & do
minus

oīa occurrētia mea in cor
πάντα τὰ συναντήματά μου εἰς τὴν καρδίαν
tuū: et ſeruoꝝ tuoꝝ: et ppli tui
σου, καὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου.
vt videas: φ nō eſt alius: ſicut ego in oī
ἵνα ἴδῃς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος, ὡς ἐγὼ ἐν πάσῃ τῇ
tra. nūc .n. mittens manū meā pcutiā
γῇ. νῦν γὰρ ἀποστείλας τὴν χεῖρά μου πατάξω
te: et pplm tuū interficiā: et delebe
σε, καὶ τὸν λαόν σου θανατώσω, καὶ ἐκτριβή-
ris a tra. et ppt hoc ſeruatus es:
σῃ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἕνεκα τούτου διετηρήθης,
vt oſtēdā in te fortitudinē meā: et vt
ἵνα ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν ἰσχύν μου. καὶ ὅπως
narret nomē meū in oī tra. adhuc igr tu
διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἔτι οὖν σὺ
retines populū meū: vt nō dimittas eos:
ἐμποιῇ τοῦ λαοῦ μου, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι αὐ-
ecce ego pluo hac hora cras
τούς, ἰδοὺ ἐγὼ βρέχω ταύτην τὴν ὥραν αὔριον
grādinē multā valde: que talis nō fuit
χάλαζαν πολλὴν σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγο-
in egypto: ex qua die cōdita ē: et vſq; ad
νεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔκτισται, καὶ ἕως τῆς
diem hanc. nūc igr feſtina cōgrega-
ἡμέρας ταύτης. νῦν οὖν κατάσπευσον συναγα-
re iumēta tua: et q̄cūq; tibi ſūt in agro.
γεῖν τὰ κτήνη σου, καὶ ὅσα σοί ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ.
oēs .n. hoies: et iumēta: q̄cūq; inuē
πάντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ κτήνη, ὅσα ἂν εὑ-
ta fuerit in agris: et nō ingredietur ī domū: ceci
ρεθῇ ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ μὴ εἰσέλθῃ εἰς οἰκίαν, πέ-
derit aūt ſup ea grādo: morietur. qui ti-
σῃ δὲ ἐπ' αὐτὰ ἡ χάλαζα, τελευτήσει. ὁ φοβούμε-
met vbū dñi ſeruoꝝ pharaōis:
νος τὸ ῥῆμα κυρίου τῶν θεραπόντων φαραώ,
cōgregauit iumēta ſua in domos. qui
συνήγαγε τὰ κτήνη αὐτοῦ εἰς τοὺς οἴκους. ὃς
aūt nō attēdit mēte ad vbū dñi:
δὲ μὴ προσέσχε τῇ διανοίᾳ εἰς τὸ ῥῆμα κυρίου,
dimiſit iumēta in agris. dixit aūt dñs
ἀφῆκε τὰ κτήνη ἐν τοῖς πεδίοις. εἶπε δὲ κύριος
ad moyſen: extēde manū tuā in ce-
πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐ-
lum: et erit grādo ſup oēm trā egy
ρανόν, καὶ ἔσται χάλαζα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰ-
pti: ſup q; hoies et iumē
γύπτου, ἐπί τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ κτή-
ta: et ſup oēm herbā q̄ in tra.
νη, καὶ ἐπὶ πᾶσαν βοτάνην τὴν ἐπὶ τῆς γῆς.
extendit aūt moyſes manū in celū:
ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανόν,
et dñs
καὶ κύριος

C

Roma 9.c.

Tranſla.Chal.

כל מחתי ללבך ובעבדך ובעמך בדיל דתידע ארי לית דכותי שליט בכל ארעא: ארי
כען קריב קדמי דאשלח פון ית מחת גבורתי ואמחי יתך וית עמך במותא ואשתצית
מן ארעא: וברם בדיל דא קיימתך בדיל לאחזיותך ית חילי ובדיל דיהון משתעין
גבורת שמי בכל ארעא: עד כען את כבישת ליה לעמי בדיל דלא לשלחותהון: הא
אנא מחית בעדנא הדין מחר ברדא תקיף לחדא דלא הוה דכותיה במצרים למן
יומא דאשתכללת ועד כען: וכען שלח כנוש ית בעירך וית כל דלך בחקלא כל אנשא
ובעירא דישתכח בחקלא ולא יתכניש לביתא ויחות עליהון ברדא וימותון: דדחיל
מפתגמא דיי מעבדי פרעה כניש ית עבדוהי וית בעיריה לבתיא: ודלא שוי לביה
לפתגמא דיי שבק ית עבדוהי וית בעיריה בחקלא: ואמר יי למשה ארים ית ידך
על צית שמיא ויהי ברדא בכל ארעא דמצרים על אנשא ועל בעירא ועל כל
עסבא דחקלא בארעא דמצרים: וארים משה ית חוטריה על צית שמיא ויי

Primitiua chal.

מחא ידע · שלח מחא שצא · קום חזא הוה · שעה · נחת · שכלל נתא · שבק כנש נחת · מות שוה · רום · הוה

Interp. chal.

omnes plagas meas in cor tuū ꝛ in ſeruos tuos ꝛ in populū tuū: vt ſcias q̄ñ non eſt ſimilis mei dñator in vniuerſa terra. q̄ñ nunc prope eſt corā me: vt mittaꝫ plagā fortitudinis mee: ꝛ percutiā te ꝛ populū tuū peſte: cōſumaberiſq; de terra. Verūtamē ꝓpter hoc ſuſtinui te: vt oſtenderē tibi fortitudinē meā. ꝛ vt narrēt potentiā noīs mei in vniuerſa terra. Adhuc tu ſubiectum retines populū meū: vt non dimittas eos? Ecce ego deſcendere faciā cras hac ipſa hora grandinē fortez nimis: cui ſimilis nō fuit in egypto: a die qua fundata eſt vſq; nunc. Nunc autē mitte cōgrega pecora tua que ſunt in agro: oēs enim hoies ꝛ iumenta que inuenta fuerint in agro: ꝛ nō fuerint cōgregata in domū: deſcenderitq; ſup ea grando: morientur. Qui timuit verbū dñi de ſeruis pharaonis congregauit ſeruos ſuos ꝛ pecora ſua in domos. Et qui nō appoſuit cor ſuū verbo dñi: dimiſit ſeruos ſuos ꝛ pecora ſua in agro. Dixitq; dñs ad moyſen. Leua manū tuam verſus celum: vt ſit grando in vniuerſa terra egypti: ſup homines ꝛ ſuper iumenta ꝛ ſuper omnē herbā agri in terra egypti. Eleuauitq; moyſes virgam ſuaꝫ verſus celum: ꝛ dñs

ps.77.
ps.104

dedit voces et grādinē. et diſcurrit ignis
ἔδωκε φωνὰς καὶ χάλαζαν. καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ
ſup trā. et pluit dñs grādinē ſup om-
ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔβρεξε κύριος χάλαζαν ἐπὶ πᾶ-
nē trā egypti. erat aūt grādo et ignis
σαν γῆν αἰγύπτου. ἦν δὲ ἡ χάλαζα καὶ τὸ πῦρ
ardens in grādine. aūt grādo multa val-
φλογίζον ἐν τῇ χαλάζῃ. ἡ δὲ χάλαζα πολλὴ σφό-
de: que talis nō fuit in egypto: ex q̄ fa
δρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς γε-
cta fuit in ipa gens. pcuſſit aūt grādo in om
γένηται ἐπ' αὐτῆς ἔθνος. ἐπάταξε δὲ ἡ χάλαζα ἐν πά-
ni tra egypti oīa q̄cūq; erāt in agro: ab
σῃ γῇ αἰγύπτου πάντα ὅσα ἦν ἐν τῷ πεδίῳ, ἀπὸ
hoie vſq; ad iumētū. et oēm herbā q̄ erāt in
ἀνθρώπου ἕως κτήνους. καὶ πᾶσαν βοτάνην τὴν ἐν
agro pcuſſit grādo. et oīa li-
τῷ πεδίῳ ἐπάταξεν ἡ χάλαζα. καὶ πάντα τὰ ξύ-
gna q̄ in agris cōfregit. ſed in tra
λα τὰ ἐν τοῖς πεδίοις συνέτριψεν. πλὴν ἐν γῇ
geſem: vbi erāt filij iſrael: nō fuit gran-
γεσέμ, οὗ ἦσαν υἱοὶ ἰσραήλ, οὐκ ἐγένετο ἡ χάλα-
do. mittens aūt pharao: vocauit moyſen et
ζα. ἀποστείλας δὲ φαραώ, ἐκάλεσε τὸν μωυσῆν καὶ
aaron: et dixit eis: peccaui nūc: do
ἀαρών, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἡμάρτηκα τὸ νῦν, ὁ κύ-
minus iuſtus: ego aūt et ppls meus impij. ora-
ριος δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ λαός μου ἀσεβεῖς. προ-
te ergo ad dñm: et ceſſent fi-
σεύξασθε οὖν πρὸς κύριον, καὶ παυσάσθω τοῦ γε-
eri voces dei: et grādo: et ignis: et di
νηθῆναι φωνὰς θεοῦ, καὶ χάλαζαν, καὶ πῦρ, καὶ ἐ-
mittam vos: et nō amplius addetis manere.
ξαποστελῶ ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔτι προσθήσεσθε μένειν.
dixit aūt ei moyſes: cūq; egrediar ciuitatē. ex
εἶπε δὲ αὐτῷ μωυσῆς, ὡς ἂν ἐξέλθω τὴν πόλιν. ἐκ-
tendam manus meas ad dñm. et voces
πετάσω τὰς χεῖράς μου πρὸς κύριον. καὶ αἱ φωναὶ
ceſſabūt: et grādo: et pluuia nō erit
παύσονται, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσται
amplius. vt ſcias: φ dñi tra: et tu et ſer
ἔτι. ἵνα γνῷς, ὅτι τοῦ κυρίου ἡ γῆ, καὶ σὺ καὶ οἱ θε-
ui tui. ſcio. φ nūquā time-
ράποντές σου. ἐπίσταμαι. ὅτι οὐδέποτε φοβεῖ-
tis dñm. aūt linū et hordeū pcuſſū ē.
σθε τὸν κύριον. τὸ δὲ λίνον καὶ ἡ κριθὴ ἐπλήγη. ἡ
nā hordeū germinauerat: aūt linū ſeminificans.
γὰρ κριθὴ παρεστηκυῖα, τὸ δὲ λίνον σπερματίζον.
et triticū et far nō pcuſſū ē: ſerotina .n. erāt.
ὁ δὲ πυρὸς καὶ ἡ ὀλύρα οὐκ ἐπλήγη, ὄψιμα γὰρ ἦν.
egreſſus ē moyſes
ἐξῆλθε μωυσῆς

C

D

dedit tonitrua & gran
dinē ac diſcurrētia ful
gura ſup terrā. Pluitq;
dñs grandinē ſup ter
rā egypti: & grādo & i
gnis mixta pariter fere
bātur. Tanteq; fuit ma
gnitudinis: q̄ta an̄ nū
quam appuit in vniuer
ſa terra egypti: ex quo
gens illā cōdita eſt. Et
pcuſſit grādo in oī ter
ra egypti cuncta q̄ fue
runt in agris
ab hoie vſq; ad iumen
tū. Cunctāq; herbā a
gri pcuſſit grando: &
oē lignum
regionis cōfregit. Tā
tum in terra geſſen
vbi erāt filij iſrael: grā
do non cecidit.
Miſitq; pharao & vo
cauit moyſen
& aarō: dicens ad eos.
Peccaui etiam
nūc. Dominus iuſtus:
& ego
& populus meus impij.
Orate
dñm vt deſinant toni
trua dei
& grando vt dimittam
vos: & nequaq̄ hic vl
tra maneatis. Ait moy
ſes. Cum egreſſus fue
ro de vrbe: extendam
palmas meas ad
dñm: & ceſſabunt toni
trua: & grando non
erit. vt ſcias quia do
mini eſt
terra. Noui autē φ &
tu & ſerui tui
necdum timeatis dñm

deum. Linum ergo &
hordeum leſum eſt:
eo φ hordeum eſſet vi
rens: & linum iam
folliculos germinaret.
Triticū aūt & far non
ſunt leſa: q̄a ſerotina e
rāt. Egreſſuſq; Moyſes

נתן קלת וברד ותהלך אש
ארצה וימטר יהוה ברד על ארץ
מצרים: ויהי ברד ואש מתלקחת
בתוך הברד כבד מאד אשר לא
היה כמהו בכל ארץ מצרים מאז
היתה לגוי: ויך הברד בכל ארץ
מצרים את כל אשר בשדה
מאדם ועד בהמה ואת כל עשב
השדה הכה הברד ואת כל עץ
השדה שבר: רק בארץ גשן
אשר שם בני ישראל לא היה
ברד: וישלח פרעה ויקרא למשה
ולאהרן ויאמר אלהם חטאתי
הפעם יהוה הצדיק ואני
ועמי הרשעים: העתירו אל
יהוה ורב מהית קלת אלהים
וברד ואשלחה אתכם ולא תספון
לעמד: ויאמר אליו משה כצאתי
את העיר אפרש את כפי אל
יהוה הקלות יחדלון והברד לא
יהיה עוד למען תדע כי ליהוה
הארץ: ואתה ועבדיך ידעתי
כי טרם תיראון מפני יהוה
אלהים: והפשתה והשערה נכתה
כי השערה אביב והפשתה
גבעל: והחטה והכסמת לא נכו
כי אפילת הנה: ויצא משה

קול הלך · מטר · היה לקח · היה נכה · נכה · שלח קרא · צדק · עתר · רבה היה · יסף · יצא · פרש · חדל · היה ידע · ירא פנה · נכה · אבב · חטא · אפל

Tranſla.Chal.

יהב קלין וברדא ומהלכא אישתא על ארעא ואמטר יי ברדא על ארעא דמצרים:
והוה ברדא ואישתא משתלהבא בגו ברדא תקיף לחדא דלא הוה דכותיה בכל ארעא
דמצרים מעידן דהות לעם: ומחא ברדא בכל ארעא דמצרים ית כל די בחקלא
מאנשא ועד בעירא וית כל עסבא דחקלא מחא ברדא וית כל אילני חקלא תבר:
לחוד בארעא דגשן דתמן בני ישראל לא הוה ברדא: ושלח פרעה וקרא למשה
ולאהרן ואמר להון חבית זמנא הדא יי זכאה ואנא ועמי חייבין: צלו קדם יי
וסגי קדמוהי רוח דלא יהון עלנא קלין דלוט מן קדם יי וברדא ואשלח
יתכון ולא תוספון לאתעכבא: ואמר ליה משה כמפקי מן קרתא אפרוס ית ידי
בצלו קדם יי קליא יתמנעון וברדא לא יהי עוד בדיל דתדע ארי דיי ארעא:
ואת ועבדך ידענא ארי עד כען לא אתכנעתון מן קדם יי אלהים: וכתנא
ושעריא לקו ארי שעריא אביבא וכתנא עבד פוקלין:

Interp. chal.

dedit voces ꝛ grandinē: ꝛ diſcurrebat ignis ſup terram. Pluitq; dñs grandinē ſuper terrā egypti. Fuitq; grando ꝛ ignis diſcurrens in medio grandinis nimis validus: cuius ſimilis non fuit in vniuerſa terra egypti a tēpore quo fuit in ea populus. Et percuſſit grando in omni terra egypti oīa que erāt in agro ab homine vſq; ad iumentū: ꝛ omnē herbā agri percuſſit grando: omneſq; arbores agri cōfregit. Tamē in terra geſſen vbi erant filij iſrael non fuit grando. Miſitq; pharao ꝛ vocauit moyſen ꝛ aaron: et dixit eis. Peccaui hac vice: dñs iuſtus: ꝛ ego ꝛ populus meus impij. Orate corā dño: vt ſit a facie eius refrigerium multū: ꝛ non ſint ſup nos tonitrua maledictionis huiuſcemodi a facie dñi neq; grando: ꝛ dimittā vos: nec vltra retinebo vos. Dixitq; ei moyſes. Cum egreſſus fuero de vrbe: extendā manus meas in oratione corā dño. tonitrua ceſſabūt: ꝛ grando nō erit amplius: vt ſcias q̄ dñi eſt terra. Noui enīꝫ φ tu ꝛ ſerui tui adhuc non humiliamini a facie dñi dei. Linū autē ꝛ ordeū percuſſa ſunt: eo φ ordeū erat virens ꝛ linū iam folliculos germinarat. Triticū aūt ꝛ far nō ſunt percuſſa: quia ſerotina erant. Egreſſuſq; eſt moyſes

Primitiua chal.

קול הלך מטר · שלהב · הוה · חוב זכה צלא · סגא הוה קול · שלח יסף עכב · נפק קרה פרש · קול מנע הוה · ידע כנע לקה · עבד כתנא

מעם פרעה את העיר ויפרש
כפיו אל יהוה ויחדלו הקלות
והברד ומטר לא נתך ארצה
וירא פרעה כי חדל המטר והברד
והקלת ויסף לחטא ויכבד לבו
הוא ועבדיו ויחזק לב פרעה ולא
שלח את בני ישראל כאשר
דבר יהוה ביד משה

Cap. x.

ויאמר יהוה אל משה בא אל
פרעה כי אני הכבדתי את לבו
ואת לב עבדיו למען שתי אתתי
אלה בקרבו ולמען תספר באזני
בנך ובן בנך את אשר התעללתי
במצרים ואת אתתי אשר שמתי
בם וידעתם כי אני יהוה ויבא
משה ואהרן אל פרעה ויאמרו
אליו כה אמר יהוה אלהי
העברים עד מתי מאנת לענת
מפני שלח עמי ויעבדני כי אם
מאן אתה לשלח את עמי הנני
מביא מחר ארבה בגבלך וכסה
את עין הארץ ולא יוכל לראת
את הארץ ואכל את יתר הפלטה
הנשארת לכם מן הברד ואכל
את כל העץ הצמח לכם מן השדה
ומלאו בתיך ובתי כל עבדיך
ובתי כל מצרים אשר לא ראו

(Primitiua heb.: חדל קול · ראה · כבד · חזק · אמר בוא · שית אות · ספר · עלל · אות שום · בוא · ענה · מאן עבד · בוא רבה · כלה ראה · שאר · בית · ראה)

a Pharaone ex vrbe tetendit manus ad dominū: & ceſſauerunt tonitrua & grādo: nec vltra ſtillauit pluuia ſup terrā. Vides āt pharao φ ceſſaſſet pluuia & grando & tonitrua: auxit peccatū: & ingrauatū ē cor eius & ſeruorū illius: & induratum nimis: nec dimiſit iſrael ſicut preceperat dn̄s per manum moyſi. Ca. 10.

Et dixit dominus ad moyſen. Ingredere ad pharaonē. Ego enim induraui cor eius & ſeruorum illius: vt faciam ſigna mea hec in eo: & narres in auribus filii tui & nepotū tuorum: quotiens cōtriuerim egyptios: & ſigna fecerim in eis: & ſciatis quia ego dominus. Introierūt ergo moyſes & aaron ad pharaonem: & dixerunt ei. Hec dicit dominus deus hebreorū. Vſqꝫ quo nō vis ſubiici mihi. Dimitte populū meū vt ſacrificet mihi. Sin autē reſiſtis: & non vis dimittere eum: ecce ego īducā cras locuſtam in fines tuos: q̄ operiet ſuperficiem terre: ne quicq̄ eius appareat: ſed comedatur quod reſiduum fuerit grandini. Corrodet eī omniaq́ ligna que germinant in agris: & implebūt domos tuas & ſeruorum tuorum & omniū egyptiorū: quantam non viderūt

a pharaōe extra ciuitatē: & extendit man⁹
ἀπὸ φαραὼ ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐξεπέτασε τὰς χεῖρας
ad dn̄m: et voces ceſſauerūt: et grando: et
πρὸς κύριον, καὶ αἱ φωναὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ
pluuia nō ſtillauit ſup trā. videns āt pharao φ ceſſa
ὑετὸς οὐκ ἔσταξεν ἐπὶ τὴν γῆν. ἰδὼν δὲ φαραὼ, ὅτι πέ-
nit pluuia: et grando: et voces: addidit
παυται ὁ ὑετὸς, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ αἱ φωναὶ, προσέθετο
ad peccādū, et ingrauatū ē ei⁹ cor: τ
τοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐβάρυνεν αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ τῶν
ſeruorū ſuorū: τ induratū ē cor pharaōis. τ
θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ. καὶ
nō dimiſit filios iſrael: ſicut locut⁹
οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καθάπερ ἐλάλη-
eſt dn̄s moyſi
σε κύριος τῷ Μωυσῇ. Ca. 10.
Dixit āt dn̄s ad moyſen: dicens: īgredere ad
Εἶπε δὲ κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, εἴσελθε πρὸς
pharaonē. ego .n. aggrauaui ei⁹ cor: et cor
φαραώ. ἐγὼ γὰρ ἐβάρυνα αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ τὴν καρ-
ſeruoꝝ ſuoꝝ: vt deincepſ ſuperueniāt ſi-
δίαν τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἵνα ἑξῆς ἐπέλθῃ τὰ ση-
gna mea hec ſup eos. vt narretis in
μεῖά μου ταῦτα ἐπ' αὐτούς. ὅπως διηγήσησθε εἰς τὰ
aures filioꝝ vr̄oꝝ: et filijs filioꝝ
ὦτα τῶν τέκνων ὑμῶν, καὶ τοῖς τέκνοις τῶν τέκνων
vr̄oꝝ: q̄cūqꝫ illuſi egyptijs: et ſi-
ὑμῶν, ὅσα ἐμπέπαιχα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ τὰ ση-
gna mea: q̄ feci in eis. et ſcietis φ ego
μεῖά μου, ἃ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ
dn̄s. īgreſſus ē āt moyſes et aarō coram pharaōe: et
κύριος. εἰσῆλθε δὲ Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐναντίον φαραώ, καὶ
dixerūt ei: hec dicit dn̄s de⁹ hebreorū: vſqꝫ
εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων, ἕως
quo nō vis reuereri me: dimitte po-
τίνος οὐ βούλει ἐντραπῆναί με, ἐξαπόστειλον τὸν λα-
pulū meū: vt ſeruiāt mihi. ſi āt nō volueris tu di-
όν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι. ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς σὺ ἐξα-
mittere pplm̄ meū: ecce ego inducā hac
ποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ταύτῃ τῇ
hora cras locuſtā multā in oēs fines tuos:
ὥρᾳ αὔριον ἀκρίδα πολλὴν ἐπὶ πάντα τὰ ὅριά σου,
et operiet ſuꝑficiē trē: et nō poteris videre
καὶ καλύψει τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὐ δυνήσῃ κατιδεῖν
terrā: et comedet oē reſiduū qđ relictū
τὴν γῆν, καὶ κατέδεται πᾶν τὸ περισσὸν τὸ καταλειφ-
eſt: qđ reliquit vobis grādo: et comedet oē
θέν, ὃ κατέλιπεν ὑμῖν ἡ χάλαζα, καὶ κατέδεται πᾶν
lignū germinās vobis in trā. τ implebūtur tue
τὸ ξύλον τὸ φυόμενον ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ πλησθήσονταί σου
domus: et dom⁹ ſeruorū tuoꝝ: et omnes do-
αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ οἰκίαι τῶν θεραπόντων σου, καὶ πᾶσαι αἱ οἰ-
mus q̄ in oī trā egyptioꝝ. q̄ nunq̄ viderūt
κίαι αἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῶν αἰγυπτίων. ἃ οὐδέποτε ἑωράκασιν

A

Primitiua chal. | Interp. chal. | Tranſla. Chal.

מלות פרעה ית קרתא ופרש ידוהי בצלו קדם יי ואתמנעו קליא וברדא ומטרא
דהוה נחית לא מטא עד ארעא: וחזא פרעה ארי אתמנע מטרא וברדא וקליא ואוסיף
למחטי ויקר לביה הוא ועבדוהי: ואתקף לבא דפרעה ולא שלח ית בני ישראל
כמא דמליל יי בידא דמשה: Ca. x. ואמר יי למשה עול לות פרעה
ארי אנא יקרית ית ליביה וית לבא דעבדוהי בדיל לשואה אתותי אלין ביניהון:
ובדיל דתשתעי קדם ברך ובר ברך ית נסין דעבדית במצרים וית אתותי דשויתי
בהון ותדעון ארי אנא יי: ועל משה ואהרן לות פרעה ואמרו ליה כדנן אמר יי
אלהא דיהודאי עד אימתי מסרב את לאתכנעא מן קדמי שלח עמי ויפלחון קדמי:
ארי אם מסרב את לשלחא ית עמי הא אנא מיתי מחר גובא בתחומך: ויחפי ית עין
שמשא דארעא ולא יכול למחזי ית ארעא ויכול ית שאר שיזבתא דאשתארת
לכון מן ברדא ויכול ית כל אילנא דצמח לכון מן חקלא: ויתמלון בתך ובתי כל
עבדך ובתי כל מצראי דלא חזו

(Primitiua chal.: צלא קבע קול · יסף · חטא תקף · שוה אות · שעה נסס · שוה ידע · ידה סרב כנע · פלח אתא חפה · חזא אכל שאר · צמח מלא בית · חזא)

a pharaone ex vrbe. Et extendit manū ſuam in oratione coram dn̄o: et ceſſauerūt tonitrua: τ grando τ pluuia que deſcendebat non peruenit ad terrā. Viditqꝫ pharao φ ceſſaſſet pluuia τ grando τ tonitrua τ auxit peccatū: τ ingrauauit cor ſuū ipſe τ ſerui eius. Ingrauatūqꝫ eſt cor pharaonis: τ nō dimiſit filios iſrael: ſicut locutus fuerat dn̄s p manū moyſi. Ca. 10.

Dixitqꝫ dn̄s ad moyſen. Ingredere ad pharaonē quia ego ingrauaui cor eius: τ cor ſeruorū ſuorum: vt ponerem ſigna mea hec in medio eorū. Et vt narres coram filio tuo: τ coram filio filij tui miracula que feci in egypto: τ ſigna mea que poſui in ea: et ſciatis quia ego dn̄s. Ingreſſuſqꝫ eſt moyſes τ aaron ad pharaonem: τ dixerunt ei. Hec dicit dn̄s deus iudeorum. Vſquequo non vis humiliari coram me. dimitte populum meum vt ſeruiant coram me. Quod ſi non vis dimittere populū meū: ecce ego adducam cras locuſtam in terminos tuos. et cooperiet terram ita vt ſolis radij nō poſſint ad eam penetrare: τ cōſumet reliqua que reſeruata et relicta fuerant vobis a grandine: τ comedet omnes arbores que germinant vobis in agro: implebūtqꝫ domos tuas τ domos omnium ſeruorum tuorū τ domos omnium egyptiorum: quantam non viderunt

pres tui: neqꝫ proaui ipſoꝝ: ex qua
οἱ πατέρες σου, οὐδὲ οἱ πρόπαπποι αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἡ-
die facti ſūt in tra vſqꝫ ad diē hāc:
μέρας γεγόνασιν ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
τ declinās moyſes egreſſus ē a pharaōe. τ di-
καὶ ἐκκλίνας Μωυσῆς ἐξῆλθεν ἀπὸ φαραώ. καὶ λέγου-
B
cūt ſerui pharaōis ad eū. vſqꝫ q̄ erit
σιν οἱ θεράποντες φαραὼ πρὸς αὐτόν, ἕως τίνος ἔσται
hoc nobis ſcādalū: dimitte hoīes vt
τοῦτο ἡμῖν σκῶλον, ἐξαπόστειλον τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως
ſeruiāt dn̄o deo ſuo. an ſcire vis: φ
λατρεύσωσι κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν. ἢ εἰδέναι βούλει, ὅτι
perijt egyptus. τ reuocauerūt τ moyſen
ἀπόλωλεν Αἴγυπτος. καὶ ἀπέστρεψαν τόν τε Μωυσῆν
τ aaron ad pharaonē: τ dixit eis: ite
καὶ Ἀαρὼν πρὸς φαραώ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορεύεσθε
et ſeruite dn̄o deo vr̄o. qui āt τ
καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. τίνες δὲ καὶ τί-
qui ſūt ituri? et ait moyſes: cū
νες εἰσὶν οἱ πορευόμενοι; καὶ λέγει Μωυσῆς, σὺν τοῖς
iuuenibus τ ſenioribus ibimus:
νεανίσκοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις πορευσόμεθα,
cū filijs: et filiabus: et ouibus:
σὺν τοῖς υἱοῖς, καὶ θυγατράσι, καὶ προβάτοις,
et bobus nr̄is. eſt .n. feſtū dn̄i dei
καὶ βουσὶν ἡμῶν. ἔστι γὰρ ἑορτὴ κυρίου τοῦ θε-
nr̄i. et dixit ad eos: ſit ſic: do
οῦ ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἔστω οὕτως, κύ-
min⁹ vobiſcū: ſicut dimitto vos. nūquid etiā
ριος μεθ' ὑμῶν, καθότι ἀποστέλλω ὑμᾶς. μὴ καὶ τὴν
ſupellectilē vr̄am: videte: φ neq̄tia ineſt
ἀποσκευὴν ὑμῶν; ἴδετε, ὅτι πονηρία πρόκειται ὑ-
vobis: nō ſic: ite āt viri: et ſerui
μῖν. μὴ οὕτως, πορεύεσθε δὲ οἱ ἄνδρες, καὶ λατρεύ-
te deo: hoc .n. ipi q̄ritis. eiece-
σατε τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτοὶ ἐκζητεῖτε. ἐξέβα-
rūt āt eos a facie pharaōis. τ dixit do
λον δὲ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου φαραώ. καὶ εἶπε κύ-
min⁹ ad moyſen: extēde manū tuā ſup
Apoc. 9.a.
ριος πρὸς Μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν
trā egypti: τ aſcēdat locuſta ſup trā egy-
γῆν Αἰγύπτου, καὶ ἀναβήτω ἀκρὶς ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύ-
pti: et comedet oēm herbā tre:
πτου, καὶ κατέδεται πᾶσαν τὴν βοτάνην τῆς γῆς,
et oēm fructū lignoꝝ: que reli-
καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃν ὑπελίπε-
quit grādo. et extēdit moyſes virgā in
το ἡ χάλαζα. καὶ ἐξέτεινε Μωυσῆς τὴν ῥάβδον εἰς
C
celū: et dn̄s induxit vētū auſtrū
τὸν οὐρανόν, καὶ κύριος ἐπήγαγεν ἄνεμον νότον
ſup trā: tota die illa: τ tota
ἐπὶ τὴν γῆν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὴν
nocte. mane factū ē: et vētus
νύκτα. τὸ πρωῒ ἐγενήθη, καὶ ὁ ἄνεμος

patres tui & aui ex quo orti ſunt ſup terrā vſqꝫ in preſentem diem. Auertitqꝫ ſe & egreſſus eſt a pharaone. Dixerūt autē ſerui pharaonis ad eū. Vſqꝫ quo patiemur hoc ſcādalum. Dimitte homines vt ſacrificent domino deo ſuo. Nonne vides φ perierit egyptus? Reuocaueruntqꝫ moyſen & aaron ad pharaonem: qui dixit eis. Ite ſacrificate domino deo veſtro. Qui nā ſūt qui ituri ſunt? Ait moyſes: cū paruulis nr̄is & ſenioribus pgemus cum filiis & filiabus cū ouibus & armentis. Eſt enī ſolēnitas dn̄i dei nr̄i. Et reſpondit pharao. Sic dn̄s ſit vobiſcum: quō ego dimittā vos & paruulos vr̄os. cui dubium eſt φ peſſime cogitetis? Nō fiat ita: ſed ite tantum viri: & ſacrificate domino. Hoc enim & ipſi petiſtis. Statimqꝫ eiecti ſunt de conſpectu pharaōis. Dixit autē dn̄s ad moyſen. Extende manum tuā ſuper terram egypti ad locuſtam: vt aſcendat ſuper terrā: & deuoret omnem herbam: que reſidua fuerit grandini. Et extendit moyſes virgam ſuper terram egypti: & dn̄s induxit ventum vrentem tota die illa & nocte. Et mane facto ventus

אבתיך ואבות אבתיך מיום
היותם על האדמה עד היום הזה
ויפן ויצא מעם פרעה ויאמרו
עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה
זה לנו למוקש שלח את האנשים
ויעבדו את יהוה אלהיהם הטרם
תדע כי אבדה מצרים ויושב את
משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר
אלהם לכו עבדו את יהוה
אלהיכם מי ומי ההלכים ויאמר
משה בנערינו ובזקנינו נלך
בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו
נלך כי חג יהוה לנו ויאמר אלהם
יהי כן יהוה עמכם כאשר אשלח
אתכם ואת טפכם ראו כי רעה
נגד פניכם לא כן לכו נא הגברים
ועבדו את יהוה כי אתה אתם
מבקשים ויגרש אתם מאת
פני פרעה ויאמר יהוה אל
משה נטה ידך על ארץ
מצרים בארבה ויעל על
ארץ מצרים ויאכל את כל
עשב הארץ את כל אשר השאיר
הברד ויט משה את מטהו
על ארץ מצרים ויהוה נהג רוח
קדים בארץ כל היום ההוא
וכל הלילה הבקר היה ורוח

(Primitiua heb.: היה · פנה · היה · יקש · עבד · ידע שוב · הלך · הלך · חגג · היה שלח · ראה · בקש גרש · אמר · נטה עלה · אכל · שאר · נטה נהג · קדם)

Tranſla. Chal. | Interp. chal. | Primitiua chal.

אבהתך ואבהת אבהתך מיום מהויהון על ארעא עד יומא הדין ואתפני ונפק מלות
פרעה: ואמרו עבדי פרעה ליה עד אימתי יהי דין לנא לתקלא שלח ית גבריא
ויפלחון קדם יי אלההון העד כען לא ידעת ארי אבדת מצרים: ואתתב ית משה
וית אהרן לות פרעה ואמר להון איזילו פלחו קדם יי אלהכון מאן ומאן דאזלין:
ואמר משה בעולימנא ובסבנא ניזיל בבננא ובבנתנא בעננא ובתורנא ניזיל ארי חגא
קדם יי לנא: ואמר להון יהי כן מימרא דיי בסעדכון כד אשלח יתכון וית טפלכון
חזו ארי בישא דאתון סבירין למעבד לקביל אפיכון לאתחזרא: לא כן איזילו
כען גבריא ופלחו קדם יי ארי יתה אתון בען ותריך יתהון מן קדם פרעה: ואמר יי
למשה ארים ידך על ארעא דמצרים בגובא ויסק על ארעא דמצרים ויכול ית
כל עסבא דארעא ית כל דאשאר ברדא: וארים משה ית חוטריה על ארעא
דמצרים ויי דבר רוח קדומא בארעא כל יומא ההוא וכל ליליא צפרא הוה ורוח

patres tui τ patres patrū tuoꝝ a die quo fuerunt ſup terrā vſqꝫ in diem hanc. Auertitqꝫ ſe τ egreſſus eſt a pharaone. Dixeruntqꝫ ſerui pharaonis ad eū. Vſque quo erit hoc nobis in ſcandalū. dimitte viros vt ſeruiant corā dn̄o deo ſuo: nunq̄d adhuc neſcis φ perierit egyptus. Reductiqꝫ ſunt moyſes τ aaron ad pharaonē. et dixit eis. Ite ſeruite corā dn̄o deo veſtro. qui ituri ſunt? Dixitqꝫ moyſes. Cum paruulis nr̄is τ cum ſenioribus nr̄is ibimus: cum filijs noſtris τ cum filiabus noſtris: cum ouibus nr̄is τ cum bobus nr̄is ibimus: quia ſolēnitas eſt nobis corā dn̄o. Dixitqꝫ eis. Sic ſit verbū dn̄i in adiutoriū veſtrū: ſicut dimittam vos τ familiā veſtrā: videte quō malū qđ vos putatis facere: contra faciē veſtrā ſtat. Non ſic: ſed ite nunc viri: τ ſeruite corā dn̄o deo veſtro: qm̄ hoc ipſum vos petiſtis. eiecitqꝫ eos a ꝯſpectu pharaōis. Dixitqꝫ dn̄s ad moyſen. Leua manū tuā ſup terrā egypti: vt veniat locuſta τ aſcendat ſup terraꝫ egypti: τ comedat oēm herbā terre: oīa que reliquit grando. Et leuauit moyſes virgam ſuam ſuper terram egypti: et dn̄s induxit ventum orientalem in terram tota die illa τ tota nocte. Factoqꝫ mane ventus

(Primitiua chal.: היה פנה · הוי · תוב · שוב אזל בנה · עאן חגג אמר · שלח טפל חזא · עבד סחר בעה · רום אתא נסק · אכל שאר · קדם)

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Exo. | Ca.x. | Trāſla. B. Hiero. | Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

הקדים נשא את הארבה: ויעל
הארבה על כל ארץ מצרים וינח
בכל גבול מצרים כבד מאד — נוח
לפניו לא היה כן ארבה כמהו — פנה כמה
ואחריו לא יהיה כן: ויכס את עין — היה כסה
כל הארץ ותחשך הארץ, ויאכל — חשך אכל
את כל עשב הארץ ואת כל פרי — פרה
העץ אשר הותיר הברד, ולא — יתר
נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה
בכל ארץ מצרים: וימהר פרעה — מהר
לקרא למשה ולאהרן, ויאמר
חטאתי ליהוה אלהיכם ולכם:
ועתה שא נא חטאתי אך הפעם — נשא
והעתירו ליהוה אלהיכם, ויסר — עתר סור
מעלי רק את המות הזה: ויצא
מעם פרעה, ויעתר אל יהוה:
ויהפך יהוה רוח ים חזק מאד — הפך
וישא את הארבה ויתקעהו ימה — נשא תקע
סוף, לא נשאר ארבה אחד בכל — שאר
גבול מצרים: ויחזק יהוה את לב — חזק
פרעה, ולא שלח את בני ישראל:
ויאמר יהוה אל משה נטה ידך על — אמר
השמים, ויהי חשך על ארץ — היה
מצרים, וימש חשך: ויט משה — משש נטה
את ידו על השמים, ויהי חשך
אפלה בכל ארץ מצרים שלשת
ימים: לא ראו איש את אחיו, — ראה

vrens leuauit locuſtas. Que aſcenderūt ſuper vniuerſam terrā egypti: & ſederunt in cunctis finibus egyptiorū innumerabiles: quales ante illud tēpus non fuerant: nec poſtea future ſunt. Operuerūtq; vniuerſā ſupficiē terre vaſtantes oīa. Deuorata eſt igitur herba terre: & quicquid pomorum in arboribus fuit: q̄ grando dimiſerat. Nihil quoq; oīno virens relictū ē in lignis & in herbis terre in cūcta egypto. Quāobrē feſtinus pharao vocauit moyſē & aaron: & dixit eis. Peccaui in dn̄m deū veſtrum & in vos. Sed nūc dimittite peccatū mihi ēt hac vice: & rogate dn̄m deum veſtrum vt auferat a me mortē iſtā. Egreſſuſq; eſt moyſes de conſpectu pharaonis: & orauit dn̄m. qui flare fecit vētū ab occidente vehementiſſimū: & arreptam locuſtā ꝓiecit in mare rubrū. Nō remāſit nec vna quidem in cunctis finibus egypti. Et indurauit dominus cor pharaonis: nec dimiſit filios iſrael. Dixitq; dn̄s ad moyſē. Extēde manum tuā in celum: & ſint tenebre ſuper terram egypti tā denſe vt palpari queāt. Extēditq; moyſes manū in celū. Et facte ſunt tenebre horribiles in vniuerſa terra egypti. Tribus diebus nemo vidit fratrem ſuum:

auſter leuauit locuſtā: ꝛ induxit eā in
ὁ νότος ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἀνήγαγεν αὐτὴν ἐπὶ
oēm trā egypti: ꝛ requieuit ſup oēs
πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ πάντα
terminos egypti multa valde. prior ea nō
τὰ ὅρια αἰγύπτου πολλὴ σφόδρα. προτέρα αὐτῆς οὐ
fuit talis locuſta: ꝛ poſt hāc nō erit ſic.
γέγονεν τοιαύτη ἀκρίς, καὶ μετὰ ταύτην οὐκ ἔσται οὕ-
ꝛ operuit ſupficiē tre: ꝛ corrupta ē tra.
τως. καὶ ἐκάλυψε τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ ἐφθάρη ἡ γῆ.
et comedit oēm herbā tre: ꝛ omnē
καὶ κατέφαγεν πᾶσαν τὴν βοτάνην τῆς γῆς, καὶ πάν-
fructū lignoꝝ: q̄ relict⁹ ē a grādine.
τα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃς ὑπελείφθη ἀπὸ τῆς χα-
nō relictū ē viride qcq̄ in lignis
λάζης. οὐχ ὑπελείφθη χλωρὸν οὐδὲν ἐν τοῖς ξύλοις,
et in oī herba agri: in oī tra egypti.
καὶ ἐν πάσῃ βοτάνῃ τοῦ πεδίου, ἐν πάσῃ γῇ αἰγύ-
feſtinauit āt pharao vocare moyſen ꝛ
πτου. κατέσπευσεν δὲ φαραὼ καλέσαι μωυσῆν καὶ
aaron: dicēs: peccaui corā dn̄o deo vr̄o:
ἀαρὼν, λέγων, ἡμάρτηκα ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν,
et in vos. ſuſcipite igit̄ meū peccatū etiā
καὶ εἰς ὑμᾶς. προσδέξασθε οὖν μου τὴν ἁμαρτίαν ἔτι
et nūc: ꝛ orate ad dn̄m deū vr̄m: ꝛ auferat
καὶ νῦν, καὶ προσεύξασθε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ περι-
a me mortē hāc. egreſſ⁹ ē āt moyſes
ελέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸν θάνατον τοῦτον. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς
a pharaōe: ꝛ orauit ad deū. ꝛ proiecit
ἀπὸ φαραώ, καὶ ηὔξατο πρὸς τὸν θεόν. καὶ μετέβαλεν
dn̄s ventū a mari vehemētē: ꝛ arripuit
κύριος ἄνεμον ἀπὸ θαλάσσης σφοδρόν, καὶ ἀνέλαβε τὴν
locuſtā: ꝛ proiecit eā in rubrū mare:
ἀκρίδα, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν.
et nō relicta ē locuſta vna in oī tra egypti.
καὶ οὐχ ὑπελείφθη ἀκρὶς μία ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.
et indurauit dn̄s cor pharaōis: ꝛ nō
καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ
dimiſit filios iſrael. dixit āt dn̄s ad
ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς
moyſen: extēde manū tuā in celū:
μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐρανόν,
et fiāt tenebre ſup trā egypti: palpabiles tenebre. extēdit āt moyſes manū in
καὶ γενηθήτω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου, ψηλα-
φητὸν σκότος. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα εἰς
celū. ꝛ facte ſūt tenebre: obſcuritas: ꝛ tempeſtas ſup oēm trā egypti trib⁹ diebus: ꝛ
τὸν οὐρανόν. καὶ ἐγένετο σκότος, γνόφος, καὶ θύελ-
λα ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου τρεῖς ἡμέρας, καὶ — Sapi. 17.a.c 18.a
nō vidit vllus frēm ſuū:
οὐκ εἶδεν οὐδεὶς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,

D

Primitiua chal. | Interp. chal. | Tranſla. Chal.

קדומא נטל ית גובא: וסליק גובא על כל ארעא דמצרים ושרא בכל תחום מצרים
תקיף לחדא, קדמוהי לא הוה כן גובא דכותיה ובתרוהי לא יהי כן: וחפא ית עין
שמשא דכל ארעא וחשוכת ארעא ואכל ית כל עסבא דארעא וית כל פרי אילנא
דאשאר ברדא, ולא אשתאר כל ירוק באילנא ובעסבא דחקלא בכל ארעא דמצרים:
ואוחי פרעה למקרי למשה ולאהרן ואמר חבית קדם יי אלהכון ולכון: וכען שבוק
כען לחובי ברם זמנא הדא, וצלו קדם יי אלהכון ויעדי מני לחוד ית מותא הדין:
ונפק מלות פרעה וצלי קדם יי: והפך יי רוח מערבא תקיף לחדא ונטל ית גובא
ורמהי לימא דסוף לא אשתאר גובא חד בכל תחום מצרים: ותקיף יי ית לבא
דפרעה ולא שלח ית בני ישראל: ואמר יי למשה ארים ידך על צית שמיא ויהי
חשוכא על ארעא דמצרים בתר דיעדי קבל ליליא: וארים משה ית ידיה על צית
שמיא והוה חשוך קבל בכל ארעא דמצרים תלתא יומין: לא חזו גבר ית אחוהי

orientalis leuauit locuſtā. Aſcenditq; locuſta ſup vniuerſam terrā egypti ꝛ manſit in vniuerſo termino egypti nimis valida: qualis antea non fuerat ſimilis ei: nec poſtea erit talis. Cooperuitq; terraꝫ: ita vt radij ſolis nō poſſint ad eam puenire. et obſcurata ē terra: et deuorauit oēm herbā terre ꝛ oēs fructus arboris quos reliquit grando: nihilq; viride remāſit in arboribus ꝛ in herba agri in vniuerſa terra egypti. Feſtinauitq; pharao: et vocauit moyſen ꝛ aaron: et ait. Peccaui coram dn̄o deo veſtro ꝛ vobis. ꝛ nunc dimitte obſecro peccatū meuꝫ tantūmodo hac vice: ꝛ orate coram dn̄o deo veſtro: vt auferat a me ſolūmodo mortem iſtam. Egreſſuſq; eſt a pharaone: ꝛ orauit coram dn̄o. ꝛ conuertit dn̄s ventū occidentalē nimis validū et tulit locuſtā ꝛ proiecit eam in mare rubrū: nec vna quideꝫ locuſta remanſit in vniuerſo termino egypti. Et indurauit dn̄s cor pharaonis: ꝛ non dimiſit filios iſrael. Dixitq; dn̄s ad moyſen. Leua manum tuā verſus celum: vt ſint tenebre ſup terrā egypti: etiā poſtq̄ receſſerit obſcuritas noctis. Et leuauit moyſes manū ſuā verſus celū. ꝛ fuerūt tenebre obſcure in vniuerſa terra egypti tribus dieb⁹. nullus vir vidit fratrē ſuū:

Primitiua chal.: הוה חפא / פרא / שאר / אחא קרא תוב / צלא עדה / שאר אחד תקף / רום הוה / עדה / חזא

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina | Trāſla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Exo. | Ca.xi. | Primitiua heb.

et nō ſurrexit vllus ex cubili ſuo trib⁹ diebus.
καὶ οὐκ ἐξανέστη οὐδεὶς ἐκ τῆς κοίτης αὐτοῦ τρεῖς ἡ-
oīb⁹ āt filijs iſrael erat lux in oībus
μέρας. πᾶσι δὲ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἦν φῶς ἐν πᾶσιν
ī qb⁹ erāt. et vocauit pharao moyſen et aaron: dicēs: ite: ſeruite dn̄o deo vr̄o:
οἷς κατεγίνοντο. καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀα-
ρών, λέγων, βαδίζετε, λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν,
verūtn̄ oues et boues relinqte. et
πλὴν τῶν προβάτων καὶ τῶν βοῶν ὑπολείπεσθε. καὶ
ſupellex vr̄a eat vobiſcū. et dixit
ἡ ἀποσκευὴ ὑμῶν ἀποτρεχέτω μεθ' ὑμῶν. καὶ εἶπε
moyſes: ſed et tu dabis nobis holocauſta
μωυσῆς, ἀλλὰ καὶ σὺ δώσεις ἡμῖν ὁλοκαυτώματα
et hoſtias: q̄s faciemus dn̄o deo nr̄o: et
καὶ θυσίας, ἃς ποιήσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ τὰ
iumēta nr̄a ibunt nobiſcū: et nō relinquemus vngulā. ab eis .n. accipiem⁹ ad ſeruiēdū dn̄o
κτήνη ἡμῶν πορεύσεται μεθ' ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολειψό-
μεθα ὁπλήν. ἀπ' αὐτῶν γὰρ ληψόμεθα λατρεῦσαι κυρίῳ
deo nr̄o. nos āt nō ſcimus qd ſeruiemus
τῷ θεῷ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ οὐκ οἴδαμεν τί λατρεύσομεν
dn̄o: q̄ad veniam⁹ nos illuc. indurauit āt dn̄s
κυρίῳ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκεῖ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν
cor pharaōis: et nō voluit dimittere eos
καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ ἐβουλήθη ἐξαποστεῖλαι αὐ-
et ait pharao: recede a me: caue
τούς. καὶ λέγει φαραώ, ἄπελθε ἀπ' ἐμοῦ, πρόσεχε
ne tibi ampli⁹ nō addere videre meā faciem.
σεαυτῷ ἔτι μὴ προσθῆναι ἰδεῖν μου τὸ πρόσωπον.
q̄ āt die apparueris mihi: morieris. ait āt moyſes:
ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇς μοι, ἀποθανῇ. λέγει δὲ μωυσῆς,
ſic dixiſti: nō ampli⁹ apparebo tibi in faciem.
οὕτως εἴρηκας, οὐκ ἔτι ὀφθήσομαί σοι εἰς πρόσωπον.
Ca.11 A
Dixit āt dn̄s ad moyſen: adhuc vnā plagā
Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔτι μίαν πληγὴν
inducā ſup pharaōe: ꝛ ſup egyptū: et poſt hec
ἐπάξω ἐπὶ φαραώ, καὶ ἐπ' αἴγυπτον, καὶ μετὰ ταῦ-
dimittet vos hinc. qū āt dimiſerit
τα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς ἐντεῦθεν. ὅταν δὲ ἐξαποστέλλῃ
vos: cū oī electiōe eiiciet vos. loq̄re igr̄
ὑμᾶς, σὺν πάσῃ ἐκβολῇ ἐκβαλεῖ ὑμᾶς. λάλησον οὖν
clam in aures populi: et petat vnuſqſq;
κρυφῇ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, καὶ αἰτησάτω ἕκαστος
a vicino: et mulier a vicina
παρὰ τοῦ πλησίον, καὶ γυνὴ παρὰ τῆς πλησίον
vaſa argētea et aurea et veſtē. dn̄s āt
σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν. κύριος δὲ
dedit grām populo corā egyptijs: et
ἔδωκε χάριν τῷ λαῷ ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων. καὶ
mutuauerūt illis. et hō moyſes magn⁹
ἔχρησαν αὐτοῖς. καὶ ὁ ἄνθρωπος μωυσῆς μέγας
fact⁹ ē valde: corā egyptijs:
ἐγενήθη σφόδρα, ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων,

nec mouit ſe de loco in quo erat. Vbicūq; āt hitabant filij iſrael lux erat. Vocauitq; pharao moyſen & aaron: & dixit eis. Ite ſacrificate dn̄o. Oues tātū veſtre & armenta remaneant: paruuli veſtri eant vobiſcum. Ait moyſes. Hoſtias quoq; & holocauſta dabis nobis: q̄ offeramus dn̄o deo noſtro. Cuncti greges pgēt nobiſcū. Nō remanebit ex eis vngula: que neceſſaria ſunt in cultum domini dei nr̄i: pſertim cū ignoremus quid debeat immolari: donec ad ipſum locū perueniamus. Indurauit aūt dn̄s cor pharaonis: & noluit dimittere eos. Dixitq; pharao ad moyſen. Recede a me: & caue ne vltra videas faciē meā. quocūq; die apparueris mihi morieris. Rn̄dit Moyſes. Ita fiat vt locutus es. Non videbo vltra faciē tuā.

Et dixit Cap. 11. dn̄s ad Moyſen. Adhuc vna plaga tangam pharaonem & egyptum: & poſt hec dimittet vos: & exire compellet. Dices ergo omni plebi vt poſtulet vir ab amico ſuo: & mulier a vicina ſua vaſa argētea & aurea. Dabit aūt dominus gratiā populo ſuo corā egyptiis. Fuitq; moyſes vir magnus valde in terra egypti

ולא קמו איש מתחתיו שלשת — קום
ימים, ולכל בני ישראל היה אור — יום
במושבתם: ויקרא פרעה אל — ישב קרא
משה ויאמר לכו עבדו את יהוה, — הלך
רק צאנכם ובקרכם יצג, גם
טפכם ילך עמכם: ויאמר משה גם
אתה תתן בידנו זבחים ועלת, — נתן עלה
ועשינו ליהוה אלהינו: וגם מקננו — עשה הנה
ילך עמנו לא תשאר פרסה, כי — שאר
ממנו נקח לעבד את יהוה — לקח
אלהינו, ואנחנו לא נדע מה נעבד — ידע עבד
את יהוה עד באנו שמה: ויחזק — בוא חזק
יהוה את לב פרעה, ולא אבה
לשלחם: ויאמר לו פרעה לך — הלך
מעלי, השמר לך אל תסף ראות — שמר יסף ראה
פני, כי ביום ראתך פני תמות: — מות
ויאמר משה כן דברת, לא אסף
עוד ראות פניך: ויאמר — Cap. xi.
יהוה אל משה, עוד נגע אחד
אביא על פרעה ועל מצרים אחרי — בוא
כן ישלח אתכם מזה, כשלחו כלה — שלח
גרש יגרש אתכם מזה: דבר נא
באזני העם, וישאלו איש מאת — שאל
רעהו ואשה מאת רעותה כלי — רעה כלה
כסף וכלי זהב: ויתן יהוה את חן — נתן חנן
העם בעיני מצרים, גם האיש
משה גדול מאד בארץ מצרים — גדל

Tranſla. Chal. | Interp. chal. | Primitiua chal.

ולא קמו אנש מתחותוהי תלתא יומין, ולכל בני ישראל הוה נהורא במותבניהון:
וקרא פרעה למשה ואמר אזילו פלחו קדם יי, לחוד ענכון ותוריכון יתעכבון אף
טפלכון יזיל עמכון: ואמר משה אף את תתן בידנא נכסת קודשין ועלון ונעביד
קדם יי אלהנא: ואף בעירנא יזיל עמנא לא נשאר מנהון מדעם ארי מנה אנחנא
נסבין למפלח קדם יי אלהנא ואנחנא לית אנחנא ידעין מה נפלח קדם יי עד
מיתנא לתמן: ותקיף יי ית לבא דפרעה ולא אבי לשלחותהון: ואמר ליה פרעה
איזיל מעלוי, אסתמר לך לא תוסיף למחזי אפי, ארי ביומא דתחזי אפי
תמות: ואמר משה יאות מללתא, לא אוסיף עוד למחזי אפך:
Ca.xi.
ואמר יי למשה עוד מכתש חד אנא מיתי על פרעה ועל מצרים בתר
כן ישלח יתכון מכא, כשלחותיה גמירא תרכא יתרך יתכון מכא: מליל כען קדם
עמא, וישאלון גבר מן חבריה ואתתא מן חברתה מנין דכסף ומנין דדהב: ויהב יי ית
עמא לרחמין בעיני מצראי אף גברא משה רב לחדא בארעא דמצרים

neq; ſurrexerunt ſinguli de locis ſuis tribus diebus. Oībus aūt filijs iſrael erat lux in habitationib⁹ ſuis. Vocauitq; pharao moyſen: ꝛ ait. Ite ſuite corā dn̄o: oues tantū veſtras ꝛ boues relinquite: familia quoq; veſtra eat vobiſcū. Et ait moyſes. Tu quoq; dabis in manibus nr̄is hoſtias ſanctas ꝛ holocauſta: vt faciamus corā dn̄o deo noſtro. Pecora quoq; nr̄a pergent nobiſcū: non dimittemus quicq̄: qm̄ ex eis debemus accipere vt ſeruiamus corā dn̄o deo nr̄o. Nos aūt neſcimus in quo ſerituri ſimus coram dn̄o deo nr̄o: donec veniamus illuc. Indurauit aūt dn̄s cor pharaonis: ꝛ noluit dimittere eos. Dixitq; ei pharao. Recede a me: caue tibi ne vltra videas faciem meam: quoniam in die in quo videris faciem meam morieris. Dixitq; moyſes. Recte locutus es: non addam vltra videre faciem tuam. Ca.11.

Et dixit dn̄s ad moyſen. Adhuc plagā vnā inducaꝫ ſup pharaonē ꝛ ſup egyptū: poſtea dimittet vos hinc. cūq; dimiſerit: oīno proijciet vos hinc. Loquere nūc corā populo: vt poſtulet vir ab amico ſuo ꝛ mulier ab amica ſua vaſa argentea ꝛ vaſa aurea. Deditq; dn̄s gratiā populo in oculis egyptioꝝ: vir quoq; moyſes erat magnus valde in terra egypti:

Primitiua chal.: יתב / עאן טף אזל / נתן עלה עבד / שאר פלח / אתא תקף אבה / עלה סמר יסף / חזא סות / כתש אתא / שלח תרך / שאל אנת מאן / רבב

בעיני עבדי פרעה ובעיני העם׃
ויאמר משה כה אמר יהוה
כחצת הלילה אני יוצא בתוך
מצרים׃ ומת כל בכור בארץ
מצרים מבכור פרעה הישב על
כסאו עד בכור השפחה אשר אחר
הרחים וכל בכור בהמה׃ והיתה
צעקה גדלה בכל ארץ מצרים
אשר כמהו לא נהיתה וכמהו לא
תסף׃ ולכל בני ישראל לא יחרץ
כלב לשנו למאיש ועד בהמה
למען תדעון אשר יפלה יהוה בין
מצרים ובין ישראל׃ וירדו כל
עבדיך אלה אלי והשתחוו לי
לאמר צא אתה וכל העם אשר
ברגליך ואחרי כן אצא ויצא
מעם פרעה בחרי אף׃ ויאמר יהוה
אל משה לא ישמע אליכם
פרעה למען רבות מופתי בארץ
מצרים׃ ומשה ואהרן עשו את
כל המפתים האלה לפני פרעה
ויחזק יהוה את לב פרעה ולא
שלח את בני ישראל מארצו׃

Cap.xii.

ויאמר יהוה אל משה
ואל אהרן בארץ מצרים לאמר׃
החדש הזה לכם ראש חדשים
ראשון הוא לכם לחדשי השנה׃

Priuatiua heb.: אמר · חצה יצא · מות בכר · ישב · היה · כמה היה · יסף חרץ · ידע פלה · ירד · שחה · יצא · חרה · שמע · רבה יפת · עשה · חזק · אמר

coram ſeruis pharaonis & omni populo. Et ait. Hec dicit dominus. Media nocte īgrediar in egyptum: & morietur oē primogeītū ī terra egyptiorū a primogenito Pharaōis qui ſedet in ſolio eius: vſq; ad primogeītū ancille q̄ eſt ad molā: & oīa primogenita iumentorū. Eritq; clamor magnus in vniuerſa terra egypti qualis nec ante fuit nec poſtea futurus eſt. Apud oēs aūt filios iſrael nō mutiet cāis ab homine vſq; ad pecus: vt ſciatis quanto miraculo diuidet dominus egyptios & iſrael. Deſcendentq; omnes ſerui tui iſti ad me: & adorabunt me dicētes. Egredere tu & omnis populus qui ſubiectus eſt tibi. Poſt hec egrediemur. Et exiuit a pharaōe iratus nimis. Dixit aūt dñs ad moyſen. Non audiet vos pharao: vt multa ſigna fiant in terra egypti. Moyſes āt & aaron fecerunt oīa ſigna & oſtēta q̄ ſcripta ſunt corā pharaōe. & indurauit dñs cor pharaonis: nec dimiſit filios iſrael de terra ſua. Cap̄.12.

Dixit quoq; dominus ad moyſen & Aaron in terra egypti. Menſis iſte vobis principium menſium: primus erit in menſibus anni.

et corā pharaōe: et corā oib⁹ ſeruis
καὶ ἐναντίον φαραώ, καὶ ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων
eius. et dixit moyſes: hec dicit dñs.
αὐτοῦ. καὶ εἶπε μωυσῆς, τάδε λέγει κύριος.
circa mediā noctē ego ingredior in mediū egypti: et morieē oē primogenitū in tra egypti: a primogenito pharaōis: q̄ ſedet in throno: et vſq; ad primogenitū ancille que ē ad molā: et vſq; ad priogenitū oīs iumēti. et erit clamor magnus p oēm trā egypti: qui talis nō fact⁹ fuit: ꝛ talis nō ampli⁹ apponetur. ꝛ in oib⁹ filijs iſrael nō mutiet canis lingua ſua: ab hoie vſq; ad pecus: vt ſcias quāta mirificabit dñs inter egyptios et iſrael. et deſcendent oēs ſerui tui iſti ad me: ꝛ adorabūt me: dicentes: egredere tu: ꝛ ois ppl's tu⁹ quē tu ducis. et poſt hec egrediar. egreſſus ē āt moyſes a pharaone cū ira: et dixit dñs ad moyſen. nō audiet vos pharao: vt multiplicē ſigna mea: et prodigia mea in tra egypti. moyſes āt et aaron fecerūt oia oſtenta hec in tra egypti corā pharaōe. indurauit āt dñs cor pharaōis: ꝛ nō voluit dimittere filios iſrael ex tra ſua.

περὶ μέσας νύκτας ἐγὼ εἰσπορεύομαι εἰς μέσον αἰγύπτου, καὶ τελευτήσει πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ πρωτοτόκου φαραώ, ὃς κάθηται ἐπὶ θρόνου, καὶ ἕως τοῦ πρωτοτόκου τῆς θεραπαίνης τῆς παρὰ τὸν μύλον, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους. καὶ ἔσται κραυγὴ μεγάλη κατὰ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν, καὶ τοιαύτη οὐκ ἔτι προστεθήσεται. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅπως εἰδῇς ὅσα παραδοξάσει κς ἀναμέσον τῶν αἰγυπτίων καὶ τοῦ ἰσραήλ. καὶ καταβήσονται πάντες οἱ παῖδές σου οὗτοι πρός με, καὶ προσκυνήσουσί με, λέγοντες, ἔξελθε σὺ, καὶ πᾶς ὁ λαός σου οὗ σὺ ἀφηγῇ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσομαι. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ μετὰ θυμοῦ, καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν. οὐκ εἰσακούσεται ὑμῶν φαραώ, ἵνα πληθύνω τὰ σημεῖά μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν τῇ γῇ αἰγύπτου. μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν ἐποίησαν πάντα τὰ τέρατα ταῦτα ἐν γῇ αἰγύπτου ἐναντίον φαραώ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αὐτοῦ. Ca.12.

Dixitāt dñs ad moyſen et aaron in tra egypti: dicēs: mēſis iſte vobis pricipiū mēſiū: primus eſt vobis in mēſib⁹ anni.

Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν γῇ αἰγύπτου, λέγων, ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτός ἐστιν ὑμῖν ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

B C D A

Tranſla. Chal.

בעיני עבדי פרעה ובעיני עמא׃ ואמר משה כדנן אמר יי כפלגות ליליא אנא מתגלי בגו מצראי׃ וימות כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דפרעה דעתיד למתב על כורסי מלכותיה עד בוכרא דאמתא דבבית ריחיא וכל בוכרא דבעירא׃ ותהי צוחתא רבתא בכל ארעא דמצרים דכותה לא הות ודכותה לא תוסיף׃ ולכל בני ישראל לא ינזק כלבא בלישניה למנבח למאנשא ועד בעירא בדיל דתדעון דאפריש יי בין מצראי ובין ישראל׃ ויחתון כל עבדך אלין לותי ויבעון מני למימר פוק את וכל עמא דעמך ובתר כן אפוק ונפק מן קדם פרעה בתקוף רגז׃ ואמר יי למשה לא יקביל מנכון פרעה בדיל לאסגאה מופתי בארעא דמצרים׃ ומשה ואהרן עבדו ית כל מופתיא האלין קדם פרעה ואתקיף יי ית לבא דפרעה ולא שלח ית בני ישראל מארעיה׃ Ca.xii. ואמר יי למשה ולאהרן בארעא דמצרים למימר׃ ירחא הדין לכון ריש ירחיא קדמאי הוא לכון לירחי שתא׃

Priuatiua chal.: גלה · מות תב · אמה הוה · רבב יסף נזק · נבח ידע פרש · נחת נעה · אמר נפק · קבל סגא יפת · אל תקף · אמר · ראש

Interp. chal.

in oculis ſeruoꝝ pharaonis ꝛ in oculis populi. et ait moyſes. Hec dicit dñs. Media nocte ego apparebo in medio egypti. et morietur omne primogenitū in terra egypti: a primogenito pharaonis qui futurus eſt vt ſedeat ſup ſolium regni eius: vſq; ad primogenitum ancille que eſt in domo molarū: ꝛ omne primogenitū iumentoꝝ. Et erit clamor magnus in vniuerſa terra egypti: qualis nunq̄ fuit: ꝛ ſimilis ei nō erit vltra. Nullumq; filioꝝ iſrael ledet canis latrans lingua ſua ab hoīe vſq; ad iumentū: vt ſciatis q̄ diuiſerit domin⁹ inter egyptios ꝛ inter iſrael. Deſcendētq; omnes ſerui tui iſti ad me: ꝛ rogabunt me: dicentes. Egredere tu ꝛ ois populus qui tecum eſt: ꝛ poſt hec egrediar. Et egreſſus eſt a facie pharaonis cum ira furoris. Dixit aūt dñs ad moyſen. Non acquieſcet vobis pharao: vt multiplicē portenta mea in terra egypti. Moyſes autē ꝛ aaron fecerunt oīa portenta hec coram pharaone. Et indurauit dñs cor pharaonis: ꝛ non dimiſit filios iſrael de terra ſua. Ca.12.

Dixitq; dominus ad moyſen ꝛ aarō in terra egypti dicens. Menſis iſte erit vobis principium menſium: primus erit vobis in menſibus anni:

loqre ad oēm cōgregationē filioꝝ iſrael: dicēs: decima mēſis huius accipiāt vnuſq̄ſq; agnū p domos familiaꝝ: agnum p domū. ſi āt pauci fuerit q̄ in domo: vt nō ſufficiētes ſint ad agnū: aſſumet ſecū vicinū proximū ſuū iuxta numeꝝ animaꝝ: vnuſq̄ſq; q̄d ſufficit ſibi connumerabit in agnū. agn⁹ pfect⁹: maſcul⁹: imaculat⁹: ānicul⁹ erit vobis. ab agnis et ab hedis accipietis. ꝛ erit vobis ſeruatū vſq; ad quartā ꝛ decimā mēſis huius. ꝛ immolabūt eū ois multitudo cōgregatiōis filioꝝ iſrael ad veſperā. ꝛ accipiēt de ſanguine: ꝛ ponēt in duob⁹ poſtib⁹: et ſup limē: in domib⁹ in q̄b⁹ comederit illa in ipis. et comedēt carnes hac nocte aſſas igne: et azyma cū herb amaris comedēt. nō comedetis ab eis crudū neq; coctū in aqua: ſꝫ aſſa igne caput cū pedib⁹ et inteſtinis. nō relinquetis ex ipis vſq; ad mane. et os nō cōfringetis ab eo. at relicta ex eo vſq; ad mane: ī igne cōburetis. ſic āt comedetis eū: lūbi vrī accincti: et calciamēta in pedib⁹ vrīs: et baculi vrī in manib⁹ vrīs. et comedetis eū cū feſtinatiōe: paſcha eſt dñi. et trāſibo in tra egypti in nocte hac: et pcutiā oē primogenitū in tra egypti ab hoie vſq; ad

λάλησον πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, λέγων, τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον κατ' οἴκους πατριῶν, πρόβατον κατ' οἰκίαν. ἐὰν δὲ ὀλιγοστοὶ ὦσιν οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ ἱκανοὺς εἶναι εἰς τὸ πρόβατον, προσλήψεται μεθ' ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν, ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμηθήσεται εἰς πρόβατον. πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἄμωμον, ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν ἀρνῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων λήψεσθε. καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου. καὶ σφάξουσιν αὐτὸ πᾶν τὸ πλῆθος συναγωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν. καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν, ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς ἂν φάγωσιν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς. καὶ φάγονται τὰ κρέα ταύτῃ τῇ νυκτὶ ὀπτὰ πυρί, καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται. οὐκ ἔδεσθε ἀπ' αὐτῶν ὠμὸν οὐδὲ ἡψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἢ ὀπτὰ πυρὶ κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοσθίοις. οὐ καταλείψετε ἀπ' αὐτῶν ἕως πρωΐ. καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε ἀπ' αὐτοῦ. τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ, ἐν πυρὶ κατακαύσετε. οὕτως δὲ φάγεσθε αὐτό, αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ὑμῶν ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς, πάσχα ἐστὶ κυρίου. καὶ διελεύσομαι ἐν γῇ αἰγύπτου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ πατάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως

B

Loquimini ad vniuerſum cetum filiorum iſrael: & dicite eis. Decima die menſis huius tollat vnuſquiſq; agnū p familias & domos ſuas. Sin āt minor ē nūerus vt ſufficere poſſit ad veſcēdū agnū: aſſumet vicinū ſuū q cōiūctus ē domui eius iuxta nūerū aīarū q̄ ſufficere pnt ad eſum agni. Erit aūt agnus abſq; macula maſculus anniculus. Iuxta quem ritum tolletis & hedū: & ſeruabitis eū vſq; ad q̄rtā decimam diem menſis huius. Immolabitq; eū vniuerſa mltitudo filiorū iſrael ad veſperam: & ſument de ſanguīe eius: ac ponent ſuper vtrumq; poſtem: & in ſuperliminaribus domorum in quibus comedent illum. Et edent carnes nocte illa aſſas igni: & azymos panes cum lactucis agreſtibus. nō comedetis ex eo crudū quid: nec coctū aqua: ſed aſſum tm̄ igni. Caput cum pedibus eius & inteſtinis vorabitis: nec remanebit quicq̄ ex eo vſq; mane. Si quid reſiduum fuerit: igne cōburetis. Sic āt comedetis illū. Renes vrōs accīgetis: & calciamēta hēbitis ī pedibus: tenentes baculos in māibus: & comedetis feſtinanter. Eſt eī phaſe. i. trāſitus dñi. Et trāſibo per terrā egypti nocte illa: percutiamq; omne primogenitū in terra egypti ab hoīe vſq; ad

דברו אל כל עדת ישראל לאמר
בעשר לחדש הזה ויקחו להם
איש שה לבית אבת שה לבית׃
ואם ימעט הבית מהיות משה
ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו
במכסת נפשת איש לפי אכלו
תכסו על השה׃ שה תמים זכר
בן שנה יהיה לכם מן הכבשים
ומן העזים תקחו׃ והיה לכם
למשמרת עד ארבעה עשר יום
לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל
עדת ישראל בין הערבים׃ ולקחו
מן הדם ונתנו על שתי המזוזת
ועל המשקוף על הבתים אשר
יאכלו אתו בהם׃ ואכלו את הבשר
בלילה הזה צלי אש ומצות על
מררים יאכלהו׃ אל תאכלו ממנו
נא ובשל מבשל במים כי אם
צלי אש ראשו על כרעיו ועל
קרבו׃ ולא תותירו ממנו עד בקר
והנתר ממנו עד בקר באש
תשרפו׃ וככה תאכלו אתו מתניכם
חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם
בידכם ואכלתם אתו בחפזון
פסח הוא ליהוה׃ ועברתי בארץ
מצרים בלילה הזה והכיתי כל
בכור בארץ מצרים מאדם ועד

Priuatiua heb.: עדד · לקח · מעט היה · כסס · תמם · לקח · שמר · שנה זוז · שקף בית · אכל · צלה מין · אכל · יתר · שרף אכל · נכה · בכר

Tranſla. Chal.

מלילו עם כל כנשתא דישראל למימר בעשרא לירחא הדין ויסבון להון גבר אמר לבית אבא אמרא לביתא׃ ואם זעיר ביתא מלאתמנאה על אמרא ויסב הוא ושבביה דקריב לביתיה במנין נפשתא גבר לפום מיכליה תתמנון על אמרא׃ אמר שלים דכר בר שתיה יהי לכון מן אמריא ומן בני עזיא תסבון׃ ויהי לכון למטרא עד ארבעה עשרא יומא לירחא הדין ויכסון יתיה כל קהל כנשתא דישראל בין שמשיא׃ ויסבון מן דמא ויתנון על תרין ספיא ועל שקפא על בתיא דייכלון יתיה בהון׃ וייכלון ית בשרא בליליא הדין טוי נור ופטיר על מררין ייכלוניה׃ לא תיכלון מניה כד חי ואף לא כד מבשל מבשל במיא אלהין טוי נור רישיה על כרעוהי ועל גויה׃ ולא תשארון מניה עד צפרא ודישתאר מניה עד צפרא בנורא תוקדון׃ וכדין תיכלון יתיה חרציכון יהון אסירין מסניכון ברגליכון וחוטריכון בידיכון ותיכלון יתיה בבהילו פסחא הוא קדם יי׃ ואתגלי בארעא דמצרים בליליא הדין ואקטול כל בוכרא בארעא דמצרים מאנשא ועד

Interp. chal.

Loq̄mini cū oī cetu filiorū iſrael dicētes. In decima die mēſis hui⁹ tollat vnuſq̄ſq; ſibi agnū pro domo patrna: agnū pro domo. Si aūt pauci nūero fuerint vt nō poſſint ſufficere ad veſcendū agnū: tollat ipſe ꝛ vicin⁹ eius qui propinqu⁹ eſt domui ſue iuxta numerū aiaꝝ: ſinguli iuxta q̄d poſſint ſufficere ad veſcendum: numerabimini ad veſcendū agnū. Agnus imaculatus maſculus anniculus erit vobis: de agnis ꝛ de filijs caprarum accipietis. Et erit vobis in cuſtodiā vſq; ad quartādecimam diem menſis huius. Immolabūtq; eum omnis eccleſia filioꝝ iſrael ad veſperā. ꝛ ſument de ſanguine; ꝛ ponent ſup duos poſtes ꝛ in ſuperliminare ſup domibus: in quibus comedent illum. Et comedent carnē in nocte illa aſſam igni: ꝛ azymū panem cum amaris herbis comedent illū. Non comedetis ex eo crudū neq; coctum aqua: ſed aſſum igni: caput eius cū cruribus ꝛ inteſtinis eius comedetis. Et non relinq̄tis ex eo vſq; mane: ꝛ q̄d reſiduū fuerit vſq; mane igne comburetis. Sic enī comedetis illū: lumbi veſtri ſint accincti: calciamēta veſtra in pedib⁹ vrīs: ꝛ baculi veſtri ſint in manibus vrīs. Et comedetis eum feſtināter: eſt enim phaſe coram dño. Et apparebo in terra egypti in nocte illa: interficiāq; omne primogenitū in terra egypti ab homine vſq; ad

Priuatiua chal.: נסב · זער מנה · מנה אכל · הוה נטר · רבע כנש · יסב נתן שקף · אכל טוה חיה · בשל ראש · שאר קד אכל · הוה סנא · צלה קטל

Trãſla. B. Hiero.

pecus: & in cunctis diis egypti faciam iudicia: ego dominus. Erit aũt ſãguis vobis in ſignum in edibus in quibus eritis: & videbo ſanguinẽ: & tranſibo vos: nec erit in vobis plaga diſperdens: quñ pcuſſero terrã egypti. Habebitis aũt hunc diem in monimẽtũ: & celebrabitis eum ſolẽnẽ dño in gñatiõibus vrĩs cultu ſempiterno. Septẽ diebus azyma comedetis. In die primo non erit fermentum in domibus vrĩs. Quicunqȝ comederit fermẽtũ: pibit aĩa illa de iſrael a primo die vſqȝ ad diem ſeptimũ. Dies prima erit ſctã ac ſolẽnis: & dies ſeptima eadẽ feſtiuitate venerabilis. Nihil operis facietis in eis: exceptis his que ad veſcendum pertinent. & obſeruabitis azyma. In eadẽ enim ipſa die educam exercitũ vrm̃ de terra egypti: & cuſtodietis diem iſtũ in generationes veſtras ritu ppetuo. Primo menſe quarta decima die menſis ad veſperã comedetis azyma vſqȝ ad diẽ viceſimã primã eiuſdẽ mẽſis ad veſperam. Septẽ diebus fermẽtatũ non inuenietur in domibus vrĩs. Qui comederit fermentatum: peribit aĩa eius de cetu iſrael tam de aduenis qȝ

Leuit. 23.a. Num. 28.c.

Interp. chal.

pecus: & in cunctis idolis egyptioꝝ faciam iudicia: ego dñs. Erit aũt ſanguis vobis in ſignũ in domibus in quibus eritis. et videbo ſanguinẽ & miſerebor vrĩ: et non erit in vobis mors diſperdẽs: cuȝ interfecero in terra egypti. Et erit hic dies vobis in memoriã: et celebrabitis eum ſolẽnem corã dño in generationib' vrĩs: federe ſempiterno celebrabitis euȝ. Septẽ diebus azyma comedetis: in die auteȝ primo auferetis fermentũ de domibus veſtris. oĩs enim qui comederit fermentatũ: peribit homo ille de iſrael: a die primo vſqȝ in diem ſeptimũ. In die aũt primo ſolẽnitas ſancta erit vobis: in die quoqȝ ſeptimo ſolẽnitas ſancta erit vobis: nullũ opus fiet in eis: ſed id qd ptinet ad veſcendũ omni anime illud ſolũmodo fiet vobis. Et obſuabitis azyma: qr in hãc eadẽ die eduxi exercitus vrõs de terra egypti: obſeruabitiſqȝ diẽ hãc in gñationibus vrĩs federe ſempiterno. In mẽſe niſan in quartadecima die menſis ad veſperam comedetis azyma: vſqȝ ad diem viceſimã primã menſis ad veſperam. Septem diebus fermentũ non inuenietur in domib' vrĩs: qr oĩs qui comederit fermentatũ: pibit homo ille de cetu iſrael tam de aduenis quam de

Trãſla. B. Hiero.

de indigenis terre. Oẽ fermentatum non comedetis. In cunctis hĩtaculis vrĩs edetis azyma. Vocauit autẽ moyſes oẽs ſeniores filiorũ iſrael: & dixit ad eos. Ite tollentes animal per familias veſtras: & immolate phaſe. Faſciculũqȝ hyſopi tingite in ſanguĩe qui eſt in limine: & aſpergite ex eo ſuperliminare & vtrumqȝ poſtem. Nullus veſtrum egrediatur oſtium domus ſue vſqȝ mane. Tranſibit enim dominus percutiens egyptios. Cũqȝ viderit ſãguinẽ in ſupliminari & in vtroqȝ poſte: tranſcendet oſtium domus: & non ſinet percuſſorẽ igredi domos vrãs & ledere. Cuſtodi verbũ iſtud legitimũ tibi & filiis tuis vſqȝ in eternum. Cumqȝ introieritis terram quã dñs daturus ẽ vobis vt pollicitus eſt: obſeruabitis cerimonias iſtas. Et cũ dixerint vobis filii veſtri: que eſt iſta religio: dicetis eis. Victima tranſitus domini eſt: quando tranſiuit ſup domos filiorũ iſrael in egypto percutiens egyptios & domos noſtras liberãs. Incuruatuſqȝ populus adorauit. Et egreſſi filii iſrael fecerunt ſicut preceperat dominus moyſi & aaron.

Interp. chal.

indigenis terre. Nihil fermentatum comedetis: in cunctis habitatiõibus vrĩs comedetis azyma. Vocauit aũt moyſes omnes ſeniores iſrael: & dixit ad eos. Capite & tollite vobis de filijs ouiũ per familias veſtras: & imolate phaſe. Collectiſqȝ manipulũ hyſopi: & tingetis in ſanguine qui eſt in vaſe: & aſpergetis ſuperliminare & duos poſtes de ſanguĩe qui ẽ in vaſe. Nulluſqȝ veſtrũ egrediatur ab oſtio domus ſue vſqȝ mane. Et reuelabitur dñs vt percutiat egyptios: videbitqȝ ſanguinem in ſuperliminare & ſup duo limina: et miſerebitur dñs ſuper oſtiuȝ. Et nõ ſinet vaſtatorẽ ingredi domos vrãs ad percutiendũ. et obſeruabis verbũ iſtud in pactuȝ tibi & filijs tuis vſqȝ in eternũ. Eritqȝ qñ introieritis terrã quã dñs datur' eſt vobis: ſicut locut' eſt: obſeruabitis cultũ hũc. & erit cũ dixerint vobis filij vrĩ. Quid ẽ cult' hic vobis? & dicetis. Sacrificiũ pro mĩa eſt corã dño: eo qꝫ miſert' eſt ſup domos filioꝝ iſrl' in egypto: qñ pcuſſit egyptios: & domos nrãs liberauit. Incuruatuſqȝ ẽ ppl's & adorauerũt. Ieruntqȝ filij iſrl' & fecerũt ſicut pceperat dñs moyſi & aarõ

כן עשו: ויהי בחצי הלילה ויהוה
הכה כל בכור בארץ מצרים
מבכר פרעה הישב על כסאו עד
בכור השבי אשר בבית הבור וכל
בכור בהמה: ויקם פרעה לילה
הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי
צעקה גדלה במצרים כי אין בית
אשר אין שם מת: ויקרא למשה
ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו
מתוך עמי גם אתם גם בני
ישראל ולכו עבדו את יהוה
כדברכם: גם צאנכם גם בקרכם
קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם
גם אתי: ותחזק מצרים על העם
למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו
כלנו מתים: וישא העם את בצקו
טרם יחמץ משארתם צררת
בשמלתם על שכמם: ובני ישראל
עשו כדבר משה וישאלו
ממצרים כלי כסף וכלי זהב
ושמלת: ויהוה נתן את חן העם
בעיני מצרים וישאלום וינצלו
את מצרים: ויסעו בני ישראל
מרעמסס סכתה כשש מאות אלף
רגלי הגברים לבד מטף: וגם ערב
רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה
כבד מאד: ויאפו את הבצק אשר

Primitiua heb.: היה חצה · נכה בכר · ישב · שבה · קום · היה · מות קרא · יצא · הלך · לקח · חזק · נשא · חמץ שאר · עשה שאל · כלה · חנן · שאל נצל · נסע · מאה · רגל · רבה קנה · אפה

Factū ē āt ī noctis medio percuſſit dominus omne primogenitum in terra egypti: a primogenito pharaonis q in ſolio eius ſedebat: vſq ad primogenitū captiue q erat ī carcere: & oē primogenitū iumentorum. Surrexit pharao nocte & oīs ſerui eius cūctaq egyptus: & ortus ē clamor magnus in egypto. neq ei erat domus in qua non iaceret mortuus. Vocatiſq pharao moyſe & aarō nocte ait. ſurgite: egredimini a pplo meo vos & filii iſrael. Ite & immolate domino ſicut dicitis. Oues vr̄as & armēta aſſumite vt petieratis: & abeuntes benedicite mihi. Vrgebantq egyptii populum iſrael de terra exire velociter dicentes. Omnes moriemur. Tulit igr̄ populus conſperſā farinā anteq̄ fermentaretur: & ligans in palliis poſuit ſup humeros ſuos. Fecerūtq filii iſrael ſicut preceperat dominus moyſi: & petierūt ab egyptiis vaſa argentea & aurea: veſteq plurimam. Dn̄s aūt dedit gratiā populo corā egyptiis: vt cōmodarēt eis: & ſpoliauerunt egyptios. Profectiq ſunt filii iſrael de ramesse in ſochot ſexcenta fere millia peditum virorum abſq puulis & mulieribus: ſed & vulgus pmiſcuū innūerabile aſcēdit cū eis oues & armēta & aīantia diuerſi gn̄is multa nimis. Coxerūtq farinā

ſic fecerūt. factū ē āt media nocte: et
οὕτως ἐποίησαν. ἐγενήθη δὲ μεσούσης τῆς νυκτός, καὶ
dn̄s pcuſſit oē primogenitū in terra egypti: a
κύριος ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ
primogenito pharaōis ſedēte in throno: et
πρωτοτόκου φαραὼ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἕ-
vſq ad primogenitū captiue q̄ in carcere: et
ως πρωτοτόκου τῆς αἰχμαλωτίδος τῆς ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ
oē primogenitū iumēti. et ſurrexit pharao nocte: τ
πᾶν πρωτότοκον κτήνους. καὶ ἀνέστη φαραὼ νυκτός, καὶ
oēs ſerui eius: et oēs egyptii:
πάντες οἱ θεράποντες αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ αἰγύπτιοι,
et fact̄ ē clamor magn̄ in oī t̄ra egypti. nō
καὶ ἐγενήθη κραυγὴ μεγάλη ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. οὐ
.n. erat dom̄ i q̄ nō erat ī ea mortu̇. et vocauit
γὰρ ἦν οἰκία ἐν ᾗ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς. καὶ ἐκάλεσε
pharao moyſen τ aaron nocte: τ dixit eis:
φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν νυκτός, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
ſurgite: et egredimini ex populo meo: τ vos τ filii
ἀνάστητε, καὶ ἐξέλθετε ἐκ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ὑμεῖς καὶ υἱοὶ
iſrael: ite τ ſeruite dn̄o deo v̄ro:
ἰσραήλ, βαδίζετε καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν,
ſicut dicitis: et oues et boues v̄ras ac
καθὰ λέγετε, καὶ τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βόας ὑμῶν ἀνα-
cipiētes ite: ſicut dixiſtis: bn̄dicite
λαβόντες πορεύεσθε, καθάπερ εἰρήκατε, εὐλογήσα-
āt et mihi. et vrgebāt egyptii populū
τε δὲ κἀμέ. καὶ κατεβιάζοντο οἱ αἰγύπτιοι τὸν λαὸν
feſtināter eiicere eos ex t̄ra. dixerūt.n. q
σπουδῇ ἐκβαλεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς. εἶπαν γὰρ ὅτι
oēs nos morimur. tulit āt popul̄
πάντες ἡμεῖς ἀποθνήσκομεν. ἀνέλαβε δὲ ὁ λαὸς τὸ
farinā ſuā anteq̄ fermētarēt maſſe corū: li-
σταῖς αὐτῶν πρὸ τοῦ ζυμωθῆναι τὰ φυράματα αὐτῶν, ἐν-
gate in veſtib̄ coꝝ ſup humeros.
δεδεμένα ἐν τοῖς ἱματίοις αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὤμων. οἱ
at filii iſrael fecerūt ſicut precepit eis moy-
δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐποίησαν καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς μωυ-
ſes. et petierūt ab egyptiis vaſa argētea
σῆς. καὶ ᾔτησαν παρὰ τῶν αἰγυπτίων σκεύη ἀργυρᾶ
et aurea τ veſtem. et dn̄s dedit grām po-
καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν. καὶ κύριος ἔδωκε χάριν τῷ λα-
pulo ſuo: corā egyptiis: et cōmodauerūt eis:
ῷ αὐτοῦ, ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἔχρησαν αὐτοῖς,
et ſpoliauerūt egyptios. profecti āt fi-
καὶ ἐσκύλευσαν τοὺς αἰγυπτίους. ἀπάραντες δὲ οἱ υἱ-
lii iſrael de ramesse in ſochoth ad ſexcenta millia
οὶ ἰσραὴλ ἐκ ῥαμεσσῆ εἰς σοχὼθ εἰς ἑξακοσίας χιλιά-
peditū: viri: p̄ter ſupellectilē: et vulġ
δας πεζῶν, οἱ ἄνδρες, πλὴν τῆς ἀποσκευῆς, καὶ ἐπί-
pmiſcuū multū aſcendit cū eis: τ oues: et bo-
μικτος πολὺς συνανέβη αὐτοῖς, καὶ πρόβατα, καὶ βό-
ues: et iumēta multa valde. et coxerūt farinā
ες, καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα. καὶ ἔπεψαν τὸ σταῖς

Ps. 77. Sap. 18. — Ex. 11. a. Infra. 13.

Trāſla. Chal.

כן עבדו: והוה בפלגות ליליא ויי קטל כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דפרעה דעתיד למתב על כורסי מלכותיה עד בוכרא דשביא די בבית אסירי וכל בוכרא דבעירא: וקם פרעה בליליא הוא וכל עבדוהי וכל מצראי והות צוחתא רבתא במצרים ארי לית ביתא דלא הוה ביה מיתא: וקרא למשה ולאהרן בליליא ואמר קומו פוקו מגו עמי אף אתון אף בני ישראל ואזילו פלחו קדם יי כמא דאתון ממללין: אף ענכון אף תוריכון דברו כמא דמללתון ואזילו וצלו אף עלי: ותקיפו מצראי על עמא לאוחאה לשלחותהון מן ארעא ארי אמרו כלנא מיתין: ונטל עמא ית לישיהון עד לא חמע מותר אצותהון צריר בלבושיהון על כתפיהון: ובני ישראל עבדו כפתגמא דמשה ושאילו ממצראי מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין: ויי יהב ית עמא לרחמין בעיני מצראי ושאילונון ורוקינו ית מצראי: ונטלו בני ישראל מרעמסס לסוכות כשית מאה אלפין גברין רגלאין בר מטפלא: ואף נוכראין סגיאין סליקו עמהון ועאן ותורין גיתי סגי לחדא: ואפו ית לישא

Primitiua chal.: יתב שבה · קום רבב · מות · נפק הוה · עאן צלא · מות · לוש חמע אצא · מאן · שאל ריק · נתא אפה

Interp̄. chal.

ita fecerunt. Factūq eſt in noctis medio: τ dn̄s occidit omne primogenitū in terra egypti: a primogenito pharaonis qui ſeſſurus erat ſup ſoliū regni eius: vſq ad primogenitum captiue que erat in domo vinctorum: τ omne primogenitū iumentorū. Surrexitq pharao in nocte ipſe τ oēs ſerui eius τ oēs egyptii: et fuit clamor magnus in egypto: q̄ nulla domus erat in qua non eſſet aliquis mortuus. Vocauitq moyſen et aaron nocte: τ ait. Surgite: egredimini de medio populi mei tam vos q̄ filii iſrael: τ ite ſeruite corām dn̄o ſicut dicebatis. Oues quoq veſtras τ boues aſſumite: ſicut loquebamini: τ ite orate etiā pro me. Preualeſcebantq egyptii ſuper populū vt cito mitterent eos de terra: quia dixerūt omnes nos mortui ſumus. Tulitq populus maſſam ſuā anteq̄ fermētaret: ſicut erat in panariis ſuis: ligatā in palliis ſuis ſup humeros ſuos īpoſitā. Filii aūt iſrael fecerūt iuxta verbū moyſi: τ petierūt ab egyptiis vaſa aurea τ vaſa argētea τ veſtes. Dn̄s autē dedit populo gratiā in oculis egyptioꝝ: τ cōmodauerūt eis: τ vacuos reliquerunt egyptios. Profectiq ſunt filii iſrael de rameſſes in ſochoth: q̄ſi ſexcēta millia peditū p̄ter familiā. extranei quoq multi aſcenderūt cū eis: τ oues τ boues τ pecora multa nimis. Et coxerunt maſſam

q̄s eduxerāt ex egypto: ſubcineritios azymos. nō
ὃ ἐξήνεγκαν ἐξ αἰγύπτου, ἐγκρυφίας ἀζύμους. οὐ
.n. fermētata fuit. eiecerūt .n. eos egyptii:
γὰρ ἐζυμώθη. ἐξέβαλον γὰρ αὐτοὺς οἱ αἰγύπτιοι,
et nō potuerūt expectare: neq pulmētū
καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ὑπομεῖναι, οὐδὲ ἐπισιτισ-
fecerūt ſibi ad viā. at habita-
μὸν ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἰς τὴν ὁδόν. ἡ δὲ κατοίκη-
tio filioꝝ iſrael quā habitauerūt ipſi et
σις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἣν κατῴκησαν αὐτοὶ καὶ οἱ
p̄res eorū in t̄ra egypti τ in t̄ra chanaan
πατέρες αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ ἐν γῇ χαναὰν
ipſi τ p̄res eorū: quadrigēti trigin-
αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, τετρακόσια τριάκον-
ta āni. et factū ē poſt quadrigētos τ trigin-
τα ἔτη. καὶ ἐγένετο μετὰ τετρακόσια καὶ τριά-
ta ānos: egreſſus ē oīs exercit̄ dn̄i de t̄ra
κοντα ἔτη, ἐξῆλθε πᾶσα στρατιὰ κυρίου ἐκ γῆς αἰ-
egypti. nox obſeruatiōis eſt dn̄o: vt edu-
γύπτου. νὺξ προφυλακῆς ἐστὶ τῷ κυρίῳ, ὥστε ἐξα-
xit eos ex t̄ra egypti. illa nox hec
γαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἐκείνη ἡ νὺξ αὕτη
obſeruatio dn̄o: vt oībus filiis iſrael ſit in
προφυλακὴ κυρίῳ, ὥστε πᾶσι υἱοῖς ἰσραὴλ εἶναι εἰς
gn̄atiōes eoꝝ. dixit āt dn̄s ad moyſen τ aaron:
γενεὰς αὐτῶν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών,
hec lex paſche. oīs alienigena nō comedet
οὗτος ὁ νόμος πάσχα. πᾶς ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται
ex eo. et oēm ſeruū alicui̇ vel empti-
ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ πάντα οἰκέτην τινὸς ἢ ἀργυρώνη-
tiū circūcides eū. et tunc comedet ex eo.
τον περιτεμεῖς αὐτόν. καὶ τότε φάγεται ἀπ᾽ αὐτοῦ.
aduena vel mercenari̇ nō comedet ex eo. in domo
πάροικος ἢ μισθωτὸς οὐκ ἔδεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. ἐν οἰκίᾳ
vna comedet: τ nō efferetis ex domo de
μιᾷ βρωθήσεται, καὶ οὐκ ἐξοίσετε ἐκ τῆς οἰκίας τῶν
carnib̄ extra: τ os nō cōfringetis ab eo. om-
κρεῶν ἔξω, καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε ἀπ᾽ αὐτοῦ. πᾶ-
nis cetus iſrael faciet hoc. ſi āt q̄s ac-
σα συναγωγὴ ἰσραὴλ ποιήσει αὐτό. ἐὰν δέ τις προσ-
ceſſerit in vobis aduena: et fecerit paſcha dn̄o:
έλθῃ ἐν ὑμῖν προσήλυτος, καὶ ποιῇ τὸ πάσχα κυρίῳ,
circūcides illi̇ oē maſculū. τ tunc acce-
περιτεμεῖς αὐτοῦ πᾶν ἀρσενικόν. καὶ τότε προσελεύ-
det facere illō. τ erit ſicut τ indigena
σεται ποιῆσαι αὐτό. καὶ ἔσται ὥσπερ καὶ ὁ αὐτόχθων
t̄re. oīs incircūciſus nō comedet ex eo. lex
τῆς γῆς. πᾶς ἀπερίτμητος οὐκ ἔδεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. νό-
vna erit indigene τ aduenienti adue-
μος εἷς ἔσται τῷ ἐγχωρίῳ καὶ τῷ προσελθόντι προση-
ne in vobis τ fecerūt filii iſrael: ſicut p̄cepit
λύτῳ ἐν ὑμῖν. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καθὰ ἐνετείλα-
dn̄s moyſi τ aaron ad eos: ſic fecerūt.
το κύριος τῷ μωυσῇ καὶ ἀαρὼν πρὸς αὐτούς, οὕτως ἐποίησαν.

Ex. 11. a. — Numeri. 9. g. Iohan. 19. g.

quam dudum de egypto conſperſā tulerāt: & fecerunt ſubcineritios panes azymos. Neq̄ enī poterāt fermētari cogētibus exire egyptiis: & nullā facere ſinētibus morā: nec pulmēti q̄cq̄ occurrerat pparare. Habitatio āt filiorū iſrael q̄ mānſerūt in egypto fuit quadrīgētorū triginta annorū. Quibus expletis eadem die egreſſus eſt omnis exercitus domini de terra egypti. Nox eſt iſta obſeruabilis domini: quando eduxit eos de terra egypti. hāc obſeruare debent oēs filii iſrael in generationibus ſuis. Dixitq dn̄s ad moyſē & aaron. Hec eſt religio phaſe. Omnis alienigēa nō comedet ex eo. Oīs aūt ſeruus empticius circūcidetur & ſic comedet. Aduēa & mercenarius non edēt ex eo. In vna domo comedetur: nec efferetis de carnibus eius foras: nec os illius confringetis. Omnis cetus filiorū iſrael faciet illud. q̄ ſi q̄s peregrinorū ī vr̄am voluerit trāſire coloniam: & facere phaſe dn̄i: circuncidetur prius oē maſculinū eius: & tūc rite celebrabit: eritq ſicut īdigena terre. Si quis āt circūciſus no fuerit: nō veſcetur ex eo. Eadē lex erit īdigene & colono: q pegrinatur apd̄ vos. Feceruntq omnes filii iſrael ſicut preceperat dominus moyſi & aarō:

הוציאו ממצרים עגת מצות כי
לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא
יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו
להם: ומושב בני ישראל אשר
ישבו במצרים שלשים שנה
וארבע מאות שנה: ויהי מקץ
שלשים שנה וארבע מאות שנה
ויהי בעצם היום הזה יצאו כל
צבאות יהוה מארץ מצרים: ליל
שמרים הוא ליהוה להוציאם
מארץ מצרים הוא הלילה הזה
ליהוה שמרים לכל בני ישראל
לדרתם: ויאמר יהוה אל משה
ואהרן זאת חקת הפסח כל בן
נכר לא יאכל בו: וכל עבד איש
מקנת כסף ומלתה אתו אז יאכל
בו: תושב ושכיר לא יאכל בו:
בבית אחד יאכל לא תוציא
מן הבית מן הבשר חוצה ועצם לא
תשברו בו: כל עדת ישראל יעשו
אתו: וכי יגור אתך גר ועשה פסח
ליהוה המול לו כל זכר ואז יקרב
לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל
ערל לא יאכל בו: תורה אחת יהיה
לאזרח ולגר הגר בתוככם: ויעשו
כל בני ישראל כאשר צוה יהוה
את משה ואת אהרן כן עשו:

Primitiua heb.: יצא · מהה צוד · עשה ישב · היה קצץ · רבע מאה · דור · קנה מול אכל · ישב שכר · יצא · שבר עדה עשה · גור · מול קרב · זרח · אכל ירה היה

Transla. Chal.

דאפיקו ממצרים גריצן פטירן ארי לא חמע ארי אתתריכו ממצרים ולא יכילו לאתעכבא ואף זודין לא עבדו להון: ומותבנהון דבני ישראל דיתיבו במצרים ארבע מאה ותלתין שנין: והוה מסוף ארבע מאה ותלתין שנין והוה בכרן יומא הדין נפקו כל חילא דיי מארעא דמצרים: ליל נטיר הוא קדם יי לאפקותהון מארעא דמצרים הוא ליליא הדין קדם יי נטיר לכל בני ישראל לדריהון: ואמר יי למשה ולאהרן דא גזירת פסחא כל בר ישראל דישתמד לא ייכול ביה: וכל עבד גבר זביני כספא ותגזריה בכין ייכול ביה: תותבא ואגירא לא ייכול ביה: בחבורא חדא יתאכל לא תפקון מן ביתא מן בשרא לברא וגרמא לא תתברון ביה: כל כנשתא דישראל יעבדון יתיה: וארי יתגייר עמכון גיורא ויעביד פסחא קדם יי יגזר ליה כל דכורא ובכין יקרב למעבדיה ויהי כיציבא דארעא וכל ערלאה לא ייכול ביה: אוריתא חדא תהא ליציבא ולגיורא דיתגייר ביניכון: ועבדו כל בני ישראל כמא דפקיד יי ית משה וית אהרן כן עבדו:

Interp̄. chal.

quam eduxerant de egypto. Fecerūtq placentas azymas: quia nō erat fermentatū: eo q electi fuerant de egypto: τ non poterant immorari: viaticū quoq non parauerūt ſibi. Habitatio autē filioꝝ iſrael qua habitauerūt in egypto fuit quadringentorū τ triginta annorū. Et factum eſt poſt quadringētos τ triginta annos in hac eadē die: egreſſi ſunt oēs exercitus dn̄i de terra egypti. Nox obſeruabilis eſt corām dn̄o: vt educeret eos de terra egypti: hec eſt nox illa corām dn̄o: obſeruanda filiis iſrael in generationibus ſuis. Dixitq dn̄s ad moyſen τ aaron. Hic eſt ritus phaſe: oīs filius iſrael qui fuerit apoſtata: non comedat ex eo. Omnis autē ſeruus alicuius emptus argento ſi circūciderit eum: tunc comedet ex eo. Aduena τ mercenarius nō comedēt ex eo. In ſocietate vna comedetis: non efferetis de carnibus eius ex domo foras: τ os non cōfringetis in eo. Omnis cetus iſrael faciet illud. Et quando tranſierit ad veſtram religionē aliquis proſelytus τ fecerit phaſe corām domino: circuncidetur omnis maſculus eius: τ tunc accedet vt faciat illud: τ erit ſicut indigena terre: τ omnis profanus nō comedet ex eo. Lex vna erit indigene τ proſelyto qui morabitur vobiſcum. Feceruntq filii iſrael ſicut preceperat dn̄s moyſi τ aaron: ita fecerunt.

Primitiua chal.: נפק תרך · עכב יתב · רבע שנה · נפק · דור · שמד אכל · גזר יתב · נפק תבר · עבד גור · קרב עבד הוה · חלל ירה הוה · גור

ויהי בעצם היום הזה הוציא יהוה את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם:

Cap. xiii.

וידבר יהוה אל משה לאמר: קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא יהוה אתכם מזה ולא יאכל חמץ: היום אתם יצאים בחדש האביב: והיה כי יביאך יהוה אל ארץ הכנעני והחתי והאמרי והחוי והיבוסי אשר נשבע לאבתיך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה: שבעת ימים תאכל מצת וביום השביעי חג ליהוה: מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים: והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת יהוה בפיך כי ביד חזקה הוצאך יהוה ממצרים: ושמרת את החקה

היה · דבר · בכר · אמר · זכר · יצא · עבד · חזק · אכל · חמץ · בוא · שבע · נתן זוב · חלב · אכל · ראה · נגד · עבר · עשה · צוא · זכר · היה ירה · יצא

& eadem die eduxit dominus filios iſrael de terra egypti per turmas ſuas. Ca.13.

Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicens. Sanctifica mihi omne primogenitū quod aperit vuluā in filiis iſrael tā de hoībus q̄ de iumētis. Mea ſunt enī oīa. Et ait moyſes ad populum. Memētote diei huius in qua egreſſi eſtis de egypto & de domo ſeruitutis: quoniam in manu forti eduxit vos dñs de loco iſto: vt nō comedatis fermētatū panē. Hodie egredimini menſe nouarū frugū. Cūq; introduxerit te dñs in terram chananei & ethei & amorrei & euei & iebuſei: quā iurauit patribus tuis vt daret tibi terrā fluentem lacte & melle: celebrabis hunc morem ſacrorū menſe iſto. Septē diebus veſceris azymis: & in die ſeptimo erit ſolēnitas dñi. Azyma comedetis ſeptem diebus. Nō apparebit apud te aliquid fermētatū: nec in cūctis finibus tuis. Narrabiſq; filio tuo in die illo dicēs. Hoc eſt quod fecit mihi dñs: qñ egreſſus ſum de egypto. Et erit quaſi ſignū in manu tua & q̄ſi monimentū ante oculos tuos: vt lex domini ſp ſit in ore tuo. In manu enī forti eduxit te dñs de egypto. Cuſtodies huiuſcemodi cultum

καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξήγαγε κύριος τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν.
et factū eſt in die illa: eduxit dñs filios iſrael ex terra egypti cū exercitu eorum.

Ca.13.

A Ἐλάλησε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ἁγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς διανοῖγον πᾶσαν μήτραν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ἐμόν ἐστιν. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, μνημονεύετε τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐν ᾗ ἐξήλθετε ἐξ αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγε κύριος ὑμᾶς ἐντεῦθεν· καὶ οὐ βρωθήσεται ζύμη. ἐν γὰρ τῇ σήμερον ὑμεῖς ἐκπορεύεσθε ἐν μηνὶ τῶν νέων. καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ εὐαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ ἰεβουσαίων, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· καὶ ποιήσεις τὴν λατρείαν ταύτην ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ. ἓξ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἑορτὴ κυρίῳ. ἄζυμα ἔδεσθε ἑπτὰ ἡμέρας· οὐκ ὀφθήσεταί σοι ζυμωτὸν, οὐδὲ ἔσται σοι ζύμη ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου. καὶ ἀναγγελεῖς τῷ υἱῷ σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων· διὰ τοῦτο ἐποίησε κύριος ὁ θεός μου, ὡς ἐξεπορευόμην ἐξ αἰγύπτου. B καὶ ἔσται σοι σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ μνημόσυνον πρὸ ὀφθαλμῶν σου, ὅπως ἂν γένηται ὁ νόμος κυρίου ἐν τῷ στόματί σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ αἰγύπτου.

Ait āt dñs ad moyſen: dicens: ſanctifica mihi oē primogenitū primogenitū aperiens oēm vuluā in filiis iſrael ab hoīe vſq; ad iumētū: meū eſt. Dixit āt moyſes ad populū: recordamini diei huius: in q̄ egreſſi eſtis ex egypto: ex domo ſeruitutis. in .n. manu forti eduxit dñs vos hinc. et nō comedet fermētū. i.n. hodierna die vos egredimini in menſe nouorū. et erit qū introduxerit te dñs deus tuus in terrā chananeoꝝ: et etheoꝝ: et eueoꝝ: et gergeſeoꝝ: et amorreoꝝ: et phereſeoꝝ: et iebuſeoꝝ: quā iurauit patribus tuis dare tibi: terrā fluentē lacte et melle. et facies ſeruitutē hanc in mēſe hoc. ſex dies comedetis azyma: at die ſeptima feſtū dño. azyma comedetis ſeptē dies. nō apparebit tibi fermētatū: neq; erit tibi fermētū in oībus terminis tuis. et narrabis filio tuo in die illa: dicēs: ppt hoc fecit dñs deus meus: qñ egrediebar ex egypto. et erit tibi in ſignū in manu tua: et memoriale ante oculos tuos: vt ſit lex dñi in ore tuo. in .n. manu forti eduxit te dñs ex egypto.

Infra. 34.e. Numeri. 8.c. Luce. 2.d.

Primitiua chal.

והוה בכרן יומא הדין אפיק יי ית בני ישראל מארעא דמצרים על חיליהון:

Ca.xiii.

ומליל יי עם משה למימר: אקדיש קדמי כל בוכרא פתח כל וולדא בבני ישראל באנשא ובבעירא דילי הוא: ואמר משה לעמא הוו דכירין ית יומא הדין דנפקתון ממצרים מבית עבדותא ארי בתקוף ידא אפיק יי יתכון מכא ולא יתאכל חמיע: יומא דין אתון נפקין בירחא דאביבא: ויהי ארי יעילנך יי לארע כנענאי וחתאי ואמוראי וחואי ויבוסאי דקיים לאבהתך למיתן לך ארע עבדא חלב ודבש ותפלח ית פולחנא הדא בירחא הדין: שבעא יומין תיכול פטירא וביומא שביעאה חגא קדם יי: פטירא יתאכל ית שבעא יומין ולא יתחזי לך חמיע ולא יתחזי לך חמיר בכל תחומך: ותחוי לברך ביומא ההוא למימר בדיל דין עבד יי לי במפקי ממצרים: ויהי לך לאת על ידך ולדכרן בין עינך בדיל דתהי אוריתא דיי בפומך ארי בידא תקיפא אפקך יי ממצרים: ותיטר ית קימא

Interp. chal.

et factum eſt in ipſa die: eduxit dominus filios iſrael de terra egypti per turmas ſuas. Ca.13.

Locutuſq; eſt dñs cū moyſe: dicens. Sanctifica mihi omne primogenitū qd aperit oēm vuluā in filiis iſrael in hoībus et in iumētis meum eſt. Dixitq; moyſes ad populū. Memētote diei huius in qua egreſſi eſtis de egypto de domo ſeruitutis: qm in manu forti eduxit vos dñs de loco iſto: et non comedetur fermentatū. Hodie vos egredimini in menſe nouarum frugum. Et erit quando introduxerit te dñs in terram chananei et ethei et amorrei et euei et iebuſei: pro qua iurauit patribus tuis vt daret tibi terrā fluentē lacte et melle: celebrabis cultū iſtum in menſe iſto. Septē diebus comedes azyma: et in die ſeptima erit ſolēnitas corā dño. Azymū comedetur ſepte diebus: et nō apparebit tibi fermētatū neq; appebit tibi fermētū in omni termino tuo. Narrabiſq; filio tuo in die illo dicens. Propter hoc fecit mihi dñs: quando egreſſus ſum de egypto. Et erit tibi in ſignum in manu tua: et in memoriale inter oculos tuos: vt ſit lex domini in ore tuo: quia in manu forti eduxit te dominus de egypto. Et cuſtodies pactum

καὶ φυλάξεσθε τὸν νόμον τοῦτον κατὰ καιροὺς ὡρῶν, ἀφ' ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. καὶ ἔσται ὡς ἂν εἰσαγάγῃ σε ὁ θεὸς εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δώσει σοι αὐτὴν, καὶ ἀφοριεῖς πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ. καὶ πᾶν διανοῖγον μήτραν ἐκ τῶν βουκολίων ἐν τοῖς κτήνεσί σου, ὅσα ἂν γένηταί σοι, τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ. C πᾶν διανοῖγον μήτραν ὄνου ἀλλάξεις προβάτῳ· ἐὰν δὲ μὴ ἀλλάξῃς, λυτρώσῃ αὐτό. πᾶν πρωτότοκον ἀνθρώπου τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ. ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου μετὰ ταῦτα, λέγων, τί τοῦτο; καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, ὅτι ἐν χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. ἡνίκα δὲ ἐσκλήρυνε φαραὼ ἐξαποστεῖλαι ἡμᾶς, ἀπέκτεινε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ πρωτοτόκων ἀνθρώπων ἕως πρωτοτόκων κτηνῶν. διὰ τοῦτο ἐγὼ θύω τῷ κυρίῳ πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἀρσενικά, καὶ πᾶν πρωτότοκον τῶν υἱῶν μου λυτρώσομαι. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ αἰγύπτου. D ὡς δὲ ἐξαπέστειλε φαραὼ τὸν λαὸν, οὐχ ὡδήγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ὁδὸν γῆς φιλιστιείμ, ὅτι ἐγγὺς ἦν. εἶπε γὰρ ὁ θεὸς μήποτε μεταμελήσῃ τῷ λαῷ ἰδόντι πόλεμον, καὶ ἀποστρέψῃ εἰς αἴγυπτον. καὶ ἐκύκλωσεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. πέμπτῃ δὲ γενεᾷ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔλαβε μωυσῆς

et ſeruabitis legem hanc ſecūdū tēpora horarū: a diebus in dies. et erit cū introduxerit te dñs deus in terrā chananeoꝝ: quēadmodū iurauit patribus tuis: et dabit tibi eā. et ſeparabis oē aperiens vuluā: maſculina dño. et oē aperiens vuluā ex armentis in iumētis tuis: quotquot fuerit tibi: maſculina dño. oē aperiens vuluā aſine mutabis oue. ſi āt nō mutaueris: redimes illud. oē primogenitū hoīs filioꝝ tuoꝝ redimes. ſi āt interrogauerit te filius tuus poſt hec: dicēs: quid hoc? et dices ei: q: in manu forti eduxit nos dñs de tra egypti: ex domo ſeruitutis. qū āt indurauit pharao ad dimittēdū nos: occidit dñs oē primogenitū in tra egypti: a primogenitis hoīm vſq; ad primogenita iumētoꝝ. ppt hoc ego ſacrifico dño oē aperiēs vuluā: maſculina: et oē primogenitū filioꝝ meoꝝ redimā. et erit in ſignū in manu tua: et imobile an oculos tuos. in .n. manu forti eduxit te dñs ex egypto. vt āt dimiſit pharao populū: nō pduxit eos deus viā tre philiſtiim: q: ppe erat. dixit .n. deus ne forte peniteret populū videntē bellū: et reuertat in egyptū. et circūduxit deus populū via q̄ in deſertū: in rubrū mare. quinta āt generatiōe aſcēderūt filii iſrael ex terra egypti. et accepit moyſes

ſtatuto tempore a diebus in dies. Cumq; introduxerit te dñs in terram chananei ſicut iurauit tibi & patribus tuis: & dederit tibi eā: ſeparabis oē quod aperit vuluā dño: & quod primitiuū eſt in pecoribus tuis. Quicqd hūeris maſculini ſexus: cōſecrabis dño. Primogenitū aſini mutabis oue: qd ſi nō redemeris interficies. Oē āt primogenitū hoīs de filiis tuis pcio redimes. Cūq; interrogauerit te filius tuus cras dicēs: qd eſt hoc? Rñdebis ei In manu forti eduxit nos dñs de terra egypti de domo ſeruitutis. Nā cum induratus eēt pharao & nollet nos dimittere: occidit dñs oē primogenitū i terra egypti a primogenito hoīs vſq; ad primogenitū iumētorū. Idcirco imolo dño oē quod aperit vuluā maſculini ſexus: & oīa primogeīta filiorū meorū redimo. Erit igr q̄ſi ſignū i māu tua: & q̄ſi appēſū quid ob recordationē an oclos tuos: eo quod i māu forti eduxit nos dñs de egypto. Igr cum emiſiſſet pharao pplm: nō eos duxit deus per viā terre philiſtiim que vicina ē: reputās ne forte peniteret eū ſi vidiſſet aduerſū ſe bella cōſurgere & reuerteretur egyptū: ſed circūduxit per viā deſerti: q̄ ē iuxta mare rubrū. Et armati aſcēderunt filii iſrael de terra egypti. Tulit quoq; moyſes

הזאת למועדה מימים ימימה: והיה כי יבאך יהוה אל ארץ הכנעני כאשר נשבע לך ולאבתיך ונתנה לך: והעברת כל פטר רחם ליהוה וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים ליהוה: וכל פטר חמר תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה: והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים מבית עבדים: ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרג יהוה כל בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה על כן אני זבח ליהוה כל פטר רחם הזכרים וכל בכור בני אפדה: והיה לאות על ידכה ולטוטפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים: ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה: ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים: ויקח משה את

יעד · בוא · שבע · עבר · היה · פדה · ערף · שאל · היה · קשה הרג · טוטף · יצא · נחם · קרב · נחם ראה · שוב סבב · דבר · עלה · לקח

Primitiua chal.

הדא לזמנה מזמן לזמן: ויהי ארי יעילנך יי לארע כנענאה כמא דקיים לך ולאבהתך ויתננה לך: ותעבר כל פתח וולדא קדם יי וכל בוכרא פתח וולדא דבעירא די יהון לך דכרין תקדיש קדם יי: וכל בוכרא דחמרא תפרוק באמרא ואם לא תפרוק ותנקפיה וכל בוכרא דאנשא בבנך תפרוק: ויהי ארי ישאלנך ברך מחר למימר מה דא ותימר ליה בתקוף ידא אפקנא יי ממצרים מבית עבדותא: והוה כד אקשי פרעה לשלחותנא וקטל יי כל בוכרא בארעא דמצרים מבוכרא דאנשא ועד בוכרא דבעירא על כן אנא דבח קדם יי כל פתח וולדא דכריא וכל בוכרא דבני אפרוק: ויהי לאת על ידך ולתפלין בין עינך ארי בתקוף ידא אפקנא יי ממצרים: והוה כד שלח פרעה ית עמא ולא דברינון יי ארח ארע פלשתאי ארי קריבא הוא ארי אמר יי דלמא יתוהון עמא במחזיהון קרבא ויתובון למצרים: ואסחר יי ית עמא ארח מדברא ימא דסוף ומזרזין סליקו בני ישראל מארעא דמצרים: ואסיק משה ית

Interp. chal.

hoc in tēpore ſuo a tpe in tps. Et erit cū introduxerit te dñs in terrā chananei ſicut iurauit tibi et patribus tuis: et dederit eā tibi: tranſire facies oēm qd aperit vuluā corā dño: et oēs maſculos qui aperiūt vuluā in aialibus quos habueris ſanctificabis corā dño. Et omne primogenitū aſini redimes agno. Et ſi nō redemeris: mactabis eū. Omneq; primogenitū in filiis tuis redimes. Et erit cū interrogauerit te filius tuus cras: dicens. Quid eſt hoc? dices ei. In manu forti eduxit nos dñs de egypto de domo ſeruitutis. Et factū eſt cū induratus eſſet pharao: et nollet dimittere nos: interfecit dñs oē primogenitū in terra egypti: a primogenito hoīs vſq; ad primogenitū aialis. Idcirco ego ſacrifico omne maſculū qd aperit vuluā: et oēm primogenitum filiorū meoꝝ redimā. Eritq; in ſignū in manu tua: et in appenſum quoddā inter oculos tuos: qm in manu forti eduxit nos dñs de egypto. Et factū eſt cū emiſiſſet pharao pplm: nō duxit eos deus p viā terre philiſtinoꝝ: q2 ppinq̄ erat: q2 dixit deus: ne forte poeniteat pplm cū viderit preliū: et reuertatur in egyptū. Et circūduxit deus pplm p viā deſerti maris rubri: et armati aſcenderūt filii iſrael de terra egypti. Tulit autē moyſes

עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם׃ וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר׃ וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה׃ לֹא יָמִישׁ עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לָיְלָה לִפְנֵי הָעָם׃

Cap. xiiii.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָשֻׁבוּ וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן נִכְחוֹ תַחֲנוּ עַל הַיָּם׃ וְאָמַר פַּרְעֹה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבֻכִים הֵם בָּאָרֶץ סָגַר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר׃ וְחִזַּקְתִּי אֶת לֵב פַּרְעֹה וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה וּבְכָל חֵילוֹ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ כֵן׃ וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיֵּהָפֵךְ לְבַב פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ׃ וַיֶּאְסֹר אֶת רִכְבּוֹ וְאֶת עַמּוֹ לָקַח עִמּוֹ׃ וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב

oſſa Ioſeph ſecum: eo q adiuraſſet filios iſrael dicens. Viſitabit vos deus: efferte oſſa mea hinc vobiſcum. Profectiq de ſochot caſtrametati ſunt i etham in extremis finibus ſolitudinis. Dñs aūt precedebat eos ad oſtendendā viā p diē in colūna nubis: & p nocte in colūna ignis: vt dux eēt itineris vtroq tpe. Nūq defuit columna nubis per diem: nec columna ignis per noctē coram populo. Ca. 14.

Locutus eſt autem dominus ad moyſen dicens. Loquere filiis iſrael. Reuerſi caſtrametentur e regione phiairoth: que eſt inter magdalum & mare cōtra beelſephon. In conſpectu eius caſtra ponetis ſuper mare. Dicturuſq eſt Pharao ſuper filiis iſrael. coartati ſunt in terra. concluſit eos deſertū. Et indurabo cor eius: ac perſequetur vos: & glorificabor in pharaōe: & in oī exercitu eius: ſcientq egyptii: quia ego ſum dñs. Feceruntq ita. Et nunciatum eſt regi egyptiorum q fugiſſet populus: immutatūq eſt cor pharaonis & ſeruorum eius ſuper populum: & dixerunt. Quid voluimus facere vt dimitteremus iſrael ne ſeruiret nobis? Iunxit ergo currū: & omnē populū ſuū aſſumpſit ſecum. Tulitq ſex centos currus

oſſa ioſeph ſecū: iuramēto .n. adiurauit ioſeph filios iſrael. dicēs: viſitatiōe viſitabit vos dñs: et auferetis oſſa mea hinc vobiſcū. Profecti aūt filii iſrael ex ſochoth: caſtrametati ſūt in etham circa deſertū. at de° pcedebat eos: die quidē in colūna nubis: ad oſtēdēdū eis viā: at nocte: in colūna ignis: et nō defecit colūna nubis die: et colūna ignis nocte corā oī populo. Ca. 14.

Et locut° ē dñs ad moyſen: dicēs: loqre filiis iſrael: et reuerſi caſtrametentur corā ſuburbio: inter magdalum et inter mare: e regione beelſephon. corā eis caſtrametaberis in mare. et dicet pharao de filiis iſrael: errant iſti in terra: cōcluſit .n. eos deſertum. ego aūt indurabo cor pharaōis: et pſequet̄ poſt eos: et glorificabor in pharaōe: et in oī exercitu eius. et cognoſcēt oēs egyptii: q ego dñs. et fecerūt ſic. et nūciatū eſt regi egyptiorū: q fugit populus. et mutatū eſt cor pharaōis: et ſeruorum eius cōtra pplm. et dixerūt: qd hoc fecimus: vt dimitteremus filios iſrael: vt nō ſeruirēt nobis. iunxit igr pharao currus ſuos: et oēm populū ſuū cōgregauit ſecū: et accepit ſexcētos currus electos:

ὀστᾶ ἰωσὴφ μεθ᾽ ἑαυτοῦ, ὅρκῳ γὰρ ὥρκισεν ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ λέγων, ἐπισκοπῇ ἐπισκέψεται ὑμᾶς κύριος, καὶ συνανοίσετε τὰ ὀστᾶ μου ἐντεῦθεν μεθ᾽ ὑμῶν. ἐξάραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ σοχὼθ, ἐστρατοπέδευσαν ἐν ὀθὼμ παρὰ τὴν ἔρημον. ὁ δὲ θεὸς ἡγεῖτο αὐτῶν, ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, τὴν δὲ νύκτα ἐν στύλῳ πυρός. καὶ οὐκ ἐξέλιπεν ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἡμέρας, καὶ ὁ στύλος τοῦ πυρὸς νυκτὸς ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ. Ca. 14.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἀποστρέψαντες στρατοπεδευσάτωσαν ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, ἀναμέσον μαγδώλου καὶ ἀναμέσον τῆς θαλάσσης, ἐξεναντίας βεελσεφών. ἐνώπιον αὐτῶν στρατοπεδεύσεις ἐπὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐρεῖ φαραὼ περὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, πλανῶνται οὗτοι ἐν τῇ γῇ. συγκέκλεικε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἔρημος. ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ καταδιώξεται ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν φαραὼ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ. καὶ γνώσονται πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἀνηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν αἰγυπτίων, ὅτι πέφευγεν ὁ λαός. καὶ μετεστράφη ἡ καρδία φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαόν. καὶ εἶπαν, τί τοῦτο πεποιήκαμεν, τοῦ ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, τοῦ μὴ δουλεύειν ἡμῖν. ἔζευξεν οὖν φαραὼ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ συναπήγαγε μεθ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ ἔλαβεν ἑξακόσια ἅρματα ἐκλεκτά,

Tranſla. Chal.

גַּרְמֵי יוֹסֵף עִמֵּיהּ אֲרֵי אוֹמָאָה אוֹמִי יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר מִדְכַּר דְּכִיר יְיָ יָתְכוֹן וְתַסְּקוּן יָת גַּרְמַי מִכָּא עִמְּכוֹן׃ וּנְטַלוּ מִסֻּכּוֹת וּשְׁרוֹ בְאֵיתָם בִּסְטַר מַדְבְּרָא׃ וַיְיָ מְדַבַּר קֳדָמֵיהוֹן בִּימָמָא בְּעַמּוּדָא דַעֲנָנָא לְדַבָּרוּתְהוֹן בְּאָרְחָא וּבְלֵילְיָא בְּעַמּוּדָא דְאֶשָּׁתָא לְאַנְהָרָא לְהוֹן לְמֵהַךְ בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא׃ לָא עָדֵי עַמּוּדָא דַעֲנָנָא בִּימָמָא וְעַמּוּדָא דְאֶשָּׁתָא בְּלֵילְיָא קֳדָם עַמָּא׃

Ca. xiiii.

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיתוּבוּן וְיִשְׁרוֹן קֳדָם פּוּם חִירָתָא בֵּין מִגְדּוֹל וּבֵין יַמָּא קֳדָם בְּעֵל צְפוֹן לָקֳבְלֵיהּ תִּשְׁרוֹן עַל יַמָּא׃ וְיֵימַר פַּרְעֹה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְעַרְבְּלִין אִינוּן בְּאַרְעָא אֲחַד עֲלֵיהוֹן מַדְבְּרָא׃ וְאֶתְקֵיף יָת לִבָּא דְפַרְעֹה וְיִרְדּוֹף בָּתְרֵיהוֹן וְאֶתְיַקַּר בְּפַרְעֹה וּבְכָל מַשִּׁרְיָתֵיהּ וְיִדְעוּן מִצְרָאֵי אֲרֵי אֲנָא יְיָ וַעֲבַדוּ כֵן׃ וְאִתְחַוָּא לְמַלְכָּא דְמִצְרַיִם אֲרֵי אֲזַל עַמָּא וְאִתְהֲפֵיךְ לִבָּא דְפַרְעֹה וְעַבְדּוֹהִי לְעַמָּא וַאֲמַרוּ מָה דָא עֲבַדְנָא אֲרֵי שַׁלַּחְנָא יָת יִשְׂרָאֵל מִפֻּלְחָנָא׃ וְטַקֵּיס יָת רְתִכֵּיהּ וְיָת עַמֵּיהּ דַּבַּר עִמֵּיהּ׃ וּדְבַר שֵׁית מְאָה רְתִכִּין

Interp. chal.

oſſa Ioſeph ſecum: eo q iuramento adiuraſſet filios iſrael: dicens. Recordans recordabitur veſtri de°: et efferetis oſſa mea vobiſcum hinc. Profectiq ſunt de ſocoth et caſtrametati ſunt in ethan: quod eſt in latere deſerti. Dñs aūt precedebat eos per diem in colūna nubis: vt pararet eis locus manſionis in via: et in nocte in colūna ignis: vt illuminaret eis vt ambularent die ac nocte. nunq deficiebat colūna nubis per diem neq colūna ignis per noctem coram populo. Ca. 14.

Locutuſq eſt dñs cum moyſe: dicens. Loquere cum filiis iſrael: vt reuertantur et caſtrametentur corā phiairoth inter magdalum et mare coram beelſephon: e regione eorum caſtrametabitur ſuper mare. Dicetq pharao ſuper filiis iſrael: coartati ſunt in terra: concluſit eos deſertus. Et indurabo cor pharaonis: et perſequetur eos: et glorificabor in pharaone et in omni exercitu ſuo: et ſcient egyptii quia ego dominus. Feceruntq ita. Et nunciatum eſt regi egypti q abiiſſet populus: et cōuerſum eſt cor pharaonis et ſeruorum eius in populum: et dixerunt. Quid eſt hoc quod fecimus: vt dimitteremus iſrael: ne ſeruiret nobis? Iunxitq currū ſuum: et populum ſuum tulit ſecum. Tulitq ſexcentos currus

בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם וְשָׁלִשִׁם עַל כֻּלּוֹ׃ וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת לֵב פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים בְּיָד רָמָה׃ וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂיגוּ אוֹתָם חֹנִים עַל הַיָּם כָּל סוּס רֶכֶב פַּרְעֹה וּפָרָשָׁיו וְחֵילוֹ עַל פִּי הַחִירֹת לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן׃ וּפַרְעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְהוָה׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה הֲמִבְּלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לָמוּת בַּמִּדְבָּר מַה זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרָיִם׃ הֲלֹא זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְמִצְרַיִם לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעַבְדָה אֶת מִצְרָיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבֹד אֶת מִצְרַיִם מִמֻּתֵנוּ בַּמִּדְבָּר׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תֹסִפוּ לִרְאֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם׃ יְהוָה יִלָּחֵם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק

electos: & quicquid in egypto curruum fuit: & duces totius exercitus. Indurauitq dñs cor pharaōis regis egypti: & perſecutus eſt filios iſrael. At illi egreſſi erant in manu excelſa. Cūq pſequerētur egyptii veſtigia pcedentiū: repererunt eos in caſtris ſup mare. Oīs equitatus & currus pharaonis & vniuerſus exercitus erant in phiairoth cōtra beelſephō. Cūq appropinquaſſet pharao: leuātes filii iſrael oculos viderunt egyptios poſt ſe. Et timuerunt valde. Clamaueruntq ad dñm: & dixerūt ad moyſen. Forſitan nō erant ſepulchra in egypto: ideo tuliſti nos vt moreremur in ſolitudine. Quid hoc facere voluiſti: vt educeres nos ex egypto? Nonne iſte eſt ſermo quem loquebamur ad te in egypto dicentes: recede a nobis vt ſeruiamus egyptiis. Multo enim melius erat ſeruire eis: q mori in ſolitudine. Et ait moyſes ad populū. Nolite timere. State & videte magnalia domini: que facturus eſt hodie. Egyptios enim quos nunc videtis: nequaq vltra videbitis vſq in ſempiternum. Dominus pugnabit pro vobis: & vos tacebitis. Dixitq dominus ad moyſen. Quid clamas

et oēm equitatū egyptiorū: et duces ſup oēs. et indurauit dñs cor pharaōis regis egypti: et pſecutus ē poſt filios iſrael. at filii iſrael egreſſi fuerāt in manu excelſa: et pſecuti ſūt egyptii poſt eos. et inuenerūt eos caſtra habentes apd mare. et ois equitat° et currus pharaōis et exercitus eī: et equites eius: corā ſuburbio: e regione beelſephon: et pharao pcedebat. et reſpiciētes filii iſrael oculis: vident. et ecce egyptii caſtrametati ſūt poſt eos. et timuerūt valde. clamauerūt aūt filii iſrael ad dñm. et dixerūt ad moyſen: eo q nō eſſent ſepulchra in egypto eduxiſti nos vt moreremur in deſerto. qd hoc feciſti nobis educens ex egypto? nō iſtud fuit vbū qd locuti ſum° ad te in egypto: dicentes: dimitte nos: vt ſeruiam° egyptiis. melius .n. erat nos ſeruire egyptiis: q mori in deſerto hoc. dixit aūt moyſes ad populū: cōfidite: ſtate: et videte ſalutationē que a dño: quā faciet nobis hodie. quēadmodū .n. vidiſtis egyptios hodie: nō adiicietis vltra videre eos in eternū temp°. dñs pugnabit pro vobis: et vos tacebitis. dixit aūt dñs ad moyſen: qd clamas

καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον τῶν αἰγυπτίων, καὶ τριστάτας ἐπὶ πάντων. καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω τῶν υἱῶν ἰσραήλ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξεπορεύοντο ἐν χειρὶ ὑψηλῇ. καὶ κατεδίωξαν οἱ αἰγύπτιοι ὀπίσω αὐτῶν, καὶ εὕροσαν αὐτοὺς παρεμβεβληκότας παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ πᾶσα ἡ ἵππος καὶ τὰ ἅρματα φαραὼ, καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτοῦ, ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, ἐξεναντίας βεελσεφών, καὶ φαραὼ προσῆγε. καὶ ἀναβλέψαντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὁρῶσι. καὶ ἰδοὺ οἱ αἰγύπτιοι ἐστρατοπέδευσαν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. ἀνεβόησαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον. καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν μνήματα ἐν αἰγύπτῳ, ἐξήγαγες ἡμᾶς θανατῶσαι ἐν τῇ ἐρήμῳ. τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν ἐξαγαγὼν ἐξ αἰγύπτου; οὐ τοῦτο ἦν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλαλήσαμεν πρὸς σὲ ἐν αἰγύπτῳ, λέγοντες, πάρες ἡμᾶς, ὅπως δουλεύσωμεν τοῖς αἰγυπτίοις. κρεῖσσον γὰρ ἡμᾶς δουλεύειν τοῖς αἰγυπτίοις, ἢ ἀποθανεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, θαρσεῖτε, στήκετε, καὶ ὁρᾶτε τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ κυρίου, ἣν ποιήσει ἡμῖν σήμερον. ὃν τρόπον γὰρ ἑωράκατε τοὺς αἰγυπτίους σήμερον, οὐ προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. κύριος πολεμήσει ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήσετε. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, τί βοᾷς

Tranſla. Chal.

בְּחִירִין וְכֹל רְתִכֵּי מִצְרָאֵי וְגִבָּרִין מְמַנָּן עַל כֻּלְּהוֹן׃ וְאַתְקֵיף יְיָ יָת לִבָּא דְפַרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וּרְדַף בָּתַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָפְקִין בְּרֵישׁ גְּלֵי׃ וּרְדַפוּ מִצְרָאֵי בָּתְרֵיהוֹן וְאַדְבִּיקוּ יָתְהוֹן כַּד שָׁרַן עַל יַמָּא כָּל סוּסָוָת רְתִכֵּי פַרְעֹה וּפָרָשׁוֹהִי וּמַשִּׁרְיָתֵיהּ עַל פּוּם חִירָתָא קֳדָם בְּעֵל צְפוֹן׃ וּפַרְעֹה קָרֵיב וּזְקַפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת עֵינֵיהוֹן וְהָא מִצְרָאֵי נָטְלִין בָּתְרֵיהוֹן וּדְחִילוּ לַחֲדָא וּזְעִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ׃ וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה הֲמִדְּלֵית קִבְרִין בְּמִצְרַיִם דְּבַרְתַּנָא לִמְמָת בְּמַדְבְּרָא מָה דָא עֲבַדְתְּ לַנָא לְאַפָּקוּתַנָא מִמִּצְרָיִם׃ הֲלָא דֵין פִּתְגָמָא דְמַלֵּילְנָא עִמָּךְ בְּמִצְרַיִם לְמֵימַר פְּסוֹק מִנַּנָא וְנִפְלַח יָת מִצְרָאֵי אֲרֵי טַב לַנָא דְּנִפְלַח יָת מִצְרָאֵי מִדִּנְמוּת בְּמַדְבְּרָא׃ וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא לָא תִדְחֲלוּן אִתְעַתַּדוּ וַחֲזוֹ יָת פּוּרְקָנָא דַּייָ דְּיַעְבֵּיד לְכוֹן יוֹמָא דֵין אֲרֵי כְּמָא דַחֲזֵיתוֹן יָת מִצְרָאֵי יוֹמָא דֵין לָא תוֹסְפוּן לְמִחְזֵיהוֹן עוֹד עַד עָלְמָא׃ יְיָ יְגִיחַ לְכוֹן קְרָבָא וְאַתּוּן תִּשְׁתְּקוּן׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה קַבֵּילִית צְלוֹתָךְ

Interp. chal.

electos: et oēs currus egyptiorū: et fortiſſimos viros cōſtituit ſup oēs. Indurauitq dñs cor pharaonis regis egypti: et ſecutus eſt poſt filios iſrael. Filii autem iſrael egrediebātur capite diſcooperto. Et ſecuti ſunt egyptii poſt eos: et cōprehenderūt eos caſtrametantes ſup mare: omneſq equi curruū pharaonis et equites eius et exercit° eius erāt ſup phiairoth corā beelſephon. Pharao autem appropinquauit: et leuauerūt filii iſrael oculos ſuos: et ecce egyptii mouebātur poſt eos: et timuerūt valde. clamaueruntq filii iſrael coram dño. Et dixerūt ad moyſen. Nunquid quia nō erāt ſepulchra in egypto tuliſti nos vt moreremur in ſolitudine? Quid ē hoc q feciſti nobis: vt educeres nos de egypto? Nōne hic eſt ſermo quē loquebamur tecū in egypto dicentes: recede a nobis vt ſeruiamus egyptiis: q melius eſt nobis vt ſeruiamus egyptiis: q vt moriamur in ſolitudine. Dixitq moyſes ad populum. Ne timeatis: ſtate et videte redemptionē domini: quam faciet vobis hodie: quia ſicut egyptios vidiſtis hodie: non videbitis eos vltra vſq in ſempiternum. Dñs pugnabit pro vobis: et vos tacebitis. Dixitq dñs ad moyſen. Suſcepi orationē tuam.

Ter. Heb.

אֵלָי דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ׃ — נסע
וְאַתָּה הָרֵם אֶת מַטְּךָ וּנְטֵה אֶת יָדְךָ — רום נטה
עַל הַיָּם וּבְקָעֵהוּ וְיָבֹאוּ בְנֵי — בוא
יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה׃ וַאֲנִי
הִנְנִי מְחַזֵּק אֶת לֵב מִצְרַיִם וְיָבֹאוּ — חזק
אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה וּבְכָל — כבד
חֵילוֹ בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃ וְיָדְעוּ
מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה בְּהִכָּבְדִי
בְּפַרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃ וַיִּסַּע
מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי — פנה
מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם — הלך
וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲמֹד — עמד
מֵאַחֲרֵיהֶם׃ וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם — בוא
וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הֶעָנָן — היה
וְהַחֹשֶׁךְ וַיָּאֶר אֶת הַלַּיְלָה וְלֹא קָרַב — אור
זֶה אֶל זֶה כָּל הַלָּיְלָה׃ וַיֵּט מֹשֶׁה
אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיּוֹלֶךְ יְהוָה אֶת — הלך
הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל הַלַּיְלָה — קדם עזז
וַיָּשֶׂם אֶת הַיָּם לֶחָרָבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם׃ — שום בקע
וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם
בַּיַּבָּשָׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה — חמה
מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם׃ וַיִּרְדְּפוּ — ימן רדף
מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם כֹּל סוּס — בוא
פַּרְעֹה רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל תּוֹךְ הַיָּם׃
וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיַּשְׁקֵף — היה שמר שקף
יְהוָה אֶל מַחֲנֵה מִצְרַיִם בְּעַמּוּד — חנה עמד
אֵשׁ וְעָנָן וַיָּהָם אֶת מַחֲנֵה — הום

Trāſla. B. Hiero.

ad me. Loquere filiis iſraël vt proficiſcantur. Tu autē eleua virgā tuā & extende manū tuam ſup mare & diuide illud: vt gradiātur filii iſrael in medio mari per ſiccum. Ego autē indurabo cor egyptiorū: vt perſequantur vos: & glorificabor in pharaone: & in omni exercitu eius & in curribus & in eqtibus illius. Et ſciēt egyptii: quia ego ſum dn̄s: cū glorificatus fuero in pharaone: & in curribus atq; ī equitibus eius. Tollēſq; ſe angelus dei qui pcedebat caſtra iſrael: abiit poſt eos & cū eo pariter colūna nubis priora dimittēs: poſt tergum ſtetit iter caſtra egyptiorum & caſtra iſrael. Et erat nubes tenebroſa & illuminās noctē: ita vt ad ſe inuicem toto noctis tpe accedere nō valerēt. Cumq; extēdiſſet moyſes manū ſup mare: abſtulit illud dn̄s flāte vēto vehemēti & vrēte tota nocte & vertit in ſiccum. Diuiſaq; eſt aqua: & igreſſi ſūt filii iſrael per medium ſicci maris. Erat enim aqua quaſi murus a dextra eorum & leua. Perſequentēſq; egyptii ingreſſi ſunt poſt eos: & omnis eqtatus pharaōis currus eius & equites p mediū maris. Iamq; aduenerat vigilia matutina: & reſpiciēs dn̄s ſup caſtra egyptiorum per colūnam ignis & nubis interfecit exercitum

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

ad me: loquere filiis iſrael: τ pficiſcantur.
πρός με, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἀναζευξάτωσαν.
et tu tolle vḡā tuā: et extende manū tuā ſup mare: τ diuide illō: τ ingrediātur filii iſrael in mediū maris p ſiccū.
καὶ σὺ ἔπαρον τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ῥῆξον αὐτήν, καὶ εἰσελθέτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν.
τ ecce ego indurabo cor pharaonis: τ egyptioꝝ omniū: τ ingrediētur poſt eos: et glorificabor in pharaōe: et in oī exercitu eiꝰ: et in currib9: τ in eqtib9 eius: τ cognoſcēt oēs egyptii: φ ego dn̄s: glorificato me in pharaōe: τ in currib9: τ in equitib9 eiꝰ.
καὶ ἰδοὺ ἐγὼ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ τῶν αἰγυπτίων πάντων, καὶ εἰσελεύσονται ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν φαραώ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ, καὶ γνώσονται πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγὼ κς, ἐνδοξαζομένου μου ἐν φαραώ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ. — Hiere. 9 b.
ſuſtulit ſe āt angelꝰ dei precedens caſtra filioꝝ iſrael: et abiit ex retro. ſuſtulit ſe āt τ colūna nubis a facie eoꝝ: τ ſtetit poſt eos. τ ingreſſa ē inter caſtra egyptioꝝ: τ inter caſtra iſrael: τ ſtetit. τ facta ē caligo τ tenebre. τ venit nox. τ nō cōmiſcuerūt ſe adinuicē tota nocte. extēdit āt moyſes manū ſup mare. et induxit dn̄s mare in vento auſtro forti tota nocte: τ fecit mare ſiccū: τ diuiſa ē aqua: τ ingreſſi ſūt filii iſrael in mediū maris p ſiccū. et aqua eis murus a dextris et murꝰ a ſiniſtris. pſecuti ſūt āt egyptii: et ingreſſi ſūt poſt eos oīs equitatꝰ pharaōis: et currꝰ: et aſcenſores in mediū maris. factū ē āt in cuſtodia matutina. et reſpexit dn̄s in caſtra egyptioꝝ in colūna ignis et nubis: et cōturbauit caſtra
ἐξῆρε δὲ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ὁ προπορευόμενος τῆς παρεμβολῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἐπορεύθη ἐκ τῶν ὄπισθεν. ἐξῆρε δὲ καὶ ὁ στῦλος τῆς νεφέλης ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἔστη ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθεν ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς ἰηλ, καὶ ἔστη. καὶ ἐγένετο γνόφος καὶ σκότος. καὶ διῆλθεν ἡ νύξ, καὶ οὐ συνέμιξαν ἀλλήλοις ὅλην τὴν νύκτα. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἐπήγαγε κς τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηράν, καὶ διεσχίσθη τὸ ὕδωρ, καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ ἰηλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν. καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων. κατεδίωξαν δὲ οἱ αἰγύπτιοι, καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν πᾶσα ἡ ἵππος φαραώ, καὶ τὰ ἅρματα, καὶ οἱ ἀναβάται εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. ἐγενήθη δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἑωθινῇ, καὶ ἐπέβλεψε κς ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυπτίων ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, καὶ συνετάραξε τὴν παρεμβολὴν — E

Pritiua chal.

מלל נטל רום — עול תקף — יקר שרא — לאך דבר — שרא — עול — קרב — שור — בזע עול — נגר עשה

Interp. chal.

loquere filiis iſrael: et proficiſcātur. Tu aūt tolle virgam tuā: τ leua manū tuā ſup mare: τ diuide illud: et ingrediētur filii iſrael in mediū maris per ſiccū. ego autē indurabo cor egyptioꝝ: τ ingrediētur poſt eos: et glorificabor in pharaone τ in omni exercitu eius: in curribus eius τ in equitibus illiꝰ. Et ſcient egyptii quia ego dn̄s: cum glorificatus fuero in pharaone in curribus ſuis τ in equitibus ſuiſ. Et receſſit angelus dn̄i qui gradiebatur coram caſtris iſrael: τ abiit poſt eos: et receſſit colūna nubis a facie eoꝝ: et ſtetit poſt tergū eoꝝ. et ingreſſa eſt inter caſtra egyptioꝝ τ inter caſtra iſrael: τ erat nubes τ obſcuritas egyptiis. Iſraeli aūt erat lux tota nocte: τ non acceſſerūt ad ſe inuicē tota nocte. Et leuauit moyſes manū ſuā ſuper mare: τ dn̄s abſtulit mare vento orientali vehementi tota nocte: τ poſuit mare in ſiccū: τ diuiſe ſunt aque. Ingreſſiq; ſunt filii iſrael in mediū maris per ſiccū: τ aque erant eis muri a dextris τ a ſiniſtris eorum. Et perſecuti ſunt egyptii: τ ingreſſi ſunt poſt eos omnes equi pharaonis currus eius τ equites eius per medium maris. Factumq; eſt in cuſtodia matutina: τ reſpexit dn̄s caſtra egyptioꝝ in colūna ignis τ nubis: et conturbauit caſtra

Transla. Chal.

מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִטְּלוּן׃ וְאַתְּ טוֹל יָת חוּטְרָךְ וַאֲרֵים יָת יְדָךְ עַל יַמָּא וּבְזָעְהִי
וְיֵעֲלוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹ יַמָּא בְּיַבֶּשְׁתָּא׃ וַאֲנָא הָא אֲנָא מְתַקֵּיף יָת לִבָּא דְמִצְרָאֵי וְיֵעֲלוּן
בַּתְרֵיהוֹן וְאֶתְיַקַּר בְּפַרְעֹה וּבְכָל מַשִּׁרְיָתֵיהּ בִּרְתִכּוֹהִי וּבְפָרָשׁוֹהִי׃ וְיִדְעוּן מִצְרָאֵי
אֲרֵי אֲנָא יְיָ בְּאִתְיַקָּרוּתִי בְּפַרְעֹה בִּרְתִכּוֹהִי וּבְפָרָשׁוֹהִי׃ וּנְטַל מַלְאֲכָא דַייָ דִּמְדַבַּר
קֳדָם מַשִּׁרְיָתָא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲזַל מִבַּתְרֵיהוֹן וּנְטַל עַמּוּדָא דַעֲנָנָא מִן קֳדָמֵיהוֹן וּשְׁרָא
מִבַּתְרֵיהוֹן׃ וְעַל בֵּין מַשִּׁרְיָתָא דְמִצְרָאֵי וּבֵין מַשִּׁרְיָתָא דְיִשְׂרָאֵל וַהֲוָה עֲנָנָא וַחֲשׁוֹכָא
לְמִצְרָאֵי וּלְיִשְׂרָאֵל נְהַר כָּל לֵילְיָא וְלָא אִתְקְרִיבוּ דֵּין לְוָת דֵּין כָּל לֵילְיָא׃ וַאֲרֵים
מֹשֶׁה יָת יְדֵיהּ עַל יַמָּא וְדַבַּר יְיָ יָת יַמָּא בְּרוּחַ קִדּוּמָא תַּקִּיף כָּל לֵילְיָא וְשַׁוִּי יָת
יַמָּא לְיַבֶּשְׁתָּא וְאִתְבְּזַעוּ מַיָּא׃ וְעָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹ יַמָּא בְּיַבֶּשְׁתָּא וּמַיָּא לְהוֹן שׁוּרִין
מִיַּמִּינְהוֹן וּמִסְּמָאלְהוֹן׃ וּרְדַפוּ מִצְרָאֵי וְעָלוּ בַתְרֵיהוֹן כֹּל סוּסָוַת פַּרְעֹה רְתִכּוֹהִי
וּפָרָשׁוֹהִי לְגוֹ יַמָּא׃ וַהֲוָה בְּמַטְּרַת צַפְרָא וְאִסְתְּכֵי יְיָ לְמַשִּׁרְיַת מִצְרָאֵי
בְּעַמּוּדָא דְאֶשָּׁתָא וַעֲנָנָא וְשַׁגֵּשׁ יָת מַשִּׁרְיַת

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

egyptioꝝ: τ colligauit axes curruū eoꝝ: et fregit eos cū vi. et dixerūt egyptii: fugiamꝰ a facie iſrael. et .n. dn̄s oppugnat pro eis egyptios. dixit āt dn̄s ad moyſen: extende manū tuā ſup mare: τ reuertatur aqua et cooperiat egyptios: ſup q; currus: et ſup aſcenſores. extendit āt moyſes manū ſup mare: τ reuerſa ē aqua ad diem ad locū. at egyptii: fugierūt ad aquā. et excuſſit dn̄s egyptios in mediū maris. τ reuerſa aqua cooperuit currus et aſcenſores: et oēm exercitū pharaōis: q̄ igreſſi fuerūt poſt eos in mare. et nō relictꝰ ē ex eis vllus. at filii iſrael perrexerūt p ſiccū in medio maris. at aqua eiꝰ murus a dextris et murꝰ a ſiniſtris. et liberauit dn̄s iſrael in die illa de manu egyptioꝝ. τ vidit iſrael egyptios mortuos apud litꝰ maris. et vidit iſrael manū magnā: q̄ fecit dn̄s egyptiis. timuit āt pplꝰ dn̄m: τ crediderūt deo: et moyſi ſeruo eius. — Ca. 15.
τῶν αἰγυπτίων, καὶ συνέδησε τοὺς ἄξονας τῶν ἁρμάτων αὐτῶν, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς μετὰ βίας. καὶ εἶπαν οἱ αἰγύπτιοι, φύγωμεν ἀπὸ προσώπου ἰσραήλ. ὁ γὰρ κς πολεμεῖ ὑπὲρ αὐτῶν τοὺς αἰγυπτίους. εἶπε δὲ κς πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκαταστήτω τὸ ὕδωρ καὶ ἐπικαλυψάτω τοὺς αἰγυπτίους, ἐπί τε τὰ ἅρματα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀναβάτας. ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπεκατεστάθη τὸ ὕδωρ πρὸς ἡμέραν ἐπὶ χώρας. οἱ δὲ αἰγύπτιοι ἔφυγον ἐπὶ τὸ ὕδωρ. καὶ ἐξετίναξε κς τοὺς αἰγυπτίους εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπαναστραφὲν τὸ ὕδωρ ἐκάλυψε τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν φαραώ, τοὺς εἰσπεπορευμένους ὀπίσω αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. τὸ δὲ ὕδωρ αὐτοῖς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐρρύσατο κς τὸν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων. καὶ ἴδεν ἰσραὴλ τοὺς αἰγυπτίους τεθνηκότας παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. καὶ ἴδεν ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην, ἃ ἐποίησε κς τοῖς αἰγυπτίοις. ἐφοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν κν, καὶ ἐπίστευσαν τῷ θεῷ, καὶ μωυσῇ τῷ θεράποντι αὐτοῦ.
G — Sapi. 10.d. — Pſal. 105. — Eſa. 11 d.

A Tunc cecinerūt moyſes et filii iſrael cāticū hoc dn̄o: et dixerūt: cantemꝰ dn̄o: glorioſe. n. glorificatꝰ ē. equū τ aſcēſorē deiecit in mare. auxiliator et ptector factꝰ ē.
Τότε ᾖσαν μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην τῷ κῷ, καὶ εἶπαν, ᾄσωμεν τῷ κῷ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. βοηθὸς καὶ σκεπαστὴς ἐγένετο
Infra. co. ps. 137 Eſa. 12. 8.

Trāſla. B. Hiero.

eorum: & ſubuertit rotas curruum: ferebāturq; in pfundū. Dixerūt ergo egyptii. Fugiamus iſraelē. dn̄s enim pugnat pro eis contra nos. & ait dominus ad moyſen. Extende manum tuā ſuper mare: vt reuertantur aque ad egyptios ſup currꝰ & equites eorū. Cūq; extēdiſſet moyſes manū cōtra mare: reuerſū eſt primo diluculo ad priorē locū. Fugiētibuſq; egyptiis occurrerūt aque: & inuoluit eos dn̄s in mediis fluctibus. Reuerſeq; ſunt aque & operuerūt currus & eqtes cūcti exercitus pharaonis: qui ſeqntes ingreſſi fuerant mare: nec vnus quidē ſupfuit ex eis. Filii aūt iſrael prexerūt p mediū ſicci maris: & aque eis erāt quaſi p muro a dextris & a ſiniſtris. Liberauitq; dominus in die illo iſrael de manu egyptiorū: & viderūt egyptios mortuos ſuper littus maris & manū magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitq; populus dominum: & crediderunt dn̄o & moyſi ſeruo eius. Ca. 15

Tunc cecinit moyſes & filii iſrael carmen hoc domino: & dixerunt. Cātemus domino. Glorioſe enī magnificatus eſt: equū & aſcenſorē deiecit in mare. Fortitudo mea & laus mea dn̄s: & factus ē

Ter. Heb.

סור — מִצְרָיִם׃ וַיָּסַר אֵת אֹפַן מַרְכְּבֹתָיו
נהג — וַיְנַהֲגֵהוּ בִּכְבֵדֻת וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם
נוס פנה — אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי יְהוָה
לחם — נִלְחָם לָהֶם בְּמִצְרָיִם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל מֹשֶׁה נְטֵה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם
שוב — וְיָשֻׁבוּ הַמַּיִם עַל מִצְרַיִם עַל רִכְבּוֹ
נטה — וְעַל פָּרָשָׁיו׃ וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל
פנה — הַיָּם וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר
נוס — לְאֵיתָנוֹ וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ
נער — וַיְנַעֵר יְהוָה אֶת מִצְרַיִם בְּתוֹךְ
כסה — הַיָּם׃ וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם וַיְכַסּוּ אֶת הָרֶכֶב
וְאֶת הַפָּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעֹה
בוא שאר — הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם לֹא נִשְׁאַר
בָּהֶם עַד אֶחָד׃ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ
בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָהֶם
ימן ישע — חֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם׃ וַיּוֹשַׁע
יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד
ראה — מִצְרָיִם וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם
מות שפה — מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם׃ וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל
אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
ירא — בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת יְהוָה
אמן — וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

Cap. xv.

שיר — אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה
אמר — וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהוָה
גאה — כִּי גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה
עזז היה — בַיָּם׃ עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי

Transla. Chal.

דְמִצְרָאֵי׃ וְאַעְדִּי יָת גִּלְגְּלֵי רְתִכּוֹהִי וּמְדַבְּרִין לְהוֹן בְּתַקּוֹף וַאֲמַרוּ מִצְרָאֵי נֵעֲרוֹק מִן
קֳדָם יִשְׂרָאֵל אֲרֵי דָא הִיא גְבוּרְתָּא דַייָ דַּעֲבַד לְהוֹן קְרָבִין בְּמִצְרָיִם׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
אֲרֵים יָת יְדָךְ עַל יַמָּא וִיתוּבוּן מַיָּא עַל מִצְרָאֵי עַל רְתִכֵּיהוֹן וְעַל פָּרָשֵׁיהוֹן׃ וַאֲרֵים
מֹשֶׁה יָת יְדֵיהּ עַל יַמָּא וְתַב יַמָּא לְעִדָּן צַפְרָא לְתוּקְפֵיהּ וּמִצְרָאֵי עָרְקִין לְקַדָּמוּתֵיהּ
וְשַׁנִּיק יְיָ יָת מִצְרָאֵי בְּגוֹ יַמָּא׃ וְתָבוּ מַיָּא וַחֲפוֹ יָת רְתִכַּיָּא וְיָת פָּרָשַׁיָּא לְכָל מַשִּׁרְיַת
פַּרְעֹה דְּעָלוּ בַּתְרֵיהוֹן בְּיַמָּא לָא אִשְׁתְּאַר בְּהוֹן עַד חָד׃ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַלִּיכוּ בְּיַבֶּשְׁתָּא
בְּגוֹ יַמָּא וּמַיָּא לְהוֹן שׁוּרִין מִיַּמִּינְהוֹן וּמִסְּמָאלְהוֹן׃ וּפְרַק יְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא יָת יִשְׂרָאֵל
מִידָא דְמִצְרָאֵי וַחֲזוֹ יִשְׂרָאֵל יָת מִצְרָאֵי מִיתִין עַל כֵּיף יַמָּא׃ וַחֲזוֹ יִשְׂרָאֵל יָת גְּבוּרַת
יְדָא רַבְּתָא דַּעֲבַד יְיָ בְּמִצְרָאֵי וּדְחִילוּ עַמָּא מִן קֳדָם יְיָ וְהֵימִינוּ בְּמֵימְרָא דַייָ וּבִנְבוּאַת
מֹשֶׁה עַבְדֵּיהּ׃ Ca. xv. בְּכֵן שַׁבַּח מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת תּוּשְׁבַּחְתָּא הָדָא
קֳדָם יְיָ וַאֲמַרוּ לְמֵימַר נְשַׁבַּח וְנוֹדֵי קֳדָם יְיָ אֲרֵי אִתְגָּאִי עַל גֵּוְתָנַיָּא וְגֵאוּתָא דִּילֵיהּ
הִיא סוּסְיָא וְרָכְבֵיהּ רְמָא בְיַמָּא׃ תֻּקְפִּי וְתוּשְׁבַּחְתִּי דְּחִילָא יְיָ אֲמַר בְּמֵימְרֵיהּ וַהֲוָה

Interp. chal.

egyptioꝝ. Et abſtulit rotas curruū eoꝝ: τ ducebāt eos grauiť. Dixerūtq; egyptii. Fugiamꝰ a facie iſrael: q2 hec eſt potentia dn̄i que pugnabat pro eis in egypto. Et dixit dn̄s ad moyſen. Leua manū tuam ſup mare: et reuertētur aque ſup egyptios τ ſup currus eorū et ſup equites eoꝝ. Et leuauit moyſes manū ſuā ſup mare: τ reuerſum eſt mare in tpe matutino ad vigorem ſuū. Egyptii autē fugiebāt in occurſum eius: τ ſuffocauit dn̄s egyptios in medio maris. Et reuerſe ſunt aque τ operuerunt currus τ equites τ oēs exercitus pharaonis: qui ingreſſi fuerāt poſt eos in mare: nō remāſit in eis vſq; ad vnū. Filii aūt iſrael ambulabāt per ſiccū in medio maris: τ aque erāt eis muri a dextris τ a ſiniſtris eoꝝ. Liberauitq; dn̄s ī die illo iſrael de manu egyptioꝝ: τ viderūt iſraelite egyptios mortuos in littore maris. Viditq; iſrael potentiā manus magne quā fecit dn̄s in egyptios: τ timuit populus a facie domini: τ crediderūt in verbū dn̄i et pphetie moyſi ſerui eius. Cap. 15.

Tunc cecinit moyſes τ filii iſrael carmē hoc corā dn̄o: τ dixerūt. Cātemus τ laudemus corā dn̄o: q2 magnificatꝰ ē ſup magnificos: τ magnificētia illiꝰ ē equū τ aſcenſorē eiꝰ pcecit in mare. Fortitudo mea τ canticū meū dn̄s terribilis: dixit in verbo ſuo: τ fuit

Pritiua chal.

עדה דבר ערק — רום תוב — תוב חפא שרא — עול שאר אחד — חזא מות — רבב דחל אמר — שבח — שבח ידה גאה — רמה

Trāſla. B. Hiero.

mihi in ſalutē. Iſte deus meus & glorificabo eum: deus prīs mei & exaltabo eū. Dñs quaſi vir pugnator: oñs nomen eius. Currus pharaonis & exercitū eius proiecit in mare. Electi prīcipes eius ſubmerſi ſūt in mari rubro: abyſſi opuerūt eos: deſcenderūt in pfundū quaſi lapis. Dextera tua dñe magnificata eſt in fortitudīe. dextera tua dñe pcuſſit inimicū: & in multitudine glorie tue depoſuiſti aduerſarios tuos. Miſiſti iram tuam que deuorauit eos ſicut ſtipulam: & in ſpū furoris tui cōgregate ſūt aque. Stetit vnda fluēs: cōgregati ſunt abyſſi in medio mari. Dixit inimicus. Perſequar & cōprehēdā: diuidā ſpolia: īplebitur aīa mea. Euaginabo gladiū meū: īterficiet eos manus mea. Flauit ſpūs tuus & opuit eos mare: ſubmerſi ſunt qſi plūbū ī aquis vehemētibus. Quis ſilis tui ī fortibus dñe. Quis ſimilis tui? magnificus in ſctitate terribilis atq; laudabilis & faciens mirabilia. Extendiſti manū tuā: & deuorauit eos terra. Dux fuiſti in mīa tua pplo: quē redemiſti. Et portaſti eū ī fortitudīe tua ad hītaculū ſctm̄ tuū. Aſcenderūt populi & irati ſūt: dolores obtinuerūt hītatores philiſtiim. Tūc conturbati ſūt prīcipes edō robuſtos moab obtīuit tremor: obriguerūt oēs hītatores chanaā. Irruat ſup eos formido

Interp. chal.

mihi in redēptorē. Hic ē deꝰ meꝰ ⁊ edificabo ei ſāctuariū: deꝰ pſm meoꝝ ⁊ ſuliā corā eo. Dñs eſt victor belloꝝ: dñs nomē eius. Currus pharaōis ⁊ exercitus eiꝰ piecit in mare: ⁊ electi fortes eiꝰ ſubmerſi ſunt i mari rubro. Abyſſi coopuerūt eos: deſcenderūt in pfundū qſi lapis. Dextera tua dñe fortiſſima ē in virtute: dextera tua dñe ꝯfregit inimicū. Et ī mltitudīe fortitudinis tue ꝯfregiſti eos q̄ cōſurrexerūt cōtra pplm̄ tuū: miſiſti irā tuā ⁊ cōſumpſit eos ſicͭ ignis ſtipulā. Et in verbo oris tui ſapiēter ꝯgregate ſunt aq̄: ſteterūt fluētes ſicͭ murꝰ: coagulati ſunt abyſſi in corde mari. dicebat ei inimicꝰ pſequar: cōprehēdā: diuidā ſpolia: ſaturabit̄ ex eis aīa mea: euaginabo gladiū meū: ꝯſumet eos manꝰ mea. Dixiſti in verbo tuo: ⁊ cooperuit eos mare: ſubmerſi ſunt ſicͭ plūbuꝫ in aq̄s validis. Nō eſt abſq; te: qm̄ tu es deꝰ dñs: nullꝰ eſt p̄ter te deꝰ fortis in ſanctitate: terribilis laudabilis faciēs mirabilia. Leuaſti dexterā tuā deuorauit eos terra: deduxiſti in bonitate tua pplm̄ tuū hūc quē redemiſti. Portaſti euꝫ in fortitudīe tua ad hītaculū ſctitatis tue. Audierūt ppli: cōmoti ſūt: tremor apphēdit oēs q̄ habitāt in paleſtina. Tūc ꝯturbati ſunt p̄ncipes edō robuſti moab: apprehēdit eos tremor: cōtriti ſunt oēs q̄ habitabāt in chanaan. Irruat ſuper eos terror ⁊ timor: ∞∞∞

Trāſla. B. Hiero.

& pauor in magnitudīe brachii tui. Fiāt imobiles qſi lapis: donec ptrāſeat populus tuꝰ dñe donec ptranſeat populus tuus iſte quē poſſediſti. Introduces eos: & plātabis ī mōte hereditatis tue firmiſſimo ∞ hītaculo tuo: quod operatus es dñe. Sāctuariū tuū dñe: quod firmauerūt manus tue. Dñs regnabit ī eternū & vltra. Igreſſus ē eī eq̄s pharao cū curribus & eqtibus eius ī mare: & reduxit ſuper eos dñs aq̄s maris. Filii āt iſrael ambulauerūt p ſiccū ī medio eiꝰ. Sūpſit ergo maria pphetiſſa ſoror aarō tympanū ī mãu ſua: egreſſeq; ſūt oēs mulieres pꝰ eā cū tympāis & choris: qbus p̄cinebat dicēs. Cantemus dño: glorioſe eī magnificatus ē: equū & aſcēſorē eius deiecit ī mare. Tulit āt moyſes iſrael de mari rubro: & egreſſi ſūt in deſertū ſur. Ambulaueruntq; tribus diebus per ſolitudinē: & nō inueniebāt aquā. Et venerūt ī marath: nec poterāt bibere aq̄s de marath: eo q͛ eēnt amare. Vn̄ & cōgruū loco nomē īpoſuit vocās illum marath. i. amaritudinē. Et murmurauit populus cōtra moyſen dicēs. Quid bibemus? At ille clamauit ad dñm. ∞ Qui oñdit eī lignū: qd cū miſiſſet in aq̄s ī dulcedinē verſe ſūt. Ibi cōſtituit eī p̄cepta atq; iudicia: & ibi tentauit eū dicēs. Si audieris vocē dñi dei tui: & quod rectum eſt corā eo feceris

Interp. chal.

in multitudine fortitudinis tue taceāt ſicut lapis: donec trāſeat populus tuus dñe: donec trāſeat pplꝰ hic quem redemiſti. Introduces eos ⁊ collocabis eos in mōte hereditatis tue, locū domus maieſtatis tue preparaſti dñe: ſanctuariū dñi p̄parauerūt manus tue. Regnū dñi in ſeculū ⁊ in ſcl'a ſeculoꝝ. Qū ingreſſus ē eq̄tatus pharaonis cuꝫ curribus ſuis ⁊ eq̄tibus ſuis in mare: reduxit dñs ſup eos aq̄s maris. filij aūt iſrael ambulauerūt p ſiccū in medio maris. Et tulit maria prophetiſſa ſoror aaron tympanū in manu ſua: et egreſſe ſunt oēs mulieres poſt eā cū tympanis ⁊ choris. Et reſpōdebat eis maria. Cantate ⁊ laudate corā dño: qm̄ magnificatus eſt ſup magnificos: ⁊ magnificentia eius eſt: equū ⁊ aſcenſorē eius piecit in mare. Tulit aūt moyſes iſrael de mari rubro: ⁊ egreſſi ſunt per deſertū agra. Et ambulauerūt tribus diebus per deſertū: ⁊ nō inuenerūt aq̄s. et venerūt in mara: ⁊ nō potuerūt bibere aq̄s de mara; eo q͛ amare eēnt: ppterea vocauit nomē eiuſdē loci mara. Et conq̄ſtꝰ eſt populus ꝯtra moyſen: dicēs. Quid bibemus. Et orauit corā dño: ⁊ oſtendit ei dñs lignū: ⁊ proiecit in aquā: ⁊ dulces facte ſunt aque. Ibi cōſtituit ei pactum ⁊ iudiciū: ⁊ ibi tētauit eū: ⁊ ait. Si obediēs obedieris verbo dñi dei tui: ⁊ qd̄ rectū eſt coram eo feceris: ⁊ audieris

Primitiua heb.	Tex. Heb.
צוה	למצותיו ושמרת כל חקיו כל
חלה שום	המחלה אשר שמתי במצרים
	לא אשים עליך כי אני
בוא	יהוה רפאך: ויבאו אילמה
	ושם שתים עשרה עינת מים
חנה	ושבעים תמרים ויחנו שם על
Cap. xvj.	המים: ויסעו
נסע יעד	מאילם ויבאו כל עדת בני
דבר	ישראל אל מדבר סין אשר בין
	אילם ובין סיני בחמשה עשר
שנה יצא	יום לחדש השני לצאתם
לון	מארץ מצרים: וילונו כל עדת
	בני ישראל על משה ועל אהרן
דבר אמר	במדבר: ויאמרו אלהם בני
נתן מות	ישראל מי יתן מותנו ביד יהוה
ישב	בארץ מצרים בשבתנו על סיר
	הבשר באכלנו לחם לשבע כי
יצא	הוצאתם אתנו אל המדבר הזה
מות	להמית את כל הקהל הזה ברעב:
	ויאמר יהוה אל משה הנני
מטר	ממטיר לכם לחם מן השמים
	ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו
נסה ירה	למען אנסנו הילך בתורתי אם
כון	לא: והיה ביום הששי והכינו
בוא שנה	את אשר יביאו והיה משנה
לקט	על אשר ילקטו יום יום: ויאמר
	משה ואהרן אל כל בני ישראל

Trāſla. B. Hiero.

& obedieris mādatis eius: cuſtodierisq; oīa p̄cepta illius: cūctū languorē quē poſui ī egypto non inducam ſup te. Ego enim ſum dñs deus ſaluator tuus. Venerunt aūt in helim filii iſrael: vbi erant duodecī fontes aquarū & ſeptuaginta palme: & caſtrametati ſūt iuxta aquas. Ca. 16.

Profectiq; ſunt de helim: venit oīs multitudo filiorum iſrael in deſertum ſin quod eſt inter helim & ſinai quītadecima die menſis ſcdi: poſtq̄ egreſſi ſunt de terra egypti. Et murmurauit oīs cōgregatio filiorū iſrael contra moyſen & aarō ī ſolitudine. Dixeruntq; filii iſrael ad eos. Vtinā mortui eſſemus per manum domini in terra egypti: qñ ſedebamus ſuper ollas carniū: & comedebamus panē in ſaturitate: Cur induxiſtis nos in deſertum iſtud: vt occideretis omnē multitudinē fame? dixit aūt dñs ad moyſen. Ecce ego pluam vobis panes de celo. Egrediatur populus & colligat q̄ ſufficiūt p ſingulos dies: vt tētē eū: vtrū ābulet ī lege meá an non. Die aūt ſexto parent qd̄ inferant: & ſit duplum quā colligere ſolebant p ſingulos dies. Dixerūtq; moyſes & aaron ad omnes filios iſrael.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

mādata eius: et ſeruaueris oēs iuſti-
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ φυλάξῃς πάντα τὰ δικαι-
tias eius: oēm morbū quē induxi
ώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον ἣν ἐπήγαγον τοῖς
egyptijs: nō inducā ſup te. ego .n. ſum domi-
αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ. ἐγὼ γάρ εἰμι κύρι-
nus ſanans te. et .n. venerūt in elim: et erāt
ος ὁ ἰώμενός σε. καὶ γὰρ ἦλθον εἰς ἐλείμ, καὶ ἦσαν
illic duodeci fontes aquaꝝ: et ſeptuagin- Nūeri 33.b.
ἐκεῖ δώδεκα πηγαὶ ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκον-
ta trūci palmaꝝ. caſtrametati ſūt āt illic apd
τα στελέχη φοινίκων. παρενέβαλον δὲ ἐκεῖ παρ-
aquas.
ὰ τὰ ὕδατα. Ca. 16.
Profecti ſūt āt ex elim: et venit oīs cōgrega- A
Ἀπῆραν δὲ ἐξ ἐλείμ, καὶ ἦλθε πᾶσα συναγω-
tio filioꝝ iſrael in deſertū ſin: qd eſt inter
γὴ υἱῶν ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον σίν, ὅ ἐστιν ἀναμέσον
elim: ⁊ inter ſina. at quīta et deci-
ἐλείμ, καὶ ἀναμέσον σινά. τῇ δὲ πέντε καὶ δεκά-
ma die: mēſe ſcdo egreſſis ip-
τῃ ἡμέρᾳ, τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐξεληλυθότων αὐ-
ſis ex t̄ra egypti: murmurauit oīs cōgrega-
τῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, διεγόγγυζε πᾶσα ἡ συναγω-
tio filioꝝ iſrael cōtra moyſen et aaron. ⁊ di-
γὴ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρών. καὶ εἶ-
xerūt ad eos filij iſrael: vtinā mortui eſſem⁹
παν πρὸς αὐτοὺς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, ὄφελον ἀπεθάνομεν
percuſſi a dño in t̄ra egypti: qñ ſede-
πληγέντες ὑπὸ κυρίου ἐν γῇ αἰγύπτου, ὅταν ἐκα-
bam⁹ ſup ollas carniū: ⁊ comedebam⁹ pa-
θίσαμεν ἐπὶ τῶν λεβήτων τῶν κρεῶν, καὶ ἠσθίομεν ἄρ-
nes ad ſacietatē: q̄ eduxiſtis nos in
τους εἰς πλησμονήν, ὅτι ἐξηγάγετε ἡμᾶς εἰς τὴν
deſertū hoc: vt occideretis oēm cōgrega-
ἔρημον ταύτην, ἀποκτεῖναι πᾶσαν τὴν συναγω-
tionē hanc in fame. dixit āt dñs ad moyſen:
γὴν ταύτην ἐν λιμῷ. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν,
ecce ego pluā vobis panes ex celo. et egre-
ἰδοὺ ἐγὼ ὕω ὑμῖν ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐξε-
dietur popul⁹: ⁊ colligent qd̄ diei in
λεύσεται ὁ λαός, καὶ συλλέξουσι τὸ τῆς ἡμέρας εἰς
diem: vt tentem eos ſi ambulabūt B
ἡμέραν, ὅπως πειράσω αὐτοὺς εἰ πορεύσονται
in lege mea vel nō. et erit die ſexta:
τῷ νόμῳ μου ἢ οὔ. καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ,
et preparabūt qd̄ inferāt. ⁊ erit
καὶ ἑτοιμάσουσιν ὃ ἂν εἰσενέγκωσιν. καὶ ἔσται
duplū qd̄ cōgregauerit qd̄ p diem in di-
διπλοῦν ὃ ἂν συναγάγωσι τὸ καθ' ἡμέραν εἰς ἡ-
em. dixit āt moyſes et aaron ad oēm
μέραν. εἶπε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν πρὸς πᾶσαν
cetū filioꝝ iſrael:
συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ,

Transla. Chal.

לפקודוהי ותטר כל קימוהי כל מרעין דשויתי במצראי לא אשוינון עלך ארי אנא
ייי אסך: ואתו לאילים ותמן תרתא עשרה מבועין דמין ושבעין דקלין ושרו תמן
על מיא: ונטלו מאילים ואתו כל כנישתא דבני ישראל Ca. xvj.
למדברא דסין דבין אילים ובין סיני בחמשא עשרא יומא לירחא תנינא למפקהון
מארעא דמצרים: ואתרעמו כל כנישתא דבני ישראל על משה ועל אהרן במדברא:
ואמרו להון בני ישראל לוי דמיתנא על מימרא דייי בארעא דמצרים כד הוינא
יתבין על דודי בשרא כד הוינא אכלין לחמא ושבעין ארי אפקתון יתנא למדברא
הדין לקטלא ית כל קהלא הדין בכפנא: ואמר ייי למשה הא אנא מחית לכון לחמא
מן שמיא ויפקון עמא וילקטון פתגם יום ביומיה בדיל דאנסינון היהכון באוריתי
אם לא: ויהי ביומא שתיתאה ויתקנון ית דייתון ויהי על חד תרין על דילקטון
יום יום: ואמר משה ואהרן לכל בני ישראל

Primitiua chal.
נטר שוה אסא
אתא תרי נבע
מי שרא אתא
דבר תנה נפק
רעם
מות אמר הוה
נפק
נחת
נפק לקט נסה
ירה הוה שית
תקן אתא

Interp̄. chal.

precepta eius ⁊ cuſtodieris omnia pacta eius: omnes languores quos poſui in egypto non ponam eos ſuper te: q2 ego dñs medicus tuus. Veneruntq; in elim: vbi erant duodecim fontes aquarum ⁊ ſeptuaginta palme. et caſtrametati ſunt ibi iuxta aquas. Ca. 16.

Profectiq; ſunt de elim: ⁊ venit omnis cetus filiorum iſrael in deſertū ſin: quod eſt inter elim ⁊ inter ſinai: quintadecima die menſis ſecundi poſtquā egreſſi ſunt de terra egypti. Murmurauitq; oīs congregatio filiorū iſrael contra moyſen ⁊ contra aaron in ſolitudine: et dixerūt eis filij iſrael. Vtinā mortui eſſemus per verbum domini in terra egypti: quando ſedebamus ſuper ollas carnis: quando comedebamus panē ⁊ ſaturabamur. quare eduxiſtis nos in deſertum iſtud? vt occideretis oēm populū hunc fame? Dixitq; dñs ad moyſen. Ecce ego deſcendere faciam vobis panem de celo: ⁊ egredietur populus: ⁊ colliget per ſingulos dies. Vt tentem eum: vtrum ambulent in lege mea: an non. Et erit in die ſexto ⁊ preparabunt que attulerint: et erit duplum ad illud quod colligerint per ſingulos dies. Dixitq; moyſes ⁊ aarō ad omnes filios iſrael.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

veſpere ſcietis: q̄ dñs eduxit vos de
ἑσπέρας γνώσεσθε, ὅτι κύριος ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ
terra egypti: ⁊ mane videbitis gloriā dñi
γῆς αἰγύπτου, καὶ πρωῒ ὄψεσθε τὴν δόξαν κυρίου
qñ audiuit murmur vr̄m cōtra de-
ἐν τῷ εἰσακοῦσαι τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν ἐπὶ τῷ θε-
um. nos āt qd ſum⁹: q̄ murmuratis cōtra nos?
ῷ. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμέν, ὅτι διαγογγύζετε καθ' ἡμῶν;
et dixit moyſes cū dederit dñs vobis veſpe-
καὶ εἶπε μωυσῆς ἐν τῷ διδόναι κύριον ὑμῖν ἑσπέ-
re carnes comedere: ⁊ panes mane in ſatu-
ρας κρέα φαγεῖν, καὶ ἄρτους τὸ πρωῒ εἰς πλησ-
ritatē: qñ audiuit dñs murmur ve-
μονήν, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι κύριον τὸν γογγυσμὸν ὑ-
ſtrū: qd̄ vos murmuratis cōtra nos. nos āt qd
μῶν, ὃν ὑμεῖς διαγογγύζετε καθ' ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ τί
ſum⁹: nō .n. cōtra nos murmur vr̄m eſt:
ἐσμέν, οὐ γὰρ καθ' ἡμῶν ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν ἐστιν,
ſed cōtra deū. dixit āt moyſes ad aa-
ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς ἀα-
ron: dic oī cetui filioꝝ iſrael: accedi-
ρών, εἰπὸν πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραήλ, προσέλ-
te corā deo. audiuit .n. vr̄m mur-
θετε ἐναντίον τοῦ θεοῦ. εἰσακήκοε γὰρ ὑμῶν τὸν γογ-
mur. qñ āt locut⁹ ē aaron oī cōgregatiōi fi-
γυσμόν. ἡνίκα δὲ ἐλάλει ἀαρὼν πάσῃ συναγωγῇ υἱ-
lioꝝ iſrael: et cōuerſi ſūt in deſertū: et
ῶν ἰσραήλ, καὶ ἐπεστράφησαν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ
gloria dñi apparuit in nube. et locut⁹ eſt dñs
ἡ δόξα κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ. καὶ ἐλάλησε κύριος
ad moyſen: dicens: audiui murmur
πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἰσακήκοα τὸν γογγυσμὸν
filioꝝ iſrael. loquere ad eos: dicēs:
τῶν υἱῶν ἰσραήλ. λάλησον πρὸς αὐτούς, λέγων, τὸ
ad veſpaꝫ comedetis carnes: ⁊ mane ſaturabi- C
πρὸς ἑσπέραν ἔδεσθε κρέα, καὶ τὸ πρωῒ πλησθή-
mini panib⁹. et ſcietis: q̄ ego ſū do-
σεσθε ἄρτων. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγώ εἰμι κύ-
min⁹ de⁹ vr̄. factū ē āt veſpe. et aſcen-
ριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐγένετο δὲ ἑσπέρα. καὶ ἀνέ-
dit coturnix: et cooperuit ca-
βη ἡ ὀρτυγομήτρα, καὶ ἐκάλυψε τὴν παρεμ-
ſtra. mane āt factū ē cū ceſſaſſet
βολήν. τὸ πρωῒ δὲ ἐγένετο καταπαυομένης τῆς
ros in circuitu caſtroꝝ: ⁊ ecce ſup
δρόσου κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἰδοὺ ἐπὶ
ſupficiem deſerti ſubtile vt coriādrū al-
πρόσωπον τῆς ἐρήμου λεπτὸν ὡσεὶ κόριον λευ-
bū: vt pruina ſup t̄rā. vidētes āt fi-
κόν, ὡσεὶ πάγος ἐπὶ τῆς γῆς. ἰδόντες δὲ οἱ υἱ-
lij iſrael: dixerūt alter alteri: qd eſt
οἱ ἰσραήλ, εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, τί ἐστι
hoc? nō .n. ſciebāt
τοῦτο; οὐ γὰρ εἴδεισαν

Trāſla. B. Hiero.

Veſpere ſcietis q̄ dominus eduxerit vos de terra egypti: & mane videbitis gloriam domini. Audiui enim murmur veſtrum contra dominum. Nos vero quid ſumus: quia muſitaſtis cōtra nos? Et ait moyſes. Dabit vobis dñs veſpe carnes edere: Et mane panes in ſaturitate: eo q̄ audierit murmurationes veſtras: quib⁹ murmurati eſtis contra eū. Nos eī quid ſumus? Nec cōtra nos eſt murmur vr̄m ſed cōtra dñ̄. Dixit quoq; moyſes ad Aarō. Dic vniuerſe cōgregatiōi filiorū iſrael. Accedite corā domino. Audiuit eī murmur vr̄m. Cūq; loq̄retur aaron ad oēm cetum filiorum iſrael: reſpexerūt ad ſolitudinē. Et ecce gloria dñi apparuit ī nube. Locutus eſt aūt dñs ad moyſen dicēs. Audiui murmurationes filiorum iſrael. Loquere ad eos. Veſpere comedetis carnes: & mane ſaturabimini panibus. ſcietiſq; q̄ ego ſum dñs deus vr̄. Factū eſt ergo veſpe: & aſcēdens coturnix cooperuit caſtra. mane quoq; ros iacuit per circuitū caſtrorū. Cumq; operuiſſet ſupficiem terre: apparuit in ſolitudine minutū & q̄ſi pilo tuſū in ſilitudinē pruine ſup terrā. Quod cū vidiſſet filii iſrael: dixerūt ad inicē: Man hu. quod ſignificat qd ē hoc? Igno

Tex. Heb.	Primitiua heb.
ערב וידעתם כי יהוה הוציא	יצא
אתכם מארץ מצרים: ובקר	
וראיתם את כבוד יהוה בשמעו	ראה כבד
את תלנתיכם על יהוה ונחנו מה	לון
כי תלינו עלינו: ויאמר משה	
בתת יהוה לכם בערב בשר לאכל	נתן
ולחם בבקר לשבע בשמע יהוה	
את תלנתיכם אשר אתם מלינם	לון
עליו ונחנו מה לא עלינו	
תלנתיכם כי על יהוה: ויאמר	אמר
משה אל אהרן אמר אל כל עדת	
בני ישראל קרבו לפני יהוה כי	קרב פנה
שמע את תלנתיכם: ויהי כדבר	היה
אהרן אל כל עדת בני ישראל	
ויפנו אל המדבר והנה כבוד	פנה דבר כבד
יהוה נראה בענן: וידבר יהוה אל	ראה דבר
משה לאמר: שמעתי את תלונת	
בני ישראל דבר אלהם לאמר	
בין הערבים תאכלו בשר ובבקר	אכל
תשבעו לחם וידעתם כי אני יהוה	שבע
אלהיכם: ויהי בערב ותעל השלו	עלה
ותכס את המחנה ובבקר היתה	כסה חנה היה
שכבת הטל סביב למחנה: ותעל	סבב
שכבת הטל והנה על פני המדבר	
דק מחספס דק ככפר על הארץ:	דקק חספס
ויראו בני ישראל ויאמרו איש	ראה
אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה	מנה

Transla. Chal.

ברמשא ותדעון ארי ייי אפיק יתכון מארעא דמצרים: ובצפרא ותחזון ית יקרא
דייי כד שמיע ית תורעמותכון קדם ייי ונחנא מה ארי אתרעמתון עלנא: ואמר משה
כדיתן ייי לכון ברמשא בשרא למיכל ולחמא בצפרא למשבע כד שמיע קדם ייי ית
תורעמותכון דאתון מתרעמין עלוהי ונחנא מה לא עלנא תורעמותכון אלהין על
מימרא דייי: ואמר משה לאהרן אימר לכל כנישתא דבני ישראל קריבו קדם ייי
ארי שמיע קדמוהי תורעמותכון: והוה כד מליל אהרן לכל כנישתא דבני ישראל
ואתפניאו למדברא והא יקרא דייי אתגלי בעננא: ומליל ייי עם משה למימר:
שמיע קדמי ית תורעמות בני ישראל מליל עמהון למימר בין שמשיא תיכלון בשרא
ובצפרא תשבעון לחמא ותדעון ארי אנא ייי אלהכון: והוה ברמשא וסליקת שלו
וחפאת ית משריתא ובצפרא הות נחתת טלא סחור סחור למשריתא: וסליקת
נחתת טלא והא על אפי מדברא דעדק מקלף דעדק דגיר כגלידא על ארעא: וחזו
בני ישראל ואמרו גבר לאחוהי מנא הוא ארי לא ידעו מה

Interp̄. chal.

Veſpere ſcietis q̄ dñs eduxerit vos de terra egypti: et mane videbitis gloriā domini: eo q̄ auditū ſit murmur veſtrum corā dño: nos enim quid ſumus quia murmuraſtis contra nos? Dixitq; moyſes cum dederit vobis dñs veſpere carnem ad comededum: ⁊ mane panem in ſaturitatem: cum auditū ſit coram dño murmur veſtrum: quod vos murmuraſtis cōtra eū. Nos enim quid ſumus? non eſt contra nos murmur veſtrum: ſed contra verbum domini. Dixitq; moyſes ad aaron. Dic vniuerſe congregationi filioꝝ iſrael. Accedite corā dño: quia auditum eſt corā eo murmur veſtrū. Et factum eſt cum loqueretur aaron ad omnē congregationē filiorū iſrael: ⁊ reſpexerunt ad ſolitudinem: et ecce gloria dñi reuelata erat in nube. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen: dicens. Auditū eſt corā me murmur filiorū iſrael: loquere cum eis: dicens. Veſpere comedetis carnem: ⁊ mane ſaturabimini pane: ⁊ ſcietis q̄ ego dñs deus veſter. Factuſq; eſt veſpere ⁊ aſcendit coturnix: ⁊ operuit caſtra. et mane ros deſcendit per circuitum caſtrorum. ⁊ ſublatus eſt ros qui deſcenderat: ⁊ ecce ſuper faciem deſerti minutū quaſi decorticatum: minutum aceruatum: q̄ſi pruina ſuper terram. Et viderunt filij iſrael: ⁊ dixerūt vnuſquiſq; fratri ſuo. Quid eſt hoc? Neſciebāt enim qd

Primitiua chal.
ידע נפק חזא
רעם
נתן אכל שבע
אמר
פנה דבר גלה
אמר רעם
אכל שבע ידע
חפא שרא הוה
טלל קלף חזא

הוא ויאמר משה אלהם הוא
הלחם אשר נתן יהוה לכם לאכלה
זה הדבר אשר צוה יהוה
לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר
לגלגלת מספר נפשתיכם איש
לאשר באהלו תקחו: ויעשו כן
בני ישראל וילקטו המרבה
והממעיט: וימדו בעמר ולא העדיף
המרבה והממעיט לא החסיר
איש לפי אכלו לקטו: ויאמר
משה אלהם איש אל יותר ממנו
עד בקר: ולא שמעו אל משה
ויותרו אנשים ממנו עד בקר
וירם תולעים ויבאש ויקצף
עלהם משה: וילקטו אתו בבקר
בבקר איש כפי אכלו וחם
השמש ונמס: ויהי ביום הששי
לקטו לחם משנה שני העמר
לאחד ויבאו כל נשיאי העדה
ויגידו למשה: ויאמר אלהם
הוא אשר דבר יהוה שבתון
שבת קדש ליהוה מחר את אשר
תאפו אפו ואת אשר תבשלו
בשלו ואת כל העדף הניחו
לכם למשמרת עד הבקר: ויניחו
אתו עד הבקר כאשר צוה
משה ולא הבאיש ורמה לא

גלל ספר · לקח עשה · לקט רבה · מעט מדד עדף · חסר · יתר · רום תלע באש · קצף · חמם · מסס היה · שנה · בוא נשא · נגד · אפה בשל · נוח · שמר · באש

rabāt ei quid eēt. Qui bus ait moyſes. Iſte eſt pāis quē dn̄s dedit vo bis ad veſcēdū. Hic eſt ſermo quem precepit vobis dominus. Colli gat vnuſquiſq; ex eo quātū ſufficit ad veſcē dū: gomor p ſingula ca pita. Iuxta nūerū aīarū vr̄arū q̄ hītāt ī taberna culo ſic tolletis. Fecerūt q; ita filii iſrael: & colle gerunt alius plus alius minus: & mēſi ſunt ad mēſuram gomor. Nec qui plus collegerat: ha buit āplius: nec qui mi nus parauerat: repit mi nus: ſed ſinguli iuxta id qđ edere poterāt: con gregauerunt. Dixitq; moyſes ad eos. Nullus relinquat ex eo ī māc. Qui nō audierūt eū: ſed dimiſerūt quidā ex eis vſq; mane: & ſcatere cepit vermi bus atq; cōputruit. Et iratus ē cōtra eos Moy ſes. Colligebāt āt māc ſinguli quātū ſufficere poterat ad veſcēdū. Cū q; incaluiſſet ſol liq̄fie bat. In die autem ſexta collegerunt cibos du plices. ideſt duo gomor p ſingulos hoies. Vene rūt āt oēs pricipes mul titudinis: & narrauerūt Moyſi. Qui ait eis. Hoc eſt q̄ locutus eſt dominus. Requies ſabbati ſctificata ē do mino. Cras quodcūq; operandum eſt: facite. & q̄ coquenda ſunt: coquite. Quicquid āt reliquum fuerit: repo nite vſq; in mane. Fece rūtq; ita vt preceperat moyſes: & non cōpu truit neq; vermis

qđ erat. dixit āt moyſes ad eos: hic pa
τί ἦν. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς αὐτούς, οὗτος ὁ ἄρ
nis: quē dedit dn̄s vobis ad comedēdū: hoc
τος, ὃν ἔδωκε κύριος ὑμῖν φαγεῖν, τοῦτο τὸ
vbū qđ cōſtituit dn̄s. congregate ex
ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος. συναγάγετε ἀπ᾿ αὐ
eo vnuſq̄ſq; ad proximos gomor: ſcdm ca
τοῦ ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας γόμορ, κατὰ κε
put iuxta numerū aīarū vr̄arū: vnuſq̄ſq; in
φαλὴν κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος ἐν ταῖς
tabernaculis vr̄is colligite. fecerūt āt ſic
σκηναῖς ὑμῶν συλλέξατε. ἐποίησαν δὲ οὕτως
filii iſrael et collegerūt: q̄ multū & q̄
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ συνέλεξαν, ὁ τὸ πολὺ καὶ ὁ
minus. & metientes gomor: nō
τὸ ἔλαττον. καὶ μετρήσαντες τὸ γόμορ, οὐκ
abundauit q̄ multū et q̄ min⁹. nō min⁹
ἐπλεόνασεν ὁ τὸ πολύ, καὶ ὁ τὸ ἔλαττον. οὐκ ἠλατ
habuit vn⁹q̄ſq; ad proximos apud ſe
τόνησεν ἕκαστος, εἰς τοὺς καθήκοντας παρ᾿ ἑαυτῷ
collegerūt. dixit āt moyſes ad eos: nul
συνέλεξαν. εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς αὐτούς, μη
lus relinquat ex eo in mane. et
θεὶς καταλιπέτω ἀπ᾿ αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. καὶ
nō audierūt moyſen: ſed reliquerūt quidā
οὐκ ἤκουσαν μωυσῆν, ἀλλὰ κατέλιπόν τινες
ex eo in mane. et efferbuit vermes
ἀπ᾿ αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ. καὶ ἐξέζεσεν σκώληκας,
et cōputruit. et indignat⁹ ē cōtra eos moy
καὶ ἐπώζεσεν. καὶ ἐπικράνθη ἐπ᾿ αὐτοῖς μωυ
ſes. et collegerūt illud mane mane: vn⁹q̄ſq;
σῆς. καὶ συνέλεξαν αὐτὸ πρωῒ πρωΐ, ἕκαστος
ſufficiens ſibi. qn̄ āt incaluiſſet ſol
τὸ καθῆκον αὐτῷ. ἡνίκα δὲ διεθέρμανεν ὁ ἥλιος,
liq̄fiebat. factū ē āt die ſexta: college
ἐτήκετο. ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ, συνέλε
rūt neceſſaria dupla: duo gomor vni. ingreſſi
ξαν τὰ δέοντα διπλᾶ, δύο γόμορ τῷ ἑνί. εἰσήλθο
ſūt āt oēs pricipes cōgregatiōis: et
σαν δὲ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς, καὶ
narrauerūt moyſi. dixit āt ad eos: hoc ver
ἀνήγγειλαν μωυσῇ. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, τοῦτο τὸ ῥῆ
bū eſt: qđ locut⁹ ē dn̄s. ſabbata requies ſcta
μά ἐστιν, ὃ ἐλάλησε κύριος. σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία
dn̄o. cras q̄cūq; coxeritis: coquite. & q̄cūq;
τῷ κυρίῳ. αὔριον ὅσα ἐὰν πέσσητε, πέσσετε. καὶ ὅσα ἐ
elixaueritis: elixate. & oē ſupfluū relinquite
ὰν ἕψητε, ἕψετε. καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον καταλείπε
illud in repoſitiōes ī mane. & reliquerūt ex
τε αὐτὸ εἰς ἀποθήκην εἰς τὸ πρωΐ. καὶ κατέλιπον ἀπ᾿
eo in mane: ſicut precepit eis moy
αὐτοῦ εἰς τὸ πρωΐ, καθάπερ συνέταξεν αὐτοῖς μωυ
ſes. & nō cōputruit: neq; vermis
σῆς. καὶ οὐκ ἐπώζεσεν, οὐδὲ σκώληξ

Pe. 77. Sapié 16. c. — D — 1. Co. 8. c. — E

Primitiua chal.

אכל · מנה שכן נסב · סגא זער יתר · צנע · שאר · סרא אכל שאר · חמם שית · אתא רבב · חוה נוח אפה · יתר צנע נסר

Interp̄. chal.

eſſet. Dixitq; eis moyſes. Hic ē panis quē dedit vob dn̄s ad veſcēdū. hoc ē verbū qđ p̄cepit dn̄s. Colligite ex eo vnuſq̄ſq; q̄tū ſufficit ad veſcēdū: gomor p ſingula capita: iuxͣ nūerū aīaꝝ vr̄aꝝ: vnuſq̄ſq; p his q̄ habitāt in tabernaculo ſuo tollat. Feceruntq; ita filii iſrl: & collegerūt quidā plus & q̄dā min⁹: & mēſi ſunt ad mēſurā gomor: & nihil ſupfluit ei q̄ plus collegit: nec defuit ei q̄ minus collegerat. Vnuſq̄ſq; iuxta id qđ poterat comedere collegerūt. Dixitq; eis moyſes. Nullus reponat ex eo vſq; mane. & nō acq̄euerūt moyſi: & dimiſerūt q̄daꝫ viri ex eo vſq; mane: & ſcaturiuit vermibus & cōputruit: & irat⁹ eſt ɔtra eos moyſes. Colligebāt illud mane: ſinguli q̄tū ſufficere poterāt ad veſcēdū. et qđ remanebat ex eo ſup faciē agri: cū īcaluiſſet ſol liq̄fiebat. Et factū eſt in die ſexto collegerūt panē duplicē: duo gomor vniculq;: & venerūt oēs p̄ncipes cōgregationis & narrauerūt moyſi: & ait eis. Hoc eſt qđ locut⁹ eſt dn̄s: requies ſabbati ſctificati eſt corā dn̄o cras qđ cocturi eſtis: codite. & qđ ɔdituri eſtis: cōdite. Et qđ reliquū fuerit: reponite vobis in cuſtodiaꝫ vſq; mane. Et repoſuerūt illud vſq; i mane: ſicut preceperat moyſes: & non computruit neq; vermis

Tranſla. Chal.

הוא ואמר משה להון הוא לחמא דיהב יי לכון למיכל: דין פתגמא דפקיד יי
לקוטו מניה גבר לפום מיכליה עומרא לגלגלתא מנין נפשתיכון גבר לדי במשכניה
תסבון: ועבדו כן בני ישראל ולקטו דאסגי ודאזער: וכלו בעומרא ולא אותר
דאסגי ודאזער לא חסר גבר לפום מיכליה לקטו: ואמר משה להון גבר לא יצנע
מניה עד צפרא: ולא קבילו מן משה ואשארו גוברין מניה עד צפרא ורחיש רחשא
וסרי ורגיז עליהון משה: ולקטו יתיה בצפר בצפר גבר כפום מיכליה ודאשתאר
מניה על אפי חקלא כד חמא עלוהי שמשא פשר: והוה ביומא שתיתאה לקטו לחמא
על חד תרין תרין עומרין לחד ואתו כל רברבי כנישתא וחויאו למשה: ואמר להון
הוא דמליל יי נייח שבת קודשא קדם יי מחר ית דאתון עתידין למיפא אפו וית
דאתון עתידין לבשלא בשילו וית כל מותרא אצנעו לכון למטרא עד צפרא: ואצנעו
יתיה עד צפרא כמא דפקיד משה ולא סרי ורחשא לא

fact⁹ ē in eo. dixit āt moyſes: comedite hodie il
ἐγένετο αὐτῷ. εἶπε δὲ μωυσῆς, φάγετε σήμερον αὐ
lud: ē .n. ſabbatū dn̄o: hodie nō inuenie
τό, ἔστι γὰρ σάββατον τῷ κυρίῳ, σήμερον οὐχ εὑρεθή
tur in agro. ſex dies colligetis. at die
σεται ἐν πεδίῳ. ἓξ ἡμέρας συλλέξετε. τῇ δὲ ἡμέρᾳ
ſeptima ſabbatū: q̄ nō erit in eo. factū ē
τῇ ἑβδόμῃ σάββατον, ὅτι οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ. ἐγένετο
āt in die ſeptima: egreſſi ſūt q̄dā ex popu
δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, ἐξήλθοσάν τινες ἐκ τοῦ λα
lo ad colligēdū: & nō inuenerūt. dixit āt dn̄s ad moyſen:
οῦ συλλέξαι, καὶ οὐχ εὗρον. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν,
vſq; quo nō vultis audire mandata mea:
ἕως τίνος οὐ βούλεσθε εἰσακούειν τὰς ἐντολάς μου,
et legē meā? videte: &.n. dn̄s dedit vobis
καὶ τὸν νόμον μου; ἴδετε, ὁ γὰρ κύριος ἔδωκεν ὑμῖν τὴν
diem hanc ſabbata: pp̄ hoc ipſe dedit
ἡμέραν ταύτην σάββατα, διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔδωκεν
vobis die ſexto panes duoꝝ dieꝝ. ſedete
ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρτους δύο ἡμερῶν. καθίσε
vn⁹quiſq; in domib⁹ vr̄is apđ ſemetipſ; nul
σθε ἕκαστος εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν παρ᾿ ἑαυτῷ, μη
lus vr̄m egrediaī ex loco ſuo
τις ὑμῶν ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῇ
die ſeptima. et ſabbatizauit ppl̄s die
ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. καὶ ἐσαββάτισεν ὁ λαὸς τῇ ἡμέ
ſeptima. & vocauerūt illud filii iſrael
ρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. καὶ ἐπωνόμασαν αὐτὸ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
nomen eius: man. erat āt q̄ſi ſemē coriādri albū.
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μάν. ἦν δὲ ὡς σπέρμα κορίου λευκόν.
at guſtus ei⁹ vt ſimila in melle. dixit āt moy
τὸ δὲ γεῦμα αὐτοῦ ὡς ἐγκρὶς ἐν μέλιτι. εἶπε δὲ μωυ
ſes: hoc vbū: qđ p̄cepit dn̄s: imple
σῆς, τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, πλήσα
te gomor man: ad repoſitionē in gn̄a
τε τὸ γόμορ τοῦ μάν, εἰς ἀποθήκην εἰς τὰς γε
tiōes vr̄as: vt videant panē: quē comediſtis
νεὰς ὑμῶν, ἵνα εἴδωσι τὸν ἄρτον, ὃν ἐφάγετε ὑ
vos in deſerto: qn̄ eduxit vos dn̄s de
μεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκ
ſra egypti. & dixit moyſes aaron: accipe
γῆς αἰγύπτου. καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρών, λάβε
vas aureū vnū: et imitte in illud ple
στάμνον χρυσοῦν ἕνα, καὶ ἔμβαλε εἰς αὐτὸν πλῆ
nū gomor man: & repones illud co
ρες τὸ γόμορ τοῦ μάν, καὶ ἀποθήσεις αὐτὸ ἐναν
ram deo in cuſtodiā in gn̄atiōes
τίον τοῦ θεοῦ εἰς διατήρησιν εἰς τὰς γενεὰς
vr̄as: quēadmodū p̄cepit dn̄s moyſi.
ὑμῶν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
et repoſuit illud aaron coram teſtimo
καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸ ἀαρὼν ἐναντίον τοῦ μαρτυρί
nio in cuſtodiam. at filii iſrael
ου εἰς διατήρησιν. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ

Eze. 10. b. — F — Aſſert. 11. b. — G — Iudith 5. d.

inuētus eſt in eo. Dixit q; moyſes. Comedite illud hodie: quia ſab batum eſt domino: non inuenietur hodie in a gro. Sex diebus colli gite: in die aūt ſeptimo ſabbatū ē dn̄o: idcirco nō iuenietur. Venitq; ſeptima dies: & egreſſi de populo vt collige rēt: nō inuenerunt. Dixit autem dominus ad moyſen. Vſq; quo nō vultis cuſtodi re mandata mea & legem meā? Videte q̄ dn̄s dederit vobis ſabbatū: & pp̄ter hoc die ſexta tribuit vobis cibos duplices. Mane at vnuſquiſq; apud ſemetipſū: & nul lus egrediatur de loco ſuo die ſeptimo. & ſab batizauit populus die ſeptimo. Appellauitq; domus iſrael nomen eius man: qđ erat quaſi ſemen coriā dri albū: guſtuſq; eius quaſi ſimile cū melle. Dixit āt moyſes. Iſte eſt ſermo quem p̄cepit dn̄s. Imple gomor ex eo: & cuſtodiatur in futuras retro gn̄atio nes: vt nouerint panē: quo alui vos in ſolitu dine: quando educti eſtis de terra egypti: dixitq; moyſes ad aa ron. Sume vas vnū: & mitte ibi man: q̄ntū pōt cape gomor: & repone corā domi no ad ſeruandum in gn̄atiōes vr̄as: ſicut preceperat dominus moyſi. Poſuitq; illud aaron in tabernaculo reſeruan dum. Filii autem iſrael

היתה בו: ויאמר משה אכלהו
היום כי שבת היום ליהוה היום
לא תמצאהו בשדה: ששת ימים
תלקטהו וביום השביעי שבת
לא יהיה בו: ויהי ביום השביעי
יצאו מן העם ללקט ולא
מצאו: ויאמר יהוה אל משה עד
אנה מאנתם לשמר מצותי
ותורתי: ראו כי יהוה נתן לכם
השבת על כן הוא נתן לכם ביום
הששי לחם יומים שבו איש
תחתיו אל יצא איש ממקמו
ביום השביעי: וישבתו העם ביום
השבעי: ויקראו בית ישראל את
שמו מן והוא כזרע גד לבן
וטעמו כצפיחת בדבש: ויאמר
משה זה הדבר אשר צוה יהוה
מלא העמר ממנו למשמרת
לדרתיכם למען יראו את הלחם
אשר האכלתי אתכם במדבר
בהוציאי אתכם מארץ מצרים:
ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת
אחת ותן שמה מלא העמר מן
והנח אתו לפני יהוה למשמרת
לדרתיכם: כאשר צוה יהוה
אל משה ויניחהו אהרן לפני
העדת למשמרת: ובני ישראל

היה · מצא · לקט · היה · יצא · לקט · צוה · ירה ראה · ישב · קום שבת · קרא · צפחת · אכל דבר · יצא · אמר לקח · נתן מנה · נוח פנה · עוד

Tranſla. Chal.

הוה ביה: ואמר משה אכלוהי יומא דין ארי שבתא יומא דין קדם יי יומא דין לא
תשכחוניה בחקלא: שתא יומין תלקטוניה וביומא שביעאה שבתא לא יהא ביה:
והוה ביומא שביעאה נפקו מן עמא למלקט ולא אשכחו: ואמר יי למשה עד אימתי
אתון מסרבין למטר פקודי ואוריתי: חזו ארי יי יהב לכון שבתא על כן הוא יהיב
לכון ביומא שתיתאה לחם תרין יומין: תיבו איניש תחותוהי לא יפוק גבר מאתריה
ביומא שביעאה: ונחו עמא ביומא שביעאה: וקרו בית ישראל ית שמיה מנא והוא
כבר זרע גידא חיור וטעמיה כאסקריטון בדבש: ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי
מלי עומרא מניה ויצנע לדריכון בדיל דיחזון ית לחמא דאוכלית יתכון במדברא
באפקותי יתכון מארעא דמצרים: ואמר משה לאהרן סב צלוחית חדא והב תמן
מלי עומרא מנא ואצנע יתיה קדם יי למטרא לדריכון: כמא דפקיד יי ית משה
ואצנעיה אהרן קדם סהדותא למטרא: ובני ישראל

Interp̄. chal.

fuit in eo. Dixitq; moyſes. Comedite illud hodie: q̄r ſabbatū eſt hodie corā dn̄o: hodie nō inuenietis illud in agro. Sex diebus colligetis illud: & in die ſeptimo ſabbatū eſt: nō erit in eo. Et factū eſt in die ſeptimo: egreſſi ſunt de populo vt colligerent: & nō inuenerūt. Dixitq; dn̄s ad moyſen: vſquequo nō vultis cuſtodire mandata mea & leges meas? videte q̄ dn̄s dederit vobis ſabbatū: propterea dat vobis in die ſexto panem duorum dierū. Sedete vnuſquiſq; in loco ſuo: nullus egrediatur de loco ſuo in die ſeptimo. Quieuitq; popul⁹ in die ſeptimo. Appellauitq; dom⁹ iſrael nomē eius māna: & erat quaſi ſemē coriādri albū: guſtuſq; eius quaſi lagana frixa cū melle. Dixitq; moyſes. Hic eſt ſermo quē precepit dn̄s: plenum gomor ex eo ſeruate in generationes veſtras. vt videant panem quē comedere feci vos in deſerto: quando eduxi vos de terra egypti. Dixitq; moyſes ad aaron. Tolle lagunculam vnā: & mitte ibi māna plenū gomor: & repone illam coram domino: vt ſeruetur in generationes veſtras. ſicut precepit domin⁹ moyſi: ita repoſuit illud aaron coram teſtamento in cuſtodiam. Filii autem iſrael

Primitiua chal.

שכח לקט הוה · שבח · סרב נטר ירה · חזא יהב · נפק נוח קרא · מלא נטר דור · חזא דבר נפק · נסב יהב צנע · נטר

אכלו את המן ארבעים שנה עד באם אל ארץ נושבת את המן אכלו עד באם אל קצה ארץ כנען׃ והעמר עשרית האיפה הוא׃

Cap. xvii.

ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהם על פי יהוה ויחנו ברפידים ואין מים לשתת העם׃ וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה ויאמר להם משה מה תריבון עמדי מה תנסון את יהוה׃ ויצמא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי ואת בני ואת מקני בצמא׃ ויצעק משה אל יהוה לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלני׃ ויאמר יהוה אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את היאר קח בידך והלכת׃ הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל׃ ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני

comederũt man quadraginta annis: donec venirẽt in terrã habitabilem. Hoc cibo aliti ſũt vſq; quo tangerent fines terre chanaã. Gomor aũt decima pars eſt ephi. Ca. 17.

Igitur profecta omnis multitudo filiorũ iſrael de deſerto ſin per mãſiões ſuas iuxta ſermonem dñi caſtrametati ſũt in raphidim: vbi nõ erat aq̃ ad bibẽdũ populo. Qui iurgatus contra moyſen ait. Da nobis aquam vt bibamus. Quibus reſpondit moyſes. Quid iurgamini contra me? Cur tẽtatis dominum? Sitiuit ergo ibi pplſ pre aque penuria & murmurauit contra moyſen dicẽs. Cur feciſti nos exire de egypto: vt occideres nos & liberos noſtros ac iumenta ſiti? Clamauit autem moyſes ad dñm dicens. Quid faciam populo huic. Adhuc paululũ & lapidabit me. Et ait dñs ad moyſen. Antecede populum: & ſume tecũ de ſenioribus iſrael: & virgã qua percuſſiſti fluuiũ tolle in manu tua & vade. En ego ſtabo ibi corã te ſupra petram oreb: percutieſq; petram & exibit ex ea aqua: vt bibat populus. Fecit moyſes ita coram ſenioribus iſrael. Et vocauit nomen loci illius tentatio: propter iurgium filiorum

cõmederũt man ãnos q̃draginta: donec venerũt
ἔφαγον τὸ μὰν ἔτη τεσσαράκοντα, ἕως ἦλθον εἰς
 terrã habitabilẽ. man comederũt donec venerũt in
τὴν οἰκουμένην. τὸ μὰν ἔφαγον ἕως παρεγένοντο εἰς
ptẽ phenicie. at gomor decima
μέρος τῆς φοινίκης. τὸ δὲ γόμορ τὸ δέκατον τῶν
triũ menſurarũ erat.
τριῶν μέτρων ἦν. Ca. 17.

Et pfecta ẽ ois cõgregatio filiorũ iſrael ex
Καὶ ἀπῆρε πᾶσα ἡ συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ A
deſerto ſin p caſtra ſua: ſcdm ver
τῆς ἐρήμου σὶν κατὰ παρεμβολὰς αὐτῶν, διὰ ῥῆμα
bum dñi. et caſtrametati ſũt i raphidin. nõ erat
τος κυρίου. καὶ παρενέβαλον ἐν ῥαφιδεὶν. οὐκ ἦν
ãt aq̃ pplo ad bibẽdũ. et cõuiciabat͂ popul9
δὲ ὕδωρ τῷ λαῷ ὥστε πιεῖν. καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς
ad moyſen: dicẽtes: da nobis aquã: vt bibam9.
πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, δὸς ἡμῖν ὕδωρ, ἵνα πίωμεν.
et dixit eis moyſes: qd cõuiciamini me? et
καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, τί λοιδορεῖσθέ με; καὶ
qd tentatis dñm? ſitiuit ãt illic popul9 aquã.
τί πειράζετε κύριον; ἐδίψησε δὲ ἐκεῖ ὁ λαὸς ὕδατι.
et murmurauit ppls cõtra moyſen: dicẽtes: qd hoc:
καὶ ἐγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μωυσῆν, λέγοντες, τί τοῦτο,
q eduxiſti nos ex egypto vt occideres Numeri. 20. b.
ὅτι ἀνεβίβασας ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου τοῦ ἀποκτεῖναι
nos: et filios nros: et iumẽta ſiti.
ἡμᾶς, καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ τὰ κτήνη τῷ δίψει.
clamauit ãt moyſes ad dñz: dicẽs: qd faciã popu
ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς κν̄, λέγων, τί ποιήσω τῷ λα
lo huic. adhuc paululũ: et lapidabũt me.
ῷ τούτῳ. ἔτι μικρὸν, καὶ καταλιθοβολήσουσί με.
et dixit dñs ad moyſen: antecede pplz B
καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, προπορεύου τοῦ λαοῦ
iſtũ accipe ãt tecũ a ſenioribus
τούτου, λάβε δὲ μετὰ σεαυτοῦ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέ Numeri. 20. b.
bus populi: et virgã: in q̃ pcuſſiſti
ρων τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ῥάβδον, ἐν ᾗ ἐπάταξας τὸν
flumẽ: accipe in manu tua et vade. ecce
ποταμόν, λάβε ἐν τῇ χειρί σου καὶ πορεύου. ἰδοὺ
ego ſtabo illic: anteq̃ tu accedas ſup petrã
ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ, πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν ἐπὶ τῆς πέτρας
in oreb. et pcuties petrã: et exi ps. 77. 1. Cor. 10. a.
ἐν χωρήβ. καὶ πατάξεις τὴν πέτραν, καὶ ἐξελεύ
bit ex ea aqua: et bibet popul9. fe
σεται ἐξ αὐτῆς ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός. ἐποί
cit ãt moyſes ſic corã filijs iſ
ησε δὲ μωυσῆς οὕτως ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσ
rael. et vocauit nomẽ loci
ραήλ. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου
illi9 tentatio et iurgiũ pp ob
ἐκείνου πειρασμὸς καὶ λοιδόρησις διὰ τὴν λοι
iurgationẽ filiorũ
δορίαν τῶν υἱῶν

Transla. Chal.

אכלו ית מנא ארבעין שנין עד מיתיהון לארעא יתיבתא ית מנא אכלו עד מיתיהון לסיפי ארעא דכנען׃ ועומרא חד מן עשרא בתלת סאין הוא׃

Ca. xvii.

ונטלו כל כנשתא דבני ישראל ממדברא דסין למטלניהון על מימרא דיי ושרו ברפידים ולית מיא למשתי עמא׃ ונצא עמא עם משה ואמרו הבו לנא מיא ונשתי ואמר להון משה מה נצן אתון עמי מה מנסן אתון קדם יי׃ וצחי תמן עמא למיא ואתרעם עמא על משה ואמר למא דנן אסיקתנא ממצרים לקטלא יתי וית בני וית בעירי בצחותא׃ וצלי משה קדם יי למימר מה אעביד לעמא הדין עוד זעיר פון וירגמונני׃ ואמר יי למשה עבר קדם עמא ודבר עמך מסבי ישראל וחוטרך דמחיתא ביה ית נהרא סב בידך ותהך׃ האנא קאים קדמך תמן על טינרא בחורב ותמחי בטינרא ויפקון מניה מיא וישתון עמא ועבד כן משה לעיני סבי ישראל׃ וקרא שמא דאתרא נסיתא ומצותא על דנצו בני ישראל

Primitiua chal.

Interp. chal.

comederũt mãna quadraginta annis: donec venerũt in terrã habitabilẽ: mãna comederũt: donec venirẽt ad cõfinia terre chanaã. Gomor autem erat decima pars trium ſatorum. Ca. 17.

Et profecta eſt ois cõgregatio filiorũ iſrael a deſerto ſin per manſiones ſuas iuxta verbũ dñi: et caſtrametati ſunt in raphidim. Et non erant aque vt populus biberet: et obiurgatus eſt ppls ↄtra moyſen atq; dixerũt. Date nobis aquas vt bibamus. Dixitq; eis moyſes. Quid iurgamini cõtra me? quid tentatis corã dño? Sitiuitq; ibi ppls propter aquarũ penuriã: et murmurauit populus ↄtra moyſen: et ait. Cur feciſti nos aſcendere de egypto, vt iterficeres me et filios meos et pecora mea ſiti? Orauitq; moyſes corã dño: dicẽs. Quid faciã populo huic: adhuc paululũ et lapidabunt me. Dixitq; dñs ad moyſen. Tranſi corã populo: et tolle tecũ de ſenioribus iſrael: et virgã tuã qua percuſſiſti fluuiũ tolle in manu tua: et vade. Ecce ego ſtabo ante te ibi iuxta petrã in oreb: et percuties petram: et exibunt ex ea aque: vt bibat populus. Fecitq; moyſes ita corã ſenioribus iſrael. Vocauitq; nomen loci tentatio et iurgium: eo q obiurgati ſunt filij

iſrael: et ppterea q tẽtant dñm: dicentes: ſi
ἰσραὴλ, καὶ διὰ τὸ πειράζειν κύριον, λέγοντας, εἰ
eſt dñs in nobis an nõ: venit ãt amalech et oppu
ἔστι κύριος ἐν ἡμῖν ἢ οὔ, ἦλθε δὲ ἀμαλὴκ καὶ ἐπο
gnabat iſrael in raphidim. dixit ãt moyſes
λέμει τὸν ἰσραὴλ ἐν ῥαφιδείν. εἶπε δὲ μωυσῆς τῷ
C ioſue: elige tibi viros potentes et egre
ἰησοῦ, ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας δυνατούς, καὶ ἐξελ
ſſus cõgredere cũ amalech cras. et ecce ego
θὼν παράταξαι τῷ ἀμαλὴκ αὔριον. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
ſtabo in vertice collis: et virga
ἕστηκα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, καὶ ἡ ῥάβδος
dei in manu mea. et fecit ioſue ſi
τοῦ θεοῦ ἐν τῇ χειρί μου. καὶ ἐποίησεν ἰησοῦς κα
cut dixit et moyſes: et egreſſus cõgreſſ9
θάπερ εἶπεν αὐτῷ μωυσῆς, καὶ ἐξελθὼν παρετάξα
eſt cũ amalech. et moyſes et aaron et hur aſcẽ
το τῷ ἀμαλήκ. καὶ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ ὢρ ἀνέ
derũt in verticẽ collis. et factũ ẽ
βησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. καὶ ἐγίνετο
qñ eleuabat moyſes manus: preualebat iſrael.
ὅταν ἐπῆρε μωυσῆς τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἰσραήλ.
qñ ãt remittebat man9: preualebat amalech.
ὅταν δὲ καθῆκεν τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἀμαλήκ. αἱ
at man9 moyſi graues. et accipiẽtes lapidẽ ſup
δὲ χεῖρες μωυσῆ βαρεῖαι. καὶ λαβόντες λίθον ὑπέ
poſuerũt ſub eũ: et ſedit ſup eũ. et aaron et
θηκαν ὑπ᾽ αὐτόν. καὶ ἐκάθητο ἐπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀαρὼν καὶ
hur ſuſtentabãt man9 ei9 hinc vn9 et hinc
ὢρ ἐστήριζον τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐντεῦθεν εἷς καὶ ἐν
D vn9. et fuerũt man9 moyſi ſuſten
τεῦθεν εἷς. καὶ ἐγένοντο αἱ χεῖρες μωυσῆ ἐστηριγ
Judith 4. d. tate vſq; ad occaſum ſolis. et fugauit iſra
μέναι ἕως δυσμῶν τοῦ ἡλίου. καὶ ἐτρέψατο ἰσρα
Sapiẽ. 11. a. el amalech: et oẽm populũ eius in
ὴλ τὸν ἀμαλὴκ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν
occiſiõe gladij. dixit ãt dñs ad moyſen:
φόνῳ μαχαίρας. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν,
ſcribe hoc ad memoriã in libro.
κατάγραψον τοῦτο εἰς μνημόσυνον ἐν βιβλίῳ.
et dabis in aures ioſue: qm deletiõe de
καὶ δώσεις εἰς τὰ ὦτα ἰησοῦ, ὅτι ἀλοιφῇ ἐξα
lebo memoriã amalech de illa q̃ ſub
λείψω τὸ μνημόσυνον ἀμαλὴκ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν
celo. et edificauit moyſes altare dño:
οὐρανόν. καὶ ᾠκοδόμησε μωυσῆς θυσιαστήριον κυρίῳ,
et vocauit nomẽ eius dñs refugi
καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ κύριος καταφυ
um meũ: qm in manu occulta pugnat dñs
γή μου, ὅτι ἐν χειρὶ κρυφαίᾳ πολεμεῖ κύριος
cõtra amalech a gñatiõibus in gñatiões.
ἐπὶ ἀμαλὴκ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς. Ca. 18.

A Audiuit ãt iethro ſacerdos madiã ſocer moyſi
Ἤκουσε δὲ ἰωθὼρ ὁ ἱερεὺς μαδιὰν ὁ γαμβρὸς μωυσῆ

iſrael & quia tentauerunt dominum dicentes. Eſt ne dominus in nobis an non? Venit autẽ amalech: & pugnabat contra filios iſrael in raphidim. Dixitq; moyſes ad ioſue. Elige viros: & egreſſus pugna contra amalech cras. Ego ſtabo in vertice collis habens virgam dei in manu mea. Fecit ioſue vt locutus erat moyſes & pugnauit cõtra amalech. Moyſes aũt & aarõ & hur aſcẽderũt ſup verticem collis. Cumq; leuaret Moyſes manus: vincebat iſrael. Sin autẽ paululũ remiſiſſet: ſupabat amalech. Manus autẽ moyſi erãt graues. Sumẽtes igr̃ lapidẽ poſuerũt ſubter eũ: in quo ſedit. Aarõ aũt & hur ſuſtẽtabant manus eius ex vtraq; pte. Et factũ eſt vt manus illius non laſſarentur vſq; ad occaſũ ſolis. Fugauitq; Ioſue amalech & populũ eius in ore gladii. Dixit autẽ dñs ad moyſen. Scribe hoc ob monimentum in libro: & trade auribus Ioſue. Delebo enim memoriam amalech ſub celo. Edificauitq; moyſes altare: & vocauit nomen eius: dñs exaltatio mea dicẽs. Quia manus ſolii domini & bellũ dñi erit cõtra amalech: a gñatione in gñationẽ. Ca. 18.

Cumq; audiſſet ietro ſacerdos madian cognatus moyſi

ועל נסתם את יהוה לאמר היש יהוה בקרבנו אם אין׃ ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם׃ ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי׃ ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה׃ והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק׃ וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש׃ ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב׃ ויאמר יהוה אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים׃ ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוה נסי׃ ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליהוה בעמלק מדר דר׃

Cap. xviii.

וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את

Transla. Chal.

ועל דנסיאו קדם יי למימר האית שכינתא דיי בינגא אם לא׃ ואתא עמלק ואגיח קרבא עם ישראל ברפידים׃ ואמר משה ליהושע בחר לנא גברין ופוק אגיח קרבא בעמלק מחר אנא קאים על ריש רמתא וחוטרא דאתעבידו ביה ניסין מן קדם יי בידי׃ ועבד יהושע כמא דאמר ליה משה לאגחא קרבא בעמלק ומשה אהרן וחור סליקו לריש רמתא׃ ויהי כד מרים משה ידוהי ומתגברין דבית ישראל וכד מנח ידוהי ומתגברין דבית עמלק׃ וידי משה יקרן ונסיבו אבנא ושויו תחותוהי ויתיב עלה ואהרן וחור סעדין לידוהי מכא חד ומכא חד והואה ידוהי פריסן בצלו עד דעל שמשא׃ ותבר יהושע ית עמלק וית עמיה לפתגם דחרב׃ ואמר יי למשה כתוב דא דוכרנא בספרא ושוי קדם יהושע ארי ממחא אמחי ית דוכרנא דעמלק מתחות שמיא׃ ובנא משה מדבחא ופלח עלוהי קדם אלהא דעבד ליה נסין׃ ואמר בשבועא אמיר דא מן קדם דחילא דשכינתיה על כורסי יקרא דעתיד דיתגח קרבא קדם יי בדבית עמלק לשיציותהון מדרי עלמא׃

Ca. 18.

ושמע יתרו רבא דמדין חמוהי דמשה ית

Interp. chal.

iſrael: et q2 tẽtauerũt corã dño: dicẽtes. Utrũ maieſtas dñi in medio nrm habitat an nõ? Uenit aũt amalech: et iniit preliũ cõtra iſrl̃ in raphidim. Dixitq; moyſes ad ioſue. Elige nob viros: et egredere pugna ↄ amalech cras. Ego ſtabo in vertice collis: et virga qua facta ſunt miracula a facie dei erit in manu mea. Fecitq; ioſue ſicẽ dixerat ei moyſes: vt pugnaret cõtra amalech. Moyſes aũt aaron et hur aſcenderũt ad verticez collis. Et factũ eſt cum eleuaret moyſes manus ſuas preualebãt viri domus iſrael: et cũ demittebat manus ſuas: preualebãt viri domus amalech. Manus autez moyſi erãt graues: et tulerũt lapidẽ et poſuerũt ſub eo: ſeditq; ſup eum. Aaron aũt et hur ſuſtentabãt manus eius: hinc vnus et inde alter. Fueruntq; manus moyſi extente in oratione vſq; ad occaſum ſolis. Et cõtriuit ioſue amalech et populum eius in ore gladij. Dixitq; dñs ad moyſen. Scribe hoc mẽoriale in libro: et pone corã ioſue: qm̃ delẽdo delebo memoriã amalech ſub celo. Edificauitq; moyſes altare et imolauit ſup eo corã deo: q fecit ſibi miracula. Et ait. Cum iuramẽto dictũ eſt hoc a facie terribilis: cuius maieſtas eſt ſup ſoliũ glĩe vt cõmittat͂ pliũ a facie dñi ↄtra viros dom9 amalech vt cõſumat eos a gñationib9 ſeculi. Ca. 18.

Et audiuit iethro princeps madian ſocer moyſi

Ter. Heb.

כל אשר עשה אלהים למשה
ולישראל עמו כי הוציא יהוה את
ישראל ממצרים: ויקח יתרו חתן
משה את צפרה אשת משה אחר
שלוחיה: ואת שני בניה אשר
שם האחד גרשם כי אמר גר
הייתי בארץ נכריה: ושם האחד
אליעזר כי אלהי אבי בעזרי
ויצלני מחרב פרעה: ויבא יתרו
חתן משה ובניו ואשתו אל משה
אל המדבר אשר הוא חנה שם
הר האלהים: ויאמר אל משה
אני חתנך יתרו בא אליך
ואשתך ושני בניה עמה: ויצא
משה לקראת חתנו וישתחו
וישק לו וישאלו איש לרעהו
לשלום ויבאו האהלה: ויספר
משה לחתנו את כל אשר עשה
יהוה לפרעה ולמצרים על אודת
ישראל את כל התלאה אשר
מצאתם בדרך ויצלם יהוה: ויחד
יתרו על כל הטובה אשר עשה
יהוה לישראל אשר הצילו מיד
מצרים: ויאמר יתרו ברוך יהוה
אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד
פרעה אשר הציל את העם מתחת
יד מצרים: עתה ידעתי כי גדול

Primitiua heb.: יצא · לקח · איש · שלח · שנה · בנה · גור · היה · עזר · נצל · בוא · איש · דבר · אמר · בוא · איש · שנה · יצא · שחה · נשק · שאל · שלם · ספר · לאה · נצל · חדה · גדל

Trāſla. B. Hiero.

omnia que fecerat deus moyſi & iſrael populo ſuo: & φ eduxiſſet dominus iſrael de egypto: tulit ſephoram vxorē moyſi quam remiſerat: & duos filios eius: quorum vnus vocabatur gerſan: dicente patre aduena fui in terra aliena: alter vero eliezer. deus enim ait patris mei adiutor meus: & eruit me de gladio pharaonis. venit ergo ietro cognat⁹ moyſi & filii eius & vxor eius ad moyſen in deſertū: vbi erat caſtrametatus iuxta mōtē dei: & mādauit moyſi dicens. Ego ietro cognatus tuus venio ad te: & vxor tua & duo filii tui cum ea. Qui egreſſus in occurſum cognati ſui adorauit: & oſculatus eſt eū. Salutauerūtq; ſe mutuo verbis pacificis. Cūq; intraſſet tabernaculū narrauit moyſes cognato ſuo cuncta q̃ fecerat dñs pharaoni & egyptiis propter iſrael. vniuerſūq; laborē qui accidiſſet eis in itinere: & φ liberauerat eos dominus. Letatuſq; eſt ietro ſup oībus bōis q̃ fecerat dñs iſraeli: eo φ eruiſſet eum de manu egyptiorū. Et ait. Benedictus dominus qui liberauit vos de manu egyptiorum: & de manu pharaōis q eruit populum ſuum de manu egypti. Nūc cognoui quia magnus

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

oīa q̃cūq; fecit dñs iſrael ſuo popu
πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ἰσραὴλ τῷ ἑαυτοῦ λα
lo: eduxit .n. dñs iſrael ex egypto. acce
ῷ, ἐξήγαγε γὰρ κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. ἔλα
pit āt iethro ſocer moyſi ſephorā vxo
βε δὲ ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ σεπφώραν τὴν γυ
rē moyſi poſt dimiſſionē ei⁹ ⁊ duos
ναῖκα μωυσῆ μετὰ τὴν ἄφεσιν αὐτῆς καὶ τοὺς δύο
filios eius: nomē vni eoꝝ gerſam: dicens:
υἱοὺς αὐτοῦ, ὄνομα τῷ ἑνὶ αὐτῶν γηρσάμ, λέγων,
aduena fui in t̃ra aliena: et nomē — s.2.d.
πάροικος ἤμην ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ
ſecūdi eliezer: dicens: ⁊ .n. de⁹ patris mei
δευτέρου ἐλιέζερ, λέγων, ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου
auxiliator me⁹: ⁊ eruit me de manu pharaōis: ⁊
βοηθός μου, καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς φαραώ, καὶ
venit iethro ſocer moyſi et filij et vxor
ἦλθεν ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ καὶ οἱ υἱοὶ καὶ ἡ γυνὴ
ad moyſen in deſertū vbi caſtrametat⁹ ē in
πρὸς μωυσῆν εἰς τὴν ἔρημον οὗ παρενέβαλεν ἐπ'
mōte dei. nūciatū ē āt moyſi: dicētes: ecce
ὄρους τοῦ θεοῦ. ἀνηγγέλη δὲ μωυσῆ, λέγοντες, ἰδοὺ
ſocer tu⁹ iethro venit ad te et
ὁ γαμβρός σου ἰοθὼρ παραγίνεται πρός σε καὶ ἡ
vxor tua et filij tui cū eo. egreſſus ē āt moy
γυνή σου καὶ οἱ υἱοί σου μετ' αὐτοῦ. ἐξῆλθε δὲ μωυ
ſes in occurſum ſocero ſuo: et ado — B
σῆς εἰς συνάντησιν τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ, καὶ προσ
rauit eū: et oſculat⁹ ē eū: et ample
εκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν, καὶ ἠσπά
xi ſūt adinuicē: et introduxit eos in taber
σαντο ἀλλήλους, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν σκη
naculū. ⁊ narrauit moyſes ſocero ſuo om
νήν. καὶ διηγήσατο μωυσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ πάν
nia q̃cūq; fecit dñs pharaōi et egyptijs p
τα ὅσα ἐποίησε κ̅ς̅ τῷ φαραὼ καὶ τοῖς αἰγυπτίοις ἕ
pter iſrael: et oēm laborē q̃ accidit
νεκεν τοῦ ἰσραήλ, καὶ πάντα τὸν μόχθον τὸν γενόμενον
eis in via: ⁊ φ eruit eos dñs de ma
αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κ̅ς̅ ἐκ χει
nu pharaōis: ⁊ de manu egyptioꝝ. obſtupuitāt ie
ρὸς φαραώ, καὶ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων. ἐξέστη δὲ ἰο
thro ſup oīb⁹ bonis q̃ fecit eis dñs:
θὼρ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησεν αὐτοῖς κ̅ς̅,
et φ eruit eos dñs de manu egyptioꝝ et de
καὶ ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κ̅ς̅ ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων καὶ ἐκ
manu pharaōis. ⁊ dixit iethro bñdict⁹ dñs: φ eru
χειρὸς φαραώ. καὶ εἶπεν ἰοθὼρ εὐλογητὸς κ̅ς̅, ὅτι ἐξεί
it populū ſuū de manu egyptioꝝ:
λατο τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων,
et de manu pharaōis. nūc cognoui: φ magn⁹
καὶ ἐκ χειρὸς φαραώ. νῦν ἔγνων, ὅτι μέγας

Primitiua chal. נפק · אנת · דור · הוה · אמר · דבר · שרא · גלה · חמא · אתא · שכן · שנה · עיק · שכח · חדה · טוב · מרה · רבב

Interp̄. chal.

omnia que fecerat dñs moyſi ⁊ iſrael populo ſuo: ⁊ φ eduxiſſet dñs iſrl' de egypto. Tulitq; iethro ſocer moyſi ſephorā vxorē moyſi: poſtq̃ remiſerat eam: et duos filios eius quoꝝ nomē vnius erat gerſon: quia dixit aduena fui in terra aliena. Et nomē alterius eliezer: quia verbū dei patris mei fuit in adiutoriū meum: ⁊ eruit me de gladio pharaonis. Venitq; iethro ſocer moyſi ⁊ filij eius ⁊ vxor eius ad moyſen in deſertū in quo ipſe manebat: in montē ſup quē reuelata eſt gloria dñi. Dixitq; ad moyſen. Ego ſocer tuus iethro venio ad te ⁊ vxor tua ⁊ duo filij ſui cum ea. Egreſſuſq; eſt moyſes in occurſum ſoceri ſui: ⁊ adorauit: et oſculatus eſt eum: ⁊ ſalutauerūt ſe mutuo pacifice: ⁊ venerunt in tabernaculū. Et narrauit moyſes ſocero ſuo oīa q̃ fecerat dñs pharaoni ⁊ egyptijs ꝓpter iſrael: omnē tribulationē que inuenit eos in via: ⁊ quō liberaſſet eos dñs. Letatuſq; eſt iethro ſup oībus bonis q̃ fecerat dñs iſraeli: φ eruiſſet eos de manu egyptiorum. Et ait iethro. Benedictus dñs qui liberauit vos de manu egyptioꝝ ⁊ de manu pharaonis: qui liberauit populum de medio anguſtie dominij egyptiorum. Nunc cognoui quoniam magnus

Tranſla. Chal.

ית כל דעבד ייי למשה ולישראל עמיה ארי אפיק ייי ית ישראל ממצרים: ודבר יתרו חמוהי דמשה ית צפורה איתת משה בתר דשלחה: וית תרין בנהא דשום חד גרשום ארי אמר דייר הויתי בארעא נוכראה: ושום חד אליעזר ארי אלהא דאבא הוה בסעדי ושיזבני מחרבא דפרעה: ואתא יתרו חמוהי דמשה ובנוהי ואתתיה לות משה למדברא דהוא שרי תמן לטורא דאתגלי עלוהי יקרא דייי: ואמר למשה אנא חמוך יתרו אתי לותך ואתתך ותרין בנהא עמה: ונפק משה לקדמות חמוהי וסגיד ונשיק ליה ושאילו גבר לחבריה לשלם ואתו למשכנא: ואשתעי משה לחמוהי ית כל דעבד ייי לפרעה ולמצראי על עיסק ישראל ית כל עקתא דאשכחתנון באורחא ושיזבינון ייי: וחדי יתרו על כל טבתא דעבד ייי לישראל דשיזבינון מידא דמצראי: ואמר יתרו בריך ייי דשיזיב יתכון מידא דמצראי ומידא דפרעה דשיזיב ית עמא מתחות פולחנות מצראי: כען ידענא ארי רב

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

dñs ſup oēs deos ꝓpter hoc:
κύριος παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς ἕνεκεν τούτου,
φ ſupbe egeſt eis: ⁊ accepit iethro ſo
ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς, καὶ ἔλαβεν ἰοθὼρ ὁ γαμ
cer moyſi holocauſta ⁊ victimas deo.
βρὸς μωυσῆ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας τῷ θεῷ.
venit āt aaron ⁊ oēs ſeniores
παρεγένετο δὲ ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι
iſrael ad comedendū panē cū ſoce
ἰσραὴλ τοῦ συμφαγεῖν ἄρτον μετὰ τοῦ γαμ
ro moyſi corā deo. et factū ē poſt
βροῦ μωυσῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ. καὶ ἐγένετο με
craſtinū cōſedit moyſes ad iudicādū
τὰ τὴν ἐπαύριον συνεκάθισε μωυσῆς κρίνειν τὸν
populū: aſſiſtebat āt oīs ppl's moyſi a
λαόν, παρειστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς μωυσῆ ἀπὸ
mane vſq; ad veſperā. et vidēs iethro oīa q̃cūq;
πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας. καὶ ἰδὼν ἰοθὼρ πάντα ὅσα
C
faciebat populo: dicit ei: qd hoc qđ tu fa
ἐποίει τῷ λαῷ, λέγει αὐτῷ, τί τοῦτο ὃ σὺ ποι
cis populo? quare tu ſedes ſolus: oīs āt
εῖς τῷ λαῷ; διατί σὺ κάθησαι μόνος, πᾶς δὲ ὁ
popul⁹ aſtitit tibi a mane vſq; ad crepuſculū? ⁊
λαὸς παρέστηκέ σοι ἀπὸ πρωῒ ἕως δείλης; καὶ
dicit moyſes ſocero ſuo: φ venit
λέγει μωυσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ, ὅτι παραγίνε
ad me popul⁹ q̃rere iudiciū a deo
ται πρός με ὁ λαὸς ἐκζητῆσαι κρίσιν παρὰ τοῦ θε
qñ .n. fuerit eis diſceptatio ⁊ venerit
οῦ. ὅταν γὰρ γένηται αὐτοῖς ἀντιλογία καὶ ἔλθωσι
ad me: diiudico quēlibet: et inſtruo il
πρός με, διακρίνω ἕκαστον, καὶ συμβιβάζω αὐ
los mandata dei ⁊ legem
τοὺς τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον
eius. dixit āt ſocer moyſi ad eū:
αὐτοῦ. εἶπε δὲ ὁ γαμβρὸς τῷ μωυσῆ πρὸς αὐ
nō recte tu facis xbū hoc: corruptio
τόν, οὐκ ὀρθῶς σὺ ποιεῖς τὸ ῥῆμα τοῦτο, φθο
ne cōſumeris intolerabili ⁊ tu: ⁊
ρᾷ καταφθαρήσῃ ἀνυπομονήτῳ καὶ σύ, καὶ
oīs popul⁹ hic: q̄ eſt tecū. graue tibi
πᾶς ὁ λαὸς οὗτος, ὅς ἐστι μετὰ σοῦ. βαρύ σοι
xbū hoc: nō poteris facere tu ſol⁹.
Deut. 1.b. τὸ ῥῆμα τοῦτο, οὐ δυνήσῃ ποιεῖν σὺ μόνος.
nūc igr̃ audi me et conſulā tibi: ⁊
νῦν οὖν ἄκουσόν μου καὶ συμβουλεύσω σοι, καὶ
erit deus tecū. eſto tu populo q̃
ἔσται ὁ θεὸς μετὰ σοῦ. γίνου σὺ τῷ λαῷ τὰ
ad deū: ⁊ referes ſermones eo
πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀνοίσεις τοὺς λόγους αὐ
rū ad deū: et teſtificare eis
τῶν πρὸς τὸν θεόν, καὶ διαμαρτύρει αὐτοῖς τὰ
precepta dei et
προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ

Trāſla. B. Hiero.

dominus ſuper omnes deos: eo φ ſupbe egerint cōtra eos. Obtulit ergo ietro cognatus moyſi holocauſta & hoſtias deo. Venerūtq; aarō & oēs ſeniores filiorum iſrael vt comederēt panē cū eo coram deo. Altera autem die ſedit moyſes: vt iudicaret populū: qui aſſiſtebat moyſi a mane vſq; ad veſperam. Quod cū vidiſſet cognatus eius omnia ſcilicet que agebat in populo: ait. Quid eſt quod facis in plebe? Cur ſolus ſedes: & oīs populus preſtolatur de mane vſq; ad veſperam? Cui reſpondit moyſes. Venit ad me populus querens ſentētiam dei. cūq; acciderit eis aliq̃ diſceptatio: veniūt ad me vt iudicem īter eos: & oſtendam precepta dei & leges eius. At ille. Non bonam īquit rē facis. Stulto labore cōſumeris: & tu & populus iſte qui tecū eſt. Vltra vires tuas eſt negotiū. Solus illud non poteris ſuſtinere. ſed audi verba mea atq; conſilia: & erit deus tecum. Eſto tu populo in his que ad deū pertinent: vt referas que dicuntur ad eum: oſtendaſq; populo cerimonias & ritum colendi:

Ter. Heb.

יהוה מכל האלהים כי בדבר
אשר זדו עליהם: ויקח יתרו חתן
משה עלה וזבחים לאלהים
ויבא אהרן וכל זקני ישראל
לאכל לחם עם חתן משה לפני
האלהים: ויהי ממחרת וישב
משה לשפט את העם ויעמד
העם על משה מן הבקר עד הערב:
וירא חתן משה את כל אשר הוא
עשה לעם ויאמר מה הדבר
הזה אשר אתה עשה לעם מדוע
אתה יושב לבדך וכל העם נצב
עליך מן בקר עד ערב: ויאמר
משה לחתנו כי יבא אלי העם
לדרש אלהים: כי יהיה להם
דבר בא אלי ושפטתי בין איש
ובין רעהו והודעתי את חקי
האלהים ואת תורתיו: ויאמר חתן
משה אליו לא טוב הדבר אשר
אתה עשה: נבל תבל גם אתה גם
העם הזה אשר עמך כי כבד
ממך הדבר לא תוכל עשהו
לבדך: עתה שמע בקלי איעצך
ויהי אלהים עמך היה אתה לעם
מול האלהים והבאת אתה את
הדברים אל האלהים: והזהרתה
אתהם את החקים ואת

Primitiua heb.: זוד · לקח · בוא · אכל · פנה · היה · ישב · עמד · ראה · פרע · נצב · היה · בוא · ידע · ירה · תמל · בדד · יעץ · היה · בוא · זהר

Tranſla. Chal.

ייי ולית אלהא בר מניה ארי בפתגמא דחשיבו מצראי למידן ית ישראל ביה דנינון: וקריב יתרו חמוהי דמשה עלון ונכסת קודשין קדם ייי ואתא אהרן וכל סבי ישראל למיכל לחמא עם חמוהי דמשה קדם ייי: והוה ביומא דבתרוהי ויתיב משה למידן ית עמא וקם עמא עלוהי דמשה מן צפרא עד רמשא: וחזא חמוהי דמשה ית כל דהוא עביד לעמא ואמר מה פתגמא הדין דאת עביד לעמא מדין את יתיב בלחודך וכל עמא קימין עלך מן צפרא עד רמשא: ואמר משה לחמוהי ארי אתן לותי עמא למתבע אולפן מן קדם ייי: כד הוי להון דינא אתן לותי ודאין אנא בין גברא ובין חבריה ומהודענא להון ית קימיא דייי וית אוריתיה: ואמר חמוהי דמשה ליה לא תקין פתגמא דאת עביד: מלאה תלאי אף את אף עמא הדין דעמך ארי יקיר מנך פתגמא לא תכול למעבדיה בלחודך: כען קביל מני אמלכינך ויהי מימרא דייי בסעדך הוי את לעמא תבע אולפן מן קדם ייי ותיתי את ית פתגמיהון קדם ייי: ותזהר יתהון ית קימיא וית

Interp̄. chal.

dominus: neq; eniꝫ eſt deus preter eum: quia eadem re qua cogitauerunt egyptij iudicare iſrael: in ipſa iudicati ſunt. Obtulitq; iethro ſocer moyſi holocauſta et ſacrificia ſanctificata coraꝫ domino: ⁊ venit aaron ⁊ omnes ſeniores iſrael vt comederent panem cum ſocero moyſi coram deo. Factumq; eſt ſequenti die: et ſedit moyſes vt iudicaret populum. Stetitq; populus apud moyſen a mane vſq; ad veſperam. Viditq; ſocer moyſi omnia que ipſe faciebat in populo: ⁊ ait. Quid eſt verbum hoc φ tu facis in populo? cur tu ſolus ſedes: ⁊ omnis populus ſtat apud te a mane vſq; ad veſperam? Et ait moyſes ſocero ſuo. Venit enim ad me populus vt querat doctrinam a facie domini. Cumq; eſt eis iudicium veniunt ad me: ⁊ iudico inter virum ⁊ proximum ſuum: ⁊ doceo eos precepta dei ⁊ legem eius. Dixitq; ſocer moyſi ei. Non rectam rem tu facis: fatigatione fatigaberis tam tu q̃ populus hic qui tecū eſt: quia grauis tibi eſt res iſta: non poteris facere eam tu ſolus. Nunc acquieſce mihi: ⁊ dabo tibi cōſilium: ⁊ erit verbum domini in adiutoriuꝫ tui: eſto tu populo querens doctrinam a facie dei. Et tu referes verba eorum in conſpectū domini. ⁊ admonebis eos preceptis et

Primitiua chal. דון · עלה · שוב · אכל · קום · אתא · תבע · הוה · דון · ידע · ירה · לאה · כהל · עבד · מלך · הוה · אמר · הוה · אתא · זהר

התורת והודעת להם את הדרך
ילכו בה ואת המעשה אשר
יעשון: ואתה תחזה מכל העם
אנשי חיל יראי אלהים אנשי
אמת שנאי בצע ושמת עלהם
שרי אלפים שרי מאות שרי
חמשים ושרי עשרת: ושפטו
את העם בכל עת והיה כל
הדבר הגדל יביאו אליך וכל
הדבר הקטן ישפטו הם והקל
מעליך ונשאו אתך: אם את
הדבר הזה תעשה וצוך אלהים
ויכלת עמד וגם כל העם הזה על
מקמו יבא בשלום: וישמע משה
לקול חתנו ויעש כל אשר אמר:
ויבחר משה אנשי חיל מכל
ישראל ויתן אתם ראשים על
העם שרי אלפים שרי מאות
שרי חמשים ושרי עשרת: ושפטו
את העם בכל עת את הדבר
הקשה יביאון אל משה וכל
הדבר הקטן ישפוטו הם: וישלח
משה את חתנו וילך לו אל ארצו:

Cap. xix.

בחדש השלישי
לצאת בני ישראל מארץ מצרים
ביום הזה באו מדבר סיני:
ויסעו מרפידים ויבאו מדבר

ידע · עשה · חזה · שום · שור · בוא · שפט קלל · עשה צוה · קום שלם שמע · בחר · נתן · בוא · שפט שלח · יצא · בוא דבר · נסע

viamq; per quam ingredi debeant: & opus quod facere debeant. Prouide autem de omni plebe viros potentes & timentes deum in quibus ſit veritas: & qui oderint auaritiā: & cōſtitue ex eis tribunos & cēturiones & quinquagenarios & decanos: qui iudicent populum omni tēpore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te: & ipſi minora tātūmodo iudicent: leuiuſq; ſit tibi: partito in alios onere. Si hoc feceris implebis imperium dei: & precepta eius poteris ſuſtētare: & omnis hic populus reuertetur ad loca ſua cū pace. Quibus auditis moyſes fecit omnia que ille ſuggeſſerat. Et electis viris ſtrenuis de cuncto iſrael cōſtituit eos principes populi: tribunos & cēturiones & quinquagenarios & decanos: qui iudicabant plebem omni tēpore. Quicquid autem grauius erat: referebāt ad eum: faciliora tantummodo iudicantes. Dimiſitq; cognatū ſuū: qui reuerſus abiit in terram ſuā.

Menſe tertio Ca. 19. egreſſiōis iſrael de terra egypti: in die hac venerunt in ſolitudinem ſinai. Nā pfecti de raphidim & puenictes vſq; in dſer-

legē eius: τ oſtēdes eis vias:
τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ σημανεῖς αὐτοῖς τὰς ὁδούς,
in qb' ambulabūt in ipſis: τ opera q̄ fa-
ἐν αἷς πορεύσονται ἐν αὐταῖς, καὶ τὰ ἔργα ἃ ποι-
cient. et tu tibi prouide ab oī
ήσουσιν. καὶ σὺ σεαυτῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς τοῦ
pplo viros potentes et pios: viros iu-
λαοῦ ἄνδρας δυνατοὺς καὶ θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαίους
ſtos odio hn̄tes ſupbiā: τ cōſtitues eos
μισοῦντας ὑπερηφανίαν, καὶ καταστήσεις αὐ-
ſup ipſos milenarios τ centuriones et
τοὺς ἐπ' αὐτοῖς χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ
quīquagenarios τ decuriones: τ iudicabūt
πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους, καὶ κρινοῦσι τὸν
populū oī tēpore. at vbū graue referēt
λαὸν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνοίσου-
ad te: at leuia iudiciorū iudicabūt
σιν ἐπὶ σέ, τὰ δὲ βραχέα τῶν κριμάτων κρινοῦσιν
ipſi: τ alleuiabūt a te: τ auxiliabūtur
αὐτοί, καὶ κουφιοῦσιν ἀπὸ σοῦ, καὶ συναντιλήψον-
tibi. ſi āt vbū hoc facies: τ fortificabit
ταί σου. ἐὰν δὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσῃς, καὶ κατισχύ-
te deus: et poteris aſtare: τ oīs popu-
σει σε ὁ θεός, καὶ δυνήσῃ παραστῆναι, καὶ πᾶς ὁ λα-
lus hic veniet ad ſuū locū cū pace. au-
ὸς οὗτος ἥξει εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον μετ' εἰρήνης. ἤ-
diuit āt moyſes vocem ſoceri ſui:
κουσε δὲ μωυσῆς τῆς φωνῆς τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ,
τ fecit q̄cūq; dixit ei: τ elegit moy-
καὶ ἐποίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῷ, καὶ ἐπέλεξεν μωυ-
ſes viros potentes ex oī iſrael: et
σῆς ἄνδρας δυνατοὺς ἀπὸ παντὸς ἰσραήλ, καὶ
fecit eos ſup eos milenarios τ centuriones τ quinquagenarios τ decuriōes:
ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ' αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους,
et ſcribas: τ iudicabāt populū
καὶ γραμματοεισαγωγεῖς, καὶ ἔκρινον τὸν λαὸν
oī tēpore. at verbū graue referebāt
πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνέφερον
ad moyſen: oē āt verbū leue iudicabāt ip-
πρὸς μωυσῆν, πᾶν δὲ ῥῆμα ἐλαφρὸν ἔκρινον αὐ-
ſi. dimiſit āt moyſes ſuū ſoce-
τοί. ἐξαπέστειλε δὲ μωυσῆς τὸν ἑαυτοῦ γαμ-
rū: τ abiit in frā ſuā.
βρόν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Ca. 19.

H Mēſe tertio egreſſiōis
τοῦ δὲ μηνὸς τοῦ τρίτου τῆς ἐξόδου τῶν
filiorū iſrael de frā egypti die hac
υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ
venerūt in deſertū ſinai: et pfe-
ἤλθοσαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ σινά, καὶ ἐξῆ-
cti ſūt ex raphidim: τ venerūt in deſertū
ραν ἐξ ῥαφιδείμ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον

D

A

Tranſla. Chal.

אוריתא ותהודע להון ית ארחא דיהכון בה וית עובדא דיעבדון: ואת תחזי מכל עמא
גוברין חילא דחלין דייי גוברין דקשוט דסנן לקבלא ממון ותמני עליהון רבני
אלפי רבני מאותא רבני חמשין רבני עשריתא: וידונון ית עמא בכל עידן ויהי
כל פתגם רב ייתון לותך וכל פתגם זעיר ידונון אינון ויקלון מינך ויסוברון עמך:
אם ית פתגמא הדין תעביד ויפקדינך ייי ותיכול למיקם ואף כל עמא הדין על
אתריה יהך בשלם: וקביל משה למימר חמוהי ועבד כל דאמר: ובחר משה גוברין
חילא מכל ישראל ומני יתהון רישין על עמא רבני אלפי רבני מאותא רבני
חמשין רבני עשריתא: ודיינין ית עמא בכל עידן ית פתגמא קשיא מייתן לות משה
וכל פתגם זעיר דיינין אינון: ושלח משה ית חמוהי ואזל ליה לארעיה:
Ca. xix. בירחא תליתאה למפק בני ישראל מארעא דמצרים ביומא הדין
אתו למדברא דסיני: ונטלו מרפידים ואתו למדברא

Primitiua chal.

ידע עבד חזא · שנא מנה רבב · מאה דון הוה · אתא קלל סבר · עבד פקד יכל · קום אמר · מנה ראש · דון קשה אתא · נפק · אתא

Interp̄. chal.

legibus: τ oſtendes eis viam per quā ambulēt τ opera que facturi ſunt. Tu autē videbis ex omni populo viros virtutis timentes deū: viros veraces qui oderint accipere pecuniā. τ cōſtitue ſuper eos tribunos et centuriones τ quinquagenarios τ decanos, vt iudicent populū in omni tēpore: τ omne negotiū quod fuerit magnū referent ad te. Omne autē negotium paruū ipſi iudicabunt: τ alleuiabunt a te onus: τ ſupportabunt tecum. Si verbū hoc feceris: τ preceperit tibi dñs: poteris ſtare: oīs quoq; popl's hic ibunt ad locū ſuū in pace. Acquieuitq; moyſes verbo ſoceri ſui: et fecit oīa q̄ dixit. Elegitq; moyſes viros virtutis ex omni iſrael: τ conſtituit eos principes ſup populū: tribunos: centuriones: quinquagenarios: decanos. Et iudicabant populū omni tempore: negotium quod erat graue referebant ad moyſen: τ omne negotium quod erat paruū iudicabant ipſi. Dimiſitq; moyſes ſocerum ſuum: τ abiit in terram ſuam Ca. 19.

Menſe tertio egreſſiōis filiorū iſrael de terra egypti in die hac venerūt in ſolitudinē ſinai. Profectiq; ſunt de raphidim: τ venerūt in deſertum

---

ſinai: τ caſtrametat' ē illic iſrael e regione
τοῦ σινά, καὶ παρενέβαλεν ἐκεῖ ἰσραὴλ κατέναν-
montis. τ moyſes aſcēdit in mōtē
τι τοῦ ὄρους. καὶ μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τοῦ
dei. τ vocauit eū dñs de' de
θεοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ
mōte: dicens: hec dices domui iacob: et
ὄρους, λέγων, τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ἰακώβ, καὶ
annūciabis filijs iſrael: ipſi vidiſtis q̄-
ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, αὐτοὶ ἑωράκατε ὅ-
cūq; feci egyptijs: et portaui vos
σα ἐποίησα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ ἀνέλαβον ὑμᾶς
ſicut ſup alas aquilarū: et adduxi vos
ὡσεὶ ἐπὶ πτερύγων ἀετῶν, καὶ προσηγαγον ὑμᾶς
ad me. et nūc ſi audieritis meā vo-
πρὸς ἐμαυτόν. καὶ νῦν ἐὰν ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φω-
cē: et ſeruaueritis fedus meū: eritis mihi
νῆς, καὶ φυλάξητε τὴν διαθήκην μου, ἔσεσθέ μοι
pplus peculiaris ex oīb' gētib'. mea. n.
λαὸς περιούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. ἐμὴ γάρ
eſt oīs fra. vos āt eritis mihi regale ſa-
ἐστι πᾶσα ἡ γῆ. ὑμεῖς δὲ ἔσεσθέ μοι βασίλειον ἱε-
1. Pe. 2. b. cerdociū τ gēs ſancta. hec verba di-
ράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐ-
ces filijs iſrael. venit āt moyſes: et vo-
ρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ἦλθε δὲ μωυσῆς, καὶ ἐκά-
cauit ſeniores populi: et expo-
λεσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, καὶ παρέ-
ſuit eis oēs ſermones hos:
θηκεν αὐτοῖς πάντας τοὺς λόγους τούτους,
quos precepit ei deus. rñdit āt oīs
οὓς συνέταξεν αὐτῷ ὁ θεός. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς
populus vnanimiter: τ dixerūt: oīa q̄cūq;
ὁ λαὸς ὁμοθυμαδόν, καὶ εἶπαν, πάντα ὅσα
dixit de': faciem': τ audiem'. retulit
εἶπεν ὁ θεός, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα. ἀνή-
āt moyſes oēs ſermones po-
νεγκε δὲ μωυσῆς πάντας τοὺς λόγους τοῦ λα-
puli ad deū. dixit āt dñs ad moyſen:
οῦ πρὸς τὸν θεόν. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν,
Infra. 34. a. ecce ego venio ad te in colūna nu-
ἰδοὺ ἐγὼ παραγίνομαι πρὸς σὲ ἐν στύλῳ νεφέ-
bis: vt audiat popul' loquētē me ad
λης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαὸς λαλοῦντός μου πρὸς
te: τ tibi credant in ſempiternū. nūcia-
σέ, καὶ σοὶ πιστεύσωσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀνήγγει-
uit āt moyſes vba populi ad do-
λε δὲ μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ πρὸς κύ-
minū. dixit āt dñs ad moyſen: deſcendēs te-
ριον. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, καταβὰς δια-
ſtificare populo: et ſanctifica eos hodie et
μάρτυραι τῷ λαῷ, καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ
cras: et lauent veſtimēta ſua: τ ſint
αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἔστωσαν

D

B

A

tum ſinai caſtrametati ſunt in eodē loco: ibiq; iſrael fixit tentoria e regione mōtis. Moyſes āt aſcēdit ad deū. Vocauitq; eū dominus de monte & ait. Hec dices domui iacob: & annūciabis filiis iſrael. Vos ipſi vidiſtis que fecerim egyptiis: quomodo portauerim vos ſuper alas aquilarum: & aſſumpſerim mihi. Si ergo audieritis vocem meam & cuſtodieritis pactū meū: eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea eſt enim omnis terra: & vos eritis mihi in regnū ſacerdotale & gēs ſancta. Hec ſūt verba que loqueris ad filios iſrael. Vēit moyſes: & conuocatis maioribus natu populi expoſuit oēs ſermones: quos mandauerat dominus. Reſponditq; omnis populus ſimul. Cuncta que locutus ē dominus: faciemus. Cūq; retuliſſet moyſes verba populi ad dñm: ait ei dominus. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis: vt audiat me populus loquentem ad te: & credat tibi in perpetuum. Nunciauit ergo moyſes verba populi ad dominum. Qui dixit ei. Vade ad populū & ſanctifica illos hodie & cras: lauentq; veſtimenta ſua: & ſint

סיני ויחנו במדבר ויחן שם
ישראל נגד ההר: ומשה עלה אל
האלהים ויקרא אליו יהוה מן
ההר לאמר כה תאמר לבית
יעקב ותגיד לבני ישראל: אתם
ראיתם אשר עשיתי למצרים
ואשא אתכם על כנפי נשרים
ואבא אתכם אלי: ועתה אם
שמוע תשמעו בקלי ושמרתם
את בריתי והייתם לי סגלה מכל
העמים כי לי כל הארץ: ואתם
תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש
אלה הדברים אשר תדבר אל
בני ישראל: ויבא משה ויקרא
לזקני העם וישם לפניהם את
כל הדברים האלה אשר צוהו
יהוה: ויענו כל העם יחדו
ויאמרו כל אשר דבר יהוה
נעשה וישב משה את דברי
העם אל יהוה: ויאמר יהוה אל
משה הנה אנכי בא אליך בעב
הענן בעבור ישמע העם בדברי
עמך וגם בך יאמינו לעולם
ויגד משה את דברי העם אל
יהוה: ויאמר יהוה אל משה
לך אל העם וקדשתם היום
ומחר וכבסו שמלתם: והיו

חנה · קרא · אמר · נגד · ראה עשה · נשא · בוא · שמע קול · ברת היה · מלך קדש · דבר · בוא · שום פנה · ענה · אמר · עשה · בוא · עבר שמע · אמן עלם · נגד · היה

Tranſla. Chal.

דסיני ושרו במדברא ושרא תמן ישראל לקביל טורא: ומשה סליק לקדמות מימרא
דייי וקרא ליה ייי מן טורא למימר כדנן תימר לבית יעקב ותחוי לבני ישראל:
אתון חזיתון דעבדית למצראי ואטלית יתכון כד על גנפי נשרין וקריבית יתכון
לפולחני: וכען אם קבלא תקבלון במימרי ותטרון ית קימי ותהון קדמי חביבין מכל
עממיא ארי דילי כל ארעא: ואתון תהון קדמי מלכין כהנין ועם קדיש אלין פתגמיא
דתמליל עם בני ישראל: ואתא משה וקרא לסבי עמא וסדר קדמיהון ית כל פתגמיא
האלין דפקדיה ייי: ואתיבו כל עמא כחדא ואמרו כל דמליל ייי נעביד ואתיב משה
ית פתגמי עמא קדם ייי: ואמר ייי למשה הא אנא מתגלי לך בעיבא דעננא בדיל
דישמע עמא במללותי עמך ואף בך יהמנון לעלם וחוי משה ית פתגמי עמא
קדם ייי: ואמר ייי למשה איזיל לות עמא ותזמנינון יומא דין ומחר ויחורון
לבושיהון: ויהון

Interp̄. chal.

ſinai: τ caſtrametati ſunt in deſerto: caſtrametatuſq; eſt ibi iſrael e regione montis. Moyſes autē aſcendit in conſpectū verbi dei. Vocauitq; eū dñs de monte: dicēs. Hec dices domui iacob: τ annūciabis filijs iſrael. Vos vidiſtis q̄ fecerim egyptijs: τ portaui vos quaſi ſuper alas aquile: τ applicaui vos ad ſeruitutē meam. Et nunc ſi obedieritis verbo meo: τ cuſtodieritis pactum meum: eritis corā me dilecti pre omnibus populis: quoniā mea eſt omnis terra. Vos autē eritis corā me reges et ſacerdotes τ populus ſanctus. Hec ſunt verba que loqueris cum filijs iſrael. Venitq; moyſes τ vocauit ſeniores populi: τ expoſuit corā eis omnia verba hec que preceperat ei dominus. Reſponditq; oīs populus ſimul: atq; dixerunt. Omnia que locutus eſt domin' faciemus. Et retulit moyſes verba populi corā domino. Dixitq; dñs ad moyſen. Ecce ego apparebo tibi in caligine nubis: vt audiat populus cum loquar tecū: tibi quoq; credent in perpetuum. Nunciauitq; moyſes verba populi corā domino. Dixitq; dominus ad moyſen. vade ad populum: τ preparabis eos hodie τ cras. Lauentq; veſtimenta ſua: τ ſint

Primitiua chal.

שרא אמר · אמר חוה · חזא נטל · קבל נטר קום · הוה אל · מלל שוב · תוב עבד · צלה · שמע המן חוה · זמן חור · הוה

נכנים ליום השלישי כי ביום
השלשי ירד יהוה לעיני כל העם
על הר סיני: והגבלת את העם
סביב לאמר השמרו לכם עלות
בהר ונגע בקצהו כל הנגע בהר
מות יומת: לא תגע בו יד כי סקול
יסקל או ירה יירה אם בהמה
אם איש לא יחיה במשך היבל
המה יעלו בהר: וירד משה מן ההר
אל העם ויקדש את העם ויכבסו
שמלתם: ויאמר אל העם היו
נכנים לשלשת ימים אל תגשו
אל אשה: ויהי ביום השלישי
בהית הבקר ויהי קלת וברקים
וענן כבד על ההר וקל שפר חזק
מאד ויחרד כל העם אשר במחנה:
ויוצא משה את העם לקראת
האלהים מן המחנה ויתיצבו
בתחתית ההר: והר סיני עשן כלו
מפני אשר ירד עליו יהוה באש
ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד
כל ההר מאד: ויהי קול השפר
הולך וחזק מאד משה ידבר
והאלהים יעננו בקול: וירד יהוה
על הר סיני אל ראש ההר ויקרא
יהוה למשה אל ראש ההר ויעל
משה: ויאמר יהוה אל משה רד

כון שלש
גבל
סבב שמר עלה
נגע סקל
חיה
קדש כבס
יום נגש
איש היה
שלש קול
חרד חנה
יצא
יצב
כנה
עלה
הלך דבר
ענה
קרא
אמר ירד

pati i diē tertiū. In die enim tertio deſcendet dn̄s corā omni plebe ſuper mōtē ſinai. Cōſtitueſq; terminos populo p circuitū: & dices ad eos. Cauete ne aſcēdatis in mōtē: nec tāgatis fines illius. Oīs q tetigerit montem: morte morietur. Manus non tāgēt eum: ſed lapidibus opprimetur: aut cōfodietur iaculis: ſiue iumētū fuerit ſiue hō nō viuet. Cū cepit clāgere buccina: tūc aſcēdāt in mōtē. Deſcēditq; Moyſes de mōte ad populū & ſctificauit eū. Cūq; lauiſſent veſtimēta ſua: ait ad eos. Eſtote parati in diē tertiū: & ne appropiquetis vxoribus vr̄is. Iāq; aduenerat tertius dies: & mane inclaruerat. Et ecce ceperūt audiri tonitrua: ac micare fulgura: & nubes dēſiſſima operire mōtē. Clangorq; buccine vehemētius pſtrepebat & timuit ppl's qui erat in caſtris. Cūq; eduxiſſet eos moyſes in occurſum dei de loco caſtrorū: ſteterūt ad radices mōtis. Totus aūt mōs ſinai fumabat: eo q deſcendiſſet dn̄s deus ſup eū i igne: & aſcēderet fumus ex eo q̄ſi de fornace. Eratq; omnis mōs terribilis: & ſonitus buccine paulatī creſcebat in maius: & prolixius tēdebatur. Moyſes loq̄batur: & deus rn̄debat ei. Deſcēditq; dominus ſup mōtē ſinai in ipſo mōtis vertice: & vocauit moyſen i cacumē eius. Quo cū aſcēdiſſet: dixit ad eū. deſcē

parati in diem tertiū. nā die
ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ
tertio deſcendet dn̄s in mōtē ſi-
τῇ τρίτῃ καταβήσεται κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σι-
na: corā oī populo: & ſegregabis
νά, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ἀφοριεῖς τὸν
populū in circuitu: dicēs: cauete vobis ne
λαὸν κύκλῳ, λέγων προσέχετε ὑμῖν ἑαυτοῖς τοῦ
aſcēdatis in mōtē: et tāgatis ɋd illi9. oīs ɋ
ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος, καὶ θίγειν τι αὐτοῦ. πᾶς ὁ ἁ-
tetigerit mōtē. morte morieť. nō tāget il
ψάμενος τοῦ ὄρους, θανάτῳ τελευτήσει. οὐχ ἅψεται αὐ-
lū man9. i.n. lapidib9 lapidabitur vel iaculo cōfo-
τοῦ χείρ. ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθήσεται ἢ βολίδι κατα-
dieť: ſiue hō ſiue iumētū: nō viueť. quā- Heb. 11 c.
τοξευθήσεται, ἐάν τε ἄνθρωπος ἐάν τε κτῆνος, οὐ ζήσεται. ὅτ-
do āt voces & tube receſſerit de mōte:
αν δὲ αἱ φωναὶ καὶ αἱ σάλπιγγες ἀπέλθῃ ἀπὸ τοῦ ὄρους,
illi aſcendēt in mōtē. & deſcendit moyſes
ἐκεῖνοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὸ ὄρος. καὶ κατέβη μωυσῆς
de mōte ad populū & ſanctificauit eos. & laue-
ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαὸν καὶ ἡγίασεν αὐτούς. καὶ ἔπλυ-
rūt veſtimēta ſua. & dixit populo: eſtote pa-
ναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. καὶ εἶπεν τῷ λαῷ, γίνεσθε ἕτοι- C
ti: tres dies nō accedatis vxori. factū ēāt
μοι, τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθητε γυναικί. ἐγένετο δὲ
die tertio facto ad mane: et facte ſūt
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γενηθέντος πρὸς ὄρθρον, καὶ ἐγίνοντο
voces & fulgura et nubes caliginoſe in mōte
φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι γνοφώδεις ἐπ' ὄρους
ſinai. vox tube ſonabat valde. & timuit
σινά. φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα. καὶ ἐπτοήθη
oīs popul9: ɋ erat in caſtris. et eduxit moy-
πᾶς ὁ λαός, ὁ ἦν ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἐξήγαγε μωυ-
ſes ppl'm in occurſum dei ex ca-
σῆς τὸν λαὸν εἰς τὴν συνάντησιν τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς παρεμ-
ſtris. et aſtiterūt in mōte ſinai: at mōs
βολῆς. καὶ παρέστησαν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινά, τὸ δὲ ὄρος
ſinai fumabat tot9: qꝛ deſcēderat deus in
τὸ σινὰ ἐκαπνίζετο ὅλον, διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν θεὸν ἐπ'
illū in igne. aſcēdebat āt fum9 tāq̄ fum9 fornacis. et
αὐτὸ ἐν πυρί. ἀνέβαινε δὲ ὁ καπνὸς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου. καὶ
ſtupuit oīs popul9 valde. facte ſūt āt voces tube
ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα. ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος
procedentes fortiores valde. moyſes loq̄bať. at de9
προβαίνουσαι ἰσχυρότεραι σφόδρα. μωυσῆς ἐλάλει. ὁ δὲ θεὸς
reſpondebat ei voce. deſcēdit āt dn̄s in mōtē
ἀπεκρίνατο αὐτῷ φωνῇ. κατέβη δὲ ὁ κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ
ſinai in vertice mōtis: et vocauit dn̄s moy-
σινὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἐκάλεσεν κύριος μωυ-
ſen in vertice mōtis. et aſcēdit moyſes. et
σῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄρους. καὶ ἀνέβη μωυσῆς. καὶ
ait dn̄s ad moyſen: dicēs: deſcēdes
εἶπεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, καταβὰς

Primitiua chal.

תחם אמר ספר
נסק קרב קטל
רגם שדא קום
נגד רשה נסק
הוה קרב אנש
הוה קול
זוע שרא נפק
אמר עתד תנה
גלה קול
מלל ענה
ראש נחת

Interp̄. chal.

parati in diem tertiū: qm̄ in die tertio reuelabitur dominus in oculis oīs populi ſup montē ſinai. Conſtitueſq; terminos populo per circuitū: dicens. Cauete vobis ne aſcēdatis in montē: neq; accedatis ad finē eius. Oīs qui acceſſerit ad montē: occiſione occidetur. non tangat eum manus: qm̄ lapidatione lapidabitur: aut iaculis cōfodietur: ſiue iumentū ſiue homo nō viuet. Quādo tuba ſubtracta fuerit: ipſi habebūt facultatē aſcendēdi in montē. Deſcēditq; moyſes de monte ad populū: & preparauit eos: & lauauerunt veſtimēta ſua: & ait ad populū. Eſtote parati in diē tertiū: nō appropinq̄tis vxorib9. Et factū eſt i die tertio cū eſſet mane: & fuerūt voces & fulgura & nubes grauis ſup montē & vox tube fortis nimis: & cōmotus eſt oīs populus qui erat in caſtris. Eduxitq; moyſes populū de caſtris in occurſum verbi dei: & ſteterunt ad radices mōtis. Mons aūt ſinai fumabat totus: eo q reuelatus erat dn̄s ſup eum in igne. Et aſcendit fum9 eius quaſi fumus fornacis: & ɔtremuit oīs mons valde. Vox aūt tube ibat & cōualeſcebat nimis: moyſes loquebatur: et a facie dei reſpondebatur ei voce. Et reuelatus eſt dn̄s ſup montē ſinai in vertice montis: et vocauit dn̄s moyſen ad verticē montis: & aſcendit moyſes. Dixitq; dn̄s ad moyſen. Deſcende

Tranſla. Chal.

זמינין ליומא תליתאה ארי ביומא תליתאה יתגלי יי׳ לעיני כל עמא על טורא דסיני:
ותתחים ית עמא סחור סחור למימר אסתמרו לכון מלמיסק לטורא ולמקרב בסופיה
כל דיקרב בטורא אתקטלא יתקטיל: לא תקרב ביה ידא ארי אתרגמא יתרגם או
אשתדאה ישתדי אם בעירא אם אינשא לא יתקיים במיגד שופרא אינון מרשן
למיסק לטורא: ונחת משה מן טורא לות עמא וזמין ית עמא וחורו לבושיהון: ואמר
לעמא הוו זמינין לתלתא יומין לא תקרבון לצד איתתא: והוה ביומא תליתאה
במהויה צפרא והוו קלין וברקין ועננא תקיף על טורא וקל שופרא תקיף לחדא
וזע כל עמא די במשריתא: ואפיק משה ית עמא לקדמות מימרא דיי׳ מן משריתא
ואתעתדו בשפולי טורא: וטורא דסיני תנן כוליה מן קדם דאתגלי עלוהי יי׳
באשתא וסליק תנניה כתננא דאתונא וזע כל טורא לחדא: והוה קל שופרא אזיל
ותקיף לחדא משה ממליל ומן קדם יי׳ מתעני ליה בקל: ואתגלי יי׳ על טורא
דסיני לריש טורא וקרא יי׳ למשה לריש טורא וסליק משה: ואמר יי׳ למשה חות

D cōteſtare populū: ne forte appropiquēt ad
διαμάρτυραι τῷ λαῷ, μήποτε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν
deū ad videndū: et cadant ab eis multitudo.
θεὸν κατανοῆσαι, καὶ πέσωσιν ἀπ' αὐτῶν πλῆθος.
et ſacerdotes appropiquātes dn̄o ſanctificē-
καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες τῷ κυρίῳ ἁγιασθήτω-
tur: ne forte recedat ab eis dn̄s. et di-
σαν, μή ποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. καὶ εἶ-
xit moyſes ad deū: nō poterit popul9
πεν μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς
aſcendere in mōtē ſinai: tu .n. teſtificatus
ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος τὸ σινά, σὺ γὰρ διαμεμαρτύ-
es nobis: dicens: determina mōtē & ſctifica
ρησαι ἡμῖν, λέγων, ἀφόρισαι τὸ ὄρος καὶ ἁγίασαι
eū. dixit āt ipſi dn̄s: vade: deſcēde:
αὐτό. εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, βάδιζε, κατάβηθι,
& aſcendē tu & aaron tecum: at ſacerdotes
καὶ ἀνάβηθι σὺ καὶ ἀαρὼν μετὰ σοῦ, οἱ δὲ ἱερεῖς
et popul9 nō vadant ad aſcēdēdū ad de-
καὶ ὁ λαὸς μὴ βιαζέσθωσαν ἀναβῆναι πρὸς τὸν θε-
um: ne forte pdat ex eis dn̄s. deſcen-
όν, μή ποτε ἀπολέσῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. κα-
dit āt moyſes ad populū: & dixit
τέβη δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, καὶ εἶπεν αὐ- C
eis.
τοῖς.
Ca. 20.
A Et locut9 ē dn̄s omnes ſermones
Καὶ ἐλάλησε κύριος πάντας τοὺς λόγους
hos: dicens: ego ſum dn̄s deus tuus:
Deut. 5. a. ps. 80 τούτους, λέγων, ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου,
q eduxi te de t̄ra egypti de domo ſer-
ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δου-
uitutis: nō erūt tibi dei alij p̄ter me:
λείας, οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ,
nō facies tibi idolū: neq; vllius
οὐ ποιήσεις ἑαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς
ſimulachrū: q̄cūq; in celo ſurſū & q̄cūq; in
ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ
t̄ra deorſū & q̄cūq; in aquis ſub
γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς
t̄ra: nō adorabis eos: neq; ſeruies
γῆς, οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις
eis. ego .n. ſū dn̄s de9 tuus: de9 zelotes red-
αὐτοῖς. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτὴς ἀπο-
dens peccata pr̄m in filios in tertiā &
διδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ
quartā gn̄ationē odio habētib9 me: & faciēs miaꝫ
τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί με, καὶ ποιῶν ἔλεος
in milliaria diligentib9 me: et ſeruātib9
εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς φυλάσσουσι
precepta mea. nō accipies nomē dn̄i dei tui
τὰ προστάγματά μου. οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου
in vano. nō .n. mūdabit dn̄s accipientē
ἐπὶ ματαίῳ. οὐ γὰρ μὴ καθαρίσει κύριος τὸν λαμβάνοντα

de & conteſtare populum: ne forte velit trāſcēdere terminos ad videndū dn̄m: & peat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoq; qui accedūt ad dn̄m: ſctificētur ne percutiat eos. Dixitq; moyſes ad dominū. Nō poterit vulgus aſcendere in montem ſinai: tu enim teſtificatus es & iuſſiſti dicēs Pōe termios circa mōtem: & ſanctifica illum. Cui ait dominus. Vade deſcēde: aſcendeſq; tu & aaron tecum. Sacerdotes autē & populus nō trāſcāt termios: nec aſcendāt ad dn̄m: ne forte iterficiat illos. Deſcēditq; moyſes ad ppl'm: & oīa narrauit eis. Ca. 20

Locutuſq; eſt deus cunctos ſermones hos Ego ſum domius deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo ſeruitutis. Non habebis deos alienos corā me. Non facies tibi ſculptile neq; oēm ſimilitudinē que eſt in celo deſup: & que in terra deorſum: nec eorū q̄ ſunt in aquis ſub terra. Non adorabis ea neq; coles. Ego ſū dominus deus tuus fortis zelotes viſitās iniqtatē patrū in filios in tertiam & quartā generationē eorū q oderūt me: & faciens miām in millia his q diligūt me: & cuſtodiūt p̄cepta mea. nō aſſumes nomē dn̄i dei tui in vanum. Nec eīm habebit inſontem dn̄s eum: q aſſumpſerit

העד בעם פן יהרסו אל יהוה
לראות ונפל ממנו רב: וגם
הכהנים הנגשים אל יהוה
יתקדשו פן יפרץ בהם יהוה:
ויאמר משה אל יהוה לא יוכל
העם לעלת אל הר סיני כי אתה
העדתה בנו לאמר הגבל את ההר
וקדשתו: ויאמר אליו יהוה לך
רד ועלית אתה ואהרן עמך
והכהנים והעם אל יהרסו לעלת
אל יהוה פן יפרץ בם: וירד משה
אל העם ויאמר אלהם:
וידבר אלהים את כל הדברים
האלה לאמר: אנכי יהוה אלהיך
אשר הוצאתיך מארץ מצרים
מבית עבדים: לא יהיה לך
אלהים אחרים על פני: לא תעשה
לך פסל וכל תמונה אשר בשמים
ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר
במים מתחת לארץ: לא תשתחוה
להם ולא תעבדם כי אנכי יהוה
אלהיך אל קנא פקד עון אבת
על בנים על שלשים ועל רבעים
לשנאי: ועשה חסד לאלפים
לאהבי ולשמרי מצותי: לא תשא
את שם יהוה אלהיך לשוא כי
לא ינקה יהוה את אשר ישא את

עוד הרס
ראה
קדש פרץ
יכל
עלה
גבל
Cap. xx.
דבר
יצא
היה
פנה עשה
סמן
עלה
שחה
עבד
צוה נשא
נקה

Tranſla. Chal.

אסהיד בעמא דלמא יפגרון קדם יי׳ למיחזי ויפל מנהון סגי: ואף כהניא דקריבין
לשמשא קדם יי׳ יתקדשון דלמא יתקוף בהון יי׳: ואמר משה קדם יי׳ לא יכול עמא
למיסק לטורא דסיני ארי את אסהדתא בנא למימר תחים ית טורא וקדשיה: ואמר
ליה יי׳ איזל חות ותיסק את ואהרן עמך וכהניא ועמא לא יפגרון למיסק למחזי קדם
יי׳ דלמא יתקוף בהון: ונחת משה לעמא ואמר להון:
Ca. xx.
ומליל יי׳ ית כל פתגמיא האלין למימר: אנא יי׳ אלהך דאפקתך מארעא דמצרים
מבית עבדותא: לא יהא לך אלהא אחרן בר מני: לא תעביד לך צלם וכל דמו
דבשמיא מלעילא ודי בארעא מלרע ודי במיא מלרע לארעא: לא תסגוד להון ולא
תפלחנון ארי אנא יי׳ אלהך אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר
תליתאי ועל דר רביעאי לסנאי כד משלמין בניא למחטי בתר אבהתהון:
ועביד טיבו לאלפי דרין לרחמי ולנטרי פקודי: לא תימי בשמא דיי׳ אלהך
למגנא ארי לא יזכי יי׳ ית דימי בשמיה לשקרא:

Interp̄. chal.

conteſtare populū: ne forte tranſgrediātur vt videant dn̄m: et cadat ex eis multitudo. Sacerdotes quoq; ɋ accedunt ad miniſtrandū coram dn̄o ſanctificētur: ne forte iraſcatur cōtra eos dn̄s. Dixitq; moyſes coraꝫ dn̄o. Non poterit populus aſcēdere in montē ſinai: quoniā tu cōteſtatus es nos: dicens. Pone terminū circa montem & ſanctifica eum. Dixitq; ei dn̄s. Vade deſcende: aſcendeſq; tu & aaron tecū. Sacerdotes aūt et populus non tranſgrediātur vt aſcendāt in cōſpectū domini: ne forte iraſcatur cōtra eos. Deſcēditq; moyſes ad populum: & narrauit eis. Ca. 20.

Locutuſq; eſt de9 cunctos ſermones hos: dicēs. Ego dn̄s deus tu9: qui eduxi te de terra egypti de domo ſeruitutis. Non erit tibi deus alius preter me. Non facies tibi imaginē neq; omnē ſimilitudinē eoꝝ que in celo ſunt deſup: neq; eoꝝ que in terra ſunt deorſum: neq; eoꝝ ɋ in aquis ſunt ſub terra. Non adorabis ea neq; ſerui es eis: qm̄ ego dn̄s deus tuus de9 zelotes: viſitans peccata patrū ſuper filios tranſgreſſores in tertiā & in quartaꝫ generationē: his qui oderunt me: quādo filij ſequūtur peccata patrum. Et faciens miſericordiā in mille generatiōes diligentibus me & cuſtodiētib9 precepta mea. Non iurabis in noīe dei tui fruſtra: qꝛ nō iuſtificabit dn̄s illū ɋ iurauerit

Primitiua chal.

פנה חזא נפל
סגא קדש
נסק סהד אמר
נחת נסק
תקף
אמר נפק
הוה עבד דמה
עלה ארע סגד
פלח סער דור
שלם חמא
טוב אום
זכה

Ter. Heb.

שמו לשוא: זכור את יום השבת
לקדשו: ששת ימים תעבד
ועשית כל מלאכתך: ויום השביעי
שבת ליהוה אלהיך לא תעשה
כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך
ואמתך ובהמתך וגרך אשר
בשעריך: כי ששת ימים עשה
יהוה את השמים ואת הארץ את
הים ואת כל אשר בם וינח ביום
השביעי על כן ברך יהוה את יום
השבת ויקדשהו: כבד את אביך
ואת אמך למען יארכון ימיך על
האדמה אשר יהוה אלהיך נתן
לך: לא תרצח: לא תנאף:
לא תגנב: לא תענה ברעך עד
שקר: לא תחמד בית רעך לא
תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו
ושורו וחמרו וכל אשר לרעך:
וכל העם ראים את הקולת ואת
הלפידם ואת קול השפר ואת
ההר עשן וירא העם וינעו
ויעמדו מרחק: ויאמרו אל משה
דבר אתה עמנו ונשמעה ואל
ידבר עמנו אלהים פן נמות:
ויאמר משה אל העם אל תיראו
כי לבעבור נסות אתכם בא
האלהים ובעבור תהיה יראתו על

Prĩtiua heb.

זכר
יום עבד
עשה לאך שבע
אמה גור
נוח
קדש
ארך
רצח נאף
גנב ענה עוד
חמד
איש רעה
אמה
ראה
לפד
ראה נוע
עמד אמר
שמע
דבר מות
ירא
עבר נסה בוא
היה

Trãsla. B. Hiero.

nomẽ dñi dei sui frustra. Memento vt diẽ sabbati sctifices. Sex diebus operaberis: & facies omnia opera tua: septimo autem die sabbatũ dñi dei tui est. Non facies oẽ opus in eo tu & filius tuus & filia tua: seruus tuus & ancilla tua: iumẽtũ tuũ & aduena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit dñs celum & terrã & mare & oia q̃ in eis sunt: & requieuit ĩ die septimo. Idcirco bñdixit dominus diei sabbati: & sanctificauit eum. Honora patrẽ tuum & matrem tuã: vt sis longeuus super terram: quam dñs deus tuus dabit tibi. Nõ occides. Nõ mechaberis. Non furtũ facies. Nõ loq̃ris cõtra proximũ tuũ falsũ testimonium. Nõ cõcupisces domũ pximi tui. Nec desiderabis vxorẽ ei⁹: nõ seruũ. nõ ancillã. nõ bouẽ. nõ asinũ. nec oia q̃ illius sũt. Cũctus aũt populus videbat voces & lampades & sonitum buccine mõtẽq; fumãtẽ: & perteriti ac pauore concussi: steterunt procul dicẽtes moysi. Loquere tu nobis & audiemus: Non loquatur nobis deus ne forte moriamur. Et ait moyses ad populum. nolite timere. Vt enim pbaret vos venit deus: & vt terror illius esset in

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

nomen ei⁹ in vano. memẽto diẽ
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ. μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν
sabbatorũ sctificare eã. sex diebus operaberis & fa-
σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιή-
cies oia opera tua. at die septima sab
σεις πάντα τὰ ἔργα σου. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάβ-
bata dño deo tuo. nõ facies in ea oẽ o-
βατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔρ-
pus tu & fili⁹ tuus et filia tua seru⁹ tuus &
γον σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου ὁ παῖς σου καὶ ἡ
serua tua: bos tu⁹ et subiugale tuũ: &
παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ
oẽ iumẽtũ tuũ: et aduena habitans in te.
πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί.
in.n. sex diebus fecit dñs celũ & terrã &
ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ
mare & oia q̃ in eis & requie
τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέ-
uit die septima. pp hoc bñdixit dñs
παυσεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. διὰ τοῦτο ηὐλόγησε κύριος
diẽ septimã: et sctificauit eã. honora
τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. τίμα τὸν
pfẽ tuũ & mrẽ tuã: vt bene tibi sit et vt lon
πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μα-
geu⁹ sis sup terrã bonã: q̃ dñs de⁹ tuus
κροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου
dat tibi. nõ occides. nõ mechaberis. nõ furaberis.
δίδωσί σοι. οὐ φονεύσεις. οὐ μοιχεύσεις. οὐ κλέψεις.
nõ falso testificaberis cõtra pximũ tuũ testimoniũ
οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρί-
falsũ. nõ cõcupisces vxorẽ pximi
αν ψευδῆ. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον
tui. nõ cõcupisces domũ pximi tui:
σου. οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου,
neq; agrũ eius: neq; seruũ ei⁹: neq;
οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὐδὲ
ancillã eius. neq; bouẽ eius: neq; subiu-
τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυ-
gale eius: neq; oẽs supellectilẽ eius: neq; q̃cũq; pxi
γίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς σκεύους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ πλη-
mi tui sũt. et ois popul⁹ videbat vocẽ: et
σίον σού ἐστι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνήν, καὶ τὰς
lampades: & vocẽ tube: & mõtẽ
λαμπάδας, καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ τὸ ὄρος
fumãtẽ. perteriti aũt ois populus steterũt a-
τὸ καπνίζον. φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μα-
longe: & dixerũt ad moysen: loquere tu nobis: et
κρόθεν, καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ
nõ loquat ad nos deus: ne forte moriamur. et dicit
μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ θεός, μή ποτε ἀποθάνωμεν. καὶ λέγει
illis moyses: cõfidite. causa .n. tentandi vos ve
αὐτοῖς μωυσῆς, θαρσεῖτε. ἕνεκεν γὰρ τοῦ πειράσαι ὑμᾶς παρε-
nit, deus ad vos: vt sit timor eius in
γενήθη ὁ θεὸς πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἂν γένηται ὁ φόβος αὐτοῦ ἐν

B — Infra. 31.c. Eze. 20.b.
Gen. 2.a. Deut. 5.b. Math. 5.a. Marci 7.b. Ephe. 6.a. Roma. 13.b.
C — Deut. 18.c. Hebre. 12.c.

Transla. Chal.

בשמיה לשקרא: הוי דכיר ית יומא דשבתא לקדשותיה: שתא יומין תפלח ותעביד
כל עבידתך: ויומא שביעאה שבתא קדם יי אלהך לא תעביד כל עבידתא את וברך
וברתך עבדך ואמתך ובעירך וגיורך די בקרויך: ארי שתא יומין עבד יי ית שמיא וית
ארעא ית ימא וית כל די בהון ונח ביומא שביעאה על כן ברך יי ית יומא דשבתא
וקדשיה: יקר ית אבוך וית אמך בדיל דיורכון יומך על ארעא דיי אלהך יהיב לך:
לא תקטול נפש: לא תגוף: ולא תגנוב: לא תסהיד בחברך סהדותא דשקרא: לא
תחמיד ביתא דחברך לא תחמיד איתת חברך ועבדיה ואמתיה ותוריה וחמריה וכל
די לחברך: וכל עמא חזן ית קליא וית בעוריא וית קל שופרא וית טורא תנן וחזא
עמא וזעו וקמו מרחיק: ואמרו למשה מליל את עמנא ונקביל ולא יתמליל עמנא
מימר מן קדם יי דלמא נמות: ואמר משה לעמא לא תדחלון ארי בדיל לנסאה
יתכון איתגלי יקרא דיי ובדיל דתהי דחלתיה על

Prĩtiua chal.

הוה שית פלח
עבד
גור קרב
נוח ארך
קטל גוף גנב
סהד חמד אתת
אמה חזא קול
תנן זוע קום
קבל מלל אמר
מות דחל נסא
גלה חוה

Interp. chal.

in noie suo in vanũ. Memẽto diei sabbati vt sanctifi-ces eũ. Sex dieb⁹ opaberis: & facies oia opera tua: die aũt septimo sabbatũ est corã dño deo tuo. Non facies in eo oẽ opus tu & filius tu⁹ & filia tua: seruus tuus & ancilla tua & iumentũ tuũ: & peregrinus qui est in vrbe tua. q: sex diebus fecit dñs celũ & terrã mare & oia que in eis sunt: & requieuit in die septimo. Idcirco benedixit dñs diei sabbati & sanctificauit eum. Honora patrẽ tuũ & matrẽ tuã: vt plongẽtur dies tui sup terrã: quã dñs deus tu⁹ dabit tibi. Non occides aiam. Non mechaberis. Non furaberis. Nõ testificaberis ɔtra pximũ tuũ falsum testimoniũ. Nõ cõcupisces domũ pximi tui. Non cõcupisces vxorẽ pximi tui: neq; seruũ eius neq; ancillã eius neq; bouẽ neq; asinũ eius: neq; oia q̃ sunt pximi tui. Oisq; populus videbat voces & lãpades & vocẽ tube & montẽ fumantem. Viditq; populus & cõtremuerũt & steterũt procul. Dixeruntq; ad moysen. Loquere tu nobiscũ & obediemus: & nõ loquatur nobiscũ verbũ a facie dñi: ne forte moriamur. Dixitq; moyses ad pplm. Ne timeatis: quia vt probaret vos dñs: reuelata est gloria dei: et vt sit timor eius super

---

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

vobis: vt nõ peccetis. stetit aũt ois ppls
ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμαρτάνητε. εἱστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς
alonge: moyses aũt venit ad caliginẽ: vbi erat
μακρόθεν, μωυσῆς δὲ ἦλθεν εἰς τὸν γνόφον, οὗ ἦν ὁ
de⁹. dixit aũt dñs ad moysen: hec dices
θεός. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, τάδε ἐρεῖς τῷ
domui iacob: et annũciabis filiis israel:
οἴκῳ ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ,
vos vidistis: q̃ de celo locut⁹ sũ
ὑμεῖς ἑωράκατε, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λελάληκα
ad vos. nõ facietis vobis deos argẽteos:
πρὸς ὑμᾶς. οὐ ποιήσετε ἑαυτοῖς θεοὺς ἀργυροῦς,
et deos aureos: nõ facietis vobis ipsis alta-
καὶ θεοὺς χρυσοῦς, οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς. θυσια-
re. de trã facietis mihi: & sacrificabitis ĩ ipso
στήριον ἐκ γῆς ποιήσετέ μοι, καὶ θύσετε ἐπ᾽ αὐτοῦ
holocausta: et salutaria vrã: o-
τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν, τὰ πρό-
ues & vitulos vros in oi loco: vbi
βατα καὶ τοὺς μόσχους ὑμῶν ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν
inuocauero nomẽ meũ illic, & veniã ad te & be
ἐπονομάσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ ἥξω πρὸς σὲ καὶ εὐ-
nedicã tibi. si aũt altare de lapidib⁹ facies mihi:
λογήσω σε. ἐὰν δὲ θυσιαστήριον ἐκ λίθων ποιήσῃς μοι,
nõ edificabis eos sectos. e.n. cultrũ
οὐκ οἰκοδομήσεις αὐτοὺς τμητούς. τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν
tuũ iniecisti sup eos: et polluti sũt. nõ a
σου ἐπιβέβληκας ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ μεμίανται. οὐκ ἀ-
scendes in gradib⁹ in altare meũ: vt
ναβήσῃ ἐν ἀναβαθμίσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, ὅπως
nõ reueles turpitudinẽ tuã in eo.
ἂν μὴ ἀνακαλύψῃς τὴν ἀσχημοσύνην σου ἐπ᾽ αὐτοῦ.

Ca. 21 A — Et hec iudicia: q̃ ppones co-
Καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ἃ παραθήσεις ἐνώ-
ram eis. si possideris seruũ hebreũ: sex ãnos ser
πιον αὐτῶν. ἐὰν κτήσῃ παῖδα ἑβραῖον, ἓξ ἔτη δου-
uiet tibi: at septimo abibit liber
λεύσει σοι, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἀπελεύσεται ἐλεύθερος
gratis. si ipse solus intrauerit: & solus egredie
δωρεάν. ἐὰν αὐτὸς μόνος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξελεύσε-
tur, si aũt vxor simul itrauerit cũ eo: & vxor
ται. ἐὰν δὲ γυνὴ συνεισέλθῃ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ γυνὴ
egredieť cũ eo. si aũt dñs eius dede
ἐξελεύσεται μετ᾽ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ δῷ
rit ei vxorẽ: & pepererit ei filios vel filias:
αὐτῷ γυναῖκα, καὶ τέκῃ αὐτῷ υἱοὺς ἢ θυγατέρας,
vxor & liberi sunt dño illi⁹.
ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδία ἔσωσαν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ,
ipse aũt sol⁹ egredieť. si aũt rñdens di-
αὐτὸς δὲ μόνος ἐξελεύσεται. ἐὰν δὲ ἀποκριθεὶς εἴ-
xerit seru⁹: dilexi dñm meũ: & vxo
πῃ ὁ παῖς, ἠγάπηκα τὸν κύριόν μου, καὶ τὴν γυ-
rem meã et liberos: nõ
ναῖκά μου καὶ τὰ παιδία, οὐκ

D
Deut. 27.a
Iosue. 8.g.
Deut. 15.c. Hiere. 34.c.

Trãsla. B. Hiero.

vobis: & nõ peccaretis. Stetitq; populus de longe: moyses autẽ accessit ad caligiñe in qua erat deus. Dixitq; preterea dominus ad moysen. Hec dices filiis israel. Vos vidistis q̃ de celo locutus sim vobis. Non facietis deos argenteos nec deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi: & offeretis sup eo holocausta & pacifica vestra: oues vestras & boues: in omni loco in quo memoria fuerit nois mei. Veniã ad te & bñdicam tibi. Q̃d si altare lapideũ feceris mihi: non edificabis illud de sectis lapidibus Si enim leuaueris cultrũ sup eo: polluetur. Nõ ascẽdes p gradus ad altare meũ: ne reueletur turpitudo tua.

Hec sunt Cap. 21. iudicia que propones eis. Si emeris seruum hebreum: sex annis seruiet tibi: in septimo egredietur liber gratis. Cũ q̃li veste intrauerit: cũ tali exeat. si habẽs vxorẽ & vxor egredietur simul. Sin autem dñs dederit illi vxorẽ: & peperit filios & filias: mulier & liberi eius erunt domini sui. Ipse vero exibit cũ vestitu suo. q si dixerit seruus diligo dñm meum & vxorem ac liberos: non

Ter. Heb.

פניכם לבלתי תחטאו: ויעמד העם
מרחק ומשה נגש אל הערפל
אשר שם האלהים: ויאמר יהוה
אל משה כה תאמר אל בני
ישראל אתם ראיתם כי מן
השמים דברתי עמכם: לא תעשון
אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא
תעשו לכם: מזבח אדמה תעשה
לי וזבחת עליו את עלתיך ואת
שלמיך את צאנך ואת בקרך
בכל המקום אשר אזכיר את
שמי אבוא אליך וברכתיך: ואם
מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה
אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה
ותחללה: ולא תעלה במעלת על
מזבחי אשר לא תגלה ערותך
עליו: ואלה המשפטים
אשר תשים לפניהם: כי תקנה
עבד עברי שש שנים יעבד
ובשבעת יצא לחפשי חנם: אם
בגפו יבא בגפו יצא אם בעל
אשה הוא ויצאה אשתו עמו: אם
אדניו יתן לו אשה וילדה לו
בנים או בנות האשה וילדיה
תהיה לאדניה והוא יצא בגפו:
ואם אמר יאמר העבד אהבתי
את אדני את אשתי ואת בני לא

Prĩtiua. heb.

פנה חטא עמד
ראה
עשה
זבח
קום זכר
בוא
בנה
גזז נוף
חלל עלה עלה
גלה ערה
Cap. xxi.
שפט
שום פנה קנה
שנה עבד
חנן
גוף בוא
איש
נתן
היה
איש

Transla. Chal.

אפיכון בדיל דלא תחובון: וקם עמא מרחיק ומשה קריב לצית אמיטתא דתמן יקרא
דיי: ואמר יי למשה כדנן תימר לבני ישראל אתון חזיתון ארי מן שמיא מלילית
עמכון: לא תעבדון קדמי דחלן דכסף ודחלן דדהב לא תעבדון לכון: מדבח אדמתא
תעביד קדמי ותיכוס עלוהי ית עלותך וית נכסת קודשך מן ענך ומן תורך בכל יי
אתרא דאשרי שכינתי לתמן אשלח ברכתי לך ואברכינך: ואם מדבח אבנין תעביד
קדמי לא תבני יתהן פסילן דלמא תרים חרבך עלהא ותחליניה: ולא תיסק בדרגין
על מדבחי דלא תתגלי עריתך עלוהי: Ca. xxi. ואלין דיניא דתסדר
קדמיהון: ארי תזבון עבדא בר ישראל שית שנין יפלח ובשתא שביעיתא יפוק
לבר חורין מגן: אם בלחודוהי יעול בלחודוהי יפוק אם בעיל אתתא הוא ותפוק אתתיה
עמיה: אם רבוניה יתן ליה אתתא ותליד ליה בנין או בנן אתתא ובנהא תהי לרבונהא
והוא יפוק בלחודוהי: ואם מימר יימר עבדא רחימנא ית רבוני ית אתתי וית בני לא

Interp. chal.

faciẽ vestrã: vt non peccetis. Stetitq; populus a longe: & moyses accessit ad vsus caliginẽ: vbi erat gl'ia dei. Dixitq; dñs ad moysen. Hec dices filiis israel: vos vidistis qd de celo locutus sũ vobiscũ. Non facietis coram me deos argenteos: neq; deos aureos facietis vobis. altare de terra facies corã me: & imolabis sup eo holocausta tua & sacrificia sanctificata tua de ouibus tuis & de bobus. In oĩi loco in quo habitare fecero gloriam meã: ibi mittã benedictionẽ meam & benedicã tibi. Si autẽ altare ex lapidibus feceris corã me: non edificabis sectos lapides: ne forte leues gladium tuũ sup illo: & profanes eum. Et non ascendes per gradus sup altare meum: vt non reueletur turpitudo tua super eo. Ca. 21.

Et hec sunt iudicia q̃ ppones corã eis. Quãdo emeris seruũ filiũ israel: sex annis seruiet: & in anno septimo egredieť liber gratis. Si solus intrauerit: solus egredieť. Si marit⁹ vxoris est: egredieť vxor eius cũ eo. Si dñs ei⁹ dederit ei vxorẽ: & pepit ei filios aut filias: vxor & filii ei⁹ erũt dñi sui: & ipse egredieť solus. Si autem dicens dixerit seruus. Diligo dominũ meum vxorem meam & liberos meos: non

Prĩtiua chal.

חוב אמר חזא
עבד דבח נכס
עלה ען שרא
שלח ברך בנה
רום חלל נסק
גלה ערה אל
דון סדר זבן
שנה פלח נפק
עול אנת רבב
נתן ילד הוה
אמר

Ter. Heb.

אֵצֵא חָפְשִׁי׃ וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל
הָאֱלֹהִים, וְהִגִּישׁוֹ אֶל הַדֶּלֶת אוֹ
אֶל הַמְּזוּזָה, וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ
בַּמַּרְצֵעַ, וַעֲבָדוֹ לְעֹלָם׃ וְכִי יִמְכֹּר
אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה, לֹא תֵצֵא
כְּצֵאת הָעֲבָדִים׃ אִם רָעָה בְּעֵינֵי
אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ,
לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ
בְּבִגְדוֹ בָהּ׃ וְאִם לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה,
כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה לָּהּ׃ אִם
אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ, שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ
וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע׃ וְאִם שְׁלָשׁ אֵלֶּה
לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ, וְיָצְאָה חִנָּם אֵין
כָּסֶף׃ מַכֵּה אִישׁ וָמֵת מוֹת יוּמָת׃
וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה
לְיָדוֹ, וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס
שָׁמָּה׃ וְכִי יָזִד אִישׁ עַל רֵעֵהוּ
לְהָרְגוֹ בְעָרְמָה, מֵעִם מִזְבְּחִי
תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת׃ וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ
מוֹת יוּמָת׃ וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ
וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת׃ וּמְקַלֵּל
אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת׃ וְכִי יְרִיבֻן
אֲנָשִׁים וְהִכָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ
בְּאֶבֶן אוֹ בְאֶגְרֹף, וְלֹא יָמוּת וְנָפַל
לְמִשְׁכָּב׃ אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ
עַל מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה, רַק

Trāſla. B. Hiero.

egrediar liber: offerat eū dñs diis: & applicabitur ad oſtiū & poſtes perforabitq; aurē eius ſubula: & erit ei ſeruus in ſeculum. Si quis vēdiderit filiā ſuā in famulam: non egredietur ſicut ancille exire conſueuerūt. Si diſplicuerit oculis dñi ſui cui tradita fuerat: dimittet eā. populo āt alieno vēdēdi nō habebit ptātem: ſi ſpreuerit eam. Si aūt filio ſuo deſpōderit eā: iuxta morem filiarum faciet illi. q ſi alteram ei acceperit: prouidebit puelle nuptias & veſtimēta: & pciū pudicicie nō negabit. Si tria iſta non fecerit: egredietur gratis abſq; pecunia. Qui percuſſerit hominem volens occidere: morte moriatur. Qui āt nō ē iſidiatus: ſed deus illum tradidit in manus eius: cōſtituā tibi locū in quo fugere debeat. Si qs p induſtriā occiderit pximū ſuū & p inſidias: ab altari meo euelles eum vt moriatur. Qui pcuſſerit patrē ſuū aut matrē: morte moriatur. Qui furatus fuerit hominē: & vēdiderit eum: cōuictus noxe morte moriatur. Qui maledixerit patri ſuo vl matri morte moriatur. Si rixati fuerit viri & pcuſſerit alter pximū ſuū lapide vel pugno: & ille mortuus nō fuerit: ſed iacuerit ī lectulo: ſi ſurrexerit & ambulauerit foris ſup baculū ſuū: inocēs erit q pcuſſerit:

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

[illegible]

Interp. chal.

egrediar liber. Applicabitq; eum dñs eius corā iudicibus: & applicabit eum ad oſtium aut ad poſtē. & perforabit dñs eius aurem eius ſubula: & erit ei ſeruus ſeruiēs ei in ſeculū. Si aūt vir vendiderit filiā ſuam in ancillam: nō egredietur ſicut egrediūtur ſerui. Si diſplicuerit in oculis dñi ſui: quā ſibi deſponderat: liberam faciat eam. Non habebit facultatē vt vendat eam viro alio: cum dñatus fuerit eius. Si autē filio ſuo deſponderit eam: iuxta cōſuetudinē filiarū iſrael faciet ei. Si alterā acceperit ſibi: nutrimentū eius veſtimentūq; & ɔcubitū ei° nō phibebit. Et ſi tria hec nō fecerit ei: egredietur gratis abſq; argento. Qui pcuſſerit virū: & mortuus fuerit: occiſione occidatur. Qui autē nō eſt inſidiatus: ſed a facie dei traditus eſt manui eius: conſtituā tibi locū ad quē fugiat. Et qñ impie egerit vir cōtra proximū ſuum: vt interficiat eum per inſidias: de cōſpectu altaris mei tolles eum: vt interficiatur. Qui autē percuſſerit patrē ſuū aut matrē ſuam: morte moriatur. Qui furatus fuerit animā de filiis iſrael: & vendiderit eam: inuētaq; fuerit in manu eius: morte moriatur. Qui aūt maledixerit patri ſuo vel matri ſue: morte moriat. Et qñ rixati fuerint viri: & percuſſerit vir proximū ſuū lapide aut pugno: et nō fuerit mortuus: ſed ceciderit in lectulo & fuerit ocioſus. ſi ſurrexerit & ambulauerit foris ſup baculū ſuum: erit innocens percuſſor: ſed

Trāſla. Chal.

[illegible]

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

[illegible]

Trāſla. B. Hiero.

ita tñ vt opas eius & īpēſas ī medicos reſtituat. Qui percuſſerit ſeruum ſuū vel ancillam virga: & mortui fuerit in manibus eius: criminis reus erit. Si āt vno die vel duobus ſupuixerit: nō ſubiacebit pene: quia pecunia illius ē. Si rixati fuerit viri & pcuſſerit quis mulierē pgnātē: & abortiuū quidē fecerit: ſed ipſa vixerit: ſubiacebit dāno quantum maritus mulieris expetierit: & arbitri iudicauerit. Si autē mors eius fuerit ſubſecuta: reddet aīam p anima: oculū pro oculo: dētē p dēte: manū p manu: pedē pro pede: aduſtionē pro aduſtione: vulnus pro vulnere: liuorē pro liuore. Si percuſſerit quiſpiā oculū ſerui ſui aūt ācille: & luſcos eos fecerit: dimittet eos liberos p oculo quē eruit. Dētē quoq; ſi excuſſerit ſeruo vel ancille ſue: ſilr dimittet eos liberos. Si bos cornu percuſſerit virum aut mulierem: & mortui fuerint: lapidibus obruetur: & non comedentur carnes eius. dñs quoq; bouis innocens erit. & ſi bos cornupeta fuerit ab heri & nudiuſtertius & cōteſtati ſūt dñm ei° nec recluſerit eū: occideritq; virū aut mulierē: & bos lapidibus obruetur: & dñm eius occidēt. Qđ ſi pciū fuerit ei ipoſitū: dabit p aīa ſua quicquid fuerit poſtulatus. Filiū quoq; & filiā ſi cornu percuſſerit: ſilī ſniē ſubiacebit.

Ter. Heb.

שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא׃ וְכִי יַכֶּה
אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת אֲמָתוֹ
בַּשֵּׁבֶט וּמֵת תַּחַת יָדוֹ, נָקֹם יִנָּקֵם׃
אַךְ אִם יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד, לֹא
יֻקַּם, כִּי כַסְפּוֹ הוּא׃ וְכִי יִנָּצוּ
אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ
יְלָדֶיהָ, וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן, עָנוֹשׁ
יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל
הָאִשָּׁה, וְנָתַן בִּפְלִלִים׃ וְאִם אָסוֹן
יִהְיֶה, וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ׃ עַיִן
תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן, יָד תַּחַת יָד
רֶגֶל תַּחַת רָגֶל׃ כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה,
פֶּצַע תַּחַת פָּצַע, חַבּוּרָה תַּחַת
חַבּוּרָה׃ וְכִי יַכֶּה אִישׁ אֶת עֵין עַבְדּוֹ
אוֹ אֶת עֵין אֲמָתוֹ וְשִׁחֲתָהּ, לַחָפְשִׁי
יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת עֵינוֹ׃ וְאִם שֵׁן עַבְדּוֹ
אוֹ שֵׁן אֲמָתוֹ יַפִּיל, לַחָפְשִׁי
יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת שִׁנּוֹ׃ וְכִי יִגַּח
שׁוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֶת אִשָּׁה וָמֵת,
סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר, וְלֹא יֵאָכֵל
אֶת בְּשָׂרוֹ, וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי׃ וְאִם
שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד
בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ
אוֹ אִשָּׁה, הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו
יוּמָת׃ אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו, וְנָתַן
פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר יוּשַׁת עָלָיו׃
אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה

Trāſla. Chal.

[illegible]

Interp. chal.

reſtituet id qđ fuit ocioſus ab opere: & mercedē medici ſoluet. Et qñ pcuſſerit vir ſeruū ſuū aut ancillā ſuā virga: & mortuus fuerit ſub manu eius: iudicio iudicabitur. Sed ſi die vno aut duobus diebus ſupuixerit: non iudicabitur: qm̄ argentū ſuū eſt. Et qñ rixati fuerit viri: & pcuſſerint mulierē pgnantē: & egreſſus fuerit fetus eius: & nō fuerit mors: condēnatione condēnabit: ſicut poſuerit ſup eum maritus mulieris: & dabit per ſententiā iudicū. Si aūt mortua fuerit: reddet animā pro aīa: oculū pro oculo: dentē pro dente manū pro manu: pedē pro pede: aduſtionē p aduſtione: vulnus pro vulnere: liuorē p liuore. Et qñ pcuſſerit vir oculū ſerui ſui aut oculū ancille ſue & corruperit eū: liberū dimittet eū pro oculo eius. Et ſi dentē ſerui ſui aut ancille ſue cadere fecerit: liberū dimittet eum pro dente ei°. Et qñ bos viri cornu pcuſſerit virū aut mulierē: & mortu° fuerit: lapidatione lapidabitur bos: & nō comedetur caro eius: dñs autē bouis erit innocēs. Si autē bos cornupeta fuerit ab heri & nudiuſtertius: & ɔteſtati ſunt dñm eius: & nō ſeruauerit eū: & interfecerit virū aut mulierē: bos lapidabitur: dñs quoq; ei° interficiet. Si pecuniā ipoſuerint ſup eum: dabit redemptionē aīe ſue: iuxta oīa que impoſuerint ſup eū. Si aūt filiū iſrael cornu pcuſſerit bos aut filiam iſrael cornu percuſſerit: iuxta iudiciū hoc

Tex. Heb.

יעשה לו: אם עבד יגח השור או
אמה כסף שלשים שקלים יתן
לאדניו והשור יסקל: וכי יפתח
איש בור או כי יכרה איש בר
ולא יכסנו ונפל שמה שור או
חמור: בעל הבור ישלם כסף
ישיב לבעליו והמת יהיה לו:
וכי יגף שור איש את שור רעהו
ומת ומכרו את השור החי וחצו
את כספו וגם את המת יחצון: או
נודע כי שור נגח הוא מתמול
שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם
ישלם שור תחת השור והמת
יהיה לו:

Cap. xxij.

כי יגנב איש
שור או שה וטבחו או מכרו
חמשה בקר ישלם תחת השור
וארבע צאן תחת השה: אם
במחתרת ימצא הגנב והכה ומת
אין לו דמים: אם זרחה השמש
עליו דמים לו שלם ישלם אם
אין לו ונמכר בגנבתו: אם המצא
תמצא בידו הגנבה משור עד
חמור עד שה חיים שנים ישלם:
כי יבער איש שדה או כרם ושלח
את בעירה ובער בשדה אחר
מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם:
כי תצא אש ומצאה קצים

Primitiua heb.: פתח · כרה בור · כסה · שלם · שוב מות היה · נגף · חיה חצה · ידע · שמר · גנב · שלם · רבע · חתר מצא נכה · מות · מכר · חיה שנה · בער · יטב · יצא קוץ

Träſla. B. Hiero.

Si ſeruum ancillāqꝫ inuaſerit: triginta ſiclos argēti dño dabit: bos vero lapidibus opprimetur. Si qs apuerit ciſternā & foderit & nō opuerit eā: ceciderítqꝫ bos aut aſin⁹ ī eā: reddet dominus ciſterne preciū iumētorū: quod autem mortuum eſt ipſius erit. Si bos alienus bouem alterius vulnerauit: & ille mortuus fuerit: vēdēt bouē viuū & diuident preciū: cadauer aūt mortui inter ſe diſptient. Si aūt ſciebat ꝙ bos cornupeta eēt ab heri & nudiuſtertius: & nō cuſtodiuit eū dñs ſuus: reddet bouē p̄ boue: & cadauer integrū accipiet. Ca. 22.

Si qs furatus fuerit bouem aut ouē: & occiderit vel vendiderit: quinqꝫ boues pro vno boue reſtituet: & qttuor oues p̄ vna oue. Si effrigēs fur domū ſiue ſuffodiēs fuerit īuētus: & accepto vulnere mortuus fuerit: pcuſſor nō erit reus ſanguinis. Quod ſi orto ſole hoc fecerit: homicidiū ppetrauit: & ipſe morietur. Si nō hūerit qd̄ p̄ furto reddat: ipſe venūdabitur. Si īuētū fuerit apud eū qd̄ furatus ē viuēs ſiue bos ſiue aſin⁹ ſiue ouis: duplū reſtituet. Si leſerit qſpiam agrū vel vineā: & dimiſerit iumentū ſuū: vt depaſcatur aliena: qcquid optimū habuerit ī agro ſuo vel in vinea p̄ dāni eſtimatione reſtituet. Si egreſſus ignis inuenerit ſpinas:

Träſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

faciēt ei. ſi aūt ſeruū cornupcuſſerit taur⁹ vel
ποιήσουσιν αὐτῷ. ἐὰν δὲ παῖδα κερατίσῃ ὁ ταῦρος ἢ
ancillā: argēti triginta didragmas dabit
παιδίσκην, ἀργυρίου τριάκοντα δίδραγμα δώσει
dño eoꝝ: ꝛ taurus lapidabitur. ſi aūt
τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται. ἐὰν δέ
aliqͥs apuerit ciſternā vel exciderit ciſternā: ꝛ nō cooperuerit
τις ἀνοίξῃ λάκκον ἢ λατομήσῃ λάκκον, καὶ μὴ καλύψῃ
eā: ꝛ īciderit illic vitul⁹ vel aſin⁹: dñs ciſterne
αὐτόν, καὶ ἐμπέσῃ ἐκεῖ μόσχος ἢ ὄνος, ὁ κύριος τοῦ λάκ-
ſoluet: pecuniā dabit dño eoꝝ: at
κου ἀποτίσει, ἀργύριον δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν, τὸ δὲ
mortuū ei erit. ſi aūt cornupcuſſerit alicui⁹ tau-
τετελευτηκὸς αὐτῷ ἔσται. ἐὰν δὲ κερατίσῃ τινὸς ταῦ-
rus taurū primi: ꝛ mortu⁹ fuerit: ven-
ρος τὸν ταῦρον τοῦ πλησίον, καὶ τελευτήσῃ, ἀποδώ-
dent taurū viuū: et diuidēt p̄ciū
σονται τὸν ταῦρον τὸν ζῶντα, καὶ διελοῦνται τὸ ἀργύριον
eius: ꝛ taurū mortuū diuidēt. ſi aūt
αὐτοῦ, καὶ τὸν ταῦρον τὸν τεθνηκότα διελοῦνται. ἐὰν δὲ
cognoſcit taurus ꝙ cornupeta eſt ante heri
γνωρίζεται ὁ ταῦρος ὅτι κερατιστής ἐστι πρὸ τῆς ἐχθὲς
ꝛ ante tertiū diē: ꝛ cōteſtati fue-
καὶ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, καὶ διαμεμαρτυρημένοι ὦ-
rint dño eius: ꝛ nō clauſerit eū: ſoluet
σι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτόν, ἀποτίσει
taurū pro tauro: at mortu⁹ illi erit.
ταῦρον ἀντὶ ταύρου, ὁ δὲ τετελευτηκὼς αὐτῷ ἔσται.

Ca. 22 A

Si aūt aliqͥs furat⁹ fuerit vitulū vel ouē ꝛ occiderit
ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον καὶ σφάξῃ
illā: vel vēdiderit: qnqꝫ vitulos ſoluet p̄
αὐτό, ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ
vitulo: ꝛ qttuor oues p̄ oue. ſi
μόσχου, καὶ τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου. ἐὰν
aūt in effoſione īuēt⁹ fuerit fur: ꝛ vulnerat⁹
δὲ ἐν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης, καὶ πληγεὶς
mortu⁹ fuerit: nō eſt illi cedes. ſi aūt ortus fuerit ſol ſup
ἀποθάνῃ, οὐκ ἔστιν αὐτῷ φόνος. ἐὰν δὲ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ᾿ αὐ-
eū: re⁹ eſt: ſimul morieť. ſi aūt nō eſt ſbā illi: ven-
τῷ, ἔνοχός ἐστιν, ἀνταποθανεῖται. ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ αὐτῷ, πρα-
datť p̄ furto ſuo. ſi aūt dephēſū fuerit ꝛ īuētū fuerit ī
θήτω ἀντὶ τοῦ κλέμματος αὐτοῦ. ἐὰν δὲ καταληφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν
manu ei⁹ furtū ab aſino vſqꝫ ad ouē viuētia
τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα ἀπό τε ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα,
dupla ipſa ſoluet. ſi aūt depaſt⁹ fuerit qͥs agrū vel vi-
διπλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπε-
neā: ꝛ dimiſerit iumētū ſuū vt depaſcať agrū alienū: ſol-
λῶνα, καὶ ἀφῇ τὸ κτῆνος αὐτοῦ καταβοσκῆσαι ἀγρὸν ἕτερον, ἀπο-
uet ex agro ſuo iuxta fructū ei⁹. ſi aūt oēm a-
τίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γένημα αὐτοῦ. ἐὰν δὲ πάντα τὸν ἀ-
grū depaſt⁹ fuerit: optima agri ſui vel optima
γρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ ἢ τὰ βέλτιστα τοῦ
vinee ſue ſoluet. ſi aūt egreſſus ignis īuenerit ſpinas:
ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ ἐξελθὸν πῦρ εὕρῃ ἀκάνθας,

Transla. Chal.

יתעביד ליה: אם עבדא ינח תורא או אמתא כסף תלתין סלעין יתן לריבוניה ותורא
יתרגם: וארי יפתח גבר גוב או ארי יכרה גבר גוב ולא יכסיניה ויפול תמן תורא או
חמרא: מריה דגובא ישלם כספא יתיב למרוהי ומיתא יהי דיליה: וארי יגוף תור
דגבר ית תורא דחבריה וימות ויזבנון ית תורא חיא ויפלגון ית דמיה ואף ית דמי
מיתא יפלגון: או אתידע ארי תור נגח הוא מאתמלי ומדקמוהי ולא נטריה מריה
שלמא ישלם תורא חלף תורא ומיתא יהי דיליה: ארי יגנוב
גבר תור או אימר ויכסיניה או יזבניניה חמשא תורין ישלם חלף תורא וארבע
ענא חלף אימרא: אם במחתרתא משתכח גנבא ויתמחי וימות לית ליה דמא: אם
עינא דסהדיא נפלת עלוהי דמא ליה שלמא ישלם אם לית ליה ויזדבן בגנבתיה:
ואם אשתכחא תשתכח בידיה גנבתא מתור עד חמר עד אימר כד אינון חיין על חד
תרין ישלם: ארי יוכיל גבר חקל או כרם וישלח ית בעיריה וייכול בחקל אחרן שפר
חקליה ושפר כרמיה ישלם: ארי תיפוק נור ותשכח כובין

Primitiua chal.

עבד אמה פתח · כרה כסה נפל · שלם תוב הוה · נגף זבן חיה · פלג ידע תמל · מות גנב נכס · זבן רבע ען · חתר שכח מחא · מות · חיה · אכל שלח אכל · נפק שכח

Interp. chal.

fiet ei. Si autē ſeruū aut ancillam cornu percuſſerit bos: triginta ſiclos argenti dabit dño ſuo: bos autem lapidabitur. Et qñ aliquis aperuerit ciſternā: aut qñ aliqs vir foderit ciſternā: ꝛ nō operuerit eam: cecideritqꝫ ibi bos aut aſinus: dñs ciſterne ſoluet argentū: qd̄ reddet dño eius: ꝛ qd̄ mortuū eſt ipſi⁹ erit. Qñ aūt pcuſſerit bos viri bouē p̄ximi ſui: ꝛ mortu⁹ fuerit: vēdāt bouē viuū: ꝛ diuidāt pecuniā ei⁹: pecuniā qꝫ mortui diuidēt. Si aūt notū fuerit ꝙ bos cornupeta eſt ab heri ꝛ nudiuſtertius: ꝛ nō cuſtodiuit eū: dñs eius ſoluet bouē pro boue: mortuus aūt ipſius erit. Ca. 22.

Quando furatus fuerit vir bouem aut agnum et occiderit eum: aut vendiderit: ſoluet quinqꝫ boues pro boue: ꝛ qttuor oues p̄ agno. Si autē ſuffodiēs domū inuētus fuerit latro ꝛ percuſſus fuerit et mortuus fuerit: pcuſſor non erit reus ſanguinis: ſi oculus teſtiū fuerit ſup eū: ſanguis reus erit pcuſſor: ſoluēs ſoluet fur: ꝛ ſi nō habuerit: vendetur p̄ furto ſuo. Si aūt inuentū fuerit in manu eius qd̄ furto ſublatū fuerat: a boue vſqꝫ ad aſinū ꝛ vſqꝫ ad agnū: ſi fuerit viui: duplū reſtituet. Qñ paſtū fecerit vir agꝛ aut vineā ꝛ dimiſerit iumētū ſuū ꝛ paſceť in agro alieno: qd̄ meli⁹ eſt in agro ſuo aut qd̄ optimū eſt in vinea ſua reſtituet. qñ egreſſus fuerit ignis ꝛ inuenerit ſpinas:

Träſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et aduſerit areas vel ſpicas aut cāpū: ſol-
καὶ προσεμπρήσῃ ἅλωνας ἢ στάχυς ἢ πεδίον, ἀπο-
uet qui ignē īcēdit. ſi aūt qͥſpiā dederit p̄-
τίσει ὁ τὸ πῦρ ἐκκαύσας. ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλη-
ximo argētū vel vaſa ad cuſtodiēdū: et furatū fuerit d̄ do-
σίον ἀργύριον ἢ σκεύη φυλάξαι, καὶ κλαπῇ ἐκ τῆς οἰ-
mo hoīs: ſi īuēt⁹ fuerit q̄ furat⁹ ē: ſoluet
κίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν εὑρεθῇ ὁ κλέψας, ἀποτίσει
duplū: ſi aūt nō īuēt⁹ fuerit q̄ furat⁹ ē: accedet
διπλοῦν, ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῇ ὁ κλέψας, προσελεύσεται
dñs dom⁹ corā deo: et iurabit p̄fecto
ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ὀμεῖται ἦ μὴν
nō ipm malignatū fuiſſe in oī depoſi-
μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι ἐφ᾿ ὅλης τῆς παρακαταθή-
to primi iuxta oē dicibile delictū: de q̄
κης τοῦ πλησίον κατὰ πᾶν ῥητὸν ἀδίκημα, περί τε
vitulo: et ſubiugali: et oue: et veſte:
μόσχου, καὶ ὑποζυγίου, καὶ προβάτου, καὶ ἱματίου,
et oī amiſſione accuſata: qdqd igr̄
καὶ πάσης ἀπωλείας τῆς ἐγκαλουμένης, ὅ τι οὖν ἂν
ſit corā deo īgredieť iudiciū ambo-
ᾖ, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐλεύσεται ἡ κρίσις ἀμφοτέ-
rum. et captus p̄ deū ſoluet duplū
ρων. καὶ ὁ ἁλοὺς διὰ τοῦ θεοῦ ἀποτίσει διπλοῦν τῷ
B
primo ſuo. ſi aūt aliqͥs dederit p̄ximo ſubiugale
πλησίον αὐτοῦ. ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλησίον ὑποζύγιον
vel ouem vel vitulū vel oē iumētū ad cuſtodiēdū: ꝛ
ἢ πρόβατον ἢ μόσχον ἢ πᾶν κτῆνος φυλάξαι, καὶ
debilitatū fuerit vel mortuū fuerit vel captiuū fuerit: et
συντριβῇ ἢ τελευτήσῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, καὶ
nullus nouerit: iuramētū erit dei inter am-
μηδεὶς γνῷ, ὅρκος ἔσται τοῦ θεοῦ ἀναμέσον ἀμφο-
bos: p̄fecto nō ipm neqꝫ fuiſſe in de-
τέρων, ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι ἐπὶ τῆς πα-
poſito primi: et ſic accipiet
ρακαταθήκης τοῦ πλησίον, καὶ οὕτως προσδέξεται
dñs eius: et nō ſoluet. ſi aūt ſub-
ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ κλα-
latū fuerit ab eo: ſoluet dño eius. ſi aūt a
πῇ παρ᾿ αὐτοῦ, ἀποτίσει τῷ κυρίῳ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ θη-
beſtia comeſtū fuerit: ducet illū ad hoſtiū: et nō
ριάλωτον γένηται, ἄξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ οὐκ
ſoluet. ſi aūt petierit qͥs a p̄ximo:
ἀποτίσει. ἐὰν δὲ αἰτήσῃ τις παρὰ τοῦ πλησί-
et debilitatū fuerit vel mortuū fuerit vel captiuū fuerit:
ον, καὶ συντριβῇ ἢ ἀποθάνῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται,
at dñs eius nō fuerit cū eo: ſoluēs
ὁ δὲ κύριος αὐτοῦ μὴ ᾖ μετ᾿ αὐτοῦ, ἀποτιννύων ἀ-
ſoluet. ſi aūt dñs eius fuerit cū eo: nō
C
ποτίσει. ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ ᾖ μετ᾿ αὐτοῦ, οὐκ
reddet. ſi aūt mercenarius fuerit: erit ei p̄
ἀποτίσει. ἐὰν δὲ μισθωτὸς ᾖ, ἔσται αὐτῷ ἀντὶ
mercede ſua. ſi aūt deceperit
τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀπατήσῃ

Träſla. B. Hiero.

& comprehēderit aceruos frugū ſiue ſtātes ſegetes in agris: reddet dānū qui ignē ſuccēderit. Si quis commendauerit amico pecuniā aut vas in cuſtodiam: & ab eo q ſuſcepat furto ablata fuerint: ſi īuenitur fur duplum reddet. ſi latet fur: dñs domus applicabitur ad deos: & iurabit ꝙ non extenderit manū in rem proximi ſui ad ppetrādū fraudem tam in boue qꝫ in aſino & oue ac veſtimento: & quicquid dānū inferre poteſt. ad deos vtriuſqꝫ cā perueniet. & ſi illi iudicauerint: duplū reſtituet proxīo ſuo. ſi quis commēdauerit proximo ſuo bouē: aſinū: ouē: & oē iumētū ad cuſtodiā: & mortuū fuerit aut debilitatum vel captū ab hoſtibus: nulluſqꝫ hoc viderit: iuſiurādū erit ī medio ꝙ nō extēderit manū ad rē p̄ximi ſui: ſuſcipietqꝫ dñs iuramētū: & ille reddere nō cogetur. & ſi furto ablatū fuerit: reſtituet dānū dño. ſi comeſtū a beſtia: deferat ad eū qd̄ occiſū ē: & nō reſtituet. Qui a p̄ximo ſuo quicquid horū mutuo poſtulauerit: & debilitatū aut mortuū fuerit dño nō p̄ſēte: reddere cōpelletur: & ſi in p̄ſētiarū dñs fuerit: nō reſtituet: maxime ſi cō ductū venerat p̄ mercede opis ſui. ſi ſeduxerit

Tex. Heb.

ונאכל גדיש או הקמה או
השדה שלם ישלם המבער
את הבערה: כי יתן איש אל
רעהו כסף או כלים לשמר
וגנב מבית האיש אם ימצא
הגנב ישלם שנים: אם לא
ימצא הגנב ונקרב בעל הבית
אל האלהים אם לא שלח ידו
במלאכת רעהו: על כל דבר
פשע על שור על חמור על
שה על שלמה על כל אבדה
אשר יאמר כי הוא זה עד
האלהים יבא דבר שניהם אשר
ירשיען אלהים ישלם שנים
לרעהו: כי יתן איש אל רעהו
חמור או שור או שה וכל בהמה
לשמר ומת או נשבר או נשבה
אין ראה: שבעת יהוה תהיה
בין שניהם אם לא שלח ידו
במלאכת רעהו ולקח בעליו ולא
ישלם: ואם גנב יגנב מעמו
ישלם לבעליו: אם טרף יטרף
יבאהו עד הטרפה לא ישלם: וכי
ישאל איש מעם רעהו ונשבר או
מת בעליו אין עמו שלם ישלם:
אם בעליו עמו לא ישלם אם
שכיר הוא בא בשכרו: וכי יפתה

Primitiua heb.: אכל גדש · נתן · כלה · שלם שנה · קרב · לאך · חמר · אמר · בוא שנה · רשע · נתן · מות שבר שבה · היה · שנה · בוא · שאל

Transla. Chal.

ותיכול גדישין או קמתא או חקלא שלמא ישלם דאדליק ית דליקתא: ארי יתן גבר
לחבריה כסף או מנין למיטר ויתגנבון מבית גברא אם ישתכח גנבא ישלם על חד
תרין: אם לא ישתכח גנבא ויתקרב מריה דביתא לקדם דיינא אם לא אושיט
ידיה במא דמסר ליה חבריה: על כל פתגם דחוב על תור על חמר על אימר על כסו
על כל אבדתא דיימר ארי הוא דין לקדם דייניא ייעול דין תרויהון ודיחייבון
דייניא ישלם על חד תרין לחבריה: ארי יתן גבר לחבריה חמר או תור או אימר וכל
בעירא למיטר וימות או אתבר או אשתבי לית דחזי: מומתא דיי תהי בין תרויהון
אם לא אושיט ידיה במא דמסר ליה חבריה ויקביל מריה מומתא ולא ישלם:
אם אתגנבא יתגנב מעימיה ישלם למרוהי: אם אתברא יתבר ייתי סהדין תברא
לא ישלם: וארי ישאל גבר מן חבריה ויתבר או ימות מריה לית עימיה שלמא ישלם:
אם מריה עימיה לא ישלם אם אגירא הוא על באגריה: וארי ישדל

Interp. chal.

et ſuccenderit aceruos aut ſegetē aut agrum integrū: reddet q̄ ſuccēderit ignē id qd̄ ſuccēſum eſt. Qñ dederit vir p̄ximo ſuo argentū aut vaſa in cuſtodiā: ꝛ furto ſublata fuerint de domo viri: ſi inuētus fuerit fur reſtituet duplū. Si aūt fur nō fuerit inuētus: accedet dñs domus in cōſpectu iudicū: ſi nō extendit manū ſuā in illud qd̄ tradidit illi p̄ximus ſu⁹. ſup oēm rem delicti: ſup bouē ſuper aſinū ſup agnū ſup veſtimentū ſup oēm rem perditā qui dixerit ꝙ hec eſt: in ↄſpectu iudicū veniat cauſa amboꝝ: ꝛ qcunqꝫ cōdēnat⁹ fuerit a iudicibus reddet duplū p̄ximo ſuo. Qñ dederit vir p̄ximo ſuo aſinū aut bouē aut agnū ꝛ oē iumentum in cuſtodiā ꝛ mortu⁹ fuerit aut ↄfractus aut ductus in p̄dā: nullo vidēte: iuramentū dñi erit inter ambos qd̄ nō extēdit manū ſuā ī illud qd̄ tradidit ei p̄xim⁹ ſu⁹. et ſuſcipiet dñs ab eo iuramētū: ꝛ nihil reſtituet. Si furto ſublatū fuerit ab eo reſtituet dño ſuo. Si dilaceratū fuerit: afferat qd̄ dilaceratū eſt ī teſtimoniū: ꝛ nō reſtituet. Et qñ mutuo accepit vir a p̄rio ſuo: ꝛ cōfractū fuerit ſiue mortuū dño ſuo nō exiſtēte cū eo: reſtituēs reddet. Si dñs ei⁹ fuerit cū eo nō reſtituet. ſi ↄductū fuerit: cōputeť p̄ mercede ei⁹. Et qñ ſeduxerit

Primitiua chal.

אכל קום דלק · נתן מאן נטר · גנב אחד קרב · דון ישט כסה · אמר על תבר · חוב נתן · תבר שבה חזא · אום היה ישט · קבל שלם גנב · אתא שאל · מות על שדל

אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֹרָשָׂה
וְשָׁכַב עִמָּהּ מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ
לְאִשָּׁה: אִם מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ
לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר
הַבְּתוּלֹת: מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה:
כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת:
זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַיהוָה
לְבַדּוֹ: וְגֵר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ
כִּי גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:
כָּל אַלְמָנָה וְיָתוֹם לֹא תְעַנּוּן: אִם
עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ כִּי אִם צָעֹק יִצְעַק
אֵלַי שָׁמֹעַ אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ: וְחָרָה
אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בֶּחָרֶב וְהָיוּ
נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתֹמִים:
אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת
הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ
כְּנֹשֶׁה לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ:
אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד
בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ: כִּי הִוא
כְסוּתֹה לְבַדָּהּ הִוא שִׂמְלָתוֹ לְעֹרוֹ
בַּמֶּה יִשְׁכָּב וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי
וְשָׁמַעְתִּי כִּי חַנּוּן אָנִי: אֱלֹהִים
לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא
תָאֹר: מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר
בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן לִי: כֵּן תַּעֲשֶׂה
לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה
עִם אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ לִי:

quis virginem necdū deſponſatam dormieritq̧ cū ea: dotabit eā & habebit eam vxorem. ſi pater virginis dare noluerit: reddet pecuniā iuxta modum dotis quam virgines accipe cōſueuerunt. Maleficos non patieris viuere. Qui coierit cū iumēto: morte moriatur. Qui immolat diis occidetur: p̄ter dn̄o ſoli. Aduenā non cōtriſtabis: neq̧ affliges eū. Aduene eī & ipſi fuiſtis in terra egypti. Vidue & pupillo non nocebitis. ſi leſeritis eos: vociferabuntur ad me: & ego audiā clamorē eorū: & indignabitur furor meus p̄cutiamq̧ vos gladio: & erūt vxores vr̄e vidue & filii veſtri pupilli. ſi pecuniā mutuā dederis populo meo paupi qui habitat tecū non vrgebis eum quaſi exactor: nec vſuris opprimes. ſi pignus a p̄ximo tuo accepis veſtimētū: an̄ ſolis occaſum reddes ei. Ipſum enim eſt ſolū quo operitur idumētū carnis eius: nec habet aliud in quo dormiat. ſi clamauerit ad me exaudiā eū: quia miſericors ſum. Diis nō detrahes: & principi populi tui nō maledices. Decimas & primitias tuas nō tardabis offerre. p̄mogenitū filiorū tuorum dabis mihi. de bobus quoq̧ & ouibus ſil̄r facies. ſeptē diebus ſit cū m̄re ſua: die octaua reddes eū mihi

aliq̄s v̄gine indeſpōſatā: et dormierit cū ea: dote
τις παρθένον ἀμνήστευτον, καὶ κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, φερνῇ
dotabit eā ſibi vxorē. ſi āt renuēs renue-
φερνιεῖ αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα. ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύ-
rit: et nō voluerit p̄r ei⁹ dare eā illi
σῃ, καὶ μὴ βούληται ὁ πατὴρ αὐτῆς δοῦναι αὐτὴν αὐτῷ
vxorē: argētū ſoluet p̄ri ſcd̄ʒ q̄d eſt
γυναῖκα, ἀργύριον ἀποτίσει τῷ πατρὶ καθ᾽ ὅσον ἐστὶν ἡ
dos v̄ginū. veneficos nō viuificabitis.
φερνὴ τῶν παρθένων. φαρμακοὺς οὐ περιβιώσετε.
oēʒ dormiētē cū iumēto morte occidetis
πάντα κοιμώμενον μετὰ κτήνους θανάτῳ ἀποκτενεῖ-
eos. ſacrificās diis alienis occidet:
τε αὐτούς. ὁ θυσιάζων θεοῖς ἑτέροις ἐξολοθρευθήσεται,
niſi dn̄o ſoli. et aduene nō malefacietis: neq̧
πλὴν κυρίῳ μόνῳ. καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐ-
affligetis eū. fuiſtis.n. aduene in t̄ra egy-
δὲ μὴ θλίψετε αὐτόν. ἦτε γὰρ προσήλυτοι ἐν γῇ αἰγύ-
pti. oēm viduā et orphanū nō opp̄metis eos.
πτου. πᾶσαν χήραν καὶ ὀρφανὸν οὐ κακώσετε. ἐὰν
ſi āt oppreſſeritis eos: et vociferātes clamaue-
δὲ κακώσητε αὐτούς, καὶ κεκράξαντες καταβοήσω-
rit ad me: auditiōe audiā clamorē eoꝝ: et
σι πρός με, ἀκοῇ εἰσακούσομαι τῆς βοῆς αὐτῶν, καὶ
indignabor furore: et occidā vos gladio:
ὀργισθήσομαι θυμῷ, καὶ ἀποκτενῶ ὑμᾶς μαχαίρᾳ,
et erūt vxores vr̄e vidue: et filii
καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες ὑμῶν χῆραι, καὶ τὰ τέκνα ὑ-
vr̄i orphani. ſi āt pecuniā mutuaueris f̄ri
μῶν ὀρφανά. ἐὰν δὲ ἀργύριον ἐκδανείσῃς ἀδελφῷ τῷ
pauperi: a te nō eris ip̄m vrgēs: nō
πενιχρῷ, παρὰ σοὶ οὐκ ἔσῃ αὐτὸν κατεπείγων, οὐκ
impones ei vſurā. ſi āt pignus pigneraueris
ἐπιθήσεις αὐτῷ τόκον. ἐὰν δὲ ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς
veſtimētū p̄ximi: ante occaſū ſolis reddes
τὸ ἱμάτιον τοῦ πλησίον, πρὸ δυσμῶν ἡλίου ἀποδώσεις
illud ei. eſt .n. hoc operimētū ei⁹ ſolū hoc
αὐτὸ αὐτῷ. ἔστι γὰρ τοῦτο περιβόλαιον αὐτοῦ μόνον τοῦτο τὸ
veſtimētū turpitudinis ei⁹: in quo dormiet? ſi igr̄
ἱμάτιον ἀσχημοσύνης αὐτοῦ, ἐν τίνι κοιμηθήσεται; ἐὰν οὖν
clamauerit ad me: exaudiā eū. miſericors.n.
καταβοήσῃ πρός με, εἰσακούσομαι αὐτοῦ. ἐλεήμων γάρ
ſum. diis nō maledices: et pricipi p̄p̄li tui
εἰμι. θεοὺς οὐ κακολογήσεις, καὶ ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου
nō dices male. primitias aree et torcularis tui nō
οὐκ ἐρεῖς κακῶς. ἀπαρχὰς ἅλωνος καὶ ληνοῦ σου οὐ κα-
tardabis offerre. p̄mogenita filioꝝ tuoꝝ dabis mihi.
θυστερήσεις. τὰ πρωτότοκα τῶν υἱῶν σου δώσεις ἐμοί.
ſic facies vitulū tuū et ouem tuā
οὕτω ποιήσεις τὸν μόσχον σου καὶ τὸ πρόβατόν σου
et ſubiugale tuū. ſeptē dies erit ſub m̄re:
καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου. ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ὑπὸ τὴν μητέ-
at die octauo reddes mihi illud.
ρα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀποδώσεις μοι αὐτό.

Leuit. 16.g.

Zach. 7.c.

D

Actuū 23.a.

Trāſla. Chal.

גְּבַר בְּתוּלְתָּא דְּלָא מְאָרְסָא וְיִשְׁכּוּב עִמַּהּ קַיָּמָא יְקַיְּמִנַּהּ לֵיהּ לְאִנְתּוּ: אִם מְצַבָּא

Primitiua chal.

Interp̄. chal.

vir virginē que non eſt deſponſata et cōcubuerit cum ea: deſponſabit eam ſibi in vxorem. Quod ſi noluerit pater eius tradere ei illam: argentū in pondere reddet iuxta dotem virginū. Malefica non viuat. Omnis qui concubuerit cum iumento morte moriatur. Qui immolauerit idolis populoꝝ occidatur. preter nomini dn̄i ſoli⁹. Aduenā autē non decipietis neq̧ affligetis. quoniā aduene fuiſtis in terra egypti. Nullam viduam neq̧ pupillū affligetis: q̧ ſi affligens affligeris eum: et clamans clamauerit corām me: ſuſcipiens ſuſcipiā clamorē eius. et indignabitur furor meus: interficiāq̧ vos gladio: et erunt vxores veſtre vidue: et filii veſtri pupilli. Si argentū cōmodaueris populo meo paupi q̄ habitat tecū: nō eris ei quaſi fenerator: nec ipponetis ſup eum vſurā. Si pro pignore acceperis cooptoriū p̄ximi tui: ante ſolis occaſum reddes illud ei. q̄m ipſum eſt cooptoriū eius: et ip̄m eſt indumentū cutis ei⁹: in quo cubabit? eritq̧ q̄n clamauerit corā me: ſuſcipiā clamorē eius: q̄ misericors ego ſuʒ. Iudices nō villipendes: et principi in populo tuo nō maledices. Primitias frumēti tui et vini nō tardabis reddere. Primogenitum filioꝝ tuoꝝ reſeruabis corā me. ſic facies de bob⁹ tuis et de ouib⁹: ſeptē dieb⁹ erit cū matre ſua: et in die octauo ſeparabis eū corā me.

Leuit. 11.b. Eze. 44.g.

et viri ſancti eritis mihi. et carnē in agro a beſtiis captā
καὶ ἄνδρες ἅγιοι ἔσεσθέ μοι. καὶ κρέας ἐν ἀγρῷ θηριάλω-
nō comedetis: cani proiicietis eam.
τον οὐκ ἔδεσθε, τῷ κυνὶ ἀπορρίψετε αὐτό. Ca. 23.

A

Non ſuſcipies auditionē vanā. nō ſimul ſedeas
Οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν. οὐ συγκαθίσῃ
cū iniquo vt ſis teſtis iniquus. nō eris cū
μετὰ ἀδίκου γενέσθαι μάρτυς ἄδικος. οὐκ ἔσῃ μετὰ
pluribus in malitia. nō addiſcies cū multitudine
πλειόνων ἐπὶ κακίᾳ. οὐ προστεθήσῃ μετὰ πλήθους
ad declinādū iudiciū: et pauperis nō miſereberis i iudicio.
ἐκκλῖναι κρίσιν, καὶ πένητα οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει.
ſi āt occurreris boui inimici tui: vel ſub-
ἐὰν δὲ συναντήσῃς τῷ βοῒ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τῷ ὑπο-
iugali eius errātibus: reducēs reſtitues
ζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀποστρέψας ἀποδώσεις
ei. ſi āt videris ſubiugale inimici tui cecidiſ-
αὐτῷ. ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐχθροῦ σου πεπτω-
ſe ſub onere ſuo: nō p̄trāſibis illō: ſed ſub-
κὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτό, ἀλλὰ συ-
leuabis id cū illo. nō p̄uertes iudiciū paupe-
νεγερεῖς αὐτὸ μετ᾽ αὐτοῦ. οὐ διαστρέψεις κρίμα πένη-
ris in iudicio ſuo. ab oī iudicio iniquo re-
τος ἐν κρίσει αὐτοῦ. ἀπὸ παντὸς κρίματος ἀδίκου ἀ-
cedes. innocētē et iuſtū nō occides. et nō iu-
ποστήσῃ. ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. καὶ οὐ δι-
ſtificabis impiū cauſa munerū. et dona nō accipies.
καιώσεις τὸν ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων. καὶ δῶρα οὐ λήψῃ.
nā dona excecāt oculos vidētiū: et ſub-
τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων, καὶ λυ-
uertūt verba iuſta. et aduene nō male-
μαίνεται ῥήματα δίκαια. καὶ προσήλυτον οὐ κακώ-
facietis: neq̧ affligetis: vos .n. ſcitis animā
σετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε. ὑμεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν τοῦ
aduene. ipſi .n. aduene fuiſtis in terra egy-
προσηλύτου. αὐτοὶ γὰρ προσήλυτοι ἦτε ἐν γῇ αἰγύ-
pti. ſex ānos ſeminabis terrā tuā et cōgregabis fru-
πτου. ἓξ ἔτη σπερεῖς τὴν γῆν σου καὶ συνάξεις τὰ γεν-
ctus eius: at ſeptimo remiſſionē facies: et
νήματα αὐτῆς, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἄφεσιν ποιήσεις, καὶ
dimittes eā: et comedēt mēdici gētis
ἀνήσεις αὐτήν, καὶ ἔδονται οἱ πτωχοὶ τοῦ ἔθνους
tue. at relicta eoꝝ comedēt be-
σου. τὰ δὲ ὑπολειπόμενα αὐτῶν ἔδεται τὰ θη-
ſtie agreſtes. ſic facies vinee tue:
ρία τὰ ἄγρια. οὕτω ποιήσεις τὸν ἀμπελῶνά σου,
et oliueto tuo. ſex dies facies opera
καὶ τὸν ἐλαιῶνά σου. ἓξ ἡμέρας ποιήσεις τὰ ἔργα
tua: at die ſeptima requieſces: vt requi-
σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀνάπαυσις, ἵνα ἀνα-
eſcat bos tuus et ſubiugale tuū: et re-
παύσηται ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ ἀ-
frigeret filius
ναψύξῃ ὁ υἱὸς τῆς

Deut. 11.b.

D

Deut. 16.d. Eccleſi. 10.d.

Dan. 13.d.

B

Viri ſancti eritis mihi. Carnem q̄ a beſtiis fuerit p̄guſtata nō comedetis: ſed p̄iicietis canibus. Ca.23

Non ſuſcipies vocē mēdacii: nec iunges manū tuā vt p̄ impio dicas falſū teſtimoniū. Nō ſequeris turbā ad faciendū malū: nec in iudicio plurimorū acquieſces ſententie: vt a vero deuies. Paupis quoq̧ nō miſereberis in iudicio. ſi occurreris boui inimici tui aut aſino erranti: reduc ad eum. ſi videris aſinum odientis te iacere ſub onere: nō p̄trāſibis ſed ſubleuabis cū eo. Non declinabis in iudicium pauperis. Mendaciū fugies. Inſontem & iuſtum non occides: quia aduerſor impium. Nec accipies munera: que etiam excecant prudētes: & ſubuertūt verba iuſtorum. Peregrino moleſtus non eris. Scitis enim aduenarū aīas: quia & ipſi peregrini fuiſtis in terra egypti. Sex ānis ſeminabis terram tuam: & cōgregabis fruges eius. anno āt ſeptimo dimittes eā & requieſcere facies: vt comedāt pauperes populi tui: & q̄cq̄d reliquū fuerit: edāt beſtie agri. ita facies ī vinea & in oliueto tuo. Sex diebus opaberis: ſeptima die ceſſabis: vt reqeſcat bos & aſin⁹ tu⁹: & refrigeretur fili⁹

וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר
בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב
תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ: לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע
שָׁוְא אַל תָּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע
לִהְיֹת עֵד חָמָס: לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי
רַבִּים לְרָעֹת וְלֹא תַעֲנֶה עַל רִב
לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת:
וְדָל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ: כִּי תִפְגַּע
שׁוֹר אֹיִבְךָ אוֹ חֲמֹרוֹ תֹּעֶה
הָשֵׁב תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ: כִּי תִרְאֶה
חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ
וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ:
לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט אֶבְיֹנְךָ בְּרִיבוֹ:
מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק וְנָקִי וְצַדִּיק
אַל תַּהֲרֹג כִּי לֹא אַצְדִּיק רָשָׁע:
וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר
פִּקְחִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִים:
וְגֵר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת
נֶפֶשׁ הַגֵּר כִּי גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ
מִצְרָיִם: וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת
אַרְצֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ:
וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ
וְאָכְלוּ אֶבְיֹנֵי עַמֶּךָ וְיִתְרָם תֹּאכַל
חַיַּת הַשָּׂדֶה כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ
לְזֵיתֶךָ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה
מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת
לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ וְיִנָּפֵשׁ בֶּן

Cap. xxiii.

Trānſla. Chal.

וְאֶנָשִׁין קַדִּישִׁין תְּהוֹן קֳדָמַי וּבְשַׂר תְּלִישׁ מִן חֵיוַת בָּרָא לָא תֵיכְלוּן לְכַלְבָּא תִּרְמוֹן יָתֵיהּ

Ca.xxiii.

Interp̄. chal.

Et viri ſancti eritis corā me: et carnē dilaceratā a beſtia agri nō comedetis: canibus piicietis eā. Ca.23. Non ſuſcipies vocem mēdacii: nec pones manū tuā cuʒ iniquo vt ſis ei teſtis falſus. Non ſequeris multos ad malefaciendum: neq̧ deſinas docere quod tibi videtur in iudicio. Iuxta ſententiā plurimorum perfice iudiciū. Et pauperis nō miſercaris in iudicio. Si occurreris boui inimici tui aut aſino errantibus: reducens reduces eos illi. Quādo videris aſinum odientis te iacentē ſub onere ſuo: et deſiſteris adiuuare euʒ: dimittens dimittes odiū qd̄ erat in corde tuo cōtra euʒ: et ſubleuabis eū eo. Non declinabis iudiciū pauperis tui in cauſa ei⁹. a verbis ocioſis p̄cul eris: et euʒ q̄ fuerit iuſtificatus et exierit iuſtus a iudicio non occides: q̄ nō iuſtificabo impiū. Et munera nō accipies: q̄ munus excecat oculos ſapiētū: et peruertit verba iuſtoꝝ. Et aduenā nō anguſtiabitis: vos enī ſcitis aīam p̄egrini: q̄ aduene fuiſtis in terra egypti. Et ſex ānis ſeminabis terrā tuā: et ꝯgregabis fructū ei⁹. Septio aūt āno dimittes eā: et relinques eā et comedēt paupes p̄p̄li tui: et qd̄ illi reliq̄rint comedet beſtia agri: ſic facies vinee tue et oliueto tuo. Sex diebus facies opera tua: in die autē ſeptimo requieſces vt q̄eſcat bos tuus et aſinus tuus: et quieſcat filius.

Primitiua chal.

אמתך והגר: ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך: שלש רגלים תחג לי בשנה: את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם: וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה וחג האסף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה: שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדן יהוה: לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב חגי עד בקר: ראשית בכורי אדמתך תביא בית יהוה אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו: הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי: השמר מפניו ושמע בקלו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו: כי אם שמוע תשמע בקלו ועשית כל אשר אדבר ואיבתי את איביך וצרתי את צרריך: כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמרי והחתי והפרזי והכנעני

ancille tue: & aduena. Omnia que dixi vobis cuſtodite: & per nomē externorū deorum non iurabitis: neq3 audietur ex ore vro. Tribus vicibus per ſingulos annos mihi feſta celebrabitis. Solēnitatē quoq3 azymorū cuſtodies. Septē diebus comedetis azyma: ſicut pcepi tibi tēpore mēſis nouorū quando egreſſus es de egypto. Nō apparebis in cōſpectu meo vacuus. Et ſolēnitatē meſſis primitiuorū opis tui quecūq3 ſeminaueris in agro. ſolēnitatē quoq3 in exitu anni qñ cōgregaueris oēs fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit oē maſculinū tuū corā dño deo tuo. Non immolabis ſup fermēto ſanguinē victime tue: nec remanebit adeps ſolēnitatis mee vſq3 mane. Primitias frugū terre tue deferes i domū dñi dei tui. Nō coques hedū in lacte matris ſue. Ecce ego mittā angelum meum: qui pcedat te & cuſtodiat in via: & introducat in locum quem preparaui tibi. Obſerua eum & audi vocē eius: nec cōtēnēdū putes: quia nō dimittet cū peccaueris: & eſt nomē meū in illo. Qđ ſi audieris vocē eius & feceris oia que loquor: inimicus ero inimicis tuis: & affligā affligentes te. Precedetq3 te angelus meus: & introducet te ad amorreū & etheū & pherezeū chananeū

παιδίσκης σου καὶ ὁ προσήλυτος. πάντα ὅσα εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς, φυλάξασθε. καὶ ὄνομα θεῶν ἑτέρων οὐκ ἀναμνησθήσεσθε, οὐδὲ μὴ ἀκουσθῇ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάσατέ μοι. τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων φυλάξασθε ποιεῖν. ἑπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, καθάπερ ἐνετειλάμην σοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μηνὸς τῶν νέων. ἐν γὰρ αὐτῷ ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου κενός. καὶ ἑορτὴν τοῦ θερισμοῦ πρωτογεννημάτων ποιήσεις τῶν ἔργων σου, ὧν ἐὰν σπείρῃς ἐν τῷ ἀγρῷ σου. καὶ ἑορτὴν συντελείας ἐπ' ἐξόδου τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἔργων σου τῶν ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου. τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ὅταν γὰρ ἐκβάλω ἔθνη ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐμπλατύνω τὰ ὅριά σου, οὐ θύσεις ἐπὶ ζύμῃ αἷμα θυσιάσματός μου, οὐδὲ μὴ κοιμηθῇ στέαρ τῆς ἑορτῆς μου ἕως πρωΐ. τὰς ἀπαρχὰς τῶν πρωτογεννημάτων τῆς γῆς σου εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως εἰσαγάγῃ σε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἡτοίμασά σοι. πρόσεχε σεαυτῷ καὶ εἰσάκουε αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀπείθει αὐτῷ. οὐ γὰρ μὴ ὑποστείληταί σε. τὸ γὰρ ὄνομά μου ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ποιήσῃς πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι, ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ ἀντικείσομαι τοῖς ἀντικειμένοις σοι. πορεύσεται γὰρ ὁ ἄγγελός μου ἡγούμενός σου, καὶ εἰσάξει σε πρὸς τὸν ἀμορραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ χαναναῖον,

Infra, 34.d. Deut. 16.d. Eccle. 35.a.

C

Tranſla. Chal.

אמתך וגיורא: ובכל דאמרית לכון תסתמרון ושום טעות עממיא לא תדכרון לא ישתמע על פומכון: תלת זמנין תחגון קדמי בשתא: ית חגא דפטיריא תטר שבעא יומין תיכול פטירא כמא דפקדתך לזמן ירחא דאביבא ארי ביה נפקתא ממצרים ולא יתחזון קדמי ריקנין: וחגא דחצדא בכורי עובדך דתזרע בחקלא וחגא דכנשא במפקה דשתא במכנשך ית עובדך מן חקלא: תלת זמנין בשתא יתחזון כל דכורך קדם רבון עלמא יי: לא תכוס על חמיע דם פסחי ולא יביתון בר מן מדבחא תרבי נכסת חגא עד צפרא: ריש בכורי ארעך תיתי לבית מקדשא דיי אלהך לא תיכלון בשר בחלב: הא אנא שלח מלאכא קדמך למטרך בארחא ולאעלותך לאתרא דאתקינית: אסתמר מן קדמוהי וקביל למימריה לא תסריב לקבליה ארי לא ישבוק לחוביכון ארי בשמי מימריה: ארי אם קבלא תקביל למימריה ותעביד כל דאמליל ואסני ית סנאך ואעיק לדמעיקין לך: ארי יהך מלאכי קדמך ויעלנך לות אמוראי וחתאי ופרזאי וכנענאי

Priitiua chal.

Interp. chal.

ancille tue ꝛ peregrinus. Et in oibus que dixi vobis eſtote admoniti: ꝛ noia idoloꝝ populoꝝ nō recordabimini: neq3 audietur ſup ore vro. Tribus vicibus in anno celebrabitis feſta corā me. Solēnitatē azymoꝝ cuſtodies: ſeptē diebus comedes azyma: ſicut pcepi tibi in tēpore menſis nouaꝝ frugū: qm in eo egreſſus es de egypto: ꝛ nō apparebis in cōſpectu meo vacuus. Solēnitatē quoq3 meſſis primitiuoꝝ operis tui que ſeminaſti in agro. Et ſolemnitatē cōgregationis in exitu anni: qñ congregaueris opera tua de agro. Tribus vicibus in anno apparebūt oēs maſculi tui corā dñatore ſeculi dño. Non immolabis ſup fermento ſanguinem victime mee: neq3 manebūt extra altare adipes ſacrificij ſolēnitatis vſq3 mane. Principium primitiaꝝ terre tue afferes in ſactuariū dñi dei tui. Nō comedes carnē cū lacte. Ecce ego mitto angelū meū ante te: vt cuſtodiat te in via: ꝛ introducat te in locum quē preparaui. Obſerua te a facie eius: ꝛ acquieſce verbo ei' ne ſis rebellis in cōſpectu ei': q: non dimittet pcta vra: qm in noie meo eſt verbū eius. Quod ſi ſuſcipiēs ſuſcepis verbū eius: ꝛ feceris oia que locut' fuero: odio habebo inimicos tuos: ꝛ tribulabo tribulātes te: q: ibit angel' me' ante faciē tuā: ꝛ introducet te ad amorreos ꝛ etheos ꝛ pherezeos ꝛ chananeos

γεργεσαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ ἐκτρίψω αὐτούς. οὐ προσκυνήσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὐδ' οὐ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. οὐ ποιήσεις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλὰ καθαιρέσει καθελεῖς, καὶ συντρίβων συντρίψεις τὰς στήλας αὐτῶν. καὶ λατρεύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ εὐλογήσω τὸν ἄρτον σου καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ ὕδωρ σου, καὶ ἀποστρέψω μαλακίαν ἀφ' ὑμῶν. οὐκ ἔσται ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα ἐπὶ τῆς γῆς σου. τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν σου ἀναπληρώσω. καὶ τὸν φόβον ἀποστελῶ ἡγούμενόν σου, καὶ ἐκστήσω πάντα τὰ ἔθνη, εἰς οὓς σὺ εἰσπορεύσῃ εἰς αὐτούς, καὶ δώσω πάντας τοὺς ὑπεναντίους σου φυγάδας. καὶ ἀποστελῶ τὰς σφηκίας προτέρας σου, καὶ ἐκβαλεῖ τοὺς ἀμορραίους, καὶ εὐαίους, καὶ χαναναίους, καὶ τοὺς χετταίους ἀπὸ σοῦ. οὐκ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου ἐν ἐνιαυτῷ ἑνί, ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πολλὰ γένηται ἐπὶ σὲ τὰ θηρία τῆς γῆς. κατὰ μικρὸν μικρὸν ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ, ἕως ἂν αὐξηθῇς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν. καὶ θήσω τὰ ὅριά σου ἀπὸ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἕως τῆς θαλάσσης τῆς φυλιστιΐμ, καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου εὐφράτου. καὶ παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν τοὺς ἐγκαθημένους ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ. οὐ συγκαταθήσῃ αὐτοῖς καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν διαθήκην. καὶ οὐκ ἐγκαθήσονται ἐν τῇ γῇ σου, ἵνα μὴ ἁμαρτάνειν σε ποιήσωσι πρός με. ἐὰν γὰρ δουλεύσῃς τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὗτοι ἔσονταί σοι πρόσκομμα.

Deut. 7.c.

D

Deut. 7.a.

q3 & eueū & iebuſeum: quos ego conterā. Nō adorabis deos eorum: neq3 coles eos. Nō facies opera eorum: ſed deſtrues eos: & cōfringes ſtatuas eorum. Seruietiſq3 dño deo veſtro: vt bñdicā panibus tuis & aquis: & auferā īfirmitatē de medio tui. Nō erit infecunda nec ſterilis i terra tua. Numerū dierū tuorū implebo. Terrorē meū mittā in pcurſū tuum: & occidā omnem populū ad quē ingredieris. Cūctorūq3 inimicorū tuorū corā te terga vertā: emittens ſcrabrones prius: qui fugabunt eueum & chananeū & etheum antequā introeas. Non eiiciam eos a facie tua āno vno: ne terra in ſolitudinē redigatur: & creſcāt contra te beſtie. Paulatim expellā eos de cōſpectu tuo: donec augearis & poſſideas terrā. Ponam aūt termios tuos a mari rubro vſq3 ad mare paleſtiorū: & a deſerto vſq3 ad fluuiū. Tradā i manibus veſtris habitatores terre: & eiiciā eos de cōſpectu veſtro. Nō inibis cū eis fedus: nec cū diis eorū. Non habitent in terra tua: ne forte peccare te faciāt i me ſi ſerueris diis eorum: quod tibi certe erit in ſcandalum.

והחוי והיבוסי והכחדתיו: לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה כמעשיהם כי הרס תהרסם ושבר תשבר מצבתיהם: ועבדתם את יהוה אלהיכם וברך את לחמך ואת מימיך והסרתי מחלה מקרבך: לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא: את אימתי אשלח לפניך והמתי את כל העם אשר תבא בהם ונתתי את כל איביך אליך ערף: ושלחתי את הצרעה לפניך וגרשה את החוי את הכנעני ואת החתי מלפניך: לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהיה הארץ שממה ורבה עליך חית השדה: מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ: ושתי את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנהר כי אתן בידכם את ישבי הארץ וגרשתמו מפניך: לא תכרת להם ולאלהיהם ברית: לא ישבו בארצך פן יחטיאו אתך לי כי תעבד את אלהיהם כי יהיה לך למוקש:

Tranſla. Chal.

וחואי ויבוסאי ואשיצינון: לא תסגוד לטעותהון ולא תפלחנון ולא תעביד כעובדיהון ארי פגרא תפגרנון ותברא תתבר קמתהון: ותפלחון קדם יי אלהכון ויברך ית מיכלך וית משתיך ואעדי מרעין בישין מבינך: לא תהי מתכלא ועקרא בארעך ית מנין יומך אשלים: ית אימתי אשלח קדמך ואשגש ית כל עמא דאת אתי לאגחא בהון ואתן ית כל סנאך קדמך מחזרי קדל: ואשלח ית ערעיתא קדמך ותתריך ית חואי ית כנענאי וית חתאי מן קדמך: לא אתרכנון מן קדמך בשתא חדא דלמא תהי ארעא צדיא ויסגון עלך חיות ברא: זעיר זעיר אתרכנון מן קדמך עד דתפוש ותחסין ית ארעא: ואשוי ית תחומך מימא דסוף עד ימא דפלשתאי וממדברא עד פרת ארי אמסר בידכון ית יתבי ארעא ותתריכנון מן קדמך: לא תגזר להון ולטעותהון קים: לא יתבון בארעך דלמא יחיבון יתך קדמי ארי תפלח ית טעותהון ארי יהון לך לתקלא:

Ca.xxiiij.

Interp. chal.

et eueos ꝛ iebuſeos: ꝛ diſperdā eos. Non adorabis idola eoꝝ neq3 coles ea: neq3 facies ſm opera eoꝝ. ſed deſtruēdo deſtrues eos ꝛ cōfringēdo cōfringes ſtatuas eoꝝ. Seruietiſq3 corā dño deo veſtro: ꝛ benedicet cibum tuū ꝛ potū tuū: ꝛ auferam infirmitates peſſimas de medio tui. Non erit orbata ꝛ ſterilis in terra tua: numerū dierū tuoꝝ perficiam. Terrorē meū mittam ante te: ꝛ conteram omnē populum ad quē tu ingredieris vt pugnes cōtra eum. Et ponā oēs inimicos tuos corā te terga vertentes. Mittāq3 veſpam ante faciem tuā: ꝛ eiiciet eueos: chananeos: et etheos a facie tua. Non eiiciam eos a facie tua in anno vno: ne terra ſit deſerta: ꝛ multiplicētur contra te beſtie agri. Paulatim eiiciam eos a facie tua: donec augearis ꝛ poſſideas terram. Ponāq3 terminus tuum a mari rubro vſq3 ad mare philiſtinoꝝ: ꝛ a deſerto vſq3 ad euphratem: quonia tradam in manibus veſtris habitatores terre: ꝛ eiiciam eos a facie tua. Non inibis cū eis pactum nec cū idolis ſuis. non habitent in terra tua: ne forte peccare te faciant coram me: neq3 ſeruias idolis eorum: quia in ſcandalum erunt tibi. Cap. 24.

Priitiua chal.

Cap.xxiiii.

ואל משה אמר עלה אל יהוה
אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים
מזקני ישראל והשתחויתם
מרחק: ונגש משה לבדו אל יהוה
והם לא יגשו והעם לא יעלו
עמו: ויבא משה ויספר לעם את
כל דברי יהוה ואת כל המשפטים
ויען כל העם קול אחד ויאמרו
כל הדברים אשר דבר יהוה
נעשה: ויכתב משה את כל דברי
יהוה וישכם בבקר ויבן מזבח
תחת ההר ושתים עשרה מצבה
לשנים עשר שבטי ישראל:
וישלח את נערי בני ישראל ויעלו
עלת ויזבחו זבחים שלמים
ליהוה פרים: ויקח משה חצי
הדם וישם באגנת וחצי הדם
זרק על המזבח: ויקח ספר הברית
ויקרא באזני העם ויאמרו כל
אשר דבר יהוה נעשה ונשמע:
ויקח משה את הדם ויזרק על
העם ויאמר הנה דם הברית אשר
כרת יהוה עמכם על כל הדברים
האלה: ויעל משה ואהרן נדב
ואביהוא ושבעים מזקני ישראל
ויראו את אלהי ישראל ותחת
רגליו כמעשה לבנת הספיר

שחה · בדד · נגש עלה · בוא ספר · שמע · ענה · עשה כתב · שכם בקר בנה · נצב · ענה · שלח · עלה זבח · לקח חצה · שום · כרת · קרא אזן אמר · שמע · זרק · עלה · ראה · עשה ספר

Moyſi quoq; Ca.24
dixit. Aſcēde ad
dñm tu & aarō nadab
& abiu & ſeptuaginta
ſenes ex iſrael: & ado
rabitis
procul. Soluſq; moy-
ſes accēdet ad dominū
& illi nō appropiqua-
būt: nec populus aſcē
det cū eo. Venit ergo
moyſes & narrauit ple
bi omnia verba dñi at
q; iudicia.
Rñditq; oīs populus
vna voce.
Omnia verba domini
que locutus eſt
faciemus. Scripſit autē
moyſes vniuerſos ſer-
mōes dñi: & mane cō
ſurgens edificauit alta-
re ad radices montis:
& duodecim titulos
per duodecim tribus iſ
rael.
Miſitq; iuuenes de fili
is iſrael: & obtulerunt
holocauſta: īmolauerūt
q; victimas pacificas
dño vitulos. Tulit ita-
q; moyſes dimidiā ptē
ſanguinis: & miſit in
crateras: partē āt reſidu
am fudit ſup altare. Aſ
ſumenſq; volumē fede-
ris legit audiēte popu-
lo. Qui dixerūt. Oīa
que locutus eſt dñs fa
ciemus: & erimus obe-
dientes. Ille vero ſūptū
ſanguinem reſpſit in
populū. Et ait. Hic eſt
ſanguis federis quod
pepigit dñs vobiſcum
ſuper cūctis ſermoni-
bus his. Aſcēderuntq;
moyſes & aaron: na-
dab & abiu & ſeptuagi
ta de ſenioribus iſrael:
& viderunt deum iſra-
el. Sub
pedibus eius: q̄ſi opus
lapidis ſaphirini:

Ca.24 A

Et moyſi dixit: aſcēde ad dñm tu ꝛ a-
Καὶ μωυσῇ εἶπεν, ἀνάβηθι πρὸς κύριον σὺ καὶ ἀα-
arō ꝛ nadab ꝛ abiud ꝛ ſeptuaginta ſe-
ρὼν καὶ ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρε-
niorum iſrael: ꝛ adorabūt a longe
σβυτέρων ἰσραήλ, καὶ προσκυνήσουσι μακρόθεν τῷ
dño: ꝛ appropinquabit moyſes ſolus ad deū: ipſi at
κυρίῳ, καὶ ἐγγιεῖ μωυσῆς μόνος πρὸς τὸν θεόν, αὐτοὶ δὲ
nō appropinquabūt: at pplus nō ſimul aſcēdet cū eis.
οὐκ ἐγγιοῦσιν, ὁ δὲ λαὸς οὐ συναναβήσεται μετ' αὐτῶν.
ingreſſus ē āt moyſes: ꝛ narrauit pplo oīa
εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς, καὶ διηγήσατο τῷ λαῷ πάντα
vba dei ꝛ iudicia. rñdit āt
τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ δικαιώματα. ἀπεκρίθη δὲ
ois pplus voce vna: dicētes: oēs ſermōes:
πᾶς ὁ λαὸς φωνῇ μιᾷ, λέγοντες, πάντας τοὺς λόγους,
q̄s locutꝰ ē dñs: faciem⁹: ꝛ audiem⁹. ꝛ ſcri-
οὓς ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα. καὶ ἔγρα-
pſit moyſes oīa vba. ſurgēs āt moyſes
ψε μωυσῆς πάντα τὰ ῥήματα κυρίου. ὀρθρίσας δὲ μωυσῆς
mane edificauit altare ſub mōte: ꝛ duode
τοπρωῒ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ δώδε-
cim lapides in duodecim trib⁹ iſrael. ꝛ mi-
κα λίθους εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐξαπέ-
ſit iuuenes filioꝝ iſrael: ꝛ obtulerūt
στειλε τοὺς νεανίσκους τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀνήνεγκαν
holocauſta: ꝛ ſacrificauerūt victimā ſalutare deo
ὁλοκαυτώματα, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου τῷ θεῷ
vitulos. accipiēs āt moyſes dimidiū ſanguinis
μοσχάρια. λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος
infudit in craterē: at dimidiū ſanguinis infu-
ἐνέχεεν εἰς κρατῆρα, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ αἵματος προσέ-
dit ſup altare. ꝛ accipiēs librū teſta
χεεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ λαβὼν τὸ βιβλίον τῆς δια-
mēti: legit in aures populi. ꝛ dixit: oīa
θήκης, ἀνέγνω εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν, πάντα
que locutꝰ ē dñs: faciemus: ꝛ audiem⁹.
ὅσα ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα.
accipiēs āt moyſes ſanguinē reſpſit
λαβὼν δὲ μωυσῆς τὸ αἷμα κατεσκέδασε τοῦ
populi. ꝛ dixit: ecce ſanguis teſtamēti: qd
λαοῦ, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς
diſpoſuit dñs ad vos de oib⁹ ſer-
διέθετο κύριος πρὸς ὑμᾶς περὶ πάντων τῶν λό-
mōib⁹ his. et aſcēdit moyſes et aarō et na
γων τούτων. καὶ ἀνέβη μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ να-
dab et abiud: et ſeptuaginta ſeno-
δὰβ καὶ ἀβιοὺδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυ-
rum iſrael: et viderūt locū vbi ſtetit
τέρων ἰσραήλ, καὶ εἶδον τὸν τόπον οὗ εἱστήκει
deus iſrael: et q̄ ſub pedes ei⁹
θεὸς τοῦ ἰσραήλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐ-
quaſi opꝰ lateris ſaphiri,
τοῦ ὡσεὶ ἔργον πλίνθου σαπφείρου,

D.19.b. Infra. co. — Hebre. 9.b. — B

Interp. chal.

ולמשה אמר סק לקדם יי את ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל ותסגדון
מרחיק: ויתקרב משה בלחודוהי קדם יי ואינון לא יתקרבון ועמא לא יסקון עמיה:
ואתא משה ואשתעי לעמא ית כל פתגמיא דיי וית כל דיניא ואתיב כל עמא
קלא חד ואמרו כל פתגמיא דמליל יי נעביד: וכתב משה ית כל פתגמיא דיי ואקדים
בצפרא ובנא מדבחא בשפולי טורא ותרתא עשרי קמא לתרי עשר שבטיא דישראל:
ושלח ית בוכרי בני ישראל ואסיקו עלון ונכסו נכסת קודשין קדם יי תורין: ונסיב
משה פלגות דמא ושוי במזרקיא ופלגות דמא זרק על מדבחא: ונסיב ספרא
דקימא וקרא קדם עמא ואמרו כל דמליל יי נעביד ונקביל: ונסיב משה ית דמא
וזרק על מדבחא לכפרא על עמא ואמר הא דם קימא דגזר יי עמכון על כל פתגמיא
האלין: וסליק משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעין מסבי ישראל: וחזו ית יקר אלהא
דישראל ותחות כורסי יקריה כעובד אבן טבא

Primitiua chal.

נסק · שוב · כנד · קרב · שעה · דון · תוב · עבד · קדם · בנה · דנח · תרי · קום · נסק · עלה · שוה · זרק · קום · עבד · קבל · אל · שוב · חזא

Moyſi autem dixit. Aſcende in cōſpectū dñi tu ꝛ aaron nadab ꝛ abiu ꝛ ſeptuaginta de ſeniorib⁹ iſrael: et adorabitis a longe. ꝛ accedet moyſes ſolus corā dño: ꝛ illi non accedant: ꝛ populus non aſcendat cum eo. Venitq; moyſes ꝛ narrauit populo oīa verba dñi ꝛ omnia iudicia: Et reſponderūt oīs populus ſimul atq; dixerūt. Oīa verba que locutus eſt dñs faciem⁹. Scripſitq; moyſes oīa verba dñi: ꝛ ſurrexit mane: ꝛ edificauit altare in humiliori loco montis ꝛ duodecim titulos per duodecim tribus iſrael. Miſit q; primogenitos filioꝝ iſrael: ꝛ obtulerunt holocauſta: immolauerūtq; victimas ſanctificatas corā dño boues. Tulitq; moyſes dimidiā partē ſanguinis: et poſuit in crateras: ꝛ dimidiā partē ſanguinis aſperſit ſup altare. Aſſumpſitq; librū federis: ꝛ legit corā populo: ꝛ dixerunt. Omnia que locutus eſt dñs faciemus ꝛ obediemus. Tulitq; moyſes ſanguinē ꝛ aſpſit ſup altare vt ꝑpiciaret pro populo: ꝛ dixit. Ecce ſanguis federis quod pepigit dñs vobiſcū ſup oīa verba hec. Aſcenditq; moyſes ꝛ aaron ꝛ nadab ꝛ abiū ꝛ ſeptuaginta de ſeniorib⁹ iſrael. et viderūt gloriā dei iſrael: ꝛ ſub throno glorie ei⁹ q̄ſi opus lapidis precioſi

C

et ſicut ſpecies firmamēti celi puri-
καὶ ὥσπερ εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθα-
tate. et electoꝝ iſrael nō diſ-
ριότητι. καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ ἰσραὴλ οὐ διε-
ſonuit neq; vnꝰ. et apparuerūt in loco
φώνησεν οὐδὲ εἷς. καὶ ὤφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ
dei et comederūt et biberūt. et dixit dñs ad moy
θεοῦ καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυ-
ſen: aſcēde ad me in mōtē: et eſto illic:
σῆν, ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἴσθι ἐκεῖ,
et dabo tibi tabulas lapideas legē et
καὶ δώσω σοι τὰ πυξία τὰ λίθινα, τὸν νόμον καὶ τὰς
mādata: q̄ ſcripſi vt darē legē eis. et ſur-
ἐντολάς, ἃς ἔγραψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς. καὶ ἀνα-
gēs moyſes et ioſue q̄ aſtabat ei: aſcēde-
στὰς μωυσῆς καὶ ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ, ἀνέβη-
runt in mōtē dei: et ſenioribus
σαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις
dixerūt: manete hic: quouſq; reuertamur
εἶπον, ἡσυχάζετε αὐτοῦ, ἕως ἐπιστρέψωμεν
ad vos. et ecce aarō et hur vobiſcū. ſi
πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἰδοὺ ἀαρὼν καὶ ὢρ μεθ' ὑμῶν. ἐάν
alicui cōtigerit q̄ſtio: accedāt eis.
τινι συμβῇ κρίσις, προσπορευέσθωσαν αὐτοῖς.
et aſcēdit moyſes in mōtē: et cooperuit nu
καὶ ἀνέβη μωυσῆς εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψεν ἡ νε-
bes mōtē: et deſcēdit gloria dei in
φέλη τὸ ὄρος. καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸ
mōtē ſinai: et cooperuit illū nubes ſex di-
ὄρος τὸ σινᾶ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἓξ ἡμέ-
es. et vocauit dñs moyſen die
ρας. καὶ ἐκάλεσε κύριος τὸν μωυσῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ſeptima de medio nubis. at ſpecies glo-
ἑβδόμῃ ἐκ μέσου τῆς νεφέλης. τὸ δὲ εἶδος τῆς δό-
rie dñi quaſi ignis ardens in vertice
ξης κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς
mōtis coram filiis iſrael. et ingreſſus ē
τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ εἰσῆλθε
moyſes in mediū nubis: et aſcēdit in
μωυσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης, καὶ ἀνέβη εἰς
mōtē: et fuit ibi in mōte quadraginta
τὸ ὄρος, καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡ-
dies et quadraginta noctes
μέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. Ca.25.
Et locutus ē dñs ad moyſen: dicēs: dic
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἰπὸν τοῖς
filiis iſrael: ꝛ accipiant mihi primitias ab oi-
υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ λαβέτωσάν μοι ἀπαρχὰς παρὰ παν-
bus: qbꝰ viſū fuerit cordi. accipietis primitias
τῶν, οἷς ἂν δόξῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ λήψεσθε τὰς ἀπαρχάς
meas. ꝛ hec eſt primitia: q̄ accipietis ab
μου. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχή, ἣν λήψεσθε παρ' αὐ-
eis: aurū: argentū: es:
τῶν, χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν,

Infra. 15.d. 34.d. — D — Infra. 34.d.

& quaſi celū cū ſerenū
eſt. Nec nō ſuper
eos qui pcul receſſerāt
de filiis iſrael miſit ma
nū ſuā. Viderūtq; deū
& comederūt ac bibe-
rūt. Dixit autē dñs ad
Moyſen. aſcēde ad me
in montem: & eſto ibi
daboq; tibi
tabulas lapideas & le-
gē ac mandata que
ſcripſi: vt doceas filios
iſrael. Surrexerūt moy
ſes & ioſue miniſter ei⁹:
aſcēdēſq; moyſes in
montē dei ſenioribus
ait.
Expectate hic donec
reuertamur
ad vos. Habetis aaron
& hur vobiſcum:
ſi qd natū fuerit q̄ſtiōis
referetis ad eos. Cūq;
aſcendiſſet moyſes: o-
peruit nubes
montem: & habitauit
gloria dñi ſuper
ſinai tegens illum nu-
be ſex diebus.
Septimo āt die voca-
uit eū dñs
de medio caliginis. erat
autē ſpecies glorie dñi
q̄ſi ignis ardēs ſup ver
ticē montis: ī cōſpectu
filiorū iſrael. Ingreſſuſ
q; moyſes medium
nebule aſcēdit in mō
tem: & fuit ibi
q̄dragīta dieb⁹ & q̄dra
ginta noctibus. Ca.25.
Locutuſq; eſt domi-
nus ad Moyſen
dicens. Loquere filiis
iſrael:
vt tollant mihi primiti
as. Ab omni homine
qui offert vltroneus ac
cipietis eas.
Hec ſunt autem que
accipere debetis. Au-
rū & argentum & es

וכעצם השמים לטהר: ואל
אצילי בני ישראל לא שלח ידו
ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו:
ויאמר יהוה אל משה עלה אלי
ההרה והיה שם ואתנה לך את
לחת האבן והתורה והמצוה אשר
כתבתי להורתם: ויקם משה
ויהושע משרתו ויעל משה אל
הר האלהים: ואל הזקנים אמר
שבו לנו בזה עד אשר נשוב
אליכם והנה אהרן וחור עמכם
מי בעל דברים יגש אלהם: ויעל
משה אל ההר ויכס הענן את
ההר: וישכן כבוד יהוה על הר
סיני ויכסהו הענן ששת ימים
ויקרא אל משה ביום השביעי
מתוך הענן: ומראה כבוד יהוה
כאש אכלת בראש ההר לעיני
בני ישראל: ויבא משה בתוך
הענן ויעל אל ההר ויהי משה
בהר ארבעים יום וארבעים לילה:

Cap.xxv.

וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל בני ישראל
ויקחו לי תרומה מאת כל איש
אשר ידבנו לבו תקחו את
תרומתי: וזאת התרומה אשר
תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת:

אצל · חזה אכל שתה · נתן · לוח ירה צוה · ירה קום · שרת · ישב שוב · נגש · כסה · שכן כבד · יום · קרא · ראה · בוא · עלה היה · רבע · דבר · לקח רום · נדב

Tranſla. Chal.

וכמחזי שמיא לבריו: ולרברבי בני ישראל לא הות נזקא וחזו ית יקרא דיי והוו
חדן בקורבניהון דאתקבלו כאלו אכלין ושתן: ואמר יי למשה סק לקדמי
לטורא והוי תמן ואתן לך ית לוחי אבנא ואוריתא ותפקידתא דכתבית לאלפותהון:
וקם משה ויהושע משמשניה וסליק משה לטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי:
ולסביא אמר אוריכו לנא הכא עד דנתוב לותכון והא אהרן וחור עמכון מאן דאית
ליה דינא יתקרב לקדמיהון: וסליק משה לטורא וחפא ענגא ית טורא: ושרא יקרא
דיי על טורא דסיני וחפהי ענגא שיתא יומין וקרא למשה ביומא שביעאה מגו
ענגא: וחזו יקרא דיי כאשא אכלא ברש טורא לעיני בני ישראל: ועאל משה
בגו ענגא וסליק לטורא והוה משה בטורא ארבעין יממין וארבעין לילוון:

Ca.xxv.

ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל ויפרשון קדמי
אפרשותא מן כל גבר דיתרעי לביה תסבון ית אפרשותי: ודא אפרשותא דתסבון
מנהון דהבא וכספא ונחשא:

Interp. chal.

et quaſi aſpectus celi cum ſerenus eſt. Principibus autē filioꝝ iſrael nullū incōmodū fuit: ꝛ viderūt gloriam dei: ꝛ gauiſi ſunt in ſacrificiis ſuis que accepta fuerāt: quaſi comediſſent ꝛ bibiſſent. Dixitq; dñs ad moyſen aſcende in cōſpectu meo in montē: ꝛ eſto ibi: et dabo tibi tabulas lapideas ꝛ legem ꝛ mādata que ſcripſi vt doceas eos. ſurrexitq; moyſes ꝛ ioſue miniſter eius: ꝛ aſcendit moyſes in montē in quo reuelata fuerat gloria dñi. ſenioribus autē dixit. Expectate nos hic: donec reuertamur ad vos. Et ecce aaron et hur vobiſcū: quicūq; habuerit iudiciū accedat coram eis. Aſcenditq; moyſes in montē: ꝛ cooperuit nubes montē: ꝛ habitauit gloria dñi ſup monte ſinai: cooperuitq; eū nubes ſex diebus: ꝛ vocauit moyſen in die ſeptimo de medio nubis. ꝛ viſio glorie dñi erat ſicut viſio ignis ardentis in vertice montis in oculis filiorum iſrael. Et ingreſſus eſt moyſes in medio nubis: aſcenditq; in montē: ꝛ fuit moyſes in monte quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctibus. Ca.25.
Locutuſq; eſt dominus cum moyſe dicens. Loquere cum filiis iſrael: vt ſeparent coram me ſeparationē primitiaꝝ: ab omni viro q̄ voluerit ex corde ſuo accipietis ſeparationem meam. Hec eſt autem ſeparatio quam tolletis ab eis. aurū ꝛ argentum ꝛ es

Primitiua chal.

חזא · רבב · הוה · חדה · קבל · שתה · נסק · נתן · פקד · קום · שמש · גלה · שוב · תוב · דון · קרב · חזא · ראש · עול · רבע · יום · אמר · פרש · רעה · נסב

Primitiua heb.	Tex. Heb.
תלע שנה	ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש
עזז	ועזים׃ וערת אילם מאדמים
עור אדם	וערת תחשים ועצי שטים׃ שמן
שטט	למאר בשמים לשמן המשחה
אור	ולקטרת הסמים׃ אבני שהם
עשה	ואבני מלאים לאפד ולחשן׃ ועשו
קדש	לי מקדש ושכנתי בתוכם׃ ככל
ראה את בנה	אשר אני מראה אותך את תבנית
שכן כלה	המשכן ואת תבנית כל כליו וכן
ארן	תעשו׃ ועשו ארון עצי שטים
אמה חצה	אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי
קום צפה	רחבו ואמה וחצי קמתו׃ וצפית
טהר	אתו זהב טהור מבית ומחוץ
עשה סבב	תצפנו ועשית עליו זר זהב סביב׃
	ויצקת לו ארבע טבעת זהב
נתן שנה	ונתתה על ארבע פעמתיו ושתי
אחד	טבעת על צלעו האחת ושתי
שנה עשה	טבעת על צלעו השנית׃ ועשית
	בדי עצי שטים וצפית אתם
בוא	זהב׃ והבאת את הבדים בטבעת
נשא	על צלעת הארן לשאת את הארן
היה	בהם׃ בטבעת הארן יהיו הבדים
סור	לא יסרו ממנו׃ ונתת אל הארן
עוד נתן	את העדת אשר אתן אליך׃
	ועשית כפרת זהב טהור אמתים
	וחצי ארכה ואמה וחצי רחבה׃
שנה קשה	ועשית שנים כרבים זהב מקשה

Träſla. B. Hiero.

& hyacinthū & purpurā: coccūq; bis tinctum & byſſū & pilos caprarū & pelles arietum rubricatas: pelleſq; hyacīthinas & ligna ſethim: oleū ad lumīaria cōcinnāda: aromata ī vnguētū & thymiamata boni odoris: lapides onychinos & gēmas ad ornandū ephot & rōnale. Facietq; mihi ſanctuariū: & habitabo ī medio eorū: iuxta oēm ſimilitudinē tabernaculi qđ oñdā tibi: & oim vaſorū ī cultum eius. Sicq; facietis illud. Arcā de lignis ſethim compingite: cuius lōgitudo habeat duos & ſemis cubitos: latitudo cubitū & dimidiū: altitudo cubitum ſilr ac ſemiſſem. & deaurabis eā auro mūdiſſimo ītus & foris. Facieſq; ſupra coronā aureā p circuitū & quattuor circulos aureos: quos pones per quattuor arce āgulos. Duo circuli ſint in latere vno & duo in altero. Facies quoq; vectes de lignis ſethim & operies eos auro: Induceſq; p circulos qui ſunt in arce lateribus: vt portetur in eis. qui ſemper erūt in circulis: nec vnq; extrahentur ab eis. Poneſq; in arca teſtificationē quā dabo tibi. Facies & ppiciatoriū de auro mūdiſſimo. duos cubitos & dimidiū tenebit lōgitudo eius: & cubitū ac ſemiſſe latitudo. Duos quoq; cheru-

Träſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

[illegible]

Primitiua chal.

[illegible]

Interp. chal.

et hyacinthum & purpurā & coccinū & byſſum & pilos caprarū: & pelles arietum rubricatas pelleſq; taxorum & ligna ſetim: oleum ad luminaria: aromata in oleum vnctionis & incenſum aromatū: lapides onychinos & lapides vt impleant celaturas ephod & rationalis. Et faciant coram me ſanctuariū: & habitare faciam maieſtatē meam in medio eorū. iuxta oīa que ego oſtendo tibi ſimilitudinē tabernaculi & ſimilitudinem omniū vaſorum eius ſic facietis. Facientq; arcam de lignis ſetim: duorū cubitorum & dimidij erit longitudo eius: & cubiti & dimidij latitudo eius: & cubiti & dimidij altitudo eius. Cooperieſq; eam auro mundiſſimo intus & foris. Facieſq; ſuper eā circulū aureum per circuitum. Et effundes ei quattuor anulos aureos: & pones ſup quattuor angulos eius: duoq; anuli in latere vno: & duo anuli in latere altero. Facieſq; vectes ex lignis ſetim: & operies eos auro. Induceſq; vectes p anulos ī laterib' arce: vt portet arca in eis. In anulis arce erunt vectes: non auferantur ab ea. Poneſq; in arca teſtamentū quod dabo tibi. Facieſq; propiciatoriū ex auro puriſſimo: duos cubitos & dimidiū hēbit lōgitudo eī': & cubitū & dimidiū latitudo eius. Facieſq; duos cherubī de auro ductili

Tranſla. Chal.

[illegible]

Träſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

[illegible]

Träſla. B. Hiero.

bim aureos & pductiles facies ex vtraq; pte oraculi. cherub vnus ſit in latere vno: & alter in altero. Vtrūq; latus propiciatorii tegant expandentes alas & operientes oraculū: reſpiciātq; ſe mutuo verſis vultibus ī propiciatorium quo operienda eſt arca: in quā pones teſtimonium quod dabo tibi. Inde precipiam & loquar ad te ſupra ppiciatoriū. ſ. ac de medio duorū cherubim qui erunt ſup arcam teſtimonii cuncta que mandabo per te filiis iſrael. Facies & mēſam de lignis ſethim habentē duos cubitos lōgitudinis: & in latitudine cubitū: & ī altitudie cubitū ac ſemiſſem: & inaurabis eā auro puriſſimo. Facieſq; illi labiū aureū p circuitū. & ipi labio coronā īterraſilē altā quattuor digitis: & ſup illā alterā coronā aureolā. quattuor quoq; circulos aureos preparabis: & pones eos in quattuor angulis eiuſdē menſe per ſingulos pedes. Subter coronam erūt circuli aurei: vt mittātur vectes per eos: & poſſit mēſa portari. Ipſos quoq; vectes facies de lignis ſethim: & circundabis

Tex. Heb.	Primitiua heb.
תעשה אתם משני קצות הכפרת׃	עשה קצה
ועשה כרוב אחד מקצה מזה	כרב
וכרוב אחד מקצה מזה מן הכפרת	
תעשו את הכרבים על שני	
קצותיו׃ והיו הכרבים פרשי	היה
כנפים למעלה סככים בכנפיהם	עלה
על הכפרת ופניהם איש אל	
אחיו אל הכפרת יהיו פני	היה פנה
הכרבים׃ ונתת את הכפרת על	נתן
הארן מלמעלה ואל הארן תתן	
את העדת אשר אתן אליך׃	
ונועדתי לך שם ודברתי אתך	יעד
מעל הכפרת מבין שני הכרבים	שנה
אשר על ארון העדת את כל	
אשר אצוה אותך אל בני ישראל׃	צוה את בנה
ועשית שלחן עצי שטים אמתים	עשה
ארכו ואמה רחבו ואמה וחצי	שטט אמה חצה
קמתו׃ וצפית אתו זהב טהור	קום צפה טהר
ועשית לו זר זהב סביב׃ ועשית	סבב
לו מסגרת טפח סביב ועשית זר	סגר
זהב למסגרתו סביב׃ ועשית לו	
ארבע טבעת זהב ונתת את	רבע נתן
הטבעת על ארבע הפאת אשר	פאה
לארבע רגליו׃ לעמת המסגרת	
תהיין הטבעת לבתים לבדים	היה בית
לשאת את השלחן׃ ועשית את	נשא
הבדים עצי שטים וצפית אתם	

Tranſla. Chal.

[illegible]

Interp. chal.

facies eos ex duobus lateribus ppiciatorij: facieſq; vnū cherub ex latere eī' hinc: & cherub vnū ex latere eius inde. Ex ppiciatorio facietis cherubī ſup duo latera eius. Eruntq; cherubim expandētes alas ſuas ſurſum obūbrantes alis ſuis ſup propiciatoriū: & facies vniuſcuiuſq; e regione alterius: cōtra propiciatorium erunt facies cherubim. Poneſq; propiciatorium ſup arcam deſuper: & in arca pones teſtimoniū quod dabo tibi. & ſtatuam ibi verbum meū tibi: & loquar tecum deſuper propiciatorij de medio duorum cherubim qui ſunt ſup arcam teſtimonij oīa que mādabo tibi ad filios iſrael. Facieſq; mēſā de lignis ſetim: duos cubitos habebit longitudo eius: & cubitū vnum latitudo eius: & cubitum & dimidium altitudo eius. Cooperieſq; eam auro mundiſſimo: & facies ei circulum aureum per circuitum: facieſq; ei coronam interraſilē altā pugillo per circuitū. Et facies circulū aureum ipſi corone interraſili p circuitū. Facieſq; ei quattuor anulos aureos: & pones eos ſup quattuor angulos q ſunt ad quattuor pedes eius. cōtra coronā interraſilē erunt anuli vt mittātur per eos vectes vt portetur menſa. Facieſq; vectes ex lignis ſetim: & coopies eos

Primitiua chal.

[illegible]

זהב ונשא בם את השלחן ועשית
קערתיו וכפתיו וקשותיו
ומנקיתיו אשר יסך בהן זהב
טהור תעשה אתם ונתת על
השלחן לחם פנים לפני תמיד
ועשית מנרת זהב טהור מקשה
תיעשה המנורה ירכה וקנה
גביעיה כפתריה ופרחיה ממנה
יהיו וששה קנים יצאים
מצדיה שלשה קני מנרה מצדה
האחד ושלשה קני מנרה מצדה
השני שלשה גבעים משקדים
בקנה האחד כפתר ופרח ושלשה
גבעים משקדים בקנה האחד
כפתר ופרח כן לששת הקנים
היצאים מן המנרה ובמנרה
ארבעה גבעים משקדים כפתריה
ופרחיה וכפתר תחת שני הקנים
ממנה וכפתר תחת שני הקנים
ממנה וכפתר תחת שני הקנים
ממנה לששת הקנים היצאים
מן המנרה כפתריהם וקנתם
ממנה יהיו כלה מקשה אחת
זהב טהור ועשית את נרתיה
שבעה והעלה את נרתיה והאיר
על עבר פניה ומלקחיה ומחתתיה
זהב טהור ככר זהב טהור

auro adſubuehēdā mēſam. Parabis & acetabula ac phialas thuribula & cyathos i quibus offerenda ſūt libamina ex auro puriſſimo: & pones ſuper mēſam panes propoſitiōis in conſpectu meo ſemper. Facies & cādelabrū ductile de auro mundiſſimo haſtile eius & calamos cyphos & ſpherulas ac lilia ex ipſo procedentia. Sex calami egredientur de lateribus: tres ex vno latere & tres ex altero. Tres cyphi quaſi in nucis modum per calamos ſingulos ſpheruleq; ſimul & lilia: & tres ſimiliter cyphi inſtar nucis in calamo altero: ſpheruleq; ſimul & lilia. Hoc erit opus ſex calamorū: qui producēdi ſunt de haſtili. In ipſo āt candelabro erūt qttuor cyphi ī nucis modū ſpheruleq; p ſingulos & lilia. Spherule ſub duobus calamis per tria loca que ſimul ſex fiūt procedētes de haſtili vno. Et ſpherule igitur & calami ex ipſo erunt vniuerſa ductilia ex auro puriſſimo. facies & lucernas ſeptē: & pōes eas ſupcādelabrū: vt luceant ex aduerſo. Emūctoria quoq; & vbi ea q̄ emūcta ſūt extiguātur fiāt de auro puriſſimo. Oē pōdus cādelabri cū vniuerſis vaſis ſuis hēbit talētū auri puriſſi-

auro puro. τ ſubuehet in ipſo menſa.
χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ἀρθήσεται ἐν αὐτοῖς ἡ τράπεζα.
τ facies catinos eius: τ mortariola:
καὶ ποιήσεις τὰ τρύβλια αὐτῆς, καὶ τὰς θυΐσκας,
τ libatoria: τ cyathos: in qb⁹ libabis in
καὶ τὰ σπόνδια, καὶ τοὺς κυάθους, ἐν οἷς σπείσεις ἐν
ipſis: ex auro puro facies ea. τ impōes
αὐτοῖς, χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις αὐτά. καὶ ἐπιθήσεις
ſup mēſā panes ꝓpoſitiōis corā me ſemper.
ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἄρτους ἐνωπίους ἐνώπιόν μου διαπαντός.
τ facies cādelabrū: ex auro puro
καὶ ποιήσεις λυχνίαν, ἐκ χρυσίου καθαροῦ
tornatile facies cādelabrū. haſtile eius: τ
τορευτὴν ποιήσεις τὴν λυχνίαν. ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ οἱ
calami: τ cyphi: τ ſpherule: τ
καλαμίσκοι, καὶ οἱ κρατῆρες, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ
lilia ex ipo erūt. ſex āt calami egredientes
τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς ἔσαι. ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι
ex lateribus: tres calami cādelabri de
ἐκ πλαγίων, τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ
latere ipſius vnius: τ tres calami cādelabri
κλίτους αὐτῆς τοῦ ἑνός, καὶ τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας
de latere ſcdo. τ tres cyphi figurati
ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι
i modū nucis. in vno calamo: ſpherula
καρυίσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ. σφαιρωτὴρ
τ liliū. τ tres cyphi figurati in
καὶ κρίνον. καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυίσκους.
nucis modū. in vno calamo ſpherula τ liliū.
ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον.
ſic ſex calamis egredientibus de
οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς
cādelabro. τ in cādelabro qttuor cratères figurati
λυχνίας. καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι
in modū nucis. in vno calamo ſpherule.
καρυίσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ οἱ σφαιρωτῆρες.
τ lilia eius vt ſpherula ſub duob⁹
καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς ὡς σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο
calamis ex eo. τ ſpherula ſub duobus
καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς. καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο
calamis ex eo: ſic ſex calamis
καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς, οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις
egredientibus de cādelabro. τ calami et ſpherule ex eo ſint. oēs tornatiles ex eodē auro puro.
τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. καὶ οἱ καλαμίσκοι καὶ οἱ σφαιρωτῆρες ἐξ αὐτῆς ἔστωσαν ὅλοι τορευτοὶ ἐξ ἑνὸς χρυσίου καθαροῦ.
et facies lucernas eius ſeptē. et impones lucernas eius. et lucebūt ab vna
καὶ ποιήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτά. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ φανοῦσιν ἐκ τοῦ ἑνὸς
facie eius. et emunctoriū eius: et ſuppoſitoria eius de auro puro.
προσώπου αὐτῆς. καὶ τὸν ἐπαρυστῆρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὑποθέματα αὐτῆς ἐκ χρυσίου καθαροῦ.
talētū auri puri
τάλαντον χρυσίου καθαροῦ

Interp. chal.

auro: τ portabunt cum eis menſam. Facieſq; acetabula ei⁹ τ phialas ei⁹ τ thuribula ei⁹ τ cyathos: in qbus offerēda ſunt libamīa: ex auro puriſſimo facies ea. τ pones ſup menſam panem propoſitionis in conſpectu meo ſemp. Facieſq; candelabrū de auro mundiſſimo: ductile facies candelabrū: haſtile eius τ calamus eius: cyphiq; eius ſpherule eius τ lilia eius ex ipſo erunt: τ ſex calami egredientur de laterib⁹ eius: tres calami ex vno latere candelabri: et tres calami ex ſecundo latere candelabri. Tres cyphi figurati in calamo vno: ſpherula τ lilium: τ tres cyphi figurati in calamo vno: ſpherula τ liliū. Sic facies in ſex calamis qui egrediuntur de candelabro. Et in candelabro erunt quattuor cyphi figurati: ſpherule eius τ lilia eius. Spherulaq; ſub duob⁹ calamis eius: τ ſpherula ſub duobus calamis eius: et ſpherula ſub duobus calamis eius. ſic facies ſex calamis qui egrediūtur de candelabro. Spherule eorum τ calami ex ipſo erunt omnia ductilia ex auro mundiſſimo. facieſq; ſeptem lucernas eius: τ incendes lucernas vt luceant contra faciē eius. Et forcipes eius τ turibula eius ex auro mundiſſimo. Ex talento auri mundiſſimi

Transla. Chal.

facies oīa vaſa hec. vide facias iuxta figurā oſtēſam tibi in mōte.
ποιήσεις πάντα τὰ σκεύη ταῦτα. ὅρα ποιήσεις κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. Ca. 26.

Hebre. 8. b. Actuū. 7. b.

A Et tabernaculū facies: decē cortinas de byſſo retorta: τ hyacintho: τ purpura: coccino retorto cherubim. opere textoris facies eas. lōgitudo cortine vni⁹ octo τ vigiti cubitoꝝ: τ latitudo qttuor cubitoꝝ cortina vna erit. menſura eadē erit oīb⁹ cortinis.
Καὶ τὴν σκηνὴν ποιήσεις, δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου χερουβίμ. ἐργασίᾳ ὑφάντου ποιήσεις αὐτάς. μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχῶν, καὶ εὖρος τεσσάρων πηχέων ἡ αὐλαία ἡ μία ἔσαι. μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσαι πάσαις ταῖς αὐλαίαις.
qnq; āt cortine erūt mutuo cōnexe altera ex altera. τ qnq; cortine erūt mutuo cōnexe: altera ex altera. τ facies āſulas hyacīthinas in labio cortine vni⁹: ex vna pte ad copulationē. τ ſic facies in labio cortine exterioris ad copulationē ſcdaꝫ. qnquaginta āt anſulas facies cortine vni: τ qnqginta anſulas facies ex pte cortine iuxta copulationē ſcdē: cōtrarie cōtracadētes ad inuicē vnicuiq;.
πέντε δὲ αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ πέντε αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι, ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ ποιήσεις ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβολήν. καὶ οὕτω ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξωτέρας πρὸς τῇ συμβολῇ τῇ δευτέρᾳ. πεντήκοντα δὲ ἀγκύλας ποιήσεις τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμβολὴν τῆς δευτέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστῃ.
facies fibulas qnqginta aureas. τ cōiūges cortinas alterā alteri fibulis. τ erit tabernaculū vnū. τ facies ſaga cilicina coopertimētū ſup tabernaculo: vndecim ſaga facies ea. lōgitudo ſagi
ποιήσεις κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς. καὶ συνάψεις τὰς αὐλαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς κρίκοις. καὶ ἔσαι ἡ σκηνὴ μία. καὶ ποιήσεις δέρρεις τριχίνας σκέπην ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἕνδεκα δέρρεις ποιήσεις αὐτάς. τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς

B

mi. Inſpice & fac ſecundum exemplar quod tibi in mōte mōſtratum eſt. Ca. 26.

Tabernaculum vero ita facies. Decem cortinas de byſſo retorta & hyacintho ac purpura coccoq; bis tincto: variatas opere plumario facies. Longitudo cortine vnius habebit viginti octo cubitos: latitudo quattuor cubitorum erit. Vnius menſure fient vniuerſa tentoria. Quinq; cortine ſibi iūgentur mutuo: & alie quinq; nexu ſimili coherebunt. Anſulas hyacinthinas in lateribus ac ſumitatibus facies cortinarum: vt poſſint inuicē copulari. Quinquagenas anſulas cortina habebit in vtraq; parte ita īſertas: vt anſa contra anſam veniat: & altera alteri poſſit adaptari. Facies & quīquaginta circulos aureos quibus cortinarū vela iungenda ſunt: vt vnum tabernaculū fiat. Facies & ſaga cilicina vndecim: ad opiēdū tectum tabernaculi. Longitudo ſagi

יעשה אתה את כל הכלים
האלה וראה ועשה בתבניתם
אשר אתה מראה בהר
ואת המשכן תעשה עשר
יריעת שש משזר ותכלת וארגמן
ותלעת שני כרבים מעשה
חשב תעשה אתם ארך היריעה
האחת שמנה ועשרים באמה
ורחב ארבע באמה היריעה
האחת מדה אחת לכל היריעת
חמש היריעת תהיין חברת
אשה אל אחתה וחמש יריעת
חברת אשה אל אחתה ועשית
ללאת תכלת על שפת היריעה
האחת מקצה בחברת וכן תעשה
בשפת היריעה הקיצונה במחברת
השנית חמשים ללאת תעשה
ביריעה האחת וחמשים
ללאת תעשה בקצה היריעה
אשר במחברת השנית
מקבילת הללאת אשה אל אחתה
ועשית חמשים קרסי זהב וחברת
את היריעת אשה אל אחתה
בקרסים והיה המשכן אחד
ועשית יריעת עזים לאהל על
המשכן עשתי עשרה יריעת
תעשה אתם ארך היריעה

Cap. xxvi.

Transla. Chal.

Ca. xxvi.

Interp. chal.

facies illud τ oīa vaſa hec. Inſpiceq; τ fac iuxta ſimilitudinem eorum que monſtrata ſunt tibi in monte.

Ca. 26. Tabernaculum vero facies decem cortinas de byſſo retorta τ hyacintho τ purpura τ coccino: figuras cherubim facies: opere artificis facies eas. Longitudo cortine vnius erit viginti τ octo cubitoꝝ τ latitudo eiuſdeꝫ cortine quattuor cubitoꝝ: Menſura vna erit omniū cortinarum. Quinq; cortine erunt cōiuncte vna cum alia: τ quinq; cortine erūt coniuncte vna cum alia. Facieſq; anſulas ex hyacintho ſuper ora cortine vnius in latere quo iungenda eſt: τ ſimiliter facies in ora ſecūde cortine in loco quo iungenda eſt. Quinquaginta anſulas facies in cortina vna: τ quinquaginta anſulas facies in latere cortine ſecunde in loco quo iungenda eſt: reſpicientibus ſe mutuo anſulis: ita vt anſula ſit e regione alterius. Facieſq; quinquaginta fibulas ex auro: τ coniunges vnāquāq; cortinam cum altera fibulis: τ erit tabernaculum vnum. Facieſq; cortinas de pilis caprarum: vt extendantur ſuper tabernaculum: vndecim cortinas facies. longitudo cortine

Primitiua chal.

האחת שלשים באמה ורחב
ארבע באמה היריעה האחת מדה
אחת לעשתי עשרה יריעת:
וחברת את חמש היריעת לבד
ואת שש היריעת לבד וכפלת
את היריעה הששית אל מול פני
האהל: ועשית חמשים ללאת על
שפת היריעה האחת הקיצנה
בחברת וחמשים ללאת על
שפת היריעה החברת השנית:
ועשית קרסי נחשת חמשים
והבאת את הקרסים בללאת
וחברת את האהל והיה אחד:
וסרח העדף ביריעת האהל
חצי היריעה העדפת תסרח
על אחרי המשכן: והאמה
מזה והאמה מזה בעדף בארך
יריעת האהל יהיה סרוח
על צדי המשכן מזה ומזה לכסתו:
ועשית מכסה לאהל ערת
אילם מאדמים ומכסה ערת
תחשים מלמעלה: ועשית
את הקרשים למשכן עצי
שטים עמדים: עשר אמות
ארך הקרש ואמה וחצי האמה
רחב הקרש האחד: שתי
ידות לקרש האחד משלבת

vnius habebit triginta cubitos: & latitudo quattuor. Equa erit menſura ſagorum omniū. E quibus quinq; iunges ſeorſū: & ſex ſibi mutuo copulabis: ita vt ſextum ſagum in fronte tecti duplices. Facies & quīquaginta anſas in ora ſagi vnius: vt coiūgi cū altero queāt: & quinquaginta anſas in ora ſagi alterius vt cum altero copuletur. Facies & quinquaginta fibulas eneas quibus iungātur anſe: vt vnum ex omnibus operimentum fiat. Quod aūt ſuperfuerit in ſagis q̄ parātur tecto idest vnū ſagū qd̄ ampliꝰ est: ex medietate eius opies tabernaculi poſteriora: & cubitus ex vna parte pēdebit: & alter ex altera q plus eſt in ſagorū longitudine vtrumq; latus tabernaculi protegens. Facies & operimētū aliud tecto de pellibus arietū rubricatis: & ſuper hoc rurſum aliud operimētū de hyacinthinis pellibus. Facies & tabulas ſtantes tabernaculi de lignis ſethim: que ſingule denos cubitos in lōgitudine habeant: & in latitudine ſingulos ac ſemiſſem. In lateribus tabule due incaſtrature fient: quibus

μιᾶς ἔσαι τριάκοντα πήχεων, καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ εὖρος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσαι ταῖς ἕνδεκα δέρρεσι. καὶ συνάψεις τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἓξ δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπιδιπλάσεις τὴν δέρριν τὴν ἕκτην κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς. καὶ ποιήσεις ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀνὰ μέσον κατὰ τὴν συμβολήν. καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς συναπτούσης τῆς δευτέρας. καὶ ποιήσεις κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα. καὶ συνάψεις τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκυλῶν, καὶ συνάψεις τὰς δέρρεις, καὶ ἔσαι ἕν. καὶ ὑποθήσεις τὸ πλεονάζον ἐν ταῖς δέρρεσι τῆς σκηνῆς· τὸ ἥμισυ τῆς δέρρεως τὸ ὑπολελειμμένον ὑποκαλύψεις, τὸ πλεονάζον τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς ὑποκαλύψεις ὀπίσω τῆς σκηνῆς. πῆχυν ἐκ τούτου, καὶ πῆχυν ἐκ τούτου, ἐκ τοῦ ὑπερέχοντος τῶν δέρρεων, ἐκ τοῦ μήκους τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς. ἔσαι συγκαλύπτον ἐπὶ τὰ πλάγια τῆς σκηνῆς ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα καλύπτῃ. καὶ ποιήσεις κατακάλυμμα τῇ σκηνῇ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμματα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. καὶ ποιήσεις στύλους τῆς σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων. δέκα πήχεων ποιήσεις τὸν στύλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεως ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός. δύο ἀγκωνίσκους τῷ στύλῳ τῷ

Trāſla. Chal.

Interp. chal.

vnius hēbit triginta cubitos: τ latitudo eiuſdē cortine habebit quattuor cubitos: menſura vna erit vndecim cortinis. Et iunges quinq; cortinas ſeorſum τ ſex cortinas ſeorſum. et duplicabis cortinam ſextam que eſt ſuper faciem tabernaculi. Et facies quinquaginta anſulas in ora cortine vnius in latere quo iungenda eſt: τ quinquaginta anſas in ora cortine ſecunde in loco quo iungenda eſt. Facieſq; quinquaginta fibulas ex ere: τ induces fibulas in anſulis: τ coniunges tabernaculum vt ſit vnū. Et quod ſupereſt ex cortinis tabernaculi: dimidium. ſ. cortine que ſupereſt: extendes ſuper poſteriora tabernaculi. Et cubitus hinc τ cubitus inde qui ſupereſt in longitudine cortinarum tabernaculi: extendatur ſuper latera tabernaculi hinc τ inde vt cooperiat illud. Facieſq; coopertoriū tabernaculi de pellibus arietum rubricatis: et aliud coopertorium de pellibus taxonum deſuper. Facieſq; tabulas ſtantes tabernaculo de lignis ſetim. decem cubitos habebit longitudo tabule: τ cubitum et dimidium latitudo tabule vnius. Duos cardines habebit vnaqueq; tabula: τ duabꝰ incaſtraturis erūt coniuncte

ἑνί, ἀντιπίπτοντας ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. οὕτω ποιήσεις πᾶσι τοῖς στύλοις τῆς σκηνῆς. καὶ ποιήσεις τοὺς στύλους τῆς σκηνῆς εἴκοσι στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον. καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ποιήσεις τοῖς εἴκοσι στύλοις· δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον πρὸς βορρᾶν, εἴκοσι στύλους. καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς· δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θάλασσαν ποιήσεις ἓξ στύλους. καὶ δύο στύλους ποιήσεις ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων. καὶ ἔσονται ἐξ ἴσου κάτωθεν· καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔσονται ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμβλησιν μίαν. οὕτω ποιήσεις ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις ταῖς δυσίν· ἴσαι ἔστωσαν. καὶ ἔσονται ὀκτὼ στύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δεκαέξ· δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς στύλοις ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς. καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ,

tabula alteri tabule connectatur. Atq; in hunc modū cūcte tabule parabuntur. Quarum viginti erunt in latere meridiano qd̄ vergit ad auſtrū: quibus quadraginta baſes argenteas fundes vt bine baſes ſingulis tabulis per duos angulos ſubiiciantur. In latere quoq; ſecundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem: vigīti tabule erūt: quadragīta hn̄tes baſes argenteas. Bine baſes ſingulis tabulis ſupponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies ſex tabulas & rurſum alias duas que in angulis erigantur poſt tergum tabernaculi. Erūtq; ſibi coniūcte a deorſum vſq; ad ſurſum: & vna omnes compago retinebit. Duabus quoq; tabulis que in angulis ponēde ſūt: ſimilis iunctura ſeruabitur. Et erūt ſimul tabule octo baſes earum argentee ſedecī: duabus baſibus per vnam tabulā ſupportatis. Facies & vectes de lignis ſethim quinq; ad cōtinendas tabulas in vno latere tabernaculi: & quinq; alios in altero

C

D

E

אשה אל אחתה כן תעשה לכל
קרשי המשכן: ועשית את
הקרשים למשכן עשרים קרש
לפאת נגבה תימנה: וארבעים
אדני כסף תעשה תחת עשרים
הקרש שני אדנים תחת
הקרש האחד לשתי ידתיו
ושני אדנים תחת הקרש האחד
לשתי ידתיו: ולצלע המשכן
השנית לפאת צפון עשרים
קרש: וארבעים אדניהם כסף
שני אדנים תחת הקרש האחד
ושני אדנים תחת הקרש
האחד: ולירכתי המשכן ימה
תעשה ששה קרשים: ושני
קרשים תעשה למקצעת המשכן
בירכתים: ויהיו תאמם מלמטה
ויחדו יהיו תמים על ראשו אל
הטבעת האחת כן יהיה לשניהם
לשני המקצעת יהיו: והיו שמנה
קרשים ואדניהם כסף ששה
עשר אדנים שני אדנים תחת
הקרש האחד ושני אדנים תחת
הקרש האחד: ועשית בריחם
עצי שטים חמשה לקרשי צלע
המשכן האחד: וחמשה בריחם
לקרשי צלע המשכן השנית

Transla. Chal.

Interp. chal.

vna cum alia: ſic facies in omnibus tabulis tabernaculi. Facieſq; viginti tabulas tabernaculo ad latus meridianū: τ quadraginta baſes argēteas facies ſub viginti tabulis. Due baſes erunt ſub tabula vna in duobus cardinibus eius: τ due baſes ſub tabula alia in duobus cardinibus eius. Et in latere ſecundo tabernaculi ad plagam aquilonarē erunt viginti tabule: et quadraginta baſes argētee: due baſes ſub vna tabula: τ due baſes ſub alia tabula. et ad poſteriorē partem occidentalē tabernaculi facies ſex tabulas. et duas tabulas facies ad angulos tabernaculi in extremitate eius. Et erunt coniuncte ab inferiori parte: ſimulq; erunt cōiuncte in capite ſuo in anulo vno: ſic erit ambobus: hoc eſt duobus angulis. Eruntq; octo tabule τ baſes earum ſedecim argentee: due baſes ſub vna tabula τ due baſes ſub alia tabula. Et facies quinq; vectes de lignis ſetim ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi. Et quinq; alios vectes ad continendas tabulas lateris ſecundi tabernaculi:

Ter. Heb.

וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע
הַמִּשְׁכָּן לַיַּרְכָתַיִם יָמָּה׃ וְהַבְּרִיחַ
הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מַבְרִחַ מִן
הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה׃ וְאֶת הַקְּרָשִׁים
תְּצַפֶּה זָהָב וְאֶת טַבְּעֹתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה
זָהָב בָּתִּים לַבְּרִיחִם וְצִפִּיתָ אֶת
הַבְּרִיחִם זָהָב׃ וַהֲקֵמֹתָ אֶת
הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרְאֵיתָ
בָּהָר׃ וְעָשִׂיתָ פָרֹכֶת תְּכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב יַעֲשֶׂה אֹתָהּ
כְּרֻבִים׃ וְנָתַתָּה אֹתָהּ עַל אַרְבָּעָה
עַמּוּדֵי שִׁטִּים מְצֻפִּים זָהָב וָוֵיהֶם
זָהָב עַל אַרְבָּעָה אַדְנֵי כָסֶף׃
וְנָתַתָּה אֶת הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים
וְהֵבֵאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֵת
אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם
בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים׃
וְנָתַתָּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת
בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים׃ וְשַׂמְתָּ אֶת הַשֻּׁלְחָן
מִחוּץ לַפָּרֹכֶת וְאֶת הַמְּנֹרָה נֹכַח
הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה
וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל צֶלַע צָפוֹן׃
וְעָשִׂיתָ מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם׃ וְעָשִׂיתָ
לַמָּסָךְ חֲמִשָּׁה עַמּוּדֵי שִׁטִּים

Pritiua heb.

תָּוֶךְ
צָפָה עָשָׂה
בַּיִת
קוּם
שָׁפַט רָאָה
תְּלַע שָׁנָה
שָׁזַר עָשָׂה
נָתַן רָבַע
עָמַד
בּוֹא
אָרַן עוּד בָּדַל
שׂוּם
עוּר
שָׁכַן יָמַן
נָתַן צָפַן
עָשָׂה סָכַךְ
תָּלַע שָׁנָה
עָמַד

Trāſla. B. Hiero.

& eiuſdem numeri ad occidentalem plagā qui mittentur per medias tabulas a ſummo vſq; ad ſūmū. Ipſas quoq; tabulas deaurabis: & fundes in eis anulos aureos p quos vectes tabulata cōtineāt: quos operies laminis aureis. Et eriges tabernaculū iuxta exēplar: qđ tibi in monte mōſtratū eſt. Facies & velum de hyacintho & purpura coccoq; bis tincto & byſſo retorta opere plumario: & pulchra varietate contextum: quod appēdes ante quattuor colūnas de lignis ſethim que ipe quidē deaurate erūt & habebūt capita aurea & baſes argēteas. Inſeretur autem velum per circulos: intra quod pones arcam teſtimonii: quo & ſanctuarium & ſāctuarii ſanctuaria diuidētur. Pones & ꝓpiciatoriū ſup arca teſtimonii in ſctā ſctōrū: menſamq; extra velum: & cōtra menſam cādelabrū in latere tabernaculi meridiano. Menſa eī ſtabit in parte aquilonis. Facies & tentoriū in introitu tabernaculi de hyacintho & purpura coccoq; bis tincto & byſſo retorta opē plumario: & quinq; columnas

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

τ quinq; vectes colūnis poſteriori lateri
καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς ϛύλοις τῷ ὀπιϑίῳ κλίτει
tabernaculi qđ ad mare. τ vectis medius
τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς θάλασσαν. καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος
inter colūnas ꝑuenıat ab vno latere in alterꝫ latus. τ colūnas deaurabis auro. τ anulos facies
ἀναμέσον τῶν ϛύλων διικνείϑω ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλίτος. καὶ τοὺς ϛύλους καταχρυσώσεις χρυσίῳ. καὶ τοὺς δακτυλίους ποιήσεις
aureos: in q̄s immittes vectes. τ deaurabis vectes auro. τ eriges
χρυσοῦς, εἰς οὓς εἰσάξεις τοὺς μοχλούς. καὶ καταχρυσώσεις τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. καὶ ἀναϛήσεις
tabernaculū iuxta formā oſtēſam tibi in mōte. τ facies velū ex hyacintho τ
τὴν σκηνὴν κατὰ τὸ εἶδος τὸ δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει. καὶ ποιήσεις καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ
purpura: τ coccino retorto: τ byſſo
πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου
filata. op᷒ textū facies illud cherubim.
νενησμένης. ἔργον ὑφαντὸν ποιήσεις αὐτὸ χερουβίμ.
τ impones illud ſup q̄ttuor colūnas īputribiles deauratas auro. τ capitula eoꝝ aurea. τ baſes eoꝝ q̄ttuor argēteę. τ pones
καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων ϛύλων ἀσήπτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. καὶ θήσεις
velū ſup colūnas. τ inferes illic
τὸ καταπέτασμα ἐπὶ τοὺς ϛύλους. καὶ εἰσοίσεις ἐκεῖ
intra velū arcā teſtamēti. τ diuidet velū vobis inter ſāctuariū τ inter ſanctū ſanctoꝝ. τ
ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου. καὶ διοριεῖ τὸ καταπέτασμα ὑμῖν ἀναμέσον τοῦ ἁγίου καὶ ἀναμέσον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων. καὶ κα-
cooperies velo arcā teſtimonij in ſancto ſanctoꝝ. τ pones menſam extra velū: τ cādelabrū
τακαλύψεις τῷ καταπετάσματι τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων. καὶ θήσεις τὴν τράπεζαν ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος, καὶ τὴν λυχνίαν
eregione mēſe in pte tabernaculi q̄ ad auſtrū. τ mēſam pones in pte tabernacli
ἀπέναντι τῆς τραπέζης ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον. καὶ τὴν τράπεζαν θήσεις ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς
q̄ ad aqlonē. τ facies tētoriū ex hyacintho τ purpura: τ coccino retorto: τ
τὸ πρὸς βορρᾶν. καὶ ποιήσεις ἐπίσπαϛρον ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ
byſſo retorta: op᷒ varıegatū. τ facies
βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποικιλτοῦ. καὶ ποιήσεις
velo q̄nq; colūnas: τ deaurabis
τῷ καταπετάσματι πέντε ϛύλους, καὶ χρυσώσεις

F

G

Tranſla. Chal.

וְחַמְשָׁא עַבְרִין לְדַפֵּי סְטַר מַשְׁכְּנָא לְסוֹפֵיהוֹן מַעַרְבָא׃ וְעַבְרָא מְצִיעָאָה בְּגוֹ דַפַּיָּא מְעַבַּר מִן סְיָפֵי לִסְיָפֵי׃ וְיָת דַּפַּיָּא תְּחַפֵּי דַהֲבָא וְיָת עִזְקָתְהוֹן תַּעְבֵּיד דַּהֲבָא אַתְרָא לְעַבְרַיָּא וּתְחַפֵּי יָת עַבְרַיָּא דַהֲבָא׃ וּתְקִים יָת מַשְׁכְּנָא כְּהִלְכְתֵיהּ דְּאִתְחֲזֵיתָא בְּטוּרָא׃ וְתַעְבֵּיד פָּרֻכְתָּא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבָד אֻמָּן תַּעְבֵּיד יָתַהּ צוּרַת כְּרוּבִין׃ וְתִתֵּין יָתַהּ עַל אַרְבְּעָא עַמּוּדֵי שִׁטִּין מְחַפַּן דַּהֲבָא וָוֵיהוֹן דַּהֲבָא עַל אַרְבְּעָא סַמְכִין דִּכְסַף׃ וְתִתֵּין יָת פָּרֻכְתָּא תְּחוֹת פּוּרְפַיָּא וְתָעֵיל לְתַמָּן מִגָּיו לְפָרֻכְתָּא יָת אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא וְתַפְרֵישׁ פָּרֻכְתָּא לְכוֹן בֵּין קוּדְשָׁא וּבֵין קֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָּא׃ וְתִתֵּין יָת כַּפֻּרְתָּא עַל אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא בְּקֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָּא׃ וּתְשַׁוֵּי יָת פָּתוֹרָא מִבָּרָא לְפָרֻכְתָּא וְיָת מְנָרְתָּא לָקֳבֵיל פָּתוֹרָא עַל סְטַר מַשְׁכְּנָא דָּרוֹמָא וּפָתוֹרָא תִּתֵּין עַל סְטַר צִפּוּנָא׃ וְתַעְבֵּיד פְּרָסָא לִתְרַע מַשְׁכְּנָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבָד צַיָּר׃ וְתַעְבֵּיד לִפְרָסָא חַמְשָׁא עַמּוּדֵי שִׁטִּין

Pritiua chal.

עֲבַר
חֲפָה עֲבַד
קוּם חֲזָא
נְתַן
רְבַע שׁוּט חֲפָא
פְּרַס עָל פְּרַשׁ
שְׁוָה נוּר
שְׁכַן יְתַן עֲבַד
צוּר

Interp. chal.

et quinq; vectes ad continendas tabulas poſterioris partis tabernaculi ad occidentem. Et vectis medius qui mittetur per medias tabulas tranſiet a ſummo vſq; ad ſummū. Tabulas autē cooperies auro: τ anulos earum facies aureos: vt ſint loca vectibus: vectes quoq; cooperies auro. Et eriges tabernaculum iuxta exemplar quod tibi in monte monſtratū eſt. Facieſq; velū de hyacintho τ purpura τ coccino τ byſſo retorta opere artificis facies illud figuris cherubim. τ pones illud ſuper quattuor colūnas de lignis ſetim coopertas auro: capita earum aurea: ſuper quattuor baſes argenteas. Et pones velum ſub fibulis: τ introduces ibi vltra velū arcam teſtimonij: vt diuidat velum vobis inter ſanctum τ inter ſanctum ſanctorum. poneſq; propiciatorium ſuper arcam teſtimonij in ſancto ſanctorum. Poneſq; menſam extra velum: τ candelabrum e regione menſe in latere meridionali tabernaculi. et menſam pones in latere aquilonari. Facieſq; velum in oſtio tabernaculi ex hyacintho τ purpura τ coccino τ byſſo retorta opere polymitarij. Et facies velo quinq; colūnas de lignis ſetim:

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

eas auro. τ capitula eaꝝ aurea. τ
αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ
cōflabis eis q̄nq; baſes eneas.
χωνεύσεις αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς. Ca.27.

A

Et facies altare ex lignis īputribilib᷒:
Καὶ ποιήσεις θυσιαϛήριον ἐκ ξύλων ἀσήπτων,
q̄nq; cubitoꝝ lōgitudo: τ q̄nq; cubitoꝝ latitudo.
πέντε πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος.
quadrāgulū erit altare: τ triū cubitoꝝ
τετράγωνον ἔϛαι τὸ θυσιαϛήριον, καὶ τριῶν πήχεων
altitudo ei᷒. τ facies cornua ſupra quattuor angulos. ex eo erūt cornua. τ cooperies
τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν. ἐξ αὐτοῦ ἔϛαι τὰ κέρατα. καὶ καλύψεις
ea ere. τ facies coronā altari.
αὐτὰ χαλκῷ. καὶ ποιήσεις ϛεφάνην τῷ θυσιαϛηρίῳ.
τ coopertimētū eius: τ phialas eius:
καὶ τὸν καλυπτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ,
τ fuſcinulas eius: τ focū eius: τ
καὶ τὰς κρεάγρας αὐτοῦ, καὶ τὸ πύριον αὐτοῦ, καὶ
oia vaſa eius facies enea. τ facies ei craticulā ope: e reticulato eneā. τ
πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις χαλκᾶ. καὶ ποιήσεις αὐτῷ ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν. καὶ
facies craticule q̄ttuor anulos eneos ad q̄ttuor latera. τ ſuppones
ποιήσεις τῇ ἐσχάρᾳ τέσσαρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη. καὶ ὑποθήσεις
eos ſub craticula altaris ab infra. erit aūt craticula vſq; ad dimidiū altaris.
αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐσχάραν τοῦ θυσιαϛηρίου κάτωθεν. ἔϛαι δὲ ἡ ἐσχάρα ἕως τοῦ ἡμίσους τοῦ θυσιαϛηρίου.
τ facies vectes altari ex lignis īputribilib᷒: τ incrabis
καὶ ποιήσεις ἀναφορεῖς τῷ θυσιαϛηρίῳ ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιχαλκώσεις

B

eos ere. τ imittes vectes
αὐτοὺς χαλκῷ. καὶ εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς
in anulos. τ ſint vectes
εἰς τοὺς δακτυλίους. καὶ ἔϛωσαν οἱ ἀναφορεῖς
ſm laterea altaris in leuādo
κατὰ τὰ πλευρὰ τοῦ θυσιαϛηρίου ἐν τῷ αἴρειν
illud. cōcauū tabulatū facies illud. iuxta
αὐτό. κοῖλον σανιδωτὸν ποιήσεις αὐτό. κατὰ
demōſtratū tibi in mōte: ſic facies illud.
τὸ παραδειχθέν σοι ἐν τῷ ὄρει, οὕτω ποιήσεις αὐτό.
τ facies atriū tabernaculo. lad
καὶ ποιήσεις αὐλὴν τῇ σκηνῇ. εἰς
lat᷒ qđ ad auſtꝝ vela atrij ex byſſo retorta. lōgitudo cētū cubitoꝝ vni
τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα ἱϛία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. μῆκος ἑκατὸν πηχῶν τῷ ἑνὶ
lateri. τ colūne eaꝝ viginti:
κλίτει. καὶ οἱ ϛύλοι αὐτῶν εἴκοσι,

Trāſla. B. Hiero.

deaurabis lignorum ſethim: ante q̄s ducetur tētoriū: quarū erūt capita aurea & baſes enee.

Facies & Ca.27. altare de lignis ſethim quod habebit quinq; cubitos in lōgitudiē & totidē ī latitudine: ideſt quadrū & tres cubitos in altitudine. Cornua aūt per quattuor angulos ex ipſo erunt: & operies illud ere. Facieſq; in vſus eī lebetes ad ſuſcipiēdos cineres & forcipes atq; fuſcinulas & ignium receptacula. Oīa vaſa ex ere fabricabis: craticulamq; in modum retis eneam per cuius quattuor angulos erūt quattuor anuli enei: quos pones ſubter arulam altaris. Eritq; craticula vſq; ad altaris medium. Facies & vectes altaris de lignis ſethim duos: quos opies laminis eneis: & induces per circulum: eruntq; ex vtroq; latere altaris ad portādū. Nō ſolidū: ſed inane & cauū intrinſecus facies illud: ſicut tibi in monte monſtratum eſt. Facies & atrium tabernaculi: in cuius auſtrali plaga contra meridiem erunt tentoria de byſſo retorta. Centum cubitos vnum latus tenebit in longitudine: & columnas viginti cū baſibus totidem

Ter. Heb.

וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב
וְיָצַקְתָּ לָהֶם חֲמִשָּׁה אַדְנֵי נְחֹשֶׁת׃

Cap.xxvij.

וְעָשִׂיתָ אֶת הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי
שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ
אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ
וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ׃ וְעָשִׂיתָ
קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ
תִּהְיֶיןָ קַרְנֹתָיו וְצִפִּיתָ אֹתוֹ
נְחֹשֶׁת׃ וְעָשִׂיתָ סִּירֹתָיו לְדַשְּׁנוֹ
וְיָעָיו וּמִזְרְקֹתָיו וּמִזְלְגֹתָיו
וּמַחְתֹּתָיו לְכָל כֵּלָיו תַּעֲשֶׂה
נְחֹשֶׁת׃ וְעָשִׂיתָ לוֹ מִכְבָּר מַעֲשֵׂה
רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל הָרֶשֶׁת
אַרְבַּע טַבְּעֹת נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע
קְצוֹתָיו׃ וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת
כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ מִלְּמָטָּה וְהָיְתָה
הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ׃ וְעָשִׂיתָ
בַדִּים לַמִּזְבֵּחַ בַּדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים
וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת׃ וְהוּבָא אֶת
בַּדָּיו בַּטַּבָּעֹת וְהָיוּ הַבַּדִּים עַל שְׁתֵּי
צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ בִּשְׂאֵת אֹתוֹ׃ נְבוּב
לֻחֹת תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר הֶרְאָה
אֹתְךָ בָּהָר כֵּן יַעֲשׂוּ׃ וְעָשִׂיתָ אֵת
חֲצַר הַמִּשְׁכָּן לִפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה
קְלָעִים לֶחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר מֵאָה
בָאַמָּה אֹרֶךְ לַפֵּאָה הָאֶחָת׃ וְעַמֻּדָיו
עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים

Pritiua heb.

צָפָה
יָצַק
עָשָׂה
שׁוּט אָמַר
רָבַע
הָיָה
עָשָׂה
יָעָה זָרַק זָלַג
חָתָה כָּלָה
כָּבַר
רָבַע
קָצָה נָתַן
הָיָה
חָצָה
בּוֹא
הָיָה שָׁנָה
נָשָׂא נָבַב
לוּחַ רָאָה
שָׁכַן פָּאָה יָמַן
שָׁזַר
אֶחָד

Tranſla. Chal.

וְתַחֲפֵי יָתְהוֹן דַּהֲבָא וָוֵיהוֹן דַּהֲבָא וְתַתִּיךְ לְהוֹן חַמְשָׁא סַמְכִין דִּנְחָשָׁא׃

Ca.xxvii.

וְתַעְבֵּיד יָת מַדְבְּחָא דְּאָעֵי שִׁטִּין חֲמֵשׁ אַמִּין אוּרְכָּא וַחֲמֵשׁ אַמִּין פּוּתְיָא מְרַבַּע יְהֵי מַדְבְּחָא וּתְלָת אַמִּין רוּמֵיהּ׃ וְתַעְבֵּיד קַרְנוֹהִי עַל אַרְבַּע זִוְיָתֵיהּ מִנֵּיהּ יְהֶוְיָן קַרְנוֹהִי וְתַחֲפֵי יָתֵיהּ נְחָשָׁא׃ וְתַעְבֵּיד פְּסַכְתְּרָוָתֵיהּ לְמִסְפֵּי קִטְמֵיהּ וּמַגְרוֹפְיָתֵיהּ וּמִזְרְקוֹהִי וְצִנּוֹרְיָתֵיהּ וּמַחְתְּיָתֵיהּ לְכָל מָנוֹהִי תַּעְבֵּיד נְחָשָׁא׃ וְתַעְבֵּיד לֵיהּ סְרָדָא עוֹבָד מְצַדְתָּא דִּנְחָשָׁא וְתַעְבֵּיד עַל מְצַדְתָּא אַרְבַּע עִזְקָן דִּנְחָשָׁא עַל אַרְבַּע סִטְרוֹהִי׃ וְתִתֵּין יָתַהּ תְּחוֹת סוֹבָבָא דְּמַדְבְּחָא מִלְּרַע וּתְהֵי מְצַדְתָּא עַד פַּלְגוּת מַדְבְּחָא׃ וְתַעְבֵּיד אֲרִיחַיָּא לְמַדְבְּחָא אֲרִיחֵי דְּאָעֵי שִׁטִּין וְתַחֲפֵי יָתְהוֹן נְחָשָׁא׃ וְיִתָּעֲלוּן יָת אֲרִיחוֹהִי בְּעִזְקָתָא וִיהוֹן אֲרִיחַיָּא עַל תְּרֵין סִטְרֵי מַדְבְּחָא בְּמִטַּל יָתֵיהּ׃ חֲלִיל לוּחִין תַּעְבֵּיד יָתֵיהּ כְּמָא דְּאַחְזִי יָתָךְ בְּטוּרָא כֵּן יַעְבְּדוּן׃ וְתַעְבֵּיד יָת דָּרַת מַשְׁכְּנָא לְרוּחַ עֵיבַר דָּרוֹמָא סְרָדִין לְדָרְתָּא דְּבוּץ שְׁזִיר מְאָה אַמִּין אוּרְכָּא לְרוּחָא חֲדָא וְעַמּוּדוֹהִי עַשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עַשְׂרִין

Interp. chal.

et cooperies eas auro: capita earum erunt ex auro: τ fundes eis quinq; baſes eneas. Ca.27.

Facieſq; altare de lignis ſetim. quinq; cubitos habebit longitudo eius: τ quinq; cubitos latitudo: quadratū erit altare: τ tres cubitos habebit altitudo eius. Facieſq; cornua eius ſuper angulos eius: ex ipſo erunt cornua eius: τ operies illud ere. Et facies lebetes vt colligatur cinis: τ batilia eius: τ acetabula τ fuſcinulas: τ turibula eius: oīa vaſa eius facies ex ere. Et facies ei craticulā ope retis ex ere. Et facies ſuper rete quattuor anulos ex ere ſuper quattuor lateribus eius: τ pones eam ſub circulo altaris deorſum: τ erit rete vſq; ad dimidium altaris. Et facies vectes altaris de lignis ſetim: τ cooperies eos ere. et inducentur vectes per anulos: τ erunt vectes in duobus lateribus altaris qñ portabūt illud. Concauum ex tabulis facies illud: ſicut oſtenſum eſt tibi in monte ſic facient. Facieſq; atrium tabernaculi: in cuius auſtrali plaga erunt cortine de byſſo retorta centum cubitorum longitudinis in plaga vna. Et columne eius viginti: τ baſes earum viginti

Pritiua chal.

חֲפָא יְתַן
דְּבַח אֲעָ אַמָּה
פְּתָא רְבַע הֲוָה
עֲבַד זְוָה חֲפָא
סְפָא גְּרַף זְרַק
חֲתָה סְנָא צוּד
רְבַע נְתַן דְּבַח
אַרְבַּע הֲוָה חֲפָא
עוּל הֲוָה נְטַל
חֲזָא עֲבַד דּוּר
שְׁכַן דּוּר אַמָּה

נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם
כָּסֶף׃ וְכֵן לִפְאַת צָפוֹן בָּאֹרֶךְ קְלָעִים צפן
מֵאָה אֹרֶךְ וְעַמֻּדָו עֶשְׂרִים
וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי
הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כֶּסֶף׃ וְרֹחַב
הֶחָצֵר לִפְאַת יָם קְלָעִים חֲמִשִּׁים
אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנֵיהֶם
עֲשָׂרָה׃ וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת
קֵדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה׃ זרח
וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה קְלָעִים לַכָּתֵף
עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם
שְׁלֹשָׁה׃ וְלַכָּתֵף הַשֵּׁנִית חֲמֵשׁ שנה
עֶשְׂרֵה קְלָעִים עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃ וּלְשַׁעַר הֶחָצֵר
מָסָךְ עֶשְׂרִים אַמָּה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן סכך
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה תלע שנה צבע
רֹקֵם עַמֻּדֵיהֶם אַרְבָּעָה עמד רבע
וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה׃ כָּל עַמּוּדֵי
הֶחָצֵר סָבִיב מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף סבב חשק
וָוֵיהֶם כֶּסֶף וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת׃
אֹרֶךְ הֶחָצֵר מֵאָה בָאַמָּה
וְרֹחַב חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים
וְקֹמָה חָמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר קום אמה
וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת׃ לְכֹל כְּלֵי כלה
הַמִּשְׁכָּן בְּכֹל עֲבֹדָתוֹ וְכָל שכן
יְתֵדֹתָיו וְכָל יִתְדֹת הֶחָצֵר נְחֹשֶׁת׃
וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

eneis: que capita cū celaturis ſuis habebunt argētea. Similiter & in latere aquilonis per lōgū erūt tētoria centū cubitorum columne viginti: & baſes enee eiuſdē numeri & capita earū cū celaturis ſuis argētea. In latitudie vero atrii qd̄ reſpicit ad occidēte erūt tētoria per quinquaginta cubitos: & colūne decē: baſeſq; totidē. In ea quoq; atrii latitudine q̄ reſpicit ad orientem: quiquaginta cubiti erunt: in quibus quindecī cubitorū tētoria lateri vno deputabuntur: colūneq; tres & baſes totidē: & in latere altero erūt tētoria: cubitos obtinentia quindecim: columne tres & baſes totidem. In introitu vero atrii fiet tentoriū cubitorū viginti ex hyacintho & purpura coccoq; bis tīcto & byſſo retorta opere plumario. Columnas habebit quattuor: cum baſibus totidem. Omnes columne atrii per circuitū veſtite erunt argenteis laminis: capitibus argenteis: & baſibus eneis. In lōgitudine occupabit atrium cubitos cētū: in latitudine quinquaginta. altitudo quinq; cubitorū erit. Fietq; de byſſo retorta: & habebit baſes eneas. Cūcta vaſa tabernaculi in omnes vſus & cerimonias tā paxillos eius q̄ atrii ex ere facietis. Precipe filiis iſrael

καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. οὕτω τῷ κλίτει τῷ πρὸς Βορρᾶν ἱστία ἑκατὸν πήχεων τὸ μῆκος. καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι καὶ αἱ ψαλίδες τῶν στύλων καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. τὸ δὲ εὖρος τῆς αὐλῆς κατὰ θάλασσαν ἱστία πεντήκοντα πήχεων. στῦλοι αὐτῶν δέκα καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ εὖρος τῆς αὐλῆς τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἱστία πεντήκοντα πήχεων. στῦλοι αὐτῶν δέκα καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ πεντεκαίδεκα πήχεων τῶν ἱστίων τὸ ὕψος τῷ κλίτει τῷ ἑνί. στῦλοι αὐτῶν τρεῖς καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον δέκα πέντε πήχεων τῶν ἱστίων τὸ ὕψος. στῦλοι αὐτῶν τρεῖς καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. καὶ τῇ πύλῃ τῆς αὐλῆς κάλυμμα εἴκοσι πήχεων τὸ ὕψος ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου καὶ βύσσου κεκλωσμένης τῇ ποικιλίᾳ τοῦ ῥαφιδευτοῦ. καὶ στῦλοι αὐτοῦ τέσσαρες καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες. πάντες οἱ στῦλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ κατηργυρωμένοι ἀργυρίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. τὸ δὲ μῆκος τῆς αὐλῆς ἑκατὸν ἐφ᾽ ἑκατόν. καὶ εὖρος πεντήκοντα ἐπὶ πεντήκοντα. καὶ ὕψος πέντε πήχεων ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. καὶ πᾶσα ἡ κατασκευὴ καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα καὶ οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ. καὶ σὺ σύνταξον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.

et baſes eorum viginti enee. et fibule eorum et forcipes eorum argentee. ſic lateri ad aquilonem vela centum cubitorum longitudo. et colūne et baſes eorum viginti enee. et fibule et forcipes columnarum et baſes deargentate argento. at latitudo atrii qd ad mare vela quinquaginta cubitorum. columne eorum decem: et baſes eorum decem. et latitudo atrii ad orientem vela quinquaginta cubitorum. columne eorum decem: et baſes eorum decem. et quindecim cubitorum velorum altitudo lateri vni. columne eorum tres: et baſes eorum tres. et latus ſecundum quindecim cubitorum velorum altitudo. columne eorum tres: et baſes eorum tres. et hoſtio atrii coopimentum viginti cubitorum altitudo ex hyacintho et purpura: et coccino retorto: et byſſo retorta variegatione polymitarii. et columne eius quattuor: et baſes eius quattuor. oēs columne atrii in circuitu deargentate argento. et capitula earum argentea. et baſes earum enee. at longitudo atrii centum ad centum. et altitudo quinquaginta ad quinquaginta. et altitudo quinque cubitorum ex byſſo retorta. et baſes eorum enee. ois ſupellex et oia vaſa et paxilli atrii enei. et tu pcipe filiis iſrael. Leui. 7.b.

C

D

Tranſla. Chal.

דִנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסַף׃ וְכֵן לְרוּחַ צִפּוּנָא בְּאֻרְכָּא סְרָדִין מְאָה אֻרְכָּא וְעַמּוּדוֹהִי עַשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עַשְׂרִין דִּנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִבּוּשֵׁיהוֹן כְּסַף׃ וּפוּתְיָא דְדַרְתָּא לְרוּחַ מַעְרְבָא סְרָדִין חַמְשִׁין אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן עַסְרָא וְסַמְכֵיהוֹן עַסְרָא׃ וּפוּתְיָא דְדַרְתָּא לְרוּחַ קִדּוּמָא מַדִּינְחָא חַמְשִׁין אַמִּין׃ וְחַמֵּשׁ עַסְרֵי אַמִּין סְרָדִין לְעִבְרָא עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא׃ וּלְעִבְרָא תִּנְיָנָא חֲמֵשׁ עַסְרֵי סְרָדִין עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא׃ וְלִתְרַע דַּרְתָּא פְּרָסָא עַשְׂרִין אַמִּין תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד צַיָּר עַמּוּדֵיהוֹן אַרְבְּעָא וְסַמְכֵיהוֹן אַרְבְּעָא׃ כָּל עַמּוּדֵי דַרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר מְכַבְּשִׁין כְּסַף וָוֵיהוֹן כְּסַף וְסַמְכֵיהוֹן דִּנְחָשָׁא׃ אֻרְכָּא דְדַרְתָּא מְאָה אַמִּין וּפוּתְיָא חַמְשִׁין בְּחַמְשִׁין וְרוּמָא חֲמֵשׁ אַמִּין דְּבוּץ שְׁזִיר וְסַמְכֵיהוֹן דִּנְחָשָׁא׃ לְכֹל מָנֵי מַשְׁכְּנָא בְּכֹל פֻּלְחָנֵיהּ וְכָל סִכּוֹהִי וְכָל סִכֵּי דַרְתָּא דִּנְחָשָׁא׃ וְאַתְּ תְּפַקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

Priuatiua chal.: כבש · פתח דור ערב · דנה אמה · צור רבע · כבש · אמה פתח מנה · שכן סכא דור · פקד

Interp. chal.

ex ere: capita columnarum et celature earum erunt de argento. Et ſimiliter in latere aquilonis in longitudine cortine longitudinis centum cubitorum: et baſes earum viginti ex ere: capita columnarum et celature earum erunt de argento. Et in latitudine atrii ad latus occidentale erunt cortine longitudinis quinquaginta cubitorum: columne earum decem et baſes earum decem. Et latitudo atrii ad latus orientale erit quinquaginta cubitorum: et cortine quindecim cubitorum erunt in vno latere: columne earum tres: et baſes earum tres. Et in ſecundo latere cortine quindecim cubitorum erunt: columne earum tres: et baſes earum tres. Et in hoſtio atrii erit velū viginti cubitorū ex hyacintho et purpura et coccino et byſſo retorta opere polymitario: columne eius quattuor: et baſes eius quattuor. omnes columne atrii per circuitū celate erunt argento: capita earū erunt argentea: et baſes earū erunt ex ere. Longitudo atrii erit centum cubitorum: et latitudo quinquaginta. Et altitudo cortinarum quinque cubitorum ex byſſo retorta: et baſes earū ex ere. Omnia vaſa tabernaculi in omne miniſterio eius: et oēs paxilli eius et oēs paxilli atrii erunt ex ere. Tu aūt precipe filiis iſrael

λαβέτωσάν σοι ἔλαιον ἐξ ἐλαιῶν ἄτρυγον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, ἵνα καίηται λύχνος διαπαντὸς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καύσει αὐτὸ Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ᾽ ἑσπέρας ἕως πρωῒ ἐναντίον κυρίου, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Ca.28.

Καὶ σὺ προσαγάγου πρὸς ἑαυτὸν τόν τε Ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἱερατεύειν μοι, Ἀαρὼν καὶ Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺδ καὶ Ἐλεάζαρ καὶ Ἰθάμαρ υἱοὺς Ἀαρών. καὶ ποιήσεις στολὴν ἁγίαν Ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου εἰς τιμὴν καὶ δόξαν. καὶ σὺ λάλησον πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα πνεύματος σοφίας καὶ αἰσθήσεως, καὶ ποιήσουσι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν Ἀαρὼν εἰς τὸ ἅγιον, ἐν ᾗ ἱερατεύσει μοι. καὶ αὗται αἱ στολαί, ἃς ποιήσουσι· τὸ περιστήθιον, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, καὶ χιτῶνα κοσυμβωτόν, καὶ κίδαριν, καὶ ζώνην. καὶ ποιήσουσι στολὰς ἁγίας Ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι. καὶ αὐτοὶ λήψονται τὸ χρυσίον, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. καὶ ποιήσουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ὑφαντὸν ποικιλτοῦ. δύο ἐπωμίδες συνέχουσαι ἔσονται αὐτῷ, ἑτέρα τὴν ἑτέραν, ἐπὶ τοῖς δυσὶ μέρεσιν ἐξηρτισμέναι. καὶ τὸ ὕφασμα τῶν ἐπωμίδων

et accipiāt tibi oleū ex oliuis defecatū purū cōtuſum in lumē: vt ardeat lucerna ſemp in tabernaculo teſtimonii. extra velū qd ſup teſtamēto incēdet illud aarō et filii eis a veſpa vſq; ad mane: corā dño: legitimū ſēpiternū in gñatiōes veſtras a filiis iſrael.

A Et tu applica ad te: et aaron fratrē tuū: et filios eius de filiis iſrael: vt ſacerdotio fūgatur mihi: aarō et nadab: et abiud: et eleazar: et ithamar filios aarō. et facies veſtē ſanctā aarō fratri tuo in honorē et gloriā. et tu loquere oībus ſapiētibus mēte: qs impleui ſpū ſapiētie et ſēſu. et facient veſtē ſanctā aaron ad ſanctuariū: in qua ſacerdotio fūgetur mihi. et he veſtes: quas facient. pectorale: et ſuphumerale: et tunicā talare: et tunicā ſtrictam: et cidarim: et balteū. et faciēt veſtes ſanctas aaron et filiis eius vt ſacerdotio fūgāt mihi. et ipſi accipient aurū: et hyacinthū: et purpurā: et coccinū: et byſſū. B et facient ſuphumerale ex byſſo retorta: opus cōtextū variegatoriis. duo ſuphumeralia cōtinētia alterū alterū: in duabus ptibus ſuſpenſa. et cōtextus ſuphumeraliū

vt afferāt tibi oleū de arboribus oliuarū puriſſimū piloq; cōtuſum: vt ardeat lucerna ſemper in tabernaculo teſtimonii extra velum: quod oppaſitū eſt teſtimonio: & collocabunt eā aarō & filii eius & vſq; mane luceat coram dño. Perpetuus erit cultꝰ per ſucceſſiōes eorū corā filiis iſrael. Ca.28.

Applica quoq; ad te aaron fratrē tuum cum filiis ſuis de medio filiorum iſrael: vt ſacerdotio fūgātur mihi. Aarō: nadab: & abiu: eleazar: & Ithamar. Facieſq; veſtem ſanctā Aaron fratri tuo in gloriā & decorem. Et loqueris cunctis ſapientibus corde quos repleui ſpiritu prudentie: vt faciant veſtes aarō fratri tuo in quibus ſctificatus miniſtret mihi. Hec aūt erūt veſtimēta que facient. Rōnale & ſuphumerale: tunicā & lineā ſtrictā: cidarim & balteū. Facient fratri tuo aarō & filiis eius veſtimēta ſancta: vt ſacerdotio fungātur mihi. Accipiētq; aurū & hyacinthū & purpuram coccūq; bis tinctum & byſſum. Facient aūt ſuperhumerale de auro & hyacintho & purpura coccoq; bis tīcto & byſſo retorta opere polymito. Duas oras iunctas habebit in vtroq; latere ſummitatū: vt in vnū redeat. Ipſa quoq;

וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לָקַח זכך כתת
לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד׃ בְּאֹהֶל אור עלה נר
מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר תמד נגד
עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן עוד ערך
וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי פנה
יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת עלם דור
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְאַתָּה

Cap. xxviij.

הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת אַהֲרֹן אָחִיךָ קרב
וְאֶת בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ לִי אַהֲרֹן נָדָב
וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי
אַהֲרֹן׃ וְעָשִׂיתָ בִגְדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן עשה
אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ כבד פאר
וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חַכְמֵי לֵב
אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ חָכְמָה וְעָשׂוּ עשה
אֶת בִּגְדֵי אַהֲרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנוֹ
לִי׃ וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ
חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל וּכְתֹנֶת תַּשְׁבֵּץ אפד מעל
מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט וְעָשׂוּ בִגְדֵי קֹדֶשׁ שבץ צנף
לְאַהֲרֹן אָחִיךָ וּלְבָנָיו לְכַהֲנוֹ לִי׃
וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת לקח
וְאֶת הָאַרְגָּמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי תלע שנה
וְאֶת הַשֵּׁשׁ׃ וְעָשׂוּ אֶת הָאֵפֹד זָהָב
תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב׃ שְׁתֵּי שזר עשה
כְתֵפֹת חֹבְרֹת יִהְיֶה לּוֹ אֶל שְׁנֵי שנה היה שנה
קְצוֹתָיו וְחֻבָּר׃ וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ קצה

Tranſla. Chal.

וְיִסְבוּן לָךְ מְשַׁח זֵיתָא דְּכֵיָא כְּתִישָׁא לְאַנְהָרָא לְאַדְלָקָא בּוֹצִינַיָּא תְּדִירָא׃ בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא מִבָּרָא לְפָרוּכְתָּא דְּעַל סָהֲדוּתָא יְסַדַּר יָתֵיהּ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי מֵרַמְשָׁא וְעַד צַפְרָא קֳדָם יְיָ קְיָם עָלַם לְדָרֵיהוֹן מִלְּוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

Ca. xxviij.

וְאַתְּ קָרֵיב לְוָתָךְ יָת אַהֲרֹן אָחוּךְ וְיָת בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן׃ וְתַעְבֵּיד לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן אָחוּךְ לִיקָר וּלְתֻשְׁבְּחָא׃ וְאַתְּ תְּמַלֵּיל עִם כָּל חַכִּימֵי לִבָּא דְּאַשְׁלֵימִית עִמְּהוֹן רוּחַ חָכְמְתָא וְיַעְבְּדוּן יָת לְבוּשֵׁי אַהֲרֹן לְקַדָּשׁוּתֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי׃ וְאִלֵּין לְבוּשַׁיָּא דְּיַעְבְּדוּן חוּשְׁנָא וְאֵפוֹדָא וּמְעִילָא וְכִתּוּנִין מְרַמְּצָן מִצְנְפִין וְהִמְיָנִין וְיַעְבְּדוּן לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן אָחוּךְ וְלִבְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמָי׃ וְאִינוּן יִסְּבוּן יָת דַּהֲבָא וְיָת תִּכְלָא וְיָת אַרְגְּוָנָא וְיָת צְבַע זְהוֹרִי וְיָת בּוּצָא׃ וְיַעְבְּדוּן יָת אֵפוֹדָא דְּדַהֲבָא תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא צְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָן׃ תַּרְתֵּין כִּתְפִין מְלַפְּפָן יְהוֹן לֵיהּ עַל תְּרֵין סִטְרוֹהִי וְיִתְלַפֵּף׃ וְהֶמְיַן תִּקּוּנֵיהּ

Priuatiua chal.: נסב דכא נהר · דלק שכן סדר · קום דור · אח · עבד · שבח מלל שלם · אזל · רמץ צנף · נסב · תור לפף הוה

Interp. chal.

vt afferant tibi oleum mundiſſimū de oliuis cōtuſis vt luceat: vt incendantur lucerne ſemper. In tabernaculo federis extra velum quod eſt ante teſtamentū ordinabit eas aaron a veſpere vſq; ad mane coram domino: ritu perpetuo in generationibus ſuis a filiis iſrael. Cap. 28.

Tu autem applica ad te aaron fratrē tuum: et filios eius cum eo de medio filiorum iſrael: vt miniſtrent coram me aaron nadab et abiu eleazar et ithamar filii aaron. Facieſq; veſtes ſanctas aaron fratri tuo in gloriā et decorem. Et tu loquere cum oībus ſapientibus corde: quos impleui ſpiritu ſapientie: vt faciant veſtes aaron: vt ſanctificetur ad miniſtrandū coram me. Et he ſunt veſtes quas facient: rationale et ſuphumerale: pallium et tunicas ſtrictas: cidarim et balteū. Facientq; veſtes ſanctas aaron et filiis eius: vt miniſtrent coram me. Et illi accipient aurū et hyacinthum et purpuram et coccinum et byſſum. Et facient ſuphumerale ex auro et argento et purpura et coccino et byſſo retorta opere artificis. Duo humerali coniuncti erunt ei: in duobus lateribus eius coniungentur. et balteus ornatus eius

אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה
זהב תכלת וארגמן ותולעת שני
ושש משזר׃ ולקחת את שתי
אבני שהם ופתחת עליהם
שמות בני ישראל׃ ששה
משמתם על האבן האחת ואת
שמות הששה הנותרים על האבן
השנית כתולדתם׃ מעשה
חרש אבן פתוחי חתם תפתח את
שתי האבנים על שמת בני
ישראל מסבת משבצות זהב
תעשה אתם׃ ושמת את שתי
האבנים על כתפת האפד אבני
זכרן לבני ישראל ונשא אהרן
את שמותם לפני יהוה על שתי
כתפיו לזכרן׃ ועשית משבצת
זהב׃ ושתי שרשרת זהב טהור
מגבלת תעשה אתם מעשה עבת
ונתתה את שרשרת העבתת על
המשבצת׃ ועשית חשן משפט
מעשה חשב כמעשה אפד
תעשנו זהב תכלת וארגמן
ותולעת שני ושש משזר
תעשה אתו׃ רבוע יהיה כפול זרת
ארכו וזרת רחבו׃ ומלאת בו
מלאת אבן ארבעה טורים אבן
טור אדם פטדה וברקת הטור

אחד · ילד עשה · פתח · עשה · סבב שבץ · עשה שום · כנה · טהר · גבל · נתן · שבץ · אפד · פתח · שלם

textura & cuncta opis varietas erit ex auro & hyacitho & purpura coccoq; bis ticto & byſſo retorta. Sumeſq; duos lapides onychinos: & ſculpes in eis nomia filiorum iſrael. ſex nomia in lapide vno: & ſex reliqua in altero iuxta ordinē natiuitatis eorum. Opere ſculptoris & celatura gēmarii ſculpes eos nominibus filiorum iſrael inclusos auro atq; circūdatos: & pones in vtroq; latere ſuphumeralis: memoriale filiis iſrael: portabitq; aaron noia corū corā dn̄o ſuper vtrumq; humerū ob recordationē. Facies & vncinos ex auro: & duas catenulas auri puriſſimi ſibiinuicem coherētes: quas inſeres vncinis. Ratiōale quoq; iudicii facies ope polymito iuxta texturā ſuphumeralis ex auro hyacintho & purpura coccoq; bis tincto & byſſo retorta. Quadrāgulū erit & duplex. Mēſurā palmi habebit tā in lōgitudie q̄ ī latitudie. poneſq; in eo quattuor ordines lapidum. In primo verſu erit lapis ſardius & topazius &

qđ ē in ipſo: ſcđm factionē ex ipſo erit
ὅ ἐστιν ἐπ᾽ αὐτῷ, κατὰ τὴν ποίησιν ἐξ αὐτοῦ ἔσται
ex auro: et hyacintho: et purpura: et
ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ
coccino filato: et byſſo retorta.
κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.
et accipies duos lapides ſmaragdos: et ſculpes
καὶ λήψῃ δύο λίθους σμαράγδους, καὶ γλύψεις
in ipſis nomina filiorū iſrael. ſex nomina
ἐν αὐτοῖς τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἓξ ὀνόματα
ſup lapidē vnū. et ſex noia reliqua
ἐπὶ τὸν λίθον ἕνα. καὶ ἓξ ὀνόματα τὰ λοιπὰ
ſup lapidē ſecūdū iuxta gīatiōes eoꝝ:
ἐπὶ τὸν λίθον τὸν δεύτερον κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν,
opus lapidarie artis. ſculptura ſigilli ſculpes
ἔργον λιθουργικῆς τέχνης. γλύμμα σφραγῖδος διαγλύψεις
duos lapides in noib᷒ filiorū iſrael. et pones duos lapides
τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ θήσεις τοὺς δύο λίθους
ſup humeros ſuphumeralis. lapides memoriale ſūt
ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἐπωμίδος. λίθοι μνημοσυνόν εἰσι
filiis iſrael. et portabit aaron noia
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀναλήψεται ἀαρὼν τὰ ὀνόματα
filioꝝ iſrael corā dn̄o ſup duos humeros ei᷒: memoriale
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐναντίον κυρίου ἐπὶ τῶν δύο ὤμων αὐτοῦ, μνημόσυνον
de ipſis. et facies vncinos ex auro puro.
περὶ αὐτῶν. καὶ ποιήσεις ἀσπιδίσκας ἐκ χρυσίου καθαροῦ.
et facies duas catenulas ex auro puro: cōmixtas in florib᷒ opus cōtexture.
καὶ ποιήσεις δύο κροσσωτὰ ἐκ χρυσίου καθαροῦ, καταμεμιγμένα ἐν ἄνθεσιν ἔργον πλοκῆς.
et impones catenulas coherentes ſup vncinos: ſcđm ſuphumeralis eorū ex anterioribus.
καὶ ἐπιθήσεις τὰ κροσσωτὰ πεπλεγμένα ἐπὶ τὰς ἀσπιδίσκας, κατὰ τὰς παρωμίδας αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμπροσθίων.
et facies rōnale iudicioꝝ op᷒ variegatoris. ſcđm numeꝝ ſuphumeralis facies illud ex auro: et hyacintho: et
καὶ ποιήσεις λόγιον τῶν κρίσεων ἔργον ποικιλτοῦ. κατὰ τὸν ῥυθμὸν τῆς ἐπωμίδος ποιήσεις αὐτὸ ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ
purpura: et coccino filato: et byſſo retorta facies illud. q̄drāgulū erit duplū:
πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης ποιήσεις αὐτό. τετράγωνον ἔσται διπλοῦν,
palmi lōgitudo: et palmi latitudo. et texes in eo texturā ſcđm lapidē q̄drī ordinē.
σπιθαμῆς τὸ μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος. καὶ καθυφανεῖς ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατάλιθον τετράστιχον.
ordo lapidū erit ſardi᷒: topazi᷒: et ſmaragdus: ordo
στίχος λίθων ἔσται σάρδιον, τοπάζιον, καὶ σμάραγδος, ὁ στίχος

Interp̄. chal.

qui eſt ſuper illud ſicut opus eius ex ipſo erit ex auro hyacintho et purpura et coccino et byſſo retorta. Tolleſq; duos lapides onychinos: et ſculpes ſup eos nomina filioꝝ iſrael. Sex noia ſuper lapide vno: et reliqua ſex noia ſup lapide ſecūdo iuxta ordinē natiuitatis eoꝝ. Opere artificis lapidis precioſi ſcriptura diſtincta ſicut ſculptura que fit in anulis ſculpes duos lapides per noia filiorum iſrael: circundatos et incluſos auro facies eos. Poneſq; duos lapides ſup humerulos ſuphumeralis: lapides memoriales filijs iſrael: portabitq; aaron nomina eorum coram dn̄o ſuper duos humeros eius ob recordationem. Facieſq; vncinos ex auro et duas catenulas auri mūdiſſimi ſibi inuicem cohærentes: facies eas opere fimbriarum. et pones catenulas fimbriatas ſup vncinos. Facieſq; rationale iudicij opere artificis: iuxta opus ſuperhumeralis facies illud: ex auro hyacintho et purpura et coccino et byſſo retorta facies illud. Quadratū erit et duplicatū: mēſurā palmi habebit in longitudine ei᷒: et mēſurā palmi habebit in latitudine ei᷒. Et īplebis in eo īpletionē lapidis p̄cioſi: q̄ttuor ordines lapidū p̄cioſoꝝ. In p̄mo ordie erit ſardi᷒ topaſi᷒ et ſmaragd᷒.

Tranſla. Chal.

דעלוהי כעובדיה מניה יהי דהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר׃ ותסב ית
תרתין אבני בורלא ותגלוף עליהון שמהת בני ישראל׃ שיתא משמהתהון על אבנא
חדא וית שמהת שיתא דישתארו על אבנא תניתא כתולדתהון׃ עובד אומן דאבן
טבא כתב מפרש כגלוף דעזקא תגלוף ית תרתין אבניא על שמהת בני ישראל משקען
מרמצן דדהב תעביד יתהון׃ ותשוי ית תרתין אבניא על כתפי אפודא אבני דוכרנא
לבני ישראל ויטול אהרן ית שמהתהון קדם יי על תרין כתפוהי לדוכרנא׃ ותעביד
מרמצן דדהב׃ ותרתין תכין דדהב דכי מתחמן תעביד יתהון עובד גדילו ותתן ית תכיא
גדילתא על מרמצתא׃ ותעביד חושן דינא עובד אומן כעובד אפודא תעבדניה דדהבא
תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר תעביד יתיה׃ מרבע יהי עיף זרתא אורכיה
וזרתא פותיה׃ ותשלים ביה אשלמות אבן טבא ארבעה סדרין דאבן טבא סדרא
קדמאה סמקן ירקן וברקן סדרא

Primitiua chal.

גלף · שאר תנה ילד · טוב פרש גלף · שקע רמץ שוה · תרי נטל תכן · דכה תחם · תכן דון עבד · רבע הוה פתח · שלם טוב רבע

vn᷒. et ordo ſecūd᷒: carbūcul᷒: et ſaphirus: et iaſpis.
ὁ εἷς. καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ, καὶ σάπφειρος, καὶ ἴασπις.
et ordo terti᷒: ligurius: et achates: et amethyſt᷒: et ordo quartus: chryſolith᷒:
καὶ ὁ στίχος ὁ τρίτος, λιγύριον, καὶ ἀχάτης, καὶ ἀμέθυστος. καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρτος, χρυσόλιθος,
et berill᷒: et onychin᷒: circūtecti auro: et colligati in auro. ſint ſcđm ordinē eoꝝ:
καὶ βήρυλλος, καὶ ὀνύχιον, περικεκαλυμμένα χρυσίῳ, καὶ συνδεδεμένα ἐν χρυσίῳ. ἔστωσαν κατὰ στίχον αὐτῶν,
et lapides ſint ex noibus filioꝝ iſrael: duodeci ſcđm noia eoꝝ:
καὶ οἱ λίθοι ἔστωσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, δεκαδύο κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν.
ſculpture ſigilloꝝ cuiuſlibet ſcđm nomē ſint in duodeci trib᷒. et facies ſup rōale
γλυφαὶ σφραγίδων ἑκάστου κατ᾽ ὄνομα ἔστωσαν εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον
catenas cōnexas: opus catenatū ex auro puro. et facies ſup rōali duos
κροσσοὺς συμπεπλεγμένους, ἔργον ἁλυσιδωτὸν ἐκ χρυσίου καθαροῦ. καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον δύο
anulos aureos. et impones duos anulos aureos ſup vtraq; initia rōnalis.
δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς ἐπ᾽ ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ λογείου.
et impones catenas et catenata auri ſup duos anulos ſup vtraq;
καὶ ἐπιθήσεις τοὺς κροσσοὺς καὶ τὰ ἁλυσιδωτὰ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους ἐπ᾽ ἀμφοτέρων
latera rōnalis. et duo latera duaꝝ catenaꝝ impones ſup duas cōnexiōes. et impones ſup
τῶν κλιτῶν τοῦ λογείου. καὶ δύο κλίτη τῶν δύο κροσσῶν ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο ἐμπλόκια. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ
humeros ſuphumeralis ex aduerſo ſcđm faciem.
τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον.
et facies duos anulos aureos. et impones ſup duas alas rōnalis: in ſūmitatē a ſūmitate
καὶ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια τοῦ λογείου, ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀπ᾽ ἄκρου
poſteriori ſuphumeralis intrinſec᷒. et facies duos anulos aureos: et impones ſup vtroſq;
τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν. καὶ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ᾽ ἀμφοτέρους
humeros ſuphumeralis ab infra ei᷒: ſcđm faciem ſcđm copulationē deſup cōtexture
τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμβολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς τῆς
ſuphumeralis. et cōſtriges rōnale ab anulis qui in eo ad anulos ſuphumeralis cōſtrictos et hyacintho:
ἐπωμίδος. καὶ σφίγξεις τὸ λογεῖον ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος συνεχομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου;

ſmaragdus. In ſecundo carbūculus & ſaphirus & iaſpis. In tertio ligurius achates & amethyſtus. In quarto chryſolith᷒ onychin᷒ & berillus. Incluſi auro erunt per ordines ſuos: habebuntq; noia filiorum iſrael: duodecim nominibus celabuntur ſinguli lapides nominibus ſingulorum per duodecim tribus. Facies in rationali catenas ſibiinuicem coherentes ex auro puriſſimo & duos anulos aureos: quos pones in vtraq; rationalis ſūmitate: catenaſq; aureas iunges anulis qui ſūt in marginibus eius: & ipſarum catenarum extrema duobus copulabis vncinis in vtroq; latere ſuphumeralis qđ rōnale reſpicit. Facies & duos anulos aureos: quos pōes in ſummitatibus rationalis & in oris: que e regiōe ſūt ſuphumeralis & poſteriora eius aſpiciūt: necnō & alios duos anulos aureos: q ponendi ſunt in vtroq; latere ſuphumeralis deorſū: qđ reſpicit cōtra faciē iūcture īferioris: vt aptari poſſit cū ſuphumerali: & ſtrigatur rōnale anulis ſuis cum anulis ſuphumeralis vitta hyacinthina:

האחד׃ והטור השני נפך ספיר
ויהלם׃ והטור השלישי לשם
שבו ואחלמה׃ והטור הרביעי
תרשיש ושהם וישפה משבצים
זהב יהיו במלואתם׃ והאבנים
תהיין על שמת בני ישראל
שתים עשרה על שמתם פתוחי
חותם איש על שמו תהיין לשני
עשר שבט׃ ועשית על החשן
שרשות גבלת מעשה עבת זהב
טהור׃ ועשית על החשן שתי
טבעות זהב ונתת את שתי
הטבעות על שני קצות החשן׃
ונתתה את שתי עבתת הזהב על
שתי הטבעת אל קצות החשן׃
ואת שתי קצות שתי העבתת
תתן על שתי המשבצות ונתתה
על כתפות האפוד אל מול פניו׃
ועשית שתי טבעות זהב ושמת
אתם על שני קצות החשן על
שפתו אשר אל עבר האפוד
ביתה׃ ועשית שתי טבעות זהב
ונתתה אתם על שתי כתפות
האפוד מלמטה ממול פניו לעמת
מחברתו ממעל לחשב האפוד׃
וירכסו את החשן מטבעתו אל
טבעת האפוד בפתיל תכלת

ספר · הלל שלש · שבה חלם · שבץ · מלא · פתח · חתם שנה · עשה · טהר שנה · נתן · קצה · נתן · פנה · שנה שום · שפה אפד · חבר עלה · רכס · פתל

Tranſla. Chal.

חד׃ וסדרא תנינא אזמרגדין ושבזיז וסבהלום׃ וסדרא תליתאה קנכרי טרקיא ועין
עגלא׃ וסדרא רביעאה כרום ימא ובורלא ופנתירי מרמצן דדהב יהון באשלמותהון׃
ואבניא יהוין על שמהת בני ישראל תרתא עשרה על שמהתהון כתב מפרש כגלוף
דעזקא גבר על שמיה תהוין לתריסר שבטין׃ ותעביד על חושנא תכין מתחמן
עובד גדילו דדהב דכי׃ ותעביד על חושנא תרתין עזקן דדהב ותתן ית תרתין עזקתא
על תרין סטרי חושנא׃ ותתן ית תרתין גדילן דדהב על תרתין עזקתא בסטרי חושנא׃
וית תרתין גדילן דעל תרין סטרוהי תתן על תרתין מרמצתא ותתן על כתפי אפודא
לקביל אפוהי׃ ותעביד תרתין עזקן דדהב ותשוי יתהון על תרין סטרי חושנא על
שפתיה דלעבר אפודא לגיו׃ ותעביד תרתין עזקן דדהב ותתן יתהון על תרין
כתפי אפודא מלרע מלקביל אפוהי לקביל בית לופי מעילוי להמין אפודא׃
ויחדון ית חושנא מעזקתיה לעזקת אפודא בחוטא דתכלתא׃

Interp̄. chal.

Et in ſecūdo ordine carbunculus ſaphirus et iaſpis. In tertio ordine ligurius achates et amethyſtus. In quarto autē ordine chryſolithus onychinus et berillus: incluſi auro erunt in celaturis ſuis. Lapides autē erunt duodecim iuxta nomina filioꝝ iſrael: ſculpti ſcriptura diſtincta ſicut ſculptura anuli: ſinguli lapides per nomina ſingulorū erunt per duodecim tribus. Facieſq; in rationali catenulas ſibi inuicem coherentes opere fimbriarum ex auro mundiſſimo. et facies ſuper rationale duos anulos ex auro: et pones duos anulos in duobus lateribus rationalis. Et pones duas fimbrias aureas in duobus anulis in lateribus rationalis: et duas fimbrias que ſunt in duob᷒ lateribus eius pones ſuper duos vncinos: et pones in humerulis ſuphumeralis contra faciē eius. Et facies duos anulos aureos: et pones eos in duobus lateribus rationalis que ſunt in ore eius: q̄ eſt e regiōe ſuphūeralis intrinſec᷒. Facieſq; duos anulos aureos et pones eos in duob᷒ hūerulis ſuphumeralis inferius ꝯtra faciē ſuā e regione iūcture eius ſuper balteū ſuphumeralis. et cōiungēt rōnale ex anulis ſuis ad anulos ſuphumeralis vitta hyacinthina

Primitiua chal.

רמץ הוה שלם · הוה תרי פרש · גלף עבד תכן · תחם דכה נתן · רמץ · עבד שוה · שפה · ארע לפף עלה · אחד

להיות על חשב האפוד ולא יזח
החשן מעל האפוד׃ ונשא אהרן
את שמות בני ישראל בחשן
המשפט על לבו בבאו אל הקדש
לזכרן לפני יהוה תמיד׃ ונתת
אל חשן המשפט את האורים
ואת התמים והיו על לב אהרן
בבאו לפני יהוה ונשא אהרן
את משפט בני ישראל על לבו
לפני יהוה תמיד׃ ועשית את
מעיל האפוד כליל תכלת׃ והיה
פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו
סביב מעשה ארג כפי תחרא
יהיה לו לא יקרע׃ ועשית על
שוליו רמני תכלת וארגמן ותולעת
שני על שוליו סביב ופעמני זהב
בתוכם סביב׃ פעמן זהב ורמון
פעמן זהב ורמון על שולי המעיל
סביב׃ והיה על אהרן לשרת
ונשמע קולו בבאו אל הקדש
לפני יהוה ובצאתו ולא ימות׃
ועשית ציץ זהב טהור ופתחת
עליו פתוחי חתם קדש ליהוה׃
ושמת אתו על פתיל תכלת והיה
על המצנפת אל מול פני
המצנפת יהיה׃ והיה על מצח
אהרן ונשא אהרן את עון

היה זחח · שפט בוא · פנה תמד נתן · שפט · תמם היה · מעל כלל · פה · סבב עשה · קרע · תלע · שנה · רמן · שמע בוא · יצא מות · עשה טהר · שום · ציץ פתח · היה

vt maneat iunctura fabrefacta: & a ſe inuicē rōnale & ſuphumerale nequeant ſeparari. Portabitq; aarō noīa filiorū iſrael in rationali iudicii ſuper pectus ſuum: qn̄ igredietur ſanctuariū memoriale corā dn̄o in eternū. Pōes autem in rationali iudicii doctrinam & veritatem: que erūt in pectore Aaron qn̄ ingredietur coram domino: & geſtabit iudicium filiorum iſrael in pectore ſuo in cōſpectu dn̄i ſemp. Facies & tunicā ſuphumeralis totā hyacinthinā: i cuius medio ſupra erit capitiū & ora per gyrum eius textilis: ſicut fieri ſolet i extremis veſtiū partibus: ne facile rumpantur. Deorſū vero ad pedes eiuſdē tunice p circuitū quaſi malapunica faciēs ex hyacintho & purpura & cocco bis tincto & byſſo retorta: mixtis in medio tintinabulis: ita vt tintinabulū ſit aureū & malūpunicū: rurſūq; tintinabulū aliud aureū & malūpunicū. Et veſtietur ea aarō in officio miſterii vt audiatur ſonit⁹ qn̄ igreditur & egreditur ſactuariū i cōſpectu dn̄i: & non moriatur. Facies & laminā d' auro puriſſimo i q̄ ſculpes ope celatoris ſctm̄ dn̄o. Ligabiſq; eam vitta hyacinthina: & erit ſuper tiaram imminens fronti pontificis. Portabitq; aaron iniquitates

cōnexos ad cōtexturā ſuphumeralis:
συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασμα τῆς ἐπωμίδος,
vt nō defluat rōnale a ſuphumerali.
ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος.
et portabit aaron noīa filiorū iſrael
καὶ λήψεται ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
in rōnali iudicij ſup pect⁹: ingrediēs in ſctuariū mēoriale. corā deo. et ipo-
ἐπὶ τοῦ λογείου τῆς κρίσεως ἐπὶ τοῦ στήθους· εἰσπορευομένῳ εἰς τὸ ἅγιον μνημόσυνον ἐναντίον τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιθήσεις
nes in rōnali iudicij manifeſtatiōē et veritatē. et erit ſup pect⁹ aarō: qn̄ ingreſſus
ἐπὶ τὸ λογεῖον τῆς κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ στήθους ἀαρών, ὅταν εἰσπορεύηται
fuerit in ſactuariū corā dn̄o. et geſtabit aarō iudicia filiorū iſrael ſup pect⁹ corā dn̄o ſemper.
εἰς τὸ ἅγιον ἐναντίον κυρίου. καὶ οἴσει ἀαρὼν τὰς κρίσεις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ στήθους ἐναντίον κυρίου διαπαντός.
et facies tunicā talarē: totā hyacinthinā. et erit capitiū ex illo mediū: cui adiūgēs incircuitu capitij op⁹ textoris: copulationē
καὶ ποιήσεις ὑποδύτην ποδήρην, ὅλον ὑακίνθινον. καὶ ἔσται τὸ περιστόμιον ἐξ αὐτοῦ μέσον, ὤαν ἔχον κύκλῳ τοῦ περιστομίου ἔργον ὑφαντοῦ, τὴν συμβολὴν
textā ex ipo: vt nō rūpat. et facies ſup marginē tunice ab infra: q̄ſi florētis mali punici
συνυφασμένην ἐξ αὐτοῦ, ἵνα μὴ ῥαγῇ. καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου κάτωθεν, ὡς ἐξανθούσης ῥοᾶς ῥο-
mala punica ex hyacitho: et purpura: et coccino filato: et byſſo retorta: in margine tunice icircuitu. at eadē ſpecie mala punica aurea:
ΐσκους ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ. τὸ δ' αὐτὸ εἶδος ῥοΐσκους χρυσοῦς,
et titinabula i medio hoꝝ incircuitu: inter malū punicū aureū titinabulū: ꝛ floridū in margine tunice incircuitu. ꝛ erit aaron in miniſtrādo
καὶ κώδωνας ἀναμέσον τούτων περικύκλῳ, παρὰ ῥοΐσκον χρυσοῦν κώδωνα, καὶ ἄνθινον ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ. καὶ ἔσται ἀαρὼν ἐν τῷ λειτουργεῖν
audibilis vox eius: ingrediēti in ſctuariū corā dn̄o: et egrediēti: vt nō moriat. et facies laminā aureā, purā, et ſculpes in ea ſculpturā ſigilli ſctificationē dn̄i. ꝛ impones illud in hyacitho retorto. et erit ſup mitrā: an te faciem mitre erit. et erit ſup frōte aaron. et portabit aaron peccata
ἀκουστὴ ἡ φωνὴ αὐτοῦ, εἰσιόντι εἰς τὸ ἅγιον ἐναντι κυρίου, καὶ ἐξιόντι, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. καὶ ποιήσεις πέταλον χρυσοῦν καθαρὸν. καὶ ἐκτυπώσεις ἐν αὐτῷ ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγίασμα κυρίου. καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθου κεκλωσμένης. καὶ ἔσται ἐπὶ τῆς μίτρας, κατὰ πρόσωπον τῆς μίτρας ἔσται. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀαρών. καὶ ἐξαρεῖ ἀαρὼν τὰ ἁμαρτήματα

F

Tranſla. Chal.

למהוי על המין אפודא ולא יתפרק חושנא מעלוי אפודא׃ ויטול אהרן ית שמהת
בני ישראל בחשן דינא על לביה במיעליה לקודשא לדוכרנא קדם יי תדירא׃
ותתן בחשן דינא ית אוריא וית תומיא ויהון על לבא דאהרן במיעליה לקדם יי
ויטול אהרן ית דין בני ישראל על ליביה קדם יי תדירא׃ ותעביד ית מעיל אפודא
גמיר תכלא׃ ויהי פום רישיה כפיל לגויה תורא יהי מקף לפומיה סחור סחור עובד
מחי כפום שריון יהי ליה דלא יתבזע׃ ותעביד על שפולוהי רמוני תכלא וארגונא
וצבע זהורי על שפולוהי סחור סחור וחיזין דדהב ביניהון סחור סחור׃ זגא דדהבא
ורמונא זגא דדהבא ורמונא על שפולי מעילא סחור סחור׃ ויהי על אהרן לשמשא
וישתמע קליה במיעליה לקודשא קדם יי ובמפקיה ולא ימות׃ ותעביד ציצא דדהב
דכי ותגלוף עלוהי כתב מפרש קודש ליי׃ ותשוי יתיה על חוטא דתכלתא ויהי על
מצנפתא לקביל אפי מצנפתא יהי׃ ויהי על בית עינוהי דאהרן ויטול אהרן ית עוית

Interp. chal.

vt ſit ſuper balteū ſuperhumeralis: ꝛ nō auferat rationale a ſuperhumerali. Et portabit aaron nomina filioꝝ iſrael in rationali iudicij ſuper coꝛ ſuū: cum ingreſſus fuerit in ſanctuarium in memoriā coꝛam dn̄o ſemp. Poneſq; in rationale iudicij vrim ꝛ thumi: et erunt ſup coꝛ aaron cum ingreſſus fuerit corā dn̄o. Portabitq; aaron iudiciū filioꝝ iſrl̄ ſup coꝛ ſuū corā dn̄o ſemper. Facieſq; palliū ſuperhumeralis totuꝫ hyacinthinū: ꝛ erit capitium eius duplicatum intrinſecus. Ora erit capitio: eius per gyrum opere textoris: ſicut os loꝛice erit ei: vt non rūpatur. Facieſq; in inferiori parte ꝑ circuitū malagranata ex hyacintho et purpura ꝛ coccino: ꝛ tintinabula aurea in medio eoꝝ circuitū. Tintinabulū aureū ꝛ malūgranatū: tītinabulū aureū ꝛ malūgranatū in īferioꝛi pte pallij per circuitū. Eritq; ſup aarō qn̄ miniſtrauerit: ꝛ audietꝛ ſonit⁹ eius qn̄ ingredietꝛ in ſanctuariū corā dn̄o ꝛ qn̄ egreſſus fuerit: ꝛ nō moꝛietur. Facieſq; laminā ex auro mūdiſſimo: ꝛ ſculpes ſup ea ſcriptura diſtincta: ſanctū dn̄o. Poneſq; eā ſup vittā hyacinthinā: ꝛ erit ſup tiarā: e regione tiare erit. Eritq; ſup frontē aarō imminēs oculis: ꝛ portabit aaron iniquitates coꝛuꝫ

Primitiua chal.

היה פרק נטל · דון עול · תמם היה · נקף · היה בזע עבד · זגג שמע עול · נפק מות · דכר גלף כתב · שוה צבע · נטל עוה

G

ſctoꝝ: q̄ ſctificauerit filij iſrael ois
τῶν ἁγίων, ὅσα ἂν ἁγιάσωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ παντὸς
muneris ſctoꝝ coꝝ. et erit in fronte aaron ſp acceptabile eis corā dn̄o. et
δόματος τῶν ἁγίων αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀαρὼν διαπαντός δεκτὸν αὐτοῖς ἔναντι κυρίου. καὶ
nodi tunicaꝝ ex byſſo. et facies cidarin byſſinā. ꝛ zonā facies: op⁹ variegatoris.
οἱ κόσυμβοι τῶν χιτώνων ἐκ βύσσου. καὶ ποιήσεις κίδαριν βυσσίνην. καὶ ζώνην ποιήσεις, ἔργον ποικιλτοῦ.
et filiis aaron facies tunicas: et zonas. et cidaris facies eis in honorē et gloriā.
καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ποιήσεις χιτῶνας, καὶ ζώνας. καὶ κιδάρεις ποιήσεις αὐτοῖς εἰς τιμὴν καὶ δόξαν.
et indues eas aaron fratrē tuū: et filios eius cū eo. et vnges eos: et implebis eoꝝ manus. et ſctificabis eos: vt
καὶ ἐνδύσεις αὐτὰ ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ χρίσεις αὐτούς, καὶ ἐμπλήσεις αὐτῶν τὰς χεῖρας. καὶ ἁγιάσεις αὐτούς, ἵνα
ſacerdotio fūgant mihi. ꝛ facies eis feminalia linea: ad velandū turpitudinē corporis coꝝ:
ἱερατεύσωσί μοι. καὶ ποιήσεις αὐτοῖς περισκελῆ λινᾶ, καλύψαι ἀσχημοσύνην χρωτὸς αὐτῶν,
a lumbis vſq; ad femora erit. et habebit aaron ea et filij eius: qn̄ ingrediunt in tabernaculū
ἀπὸ ὀσφύος ἕως μηρῶν ἔσται. καὶ ἕξει ἀαρὼν αὐτὰ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ
teſtimonij: vl' qn̄ ingrediunt ad miniſtrādū ad altare ſctuarij, ꝛ nō adducēt ad
μαρτυρίου, ἢ ὅταν προσπορεύωνται λειτουργεῖν πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἁγίου. καὶ οὐκ ἐπάξονται πρὸς
ſeipſos peccatū: vt nō moriant. legitimū ſempiternū illi: et ſemini eius poſt eum.
ἑαυτοὺς ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν.

Ca. 29.

A

Et hec ſunt q̄ facies eis: ad ſctificādū eos: vt ſacerdotio fūgātur mihi. accipies vitulū ex
Καὶ ταῦτά ἐστιν ἃ ποιήσεις αὐτοῖς, ἁγιάσαι αὐτούς, ὥστε ἱερατεύειν μοι. λήψῃ μοσχάριον ἐκ
bob⁹ vnū: et arietes duos imaculatos: ꝛ panes azymos cōſperſos in oleo: et lagana
βοῶν ἕν, καὶ κριοὺς δύο ἀμώμους, καὶ ἄρτους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα
azyma vncta in oleo ſimilam ex triticeo facies ea. et impones ea in caniſtro vno: ꝛ offeres ea in caniſtro: ꝛ
ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ. σεμίδαλιν ἐκ πυρῶν ποιήσεις αὐτά. καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐπὶ κανοῦν ἕν, καὶ προσοίσεις αὐτὰ ἐπὶ τῷ κανῷ, καὶ
vitulum et duos arietes
τὸ μοσχάριον καὶ τοὺς δύο κριούς

eorū que obtulerūt: & ſanctificauerūt filii iſrael in cunctis muneribus & donariis ſuis. Erit autē lamina ſemꝑ in fronte eius: vt placatus ſit eis dn̄s. Stringeſq; tunicā byſſo: & tiaram byſſinam facies & balteum opere plumarii. Porro filiis aaron tunicas lineas parabis & balteos ac tiaras in gloriam & decorem: veſtieſq; his omnibus aaron fratrem tuum & filios eius cum eo: & cūctorum conſecrabis manus: ſctificabiſq; illos: vt ſacerdotio fūgātur mihi. Facies & feminalia linea: vt operiāt carnem turpitudinis ſue a renibus vſq; ad femora: & vtētur eis aaron & filii eius quando ingrediētur tabernaculū teſtimonii: vel qn̄ appropiquāt ad altare: vt miniſtrent in ſanctuario: ne iniq̄tatis rei moriātur. Legitimū ſempiternū erit aarō & ſemi ei⁹ poſt eū.

Ea. 29.

Sed & hoc facies: vt mihi i ſacerdotio cōſecrētur. Tolle vitulum de armento & arietes duos imaculatos paneſq; azymos & cruſtulā abſq; fermēto: q̄ cōſpſa ſint oleo: lagana quoq; azyma oleo lita. De ſimila triticea cuncta facies: & poſita in caniſtro offeres. vitulum autem & duos arietes &

הקדשים אשר יקדישו בני
ישראל לכל מתנת קדשיהם
והיה על מצחו תמיד לרצון להם
לפני יהוה׃ ושבצת הכתנת שש
ועשית מצנפת שש ואבנט
תעשה מעשה רקם׃ ולבני אהרן
תעשה כתנת ועשית להם אבנטים
ומגבעות תעשה להם לכבוד
ולתפארת׃ והלבשת אתם את
אהרן אחיך ואת בניו אתו
ומשחת אתם ומלאת את ידם
וקדשת אתם וכהנו לי׃ ועשה
להם מכנסי בד לכסות בשר
ערוה ממתנים ועד ירכים יהיו׃
והיו על אהרן ועל בניו בבאם אל
אהל מועד או בגשתם אל המזבח
לשרת בקדש ולא ישאו עון
ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחריו׃

Cap. xxix.

וזה הדבר אשר תעשה
להם לקדש אתם לכהן לי לקח
פר אחד בן בקר ואילם שנים
תמימם׃ ולחם מצות וחלת מצת
בלולת בשמן ורקיקי מצות
משחים בשמן סלת חטים
תעשה אתם׃ ונתת אותם על סל
אחד והקרבת אתם בסל ואת
הפר ואת שני האילים׃ ואת

רצה · עשה · גבע כבד · פאר לבש · כסה · ערה היה · בוא · נגש זבח · נשא · מות עלם · עשה · שנה · תמם · בלל רקק · חטם · נתן · קרב · שנה

Tranſla. Chal.

קודשיא דיקדשון בני ישראל לכל מתנן קודשיהון ויהי על בית עינוהי תדירא לרעוא
להון קדם יי׃ ותרמיץ כיתונא דבוצא ותעביד מצנפתא דבוצא והמינא תעביד עובד
צייר׃ ולבני אהרן תעביד כתונין ותעביד להון המיינין וקובעין תעביד להון ליקר
ולתושבחא׃ ותלביש יתהון ית אהרן אחוך וית בנוהי עמיה ותרבי יתהון ותקריב ית
קורבנהון ותקדיש יתהון וישמשון קדמי׃ ועביד להון מכנסין דבוץ לכסאה בשר
ערייתא מחרצין ועד ירכן יהון׃ ויהון על אהרן ועל בנוהי במיעלהון למשכן זמנא או
במקרבהון למדבחא לשמשא בקודשא ולא יקבלון חובא ולא ימותון קים עלם
ליה ולבנוהי בתרוהי׃ Ca. xxix. ודין פתגמא דתעביד להון לקדשא
יתהון לשמשא קדמי סב תור חד בר תורי ודכרין תרין שלמין׃ ולחם פטיר וגריצן
פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח סלת חיטין תעביד יתהון׃
ותתן יתהון על סלא חדא ותקריב יתהון בסלא וית תורא וית תרין דכרין׃ וית

Interp. chal.

que ſanctificauerunt filij iſrael in cunctis muneribus ſanctificationū coꝝ. Eritq; ſemꝑ ſup frontē eius imminēs oculis: in beneplacitū eis corā dn̄o. Stringeſq; tunicā byſſo: ꝛ facies tiarā de byſſo: ꝛ balteum facies opere polymitarij. Et filijs aarō facies tunicas: et facies eis baltea: ꝛ mitras facies eis in honoꝛē et decoꝛē. Indueſq; ea aaron fratrē tuū ꝛ filios eius cū eo: ꝛ vnges eos ꝛ offeres oblationes coꝝ: ſanctificabiſq; illos vt miniſtrent coꝛaꝫ me. Et facies eis femoralia ex byſſo vt operiāt carnē turpitudinis ſue: a lūbis vſq; ad femoꝛa erunt. Eruntq; ſup aaron ꝛ ſuper filios eius qn̄ ingredientur in tabernaculū federis: aut qn̄ accedent ad altare vt miniſtrēt in ſanctuario: et nō ſuſcipient peccatū ne moꝛiātur. Legitimū ſempiternū erit ei ꝛ filijs eius poſt eum. Ca. 29.

Et hoc eſt verbuꝫ quod facies eis: vt ſanctifices eos ad miniſtranduꝫ coꝛam me. Tolle vitulum vnum de armento ꝛ arietes duos immaculatos: paneṁq; azymum ꝛ placentas azymas cōſperſas oleo et lagana azyma lita oleo de ſimila tritici facies ea. Poneſq; ea in caniſtro vno ꝛ offeres ea in caniſtro: et vitulum ꝛ duos arietes ꝛ

Primitiua chal.

קדש רעה · רמץ · צור עבד לבש · רבב קרב שמש · כסה ערה · הוה עול שכן · קרב דנה קבל · מות קום עבד · נסב · פטר עבד נתן · קרב

Tex. Heb.

אהרן ואת בניו תקריב אל פתח
אהל מועד ורחצת אתם במים:
ולקחת את הבגדים והלבשת את
אהרן את הכתנת ואת מעיל
האפד ואת האפד ואת החשן
ואפדת לו בחשב האפד: ושמת
המצנפת על ראשו ונתת את
נזר הקדש על המצנפת: ולקחת
את שמן המשחה ויצקת על
ראשו ומשחת אתו: ואת בניו
תקריב והלבשתם כתנת: וחגרת
אתם אבנט אהרן ובניו וחבשת
להם מגבעת והיתה להם כהנה
לחקת עולם ומלאת יד אהרן ויד
בניו: והקרבת את הפר לפני אהל
מועד וסמך אהרן ובניו את ידיהם
על ראש הפר: ושחטת את הפר
לפני יהוה פתח אהל מועד:
ולקחת מדם הפר ונתת על
קרנת המזבח באצבעך ואת כל
הדם תשפך אל יסוד המזבח:
ולקחת את כל החלב המכסה את
הקרב ואת היתרת על הכבד ואת
שתי הכלית ואת החלב אשר
עליהן והקטרת המזבחה: ואת
בשר הפר ואת ערו ואת
פרשו תשרף באש מחוץ

Priūa heb.

לבש · מעל · שום · צנף · גבע היה · עלם · פנה · יעד · זבח צבע · שפך יסד · כסה · שנה כלה · קטר · עור · שרף

Trāſla. B. Hiero.

aaron ac filios eius applicabis ad oſtium tabernaculi teſtimonij. Cūq; laueris patrē cū filiis ſuis aqua: īdues aaron veſtimētis ſuis .i. linea & tunica & ſuphumerali & rōnali quod conſtringes balteo: & pones tiaram in capite eius & laminam ſanctam ſup tiaram: & oleum vnctiōis fundes ſuper caput eius: atq; hoc ritu cōſecrabitur. Filios quoq; illius applicabis: & indues tunicis lineis: cingeſq; balteo aaron ſcilicet & liberos eius: & ipones eis mitras. eruntq; ſacerdotes mihi religione perpetua. Poſtq̄ initiaueris manꝰ eorū: applicabis & vitulum coram tabernaculo teſtimonij. Imponētq; aarō & filii eius manus ſup caput illius: & mactabis eum in conſpectu dñi iuxta oſtiū tabernaculi teſtimonij: ſumptūq; de ſāguine vituli pones ſup cornua altaris digito tuo: reliquum autem ſanguinē fundes iuxta baſim eius. Sumes & adipem totū qui operit inteſtina & reticulū iecoris ac duos renes & adipem qui ſup eos ē: & offeres incenſum ſuper altare: carnes vero vituli & corium & fimum cōbures foris extra.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et aaron et filios eius applicabis ad
καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις ἐπὶ τὴν
ianuā tabernaculi teſtimonij: et lauabis eos
θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λούσεις αὐ-
in aqua. et accipiens veſtes indues aa
τοὺς ἐν ὕδατι. καὶ λαβὼν τὰς στολὰς ἐνδύσεις ἀα-
ron fratrē tuū: et veſtem talarem:
ρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ποδήρη,
et ſuphumerale: et rōnale. et copulabis ipm
καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸ λόγιον. καὶ συνάψεις αὐτῷ τὸ
rōnale ad ſuphumerale: et impones mitrā
λόγιον πρὸς τὴν ἐπωμίδα, καὶ ἐπιθήσεις τὴν μίτραν
ſup caput eius: et impones laminā
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσεις τὸ πέταλον
ſctificatiōes ſup mitrā. et accipies de oleo
τὸ ἁγίασμα ἐπὶ τὴν μίτραν. καὶ λήψῃ τοῦ ἐλαίου
vnctionis: et infūdes illud ſup caput e-
τοῦ χρίσματος, καὶ ἐπιχεεῖς αὐτὸ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐ-
ius: et vnges eum. et filios eius appli-
τοῦ, καὶ χρίσεις αὐτόν. καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσά-
cabis: τ indues eos veſtes: τ cinges eos
ξεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶνας, καὶ ζώσεις αὐτοὺς
zonis: τ circūpones eis cidaris: τ
ταῖς ζώναις, καὶ περιθήσεις αὐτοῖς τὰς κιδάρεις, καὶ
erit eis ſacerdotiū mihi in ſeculū. τ cō[illegible]abis
ἔσται αὐτοῖς ἱερατεία ἐμοὶ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τελειώσεις
manꝰ aaron τ manꝰ filioꝝ eiꝰ. τ
τὰς χεῖρας ἀαρὼν καὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ
applicabis vitulū ad ianuas tabernaculi teſti
προσάξεις τὸν μόσχον ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
monij. τ imponēt aaron τ filij eius
τυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς
manꝰ ſuas ſup caput vituli: corā dño:
χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου, ἔναντι κυρίου,
apud hoſtiū tabernaculi teſtimonij. τ iugu
παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ σφά-
labis vitulū corā dño apud hoſtiū taber
ξεις τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκη-
naculi teſtimonij. τ accipies de ſanguine vi-
νῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μό-
tuli: τ pones ſup cornua altaris di-
σχου, καὶ θήσεις ἐπὶ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τῷ δα-
gito tuo. at reliquū totū ſāguinē infūdes iuxta
κτύλῳ σου. τὸ δὲ λοιπὸν πᾶν αἷμα ἐκχεεῖς παρὰ τὴν
baſim altaris. τ accipies oēm adipē q̄ ſup
βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ λήψῃ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς
vētrē: τ reticulū iecoris: τ duos re-
κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νε-
nes: τ adipē q̄ ſup ipos: τ impones ſup
φρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ
altare. at carnes vituli: τ pellē:
θυσιαστήριον. τὰ δὲ κρέα τοῦ μόσχου, καὶ τὸ δέρμα,
τ fimū cōbures in igne extra
καὶ τὴν κόπρον κατακαύσεις ἐν πυρὶ ἔξω τῆς

Le. 1. b · B · Le. 3. a

Priūa chal.

שכן סהא נסב · לבש תקן שוה · צנף נתן · רבב ריק רבב · קרב לבש זרז · הוה קום · קרב שכן סמך · נכס נסב נתן · דבח צבע אשד · חפא תרי כלה · נסק דבח יקד

Interp. chal.

Aaron quoq; τ filios eius applicabis ad hoſtium tabernaculi federis: τ lauabis eos aquis: τ tolles veſtimenta: induesq; aaron tunica τ pallio ſuperhumeralis: τ ſuperhumerali τ rationali: τ ornabis eū balteo ſuperhumeralis. τ pones tiaram ſup caput eius: et pones coronam ſanctā ſuper tiaram. Tolleſq; oleū vnctionis τ fundes ſuper caput eius: et vnges eum. Filios quoq; eius applicabis τ indues eos tunicis: et cinges balteis aaron τ filios eius. Et ornabis eos mitris: τ erit eis ſacerdotium in pactum perpetuū. Et offeres oblationem aaron τ oblationem filiorum eius: offereſq; vitulum coram tabernaculo federis: et imponent aaron τ filij eius manus ſuas ſuper caput vituli. Immolabiſq; vitulū coram domino in hoſtio tabernaculi federis. et tolles de ſanguine vituli et pones ſuper cornua altaris digito tuo: et totum ſanguinem effundes ad fundamentum altaris. Colleſq; omnem adipem qui operit inteſtina τ reticulū q̄d eſt ſup iecur: τ duos renes τ adipē qui eſt ſup eos: et incendes ſup altare. Et carnes vituli τ pellem eius et fimum eius combures igni extra

Tranſla. Chal.

אהרן וית בנוהי תקריב לתרע משכן זמנא ותסחי יתהון במיא: ותיסב ית
לבושיא ותלביש ית אהרן ית כתונא וית מעילא דאפודא וית אפודא וית חושנא
ותתקין ליה בהמין אפודא: ותשוי מצנפתא על רישיה ותתן ית כלילא דקודשא
על מצנפתא: ותיסב ית משח דרבותא ותריק על רישיה ותרבי יתיה: וית בנוהי
תקריב ותלבשינון כתונין: ותזריז יתהון המיין אהרן ובנוהי ותתקן להון כובעין
ותהי להון כהונתא לקים עלם ותקריב קורבנא דאהרן וקורבנא דבנוהי: ותקריב
ית תורא לקדם משכן זמנא ויסמוך אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש תורא: ותכוס
ית תורא קדם יי בתרע משכן זמנא: ותיסב מן דמא דתורא ותתן על קרנת מדבחא
באצבעך וית כל דמא תשוד ליסודא דמדבחא: ותיסב ית כל תרבא דחפי ית גווא
וית חצרא דעל כבדא וית תרתין כולין וית תרבא דעליהון ותסיק למדבחא: וית
בשרא דתורא וית משכיה וית אוכליה תוקיד בנורא מברא

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

caſtra. peccatū .n. eſt. τ arietē accipies
παρεμβολῆς. ἁμαρτία γάρ ἐστιν. καὶ τὸν κριὸν λήψῃ
vnū: et imponēt aaron et filij eius ma-
τὸν ἕνα, καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖ-
nus ſuas ſup caput arietis. et iugulabis
ρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. καὶ σφάξεις τὸν
arietē: et accipiēs ſanguinē effundes ſup altare
κριόν, καὶ λαβὼν τὸ αἷμα προσχεεῖς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον
in circuitu: et arietē ſecabis per mēbra. et
κύκλῳ, καὶ τὸν κριὸν διχοτομήσεις κατὰ μέλη. καὶ
lauabis inteſtina τ pedes aqua: et impo
πλυνεῖς τὰ ἐνδόσθια καὶ τοὺς πόδας ὕδατι, καὶ ἐπιθή-
nes ſup fruſta cū capite. et offeres
σεις ἐπὶ τὰ διχοτομήματα σὺν τῇ κεφαλῇ. καὶ ἀνοίσεις
totū arietē ſup altare holocauſtū dño
ὅλον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὁλοκαύτωμα κυρίῳ
in odorē ſuauitatis: ſacrificiū dño eſt. et accipies
εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίασμα κυρίῳ ἐστίν. καὶ λήψῃ
arietē ſecūdū: et imponet aaron et filij
τὸν κριὸν τὸν δεύτερον, καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ
eiꝰ manus ſuas ſup caput arietis: et
αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ, καὶ
iugulabis eū: et accipies de ſanguine eius: τ im-
σφάξεις αὐτόν, καὶ λήψῃ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπι-
pones ſup extremū auris aaron dextre: et ſu
θήσεις ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐ-
per ſūmitatē pedis dextri: et ſup extre
πὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς λο-
mitates auriū filioꝝ eius dextraꝝ: et ſup
βοὺς τῶν ὤτων τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ
ſūmitates manuū eorū dextraꝝ: et ſup ſūmi
τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄ-
tates pedū eoꝝ dextrorū. et accipies de
κρα τῶν ποδῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν. καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ
ſanguine ab altare: et ab oleo
αἵματος τοῦ ἀπὸ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς
vnctionis: et aſpges ſup aaron et ſup veſtem
χρίσεως, καὶ ῥανεῖς ἐπὶ τὸν ἀαρὼν καὶ ἐπὶ τὴν στολὴν
eius: et ſup filios eius: et ſup veſtes
αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς
filioꝝ eiꝰ cū eo. et ſanctificabit ipſe: et
τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἁγιασθήσεται αὐτός, καὶ
veſtis eius: et filij eius: et veſtes filioꝝ eius
ἡ στολὴ αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ στολαὶ τῶν υἱῶν αὐ-
cū eo. at ſanguis arietis infundes ad
τοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. τὸ δὲ αἷμα τοῦ κριοῦ προσχεεῖς πρὸς
altare in circuitu. τ accipies de ariete adi-
τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ κριοῦ τὸ στέ-
pē eius: τ adipē coopertētē ventrē: et
αρ αὐτοῦ, καὶ τὸ στέαρ τὸ καλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ
reticulū iecoris: et duos renes: et
τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ
adipē q̄ ſupra illos: et brachiū dextrū.
στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν.

C · B · D

Trāſla. B. Hiero.

caſtra: eo q̄ p peccato ſit. Vnū quoq; arietē ſumes: ſuper cuius caput ponent aaron & filii eius manus. quē cū mactaueris tolles de ſanguine eius & fundes circa altare: ipſum āt arietem ſecabis in fruſta: lotaq; inteſtina eius & pedes pones ſup cōciſas carnes & ſuper caput illius: & offeres totū arietē in incenſum ſup altare: oblatio eſt domino odor ſuauiſſimus victime domini. Tolles quoq; arietem alterum: ſuper cuius caput Aaron & filii eius ponent manus. Quem cū immolaueris: ſumes de ſanguie eius: & pones ſuper extremum auricule dextre aaron & filiorum eius: & ſuper pollices manus eorum ac pedis dextri: fundeſq; ſanguinē ſup altare per circuitum. Cūq; tuleris de ſāguine qui eſt ſuper altare & de oleo vnctiōis: aſperges aaron & veſtes eius filios & veſtimenta eorum. Conſecratiſq; ipſis & veſtibus tolles adipem de ariete & caudam & aruinā que operit vitalia: ac reticulū iecoris & duos renes atq; adipem qui ſuper eos ē: armūq; dextrum:

Tex. Heb.

למחנה חטאת הוא: ואת האיל
האחד תקח וסמכו אהרן ובניו את
ידיהם על ראש האיל: ושחטת
את האיל ולקחת את דמו וזרקת
על המזבח סביב: ואת האיל תנתח
לנתחיו ורחצת קרבו וכרעיו
ונתת על נתחיו ועל ראשו:
והקטרת את כל האיל המזבחה
עלה הוא ליהוה ריח ניחוח אשה
ליהוה הוא: ולקחת את האיל
השני וסמך אהרן ובניו את
ידיהם על ראש האיל: ושחטת
את האיל ולקחת מדמו ונתתה
על תנוך אזן אהרן ועל תנוך
אזן בניו הימנית ועל בהן ידם
הימנית ועל בהן רגלם הימנית
וזרקת את הדם על המזבח סביב:
ולקחת מן הדם אשר על המזבח
ומשמן המשחה והזית על
אהרן ועל בגדיו ועל בניו
ועל בגדי בניו אתו וקדש
הוא ובגדיו ובניו ובגדי בניו אתו:
ולקחת מן האיל החלב והאליה
ואת החלב המכסה את
הקרב ואת יתרת הכבד
ואת שתי הכלית ואת החלב
אשר עליהן ואת שוק הימין

Priūa heb.

חנה · לקח · סבב נתח · נתן · קטר · נוח · שנה · תנך · נזה · כסה · שנה כלה · עלה ימן

Tranſla. Chal.

למשריתא חטאתא הוא: וית דכרא חד תיסב ויסמכון אהרן ובנוהי ית ידיהון
על ריש דיכרא: ותכוס ית דכרא ותיסב ית דמיה ותזרוק על מדבחא סחור סחור:
וית דכרא תפליג לאיברוהי ותחליל גויה וכרעוהי ותתן על איברוהי ועל רישיה:
ותסיק ית כל דכרא למדבחא עלתא הוא קדם יי לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם
יי הוא: ותיסב ית דכרא תנינא ויסמוך אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דכרא:
ותיכוס ית דכרא ותיסב מדמיה ותתן על רום אודנא דאהרן ועל רום אודנא דבנוהי
דימינא ועל אליון ידיהון דימינא ועל אליון רגליהון דימינא ותזרוק ית דמא על
מדבחא סחור סחור: ותיסב מן דמא דעל מדבחא וממשחא דרבותא ותדי על אהרן
ועל לבושוהי ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמיה ויתקדש הוא ולבושוהי ובנוהי
ולבושי בנוהי עמיה: ותיסב מן דכרא תרבא ואליתא וית תרבא דחפי ית גווא וית
חצר כבדא וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהון וית שקא דימינא

Interp. chal.

caſtra: expiatio enim eſt. et arietem vnum tolles: et imponent aaron τ filij eius manus ſuas ſuper caput arietis. Et immolabis arietē: τ tolles ſanguinē eius τ aſperges ſup altare p circuitū. τ arietē diuides per membra eius: τ lauabis inteſtina eius τ genua eius: et pones ſup membra eius τ ſup caput eius. Et incendes totum arietē ſup altare: holocauſtū eſt corā dño: vt ſuſcipiatur cum beneplacito: oblatio eſt corā dño. Tolleſq; arietē ſcdm: τ iponēt aaron τ filij eius manꝰ ſuas ſup caput arietis. τ immolabis arietē: tolleſq; de ſanguine eius τ pones in ſuperiori parte auris aaron: τ in ſuperiori parte auris dextere filioꝝ eius: et ſuper pollicem dextere manus eorum τ ſuper pollicem pedis dexteri eorum. Aſpergeſq; ſanguinem ſuper altare per circuitū. Et tolles de ſanguine qui eſt ſuper altare τ de oleo vnctionis: et aſperges ſuper aaron τ ſuper veſtes eius τ ſuper filios eius τ ſuper veſtes filiorum eius cum eo. Et ſanctificabitur ipſe τ veſtes eius: τ filij eius τ veſtes filiorum eius cū eo. Tolleſq; de ariete adipem τ caudam: τ adipem qui operit inteſtina τ reticulum iecoris τ duos renes et adipem qui eſt ſuper eos τ armum dexterum:

Priūa chal.

שרא נסב סמך · ראש נכס זרק · פלג חלל נתן · נסק עלה קבל · רעה · זרק · נסב דבח רבב · ידד קדש · חפא · כלה שוק

כי איל מלאים הוא: וככר לחם אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק אחד מסל המצות אשר לפני יהוה: ושמת הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו והנפת אתם תנופה לפני יהוה: ולקחת אתם מידם והקטרת המזבחה על העלה לריח ניחוח לפני יהוה אשה הוא ליהוה: ולקחת את החזה מאיל המלאים אשר לאהרן והנפת אתו תנופה לפני יהוה והיה לך למנה: וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה אשר הונף ואשר הורם מאיל המלאים מאשר לאהרן ומאשר לבניו: והיה לאהרן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל כי תרומה הוא ותרומה יהיה מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם תרומתם ליהוה: ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהם ולמלא בם את ידם: שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש: ואת איל המלאים תקח ובשלת את בשרו במקם קדש: ואכל אהרן ובניו את בשר האיל

eo q̄ ſit aries conſecratiōis: tortā q̄ panis ꝏ vnius cruſtulā cōſperſā oleo: laganum ꝏ de caniſtro azymorum quod poſitū ē in cōſpectu dñi: ponesq̄ oīa ſuper manus aaron ꝏ & filiorū eius: & ſanctificabis eōs eleuans ꝏ corā dño. Suſcipiesq̄ vniuerſa de māib⁹ eorū: & incēdes ſup altare in holocauſtū: odorē ſuauiſſimū in cōſpectu dñi: qa oblatio eius eſt. Sumes quoq̄ pectuſculū de ariete: quo initiatus ē aaron: ſactificabisq̄ illud eleuatum corā domio: & cedet in partem tuam: ꝏ Sctificabisq̄ & pectuſculū conſecratum & ꝏ armum: quem ꝏ de ariete ſepaſti: quo initiatus eſt ꝏ aaron & filii eius: ꝏ cedētq̄ in ptē aarō & filiorū eius iure ppetuo a filiis iſrael: quia primitiua ſunt ꝏ & initia ꝏ dé victimis eorū pacificis que offerunt dño. Veſtē āt ſctām qua vtetur aaron: habebunt filii eius poſt eū: vt vngātur in ea: & cōſecrentur manus eorum. Septem diebus ꝏ vtetur illa q pōtifex p eo fuerit cōſtitutus de filiis eius: & qui igredietur tabernaculum teſtimonii: vt miniſtret i ſāctuario. Arietē āt conſecratiōis tolles: & coques carnes eius ī loco ſācto: quibus veſcetur aaron & filii eius. ꝏ

ἔστι γὰρ τελείωσις αὕτη· καὶ ἄρτον ἕνα ἐξ ἐλαίου, καὶ λάγανον ἓν ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῶν ἀζύμων τῶν προτεθειμένων ἔναντι κυρίου· καὶ ἐπιθήσεις τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀαρών, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφοριεῖς αὐτὰ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου. καὶ λήψῃ αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνοίσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς ὁλοκαυτώσεως εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἔναντι κυρίου, κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. καὶ λήψῃ τὸ στηθύνιον ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως, ὅ ἐστιν ἀαρών, καὶ ἀφοριεῖς αὐτὸ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου, καὶ ἔσται σοι ἐν μερίδι. καὶ ἁγιάσεις τὸ στηθύνιον ἀφόρισμα, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, ὃς ἀφώρισται καὶ ὃς ἀφῄρηται ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως ἀπὸ τοῦ ἀαρών, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ νόμιμον αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ· ἔστι γὰρ ἀφαίρεμα τοῦτο, καὶ ἀφαίρεμα ἔσται παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν θυμάτων τῶν σωτηρίων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀφαίρεμα κυρίῳ. καὶ ἡ στολὴ τοῦ ἁγίου, ἥ ἐστιν ἀαρών, ἔσται τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτόν, χρισθῆναι αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν. ἑπτὰ ἡμέρας ἐνδύσεται αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ὁ ἀντ' αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὃς εἰσελεύσεται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λειτουργεῖν ἐν τοῖς ἁγίοις. καὶ τὸν κριὸν τῆς τελειώσεως λήψῃ, καὶ ἑψήσεις τὰ κρέα ἐν τόπῳ ἁγίῳ. καὶ ἔδονται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ κρέα τοῦ κριοῦ, ꝏ

Primitiua heb.: רקק פנה שום נוף מנה רום עלם היה יום לבש בוא יעד קום

Primitiua chal. כתת שוה רום נסך עלה חדה פרש קום הוה רבב רבב עול נחת

Trāſla. Chal.

ארי דכר קורבניא הוא: וכיכרא דלחים חדא וגריצתא דלחים משח חדא ואספוג חד מסלא דפטיריא די קדם יי: ותשוי כולא על ידי אהרן ועל ידי בנוהי ותרים יתהון ארמא קדם יי: ותיסב יתהון מידהון ותסיק למדבחא על עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי קורבנא הוא קדם יי: ותיסב ית חדיא מדכר קורבניא די לאהרן ותרים יתיה ארמא קדם יי ויהי לך לחולק: ותקדש ית חדיא דארמותא וית שקא דאפרשותא דאתרם ודאתפרש מדכר קורבניא מדי לאהרן ומדי לבנוהי: ויהי לאהרן ולבנוהי לקים עלם מן בני ישראל ארי אפרשותא הוא ואפרשותא יהי מן בני ישראל מנכסת קודשיהון אפרשותהון קדם יי: ולבושי קודשא די לאהרן יהון לבנוהי בתרוהי לרבאה בהון ולקרבא בהון ית קורבנהון: שבעא יומין ילבשנון כהנא דיקום תחותוהי מבנוהי די יעול למשכן זמנא לשמשא בקודשא: וית דכר קורבניא תסב ותבשיל ית בסריה באתר קדיש: ויכול אהרן ובנוהי ית בסר דכרא

Interp. chal.

quoniā aries oblationū eſt. et tortā panis vnā: et paſcentā panis oleati vnā: et laganū vnū de caniſtro azymorū qd eſt corā dño. Ponesq̄ oīa ſup manus aaron et ſup manus filiorū eius. et eleuabis oīa eleuatione corā dño. Et tolles ea de manibus eorū: et incendes in altari ſup holocauſtū: vt ſuſcipiatur cū beneplacito coram dño: oblatio eſt corā dño. Sumesq̄ pectus de ariete oblationis aaron: et eleuabis eum eleuatione corā dño: et erit tibi in portionē. Sanctificabisq̄ pectus eleuationis et armū ſeparationis: qd eleuatū eſt et ſeparatū de ariete oblationis aaron et filiorū eius. Eritq̄ aaron et filiis eius in ſtatutū eternum a filiis iſrael: qz ſeparatio eſt: et ſeparatio erit a filiis iſrael de victimis ſanctificationū ſuarum ſeparatio eorum coram dño. Veſtimenta autē ſancta que ſunt aaron: erunt filiis eius poſt eum: vt vngantur in eis: et offerātur in eis oblationes eorū. Septē diebus induetur eis ſacerdos qui vngēdus eſt pro eo de filiis eius. qui intrabit in tabernaculum federis vt miniſtret in ſanctuario. Arietem autē oblationum tolles: et coques carnem eius in loco ſancto. et comedent aaron et filii eius carnem arietis ꝏ

καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ἔδονται αὐτὰ ἐν οἷς ἡγιάσθησαν ἐν αὐτοῖς τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἁγιάσαι αὐτούς· καὶ ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτῶν· ἔστι γὰρ ἅγια. ἐὰν δὲ καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῆς τελειώσεως καὶ τῶν ἄρτων ἕως πρωΐ, κατακαύσεις τὰ λοιπὰ πυρί· οὐ βρωθήσεται, ἁγίασμα γάρ ἐστι. καὶ ποιήσεις ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ οὕτω κατὰ πάντα ὅσα ἐνετειλάμην σοι· ἑπτὰ ἡμέρας τελειώσεις αὐτῶν τὰς χεῖρας. καὶ τὸ μοσχάριον τῆς ἁμαρτίας ποιήσεις τῇ ἡμέρᾳ τοῦ καθαρισμοῦ· καὶ καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον ἐν τῷ ἁγιάζειν σε ἐπ' αὐτῷ, καὶ χρίσεις αὐτὸ ὥστε ἁγιάσαι αὐτό. ἑπτὰ ἡμέρας καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἁγιάσεις αὐτό· καὶ ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τοῦ ἁγίου· πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ θυσιαστηρίου ἁγιασθήσεται. καὶ ταῦτά ἐστιν ἃ ποιήσεις ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου· ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν ἐνδελεχῶς, κάρπωμα ἐνδελεχισμοῦ. τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τὸ πρωΐ, καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινόν. καὶ δέκατον σεμιδάλεως πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ κεκομμένῳ τῷ τετάρτῳ τοῦ ἵν, καὶ σπονδὴν τὸ τέταρτον τοῦ ἵν οἴνου τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί. καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινόν, κατὰ τὴν θυσίαν τὴν πρωϊνὴν καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ ποιήσεις εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ, θυσίαν ἐνδελεχισμοῦ εἰς γενεὰς ὑμῶν ἐπὶ τὰς θύρας ꝏ

Panes quoq̄ qui ſunt in caniſtro in veſtibulo tabernaculi teſtimonii comedent: vt ſit placabile ſacrificium: & ſanctificētur offerentiū manus. Alienigena nō veſcetur ex eis: qa ſancti ſūt. Et ſi remāſerit de carnibus conſecratis ſiue de panibus vſq̄ mane: cōbures ꝏ reliquias igni. Non comedentur: quia ſanctificata ſunt. Omnia que precepi tibi facies ſup Aaron & filiis eius. Septē ꝏ diebus cōſecrabis manus eorū. & vitulū pro pctō offeres p ſingulos dies ad expiandum. ꝏ Mūdabisq̄ altare cū immolaueris expiatiōis hoſtiā: & vnges illud in ſctificationē. Septē diebus expiabis altare & ſanctificabis: & erit ꝏ ſanctum ſanctorum. Ois qui tetigerit ꝏ illud ſanctificabitur. Hoc ē quod facies ꝏ in altari. Agnos anniculos ꝏ duos per ſingulos dies iugiter: vnū agnum mane & ꝏ alterum veſpe: ꝏ decimā partē ſimile cōſperſe oleo tuſo: qd hēat mēſuram quartā ptē hin: & vinū ad libādū eiuſdē mēſure in agno vno. ꝏ Alterū vero agnū offeres ad veſperam iuxta ritum matutine oblationis: iuxta ea que diximus in odorem ſuauitatis. Sacrificium eſt domino deo oblatiōe perpetua in generationes veſtras ad oſtium ꝏ

ואת הלחם אשר בסל פתח אהל מועד: ואכלו אתם אשר כפר בהם למלא את ידם לקדש אתם וזר לא יאכל כי קדש הם: ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא: ועשית לאהרן ולבניו ככה ככל אשר צויתי אתכה שבעת ימים תמלא ידם: ופר חטאת תעשה ליום על הכפרים וחטאת על המזבח בכפרך עליו ומשחת אתו לקדשו: שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים כל הנגע במזבח יקדש: וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה שנים ליום תמיד: את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים: ועשרן סלת בלול בשמן כתית רבע ההין ונסך רביעת ההין יין לכבש האחד: ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנסכה תעשה לה לריח ניחח אשה ליהוה: עלת תמיד לדרתיכם פתח

Primitiua heb.: אכל יתר עשה צוה מלא זבח כפר קדש עשה זבח שנה תמד שנה בלל כתת נוח עלה דור

Trāſla. Chal.

וית לחמא די בסלא בתרע משכן זמנא: ויכלון יתהון דאתכפר בהון לקרבא ית קורבנהון לקדשא יתהון וחילוני לא יכול ארי קודשא אנון: ואם ישתאר מבסר קורבניא ומן לחמא עד צפרא ותוקיד ית דישתאר בנורא לא יתאכל ארי קודשא הוא: ותעביד לאהרן ולבנוהי כדין ככל די פקידית יתך שבעא יומין תקריב קורבנהון: ותורא דחטאתא תעביד ליומא על כפוריא ותדכי ית מדבחא בכפרותך עלוהי ותרבי יתיה לקדשותיה: שבעא יומין תכפר על מדבחא ותקדיש יתיה ויהי מדבחא קודש קודשין כל דיקרב במדבחא יתקדש: ודין דתעביד על מדבחא אמרין בני שנא תרין ליומא תדירא: ית אמרא חד תעביד בצפרא וית אמרא תנינא תעביד בין שמשיא: ועסרונא סולתא דפילא במשח כתישא רבעות הינא וניסכא רבעות הינא חמרא לאמרא חד: וית אמרא תנינא תעביד בין שמשיא כמנחת צפרא וכניסכה תעביד לה לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם יי: עלת תדירא לדריכון בתרע

Interp. chal.

et panē qui eſt in caniſtro in oſtio tabernaculi federis. Et comedēt ea qbus placabiles erunt: vt offerantur oblationes eorū: vt ſanctificentur. alienus aūt nō veſcetur eis: qm ſanctificata ſunt. et ſi remanſerit de carne oblationū et de pane vſq̄ mane: cōburetur qd remanſerit igni. Non comedetur: qz ſanctificatū eſt. Faciesq̄ aaron et filiis eius iuxta oīa q̄ precepi tibi. ſeptē diebus offeres oblationes eorū. Vitulū autē qd eſt pro peccato facies cotidie pro expiationib⁹. et mūdabis altare cum expiaueris ſup illud: et vnges illud vt ſanctificetur. Septē diebus expiabis ſup altare: et ſanctificabis illud: et erit altare ſanctuz ſanctorū: ois qui tetigerit altare ſanctificabitur. Et hoc eſt qd facies in altari. agnos anniculos duos p ſingulos dies iugiter. Agnū vnū facies mane: et agnum ſecundū facies in veſpere: et decimā partē ſimile cōſperſe oleo contuſo qd habeat quartā partez hin. Et vinum pro libamine quartā partē hin in agnū vnū. Et alterum agnum facies ad veſperam: ſicut ſacrificiū matutinū et ſicut libamen eius facies ei: vt oblatio ſuſcipiatur cum beneplacito coram domino: holocauſtuz iuge in generationibus veſtris in oſtio ꝏ

Primitiua chal. כפר חלל שאר יקד עבד קרב דכה רבה קדש הוה עבד קבל רעה דור

אהל מועד לפני יהוה אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם ונעדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבדי וקדשתי את אהל מועד ואת המזבח ואת אהרן ואת בניו אקדש לכהן לי ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלהים וידעו כי אני יהוה אלהיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני בתוכם אני יהוה אלהיהם

Cap. xxx.

ועשית מזבח מקטר קטרת עצי שטים תעשה אתו אמה ארכו ואמה רחבו רבוע יהיה ואמתים קמתו ממנו קרנתיו וצפית אתו זהב טהור את גגו ואת קירתיו סביב ואת קרנתיו ועשית לו זר זהב סביב ושתי טבעת זהב תעשה לו מתחת לזרו על שתי צלעתיו תעשה על שני צדיו והיה לבתים לבדים לשאת אתו בהמה ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אתם זהב ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על ארן העדת לפני הכפרת אשר על העדת אשר אועד לך שמה והקטיר עליו אהרן

tabernaculi teſtimonii coram domino: vbi conſtituam vt loq̄r ad te: Ibiq̄ precipiam filiis iſrael: & ſctificabitur altare i gloria mea. Sanctificabo & tabernaculū teſtimonii cum altari & aarō cū filiis ſuis: vt ſacerdotio fungātur mihi. Et habitabo in medio filiorum iſrael: eroq̄ eis deus: & ſcient q̄ ego dominus deus eorum: qui eduxi eos de terra egypti: vt manerem inter illos: ego dn̄s deus ipſorum. Ca.30.

Facies quoq̄ altare ad adolēdū thymiama de lignis ſethim: habēs cubitū lōgitudinis & alterū latitudinis .i. quadrāgulū & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipſo pcedēt: veſtieſq̄ illud auro puriſſimo tam craticulā eius q̄ parietes per circuitum & cornua. Facieſq̄ ei coronā aureolā p gyrum: & duos anulos aureos ſub corona per ſingula latera vt mittantur in eos vectes: & altare portetur. Ipſos quoq̄ vectes facies de lignis ſethim: & inaurabis. Ponesq̄ altare contra velum quod ante arcā pēdet teſtimonii corā ꝑpiciatorio quo tegitur teſtimonium: vbi loquar tibi: & adolebit incenſū ſuper eo aaron

tabernaculi federis coram dn̄o: vbi conſtituam verbum meū vobis: vt loquatur ibi tecum. Et conſtituā verbum meum ibi filijs iſrael: & ſanctificabor in gloria mea. ſanctificaboq̄ tabernaculum federis & altare. Aaron quoq̄ & filios eius ſanctificabo: vt miniſtrent coram me. Et habitare faciam maieſtatē meam in medio filiorum iſrael: & ero eis in deum. Et ſcient quia ego dn̄s deus eorum: qui eduxi eos de terra egypti: vt maneret maieſtas mea inter illos: ego dominus deus eorum. Ca. 30.

Et facies altare ad adolendū ſuper illo incenſum aromatum: de lignis ſetim facies illud. Longitudo eius erit vnius cubiti: & latitudo eius vnius cubiti: quadrangulū erit: & duos cubitos habebit in altitudine: ex ipſo erunt cornua eius. Cooperieſq̄ illud auro mundiſſimo tectū eius & parietes per circuitum & cornua eius. Facieſq̄ ei circulum aureū per gyrum. et duos anulos aureos facies ei ſub circulo eius in duobus angulis eius et in duobus lateribus eius: eruntq̄ loca vectibus: vt portetur in eis. Facieſq̄ vectes de lignis ſetim: et cooperies eos auro. ponesq̄ illud ante velū q̄d eſt iuxta arcam teſtimonij coram propiciatorio q̄d eſt ſup teſtamentū: vbi conſtituam verbum meū tibi. Et adolebit ſuper eo aaron

קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרת יקטירנה ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני יהוה לדרתיכם לא תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה ונסך לא תסכו עליו וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיכם קדש קדשים הוא ליהוה וידבר יהוה אל משה לאמר כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה ליהוה כל העבר על הפקדים מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת יהוה העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לתת את תרומת יהוה לכפר על נפשתיכם ולקחת את כסף הכפרים מאת בני ישראל ונתת אתו על עבדת אהל מועד והיה לבני ישראל

ſuaue fragrans. Mane quā cōponet lucernas incendet illud: & quando collocat eas ad veſperum vret thymiama ſempiternum corā dn̄o in gn̄ationes veſtras. Non offeretis ſup eo thymiama compoſitionis alterius nec oblatione & victimam: nec libabitis. Et deprecabitur aarō ſup cornua eius ſemel p annū in ſanguine q̄d oblatum eſt pro peccato: & placabit ſuper eo ī generationibus veſtris. Sāctum ſanctorū erit dn̄o. Locutuſq̄ eſt dominus ad moyſen dicens. Quando tuleris ſummam filiorū iſrael iuxta numerum: dabunt ſinguli preciū pro animabus ſuis dn̄o & nō erit plaga in eis cū fuerit recēſiti. Hoc āt dabit oīs qui tranſit ad nomen: dimidiū ſicli iuxta menſurā tēpli. Siclus viginti obolos habet. Media pars ſicli offeretur domino. Qui habetur in numero a viginti annis & ſupra: dabit preciū. Diues nō addet ad mediū ſicli: & pauper nihil minuet. Sufceptāq̄ pecuniam que collata eſt a filiis iſrael: trades in vſus tabernaculi teſtimonii:

incenſum thymiamatū mane mane: quando cōponet lucernas incendet illud: & quando accenderit aaron lucernas ad veſperū incendet illud incenſum thymiamatū iugiter coram dn̄o in generationibus veſtris. Non incendetis ſuper eo incenſum aromatū exterorū: neq̄ holocauſtū neq̄ munus: neq̄ libamen libabitis ſup eo. Et propiciabit aaron ſup cornua ei' ſemel in anno de ſanguine ſacrificij quod fit pro expiatione peccati. Semel in anno ꝓpiciabitur ſup eo in gn̄ationibus vr̄is: ſanctū ſctōꝝ eſt corā dn̄o. Locutuſq̄ eſt dn̄s cū moyſe: dicens. Qū ſuſceperis ſummā filioꝝ iſrael iuxta numerū eoꝝ: dabūt ſinguli redemptionē aīe ſue corā dn̄o: qū numerabis eos. et nō erit in eis mors: cū recēſueris eos. Hoc dabūt oēs q̄ tranſibūt ad numerū: dimidiū ſicli iuxta ſiclū ſanctuarij: viginti obolos habet ſiclus. dimidiū ſicli ſeparabit corā dn̄o. Oīs q̄ tranſierit ad numerū a viginti annis et ſupra dabit ſeparationē coram dn̄o. qui diues eſt non addet: & pauper nō minuet a dimidio ſicli: vt det ſeparationē dn̄i ad placandum pro aīabus veſtris. Tolleſq̄ argētū ꝓpiciationū a filijs iſrl̄: & trades illō in miniſteriū tabernaculi federis: vt ſit filijs iſrael

Prĩtiua heb. **Tex. Heb.** **Exo. Ca.xxx.** **Trãſla. B. Hiero.** **Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina**

לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עַל
נַפְשֹׁתֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל
מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת
וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ
בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ
וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם׃ וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן
וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת
רַגְלֵיהֶם׃ בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד
יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ
בְגִשְׁתָּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת
לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְרָחֲצוּ
יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה
לָהֶם חָק עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם׃
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
וְאַתָּה קַח לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר
דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְּמָן בֶּשֶׂם
מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם ׳׳
וּקְנֵה בֹשֶׂם חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם׃
וְקִדָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
וְשֶׁמֶן זַיִת הִין׃ וְעָשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן
מִשְׁחַת קֹדֶשׁ רֹקַח מִרְקַחַת
מַעֲשֵׂה רֹקֵחַ שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ
יִהְיֶה׃ וּמָשַׁחְתָּ בוֹ אֶת אֹהֶל
מוֹעֵד וְאֵת אֲרוֹן הָעֵדֻת׃ וְאֶת
הַשֻּׁלְחָן וְאֶת כָּל כֵּלָיו וְאֶת ׳׳
הַמְּנֹרָה וְאֶת כֵּלֶיהָ וְאֵת מִזְבַּח
הַקְּטֹרֶת׃ וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה ׳׳

כָּפַר · דָּבַר · עָשָׂה כִּיר · כּוּן נָתַן · זָבַח · נָתַן · בּוֹא · רָחַץ מוּת · נָגַשׁ · קָטַר · הָיָה · עָלַם דּוֹר · לָקַח מוּר · דְּרוֹר מֵאָה · חָצָה · עָשָׂה · רָקַח · הָיָה · אָרַן עוּד · כָּלָה · נוּר

monimẽtũ eorũ corã domino: & propicietur aĩabus eorũ. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicẽs. Facies & labiũ eneum cum baſi ſua ad lauandum: poneſq; illud inter tabernaculũ teſtimonii & altare. Et miſſa aqua lauabũt in ea aaron & filii eius manus ſuas ac pedes: qñ ingreſſuri ſunt tabernaculũ teſtimonii: & quando acceſſuri ſunt ad altare: vt offerant in eo thymiama domino ne forte moriantur. Legitimũ ſempiternũ erit ipſi & ſemini eius p ſucceſſiões. Locutuſq; ẽ dominus ad moyſen dicẽs. Sume tibi aromata prime myrrhe & electe quingentos ſiclos: & cinamomi mediũ. i. ducẽtos quinquaginta ſiclos: calami ſimiliter ducentos, quiquaginta ſiclos: caſie aũt quingẽtos ſiclos in pondere ſãctuarii: oleũ de oliuetis mẽſurã hin. Facieſq; vnctionis oleũ ſanctũ vnguẽtũ compoſitum opere vnguentarii: & vnges ex eo tabernaculum teſtimonii & arcã teſtamenti: menſamq; cum vaſis ſuis: candelabrum & vtenſilia eius: altaria thymiamatis & holocauſti:

mẽoꝛiale coꝛã dño ad ꝓpiciãdũ ꝓ
μνημόσυνον ἔναντι κυρίου ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν
aiab⁹ vrís. ⁊ locut⁹ ẽ dñs ad moyſen: di=
ψυχῶν ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέ
cẽs: fac peluim eneã: ⁊ baſim illi
γων, ποίησον λουτῆρα χαλκοῦν, καὶ βάσιν αὐτῷ
eneã: ad lauãdũ. ⁊ pones eã inter
χαλκῆν, ὥστε νίπτεσθαι. καὶ θήσεις αὐτὸν ἀνὰ μέσον
tabnacl'ꝫ teſtimonij: ⁊ inter al
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ θυσια
tare. ⁊ effundes in illã aquã. ⁊ lauabit aaron
στηρίου. καὶ ἐκχεεῖς εἰς αὐτὸν ὕδωρ. καὶ νίψεται ἀαρὼν
⁊ filij ei⁹ ex ea man⁹ ſuas ⁊
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς
pedes ſuos. qñ ingrediẽtur in tabnaclm
πόδας αὐτῶν. ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν
teſtimonij lauabũt aq̃: ⁊ nõ moꝛien
τοῦ μαρτυρίου νίψονται ὕδατι, καὶ οὐ μὴ ἀποθά
tur. vel qñ acceſſerint ad alta=
νωσιν. ἢ ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστή=
re ad miniſtrãdũ ⁊ offerẽdũ holocauſta
ριον λειτουργεῖν καὶ ἀναφέρειν τὰ ὁλοκαυτώματα
dño: lauabũt man⁹ ⁊ pedes ſu=
κυρίῳ, νίψονται τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐ=
os aq̃: vt nõ moꝛiãtur. ⁊ erit eis
τῶν ὕδατι, ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν. καὶ ἔσται αὐτοῖς
legitimũ ſẽpiternũ ei ⁊ gñatiõib⁹ ei⁹ poſt
νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ καὶ ταῖς γενεαῖς αὐτοῦ μετ' αὐ
eũ. ⁊ locut⁹ ẽ dñs ad moyſen: dicẽs: ⁊ tu
τόν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, καὶ σὺ
cape aromata floꝛẽ myrrhe electe qngẽ=
λαβὲ ἡδύσματα τὸ ἄνθος σμύρνης ἐκλεκτῆς πεντα
tos ſiclos: ⁊ cinamomi odoꝛiferi dimi
κοσίους σίκλους, καὶ κινναμώμου εὐώδους τὸ ἥμι
diũ hui⁹ ducẽtos ⁊ qnq̃gita ſiclos: ⁊
συ τούτου διακοσίους καὶ πεντήκοντα σίκλους, καὶ
calami odoꝛiferi ducẽtos qnq̃gita: ⁊ ca=
καλάμου εὐώδους διακοσίους πεντήκοντα, καὶ ἴ=
ſie qngẽtos ſiclos ſãctuarij: ⁊ ole=
ρεως πεντακοσίους σίκλους τοῦ ἁγίου, καὶ ἔλαι
um ex oliuis vnũ. ⁊ facies illud oleũ chꝛiſma
ον ἐξ ἐλαιῶν ἕν. καὶ ποιήσεις αὐτὸ ἔλαιον χρίσμα
ſãctũ vnguẽtũ vnguẽtarij arte vnguẽtarij. oleũ chꝛiſ
ἅγιον μύρον μυρεψικὸν τέχνῃ μυρεψοῦ. ἔλαιον χρίσ
ma ſãctũ erit. ⁊ vnges ex eo tabnaculũ
μα ἅγιον ἔσται. καὶ χρίσεις ἐξ αὐτοῦ τὴν σκηνὴν
teſtimonij: ⁊ arcã teſtimonij:
τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου,
⁊ oía vaſa ei⁹: ⁊ lucernã: ⁊
καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν, καὶ
vaſa ei⁹: ⁊ altare thymiama=
τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάμα
tis: ⁊ altare holocauſti:
τος, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων,

C · Infra. 40.d. · Infra. 40.b.

Tranſla. Chal.

לְדוּכְרָנָא קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתְכוֹן׃ וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ וְתַעְבֵּיד כִּיּוֹרָא
דִנְחָשָׁא וּבְסִיסֵיהּ דִּנְחָשָׁא לְקִדּוּשׁ וְתִתֵּין יָתֵיהּ בֵּין מַשְׁכַּן זִמְנָא וּבֵין מַדְבְּחָא וְתִתֵּין תַּמָּן
מַיָּא׃ וִיקַדְּשׁוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי מִנֵּיהּ יָת יְדֵיהוֹן וְיָת רַגְלֵיהוֹן׃ בְּמֵיעַלְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא
יִתְקַדְּשׁוּן מַיָּא וְלָא יְמוּתוּן אוֹ בְמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא לְשַׁמָּשָׁא לְאַסָּקָא קֻרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃
וִיקַדְּשׁוּן יְדֵיהוֹן וְרַגְלֵיהוֹן וְלָא יְמוּתוּן וּתְהֵי לְהוֹן קְיָם עָלַם לֵיהּ וְלִבְנוֹהִי לְדָרֵיהוֹן׃
וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ וְאַתְּ סַב לָךְ בּוּסְמִין רֵישָׁא מְרָא דָכְיָא מַתְקַל חֲמֵשׁ מְאָה
וְקִנְּמָן בְּשָׂם פַּלְגוּתֵיהּ מַתְקַל מָאתַן וְחַמְשִׁין וּקְנֵה בוּסְמָא מַתְקַל מָאתַן וְחַמְשִׁין׃ ׳׳
וּקְצִיעֲתָא מַתְקַל חֲמֵשׁ מְאָה בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא וּמְשַׁח זֵיתָא מְלֵי הִינָא׃ וְתַעְבֵּיד יָתֵיהּ מְשַׁח
רְבוּת קוּדְשָׁא בּוּסְמִין מְבַסַּם עוֹבָד בּוּסְמָנוּ מְשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא יְהֵי׃ וּתְרַבֵּי בֵיהּ יָת
מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת אֲרוֹנָא דְסָהֲדוּתָא׃ וְיָת פָּתוּרָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְיָת מְנָרְתָא וְיָת מָנַהָא
וְיָת מַדְבְּחָא דִקְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃ וְיָת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא ׳׳׳׳׳׳׳׳׳

Prĩtiua chal.

אֲמַר עֲבַד · רְבַת · קְדַשׁ עוּל · מוּת קְרַב נְסַק · קוּם דּוּר · רֵאשׁ מוּר דְּכָה · תְּקַל מְאָה · מְלָא עֲבַד רְבַב · הֲוָה רְבַב שְׁכַן · נוּר רְבַת

Interp. chal.

in memoꝛiale coꝛam dño: vt propicietur pꝛo aĩabus veſtris. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicẽs. Facieſq; luterẽ ex ere ⁊ baſim eius ex ere ad lauandũ. ⁊ pones eum inter tabernaculũ federis ⁊ altare: et pones ibi aquas: ⁊ ſanctificabũt aaron ⁊ filij eius ex eo manus ſuas ⁊ pedes ſuos. Quãdo ingreſſuri ſunt tabernaculum federis ſanctificabũtur aquis: ⁊ non moꝛiẽtur: aut quando accedent ad altare ad miniſtrandũ: vt incendatur oblatio coꝛã dño. Sanctificabũtq; pedes ſuos ⁊ manus ſuas: ⁊ non moꝛiẽtur. Et erit pactum legitimum ipſi et filijs eius per generationes ſuas. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Tu autem ſume tibi aromata pꝛime myrrhe mundiſſime quingentos ſiclos: ⁊ cinamomi aromatici dimidium. i. ducentos et quinquaginta ſiclos: ⁊ calami aromatici ducentos et quinquaginta ſiclos: ⁊ caſie quingentos ſiclos in ſiclis ſanctuarij: ⁊ oleum oliuarũ menſurã hin plenã. Facieſq; illud oleum vnctionis ſancte aromatizans opere aromatarij: oleum vnctionis ſancte erit. Et vnges ex eo tabernaculum federis ⁊ arcam teſtamenti et menſam ⁊ oía vaſa eius: ⁊ candelabꝛũ ⁊ vaſa eius: et altare incenſi aromatũ: ⁊ altare holocauſti

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina. **Trãſla. B. Hiero.** **Tex. Heb.** **Exo. Ca.xxxi.** **Prĩtiua heb.**

et oía vaſa eius: et mẽſam: et
καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ
oía vaſa eius: et peluim: ⁊
πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν
baſim ei⁹. ⁊ ſctificabis ea. et erũt ſcta
βάσιν αὐτοῦ. καὶ ἁγιάσεις αὐτά. καὶ ἔσται ἅγια
ſctoꝝ. oís tangens illa: ſctificabit.
τῶν ἁγίων. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῶν, ἁγιασθήσεται.
et aaron et filios eius vnges: et ſctifi
καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χρίσεις, καὶ ἁγιά
cabis eos vt ſacerdotio fũgant mihi. et filijs iſra
σεις αὐτοὺς ἱερατεύειν μοι. καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσρα
el loqueris: dicens oleũ vnguẽtũ vnctiõis
ὴλ λαλήσεις, λέγων, ἔλαιον ἄλειμμα χρίσεως
ſctũ erit hoc vobis in gñatiões vr̃as. in
ἅγιον ἔσται τοῦτο ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐπὶ
carnẽ hoís nõ vnget. et iuxta cõpo
σάρκα ἀνθρώπου οὐ χρισθήσεται. καὶ κατὰ τὴν σύν
ſitionẽ hãc nõ facietis vobis ipſis eodẽ modo
θεσιν ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς ὡσαύτως
ſctũ eſt ⁊ ſctificatio ⁊ erit vobis. qcũq; fecerit eodẽ mo
ἅγιόν ἐστι καὶ ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν. ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύ
do: et q̃ dederit ex eo alienigene: extermi
τως, καὶ ὃς ἂν δῷ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλογενεῖ, ἐξολοθρευ
nabit ex ꝓplo ſuo. et dixit dñs ad
θήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
moyſen: accipe tibi ipſi aromata: ſtactẽ: ony=
μωυσῆν, λαβὲ σεαυτῷ ἡδύσματα, στακτήν, ὄνυ=
chẽ: et galbanũ boni odoꝛis: et thus lucidiſſimũ: e
χα, καὶ χαλβάνην ἡδυσμοῦ, καὶ λίβανον διαφανῆ, ἴ
q̃le eq̃li erit: et facient illud thymiama vnguẽ
σον ἴσῳ ἔσται, καὶ ποιήσουσιν αὐτὸ θυμίαμα μυρεψι
tarij op⁹ vnguentarij: mixtũ purũ op⁹ ſctũ.
κὸν ἔργον μυρεψοῦ, μεμιγμένον καθαρὸν ἔργον ἅγιον.
et cõteres ex his ſubtile: et pones co
καὶ συγκόψεις ἐκ τούτων λεπτόν, καὶ θήσεις ἀπέ
rã teſtimonio in tabernaculo teſtimo
ναντι τοῦ μαρτυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρί=
nij: vnde cognoſcar tibi illic. ſctũ ſctoꝝ erit
ου, ὅθεν γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. ἅγιον τῶν ἁγίων ἔσται
vobis thymiama. iuxta cõpoſitionẽ hanc nõ facie
ὑμῖν θυμίαμα. κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύτην οὐ ποι=
tis vobis ipſis. ſctificatio erit vobis dño qcũ
ήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς. ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν κυρίῳ. ὃς
q; fecerit eodẽ modo vt olfaciat in eo:
ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως ὥστε ὀσφραίνεσθαι ἐν αὐτῷ,
pibit de populo ſuo.
ἀπολεῖται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ca.31.
Et locut⁹ ẽ dñs ad moyſen: dicẽs: ecce
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἰδοὺ
vocaui ex noíe beſeleel filiũ
ἀνακέκλημαι ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ

D · A · 8.15.d

& vniuerſã ſupellectilẽ: q̃ ad cultũ eorũ pertinet: ſanctificabiſq; oía: & erunt ſancta ſctõrũ. Qui tetigerit ea: ſanctificabitur. Aaron & filios eius vnges: ſanctificabiſq; eos vt ſacerdotio fungãtur mihi. Filiis quoq; iſrael dices. Hoc oleũ vnctionis ſanctum erit mihi in generationes veſtras. Caro hoís nõ vngetur ex eo & iuxta cõpoſitionẽ eius non facietis aliud: quia ſctificatũ eſt: & ſãctũ erit vobis. Homo quicunq; tale cõpoſuerit: & dederit ex eo alieno: exterminabitur de populo ſuo. Dixitq; dñs ad moyſen. Sume tibi aromata: ſtacten & onychã: galbanum boni odoris: & thus lucidiſſimũ: eq̃lis ponderis erunt oía. Facieſq; thymiama cõpoſitum opere vnguentarii mixtũ diligẽter & purum & ſctificatiõe digniſſimũ. Cunq; in tenuiſſimum puluerẽ vniuerſa contuderis: pones ex eo corã tabernaculo teſtimõii: ĩ quo loco appebo tibi. Sctũm ſanctorum erit vobis thymiama. Talem compoſitionẽ non facietis in vſus veſtros: quia ſanctum eſt dño. Homo quicunq; fecerit ſimile vt odore illius pfruatur: peribit de populis ſuis. Ca.31.

Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicẽs. Ecce vocaui ex nomĩe beſeleel filium

וְאֶת כָּל כֵּלָיו וְאֶת הַכִּיֹּר וְאֶת כַּנּוֹ׃
וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים
כָּל הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִקְדָּשׁ׃ וְאֶת אַהֲרֹן
וְאֶת בָּנָיו תִּמְשָׁח וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם
לְכַהֵן לִי׃ וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ
יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם׃ עַל בְּשַׂר
אָדָם לֹא יִיסָךְ וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ לֹא
תַעֲשׂוּ כָּמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ
יִהְיֶה לָכֶם׃ אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח
כָּמֹהוּ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל ׳
זָר וְנִכְרַת מֵעַמָּיו׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל מֹשֶׁה קַח לְךָ סַמִּים
נָטָף וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים
וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה׃
וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח ׳׳
מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ׃
וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה
מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד
אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם׃ וְהַקְּטֹרֶת
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמַתְכֻּנְתָּהּ לֹא
תַעֲשׂוּ לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְךָ
לַיהוָה׃ אִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כָמוֹהָ
לְהָרִיחַ בָּהּ וְנִכְרַת מֵעַמָּיו׃
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן

הָיָה · קָדַשׁ · מָשַׁח · דָּבַר · סוּךְ תָּכַן · עָשָׂה כְּמוֹ · הָיָה · נָתַן · כָּרַת אָמַר · לָקַח · זָכַךְ · מֶלַח טָהַר · דָּקַק נָתַן · פָּנָה יָעַד · יָעַד · הָיָה · רִיחַ · דָּבַר

Cap. xxxi.

Tranſla. Chal.

וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְיָת כִּיּוֹרָא וְיָת בְּסִיסֵיהּ׃ וּתְקַדֵּישׁ יָתְהוֹן וִיהוֹן קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין כָּל דְּיִקְרַב
בְּהוֹן יִתְקַדַּשׁ׃ וְיָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי תְּרַבֵּי וּתְקַדֵּישׁ יָתְהוֹן לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי׃ וְעִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימַר מְשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא יְהֵי דֵין קֳדָמַי לְדָרֵיכוֹן׃ עַל בְּשַׂרָא ׳׳
דַאֲנָשָׁא לָא יִתְנַסַּךְ וּבִדְמוּתֵיהּ לָא תַעְבְּדוּן כְּוָתֵיהּ קוּדְשָׁא הוּא קוּדְשָׁא יְהֵי לְכוֹן׃
גְּבַר דִּיבַסֵּם כְּוָתֵיהּ וְדִיתֵּין מִנֵּיהּ עַל חִילוֹנַי וְיִשְׁתֵּיצֵי מֵעַמֵּיהּ׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סַב
לָךְ בּוּסְמִין נְטוֹפָא וְטוּפְרָא וְחֶלְבְּנָא בּוּסְמִין וּלְבוֹנְתָא דָכִיתָא מַתְקַל בְּמַתְקַל יְהֵי׃
וְתַעְבֵּיד יָתַהּ קְטֹרֶת בּוּסְמִין בּוּסַם עוֹבַד בּוּסְמָנוּ מְעָרַב דָּכֵי לְקוּדְשָׁא׃ וְתִשְׁחוֹק מִנַּהּ
וְתַדִּיק וְתִתֵּין מִנַּהּ קֳדָם סָהֲדוּתָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דַּאֲזַמֵּין מֵימְרִי לָךְ תַּמָּן קֹדֶשׁ ׳׳׳
קוּדְשִׁין תְּהֵי לְכוֹן׃ וּקְטֹרֶת בּוּסְמִין דְּתַעְבֵּיד בִּדְמוּתַהּ לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן קוּדְשָׁא תְּהֵי
לָךְ קֳדָם יְיָ׃ גְּבַר דְּיַעְבֵּיד דִּכְוָתַהּ לְאָרָחָא בַהּ וְיִשְׁתֵּיצֵי מֵעַמֵּיהּ׃

Ca.xxxi.

וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ חֲזִי דְּרַבֵּיתִי בְשׁוּם בְּצַלְאֵל בַּר ׳׳׳׳׳׳׳׳׳׳

Interp. chal.

et omnia vaſa eius: et luterem ⁊ baſim eius. Sanctificabiſq; ea: ⁊ erunt ſanctum ſanctoꝛum. omnis qui tetigerit ea ſanctificabit. Aaron quoq; ⁊ filios eius vnges: ⁊ ſanctificabis eos vt miniſtrent coꝛam me. Et cum filijs iſrael loqueris dicens. Oleum vnctionis ſancte erit hoc coꝛã me in generationes veſtras. ſuper carnem hominis non vngetur: ⁊ iuxta ſimilitudinem eius non facietis aliud ſicut illud: ſanctum eſt: ſanctuq; erit vobis. Uir qui tale cõpoſuerit: ⁊ qui dederit ex eo alieno: exterminabitur de populo ſuo. Dixitq; dñs ad moyſen. Tolle tibi aromata: ſtacten et onychã ⁊ galbanũ aromatizãs ⁊ thus mundiſſimũ eq̃lis põderis erũt. Facieſq; thymiama aromatũ aromatizãs opere aromatarij mixtũ mũdiſſimũ in ſanctificatione. ⁊ cõtudes ex eo ⁊ cõminues: ⁊ pones ex eo coꝛã teſtimonio in tabernaculo federis: vbi cõſtituã verbum meũ tibi. Sanctũ ſanctoꝝ erit vobis: ⁊ thymiama aromatũ qd facies: non facietis vobis ſimile ei: ſanctũ erit tibi coꝛã dño. Quicũq; fecerit tale ad odoꝛandũ in eo: exterminabit de pꝑlo ſuo. Ca.31.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe: dicẽs. Uide q̃ vocaui ex nomine beſeleel filiũ

Prĩtiua chal.

קְדַשׁ קְרַב · רְבַב · מַלַּל אֲמַר דּוּר · סוּךְ דְּמָה עֲבַד · בְּסַם נְתַן חֲלַל · שְׁצָא נְסַב דְּכָה · תְּקַל עֲבַד עֲרַב · שְׁחַק דְּקַק שְׁכַן · זְמַן אֲמַר הֲוָה · עֲבַד דְּמָה · שְׁצָא חֲזָא רְבָה

אורי בן חור למטה יהודה׃
ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה
ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה׃
לחשב מחשבת לעשות בזהב
ובכסף ובנחשת׃ ובחרשת אבן
למלאת ובחרשת עץ לעשות
בכל מלאכה׃ ואני הנה נתתי אתו
את אהליאב בן אחיסמך למטה
דן ובלב כל חכם לב נתתי חכמה
ועשו את כל אשר צויתך׃ את
אהל מועד ואת הארן לעדת ואת
הכפרת אשר עליו ואת כל כלי
האהל׃ ואת השלחן ואת כליו
ואת המנרה הטהרה ואת כל
כליה ואת מזבח הקטרת׃ ואת
מזבח העלה ואת כל כליו ואת
הכיור ואת כנו׃ ואת בגדי השרד
ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן
ואת בגדי בניו לכהן׃ ואת שמן
המשחה ואת קטרת הסמים
לקדש ככל אשר צויתך יעשו׃
ויאמר יהוה אל משה לאמר׃
ואתה דבר אל בני ישראל לאמר
אך את שבתתי תשמרו כי אות
הוא ביני וביניכם לדרתיכם
לדעת כי אני יהוה מקדשכם׃
ושמרתם את השבת כי קדש הוא

huri filii hur de tribu iuda: & impleui eum ſpiritu dei: ſapientia & intelligentia & ſcia in omni opere ad excogitādū quicqd fabrefieri poteſt ex auro & argēto & ere marmore & gemmis & diuerſitate lignorū: dediq; ei ſocium ooliab filium achiſamech de tribu dan. Et in corde oīs eruditi poſui ſapientiā: vt faciant cuncta que precepi tibi: tabernaculū federis & arçam teſtimonii & ꝓpitiatoriū quod ſup eam eſt: & cuncta vaſa tabernaculi mēſamq; & vaſa eius: candelabrum puriſſimum cum vaſis ſuis: & altare thymiamatis & holocauſti & oīa vaſa eorū: labium cum baſi ſua: veſtes ſanctas in miniſterio aaron ſacerdoti & filiis eius: vt fūgantur officio ſuo in ſacris: oleū vnctionis & thymiama aromatum in ſanctuario. Omnia q̄ precepi tibi facient. Et locutus eſt dñs ad moyſen dicens. Loquere filiis iſrael & dices ad eos. Videte vt ſabbatum meum cuſtodiatis: quia ſignum eſt inter me & vos in generationibus veſtris: vt ſciatis quia ego dominus: qui ſctīfico vos. Cuſtodite ſabbatum. Sanctum eſt enim

vrī filij hur: tribus iuda: et impleui eum
οὐρὶ υἱοῦ ὤρ, τῆς φυλῆς ἰούδα, καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν
ſpū diuino ſapiētie et intellect⁹ et ſcientie
πνεῦμα θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης
in oī ope ad excogitādū: et fabricandū ad
ἐν παντὶ ἔργῳ διανοεῖσθαι, καὶ ἀρχιτεκτονεῖν ἐρ-
operandū aurū: τ argentū: et es
γάζεσθαι τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλ-
τ hyacinthū: τ purpurā: τ coc
κόν, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκ-
cinū filatū: τ byſſum retortā: τ
κινον τὸ νηστόν, καὶ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην, καὶ
ad lapidaria opa: τ ad fabrilia li-
εἰς τὰ λιθουργικὰ ἔργα, καὶ εἰς τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύ-
gnoꝝ: operari ſcdm oia opa. τ ego de
λων, ἐργάζεσθαι κατὰ πάντα τὰ ἔργα. καὶ ἐγὼ δέ-
di ipm τ ooliab filiū achiſamech de
δωκα αὐτὸν καὶ τὸν ἐλιὰβ τὸν τοῦ ἀχισαμὰκ ἐκ
tribu dā. τ oī erudito corde dedi
φυλῆς δάν. καὶ παντὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα
intellectū. τ faciēt oia q̄ p̄cepi
σύνεσιν. καὶ ποιήσουσι πάντα ὅσα συνέταξά
tibi. tabnaculꝫ teſtimonij: τ ar-
σοι. τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβω-
cā teſtamēti: τ ꝓpitiatoriū qḋ in ea: τ
τὸν τῆς διαθήκης, καὶ τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ
inſtrumēta tabnacli: τ altaria:
τὴν διασκευὴν τῆς σκηνῆς, καὶ τὰ θυσιαστήρια,
τ mēſam: et oīa vaſa eius:
καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς,
et lucernā purā: et oīa
καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαράν, καὶ πάντα τὰ
vaſa ei⁹: et peluim: et baſim
σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν
eius: et veſtes miniſtratorias aaron:
αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς ἀαρών;
et veſtes filioꝝ ei⁹ vt ſacerdotio fūgāt mihi: C
καὶ στολὰς τῶν υἱῶν αὐτ͂ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι,
et oleū vnctiōis: et thymiama
καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς
cōpoſitiōis ſācti: ſcdm oīa q̄ p̄
συνθέσεως τοῦ ἁγίου, κατὰ πάντα ὅσα ἐνε-
cepi tibi: faciēt. et locut⁹ ē dñs
τειλάμην σοι, ποιήσουσιν. καὶ ἐλάλησεν κύριος
ad moyſen: dicēs: et tu loquere filijs
πρὸς μωυσῆν, λέγων, καὶ σὺ λάλησον τοῖς υἱοῖς
iſrael: dicēs: videte: et ſabbata mea ſer- B.20.b
ἰσραήλ, λέγων, ὁρᾶτε, καὶ τὰ σάββατά μου φυ-
uabitis. eſt .n. ſignū apd me et in vobis in
λάξεσθε. ἔστι γὰρ σημεῖον παρ᾽ ἐμοὶ καὶ ἐν ὑμῖν εἰς
gñatiōes vrās: vt cognoſcatis q̄ ego dñs ſcti-
τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιά-
ficās vos. et ſeruabitis ſabbatū: q2 ſctm eſt
ζων ὑμᾶς. καὶ φυλάξεσθε τὸ σάββατον, ὅτι ἅγιόν ἐστιν

Tranſla. Chal.

אורי בר חור לשבטא דיהודה׃ ואשלמית עמיה רוחא מן קדם יי בחכמתא ובסכלתנו
ובמדע ובכל עבידא׃ לאלפא אומנון למעבד בדהבא ובכספא ובנחשא׃ ובאומנות
אבן טבא לאשלמא ובנגרות אעא למעבד בכל עבידתא׃ ואנא הא יהבית עמיה ית
אהליאב בר אחיסמך לשבטא דדן ובלב כל חכימי לבא יהבית חכמתא ויעבדון ית כל
דפקדתך׃ ית משכן זמנא וית ארונא לסהדותא וית כפורתא דעלוהי וית כל מני
משכנא׃ וית פתורא וית מנוהי וית מנרתא דכיתא וית כל מנהא וית מדבחא דקטורת
בוסמיא׃ וית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי וית כיורא וית בסיסיה׃ וית לבושי
שמושא וית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא׃ וית משחא
דרבותא וית קטורת בוסמיא לקודשא ככל דפקדתך יעבדון׃ ואמר יי למשה
למימר׃ ואת מליל עם בני ישראל למימר ברם ית יומי שביא דילי תטרון ארי את
היא בין מימרי וביניכון לדריכון למדע ארי אנא יי מקדשכון׃ ותטרון ית שבתא
ארי קודשא היא

Interp. chal.

huri filij hur de tribu iuda. et impleui eum ſpū a facie dei in ſapientia in intellectu et in ſcientia τ in omni opere: ad docendū artifices: vt faciant in auro τ in argento τ in ere: τ in arte lapidis precioſi ad implendū celaturas τ in arte fabri lignarij: vt faciant in omni opere. Ego autē ecce dedi cum eo ooliab filiū achiſamech de tribu dan. Et in corde omniū ſapientiū cor dedi ſapientiā: vt faciant omnia que precepi tibi. Tabernaculū federis τ arcam ꝓ teſtimonio τ propiciatoriū qḋ eſt ſup eam τ oīa vaſa tabernaculi τ menſam τ vaſa eius: τ candelabrū mundiſſimuꝫ τ omnia vaſa eius: τ altare incenſi aromatū τ altare holocauſti τ oīa vaſa eius: τ luterem τ baſim eius: τ veſtes miniſterij τ veſtes ſanctas aaron ſacerdotis: τ veſtes filioꝝ eius vt miniſtrent: τ oleum vnctionis τ thymiama aromatū in ſanctuario: iuxta omnia que precepi tibi facient. Aitq; dominus ad moyſen dicens. Et tu loquere cum filijs iſrael dicens. Veruntamen dies ſabbatorum meorum cuſtodite: quoniā ſignum eſt inter verbum meum τ vos in generationes veſtras: vt ſciatis quia ego dominus qui ſanctifico vos. Cuſtodite ſabbatum: ſanctum eſt enim

---

vobis. q̄ poluerit illud: morte morietur. oīs
ὑμῖν. ὁ βεβηλῶν αὐτὸ, θανάτῳ θανατωθήσεται. πᾶς
qui faciet in eo opus: peribit aīa
ὅστις ποιήσει ἐν αὐτῷ ἔργον, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυ-
ma illa de medio ppłi ſui. ſex di- D
χὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ἓξ ἡμέ-
es facies opa: at die ſeptima
ρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
ſabbata requies ſancta dño. oīs
σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. πᾶς
qui faciet op⁹ die ſabbatoꝝ:
ὅστις ποιήσει ἔργον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων,
morietur. et cuſtodient filij iſrael
θανατωθήσεται. καὶ φυλάξουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ
ſabbata facere ipſa in gñatiōes ſu-
τὰ σάββατα ποιεῖν αὐτὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐ-
as. teſtamētū eternū in me et filijs iſra-
τῶν. διαθήκη αἰώνιος ἐν ἐμοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσ-
Heb. 5.c. el: ſignū eſt ſēpiternū. qm̄ in ſex dieb⁹
ραήλ, σημεῖόν ἐστιν αἰώνιον. ὅτι ἐν ἓξ ἡμέραις
fecit dñs et celū et terrā: et
ἐποίησε κύριος τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ
die ſeptima ceſſauit et requieuit.
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐπαύσατο καὶ κατέπαυ-
B.14.c et dedit moyſi qñ ceſſauit loqui
Infra. σε. καὶ ἔδωκε μωυσῇ ἡνίκα κατέπαυσε λαλῶν
32.d. ei in mōte ſina duas tabulas
αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τῷ σινὰ τὰς δύο πλάκας
teſtamēti: tabulas lapideas ſcriptas
τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας γεγραμμένας
digito dei.
τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ. Ca.32.
A Et vidēs popul⁹: q̄ tardauit moyſes
καὶ ἰδὼν ὁ λαός, ὅτι κεχρόνικε μωυσῆς
deſcendere de mōte: cōgregat⁹ ē ppłs ad aa-
καταβῆναι ἐκ τοῦ ὄρους, συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ ἀα-
ron: et dicunt ei: ſurge: et fac no-
ρών, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀνάστηθι, καὶ ποίησον ἡ-
bis deos: q̄ precedant nos. nā moy-
μῖν θεούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυ-
Actuū 7.c. ſes hic homo q̄ eduxit nos de terra
σῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς
egypti: nō ſcim⁹ qd factū ē illi. et di-
αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. καὶ λέ-
cit illis aaron: tollite inaures aureas
γει αὐτοῖς ἀαρών, περιέλεσθε τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ
q̄ in aurib⁹ mulierū vrāꝝ et filiaꝝ: et
τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν ὑμῶν καὶ θυγατέρων, καὶ
afferte ad me. et abſtulerūt oīs popul⁹ in-
ἐνέγκατε πρός με. καὶ περιείλαντο πᾶς ὁ λαὸς τὰ ἐνώ-
aures aureas q̄ in aurib⁹ eorū: et attulerūt
τια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ ἤνεγκαν
ad aaron. et accepit de manib⁹ illoꝝ
πρὸς ἀαρών. καὶ ἐδέξατο ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν

vobis. Qui pollueritilud: morte moriatur. Qui fecerit in eo op⁹: peribit anima illius de medio populi ſui. Sex diebus facietis opus: in die ſeptimo ſabbatum eſt requies ſancta dño. Omnis qui fecerit opus ī hac die: morietur. Cuſtodiant filii iſrael ſabbatum: & celebrēt illud in gñatiōibus ſuis. Pactū eſt ſempiternū inter me & filios iſrael: ſignūq; perpetuum. ſex enim diebus fecit dominus celum & terram: & in ſeptimo ab omni opere ceſſauit. Deditq; dominus moyſi cōpletis huiuſcemodi ſermonibus in mōte ſinai duas tabulas teſtimōii lapideas: ſcriptas digito dei. Ca.32.

Videns āt ppłs q̄ moram faceret moyſeſ deſcendēdi de monte: congregatus aduerſus aaron dixit. Surge fac nobis deos qui nos precedant. Moyſi enim huic viro qui nos eduxit de terra egypti: ignoramus quid acciderit. Dixitq; ad eos aaron. Tollite inaures aureas de vxorū filiorūq; & filiarū veſtrarū auribus: & afferte ad me. Fecit populus q̄ iuſſerat deferēs inaures ad aarō. Quas cū ille accepiſſet: formauit

לכם מחלליה מות יומת כי כל
העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש
ההוא מקרב עמיה׃ ששת ימים
יעשה מלאכה וביום השביעי
שבת שבתון קדש ליהוה כל
העשה מלאכה ביום השבת מות
יומת׃ ושמרו בני ישראל את
השבת לעשות את השבת
לדרתם ברית עולם׃ ביני ובין
בני ישראל אות הוא לעלם כי
ששת ימים עשה יהוה את
השמים ואת הארץ וביום השביעי
שבת וינפש׃ ויתן אל משה
ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני
לחת העדת לחת אבן כתבים
באצבע אלהים׃ וירא העם כי

Cap.xxxii.

בשש משה לרדת מן ההר
ויקהל העם על אהרן ויאמרו
אליו קום עשה לנו אלהים אשר
ילכו לפנינו כי זה משה האיש
אשר העלנו מארץ מצרים לא
ידענו מה היה לו׃ ויאמר אלהם
אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני
נשיכם בניכם ובנתיכם והביאו
אלי׃ ויתפרקו כל העם את נזמי
הזהב אשר באזניהם ויביאו
אל אהרן׃ ויקח מידם ויצר

Tranſla. Chal.

לכון דיחלינה אתקטלא יתקטיל ארי כל דיעביד בה עבידתא וישתיצי אנשא ההוא
מגו עמיה׃ שתא יומין תתעביד עבידתא וביומא שביעאה שבת שבתא קודשא קדם
יי כל דיעביד עבידתא ביומא דשבתא אתקטלא יתקטיל׃ ויטרון בני ישראל ית
שבתא למעבד ית שבתא לדריהון קים עלם׃ בין מימרי ובין בני ישראל את היא
לעלם ארי בשתא יומין עבד יי ית שמיא וית ארעא וביומא שביעאה שבת ונח׃
ויהב למשה כד שיצי למללא עמיה בטורא דסיני תרין לוחי סהדותא לוחי אבנא
כתיבין באצבעא דיי׃ Ca.xxxii. וחזא עמא ארי אוחר משה למיחת
מן טורא ואתכניש עמא על אהרן ואמרו ליה קום עבד לנא דחלן דיהכון קדמנא ארי
דין משה גברא דאסקנא מארעא דמצרים לא ידענא מה הוה ליה׃ ואמר להון אהרן
פריקו קדשי דדהבא די באודני נשיכון בניכון ובנתיכון ואיתו לותי׃ ואתפריקו
כל עמא ית קדשי דדהבא די באודניהון ואיתיו לות אהרן׃ ונסיב מידיהון וצר

Interp. chal.

vobis: qui prophanauerit illud morte moriatur: qm̄ oīs qui fecerit in eo opus exterminabitur homo ille de medio populi ſui. Sex diebus fiet opus: in die autem ſeptimo ſabbatū eſt reqes ſancta corā dño. Quicūq; fecerit opus in die ſabbati: morte moriatur. Cuſtodiantq; filij iſrael ſabbatū: vt celebrent ſabbatū in gñationibus ſuis. Pactū eternū eſt iter verbū meū et inter filios iſrael: ſignū eſt in eternū: qm̄ in ſex diebus fecit dñs celum τ terrā: τ in die ſeptimo quieuit et requieuit. Deditq; moyſi cum cōſumaſſet loqui cuꝫ eo in monte ſinai duas tabulas teſtimonij tabulas lapideas ſcriptas digito dei. Ca.32.

Viditq; populus q̄ morā faceret moyſes vt deſcenderet de monte: τ congregatus eſt ppłs ad aarō: τ dixerūt ei. Surge fac nobis deos q̄ gradiant ante nos. Moyſi eniꝫ huic viro q̄ eduxit nos de terra egypti neſcim⁹ qd acciderit. Dixitq; eis aaron. Tollite inaures aureas q̄ ſunt in auribus vxoꝝ veſtrarū: filioꝝ τ filiarū vrāꝝ τ afferte ad me. Tuleruntq; oīs popul⁹ inaures aureas q̄ erant in auribus ſuis: τ detulerūt ad aaron. et tulit de manib⁹ eoꝝ: τ formauit

אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה
ויאמרו אלה אלהיך ישראל
אשר העלוך מארץ מצרים: וירא
אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא
אהרן ויאמר חג ליהוה מחר:
וישכימו ממחרת ויעלו עלת
ויגשו שלמים וישב העם לאכל
ושתו ויקמו לצחק: וידבר יהוה
אל משה לך רד כי שחת עמך
אשר העלית מארץ מצרים: סרו
מהר מן הדרך אשר צויתם עשו
להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו
לו ויאמרו אלה אלהיך ישראל
אשר העלוך מארץ מצרים: ויאמר
יהוה אל משה ראיתי את העם
הזה והנה עם קשה ערף הוא: ועתה
הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם
ואעשה אותך לגוי גדול: ויחל
משה את פני יהוה אלהיו ויאמר
למה יהוה יחרה אפך בעמך אשר
הוצאת מארץ מצרים בכח גדול
וביד חזקה: למה יאמרו מצרים
לאמר ברעה הוציאם להרג אתם
בהרים ולכלתם מעל פני האדמה
שוב מחרון אפך והנחם על
הרעה לעמך: זכר לאברהם
ליצחק ולישראל עבדיך אשר

Primitiua heb.: עשה נסך · נגה זבח פנה · קרא · שכם עלה · נגש שתה · קום דבר · הלך ירד · סור · צוה עשה · שחה · ראה · נוח · חרה · גדל חלה · פנה · חרה · יצא כח גדל · אמר · רוע · כלה · חרה נחם

ᶠopere fuſorio: ᶠ& fecit ex eisᵗvitulũ ᵘconflatilẽ. ˣDixeruntq́z. ʸHi ſũt ᶻdii tuiᵘiſrael: ᵇquiᶜte eduxerũtᵈde terraᵉegypti. Quod ᶠcũ vidiſſetᵍaarõ: ʰedificauitⁱaltareᵏcorã eo: ˡ& p̃conis voce clamauit ⁿdicens. ᵠCras ᵒſolẽnitas ᵖdñi eſt. ʳSurgẽteſq́z mane ᵉobtulerũtᵘholocauſta ˣ&ʸhoſtias pacificas: ʸ& ſeditᵃpopulus ᵇmãducareᶜ& bibere: ᵈ& ſurrexeruntᵉludere. ᶠLocutus ẽ aũtᵍdñsʰad ⁱmoyſen dicẽs. ᵏVade &ˡ deſcende: ⁿpeccauit ᵒpp̃ls tu⁹ ᵖ quẽ ᵠeduxiſtiʳde terra ˢegypti: ᵗreceſſerunt ᵘcitoˣde ʸvia ᶻquãᵃoñdiſti eis. ᵇFecerũtq́zᶜſibi ᵈvitulũ ᵉconflatilẽ: ᶠ& adorauerũt ʰatq́z ĩmolãtesⁱei hoſtias ᵏdixerũt. ˡIſti ſunt ᵐ dii tuiⁿiſrael: ᵒqui ᵖte eduxerũtᵠde terraʳegypti. ˢrurſumq́z aitᵗdñs ᵘad ˣmoyſen. ʸCerno q̃ ᵃ populus ᵇiſteᶜdure ᶠceruicis ᵍſit. ˡDimitte ᵏmeˡvt iraſcatur ᵐfuror meusⁿcõtra eos: ᵒ& deleam eos: ᵖfaciamq́zᵠteʳin gẽtemˢmagnam. ᵘMoyſesᵗautem orabat ʸ dñm ᵃdeum ſuum ᵇdicens. ᶜCurᵈdñe ᵍiraſcitur ᶠfuror tuusᵍcontra populũ tuũ: ʰquẽⁱeduxiſti ᵏd̃ terraˡegyptiᵐ in fortitudĩe ⁿmagnaᵒ& in manuᵖrobuſta. ᵠNe queſoʳdicant ˢegyptii: ᵘcallideᵛeduxit eos ˣvt interficeret ᵃin mõtibus: ᵇ& deleret ᶜeᵉterra. ᶠquieſcat ʰira tua: ˡ& eſto placabilisᵏſuper ˡnequitiaᵐpopuli tui. ⁿRecordare ᵒ abraam & ᵖiſaacᵠ& iſrael ʳſeruorũ tuorum: ˢquibus

τ formauit illud in ſtilo. τ fecit
καὶ ἔπλασεν αὐτὸ ἐν τῷ γραφίδι. καὶ ἐποίησεν
illud vitulũ cõflatilẽ. τ dixerũt: iſti dii
αὐτὸ μόσχον χωνευτόν. καὶ εἶπαν, οὗτοι οἱ θεοί
tui iſrael: q̃ eduxerũt te de t̃ra egy
σου ἰσραήλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύ
pti. τ vidẽs aarõ edificauit altare
πτου. καὶ ἰδὼν ἀαρὼν ᾠκοδόμησεν θυσιαστήριον
corã eo. τ p̃dicauit aarõ: dicẽs: feſtũ dñi cras.
κατέναντι αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἀαρὼν, λέγων, ἑορ
τὴ κυρίου αὔριον. τ mãe ſurgẽs in craſtinũ deduxit
καὶ ὀρθρίσας τῇ ἐπαύριον ἀνεβί
holocauſta. τ obtulit ſacrificiũ
βασεν ὁλοκαυτώματα. καὶ προσήνεγκε θυσίαν
ſalutare: τ ſedit pp̃ls adcõedẽdũ τ bibẽdũ: τ
σωτηρίου, καὶ ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ
ſurrexerũt ludere. τ locut⁹ eſt dñs ad
ἀνέστησαν παίζειν. καὶ ἐλάλησεν ὁ κύριος πρὸς
moyſen: dicẽs: vade celeriter deſcẽde: peccauit .n. pp̃ls tu⁹: q̃s eduxiſti de t̃ra egy
μωυσῆν, λέγων, βάδιζε τὸ τάχος κατάβηθι, ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύ
pti. trãſgreſſi ſũt cito de via: q̃m p̃ce
πτου. παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω
pi eis. fecerũt ſibi ip̃is vitulũ τ adorauerũt eũ: τ ſacrificauerũt illi. τ dixerũt: iſti dii tui iſrael: q̃ eduxerũt te de t̃ra egypti.
αὐτοῖς. ἐποίησαν ἑαυτοῖς μόσχον καὶ προσκεκυνήκασι αὐτῷ, καὶ τεθύκασιν αὐτῷ. καὶ εἶπαν, οὗτοι θεοί σου ἰσραήλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου.
τ nũc dimitte me: τ iratus furore cõtra eos: delebo eos. τ faciã te in gẽtẽ magnã. τ orauit moyſes corã dño deo. τ dixit: vt q̃d dñe iraſceris furore in populũ tuũ: q̃s eduxiſti de t̃ra egypti ĩ fortitudine magna et in brachio excelſo: ne forte loquãt egyptij: dicentes: cũ malignitate eduxit illos ad ĩterficiẽdũ in mõtib⁹: et delendum eos de terra. ceſſa ab ira furoris tui: et placabilis eſto p̃ nequitia populi tui: memor abraam et iſaac et iacob tuoꝝ ſeruoꝝ: quib⁹
καὶ νῦν ἔασόν με, καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ εἰς αὐτούς, ἐκτρίψω αὐτούς. καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. καὶ ἐδεήθη μωυσῆς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ. καὶ εἶπεν, ἵνα τί κύριε θυμοῖ ὀργῇ εἰς τὸν λαόν σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν ἰσχύι μεγάλῃ καὶ ἐν τῷ βραχίονι τῷ ὑψηλῷ, μήποτε εἴπωσι οἱ αἰγύπτιοι, λέγοντες, μετὰ πονηρίας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν τοῖς ὄρεσιν, καὶ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς. παῦσαι τῆς ὀργῆς τοῦ θυμοῦ σου, καὶ ἵλεως γίνου ἐπὶ τῇ κακίᾳ τοῦ λαοῦ σου, μνησθεὶς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν σῶν οἰκετῶν, οἷς

1. Co. 10. b. · B · Deut. 9. b. · 3. Reg. 12. g. · Numeri 14. c.

Tranſla. Chal.

ונסיב מידהון וצר יתיה בזיפא ועבדיה עגל מתכא ואמרו אלין דחלתך ישראל דאסקוך מארעא דמצרים: וחזא אהרן ובנא מדבחא קדמוהי וקרא אהרן ואמר חגא קדם יי מחר: ואקדימו ביומא דבתרוהי ואסיקו עלון וקריבו נכסין ואסחר עמא למיכל ולמשתי וקמו לחיכא: ומליל יי עם משה איזיל חות ארי חבילו עמך דאסיקתא מארעא דמצרים: סטו בפריע מן אורחא דפקידתינון עבדו להון עגל מתכא וסגידו ליה ודבחו ליה ואמרו אלין דחלתך ישראל דאסקוך מארעא דמצרים: ואמר יי למשה גלי קדמי עמא הדין והא עם קשי קדל הוא: וכען אנח בעותך מן קדמי ויתקף רוגזי בהון ואשיצינון ואעביד יתך לעם סגי: וצלי משה קדם יי אלהיה ואמר למא יי יתקף רוגזך בעמך דאפיקתא מארעא דמצרים בחיל רב וביד תקיפא: למא יימרון מצראי למימר בבישא אפיקנון לקטלא יתהון ביני טוריא ולשיציותהון מעל אפי ארעא תוב מתקוף רוגזך ואתיב מן בישתא דמלילתא למעבד לעמך: הוי דכיר לאברהם ליצחק ולישראל עבדך

Primitiua chal.: נתך · דבח תגג · קדם סחר · אכל שתה קום · אזל סטה · נסך · גלה קשה ינח · בעה תקף שצא · עבד סגא צלא · נפק אמר אסני · תוב עבד · דכר

Interp̃. chal.

illud circino: τ fecit vitulũ cõflatilẽ. Et dixerũt. iſti ſũt dij tui iſrael: q̃ aſcẽdere te fecerũt de t̃ra egypti. Uidit q̃z aaron et edificauit altare corã eo: clamauitq́z τ ait. Solẽnitas corã dño erit cras. Et ſurrexerũt mane ſequẽti die. Et imolauerũt holocauſta: τ obtulerũt hoſtias. Seditq́z pp̃ls vt mãducaret τ biberet: τ ſurrexerunt ad ludendũ. Locutuſq́z eſt dñs ad moyſen. Uade deſcende: q2 corruptus eſt populus tu⁹: quẽ aſcendere feciſti de terra egypti: receſſerũt cito a via quã precepiſti eis. Fecerũt ſibi vitulũ conflatilẽ: τ adorauerunt eũ τ ſacrificauerũt ei atq́z dixerunt. Iſti ſunt dij tui iſrael: q̃ te aſcẽdere fecerũt de terra egypti. Dixitq́z dñs ad moyſen. Notũ eſt corã me q̃ populus iſte ſit dure ceruicis. et nunc dimitte deprecationẽ tuam a facie mea: τ iraſcetur furor meus cõtra eos: τ cõſumã eos: faciãq́z te in gentem magnã. Et orauit moyſes corã dño deo ſuo: τ ait. Cur dñe iraſcit̃ furor tu⁹ cõtra populũ tuũ quẽ eduxiſti de terra egypti in fortitudine magna τ in manu valida: quare loquẽtur egyptij dicẽtes. Cum malignitate eduxit eos: vt interficeret eos in montibus: τ vt conſumeret eos de ſup̃ficie terre. Reuertere ab ira furoris tui: τ conuertere a malo quod cogitaſti facere populo tuo. Memor eſto abraham iſaac τ iſrael ſeruoꝝ tuorum:

iuraſti eis p̃ temet ip̃m. τ locut⁹ es ad eos: dicẽs: multũ multiplicabo ſemẽ vr̃m ſicut ſtellas celi multitudine. τ oẽm t̃rã hanc quã dixiſti dare ſemini eoꝝ: τ poſſidebũt eã in ſeculũ. τ placat⁹ ẽ dñs de malo: q̃d dixit facturũ cõtra pp̃lm ſuũ. τ reuerſus moyſes: deſcẽdit de mõte. τ due tabule teſtimonij in manib⁹ eius: tabule lapidee ſcripte ex vtriſq́z ptib⁹ eaꝝ: hinc τ hinc erãt ſcripte: τ tabule op⁹ dei erãt: τ ſcriptura ſcriptura dei fuit ſculpta in tabulis. τ audiẽs ioſue vocẽ populi clamãtiũ: dicit ad moyſen: vox belli in caſtris. τ dicit: nõ eſt vox p̃cinẽtiũ pugnã: neq́z vox p̃cinẽtiũ fugã: ſed vocẽ p̃cinẽtiũ vini ego audio. et qñ appropinquit caſtris vidit vitulũ et choros. et iratus ira moyſes: p̃iecit de manib⁹ ſuis duas tabulas: et cõfregit eas ſub mõte. et accipiẽs vitulũ quẽ fecerãt: cõbuſſit illũ igne: et cõtriuit illũ minutũ: et diſpſit illũ in aquã: et dedit bibere illã filijs iſrael. et dixit moyſes aaron: q̃d fecit tibi populus hic: q̃ induxiſti ſup̃ illos pctm̃ magnũ: et dixit aarõ ad moyſen: ne iraſcaris dñe. tu ſcis impetũ populi huius. dicũt .n. mihi:
ὤμοσας αὐτοῖς κατὰ σεαυτοῦ. καὶ ἐλάλησας πρὸς αὐτούς, λέγων, πολυπληθυνῶ τὸ σπέρμα ὑμῶν ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην ἣν εἶπας δοῦναι τῷ σπέρματι αὐτῶν, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἱλάσθη κύριος περὶ τῆς κακίας, ἧς εἶπεν ποιῆσαι πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἀποστρέψας μωυσῆς, κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους. καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι ἐγγεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν αὐτῶν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἦσαν γεγραμμέναι, καὶ αἱ πλάκες ἔργον θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ θεοῦ ἐστι κεκολαμμένη ἐν ταῖς πλαξίν. καὶ ἀκούσας ἰησοῦς τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ κραζόντων, λέγει πρὸς μωυσῆν, φωνὴ πολέμου ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ λέγει, οὐκ ἔστι φωνὴ ἐξαρχόντων κατ' ἰσχύν, οὐδὲ φωνὴ ἐξαρχόντων τροπῆς, ἀλλὰ φωνὴν ἐξαρχόντων οἴνου ἐγὼ ἀκούω. καὶ ἡνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ ὁρᾷ τὸν μόσχον καὶ τοὺς χορούς, καὶ ὀργισθεὶς θυμῷ μωυσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄρος. καὶ λαβὼν τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν, κατέκαυσεν αὐτὸν πυρί, καὶ κατήλασεν αὐτὸν λεπτόν, καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπότισεν αὐτὸ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπεν μωυσῆς τῷ ἀαρών, τί ἐποίησέ σοι ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην; καὶ εἶπεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν, μὴ ὀργίζου κύριε, σὺ οἶδας τὸ ὅρμημα τοῦ λαοῦ τούτου. λέγουσι γάρ μοι,

C · D · ſ. eo.

ᶠiuraſtiˣ p̃ temet ipſum ʸdicens. ᵃMultiplicaboᶜſemẽ veſtrũᵈſicut ſtellasᵉceli: ᶠ& vniuerſamᵍterrãʰhãc deⁱqua ᵏlocutus ſum: ˡdaboᵐſemĩ vr̃o: ⁿ& poſſidebitis eamᵒſemp̃. ᵖplacatuſq́z eſtᵠdñsʳne faceretˢmalũ: ᵗq̃d ᵘ locutus fueratᵛaduerſus populũ ſuũ. ʸEt reuerſus ẽᵇmoyſesᶜde ᵈmõte portãsᵉduasᶠtabulasᵍteſtimõijʰin manu ſuaᵏſcriptasˡex vtraq́zᵐpte ⁿ& factasᵒopere ᵖdei. ˣScriptura quoq́zʸdeiᵃerat ᵇſculptaᶜinᵈtabulis. ᵉAudiens autemᶠioſue ʰtumultũⁱpopuliᵏvociferãtis: ˡdixitᵐad ⁿmoyſen. ᵒVlulatusᵖpugne auditurᵠin caſtris. Quiʳrñdit. ˢNõ eſtᵗclamorᵘadhortantiũ adˣpugnam: ʸneq́zᶻvociferatio ᵃcõpellẽtiũᵇad fugã: ſed ᵉvocẽᵈcãtantiũᵉegoᶠaudio. ʰCũq́zⁱappropĩquaſſetᵏadˡcaſtra: ᵐviditᵒvitulũᵖ& choros: ᵠiratuſq́z valde ˢ p̃iecit ᵘde manu ʸtabulas: ʸ& confregitᵃeas ᵇad radicem ᶜ montis. ᵈArripienſq́zᵉvitulum ᵍquẽʰfecerant: ⁱcõbuſſit ˡ& cõtriuitᵐvſq́z adᵒpuluerem: quemᵖſparſit ᵠinᵉaquam: ˢ& dedit ex eo potumˣfiliis ʸiſrael. ʸDixitq́zᵇadᶜaarõ ᵉQuidᶠtibiᵍfecitʰhicᵍpopulus: ᵗvtˣinduceres ˡſup̃ eũᵐpctm̃ ⁿmaximũ Cui illeᵒreſpondit. ᵠNeʳindignetur ᵗdñs meus. ᵘTu enimˣnoſti ʸpopulũ iſtũ: ᵃq̃ p̃n⁹ ᶜſit ᵇad malũ. ᵉDixerũtᶜ mi

נשבעת להם בך ותדבר אלהם
ארבה את זרעכם ככוכבי השמים
וכל הארץ הזאת אשר אמרתי
אתן לזרעכם ונחלו לעלם: וינחם
יהוה על הרעה אשר דבר
לעשות לעמו: ויפן וירד משה מן
ההר ושני לחת העדת בידו לחת
כתבים משני עבריהם מזה ומזה
הם כתבים: והלחת מעשה אלהים
המה והמכתב מכתב אלהים הוא
חרות על הלחת: וישמע יהושע
את קול העם ברעה ויאמר אל
משה קול מלחמה במחנה: ויאמר
אין קול ענות גבורה ואין קול
ענות חלושה קול ענות אנכי
שמע: ויהי כאשר קרב אל
המחנה וירא את העגל ומחלת
ויחר אף משה וישלך מידו את
הלחת וישבר אתם תחת ההר:
ויקח את העגל אשר עשו וישרף
באש ויטחן עד אשר דק ויזר
על פני המים וישק את בני
ישראל: ויאמר משה אל אהרן
מה עשה לך העם הזה כי הבאת
עליו חטאה גדלה: ויאמר אהרן
אל יחר אף אדני אתה ידעת את
העם כי ברע הוא: ויאמרו לי

Primitiua heb.: שבע · רבה כבב · נתן · עשה פנה · שנה לוח עוד · עשה · כתב · חרת שמע · רוע · לחם חנה · ענה גבר · היה · ראה חלל · חרה שלך · שבר · לקח שרף · טחן דקק זרה · פנה שקה · אמר · בוא · רוע

Tranſla. Chal.

דקיימתא להון במימרך ומלילתא עמהון אסגי ית בניכון ככוכבי שמיא וכל ארעא הדא דאמרית אתן לבניכון ויחסנון לעלם: ותב יי מן בישתא דחשיב למעבד לעמיה: ואתפני ונחת משה מן טורא ותרין לוחי סהדותא בידיה לוחין כתיבין מתרין עבריהון מכא ומכא אנון כתיבין: ולוחיא עובדא דיי אנון וכתבא כתבא דיי הוא מפרש על לוחיא: ושמע יהושע ית קל עמא כד מיבבין ואמר למשה קל קרבא במשריתא: ואמר לא קל גברין דנצחין בקרבא ואף לא קל חלשין דמתברין קל דמחיכין אנא שמע: והוה כד קריב למשריתא וחזא ית עגלא וחנגין ותקיף רוגזא דמשה ורמא מידוהי ית לוחיא ותבר יתהון בשפולי טורא: ונסיב ית עגלא דעבדו ואוקיד בנורא ושף עד דהוה דקיק ודרא על אפי מיא ואשקי ית בני ישראל: ואמר משה לאהרן מה עבד לך עמא הדין ארי איתיתא עלוהי חובא רבא: ואמר אהרן לא יתקף רוגזא דרבוני את ידעת ית עמא ארי בביש הוא: ואמרו לי

Interp̃. chal.

quibus iuraſti in verbũ tuũ: τ cum q̃bus locutus es: dicens. Multiplicabo filios veſtros ſicut ſtellas celi: et vniuerſam terrã hanc quã dixi dabo filijs veſtris: et poſſidebũt eam in eternũ. Reuerſuſq́z eſt dñs a malo q̃d cogitauit facere populo ſuo. Reſpexitq́z moyſes et deſcendit de monte: τ duas tabulas teſtimonij portabat in manu ſua ſcriptas ex vtraq́z parte: hinc τ inde erant ſcripte. Tabule aũt erant opere dei facte: τ ſcriptura erat ſcripta a facie dei ſculpta ſup̃ tabulas. Audiuitq́z ioſue vocẽ populi qñ vociferabãtur: τ dixit ad moyſen. Uox pugne auditur in caſtris. et ait. Non eſt vox fortium preualentiũ in pugna: neq́z vox imbecilliũ qui ſuperãtur: ſed vocem ludentiũ ego audio. Et factũ eſt cũ appropinquaſſet ad caſtra τ vidiſſet vitulũ τ choros: iratus eſt furor moyſi: τ proiecit de manib⁹ ſuis tabulas: τ cõfregit eas in humilioꝛib⁹ locis montis. Arripuitq́z vitulũ quẽ fecerãt: τ cõbuſſit igne τ cõtriuit donec fuit cõminutũ: τ exparſit ſup̃ faciẽ aque: τ dedit bibere filijs iſrl̃. Dixitq́z moyſes ad aaron. Quid fecit tibi hic popul⁹ q2 induxiſti ſup̃ eũ peccatũ: τ ait aaron. Ne iraſcatur furor dñi mei: tu noſti populũ q̃ p̃nus ſit ad malũ: dixerũtq́z mihi:

Primitiua chal.: קום אמר סנא · נתן חסן תוב · פנה · פרש יבב · שרא תבר · חיך · יקד שוף שקה · אתא רבב · תקף רבב

Trāſla. B. Hiero.

hi. Fac nobis deos qui nos precedant. Huic enī moyſi qui nos eduxit de terra egypti: neſcimus qd' acciderit: Quibus ego dixi. Quis veſtrū habet aurū. Tulerūt & dederūt mihi: & proieci illud in ignē: egreſſuſq; eſt hic vitulus. Vidēs ergo moyſes populū q eēt nudatus: ſpoliauerat eū aarō pp ignominiā ſordis: & īter hoſtes nudū cōſtituerat: & ſtās in porta caſtrorū ait. Si qs ē dn̄i iūgatur mihi. Cōgregatiq; ſūt ad eū oēs filii leui. Quibus ait. Hec dicit dn̄s deus iſrael. Ponat vir gladiū ſup femur ſuū. Ite & redite de porta vſq; ad portā p mediū caſtrorū: & occidat vnuſquiſq; fratrē ſuum & amicum & pximū ſuū. Fecerūtq; filii leui iuxta ſermonē moyſi: ceciderūtq; in die illa quaſi tria millia hominū. Et ait moyſes. Conſecraſtis manus vr̄as hodie domino vnuſquiſq; ī filio & in fratre ſuo: vt detur vobis benedictio. Fctō aūt altero die: locutus eſt moyſes ad populū. Peccaſtis peccatum maximum. Aſcendam ad dominum: ſi quo modo quiuero eū dep̄cari p ſcelere veſtro. reuerſuſq; ad dominū ait. Obſecro: peccauit populus iſte peccatū maximum: feceruntq; ſibi deos aureos. Aut dimitte eis han[c]

Interp̄. chal.

Fac nobis deos qui ambulēt ante nos: Quoniā huic viro moyſi qui aſcendere nos fecit de terra egypti neſcimus quid acciderit. Dixiq; eis. quis habet aurū: tollite ⁊ adducite mihi: et proieci illud in ignem: et egreſſus eſt vitulus iſte. Viditq; moyſes populum q octoſus eſſet: octoſum enī fecerat eum aaron: vt contaminaret eos nomine peſſimo in generatiōes ſuas. Stetitq; moyſes in porta caſtrorū: ⁊ ait. Qui timent dn̄m veniāt ad me. Cgregatiq; ſūt ad eū oēs filij leui. et ait eis. Hec dicit dn̄s de⁹ iſrael: ponat vnuſqſq; gladium ſuū ſup femur ſuū: ⁊ ptranſite ⁊ redite de porta vſq; ad portā in caſtris: ⁊ occidat vnuſquiſq; fratrem ſuū: ⁊ vnuſqſq; pximū ſuū: ⁊ vnuſquiſq; cōſanguineū ſuū. Et fecerūt filij leui iuxta ꝟbuꝫ moyſi: cecideruntq; ex pplo qſi tria millia viroꝝ. Et dixit moyſes. Obtuliſtis oblationes vr̄as hodie corā dn̄o vnuſqſq; in filio ſuo ⁊ fratre ſuo: vt detur hodie ſup vos benedictio. Et factū eſt in die ſequēti: et dixit moyſes pplo. Vos peccaſtis peccatū grande. ⁊ nūc aſcendā corā dn̄o: ſi forte placabo pro pctō vr̄o. Reuerſuſq; eſt moyſes in ꝯſpectū dn̄i: ⁊ ait. Obſecro: peccauit ppl's iſte pctm grāde, feceruntq; ſibi deos ex auro, et nunc ſi dimittis

Trāſla. B. Hiero.

noxam: aut ſi non facis dele me de libro tuo quem ſcripſiſti. Cui reſpondit dominus. Qui peccauerit mihi: delebo eū d' libro meo. Tu autem vade: & duc populum iſtum quo locutus ſum tibi. Angelus meus p̄cedet te. Ego aūt in die vltiōis viſitabo & hoc peccatū eorum. Percuſſit aūt dominus populum p reatu vituli: quē fecerat aarō.

Cap. xxxiii.

Locutuſq; eſt. Ca. 33 dn̄s ad moyſen dicēs. Vade aſcēde de loco iſto tu & populus tuus: quē eduxiſti de terra egypti: in terrā quā iuraui abraam iſaac & iacob dicens. Semini tuo dabo eā. & mittā p̄curſorē tui angelum vt eiiciam chananeū & ammorreum & etheū & pherezeū & eueū & iebuſeū: & itres in terrā fluentē lacte & melle. Nō enim aſcēdā tecū: qa ppl's dure ceruicis eſt: ne forte diſpdā te in via. Audienſq; populus ſermonē hūc peſſimū luxit: & nullus ex more īdutus eſt cultu ſuo. Dixitq; dominus ad moyſen. Loquere filiis iſrael. Populus dure ceruicis es: ſemel aſcēdā in medio tui & delebo te. Iam nunc depone ornatum tuū: vt ſciam quid faciam tibi. Depoſuerunt ergo filii iſrael ornatū ſuum a monte oreb. Moyſes quoq;

Interp̄. chal.

peccata eoꝝ: ſi autē non: dele me nunc de libro tuo quem ſcripſiſti. Dixitq; dn̄s ad moyſen. Qui peccauerit corā me: delebo eum de libro meo. Nunc autē vade duc populū in locū quē locutus ſum tibi: ecce angelus meus ibit ante te. Et in die viſitationis mee viſitabo ſup eos peccata eoꝝ. Et percuſſit dn̄s populū: eo q coluerāt vitulū: quē fecerat aaron. Ca. 33.

Locutuſq; eſt domin⁹ cū moyſe. Vade deſcende hinc tu ⁊ populus quē aſcendere feciſti de terra egypti in terram quā iuraui abraham iſaac ⁊ iacob: dicēs. Filijs tuis dabo eā terrā fluentē lacte ⁊ melle. mittāq; angelū āte te: ⁊ eijciā chananeos ⁊ amorreos et ethcos ⁊ pherezeos et eueos ⁊ iebuſeos. Non enī aſcendere faciā maieſtatē meā in medio tui: qꝛ populus dure ceruicis tu es: ne forte diſperdam te in via. Audiuitq; ppl's ſermonē hunc peſſimū: ⁊ luxerūt: et nullus poſuit ornatū cultus ſui ſup ſe. Dixitq; dn̄s ad moyſen. dic filijs iſrael: vos eſtis ppl's dure ceruicis: ſi vna hora abſtulero maieſtatē meā a te: diſperdā te. Et nunc aufer ornatū cultus tui a te. Notum eſt enim coram me quod facturus ſum tibi. Et depoſuerūt filij iſrael ornatū cultus ſui de monte oreb. Moyſes autē

Tex. Heb.

ויקח את האהל ונטה לו מחוץ
למחנה הרחק מן המחנה וקרא
לו אהל מועד והיה כל מבקש
יהוה יצא אל אהל מועד אשר
מחוץ למחנה: והיה כצאת משה
אל האהל יקומו כל העם ונצבו
איש פתח אהלו והביטו אחרי
משה עד באו האהלה: והיה
כבא משה האהלה ירד עמוד
הענן ועמד פתח האהל ודבר עם
משה: וראה כל העם את
עמוד הענן עמד פתח האהל
וקם כל העם והשתחוו איש
פתח אהלו: ודבר יהוה אל
משה פנים אל פנים כאשר
ידבר איש אל רעהו ושב אל
המחנה ומשרתו יהושע בן נון
נער לא ימיש מתוך האהל:
ויאמר משה אל יהוה ראה
אתה אמר אלי העל את העם
הזה ואתה לא הודעתני את
אשר תשלח עמי ואתה אמרת
ידעתיך בשם וגם מצאת חן
בעיני: ועתה אם נא מצאתי
חן בעיניך הודעני נא את
דרכך ואדעך למען אמצא חן
בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה:

Priītiua heb.

לקח / חנה רחק / קרא / בקש / יצא / קום נצב / נבט / בוא / ירד עמד / קום שחה / פנה / דבר שוב / חנה / מוש / אמר / עלה / ידע / שלח / מצא

Trāſla. B. Hiero.

tollēs tabernaculū tetendit extra caſtra procul: vocauitq; nomen eius tabernaculū federis. Et ois populus qui hēbat aliq̄ q̄ſtionē egrediebatur ad tabernaculū federis extra caſtra. Cūq; egrederetur moyſes ad tabernaculū ſurgebat vniuerſa plebs: & ſtabat vnuſquiſq; in oſtio papiliōis ſui: reſpiciebātq; tergū moyſi donec īgrederetur tētoriū. Ingreſſo āt illo tabernaculū federis deſcēdebat colūna nubis: & ſtabat ad oſtiū: loq̄baturq; dn̄s cū moyſe cernētibus vniuerſis: q̄ colūna nubis ſtaret ad oſtium tabernaculi. Stabantq; & ipſi & adorabant per fores tabernaculorum ſuorum. Loq̄batur aūt dn̄s ad moyſen facie ad faciem: ſicut ſolet loqui hō ad amicū ſuum. Cumq; ille reuerteretur in caſtra: miniſter eius ioſue filius nun puer nō recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyſes ad dominum. Precipis vt educā populum iſtum: & non indicas mihi quē miſſurus ſis mecū p̄ſertim cum dixeris: noui te ex noīe: & inueniſti gratiam coram me. Si ergo inueni gratiā in cōſpectu tuo: oſtende mihi faciē tuā: vt ſciā te & inueniā gratiā ante oculos tuos. Reſpice populum tuum gentē hanc.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

τ accipiēs moyſes tabnaculū: fixit extra
καὶ λαβὼν μωυσῆς τὴν σκηνήν, ἔπηξεν ἔξω τῆς
caſtra procul a caſtris.
παρεμβολῆς μακρὰν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς. B
τ vocatū ē tabnaculū teſtimonij. τ factū ē:
καὶ ἐκλήθη σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο,
ois qrēs dnm: τ egrediebat in
πᾶς ὁ ζητῶν τὸν κύριον, καὶ ἐξεπορεύετο εἰς τὴν
tabnaculū extra caſtra. qñ āt ingrediebā
σκηνὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς. ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύε-
tur moyſes in tabnaculū qđ extra caſtra:
το μωυσῆς εἰς τὴν σκηνὴν τὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς,
ſtabat ois ppls cōſiderātes vnuſqſq; apđ
εἱστήκει πᾶς ὁ λαὸς σκοπεύοντες ἕκαστος παρὰ τὰς
hoſtiū tabnacli ſui. τ aſpiciebāt abeū
θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ κατενοοῦσαν ἀπιόν-
te moyſe qad ingrederet ille in tabna
τος μωυσῆ ἕως τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν σκη-
culū. vt āt ingreſſus ē moyſes in tabnaclīз: deſcē-
νήν. ὡς δὲ εἰσῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν σκηνήν, κατέ-
debat colūna nubis: τ ſtabat ad
βαινεν ὁ στύλος τῆς νεφέλης, καὶ ἵστατο ἐπὶ τὴν
hoſtiū tabnacli: τ loqbat moyſi. τ videbat
θύραν τῆς σκηνῆς, καὶ ἐλάλει μωυσῆ. καὶ ἑώρα
ois populus colūnā nubis ſtātē ad
πᾶς ὁ λαὸς τὸν στύλον τῆς νεφέλης ἑστῶτα ἐπὶ
hoſtiū tabernaculi. τ ſtabat ois popul⁹.
τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. καὶ ἵστατο πᾶς ὁ λαός.
τ adorauerūt vnuſqſq; ab hoſtio taber
καὶ προσεκύνησαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκη- [illegible] 11.b.
naculi ſui. τ locut⁹ ē dns ad moyſen: p̄ſē-
νῆς αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἐνώ-
ſens preſenti: vt qſpiā loqret ad ſuū
πιος ἐνωπίῳ, ὡσεί τις λαλήσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ
amicū. τ reuertebat in caſtra.
φίλον. καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν. C
at ſeruus ioſue fili⁹ naue iuuenis nō
ὁ δὲ θεράπων ἰησοῦς ὁ υἱὸς ναυὴ νέος οὐκ ἐξε-
recedebat de tabernaculo. τ dixit moyſes
πορεύετο ἐκ τῆς σκηνῆς. καὶ εἶπε μωυσῆς
ad dnm: ecce tu mihi dicis: deduc populū
πρὸς κύριον, ἰδοὺ σύ μοι λέγεις, ἀνάγαγε τὸν λαὸν
hunc: tu āt nō indicaſti mihi: quē ſimul mittes me
τοῦτον, σὺ δὲ οὐκ ἐδήλωσάς μοι, ὃν συναποστελεῖς μετ'
cum. tu āt mihi dixiſti: noui te preter oēs: τ
ἐμοῦ. σὺ δέ μοι εἶπας, οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ
grām habes apđ me. ſi igr inueni grām corā
χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί. εἰ οὖν εὕρηκα χάριν ἐναντίον
te: oſtde mihi teipm manifeſte: vt videā te:
σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτὸν γνωστῶς, ἵνα ἴδω σε, ὅ-
vt ſim inueniēs grām corā te: τ vt ſciā:
πως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν ἐναντίον σου, καὶ ἵνα γνῶ,
q̄ popul⁹ tu⁹ gēs magna hec.
ὅτι λαός σου τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο.

Priītiua chal.

שכן שרא רחק / קרא / קום עתד / שכן סכל / קום מלל חזה / מלל תוב / שמש עדה / נסק ידע שלח / רבב שכח / ידע שבח גלה

Interp. chal.

tulit tabernaculū. et tetendit illud extra caſtra procul a caſtris: τ vocauit illud tabernaculū dom⁹ doctrine. Et ois qui querebat doctrinaз a facie dnī egrediebat ad tabernaculū domus doctrine: qđ erat extra caſtra. Et cuз egrediebat moyſes ad tabernaculū: ſurgebat ois ppls: τ ſtabat vnuſqſq; in oſtio tabernaculi ſui: et reſpiciebāt poſt moyſen: donec īgrederet in tabernaculū. τ cū ingrederet tabernaculū: deſcēdebat colūna nubis: τ ſtabat ī oſtio tabernaculi: τ loqbat cū moyſe. videbatq; ois ppls colūnā nubis ſtantē in oſtio tabernaculi: ſurgebatq; ois populus: τ adorabāt vnuſqſq; in oſtio tabernaculi ſui. Loquebaturq; dns cū moyſe verbū ad verbū: ſicut loquitur vir cum p̄ximo ſuo. Et reuertebatur in caſtra. Miniſterq; eius ioſue filius nun puer nō recedebat de tabernaculo. Dixitq; moyſes coraз dno. Vide quod tu dicis mihi aſcendere fac populū iſtum: τ tu nō indicaſti mihi quē miſſurus ſis mecū. tu enim dixiſti: vocaui te ex noīe τ etiā inueniſti gratiā coram me. Et nunc ſi inueni obſecro gratiā in conſpectu tuo: oſtende mihi viam bonitatis tue: vt cognoſcā miſericordiā tuā: vt inueniā gratiā in cōſpectu tuo. notūq; ſit corā te q̄ popul⁹ iſte eſt ppls tuus.

Tranſla. Chal.

נסיב ית משכנא ופרסיה ליה מברא למשריתא ארחק מן משריתא וקרי ליה
משכן בית אולפנא והוה כל דתבע אולפן מן קדם יי נפיק למשכן בית אולפנא
דמברא למשריתא: והוה כד נפיק משה למשכנא קימין כל עמא ומתעתדין גבר
בתרע משכניה ומסתכלין אחורי משה עד דעליל למשכנא: והוה כד עליל משה
למשכנא נחית עמודא דעננא וקאים בתרע משכנא ומתמליל עם משה: וחזן כל
עמא ית עמודא דעננא קאים בתרע משכנא וקימין כל עמא וסגדין גבר בתרע משכניהו:
ומתמליל יי עם משה ממלל עם ממלל כמא דממליל גבר עם חבריה ותאיב למשריתא
ומשומשניה יהושע בר נון עולימא לא עדי מגו משכנא: ואמר משה קדם יי חזי
דאת אמר לי אסיק ית עמא הדין ואת לא אודעתני ית דתשלח עמי ואת אמרת רביתך
בשום ואף אשכחת רחמין קדמי: וכען אם כען אשכחית רחמין קדמך אודעני כען ית
אורח טובך ואדע רחמך בדיל דאשכח רחמין קדמך וגלי קדמך ארי עמך עמא הדין:

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et dicit: Ipſe p̄cedā te: et requieſcere fa-
καὶ λέγει, αὐτὸς προπορεύσομαί σου, καὶ καταπαύ-
ciā te. et dicit ad eū: ſi nō tu ipſe mecū
σω σε. καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, εἰ μὴ σὺ αὐτὸς πορεύῃ
nobiſcū: ne me deducas hinc. et quō notū
μεθ' ἡμῶν, μή με ἀναγάγῃς ἐντεῦθεν. καὶ πῶς γνωστὸν ἔ-
erit vere: q inueni grām apđ te ego q̄ et
σται ἀληθῶς, ὅτι εὕρηκα χάριν παρὰ σοὶ ἐγώ τε καὶ
ppls tu⁹. ſed coambulāte te nobiſcū: et
ὁ λαός σου. ἀλλ' ἢ συμπορευομένου σου μεθ' ἡμῶν, καὶ
glorificabimur ego q̄ et ppls tu⁹ ſup om
ἐνδοξασθησόμεθα ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου παρὰ πάν-
D nes gētes: q̄ ſup trā ſūt. et dixit dns ad
τα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐστιν. καὶ εἶπε κς πρὸς
moyſen: et hunc tibi ſmonē: quē dixiſti: faci-
μωυσῆν, καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἴρηκας, ποιή-
am. inueniſti .n. grām corā me: et noui te p̄re
σω. εὕρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιόν μου, καὶ οἶδά σε πα-
ter oēs. et dicit: oſtde mihi tuā gloriā. et
ρὰ πάντας. καὶ λέγει, δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. καὶ
dixit: ego p̄ibo prior te gloria mea:
εἶπεν, ἐγὼ παρελεύσομαι πρότερός σου τῇ δόξῃ μου,
et vocabo in noie meo: dns corā te. et mi-
καὶ καλέσω ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, κς ἐναντίον σου. καὶ
Roma. 9.c. ſebor: cui miſt fuero et clemēs ero cui clemēs fuero. τ
ἐλεήσω, ὃν ἂν ἐλεῶ. καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. καὶ
dixit: nō poteris videre faciē meā. nō .n.
εἶπεν, οὐ δυνήσῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. οὐ γὰρ μὴ
videbit hō faciē meā: et viuet. τ
ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ζήσεται. καὶ
dixit dns: ecce locus apud me: τ ſtabis ſupra
εἶπε κς, ἰδοὺ τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ ἐπὶ τῆς
petrā. qñ āt trāſierit gloria mea: τ
πέτρας. ἡνίκα δ' ἂν παρέλθῃ ἡ δόξα μου, καὶ
ponā te in foramē petre: et p̄tegā
θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τῇ
manu mea ſup te: quo ad trāſiero. et aufe-
χειρί μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθω. καὶ ἀφε-
rā manū meā. et tunc videbis q̄ poſt
λῶ τὴν χεῖρά μου. καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω
me: at facies mea nō videbitur
μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεταί
tibi.
σοι.

Ca. 34.

A Et dixit dns ad moyſen: p̄cide ti
καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λάξευσον σε-
bi ipſi duas tabulas lapideas: ſicut et pri-
αυτῷ δύο πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶ-
me: et aſcēde ad me in mōtē: et ſcri-
ται, καὶ ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος, καὶ γρά-
bam in tabulis v̄ba: q̄ fuerūt in
ψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν ἐν ταῖς
tabulis primis:
πλαξὶν ταῖς πρώταις.

Trāſla. B. Hiero.

Dixitq; dn̄s. Facies mea p̄cedet te & requiem dabo tibi. Et ait moyſes. Si non tu ipſe p̄cedas: ne educas nos de loco iſto. In quo eī ſcire poterimus ego & populus tuus inueniſſe nos grām in cōſpectu tuo: niſi ābulaueris nobiſcū: vt glorificemur ab oībus populis: qui habitant ſuper terram. Dixit autem dominus ad moyſen. Et verbū iſtud qđ locutus es faciā. Inueniſti enim gratiam corā me: & teipſū noui ex nomine. Qui ait. oſtende mihi gloriam tuam. Rn̄dit. Ego oſtendā oē bonū tibi: & vocabor in nomine domini coram te: & miſerebor cui voluero: & clemens ero in quē mihi placuerit. Rurſumq; ait. Nō poteris videre faciē meam. Non enim videbit me homo: & viuet. Et iterum. Ecce inquit eſt locus apud me: & ſtabis ſupra petram. Cūq; trāſibit glīa mea: ponam te in foramine petre: & protegā dextera mea donec tranſeā. Tollāq; manū meam: & videbis poſteriora mea: faciem aūt meā videre nō poteris. Ca. 34.

AC deinceps p̄cide ait tibi duas tabulas lapideas inſtar priorum: & ſcribam ſuper eas verba que habuerunt tabule

Tex. Heb.

ויאמר פני ילכו והנחתי לך:
ויאמר אליו אם אין פניך
הלכים אל תעלנו מזה: ובמה יודע
אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני
ועמך הלוא בלכתך עמנו
ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר
על פני האדמה: ויאמר יהוה
אל משה גם את הדבר הזה
אשר דברת אעשה כי מצאת חן
בעיני ואדעך בשם: ויאמר
הראני נא את כבדך: ויאמר
אני אעביר כל טובי על פניך
וקראתי בשם יהוה לפניך
וחנתי את אשר אחן ורחמתי
את אשר ארחם: ויאמר לא
תוכל לראת את פני כי לא יראני
האדם וחי: ויאמר יהוה הנה מקום
אתי ונצבת על הצור: והיה
בעבר כבדי ושמתיך בנקרת
הצור ושכתי כפי עליך עד
עברי: והסרתי את כפי
וראית את אחרי ופני לא
יראו:

Cap. xxxiiij.

ויאמר
יהוה אל משה פסל לך שני
לחת אבנים כראשנים וכתבתי
על הלחת את הדברים אשר
היו על הלחת הראשנים

Primitiua heb.

נוח / עלה ידע / אפה / הלך / פלה / עשה / ראה / עבר פנה / חנן / יכל ראה / חיה קום / נצב / שום / סכך / סור / שנה / לוח / היה

Tranſla. Chal.

ואמר שכנתי יהך ואניח לך: ואמר קדמוהי אם לית שכנתך מהלכא בינא לא
תסקיננא מכא: ובמה יתידע הכא ארי אשכחנא רחמין קדמך אנא ועמך הלא במהכך
שכנתך עמנא ויתעבדן לנא פרישן לי ולעמך משנין מכל עמא דעל אפי ארעא: ואמר
יי למשה אף ית פתגמא הדין דמלילתא אעביד ארי אשכחת רחמין קדמי ורביתך
בשום: ואמר אחזיני כען ית יקרך: ואמר אנא אעבר כל יקרי על אפך ואקרי
בשמא דיי קדמך וארחון על מן דאיחון וארחים על מן דארחם: ואמר לא תיכול
למחזי ית אפי יקרי ארי לא יחזינני אינשא ויתקיים: ואמר יי הא אתר מתקן קדמי
ותתעתד על טינרא: ויהי במעיבר יקרי ואשוינך במערת טינרא ואגין במימרי עלך
עד דאעיבר: ואעדי ית דברת יקרי ותחזי ית דבתרי ודקדמי לא יתחזון:
ואמר יי למשה פסל לך תרין לוחי אבניא כקדמאי ואכתוב Ca. xxxiiij.
על לוחיא ית פתגמיא דהוו על לוחיא קדמאי

Interp. chal.

Et ait. Maieſtas mea ibit τ requiē dabo tibi. Et dixit corā eo. Si nō p̄cerit maieſtas tua nobiſcū: ne aſcēdere facias nos hinc. In quo enīз ſcietur hic q̄ inuenimus gratiā corā te ego τ populus tuus: niſi cū ambulauerit maieſtas tua nobiſcū: vt fiant nobis miracula: τ diuidamur ego τ populus tu⁹ ab oīni populo qui eſt ſup faciē terre. Dixitq; dns ad moyſen. Verbū quoq; iſtud quod locutus es faciā: quia inueniſti gratiā coram me: τ vocaui te ex noīe: τ ait. Oſtende mihi obſecro gloriā tuā: τ dixit. Ego tranſire faciam omnē gloriā meā ſup faciē tuā: τ vocabo in noie dnī corā te. et miſebor cui miſebor: τ clemēs ero: cui clemēs ero. Et dixit. Non poteris videre faciē glorie mee: nō enī videbit me homo τ viuet. dixitq; domin⁹. Ecce locus eſt paratus in cōſpectu meo τ ſtabis ſupra petram. Eritq; cum tranſierit gloria mea: ponā te in cauerna petre: τ protegā te verbo meo donec tranſeā. et auferam verbū glorie mee: τ videbis id qđ eſt poſt me. Et que ſunt coram me non apparebunt. Ca. 34.

Dixitq; dns ad moyſen. Dola tibi duas tabulas lapideas ſicut priores: τ ſcribam ſuper tabulas verba que erant ſuper tabulas priores

Primitiua chal.

נוח הלך / נסק יקר / עבד שנה / עבד שכח רבב / חזא עבר קרא / חנן רחם יכל / קום תקן עתד / הוה עבר שוה / גנן אמר עדה / כתב / הוה

[illegible]

Trāſla. B. Hiero.

quas fregiſti. Eſto paratus mane: vt aſcēdas ſtatī in mōtē ſynai: ſtabiſq; mecū ſuper verticem montis. Nullus aſcēdat tecū: nec videatur quiſpiā p totum montē: boues quoq; & oues non paſcantur econtra. Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant: & de nocte conſurgens aſcēdit in montem ſinai ſicut preceperat ei dominus, portans ſecum tabulas. Cunq; deſcendiſſet dominus per nuben: ſtetit moyſes cum eo inuocans nomē dñi. Quo tranſeunte coram eo: ait. Dñator dñe deus miſericors & clemēs patiēs & multe miſeratiōis ac verax: q cuſtodis m̄iam ī millia: qui aufers iniq̄tatē & ſcelera atq; pctā: nulluſq; apud te p ſe inocēs eſt: qui reddis iniquitatem patrum filiis ac nepotibus in tertiam & quartā progeniē. Feſtinuſq; moyſes curuatus eſt pronus in terrā: & adorans ait. Si inueni grām in cōſpectu tuo dñe: obſecro vt gradiaris nobiſcū. populus enim dure ceruicis eſt: vt auferas iniquitates noſtras atq; pctā: noſq; poſſideas. Rn̄dit dominus. Ego inibo pactum videntibus cunctis: ſigna faciā que nunq̄ viſa ſunt ſuper terram nec in vllis gentibus:

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

[illegible]

B

C

Hiere. 32.c.

Primitiua chal.

[illegible]

Interp. chal.

quas cōfregiſti τ eſto patus mane: τ aſcendes mane in mōtē ſinai: ſtabiſq; corā me ibi ſup verticē mōtis. nullúſq; vir aſcēdat tecū: neq; videat vir p totū mōtē: oues quoq; τ boues nō paſcant e regiōe mōtis illi᷑. dolauitq; duas tabulas lapideas ſicē priores: τ ſurrexit moyſes mane: τ aſcēdit in mōtē ſinai ſicē pceperat ei dñs: τ tulit in mãu ei᷑ duas tabulas lapideas. Et reuelat᷑ ē dñs in nube: τ ſtetit cū eo ibi: τ inocauit ī noie dñi. Et trāſire fecē dñs maieſtatē ſuā ſup faciē ei᷑: τ inocauit. Dñe dñe de᷑ miſericors τ clemēs: patiēs τ multa faciēs bona τ veritatē: cuſtodiēs bonitatē in mille gñatiōes: dimittēs iniqtatē τ ſcelera τ pcta: parcēs eis q couertunt ad legē tuā: τ nō iuſtificās eos q nō couertunt: viſitās peccata patrū in filios τ in filios filiox ſceleratorū in generationē tertiā τ in gñationē quartam. Feſtinauitq; moyſes τ incuruatus eſt ſup terraȝ et adorauit: τ ait. Si inueni nunc gratiā in cōſpectu tuo: eat obſecro maieſtas dñi inter nos: qr populus dure ceruicis ē. Et dimittes delicta nr̄a τ pcta: τ poſſidebis nos. et ait. Ecce ego inibo pactū: corā omni populo tuo faciā mirabilia: que nunq̄ fuerunt creata in vniuerſa terra τ in omnibus populis.

Tranſla. Chal.

[illegible]

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

[illegible]

D

Deut. 7.a.

3.Reg. 11.a.

E

8.13.a Luce 2.a

Trāſla. B. Hiero.

vt cernat populus iſte in cuius es medio op᷑ domini terribile quod facturus ſum. Obſerua cuncta que hodie mandaui tibi. Ego ipſe eiiciam ante faciē tuā ammorreum & chananeum & etheum pherezeum quoq; & eueum & ieburſeum. Caue ne vnq̄ cum habitatoribus terre illius iungas amicitias: que ſint tibi in ruinam: ſed & aras eorum deſtrue: confringe ſtatuas: lucoſq; ſuccide. Noli adorare deum alienū. Dn̄s zelotes nomē eius: deus eſt emulator. Ne ineas pactum cū hoibus illarū regionū: ne cū fornicati fuerint cū diis ſuis: & adorauerint ſimulachra corū: vocet te qſpiā vt comedas de imolatis. Nec vxorē de filiabus eorū accipies filiis tuis: ne poſtq̄ ipe fuerint fornicate: fornicari faciāt & filios tuos in deos ſuos. Deos cōflatiles nō facies tibi. Solēnitatē azymorū cuſtodies. Septē diebus veſceris azymis: ſicut p̄cepi tibi in tpe mēſis nouorū. Mēſe eni verni tpis egreſſus es de egypto. Oē qđ apit vuluā gñis maſculini: meū erit. De cūctis aīantibus: tā de bob᷑ q̄ de ouib᷑ meū erit. Primogenitū aſini redimes oue. Si autem

Ter. Heb.

[illegible]

Primitiua heb.

[illegible]

Tranſla. Chal.

[illegible]

Interp. chal.

Videbitq; oīs populus in cui᷑ medio tu es opus dñi quia terribile eſt: qđ ego facio tecū. Obſerua tibi oīa que ego precipio tibi hodie. ecce ego eiiciā a facie tua amorreos τ chananeos τ etheos τ pherezeos τ eueos τ iebuſeos. Caue tibi ne forte ineas pactū cuȝ habitatorib᷑ terre ad quā tu ingredieris: ne forte ſit in ſcandalū in medio tui. ſed aras cox deſtruetis: τ ſtatuas cox cōfringetis: τ lucos cox ſuccidetis. non eni adorabis idola poplx: qr dñs zelotes nomē eius: de᷑ zelotes eſt. ne forte ineas pactū cuȝ hītatorib᷑ terre. Et errabunt poſt idola ſua τ ſacrificabūt idolis ſuis: et vocabūt te vt comedas de ſacrificiis eorū: τ tollas de filiabus ſuis filiis tuis: τ errabūt filie ſue poſt idola ſua: τ errare facient filios tuos poſt idola ſua. Deos conflatiles non facies tibi. Solēnitatem azymorum cuſtodies: ſeptem diebus comedes azyma ſicut precepi tibi: in tēpore menſis nouarū frugum. Quoniam in menſe nouarum frugum egreſſus es de egypto. Omne quod aperit vuluam meum eſt: τ omnes maſculos primogenitos in pecoribus tuis ſanctificabis: primogenitum bouis τ agni. Primogenitū autem aſini redimes pro agno: τ ſi

Ter. Heb.

לא תפדה וערפתו כל בכור בניך
תפדה ולא יראו פני ריקם:
ששת ימים תעבד וביום
השביעי תשבת בחריש ובקציר
תשבת: וחג שבעת תעשה לך
בכורי קציר חטים וחג האסיף
תקופת השנה: שלש פעמים
בשנה יראה כל זכורך את פני
האדן יהוה אלהי ישראל: כי
אוריש גוים מפניך והרחבתי
את גבלך ולא יחמד איש את
ארצך בעלתך לראות את פני
יהוה אלהיך שלש פעמים בשנה:
לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא
ילין לבקר זבח חג הפסח: ראשית
בכורי אדמתך תביא בית יהוה
אלהיך לא תבשל גדי בחלב
אמו: ויאמר יהוה אל משה כתב
לך את הדברים האלה כי על פי
הדברים האלה כרתי אתך ברית
ואת ישראל: ויהי שם עם יהוה
ארבעים יום וארבעים לילה
לחם לא אכל ומים לא שתה
ויכתב על הלחת את דברי הברית
עשרת הדברים: ויהי ברדת משה
מהר סיני ושני לחת העדת ביד
משה ברדתו מן ההר ומשה לא

Trāſla.B.Hiero.

nec pciū p eo dederis: occidetur. Primogenitū filiorū tuorum redimes: nec appebis in cōſpectu meo vacuus. ſex diebus opaberis: die ſeptimo ceſſabis arare & metere. Solēnitatē hebdomadarū facies tibi in primitiis frugū meſſis tue triticee: & ſolēnitatē qn̄ redeūte anni tpe cūcta cōdūtur. Tribus tpibus anni apparebit oē maſculinū tuū i cōſpectu oīpotentis dn̄i dei iſrael. Cum enim tulero gentes a facie tua: & dilatauero terminos tuos: nullus inſidiabitur terre tue: aſcēdente te & apparente in conſpectu domini dei tui ter in anno. Non immolabis ſuper fermēto ſanguinē hoſtie mee: neq; reſidebit mane de victimis ſolēnitatis phaſe. Primitias frugū terre tue offeres i domo dn̄i dei tui. Nō coques hedū i lacte matris ſue. Dixitq; dn̄s ad moyſē. Scribe tibi verba hec: quibus & tecum & cum iſrael pepigi fedus. Fuit ergo ibi cū domino moyſes quadraginta dies & q̄draginta noctes: panem nō comedit & aquam non bibit: & ſcripſit i tabulis verba federis decē. Cūq; deſcēderet moyſes de mōte ſinai: tenebat duas tabulas lapideas teſtimonii: & ignorabat

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina

Ecclesi. 35.a

F

De.23.b Deut. 14.e 26.d

Primitiua chal.

Interp. chal.

non redemeris: truncabis caput illius: & omne primogenitū filiorū tuorū redimes: & nō apparebūt corā me vacui. Sex diebus opaberis: in die autē ſeptimo requieſces: in ſeminationis tēpore & meſſis quieſces. Solēnitatē quoq; hebdomadarū facies tibi in primitiis meſſis tritici: et ſolēnitatē qn̄ egrediēte anno fruct⁹ cōgregātur. Trib⁹ tpibus in anno appebit oīs maſculus tuus corā dn̄atore ſeculi dn̄o deo iſrael. Ejiciā enī populos a facie tua: & dilatabo terminū tuū: neq; cōcupiſcet homo terrā tuā cum aſcēderis vt appareas corā dn̄o deo tuo tribus tpibus in anno. Non immolabis ſup fermento ſanguinē phaſe mei: neq; manebūt extra altare adipes victime ſolemnitatis vſq; mane. Primitias terre tue offeres in domū ſanctuarij dn̄i dei tui. Non comedes carnē cū lacte. Dixitq; dn̄s ad moyſen. Scribe tibi verba hec: quia p ſermonē horū verborū pepigi tecū fedus & cū iſrael. Fuitq; ibi cum dn̄o quadraginta diebus & q̄draginta noctibus: panem non comedit & aquā non bibit. Et ſcripſit ſup tabulis decē verba federis. Et factū eſt cū deſcendiſſet moyſes de mōte ſinai: due tabule teſtimonij erant in manib⁹ moyſi cū deſcēdiſſet de monte. Moyſes aūt ne

Translatio Chal.

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

G

2.Co. 3.c

C.35 A

Trāſla.B.Hiero.

q cornuta eſſet facies ſua: ex cōſortio ſermōis domini. Videntes aūt aaron & filii iſrael cornutā moyſi faciem: timuerunt prope accedere. Vocatiq; ab eo reuerſi ſunt tā aaron q̄ principes ſynagoge. Et poſtquā locutus eſt ad eos: venerūt ad eū et oēs filii iſrael. Quibus precepit cuncta que audierat a dn̄o in monte ſinai. Impletiſq; ſermonibus: poſuit velamē ſup faciem ſuam. Qui ingreſſus ad dn̄m & loquens cū eo auferebat donec exiret: & tūc loquebatur ad filios iſrael oīa que ſibi fuerant imperata. Qui videbant faciem egredientis moyſi eſſe cornutā: ſed operiebat ille rurſus faciem ſuam: ſi quādo loq̄batur ad eos. Ca.35

Igitur congregata omni turba filiorū iſrael: dixit ad eos. hec ſunt que iuſſit dominus fieri. Sex diebus facietis opus. Septim⁹ dies erit vobis ſanctus: ſabbatum & requies dn̄i. Qui fecerit opus in eo: occidetur. Nō ſuccēdetis ignē in omnibus habitaculis veſtris per diem ſabbati. Et ait moyſes ad oēm cateruā filiorū iſrael. Iſte eſt ſermo quē pcepit dominus dicēs. Separate

Ter.Heb.

ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו:
וירא אהרן וכל בני ישראל את
משה והנה קרן עור פניו וייראו
מגשת אליו: ויקרא אלהם משה
וישבו אליו אהרן וכל הנשאים
בעדה וידבר משה אלהם: ואחרי
כן נגשו כל בני ישראל ויצום
את כל אשר דבר יהוה אתו בהר
סיני: ויכל משה מדבר אתם
ויתן על פניו מסוה: ובבא משה
לפני יהוה לדבר אתו יסיר את
המסוה עד צאתו ויצא ודבר אל
בני ישראל את אשר יצוה:
וראו בני ישראל את פני משה
כי קרן עור פני משה והשיב
משה את המסוה על פניו עד באו
לדבר אתו:

Cap.xxxv.

ויקהל משה
את כל עדת בני ישראל ויאמר
אלהם אלה הדברים אשר צוה
יהוה לעשת אתם: ששת ימים
תעשה מלאכה וביום השביעי
יהיה לכם קדש שבת שבתון
ליהוה כל העשה בו מלאכה יומת:
לא תבערו אש בכל משבתיכם
ביום השבת: ויאמר משה אל
כל עדת בני ישראל לאמר זה
הדבר אשר צוה יהוה לאמר: קחו

Translatio Chal.

Interp. chal.

ſciebat q multiplicat⁹ eſſet ſplendor glorie vultus ſui cum loq̄retur cū eo. Viditq; aaron & oēs filij iſrl moyſen: & ecce multiplicat⁹ erat ſplēdor glorie vultus ei⁹: timueruntq; accedere ad eum. Et vocauit eos moyſes: et reuerſi ſunt ad eū aaron & oēs pncipes cōgregationis. et locutus eſt moyſes cū eis: & poſtea acceſſerunt oēs filij iſrael: & precepit eis oīa q̄ locutus eſt dn̄s cū eo in mōte ſinai. Cūq; cōſummaſſet moyſes loq̄ cū eis: poſuit ſup faciē ſuā velamē. Et cū igrediebat moyſes in cōſpectū dn̄i vt loq̄retur cum eo: auferebat velamē donec exiret: & egrediebat & loq̄batur cū filijs iſrael qd̄ preceptū erat. Videbātq; filij iſrael aſpectū vultus moyſi: q multus erat ſplendor glorie vultus moyſi. Et reducebat moyſes velamē ſup faciē ſuā: donec ingrederetur ad loquendū cum eo. Ce.35.

Congregauitq; moyſes oēm cetū filiorū iſrael: et ait eis. Hec ſunt verba q̄ precepit dn̄s vt faciatis ea. Sex diebus fiet opus: in die aūt ſeptimo erit vobis requies ſabbati ſancti corā dn̄o. oīs qui fecerit in eo opus occidetur. Non ſuccēdetis ignē in oībus habitationibus veſtris in die ſabbati. Et ait moyſes ad omnē congregationē filiorum iſrael: dicens. Iſte eſt ſermo quem precepit dominus: dicens. Tollite

Primitiua chal.

Ter. Heb.

מאתכם תרומה ליהוה כל נדיב
לבו יביאה את תרומת יהוה זהב
וכסף ונחשת: ותכלת וארגמן
ותולעת שני ושש ועזים: וערת
אילם מאדמים וערת תחשים
ועצי שטים: ושמן למאור
ובשמים לשמן המשחה ולקטרת
הסמים: ואבני שהם ואבני
מלאים לאפוד ולחשן: וכל חכם
לב בכם יבאו ויעשו את כל אשר
צוה יהוה: את המשכן את אהלו
ואת מכסהו את קרסיו ואת
קרשיו את בריחו את עמדיו ואת
אדניו: את הארן ואת בדיו את
הכפרת ואת פרכת המסך: את
השלחן ואת בדיו ואת כל כליו
ואת לחם הפנים: ואת מנרת
המאור ואת כליה ואת נרתיה
ואת שמן המאור: ואת מזבח
הקטרת ואת בדיו ואת שמן
המשחה ואת קטרת הסמים ואת
מסך הפתח לפתח המשכן: את
מזבח העלה ואת מכבר הנחשת
אשר לו את בדיו ואת כל כליו
את הכיר ואת כנו: את קלעי
החצר את עמדיו ואת אדניה
ואת מסך שער החצר: את יתדת

Trãſla. B. Hiero.

apud vos primitias dño. Oĩs volũtarius & pno aĩo offerat eas domino. Aurum ꝏ & argẽtũ & es: hyacinthum & purpuram: ꝏ coccũqꝫ bis tinctũ & byſſum: pilos caprarũ: pelleſqꝫ arietũ rubricatas & hyacinthinas: ꝏ ligna ſethim & oleum ad luminaria cõcinãda: & vt cõficiatur vnguẽtum & thymiama ꝏ ſuauiſſimũ: lapides onychinos & gemmas ꝏ ad ornatũ ſuphumeralis & rõnalis. Quiſquis veſtrum ſapiens ẽ: veniat & faciat quod ꝏ dñs imperauerat tabernaculũ.ſ.& tectũ ei⁹ atqꝫ operimentũ anulos & ꝏ tabulata cũ vectibus: paxillos & ꝏ baſes: arcã & vectes: ꝏ propitiatoriũ & velũ: quod ante illud oppanditur: mẽſam cũ vectibus & vaſis ꝏ & propoſitionis panibus: candelabrum ad luminaria ſuſtẽtãda. vaſa illius & lucernas ꝏ & oleũ ad nutrimenta ignium: altare ꝏ thymiamatis: & vectes & oleum ꝏ vnctionis & thymiama ex aromatibus: ꝏ tentorium ad oſtiũ tabernaculi: ꝏ altare holocauſti & craticulam eius eneam ꝏ cum vectibus & vaſis ſuis. ꝏ labrum & baſim eius: cortinas ꝏ atrii cum columnis & baſibus: ꝏ tentorium in foribus veſtibuli: paxillos ꝏ

Trãſla. Grę. lxx. cũ interp. latina.

a vobis ipis ſeparationẽ dño. oĩs ſuſcipiẽs
παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ. πᾶς ὁ καταδεχόμενος
pleno corde ferent primitias dño: aurũ: argẽtũ: es: hyacinthũ purpurã: coccinũ
τῇ καρδίᾳ οἴσουσι τὰς ἀπαρχὰς κυρίῳ, χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν, ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον
duplũ filatum: ꝛ byſſũ retortã: ꝛ pilos caprinos: ꝛ pelles arietũ rubricatas: ꝛ pelles hyacithinas: ꝛ ligna ĩputribilia: et oleum ad illuminatiões: et thymiama ad oleũ vnctionis et ad cõpoſitionẽ thymiamatis: et lapides ſardios: ꝛ lapides in ſculpturã: ad ſuphumerale: ꝛ in rõnale. ꝛ oĩs ſapiẽs mẽte ĩ vobis: veniẽs operetur oĩa q̃ pcepit dñs.
διπλοῦν διανενησμένον, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ ξύλα ἄσηπτα, καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, καὶ θυμίαμα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος, καὶ λίθους σαρδίους, καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν, εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λογεῖον. καὶ πᾶς ὁ σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν ὑμῖν, ἐλθὼν ἐργαζέσθω πάντα ὅσα συνέταξε κύριος.
tabnaculũ: ꝓpugnacula: ꝛ opertimenta: ꝛ fibulas: ꝛ colũnas: ꝛ vectes: ꝛ parillos: et baſes: arcam: ꝛ vectes eius: ꝛ ꝓpitiatoriũ: ꝛ velũ: et mẽſam: et vectes eius: et oĩa vaſa eius: et panes ꝓpoſitiõis: et cãdelabrũ luminis: et oĩa vaſa eius: et lucernas ei⁹: et oleũ luminis. et altare thymiamatis: et vectes eius: et oleũ vnctionis: et thymiama cõpoſitiõis: et velũ porte tabnacli: et altare holocauſti: ꝛ craticulã ei⁹ eneã: ꝛ vectes eius: et oĩa vaſa eius: et labrũ: et baſim eius. ꝛ cortinas atrij: ꝛ colũnas eius: ꝛ baſes eius. ꝛ velũ porte atrij: et parillos tabnacli:
τὴν σκηνὴν, τὰ παραρύματα, καὶ τὰ κατακαλύμματα, καὶ τὰ διατόνια, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τοὺς μοχλούς, καὶ τοὺς πασσάλους, καὶ τὰς βάσεις, τὴν κιβωτόν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον, καὶ τὸ καταπέτασμα, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτός, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός. καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ὁλοκαυτώματος, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ, τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς. καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς,

C

Tranſla. Chal.

מנכון אפרשותא קדם יי כל דיתרעי לביה ייתי ית אפרשותא קדם יי דהבא וכספא ונחשא: ותכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ ומעזי: ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא ואעי שטין: ומשחא לאנהורא ובוסמיא למשח רבותא ולקטרת בוסמיא: ואבני בורלא ואבני אשלמותא לשקעא באפודא ובחושנא: וכל חכימי לבא דבכון ייתון ויעבדון ית כל דפקיד יי: ית משכנא ית פרסיה וית חופאה ית פורפוהי וית דפוהי ית עברוהי ית עמודוהי וית סמכוהי: ית ארונא וית אריחוהי ית כפורתא וית פרוכתא דפרסא: ית פתורא וית אריחוהי וית כל מנוהי וית לחם אפיא: וית מנרתא דאנהורא וית מנהא וית בוציניהא וית משחא דאנהורא: וית מדבחא דקטרת בוסמיא וית אריחוהי וית משחא דרבותא וית קטרת בוסמיא וית פרסא דתרעא לתרע משכנא: ית מדבחא דעלתא וית סרדא דנחשא דליה ית אריחוהי וית כל מנוהי ית כיורא וית בסיסיה: ית ווילוות דרתא ית עמודוהי וית סמכהא וית פרסא דתרע דרתא: ית סכי

Interp. chal.

ex vobis primitias coram dño. Oĩs qui fuerit voluntarius ex corde ſuo afferat primitias corã dño: aurũ et argentũ ꝛ es ꝛ hyacinthũ ꝛ purpurã ꝛ coccinum et byſſum ꝛ pilos caprarũ: ꝛ pelles arietũ rubricatas et pelles hyacinthinas ꝛ ligna ſetim: ꝛ oleũ ad luminaria: aromata in vnguẽtum vnctionis ꝛ in thymiama aromatũ. Et lapides onychinos ꝛ lapides vt impleãt celaturas que ſunt in ſuperhumerali ꝛ in rationali. Oẽſqꝫ ſapientes corde qui ſunt in vobis veniãt ꝛ faciant oĩa que precepit dñs: tabernaculũ ꝛ tentorium eius: ꝛ operimentũ eius: fibulas eius ꝛ tabulas ei⁹: et vectes eius: columnas eius: et baſes eius: arcam ꝛ vectes eius: ꝛ propitiatoriũ ꝛ velũ quod extendit. Menſam ꝛ vectes eius ꝛ omnia vaſa eius: ꝛ panem ꝓpoſitionis: ꝛ cãdelabrũ illuminationis ꝛ vaſa ei⁹ ꝛ lucernas eius: ꝛ oleum ad illuminandũ: altareqꝫ incenſi aromatum ꝛ vectes eius: ꝛ oleum vnctionis: et thymiama aromatũ. Et tentorium oſtij ad portam tabernaculi. altare holocauſti ꝛ rete eneũ eius ꝛ vectes eius ꝛ omnia vaſa eius: labrum ꝛ baſim eius. Cortinas atrij columnaſqꝫ eius ꝛ baſes eius et tentorium porte atrij: parillos ꝏ

Trãſla. Grę. lxx. cũ interp. latina.

et parillos atrij: et funiculos eoꝝ:
καὶ τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ χοινία αὐτῶν,
et veſtes ſctãs aarõ ſacerdotis: et veſtes: in qb⁹ miniſtrabũt in ipis in ſactuario: et tunicas filijs aaron ſacerdotij: et oleũ vnctiõis: et thymiama cõpoſitiõis. et exijt oĩs multitudo filioꝝ iſrael a moyſe: et adduxit vnuſqſqꝫ q̃ tulit coꝝ cor: et qb⁹ viſũ ẽ aĩe coꝝ: obtulerũt ſegregationẽ dño ad oĩa opa tabnacli teſtimonij: et ad oĩa acceſſoria eius: et ad omnes veſtes ſãctuarij. et obtuleꝛt viri de vxorib⁹ oĩb⁹: qb⁹ viſũ ẽ ĩ mẽte: obtuleꝛt ſigilla: et inaures: et anulos: et torq̃s: et dextralia: et oẽ vas aureũ. et oẽs q̃ obtuleꝛt ſegregationẽ auri dño. et oĩs cui iuẽtũ ẽ apđ eũ hyacithus: et purpura: et coccinũ: et byſſus: et pelles arietũ rubricate: et pelles hyacithine: obtulerũt. et oĩs ſeparãs ſeparationẽ: argẽtũ et es obtuleꝛt ſeparatiões dño. et apđ q̃s in vẽta ſũt ligna iputribilia i oĩa opera fabricatiõis: obtulerũt. et oĩs mulier ſapiẽs mẽte mãib⁹ ad filãdũ: obtuleꝛt filata hyacinthũ: et purpurã: et coccinũ: et byſſuꝫ. et oẽs mulieres: qb⁹ viſũ ẽ in mẽte eaꝝ in ſapiẽtia neuerũt pilos caprinos. et principes obtulerũt lapides ſmaragdi: et lapides
καὶ τὰς στολὰς τὰς ἁγίας ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ τὰς στολάς, ἐν αἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ τοὺς χιτῶνας τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τῆς ἱερατείας, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως. καὶ ἐξῆλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μωυσῆ, καὶ ἤνεγκεν ἕκαστος ὧν ἔφερεν αὐτῶν ἡ καρδία, καὶ οἷς ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα κυρίῳ εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἰς πάντα τὰ κάτεργα αὐτῆς, καὶ εἰς πάσας τὰς στολὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἤνεγκαν οἱ ἄνδρες παρὰ τῶν γυναικῶν πασῶν, ὧν ἔδοξε τῇ διανοίᾳ, ἤνεγκαν σφραγῖδας, καὶ ἐνώτια, καὶ δακτυλίους, καὶ ἐμπλόκια, καὶ περιδέξια, καὶ πᾶν σκεῦος χρυσοῦν. καὶ πάντες ὅσοι ἤνεγκαν ἀφαίρεμα χρυσίου κυρίῳ. καὶ πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ ὑάκινθος, καὶ πορφύρα, καὶ κόκκινον, καὶ βύσσος, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, ἤνεγκαν. καὶ πᾶς ὁ ἀφαιρῶν τὸ ἀφαίρεμα, ἀργύριον καὶ χαλκοῦν ἤνεγκαν τὰ ἀφαιρέματα τῷ κυρίῳ. καὶ παρ' οἷς εὑρέθη ξύλα ἄσηπτα εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς κατασκευῆς, ἤνεγκαν. καὶ πᾶσα γυνὴ σοφὴ τῇ διανοίᾳ ταῖς χερσὶν νήθειν, ἤνεγκαν νενησμένα τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, αἷς ἔδοξε τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐν σοφίᾳ, ἔνησαν τὰς τρίχας τὰς αἰγείας. καὶ οἱ ἄρχοντες ἤνεγκαν τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου, καὶ τοὺς λίθους τῆς

D

Trãſla. B. Hiero.

tabernaculi atrii cum ꝏ funiculis ſuis: veſtimẽta quorũ vſus eſt in miſterio ſãctuarii. Veſtes aaron ꝏ põtificis ac filiorũ eius vt ſacerdotio fungãtur mihi. Egreſſaqꝫ omnis multitudo filiorũ iſrael de cõſpectu moyſi: obtulerunt ꝏ mẽte prõptiſſima atqꝫ deuota ꝏ primitias domino: ad faciendum opus ꝏ tabernaculi teſtimonii. Quicquid ad cultũ & ad veſtes ſanctas neceſſarium erat: viri cum mulieribus prebuerũt armillas ꝏ & inaures anulos & dextralia. Oẽ vas aureum in donaria dñi ſepatũ eſt. Si ꝏ quis habebat aurum: ꝏ hyacinthũ & purpurã: coccũqꝫ bis tinctum: byſſum & pilos caprarũ: pelles arietũ rubricatas & hyacinthinas: ꝏ argenti eriſqꝫ metalla obtulerunt ꝏ domino: ꝏ lignaqꝫ ſethim in varios vſus. Sed ꝏ & mulieres docte ꝏ que neuerant dederũt ꝏ hyacinthum purpurã ac vermiculum ꝏ ac byſſum & ꝏ pilos caprarũ: ſpõte ꝓpria cuncta tribuentes. Principes vero obtulerunt lapides onychinos: & gemmas ꝏ

Ter. Heb.

המשכן ואת יתדת החצר ואת
מיתריהם: את בגדי השרד לשרת
בקדש את בגדי הקדש לאהרן
הכהן ואת בגדי בניו לכהן: ויצאו
כל עדת בני ישראל מלפני
משה: ויבאו כל איש אשר נשאו
לבו וכל אשר נדבה רוחו אתו
הביאו את תרומת יהוה למלאכת
אהל מועד ולכל עבדתו ולבגדי
הקדש: ויבאו האנשים על
הנשים כל נדיב לב הביאו חח
ונזם וטבעת וכומז כל כלי זהב
וכל איש אשר הניף תנופת זהב
ליהוה: וכל איש אשר נמצא
אתו תכלת וארגמן ותולעת שני
ושש ועזים וערת אילם מאדמים
וערת תחשים הביאו: כל מרים
תרומת כסף ונחשת הביאו את
תרומת יהוה וכל אשר נמצא
אתו עצי שטים לכל מלאכת
העבדה הביאו: וכל אשה חכמת
לב בידיה טוו ויביאו מטוה את
התכלת ואת הארגמן את תולעת
השני ואת השש: וכל הנשים
אשר נשא לבן אתנה בחכמה טוו
את העזים: והנשאם הביאו את
אבני השהם ואת אבני המלאים

Tranſla. Chal.

משכנא וית סכי דרתא וית אטוניהון: ית לבושי שמושא לשמשא בקודשא ית לבושי קודשא לאהרן כהנא וית לבושי בנוהי לשמשא: ונפקו כל כנשתא דבני ישראל מן קדם משה: ואתו כל גבר דאיתרעי לביה וכל דאשלימת רוחיה עמיה אייתיו ית אפרשותא קדם יי לעבידת משכן זמנא ולכל פולחניה וללבושי קודשא: ואתו גובריא עם נשיא כל דאיתרעי לביה אייתיו שירין ושבבין ועזקן ומחוך כל מאן דדהב וכל גבר דארים ארמות דהבא קדם יי: וכל גבר דאשתכח עמיה תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ ומעזי ומשכי דדכרי מסמקי ומשכי ססגונא אייתיו: כל דארים ארמות כספא ונחשא אייתיו ית אפרשותא קדם יי וכל דאשתכח עמיה אעי שטין לכל עבידת פולחנא אייתיו: וכל אתתא חכימת לבא בידהא עזלא ומיתן מעזלא ית תכלא וית ארגונא ית צבע זהורי וית בוצא: וכל נשיא דאיתרעי לבהון עמהון בחכמתא עזלן ית מעזיא: ורברביא אייתיו ית אבני בורלא וית אבני אשלמותא

Interp. chal.

tabernaculi ꝛ parillos atrij ꝛ funiculos eius: veſtes miniſterij vt miniſtrẽt in ſanctuario: veſteſqꝫ ſanctas aaron ſacerdotis: ꝛ veſtes filioꝝ eius vt miniſtrent. Egreſſaqꝫ eſt oĩs cõgregatio filioꝝ iſrael de cõſpectu moyſi. Et venerũt oẽs viri qui ex corde ſuo ſe obtulerũt: ꝛ oĩs qui habuit ſpiritũ perfectũ obtulit pmitias coram dño in opus tabernaculi federis ꝛ ad oẽm cultum eius ꝛ ad veſtes ſanctas. Obtulerũtqꝫ viri cum mulieribus oẽs ex corde volũtario obtulerunt armillas ꝛ inaures: anulos ꝛ dextralia: ꝛ omne vas aureũ. Et oĩs vir qui ſeparauit primitias auri coram dño: omniſqꝫ apud quẽ inuentus eſt hyacinthus ꝛ purpura ꝛ coccinuꝫ ꝛ byſſus retorta ꝛ pili caprarũ ꝛ pelles arietũ rubricate ꝛ pelles hyacinthine: obtuleꝛt. oĩs q̃ ſeparauit primitias argenti ꝛ eris: obtulerũt primitias coram dño. Et oĩs apud quẽ inuenta ſunt ligna ſetim ad omne opus miniſterij obtulerũt. Oĩſqꝫ mulier ſapiens corde manibus ſuis nebat: ꝛ adducebãt hyacinthũ ꝛ purpuram ꝛ coccinũ ꝛ byſſum que neuerant. Et oẽs mulieres que volebant cum ſapientia cordis earũ nebant pilos caprarum. Principes autẽ obtulerũt lapides onychinos ꝛ lapides ad implẽdas

Trāſla. B. Hiero.

ad ſuphumerale & rōnale. Aromataq & oleū ad luminaria cōcinnāda & ad pparādū vnguētū ac thymiama odoris ſuauiſſimi cōponēdū. Oēs viri & mulieres mente deuota obtulerūt donaria: vt fierent opa que iuſſerat dñs p manū moyſi. Cūcti filii iſrael voluntaria dño dedicauerūt. Dixitq moyſes ad filios iſrael. ecce vocauit dñs ex nomine beſeleel filium huri filii hur de tribu iuda: īpleuitq eū ſpiritu dei: ſapientia & intelligentia & ſciētia & omni doctrina: ad excogitādū & faciendū opus ī auro & argēto & ere ſculpendiſq lapidibus & opere carpētario. Quicquid fabre adinueniri poteſt dedit ī corde eius. Ooliab quoq filium achiſamech de tribu dan ambos erudiuit ſapiētia: vt faciāt opa abietarii polymitarii ac plumarii de hyacintho & purpura coccoq bis tincto & byſſo: & texāt oia: ac noua qq reperiant.

Ca. 36.

Fecit ergo beſeleel & ooliab & omnis vir ſapiens quibus dedit dominus ſapientiam & itellectū: vt ſcirent fabre operari que in vſu ſanctuarii neceſſaria ſunt & que precepit dominus. Cumq vocaſſet eos moyſes

Interp. chal.

celaturas q erāt in ſuphumerali ꝛ in rationali. et aromata ꝛ oleum ad luminaria ꝛ ad oleū vnctionis ꝛ ad thymiama aromatū. Oēs vir ꝛ mulier q voluerunt ex corde ſuo vt offerent ad oīne opus qd preceperat dñs fieri p manū moyſi: obtulerūt filij iſrael volūtarie coram dño. Dixitq moyſes filijs iſrael. Uidete q vocauit dñs ex noīe beſebeel filiū vri filij hur de tribu iuda. et impleuit eū ſpū a facie dñi: ſapiētia ꝛ intelligētia ꝛ ſcientia ī oīni opere. Et vt diſcat artes: vt faciat in auro ꝛ argento ꝛ ere ꝛ in arte gēmaria: vt gēmis celaturas impleat. Et in opere fabri lignarij vt faciat in oīni opere artificis. ꝛ vt doceat dedit in corde eius ipſe ꝛ oliab filius achiſamech de tribu dan: impleuit eos ſapientia cordis: vt faciant in oīni opere carpentarij ꝛ artificis ꝛ polymitarij in hyacintho ꝛ purpura in coccino ꝛ in byſſo ꝛ in omni opere textoris: ꝛ doceant artifices.

Ca. 36.

Fecitq beſeleel ꝛ ooliab et omnis vir ſapiēs corde quibus dedit dominus ſapientiam ꝛ intelligentiam: vt facerent omne opus miniſterij ſanctuarij iuxta omnia que precepit dominus. Uocauitq moyſes beſeleel

Trāſla. B. Hiero.

& omnem eruditū virum cui dederat dñs ſapiētiam & qui ſponte ſua obtulerant ſe ad faciendum opus: tradidit eis omnia donaria filiorū iſrael. Qui cū inſtarēt operi quotidie: mane vota populus offerebat. Vñ artifices venire cōpulſi dixerunt moyſi. Plus offert populus q neceſſariū eſt. Iuſſit ergo moyſes preconis voce cantari. Nec vir nec mulier qcquam offerat vltra in opere ſanctuarii. Sicq ceſſatū eſt a muneribus offerendis: eo q oblata ſufficerent: & ſupabūdarent. Feceruntq omnes corde ſapientes ad explendum opus tabernaculi: cortinas decem de byſſo retorta & hyacītho & purpura: coccoq bis tincto: opere vario & arte polymita. Quarū vna habebat in longitudine viginti octo cubitos: & in latitudie quattuor. Vna menſura erat oim cortinarum.

Interp. chal.

et ooliab ꝛ oēm virū ſanpientē corde: in cuius corde dedit dñs ſapientiā: ꝛ oēm qui ſponte ſe obtulit ad faciendū opus. Et tulerunt de cōſpectu moyſi oēs primitias quas obtulerāt filij iſrael ad opus miniſterij ſanctuarij vt facerent illud: ipſi quoq offerebant ei munera volūtaria mane mane. Uenerūtq oēs ſapiētes qui faciebāt omne opus ſanctuarij vnuſquiſq ab opere ſuo qd ipſi faciebāt: et locuti ſunt ad moyſen: dicentes. Plus offert populus q neceſſarium eſt ad opus miniſterij quod precepit dñs vt facerent illud. Preceptiq moyſes ꝛ tranſire fecerunt precones per caſtra: dicentē. Uir ꝛ mulier nō faciant vltra opus ad primit[illegible] ſanctuarij. Ceſſauitq populus a muneribus offerendis: ꝛ quod factū erat ſufficiebat ad oīne opus quod faciendum erat: ꝛ ſuperabundabat. Feceruntq omnes ſapientes corde de his qui faciebant opus tabernaculi: decem cortinas de byſſo retorta ꝛ hyacintho ꝛ purpura ꝛ coccino cū figuris cherubiꝫ: opere artificis fecit eas. Longitudo vnius cortine viginti ꝛ octo cubitorum erat: ꝛ latitudo quattuor cubitorū: menſura vna erat omnium cortinarum.

ויחבר את חמש היריעת אחת אל
אחת וחמש יריעת חבר אחת אל
אחת: ויעש ללאת תכלת על
שפת היריעה האחת מקצה
במחברת כן עשה בשפת היריעה
הקיצונה במחברת השנית:
חמשים ללאת עשה ביריעה
האחת וחמשים ללאת עשה
בקצה היריעה אשר במחברת
השנית מקבילת הללאת אחת אל
אחת: ויעש חמשים קרסי זהב
ויחבר את היריעת אחת אל אחת
בקרסים ויהי המשכן אחד: ויעש
יריעת עזים לאהל על המשכן
עשתי עשרה יריעת עשה אתם:
ארך היריעה האחת שלשים
באמה וארבע אמות רחב היריעה
האחת מדה אחת לעשתי
עשרה יריעת: ויחבר את חמש
היריעת לבד ואת שש היריעת
לבד: ויעש ללאת חמשים על
שפת היריעה הקיצנה במחברת
וחמשים ללאת עשה על
שפת היריעה החברת
השנית: ויעש קרסי נחשת
חמשים לחבר את האהל להית
אחד: ויעש מכסה לאהל

חבר · עשה לאה · שפה אחד · חבר · קצץ שנה · קבל · היה שכן · אמה · בדד · היה · כסה

Cōiunxitq; cortinas
quinq; alteram
alteri: & alias quinq; ſibi
inuicem copulauit.
Fecit & anſas hyacin-
thinas in
ora cortine vnius ex
vtroq; latere
& in ora cortine
alterius ſimiliter:
vt contra ſeinuicē veni
rēt anſe: & mutuo iūge
rētur. Vn̄ & quinquaginta fu
dit circulos aureos.
q morderēt cortiarum
anſas:
& fieret vnum taber-
naculum. Fecit &
ſaga vndeci de pilis ca
prarū ad opiēdū tectū
tabernaculi.
vnum ſagū in lōgitudi
ne habebat cubitos tri
ginta: & in latitudie cu-
bitos quattuor.
Vnius menſure erant
omnia
ſaga. Quorum quinq;
iunxit
ſeorſum: & ſex alia
ſepatim. Fecitq; anſas
quinquaginta in
ora ſagi vnius:
& quinquaginta in
ora ſagi alterius: vt ſi-
biinuicem iungerētur:
& fibulas eneas quin-
quaginta quibus necte
retur tectum vt vnum
pallium ex omnibus ſa-
gis fieret. Fecit & oper
torium tabernaculi de

quinq; āt cortine erant adinuicē cōiuncte
πέντε δὲ αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι
altera ex altera. et quinq; cortine erāt
ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. καὶ πέντε αὐλαῖαι ἦσαν
adinuicē cōiūcte altera ex altera.
ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας.
et fecit anſulas hyacīthinas ſup labio
καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χείλους
cortine vni⁹: ex vna parte ad
τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς
copulationē. et ſic fecit in la-
τὴν συμβολήν. καὶ οὕτως ἐποίησε ἐπὶ τοῦ χεί-
bio cortine exterioris ad copulatio
λους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξωτέρας πρὸς τῇ συμβο-
nē ſecūdā. quīquagīta āt anſulas fecit
λῇ τῇ δευτέρᾳ. πεντήκοντα δὲ ἀγκύλας ἐποίη-
cortine vni: et quīquaginta anſulas fe
σε τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ἐ-
cit ex parte cortine iuxta copu
ποίησε ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμ-
lationē ſecūde: cōtrarie ꝯcadētes
βολὴν τῆς δευτέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτου-
ad inuicē vnaq̄q;. ⁊ fecit fibulas quī-
σαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστη. καὶ ἐποίησε κρίκους πεν-
q̄ginta aureas. ⁊ cōiunxit cortinas alte
τήκοντα χρυσοῦς. καὶ συνῆψε τὰς αὐλαίας ἑτέ-
rā alteri fibulis. et fuit tabnacl̄z vnū.
ραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς κρίκοις. καὶ ἐγένετο ἡ σκηνὴ μία.
et fecit ſaga cilicina ad coopiēdū ſup
καὶ ἐποίησε δέρρεις τριχίνας σκέπειν ἐπὶ τὴν
tabernaculo. vndeci ſaga fecit ea. lōgitudo
σκηνήν. ἕνδεκα δέρρεις ἐποίησεν αὐτάς. τὸ μῆκος
ſagi vni⁹ erat trigīta cubitoꝝ: et
τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς ἦν τριάκοντα πηχέων, καὶ
quattuor cubitoꝝ latitudo ſagi vni⁹.
τεσσάρων πηχέων τὸ εὖρος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς.
menſura eadē erat vndecim ſagis. et cōiūxit
μέτρον τὸ αὐτὸ ἦν ταῖς ἕνδεκα δέρρεσι. καὶ συνῆψε
q̄nq; ſaga in idipm: ⁊ ſex ſaga in
τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἓξ δέρρεις ἐπὶ
idipm. ⁊ fecit anſulas q̄nq̄ginta in la-
τὸ αὐτό. καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ χεί-
bio ſagi vni⁹: qd̄ in medio ſm̄ copu-
λους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀναμέσον κατὰ τὴν συμ-
lationē. ⁊ quinq̄gita anſulas fecit in la
βολήν. καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ἐποίησεν ἐπὶ τ̄ χεί-
bio ſagi cōiūgētis ſcd̄i. ⁊
λους τῆς δέρρεως τῆς συναπτούσης τῆς δευτέρας. καὶ
fecit fibulas eneas q̄nq̄ginta. ⁊ cōiūxit
ἐποίησε κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα. καὶ συνῆψε
fibulas ex anſulis: ⁊ cōiūxit ſaga:
τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκυλῶν, καὶ συνῆψε τὰς δέρρεις,
⁊ fuit vnū. ⁊ fecit opimētū tabnaculi
καὶ ἐγένετο ἕν. καὶ ἐποίησε κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς

C

Interp. chal.

Coniunxitq; quinq; cortinas vnā cum alia: ⁊ quinq; cortinas alias cōiunxit vnaꝫ cum alia. Fecitq; anſas ex hyacintho in ora cortine vnius in latere quo iungēda erat: ⁊ ſic fecit in ora cortine alterius in latere quo iungenda erat. Quinquaginta anſas fecit in cortina vna: ⁊ quinquaginta anſas fecit in latere cortine alterius quo iungenda erat. Erant enim anſe vnā e regione alterius. Fecitq; quinq̄ginta fibulas aureas: et cōiunxit cortinas vnam cum alia fibulis: ⁊ factum eſt tabernaculum vnum. Fecitq; cortinas de pilis caprarum ad extendendum ſuper tabernaculum: vndecim cortinas fecit. Longitudo cortine vnius triginta cubitorum erat. et quattuor cubitorum erat latitudo vnius cortine. vnius menſure erant vndeciꝫ cortine. Et coniunxit quinq; cortinas ſeorſum: et ſex cortinas ſeorſum. Fecitq; anſas quinquaginta in ora cortine in latere quo iungenda erat: et quinquaginta anſas fecit in ora cortine alterius in loco quo iungenda erat. Fecitq; fibulas eneas quinquaginta: vt coniungeretur tabernaculū vt eſſet vnum. Et fecit coopertorium tabernaculi

Primitiua chal.

שפה לפף · תנה · כון · כרפא שכן · עז שכן · רבע אמה · שפה · שכן היה

Tranſla. Chal.

ולפיף ית חמש יריען חדא עם חדא וחמש יריען לפיף חדא עם חדא: ועבד ענובין
תכלא על שפתא דיריעתא חדא מסטרא דבית לופי כן עבד בשפתא דיריעתא
בסיטרא דבית לופי תנינתא: חמשין ענובין עבד ביריעתא חדא וחמשין ענובין עבד
בסיטרא דיריעתא דבית לופי תנינתא מכוונן ענוביא חדא לקביל חדא: ועבד חמשין
פורפין דדהב ולפיף ית יריעתא חדא עם חדא בפורפיא והוה משכנא חד: ועבד
יריען דמעזי לפרסא על משכנא חדעשרי יריען עבד יתהון: אורכא דיריעתא חדא
תלתין אמין וארבע אמין פותיא דיריעתא חדא משחתא חדא לחד עשרי יריען:
ולפיף ית חמש יריען לחוד וית שית יריען לחוד: ועבד ענובין חמשין על שפתא
דיריעתא בסיטרא דבית לופי וחמשין ענובין עבד על שפתא דיריעתא דבית לופי
תנינתא: ועבד פורפין דנחשא חמשין ללפיף ית משכנא למהוי חד: ועבד חופאה
למשכנא

---

pelles arietū rubricatas: ⁊ ſup-
δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπι-
opimēta pelles hyacinthinas deſup. ⁊
καλύμματα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. καὶ
fecit colūnas tabnaculi ex lignis īputribilib⁹:
ἐποίησε στύλους τῆς σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων,
decē cubitoꝝ colūnā vnā: ⁊ cubiti
δέκα πηχέων τὸν στῦλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεος
vni⁹ ⁊ dimidij latitudo colūne
ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος τοῦ στύλου τοῦ
vni⁹. duo cubituli colūne vni cōtraca
ἑνός. δύο ἀγκωνίσκοι τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ ἀντιπί-
dētes alter alteri: ſic fecit om
πτοντες ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, οὕτως ἐποίησε πᾶ-
nib⁹ colūnis tabnacli. ⁊ fecit colūnas
σι τοῖς στύλοις τῆς σκηνῆς. καὶ ἐποίησε τοὺς στύλους
tabnacli viginti colūnas ex latere qd̄ ad
τῆς σκηνῆς εἴκοσι στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς
auſtꝝ. ⁊ q̄dragita baſes argēteas fe-
νότον. καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ἐποί-
cit viginti colūnis. duas baſes co-
ησε τοῖς εἴκοσι στύλοις. δύο βάσεις τῷ στύ-
lūne vni: in ambas ptes eius.
λῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
⁊ duas baſes colūne vni: in am-
καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφό-
bas ptes eius. ⁊ lat⁹ ſcd̄m qd̄
τερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον τὸ
ad aq̄lonē vigiti colūnas ⁊ quadraginta
πρὸς βορρᾶν εἴκοσι στύλους καὶ τεσσαράκοντα
baſes eaꝝ argēteas. duas baſes colū
βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς. δύο βάσεις τῷ στύ-
ne vni: in vtraſq; ptes eius.
λῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
⁊ duas baſes colūne vni: in vtraſ
καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφό-
q; ptes eius. ⁊ a tergo
τερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς
tabnacli ſm̄ ptē q̄ ad mare: fe-
σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θάλασσαν, ἐποί-
cit ſex colūnas. ⁊ duas colūnas fecit
ησεν ἓξ στύλους. καὶ δύο στύλους ἐποίησεν ἐ-
in angulis tabernaculi a tergo.
πὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων.
⁊ erāt ex equo ab infra. ⁊ ſm̄ idipm
καὶ ἦσαν ἐξ ἴσου κάτωθεν. καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ
erāt equales ex capitib⁹ in copulationē vnā.
ἦσαν ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμβλησιν μίαν.
ſic fecit vtriſq; angulis
οὕτως ἐποίησεν ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις ταῖς
duob⁹. ⁊ erāt octo colūne:
δυσί. καὶ ἦσαν ὀκτὼ στῦλοι,

pellibus arietū rubricatis: aliudq; deſuper
velamen de pellibus
hyacinthinis. Fecit &
tabulas tabernaculi de
lignis ſethim
ſtātes. Decē cubitorū
erat longitudo tabule
vnius: & vnū ac ſemis
cubitum latitudo reti-
nebat. Bine incaſtratu
re erant per ſingulas ta
bulas: vt altera
alteri iungeretur. Sic
fecit in omnibus taber
naculi tabulis. E quibus
viginti ad plagam
meridianā erāt cōtra au
ſtrū cū q̄dragīta baſib⁹
argenteis.
Due baſes ſub vna ta
bula ponebantur
ex vtraq; parte angulo
rum: vbi incaſtrature la
terum in angulis termi-
nātur. Ad plagam quo
q; tabernaculi que reſpi
cit ad aquilonem
fecit viginti tabulas
cum quadraginta
baſibus argenteis duas
baſes per
ſingulas tabulas.
Contra occidentem ve
ro. ideſt ad eam partem
tabernaculi que mare
reſpicit: fecit ſex tabu-
las & duas alias per ſin
gulos angulos
tabernaculi retro: que
iuncte erant
a deorſum
vſq; ſurſum: & in vnā
compaginē pariter fere
bātur. Ita fecit ex vtra
q; parte per
angulos: vt octo eſ-
ſent ſimul tabule:

ערת אילם מאדמים ומכסה
ערת תחשים מלמעלה: ויעש
את הקרשים למשכן עצי שטים
עמדים: עשר אמת ארך הקרש
ואמה וחצי האמה רחב הקרש
האחד: שתי ידת לקרש
האחד משלבת אחת אל
אחת כן עשה לכל קרשי
המשכן: ויעש את הקרשים
למשכן עשרים קרשים לפאת
נגב תימנה: וארבעים אדני כסף
עשה תחת עשרים הקרשים
שני אדנים תחת הקרש האחד
לשתי ידתיו ושני אדנים תחת
הקרש האחד לשתי ידתיו: ולצלע
המשכן השנית לפאת צפון
עשה עשרים קרשים: וארבעים
אדניהם כסף שני אדנים תחת
הקרש האחד ושני אדנים
תחת הקרש האחד: ולירכתי
המשכן ימה עשה ששה קרשים:
ושני קרשים עשה למקצעת
המשכן בירכתים: והיו תואמם
מלמטה ויחדו יהיו תמים
אל ראשו אל הטבעת האחת
כן עשה לשניהם לשני
המקצעת: והיו שמנה קרשים

עור אדם · עלה · שוט · אמה · חצה · שנה · שלב · פאה · ימן · שנה · שנה · קצע · היה תאם · מטה היה תמם

Tranſla. Chal.

דמשכי דדכרי מסמקי וחופאה דמשכי ססגונא מלעילא: ועבד ית דפיא למשכנא
דאעי שטין קימין: עשר אמין אורכא דדפא ואמתא ופלגות אמתא פותיא דדפא
חד: תרתין צירין לדפא חד משלבין חד לקביל חד כן עבד לכל דפי משכנא: ועבד
ית דפיא למשכנא עשרין דפין לרוח עיבר דרומא: וארבעין סמכין דכסף עבד תחות
עשרין דפין תרין סמכין תחות דפא חד לתרין צירוהי ותרין סמכין תחות דפא חד
לתרין צירוהי: ולסטר משכנא תנינא לרוח צפונא עבד עשרין דפין: וארבעין
סמכיהון דכסף תרין סמכין תחות דפא חד ותרין סמכין תחות דפא חד: ולסיפי
משכנא מערבא עבד שתא דפין: ותרין דפין עבד לזוית משכנא בסופיהון: והוו
מכוונין מלרע וכחדא הוו מכוונין ברישיהון אל עזקתא חדא כן עבד לתרויהון
לתרתין זוין: והוו תמניא דפין

Interp. chal.

de pellib⁹ arietū rubricatis. Coopertoriūq; aliud de pellibus hyacītinis deſup. Fecitq; tabulas tabernaculi de lignis ſetiꝫ ſtātes. decē cubitoꝝ erat lōgitudo tabule: ⁊ cubiti ⁊ dimidij erat latitudo tabule vnius. Duos cardines fecit in vnaquaq; tabula et duabus incaſtraturis erant cōiuncte vna cum alia. ſic fecit in oībus tabulis tabernaculi. Et fecit tabulas tabernaculi viginti ad latus meridianū: et quadragīta baſes argenteas fecit ſub viginti tabulis: due baſes ſub tabula vna in duobus cardinibus eius: ⁊ due baſes ſub tabula alia in duobus cardinibus eius. Et in latere ſecūdo tabernaculi ad plagam ſeptētrionalē fecit viginti tabulas: ⁊ quadraginta baſes de argento. due baſes erant ſub tabula vna: ⁊ due baſes ſub alia tabula. Et in poſteriori parte occidentali tabernaculi fecit ſex tabulas. et duas tabulas fecit in angulis tabernaculi extremis. Et erant coniuncte ab inferiori parte: ⁊ ſimulq; erant cōiuncte in capite ſuo in anulo vno: ſic fecit in duobus angulis. Fueruntq; octo tabule

Primitiua chal.

סמק עלה · שוט קום פתה · שלב שכן · תנה רבע · סוף · ערב שית זוה · הוה כון ארע · ראש תרי זוה

Tex.Heb.

וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים
שְׁנֵי אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת
הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד: וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי — עשה ברח
שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע — שוט
הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָת: וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם — שכן
לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית
וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן
לַיַּרְכָתַיִם יָמָּה: וַיַּעַשׂ אֶת הַבְּרִיחַ
הַתִּיכֹן לִבְרֹחַ בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִן
הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה: וְאֶת הַקְּרָשִׁים
צִפָּה זָהָב וְאֶת טַבְּעֹתָם עָשָׂה זָהָב
בָּתִּים לַבְּרִיחִם וַיְצַף אֶת — בית ברח צפה
הַבְּרִיחִם זָהָב: וַיַּעַשׂ אֶת
הַפָּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת — תלע
שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב — שנה שזר עשה
עָשָׂה אֹתָהּ כְּרֻבִים: וַיַּעַשׂ לָהּ
אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים — עמד
וַיְצַפֵּם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב וַיִּצֹק
לָהֶם אַרְבָּעָה אַדְנֵי כָסֶף:
וַיַּעַשׂ מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל — סכך
תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם:
וְאֶת עַמּוּדָיו חֲמִשָּׁה וְאֶת וָוֵיהֶם
וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וַחֲשֻׁקֵיהֶם
זָהָב וְאַדְנֵיהֶם חֲמִשָּׁה נְחֹשֶׁת:

Cap. xxxvii.

וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל אֶת
הָאָרֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי — אמר חצה

Trãſla.B.Hiero.

& hérent baſes argẽteas ſedecim: binas ſcilicet baſes ſub ſingulis tabulis. Fecit & vectes de lignis ſethim quinq ad cõtinẽdas tabulas vnius lateris tabernaculi. & quinq alios ad alterius lateris coaptãdas tabulas: & extra hos quinq alios vectes ad occidẽtalẽ plagã tabernaculi cõtra mare. Fecit quoq vectẽ aliũ qui per medias tabulas ab angulo vſq ad angulũ perueniret. Ipſa autẽ tabulata deaurauit fuſis baſibus earũ argenteis. Et circulos eorũ fecit aureos: per quos vectes iduci poſſẽt: quos & ipſos laminis aureis operuit. Fecit & velũ de hyacintho & purpura: vermiculo ac byſſo retorta opere polymitario. varium atq diſtictũ: & quattuor colũnas de lignis ſethim: quas cum capitibus deaurauit: fuſis baſibus earum argenteis. Fecit & tentoriũ in introitu tabernaculi ex hyacitho purpura vermiculo byſſoq retorta opere plumarii & columnas quinq cũ capitibus ſuis quas operuit auro: baſeſq earum fudit eneas: quas & operuit auro.

Cap.37.

Fecit autẽ beſeleel & arcam de lignis ſethim habentem duos & ſemis cubitos

Trãſla.Gre.lxx.cũ interp.latina

τ baſes eaꝝ argẽtee decẽ τ ſex. due baſes
καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δέκα ἕξ. δύο βάσεις
colũne vni: τ due baſes colũne vni:
τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ,
in vtraſq ptes eius. τ fecit vectes
εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε μοχλοὺς
ex lignis iputribilib⁹ quinq colũnis ex vna
ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς στύλοις ἐκ τοῦ ἑνὸς
pte tabnacli. τ quinq vectes colũnis
μέρους τῆς σκηνῆς. καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ
lateri tabnaculi ſcdo. τ quinq vectes
κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ. καὶ πέντε μοχλοὺς
colũnis poſteriori lateri tabnaculi: qd ad
τοῖς στύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς σκηνῆς, τῷ πρὸς
mare. τ vectis medius inter co-
θάλασσαν. καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέσον τῶν στύ-
lũnas pueniebat ab vno latere in aliud la-
λων διικνεῖτο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλί-
tus. τ colũnas deaurauit auro: τ
τος. καὶ τοὺς στύλους κατεχρύσωσεν χρυσίῳ, καὶ
anulos eaꝝ fecit aureos in repoſitoria
τοὺς δακτυλίους αὐτῶν ἐποίησε χρυσοῦς εἰς θήκας
vectib⁹. τ deaurauit vectes
τοῖς ἀναφορεῦσι. καὶ κατεχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς
auro: τ fecit velũ ex hyacitho:
χρυσίῳ, καὶ ἐποίησε καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου,
τ purpura: τ coccino retorto: τ byſ-
καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσ-
ſo filata. op⁹ textile fecit illud cheru-
σου νενησμένης. ἔργον ὑφαντὸν ἐποίησεν αὐτὸ χερου-
bim. τ impoſuit illud ſup quattuor colũnas impu-
βίμ. καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων στύλων ἀση-
tribiles deauratas auro. τ capita ea-
πτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ. καὶ αἱ κεφαλίδες αὐ-
rum aurea: τ baſes eaꝝ quattuor argen-
τῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυ-
tee. τ fecit tẽtoriũ porte tabnaculi ex hya-
ραῖ. καὶ ἐποίησεν ἐπίσπαστρον τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐξ ὑα-
cintho: τ purpura: τ coccino retorto:
κίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου,
τ byſſo retorta: op⁹ variegatoris. τ
καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποικιλτοῦ. καὶ
colũnas eius quinq: τ capita
τοὺς στύλους αὐτοῦ πέντε, καὶ τὰς κεφαλίδας
eaꝝ. τ deaurauit capita ea-
αὐτῶν. καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐ-
rũ auro. τ fudit eis quinq ba-
τῶν χρυσίῳ. καὶ ἐχώνευσεν αὐτοῖς πέντε βά-
ſes eneas:
σεις χαλκᾶς,

Ca.37.

Et fecit beſeleel arcã de lignis
Καὶ ἐποίησε Βεσελεὴλ τὴν κιβωτὸν ἐκ ξύλων
iputribilib⁹: duoꝝ cubitoꝝ τ dimidij
ἀσήπτων, δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ

Tranſla.Chal.

וסמכיהון דכסף שתא עשר סמכין תרין סמכין תרין סמכין תחות דפא חד: ועבד עברי
דאעי שטין חמשא לדפי סטר משכנא חד: וחמשא עברין לדפי סטר משכנא תנינא
וחמשא עברין לדפי סטר משכנא לסופיהון מערבא: ועבד ית עברא מציעאה
לאעברא בגו דפיא מן סיפי לסיפי: וית דפיא חפא דהבא וית עזקתהון עבד דהבא
אתרא לעבריא וחפא ית עבריא דהבא: ועבד ית פרכתא תכלא וארגונא וצבע זהורי
ובוץ שזיר עובד אומן עבד יתה צורת כרובין: ועבד לה ארבעה עמודי שטין
וחפנון דהבא וויהון דהבא ואתיך להון ארבעה סמכין דכסף: ועבד פרסא לתרע
משכנא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר עובד צייר: וית עמודוהי חמשא
וית וויהון וחפא רישיהון וכבושיהון דהבא וסמכיהון חמשא דנחשא:
ועבד בצלאל ית ארונא דאעי שטין תרתין אמין ופלגא

Ca.xxxvii.

Primitiua chal.

שוט — ערב — עבר סוף — רבע — חפא עתך — שכן צור — שום אמה

Interp.chal.

et baſes earũ argentee ſedecim baſes erant: bine baſes ſub vnaquaq tabula. Et fecit quinq vectes de lignis ſetim ad cõtinẽdas tabulas vni⁹ lateris tabernaculi: τ quinq vectes fecit ad cõtinẽdas tabulas alteri⁹ lateris tabernaculi: τ quinq vectes fecit ad cõtinẽdas tabulas partis poſterioris tabernaculi ad occidentẽ. Et fecit vectem mediũ vt mitteretur per medias tabulas a ſummo vſq ad ſummũ. Tabulaſq cooperuit auro: τ anulos eaꝝ fecit ex auro vt eſſent loca vectibus: vectes quoq cooperuit auro. Fecitq velum de hyacintho τ purpura τ coccino τ byſſo retorta: opere artificis fecit illud cũ figuris cherubim. Et fecit ei quattuor colũnas de lignis ſetim: τ coopuit eas auro: et capita eaꝝ erãt ex auro: τ effudit eis quattuor baſes de argẽto. Fecitq tẽtoriũ in oſtio tabernaculi de hyacintho τ purpura τ coccino τ byſſo retorta ope polymitarii: τ colũne ei⁹ quinq cũ capitib⁹ ſuis. τ coopuit capita eaꝝ τ celaturas eaꝝ auro. baſeſq eaꝝ fecit quinq ex ere.

Ca.37.

Et fecit beſeleel arcam de lignis ſetim duorum cubitorum τ dimidij erat

Trãſla.Gre.lxx.cũ interp.latina.

lõgitudo: τ cubiti τ dimidij latitudo: τ cubi-
μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος, καὶ πήχε-
ti τ dimidij altitudo: τ deaurauit eã
ος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν
auro puro intriſec⁹ τ extriſec⁹. τ fecit ei
χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. καὶ ἐποίησεν αὐτῇ
vndulã ꝯtibilẽ aureã in circuitu. τ fudit ei
κυμάτιον στρεπτὸν χρυσοῦν κύκλῳ. καὶ ἐχώνευσεν αὐ-
quattuor anulos aureos ſup quattuor
τῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα
latera ei⁹. duos anulos ſup latus vnũ: τ
κλίτη αὐτῆς. δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ
duos anulos ſup latus ſcdm. τ fe-
δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον. καὶ ἐποί-
cit vectes de lignis iputribilib⁹: τ deaura-
ησεν ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ κατεχρύσω-
uit eos auro. τ induxit vectes in
σεν αὐτοὺς χρυσίῳ. καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς
anulos qui in laterib⁹ arce: ad leuãdũ
δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν
arcã in eis. τ fecit ppitiatoriũ ſuppoſi-
τὴν κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησε τὸ ἱλαστήριον ἐπίθε-
tionẽ auri puri duoꝝ cubitoꝝ τ dimidij lõ-
μα χρυσίου καθαροῦ δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆ-
gitudo: τ cubiti τ dimidij latitudo. τ fecit
κος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος. καὶ ἐποίησε
duos cherubim aureos tornatiles: τ impoſuit eos ex
δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευτά, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὰ ἐξ
vtriſq laterib⁹ ppitiatorij. cherub vn⁹ ex
ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου. χερουβεὶς ἐκ
latere hoc. τ cherub vnus ex latere
τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χερουβεὶς ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ
ſcdo ppitiatorij. τ fecit duos cherubim
δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ ἐποίησε τοὺς δύο χερουβὶμ
ſup duo latera eius. τ erãt duo cherubim ex-
ἐπὶ τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ. καὶ ἦσαν οἱ δύο χερουβὶμ ἐκ-
tẽdẽtes alas deſup: obũbrãtes
τείνοντες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς
alis ſuis ſup ppitiatoriũ. τ facies eo-
πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐ-
rum ad inuicẽ ad ppitiatoriũ erãt. facies
τῶν εἰς ἄλληλα εἰς τὸ ἱλαστήριον ἦσαν τὰ πρόσωπα
cherubim. τ fecit mẽſam ex lignis iputribi-
τῶν χερουβίμ. καὶ ἐποίησε τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀση-
lib⁹: duoꝝ cubitoꝝ lõgitudo: τ cubiti latitudo: τ cubi-
πτων, δύο πηχέων τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πήχε-
ti τ dimidij altitudo. τ deaurauit eã auro pu-
ος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν χρυσίῳ κα-
ro. et fecit ei ꝯtibilẽ vndulã aureã i circuitu. et
θαρῷ. καὶ ἐποίησεν αὐτῇ στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ. καὶ
fecit ei coronã pugilli in circuitu. et fecit ꝯtibilẽ
ἐποίησεν αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ. καὶ ἐποίησε στρεπτὸν
vndulã in circuitu corone. et fudit ei quattuor
κυμάτιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ. καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας

Trãſla.B.Hiero.

in lõgitudine: & cubitũ ac ſemiſſem in latitudine: altitudo quoq vnius cubiti fuit & dimidii: veſtiuitq eã auro puriſſimo intus & foris. Et fecit illi coronã aureã per gyrũ cõflãs quattuor anulos aureos per quattuor angulos eius: duos anulos in latere vno: & duos in altero. Vectes quoq fecit de lignis ſethim: quos veſtiuit auro: & quos miſit in anulos qui erant in lateribus arce ad portandũ eã. Fecit & propiciatoriũ. i. oraculũ de auro mũdiſſimo duorũ cubitorum & dimidii in lõgitudine: & cubiti ac ſemis in latitudine. Duos etiã cherubim ex auro ductili: quos poſuit ex vtraq parte propiciatorii: cherub vnũ in ſummitate vnius partis: & cherub alterum in ſũmitate partis alterius. Duos cherubim in ſingulis ſummitatibus propiciatorii extendentes alas & tegentes propiciatoriũ: ſeq mutuo & illud reſpicientes. Fecit & mẽſã de lignis ſethim in lõgitudine duorũ cubitorũ & in latitudine vnius cubiti: quã hẽbat in altitudine cubitũ ac ſemiſſe. Circũdeditq eã auro mũdiſſimo: & fecit illi labiũ aureũ per gyrũ ipſi quoq labio coronã auream interraſilẽ quattuor digitorũ: & ſuper eã dẽ alterã coronã aureã. Fudit & quattuor

Tex.Heb.

אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה
וָחֵצִי קֹמָתוֹ: וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר — קום צפה טהר
מִבַּיִת וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב — עשה
סָבִיב: וַיִּצֹק לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב — סבב
עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת — שנה
עַל צַלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל
צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית: וַיַּעַשׂ בַּדֵּי עֲצֵי — שנה
שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם זָהָב: וַיָּבֵא אֶת — בוא
הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן
לָשֵׂאת אֶת הָאָרֹן: וַיַּעַשׂ כַּפֹּרֶת — נשא
זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכָּהּ
וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ: וַיַּעַשׂ שְׁנֵי
כְרֻבִים זָהָב מִקְשָׁה עָשָׂה אֹתָם — קשה
מִשְּׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת: כְּרוּב אֶחָד — שנה קצה
מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב אֶחָד — כרב
מִקָּצָה מִזֶּה מִן הַכַּפֹּרֶת עָשָׂה
אֶת הַכְּרֻבִים מִשְּׁנֵי קְצוֹתָיו:
וַיִּהְיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם — היה
לְמַעְלָה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל — עלה
הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו — פנה
אֶל הַכַּפֹּרֶת הָיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים: וַיַּעַשׂ — עשה
אֶת הַשֻּׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם — שוט אמה
אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי — חצה
קֹמָתוֹ: וַיְצַף אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וַיַּעַשׂ — קום
לוֹ זֵר זָהָב סָבִיב: וַיַּעַשׂ לוֹ מִסְגֶּרֶת — סגר
טֹפַח סָבִיב וַיַּעַשׂ זֵר זָהָב
לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב: וַיִּצֹק לוֹ אַרְבַּע

Tranſla.Chal.

אורכיה ואמתא ופלגא פותיה ואמתא ופלגא רומיה: וחפהי דהב דכי מגו ומברא
ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור: ואתיך ליה ארבע עזקן דדהב על ארבע זויתיה
ותרתין עזקן על סטריה חד ותרתין עזקן על סטריה תנינא: ועבד אריחי דאעי שטין
וחפא יתהון דהבא: ואעיל ית אריחיא בעזקתא על סטרי ארונא למיטל ית ארונא:
ועבד כפורתא דדהב דכי תרתין אמין ופלגא אורכה ואמתא ופלגא פותיה: ועבד
תרין כרובין דדהב נגיד עבד יתהון מתרין סטרי כפורתא: כרובא חד מסטרא מכא
וכרובא חד מסטרא מכא מן כפורתא עבד ית כרוביא מתרין סטרוהי: והוו כרוביא
פרישן גדפיהון לעילא מטלין בגדפיהון על כפורתא ואפיהון חד לקביל חד לקביל
כפורתא הוו אפי כרוביא: ועבד ית פתורא דאעי שטין תרתין אמין אורכיה ואמתא
פותיה ואמתא ופלגא רומיה: וחפא יתיה דהב דכי ועבד ליה זיר דדהב סחור סחור:
ועבד ליה גדנפא רומיה פושכא סחור סחור ועבד זיר דדהב לגדנפיה סחור סחור:
ואתיך ליה ארבע

Interp.chal.

longitudo eius: τ latitudo eius cubiti τ dimidij: τ altitudo cubiti τ dimidij. et cooperuit eã auro mũdiſſimo intus τ foris: fecitq illi circulũ aureũ per circuitum. Et effudit ei quattuor anulos aureos ſup quattuor angulos eius: duo anuli in latere vno: τ duo anuli in latere altero. et fecit vectes de lignis ſetim: τ coopuit eos auro. et induxit vectes per anulos qui erant in lateribus arce. Fecitq propiciatoriũ ex auro mundiſſimo. duoꝝ cubitoꝝ τ dimidij erat longitudo eius: τ latitudo cubiti τ dimidij. Fecitq duos cherubĩ de auro ductili fecit eos ex duobus lateribus ppiciatorij: cherub vnuz in latere vno hinc: τ cherub alterũ in latere altero illinc. Ex ppiciatorio fecit churubim ex duob⁹ lateribus eius. Et erant cherubim extendentes alas ſuas ſurſum: tegentes alis ſuis ſup ppiciatoriũ: τ facies vniuſcuiuſq eoruz erat e regione alterius: cõtra propiciatoriũ erant facies cherubim. Fecitq menſaz de lignis ſetim. duoruz cubitoꝝ longitudo eius: τ cubiti vnius latitudo eius: τ cubiti et dimidij altitudo eius. Et operuit eam auro mundiſſimo: fecitq ei circulum aureũ per gyrum. Et fecit ei coronã interraſilẽ altam pugillo per circuitum: τ fecit circuluz aureum ipſi corone interraſili per gyrum. et fudit ei quattuor

Primitiua chal.

כתה — תגר רבע זוה — תרי תנה — עול נטל — דכא תרי אמה — כתה — הוה — גדפא מלל אף — עוע תרי אמה

Pritiua hebr. | Text. Hebr. | Exo. | Ca. xxxvij. | Trāſla. B. Hiero. | Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

תבעת זהב ויתן את הטבעת על ארבע הפאת אשר לארבע רגליו׃ לעמת המסגרת היו הטבעת בתים לבדים לשאת את השלחן׃ ויעש את הבדים עצי שטים ויצף אתם זהב לשאת את השלחן׃ ויעש את הכלים אשר על השלחן את קערתיו ואת כפתיו ואת מנקיתיו ואת הקשות אשר יסך בהן זהב טהור׃ ויעש את המנרה זהב טהור מקשה עשה את המנרה ירכה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה ממנה היו׃ וששה קנים יצאים מצדיה שלשה קני מנרה מצדה האחד ושלשה קני מנרה מצדה השני׃ שלשה גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח ושלשה גבעים משקדים בקנה אחד כפתר ופרח כן לששת הקנים היצאים מן המנרה׃ ובמנרה ארבעה גבעים משקדים כפתריה ופרחיה׃ וכפתר תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים ממנה וכפתר תחת שני הקנים ממנה לששת הקנים היצאים ממנה׃ כפתריהם

רבע פאה · בית נשא · כלה · נקה · משך נסך · טהר עשה נור · קשה · גבע · היה קנה · צדד · שקד

circulos aureos quos poſuit in quattuor angulis per ſingulos pedes menſe contra coronā: miſitq; in eos vectes: vt poſſit menſa portari. ipſos quoq; vectes fecit de lignis ſethim: & circundedit eos auro. Et vaſa ad diuerſos vſus menſe: acetabula: phialas & cyathos & thuribula ex auro puro: in quibus offerēda ſūt libamīa. Fecit & cādelabrū ductile d' auro mundiſſimo. De cuius vecte calami cyphi ſpheruleq; ac lilia procedebāt: ſex ī vtroq; latere. Tres calami ex pte vna: & tres ex altera. Tres cyphi in nucis modū p calamos ſingulos: ſpheruleq; ſimul & lilia: & tres cyphi inſtar nucis ī calamo altero: ſpheruleq; ſimul & liliā. Equū erat opus ſex calamorū q pcedebāt de ſtipite candelabri. In ipſo āt vecte erāt qttuor cyphi ī nucis modū. Spheruleq; per ſingulos & lilia: & ſpherule ſub duobus calamis per loca tria: qui ſimul ſex fiunt calami procedentes de vecte vno. & ſpherule igitur

anulos aureos. ꝛ īpoſuit quattuor
δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπέθηκε τοὺς τέσσαρας
anulos ſup quattuor ptes pedū ei⁹
δακτυλίους ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐ
ſub ꝯtibili corona. erāt anuli in
τῆς ὑπὸ τὴν στεπτὴν στεφάνην. ἦσαν οἱ δακτύλιοι εἰς
repoſitoria vectib⁹: ad portādū mēſam. ꝛ
θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε αἴρειν τὴν τράπεζαν. καὶ
fecit vectes de lignis īputribilib⁹: ꝛ de
ἐποίησε τοὺς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ κα
aurauit eos auro: ad portādū menſam.
τεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ, ὥστε αἴρειν τὴν τράπεζαν.
ꝛ fecit vaſa mēſe: catinos
καὶ ἐποίησε τὰ σκεύη τῆς τραπέζης, τὰ τρυβλία
eius ꝛ mortariola ꝛ cyathos ꝛ liba
αὐτῆς καὶ τὰς θυΐσκας καὶ τοὺς κυάθους καὶ τὰ σπον
toria in q̄b⁹ libabit in eis auri puri. ꝛ
δεῖα ἐν οἷς σπείσει ἐν αὐτοῖς χρυσίου καθαροῦ. καὶ
fecit cādelabrū ex auro puro: tornatile
ἐποίησε τὴν λυχνίαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, τορευτὴν
fecit cādelabrū. haſtile eius ꝛ cala
ἐποίησε τὴν λυχνίαν. ὁ καυλὸς αὐτῆς καὶ οἱ καλαμί
mi ꝛ cyphi ꝛ ſpherule ꝛ li
σκοι καὶ οἱ κρατῆρες καὶ οἱ σφαιρωτῆρες καὶ τὰ κρί
lia ex ip̄o erāt. ſex āt calami egrediētes
να ἐξ αὐτῆς ἦσαν. ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι
ex lateribus. tres calami cādelabri ex
ἐκ πλαγίων. τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ
latere ip̄i⁹ vnius: ꝛ tres calami
κλίτους αὐτῆς τοῦ ἑνός, καὶ τρεῖς καλαμίσκοι τῆς
cādelabri ex latere ſcdo. ꝛ tres
λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. καὶ τρεῖς
cyphi figurati in nucis modū. in vno ca
κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους. ἐν τῷ ἑνὶ κα
lamo ſpherula ꝛ lilium: ꝛ tres cyphi
λαμίσκῳ σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον, καὶ τρεῖς κρατῆρες
figurati in nucis modū: i vno calamo
ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ
ſpherula ꝛ liliū. ſic ſex calamis
σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον. οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις
egrediētib⁹ ex cādelabro. ꝛ in cā
τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. καὶ ἐν τῇ λυχ
delabro q̄ttuor cyphi figurati ī nucis modū.
νίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους.
in vno calamo ſpherule ꝛ lilia ei⁹.
ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ οἱ σφαιρωτῆρες καὶ τὰ κρίνα αὐ
ſpherula ſub duob⁹ calamis ex ip
τῆς. ὁ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐ
ſa: ꝛ ſpherula ſub duob⁹ calamis ex ip̄a.
τῆς, καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς.
ſic ſex calamis egrediētib⁹ ex
οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς
cādelabro: ꝛ calami ꝛ ſpherule
λυχνίας, καὶ οἱ καλαμίσκοι καὶ οἱ σφαιρωτῆρες

C

Pritiua chal. | Interp. chal. | Tranſla. Chal.

רבע זוה הוה · נטל · כול כסא נסך · דכה נור · נור · צור

anulos aureos: ꝛ poſuit anulos ſup q̄ttuor angulos eius qui erāt ad quattuor pedes eius. Contra coronā interraſilem fuerūt anuli: vt per eos mitterētur vectes vt portaretur menſa. Fecitq; vectes de lignis ſetim ꝛ operuit eos auro: vt in eis portaretur mēſa. Et fecit vaſa q̄ erant ſup menſa: acetabula eius ꝛ phyalas ꝛ thuribula ꝛ cyathos in quibus offerēda erant libamina de auro mundiſſimo fecit ea. Fecitq; candelabrum de auro mundiſſimo: ductile fecit illud: haſtile ꝛ calamus eius: cyphi eius ſpherule ꝛ lilia eius ex ipſo erāt. Et ſex calami egrediebanī de laterib⁹ eius: tres calami ex latere vno candelabri: ꝛ tres calami ex latere altero. Tres cyphi figurati erant in calamo vno: ſpherula ꝛ liliū: ꝛ tres cyphi figurati in calamo alio: ſpherula ꝛ liliū. ſic fecit in ſex calamis qui egrediebanī de candelabro. Et in candelabro erant quattuor cyphi figurati ſpherule eius ꝛ lilia: ſpherulaq; ſub duob⁹ calamis eius: ꝛ ſpherula ſub duobus calamis eius: ꝛ ſpherula ſub duobus calamis ei⁹. ſic fecit in ſex calamis q̄ egrediebātur ex eo. Spherule eius

עזקן דדהב ויהב ית עזקתא על ארבע זויתיה דלארבע רגלוהי׃ לקביל גדנפא הוו עזקתא אתרא לאריחיא למיטל ית פתורא׃ ועבד ית אריחיא דאעי שטין וחפא יתהון דהבא למיטל ית פתורא׃ ועבד ית מניא דעל פתורא ית מגיסוהי וית בזיכוהי וית מכילתיה וית קסותא דיתנסך בהון דדהב דכי׃ ועבד ית מנרתא דדהב דכי נגיד עבד ית מנרתא שידהא וקנהא כליהא חיזורהא ושושנהא מינה הוו׃ ושיתא קנין נפקין מסטרהא תלתא קני מנרתא מסטרה חד ותלתא קני מנרתא מסטרה תנינא׃ תלתא כלידין מציירין בקניא חד חיזור ושושן ותלתא כלידין מציירין בקניא חד חיזור ושושן כן לשיתא קנין דנפקין מן מנרתא׃ ובמנרתא ארבעה כלידין מציירין חיזורהא ושושנהא׃ וחיזור תחות תרין קנין מינה וחיזור תחות תרין קנין מינה וחיזור תחות תרין קנין מינה לשיתא קנין דנפקין מינה׃ וחיזוריהון

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina. | Trāſla. B. Hiero. | Text. Hebr. | Exo. | Ca. xxxviij. | Pritiua hebr.

ex ip̄o erāt oēs tornatiles ex vno auro puro.
ἐξ αὐτῆς ἦσαν ὅλοι τορευτοὶ ἐξ ἑνὸς χρυσίου καθαροῦ.
ꝛ fecit lucernas eius ſeptē. ꝛ forci
καὶ ἐποίησε τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτά. καὶ τὰς λαβί
pes eius ꝛ emunctoria ei⁹ auri pu
δας αὐτῆς καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς χρυσίου κα
ri. talentū auri puri fecit il
θαροῦ. τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ἐποίησεν αὐ
lā: ꝛ oīa vaſa eius. ꝛ fecit al
τήν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς. καὶ ἐποίησε θυ
tare incēſi ex lignis īputribilib⁹: cubiti
σιαστήριον θυμιάματος ἐξ ξύλων ἀσήπτων, πήχεος
lōgitudo ei⁹: ꝛ cubiti latitudo ei⁹ qua
τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ πήχεος τὸ εὖρος αὐτοῦ τε
drāgulū: ꝛ duoꝝ cubitoꝝ altitudo ei⁹. ex
τράγωνον, καὶ δύο πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ. ἐξ
ip̄o erāt cornua eius. ꝛ deaura
αὐτοῦ ἦσαν τὰ κέρατα αὐτοῦ. καὶ κατεχρύσω
uit illud auro puro: craticulā eius: ꝛ
σεν αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ, τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ, καὶ
parietes eius: ꝛ cornua eius. ꝛ
τοὺς τοίχους αὐτοῦ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ. καὶ
fecit illi ꝯtibilē coronā aureā in circuitu. ꝛ
ἐποίησεν αὐτῷ στεπτὴν στεφάνην χρυσῆν κύκλῳ. καὶ
duos anulos aureos puros fecit illi
δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ἐποίησεν αὐτῷ
ſub corona ꝯtibili eius ad duo latera ei⁹
ὑπὸ τὴν στεφάνην τὴν στεπτὴν αὐτοῦ εἰς τὰ δύο κλίτη αὐ
in duob⁹ laterib⁹ eius in repoſitoria ve
τοῦ ἐν τοῖς δυσὶ πλευροῖς αὐτοῦ εἰς θήκας τοῖς ἀναφο
ctib⁹: ad portādū illū ī eis. ꝛ fecit vectes
ρεῦσιν, αἴρειν αὐτὸ ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησε τοὺς μοχλοὺς
de lignis īputribilib⁹: ꝛ deaurauit eos au
ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυ
ro. ꝛ fecit oleū vnctiōis ſctū: ꝛ
σίῳ. καὶ ἐποίησε τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως τὸ ἅγιον, καὶ
cōpoſitionē thymiamatis purū op⁹ pigmētarij.
τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος καθαρὸν ἔργον μυρεψοῦ.

C. 38. A

Et fecit altare holocauſti de li
Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον ὁλοκαυτώματος ἐκ ξύ
gnis īputribilib⁹: q̄nq; cubitoꝝ lōgitudine: ꝛ q̄nq;
λων ἀσήπτων, πέντε πηχέων τὸ μῆκος, καὶ πέντε
1. Par. 11. 8. cubitoꝝ latitudine: q̄drāgulū erat altare. ꝛ
πηχέων τὸ εὖρος, τετράγωνον ἦν τὸ θυσιαστήριον, καὶ
triū cubitoꝝ altitudo ei⁹. ꝛ fecit cornua
τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε τὰ κέρατα ἐ
in quattuor angulis: ex ip̄o erāt cornua. ꝛ
πὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν, ἐξ αὐτοῦ ἦσαν τὰ κέρατα. καὶ
cooperuit ea ere. ꝛ fecit coronā alta
ἐκάλυψεν αὐτὰ χαλκῷ. καὶ ἐποίησε στεφάνην τῷ θυσια
ri: ꝛ coopimētū ei⁹: ꝛ phialas ei⁹:
στηρίῳ, καὶ τὸν καλυπτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ,
ꝛ fuſcinulas ei⁹: ꝛ thuribulū eius:
καὶ τὰς κρεάγρας αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ,

D

& calami ex ipſo erant. vniuerſa ductilia ex auro puriſſimo. Fecit & lucernas ſeptē cū emunctoriis ſuis: & vaſa vbi ea q̄ emūcta ſunt extinguātur de auro mūdiſſimo. Talētū auri appēdebat candelabrū cū oibus vaſis ſuis. Fecit & altare thymiamatis de lignis ſethim per q̄drū ſingulos hñs cubitos: & in altitudiē duos: e cuius angulis procedebant cornua: veſtiuitq; illud auro puriſſimo cū craticula ac parietibus & cornib⁹. Fecitq; ei coronam aureolā p gyrū: & duos anulos aureos ſub corona per ſingula latera: vt mittantur in eos vectes: & poſſit altare portari. Ipſos āt vectes fecit de lignis ſethim: & operuit laminis aureis. Compoſuit & oleum ad ſanctificationis vnguentum & thymiamata de aromatib⁹ mūdiſſimis opere pigmentarii. Ca. 38.

Fecit & altare holocauſti de lignis ſethim: quinq; cubitorum per quadrum: & trium in altitudine: cuius cornua de angulis pcedebāt. opuitq; illud laminis eneis. Et ī vſus eius parauit ex ere vaſa diuerſa: lebetes: forcipes: fuſcinulas: vncinos:

וקנתם ממנה היו כלה מקשה אחת זהב טהור׃ ויעש את נרתיה שבעה ומלקחיה ומחתתיה זהב טהור׃ ככר זהב טהור עשה אתה ואת כל כליה׃ ויעש את מזבח הקטרת עצי שטים אמה ארכו ואמה רחבו רבוע ואמתים קמתו ממנו היו קרנתיו׃ ויצף אתו זהב טהור את גגו ואת קירתיו סביב ואת קרנתיו ויעש לו זר זהב סביב׃ ושתי טבעת זהב עשה לו מתחת לזרו על שתי צלעתיו על שני צדיו לבתים לבדים לשאת אתו בהם׃ ויעש את הבדים עצי שטים ויצף אתם זהב׃ ויעש את שמן המשחה קדש ואת קטרת הסמים טהור מעשה רקח׃

Cap. xxxviij.

ויעש את מזבח העלה עצי שטים חמש אמות ארכו וחמש אמות רחבו רבוע ושלש אמות קמתו׃ ויעש קרנתיו על ארבע פנתיו ממנו היו קרנתיו ויצף אתו נחשת׃ ויעש את כל כלי המזבח את הסירת ואת היעים ואת המזרקת את המזלגת

לקח חתה · כלה זהב · שטים · רבע אמה קום · צפה · טהר · סבב · שנה · צדד בית · נשא · רקח רקח · נשא · רקח זלג

Interp. chal. | Pritiua chal.

et calami eius ex ipſo erāt: oīa ſimul ductilia ex auro mūdiſſimo. Fecitq; ſeptē lucernas ei⁹ ꝛ forcipes ei⁹ et thuribula eius ex auro mūdiſſimo. ex talento auri mundiſſimi fecit illud ꝛ oīa vaſa eius. Fecitq; altare incenſi aromatū de lignis ſetim. longitudo eius erat cubiti vnius: ꝛ latitudo eius cubiti vnius: quadrāgulum erat: ꝛ duorum cubitoꝝ erat altitudo eius: ex ipſo fuerunt cornua eius. Operuitq; illud auro mundiſſimo: tectū eius ꝛ parietes eius per gyrum ꝛ cornua ei⁹. Et fecit circulū aureū per circuitū: ꝛ duos anulos aureos fecit ei ſubter circulum eius in duobus angulis eius ſup duo latera eius: vt per eos inducerētur vectes: vt portaretur in eis. Fecitq; vectes de lignis ſetim: ꝛ operuit eos auro. Et fecit oleum ſancte vnctionis ꝛ thymiama aromatum mundiſſimum opere aromatarij. Ca. 38.

Fecitq; altare holocauſti de lignis ſetim: quinq; cubitoꝝ erat longitudo eius: ꝛ quinq; cubitorū latitudo eius: quagdrangulū erat. ꝛ triū cubitoꝝ altitudo ei⁹. Fecitq; cornua eius ſup q̄ttuor angulos ei⁹. ex ipſo erāt cornua ei⁹: ꝛ cooperuit illud ere. et fecit oīa vaſa altaris: lebetes ꝛ batilla ꝛ acetabula ꝛ fuſcinulas

וקניהון מינה הוו כלה נגידא חדא דדהב דכי׃ ועבד ית בוצינהא שבעא וציבתהא ומחתיתהא דדהב דכי׃ ככרא דדהב דכי עבד יתה וית כל מנהא׃ ועבד ית מדבח קטורת בוסמיא דאעי שטין אמתא אורכיה ואמתא פותיה מרבע ותרתין אמין רומיה מיניה הוו קרנוהי׃ וחפא יתיה דהב דכי ית איגריה וית כותלוהי סחור סחור וית קרנוהי ועבד ליה דיר דדהב סחור סחור׃ ותרתין עזקן דדהב עבד ליה מלרע לדיריה על תרתין זויתיה על תרין סטרוהי לאתרא לאריחיא למיטל יתיה בהון׃ ועבד ית אריחיא דאעי שטין וחפא יתהון דהבא׃ ועבד ית משחא דרבותא קודשא וית קטורת בוסמיא דכי עובד בוסמנו׃

Ca. xxxviij.

ועבד ית מדבח עלתא דאעי שטין חמש אמין אורכיה וחמש אמין פותיה מרבע ותלת אמין רומיה׃ ועבד קרנוהי על ארבע זויתיה מיניה הואה קרנוהי וחפא יתיה נחשא׃ ועבד ית כל מאני מדבחא ית פסכתרותא וית מגרופיתא וית מזרקיא וית צנוריתא

צבת · פתה · אמה רבע ארע · זור · נטל · עלה שטם · פתה רבע · רבע · הוה דבח · צנר

ואת המחתת, כל כליו עשה
נחשת: ויעש למזבח מכבר
מעשה רשת נחשת תחת כרכבו
מלמטה עד חציו: ויצק ארבע
טבעת בארבע הקצות למכבר
הנחשת בתים לבדים: ויעש
את הבדים עצי שטים, ויצף
אתם נחשת: ויבא את הבדים
בטבעת על צלעת המזבח לשאת
אתו בהם, נבוב לחת עשה
אתו: ויעש את הכיור נחשת ואת
כנו נחשת, במראת הצבאת
אשר צבאו פתח אהל מועד:
ויעש את החצר לפאת נגב
תימנה קלעי החצר שש
משזר מאה באמה: עמודיהם
עשרים ואדניהם עשרים נחשת
ווי העמודים וחשקיהם כסף:
ולפאת צפון מאה באמה עמודיהם
עשרים ואדניהם עשרים נחשת
ווי העמודים וחשקיהם כסף:
ולפאת ים קלעים חמשים
באמה עמודיהם עשרה
ואדניהם עשרה, ווי העמדים
וחשוקיהם כסף: ולפאת קדמה
מזרחה חמשים אמה: קלעים
חמש עשרה אמה אל הכתף

&ignium receptacula. Craticulamq; eius in modū retis fecit eneam: & ſubter eā in altaris medio arulam fuſis quattuor anulis per totidem reticuli ſumitates: ad immittēdos vectes ad portādū. Quos & ipſos fecit de lignis ſethim: & operuit laminis eneis: induxitq; in circulos qui in lateribus altaris eminebant. Ipſū aūt altare nō erat ſolidū: ſed cauū ex tabulatis & itus vacuū. Fecit & labrū eneū cum baſi ſua de ſpeculis mulierum: que excubabant in oſtio tabernaculi. Fecit & atriū in cuius auſtrali plaga erant tentoria de byſſo retorta cubitorum cētum: columne enee viginti cū baſib9 ſuis: capita colūnarū & tota opis celatura argētea. Et que ad ſeptētrionalem plagam tentoria colūne baſeſq; & capita colūnarū eiuſdē mēſure & opis ac metalli erāt. In ea vero plaga q̄ ad occidētē reſpicit: fuerūt tentoria cubitorū quīquagīta: colūne decē cū baſibus ſuis enee: & capita colūnarū & tota opis celatura argentea. Porro contra orientē quīquagīta cubitorum parauit tentoria: e quibus quindecim cubitos

Pritiua chal.

Interp. chal.

et thuribula: omnia vaſa eius fecit ex ere. Fecitq; et craticulam opere retis ex ere ſub circulo eius deorſum vſq; ad dimidiū eius. Et fudit ei quattuor anulos in q̄ttuor angulis craticule enee: vt p eos inducerent vectes. Fecitq; vectes de lignis ſetim: et operuit eos ere. Et induxit vectes per anulos in laterib9 altaris: vt portaretur cum eis: concauū ex tabulis fecit illud. Et fecit labiū ex ere & baſim eius ex ere de ſpeculis mulierū qui veniebāt vt orarent in oſtio tabernaculi federis. Fecitq; atriū: in cuius auſtrali plaga erant cortine de byſſo retorta centū cubitoꝝ. Colūne earuz erant viginti: & baſſes earū vinginti ex ere. capita columnarū & celature earū erant ex argento. Et in plaga ſeptētrionali erant cortine centuz cubitoꝝ: colūne earū viginti & baſes eaꝝ viginti ex ere. capita colūnarum & celature erant de argento. Et in plaga occidētali fuerunt cortine quinquaginta cubitoꝝ: columne earum decem: & baſes earum decem. capita columnarum & celature earum ex argento. Et in plaga orientali erat ſpacium quinquaginta cubitorum: quindecim cubitorum cortine erant in vno latere:

Tranſla. Chal.

עמודיהם שלשה ואדניהם
שלשה: ולכתף השנית מזה ומזה
לשער החצר קלעים חמש עשרה
אמה עמודיהם שלשה ואדניהם
שלשה: כל קלעי החצר סביב
שש משזר: והאדנים לעמדים
נחשת ווי העמודים וחשוקיהם
כסף וצפוי ראשיהם כסף והם
מחשקים כסף כל עמדי החצר:
ומסך שער החצר מעשה רקם
תכלת וארגמן ותולעת שני ושש
משזר ועשרים אמה ארך וקומה
ברחב חמש אמות לעמת קלעי
החצר: ועמדיהם ארבעה ואדניהם
ארבעה נחשת וויהם כסף וצפוי
ראשיהם וחשקיהם כסף: וכל
היתדת למשכן ולחצר סביב
נחשת: אלה פקודי המשכן משכן
העדת אשר פקד על פי משה
עבדת הלוים ביד איתמר בן
אהרן הכהן: ובצלאל בן אורי בן
חור למטה יהודה עשה את כל
אשר צוה יהוה את משה: ואתו
אהליאב בן אחיסמך למטה דן
חרש וחשב ורקם בתכלת
ובארגמן ובתולעת השני ובשש:
כל הזהב העשוי למלאכה בכל

columnarum triū cum baſib9 ſuis vnū tenebat latus: & in parte altera: quia inter vtraq; itroitum tabernaculi fecit: quindecim eque cubitorū erāt tētoria: colūneq; tres & baſes totidē. Cūcta atrii tentoria byſſus retorta texuerat. Baſes colūnarū fuere enee. capita aūt earū cum cunctis celaturiſ ſuis argētea: ſed & ipſas colūnas atrii veſtiuit argento. Et in introitu eius opere plumario fecit tētorium ex hyacintho: purpura: vermiculo ac byſſo retorta: qđ habebat vigīti cubitos in lōgitudine: altitudo vero quīq; cubitorū erat: iuxta mēſurā quā cuncta atrii tētoria hēbāt. Colūne āt ī igreſſu fuere q̄ttuor cū baſibus eneis: capitaq; earū & celature argentee. Paxillos quoq; tabernaculi & atrii per gyrum fecit eneos. Hec ſunt inſtrumenta tabernaculi teſtimonii: que enūcerata ſunt iuxta p̄ceptū moyſi in cerimoniis leuitarū p manum ithamar filii aarō ſacerdotis: q̄ beſeleel filius huri filii hur đ tribu iuda dn̄o per moyſen iubēte cōpleuerat: iūcto ſibi ſocio ooliab filio achiſamech de tribu dā: qui & ipſe artifex lignorū egregius fuit: & polymitarius atq; plumarius ex hyacītho: purpura: vermiculo & byſſo. Oē aurū qđ expenſum eſt in opere

Tranſla. Chal.

Interp. chal.

colūne earū tres & baſes earū tres. & in latere ſecūdo oſtij atrij hinc & inde erant cortine quindecim cubitorum: colūne earū tres & baſes earū tres. Omnes cortine atrij per circuitū erant de byſſo retorta: et baſes columnarū erant ex ere. capita colūnarum & celature earuz fuerūt de argento. & cooperuit argento capita earum. Ille quoq; omnes colūne atrij celate erant argento. et tentoriū oſtij atrij fecit opere polymitarij ex hyacintho & purpura & coccino & byſſo retorta. viginti cubitoꝝ erat lōgitudo eius: & altitudo eius ſicut latitudo eius: quīq; cubitoꝝ erat: iuxta altitudinē cortinarū atrij: & colūne ei9 quattuor & baſes earū quattuor ex ere: vncini earum erant ex argento: & operuit capita earum & celaturas earum argento. Omneſq; paxilli tabernaculi & atrij per circuitū erant ex ere. Hec ſunt numeratōes tabernaculi teſtimonij q̄ enumerate ſunt iuxta p̄ceptū moyſi p miniſteriū leuitarū p manū ithamar filij aarō ſacerdotis. Beſeleel eni fili9 vri filij hur de tribu iuda fecit oīa q̄ precepit dn̄s ad moyſen. Et cū eo ooliab fili9 achiſamech de tribu dan faber lignari9 & artifex & polymitari9 in hyacintho et purpura & coccino & byſſo. oē aurꝝ qđ factū eſt in oī

Pritiua chal.

מלאכת הקדש ויהי זהב התנופה
תשע ועשרים ככר ושבע מאות
ושלשים שקל בשקל הקדש׃
וכסף פקודי העדה מאת ככר
ואלף ושבע מאות וחמשה
ושבעים שקל בשקל הקדש׃
בקע לגלגלת מחצית השקל
בשקל הקדש לכל העבר על
הפקדים מבן עשרים שנה
ומעלה לשש מאות אלף ושלשת
אלפים וחמש מאות וחמשים׃
ויהי מאת ככר הכסף לצקת את
אדני הקדש ואת אדני הפרכת
מאת אדנים למאת הככר ככר
לאדן׃ ואת האלף ושבע המאות
וחמשה ושבעים עשה ווים
לעמודים וצפה ראשיהם וחשק
אתם׃ ונחשת התנופה שבעים
ככר ואלפים וארבע מאות שקל׃
ויעש בה את אדני פתח אהל
מועד ואת מזבח הנחשת ואת
מכבר הנחשת אשר לו ואת כל
כלי המזבח׃ ואת אדני החצר סביב
ואת אדני שער החצר ואת כל
יתדת המשכן ואת כל יתדת
החצר סביב׃ ומן התכלת
והארגמן ותולעת השני עשו

Cap. xxxix.

ſactuarii: & qđ oblatũ ẽ ĩ donariis: viginti & nouem talẽtorũ fuit: & ſeptingẽtorũ triginta ſiclorũ ad menſurã ſanctuarii. Oblatum eſt autem ab his qui tráſierũt ad numerum a viginti annis & ſupra: de ſexcentis tribus milibus & quingentis quinquaginta armatorũ. Fuerũt pterea cẽtũ talẽta argẽti: e qbus cõflate ſunt baſes ſctũarii & ĩtroitus vbi velum pendet. Centũ baſes facte ſũt de talẽtis cẽtũ: ſingulis talẽtis p baſes ſingulas ſupputatis. De mille ãt ſeptigentis & ſeptuaginta quinq; ſiclis fecit capita columnarũ: quas & ipſas veſtiuit argẽto. Eris quoq; oblata ſunt talẽta ſeptuaginta duo milia: & quadrĩgenti ſupra ſicli. ex quibus fuſe ſũt baſes in introitu tabernaculi teſtimonii: & altare eneum cum craticula ſua: omniaq; vaſa q̃ ad vſũ eius pertinent. & baſes atrii tã ĩ circuitu q̃ in ingreſſu eius & paxilli tabernaculi atq; atrii per gyrũ. Ca. 39.

De hyacintho vero & purpura: vermiculo ac byſſo fecit

opa ſcđm oẽm opationẽ ſanctuarij: fuit
ἔργα κατὰ πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τῶν ἁγίων, ἐγένετο
auri qđ primitiaꝝ: nouẽ et viginti talenta:
χρυσίου τοῦ τῆς ἀπαρχῆς, ἐννέα καὶ εἴκοσι τάλαντα,
et ſeptingẽti et triginta ſicli ſcđm ſiclum
καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα σίκλα κατὰ τὸν σίκλον
ſcĩm. ⁊ argenti et ſepatio a recenſi-
τὸν ἅγιον. καὶ ἀργυρίου καὶ ἀφαίρεμα παρὰ τῶν ἐπισκ
tis viris cõgregatiõis cẽtũ talenta: et
εμμένων ἀνδρῶν τῆς συναγωγῆς ἑκατὸν τάλαντα, καὶ
mille ſeptingenti ſeptuagita quinq; ſicli.
χίλιοι ἑπτακόσιοι ἑβδομήκοντα πέντε σίκλοι.
dragma vna capiti dimidiũ ſicli: ſcđm
δραχμὴ μία τῇ κεφαλῇ τὸ ἥμισυ τοῦ σίκλου, κατὰ
ſiclũ ſcĩm. oĩs ptranſiẽs in
τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν
cenſum a vigiti ãnis ⁊ ſupra in ſexa
ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἑξή-
ginta myriadas et tres mille ⁊ quigẽtos
κοντα μυριάδας καὶ τρισχιλίους καὶ πεντακοσίους
quinquagita. et facta ſũt cẽtũ talẽta
πεντήκοντα. καὶ ἐγενήθη τὰ ἑκατὸν τάλαντα τοῦ
argẽti in cõflationẽ capitũ tabnaculi:
ἀργυρίου εἰς τὴν χώνευσιν τῶν κεφαλίδων τῆς σκηνῆς,
et in capita veli. cẽ-
καὶ εἰς τὰς κεφαλίδας τοῦ καταπετάσματος. ἑκα-
tũ capita in cẽtũ talẽta: talẽtũ
τὸν κεφαλίδες εἰς τὰ ἑκατὸν τάλαντα, τάλαντον τῇ
capiti. ⁊ mille ſeptingẽtos ſeptuagin
κεφαλίδι. καὶ τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους ἑβδομήκον
ta quinq; ſiclos fecit ad vncinas co
τα πέντε σίκλους ἐποίησεν εἰς τὰς ἀγκύλας τῶν στύ
lũnaꝝ. ⁊ deaurauit capita eoꝝ: et
λων. καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ
ornauit eas. et es ſepationis
κατεκόσμησεν αὐτούς. καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ ἀφαιρέματος
trecenta ſeptuagita talenta: ⁊ duo mille et
τριακόσια ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ δισχίλιοι καὶ
q̃dringẽti ſicli. et fecerũt ex ipſo baſes
τετρακόσιοι σίκλοι. καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτοῦ τὰς βάσεις
hoſtij tabnaculi teſtimonij: ⁊ altare
τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον
eneũ cum craticula ſua: et oĩa vaſa
τὸ χαλκοῦν σὺν τῇ ἐσχάρᾳ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ
altaris: et baſes atrij in circuitu: ⁊
θυσιαστηρίου, καὶ τὰς βάσεις τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς
baſes hoſtij atrij: ⁊ paxillos
βάσεις τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς
tabnaculi: ⁊ paxillos atrij in circuitu.
σκηνῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ. Ca. 39.

Et receptã hiacinthũ et purpu
Καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ὑάκινθον καὶ πορφύ
rã et coccinũ fecerũt
ραν καὶ τὸ κόκκινον ἐποίησαν

Tranſla. Chal.

עיבידת קודשא והוה דהב ארמותא עשרין ותשע ככרין ושבע מאה ותלתין סלעין
בסלעי קודשא׃ וכסף מנייני כנישתא מאת ככר ואלף ושבע מאה ושבעין וחמש
סלעין בסלעי קודשא׃ תקלא לגלגלתא פלגות סלעא בסלעי קודשא לכל דעבר על
מנינייא מבר עשרין שנין ולעילא לשית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין׃ והוה
מאת ככרא דכספא לאתכא ית סמכי קודשא וית סמכי פרוכתא מאת סמכין למאת
ככרין ככרא לסמכא׃ וית אלפא ושבע מאה ושבעין וחמש עבד ווין לעמודיא וחפא
רישיהון וכבש יתהון׃ ונחשא דארמותא שבעין ככרין ותרין אלפין וארבע מאה
סלעין׃ ועבד בה ית סמכי תרע משכן זימנא וית מדבחא דנחשא וית סרדא דנחשא
דיליה וית כל מאני מדבחא׃ וית סמכי דרתא סחור סחור וית סמכי תרע דרתא
וית כל סיכי משכנא וית כל סיכי דרתא סחור סחור׃
Ca. xxix.
ומן תכלא וארגונא וצבע זהורי עבדו

Interp. chal.

opere ſanctuarij ⁊ qđ oblatũ eſt fuit viginti ⁊ nouem talentoꝝ ⁊ ſeptingentoꝝ ⁊ triginta ſicloꝝ in pondere ſanctuarij. Argentũ autẽ numeratoꝝ cõgregationis fuit centũ talentoꝝ: ⁊ mille ⁊ ſeptingentoꝝ ⁊ ſeptuaginta ⁊ quinq; ſiclorum in pondere ſanctuarij. Unum pondus oblatũ eſt per ſingula capita: qđ eſt dimidiũ ſicli in pondere ſanctuarij: qđ oblatum eſt ab oĩbus qui tranſierũt ad numeros a viginti annis ⁊ ſupra de ſexcentis ⁊ tribus millibus ⁊ quingẽtis ⁊ q̃nquaginta. Fuerũtq; centũ talenta argenti ex quo cõflate ſunt baſes ſanctuarij ⁊ baſſes tentorij: centum talenta pro centũ baſibus: talentũ p baſe. De mille aũt ⁊ ſeptingentis ⁊ ſeptuaginta ⁊ quinq; ſiclis fecit vncinos columnaꝝ: ⁊ operuit capita earũ: ⁊ fecit celaturas eaꝝ. es quoq; oblationis fuit ſeptuaginta talentoꝝ ⁊ duo milia ⁊ quadrigentorũ ſicloꝝ: ex quo fecit baſes oſtij tabernaculi federis ⁊ altare eneum ⁊ craticulã eius eneam ⁊ oĩa vaſa altaris ⁊ baſes atrij per circuitum ⁊ baſes oſtij atrij ⁊ oẽs paxillos tabernaculi ⁊ omnes paxillos atrij per circuitum. Ca. 39.

De hyacintho autẽ ⁊ purpura ⁊ coccino fecerũt

בגדי שרד לשרת בקדש
ויעשו את בגדי הקדש אשר
לאהרן כאשר צוה יהוה את
משה׃ ויעש את האפד זהב תכלת
וארגמן ותולעת שני ושש משזר׃
וירקעו את פחי הזהב וקצץ
פתילם לעשות בתוך התכלת
ובתוך הארגמן ובתוך תולעת
השני ובתוך השש מעשה חשב׃
כתפת עשו לו חברת על שני
קצוותו חבר׃ וחשב אפדתו אשר
עליו ממנו הוא כמעשהו זהב
תכלת וארגמן ותולעת שני ושש
משזר כאשר צוה יהוה את
משה׃ ויעשו את אבני השהם
מסבת משבצת זהב מפתחת
פתוחי חותם על שמות בני
ישראל׃ וישם אתם על כתפת
האפד אבני זכרון לבני ישראל
כאשר צוה יהוה את משה׃ ויעש
את החשן מעשה חשב כמעשה
אפד זהב תכלת וארגמן ותולעת
שני ושש משזר׃ רבוע היה כפול
עשו את החשן זרת ארכו וזרת
רחבו כפול׃ וימלאו בו ארבעה
טורי אבן טור אדם פטדה וברקת
הטור האחד׃ והטור השני נפך

veſtes miniſtratorias aarõ: ad miniſtrãdũ in
στολὰς λειτουργικὰς ἀαρὼν, εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν
eis in ſctuario: ſicut precepit dñs moy
αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυ
ſi. ⁊ fecerũt ſuphumerale ex auro: et hya
σῇ. καὶ ἐποίησαν τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσίου, καὶ ὑα
cintho: et purpura: et coccino filato: et
κίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ
byſſo retorta. et exciſe ſũt lamine au
βύσσου κεκλωσμένης. καὶ ἐτμήθη τὰ πέταλα τοῦ χρυ
ri pili: ad cõtexendũ cũ hyacintho et pur
σίου τρίχες, ὥστε συνυφᾶναι σὺν τῇ ὑακίνθῳ καὶ τῇ πορ
pura: et cũ coccino filato: et
φύρᾳ, καὶ σὺν τῷ κοκκίνῳ τῷ διανενησμένῳ, καὶ
cũ byſſo retorta: op⁹ textile fece
σὺν τῇ βύσσῳ τῇ κεκλωσμένῃ, ἔργον ὑφαντὸν ἐποί
runt illõ ſuphumeralia cõiũcta ex vtriſq;
ησαν αὐτὸ ἐπωμίδας συνεχούσας ἐξ ἀμφοτέρων
partib⁹. op⁹ textile adinuicẽ cõnexũ
τῶν μερῶν, ἔργον ὑφαντὸν εἰς ἄλληλα συμπεπλεγ
ad ſeipm. ex ipſo fecerũt ſcđm ſi-
μένον καθ' ἑαυτό. ἐξ αὐτοῦ ἐποίησαν κατὰ τὴν αὐ-
am facturã ex auro et hyacitho: et purpura:
τοῦ ποίησιν ἐκ χρυσίου καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
et coccino filato: et byſſo retorta:
καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης,
ſicut precepit dñs moyſi. et fecerũt
καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν ἀμ
vtroſq; lapides ſmaragdi aſtrictos
φοτέρους τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου συμπεπορπη
⁊ incluſos auro: ſculptos
μένους καὶ περισιαλωμένους χρυσίῳ, γεγλυμμένους
et inciſos inciſione ſiguli de no
καὶ κεκολαμμένους ἐκκόλαμμα σφραγῖδος ἐκ τῶν ὀνο
minib⁹ filioꝝ iſrael: ⁊ poſuerũt eos in
μάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐπέθηκαν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς
humeris ſuphũeralis: lapides mẽoꝛialis ſũt filioꝝ
ὤμους τῆς ἐπωμίδος, λίθοι μνημοσύνου εἰσὶν τῶν υἱῶν
iſrael: ſicut precepit dñs moyſi. et fecerũt
ἰσραήλ, καθὰ συνέταξε κς̄ τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν
rõnale: op⁹ textile variegatiõe: ſcđm op⁹
λόγιον, ἔργον ὑφαντὸν τῇ ποικιλίᾳ, κατὰ τὸ ἔργον τῆς
ſuphũeralis: ex auro: et hyacitho: et purpura:
ἐπωμίδος, ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
et coccino filato: et byſſo retorta:
καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης,
q̃drãgulũ duplex fecerũt rõnale: palmi lõgitudo:
τετράγωνον διπλοῦν ἐποίησαν τὸ λόγιον. σπιθαμῆς τὸ μῆκος,
et palmi latitudo duplex. et cõtextũ eſt in eo textu
καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος διπλοῦν. καὶ συνυφάνθη ἐν αὐτῷ ὕφασ
ra ſcđm lapidẽ q̃ttuoꝛ ordinũ. ordo lapidũ: ſardi⁹ ⁊ topa-
μα κατὰ λίθων τετράστιχον. στίχος λίθων, σάρδιον καὶ τοπά
zi⁹ et ſmaragdus ordo vnus. ⁊ ordo ſcđs: carbũcul⁹
ζιον καὶ σμάραγδος ὁ στίχος ὁ εἷς. καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ

veſtes quibus indueretur aarõ: qñ miniſtrabat ĩ ſctis: ſicut pcepit dñs moyſi. Fecit igitur ſuphumerale de auro hyacintho & purpura coccoq; bis tincto & byſſo retorta: ope polymitario. Inciditq; bracteas aureas & extenuauit in fila: vt poſſet torqueri cũ prioꝝ colorũ ſubtegmine: duaſq; oras ſibinuicẽ copulatas in vtroq; latere ſummitatum: & baltheũ ex eiſdẽ coloribus: ſicut preceperat dñs moyſi. Parauit & duos lapides onychinos aſtrictos & ĩcluſos auro & ſculptos arte gemmaria nominibus filiorum iſrael. Poſuitq; eos in lateribus ſuphumeralis in monimentũ filiorum iſrael. ſicut preceperat dominus moyſi. Fecit & rõnale opere polymito iuxta opus ſuphumeralis ex auro: hyacintho: purpura: coccoq; bis tincto: & byſſo retorta: q̃drãgulum duplex mẽſure palmi: & poſuit in eo gemmarum ordines quattuor. In prĩo verſu erat ſardius: topazius: ſmaragdus. In ſecundo carbunculus:

Tranſla. Chal.

לבושי שמושא לשמשא בקודשא ועבדו ית לבושי קודשא די לאהרן כמא ייי
דפקיד ייי ית משה׃ ועבד ית אפודא דדהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר׃
ורדידו ית טסי דדהבא וקציצו חוטין למעבד בגו תכלא ובגו ארגונא ובגו צבע
זהורי ובגו בוצא עובד אומן׃ כתפין עבדו ליה מלפפן על תרין סטרוהי מלפיף׃
והמין תקוניה דעלוהי מיניה הוא כעובדוהי דהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ
שזיר כמא דפקיד ייי ית משה׃ ועבדו ית אבני בורלא משקען מרמצן דדהב כתב
מפרש כגלוף דעיזקא על שמהת בני ישראל׃ ושוי יתהון על כתפי אפודא אבני
דוכרנא לבני ישראל כמא דפקיד ייי ית משה׃ ועבד ית חושנא עובד אומן כעובד
אפודא דהבא תכלא וארגונא וצבע זהורי ובוץ שזיר׃ מרבע הוה עיף עבדו ית
חושנא זרתא אורכיה וזרתא פותיה עיף׃ ואשלימו ביה ארבעה סדרין דאבן טבא
סידרא קדמאה סמקן ירקן וברקן סידרא חד׃ וסידרא תניינא איזמרגדין

Interp. chal.

veſtes miniſterij ad miniſtrandum in ſanctuario: feceruntq; veſtes ſanctas aarõ: ſicut precepit dominus moyſi. Feciтq; ſuperhumerale ex auro ⁊ hyacintho ⁊ purpura ⁊ coccino ⁊ byſſo retorta: extenderũtq; bracteas aureas ⁊ inciderũt fila: vt facerẽt in medio hyacinthi ⁊ in medio purpure ⁊ in medio coccini ⁊ in medio byſſi opere artificis. humerulos fecerũt ei cõiunctos: in duob⁹ lateribus eius iungebãtur. Et balthe⁹ ornamẽti ſui q̃ erat iuxta illud ex ipſo erat iuxta opus eius ex auro hyacintho ⁊ purpura ⁊ byſſo retorta: ſicut precepit dñs moyſi. Fecerũtq; duos lapides onychinos incluſos in celaturis aureis ſcriptos diſtincte q̃ſi ſculptura anuli per noĩa filioꝝ iſrael. Et poſuit eos in hũerulis ſuphumeralis ĩ lapides mẽoꝛiales filiis iſrael: ſicut preceperat dñs moyſi. feciтq; rationale ope artificis iuxta opus ſuphumeralis ex auro hyacitho et purpura ⁊ coccino ⁊ byſſo retorta: quadratum erat: duplicatũ fecerunt rationale: palmi vnius erat longitudo eius: ⁊ latitudo eius palmi vnius: duplicatum erat. Et ĩpleuerũt in eo quattuoꝛ ordines lapidis precioſi. in primo ordine erat ſardius topazius et carbunculus. Et in ſecundo ordine ſmaragdus

סְפִיר וְיָהֲלֹם: וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי
לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה: וְהַטּוּר
הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה
מוּסַבֹּת מִשְׁבְּצֹת זָהָב בְּמִלֻּאֹתָם:
וְהָאֲבָנִים עַל שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הֵנָּה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל שְׁמֹתָם
פִּתּוּחֵי חֹתָם אִישׁ עַל שְׁמוֹ
לִשְׁנֵים עָשָׂר שָׁבֶט: וַיַּעֲשׂוּ עַל
הַחֹשֶׁן שַׁרְשְׁרֹת גַּבְלֻת מַעֲשֵׂה עֲבֹת
זָהָב טָהוֹר: וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי מִשְׁבְּצֹת
זָהָב וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתְּנוּ אֶת
שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת עַל שְׁנֵי קְצוֹת
הַחֹשֶׁן: וַיִּתְּנוּ שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת הַזָּהָב
עַל שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת עַל קְצוֹת הַחֹשֶׁן:
וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת
נָתְנוּ עַל שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצֹת וַיִּתְּנֻם
עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד אֶל מוּל פָּנָיו:
וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיָּשִׂימוּ
עַל שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל שְׂפָתוֹ
אֲשֶׁר אֶל עֵבֶר הָאֵפֹד בָּיְתָה:
וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתְּנֻם עַל
שְׁתֵּי כִתְפֹת הָאֵפֹד מִלְּמַטָּה מִמּוּל
פָּנָיו לְעֻמַּת מַחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב
הָאֵפֹד: וַיִּרְכְּסוּ אֶת הַחֹשֶׁן מִטַּבְּעֹתָיו
אֶל טַבְּעֹת הָאֵפֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת
לִהְיֹת עַל חֵשֶׁב הָאֵפֹד וְלֹא יִזַּח
הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפֹד כַּאֲשֶׁר צִוָּה

ספר הלם · שבה חלם · פתח · שנה · טהר שנה · נתן · קצה · פנה · שום · שנה שפה · חבר עלה · רכס · פתל · היה זוח

Trāſla. B. Hiero.

ſaphirus: iaſpis. In tertio ligurius: achates: & amethyſtus. In quarto chryſolithus onychinus: & berillus circūdati & incluſi auro per ordines ſuos. Ipſiqꝫ lapides duodecim ſculpti erant noībus duodecī tribuū iſrael: ſinguli per noīa ſingulorum. Fecerunt in rōnali & catenulas ſibiinuicem coherētes de auro puriſſimo: & duos vncinos totidem anulos aureos. Porro anulos poſuerunt in vtroqꝫ latere rōnalis: ex qbus penderent due catene auree: quas inſeruerunt vncinis qui in ſuperhumeralis angulis eminebant. Hec & ante & retro ita cōueniebāt ſibi: vt ſuphumerale & rōnale mutuo necterētur: ſtricta ad balteū & anulis fortius copulata: quos iūgebat vitta hyacīthina: ne laxa fluerent: & a ſeinuicem mouerētur: ſicut precepit

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

et ſaphirus et iaſpis. et ordo tertius ligu-
καὶ σάπφειρος καὶ ἴασπις. καὶ ὁ ςίχος ὁ τρίτος λιγύ-
rius et achates et amethyſtus. et ordo quar-
ριον καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυςος. καὶ ὁ ςίχος ὁ τέταρ-
tus chryſolithus et berillus et onychinus inclu-
τος χρυσόλιθος καὶ βηρύλλιον καὶ ὀνύχιον περικεκυ-
ſi auro: et colligati auro. et
κλωμένα χρυσίῳ, καὶ συνδεδεμένα χρυσίῳ. καὶ οἱ
lapides erāt ex noībus filiorꝫ iſrael duode-
λίθοι ἦσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ δώδε-
cim: ex duodecī noībus eorꝫ ſculpti
κα, ἐκ τῶν δώδεκα ὀνομάτων αὐτῶν ἐγγεγλυμμέναι
ſigilli. vnuſquiſqꝫ ex ſuo noīe in duode-
σφραγῖδες. ἕκαςος ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος εἰς τὰς δώδε-
cim tribus. et fecerūt ſup rōnale catenulas cōne-
κα φυλάς. καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τὸ λόγιον κροσσοὺς συμ-
xas: opus cōnexiōis: ex auro pu-
πεπλεγμένους, ἔργον ἐμπλοκίου, ἐκ χρυσίου καθα-
ro. et fecerūt duos vncinos aureos: et duos
ροῦ. καὶ ἐποίησαν δύο ἀσπιδίσκας χρυσᾶς, καὶ δύο
anulos aureos. et impoſuerūt duos anu-
δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπέθηκαν τοὺς δύο δακτυλί-
los aureos ſup vtraqꝫ pricipia rōnalis.
ους τοὺς χρυσοῦς ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ λογίου.
et īpoſuerūt inexiones ex auro ſup duos
καὶ ἐπέθηκαν τὰ ἐμπλόκια ἐκ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο
anulos ſup vtraſqꝫ ptes rōnalis. et
δακτυλίους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ λογίου. καὶ
ad duas cōiūctiōes duas innexiōes. et impo-
εἰς τὰς δύο συμβολὰς τὰ δύο ἐμπλόκια. καὶ ἐπέθη-
ſuerūt ſup duobus vncinis humeros ſuphūeralis
καν ἐπὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος
ex aduerſo ſcđm faciē. et fecerūt duos anu-
ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. καὶ ἐποίησαν δύο δα-
los aureos. et īpoſuerūt ſup duas alas
κτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰ δύο πτερύ-
a ſūitate rōnalis ad ſūmitatē poſterioris ptis
για ἀπ' ἄκρου τοῦ λογίου ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὀπισθίου τῆς
ſuphūeralis ab intus. et fecerūt duos anulos au-
ἐπωμίδος ἔσωθεν. καὶ ἐποίησαν δύο δακτυλίους χρυ-
reos: et īpoſuerūt ſup vtroſqꝫ hūeros ſuphu-
σοῦς, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπω-
meralis ab infra eius: ſcđm faciē ſcđm cōne-
μίδος κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμ-
xionē deſup cōtexturā ſuphūeralis. et cōſtrin-
βολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς τῆς ἐπωμίδος. καὶ συνέσφι-
xit rōnale ab anulis q in eo ad
ξε τὸ λόγιον ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς
anulos ſuphūeralis: cōſtrictos ex hyacī-
δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος, συνεχομένους ἐκ τοῦ ὑακίν-
tho cōplicatos ad cōtexturā ſuphūeralis: vt
θου συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασμα τῆς ἐπωμίδος, ἵνα
nō deflueret rōnale a ſuphūerale: ſicut precepit
μὴ χαλᾶται τὸ λόγιον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος, καθὰ συνέταξε

C

Trāſla. Chal.

וְשַׁבְזִיז וְסַבְהֲלוֹם: וְסִידְרָא תְּלִיתָאָה קַנְכִּירֵי טַרְקְיָא וְעֵין עֶגְלָא: וְסִידְרָא רְבִיעָאָה
כְּרוּם יַמָּא וּבוּרְלָא וּפַנְתֵּירָא מְשַׁקְּעָן מְרַמְּצָן דִּדְהַב בְּאַשְׁלָמוּתְהוֹן: וְאַבְנַיָּא עַל שְׁמָהַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִינוּן תַּרְתָּא עַסְרֵי עַל שְׁמָהַתְהוֹן כְּתַב מְפָרַשׁ כִּגְלוֹף דְּעִזְקָא גְּבַר עַל שְׁמֵיהּ
לִתְרֵי עֲסַר שִׁבְטִין: וַעֲבַדוּ עַל חוּשְׁנָא תִּכִּין מִתְחַמְּן עוֹבַד גְּדִילוּ דִּדְהַב דְּכֵי: וַעֲבַדוּ
תַּרְתֵּין מְרַמְּצָן דִּדְהַב וְתַרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב וִיהַבוּ יָת תַּרְתֵּין עִזְקָתָא עַל תְּרֵין סִטְרֵי
חוּשְׁנָא: וִיהַבוּ תַּרְתֵּין גְּדִילָן דִּדְהַב עַל תַּרְתֵּין עִזְקָן עַל סִטְרֵי חוּשְׁנָא: וְיָת תַּרְתֵּין גְּדִילָן
דְּעַל תְּרֵין סִטְרוֹהִי יְהַבוּ עַל תַּרְתֵּין מְרַמְּצָתָא וִיהַבִינוּן עַל כִּתְפֵי אֵיפוֹדָא לָקֳבֵיל
אַפּוֹהִי: וַעֲבַדוּ תַּרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב וְשַׁוִּיו עַל תְּרֵין סִטְרֵי חוּשְׁנָא עַל שִׂפְתֵיהּ דִּי
לְעִבְרָא דְאֵיפוֹדָא מִלְּגָיו: וַעֲבַדוּ תַּרְתֵּין עִזְקָן דִּדְהַב וִיהַבִינוּן עַל תַּרְתֵּין כִּתְפֵי אֵיפוֹדָא
מִלְּרַע מִלָּקֳבֵיל אַפּוֹהִי לָקֳבֵיל בֵּית לוֹפֵיהּ מֵעִילָּוֵי לְהֶמְיַן אֵיפוֹדָא: וַאֲחִידוּ יָת חוּשְׁנָא
מֵעִזְקָתֵיהּ לְעִזְקָת אֵיפוֹדָא בְּחוּטָא דִתְכִלְתָּא לְמֶהֱוֵי עַל הֶמְיַן אֵיפוֹדָא וְלָא יִתְפָּרַק
חוּשְׁנָא מֵעִילָּוֵי אֵיפוֹדָא כְּמָא דְּפַקֵּיד

Prĭtiua chal. נכר · שקע רמץ · שלם תרי פרש · דכה · תרי · יהב · שוה שפה · ארע לפף עלה · המן הוה פרק

Interp. chal.

ſaphirus ꝛ iaſpis. In tertio aūt ordine ligurius achates ꝛ amethyſtus. In q̄rto autē ordine chryſolithus: onychinus ꝛ berillus: incluſi ſtrictiqꝫ auro fuerunt in impletionibus ſuis. Ipſi aūt lapides duodecim erāt iuxta noīa filiorꝫ iſrael: ſcripti ſcriptura diſtincta q̄ſi ſculptura anuli ſinguli lapides ꝑ noīa ſingulorū per duodecim tribus. Feceruntqꝫ in rationali catenulas ſibi inuicē coherētes opere fimbrie ex auro mūdiſſimo. Et fecerūt duos vncinos aureos ꝛ duos anulos aureos: ꝛ poſuerūt duos anulos in duobus lateribus rationalis. poſuerūtqꝫ duas fimbrias aureas in duobus anulis qui erāt in lateribus rationalis. Et duas fimbrias q̄ erant in duobus laterībꝰ eius poſuerūt in duobꝰ vncinis. poſuerūtqꝫ eas in humerulis ſuphūeralis cōtra faciē eius. Fecerūtqꝫ duos anulos aureos ꝛ poſuerūt eos in duobꝰ lateribus rationalis q̄ erant in ora eius q̄ eſt e regione ſuphumeralis intrinſecus. Fecerūtqꝫ duos anulos ex auro ꝛ poſuerūt eos ī duobus humerulis ſuphumeralis inferius cōtra faciem eius e regione iuncture eius ſupra balteū ſuphumeralis. Et cōiunxerūt rōnale ex anulis ſuis ad anulos ſuphumeralis vitta hyacinthina: vt eſſet ſup balteū ſuphumeralis: vt non recederet rationale a ſuperhumerali: ſicut preceperat

---

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dñs moyſi. et fecerūt tunicā ſub-
κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν τὴν ὑποδύτην ὑπὸ
ſuphūerale: opus textile: totū hyacīthinū. at ca-
τὴν ἐπωμίδα, ἔργον ὑφαντόν, ὅλον ὑακίνθινον. τὸ δὲ περι-
pitium tunice in medio textum adiū-
ςόμιον τοῦ ὑποδύτου ἐν τῷ μέσῳ διυφασμένον συμ-
ctū: cui adiūgēs in circuitu capitiū iſeparabile.
πλεκτόν, ᾧ ἀνέχον κύκλῳ τὸ περιςόμιον ἀδιάλυτον.
et fecerūt ſup margine tunice ab
καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κά-
infra q̄ſi florētis mali punici mala punica ex hyacītho: ꝛ
τωθεν ὡσεὶ ἐξανθούσης ῥοᾶς ῥοΐσκους, ἐξ ὑακίνθου, καὶ
purpura: et coccino filato: et byſſo re-
πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κε-
torta. et fecerūt tintinabula aurea. et im-
κλωσμένης. καὶ ἐποίησαν κώδωνας χρυσοῦς. καὶ ἐ-
poſuerūt tītinabula ſup margines tuni-
πέθηκαν τοὺς κώδωνας ἐπὶ τὰ λώματα τοῦ ὑπο-
ce in circuitu inter mala punica. tītinabula au-
δύτου κύκλῳ ἀναμέσον τῶν ῥοΐσκων. κώδωνας χρυ-
rea ꝛ mala punica ſup margine tunice
σοῦς καὶ ῥοΐσκους ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου
i circuitu: ad miniſtrādū: ſicut precepit dñs
κύκλῳ, εἰς τὸ λειτουργεῖν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ
moyſi. et fecerūt tunicas byſſinas: opꝰ texti-
μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν χιτῶνας βυσσίνους, ἔργον ὑφαν-
le aaron et filiis eius. et cidares ex
τὸν ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ τὰς κιδάρεις ἐκ
byſſo: et mitrā ex byſſo: et femo-
βύσσου, καὶ τὴν μίτραν ἐκ βύσσου, καὶ τὰ περισκε-
ralia ex byſſo retorta: et zonas eorꝫ
λῆ ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ τὰς ζώνας αὐτῶν
ex byſſo et hyacītho: et purpura et coccino
ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου
retorta: opꝰ variegatoris: ſicut p̄cepit
κεκλωσμένου, ἔργον ποικιλτοῦ, ὃν τρόπον συνέταξε
dñs moyſi. et fecerūt laminā au-
κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν τὸ πέταλον τὸ χρυ-
reā: ſeparationē ſctuarii auri puri: et ſcri-
σοῦν, ἀφόρισμα τοῦ ἁγίου χρυσίου καθαροῦ. καὶ ἔ-
pſerūt in ea litteras impreſſas ſigil-
γραψαν ἐπ' αὐτοῦ γράμματα ἐκτετυπωμένα σφρα-
li ſctificationē dño. ꝛ impoſuerūt in ea margi-
γῖδος ἁγίασμα κυρίῳ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῷ λῶμα
nē hyacīthinā: vt ſupcadat ſup mitrā deſu-
τὸ ὑακίνθινον, ὥςε ἐπικεῖσθαι ἐπὶ τὴν μίτραν ἄνω-
per: ſicut p̄cepit dñs moyſi. et pfe-
θεν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ συ-
ctū ē oē opꝰ tabernaculi teſtimonii.
νετελέσθη πᾶν ἔργον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
et fecerūt filii iſrael ſcđm oīa quecūqꝫ p̄-
καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα συ-
cepit dñs moyſi: ꝛ attulerūt tabernaculū
νέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, καὶ ἤνεγκαν τὴν σκηνὴν

D

Trāſla. B. Hiero.

dñs moyſi. Fecerūtqꝫ tunicam ſuphumeralis totā hyacinthinam: & capitiū in ſupiori pte contra mediū: orāqꝫ per gyrum capitii textilem. deorſū āt ad pedes mala punica ex hyacintho: purpura: vermiculo ac byſſo retorta. & tītinabula de auro puriſſimo: que poſuerunt inter malogranata in extrema parte tunice per gyrū. tītinabulum autem aureum & malūpunicū: quibus ornatus icedebat pontifex q̄n miniſterio fūgebatur: ſicut p̄cepit dñs moyſi. Fecerunt tunicas byſſinas opere textili aaron & filiis eius: & mitras cum coronulis ſuis ex byſſo. feminalia quoqꝫ linea byſſina. cingulum vero de byſſo retorta: hyacītho: purpura ac vermiculo bis tincto arte plumaria. ſicut p̄ceperat dominus moyſi. Fecerunt & laminā ſacre venerationis de auro puriſſimo: ſcripſeruntqꝫ in ea opere gemmario ſanctum domini: & ſtrīxerūt eā cū mitra vitta hyacinthina: ſicut preceperat dñs moyſi. Perfectū ē igitur omne opus tabernaculi & tecti teſtimonii. Fecerūtqꝫ filii iſrael cuncta que preceperat dominus moyſi: & obtulerūt tabernaculum

Ter. Heb. Exo. Ca. xxxix.

יְהוָה אֶת מֹשֶׁה: וַיַּעַשׂ אֶת מְעִיל
הָאֵפֹד מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּלִיל תְּכֵלֶת:
וּפִי הַמְּעִיל בְּתוֹכוֹ כְּפִי תַחְרָא שָׂפָה
לְפִיו סָבִיב לֹא יִקָּרֵעַ: וַיַּעֲשׂוּ עַל
שׁוּלֵי הַמְּעִיל רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי מָשְׁזָר: וַיַּעֲשׂוּ
פַעֲמֹנֵי זָהָב טָהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת
הַפַּעֲמֹנִים בְּתוֹךְ הָרִמֹּנִים עַל שׁוּלֵי
הַמְּעִיל סָבִיב בְּתוֹךְ הָרִמֹּנִים: פַּעֲמֹן
וְרִמֹּן פַּעֲמֹן וְרִמֹּן עַל שׁוּלֵי הַמְּעִיל
סָבִיב לְשָׁרֵת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת מֹשֶׁה: וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַכָּתְנֹת שֵׁשׁ
מַעֲשֵׂה אֹרֵג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו: וְאֵת
הַמִּצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְאֶת פַּאֲרֵי הַמִּגְבָּעֹת
שֵׁשׁ וְאֶת מִכְנְסֵי הַבָּד שֵׁשׁ
מָשְׁזָר: וְאֶת הָאַבְנֵט שֵׁשׁ מָשְׁזָר
וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
מַעֲשֵׂה רֹקֵם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת מֹשֶׁה: וַיַּעֲשׂוּ אֶת צִיץ נֵזֶר
הַקֹּדֶשׁ זָהָב טָהוֹר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו
מִכְתַּב פִּתּוּחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה:
וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת לָתֵת עַל
הַמִּצְנֶפֶת מִלְמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת מֹשֶׁה: וַתֵּכֶל כָּל עֲבֹדַת
מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת
מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ: וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן

Prĭtiua heb. עשה מעל · כלל · פה · סבב קרע · רמן · תלע שנה שזר · טהר · צנף גבע · כנס · עשה · טהר כתב · נתן פתל נתן · עלה · כלה · שכן יעד · בוא

Trānſla. Chal.

יְיָ יָת מֹשֶׁה: וַעֲבַד יָת מְעִילָא דְאֵיפוֹדָא עוֹבַד מָחֵי גְּמִיר תִּכְלָא: וּפוּם מְעִילָא בְּגַוֵּיהּ
כְּפוּם שִׁרְיָן תּוֹרָא מַקַּף לְפוּמֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר דְּלָא יִתְבְּזַע: וַעֲבַדוּ עַל שִׁיפוּלֵי מְעִילָא
רִמּוֹנֵי תִּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי שְׁזִיר: וַעֲבַדוּ זַגִּין דִּדְהַב דְּכֵי וִיהַבוּ יָת זַגַּיָּא בְּגוֹ
רִמּוֹנַיָּא עַל שִׁיפוּלֵי מְעִילָא סְחוֹר סְחוֹר בְּגוֹ רִמּוֹנַיָּא: זַגָּא וְרִמּוֹנָא זַגָּא וְרִמּוֹנָא עַל
שִׁיפוּלֵי מְעִילָא סְחוֹר סְחוֹר לְשַׁמָּשָׁא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: וַעֲבַדוּ יָת כִּתּוּנִין
דְּבוּצָא עוֹבַד מָחֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי: וְיָת מִצְנֶפְתָּא דְּבוּצָא וְיָת שְׁבַח כּוֹבְעַיָּא דְּבוּצָא וְיָת
מִכְנְסִין דְּבוּצָא דְּבוּץ שְׁזִיר: וְיָת הֶמְיָנָא דְּבוּץ שְׁזִיר וְתִכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי עוֹבַד
צַיָּיר כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: וַעֲבַדוּ יָת צִיצָא כְּלִילָא דְקוּדְשָׁא דִּדְהַב דְּכֵי וּכְתַבוּ
עֲלוֹהִי כְּתַב מְפָרַשׁ קוּדְשָׁא לַייָ: וִיהַבוּ עֲלוֹהִי חוּטָא דִתְכִלְתָּא לְמִתַּן עַל מִצְנֶפְתָּא
מִלְּעֵילָא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: וּשְׁלֵימַת כָּל עֲבִידַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וַעֲבַדוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַדוּ: וְאַיְתִיוּ יָת מַשְׁכְּנָא

Interp. chal.

dñs moyſi. Feceruntqꝫ palliū ſuperhumeralis opere textoris totum hyacinthinum. Et os pallii in medio eius: ſicut os lorice. Ora erat per circuitū oris eius vt nō rūperet. Fecerūtqꝫ in īferiori pte pallii malogranata ex hyacintho ꝛ purpura ꝛ coccino retorto. Fecerūtqꝫ tintinabula de auro mūdiſſimo: ꝛ poſuerūt tintinabula in medio malorūgranatorꝫ in īferiori parte pallii ꝑ circuitū in medio malorūgranatorꝫ. Tintinabulū ꝛ malūgranatū: tintinabulū ꝛ malū granatū: in inferiori parte pallii per circuitū: ad miniſtrandū: ſicut preceperat dñs moyſi. Fecerūtqꝫ tunicā ex byſſo opere textoris aaron ꝛ filiis eius. Et tiarā ex byſſo ꝛ pileos in decorē ex byſſo. Et femoralia ex byſſo retorta: balteuꝫ quoqꝫ ex byſſo retorta ꝛ hyacintho ꝛ purpura ꝛ coccino opere polymitarii: ſicut p̄ceperat dñs moyſi. Et fecerūt laminaꝫ coronā ſanctitatis ex auro mūdiſſimo: ꝛ ſcripſerūt ſup eam ſcriptura diſtincta: ſanctū dño. Et poſuerūt in ea vittam hyacinthinā: vt poneretur ſuper mitram: ſicut preceperat dñs moyſi. Perfectūqꝫ eſt omne opus tabernaculi federis. Fecerūtqꝫ filii iſrael iuxta oīa que preceperat dñs moyſi: ita fecerunt. Adduxeruntqꝫ tabernaculum

Prĭtiua chal. מחא · שרא תקף בזע · זגא · צנף · כנס · צור רבה · פרש נתן · עלה שכן · אתא

אֶל מֹשֶׁה אֶת הָאֹהֶל וְאֶת כָּל
כֵּלָיו קְרָסָיו קְרָשָׁיו בְּרִיחָו וְעַמֻּדָיו
וַאֲדָנָיו: וְאֶת מִכְסֵה עוֹרֹת הָאֵילִם
הַמְאָדָּמִים וְאֶת מִכְסֵה עֹרֹת
הַתְּחָשִׁים וְאֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ: אֶת
אֲרוֹן הָעֵדֻת וְאֶת בַּדָּיו וְאֵת
הַכַּפֹּרֶת: אֶת הַשֻּׁלְחָן אֶת כָּל כֵּלָיו
וְאֵת לֶחֶם הַפָּנִים: אֶת הַמְּנֹרָה
הַטְּהֹרָה אֶת נֵרֹתֶיהָ נֵרֹת הַמַּעֲרָכָה
וְאֶת כָּל כֵּלֶיהָ וְאֵת שֶׁמֶן הַמָּאוֹר:
וְאֵת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וְאֵת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֵת מָסַךְ
פֶּתַח הָאֹהֶל: אֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת
וְאֶת מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לוֹ אֶת
בַּדָּיו וְאֶת כָּל כֵּלָיו אֶת הַכִּיֹּר וְאֶת
כַּנּוֹ: אֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר אֶת עַמֻּדֶיהָ
וְאֶת אֲדָנֶיהָ וְאֶת הַמָּסָךְ לְשַׁעַר
הֶחָצֵר אֶת מֵיתָרָיו וִיתֵדֹתֶיהָ וְאֵת
כָּל כְּלֵי עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל מוֹעֵד:
אֶת בִּגְדֵי הַשְּׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ
אֶת בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן
וְאֶת בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן: כְּכֹל אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל הָעֲבֹדָה: וַיַּרְא
מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה
עָשׂוּ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה כֵּן
עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה:

Primitiua heb.: כלה ברח · כסה · אדם עור · סכך · ארן עוד · כפר · פנה נור · ערך · אור · זבח · כבר · יתר · עשה · ראה · לאך · ברך

&.[m]tectū[n]&[o] vniuerſam ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [p]ſupellectilem:[q]anulos [r]tabulas:[s]vectes:[t]columnas:[u]ac baſes: [x]opertorium[y]de pellibus[z]arietum [b]rubricatis:[c]& aliud [d] opertimentum de ꝏꝏꝏ hyacinthinis [e]pellibus: velum: ꝏꝏꝏꝏ [i]arcam: [o]vectes: ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [q]propiciatorium:[r]menſam[t]cum[v]vaſis ſuis: ꝏꝏ [y]&[a]propoſitionis[z]panibus:[c]candelabrum: ꝏꝏ [f]lucernas. ꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [i]&[l]vtenſilia earum[m]cum [n]oleo: ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [q]altare[r]aureum [u] &[t]vnguentum ꝏꝏꝏꝏꝏ [x]&[y]thymiama ex[z]aromatibus:[a]&[b]tentorium in [c]introitu [d]tabernaculi: [f]altare[g]eneum: ꝏꝏꝏꝏ [i]retiaculum: ꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [o]vectes:[p]&[r]vaſa eius[q]omnia.[t]labrum[u]cum ꝏꝏ [x]baſi ſua:[y]tentoria [a] atrii &[c]columnas ꝏꝏꝏꝏ [d]cum[e]baſibus ſuis.[g]tentorium [h]in introitu ꝏꝏ [i]atrii:[l]funiculoſqȝ illius [m]& paxillos. Nihil ex ꝏ [p]vaſis defuit que in [q]miniſteriū[r]tabernaculi &[u]in tectū[t]federis iuſſa ſūt fieri.[x]Veſtes quoqȝ quibus ſacerdotes vtuntur [a]in ſanctuario [c]aarō ſcilicet [g]&[i]filii eius: ꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [e]obtulerunt[f]filii [u] iſrael: [i]ſicut[k]preceperat [l]dominus. Que poſtq̄ ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [u]moyſes[o]cūcta[u]vidit cōpleta: ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [o]benedixit[p]eis: ꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

ad moyſen: τ oīa vaſa eius: τ
πρὸς μωυσῆν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ
anulos eius: et colūnas eius: τ
τοὺς δακτυλίους αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ
vectes eius: τ paxillos eius:
τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῆς,
τ baſes eius: τ opimēta pelles
καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὰς διφθέρας δέρματα
arietū rubricatas: τ coopertoria pelles
κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ τὰ κατακαλύμματα δέρ
les hyacinthinas: τ velū: τ ar
ματα ὑακίνθινα, καὶ τὸ καταπέτασμα, καὶ τὴν κι
cam teſtimonii: τ vectes eius: τ
βωτὸν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τοὺς διωστῆρας αὐτῆς, καὶ
ꝓpiciatoriū: τ mēſam: τ oīa vaſa
τὸ ἱλαστήριον, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη
eius: τ panes ꝓpoſitiōis: τ cāde
αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, καὶ τὴν λυ
labrū purū: τ lucernas eius lucernas
χνίαν τὴν καθαράν, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς λύχνους
incēdii: τ oīa vaſa eius: et ole
τῆς καύσεως, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ ἔλαι
um luminis: et altare aureū: et
ον τοῦ φωτός, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ
oleū vnctiōis: et thymiama cōpoſitio
τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσε
nis: et velū porte tabnaculi: et
ως, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ
altare eneū: et craticulā eius
θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν
eneā: et vectes eius: et oīa
χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ
vaſa eius: et labrū: et baſim eius: et
σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ
cortinas atrii: et colūnas et baſes eius: et
τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ
velum porte atrii: et funiculos eius: et
ἐπίσπαστρον τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ χοινία αὐτῆς, καὶ τοὺς
paxillos eius: et oīa inſtrumēta q̄ ad opa
πασσάλους αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα τὰ εἰς τὰ ἔργα τῆς
tabernaculi teſtimonii: et veſtes miniſtratorias ad
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς εἰς τὸ
miniſtrandū in eis in ſctuario: veſtes ſctuarii: q̄ ſūt aa
λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, στολὰς τοῦ ἁγίου, αἵ εἰσιν ἀα
ron: et veſtes filiorū eius in ſacerdotiū. ſm om
ρών, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὴν ἱερατείαν. κατὰ πάν
nia q̄cūq; ꝑcepit dñs moyſi: ſic fecerūt filii iſra
τα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσρα
el oēs apparatū. et vidit moyſes oīa opa:
ἡλ πᾶσαν τὴν παρασκευήν. καὶ ἴδε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα,
et fuerūt facientes ea quēadmodū ꝑcepit dñs moy
καὶ ἦσαν πεποιηκότες αὐτὰ ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυ
ſi: ſic fecerūt ea: et bñdixit eis moyſes.
σῇ, οὕτως ἐποίησαν αὐτά, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς μωυσῆς.

Primitiua chal.

מנא פרפא · ספק · נור דכה נהר · דבח · מאן · סבא

Interp. chal.

ad moyſen τ omnia vaſa eiuſdē tabernaculi: fibulas eius: tabulas eius: vectes eius: τ colūnas eius: τ baſes eius: τ opertoriū de pellibus arietum rubricatis: et opertoriū de pellibus hyacinthinis: velū q̄ꝙ qđ extenditur: arcam teſtimonij τ vectes ei⁹: τ propiciatorium: menſam τ oīa vaſa eius: τ panē propoſitionis: candelabrū mundiſſimū: τ lucernas que ordinantur et omnia vaſa eius: τ oleum ad illuminandum: altare aureū τ oleum vnctionis: thymiama aromatū. Tentoriūqȝ quod erat in oſtio tabernaculi: altare eneum: et retiaculū eius eneum: vectes eius τ oīa vaſa eius. Labrum τ baſim eius: cortinas atrij cuȝ colūnis ſuis et cum baſibus ſuis: velum quoqȝ ad oſtium atrij: funiculos eius τ paxillos eius τ omnia vaſa miniſterij tabernaculi federis: veſtes quoqȝ miniſterij ad miniſtrandum in ſanctuario: veſtes ſanctas aaron ſacerdotis τ veſtes filiorū eius vt miniſtrent. iuxta omnia que precepit dñs moyſi: ita fecerunt filij iſrael omne opus. Viditqȝ moyſes omne opus τ ecce fecerant illud ſicut preceperat dominus ita fecerunt: benedixitqȝ eis moyſes. Ca. 40.

Tranſla. Chal.

לְוָת מֹשֶׁה יָת מַשְׁכְּנָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי פּוּרְפּוֹהִי דַּפּוֹהִי עַבְרוֹהִי וְעַמּוּדוֹהִי וְסַמְכוֹהִי: וְיָת חוֹפָאָה דְּמַשְׁכֵי דְּדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וְיָת חוֹפָאָה דְּמַשְׁכֵי סָסְגוֹנָא וְיָת פָּרֻכְתָּא דִּפְרָסָא: יָת אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא וְיָת אֲרִיחוֹהִי וְיָת כַּפּוּרְתָּא: יָת פָּתוֹרָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְיָת לְחֵם אַפַּיָּא: יָת מְנָרְתָּא דָּכִיתָא יָת בּוֹצִינַהָא בּוֹצִינֵי סִדְרָא וְיָת כָּל מָנַהָא וְיָת מִשְׁחָא דְּאַנְהוֹרָא: וְיָת מַדְבְּחָא דְּדַהֲבָא וְיָת מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא וְיָת קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא וְיָת פְּרָסָא דִּתְרַע מַשְׁכְּנָא: יָת מַדְבְּחָא דִּנְחָשָׁא וְיָת סְרָדָא דִנְחָשָׁא דִּילֵיהּ יָת אֲרִיחוֹהִי וְיָת כָּל מָנוֹהִי יָת כִּיּוֹרָא וְיָת בְּסִיסֵיהּ: יָת סְרָדֵי דְּרָתָא יָת עַמּוּדַהָא וְיָת סַמְכַהָא וְיָת פְּרָסָא לִתְרַע דָּרְתָא יָת אַטּוּנוֹהִי וְסִכַּהָא וְיָת כָּל מָאנֵי פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא לְמַשְׁכַּן זִמְנָא: יָת לְבוּשֵׁי שִׁמּוּשָׁא לְשַׁמָּשָׁא בְקוּדְשָׁא יָת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיָת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא: כְּכֹל דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת כָּל פּוּלְחָנָא: וַחֲזָא מֹשֶׁה יָת כָּל עֲבִידְתָּא וְהָא עֲבַדוּ יָתַהּ כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ כֵּן עֲבַדוּ וּבָרֵיךְ יָתְהוֹן מֹשֶׁה:

Ca. xl.

C. 40
A
Et locut⁹ ē dñs ad moyſen: dicēs: in die
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἐν ἡμέ
vna mēſis primi prima die mēſis: eriges tabna
ρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου νουμηνίᾳ, στήσεις τὴν σκη
culū teſtimonij: τ pones ibi arcā
νὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ θήσεις ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν τοῦ
teſtimonij: τ cooperies arcā
μαρτυρίου, καὶ σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν τῷ κα
velo. τ inferes mēſam: τ ap
ταπετάσματι. καὶ εἰσοίσεις τὴν τράπεζαν, καὶ προ
pones ꝓpoſitionē ei⁹. τ inferes cādelabrū:
θήσεις τὴν πρόθεσιν αὐτῆς. καὶ εἰσοίσεις τὴν λυχνίαν,
τ impones lucernas ei⁹. τ pones al
καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς. καὶ θήσεις τὸ θυσια
tare aureū ad incēſandū corā ar
στήριον τὸ χρυσοῦν εἰς τὸ θυμιᾶσαι ἐναντίον τῆς κιβω
ca teſtimonij. τ impones coopimētū
τοῦ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσεις κάλυμμα τοῦ
veli ſup hoſtiū tabnaculi. τ
καταπετάσματος ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς. καὶ τὸ
altare holocauſtorū pones iuxta ho
θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων θήσεις παρὰ τὴν θύ
ſtiū tabnaculi teſtimonij. τ pones la
ραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ θήσεις τὸν λου
brū inter tabernaculū teſtimonij τ in
τῆρα ἀναμέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ ἀνα
ter altare: τ pones in eo aquā.
μέσον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ θήσεις ἐν αὐτῷ ὕδωρ.
τ pones atriū in circuitu. τ pones ve
καὶ θήσεις τὴν αὐλὴν κύκλῳ. καὶ θήσεις τὸ κατα
B
lum porte atrij. τ aſſumes
πέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς. καὶ λήψῃ τὸ ἔ
oleū vnctionis: τ vnges tabnaculū: τ
λαιον τοῦ χρίσματος, καὶ χρίσεις τὴν σκηνήν, καὶ
oīa q̄ in eo. τ ſctificabis illō τ om
πάντα τὰ ἐν αὐτῇ. καὶ ἁγιάσεις αὐτὴν καὶ πάν
nia vaſa eius. et erūt ſctā. τ vnges
τα τὰ σκεύη αὐτῆς. καὶ ἔσται ἅγια. καὶ χρίσεις τὸ
altare holocauſtorū: τ oīa
θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων, καὶ πάντα τὰ
vaſa eius. τ vnges labrū: τ baſi
σκεύη αὐτοῦ. καὶ χρίσεις τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν
eius: τ ſctificabis illud. τ ſctificabis al
αὐτοῦ, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν. καὶ ἁγιάσεις τὸ θυσια
tare. τ erit altare ſctm̄ ſctōꝝ. τ
ſ.30.c στήριον. καὶ ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁγίων. καὶ
applicabis aarō et filios eius ad
προσάξεις ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὰς
hoſtia tabernaculi teſtimonij: et lauabis
θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λούσεις
eos aqua. et indues aaron veſtes
αὐτοὺς ὕδατι. καὶ ἐνδύσεις ἀαρὼν τὰς στολὰς
ſctās: et vnges eū: et ſctificabis eū:
τὰς ἁγίας, καὶ χρίσεις αὐτόν, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν,

Locutuſqȝ ē. Ca. 40. [b]dominus ad[c] moyſen [e]dicens. [g] Menſe[h] primo ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [i]prima[f]die [k] menſis[l]eriges[m]tabernaculum ꝏꝏ [p]teſtimōii: [q]& pones[r] in eo[t]arcam. ꝏꝏꝏꝏꝏ [x]dimitteſqȝ ante illam[b]velum: ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [c]& illata[e]menſa[f] pones ſuper eam que rite precepta ſunt.[l]Candelabrum ſtabit ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [n]cum[o] lucernis ſuis: [p] & [r]altare ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [s]aureum [t]in quo adoletur [t]incēſū [u]corā[x]arca ꝏ [y]teſtimonii .[b]Tentorium [c]in introitu [d] tabernaculi teſtimonii[y]pones: & ꝏꝏ [f]ante illud [g] altare[h]holocauſti:[q]Labrum ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [r]inter[x]altare[u]& [s]tabernaculū: qđ[t] iplebis ꝏꝏꝏ [a]aqua.[b]Circūdabiſqȝ ꝏ [d]atrium tentoriis ꝏꝏꝏ [f] &[i]ingreſſum eius. ꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [l]Et aſſūpto[o]vnctionis[n]oleo: [p] vnges ꝏꝏꝏꝏ [r]tabernaculum[s] cū vaſis ſuis ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [r]vt ſanctificentur: ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [h]altare ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [i]holocauſti[k]&[l] oīa [m] vaſa eius ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [r] labrum [s]cum ꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [a]baſi ſua. Oīa [u] vnctiōis oleo[b]cōſecrabis[q]: vt ſint [u]ſancta[t]ſanctorū. [o]Applicabiſqȝ[f]aarō[g]&[h]filios eius [i]ad[k]fores[l]tabernaculi[m]teſtimonii: [n]& lotos[p]aqua [q]indues[r]ſanctis[u]veſtibus ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
לֵּאמֹר: בְּיוֹם הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תָּקִים אֶת מִשְׁכַּן
אֹהֶל מוֹעֵד: וְשַׂמְתָּ שָׁם אֵת אֲרוֹן
הָעֵדוּת וְסַכֹּתָ עַל הָאָרֹן אֶת הַפָּרֹכֶת:
וְהֵבֵאתָ אֶת הַשֻּׁלְחָן וְעָרַכְתָּ אֶת
עֶרְכּוֹ וְהֵבֵאתָ אֶת הַמְּנֹרָה וְהַעֲלֵיתָ
אֶת נֵרֹתֶיהָ: וְנָתַתָּה אֶת מִזְבַּח
הַזָּהָב לִקְטֹרֶת לִפְנֵי אֲרוֹן הָעֵדֻת
וְשַׂמְתָּ אֶת מָסַךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן:
וְנָתַתָּה אֵת מִזְבַּח הָעֹלָה לִפְנֵי פֶּתַח
מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד: וְנָתַתָּ אֶת הַכִּיֹּר
בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ
שָׁם מָיִם: וְשַׂמְתָּ אֶת הֶחָצֵר סָבִיב
וְנָתַתָּ אֶת מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר:
וְלָקַחְתָּ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמָשַׁחְתָּ
אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בּוֹ
וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְאֶת כָּל כֵּלָיו
וְהָיָה קֹדֶשׁ: וּמָשַׁחְתָּ אֶת מִזְבַּח
הָעֹלָה וְאֶת כָּל כֵּלָיו וְקִדַּשְׁתָּ
אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים: וּמָשַׁחְתָּ אֶת הַכִּיֹּר וְאֶת
כַּנּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ: וְהִקְרַבְתָּ אֶת
אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו אֶל פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וְרָחַצְתָּ אֹתָם בַּמָּיִם:
וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת אַהֲרֹן אֵת בִּגְדֵי
הַקֹּדֶשׁ וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ

Primitiua heb. Cap. xl.: דבר · קום · שום · סכך · בוא · עלה · נתן · פנה · שכן · כלה · זבח · נגש קרב · רחץ לבש

Tranſla. Chal.

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: בְּיוֹמָא דְיַרְחָא קַדְמָאָה בְּחַד לְיַרְחָא תְּקִים יָת מַשְׁכְּנָא דְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: וּתְשַׁוֵּי תַמָּן יָת אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא וְתַטֵּיל עַל אֲרוֹנָא יָת פָּרֻכְתָּא: וְתַעֵיל יָת פָּתוֹרָא וְתַסְדַּר יָת סִדְרֵיהּ וְתַעֵיל יָת מְנָרְתָּא וְתַדְלֵיק יָת בּוֹצִינַהָא: וְתִתֵּן יָת מַדְבְּחָא דְּדַהֲבָא לִקְטֹרֶת בּוּסְמִין קֳדָם אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא וּתְשַׁוֵּי יָת פְּרָסָא דִּתְרָעָא לְמַשְׁכְּנָא: וְתִתֵּן יָת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא קֳדָם תְּרַע מַשְׁכְּנָא דְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: וְתִתֵּן יָת כִּיּוֹרָא בֵּין מַשְׁכַּן זִמְנָא וּבֵין מַדְבְּחָא וְתִתֵּן תַּמָּן מַיָּא: וּתְשַׁוֵּי יָת דָּרְתָא סְחוֹר סְחוֹר וְתִתֵּן יָת פְּרָסָא דִּתְרַע דָּרְתָא: וְתִסַּב יָת מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא וּתְרַבֵּי יָת מַשְׁכְּנָא וְיָת כָּל דְּבֵיהּ וּתְקַדֵּישׁ יָתֵיהּ וְיָת כָּל מָנוֹהִי וִיהֵי קוּדְשָׁא: וּתְרַבֵּי יָת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וּתְקַדֵּישׁ יָת מַדְבְּחָא וִיהֵי מַדְבְּחָא קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין: וּתְרַבֵּי יָת כִּיּוֹרָא וְיָת בְּסִיסֵיהּ וּתְקַדֵּישׁ יָתֵיהּ: וּתְקָרֵיב יָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתַסְחֵי יָתְהוֹן בְּמַיָּא: וְתַלְבֵּישׁ יָת אַהֲרֹן יָת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא וּתְרַבֵּי יָתֵיהּ וּתְקַדֵּישׁ יָתֵיהּ

Interp. chal.

Locutuſqȝ eſt dominus cum moyſe: dicens. In menſe primo: prima die menſis eriges tabernaculum federis; τ pones ibi arcam teſtimonij. Et cooperies ſuper arcam velamine. Et inferes menſam: et ordinabis ordinem eius. et inferes candelabrū: τ incendes lucernas eius. Poneſqȝ altare aureū: in quo adoletur thymiama aromatuȝ coram arca teſtimonij. Poneſqȝ velum in oſtio tabernaculi: τ pones altare holocauſti ante oſtiū tabernaculi federis. Et pones labrum inter tabernaculum federis τ altare: et pones ibi aquam. Poneſqȝ atrium per circuitum: τ pones tentorium oſtij atrij. Colleſqȝ oleum vnctionis: et vnges tabernaculū τ omnia que in eo ſunt: τ ſanctificabis illud τ omnia vaſa eius: τ erit ſanctum. et vnges altare holocauſti τ omnia vaſa eius: ſanctificabiſqȝ altare: τ erit altare ſanctum ſanctorū. Et vnges labrum τ baſim eius: et ſanctificabis illud. Applicabiſqȝ aaron τ filios eius ad oſtium tabernaculi federis: τ lauabis eos aquis. Et indues aaron veſtibus ſanctis: τ vnges eum: ſanctificabiſqȝ illum ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

Primitiua chal.

אמר קום שכן · שוה חפה · על סדר נור · דלק נתן נסך · דור · נסב רבב · קדש הוה עלה · קרב שכן סחא לבש

Trãsla. B. Hiero.

vt miniſtrent mihi ꝏꝏ
& ꝏꝏꝏ
vnctio corũ in ſacerdotiũ ſempiternũ pficiat. Fecitq́ꝫ moyſes omnia que preceperat dñs. Igitur menſe ꝏꝏ
primo ãni ſecũdi: prima die menſis ꝏꝏ
collocatũ eſt tabernaculũ. Erexitq́ꝫ ꝏꝏ
moyſes illud & poſuit tabulas ac ꝏꝏ
baſes & ꝏꝏ
vectes: ſtatuitq́ꝫ colũnas: ꝏꝏ
& expandit tectum ſuper tabernaculum ꝏꝏ
impoſito deſuper operimento: ꝏꝏ
ſicut dominus imperauerat. ꝏꝏ
Poſuit & teſtimoniũ in ꝏꝏ
arca ſubditis infra vectibus: ꝏꝏ
& oraculum deſuper. ꝏꝏ
Cũq́ꝫ intuliſſet arcã in tabernaculũ teſtimõii: appendit ante eã velũ: ꝏꝏ
vt expleret dñi iuſſionẽ. ꝏꝏ
Poſuit & mẽſã in tabernaculo ꝏꝏ
teſtimonii ad plagam ſeptentrionalem ꝏꝏ
extra velum: ordinatis corã ꝓpoſitionis ꝏꝏ
panibus: ſicut preceperat ꝏꝏ
dominus moyſi. Poſuit & candelabrum ꝏꝏ
in tabernaculo teſtimonii e regione menſe ꝏꝏ

Interp. chal.

vt miniſtret coram me. Filios quoq́ꝫ eius applicabis ⁊ indues eos tunicis. et vnges eos ſicut vnxiſti patrẽ eorum: ⁊ miniſtrabunt coram me: ⁊ vt ſit eis vnctio ſua in ſacerdotiũ ſempiternũ in generationibus ſuis. Fecitq́ꝫ moyſes iuxta omnia que preceperat ei dominus ita fecit. Factumq́ꝫ eſt in menſe primo in anno ſecundo prima die menſis erectum eſt tabernaculum. Erexitq́ꝫ moyſes tabernaculum: ⁊ poſuit baſes eius: et impoſuit tabulas eius: ⁊ poſuit vectes eius: ⁊ erexit columnas eius: ⁊ expandit tentorium ſuper tabernaculum: et poſuit coopertorium tabernaculi ſuper illud deſuper: ſicut preceperat dominus moyſi. Tulitq́ꝫ ⁊ poſuit teſtimonium in arca: ⁊ poſuit in arca vectes: ⁊ poſuit propiciatorium ſuper arcam deſuper. et intulit arcam in tabernaculum: ⁊ poſuit velum extentuꝫ: vt protegeret ſuper arcam teſtimonii ſicut preceperat dominus moyſi. Poſuitq́ꝫ menſam in tabernaculo federis in latere tabernaculi ad aquilonẽ extra velum: et ordinauit ſuper ea ordines panum coram domino: ſicut preceperat dominus moyſi. Poſuitq́ꝫ candelabrum in tabernaculo federis e regione menſe ꝏꝏ

Trãsla. B. Hiero.

in parte auſtrali: locatis per ordinem ꝏꝏ
lucernis iuxta preceptum ꝏꝏ
domini. Poſuit & ꝏꝏ
altare aureum ſub tecto teſtimonii contra velum: & adoleuit ſuper eo incenſum ꝏꝏ
aromatum: ſicut iuſſerat dominus ꝏꝏ
moyſi. Poſuit & tentorium in introitu ꝏꝏ
tabernaculi teſtimonii: & altare holocauſti in veſtibulo teſtimonii offerens ꝏꝏ
in eo holocauſtum & ſacrificia: ꝏꝏ
vt dominus imperauerat. Labrum ꝏꝏ
quoq́ꝫ ſtatuit inter tabernaculum teſtimonii & altare implens illud aqua. ꝏꝏ
Lauerũtq́ꝫ in eo moyſes & aaron ꝏꝏ
ac filii eius manus ſuas & pedes: ꝏꝏ
cum ingrederentur tectũ federis: & accederent ad altere: ſicut ꝏꝏ
preceperat dominus moyſi. Erexit ꝏꝏ
& atrium per gyrũ tabernaculi & altaris ꝏꝏ
ducto in introitu eius tẽtorio. Poſtquã omnia perfecta ſunt: ꝏꝏ
operuit nubes tabernaculum teſtimonii: ꝏꝏ
& gloria domini impleuit illud. ꝏꝏ
Nec poterat Moyſes ingredi ꝏꝏ
tectum federis ꝏꝏ
nube operiente omnia: & maieſtate dñi coruſcante: quia cũcta nubes operuerat. Si quãdo nubes

Interp. chal.

in latere auſtrali tabernaculi. Et incendit lucernas coram domino: ſicut preceperat dominus moyſi. Et poſuit altare aureum in tabernaculo federis coram velo. Et adoleuit ſuper eo incenſum aromatũ: ſicut preceperat dominus moyſi. Et poſuit tentorium in oſtio tabernaculi. Et altare holocauſti poſuit in oſtio tabernaculi federis: et obtulit ſuper eo holocauſtum ⁊ munus: ſicut preceperat dominus moyſi. Poſuitq́ꝫ labrum inter tabernaculum federis ⁊ inter altare: et poſuit ibi aquã ad lauandum. Laueruntq́ꝫ ex eo moyſes ⁊ aaron ⁊ filii eius manus ſuas ⁊ pedes ſuos: cuꝫ ingrederentur tabernaculum federis: et cum accederent ad altare lauabantur: ſicut preceperat dominus moyſi. Erexitq́ꝫ atrium per circuitum tabernaculi et altaris ⁊ poſuit velum in oſtio atrii. Et perfecit moyſes omne opus. Et operuit nubes tabernaculuꝫ federis: ⁊ gloria domini impleuit tabernaculum. Et non poterat moyſes ingredi tabernaculum federis: eo ꝙ manebat ſuper illud nubes: ⁊ gloria domini impleuerat tabernaculum. Et cum eleuabat nubes deſuper ꝏꝏ

הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל מַסְעֵיהֶם׃ וְאִם לֹא יֵעָלֶה הֶעָנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד יוֹם הֵעָלֹתוֹ׃ כִּי עֲנַן יְהוָה עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאֵשׁ תִּהְיֶה לַיְלָה בּוֹ לְעֵינֵי כָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם׃

Cap. i.

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם׃ אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃ וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו׃ וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְהִפְשִׁיט אֶת הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ׃ וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ׃ וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת

tabernaculũ deſerebat pficiſcebãtur filii iſrl' p turmas ſuas. Si pẽdebat deſup: manebãt i codẽ loco. Nubes qppe dñi incubebat per diẽ tabernaculo & ignis in nocte: videntibus cunctis populis iſrael per cunctas mãſiones ſuas.

Explicit liber Exodi.

Incipit vaiechra. i. liber Leuiticus. Cap. i.

Vocauit aũt moyſen & locutus ẽ ei dñs de tabernaculo teſtimonii: dicẽs. Loqre filiis iſrael: & dices ad eos. Hõ qui obtulerit ex vobis hoſtiam domino de pecoribus ideſt de bobus & ouibus offerens victimas: ſi holocauſtum fuerit eius oblatio ac de armẽto: maſculũ immaculatũ offeret ad oſtiũ tabernaculi teſtimonii ad placandum ſibi dominum. Ponetq; ſup caput hoſtie manus & acceptabilis erit: atq; in expiationẽ eius pficiẽs. Immolabitq; vitulum coram domino: & offerent filii aaron ſacerdotes ſanguinem eius fundentes per altaris circuitum: quod eſt ante oſtium tabernaculi. Detractaq; pelle hoſtie artus in fruſta concidẽt: & ſubiicient in altari ignem ſtrue lignorum ante compoſita: & membra que ſunt ceſa deſuper ordinãtes:

tabnaculi: pficiſcebãtur filii iſrael cũ ſarcina
σκηνῆς, ἀνεζεύγνυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν τῇ ἀπαρτίᾳ
ſua. ſi ãt nõ aſcẽdebat nubes: nõ pficiſcebãtur vſq; ad
αὐτῶν. εἰ δὲ μὴ ἀνέβη ἡ νεφέλη, οὐκ ἀνεζεύγνυσαν ἕως
diẽ qua aſcẽdebat nubes. nubes eñi erat ſup
τῆς ἡμέρας ἧς ἀνέβη ἡ νεφέλη. νεφέλη γὰρ ἦν ἐπὶ τῆς
tabnaclo die: & ignis erat ſup illud nocte coram oĩ iſrael in oib' pfectionib' eorũ.
σκηνῆς ἡμέρας, καὶ πῦρ ἦν ἐπ' αὐτῆς νυκτὸς ἐναντίον παντὸς ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς ἀναζυγαῖς αὐτῶν.

Explicit liber Exodus.

Incipit liber Leuiticus.

A Et reuocauit moyſen: & locut' ẽ dñs ei de tabnaclo teſtimonii: dicẽs: loqre filiis iſrael: & dices ad eos: hõ ſi obtulerit ex vobis dona dño de iumẽtis: & de bob': & de ouibus offeretis dona vr̃a: ſi holocauſtũ donũ ei': ex bob' maſculũ imaculatũ offeret illud ad hoſtiũ tabnaculi teſtimonii. offeret illũd acceptabile corã domino. & imponet manũ ſup caput hoſtie acceptabile ei: ad ppitiãdũ p eo.
Καὶ ἀνεκάλεσε μωυσῆν, καὶ ἐλάλησε κς αὐτῷ ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος ἐὰν προσάγῃ ἐξ ὑμῶν δῶρα τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων προσοίσετε δῶρα ὑμῶν, ἐὰν ὁλοκαύτωμα τὸ δῶρον αὐτοῦ, ἐκ τῶν βοῶν ἄρσεν ἄμωμον προσάξει αὐτὸ πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. προσοίσει αὐτὸ δεκτὸν ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καρπώματος δεκτὸν αὐτῷ, ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ. (Exod. 19.b.)

& imolabũt vitulũ corã dño. & offerent filii aarõ ſacerdotes ſanguinẽ. & effundẽt ſãguinẽ ſup altare in circuitu qd ãte hoſtiũ tabnaculi teſtimonii. & excoriãtes hoſtiam: cõcidẽt illã per mẽbra. & imponent filii aaron ſacerdotes ignẽ ſup altare. & exaggerabũt ligna ſup ignẽ. & imponent filii aarõ ſacerdotes mẽbra ſciſa: B
καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου. καὶ προσοίσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα. καὶ προσχεοῦσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ τὸ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐκδείραντες τὸ ὁλοκαύτωμα, μελιοῦσι αὐτὸ κατὰ μέλη. καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ στοιβάσουσι ξύλα ἐπὶ τὸ πῦρ. καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὰ διχοτομήματα,

Transla. Chal.

מַשְׁכְּנָא נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַטְּלָנֵיהוֹן׃ וְאִם לָא מִסְתַּלַּק עֲנָנָא וְלָא נָטְלִין עַד יוֹמָא דְאִסְתַּלְּקוּתֵיהּ׃ אֲרֵי עֲנָנָא דַּייָ עַל מַשְׁכְּנָא בִּימָמָא וְאֶשָּׁתָא הֲוָת בֵּיהּ בְּלֵילְיָא לְעֵינֵי כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַטְּלָנֵיהוֹן׃

Ca. i.

וּקְרָא לְמֹשֶׁה וּמַלֵּיל יְיָ עִמֵּיהּ מִמַּשְׁכַּן זִמְנָא לְמֵימַר׃ מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֱנָשׁ אֲרֵי יְקָרֵב מִנְּכוֹן קֻרְבָּנָא קֳדָם יְיָ מִן בְּעִירָא מִן תּוֹרֵי וּמִן עָנָא תְּקָרְבוּן יָת קֻרְבַּנְכוֹן׃ אִם עֲלָתָא קֻרְבָּנֵיהּ מִן תּוֹרֵי דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִנֵּיהּ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא יְקָרֵב יָתֵיהּ לְרַעֲוָא לֵיהּ קֳדָם יְיָ׃ וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ עֲלָתָא וְיִתְרְעֵי לֵיהּ לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי׃ וְיִכּוֹס יָת בַּר תּוֹרֵי קֳדָם יְיָ וִיקָרְבוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יָת דְּמָא וְיִזְרְקוּן יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר דִּבִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וְיַשְׁלַח יָת עֲלָתָא וִיפַלַּג יָתַהּ לְאֶבְרָהָא׃ וְיִתְּנוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנָא אֶשָּׁתָא עַל מַדְבְּחָא וְיִסְדְּרוּן אָעַיָּא עַל אֶשָּׁתָא׃ וְיִסְדְּרוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יָת אֵבְרַיָּא יָת

Priuatiua chal.

Interp. chal.

tabernaculũ proficiſcebãtur filii iſrael per oẽs manſiones ſuas. Et ſi nõ eleuabatᷓ nubes: nõ proficiſcebãtur vſq; in diẽ qua eleuabatur. Nubes enim dñi erat ſup tabernaculũ per diẽ: & ignis erat in eo p noctẽ in oculis oĩs domus iſrael in oĩbus mãſionibus ſuis.

Explicit liber exodi.

Incipit liber leuiticus. Ca. i.

Vocauit aũt moyſen & locutus eſt dñs cum eo de tabernaculo federis: dicens. Loquere cũ filiis iſrael: & dices eis. Homo q̃ obtulerit ex vobis oblationẽ corã dño: de pecoribus de bobus & de ouibus offeretis oblationes vr̃as. Si holocauſtũ fuerit ei' oblatio de bobus: maſculũ integrũ offerat: ad oſtiũ tabernaculi federis offerat illũ: vt ſit ei placabile corã dño. Imponetq; manũ ſuã ſup caput holocauſti: & acceptabile erit ei ad ppiciandũ p eo. Imolabitq; vitulũ corã dño: & offerẽt filii aaron ſacerdotes ſanguinẽ: & aſpergent ſanguinẽ ſup altare p circuitũ qd eſt in oſtio tabernaculi federis. & detrahet pellẽ holocauſti: & diuidet illud per membra eius: & ponẽt filii aaron ſacerdotis ignẽ ſup altare: & ordinabũt ligna ſuper ignẽ. Ordinabuntq; filii aaron ſacerdotes membra

הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ׃ וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהוָה׃ וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃ וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְנִתַּח אֹתוֹ לִנְתָחָיו וְאֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת פִּדְרוֹ וְעָרַךְ הַכֹּהֵן אֹתָם עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ׃ וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ וְאִם מִן הָעוֹף עֹלָה קָרְבָּנוֹ לַיהוָה וְהִקְרִיב מִן הַתֹּרִים אוֹ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת קָרְבָּנוֹ׃ וְהִקְרִיבוֹ הַכֹּהֵן אֶל הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְנִמְצָה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ׃ וְהֵסִיר אֶת מֻרְאָתוֹ בְּנֹצָתָהּ וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֵדְמָה אֶל מְקוֹם הַדָּשֶׁן׃ וְשִׁסַּע אֹתוֹ בִכְנָפָיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר

caput videlicet & cuncta que adherẽt iecori: inteſtinis & pedibus lotis aqua: adolebitq; ea ſacerdos ſuper altare in holocauſtũ & ſuauẽ odorem domino. Quod ſi de pecoribus oblatio eſt: de ouibus ſiue de capris holocauſtũ: maſculũ abſq; macula offeret: imolabitq; ad latus altaris: qd reſpicit ad aquilonẽ corã domino. Sanguinẽ vero illius fũdent ſuper altare filii aarõ p circuitũ: diuidẽtq; mẽbra caput & oĩa que adherent iecori: & imponẽt ſuper ligna quibus ſubiiciendus eſt ignis. Inteſtina vero & pedeſ lauabunt aqua: & oblata omnia adolebit ſacerdos ſuper altare in holocauſtum & odorem ſuauiſſimũ dño. Si aũt de auibus holocauſti oblatio fuerit domĩo de turturibus & pullis columbe: offeret eam ſacerdos ad altare: & retorto ad collũ capite ac rupto vulneris loco: decurrere faciet ſanguinẽ ſup crepidinem altaris. veſiculam vero gutturis & plumas piiciet pꝑe altare ad oriẽtalẽ plagã: i loco in quo cineres effũdi ſolẽt. cõfringetq; aſcellas ei': & nõ ſecabit: neq; ferro diuidet eã: & adolebit

& caput: & adipẽ ſup ligna: q̃ ſup ignẽ: exiſtẽtia ſup altare. q̃ ãt in vẽtre & pedes lauabũt aqua. & imponet ſacerdos oĩa ſup altare. holocauſtũ eſt ſacrificiũ odor ſuauitatis dño. ſi ãt ab ouib' oblatio ei' dño. ab q; agnis: & hedis in holocauſtũ: maſculũ imaculatũ offeret illud. & imponet manũ ſup caput eius: & immolabũt illũ a latere altaris: ad aqlonẽ coram dño. & effundẽt filii aarõ ſacerdotes ſãguinẽ ei' ſup altare in circuitu. & diuidẽt illud per mẽbra: & caput eius: & adipẽ ei'. & coacervabũt ſacerdotes illa ſup ligna: q̃ ſup ignẽ: exiſtẽtia ſup altare. & q̃ in vẽtre: & pedes lauabũt aqua. & offeret ſacerdos oĩa: & imponet ſup altare.
καὶ τὴν κεφαλήν, καὶ τὸ στέαρ ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός, τὰ ὄντα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. τὰ δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. κάρπωμά ἐστι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας κῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κῳ, ἀπό τε τῶν ἀρνῶν, καὶ τῶν ἐρίφων εἰς ὁλοκαύτωμα, ἄρσεν ἄμωμον προσάξει αὐτό. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἐκ πλαγίων τοῦ θυσιαστηρίου, πρὸς βορρᾶν ἐναντίον κυ. καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ διελοῦσιν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ στέαρ αὐτοῦ. καὶ ἐπιστοιβάσουσιν οἱ ἱερεῖς αὐτὰ ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός, τὰ ὄντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὰ ἐν κοιλίᾳ, καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι. καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. C

holocauſtũ eſt ſacrificii odor ſuauitatis dño. ſi ãt ab auib' holocauſtũ offerat donũ ſuũ dño: & offerat de turturib': vl' de colũbis oblationẽ ſuã: & offeret eã ſacerdos ad altare: & retorquebit caput ei': & ſacrificabit ſacerdos ſup altare: & effundet ſanguinẽ ad baſim altaris. & auferet veſiculã cũ plumis: & piiciet ea apd altare verſus oriẽtẽ ad locũ cineris. & cõfringet illam ab alis: & nõ diuidet. & ſacrificabit
κάρπωμά ἐστι θυσίας ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν ὁλοκάρπωμα προσφέρῃ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσῃ ἀπὸ τῶν τρυγόνων, ἢ ἀπὸ τῶν περιστερῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ προσοίσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀποκνίσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπιθύσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ στραγγιεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀφελεῖ τὸν πρόλοβον σὺν τοῖς πτεροῖς, καὶ ἐκβαλεῖ αὐτὰ παρὰ τὸ θυσιαστήριον κατ' ἀνατολὰς εἰς τὸν τόπον τῆς σποδοῦ. καὶ ἐκκλάσει αὐτὸ ἐκ τῶν πτερύγων, καὶ οὐ διελεῖ. καὶ ἐπιθύσει D

Transla. Chal.

רֵישָׁא וְיָת תַּרְבָּא עַל אָעַיָּא דְּעַל אֶשָּׁתָא דְּעַל מַדְבְּחָא׃ וְגַוֵּיהּ וּכְרָעוֹהִי יְחַלֵּל בְּמַיָּא וְיַסֵּיק כַּהֲנָא יָת כּוֹלָּא לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הוּא קֻרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ וְאִם מִן עָנָא קֻרְבָּנֵיהּ מִן אִמְּרַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי עִזַּיָּא לַעֲלָתָא דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִנֵּיהּ׃ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ עַל שִׁדָּא דְּמַדְבְּחָא צִפּוּנָא קֳדָם יְיָ וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יָת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ וִיפַלַּג יָתֵיהּ לְאֶבְרוֹהִי וְיָת רֵישֵׁיהּ וְיָת תַּרְבֵּיהּ וִיסַדַּר כַּהֲנָא יָתְהוֹן עַל אָעַיָּא דְּעַל אֶשָּׁתָא דְּעַל מַדְבְּחָא׃ וְגַוָּא וּכְרָעַיָּא יְחַלֵּל בְּמַיָּא וִיקָרֵב כַּהֲנָא יָת כּוֹלָּא וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הוּא קֻרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ וְאִם מִן עוֹפָא עֲלָתָא קֻרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ וִיקָרֵב מִן שַׁפְנִינַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי יוֹנָה יָת קֻרְבָּנֵיהּ׃ וִיקָרְבִנֵּיהּ כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא וְיִמְלוֹק יָת רֵישֵׁיהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא וְיִתְמְצֵי דְמֵיהּ עַל כּוֹתֶל מַדְבְּחָא׃ וְיַעְדֵּי יָת זְפְקֵיהּ בְּאוּכְלֵיהּ וְיִרְמֵי יָתֵיהּ בִּסְטַר מַדְבְּחָא קִדּוּמָא לַאֲתַר דְּמוֹשְׁדִין קִטְמָא׃ וִיפָרֵיק יָתֵיהּ בְּגַדְפוֹהִי לָא יַפְרֵישׁ וְיַסֵּיק

Interp. chal.

caput & adipẽ ſup ligna que ſunt ſup ignẽ qui eſt ſup altare. Interiora aũt eius & pedes ei' lauabit aqua: et incẽdet ſacerdos oĩa ſup altari: holocauſti oblatio eſt: q̃ ſuſcipitur cum beneplacito corã dño. Si aũt de filiis ouiũ fuerit oblatio eius de arietib' aut de filiis caprarũ in holocauſtũ: maſculũ integrũ offeret. imolabitq; eum ad latus aquilonis altaris corã dño. Et ſpargẽt filii aaron ſacerdotes ſanguinẽ illius ſup altare per circuitũ. Diuidetq; illuz per mẽbra eius caput ei' & adipẽ eius: & ordinabit ſacerdos mẽbra ſup ligna q̃ ſunt ſup ignẽ qui eſt ſup altare. Inteſtina aũt et pedes lauabit aqua: & offeret ſacerdos oĩa: & adolebit in altari: holocauſti oblatio eſt q̃ ſuſcipitur cum beneplacito corã dño. Si aũt de auibus fuerit holocauſtum oblationis eius corã dño: offeret de turturibus aut de filiis colũbe oblationẽ ſuã: offeretq; eam ſacerdos ad altare: & retorquebit ad collũ caput eius: & adolebit in altare: & decurrere faciet ſanguinẽ eius ſup parietẽ altaris. Et auferet veſicalã gutturis cum fimo ſuo: et proiiciet illam ad latus altaris ad orientalem plagam in locũ in quo effundunt cinerez. Confringatq; illud per alas ſuas: nõ diuidat. Et adolebit

Priuatiua chal.

אתו הכהן המזבחה על העצים
אשר על האש עלה הוא אשה
ריח ניחח ליהוה׃ ונפש

Cap. ii.

כי תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת
יהיה קרבנו ויצק עליה שמן היה
ונתן עליה לבנה׃ והביאה אל בוא
בני אהרן הכהנים וקמץ משם
מלא קמצו מסלתה ומשמנה על
כל לבנתה והקטיר הכהן את
אזכרתה המזבחה אשה ריח זכר
ניחח ליהוה׃ והנותרת מן המנחה נוח
לאהרן ולבניו קדש קדשים
מאשי יהוה׃ וכי תקרב קרבן קרב
מנחה מאפה תנור סלת חלות אפה תנר
מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות בלל רקק
משחים בשמן׃ ואם מנחה על
המחבת קרבנך סלת בלולה חבת
בשמן מצה תהיה׃ פתות אתה פתת
פתים ויצקת עליה שמן מנחה
הוא׃ ואם מנחת מרחשת קרבנך רחש
סלת בשמן תעשה׃ והבאת את עשה בוא
המנחה אשר יעשה מאלה
ליהוה והקריבה אל הכהן
והגישה אל המזבח׃ והרים הכהן כנש נגש רום
מן המנחה את אזכרתה והקטיר זכר
המזבחה אשה ריח ניחח ליהוה׃ נוח
והנותרת מן המנחה לאהרן

super altare lignis igne supposito. Holocaustum est & oblatio suauissimi odoris dño.

Anima Ca. 2.

Anima cũ obtulerit oblationẽ sacrificij dño: simila erit eius oblatio. Fundetq; super eã oleum: & ponet thus: ac deferet ad filios aarõ sacerdotis. Quorũ vnus tollet pugillum plenum similę & olei ac totũ thus & ponet memoriale super altare in odorem suauissimũ dño. Qđ ãt reliquũ fuerit de sacrificio: erit aaron & filiorũ eius sanctũ sctõrũ de oblatioĩb⁹ dñi. Cũ aũt obtuleris sacrificiũ coctum i clibano de simila: panes scilicet absq; fermẽto cõspsos oleo: & lagana azyma oleo lita. Si oblatio tua fuerit de sartagine simile cõspersę oleo & absq; fermẽto: diuides eam minutatim: & fũdes super eam oleum. Si ãt de craticula fuerit sacrificium: eque simila oleo conspergetur: quam offerens domino trades manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam: tollet memoriale de sacrificio: & adolebit super altare in odorem suauitatis domino. Quidquid autem reliquum est: erit aaron

illud sacerdos sup altare sup ligna q̃
αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ
sup ignem. holocaustũ est sacrificij odor
ἐπὶ τοῦ πυρός. κάρπωμά ἐστι θυσίας ὀσμὴ
suauitatis dño.
εὐωδίας τῷ κυρίῳ. Ca. 2.

A

SI ãt aia offerat oblationẽ sacrificiũ do
ἐὰν δὲ ψυχὴ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν τῷ κυ
mino: simila erit oblatio eius. τ effundet
ρίῳ, σεμίδαλις ἔσται τὸ δῶρον αὐτοῦ. καὶ ἐπιχεεῖ
sup illã oleũ. τ iponet sup id incẽsum.
ἐπ᾽ αὐτὴν ἔλαιον. καὶ ἐπιθήσει ἐπ᾽ αὐτὸ λίβανον.
sacrificiũ ẽ. τ offeret illã ad filios aarõ sa
θυσία ἐστίν. καὶ οἴσει αὐτὴν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν τοὺς ἱε
cerdotes. τ accipiẽs ab illa: iplebit pugillũ
ρεῖς. καὶ δραξάμενος ἀπ᾽ αὐτῆς, πλήσει τὴν δράκα
a simila cũ oleo: τ oẽ
ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν
thus eius: τ iponet sacerdos memoriale ei⁹
λίβανον αὐτῆς, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐ
sup altare: sacrificiũ odor suauitatis dño.
τῆς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
τ reliqua a sacrificio aarõ τ filijs
καὶ τὸ λοιπὸν τὸ ἀπὸ τῆς θυσίας ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς
ei⁹: sctm̃ sctõꝝ a sacrificijs dñi. si ãt
αὐτοῦ, ἅγιον τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν θυσιῶν κυρίου. ἐὰν δὲ

B

obtulerit donũ sacrificiũ coctũ in furno ex
προσφέρῃ δῶρον θυσίαν πεπεμμένην ἐν κλιβάνῳ ἐκ
simila: panes azymos cõspersos in
σεμιδάλεως, ἄρτους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐ
oleo: τ lagana azyma vncta in oleo.
λαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ. ἐ
si ãt sacrificiũ de sartagine donũ tuũ: simila
ὰν δὲ θυσία ἀπὸ τηγάνου τὸ δῶρόν σου, σεμίδαλις
cõspsa in oleo: azyma erit. τ cõminues
πεφυραμένη ἐν ἐλαίῳ, ἄζυμα ἔσται. καὶ διαθρύψεις
ea in frusta: τ effundes sup illa oleũ: sacri
αὐτὰ κλάσματα, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ᾽ αὐτὰ ἔλαιον, θυ
ficiũ est dño. si ãt sacrificiũ de craticula donũ
σία ἐστὶ κυρίῳ. ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ ἐσχάρας τὸ δῶρόν
tuũ: simila in oleo fiet. τ offe
σου, σεμίδαλις ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται. καὶ προσοί
res sacrificiũ qđ feceris ex his do
σεις τὴν θυσίαν ἣν ἂν ποιήσῃ ἐκ τούτων τῷ κυ
mio. τ offeres ad sacerdotẽ. τ accedẽs
ρίῳ. καὶ προσοίσεις πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ προσεγγίσας

C

ad altare: tollet sacerdos de sacri
πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ἀφελεῖ ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσί
ficio memoriale eius. τ iponet sacerdos sup
ας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ
altare holocaustũ odorẽ suauitatis dño.
θυσιαστήριον κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
at relictũ a sacrificio: aarõ
τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπὸ τῆς θυσίας, ἀαρὼν

Privitiua chal. — Interp. chal.

אעא קבל · רעא היה · ריק נתן אתא · קמץ מלא נסך · דבר דבק שאר · קרב אפה · גרץ ספג · שרת הוה ריק · רדה עבד אתא · פרש דבק נסך · קבל רעא שאר

cum sacerdos in altari sup ligna que sunt sup ignem: holocaustum est oblatio que suscipitur cum beneplacito coram domino. Ca. 2.

HOmo aũt cũ obtulerit oblationẽ muneris corã dño: simila erit eius oblatio: fundetq; sup eam oleũ: τ ponet sup eã thus. et afferet eã ad filios aarõ sacerdotis: τ tollet inde sacerdos plenũ pugillũ suum de simila eius τ de oleo eius cum toto thure eius. Et adolebit memoriale ei⁹ in altari. oblatio est q̃ suscipitur cum beneplacito corã dño. Quod aũt reliquũ fuerit de munere: erit aaron τ filijs eius: sanctũ sanctoꝝ est de oblationibus dñi. Et qñ obtuleris oblationem muneris cocti in clibano de simila: placẽtas azymas conspersas oleo τ lagana azyma que vncta sint oleo. Si aũt sacrificiũ de sartagine fuerit oblatio tua: simila cõspersa oleo azyma erit: diuides eam minutatim: et effundes sup eam oleũ: munus est. Si autẽ sacrificiũ de craticula fuerit oblatio tua: ex simila cum oleo fiat: τ afferes sacrificiũ qđ fit ex his corã dño: et offeres illud ad sacerdotẽ: offeretq; illđ ad altare. τ separabit sacerdos de sacrificio memoriale eius. τ adolebit in altari: oblatio est que suscipitur cum beneplacito coram dño. Quod autẽ reliquum fuerit de sacrificio: erit aaron

Transla. Chal.

יתיה כהנא למדבחא על אעיא דעל אישתא עלתא הוא קורבן דמתקבל ברעוא קדם
ייי׃ Ca. ij. ואינש ארי יקריב קורבן מנחתא קדם ייי סולתא יהי
קורבניה ויריק עלה משחא ויתן עלה לבונתא׃ וייתינה לות בני אהרן כהניא
ויקמוץ מתמן מלי קומציה מסלתה וממשחה על כל לבונתה ויסק כהנא ית
אדכרתה למדבחא קורבן דמתקבל ברעוא קדם ייי׃ ודאישתאר מן מנחתא לאהרן
ולבנוהי קדש קודשין מקורבניא דייי׃ וארי תקריב קורבן מנחתא מאפה תנורא
סלת גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח׃ ואם מנחתא על
משריתא קורבנך סלת דפילא במשח פטיר תהא׃ בצע יתה ביצועין ותריק עלה
משחא מנחתא היא׃ ואם מנחתא דרדתא קורבנך סולתא במשח תתעבד׃ ותיתי
ית מנחתא דיתעביד מאלין קדם ייי ויקרבינה לות כהנא ויקרבינה למדבחא׃
ויפריש כהנא מן מנחתא ית אדכרתה ויסק למדבחא קורבן דמתקבל ברעוא קדם
ייי׃ ודאישתאר מן מנחתא לאהרן

τ filijs eius. sctã sctõꝝ ab holo
καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. ἅγια τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν καρ
caustis dñi. oẽ sacrificiũ: qđ obtuleri
πωμάτων κυρίου. πᾶσαν θυσίαν, ἣν ἂν προσφέρη
tis dño: nõ facietis fermẽtatũ. oẽ enĩ
τε τῷ κυρίῳ, οὐ ποιήσετε ζυμωτόν. πᾶσαν γὰρ
fermẽtũ: τ oẽ mel nõ adijcietis in illo: sacri
ζύμην, καὶ πᾶν μέλι οὐ προσοίσετε ἀπ᾽ αὐτοῦ, καρ
ficare dño oblationẽ. de pmitijs offeretis ip
πῶσαι τῷ κυρίῳ δῶρον. ἀπαρχῆς προσοίσετε αὐ
sa dño: sup ãt altare nõ imponen
τὰ τῷ κυρίῳ, ἐπὶ δὲ τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἀναβιβασθή
tur in odorẽ suauitatis dño. τ ois oblatio sa
σεται εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ. καὶ πᾶν δῶρον θυ
crificij vri sale salietur. nõ cessabit sal fe
σίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται. οὐ διαπαύσεται ἅλας δια

D

deris dñi a sacrificijs vris: in oĩ
θήκης κυρίου ἀπὸ θυσιασμάτων ὑμῶν, ἐπὶ παντὸς
dono vro offeretis dño sal. si ãt ob
δώρου ὑμῶν προσοίσετε τῷ κυρίῳ ἅλας. ἐὰν δὲ προ
tuleris sacrificiũ primitiaꝝ dño: noua tor
σφέρῃς θυσίαν πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ, νέα πε
refacta farra cõminuta dño. τ offeres
φρυγμένα χίδρα ἐρικτὰ τῷ κυρίῳ. καὶ προσοίσεις τὴν
sacrificiũ primitiaꝝ tuaꝝ: τ effundes sup
θυσίαν τῶν πρωτογεννημάτων σου, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ᾽
ipm oleũ: τ impones sup eũ thus: sacrificiũ
αὐτὴν ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ᾽ αὐτὴν λίβανον, θυσία
est. τ offeret sacerdos memoriale eius de
ἐστί. καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἀπὸ
farribus cũ oleo: τ oẽ thus
τῶν χίδρων σὺν τῷ ἐλαίῳ, καὶ πάντα τὸν λίβα
eius: holocaustũ est dño.
νον αὐτῆς, κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. Ca. 3.

A

SI ãt sacrificiũ salutaris oblatio ei⁹ dño: si
ἐὰν δὲ θυσία σωτηρίου τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἐὰν
quidẽ ex bob⁹ ipse obtulerit: siue masculũ: siue
μὲν ἐκ τῶν βοῶν αὐτὸς προσαγάγῃ, ἐάν τε ἄρσεν, ἐάν τε
feminã: immaculatũ adducet illđ corã dño. τ imponet
θῆλυ, ἄμωμον προσάξει αὐτὸ ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐπιθήσει
man⁹ eius sup caput doni: τ imola
τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου, καὶ σφά
bit illud apud hostiũ tabernaculi testimonij. τ
ξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ
effundẽt filij aarõ sacerdotes sãguinẽ sup alta
προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσια
re holocaustoꝝ in circuitu. et adducẽt
στήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων κύκλῳ. καὶ προσάξουσιν
de sacrificio salutaris holocaustũ dño: adipẽ
ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου κάρπωμα κυρίῳ, τὸ στέαρ
opiẽtẽ vẽtrẽ: et oẽm adipẽ
τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ
qui sup vẽtrẽ: et duos renes: et
τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ

& filiorũ eius sctũm sãctorũ de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur dño absq; fermẽto fiet: nec quicq̃ fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Primitias tantum eorũ offeretis ac mũera: super altare vero nõ iponentur in odorẽ suauitatis. Quidquid obtuleris sacrificij sale condies: nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatiõe offeres sal. Si autem obtuleris munus primitiarũ frugũ tuarũ domio de spicis adhuc virentibus: torrebis eas igni: & cõfringes in morẽ farris: & sic offeres primitias tuas dño fũdens sup ea oleũ & th⁹ iponẽs: qa oblatio dñi est. de qua adolebit sacerdos in memoriã muneris: ptẽ farris fracti & olei ac totũ thus.

QVod si Cap. 3.

Quod si hostia pacificorũ fuerit eius oblatio: & de bobus voluerit offerre marem siue feminam: immaculata offeret coram domio. Ponet manũ sup caput victime sue: que imolabitur in introitu tabernaculi testimõij. Fũdẽtq; filij aaron sacerdotis sãguinem per altaris circuitum: & offerent de hostia pacificorũ in oblationem domino adipem qui operit vitalia: & quicquid pinguedinis est intrinsecus: duos renes cum

ולבניו קדש קדשים מאשי
יהוה׃ כל המנחה אשר תקריבו קרב
ליהוה לא תעשה חמץ כי כל עשה
שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו
אשה ליהוה׃ קרבן ראשית
תקריבו אתם ליהוה ואל המזבח
לא יעלו לריח ניחח׃ וכל קרבן עלה
מנחתך במלח תמלח ולא תשבית שבת
מלח ברית אלהיך מעל מנחתך ברית
על כל קרבנך תקריב מלח׃ ואם
תקריב מנחת בכורים ליהוה בכר
אביב קלוי באש גרש כרמל אבב קלה
תקריב את מנחת בכוריך׃ ונתת נתן
עליה שמן ושמת עליה לבנה שום
מנחה הוא׃ והקטיר הכהן את
אזכרתה מגרשה ומשמנה על כל זכר
לבנתה אשה ליהוה׃ ואם

Cap. iii.

זבח שלמים קרבנו אם מן הבקר
הוא מקריב אם זכר אם נקבה
תמים יקריבנו לפני יהוה׃ וסמך תמם נקבה
ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח
אהל מועד וזרקו בני אהרן יעד
הכהנים את הדם על המזבח זבח
סביב׃ והקריב מזבח השלמים סבב קרב
אשה ליהוה את החלב המכסה כסה
את הקרב ואת כל החלב אשר
על הקרב׃ ואת שתי הכלית ואת שנה כלה

Transla. Chal.

ולבנוהי קדש קודשין מקורבניא דייי׃ כל מנחתא דיתקרבון קדם ייי לא תתעבד
חמיע ארי כל חמיר וכל דבש לא תסקון מיניה קורבנא קדם ייי׃ קורבן קדמי
תקרבון יתהון קדם ייי ולמדבחא לא יסקון לאתקבלא ברעוא׃ וכל קורבן מנחתך
במלחא תמלח ולא תבטל מלח קיים אלהך מעל מנחתך על כל קורבנך תקריב מלחא׃
ואם תקריב מנחת בכורין קדם ייי אביב קלי בנור פירוכן רכיכן תקריב ית מנחת
בכורך׃ ותתן עלה משחא ותשוי עלה לבונתא מנחתא היא׃ ויסק כהנא ית אדכרתה
מגרשה וממשחה על כל לבונתה קורבנא קדם ייי׃ Ca. iii. ואם נכסת
קודשיא קורבניה אם מן תורי הוא מקריב אם דכר אם נוקבא שלים יקרביניה
קדם ייי׃ ויסמוך ידיה על ריש קורבניה ויכסיניה בתרע משכן זימנא ויזרקון בני
אהרן כהניא ית דמא על מדבחא סחור סחור׃ ויקרב מניכסת קודשיא קורבנא קדם
ייי ית תרבא דחפי ית גווא וית כל תרבא די על גווא׃ וית תרתין כוליין וית

Interp. chal. — Privitiua chal.

et filijs eius. Sanctũ sctõꝝ erit de oblationibus dñi. omne munus qđ offert corã dño nõ fiet fermẽtatũ: qm̃ omne fermentũ τ oẽ mel nõ adolebitis ex eo oblationẽ corã dño. In oblationẽ primitiarũ offeretis ea coram dño: τ in altare nõ incẽdant: vt suscipiãtur cum beneplacito. oẽm ei oblationẽ sacrificij tui sale salies: nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo: sup oẽm oblationẽ tuã offeres sal. Si autem obtuleris munus primitiarũ corã dño: de spicis virentibus torrefactis igne cõfractis ac teneris offeres munus primitiarum tuaꝝ. Et pones sup illud oleũ: ponesq; sup illud thus: munus est. et adolebit sacerdos memoriale ei⁹ de granis eius cõfractis τ de oleo eius cum toto thure eius. oblatio est coram domino. Ca. 3.

ET si hostia sanctificationũ fuerit oblatio eius: si de bob⁹ ipse obtulerit siue masculũ siue feminã: itegrũ offeret corã dño. Iponetq; manũ suã sup caput oblationis sue: τ imolabit eam in ostio tabernaculi federis. τ aspgent filij aaron sacerdotes sanguinẽ p circuitũ altaris. τ offeret de hostia sanctificationũ oblationẽ corã dño adipẽ qui opit intestina τ totũ adipẽ qui est sup intestina: et duos renes

קרב עבד · נסך · מלח בטל קום · קלה · תן שוה · נסך דכר · קרב · סמך ראש נכס · שכן זרק דבח · תרב תרי כלה

Trãſla. B. Hiero.

adipe quo teguntur ilia: & reticulũ iecoris cum renunculis: adolebuntq; ea ſuper altare in holocauſtum lignis igne ſuppoſito in oblationẽ ſuauiſſimi odoris dño. Si vero de ouibus fuerit eius oblatio & pacificorũ hoſtia, ſiue maſculũ obtulerit ſiue feminã: immaculata erunt omnia. Si agnum obtulerit coram dño. ponet manũ ſuã ſuper caput victime ſue que immolabitur in veſtibulo tabernaculi teſtimonii. Fundentq; filii aarõ ſanguinẽ eius per circuitũ altaris: & offerent de pacificorũ hoſtia ſacrificium domino: adipẽ & caudã totã cum renibus & pinguedinem que operit vẽtrẽ atq; vniuerſa vitalia: & vtrumq; renunculum cum adipe qui eſt iuxta ilia: reticulumq; iecoris cum renunculis: & adolebit ea ſacerdos ſuper altare in pabulũ ignis & oblationis domini. Si capra fuerit eius oblatio: & obtulerit eam domino: ponet manũ ſuã ſuper caput eius: immolabitq; eã in introitu tabernaculi teſtimonii. Et fũdẽt filii aa-

Primitiua chal.

עַל עֲדָה נְסַק
דְּבַח עֲלָה קְבַל
רְעָה עָאן
קְרַב סְמַךְ
רֵאשׁ נְכַס שְׁכַן
זְרַק דְּבַח
עֲדָה תְּרֵי
כְּלָה נְסַס
נְסַק עַד
נְכַס שְׁכַן זְרַק

Interp. chal.

et adipem qui eſt ſup eos: & qui eſt ſup ilia: & reticulũ qd eſt ſup iecur cũ renibus auferet illud. Adolebũt q; ea filij aaron ſup altare in holocauſtũ quod eſt ſup ligna que ſunt ſup ignem. Oblatio eſt que ſuſcipitur cum beneplacito coram dño. Si aũt de ouibus fuerit oblatio eius in hoſtiam ſanctificationũ coram dño: maſculum aut feminã integrũ offeret. Si agnuz ipſe obtulerit in oblationẽ ſuam: offeret eum coram dño. et imponet manum ſuam ſuper caput oblationis ſue et immolabit eam ante tabernaculũ federis. & aſpergent filij aaron ſanguinẽ eius per circuitum altaris. Offeretq; de hoſtia ſanctificationũ oblationẽ coram domino: adipem eius: caudam integram: contra dorſum auferet eam: & totum adipem qui eſt ſuper inteſtina & duos renes: & adipez qui eſt ſuper eos: qui eſt iuxta ilia: et reticulũ quod eſt ſuper iecur cum renunculis auferet illud. Et adolebit ea ſacerdos in altari: pabulum oblationis eſt coram dño. Si autem de capris fuerit oblatio eius: offeret eam coram domino. et imponet manum ſuam ſuper caput eius: immolabitq; eam ante tabernaculum federis. et aſpergent filij aaron

Transla. Chal.

Trãſla. B. Hiero.

ron ſanguinẽ eius per altaris circuitũ: tollẽtq; ex ea in paſtũ ignis dominici adipem qui operit ventrem: & qui tegit vniuerſa vitalia: duos renunculos cum reticulo quod eſt ſuper eos iuxta ilia: & aruinam iecoris cum renunculis: adolebitq; ea ſuper altare ſacerdos in alimoniã ignis & ſuauiſſimi odoris. Oĩs adeps domini erit iure ppetuo ĩ gñatiõibus & cunctis habitaculis veſtris: nec ſanguinẽ nec adipem oĩno comedetis. Ca. 4.

Locutuſq; ẽ dñs ad Moyſen: dicens. Loquere filiis iſrael. Anima que peccauerit per ignorantiam: & de vniuerſis mandatis dñi que precepit vt nõ fierẽt quippiã fecerit: ſi ſacerdos qui vnctus eſt peccauerit delinqre faciẽs populum: offeret pro pctõ ſuo vitulum immaculatũ domino. Et adducet illum ad oſtium tabernaculi teſtimonii corã dño: ponetq; manum ſuper caput eius: & immolabit eum domino. Hauriet quoq; de ſanguine vituli inferẽs illũ ĩ tabernaculũ teſtimonii. Cũq; intinxerit digitũ in ſanguine: aſpget eũ ſepties coram domĩo contra velum ſanctuarii: ponetq;

מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ: וְנָתַן הַכֹּהֵן

Interp. chal.

ſanguinẽ eius per circuitum altaris. Offeretq; ex eo oblationẽ eius corã dño: adipẽ qui operit inteſtina & totũ adipẽ qui eſt ſup inteſtina & duos renes & adipẽ qui eſt ſup eos: q eſt iuxta ilia: & reticulũ qd eſt ſup iecur cum renũculis auferet illud. Adolebitq; ea ſacerdos in altari: pabulũ oblationis eſt: vt ſuſcipiatur cũ beneplacito. oĩs adeps corã dño offeret. Pacto ſempiterno in gñationibus vr̃is in cũctis habitationib' veſtris: oẽm adipem & oẽm ſanguinẽ nõ comedetis.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe: dicens. Ca. 4.
Loquere cum filijs iſrael dicẽs. Homo qui peccauerit per ignorantiã de vniuerſis mãdatis dñi que nõ decent fieri: & fecerit vnũ ex eis. Si ſacerdos magnus peccauerit pro delicto populi: offeret pro pctõ ſuo qd peccauit vitulũ integrũ corã dño pro pctõ. & adducet vitulũ ad oſtiũ tabernaculi federis in cõſpectu dñi: & imponet manũ eius ſup caput vituli: & immolabit vitulũ corã dño. Et tollet ſacerdos magnus de ſanguine vituli: & inferet eum in tabernaculũ federis. Et tinget ſacerdos digitũ ſuum in ſanguine: & aſperget de ſanguine ſepties coram domino contra velum ſanctuarij. Ponetq; ſacerdos

Primitiua chal.

דְּבַח קְרַב
חֲפָה כְּלָה
עֲדָה נְסַק
קְבַל רְעָה קוּם
דוּר יְתַב אֲכַל
אֲמַר חוּב שְׁלָה
עֲבַד אֲחַד רְבַב
קְרַב אֲתָא שְׁכַן
סְמַךְ נְכַס נְסַב
טְבַל צְבַע יְדַד
יְתַן

מן הדם על קרנות מזבח קטרת
הסמים לפני יהוה אשר באהל
מועד ואת כל דם הפר ישפך
אל יסוד מזבח העלה אשר פתח
אהל מועד: ואת כל חלב פר
החטאת ירים ממנו את החלב
המכסה על הקרב ואת כל החלב
אשר על הקרב: ואת שתי הכלית
ואת החלב אשר עליהן אשר על
הכסלים ואת היתרת על הכבד
על הכליות יסירנה: כאשר יורם
משור זבח השלמים והקטירם
הכהן על מזבח העלה: ואת עור
הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל
כרעיו וקרבו ופרשו: והוציא את
כל הפר אל מחוץ למחנה אל
מקום טהור אל שפך הדשן
ושרף אתו על עצים באש על
שפך הדשן ישרף: ואם כל
עדת ישראל ישגו ונעלם דבר
מעיני הקהל ועשו אחת מכל
מצות יהוה אשר לא תעשינה
ואשמו: ונודעה החטאת אשר
חטאו עליה והקריבו הקהל פר
בן בקר לחטאת והביאו אתו
לפני אהל מועד: וסמכו זקני
העדה את ידיהם על ראש הפר

Primitiua heb.: שפך / יסד / רום / כסה / שנה כלה / סור / קטר / זנב / יצא / חנה / קום טהר / שרף / יעד שגג עלם / עשה / צוה / ידע / עלה קרב / בוא / פנה סמך / יעד

ᵘde codē ˣſanguīe ʸſuper ᶻcornua ᵃaltaris ᵇthymia matis gratiſſimi ᶜdomino: ᶠqđ eſt ᵍin tabernaculo ʰteſtimonii. ᵏOēm ˡāt reliquū ˡſanguinē ⁿfūdet ᵒin ᵖbaſim ᵠaltaris ʳholocauſti in ᵗintroitu ᵘtabernaculi. ʸEt ᵃadipē ᵇvituli ᵒofferet ᶜpro peccato: tam ᶠeum ʰqui ᵏvitalia ʰoperit: ˡquā ᵐomnia ᵒque intrinſecus ſūt: ᵃduos ʳrenunculos ᵘ& ˣreticulum ʸquod eſt ᶻſuper eos ᵇiuxta ᶜilia: ᵖ& ᵉadipem ᵍiecoris ᵇcum ʳrenunculis: ˡſicut ᵐoffertur ⁿde vitulo ᵒhoſtie ᵖpacificorum: ᵠ& adolebit ea ˢſup ᵗaltare ᵘholocauſti. ʸPellem vero ᵃ& ᵇomnes ᶜcarnes ᵈcum ᶜcapite ᶠ& ᵍpedibus ʰ& inteſtinis ⁱ& fimo & reliquo corpe ᵏefferet ᵖextra ᵠcaſtra ʳin ᵒlocum ᵗmundum: ᵘvbi ʳcineres ˣeffundi ſolent: ʸīcēdetq; ᵃea ᵇſup ᶜlignorū ſtruem: que ᶠin loco ᶠeffuſorū ᵍcinerū ʰcremabūtur. q; ˡſi ᵏomnis ˡturba filiorum ᵐiſrael ⁿignorauerit: ᵒ& per imperitiam ᵒfecerit ʸquod cōtra ˣmandatum ʸdomini eſt: ᵒ& poſtea intellexerit ᶜpeccatum ſuum: ᶠofferet ᵒpro peccato ſuo ˡvitulum: ᵖAdduceteq; ᵠeum ʳad oſtium ᵒtabernaculi: ᵘ& ponent ˣſeniores ʸpopuli ᵃmanus ᵇſuper ᶜcaput eius

ſacerdos de ſāguine vituli ſup cornua
ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ
altaris thymiamatis cōpoſitiōis corā do-
θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος τῆς συνθέσεως ἔναντι κυ-
mino: qđ ē in tabernaculo teſtimonij. et oēm ſā-
ρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ πᾶν τὸ αἷ-
guinē vituli effundet in baſim alta-
μα τοῦ μόσχου ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσια-
ris holocauſti: qđ ē apud hoſtia
στηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως, ὅ ἐστι παρὰ τὰς θύρας τῆς
tabernaculi teſtimonij. ɀ oēm adipē vituli q̄
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ πᾶν τὸ στέαρ τοῦ μόσχου τοῦ
pcti. ɀ auferet ab eo adipē co-
τῆς ἁμαρτίας, περιελεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ στέαρ τὸ κα-
opertēs inteſtina: ɀ oēm adipē q̄ ſup
τακαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ
īteſtina: ɀ duos renes: ɀ adipē q̄
τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ
in ipſis: q̄ ſup illa: ɀ reticulū qđ ſup
ἐπ᾽ αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ
iecur cū renib⁹ auferet illud: quēad-
τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ αὐτό, ὃν τρό-
modū auferē a vitulo ſacrificii ſalutaris.
πον ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ μόσχου τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου,
et offeret ſacerdos ſup altare holocau
καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς καρπώσε-
ſti: ɀ pellē vituli: ɀ oēm carnē eius
ως, καὶ τὸ δέρμα τοῦ μόσχου, καὶ πᾶσαν τὴν σάρκα αὐτοῦ
cū capite ɀ extremitatib⁹ ɀ vētre ɀ
σὺν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς ἀκρωτηρίοις καὶ τῇ κοιλίᾳ καὶ
fimo. ɀ efferet totū vitulū extra ca-
τῇ κόπρῳ. καὶ ἐξοίσει ὅλον τὸν μόσχον ἔξω τῆς παρεμ-
ſtra ad locū mūdū: vbi effundūt cinerē.
βολῆς εἰς τόπον καθαρόν, οὗ ἐκχέουσι τὴν σποδιάν.
ɀ cōburēt illū ſup ligna in igne: in
καὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν ἐπὶ ξύλων ἐν πυρί, ἐπὶ τῆς
effuſione cineris cremabit. ſi āt oīs cō-
ἐκχύσεως τῆς σποδιᾶς καυθήσεται. ἐὰν δὲ πᾶσα συ-
gregatio iſrael ignorauerit inuite: ɀ latuerit v̄bū ab
ναγωγὴ Ἰσραὴλ ἀγνοήσῃ ἀκουσίως, καὶ λάθῃ ῥῆμα ἐξ
oculis cōgregatiōis: ɀ faciēt vnū de
ὀφθαλμῶν τῆς συναγωγῆς, καὶ ποιήσωσι μίαν ἀπὸ
oīb⁹ mādatis dñi: q̄ nō opꝫ facere: ɀ pecca-
πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ πλημ-
uerit: ɀ cognitū fuerit illis pctm̄: qđ pecca
μελήσωσι, καὶ γνωσθῇ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρ-
uerit in eo: et adducet cōgregatio vitulū ex bob⁹ imaculatū
τον ἐν αὐτῇ, καὶ προσάξει ἡ συναγωγὴ μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον
pro peccato: et adducet illū ad hoſtia taber
περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ προσάξει αὐτὸν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκη-
naculi teſtimonij. et imponēt ſeniores cō-
νῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ πρεσβύτεροι τῆς συ-
gregatiōis man⁹ ſuas ſup caput vituli
ναγωγῆς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου

C

Primitiua chal.

Interp. chal.

de ſanguine ſup cornua altaris thymiamatis aromatum corā dño: qđ eſt in tabernaculo federis. oēm autē ſanguinē vituli fundet in fundamēto altaris holocauſti qđ eſt in oſtio tabernaculi federis. Et totū adipem bouis qui offertur pro peccato ſeparabit ab eo: adipē qui opit inteſtina ɀ oēm adipē qui eſt ſup inteſtina ɀ duos renes ɀ adipē q̄ eſt ſup eos ɀ q̄ eſt ſup illa: ɀ reticulū qđ eſt ſup iecur cuꝫ renibus auferat illud: ſicut ſeparatū eſt de vitulo hoſtie ſanctificationū. Et adolebit ea ſacerdos ſup altare holocauſti: et pellē vituli ɀ omnē carnē eius cuꝫ capite ɀ cuꝫ pedibus ɀ cū inteſtinis ɀ fimo eius. Efferetq; oēm vitulū extra caſtra in locū mundū in locū vbi cinis funditur. Incēdetq; euꝫ igne ſup ligna: in loco vbi cinis funditur cōburetur. Si autē oīs ɔgregatio iſrael ignorauerit ɀ occultū fuerit verbū ab oculis eccleſie: ɀ fecerint ɔtra vnū de oībus preceptis dñi qđ nō decet fieri ɀ peccauerint: et poſtea notū fuerit pctm̄ in quo peccauerūt: offeret eccleſia vitulum de bobus pro peccato: ɀ adducent euꝫ coram tabernaculo federis: imponentq; ſeniores cōgregationis manus ſuas ſuper caput vituli

Tranſla. Chal.

מן דמא על קרנת מדבחא דקטורת בוסמיא קדם יי די במשכן זמנא וית כל דמא
תורא ישוד ליסודא דמדבחא דעלתא דבתרע משכן זמנא: וית כל תרבא דתורא
דחטאתא יפרש מניה ית תרבא דחפי ית גוא וית כל תרבא דעל גוא: וית תרתין
כוליין וית תרבא דעליהן די על גססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה:
כמא דמתפרש מתור נכסת קודשיא ויסקינון כהנא על מדבחא דעלתא: וית משכא
דתורא וית כל בשריה על רישיה ועל כרעוהי וגויה ואוכליה: ויפק ית כל תורא
למברא למשריתא לאתר דכי לאתר בית מישד קיטמא ויוקד יתיה על אעיא
בנורא על אתר בית מישד קיטמא יתוקד: ואם כל כנישתא דישראל ישתלון ויהא
מכסא פתגמא מעיני קהלא ויעבדון חד מכל פקודיא דיי דלא כשרין לאתעבדא
ויחובון: ותתידע חובתא דחבו עלה ויקרבון קהלא תור בר תורי לחטאתא וייתון יתיה
לקדם משכן זמנא: ויסמכון סבי כנישתא ית ידיהון על ריש תורא

Primitiua chal.: דבח / אשד עלה / חטא פרש חפא / תרי כלה עדה / נסק דבח / ראש נפק / שרא אשד / יקד שלה יהוה / כסה עבד חוב / ידע קרב אתא / שכן סמך עוב

corā dño. ɀ imolabūt vitulū corā dño. ɀ
ἔναντι κυρίου. καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι κυρίου. καὶ
D
inducet pꝛīceps ſacerdotū vnct⁹ de ſanguine vituli
εἰσοίσει ὁ ἀρχιερεὺς ὁ χριστὸς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου
in tabernaculū teſtimonij. ɀ tīget pꝛīceps ſacerdotū
εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ βάψει ὁ ἀρχιερεὺς τὸν
digitū de ſanguie vituli: ɀ aſpget ſepties
δάκτυλον ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ ἑπτάκις
corā dño: eregione veli ſctu
ἔναντι κυρίου, κατενώπιον τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἁγί-
arij. ɀ de ſanguine imponet ſacerdos ſup cor
ου. καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὰ κέ-
nua altaris thymiamatū cōpoſitiōis:
ρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων τῆς συνθέσεως,
qđ ē corā dño: qđ ē in tabernaculo teſtimonij. ɀ
ὅ ἐστιν ἐνώπιον κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ
oēm ſāguinē effundet ſup baſim altaris
τὸ πᾶν αἷμα ἐκχεεῖ πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου
holocauſtoꝝ: exñtis pꝑe hoſtiū tabernacli
τῶν καρπώσεων, τοῦ ὄντος πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς
teſtimonij. ɀ oēm adipē ei⁹ auferet ab
τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ πᾶν στέαρ αὐτοῦ περιελεῖ ἀπ᾽ αὐ-
eo: et offeret ſup altare. et faciet
τοῦ, καὶ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ποιήσει τὸν
vitulū: quēadmodū fecit vitulū q̄ pecca
μόσχον, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸν μόσχον τὸν τῆς ἁμαρ-
ti: ſic fiet. et ꝓpitiabit pro
τίας, οὕτως ποιηθήσεται. καὶ ἐξιλάσεται περὶ
E
illo ſacerdos: et dimittē illis pecca-
αὐτῶν ὁ ἱερεύς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς ἡ ἁμαρ-
tum. et educent vitulū totū extra ca-
τία. καὶ ἐξοίσουσι τὸν μόσχον ὅλον ἔξω τῆς παρεμβο-
ſtra: et cremabūt vitulū: quēadmodū cōbu
λῆς, καὶ κατακαύσουσι τὸν μόσχον, ὃν τρόπον κατέ-
ſerūt vitulū priorē. pctm̄ cōgregatiōis
καυσαν τὸν μόσχον τὸν πρότερον. ἁμαρτία συναγωγῆς
eſt. ſi āt pꝛīceps peccauerit: et fecerit vnū de om
ἐστιν. ἐὰν δὲ ὁ ἄρχων ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πα-
nib⁹ pꝛeceptis dñi dei ſui: qđ nō fiet in
σῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ἣ οὐ ποιηθήσεται ἀκου-
uite: et peccauerit et deliquerit: et cognitū fuerit illi pctm̄
σίως, καὶ ἁμάρτῃ καὶ πλημμελήσῃ, καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτί-
qđ peccauit in ipſo: et offeret donū ei⁹ hircum ex
α, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον αὐτοῦ χίμαρον ἐξ
capris maſculū imaculatū. ɀ iponet manū ſuā ſup ca
αἰγῶν ἄρσεν ἄμωμον. καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κε-
put hirci: et imolabūt illū in loco: vbi imolabūt
φαλὴν τοῦ χιμάρου, καὶ σφάξουσιν αὐτὸν ἐν τόπῳ, οὗ σφάξουσι
holocauſta corum dño: pctm̄ eſt. et īponet
τὰ ὁλοκαυτώματα ἐνώπιον κυρίου, ἁμαρτία ἐστί. καὶ ἐπιθήσει ὁ
ſacerdos de ſanguine ei q̄ ē peccati digito ſup
ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὰ
cornua altaris holocauſtoꝝ. et
κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων. καὶ τὸ

ᶠcorā ᶠdño. ᵍImmolatoq; ˡvitulo ᵏin conſpectu ˡdñi: ᵐinferet ⁿſacerdos ᵒqui vnctus eſt ᵖde ſāguine eius ʳin ᵒtabernaculū ᵗteſtimonii: ᵘtinctoq; ʳdigito ᵇaſpergens ᶜſepties ᵍcontra ˡvelū. ᵐPonetq; ˣde codē ˡſanguine ⁿin ᵒcornibus ᵖaltaris ᵠquod eſt ʳcoram ˢdomino ᵘin tabernaculo ˣteſtimonii. ʸReliquū ᶻāt ᵃſanguinē ᵇfundet ᶜiuxta ᵈbaſim ᶜaltaris ᶠholocauſtorum: ᵍqđ ē i ʰoſtio ⁱtabernaculi ᵏteſtimonii. ᵐOēmq; ⁿei⁹ adipē ᵒtollet ᵠ& adolebit ʳſup altare: ſic ᵉfaciens & ᵗđ hoc vitulo ᵘquō ˣfecit & prius. ᵖ& rogāte ᶜpro eis ᶠſacerdote ᵍꝓpitius erit ʰeis dñs. Ipſum aūt vitulum ˡefferet ⁿextra ᵒcaſtra ᵖatq; comburet ʳſicut & ˣpriorem ᵘvitulū: quia ᵃē ᵗpro pctō ʸmultitudinis. ᵇSi ᵒpeccauerit ᶜprinceps: ᵉ& fecerit ᵛvnū ᵍe plurib⁹ ᵒp ignorātiā ˡqđ ˡdñi ᵇlege ᵐprohibetur: ᶠ& poſtea ʳintellexerit ʳpeccatū ſuum: ʸofferet ᵇhoſtiā corā dño ᶜhircū de ᵒcapris ᶠimmaculatū: ᵍponetq; ʰmanū ſuā ˡſup ᵏcaput eius. ᵐCūq; imolauerit ⁿeū ᵒi loco ᵖvbi ᵠſolet mactari ᵍholocauſtū ᵗcorā ᵘdño: qa ʳp pctō ʳē: ʸtīget ᵃſacerdos ᵒdigitū ᵇi ſāguīe ᶜhoſtie p pctō ᶜtāgēs ᵍcornua ᵇaltaris ˡholocauſti: ᵏ& reliquum

לפני יהוה ושחט את הפר לפני
יהוה: והביא הכהן המשיח מדם
הפר אל אהל מועד: וטבל הכהן
אצבעו מן הדם והזה שבע
פעמים לפני יהוה את פני
הפרכת: ומן הדם יתן על קרנת
המזבח אשר לפני יהוה אשר
באהל מועד ואת כל הדם ישפך
אל יסוד מזבח העלה אשר פתח
אהל מועד: ואת כל חלבו ירים
ממנו והקטיר המזבחה: ועשה
לפר כאשר עשה לפר החטאת
כן יעשה לו וכפר עלהם הכהן
ונסלח להם: והוציא את הפר אל
מחוץ למחנה ושרף אתו כאשר
שרף את הפר הראשון
חטאת הקהל הוא: אשר נשיא
יחטא ועשה אחת מכל מצות
יהוה אלהיו אשר לא תעשינה
בשגגה ואשם: או הודע אליו
חטאתו אשר חטא בה והביא את
קרבנו שעיר עזים זכר תמים:
וסמך ידו על ראש השעיר ושחט
אתו במקום אשר ישחט
את העלה לפני יהוה חטאת הוא:
ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו
ונתן על קרנת מזבח העלה ואת

Primitiua heb.: פנה / בוא משח / צבע נזה / נתן / שפך / יסד / רום / קטר / עשה / סלח יצא / חנה / נשא / חטא אחד / עשה / ידע / בוא / שער תמם / קוס שחט / פנה / זבח

Tranſla. Chal.

קדם יי ויכוס ית תורא קדם יי: ויעיל כהנא רבא מדמא דתורא למשכן זמנא:
ויטבול כהנא אצבעיה מן דמא וידי שבע זמנין קדם יי לקדם פרכתא: ומן דמא
יתן על קרנת מדבחא די קדם יי די במשכן זמנא וית כל דמא ישוד ליסודא
דמדבחא דעלתא דבתרע משכן זמנא: וית כל תרביה יפריש מניה ויסיק למדבחא:
ויעבד לתורא כמא דעבד לתורא דחטאתא כן יעביד ליה ויכפר עליהון כהנא
וישתבק להון: ויפק ית תורא למברא למשריתא ויוקד יתיה כמא דאוקיד ית
תורא קדמאה חטאת קהלא הוא: דרבא יחוב ויעבד חד מכל פקודיא דיי אלהיה
דלא כשרין לאתעבדא בשלו ויחוב: או אתידע ליה חובתיה דחב בה וייתי ית
קורבניה צפיר בר עזי דכר שלים: ויסמוך ידיה על ריש צפירא ויכוס יתיה
באתרא דיכוס ית עלתא קדם יי חטאתא הוא: ויסב כהנא מדמא דחטאתא
באצבעיה ויתן על קרנת מדבחא דעלתא ית

Interp. chal.

corā dño: ɀ immolabit vitulū corā dño. Et inferet ſacerdos magnus de ſanguine vituli in tabernaculū federis: ɀ tinget ſacerdos digitum ſuū in ſanguine: et aſperget ſepties corā dño contra velū: ɀ de ſanguine ponet ſup cornua altaris qđ eſt in tabernaculo federis corā dño. Et totuꝫ ſanguinē fundet in fundamēto altaris holocauſti qđ eſt in oſtio tabernaculi federis. et totū adipē ſeparabit ex eo: ɀ adolebit in altari. Facietq; de hoc vitulo ſicut fecit de vitulo pro peccato: ita faciet ei: ɀ propiciabit pro eis ſacerdos: ɀ dimittetur eis. educetq; vitulū extra caſtra: et cōburet euꝫ ſicut cōbuſſit vitulū priorē: quia pro peccato cōgregationis eſt. Qñ princeps peccauerit p ignorātiā ɀ fecerit cōtra vnū de oībus preceptis dñi dei ſui: qđ nō decet fieri: ɀ deliq̄rit: ſi notū fuerit ei pcꝫ ſuū in quo peccauit: afferet oblationē ſuam hircū de capris maſculū integrū. Imponetq; manū ſuā ſup caput hirci: et imolabit eum in loco vbi immolat holocauſtū corā domino: pro peccato enim eſt. Tolletq; ſacerdos de ſanguine hoſtie pro peccato digito ſuo: ɀ ponet ſuper cornua altaris holocauſti: et

Primitiua chal.

Primitiua chal.: נכס עול רבב / טבל צבע נדד / יהב אשד / עלה פרש נסק / עבד כפר / שבק נפק שרא / קדם רבב חוב / עבד שלה ידע / אתא ספר ראש / נכס עלה נסב / צבע יהב דבח

דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה
ואת כל חלבו יקטיר המזבחה
כחלב זבח השלמים וכפר עליו
הכהן מחטאתו ונסלח לו׃ ואם
נפש אחת תחטא בשגגה מעם
הארץ בעשתה אחת ממצות
יהוה אשר לא תעשינה ואשם׃
או הודע אליו חטאתו אשר חטא
והביא קרבנו שעירת עזים תמימה
נקבה על חטאתו אשר חטא׃
וסמך את ידו על ראש החטאת
ושחט את החטאת במקום
העלה׃ ולקח הכהן מדמה
באצבעו ונתן על קרנת מזבח
העלה ואת כל דמה ישפך אל
יסוד המזבח׃ ואת כל חלבה
יסיר כאשר הוסר חלב מעל זבח
השלמים והקטיר הכהן המזבחה
לריח ניחח ליהוה וכפר עליו
הכהן ונסלח לו׃ ואם כבש יביא
קרבנו לחטאת נקבה תמימה
יביאנה׃ וסמך את ידו על
ראש החטאת ושחט אתה לחטאת
במקום אשר ישחט את העלה׃
ולקח הכהן מדם החטאת
באצבעו ונתן על קרנת מזבח
העלה ואת כל דמה ישפך

שפך יסד | קטר | סלח | צוה | עשה | ידע | בוא | צבע | סור | נוח | קום

fundens ad basim eiº. adipem vero adolebit supra, sicut in victimis pacificorũ fieri solet. Rogabitq; peo sacerdos & p pctõ eius: & dimittetur ei. q̃ si peccauerit aĩa p ignorantiã de pplo terre: vt faciat quicq̃ de his que dñi lege prohibentur atq; delinquat & cognouerit peccatum suum: offeret caprã immaculatam: põetq; manus sup caput hostie q̃ p pctõ est: & immolabit eã ĩ loco holocausti. Tolletq; sacerdos de sanguine in digito suo & tãgens cornua altaris holocausti: Reliquum fundet ad basim eius. Oẽz ãt adipem auferens sicut auferri solet de victimis pacificorum: adolebit super altare in odorẽ suauitatis domino: rogabitq; p eo: & dimittetur ei. Si aũt de pecoribus obtulerit victimã pro peccato: ouẽ scilicet imaculatã: ponet manum super caput eius: & immolabit eam in loco vbi solent cedi holocaustorum hostie. Sumetq; sacerdos de sanguine eius digito suo: & tangens cornua altaris holocausti: reliquũ fundet

oẽm sãguinẽ eiº effundet iuxta basim alta-
πᾶν αἷμα αὐτοῦ ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρί-
ris holocaustorum. et oẽm adipẽ eiº offeret
ου τῶν ὁλοκαυτωμάτων. καὶ πᾶν τὸ στέαρ αὐτοῦ ἀνοίσει
sup altare: sicut adipẽ sacrificij salutaris. et p
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὥσπερ τὸ στέαρ θυσίας σωτηρίου. καὶ ἐξι-
pitiabit p eo sacerdos de pctõ eiº. et
λάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. καὶ
dimittet illi. si ãt aĩa vna peccauerit inui-
ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμαρτήσῃ ἀκουσί-
te ex pplo terre: in faciendũ vnũ de om-
ως ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, ἐν τῷ ποιῆσαι μίαν ἀπὸ πα-
nibº preceptis dñi: qd nõ fiet: et peccaue-
σῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ἣ οὐ ποιηθήσεται, καὶ πλημμε-
rit: et cognitũ fuerit ei pctm̃: qd peccauit in eo:
λήσῃ, καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐ-
et feret donũ capellã ex capris imaculatã fe-
τῇ, καὶ οἴσει τὸ δῶρον χίμαιραν ἐξ αἰγῶν ἄμωμον θή-
minã feret pro pctõ: qd peccauit. et im-
λειαν οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας, ἧς ἥμαρτεν. καὶ ἐπι-
ponet manũ suã sup caput pecca-
θήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁμαρτήμα-
ti sui: et imolabũt capellã q̃ pecca-
τος αὐτοῦ, καὶ σφάξουσι τὴν χίμαιραν τὴν τῆς ἁμαρτί-
ti in loco: vbi imolabũt holocausta. et
ας ἐν τῷ τόπῳ, οὗ σφάξουσι τὰ ὁλοκαυτώματα. καὶ
accipiet sacerdos de sanguine eius digito
λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς τῷ δακτύλῳ
suo: et imponet sup cornua altaris
αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁ- õ.5.b ĩfra co.
holocaustorum. et oẽm sanguinẽ illiº effundet iuxta
λοκαυτωμάτων. καὶ πᾶν τὸ αἷμα αὐτῆς ἐκχεεῖ παρὰ
basim altaris. et totũ adipẽ auferet:
τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ πᾶν τὸ στέαρ περιελεῖ,
quẽadmodũ aufertur adeps de sacrificio salutari.
ὃν τρόπον περιαιρεῖται τὸ στέαρ ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου.
et tollet sacerdos sup altare in odorẽ suauita-
καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον εἰς ὀσμὴν εὐωδί-
tis dño. et ppitiabit pro eo sacerdos: et dimitte-
ας κυρίῳ. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεύς, καὶ ἀφεθήσε-
tur ei. si ãt ouem obtulerit donũ suũ
ται αὐτῷ. ἐὰν δὲ πρόβατον προσενέγκῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ
pro pctõ: feminã imaculatã offeret illud. et imponet
περὶ τῆς ἁμαρτίας, θῆλυ ἄμωμον προσοίσει αὐτό. καὶ ἐπιθήσει
manũ suã sup caput illiº q̃ peccati. et imolabũt
τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ τῆς ἁμαρτίας. καὶ σφάξου-
illud p peccato in loco vbi imolabũt holo
σιν αὐτὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐν τῷ τόπῳ οὗ σφάξουσι τὰ ὁλο-
causta. et accipiẽs sacerdos de sanguine q̃
καυτώματα. καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς
peccati digito suo: imponet sup cornua
ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ, ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ
altaris holocausti. et oẽz eius sanguinẽ
θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαρπώσεως. καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ αἷμα

Transla. Chal.

דמיה ישוד ליסודא דמדבחא דעלתא׃ וית כל תרביה יסק למדבחא כתרב נכסת
קודשיא ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה וישתבק ליה׃ ואם אנש חד יחוב בשלו
מעמא דארעא במעבדיה חד מפקודיא דיי דלא כשרין לאתעבדא ויחוב׃ או אתידע
ליה חובתיה דחב וייתי ית קורבניה צפירת עיזין שלמתא נוקבתא על חובתיה דחב׃
ויסמוך ית ידיה על ריש חטאתא ויכוס ית חטאתא באתרא דעלתא׃ ויסב כהנא
מדמה באצבעיה ויתן על קרנת מדבחא דעלתא וית כל דמה ישוד ליסודא דמדבחא׃
וית כל תרבה יעדי כמא דאיתעדא תרב מעל נכסת קודשיא ויסק כהנא למדבחא
לאתקבלא ברעוא קדם יי ויכפר עלוהי כהנא וישתבק ליה׃ ואם אימר ייתי
קורבניה לחטאתא נוקבא שלמתא ייתינה׃ ויסמוך ית ידיה על ריש חטאתא ויכוס
יתה לחטאתא באתר דיכוס ית עלתא׃ ויסב כהנא מדמא דחטאתא באצבעיה ויתן
על קרנת מדבחא דעלתא וית כל דמה ישוד

Primitiua chal.
נסך | כפר | עבד | חוב | סמך | נסב צבע | דבח | קבל

Interp. chal.

sanguinẽ eius effundet ad fundamentũ altaris holocausti. Et totũ adipẽ eiº adolebit in altari sicut adipẽ hostie sanctificationũ. et propiciabit pro eo sacerdos sup peccato eius: ⁊ dimittet ei. Si aũt vir vnus de populo terre peccauerit per ignorantiã: vt faciat cõtra vnũ de preceptis dñi qd nõ decet fieri: ⁊ deliquerit. si notum fuerit ei peccatũ suũ in quo peccauit: adducet oblationẽ suaz, caprã feminã integrã pro pctõ suo qd peccauit. Imponetq; manũ suã sup caput hostie q̃ est pro pctõ: ⁊ imolabit eam in loco holocausti. Tolletq; sacerdos de sanguine eius in digito suo: ⁊ ponet sup cornua altaris holocausti: ⁊ totũ sanguinẽ fundet ad fundamentũ altaris. et oẽm adipẽ eius auferet: sicut aufert adeps de hostia sctificationũ: adolebitq; sacerdos in altari: vt suscipiat cũ bñplacito corã dño. ⁊ propiciabit pro eo sacerdos: ⁊ dimittet ei. Et si de ouibº adduxerit in oblationẽ pro pctõ: feminã integrã offerat. Iponetq; manũ suã sup caput victime pro pctõ et immolabit eaz p expiatiõe in loco vbi imolatur holocaustũ. Tolletq; sacerdos de sanguine victime que fit pro peccato in digito suo: ⁊ ponet sup cornua altaris holocausti: ⁊ omnẽ sanguinem fundet

effundet iuxta basim altaris holocau-
ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυ- 5.5.b ⁊ 5.co.
sti. ⁊ oẽm eius adipẽ auferet: quẽad-
τώσεως. καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ στέαρ περιελεῖ, ὃν τρό-
modũ aufertur adeps ouis de sacrificio sa-
πον περιαιρεῖται στέαρ προβάτου ἀπὸ θυσίας σω-
lutaris: ⁊ imponet illud sacerdos sup alta-
τηρίου, καὶ ἐπιθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήρι-
re sup holocausta dñi. ⁊ ppitiabit
ον ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα κυρίου. καὶ ἐξιλάσεται
pro eo sacerdos pro pctõ: qd peccauit:
περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτεν,
⁊ dimittetur ei.
καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. Ca. 5.
A Si ãt aĩa peccauerit: ⁊ audiuerit vocẽ iura-
ἐὰν δὲ ψυχὴ ἁμάρτῃ, καὶ ἀκούσῃ φωνὴν ὁρκι-
mẽti: ⁊ hic testis: vel vidit: vel cõsciº fuit: si
σμοῦ, καὶ οὗτος μάρτυς, ἢ ἑώρακεν, ἢ συνοῖδεν, ἐὰν
nõ indicauerit: portabit pctm̃ suũ. aut
μὴ ἀναγγείλῃ, λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. ἢ ψυ-
ma q̃ tetigerit oẽm rem immũdã:
χὴ ἥτις ἐὰν ἅψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου,
vel morticiniũ vel a bestia occisũ imũdũ: vel mortici-
ἢ θνησιμαίου ἢ θηριαλώτου ἀκαθάρτου, ἢ τῶν θνησι-
nia abominationũ imũdarũ: vel mor-
μαίων βδελυγμάτων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ τῶν θνη-
ticinia iumẽtorũ imũdorũ: vel tetigerit de im-
σιμαίων κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων, ἢ ἅψηται ἀπὸ ἀκα-
mũditia hõis: de õi imũditia eius:
θαρσίας ἀνθρώπου, ἀπὸ πάσης ἀκαθαρσίας αὐτοῦ,
quã tãgẽs pollutº fuerit: ⁊ latuit ipm: post ãt
ἧς ἂν ἁψάμενος μιανθῇ, καὶ ἔλαθεν αὐτόν, μετὰ δὲ
hoc cognouit: ⁊ errauerit aĩa: q̃ iurauerit: di-
τοῦτο γνῷ, καὶ πλημμελήσῃ ἡ ψυχή, ἢ ἂν ὀμόσῃ, δια-
stinguẽs labijs ad malefaciẽdũ vel bñe faciẽ-
στέλλουσα τοῖς χείλεσι κακοποιῆσαι ἢ καλῶς ποιῆ-
dum per oĩa q̃ dixerit hõ cũ iura-
σαι κατὰ πάντα ὅσα ἂν διαστείλῃ ὁ ἄνθρωπος καθ᾽ ὅρ-
mẽto: ⁊ latuerit eũ: ⁊ iste cognouerit: ⁊ peccauerit vnũ
B κου, καὶ λάθῃ αὐτόν, καὶ οὗτος γνῷ, καὶ ἁμάρτῃ ἕν
qd de istis: ⁊ dixerit pctm̃ in quo
τι τούτων, καὶ ἐξαγορεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν περὶ ἧς
peccauerit cõtra eũ: ⁊ feret pro qbº deli-
ἡμάρτηκεν κατ᾽ αὐτῆς, καὶ οἴσει περὶ ὧν ἐπλημμέλη-
quit dño: pro pctõ qd peccauit: feminã
σε τῷ κυρίῳ, περὶ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτεν, θῆλυ
de ouibº agnã vel capellã ex capris
ἀπὸ τῶν προβάτων ἀμνάδα ἢ χίμαιραν ἐξ αἰγῶν
pro pctõ. ⁊ ppitiabit pro eo sacerdos
περὶ ἁμαρτίας. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς
pro pctõ. ⁊ relinq̃tur ei pec-
περὶ τῆς ἁμαρτίας. καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρ-
catũ. si ãt nõ potuerit manº eiº qd satis ẽ ad
τία. ἐὰν δὲ μὴ ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν εἰς

ad basim eius. Omnẽ quoq; adipem auferens sicut auferri solet adeps arietis qui imolatur pro pacificis cremabit super altare in incensum domini: rogabitq; pro eo & p peccato eius: & dimittetur ei. Ca. 5.

Si peccauerit aĩa & audierit vocem iurãtis: testisq; fuerit q ipse vidit: aut conscius est: nisi idicauerit portabit iniquitatẽ suam. Aĩa que tetigerit aliquid immũdũ: siue quod occisũ a bestia est: aut p se mortuum aut quodlibet aliud reptile: & oblita fuerit imũdicie sue: rea est & deliquit. & si tetigerit qcq; de imũdicia hõis iuxta oẽz impuritatem qua pollui solet: oblitaq; cognouerit postea: subiacebit delicto. Anima q̃ iurauerit & protulerit labiis suis: vt vel male quid faceret: vl bene: & idipsum iuramento & sermõe firmauerit: oblitaq; postea intellexerit delictũ suũ: agat penitentiam pro peccato: & offerat de gregibus agnam siue capram: orabitq; pro ea sacerdos & pro peccatis eius. Sin autẽ nõ potuerit offerre

אל יסוד המזבח׃ ואת כל חלבה
יסיר כאשר יוסר חלב הכשב
מזבח השלמים והקטיר הכהן
אתם המזבחה על אשי יהוה
וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר
חטא ונסלח לו׃ ונפש Cap. v.
כי תחטא ושמעה קול אלה והוא
עד או ראה או ידע אם לוא
יגיד ונשא עונו׃ או נפש אשר
תגע בכל דבר טמא או בנבלת
חיה טמאה או בנבלת בהמה
טמאה או בנבלת שרץ טמא
ונעלם ממנו והוא טמא ואשם׃
או כי יגע בטמאת אדם לכל
טמאתו אשר יטמא בה
ונעלם ממנו והוא ידע ואשם׃
או נפש כי תשבע לבטא
בשפתים להרע או להיטיב
לכל אשר יבטא האדם
בשבעה ונעלם ממנו והוא ידע
ואשם לאחת מאלה׃ והיה כי
יאשם לאחת מאלה והתודה
אשר חטא עליה׃ והביא את
אשמו ליהוה על חטאתו אשר
חטא נקבה מן הצאן כשבה או
שעירת עזים לחטאת וכפר עליו
הכהן מחטאתו׃ ואם לא תגיע ידו

עוד | נגד | נגע | עלם | שבע | בטא | ידה | בוא | נגע

Transla. Chal.

ליסודא דמדבחא׃ וית כל תרבה יעדי כמא דאיתעדא תרב אימרא מנכסת קודשיא
ויסק כהנא יתהון למדבחא על קורבניא דיי ויכפר עלוהי כהנא על חובתיה דחב
וישתבק ליה׃ Ca. v. ואנש ארי יחוב וישמע קל מומי והוא סהיד
או חזא או ידע אם לא יחוי ויקבל חוביה׃ או אנש די יקרב בכל מדעם מסאב או
בנבלת חיתא מסאבא או בנבלת בעירא מסאבא או בנבלת רחיש מסאב ויהא מכסא
מיניה והוא מסאב ויחוב׃ או ארי יקרב בסואבת אנשא לכל סובתיה דיסתאב בה ויהא
מכסא מיניה והוא ידע וחב׃ או אנש ארי יקיים לפרשא בספוון לאבאשא או
לאוטבא לכל דיפריש אנשא בקיום ויהא מכסא מניה והוא ידע וחב לחדא
מאילין׃ ויהי ארי יחוב לחדא מאילין ויודי דחב עלה׃ וייתי ית אשמיה לקדם יי על
חובתיה דחב נוקבא מן ענא אימרתא או צפירת עיזין לחטאתא ויכפר עלוהי כהנא
מחובתיה׃ ואם לא תמטי ידיה

Interp. chal.

ad fundamentũ altaris. Et totũ adipẽ eius auferet: sicut ablatus est adeps arietis hostie sanctificationũ. Adolebitq; ea sacerdos in altari sup oblationes dñi: et propiciabit pro eo sacerdos pro peccato suo qd peccauit: ⁊ dimittetur ei. Ca. 5.

Et si hõ peccauerit ⁊ audierit vocẽ adiurantis: ⁊ ipse fuerit testis aut vidit aut cõscius est: si nõ indicauerit: portabit iniqtatẽ suã. Aut hõ qui tetigerit in oẽm rem imundã aut in cadauer bestie imunde aut in cadauer iumẽti imundi aut in cadauer reptilis imũdi: ⁊ fuerit celatũ ab eo: ⁊ postea ipse sciuit q peccauit: aut cum tetigerit imunditiã hois iuxta oẽm imũditiã eius qua immũdus fit: ⁊ fuerit celatũ ab eo: et postea ipse scierit q peccauit: aut hõ qui iurauerit pferẽs labijs suis vt male faciat aut bene: iuxta oĩa que profert homo cum iuramẽto: et occultatũ fuerit: et postea ipse scierit q peccauit in vno ex his: confitebitur peccatũ in quo peccauit: ⁊ afferet pro peccato suo in cõspectu dñi pro pctõ suo quo peccauit feminam de ouibus aut capram de capris: ⁊ propiciabit pro eo sacerdos ⁊ pro peccato suo. Si autẽ non suffecerit manus eius vt possit offerre

Primitiua chal.
עדה | נסך | שבק | אום | קרב | הוה | קום | יהב | עוז | כפר

Primitiua heb.

שנה
קרב
בדל
נזה
זנה שאר
מצה יסד
שנה עשה שפט
סלח נשג
תור
עשר איפה
שום נתן
בוא
קלא זכר
קטר
היה דבר
מעל

Tex. Heb.

די שה והביא את אשמו אשר
חטא שתי תרים או שני בני יונה
ליהוה אחד לחטאת ואחד לעלה:
והביא אתם אל הכהן והקריב
את אשר לחטאת ראשונה ומלק
את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל:
והזה מדם החטאת על קיר
המזבח והנשאר בדם ימצה אל
יסוד המזבח חטאת הוא: ואת
השני יעשה עלה כמשפט וכפר
עליו הכהן מחטאתו אשר חטא
ונסלח לו: ואם לא תשיג ידו
לשתי תרים או לשני בני יונה
והביא את קרבנו אשר חטא
עשירת האפה סלת לחטאת לא
ישים עליה שמן ולא יתן עליה
לבנה כי חטאת הוא: והביאה
אל הכהן וקמץ הכהן ממנה
מלוא קמצו את אזכרתה
והקטיר המזבחה על אשי
יהוה חטאת הוא: וכפר עליו
הכהן על חטאתו אשר חטא
מאחת מאלה ונסלח לו
והיתה לכהן כמנחה: וידבר
יהוה אל משה לאמר: נפש כי
תמעל מעל וחטאה בשגגה
מקדשי יהוה והביא את אשמו

Trãſla. B. Hiero.

pecus: offerat duos turtures vel duos pullos columbarum dño: vnū pro pctō: & alterum in holocauſtū: dabitqꝫ eos ſacerdoti. Qui primum offerens pro peccato retorquebit caput eius ad pēnulas ita vt collo adhereat: & nō penitus abrūpatur: & aſpget de ſāguie eiuſ pariete altaris. Quicqd āt reliquū fuerit: faciet diſtillare ad fūdamētū eius: qa p pctō eſt. Alterū vero i holocauſtū adolebit vt fieri ſolet: rogabitqꝫ p eo ſacerdos & p pctō eius: & dimittetur ei. Et ſi non quiuerit manus eius duos offerre turtures aut duos pullos columbarum: offeret pro peccato ſuo ſimile partem ephi decimam. Non mittet in eam oleum nec thuris aliqd īpōet: quia pro peccato eſt. tradetqꝫ eam ſacerdoti qui plenū ex ea pugillum hauriens cremabit ſuper altare ī monimētū eius qui obtulerit: rogans pro illo & expians: reliquam vero partem ipſe habebit in mūere. Locutuſqꝫ eſt dñs ad moyſen dicēs. Aīa ſi preuaricans cerimonias per errorem in his que domino ſunt ſāctificata peccauerit: offeret p delicto ſuo

Trãſla. Gre. lxx. cū interp. latina

ouem: feret pro pctō ſuo: qđ peccauit:
πρόβατον, οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν,
duas turtures: vel duos pullos colūbaꝝ dño: vnū
δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν τῷ κυρίῳ, ἕνα
pro pctō: ⁊ vnū in holocauſtū. ⁊ feret ea
περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ οἴσει αὐ-
ad ſacerdotē. ⁊ adducet ſacerdos qđ pro
τὰ πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ προσάξει ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τῆς ἁ-
peccato prius. ⁊ retorquebit ſacerdos ca-
μαρτίας πρότερον. καὶ ἀποκνίσει ὁ ἱερεὺς τὴν κεφα-
put eius a ceruiculo: ⁊ nō diuidet. ⁊
λὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σφονδύλου, καὶ οὐ διελεῖ. καὶ
aſperget de ſanguine qui pro pctō ſup
ῥανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ
parietē altaris. at reliquū ſan-
τὸν τοῖχον τοῦ θυσιαστηρίου. τὸ δὲ κατάλοιπον τοῦ αἵ-
guinis aſperget ſup baſim altaris.
ματος καταστραγγιεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρί-
peccati enī eſt. ⁊ ſcđm faciet ho-
ου. ἁμαρτίας γάρ ἐστι. καὶ τὸν δεύτερον ποιήσει ὁλο-
locauſtū: vt decet. ⁊ ppitiabit pro eo
κάρπωμα, ὡς καθήκει. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ
ſacerdos pro pctō ſuo: qđ peccauit. ⁊ reli-
ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν. καὶ ἀφε-
quetur ei. ſi āt nō iuenerit manꝰ eius par
θήσεται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ζεῦ-
turturū: vel duos pullos colūbaꝝ: ⁊ feret
γος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει
oblationē ſuā pro quo peccauit decimā ptē
τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ οὗ ἥμαρτεν τὸ δέκατον τοῦ οἰ-
ephi ſimilā pro pctō. nō effundet ſup il-
φὶ σεμίδαλιν περὶ ἁμαρτίας. οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ᾽ αὐ-
lud oleū: neqꝫ imponet ſup illud incēſum: qm̄ pro
τὸ ἔλαιον, οὐδὲ ἐπιθήσει ἐπ᾽ αὐτὸ λίβανον, ὅτι περὶ
peccato eſt. ⁊ feret illā ad ſacerdotē. ⁊ ac-
ἁμαρτίας ἐστί. καὶ οἴσει αὐτὴν πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ δρα-
cipiēs ab ea ſacerdos plenū pugillū ſuū:
ξάμενος ἀπ᾽ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς πλήρη τὴν δράκα αὐτοῦ,
memoriale eius imponet ſup altare in
τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ
holocauſtis dño. pcti .n. eſt. ⁊
τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῷ κυρίῳ. ἁμαρτίας γάρ ἐστι. καὶ
ppitiabit pro eo ſacerdos p pctō eius:
ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ,
qđ peccauit ab vno hoꝝ. ⁊ dimittet ei.
ἧς ἥμαρτεν ἀφ᾽ ἑνὸς τούτων. καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τὸ
at reliquū erit ſacerdoti: vt ſacrificiū ſi-
δὲ καταλειφθὲν ἔσται τῷ ἱερεῖ, ὡς ἡ θυσία τῆς σεμι-
mile. ⁊ locutꝰ ē dñs ad moyſem: dicēs: aia
δάλεως. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ψυχὴ
ſi latuerit eā oblitione: ⁊ peccauerit inuite de
ἐὰν λάθῃ αὐτὴν λήθη, καὶ ἁμάρτῃ ἀκουσίως ἀπὸ τῶν
ſctis dñi: ⁊ feret p delicto ſuo
ἁγίων κυρίου, καὶ οἴσει τῆς πλημμελείας αὐτοῦ

Deut. 18. c. Luce. 2. d.

C

D

Trãſla. Chal.

כמיסת שיתא ויתי ית אשמיה דחב תרתין שפנינין או תרין בני יונה קדם יי חד
לחטאתא וחד לעלתא: ויתי יתהון לות כהנא ויקריב ית די לחטאתא קדמיתא
ויסלוק ית רישיה מקבל קדליה ולא יפריש: וידי מדמא דחטאתא על כותל
מדבחא ודישתאר בדמא יתמצי ליסודא דמדבחא חטאתא הוא: וית תנינא יעביד
עלתא כדחזי ויכפר עלוהי כהנא מחוביה דחב וישתביק ליה: ואם לא תדביק ידיה
לתרתין שפנינין או לתרין בני יונה וייתי ית קורבניה דחב חד מן עסרא בתלת
סאין סולתא לחטאתא לא ישוי עלה משחא ולא יתן עלה לבונתא ארי חטאתא
היא: וייתינה לות כהנא ויקמוץ כהנא מנה מלי קומציה ית אדכרתה ויסק למדבחא
על קורבניא דיי חטאתא היא: ויכפר עלוהי כהנא על חוביה דחב מחדא מאלין
וישתביק ליה ותהי לכהנא כמנחתא: ומליל יי עם משה למימר: אנש ארי ישקר
שקר ויחוב בשלו מקודשיא דיי וייתי ית אשמיה

Primitiua chal.

שה חוב
תרר אחד עלה
קרב סלק ראש
פרש דדי דמה
שאר מצה תנה
עבד חזא שבק
דבק אתא חוב
סאר שוה נתן
קמץ סלא דכר
נסק כפר הוה
אמר שקר שלה

Interp. chal.

agnā: adducat pro delicto ſuo quo peccauit duos turtures aut duos filios colūbe corā dño vnum pro peccato ⁊ vnū in holocauſtū: afferatqꝫ eos ad ſacerdotē. Et offerat primū illuz qui eſt pro peccato: ⁊ retorquebit caput eius cōtra dorſum eius: ⁊ nō diuidat. Et aſperget de ſanguine hoſtie pro peccato ſuper parietez altaris: ⁊ decurrere faciet quod reliquū eſt de ſanguine ad fundamentū altaris: pro peccato eni eſt. Et alterum faciet holocauſtū ſicut decet: ⁊ ppitiabit pro eo ſacerdos pro pctō ſuo quo peccauit: ⁊ dimittetur ei. Et ſi nō ſuffecerit manꝰ eius ad duos turtures aut ad duos filios colūbe: offerat oblationē ſuā p pctō ſuo quo peccauit decimā partē triū ſatoꝝ ſimile pro pctō. Non ponet ſup eam oleū: neqꝫ dabit ſuper eā thus: quia pro peccato eſt. Tradetqꝫ eam ſacerdoti: ⁊ tollet ex ea ſacerdos plenū pugillum ſuum in monimentū eius: ⁊ adolebit in altari ſup oblatiōes dñi: pro pctō enim ēſt. Propitiabitqꝫ pro eo ſacerdos pro pctō ſuo quo peccauit in vno ex his. Et dimittetur ei: ⁊ erit ſacerdoti ſicut munꝰ. Locutuſqꝫ eſt dñs cū moyſe dicēs. Hō qui pụaricatꝰ fuerit pụaricationē: ⁊ peccauerit p ignorātiā i his q̄ ſctificata ſūt dño: afferat p pctō ſuo

---

Trãſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dño arietē imaculatū ex ouib9: pcii
τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, τιμῆς
argēti ſicloꝝ: ſiclo ſctō: pro quo
ἀργυρίου σίκλων, τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ, περὶ οὗ ἐ-
deliquit: ⁊ qđ peccauit de ſctis ſol-
πλημμέλησεν, καὶ ὃ ἥμαρτεν ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀπο-
uet ⁊ q̄ntā ptē apponet ſup illud. ⁊
τίσει καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσει ἐπ᾽ αὐτό. καὶ
dabit illud ſacerdoti. ⁊ ſacerdos ppitiabit pro
δώσει αὐτὸ τῷ ἱερεῖ. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐξιλάσεται περὶ
eo in ariete delicti. ⁊ dimittet
αὐτοῦ ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας. καὶ ἀφεθήσεται
ei. ⁊ aia q̄ peccauerit: ⁊ fecerit vnū de
αὐτῷ. καὶ ψυχὴ ἣ ἂν ἁμάρτῃ, καὶ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ
oibus mādatis dñi: q̄ nō opꝫ facere: ⁊
πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ
nō cognouit: ⁊ peccauerit: ⁊ acceperit pctm̄
οὐκ ἔγνω, καὶ πλημμελήσῃ, καὶ λάβῃ τὴν ἁμαρτίαν
ſuū: ⁊ offeret arietē imaculatū ex ouibus: p-
αὐτοῦ, καὶ οἴσει κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, τι-
cij argēti in pctm̄ ad ſacerdotē. ⁊ p-
μῆς ἀργυρίου εἰς πλημμέλειαν πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ ἐξι-
pitiabit pro eo ſacerdos pro ignorātia eiꝰ
λάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἀγνοίας αὐ-
quā ignorauit: ⁊ ipſe nō nouerat. ⁊ dimittetur
τοῦ, ἧς ἠγνόησε, καὶ αὐτὸς οὐκ ᾔδει. καὶ ἀφεθήσε-
ei. peccauit .n. pctm̄: iniqui-
ται αὐτῷ. ἐπλημμέλησε γὰρ πλημμέλειαν, πλημ-
tatē corā dño.
μέλησιν ἔναντι κυρίου.

C.6.

A Et locutꝰ ē dñs ad moyſen: dicēs: ani-
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ψυ-
ma q̄ peccauerit: ⁊ cōtēnēs cōtēpſerit man-
χὴ ἐὰν ἁμάρτῃ, καὶ παριδὼν παρίδῃ τὰς ἐντο-
data dñi: ⁊ mētita fuerit cōtra pximū in de-
λὰς κυρίου, καὶ ψεύσηται πρὸς τὸν πλησίον ἐν πα-
poſito: vel de ſocietate: vel de rapina: vel le-
ραθήκῃ, ἢ περὶ κοινωνίας, ἢ περὶ ἁρπαγῆς, ἢ ἠ-
ſit aliqđ pximū: vel iuenit pditū: ⁊
δίκησέ τι τὸν πλησίον, ἢ εὗρεν ἀπώλειαν, καὶ
mētiatur de eo: ⁊ iurauerit iniuſte de
ψεύσηται περὶ αὐτῆς, καὶ ὀμόσῃ ἀδίκως περὶ ἑ-
vno ex oibꝰ: q̄ faciet hō: ita vt
νὸς ἀπὸ ἁπάντων, ὧν ἂν ποιήσει ἄνθρωπος, ὥστε
peccet i his: ⁊ erit qn̄ peccauerit:
ἁμαρτεῖν ἐν τούτοις, καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἁμάρτῃ,
⁊ deliquerit: ⁊ reddat: rapinā: quā
καὶ πλημμελήσῃ, καὶ ἀποδῷ τὸ ἅρπαγμα, ὃ ἥρ-
rapuit: vel offenſam: quā offendit: vel depo-
πασεν, ἢ τὸ ἀδίκημα, ὃ ἠδίκησεν, ἢ τὴν παρα-
ſitū: qđ creditū ē ei: vel pditionē: quā
θήκην, ἥτις παρετέθη αὐτῷ, ἢ τὴν ἀπώλειαν, ἣν
inuenit de oi re:
εὗρεν ἀπὸ παντὸς πράγματος,

Trãſla. B. Hiero.

arietem immaculatum de gregibus. Qui emi poteſt duobuſ ſiclis iuxta pondus ſāctuarii. Ipſumqꝫ qđ intulit damni reſtituet: & quintam partem ponet ſupra: tradens ſacerdoti. qui rogabit pro eo offerens arietem: & dimittetur ei. Aīa q̄ peccauerit p ignorātiā: Feceritqꝫ vnum ex his que domini lege prohibentur: & pcti rea ītellexerit iniquitatē ſuā: offeret arietē īmaculatū de gregib9 ſacerdoti iuxta menſuram eſtimationēqꝫ peccati: qui orabit pro eo: quia neſciens fecerit. & dimittetur ei. Quia per errorem deliquit in dño. Ca.6.

Locutuſqꝫ eſt dñs ad moyſē: dicēs. Aīa que peccauerit: & contempto dño negauerit pximo ſuo dpoſitū qđ fidei eiꝰ creditū fuerat: vel vi aliqd extorſerit: aut calumniam fecerit. ſiue rem perditā inuenerit: & īficiās inſup peierauerit: & quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus ſolēt peccare homines: conuicta delicti reddet omnia que per fraudem voluit obtinere

Tex. Heb. Leui. Ca.vi.

ליהוה איל תמים מן הצאן
בערכך כסף שקלים בשקל
הקדש לאשם: ואת אשר חטא
מן הקדש ישלם ואת חמישתו
יוסף עליו ונתן אתו לכהן
והכהן יכפר עליו באיל האשם
ונסלח לו: ואם נפש כי תחטא
ועשתה אחת מכל מצות יהוה
אשר לא תעשינה ולא ידע
ואשם ונשא עונו: והביא איל
תמים מן הצאן בערכך לאשם
אל הכהן וכפר עליו הכהן על
שגגתו אשר שגג והוא לא
ידע ונסלח לו: אשם הוא אשם
אשם ליהוה: וידבר

Cap. vi.

יהוה אל משה לאמר: נפש כי
תחטא ומעלה מעל ביהוה וכחש
בעמיתו בפקדון או בתשומת יד
או בגזל או עשק את עמיתו:
או מצא אבדה וכחש בה ונשבע
על שקר על אחת מכל אשר
יעשה האדם לחטא בהנה:
והיה כי יחטא ואשם והשיב
את הגזלה אשר גזל או את
העשק אשר עשק או את
הפקדון אשר הפקד אתו או את
האבדה אשר מצא: או מכל

Primitiua heb.

תמם
שלם חמש
יסף
כפר
חטא
עשה צוה
ענה בוא
תמם
סלח
דבר
עמת שום
שבע
עשה
שוב
פקד

Trãſla. Chal.

לקדם יי דכר שלים מן ענא בפורסניה כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא: וית דחב
מן קודשא ישלים וית חומשיה יוסף עלוהי ויתן יתיה לכהנא וכהנא יכפר עלוהי
בדיכרא דאשמא וישתביק ליה: ואם אנש ארי יחוב ויעביד חדא מכל פיקודיא
דיי דלא כשרין לאתעבדא ולא ידע ויחוב ויקביל חוביה: וייתי דכר שלים מן ענא
בפורסניה לאשמא לות כהנא ויכפר עלוהי כהנא על שלותיה דאשתלי והוא
לא ידע וישתביק ליה: אשמא הוא על חובתיה דהוא חב אשמא יקריב קדם יי:
ומליל יי עם משה למימר: אנש ארי יחוב וישקר שקר קדם יי ויכדב בחבריה בפקדונא או בשותפות ידא או בגזילא או עשק ית חבריה: או
אשכח אבידתא וכדיב בה ואישתבע על שקרא על חדא מכל דיעבד אינשא לאתחיבא
בהון: ויהי ארי יחטי ויחוב ויתיב ית גזילא דגזל או ית עושקא דעשק או ית פיקדונא
דאתפקד לותיה או ית אבידתא דאשכח: או מכל

Interp. chal.

corā dño arietē integrū de ouibus eſtimationis duoꝝ ſicloꝝ argenti in ſiclis ſanctuarij pro delicto: ⁊ id qđ peccauit in ſancto reſtituet: ⁊ q̄ntam partē addet ſup illud: ⁊ dabit illud ſacerdoti: ⁊ ſacerdos propiciabit pro eo in ariete q̄ offerꝫ pro delicto: dimitteturqꝫ ei. Homo aūt qui peccauerit ⁊ fecerit ɔtra vnū ex oibus preceptis dñi qđ nō decet fieri: ⁊ p ignorantiā peccauerit: ſuſcipiet iniq̄tatē ſuā. ⁊ afferet maſculū integrū de ouib9 iuxta eſtimationē delicti ad ſacerdotē: ⁊ ppiciabit p eo ſacerdos p errore ſuo quo errauit: ⁊ ipſe ignorauit. dimitteturqꝫ ei. Pro delicto eni eſt ⁊ pro pctō ſuo quo ipe peccauit: p delicto offerat corā dño.

Locutuſqꝫ ē dñs cū moyſe dicēs. Hō qui Ca.6. peccauerit ⁊ preuaricatꝰ fuerit corā dño: ⁊ mētitus fuerit cōtra pximū ſuū in depoſito aut cōmertio manus aut in rapina: aut vim fecerit pximo ſuo: aut inuenit rem pditā ⁊ negauit eam: ⁊ iurauit falſo ſup vnū ex oibus q̄ facit hō vt peccet in eis. Eritqꝫ qn̄ peccauerit ⁊ deliquerit: reſtituat rapinā quā rapuit: aut violentiam quā intulit: aut depoſitū quod cōmendatum fuit apud eum: aut rem perditā quā inuenit: aut quicquid ex omnibus

Primitiua chal.

ענא חוב
שלם יסף נתן
שבק עבד פקד
קבל
חוב קרב
אמר חוב שקר
כדב
שכח שבע עבד
תנהוה חטא
תוב פקד

אשר ישבע עליו לשקר ושלם
אתו בראשו וחמשתיו יסף
עליו לאשר הוא לו יתננו ביום
אשמתו: ואת אשמו יביא ליהוה
איל תמים מן הצאן בערכך
לאשם אל הכהן: וכפר עליו
הכהן לפני יהוה ונסלח לו על
אחת מכל אשר יעשה לאשמה
בה: וידבר יהוה אל משה
לאמר: צו את אהרן ואת בניו
לאמר זאת תורת העלה
הוא העלה על מוקדה על
המזבח כל הלילה עד הבקר
ואש המזבח תוקד בו: ולבש
הכהן מדו בד ומכנסי בד
ילבש על בשרו והרים את הדשן
אשר תאכל האש את העלה
על המזבח ושמו אצל המזבח:
ופשט את בגדיו ולבש בגדים
אחרים והוציא את הדשן אל
מחוץ למחנה אל מקום טהור:
והאש על המזבח תוקד בו לא
תכבה ובער עליה הכהן עצים
בבקר בבקר וערך עליה העלה
והקטיר עליה חלבי השלמים:
אש תמיד תוקד על המזבח לא
תכבה: וזאת תורת המנחה הקרב

עלה / בוא / פנה / צוה / ירה / יקד / זנח / מדד כנס / לבש רום / אכל / שום / יצא / חוץ קום טהר / כבה / קטר / תמד / ירה קרב

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ
ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ
integra: & quintā inſuper partem domino ꝏꝏ cui damnum intulerat. ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ Pro peccato autē ſuo offeret ꝏꝏꝏꝏꝏ arietem immaculatum de grege: & dabit eum ſacerdoti iuxta eſtimatione mēſuramq; delicti: q rogabit pro eo corā domino: & dimittetur illi pro ſingulis q̄ faciendo peccauit. ꝏꝏꝏ Locutuſq; eſt dominus ad moyſen ꝏꝏꝏꝏ dicens. Precipe aaron & filiis eius. ꝏꝏꝏꝏ Hec eſt lex holocauſti. ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ Cremabitur in ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ altari tota nocte vſq; mane. ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ Ignis ex eodem altari erit. Veſtietur ꝏꝏꝏ tunica ſacerdos & feminalibus lineis: ꝏꝏꝏꝏ tolletq; cineres ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ quos vorans ignis exuſſit: ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ & ponens iuxta altare ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ſpoliabitur prioribus veſtimentis: indutiſq; aliis efferet eos ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ extra caſtra in loco ꝏ mundiſſimo. ꝏꝏꝏꝏ Ignis autem in altari ſemper ardebit: ꝏꝏꝏ quem nutriet ſacerdos ſubiiciens ligna ꝏꝏꝏ mane p ſingulos dies: & impoſito holocauſto deſuper adipes adolebit pacificorum. ꝏꝏꝏ Ignis ē iſte ppetuus: q nunq̄ deficiet i altari. Hec ē lex ſacrificii & libamentorum q̄ offerēt

quā iurauit pro ea iniuſte: τ ſoluet ipſa:
ὃυ ὤμοσε περὶ αὐτοῦ ἀδίκως, καὶ ἀποτίσει αὐτά,
pncipale: τ q̄ntā ptē eius addet
τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ προσθήσει
ſup illō: cui⁹ eſt illi reddet q̄ die redargut⁹ fuerit.
ἐπ᾽ αὐτό, τίνος ἐστὶν αὐτῷ ἀποδώσει ἡ ἡμέρα ἐλεγχθῇ.
τ p pctō ſuo feret dño arietē im
καὶ τῆς πλημμελίας αὐτοῦ οἴσει τῷ κυρίῳ κριὸν ἄ
maculatū de ouibus: pcii: in qd̄ peccauit.
μωμον ἀπὸ τῶν προβάτων, τιμῆς, εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν.
τ ppitiabit pro eo ſacerdos corā
καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι
dño. τ dimittetur ei circa vnū ab oib⁹ q̄
κυ. καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάντων ὧν
fecit τ peccauit in illo. τ locut⁹ ē dñs
ἐποίησε καὶ ἐπλημμέλησεν ἐν αὐτῷ. καὶ ἐλάλησε κς
ad moyſen: dicēs: pcipe aarō τ filiis
πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἔντειλαι τῷ ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς
eius: dicēs: hec lex holocauſti: hoc
αὐτοῦ, λέγων, οὗτος ὁ νόμος τῆς ὁλοκαυτώσεως, αὕτη
holocauſtū in cōbuſtiōe eius in alta
ἡ ὁλοκαύτωσις ἐπὶ τῆς καύσεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ θυσια
ri totā noctē vſq; ad mane: τ ignis al
στηρίου ὅλην τὴν νύκτα ἕως πρωΐ, καὶ τὸ πῦρ τοῦ θυ
taris cremabitur in ipo: τ nō extinguetur.
σιαστηρίου καυθήσεται ἐπ᾽ αὐτοῦ, καὶ οὐ σβεσθήσεται.
τ induet ſacerdos tunicā lineā: τ femorale lineū induet circa corpus ſuū. τ tollet
καὶ ἐνδύσεται ὁ ἱερεὺς χιτῶνα λινοῦν, καὶ περι
σκελὲς λινοῦν ἐνδύσεται περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ ἀφε
reliquias: quas cōſumpſerit ignis:
λεῖ τὴν κατακάρπωσιν, ἣν ἂν καταναλώσει τὸ πῦρ,
holocauſtū ab altari. τ apponet eas iuxta altare. τ exuet
τὴν ὁλοκάρπωσιν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ παραθή
σει αὐτὴν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐκδύσεται
veſtē ſuā: et induet veſtē aliā. et educet reliquias extra caſtra in locū mūdū. et ignis in altari accēdet
τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται στολὴν ἄλλην. καὶ ἐξοί
σει τὴν κατακάρπωσιν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τό
πον καθαρόν. καὶ πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καυθήσεται
ſup eo: nō extinguet: et cōburet ſup eo
ἐπ᾽ αὐτοῦ, οὐ σβεσθήσεται, καὶ καύσει ἐπ᾽ αὐτοῦ
ſacerdos ligna mane mane: et accumulabit ſup eo holocauſtū. et imponet ſup eo
ὁ ἱερεὺς ξύλα τὸ πρωῒ πρωΐ, καὶ στοιβάσει ἐπ᾽ αὐ
τοῦ τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ ἐπιθήσει ἐπ᾽ αὐτοῦ
adipē ſalutaris: et ignis ſemp ardebit: ſup altare nō extinguet. hec lex
τὸ στέαρ τοῦ σωτηρίου, καὶ πῦρ διαπαντὸς καυθήσε
ται, ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον οὐ σβεσθήσεται. οὗτος ὁ νό
ſacrificii: quod adducēt ipſū
μος τῆς θυσίας, ἣν προσάξουσιν αὐτὴν οἱ

B

Trāſla.Chal.

דאשתבע עלוהי לשקרא וישלים יתיה ברישיה וחומשיה יוסיף עלוהי לדהוא דיליה
יתניניה ביומא דחובתיה: וית אשמיה ייתי לקדם ייי דכר שלים מן ענא בפורסניה
לאשמא לות כהנא: ויכפר עלוהי כהנא קדם ייי וישתבק ליה על חדא מכל דיעבד
למיחב בה: ומליל ייי עם משה למימר: פקיד ית אהרן וית בנוהי למימר דא אוריתא
דעלתא היא עלתא דמתוקדא על מדבחא כל ליליא עד צפרא ואשתא דמדבחא
תהי יקדא ביה: וילבש כהנא לבושין דבוץ ומכנסין דבוץ ילבש על בשריה ויפריש
ית קיטמא דתיכול אישתא ית עלתא על מדבחא וישויניה בסטר מדבחא: וישלח ית
לבושוהי וילבש לבושין אחרנין ויפק ית קיטמא למברא למשריתא לאתר דכי:
ואישתא על מדבחא תהי יקדא ביה לא תיטפי ויבער עלה כהנא אעין בצפר בצפר
ויסדר עלה עלתא ויסיק עלה תרבי נכסת קודשיא: אישתא תדירא תהי יקדא על
מדבחא לא תיטפי: ודא אוריתא דמנחתא דיקריבון

Primitiua chal.

שלם ראש יסף
נתן אתא ענא
כפר שבק עבד
אמר עלה יקד
דכה אש הוה
לבש כנס פרש
אכל שוה שלח
נפק שרא
דכה עפר
סדר עלה נכס
הוה קרב

Interp.chal.

quibus falſo iurauit. Reddetq; illud integrū: τ quintam partem addet ſuper illud: illi cui pertinet dabit illud in die delicti ſui. Pro delicto autem ſuo afferat coram domino arietem integrū de ouibus iuxta eſtimationem delicti: tradatq; eum ſacerdoti. Et propitiabit pro eo ſacerdos coram domino: τ dimittetur ei pro vnoquoq; ex omnibus que faciendo peccauit in eo. Locutuſq; eſt dominus cum moyſe dicens. precipe aaron τ filijs eius dicens. hec eſt lex holocauſti: quod holocauſtū cremabitur in altari tota nocte vſq; mane: τ ignis altaris erit incēſus in eo. Veſtieturq; ſacerdos veſtimentis de byſſo: τ femoralibus de byſſo veſtietur ſuper carnem ſuam: τ ſeparabit cineres quem exuſſit ignis holocauſti ſuper altare: τ ponet eū in latere altaris. Spoliabiturq; veſtimētis ſuis: τ veſtietur alijs veſtibus: edducetq; cinerem extra caſtra in loco mūdiſſimo. Ignis autem erit incenſus in eodē altari: nunq̄ extingetur: τ incēdet in eo ſacerdos ligna mane mane: τ ordinabit ſuper eo holocauſtū. Adolebitq; ſup eo adipes hoſtie ſcificacionū. Ignis ſemper erit ardens ſuper altare: τ nunquā extinguetur. Et hec eſt lex muneris quod offerent ꝏꝏꝏꝏ

C

filij aarō corā dño corā altari. τ
υἱοὶ ἀαρὼν ἐνώπιον κυ ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀ
tollet ab eo pugillo de ſimila ſacri
φελεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ τῇ δρακὶ ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως τῆς θυ
ficij cū oleo ei⁹ τ cū oī thure
σίας σὺν τῷ ἐλαίῳ αὐτῆς καὶ σὺν παντὶ τῷ λιβάνῳ
eius exiſtia in ſacrificio. τ tollet ſup altari holocauſtū odorē ſuauitatis: mēoriale ei⁹
αὐτῆς τὰ ὄντα ἐπὶ τῆς θυσίας. καὶ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυ
σιαστήριον κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας, μνημόσυνον αὐτῆς
dño. at reliquū ab ea comedet aarō τ
τῷ κῳ. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπ᾽ αὐτῆς ἔδεται ἀαρὼν καὶ
filij ei⁹. azyma comedent in loco ſctō: in atrio
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. ἄζυμα βρωθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ἐν αὐλῇ
tabnaculi teſtimonij comedēt eā. nō coquetur fermētata. ptē ipas dedi ipis
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔδονται αὐτήν. οὐ πεφθή
σεται ἐνζυμωθῆν. μερίδα αὐτὴν δέδωκα αὐτοῖς
de holocauſtis dñi. ſctā ſctōꝝ ſūt. ſicut qd̄ pcti: τ ſicut qd̄ delicti.
ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου. ἅγια ἁγίων ἐστίν. ὥς
περ τὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὥσπερ τὸ τῆς πλημμελεί
ας. οē maſculinū ſacerdotū cōedēt ipas. legitimū ſēpitnū in gñatiōes vras de holocau
πᾶν ἀρσενικὸν τῶν ἱερέων ἔδονται αὐτήν. νόμι
μον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἀπὸ τῶν καρπω
ſtis dñi. ois q̄ tetigerit ab illis: ſan
μάτων κυρίου. πᾶς ὃς ἂν ἅψηται ἀπ᾽ αὐτῶν, ἁγια
ctificabit. τ locut⁹ ē dñs ad moyſen: dicēs:
σθήσεται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων,
hoc donū aarō τ filioꝝ eius: qd̄ offerent dño. in die: qua vnxeris il
τοῦτο τὸ δῶρον ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὃ προ
σοίσουσι τῷ κυρίῳ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ἧ ἂν χρίσεις αὐ
lū: decima ps ephi ſimile in ſacrificiū ſē
τόν, τὸ δέκατον τοῦ οἰφεὶ σεμιδάλεως εἰς θυσίαν δια
per: dimidiū ei⁹ mane: et dimidiū eius
παντός, τὸ ἥμισυ αὐτῆς τὸ πρωΐ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῆς
veſpi. in ſartagine in oleo fiet: cōſperſam feret ipſā circūuolutā: ſacrificiū ex fragmētis
τὸ δειλινόν. ἐπὶ τηγάνου ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται, πεφυ
ραμένην οἴσει αὐτὴν ἑλικτά, θυσίαν ἐκ κλασμάτων
offeret in odorē ſuauitatis dño: τ ſacerdos vnctus q̄ pro eo ex filijs ei⁹ faciet illud legitimū
προσοίσει εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ χρι
στὸς ὁ ἀντ᾽ αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ποιήσει αὐτὴν νόμιμον
ſēpitnū dño. totū cōſummabitur. τ oē ſacri
αἰώνιον τῷ κῳ. ἅπαν ἐπιτελεσθήσεται. καὶ πᾶσα θυ
ficiū ſacerdotis holocauſtū erit: τ nō comedet. τ locut⁹ ē dñs ad moyſen: dicēs: loq̄re aaron
σία ἱερέως ὁλόκαυστος ἔσται, καὶ οὐ βρωθήσεται. καὶ ἐλά
λησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τῷ ἀαρὼν
τ filijs ei⁹: dicēs: hec lex
καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων, οὗτος ὁ νόμος ꝏꝏ

filii aaron corā domio & ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ coram altari. Tollet ſacerdos pugillum ꝏꝏꝏ ſimile que conſperſa eſt oleo: & totum ꝏꝏꝏ thus quod ſuper ſimila eſt: adolebitq; illud ꝏ in altari in monimētū odoris ſuauiſſimi dño. Reliquā aūt ptem ſimile comedet aaron ꝏꝏ cum filiis ſuis abſq; fermento: & comedet i loco ſancto in atrio tabernaculi. Ideo autem non fermētabitur: qa pars eius in dñi offertur incēſum. Sactum ſanctorū erit ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ſicut p pctō atq; delicto. Mares tm̄ ſtirpis aarō comedēt illā. Legitimū ac ſēpiternū erit in gñatiōibus vrīs de ſacrificiis dñi. Oīs q̄ tetigerit illa: ſātificabitur. Locutuſq; ē dñs ad moyſen dicēs. Hec eſt oblatio Aarō & filioꝝ eius: quā offerre debēt dño i die vnctiōis ſue. Decimā partē ephi offerēt ſimile ī ſacrificio ſēpiterno. Mediū eius mane & medium eius veſpe: q̄ in ſartagie oleo cōſpſa frigetur. Offeret āt eā calidā ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ in odorē ſuauiſſimum dño ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ſacerdos qui iure patri ſucceſſerit. Et ꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ tota crenabitur ī altari. Oē ei ſacrificiū ſacerdotū igne conſumetur: nec quiſq̄ comedet ex eo. Locutus eſt autem dominus ad moyſen dicens. loquere aaron & filiis eius. Iſta ē lex

אתה בני אהרן לפני יהוה אל
פני המזבח: והרים ממנו בקמצו
מסלת המנחה ומשמנה ואת כל
הלבנה אשר על המנחה והקטיר
המזבח ריח ניחח אזכרתה ליהוה:
והנותרת ממנה יאכלו אהרן
ובניו מצות תאכל במקום קדש
בחצר אהל מועד יאכלוה: לא
תאפה חמץ חלקם נתתי אתה
מאשי קדש קדשים הוא
כחטאת וכאשם: כל זכר בבני
אהרן יאכלנה חק עולם לדרתיכם
מאשי יהוה כל אשר יגע בהם
יקדש: וידבר יהוה אל משה
לאמר: זה קרבן אהרן ובניו אשר
יקריבו ליהוה ביום המשח אתו
עשירת האפה סלת מנחה
תמיד מחציתה בבקר ומחציתה
בערב: על מחבת בשמן תעשה
מרבכת תביאנה תפיני מנחת
פתים תקריב ריח ניחח ליהוה:
והכהן המשיח תחתיו מבניו
יעשה אתה חק עולם ליהוה
כליל תקטר: וכל מנחת כהן כליל
תהיה לא תאכל: וידבר יהוה
אל משה לאמר: דבר אל אהרן
ואל בניו לאמר זאת תורת

פנה / רום / נוח זכר / יתר / יעד / אפה נתן / עלם דור / נגע / קדש דבר / משח / עשר איפה / חצה / חבת עשה / רבך בוא אפה / פתת קרב נוח / כלל קטר / היה אכל / ירה

Trāſla.Chal.

יתה בני אהרן קדם ייי לקדם מדבחא: ויפריש מניה בקומציה מסלתא דמנחתא
ומִמשחה וית כל לבונתא דעל מנחתא ויסק למדבחא לאתקבלא ברעוא אדכרתה
קדם ייי: ודאשתאר מנה ייכלון אהרן ובנוהי פטיר תתאכל באתר קדיש בדרת
משכן זמנא ייכלונה: לא תתאפי חמיע חולקהון יהבית יתה מקורבני קדש קודשין
היא כחטאתא וכאשמא: כל דכורא בבני אהרן ייכלנה קים עלם לדריכון
מקורבניא דייי כל דיקרב בהון יתקדש: ומליל ייי עם משה למימר: דין קורבנא
דאהרן ובנוהי דיקרבון קדם ייי ביומא דירבון יתיה חד מן עשרא בתלת סאין סולתא
מנחתא תדירא פלגותא בצפרא ופלגותא ברמשא: על מסריתא במשח תתעביד
רביכא תיתינה תופיני מנחת ביצועין תקריב לאתקבלא ברעוא קדם ייי: וכהנא
דיתרבא תחותוהי מבנוהי יעביד יתה קים עלם קדם ייי גמיר תתסק: וכל מנחתא
דכהנא גמירא תהי לא תתאכל: ומליל ייי עם משה למימר: מליל עם אהרן ועם
בנוהי למימר דא אוריתא

Interp.chal.

filij aaron in conſpectu domini corā altari. Separabitq; ex eo pugillo ſuo de ſimila muneris τ de oleo ei⁹ et totū thus qd̄ eſt ſup munus: τ adolebit illud in altari: vt memoriale eius ſuſcipiatur cum beneplacito coram dño. Quod autē reliquū fuerit ex eo: comedent aaron τ filij eius. Azymū comedetur in loco ſancto: in atrio tabernaculi federis comedent illud. Non coquetur fermentatū: partē enim eoꝝ dedi eis de oblationibus meis. Sanctū ſanctoꝝ erit: ſicut hoſtia q̄ fit pro pctō τ pro delicto. Oīs maſculus de filijs aaron comedet illud: legitimū ſempiternū erit in gñatiōibus veſtris de oblationib⁹ dñi. oīs qui tetigerit illud: ſanctificabit. Locutuſq; eſt dñs cū moyſe dicēs. Hec eſt oblatio aaron τ filioꝝ eius: quā offerent corā dño in die vnctionis ſue: decimā partē trium ſatoꝝ ſimile in munere ppetuo. dimidiā partē eius mane τ dimidiā ptē ei⁹ veſpi: in ſartagine cū oleo fiet tenera: offerat eā coctā: atq; i fruſta cōciſa offerat: vt ſuſcipiat mun⁹ cū beneplacito corā dño. Sacerdos aūt de filijs ſuis qui vngedus eſt pro eo faciet illud: legitimū ſempiternum erit corā dño: totū cremabitur. Oēq; munus ſacerdotis totū cremabit: nō comedatur. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe: dicens. Loquere cum aaron τ cū filijs eius: dicens. Hec eſt lex ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

Primitiua chal.

פרש
נסך כבל רעה
דכר שאר אכל
דור שכן אפה
קום דור
קרב קדש אמר
רבב סאה
שרת עבד
אתא אפה
רבב נסך
הוה

החטאת במקום אשר תשחט
העלה תשחט החטאת לפני יהוה
קדש קדשים הוא: הכהן המחטא
אתה יאכלנה במקום קדש
תאכל בחצר אהל מועד: כל
אשר יגע בבשרה יקדש ואשר
יזה מדמה על הבגד אשר
יזה עליה תכבס במקום קדש:
וכלי חרש אשר תבשל בו
ישבר ואם בכלי נחשת בשלה
ומרק ושטף במים: כל זכר
בכהנים יאכל אתה קדש קדשים
הוא: וכל חטאת אשר יובא
מדמה אל אהל מועד לכפר
בקדש לא תאכל באש תשרף:

Cap. vii.

וזאת תורת האשם
קדש קדשים הוא: במקום אשר
ישחטו את העלה ישחטו את
האשם ואת דמו יזרק על
המזבח סביב: ואת כל חלבו
יקריב ממנו את האליה ואת
החלב המכסה את הקרב: ואת
שתי הכלית ואת החלב אשר
עליהן אשר על הכסלים ואת
היתרת על הכבד על הכלית
יסירנה: והקטיר אתם הכהן
המזבחה אשה ליהוה אשם

[r]hoſtie pro peccato. [n]In loco[r]vbi[u]offertur [x]holcauſtum: [r]immolabitur[a]coram[b] domino. [c]Sanctum[e]ſanctorũ[e]eſt. [f]Sacerdos[g] qui offert [i]comedet eã[k]in loco[l]ſancto [n]in atrio[o] tabernaculi. [q]Quicquid [o]tetigerit[r]carnes eius[u] ſãctificabitur. [x]Si [y] de ſanguine illius[b] veſtis[r] fuerit aſperſa: [f]lauabitur[g] in loco[h] ſancto. [l]Vas autẽ[k]fictile[u]in quo [m]cocta eſt [o]confringetur. Quod[p]ſi [q]vas eneum fuerit: [r]defricabitur[u], & lauabitur[x]aqua[y]Omis[z]maſculus [a]de gñe ſacerdotali[b]veſcetur de carnibus eius: qa[e]ſctm̃[e]ſctõꝝ[f]eſt. [h]Hoſtia eñ q̃ ceditur ꝓ pctõ. [l]cuius ſanguis[k] infertur [m]ĩ[n]tabernaculũ[o]teſtimonii[p]ad expiãdũ [q]ĩ ſãctuario:[r]nõ[o]cõcedetur ſed[u]cõburetur[t]igni. Ca. 7.

[a]HEc quoq; ẽ[b] lex[c]hoſtie ꝓ delicto. [e] Sctã [e]ſãctorũ[f]eſt. Idcirco[g]vbi [i]imolabitur[l]holocauſtũ: [m]mactabitur & [o]victima pro delicto. [q]ſãguis eius[r]per [u]gyrum[t]altaris[r]fũdetur. [a]Offerent[b]ex ea[c] caudã [e]& [f]adipem[g]qui operit[i]vitalia: [l]duos[m]renunculos[n]&[o]pinguedinem[p]que [q]iuxta[r]ilia eſt. [x]reticulumq;[y]iecoris[a]cũ [b]renunculis: [d]& adolebit[e]ea[f]ſacerdos [g]ſuper altare. [h] Incẽſum eſt[i]domini[k] pro delicto.

Interp. chal.

ſacrificii pro pctõ: in loco vbi imolat holocauſtũ: imolabit hoſtia pro pctõ corã dño: ſanctũ ſctõꝝ eſt. Sacerdos q̃ ꝓpiciat in ſanguine eius: comedet eam: in loco ſctõ comedet in atrio tabernaculi federis. Ois q̃ tetigerit carnẽ eius ſctificabit. et q̃ aſperſerit de ſanguine eius ſup veſtimẽta ſua: illud qđ fuerit aſperſum lauabit in loco ſctõ. Vas aũt fictile in quo cocta eſt: cõfringet. Si aũt in vaſe eneo fuerit cocta defricabit ⁊ lauabit aq̃: ois maſculus de ſacerdotib⁹ comedet illã: ſanctũ ſctõꝝ eſt. Ois aũt hoſtia pro pctõ cui⁹ ſanguis infertur in tabernaculũ federis ad expiandũ in ſanctuario: non comedetur: ſed igni cõburetur. Ca. 7.

ET hec eſt lex hoſtie pro delicto: ſanctũ ſctõꝝ eſt. In loco vbi imolãt holocauſtũ imolabũt hoſtiã ꝓ delicto: ſanguinẽ aũt ei⁹ ſpget ꝑ circuitũ altaris. ⁊ totũ adipẽ ei⁹ offeret ex ea: caudã ⁊ adipẽ qui operit inteſtina ⁊ duos renes ⁊ adipẽ qui eſt ſup eos: qui eſt iuxta ilia ⁊ reticulũ qđ eſt ſup iecur cũ renibus auferat eum. Et adolebit ea ſacerdos in altari in oblationẽ corã domino. pro delicto enim

[m]Omnis[n]maſculus[o]de ſacerdotali genere [q]in loco[r]ſctõ[u] veſcetur his carnibus: quia[t]ſãctũ [u]ſctõrum[x]eſt. [y]Sicut pro pctõ offertur hoſtia:[z]ita & ꝓ dlicto. [c]Vtriuſq; hoſtie[d]lex[b]vna erit. [b]Ad[e]ſacerdotẽ[c]q[g]eã[f] obtulerit [h]ptinebit.[k]Sacerdos[l]qui offert[u] holocauſti victimã:[u]hẽbit[t] pellem eius. [y]Et oẽ[z]ſacrificiũ ſimile [a]quod[b]coquitur[c]in clibano:[d]& quicquid[f]in craticula[g]vel in[h]ſartagine[c]ꝑparatur:[m]eius[n]erit[l]ſacerdotis[k]a quo offertur: ſiue[r]oleo[q]conſperſa[u] ſiue arida fuerint.[t]Cunctis [u]filiis[x]aaron menſura eq̃ [y]per ſingulos diuidetur. [b]Hec eſt[c]lex[e]hoſtie[c]pacificorum[f]que [g]offertur[h]domĩo. [i]Si[k]ꝓ [l] gratiarum actione [m]oblatio fuerit: [n]offerẽt [r]panes[o]abſq; fermento [r]cõſperſos[u]oleo:[t]& lagana[x]azyma[y]vncta[a]oleo. [c]coctamq;[b]ſimilam & [d]collyridas[f]olei[e] admixtione conſperſas [h]panes quoq;[k]fermentatos [n]cum[o]hoſtia[p]gratiarum que imolatur pro[q]pacificis:[r]ex quib⁹[t] vnus pro [x]primitiis[r]offertur[l]dño & erit[u]ſacerdotis [b]qui fundet hoſtie[o]ſãguinem. Cuius [h]carnes[m]eadem [o]comedentur[m]die: [p]nec [q]remanebit [r]ex eis quicq̃[u]vſq;[t] mane.[u]Si[t]voto[t]vel [y]ſpõte quiſpiã[b]obtulerit [a]hoſtiã:[c] eadem ſimiliter

הוא: כל זכר בכהנים יאכלנו
במקום קדוש יאכל קדש
קדשים הוא: כחטאת כאשם
תורה אחת להם הכהן אשר
יכפר בו לו יהיה: והכהן המקריב
את עלת איש עור העלה
אשר הקריב לכהן לו יהיה:
וכל מנחה אשר תאפה בתנור
וכל נעשה במרחשת ועל מחבת
לכהן המקריב אתה לו תהיה: וכל
מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל
בני אהרן תהיה איש כאחיו:
וזאת תורת זבח השלמים אשר
יקריב ליהוה: אם על תודה
יקריבנו והקריב על זבח התודה
חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי
מצות משחים בשמן וסלת
מרבכת חלת בלולת בשמן:
על חלת לחם חמץ יקריב
קרבנו על זבח תודת שלמיו:
והקריב ממנו אחד מכל
קרבן תרומה ליהוה לכהן
הזרק את דם השלמים לו יהיה:
ובשר זבח תודת שלמיו ביום
קרבנו יאכל לא יניח
ממנו עד בקר: ואם נדר או
נדבה זבח קרבנו ביום הקריבו

Interp. chal.

eſt. Omnis maſculus ex ſacerdotibus comedet eam: in loco ſancto comedet: ſanctũ ſanctoꝝ eſt. Sicut hoſtia q̃ offertur pro peccato ſic erit hoſtia q̃ offert pro delicto: lex vna erit eis. ſacerdos qui ꝓpiciat cuꝫ ea: eius erit. Sacerdos aũt q̃ offert holocauſtũ viri: pellis holocauſti erit eius qui offert illud. Et omne munus qđ coquitur in clibano ⁊ omne qđ fit in craticula et in ſartagine ad ſacerdotẽ qui offert illud ptinebit. et oẽ munus cõſperſum oleo ⁊ qđ nõ eſt cõſperſum: oibus filiis aaron erit: equaliter diuidat inter frẽs. Et hec ẽ lex hoſtie ſanctificationũ q̃ offert corã dño. Si pro grãrũ actione obtulerit eã: offeret pro hoſtia gratiarũ actionis placentas azymas cõſperſas oleo: et lagana azyma vncta oleo: ⁊ collyridas ſimile conſperſas oleo: cuꝫ placẽtis panis fermẽtati offeret oblationeꝫ ſuam pro hoſtia gratiarũ actionis ſanctificationũ eius: offeretq; ex ea vnũ ex omi oblatione ſeparatũ corã dño: et illius ſacerdotis erit qui aſperſit ſanguinẽ hoſtie ſanctificationũ. Caro aũt hoſtie gratiaꝝ actionis ſanctificationũ eius eadẽ die qua offert comedet: nõ remãebit ex ea quicq̃ vſq; mane. Si aũt voto vel ſponte obtulerit hoſtiã: eadẽ die qua offert

את זבחו יאכל וממחרת והנותר — יתר
ממנו יאכל: והנותר מבשר
הזבח ביום השלישי באש — שלש
ישרף: ואם האכל יאכל מבשר — שרף
זבח שלמיו ביום השלישי
לא ירצה המקריב אתו לא — רצה
יחשב לו פגול יהיה והנפש — חשב פגל
האכלת ממנו עונה תשא: והבשר — עוה נשא
אשר יגע בכל טמא לא יאכל — נגע
באש ישרף והבשר כל טהור — טהר
יאכל בשר: והנפש אשר תאכל
בשר מזבח השלמים אשר
ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה — כרת
הנפש ההוא מעמיה: ונפש כי
תגע בכל טמא בטמאת אדם או
בבהמה טמאה או בכל שקץ טמא
ואכל מבשר זבח השלמים אשר
ליהוה ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה: וידבר יהוה אל משה — דבר
לאמר: דבר אל בני ישראל
לאמר כל חלב שור וכשב ועז
לא תאכלו: וחלב נבלה וחלב
טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל — עשה לאך
לא תאכלהו: כי כל אכל חלב מן
הבהמה אשר יקריב ממנה — קרב
אשה ליהוה ונכרתה הנפש
האכלת מעמיה: וכל דם לא

edetur die. Sed & ſi qd in craſtinū remāſerit: vesci licitum eſt. Quicquid autem tertius inuenerit dies: ignis abſumet. Si quis d carnibus victime pacificorū die tertio comederit: irrita fiet eius oblatio: nec proderit offerēti: quin potius quecunq anima tali ſe edulio cōtaminauerit: p̄uaricatiōis rea erit. Caro q̄ aliqd tetigerit imm̄ūdū: nō comedetur: ſed cōburetur igni. Qui fuerit m̄ūdus veſcetur ex ea. Anima polluta que ederit de carnibus hoſtie pacificorū que oblata eſt domino: peribit de populis ſuis: & que tetigerit imm̄ūdiciam hominis vel iumenti ſiue omnis rei que polluere poteſt: & comederit de huiuſcemodi carnibus: interibit de populis ſuis. Locutuſq eſt dn̄s ad moyſē dicens. Loquere filiis iſrael. Adipem ouis & bouiſ & capre nō comedetis. Adipē cadaueris morticini & eius aīalis qd a beſtia captū ē: habebitis in varios vſus. Si quis adipem qui offerri debet in incenſum domini comederit: peribit de populo ſuo. Sanguinem quoq omnis

ſacrificiū ſuū: comedetur & cras: & reli-
θυσίαν αὐτοῦ, βρωθήσεται καὶ τῇ αὔριον, καὶ τὸ κα-
quum a carnib⁹ ſacrificij vſq ad diē
ταλειφθὲν ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας ἕως ἡμέρας
tertiū: in igni cōburetur. ſi āt cōedēs
τρίτης, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ φαγὼν
cōederit de carnib⁹ die tertio: nō acci-
φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, οὐ δεχ-
pietur offerēti illud: nō cōnumerabit ei
θήσεται τῷ προσφέροντι αὐτό, οὐ λογισθήσεται αὐ-
pollutio eſt. at aīa: q̄ comederit ab
τῷ, μίασμά ἐστιν. ἡ δὲ ψυχή, ἥτις ἂν φάγῃ ἀπ'
eo: pctm̄ portabit. & carnes q̄ſcūq
αὐτοῦ, τὴν ἁμαρτίαν λήψεται. καὶ κρέα ὅσα ἂν
tetigerit oīs imūdi: nō cōedētur. in i-
ἅψηται παντὸς ἀκαθάρτου, οὐ βρωθήσεται, ἐν πυ-
gne cōburētur. oīs mūdus cōedet carnes.
ρὶ κατακαυθήσεται. πᾶς καθαρὸς φάγεται κρέα.
at aīa q̄ comederit de carnib⁹ ſacri
ἡ δὲ ψυχὴ ἥτις ἂν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυ-
ficij ſalutaris: qđ eſt dn̄o: & imūdi-
σίας τοῦ σωτηρίου, ὅ ἐστι κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρ-
tia ei⁹ in eo: exterminabit aīa il-
σία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκεί-
la de pplo ſuo. & aīa: q̄ tetigerit om-
νη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ ψυχή, ἣ ἂν ἅψηται παν-
nē rem imūdā: vel de imūditia ho-
τὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀν-
minis: vel quadrupedū imūdorū: vel om-
θρώπου, ἢ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ παν-
nis abominatiōis imūde: & cōederit de
τὸς βδελύγματος ἀκαθάρτου, καὶ φάγῃ ἀπὸ τῶν
carnib⁹ ſacrificij pacificorū: qđ eſt dn̄i:
κρεῶν τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν, ὅ ἐστι τοῦ κυρίου,
peribit aīa illa de pplo ſuo. &
ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ
locutus ē dn̄s ad moyſen: dicēs: loq̄re
ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον
filijs iſrael: dicēs: oēm adipē boū &
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, πᾶν στέαρ βοῶν καὶ
ouium & caprarū nō comedetis. & adeps morticī-
προβάτων καὶ αἰγῶν οὐκ ἔδεσθε. καὶ στέαρ θνησιμαί-
norū: & a beſtia occiſorū fiet in oē opus:
ων, καὶ θηριαλώτων ποιηθήσεται εἰς πᾶν ἔργον,
& comeſtione nō comedet. qr oīs comedēs
καὶ βρώσει οὐ βρωθήσεται. ὅτι πᾶς ὁ ἐσθίων
adipē de iumētis: quorū offeret ab illis
στέαρ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, ὧν προσάξει ἀπ' αὐτῶν
holocauſtū dn̄o: peribit aīa illa de
κάρπωμα κυρίῳ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ
pplo ſuo. oēm ſanguinē nō
τοῦ λαοῦ αὐτῆς. πᾶν αἷμα οὐκ

C

a.5.d.

Primitiua chal. Interp. chal. Transla. Chal.

ית נכסתיה יתאכל וביומא דבתרוהי ודאשתאר מניה יתאכל: ודאשתאר מבשר
נכסתא ביומא תליתאה בנורא יתוקד: ואם אתאכלא יתאכל מבשר נכסת קודשוהי
ביומא תליתאה לא יהי לרעוא דמקרב יתיה לא יתחשב ליה מרחק יהי ואנש
דייכול מניה חוביה יקבל: ובשר קודשא דיקרב בכל מסאב לא יתאכל בנורא יתוקד
ובשר קודשא כל דדכי לקודשא ייכול בשר קודשא: ואנש דייכול בשרא מנכסת
קודשיא די קדם יוי וסאובתיה עלוהי וישתיצי אנשא ההוא מעמיה: ואנש ארי יקרב
בכל מסאב בסאבת אנשא או בבעירא מסאבא או בכל שקץ מסאב וייכול מבשר נכסת
קודשיא די קדם יוי וישתיצי אנשא ההוא מעמיה: ומליל יוי עם משה למימר:
מליל עם בני ישראל למימר כל תרב תור ואמר ועז לא תיכלון: ותרב נבילא ותרב
תבירא יתעבד לכל עבידא ומיכל לא תיכלוניה: ארי כל דייכול תרבא מן בעירא
דיקרב מנה קורבנא קדם יוי וישתיצי אנשא דייכול מעמיה: וכל דמא לא ‹‹‹‹‹

שאר — יקד — רעה חשב רחק — אכל קבל סאב — דכה שצא — קרב — אמר — עבד — אכל קרב — דם

hoſtia comedet: & in die quoq craſtina ſi qd remanſerit ex ea comedet. Et qđ remanſerit de carne hoſtie in diē tertiā: igni cōburet. Si aūt comeſtū fuerit quicq̄ de carne hoſtie ſctificacionū in die tertia: nō erit in beneplacito neq exiſtimabit ei q offeret eam: abominabile erit: & homo qui comederit ex ea peccatū ſuſcipiet. Caro aūt ſanctificata q̄ tetigerit oīe imundū: nō comedet: ſed igni cōburet. Et q̄cūq fuerit mūdus ad comedendū carnē ſanctificatā: comedat carnē ſanctificatā. Homo aūt q comederit carnē hoſtie ſanctificationū q̄ eſt corā dn̄o: & imunditia ei⁹ fuerit in eo: exterminabit hō ille de populo ſuo. Et hō qui tetigerit oīe imundū ſiue immūditiā hoīs: aut iumentū imundum: aut oēm abominationē immūdā: & comederit de carne hoſtie ſctificationū q̄ eſt corā dn̄o: exterminabit hō ille de pplo ſuo. Locutuſq eſt dn̄s cū moyſe dicēs. Loq̄re cū filijs iſrael dicēs. Oēm adipē bouis & agni & capre nō comedetis. adeps aūt cadaueris morticini & adeps aīalis cōfracti a beſtia fiet in oē opus: et nequaq̄ comedetis eū. qr oīs q comederit adipē pecoris ex quo offert oblatio corā dn̄o: exterminabit homo qui comederit de populo ſuo. et oēm ſanguinē nō

comedetis in oī hītatiōe vrā de q̄ iumē-
ἔδεσθε ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν ἀπό τε τῶν κτη-
tis & de auib⁹. oīs aīa q̄ cōederit
νῶν καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν. πᾶσα ψυχὴ ἣ ἂν φάγῃ
ſāguinē: peribit aīa illa de pplo
αἷμα, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐ-
ſuo. & locut⁹ ē dn̄s ad moyſem: dicēs: lo-
τῆς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λά-
quere filijs iſrael: dicēs: q obtulerit ſacri-
λησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ὁ προσφέρων θυ-
ficiū pacificorū ſuorū dn̄o: feret do-
σίαν τῶν εἰρηνικῶν αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, οἴσει τὸ δῶ-
nū ſuū dn̄o: de ſacrificio ſalu-
ρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτη-
taris ei⁹. manus eius offerent obla-
ρίου αὐτοῦ. αἱ χεῖρες αὐτοῦ προσοίσουσι τὰ καρ-
tiones dn̄o. adipē q in pectuſculo:
πώματα τῷ κυρίῳ. τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου,
& reticulū qđ in iecore offeret ip-
καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος προσάξει αὐ-
ſa: vt īponat donū corā dn̄o. et tol-
τά, ὥστε ἐπιθῆναι δόμα ἔναντι κυρίου. καὶ ἀνοί-
let ſacerdos adipē ſup altare. & erit
σει ὁ ἱερεὺς τὸ στέαρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἔσται
pectuſculū aaron & filijs eius. & bra-
τὸ στηθύνιον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ τὸν βρα-
chiū dextrū dabitis ſepationē ſacerdoti de
χίονα τὸν δεξιὸν δώσετε ἀφαίρεμα τῷ ἱερεῖ ἀπὸ
ſacrificijs ſalutaris vrī. q obtulerit
τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν. ὁ προσφέρων τὸ
ſāguinē ſalutaris & adipē de filijs aarō:
αἷμα τοῦ σωτηρίου καὶ τὸ στέαρ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀαρών,
illi erit brachiū dextrū in pte. nā pe-
αὐτῷ ἔσται ὁ βραχίων ὁ δεξιὸς ἐν μερίδι. τὸ γὰρ στη-
ctuſculū impoſitionis & brachiū ſe-
θύνιον τοῦ ἐπιθέματος καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαι-
parationis: accepi a filijs iſrael de
ρέματος, εἴληφα παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν
ſacrificijs ſalutaris vrī: & dedi illa aarō ſacer-
θυσιῶν τοῦ σωτηρίου ὑμῶν, καὶ ἔδωκα αὐτὰ ἀαρὼν τῷ ἱε-
doti: & filijs eius: legitimū ſēpiternū a
ρεῖ, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, νόμιμον αἰώνιον παρὰ τῶν
filijs iſrael. hec vnctio aaron: & vnctio filiorū
υἱῶν ἰσραήλ. αὕτη ἡ χρίσις ἀαρών, καὶ ἡ χρίσις τῶν υἱ-
ei⁹ de oblatiōibus dn̄i: in qua
ῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου, ἐν ᾗ
die applicauit illos vt ſacerdotio fūgerētur do-
ἡμέρᾳ προσηγάγετο αὐτοὺς εἰς τὸ ἱερατεύειν κυ-
mino. ſicut p̄cepit dn̄s dare illis qua
ρίῳ. καθότι ἐνετείλατο κύριος δοῦναι αὐτοῖς ᾗ ἡ-
die vnxit illos de filijs iſrael: legitimū
μέρᾳ ἔχρισεν αὐτοὺς παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, νόμιμον
ſēpiternū in gn̄atiōes eorū. hec lex
αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. οὗτος ὁ νόμος

D

aīalis non ſumetis in cibo tam de auibus q̄ de pecoribus. Oīs anima que ederit ſanguinē: pibit de populis ſuis. Locutuſq eſt dn̄s ad moyſē dicens. loquere filiis iſrael dicens. Qui offert victimam pacificorum dn̄o: offerat ſimul & ſacrificiū. i. libamēta ei⁹. Tenebit manibus adipē hoſtie & pectuſculū. Cūq ambo oblata dn̄o cōſecrauerit: tradet ſacerdoti: qui adolebit adipē ſuper altare: pectuſculum autem erit aaron & filiorum eius. Armus quoq dexter d pacificorū hoſtiis cedet in primitias ſacerdotis. Qui obtulerit ſāguinem & adipem filiorum aaron: ipſe hēbit & armū dextrū in portiōe ſua. Pectuſculū enim eleuationis & armum ſeparationis tuli a filiis iſrael de hoſtiis eorum pacificis: & dedi aaron ſacerdoti & filiis eius in lege perpetua ab omni populo iſrael. Hec eſt vnctio aaron & filiorum eius in cerimoniis domini: die quo obtulit eos moyſes vt ſacerdotio fūgerentur: & que precepit eis dari dominus a filiis iſrael religiōe ppetua i gn̄ationibus ſuis. Iſta ē lex

תאכלו בכל מושבתיכם לעוף — אכל ישב
ולבהמה: כל נפש אשר תאכל
כל דם ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה: וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל בני ישראל
לאמר המקריב את זבח שלמיו
ליהוה יביא את קרבנו ליהוה
מזבח שלמיו: ידיו תביאינה את — בא
אשי יהוה את החלב על החזה
יביאנו את החזה להניף אתו
תנופה לפני יהוה: והקטיר הכהן — נוף
את החלב המזבחה והיה החזה — פנה קטר
לאהרן ולבניו: ואת שוק הימין — זבח
תתנו תרומה לכהן מזבחי — ימן
שלמיכם: המקריב את דם — נתן רום
השלמים ואת החלב מבני אהרן
לו תהיה שוק הימין למנה: כי
את חזה התנופה ואת שוק — היה
התרומה לקחתי מאת בני ישראל
מזבחי שלמיהם ואתן אתם
לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם — נתן
מאת בני ישראל: זאת משחת — עלם
אהרן ומשחת בניו מאשי יהוה
ביום הקריב אתם לכהן ליהוה:
אשר צוה יהוה לתת להם ביום — קרב
משחו אתם מאת בני ישראל — נתן
חקת עולם לדרתם: זאת התורה — דור ירה

Transla. Chal. Interp. chal. Primitiua chal.

תיכלון בכל מותבניכון לעופא ולבעירא: כל אנש דייכול כל דמא וישתיצי אנשא
ההוא מעמיה: ומליל יוי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל למימר דמקריב
ית נכסת קודשוהי קדם יוי ייתי ית קורבניה קדם יוי מנכסת קודשוהי: ידוהי ייתין
ית קורבניא דיוי ית תרבא על חדיא ייתיניה ית חדיא לארמא יתיה ארמא קדם יוי:
ויסק כהנא ית תרבא למדבחא ויהי חדיא לאהרן ולבנוהי: וית שוקא דימינא
תתנון אפרשותא לכהנא מנכסת קודשיכון: דמקריב ית דם נכסת קודשיא וית
תרבא מבני אהרן דיליה תהי שוקא דימינא לחולק: ארי ית חדיא דארמותא וית
שוקא דאפרשותא נסיבית מן בני ישראל מנכסת קודשיהון ויהבית יתהון לאהרן
כהנא ולבנוהי לקים עלם מן בני ישראל: דא רבות אהרן ורבות בנוהי מקורבניא
דיוי ביומא דקריבנון לשמשא קדם יוי: דפקיד יוי למתן להון ביומא דרבי
יתהון מן בני ישראל קים עלם לדריהון: דא אוריתא ‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹‹

comedetis in oībus habitatiōibus vrīs tam de auib⁹ q̄ de pecoribus. Oīs homo q comederit oēm ſanguinē: exterminabit hō ille de populo ſuo. Locutuſq eſt dn̄s cum moyſe dicēs. Loq̄re cū filijs iſrael dicens. Qui offert victimā ſanctificationū eius coram dn̄o: afferat oblationē ſuā corā dn̄o de hoſtia ſanctificationū eius. Manus eius afferāt oblationes dn̄i: adipē cum pectuſculo afferat: vt eleuet pectuſculū eleuatione corā dn̄o. Et adolebit ſacerdos adipē in altari: erit q pectuſculū aarō & filijs eius. armū quoq dexterū dabitis p primitijs ſacerdoti de hoſtia ſanctificationū veſtrarū. Qui obtulerit ſanguinē hoſtie ſanctificationū & adipē de filijs aaron: ipſius erit armus dexter in portionē ſuā. quia pectuſculū eleuationis & armum ſeperationis tuli a filijs iſrael de hoſtia pacificorū ſuorū: & dedi ea aaron ſacerdoti & filijs eius pacto ſempiterno a filijs iſrael. Hec eſt vnctio aaron et vnctio filiorū eius de oblationibus dn̄i: in die qua obtulerūt eos vt miniſtrarent coram dn̄o. Que precepit domin⁹ dari eis a filijs iſrael in die qua vnxerūt eos federe ſempiterno in generatiōibus ſuis. Hec eſt lex

יהב — קרב — אתא — חדה רום — נסק דבח היה — נתן פרש — בנה היה רום — קום רבב — נתן רבב — דור

לעלה למנחה ולחטאת ולאשם
ולמלואים ולזבח השלמים אשר
צוה יהוה את משה בהר סיני
ביום צותו את בני ישראל
להקריב את קרבניהם ליהוה
במדבר סיני׃ וידבר

Cap. viii.

יהוה אל משה לאמר׃ קח את
אהרן ואת בניו אתו ואת
הבגדים ואת שמן המשחה
ואת פר החטאת ואת שני
האילים ואת סל המצות׃ ואת כל
העדה הקהל אל פתח אהל
מועד׃ ויעש משה כאשר צוה
יהוה אתו ותקהל העדה אל
פתח אהל מועד׃ ויאמר משה אל
העדה זה הדבר אשר צוה יהוה
לעשות׃ ויקרב משה את אהרן
ואת בניו וירחץ אתם במים׃
ויתן עליו את הכתנת ויחגר אתו
באבנט וילבש אתו את המעיל
ויתן עליו את האפד ויחגר אתו
בחשב האפד ויאפד לו בו׃
וישם עליו את החשן ויתן
אל החשן את האורים ואת
התמים׃ וישם את המצנפת
על ראשו וישם על המצנפת
אל מול פניו את ציץ הזהב

holocauſti & ſacrificii pro peccato atq; delicto: & pro cōſecratiōe & pacificorū victimis: quā conſtituit dñs moyſi in monte ſynai quando mandauit filiis iſrael vt offerent oblationes ſuas domino in deſerto ſynai. Ca. 8.

Locutuſq; eſt dñs ad moyſē: dicens. Tolle aaron cum filiis ſuis: veſteſq; eorū & vnctionis oleum: vitulum pro peccato: duos arietes: canistrum cū azymis: & congregabis omnem cetum iſrael ad oſtium tabernaculi. Fecitq; moyſes vt dñs imperauerat: congregataq; oī turba ante fores tabernaculi: ait. Iſte eſt ſermo quē iuſſit dominus fieri. Statimq; obtulit aaron & filios eius. Cūq; lauiſſet eos: veſtiuit pontificem ſubucula linea accingens eum balteo: & induens eū tunica hyacinthina: & deſup humerale impoſuit. quod aſtringēs cingulo aptauit rationali: in quo erat doctrina & veritas. Cidari quoq; texit caput: & ſuper eam contra frontem poſuit laminam auream

Interp. chal.

holocauſti & muneris & ſacrificii pro peccato & pro delicto: et oblationum & hoſtie ſanctificationum: quam precepit dominus moyſi in monte ſinai: in die qua mandauit filiis iſrael vt offerent oblationes ſuas coram domino in deſerto ſinai. Ca. 8.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Applica aaron & filios eius cum eo & veſtes & oleum vnctionis & vitulū pro peccato & duos arietes & caniſtrū azymorum. Omnēq; cetum congrega ad oſtium tabernaculi federis. Fecitq; moyſes ſicut preceperat ei dominus. Et congregatus eſt cetus ad oſtium tabernaculi federis. Dixitq; moyſes congregationi. Iſte eſt ſermo quem iuſſit dominus fieri. Applicauitq; moyſes aaron & filios eius: & lauauit eos aqua: & poſuit ſuper eum tunicam. et accinxit eum balteo. & induit eum pallio: & poſuit ſuper eum ſuperhumerale: & accinxit eum balteo ſuperhumeralis: ornauitq; eum in eo. Et poſuit ſuper eum rationale: & poſuit in rationale vrim & thumim. Et poſuit cidarim ſuper caput eius: & ſuper cidarim contra faciem eius poſuit laminam auream

consecratam in ſctificatione: ſicut preceperat ei dominus. Tulit & vnctionis oleum: quo liniuit tabernaculū cū oī ſupellectili ſua. Cūq; ſanctificans aſperſiſſet altare ſeptem vicibus vnxit illud & omnia vaſa eius: labrūq; cū baſi ſua ſanctificauit oleo. Qđ fundens ſuper caput aarō: vnxit eū & cōſecrauit. Filios quoq; eius oblatos veſtiuit tunicis lineis: & cinxit balteis: impoſuitq; mitras vt iuſſerat dominus. Obtulit & vitulū pro peccato. Cūq; ſup caput eius poſuiſſet aarō & filii eius manus ſuas: imolauit eū hauriēs ſanguinē: & tīcto digito tetigit cornua altaris p gyrum. Quo expiato & ſctificato: fudit reliquum ſanguinē ad fundamenta eius. Adipem vero qui erat ſuper vitalia & reticulū iecoris duoſq; renunculos cum aruinulis ſuis adoleuit ſuper altare: vitulū cū pelle & carnibus & fimo cremans extra caſtra: ſicut preceperat dominus. Obtulit & arietem in holocauſtum. Super cuius caput cū impoſuiſſent aaron & filii eius ma

נזר הקדש כאשר צוה יהוה
את משה׃ ויקח משה את שמן
המשחה וימשח את המשכן ואת
כל אשר בו ויקדש אתם׃ ויז
ממנו על המזבח שבע פעמים
וימשח את המזבח ואת כל כליו
ואת הכיר ואת כנו לקדשם׃ ויצק
משמן המשחה על ראש אהרן
וימשח אתו לקדשו׃ ויקרב משה
את בני אהרן וילבשם כתנת
ויחגר אתם אבנט ויחבש להם
מגבעות כאשר צוה יהוה את
משה׃ ויגש את פר החטאת
ויסמך אהרן ובניו את ידיהם על
ראש פר החטאת׃ וישחט ויקח
משה את הדם ויתן על קרנות
המזבח סביב באצבעו ויחטא את
המזבח ואת הדם יצק אל יסוד
המזבח ויקדשהו לכפר עליו׃
ויקח את כל החלב אשר על הקרב
ואת יתרת הכבד ואת שתי
הכלית ואת חלבהן ויקטר משה
המזבחה׃ ואת הפר ואת ערו ואת
בשרו ואת פרשו שרף באש
מחוץ למחנה כאשר צוה יהוה
את משה׃ ויקרב את איל העלה
ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על

Interp. chal.

coronā ſanctitatis: ſicut preceperat dñs moyſi. Tulitq; moyſes oleum vnctionis: & vnxit tabernaculū & oia que in eo erant: & ſanctificauit ea. Aſperſitq; ex eo ſuper altare ſepties. Et vnxit altare & oia vaſa eius & labrū & baſim eius: vt ſanctificaret ea. Effuditq; de oleo vnctionis ſup caput aaron: & vnxit eum vt ſanctificaret eum. Applicauitq; moyſes filios aarō: & veſtiuit eos tunicis: & cinxit eos balteis: & ornauit eos mitris: ſicut preceperat dñs moyſi. Et obtulit vitulū pro peccato: & impoſuit aaron & filii eius manus ſuas ſuper caput vituli qui offerebatur pro peccato: immolauitq; eum. Et tulit moyſes ſanguinē: et poſuit ſuper cornua altaris per circuitum digito ſuo: & mundauit altare. Reliquū autem ſanguinem fudit ad fundamentū altaris: & ſanctificauit illud vt expiaret illud. Tulitq; omnē adipem qui erat ſuper inteſtina & reticulum iecoris & duos renes & adipem eorum: & adoleuit moyſes in altari. Vitulum autem & pellem eius et carnem eius & fimum eius combuſſit igni extra caſtra: ſicut preceperat dominus moyſi. Et obtulit arietem holocauſti: & impoſuerunt aaron & filii eius manus ſuas ſuper

Primitiua heb.

זרק · נוח · קרב · שנה · לקח · נתן תנך · זרק · שנה · כלה · ימן · פנה · אחד

Ter. Heb.

ראש האיל וישחט ויזרק משה
את הדם על המזבח סביב ואת
האיל נתח לנתחיו ויקטר משה
את הראש ואת הנתחים ואת
הפדר ואת הקרב ואת הכרעים
רחץ במים ויקטר משה את כל
האיל המזבחה עלה הוא ״
לריח ניחח אשה הוא ליהוה
כאשר צוה יהוה את משה ויקרב
את האיל השני איל המלאים
ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם
על ראש האיל וישחט ויקח
משה מדמו ויתן על תנוך אזן
אהרן הימנית ועל בהן ידו
הימנית ועל בהן רגלו הימנית
ויקרב את בני אהרן ויתן
משה מן הדם על תנוך אזנם
הימנית ועל בהן ידם הימנית
ועל בהן רגלם הימנית ויזרק
משה את הדם על המזבח סביב
ויקח את החלב ואת האליה
ואת כל החלב אשר על הקרב
ואת יתרת הכבד ואת שתי
הכלית ואת חלבהן ואת שוק
הימין ומסל המצות אשר
לפני יהוה לקח חלת מצה ״
אחת וחלת לחם שמן אחת ״

Trāſla. B. Hiero.

mus ſuas: [g] imolauit eū: [h] & fudit [i] ſanguinē eius [m] per [o] circuitū [n] altaris. [p] Ipſumq; [q] arietē [s] i fruſta [r] cōcidēs: [r] Caput eius [s] & [a] artus [b] & [c] adipē [t] adoleuit igni: [h] lotis prius [e] inteſtinis [f] & [g] pedibus. [n] Totumq; ſimul [o] arietem [k] incendit [p] ſuper altare: eo q [r] eſſet [q] holocauſtum [t] ſuauiſſimi [u] odoris [y] domino: [s] ſicut [a] pceperat [c] ei. [c] Obtulit & [g] arietem [h] ſecundū [k] cōſecrationem ſacerdotum: [l] poſuerūtq; [q] ſup [r] caput ei9 [m] aarō [n] & filii eius [t] manus ſuas. Quem [t] cū immolaſſet [x] moyſes [u] ſumēs [y] de ſāguine eius [s] tetigit [b] extremū [e] auricule [e] dextre [d] aaron: [f] & [g] pollicē [h] manus eius [i] dextre: ſimiliter [k] & [m] pedis. [o] Obtulit & [q] filios [r] aarō. [a] Cumq; [u] de [x] ſanguine arietis imolati [a] tetigiſſet [t] extremū [a] auricule ſingulorū [b] dextre: [c] pollices [e] manus [g] ac [f] dextri [i] pedis: reliquum [l] fudit [p] ſuper [q] altare [r] per circuitum. [u] Adipem vero [x] & [y] caudā [a] omnemq; [b] pinguedinē [c] que [d] operit [e] inteſtina: [g] reticulumq; [h] iecoris [i] & [k] duos [l] renes [m] cum [n] adipibus ſuis [o] & [p] armo [q] dextro ſepauit. [r] Tollēs [t] āt de caniſtro [u] azymorū [r] quod erat [u] coram [x] dn̄o [z] panem [a] abſq; fermento [b] vnum: [c] & collyridam cōſpſam [c] oleo

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

caput arietis. ⁊ imolauit moyſes
τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. καὶ ἔσφαξε μωυσῆς τὸν
arietē. ⁊ effudit moyſes ſanguinē ſup al
κριόν. καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσια
tare in circuitu. ⁊ arietē in fruſta cōcidit ⁊ me
στήριον κύκλῳ. καὶ τὸν κριὸν ἐκρεοτόμησε καὶ τὰ μέ
bra eius. ⁊ obtulit moyſes caput: ⁊
λη αὐτοῦ. καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς τὴν κεφαλὴν, καὶ
mēbra: ⁊ adipē: ⁊ vētrē ⁊ pe
τὰ μέλη, καὶ τὸ στέαρ, καὶ τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς πό
des lauit aqua. ⁊ obtulit moyſes totū
δας ἔπλυνεν ὕδατι. καὶ ἀνήνεγκε μωυσῆς ὅλον τὸν
arietē ſup altare. holocauſtū eſt in odorē
κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ὁλοκαύτωμά ἐστιν εἰς ὀσμὴν
ſuauitatis. oblatio eſt dn̄o: ſicut pcepit
εὐωδίας. κάρπωμά ἐστι κυρίῳ, καθάπερ ἐνετείλατο
dn̄s moyſi. et adduxit moyſes arietē
κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν
ſcd̄m cōſecrationis. et impoſuit aarō et
τὸν δεύτερον τῆς τελειώσεως. καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ
filii ei9 man9 ſuas ſup caput arie
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κρι
tis: et imolauit eū. et accepit moyſes de
οῦ, καὶ ἔσφαξεν αὐτόν. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ
ſanguine ei9: ⁊ ipoſuit ſup extremū auris
αἵματος αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς
aaron dextre: et ſup ſūmitatē man9 eius
ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ
dextre: et ſup ſūmitatē pedis eius
τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ
dextri. et adduxit moyſes filios aarō. et
δεξιοῦ. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών. καὶ
impoſuit moyſes de ſanguine ſup extremū
ἐπέθηκε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπὶ τὸν λοβὸν
auris eorū dextre: et ſup ſūmitatē
τοῦ ὠτὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς
man9 eorū dextre: et ſup ſūmitatē pe
χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ πο
dis eorū dextri: et effudit moyſes
δὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ. καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ
ſanguinē ſup altare icircuitu. et accepit adi
αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ ἔλαβε τὸ στέ
pē et lūbos: et oēs adipē q in ven
αρ καὶ τὴν ὀσφύν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοι
tre: et reticulū iecoris: et duos re
λίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νε
nes: et adipē q in illis: et brachiū
φρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίονα
dextrū. et de caniſtro cōſecrationis
τὸν δεξιόν. καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελειώσεως,
exiſtētē corā dn̄o: accepit collyrā azy
τοῦ ὄντος ἀναντίον κυρίου, ἔλαβε κολλύραν ἄζυ
mā vnā et collyrā panis ex oleo vnā:
μον μίαν καὶ κολλύραν ἄρτου ἐξ ἐλαίου μίαν,

Primitiua chal.

ראש דכר · קבל רעה · תנה · נכס · זבן · דבח · תרי כלה

Interp̄. chal.

caput arietis. Immolauitq; eum: ⁊ aſperſit moyſes ſanguinē eius per circuitū altaris. Arietē quoq; diuiſit per mēbra ei9 ⁊ adoleuit moyſes caput ⁊ mēbra ⁊ adipē: ⁊ iteſtina ⁊ genua lauit aq̄: adoleuitq; moyſes totū arietē in altari. holocauſtū eſt vt ſuſcipiat cuꝫ beneplacito. oblatio eſt coraꝫ dn̄o: ſicut preceperat dn̄s moyſi. Obtuliſtq; arietem ſecundū oblationū: ⁊ impoſuerunt aaron ⁊ filij eius manus ſuas ſup caput arietis: imolauitq; euꝫ. Et tulit moyſes de ſanguine eius: et poſuit ſuper extremuꝫ auricule dextere aaron ⁊ ſuper pollicem manus eius dextre ⁊ ſuper pollıceꝫ pedis eius dextri. Obtulitq; filios aaron: ⁊ poſuit moyſes de ſanguine ſuper extremū auricule eorū dextre et ſuper pollicem manus eorum dextre ⁊ ſuper pollicem pedis eorum dextri. Aſperſitq; moyſes ſanguinem per circuitum altaris. Tulitq; adipem ⁊ caudā et totum adipem qui eſt ſuper inteſtina ⁊ reticulum iecoris ⁊ duos renes ⁊ adipem eorum ⁊ armum dextrum. De caniſtro quoq; azymorum quod erat coram domino tulit placentam azymam vnam ⁊ collyridam panis oleati vnam

Tranſla. Chal.

ריש דיכרא: ונכיס וזרק משה ית דמא על מדבחא סחור סחור: וית דיכרא פליג
לאיברוהי ואסיק משה ית רישא וית איבריא וית תרבא: וית גוא וית כרעיא חליל
במיא ואסיק משה ית כל דיכרא למדבחא עלתא הוא לאתקבלא ברעוא קורבנא
הוא קדם יי כמא דפקיד יי ית משה: וקריב ית דיכרא תניינא דכר קורבניא וסמכו
אהרן ובנוהי ית ידיהון על ריש דיכרא: ונכיס ונסיב משה מדמיה ויהב על רום
אודנא דאהרן דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא: וקריב
ית בני אהרן ויהב משה מן דמא על רום אודניהון דימינא ועל אליון ידיהון דימינא
ועל אליון רגליהון דימינא וזרק משה ית דמא על מדבחא סחור סחור: ונסיב ית
תרבא וית אליתא וית כל תרבא דעל גוא וית חצר כבדא וית תרתין כוליין וית
תרביהן וית שקא דימינא: ומסלא דפטיריא די קדם יי נסיב גריצתא פטירתא חדא
וגריצתא דלחם משח חדא

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

⁊ laganū vnū. ⁊ impoſuit ſup adipes: ⁊ ſup
καὶ λάγανον ἕν. καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ στέατα, καὶ ἐπὶ
brachiū dextrū. ⁊ impoſuit oīa ſup
τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. καὶ ἐπέθηκε τὰ πάντα ἐπὶ
man9 aarō: ⁊ ſup man9 filiorū ei9.
τὰς χεῖρας ἀαρών, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ.
⁊ obtulit ipa ſepatione corā dn̄o. ⁊ accepit
καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου. καὶ ἔλαβε
moyſes de manib9 eorū: ⁊ obtulit ipa
μωυσῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ
ſup altare: ſup holocauſtū cōſecra
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς τελειώ
tionis: qđ eſt odor ſuauitatis: oblatio eſt dn̄o. ⁊ acci
σεως, ὅ ἐστιν ὀσμὴ εὐωδίας, κάρπωμά ἐστι κυρίῳ. καὶ λα
piēs moyſes pectuſculū abſtulit illō impoſitionē corā
βὼν μωυσῆς τὸ στηθύνιον ἀφεῖλεν αὐτὸ ἐπίθεμα ἔναντι
dn̄o: de ariete cōſecrationis. ⁊ factū eſt moy
κυρίου, ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως. καὶ ἐγένετο μωυ
ſi in pte: ſicut pcepit dn̄s moyſi. ⁊ acce
σῇ ἐν μερίδι, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔλα
pit moyſes de oleo vnctionis: ⁊ de
βε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἀπὸ
ſanguine q ſup altare: ⁊ ſparſit
τοῦ αἵματος τοῦ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ προσέρραγεν
ſup aarō: ⁊ ſup veſtes eius: ⁊ ſup fili
ἐπὶ ἀαρών, καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱ
os eius: ⁊ ſup veſtes filiorū eius cū
οὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐ
eo. ⁊ ſctificauit aarō: ⁊ veſtes eius: ⁊
τοῦ. καὶ ἡγίασεν ἀαρών, καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς
filios ei9: ⁊ veſtes filiorū eius cū eo.
υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.
⁊ dixit moyſes ad aarō ⁊ filios eius: coq
καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἑψή
te carnes apd̄ hoſtiū tabnaculi teſtimo
σατε τὰ κρέα παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυ
nij in loco ſcō. ⁊ illic comedetis eas: ⁊
ρίου ἐν τόπῳ ἁγίῳ. καὶ ἐκεῖ φάγεσθε αὐτά, καὶ τοὺς
panes q ſūt in caniſtro cōſecrationis: ſicut
ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ τῆς τελειώσεως, ὃν τρόπον
pceptū ē mihi. dicēs: aarō ⁊ filij ei9 comedēt
συντέτακταί μοι. λέγων, ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ φάγον
eas. ⁊ qđ reliquū fuerit carniū ⁊ panū
ται αὐτά. καὶ τὸ καταλειφθὲν τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων
in igne cōburetur. ⁊ ab hoſtio tabna
ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκη
culi teſtimonij nō egrediemini ſeptē dieb9:
νῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας,
vſq; ad diē plenitudinis dierū cōſecrationis vre.
ἕως ἡμέρας πληρώσεως ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν,
ſeptē eni dies cōſecrabit man9 vras: ſi
ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας τελειώσει τὰς χεῖρας ὑμῶν, κα
cut fecit in die hac: qua pcepit
θάπερ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἣ ἐνετείλατο

Trāſla. B. Hiero.

[s] laganumq; [t] poſuit [u] ſup [x] adipes [m] & [n] armū [o] dextrum: [p] tradens ſimul [r] omnia [u] aarō [s] & [c] filiis eius. Qui poſtq; [a] leuauerunt [b] ea [c] coram [e] domio: [r] rurſum ſuſcepta [i] de [k] manibus eorum [l] adoleuit [n] ſuper [m] altare [o] holocauſti. eo q [b] cōſecrationis [q] eēt [r] oblatio [r] in odorem [s] ſuauitatis ſacrificii [x] domio. [r] Tulitq; [b] pectuſculū [c] eleuans illud [e] corā [f] dn̄o [g] de ariete [h] conſecrationis [i] in partem ſuam: [m] ſicut [n] preceperat [p] ei [o] dominus. [r] Aſſumenſq; [t] vnguentum [r] & [r] ſanguinem: [s] qui erat [a] in [b] altari [c] aſperſit [e] ſuper [e] aaron & [g] veſtimenta eius [h] & ſuper [i] filios illius [k] ac [l] veſtes [m] eorum. [o] Cūq; ſanctificaſſet [p] eos in [a] veſtitu ſuo: [b] precepit eis dicens. [b] Coquite [k] carnes ante [l] fores [m] tabernaculi: [o] & ibi [p] comedite [q] eas. [a] Pāes [r] quoq; [x] cōſecrationis edite [t] q poſiti ſūt [u] i caniſtro [r] ſicut [s] pcepit mihi dn̄s [a] dicēs. [b] Aarō [c] & filii ei9 [e] cōedēt eos. [t] Quicqd āt reliquū fuerit d carne [g] & pāib9: [h] ignis [i] abſumet [k] De oſtio quoq; [l] tabernaculi [n] non [o] exibitis [p] ſeptē [q] diebus [r] vſq; ad [s] diē quo [t] cōplebitur [u] tēp9 [x] cōſecratiōis veſtre. [y] Septem [r] enim [a] diebus [b] finitur conſecratio: [e] ſicut [g] in preſentiarum [f] factum eſt:

Ter. Heb.

ורקיק אחד וישם על החלבים
ועל שוק הימין ויתן את הכל
על כפי אהרן ועל כפי בניו וינף
אתם תנופה לפני יהוה ויקח
משה אתם מעל כפיהם ויקטר
המזבחה על העלה מלאים הם
לריח ניחח אשה הוא ליהוה
ויקח משה את החזה ויניפהו
תנופה לפני יהוה מאיל המלאים
למשה היה למנה כאשר צוה
יהוה את משה ויקח משה ״
משמן המשחה ומן הדם אשר על
המזבח ויז על אהרן על בגדיו
ועל בניו ועל בגדי בניו ״
אתו ויקדש את אהרן את
בגדיו ואת בניו ואת בגדי בניו
אתו ויאמר משה אל אהרן ואל
בניו בשלו את הבשר פתח אהל
מועד ושם תאכלו אתו ואת
הלחם אשר בסל המלאים ״
כאשר צויתי לאמר אהרן ובניו
יאכלהו והנותר בבשר ובלחם
באש תשרפו ומפתח אהל
מועד לא תצאו שבעת ימים
עד יום מלאת ימי מלאיכם כי
שבעת ימים ימלא את ידכם
כאשר עשה ביום הזה צוה

Primitiua heb.

רקק שום · נוף · קטר · נזה · קדש · אמר · עד אכל · צוה · יתר · שרף · יצא יום · מלא

Tranſla. Chal.

ואספוג חד ושוי על תרביא ועל שקא דימינא: ויהב ית כולא על ידי אהרן ועל ידי
בנוהי וארים יתהון ארמא קדם יי: ונסיב משה יתהון מעל ידיהון ואסיק למדבחא על
עלתא קורבניא אינון לאתקבלא ברעוא קורבנא הוא קדם יי: ונסיב משה ית חדיא
וארימיה ארמא קדם יי מדכר קורבניא למשה הוה לחולק כמא דפקיד יי ית
משה: ונסיב משה ממשחא דרבותא ומן דמא דעל מדבחא ואדי על אהרן ועל
לבושוהי ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמיה וקדיש ית אהרן וית לבושוהי וית בנוהי
וית לבושי בנוהי עמיה: ואמר משה לאהרן ולבנוהי בשילו ית בסרא בתרע משכן
זימנא ותמן תיכלון יתיה וית לחמא דבסל קורבניא כמא דפקידית למימר אהרן
ובנוהי יכלוניה: ודאשתאר בבסרא ובלחמא בנורא תוקדון: ומתרע משכן זימנא
לא תפקון שבעא יומין עד יום מישלם יומי קורבניכון ארי שבעא יומין יקרב
קורבניכון: כמא דעבד ביומא הדין פקיד

Interp̄. chal.

et laganū vnū: ⁊ poſuit ſup adipes ⁊ ſup armū dextrū. Poſuitq; oīa in manibus aarō ⁊ in manib9 filiorū eius: ⁊ eleuauit ea eleuatione corā dn̄o. Tulitq; ea moyſes de manibus eorū ⁊ adoleuit in altari ſup holocauſtū: oblationes enim ſunt vt ſuſcipiātur cū beneplacito: oblatio eſt corā dn̄o. Tulitq; moyſes pectuſculū et eleuauit illud eleuatione corā dn̄o de ariete oblationū: fuitq; in portionē moyſi ſicut preceperat ei dn̄s. Et tulit moyſes de oleo vnctionis ⁊ de ſanguine qui erat ſup altare: ⁊ aſperſit ſup aaron ⁊ ſup veſtimenta eius ⁊ ſup filios eius ⁊ ſup veſtes filiorū eius cum eo. Sanctificauitq; aaron ⁊ veſtimēta eius ⁊ filios eius et veſtes filiorū eius cuꝫ eo. Dixitq; moyſes ad aaron et ad filios eius. Coquite carneꝫ in oſtio tabernaculi federis: ⁊ ibi comedetis eam ⁊ panē qui eſt in caniſtro oblationum: ſicut precepi dicens. Aaron ⁊ filij eius comedent ea. quod autē reliquū fuerit de carne et pane igni cōburetis. et de oſtio tabernaculi federis non exibitis ſeptem diebus: vſquequo compleantur dies oblationis veſtre: quia ſeptem diebus offeretur oblatio veſtra: ſicut factum eſt hodie: ⁊ precepit

Primitiua chal.

ספג שוה · רום נסב · עלה קבל רעה · חדה · לבש דבר · שבן · אכל אמר · שאר יקד · נפק שלם קרב

Ter. Heb.

יהוה לעשת לכפר עליכם ופתח
אהל מועד תשבו יומם ולילה
שבעת ימים ושמרתם את
משמרת יהוה ולא תמותו כי כן
צויתי ויעש אהרן ובניו את כל
הדברים אשר צוה יהוה ביד
משה: ויהי ביום

Cap. ix.

השמיני קרא משה לאהרן
ולבניו ולזקני ישראל: ויאמר
אל אהרן קח לך עגל בן בקר
לחטאת ואיל לעלה תמימם
והקרב לפני יהוה: ואל בני
ישראל תדבר לאמר קחו שעיר
עזים לחטאת ועגל וכבש בני
שנה תמימם לעלה: ושור ואיל
לשלמים לזבח לפני יהוה,
ומנחה בלולה בשמן כי היום
יהוה נראה אליכם: ויקחו את
אשר צוה משה אל פני אהל
מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו
לפני יהוה: ויאמר משה זה
הדבר אשר צוה יהוה תעשו
וירא אליכם כבוד יהוה: ויאמר
משה אל אהרן קרב אל המזבח
ועשה את חטאתך ואת עלתך
וכפר בעדך ובעד העם ועשה
את קרבן העם וכפר בעדם

Primitiua heb.

עשה · ישב · שמר מות · היה שמן · לקח · תמם · קרב פנה · דבר שער · בלל · ראה · יעד קרב עמד · אמר · עשה · ראה כבד · זבח · עלה

Trāſla. B. Hiero.

vt ritus ſacrificii cōplere tur. Die ac nocte manebitis in tabernaculo obſeruantes cuſtodias domini: ne moriamini. Sic enim mihi preceptū eſt. Feceruntq; aaron & filii eius cūcta que locutus eſt dominus per manū moyſi. Ca. 9.

Facto aūt octauo die vocauit moyſes aaron & filios eius ac maioreſ natu iſrael: dixitq; ad aaron. Tolle de armento vitulum pro pctō & arietē ī holocauſtū vtrūq; īmaculatū: & offer illos coram domino: & ad filios iſrael loqueris. Tollite hircum pro peccato & vitulum atq; agnū āniculū & ſine macula in holocauſtum: bouē & arietem pro pacificis: & immolate eos coram domīo: in ſacrificio ſingulorū ſimilā cōſperſam oleo offerētes. Hodie enī dn̄s apparebit vobis. Tulerūt ergo cūcta q̄ iuſſerat moyſes ad oſtiū tabernaculi: vbi cū omnis multitudo aſtaret: ait moyſes. Iſte eſt ſermo quem precepit dominus facite: & apparebit vobis gloria eius. Et dixit ad aaron. Accede ad altare: & imola pro pctō tuo. Offer holocauſtum: & deprecare pro te & pro populo. Cūq; mactaueris hoſtiam populi: ora pro eis

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

κύριος τοῦ ποιῆσαι, ὥστε ἱλάσασθαι περὶ ὑμῶν. καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθήσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας, ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ φυλάξετε τὰ φυλάγματα κυρίου. καὶ οὐκ ἀποθανεῖσθε. οὕτως γὰρ ἐνετείλατό μοι κύριος. καὶ ἐποίησεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς λόγους, οὓς συνέταξε κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ. Ca. 9.

Καὶ ἐγενήθη τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐκάλεσε μωυσῆς ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὴν γερουσίαν ἰσραήλ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, λάβε σεαυτῷ μοσχάριον ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν εἰς ὁλοκαύτωμα ἄμωμον, καὶ προσένεγκε αὐτὰ ἔναντι κυρίου. καὶ τῇ γερουσίᾳ ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων, λάβετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ μοσχάριον, καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἄμωμα, καὶ μόσχον, καὶ κριὸν εἰς θυσίαν σωτηρίου, ἔναντι κυρίου, καὶ σεμίδαλιν ἀναπεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ. ὅτι σήμερον κύριος ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν. καὶ ἔλαβον καθότι ἐνετείλατο μωυσῆς ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ προσῆλθε πᾶσα ἡ συναγωγὴ, καὶ ἔστησαν ἔναντι κυρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς, τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, ποιήσατε. καὶ ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν ἡ δόξα κυρίου. καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρὼν, πρόσελθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ποίησον τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας σου, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμά σου. καὶ ἐξίλασαι περὶ σεαυτοῦ, καὶ περὶ τοῦ οἴκου σου. καὶ ποίησον τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν,

dn̄o facere: ad ꝓpitiādū pro vobis. & ad hoſtiū tabnaculi teſtimonij ſedebitis ſeptē dies: die & nocte: & cuſtodietis cuſtodias dn̄i. & nō moriemini. ſic em̄ ꝑcepit mihi dn̄s. & fecit aarō & filij eius oēs ſermōes: q̄s ꝑcepit dn̄s in manu moyſi. Ca. 9.

Et factū ē die octaua: vocauit moyſes aarō: & filios ei⁹: & ſeniores iſrael. & dixit moyſes ad aarō: accipe tibi vitulū de bob⁹ pro pctō: & arietē in holocauſtū īmaculatū: & offer ea corā dn̄o. & ſeniorib⁹ iſrael loq̄ris: dicēs: accipite hedū ex capris vnū pro pctō: & vitulū: & agnū āniculū ad holocauſtū: immaculata: & vitulū: & arietē in ſacrificiū ſalutaris: corā dn̄o. & ſimilā cōſꝑſam in oleo. qm̄ hodie dn̄s appebit in vobis. & acceperūt ſicut ꝑcepit. moyſes cōtra tabnaculū teſtimonij. & acceſſit oīs cōgregatio: & ſteterūt corā dn̄o. & dixit moyſes: hoc v̄bū: qd̄ ꝑcepit dn̄s: facite. & apparebit in vobis gloria dn̄i. & dixit moyſes aaron: accede ad altare: & fac qd̄ pro pctō tuo: & holocauſtū tuū. & ꝓpitia re pro te: & pro domo tua. & fac donū ppl̄i: & ꝓpitia pro eis:

Transla. Chal.

יוי למעבד לכפרא עליכון: ובתרע משכן זימנא תתבון יומם ולילי שבעא יומין ·
ותטרון ית מטרת מימרא דיוי ולא תמותון ארי כן אתפקדית: ועבד אהרן ובנוהי
ית כל פתגמיא דפקיד יוי בידא דמשה: Ca. ix. והוה ביומא תמינאה
קרא משה לאהרן ולבנוהי ולסבי ישראל: ואמר לאהרן סב לך עגל בר תורי לחטאתא
ודכר לעלתא שלמין וקריב קדם יוי: ועם בני ישראל תמליל למימר סבו צפיר בר
עזין לחטאתא ועגל ואימר בני שנה שלמין לעלתא: ותור ודכר לנכסת קודשיא
לדבחא קדם יוי ומנחתא דפילא במשח ארי יומא דין יקרא דיוי מתגלי לכון: וקריבו
ית דפקיד משה לקדם משכן זימנא וקריבו כל כנישתא וקמו קדם יוי: ואמר משה
דין פתגמא דפקיד יוי תעבדון ויתגלי לכון יקרא דיוי: ואמר משה לאהרן קרב
למדבחא ועביד ית חטאתך וית עלתך וכפר עלך ועל עמא ועביד ית קורבן עמא
וכפר עליהון

Interp. chal.

dn̄s fieri ad propiciandū pro vobis. Et in oſtio tabernaculi federis manebitis die ac nocte ſeptē diebus: et cuſtodietis cuſtodiā verbi dn̄i: & nō moriemini: ſic enī preceptū eſt mihi. Feceitq; aaron & filij eius iuxta oīa verba q̄ precepit dn̄s per manū moyſi. Ca. 9.

Et factū eſt in die octauo: vocauit moyſes aaron & filios eius & ſeniores iſrael. dixitq; ad aaron. Tolle tibi vitulū de bobus ꝓ peccato: & arietē in holocauſtū integros: & offer corā dn̄o. et cum filiis iſrael loq̄ris dicens. Tollite hircū de capris pro pctō & vitulum & agnū ániculos integros in holocauſtū: & bouē & arietē pro hoſtia ſanctificationū ad ſacrificandū coram dn̄o: & munus ſimile conſperſe oleo: qm̄ hodie reuelabit vobis gloria dn̄i. Obtulerūtq; ea q̄ iuſſerat moyſes ante tabernaculū federis: acceſſitq; oīs congregatio & ſtetit corā dn̄o. et ait moyſes. Hoc verbum qd̄ precepit dn̄s facite: & reuelabit vobis gloria dn̄i. Dixitq; moyſes ad aarō. Accede ad altare: & fac ſacrificium tuum pro peccato & holocauſtū tuum: & propitia pro te & pro populo: & fac oblationē populi: et propiciare pro eis

Primitiua chal.

עבד שכן תב · יום נטר אמר · פקד · שוב נסב · צלח פלל · עז · גלה · קום · עבד · דבח

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσῆλθεν ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔσφαξε τὸ μοσχάριον τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν. καὶ ἔβαψε τὸν δάκτυλον αὐτοῦ εἰς τὸ αἷμα, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὸ στέαρ καὶ τοὺς νεφροὺς καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ τὰ κρέα καὶ τὴν βύρσαν κατέκαυσεν ἐν πυρὶ, ἔξω τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἔσφαξε τὸ ὁλοκαύτωμα. καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν. καὶ προσέχεεν αὐτὸ πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα προσήνεγκαν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἔπλυνε τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς πόδας ὕδατι. καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλαβε τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. καὶ ἔσφαξεν αὐτόν, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτόν, καθὰ καὶ τὸν πρῶτον. καὶ προσήνεγκε τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς καθήκει. καὶ προσήνεγκε τὴν θυσίαν, καὶ ἔπλησε τὴν χεῖρα ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον χωρὶς τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ πρωϊνοῦ. καὶ ἔσφαξε τὸν μόσχον καὶ τὸν κριὸν τῆς θυσίας σωτηρίου τῆς τοῦ λαοῦ.

ſicut ꝑcepit dn̄s moyſi. & acceſſit aarō ad altare: & imolauit vitulum q̄ pro pctō ſuo. & obtulerūt filij aarō ſāguinē ad ipm̄. & tinxit digitū ſuū in ſāguine: & impoſuit ſup cornua altaris. & ſāguinē effudit iuxta baſī altaris. & adipē & renes & reticulū iecoris pro pctō leuauit in altare: ſicut precepit dn̄s moyſi. & carnes & coriū cōbuſſit in igne: extra caſtra. & imolauit holocauſtū. & attulerūt filij aarō ſāguinē ad eū. & effudit illū ad altare in circuitu. & holocauſtū obtulerūt illud per mēbra: & caput: & impoſuit ſup altare. & lauit vētrē & pedes aqua. & impoſuit ſup holocauſtū ſup altare. & attulit donū ppl̄i. & accepit hircum q̄ pro pctō ppl̄i. & imolauit illū: & purificauit illū: ſicut & primū. & obtulit holocauſtū. & fecit illud vt decet. & obtulit ſacrificiū: & impleuit manū ab eo. & impoſuit ſup altare abſq; holocauſto matutino. & imolauit vitulū & arietē ſacrificij ſalutaris qd̄ ppl̄i.

Trāſla. B. Hiero.

ſicut ꝑcepit dn̄s. Statimq; aaron accedens ad altare īmolauit vitulum pro peccato ſuo: cuius ſanguinem obtulerunt ei filii ſui. In quo tingens digitū tetigit cornua altaris: & fudit reſiduum ad baſim eius. Adipemq; & renunculos ac reticulum iecoris q̄ ſunt pro peccato adoleuit ſuper altare: ſicut preceperat dominus moyſi. Carnes vero & pellem eius extra caſtra combuſit igni. Imolauit & holocauſti victimā. Obtulerūtq; ei filii ſui ſanguinē eiuſ quē fudit p altaris circuitum. Ipſam etiam hoſtiam in fruſta conciſam cū capite & mēbris ſingulis obtulerunt: q̄ oīa ſup altare cremauit igni: lotis aqua prius inteſtinis & pedibus. Et pro peccato populi offerens mactauit hircum: expiatoq; altari fecit holocauſtum addens in ſacrificio libamēta que pariter offeruntur: & adolēs ea ſuper altare abſq; cerimoniis holocauſti matutini. Imolauit & bouem atq; arietem hoſtias pacificas populi.

Ter. Heb.

כאשר צוה יהוה: ויקרב אהרן
אל המזבח וישחט את עגל
החטאת אשר לו: ויקרבו בני
אהרן את הדם אליו ויטבל
אצבעו בדם ויתן על קרנות
המזבח ואת הדם יצק אל יסוד
המזבח: ואת החלב ואת הכלית
ואת היתרת מן הכבד מן החטאת
הקטיר המזבחה כאשר צוה
יהוה את משה: ואת הבשר
ואת העור שרף באש מחוץ
למחנה: וישחט את העלה וימצאו
בני אהרן אליו את הדם
ויזרקהו על המזבח סביב: ואת
העלה המציאו אליו לנתחיה
ואת הראש ויקטר על המזבח:
וירחץ את הקרב ואת
הכרעים ויקטר על העלה
המזבחה: ויקרב את קרבן העם
ויקח את שעיר החטאת אשר
לעם וישחטהו ויחטאהו
כראשון: ויקרב את העלה
ויעשה כמשפט: ויקרב את
המנחה וימלא כפו ממנה
ויקטר על המזבח מלבד עלת
הבקר: וישחט את השור ואת
האיל זבח השלמים אשר לעם

Primitiua heb.

שחט · טבל · צבע נתן · יסד · כלה · קטר · חנה מצא · זרק סבב · רחץ · קרב · לקח שער · חטא · עשה שפט · מלא · בדד

Transla. Chal.

כמא דפקיד יוי: וקריב אהרן למדבחא ונכס ית עגלא דחטאתא דיליה: וקריבו בני
אהרן ית דמא ליה וטבל אצבעיה בדמא ויהב על קרנת מדבחא וית דמא אריק ליסודא
דמדבחא: וית תרבא וית כוליתא וית חצרא מן כבדא מן חטאתא אסיק למדבחא
כמא דפקיד יוי ית משה: וית בשרא וית משכא אוקיד בנורא מברא למשריתא:
ונכס ית עלתא ואמטיו בני אהרן ליה ית דמא וזרקיה על מדבחא סחור סחור: וית
עלתא אמטיו ליה לאברהא וית רישא ואסיק על מדבחא: וחליל ית גווא וית כרעיא
ואסיק על עלתא למדבחא: וקריב ית קורבן עמא ונסיב ית צפירא דחטאתא די לעמא
ונכסיה וכפר בדמיה כקדמאה: וקריב ית עלתא ועבדה כדחזי: וקריב ית מנחתא
ומלא ידיה מינה ואסיק על מדבחא בר מעלת צפרא: ונכס ית תורא וית דיכרא
נכסת קודשיא די לעמא

Interp. chal.

ſicut precepit dn̄s. Acceſſitq; aaron ad altare: & immolauit vitulum pro peccato ſuo. Obtuleruntq; filij aaron ei ſanguinē. Et tinxit digitū ſuū in ſanguine: et poſuit ſup cornua altaris: & reliquū ſanguinē fudit ad fundamentū altaris. Adipem autē & renes & reticulū iecoris de ſacrificio pro peccato adoleuit in altari: ſicut preceperat dn̄s moyſi. Carnem autē & pellem cōbuſſit igni extra caſtra. Immolauitq; holocauſtum: & applicauerūt filij aaron ei ſanguinē: & aſperſit eum per circuitū altaris. Holocauſtum autē applicauerūt ei per membra eius diuiſum: & caput: & adoleuit ſup altare. Lauauitq; inteſtina & pedes: & adoleuit in altari ſup holocauſtū. Et obtulit oblationē populi. Et tulit hircū pro peccato populi: & immolauit eum: & expiauit in ſanguine eius: ſicut ante fecerat. Et obtulit holocauſtū: & fecit illud ſicut decebat. Obtulitq; munus: & impleuit manū ſuam ex eo: & adoleuit ſuper altare: abſq; holocauſto matutino. Immolauitq; bouem & arietem hoſtie ſanctificationum populi:

Primitiua chal.

צבע ריק · כלה נסק · יקד שרא · סחא · עלה · דבח · חזא · עלה

וימצאו בני אהרן את הדם אליו
ויזרקהו על המזבח סביב: ואת
החלבים מן השור ומן האיל
האליה והמכסה והכלית ויתרת
הכבד: וישימו את החלבים על
החזות ויקטר החלבים
המזבחה: ואת החזות ואת שוק
הימין הניף אהרן תנופה לפני
יהוה כאשר צוה משה: וישא
אהרן את ידו אל העם ויברכם
וירד מעשת החטאת והעלה
והשלמים: ויבא משה ואהרן
אל אהל מועד ויצאו ויברכו
את העם וירא כבוד יהוה אל
כל העם: ותצא אש מלפני יהוה
ותאכל על המזבח את העלה
ואת החלבים וירא כל העם
וירנו ויפלו על פניהם:

Cap. x.

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא
איש מחתתו ויתנו בהן אש
וישימו עליה קטרת ויקריבו
לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה
אתם: ותצא אש מלפני יהוה
ותאכל אותם וימתו לפני יהוה:
ויאמר משה אל אהרן הוא אשר
דבר יהוה לאמר בקרבי אקדש
ועל פני כל העם אכבד וידם

Primitiua heb.: כפה כלה · שום · חזה · ימן נוף פנה · נשא · ברך · עשה · בוא · יצא · ראה כבד · יצא · אכל זבח · רנן נפל · לקח · חתה נתן · שום קרב · את מות · אמר · קדש · כבד דמם

Obtulerūtq; & filii ſui ſanguinem quem fudit ſuper altare in circuitu. adipem autem bouis & caudam arietis renunculoſq; cū adipibus ſuis & reticulū iecoris poſuerunt ſup pectora. Cūq; cremati eſſent adipes ſup altare: pectora eorum & armos dextros ſeparauit aaron eleuans coram dño: ſicut preceperat moyſes. Et extendēs manum ad populū benedixit ei. Sicq; cōpletis hoſtiis p peccato & holocauſtis & pacificis deſcēdit. Ingreſſi aūt moyſes & aaron in tabernaculū teſtimonii & deinceps egreſſi bñdixerūt populo. Apparuitq; gloria dñi oī multitudini: & ecce egreſſus ignis a domino deuorauit holocauſtum & adipes q erāt ſuper altare. quod cū vidiſſent turbe laudauerunt dñm ruentes in facies ſuas. Ca.10.

Hreptiſq; Nadab & abiu filii aaron: thuribulis impoſuerūt ignē & icēſū: deſuper offerentes coram domino ignem alienum quod eis preceptum non erat. Egreſſuſq; ignis a domino deuorauit eos: & mortui ſunt coram domīo. Dixitq; moyſes ad aaron. Hoc eſt quod locutus eſt dñs. Sctificabor i his q app̄piq̄nt mihi & in cōſpectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit

τ obtulerūt filii aarō ſanguinē ad ipm. τ
καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν. καὶ
effudit illū ſup altare i circuitu: τ adipē
προσέχεεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ, καὶ τὸ στέαρ
q̄ a vitulo: τ ab ariete: τ lūbos:
τὸ ἀπὸ τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ κριοῦ, καὶ τὴν ὀσφύν,
τ adipē q̄ cooperit in vētre: τ
καὶ τὸ στέαρ τὸ κατακαλύπτον ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς
duos renes: τ adipē q̄ in ipſis: τ reticlū
δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὸν λοβὸν
q̄ð in iecore. τ impoſuit adipes ſup pectuſ
τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. καὶ ἐπέθηκε τὰ στέατα ἐπὶ τὰ στηθύ
cula. τ obtulit adipes ſup altare. τ
νια. καὶ ἀνήνεγκεν τὰ στέατα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ τὸ
pectuſculū: τ brachiū dexterū abſtulit aarō
στηθύνιον, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν ἀφεῖλεν ἀαρὼν ἀ
ſepatione corā dño: ſicut p̄cepit moyſes.
φαίρεμα ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε μωυσῆς.
τ eleuās aarō man⁹ ſuas ad ppl̄z: bñe
καὶ ἐξάρας ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαὸν, εὐλό
dixit eis. τ deſcēdit cū feciſſet q̄ð pro pec
γησεν αὐτούς. καὶ κατέβη ποιήσας τὸ περὶ τῆς ἁμαρ
cato: τ holocauſta: τ q̄ð ſalutaris. τ ingreſ
τίας, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὸ τοῦ σωτηρίου. καὶ εἰσῆλ
ſus ē moyſes τ aarō in tabnaculū teſtimonij. τ e
θε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐ
greſſi bñdixerūt ppl̄o. τ appuit gl̄ia dñi
ξελθόντες ηὐλόγησαν τὸν λαόν. καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου
oi ppl̄o. τ egreſſus ē ignis a dño: τ deuo
παντὶ τῷ λαῷ. καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυ, καὶ κατέ
rauit q̄ in altari: et holocau
φαγε τὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, τά τε ὁλοκαυτώμα
ſta: τ adipes. τ vidit ois ppl̄s: τ obſtupuit.
τα, καὶ τὰ στέατα. καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαός, καὶ ἐξέστη.
τ ceciderūt in faciē ſuam.
καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. C. 10.

Et accipiētes duo filij aaron nadab τ
Καὶ λαβόντες οἱ δύο υἱοὶ ἀαρὼν ναδὰβ καὶ ἀ
abiud: vnuſquiſq; thuribulū ſuū: impoſuerūt in eis
βιούδ, ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐ
ignē: τ iniecerūt ſup ea thymiama: τ obtu
τὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλον ἐπ᾽ αὐτὰ θυμίαμα, καὶ προσή
lerūt corā dño ignē alienū: q̄ð nō prece
νεγκαν ἔναντι κυρίου πῦρ ἀλλότριον, ὃ οὐ προσέτα
perat dñs eis. τ egreſſus ē ignis a dño: τ
ξε κύριος αὐτοῖς. καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ
deuorauit eos: τ mortui ſūt corā dño. τ
κατέφαγεν αὐτούς, καὶ ἀπέθανοσαν ἔναντι κυ. καὶ
dixit moyſes ad aaron: hoc eſt q̄ð locut⁹ ē dñs:
εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, τοῦτό ἐστιν ὃ ἐλάλησε κς,
dicēs: in appinq̄ntib⁹ mihi ſctificabor: τ in om
λέγων, ἐν τοῖς ἐγγίζουσί μοι ἁγιασθήσομαι, καὶ ἐν πά
ni cōgregatiōe glorificabor. τ cōpūctus eſt
σῃ συναγωγῇ δοξασθήσομαι. καὶ κατενύχθη

Tranſla. Chal.

ואמטיאו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה על מדבחא סחור סחור: וית תרביא מן תורא
ומן דיכרא אליתא וחפי גוא וכוליתא וחצר כבדא: ושויאו ית תרביא על חדותא
ואסיק תרביא למדבחא: וית חדותא וית שוקא דימינא ארים אהרן ארמא קדם
יי כמא דפקיד משה: וארים אהרן ית ידוהי לעמא וברכינון ונחת מלמעבד חטאתא
ועלתא ונכסת קודשיא: ועל משה ואהרן למשכן זמנא ונפקו וברכו ית עמא
ואתגלי יקרא דיי לכל עמא: ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת על מדבחא ית
עלתא וית תרביא וחזא כל עמא ושבחו ונפלו על אפיהון:

Ca. x.

ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא גבר מחתיתיה ויהבו בהון אישתא ושויאו עלה קטרת
בוסמין וקריבו קדם יי אישתא נוכריתא דלא פקיד יתהון: ונפקת אישתא מן קדם
יי ואכלת יתהון ומיתו קדם יי: ואמר משה לאהרן הוא דמליל יי למימר בקריבי
אתקדש ועל אפי כל עמא אתיקר ושתיק

Primitiua chal.: מטא · חפה שוה חדה · נסק רום · עול שכן · גלה דבח · עלה חזה · חתה אש שוה · מות קדש · יקר

Interp. chal.

et applicauerūt filij aaron ſanguinē: τ aſperſit eū p altaris circuitū: adipes quoq; de boue τ ariete: caudam τ q̄ð operit inteſtina τ renes τ reticulū iecoris: τ poſuerunt adipes ſup pectora: adoleuitq; adipes in altari. Pectora aūt τ femur dextrū eleuauit aarō eleuatione coram dño: ſicut preceperat moyſes. Leuauitq; aaron man⁹ ſuas ad populū: τ bñdixit eis. Et deſcendit poſtq̄ fecerat hoſtiā pro pctō τ holocauſtū τ victimā ſanctificationū. Et ingreſſus ē moyſes τ aaron in tabernaculū federis: τ egreſſi ſunt τ benedixerūt populo: τ reuelata eſt gloria dñi omni populo. Egreſſuſq; ē ignis a facie dñi τ ɔſumpſit holocauſtū τ adipes qui erant ſuper altare. Viditq; omnis populus et laudauerūt: τ ceciderunt ſuper facies ſuas. Ca.10.

Tuleruntq; filij aaron nadab τ abiu vnuſquiſq; thuribulū ſuū: τ dederūt in eis ignē: τ poſuerūt ſup eum incēſum aromatū: τ obtulerūt corā dño ignē alienū: q̄ð nō preceperat eis. Egreſſuſq; ē ignis a facie dñi: τ deuorauit eos: τ mortui ſunt corā dño. Dixitq; moyſes ad aaron. Hoc eſt q̄ð locutus eſt dñs dicens. In his qui appropinquāt mihi ſanctificabor: τ in cōſpectu omnis populi glorificabor: τ tacuit

אהרן: ויקרא משה אל מישאל
ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן
ויאמר אלהם קרבו שאו את
אחיכם מאת פני הקדש אל
מחוץ למחנה: ויקרבו וישאם
בכתנתם אל מחוץ למחנה
כאשר דבר משה: ויאמר משה
אל אהרן ולאלעזר ולאיתמר
בניו ראשיכם אל תפרעו
ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו
ועל כל העדה יקצף ואחיכם
כל בית ישראל יבכו את השרפה
אשר שרף יהוה: ומפתח אהל
מועד לא תצאו פן תמתו כי
שמן משחת יהוה עליכם ויעשו
כדבר משה: וידבר יהוה אל
אהרן לאמר: יין ושכר אל
תשת אתה ובניך אתך
בבאכם אל אהל מועד ולא
תמתו חקת עולם לדרתיכם:
ולהבדיל בין הקדש ובין החל
ובין הטמא ובין הטהור:
ולהורת את בני ישראל את
כל החקים אשר דבר יהוה
אליהם ביד משה: וידבר משה
אל אהרן ואל אלעזר ואל
איתמר בניו הנותרים קחו את

Primitiua heb.: קרא · נשא · חנה קרב · פרע · פרם · עדה קצף · שרף · יצא · משח · עשה · דבר · שתה · בוא · מות עלם דור · בדל חלל · טהר · ירה בנה · יתר לקח

aarō. Vocatis aūt moyſes miſahele & eliſaphan filiis oziel patrui aaron: ait ad eos. Ite & tollite fratres vrōs de cōſpectu ſanctuarii: & aſportate extra caſtra. Cōfeſtimq; pgētes tulerūt eos ſicut iacebāt veſtitos lineis tunicis: & eiecerunt foras: vt ſibi fuerat imperatū. Locutuſq; eſt moyſes ad aaron & ad eleazar & ithamar filios eius. Capita veſtra nolite nudare: & veſtimēta nolite ſcindere: ne forte moriamini: & ſup oēz cetū oriatur indignatio. Frēs veſtri & omnis domus iſrael plāgant incendium qd' dñs ſuſcitauit. Vos aūt nō egrediamini fores tabernaculi: alioquī peribitis. Oleū quippe ſctē vnctionis ē ſup vos. Qui fecerūt omnia iuxta preceptum moyſi. Dixitq; dñs ad aarō. Vinum & omne qd' inebriare poteſt non bibetis tu & filii tui: quando intrabitis in tabernaculū teſtimōii: ne moriamini: qa p̄ceptū ſēpiternū ē in gñatiōes vrās: & vt habeatis ſcientiā diſcernēdi inter ſctm̄ & profanū: inter pollutum & mundum: doceatiſq; filios iſrael omnia legitima mea q̄ locutus ſum ad eos per manū moyſi. Locutuſq; eſt moyſes ad aaron & ad eleazar & ithamar filios eius qui erant reſidui. Tollite

aaron. τ vocauit moyſes miſael τ eliſa
ἀαρών. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς τὸν μισαὴλ καὶ τὸν ἐλισα
pha: filios oziel fratris pris aarō. τ dixit
φάν, υἱοὺς ὀζιὴλ ἀδελφοῦ τοῦ πρς ἀαρών. καὶ εἶπεν
eis: accedite τ tollite frēs
αὐτοῖς, προσέλθατε καὶ ἄρατε τοὺς ἀδελφοὺς
vros de facie ſctuarij extra ca
ὑμῶν ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἔξω τῆς παρεμβο
ſtra. τ acceſſerūt: τ tulerūt eos in tunicis ſu
λῆς. καὶ προσῆλθον, καὶ ἦραν αὐτοὺς ἐν τοῖς χιτῶσιν αὐ
is extra caſtra: quēadmodū locut⁹ ē moy
τῶν ἔξωθεν τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε μωυ
ſes. τ dixit moyſes ad aarō: τ eleazar τ itha
σῆς. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, καὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθά
mar filios eius relictos:
μαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλελειμμένους, τὰς
capita vra cidara nō denudabitis: τ veſtes
κεφαλὰς ὑμῶν οὐκ ἀποκιδαρώσετε, καὶ τὰ ἱμάτια
vras nō ſcindetis: vt nō moriamini: τ ſup om
ὑμῶν οὐ διαρρήξετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε, καὶ ἐπὶ πᾶ
nē cetū erit furor. fratres vri
σαν τὴν συναγωγὴν ἔσται θυμός. οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν
ois dom⁹ iſrael lugebūt incēdiū: q̄ð
πᾶς ὁ οἶκος ἰσραὴλ κλαύσονται τὸν ἐμπυρισμόν, ὃν
incēdit dñs: τ ab hoſtio tabnaculi
ἐνεπύρισεν κύριος. καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
teſtimonij nō egrediemini: vt nō moriamini.
μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. τὸ
oleū eni vnctiōis q̄ð a dño in vobis
ἔλαιον γὰρ τῆς χρίσεως τὸ παρὰ τοῦ κυρίου ἐφ᾽ ὑμῖν
eſt. τ fecerūt ſcdm̄ v̄bū moyſi. τ locut⁹ eſt
ἐστίν. καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸ ῥῆμα μωυσῆ. καὶ ἐλάλησε
dñs aarō. dicēs: vinū τ ſicerā nō bibetis tu
κύριος τῷ ἀαρών, λέγων, οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεσθε σὺ
τ filij tui tecū: qn̄ ingreſſi fueritis in
καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ, ἡνίκα ἂν εἰσπορεύησθε εἰς τὴν
tabnaculū teſtimonij: vel accedētib⁹ vobis
σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορευομένων ὑμῶν
ad altare: τ nō peccatis. legitimū
πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνητε. νόμιμον
ſēpiternū in gñatiōes vras: ad diſcernēdū inter
αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν
ſcta τ pfana: τ inter im
ἁγίων καὶ τῶν βεβήλων, καὶ ἀναμέσον τῶν ἀκα
mūda τ mūda: τ ad docēdū
θάρτων καὶ τῶν καθαρῶν, καὶ συμβιβάζειν τοὺς
filios iſrael oia legitima: q̄ locut⁹ ē dñs
υἱοὺς ἰσραὴλ πάντα τὰ νόμιμα, ἃ ἐλάλησε κύριος
ad eos per manū moyſi. τ dixit moyſes ad
πρὸς αὐτοὺς διὰ χειρὸς μωυσῆ. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς
aarō: τ ad eleazar τ ad ithamar fi
ἀαρών, καὶ πρὸς ἐλεάζαρ καὶ πρὸς ἰθάμαρ τοὺς υἱ
lios eius relictos: accipite
οὺς αὐτοῦ τοὺς καταλειφθέντας, λάβετε τὴν

Tranſla. Chal.

אהרן: וקרא משה למישאל ולאלצפן בני עזיאל אחבוהי דאהרן ואמר להון קריבו
טולו ית אחיכון מן קדם אפי קודשא למברא למשריתא: וקריבו ונטלונון בכתוניהון
למברא למשריתא כמא דמליל משה: ואמר משה לאהרן ולאלעזר ולאיתמר בנוהי
רישיכון לא תרבון פרוע ולבושיכון לא תבזעון ולא תמותון ועל כל כנשתא יהי
רוגזא ואחיכון כל בית ישראל יבכון ית יקידתא דאוקיד יי: ומתרע משכן זמנא
לא תפקון דילמא תמותון ארי משח רבות קודשא דיי עליכון ועבדו כפתגמא
דמשה: ומליל יי עם אהרן למימר: חמר ומרוי לא תשתי את ובנך עמך במיעלכון
למשכן זמנא ולא תמותון קים עלם לדריכון: ולאפרשא בין קודשא ובין חולא
ובין מסאבא ובין דכיא: ולאלפא ית בני ישראל ית כל קימיא דמליל יי להון בידא
דמשה: ומליל משה עם אהרן ועם אלעזר ועם איתמר בנוהי דאשתארו סבו

Interp. chal.

aarō. Vocauitq; moyſes miſael τ eliſaphā filios oziel patrui aarō: τ ait ad eos. Accedite τ tollite frēs vros de cōſpectu ſanctuarij: τ aſportate extra caſtra. Acceſſerūtq; τ aſportauerūt eos cū tunicis ſuis extra caſtra: ſicut locut⁹ fuerat moyſes. Dixitq; moyſes ad aarō τ ad eleazar τ ithamar filios ei⁹. Nolite nutrire comā capitis vri: nec ſcidatis veſtimēta vra vt nō moriamini: τ ſup oēm cetū ſit idignatio: τ frēs vri τ ois dom⁹ iſrael plangēt incendiū q̄ð ſuccendit dñs. Et de oſtio tabernaculi federis nō egrediamini: ne forte moriamini: qm̄ oleū vnctionis ſcte dñi eſt ſup vos. Fecerūtq; iuxta verbū moyſi. Locutuſq; ē dñs cū aarō dicēs. Vinū τ quicq̄d inebriare poteſt nō bibas tu τ filij tui tecū qn̄ ingredimini in tabernaculū federis: vt nō moriamini. Preceptū ſempiternū erit in gñationes veſtras: τ ad diuidendū inter ſanctū τ pphanū τ inter pollutū τ mundū: τ vt doceatis filios iſrael oīa legitima que locutus eſt eis dñs per manuz moyſi. Locutuſq; eſt moyſes cum aaron τ cum eleazar τ cum ithamar filijs eius qui reſidui fuerant. Tollite

Primitiua chal.: אח · טול שרא · ריש רבה בזע · מות הוה בכה · יקד נפק רבב · אמר רוה שתה · עול שכן קום · דור פרש סאב · דכה שאר נסב

המנחה הנותרת מאשי יהוה
ואכלוה מצות אצל המזבח כי
קדש קדשים הוא׃ ואכלתם
אתה במקום קדוש כי חקך
וחק בניך הוא מאשי יהוה כי
כן צויתי׃ ואת חזה התנופה ואת
שוק התרומה תאכלו במקום
טהור אתה ובניך ובנתיך
אתך כי חקך וחק בניך נתנו
מזבחי שלמי בני ישראל׃ שוק
התרומה וחזה התנופה על אשי
החלבים יביאו להניף תנופה
לפני יהוה והיה לך ולבניך
אתך לחק עולם כאשר צוה
יהוה׃ ואת שעיר החטאת דרש
דרש משה והנה שרף ויקצף על
אלעזר ועל איתמר בני אהרן
הנותרם לאמר׃ מדוע לא
אכלתם את החטאת במקום
הקדש כי קדש קדשים הוא
ואתה נתן לכם לשאת את עון
העדה לכפר עליהם לפני יהוה׃
הן לא הובא את דמה אל הקדש
פנימה אכול תאכלו אתה בקדש
כאשר צויתי׃ וידבר אהרן
אל משה הן היום הקריבו את
חטאתם ואת עלתם לפני יהוה

ſacrificium quod remã ſit de oblatione dñi: & comedite illud abſq; fermento iuxta altare: quia ſanctum ſanctorum eſt, comedetis aũt in loco ſancto quod datum eſt tibi & filiis tuis de oblationibus domini: ſicut p̃ceptũ eſt mihi. pectuſculũ quoq; quod oblatum eſt: & armũ q ſeparatus eſt: edetis in loco mundiſſimo tu & filii tui & filie tue tecum. Tibi enim ac liberis tuis repoſita ſunt de hoſtiis ſalutarib⁹ filiorũ iſrael: eo q armũ & pectus & adipes qui cremantur in altari, eleuauerũt coram domino: & pertineant ad te & ad filios tuos lege perpetua: ſicut precepit dñs. Inter hec hircum qui oblat⁹ fuerat ꝓ peccato cũ q̃reret moyſes aduſtũ repꝑit: iratuſq; contra eleazar & ithamar filios aaron qui remanſerant: ait. Cur non comediſtis hoſtiã pro peccato in loco ſancto que ſancta ſanctorum eſt: & data vobis vt portetis iniquitatem multitudinis: & rogetis pro ea in cõſpectu dñi: p̃ſertĩ cũ de ſãguine illius nõ ſit illatũ intra ſctã: & comedere debueratis eã in ſãctuario ſicut preceptũ ẽ mihi. Reſpondit aaron. Oblata eſt hodie victima ꝓ pctõ & holocauſtum corã dño:

ſacrificiũ relictũ ab oblatiõib⁹
θυσίαν τὴν καταλειφθεῖσαν ἀπὸ τῶν καρπωμάτων
dñi: ⁊ comedite illud azyma iuxta altare: q̃m
κυ῀, καὶ φάγετε αὐτὴν ἄζυμα παρὰ τὸ θυσιαστήριον, ὅτι
ſctã. ſctõꝝ eſt. ⁊ comedite illud in loco ſctõ. legi
ἅγια ἁγίων ἐστίν. καὶ φάγεσθε αὐτὴν ἐν τόπῳ ἁγίῳ. νό
timũ enĩ tibi eſt: ⁊ legitimũ filijs tuis hoc ab
μιμον γάρ σοι ἐστί, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου τοῦτο ἀπὸ
oblatiõib⁹ dñi. ſic enĩ p̃ceptũ eſt
τῶν καρπωμάτων κυρίου. οὕτως γὰρ ἐντέταλταί
mihi. ⁊ pectuſculũ ſegregatiõis: ⁊ brachi
μοι. καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος, καὶ τὸν βραχίο
um ſeparatiõis comedetis ĩ loco ſctõ: tu ⁊
να τοῦ ἀφαιρέματος φάγεσθε ἐν τόπῳ ἁγίῳ, σὺ καὶ
filij tui ⁊ dom⁹ tua tecũ. legitimũ tibi: ⁊ le
οἱ υἱοί σου καὶ ὁ οἶκός σου μετὰ σοῦ. νόμιμόν σοι, καὶ νό
gitimũ filijs tuis datũ eſt de ſacrificijs ſalu
μιμον τοῖς υἱοῖς σου ἐδόθη ἀπὸ τῶν θυσιῶν τῶν σω
taribus filioꝝ iſrael. brachiũ ſepa
τηρίων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαι
ratiõis ⁊ pectuſculũ ſegregatiõis in
ρέματος καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἀφορίσματος ἐπὶ τῶν
oblatiõib⁹ adipũ offerẽt ſegregare
καρπωμάτων τῶν στεάτων προσοίσουσιν ἀφορίσαι
ſegregatiõem corã dño. ⁊ erit tibi ⁊ filijs
ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου. καὶ ἔσται σοι καὶ τοῖς υἱοῖς
tuis ⁊ filiab⁹ tuis tecũ legitimũ eter
σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώ
nũ: quẽadmodũ p̃cepit dñs moyſi. ⁊ hir
νιον, ὃν τρόπον συνέταξε κς τῷ μωυσῇ. καὶ τὸν χίμα
cũ q̃ pro pctõ q̃rẽs q̃ſiuit moyſes:
ρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ζητῶν ἐξεζήτησε μωυσῆς.
⁊ hic cõbuſt⁹ fuerat. ⁊ irat⁹ ẽ moyſes ꝯtra elea
καὶ ἰδοὺ ἐμπεπύριστο. καὶ ἐθυμώθη μωυσῆς ἐπὶ ἐλεά
zar ⁊ ithamar filios aarõ: relictos.
ζαρ καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς ἀαρών, τοὺς καταλελειμμένους.
dicẽs: cur nõ comediſtis q̃d pro pctõ ĩ lo
λέγων, διατί οὐκ ἐφάγετε τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐν τό
co ſctõ. q: enĩ ſctã ſctõꝝ eſt. hoc dedit vob
πῳ ἁγίῳ. ὅτι γὰρ ἅγια ἁγίων ἐστί. τοῦτο ἔδωκεν ὑμῖν
comedere: vt auferatis pctũ cetus: et
φαγεῖν, ἵνα ἀφέλητε τὴν ἁμαρτίαν τῆς συναγωγῆς, καὶ
ꝓpitietis pro eis corã dño: nõ enĩ illatũ eſt
ἐξιλάσησθε περὶ αὐτῶν ἔναντι κυ. οὐ γὰρ εἰσηνέχθη
de ſanguine ei⁹ in ſctuariũ. iuxta faciẽ
ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον. κατὰ πρόσωπον
intra comedite illũ in loco ſctõ: quẽadmodũ p̃ce
ἔσω φάγεσθε αὐτὸ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃν τρόπον συνέ
ptũ ẽ mihi. ⁊ locut⁹ ẽ aarõ ad moyſen: dicẽs:
ταγή μοι. καὶ ἐλάλησεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν, λέγων,
ſi hodie obtulerũt q̃ pro pctõ ſuo:
εἰ σήμερον προσαγηόχασι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐ
⁊ holocauſta ſua corã dño:
τῶν καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτῶν ἔναντι κυρίου,

Primitiua chal.

Interp. chal.

munus qđ remãſit de oblationibus dñi: ⁊ comedite illud azymũ in latere altaris: quia ſctũ ſctõꝝ eſt. Comedetiſq; illud in loco ſancto: q: portio tua et portio filiorũ tuorũ eſt de oblatiõibus dñi: ſic enĩ mihi preceptũ eſt. pectuſculũ quoq; eleuatiõis ⁊ femur qđ ſeparatũ eſt edetis in loco mundo tu et filij tui et filie tue tecũ: q̃m portio tua et portio filioꝝ tuoꝝ eſt: q̃ data ſunt de hoſtia ſctificationũ filioꝝ iſrael. Femur qđ ſeparatũ eſt et pectus eleuatiõis cũ oblatiõibus adipũ offerẽt: vt eleuẽtur eleuatione corã dño. eritq; tibi et filijs tuis tecũ in pactum ſempiternũ: ſicut precepit dominus. Hircũ autem qui oblatus fuerat pro peccato requirẽs requiſiuit moyſes: ⁊ ecce exuſtus erat. Et iratus eſt cõtra eleazar et contra ithamar filios aaron qui remanſerant: dicens. Quare non comediſtis hoſtiam pro peccato in loco ſctõ? ſanctũ enĩ ſctõꝝ eſt: et eam tradidit vobis ad parcendum ſuper peccata congregatiõis: ad propitiandũ pro eis corã dño. Ecce nõ eſt illatũ de ſanguĩe illi⁹ in domũ ſãctuarij intrinſec⁹: et ideo debueratis eã comedere in ſctuario: ſicut p̃ceptũ ẽ mihi. Locutuſq; ẽ aarõ cũ moyſe. Ecce hodie obtulerũt hoſtias ꝓ pctis ſuis et holocauſta ſua corã dño

Tranſla. Chal.

מנחתא דאשתארת מקורבניא דיי ואכלוה פטיר בסטר מדבחא ארי קדש קודשין
הוא׃ ותיכלון יתה באתר קדיש ארי חולקך וחולק בנך הוא מקורבניא דיי ארי כן
אתפקדית׃ וית חדיא דארמותא וית שוקא דאפרשותא תיכלון באתר דכי את
ובנך ובנתך עמך ארי חולקך וחולק בנך אתיהיבו מנכסת קודשיא דבני ישראל׃ שוקא
דאפרשותא וחדיא דארמותא על קורבני תרביא ייתון לארמא ארמא קדם יי
ויהי לך ולבנך עמך לקים עלם כמא דפקיד יי׃ וית צפירא דחטאתא מתבע תבעיה
משה והא איתוקד ורגיז על אלעזר ועל איתמר בני אהרן דאשתארו למימר׃ מדין
לא אכלתון ית חטאתא באתר קדיש ארי קדש קודשין היא ויתה יהב לכון לסלחא
על חובי כנשתא לכפרא עליהון קדם יי׃ הא לא אתעל ית דמה לבית קודשא גואה
מיכל תיכלון יתה בקודשא כמא דפקידית׃ ומליל אהרן עם משה הא יומא דין
קריבו ית חטאתהון וית עלתהון קדם יי

⁊ cõtigerũt mihi hec: ⁊ comedã qđ pro
καὶ συμβέβηκέ μοι ταῦτα, καὶ φάγομαι τὸ περὶ τῆς
pctõ hodie: nũqđ placitũ erit dño: ⁊ au
ἁμαρτίας σήμερον, μὴ ἀρεστὸν ἔσται τῷ κυρίῳ; καὶ ἤ
diuit moyſes: ⁊ placuit illi.
κουσε μωυσῆς, καὶ ἤρεσεν αὐτῷ. Ca. xi.
Et locutus ẽ dñs ad moyſen ⁊ aarõ: di
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέ
cẽs: loquimini filijs iſrael: dicẽtes: hec
Deut. 14.a. γων, λαλήσατε τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγοντες, ταῦ
aĩalia: q̃ comedetis de oĩb⁹ aĩalib⁹
τα τὰ κτήνη, ἃ φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν
q̃ ſup terrã: oẽ aĩal diuidẽs vngulã ⁊
τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλὴν καὶ
vngues diuidẽs duaꝝ vngulaꝝ: ⁊ reducẽs rumi
ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζον δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγον μηρυ
nationẽ ĩ aĩalib⁹: hec comedetis. ſed
κισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα φάγεσθε. πλὴν
ab his nõ comedetis ab reducẽtibus rumi
ἀπὸ τούτων οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυ
nationẽ ⁊ a diuiſas hñtib⁹ vngulas ⁊
κισμὸν καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς καὶ
diuidẽtibus vngues. camelũ: q̃m reducit
ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆρας. τὸν κάμηλον, ὅτι ἀνάγει
ruminationẽ hoc: ⁊ vngulã nõ diuidit. immũ
μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ. ἀκάθαρ
dus hoc vobis. ⁊ chirogryllũ: q̃m reducit
τον τοῦτο ὑμῖν. καὶ τὸν χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγει
ruminationẽ hoc ⁊ vngulã nõ diuidit: immũ
μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρ
dus hoc vobis. ⁊ leporẽ: q̃m reducit ru
τον τοῦτο ὑμῖν. καὶ τὸν δασύποδα, ὅτι ἀνάγει μη
minationẽ hoc ⁊ vngulã nõ diuidit. imũdũ hoc
ρυκισμὸν τοῦτο καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ. ἀκάθαρτον τοῦτο
vobis. ⁊ ſuẽ: q̃m diuidit vngulã hoc: ⁊ diui
ὑμῖν. καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχηλεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχί
dit vngues vngule: ⁊ hoc nõ reducit ruminatiões.
ζει ὄνυχας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο οὐκ ἀνάγει μηρυκισμόν.
immũdũ hoc vobis. a carnib⁹ ipoꝝ nõ come
ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. ἀπὸ κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγε
detis. ⁊ ꝑ ſe mortua ipa nõ tãgetis. immun
σθε. καὶ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ ἅψεσθε. ἀκάθαρ
da hec vob. ⁊ hec comedetis ab oĩb⁹
τα ταῦτα ὑμῖν. καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ πάντων
q̃ in aquis: oĩa q̃ ſunt in eis ale
τῶν ἐν τοῖς ὕδασιν, πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πτερύ
⁊ ſquame in aquis: ⁊ in maribus:
για καὶ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις,
⁊ in torrentibus: hec comedetis. ⁊ oĩa
καὶ ἐν τοῖς χειμάρροις, ταῦτα φάγεσθε. καὶ πάντα
q̃ nõ ſunt illis ale: neq; ſquame
ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες

mihi autem accidit qđ vides. Quõ potui comedere eam: aut placere dño in cerimoniis mẽte lugubri? Qđ cũ audiſſet moyſes: recepit ſatiſfactionem. Ca. xi.

Locutuſq; ẽ dñs ad moyſen & aarõ dicẽs. Dicite filiis iſrael. Hec ſunt animalia que comedere debetis de cunctis animãtibus terre. Oẽ qđ habet diuiſam vngulam & ruminat in pecoribus: comedetis. Quicquid autem ruminat & habet vngulã: ſed nõ diuidit eã: ſicut camelus & cetera: non comedetis illud: & inter immunda reputabitis. Chirogryllus qui ruminat vngulamq; non diuidit: immũdus eſt: lepus quoq; nam & ipſe ruminat ſed vngulam non diuidit. & ſus que cum vngulam diuidat non ruminat. horũ carnibus non veſcemini: nec cadauera cõtingetis, quia immũda ſũt vobis. Hec etiã ſunt que gignuntur in aquis: & veſci licitum ẽ. Oẽ quod habet pennulas & ſquamas tã ĩ mari q̃; in fluminib⁹ & ſtagnis: comedetis. Quicqđ ãt pẽnulas & ſquãmas nõ h̃z

ותקראנה אתי כאלה ואכלתי
חטאת היום הייטב בעיני יהוה׃
וישמע משה וייטב בעיניו׃

Cap. xi.

וידבר יהוה אל משה ואל
אהרן לאמר אלהם׃ דברו אל
בני ישראל לאמר זאת החיה
אשר תאכלו מכל הבהמה אשר
על הארץ׃ כל מפרסת פרסה
ושסעת שסע פרסת מעלת גרה
בבהמה אתה תאכלו׃ אך את
זה לא תאכלו ממעלי הגרה
וממפרסי הפרסה את הגמל כי
מעלה גרה הוא ופרסה איננו
מפריס טמא הוא לכם׃ ואת
השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה
לא יפריס טמא הוא לכם׃ ואת
הארנבת כי מעלת גרה הוא
ופרסה לא הפריסה טמאה הוא
לכם׃ ואת החזיר כי מפריס
פרסה הוא ושסע שסע פרסה
והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם׃
מבשרם לא תאכלו ובנבלתם
לא תגעו טמאים הם לכם׃ את
זה תאכלו מכל אשר במים כל
אשר לו סנפיר וקשקשת במים
בימים ובנחלים אתם תאכלו׃
וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת

Tranſla. Chal.

וערען יתי עקן כאלין ואלו אכלית חטאתא יומא דין התקבל קדם יי׃ ושמע
משה ושפר בעינוהי׃ Ca. xi. ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר
להון׃ מלילו עם בני ישראל למימר דא חיתא דתיכלון מכל בעירא דעל ארעא׃ כל
דסדיקא פרסתא ומטלפא טלפין פרסתא מסקא פשרא בבעירא יתה תיכלון׃
ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא וממסדקי פרסתא ית גמלא ארי מסיק
פשרא הוא ופרסתא לא סדיקא מסאב הוא לכון׃ וית טפזא ארי מסיק פשרא
הוא ופרסתא לא סדיקא מסאב הוא לכון׃ וית ארנבא ארי מסקא פשרא היא
ופרסתא לא סדיקא מסאבא היא לכון׃ וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ומטלפא
טלפין פרסתא והוא פשרא לא פשר מסאב הוא לכון׃ מבשריהון לא תיכלון
ובנבלתהון לא תקרבון מסאבין אינון לכון׃ ית דין תיכלון מכל די במיא כל די ליה
ציצין וקלפין במיא בימיא ובנחליא יתהון תיכלון׃ וכל דלית ליה ציצין וקלפין

Interp. chal.

et acciderũt mihi tales tribulatiões: ⁊ ſi comediſſem hodie hoſtiã pro peccato: nunqđ rectũ eſſet corã dño? Audiuitq; moyſes: ⁊ placuit in oculis eius. Ca. xi.

Locutuſq; eſt dñs cũ moyſe ⁊ cũ aaron: dicens eis. Loquimini cũ filijs iſrael dicẽtes. Hec ſunt aĩalia que comedere debetis de cunctis aĩalibus que ſunt ſup terram. Omne qđ diuidit plantam in duas vngulas ⁊ ruminat in animalibus: illud comedetis. Veruntamen hec non comedetis de ruminãtibus et de diuidẽtibus vngulã: camelũ qui ruminat ⁊ vngulã nõ diuidit: immũdus erit vobis. Chirogryll⁹ quoq; qui ruminat ⁊ vngulam nõ diuidit: immundus erit vobis. Et lepus qui ruminat ⁊ vngulã nõ diuidit: immũdus erit vobis. Et ſus qui diuidit vngulaz ⁊ in duas vngulas plantã diuidit: ſ; ipſe nõ ruminat: immũdus erit vobis. de carnibus eorum nõ comedetis: ⁊ cadauera eorum non tangetis: immunda erũt vobis. Hec autem comedetis de omnibus que ſunt in aquis: oĩa que habent pennulas ⁊ ſquamas in aquis in mari et in torrentibus ea comedetis. Et quod non habet pennulas ⁊ ſquamas

Primitiua chal.

בימים ובנחלים מכל שרץ המים
ומכל נפש החיה אשר במים
שקץ הם לכם׃ ושקץ יהיו לכם
מבשרם לא תאכלו ואת נבלתם
תשקצו׃ כל אשר אין לו סנפיר
וקשקשת במים שקץ הוא לכם׃
ואת אלה תשקצו מן העוף לא
יאכלו שקץ הם את הנשר ואת
הפרס ואת העזניה׃ ואת הדאה
ואת האיה למינה׃ את כל ערב
למינו׃ ואת בת היענה ואת התחמס
ואת השחף ואת הנץ למינהו׃ ואת
הכוס ואת השלך ואת הינשוף׃
ואת התנשמת ואת הקאת ואת
הרחם׃ ואת החסידה האנפה
למינה ואת הדוכיפת ואת העטלף׃
כל שרץ העוף ההלך על ארבע
שקץ הוא לכם׃ אך את זה
תאכלו מכל שרץ העוף ההלך
על ארבע אשר לא כרעים ממעל
לרגליו לנתר בהן על הארץ׃ את
אלה מהם תאכלו את הארבה
למינו ואת הסלעם למינהו ואת
החרגל למינהו ואת החגב למינהו׃
וכל שרץ העוף אשר לו
ארבע רגלים שקץ הוא לכם׃
ולאלה תטמאו כל הנגע בנבלתם

corum que in aquis mouentur & viuunt: abominabile vobis execrandumq; erit. Carnes eorum non comedetis: & morticina vitabitis. Cuncta q̃ nō habent pennulas & ſquamas ĩ aquis: polluta erunt. Hec ſunt que de auibus comedere nō debetis: & vitanda ſunt vobis. Aq lam & gryphum & halietum & miluum ac vulturē iuxta genus ſuum: & oē coruini gn̄is in ſimilitudinē ſuā. Struthionem & noctuam & larum & accipitrem iuxta genus ſuum: bubonem & mergulum & ibin & cygnum & onocrotalum & porphyrionem: herodionem & caradrion iuxta genus ſuum. Vpupā quoq; & veſptilionē. Oē de volucribus qd̄ graditur ſup q̃ttuor pedes abomĩabile erit vobis. Quicquid autem ambulat quidem ſup q̃ttuor pedes: ſed habet longiora retro crura per que ſalit ſuper terram comedere debetis. Vt ē bruchus in genere ſuo: & attacus atq; ophimach⁹ atq; locuſta ſingula iuxta genus ſuū. Quicquid autē ex volucribus q̃ttuor tm̄ habet pedeſ: execrabile erit vobis. & quicūq; morticina eoꝝ tetigerit

Pritiua chal.

Interp. chal.

in mari & in torrētib⁹ de oīni reptili aquaꝝ & oī aīa viuēti eoꝝ que ſunt in aq̃s: abominabile erit vobiſ. De carnib⁹ eoꝝ nō comedetis: & cadauera eoꝝ vitabitis. Omne qd̄ nō habet pēnulas & ſquamas in aq̃s abominabile erit vobis. Hec quoq; vitabitis de auib⁹: nō comedētur: q2 vitāda ſunt: aquilā & gryphū: & halietū et miluū ac vulturē iuxta genus ſuū: & oēm coruū in genere ſuo: & filiā ſtruthionis & noctuā & larū & accipitrē iuxta genus ſuū: bubonē & mergulū & ibin & cignum & onocrotalum & porphyrionē & herodionē & caradrion iuxta genus ſuū: & vpupam & veſpertilionem. Oēe reptile de volucrib⁹ qd̄ graditur ſup quattuoꝛ pedes: abominabile erit vobis. Veruntamē hec comedetis de oībus reptilibus auiu3 gradientiū ſup q̃ttuoꝛ pedes: quicq̃d habet genua deſup pedes eius per q̃ ſalit ſup terrā. Hec ſunt q̃ ex eis comedetis: locuſtā iuxta genus ſuū: & attacū atq; ophimachū in genere ſuo: & bruchū in genere ſuo: oē aūt reptile auiū qd̄ habet q̃ttuoꝛ pedes abominabile erit vobiſ. ꝓpter hec q̃q; imundi eritis oīs q̃ tetigerit morticina eoꝝ:

polluetur: & erit immūdus vſq; ad veſperum. & ſi neceſſe fuerit vt portetur qdpiā horum mortuū: lauabit veſtimēta ſua & ĩmūdus erit vſq; ad occaſum ſolis. Oē aĩal qd̄ habet quidē vngulā: ſed nō diuidit eā nec ruminat: immūdū erit. & quicquid tetigerit illud: cōtaminabitur. Quod ambulat ſup manus ex cūctis aĩantibus q̃ incedunt quadrupedia ĩmūdū erit. Qui tetigerit morticina eorum polluetur vſq; ad veſperū: & qui portauerit hmōi cadauera: lauabit veſtimēta ſua & ĩmūd⁹ erit vſq; ad veſperū: qa oīa hec imūda ſunt vobis. Hec quoq; ĩter polluta reputabūtur de his q̃ mouētur in terra. muſtela & mus & crocodilus. ſingula iuxta genus ſuū: mygale: chameleon: & ſtellio & lacerta & talpa. oīa hec ĩmunda ſunt: Qui tetigerit morticina eorū: immūdus erit vſq; ad veſperū & ſuper qd̄ ceciderit quicq; de morticinis eorū polluetur tā vas ligneū & veſtimētū quā pelles & cilicia & ĩ quocunq; fit opus: tingētur aqua & polluta erunt vſq; ad veſperū: & ſic poſtea mūdabūtur. Vas aūt fictile ĩ quod horum quicq̃ intro ceciderit: polluetur: & idcirco frāgēdū eſt. Oīs cibus quem comedetis: ſi fuſa fuerit ſuper eum aqua: immundus erit. & omne liquens quod

יטמא עד הערב׃ וכל הנשא
מנבלתם יכבס בגדיו וטמא עד
הערב׃ לכל הבהמה אשר הוא
מפרסת פרסה ושסע איננה
שסעת וגרה איננה מעלה
טמאים הם לכם כל הנגע בהם
יטמא׃ וכל הולך על כפיו בכל
החיה ההלכת על ארבע טמאים
הם לכם כל הנגע בנבלתם
יטמא עד הערב׃ והנשא את
נבלתם יכבס בגדיו וטמא עד
הערב טמאים המה לכם׃ וזה
לכם הטמא בשרץ השרץ על
הארץ החלד והעכבר והצב
למינהו׃ והאנקה והכח והלטאה
והחמט והתנשמת׃ אלה הטמאים
לכם בכל השרץ כל הנגע בהם
במתם יטמא עד הערב׃ וכל אשר
יפל עליו מהם במתם יטמא מכל
כלי עץ או בגד או עור או שק כל
כלי אשר יעשה מלאכה בהם
במים יובא וטמא עד הערב
וטהר׃ וכל כלי חרש אשר יפל
מהם אל תוכו כל אשר בתוכו
יטמא ואתו תשברו׃ מכל האכל
אשר יאכל אשר יבוא עליו
מים יטמא וכל משקה אשר

Interp. chal.

erit imundus vſq; ad veſperā. et q̃ portauerit de morticinijs eoꝝ lauabit veſtimēta ſua: & erit imūdus vſq; ad veſperā. Oēe aĩal qd̄ diuidit vngulā: & plantā nō diuidit nec ruminat imundū eſt vobis: oīs qui tetigerit morticinia eoꝝ: erit immūdus. Et oē qd̄ ambulat ſup man⁹ ſuas ex oībus aĩantib⁹ q̃ gradiūtur ſup quattuoꝛ pedes imundū erit vobis. oīs q̃ tetigerit cadauera eoꝝ erit imundus vſq; ad veſperā. Et q̃ portauerit cadauera eoꝝ lauabit veſtimēta ſua: & erit immūdus vſq; ad veſperā: imunda enim erūt vobis. Hec quoq; erunt vobis polluta in reptilibus q̃ reptāt ſup terrā. Muſtela & mus & crocodil⁹ iuxta gen⁹ ſuū: & mygale & cameleō & ſtellio & lacerta & talpa. Hec imunda ſunt vobis ex oībus reptilib⁹. Oīs q̃ tetigerit morticinia eoꝝ erit imundus vſq; ad veſperā. et oīs ſup quē ceciderit de morticinis eoꝝ erit imundus: vas aūt ligneū et veſtis aut pellis aut ſaccus oē vas in quo fit opus immitēt in aq̃s: & erit imundū vſq; ad veſperā: & poſtea erit mundū. Oēe aūt vas fictile in quo aliq̃d horū intro ceciderit oīa q̃ ſunt ĩ eo polluta erūt: illud aūt frangetiſ. & oīs cibus q̃ comedit̃ ſup quo effuſa fuerit aqua & aliq̃d horū tetigerit: imūdus erit: & oīs potus

Pritiua chal.

ישתה בכל כלי יטמא: וכל אשר
יפל מנבלתם עליו יטמא תנור
וכירים יתץ טמאים הם וטמאים
יהיו לכם: אך מעין ובור מקוה
מים יהיה טהור ונגע בנבלתם
יטמא: וכי יפל מנבלתם על כל
זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא:
וכי יתן מים על זרע ונפל
מנבלתם עליו טמא הוא לכם:
וכי ימות מן הבהמה אשר היא
לכם לאכלה הנגע בנבלתה יטמא
עד הערב: והאכל מנבלתה יכבס
בגדיו וטמא עד הערב והנשא
את נבלתה יכבס בגדיו וטמא
עד הערב: וכל השרץ השרץ על
הארץ שקץ הוא לא יאכל: כל
הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד
כל מרבה רגלים לכל השרץ השרץ
על הארץ לא תאכלום כי שקץ
הם: אל תשקצו את נפשתיכם
בכל השרץ השרץ ולא תטמאו
בהם ונטמתם בם: כי אני יהוה
אלהיכם והתקדשתם והייתם
קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו
את נפשתיכם בכל השרץ הרמש
על הארץ: כי אני יהוה המעלה
אתכם מארץ מצרים להית לכם

שתה · תנר · נתץ · היה עין קוה · טהר · זרע · נתן · מות · אכל · כבס · הלך גחן רבע · רבה · שקץ · שקץ טמא · קדש היה · עלה · היה

bibitur de vniuerſo va
ſe īmūdū erit. Et quic=
quid de morticinis hu=
iuſcemodi ceciderit ſup
illud: īmūdū erit: ſiue
clibāi ſiue chytropodes
deſtruētur: & īmūdi e=
rūt. Fontes vero & ci=
ſterne & oīs aquarū cō
gregatio munda erit.
Qui morticīa eorū te=
tigerit: polluetur. Si ce
ciderit ſuper ſementem
non polluet eam. ∞∞
Si aūt quiſpiā aqua ſe=
mētē pfuderit: & poſt=
ea morticinis tacta fue=
rit: illico polluetur. ∞∞
Si mortuū fuerit aīal
quod licet ∞∞∞
vobis comedere. qui
cadauer eius tetigerit:
īmūdus erit vſq; ad
veſperū. Et qui come=
derit ex eo quippiā ſiue
portauerit: lauabit ve=
ſtimenta ſua: & īmūdus
erit vſq; ad veſperum.
Omne quod reptat ſu
per ∞∞∞
terrā: abominabile e=
rit: nec aſſumetur in ci
bū. Quicquid ſup pe=
ctus quadrupes gradi=
tur: & multos habet pe
des ſiue ∞∞∞
per humum trahitur:
non comedetis: quia
abominabile eſt. Noli=
te cōtaminare aīas vrās
nec tangatis quicq̄ eo=
rū: ne immundi ſitis. ∞
Ego ſum .n. dominus
∞∞∞
deus veſter. Scti eſto=
te: ∞∞∞
quia ego ſanctus ſum.
ne polluatis ∞∞∞
animas vrās in oī repti
li quod mouetur ∞∞
ſup terram. Ego enim
ſum dominus qui edu=
xi vos de terra egypti:
vt eſſem vobis ∞∞∞

bibitur in oī vaſe: īmūdū erit. τ oē
πίνεται ἐν παντὶ ἀγγείῳ, ἀκάθαρτον ἔσται. καὶ πᾶν
in q̄ inciderit a morticinijs iſtoꝝ ſup il=
ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπιπέσῃ ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ᾽ αὐ=
lud: īmūdū erit. clibani τ chytropodes de
τό, ἀκάθαρτον ἔσται. κλίβανοι καὶ χυτρόποδες κα
ſtruētur. īmūda hec erūt. τ īmūda
θαιρεθήσονται. ἀκάθαρτα ταῦτά ἐστι. καὶ ἀκάθαρτα
erūt vobis: pter fōtes aquaꝝ: τ lacū: τ
ἔσονται ὑμῖν, πλὴν πηγῶν ὑδάτων, καὶ λάκκου, καὶ
cōgregatiōes aque: erit mūdū. q̄ tetigerit
συναγωγῆς ὕδατος, ἔσται καθαρόν. ὁ δὲ ἁπτόμενος
morticinia illoꝝ: īmūdus erit. ſi āt cecide
τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται. ἐὰν δὲ ἐπιπέ
rit ex morticinijs illoꝝ ſup oē ſemē ſemi=
σῃ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπὶ πᾶν σπέρμα σπόρι=
nabile: qd̄ ſeminabiť: mūdū eſt. ſi āt effuſa fuerit
μον, ὃ σπαρήσεται, καθαρόν ἐστιν. ἐὰν δὲ ἐπιχυθῇ
aqua ſup oē ſemē: τ ceciderit ex morticinijs
ὕδωρ ἐπὶ πᾶν σπέρμα, καὶ ἐπιπέσῃ τῶν θνησιμαί
illoꝝ ſup illō: īmūdū eſt vobis. ſi āt mortuū fuerit ex
ων αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτό, ἀκάθαρτόν ἐστιν ὑμῖν. ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ τῶν
aīalib⁹: qd̄ ē vobis comedere hoc: tangēs morticinia il
κτηνῶν, ὅ ἐστιν ὑμῖν φαγεῖν τοῦτο, ὁ ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐ
loꝝ: īmūdus erit vſq; ad veſperā. τ comedēs a mor
τῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ ἐσθίων ἀπὸ τῶν θνησι
ticinijs eoꝝ: lauabit veſtes ſuas: τ īmūd⁹ erit vſq; ad
μαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
veſpaꝫ. τ tollēs morticinia eoꝝ: lauabit veſtimēta
ἑσπέρας. καὶ ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια
ſua: et lauabiť aqua: et īmūd⁹ erit vſq; ad veſpaꝫ.
αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.
et oē reptile: qd̄ ſerpit ſup frā: abominatio ē hoc vo
καὶ πᾶν ἑρπετόν, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς, βδέλυγμα ἔσται τοῦτο ὑ
bis: nō comedetur. et oē ambulans ſup vētrē: et oē
μῖν, οὐ βρωθήσεται. καὶ πᾶν πορευόμενον ἐπὶ κοιλίας, καὶ πᾶν
ambulās ſup quattuor ſemp: qd̄ multiplicat pedi
πορευόμενον ἐπὶ τεσσάρων διαπαντός, ὃ πολυπληθεῖ πο
b⁹ in oīb⁹ reptilib⁹ reptātib⁹ ſup frā: nō come
σὶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, οὐ φά
detis illud: qm̄ abominatio hoc ē. et nō cōtaminetis
γεσθε αὐτό, ὅτι βδέλυγμα τοῦτό ἐστιν. καὶ οὐ μὴ βδελύξητε τὰς
aīas vrās in oīb⁹ reptilib⁹ reptātib⁹ ſup frā:
ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς
et nō polluemini in his: et nō īmūdi eritis in ip
καὶ οὐ μιανθήσεσθε ἐν τούτοις, καὶ οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν αὐ
ſis: qm̄ ego ſū dn̄s deus vr̄. et ſctificabimini: et eritis
τοῖς, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἁγιασθήσεσθε, καὶ ἔσεσθε
ſcti. qm̄ ſctūs ſum ego dn̄s deus vr̄. et nō polluetis ani
ἅγιοι. ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ οὐ μιανεῖτε τὰς ψυ
mas vrās in oīb⁹ reptilib⁹ que mouētur ſup frā.
χὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς κινουμένοις ἐπὶ τῆς γῆς.
qm̄ ego ſum dn̄s q̄ eduxi vos de frā egypti: vt eſſē vr̄
ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἀναγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, εἶναι ὑμῶν G

Tranſla. Chal.

די ישתתי בכל מאן יהי מסאב: וכל דיפיל מנבלתהון עלוהי יהי מסאב תנור וכירים
יתרעון מסאבין אינון ומסאבין יהון לכון: ברם מעין וגוב בית כנישות מיא יהי דכי
ודיקרב בנבלתהון יהי מסאב: וארי יפל מנבלתהון על כל בר זרע זרוע דיזדרע דכי
הוא: וארי יתיהבון מיא על זרע ויפל מנבלתהון עלוהי מסאב הוא לכון: וארי
ימות מן בעירא דהיא לכון למיכל דיקרב בנבלתה יהי מסאב עד רמשא: ודייכול
מנבלתה יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא, ודיטול ית נבלתה יצבע לבושוהי
ויהי מסאב עד רמשא: וכל ריחשא דרחיש על ארעא שקצא הוא לא יתאכל: כל
דמהלך על מעוהי וכל דמהלך על ארבע עד כל סגיאות רגלין לכל ריחשא דרחיש
על ארעא לא תיכלונון ארי שקצא אינון: לא תשקצון ית נפשתיכון בכל ריחשא
דרחיש ולא תסתאבון בהון ותסתאבון בהון: ארי אנא יי אלהכון ותתקדשון
ותהון קדישין ארי קדיש אנא ולא תסאבון ית נפשתיכון בכל ריחשא דרחיש על
ארעא: ארי אנא יי דאסיקית יתכון מארעא דמצרים למהוי לכון

Primitiua chal.

שתה · תרע עין כנש · קרב זרע · יהב · מות אכל · צבע נטל · הלך מעה רבע · סגא · אכל שקץ · סאב קדש · הוה · נסק

Interp. chal.

qui bibitur in omi vaſe erit imundus. Et oia ſup q̄ de his morticinijs aliq̄d ceciderit erūt immūda: cliban⁹ et chytropodes frāgentur. Immūda ſunt: τ immūda erūt vobis. Verūtamē fons τ ciſterna vbi aque cōgregantur erūt mūda. Qui aūt tetigerit morticinia eoꝝ: erit immūdus. Et ſi ceciderit de morticinijs eoꝝ ſup oēm ſemētē ſeminatā q̄ ſeminatur: mūda erit. Et ſi effuſa fuerit aq̄ ſup ſemētē: et ceciderit de morticinijs eoꝝ ſup eā: imūda erit vobiſ. Et qū mortuū fuerit aial qd̄ licet vobis comedere: q̄ tetigerit cadauer ei⁹ erit īmūdus vſq; ad veſpaꝫ. Et q̄ comederit de ei⁹ cadauere lauabit veſtimēta ſua: et erit imūdus vſq; ad veſperā. Et q̄ portauerit cadauer ei⁹: lauabit veſtimēta ſua: et erit imūd⁹ vſq; ad veſpaꝫ. Et oē reptile qd̄ reptat ſup terrā abominabile eſt: nō comedatur. Oē qd̄ graditur ſup vētrē ſuū et oē qd̄ gradiť ſup q̄ttuor pedes oē quoq; qd̄ hēt multos pedes ex oī reptili qd̄ reptat ſup terrā nō comedenť: q2 abomiabilia ſunt. Nō cōtamiabitis aīas vras ī oī reptili qd̄ reptat: nec polluamini in eis: ne ſitis imūdi in eis. Quoniā ego dominus deus veſter: ſctificamini et eritis ſancti: quia ego ſanctus ſum. Et non polluatis animas veſtras in omni reptili qd̄ reptat ſup terrā. Quia ego dn̄s q̄ eduxi vos de terra egypti: vt ſim vobis ∞∞∞

deus. τ eritis ſcti: qm̄ ſctūs ſum ego dn̄s. hec lex
θεός. καὶ ἔσεσθε ἅγιοι, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος. οὗτος ὁ νό
de aīalib⁹: τ volucrib⁹: τ oī
μος περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν πετεινῶν, καὶ πάσης
aīa viuēte q̄ moueť in aqua: τ oī
ψυχῆς ζώσης τῆς κινουμένης ἐν τῷ ὕδατι, καὶ πάσης
aīa q̄ reptat ſup frā: vt diſtingatis inter
ψυχῆς ἑρπούσης ἐπὶ τῆς γῆς, διαστεῖλαι ἀναμέσον
immūda τ inter mūda: τ in
τῶν ἀκαθάρτων καὶ ἀναμέσον τῶν καθαρῶν, καὶ ἀναμέ
ter aīalia gñerātia q̄ cōedūtur: τ in
σον τῶν ζωογονούντων τὰ ἐσθιόμενα, καὶ ἀναμέ=
ter aīalia gñerātia q̄ nō comedūtur.
σον τῶν ζωογονούντων τὰ μὴ ἐσθιόμενα. Ca. 12.
A Et locut⁹ ē dn̄s ad moyſen: dicēs: loq̄re
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον
filijs iſrael: τ dices ad eos: dicēs: mulier q̄
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, λέγων, γυνὴ ἥ=
ſemē ſuſceperit: et peperit maſculū: immūda
τις ἐὰν σπερματισθῇ, καὶ τέκῃ ἄρσενα, ἀκάθαρτος
erit ſeptē dies: iuxta dies ſepatiōis
ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χωρισμοῦ τῆς
mēſtrui eius: immūda erit. et die octa=
ἀφέδρου αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγ=
ua circūcidet carnē pputij eius. et
δόῃ περιτεμεῖ τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ. καὶ
B triginta et tres dies ſedebit in sāguine puri
τριάκοντα καὶ τρεῖς ἡμέρας καθήσεται ἐν αἵματι καθα
ficatiōis ſue. oē ſctūm nō tāget: et in ſctua
ρισμοῦ αὐτῆς. παντὸς ἁγίου οὐχ ἅψεται, καὶ εἰς τὸ ἁγια
riū nō ingredietur: vſq; q̄ impleātur dies
στήριον οὐκ εἰσελεύσεται, ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι
purgatiōis eius. ſi āt feminā pepérit: et imūda
καθαρίσεως αὐτῆς. ἐὰν δὲ θηλυτέκῃ, καὶ ἀκάθαρτος ἔ=
erit bis ſeptē dies: ſcdm̄ mēſtruū eius. et
σται δὶς ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὴν ἄφεδρον αὐτῆς. καὶ ἑ=
Lu. 2. d ſexaginta dies et ſex manebit in sāguine imūdo
C ξήκοντα ἡμέρας καὶ ἓξ καθήσεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ
eius. et qū impleti fuerint dies purgatiōis eius
αὐτῆς. καὶ ὅταν ἀναπληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσεως αὐτῆς
in filio vel in filia: offeret agnū āniculū in holocau
ἐφ᾽ υἱῷ ἢ ἐπὶ θυγατρί, προσοίσει ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς τὸ ὁλοκαύ
ſtum: et pullum columbe: vel turtur p peccato ad
τωμα. καὶ νεοσσὸν περιστερᾶς, ἢ τρυγόνα περὶ ἁμαρτίας ἐπὶ τὴν
hoſtiū tabernaculi teſtimonij ad ſacerdotē: et offeret il
θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ προσοίσει αὐ
lū corā dn̄o. et ppitiabit pro ea ſacerdos: et purgabit
τὸν ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαριεῖ
eā a fonte ſanguinis ei⁹. hec lex pariē=
αὐτὴν ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ αἵματος αὐτῆς. οὗτος ὁ νόμος τῆς τικτού
tis maſculū vel feminā. ſi āt nō iuenerit man⁹ eius qd̄ ſatis ē ad a=
σης ἄρσεν ἢ θῆλυ. ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ αὐτῆς τὸ ἱκανὸν εἰς ἀμ
gnū: et accipiet duos turtures: vel duos pullos columbaꝝ:
νόν, καὶ λήψεται δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν,

in deum. Sancti eritis:
quia ∞∞∞
ego ſanctus ſum. Iſta
eſt lex animantium ∞∞
ac volucrum & omnis
anime viuentis: q̄ mo=
uetur in aqua & reptat
∞∞∞ in terra:
vt differentias noueri
tis mundi & īmundi: &
ſciatis quid comedere
& reſpuere debeatis. ∞∞
∞∞∞ Ca. 12.
Locutuſq; ē dn̄s ad
moyſen dicēs. Lo
quere filijs iſrael: & di=
ces ad eos. Mulier ſi ∞
ſuſcepto ſemine pepe=
rit maſculum: imunda
erit ſeptē diebus iuxta
dies ſeparatiōis men=
ſtrue: & die octauo cir=
cūcidetur īfantulus. ipſa
vero trigīta tribus die
bus manebit in ſangui
ne purificationis ſue.
Omne ſctūm nō tan
get nec īgredietur ī ſā
ctuariū donec īpleatur
dies purgatiōis ſue. Si
aūt feminā pepererit:
īmūda erit duabus heb
domadibus iuxta ritum
fluxus mēſtrui: & ſexa=
ginta ſex diebus manc
bit ī ſāguīe purificatio
nis ſue. Cūq; expleti
fuerit dies purificatiōis
ſue p filio ſiue p filia de
feret agnū āniculū ī ho
locauſtū & pullū colū
be ſiue turturē p pctō
ad oſtiū tabernaculi te
ſtimōij: & tradet ſacer=
doti q offeret illa corā
dn̄o: & orabit p ea: &
ſic mūdabitur a pfluuio
ſāguis ſui. Iſta ē lex pa
rictis maſculū aut femi
nā. Q̄d ſi nō inuenerit
man⁹ ei⁹: nec potuerit
offerre agnum: ſumet
duos turtures vel du
os pullos colūbarum

לאלהים והייתם קדשים כי
קדוש אני: זאת תורת הבהמה
והעוף וכל נפש החיה הרמשת
במים ולכל נפש השרצת
על הארץ: להבדיל בין הטמא
ובין הטהר ובין החיה הנאכלת
ובין החיה אשר לא תאכל:

Cap. xii.

וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר
אל בני ישראל לאמר אשה כי
תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת
ימים כימי נדת דותה תטמא:
וביום השמיני ימול בשר ערלתו:
ושלשים יום ושלשת ימים תשב
בדמי טהרה בכל קדש לא תגע
ואל המקדש לא תבא עד מלאת
ימי טהרה: ואם נקבה תלד
וטמאה שבעים כנדתה וששים
יום וששת ימים תשב על דמי
טהרה: ובמלאת ימי טהרה לבן
או לבת תביא כבש בן שנתו
לעלה ובן יונה או תר לחטאת
אל פתח אהל מועד אל הכהן:
והקריבו לפני יהוה וכפר עליה
וטהרה ממקר דמיה זאת תורת
הילדת לזכר או לנקבה: ואם לא
תמצא ידה די שה ולקחה שתי
תרים או שני בני יונה אחד

ירה · בדל · אכל · Cap. xii. · דבר · איש · זרע · יום נדה דוה · טמא שמן מול · יום ישב · נגע · קדש בוא · ילד · בוא שנה · תור · יעד · קרב פנה · קור ירה · מצא שנה · שנה

Tranſla. Chal.

לאלה ותהון קדישין ארי קדיש אנא: דא אוריתא דבעירא ודעופא ודכל נפשא
חיתא דרחשא במיא ולכל נפשא דרחשא על ארעא: לאפרשא בין מסאבא ובין
דכיא ובין חיתא דמתאכלא ובין חיתא דלא מתאכלא:

Ca. xij.

ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל למימר איתתא ארי תעדי ותליד
דכר ותהי מסאבא שבעא יומין כיומי ריחוק סובתה תהי מסאבא: וביומא תמינאה
יתגזר בשרא דערלתיה: ותלתין ותלתא יומין תתיב בדם דכו בכל קודשא לא
תקרב ולמקדשא לא תיעול עד משלם יומי דכותה: ואם נוקבא תליד ותהי מסאבא
ארבעת עסר יומין כריחוקה ושיתין ושיתא יומין תתיב על דם דכו: ובמשלם יומי
דכותה לברא או לברתא תיתי אימר בר שתיה לעלתא ובר יונה או שפנינא לחטאתא
לתרע משכן זמנא לות כהנא: ויקרבניה קדם יי ויכפר עלהא ותדכי ממבוע
דמהא דא אוריתא דילדתא לדכר או לנוקבא: ואם לא תשכח ידה כמיסת אימרא
ותסב תרין שפנינין או תרין בני יונה חד

Interp. chal.

in deū: eritiſq; ſancti: q2 ego ſcts ſum. Iſta ē lex aīantium τ volucrū τ oīs aīe viuētis q̄ moueť in aquis et oīs animātis qd̄ reptat ſup terram. ad diuidendū inter immundū τ mūdum τ inter aīal qd̄ comeditur τ inter animal qd̄ non comeditur. Ca. 12.
Locutuſq; eſt dn̄s cum moyſe dicēs. Loquere cū filijs iſrael dicēs. Mulier qū cōcepit τ peperit maſculū: erit imunda ſeptē diebus: iuxta dies ſeparationis mēſtrui eius erit imunda. Et in die octauo circūcideť caro preputij ei⁹. Et triginta τ tribus diebus manebit in ſanguie purificationis: oē ſctm̄ nō tāget: et in ſanctuariū nō īgredieť: donec cōpleanť dies purificatiōis eius. Si aūt feminā pepererit: erit imunda quattuordecim diebus iuxta ritū ſepationis mēſtrui. Et ſexaginta τ ſex dieb⁹ manebit in ſanguine purificationis. et cū cōpleti fuerint dies purificatiōis ſue pro filio ſiue pro filia: afferet agnū anniculū in holocauſtū: τ filiū colūbe aut turturē pro peccato ad oſtiū tabernaculi federis ad ſacerdotē. Offeretq; illū corā dn̄o. et ppiciabit pro ea: τ mundabitur ab imundicia ſanguinis ſui. Hec eſt lex parientis maſculum aut feminam. Si autē non inuenerit manus eius precium quod poſſit ſufficere ad emendū agnum: ſumet duos turtures aut duos filios columbe vnum ∞∞∞

Primitiua chal.

חיה רחש · סאב דכא חזה · אכל אמר אתתא · עדה ילד הוה · תמנא גזר · תוב קרב קדש · עול שלם יתב · דכה אתא עלה · שכן קרב כפר · דכה סאב שכח · נסב

לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ
הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה׃ וַיְדַבֵּר
Cap. xiii.
יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת
אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר
בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת וְהוּבָא אֶל
אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אַחַד מִבָּנָיו
הַכֹּהֲנִים׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע
בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְשֵׂעָר בַּנֶּגַע הָפַךְ
לָבָן וּמַרְאֵה הַנֶּגַע עָמֹק מֵעוֹר
בְּשָׂרוֹ נֶגַע צָרַעַת הוּא וְרָאָהוּ
הַכֹּהֵן וְטִמֵּא אֹתוֹ׃ וְאִם בַּהֶרֶת
לְבָנָה הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעָמֹק אֵין
מַרְאֶהָ מִן הָעוֹר וּשְׂעָרָה לֹא הָפַךְ
לָבָן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע
שִׁבְעַת יָמִים׃ וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו
לֹא פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ
הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃ וְרָאָה
הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֵׁנִית
וְהִנֵּה כֵּהָה הַנֶּגַע וְלֹא פָשָׂה הַנֶּגַע
בָּעוֹר וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן מִסְפַּחַת הִוא
וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃ וְאִם פָּשֹׂה
תִפְשֶׂה הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר אַחֲרֵי
הֵרָאֹתוֹ אֶל הַכֹּהֵן לְטָהֳרָתוֹ וְנִרְאָה
שֵׁנִית אֶל הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
פָּשְׂתָה הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר וְטִמְּאוֹ

נשא בוא ראה סגר יום שבע שנה ספח ראה כשה

vnū in holocauſtū: & alterū p pctō. Orabitq; p ea ſacerdos: & ſic mundabitur. Ca. 13.

Locutuſq; eſt dñs ad moyſen & aarō dicens. Hō in cuius cute & carne ortus fuerit diuerſus color ſiue puſtula: aut quaſi lucēs q̄ppiam id eſt plaga lepre: adducetur ad aarō ſacerdotē vel ad vnū quēlibet filiorū eius. Qui cū viderit lepram in cute & pilos in albū mutatos colorē: ipſamq; ſpeciē lepre humiliorē cute & carne reliqua: plaga lepre eſt: & ad arbitrium eius ſeparabitur. Si aūt lucis candor fuerit in cute: nec humilior carne reliqua & pili coloris priſtini: recludet eum ſacerdos ſeptem diebus: & conſiderabit die ſeptimo. Et ſiquidē lepra vltra non creuerit: nec tranſierit in cute priores terminos: rurſū recludet eū ſeptē diebus aliis: & die ſeptimo contēplabitur. Si obſcurior fuerit lepra: & non creuerit in cute: mundabit eū: quia ſcabies eſt: lauabitq; hō veſtimēta ſua: & mūdus erit. Q̄d ſi poſtq̄ a ſacerdote viſus eſt & redditus mundicie: iterum lepra creuerit: adducetur ad eū: & immūdicie cō

vnā in holocauſtū: ⁊ vnā pro pctō: ⁊
μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ
ꝓpitiabit pro ea ſacerdos: ⁊ purgabitur.
ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσεται.
C. 13. A
Et locutꝰ ē dñs ad moyſen ⁊ aarō: di
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέ
cēs: hoī ſi alicui fiat in cute corporis eiꝰ
γων, ἀνθρώπῳ ἐάν τινι γένηται ἐν δέρματι χρωτὸς αὐ
cicatrix ſignificatiōis vł lucēs: ⁊ fiat in cute
τοῦ οὐλὴ σημασίας ἢ τηλαυγής, καὶ γένηται ἐν δέρμα
corporis eius tactus lepre: ducetur ad aarō
τι χρωτὸς αὐτοῦ ἁφὴ λέπρας, ἀχθήσεται πρὸς ἀαρὼν
ſacerdotē: vel vnū filioꝝ eius ſacerdotū: ⁊ videbit
τὸν ἱερέα, ἢ ἕνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν ἱερέων, καὶ ὄψεται
ſacerdos tactū in cute corporis eius: ⁊ ſi
ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἐν δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ ἡ
capillus in tactu mutauerit albū: ⁊ aſpectus tactus
θρὶξ ἐν τῇ ἁφῇ μεταβάλῃ λευκήν, καὶ ἡ ὄψις τῆς ἁφῆς
humilis a cute corporis eius: tactus
ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, ἁφὴ
lepre eſt. ⁊ videbit ſacerdos: ⁊ polluet illū. ſi
λέπρας ἐστίν. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ μιανεῖ αὐτόν. ἐὰν
āt clara alba fuerit in cute corporis
δὲ τηλαυγὴς λευκὴ ᾖ ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς
eius et humilis nō fuerit aſpectus eius a cute:
αὐτοῦ καὶ ταπεινὴ μὴ ᾖ ἡ ὄψις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ δέρμα
et capillus eius nō mutauit pilū albū:
τος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτοῦ οὐ μετέβαλεν τρίχα λευκήν,
ipa āt eſt obſcura: et ſegregabit ſacerdos tactū
αὕτη δέ ἐστιν ἀμαυρά, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν
ſeptē dies. et videbit ſacerdos tactū die
ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ſeptima: et ecce tactus manet corā eo: nō cre
ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ μένει ἐναντίον αὐτοῦ, οὐ με
uit tactus in cute: et ſegregabit ſacerdos
τέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς
eū ſeptē dies ſcdo. et videbit ſacerdos eū
αὐτὸν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς αὐ
die ſeptima ſcdo: et ecce obſcurus
τὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ τὸ δεύτερον, καὶ ἰδοὺ ἀμαυρὰ
tactus: nō creuit tactus ī cute: et mū
ἡ ἁφή, οὐ μετέπεσεν ἡ ἁφὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ κα
dabit eū ſacerdos: ſignificatio eni eſt. et cū lauane
θαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, σημασία γάρ ἐστιν. καὶ πλυνάμε
rit veſtimēta ſua: mūdus erit. ſi āt comu
νος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μεταβα
tata creuerit ſignificatio ī cute: poſtq̄
λοῦσα μεταπέσῃ ἡ σημασία ἐν τῷ δέρματι, μετὰ τὸ
vidit eū ſacerdos vt mūdaret eū: et viſus fue
ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἱερέα τοῦ καθαρίσαι αὐτόν, καὶ ὀφθήσε
rit ſcdo a ſacerdote: et videbit ſacerdos: et ecce
ται τὸ δεύτερον τῷ ἱερεῖ, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ με
creuit ſignificatio in cute: et polluet eū
τέπεσεν ἡ σημασία ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ αὐτὸν
B

Primitiua chal.

Tranſla. Chal.

לַעֲלָתָא וְחַד לְחַטָּאתָא וִיכַפַּר עֲלַהּ כָּהֲנָא וְתִדְכֵּי׃ וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
Ca. xiii.
וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר׃ אֱנָשׁ אֲרֵי יְהֵי בִמְשַׁךְ בִּסְרֵיהּ עַמְקָא אוֹ עֲדְיָא אוֹ בַהֲרָא וִיהֵי
בִמְשַׁךְ בִּסְרֵיהּ לְמַכְתַּשׁ סְגִירוּ וְיִתֵּיתֵי לְוָת אַהֲרֹן כָּהֲנָא אוֹ לְוָת חַד מִבְּנוֹהִי כָּהֲנַיָּא׃
וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא בִמְשַׁךְ בִּסְרָא וְשַׂעֲרָא בְמַכְתָּשָׁא אִתְהֲפֵיךְ לְמִחְוַר וּמֶחֱזֵי מַכְתָּשָׁא
עֲמִיק מִמְּשַׁךְ בִּסְרֵיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּ הוּא וְיֶחֱזִנֵּיהּ כָּהֲנָא וִיסָאֵיב יָתֵיהּ׃ וְאִם בַּהֲרָא
חִוָּרָא הִיא בִמְשַׁךְ בִּסְרֵיהּ וַעֲמִיק לֵית מֶחֱזָהָא מִן מַשְׁכָּא וְשַׂעֲרַהּ לָא אִתְהֲפֵיךְ לְמִחְוַר
וְיַסְגַּר כָּהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא שִׁבְעָא יוֹמִין׃ וְיֶחֱזִנֵּיהּ כָּהֲנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא מַכְתָּשָׁא
קָם כַּד הֲוָה לָא אוֹסֵיף מַכְתָּשָׁא בְּמַשְׁכָּא וְיַסְגְּרִנֵּיהּ כָּהֲנָא שִׁבְעָא יוֹמִין תִּנְיָנוּת׃
וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יָתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תִּנְיָנוּת וְהָא עָמָא מַכְתָּשָׁא וְלָא אוֹסֵיף מַכְתָּשָׁא
בְּמַשְׁכָּא וִידַכֵּינֵיהּ כָּהֲנָא עֲדִיתָא הִיא וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִדְכֵּי׃ וְאִם אוֹסָפָא תוֹסֵיף
עֲדִיתָא בְּמַשְׁכָּא בָּתַר דְּאִתַּחְזִי לְכָהֲנָא לְדָכוּתֵיהּ וְיִתַּחְזֵי תִּנְיָנוּת לְכָהֲנָא׃ וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא
וְהָא אוֹסֵיפַת עֲדִיתָא בְּמַשְׁכָּא וִיסָאֲבִנֵּיהּ

אמר היה עדה כתש אתא חזה הפך חור חזה סאב סגר חזה כתש קום יסף עמם יסף דכה עדה צבע דכה יסף סאב

Interp. chal.

in holocauſtum et vnū pro peccato: ⁊ propiciabit pro ea ſacerdos: ⁊ munda erit. Ca. 13.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe ⁊ aaron: dicens. Homo in cuiꝰ cute carnis fuerit diuerſus color aut puſtula aut lucēs aliquid: et fuerit in cute carnis eius in plagam lepre: adducetur ad aaron ſacerdotē: aut ad vnuz de filiis ſuis ſacerdotibꝰ. Et videbit ſacerdos plagam in cute carnis: ⁊ ſi capillus plage verſus eſt in albedinem ⁊ aſpectus plage profundior eſt cute carnis eiꝰ: plaga lepre eſt: videbitq; eam ſacerdos: et immundū iudicabit eum. Si autē macula alba eſt in cute carnis eius: ⁊ aſpectus eius non eſt profundior cute: ⁊ capillus nō eſt verſus in album: recludet ſacerdos eū q̄ habet plagā ſeptē diebus. Videbitq; eā ſacerdos in die ſeptimo: ⁊ ſi plaga ſtetit ſicut erat: ⁊ nō creuit plaga in cute: recludet eum ſacerdos ſeptē diebus aliis. Videbitq; eū ſacerdos iterū in die ſeptimo: ⁊ ſi obſcura fuerit plaga ⁊ non creuit plaga in cute: immundū iudicabit eum ſacerdos: puſtula enī eſt. Et lauabit veſtimēta ſua ⁊ mūdabitur. Si aūt rurſus creuerit puſtula in cute: poſtq̄ viſa eſt a ſacerdote vt mūdaret eum: oſtendetur iterū ſacerdoti: ⁊ videbit ſacerdos: ⁊ ſi creuit puſtula in cute: immundū iudicabit eum

ſacerdos: lepra eſt. ⁊ tactꝰ lepre ſi fiat in ho
ὁ ἱερεύς. λέπρα ἐστίν. καὶ ἁφὴ λέπρας ἐὰν γένηται ἐν ἀν
mine: ⁊ veniet ad ſacerdotē: ⁊ videbit ſa
θρώπῳ, καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ ὄψεται ὁ ἱε
cerdos: ⁊ ecce cicatrix alba in cute: ⁊ ipa mu
ρεύς, καὶ ἰδοὺ οὐλὴ λευκὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ αὕτη με
tauit pilū albū: ⁊ a ſano car
τέβαλε τρίχα λευκήν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς τῆς σαρ
nis viue in cicatrice: lepra antiqua eſt in
κὸς τῆς ζώσης ἐν τῇ οὐλῇ, λέπρα παλαιουμένη ἐστὶν ἐν
cute corporis eius: ⁊ polluet eū ſacer
τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱε
dos: nō ſegregabit eū: qm̄ immūdus eſt. ſi āt flo
ρεύς, οὐκ ἀφοριεῖ αὐτόν, ὅτι ἀκάθαρτός ἐστιν. ἐὰν δὲ ἐξαν
rens floruerit lepra in cute: ⁊ coopuerit
θοῦσα ἐξανθήσει λέπρα ἐν τῷ δέρματι, καὶ καλύψει
lepra oēm cutē tactꝰ: a capite e
ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα τῆς ἁφῆς, ἀπὸ κεφαλῆς αὐ
ius vſq ad pedes eius: ſcdm totā viſionē ſacer
τοῦ ἕως ποδῶν αὐτοῦ, καθ᾽ ὅλην τὴν ὅρασιν τοῦ ἱε
dotis: ⁊ videbit ſacerdos: ⁊ ecce coopuit le
ρέως, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἐκάλυψεν ἡ λέ
pra oēm cutē corporis eius: ⁊ mūda
πρα πᾶν τὸ δέρμα τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ, καὶ καθα
bit tactū: qm̄ totū cōmutauit albū: mūdus
ριεῖ τὴν ἁφήν, ὅτι πᾶν μετέβαλεν λευκόν, καθαρός
eſt. ⁊ qua die viſū fuerit in eo corpus viuēs: cōta
ἐστιν. καὶ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇ ἐν αὐτῷ χρὼς ζῶν, μιανθή
minabit. ⁊ videbit ſacerdos corpus ſanū: ⁊
σεται. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὸν χρῶτα τὸν ὑγιῆ, καὶ
cōtaminabit eū corpus ſanū: immūdus eſt: le
μιανεῖ αὐτὸν ὁ χρὼς ὁ ὑγιής, ἀκάθαρτός ἐστιν, λέ
pra eſt. ſi āt cōuerſū fuerit corpus ſanū: ⁊
C
πρα ἐστίν. ἐὰν δὲ ἀποκατασταθῇ ὁ χρὼς ὁ ὑγιής, καὶ
mutatū fuerit albū: ⁊ veniet ad ſacerdotē:
μεταβάλῃ λευκόν, καὶ ἐλεύσεται πρὸς τὸν ἱερέα,
⁊ videbit eū ſacerdos: ⁊ ecce mutauit tactus
καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλεν ἡ ἁφὴ
in albū: ⁊ mūdabit ſacerdos tactū: mū
εἰς τὸ λευκόν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν, καθα
dus eſt. ⁊ caro ſi fiat in cute e
ρός ἐστι. καὶ σὰρξ ἐὰν γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐ
ius cicatrix: ⁊ ſanauerit: ⁊ fiat in loco
τοῦ ἕλκος, καὶ ὑγιασθῇ, καὶ γένηται ἐν τῷ τόπῳ τοῦ
vlceris cicatrix alba: vel clara albeſcēs: vel
ἕλκους οὐλὴ λευκή, ἢ τηλαυγὴς λευκαίνουσα, ἢ
rubeſcēs: ⁊ videbit a ſacerdote: ⁊ videbit
πυρρίζουσα, καὶ ὀφθήσεται τῷ ἱερεῖ, καὶ ὄψεται ὁ
ſacerdos: ⁊ ecce aſpectus eiꝰ humilior cu
ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις αὐτῆς ταπεινοτέρα τοῦ δέρ
te: ⁊ pilus eiꝰ verſus eſt in albū: ⁊
ματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτῆς μετέβαλεν εἰς λευκήν, καὶ
polluet eū ſacerdos: qm̄ lepra eſt: in vlcere
μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ὅτι λέπρα ἐστίν, ἐν τῷ ἕλκει

demnabitur. Plaga lepre ſi fuerit in homie: adducetur ad ſacerdotem: & videbit eum. Cumq; color albus in cute fuerit: & capillorū mutauerit aſpectū ipſa quoq; caro viua apparuerit: lepra vetuſtiſſima iudicabitur atq; inolita cuti. Cōtaminabit itaq; eū ſacerdos & non recludet: quia pſpicue immūdicie ē. Sin aūt effloruerit diſcurrēs lepra in cute: & operuerit omnem carnem a capite vſq; ad pedes: quicquid ſub aſpectu oculorum cadit: conſiderabit eū ſacerdos: & teneri lepra mundiſſima iudicabit: eo q̄ omnis in candorē verſa ſit: & idcirco hō mundus erit. Quando vero caro viuens in ea apparuerit: tūc ſacerdotis iudicio polluetur: & iterū immundos reputabitur. Caro enim viua ſi lepra aſpgitur: immūda ē. Quod ſi rurſum verſa fuerit in alborē: & totū hoīem operuerit: conſiderabit eum ſacerdos: & mundum eſſe decernet. Caro autem & cutis in qua vlcus natum eſt & ſanatum: & in loco vlceris cicatrix alba apparuerit ſiue ſubruffa: adducetur hō ad ſacerdotē: qui cum viderit locum lepre humiliorem carne reliqua & pilos verſos in candorem: contaminabit eum. Plaga enim lepre

הַכֹּהֵן צָרַעַת הִוא׃ נֶגַע צָרַעַת כִּי
תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן׃
וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת לְבָנָה
בָּעוֹר וְהִיא הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן
וּמִחְיַת בָּשָׂר חַי בַּשְׂאֵת׃ צָרַעַת
נוֹשֶׁנֶת הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְטִמְּאוֹ
הַכֹּהֵן לֹא יַסְגִּרֶנּוּ כִּי טָמֵא הוּא׃
וְאִם פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בָּעוֹר
וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֵת כָּל עוֹר הַנֶּגַע
מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו לְכָל מַרְאֵה
עֵינֵי הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
כִסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטִהַר
אֶת הַנֶּגַע כֻּלּוֹ הָפַךְ לָבָן טָהוֹר
הוּא׃ וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי
יִטְמָא׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַבָּשָׂר הַחַי
וְטִמְּאוֹ הַבָּשָׂר הַחַי טָמֵא הוּא
צָרַעַת הוּא׃ אוֹ כִי יָשׁוּב הַבָּשָׂר הַחַי
וְנֶהְפַּךְ לְלָבָן וּבָא אֶל הַכֹּהֵן׃ וְרָאָהוּ
הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ הַנֶּגַע לְלָבָן
וְטִהַר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע טָהוֹר הוּא׃
וּבָשָׂר כִּי יִהְיֶה בוֹ בְעֹרוֹ שְׁחִין
וְנִרְפָּא׃ וְהָיָה בִּמְקוֹם הַשְּׁחִין
שְׂאֵת לְבָנָה אוֹ בַהֶרֶת לְבָנָה
אֲדַמְדָּמֶת וְנִרְאָה אֶל הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה
הַכֹּהֵן וְהִנֵּה מַרְאֶהָ שָׁפָל מִן
הָעוֹר וּשְׂעָרָה הָפַךְ לָבָן וְטִמְּאוֹ
הַכֹּהֵן נֶגַע צָרַעַת הִוא בַּשְּׁחִין

היה בוא נשא ישן סגר פרח כסה ראה טהר טמא שוב הפך בוא היה עור שחן רפא קום ראה ראה

Tranſla. Chal.

כָּהֲנָא סְגִירוּתָא הוּא׃ מַכְתַּשׁ סְגִירוּ אֲרֵי תְהֵי בַּאֲנָשָׁא וְיִתֵּיתֵי לְוָת כָּהֲנָא׃ וְיֶחֱזֵי
כָּהֲנָא וְהָא עֲמִיק חִוָּרָא בְּמַשְׁכָּא וְהִיא הֲפַכַת שַׂעֲרָא לְמִחְוַר וְרוֹשֶׁם בְּשַׂר חַי
בְּעַמִיקְתָּא׃ סְגִירוּת עַתִּיקָא הִיא בִּמְשַׁךְ בִּסְרֵיהּ וִיסָאֲבִנֵּיהּ כָּהֲנָא לָא יַסְגְּרִנֵּיהּ אֲרֵי
מְסָאַב הוּא׃ וְאִם מִסְנָא תִסְנֵי סְגִירוּתָא בְּמַשְׁכָּא וּתְחַפֵּי סְגִירוּתָא יָת כָּל מְשַׁךְ מַכְתָּשָׁא
מֵרֵישֵׁיהּ וְעַד רַגְלוֹהִי לְכָל חֵיזוּ עֵינֵי כָּהֲנָא׃ וְיֶחֱזֵי כָהֲנָא וְהָא חֲפַת סְגִירוּתָא יָת כָּל
בִּסְרֵיהּ וִידַכֵּי יָת מַכְתָּשָׁא כּוּלֵּיהּ אִתְהֲפֵיךְ לְמִחְוַר דְּכֵי הוּא׃ וּבְיוֹמָא דְּאִתַּחְזֵי בֵיהּ
בְּשַׂר חַי יְהֵי מְסָאַב׃ וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יָת בְּשָׂרָא חַיָּא וִיסָאֲבִנֵּיהּ בְּשָׂרָא חַיָּא מְסָאַב
הוּא סְגִירוּתָא הוּא׃ אוֹ אֲרֵי יְתוּב בְּשָׂרָא חַיָּא וְיִתְהֲפֵיךְ לְמִחְוַר וְיֵיתֵי לְוָת כָּהֲנָא׃
וְיֶחֱזִנֵּיהּ כָּהֲנָא וְהָא אִתְהֲפֵיךְ מַכְתָּשָׁא לְמִחְוַר וִידַכֵּי כָּהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא דְּכֵי הוּא׃
וֶאֱנָשׁ אֲרֵי יְהֵי בֵיהּ בְּמַשְׁכֵּיהּ שִׁחְנָא וְיִתַּסֵּי׃ וִיהֵי בְּאַתַר שִׁחְנָא עֲמִיקָא חִוָּרָא אוֹ בַהֲרָא
חִוָּרָא סַמְקָא וְיִתַּחְזֵי לְכָהֲנָא׃ וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא וְהָא מֶחֱזָהָא מַכִּיךְ מִן מַשְׁכָּא וְשַׂעֲרַהּ אִתְהֲפֵיךְ
לְמִחְוַר וִיסָאֲבִנֵּיהּ כָּהֲנָא מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא בְשִׁחְנָא׃

Interp. chal.

ſacerdos: lepra enī eſt. Plaga lepre ſi fuerit in hoīe: adducetur ad ſacerdotē. Et videbit ſacerdos ⁊ ſi macula alba eſt in cute: ⁊ capillus eius verſus eſt in albedinē: ⁊ ſignū viue carnis fuerit in macula: lepra vetuſtiſſima ē in cute carnis ſue: ⁊ ꝯtaminabit eū ſacerdos: non recludet eum: q̄ immūdus eſt. Et ſi creſcens creuerit lepra in cute: ⁊ operuerit lepra omnē cutē plage a capite eius vſq; ad pedes eius oīa que oculi ſacerdotis poſſunt videre: videbit ſacerdos: ⁊ ſi operuit lepra omnē carnē eius: mundā iudicabit plagam: tota enim verſa eſt in albedinē: ⁊ ideo mūdus eſt homo. In die autez quo apparuerit in ea caro viua: erit immūdus. Videbitq; ſacerdos carnem viuā: ⁊ contaminabit eam: caro enim viua leproſa immūda eſt. Si eniz caro viua verſa fuerit in albedinem: adducetur ad ſacerdotē. videbitq; eam ſacerdos: ⁊ ſi verſa eſt plaga in albedinē: mundam iudicabit plagā ſacerdos: mundus enī eſt. Homo autez in cuius cute fuerit ſcabies: et ſanata eſt: ⁊ in loco vlceris fuerit macula alba aut macula ſubruffa: videbit a ſacerdote. Videbitq; ſacerdos: ⁊ ſi aſpectus eius humilior eſt cute: ⁊ capilli eius verſi ſunt in albedinem: contaminabit eum ſacerdos: quia plaga lepre eſt creſcens in vlcere.

Primitiua chal.

היה אתא חור סגר סנא חפה כתש ראש חזה דכה הפך חזה חזה היה סאב תוב דכה חזה דכה אסא סאב כתש

פרחה ואם יראנה הכהן והנה
אין בה שער לבן ושפלה
איננה מן העור והיא כהה
והסגירו הכהן שבעת ימים ואם
פשה תפשה בעור וטמא הכהן
אתו נגע הוא ואם תחתיה תעמד
הבהרת לא פשתה צרבת
השחין הוא וטהרו הכהן או
בשר כי יהיה בערו מכות אש
והיתה מחית המכוה בהרת לבנה
אדמדמת או לבנה וראה אתה
הכהן והנה נהפך שער לבן
בבהרת ומראה עמק מן העור
צרעת הוא במכוה פרחה וטמא
אתו הכהן נגע צרעת הוא ואם
יראנה הכהן והנה אין בבהרת שער
לבן ושפלה איננה מן העור והוא
כהה והסגירו הכהן שבעת ימים
וראהו הכהן ביום השביעי אם
פשה תפשה בעור וטמא הכהן
אתו נגע צרעת הוא ואם
תחתיה תעמד הבהרת לא
פשתה בעור והוא כהה שאת
המכוה הוא וטהרו הכהן כי
צרבת המכוה הוא ואיש או
אשה כי יהיה בו נגע בראש או
בזקן וראה הכהן את הנגע

סגר יום · עמד · היה כוה · חיה · הפך · כוה · ראה · שבע · עמד · פשה · היה

ᶜorta eſtᵇ ī vlcere. Quod ſi ᵃpilus coloris eſt priſtini: & cicatrix ʳſubobſcura & vicina carneⁿnon eſtᵐhumilior: ᵍrecludet eumᵘ ſeptēˣdiebus. ʸEt ſiquidem ᵃcreuerit: ᶜadiudicabit eū lepre: ʰſinautemᵏ ſteteritˡ in loco ſuo: ᵒvlceris eſt ᵖcicatrix: ʳ& homo mundus erit. ᵘCaroᵗ autē &ʸ cutis quā ᵇignis ᵃexuſſerit: ᶜ&ᵇ ſanataᵍalbamˡſine ʰruffam habueritᶠ cicatricem: ˡ conſiderabitᵐeam ⁿſacerdos. ᵒEt ecce ſiᵖ verſa eſt inʳalborem: ˡlocus eius reliquaʸ cute eſtᵘ humilior: ᵖcontaminabit ᶜeum: quiaᵍ plaga ʰ lepre in cicatrice ortaˡē. Qdᵏ ſi ᵍpilorū color nō fuerit ī mutatus: ᶠnecᵍ hūilior plaga carne reliqua: ʳ& ipā lepre ſpēs fuerit ʸſubobſcura: ᵃrecludet eūᶜ ſeptēᵒ diebus. ᶜ&ᵍdieᵇſeptimoᶜ contemplabitur. ᶠSi creueritᵐ in cuteʳ lepra: ⁿcontaminabit ᵖeum. ᶜ Sinautem ᵒin loco ſuoʳcādorˣſteterit ʸ non ſatis clarus: ᶜ plaga ᶠconbuſtionisᵍeſt: ʰ & idcirco mundabitur: ᵏ quia ˡcicatrixⁿeſtᵐ combuſture. ᵒ Virᵖ ſiue ᵍmulierˣ in cuius capite ʸvelˢbarba ᵃ germinauerit ᵘlepra: ᵃvidebit eos ᵇ ſacerdos.

efflozuit. ſi āt viderit ipm ſacerdos: τ ecce nō eſt
ἐξήνθησεν. ἐὰν δὲ ἴδῃ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν
in ipſo pilus albus: τ humile nō ſit a cute
ἐν αὐτῷ θρὶξ λευκή, καὶ ταπεινὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τοῦ δέρ-
corporis: τ ipa ſit obſcura: τ ſegregabit
ματος τοῦ χρωτός, καὶ αὐτὴ ᾖ ἀμαυρά, καὶ ἀφοριεῖ
illū ſacerdos ſeptē dies. ſi āt diffuſiōe diffundetur in
αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας. ἐὰν δὲ διαχύσει διαχεῖ-
cute: τ polluet ipm ſacerdos: tactꝰ lepre
ται ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἀφὴ λέ-
eſt: in vlcere efflozuit. ſi āt in loco ſuo
πρας ἐστίν, ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν. ἐὰν δὲ κατὰ χώραν αὐ-
māſerit claritas: τ nō diffundaf: liuoz
τοῦ μείνῃ τὸ τηλαύγημα, καὶ μὴ διαχέηται, οὐλὴ
vlceris eſt: τ mūdabit eū ſacerdos. τ caro
τοῦ ἕλκους ἐστίν, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. καὶ σὰρξ
ſi fuerit in cute ſua: cōbuſtio ignis: τ fuerit in cute eius ſanatū
ἐὰν γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ, κατάκαυμα πυ-
ρός, καὶ γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ τὸ ὑγιασθὲν τοῦ
cōbuſtionis lucēs clarꝫ vel palbū rubeſcēs: τ videbit ipm ſacerdos: τ ecce mutauit
κατακαύματος αὐγάζον τηλαυγὲς ἢ ἐκλευκον πυρ-
ρίζον, καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλεν
pilū albū in clarꝫ: et aſpectus eius humilis a cute: lepra eſt: in cōbuſtione
τρίχα λευκὴν εἰς τὸ αὐγάζον, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ταπει-
νὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος, λέπρα ἐστίν, ἐν τῷ κατακαύ-
efflozuit: et polluet ipm ſacerdos: tactus lepre
ματι ἐξήνθησεν, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἀφὴ λέπρας
eſt. ſi āt viderit ipm ſacerdos: et ecce nō eſt in
ἐστίν. ἐὰν δὲ ἴδῃ αὐτὴν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ
ſplēdēte pilus albus: et humile nō ſit a cute:
αὐγάζοντι θρὶξ λευκή, καὶ ταπεινὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τοῦ δέρμα-
et ipm āt obſcurū: et ſegregabit ipm ſacerdos
τος καὶ αὐτὸ δὲ ἀμαυρόν, καὶ ἀφοριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑ-
ſeptē dies: et videbit eū ſacerdos ī die ſeptimo. ſi āt effuſione diffuſū fuerit in cute: et
πτὰ ἡμέρας, καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβ-
δόμῃ. ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται ἐν τῷ δέρματι, καὶ
polluet ſacerdos eū: tactus lepre eſt: in vlcere efflozuit.
μιανεῖ ὁ ἱερεὺς αὐτόν, ἀφὴ λέπρας ἐστίν, ἐν τῷ ἕλκει ἐ-
ſi āt in loco māſerit ſplēdēs: et nō
ξήνθησεν. ἐὰν δὲ κατὰ χώραν μείνῃ τὸ αὐγάζον, καὶ μὴ
diffundaf in cute: ipe āt obſcurus ſit: cicatrix
διαχυθῇ ἐν τῷ δέρματι, αὐτὴ δὲ ἀμαυρὰ ᾖ, οὐλὴ τοῦ
cōbuſtionis eſt: et mūdabit ipm ſacerdos.
κατακαύματός ἐστιν, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς.
et eni figura cōbuſtionis eſt. et viro
ὁ γὰρ χαρακτὴρ τοῦ κατακαύματός ἐστιν. καὶ ἀνδρὶ
vel mulieri cui fuerit in ipis tactus lepre in capite vel in barba: et videbit ſacerdos tactum:
ἢ γυναικὶ ᾧ ἐὰν γένηται ἐν αὐτοῖς ἀφὴ λέπρας ἐν τῇ κε-
φαλῇ ἢ ἐν τῷ πώγωνι, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφήν,

Priuatiua chal.

עמם סגר יסף · קום · הוה · חזה כפר חור · חזה כהה סאב · מכך · קום · אתא · כתש ראש

Interp. chal.

Si aūt viderit eam ſacerdos: τ ſi nō eſt in ea capillus albus neqꝫ eſt humilioꝛ cute: et ipſa eſt obſcura; recludet eum ſacerdos ſeptē diebus. Si aūt rurſus creuerit in cute: cōtaminabit eum ſacerdos: quia plaga lepꝛe eſt. Et ſi in loco ſuo ſteterit macula nec creuit: cicatrix vlceris eſt: τ mūdabit eum ſacerdos. Homo aūt in cuius cute fuerit exuſtio ignis: τ fuerit cicatrix cōbuſtionis macula alba ſubꝛuffa aut totaliter alba: videbit eam ſacerdos: τ ſi pilus eiuſdeꝫ macule verſus eſt in albedinē: τ aſpectus eius pꝛofundioꝛ eſt cute: lepꝛa eſt creſcens in cōbuſtione. Et contaminabit eum ſacerdos: quia plaga lepꝛe eſt. Si autem viderit eam ſacerdos τ non eſt pilus albus in macula illa: neqꝫ eſt humilioꝛ cute: τ eſt ſubobſcura: recludet euꝫ ſacerdos ſeptem diebus. Et videbit eum ſacerdos in die ſeptimo: ſi creſcens creuerit in cute: contaminabit eum ſacerdos: quia plaga lepꝛe eſt. Si autē in loco ſuo ſtetit macula nec creuit in cute: et ipſa eſt obſcura: macula combuſtionis eſt. Et mundabit eum ſacerdos: quia cicatrix combuſtionis eſt. Uir autem ſiue mulier in cuius capite aut barba fuerit plaga: videbit ſacerdos plagam

Tranſla. Chal.

סגיאת ואם יחזיניה כהנא והא לית בה שערא למחור ומכיכא ליתהא מן משכא והיא
עמיא ויסגריניה כהנא שבעא יומין ואם אוספא תוסף במשכא ויסאיב כהנא יתיה
מכתשא הוא ואם באתרהא קמת בהרתא לא אוסיפת רושם שחנא הוא וידכיניה
כהנא או אנש ארי יהי במשכיה כואה דנור ותהי רושם כואה בהרא חורא סמקא
או חורא ויחזי יתה כהנא והא אתהפך שערא למחור בבהרתא ומחזהא עמיק מן
משכא סגירותא היא בכואה סגיאת ויסאיב יתיה כהנא מכתש סגירותא הוא ואם
יחזינה כהנא והא לית בבהרתא שערא למחור ומכיכא ליתהא מן משכא והיא עמיא
ויסגריניה כהנא שבעא יומין ויחזיניה כהנא ביומא שביעאה אם אוספא תוסיף
במשכא ויסאיב כהנא יתיה מכתש סגירותא הוא ואם באתרהא קמת בהרתא לא
אוסיפת במשכא והיא עמיא עומק כואה היא וידכיניה כהנא ארי רושם כואה הוא
וגבר או איתתא ארי יהי ביה מכתשא ברישׁ או בדקן ויחזי כהנא ית מכתשא

τ ecce aſpectus eius depꝛeſſioꝛ cute: in ipſa āt pilus flauus ſubtilis: τ polluet eū ſacerdos:
καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις αὐτῆς κοιλοτέρα τοῦ δέρματος, ἐν αὐ-
τῇ δὲ θρὶξ ξανθίζουσα λεπτή, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς,
plaga eſt: lepꝛa capitis vel lepꝛa barbe eſt. τ ſi viderit ſacerdos tactū plage:
θραῦσμά ἐστιν, λέπρα τῆς κεφαλῆς ἢ λέπρα τοῦ πώ-
γωνός ἐστιν. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν τοῦ θραύσμα-
τος, καὶ ἰδοὺ οὐχ ἡ ὄψις ἐγκοιλοτέρα τοῦ δέρματος,
τ ecce nō aſpectus humilioꝛ cute: τ capillus flauus nō eſt in ipa: τ ſegregabit ſacerdos tactū plage ſeptē dies:
καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱε-
ρεὺς τὴν ἀφὴν τοῦ θραύσματος ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ὄψε-
τ videbit ſacerdos tactū die ſeptima: τ ecce
ται ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ
nō effuſa ē plaga: τ capillus flauus nō eſt
οὐ διεχύθη τὸ θραῦσμα, καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν
in ipa: τ aſpectus plage nō eſt humilis a
ἐν αὐτῇ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοίλη ἀπὸ
cute: τ radetur cutis: at plaga nō radetur:
τοῦ δέρματος, καὶ ξυρηθήσεται τὸ δέρμα, τὸ δὲ θραῦ-
σμα οὐ ξυρηθήσεται, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦσμα
τ ſegregabit ſacerdos plagā ſeptē dies ſcdo. τ videbit ſacerdos plagam
ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦ-
σμα τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ οὐ διεχύθη τὸ θραῦ-
die ſeptima: τ ecce nō diffuſa ē. plaga in cute poſtꝙ raſus fuerit ille: τ aſpectꝰ
σμα ἐν τῷ δέρματι μετὰ τὸ ξυρηθῆναι αὐτόν, καὶ ἡ ὄψις
plage nō eſt humilis a cute: τ mūdabit eū ſacerdos: τ lauās veſtimēta ſua:
τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοίλη ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ κα-
θαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ πλυνάμενος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
mūdus erit. ſi āt diffuſiōe diffuſa fuerit plaga in cute poſtꝙ mūdatus fuerit ille: τ videbit
καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται τὸ θραῦσμα ἐν
τῷ δέρματι μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτόν, καὶ ὄψεται
eū ſacerdos: τ ecce diffuſa ē plaga in cute: nō cōſiderabit ſacerdos de pilo flaueſcēte: immūdus eſt.
αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ διακέχυται τὸ θραῦσμα ἐν τῷ
δέρματι, οὐκ ἐπισκέψεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς τριχὸς
τῆς ξανθιζούσης, ἀκάθαρτός ἐστιν. ἐὰν δὲ ἐνώπιον αὐτοῦ μεί-
ſi āt coꝛā eo māſerit ī loco plaga: τ capillꝰ niger renatꝰ fuerit
νῃ ἐπὶ χώρας τὸ θραῦσμα, καὶ θρὶξ μέλαινα ἀνατείλῃ
in eo: ſanauit plaga: mūdus eſt. τ mūdabit eū ſacerdos. τ viro vel mulieri cui fuerit in
ἐν αὐτῷ, ὑγίακεν τὸ θραῦσμα, καθαρός ἐστιν. καὶ καθα-
ριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. καὶ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ᾧ ἐὰν γένηται ἐν
cute carnis ſue cādoꝛes ſplēdētes albeſcētes: τ videbit ſacerdos: τ ecce in cute
δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζοντα λευ-
καθίζοντα, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἐν δέρματι

E

ᶠEt ſiquidēᵍhumillior fuit locꝰ carne reliqua: ᵏ & ˡcapillusᵐflauus ſolitoqꝫ ⁿſubtilior: ᵒ cōtaminabit ᵖeos: quiaʳlepra ᵘcapitis ˣacʸbarbe ʸeſt. ᵃSinautemᵇviderit locum ʳmacule equalem vicine carni ⁿ& capillumᵒnigrum: ʳrecludet ᶜcū ʸ ſeptemʸdiebus: ᵃ&ᶜdieʳſeptimoᵃintuebitur. ᵍSiʰnonˡcreueritᵏmacula ˡ&ᵒcapillus ſui coloris ē: ᵍ& locus ʳplage carni reliqua eqlis: ʳradetur homo ᵇabſqꝫ locoᵃmacule: ᵒ& recludetur ʰſeptemˡdiebus ᵏaliis. Si ᵖdieᵍſeptimo ˡviſa fuerit ſtetiſſe ᵘplagaᶠī loco ſuo: ʸnec ᵃhumilior carne reliqua: ᵇmundabitᶜeum: ᵍlotiſqꝫ ʰveſtibus ſuisˡmūdus erit. ᵏSinautemᵖpoſt ᵍemundationem rurſus ᵐcreueritⁿmaculaᵒin cute: ʸnonᵃq̄ret amplius vtrū ᶜcapillus in ᵇflauū colorē ſit commutatus: quia aperteᶜimundusᶠeſt. ᵍPorro ſiˡſteterit ᵏmacula: ˡ& capilli ᵐ nigri fuerint: nouerit hominemᵇſanatum eē: ᶠ& confidenter eū pronunciet mundum. ˣ Virʸſiue ʸmulierᶜin cuius cuteᶜ cādorᵇapparuerit: ʰītuebitur eosˡſacerdos: Si deprehenderit

והנה מראהו עמק מן העור ובו
שער צהב דק וטמא אתו הכהן
נתק הוא צרעת הראש או הזקן
הוא וכי יראה הכהן את נגע
הנתק והנה אין מראהו עמק מן
העור ושער שחר אין בו והסגיר
הכהן את נגע הנתק שבעת ימים
וראה הכהן את הנגע ביום
השביעי והנה לא פשה הנתק
ולא היה בו שער צהב ומראה
הנתק אין עמק מן העור והתגלח
ואת הנתק לא יגלח והסגיר
הכהן את הנתק שבעת ימים
שנית וראה הכהן את הנתק
ביום השביעי והנה לא פשה
הנתק בעור ומראהו איננו עמק
מן העור וטהר אתו הכהן וכבס
בגדיו וטהר ואם פשה יפשה
הנתק בעור אחרי טהרתו
וראהו הכהן והנה פשה הנתק
בעור לא יבקר הכהן לשער
הצהב טמא הוא ואם בעיניו עמד
הנתק ושער שחר צמח בו
נרפא הנתק טהור הוא וטהרו
הכהן ואיש או אשה כי יהיה
בעור בשרם בהרת בהרת
לבנת וראה הכהן והנה בעור

ראה · דקק · סגר · גלח · יום · שנה · בקר · רפא טהר · היה

Tranſla. Chal.

והא מחזוהי עמיק מן משכא וביה שער סומק דעדק ויסאיב יתיה כהנא נתקא
הוא סגירות רישא או דקנא הוא וארי יחזי כהנא ית מכתש נתקא והא לית
מחזוהי עמיק מן משכא ושער אוכם לית ביה ויסגר כהנא ית מכתש נתקא שבעא
יומין ויחזי כהנא ית מכתשא ביומא שביעאה והא לא אוסיף נתקא ולא הוה ביה
שער סומק ומחזי נתקא לית עמיק מן משכא ויגלח סחרני נתקא ודעם נתקא לא
יגלח ויסגר כהנא ית נתקא שבעא יומין תנינות ויחזי כהנא ית נתקא ביומא שביעאה
והא לא אוסיף נתקא במשכא ומחזוהי ליתוהי עמיק מן משכא וידכי יתיה כהנא
ויצבע לבושוהי וידכי ואם אוספא יוסיף נתקא במשכא בתר דדכתיה ויחזיניה
כהנא והא אוסיף נתקא במשכא לא יבקר כהנא לשער סומק מסאב הוא ואם כד
הוה קם נתקא ושער אוכם צמח ביה אתסי נתקא דכי הוא וידכיניה כהנא וגבר
או איתתא ארי יהי במשך בשריהון בהרן בהרן חורן ויחזי כהנא והא במשך

Interp. chal.

et ſi aſpectus eiꝰ fuerit pꝛofundioꝛ cute: τ in ipſa fuerit capillus flauus tenuiſſimus: cōtaminabit eū ſacerdos: quia lepꝛa capitis ſiue barbe eſt. Et ſi viderit ſacerdos plagam lepꝛe: τ aſpectus eius non eſt pꝛofundioꝛ cute: τ capillus niger non eſt in eo: recludet ſacerdos plagam lepꝛe ſeptem diebus. et videbit ſacerdos plagam in die ſeptimo. Et ſi non creuit lepꝛa nec eſt in ea capillus flauus: τ aſpectus lepꝛe non eſt pꝛofundioꝛ cute: tondebit in circuitu lepꝛe: τ lepꝛam ipſaꝫ nō tondebit: τ recludet ſacerdos lepꝛā ſeptē diebus aliis. Et videbit ſacerdos lepꝛā in die ſeptimo: et ſi non creuit lepꝛa in cute: τ aſpectus eius nō eſt pꝛofundioꝛ cute: mundum iudicabit eum ſacerdos. et lauabit veſtimenta ſua: τ mundabitur. Si auteꝫ rurſus creuerit lepꝛa in cute poſt emundationeꝫ ſuam videbit eum ſacerdos: τ ſi creuit lepꝛa in cute. nō curabit ſacerdos de capillo flauo: quia immundus eſt. Si autē lepꝛa ſtetit ſicut antea erat: τ capillus niger oꝛtus eſt in ea: ſanata eſt lepꝛa: mundus eſt: τ mundum iudicabit eum ſacerdos. Uir autem ſiue mulier in quoꝛum cute carnis fuerint macule albe: videbit ſacerdos: et ſi in cute

Priuatiua chal.

סאב · חזה כתש · סגר · יסף · גלח · דכה · צבע דהה · בקר סאב · קום אסא · אתא הוה חזה

Tex. Heb.

בשרם בהרת כהות לבנת בהק — כהה
הוא פרח בעור טהור הוא: ואיש
כי ימרט ראשו קרח הוא טהור — מרט
הוא: ואם מפאת פניו ימרט — פאה פנה
ראשו גבח הוא טהור הוא: וכי
יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן
אדמדם צרעת פרחת הוא
בקרחתו או בגבחתו: וראה אתו
הכהן והנה שאת הנגע לבנה — נשא
אדמדמת בקרחתו או בגבחתו
כמראה צרעת עור בשר: איש
צרוע הוא טמא הוא טמא — צרע
יטמאנו הכהן בראשו נגעו:
והצרוע אשר בו הנגע בגדיו
יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע — היה פרע
ועל שפם יעטה וטמא טמא — עטה
יקרא: כל ימי אשר הנגע בו — קרא יום
יטמא טמא הוא בדד ישב מחוץ — טמא
למחנה מושבו: והבגד כי יהיה — חנה ישב
בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד
פשתים: או בשתי או בערב
לפשתים ולצמר או בעור או — לאר
בכל מלאכת עור: והיה הנגע ירקרק
או אדמדם בבגד או בעור או
בשתי או בערב או בכלי כלי עור נגע — שתה כלה
צרעת הוא והראה את הכהן — ראה
וראה הכהן את הנגע והסגיר — סגר

Trāſla. B. Hiero.

ſubobſcurum alborē lucere in cute: ſciat non eſſe leprā: ſed maculam coloris cādidi & hoīem mundū. Vir de cuius capite capilli fluūt: caluus & mundus eſt. Et ſi a fronte ceciderit pili recaluaſter & mundus eſt. Si autem in caluitio ſiue in recaluatione albus vel ruffus color fuerit exortus: & hoc ſacerdos viderit: condēnabit cū haud dubi[...] lepre: que orta eſt in caluitio. Quicunq; ergo maculatus fuerit lepra: & ſeparatus eſt ad arbitrium ſacerdotis: habebit veſtimēta diſſuta: caput nudum: os veſte cōtectum: cōtaminatū ac ſordidū ſe clamabit. Omni tēpore quo leproſus eſt & immundus: ſolus habitabit extra caſtra. Veſtis lanea ſiue linea que lepram habuerit in ſtamine atq; ſubtegmine aut certe pellis: vel quicquid ex pelle confectum eſt. ſi alba vel rufa macula fuerit infecta: lepra reputabitur: oſtēdeturq; ſacerdoti. Qui conſideratam recludet

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

carnis ſue cādores ſplēdētes albeſcētes
τῆς σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζοντα λευκαθίζοντα
impetigo ē: floret in cute: mūdus eſt. ſi āt
ἄλφος ἐστὶν, ἐξανθεῖ ἐν τῷ δέρματι, καθαρός ἐστιν. ἐὰν δέ
alicui caluū fuerit caput ei⁹ caluus eſt: mūdus
τινι μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ φαλακρός ἐστι, καθαρός ἐ-
eſt. ſi āt ante faciē eius caluū fuerit caput eius
στιν. ἐὰν δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐ-
recaluaſter eſt: mūdus eſt. ſi āt fuerit in
τοῦ ἀναφάλαντός ἐστι, καθαρός ἐστιν. ἐὰν δὲ γένηται ἐν τῷ
caluitie eius: vel i recaluatiōe eius
φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ
tact⁹ albus vel flaueſcēs: lepra florēs eſt in
ἀφὴ λευκὴ ἢ πυρρίζουσα, λέπρα ἐξανθίζουσά ἐστιν ἐν τῷ
caluitie eius: vel recaluatione eius.
φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀναφαλαντώματι αὐτοῦ.
τ videbit eū ſacerdos: τ ecce aſpectus tactus al
καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις τῆς ἀφῆς λευ-
bus vel flaueſcēs in caluicie eius: vel in re-
κὴ ἢ πυρρίζουσα ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ ἀνα-
caluatione eius ſicut ſpecies lepre in cute
φαλαντώματι αὐτοῦ ὡς εἶδος λέπρας ἐν τῷ δέρματι
carnis ſue: hō leproſus ē: immūdus ē. pollutio
τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ἄνθρωπος λεπρός ἐστιν, ἀκάθαρτός ἐστιν. μιάν-
ne polluet eū ſacerdos: ī capite ſuo tact⁹ ei⁹.
σει μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἡ ἀφὴ αὐτοῦ.
τ leproſus in q̄ē tactus: veſtimēta eius erūt ſolu
καὶ ὁ λεπρὸς ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἀφή, τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔσται παρα-
ta: τ caput eius nudū: τ
λελυμένα, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀκατακάλυπτος, καὶ
circa os eius cōtegatur: τ immūdus vo
περὶ τὸ στόμα αὐτοῦ περιβαλέσθω, καὶ ἀκάθαρτος κε-
cabitur oēs dies: quādiu fuerit in eo ta
κλήσεται πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἐὰν ᾖ ἐπ᾽ αὐτῷ ἡ ἀ-
ctus: immūdus exūs immūdus erit: ſegregatus ſede-
φή, ἀκάθαρτος ὢν ἀκάθαρτος ἔσται, κεχωρισμένος καθή-
bit: extra caſtra erit eius cōuerſatio.
σεται, ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔσται αὐτοῦ ἡ διατριβή.
τ veſtis i qua fuerit in ipa tactus lepre in ve-
καὶ ἱματίου ᾧ ἐὰν γένηται ἐν αὐτῷ ἀφὴ λέπρας, ἐν ἱμα-
ſte lanea: vel in veſte ſtupea: vel i ſtamie: vl i ſubtegmie:
τίῳ ἐρεῷ, ἢ ἐν ἱματίῳ στυππίῳ, ἢ ἐν στήμονι, ἢ ἐν κρόκῃ,
vel in lineis: vel in laneis: vel in pelle: vel in
ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν δέρματι, ἢ ἐν
omni oparia pelle: τ fuerit tact⁹ vire-
παντὶ ἐργασίμῳ δέρματι, καὶ γένηται ἡ ἀφὴ χλωρί-
ſcēs vel flaueſcēs in pelle: vel in veſte:
ζουσα ἢ πυρρίζουσα ἐν τῷ δέρματι, ἢ ἐν τῷ ἱματίῳ,
vel in ſtamine: vel in ſubtegmine: vel in oi vaſe ope
ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει ἐρ-
rario pellis: tactus lepre eſt. τ oſdet ſacer
γασίμῳ δέρματος, ἀφὴ λέπρας ἐστίν. καὶ δείξει τῷ ἱε-
doti: τ videbit ſacerdos tactū: τ ſegregabit
ρεῖ, καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφήν, καὶ ἀφοριεῖ

Trāſla. Chal.

שרהון בהרן עמין חורן בוהקא הוא סגי במשכא דכי הוא: וגבר ארי יתר שער
רישיה קרח הוא דכי הוא: ואם מלקבל אפוהי יתר שער רישיה גלוש הוא דכי
הוא: וארי יהי בקרחותא או בגלושותא מכתש חור סמוק סגירות סגיא היא ״
בקרחותיה או בגלושותיה: ויחזי יתיה כהנא והא עמקא מכתשא חור סמוק ״
בקרחותיה או בגלושותיה כמחזי סגירותא משך בשרא: גבר סגיר הוא מסאב הוא
סאבא יסאבניה כהנא ברישיה מכתשיה: וסגירא דביה מכתשא לבושוהי יהון
מבזעין ורישיה יהי פריע ועל שפם כאבילא יתעטף ולא תסתאבון לא תסתאבון
יקרי: כל יומין דמכתשא ביה יהי מסאב מסאב הוא בלחודוהי יתב מברא למשריתא
יהי מותביה: ולבושא ארי יהי ביה מכתש סגירו בלבוש עמר או בלבוש כתן: או
בשתיא או בערבא לכתנא ולעמרא או במשכא או בכל עבידת משך: ויהי מכתשא
ירוק או סמוק בלבושא או במשכא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך מכתש
סגירותא הוא ויתחזי לכהנא: ויחזי כהנא ית מכתשא ויסגר ״״״״״״

Primitiua chal.

עמם סאב יתר
ראש קהל
כתש
חזה סאב
הוה
בזע עטף סאב
קרא שרא
יתב שתה
חוה
כתש
חזא

Interp. chal.

carnis eo⁊ ſunt macule ſubobſcure albe: macula coloris candidi eſt creſcēs in cute: mūduſq; eſt. Vir autē cuius capilli capitis fluunt: caluus et mūdus eſt. Si autē cōtra faciē ſuā[?] fluerint capilli capitis eius: recaluaſter eſt: mūduſq; eſt. τ ſi fuerit in caluitio aut in recaluatione plaga alba ſubruffa: lepra eſt creſcēs in caluitio eius aut in recaluatione eius. Videbitq; eū ſacerdos: et ſi macula plage alba fuerit et ſubruffa in caluitio eius aut in recaluatione ei⁹ ſicut aſpectus lepre cutis carnis: vir leproſus eſt: immundus eſt: contaminās contaminabit eum ſacerdos: in capite eius eſt plaga eius. Leproſus autē in quo fuerit plaga: veſtimēta eius erūt ſciſſa: et caput eius erit nudū: et os eius inuoluetur panno ſicut lugēs. Et non cōtaminemini neq; immundi ſitis clamabit: cunctis diebus quibus habuerit plagā erit immūdus: immūdus eni eſt: ſolus habitabit: extra caſtra erit habitatio ei⁹. Et veſtis in qua fuerit plaga lepre in veſte lanea aut in veſte linea aut in ſtamine vel in ſubtegmine de lino aut de lana aut in pelle vel in quocunq; quod factum eſt ex pelle: ſi fuerit plaga pallida aut ruffa in veſte aut in pelle vel in ſtamine aut in ſubtegmine aut in quacunq; veſte pellicea: plaga lepre eſt: oſtendeturq; ſacerdoti. Et videbit ſacerdos plagam: et recludet

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ſacerdos tactū ſeptē dies: τ videbit
ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ὄψεται τὴν ἀ-
tactū die ſeptima. ſi āt diffuſus fuerit tact⁹ i
φὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. ἐὰν δὲ διαχέηται ἡ ἀφὴ ἐν
veſte: vel in ſtamine: vel i ſubtegmine vel in
τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ ἢ ἐν τῷ
pelle: iuxta oīa q̄cūq; facta fuerit pelles
δέρματι, κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ποιηθῇ δέρματα
in opatiōe: lepra pſeuerās eſt tact⁹: immun
ἐν τῇ ἐργασίᾳ, λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἡ ἀφή, ἀκάθαρ-
dus eſt: cōburet veſtē: vel ſtamē: vl
τός ἐστι, κατακαύσει τὸ ἱμάτιον, ἢ τὸν στήμονα, ἢ
ſubtegmē: vl i laneis: vel in lineis: vel in om
τὴν κρόκην, ἢ ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν παν-
ni vaſe pelliceo: in quo fuerit ī ipo tact⁹: q̄ le
τὶ σκεύει δερματίνῳ, ἐν ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ ἡ ἀφή, ὅτι λέ-
pra pſeuerās eſt: in igne cōburet. ſi āt
πρα ἔμμονός ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ
viderit ſacerdos: τ nō diffuſus fuerit tact⁹ in ve-
ἴδῃ ὁ ἱερεύς, καὶ μὴ διαχέηται ἡ ἀφὴ ἐν τῷ ἱμα-
ſte: vel in ſtamine: vel in ſubtegmine: vl i om-
τίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παν-
ni vaſe pelliceo: τ pcipiet ſacerdos: τ
τὶ σκεύει δερματίνῳ, καὶ συντάξει ὁ ἱερεύς, καὶ
lauabit in q̄ fuerit in ipo tact⁹: τ ſegregabit
πλυνεῖ ἐφ᾽ οὗ ἐὰν ᾖ ἐπ᾽ αὐτῷ ἡ ἀφή, καὶ ἀφοριεῖ
ſacerdos tactū ſeptē dies ſcdo. τ
ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. καὶ
videbit ſacerdos poſtq̄ lot⁹ fuerit tact⁹:
ὄψεται ὁ ἱερεὺς μετὰ τὸ πλυθῆναι τὴν ἀφήν,
τ ſi āt nō mutauerit tact⁹ aſpectū ſuū: τ
καὶ εἰ δὲ μὴ μεταβάλῃ ἡ ἀφὴ τὴν ὄψιν αὐτῆς, καὶ
tact⁹ nō diffundit: immūdū eſt: in igne
ἡ ἀφὴ οὐ διαχεῖται, ἀκάθαρτόν ἐστιν, ἐν πυρὶ
cōburetur. firmat⁹ ē in veſte: vel in
κατακαυθήσεται. ἐστήρικται ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν
ſtamine: vel in ſubtegmine: τ ſi viderit ſacerdos:
τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεύς,
τ fuerit obſcur⁹ tact⁹ poſtq̄ lotū fuerit ipſum:
καὶ ᾖ ἀμαυρὰ ἡ ἀφὴ μετὰ τὸ πλυθῆναι αὐτό,
rūpet illō a veſte: vel a
ἀπορρήξει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, ἢ ἀπὸ τοῦ
ſtamine: vel a ſubtegmine: vel a pel-
στήμονος, ἢ ἀπὸ τῆς κρόκης, ἢ ἀπὸ τοῦ δέρμα-
le. ſi āt apparuerit āpli⁹ in veſte: vel i ſta
τος. ἐὰν δὲ ὀφθῇ ἔτι ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στή-
mine: vel in ſubtegmine: vel in oī vaſe pel
μονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερ-
liceo: lepra florēs eſt: in igne cō
ματίνῳ, λέπρα ἐξανθίζουσά ἐστιν, ἐν πυρὶ κα-
buretur in q̄ eſt tactus:
τακαυθήσεται ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ ἀφή,

Trāſla. B. Hiero.

ſeptem diebus: & die ſeptimo rurſus aſpiciens ſi deprehenderit creuiſſe: lepra perſeuerans eſt. pollutum iudicabit veſtimentum: & omne in quo fuerit inuenta: & idcirco comburetur flammis. Qꝫ ſi eam viderit non creuiſſe: precipiet: & lauabunt id in quo lepra eſt: recludetq; illud ſeptē diebus aliis. Et cum viderit faciem quidem priſtinā non reuerſam: nec tū creuiſſe leprā: immundū iudicabit: & igne comburet: eo q̄ infuſa ſit in ſuperficie veſtimenti vel per totū lepra. Si autem obſcurior fuerit locus lepre poſtq̄ veſtis eſt lota: abrūpet eum & a ſolido diuidet. Quod ſi vltra apparuerit in his locis que prius immaculata erant: lepra volatilis & vaga debet igne comburi.

Tex. Heb.

את הנגע שבעת ימים: וראה
את הנגע ביום השביעי כי
פשה הנגע בבגד או בשתי או
בערב או בעור לכל אשר
יעשה העור למלאכה צרעת — עשה
ממארת הנגע טמא הוא: ושרף — מאר
את הבגד או את השתי או את
הערב בצמר או בפשתים או
את כל כלי העור אשר יהיה בו — היה
הנגע כי צרעת ממארת הוא
באש תשרף: ואם יראה הכהן — שרף ראה
והנה לא פשה הנגע בבגד או
בשתי או בערב או בכל כלי
עור: וצוה הכהן וכבסו את אשר
בו הנגע והסגירו שבעת ימים — יום
שנית: וראה הכהן אחרי הכבס — שנה כבס
את הנגע והנה לא הפך
הנגע את עינו והנגע לא פשה
טמא הוא באש תשרפנו פחתת
הוא בקרחתו או בגבחתו: ואם
ראה הכהן והנה כהה הנגע
אחרי הכבס אתו וקרע אתו
מן הבגד או מן העור או מן
השתי או מן הערב: ואם תראה
עוד בבגד או בשתי או בערב או
בכל כלי עור פרחת הוא באש
תשרפנו את אשר בו הנגע:

Transla. Chal.

ית מכתשא שבעא יומין: ויחזי ית מכתשא ביומא שביעאה ארי אוסיף מכתשא
בלבושא או בשתיא או בערבא או במשכא לכל דיתעבד משכא לעבידא סגירות
מחסרא מכתשא מסאב הוא: ויוקיד ית לבושא או ית שתיא או ית ערבא בעמרא
או בכתנא או ית כל מאן דמשך דיהי ביה מכתשא ארי סגירות מחסרא הוא בנורא
תתוקד: ואם יחזי כהנא והא לא אוסיף מכתשא בלבושא או בשתיא או בערבא או
בכל מאן דמשך: ויפקיד כהנא ויחורון ית דביה מכתשא ויסגרניה שבעא יומין
תנינות: ויחזי כהנא בתר דחורו ית מכתשא והא לא שנא מכתשא מן כד הוה
ומכתשא לא אוסיף מסאב הוא בנורא תוקדניה תברא הוא בשחיקותיה או ״
בחדתותיה: ואם חזא כהנא והא עמא מכתשא בתר דחורו יתיה ויבזע יתיה מן
לבושא או מן משכא או מן שתיא או מן ערבא: ואם תתחזי עוד בלבושא או בשתיא
או בערבא או בכל מאן דמשך סגיא היא בנורא תוקדניה ית דביה מכתשא: ״״״״

Interp. chal.

eam ſepte; diebus: videbitq; plagam in die ſeptimo: et ſi creuit in veſte vel in ſtamine aut in pelle aut in quocūq; quod ex pelle fit: lepre corrodētis eſt plaga: immūdus erit. Et cōburet veſtem aut ſtamen aut ſubtegmen laneum aut lineum aut quācunq; veſtem pelliceam in quibus fuerit plaga: quia lepra corrodens eſt: igne comburetur. Et ſi viderit ſacerdos q̄ nō creuit plaga in veſtimēto aut in ſtamine vel ſubtegmine aut in oīni veſte pellicea: iubebit ſacerdos τ lauabūt illud in quo fuerit plaga: τ recludet illud ſeptem diebus aliis. videbitq; ſacerdos poſtquā lauerunt locū plage: τ ſi non eſt mutata plaga ab eo quod erat: neq; creuit plaga: immūdus erit: igni combures illud: corroſio enim eſt in vetuſtate ſua vel in nouitate ſua. Et ſi viderit ſacerdos q̄ plaga eſt ſubobſcura poſtquā lauerunt eam: abrumpet eam a veſtimento aut de pelle aut de ſtamine aut de ſubtegmine. Et ſi vltra apparuerit in veſtimento aut in ſtamine vel in ſubtegmine aut in quacunq; veſte pellicea multiplicata eſt: igni combures illud in quo eſt plaga.

Primitiua chal.

יסף
עבד
חסר סאב יקד
הוה
יקד חזה
פקד חור
תנה שנה
יסף יקד שחק
חדה כתש בזע
שתא חזא
סגא

Si ceſſauerit: lauabit aqua ea que pura ſunt ſecūdo: & mūdaerunt. Iſta eſt lex lepre veſtimenti lanei & linei ſtaminis atq; ſubtegminis oīſq; ſupellectilis pellicee: quo mūdari debeat vel cōtamīari. Ca. 14.

Locutuſq; eſt dn̄s ad moyſen. dicēs. Hic eſt ritus leproſi qn̄ mundandus eſt. Adducetur ad ſacerdotē. Qui egreſſus de caſtris: cū inuenerit lepram eſſe mundatam: precipiet ei qui purificatur vt offerat duos paſſeres viuos p ſe: quos veſci licit ū ē: & lignū cedrinum vermiculumq; & hyſſopū. Et vnū ex paſſeribus immolari iubebit in vaſe fictili ſuper aquas viuētes: aliū autem viuum cum ligno cedrino & cocco & hyſſopo tinget in ſanguine paſſeris imolati: quo aſperget illum qui mūdandus eſt ſepties vt iure purgetur: & dimittet paſſerē viuū: vt in agrū auolet. Cūq; lauerit homo veſtimēta ſua: radet omnes pilos corporis: & lauabitur aqua: purificatuſq; ingredietur

Math. 8. a. Marci 1. a. Luce. 5. c. & 17. d.

caſtra: ita dumtaxat vt maneat extra tabernaculū ſuū ſeptē diebus: & die ſeptima radet capillos capitis barbamq; & ſupercilia ac totius corporis pilos. Et lotis rurſum veſtib⁹ & corpore: die octauo ſumet duos agnos immaculatos: & ouem anniculam abſq; macula: & tres decimas ſimile in ſacrificiū que cōſperſa ſit oleo: & ſeorſū olei ſextariū. Cūq; ſacerdos purificans hoīem ſtatuerit eū & hec omnia corā domino in oſtio tabernaculi teſtimonii: tollet agnum & offeret eum pro delicto oleiq; ſextarium. Et oblatis ante dominum omnibus: immolabit agnum vbi ſolet immolari hoſtia pro peccato & holocauſtū. i. ī loco ſācto. Sicut eī p pctō ita & p delicto ad ſacerdotē ptinet hoſtia. Sctā ſāctorū ē. Aſſumēſq; ſacerdos de ſanguīe hoſtie q̄ imolata eſt pro delicto: pōet ſuper extremū auricule dextre ei⁹ q mūdatur: & ſup pollices man⁹ dextre & pedis: & de olei ſextario mittet in manum ſuā ſiniſtram: tingetq; digitum dextrum ī eo: & aſperget

Interp. chal.

Veſtis autem aut ſtamen aut ſubtegmen aut omnis veſtis pellicea que lota fuerit et receſſerit ab eis plaga: lauabitur ſecundo: et ſic mundabitur. Hec eſt lex plage lepre veſtis lanee aut linee aut ſtaminis vel ſubtegminis aut omnis ſupellectilis pellicee: quomodo mundari debeat vel contaminari. Cap. 14.

Locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens. Hec eſt lex leproſi: in die emundationis ſue adducetur ad ſacerdotem: et egredietur ſacerdos extra caſtra: & videbit ſacerdos: & ſi ſanata fuerit lepra leproſi: precipiet ſacerdos vt tollant et qui mundandus eſt duos paſſeres viuos mundos: et lignum cedri et coccinum et hyſſopum. Precipietq; ſacerdos vt immolent paſſerem vnum in vaſe fictili ſuper aquas fontis. Paſſerem autem viuum tollet et lignū cedrinum et coccinum et hyſſopum. Et tinget ea et paſſerem viuū in ſanguine paſſeris immolati ſuper aquas fontis: et aſperget ſepties ſuper illum qui mundandus eſt a lepra: et mundabit eum: et dimittet paſſerem viuum ſuper faciem agri. Lauabitq; ille qui mūdandus eſt veſtimēta ſua: et tondebit oēs pilos ſuos: et lauabit aqua: et ſic mūdabit. Et poſtea ingredietur

Interp. chal.

caſtra: & manebit extra tabernaculū ſuum ſeptem diebus. Eritq; in die ſeptimo tondebit oēs capillos capitis ſui & barbe ſue & palpebras oculoꝝ eius oēſq; pilos ſuos tondebit: & lauabit veſtimēta ſua: lauabitq; carnem ſuā aquis. et ſic mundabitur. In die autē octauo ſumet duos agnos integros & agnā vnam anniculā integrā. et tres decimas ſimile in munus: que cōſperſa ſit oleo & ſextariū vnū olei. Et ſtatuet ſacerdos qui emūdat virū qui mundādus eſt & ea corā dn̄o in oſtio tabernaculi federis. Et tollet ſacerdos agnū vnum & offeret illū pro delicto & olei ſextariū: & eleuabit ea eleuatione corani dn̄o. Immolabitq; agnum in loco in quo immolatur hoſtia pro peccato & holocauſtum in loco ſancto. quia ſicut pro pctō ita eſt pro delicto: ad ſacerdotē pertinet: ſanctū ſanctoꝝ eſt. Tolletq; ſacerdos de ſanguine hoſtie pro delicto: et ponet ſacerdos ſup extremū auricule dextre ei⁹ qui mūdat & ſup pollicē manus eius dextre & ſup pollicē pedis eius dextri. Tolletq; ſacerdos de ſextario olei: et fundet ſuper manū ſacerdotis ſiniſtrā. et tinget ſacerdos digitum manus ſue dextre in ōleo qui eſt in manu eius ſiniſtra: & aſperget de

Tex. Heb.

השמן באצבעו שבע פעמים לפני
יהוה: ומיתר השמן אשר על כפו
יתן הכהן על תנוך אזן המטהר
הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל
בהן רגלו הימנית על דם האשם:
והנותר בשמן אשר על כף הכהן
יתן על ראש המטהר וכפר עליו
הכהן לפני יהוה: ועשה הכהן
את החטאת וכפר על המטהר
מטמאתו ואחר ישחט את העלה:
והעלה הכהן את העלה ואת
המנחה המזבחה וכפר עליו הכהן
וטהר: ואם דל הוא ואין ידו
משגת ולקח כבש אחד אשם
לתנופה לכפר עליו ועשרון
סלת אחד בלול בשמן למנחה
ולג שמן: ושתי תרים או שני
בני יונה אשר תשיג ידו והיה
אחד חטאת והאחד עלה: והביא
אתם ביום השמיני לטהרתו
אל הכהן אל פתח אהל
מועד לפני יהוה: ולקח הכהן
את כבש האשם ואת לג
השמן והניף אתם הכהן
תנופה לפני יהוה: ושחט את כבש
האשם ולקח הכהן מדם האשם
ונתן על תנוך אזן המטהר

Primitiua heb.: נזה · יתר · נתן · שחט · עלה · זבח · נשג · נוף · בלל · לוג שנה תור · בוא · שמן · עוד פנה · טהר

Trāſla. B. Hiero.

coram dño ſepties. Qđ ātre liquū ē olei in leua manu: fundet ſup extremū auricule dextre eius qui mūdatur: & ſuper pollices manus ac pedis dextri: & ſup ſāguinē qui effuſus ē p delicto: & ſuper caput ei9. Rogabitq́ pro eo coram domino: & faciet ſacrificiū pro peccato. Tunc immolabit holocauſtum: & ponet illud in altari cum libamentis ſuis: & homo rite mundabitur. Quod ſi pauper ē: & non pōt manus eius inuenire que dicta ſunt pro delicto: aſſumet agnū ad oblationē: vt roget p eo ſacerdos: decimāq́ ptē ſimile cōſpſe oleo in ſacrificiū: & olei ſextariū duoſq́ turtures ſiue duos pullos columbe: quorum vnus ſit pro peccato: & alter in holocauſtū: offeretq́ ea die octauo purificationis ſue ſacerdoti ad oſtium tabernaculi teſtimonii coram domino. Qui ſuſcipiens agnum pro delicto & ſextarium olei: leuabit ſimul: immolatoq́ agno de ſanguine eius ponet ſuper extremū auricule dextre eius qui mundatur:

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

oleo digito ſuo corā dño. at re
τοῦ ἐλαίου τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ ἔναντι κυρίου. τὸ δὲ κα
liquū oleū qđ ē in manu ei9: imponet ſa
ταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ὂν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐπιθήσει ὁ ἱε
cerdos ſup extremū auricule ei9 q̄ mūdat dex
ρεὺς ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δε
tre: et ſup extremū manus eius dextre: et
ξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ
ſup extremū pedis eius dextri: ſup lo
ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ, ἐπὶ τὸν τό
cū ſanguinis q̄ p delicto. at reliquū
πον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας. τὸ δὲ καταλειφθὲν
oleum qđ ſup manū ſacerdotis: īponet ſacerdos
ἔλαιον τὸ ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς
ſup caput mundati. et ꝓpitiabit p
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαρισθέντος, καὶ ἐξιλάσεται πε
eo ſacerdos corā dño: et faciet ſacerdos
ρὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς
qđ p peccato: ꝛ ꝓpiciabit ſacerdos pro
τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τοῦ
q̄ mundat a pctō ſuo. ꝛ poſt hoc
καθαριζομένου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. καὶ μετὰ τοῦτο
immolabit ſacerdos holocauſtū: ꝛ ſacrificiū offe
σφάξει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ τὴν θυσίαν ἀνοί
ret ſup altari corā dño. ꝛ ꝓpitiabit pro
σει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἔναντι κυρίου. καὶ ἐξιλάσεται πε
eo ſacerdos: ꝛ mūdabitur. ſi āt paup fuerit: ꝛ
ρὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσεται. ἐὰν δὲ πένηται, καὶ
man9 eius nō inuenerit: accipiet agnū vnū ī qđ deli
ἡ χεὶρ αὐτοῦ μὴ εὑρίσκῃ, λήψεται ἀμνὸν ἕνα εἰς ὃ ἐπλημ
quit in ſegregationē: vt ꝓpiciet pro eo:
μέλησεν εἰς ἀφαίρεμα, ὥστε ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ,
ꝛ decimā ſimile vnā cōſpſe in oleo
καὶ δέκατον σεμιδάλεως ἐν πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ
in ſacrificiū: ꝛ ſextariū olei vnū: ꝛ duos turtures:
εἰς θυσίαν, καὶ κοτύλην ἐλαίου μίαν, καὶ δύο τρυγόνας,
vel duos pullos colūbaꝝ: q̄cūq́ inuenerit man9 eius. ꝛ
ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ. καὶ
erit vnus pro pctō: ꝛ vnus in holocauſtū:
ἔσται ἡ μία περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἡ μία εἰς ὁλοκαύτωμα,
ꝛ offeret hec die octaua: ad mūdā
καὶ προσοίσει αὐτὰ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, εἰς τὸ καθαρί
dū ſe ad ſacerdotē: iuxta portā tabernaculi te
σαι αὐτὸν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ
ſtimonij: corā dño. ꝛ accipiēs ſacerdos agnū q̄ pro
τυρίου, ἔναντι κυρίου. καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν τῆς
delicto: ꝛ ſextariū olei: imponet hec
πλημμελείας, καὶ τὴν κοτύλην τοῦ ἐλαίου, ἐπιθήσει αὐ
impoſitionē corā dño. ꝛ immolabit agnū q̄
τὰ ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου. καὶ σφάξει τὸν ἀμνὸν τὸν τῆς
delicti: ꝛ accipiet ſacerdos de ſanguie ei9 q̄ p deli
πλημμελείας, καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημ
cto: ꝛ imponet ſup extremū auricule ei9 q̄ mūdat
μελείας, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου

ū.ſ.b. ū.11.d. D

Primitiua chal.

נתן · שאר ראש · כפר עבד סאב · עלה נסך דבח · דבק סכן דבק · נסב רום תרי · דבק הוה אחד · אתא תמנא · דכה שכן רום · נכס נתן דכה

Transla. Chal.

משחא באצבעיה שבע זמנין קדם יי: ומשאר משחא דעל ידיה יתן כהנא על רום
אדנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על דמא
דאשמא: ודישתאר במשחא דעל ידא דכהנא יתן על רישא דמדכי ויכפר עלוהי
כהנא קדם יי: ויעביד כהנא ית חטאתא ויכפר על דמדכי מסואביה ובתר כן יכוס ית
עלתא: ויסק כהנא ית עלתא וית מנחתא למדבחא ויכפר עלוהי כהנא וידכי: ואם
מסכן הוא ולית ידיה מדבקא ויסב אימר חד אשמא לארמא לכפרא עלוהי
ועשרונא סלתא חד דפיל במשח למנחתא ולוגא דמשחא: ותרין שפנינין או תרין
בני יונה דתדביק ידיה ויהי חד חטאתא וחד עלתא: וייתי יתהון ביומא תמינאה
לדכותיה לות כהנא לתרע משכן זמנא קדם יי: ויסב כהנא ית אימרא דאשמא וית
לוגא דמשחא וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי: ויכוס ית אימרא דאשמא ויסב
כהנא מדמא דאשמא ויתן על רום אדנא דמדכי

Interp. chal.

oleo digito ſuo ſepties corā dño. ꝛ de reliquo oleo qđ eſt in manu ei9 ponet ſacerdos ſup extremū auricule dextre eius q̄ mundat: ꝛ ſup pollicē manus ei9 dextre et ſup pollicē pedis eius dextri: ſup ſanguinē hoſtie q̄ offert pro delicto. Et qđ reliquū eſt de oleo qđ eſt ſup manū ſacerdotis: ponet ſup caput eius q̄ mundat. Et ꝓpiciabit pro eo ſacerdos corā dño. facietq́ ſacerdos hoſtiā pro pctō: ꝛ ꝓpiciabit pro eo q̄ mūdat ab immūditia ſua: ꝛ poſtea imolabit holocauſtū. Et adolebit ſacerdos holocauſtū ꝛ munus in altari: et ꝓpiciabit pro eo ſacerdos: ꝛ ſic mūdabit. Et ſi paup eſt ꝛ man9 eius nō ſufficit: tollet agnū vnū pro delicto: vt eleuet ad ꝓpiciandū p eo: ꝛ decimā vnā ſimile cōſperſe oleo pro munere: ꝛ ſextariū olei ꝛ duos turtures aut duos filios colūbe quos iuenerit manus eius. Et erit vnus pro pctō ꝛ vnus in holocauſtū. Et adducet eos in die octauo emūdatōis ſue ad ſacerdotē ad oſtiū tabernaculi federis corā dño. et tollet ſacerdos agnū q̄ offert pro delicto ꝛ ſextariū olei: ꝛ eleuabit ea ſacerdos eleuatione corā dño. Immolabitq́ agnū pro delicto. Et tollet ſacerdos de ſanguine hoſtie pro delicto: ꝛ ponet ſup extremū auricule dextre eius qui mundatur

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dextre: ꝛ ſup extremū manus eius dex
τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δε
tre: ꝛ ſup extremū pedis eius dextri. ꝛ
ξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ. καὶ
ab oleo effundet ſacerdos ſup manū
ἀπὸ τοῦ ἐλαίου ἐπιχεεῖ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν χεῖρα τοῦ
ſacerdotis ſiniſtrā: ꝛ aſpget ſacerdos digito ſuo
ἱερέως τὴν ἀριστεράν, καὶ ῥανεῖ ὁ ἱερεὺς τῷ δακτύλῳ αὐ
dextro ab oleo qđ in manu eius
τοῦ τῷ δεξιῷ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τῇ
ſiniſtra ſepties corā dño. ꝛ imponet ſacerdos
ἀριστερᾷ ἑπτάκις ἐναντίον κυρίου. καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς
ab oleo qđ eſt in manu ſua ſup
ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐπὶ
extremū auricule ei9 q̄ mūdat dextre: ꝛ
τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ
ſup extremū manus eius dextre: ꝛ ſup ex
ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄ
tremū pedis eius dextri: in loco
κρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ, ἐπὶ τὸν τόπον
ſanguinis q̄ pro delicto. at reliquū
τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας. τὸ δὲ καταλειφθὲν
oleū qđ ē in manu ſacerdotis: īponet ſup
ἔλαιον τὸ ὂν ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει ἐπὶ
caput mūdati: ꝛ ꝓpitiabit pro
τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαρισθέντος, καὶ ἐξιλάσεται περὶ
eo ſacerdos corā dño. ꝛ faciet vnū de
αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου. καὶ ποιήσει μίαν ἀπὸ τῶν
turturib9 vel de pullis colūbaꝝ: ſcdm qđ
τρυγόνων ἢ ἀπὸ τῶν νεοσσῶν τῶν περιστερῶν, καθότι
inuenit eius manus: vnū pro pctō: ꝛ
εὗρεν αὐτοῦ ἡ χείρ, τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν
vnū in holocauſtū cū ſacrificio. ꝛ ꝓpitiabit
μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα σὺν τῇ θυσίᾳ. καὶ ἐξιλάσεται ὁ
ſacerdos p eo q̄ mūdat corā dño. hec lex
ἱερεὺς περὶ τοῦ καθαριζομένου ἔναντι κυρίου. οὗτος ὁ νό
in quo ē tact9 lepre: ꝛ nō inuenientis
μος ἐν ᾧ ἐστιν ἁφὴ τῆς λέπρας, καὶ τοῦ μὴ εὑρίσκοντος
manu ſua in mūdationē eius. ꝛ locut9
τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἰς τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε
E eſt dñs ad moyſen ꝛ aarō: dicēs: cū īgreſſi fueritis
κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, ὡς ἂν εἰσέλθητε
in trā chananeoꝝ: quā ego do vobis ī ſor
εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν ἐν κλή
te: ꝛ dabo tactū lepre in domib9 ſre
ρῳ, καὶ δώσω ἁφὴν λέπρας ἐν ταῖς οἰκίαις τῆς γῆς τῆς
poſſeſſe vre. ꝛ ibit cuius ipſius domus: ꝛ nūn
ἐγκτήτου ὑμῶν. καὶ ἥξει τίνος αὐτοῦ ἡ οἰκία, καὶ ἀναγ
ciabit ſacerdoti: dicēs: q̄ſi tactus viſus ē mihi in
γελεῖ τῷ ἱερεῖ, λέγων, ὥσπερ ἁφὴ ἑώραταί μοι ἐν
domo. ꝛ iubebit ſacerdos euacuare do
τῇ οἰκίᾳ. καὶ προστάξει ὁ ἱερεὺς ἀποσκευάσαι τὴν οἰ
mū: anteq̄ ingrediatur ſacerdos
κίαν, πρὸ τοῦ εἰσελθόντα τὸν ἱερέα

Trāſla. B. Hiero.

& ſuper pollices man9 eius ac pedis dextri. Olei vero partem mittet in manum ſuam ſiniſtram: in quo tingens digitū dextre manus aſperget ſepties contra dominum: tangetq́ extremū dextre auricule illius qui mūdatur: & pollices manus ac pedis dextri in loco ſanguinis qui effuſus eſt p delicto. Reliquam aūt ptē olei que eſt ī ſiniſtra manu: mittet ſuper caput purificati: vt placet pro eo dominum: & turturem ſiue pullum columbe offeret vnum pro delicto: & alterum in holocauſtū cum libamentis ſuis. Hoc eſt ſacrificium leproſi q hīc nō pōt oīa in emūdatione ſui. Locutuſq́ eſt dñs ad moyſen & aron dicens. Cūq́ ingreſſi fueritis terram chanaan: quā ego dabo vobis ī poſſeſſionē: ſi fuerit plaga lepre in edibus: ibit cuius eſt domus nūcians ſacerdoti & dicet. Quaſi plaga lepre videtur mihi eē ī domo mea. At ille pcipiet vt efferātur vniuerſa de domo priuſq́ ingrediatur eā:

Tex. Heb.

הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל
בהן רגלו הימנית: ומן השמן יצק
הכהן על כף הכהן השמאלית:
והזה הכהן באצבעו הימנית מן
השמן אשר על כפו השמאלית
שבע פעמים לפני יהוה: ונתן
הכהן מן השמן אשר על כפו על
תנוך אזן המטהר הימנית ועל
בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו
הימנית על מקום דם האשם:
והנותר מן השמן אשר על כף
הכהן יתן על ראש המטהר לכפר
עליו לפני יהוה: ועשה את האחד
מן התרים או מן בני היונה
מאשר תשיג ידו: את אשר
תשיג ידו את האחד חטאת ואת
האחד עלה על המנחה וכפר
הכהן על המטהר לפני יהוה: זאת
תורת אשר בו נגע צרעת אשר
לא תשיג ידו בטהרתו: וידבר
יהוה אל משה ואל אהרן לאמר:
כי תבאו אל ארץ כנען אשר
אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע
צרעת בבית ארץ אחזתכם: ובא
אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר
כנגע נראה לי בבית: וצוה הכהן
ופנו את הבית בטרם יבא הכהן

Primitiua heb.: נזה צבע · קום · יתר · נתן · נשג · ירה · דבר · בוא · נתן · נגד · ראה · פנה

Transla. Chal.

דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא: ומן משחא יריק כהנא על
ידא דכהנא שמאליתא: וידי כהנא באצבעיה דימינא מן משחא דעל ידיה
שמאליתא שבע זמנין קדם יי: ויתן כהנא מן משחא דעל ידיה על רום אדנא דמדכי
דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על אתר דמא דאשמא:
ודישתאר מן משחא דעל ידא דכהנא יתן על רישא דמדכי לכפרא עלוהי קדם יי:
ויעביד ית חד מן שפנינין או מן בני יונה מדתדביק ידיה: ית דתדביק ידיה ית חד
חטאתא וית חד עלתא על מנחתא ויכפר כהנא על דמדכי קדם יי: דא אורייתא
דביה מכתש סגירו דלא תדביק ידיה בדכותיה: ומליל יי עם משה ועם אהרן
למימר: ארי תיעלון לארעא דכנען דאנא יהיב לכון לאחסנא ואתן מכתש סגירו
בבית ארע אחסנתכון: וייתי דדיליה ביתא ויחוי לכהנא למימר כמכתשא אתחזי
לי בביתא: ויפקיד כהנא ויפנון ית ביתא עד לא יעול כהנא

Interp. chal.

et ſup pollicē manus eius dextre ꝛ ſup pollicē pedis eius dextri: ꝛ de oleo fundet ſacerdos ſup manū ſiniſtrā ſuā. Et aſperget ſacerdos digito ſuo man9 dextre de oleo qđ eſt in manu ſiniſtra eius ſepties corā dño. Ponetq́ ſacerdos de oleo qđ eſt in manu eius ſup extremū auricule dextre eius qui mūdatur ꝛ ſup pollicem manus eius dextre ꝛ ſup pollicē pedis eius dextri in loco ſanguinis qui effuſus eſt pro delicto. qđ aūt reliquū eſt de oleo qđ eſt ſup manū ſacerdotis ponet ſup caput eius qui mundatur: ad propiciandū pro eo corā dño. Facietq́ vnū de turturibus aut de filijs columbe quē inuenerit manus eius vnū pro pctō ꝛ vnū in holocauſtū ſup munus. Propiciabitq́ ſacerdos p eo qui mūdatur corā dño. Hec eſt lex eius in quo eſt plaga lepre cuius manus nō inuenit ad mundationē ſuam. Locutuſq́ eſt dñs cum moyſe ꝛ aaron dicens. Quando ingreſſi fueritis terrā chanaan quā ego dabo vobis in poſſeſſionē: ꝛ dedero plagam lepre in domo terre poſſeſſionis vre: veniet ille cuius eſt domus et nūciabit ſacerdoti dicens. Quaſi plaga viſa eſt mihi in domo. Precipietq́ ſacerdos vt efferātur omnia que ſunt in domo: anteq̄ ingrediatur ſacerdos

Primitiua chal.

ריק · ידד צבע · שאר נתן ראש · עבד דבק אחד · עלה · כתש דכה · אמר עול חסן · נתן אתא חוה · חזה פקד פנה

Ter. Heb.

לראות את הנגע ולא יטמא כל
אשר בבית ואחר כן יבא הכהן
לראות את הבית׃ וראה את הנגע
והנה הנגע בקירת הבית
שקערורת ירקרקת או אדמדמת
ומראיהן שפל מן הקיר׃ ויצא
הכהן מן הבית אל פתח הבית
והסגיר את הבית שבעת ימים׃
ושב הכהן ביום השביעי וראה
והנה פשה הנגע בקירת הבית׃
וצוה הכהן וחלצו את האבנים
אשר בהן הנגע והשליכו אתהן
אל מחוץ לעיר אל מקום טמא׃
ואת הבית יקצע מבית סביב
ושפכו את העפר אשר הקצו אל
מחוץ לעיר אל מקום טמא׃ ולקחו
אבנים אחרות והביאו אל תחת
האבנים ועפר אחר יקח וטח את
הבית׃ ואם ישוב הנגע ופרח בבית
אחר חלץ את האבנים ואחרי
הקצות את הבית ואחרי הטוח׃
ובא הכהן וראה והנה פשה
הנגע בבית צרעת ממארת הוא
בבית טמא הוא׃ ונתץ את הבית
את אבניו ואת עציו ואת כל
עפר הבית והוציא אל מחוץ
לעיר אל מקום טמא׃ והבא

Pritiua heb.

טמא · ראה יצא · סגר יום · שוב שבע · שלך · קצע סבב · קצה · קום · בוא · לקח טוח · שוב · קצה · בוא · ארר · יצא · קום

Trāſla. B. Hiero.

& videat vtrum leproſa ſit: ne immūda fiant omnia que in domo ſunt. Intrabitq́ poſtea vt conſideret lepram domus. & cum viderit in parietibus illius quaſi valliculas pallore ſiue rubore deformes & humiliores ſuperficie reliqua: egredietur oſtium domus: & ſtatim claudet illam ſeptem diebus: reuerſuſq́ die ſeptimo conſiderabit eam. Si inuenerit creuiſſe leprā: iubebit erui lapides in quibus lepra eſt & proiici eos extra ciuitatem in locum immundum: domum autem ipſam radi intrinſecus p circuitum & ſpargi puluerem raſure extra vrbem in locum immundum lapideſq́ alios reponi pro his qui ablati fuerant: & luto alio liniri domum. Si autem poſtq̄ eruti ſunt lapides & puluis elatus & alia terra lita: ingreſſus ſacerdos viderit reuerſam lepram & parietes reſperſos maculis: lepra eſt perſeuerans & immunda domus: quam ſtatim deſtruent: & lapides eius ac ligna atq́ vniuerſum puluerem proiicient extra oppidum in locum imūdū. Qui intrauerit

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ad vidēdū tactū: τ nō immūda ſint quecūq
ἰδεῖν τὴν ἁφήν, καὶ οὐ μὴ ἀκάθαρτα γένηται ὅσα ἂν
fuerit in domo. τ poſt hec ingredieť ſacerdos
ᾖ ἐν τῇ οἰκίᾳ. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς
ad cōſiderādū domū: τ videbit tactū: τ ec
καταμαθεῖν τὴν οἰκίαν, καὶ ὄψεται τὴν ἁφήν, καὶ ἰ
ce tactus in parietibus domus cōcauitates viri
δοὺ ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας κοιλάδας χλω
dantes vel rubeſcētes: τ aſpectus eay humi
ρίζούσας ἢ πυρρίζούσας, καὶ ἡ ὄψις αὐτῶν ταπει
lior parietibus: τ egrediēs ſacerdos de do
νοτέρα τῶν τοίχων, καὶ ἐξελθὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς οἰκί
mo in hoſtiū domus: τ ſegregabit ſacerdos
ας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς οἰκίας, καὶ ἀφοριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν
domū ſeptē dies. τ redibit ſacerdos die
οἰκίαν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἐπανήξει ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ
ſeptima: τ videbit domū: τ ecce diffuſus ē
τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ὄψεται τὴν οἰκίαν, καὶ ἰδοὺ διεχύθη
tactus in parietibus domus: τ iubebit
ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας, καὶ προστάξει ὁ
ſacerdos: τ eruēt lapides: in qb' eſt tactus.
ἱερεύς, καὶ ἐξελοῦσι τοὺς λίθους, ἐν οἷς ἐστὶν ἡ ἁφή.
τ eiicīet ipos extra ciuitatē in locū
καὶ ἐκβαλοῦσιν αὐτοὺς ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον
immūdū: τ domū radēt intrinſecus in
ἀκάθαρτον, καὶ τὴν οἰκίαν ἀποξύσουσιν ἔσωθεν κύ
circuitu: τ effundēt puluerē raſum extra
κλῳ, καὶ ἐκχεοῦσιν τὸν χοῦν τὸν ἀπεξυσμένον ἔξω
ciuitatē in locū immūdū. τ accipiēt
τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. καὶ λήψονται
lapides politos alios: τ ponēt pro
λίθους ἀπεξυσμένους ἑτέρους, καὶ ἀντιθήσουσιν ἀν
lapidibus. τ puluerē aliū accipiēt: τ li
τὶ τῶν λίθων. καὶ χοῦν ἕτερον λήψονται, καὶ ἐξα
niēt domū. ſi āt ſupuenerit itey tactus:
λείψουσι τὴν οἰκίαν. ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ πάλιν ἡ ἁφή,
τ ortus fuerit in domo poſtq̄ eruerūt la
καὶ ἀνατείλῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἐξελεῖν τοὺς λί
pides: τ poſtq̄ raſa fuit domus: τ poſt
θους, καὶ μετὰ τὸ ἀποξυσθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ με
quā linita fuerit: τ ingredietur ſacerdos:
τὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἱερεύς,
τ videbit ſi diffuſus ē tactus in domo: le
καὶ ὄψεται εἰ διακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ, λέ
pra pſeuerās eſt in domo: immūda eſt. τ de
πρα ἔμμονός ἐστιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτός ἐστιν. καὶ κα
ſtruēt domū: τ ligna eius: τ
θελοῦσι τὴν οἰκίαν, καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς, καὶ τοὺς
lapides eius: τ oēm puluerē domus effe
λίθους αὐτῆς, καὶ πάντα τὸν χοῦν τῆς οἰκίας ἐξοίσου
rēt extra ciuitatē in locū immūdū. τ
σιν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. καὶ ὁ
ingreſſus
εἰσπορευόμενος

Interp. chal.

ad videndam plagam vt non contaminentur omnia que in domo ſunt: et poſtea intrabit ſacerdos ad videndam domum. videbitq́ plagam: τ ſiquidē plaga fuerit in parietibus domus: quaſi vallicule pallide aut ſubruffe τ aſpectus earum fuerit humilior pariete: egredietur ſacerdos de domo ad oſtium domus: et claudet domum ſeptem diebus. Reuertetur q́ ſacerdos in die ſeptimo: τ ſi viderit creuiſſe plagam in parietibus domus: iubebit ſacerdos τ eruent lapides in quibus fuerit plaga: τ proiicient eos extra caſtra in locū immundū. Domum autē radent intrinſecus per circuitum: τ proiicient puluerem quem raſerunt extra ciuitatem in locū immūdū: tollentq́ alios lapides τ inducent eos in locum lapidum priorum: τ alius puluis ſumatur vt liniatur domus. Et ſi reuerſa fuerit plaga τ creuerit in domo: poſtquā eruerūt lapides τ poſtquā raſerunt domū τ poſtq̄ linita eſt: ingredietur ſacerdos: τ ſi viderit creuiſſe plagam in domo: lepra corroſiua eſt in domo: immunda erit. Et diruent domum: lapides eius τ ligna eius: τ omnē puluerem domus educent extra ciuitatem in locum immundum. Et quicunq́ intrauerit

Pritiua chal.

חזה סאב
נפק סגר תוב
יסף בקד שלף
רמה קרה קלף
נסב
עול שוע
כתש סגא עול
חזה חסר תרע
אע נפק קרבה

Tranſla. Chal.

למחזי ית מכתשא ולא יסתאב כל די בביתא ובתר כן יעול כהנא למחזי ית ביתא׃
ויחזי ית מכתשא והא מכתשא בכותלי ביתא כתתין ירקן או סמקן ומחזיהן מכיך מן
כותלא׃ ויפוק כהנא מן ביתא לתרע ביתא ויסגר ית ביתא שבעא יומין׃ ויתוב כהנא
ביומא שביעאה ויחזי והא אוסיף מכתשא בכותלי ביתא׃ ויפקיד כהנא וישלפון ית
אבניא דיבהן מכתשא וירמון יתהן למברא לקרתא לאתר מסאב׃ וית ביתא יקלפון
מגיו סחור סחור וירמון ית עפרא דקליפו למברא לקרתא לאתר מסאב׃ ויסבון אבנין
אחרנין ויעלון באתר אבניא ועפר אוחרן יסב וישוע ית ביתא׃ ואם יתוב מכתשא
ויסגי בביתא בתר דשליפו ית אבניא ובתר דקליפו ית ביתא ובתר דאתשעו׃ וייעול
כהנא ויחזי והא אוסיף מכתשא בביתא סגירות מחסרא הוא בביתא מסאב הוא׃
ויתרע ית ביתא ית אבנוהי וית אעוהי וית כל עפר ביתא ויפיק למברא לקרתא
לאתר מסאב׃ ודיעול

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

in domū oēs dies: qb' ſegregata eſt:
εἰς τὴν οἰκίαν πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ἀφωρισμένη ἐστίν,
immūdus erit vſq ad veſpay. τ dormiēs in do
ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ κοιμώμενος ἐν τῇ οἰ
mo: lauabit veſtes ſuas: τ immūdus erit
κίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται
vſq ad veſpay. τ comedēs in domo: lauabit ve
ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ ἐσθίων ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱ
ſtes ſuas. ſi āt veniēs igreſſus fuerit ſacerdos:
μάτια αὐτοῦ. ἐὰν δὲ παραγενόμενος εἰσέλθῃ ὁ ἱερεύς,
τ viderit: τ ecce nō diffuſus ē tactus in domo poſt
καὶ ἴδῃ, καὶ ἰδοὺ οὐ διακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ με
quā linita fuerit domus: τ mūdabit ſacerdos
τὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι τὴν οἰκίαν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς
domū: qm ſanat' ē tact'. τ accipiet ad purificādū
τὴν οἰκίαν, ὅτι ἰάθη ἡ ἁφή. καὶ λήψεται ἀφαγνίσαι τὴν
domū: duas auiculas viuas: τ lignū cedrinū: τ re
οἰκίαν, δύο ὀρνίθια ζῶντα, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κε
tortū coccinū: τ hyſſopū. τ immolabit aui
κλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον. καὶ σφάξει τὸ ὀρ
culā vnā i vaſe fictili in aqua viuēti: τ ac
νίθιον τὸ ἓν εἰς σκεῦος ὀστράκινον ἐφ᾽ ὕδατι ζῶντι, καὶ λή
cipiet lignū cedrinū: τ retortū cocci
ψεται τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κεκλωσμένον κόκκι
nū: τ hyſſopū: τ auiculā viuētē: τ tinget
νον, καὶ τὴν ὕσσωπον, καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν, καὶ βάψει
ea in ſanguine auicule immolate in a
αὐτὰ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τοῦ ἐσφαγμένου ἐφ᾽ ὕδα
qua viua: τ aſpget in ipis ſup domū
τος ζῶντος, καὶ περιρρανεῖ ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν οἰκίαν
ſepties: τ purificabit domū in ſanguine aui
ἑπτάκις, καὶ ἀφαγνιεῖ τὴν οἰκίαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρ
cule: τ in aqua viua: τ in auicula
νιθίου, καὶ ἐν τῷ ὕδατι τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ὀρνιθίῳ τῷ
viuēte: τ in ligno cedrino. τ in hyſſopo:
ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τῷ κεδρίνῳ, καὶ ἐν τῇ ὑσσώπῳ,
τ in retorto coccino. τ dimittet
καὶ ἐν τῷ κεκλωσμένῳ κοκκίνῳ. καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ
auiculā viuētē extra ciuitatē in cāpū. τ
ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον. καὶ
ppitiabit pro domo: τ mūdabitur. hec
ἐξιλάσεται περὶ τῆς οἰκίας, καὶ καθαρισθήσεται. οὗτος
lex iuxta oēm tactū lepre: τ fractio
ὁ νόμος κατὰ πᾶσαν ἁφὴν λέπρας, καὶ θραύσμα
nis: τ lepre veſtis: τ dom': et cica
τος, καὶ τῆς λέπρας ἱματίου, καὶ τῆς οἰκίας, καὶ οὐ
tricis: et ſignificatiōis: et ſplēdoris: vt de
λῆς, καὶ σημασίας, καὶ τοῦ αὐγάσματος, τοῦ ἐ
claretur qua die immūdū: et qua die mun
ξηγήσασθαι ἡ ἡμέρα ἀκάθαρτον, καὶ ἡ ἡμέρα καθα
dū erit. hec lex lepre.
ρισθήσεται. οὗτος ὁ νόμος τῆς λέπρας. Ca. 15.

Et locutus ē dñs ad moyſen τ aarō: dicēs loquere
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, λάλησον

Trāſla. B. Hiero.

domum quando clauſa eſt: imūdus erit vſq ad veſperū: & q dormierit ī ea & comederit quippiam lauabit veſtimēta ſua. Quod ſi introiens ſacerdos viderit leprā non creuiſſe in domo: poſtq̄ denuo lita fuerit: purificabit eam reddita ſanitate. & in purificatione eius ſumet duos paſſeres lignūq́ cedrinum & vermiculum atq́ hyſſopū: & immolato vno paſſere in vaſe fictili ſuper aquas viuas: tollet lignum cedrinū & hyſſopum & coccum & paſſerem viuum: & tinget oīa in ſāguine paſſeris immolati atq́ ī aqs viuētibus: & aſperget domū ſepties: purificabitq́ eam tam in ſanguine paſſeris quā ī aquis viuētibus: & in paſſere viuo ligno q́ cedrīo & hyſſopo atq́ vermiculo. Cumq́ dimiſerit paſſerem auolare in agrum libere: orabit pro domo & iure mūdabitur. Iſta eſt lex oīs lep & pcuſſure: lepre veſtium & domor: cicatricis & erūpentiū papularū lucētis macle & ī varias ſpēs colorib' imutatis vt poſſit ſcire quo tēpore mūdū qd vl imūdū ſit.

Locutuſq́ eſt Ca. 15. dñs ad moyſē & aaron: dicēs. Loquimini

Ter. Heb.

אל הבית כל ימי הסגיר אתו
יטמא עד הערב׃ והשכב בבית
יכבס את בגדיו והאכל בבית
יכבס את בגדיו׃ ואם בא יבא
הכהן וראה והנה לא פשה הנגע
בבית אחרי הטח את הבית וטהר
הכהן את הבית כי נרפא הנגע׃
ולקח לחטא את הבית שתי
צפרים ועץ ארז ושני תולעת
ואזב׃ ושחט את הצפר האחת
אל כלי חרש על מים חיים׃ ולקח
את עץ הארז ואת האזב ואת
שני התולעת ואת הצפר החיה
וטבל אתם בדם הצפר השחוטה
ובמים החיים והזה אל הבית שבע
פעמים׃ וחטא את הבית בדם
הצפור ובמים החיים ובצפר
החיה ובעץ הארז ובאזב ובשני
התולעת׃ ושלח את הצפר החיה
אל מחוץ לעיר אל פני השדה
וכפר על הבית וטהר׃ זאת
התורה לכל נגע הצרעת ולנתק׃
ולצרעת הבגד ולבית׃ ולשאת
ולספחת ולבהרת׃ להורת ביום
הטמא וביום הטהר זאת תורת
הצרעת׃ Ca. xv. וידבר יהוה אל
משה ואל אהרן לאמר׃ דברו

Pritiua. heb.

טמא · כבס · רפא · שנה · שנה תלע · כלה · שחט · נזה · פנה · נשא · ירה · ירה · דבר

Tranſla. Chal.

לביתא כל יומין דיסגר יתיה יהי מסאב עד רמשא׃ ודישכוב בביתא יצבע ית
לבושוהי ודיכול בביתא יצבע ית לבושוהי׃ ואם מיעל יעול כהנא ויחזי והא לא
אוסיף מכתשא בביתא בתר דאתשע ית ביתא וידכי כהנא ית ביתא ארי איתסי
מכתשא׃ ויסב לדכאה ית ביתא תרין צפרין ואעא דארזא וצבע זהורי ואיזובא׃
ויכוס ית צפרא חדא למאן דחסף על מי מבוע׃ ויסב ית אעא דארזא וית איזובא
וית צבע זהורי וית צפרא חיתא ויטבול יתהון בדמא דצפרא דנכיסתא ובמי מבוע
וידי לביתא שבע זמנין׃ וידכי ית ביתא בדמא דצפרא ובמי מבוע ובצפרא חיתא
ובאעא דארזא ובאיזובא ובצבע זהורי׃ וישלח ית צפרא חיתא למברא לקרתא
לאפי חקלא ויכפר על ביתא וידכי׃ דא אוריתא לכל מכתש סגירותא ולנתקא׃
ולסגירות לבושא ולביתא׃ ולעמקא ולעדיא ולבהרא׃ לאלפא ביומא מסאבא וביומא
דדכיא דא אוריתא דסגירותא׃ Ca. xv. ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר׃ מלילו

Interp. chal.

domum omnibus diebus quibus clauſa eſt erit immundus vſq ad veſperam: τ qui dormierit in domo: lauabit veſtimenta ſua: τ qui comederit in domo lauabit veſtimenta ſua. Et ſi introiens intrauerit ſacerdos τ viderit: τ ecce non creuit plaga in domo poſtq̄ linita fuerit domus: mundabit ſacerdos domū: quia ſanata eſt plaga. Tollāturq́ in emundatione domus duo paſſeres τ lignum cedrinum τ coccinum τ hyſſopum. immolabitq́ paſſerem vnum in vaſe fictili ſuper aquas fontis: τ tollet lignum cedrinum τ hyſſopum τ coccinum τ paſſerem viuum: τ tinget ea in ſanguine paſſeris immolati τ in aquis fontis: τ aſperget domum ſepties. Purificabitq́ domum in ſanguine paſſeris τ in aquis fontis τ in paſſere viuo et in ligno cedrino τ in hyſſopo τ in coccino. et dimittet paſſerem viuū extra vrbem ſup faciem agri. et expiabit domū: τ mūdabitur. Iſta eſt lex omnis plage lepre τ lepre capitis τ veſtis τ domus τ macule diuerſi coloris τ puſtule τ lucentis macule: τ ad docendum qua die contaminanda eſt τ qua die mundanda eſt. Iſta eſt lex lepre. Ca. 15.

Locutuſq́ē dñs cū moyſe τ aarō dicēs. Loquimini

Pritiua chal.

סגר שכב צבע
אכל עול חזה
כתש שוע דכה
נסב זהר נכס
נבע אזב
חיה טבל
ידד
שלח קרה
כפר כתש
עדה סאב דכה
אמר

אל בני ישראל ואמרתם אלהם
איש איש כי יהיה זב מבשרו זובו
טמא הוא׃ וזאת תהיה טמאתו
בזובו רר בשרו את זובו או
החתים בשרו מזובו טמאתו
הוא׃ כל המשכב אשר ישכב עליו
הזב יטמא וכל הכלי אשר ישב
עליו יטמא׃ ואיש אשר יגע
במשכבו יכבס בגדיו ורחץ במים
וטמא עד הערב׃ והישב על
הכלי אשר ישב עליו הזב יכבס
בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב׃
והנגע בבשר הזב יכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב׃ וכי
ירק הזב בטהור וכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב׃ וכל
המרכב אשר ירכב עליו הזב
יטמא׃ וכל הנגע בכל אשר יהיה
תחתיו יטמא עד הערב והנושא
אותם יכבס בגדיו ורחץ במים
וטמא עד הערב׃ וכל אשר יגע בו
הזב וידיו לא שטף במים וכבס
בגדיו ורחץ במים וטמא עד
הערב׃ וכלי חרש אשר יגע בו
הזב ישבר וכל כלי עץ ישטף
במים׃ וכי יטהר הזב מזובו
וספר לו שבעת ימים לטהרתו

הָיָה זוּב · רִיר · חָתַם · שָׁכַב · טָמֵא · נָגַע · כָּבַס · כָּלָה · רָקַק טָהֵר · רָכַב · הָיָה · טָמֵא נָשָׂא · אֵת כָּבַס · נָגַע · זוּב · כָּלָה · שָׁבַר שָׁטַף · טָהֵר · יוֹם

filiis iſrael: & dicite eis. Vir qui patitur fluxū ſeminis: immundus erit: & tūc iudicabitur huic vicio ſubiacere: cū p ſingula momenta adheſerit carni eius: atq; concreuerit fedus humor. Omne ſtratum ī quo dormierit immundum erit: & vbicunq; ſederit. Si quis hominum tetigerit lectū eius: lauabit veſtimenta ſua: & ipſe lotus aq̄ imūdus erit vſq; ad veſperū. Si ſederit vbi ille ſederat: & ipē lauabit veſtimēta ſua: & lot⁹ aqua immundus erit vſq; ad veſperā. Qui tetigerit carnē eius: lauabit veſtimēta ſua: & ipſe lotus aqua imūd⁹ erit vſq; ad veſperā. Si ſaliuā huiuſcemodi hō iecerit ſup eū qui mundus eſt: lauabit veſtimēta ſua: & lotus aqua immūdus erit vſq; ad veſperū. Sagma ſup qd̄ ſederit: imūdū erit & qcquid ſub eo fuerit q fluxū ſemis patitur: pollutū erit vſq; ad veſperū. Qui portauerit hoꝝ aliquid: lauabit veſtimēta ſua: & ipſe lotus aqua immūdus erit vſq; ad veſperū. Oīs quē tetigerit q talis ē nō lotiſ añ māibus: lauabit veſtimēta ſua & lotus aq̄ imūdus erit vſq; ad veſperum. Vas fictile qd̄ tetigerit cōfrigetur: vas āt ligneū lauabitur aq̄. Si ſanatus fuerit q huiuſcemōi ſuſtiet paſſionē: nūerabit ſeptem dies p⁹ emūdationē ſui.

filiis iſrael: ⁊ dices ad illos. viro viro cui
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἀνδρὶ ἀνδρὶ ᾧ
fuerit flux⁹ ex corpore eius: flux⁹ ei⁹ im
ἐὰν γένηται ῥύσις ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ ῥύσις αὐτοῦ ἀκά
mūdus eſt. et hec lex immūditiei eius. flu
θαρτός ἐστιν. καὶ οὗτος ὁ νόμος τῆς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ. ῥέ
ens ſemē ex corpore ſuo: ex fluxu: q cōſti
ων γόνον ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς ῥύσεως, ἣ συνέστη
tit i corpore illi⁹: p fluxū ſuū hec im
κεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, διὰ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ αὕτη ἡ ἀκα
mūditia ei⁹ in eo. oīs lect⁹ in quo dormierit ſup
θαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ. πᾶσα κοίτη ἐφ᾽ ἣν ἂν κοιμηθῇ ἐπ᾽
eā ſeminifluus immūdus eſt: et oē vas in q
αὐτῇ ὁ γονορρυὴς ἀκάθαρτός ἐστι, καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ᾽ ὃ ἂν
ſederit ſup illō ſeminiflu⁹: immūdū eſt. et hō:
καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονορρυὴς, ἀκάθαρτόν ἐστι. καὶ ἄνος,
q tetigerit cubile ei⁹: lauabit veſtes ſuas:
ὃς ἐὰν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
et lauabit aqua: et immūdus erit vſq; ad veſpā. et ſe
καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ καθή
dens ſup vas: in quo ſederit ſup illō ſeminiflu⁹:
μενος ἐπὶ τοῦ σκεύους, ἐφ᾽ ᾧ ἂν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονορρυὴς,
lauabit veſtimēta ſua: et lauabitur aqua: et immūdus
πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος
erit vſq; ad veſpā. et q tetigerit corpus ſeminiflui:
ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ χρωτὸς τοῦ γονορρυοῦς,
lauabit veſtes ſuas: et lauabitur aqua: et immūdus e
πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔ
rit vſq; ad veſpā. ſi āt ſpuerit ſeminiflu⁹ ſup mūdū:
σται ἕως ἑσπέρας. ἐὰν δὲ προσσιαλίσῃ ὁ γονορρυὴς ἐπὶ τὸν καθαρὸν
lauabit veſtes ſuas: et lauabit aqua: et immūdus e
πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔ
rit vſq; ad veſpā. et oē ſtragulū aſini in q aſcēderit ſup
σται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶν ἐπίσαγμα ὄνου ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπιβῇ ἐπ᾽
illud ſeminiflu⁹: immūdū erit vſq; ad veſpā. et oīs tan
αὐτὸ ὁ γονορρυὴς, ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὁ ἁπτό
gens ab oib⁹ q̄cūq; fuerit ſb eo: immūdus erit
μενος ἀπὸ πάντων ὅσα ἂν ᾖ ὑποκάτω αὐτοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται
vſq; ad veſpā. et tollēs ea: lauabit veſtes ſuas: et
ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ αἴρων αὐτά, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ
lauabitur aqua: et immūdus erit vſq; ad veſpā. et q̄ſq;
λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ὅσων
tetigerit ſeminiflu⁹: et manus ei⁹ nō lot⁹ ē aqua:
ἂν ἅψηται ὁ γονορρυὴς, καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ οὐ νένιπται ὕδατι,
lauabit veſtes: et lauabitur aqua: et immūdus erit vſ
πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕ
q; ad veſpā. et vas fictile qō tetigerit ſeminiflu⁹: cō
ως ἑσπέρας. καὶ σκεῦος ὀστράκινον οὗ ἂν ἅψηται ὁ γονορρυὴς, συν
fringetur. et oē vas ligneū lauabitur aqua: et mū
τριβήσεται. καὶ πᾶν σκεῦος ξύλινον πλυθήσεται ὕδατι, καὶ κα
dum erit. ſi āt mūdat⁹ fuerit ſeminiflu⁹ ex fluxu eius:
θαρὸν ἔσται. ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ὁ γονορρυὴς ἐκ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ,
et numerabit ſibi ſeptē dies ad purgationē ſui:
καὶ ἐξαριθμήσεται ἑαυτῷ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ,

Priuatiua chal.

Interp. chal.

cū filiis iſrael ⁊ dicetis eis: vir vir qñ fluxerit de carne eius fluxus ſeminis: immund⁹ erit. ⁊ hec erit immūditia eius in fluxu ſuo: qñ liq̄dus humor fluit de carne ei⁹ aut qñ denſus adheret carni eius: immūditia ei⁹ eſt. Omne ſtratū ī quo cubuerit q fluxū ſeminis patit: erit immūdū: ⁊ oē vas in q ſederit erit immūdū. Et vir q tetigerit ſtratū ei⁹: lauabit veſtimēta ſua: ⁊ lauabit aq̄s: ⁊ erit immūdus vſq; ad veſperā. et q̄cūq; ſederit ſup vas ſup q ſederit ille q fluxū patit: lauabit veſtimēta ſua: et lauabit aq̄s: ⁊ erit immūdus vſq; ad veſperā. ⁊ q tetigerit carnē illi⁹ q fluxū patit: lauabit veſtimēta ſua: ⁊ lauabit aq̄s: ⁊ erit immūd⁹ vſq; ad veſperā. Et qñ ſpuerit ille q fluxū patit ſup eū q mūdus ē: lauabit veſtimēta ſua ⁊ lauabit aq̄s ⁊ erit immūd⁹ vſq; ad veſpā. ⁊ oīs equitatura ſup quā equitauerit ille qui fluxū patit: erit immūda. Et oīs q tetigerit oē qō ſub eo fuerit: erit immūdus vſq; ad veſperā. Et q portauerit illō lauabit veſtimēta ſua: ⁊ lauabit aq̄s: ⁊ erit immūdus vſq; ad veſpā. Et oīs quē tetigerit ille q fluxū patit: ⁊ man⁹ ſuas nō abluerat aq̄s: lauabit veſtimēta ſua: ⁊ lauabit aq̄s: et erit immūdus vſq; ad veſperā. Vas aūt fictile qō tetigerit ille q patit fluxū: cōfringet. ⁊ oē vas ligneū abluet aquis. Et qñ ille q fluxū patitur mūdatus fuerit a fluxu ſuo: numerabūtur ei ſeptē dies ab emūdatiōe ſua.

הוה · שכב מאן · קרב צבע סחא · רקק · דכא רכב · נטל · צבע · תבר שטף · דכא נקא

Tranſla. Chal.

עם בני ישראל ותימרון להון גבר גבר ארי יהי דאיב מבשריה דוביה מסאב הוא ודא
תהי סובתיה בדוביה ריר בשריה ית דוביה או חתים בשריה מדוביה סובתיה הוא׃
כל משכבא דישכוב עלוהי דובנא יהי מסאב וכל מנא דיתב עלוהי יהי מסאב׃ וגבר
דיקרב במשכביה יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא׃ ודיתב על
מנא דיתיב עלוהי דובנא יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא׃ ודיקרב
בבשר דובנא יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא׃ וארי ירוק דובנא
בדכיא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא׃ וכל מרכבא דירכוב
עלוהי דובנא יהי מסאב׃ וכל דיקרב בכל דיהי תחותוהי יהי מסאב עד רמשא ודיטול
יתהון יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא׃ וכל דיקרב ביה דובנא
וידוהי לא שטף במיא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא׃ ומאן דחסף
דיקרב ביה דובנא יתבר וכל מאן דאע ישתטיף במיא׃ וארי ידכי דובנא מדוביה
ויִמני ליה שבעה יומין לדכותיה

Tranſla. Chal.

ויצבע לבושוהי ויסחי בשריה במי מבוע וידכי׃ וביומא תמינאה יסב ליה תרין
שפנינין או תרין בני יונה וייתי לקדם יי לתרע משכן זמנא ויתנינון לכהנא ויעביד
יתהון כהנא חד חטאתא וחד עלתא ויכפר עלוהי כהנא קדם יי מדוביה׃ וגבר ארי
תפוק מניה שכבת זרעא ויסחי במיא ית כל בשריה ויהי מסאב עד רמשא׃ וכל
לבוש וכל משך דיהי עלוהי שכבת זרעא ויצטבע במיא ויהי מסאב עד רמשא׃
ואתתא דישכוב גבר יתה שכבת זרעא ויסחון במיא ויהון מסאבין עד רמשא׃
ואתתא ארי תהי דיבא דם יהי דובה בבסרה שבעה יומין תהי בריחוקה וכל דיקרב
בה יהי מסאב עד רמשא׃ וכל דתשכוב עלוהי בריחוקה יהי מסאב וכל דתיתיב
עלוהי יהי מסאב׃ וכל דיקרב במשכבה יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד
רמשא׃ וכל דיקרב בכל מנא דתיתיב עלוהי יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב
עד רמשא׃ ואם על משכבא הוא או על מנא דהיא יתבא עלוהי

τ lauabit veſtes ei⁹ τ lauabit corpus. ſuū
καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ
aqua viua: τ mūdus erit. τ die octaua
ὕδατι ζῶντι, καὶ καθαρὸς ἔσται. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ
accipiet ſibi duos turtures: vel duos pullos colū
λήψεται ἑαυτῷ δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστε
bæ: τ offeret ea corā dn̄o: ad hoſtia taberna
ρῶν, καὶ οἴσει αὐτὰ ἔναντι κυρίου, ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκη
culi teſtimonii: τ dabit ea ſacerdoti: τ fa
νῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δώσει αὐτὰ τῷ ἱερεῖ, καὶ ποιή
ciet ea ſacerdos vnū pro pctō: τ vnū in
σει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ μίαν εἰς
holocauſtū. τ ꝓpitiabit pro eo ſacerdos co
ὁλοκαύτωμα. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναν
rā dn̄o a fluxu ei⁹. τ hō cui egreſſa fuerit ex
τι κυρίου ἀπὸ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ. καὶ ἄνος ᾧ ἐὰν ἐξέλθῃ ἐξ
eo ꝯcubitu ſeminis: τ lauabit aqua oē
αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, καὶ λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ
corpus ſuū: τ immūdus erit vſq; ad veſpā. τ oīs
σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶν
veſtis: τ oīs pellis: ī qua fuerit ſup eā ꝯcubit⁹
ἱμάτιον, καὶ πᾶν δέρμα, ἐφ᾽ ὃ ἂν ᾖ ἐπ᾽ αὐτῷ κοίτη
ſeminis: τ lauabit aqua: τ immūda e
σπέρματος, καὶ πλυθήσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔ
rit vſq; ad veſpā. τ mulier ſi dormierit vir cū ea
σται ἕως ἑσπέρας. καὶ γυνὴ ἐὰν κοιμηθῇ ἀνὴρ μετ᾽ αὐτῆς
concubitu ſeminis: τ lauabunt aqua: τ immū
κοίτην σπέρματος, καὶ λούσονται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρ
di erūt vſq; ad veſpā. τ mulier q̄ fuerit fluēs ſan
τοι ἔσονται ἕως ἑσπέρας. καὶ γυνὴ ἥτις ἂν ᾖ ῥέουσα αἵ
guine: τ erit flux⁹ eius in corpore eius: ſeptē
ματι, καὶ ἔσται ἡ ῥύσις αὐτῆς ἐν τῷ σώματι αὐτῆς, ἑπτὰ
dies erit in mēſtruo ſuo. oīs tāgēs e
ἡμέρας ἔσται ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐ
am: immūdus erit vſq; ad veſpā. τ oē ſup qō dor
τῆς, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν κοι
mierit ſup illō in mēſtruo eius: immūdū erit.
τάζηται ἐπ᾽ αὐτὸ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, ἀκάθαρτον ἔσται.
τ oē ſup qō inſederit ſup illō: immūdū erit.
καὶ πᾶν ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπικαθίσῃ ἐπ᾽ αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσται.
τ oīs q tetigerit cubile eius: lauabit ve
καὶ πᾶς ὃς ἂν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμά
ſtes ſuas: τ lauabit corpus aqua: τ immūdus
τια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος
erit vſq; ad veſpā. τ oīs tāgēs oē vas
ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος παντὸς σκεύ
in quo ſederit ſup illō: lauabit veſtes ſu
ους ἐφ᾽ ὃ ἂν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτό, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐ
as: τ lauabit aqua: τ immūdus erit vſq; ad
τοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
veſpā. ſi āt in lecto ea exiſte: vel ſup
ἑσπέρας. ἐὰν δὲ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτῆς οὔσης, ἢ ἐπὶ τοῦ
vas: vbi ea ſederit ſup illō:
σκεύους, οὗ ἂν αὐτὴ κάθηται ἐπ᾽ αὐτῷ,

& lotis veſtibus & toto corpore in aquis viuentibus erit mūdus. Die autē octauo ſumet duos turtures aut duos pullos columbe: & veniet ī cōſpectu dn̄i ad oſtium tabernaculi teſtimonii: dabitq; eos ſacerdoti. Qui faciet vnū p pctō & alterum in holocauſtū: rogabitq; p eo coram dn̄o vt emūdetur a fluxu ſeminis ſui. Vir de quo egredietur ſemē coitus: lauabit aqua oē corpus ſuum; & imūdus erit vſq; ad veſperū. Veſtem & pellem quā habuerit: lauabit aqua: & immunda erit vſq; ad veſperum. Mulier cum qua coierit: lauabitur aq̄ & imūda erit vſq; ad veſpū. Mulier q̄ redeūte mēſe patitur fluxum ſanguinis: ſeptem diebus ſeparabitur. Oīs qui tetigerit eam immundus erit vſq; ad veſperū: & locus ī quo dormierit vel ſederit diebus ſepationis ſue: polluetur. Qui tetigerit lectū ſuū lauabit veſtimēta ſua & ipē lotus aq̄ imūdus erit vſq; ad veſperum. Oē vas ſuper quod illa ſederit quiſquis attigerit: lauabit veſtimēta ſua: & ipē lotus aq̄ pollutus erit vſq; ad veſperum.

וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים
חיים וטהר׃ וביום השמיני יקח
לו שתי תרים או שני בני יונה
ובא לפני יהוה אל פתח אהל
מועד ונתנם אל הכהן׃ ועשה
אתם הכהן אחד חטאת והאחד
עלה וכפר עליו הכהן לפני יהוה
מזובו׃ ואיש כי תצא ממנו שכבת
זרע ורחץ במים את כל בשרו
וטמא עד הערב׃ וכל בגד וכל
עור אשר יהיה עליו שכבת
זרע וכבס במים וטמא עד
הערב׃ ואשה אשר ישכב
איש אתה שכבת זרע ורחצו
במים וטמאו עד הערב׃ ואשה כי
תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה
שבעת ימים תהיה בנדתה
וכל הנגע בה יטמא עד
הערב׃ וכל אשר תשכב עליו
בנדתה יטמא וכל אשר תשב
עליו יטמא׃ וכל הנגע במשכבה
יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא
עד הערב׃ וכל הנגע בכל כלי
אשר תשב עליו יכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב׃
ואם על המשכב הוא או על
הכלי אשר הוא ישבת עליו

שנה לקח · שנה תור · בוא פנה · יעד · עלה · יצא · איש שכב · היה זוב · נדד · טמא · עלה · ישב · כבס · כלה

Interp. chal.

Et lauabit veſtimenta ſua: lauabitq; carnē ſuā aquis fontis: ⁊ ſic mūdabitur. In die aūt octauo ſumet ſibi duos turtures aut duos filios columbe: ⁊ adducet in cōſpectu dn̄i ad oſtium tabernaculi federis. Dabitq; eos ſacerdoti: ⁊ faciet ſacerdos vnū ex eis pro pctō et vnū in holocauſtū: ⁊ propiciabit pro eo ſacerdos corā dn̄o a fluxu ſuo. Vir aūt de quo egreditur ſemē coitus lauabit aquis oēm carnē ſuā: ⁊ erit immūdus vſq; ad veſperā. Oīs aūt veſtis ⁊ oīs pellis ſup qua fuerit ſemen coitus lauabit aquis: ⁊ erit immūda vſq; ad veſperā. Mulier aūt cū q̄ vir cubuerit coitu ſemis: vterq; lauabitur aquis: ⁊ erunt immūdi vſq; ad veſperā. Mulier aūt q̄ patit fluxū ſanguinis ī carne ſua: ſeptē diebus erit q̄ſi mēſtruata. Et oīs q tetigerit eam erit immūdus vſq; ad veſperā. Et oīs q cubuerit cū ea in mēſtruo ſuo erit immūdus. Et oē ſup quod ſederit erit immundū. Et oīs q tetigerit ſtratū eius lauabit veſtimēta ſua: ⁊ lauabitur aquis: ⁊ erit immundus vſq; ad veſperā. Et oīs qui tetigerit omne vas ſup qō ſederit: lauabit veſtimenta ſua: ⁊ lauabitur aquis: ⁊ erit immundus vſq; ad veſperam. Et ſi cubuerit ille in ſtrato vel in vaſe in quo ipſa ſedit:

Priuatiua chal.

סתא נבע · אתא שכן נתן · עבד אחד כפר · נפק הוה סאב · צבע · אתא שכב · הוה דוב קרב · שכב יתב · שכב · מאן

Tráſla. B. Hiero.

Si coierit cum ea vir tpe ſanguinís meſtrualis: imundus erit ſeptē diebus: & oē ſtratū in quo dormierit: polluetur. Mulier que patitur multis diebus fluxum ſanguis non in tpe mēſtruali: vel q̄ poſt mēſtruū ſāguine fluere non ceſſat: q̄ diu ſubiacet huic paſſioni: imūda erit q̄ſi ſit in tpe mēſtruo. Oē ſtratū in quo dormierit: & vas in quo ſederit: pollutum erit. Quicūq; tetigerit ea: lauabit veſtimēta ſua: & ipſe lotus aqua imūdus erit vſq; ad veſperū. Si ſteterit ſanguis & fluere ceſſauerit: nūerabit ſeptē dies purificatióis ſue: & die octauo offeret p ſe ſacerdoti duos turtures: aut duos pullos columbarum ad oſtiū tabernaculi teſtimonii: qui vnum faciet pro peccato & alterū i holocauſtum: rogabitq; pro ea corā domino: & pro fluxu immundicie eius. Docebitis ergo filios iſrael vt caueant imundicias: & non moriātur in ſordibus ſuis: cum polluerint tabernaculū meū quod eſt iter eos. Iſta eſt lex eius qui patitur fluxū ſeminis: & q polluitur coitu: & q̄ menſtruis tpibus ſepatur: vel que iugi

ואשר תצא ממנו שכבת זרע לטמאה בה׃ והדוה בנדתה והזב

Interp. chal.

cū tetigerit illō imūd⁹ erit vſq; ad veſpaꝫ. Et ſi cubās cubuerit vir cū ea ꝛ mēſtruū ei⁹ fuerit in ea: erit imūdus ſeptē diebus. Et oīe ſtratū ſup qō cubuerit erit immūduꝫ. Et mulier cui⁹ ſanguis fluxerit dieb⁹ multis ṗter tēpus mēſtrui ſui: vel q̄ fluxerit poſt mēſtruū ſuū: cūctis dieb⁹ quib⁹ fluxerit immūditia eius: ſicut in diebus menſtrui ſui erit immūda. Oīe ſtratuꝫ in quo cubuerit oībus diebus fluxus ſui: quaſi ſtratū menſtrui ſui erit. Et oīe vas in quo ſederit immūdū erit quaſi immunditia menſtrui ſui: ꝛ omnis qui tetigerit illō erit immūdus: ꝛ lauabit veſtimēta ſua: lauabiturq; aq̄s: ꝛ erit imūdus vſq; ad veſpā. Si āt mūdata fuerit a fluxu ſuo: nūerabit ſibi ſeptē dies: ꝛ poſtea mundabitur: in die āūt octauo tollet ſibi duos turtures aut duos filios colūbe: ꝛ adducet eos ad ſacerdotē ad oſtiū tabernaculi federis: facietq; ſacerdos vnū ꝑ pctō ꝛ vnū i holocauſtū: ꝛ ꝓpitiabit ꝓ ea ſacerdos corā dn̄o a fluxu imūditie ſue. Et ſepabitis filios iſrael ab imūditiis ſuis: vt nō moriātur i imūditiis ſuis: cū polluerit tabnaclꝫ meū qō eſt īter eos. Iſta ē lex ei⁹ q patit fluxū ſemis: ꝛ a q egredit ſemen coit⁹ vt polluat in eo: ꝛ eius q eſt polluta mēſtruo: ꝛ illi⁹ a quo fluxus

Tráſla. B. Hiero.

fluit ſanguine: & hominis qui dormierit cū ea.

Ca. 16.

Locutuſq; eſt dominus ad Moyſe poſt mortem duorum filiorum aarō: qn̄ offerētes ignē alienū interfecti ſunt. Et precepit ei dicens. Loquere ad aarō fratrem tuum ne oī tpe ingrediatur ſanctuarium: quod eſt intra velum coram ꝓpitiatorio: quo tegitur arca: vt nō moriatur: quia in nube apparebo ſup oraculū: niſi hec añ fecerit. Vitulum ꝑ pctō offeret & arietē in holocauſtū. tunica linea veſtietur: feminalibus lineis verēda celabit. Accingetur zona linea. cidarim lineā impōet capiti. Hec.n. veſtimēta ſūt ſctā: qbus cūctis cū lotus fuerit induetur. Suſcipietq; ab vniuerſa multitudie filiorū iſrael duos hircos pro peccato & vnū arietem in holocauſtum. Cūq; obtulerit vitulum: & orauerit pro ſe & pro domo ſua: duos hircos ſtare faciet coram dn̄o in oſtio tabernaculi teſtimonii. mittēſq; ſuper vtrumq; ſortem: vnam domino & alteram capro emiſſario. cuius exierit ſors domino: offeret illum pro peccato. cuius autem

אשר עלה עליו הגורל ליהוה ועשהו חטאת׃ והשעיר אשר

Interp. chal.

fluit tā maſculi q̄ femine ꝛ viri q̄ cubuerit cū imūda.

Locutuſq; eſt dn̄s cum moyſe poſtquā mortui ſunt duo filii aaron: q̄n obtulerūt ignē alienū corā dn̄o ꝛ mortui ſūt. Dixitq; dn̄s ad moyſen. Loquere cuꝫ aaron fratre tuo vt nō ingrediatur oīni tēpore ad ſanctuariū intra velum coram ꝓpiciatorio quod eſt ſup arcam: vt non moriatur: quoniā in nube ego apparebo ſuper propiciatoriū. Cum hoc ingredietur aaron in ſanctuariū: cum vitulo de bobus pro peccato ꝛ ariete in holocauſtuꝫ. Tunica linea ſancta veſtietur: ꝛ feminalia linea erunt ſuper carneꝫ eius: et balteo lineo accingetur: ꝛ cidarim lineam ponet in capite ſuo: veſtimenta ſancta ſunt. Et lauabit aquis carnem ſuam: ꝛ ſic veſtietur eis. ꝛ tollet a congregatione filiorū iſrael duos hircos caprarum pro peccato: ꝛ arietem vnum in holocauſtuꝫ. Offeretq; aaron vituluꝫ ſuū quod eſt pro peccato: ꝛ propiciabit pro ſe et pro hominibus domus ſue. Colletq; duos hircos: et ſtare faciet eos coram domino in oſtio tabernaculi federis. Et mittet aaron ſup duos hircos ſortes: ſortem vnam nomini dn̄i: ꝛ ſortem vnam azazel. Offeretq; aaron hircum cuius ſors exierit in nomine domini: ꝛ faciet eum pro peccato. Hircum autem cuius ſors exierit

Ter. Heb.

עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד
חי לפני יהוה לכפר עליו לשלח
אתו לעזאזל המדברה׃ והקריב
אהרן את פר החטאת אשר לו
וכפר בעדו ובעד ביתו ושחט את
פר החטאת אשר לו׃ ולקח מלא
המחתה גחלי אש מעל המזבח
מלפני יהוה ומלא חפניו קטרת
סמים דקה והביא מבית לפרכת׃
ונתן את הקטרת על האש לפני
יהוה וכסה ענן הקטרת את
הכפרת אשר על העדות ולא
ימות׃ ולקח מדם הפר והזה
באצבעו על פני הכפרת קדמה
ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן
הדם באצבעו׃ ושחט את שעיר
החטאת אשר לעם והביא את
דמו אל מבית לפרכת ועשה
את דמו כאשר עשה לדם הפר
והזה אתו על הכפרת ולפני
הכפרת׃ וכפר על הקדש מטמאת
בני ישראל ומפשעיהם לכל
חטאתם וכן יעשה לאהל מועד
השכן אתם בתוך טמאתם׃ וכל
אדם לא יהיה באהל מועד בבאו
לכפר בקדש עד צאתו וכפר
בעדו ובעד ביתו ובעד כל ״

Primitiua heb.

עמד
דבר
חתה זבח
דקק בוא
עמד
מות נזה
צבע
עשה יעד
היה בוא
יצא

Trāſla. B. Hiero.

in caprum emiſſarium: ſtatuet eum viuū corā dño vt fundat pces ſup eū: & emittat eū in ſolitudinē. His rite celebratis offeret vitulum: & rogans pro ſe & domo ſua: immolabit eū. Aſſumptoq̄ thuribulo qđ de prunis altaris impleuerit: & hauriēs manu cōpoſitū thymiama in incenſum: vltra velum intrabit in ſancta: vt poſitis ſuper ignem aromatibus nebula eorum & vapor operiat oraculum quod eſt ſupra teſtimonium: & nō moriatur. tollet quoq̄ de ſanguine vituli & aſperget digito ſepties contra ꝓpitiatoriū ad orientem. Cūq̄ mactauerit hircum pro peccato populi: īferet ſanguinem eius intra velum: ſicut preceptum eſt de ſanguine vituli: vt aſpergat e regione oraculi. & expiet ſanctuariū ab immunditiis filiorū iſrael. & a preuaricatiōibus eorū: cūctiſq̄ pctis. Iuxta hūc ritū faciet tabernaculo teſtimonii qđ fixū ē inter eos in medio ſordiū hītationis eorū. Nullus hominū ſit in tabernaculo qn̄ pontifex ſanctuarium īgreditur: vt roget pro ſe & ꝓ domo ſua & pro vniuerſo

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

ſupueñit ſup eū ſors emiſſarij: ſtatuet eū viuētē corā dño: vt ꝓpitiet ſup eū: vt dimittat eū in emiſſionē: dimittet eū in eremū. ⁊ adducet aarō vitulū q̄ pro pctō q̄ ſuus: ⁊ ꝓpitiabit pro ſe: ⁊ domo ſua. ⁊ imolabit vitulū q̄ pro pctō ſuū: ⁊ accipiet plenū thuribulū carbonū ignis ab altari: qđ ē corā dño. ⁊ implebit manus ſuas thymiamate cōpoſitiōis ſubtilis. ⁊ inducet interius velo: ⁊ imponet thymiama ſup igne corā dño. ⁊ cooperiet vapor thymiamatis ꝓpitiatoriū qđ ē in teſtimonijs: ⁊ nō morietur. ⁊ accipiet a ſanguīe vituli: ⁊ aſperget digito ſup ꝓpitiatoriū ad orietē: in facie ꝓpitiatorij aſperget ſepties a ſanguīe digito ſuo. ⁊ imolabit hircū q̄ pro pctō: q̄ ē pro pplo corā dño. ⁊ inferet de ſanguīe eius interius velo. ⁊ faciet ſanguīe eius: quēadmodū fecit ſanguīe vituli. ⁊ aſperget ſanguīe eius ſup ꝓpitiatoriū: in facie ꝓpitiatorij. ⁊ ꝓpitiabit ſanctuariū ab immūditijs filiorū iſrael: ⁊ ab iniquitatibus eorū de oībus peccatis eorū. ⁊ ſic faciet tabnaculo teſtimonij qđ edificatū ē in his q̄ in medio immūditiei eorū. ⁊ ois homo nō erit in tabnaculo teſtimonij: ingrediēte ipſo ad ꝓpitiādū in ſanctuario: q̄d exierit. ⁊ ꝓpitiabit pro ſe ⁊ domo ſua: ⁊ pro omni

ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὸν ὁ κλῆρος τοῦ ἀποπομπαίου, στήσει αὐτὸν ζῶντα ἔναντι κῦ, ὥστε ἐξιλάσασθαι ἐπ' αὐτοῦ, ὥστε ἀποστεῖλαι αὐτὸν εἰς τὴν ἀποπομπήν· ἀφήσει αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον. καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ σφάξει τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ, καὶ λήψεται πλῆρες τὸ πυρεῖον ἀνθράκων πυρὸς ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, τοῦ ἀπέναντι κῦ· καὶ πλήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ θυμιάματος συνθέσεως λεπτῆς· καὶ εἰσοίσει ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, καὶ ἐπιθήσει τὸ θυμίαμα ἐπὶ τὸ πῦρ ἔναντι κῦ· καὶ καλύψει ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμιάματος τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπὶ τῶν μαρτυρίων, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται. καὶ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον κατὰ ἀνατολάς, κατὰ πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου ῥανεῖ ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ. καὶ σφάξει τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, τὸν περὶ τοῦ λαοῦ ἔναντι κῦ. καὶ εἰσοίσει ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος. καὶ ποιήσει τὸ αἷμα αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸ αἷμα τοῦ μόσχου. καὶ ῥανεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον, κατὰ πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ ἐξιλάσεται τὸ ἅγιον ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων αὐτῶν περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. καὶ οὕτω ποιήσει τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου τῇ ἐκτισμένῃ ἐν αὐτοῖς ἐν μέσῳ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν. καὶ πᾶς ἄνθρωπος οὐκ ἔσται ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, εἰσπορευομένου αὐτοῦ ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἕως ἂν ἐξέλθῃ. καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ πάσης

C

Exod. 30. c
Heb. 9.

Trāſla. Chal.

עלוהי עדבא לעזאזל יקים כד חי קדם יי לכפרא עלוהי לשלחא יתיה לעזאזל
למדברא׃ ויקריב אהרן ית תורא דחטאתא דיליה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתיה
ויכוס ית תורא דחטאתא דיליה׃ ויסב מלי מחתיתא גומרין דאישא מעלוי מדבחא
מן קדם יי ומלי חפנוהי קטרת בוסמין דקיקין ויעיל מגיו לפרכתא׃ ויתן ית קטרת
בוסמיא על אישתא קדם יי ויחפי ענן קטרתא ית כפרתא דעל סהדותא ולא ימות׃
ויסב מדמא דתורא וידי באצבעיה על אפי כפרתא קדומא וקדם כפרתא ידי
שבע זמנין מן דמא באצבעיה׃ ויכוס ית צפירא דחטאתא די לעמא ויעיל ית דמיה
לגיו לפרכתא ויעביד ית דמיה כמא דעבד לדמא דתורא וידי יתיה על כפרתא
וקדם כפרתא׃ ויכפר על קודשא מסואבת בני ישראל וממרדיהון לכל חטאיהון
וכן יעביד למשכן זמנא דשרי עמהון בגו סואבתהון׃ וכל אנש לא יהי במשכן זמנא
במעליה לכפרא בקודשא עד מפקיה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתיה ועל כל ״

Primitiua chal.

קום
דבר
נכס נסב מלא
עלה דבר דקק
עול נתן חפה
מות נסב דם
ידי צבע נכס
עבד
כפר סאב
שכן שרא חוה
עול נפק

Interp̄. chal.

azazel: ſtatuet viuū corā dño: vt ꝓpiciet in eo ⁊ vt mittat eū ad azazel in deſertū. et offeret aarō vitulū pro pctō ſuo: ⁊ ꝓpiciabit pro ſe ⁊ pro hoibus domus ſue. Immolabitq̄ vitulū pro pctō ſuo: et tollet thuribulum plenū prunis ignis deſuper altare de conſpectu dñi et plenū pugillū ſuū thymiamatis aromatum minutarū: ⁊ igredietur intra velū. Et ponet thymiama aromatū ſuper ignem corā dño: et cooperiet nebula incenſi ꝓpiciatoriū quod eſt ſupra teſtimoniū: vt non moriatur. tolletq̄ de ſanguine vituli ⁊ aſperget digito ſuo ſup faciē propiciatorij ad orientē: et corā propiciatorio aſperget ſepties de ſanguine digito ſuo. Immolabitq̄ hircū qđ eſt pro pctō populi: ⁊ inferet ſanguinē eius ītra velū. Et faciet de ſanguine eiꝰ ſicē fecit de ſanguine vituli: ⁊ aſperget eum ſup propiciatoriū et corā propiciatorio. Et expiabit ſup ſanctuariū ab immūditijs filioꝝ iſrael ⁊ a preuaricationibꝰ eoꝝ cunctiſq̄ pctis eoꝝ. Et ſic faciet tabernaculo federis qđ collocatū cum eis in medio cōtaminationū eorū. Nulluſq̄ vir ſit in tabernaculo federis qn̄ ingreditur vt propiciet in ſanctuario donec egrediatur: ⁊ ꝓpiciabit pro ſe ⁊ pro hominibus domus ſue ⁊ pro omni

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

cetu iſrael. ⁊ egredietur ſup altare qđ ē corā dño: ⁊ ꝓpitiabit ſup illud. ⁊ accipiet de ſanguine vituli: ⁊ de ſanguine hirci: ⁊ imponet ſup cornua altaris in circuitu. ⁊ aſpget ſup illđ de ſanguine digito ſuo ſepties: ⁊ mūdabit illđ: ⁊ ſctificabit illđ de immūditijs filiorū iſrael. ⁊ ſacrificabit propitians ſanctuariū: ⁊ tabnaculū teſtimonij: ⁊ altare: ⁊ de ſacerdotibus: ⁊ mūdabit. ⁊ adducet hircū viuū: ⁊ imponet aarō duas manꝰ ſuas ſup caput hirci viuētis: ⁊ cōfitebitur ſup eū oēs iniquitates filioꝝ iſrael: ⁊ oēs iniuſtitias eorū: ⁊ oīa peccata eorū. ⁊ imponet ea ſup caput hirci viuētis. ⁊ dimittet i manu hoīs parati in eremū. ⁊ accipiet hircus in ſeipſo peccata eoꝝ in trā inacceſſibilē. ⁊ dimittet hircū in trā inacceſſibilē. ⁊ reuertet aarō in tabnaculū teſtimonij: ⁊ exuet veſtē lineā: quā induerat ingrediēs ipſe in ſctuariū: ⁊ deponet eā illic: ⁊ lauabit corpꝰ ſuū aqua in loco ſctō: ⁊ induet veſtē ſuā: ⁊ egrediēs faciet holocauſtū ſuū ⁊ holocauſtū ppli: ⁊ propitiabit pro ſe: ⁊ domo ſua: ⁊ pro pplo: vt pro ſacerdotibꝰ. ⁊ adipē q̄ pro pctis offeret ſup altare. ⁊ dimittēs hircū ſegregatū in emiſſionē: lauabit veſtes ſuas: ⁊ lauabit corpus ſuum aqua: ⁊ poſt hec ingredietur in caſtra.

συναγωγῆς ἰσραήλ. καὶ ἐξελεύσεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀπέναντι κῦ, καὶ ἐξιλάσεται ἐπ' αὐτοῦ. καὶ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ χιμάρου, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. καὶ ῥανεῖ ἐπ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ ἑπτάκις, καὶ καθαριεῖ αὐτό, καὶ ἁγιάσει αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συντελέσει ἐξιλασκόμενος τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου· καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ περὶ τῶν ἱερέων, καὶ καθαριεῖ· καὶ προσάξει τὸν χίμαρον τὸν ζῶντα, καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν τὰς δύο χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου τοῦ ζῶντος, καὶ ἐξαγορεύσει ἐπ' αὐτοῦ πάσας τὰς ἀνομίας τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ πάσας τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· καὶ ἐπιθήσει αὐτὰς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου τοῦ ζῶντος· καὶ ἐξαποστελεῖ ἐν χειρὶ ἀνθρώπου ἑτοίμου εἰς τὴν ἔρημον. καὶ λήψεται ὁ χίμαρος ἐφ' ἑαυτῷ τὰς ἀνομίας αὐτῶν εἰς γῆν ἄβατον. καὶ ἐξαποστελεῖ τὸν χίμαρον εἰς τὴν ἄβατον. καὶ εἰσελεύσεται ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκδύσεται τὴν στολὴν τὴν λινῆν, ἣν ἐνδεδύκει εἰσπορευομένου αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον, καὶ ἀποθήσει αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι ἐν τόπῳ ἁγίῳ, καὶ ἐνδύσεται τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ποιήσει τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ λαοῦ, ὡς περὶ τῶν ἱερέων. καὶ τὸ στέαρ τὸ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ὁ ἐξαποστέλλων τὸν χίμαρον τὸν διεσταλμένον εἰς ἄφεσιν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν.

E

Trāſla. B. Hiero.

cetu iſrael: donec egrediatur tabernaculū. Cū aūt exierit ad altare qđ corā dño eſt: oret ꝓ ſe. & ſumptū ſanguine vituli atq̄ hirci fundat ſuper cornua eius per gyrum: aſpergenſq̄ digito ſepties: expiet & ſctificet illud ab immunditiis filiorum iſrael. Poſtq̄ emūdauerit ſctūariū & tabernaculum & altare tunc offerat hircum viuentem. & poſita vtraq̄ manu ſuper caput eius: confiteatur omnes iniquitates filiorum iſrael & vniuerſa delicta atq̄ pctā eorū: que īprecās capiti eius emittet illū per hoīem paratū in deſertum. Cūq̄ portauerit hircus oēs iniquitates eorum in terrā ſolitariam & dimiſſus fuerit ī deſerto: reuertetur in tabernaculū teſtimōii. & depoſitis veſtibus quibus prius īdutus erat cum intraret ſctūarium: relictiſq̄ ibi: lauabit carnem ſuam ī loco ſctō: induetur q̄ veſtibus ſuis. et poſtq̄ egreſſus obtulerit holocauſtum ſuum ac plebis: rogabit tam pro ſe q̄ pro populo: & adipem qui oblatus eſt ꝓ peccatis adolebit ſup altare. Ille vero qui dimiſerit caprum emiſſarium lauabit veſtimenta ſua & corpus aqua & ſic igredietur in caſtra.

Ter. Heb.

קהל ישראל׃ ויצא אל המזבח אשר
לפני יהוה וכפר עליו ולקח מדם
הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות
המזבח סביב׃ והזה עליו מן הדם
באצבעו שבע פעמים וטהרו
וקדשו מטמאת בני ישראל׃ וכלה
מכפר את הקדש ואת אהל מועד
ואת המזבח והקריב את השעיר
החי׃ וסמך אהרן את שתי ידו על
ראש השעיר החי והתודה עליו
את כל עונת בני ישראל ואת
כל פשעיהם לכל חטאתם ונתן
אתם על ראש השעיר ושלח
ביד איש עתי המדברה׃ ונשא
השעיר עליו את כל עונתם אל
ארץ גזרה ושלח את השעיר
במדבר׃ ובא אהרן אל אהל מועד
ופשט את בגדי הבד אשר לבש
בבאו אל הקדש והניחם שם׃
ורחץ את בשרו במים במקום
קדוש ולבש את בגדיו ויצא
ועשה את עלתו ואת עלת העם
וכפר בעדו ובעד העם׃ ואת חלב
החטאת יקטיר המזבחה׃ ״
והמשלח את השעיר לעזאזל
יכבס בגדיו ורחץ את בשרו
במים ואחרי כן יבוא אל המחנה׃

Primitiua heb.

זבח
פנה
שער
סבב
קרב
שנה
ידה
עוה
עות דבר
בוא יעד
ינח
קום
קדש
עלה
קטר
שלח
כבס
בוא חנה

Trāſla. Chal.

קהלא דישראל׃ ויפוק למדבחא די קדם יי ויכפר עלוהי ויסב מדמא דתורא
ומדמא דצפירא ויתן על קרנת מדבחא סחור סחור׃ וידי עלוהי מן דמא באצבעיה
שבע זמנין וידכיניה ויקדשניה מסואבת בני ישראל׃ וישיצי מלכפרא על קודשא
ועל משכן זמנא ועל מדבחא ויקריב ית צפירא חיא׃ ויסמוך אהרן ית תרתין ידוהי
על ריש צפירא חיא ויודי עלוהי ית כל עוית בני ישראל וית כל מרדיהון לכל
חטאיהון ויתן יתהון על ריש צפירא וישלח ביד גבר דזמין למיזל למדברא׃ ויטול
צפירא עלוהי ית כל חוביהון לארע דלא יתבא וישלח ית צפירא במדברא׃ ויעול
אהרן למשכן זמנא וישלח ית לבושי בוצא די לבש במעליה לקודשא ויצנענון תמן׃
ויסחי ית בשריה במיא באתר קדיש וילבש ית לבושוהי ויפוק ויעביד ית עלתיה
וית עלת עמא ויכפר עלוהי ועל עמא׃ וית תרבא דחטאתא יסיק למדבחא׃ ודמוביל
ית צפירא לעזאזל יצבע לבושוהי ויסחי ית בשריה במיא ובתר כן יעול למשריתא׃

Interp̄. chal.

eccleſia iſrael. Egredieturq̄ ad altare qđ eſt corā dño: ⁊ expiabit illud: ⁊ tollet de ſanguine vituli ⁊ de ſanguine hirci: ⁊ ponet ſup cornua altaris per circuitū: ⁊ aſpget ſup eū ſepties de ſanguine cū digito ſuo: ⁊ mūdabit illud. Et ſctificabit illud ab immūditijs filiorū iſrael. Et poſtq̄ ceſſauerit expiare ſup ſāctuariū ⁊ ſup tabernaculū federis ⁊ ſup altare: offeret hircū viuū. ponetq̄ aarō ambas manꝰ ſuas ſup caput hirci viui: ⁊ cōfitebitur ſup eū oēs iniquitates filioꝝ iſrael: ⁊ oēs preuaricatiōes eoꝝ omiaq̄ pctā eoꝝ: ⁊ dabit ea ſuper caput hirci: ⁊ mittet eum per manum viri parati vt eat in ſolitudinē. Portabitq̄ hircus ſup ſe oēs iniquitates eoꝝ ad terrā inhabitabilē: ⁊ dimittet hircū p ſolitudinē. Et ingredietur aarō tabnaculū federis: ⁊ exuet veſtimēta linea quibꝰ veſtitus fuerat qn̄ ingreſſus eſt in ſanctuarium: ⁊ reponet ea ibi. Lauabitq̄ carnē ſuam aquis in loco ſctō: veſtieturq̄ veſtibus ſuis: et egredietur: ⁊ faciet holocauſtū ſuū ⁊ holocauſtū ppli. Et propitiabit pro ſe ⁊ pro populo. adipem aūt ſacrificij pro pctō adolebit ſup altare. Et qui duxerit hircū azazel: lauabit veſtimēta ſuā: ⁊ lauabit carnem ſuam aquis: ⁊ poſtea ingredietur in caſtra.

Primitiua chal.

דבח
נתן ידי צבע
דכה קדש שיצא
קרב חיה סמך
ידי ראש ידה
עוה שלח זמן
דבר נטל עול
שכן צנע סחא
לבש נפק עבד
עלה נסק יבל
צבע סחא שרא

ואת פר החטאת ואת שעיר
החטאת אשר הובא את דמם
לכפר בקדש יוציא אל מחוץ
למחנה ושרפו באש את ערתם
ואת בשרם ואת פרשם: והשרף
אתם יכבס בגדיו ורחץ את בשרו
במים ואחרי כן יבוא אל המחנה:
והיתה לכם לחקת עולם בחדש
השביעי בעשור לחדש תענו את
נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו
האזרח והגר הגר בתוככם: כי
ביום הזה יכפר עליכם לטהר
אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה
תטהרו: שבת שבתון היא לכם
ועניתם את נפשתיכם חקת
עולם: וכפר הכהן אשר ימשח
אתו ואשר ימלא את ידו לכהן
תחת אביו ולבש את בגדי הבד בגדי
הקדש: וכפר את מקדש הקדש
ואת אהל מועד ואת המזבח יכפר
ועל הכהנים ועל כל עם הקהל
יכפר: והיתה זאת לכם לחקת
עולם לכפר על בני ישראל מכל
חטאתם אחת בשנה ויעש
כאשר צוה יהוה את משה:

Cap. xvii.

וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל אהרן ואל בניו

בוא · יצא · עור · היה עלם · שבע עשר ענה · לאך עשה · זרח גור · כפר · טהר · ענה · משח · מלא · קדש · יעד זבח · היה · עלם · אחד עשה · דבר

Vitulum autem & hircum qui pro peccato fuerant immolati: & quorum ſanguis illatus eſt in ſctuarium vt expiatio compleretur: aſportabunt foras caſtra: & comburent igni tam pelles quam carnes eorum ac fimum. & quicunque combuſſerit ea lauabit veſtimenta ſua & carnem aqua: & ſic ingredietur caſtra. Eritque vobis hoc legitimum ſempiternum. Menſe autem ſeptimo: decima die menſis affligetis animas veſtras: nullumque opus facietis ſiue indigena ſiue aduena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit veſtri atque mundatio ab omnibus peccatis veſtris. coram domino mundabimini. Sabbatum enim requietionis eſt: & affligetis animas veſtras religione perpetua. Expiabit autem ſacerdos qui vnctus fuerit: & cuius manus initiate ſunt vt ſacerdotio fungatur pro patre ſuo. Inducturque ſtola linea & veſtibus ſanctis: & expiabit ſanctuarium & tabernaculum teſtimonii atque altare: ſacerdotes quoque & vniuerſum populum. Eritque vobis hoc legitimum ſempiternum: vt oretis pro filiis iſrael & pro cunctis peccatis eorum ſemel in anno. Fecit igitur ſicut preceperat dominus moyſi. Ca. 17.

Et locutus eſt dominus ad moyſen dicens. Loquere aaron & filiis eius

τ vitulū d̄e pro pctō: τ hir-
καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν χί-
cum d̄e pro pctō quoꝝ ſanguis coꝝ induct⁹
μαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, ὧν τὸ αἷμα αὐτῶν εἰσηνέ-
eſt ad ꝓpitiādū in ſctuario educēt ea extra
χθη ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἐξοίσουσιν αὐτὰ ἔξω τῆς
caſtra: τ cōburēt ea in igne: τ
παρεμβολῆς, καὶ κατακαύσουσιν αὐτὰ ἐν πυρί, καὶ
pelles coꝝ τ carnes coꝝ τ fi-
τὰ δέρματα αὐτῶν καὶ τὰ κρέατα αὐτῶν καὶ τὴν κό-
mū coꝝ. at q̄ cōbuſſerit ea: lauabit veſtes
προν αὐτῶν. ὁ δὲ κατακαίων αὐτά, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια
ſuas: τ lauabit corpus ſuū aqua: τ poſt
αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ
hec ingredietur ad caſtra. τ erit hoc
ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἔσται τοῦ-
vobis legitimū ſēpitnū. i mēſe ſeptimo decima
το ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον. ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ δεκάτῃ Infra. 23.c.
mēſis humiliabitis aīas vr̄as: τ oē o-
τοῦ μηνὸς ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔρ-
pus nō facietis indigena τ aduena ad
γον οὐ ποιήσετε ὁ αὐτόχθων καὶ ὁ προσήλυτος ὁ προσ-
ditus in vob. in eñ die hac ꝓpitiabitur p
κείμενος ἐν ὑμῖν. ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξιλάσεται πε- G
vobis: ad mūdādū vos ab oīb⁹ pctis
ρὶ ὑμῶν, καθαρίσαι ὑμᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν
vr̄is: corā dño mūdabimini: ſabbata ſabba-
ὑμῶν, ἔναντι κῦ καθαρισθήσεσθε, σάββατα σαββά-
toꝝ erit hec vobis. τ humiliabitis aīas ve-
των ἔσται αὕτη ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑ-
ſtras: legitimū ſēpitnū. τ ꝓpitiabit ſacerdos quē vnxe-
μῶν, νόμιμον αἰώνιον. καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς ὃν ἂν χρί-
rint eū: τ quē cōſecrauerit manus eius:
σωσιν αὐτόν, καὶ ὃν ἂν τελειώσωσι τὰς χεῖρας αὐτοῦ,
vt ſacerdotio fūgat poſt prēꝫ ſuū: τ induet ve-
τοῦ ἱερατεύειν μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται τὴν στο-
ſtē lineā veſtē ſctāꝫ: τ ꝓpitiabit ſctūꝫ
λὴν τὴν λινῆν στολὴν ἁγίαν, καὶ ἐξιλάσεται τὸ ἅγιον τῶν
ſctōꝝ: τ tabnaculū teſtimonij: τ altare
ἁγίων, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον
ꝓpitiabit: τ pro ſacerdotib⁹ τ pro oī cō-
ἐξιλάσεται, καὶ περὶ τῶν ἱερέων καὶ περὶ πάσης τῆς συ-
gregatiōe ꝓpitiabit. τ erit vob legitimū hoc ſēpitnū
ναγωγῆς ἐξιλάσεται. καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον τοῦτο αἰώνιον
ad ꝓpitiādū pro filijs iſrael ab oīb⁹
ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ πασῶν τῶν
peccatis coꝝ. ſemel in anno fiet: ſi-
ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ποιηθήσεται, κα-
cut p̄cepit dñs moyſi.
θάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. Ca. 17.
Et locut⁹ ē dñs ad moyſen: dicēs: A
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων,
loq̄re ad aarō τ ad filios eius
λάλησον πρὸς ἀαρὼν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ

Interp. chal.

vitulū autem pro peccato et hircum qui offertur pro peccato quorum ſanguis illatus eſt ad expiandum in ſanctuario: efferēt extra caſtra: et comburēt igni pelles eorum et carnes τ fimum eorū. Et qui combuſerit ea lauabit veſtimēta ſua: lauabitque carnē ſuā aquis: τ poſtea ingredietur in caſtra. Eritque vobis in legitimum ſempiternum. In menſe ſeptimo in decima die menſis affligetis animas veſtras: nullumque opus facietis: tam indigene quam aduene qui peregrinātur inter vos. Quia in hac die expiatio erit veſtri: vt mundemini ab omnibus peccatis vr̄is: coram domino mundabimini. Sabbatū requietionis erit vobis: affligetiſque animas veſtras. Legitimum ſempiternum erit: propitiabitque ſacerdos q̄ vnctus fuerit τ cui⁹ oblatio oblata eſt vt miniſtret pro pr̄e ſuo: induetur que veſtib⁹ lineis veſtib⁹ ſctis: τ expiabit ſup ſctuariū ſctitatis τ ſup tabernaculū federis τ ſup altare q̄que expiabit τ ſup oēs ppl̄m eccl̄e expiabit. Eritque vobis hoc legitimū ſēpiternū ad ꝓpiciādū ꝓ filijs iſrael ab oīb⁹ peccatis eoꝝ ſemel ī āno. fecitque ſicut p̄cepat dñs moyſi.

Locutuſque eſt dominus cum moyſe Cap. 17. dicens. Loquere cum aaron τ cum filijs eius

Transla. Chal.

ית תורא דחטאתא וית צפירא דחטאתא דאיתעל מדמהון לכפרא בקודשא
יתפקון למברא למשריתא ויוקדון בנורא ית משכיהון וית בשריהון וית אוכליהון
ודמוקיד יתהון יצבע לבושוהי ויסחי ית בשריה במיא ובתר כן יעול למשריתא: ותהי
לכון לקים עלם בירחא שביעאה בעשרא לירחא תענון ית נפשתיכון וכל עבידא לא
תעבדון יציבא וגיורא דיתגיירון ביניכון: ארי ביומא הדין יכפר עליכון לדכאה יתכון
מכל חוביכון קדם יי תדכון: שבת שבתא היא לכון ותענון ית נפשתיכון קים עלם:
ויכפר כהנא דירבי יתיה ודיקריב ית קורבניה לשמשא תחות אבוהי וילבש ית
לבושי בוצא לבושי קודשא: ויכפר על מקדש קודשא ועל משכן זימנא ועל מדבחא
יכפר ועל כהניא ועל כל עמא דקהלא יכפר: ותהי דא לכון לקים עלם לכפרא על
בני ישראל מכל חוביהון חדא בשתא ועבד כמא דפקיד יי ית משה:

Ca. xvii. ומליל יי עם משה למימר: מליל עם אהרן ועם בנוהי

Primitiua chal.

עול · נפק יקד · הוה · קום ענה · עבד גור כפר · דכה קום · רבב מרב לבש · קדש שכן דכן · אמר

ואל כל בני ישראל ואמרת
אליהם זה הדבר אשר צוה
יהוה לאמר: איש איש מבית
ישראל אשר ישחט שור או
כשב או עז במחנה או אשר
ישחט מחוץ למחנה: ואל פתח
אהל מועד לא הביאו להקריב
קרבן ליהוה לפני משכן יהוה
דם יחשב לאיש ההוא דם שפך
ונכרת האיש ההוא מקרב עמו:
למען אשר יביאו בני ישראל
את זבחיהם אשר הם זבחים על
פני השדה והביאם ליהוה אל
פתח אהל מועד אל הכהן וזבחו
זבחי שלמים ליהוה אותם: וזרק
הכהן את הדם על מזבח יהוה פתח
אהל מועד והקטיר החלב לריח
ניחח ליהוה: ולא יזבחו עוד את
זבחיהם לשעירם אשר הם זנים
אחריהם חקת עולם תהיה זאת
להם לדרתם: ואלהם תאמר איש
איש מבית ישראל ומן הגר
אשר יגור בתוכם אשר יעלה
עלה או זבח: ואל פתח אהל מועד
לא יביאנו לעשות אתו ליהוה
ונכרת האיש ההוא מעמיו: ואיש
איש מבית ישראל ומן הגר הגר

שחט · חנה · יעד בוא קרב · שכן · חשב · כרת · את · קטר נוח · שער זנה · היה · דור אמר · גור · עלה · יעד · בוא עשה · גור

τ ad oēs filios iſrael: τ dices ad e-
καὶ πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐ-
os: hoc v̄bū qd̄ p̄cepit dñs: dicēs: ho
τούς, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐνετείλατο κύριος, λέγων, ἄν-
mo homo filioꝝ iſrael qui imolauerit vi-
θρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὃς ἂν σφάξῃ μό-
tulū vel ouē vel caprā in caſtris: τ q̄
χον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ὃς ἂν
occiderit extra caſtra: τ ad hoſtiū
σφάξῃ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς
tabnaculi teſtimonij nō ferat: vt offerat
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ὥστε προσενέγκαι
donū dño corā tabnaculo teſtimo
δῶρον τῷ κυρίῳ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρί-
nij: ſāguis cōputabit hoī illi: ſāguinē ef-
ου, αἷμα λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, αἷμα ἐξέ-
fudit. peribit aīa illa de pplo ſuo:
χεεν. ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐ-
vt ferāt filij iſrael ſacrificia ſua:
τῆς, ὅπως ἂν φέρωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐ-
q̄cūq̄ ipi iugulauerit in cāpis: τ fe
τῶν, ὅσα ἂν αὐτοὶ σφάξωσιν ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ οἴ-
rēt ea dño ad hoſtiū tabnaculi
σουσιν αὐτὰ τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
teſtimōij: ad ſacerdotē. τ ſacrificabūt ſacrificia ſalutari
μαρτυρίου, πρὸς τὸν ἱερέα. καὶ θύσουσι θυσίας σωτηρίου
dño ipa. τ effundet ſacerdos ſāguinē ſup
τῷ κυρίῳ αὐτά. καὶ προσχεεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ
B altare corā dño ad hoſtiā tabnacli
θυσιαστήριον ἀπέναντι κῦ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς
teſtimonū. τ tollet adipē in odorē ſuauita
τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἀνοίσει τὸ στέαρ εἰς ὀσμὴν εὐωδί-
tis dño. τ nō ſacrificabūt vltra ſacrificia ipoꝝ
ας τῷ κῷ. καὶ οὐ θύσουσιν ἔτι τὰς θυσίας αὐτῶν τοῖς
vanis i q̄b⁹ ipi fornicabūtur poſt e-
ματαίοις ἐν οἷς αὐτοὶ ἐκπορνεύσουσιν ὀπίσω αὐ-
os. legitimū ſēpitnū erit vobis in gn̄atiōes vr̄as.
τῶν. νόμιμον αἰώνιον ἔσται ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.
τ dices ad eos: hō hō de
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἀπὸ
filijs iſrael: τ de aduenis
τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀπὸ τῶν προσηλύτων τῶν
pegrinātibus in vobis: q̄ fecerit holocauſtū vel
προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν ποιήσῃ ὁλοκαύτωμα ἢ
ſacrificiū: τ ad hoſtiū tabnaculi teſti-
θυσίαν, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
monij nō tulerit: ad faciēdū ipm dño: pe-
τυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ποιῆσαι αὐτὸ τῷ κυρίῳ, ἐξο-
ribit hō ille de pplo ſuo.
λοθρευθήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐκ τοῦ λαοῦ αὐ-
τ hō hō filioꝝ iſrael vel
τοῦ. καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἢ
aduenaꝝ additoꝝ
C τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων

& cunctis filiis iſrael: dicens ad eos. Iſte eſt ſermo quem mandauit dominus dicens. Homo quilibet de domo iſrael ſi occiderit bouem aut ouem ſiue capram in caſtris vel extra caſtra: & non obtulerit ad oſtium tabernaculi oblationem domino: ſanguinis reus erit: quaſi ſi ſanguinem fuderit: ſic peribit de medio populi ſui. Ideo ſacerdoti offerre debent filii iſrael hoſtias ſuas quas occidunt in agro vt ſanctificentur domino ante oſtium tabernaculi teſtimonii: & immolent eas hoſtias pacificas domino. Fundetque ſacerdos ſanguinem ſuper altare domini ad oſtium tabernaculi teſtimonii: & adolebit adipem in odorem ſuauitatis dño: & nequaquam vltra immolabunt hoſtias ſuas demonibus: cum quibus fornicati ſunt. Legitimum ſempiternum erit illis & poſteris eorum. Et ad ipſos dices. Homo de filiis iſrael & de aduenis qui peregrinantur apud vos: qui obtulerit holocauſtum ſiue victimam: & ad oſtium tabernaculi teſtimonii non adduxerit eam: vt offerat dño: interibit de populo ſuo. Homo quilibet de domo iſrael & de aduenis qui pere

Transla. Chal.

ועם כל בני ישראל ותימר להון דין פתגמא דפקיד יי למימר: גבר גבר מבית ישראל
דיכוס תור או אימר או עזא במשריתא או דיכוס מברא למשריתא: ולתרע משכן
זמנא לא איתיניה לקרבא קורבנא קדם יי קדם משכנא דיי דמא יתחשיב לגברא
ההוא דמא אשד וישתיצי אינשא ההוא מגו עמיה: בדיל דייתון בני ישראל ית
דבחיהון דאינון דבחין על אפי חקלא וייתנון לקדם יי לתרע משכן זימנא לות כהנא
ויכסון ניכסת קודשין קדם יי יתהון: ויזרוק כהנא ית דמא על מדבחא דיי בתרע
משכן זימנא ויסיק תרבא לאתקבלא ברעוא קדם יי: ולא ידבחון עוד ית דבחיהון
לשדין דאינון טען בתריהון קים עלם תהי דא להון לדריהון: ולהון תימר גבר גבר
מבית ישראל ומן גיוריא דיתגיירון ביניהון דיסיק עלתא או נכסת קודשיא: ולתרע
משכן זימנא לא ייתיניה למעבד יתיה קדם יי וישתיצי אינשא ההוא מגו
עמיה: וגבר גבר מבית ישראל ומן גיוריא דיתגיירון

Interp. chal.

et cum omnibus filijs iſrael: et dices eis. Iſte eſt ſermo quē precepit dñs dicēs. Uir vir de domo iſrael q̄ occiderit bouē aut agnū ſiue caprā in caſtris: aut qui occiderit extra caſtra: τ ad oſtium tabernaculi federis nō adduxerit illud vt offeratur in oblationē corā dño coram tabernaculo dñi: ſanguis reputabitur illi viro: ſanguinē fudit: τ peribit homo ille de medio populi ſui: vt afferant filij iſrael ſacrificia ſua que ſacrificant ſuper faciē agri: afferantque ea dño ad oſtium tabernaculi federis ad ſacerdotem: τ immolent hoſtias ſanctas coram dño: aſpergetque ſacerdos ſanguinē ſuper altare dñi in oſtio tabernaculi federis: τ adolebit adipem: vt ſuſcipiatur voluntarie coram dño. Et non ſacrificabūt vltra ſacrificia ſua demonibus poſt quos ipſi errant. Legitimū ſempiternū erit hoc illis in generationibus ſuis. τ ad ipſos dices. Uir vir de domo iſrael τ de aduenis qui peregrinantur inter vos qui obtulerit holocauſtum ſiue victimā ſanctificatam: et ad oſtium tabernaculi federis non adduxerit eam: vt faciat eam coram domino: exterminabit homo ille de medio populi ſui. Et vir vir de domo iſrael τ de peregrinis qui peregrinantur

Primitiua chal.

נכס עד שרא · אתא דם חשב · שצא אתא · אף · נכס זרק דבח · נסק מבל דבח · שד מעה קום · הוה דור אמר · גור אתא עבד · שצא

Primitiua heb.

אכל נתן · פנה · כרת · זבח · כפר · ציד · כרת · זרח · כבס · רחץ · דבר · עשה · בוא

Ter. Heb.

בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי
פני בנפש האכלת את הדם
והכרתי אתה מקרב עמה: כי נפש
הבשר בדם הוא ואני נתתיו
לכם על המזבח לכפר על
נפשתיכם כי הדם הוא בנפש
יכפר: על כן אמרתי לבני ישראל
כל נפש מכם לא תאכל דם
והגר הגר בתוככם לא יאכל דם:
ואיש איש מבני ישראל ומן
הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד
חיה או עוף אשר יאכל ושפך
את דמו וכסהו בעפר: כי נפש
כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר
לבני ישראל דם כל בשר לא
תאכלו כי נפש כל בשר דמו הוא
כל אכליו יכרת: וכל נפש אשר
תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר
וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא
עד הערב וטהר: ואם לא יכבס
ובשרו לא ירחץ ונשא עונו:

Cap. xviii.

וידבר יהוה אל משה לאמר:
דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם אני יהוה אלהיכם:
כמעשה ארץ מצרים אשר
ישבתם בה לא תעשו וכמעשה
ארץ כנען אשר אני מביא

Trãſla. B. Hiero.

grinantur inter vos: ſi comederit ſanguinem: obfirmabo faciem meam contra aĩam illius: & diſperdã eã de populo ſuo: quia anima carnis in ſanguine ẽ: & ego dedi illum vobis vt ſuper altare ĩ eo expietis pro animabus veſtris: & ſanguis pro anime piaculo ſit. Idcirco dixi filiis iſrael. Oĩs aĩa ex vobis non comedet ſanguinem: nec ex aduenis qui peregrinantur apud vos. Homo quicunq; de filiis iſrael & de aduenis qui peregrinãtur apud vos: ſi venatione atq; aucupio ceperit ferã vel auẽ quib⁹ veſci licitũ eſt: fundat ſanguinẽ eius: & operiat illũ terra. Aĩa enĩ oĩs carnis in ſanguine eſt. Vñ dixi filiis iſrael. Sãguinẽ vniuerſe carnis non comedetis: quia aĩa carnis in ſanguine eſt: & quicũq; comederit illũ interibit. Aĩa que comederit morticinũ vel captũ a beſtia tã de ĩdigenis q̃ de aduenis: lauabit veſtimenta ſua & ſemetipſũ aq̃ & cõtaminatus erit vſq; ad veſperũ: & hoc ordie mũdus fiet. Q̃d ſi nõ lauerit veſtimẽta ſua vl̃ corp⁹ portabit iniq̃tatẽ ſuã.

Ca. 18.

Locutuſq; ẽ dñs ad moyſe dicẽs. Loq̃re filiis iſrl̃: & dices ad eos. Ego ſum dñs deus vr̃. Iuxta cõſuetudinẽ terre egypti ĩ qua habitaſtis non facietis: & iuxta morem regiõis chanaã ad quã ego introducturus ſũ

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

in vobis: q̃ comederit oẽm ſãguinẽ: τ obfirmabo fa
ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν φάγῃ πᾶν αἷμα, καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσω-
ciẽ meã cõtra aĩaʒ comedẽtẽ ſãguinẽ: τ
πόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἐσθίουσαν τὸ αἷμα, καὶ
perdã eã de populo ſuo. τ enĩ aĩa oĩs
ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ἡ γὰρ ψυχὴ πάσης
carnis ſãguis eius eſt. et ego dedi vobis illũ ſu
σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστιν. καὶ ἐγὼ δέδωκα ὑμῖν αὐτὸ ἐ-
p altare ad ꝓpitiãdũ pro aĩab⁹
πὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν ψυχῶν
vr̃is. τ enĩ ſãguis eius pro aĩa ꝓpitiabit. ꝓpt̃ hoc
ὑμῶν. τὸ γὰρ αἷμα αὐτοῦ ἀντὶ ψυχῆς ἐξιλάσεται. διὰ τοῦ-
dixi filijs iſrael: oĩs aĩa ex vobis nõ
το εἴρηκα τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, πᾶσα ψυχὴ ἐξ ὑμῶν οὐ
comedet ſãguinẽ. τ aduena q̃ additus ĩ vobis
φάγεται αἷμα. καὶ ὁ προσήλυτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν
nõ comedet ſãguinẽ. τ hõ hõ filiorꝫ iſrael: vel
οὐ φάγεται αἷμα. καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἢ τῶν
aduenarꝫ additorꝫ in vobis: q̃ venabitur
προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν θηρεύσει
venationẽ ferã: vel auem: q̃ comedit: effundet ſãguinẽ
θήρευμα θηρίον, ἢ πετεινόν, ὃ ἐσθίεται, ἐκχεεῖ τὸ αἷμα
ſuũ: τ cooperiet illũ terrã: τ enĩ aĩa oĩs car-
αὐτοῦ, καὶ καλύψει αὐτὸ τῇ γῇ. ἡ γὰρ ψυχὴ πάσης σαρ-
nis ſãguis eius eſt. τ dixi filijs iſrael: ſãguinẽ
κὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστιν. καὶ εἶπα τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, αἷμα
oĩs carnis nõ comedetis: qm̃ aĩa oĩs carnis ſã
πάσης σαρκὸς οὐ φάγεσθε, ὅτι ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷ-
guis eius eſt. oĩs comedẽs illũ peribit. τ
μα αὐτοῦ ἐστιν. πᾶς ὁ ἐσθίων αὐτὸ ἐξολοθρευθήσεται. καὶ
oĩs aĩa: q̃ comederit morticiniũ: vel a fera captũ
πᾶσα ψυχή, ἥτις φάγεται θνησιμαῖον, ἢ θηριάλωτον
in idigenis: vel i aduenis: lauabit
ἐν τοῖς αὐτόχθοσιν, ἢ ἐν τοῖς προσηλύτοις, πλυνεῖ
veſtes ſuas: τ lauabit aqua: τ immun-
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρ-
dus erit vſq; ad veſperaʒ: τ mũdus erit. ſi aũt nõ
τος ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μὴ
lauabit veſtes ſuas: τ corpus ſuũ nõ laua
πλύνῃ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ μὴ λού-
bit aqua: τ accipiet iniq̃tatẽ ſuã.
σηται ὕδατι, καὶ λήψεται ἀνόμημα αὐτοῦ. Ca. 18.
Et locut⁹ ẽ dñs ad moyſen: dicẽs: lo
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, λά-
quere filijs iſrael: τ dices ad eos: ego
λησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐγὼ
dñs deus vr̃: ſcd̃m cõſuetudines
κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς
terre egypti: in qua habitaſtis in ipa: nõ facie-
γῆς Αἰγύπτου, ἐν ᾗ παρῳκήσατε ἐν αὐτῇ, οὐ ποιή-
tis: τ ſcd̃m mores terre cha
σετε, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς γῆς Χα-
naã: in qua ego induco vos
ναάν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς

D

S. 7. c. Infra. 19. c.

A

Primitiua chal.

אכל נתן · כפר מן · גור · צוד חיה אכל · אשד כסה דם · שצא · יצב צבע סחא · הוה סאב דכה · קבל אמר · עבד עול

Interp̃. chal.

inter eos qui comederit oẽm ſanguinẽ: ponã furorẽ meũ in hoĩe qui comederit ſanguinẽ: τ diſperdã cum de medio populi ſui. Qm̃ aĩa carnis in ſanguine eſt: et ego dedi euʒ vobis ad expiandũ ſup altarẽ pro aĩabus vr̃is: quia ſanguis pro aĩa expiat. Idcirco dixi filijs iſrael. Oĩs homo ex vobis nõ comedet ſanguinẽ. Et peregrini q̃ pegrinãtur inter vos: nõ comedẽt ſanguinẽ. Et vir vir de filijs iſrael τ de pegrinis q̃ pegrinant̃ inter eos q̃ venatus fuerit venationẽ beſtie aut auis q̃bus veſci licitũ eſt: fundet ſanguinẽ ei⁹ τ operiet euʒ terra: aĩa enĩ oĩs carnis in ſanguine eius eſt. Et ego dixi filijs iſrl̃ ſanguinẽ oĩs carnis nõ comedetis: qm̃ aĩa oĩs carnis in ſanguine eius eſt: oĩs q̃ comederit eum peribit. Et omnis qui comederit morticiniũ vel ꝯfractũ a beſtia de indigenis vel aduenis: lauabit veſtimẽta ſua: τ lauabit aqua: τ erit immundus vſq; ad veſpaʒ: τ erit mũd⁹. Si aũt nõ lauauerit veſtimẽta neq; carnẽ ſuã lauauerit: ſuſcipiet iniq̃tatẽ ſuã. Ca. 18.

Locutuſq; eſt dñs cuʒ moyſe dicẽs. Loq̃re cũ filijs iſrael τ dices ad eos. Ego ſum dñs deus vr̃. Iuxta opera populi terre egypti ĩ qua habitaſtis nõ facietis: et iuxta opera populi terre chanaan ad quã

Tranſla. Chal.

ביניהון דייכול כל דמא ואתן רוגזי באנשא דייכול ית דמא ואשיצי יתיה מגו עמיה:
ארי נפש בשרא בדמא הוא ואנא יהבתיה לכון על מדבחא לכפרא על נפשתכון
ארי דמא הוא על נפשא מכפר: על כן אמרית לבני ישראל כל אנש מנכון לא יכול
דמא וגיוריא דיתגיירון ביניכון לא ייכלון דמא: וגבר גבר מבני ישראל ומן גיוריא
דיתגיירון ביניהון דיצוד צידא חיתא או עופא דמתאכיל וישוד ית דמיה ויכסיניה
בעפרא: ארי נפש כל בשרא דמיה בנפשיה הוא ואמרית לבני ישראל דם כל
בשרא לא תיכלון ארי נפש כל בשרא דמיה היא כל דייכליניה ישתיצי: וכל אנש
דייכול נבילא ותבירא ביציביא ובגיוריא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד
רמשא וידכי: ואם לא יצבע ובשריה לא יסחי ויקביל חוביה:

Ca. xviij.

ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל ותימר להון אנא יי אלהכון: כעובדי
עמא דארעא דמצרים דיתבתון בה לא תעבדון וכעובדי עמא דארעא דכנען דאנא מעיל

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

illuc nõ facietis: τ in legibus illorꝫ nõ ambu
ἐκεῖ οὐ ποιήσετε, καὶ ἐν τοῖς νόμοις αὐτῶν οὐ πορεύ-
late. iudicia mea facietis: τ p̃cepta
σεσθε. τὰ κρίματά μου ποιήσετε, καὶ τὰ προστάγματά
mea cuſtodietis: τ ambulate in illis: ego dñs de⁹
μου φυλάξεσθε, καὶ πορεύεσθε ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κς̄ ὁ θς̄
vr̃. τ cuſtodietis p̃cepta mea: τ oĩa
ὑμῶν. καὶ φυλάξεσθε τὰ προστάγματά μου, καὶ πάντα
Roma. 10. a. iudicia mea: τ facietis illa. q̃ fecerit il-
τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά. ὁ ποιήσας αὐ-
la hõ: viuet in ipis: ego dñs deus vr̃. hõ hõ
τὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κς̄ ὁ θς̄ ὑμῶν. ἄνθρωπος ἄνθρωπος
ad oẽm p̃ximũ carnis eius nõ accedet
πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται
ad reuelãdũ turpitudinẽ: ego dñs. turpitudinẽ pa
ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην, ἐγὼ κς̄. ἀσχημοσύνην τοῦ πα-
tris tui: τ turpitudinẽ m̃ris tue nõ reuela
τρός σου, καὶ ἀσχημοσύνην μητρός σου οὐκ ἀποκαλύ-
B bis: m̃r enĩ tua eſt. turpitudinẽ eius nõ re-
ψεις, μήτηρ γάρ σου ἐστίν. τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς οὐκ ἀπο-
uelabis. turpitudinẽ vxoris p̃ris tui nõ reue
καλύψεις. ἀσχημοσύνην γυναικὸς πατρός σου οὐκ ἀποκα-
labis: turpitudo p̃ris tui eſt. turpitudinẽ ſo
λύψεις, ἀσχημοσύνη πατρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην τῆς ἀ-
roris tue ex p̃re tuo vel ex m̃re tua itrogenite vel ge
δελφῆς σου ἐκ πατρός σου ἢ ἐκ μητρός σου ἐνδογενοῦς ἢ γε-
nite extra: nõ reuelabis turpitudinẽ ea-
γεννημένης ἔξω, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐ-
rũ. turpitudinẽ filie filij tui vel filie fi
τῶν. ἀσχημοσύνην θυγατρὸς υἱοῦ σου ἢ θυγατρὸς θυγα-
lie tue nõ reuelabis turpitudinẽ earꝫ: qm̃
τρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, ὅτι
tua turpitudo eſt. turpitudinẽ filie vxoris
σὴ ἀσχημοσύνη ἐστίν. ἀσχημοσύνην θυγατρὸς γυναικὸς
p̃ris tui nõ reuelabis: ex eodẽ p̃re ſoror
πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, ὁμοπατρία ἀδελφή
tua eſt: nõ reuelabis turpitudinẽ eius. tur
σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ἀ-
pitudinẽ ſororis p̃ris tui nõ reuelabis: cõ
σχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰ-
ſãguinea enĩ p̃ris tui eſt. turpitudinẽ ſororis m̃ris tue
κεία γὰρ πατρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς μητρός σου
nõ reuelabis: cõſanguinea enĩ m̃ris tue ẽ. turpitudi
οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰκεία γὰρ μητρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύ-
C nẽ f̃ris p̃ris tui nõ reuelabis: τ ad
νην ἀδελφοῦ τοῦ πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, καὶ πρὸς
vxorẽ illi⁹ nõ ingredieris: cognata enĩ tua eſt. turpitu
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ οὐκ εἰσελεύσῃ, συγγενὴς γάρ σου ἐστίν. ἀσχημο-
dinẽ nurus tue nõ reuelabis: vxor enĩ filij tui eſt: nõ
σύνην νύμφης σου οὐκ ἀποκαλύψεις, γυνὴ γὰρ υἱοῦ σου ἐστίν, οὐκ
reuelabis turpitudinẽ ei⁹. turpitudinẽ vxoris
ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. ἀσχημοσύνην γυναικὸς ἀ-
f̃ris tui nõ reuelabis: turpitudo f̃ris tui eſt.
δελφοῦ σου οὐκ ἀποκαλύψεις, ἀσχημοσύνη ἀδελφοῦ σου ἐστίν.

Trãſla. B. Hiero.

vos: non agetis: nec ĩ legitimis eorum ambulabitis. Facietis iudicia mea & p̃cepta mea ſeruabitis: & ambulabitis ĩ eis. Ego dominus deus veſter. Cuſtodite leges meas atq; iudicia: que faciens homo viuet in eis. Ego dominus. Omnis homo ad proximam ſanguinis ſui nõ accedet vt reuelet turpitudinẽ eius. Ego dñs. Turpitudinẽ p̃ris tui & turpitudinẽ m̃ris tue nõ diſcoopies. Mater tua ẽ: nõ reuelabis turpitudinẽ eius. Turpitudinẽ vxoris patris tui nõ diſcoopies. Turpitudo ei⁹ p̃ris tui ẽ. Turpitudinẽ ſororis tue ex p̃re ſiue ex matre que domi vel foris genita eſt: non reuelabis. Turpitudinem filie filii tui vel neptis ex filia non reuelabis: quia turpitudo tua eſt. Turpitudinẽ filie vxoris patris tui quã peperit patri tuo: & eſt ſoror tua: nõ reuelabis. Turpitudinem ſororis patris tui nõ diſcoperies: quia caro ẽ patris tui. Turpitudinẽ ſororis matris tue nõ reuelabis: eo q̃ caro ſit matris tue. Turpitudinem patrui tui nõ reuelabis nec accedes ad vxorẽ eius q̃ tibi affinitate cõiũgitur. Turpitudinem nurus tue nõ reuelabis q͂ vxor filii tui ẽ: nec diſcoopies ignominiã eius. Turpitudinẽ vxoris f̃ris tui nõ reuelabis: q͂ turpitudo f̃ris tui ẽ.

Ter. Heb.

אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם
לא תלכו: את משפטי תעשו
ואת חקתי תשמרו ללכת בהם
אני יהוה אלהיכם: ושמרתם את
חקתי ואת משפטי אשר יעשה
אתם האדם וחי בהם אני יהוה:
איש איש אל כל שאר בשרו
לא תקרבו לגלות ערוה אני
יהוה: ערות אביך וערות אמך
לא תגלה אמך הוא לא תגלה
ערותה: ערות אשת אביך לא
תגלה ערות אביך הוא: ערות
אחותך בת אביך או בת אמך
מולדת בית או מולדת חוץ לא
תגלה ערותן: ערות בת בנך או
בת בתך לא תגלה ערותן כי
ערותך הנה: ערות בת אשת
אביך מולדת אביך אחותך הוא
לא תגלה ערותה: ערות אחות
אביך לא תגלה שאר אביך הוא:
ערות אחות אמך לא תגלה כי
שאר אמך הוא: ערות אחי
אביך לא תגלה אל אשתו לא
תקרב דדתך הוא: ערות כלתך
לא תגלה אשת בנך הוא לא
תגלה ערותה: ערות אשת אחיך
לא תגלה ערות אחיך הוא:

Primitiua heb.

הלך שפט · שמר · עשה · קרב גלה ערה · איש · נגה · ילד · דוד כלל

Tranſla. Chal.

יתכון לתמן לא תעבדון ובנימוסיהון לא תהכון: ית דיני תעבדון וית קימי תטרון
להלכא בהון אנא יי אלהכון: ותטרון ית קימי וית דיני דאם יעביד יתהון אנשא ויחי
בהון לחיי עלמא אנא יי: גבר גבר לכל קריב בשריה לא תקרבון לגלאה ערייא
אנא יי: ערית אבוך וערית אמך לא תגלי אמך היא לא תגלי עריתה: ערית אתת
אבוך לא תגלי ערית אבוך היא: ערית אחתך בת אבוך או בת אמך דיליד מן
אבוך מן איתא אוחרי או מן אימך מן גבר אוחרן לא תגלי עריתהן: ערית בת ברך או
בת ברתך לא תגלי עריתהן ארי ערייתך אנין: ערית בת איתת אבוך דיליד מן אבוך
אחתך היא לא תגלי עריתה: ערית אחת אבוך לא תגלי קריבת אבוך היא: ערית אחת
אמך לא תגלי ארי קריבת אמך היא: ערית אחי אבוך לא תגלי לאתתיה לא תקרב
איתת אחבוך היא: ערית כלתך לא תגלי איתת ברך היא לא תגלי עריתה: ערית
איתת אחוך לא תגלי ערייתא דאחוך היא:

Interp̃. chal.

vos nõ facietis: neq; in legitimis eorꝫ ãbuletis. Iudicia ei mea facietis: τ pacta mea ſuabitis vt ãbuletis in eis: ego dñs de⁹ vr̃. Cuſtodietiſq; pacta mea τ iudicia mea: q̃ faciẽs hõ viuet ĩ eis vita ſẽpitna: ego dñs. Vir vir ad oẽʒ p̃ximã carnis ſue nõ accedet vt reuelet turpitudinẽ: ego dñs. Turpitudinẽ p̃ris tui τ turpitudinẽ m̃ris tue nõ diſcoopies: m̃r tua ẽ: nõ reuelabis turpitudinẽ ei⁹. Turpitudinẽ vxoris p̃ris tui nõ diſcoopies: turpitudo enĩ p̃ris tui ẽ. Turpitudinẽ ſororis tue filie p̃ris tui aut filie m̃ris tue: q̃ genita eſt a p̃re tuo ex alia vxore aut a m̃re tua ex alio viro: nõ diſcoopies turpitudinẽ earꝫ. Turpitudinẽ filie filij tui aut filie filie tue: nõ reuelabis turpitudinẽ earꝫ: q͂ turpitudo tua eſt. Turpitudinẽ filie vxoris p̃ris tui q̃ genita eſt a patre tuo nõ reuelabis: q͂ ſoror tua eſt: nõ reuelabis turpitudinẽ eius. Turpitudinẽ ſororis p̃ris tui non diſcooperies: cõſanguinea enĩ patris tui eſt. Turpitudinẽ ſororis m̃ris tue nõ reuelabis: q͂ ꝯſanguinea m̃ris tue ẽ. Turpitudinẽ patrui tui nõ reuelabis ad vxorẽ ei⁹ nõ accedes: vxor ei patrui tui ẽ. Turpitudinẽ nurus tue nõ reuelabis: vxor enĩ filij tui eſt: nõ diſcooperies turpitudinẽ eius. Turpitudinẽ vxoris fratris tui nõ reuelabis: q͂ turpitudo f̃ris tui eſt.

Primitiua chal.

דבר דון קום · נטר עבד חיה · קרב גלה ערה · אב אם אתתא · ילד · גלה בר · ערה · אח אתתא קרב · כלל גלה

ערות אשה ובתה לא תגלה את
בת בנה ואת בת בתה לא תקח
לגלות ערותה שארה הנה זמה
הוא: ואשה אל אחתה לא תקח
לצרר לגלות ערותה עליה בחייה:
ואל אשה בנדת טמאתה לא
תקרב לגלות ערותה: ואל אשת
עמיתך לא תתן שכבתך לזרע
לטמאה בה: ומזרעך לא תתן
להעביר למלך ולא תחלל את
שם אלהיך אני יהוה: ואת זכר
לא תשכב משכבי אשה תועבה
הוא: ובכל בהמה לא תתן שכבתך
לטמאה בה ואשה לא תעמד
לפני בהמה לרבעה תבל הוא: אל
תטמאו בכל אלה כי בכל אלה
נטמאו הגוים אשר אני משלח
מפניכם: ותטמא הארץ ואפקד
עונה עליה ותקא הארץ את
ישביה: ושמרתם אתם את חקתי
ואת משפטי ולא תעשו מכל
התועבת האלה האזרח והגר הגר
בתוככם: כי את כל התועבת האל
עשו אנשי הארץ אשר לפניכם
ותטמא הארץ: ולא תקיא הארץ
אתכם בטמאכם אתה כאשר
קאה את הגוי אשר לפניכם: כי

לקח · זמם · איש · חיה · קרב · קרב ערה · עמת נתן · עבר חלל · שכב תעב · עמד · פנה · טמא · שלח · פקד · קאה · שפט עשה · זרח גור

Turpitudinem vxoris tue & filie eius nō reuelabis. Filiā filii eius & filiā filie illiꝰ nō ſumes vt reueles ignominiā eius: quia caro illius ſūt: & talis coitus inceſtus eſt. Sororē vxoris tue in pellicatū illius non accipies: nec reuelabis turpitudinē eiꝰ adhuc illa viuēte. Ad mulierē q̄ patitur mēſtrua non accedes: nec reuelabis feditatē eius. Cū vxore proximi tui nō coibis: nec ſeminis cōmixtiōe maculaberis. De ſemine tuo nō dabis vt conſecretur idolo moloch: nec pollues nomē dei tui. Ego dominꝰ. Cū maſculo nō cōmiſcearis coitu femineo: qa abominatio eſt. Cū oī pecore nō coibis: nec maculaberis cū eo. Mulier nō ſuccūbet iumēto: nec miſcebitur ei: quia ſcelus eſt. Nec polluamini in omnibus his quibus cōtaminate ſūt vniuerſe gētes: quas ego eiiciā ante cōſpectū vr̄m: & quibus polluta eſt terra: cuiꝰ ego ſcelera viſitabo vt euomat habitatores ſuos. Cuſtodite legitima mea atq; iudicia vt non faciatis ex omnibus abominatiōibus iſtis tā indigena q̄ꝫ colonus q peregrinatur apud vos. Oēs enī execrationes iſtas fecerūt accole terre qui fuerunt an̄ vos: & polluerūt eā. Cauete ergo ne & vos ſiſr euomat cum paria feceritis. ſicut euomuit gētē q̄ fuit ante vos.

turpitudinē vxoris τ filie eius nō reue
ἀσχημοσύνην γυναικὸς καὶ θυγατρὸς αὐτῆς οὐκ ἀποκα
labis. filiā filij eius: τ fili
λύψεις· τὴν θυγατέρα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ τὴν θυγατέ
am filie eius nō accipies ad reuelādū tur
ρα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχη
pitudinē eaꝝ: ꝯſāguinee tue ſūt: impietas eſt. vxo
μοσύνην αὐτῶν, οἰκεῖαί σου εἰσίν, ἀσέβημά ἐστι. γυναῖ
rē ſup ſorore eius nō accipies pellicē: vt reue
κα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀντίζηλον, ἀποκαλύ
les turpitudinē eius ſup ipſa: adhuc viuēte illa.
ψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἔτι ζώσης αὐτῆς.
τ ad mulierē in ſeceſſu immūditie eius nō
καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν χωρισμῷ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῆς οὐ
accedes: vt reueles turpitudinē eius. τ
προσελεύσῃ, ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. καὶ
ad vxorē primi tui nō dabis cubationē ſe
πρὸς γυναῖκα τοῦ πλησίον σου οὐ δώσεις κοίτην σπέρ
minis tui: vt polluaris cū ea. τ de ſemi
ματός σου, τοῦ ἐκμιανθῆναι πρὸς αὐτήν. καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρ
ne tuo nō dabis ſeruire pricipi: τ nō pro
ματός σου οὐ δώσεις λατρεύειν ἄρχοντι, καὶ οὐ βε
fanabis nomē ſctūꝫ: ego dñs. τ cū maſculo
βηλώσεις τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον, ἐγὼ κύριος. καὶ μετὰ ἄρσενος
nō dormies coitū femineū: abominatio enī eſt. τ
οὐ κοιμηθήσῃ κοίτην γυναικείαν, βδέλυγμα γάρ ἐστι. καὶ
cū oī quadrupede: nō dabis coitū tuū in ſemi
πρὸς πᾶν τετράποδον, οὐ δώσεις κοίτην σου εἰς σπερ
natione vt polluaris cū illo. τ mulier nō a
ματισμὸν ἐκμιανθῆναι πρὸς αὐτό. καὶ γυνὴ οὐ στή
ſtabit ad oē quadrupes vt aſcēdat: ſceleſtū
σεται πρὸς πᾶν τετράπουν βιβασθῆναι, μυσαρὸν
enī eſt. nō polluamini in oībꝰ his: in oībꝰ
γάρ ἐστι. μὴ μιαίνεσθε ἐν πᾶσι τούτοις, ἐν πᾶσι
enī his pollute ſūt gētes: quas ego eiici
γὰρ τούτοις ἐμιάνθησαν τὰ ἔθνη, ἃ ἐγὼ ἐξαποστέ
am ante cōſpectū vſm. polluta eſt tra: τ re
λλω πρὸ προσώπου ὑμῶν. ἐξεμιάνθη ἡ γῆ, καὶ ἀντα
tribui iniq̄tatē illis ppt illā: τ aggraua
πέδωκα ἀδικίαν αὐτοῖς δι' αὐτήν, καὶ προσώχθι
ta eſt tra ſedētibꝰ in illa. τ cuſtodietis oīa
σεν ἡ γῆ τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπ' αὐτῆς. καὶ φυλάξεσθε πάντα τὰ
legitima mea: τ pcepta mea: τ nō facietis ab om
νόμιμά μου, καὶ τὰ προστάγματά μου, καὶ οὐ ποιήσετε ἀπὸ πάν
nibꝰ abominatiōibꝰ his: indigena τ q̄ aduēie
των τῶν βδελυγμάτων τούτων, ὁ ἐγχώριος καὶ ὁ προσγενό
venit aduena in vobis. oēs enī abominatiōes has
μενος προσήλυτος ἐν ὑμῖν. πάντα γὰρ τὰ βδελύγματα ταῦ
fecerūt hoies tre exiſtes priores vobis: τ polluta ē
τα ἐποίησαν οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς οἱ ὄντες πρότεροι ὑμῶν, καὶ ἐμιάνθη
tra. τ vt nō aggrauet vobis tra cū pollueritis vos eā
ἡ γῆ. καὶ ἵνα μὴ προσοχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ ἐν τῷ μιαίνειν ὑμᾶς αὐτήν
quēadmodū aggrauata ē gētibꝰ q̄ ante vos. qm̄
ὃν τρόπον προσώχθισε τοῖς ἔθνεσι τοῖς πρὸ ὑμῶν. ὅτι

D

3. Reg. 18. c. Infra. 20. c.

Primitiua chal.

נסב · אח עצן · רחק סאב נתן · עבר חלל · שכב תעב · קום שלם · סאב גלה · סער רוק נטר · קום דון עבד · צבע גור סאב

Transla. Chal.

ערית אתתא וברתה לא תגלי ית בת ברה וית בת ברתה לא תסב לגלאה ערייתה קריבן
אינין עצת חטאין היא: ואיתתא עם אחתה לא תסב לאעקא לה לגלאה עריתה עלה
בחייהא: ולאיתתא בריחוק סאובתה לא תקרב לגלאה עריתה: ולאיתת חברך לא תתן
שכבתך לזרע לאסתאבא בה: ומזרעך לא תתן לאעברא למולך ולא תחל ית שמא
דאלהך אנא יי: וית דכורא לא תשכוב משכבי איתתא תועבתא היא: ובכל בעירא לא
תתן שכבתך לאסתאבא בה ואיתתא לא תקום קדם בעירא לאתרבעא עמה תבלא הוא:
לא תסתאבון בכל אלין ארי בכל אלין אסתאבו עממיא דאנא מגלי מן קדמיכון:
ואסתאבת ארעא ואסערית חובתה עלה ורוקינת ארעא ית יתבהא: ותטרון אתון ית
קימי וית דיני ולא תעבדון מכל תועבתא האלין יציביא וגיוריא דיתגיירון ביניכון:
ארי ית כל תועבתא האלין עבדו אנשי ארעא דהוו קדמיכון ואסתאבת ארעא: ולא
תרוקין ארעא יתכון כסאובתכון יתה כמא דרוקינת ית עממיא דהוו קדמיכון: ארי

Interp. chal.

Turpitudinē mulieris τ filie eius nō reuelabis: filiā filij eius aut filiā filie eius nō accipies vt reueles turpitudinē eius: cōſanguinee enī ſunt: cōſiliū peccatoꝝ eſt. Et vxorē cum ſorore ſua nō accipies vt ſit ei in tribulationē: nec diſcooperies turpitudinē illius: illa viuente. Et ad mulierē in mēſtruo immūditie ſue nō accedes ne reueles turpitudinē eiꝰ. et cū vxore primi tui nō cubabis vt ſeminis cōmixtione ꝯtamineris in ea. Et de ſemie tuo nō dabis vt trāſferat ad moloch: τ nō violabis nomē dn̄i dei tui: ego dn̄s. Et cū maſculo nō coibis coitu muliebri: abominatio enī eſt. Et cū oī iumēto nō coibis vt cōtamineris cūꝫ eo: neq; mulier ſtabit corā iumēto vt ſuccūbat ei: ſcelus enī eſt. ne polluamini in oībus his: qꝛ in oībus his ꝯtaminati ſunt populi quos ego eiiciam ante conſpectū vr̄m. Et cōtaminata ē terra: τ viſitaui ſcelꝰ eiꝰ ſup eā τ euomuit: terra habitatores ſuos. Uos aūt cuſtodietis legitia mea τ iudicia mea: τ nō facietis ex oībus abomiationibꝰ iſtis: nec idigene nec pegrini q̄ pegrinant inter vos. Oēs enī abominatiōes iſtas fecerūt viri tre q̄ fuerūt an̄ vos: τ polluta ē terra. τ nō euomet vos tra cū cōtaminaueritis eā: ſicͭ euomuit pplos q̄ fuerūt an̄ vos. qꝛ

ois q̄ fecerit ab oībꝰ abominatio
πᾶς ὃς ἂν ποιήσει ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμά
nibꝰ his: peribūt aīe q̄ fece
των τούτων, ἐξολοθρευθήσονται αἱ ψυχαὶ αἱ ποιοῦ
rint ex medio ppl̄i eaꝝ. τ ſeruate cuſtodias
σαι ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῶν. καὶ φυλάξεσθε τὰ φυλάγμα
meas: vt nō faciatis de omnibꝰ legitimis
τά μου, ὅπως μὴ ποιῆτε ἀπὸ πάντων τῶν νομίμων
abominatis: q̄ facta ſūt ante vos. τ nō pol
τῶν ἐβδελυγμένων, ἃ γέγονε πρὸ τοῦ ὑμᾶς. καὶ οὐ μιανθή
luemini in ipſis. qm̄ ego dn̄s deus vr̄.
σεσθε ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Ca. 19.

A Et locutꝰ ē dn̄s ad moyſen: dicēs: lo
Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λά
quere vniuerſe multitudini filioꝝ iſrael: τ dices
λησον πάσῃ τῇ συναγωγῇ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς
ad illos: ſcti eritis: qm̄ ego ſctūs dn̄s deꝰ ve
πρὸς αὐτούς, ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὑ
ſter. vnuſquiſq; prēꝫ ſuū τ mrēꝫ ſuā timeat
μῶν. ἕκαστος πατέρα αὐτοῦ καὶ μητέρα αὐτοῦ φοβείσθω.
et ſabbata mea cuſtodietis: ego dn̄s deus ve
καὶ τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑ
ſter. nō ſequimini idola: τ deos cōflati
μῶν. οὐκ ἀκολουθήσετε εἰδώλοις, καὶ θεοὺς χωνευ
les nō facietis vobis: ego dn̄s deus vr̄. τ ſi
τοὺς οὐ ποιήσετε ὑμῖν, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐὰν
ſacrificaueritis ſacrificiū ſalutaris dn̄o: acceptabile vr̄ꝫ ſa
θύσητε θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ, δεκτὴν ὑμῶν θύσετε, ᾗ
crificabitis: q̄ die ſacrificabit: cōedet τ craſtino. τ ſi
ἂν ἡμέρᾳ θύσητε, βρωθήσεται καὶ τῇ αὔριον. καὶ ἂν
relictū fuerit vſq; ad diē tertiā: in igne cō
καταλειφθῇ ἕως ἡμέρας τρίτης, ἐν πυρὶ κατα
B buret. ſi āt cōeſtibe cōedet die ter
καυθήσεται. ἐὰν δὲ βρώσει βρωθῇ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρί
tia: iſacrificabile ē: nō acceptabit. q̄ āt cōederit il
τῃ, ἄθυτόν ἐστι, οὐ δεχθήσεται. οἱ δὲ ἐσθίοντες αὐ
lud: pctūꝫ accipiēt: qm̄ ſctā dn̄i profa
τὸ ἁμαρτίαν λήψονται, ὅτι τὰ ἅγια κυρίου ἐβεβή
nauit. τ peribūt aīe q̄ cōederit
λωσεν. καὶ ἐξολοθρευθήσονται αἱ ψυχαὶ αἱ ἐσθίουσαι
de pplo ſuo. τ metētibꝰ vobis meſ
ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν. καὶ ἐκθεριζόντων ὑμῶν τὸν θερι
ſem tre vr̄e nō pficietis meſſionē ve
σμὸν τῆς γῆς ὑμῶν οὐ συντελέσετε τὸν θερισμὸν ὑ
ſtrā agri tui vt metatis: τ q̄ ceciderit
μῶν τοῦ ἀγροῦ σου ἐκθερίσαι, καὶ τὰ ἀποπίπτοντα
ex miſſione tua nō colliges. τ vine
τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις. καὶ τὸν ἀμπε
C tum tuū nō reuindemiabis: neq; grana
λῶνά σου οὐκ ἐπανατρυγήσεις, οὐδὲ τὰς ῥῶγας
vineti tui colliges: mēdico τ
τοῦ ἀμπελῶνός σου συλλέξεις, τῷ πτωχῷ καὶ
aduene relinq̄s ea: ego
τῷ προσηλύτῳ καταλείψεις αὐτά, ἐγὼ

Ē. 11. b. · 1. Pe. 1. c. · Math. 5. c.

Oīs aīa q̄ fecerit de abominationibus his quippiam: peribit de medio populi ſui. Cuſtodite mādata mea. Nolite facere q̄ fecerūt hi qui fuerūt ante vos. Et ne polluamini i eis. Ego dn̄s deus veſter. Cap. 19.

Locutus eſt dn̄s ad moyſen dicēs. Loq̄re ad oēm cetū filiorū iſrael: & dices ad eos. Scti eſtote: qa ego ſanctus ſum dn̄s deus vr̄. Vnuſquiſq; matrem ſuam & patrē ſuū timeat. Sabbata mea cuſtodite. Ego dn̄s deus veſter. Nolite conuerti ad idola: nec deos conflatiles facietis vobis. Ego dominus deus veſter. Si imolaueritis hōſtiam pacificorum domino vt ſit placabilis: eo die quo fuerit imolata: comedetis eā & die altero. Quicqd āt reſiduū fuerit in die tertium igne cōburetis. Si quis poſt biduū comederit ex ea: prophanus erit & impietatis reus: portabitq; iniquitatem ſuā: qa ſanctum domini polluit: & pibit anima illius de populo ſuo. Cunq; meſſueris ſegetes terre tue: nō tōdebis vſq; ad ſolū ſupficiē terre: nec remanentes ſpicas colliges: neq; in vinea tua racemos & grana decidētia congregabis: ſed paupibus & peregrinis carpēda dimittes. Ego

כל אשר יעשה מכל התועבת
האלה ונכרתו הנפשות העשת
מקרב עמם: ושמרתם את משמרתי
לבלתי עשות מחקות התועבת
אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו
בהם אני יהוה אלהיכם:

Cap. xix.

וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר
אל כל עדת בני ישראל ואמרת
אלהם קדשים תהיו כי קדוש
אני יהוה אלהיכם: איש אמו
ואביו תיראו ואת שבתתי
תשמרו אני יהוה אלהיכם: אל
תפנו אל האלילם ואלהי מסכה
לא תעשו לכם אני יהוה
אלהיכם: וכי תזבחו זבח שלמים
ליהוה לרצנכם תזבחהו: ביום
זבחכם יאכל וממחרת והנותר
עד יום השלישי באש ישרף:
ואם האכל יאכל ביום השלישי
פגול הוא לא ירצה: ואכליו עונו
ישא כי את קדש יהוה חלל
ונכרתה הנפש ההוא מעמיה:
ובקצרכם את קציר ארצכם
לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט
קצירך לא תלקט: וכרמך לא
תעולל ופרט כרמך לא תלקט
לעני ולגר תעזב אתם אני

כרת · עשה שמר · פנה · דבר · עדה · היה קדש · ירא · שמר · פנה אלל נסך · עשה · זבח · אכל יתר · שלש שרף · פגל רצה · נשא · כרת · קצר · כלה פאה · לקט · עלל · ענה גור עזב

Transla. Chal.

כל דיעבד מכל תועבתא האלין וישתיצין נפשתא דיעבדן מגו עמהון: ותטרון ית
מטרת מימרי בדיל דלא למעבד מנמוסי תועבתא דאתעבידא קדמיכון ולא תסתאבון
בהון אנא יי אלהכון: ומליל יי עם משה למימר: מליל עם

Ca. xix.

כל כנשתא דבני ישראל ותימר להון קדישין תהון ארי קדיש אנא יי אלהכון:
גבר מן אמיה ומן אבוהי יהון דחלין וית יומי שביא דילי תטרון אנא יי אלהכון:
לא תתפנון בתר טעון ודחלן דמתכא לא תעבדון לכון אנא יי אלהכון: וארי תכסון
נכסת קודשין קדם יי לרעוא לכון תכסוניה: ביומא דתכסון יתאכל וביומא דבתרוהי
ודישתאר עד יומא תליתאה בנורא יתוקד: ואם אתאכלא יתאכיל ביומא תליתאה
מרחק הוא לא יהי לרעוא: ודיכליניה חוביה יקבל ארי ית קודשא דיי אחיל
וישתיצי אנשא ההוא מעמיה: ובמחצדכון ית חצדא דארעכון לא תשיצי פאתא
דחקלך למחצד ולקטא דחצדך לא תלקט: וכרמך לא תעלל ונתרא דכרמך לא
תלקט לעניי ולגיורי תשבוק יתהון אנא

Interp. chal.

ois qui fecerit ex oibus abominationibꝰ iſtis: exterminabūtur aīe q̄ fecerint talia de medio popoli ſui. Cuſtodietiſq; cuſtodiā verbi mei: vt non faciatis de moribus abominabilibus qui facti ſunt ante vos: et polluamini in eis. Ego dn̄s deus veſter. Ca. 19.

Locutuſq; eſt dn̄s cum moyſe dicēs. Loq̄re cum omni cetu filioꝝ iſrael τ dices eis. Sancti eritis; qꝛ ego ſanctus ſum dn̄s deus veſter. Unuſquiſq; matrē ſuaꝫ τ patrē ſuū timebit: τ dies ſabbatoꝝ meorum cuſtodietis: ego dn̄s deus veſter. Nolite reſpicere ad idola: neq; deos conflatiles facietis vobis: ego dn̄s deus veſter. Et ſi immolaueritis hoſtiā ſanctificatā coraꝫ dn̄o: volūtarie imolabitis eā. In die qua immolabitur comedetur τ ſequēti die. quod autē reliquū fuerit vſq; in diem tertiū: igni comburetur. Et ſi comeſtū fuerit in die tertio: abomiatio erit: nō erit placabile: τ qui comederit ex eo ſuſcipiet iniquitatē ſuam: quoniā ſanctū dn̄i pphanabit: τ exterminabitur homo ille de populo ſuo. Cunq; meſſueritis meſſem terre veſtre: non conſumabis metere angulum agri tui: neq; recolliges remanētes ſpicas meſſis tue. Neq; in vinea tua colliges racemos poſt vindemiaꝫ remanentes. Neq; grana decidentia vinee tue cōgregabis: ſed pauperibus τ peregrinis dimittes ea: ego

Primitiua chal.

שיצא · אמר עבד נמס · אמר הוה · אם שבת נטר · פנה טעה נתך · עבד נכס רעה · אכל שאר יקד · רחק הוה קבל · חלל שצא חצד · שצא פאה · לקט עלל · ענה גור שבק

יהוה אלהיכם׃ לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו׃ ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך אני יהוה׃ לא תעשק את רעך ולא תגזל לא תלין פעלת שכיר אתך עד בקר׃ לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה׃ לא תעשו עול במשפט לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך׃ לא תלך רכיל בעמיך לא תעמד על דם רעך אני יהוה׃ לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא׃ לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יהוה׃ את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך׃ ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה׃ והביא את אשמו ליהוה אל פתח אהל מועד איל אשם׃ וכפר עליו

ºdñsᵖdeus veſter. Non facietis furtum. non mentiemini: nec decipiet vnuſquiſq; ꝓximũ ſuũ. Nõ peiurabis in nomine meo: nec polluesnomẽ dei tui. Ego dominus. Non facies calũniã ꝓximo tuo: nec vi opprimes eũ. Nõ morabitur opus mercenarii tui apud te vſq; mane. Nõ maledices ſurdo: nec coram ceco pones offendiculũ: ſed timebis dñm deum tuũ: quia ego ſum dñs. Nõ facies qđ iniquũ ẽ: nec iniuſte iudicabis. Nõ cõſideres pſonã pauperis: nec honores vultũ potẽtis. Iuſte iudica ꝓximo tuo. Nõ eris criminator: nec ſuſurro in ppl'is. Nõ ſtabis cõtra ſanguinẽ ꝓximi tui. Ego dñs. Nõ oderis frẽm tuũ in corde tuo: ſed publice argue eũ: ne habeas ſup illo pctũm. Nõ q̃ras vltionẽ: nec memor eris iniurie ciuiũ tuorũ. Diliges amicũ tuũ ſicut teipm. Ego dñs. Leges meas cuſtodite. Iumenta tua nõ facies coire cũ alterius gñis aĩantibus. Agrũ tuũ nõ ſeres diuerſo ſemĩe. Veſtẽ q̃ ex duobus texta eſt: nõ indueris. Hõ ſi dormierit cũ muliere coitu ſeminis que ſit ancilla ẽt nobilis: & tamen ꝑcio non redempta nec libertati donata: vapulabunt ambo: & non morientur: quia non fuit libera. Pro delicto autem ſuo offeret dño ad oſtium tabernaculi teſtimõii arietẽ: orabitq; pro eo

dñs deus vr̃. nõ furabimini: neq; mẽtiemini: neq; calũniabit quis ꝓximũ ſuũ. ꝛ nõ iurabitis nomĩe meo in iniuſto. ꝛ nõ ꝓphanabitis nomẽ dei vr̃i. ego dñs de' vr̃. nõ ledes ꝓximũ tuũ. ꝛ nõ rapies. ꝛ nõ dormiet merces mercenarij apd te vſq; ad mane. nõ male dices ſurdo: ꝛ corã ceco nõ appones offendiculũ: ꝛ timebis deũ tuũ. ego dñs de' vr̃. nõ facietis iniq̃tatẽ in iudicio. nõ accipies pſonã pauperis: neq; admiraberis pſonã potẽtis. in iuſticia iudicabis ꝓximũ tuũ. nõ ambulabis dolo in gẽte tua. nõ cõſpirabis ɔtra ſãguinẽ ꝓximi tui. ego dñs de' vr̃. nõ oderis fratrẽ tuũ mẽte tua. correptiõe corripies ꝓximũ tuũ: ꝛ nõ accipies ꝓpt eũ pctm̃. ꝛ nõ vleiſcatur tua man'. ꝛ nõ iraſcaris filijs ppl'i tui. ꝛ diliges ꝓximũ tuũ ſic teipm. ego dñs deus vr̃. legẽ meã cuſtodietis. iumẽta tua nõ admittes diuerſo aĩali. ꝛ vineã tuã nõ ſeminabis diuerſo ſemĩe. ꝛ veſtẽ ex duob' textã adulteratã nõ veſties teipm. ꝛ ſi aliq̃s dormierit cũ muliere cõcubitu ſeminis: ꝛ ipſa fuerit ſua ſeruata hoĩ: ꝛ ipa redẽptiõe nõ redẽpta eſt: vel libertas nõ data ẽ ei: cõſideratio erit illis: nõ morietur: qm̃ nõ liberata ẽ. ꝛ adducet pro delicto ſuo dño ad hoſtiũ tabnaculi teſtimonij: arietẽ delicti: ꝛ ꝓpitiabit pro ipo

κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐκ κλέψετε, οὐδὲ ψεύσεσθε, οὐδὲ συκοφαντήσει τις τὸν πλησίον αὐτοῦ. καὶ οὐκ ὀμεῖσθε τῷ ὀνόματί μου ἐπ᾽ ἀδίκῳ. καὶ οὐ βεβηλώσετε τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐκ ἀδικήσεις τὸν πλησίον σου. καὶ οὐκ ἁρπάξεις. καὶ οὐ κοιμηθήσεται ὁ μισθὸς τοῦ μισθωτοῦ παρὰ σοὶ ἕως πρωΐ. οὐ κακῶς ἐρεῖς κωφόν, καὶ ἀπέναντι τυφλοῦ οὐ προσθήσεις σκάνδαλον, καὶ φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει. οὐ λήψῃ πρόσωπον πτωχοῦ, οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον δυνάστου. ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖς τὸν πλησίον σου. οὐ πορεύσῃ δόλῳ ἐν τῷ ἔθνει σου. οὐκ ἐπισυστήσῃ ἐφ᾽ αἷμα τοῦ πλησίον σου. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ μισήσεις τὸν ἀδελφόν σου τῇ διανοίᾳ σου. ἐλεγμῷ ἐλέγξεις τὸν πλησίον σου, καὶ οὐ λήψῃ δι᾽ αὐτὸν ἁμαρτίαν. καὶ οὐκ ἐκδικᾶταί σου ἡ χείρ. καὶ οὐ μηνιεῖς τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου. καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. τὸν νόμον μου φυλάξεσθε. τὰ κτήνη σου οὐ κατοχεύσεις ἑτεροζύγῳ. καὶ τὸν ἀμπελῶνά σου οὐ κατασπερεῖς διάφορον. καὶ ἱμάτιον ἐκ δύο ὑφασμένον κίβδηλον οὐκ ἐπιβαλεῖς σεαυτῷ. καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς κοίτην σπέρματος, καὶ αὐτὴ οἰκέτις διαπεφυλαγμένη ἀνδρί, καὶ αὐτὴ λύτροις οὐ λελύτρωται, ἢ ἐλευθερία οὐκ ἐδόθη αὐτῇ, ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτοῖς, οὐκ ἀποθανοῦνται, ὅτι οὐκ ἠλευθερώθη. καὶ προσάξει τῆς πλημμελείας αὐτοῦ τῷ κυρίῳ παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, κριὸν πλημμελείας, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ

Math. 5.c. Deut. 24.c. Thobe 4.c. D Ro. 2.b Eph. 6 b. Act. 16 f Iac. 2.b 1. Pe. c. Eccl. 19 b. Math. 18.c. Luce. 17.a. Eccle. 10.a. Math. 5.g. Marci 12.c. Gal. 5.c Iac. 2.c E

Interp. chal.

dñs deus veſter. Non facietis furtũ: ꝛ nõ negabitis: neq; mẽtiemini vnuſq̃ſq; cõtra ꝓximũ ſuũ. Nec iurabitis in noĩe meo falſe: neq; ꝓphanabis nomen dñi dei tui: ego dñs. Non facies calũniã ꝓximo tuo: neq; vi aliq̃d ſuoꝝ accipies. Non manebit merces mercenarij apud te vſq; mane. Non maledicas ei qui nõ audit: ꝛ corã nõ vidẽte nõ ponas offendiculũ: ꝛ timebis dñm deũ tuũ: ego dñs. Non facietis falſitatẽ in iudicio: neq; accipies faciẽ paupis: nec honorabis faciẽ principis: in veritate iudicabis ꝓximũ tuũ. Non eris criminator in ppl'o tuo: neq; ſtabis cõtra ſanguinẽ ꝓximi tui: ego dñs. Nõ oderis frẽ tuũ in corde tuo: arguẽs argues ꝓximũ tuũ: ꝛ nõ ſuſcipies ꝓ eo pctũ. nõ q̃ras vltionẽ: neq; obſuabis inimicitias filijs ppl'i tui. Diligeſq; ꝓximũ tuũ ſic teipm: ego dñs. Pacta mea ſuabitis. Iumẽta tua nõ facias coire cũ alterius generis aĩantib'. Agrũ tuũ nõ feres cõmixtione ſeminũ: ꝛ veſtimentũ qđ ex cõmixtione lane ꝛ lini cõtextũ eſt nõ aſcẽdat ſup te. Et ſi vir cubuerit cũ muliere coitu ſeminis: ꝛ ipſa ẽ ancilla deſpõſata viro ꝛ redẽptione nõ ẽ redẽpta argẽto: neq; libellus libertatis datus eſt ei: vapulabit ipſa: nõ morietur q2 nõ eſt redẽpta. Adducetq; pro delicto ſuo corã dño ad oſtium tabernaculi federis arietẽ pro delicto. Propiciabitq; pro eo

Transla. Chal.

יי אלהכון׃ לא תגנבון ולא תכדבון ולא תשקרון אנש בחבריה׃ ולא תשתבעון בשמי לשקרא ותחיל ית שמא דאלהך אנא יי׃ לא תעשוק ית חברך ולא תינוס לא תבית אגרא דאגירא לותך עד צפרא׃ לא תלוט דלא שמע וקדם דלא חזי לא תשים תקלא ותדחל מאלהך אנא יי׃ לא תעבדון שקר בדינא לא תסב אפי מסכינא ולא תהדר אפי רבא בקושטא תדינה לחברך׃ לא תיכול קורצין בעמך לא תקום על דמא דחברך אנא יי׃ לא תסני ית אחוך בלבך אוכחא תוכח ית חברך ולא תקבל על דיליה חובא׃ לא תקום ולא תטר דבבו לבני עמך ותרחם לחברך כוותך אנא יי׃ ית קימי תטרון בעירך לא תרכיב עירובין חקלך לא תזרע עירובין ולבוש עירובין שעטנזא לא יסק עלך׃ וגבר ארי ישכוב עם אתתא שכבת זרעא והיא אמתא אחידא לגבר ואתפרקא לא אתפרקת בכספא או חירותא לא אתיהיבת לה בקורתא תהי לא יתקטלון ארי לא אתחררת׃ וייתי ית אשמיה לקדם יי לתרע משכן זמנא דכר לאשמא׃ ויכפר עלוהי

Pritiua chal.

נגב כדב שקר שבע חלל עשק אנס בית לוט חזה שום דחל עבד דון נסב סכן הדר רבא דון אזל קום סנא אחא ינטר כבל רחם נסק אתא פרק

הכהן באיל האשם לפני יהוה על חטאתו אשר חטא ונסלח לו מחטאתו אשר חטא׃ וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל׃ ובשנה הרביעת יהיה כל פריו קדש הלולים ליהוה׃ ובשנה החמישת תאכלו את פריו להוסיף לכם תבואתו אני יהוה אלהיכם׃ לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו׃ לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך׃ ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני יהוה׃ אל תחלל את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה׃ את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה׃ אל תפנו אל האבת ואל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם אני יהוה אלהיכם׃ מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני יהוה׃ וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אתו׃ כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים

ſacerdos & pro peccato eius corã dño: & repropitiabitur ei: dimitteturq; pctm̃. Q̃n ingreſſi fueritis terrã: & plãtaueritis ĩ ea ligna pomifera: auferetis ꝓputia eorũ. Poma q̃ germinãt ĩmũda erũt vobis: nec edetis ex eis. Quarto autem anno omnis fructus eoꝝ ſctificabitur laudabilis domino. Quĩto aũt ãno comedetis fructus: cõgregãtes poma q̃ proferũt. Ego dominus deus veſter. Nõ cõedetis cũ ſãguine. Nõ augurabimini: nec obſeruabitis ſõnia: Neq; ĩ rotũdũ attõdebitis comam: nec radetis barbã. Et ſup mortuo non incidetis carnes vr̃as: neq; figuras aliq̃s aut ſtigmata facietis vobis. Ego dñs. Ne proſtituas filiã tuã: ne contaminetur terra: & impleatur piaculo. Sabbata mea cuſtodite: & ſctuariũ meũ metuite. Ego dominus. Non declinetis ad magos: neq; ab hariolis aliq̃d ſciſcitemini: vt polluamini per eos. Ego dñs deus veſter. Corã cano capite conſurge: & honora pſonã ſenis: & time dominum deũ tuũ. Ego ſum dominus. Si hĩtauerit aduena in terra vr̃a & morat' fuerit iter vos: nõ exꝓbretis ei. Sz ſit ĩter vos q̃ſi idigẽa & diligetis eũ q̃ſi voſmetipos. Fuiſtis ẽi & vos aduene in terra egypti.

ſacerdos in ariete delicti corã dño: ꝛ pro pctõ ſuo: qđ peccauit: ꝛ remittet ei pctm̃: qđ peccauit. q̃n aũt ĩgreſſi fueritis in terrã: quã dñs de' vr̃ dat vobis: ꝛ plãtaueritis oẽm arborẽ comeſtibilẽ: ꝛ mũdabitis immũditiã ei'. fructus eius tres ãnos erit vobis immũdus: nõ comedet. ꝛ ãno quarto erit oĩs fruct' ei' ſctũs laudabilis dño. in ãno aũt quĩto comedetis fructũ ei': additio vobis fruct' illi'. ego dñs de' vr̃. nõ comedetis in mõtib': ꝛ nõ augurabimini: neq; auſpicabimini: neq; facietis rotũditatẽ ex coma capitis vr̃i. neq; corrũpetis ſupficiẽ barbe vr̃e. ꝛ inciſiones ſup aĩa nõ facietis in corpore veſtro. ꝛ lras ĩpreſſas nõ facietis vobis. ego dñs de' vr̃. nõ ɔtaminabis filiã tuã vt ꝓſtituas illã. ꝛ nõ fornicabit t̃ra: ꝛ iplebit t̃ra iniq̃tate. ꝛ ſabbata mea cuſtodietis. ꝛ a ſctuario meo timebitis. ego dñs. nõ ſequemini vẽtriloquos: ꝛ incãtatorib' nõ adhereſitis: vt polluamini in illis. ego dñs de' vr̃. a facie cani cõſurges: ꝛ honorabis ſpeciẽ ſenioris: ꝛ timebis deũ tuũ. ego dñs deus vr̃. ſi aũt aliq̃s acceſſerit vobis aduena in t̃ra vr̃a: nõ affligetis eũ: ſicut indigena in vobis erit aduena q̃ acceſſerit ad vos. ꝛ diliges eũ ſicut teipm: q̃m aduene fuiſtis in t̃rã egypti.

ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας ἔναντι κυρίου, καὶ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν. ὅταν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν, καὶ καταφυτεύσητε πᾶν ξύλον βρώσιμον, καὶ περικαθαριεῖτε τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτοῦ. ὁ καρπὸς αὐτοῦ τρία ἔτη ἔσται ὑμῖν ἀπερικάθαρτος, οὐ βρωθήσεται. καὶ τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ ἔσται πᾶς ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἅγιος αἰνετὸς τῷ κυρίῳ. ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ φάγεσθε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, πρόσθεμα ὑμῖν τὰ γεννήματα αὐτοῦ. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. μὴ ἔσθετε ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ οὐκ οἰωνιεῖσθε, οὐδὲ ὀρνιθοσκοπήσεσθε, οὐδὲ ποιήσετε σισόην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν. οὐδὲ φθερεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑμῶν. καὶ ἐντομίδας ἐπὶ ψυχῇ οὐ ποιήσετε ἐν τῷ σώματι ὑμῶν. καὶ γράμματα στικτὰ οὐ ποιήσετε ὑμῖν. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. οὐ βεβηλώσεις τὴν θυγατέρα σου ἐκπορνεῦσαι αὐτήν. καὶ οὐκ ἐκπορνεύσει ἡ γῆ, καὶ πλησθήσεται ἡ γῆ ἀνομίας. καὶ σάββατά μου φυλάξεσθε. καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε. ἐγὼ κύριος. οὐκ ἐπακολουθήσετε ἐγγαστριμύθοις, καὶ τοῖς ἐπαοιδοῖς οὐ προσκολληθήσεσθε, ἐκμιανθῆναι ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἀπὸ προσώπου πολιοῦ ἐξαναστήσῃ, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου, καὶ φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐὰν δέ τις προσέλθῃ ὑμῖν προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, οὐ θλίψετε αὐτόν, ὡς αὐτόχθων ἐν ὑμῖν ἔσται ὁ προσήλυτος ὁ προσπορευόμενος πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἀγαπήσεις αὐτὸν ὡς σεαυτόν, ὅτι προσήλυτοι ἦτε ἐν γῇ Αἰγύπτου.

Deu. 17.d F G Exo. 22 c.

Transla. Chal.

כהנא בדיכרא דאשמא קדם יי על חובתיה דחב וישתביק ליה מחובתיה דחב׃ וארי תעלון לארעא ותצבון כל אילן דמיכל ותרחקון רחקא ית אביה תלת שנין יהי לכון מרחק לאבדא לא יתאכיל׃ ובשתא רביעתא יהי כל אביה קדש תשבחן קדם יי׃ ובשתא חמישתא תיכלון ית אביה לאוספא לכון עללתיה אנא יי אלהכון׃ לא תיכלון על דמא לא תהון מנחשין ולא מעננין׃ לא תקפון פאתא דרישכון ולא תחבלון ית פאתא דדקנכון׃ ושרטין על מית לא תתנון בבשרכון ורושמין חריתין לא תתנון בכון אנא יי׃ לא תחל ית ברתך למטעיה ולא תטעי ארעא ותתמלי ארעא עצת חטאין׃ ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מקדשי תהון דחלין אנא יי׃ לא תתפנון בתר בידין וזכורו לא תתבעון לאסתאבא בהון אנא יי אלהכון׃ מן קדם דסבר באוריתא תקום ותהדר אפי סבא ותדחל מאלהך אנא יי׃ וארי יתגייר עמכון גיורא בארעכון לא תונון יתיה׃ כיציבא מנכון יהי לכון גיורא דיתגייר עמכון ותרחם ליה כותך ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים

Interp. chal.

ſacerdos in ariete qui offertur pro delicto corã dño pro pctõ ſuo: quo peccauit. Et dimittetur ei pctũ ei' quo peccauit. Et quãdo ingreſſi fueritis terrã: ꝛ plãtaueritis oẽm arborem pomiferã: fructus eius erit vobis prohibitus: tribus annis non comedatur. Anno autẽ quarto erit omnis fructus eius ſanctificatus laudãtibus corã dño. In anno aũt quinto comedetis fructũ eius: vt addatur vobis fructus ei': ego dñs de' veſter. Nõ comedetis ſup ſanguinẽ: nõ augurabimini: neq; obſeruabitis horas. Neq; in rotundũ attõdebitis comam capitis veſtri. Neq; ledes comã barbe tue: ꝛ leſionem ſuper mortuum non dabitis in carne vr̃a: ꝛ ſtigmata ſculpta nõ facietis in vobis: ego dñs. Non prophanabis filiã tuã vt facias eam fornicari: ꝛ nõ fornicabit terra: ne impleatur terra ſcelere. Dies autẽ ſabbatoꝝ meoꝝ obſeruabitis: ꝛ domũ ſanctuarij mei metuite: ego dñs. Nolite declinare ad magos: ꝛ hariolos nolite ſciſcitari vt polluamini i eis: ego dñs de' vr̃. Coram eo qui eſt doctus in lege cõſurges: ꝛ honorabis faciem ſenis: ꝛ timebis deum tuum: ego dominus. Si peregrinat' fuerit vobiſcũ peregrinus in terra vr̃a: nõ decipiatis eũ. Sicut indigena ex vobis erit vobis peregrin' q̃ peregrinabitur apđ vos: ꝛ diliges eũ ſicut teipm; q2 peregrini fuiſtis in terra egypti:

Pritiua chal.

חוב שבק עול נצב אכל רחק אבב שנה הוה שבח יסף נחש ענה קפף פאה ראש חבל מות נתן חרת חלל טעה מלא רעץ שבת נטר קדש פנה תבע סאב קום שוב הדר גור יצב

אני יהוה אלהיכם: לא תעשו עול
במשפט במדה במשקל ובמשורה:
מאזני צדק אבני צדק איפת צדק
והין צדק יהיה לכם אני יהוה אלהיכם
אשר הוצאתי אתכם מארץ
מצרים: ושמרתם את כל חקתי
ואת כל משפטי ועשיתם אתם
אני יהוה: וידבר יהוה אל

Cap. xx.

משה לאמר: ואל בני ישראל
תאמר איש איש מבני ישראל ומן
הגר הגר בישראל אשר יתן מזרעו
למלך מות יומת עם הארץ ירגמהו
באבן: ואני אתן את פני באיש ההוא
והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו
נתן למלך למען טמא את מקדשי
ולחלל את שם קדשי: ואם העלם
יעלימו עם הארץ את עיניהם מן
האיש ההוא בתתו מזרעו למלך
לבלתי המית אתו: ושמתי אני את
פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי
אתו ואת כל הזנים אחריו לזנות
אחרי המלך מקרב עמם: והנפש
אשר תפנה אל האבת ואל
הידענים לזנות אחריהם ונתתי את
פני בנפש ההוא והכרתי אתו מקרב
עמו: והתקדשתם והייתם קדשים כי
אני יהוה אלהיכם: ושמרתם את חקתי

Ego dñs deus veſter. Nolite facere iniquū aliquid in iudicio: in regula: in pōdere: in menſura. Statera iuſta: & eq̄ ſint pōdera: iuſtus modius: equuſq; ſextarius. Ego dominus deus vr̄ qui eduxi vos de terra egypti. Cuſtodite oīa p̄cepta mea: & vniuerſa iudicia & facite ea.

Ego dñs. Ca. 20.

Locutuſq; ē dñs ad moyſen dicens. Hec loqueris filiis iſrael. Homo de filiis iſrael & de aduenis qui hītant in iſrael: ſi qs dederit de ſemīe ſuo idolo moloch morte moriatur. populus terre lapidabit eū: & ego ponā faciē meā cōtra illū ſuccidāq; eū d̄ medio ppl̄i ſui: eo q̄ dederit de ſemine ſuo moloch: & cōtamīauerit ſctūariū meū: ac polluerit nomē ſctūm meum. & ſi negligēs ppl̄s terre: & quaſi paruipendens iperiū meū: dimiſerit hoīem q dedit de ſemīe ſuo moloch: nec voluerit eum occidere: ponā faciē meā ſup hominē illū & cognationē eius: ſuccidāq; & ipſū & oēs q cōſeſerūt ei vt fornicaretur cum moloch de medio ppl̄i ſui. Anima que declinauerit ad magos & arioloſ & fornicata fuerit cum eis: ponam faciem meam cōtra eā: & interficiam illā de medio populi ſui. Sctificamini & eſtote ſcti: qa & ego ſctūs ſum dñs deus vr̄. Cuſtodite precepta mea:

[illegible]

C. 20

Primitiua chal.

Interp̄. chal.

ego dñs deus veſter. Non facietis falſitatē in iudicio: in regula: in pōdere ꝛ in menſura. Statera recta: pondera recta: mēſura recta: ꝛ modius rectus erunt vobis: ego dñs deus vr̄: qui edduxi vos de terra egypti. Cuſtodietiſq; omnia legitima mea ꝛ omnia iudicia mea: ꝛ facietis ea: ego dominus. Cap. 20.

Locutuſq; eſt dñs cū moyſe dicēs. ad filios autē iſrael dices. Uir vir de filiis iſrael ꝛ de aduenis qui perigrinātur in iſrael: q̄ dederit de ſemine ſuo idolo moloch: occiſione occidetur. Populus domus iſrael lapidabit eū lapidibus. Ego quoq; ponā iram meam in viro illo: ꝛ diſperdam illum de medio populi ſui. quoniā de ſemine ſuo dedit moloch vt contaminaret ſanctuariū meū: ꝛ vt violaret nomē ſanctū meū. Si aūt auertētes auerterit populus dom⁹ iſrael oculos ſuos a viro illo cū dederit de ſemie ſuo moloch vt non interficiant eum: ponam ego furorem meum contra illum virum ꝛ contra fautores eius ꝛ diſperdam eum de medio populi ſui ꝛ oēs qui errant poſt eum vt errarent poſt moloch. Homo aūt qui declinauerit ad magos ꝛ ariolos vt erret poſt eos: dabo furorem meum in homine illo ꝛ diſperdam eum de medio populi ſui. Et ſanctificabimini: et eritis ſancti: quia ego dñs deus veſter. Cuſtodietiſq; legitima mea:

Transla. Chal.

[illegible]

ועשיתם אתם אני יהוה
מקדשכם: כי איש איש אשר
יקלל את אביו ואת אמו מות
יומת אביו ואמו קלל דמיו בו:
ואיש אשר ינאף את אשת איש
אשר ינאף את אשת רעהו מות
יומת הנאף והנאפת: ואיש אשר
ישכב את אשת אביו ערות אביו
גלה מות יומתו שניהם דמיהם
בם: ואיש אשר ישכב את כלתו
מות יומתו שניהם תבל עשו
דמיהם בם: ואיש אשר ישכב
את זכר משכבי אשה תועבה עשו
שניהם מות יומתו דמיהם בם:
ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה
זמה הוא באש ישרפו אתו
ואתהן ולא תהיה זמה בתוככם:
ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה
מות יומת ואת הבהמה תהרגו:
ואשה אשר תקרב אל כל בהמה
לרבעה אתה והרגת את האשה
ואת הבהמה מות יומתו דמיהם
בם: ואיש אשר יקח את אחתו
בת אביו או בת אמו וראה
את ערותה והיא תראה
את ערותו חסד הוא ונכרתו
לעיני בני עמם ערות אחתו גלה

& facite ea. Ego dñs qui ſctīfico vos. Qui maledixerit patri ſuo aut matri: morte moriatur. Patri matriq; q maledixerit: ſāguis eius ſit ſup eū. Si mechatus quis fuerit cū vxore alterius: & adulteriū p̄petrauerit cū cōiuge p̄ximi ſui: morte moriatur & mechus & adultera. Qui dormierit cū nouerca ſua: & reuelauerit ignominiā pr̄is ſui: morte moriātur ābo. Sāguis eorū ſit ſup eos. Si quis dormierit cū nuru ſua: vterq; moriatur qa ſcelus opati ſunt. Sāguis eorū ſit ſup eos. Qui dormierit cū maſculo coitu feminco: vterq; opatus ē nephas: morte moriātur. Sit ſāguis eorū ſup eos. Qui ſupra vxorē filiā: duxerit matrē eius: ſcelus opatus eſt. Viuus ardebit cū eis: nec p̄manebit tm̄ nefas in medio vr̄i. Qui cum iumento & pecore coierit: morte moriatur. pec⁹ quoq; occidite. Mulier que ſuccubuerit cuilibet iumento: ſimul interficietur cū eo. Sāguis eorū ſit ſuper eos. Qui acceperit ſororem ſuam filiam pr̄is ſui vel filiā matris ſue: & viderit turpitudinē eius: illaq; cōſpexerit fr̄is ignominiā: nefariā rē opati ſūt occidētur in conſpectu ppl̄i: eo q̄ turpitudinē ſuā mutuo reuelauerit: &

[illegible]

Leu. 11. b. ſupra 10. c.

C

Transla. Chal.

[illegible]

Interp̄. chal.

et facietis ea: ego dñs qui ſctifico vos. vir enī q̄ male dixerit pr̄i ſuo ꝛ matri ſue: occiſione occidat. Patri enim ſuo ꝛ mr̄i ſue maledixit: reus eſt mortis. Et vir qui fornicat⁹ fuerit cū vxore viri ꝛ q̄ mechatus fuerit cū vxore p̄ximi ſui: interfectiōe interficiētur adulter ꝛ adultera. Et vir qui coierit cū vxore pr̄is ſui: turpitudinē pr̄is ſui reuelauit: occiſione occidētur ambo: rei ſunt mortis. Uir aūt qui cōcubuerit cū nuru ſua: occiſiōe occidētur ambo: ſcelus opati ſunt: rei ſūt mortis. Et vir qui cōcubuerit cū maſculo coitu muliebri: abominationē fecerūt ambo: occiſione occidētur: rei ſunt mortis. Et vir qui acceperit vxorē cū mr̄e ſua: ſcelus eſt: igni cōburēt eū ꝛ illas: et nō erit ſcelus inter vos. Uir autē qui coierit cū iumēto: occiſione occidatur: iumētū quoq; occidite. Et mulier que acceſſerit ad omne iumentum vt ſuccumbat ei: occides mulierem: iumentum quoq; occiſione occidatur: rei occiſionis ſunt. Et vir qui acceperit ſororem ſuam filiam patris ſui aut filiam matris ſue: ꝛ viderit turpitudinē eius: illa quoq; conſpexerit turpitudinē illius: ignominia eſt: ꝛ exterminabuntur coram oculis filiorum populi ſui. Turpitudinem ſororis ſue diſcooperuit:

Primitiua chal.

Tex. Heb.

עונו ישאו׃ ואיש אשר ישכב
את אשה דוה וגלה את ערותה
את מקרה הערה והוא גלתה את
מקור דמיה ונכרתו שניהם
מקרב עמם׃ וערות אחות אמך
ואחות אביך לא תגלה כי
את שארו הערה עונם ישאו׃
ואיש אשר ישכב את דדתו
ערות דדו גלה חטאם ישאו
ערירים ימתו׃ ואיש אשר יקח
את אשת אחיו נדה הוא ערות
אחיו גלה ערירים יהיו׃
ושמרתם את כל חקתי ואת כל
משפטי ועשיתם אתם ולא
תקיא אתכם הארץ אשר אני
מביא אתכם שמה לשבת בה׃
ולא תלכו בחקת הגוי אשר אני
משלח מפניכם כי את כל אלה
עשו ואקץ בם׃ ואמר לכם אתם
תירשו את אדמתם ואני
אתננה לכם לרשת אתה ארץ
זבת חלב ודבש אני יהוה
אלהיכם אשר הבדלתי אתכם מן
העמים׃ והבדלתם בין הבהמה
הטהרה לטמאה ובין העוף
הטמא לטהר ולא תשקצו את
נפשתיכם בבהמה ובעוף ובכל

Traſla. B. Hiero.

portabũt iniquitatẽ ſu am. Qui coierit cũ muliere ĩ fluxu mẽſtruo: & reuelauerit turpitudinem eius: ipſaq; aperuerit fontem ſanguinis ſui: interficientur ambo de medio populi ſui. Turpitudinẽ materte re & amite tue nõ diſco operies. Qui hoc fecerit: ignominiam carnis ſue nudauit: portabũt ãbo iniquitate ſuã. Qui coierit cũ vxore patrui vel auunculi ſui: & reuelauerit ignominiam cognationis ſue: portabunt ambo peccatũ ſuũ. Abſq; liberis morientur. Qui duxerit vxorẽ fris ſui: rẽ facit illicitã: turpitudinẽ fris ſui reuelauit: abſq; filiis erit. Cuſtodite leges meas atq; iudicia & facite ea: ne & vos euomat terra quã intraturi eſtis & habitaturi. Nolite ambulare in legitimis nationũ: quas ego expulſurus ſũ ante vos. Oĩa enim hec fecerũt: & abominatus ſum eas. Vobis autem loquor. Poſſidete terram eorum quam dabo vobis in hereditatem: terram fluentem lacte & melle. Ego dominus deus veſter: qui ſeparaui vos a ceteris populis. Separate ergo & vos iumentum mundum ab immundo: & auem mundam ab immũda: nec polluetis animas veſtras in pecore & auibus & cunctis

Primitiua chal.

Interp. chal.

iniquitatẽ ſuam ſuſcipiet. Vir aũt qui coierit cum muliere immũda: ⁊ diſcooperuit turpitudinẽ eius: ignominiã eius reuelauit: ipſa quoq; diſcooperuit immũditiã ſanguinis ſui: ⁊ extermiabũtur ambo de medio populi ſui. turpitudinẽ ſororis matris tue ⁊ ſororis pr̃is tui nõ diſcooperies: qm̃ cognatã ſuam diſcooperuit: peccatũ ſuũ ſuſcipient. vir autẽ qui coierit cũ vxore patrui ſui: turpitudinẽ patrui ſui diſcooperuit: iniquitatez ſuam ſuſcipient: abſq; liberis morientur. Vir autẽ qui acceperit vxorẽ fratris ſui: quaſi mẽſtruata eſt: turpitudinẽ fr̃is ſui diſcooperuit abſq; filiis erũt. Cuſtodietiſq; oĩa legitima mea ⁊ oĩa iudicia mea: ⁊ facietis ea: vt nõ eiĩciat vos terra ad quã ego introduco vos vt habitetis in ea. Et nõ ambuletis ĩ legitimis populorũ: quos ego trãſmigrare faciã ante vos. Quia oĩa hec fecerũt: ⁊ abominatũ eſt eos verbũ meũ. Vobis autem dixi: vos poſſidebitis terrã eorũ: ⁊ ego dabo eã vobis vt poſſideatis eã: terrã fluẽtẽ lacte ⁊ melle: ego dñs deus veſter: qui ſepaui vos de populis. Et ſeparabitis inter animale mundum ⁊ imundum ⁊ inter auez immundã ⁊ mundam: ⁊ non contaminabitis animas veſtras in animalibus ⁊ in auibus ⁊ in omni

Traſla. Chal.

Traſla. B. Hiero.

que mouentur in terra: & que vobis oſtendi eſſe polluta. Eritis ſancti mihi: quia ſanctus ego ſum dominus: & ſepaui vos a ceteris populis: vt eſſetis mei. Vir ſiue mulier ĩ quibus phythonicus vel diuinatiõis fuerit ſpiritus: morte moriãtur: lapidibus obruẽt eos. Sanguis eorũ ſit ſup illos.

Dixit quoq; Ca. 21.
dñs ad moyſe. loq̃re ad ſacerdotes filios aaron: & dices ad eos. Ne cõtaminetur ſacerdos in mortibus ciuiũ ſuorũ: niſi tm̃ in cõſanguineis ac ꝓpinquis. i. ſupra patrẽ & matrẽ & filiũ & filiã: fratrẽ quoq; & ſororẽ virginem que non eſt nupta viro. ſed nec in principe populi ſui cõtaminabitur. Nec radent caput nec barbam: neq; in carnibus ſuis facient inciſuras. Sancti erunt deo ſuo: & non polluẽt nomen eius. Incenſum enim dñi & panes dei ſui offerunt: & iõ ſancti erunt. Scortũ & vile ꝓſtibulũ non ducet vxorẽ: nec eã que repudiata eſt a marito: quia cõſecrat eſt deo ſuo: & panes propoſitiõis offert. Sit ergo ſanctus: quia & ego ſctũs ſum dominus q ſctifico vos. Sacerdotis filia ſi depꝛheſa fuerit in ſtupro: & violauerit nomen

Tex. Heb.

אשר תרמש האדמה אשר
הבדלתי לכם לטמא׃ והייתם לי
קדשים כי קדוש אני יהוה
ואבדל אתכם מן העמים להיות
לי׃ ואיש או אשה כי יהיה בהם
אוב או ידעני מות יומתו באבן
ירגמו אתם דמיהם בם׃

Ca. xxi.

ויאמר יהוה אל משה אמר
אל הכהנים בני אהרן ואמרת
אלהם לנפש לא יטמא
בעמיו׃ כי אם לשארו הקרב
אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו
ולאחיו׃ ולאחתו הבתולה הקרובה
אליו אשר לא היתה לאיש לה
יטמא׃ לא יטמא בעל בעמיו
להחלו׃ לא יקרחה קרחה בראשם
ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם
לא ישרטו שרטת׃ קדשים יהיו
לאלהיהם ולא יחללו שם
אלהיהם כי את אשי יהוה לחם
אלהיהם הם מקריבם והיו קדש׃
אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה
גרושה מאישה לא יקחו כי קדש
הוא לאלהיו׃ וקדשתו כי את
לחם אלהיך הוא מקריב קדש יהיה
לך כי קדוש אני יהוה מקדשכם׃
ובת איש כהן כי תחל לזנות את

Traſla. Chal.

Interp. chal.

quod repẽat in terra: que ſeparaui vt eſſent vobis immunda. Eritiſq; coraz me ſancti: q2 ſanctus ego dñs: et ſeparaui vos de populis vt ſeruiatis corã me. Vir autẽ aut mulier in quibus fuerint phitones vel diuinatiões: occiſione occidenť: lapidibus obruent eos. rei mortis ſunt. Ca. 21.

Dixitq; dñs ad moyſen. Loquere ad ſacerdotes filios aaron: diceſq; eis. Nullus cõtamineť ſup mortuũ in pp̃lo ſuo: niſi pro cõſanguineis ſuis qui propinqui ſunt ei. Pro matre ſua ⁊ pro patre ſuo et pro filio ſuo ⁊ pro filia ſua ⁊ pro fratre ſuo ⁊ ꝓ ſorore ſua virgine q̃ propinqua eſt ei que nõ eſt nupta viro: pro his contaminabitur. Non cõtaminetur princeps in pp̃lo ſuo: vt nõ prophanet ſe. Non depilabũt capita ſua: ⁊ comam barbe ſue non tondebunt: ⁊ in carne ſua non incidant inciſionẽ. Sancti erunt in cõſpectu dei ſui. et non violabunt nomen dei ſui: quia oblationes domini dei ſui ipſi offerunt: eruntq; ſancti. Mulierem meretricem ⁊ violatam non accipiẽt in vxorẽ: et mulierem que repulſa eſt a viro ſuo nõ accipient: qm̃ ſanctus eſt coram deo ſuo. Sanctificabiſq; eum: quia oblationẽ dei tui ipſe offert. ſanctus erit tibi: q2 ſanctus ſum ego dñs qui ſanctifico vos. Filia aũt viri ſacerdotis q̃ violata fuerit fornicatione: ſctificationẽ

Primitiua chal.

Tex. Heb.

אָבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃
וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר יוּצַק
עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת
יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת הַבְּגָדִים אֶת
רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא
יִפְרֹם׃ וְעַל כָּל נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא
לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא׃ וּמִן
הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יְחַלֵּל אֵת
מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן
מִשְׁחַת אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה׃
וְהוּא אִשָּׁה בִבְתוּלֶיהָ יִקָּח׃
אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת
אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה
מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה׃ וְלֹא יְחַלֵּל
זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְהוָה
מְקַדְּשׁוֹ׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר
אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר
יִהְיֶה בוֹ מוּם לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב
לֶחֶם אֱלֹהָיו׃ כִּי כָל אִישׁ
אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב אִישׁ
עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ אוֹ חָרֻם אוֹ שָׂרוּעַ׃
אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ שֶׁבֶר
רָגֶל אוֹ שֶׁבֶר יָד׃ אוֹ גִבֵּן אוֹ דַק
אוֹ תְּבַלֻּל בְּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת
אוֹ מְרוֹחַ אָשֶׁךְ׃ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ
מוּם מִזֶּרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ

Primitiua heb.

שׂרף
גדל יצק
פרע
פרם מות בוא
טמא
קדש
לקח
גרש
איש
דבר
דור
היה קרב
שׂרע
היה
דקק
בלל
מרח
נגשׁ

Trãsla. B. Hiero.

patris sui: flammis exuretur. Põtifex .i. sacerdos maximus inter frẽs sup cuius caput fusum est vnctionis oleũ: & cuius manus in sacerdotio cõsecrate sunt: vestitusq; est sanctis vestibus: caput suũ nõ discooperiet: vestimẽta nõ scindet: & ad oẽm mortuũ nõ ingredietur oĩno. Sup pr̃e quoq; suo & matre nõ cõtaminabitur: nec egredietur de sctis ne polluat sãctuariũ dei, quia oleũ sancte vnctiõis dei sui sup eũ est. Ego dominus. Virginẽ ducet vxorẽ. Viduã aũt & repudiatã & sordidã atq; meretricem non accipiet: sed puellam de populo suo: ne cõmisceat stirpem gñis sui vulgo gentis sue: qa ego dñs qui sctifico eum. Locutusq; est dñs ad moysẽ dicens. Loquere ad aaron. Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculã: non offeret panes deo suo: nec accedet ad ministeriũ eius. Si cecus fuerit: si claudus: si vel pũo vel grãdi vl' torto naso: si fracto pede: si manu: si gibbus: si lippus: si albuginẽ hñs in oculo: si iugẽ scabiẽ: si impetigine in corpore: vl' herniosus: ois q habuerit maculã de semĩe aarõ sacerdotis: nõ accedet offerre hostias dño: nec pães deo suo. Vescetur tñ panibus q offerũtur in sctũario: ita dũtaxat vt intra velũ non ingrediatur. nec accedet ad altare qui maculã habet: & cõtaminare nõ debet sctũariũ meũ. Ego dñs qui sctifico eos. locutus ẽ ergo moyses ad aaron & ad filios eius & ad oẽm israel cũcta q̃ sibi fuerãt imperata. Cap. 22.

Locutus quoq; ẽ dominus ad moysẽ dicẽs. loq̃re ad aarõ & ad filios ei9: vt caueãt ab his q̃ cõsecrata sũt filiorũ israel: & nõ cõtaminẽt nomẽ sctificatorũ mihi q̃ ipsi offerunt. Ego dñs. Dic ad eos & ad posteros eorum. Oĩs homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea q̃ cõsecrata sunt & que obtulerunt filii israel domino in quo est immundicia: peribit coram domino. Ego sum dominus. Homo de semine aarõ qui fuerit leprosus aut patiens fluxũ seminis: nõ vescetur de his q̃ sctificata sũt mihi: donec sanetur. Qui tetigerit imũdũ sup mortuo: & ex quo egreditur semẽ quasi coitus: & q tãgit reptile & qdlibet imũdũ: cuius tactus est sordidus: immundus erit vsq; ad vesperũ: & nõ vescetur de

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

pris sui ipsa pphanat: in igne cõburetur.
τοῦ πατρὸς αὐτῆς αὐτὴ βεβηλοῖ, ἐπὶ πυρὸς κατακαυθήσεται.
τ sacerdos magnus de fratribus suis infuso sup caput suũ oleo vnctiõis τ cõsecrato manus suas vt induat scta: caput nõ cidara nudabit: τ vestes suas nõ scindet τ
καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τοῦ ἐπικεχυμένου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τοῦ ἐλαίου τοῦ χρίσματος καὶ τετελειωμένου τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐνδύσασθαι τὰ ἅγια, τὴν κεφαλὴν οὐκ ἀποκιδαρώσει, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐ διαῤῥήξει, καὶ
sup oĩ aĩa mortua nõ ingredietur, sup pr̃e suo τ sup mr̃e sua nõ polluetur. τ ex sctis nõ egredietur: τ nõ pphanabit sctificatũ dei sui: quia sctm oleũ vnctũ dei sui sup eo. ego dñs. hic mulierẽ virginẽ de gñe suo accipiet: viduã aũt τ repudiatã τ pollutam τ meretricẽ: has nõ accipiet: sz virginẽ de gñe suo accipiet vxorẽ.
ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται, ἐπὶ πατρὶ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ οὐ μιανθήσεται, καὶ ἐκ τῶν ἁγίων οὐκ ἐξελεύσεται, καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἡγιασμένον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ ἅγιον ἔλαιον χριστὸν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ. ἐγὼ κύριος. οὗτος γυναῖκα παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται, χήραν δὲ καὶ ἐκβεβλημένην καὶ βεβηλωμένην καὶ πόρνην, ταύτας οὐ λήψεται, ἀλλ᾽ ἢ παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται γυναῖκα.
nõ polluet semẽ suũ in pplo suo. ego dñs sctificãs ipm: τ locutus ẽ dñs ad moysen: dicẽs: loq̃re aarõ: dicẽs: hõ de gñe tuo in gñatiõibus vr̃is: cui fuerit in ipo macula: nõ accedet offerre dona dei sui. oĩs hõ cui fuerit i ipo macula: nõ accedet. hõ cecus: vel claudus: mancus: vel aure truncat vel hõ cui fuerit in ipo fractio manus: vel fractio pedis: vel gibbosus: vel lipp oculos: vel depalpebrat oculos: vel hõ cui fuerit i ipo scabies agrestis: vel impetigo: vel vni9 testiculi. oĩs hõ cui ẽ in ipo macula de semine aarõ sacerdotis: nõ appropinq̃bit
οὐ βεβηλώσει τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ. ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτόν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἶπον ἀαρὼν, λέγων, ἄνθρωπος ἐκ τοῦ γένους σου εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, τίνι ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται προσφέρειν τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται. ἄνθρωπος τυφλὸς, ἢ χωλὸς, ἢ κολοβόῤῥιν, ἢ ὠτότμητος, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ σύντριμμα χειρὸς, ἢ σύντριμμα ποδὸς, ἢ κυρτὸς, ἢ ἔφηλος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ πτίλλος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ ψώρα ἀγρία, ἢ λιχὴν, ἢ μόνορχις. πᾶς ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ μῶμος ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, οὐκ ἐγγιεῖ τοῦ

C

Eze. 44.d.

D

Primitiua chal.

יְקַד רְבַב רִיק
לְבַשׁ רְבַב פְּרַע
בְּזַע מוּת עוּל
אַב סְאַב מְדַע
נְפַק רְבַב אִנְתָא
נְסַב תְּרַךְ חֲלַל
טְעָה אֲמַר
דוּר הֲוָה קְרַב
דְּקַק תְּלַז

Transla. Chal.

אֲבוּהָא הִיא מַחֲלָא בְּנוּרָא תִּתּוֹקַד׃ וְכַהֲנָא רַבָּא מֵאֲחוֹהִי דְּיִתְרַק עַל רֵישֵׁיהּ
מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא וְדִיקָרֵיב יָת קוּרְבָּנֵיהּ לְמִלְבַּשׁ יָת לְבוּשַׁיָּא יָת רֵישֵׁיהּ לָא יְרַבֵּי
פֵּרוּעַ וּלְבוּשׁוֹהִי לָא יְבַזַּע׃ וְעַל כָּל נַפְשָׁת מֵיתָא לָא יֵעוֹל לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ לָא
יִסְתָּאַב׃ וּמִן מַקְדְּשָׁא לָא יִפּוֹק וְלָא יַחֵיל יָת מַקְדְּשָׁא דֶּאֱלָהֵיהּ אֲרֵי כְּלִיל מְשַׁח רְבוּת
אֱלָהֵיהּ עֲלוֹהִי אֲנָא יְיָ׃ וְהוּא אִתְּתָא בִּבְתוּלָהָא יִסַּב׃ אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא וְחַלִּילָא
מְטַעְיָא יָת אִלֵּין לָא יִסַּב אֱלָהֵן בְּתוּלְתָּא מֵעַמֵּיהּ יִסַּב אִתְּתָא׃ וְלָא יַחֵיל זַרְעֵיהּ
בְּעַמֵּיהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהּ׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן לְמֵימַר
גְּבַר מִבְּנָךְ לְדָרֵיהוֹן דִּיהֵי בֵיהּ מוּמָא לָא יִקְרַב לְקָרָבָא קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ׃ אֲרֵי כָּל גְּבַר
דְּבֵיהּ מוּמָא לָא יִקְרַב גְּבַר עֲוִיר אוֹ חֲגִיר אוֹ חֲרִים אוֹ שְׂרִיעַ׃ אוֹ גְבַר דִּיהֵי בֵיהּ תְּבַר
רַגְלָא אוֹ תְבַר יְדָא׃ אוֹ גְבִין אוֹ דוֹקָא אוֹ חִילִּיז בְּעֵינֵיהּ אוֹ גַּרְבָן אוֹ חֲזָזָן אוֹ מְרִיס
פַּחְדִּין׃ כָּל גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא מִזַּרְעָא דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא לָא יִקְרַב

Interp. chal.

pris sui ipsa violauit: igni cõburetur. Sacerdos autẽ maximus q̃ vnctus est de fratrib9 suis sup cui9 caput effusum est oleũ vnctiõis: τ cui9 oblatio oblata est vt induat vestimẽtis: in capite suo nõ nutriat comã: τ vestimẽta sua nõ scindat: τ sup oẽm aiam mortui nõ ingrediat: p̃ pr̃e suo τ p mr̃e sua nõ cõtaminet. Et de sanctuario nõ egrediatur: neq; prophanet sanctuariũ dei sui: quia corona olei vnctionis dei sui est super eum: ego dominus. Ipse autem vxorem virginez accipiet: viduam autem τ repudiatam τ prophanatã meretricem non accipiet: nisi virginem de populo suo accipiet vxorem: τ non prophanabit semẽ suum in populo suo: quia ego dñs sanctifico eum. Locutusq; est dominus cum moyse dicens. Loquere cum aarõ dicẽs. Vir de filiis tuis in gñatiõib9 suis in quo fuerit macula: non accedet vt offerat oblationem dei sui. Omnis enim vir in quo fuerit macula: non accedet: vir cecus aut claudus aut diminutus aut superfluus: aut vir in quo fuerit fractura pedis aut fractura man9: aut gibbus aut lippus aut albuginẽ hñs in oculo: aut scabiẽ hñs vel ipetiginẽ aut hñs cõtritos testiculos. Oĩs vir de semie aarõ sacerdotis in quo ẽ macula nõ accedat

Tex. Heb.

לְהַקְרִיב אֶת אִשֵּׁי יְהוָה מוּם בּוֹ
אֵת לֶחֶם אֱלֹהָיו לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב׃
לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים
וּמִן הַקֳּדָשִׁים יֹאכֵל׃ אַךְ אֶל הַפָּרֹכֶת
לֹא יָבֹא וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ כִּי
מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת מִקְדָּשַׁי
כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל

Cap. xxii.

מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל
בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם
קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּשִׁים לִי
אֲנִי יְהוָה׃ אֱמֹר אֲלֵהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם
כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל זַרְעֲכֶם
אֶל הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלְּפָנַי
אֲנִי יְהוָה׃ אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע
אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים
לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ
בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר
תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע׃ אוֹ אִישׁ
אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא
לוֹ אוֹ בְאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ לְכֹל
טֻמְאָתוֹ׃ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בּוֹ
וְטָמְאָה עַד הָעָרֶב וְלֹא יֹאכַל מִן

Primitiua heb.

אכל
בוא זבח
חלל
בנה
נזר
קדש
דור
קרב
כרת פנה
צרע זוב
אכל טהר
יצא
נגע טמא

Trãsla. Gre. lxx. cũ interp. latina

vt offerat sacrificia dño: quia macula in ipso: dona dei sui nõ accedet vt offerat. scta sctõr τ a sctis comedet: sz ad velũ nõ accedet: τ ad altare nõ appropinq̃bit: q̃m maculã hẽt: τ nõ pphanabit sctm dei sui: quia ego dñs sctificãs eos. τ locut ẽ moyses ad aarõ τ filios eius: τ ad oẽs filios israel.
προσενεγκεῖν τὰς θυσίας κυρίῳ, ὅτι μῶμος ἐν αὐτῷ, τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται προσενεγκεῖν. τὰ ἅγια τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων φάγεται, πλὴν πρὸς τὸ καταπέτασμα οὐ προσελεύσεται, καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἐγγιεῖ, ὅτι μῶμον ἔχει, καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. Ca. 22.

A

Et locutus ẽ dñs ad moysen: dicẽs: loq̃re aarõ τ filiis eius: τ caueant a sctis filiorũ israel: τ nõ prophanabũt nomẽ sctm meũ: q̃cũq; ipi sctificãt mihi. ego dñs. dic ipis: in gñatiões vr̃as oĩs hõ q accesserit ab oĩ semine vr̃o ad scta: q̃cũq; sctificant filii israel dño: τ imũditia eius in ipo: peribit aĩa illa a me. ego dñs. τ hõ de semine aarõ sacerdotis: τ hic leprosus vel seminiflu9: de sctis nõ comedet: vsq; mũdet. τ q tetigerit oẽm imũditia aĩe: vel hõ cui egressus fuerit ex ipo cubit seminis: vel q̃cũq; tetigerit oẽ reptile imũdũ: qd polluet ipm: vel sup hoiem in quo polluet illũ iuxta oẽm immũditia eius: aĩa q̃cũq; tetigerit eũ: imũda erit vsq; ad vesperã: nõ comedet de
καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἰπὸν ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ προσεχέτωσαν ἀπὸ τῶν ἁγίων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου, ὅσα αὐτοὶ ἁγιάζουσί μοι. ἐγὼ κύριος. εἶπον αὐτοῖς, εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν προσέλθῃ ἀπὸ παντὸς τοῦ σπέρματος ὑμῶν πρὸς τὰ ἅγια, ὅσα ἂν ἁγιάζωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἐγὼ κύριος. καὶ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ οὗτος λεπρὸς ἢ γονοῤῥυής, τῶν ἁγίων οὐκ ἔδεται, ἕως ἂν καθαρισθῇ. καὶ ὁ ἁπτόμενος πάσης ἀκαθαρσίας ψυχῆς, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, ἢ ὅστις ἂν ἅψηται παντὸς ἑρπετοῦ ἀκαθάρτου, ὃ μιανεῖ αὐτόν, ἢ ἐπ᾽ ἀνθρώπῳ ἐν ᾧ μιανεῖ αὐτὸν κατὰ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν αὐτοῦ, ψυχὴ ἥτις ἂν ἅψηται αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας, οὐκ ἔδεται ἀπὸ τῶν

Transla. Chal.

לְקָרָבָא יָת קוּרְבָּנַיָּא דַּייָ מוּמָא בֵיהּ יָת קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ לָא יִקְרַב לְקָרָבָא׃ קוּרְבַּן
אֱלָהֵיהּ מִקּוּדְשֵׁי קוּדְשַׁיָּא וּמִן קוּדְשַׁיָּא יֵיכוֹל׃ בְּרַם לְפָרֻכְתָּא לָא יֵעוֹל וּלְמַדְבְּחָא
לָא יִקְרַב אֲרֵי מוּמָא בֵיהּ וְלָא יַחֵיל יָת מַקְדְּשַׁי אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשְׁהוֹן׃ וּמַלֵּיל מֹשֶׁה
עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ Ca. xxii.
מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי וְיִתְפָּרְשׁוּן מִקּוּדְשַׁיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא יַחֲלוּן יָת שְׁמָא
דְּקוּדְשִׁי דְּאִינוּן מַקְדְּשִׁין קֳדָמַי אֲנָא יְיָ׃ אֱמַר לְהוֹן לְדָרֵיכוֹן כָּל גְּבַר דְּיִקְרַב מִכָּל
זַרְעֲכוֹן לְקוּדְשַׁיָּא דְּיַקְדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ וְסוֹבְתֵיהּ עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא
הַהוּא מִקֳּדָמַי אֲנָא יְיָ׃ גְּבַר גְּבַר מִזַּרְעָא דְאַהֲרֹן וְהוּא סְגִיר אוֹ דָאִיב בְּקוּדְשַׁיָּא לָא
יֵיכוֹל עַד דְּיִדְכֵּי וּדְיִקְרַב בְּכָל טְמֵא נַפְשָׁא אוֹ גְבַר דְּתִפּוֹק מִנֵּיהּ שִׁכְבַת זַרְעָא׃ אוֹ
גְבַר דְּיִקְרַב בְּכָל רִחֲשָׁא דְּיִסְתָּאַב לֵיהּ אוֹ בֶאֱנָשָׁא דְּיִסְתָּאַב לֵיהּ לְכָל סוֹבְתֵיהּ׃ אֱנָשׁ
דְּיִקְרַב בֵּיהּ וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וְלָא יֵיכוֹל מִן

Interp. chal.

vt offerat oblatões dñi. Macula eni est in eo: nõ accedat vt offerat oblationẽ dei sui. De sanctificatis aũt q̃ offerũtur deo suo vescetur de sanctis sanctoꝝ. Verũtamẽ intra velũ nõ ingrediat neq; ad altare accedat: quia macula est in eo: nec violet sanctuaria mea: qr ego dñs sanctifico eos. Locutusq; est moyses cũ aarõ et cum filiis eius τ cum oĩbus filiis israel. Ca. 22.

Locutusq; est dñs cum moyse dicẽs. Loquere cũ aaron τ cũ filiis eius: vt separẽtur ab his q̃ sanctificata sunt a filiis israel q̃ ipsi sctificãt in cõspectu meo: τ nõ violabũt nomen sanctũ meũ: ego dñs. Dic eis. Oĩs vir de omni semine vr̃o in generationibus vr̃is qui tetigerit ea q̃ sctificata sunt corã dño a filiis israel: τ immunditia eius est in eo: peribit homo ille a cõspectu meo: ego dñs. Vir vir de semine aaron qui fuerit leprosus aut patiens fluxũ seminis nõ vescetur de his que sanctificata sũt: donec mũdetur. Et qui tetigerit omne immũdum anime: aut vir ex quo egreditur semẽ coitus: aut vir qui tetigerit oĩe reptile quo immũdus fit: aut hoiem quo immũdus fit iuxta oẽm immũditiam eius: homo qui tetigerit eum erit immundus vsq; ad vesperam. et non comedet de

Primitiua chal.

אֲכַל עוּל רְבַח
חֲלַל קְדַשׁ
בְּנֵן אֲמַר
פְּרַשׁ חֲלַל
דוּר קְרַב
סְאַב שְׁצָא
אֲכַל דְּכָא
נְפַק
סְאַב הֲוָה

הקדשים כי אם רחץ בשרו
במים: ובא השמש וטהר ואחר
יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא:
נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה
בה אני יהוה: ושמרו את
משמרתי ולא ישאו עליו חטא
ומתו בו כי יחללהו אני יהוה
מקדשם: וכל זר לא יאכל קדש
תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש:
וכהן כי יקנה נפש קנין כספו
הוא יאכל בו ויליד ביתו הם
יאכלו בלחמו: ובת כהן כי תהיה
לאיש זר הוא בתרומת הקדשים
לא תאכל: ובת כהן כי תהיה
אלמנה וגרושה וזרע אין לה
ושבה אל בית אביה כנעוריה
מלחם אביה תאכל וכל זר לא
יאכל בו: ואיש כי יאכל קדש
בשגגה ויסף חמשיתו עליו ונתן
לכהן את הקדש: ולא יחללו את
קדשי בני ישראל את אשר
ירימו ליהוה: והשיאו אותם עון
אשמה באכלם את קדשיהם כי
אני יהוה מקדשם: וידבר יהוה
אל משה לאמר: דבר אל אהרן
ואל בניו ואל כל בני ישראל
ואמרת אלהם איש איש מבית

his q̃ ſanctificata ſunt: ſed cum lauerit carnẽ ſuam aqua: & occubuerit ſol: tunc mundatus veſcetur de ſctificatis: quia cibus illius eſt. Morticinũ & captũ a beſtia nõ comedent nec pollueẽtur in eis. Ego ſũ dominus. Cuſtodiant precepta mea vt non ſubiaceant peccato: & moriãtur i ſãctuario cũ pollueriit illud. Ego dñs q ſcifico eos. Ois alienigena nõ comedet de ſctificatis. Inquilinꝰ ſacerdotis & mercenarius nõ veſcẽtur ex eis. Quem autẽ ſacerdos emerit: & qui vernaculus dom eius fuerit: hi comedẽt ex eis. Si filia ſacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit: de his q̃ ſctificata ſunt & de primitiis nõ veſcetur. Sin autem vidua vel repudiata & abſq; liberis reuerſa fuerit ad domũ patris ſui: ſicut puella cõſueuerat: aletur cibis patris ſui. Ois alienigena comedẽdi ex eis nõ habet poteſtatẽ. Qui comederit de ſctificatis pignoratiã: addet quinta ptẽ cũ eo qd comedit & dabit ſacerdoti i ſanctuariũ: nec cõtaminabũt ſctificata filiorũ iſrael q̃ offerũt dño: ne forte ſuſtineãt iniquitatem delicti ſui cũ ſctificata comederint. Ego dñs qui ſctifico eos. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicens: Loquere ad aaron & ad filios eius & ad oẽs filios iſrael. dicẽſq; ad eos. Homo de domo

Priitiua chal. **Interp. chal.**

ſanctificatis: niſi lauerit carnẽ ſuã aq̃s. Et cũ occubuerit ſol ⁊ mũdatus fuerit comedet de his q̃ ſanctificata ſunt: qui cibus illi eſt. Morticinũ aũt ⁊ qd cõfractũ ẽ a beſtia nõ comedet: ne immundus fiat in eo: ego dñs. Cuſtodieſq; cuſtodiã verbi mei: vt nõ ſuſcipiãt ꝑ eo peccm ⁊ moriant in eo q ꝓphanauerit illũ: ego dñs qui ſctifico eos. Ois aũt extraneus nõ comedet id qd ſanctificatũ eſt: inquilinus ſacerdotis ⁊ mercenarius eius nõ comedet illud qd ſctificatũ eſt. Sacerdos aũt ſi emerit aiam ꝓcio pecunie ſue: ipſa comedet ex eo. Vernaculi aũt domꝰ eius ipſi veſcent pane ſuo. Filia aũt ſacerdotis ſi fuerit nupta viro alieno: ipſa nõ comedet de his q̃ ſctificata ⁊ ſepata ſunt. Et filia ſacerdotis ſi fuerit vidua vel repudiata: ⁊ filiꝰ nõ fuerit ei: et reuerſa fuerit in domũ pris ſui: ſic erat in pueritia ſua: de pane pris ſui comedet. Ois aũt extraneus nõ comedet ex eo. Vir aũt q comederit id qd ſctificatũ ẽ p ignorantiã: addet quintã partẽ ſup illud qd ſctificatũ eſt: ⁊ dabit ſacerdoti. Et nõ violabũt ea q̃ ſanctificata ſunt a filiis iſrael q̃ ſeparata ſunt corã dño: ⁊ ſuſcipiet ſup ea iniqtates ⁊ pctã cũ comederint ea: q̃ cũ cõtaminauerint ea q̃ ſctificata ſunt: qr ego dñs ſctifico eos. Locutuſq; ẽ dñs cũ moyſe dicẽs. Loq̃re cũ aarõ ⁊ cũ filiis eiꝰ ⁊ cũ oib filiis iſrl: ⁊ dices eis. vir vir de domo

Tranſla. Chal.

ישראל ומן הגר בישראל אשר
יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל
נדבותם אשר יקריבו ליהוה
לעלה: לרצנכם תמים זכר בבקר
בכשבים ובעזים: כל אשר בו
מום לא תקריבו כי לא לרצון
יהיה לכם: ואיש כי יקריב זבח
שלמים ליהוה לפלא נדר או
לנדבה בבקר או בצאן תמים
יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו:
עורת או שבור או חרוץ או יבלת
או גרב או ילפת לא תקריבו
אלה ליהוה ואשה לא תתנו
מהם על המזבח ליהוה: ושור ושה
שרוע וקלוט נדבה תעשה אתו
ולנדר לא ירצה: ומעוך וכתות
ונתוק וכרות לא תקריבו ליהוה
ובארצכם לא תעשו: ומיד בן נכר
לא תקריבו את לחם אלהיכם
מכל אלה כי משחתם בהם מום
בם לא ירצו לכם: וידבר יהוה
אל משה לאמר: שור או כשב
או עז כי יולד והיה שבעת ימים
תחת אמו ומיום השמיני והלאה
ירצה לקרבן אשה ליהוה: ושור
או שה אתו ואת בנו לא תשחטו
ביום אחד: וכי תזבחו זבח תודה

iſrael: & de aduenis q̃ habitant apud vos: qui obtulerit oblationẽ ſuam: vel vota ſolues vel ſponte offerẽs: quicqd illud obtulerit in holocauſtũ dñi: vt offeratur p vos: maſculus immaculatus erit ex bobus & ouibus & ex capris. Si maculã habuerit: non offeretis: neq; erit acceptabile. Homo qui obtulerit victimam pacificorum domino: vel vota ſoluens vel ſpõte offerens tã de bobus q̃ de ouibus immaculatũ offeret: vt acceptabile ſit. Omnis macula nõ erit in eo. Si cecum fuerit. ſi fractũ: ſi cicatricẽ hñs: ſi papulas aut ſcabiẽ aut ipetiginẽ non offeretis ea dño: nec adolebitis ex eis ſuper altare dñi. Bouem & ouem aure & cauda amputatis voluntarie offerre põt. votũ ãt ex his ſolui nõ pt. Oẽ aial qd vel cõtritis vel tũſis vel ſectis: ablatiſq; teſticulis ẽ: nõ offeretis dño: & in terra vra hoc oino ne faciatis. De manu alienigene nõ offeretis panes deo vro: & quicquid aliud dare voluerit qa corrupta & maculata ſunt oia: nõ ſuſcipietis ea. Locutuſq; ẽ dñs ad moyſen dicẽs. Bos ouis & capra cũ genita fuerint: ſepte diebus erũt ſub vbere matris ſue: die aũt octauo & deinceps offerri poterũt domino. Siue illa bos ſiue ouis: nõ immolabuntur vna die cũ fetibus ſuis. Si imolaueritis hoſtiã p gr̃arũ actio

Tranſla. Chal.

Interp. chal. **Priitiua chal.**

iſrael ⁊ de pegrinis qui habitãt in iſrael: q̃ obtulerit oblationẽ ſuã oibus votis ſuis ⁊ oib oblatiõib ſpontaneis ſuis q̃ obtulerit corã dño in holocauſtũ: vt placabile ſit pro nobis: maſculus integer erit ex bobus aut ex agnis vel capris. Omne in quo fuerit macula non offeretis: quia nõ erit pro vobis placabile. Vir autẽ qui obtulerit victimã ſanctificationũ corã dño vota ſoluẽs aut ſponte offerens de bobus aut de ouibus: integrum erit: vt ſit placabile: ois macula nõ erit in eo. Si cecũ fuerit aut ꝯfractũ aut ſuccĩſum: aut papulas habens aut ſcabiẽ aut impetiginẽ: non offeretis ea corã dño: neq; oblationẽ põetis ex eis ſup altare corã dño. Bos ⁊ agnus ſi fuerit ſupfluꝰ vl diminutus: voluntarie facies eum: ⁊ pro voto nõ erit placabilis. Animal aũt quod habet cõtritos vel tuſos aut ſectos teſticulos nõ offeretis illud corã dño: neq; in terra veſtra hoc facietis. Et de manu filij populoꝝ non offeretis oblationẽ deo veſtro ex oibus his: q: corruptio eoꝝ in eis eſt: macula eſt in eis: nõ erit placabile vobis. Locutuſq; ẽ dñs cũ moyſe dicẽs. Bos aut agnꝰ aut capra cũ nati fuerint: ſepte dieb erũt cũ mre ſua: a die aũt octauo ⁊ deinceps erũt acceptabiles vt offerãt in oblationẽ corã dño. Boũ aut oue nõ imolabitis vna die cũ filio ſuo. Cũ aũt imolaueritis hoſtiã grã

לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחוּ׃ בַּיּוֹם
הַהוּא יֵאָכֵל לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ
עַד בֹּקֶר אֲנִי יְהוָה׃ וּשְׁמַרְתֶּם
מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה׃
וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי
וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי
יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים
אֲנִי יְהוָה׃

Cap. xxiii.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל
מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר
תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה
הֵם מוֹעֲדָי׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה
מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן
מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלָאכָה לֹא
תַעֲשׂוּ שַׁבָּת הִוא לַיהוָה בְּכֹל
מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה
מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם
בְּמוֹעֲדָם׃ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה
עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבָּיִם פֶּסַח
לַיהוָה׃ וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים
מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ׃ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל
מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃
וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה שִׁבְעַת
יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל

Primitiua heb.: אכל יתר | צוה עשה | חלל | קדש | יצא | היה | דבר | עוד | קרא | יום עשה | לאך שבע | ישב | קרא | רבע | יום | אכל | היה | קרב | שבע

ne domino: ut poſſit eſſe placabilis: eodē die comedetis eam. Non remanebit quicquam in mane alterius diei. Ego dñs. Cuſtodite mandata mea & facite ea. Ego dominus. Ne polluatis nomen meū ſanctū: ut ſanctificer in medio filiorū iſrael. Ego dñs qui ſanctifico vos & eduxi de terra egypti: ut eſſem vobis in deū. Ego dominus. Ca. 23.

Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicens. Loquere filiis iſrael & dices ad eos. He ſūt ferie domini quas vocabitis ſanctas. Sex diebus facietis opus. dies ſeptimus: quia ſabbati requies eſt: vocabitur ſanctus. Omne opus non facietis in eo. Sabbatū dñi eſt in cūctis habitationibus veſtris. He ſunt ergo ferie dñi ſancte quas celebrare debetis temporibus ſuis. Menſe primo quarta decima die menſis ad veſperū phaſe domini eſt. & quinta decima die menſis huius ſolēnitas azymorū dñi ē. Septem dieb azyma comedetis. Dies primus erit vobis celeberrimus ſanctuſq;. Omne opus ſeruile nō facietis in eo: ſed offeretis ſacrificium in igne domino ſeptem diebus. Dies aūt ſeptimus erit celebrior & ſā

gratiarum domino acceptabile vobis ſacrificabitis
χαρμοσύνης τῷ κυρίῳ εἰσδεκτὸν ὑμῖν θύσετε
illud: die illa comedetur: nō relinquetis
αὐτό, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ βρωθήσεται, οὐκ ἀπο-
quicquā de carnibus ad mane: ego do-
λείψετε ἀπὸ τῶν κρεῶν εἰς τὸ πρωΐ, ἐγώ κύ-
minus. ſeruate precepta mea et fa-
ριος. φυλάξεσθε τὰς ἐντολάς μου καὶ ποιή-
cietis ea: ego dñs. et nō polluetis
σετε αὐτάς, ἐγὼ κύριος. καὶ οὐ μὴ βεβηλώ-
tis nomē ſcti mei: et ſctificabor
σετε τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου μου, καὶ ἁγιασθήσομαι
in medio filiorū iſrael: ego dñs ſctificās
ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων
vos: qui eduxi vos de terra egypti: ut
ὑμᾶς, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὥστε
eſſem vr̄ deus: ego dñs.
εἶναι ὑμῶν θεός, ἐγὼ κύριος. Ca. 23

Et locutus ē dñs ad moyſen: dicēs:
Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων,
loqre filijs iſrael: et dices ad eos:
λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς,
feſta dñi q̄ vocabitis ipſa vocata ſcta:
ἑορταὶ κυρίου ἃς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἁγίας,
hec ſūt feſta mea. ſex dies facies o-
αὗταί εἰσιν αἱ ἑορταί μου. ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔρ-
pera: at die ſeptima ſabbata requies
γα, τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα ἀνάπαυσις
vocata ſcta dño: oē opus nō facietis:
κλητὴ ἁγία τῷ κυρίῳ, πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε,
ſabbata ſunt dño. in oī habitatiōe ve-
σάββατά ἐστιν τῷ κυρίῳ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑ-
ſtra hec feſta dño vocata ſcta: q̄ voca-
μῶν. αὗται αἱ ἑορταὶ τῷ κυρίῳ κληταὶ ἁγίαι, ἃς καλέ-
bitis ipſa in tēporibus ſuis. in primo
σετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. ἐν τῷ πρώτῳ
mēſe in quarta decima die mēſis
μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός,
inter veſpera phaſe dño. et in
ἀνὰ μέσον τῶν ἑσπερινῶν πάσχα τῷ κυρίῳ. καὶ ἐν
quinta decima die mēſis huius fe-
τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορ-
ſtū azymorū dño. ſeptē dies come-
τὴ τῶν ἀζύμων τῷ κυρίῳ. ἑπτὰ ἡμέρας φάγε-
detis azyma. et dies prima vocata ſcta e-
σθε ἄζυμα. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσ-
rit vobis. oē opus ſeruile nō facietis.
ται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.
et offeretis holocauſta dño ſeptē
καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἑπτὰ
dies. et dies ſeptima vocata ſcta
ἡμέρας. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία
erit vobis. oē
ἔσται ὑμῖν. πᾶν

A

Exod. 12.c. Nume. 28.c.

B

Primitiua chal.: אכל שאר | נטר חלל קדש | נפק הוה | אמר | יעד ערע | שית עבד | יתב ערע | רבע | חגג | אכל הוה | עבד קרב

Interp. chal.

actionis coram dño: vt ſit pro vobis placabilis immolabitis eam. Eadem die comedatur: nō relinquatis ex ea vſq; mane: ego dñs. Cuſtodietiſq; precepta mea et facietis ea: ego dñs. Et non violabitis nomen ſanctum meū: et ſanctificabor in medio filiorū iſrael: ego dñs qui ſanctifico vos: qui eduxi vos de terra egypti vt ſim vobis in deum: ego dñs. Ca. 23.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicēs. Loquere cū filijs iſrael: et dices ad eos. Solemnitates dñi quas vocabitis inuocatione ſancta: hec ſunt ſolēnitates mee. Sex diebus facies opus: die aūt ſeptimo ſabbatū requiei eſt vocatione ſancta: omne opus nō facietis in eo: ſabbatū eſt corā dño in cunctis habitationibus vr̄is. He ſunt ſolēnitates dñi quas vocabitis vocatione ſcta in tēporibus ſuis. Menſe primo quartadecima mēſis ad veſperā phaſe corā dño ē: quintadecima aūt die mēſis huius ſolēnitas azymorū eſt coram dño: ſeptē diebus azyma comedetis. In die primo erit vobis vocatio ſancta: omne opus ſeruile nō facietis. et offeretis oblationem coram domino ſeptem diebus: in die ſeptimo vocatio ſancta erit vobis: omne

Transla. Chal.

קדם יי לרעוא לכון תכסון׃ ביומא ההוא יתאכיל לא תשארון מיניה עד צפרא אנא
יי׃ ותטרון פקודי ותעבדון יתהון אנא יי׃ ולא תחלון ית שמא דקודשי ואתקדש
בגו בני ישראל אנא יי מקדשכון׃ דאפיק יתכון מארעא דמצרים למהוי לכון
לאלה אנא יי׃ Ca.xxiii. ומליל יי עם משה למימר׃ מליל עם בני
ישראל ותימר להון מועדיא דיי דתערעון יתהון מערע קדיש אלין אינון מועדי׃
שתא יומין תתעבד עיבידתא וביומא שביעאה שבת שבתא מערע קדיש כל עיבידא
לא תעבדון שבתא היא קדם יי בכל מתבניכון׃ אלין מועדיא דיי מערע קדיש
דתערעון יתהון בזמניהון׃ בירחא קדמאה בארבעת עשרא לירחא בין שמשיא
פסחא קדם יי׃ ובחמשת עשרא יומא לירחא הדין חגא דפטיריא קדם יי שבעא
יומין פטירא תיכלון׃ ביומא קדמאה מערע קדיש יהי לכון כל עיבידת פולחנא לא
תעבדון׃ ותקרבון קורבנא קדם יי שבעא יומין ביומא שביעאה מערע קדיש כל

opus ſeruile nō facietis. et locutus eſt dñs
ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ ἐλάλησε κύριος
ad moyſen: dicēs: loqre filijs iſrael: et di
πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἰπὸν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐ-
ces ad eos: qñ ingreſſi fueritis in terrā: quā ego do
ρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δί-
vobis: et meſſueritis meſſem ipſi: et fe-
δωμι ὑμῖν, καὶ θερίσητε τὸν θερισμὸν αὐτῆς, καὶ οἴ-
retis manipulos primitias meſſis vr̄e ad
σετε δράγματα ἀπαρχὴν τοῦ θερισμοῦ ὑμῶν πρὸς τὸν
ſacerdotē: et offeret manipulū corā dño acceptabile
ἱερέα, καὶ ἀνοίσει τὸ δράγμα ἔναντι κυρίου δεκτὸν
vobis: craſtina die a primo offeret illū ſacer-
ὑμῖν, τῇ ἐπαύριον τῆς πρώτης ἀνοίσει αὐτὸ ὁ ἱε-
dos. et facietis in die qua tuleritis
ρεύς. καὶ ποιήσετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἂν φέρητε τὸ
manipulū: ouē immaculatā anniculā in holocauſtū
δράγμα, πρόβατον ἄμωμον ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα
dño: et ſacrificiū eius duę decime ſi-
τῷ κυρίῳ, καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ δύο δέκατα σεμι-
mile cōfecte in oleo: ſacrificiū o-
δάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ, θυσία τῷ κυ-
dorē ſuauitatis dño: et libatiōnē eius quartā
ρίῳ, ὀσμὴ εὐωδίας κυρίῳ, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τὸ τέταρ-
partē hin vini. et panē: et tolta far-
τον τοῦ εἵν οἴνου. καὶ ἄρτον, καὶ πεφρυγμένα χί-
ra noua nō comedetis vſq; ad ipſam diē hāc:
δρα νέα οὐ φάγεσθε ἕως εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν ταύ-
quoad vſq; obtuleritis dona dei vr̄i. legiti-
την, ἕως ἂν προσενέγκητε ὑμεῖς τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ ὑμῶν. νόμι-
mū ſēpiternū in gñatiōibus vr̄is in oī habitatiōe
μον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ κατοικίᾳ
vr̄a. et numerabitis vobis a poſtero die
ὑμῶν. καὶ ἀριθμήσετε ὑμεῖς ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν
ſabbatorū a die qua obtuleritis
σαββάτων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἂν προσενέγκητε τὸ
manipulū impoſitiōis: ſeptē hebdomadas inte-
δράγμα τοῦ ἐπιθέματος, ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλή-
gras numerabitis vſq; ad craſtinū vltime hebdo-
ρους ἀριθμήσετε ἕως τῆς ἐπαύριον τῆς ἐσχάτης ἑβδο-
madis numerabitis quīquaginta dies: et offe-
μάδος ἀριθμήσετε πεντήκοντα ἡμέρας, καὶ προσοί-
retis ſacrificiū nouū dño: ab habitatiōe
σετε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ. ἀπὸ τῆς κατοικίας
vr̄a offeretis panes poſitiōis: duos panes. ex
ὑμῶν προσοίσετε ἄρτους ἐπίθεμα, δύο ἄρτους. ἐκ
duabus decimis ſimile erūt: fermētati co-
δύο δεκάτων σεμιδάλεως ἔσονται, ἐζυμωμένοι πεφ-
quētur primitiarum dño. et offe-
θήσονται πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ. καὶ προσά-
retis cū panibus ſeptē agnos immaculatos āni-
ξετε μετὰ τῶν ἄρτων ἑπτὰ ἀμνοὺς ἀμώμους ἐνιαυ-
culos: et vitulū vnū ex
σίους, καὶ μόσχον ἕνα ἐκ

C

ctior. nulluſq; ſeruile opus facietis in eo. Locutuſq; eſt dñs ad moyſē dicens. Loquere filiis iſrael & dices ad eos. Cum ingreſſi fueritis terrā quā ego dabo vobis & meſſueritis ſegetem: feretis manipulos ſpicarum primitias meſſis veſtre ad ſacerdotem. Qui eleuabit faſciculū corā dño ut acceptabile ſit pro vobis altero die ſabbati: & ſāctificabit illum. Atq; in eodē die quo manipulus cōſecratur cedetur agnus immaculatus anniculus in holocauſtū dñi. Et libamenta offerētur cū eo duę decime ſimile cōſperſe oleo in incēſū dñi: odoremq; ſuauiſſimū. liba quoq; vini quarta pars hin. Panē & polētam & pultes nō comedetis ex ſegete: vſq; ad diē q offeretis ex ea deo veſtro. Preceptū eſt ſempiternum in gñatiōibus cūctiſq; habitaculis veſtris. Numerabitis ergo ab altero die ſabbati in quo obtuliſtis manipulum primitiarum ſeptem hebdomadas plenas vſq; ad alterā diē expletionis hebdomade ſeptime.i. quinquagīta dies. & ſic offeretis ſacrificium nouū dño ex oib habitaculis veſtris: panes primitiarū duos de duabus decimis ſimile fermētate: quos coquetis in primitias dñi. Offeretiſq; cum panibus ſeptem

מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי
תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן
לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ
וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית
קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן׃ וְהֵנִיף אֶת
הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לִרְצֹנְכֶם
מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן׃
וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם הֲנִיפְכֶם אֶת הָעֹמֶר
כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה׃
וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן אִשֶּׁה לַיהוָה רֵיחַ
נִיחֹחַ וְנִסְכֹּה יַיִן רְבִיעִת הַהִין׃
וְלֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד
עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת
קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם
לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם׃
וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם
הֲבִיאֲכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע
שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה׃ עַד
מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ
חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה
חֲדָשָׁה לַיהוָה׃ מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ
לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בִּכּוּרִים
לַיהוָה׃ וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שִׁבְעַת

Primitiua heb.: בוא | בוא | קצר נוף | פנה רצה | עשה | תמם שנה | שנה | בלל | נסך רבע | קלה אכל | בוא | עלם | דור ישב | נוף | היה | שבע ספר | קרב | ישב בוא | שנה | היה אפה בכר | קרב

Transla. Chal.

עיבידת פולחנא לא תעבדון׃ ומליל יי עם משה למימר׃ מליל עם בני ישראל
ותימר להון ארי תעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותחצדון ית חצדה ותיתון
ית עומרא ריש חצדכון לות כהנא׃ וירים ית עומרא קדם יי לרעוא לכון מבתר
יומא טבא ירימיניה כהנא׃ ותעבדון ביום ארמותכון ית עומרא אימר שלים
בר שתיה לעלתא קדם יי׃ ומנחתיה תרין עשרונין סולתא דפילא במשח קורבנא
קדם יי לאתקבלא ברעוא ונסכיה חמרא רבעות הינא׃ ולחם וקלי ופירוכן לא
תיכלון עד כרן יומא הדין עד איתאיכון ית קורבן אלהכון קים עלם לדריכון בכל
מתבניכון׃ ותמנון לכון מבתר יומא טבא מיום איתאיכון ית עומרא דארמותא שבע
שבוען שלמן תהוין׃ עד מבתר שבועתא שביעיתא תמנון חמשין יומין ותקרבון
מנחתא חדתא קדם יי׃ ממותבניכון תיתון לחם ארמותא תרתין גריצן תרין עשרונין
סולתא יהוין חמיע יתאפין בכורין קדם יי׃ ותקרבון על לחמא שבעא

Interp. chal.

opus ſeruile nō facietis. Locutuſq; eſt dñs cū moyſe dicens. Loquere cū filijs iſrael: et dices ad eos. Cum ingreſſi fueritis terrā quā ego dabo vobis: et meſſueritis meſſem eius: afferetis manipulū primitiarum meſſis vr̄e ad ſacerdotē. Et eleuabit ſacerdos manipulū corā dño: vt acceptabile ſit pro vobis. Poſt diē feſtiuitatis eleuabit eū ſacerdos. Facietiſq; i die quo eleuatur manipulus agnū integrū anniculū in holocauſtū corā dño. Munus aūt eius erit due decime ſimile conſperſe oleo in oblationē corā dño: vt ſuſcipiat cū beneplacito: et libamentū eius quarta pars hin vini. Panē aūt et grana torrefacta et polentā nō comedetis vſq; ad diē hanc: donec offeratis oblationē dei vr̄i: legitimū ſempiternū erit gñationibus veſtris in cunctis habitationibus vr̄is. Et numerabitis vobis ab altero die feſtiuitatis a die in quo offeretis manipulū eleuationis ſeptē hebdomadas integras: vſq; ad alterā diē expletionis hebdomade ſeptime numerabitis quinquaginta dies. et offeretis munus nouū corā dño. De habitationibus vr̄is afferetis panē eleuationis; due placente ex duabus decimis ſimile erūt: fermētate coquentur in primitias coram domino. Offeretiſq; cum pane ſeptem

Primitiua chal.: עלה אמר | עול חצד | אתא ראש רום | רעה טוב | שתא | קבל קלה | אכל אתא קום | דור יתב מנה | רום יהב קרב | חדה אתא | תרי אפה

נוח עשה שער נוף פנה קרא לאך עשה ישב דור קצר כלה פאה לקט ענה גור עזב דבר שבע היה רוע קרב עשר ענה

כבשים תמימם בני שנה ופר בן
בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה
ליהוה ומנחתם ונסכיהם אשה
ריח ניחח ליהוה: ועשיתם שעיר
עזים אחד לחטאת ושני כבשים
בני שנה לזבח שלמים: והניף
הכהן אתם על לחם הבכרים
תנופה לפני יהוה על שני כבשים
קדש יהיו ליהוה לכהן: וקראתם
בעצם היום הזה מקרא קדש
יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא
תעשו חקת עולם בכל מושבתיכם
לדרתיכם: ובקצרכם את קציר
ארצכם לא תכלה פאת שדך
בקצרך ולקט קצירך לא תלקט
לעני ולגר תעזב אתם אני יהוה
אלהיכם: וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל בני ישראל
לאמר בחדש השביעי באחד
לחדש יהיה לכם שבתון זכרון
תרועה מקרא קדש: כל מלאכת
עבדה לא תעשו והקרבתם אשה
ליהוה: וידבר יהוה אל משה
לאמר: אך בעשור לחדש השביעי
הזה יום הכפרים הוא מקרא
קדש יהיה לכם ועניתם את
נפשתיכם והקרבתם אשה

agnos immaculatos anniculos: & vitulũ de armẽto vnũ: & arietes duos: & erũt in holocauſtũ cum libamentis ſuis in odorem ſuauiſſimũ domino. Facietis & hircũ pro peccato. Duoſq; agnos anniculos hoſtias pacificorũ. Cũq; eleuauerit eos ſacerdos cum panibus primitiarum coram domino: cedẽt in vſum eius. Et vocabitis hũc diem celeberrimũ atq; ſanctiſſimum. Omne opus ſeruile nõ facietis ĩ eo. Legitimũ ſempiternũ erit in cũctis habitaculis & gñatiõibus vr̃is. Poſtq; aũt meſſueritis ſegetẽ terre vr̃e nõ ſecabitis eã vſq; ad ſolũ nec remanẽtes ſpicas colligetis. Sed pauperib9 & peregrinis dimittetis eas. Ego ſuꝫ dñs deus vr̃. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicens. Loquere filiis iſrael. Menſe ſeptimo: prima die menſis erit vobis ſabbatum memoriale clãgẽtib9 tubis: & vocabitur ſctm̃. Om̃e opus ſeruile nõ facietis in eo: & offeretis holocauſtũ dño. Locutuſq; ẽ dñs ad moyſen dicẽs. Decimo die menſis huius ſeptimi dies expiationũ erit celeberrimus: & vocabitur ſctũs. Affligetiſq; animas veſtras in eo: & offeretis holocauſtum

bobus: & arietes duos immaculatos: & erũt holo
βουκολίου, καὶ κριοὺς δύο ἀμώμους, καὶ ἔσονται ὁλο
cauſtũ dño. & ſacrificia eorũ &
καύτωμα τῷ κυρίῳ. καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ
libatiões eorũ ſacrificiũ odoꝛ ſuauitatis dño. & facie
σπονδαὶ αὐτῶν θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κῷ. καὶ ποιή
tis hircũ ex capris vnũ pro pctõ: duos a-
σετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ δύο ἀμ
gnos anniculos in ſacrificiũ ſalutaris cũ panibus
νοὺς ἐνιαυσίους εἰς θυσίαν σωτηρίου μετὰ τῶν ἄρτων
pmitiarũ. & iponet ea ſacerdos
τῶν πρωτογεννημάτων. καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς
cũ panibus pmitiarũ impoſitiões
μετὰ τῶν ἄρτων τῶν πρωτογεννημάτων ἐπίθεμα
corã dño cũ duobus agnis: ſctã erũt
ἐναντίον κυρίου μετὰ τῶν δύο ἀμνῶν, ἅγια ἔσονται
dño. ſacerdoti offerẽti ea ipſi erũt.
τῷ κυρίῳ. τῷ ἱερεῖ τῷ προσφέροντι αὐτὰ αὐτῷ ἔσται.
& vocabitis hãc diẽ: vocata ſctã e-
καὶ καλέσετε ταύτην τὴν ἡμέραν, κλητὴ ἁγία ἔσ
rit vobis. oẽ opus ſeruile nõ facietis in
ται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν
ea. legitimũ ſepiternũ in gñatiões vr̃as in oĩ
αὐτῇ. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ
hitatiõe vr̃a. & qñ meſſueritis meſſẽ
κατοικίᾳ ὑμῶν. καὶ ὅταν θερίζητε τὸν θερισμὸν τῆς
t̃re vr̃e: nõ pficietis reliquũ meſſis
γῆς ὑμῶν, οὐ συντελέσετε τὸ λοιπὸν τοῦ θερισμοῦ
agri tui cũ meſſueris tu: & q̃ cecide-
τοῦ ἀγροῦ σου ἐν τῷ θερίζειν σε, καὶ τὰ ἀποπί
runt meſſis tue nõ colliges: men-
πτοντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις, τῷ πτω
dico & aduene relinqs ea: ego
χῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ καταλείψεις αὐτά, ἐγὼ
dñs deus vr̃. & locutus ẽ dñs ad moy
κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ
ſen: dicẽs: loqre filiis iſrael: dicẽs:
σῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων,
mẽſis ſeptimi vna mẽſis erit vobis re
τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου μιᾷ τοῦ μηνὸς ἔσται ὑμῖν ἀνά
quies: mẽoriale tubarũ vocata ſctã
παυσις, μνημόσυνον σαλπίγγων κλητὴ ἁγία τῷ
dño: oẽ opus ſeruile nõ facietis, & of
κυρίῳ, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. καὶ προ
feretis holocauſtũ dño. & locutus ẽ do
σάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ. καὶ ἐλάλησε κύ
minus ad moyſen: dicẽs: & decima mẽſis
ριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς
ſeptimi huius dies expiatiõis: vocata ſã-
τοῦ ἑβδόμου τούτου ἡμέρα ἐξιλασμοῦ, κλητὴ ἁ-
cta erit vobis. & humiliabitis aĩas vr̃as:
γία ἔσται ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν,
& offeretis holocauſtũ
καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ

D ð.19.b ð.19.f E

Primitiua chal.

בן עלה קבל רעה עבד עז אחד רום ערע הוה קום יתב דור חצד שצא פאה לקט ענה גור שבק אמר אחד נוח עבד קרב ערע ענה קרב

Interp. chal.

agnos integros anniculos & vitulũ de bobus vnũ: & arietes duo erunt in holocauſtũ coraꝫ dño: & munera eoꝝ & libamẽta eoꝝ: vt ſuſcipiatur oblatio volũtarie corã dño. Facietiſq; hircũ vnũ de capris pro peccato et duos agnos anniculos in hoſtiã ſanctificationuꝫ: et eleuabit eos ſacerdos cum pane primitiarũ eleuatione corã dño cuꝫ duobus agnis: ſctificata erunt coram dño: & ſacerdoti pertinebũt. Et vocabitis hunc eũdem diẽ vocatione ſancta: ſanctus erit vobis: om̃e opus ſeruile nõ facietis: legitimũ ſempiternũ erit in cunctis habitationibus vr̃is & generationibus vr̃is. Et qñ meſſueritis ſegetẽ t̃re vr̃e: nõ ꝯſumabis metere angulũ agri tui cum meſſueris: neq; colliges decidentes ſpicas meſſis tue: ſed pauperi & peregrino dimittes eas: ego dñs deus veſter. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Loquere cum filiis iſrael dicens. In menſe ſeptimo prima die menſis erit vobis requies: memoriale clangoris & vocatio ſancta: om̃e opus ſeruile nõ facietis: & offeretis oblationẽ corã dño. Locutuſq; eſt dñs cũ moyſe dicẽs. Uerũtamẽ in decima die menſis hui9 ſeptimi dies expiationũ erit: vocatio ſctã erit vobis: & affligetis aĩas vr̃as: & offeretis oblatõeꝫ

Transla. Chal.

אמרין שלמין בני שנה ותור בר תורי חד ודכרין תרין יהון עלתא קדם יוי ומנחתהון
ונסכיהון קורבן דמתקבל ברעוא קדם יוי: ותעבדון צפיר בר עיזין חד לחטאתא
ותרין אמרין בני שנה לנכסת קודשיא: וירים כהנא יתהון על לחם בכוריא ארמא
קדם יוי על תרין אמרין קודשא יהון קדם יוי לכהנא: ותערעון בכרן יומא הדין מערע
קדיש יהי לכון כל עיבידת פולחנא לא תעבדון קיים עלם בכל מותבניכון לדריכון:
ובמחצדכון ית חצדא דארעכון לא תשיצי פאתא דחקלך במחצדך ולקטא דחצדך לא
תלקט לעניי ולגיורי תשבוק יתהון אנא יוי אלהכון: ומליל יוי עם משה למימר:
מליל עם בני ישראל למימר בירחא שביעאה בחד לירחא יהי לכון נייחא דוכרן יבבא
מערע קדיש: כל עיבידת פולחנא לא תעבדון ותקרבון קורבנא קדם יוי: ומליל יוי
עם משה למימר: ברם בעשרא לירחא שביעאה הדין יומא דכפוריא הוא מערע
קדיש יהי לכון ותענון ית נפשתכון ותקרבון קורבנא

dño. oẽ opus nõ facietis in ipa die
κυρίῳ. πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
hac: eſt enĩ dies expiatiõis hec vobis:
ταύτῃ, ἔστι γὰρ ἡμέρα ἐξιλασμοῦ αὕτη ὑμῖν,
ppitiare pro vobis corã dño deo
ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ
vr̃o. oĩs aĩa: q̃ nõ humiliabit̃
ὑμῶν. πᾶσα ψυχή, ἥτις μὴ ταπεινωθήσεται
in ipa die hac: exterminabit̃ ex
ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ
pplo ſuo. & oĩs aĩa: q̃ faciet
τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ πᾶσα ψυχή, ἥτις ποιήσει
op9 in ipa die hac: peribit aĩ
ἔργον ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀπολεῖται ἡ ψυ
ma illa de pplo ſuo. oẽ op9 nõ fa
χὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. πᾶν ἔργον οὐ ποιή
cietis. legitimũ ſepiternũ in gñatiões vr̃as in
σετε. νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν
oib9 hitatiõib9 vr̃is: ſabbata ſab-
πάσαις ταῖς κατοικίαις ὑμῶν, σάββατα σαβ
batorũ erũt vobis. & humiliabitis aĩ
βάτων ἔσται ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυ
mas vr̃as a nono mẽſis. a veſ-
χὰς ὑμῶν ἀπὸ ἐννάτης τοῦ μηνός. ἀπὸ ἑσπέ
pera vſq; ad veſparã ſabbatiꝫabitis ſab-
ρας ἕως ἑσπέρας σαββατιεῖτε τὰ σάβ
bata vr̃a. & locut9 ẽ dñs ad moy-
βατα ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ
ſen: dicẽs: loqre filiis iſrael: di-
σῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέ
cẽs: quinta decima mẽſis ſepti-
γων, τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδό
mi huius feſtũ tabnaculorũ ſeptẽ dies domi
μου τούτου ἑορτὴ σκηνῶν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ κυ
no. & dies pria vocata ſctã erit
ρίῳ. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται
vobis: oẽ op9 ſeruile nõ facietis.
ὑμῖν, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.
ſeptẽ dies offeretis holocauſtũ dño.
ἑπτὰ ἡμέρας προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ.
& dies octaua vocata ſctã erit vobis.
καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδόη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν.
& offeretis holocauſtũ dño: exodiũ
καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ, ἐξόδιόν
eſt. oẽ opus ſeruile nõ facietis. hec
ἐστι. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. αὗται αἱ
feſta dñi: qua vocabitis ipa vocata ſan
ἑορταὶ κυρίου, ἃς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἁ-
cta: vt offeratis oblationẽ dño:
γίας, ὥστε προσενέγκαι κάρπωμα τῷ κυρίῳ,
holocauſtã & ſacrificia ipoꝝ: & libatiões.
ὁλοκαύτωμα καὶ θυσίας αὐτῶν, καὶ σπονδὰς τὸ

F

domino. Om̃e opus ſeruile non facietis in tpe diei huius. quia dies propitiationis eſt. vt propitietur vobis dominus deus veſter. Omnis anima que afflicta non fuerit die hac: peribit de populis ſuis: & que operis quippiam fecerit: delebo eam de populo ſuo. Nihil ergo operis facietis in eo. Legitimũ ſempiternũ erit vobis in cũctis generationibus & habitationibus veſtris. Sabbatũ requietiõis eſt: & affligetis aĩas vr̃as. Die nono mẽſis ſeptimi a veſpere vſq; ad veſperã celebrabitis ſabbata vr̃a. Et locut9 ẽ dñs ad moyſen dicens. Loquere filiis iſrael. A quinto decimo die menſis huius ſeptimi erunt ferie tabernaculorum ſeptẽ diebus domino. Dies primus vocabitur celeberrim9 atq; ſctiſſimus. Omne opus ſeruile non facietis in eo. & ſeptem diebus offeretis holocauſta dño. Dies quoq; octauus erit celeberrim9 atq; ſanctiſſimus: & offeretis holocauſtum dño. Eſt enim cetus atq; collecte. Omne opus ſeruile nõ facietis in ea. He ſunt ferie dñi quas vocabitis celeberrimas atq; ſanctiſſimas. offeretiſq; in eis oblatiões dño holocauſta & libamenta iuxta ritũ vniuſcuiuſq;

ליהוה: וכל מלאכה לא תעשו
בעצם היום הזה כי יום כפרים
הוא לכפר עליכם לפני יהוה
אלהיכם: כי כל הנפש אשר לא
תענה בעצם היום הזה ונכרתה
מעמיה: וכל הנפש אשר תעשה
כל מלאכה בעצם היום הזה
והאבדתי את הנפש ההוא מקרב
עמה: כל מלאכה לא תעשו חקת
עולם לדרתיכם בכל משבתיכם:
שבת שבתון הוא לכם ועניתם את
נפשתיכם בתשעה לחדש בערב
מערב עד ערב תשבתו שבתכם:
וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר
אל בני ישראל לאמר בחמשה
עשר יום לחדש השביעי הזה
חג הסכות שבעת ימים ליהוה:
ביום הראשון מקרא קדש כל
מלאכת עבדה לא תעשו:
שבעת ימים תקריבו אשה
ליהוה ביום השמיני מקרא
קדש יהיה לכם והקרבתם אשה
ליהוה עצרת הוא כל מלאכת
עבדה לא תעשו: אלה מועדי
יהוה אשר תקראו אתם מקראי
קדש להקריב אשה ליהוה
עלה ומנחה זבח ונסכים דבר

כפר כרת עשה אבד דור ישב שבת סכך יום קרא לאך עשה קרב שמן היה יעד קרא

Transla. Chal.

קדם יוי: וכל עיבידא לא תעבדון בכרן יומא הדין ארי יומא דכפוריא הוא לכפרא
עליכון קדם יוי אלהכון: ארי כל אנש דלא מתעני בכרן יומא הדין וישתיצי מעמיה:
וכל אנש דיעבד כל עיבידא בכרן יומא הדין ואוביד ית אנשא ההוא מגו עמיה:
כל עיבידא לא תעבדון קיים עלם לדריכון בכל מותבניכון: שבת שבתא היא לכון
ותענון ית נפשתיכון בתשעא לירחא ברמשא מרמשא עד רמשא תנוחון נייחכון:
ומליל יוי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל למימר בחמשת עשרא יומא
לירחא שביעאה הדין חגא דמטליא שבעא יומין קדם יוי: ביומא קדמאה מערע
קדיש כל עיבידת פולחנא לא תעבדון: שבעא יומין תקרבון קורבנא קדם יוי ביומא
תמינאה מערע קדיש יהי לכון ותקרבון קורבנא קדם יוי כנישין תהון כל עיבידת
פולחנא לא תעבדון: אילין מועדיא דיוי דתערעון יתהון מערע קדיש לקרבא
קורבנא קדם יוי עלתא ומנחתא נכסת קודשין ונסוכין כפתגם

Interp. chal.

coram dño. Et om̃e opus nõ facietis in hac eadẽ die: quia dies expiationũ eſt ad ꝓpiciandũ pro vobis coram dño deo vr̃o. Oĩs eniꝫ homo qui non afflixerit ſe in hac eadẽ die: exterminabit̃ de populo ſuo. Et oĩs homo qui fecerit om̃e opus in hac eadẽ die: diſperdã hominẽ illũ de medio populi ſui. Nullum opus facietis in eo: legitimũ ſempiternũ erit generationibus veſtris in cunctis habitationibus vr̃is. Sabbatũ requietionis erit vobis: & affligetis aĩas veſtras in die nono menſis ad veſperã: a veſpere vſq; ad veſperum requieſcetis in requie veſtra. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Loquere cum filiis iſrael dicens. In quintadecima die menſis ſeptimi huius feſtiuitas vmbraculoꝝ erit ſeptẽ diebus corã dño: in die primo vocatio ſancta erit: omne opus ſeruile non facietis. Septẽ diebus offeretis oblationes coraꝫ dño: in die octauo vocatio ſctã erit vobis: & offeretis oblationeꝫ corã dño: collecti enim eritis: om̃e opus ſeruile nõ facietis. He ſunt ſolẽnitates dñi quas vocabitis vocatione ſancta: vt offeratur oblatio coram domino holocauſtum & munus & hoſtia ſanctificationum & libamenta iuxta ritum

Primitiua chal.

ענה שצא עבד אבד קום דור יתב נוח אמר חגג טלל ערע קרב תמנא הוה קרב יעד ערע עלה

יום ביומו: מלבד שבתת יהוה
ומלבד מתנותיכם ומלבד כל
נדריכם ומלבד כל נדבתיכם
אשר תתנו ליהוה: אך בחמשה
עשר יום לחדש השביעי באספכם
את תבואת הארץ תחגו את חג
יהוה שבעת ימים ביום הראשון
שבתון וביום השמיני שבתון:
ולקחתם לכם ביום הראשון פרי
עץ הדר כפת תמרים וענף עץ
עבת וערבי נחל ושמחתם לפני
יהוה אלהיכם שבעת ימים:
וחגתם אתו חג ליהוה שבעת ימים
בשנה חקת עולם לדרתיכם
בחדש השביעי תחגו אתו: בסכת
תשבו שבעת ימים כל האזרח
בישראל ישבו בסכת: למען
ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי
את בני ישראל בהוציאי
אותם מארץ מצרים אני יהוה
אלהיכם: וידבר משה את מעדי
יהוה אל בני ישראל: וידבר

Ca. xxiiij.

יהוה אל משה לאמר: צו את
בני ישראל ויקחו אליך שמן
זית זך כתית למאור להעלת נר
תמיד: מחוץ לפרכת העדת באהל
מועד יערך אתו אהרן מערב עד

(Primitiua heb.: בדד · נתן · בוא חגג · יום · ברה · כנה · חקק עלם דור · ישב סכך · ישב זרח · יצא · דבר יעד · צוה · לקח · זכך כתת אור · עלה נור תמד · ערך עוד)

ᵉdiei: ᵍexceptis ʰſabbatis ⁱdomini ˡdoniſq̃ veſtris: ᵐ& que offeretis ex ˡvoto ᵖvel ʳque ſponte ˢtribuetis ᵘdño. A ʸquintodecimo ergo ᵃdie ᵇmenſis ᶜſeptimi ᵒq̃n cõgregaueritis oẽs ᶠfructus ᵍterre veſtre ʰcelebrabitis ᵏferias ˡdñi ᵐſeptem ⁿdiebus. ᵒDie ᵖprimo ʳ& die ⁿoctauo erit ˢſabbatum.i. reqes. ᵘSumetiſq̃ ˣvobis ʸdie ᶻprimo ᵃfructus ᵇarboris ᶜpulcherrime. ᵒſpatulaſq̃ ᵉpalmarũ. ᶠ& ramos ᵍligni ʰdẽſarũ frõdiũ ˡ& ſalices de ᵏtorrẽte: ˡ& letabimini ᵐcorã ⁿdomino ᵒdeo veſtro: ʳcelebrabitiſq̃ ˢſolẽnitatẽ ᵘeius ᵛſeptem ʸdiebus ᶻp annũ. ᵃLegitimũ ᵇſẽpiternũ erit ᶜĩ gñatiõib⁹ veſtris. ᵒMẽſe ᵉſeptimo ᶠfeſta celebrabitis: & ʰhabitabitis ⁱin vmbraculis ᵏſeptẽ ˡdiebus. ᵐOĩs ⁿqui de gñe eſt ᵒiſrael: ᵖmanebit ᵠin tabernaculis: ʳvt ˢdiſcãt ᵗpoſteri vr̃i ᵘq̃ ˣin tabernaculis ʸhĩtare fecerim ᵃfilios ᵇiſrael: ᶜcum educerem ᵒeos ᶠde terra ᶠegypti. ᵍEgo ʰdominus ⁱdeus vr̃. ᵏLocutuſq̃ eſt ˡmoyſes ᵐſup ⁿſolẽnitatibus ᵒdñi ᵖad ᵠfilios ʳiſrael.

ET locut⁹ ẽ Ca. 24. ᵇdñs ᶜad ᵒmoyſẽ ᵉdicens. ᶠPrecipe ʰfiliis ˡiſrael ᵏvt afferãt ˡtibi ᵐoleum de ⁿoliuis ᵒpuriſſimũ ac lucidũ ᶠad cõcinãdas ˢlucernas ᵗiugiter ᵘextra ˣvelũ ʸteſtimõii ᶻin tabernaculo ᵃfederis. ᵇPonetq̃ ᶜeas ᵒaaron ᵉa veſpere ᶠvſq̃

καθ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν, πλὴν τῶν σαββάτων κυρίου
καὶ πλὴν τῶν δομάτων ὑμῶν, καὶ πλὴν πασῶν τῶν εὐ
χῶν ὑμῶν, καὶ πλὴν πάντων τῶν ἑκουσίων ὑμῶν, ἃ ἂν
δῶτε τῷ κυρίῳ. καὶ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέ
ρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, ὅταν συντελέσητε τὰ G
γεννήματα τῆς γῆς, ἑορτάσατε τῷ κυρίῳ
ἑπτὰ ἡμέρας. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἀνάπαυσις,
καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀνάπαυσις. καὶ λήψεσθε
ἑαυτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καρπὸν ξύλου ὡραῖον,
καὶ κάλλυνθρα φοινίκων, καὶ κλάδους ξύλου δα
σεῖς, καὶ ἰτέας, καὶ ἄγνου κλάδους ἐκ χειμάρρου, καὶ
εὐφρανθήσεσθε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἑπτὰ
ἡμέρας. καὶ ἑορτάσετε αὐτὴν τὴν ἑορτὴν τῷ κυρίῳ
ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γε
νεὰς ὑμῶν. ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἑορτάσατε αὐ
τήν. ἐν σκηναῖς κατοικήσατε ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς ὁ αὐ
τόχθων ἐν Ἰσραὴλ κατοικήσουσιν ἐν σκηναῖς, ὅπως
ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατῴκισα
τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ γῆς
αἰγύπτου, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε μωϋ
σῆς τὰς ἑορτὰς κυρίου τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. Ca. 24 A
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωϋσῆν, λέγων, ἔν
τειλαι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσάν σοι
ἔλαιον ἐλάϊνον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, καῦσαι
λύχνον διαπαντὸς ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος,
ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου καύσουσιν αὐτὸν ἀαρὼν
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ' ἑσπέρας ἕως

Transla. Chal.

יומא ביומיה: בר משביא דיוי ובר ממתנתכון ובר מכל נדריכון ובר מכל נדבתכון
דתתנון קדם יוי: ברם בחמשת עשרא יומא לירחא שביעאה במכנשכון ית עללתא
דארעא תחגון ית חגא קדם יוי שבעא יומין ביומא קדמאה נייחא וביומא תמינאה נייחא:
ותסבון לכון ביומא קדמאה פירי אילנא אתרוגין ולולבין והדסין וערבין דנחל
ותחדון קדם יוי אלהכון שבעא יומין: ותחגון יתיה חגא קדם יוי שבעא יומין בשתא
קים עלם לדריכון בירחא שביעאה תחגון יתיה: במטליא תתבון שבעא יומין כל
יציבא בישראל יתבון במטליא: בדיל דידעון דריכון ארי במטלת ענני אותיבית ית
בני ישראל באפקותי יתהון מארעא דמצרים אנא יוי אלהכון: ומליל משה ית
סדר מועדיא דיוי ואליפינון לבני ישראל:
Ca. xxiiij.
ומליל יוי עם משה למימר: פקיד ית בני ישראל ויסבון לך משח זיתא דכיא כתישא לאנהרא
לאדלקא בוצינא תדירא: מברא לפרגודא דסהדותא במשכן זימנא יסדר יתיה
אהרן מרמשא עד

Primitiua chal.: שבת נתן · כנש · חגג נוח · נסב ברה · חדה · קום דור טלל · יתב יתב · נפק · יעד בן · אמר נסב דכה · נהר דלק שכן · סדר

Interp. chal.

vniuſcuiuſq̃ diei: exceptis ſabbatis dñi et exceptis donis vr̃is ⁊ exceptis oib⁹ votis vr̃is ⁊ exceptis his q̃ ſponte offeretis corã dño. Verũtamen in quintadecima die menſis ſeptimi quãdo ꝯgregaueritis fructus terre: ſolẽnizabitis ſolẽnitatẽ corã dño ſeptẽ diebus. In die primo erit requies: ⁊ in die octauo erit reqes. Sumetiſq̃ vobis in die primo fructus arboris citrei et ſpatulas palmarũ, ⁊ myrtũ ⁊ ſalices torrentis: ⁊ letabimini coram dño deo veſtro ſeptem diebus. et ſolẽnizabitis hanc ſolẽnitatem coram dño ſeptem diebus per annũ: legitimũ ſempiternũ erit generationibus veſtris: in menſe ſeptimo celebrabitis eam. In vmbraculis habitabitis ſeptem diebus: omnes indigene in iſrael habitabunt in vmbraculis. vt ſciant generationes veſtre quia in vmbraculo nubis mee habitare feci filios iſrael quãdo eduxi eos de terra egypti: ego dñs deus veſter. Locutuſq̃ eſt moyſes ordinẽ ſolẽnitatũ dñi: ⁊ docuit eas filios iſrael. Ca. 24.

LOcutuſq̃ eſt dominus cum moyſe dicens. Precipe filijs iſrael vt tollant tibi oleum de oliuis contuſis puriſſimum: vt luceat: vt incendantur lucerne iugiter. extra velum teſtimonij in tabernaculo federis ordinabit eas aaron a veſpere

πρωῒ ἔναντι κυρίου ἐνδελεχῶς, νόμιμον αἰώνιον εἰς
τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐπὶ τῆς λυχνίας τῆς καθαρᾶς καύ
σουσι τοὺς λύχνους ἔναντι κυρίου ἕως εἰς τὸ πρωΐ.
καὶ λήψεσθε σεμίδαλιν, καὶ ποιήσετε αὐτὴν δώδεκα
ἄρτους, δύο δεκάτων ἔσται ὁ ἄρτος ὁ εἷς. καὶ ἐπι
θήσεις αὐτοὺς δύο θέματα, ἓξ ἄρτους τὸ ἓν θέ
μα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν καθαρὰν ἔναντι κυ
ρίου. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ θέμα λίβανον καθαρὸν
καὶ ἅλας, καὶ ἔσονται οἱ ἄρτοι εἰς ἀνάμνησιν
προκείμενοι τῷ κυρίῳ. τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββά
των προθήσετε ἔναντι κυρίου διαπαντὸς παρὰ B
τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, διαθήκην αἰώνιον. καὶ ἔσται ἀαρὼν
καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ φάγονται αὐτὰ ἐν τό
πῳ ἁγίῳ, ἔστι γὰρ ἅγια ἁγίων τοῦτο αὐτῷ ἀπὸ τῶν
θυσιαζομένων τῷ κυρίῳ, νόμιμον αἰώνιον. καὶ ἐξῆλ
θεν υἱὸς γυναικὸς Ἰσραηλίτιδος, καὶ οὗτος ἦν υἱὸς
αἰγυπτίου ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. καὶ ἐμαχέσαντο ἐν
τῇ παρεμβολῇ ὁ ἐκ τῆς Ἰσραηλίτιδος, καὶ ὁ ἄν
θρωπος ὁ Ἰσραηλίτης. καὶ ἐπονομάσας ὁ υἱὸς τῆς
γυναικὸς τῆς Ἰσραηλίτιδος τὸ ὄνομα κατηράσατο,
καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς μωϋσῆν. καὶ τὸ ὄνομα τῆς
μητρὸς αὐτοῦ σαλωμὶθ θυγάτηρ λαβιρὶ ἐκ τῆς φυ
λῆς Δάν. καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς φυλακὴν διακρῖναι C
αὐτὸν διὰ προστάγματος κυρίου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
μωϋσῆν, λέγων, ἐξάγαγε τὸν καταρασάμενον ἔξω
τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπιθήσουσι πάντες οἱ ἀκού
σαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ,

in ᵍmane ʰcorã ˡdño ˡcultu rituq̃ ᵐperpetuo ⁿin gñatiõibus vr̃is. ᵒSup ᵖcandelabrũ ᵠmũdiſſimũ ʳponentur ˢſemper ᵘĩ conſpectu ˣdomini. ʸAccipies quoq̃ ᵃſimilã ᵇ& coques ᶜex ea ᵒduodecim ᶠpanes: ᵏqui ˡſinguli ˡhẽbũt ᵍduas ʰdecimas. ⁿQuorum ᵠſenos altrinſecus ᵒſuper ᵗmenſam ᵘpuriſſimam ᵏcoram ʸdomino ᵐſtatues. ˡ& pones ᵃſuper ᵇeos ᶜthus ᵒlucidiſſimum: ᶜvt ſit ᶠpanis ᵍin monimẽtũ ʰoblationis ˡdñi. ᵏPer ſingula ˡſabbata ᵒmutabuntur ᵖcorã ᵠdomino ſuſcepti ⁿa ᵗfiliis ⁿiſrael ˣfedere ʸſẽpiterno. ᶻeruntq̃ ᵃaaron ᵇ& filiorũ eius ᶜvt comedant eos ᵒin loco ᶜſctõ. ᶠquia ᵍſanctum ʰſanctorum ᵗeſt ˡde ſacrificiis ᵐdñi ⁿiure ᵒppetuo. Ecce ᵖãt egreſſus ᵠfili⁹ ʳmulieris ˢiſraelitidis ᵗquẽ peperat de ˣviro ᶠegyptio ʸinter ᵃfilios ᵇiſrael: ᶜiurgatus eſt ᵒĩ caſtris ᵍcum viro ʰiſraelita. ᵗCumq̃ blaſphemaſſet ᵒnomen domini ᵖ& maledixiſſet ei ᵠadductus eſt ᵃad ᵗmoyſen. ᵘVocabatur ãt ˣmater eius ʸſalumith ʸfilia ᵃdabri ᵇde tribu ᶜdan. ᵒMiſerũtq̃ eũ ᶜĩ carcerẽ ᶠdõec noſcẽt qd iuberet ᵏdominus. Qui ˡlocutus eſt ⁿad ᵒmoyſen ᵖdicens. ᵠEduc ᵍblaſphemum ᵘextra ˣcaſtra: ʸ& ponãt ˢomnes ᵃqui audierũt ᶜmanus ſuas ᵇſuper ᶜcaput eius;

בקר לפני יהוה תמיד חקת עולם
לדרתיכם: על המנרה הטהרה
יערך את הנרות לפני יהוה
תמיד: ולקחת סלת ואפית אתה
שתים עשרה חלות שני
עשרנים יהיה החלה האחת:
ושמת אותם שתים מערכות
שש המערכת על השלחן הטהר
לפני יהוה: ונתת על המערכת
לבנה זכה והיתה ללחם לאזכרה
אשה ליהוה: ביום השבת ביום
השבת יערכנו לפני יהוה תמיד
מאת בני ישראל ברית עולם:
והיתה לאהרן ולבניו ואכלהו
במקום קדש כי קדש קדשים הוא
לו מאשי יהוה חק עולם: ויצא בן
אשה ישראלית והוא בן איש מצרי
בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן
הישראלית ואיש הישראלי: ויקב
בן האשה הישראלית את השם
ויקלל ויביאו אתו אל משה ושם
אמו שלמית בת דברי למטה דן:
ויניחהו במשמר לפרש להם
על פי יהוה: וידבר יהוה אל
משה לאמר: הוצא את המקלל
אל מחוץ למחנה וסמכו כל
השמעים את ידיהם על ראשו

(Primitiua heb.: פנה · נור · אפה · שנה · היה · שום את ערך · נתן · זכך זכר · פנה · כרת עלם · קום · איש · נצה חנה · קבב · קלל בוא · כנה נטה · נוח שמר · פה דבר · יצא · חנה)

Transla. Chal.

צפרא קדם יוי תדירא קים עלם לדריכון: על מנרתא דכיתא יסדר ית בוציניא קדם
יוי תדירא: ותיסב סולתא ותיפי יתה תרתא עשרי גריצן תרין עשרונין יהי גריצתא
חדא: ותשוי יתהון תרין סדרין שית בסדרא על פתורא דכיא קדם יוי: ותתן על
סדרא לבונתא דכיתא ותהי ללחם לאדכרתא קורבנא קדם יוי: ביומא דשבתא
ביומא דשבתא יסדרניה קדם יוי תדירא מן בני ישראל קים עלם: ותהי לאהרן
ולבנוהי ויכלוניה באתר קדיש ארי קדש קודשין הוא ליה מקורבניא דיוי קים
עלם: ונפק בר איתתא בת ישראל והוא בר גבר מצראה בגו בני ישראל ואתנציו
במשריתא בר איתתא בת ישראל וגברא בר ישראל: ופריש בר איתתא בת ישראל
ית שמא וארגיז ואיתיאו יתיה לות משה ושום אמיה שלומית בת דברי לשבטא
דדן: ואסריהי בבית מטרא עד דיתפרש להון על גזירת מימרא דיוי: ומליל יוי עם משה
למימר: אפיק ית דארגיז למברא למשריתא ויסמכון כל דשמעין ית ידיהון על רישיה

Interp. chal.

vſq̃ mane corã dño iugiter: legitimũ ſempiternũ erit in generatiõibus vr̃is. Sup candelabrũ mundiſſimũ diſponet lucernas corã dño ſemp. Tolleſq̃ ſimilã ⁊ coques ex ea duodecim placentas: ex duabus decimis erit vnaqueq̃ placenta. Poneſq̃ eas duobus ordinibus: ſex in ordine vno ſup mẽſam mundiſſimã coram dño: ⁊ pones ſup ordinẽ panis thus puriſſimũ: ⁊ erit in monimentũ panis oblatiõis corã dño. per ſingula ſabbata ordinabit eum corã dño iugiter a filijs iſrael pacto ſempiterno. Eritq̃ aarõ ⁊ filijs ei⁹: vt comedãt eum in loco ſctõ: q: ſanctũ ſanctoꝝ eſt ei de oblationibus dñi pacto ſempiterno. Egreſſuſq̃ ẽ filius mulieris iſraelitidis: ipſe aũt erat filius viri egyptij in medio filioꝝ iſrael: ⁊ rixati ſunt in caſtris: filius mulieris iſraelitidis ⁊ vir iſraelita. Et explanauit fili⁹ mulieris iſraelitidis nomẽ ⁊ blaſphemauit: ⁊ adduxerũt eum ad moyſen. Nomẽ aũt matris eius erat ſelomith filia dabri de tribu dan. ligaueruntq̃ eum in carcere: donec exponeretur eis per ſententiaꝫ verbi domini. Locutuſq̃ ẽ dñs cũ moyſe dicens. Educ blaſphemuꝫ extra caſtra: ⁊ imponant omnes qui audierũt manus ſuas ſuper caput eius:

Primitiua chal.: קום דור נור · דכא נסב אפה · שוה נתן · היה דבר · סדר בן קום · אכל · אנתא נצה · רגז · אתא אם נמר · פרש אמר נפק · ישראל סמך ראש

ורגמו אתו כל העדה ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו׃ ונקב שם יהוה מות יומת רגום ירגמו בו כל העדה כגר כאזרח בנקבו שם יומת׃ ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת׃ ומכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש׃ ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו׃ שבר תחת שבר עין תחת עין שן תחת שן כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו׃ ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת׃ משפט אחד יהיה לכם כגר כאזרח יהיה כי אני יהוה אלהיכם׃ וידבר משה אל בני ישראל ויוציאו את המקלל אל מחוץ למחנה וירגמו אתו אבן ובני ישראל עשו כאשר צוה יהוה את משה׃

Cap. xxv.

וידבר יהוה אל משה בהר סיני לאמר׃ דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת ליהוה׃ שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה׃

& lapidet eũ populus vniuerſus. Et ad filios iſrael loqueris. Homo qui maledixerit deo ſuo portabit pctũm ſuum. & qui blaſphemauerit nomẽ dñi: morte moriatur. Lapidibus opprimet eũ oĩs multitudo populi. Siue ille ciuis ſiue pegrinus fuerit. Qui blaſphemauerit nomẽ dñi: morte moriatur. Qui pcuſſerit & occiderit hoĩem morte moriatur. Qui pcuſſerit aĩal reddet vicariũ. .i. aĩam pro aĩa. Qui irrogauerit maculam cuilibet ciuiũ ſuorũ: ſicut fecit: ſic fiet ei. Fracturã p fractura: oculũ p oculo: dẽtẽ pro dẽte reſtituet. Qualẽ inflixerit maculã: talẽ ſuſtinere cogetur. Qui pcuſſerit iumẽtũ reddet aliud. Qui percuſſerit hoĩem pũietur. Equũ iudiciũ ſit iter vos: ſiue pegrinus ſiue ciuis peccauerit. qa ego ſum dñs deus vr. Locutuſq; ẽ moyſes ad filios iſrael & eduxerũt eũ qui blaſphemauerat extra caſtra: ac lapidib opreſſerũt. Fecerũtq; filii iſrael ſicut pceperat dñs moyſi. Cap. 25.

Locutuſq; ẽ dñs ad moyſen in monte ſinai dicẽs. Loqre filiis iſrael: & dices ad eos. Qñ igreſſi fueritis terrã quam ego dabo vobis: ſabbatizetis ſabbatum dño. Sex annis ſeres agrũ tuũ: & ſex annis putabis vineam tuam: colligeſq; fructus eius.

λιθοβολείτωσαν αὐτὸν πᾶσα συναγωγή. καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λάλησον, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος ἐὰν καταράσηται θεὸν, ἁμαρτίαν λήψεται. ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα κυρίου, θανάτῳ θανατούσθω, λίθοις λιθοβολείτω αὐτὸν πᾶσα συναγωγή. ἐάν τε προσήλυτος ἐάν τε αὐτόχθων ἐν τῷ ὀνομάσαι αὐτὸν τὸ ὄνομα κυρίου, τελευτάτω. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν πατάξῃ ψυχὴν ἀνθρώπου, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. καὶ ὃς ἂν πατάξῃ ψυχὴν κτήνους, ἀποτισάτω ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς. καὶ ἐάν τις δῷ μῶμον τῷ πλησίον αὐτοῦ, ὡς ἐποίησεν αὐτῷ, ὡσαύτως ἀντιποιηθήσεται αὐτῷ· σύντριμμα ἀντὶ συντρίμματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, καθότι ἂν δῷ μῶμον τῷ ἀνθρώπῳ, οὕτως δοθήσεται αὐτῷ. ὃς ἂν πατάξῃ ἄνθρωπον, θανάτῳ θανατούσθω. δικαίωσις μία ἔσται τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ἐγχωρίῳ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐξήγαγον τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατελιθοβόλησαν αὐτὸν λίθοις. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐποίησαν καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

Exo. 21. b. Deut. 19. b. Math. 5. c.

C. 25

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀναπαύσεται ἡ γῆ τὰ σάββατα τῷ κυρίῳ. ἓξ ἔτη σπερεῖς τὸν ἀγρόν σου, καὶ ἓξ ἔτη τεμεῖς τὴν ἄμπελόν σου, καὶ συνάξεις τὸν καρπὸν αὐτῆς.

Interp. chal.

et lapidabũt eum oĩs cõgregatio. Et cũ filiis iſrael loqueris dicẽs. Uir vir q blaſphemauerit corã deo ſuo: ſuſcipiet iniqtatẽ ſuã. et q explanauerit nomẽ dñi occiſione occidet: lapidatione lapidabũt eũ oĩs cõgregatio: tã aduena q̃ indigena cũ explanauerit nomen interficiat. Uir aũt qui occiderit oẽm aĩam hoĩs: occiſione occidat. Et q occiderit aĩam aĩalis ſoluet eã: animã pro aĩa. Uir aũt qui poſuerit maculã in proximo: ſicut fecit ſic fiet ei: fracturã p fractura: oculũ pro oculo: dentẽ pro dente. qualẽ maculã poſuerit in homine: talis fiet in eo. Et q occiderit aĩal reſtituet illũ: ⁊ qui occiderit hominẽ occidatur: iudiciũ vnũ erit vobis: tam peregrino quã indigene: quia ego dñs deus veſter. Locutuſq; eſt moyſes cum filiis iſrael: ⁊ eduxerũt eũ q blaſphemauerat extra caſtra: ⁊ lapidauerunt eum lapidibus. Filii autẽ iſrael fecerunt ſicut preceperat dñs moyſi. Ca. 25.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe in monte ſinai dicens. Loquere cum filiis iſrael ⁊ dices ad eos. Quando igreſſi fueritis in terram quã ego dabo vobis: dimittetur terra quieſcere corã domino. Sex annis ſeminabis agrum tuum: et ſex annis putabis vineam tuam: ⁊ colliges fructus eius.

Transla. Chal.

τῷ δὲ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ σάββατα ἀνάπαυσις ἔσται τῇ γῇ, σάββατα τῷ κυρίῳ· τὸν ἀγρόν σου οὐ σπερεῖς, καὶ τὴν ἄμπελόν σου οὐ τεμεῖς. καὶ τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα τοῦ ἀγροῦ σου οὐκ ἐκθερίσεις, καὶ τὴν σταφυλὴν τοῦ ἁγιάσματός σου οὐκ ἐκτρυγήσεις· ἐνιαυτὸς ἀναπαύσεως ἔσται τῇ γῇ. καὶ ἔσται τὰ σάββατα τῆς γῆς βρώματά σοι, καὶ τῷ παιδί σου, καὶ τῇ παιδίσκῃ σου, καὶ τῷ μισθωτῷ σου, καὶ τῷ παροίκῳ τῷ προσκειμένῳ πρὸς σέ, καὶ τοῖς κτήνεσί σου, καὶ τοῖς θηρίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ σου ἔσται πᾶν τὸ γέννημα αὐτοῦ εἰς βρῶσιν. καὶ ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ ἀναπαύσεις ἐτῶν, ἑπτὰ ἔτη ἑπτάκις· καὶ ἔσονταί σοι ἑπτὰ ἑβδομάδες ἐτῶν ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ διαγγελεῖτε σάλπιγγος φωνῇ ἐν πάσῃ τῇ γῇ ὑμῶν, μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνός· τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱλασμοῦ διαγγελεῖτε σάλπιγγι ἐν πάσῃ τῇ γῇ ὑμῶν. καὶ ἁγιάσετε τὸ ἔτος τὸ πεντηκοστὸν ἐνιαυτόν, καὶ διαβοήσετε ἄφεσιν ἐπὶ τῆς γῆς πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν· ἐνιαυτὸς ἀφέσεως σημασία αὕτη ἔσται ὑμῖν· καὶ ἀπελεύσεσθε ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν πατριὰν αὐτοῦ ἀπελεύσεσθε. ἀφέσεως σημασία αὕτη τὸ ἔτος τὸ πεντηκοστὸν ἐνιαυτὸς ἔσται ὑμῖν· οὐ σπερεῖτε, οὐδὲ ἀμήσετε τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα αὐτῆς, καὶ οὐ τρυγήσετε τὰ ἡγιασμένα αὐτῆς, ὅτι ἀφέσεως σημασία ἐστίν· ἅγιον ἔσται ὑμῖν· ἀπὸ τῶν πεδίων φάγεσθε τὰ γεννήματα αὐτῆς.

Septimo autem anno ſabbatum erit terre requietionis domini. Agrum non ſeres: & vineã nõ putabis. Que ſpõte gignet humus non metes. & vuas primitiarũ tuarũ nõ colliges quaſi vindemiã. Annus enĩ requietiõis terre eſt. Sed erunt vobis in cibũ: tibi & ſeruo tuo: ancille & mercenario tuo: & aduene q pegrinãtur apud te. iumẽtis tuis & pecoribus omnia que naſcũtur prebebunt cibum. Numerabis quoq; tibi ſeptem hebdomadas ãnorũ .i. ſepties ſeptẽ. que ſimul faciunt quadraginta nouẽ. & clanges buccina menſe ſeptimo: decima die menſis ꝓpitiationis tempore in vniuerſa terra veſtra. Sanctificabiſq; annum quinquageſimum & vocabis remiſſionẽ cũctis hitatoribus terre tue. Ipſe eſt enim iubileus. Reuertetur hõ ad poſſeſſionẽ ſuã: & vnuſquiſq; rediet ad familiã priſtinã. qa iubileus eſt: & quinquageſim annus. Nõ feretis atq; metetis ſpõte in agro naſcẽtia. & primitias vindemie nõ colligetis ob ſctificationẽ iubilei: ſed ſtati ablata comedetis.

ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליהוה שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר׃ את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ׃ והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך׃ ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל׃ וספרת לך שבע שבתת שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתת השנים תשע וארבעים שנה׃ והעברת שופר תרועה בחדש השבעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם׃ וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשבו׃ יובל הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את נזריה׃ כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו את תבואתה׃

Transla. Chal.

Interp. chal.

Anno aũt ſeptimo requies remiſſionis erit terre: remiſſio erit corã dño: agrũ tuũ nõ feres: ⁊ vineã tuã nõ putabis. Que ſpõte naſcũtur meſſis tue nõ metes: ⁊ vuas quas tibi reliquiſti nõ vindemiabis: annus enĩ remiſſiõis erit terre. Eritq; remiſſio terre vobis in cibũ tibi ⁊ ſeruo tuo ⁊ ancille tue ⁊ mercenario tuo ⁊ inquilino tuo qui habitãt tecũ: iumẽtis quoq; tuis ⁊ beſtiis q ſunt in terra tua erit omnis fructus eius in cibũ. Numerabiſq; tibi ſeptẽ hebdomadas annoꝝ ſepties ſeptẽ annos: eruntq; tibi dies ſeptẽ hebdomadaꝝ annoꝝ quadraginta ⁊ nouem anni. Et tranſire facies clangorem buccine per vniuerſam terram tuam: in mẽſe ſeptimo in decima die mẽſis in die expiationũ. Et ſanctificabitis annũ quĩquageſſimũ: ⁊ vocabitis libertatẽ in terra cunctis habitatoribus eius. Jubileꝰ erit vobis: ⁊ reuertetur vnuſquiſq; homo ad hereditatem ſuam: ⁊ vnuſquiſq; reuertetur ad familiã ſuam. Jubileus eſt: annus quinquageſſimus erit vobis. Non ſeminabitis neq; metetis que ſponte naſcuntur in terra: neq; putabitis reliquias eius. Quia iubileꝰ eſt: ſanctus erit vobis: de agro comedetis fructꝰ eius.

בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו׃ וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו׃ במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני תבואת ימכר לך׃ לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעיט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר לך׃ ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם׃ ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על הארץ לבטח׃ ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה׃ וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו׃ וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים׃ וזרעתם את השנה השמינת ואכלתם מן התבואה ישן עד השנה התשיעת עד בוא תבואתה תאכלו ישן׃ והארץ לא תמכר לצמתת כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי׃ ובכל

Anno iubilei redient omnes ad poſſeſſiões ſuas. Qñ vēdes quippiam ciui tuo: vel emes ab eo: ne cōtriſtes frēm tuū: ſed iuxta numerū annorū iubilei emes ab eo: & iuxta ſupputationem frugum vendet tibi. Quāto plus anni remāſerit poſt iubileū: tāto creſcet & pciū: quāto minus tpis numeraueris: tāto minoris & emptio cōſtabit. Tps eni frugū vēdet tibi. Noli te affligere cōtribulos vrōs: ſed timeat vnuſqſq; deū ſuū. quia ego dñs deus vr. Facite pcepta mea & iudicia cuſtodite. & iplete ea: vt habitare poſſitis in terra abſq; vllo pauore. & gignat vobis humus fructus ſuos qbus veſcamini vſq; ad ſaturitatē: nullius impetū formidantes. Qd ſi dixeritis qd comedemus āno ſeptimo ſi nō ſeuerimus: neq; collegerimus fruges noſtras: dabo bñdictionē meā vobis anno ſexto & faciet fructus trium ānorū: ſeretiſq; anno octauo & comedetis veteres fruges vſq; ad nonū annum: donec noua naſcantur edetis vetera. Terra quoq; non vendetur in perpetuū quia mea eſt: & vos aduene & coloni mei eſtis. Vnde cuncta

Ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς ἐπανελεύσεται ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀποδῷς πρᾶσιν τῷ πλησίον σου, ἐὰν καὶ κτήσῃ παρὰ τοῦ πλησίον σου, μὴ θλιβέτω ἄνθρωπος τὸν πλησίον. κατὰ ἀριθμὸν ἐτῶν μετὰ τὴν σημασίαν κτήσῃ παρὰ τοῦ πλησίον, κατὰ ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν γενημάτων ἀποδώσεταί σοι. καθότι ἂν πλεῖον τῶν ἐτῶν πληθυνεῖ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ καθότι ἂν ἔλαττον τῶν ἐτῶν ἐλαττονώσει τὴν κτῆσιν αὐτοῦ· ὅτι ἀριθμὸν γενημάτων αὐτοῦ οὕτως ἀποδώσεταί σοι. μὴ θλιβέτω ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ φοβηθήσῃ κύριον τὸν θεόν σου· ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ποιήσετε πάντα τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάσας τὰς κρίσεις μου, καὶ φυλάξασθε, καὶ ποιήσετε αὐτά, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς πεποιθότες. καὶ δώσει ἡ γῆ τὰ ἐκφόρια αὐτῆς, καὶ φάγεσθε εἰς πλησμονήν, καὶ κατοικήσετε πεποιθότες ἐπ' αὐτῆς. ἐὰν δὲ λέγητε, τί φαγόμεθα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ τούτῳ, ἐὰν μὴ σπείρωμεν, μηδὲ συναγάγωμεν τὰ γενήματα ἡμῶν; καὶ ἀποστελῶ τὴν εὐλογίαν μου ὑμῖν ἐν τῷ ἔτει τῷ ἕκτῳ, καὶ ποιήσει τὰ γενήματα αὐτῆς εἰς τρία ἔτη. καὶ σπερεῖτε τὸ ἔτος τὸ ὄγδοον, καὶ φάγεσθε ἀπὸ τῶν γενημάτων παλαιὰ ἕως τοῦ ἔτους τοῦ ἐνάτου· ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ γενήματα αὐτῆς, φάγεσθε παλαιὰ παλαιῶν. καὶ ἡ γῆ οὐ πραθήσεται εἰς βεβαίωσιν, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ γῆ, διότι προσήλυτοι καὶ πάροικοι ὑμεῖς ἐστε ἐναντίον μου. καὶ κατὰ πᾶσαν

Inter p. chal.

In anno iubilei hui⁹ reuertemini vnuſquiſq; ad poſſeſſionē ſuā: & qñ vendideris venditionē proximo tuo aut qñ emeris de manu pximi tui: nō decipiat vir fratrem ſuū. Iuxta numerū annoꝝ poſt iubileū emes a proximo tuo: iuxta numerū annoꝝ frugū vendet tibi. Secundū multitudinē annoꝝ multiplicabis emptionem: & ſecundū paucitatē annoꝝ minues emptionē: quia numerū frugum vendit tibi. et non decipiet vir proximū ſuū. Timebiſq; deū tuū: quia ego dñs deus veſter. Et facietis legitima mea: & iudicia mea cuſtodietis: facietiſq; ea: & habitabitis cōfidēter in terra. Dabitq; terra fructū ſuū: & comedetis in ſaturitatē: et habitabitis cōfidēter in ea. Et ſi dixeritis qd manducabimus in anno ſeptimo: ecce non ſeminabimus nec colligemus fructus nroſ. mādabo benedictionē meā vobis in anno ſexto: & faciet fructus pro tribus annis. ſeretiſq; āno octauo: & comedetis de fructu veteri vſq; ad annū nonū: donec veniāt fruct⁹ ei⁹ edetis vetera. Terra aūt nō vēdet in ppetuū: qꝛ mea eſt terra. Aduene eni & coloni eſtis vos corā me. et in omni

Trāſla. Chal.

Primitiua chal.

ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ׃ כי ימוך אחיך ומכר מאחזתו ובא גאלו הקרב אליו וגאל את ממכר אחיו׃ ואיש כי לא יהיה לו גאל והשיגה ידו ומצא כדי גאלתו׃ והשב את שני ממכרו והשיב את העדף לאיש אשר מכר לו ושב לאחזתו׃ ואם לא מצאה ידו די השיב לו והיה ממכרו ביד הקנה אתו עד שנת היובל ויצא ביבל ושב לאחזתו׃ ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו׃ ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה וקם הבית אשר בעיר אשר לא חמה לצמיתת לקנה אתו לדרתיו לא יצא ביבל׃ ובתי החצרים אשר אין להם חמה סביב על שדה הארץ יחשב גאלה תהיה לו וביבל יצא׃ וערי הלוים בתי ערי אחזתם גאלת עולם תהיה ללוים׃ ואשר יגאל מן הלוים ויצא ממכר בית ועיר אחזתו ביבל כי בתי ערי הלוים הוא אחזתם בתוך בני ישראל׃ ושדה מגרש עריהם לא ימכר

regio poſſeſſionis vrē ſub redēptiōis cōditiōe vēdetur. Si attenuatus frater tuus vēdiderit poſſeſſiūculā ſuā & voluerit propīquus eius: poteſt redimere qd ille vēdiderat. Sin aūt nō habuerit proximū & ipſe preciū ad redimēdū potuerit iuenire: cōputabuntur fructus ex eo tpe quo vēdidit: & qd reliquū ē reddet emptori: ſicq; recipiet poſſeſſionē ſuā. Qd ſi nō iuenerit manus eius vt reddat pciū habebit emptor quod emerat vſq; ad annum iubileū. In ipſo eī oīs vēditio redibit ad dñm & ad poſſeſſorem priſtinū. Qui vēdiderit domū intra vrbis muros: habebit licētiā redimēdi: donec vnus impleatur annus. Si nō redemerit & anni circulus fuerit reuolut⁹: emptor poſſidebit eā: & poſteri eius in ppetuū & redimi ēt nō poterit i iubileo. Sin autē in villa fuerit domus que muros nō habet: agrorū iure vendetur. Si ante redēpta non fuerit: in iubileo reuertetur ad dñm ſuū. Edes leuitarū q in vrbibus ſūt: ſp poſſunt redimi. Si redēpti nō fuerint: in iubileo reuertētur ad dominos. quia domus vrbiū leuitarum pro poſſeſſionibus ſunt inter filios iſrael. Suburbana aūt eorum non veneant:

γῆν κατασχέσεως ὑμῶν λύτρα δώσετε τῆς γῆς. ἐὰν δὲ πένηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μετὰ σοῦ, καὶ ἀποδῶται ἀπὸ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ ὁ ἀγχιστεύων ὁ ἐγγίζων αὐτῷ, καὶ λυτρώσεται τὴν πρᾶσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τινι ὁ ἀγχιστεύων, καὶ εὐπορηθῇ τῇ χειρὶ καὶ εὑρεθῇ αὐτῷ τὸ ἱκανὸν λύτρα αὐτοῦ, καὶ συλλογιεῖται τὰ ἔτη τῆς πράσεως αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει ὃ ὑπερέχει τῷ ἀνθρώπῳ ᾧ ἀπέδοτο αὐτὸ ἑαυτῷ, καὶ ἐπανελεύσεται εἰς τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ εὐπορηθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ, καὶ ἔσται ἡ πρᾶσις τῷ κτησαμένῳ αὐτὰ ἕως τοῦ ἕκτου ἔτους τῆς ἀφέσεως, καὶ ἐξελεύσεται τῇ ἀφέσει, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν κατάσχεσιν αὐτοῦ. ἐὰν δέ τις ἀποδῶται οἰκίαν οἰκητὴν ἐν πόλει τετειχισμένῃ, καὶ ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς, ἕως πληρωθῇ ἐνιαυτὸς ἡμερῶν ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς. ἐὰν δὲ μὴ λυτρωθῇ ἕως ἂν πληρωθῇ αὐτῆς ἐνιαυτὸς ὅλος, κυρωθήσεται ἡ οἰκία ἡ οὖσα ἐν πόλει τῇ ἐχούσῃ τεῖχος βεβαίως τῷ κτησαμένῳ αὐτὴν εἰς τὰς γενεὰς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει. αἱ δὲ οἰκίαι αἱ ἐν ἐπαύλεσιν, αἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς τεῖχος κύκλῳ, πρὸς τὸν ἀγρὸν τῆς γῆς λογισθήτωσαν· λυτρωταὶ διαπαντὸς ἔσονται, καὶ ἐν τῇ ἀφέσει ἐξελεύσονται. καὶ αἱ πόλεις τῶν Λευιτῶν, οἰκίαι τῶν πόλεων κατασχέσεως αὐτῶν, λυτρωταὶ διαπαντὸς ἔσονται τοῖς Λευίταις. καὶ ὃς ἂν λυτρωσάμενος παρὰ τῶν Λευιτῶν, καὶ ἐξελεύσεται ἡ διάπρασις οἰκιῶν πόλεως κατασχέσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἀφέσει· ὅτι οἰκίαι τῶν πόλεων τῶν Λευιτῶν αὕτη κατάσχεσις αὐτῶν ἐν μέσῳ υἱῶν Ἰσραήλ.

Trāſla. Chal.

Interp. chal.

terra poſſeſſionis vrē dabitis redēptionē terre. Qñ paup factus fuerit frater tu⁹: & vēdiderit de poſſeſſione ſua: veniēt redēptor eius qui propinquus eſt ei: & redimet qd frater ſuus vēdidit. Vir aūt cui nō fuerit redēptor: & attigerit manus eius & inuenerit quantū ſufficit ad redēptionē eius: cōputabit annos venditionis: et reddet qd amplius fuerit viro cui vendidit: & reuertetur ad poſſeſſionē ſuā. Et ſi nō inuenerit manus eius quantū ſufficit vt reddat ei: erit illud qd vendidit in manu emptoris eius vſq; ad annū iubilei: et egredietur in iubileo: & reuertet ad poſſeſſionē ſuā. Vir aūt qui vēdiderit domū habitatiōis intra vrbis murū: erit redēptio eius donec ipleat annus vēditionis: tanto tpe erit redēptio ei⁹. et ſi nō fuerit redēpta donec cōpleat ann⁹ integer: erit domus q eſt in vrbe murata illius q emit eā in ppetuū in gñationib⁹ ſuis: nō egredie in iubileo. Edes āt ruris qd nō habet murū p circuitū: ſicut ager terre exiſtimabūtur: redēptio erit eis: & i iubileo egredient. et vrbes leuitaꝝ & dom⁹ vrbiū poſſeſſionū ſuaꝝ in eternū pñt redimi: redēptio eni ſempiterna erit leuitis. Et q de leuitis redimerit: egrediet vēditio dom⁹ & vrbis poſſeſſionis ei⁹ in iubileo: qꝛ dom⁹ vrbiū leuitarū ſunt poſſeſſio eoꝝ i medio filioꝝ iſrael. Ager aūt ſpacij vrbi[illegible] ſuarū nō vēdidet:

Primitiua chal.

כי אחזת עולם הוא להם: וכי
ימוך אחיך ומטה ידו עמך
והחזקת בו גר ותושב וחי עמך:
אל תקח מאתו נשך ותרבית
ויראת מאלהיך וחי אחיך עמך:
את כספך לא תתן לו בנשך
ובמרבית לא תתן אכלך: אני
יהוה אלהיכם אשר הוצאתי
אתכם מארץ מצרים לתת לכם
את ארץ כנען להיות לכם
לאלהים: וכי ימוך אחיך עמך
ונמכר לך לא תעבד בו עבדת
עבד: כשכיר כתושב יהיה עמך
עד שנת היבל יעבד עמך: ויצא
מעמך הוא ובניו עמו ושב אל
משפחתו ואל אחזת אבתיו
ישוב: כי עבדי הם אשר הוצאתי
אתם מארץ מצרים לא ימכרו
ממכרת עבד: לא תרדה בו בפרך
ויראת מאלהיך: ועבדך ואמתך
אשר יהיו לך מאת הגוים אשר
סביבתיכם מהם תקנו עבד ואמה:
וגם מבני התושבים הגרים עמכם
מהם תקנו וממשפחתם אשר
עמכם אשר הולידו בארצכם והיו
לכם לאחזה: והתנחלתם אתם
לבניכם אחריכם לרשת אחזה

מוך נטה | חזק גור ישב | לקח רבה | נתן | יצא | נתן | היה | מכר עבד | שכר היה | יצא שנה | שוב | שפחה | רדה | אמה | סבב קנה | ישב גור | ילד | נחל | ירש

ſquia possessio ſempiterna eſt. Si ſ attenuatus fuerit frater tuus & infirmus manu: ſusceperis eū q̄ſi aduenā & pegrinū & vixerit tecū: ne accipias vſuras ab eo: nec āpli⁹ q̄ȝ dediſti. Time deū vt viuere poſſit fr̄ tuus apd̄ te. Pecuniā tuā non dabis ei ad vſuram: & frugum ſuperabundātiam non exiges. Ego dominus deus veſter q eduxi vos de terra egypti: vt darem vobis terram chanaan vt eſſem veſter deus. Si paupertate cōpulſus vēdiderit ſe tibi frater tu⁹: nō eū oppries ſeruitute famulo℞. ſed q̄ſi mercenarius & colonus erit. Vſq; ad annū iubileū opabitur apd̄ te: & poſtea egredietur cū liberis ſuis: & reuertetur ad cognationem & ad poſſeſſionē p̄rm ſuo℞. Mei enim ſerui ſunt: & ego eduxi eos d̄ terra egypti. Nō veneant cōditione ſeruo℞. Ne affligas eū p potētiam: ſed metuito deū tuum. Seruus & ancilla ſint vobis de nationibus que in circuitu veſtro ſunt & de aduenis qui peregrinantur apud vos: vel q ex his nati fuerit i terra vr̄a. Hos habebitis famulos: & hereditario iure tranſmittetis ad poſteros ac poſſidebitis

τ agri ſegregati in vrbibus eo℞ nō
καὶ οἱ ἀγροὶ οἱ ἀφορισμένοι ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν οὐ
vēdētur: q̄ſi poſſeſſio ſēpitna hoc eo℞ eſt.
πραθήσονται, ὅτι κατάσχεσις αἰώνιος τοῦτο αὐτῶν ἐστίν.
ſi āt paup fuerit frater tuus τ ipotēs erit
ἐὰν δὲ πένηται ὁ ἀδελφός σου καὶ ἀδυνατήσει ταῖς
manibus ſuis apd̄ te: auxiliaberis ei vt aduene
χερσὶν αὐτοῦ παρὰ σοί, ἀντιλήψῃ αὐτοῦ ὡς προσηλύ-
ne τ pegrino: τ viuet tecū. nō accipies
του καὶ παροίκου, καὶ ζήσεται μετὰ σοῦ. οὐ λήψῃ
ab eo vſurā: neq; in multitudīe. τ timebis
παρ' αὐτοῦ τόκον, οὐδὲ ἐπὶ πλήθει. καὶ φοβηθήσῃ τὸν
deū tuū: τ viuet frater tu⁹ tecū. argē-
θεόν σου, καὶ ζήσεται ὁ ἀδελφός σου μετὰ σοῦ. τὸ ἀργύ-
tū tuū nō dabis ei in vſura: τ in ſupabū-
ριόν σου οὐ δώσεις αὐτῷ ἐν τόκῳ, καὶ ἐπὶ πλεονα-
dātia nō dabis ei eſcas tuas: ego dn̄s deus
σμῷ οὐ δώσεις αὐτῷ τὰ βρώματά σου, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑ-
vr̄: q̄ eduxi vos de terra egypti: vt darē vobis
μῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, τοῦ δοῦναι ὑμῖν
terrā chanaā: vt eſſē vr̄ deus. ſi āt hūiliat⁹ fuerit frater tuus apd̄ te τ vēdit⁹ fuerit tibi: nō ſer-
τὴν γῆν χαναάν, ὥστε εἶναι ὑμῶν θεός. ἐὰν δὲ ταπεινω-
θῇ ὁ ἀδελφός σου παρὰ σοὶ καὶ πραθῇ σοι, οὐ δουλεύ-
uiet tibi ſeruitute ſerui: vt mercenari⁹ vel colonus
σει σοι δουλείαν οἰκέτου, ὡς μισθωτὸς ἢ πάροικος
erit tibi: vſq; ad ānū remiſſiōis opabit a-
ἔσται σοι, ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως ἐργάσεται πα-
pud te: τ egrediet in remiſſiōe a te ipe:
ρὰ σοί, καὶ ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει ἀπὸ σοῦ αὐτός,
τ filij eius tecū: τ redibit in co-
καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται εἰς τὴν
gnationē ei⁹: τ in poſſeſſionē paternā ei⁹
γενεὰν αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν κατάσχεσιν τὴν πατρικὴν αὐτοῦ
reuertet. q̄ſi ſerui mei ſūt hi: q̄s edu-
ἀποδραμεῖται. διότι οἰκέται μού εἰσιν οὗτοι, οὓς ἐξήγα-
xi de terra egypti. nō vēdent ī vēditiōe ſerui.
γον ἐκ γῆς αἰγύπτου. οὐ πραθήσονται ἐν πράσει οἰκέτου.
nō affliges eum in labore: τ timebis
οὐ κατατενεῖς αὐτὸν ἐν τῷ μόχθῳ, καὶ φοβηθήσῃ τὸν
deū tuū. τ ſeru⁹ τ ancilla q̄cūq; fuerint tibi
θεόν σου. καὶ παῖς καὶ παιδίσκη ὅσοι ἂν γένωνταί σοι
ex gētibus q̄cūq; ī circuitu tuo ſūt ab eis poſſide-
ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ὅσοι κύκλῳ σού εἰσιν, ἀπ' αὐτῶν κτήσε-
bitis ſeruū τ ancillā: τ a filijs colo-
σθε δοῦλον καὶ δούλην, καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν παροί-
no℞ exiſtētiū in vobis ab his poſſidebitis: τ a
κων τῶν ὄντων ἐν ὑμῖν ἀπὸ τούτων κτήσεσθε, καὶ ἀπὸ τῶν
cognatiōib⁹ eo℞ q̄ vobiſcū q̄cūq; fuerit in terra vr̄a
συγγενειῶν αὐτῶν τῶν μεθ' ὑμῶν ὅσοι ἂν γένωνται ἐν τῇ γῇ ὑμῶν
ſint vobis in poſſeſſiōes: τ pticipabitis eos fi-
ἔστωσαν ὑμῖν εἰς κατάσχεσιν, καὶ καταμεριεῖτε αὐτοὺς τοῖς τέ-
lijs vr̄is poſt vos. τ erūt vobis poſſeſſi in
κνοις ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς. καὶ ἔσονται ὑμῖν κατόχιμοι εἰς τὸν

F

ſſraeo.

Tranſla. Chal.

ארי אחסנת עלם הוא להון: וארי יתמסכן אחוך ותמוט ידיה עמך ותתקיף ביה דייר
ותותב ויחי עמך: לא תסב מניה חבוליא ורביתא ותדחל מאלהך ויחי אחוך עמך:
ית כספך לא תתן ליה בחבוליא וברביתא לא תתן מיכלך: אנא יי אלהכון דאפיקית
יתכון מארעא דמצרים למתן לכון ית ארעא דכנען למהוי לכון לאלה: וארי יתמסכן
אחוך עמך ויזדבן לך לא תפלח ביה פולחן עבדין: כאגירא כתותבא יהי עמך עד
שתא דיובלא יפלח עמך: ויפוק מעמך הוא ובנוהי עמיה ויתוב לזרעיתיה ולאחסנת
אבהתוהי יתוב: ארי עבדי אנון דאפיקית יתהון מארעא דמצרים לא יזדבנון זבון
עבדין: לא תפלח ביה בקשיו ותדחל מאלהך: ועבדך ואמתך דיהון לך מן עממיא
די בסחרניכון מנהון תקנון עבדין ואמהן: ואף מבני תותביא ערליא דדירין עמכון
מנהון תקנון ומזרעיתהון דעמכון דאתילידו בארעכון ויהון לכון לאחסנא: ותחסנון
יתהון לבניכון בתריכון למירת אחסנא

Interp. chal.

quia poſſeſſio ſempiterna eſt eis. Et q̄ſi paup factus fuerit fr̄ tuus τ declinauerit manus ei⁹ ad te: ſuſcipies eu; q̄ſi aduenā τ inquilinū: τ viuet tecū. Non accipies ab eo vſurā neq; fenus: τ timebis deū tuū: τ viuet fr̄ tuus tecū. Argentū tuū non dabis ei ad vſurā: et pro fenore nō dabis cibū tuū: ego dn̄s deus vr̄ qui eduxi vos de terra egypti: vt darem vobis terrā chanaan: vt eſſem vobis in deū. Si aūt paup factus fuerit frater tuus tecū: τ vēdiderit ſe tibi: nō ſeruiat tibi ſeruitute famulo℞, quaſi mercenarius τ q̄ſi colonus erit tecū: vſq; ad annū iubilei ſeruiet tibi. Egredietur q; a te ipſe τ filij eius cū eo: τ reuertetur ad cognationē ſuā: τ ad poſſeſſionē patrū ſuo℞ reuertet. q2 ſerui mei ſunt q̄s eduxi de terra egypti: nō vēdant vēditiōe ſeruo℞. Non ſuiat tibi ſeruitute dura: τ timebis deū tuū. Seruus aūt tuus τ ancilla tua ſint tibi de filijs pplo℞ q̄ ſunt in circuitu vr̄o: ex eis poſſidebitis ſuos et ancillas. De filijs quoq; incola℞ incircūciſo℞ q̄ habitāt vobiſcū ex eis poſſidebitis τ de cognationibus ſuis que ſunt vobiſcū que nate ſunt in terra vr̄a: erūt q; vobis in poſſeſſionē. et dimittetis eos in poſſeſſionem filijs veſtris poſt vos: vt poſſideant eos

Primitiua chal.

סכן מוט תקף | דור יתב נסב | רבה דחל יהה | נתן אכל נפק | הוה סכן זבן | פלח אגר יתב | הוה נפק תוב | חסן קשה דחל | אמה קנה יתב | דור ילד הוה | ירת

G

eternū ipos in ſeruitutē redigetis. at ex frīb⁹ vr̄is
αἰῶνα αὐτοὺς καταδουλώσεσθε. τῶν δὲ ἀδελφῶν ὑμῶν
filio℞ iſrael: vnuſq̄ſq; frēm ſuū nō affliget
τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐ κατατενεῖ
eū in laborib⁹. ſi āt inuenerit man⁹ aduene
αὐτὸν ἐν τοῖς μόχθοις. ἐὰν δὲ εὕρῃ ἡ χεὶρ τοῦ προσηλύ-
ne vel coloni q̄ apd̄ te: τ inops
του ἢ τοῦ παροίκου τοῦ παρὰ σοί, καὶ ἀπορηθεὶς ὁ ἀ-
frater tuus vēdat aduene vel colono q̄
δελφός σου πραθῇ τῷ προσηλύτῳ ἢ τῷ παροίκῳ τῷ
apud te: vel ex ſtirpe aduene: poſtq̄ vēdit⁹ fuerit
παρὰ σοί, ἢ ἐκ γενετῆς προσηλύτῳ, μετὰ τὸ πραθῆναι
ipe: redēptio erit ei. vn⁹ de fratrib⁹ eius
αὐτόν, λύτρωσις ἔσται αὐτῷ. εἷς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ
redimet illū. frater prīs eius: vel fili⁹ frīs
λυτρώσεται αὐτόν. ἀδελφὸς πατρὸς αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀδελφοῦ
prīs eius redimet illū: vel de ppīq̄s
πατρὸς αὐτοῦ λυτρώσεται αὐτόν, ἢ ἀπὸ τῶν οἰκείων τῶν
carniū eius ex tribu eius redimet: eū. ſi
σαρκῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ λυτρώσεται αὐτόν. ἐὰν
āt abūdās manib⁹ ſuis: redemerit ſeipm:
δὲ εὐπορηθεὶς ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, λυτρώσηται ἑαυτόν,
τ cōputabit erga eū q̄ emit illū ab an-
καὶ συλλογιεῖται πρὸς τὸν κεκτημένον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἔ-
no quo vēdidit ſeipm ei vſq; ad ānū re-
τους οὗ ἀπέδοτο ἑαυτὸν αὐτῷ ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀ-
miſſiōis. τ erit argētū vēditiōis eius vt p̄ti
φέσεως. καὶ ἔσται τὸ ἀργύριον τῆς πράσεως αὐτοῦ ὡς ἡ
es mercenarij ānū ex āno erit cū eo. ſi āt alicui
μέρα μισθίου. ἔτος ἐξ ἔτους ἔσται μετ' αὐτοῦ. ἐὰν δέ τινι
plus ānorū ſit ad hec reddet re-
πλεῖον τῶν ἐτῶν ᾖ πρὸς ταῦτα ἀποδώσει τὰ λύ-
dēptionē eius ab argēto vēditiōis eius. ſi āt
τρα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τῆς πράσεως αὐτοῦ. ἐὰν δὲ
parū reliquū fuerit ab ānis in ānū remiſſiōis:
ὀλίγον καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν ἐτῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως,
τ cōputabit ei iuxta ānos eius: τ reddet redē-
καὶ συλλογιεῖται αὐτῷ κατὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ, καὶ ἀποδώσει τὰ λύ-
ptiōes eius vt mercenari⁹: ānū ex anno erit cū eo. nō affli-
τρα αὐτοῦ ὡς μισθωτός, ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ ἔσται μετ' αὐτοῦ. οὐ κα-
ges eū in labore corā te. ſi āt nō redempt⁹ fuerit
τατενεῖς αὐτὸν ἐν μόχθῳ ἐνώπιόν σου. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται κατὰ
iuxta hec: τ exibit in anno remiſſiōis ipe: τ
ταῦτα, καὶ ἐξελεύσεται ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως αὐτός, καὶ
fil eius cū eo: q̄ſi mei filij iſrael ſerui famu-
τὰ παιδία αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, ὅτι ἐμοὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἰκέται παῖ-
li mei hi ſūt: quos eduxi de t̄ra egypti.
δές μου οὗτοί εἰσιν, οὓς ἐξήγαγον ἐκ γῆς αἰγύπτου. Ca. 26.

Ego dn̄s deus vr̄: nō facietis vobis ipſis manu fa-
ἘΓὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς χειροποί-
cta: neq; ſculptilia: neq; ſtatuā erigetis vobis: neq; lapidē iſi-
ητα, οὐδὲ γλυπτά, οὐδὲ στήλην ἀναστήσετε ὑμῖν, οὐδὲ λίθον σκο-
gnē erigetis in t̄ra vr̄a ad adorādū eū: ego
πὸν στήσετε ἐν τῇ γῇ ὑμῶν προσκυνῆσαι αὐτῷ, ἐγώ

in eternum. fratres āt veſtros filios iſrael ne opprimatis p potētiā. Si inualuerit apud vos manus aduene atq; peregrini & attenuatus frater tuus vendiderit ſe ei: aut cuiq̄ȝ de ſtirpe eius; poſt vēditionē pōt redimi. Qui voluerit ex frībus ſuis redimet eū: & patruus & patruelis & conſanguineus & affinis. Sin autem & ipſe potuerit: redimet ſe: ſupputatis dumtaxat annis a tpe venditiōis ſue vſq; in annū iubileū: & pecunia qua vēditus fuerat iuxta annorū numerū: & ratione mercenarii ſupputata. Si plures fuerint anni qui remanēt vſq; ad iubileum ſecūdū hos reddet & preciū. ſi pauci: ponet rationem cū eo iuxta annorum numerū: & reddet ēptori qd̄ reliquū ē annorū: quibus an̄ ſeruiuit mercedibus imputatis. Nō affliget eū violēter in cōſpectu tuo. Quod ſi per hec redimi nō potuerit: anno iubileo egredietur cū liberis ſuis. Mei enim ſunt ſerui filii iſrael: quos eduxi de terra egypti.

Cap. 26.

Ego dominus deus veſter. Nō facietis vobis idolum & ſculptile: nec titulos erigetis: nec inſignem lapidem ponetis in terra veſtra: vt adoretis eū. Ego enī ſum

לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני
ישראל איש באחיו לא תרדה
בו בפרך: וכי תשיג יד גר ותושב
עמך ומך אחיך עמו ונמכר לגר
תושב עמך או לעקר משפחת גר:
אחרי נמכר גאלה תהיה לו אחד
מאחיו יגאלנו: או דדו או בן דדו
יגאלנו או משאר בשרו
ממשפחתו יגאלנו או השיגה
ידו ונגאל: וחשב עם קנהו
משנת המכרו לו עד שנת היבל
והיה כסף ממכרו במספר שנים
כימי שכיר יהיה עמו: אם עוד
רבות בשנים לפיהן ישיב
גאלתו מכסף מקנתו: ואם מעט
נשאר בשנים עד שנת היבל
וחשב לו כפי שניו ישיב את
גאלתו: כשכיר שנה בשנה יהיה
עמו לא ירדנו בפרך לעיניך:
ואם לא יגאל באלה ויצא בשנת
היבל הוא ובניו עמו: כי לי בני
ישראל עבדים עבדי הם אשר
הוצאתי אותם מארץ מצרים
אני יהוה אלהיכם: לא תעשו
לכם אלילם ופסל ומצבה לא
תקימו לכם ואבן משכית לא תתנו
בארצכם להשתחות עליה כי אני

Cap. xxvi.

נשג ישב | מוך מכר | היה | גאל דוד | שנה | מכר שנה | יום שכר | רבה פה שוב | קנה | שאר | רדה | יצא | עשה אלל נצב | קום שכה נתן | שחה

Tranſla. Chal.

לעלם בהון תפלחון ובאחיכון בני ישראל גבר באחוהי לא תפלח ביה בקשיו: וארי תדבק
יד ערל ותותב עמך ויתמסכן אחוך עמיה ויזדבן לערל תותב דעמך או לארמאי
מזרעית גיורא: בתר דאזדבן פורקנא יהי ליה חד מאחוהי יפרקניה: או אחבוהי
או בר אחבוהי יפרקניה או מקריב בסריה מזרעיתיה יפרקניה או תדבק ידיה
ויתפרק: ויחשב עם זבניה משתא דאזדבן ליה עד שתא דיובלא ויהי כסף זבינוהי
במנין שניא כיומי אגירא יהי עמיה: אם עוד סגיאות בשניא לפומהין יתיב
פורקניה מכסף זבינוהי: ואם זעיר אשתאר בשניא עד שתא דיובלא ויחשב
ליה כפום שנוהי יתיב ית פורקניה: כאגיר שנא בשנא יהי עמיה לא יפלח ביה
בקשיו לעינך: ואם לא יתפרק באלין ויפוק בשתא דיובלא הוא ובנוהי עמיה:
ארי דילי בני ישראל עבדין עבדי אנון דאפיקית יתהון מארעא דמצרים
אנא יי אלהכון: Ca. xxvi. לא תעבדון לכון טעון וצלם וקמא לא תקימון
לכון ואבן סגדא לא תתנון בארעכון למסגד עלה ארי אנא

Interp. chal.

in eternū τ ſeruiant eis. Fratres aūt veſtri filij iſrael non ſeruiāt ſeruitute dura: neq; vir dñetur frīs ſui grauiter. Et q̄n inualuerit manus incircūciſi incole qui habitat apud te: τ paup factus fuerit frater tu⁹ apud illum: τ vendiderit ſe incircūciſo incole q̄ eſt apud te aut cuiquā de cognatione peregrini: poſtq̄ venditus fuerit redēptio erit ei: vn⁹ de frībus ſuis redimet eū: aut patru⁹ eius aut fili⁹ patrui ſui aut cōſanguineus carnis ſue de cognatione ſua redimet eū: aut ſi valuerit man⁹ eius redimet ſe. et cōputabit cū emptore ſuo ab anno quo vēdidit ſe ei vſq; ad annū iubilei. et erit argentū venditionis ſue iuxta numerū anno℞: iuxta dies mercenarij erit cū eo. Si plures fuerit anni: iuxta eos reddet redēptionē ſuā de argento emptionis ſue. Et ſi pauci anni remāſerint vſq; ad annū iubilei: cōputabit ei: iuxta ānos ei⁹ reddet redēptionē ſuā. ſic mercenari⁹ ſingulo℞ anno℞ erit apud eū: nō ſuiet ei violēter ante oculos tuos. Si aūt p hec nō fuerit redēptus: egrediet in anno iubilei ipſe τ filij ei⁹ cū eo: q2 ſerui mei ſunt filij iſrael: q̄s eduxi de terra egypti.

Ca. 26.

Ego dn̄s deus veſtrer. Non facietis vobis idola nec imaginē: τ ſtatuā non erigetis vobis. Et lapidē adorationis nō facietis in terra vr̄a vt adoretis ſuper eum: quia ego

Primitiua chal.

פלח דבק | יתב סכן זבן | גור הוה אחד | פרק אח | חשב | כנה שנה | שאר | תוב פלח | קשה פרק נפק | עבד טעה קום | גזן סגד

יהוה אלהיכם : את שבתתי
תשמרו ומקדשי תיראו אני
יהוה : אם בחקתי תלכו ואת
מצותי תשמרו ועשיתם אתם :
ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה
הארץ יבולה ועץ השדה יתן
פריו : והשיג לכם דיש את בציר
ובציר ישיג את זרע ואכלתם
לחמכם לשבע וישבתם לבטח
בארצכם : ונתתי שלום בארץ
ושכבתם ואין מחריד והשבתי
חיה רעה מן הארץ וחרב לא
תעבר בארצכם : ורדפתם את
איביכם ונפלו לפניכם לחרב :
ורדפו מכם חמשה מאה ומאה
מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם
לפניכם לחרב : ופניתי אליכם
והפריתי אתכם והרביתי אתכם
והקימתי את בריתי אתכם :
ואכלתם ישן נושן וישן מפני
חדש תוציאו : ונתתי משכני
בתוככם ולא תגעל נפשי
אתכם : והתהלכתי בתוככם
והייתי לכם לאלהים ואתם
תהיו לי לעם : אני יהוה
אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים מהית להם

dñs deus veſter. Cuſtodite ſabbata mea: & pauete ad ſanctuarium meum. Ego dñs. Si in pceptis meis ambulaueritis: & mādata mea cuſtodieritis: & feceritis ea: dabo vobis pluuias tēporibus ſuis: & terra gignet germē ſuū: & pomis arbores replebuntur. Apphēdet meſſiū tritura vindemiam: & vindemia occupabit ſementē: & comedetis panē veſtrū in ſaturitate: & abſq; pauore habitabitis ī terra vr̄a. Dabo pacē in finibus veſtris: dormietis & nō erit qui exterreat. Auferam malas beſtias: & gladius non tranſibit terminos veſtros. Perſequemini inimicos vr̄os: & corruent coram vobis. Perſequentur quinq; de veſtris cētū alienos: & cētū de vobis decē millia. Cadent inimici veſtri gladio in conſpectu veſtro. Reſpiciā vos & creſcere faciam: multiplicabimini: & firmabo pactum meum vobiſcum. Comedetis vetuſtiſſima veterum: & vetera nouis ſupuenientibus proiicietis. Ponā tabernaculū meū in medio veſtri. & non abiiciet vos anima mea. Ambulabo inter vos: & ero deus veſter: voſq; eritis populus meus. Ego dominus deus veſter qui eduxi vos de terra egyptiorum: ne ſeruiretis eis.

Deut. 28.a.

Iob. 11 d.

B

Interp. chal.

dñs deus vr̄. Dies ſabbatoꝝ meoꝝ cuſtodite: & domū ſanctuarij mei metuite: ego dñs. Si in legitimis meis ambulaueritis: & precepta mea cuſtodieritis: & feceritis ea: dabo pluuiā veſtrā in tēporibus ſuis: & dabit terra fructus ſuū: & arbor agri dabit poma ſua. et apprehendet vobis tritura vindemiam: & vindemia apprehēdet pullulationē ſemētis: & comedetis panē veſtrū in ſaturitate: & habitabitis confidēter in terra veſtra. Daboq; pacē in terra: & manebitis & nō erit qui commoueat vos: & ceſſare faciā beſtiam malā de terra: & occidentes gladio nō tranſibūt per terrā vr̄am. Et perſequemini inimicos veſtros: & corruent coram vobis in gladio. Perſequēturq; quinq; ex vobis centum: & centum ex vobis fugabūt decem millia. Et cadent inimici veſtri coram vobis in gladio. & aſpiciam vos in verbo meo: vt benefaciā vobis: & creſcere vos faciam: et multiplicabo vos: & ſtatuam pactum meum vobiſcum. Comedetiſq; vetera veterum. & vetera propter noua efferetis. Daboq; tabnaculū meū inter vos: & nō abiiciet vos ꝟbū meū: & hītare faciā maieſtatē meā īter vos: & ero vobis ī deū: & vos eritis corā me in pplꝫ. Ego dñs de⁹ vr̄: q̄ eduxi vos de tr̄a egypti: ne

עבדים ואשבר מטת עלכם
ואולך אתכם קוממיות : ואם לא
תשמעו לי ולא תעשו את כל
המצות האלה : ואם בחקתי
תמאסו ואם את משפטי תגעל
נפשכם לבלתי עשות את כל
מצותי להפרכם את בריתי : אף
אני אעשה זאת לכם והפקדתי
עליכם בהלה את השחפת ואת
הקדחת מכלות עינים ומדיבת
נפש וזרעתם לריק זרעכם
ואכלהו איביכם : ונתתי פני בכם
ונגפתם לפני איביכם ורדו בכם
שנאיכם ונסתם ואין רדף
אתכם : ואם עד אלה לא תשמעו
לי ויספתי ליסרה אתכם שבע
על חטאתיכם : ושברתי את גאון
עזכם ונתתי את שמיכם כברזל
ואת ארצכם כנחשה : ותם לריק
כחכם ולא תתן ארצכם את
יבולה ועץ הארץ לא יתן פריו :
ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו
לשמע לי ויספתי עליכם מכה
שבע כחטאתיכם : והשלחתי בכם
את חית השדה ושכלה אתכם
והכריתה את בהמתכם והמעיטה
אתכם ונשמו דרכיכם : ואם

& qui confregi catenas ceruicum veſtrarū vt incederetis erecti. Quod ſi non audieritis me: nec feceritis omnia mādata mea: ſed ſpreueritis leges meas: & iudicia mea contempſeritis: vt non faciatis ea q̄ a me cōſtituta ſūt: & ad irritū pducatis pactū meum: ego quoq; hec faciā vobis. Viſitabo vos velociter in egeſtate & ardore: qui cōficiat oculos veſtros & conſumat aīas vr̄as. Fruſtra feretis ſemētē: que ab hoſtibus deuorabitur. Ponā faciē meā cōtra vos & corruetis coram hoſtibus veſtris: & ſubiiciemini his q oderunt vos. Fugietis nemine perſequente. Si autē nec ſic obedieritis mihi: addā correptiones veſtras ſeptuplum propter peccata vr̄a: & conteram ſuperbiā duricie veſtre. Daboq; vobis celū deſup ſicut ferrū & terrā eneā. Cōſumetur in caſſum labor veſter. non proferet terra germen: nec arbores poma prebebunt. Si ābulaueritis ex aduerſo mihi: nec volueritis audire me: addam plagas veſtras vſq; in ſeptuplū pp pctā vr̄a. Emittamq; in vos beſtias agri: que cōſumant vos & pecora veſtra: & ad paucitatē cuncta redeāt. deſerteq; fient vie vr̄e. Quod ſi

Deut. 28.b.

C

D

Interp. chal.

ſeruiretis eis. Et cōfregi iugū populoꝝ ex vobis: et duxi vos in libertate. Si aūt non obedieritis verbo meo: nec feceritis oia precepta hec: & ſi legitima mea ſpreueritis: & iudicia mea abominata fuerit aīa vr̄a: vt nō faciatis oia precepta mea: vt īmutetis pactum meū: ego quoq; hec faciā vobis: viſitaboq; vos in cōturbatione egeſtate & ardore: obſcurātib⁹ oculos et exſpirare faciētib⁹ aīam. Seminabitiſq; ī vanū ſemē veſtrū: & comedēt illud inimici vr̄i. Ponāq; irā meā cōtra vos: & cōteremini corā inimicis vr̄is: & dn̄abunt veſtri q̄ oderūt vos. Et fugietis nemine perſequēte vos. & ſi in his nō obedieritis verbo meo: addā corripere vos ſepties ſup pctā vr̄a. et cōterā gloriā fortitudinis vr̄e: daboq; celos q̄ ſunt ſup vos fortes ſicut ferrum vt nō deferāt pluuiā: & terrā q̄ eſt ſubter vos fortem ſicut es nec faciet fructus. cōſumeturq; in caſſuꝫ fortitudo veſtra: & nō dabit terra germen ſuum: neq; arbor terre dabit fructū ſuū. Et ſi ambulaueritis coram me in duritia: & nolueritis obedire verbo meo: addam inducere ſup vos percuſſionē ſeptuplū iuxta peccata veſtra: Immittāq; in vos beſtias agri: & abſq; liberis facient vos: & conſumabūt pecora veſtra: & diminuent vos: & deſerte erunt vie veſtre. Et ſi

Primitiua heb. | Tex. Heb. | Leui. | Ca. xxvi. | Träſla. B. Hiero. | Träſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

באלה לא תוסרו לי והלכתם — יסר
עמי קרי: והלכתי אף אני עמכם — קרה
בקרי והכיתי אתכם גם אני שבע — נכה
על חטאתיכם: והבאתי עליכם — בוא
חרב נקמת נקם ברית ונאספתם — ברית אסף
אל עריכם ושלחתי דבר בתוככם — עיר
ונתתם ביד אויב: בשברי לכם — נתן איב
מטה לחם ואפו עשר נשים — נטה אפה
לחמכם בתנור אחד והשיבו — נשא תנר
לחמכם במשקל ואכלתם ולא — שוב שקל
תשבעו: ואם בזאת לא תשמעו — שבע שמע
לי והלכתם עמי בקרי: והלכתי — קרה
עמכם בחמת קרי ויסרתי אתכם — יחם
אף אני שבע על חטאתיכם:
ואכלתם בשר בניכם ובשר
בנתיכם תאכלו: והשמדתי את — אכל שמד
במתיכם והכרתי את חמניכם — במה כרת
ונתתי את פגריכם על פגרי — נתן
גלוליכם וגעלה נפשי אתכם: — גלל
ונתתי את עריכם חרבה והשמותי — עיר שמם
את מקדשיכם ולא אריח בריח — קדש
ניחחכם: והשמתי אני את הארץ — נוח
ושממו עליה איביכם הישבים
בה: ואתכם אזרה בגוים — זרה
והריקתי אחריכם חרב והיתה — ריק היה
ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה: — היה
אז תרצה הארץ את שבתתיה — רצה

nec ſic volueritis recipere diſciplinã: ſed ambulaueritis ex aduerſo mihi. ego quoq; contra vos aduerſus incedam. & percutiã vos ſepties pp pctã veſtra. inducãq; ſuper vos gladiũ vltorem federis mei: cũq; cõfugeritis in vrbes: mittã peſtilẽtiam in medio veſtri: & trademiní in manib9 hoſtiũ. poſtq; cõfregero baculũ panis vrí: ita vt decem mulieres in vno clibano coqñt panes. & reddant eos ad pondus: & comedetis & nõ ſaturabimini. Si autem nec p hec audieritis me: ſed ambulaueritis cõtra me & ego incedã aduerſus vos in furore cõtrario: & corripiam vos ſeptẽ plagis propter peccata veſtra: ita vt comedatis carnes filiorum veſtrorum & filiarum veſtrarũ. Deſtruam excelſa veſtra: & ſimulacra confringam. Cadetis inter ruinas idolorũ veſtrorũ. & abomiabitur vos anima mea ĩ tm̃ vt vrbes vras redigã in ſolitudinẽ. & deſerta faciã ſctũaria veſtra. nec recipiã vltra odorẽ ſuauiſſimũ. diſpdãq; terrã veſtrã: & ſtupebunt ſup ea inimici veſtri cum habitatores illius fuerint. Vos aũt diſpergam in gentes: & euaginabo poſt vos gladium. eritq; terra veſtra deſerta. & ciuitates veſtre dirute. Tunc placebunt terre ſabbata ſua

[illegible]

Primitiua chal. | Interp. chal.

in his nõ fueritis correpti verbo meo: ⁊ ãbulaueritis corã me in duritia: ãbulabo ego dure vobiſcũ: et ego quoq; pcutiã vos ſepties pp pctã vra. Et inducã ſup vos occiſores gladio: ⁊ vlciſcent in vos vltionẽ pro eo qđ trãſgreſſi fuiſtis verba legis: ⁊ ɔgregabimini i vrbib9 vris: ⁊ imittã peſtilẽtiã in medio vri: ⁊ trademini i manu hoſtis. Cũ ɔfregero vob ſuſtẽtatiões cibi: ⁊ coquẽt decẽ mlieres panẽ vrm i vno clibano: ⁊ reducẽt panẽ vrm in põdere: ⁊ comedetis ⁊ nõ ſaturabimini. ⁊ ſi in hoc nõ obedieritis verbo meo: ⁊ ãbulaueritis corã me in duritia: ãbulabo vobiſcũ in ira furoris: corripiãq; ego quoq; vos ſepties pp pctã vra. Et comedetis carnẽ filiorũ vrorũ: ⁊ carnẽ filiarũ vrarũ comedetis: ⁊ deſtruã excelſa vra: ⁊ ſuccidã ſimulachra vra: ⁊ dabo cadauera vra ſup cadauera idolorũ vrorũ: ⁊ abominabit vos verbũ meũ. et dabo ciuitates vras in ſolitudinẽ ⁊ deſerta faciã ſctũaria vra. Et nõ ſuſcipiã volũtarie oblationẽ cõgregationis vre. Et deſertã ego faciã terrã: ⁊ deſerti erũt ſup ea inimici vri q habitãt in ea. Vos aũt diſpgã inter pplos: ⁊ immittã poſt vos occiſores gladio: ⁊ erit terra vra deſerta: ⁊ ciuitates vre erunt in ſolitudinẽ. Tunc cõplacebũt terre requietiones eius

Tranſla. Chal.

[illegible]

Träſla. Gre. lxx. cũ interp. latina. | Träſla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Leui. | Ca. xxvi. | Primitiua heb.

[illegible]

cũctis diebus ſolitudinis ſue. Q̃n fueritis in terra hoſtili ſabbatizabit & requieſcet in ſabbatis ſolitudinis ſue. eo q non requieuerit ĩ ſabbatis veſtris: qñ hitabatis in ea. Et q de vobis remãſerint: dabo pauorẽ in cordibus eorũ in regionibus hoſtiũ. Terrebit eos ſonitus folii volãtis: & ita fugiẽt quaſi gladiũ. Cadẽt nullo pſequẽte: & corruẽt ſinguli ſup frẽs ſuos quaſi bella fugientes. Nemo veſtrũ inimicis audebit reſiſtere. Peribitis inter gentes: & hoſtilis vos terra cõſumet. q ſi & de his aliqui remãſerit: tabeſcẽt in iniqtatibus ſuis in terra inimicorũ ſuorũ. & pp pctã patrum ſuorum & ſua affligentur: donec cõfiteãtur iniquitates ſuas & maiorum ſuorũ quibus pũaricati ſunt in me: & ambulauerũt ex aduerſo mihi. Ambulabo igitur & ego contra eos: & inducã illos in terrã hoſtilẽ donec erubeſcat incircunciſa mẽs eorũ. Tũc orabũt pro ĩpietatib9 ſuis: & recordabor federis mei quod pepigi cũ iacob & iſaac & abraam. Terre quoq; memor ero. q̃ cũ relicta fuerit ab eis: cõplacebit ſibi in ſabbatis ſuis patiẽs ſolitudinẽ pp illos. Ipſi vero rogabũt p pctis ſuis: eo q abiecerit iudicia mea & leges meas deſpexerit.

כל ימי השמה ואתם בארץ — ימם
איביכם אז תשבת הארץ — שבת
והרצת את שבתתיה: כל ימי
השמה תשבת את אשר לא
שבתה בשבתתיכם בשבתכם
עליה: והנשארים בכם והבאתי מרך — ישב
בלבבם בארצת איביהם ורדף — שאר בוא רכך
אתם קול עלה נדף ונסו מנסת
חרב ונפלו ואין רדף: וכשלו איש — נוס
באחיו כמפני חרב ורדף אין ולא
תהיה לכם תקומה לפני איביכם: — פנה
ואבדתם בגוים ואכלה אתכם ארץ — היה קום
איביכם: והנשארים בכם ימקו
בעונם בארצת איביכם ואף בעונת — שאר מקק
אבתם אתם ימקו: והתודו את
עונם ואת עון אבתם במעלם — ידה
אשר מעלו בי ואף אשר הלכו
עמי בקרי: אף אני אלך עמם — קרה הלך
בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם — בוא
או אז יכנע לבבם הערל ואז
ירצו את עונם: וזכרתי את בריתי — כנע ברית
יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את
בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר: — זכר
והארץ תעזב מהם ותרץ את — עזב רצה
שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו — שמם
את עונם יען וביען במשפטי — שפט
מאסו ואת חקתי געלה נפשם:

Tranſla. Chal.

[illegible]

Interp. chal. | Primitiua chal.

cunctis diebus qbus fuerit deſerta: ⁊ vos in terra inimicorũ vrorũ. Tunc dimittet terra qeſcere: ⁊ cõplacebũt ei requietiones ſue: cũctis dieb9 qbus fuerit deſerta dimittet qeſcere: eo q nõ dimittebat in ãnis requietionis vre qñ habitabatis in ea. et q de vobis remãſerit inducã pauorẽ in cordibus eorũ in terra hoſtiũ ſuorũ. Et pſeqẽtur eos ſonitus folii decidẽtis: ⁊ fugient ſicut fugiũt a facie occiſorũ gladio: ⁊ corruent vnuſqſq; in fratrẽ ſuũ: quaſi fugientes a facie occiſorũ gladio: nemine pſequẽte. Et nõ erit vobis reſiſtentia ante inimicos vros: ⁊ peribitis iter populos: ⁊ cõſumet vos terra inimicorũ vrorũ. Et q reliq fuerint ex vobis tabeſcent iniqtatib9 ſuis in terra inimicorũ vrorũ: pp pctã quoq; peſſima patrũ ſuorũ q apprehẽderũt manibus ſuis tabeſcẽt. et cõfitebũtur pctã ſua ⁊ pctã prm ſuorũ ppter pũaricationẽ q preuaricati ſunt in verbũ meũ: ⁊ q ambulauerũt corã me in duritia. Ego quoq; incedã cũ eis i duritia ⁊ inducã eos in terrã inimicorũ ſuorũ: aut tũc ɔteret inſipiẽs cor eorũ: ⁊ tũc placabũt p iniqtatib9 ſuis. Recordaborq; federis mei qđ pepigi cũ iacob: ⁊ pacti mei qđ pepigi cũ iſaac: ⁊ ẽt pacti mei qđ pepigi cũ abraã ego recordabor: terre quoq; ego recordabor. ⁊ terra relicta erit ab eis: ⁊ ɔplacebit ſibi requietõib9 ſuis cũ deſerta fuerit ab eis. Illi quoq; placabũt p iniqtatib9 ſuis. maledictões p bñonib9 inducã ſup eos: eo q abiecerit legitia mea: ⁊ iudicia mea abolata ſit aĩa eorũ.

Ter. Heb.

ואף גם זאת בהיותם בארץ
איביהם לא מאסתים ולא
געלתים לכלתם להפר בריתי
אתם כי אני יהוה אלהיהם:
וזכרתי להם ברית ראשנים
אשר הוצאתי אתם מארץ
מצרים לעיני הגוים להיות
להם לאלהים אני יהוה: אלה
החקים והמשפטים והתורת
אשר נתן יהוה בינו ובין בני
ישראל בהר סיני ביד משה:

Cap. xxvii.

וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר
אל בני ישראל ואמרת אלהם
איש כי יפלא נדר בערכך נפשת
ליהוה: והיה ערכך הזכר מבן
עשרים שנה ועד בן ששים שנה
והיה ערכך חמשים שקל כסף
בשקל הקדש: ואם נקבה הוא
והיה ערכך שלשים שקל: ואם
מבן חמש שנים ועד בן עשרים
שנה והיה ערכך הזכר עשרים
שקלים ולנקבה עשרת שקלים:
ואם מבן חדש ועד בן חמש שנים
והיה ערכך הזכר חמשה שקלים
כסף ולנקבה ערכך שלשת
שקלים כסף: ואם מבן ששים
שנה ומעלה אם זכר והיה

Primitiua heb.: כלה פור · יצא · היה · ירה · דבר · פלא · שנה · עלה

Trãſla. B. Hiero.

Attamen etiam cũ eſſent in terra hoſtili: non penitus abieci eos neq; ſic deſpexi vt cõſumerentur: & irritũ facerẽ pactũ meum cũ eis. Ego enim ſum dñs deus eorum: & recordabor federis mei priſtini: quando eduxi eos de terra egypti in cõſpectu gẽtium vt eſſem deus eorum. Ego dominus deus. Hec ſunt iudicia atq; precepta & leges quas dedit dominus inter ſe & inter filios iſrael in mõte ſinai p manũ moyſi. Cap. 27.

Locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens. Loquere filiis iſrael: & dices ad eos. Homo qui votum fecerit & ſpoponderit dño aiam ſuã: ſub eſtimatiõe dabit preciũ. Si fuerit maſculus a viceſimo ãno vſq; ad ſexageſimũ annũ: dabit quinquaginta ſiclos argenti ad menſuram ſanctuarii. ſi mulier: triginta. A quinto autem anno vſq; ad viceſimũ maſculus dabit viginti ſiclos: femina decem. Ab vno menſe vſq; ad annum quintum pro maſculo dabuntur quinq; ſicli. pro femina tres. Sexagenarius & vltra maſculus dabit

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

τ ſic exñtib' ipis in tra inimicoꝝ ſuorũ: nõ cõtẽpſi eos: neq; deſpexi eos ita vt pderẽ illos vt anihilarẽ pactũ meũ qđ ad eos. ego eñi ſum dñs deus illoꝝ. τ recordabor pacti illoꝝ porõ: qñ eduxi illos de tra egypti: de domo ſeruitutis corã gẽtib9: vt eſſem illoꝝ de9: ego dñs. hec iudicia τ pcepta τ lex: quã dedit dñs inter ſe: τ inter filios iſrael: in mõte ſinai in manu moyſi.

καὶ οὕτως ὄντων αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, οὐχ ὑπερεῖδον αὐτούς, οὐδὲ προσώχθισα αὐτοῖς ὥστε ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου τὴν πρὸς αὐτούς· ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. καὶ μνησθήσομαι διαθήκης αὐτῶν προτέρας, ὅτε ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας ἐναντίον τῶν ἐθνῶν, τοῦ εἶναι αὐτῶν θεός, ἐγὼ κύριος. ταῦτα τὰ κρίματα καὶ τὰ προστάγματα καὶ ὁ νόμος, ὃν ἔδωκε κύριος ἀναμέσον αὐτοῦ, καὶ ἀναμέσον τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐν τῷ ὄρει σινᾶ ἐν χειρὶ μωυσῆ.

2. Co. 6. d.

Ca. 27.

A

Et locut9 ẽ dñs ad moyſen: dicẽs loq̃re filijs iſrael: τ dices ad eos: hõ: q̃ vouerit votũ in pciũ aie ſue dño: erit pciũ maſculi a vigitiãnis vſq; ad ſexagitaãnos: erit eius pciũ: quinq̃gita didragma argẽti mẽſura ſcta. at femie erit pciũ trigita didragma. ſi ãt a q̃nq; ãnis vſq; ad vigitiãnos: erit pciũ maſculi vigiti didragma. at femie: decẽ. ab. ãt vno mẽſe vſq; ad q̃nq; ãnos erit pciũ maſculi: q̃nq; didragma argẽti. at femie: tria didragma argẽti. ſi ãt a ſexagita ãnis τ ſupra: ſi q̃dẽ maſcul9 fuerit: erit

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος, ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν εἰς τιμὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος ἀπὸ εἰκοσαέτους ἕως ἑξηκονταέτους, ἔσται αὐτοῦ ἡ τιμή, πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου τῷ σταθμῷ τῷ ἁγίῳ. τῆς δὲ θηλείας ἔσται ἡ συντίμησις τριάκοντα δίδραχμα. ἐὰν δὲ ἀπὸ πενταέτους ἕως εἰκοσαέτους, ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος εἴκοσι δίδραχμα· τῆς δὲ θηλείας, δέκα. ἀπὸ δὲ μηνιαίου ἕως πενταέτους ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος, πέντε δίδραχμα ἀργυρίου. τῆς δὲ θηλείας, τρία δίδραχμα ἀργυρίου. ἐὰν δὲ ἀπὸ ἑξηκονταετῶν καὶ ἐπάνω, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἔσται

Interp. chal.

Attamen etiam cum eſſent in terra inimicoꝝ ſuorum non reliqui eos neq; abieci vt conſumẽ eos vt immutem pactum meum cum eis: quia ego dñs deus eorũ. Et recordabor eis pacti priorum quos eduxi de terra egypti ante oculos populorũ: vt eſſem eis in deum: ego dñs. Hec ſunt pacta τ iudicia τ leges: que dedit dñs inter verbum eius τ inter filios iſrael in monte ſinai per manũ moyſi. Ca. 27.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicẽs. Loquere cũ filijs iſrael τ dices ad eos. Uir qui vouerit votũ in eſtimatione animaꝝ coram dño. ſi fuerit eſtimatio a viginti annis vſq; ad ſexaginta annos: erit precium eius quinquaginta ſicli argenti in ſiclis ſanctuarij. Et ſi femina fuerit: erit precium eius triginta ſicli. et ab etate quinq; annorum vſq; ad viginti annos erit precium maſculi viginti ſicli: τ femine decem ſicli. Et ſi fuerit ab etate menſis vſq; ad etatem quinq; annorum erit precium maſculi quinq; ſicli τ femine tres ſicli argenti. Si fuerit ab etate ſexaginta annorum et deinceps: erit

Tranſla. Chal.

ואף ברם דא במהויהון בארעא בעלי דבביהון לא ארטשנון ולא ארחיקנון לשיציותהון
לאשנאה קימי עמהון ארי אנא יי אלההון: ודכרית להון קים קדמאי דאפקית
יתהון מארעא דמצרים לעיני עממיא למהוי להון לאלה אנא יי: אלין קימיא
ודיניא ואוריתא דיהב יי בין מימריה ובין בני ישראל בטורא דסיני בידא דמשה:
ומליל יי עם משה למימר: מליל עם בני ישראל ותימר Ca. xxvii.
להון גבר ארי יפריש נדר בפרסן נפשתא קדם יי: ויהי פורסניה דדכורא מבר
עשרין שנין ועד בר שתין שנין ויהי פורסניה חמשין סלעין דכסף בסלעי קודשא:
ואם נוקבתא היא ויהי פורסנה תלתין סלעין: ואם מבר חמש שנין ועד בר עשרין שנין
ויהי פורסניה דדכרא עשרין סלעין ולנוקבתא עשר סלעין: ואם מבר ירחא ועד בר
חמש שנין ויהי פורסניה דדכרא חמש סלעין דכסף ולנוקבתא פורסנה תלת סלעין
דכסף: ואם מבר שתין שנין ולעלא אם דכרא ויהי

Primitiua chal.: הוה רחק שיצא · שנא קום בכר · קום · דון אמר · אמר · פרש הוה · שנה שות כרס · עלה

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

preciũ ei9: q̃nq; τ decẽ didragma argẽti. at femine: decẽ didragma. ſi ãt pauper fuerit ad eſtimatiões: ſtabit corã ſacerdote. τ appreciabit illũ ſacerdos: queadmodũ põt man9 eius q̃ votũ fecit: ſic appciabit illũ ſacerdos.

B

ſi ãt ab aialib9 oblatis ab ipis donũ dño. q̃ dederit ab his dño: erit ſctũ. nõ mutabit ipm bonũ malo: neq; malũ bono. ſi ãt mutãs mutauerit illud aial aiali: erit ipm τ cõmutatio ſctũ. ſi ãt oẽ aial imũdũ: a q̃b9 nõ offert ab ipis donũ dño: ſtatuet iumẽtũ corã ſacerdote: τ appciabit illđ ſacerdos inter bonũ τ inter malũ. ſecũ dũ qđ appciabit illđ ſacerdos: ſi ſtatuet. ſi ãt redimẽs redemerit illud: reddet quitã ptẽ ad pciũ ei9. τ homo: q̃ ſctificauerit domũ ſuã ſctãm dño: τ appciabit illã ſacerdos inter bonã τ iter malã: vt appciauerit ſacerdos illã: ſic ſtatuet. ſi ãt ſctificãs illã redemerit domũ ſuã: addet ſup illđ quitã ptẽ argẽti pcij: τ erit illi. ſi ãt ab agro poſſeſſiõis ſue ſctificauerit hõ dño: τ erit pciũ ſm ſemẽtẽ ſuã: p coro ordei quiquagita didragma argẽti. ſi ãt

C

ἡ τιμὴ αὐτοῦ, πέντε καὶ δέκα δίδραχμα ἀργυρίου. τῆς δὲ θηλείας, δέκα δίδραχμα. ἐὰν δὲ ταπεινὸς ᾖ τῇ τιμῇ, στήσεται ἐναντι τοῦ ἱερέως. καὶ τιμήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καθάπερ ἰσχύει ἡ χεὶρ αὐτοῦ τοῦ εὐξαμένου, οὕτως τιμήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς. ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν προσφερομένων ἀπ' αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ. ὃς ἂν δῷ ἀπὸ τούτων τῷ κυρίῳ, ἔσται ἅγιον. οὐκ ἀλλάξει αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων ἀλλάξῃ αὐτὸ κτῆνος κτήνει, ἔσται αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλαγμα ἅγιον. ἐὰν δὲ πᾶν κτῆνος ἀκάθαρτον, ἀφ' ὧν οὐ προσφέρεται ἀπ' αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ, στήσει τὸ κτῆνος ἐναντίον τοῦ ἱερέως, καὶ τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἀναμέσον καλοῦ καὶ ἀναμέσον πονηροῦ. καθότι ἂν τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱερεύς, οὕτως στήσεται. ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρώσηται αὐτό, προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον πρὸς τὴν τιμὴν αὐτοῦ. καὶ ἄνθρωπος, ὃς ἂν ἁγιάσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἁγίαν τῷ κυρίῳ, καὶ τιμήσεται αὐτὴν ὁ ἱερεὺς ἀναμέσον καλῆς καὶ ἀναμέσον πονηρᾶς, ὡς ἂν τιμήσηται ὁ ἱερεὺς αὐτήν, οὕτως σταθήσεται. ἐὰν δὲ ὁ ἁγιάσας αὐτὴν λυτρώσηται τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, προσθήσει ἐπ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεμπτον τοῦ ἀργυρίου τῆς τιμῆς, καὶ ἔσται αὐτῷ. ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ ἁγιάσῃ ἄνθρωπος τῷ κυρίῳ, καὶ ἔσται ἡ τιμὴ κατὰ τὸν σπόρον αὐτοῦ, κόρου κριθῶν πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου. ἐὰν δὲ

Trãſla. B. Hiero.

quindecim ſiclos: femina decem. Si pauper fuerit & eſtimationẽ reddere nõ valebit: ſtabit coram ſacerdote: & quantum ille eſtimauerit & viderit eum poſſe reddere: tantum dabit. Animal autẽ quod immolari poteſt domino ſi quis vouerit: ſanctum erit & mutari non poterit. id eſt. nec melius malo nec peius bono. qꝫ ſi mutauerit: & ipm quod mutatũ ẽ: & illud p quo mutatũ ẽ: cõſecratũ erit dño. Aial immũdũ qđ immolari domino non poteſt: ſi quis vouerit adducetur ante ſacerdotem: qui diiudicans vtrum bonum an malum ſit: ſtatuet precium. qꝫ ſi dare voluerit is qui offert: addet ſup eſtimationẽ quitã partẽ. Homo ſi vouerit domum ſuam & ſanctificauerit domino: cõſiderabit eã ſacerdos vtrũ bõa an mala ſit: & iuxta pciũ qđ ab eo fuerit cõſtitutũ: venũdabitur. Sin autẽ ille q vouerat voluerit redimere eã: dabit quintã partẽ eſtimationis ſupra: & habebit domũ. Qđ ſi agrũ poſſeſſiõis ſue vouerit & cõſecrauerit dño: iuxta mẽſurã ſemẽtis eſtimabitur pciũ. Si triginta modiis ordei ſeritur terra: q̃nq̃gita ſiclis venũdetur argenti. Si ſtati

Ter. Heb.

ערכך חמשה עשר שקל ולנקבה
עשרה שקלים: ואם מך הוא
מערכך והעמידו לפני הכהן
והעריך אתו הכהן על פי אשר
תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן:
ואם בהמה אשר יקריבו ממנה
קרבן ליהוה כל אשר יתן ממנו
ליהוה יהיה קדש: לא יחליפנו
ולא ימיר אתו טוב ברע או רע
בטוב ואם המר ימיר בהמה
בבהמה והיה הוא ותמורתו יהיה
קדש: ואם כל בהמה טמאה אשר
לא יקריבו ממנה קרבן ליהוה
והעמיד את הבהמה לפני הכהן:
והעריך הכהן אתה בין טוב ובין
רע כערכך הכהן כן יהיה: ואם
גאל יגאלנה ויסף חמישתו
על ערכך: ואיש כי יקדש
את ביתו קדש ליהוה
והעריכו הכהן בין טוב ובין רע
כאשר יעריך אתו הכהן כן יקום:
ואם המקדיש יגאל את ביתו
ויסף חמישית כסף ערכך עליו
והיה לו: ואם משדה אחזתו
יקדיש איש ליהוה והיה ערכך
לפי זרעו זרע חמר שערים
בחמשים שקל כסף: אם

Primitiua heb.: מוך · עמד פנה · ערך פה · נשג · קרב · נתן · היה חלף · מור רוע · קרב · גאל חמש · קדש · קום

Tranſla. Chal.

פורסניה חמש עשרה סלעין ולנוקבתא עשר סלעין: ואם מסכן הוא מפורסניה
ויקימניה קדם כהנא ויפרוס יתיה כהנא על מימר דתדביק יד נדרא כפורסניה כהנא:
ואם בעירא דיקרבון מנה קורבנא קדם יי כל דיתן מניה קדם יי יהי קודשא:
לא יחלפניה ולא יעבר יתיה טב בביש או ביש בטב ואם חלפא יחלף בעירא בבעירא
ויהי הוא וחלופיה יהי קודשא: ואם כל בעירא מסאבא דלא יקרבון מנה קורבנא
קדם יי ויקים ית בעירא קדם כהנא: ויפרוס כהנא יתה בין טב ובין ביש כפורסן
כהנא כן יהי: ואם מפרק יפרקנה ויוסף חומשיה על פורסניה: וגבר ארי יקדש
ית ביתיה קודשא קדם יי ויפרסניה כהנא בין טב ובין ביש כמא דיפרוס יתיה
כהנא כן יקום: ואם דאקדיש יפרוק ית ביתיה ויוסף חומש כסף פורסניה עלוהי
ויהי ליה: ואם מחקל אחסנתיה יקדש גבר קדם יי ויהי פורסניה לפום זרעיה
בית זרע כור שערין בחמשין סלעין דכסף: ואם

Interp. chal.

preciũ maſculi quindecim ſicli: τ femine decẽ ſicli. Et ſi fuerit paup τ nõ põt reddere eſtimationẽ ſuã: ſtabit corã ſacerdote: τ eſtimabit eũ ſacerdos: q̃tum valuerit manus vouẽtis eſtimabit eũ ſacerdoſ. animal aũt qđ offerri poteſt in oblatione corã dño. ſi q̃s obtulerit illđ corã dño: erit ſanctũ. Non immutabit eũ neq; pmutabit bonũ pro malo aut malũ p bono. Et ſi pmutans pmutauerit aial pro aiali: ipſum τ illud pro quo mutatũ eſt erit ſanctũ. Et ſi oĩe aial immundũ fuerit qđ offerri non poteſt corã dño: ſtatuet aial corã ſacerdote: τ appreciabit eũ ſacerdos ſiue ſit bonũ ſiue malum: iuxta eſtimationẽ ſacerdotis ita erit. Et ſi redimens redemerit illud: addet quintã partẽ ſup eſtimationẽ eius. Uir aũt qui ſanctificauerit domũ ſuã ſanctificatione coram dño: eſtimabit eam ſacerdos: ſiue ſit mala ſiue bona: iuxta eſtimationẽ ſacerdotis ſic ſtatuet. Et ſi ille qui ſanctificauit redemerit domũ ſuã: addet quintã partem ſup eſtimationẽ eius τ habebit eam. Et ſi de agro poſſeſſionis ſue ſactificauerit vir coram domino: erit precium eius iuxta menſuram ſementis eius. Si coro ordei ſeminatur: eſtimabitur quinquaginta ſiclis ergenti.

Primitiua chal.: סכן · קום פרס אמר · דבק קרב מן · נתן הוה חלף · עבר טוב · סאב · קום · פרק יסף קדש · פרס · קום · חסן

משנת היבל יקדיש שדהו — שנה
כערכך יקום ואם אחר היבל
יקדיש שדהו וחשב לו הכהן את
הכסף על פי השנים הנותרת עד — יתר
שנת היבל ונגרע מערכך ואם — גרע
גאל יגאל את השדה המקדיש
אתו ויסף חמשית כסף ערכך
עליו וקם לו ואם לא יגאל את — עלה/קום
השדה ואם מכר את השדה
לאיש אחר לא יגאל עוד
והיה השדה בצאתו ביבל קדש — יצא
ליהוה כשדה החרם לכהן תהיה — היה
אחזתו ואם את שדה מקנתו — קנה
אשר לא משדה אחזתו
יקדיש ליהוה וחשב לו הכהן
את מכסת הערכך עד שנת היבל — כסס/שנה
ונתן את הערכך ביום ההוא
קדש ליהוה בשנת היובל ישוב — יבל/שוב
השדה לאשר קנהו מאתו
לאשר לו אחזת הארץ
וכל ערכך יהיה בשקל הקדש
עשרים גרה יהיה השקל אך
בכור אשר יבכר ליהוה בבהמה לא — בכר
יקדיש איש אתו אם שור אם שה — קדש
ליהוה הוא ואם בבהמה הטמאה
ופדה בערכך ויסף חמשתו
עליו ואם לא יגאל ונמכר — מכר

Trāsla. B. Hiero.

ab anno incipiētis iubilei vouerit agrum: quāto valere pōt: tanto estimabitur. Sin autem post aliquātulum tpis: supputabit sacerdos pecuniā iuxta annorū qui reliqui sunt numerū vsq; ad iubileū: & detrahetur ex precio. Quod si voluerit redimere agrū ille qui vouerat: addet quintā partē estimate pecunie & possidebit eā. Sin autē noluerit redimere: sed alteri cuilibet fuerit venūdatus: vltra eū qui vouerat redimere nō poterit. quia cum iubilei venerit dies: sanctificatus erit dño. & possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum. Si ager emptus est & non de possessiōe maiorum sctīficatus fuerit dño: supputabit sacerdos iuxta annorū numerū vsq; ad iubileum preciū. & dabit ille qui vouerat eum domino. In iubileo āt reuertetur ad priorem dominum qui vendiderat eum & habuerat in sortem possessionis sue. Omnis estimatio siclo sanctuarii ponderabitur. Siclus viginti obolos habet. Primogenita que ad dñm ptinēt nemo sctificare poterit & vouere: siue bos siue ouis fuerit: dñi sunt. Qd si immūdum est aīal redimet qui obtulit iuxta estimationē suā: & addet quintā ptē pcii. Si redimere noluerit: vēdetur alteri

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina

ab anno remissiōis sctificauerit agrū suū:
ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ,
scdm preciū eius statuet. si āt vltimo post
κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ στήσεται. ἐὰν δὲ ἔσχατον μετὰ τὴν
remissionē sctificauerit agrū suū: supputabit illi sa
ἄφεσιν ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, προσλογιεῖται αὐτῷ ὁ ἱε
cerdos argētū ad ānos reliquos: vsq; ad
ρεὺς τὸ ἀργύριον ἐπὶ τὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα, ἕως εἰς τὸν
annū remissiōis: & subducetur ab
ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀνθυφαιρεθήσεται ἀπὸ τῆς
estimatiōe illius. si āt redimēs redemerit
συντιμήσεως αὐτοῦ. ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρῶται
agrū sctificās illū: addet quintā p
τὸν ἀγρὸν ὁ ἁγιάσας αὐτόν, προσθήσει τὸ ἐπίπεμ
tem argēti ad preciū eius: & erit ei.
πτον τοῦ ἀργυρίου πρὸς τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ ἔσται αὐ
si āt nō redemerit agrū: & vēdiderit
τῷ. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται τὸν ἀγρόν, καὶ ἀποδῶται τὸν
agrū hoī alteri: nō āplius nō redimat: sz e
ἀγρὸν ἀνθρώπῳ ἑτέρῳ, οὐκ ἔτι μὴ λυτρώσηται, ἀλλ' ἔ
rit ager exeūte remissiōe sctūs dño: si
σται ὁ ἀγρὸς ἐξεληλυθυίας τῆς ἀφέσεως ἅγιος τῷ κῷ, ὥσ
cut terra sepata sacerdoti erit possessio illius.
περ ἡ γῆ ἡ ἀφωρισμένη τῷ ἱερεῖ ἔσται κατάσχεσις αὐτοῦ.
si aūt ab agro quē possedit: q nō est ab
ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ οὗ κέκτηται, ὃς οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ
agro possessiōis eius sctificabit dño:
ἀγροῦ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ ἁγιάσει τῷ κυρίῳ,
supputabit ad eū sacerdos finē precij ex
λογιεῖται πρὸς αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τὸ τέλος τῆς τιμῆς ἐκ
anno remissiōis: & reddet p
τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδώσει τὴν τι
ciū in die illa sctūm dño. & in an
μὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἅγιον τῷ κυρίῳ. καὶ ἐν τῷ ἐνιαυ
no remissiōis reddet ager homi
τῷ τῆς ἀφέσεως ἀποδοθήσεται ὁ ἀγρὸς τῷ ἀνθρώ
ni a quo possedit illū ab eo cuius fuit pos
πῳ παρ' οὗ κέκτηται αὐτὸν παρ' αὐτοῦ, οὗ ἦν ἡ κα
sessio terre. & oē preciū erit mēsuris san
τάσχεσις τῆς γῆς. καὶ πᾶσα τιμὴ ἔσται σταθμοῖς ἁ
ctis: viginti obolis erit didragma. oē primo
γίοις, εἴκοσι ὀβολοῖς ἔσται τὸ δίδραχμον. πᾶν πρω
genitū qd fuerit in aīalib᷒ tuis est
τότοκον ὃ ἐὰν γένηται ἐν τοῖς κτήνεσί σου ἔσται τῷ
dño. & nō sctificabit vllus illud. siue vitulū:
κυρίῳ. καὶ οὐκ ἁγιάσει οὐδεὶς αὐτό. ἐάν τε μόσχον,
siue ouē dño est. si āt quadrupe
ἐάν τε πρόβατον τῷ κυρίῳ ἐστίν. ἐὰν δὲ τῶν τετραπό
dū immūdoꝝ: cōmutabit fm preciū illi᷒: &
δων τῶν ἀκαθάρτων, ἀλλάξει κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ
addet quītā ptē ei᷒ ad illud: &
προσθήσει τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ πρὸς αὐτό, καὶ
erit illi. si āt nō redimet: vēdetur
ἔσται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται, πραθήσεται

Exo. 10.b. Nu. 3. g. Eze. 45.d.

Transla. Chal.

משתא דיובלא יקדיש חקליה כפורסניה יקום ואם בתר יובלא יקדיש חקליה ויחשב
ליה כהנא ית כספא על פום שניא דאשתארא עד שתא דיובלא ויתמנע מפורסניה
ואם מפרק יפרוק ית חקלא דאקדיש יתיה ויוסף חומש כסף פורסניה עלוהי ויקום
ליה ואם לא יפרוק ית חקלא ואם זבין ית חקלא לגבר אחרן לא יתפרק עוד ויהי
חקלא במפקיה ביובלא קודשא קדם יי כחקל חרמא לכהנא תהי אחסנתיה ואם
ית חקל זבינוהי דלא מחקל אחסנתיה יקדיש קדם יהוה ויחשיב ליה כהנא ית
סכום פורסניה עד שתא דיובלא ויתן ית פורסניה ביומא ההוא קודשא קדם יי
בשתא דיובלא יתוב חקלא לדזבניה מיניה לדדיליה אחסנת ארעא וכל פורסניה
יהי בסלעי קודשא עשרין מעין הויא סלעא ברם בוכרא דיתבכר קדם יי בבעירא
לא יקדיש גבר יתיה אם תור אם אמר דיי הוא ואם בבעירא מסאבא ויפרוק
בפורסניה ויוסף חומשיה עלוהי ואם לא יתפרק ויזדבן

Primitiua chal.

חשב · שנה/שאר · מנע/פרק/יסף · קום · נפק/הוה/חסן · נתן · תוב/זבן · הוה/מנה/בכר · קדש/סאב/פרק · יסף

Interp. chal.

Si ab anno iubilei cōsecrauerit agrū suū: iuxta estimationē ei᷒ stabit. Et si post iubileū cōsecrauerit agrū suū: supputabit ei sacerdos argētū iuxta numerū annorū q reliqui sunt vsq; ad annū iubilei: & diminuetur ex pcio eius. Si aūt redimēs redemerit agrū ille q cōsecrauit illū: addet quintā ptem argēti sup estimationem eius: & habebit eū. Et si nō redemerit agrū: & vēdiderit agrū viro alteri: nō redimetur amplius. & cū egressus fuerit ager in iubileo: erit cōsecratus corā dño: sicut ager anathematis in possessionē sacerdotis erit. Et si agrū aliquis cōsecrauerit corā domino: quē emerat: qui non est de agro possessionis sue: estimabit sacerdos summam precij eius vsq; ad annum iubilei: & dabit precium eius in die illa: sanctum erit corā domino. In anno autem iubilei reuertetur ager ei a quo emit eū: cuius est possessio terre. Omnis aūt estimatio erit in siclis sanctuarij: viginti obolos hēt siclus. Veruntamē primogenitū qd ad dñm pertinet in pecoribus: nemo sctificabit illud: siue bos fuerit siue agnus: domini enim est. Et si de animalibus immundis est: redimetur iuxta estimationē eius & addet quintam partē sup illud. Et si non fuerit redēptū: vēdetur

---

Trāsla. Grec. lxx. cū interp. latina.

scdm estimationē illi᷒. ois āt cōsecratio: quā cōsecrauerit
κατὰ τὸ τίμημα αὐτοῦ. πᾶν δὲ ἀνάθημα, ὃ ἐὰν ἀναθῇ ἄ
hō dño ab oib᷒ quecūq; sibi sunt: ab ho
νθρωπος τῷ κυρίῳ ἀπὸ πάντων ὅσα αὐτῷ ἐστίν, ἀπὸ ἀν
mine: vsq; ad pec᷒: & ab agro possessionis
θρώπου, ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἀγροῦ κατασχέσεως
sue: nō vēdet: neq; redimet. ois cōsecra
αὐτοῦ, οὐκ ἀποδώσεται, οὐδὲ λυτρώσεται. πᾶν ἀνάθη
tio sctā sctōꝝ erit dño. & ois cōsecratio q cō
μα ἅγιον ἁγίων ἔσται τῷ κυρίῳ. καὶ πᾶν ἀνάθημα ὃ ἂν ἀ
secrata fuerit ab hoīb᷒: nō redimet: sz mor
νατεθῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὐ λυτρωθήσεται, ἀλλὰ θανά
te morietur. ois decima terre: a
τῳ θανατωθήσεται. πᾶσα δεκάτη τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ
semine terre: & a fructu ligneo
σπέρματος τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τῷ
dño sctū: dño est. si āt redimēs re
κυρίῳ ἅγιον, τῷ κυρίῳ ἐστίν. ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυ
demerit hō decimā suā: quītā ptē eius
τρῶται ἄνθρωπος τὴν δεκάτην αὐτοῦ, τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ
addet sup illud: & erit illi. & ois deci
προσθήσει ἐπ' αὐτό, καὶ ἔσται αὐτῷ. καὶ πᾶσα δεκά
ma boū: & ouiū: & oē qd venerit in
τη βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ πᾶν ὃ ἂν διέλθῃ ἐν τῷ
numero sub virga: decima erit sctā
ἀριθμῷ ὑπὸ τὴν ῥάβδον, τὸ δέκατον ἔσται ἅγιον τῷ
dño. nō cōmutabis illā bonā mala: neq; ma
κυρίῳ. οὐκ ἀλλάξεις αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονη
lā bona. si āt cōmutās cōmutaueris illā: erit illa
ρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων ἀλλάξῃς αὐτό, ἔσται αὐτὸ
& cōmutatio eius sctā: nō redimet. hec
καὶ τὸ ἄλλαγμα αὐτοῦ ἅγιον, οὐ λυτρωθήσεται. αὗταί αἱ
precepta q̄ pcepit dñs moysi ad
ἐντολαὶ ἃς ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ πρὸς τοὺς
filios israel in mōte sinai.
υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ὄρει σινά.

D

Explicit liber Leuiticus.
Incipit liber Numeri. Ca. i.

A

ET locut᷒ ē dñs ad moysen in deserto
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῷ
sinai: in tabnaculo testimonij: in vna mēsis
σινά, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ
scdi: anno scdo egressorū ipoꝝ de terra
δευτέρου, ἔτους δευτέρου ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς
egypti: dicēs: accipite sūmam ois cōgregatiōis
αἰγύπτου, λέγων, λάβετε ἀρχὴν πάσης συναγωγῆς
filioꝝ israel per cognatiōes suas: per domos
υἱῶν ἰσραὴλ κατὰ τὰς συγγενείας αὐτῶν, κατ' οἴκους
familiaꝝ suaꝝ: per numerū nominū ipoꝝ. oē
πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν. πᾶν
masculū fm caput eoꝝ: a viginti ānis &
ἄρσεν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ
supra ois egrediēs in exercitu
ἐπάνω πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει

Infra. 16.a.

Trāsla. B. Hiero.

quantūcūq; fuerit ante estimatum. Oē qd dño consecratur siue homo fuerit siue animal: siue ager: non veneat nec redimi poterit. Quicquid semel fuerit cōsecratū: sctūm sctōrū erit dño. Et ois consecratio q̄ offertur ab hoīe nō redimetur: sed morte morietur. Oēs decime terre siue de pomis arborū: siue de frugibus: dñi sūt: & illi sctificātur. Si qs āt voluerit redimere decimas suas: addet quintam partem earū. Oim decimarū bouis & ouis que sub pastoris virga trāseunt: qcqd decimū venerit: sanctificabitur dño. Nō eligetur nec bonū nec malū: nec altero cōmutabitur. Si quis mutauerit: & qd mutatū est: & pro quo mutatū ē: sctificabitur dño: & nō redimetur. Hec sunt pcepta que mandauit dominus moysi ad filios israel in monte sinai.

Explicit liber Leuiticus. Incipit vaidaber. i. liber Numeri. Ca. i.

LOcutusq; ē dñs ad moysen in deserto sinai i tabernaculo federis prima die mensis scdi āno altero egressiōis eorum ex egypto dicēs. Tollite summā vniuerse cōgregatiōis filiorū israel p cognatiōes & domos suas: & nomina singulorum quicquid sexus est masculini a vicesimo anno & supra: omniū virorum fortium

Tex. Heb.

בערכך אך כל חרם אשר יחרם — חרם
איש ליהוה מכל אשר לו מאדם
ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר — מכר
ולא יגאל כל חרם קדש קדשים
הוא ליהוה כל חרם אשר יחרם
מן האדם לא יפדה מות יומת — פדה
וכל מעשר הארץ מזרע הארץ — עשר
מפרי העץ ליהוה הוא קדש — פרה
ליהוה ואם גאל יגאל איש
ממעשרו חמשיתו יסף עליו — עלה
וכל מעשר בקר וצאן כל אשר
יעבר תחת השבט העשירי יהיה — עבר/עשר/היה
קדש ליהוה לא יבקר בין טוב — בקר
לרע ולא ימירנו ואם המר — רוע/מיר
ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה — היה
קדש לא יגאל אלה המצות — גאל/צוה
אשר צוה יהוה את משה אל
בני ישראל בהר סיני — בנה

Cap. i.

וידבר יהוה אל משה במדבר סיני — דבר/דבר/עדד
באהל מועד באחד לחדש השני — שנה
בשנה השנית לצאתם מארץ — יצא
מצרים לאמר שאו את ראש — נשא
כל עדת בני ישראל למשפחתם — עדד/שפחה
לבית אבתם במספר שמות — ספר
כל זכר לגלגלתם מבן עשרים — גלל
שנה ומעלה כל יצא צבא — עלה

Transla. Chal.

בפורסניה ברם כל חרמא דיחרים גבר קדם יי מכל דליה מאנשא ובעירא ומחקל
אחסנתיה לא יזדבן ולא יתפרק כל חרמא קדש קודשין הוא קדם יהוה כל חרמא
דיתחרם מן אנשא לא יתפריק איתקטלא יתקטל וכל מעשר ארעא מזרעא דארעא
מפירי אילנא דיי הוא קודשא קדם יי ואם מפרק יפרוק גבר ממעשריה חומשיה
יוסיף עלוהי וכל מעשר תורין ועאן כל דיעבר תחות חוטרא עשראה יהי קודשא
קדם יי לא יבקר בין טב לביש ולא יחלפיניה ואם חלפא יחלפיניה ויהי הוא
וחלופיה יהי קודשא לא יתפריק אלין פיקודיא דפקיד יי ית משה לות בני
ישראל בטורא דסיני

Ca. j.

ומליל יי עם משה במדברא דסיני במשכן זמנא בחד לירחא
תניתא בשתא תניתא למפקהון מארעא דמצרים למימר קבילו ית חושבן כל
כנשתא דבני ישראל לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן כל דכורא
לגולגלתהון מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא

Interp. chal.

iuxta estimationē suā. Veruntamē oīne anathema qd anathematizauerit vir corā dño: de oibus q ad eum pertinēt ab hoīe & iumēto & ab agro possessionis sue: non vēdetur nec redimet: omnē anathema sanctū sanctoꝝ est corā dño. Omne anathema qd anathematizatū est ab hoīe nō redimetur: sed occisione occidetur. Et oēs decie terre de semie terre & de fructu arboris: dñi sunt: sancte sunt corā dño. Et si redimēs redimerit vir de decimis suis: addet quintā pertē super eas. Omnisq; decimatio boū & ouium omne decimū qd transierit sub virga: erit sanctificatū corā dño. Non requirat inter bonū & malū: neq; cōmutet illud. Si aūt cōmutās cōmutauerit illud: illud & id pro quo cōmutatū est erit sanctificatū: nō redimet. Hec sunt precepta q mādauit dñs moysi ad filios israel in mōte sinai.

Explicit liber Leuiticus.
Incipit liber Numeri. Ca. i.

LOcutusq; est domin᷒ cū moyse in deserto sinai in tabernaculo federis in prima die mensis secundi in anno scdo egressionis eoꝝ de terra egypti: dicens. Suscipe summā ois cetus filioꝝ israel per cognationes suas & p domos patrū suoꝝ iuxta numerū nominū eoꝝ: oīm masculini sexus per capita eoꝝ a viginti annis & supra oīm egredientiū ad exercitū

Primitiua chal.

חרם · קטל/עשר · פרה · עבר/הוה · בקר/טוב/חלף · פרק · דבר/שכן · תנא/נפק/אמר · מנה · גלל/שנה/עלה

בישראל תפקדו אתם לצבאתם — פקד
אתה ואהרן: ואתכם יהיו איש — היה
איש למטה איש ראש לבית — נטה
אבתיו הוא: ואלה שמות האנשים
אשר יעמדו אתכם לראובן — עמד
אליצור בן שדיאור: לשמעון
שלמיאל בן צורישדי: ליהודה
נחשון בן עמינדב: ליששכר
נתנאל בן צוער: לזבולן אליאב
בן חלן: לבני יוסף לאפרים
אלישמע בן עמיהוד למנשה
גמליאל בן פדהצור: לבנימן
אבידן בן גדעני: לדן אחיעזר בן
עמישדי: לאשר פגעיאל בן עכרן:
לגד אליסף בן דעואל: לנפתלי
אחירע בן עינן: אלה קריאי העדה — קרא יעד
נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי — נשא
ישראל הם: ויקח משה ואהרן את — לקח
האנשים האלה אשר נקבו
בשמות: ואת כל העדה הקהילו — קהל
באחד לחדש השני ויתילדו על — שנה ילד
משפחתם לבית אבתם במספר
שמות מבן עשרים שנה ומעלה
לגלגלתם: כאשר צוה יהוה את
משה ויפקדם במדבר סיני: ויהיו — פקד דבר היה
בני ראובן בכר ישראל תולדתם
למשפחתם לבית אבתם ״

ex iſrael: & numerabitis eas per turmas ſuas tu & aaron: eruntq; vobiſcum principes tribuū ac domorum in cognatiōibus ſuis: quorū iſta ſunt nomina. De tribu ruben eliſur filius ſedeur. De tribu ſymeon: ſalamihel filius ſuriſaddai. De tribu iuda: naaſon filius aminadab. De tribu iſachar nathanael filius ſuar. De tribu zabulon: eliab filius helon. Filiorū autē ioſeph de tribu effraim: eliſama filius amiud. De tribu manaſſe: gamaliel filius phadaſſur. De tribu beniamin: abidan filius gedeonis. De tribu dan: abiezer filius amiſaddai. De tribu aſer: phegiel filius ochrā. De tribu gad: heliaſaph filius duel. De tribu neptali: ahira filius enā. Hi nobiliſſimi pricipes multitudinis per tribus & cognationes ſuas & capita exercitus iſrael: quos tulerunt moyſes & aaron cū omni vulgi multitudine. & congregauerunt primo die menſis ſecundi: recenſentes eos per cognationes & domos ac familias & capita & noīa ſingulorū a viceſimo anno & ſupra ſicut preceperat dn̄s moyſi. Numeratiq; ſūt in deſerto ſinai: de ruben primogenito iſraelis per generationes & familias ac domos ſuas:

iſrael numerate eos cū exercitu eo
ἰσραὴλ ἐπισκέψασθε αὐτοὺς σὺν τῇ δυνάμει αὐ-
rū: tu ⁊ aaron. ⁊ vobiſcū erūt quilibꝫ
τῶν, σὺ καὶ ἀαρών. καὶ μεθ᾽ ὑμῶν ἔσονται ἕκαστος
per tribū vniuſcuiuſq; ꝑncipū: per domos fa
κατὰ φυλὴν ἑκάστου ἀρχόντων, κατ᾽ οἴκους πα-
miliaꝝ erūt. ⁊ hec noīa vi
τριῶν ἔσονται. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀν-
roꝝ: qui aderūt vobiſcū. ex ruben:
δρῶν, οἵτινες παραστήσονται μεθ᾽ ὑμῶν. τῶν ῥουβήν,
eliſur: filius ſedeur. ex ſymeō: ſalami-
ἐλισούρ, υἱὸς σεδιούρ. τῶν συμεών, σαλαμι-
el: fili⁹ ſuriſadai. ex iuda: naaſſon: filius
ήλ, υἱὸς σουρισαδαΐ. τῶν ἰούδα, ναασών, υἱὸς
aminadab. ex iſachar: nathanael: filius ſu
ἀμιναδάβ. τῶν ἰσάχαρ, ναθαναήλ, υἱὸς σω-
ar. ex zabulō: eliab: fili⁹ helon. ex
γάρ. τῶν ζαβουλών, ἐλιάβ, υἱὸς χελών. τῶν
filiis ioſeph: ex ephraim: eliſama: filius ami
υἱῶν ἰωσήφ, τῶν ἐφραΐμ, ἐλισαμά, υἱὸς σεμι-
ud. ex manaſſe: gamaliel: filius phadaſſur.
ούδ. τῶν μανασσῆ, γαμαλιήλ, υἱὸς φαδασσούρ.
ex beniamin: amidan: fili⁹ gedeonis. ex dan:
τῶν βενιαμίν, ἀμιδάν, υἱὸς γαδεωνί. τῶν δάν,
abiezer: filius amiſadai. ex aſſer: phegiel:
ἀχιεζέρ, υἱὸς ἀμισαδαΐ. τῶν ἀσήρ, φαγεήλ,
filius ochrā. ex gad: eliſaph: filius rhaguel.
υἱὸς ἐχράν. τῶν γάδ, ἐλισάφ, υἱὸς ῥαγουήλ.
ex neptalim: ahira: fili⁹ enan. hi no-
τῶν νεφθαλίμ, ἀχειρέ, υἱὸς ἐνάν. οὗτοι οἱ ἐπί- B
biles cōgregatiōis: ꝑncipes tribuū
κλητοι τῆς συναγωγῆς, ἄρχοντες τῶν φυλῶν
per familias ſuas: ꝑncipes iſrael ſunt.
κατὰ πατριὰς αὐτῶν, χιλίαρχοι ἰσραὴλ εἰσιν.
⁊ accipit moyſes ⁊ aarō viros hos
καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν τοὺς ἄνδρας τού-
vocatos ex noie: ⁊ oēm
τους τοὺς ἀνακληθέντας ἐξ ὀνόματος, καὶ πᾶσαν
cōgregationē ꝯgregauerūt in vna mēſis ſecū
τὴν συναγωγὴν συνήγαγον ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέ-
di āni. ⁊ numerauerūt per ḡnatiōes ſuas:
ρου ἔτους. καὶ ἐπεσκέψαντο κατὰ γενέσεις αὐτῶν,
per familias ſuas: ſcd̄m numeꝝ nominū
κατὰ πατριὰς αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων
coꝝ: a viginti ānis ⁊ ſupra: oē maſculinū
αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶν ἀρσενικὸν
ſcd̄m caput ipoꝝ: quēadmodū ꝑcepit dn̄s
κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, ὃν τρόπον συνέταξε κς τῷ
moyſi. ⁊ numerati ſūt in deſerto ſinai. ⁊ fue-
μωυσῇ. καὶ ἐπεσκέπησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινᾶ. καὶ ἐγέ-
rūt filii ruben ꝑmogeniti iſrael per cogna
νοντο οἱ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραὴλ κατὰ συγγε-
tiōes ſuas: per ꝑpĺos coꝝ: per domos familiaꝝ ſuaꝝ:
νείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν,

Primitiua chal. | Interp. chal. | Tranſla. Chal.

בישראל תמנון יתהון לחיליהון את ואהרן: ועמכון יהון גברא גברא לשבטא גבר
ריש לבית אבהתוהי הוא: ואלין שמהת גבריא דיקומון עמכון לראובן אליצור בר
שדיאור: לשמעון שלמיאל בר צורישדי: ליהודה נחשון בר עמינדב: ליששכר
נתנאל בר צוער: לזבולן אליאב בר חלון: לבני יוסף לאפרים אלישמע בר עמיהוד
למנשה גמליאל בר פדהצור: לבנימין אבידן בר גדעוני: לדן אחיעזר בר עמישדי:
לאשר פגעיאל בר עכרן: לגד אליסף בר דעואל: לנפתלי אחירע בר עינן: אלין
מערעי כנשתא רברבי שבטי אבהתהון רישי אלפיא דישראל אינון: ודבר משה
ואהרן ית גבריא האלין דאתפרשו בשמהן: וית כל כנשתא כנשו בחד לירחא
תנינא ואתיחסו על זרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין
ולעילא לגולגלתהון: כמא דפקיד יי ית משה ומננון במדברא דסיני: והוו בני
ראובן בוכרא דישראל תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון ׳׳׳׳׳׳׳׳׳׳׳׳׳׳

Primitiua chal.: היה — ראש קום — ערע רבב אב — פרש אחד תנה — יחס מנה שנה — עלה גלל מנה — דבר היה ילד

in iſrael: numerabitis eos per turmas ſuas tu ⁊ aarō. ⁊ vobiſcū erūt vn⁹ vir de vno quoq; tribu: q̄ princeps ſit domus patrū ſuoꝝ. Et hec ſunt nomina viroꝝ qui ſtabunt vobiſcum. De ruben: eliſur filius ſedeur. De ſymeon: ſelumiel filius ſuriſaddai. De iuda: naaſon filius aminadab. De iſachar: nathanael filius ſuar. De zabulon: eliab filius helon. Filioꝝ aūt ioſeph de ephraim: eliſama fili⁹ amihud. De manaſe: gamaliel filius fadaſur. De beniami: abidan filius gedeonis. De dan: ahiezer fili⁹ amiſaddai. De aſer: fegiel fili⁹ ochran. De gad: eliaſaph filius dehuel. De neptali: aira filius enan. Hi ſunt nuncupati congregationis principes tribuū patrum ſuorum: capita ſunt miliū iſrael. Tulitq; moyſes ⁊ aaron viros iſtos quorū nomina expoſita ſunt: ⁊ omnē cetum congregauerūt in prima die menſis ſecūdi ⁊ numerati ſunt per genealogias ⁊ familias ſuas ac domos patrum ſuoꝝ iuxta numerum nominū eorū a viginti annis ⁊ ſupra per capita eorum: ſicut precepit dominus moyſi: numerauitq; eos in deſerto ſinai. Fueruntq; filij ruben p generationes ſuas ⁊ familias ſuas per domos patrum ſuorum

ſcd̄m numeꝝ nominū: ſcd̄m caput coꝝ: oē
κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πᾶν
maſculinū a viginti ānis ⁊ ſupra: ois egre-
ἀρσενικὸν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπο-
diens in exercitu: numeratio coꝝ de tri-
ρευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυ-
bu ruben ſex ⁊ quadraginta milia ⁊ quin-
λῆς ῥουβὴν ἓξ καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντα-
gēti. filiis ſymeō: per cognatiōes coꝝ: per
C κόσιοι. τοῖς υἱοῖς συμεών, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κα-
ꝑpĺos coꝝ: per domos familiaꝝ ſuaꝝ: ſcd̄m
τὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατ᾽ ἀ-
numeꝝ nominū: ſcd̄m caput coꝝ: oēs maſcu
ριθμὸν ὀνομάτων, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πάντα ἀρσε-
lini a viginti ānis ⁊ ſupra: ois egre-
νικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε-
diēs in exercitu: numeratio coꝝ de tribu ſy-
νος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς συ-
meō: nouē ⁊ quinq̄ginta milia ⁊ trecēti.
μεών, ἐννέα καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι.
filiis gad ſcd̄m cognationes coꝝ: ſcd̄m ꝑpĺos
τοῖς υἱοῖς γάδ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους
coꝝ: ſcd̄m domos familiaꝝ coꝝ: ſcd̄m numeꝝ nomi-
αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομά-
nū: oia maſculina a viginti ānis ⁊ ſupra:
των, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω,
ois egrediēs in exercitu: numeratio co-
πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐ-
rū de tribu gad: quinq; ⁊ quadragita mi-
τῶν ἐκ τῆς φυλῆς γάδ, πέντε καὶ τεσσαράκοντα χι-
lia ⁊ ſexcenti ⁊ quiquagita. filiis iu-
λιάδες καὶ ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. τοῖς υἱοῖς ἰού-
da: per cognatiōes coꝝ: per ꝑpĺos coꝝ: per
D δα, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽
domos familiaꝝ ſuaꝝ: ſcd̄m numerū nominū coꝝ: om-
οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πάν-
nes maſculini a viginti ānis ⁊ ſupra: ois egre-
τα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε-
diēs in exercitu: numeratio coꝝ de tribu iuda: quat-
νος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα, τέσ-
tuor ⁊ ſeraginta milia ⁊ ſexcenti. filiis iſa-
σαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ἰσά-
char: per cognatiōes ſuas: per ꝑpĺos coꝝ: ꝑ domos
χαρ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους
familiaꝝ ſuaꝝ: ſcd̄m numeꝝ nominū coꝝ: oēs maſ-
πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πάντα ἀρσε-
culina viginti ānis ⁊ ſupra: ois egrediēs in
νικὰ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ
exercitu: numeratio coꝝ de tribu iſachar: quattuor
δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰσάχαρ, τέσσαρες
⁊ quiquagita milia ⁊ quadragita. filiis zabu-
καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ζαβου-
lon: per cognatiōes ſuas: per ꝑpĺos coꝝ: per domos
λών, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους

& noīa capitū ſingulorū oē qd̄ ſexus ē maſculini a viceſimo āno & ſupra procedentium ad bellum quadraginta ſex milia quingenti. De filiis ſymeon per generationes & familias ac domos cognationū ſuarū: recēſiti ſunt per nomina & capita ſingulorū: oē qd̄ ſexus ē maſculini a viceſimo anno & ſupra procedentiū ad bellum quinquagita nouē milia trecenti. De filiis gad: per ḡnationes & familias ac domos cognationū ſuarū recēſiti ſunt per noīa ſingulorū a viginti annis & ſupra: oēs q ad bella procederent quadraginta quinq; milia ſexcenti quinquaginta. De filiis iuda per ḡnatiōes & familias ac domos cognationum ſuarum per noīa ſingulorū a viceſimo anno & ſupra: oēs qui poterāt ad bella procedere: recenſiti ſunt ſeptuaginta quattuor milia ſexcenti. De filiis iſachar per ḡnatiōes & familias ac domos cognationū ſuarū per noīa ſingulorum a viceſimo anno & ſupra: oēs qui ad bella procederēt: recēſiti ſunt quinquaginta quattuor milia quadringēti. De filiis zabulō per ḡnationes & familias ac domos

במספר שמות לגלגלתם כל זכר
מבן עשרים שנה ומעלה כל
יצא צבא: פקדיהם למטה ראובן
ששה וארבעים אלף וחמש — רבע
מאות: לבני שמעון תולדתם — ילד
למשפחתם לבית אבתם פקדיו
במספר שמות לגלגלתם כל — ספר גלל
זכר מבן עשרים שנה ומעלה — עלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה — נטה
שמעון תשעה וחמשים אלף
ושלש מאות: לבני גד תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר
שמות מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה גד
חמשה וארבעים אלף ושש מאות — מאה
וחמשים: לבני יהודה תולדתם — שפחה
למשפחתם לבית אבתם במספר
שמת מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה
יהודה ארבעה ושבעים אלף
ושש מאות: לבני יששכר ׳
תולדתם למשפחתם לבית אבתם
במספר שמת מבן עשרים שנה
ומעלה כל יצא צבא: פקדיהם
למטה יששכר ארבעה וחמשים
אלף וארבע מאות: לבני ׳׳
זבולן תולדתם למשפחתם לבית

Tranſla. Chal. | Interp. chal. | Primitiua chal.

במנין שמהן לגולגלתהון כל דכורא מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא:
מניניהון לשבטא דראובן ארבעין ושתא אלפין וחמש מאה: לבני שמעון תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון מניניה במנין שמהן לגולגלתהון כל דכורא מבר עשרין
שנין ולעילא כל נפיק חילא: מניניהון לשבטא דשמעון חמשין ותשעא אלפין
ותלת מאה: לבני גד תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין
שנין ולעילא כל נפיק חילא: מניניהון לשבטא דגד ארבעין וחמשא אלפין ושית
מאה וחמשין: לבני יהודה תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר
עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: מניניהון לשבטא דיהודה שבעין וארבעא אלפין
ושית מאה: לבני יששכר תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר
עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: מניניהון לשבטא דיששכר חמשין
וארבעא אלפין וארבע מאה: לבני זבולן תולדתהון לזרעיתהון לבית ׳׳׳׳׳׳׳

per numerū nominū coꝝ p capita coꝝ oēs maſculi a vigiti annis ⁊ ſupra oēs egrediētes ad exercitū: nūeratiq; ſunt de tribu rubē q̄draginta ⁊ ſex milia ⁊ q̄ngenti. De filijs ſymeon p ḡnationes ſuas ⁊ familias ſuas ⁊ p domos patrū ſuoꝝ recēſiti ſunt iuxta numeꝝ coꝝ p capita coꝝ. Oēs maſculi a viceſimo anno ⁊ ſupra oēs egrediētes in exercitū: recēſitiq; ſunt de tribu ſymeō quīquagita ⁊ nouē milia ⁊ trecēti. De filijs gad p ḡnatiōes ſuas p familias ſuas per domos patrū ſuoꝝ iuxta numeꝝ nominū coꝝ a viceſimo anno ⁊ ſupra oēs egrediētes in exercitū: numeratiq; ſūt de tribu gad q̄draginta q̄nq; milia ⁊ ſexcēti ⁊ quinquaginta. De filijs iuda per ḡnatiōes ſuas p familias ſuas per domos patrū ſuoꝝ iuxta numeꝝ nominū eoꝝ a viceſimo anno ⁊ ſupra oēs egrediētes in exercitū: recēſitiq; ſunt de tribu iuda ſeptuagita quattuor milia ⁊ ſexcēti. De filijs iſachar per ḡnatiōes ſuas ⁊ familias ſuas ⁊ domos patrū ſuoꝝ iuxta numerū nominū eoꝝ a viceſimo anno ⁊ ſupra oēs egredientes in exercitū: numeratiq; ſunt de tribu iſachar quinquaginta quattuor milia ⁊ quadringēti. De filijs zabulō per generationes ſuas ⁊ per familias ſuas ⁊ domos

Primitiua chal.: רבע שית — בן ילד — מנה — ילד — רבע

אבתם במספר שמת מבן עשרים
שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה זבולן שבעה
וחמשים אלף וארבע מאות:
לבני יוסף לבני אפרים תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר
שמת מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה
אפרים ארבעים אלף וחמש
מאות: לבני מנשה תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר
שמות מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה
מנשה שנים ושלשים אלף
ומאתים: לבני בנימן תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר
שמת מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה
בנימן חמשה ושלשים אלף וארבע
מאות: לבני דן תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר
שמת מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה דן
שנים וששים אלף ושבע מאות:
לבני אשר תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא:

ילד · עלה · שנה · מאה ילד · ספר שפחה · רבע · מנה · שנה מאה

cognationũ ſuarũ recẽſiti ſunt p noĩa ſingulorũ a viceſimo anno & ſupra: oẽs qui poterant ad bella procedere quinquagĩta ſeptẽ milia quadringenti. De filiis ioſeph filiorũ effraim p gñationes & familias ac domos cognationũ ſuarũ: recẽſiti ſunt per noĩa ſingulorũ a viceſimo anno & ſupra: oẽs qui poterãt ad bella procedere. quadraginta milia quĩgenti. Porro filiorum manaſſe per generationes & familias ac domos cognationũ ſuarũ: recenſiti ſunt per noĩa ſingulorũ a viginti annis & ſupra: oẽs qui poterãt ad bella procedere: trigintaduo milia ducenti. De filiis beniamin per gñatiões & familias ac domos cognationũ ſuarũ recẽſiti ſunt noĩbus ſingulorũ a viceſimo anno & ſupra: oẽs q poterãt ad bella procedere triginta quinq; milia quadringenti. De filiis dan per gñationes & familias ac domos cognationũ ſuarũ recẽſiti ſunt noĩbus ſingulorũ a viceſimo anno & ſupra: oẽs qui poterãt ad bella pcedere ſexagĩtaduo milia ſeptĩgẽti. De filiis aſer per generationes & familias ac domos cognationũ ſuarũ: recẽſiti ſunt per noĩa ſingulorũ a viceſimo ãno & ſupra: oẽs q poterant ad bella pro

familiarũ ſuarũ: ſm numerũ nominũ: oẽs ma
πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρ
ſculini a viginti ãnis τ ſupra: ois egre
σενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευό
diẽs in exercitu: numeratio eorũ ex tri
μενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυ
bu zabulõ: ſeptẽ τ quinq̃gita milia τ
λῆς ζαβουλών, ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ
quadrĩgẽti. filiis ioſeph filii ephraim: per
τετρακόσιοι. τοῖς υἱοῖς ἰωσὴφ υἱοῖ ἐφραίμ, κατὰ
cognatiões ſuas: per pplos eorũ: per do
συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴ
mos familiarũ ſuarũ: ſcdm numerũ nominũ:
κους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων,
oẽs maſculini a viginti ãnis τ ſupra:
πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω,
ois egrediẽs in exercitu: numeratio
πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις
eorũ de tribu ephraim: quadragita mi
αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἐφραίμ, τεσσαράκοντα χιλιά
lia τ quingẽti. filiis manaſſe per cogna
δες καὶ πεντακόσιοι. τοῖς υἱοῖς μανασσῆ κατὰ συγ
tiões eorũ: per pplos eorũ: per domos fa
γενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πα
miliarũ ſuarũ: ſcdm numerũ nominũ: oẽs
τριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν τῶν ὀνομάτων, πάντα
maſculini a viginti ãnis τ ſupra: ois egrediẽs
ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος
in exercitu: numeratio eorũ de tribu manaſſe: duo
ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς μανασσῆ, δύο
τ triginta milia τ ducẽti. filiis beniamin:
καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι. τοῖς υἱοῖς βενιαμίν,
per cognatiões ſuas: per populos eorũ: per domos fami
κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πα
liarũ ſuarũ: ſecũdũ numerũ nominũ: oẽs maſculini a
τριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ
viginti ãnis τ ſupra: ois egrediẽs in exercitu:
εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
numeratio eorũ de tribu beniami: quinq; τ trigin
ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς βενιαμίν, πέντε καὶ τριάκον
ta milia: τ quadrigẽti. filiis dan: per cognatio
τα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. τοῖς υἱοῖς δάν, κατὰ συγγενεί
nes eorũ: per populos eorũ: per domos familiarũ ſuarũ:
ας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν.
ſcdm numerũ nominũ: oẽs maſculini a viginti ãnis τ
κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ
ſupra: ois egrediẽs in exercitu: numeratio eo
ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐ
rũ de tribu dã: duo τ ſexagita milia τ ſeptin
τῶν ἐκ τῆς φυλῆς δάν, δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακό
gẽti. filiis aſer: per cognatiões eorũ: p populos eo
σιοι. τοῖς υἱοῖς ἀσήρ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐ
rũ: per domos familiarũ ſuarũ: ſcdm numerũ nominũ: om
τῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάν

E

Tranſla. Chal.

אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעלא כל נפיק חילא: מנייניהון לשבטא
דזבולן חמשין ושבעה אלפין וארבע מאה: לבני יוסף לבני אפרים תולדתהון ״
לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעלא כל נפיק חילא:
מנייניהון לשבטא דאפרים ארבעין אלפין וחמש מאה: לבני מנשה תולדתהון ״
לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעלא כל נפיק חילא:
מנייניהון לשבטא דמנשה תלתין ותרין אלפין ומאתן: לבני בנימן תולדתהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעלא כל נפיק חילא: מנייניהון
לשבטא דבנימן תלתין וחמשא אלפין וארבע מאה: לבני דן תולדתהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעלא כל נפיק חילא: מנייניהון
לשבטא דדן שתין ותרין אלפין ושבע מאה: לבני אשר תולדתהון לזרעיתהון לבית
אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעלא כל נפיק חילא: ״״״״״״

Primitiua chal.

מנה שנה עלה · ילד · מנה מאה · רבע בן ילד · מנה · שית

Interp. chal.

patrũ ſuoꝝ p numerũ nominũ eoꝝ a viceſimo anno τ ſup oẽs egrediẽtes in exercitũ: nũerati ſunt de tribu zabulon q̃nq̃gĩta ſeptẽ milia τ q̃drĩgẽti. De filiis ioſeph de filiis ephraim p gñationes ſuas p familias ſuas p domos patrũ ſuoꝝ iux nũerũ nominũ eoꝝ a viceſimo anno τ ſupra oẽs egrediẽtes in exercitũ: nũerati ſunt de tribu ephraĩ q̃dragĩta milia τ q̃ngenti. De filiis manaſſe p gñatões ſuas τ familias ſuas τ domos pñm ſuoꝝ iux nũeꝝ nominũ eoꝝ a viceſimo ãno et ſup oẽs egrediẽtes in exercitũ: nũerati ſunt de tribu manaſſe trigĩta duo milia τ ducẽti. De filiis beniamin p gñationes ſuas τ familias ſuas τ domos patruꝫ ſuoꝝ τ nũerũ nominũ eoꝝ a viceſimo anno τ ſup oẽs egrediẽtes in exercitũ: recẽſiti ſunt de tribu beniamin triginta q̃nq; milia τ q̃drĩgẽti. De filiis dan per gñationes ſuas τ familias ſuas τ domos patrũ ſuorũ iuxta numerũ nominũ eoꝝ a viceſimo anno τ ſupra oẽs egrediẽtes in exercitũ: recẽſiti ſunt de tribu dan ſexagita duo milia τ ſeptingẽti. De filiis aſer per gñationes ſuas τ familias ſuas τ domos patruꝫ ſuoꝝ iuxta numeruꝫ nominũ eoꝝ a viceſimo anno et ſupra omnes egredientes in exercititum.

neo maſculini a viginti ãnis τ ſupra: ois e
τα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκ
grediẽs in exercitu: numeratio eoꝝ de
πορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς
tribu aſer: vnũ τ quadragita milia τ
φυλῆς ἀσήρ, μία καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ
quĩgẽti. filiis neptalim: per cognatiões
πεντακόσιοι. τοῖς υἱοῖς νεφθαλίμ, κατὰ συγγενείας
eoꝝ: per populos eoꝝ: per domos familiaꝝ ſu
αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐ
arũ: ſm numerũ nominũ: oẽs maſculini a
τῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ
viginti ãnis τ ſupra: ois egrediẽs in
εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ
exercitu: numeratio eoꝝ de tribu nep
δυνάμει, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς νεφθα
tali: tria τ quinq̃gita milia τ quadri
λίμ, τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακό
gẽti. hec numeratio: quã numerauerit moyſes
σιοι. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις, ἣν ἐπεσκέψατο μωυσῆς
τ aarõ τ prĩcipes iſrael: duodeci viri:
καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσραήλ, δώδεκα ἄνδρες.
vir vnꝰ per tribũ vnã: per tribũ domoꝝ fa
ἀνὴρ εἷς κατὰ φυλὴν μίαν, κατὰ φυλὴν οἴκων πα
milie eoꝝ erãt. τ fuit ois numeratio
τριᾶς αὐτῶν ἦσαν. καὶ ἐγένετο πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις
filioꝝ iſrael cũ exercitu eoꝝ: a viginti
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ σὺν δυνάμει αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσα
annis τ ſupra: ois egrediẽs ad pre
έτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος παρατά
liãdũ in iſrael: ſexcẽta milia τ tria mi
ξασθαι ἐν ἰσραήλ, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ τρισχί
lia τ quingẽti τ quinq̃gita. at leui
λιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. οἱ δὲ λευῖ
te de tribu familie ipoꝝ: nõ ſũt numera
ται ἐκ τῆς φυλῆς πατριᾶς αὐτῶν, οὐ συνεπεσκέπη
ti in filiis iſrael. τ locutꝰ ẽ dñs ad moy
σαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε κς πρὸς μωυ
ſẽ: dicẽs: vide tribũ leui nõ ſimul nũerabis: τ
σῆν, λέγων, ὅρα τὴν φυλὴν τ λευῒ οὐ συνεπισκέψῃ, καὶ
numeꝝ eoꝝ nõ accipies in medio filioꝝ iſra
τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν οὐ λήψῃ ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσρα
el. τ tu cõſtitue leuitas in tabnaculũ teſtimo
ήλ. καὶ σὺ ἐπίστησον τοὺς λευΐτας ἐπὶ τὴν σκηνὴν τ μαρτυ
nii: τ ſup oia vaſa eiꝰ: τ ſup oia q̃cũq; in
ρίου, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἐν
ipo. ipi portabũt tabnaculũ: τ oia vaſa eius. τ
αὐτῇ. αὐτοὶ ἀροῦσι τὴν σκηνήν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς. καὶ
ipi miniſtrabũt in eo: τ incircuitu tabnaculi caſtra
αὐτοὶ λειτουργήσουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ κύκλῳ τῆς σκηνῆς παρεμ
metabũtur: τ cũ eleuatũ fuerit tabnaculũ deponẽt illũ leui
βαλοῦσι, καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν σκηνήν, καθελοῦσιν αὐτὴν οἱ λευῖ
te. τ cũ depoſitũ fuerit tabnaculũ: erigẽt illud.
ται. καὶ ἐν τῷ παρεμβάλλειν τὴν σκηνήν, ἀναστήσουσιν αὐτήν.

G

cedere: quadragĩta milia & mille quingenti. De filiis neptalĩ: p gñatiões & familias ac domos cognationũ ſuarũ: recenſiti ſũt noĩbus ſingulorũ a viceſimo anno & ſupra oẽs qui poterant ad bella procedere: quĩquagintatria milia quadringenti. Hi ſunt quos numerauerunt moyſes & aaron & duodecim prĩcipes iſrael: ſingulos p domos cognationum ſuarum. Fueruntq; omnes filii iſrael per domos & familias ſuas: a viceſimo anno & ſupra: qui poterant ad bella procedere: ſexcẽtatria milia virorum quingẽti quinquaginta. Leuite aũt in tribubus familiarum ſuarũ non ſunt numerati cum eis. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicens. Tribum leui noli numerare: neq; pones ſummam eorũ cum filiis iſrael: ſed conſtitues eos ſup tabernaculũ teſtimonii & cuncta vaſa eius: & quicquid ad cerimonias pertinet. Ipſi portabũt tabernaculũ & oĩa vtenſilia eius: & erũt ĩ miniſterio ac per gyrũ tabernaculi metabũtur. Cũ pficiſcẽdũ fuerit dponẽt leuite tabernaculũ: cũ caſtrametãda erigẽt. quiſ

פקדיהם למטה אשר אחד
וארבעים אלף וחמש מאות: בני
נפתלי תולדתם למשפחתם לבית
אבתם במספר שמת מבן עשרים
שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה נפתלי שלשה
וחמשים אלף וארבע מאות: אלה
הפקדים אשר פקד משה ואהרן
ונשיאי ישראל שנים עשר
איש איש אחד לבית אבתיו
היו: ויהיו כל פקודי בני ישראל
לבית אבתם מבן עשרים שנה
ומעלה כל יצא צבא בישראל:
ויהיו כל הפקדים שש מאות
אלף ושלשת אלפים וחמש
מאות וחמשים: והלוים למטה
אבתם לא התפקדו בתוכם:
וידבר יהוה אל משה לאמר: אך
את מטה לוי לא תפקד ואת
ראשם לא תשא בתוך בני
ישראל: ואתה הפקד את הלוים
על משכן העדת ועל כל כליו ועל
כל אשר לו, המה ישאו את
המשכן ואת כל כליו והם ישרתהו
וסביב למשכן יחנו: ובנסע המשכן
יורידו אתו הלוים ובחנת
המשכן יקימו אתו הלוים והזר

נטה · עלה · נשא שנה · היה פקד · מאה · פקד · דבר · נטה פקד · נשא · שכן עוד כלה · שרת · סבב חנה · ירד חנה · קום

Tranſla. Chal.

מנייניהון לשבטא דאשר ארבעין וחד אלפין וחמש מאה: בני נפתלי תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעלא כל נפיק חילא:
מנייניהון לשבטא דנפתלי חמשין ותלתא אלפין וארבע מאה: אלין מנייניא דמנא
משה ואהרן ורברבי ישראל תרי עשר גברין גברא חד לבית אבהתהון הוו: והוו כל
מנייני בני ישראל לבית אבהתהון מבר עשרין שנין ולעלא כל נפיק חילא בישראל:
והוו כל מנייניא שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין: וליואי לשבטא ״
דאבהתהון לא אתמניאו ביניהון: ומליל יי עם משה למימר: ברם ית שבטא דלוי
לא תמני וית חושבנהון לא תקבל בגו בני ישראל: ואת מני ית ליואי על משכנא
דסהדותא ועל כל מנוהי ועל כל דליה, אינון יטלון ית משכנא וית כל מנוהי ואינון
ישמשנה וסחור סחור למשכנא ישרון: ובמיטל משכנא יפרקון יתיה ליואי,
ובמשרי משכנא יקימון יתיה ליואי וחלונאי ״״״״״״

Interp. chal.

numerati ſunt de tribu aſer q̃draginta milia τ mille τ quingenti. Filii neptali per gñationes ſuas p familias ſuas τ domos patrũ ſuoꝝ iuxta numerũ nominũ eoꝝ a viginti annis τ ſupra oẽs egrediẽtes in exercitum: numerati ſunt de tribu neptali q̃nquaginta tria milia τ q̃dringenti. Hi ſunt numerati q̃s numerauit moyſes τ aaron τ duodecim pñcipes iſrael ſinguli p domos patrũ ſuoꝝ. Fuerũtq; oẽs q̃ numerati ſunt de filiis iſrael p domos patrũ ſuoꝝ a viceſimo anno τ ſupra oẽs egrediẽtes in exercitũ in iſrael: fuerũt oẽs q̃ numerati ſunt ſexcenta tria milia τ q̃ngenti τ q̃nquaginta. Leuite aũt in tribu patrũ ſuoꝝ nõ ſunt nũerati inter eos. Locutuſq; eſt dñs cũ moyſe dicẽs. Uerũtñ tribũ leui nõ numerabis: τ ſũmã eoꝝ no ſuſcipies in medio filioꝝ iſrael. Tu autẽ conſtitue leuitas ſup tabernaculũ teſtimonii τ ſup oia vaſa eius τ ſup omnia que ad illud pertinẽt. Ipſi portabunt tabernaculum et omnia vaſa eius: τ ipſi miniſtrabũt in eo: τ per gyrum tabernaculi metabũtur. Et cum proficiſcetur tabernaculum: deponent illud leuite: τ quando collocabitur tabernaculum erigent illud leuite. Extraneus

Primitiua chal.

רבע · מנה · רבב אחד היה · מנה שנה עלה · אמר · קבל שכן · מאן נטל · שמש שרא · פרק קום חלל

הקרב יומת׃ וחנו בני ישראל
איש על מחנהו ואיש על דגלו
לצבאתם׃ והלוים יחנו סביב
למשכן העדת ולא יהיה קצף
על עדת בני ישראל ושמרו
הלוים את משמרת משכן העדות׃
ויעשו בני ישראל ככל אשר
צוה יהוה את משה כן עשו׃

Ca. ii.

וידבר יהוה אל משה ואל
אהרן לאמר׃ איש על דגלו באתת
לבית אבתם יחנו בני ישראל
מנגד סביב לאהל מועד יחנו׃
והחנים קדמה מזרחה דגל מחנה
יהודה לצבאתם ונשיא לבני
יהודה נחשון בן עמינדב׃ וצבאו
ופקדיהם ארבעה ושבעים אלף
ושש מאות׃ והחנים עליו מטה
יששכר ונשיא לבני יששכר
נתנאל בן צוער׃ וצבאו ופקדיו
ארבעה וחמשים אלף וארבע
מאות׃ מטה זבולן ונשיא לבני
זבולן אליאב בן חלן׃ וצבאו
ופקדיו שבעה וחמשים אלף
וארבע מאות׃ כל הפקדים
למחנה יהודה מאת אלף ושמנים
אלף וששת אלפים וארבע
מאות לצבאתם ראשנה יסעו׃

מות חנה היה עוד שמר עשה דבר אות חנה זרח נשא רבע עלה נטה מאה נסע

quis externorū acceſſerit occidetur. Metabūtur āt caſtra filii iſrael: vnuſquiſq; p turmas & cuneos atq; exercitū ſuū. Porro leuite p gyrū tabernaculi figet tētoria: ne fiat idignatio ſup multitudinē filiorū iſrael: & excubabunt in cuſtodiis tabernaculi teſtimonii. Fecerunt ergo filii iſrael iuxta omnia que preceperat dn̄s moyſi.

Cap. 2.

Locutuſq; eſt dominus ad moyſen & aaron dicens. Singuli per turmas ſigna atq; vexilla & domos cognationū ſuarū caſtrametabūtur filii iſrl' per gyrum tabernaculi federis. Ad orientē iudas figet tētoria per turmas exercitus ſui. eritq; princeps filiorū eius naaſon filius aminadab: & oīs de ſtirpe eius ſūma pugnātiū ſeptuaginta quattuor milia ſexcenti. Iuxta eū caſtrametati ſunt de tribu iſſachar: quorū pricep̄s fuit nathanael filius ſuar: & oīs numerus pugnatorum eius: quinquagīta quattuor milia quadringenti. In tribu zabulon princeps fuit heliab filius helō. oīſq; de ſtirpe eius exercitus pugnatorū quinquaginta ſeptem milia qdrīgēti. Vniuerſi qui in caſtris iude annumerati ſunt: fuerunt centū octoginta ſex milia quadringenti: & per turmas ſuas primi egredientur. In

καὶ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος ἀποθανέτω. καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἀνὴρ ἐν τῇ ἑαυτοῦ τάξει, καὶ ἀνὴρ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἡγεμονίαν, σὺν δυνάμει αὐτῶν. οἱ δὲ λευῖται παρεμβαλλέτωσαν ἐναντίον κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐκ ἔσται ἁμάρτημα ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ φυλάξουσιν οἱ λευῖται αὐτοὶ τὴν φυλακὴν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ καὶ ἀαρὼν, οὕτως ἐποίησαν.

Ca. 2.

Καὶ ἐλάλησε κς πρὸς μωυσὴν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἄνθρωπος ἐχόμενος κατὰ τάγμα αὐτοῦ, κατὰ σημασίας, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, παρεμβαλλέτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐναντίοι, κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες πρῶτοι κατ' ἀνατολὰς, τάγμα παρεμβολῆς ἰούδα σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἰούδα, ναασσὼν υἱὸς ἀμιναδάβ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς ἰσσαχὰρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἰσσαχὰρ, ναθαναὴλ, υἱὸς σωγάρ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς ζαβουλών, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ζαβουλὼν, ἐλιὰβ, υἱὸς χελών. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἰούδα, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι, σὺν δυνάμει αὐτῶν πρῶτοι ἐξαροῦσι.

Tranſla. Chal.

דקרב יתקטל׃ וישרון בני ישראל גבר על משריתיה וגבר על טקסיה לחיליהון׃ וליואי ישרון סחור סחור למשכנא דסהדותא ולא יהי רוגזא על כנשתא דבני ישראל ויטרון ליואי ית מטרת משכנא דסהדותא׃ ועבדו בני ישראל ככל דפקיד יי ית משה כן עבדו׃

Ca. ii.

ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר׃ גבר על טקסיה באתון לבית אבהתהון ישרון בני ישראל מקבל סחור סחור למשכן זמנא ישרון׃ ודישרון קדומא מדינחא טקס משרית יהודה לחיליהון ורבא לבני יהודה נחשון בר עמינדב׃ וחיליה ומניניהון שבעין וארבעה אלפין ושית מאה׃ ודישרון סמיכין עלוהי שבטא דיששכר ורבא לבני יששכר נתנאל בר צוער׃ וחיליה ומנינוהי חמשין וארבעה אלפין וארבע מאה׃ שבטא דזבולן ורבא לבני זבולן אליאב בר חלן׃ וחיליה ומנינוהי חמשין ושבעה אלפין וארבע מאה׃ כל מניניא למשרית יהודה מאה ותמנן ושתא אלפין וארבע מאה לחיליהון בקדמיתא נטלין׃

Primitiua chal.

קטל קרה נטר אמר אות דנח רבב מנה שרא

Interp. chal.

autē qui acceſſerit interficiat. Caſtrametabūtur aūt filii iſrael vnuſqſq; p manſionē ſuā ꝛ vnuſqſq; iuxta vexillū ſuū per turmas eoꝝ. Leuite aūt metabūtur p gyrū tabernaculi teſtimonii: ꝛ nō erit indignatio ſup cōgregationē filioꝝ iſrael: ꝛ cuſtodiēt leuite cuſtodiā tabernaculi teſtimonii. Feceruntq; filii iſrael iuxta oiā que preceperat dn̄s moyſi: ita fecerūt.

Ca. 2.

Locutuſq; eſt dn̄s cū moyſe ꝛ aaron dicens. Singuli iuxta vexillū ſuū p ſigna ꝛ p domos patrū ſuoꝝ caſtrametabunt filii iſrael: p gyrū ꝯtra tabernaculū federis caſtrametabūt. vexillū caſtroꝝ iuda erit ad orientē p exercit᷒ ſuos: ꝛ pnceps filioꝝ iuda naaſon fili᷒ aminadab. ꝛ exercit᷒ eius ꝛ q̄ nūerati ſunt ex eo fuerūt ſeptuagīta q̄ttuor milia ꝛ ſexcēti. Et q̄ caſtrametant iuxta eū erit trib᷒ iſachar: ꝛ pnceps filioꝝ iſachar nathanael fili᷒ ſuar. et exercitus eius ꝛ qui nūerati ſunt ex eo fuerūt q̄nq̄ginta q̄ttuor milia ꝛ q̄drīgēti. De tribu filioꝝ zabulō pnceps fuit eliab fili᷒ helon. ꝛ exercit᷒ eius ꝛ q̄ nūerati ſunt ex eo fuerūt q̄nq̄ginta ſeptē milia ꝛ q̄dringēti. Oēs q̄ numerati ſunt de caſtris iuda fuerūt centū ꝛ octoginta ſex milia et q̄dringenti per turmas ſuas: primo proficiſcantur.

τάγμα παρεμβολῆς υἱῶν ῥουβὴν πρὸς λίβα σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ῥουβὴν, ἐλισοὺρ, υἱὸς σεδιούρ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, ἓξ καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς συμεὼν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν συμεὼν, σαλαμιὴλ, υἱὸς σουρισαδαΐ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι ἐννέα καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς γάδ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν γὰδ, ἐλισὰφ, υἱὸς ῥαγουήλ. καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι, πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς ῥουβὴν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα καὶ μία χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ δεύτεροι ἐξαροῦσι. καὶ ἀρθήσεται ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἡ παρεμβολὴ τῶν λευϊτῶν μέσον τῶν παρεμβολῶν, ὡς καὶ παρεμβάλλουσιν, οὕτως καὶ ἐξαροῦσιν ἕκαστος ἐχόμενος καθ' ἡγεμονίαν. τάγματα παρεμβολῆς ἐφραὶμ παρὰ θάλασσαν σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφραὶμ, ἐλισαμὰ υἱὸς ἀμιούδ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς μανασσῆ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ, υἱὸς φαδασσούρ. δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς βενιαμὶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμὶν,

caſtris filiorū rubē ad meridianam plagā erit princeps eliſur filius ſedeur. & cūctus exercitus pugnatorū eius qui nūerati ſunt q̄draginta ſex milia quīgēti. Iuxta eū caſtrametati ſunt de tribu ſymeō: quorū princeps fuit ſalamihel filius ſuriddai: & cūct᷒ exercitus pugnatorum eius qui nūerati ſunt quinq̄gintanouē milia trecēti. In tribu Gad pricep̄s fuit heliaſaph filius duel: & cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati ſunt quadraginta quinq; milia ſexcēti quīquaginta. Omnes qui recēſiti ſunt in caſtris rubē cētum quinquaginta milia & mille quadringenti quīquaginta: per turmas ſuas in ſecūdo loco proficiſcētur. Leuabitur āt tabernaculum teſtimonii p officia leuitarum & turmas eorum. Quō erigetur: ita & deponetur. Singuli p loca & ordīes ſuos pficiſcētur. Ad occidentalē plagā erunt caſtra filiorū effrai: quoꝝ priceps fuit heliſama fili᷒ ammiud. Cunctus exercit᷒ pugnatorum eius qui numerati ſunt q̄dragīta milia quīgēti. Et cū eis tribus filioꝝ manaſſē: quorum pri ceps fuit gamaliel filius phadaſſur: cunctuſq; exercitus pugnatorū ei᷒ qui nūerati ſunt trigītaduo milia ducenti. In tribu filiorum beniamin princeps fuit

דגל מחנה ראובן תימנה לצבאתם
ונשיא לבני ראובן אליצור בן
שדיאור׃ וצבאו ופקדיו ששה
וארבעים אלף וחמש מאות׃
והחונם עליו מטה שמעון ונשיא
לבני שמעון שלמיאל בן
צורישדי׃ וצבאו ופקדיהם
תשעה וחמשים אלף ושלש
מאות׃ ומטה גד ונשיא לבני גד
אליסף בן רעואל׃ וצבאו
ופקדיהם חמשה וארבעים אלף
ושש מאות וחמשים׃ כל
הפקדים למחנה ראובן מאת
אלף ואחד וחמשים אלף וארבע
מאות וחמשים לצבאתם ושנים
יסעו׃ ונסע אהל מועד מחנה
הלוים בתוך המחנת כאשר
יחנו כן יסעו איש על ידו
לדגליהם׃ דגל מחנה אפרים
לצבאתם ימה ונשיא לבני
אפרים אלישמע בן עמיהוד׃
וצבאו ופקדיהם ארבעים אלף
וחמש מאות׃ ועליו מטה מנשה
ונשיא לבני מנשה גמליאל בן
פדהצור׃ וצבאו ופקדיהם
שנים ושלשים אלף ומאתים׃
ומטה בנימן ונשיא לבני בנימן

ימן נשא חנה מאה רבע שנה נסע ידה מאה שנה מאה

Tranſla. Chal.

טקס משרית ראובן דרומא לחיליהון ורבא לבני ראובן אליצור בר שדיאור׃ וחיליה ומנינוהי ארבעין ושתא אלפין וחמש מאה׃ ודשרן סמיכין עלוהי שבטא דשמעון ורבא לבני שמעון שלמיאל בר צורישדי׃ וחיליה ומניניהון חמשין ותשעה אלפין ותלת מאה׃ ושבטא דגד ורבא לבני גד אליסף בר רעואל׃ וחיליה ומניניהון ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה וחמשין׃ כל מניניא למשרית ראובן מאה וחמשין וחד אלפין וארבע מאה וחמשין לחיליהון ובתנייתא נטלין׃ ויטול משכן זמנא משרית ליואי בגו משריתא כמא דשרן כן נטלין גבר על אתריה לטקסיהון׃ טקס משרית אפרים לחיליהון מערבא ורבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד׃ וחיליה ומניניהון ארבעין אלפין וחמש מאה׃ ודסמיכין עלוהי שבטא דמנשה ורבא לבני מנשה גמליאל בר פדהצור׃ וחיליה ומניניהון תלתין ותרין אלפין ומאתן׃ ושבטא דבנימן ורבא לבני בנימן

Interp. chal.

vexillū caſtroꝝ ruben erit ad meridiē p turmas ſuas: et pnceps filioꝝ ruben eliſur filius ſedeur. Et exercitus eius ꝛ q̄ numerati ſunt ex eo q̄draginta ſex milia et q̄ngenti. Et qui caſtrametātur iuxta eum ſunt viri trib᷒ ſymeon: ꝛ pnceps filioꝝ ſymeon: ſalamiel fili᷒ ſuriſaddai. Et exercit᷒ eius ꝛ q̄ numerati ſunt ex eo fuerūt quinq̄ginta nouē milia ꝛ trecēti. et in tribu filioꝝ gad pnceps fuit eliaſaph fili᷒ dehuel. Et exercit᷒ eius et q̄ nūerati ſunt ex eo fuerūt q̄draginta q̄nq; milia ꝛ ſexcēti ꝛ q̄nquagīta. oēs qui recenſiti ſunt in caſtris ruben fuerunt centū quinquaginta milia ꝛ mille et quadringenti ꝛ quīquagīta per turmas ſuas: ſecūdo proficiſcātur. Et proficiſcatur tabernaculū federis ꝛ caſtra leuitarū in medio caſtroꝝ. Quō caſtrametētur ita proficiſcātur: ſinguli in loco ſuo p vexilla ſua. Vexillum caſtroꝝ ephraim p exercitū ſuū erit ad occidētē: ꝛ princeps filioꝝ ephraim eliſama filius amiud: et exercitus eius ꝛ q̄ numerati ſunt ex eo q̄draginta milia ꝛ quingēti. Et iuxta eū tribus manaſſe: ꝛ princeps filioꝝ manaſſe gamaliel fili᷒ phadaſur. et exercitus eius ꝛ q̄ numerati ſunt ex eo triginta duo milia ꝛ ducenti. in tribu filiorum beniamin princeps fuit

Primitiua chal.

שרא רבב מנה שרא שכן תנה נטר שרא רבע

Primitiua heb.	Ter. Heb.
	אבידן בן גדעני וצבאו ופקדיהם
	חמשה ושלשים אלף וארבע
	מאות: כל הפקדים למחנה
	אפרים מאת אלף ושמנת אלפים
	ומאה לצבאתם ושלשים יסעו:
	דגל מחנה דן צפנה לצבאתם
	ונשיא לבני דן אחיעזר בן
	עמישדי: וצבאו ופקדיהם שנים
	וששים אלף ושבע מאות:
	והחנים עליו מטה אשר ונשיא
	לבני אשר פגעיאל בן עכרן:
רָבַע	וצבאו ופקדיהם אחד וארבעים
	אלף וחמש מאות: ומטה נפתלי
נָשָׂא	ונשיא לבני נפתלי אחירע בן
	עינן: וצבאו ופקדיהם שלשה
	וחמשים אלף וארבע מאות: כל
חָנָה	הפקדים למחנה דן מאת אלף
	ושבעה וחמשים אלף ושש
נָסַע	מאות לאחרנה יסעו לדגליהם:
	אלה פקודי בני ישראל לבית
	אבתם כל פקודי המחנת
	לצבאתם שש מאות אלף ושלשת
	אלפים וחמש מאות וחמשים:
פָּקַד	והלוים לא התפקדו בתוך בני
	ישראל כאשר צוה יהוה את
עָשָׂה	משה: ויעשו בני ישראל ככל
חָנָה	אשר צוה יהוה את משה כן חנו

abidan filius gedeōis: & cūctus exercitus pugnatorū eius qui recenſiti ſunt: trigintaquinq; milia quadringenti. Oēs qui nūerati ſunt in caſtris effrajm centum octo milia centum per turmas ſuas: tertij proficiſcētur. Ad aquilonis partem caſtrametati ſunt filii dan: quorū princeps fuit abiezer filius amiſaddai. Cunctuſq; exercitus pugnatorum eius qui nūerati ſunt, ſexagitaduo milia ſeptingēti. Iuxta eū fixere tētoria de tribu aſer: quorum princeps fuit phegiel filius ochran. Cūctus exercit⁹ pugnatorū eius qui numerati ſunt qdraginta milia & mille quīgēti. De tribu filiorū neptali prīceps fuit ahira filius enan. Cunctus exercitus pugnatorum eius quinqgintatria milia quadringenti. Omneſ qui numerati ſunt ī caſtris dan fuerunt centū quinquaginta ſeptem milia ſexcenti: & nouiſſimi proficiſcentur. Hic numerus filiorū iſrael per domos cognationum ſuarum & turmas diuiſi exercitus ſexcentatria milia quingenti quinquaginta. Leuite autem nō ſūt numerati inter filios iſrael. Sic enim preceperat dominus moyſi. Feceruntq; filii iſrael iuxta omnia que mandauerat dn̄s. Caſtrametati ſunt

ap̄idā: fili⁹ gedeōis: exercitus eius q̄ numerati ſūt q̄nq; τ triginta milia τ quadringēti. oēs q̄ nūerati ſūt caſtrorū ephraim: cētū milia τ octo milia τ cētū cū potētia eorū. tertij pficiſcētur: ordines caſtrorū dā ad aqlonē cū exercitu eorū: τ pnceps filiorū dā: abiezer: fili⁹ amiſadai: exercitus ei⁹: q̄ nūerati ſūt duo τ ſexagita milia τ ſeptigēti. τ caſtrametātes cōtigui ei⁹ trib⁹ aſer: τ pnceps filiorū aſer phegiel filius ochrā: exercitus eius q̄ nūerati ſūt vnū τ quadragita milia τ qngēti. τ caſtrametātes cōtigui eius tribus neptali: τ pnceps filiorū neptali: ahira: filius enā: exercitus eius q̄ numerati ſūt tria τ quīquagita milia τ quadrigēti. oēs qui nūerati ſūt caſtrorū dā cētū τ quinquagita milia τ ſeptē τ ſexcēti: vltimi pficiſcētur ſm ordinē eorū. hec numeratio filiorū iſrael p domos familiarū ſuarū. oīs numeratio caſtrorū cū exercitib⁹ ſuis: ſexcēta milia τ tria milia τ quīgēti τ quinq̄gīta. at leuite nō ↄnumerati ſūt inter filios iſrael: ſicut p̄cepit dn̄s moyſi. τ fecerūt filij iſrael iuxta oīa q̄ p̄cepit dn̄s moyſi: ſic caſtrametati ſūt

ἀβιδὰν, υἱὸς γαδεωνί, ἡ δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι πέντε καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς ἐφραίμ, ἑκατὸν χιλιάδες καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑκατὸν σὺν δυνάμει αὐτῶν. τρίτοι ἐξαροῦσιν, τάγματα παρεμβολῆς δὰν πρὸς βοῤῥᾶν σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν δὰν, ἀχιέζερ, υἱὸς ἀμισαδαί, δύναμις αὐτοῦ, οἱ ἐπεσκεμμένοι δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ ἀσήρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἀσὴρ φαγαιὴλ υἱὸς ἐχράν, δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι μία καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ νεφθαλί, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν νεφθαλί, ἀχίρ, υἱὸς αἰνάν, δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπεσκεμμένοι τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς δὰν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτὰ καὶ ἑξακόσιοι, ἔσχατοι ἐξαροῦσιν κατὰ τάγμα αὐτῶν. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν παρεμβολῶν σὺν ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. οἱ δὲ λευῖται οὐ συνεπεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ἃ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως παρενέβαλον

Transla. Chal.

Primitiua chal.	
	אביְדן בר גדעוני: וחיליה ומניניהון תלתין וחמשא אלפין וארבע מאה: כל מניניא
תְּמָנֵא	למשרית אפרים מאה ותמניא אלפין ומאה לחיליהון בתליתיתא נטלין: טקס
צְפַן מְנָה	משרית דן ציפונא לחיליהון ורבא לבני דן אחיעזר בר עמי שדי: וחיליה ומניניהון
שִׁית שְׁרָא	שתין ותרין אלפין ושבע מאה: ודשרן סמיכין עלוהי שבטא דאשר ורבא לבני
אֲחַד	אשר פגעיאל בר עכרן: וחיליה ומניניהון ארבעין וחד אלפין וחמש מאה: ושבטא
מְנָה	דנפתלי ורבא לבני נפתלי אחירע בר עינן: וחיליה ומניניהון חמשין ותלתא אלפין
שְׁרָא	וארבע מאה: כל מניניא למשריתא דדן מאה וחמשין ושבעה אלפין ושית מאה
	בבתריתא נטלין לטקסיהון: אלין מניני בני ישראל לבית אבהתהון כל מניני
	משריתא לחיליהון שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין: וליואי לא
מְנָה גְּוָה	אתמניאו בגו בני ישראל כמא דפקיד יוי ית משה: ועבדו בני ישראל ככל דפקיד
	יוי ית משה כן שרן

Interp. chal.

Abidan filius gedeoni: τ exercitus eius τ q̄ numerati ſunt ex eo triginta q̄nq; milia τ q̄dringēti. Oēs qui numerati ſunt in caſtris ephraim fuerūt centū octoginta milia τ centū: p turmas ſuaſ: tertio pficiſcant. Vexillū caſtrorū dan erit ad aqlonē p turmas ſuas: et pnceps filiorū dan ahiezer fili⁹ ammiſaddai. Et exercitus eius τ q̄ nūerati ſunt ex eo fuerūt ſexagintaduo milia τ ſeptingēti. Et q̄ caſtrametātur iuxta eum tribus aſer: τ princeps filiorū aſer fegiel filius ochran. et exercitus eius et q̄ numerati ſunt ex eo q̄draginta milia τ mille τ quingēti. Et iuxta eum tribus neptali: τ princeps filiorū neptali haira fili⁹ enam. et exercitus eius τ qui numerati ſunt ex eo quinq̄ginta tria milia τ quadringēti. Oēs q̄ numerati ſunt in caſtris dan fuerunt centū q̄nquaginta ſeptē milia τ ſexcēti: nouiſſime pficiſcantur. Hi ſunt qui numerati ſunt de filiis iſrael per domos patrū ſuorū. Oēs q̄ numerati ſunt in caſtris p exercitum ſuū ſexcenta tria milia: et quingenti τ quinquaginta. Leuite autē non ſunt numerati iter filios iſrael: ſicut preceperat dn̄s moyſi. Feceruntq; filij iſrael iuxta omnia que precepit dn̄s moyſi: ita caſtrametabantur

per aciē eorū: τ ſic pfecti ſūt vnuſq̄ſq; cōſeq̄ntes p ppīos ſuos p domos familiarū ſuarū. Ca. 3.

κατὰ τάγμα αὐτῶν, καὶ οὕτως ἐξῆραν ἕκαστος ἐχόμενοι κατὰ δήμους αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν.

A Leui. 10. a. Infra. 16. b.

Et he gn̄atiōes aarō τ moyſi: in die qua locut⁹ ē dn̄s moyſi in mōte ſinai: τ hec noīa filiorū aarō: primogenitus nadab τ abiu τ eleazar τ ithamar. τ hec noīa filiorū aarō: ſacerdotes vncti: q̄s ↄſecrauerūt man⁹ eorū: vt ſacerdotio fūgerētur. τ mortu⁹ ē nadab τ abiu corā dn̄o: offerētib⁹ ipis ignē alienū corā dn̄o in deſerto ſinai: τ filij nō erāt eis. τ ſacerdotio fūcti ſūt eleazar τ ithamar cū aarō pr̄e ſuo. τ locut⁹ ē dn̄s ad moyſen: dicēs: accipe tribū leui: τ ſtatues eos corā aarō ſacerdote. τ miniſtrabūt ei: τ cuſtodiēt cuſtodias ei⁹: τ cuſtodias filiorū iſrael corā tabernaculo teſtimonij: ad opādū opa tabernacli. τ cuſtodiēt oīa vaſa tabnaculi teſtimonij: τ cuſtodias filiorū iſrael: iuxta oīa opa tabnaculi. τ dabis leuitas aarō frī tuo: τ filijs ei⁹ ſacerdotib⁹: donū dati: hi mihi ſūt a filijs iſrael. τ aarō τ filios eius ſtatues ſup tabnaculū teſtimonij: τ cuſtodiēt ſacerdotiū eorū. τ alienigena tāgēs: morietur.

καὶ αὗται αἱ γενέσεις ἀαρὼν καὶ μωυσῆ, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ ἐν ὄρει σινᾶ, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἀαρών, πρωτότοκος ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ καὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἀαρών, οἱ ἱερεῖς οἱ ἠλειμμένοι, οὓς ἐτελείωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἱερατεύειν. καὶ ἐτελεύτησε ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ ἔναντι κυρίου, προσφερόντων αὐτῶν πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ, καὶ παιδία οὐκ ἦν αὐτοῖς. καὶ ἱεράτευσαν ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ μετὰ ἀαρὼν τοῦ πατρὸς αὐτῶν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε τὴν φυλὴν λευί, καὶ στήσεις αὐτοὺς ἐναντίον ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ λειτουργήσουσιν αὐτῷ, καὶ φυλάξουσι τὰς φυλακὰς αὐτοῦ,

B

καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς. καὶ φυλάξουσι πάντα τὰ σκεύη τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραήλ, κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς. καὶ δώσεις τοὺς λευίτας ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσιν, δόμα δεδομένοι, οὗτοί μοι εἰσὶν ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καταστήσεις ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ φυλάξουσιν τὴν ἱερατείαν αὐτῶν. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ ἁπτόμενος, ἀποθανεῖται.

per turmas ſuas & pfecti p familias ac domos patrū ſuorū. Cap. 3.

HE ſūt generatiões aaron & moyſi in die qua locutus eſt dominus ad moyſen ī mōte ſinai. Et hec nomia filiorum aaron. Primogenitus ei⁹ nadab dein de abiu & eleazar & ithamar. Hec nomina filiorum aaron ſacerdotū qui vncti ſunt & quorum replete & cōſecrate manus: vt ſacerdotio fungerētur. Mortui ſūt ei nadab & abiu cū offerrēt ignē alienū in cōſpectu domini in deſerto ſinai abſq; liberis. functiq; ſunt ſacerdotio eleazar & ithamar corā aaron patre ſuo. locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens. Applica tribū leui & fac ſtare in conſpectu aaron ſacerdotis: vt miniſtrent ei: & excubent & obſeruent quicquid ad cultū pertinet multitudinis corā tabernaculo teſtimōii: & cuſtodiant vaſa tabernaculi: ſeruientes in miniſterio eius. Dabiſq; dono leuitas aaron & filiis eius: qui bus traditi ſunt a filiis iſrael. Aaron aūt & filios eius conſtitues ſup cultū ſacerdotii. Extern⁹ q ad miſtrādū acceſſerit: morietur.

Ter. Heb.	Primitiua heb.
לדגליהם וכן נסעו איש	
למשפחתיו על בית אבתיו:	שָׁפַח
ואלה תולדת אהרן ומשה	Cap. iii.
ביום דבר יהוה את משה בהר	יָלַד
סיני: ואלה שמות בני אהרן	
הבכר נדב ואביהוא אלעזר	
ואיתמר: אלה שמות בני אהרן	
הכהנים המשחים אשר מלא	
ידם לכהן: וימת נדב ואביהוא	מוּת
לפני יהוה בהקרבם אש זרה	פָּנָה קָרַב
לפני יהוה במדבר סיני ובנים	דָּבַר
לא היו להם ויכהן אלעזר	הָיָה כָּהַן
ואיתמר על פני אהרן אביהם:	
וידבר יהוה אל משה לאמר:	דָּבַר
הקרב את מטה לוי והעמדת	קָרַב נָטָה עָמַד
אתו לפני אהרן הכהן ושרתו	
אתו: ושמרו את משמרתו	שָׁמַר
ואת משמרת כל העדה לפני	יָעַד
אהל מועד לעבד את עבדת	עָבַד
המשכן: ושמרו את כל כלי	שָׁכַן כָּלָה
אהל מועד ואת משמרת בני	
ישראל לעבד את עבדת	
המשכן: ונתתה את הלוים	נָתַן
לאהרן ולבניו נתונם נתונם	
המה לו מאת בני ישראל: ואת	
אהרן ואת בניו תפקד ושמרו	פָּקַד
את כהנתם והזר הקרב יומת:	מוּת

Transla. Chal.

	Primitiua chal.
Ca.iii. לטקסיהון וכן נטלין גבר לזרעיתיה על בית אבהתוהי:	
ואילין תולדת אהרן ומשה ביומא דמליל יוי ית משה בטורא דסיני: ואלין שמהת	
בני אהרן בוכרא נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: אילין שמהת בני אהרן כהניא	
דאתרביאו דאתקרב קורבנהון לשמשא: ומית נדב ואביהוא קדם יוי בקרביהון	רְבַב מוּת
אישתא נוכריתא קדם יהוה במדברא דסיני ובנין לא הוו להון ושמיש אלעזר	דְּבַר הֲוָה
ואיתמר על אהרן אבוהון: ומליל יוי עם משה למימר: קריב ית שבטא דלוי ותקים	אֲמַר קוּם
יתיה קדם אהרן כהנא וישמשון יתיה: ויטרון ית מטרתיה וית מטרת כל כנישתא	שַׁמֵּשׁ נְטַר
קדם משכן זמנא למפלח ית פולחן משכנא: ויטרון ית כל מני משכן זמנא וית	שְׁכַן פְּלַח
מטרת בני ישראל למפלח ית פולחן משכנא: ותתן ית ליואי לאהרן ולבנוהי	נְתַן
מסירין יהירין אינון ליה מן בני ישראל: וית אהרן וית בנוהי תמני ויטרון ית	בֵּן מְנָה
כהנתהון וחילוני דיקרב יתקטל:	חֲלַל קְרַב קְטַל

Interp. chal.

per vexilla ſua: τ ita proficiſcebantur ſinguli per familias ſuas τ per domum patrum ſuorū. Ca. 3.

Et he ſunt generationes aaron τ moyſi: in die qua locutus eſt dn̄s ad moyſen in monte ſinai. Et hec ſunt nomina filiorū aaron. primogenitus eius nadab τ abiu eleazar τ ithamar. Hec nomina filiorū aaron ſacerdotū: qui vncti ſunt: τ quorū oblatio oblata eſt vt miniſtrarēt. Mortuuſq; eſt nadab τ abiu coram dn̄o: qn̄ obtulerūt ignē alienū coram dn̄o in deſerto ſinai: τ filij non fuerūt eis. et miniſtrauit eleazar et ithamar in cōſpectu aaron patris ſui. Locutuſq; eſt dn̄s cum moyſe dicens. Applica tribū leui τ ſtatue eum corā aaron ſacerdote: τ miniſtrabūt ei: τ cuſtodient cuſtodiā eius τ cuſtodiā oīs cōgregationis ante tabernaculū federis: vt ſeruiāt in miniſterio tabernaculi: τ cuſtodiāt omnia vaſa tabernaculi federis et cuſtodiā filiorū iſrael: et vt ſeruiāt in miniſterio tabernaculi federis. Dabiſq; leuitas aaron τ filijs eius: cui dati traditiq; ſunt a filijs iſrael. Aaron autem et filios eius conſtitues vt cuſtodiant ſacerdotium ſuū. Alienus autem qui acceſerit occidetur.

וידבר יהוה אל משה לאמר: ואני הנה לקחתי את הלוים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי הלוים: כי לי כל בכור ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה לי יהיו אני יהוה: וידבר יהוה אל משה במדבר סיני לאמר: פקד את בני לוי לבית אבתם למשפחתם כל זכר מבן חדש ומעלה תפקדם: ויפקד אתם משה על פי יהוה כאשר צוה: ויהיו אלה בני לוי בשמתם גרשון וקהת ומררי: ואלה שמות בני גרשון למשפחתם לבני ושמעי: ובני קהת למשפחתם עמרם ויצהר חברון ועזיאל: ובני מררי למשפחתם מחלי ומושי אלה הם משפחת הלוי לבית אבתם: לגרשון משפחת הלבני ומשפחת השמעי אלה הם משפחת הגרשני: פקדיהם במספר כל זכר מבן חדש ומעלה פקדיהם שבעת אלפים וחמש מאות: משפחת הגרשני

Locutuſq; ē dominus ad moyſen dicēs. Ego tuli leuitas a filiis iſrael pro omni primogenito qui aperit vuluā in filiis iſrael: eruntq; leuite mei. Meū eſt enim omne primogenitū: ex quo percuſſi primogenitos in terra egypti: ſanctificaui mihi quicquid primum naſcitur in iſrael. Ab homine vſq; ad pecus mei ſunt. ego dn̄s. Locutuſq; eſt dn̄s ad moyſen in deſerto ſinai dicens. Numera filios leui p domos patrū ſuorū & familias: omnem maſculum ab vno menſe & ſupra. Numerauit moyſes vt preceperat dominus: & inuēti ſunt filii leui per nomina ſua gerſon & caath & merari. Filii gerſon: lebni & ſemei. Filii caath: amram & ieſſaar hebron & ozihel. Filii merari mooli & muſi. De gerſon fuere familie due: lebnitica & ſemeitica. quarum numeratus eſt populus ſexus maſculini ab vno menſe & ſupra. ſeptem milia quingenti. Hi

τ locutus ē dn̄s ad moyſen: dicēs: τ ego ecce
καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, καὶ ἐγὼ ἰδοὺ
accepi leuitas de medio filioꝝ iſrael pro
εἴληφα τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀν-
omni priogenito apiēte vuluā a
τὶ παντὸς πρωτοτόκου διανοίγοντος μήτραν παρὰ
filiis iſrael: redēptio coꝝ erūt: τ erūt
τῶν υἱῶν ἰσραήλ, λύτρα αὐτῶν ἔσονται, καὶ ἔσονται
mihi leuite. mihi eni oē priogenitū. in qua
ἐμοὶ οἱ λευῖται. ἐμοὶ γὰρ πᾶν πρωτότοκον. ἐν ᾗ ἡ-
die pcuſſi oē priogenitū in tra egy-
μέρᾳ ἐπάταξα πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ αἰγύ-
pti: ſctificaui mihi oē priogenitū in iſrael: ab
πτου, ἡγίασα ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν ἰσραήλ, ἀπὸ
hoie vſq; ad pecus mihi erūt. ego dn̄s. τ
ἀνθρώπου ἕως κτήνους ἐμοὶ ἔσονται. ἐγὼ κύριος. καὶ
locutus ē dn̄s ad moyſen in deſto ſinai:
ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινά,
dicēs: numera filios leui per domos
λέγων, ἐπίσκεψαι τοὺς υἱοὺς λευὶ κατ' οἴκους
familiaꝝ ſuaꝝ: p cognatiōes ſuas: oē maſ
πατριῶν αὐτῶν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, πᾶν ἀρ-
culinū ab vno mēſe τ ſupra numerate
σενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω ἐπισκέψασθε
eos. τ numerauit eos moyſes τ
αὐτούς. καὶ ἐπεσκέψατο αὐτοὺς μωυσῆς καὶ
aarō p vocē dn̄i: quēadmodū pcepit do
ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύ-
minus eis. τ fuerūt filii leui ex noib⁹ ſu-
ριος αὐτοῖς. καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ λευὶ ἐξ ὀνομάτων αὐ-
is: gerſō: caath: τ merari. τ hec
τῶν, γερσών, καὰθ, καὶ μεραρί. καὶ ταῦτα τὰ ὀ-
noia filioꝝ gerſon: p populos ſuos:
νόματα τῶν υἱῶν γερσών, κατὰ δήμους αὐτῶν,
lebni: τ ſemei. τ filii caath: per populos ſu-
λοβενί, καὶ σεμεΐ. καὶ υἱοὶ καὰθ, κατὰ δήμους αὐ-
os: amrā: τ eſſaar hebrō τ oziel. τ
τῶν, ἀμράμ, καὶ ἰσαὰρ χεβρὼν καὶ ὀζιήλ. καὶ
filii merari: per populos ſuos: mooli: τ mu
υἱοὶ μεραρί, κατὰ δήμους αὐτῶν, μοολί, καὶ μου-
ſi. hi ſunt populi leuitaꝝ p domos fa-
σί. οὗτοί εἰσι δῆμοι τῶν λευιτῶν κατ' οἴκους πα-
miliaꝝ ſuaꝝ. gerſō populus lebni: τ
τριῶν αὐτῶν. τῷ γερσὼν δῆμος τοῦ λοβενί, καὶ
populus ſemei. hi populi gerſō. nume
δῆμος τοῦ σεμεΐ. οὗτοι δῆμοι τοῦ γε[illegible]ν. ἡ ἐπί-
ratio coꝝ ſm numeꝝ oīs maſculini:
σκεψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμὸν παντὸς ἀρσενικοῦ,
ab vno mēſe τ ſupra: numeratio coꝝ ſe-
ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἑ-
ptē milia τ qngēti. τ filii gerſon
πτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. καὶ υἱοὶ γερσὼν

Exo. 13.a. Infra. 8.c.

C

Transla. Chal.

ומליל יהוה עם משה למימר: ואנא הא קריבית ית ליואי מגו בני ישראל חלף כל בוכרא פתח ולדא מבני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי: ארי דילי כל בוכרא ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא דמצרים אקדשית קדמי כל בוכרא בישראל מאנשא עד בעירא דילי יהון אנא יי: ומליל יי עם משה במדברא דסיני למימר: מני ית בני לוי לבית אבהתהון לזרעיתהון כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמנינון: ומנא יתהון משה על מימרא דיי כמא דאתפקד: והוו אלין בני לוי בשמהתהון גרשון וקהת ומררי: ואלין שמהת בני גרשון לזרעיתהון לבני ושמעי: ובני קהת לזרעיתהון עמרם ויצהר חברון ועזיאל: ובני מררי לזרעיתהון מחלי ומושי אלין אנון זרעית ליואי לבית אבהתהון: לגרשון זרעית לבני וזרעית שמעי אלין אנון זרעית גרשון: מניניהון במנין כל דכורא מבר ירחא ולעילא מניניהון שבעא אלפין וחמש מאה: זרעית גרשון

Interp. chal.

Locutuſq; eſt dn̄s cū moyſe dicēs. Ego aūt ecce applicaui leuitas ad me de medio filioꝝ iſrael p oī primogenito q̄ apit vuluā de filiis iſrl: miniſtrabūtq; leuite in ↄſpectu meo. Meū eſt eni oē pmogenitū: i die quo occidi oīe primogenitū in terra egypti: ſctificaui coram me oē primogenitū in iſrael: ab hoīe vſq; ad pecus mei ſunt: ego dn̄s. Locutuſq; eſt dn̄s cū moyſe in deſerto ſinai dicēs. Numera filios leui p domos prꝫ ſuoꝝ τ familias ſuas oēs maſculos ab vno mēſe τ ſupra nūerabitis eos. Numerauitq; eos moyſes iuxta verbum dn̄i: ſicut mandatū fuerat ei. Fuerunt autem hi filii leui per noīa ſua: gerſon τ caath τ merari. Et hec ſunt noīa filioꝝ gerſon per familias ſuas: lobni et ſemei. Et filii caath per familias ſuas amram et iſaar τ hebron τ oziel. Filii aūt merari per familias ſuas: mooli τ muſi. He ſunt familie leuitarum per domos patrum ſuorum. de gerſon fuit familia lobni τ familia ſemei. He ſunt familie gerſon. Numeratiq; ſunt ex eis iuxta numerum omniū maſculoꝝ ab vno menſe τ ſupra. Fuitq; numerus eorum ſeptem milia et quingenti. Familie gerſon

post tabnaculū caſtrametabūtur iuxta ma
ὀπίσω τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσιν παρὰ θάλασ-
re. τ pnceps dom⁹ familie ppli ger-
σαν. καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριᾶς τοῦ δήμου τοῦ γερ-
ſon: eliſaph: fili⁹ lael. τ cuſtodia filioꝝ gerſon
σών, ἐλεισάφ, υἱὸς δαήλ. καὶ ἡ φυλακὴ υἱῶν γερσὼν
in tabnaculo teſtimonii: tabnaculū: τ opimē
ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἡ σκηνή, καὶ τὸ κατακάλυμ-
tū hoſtii tabnaculi teſtimonii: τ vela
μα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὰ ἱστία
atrii: τ velū porte a
τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐ-
trii exiſtis in tabnaculo: τ reliq̄
λῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ τὰ κατάλοιπα
oium opuꝫ eius caath. pplˀs amrā
πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. τῷ καὰθ. δῆμος ἀμράμ
vn⁹: τ popul⁹ ieſſar vn⁹: τ popul⁹ hebrō
εἷς, καὶ δῆμος τῷ ἰσαὰρ εἷς, καὶ δῆμος χεβρὼν
vn⁹: τ popul⁹ oziel vn⁹. hi ſūt populi ca
εἷς, καὶ δῆμος ὀζιὴλ εἷς. οὗτοί εἰσι δῆμοι τοῦ κα-
ath ſm numerū: oē maſculinū a mēſe vno τ
άθ κατὰ ἀριθμόν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ
ſupra: octo milia τ ſexcēti: cuſtodiētes
ἐπάνω ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, φυλάσσοντες
cuſtodias ſctōꝝ. populi filioꝝ caath
τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων. οἱ δῆμοι τῶν υἱῶν καὰθ
caſtrametabūtur ex obliq̄ tabnaculi verſus a
παρεμβαλοῦσιν ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς κατὰ λί-
phricū. τ pnceps dom⁹ familiaꝝ populoꝝ
βα. καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τῶν δήμων τοῦ
caath: eliſaphan: fili⁹ oziel. τ cuſtodia coꝝ
καάθ, ἐλεισαφάν, υἱὸς ὀζιήλ. καὶ φυλακὴ αὐτῶν ἡ
arca: τ mēſa: τ cādelabrū: τ al
κιβωτός, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ λυχνία, καὶ τὰ θυ-
taria: τ vaſa ſctuarii: q̄cūq; mini
σιαστήρια, καὶ τὰ σκεύη τοῦ ἁγίου, ὅσα λειτουρ-
ſtrabūt in ipſis: τ velū τ
γήσουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὸ κατακάλυμμα, καὶ
oia opa coꝝ. τ pnceps in
πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ ἄρχων ὁ ἐπὶ τῶν
pricipib⁹ leuitaꝝ: eleazar fili⁹ aarō
ἀρχόντων τῶν λευιτῶν, ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ
ſacerdotis ↄſtitut⁹: ad cuſtodiēdū cuſtodias
ἱερέως καθεσταμένος, φυλάσσειν τὰς φυλακὰς τῶν
ſctōꝝ. merari popul⁹ mooli: τ populus
ἁγίων. τῷ μεραρὶ δῆμος ὁ μολί, καὶ δῆμος ὁ
muſi. hi ſūt populi merari: numera
μουσί. οὗτοί εἰσι δῆμοι τοῦ μεραρί, ἡ ἐπίσκε-
tio coꝝ ſm numeꝝ: oē maſculinū ab vno
ψις αὐτῶν κατὰ ἀριθμόν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μη-
mēſe τ ſupra: ſex milia τ ducēti.
νιαίου καὶ ἐπάνω, ἑξακισχίλιοι καὶ διακόσιοι.

D

E

post tabernaculū metabūtur ad occidentem ſub principe heliaſaph filio iahel. & habebunt excubias in tabernaculo federis ipſum tabernaculum & opimētū eius: tētoriū qd trahitur an̄ fores tecti federis & cortinas atrii: tētoriū quoq; qd appēditur in introitu atrii tabernaculi: & quicquid ad ritū altaris ptinet: funes tabernaculi: & oīa vtēſilia eius. Cognatio caath hēbit populos amramitas & ieſſaaritas & hebrōitas & ozielitas. He ſunt familie caathitarum. recēſiti p noīa ſua oēs gn̄is maſculini ab vno mēſe & ſupra octo milia ſexcenti. Habebūt excubias ſanctuarii & caſtrametabūtur ad meridianam plagam. Princepſq; eorum erit eliſaphan filius oziel. & cuſtodiant arcam menſamq; & candelabrū: altaria & vaſa ſanctuarii in quibus miniſtratur & velū: cunctāq; huiuſcemodi ſupellectilē. Princeps aūt pricipū leuitarū eleazar filius aarō ſacerdotis erit ſup excubitores cuſtodie ſanctuarii. At vero de merari erunt populi moolite & muſite recenſiti per noīa ſua omnes generis maſculini: ab vno menſe & ſupra ſex milia ducenti.

אחרי המשכן יחנו ימה: ונשיא בית אב לגרשני אליסף בן לאל: ומשמרת בני גרשון באהל מועד המשכן והאהל מכסהו ומסך פתח אהל מועד: וקלעי החצר ואת מסך פתח החצר אשר על המשכן ועל המזבח סביב ואת מיתריו לכל עבדתו: ולקהת משפחת העמרמי ומשפחת היצהרי ומשפחת החברני ומשפחת העזיאלי אלה הם משפחת הקהתי: במספר כל זכר מבן חדש ומעלה שמנת אלפים ושש מאות שמרי משמרת הקדש: משפחת בני קהת יחנו על ירך המשכן תימנה: ונשיא בית אב למשפחת הקהתי אליצפן בן עזיאל: ומשמרתם הארן והשלחן והמנרה והמזבחת וכלי הקדש אשר ישרתו בהם והמסך וכל עבדתו: ונשיא נשיאי הלוי אלעזר בן אהרן הכהן פקדת שמרי משמרת הקדש: למררי משפחת המחלי ומשפחת המושי אלה הם משפחת מררי: ופקדיהם במספר כל זכר מבן חדש ומעלה ששת אלפים ומאתים:

Transla. Chal.

אחורי משכנא ישרון מערבא: ורב בית אבא לבית גרשון אליסף בר לאל: ומטרת בני גרשון במשכן זמנא משכנא ופרסא חופאה ופרסא דתרע משכן זמנא: ווילוות דרתא וית פרסא דתרע דרתא דעל משכנא ועל מדבחא סחור סחור וית אטונוהי לכל פולחניה: ולקהת זרעית עמרם וזרעית יצהר וזרעית חברון וזרעית עזיאל אלין אנון זרעית קהת: במנין כל דכורא מבר ירחא ולעילא תמניא אלפין ושית מאה נטרי מטרת קודשא: זרעית בני קהת ישרון על שידא דמשכנא דרומא: ורב בית אבא לזרעית קהת אליצפן בר עזיאל: ומטרתהון ארונא ופתורא ומנרתא ומדבחיא ומאני קודשא דישמשון בהון ופרסא וכל פולחניה: ורבא דממנא על רברבי ליואי אלעזר בר אהרן כהנא מפקדא על נטרי מטרת קודשא: למררי זרעית מחלי וזרעית מושי אלין אנון זרעית מררי: ומניניהון במנין כל דכורא מבר ירחא ולעילא שתא אלפין ומאתן:

Interp. chal.

caſtrametabūtur poſt tabernaculū ad occidentem. Et pinceps domus patrū gerſonitarū eliaſaph filius iael. ſub cuſtodia aūt filioꝝ gerſon in tabernaculo federis erit tabernaculuꝫ τ opertimentū quo tegitur: tentoriūq; quod eſt in oſtio tabernaculi federis: τ cortine atrii: τ tētorium quod eſt in oſtio atrii quod circuit altare τ tabernaculū: τ funiculi eius iuxta oēm cultū eius. De caath aūt fuit familia amrā τ familia iſaar et familia hebron τ familia oziel. He ſunt familie caath iuxta numerū oim maſculoꝝ ab vno menſe τ ſupra octo milia τ ſexcēti cuſtodientiū cuſtodiā ſanctuarii. Familie filioꝝ caath caſtrametabūtur ad meridianū latus tabernaculi. et princeps domus patrū familiarū caath: eliſaphan filius oziel. Eruntq; ſub cuſtodia eoꝝ arca τ menſa τ candelabrū τ altaria τ vaſa q̄bus miniſtrāt in ſanctuario: τ tentoriū τ oīe qḋ ad eius cultū pertinet. Prepoſitus aūt qui cōſtitut⁹ eſt ſup principes leuitaꝝ: eleazar fili⁹ aaron ſacerdotis: et ſub manu eius erunt cōſtituti illi q̄ cuſtodiūt cuſtodiā ſanctuarii. de merari fuit familia mooli τ familia muſi. He ſunt familie merari. Oēſq; maſculi q̄ numerati ſunt ex eo ab vno mēſe τ ſupra ſex milia τ ducēti.

Primitiua chal.

ונשיא בית אב למשפחת מררי צוריאל בן אביחיל על ירך המשכן יחנו צפנה: ופקדת משמרת בני מררי קרשי המשכן ובריחיו ועמדיו ואדניו וכל כליו וכל עבדתו: ועמדי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם: והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו שמרים משמרת המקדש למשמרת בני ישראל והזר הקרב יומת: כל פקודי הלוים אשר פקד משה ואהרן על פי יהוה למשפחתם כל זכר מבן חדש ומעלה שנים ועשרים אלף: ויאמר יהוה אל משה פקד כל בכר זכר לבני ישראל מבן חדש ומעלה ושא את מספר שמתם: ולקחת את הלוים לי אני יהוה תחת כל בכר בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת כל בכור בבהמת בני ישראל: ויפקד משה כאשר צוה יהוה אתו את כל בכור בבני ישראל: ויהי כל בכור זכר במספר שמת מבן חדש ומעלה לפקדיהם שנים ועשרים אלף

שכן ברח סבב יתר חנה פנה ידע זרח שמר מות פה עלה שנה אמר נשא ספר בכר פקד צוה היה

Princeps eorum ſuriel filius abiaiel in plaga ſeptentrionali caſtrametabũtur. Erunt ſub cuſtodia eorum tabule tabernaculi & vectes & colũne ac baſes earum: & oĩa que ad cultũ huiuſcemodi pertinent: colũneq; atrii per circuitum cum baſibus ſuis: & paxilli cũ funibus. Caſtrametabũtur añ tabernaculũ federis. ideſt. ad oriẽtalem plagam moyſes & aaron cum filiis ſuis. hñtes cuſtodiam ſanctuarii in medio filiorum iſrael. Quiſquis alienꝰ acceſſerit: morietur. Oẽs leuite quos numerauerunt moyſes & aaron iuxta preceptũ dñi per familias ſuas in gñe maſculino a menſe vno & ſupra fuerunt viginti duo milia. Et ait dominus ad moyſen. Numera primogenitos ſexus maſculini de filiis iſrael ab vno menſe & ſupra: & habebis ſummã eorũ. Tolleſq; leuitas mihi pro oĩ primogenito filiorũ iſrael. Ego ſum dñs. Et pecora eorũ pro vniuerſis primogẽitis pecorũ filiorũ iſrael. Recẽſuit moyſes ſicut preceperat dñs primogenitos filiorum iſrael: & fuerunt maſculi per nomina ſua a menſe vno & ſupra viginti duo milia

καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τοῦ δήμου τοῦ μεραρί, σουριὴλ υἱὸς ἀβιχαΐα, ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσι πρὸς βορρᾶν. ἡ ἐπίσκεψις τῆς φυλῆς τῶν υἱῶν μεραρί, τὰς κεφαλίδας τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ τοὺς στύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῶν, καὶ τοὺς κάλους αὐτῶν. καὶ οἱ παρεμβάλλοντες κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ ἀνατολῶν, μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τοῦ ἁγίου εἰς τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ ἁπτόμενος, ἀποθανεῖται. πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν λευιτῶν, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου κατὰ δήμους αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἐπίσκεψαι πᾶν πρωτότοκον ἄρσεν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω. καὶ λάβε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐξ ὀνόματος. καὶ λήψῃ τοὺς λευίτας ἐμοί, ἐγὼ κύριος, ἀντὶ πάντων τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν λευιτῶν ἀντὶ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν πρωτοτόκων ἐν τοῖς κτήνεσι τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπεσκέψατο μωυσῆς ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος αὐτῷ, πᾶν πρωτότοκον ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐγένοντο πάντα τὰ πρωτότοκα ἀρσενικὰ κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐξ ὀνόματος ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω ἐκ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες

et princeps domus familiarum populi merari: ſuriel filius abiaiel: ex obliquo tabernaculi caſtrametabuntur ad aquilonem. numeratio tribus filiorum merari: capitula tabernaculi: et vectes eius: et columnas eius: et baſes eius: et omnia vaſa eorum: et opera eorum: et columnas atrii in circuitu: et baſes earum: et paxillos earum: et funes earum. et caſtrametantes verſus faciem tabernaculi teſtimonii ab oriente: moyſes et aaron et filii eius: cuſtodientes cuſtodias ſanctuarii ad cuſtodias filiorum iſrael. et alienigena tangens: morietur. omnis numeratio leuitarum: quos numerauit moyſes et aaron per vocem domini per populos eorum: omne maſculinum ab vno menſe et ſupra: duo et viginti milia. et dixit dominus ad moyſen: dicens numera omne primogenitum maſculinum filiorum iſrael ab vno menſe et ſupra. et accipe numerum eorum ex nomine. et accipies leuitas mihi: ego dominus: pro omnibus primogenitis filiorum iſrael: et iumenta leuitarum pro omnibus iumentis primogenitis in iumentis filiorum iſrael. et numerauit moyſes quemadmodum precepit dominus ei: omne primogenitum in filiis iſrael. et fuerunt omnia primogenita maſculina ſecundum numerum et ex nomine ab vno menſe et ſupra ex numeratione eorum: duo et viginti milia

F

Tranſla. Chal.

ורבית אבא לזרעית מררי צוריאל בר אביחיל על שידא דמשכנא ישרון ציפונא: ומסרת מטרת בני מררי דפי משכנא ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי וכל מנוהי וכל פולחניה: ועמודי דרתא סחור סחור וסמכיהון וסכיהון ואטוניהון: ודשרן קדם משכנא קדומא קדם משכן זימנא מדינחא משה ואהרן ובנוהי נטרין מטרת מקדשא למטרת בני ישראל וחלונאי דיקרב יתקטל: כל מניני ליואי דמנא משה ואהרן על מימרא דיי לזרעיתהון כל דכורא מבר ירחא ולעילא עשרין ותרין אלפין: ואמר יי למשה מני כל בוכרא דכורא בבני ישראל מבר ירחא ולעילא וקביל ית מנין שמהתהון: ותקרב ית ליואי קדמי אנא יי חלף כל בוכרא בבני ישראל וית בעירא דליואי חלף כל בוכרא בבעירא דבני ישראל: ומנא משה כמא דפקיד יי יתיה ית כל בוכרא בבני ישראל: והוו כל בוכרי דכורא במנין שמהן מבר ירחא ולעילא למניניהון עשרין ותרין אלפין

Primitiua chal.

שדא נטר דור שכן חלל מנה מנה קרב

Interp. chal.

Et princeps domus patris familiarum merari: ſuriel filius abihail: caſtrametabunturq; ad latus aquilonare tabernaculi. Hec autem tradita ſunt in cuſtodiã filiorum merari: tabule tabernaculi et vectes eius et colũne eius et baſes eius et oĩa vaſa eius et oĩa que ad cultũ eius ptinent et colũne atrii per circuitũ et baſes earum et paxilli et funes earũ. Et qui caſtrametabũtur ante tabernaculũ ad orientalẽ plagã ante tabernaculũ federis erunt moyſes et aaron et filii sui cuſtodiẽtes cuſtodiã ſanctuarii in cuſtodiã filiorum iſrael. Extraneus aũt qui acceſſerit occidet. Oẽs qui numerati ſunt de leuitis quos nũerauit moyſes et aaron iuxta verbũ dñi p familias ſuas: oẽs maſculi ab vno menſe et ſupra fuerũt viginti duo milia. Dixitq; dñs ad moyſen. Numera oẽs primogenitos maſculos de filiis iſrael ab vno menſe et ſupra et ſuſcipe ſummã noim eorum. et applicabis leuitas in cõſpectu meo: ego dñs: pro omni primogenito filiorũ iſrael: et pecora leuitarũ pro vniuerſis primogenitis pecorum filiorum iſrael. Numerauitq; moyſes oẽs pmogenitos filiorũ iſrael ſicut preceperat ei dñs. Fueruntq; oẽs maſculi primogeniti iuxta numerũ nominũ eorum qui nũerati ſunt ab vno menſe et ſupra viginti duo milia

---

G

καὶ τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακόσιοι. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε τοὺς λευίτας ἀντὶ πάντων τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν λευιτῶν ἀντὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν. καὶ ἔσονταί μοι οἱ λευῖται, ἐγὼ κύριος. τὰ λύτρα τῶν τριῶν καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίων οἱ πλεονάζοντες παρὰ τοὺς λευίτας ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ λήψῃ πέντε σίκλους κατὰ κεφαλήν, κατὰ τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον λήψῃ, εἴκοσι ὀβολοὶ ὁ σίκλος. καὶ δώσεις τὸ ἀργύριον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λύτρα τῶν πλεοναζόντων ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὸ ἀργύριον τὰ λύτρα παρὰ τῶν πλεοναζόντων εἰς τὴν ἐκλύτρωσιν τῶν λευιτῶν. παρὰ τῶν πρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔλαβε τὸ ἀργύριον, πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ χιλίους τριακοσίους σίκλους, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὸ ἀργύριον τὰ λύτρα τῶν πλεοναζόντων ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ φωνῆς κυρίου ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. Ca. 4.

A

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν υἱῶν καὰθ ἐκ μέσου υἱῶν λευί, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ πέντε ἐτῶν καὶ ἐπάνω ἕως πεντήκοντα ἐτῶν, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ταῦτα τὰ ἔργα τῶν υἱῶν καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἅγιον τῶν ἁγίων.

et tres et ſeptuaginta et ducenti. et locutus eſt dominus ad moyſen: dicens: accipe leuitas pro omnibus primogenitis filiorum iſrael: et iumenta leuitarum pro iumentis eorum. et erunt mihi leuite: ego dominus. redemptiones trium et ſeptuaginta et ducentorum qui ſuperſunt a leuitis a primogenitis filiorum iſrael. et accipies quinque ſiclos per caput: per didragmum ſanctum accipies: viginti obolis ſiclus. et dabis argentum aaron et filiis eius: redemptiones ſuperabundantium in eis. et accepit moyſes argentum redemptiones a ſuperabundantibus in redemptione leuitarum a primogenitis filiorum iſrael accepit argentum: quinque et ſexaginta et mille trecentos ſiclos: ſecundum ſiclum ſanctum. et dedit moyſes argentum redemptiones ſuperabundantium aaron et filiis eius: per vocem domini quemadmodum precepit dominus moyſi. Ca. 4. Et locutus eſt dominus ad moyſen et aaron: dicens: accipe ſummam filiorum caath de medio filiorum leui: per populos eorum: per domos familiarum ſuarum: a viginti annis et quinque annis et ſupra vſque ad quinquaginta annos: omnis ingrediens adminiſtrandum vt faciat omnia opera in tabernaculo teſtimonii. et hec opera filiorum caath in tabernaculo teſtimonii ſanctum ſanctorum.

Infra. 8.c. Exo. 30.b. Leu. 27.c. Eze. 45.d.

ducenti ſeptuagintatres. Locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens. Tolle leuitas pro primogẽitis filiorum iſrael. & pecora leuitarũ pro pecoribus eorum. Erũtq; leuite mei. Ego ſum dominus. In precio aũt ducentorũ ſeptuagintatrium qui excedunt numerũ leuitarum de primogẽitis filiorũ iſrael: accipies quinq; ſiclos per ſingula capita ad menſuram ſctũarii. Siclus habet viginti obolos. Dabiſq; pecuniã aarõ & filiis eius preciũ eorum q ſupra ſunt. Tulit igitur moyſes pecuniã eorum q fuerãt amplius & quos redemerat a leuitis pro primogenitis filiorum iſrael mille trecentorum ſexagintaquinq; ſiclorum iuxta põdus ſanctuarii. & dedit eam aaron & filiis eius iuxta verbum quod preceperat ſibi dominus. Cap. 4.

Locutuſq; eſt dñs ad moyſen & aarõ dicens. Tollẽ ſummã filiorum caath de medio leuitarum p domos & familias ſuas a triceſimo anno & ſupra: vſq; ad quinq̃geſimũ annum oĩm qui ingrediũtur vt ſtẽt & miniſtrẽt in tabernaculo federis. Hic ẽ cultus filiorum caath. Tabernaculum federis & ſanctum ſanctorum

שלשה ושבעים ומאתים: וידבר יהוה אל משה לאמר: קח את הלוים תחת כל בכור בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת בהמתם והיו לי הלוים אני יהוה: ואת פדויי השלשה והשבעים והמאתים העדפים על הלוים מבכור בני ישראל: ולקחת חמשת חמשת שקלים לגלגלת בשקל הקדש תקח עשרים גרה השקל: ונתתה הכסף לאהרן ולבניו פדויי העדפים בהם: ויקח משה את כסף הפדיום מאת העדפים על פדויי הלוים: מאת בכור בני ישראל לקח את הכסף חמשה וששים ושלש מאות ואלף בשקל הקדש: ויתן משה את כסף הפדים לאהרן ולבניו על פי יהוה כאשר צוה יהוה את משה:

Ca. iiij.

וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי למשפחתם לבית אבתם: מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל בא לצבא לעשות מלאכה באהל מועד: זאת עבדת בני קהת באהל מועד קדש הקדשים:

מאה דבר לקח בכר היה פדה גלל לקח נתן נתן פה שפחה עלה בוא עשה לאך יעד

Tranſla. Chal.

מאתן ושבעין ותלתא: ומליל יי עם משה למימר: קריב ית ליואי חלף כל בוכרא בבני ישראל וית בעירא דליואי חלף בעירהון ויהון משמשין קדמי ליואי אנא יי: וית פריקי מאתן ושבעין ותלתא דיתירין על ליואי מבוכריא דבני ישראל: ותסב חמש חמש סלעין לגלגלתא בסלעי קודשא תסב עשרין מעין סלעא: ותתן כספא לאהרן ולבנוהי פריקי דיתירין בהון: ונסיב משה ית כסף פורקנהון מן דיתירין על פריקי ליואי: מן בוכריא דבני ישראל נסיב ית כספא אלף ותלת מאה ושתין וחמשא סלעין בסלעי קודשא: ויהב משה ית כסף פריקיא לאהרן ולבנוהי על מימרא דיי כמא דפקיד יי ית משה:

Ca. iiij.

ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: קבילו ית חושבן בני קהת מגו בני לוי לזרעיתהון לבית אבהתהון: מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא למעבד עבידתא במשכן זימנא: דין פולחן בני קהת במשכן זימנא קדש קודשיא:

Interp. chal.

et ducenti et ſeptuaginta et tres. Locutuſq; eſt dñs cũ moyſe dicẽs. Applica leuitas pro omni pmogenito filiorum iſrael et pecora leuitarũ p pecoribus eorum: et miniſtrabũt leuite corã me: ego dñs. Et a ducẽtis et ſeptuaginta et tribus qui excedũt numerũ leuitarũ qui redimẽdi ſunt de pmogenitis filiorum iſrael: tolles quinq; ſiclos p ſingula capita in ſiclis ſanctuarii viginti obolos hñs ſiclus. Dabiſq; argentũ eorum qui redimendi ſunt qui excedũt leuitas aaron et filiis eius. Tulitq; moyſes argẽtum eorum qui fuerũt amplius quos redemerat a leuitis: pro primogenitis filiorum iſrael tulit argẽti mille et trecentos et ſexagita ſiclos i ſiclis ſanctuarii. Deditq; moyſes argẽtum redemptorũ aarõ et filiis eius iuxta verbum dñi: ſicut preceperat dominus moyſi. Cap. 4.

Locutuſq; eſt dominus cum moyſe et cum aaron dicens. Suſcipe ſummã filiorum caath de medio filiorum leui per familias ſuas per domos patrum ſuorum: a triginta annis et ſupra et vſq; ad quinq̃ginta annos oĩm qui veniũt vt per turmas miniſtrent miniſterium in tabernaculo federis. Hic eſt cultus filiorum caath in tabernaculo federis: ſanctum ſanctorum.

Primitiua chal.

מאה אמר שמש פרק יתר נסב גלל מאה נתן שית שנה עלה אתא פלח שכן

Ter. Heb.

וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה
וְהוֹרִדוּ אֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ בָהּ
אֵת אֲרֹן הָעֵדֻת׃ וְנָתְנוּ עָלָיו כְּסוּי
עוֹר תַּחַשׁ וּפָרְשׂוּ בֶגֶד כְּלִיל
תְּכֵלֶת מִלְמָעְלָה וְשָׂמוּ בַּדָּיו׃ וְעַל
שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרְשׂוּ בֶּגֶד תְּכֵלֶת
וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת הַקְּעָרֹת וְאֶת
הַכַּפֹּת וְאֶת הַמְּנַקִּיֹּת וְאֵת קְשׂוֹת
הַנָּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה׃
וּפָרְשׂוּ עֲלֵיהֶם בֶּגֶד תּוֹלַעַת שָׁנִי
וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ
וְשָׂמוּ אֶת בַּדָּיו׃ וְלָקְחוּ בֶּגֶד
תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת מְנֹרַת הַמָּאוֹר
וְאֶת נֵרֹתֶיהָ וְאֶת מַלְקָחֶיהָ וְאֶת
מַחְתֹּתֶיהָ וְאֵת כָּל כְּלֵי שַׁמְנָהּ
אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם׃ וְנָתְנוּ
אֹתָהּ וְאֶת כָּל כֵּלֶיהָ אֶל מִכְסֵה
עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל הַמּוֹט׃
וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב יִפְרְשׂוּ בֶּגֶד
תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר
תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת בַּדָּיו׃ וְלָקְחוּ
אֶת כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ
בָם בַּקֹּדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל בֶּגֶד
תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמִכְסֵה
עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל הַמּוֹט׃
וְדִשְּׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו
בֶּגֶד אַרְגָּמָן׃ וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת כָּל

Primitiua heb.: חנה · ירד סכך כסה · עוד · כלל · עלה שום · פנה פרש · נסך קשה · תמד היה · תלע שנה · כסה · נור אור · לקח · חתה כלה · שרת · זבח · שום

Trāſla.B.Hiero.

ingredietur aaron & filii eius: quū mouēda ſūt caſtra: & deponēt velū qđ pēdet ant fores: īuoluētq; eo arcam teſtimonii: & opient rurſū velamine hyacinthinarū pelliū: extēdētq; deſuper palliū totum hyacīthinū: & īducent vectes. Mēſā quoq; ꝓpoſitiōis īuoluēt hyacinthino pallio: & ponēt cū eo thuribula ac mortariola cyathos & crateras ad liba fūdēda. panes ſemper in ea erunt. extendētq; deſup palliū coccineum: qđ rurſū operiēt velamento hyacinthinarū pelliū: & inducent vectes. Sument & palliū hyacinthinū: quo operient candelabrum cum lucernis & forcipibus ſuis: & emunctoriis & cunctis vaſis olei: q̄ ad cōcinnādas lucernas neceſſaria ſunt. & ſuper omnia ponent opimentum hyacīthinarū pellium: & inducent vectes. Necnon & altare aureū īuoluent hyacīthino veſtimēto: & extēdent deſup opimētū hyacithinarum pellium: inducentq; vectes. omnia vaſa quib9 miniſtratur in ſctūario īuoluēt hyacinthino pallio: & extēdent deſuper opimentum hyacinthinarū pelliū: inducētq; vectes. Sed & altare mūdabūt cinere: & īuoluent illud purpureo veſtimento: ponētq; cū eo omnia

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina

τ introibūt aarō τ filii ei9: qū leuāda
καὶ εἰσελεύσονται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν ἐξαί-
fuerit caſtra: τ deponēt velū
ρῃ ἡ παρεμβολή, καὶ καθελοῦσι τὸ καταπέτασμα
obūbrās: τ cōtegēt in eo ar
τὸ συσκιάζον, καὶ κατακαλύψουσιν ἐν αὐτῷ τὴν κιβω-
cā teſtimōii. τ imponēt ſup illā ve
τὸν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' αὐτὸ κατακά-
lamē pelliceū hyacīthinū: τ iniiciēt
λυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιβαλοῦσιν
ſup illā palliū totū hyacīthinū deſup. τ imit
ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον ὅλον ὑακίνθινον ἄνωθεν· καὶ διεμβαλοῦ-
tent vectes eius. τ ſup mēſam pro
σι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς. καὶ ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν προ-
poſitā imittēt ſup eā palliū purpureū:
κειμένην ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον πορφυροῦν,
τ diſcos: τ mortariola: τ cya
καὶ τὰ τρυβλία, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τοὺς κυά-
thos: τ libatoria in qb9 libat: τ panes
θους, καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπένδει, καὶ οἱ ἄρτοι οἱ
ſēpiterni in ea erūt. τ imittēt in
διαπαντὸς ἐπ' αὐτῆς ἔσονται. καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐ-
eā palliū coccinū: τ coopiēt eā coop
τὴν ἱμάτιον κόκκινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὴν καλύμ-
culo pelliceo hyacīthino: τ imittēt ve
ματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ ἐμβαλοῦσι τοὺς ἀνα-
ctes eius: τ accipiēt palliū hyacīthinū: τ coope
φορεῖς αὐτῆς, καὶ λήψονται ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ καλύ-
riēt cādelabrū lucētē: τ lucernas eius: τ
ψουσι τὴν λυχνίαν τὴν φωτίζουσαν, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ
emūctoria eius: τ forcipes eius: τ oīa
τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς, καὶ τὰς λαβίδας αὐτῆς, καὶ πάντα
vaſa olei eius: q̄cūq; miniſtrabūt in ipſis.
τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐλαίου αὐτῆς, ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς.
τ imittēt eā: τ oīa vaſa eius: i coopimētū
καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτήν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, εἰς κάλυμμα
pelliceū hyacīthinū: τ imponēt eā ſup vectes:
δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιθήσουσιν αὐτὴν ἐπ' ἀναφορέων,
τ ſup altare aureū imponēt palliū hyacī
καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν ἐπιθήσουσιν ἱμάτιον ὑακίν-
thinū: τ coopiēt illō coopimēto pelliceo hyacī
θινον, καὶ ἐπικαλύψουσιν αὐτὸ καλύμματι δερματίνῳ ὑακιν-
thino: τ imittēt vectes eius: τ ſumēt oīa
θίνῳ, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ λήψονται πάντα
vaſa miniſtratoria: q̄cūq; miniſtrabūt in eis in
τὰ σκεύη τὰ λειτουργικά, ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς ἐν
ſctūariis. τ imittēt in palliū hyacīthinū: τ coope
τοῖς ἁγίοις. καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς ἱμάτιον ὑακίνθινον, καὶ καλύψου-
riēt ea coopimēto pelliceo hyacīthino: τ imponēt
σιν αὐτὰ καλύμματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, καὶ ἐπιθήσουσιν
ſup vectes: τ cooptoriū imponēt ſup altare.
ἐπ' ἀναφορεῖς. καὶ τὸν καλυπτῆρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον
τ coopiēt ſup illō palliū totū purpureū τ impo
καὶ ἐπικαλύψουσιν ἐπ' αὐτὸ ἱμάτιον ὁλοπόρφυρον. καὶ ἐπιθή-

B

Trāſla.Chal.

וְיֵעוֹל אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי בְּמִטַּל מַשְׁרִיתָא וְיַפְרְקוּן יָת פָּרוּכְתָּא דִפְרָסָא וִיכַסּוֹן בַּהּ יָת
אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא׃ וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי חוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וְיִפְרְסוּן לְבוּשׁ גְּמִיר תַּכְלָא
מִלְּעֵלָּא וִישַׁוּוֹן אֲרִיחוֹהִי׃ וְעַל פָּתוֹרָא דִּלְחֵם אַפַּיָּא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תַּכְלָא וְיִתְּנוּן
עֲלוֹהִי יָת מְגִסַּיָּא וְיָת בָּזִיכַיָּא וְיָת מְכִילָתָא וְיָת קַסְוָת נִסּוּכָא וּלְחֵים תְּדִירָא עֲלוֹהִי
יְהֵי׃ וְיִפְרְסוּן עֲלֵיהוֹן לְבוּשׁ צְבַע זְהוֹרִי וִיכַסּוֹן יָתֵיהּ בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וִישַׁוּוֹן
יָת אֲרִיחוֹהִי׃ וְיִסְּבוּן לְבוּשׁ תַּכְלָא וִיכַסּוֹן יָת מְנָרְתָּא דְאַנְהוֹרֵי וְיָת בּוֹצִינַהָא וְיָת
צִבְתָּהָא וְיָת מַחְתְּיָתָהָא וְיָת כָּל מָנֵי מִשְׁחַהּ דִּי יְשַׁמְּשׁוּן לַהּ בְּהוֹן׃ וְיִתְּנוּן יָתַהּ וְיָת כָּל
מָנָהָא לְחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל אֲרִיחָא׃ וְעַל מַדְבְּחָא דְדַהֲבָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ
תַּכְלָא וִיכַסּוֹן יָתֵיהּ בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וִישַׁוּוֹן יָת אֲרִיחוֹהִי׃ וְיִסְּבוּן יָת כָּל מָנֵי
שִׁמּוּשָׁא דִּי יְשַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וְיִתְּנוּן לִלְבוּשׁ תַּכְלָא וִיכַסּוֹן יָתְהוֹן בְּחוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ
סַסְגּוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל אֲרִיחָא׃ וִיסַפּוּן יָת קִטְמָא דְמַדְבְּחָא וְיִפְרְסוּן עֲלוֹהִי לְבוּשׁ
אַרְגְּוָנָא׃ וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי יָת כָּל

Primitiua chal.

עול נטל שרא · פרק כסה נתן · חפה פרש שוה · אף עתן כול · קסוא הוה · נסב נור · חתה מאן שמש · דבח · כסה · ספה

Interp. chal.

Ingredieturq; aaron τ filii eius qū mouēda ſunt caſtra: τ deponēt velū qđ pendet: τ cooperiēt eo arcā teſtimonii: τ ponēt ſup illud velamē ex pellibus hyacinthinis: τ expādent deſup palliū totū hyacinthinū: τ ponent vectes eius. Et ſup mēſam panis ꝓpoſitionis expandēt palliū hyacinthinū: τ ponēt ſup eam thuribula τ mortariola τ cyathos τ crateras libamētoꝝ. τ panes erūt ſup ea ſemp. τ expandēt ſup eā palliū coccineū: τ cooperiēt eam cooptorio de pellibus hyacinthinis: τ ponent vectes ei9. Tollentq; palliū hyacinthinū: τ cooperiēt candelabrū luminaris τ lucernas eius τ forcipes eius τ thuribula ei9 τ oīa vaſa miniſterii eius quibus vtuntur in miniſterio eius. Et ponent ſuper illud τ ſup omnia vaſa eius coopertoriū de pellibus hyacinthinis: et ponent ſup vectē. τ ſuper altare aureū extendent palliū hyacinthinū: τ cooperient illud operimēto de pellibus hyacinthinis: et ponent v..tes eius. Et tollent oīa vaſa miniſterii eius quibus miniſtrant in ſanctuario: τ ponent ea in pallio hyacinthino. Et cooperient illud coopertorio pelliū hyacinthinarū: τ ponent ſuper vectem. Colligentq; cinerem de altari et expandent ſuper illud pallium purpureum: et ponent ſuper illud omnia

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

nēt ſup illō, oīa vaſa ei9: i qb9 mini
σουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, ἐν οἷς λειτουρ-
ſtrabūt in eis: τ thuribula τ fuſcinulas
γήσουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ πυρεῖα καὶ τὰς κρεάγρας
τ phialas τ oīa vaſa alta
καὶ τὰς φιάλας καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστη-
ris: τ imittēt ſup illō coopimētū pelli
ρίου. καὶ ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὸ κάλυμμα δερμάτι-
ceū hyacīthinū. τ imittēt vectes e-
νον ὑακίνθινον. καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐ-
ius τ cōſumabūt aarō τ filii eius: coope
τοῦ καὶ συντελέσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καλύ-
riētes ſctūaria: τ oīa vaſa ſctā: cū
πτοντες τὰ ἅγια, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, ἐν τῷ
tollentur caſtra. τ poſt hec introi-
ἐξαίρειν τὴν παρεμβολήν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύ-
būt filii caath ad tollēdū. τ nō tāgēt ſctā:
σονται υἱοὶ καὰθ αἴρειν. καὶ οὐχ ἅψονται τῶν ἁγίων,
vt nō moriātur. hec tollēt filii caath in
ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν. ταῦτα ἀροῦσιν υἱοὶ καὰθ ἐν τῇ
tabnaculo teſtimonii: epiſcop9 eleazar fili9 aarō
σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐπίσκοπος ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν
ſacerdotis: oleū luminis τ incēſū
τοῦ ἱερέως, τὸ ἔλαιον τοῦ φωτὸς καὶ τὸ θυμίαμα τῆς
cōpoſitiōis: τ ſacrificiū quottidianū: τ oleū
συνθέσεως, καὶ ἡ θυσία ἡ καθ' ἡμέραν, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς
vnctiōis: cura tota tabnaculi τ q̄cūq; ſūt i eo
χρίσεως, ἡ ἐπισκοπὴ ὅλη τῆς σκηνῆς καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν αὐ-
in ſctūario: τ in oib9 opib9. τ locut9 eſt
τῇ ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις. καὶ ἐλάλησε
dūs ad moyſen τ aarō: dicēs: nō ꝑdatis
κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, μὴ ὀλοθρεύσητε τῆς
de tribu ꝓpłm caath de medio leuitaꝝ. τ
φυλῆς τὸν δῆμον τὸν καὰθ ἐκ μέσου τῶν λευϊτῶν. καὶ
hoc facite iſtis: τ viuēt τ nō mo
τοῦτο ποιήσατε αὐτοῖς, καὶ ζήσονται καὶ οὐ μὴ
riētur: accedētibus illis ad ſctā
ἀποθάνωσιν, προσπορευομένων αὐτῶν πρὸς τὰ ἅγια
ſctoꝝ. aarō τ filii ei9 ingrediātur:
τῶν ἁγίων. ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰσπορευέσθωσαν,
τ cōſtituēt eos q̄lib3 ad portatiōes
C
καὶ καταστήσουσιν αὐτοὺς ἕκαστος εἰς τὴν ἀναφορὰν
ſuā τ nō intrēt videre ꝯfeſtim ſctūariū:
αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εἰσέλθωσιν ἰδεῖν ἐξάπινα τὸ ἅγιον,
τ morietur. τ locut9 ē dūs ad moyſen:
καὶ ἀποθανοῦνται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
dicēs: accipe ſūmā filioꝝ gerſon: τ
λέγων, λάβε τὴν ἀρχὴν τῶν υἱῶν γερσών, καὶ τοὺς
domeſticos familiaꝝ ſuaꝝ: per ꝓpłos eoꝝ:
κατοίκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν,
a q̄nq; τ viginti ānis τ ſupra vſq; ad q̄nq̄-
ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεντη-
ginta ānos numerate eos:
κονταέτους ἐπισκέψασθε αὐτούς,

Trāſla.B.Hiero.

vaſa quibus in miniſterio eius vtūtur .i. igniū receptacula: fuſcinulas ac tridentes vncinos & batilla. Cuncta vaſa altaris opient ſimul velamine hyacinthinarū pellium: & inducēt vectes. Cūq; inuoluerit aaron & filii eius ſanctuariū & omnia vaſa eius in commotione caſtrorum: tunc intrabunt filii caath: vt portēt inuoluta: & nō tāgēt vaſa ſctūarii: ne moriantur. Iſta ſunt onera filiorū caath ī tabernaclo federis: ſup quos erit eleazar filius aaro ſacerdotis: ad cuius ptiet curā oleū ad cōcinādas lucernas & cōpoſitiōis incēſum & ſacrificiū qđ ſp offertur: & oleū vnctiōis: & quicquid ad cultū tabernaculi ptinet: oīmq; vaſorū q̄ in ſanctuario ſūt. Locutuſq; ē dñs ad moyſen & aaron dicēs. Nolite ꝑdere populū caath de medio leuitarum: ſed hoc facite eis: vt viuāt & nō moriātur ſi tetigerint ſancta ſctōrum. Aaron & filii eius intrabunt: ipſiq; diſponēt onera ſingulorū: & diuident quid portare quis debeat. Alii nulla curioſitate videāt q̄ ſūt in ſanctuario: priuſq̄ īuoluātur: alioquī morientur. Locutuſq; ē dñs ad moyſen dicēs. Tolle ſummā ēt filiorum gerſon per domos ac familias & cognationes ſuas a triginta annis & ſupra vſq; ad annos quinquaginta. Numera

Ter. Heb.

כֵּלָיו אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת
הַמַּחְתֹּת אֶת הַמִּזְלָגֹת וְאֶת הַיָּעִים
וְאֶת הַמִּזְרָקֹת כֹּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ
וּפָרְשׂוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחַשׁ
וְשָׂמוּ בַדָּיו׃ וְכִלָּה אַהֲרֹן וּבָנָיו
לְכַסֹּת אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת כָּל כְּלֵי
הַקֹּדֶשׁ בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי כֵן
יָבֹאוּ בְנֵי קְהָת לָשֵׂאת וְלֹא יִגְּעוּ
אֶל הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ אֵלֶּה מַשָּׂא בְנֵי
קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וּפְקֻדַּת אֶלְעָזָר
בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאוֹר וּקְטֹרֶת
הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן
הַמִּשְׁחָה פְּקֻדַּת כָּל הַמִּשְׁכָּן וְכָל
אֲשֶׁר בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכֵלָיו׃ וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
אַל תַּכְרִיתוּ אֶת שֵׁבֶט מִשְׁפְּחֹת
הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם׃ וְזֹאת עֲשׂוּ
לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת
קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים אַהֲרֹן וּבָנָיו
יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל
עֲבֹדָתוֹ וְאֶל מַשָּׂאוֹ׃ וְלֹא יָבֹאוּ
לִרְאוֹת כְּבַלַּע אֶת הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ׃
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
נָשֹׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם
הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה עַד
בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם

Primitiua heb.: זלג יעה · זרק · כסה · כסה · חנה · בוא נשא נגע · מות נשא · עוד · אור · תמד · שכן · כלה דבר · כרת שפחה · עשה · חיה נגש · שום את · ראה מות · עלה · פקד

Trāſla.Chal.

מָנוֹהִי דִּי יְשַׁמְּשׁוּן עֲלוֹהִי בְּהוֹן יָת מַחְתְּיָתָא וְיָת צִנּוֹרְיָתָא וְיָת מַגְרוֹפְיָתָא וְיָת מִזְרְקַיָּא
כָּל מָנֵי מַדְבְּחָא וְיִפְרְסוּן עֲלוֹהִי חוֹפָאָה דִּמְשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וִישַׁוּוֹן אֲרִיחוֹהִי׃ וִישֵׁיצֵי
אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי לְכַסָּאָה יָת קוּדְשָׁא וְיָת כָּל מָנֵי קוּדְשָׁא בְּמִטַּל מַשְׁרִיתָא וּבָתַר כֵּן יֵיעֲלוּן
בְּנֵי קְהָת לְמִטַּל וְלָא יִקְרְבוּן לְקוּדְשָׁא וְלָא יְמוּתוּן אִלֵּין מַטּוּל בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן
זִמְנָא׃ וְדִמְסִיר לְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא מִשְׁחָא דְאַנְהָרוּתָא וּקְטֹרֶת בֻּסְמַיָּא
וּמִנְחַת תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דִרְבוּתָא מַסְרַת כָּל מַשְׁכְּנָא וְכָל דְּבֵיהּ בְּקוּדְשָׁא וּבְמָנוֹהִי׃ וּמַלֵּיל
יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר׃ לָא תְשֵׁיצוּן יָת שִׁבְטָא דְּזַרְעֲיַת קְהָת מִגּוֹ לֵיוָאֵי׃ וְדָא
עֲבִידוּ לְהוֹן וְיֵיחוֹן וְלָא יְמוּתוּן בְּמִקְרַבְהוֹן לְקֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָּא אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יֵיעֲלוּן וִימַנּוּן
יָתְהוֹן גְּבַר גְּבַר עַל פֻּלְחָנֵיהּ וּלְמַטּוּלֵיהּ׃ וְלָא יֵיעֲלוּן לְמֶחֱזֵי כַּד מְכַסַּן יָת מָנֵי קוּדְשָׁא
וְלָא יְמוּתוּן׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ קַבֵּל יָת חֻשְׁבַּן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אַף אִנּוּן לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן׃ מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵלָּא עַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין תִּמְנֵי יָתְהוֹן

Interp. chal.

vaſa eius q̄bus miniſtrāt ſup illō: thuribula τ fuſcinulas τ batilla τ phialas oīaq; vaſa altaris. τ extendēt ſup ea opertoriū hyacinthinaꝝ pelliū: τ ponēt vectes eius. Et cōſummabit aaron τ filii eius cooperire ſanctuarium τ oīa vaſa ſanctuarii qū mouenda ſunt caſtra: τ poſtea ingredientur filii caath vt portēt ea: τ nō tangant ſancta vt non moriātur. Hec ſunt onera filioꝝ caath in tabernaculo federis. τ q̄ tradita ſunt eleazar filio aaron ſacerdotis: hec ſunt. oleū ad luminaria τ incenſum aromatū τ iuge ſacrificiū τ oleum vnctionis: τ ad curā eius pertinet totū tabernaculū et oīa q̄ ſunt in ſanctuario τ vaſa eius. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe τ cū aaron dicens. Nolite cōſumere tribū cognationū caath de medio leuitarū. Et hoc facite eis vt viuant τ non moriātur quādo accedent ad ſancta ſanctoꝝ. Aaron τ filii eius intrabunt τ conſtituēt eos vnūquēq; ſup miniſteriū ſuū τ ſup onus ſuū. et nō ingrediātur ad videndū qū operiātur vaſa ſanctuarii vt nō moriātur. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Accipe quoq; ſummā filioꝝ gerſon per domos patrū ſuoꝝ per cognationes ſuas a triginta annis τ ſupra vſq; ad q̄nq̄ginta annos numerabis eos.

Primitiua chal.

ברך ברך · שצא מאן · נטל שרא עול · קרב מות נטל · שבק נהר · רבב · אמר שצא · חיה קרב עול · מנה נטל חזה · כסה · שנה עלה

כָּל הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא׃ וְנָשְׂאוּ אֶת יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵהוּ וּמִכְסֵה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר עָלָיו מִלְמָעְלָה וְאֶת מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְאֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת מָסַךְ פֶּתַח שַׁעַר הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מֵיתְרֵיהֶם וְאֶת כָּל כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה לָהֶם וְעָבָדוּ׃ עַל פִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי לְכָל מַשָּׂאָם וּלְכֹל עֲבֹדָתָם וּפְקַדְתֶּם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל מַשָּׂאָם׃ זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמַרְתָּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקְדֵם כָּל הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם לְכָל עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וַאֲדָנָיו׃ וְעַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב

Primitiua heb. (margin): צָבָא · שָׁבַת · כָּסָה · סָכַךְ · סָבַב · יָתַר · כָּלָה · עָשָׂה · פֶּה · הָיָה · שָׁמַר · נָשָׂא · פָּקַד · עָלָה · בּוֹא · שָׁכַן · בָּרַח · עָמַד

omnes qui ingrediuntur: & miniſtrant in tabernaculo federis. Hoc eſt officiū familie gerſonitarum: vt portent cortinas tabernaculi & tectum federis opimētū aliud: & ſuper oīa velamen hyacinthinū: tentoriū ꝙ quod pēdet in introitu tabernaculi federis: cortinas atrii: & velum in introitu quod ē an̄ tabernaculū. Omnia que ad altare pertinent funiculos & vaſa miniſterii iubente aaron & filiis eius portabūt filii gerſon: & ſciēt ſinguli cui debeant oneri mancipari. Hic eſt cultus familie gerſonitarum in tabernaculo federiſ. Eruntꝙ ſub manu ithamar filii aaron ſacerdotis. Filios quoꝙ merari per familias & domos patrū ſuorum recenſebis a triginta annis & ſupra vſꝙ ad annos quinquaginta: omnes qui ingrediuntur ad officiū miniſterii ſui & cultum federis teſtimonii. Hec ſunt onera eorum. Portabunt tabulas tabernaculi & vectes eius: colūnas ac baſes earū: colūnas quoꝙ atrii p circuitū

Primitiua chal. כְּלַח · נְטַל · שְׁכַן · חֲפָה · דּוּר · עֲלַל · דְּבַח · מְסַר · פְּלַח · אֲמַר · הֲוָה · נְטַר · שְׁנָה · עֲלָה · מְנָה · אֲתָא · דְּבָא · דּוּר

Transla. Chal. [Aramaic text not transcribed]

Interp. chal.

Omnes qui veniūt ad miniſtrandū per turmas ſuas in miniſterio tabernaculi federis. Hoc ē miniſteriū cognationū gerſon vt miniſtrēt & portēt. Portabūtꝙ cortinas tabernaculi & tētoriū tabnaculi federis & optoriū hyacīthinū qđ eſt ſup illđ & tētoriū oſtij taberna culi federis & cortinas atrij & tētoriū qđ eſt in introitu oſtij atrij qđ eſt ſup tabnaculū & ſup altare per circuitū & funiculos eoꝝ & oīa vaſa miniſterij eoꝝ: & oīa que eis tradita ſunt vt miniſtrēt. iuxta verbuꝫ aaron & filioꝝ eius erit omne miniſterium filiorum gerſon per omnia onera ſua & per oīa miniſteria ſua: & conſtituetis ſuper eos in cuſtodia oīa onera eoꝝ. Hoc eſt miniſteriū cognationū filioꝝ gerſō in tabernaculo federis: quoꝝ cuſtodia erit in manu ithamar filij aarō ſacerdotis. Filios merari per familias ſuas & per domos patrum ſuorum numerabis a triginta annis & ſupra vſꝙ ad quinquaginta annos numerabis eos: omnes qui veniunt per turmas vt miniſtrent miniſterium tabernaculi federis. Et hec eſt cuſtodia oneris eorum iuxta omne miniſterium ſuum in tabernaculo federis: tabule tabernaculi & vectes & colūne eius & baſes eius & culumne atrij per circuitum

cum baſibus & paxillis & funibus ſuis. Oīa vaſa & ſupellectilem ad numerum accipiēt: ſicꝙ portabunt. Hoc eſt officium familie merarītarum & miniſteriū in tabernaculo federis: eruntꝙ ſub manu ithamar filii aarō ſacerdotis. Recēſuerūt igitur moyſes & aarō & pricipes ſinagoge filios caath p cognatiōes & domos patrum ſuorum: a triginta annis & ſupra: vſꝙ ad annum quinquageſimum omnes qui igrediūtur ad miniſteriū tabernaculi federis: & inuenti ſunt duo milia ſeptingenti quinquagīta. Hic eſt numerus populi caath qui intrant tabernaculū federis. Hos numerauit moyſes & aaron iuxta ſermonē dñi p manū moyſi. Nūerati ſunt & filii gerſon p cognationes & domos patrum ſuorū a triginta annis & ſupra vſꝙ ad quinquageſimū annū: oēs qui ingrediuntur vt miniſtrēt in tabernaculo federis: & inuenti ſunt duo milia ſexcenti triginta. Hic eſt populus gerſonitarū: quos numerauerunt moyſes & aarō iuxta verbum domini. Nūerati ſūt & filii merari p cognationes & domos

וְאַדְנֵיהֶם וִיתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם לְכָל כְּלֵיהֶם וּלְכֹל עֲבֹדָתָם וּבְשֵׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם׃ זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה אֶת בְּנֵי הַקְּהָתִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם אַלְפַּיִם שְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי כָּל הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה׃ וּפְקוּדֵי בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחוֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיִּהְיוּ פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם אַלְפַּיִם וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פִּי יְהוָה׃ וּפְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית

Primitiua heb. (margin): פָּקַד · שָׁמַר · יָעַד · פָּקַד · נָשָׂא · יָעַד · עָלָה · בּוֹא · הָיָה · מֵאָה · פָּקַד · פֶּה · פָּקַד

Transla. Chal. [Aramaic text not transcribed]

Interp. chal.

et baſes earū & paxilli: et funiculi eaꝝ: oīaꝙ vaſa eaꝝ oīs miniſterij ſui: & p noīa cōſtituetis vaſa cuſtodie oneris eoꝝ. hoc ē miniſteriū cognatōis filioꝝ merari iuxta oē miniſteriū eoꝝ in tabnaculo federis p manū ithamar filij aarō ſacđotis. Nūerauitꝙ moyſes & aarō & pnceps ꝯgregatōis filios caath p familias ſuas et domos patrū ſuoꝝ a triginta annis & ſupra vſꝙ ad qnq̄ginta annos oēs q̄ veniūt p turmas ad miniſtrandū in tabernaculo federis. Fuerūtꝙ q̄ nūerati ſunt ex eis per familias ſuas duo milia ſeptingēti & qnꝙ. Hi ſunt q̄ nūerati ſunt de cognatiōe caath oēs q̄ miniſtrabāt in tabernaculo federis: q̄s nūerauit moyſes & aarō iux verbū dñi p manū moyſi. Nūeratiꝙ ſunt filij gerſon p cognatōes ſuas & p domos pſm ſuoꝝ a triginta annis & ſupra vſꝙ ad qnq̄ginta annos: oēs qui veniūt per turmas ad miniſtrandū in tabernaculo federis. Fuerūtꝙ q̄ numerati ſunt ex eis p familias ſuas et domos pſm ſuoꝝ duo milia ſexcēti & trigīta. Hi ſūt qui nūerati ſunt de familijs filioꝝ gerſon: oēs miniſtrātes in tabernaculo federis: q̄s numerauit moyſes et aaron iuxta verbū dñi. Et q̄ numerati ſunt de familijs filiorum merari per familias ſuas & per domos

אתם׃ מבן שלשים שנה ומעלה
ועד בן חמשים שנה כל הבא
לצבא לעבדה באהל מועד׃ ויהיו
פקדיהם למשפחתם שלשת
אלפים ומאתים׃ אלה פקודי
משפחת בני מררי אשר פקד
משה ואהרן על פי יהוה ביד
משה׃ כל הפקדים אשר פקד
משה ואהרן ונשיאי ישראל את
הלוים למשפחתם ולבית אבתם׃
מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן
חמשים שנה כל הבא לעבד
עבדת עבדה ועבדת משא באהל
מועד׃ ויהיו פקדיהם שמנת
אלפים וחמש מאות ושמנים׃ על
פי יהוה פקד אותם ביד משה
איש איש על עבדתו ועל משאו
ופקדיו אשר צוה יהוה את משה׃
וידבר יהוה אל

Cap. v.

משה לאמר׃ צו את בני ישראל
וישלחו מן המחנה כל צרוע
וכל זב וכל טמא לנפש׃ מזכר
עד נקבה תשלחו אל מחוץ
למחנה תשלחום ולא יטמאו
את מחניהם אשר אני שכן
בתוכם׃ ויעשו כן בני ישראל
וישלחו אותם אל מחוץ

(Primitiua heb.: היה · מאה · נשא · עלה · נשא · עבד · מאה · את · דבר צוה · שלח חנה · צרע זוב · טמא · חנה · עשה)

patrum ſuorum a triginta annis & ſupra: vſq̧ ad annū quinquageſimū: oēs qui ingrediūtur ad explēdos ritus tabernaculi federis: & inuenti ſunt tria milia ducenti. Hic eſt numerus filiorum merari quos recenſuerunt moyſes & aaron iuxta imperiū dñi p manū moyſi. Oēs qui recenſiti ſunt de leuitis: & quos receſeri fecit ad nomē moyſes & aaron & principes iſrael p cognationes & domos patrū ſuorū a triginta annis & ſupra vſq̧ ad annum quinquageſimū ingredientes ad miniſterium tabernaculi: & onera portanda. fuerunt ſimul octo milia quingenti octoginta. Iuxta verbum domini recenſuit eos moyſes. vnumquēq̧ iuxta officium & onera ſua: ſicut preceperat ei dominus. Ca. 5.

Locutuſq̧ eſt dominus ad moyſen dicens. Precipe filiis iſrael: vt eiiciant de caſtris omnem leproſum & qui ſemine fluit: pollutuſq̧ ē ſup mortuo. tam maſculum q̄ feminam eiicite de caſtris: ne contaminēt ea cum habitauerint vobiſcum. Fecerūtq̧ ita filii iſrael: & eiecerunt eos extra

πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πεντεκαιεικοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν πρὸς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγενήθη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, τρισχίλιοι καὶ διακόσιοι. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου υἱῶν μεραρί, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ τοὺς λευίτας, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, ἀπὸ πεντεκαιεικοσαετοῦς καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταετοῦς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος πρὸς τὸ ἔργον τῶν ἔργων, καὶ τὰ ἔργα τὰ αἰρόμενα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγενήθησαν οἱ ἐπισκεπέντες ὀκτακισχίλιοι πεντακόσιοι ὀγδοήκοντα. διὰ φωνῆς κυρίου ἐπεσκέψατο μωυσῆς αὐτοὺς ἄνδρα κατ᾽ ἄνδρα, ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐπὶ ὧν αἴρουσιν αὐτοί. καὶ ἐπεσκέπησαν ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. Ca. 5.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, πρόσταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐξαποστειλάτωσαν ἐκ τῆς παρεμβολῆς πάντα λεπρόν, καὶ πάντα γονορρυῆ, καὶ πάντα ἀκάθαρτον ἐπὶ ψυχῇ, ἀπὸ ἀρσενικοῦ ἕως θηλυκοῦ, ἐξαποστείλατε ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐ μὴ μιανοῦσι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν, ἐν οἷς ἐγὼ καταγίνομαι ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς ἔξω τῆς

Primitiua chal. | Tranſla. Chal. | Interp. chal.

אבהתהון׃ מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא
במשכן זמנא׃ והוו מניניהון לזרעיתהון תלתא אלפין ומאתן׃ אלין מניני זרעית בני
מררי דמנא משה ואהרן על מימרא דיי בידא דמשה׃ כל מניניא דמנא משה ואהרן
ורברבי ישראל ית ליואי לזרעיתהון ולבית אבהתהון׃ מבר תלתין שנין ולעילא
ועד בר חמשין שנין כל דאתי למפלח פולחן פולחנא ופולחן מטול במשכן זמנא׃
והוו מניניהון תמניא אלפין וחמש מאה ותמנן׃ על מימרא דיי מנא יתהון בידא
דמשה גבר גבר על פולחניה ועל מטוליה ומניניה דפקיד יי ית משה׃
ומליל יי עם משה למימר׃ פקיד ית בני ישראל וישלחון מן Ca. v.
משריתא כל דסגיר וכל דדאיב וכל דמסאב לטמא נפשא דאנשא׃ מדכר עד נוקבא תשלחון
לברא למשריתא תשלחונון ולא יסאבון ית משריתהון דשכינתי שריא בניהון׃
ועבדו כן בני ישראל ושלחו יתהון לברא

(Primitiua chal.: הוה מאה · מנה אמר מנה · רבב שנה · אתא פלח נטל · מנה · אמר שלח · שרא דוב סאב)

patrū ſuoꝝ a triginta annis ⁊ ſupra vſq̧ ad quinquaginta annos: oēs q̄ veniūt per turmas ad miniſtrandū in tabernaculo federis. Fuerūtq̧ q̄ nūerati ſunt ex eis per familias ſuas tria milia ⁊ ducēti. Hi ſunt q̄ numerati ſunt de familijs filioꝝ merari: q̄s nūerauit moyſes ⁊ aarō iuxta verbū dñi p manū moyſi. Oēs leuite nūerati ſunt q̄s nūerauit moyſes ⁊ aaron ⁊ principes iſrl̄ p familias ⁊ p domos patrū ſuoꝝ a trigīta ānis ⁊ ſupra vſq̧ ad q̄nq̄ginta annos: oēs q̄ ingrediūtur ad miniſtrandū miniſteriū cultus ⁊ miniſteriū oneris in tabernaculo federis: fuerūt qui numerati ſunt ex eis octo milia ⁊ quingēti ⁊ octoginta iuxta verbum dñi. Conſtituitq̧ eos per manū moyſi vnumquēq̧ ſuper miniſteriū ſuum ⁊ ſuper onus ſuum: ⁊ numerati ſunt ſicut preceperat dominus moyſi. Ca. 5.

Locutuſq̧ eſt dñs cum moyſe dicens. Precipe filijs iſrael: vt eiiciant de caſtris oēm leproſum et omnē qui patitur fluxum ſeminis: ⁊ omnē qui pollutus eſt pollutione anime. a maſculo vſq̧ ad feminā eiicietis: extra caſtra eiicietis eos: vt non contaminēt caſtra eoꝝ: quia maieſtas mea habitat inter eos. Feceruntq̧ ita filij iſrael: ⁊ eiecerunt eos extra

παρεμβολῆς, καθὰ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, ἀνὴρ ἢ γυνή, ὅστις ἂν ποιήσῃ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ παριδὼν παρίδῃ, καὶ πλημμελήσῃ ἡ ψυχὴ ἐκείνη, ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν, ἣν ἐποίησεν, καὶ ἀποδώσει τὴν πλημμέλειαν· τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ᾽ αὐτό, καὶ ἀποδώσει τίνι ἐπλημμέλησεν αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τῷ ἀνθρώπῳ ὁ ἀγχιστεύων, ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ τὸ πλημμέλημα, τὸ πλημμέλημα τὸ ἀποδιδόμενον τῷ κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ ἔσται, πλὴν τοῦ κριοῦ τοῦ ἱλασμοῦ, δι᾽ οὗ ἐξιλάσεται ἐν αὐτῷ περὶ αὐτοῦ. καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ κατὰ πάντα τὰ ἁγιαζόμενα ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ὅσα ἂν προσφέρωσι τῷ κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ αὐτῷ ἔσται. καὶ ἑκάστου τὰ ἡγιασμένα αὐτοῦ ἔσται· καὶ ἀνήρ, ὃς ἂν δῷ τῷ ἱερεῖ, αὐτῷ ἔσται. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ παριδοῦσα ὑπερίδῃ αὐτόν, καὶ κοιμηθῇ τις μετ᾽ αὐτῆς κοίτην σπέρματος, καὶ λάθῃ ἐξ ὀφθαλμῶν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ κρύψῃ, αὐτὴ δὲ ᾖ μεμιασμένη, καὶ μάρτυς μὴ ᾖ κατ᾽ αὐτῆς, καὶ αὐτὴ μὴ ᾖ συνειλημμένη, καὶ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, αὐτὴ δὲ μεμίανται, ἢ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν

castra: ſicut locutus erat dominus moyſi. Locutuſq̧ eſt dominus ad moyſen dicens. Loquere ad filios iſrael. Vir ſiue mulier cum fecerit ex oībus peccatis que ſolēt hoībus accidere: & p negligētiā trāſgreſſi fuerint mandatū dñi: atq̧ deliq̄rint: cōfitebūtur pctūm ſuum: & reddent ipſum caput: quintamq̧ partem deſuper ei in quem peccauerint. Sin autem nō fuerit qui recipiat: dabūt dño: & erit ſacerdotis: excepto ariete qui offertur p expiatione: vt ſit placabilis hoſtia. Oēs quoq̧ primitie quas offerunt filii iſrael ad ſacerdotē pertinent: & quicquid in ſctūarium offertur a ſingulis & traditur manibus ſacerdotis: ipſius erit. Locutuſq̧ eſt dñs ad moyſen dicens. Loq̄re ad filios iſrael: & dices ad eos. Vir cuius vxor errauerit: maritumq̧ contemnēs dormierit cum altero viro: & hoc maritus deprehendere non quiuerit: ſed latet adulterium: & teſtibus argui nō pt: quia non eſt inuenta in ſtupro: ſi ſpūs zelotypie concitauerit virum contra vxorē ſuā que polluta eſt: vel falſa ſuſpitione appetitur:

למחנה כאשר דבר יהוה אל
משה כן עשו בני ישראל׃ וידבר
יהוה אל משה לאמר׃ דבר אל
בני ישראל איש או אשה כי
יעשו מכל חטאת האדם למעל
מעל ביהוה ואשמה הנפש ההוא׃
והתודו את חטאתם אשר עשו
והשיב את אשמו בראשו
וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר
אשם לו׃ ואם אין לאיש גאל
להשיב האשם אליו האשם
המושב ליהוה לכהן מלבד איל
הכפרים אשר יכפר בו עליו׃ וכל
תרומה לכל קדשי בני ישראל
אשר יקריבו לכהן לו יהיה׃
ואיש את קדשיו לו יהיו איש
אשר יתן לכהן לו יהיה׃ וידבר
יהוה אל משה לאמר׃ דבר אל
בני ישראל ואמרת אלהם איש
איש כי תשטה אשתו ומעלה
בו מעל׃ ושכב איש אתה
שכבת זרע ונעלם מעיני
אישה ונסתרה והיא נטמאה
ועד אין בה והוא לא נתפשה׃
ועבר עליו רוח קנאה וקנא
את אשתו והוא נטמאה או
עבר עליו רוח קנאה וקנא את

(Primitiua heb.: ידה · שוב · חמש · שוב נדד · כפר · רום · קרב היה · נתן · שטה איש · עלם · סתר טמא · עוד תפש)

Tranſla. Chal. | Interp. chal. | Primitiua chal.

למשריתא כמא דמליל יי עם משה כן עבדו בני ישראל׃ ומליל יי עם משה למימר
מליל עם בני ישראל גבר או אתתא ארי יעבדון מכל חובי אנשא למשקר שקר
קדם יי ויחוב אנשא ההוא׃ ויודון ית חוביהון דעבדו ויתיב ית חוביה ברישיה
וחומשיה יוסף עלוהי ויתן לדחב ליה׃ ואם לית לגברא פריק לאתבא חובתא ליה
חובתא דמתיב קדם יי לכהנא בר מדכר כפוריא דיכפר ביה עלוהי׃ וכל אפרשותא
לכל קודשיא דבני ישראל דיקרבון לכהנא דיליה יהי׃ וגבר ית מעשר קודשוהי
דיליה יהון גבר דיתן לכהנא דיליה יהי׃ ומליל יי עם משה למימר׃ מליל עם בני
ישראל ותימר להון גבר גבר ארי תסטי אתתיה ותשקר ביה שקר׃ וישכוב גבר
יתה שכבת זרעא ויהי מכסא מעיני בעלה ומטמרא והיא מסאבא וסהיד לית בה
והיא לא איתאחדת׃ ויעבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית איתתיה והיא מסאבא או
יעבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית

caſtra: ſicut locutus fuerat dñs cū moyſe ita fecerūt filij iſrael. Locutuſq̧ eſt dñs cū moyſe dicēs. Loq̄re cum filijs iſrael. Vir aut mulier cū fecerint ex oībus pctis hoīs vt preuaricētur p̄uaricationē corā dño: ⁊ deliq̄rit hō ille: cōfitebūtur peccata ſua q̄ fecerūt: ⁊ reddēt ipſum caput quo peccauerūt: ⁊ quintā partē addēt ſuper illud: ⁊ dabit ei cui peccauerūt. Et ſi non vixerit homo ille neq̧ habuerit ꝓpinquū cui reddatur illud, in quo peccauerūt: illud qđ redditur pro pctō coram dño ad ſacerdotē pertinet: excepto ariete expiationū qui offertur vt expiet ſup eū. Et oēs primitie omniū ſanctificatoꝝ filioꝝ iſrael que offerūt ſacerdoti: ipſi⁹ erūt. Et decime ſanctificate vniuſcuiuſq̧: ipſi⁹ erūt: et vir qui dederit ſacerdoti: ipſius erit. Locutuſq̧ eſt dñs cū moyſe dicēs. Loq̄re cū filijs iſrael ⁊ dices ad eos. Vir cuius vxor errauerit ⁊ preuaricata fuerit in eum preuaricationē: ⁊ cōcubuerit vir cum ea coitu feminis: ⁊ occultū atq̧ abſconditū fuerit ab oculis viri ſui: ⁊ ipſa eſt contaminata: ⁊ nullus teſtis eſt contra eā: neq̧ ipſa eſt deprehenſa. aut ſpūs zelotypie tranſierit ſup eum: ⁊ zelauerit vxorē ſuā: ⁊ ipſa polluta fuerit. vel ſpiritus zelotypie tranſierit ſuper eum et

(Primitiua chal.: אמר · אתא עבד · חוב ידה תוב · ראש יסף נתן · תוב כפר פרש · קרב הוה עשר · סטה אתא שכר · שכב כסה טמר · סאב אחד עבר · קנא)

אשתו והיא לא נטמאה והביא
האיש את אשתו אל הכהן
והביא את קרבנה עליה עשירת
האיפה קמח שערים לא יצק
עליו שמן ולא יתן עליו לבנה
כי מנחת קנאת הוא מנחת
זכרון מזכרת עון׃ והקריב אתה
הכהן והעמדה לפני יהוה׃
ולקח הכהן מים קדשים בכלי
חרש ומן העפר אשר יהיה
בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן
אל המים׃ והעמיד הכהן את
האשה לפני יהוה ופרע את
ראש האשה ונתן על כפיה את
מנחת הזכרון מנחת קנאת הוא
וביד הכהן יהיו מי המרים
המאררים׃ והשביע אתה הכהן
ואמר אל האשה אם לא שכב
איש אתך ואם לא שטית טמאה
תחת אישך הנקי ממי המרים
המאררים האלה׃ ואת כי שטית
תחת אישך וכי נטמאת
ויתן איש בך את שכבתו
מבלעדי אישך׃ והשביע הכהן את
האשה בשבעת האלה ואמר
הכהן לאשה יתן יהוה אותך
לאלה ולשבעה בתוך עמך

adducet eam ad ſacerdotem: & offeret oblationem pro illa decimã partẽ ſati farine ordeacee. Nõ fundet ſuper eam oleum: nec imponet thus: quia ſacrificiũ zelotypie eſt: & oblatio inueſtigans adulteriũ. Offeret igitur eam ſacerdos: & ſtatuet coram domino. aſſumetq́ aquã ſanctã in vaſe fictili: & pauxillũ terre de pauimento tabernaculi mittet in eam. Cũq́ ſteterit mulier in cõſpectu domini: diſcooperiet caput eius: & ponẽt ſuper manus illius ſacrificiũ recordatiõis & oblationẽ zelotypie. Ipſe aũt tenebit aquas amariſſimas in quibus cũ execratione maledicta congeſſit: adiurabitq́ eam & dicet. Si non dormiuit vir alienus tecũ: & ſi non polluta es deſerto mariti toro: nõ te nocebũt aque iſte amariſſime: in quas maledicta cõgeſſi. Si autẽ declinaſti a viro tuo: atq́ polluta es: & concubuiſti cum altero: his maledictiõibus ſubiacebis. Det te dominus in maledictionẽ exẽplũq́ cũctorũ i pplo ſuo.

vxorẽ ſuã: ipſa vero nõ fuerit polluta: ⁊ du
γυναῖκα αὐτοῦ, αὐτὴ δὲ μὴ ᾖ μεμιασμένη, καὶ ἄ-
cet homo vxorẽ ſuã ad ſacerdotẽ:
ξει ὁ ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱερέα,
et offeret donũ p̃ ea: decimã ptẽ
καὶ προσοίσει τὸ δῶρον περὶ αὐτῆς, τὸ δέκατον
ocphi farinã ordeaceã: nõ effundet ſup eã
τοῦ οἰφὶ ἄλευρον κρίθινον, οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ᾽ αὐτῷ
oleũ: neq́ imponet ſup eã thus. eſt .n. ze-
ἔλαιον, οὐδ᾽ ἐπιθήσει ἐπ᾽ αὐτὸ λίβανον. ἔστι γὰρ ζη-
lotypie ſacrificiũ memoratiõis: cõmemorãs pec
λωτυπίας θυσία μνημοσύνου, ἀναμιμνήσκουσα ἁ-
catũ. ⁊ adducet eã ſacerdos: ⁊ ſta
μαρτίαν. καὶ προσάξει αὐτὴν ὁ ἱερεύς, καὶ στή-
tuet eã corã dño: ⁊ ſumet ſacerdos
σει αὐτὴν ἔναντι κυρίου, καὶ λήψεται ὁ ἱερεύς
aquã purã viuẽtẽ in vaſe fictili: ⁊ de terra
ὕδωρ καθαρὸν ζῶν ἐν ἀγγείῳ ὀστρακίνῳ, καὶ τῆς γῆς
exũte ſup pauimẽto tabnaculi teſti
τῆς οὔσης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
monij: ⁊ accipiẽs ſacerdos immittet in aquã:
τυρίου, καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐμβαλεῖ εἰς τὸ ὕδωρ,
⁊ ſtatuet ſacerdos mulierẽ corã dño: ⁊
καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἔναντι κυρίου, καὶ
diſcooperiet caput mulieris: ⁊
ἀποκαλύψει τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικός, καὶ
dabit ſup manꝰ eius ſacrificiũ me-
δώσει ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς τὴν θυσίαν τοῦ μνη-
moratiõis: ſacrificiũ zelotypie: in ãt
μοσύνου, τὴν θυσίαν τῆς ζηλωτυπίας, ἐν δὲ τῇ
manu ſacerdotis erit aqua rephẽſiõis
χειρὶ τοῦ ἱερέως ἔσται τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τὸ
execrata hec. ⁊ adiurabit eã
ἐπικαταρώμενον τοῦτο. καὶ ὁρκιεῖ αὐτὴν ὁ
ſacerdos: ⁊ dicet mulieri: ſi nõ dormiuerit aliquis
ἱερεύς, καὶ ἐρεῖ τῇ γυναικί, εἰ μὴ κεκοίμηταί τις
tecũ: ſi nõ trãſgreſſa es vt polluereris ſub
μετὰ σοῦ, εἰ μὴ παραβέβηκας μιανθῆναι ὑπὸ
viro tuo: inocẽs eſto ab
τὸν ἄνδρα τὸν σεαυτῆς, ἀθῴα ἴσθι ἀπὸ τοῦ ὕ-
aqua redargutiõis execrata hac.
δατος τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου τού-
ſi vero tu trãſgreſſa es maritata exiſ-
του. εἰ δὲ σὺ παραβέβηκας ὕπανδρος οὖσα
aut polluta es: ⁊ dedit q̃s ↄcubitũ ſuũ in
ἢ μεμίανσαι, καὶ ἔδωκέ τις τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐν
te: p̃ter virũ tuũ: ⁊ adiurabit ſacerdos
σοί, πλὴν τοῦ ἀνδρός σου, καὶ ὁρκιεῖ ὁ ἱερεύς
mulierẽ in iuramẽtis execratiõis huiꝰ. ⁊
τὴν γυναῖκα ἐν τοῖς ὅρκοις τῆς ἀρᾶς ταύτης. καὶ
dicet ſacerdos mulieri: det dñs te i execratiõe
ἐρεῖ ὁ ἱερεὺς τῇ γυναικί, δῴη κύριός σε ἐν ἀρᾷ
⁊ in iuramẽto in medio pp̃li tui:
καὶ ἐν ὅρκῳ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου,

C

Tranſla. Chal.

אתתיה והיא לא מסאבא׃ וייתי גברא ית אתתיה לות כהנא וייתי ית קורבנה עלה חד מן עשרא בתלת סאין קמח שערין לא יריק עלוהי משחא ולא יתן עלוהי לבונתא ארי מנחת קנאתא הוא מנחת דוכרנא מדכרת חובין׃ ויקריב יתה כהנא ויקימנה קדם ייי׃ ויסב כהנא מיא קדישין במאן דחסף ומן עפרא דיהי ביסודי משכנא יסב כהנא ויתן למיא׃ ויקים כהנא ית אתתא קדם ייי ויפרע ית רישא דאתתא ויתן על ידהא ית מנחת דוכרנא מנחת קנאתא היא ובידא דכהנא יהון מיא מריריא מלטטיא׃ ויומי יתה כהנא ויימר לאתתא אם לא שכיב גבר יתיך ואם לא סטית לאסתאבא בר מבעליך הוי זכאה ממיא מריריא מלטטיא האלין׃ ואת ארי סטית בר מבעליך וארי אסתאבת ויהב גבר ביך ית שכבתיה בר מבעליך׃ ויומי כהנא ית אתתא במומתא דלווטא ויימר כהנא לאתתא יתן ייי יתיך ללווט ולמומי בגו עמיך

Interp̃. chal.

zelauerit vxorẽ ſuam ⁊ ipſa non fuerit contaminata: adducet vir vxorẽ ſuã ad ſacerdotẽ: ⁊ adducet cum ea oblationẽ ſuam decimã partem trium ſatorũ farine ordeacee: nõ effundet ſuper eam oleũ nec ponet ſuper eam thus: quia munus zelotypie eſt: munus recordationis cõmemorans peccata. Offeretq́ eam ſacerdos: ⁊ ſtatuet eam coram dño. Et tollet ſacerdos aq̃s luteris in vaſe fictili: et de puluere q̃ eſt in fundamẽto tabernaculi tollet ſacerdos: ⁊ mittet eum in aq̃s. et ſtatuet ſacerdos mulierẽ corã dño: ⁊ diſcooperiet caput mulieris: ⁊ ponet in manibus eius munus recordationis: munꝰ zelotypie eſt. ⁊ in manu ſacerdotis erunt aq̃ amare maledicte. Adiurabitq́ eaꝫ ſacerdos ⁊ dicet mulieri. Si nõ cõcubuit vir tecũ: ⁊ ſi non declinaſti vt cõtaminata eſſes: excepto viro tuo: eris innoxia ab aq̃s iſtis amariſſimis maledictis. Et ſi tu declinaſti a viro tuo ⁊ polluta es: et ↄcubuit vir tecũ: excepto viro tuo: adiurabitq́ ſacerdos mulierẽ iuramẽto maledictiõis: ⁊ dicet ſacerdos mulieri. dabit te dñs in maledictionẽ ⁊ iuramentũ in medio pp̃li tui:

cũ dederit dñs femur tuũ decidẽs ⁊
ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν μηρόν σου διαπεπτωκότα καὶ
vterũ tuũ diruptũ: ⁊ introibit
τὴν κοιλίαν σου πεπρησμένην, καὶ εἰσελεύσεται τὸ
aqua execrata hec in vterꝰ tuũ
ὕδωρ τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο εἰς τὴν κοιλίαν σου
vt dirũpat vẽtrẽ: ⁊ decidat femur tuũ ⁊ dicet
πρῆσαι γαστέρα, καὶ διαπεσεῖν μηρόν σου. καὶ ἐρεῖ ἡ
mulier: fiat fiat. ⁊ ſcribet ſacerdos execratiões
γυνή, γένοιτο γένοιτο. καὶ γράψει ὁ ἱερεὺς τὰς ἀρὰς
has in libro: ⁊ delebit in aqua
ταύτας εἰς βιβλίον, καὶ ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ
redargutiõis execrata: ⁊ potabit mu
ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου, καὶ ποτιεῖ τὴν γυ-
lierẽ aqua redargutiõis maledicte.
ναῖκα τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου.
⁊ introibit in eã aqua redargutiõis
καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ
maledicte. ⁊ accipiet ſacerdos de manu
ἐπικαταρωμένου. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἐκ χειρὸς τῆς
mulieris ſacrificiũ zelotypie: ⁊ imponet
γυναικὸς τὴν θυσίαν τῆς ζηλωτυπίας, καὶ ἐπιθήσει
ſacrificiũ corã dño: ⁊ offeret illud ſup
τὴν θυσίαν ἔναντι κυρίου. καὶ προσοίσει αὐτὴν ἐπὶ τὸ
altare. ⁊ ap̃hẽdet ſacerdos de ſacrificio
θυσιαστήριον. καὶ δράξεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ
recordationẽ eius: ⁊ offeret illã ſup altare:
μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ ἀνοίσει αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον,
⁊ poſt hec potabit mulierẽ aqua. ⁊
καὶ μετὰ ταῦτα ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ. καὶ
erit ſi fuerit polluta ⁊ latuerit virũ ſuũ:
ἔσται ἐὰν ᾖ μεμιασμένη καὶ λήθῃ λάθῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς,
⁊ introibit in eã aqua re
καὶ εἰσελεύσεται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγ-
dargutiõis execrata: ⁊ rũpet vte
μοῦ τὸ ἐπικαταρώμενον, καὶ πρησθήσεται τὴν κοι-
rũ: ⁊ decidet femur eius. ⁊ erit
λίαν, καὶ διαπεσεῖται ὁ μηρὸς αὐτῆς. καὶ ἔσται
mulier in execratiõeꝫ i pp̃lo ſuo. ſi vero nõ fue
ἡ γυνὴ εἰς ἀρὰν ἐν τῷ λαῷ αὐτῆς. ἐὰν δὲ μὴ μι-
rit polluta mulier: ⁊ mũda fuerit: ⁊ inocẽs erit: ⁊
ανθῇ ἡ γυνή, καὶ καθαρὰ ᾖ, καὶ ἀθῴα ἔσται, καὶ
ſeminabit ſemẽ. hec lex zelo
ἐκσπερματιεῖ σπέρμα. οὗτος ὁ νόμος τῆς ζηλω-
typie: quã ſi trãſierit mulier maritata exi-
τυπίας, ᾧ ἂν παραβῇ ἡ γυνὴ ὕπανδρος οὖ-
ſtẽs: ⁊ polluta fuerit: aut hõ cui euenerit ſup
σα, καὶ μιανθῇ, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ἐπέλθῃ ἐπ᾽
eũ ſpũs zelotypie: ⁊ zelauerit vxo
αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖ-
rẽ ſuã: ⁊ ſtatuet
κα αὐτοῦ, καὶ στήσει

D

Putreſcere faciat femur tuum: & tumens vter' tu' dirũpatur. Ingrediãtur aq̃ maledicte in ventrem tuum: & vtero tumeſcẽte putreſcat femur. Et rñdebit mulier. Amẽ amẽ. Scribetq́ ſacerdos i libello iſta maledicta: & delebit ea aquis amariſſimis in quas maledicta congeſſit: & dabit ei bibere. Quas cũ exhauſerit: tollet ſacerdos de manu eius ſacrificium zelotypie: & eleuabit illud coram domino: imponetq́ illud ſup altare. ita dumtaxat vt prius pugillum ſacrificii tollat de eo quod offertur: & incendat ſuper altare. & ſic potũ det mulieri aquas amariſſimas. Quas cum biberit ſi polluta ẽ: & cõtẽpto viro adulterii rea ẽ: pertranſibunt eam aq̃ maledictionis: & inflato ventre computreſcet femur: eritq́ mulier in maledictionẽ & i exẽplũ omni populo. Quod ſi polluta non fuerit: erit innoxia: & faciet liberos. Iſta eſt lex zelotypie: ſi declinauerit mulier a viro ſuo: & ſi polluta fuerit: maritusq́ zelotypie ſpiritu cõcitatus adduxerit eã

בתת יהוה את ירכך נפלת ואת
בטנך צבה׃ ובאו המים המאררים
האלה במעיך לצבות בטן ולנפל
ירך ואמרה האשה אמן אמן׃
וכתב את האלת האלה הכהן בספר
ומחה אל מי המרים׃ והשקה את
האשה את מי המרים המאררים
ובאו בה המים המאררים
למרים׃ ולקח הכהן מיד האשה
את מנחת הקנאת והניף את
המנחה לפני יהוה והקריב
אתה אל המזבח׃ וקמץ הכהן
מן המנחה את אזכרתה
והקטיר המזבחה ואחר
ישקה את האשה את המים׃
והשקה את המים והיתה
אם נטמאה ותמעל מעל באישה
ובאו בה המים המאררים
למרים וצבתה בטנה ונפלה
ירכה והיתה האשה לאלה
בקרב עמה׃ ואם לא נטמאה
האשה וטהרה הוא ונקתה ונזרעה
זרע׃ זאת תורת הקנאת אשר
תשטה אשה תחת אישה
ונטמאה׃ או איש אשר
תעבר עליו רוח קנאה וקנא
את אשתו והעמיד את ייי

Tranſla. Chal.

בדיתן ייי ית ירכיך מסיא וית מעיכי נפיחין׃ ויעלון מיא מלטטיא האלין במעיכי לאפחא מעין ולאמסאה ירך ותימר אתתא אמן אמן׃ ויכתוב ית לווטיא האלין כהנא בספרא וימחוק למיא מריריא׃ וישקי ית אתתא ית מיא מריריא מלטטיא ויעלון בה מיא מלטטיא ללווט׃ ויסב כהנא מידא דאתתא ית מנחת קנאתא וירים ית מנחתא קדם ייי ויקריב יתה למדבחא׃ ויקמוץ כהנא מן מנחתא ית אדכרתה ויסיק למדבחא ובתר כן ישקי ית אתתא ית מיא׃ וישקינה ית מיא ותהי אם אסתאבת ושקרת שקר בבעלה ויעלון בה מיא מלטטיא ללווט ויתפחון מעהא ותתמסי ירכה ותהי אתתא ללווט בגו עמה׃ ואם לא אסתאבת אתתא ודכיא היא ותפוק זכאה ותעדי עדוי׃ דא אוריתא דקנאתא דתסטי אתתא בר מבעלה ותסתאב׃ או גבר דתעבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית אתתיה ויקים ית

Interp̃. chal.

cum dederit dñs femur tuũ putridũ ⁊ viſcera tua tumẽtia. Ingredienturq́ aque iſte maledicte in vtero tuo: ⁊ tumere facient viſcera ⁊ cõputreſcere femur. et dicet mulier: amen: amen. Scribetq́ ſacerdos maledictiones has in libello: ⁊ delebit eas in aq̃s amariſſimis: ⁊ dabit bibere mulieri aquas amariſſimas et maledictas. Ingredienturq́ in eam aque maledicte in maledictionẽ. Tolletq́ ſacerdos de manu mulieris ſacrificiũ zelotypie: ⁊ eleuabit munus coram dño: et offeret illud in altari. et tollet ſacerdos de munere plenũ pugillũ: ⁊ adolebit in altari. ⁊ poſtea dabit bibere mulieri aq̃s. Et cũ ppinauerit ei aq̃s: ſi illa polluta ẽ et preuaricauit p̃uaricationẽ ↄtra maritũ ſuũ: ingredient in eã aq̃ maledicte in maledictionẽ: ⁊ tumeſcẽt viſcera eiꝰ: ⁊ cõputreſcet femur eius: ⁊ erit mulier in maledictionẽ in medio pp̃li ſui. Si aũt mulier nõ eſt polluta ſed mũda ẽ: egrediet innoxia: ⁊ cõcipiet ↄceptionẽ. Iſta ẽ lex zelotypie qñ declinauerit mulier a viro ſuo ⁊ cõtaminata fuerit: aut viri ſup quẽ tranſierit ſpũs zelotypie ⁊ zelauerit vxorem ſuã. Statuetq́

הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ
הַכֹּהֵן אֵת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וְנִקָּה
הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא
אֶת עֲוֹנָהּ: וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ
אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר
לְהַזִּיר לַיהוָה: מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר
חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה
וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה
וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל:
כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה
מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא
יֹאכֵל: כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר
לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת
הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיהוָה
קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר
רֹאשׁוֹ: כָּל יְמֵי הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל
נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא: לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ
לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטַּמָּא לָהֶם
בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ:
כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא
לַיהוָה: וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע
פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח
רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יְגַלְּחֶנּוּ: וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבִא
שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶל

Primitiua heb.: נשא · Cap. vi. · דבר · פלא נזר · שתה · שתה · אכל · עשה · נזר · היה · מות בוא · טמא · שבע · גלח שכן בוא · שנה תור

Trāſla. B. Hiero.

in conſpectu dñi: & fecerit ei ſacerdos iuxta omnia que ſcripta ſunt: maritus abſq; culpa erit: & illa recipiet iniquitatē ſuā. Cap. 6.

Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicēs: Loquere ad filios iſrael & dices ad eos. Vir ſiue mulier cū fecerint votū vt ſanctificētur: & ſe voluerit dño cōſecrarē: a vino & oi qd inebriare pōt abſtinebūt. Acetū ex vino & ex qualibet alia potiōe & qcqd de vua exprimitur nō bibēt. vuas recentes ſiccaſq; nō comedent cūctis diebus qbus ex voto dño cōſecrantur. quicquid ex vinea eſſe pōt abvua paſſa vſq; ad acinū nō comedent. Oi tpe ſepationis ſue nouacula nō trāſibit per caput eius vſq; ad completum diē quo domino conſecratur. Sanctus erit creſcente ceſarie capitis eius. Oī tpe cōſecrationis ſue ſuper mortuū nō ingredietur: nec ſup pr̄is quidē & matris & fratris ſororiſq; funere contaminabitur: quia conſecratio dei ſui ſuper caput eius eſt. Oibus diebus ſeparatiōis ſue ſctūs erit domino. Sin autem mortuus fuerit ſubito quiſpiā corā eo: polluetur caput conſecrationis eius: qd radet illico in eadem die purgatiōis ſue: & rurſū ſeptīa. In octaua āt die offeret duos turtures vl duos pullos colūbe

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

eā corā dño: τ faciet ei ſacerdos oēm legē hāc: τ inocēs erit homo a pctō. τ mulier illa recipiet pctm̄ ſuū:
αὐτὴν κατέναντι κυρίου, καὶ ποιήσει αὐτῇ ὁ ἱερεὺς πάντα τὸν νόμον τοῦτον, καὶ ἀθῶος ἔσται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἁμαρτίας. καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτῆς, Ca. 6.

Et locut⁹ ē dñs ad moyſen: dicēs: loqre filijs iſrael: τ dices ad eos: vir aut mulier q̄ magne vouerit votū vt ſctificet ſctificationē dño: a vino τ ſicera ſctificabit. acetū ex vino τ acetū e ſicera nō bibet. τ q̄cūq; operātur ex vua nō bibet: τ vuā recētē τ vuas paſſas nō comedet oib⁹ dieb⁹ voti ſui. ab oibus q̄cūq; fiūt ex vitibus vinū: e corticib⁹ vue vſq; ad acinū nō comedet oibus diebus voti ſctificatiōis ſue. nouacula nō trāſibit ſup caput eius: vſq; q̄ īpleātur dies: q̄s vouit. ſctūs erit: nutriēs comā capillū capitis ſui. oib⁹ diebus voti dño ſup oēm aīaz mortuā nō introibit ſup pr̄ez τ mr̄ez τ ſup frēm τ ſup ſororē: nō polluet in eis: mortuis illis: q2 votū dei ſui ſup eū: τ ſup caput ei⁹: oibus diebus voti ſui ſctūs erit dño. ſi āt q̄s morte moriat ſubito ſup eū: ſtatim polluet caput voti ſui: τ radet caput ſuū in q̄ die mūdat⁹ fuerit. die ſeptimo radet: τ die octaua offeret duos turtures: aut duos pullos colūbaꝝ ad

καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὃς ἂν μεγάλως εὔξηται εὐχὴν ἀφαγνίσασθαι ἁγνείαν κυρίῳ, ἀπὸ οἴνου καὶ σίκερα ἁγνισθήσεται. ὄξος ἐξ οἴνου καὶ ὄξος ἐκ σίκερα οὐ πίεται. καὶ ὅσα κατεργάζεται ἐκ σταφυλῆς οὐ πίεται, καὶ σταφυλὴν πρόσφατον καὶ σταφίδας οὐ φάγεται πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ. ἀπὸ πάντων ὅσα γίνεται ἐξ ἀμπέλου οἶνον, ἀπὸ στεμφύλων ἕως γιγάρτου οὐ φάγεται πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς τοῦ ἁγνισμοῦ αὐτοῦ. ξυρὸς οὐκ ἐπελεύσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι, ὅσας ηὔξατο. ἅγιος ἔσται, τρέφων κόμην τρίχα κεφαλῆς αὐτοῦ. πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς κυρίῳ ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ ἐπ' ἀδελφῷ καὶ ἐπ' ἀδελφῇ, οὐ μιανθήσεται ἐπ' αὐτοῖς, ἀποθανόντων αὐτῶν, ὅτι εὐχὴ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ ἅγιος ἔσται τῷ κυρίῳ. ἐὰν δέ τις θανάτῳ ἀποθάνῃ ἐξάπινα ἐπ' αὐτῷ, παραχρῆμα μιανθήσεται ἡ κεφαλὴ εὐχῆς αὐτοῦ, καὶ ξυρήσεται τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν ᾗ ἡμέρᾳ καθαρισθῇ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ξυρηθήσεται, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ οἴσει δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν πρὸς

Tranſla. Chal.

אִתְּתָא קֳדָם יְיָ וְיַעֲבֵד לַהּ כַּהֲנָא יָת כָּל אוֹרַיְתָא הָדָא: וִיהֵא זַכָּאָה גַּבְרָא מֵחוֹבִין
וְאִתְּתָא הַהִיא תְּקַבֵּל יָת חוֹבַהּ: **Ca. vi.** וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר:
מַלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יְפָרֵשׁ לְמִדַּר נְדַר נְזִירָא
לְמִזַּר קֳדָם יְיָ: מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יְזַר חַל דַּחֲמַר חֲדַת וְחַל דַּחֲמַר עַתִּיק לָא יִשְׁתֵּי
וְכָל מַתְרוּת עִנְבִין לָא יִשְׁתֵּי וְעִנְבִין רַטִּיבִין וִיבִישִׁין לָא יֵיכוֹל: כֹּל יוֹמֵי נְזִירֵיהּ מִכֹּל
דְּיִתְעֲבֵד מִגּוּפְנָא דְּחַמְרָא מִפּוּרְצְנִין וְעַד עִצּוּרִין לָא יֵיכוֹל: כָּל יוֹמֵי נְדַר נְזִירֵיהּ
מִסְפַּר לָא יִעְבַּר עַל רֵישֵׁיהּ עַד מִשְׁלַם יוֹמַיָּא דִּיזַר קֳדָם יְיָ קַדִּישׁ יְהֵי מְרַבֵּי פֵּרוּעַ
שְׂעַר רֵישֵׁיהּ: כָּל יוֹמִין דִּיזַר קֳדָם יְיָ עַל נַפְשָׁא דְּמִיתָא לָא יֵיעוֹל: לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ
לַאֲחוּהִי וּלְאַחָתֵיהּ לָא יִסְתָּאַב לְהוֹן בְּמוֹתְהוֹן אֲרֵי כְּלִילָא דֶאֱלָהֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ: כֹּל
יוֹמֵי נְזִירֵיהּ קַדִּישׁ הוּא קֳדָם יְיָ: וַאֲרֵי יְמוּת מִיתָא עֲלוֹהִי בִּתְכֵף שְׁלוּ וִיסָאֵב רֵישׁ
נְזִירֵיהּ וִיגַלַּח רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא דְּדָכוּתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְגַלְּחִנֵּיהּ: וּבְיוֹמָא תְמִינָאָה
יַיְתֵי תַּרְתֵּין שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה לְוָת

Primitiua chal.: עבד זכה · קבל · אמר · פרש נדר · נזר חדת שתה · יתר אכל · עבד · ספר עבר שלם · נזר רבי ראש · מות עול סאב · שלה · גלח דכה · אתא

Interp̄. chal.

vxorem corā dño. Facietq; ei ſacerdos iuxta omnē legem hanc. et erit vir innocēs a peccatis: τ mulier illa recipiet iniquitatem ſuam. Ca. 6.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicēs. Loq̄re cum filijs iſrael τ dices eis. Vir ſiue mulier cū fecerint votū nazarei vt ſeparetur corā dño: a vino nouo et veteri ſeparetur: acetū ex vino nouo τ acetū ex vino veteri nō bibat: τ quicq̄d de vuis exprimitur non bibat: vuas quoq; virides τ ſiccas nō comedet. Cunctis diebus q̄bus fuerit nazareus de oībus q̄ fiūt de vite vini a granulis vſq; ad folliculos non comedat. Cunctis diebus q̄bus ex voto fuerit nazareus: nouacula nō tranſibit ſup caput eius vſq; ad cōplementum dierū quibus fuerit nazareus corā dño: ſanctus erit: creſcere dimittet ceſariē capilloꝝ capitis ſui. Cūctis diebus q̄bus fuerit nazareus corā dño ſup aīam mortui nō ingredietur: neq; cōtaminabitur pro patre vel pro matre ſua aut pro fratre vel ſorore ſua ſi mortui fuerint: q2 corona dei ſui eſt ſup caput eius. Cunctis diebus q̄bus fuerit nazareus: ſanctus erit corā dño. et ſi q̄ſpiā mortu⁹ fuerit corā eo ſubito ipſo ignorāte polluet caput ꝯſecratiōis ei⁹: τ tōdet caput ſuū in die emūdatōis ſue: in die ſeptia tōdet illū. In die āt octaua adducet duos turtures vel duos filios colūbe ad

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

ſacerdotē: ſup hoſtia tabernaculi teſtimonij. τ faciet ſacerdos vnā pro peccato: et vnā in holocauſtū: et ꝓpitiabit ꝓ eo ſacerdos ꝓ q̄b⁹ peccauit ꝓ aīa: τ ſctificabit caput ei⁹: in illa die ſctificatus ē dño oib⁹ dieb⁹ voti. τ adducet agnū āniculū in delictū. τ dies priores innumerati erūt: q2 pollutū fuit caput voti ſui. τ hec lex vouentis quacūq; die cōpleuerit dies voti ſui: offeret ipe iuxta hoſtia tabnaculi teſtimōij: τ adducet donū ſuū dño: agnū āniculū immaculatū vnū in holocauſtū: τ agnā āniculā imaculatā vnā in pctm̄: τ arietē vnū immaculatū in ſalutare: τ caniſtrū azymoꝝ ſimile panes cōfectos in oleo: τ lagana azyma vncta in oleo: τ ſacrificiū eorū: τ libationē eoꝝ. τ offeret ſacerdos corā dño: τ faciet qd̄ pro pctō ſuo: τ holocauſtū ſuū. τ arietē faciet ſacrificiū dño in cāiſtro azymoꝝ. τ faciet ſacerdos ſacrificiū eius: τ libationē eius. τ radet q̄ votū fecit iuxta hoſtia tabnaculi teſtimōij caput voti ſui: τ imponet capillos ſup ignē: qui eſt ſup ſacrificiū ſalutaris. τ accipiet ſacerdos brachiū coctū ab ariete:

τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ ὧν ἥμαρτε περὶ τῆς ψυχῆς, καὶ ἁγιάσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἡγιάσθη κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς. καὶ προσάξει ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς πλημμέλειαν. καὶ αἱ ἡμέραι αἱ πρότεραι ἄλογοι ἔσονται, ὅτι ἐμιάνθη ἡ κεφαλὴ εὐχῆς αὐτοῦ. καὶ οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πληρώσῃ ἡμέρας εὐχῆς αὐτοῦ, προσοίσει αὐτὸς παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ προσάξει τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ ἀμνάδα ἐνιαυσίαν ἄμωμον μίαν εἰς ἁμαρτίαν, καὶ κριὸν ἕνα ἄμωμον εἰς σωτήριον, καὶ κανοῦν ἀζύμων σεμιδάλεως ἄρτους ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ θυσίαν αὐτῶν, καὶ σπονδὴν αὐτῶν. καὶ προσοίσει ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου, καὶ ποιήσει τὸ περὶ ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ. καὶ τὸν κριὸν ποιήσει θυσίαν κυρίῳ ἐπὶ τῷ κανῷ τῶν ἀζύμων. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν θυσίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. καὶ ξυρήσεται ὁ εὐγμένος παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὴν κεφαλὴν τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει τὰς τρίχας ἐπὶ τὸ πῦρ, ὅ ἐστιν ἐπὶ τὴν θυσίαν τοῦ σωτηρίου. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν βραχίονα ἑφθὸν ἀπὸ τοῦ κριοῦ,

Trāſla. B. Hiero.

ſacerdoti in introitu federis teſtimōij: facietq; ſacerdos vnū pro peccato: & alterū in holocauſtū: & depcabitur pro eo: quia peccauit ſup mortuo: ſctificabitq; caput eius in die illo: & cōſecrabit dño dies ſeparatiōis illius offerēs agnum anniculum pro pctō: ita tm̄ vt dies priores irriti fiant: qm̄ polluta eſt ſctificatio eius. Iſta eſt lex cōſecratiōis. Cū dies quos ex voto decreuerat cōplebūtur: adducet eū ad oſtium tabernaculi federis: vt offerat oblationē eius dño agnū anniculū imaculatū in holocauſtum: & ouem anniculam immaculatam pro peccato: & arietē immaculatum hoſtiā pacificam: caniſtrū quoq; panū azymorū qui cōſpſi ſūt oleo: & lagana abſq; fermento vncta oleo ac libamīa ſingulorū: que offeret ſacerdos corā domino: & faciet tam pro pctō quā in holocauſtum. Arietē vero immolabit hoſtiam pacificam domino: offerens ſiml caniſtrum azymorum & libamenta: q̄ ex more debentur. Tunc radetur nazareus ad oſtium tabernaculi federis ceſarie conſecrationis ſue: tolletq; capillos eius: & ponet ſup ignem qui eſt ſuppoſitus ſacrificio pacificorum & armum coctum arietis

הַכֹּהֵן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְעָשָׂה
הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה
וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל
הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם
הַהוּא: וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת יְמֵי
נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ
לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ
כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: וְזֹאת תּוֹרַת
הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ
יָבִיא אֹתוֹ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
וְהִקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ
בֶּן שְׁנָתוֹ תָמִים אֶחָד לְעֹלָה
וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת שְׁנָתָהּ תְּמִימָה
לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד תָּמִים
לִשְׁלָמִים: וְסַל מַצּוֹת סֹלֶת חַלֹּת
בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת
מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם:
וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה
אֶת חַטָּאתוֹ וְאֶת עֹלָתוֹ: וְאֶת
הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים
לַיהוָה עַל סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה
הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת נִסְכּוֹ:
וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
אֶת רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת שְׂעַר
רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר
תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: וְלָקַח
הַכֹּהֵן אֶת הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן הָאַיִל

Primitiua heb.: יעד · עלה · נזר יום · שנה · יום נפל · ירה · יעד · קרב · אחד בנה שנה · תמם · בלל רקק · קרב בנה · עשה

Tranſla. Chal.

כַּהֲנָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: וְיַעֲבֵד כַּהֲנָא חַד לְחַטָּאתָא וְחַד לַעֲלָתָא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי
מִדְּחָב עַל מִיתָא וִיקַדֵּשׁ יָת רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא: וְיַזַר קֳדָם יְיָ יָת יוֹמֵי נְזִירֵיהּ וְיַיְתֵי
אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ לַאֲשָׁמָא וְיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי יִבְטְלוּן אֲרֵי אִסְתָּאַב נְזִירֵיהּ: וְדָא אוֹרָיְתָא
דִּנְזִירָא בְּיוֹם מִשְׁלַם יוֹמֵי נְזִירֵיהּ יַיְתֵי יָתֵיהּ לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: וִיקָרֵיב יָת קֻרְבָּנֵיהּ
קֳדָם יְיָ אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ שְׁלִים חַד לַעֲלָתָא וְאִמַּרְתָּא חֲדָא בַּת שַׁתַּהּ שַׁלְמְתָא
לְחַטָּאתָא וּדְכַר חַד שְׁלִים לְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא: וְסַל פַּטִּיר סֻלְתָּא גְּרִיצָן דְּפִילָן בִּמְשַׁח
וְאֶסְפּוֹגִין פַּטִּירִין דִּמְשִׁיחִין בִּמְשַׁח וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן: וִיקָרֵיב כַּהֲנָא קֳדָם יְיָ וְיַעֲבֵד
יָת חַטָּאתֵיהּ וְיָת עֲלָתֵיהּ: וְיָת דִּכְרָא יַעֲבֵד נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ עַל סַלָּא דְּפַטִּירַיָּא
וְיַעֲבֵד כַּהֲנָא יָת מִנְחָתֵיהּ וְיָת נִסְכֵּיהּ: וִיגַלַּח נְזִירָא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא יָת רֵישׁ נְזִירֵיהּ
וְיִסַּב יָת שְׂעַר רֵישׁ נְזִירֵיהּ וְיִתֵּן עַל אֶשָּׁתָא דִּתְחוֹת דּוּדָא דְּנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא: וְיִסַּב
כַּהֲנָא יָת דְּרָעָא בְּשִׁילָא מִן דִּכְרָא

Interp̄. chal.

ſacerdotē ad oſtium tabernaculi federis. Facietq; ſacerdos vnū pro pctō τ vnū in holocauſtū: τ ꝓpiciabit pro eo qui peccauit ſup mortuo. τ ſanctificabit caput eius in die illa. Et cōſecrabit corā dño dies ſeparationis illi⁹. et adducet agnū anniculū pro delicto: τ dies priores fiant irriti: eo q2 polluta eſt ſanctificatio eius. Iſta eſt lex nazarei in die quo expleti fuerit dies ſanctificationis eius: adduceturq; ad oſtiū tabernaculi federis: τ offeret oblationē ſuā corā dño agnū vnum anniculū integrū in holocauſtū τ agnā vnā integram pro pctō τ arietē vnum integrū in hoſtiā ſanctificationum: τ caniſtrū azymoꝝ τ placentas ex ſimila cōſperſas oleo τ lagana azyma vncta oleo: τ munera ſua et libamina ſua. et offeret ea ſacerdos corā dño: τ faciet ſacrificiū pro pctō τ holocauſtū eius. Et offeret arietem hoſtie ſanctificationū corā dño cū caniſtro azymorū. Offeretq; ſacerdos munus τ libamentū eius. Et tondebit in hoſtio tabernaculi federis caput conſecrationis ſue. Et tollet capillos capitis conſecrationis ſue: τ ponet ſuper ignem qui eſt ſub lebete in quo coquuntur carnes hoſtie ſanctificationum. Tolletq; ſecerdos brachium coctum arietis:

Primitiua chal.: עבד אחד עלה · כפר חוב קדש · נזר שתא בטל · סאב שלם שכן · קרב · ספג קרב עבד · עלה · גלח ראש · נתן · בשל

וחלת מצה אחת מן הסל ורקיק מצה אחד ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחו את נזרו: והניף אותם הכהן תנופה לפני יהוה קדש הוא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרומה ואחר ישתה הנזיר יין: זאת תורת הנזיר אשר ידר קרבנו ליהוה על נזרו מלבד אשר תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר כן יעשה על תורת נזרו: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם: יברכך יהוה וישמרך: יאר יהוה פניו אליך ויחנך: ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם:

Ca. vii.

ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וימשח אתו ויקדש אתו ואת כל כליו ואת המזבח ואת כל כליו וימשחם ויקדש אתם: ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם הם נשיאי המטת הם העמדים על הפקדים: ויביאו את קרבנם לפני יהוה שש

tortāq; abſq; fermēto vnā de caniſtro. & laganū azymū vnū: & tradet in manus nazarei: poſtq̄ raſum fuerit caput eius. Suſceptaq; vniuerſa ab eo eleuabit in conſpectu domini: & ſctificata ſacerdotis erunt: ſicut pectuſculū qđ ſepari iuſſū ē & femur. Poſt hec p̄t bibere nazareus vinū. Iſta eſt lex nazarei: cū vouerit oblationē ſuā dño tp̄e cōſecrationis ſue: exceptis his q̄ inuenerit manus eius. Iuxta quod mente deuouerat: ita faciet ad perfectionē ſctificatiōis ſue. Locutuſq; eſt dominus ad moyſē dicens. Loquere aaron & filiis eius. ſic benedicetis filiis iſrael: & dicetis eis. Bn̄dicat tibi dn̄s: & cuſtodiat te. Oſtēdat dn̄s faciē ſuam tibi: & miſereatur tui. cōuertat dominus vultū ſuū ad te: & det tibi pacē. Inuocabūtq; nomē meū ſup filios iſrael: & ego bn̄dicā eis. Ca. 7.

Factum eſt autem in die qua compleuit moyſes tabernaculū & erexit illud. vnxitq; & ſanctificauit cum omnibus vaſis ſuis: altare ſimiliter & omnia vaſa eius: obtulerunt principes iſrael capita familiarum que erant per ſingulas trib9 prefecti eorum qui numerati fuerant munera coram domino ſex

καὶ ἄρτον ἕνα ἄζυμον ἀπὸ τοῦ κανοῦ, καὶ λάγανον ἄζυμον ἕν, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ ηὐγμένου μετὰ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου. ἅγιον ἔσται τῷ ἱερεῖ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου τοῦ ἐπιθέματος, καὶ ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἀφαιρέματος. καὶ μετὰ ταῦτα πίεται ὁ ηὐγμένος οἶνον. οὗτος ὁ νόμος τοῦ εὐξαμένου, ὃς ἂν εὔξηται κυρίῳ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ περὶ τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, χωρὶς ὧν ἂν εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ κατὰ δύναμιν τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, ἧς ἂν εὔξηται κατὰ νόμον ἁγνείας αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων, οὕτως εὐλογήσετε τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, λέγοντες αὐτοῖς, εὐλογήσαι σε κύριος, καὶ φυλάξαι σε, ἐπιφάναι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ ἐλεήσαι σε, ἐπάραι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ δῴη σοι εἰρήνην. καὶ ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ εὐλογήσω αὐτούς. Ca. 7.

Καὶ ἐγένετο ᾗ ἡμέρᾳ συνετέλεσε μωυσῆς, ὥστε ἐξαναστῆσαι τὴν σκηνήν, καὶ ἔχρισεν αὐτήν, καὶ ἡγίασεν αὐτήν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἔχρισεν αὐτὰ καὶ ἡγίασεν αὐτά. καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν. οὗτοι οἱ ἄρχοντες φυλῶν, οὗτοι οἱ παρεστηκότες ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς· καὶ ἤνεγκαν τὰ δῶρα αὐτῶν ἔναντι κυρίου, ἓξ

et panē vnū azymū de caniſtro: et laganū azymū vnū: et imponet ſup manus illius q vouit poſtq̄ raſerit ipſe caput ſuū. et offeret ea ſacerdos impoſitionē corā dño. ſctm erit ſacerdoti ſup pectuſculo impoſitionis: et ſup brachio ſeparationis. et poſt hec bibet q vouit vinū. hec lex vouentis: qui vouerit dño donū ſuū dño pro voto ſuo: p̄ter ea q̄ inuenerit manus eius ſcđm potentiā voti ſui: qđ vouerit ſcđm legē ſctificatiōis ei9. et locutus eſt dñs ad moyſen: dicēs: loquere aaron et filiis eius: dicēs: ſic benedicetis filios iſrael: dicentes eis: benedicat tibi dñs: et cuſtodiat te: illuminet dñs vultū ſuū ſup te: et miſereatur tui: eleuet dñs vultū ſuū ſup te: et det tibi pacē. et imponēt nomē meū ſup filios iſrael: et ego benedicam eis. Ca. 7.

Et factū ē die q conſūmauit moyſes: vt erigeret tabernaculū. et vnxit illud: et ſctificauit illud: et oia vaſa ei9: et altare: et oia vaſa ei9: et vnxit ea et ſctificauit ea. et obtulerūt principes iſrael: principes domorū familiarū ſuarū. hi principes tribuū: hi prefecti ſup gubernatione. et obtulerūt dona ſua corā dño: ſex

Eccl. 36.c.

Exo. 40.b.

A

B

Primitiua chal. Interp̄. chal. Tranſla. Chal.

ותיסב כהנא ית דרעא בשילא מן דכרא וגריצתא פטירתא חדא מן סלא ואספוג פטיר חד ויתן על ידי נזירא בתר דיגלח ית נזריה: וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי קודשא הוא לכהנא על חדיא דארמותא ועל שקא דאפרשותא ובתר כן ישתי נזירא חמרא: דא אוריתא נזירא דידר קרבניה קדם יי על נזריה בר ממא דתדבק ידיה כפום נדריה דידר כן יעביד על אוריית נזריה: ומליל יי עם משה למימר: מליל עם אהרן ועם בנוהי למימר כדנן תברכון ית בני ישראל כד תימרון להון: יברכינך יי ויטרינך: ינהר יי שכינתיה לותך ויחום עלך: יסב יי אפוהי לך וישוי לך שלם: וישוון ית ברכת שמי על בני ישראל ואנא אברכנון:

Ca. vii.

והוה ביומא דשציו משה לאקמא ית משכנא ורבי יתיה וקדיש יתיה וית כל מנוהי וית מדבחא וית כל מנוהי ורבינון וקדיש יתהון: וקריבו רברבי ישראל רישי בית אבהתהון אנון רברבי שבטיא אנון דקימין על מניניא: ואיתיו ית קורבנהון קדם יי שית

et placentā azymā vnam de caniſtro et laganū azymū vnū: et ponet ſup man9 nazarei poſtq̄ totondit caput cōſecrationis ſue. Eleuabitq; ea ſacerdos eleuatione corā dño: et qđ ſanctificatū eſt: erit ſacerdotis cum pectuſculo eleuationis et cū femore qđ ſeparatū eſt: et poſtea bibet nazare9 vinū. Iſta eſt lex nazarei q vouerit oblationē ſuā corā dño ſup cōſecratione ſua: exceptis his q̄ inuenerit manus eius iuxta votū ſuū qđ vouit: ita faciet iuxta legē cōſecratiōis ſue. Locutuſq; ē dñs cum moyſe dicēs. Loq̄re cū aaron et cū filiis eius dicēs. Sic benedicetis filiis iſrael: dicetiſq; eis. Benedicat tibi dñs: et cuſtodiat te. oſtendat dñs maieſtatē ſuā tibi: et miſereat tui. Auferat dñs irā ſuā a te: et ponat tibi pacem. Ponētq; benedictionē nois mei ſup filios iſrael: et ego benedicam eis. Ca. 7.

Factumq; eſt in die quo cōpleuit moyſes erigere tabernaculū: vnxit illud et ſanctificauit illud et omnia vaſa eius: altare quoq; et omnia vaſa eius: et vnxit ea et ſanctificauit ea. Obtulerūtq; principes iſrael capita domus patrū ſuorū: ipſi ſunt principes tribuum qui ſteterunt ſuper eos qui numerati ſunt. Obtuleruntq; oblationes ſuas coram domino ſex

ἁμάξας λαμπηνικάς, καὶ δώδεκα βόας, ἅμαξαν παρὰ δύο ἀρχόντων, καὶ μόσχον παρὰ ἑκάστου. καὶ προσήνεγκαν ἐναντίον τῆς σκηνῆς. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε παρ' αὐτῶν, καὶ ἔσονται πρὸς τὰ ἔργα τὰ λειτουργικὰ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς λευίταις, ἑκάστῳ κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ. καὶ λαβὼν μωυσῆς τὰς ἁμάξας καὶ τοὺς βόας, ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λευίταις. τὰς δύο ἁμάξας καὶ τοὺς τέσσαρας βόας ἔδωκε τοῖς υἱοῖς γεδσὼν κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν. καὶ τὰς τέσσαρας ἁμάξας καὶ τοὺς ὀκτὼ βόας ἔδωκε τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, διὰ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ οὐκ ἔδωκεν, ὅτι τὰ λειτουργήματα τοῦ ἁγίου ἔχουσιν, ἐπ' ὤμων ἀροῦσι. καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἔχρισεν αὐτό, καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες τὰ δῶρα αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἄρχων εἷς καθ' ἡμέραν, ἄρχων καθ' ἡμέραν προσοίσουσι τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἦν ὁ προσφέρων τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ ναασσών, υἱὸς ἀμιναδάβ, ἄρχων τῆς φυλῆς ἰούδα. καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον,

plauſtra tecta: et duodecim boues: plauſtrū a duob9 principib9: et vitulū ab vnoq̄. et obtulerūt corā tabernaculo. et ait dñs ad moyſen: dicēs: accipe ab eis: et erūt ad opa miniſtratoria tabnaculi teſtimonij: et dabis ea leuitis: vnicuiq; iuxta miniſteriū eius. et accipiēs moyſes plauſtra et boues: dedit ea leuitis. duo plauſtra et quattuor boues dedit filiis gerſō iuxta miniſteria ipſoꝝ. et quattuor plauſtra et octo boues dedit filiis merari iuxta miniſteria ipſoꝝ: p ithamar filiū aarō ſacerdotis. et filiis caath nō dedit: q: miniſteria ſctuarij hñt: ſup humeros portabūt. et obtulerūt pncipes ad dedicationē altaris in die in qua vnxit illud: et obtulerūt pncipes dona ſua ante altare. et dixit dñs ad moyſen: pnceps vn9 p diē: pnceps per diē offerent dona ſua ad dedicationē altaris. et fuit offerēs die primo donū ſuū naaſſon: fili9 aminadab: pnceps tribus iuda. et obtulit donū ei9: diſcū argēteū vnū: triginta et cētū pondus ei9: phialā vnā argēteā ſeptuaginta ſicloꝝ ſcđm ſiclū ſctm,

plauſtra tecta cū duodecim bob9. Vnū plauſtrū obtulere duo duces: & vnū bouē ſinguli. obtulerūtq; ea in conſpectu tabernaculi. Ait autem dominus ad moyſen. Suſcipe ab eis vt ſeruiant in miniſterio tabernaculi: & trades ea leuitis iuxta ordinem miniſterii ſui. Itaq; cū ſuſcepiſſet moyſes plauſtra & boues: tradidit ea leuitis. Duo plauſtra & quattuor boues dedit filiis gerſon iuxta id qđ habebāt neceſſariū: quattuor alia plauſtra & octo boues dedit filiis merari ſecundū officia & cultū ſuum ſub manu ithamar filii aarō ſacerdotis. Filiis āt caath non dedit plauſtra & boues: quia ī ſctūario ſeruiūt: & onera pprijs portāt humeris. Igitur obtulerūt duces in dedicationē altaris die qua vnctum eſt oblationem ſuam ante altare. Dixitq; dñs ad moyſen. Singuli duces p ſingulos dies offerant munera in dedicationem altaris. Primo die obtulit oblationem ſuam naaſō filius aminadab de tribu iuda: fuerūtq; in ea acetabulū argenteū pondo cētū triginta ſiclorum: phiala argentea habens ſeptuaginta ſiclos iuxta pondus ſanctuarii.

עגלת צב ושני עשר בקר עגלה על שני הנשאים ושור לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן: ויאמר יהוה אל משה לאמר: קח מאתם והיו לעבד את עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל הלוים איש כפי עבדתו: ויקח משה את העגלת ואת הבקר ויתן אותם אל הלוים: את שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון כפי עבדתם: ואת ארבע העגלת ואת שמנת הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם ביד איתמר בן אהרן הכהן: ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש עלהם בכתף ישאו: ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח ביום המשח אתו ויקריבו הנשיאם את קרבנם לפני המזבח: ויאמר יהוה אל משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח: ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה: וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש

Tranſla. Chal. Interp̄. chal. Primitiua chal.

עגלן כד מחפין ותרי עשר תורין עגלתא על תרין רברביא ותורא לחד וקריבו יתהון קדם משכנא: ואמר יי למשה למימר: קביל מנהון ויהון למפלח ית פולחן משכן זמנא ותתן יתהון לליואי גבר כמיסת פולחניה: ונסיב משה ית עגלתא וית תורי ויהב יתהון לליואי: ית תרתין עגלתא וית ארבעת תורי יהב לבני גרשון כמיסת פולחנהון: וית ארבע עגלן וית תמניא תורי יהב לבני מררי כמיסת פולחנהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: ולבני קהת לא יהב ארי פולחן קודשא עליהון בכתפא נטלין: וקריבו רברביא ית חנכת מדבחא ביומא דרביו יתיה וקריבו רברביא ית קורבנהון לקדם מדבחא: ואמר יי למשה רבא חד ליומא רבא חד ליומא יקרבון ית קורבנהון לחנכת מדבחא: והוה דמקריב ביומא קדמאה ית קורבניה נחשון בר עמינדב לשבטא דיהודה: וקורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין מתקלה מזרקא חד דכסף שבעין סלעין בסלעי קודשא

plauſtra tecta et duodecim boues: vnū plauſtrū pro duobus principibus et bouē pro vno: obtulerūtq; coram tabernaculo. Et dixit dñs ad moyſen dicēs. Suſcipe ab eis: vt ſint ad miniſtrandū miniſteriū tabernaculi federis: et trades ea leuitis iuxta id quod vniuicuiq; opus eſt ad miniſteriū ſuū. Tulitq; moyſes plauſtra et boues et tradidit leuitis. Duo plauſtra et quattuor boues dedit filiis gerſon iuxta neceſſitatem miniſterij ſui. et quattuor plauſtra et octo boues dedit filiis merari iuxta neceſſitatē miniſterij ſui: per manum ithamar filij aaron ſacerdotis. Filiis aūt caath nihil dedit: quia miniſteriū ſanctuarij erat ſup eos: et humeris portabant. Obtulerūtq; principes in dedicationē altaris in die quo vnxerūt illđ: obtulerūtq; principes oblationes ſuas ante altare. Dixitq; dñs ad moyſen. Singuli principes per ſingulos dies offerant oblationes ſuas in dedicationē altaris. Qui autem obtulit primo die oblationē ſuam fuit naaſon filius aminadab de tribu iuda: et oblatio eius fuit acetabulum argenteum vnum: centum et triginta ſiclos appendebat: phiala vna argentea appendens ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij:

שנה בלל

שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן שנתו שנה
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת: שער
ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתודים חמשה כבשים עתד
בני שנה חמשה זה קרבן נחשון
בן עמינדב: ביום השני הקריב שנה קרב
נתנאל בן צוער נשיא יששכר: נשא
הקרב את קרבנו קערת כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק
אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה: כף אחת
עשרה זהב מלאה קטרת: פר
אחד בן בקר איל אחד כבש
אחד בן שנתו לעלה: שעיר
עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילים
חמשה עתדים חמשה כבשים
בני שנה חמשה זה קרבן נתנאל
בן צוער: ביום השלישי נשיא שלש נשא
לבני זבולן אליאב בן חלן: קרבנו
קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף שקל זרק
שבעים שקל בשקל הקדש

vtrunq̧ plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū. mortariolum ex decē ſiclis aureis plenū incenſo. bouem de armento & arietem & agnum anniculum in holocauſtū: hircūq̧ pro peccato. & in ſacrificio pacificorum boues duos: arietes quinq̧: hircos quinq̧: agnos anniculos quinq̧. Hec eſt oblatio naaſon filii aminadab. Secundo die obtulit nathanael filius ſuar dux de tribu iſachar acetabulū argenteum appendens centū triginta ſiclos phialam argēteā hñtē ſeptuaginta ſiclos iuxta pondus ſanctuarii: vtrūq̧ plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: mortariolum aureū habēs decem ſiclos plenū incēſo: bouem de armento & arietē & agnum anniculū in holocauſtum: hircumq̧ pro peccato. & in ſacrificio pacificorum boues duos: arietes quinq̧: hircos quinq̧: agnos anniculos quinq̧. Hec fuit oblatio nathanael filii ſuar. Tertio die princeps filiorū zabulon heliab filius helon obtulit acetabulū argēteū appendens centū triginta ſiclos: phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarii

vtraq̧ ſimile plena confecte
ἀμφότερα σεμιδάλεως πλήρη ἀναπεποιημένης
in oleo ad ſacrificiū. mortariolū vnū decē aureoꝝ:
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν,
plenū incenſi. vitulū vnū e bob᷑. arietē vnū.
πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα.
agnū vnū ānículū in holocauſtū. ⁊ hircū
ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον
ex capris vnū pro pctō: et in ſacrificiū
ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν
ſalutaris. vitulas duas. arietes quinq̧.
σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε.
hircos quinq̧. agnas ānículas quinq̧.
τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
hoc donū naaſſon filij aminadab.
τοῦτο τὸ δῶρον ναασσὼν υἱοῦ ἀμιναδάβ.
die ſcḋo obtulit nathanael: fili᷑
τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ προσήνεγκε ναθαναήλ, υἱὸς
ſogar: pnceps trib᷑ iſſachar. ⁊ obtulit
σωγάρ, ἄρχων τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ. καὶ προσήνεγκε
donū ſuū: diſcū argēteū vnū: trigīta ⁊ cētū pōd᷑ ei᷑.
τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ.
phialā vnā argēteā ſeptuagīta ſicloꝝ: ſm ſiclū ſctm̄.
φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.
vtraq̧ plena ſimile ɔfecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo in ſacrificiū. mortariolū vnū decē aureoꝝ: plenū incēſi.
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
vitulū vnū e bob᷑. agnū vnū ānículū in holocauſtū. ⁊ hircū
μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον
ex capris vnū pro pctō: ⁊ in ſacrificiū ſalutaris.
ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου.
vitulas duas. arietes quinq̧. hircos quinq̧. agnas ānículas quinq̧.
δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
hoc donū nathanael filij ſoar.
τοῦτο τὸ δῶρον ναθαναὴλ υἱοῦ σωγάρ.
die tertio pnceps filioꝝ zabulō: eliab fili᷑ chelō: donū eius: diſcū argēteū vnū: trigīta ⁊ cētū pōd᷑ eius.
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ζαβουλών, ἐλιὰβ υἱὸς χελών, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ.
phialā vnā argēteā ſeptuagīta ſicloꝝ: ſm ſiclū ſctm̄.
φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

Primitiua chal.

תרי מלא
אחד שתא
עלה עז
תנה
רבב
תקל זרק

Interp. chal.

ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolū vnū aureū appendēs decē ſiclos auri plenū incenſo aromatū: vitulus vnus de bobus: aries vnus: agnus āniculus vn᷑ in holocauſtū: hircus de capris vnus pro pctō. Et in ſacrificio ſanctificationū obtulit boues duos: arietes quinq̧ hedos quinq̧ agnos anniculos quinq̧. Hec ē oblatio naaſon filij aminadab.
In die ſecūdo obtulit nathanael filius ſuar princeps iſachar. Obtulitq̧ oblationē ſuam acetabulū argenteū vnū: centū ⁊ triginta ſiclos appēdebat: phialam vnā argenteā appendentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolū vnum aureū appendens decē ſiclos auri plenuꝫ incenſo aromatū: vitulū vnum de bobus arietē vnū: agnum anniculū vnuꝫ in holocauſtū: hircum de capris vnum pro peccato. ⁊ in victimā ſanctificationū: boues duos arietes quinq̧ hedos quinq̧ agnos āniculos quinq̧. Hec eſt oblatio nathanael filij ſuar. In die tertio princeps filiorum zabulon eliab filius helon obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum appendens centum ⁊ triginta ſiclos: phialam vnam auream appēdentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij:

Tranſla. Chal.

תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב
מליא קטרת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין
בני שנה חמשא דין קורבן נחשון בר עמינדב: ביומא תנינא קריב נתנאל בר
צוער רבא דיששכר: קריב ית קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין
הוה מתקליה מזרקא חד דכסף שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן
סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת
בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנה
חמשא דין קורבן נתנאל בר צוער: ביומא תליתאה רבא לבני זבולן אליאב בר
חלון: קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקליה מזרקא חד דכסף
מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא

vtraq̧ plena ſimile cōfecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo in ſacrificiū. mortariolū vnū decē aureoꝝ: plenū incēſi.
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
vitulū vnū e bob᷑. arietē vnū. agnū vnū ānículū ad holocauſtū.
μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.
⁊ hircū ex capris vnū ꝓ pctō: ⁊ in ſacrificiū ſalutaris.
καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου.
vitulas duas. arietes quinq̧. hircos quinq̧. agnas ānículas quinq̧.
δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
hoc donū eliab filij chelō.
τοῦτο τὸ δῶρον ἐλιὰβ υἱοῦ χελών.
die quarto princeps filioꝝ rubē: eliſur: fili᷑ ſedeur: donū eius: diſcū argēteū vnū: trigīta ⁊ cētū pond᷑ eius:
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ῥουβήν, ἐλισούρ, υἱὸς σεδιούρ, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ.
phialā vnā argenteā ſeptuagīta ſicloꝝ: ſecū dū ſiclū ſctm̄:
φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον,
vtraq̧ plena ſimile confecte in oleo in ſacrificiū.
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
mortariolū vnū decē aureoꝝ plenū incenſo.
θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιάματος.
vitulū vnū ex bob᷑. arietē vnū. agnū vnū ānículū in holocauſtū.
μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.
⁊ hircū ex capris vnū ꝓ pctō: et in ſacrificiū ſalutaris.
καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου.
vitulas duas. arietes quinq̧. hircos quinq̧. agnas ānículas quinq̧.
δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
hoc donū eliſur: filij ſedeur.
τοῦτο τὸ δῶρον ἐλισούρ, υἱοῦ σεδιούρ.
die quinto: pńceps filioꝝ ſymeō: ſalamiel: fili᷑ ſuriſadai: donū eius:
τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ, ἄρχων τῶν υἱῶν συμεών, σαλαμιήλ, υἱὸς σουρισαδαΐ, τὸ δῶρον αὐτοῦ,
diſcū argenteū vnū: triginta et centū pond᷑ eius.
τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ.
phialā vnā argenteā ſeptuaginta ſicloꝝ: ſcḋm ſiclum ſctm̄:
φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον,

C

vtrūq̧ plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū. mortariolū aureū appēdēs decē ſiclos plenū incēſo: bouem de armento: & arietem: & agnum anniculū in holocauſtū: hircumq̧ pro peccato: & in ſacrificio pacificorū: boues duos: arietes quinq̧: hircos quinq̧ agnos anniculos quinq̧. Hec ē oblatio heliab filii helon. Die q̄rto princeps filiorum ruben eliſur filius ſedeur obtulit acetabulū argenteum appendens centum triginta ſiclos: phialā argenteā hñtē ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarii: vtrunq̧ plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū. mortariolum aureū appendens decē ſiclos plenū incenſo. bouē de armēto: & arietē: & agnū anniculum in holocauſtum: hircumq̧ pro peccato. & in ſacrificio pacificorum: boues duos: arietes quinq̧: hircos quinq̧: agnos anniculos quinq̧. Hec fuit oblatio eliſur filii ſedeur. Die quinto princeps filiorum ſymeon ſalamihel filius ſuriſaddai obtulit acetabulum argenteū appendens centum triginta ſiclos: phialā argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarii:

שניהם מלאים סלת בלולה בשמן שנה בלל
למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
קטרת: פר אחד בן בקר איל אחד
כבש אחד בן שנתו לעלה: שעיר שנה שער
עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני
שנה חמשה זה קרבן אליאב בן
חלן: ביום הרביעי נשיא לבני רבע נשא
ראובן אליצור בן שדיאור:
קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת:
ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני שנה חמשה זה קרבן
אליצור בן שדיאור: ביום
החמישי נשיא לבני שמעון חמש נשא
שלמיאל בן צורישדי: קרבנו
קערת כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש

Tranſla. Chal.

תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב
מליא קטרת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין
בני שנה חמשא דין קורבן אליאב בר חלון: ביומא רביעאה רבא לבני ראובן
אליצור בר שדיאור: קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקליה
מזרקא חד דכסף שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא דפילא
במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת בוסמין: תור חד
בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר עזין חד לחטאתא: ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קורבן
אליצור בר שדיאור: ביומא חמישאה רבא לבני שמעון שלמיאל בר צורישדי:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקליה מזרקא חד דכסף
מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא

Interp. chal.

ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolum vnū appendēs decē ſiclos auri plenū incenſo aromatū: vitulūꝫ vnū de bobus: arietē vnum: agnum vnū anniculū in holocauſtū. hircum vnum de capris pro peccato: ⁊ in hoſtiaꝫ ſanctificationū boues duos arietes quinq̧ hedos quinq̧: agnos anniculos quinq̧. Hec eſt oblatio eliab filij helon. In die quarto princeps filiorum ruben eliſur filius ſedeur obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum appendens centum et triginta ſiclos: phialam argenteam vnam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: mortariolum vnum appendens decem ſiclos auri plenum incenſo aromatū: vitulum vnum de bobus: arietem vnum: agnum anniculū vnum in holocauſtum: hircum de capris vnum pro peccato: et in hoſtiam ſanctificationum: boues duos: arietes quinq̧ hedos quinq̧: agnos anniculos quinq̧. Hec eſt oblatio eliſur filij ſedeur In die quinto princeps filioꝝ ſymeon ſelumiel filius ſuriſaddai obtulit oblationē ſuam acetabulū argenteum vnum appendens centū ⁊ triginta ſiclos: phialam vnam argenteā appēdentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij:

Primitiua chal.

תרי מלא
אחד שתא
עלה עז
רבב
תקל
זרק

Tex. Heb.

שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת:
ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתודים חמשה כבשים
בני שנה חמשה זה קרבן שלמיאל
בן צורישדי: ביום הששי
נשיא לבני גד אליסף בן
דעואל: קרבנו קערת כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק
אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה: כף אחת
עשרה זהב מלאה קטרת: פר
אחד בן בקר איל אחד כבש
אחד בן שנתו לעלה: שעיר
עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילים
חמשה עתדים חמשה כבשים
בני שנה חמשה זה קרבן אליסף
בן דעואל: ביום השביעי נשיא
לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד:
קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש

Primitiua heb.

שנה בלל
שנה
שער
עתד
נשא
שבע
שקל זרק

Trāſla. B. Hiero.

vtrunq; plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū. mortariolū aureū appēdēs decē ſiclos plenū in cenſo. bouem de armēto & arietem & agnum anniculum in holocauſtū: hircūq; pro peccato. & in hoſtias pacificorum boues duos: arietes quinq;: hircos quinq;: agnos anniculos quīq;. Hec fuit oblatio ſalamihel filii ſuriſaddai. Die ſexto princeps filiorū gad heliaſaph filius duel obtulit acetabulū argenteum appendens centū triginta ſiclos: phialam argēteā hñtē ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarii: vtrūq; plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium: mortariolum aureū appēdēs decē ſiclos plenū incēſo: bouem de armento & ariete & agnum anniculū in holocauſtum: hircumq; pro peccato. & in hoſtias pacificorum boues duos: arietes quinq;: hircos quinq;: agnos anniculos quīq;. Hec fuit oblatio heliaſaph filii duel. Die ſeptimo princeps filiorū effrai eliſama filius ammiud obtulit acetabulū argēteū appendens centū triginta ſiclos: phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarii

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

vtraq; plena ſimile confecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo ad ſacrificiū. mortariolū vnū decē aureoꝝ:
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν,
plenū incenſi. vitulū vnū e bob⁹. arietē vnū.
πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα.
agnū vnū āniculū in holocauſtū. & hir-
ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμα-
cū ex capris vnū pro pctō: et in ſa-
ρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυ-
crificiū ſalutaris. vitulas duas. arietes quinq;.
σίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε.
hircos quinq;. agnas āniculas quinq;.
τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
hoc donū ſalamiel filij ſuriſadai.
τοῦτο τὸ δῶρον σαλαμιὴλ υἱοῦ σουρισαδαΐ.
die ſexto pnceps filioꝝ gad:
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν γάδ,
eliſaph fili⁹ raguel: donū ei⁹: di-
ἐλισὰφ υἱὸς ῥαγουήλ, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυ-
ſcū argēteū vnū: trigita & cen-
βλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκα-
tū pōd⁹ ei⁹. phialā vnā argēteā ſeptua-
τὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδο-
gita ſicloꝝ: ſm ſiclū ſan-
μήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγι-
ctū. vtraq; plena ſimile ꝯfe-
ον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιη-
cte in oleo in ſacrificiū. mortariolū vnū decē
μένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα
aureoꝝ: plenū incēſi. vitulū vnū e bob⁹.
χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν.
arietē vnū. agnū vnū āniculū in holocauſtū. &
κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ
hircū ex capris vnū pro pctō: & in
χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς
ſacrificiū ſalutaris. vitulas duas. arietes qn-
θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέν-
q;. hircos quinq;. agnas āniculas qn-
τε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
q;. hoc donū eliſaph filij raguel.
τε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλισὰφ υἱοῦ ῥαγουήλ. τῇ
die ſeptimo pnceps filioꝝ ephraim:
ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφραΐμ,
eliſama fili⁹ ammiud donū eius: diſ-
ἐλισαμὰ υἱὸς ἀμμιούδ, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλί-
cū argēteū vnū: trigita & cētū pōd⁹
ον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ
eius. phialā vnā argēteā ſeptuagita
αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα
ſicloꝝ: ſm ſiclū ſctm̄.
σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

Primitiua chal.

תרי מלא
אחד שתא
עלה עז
שית
רבב
תקל זרק
רבב

Interp. chal.

ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolū vnū aureū appendēs decē ſiclos auri plenū incenſo aromatū: vitulū vnum de bobus: arietē vnum: agnuz āniculū vnum in holocauſtū: hircū de capris vnuz pro pctō. Et in ſacrificio ſanctificationū obtulit boues duos: arietes quinq; hedos quinq; agnos anniculos quinq;. Hec ē oblatio ſelumiel filij ſuriſaddai. In die ſexto princeps filiorum gad eliaſaph filius deuel obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteū vnū: centū & triginta ſiclos appēdebat: phialam vnā argenteā appendentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij: ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolū vnum aureū appendens decē ſiclos auri plenuz incenſo aromatū: vitulū vnum de bobus arietē vnū: agnum anniculū vnuz in holocauſtū: hircum de capris vnum pro peccato. & in victimā ſanctificationū: boues duos arietes quinq; hedos quinq; agnos anniculos quinq;. Hec eſt oblatio eliaſaph filij deuel. In die ſeptimo princeps filioꝝ ephraim eliaſama filius amiud obtulit oblationē ſuā acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta ſiclos: phialam vnam auream appēdentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij:

Tranſla. Chal.

תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב
מליא קטורת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין
בני שנה חמשא, דין קרבן שלמיאל בר צורישדי: ביומא שתיתאה רבא
לבני גד, אליסף בר דעואל: קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין
הוה מתקלה, מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא, תרויהון מלן
סולתא דפילא במשח למנחתא: בזבא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת
בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה
חמשא, דין קורבן אליסף בר דעואל: ביומא שביעאה רבא לבני אפרים, אלישמע
בר עמיהוד: קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה, מזרקא חד
דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא,

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

vtraq; plena ſimile cōfecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo in ſacrificiū. mortariolū vnū decē au-
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυ-
reoꝝ: plenū incēſi. vitulū vnū e bob⁹.
σῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν.
arietē vnū. agnū āniculū vnū ad holocauſtū.
κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα.
& hircū ex capris vnū p pctō: &
καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ
in ſacrificiū ſalutaris. vitulas duas. arietes
εἰς θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς
quinq;. hircos quinq;. agnas āniculas qui-
πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
q;. hoc donū eliſama filij ammiud die
τε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλισαμὰ υἱοῦ ἀμμιούδ. τῇ ἡμέ-
octauo princeps filioꝝ manaſſe: gamaliel
ρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ
fili⁹ phadaſſur: donū eius: diſcū ar-
υἱὸς φαδασσούρ, τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀρ-
gēteū vnū: triginta & cētū pond⁹ eius:
γυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ.
phialā vnā argenteā ſeptuagita ſicloꝝ: ſecū-
φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κα-
dū ſiclū ſctm̄: vtraq; plena ſi-
τὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σε-
mile confecte in oleo in ſacri-
μιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσί-
ficiū. mortariolū vnū decē aureoꝝ plenū incen-
αν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιά-
ſo. vitulū vnū ex bob⁹. arietē vnū. agnū vnū
ματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα
āniculū in holocauſtū. & hircū ex ca-
ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰ-
pris vnū p pctō: et in ſacrificiū ſalu-
γῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σω-
taris. vitulas duas. arietes quinq;. hir-
τηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τρά-
cos quinq;. agnas āniculas quinq;. hoc
γους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦ-
donū gamaliel filij phadaſſur. die
το τὸ δῶρον γαμαλιὴλ υἱοῦ φαδασσούρ. τῇ ἡμέ-
nono: pnceps filioꝝ beniamin: abi-
ρᾳ τῇ ἐννάτῃ, ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμίν, ἀ-
dan: fili⁹ gedeōis: donū eius:
βιδὰν, υἱὸς γεδεωνί, τὸ δῶρον αὐτοῦ,
diſcū argenteū vnū: triginta et centū
τρυβλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν
pond⁹ eius. phialā vnā argenteā ſeptuagin-
ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομή-
ta ſicloꝝ: ſcdm̄ ſiclum ſctm̄.
κοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

Trāſla. B. Hiero.

vtrūq; plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū. mortariolū aureū appēdēs decē ſiclos plenū incēſo: bouem de armento: & arietem: & agnum anniculū in holocauſtū: hircumq; pro peccato: & in hoſtias pacificorū: boues duos: arietes quinq;: hircos quinq;: agnos anniculos quinq;. Hec fuit oblatio eliſama filii ammiud. Die octauo princeps filiorū manaſſe gamaliel filius phadaſſur obtulit acetabulū argenteum appendens centum triginta ſiclos phialā argenteā hñtē ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarii: vtrunq; plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiū. mortariolum aureū appendens decē ſiclos plenū incenſo: bouē de armēto: & arietē: & agnū anniculum in holocauſtum: hircumq; pro peccato. & in hoſtias pacificorum boues duos: arietes quinq;: hircos quinq;: agnos anniculos quinq;. Hec fuit oblatio gamaliel filii phadaſſur. Die nono princeps filiorū beniamin abidan filius gedeōis obtulit acetabulum argenteū appendens centum triginta ſiclos: phialā argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarii:

Tex. Heb.

שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
קטרת: פר אחד בן בקר איל אחד
כבש אחד בן שנתו לעלה: שעיר
עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני
שנה חמשה, זה קרבן אלישמע
בן עמיהוד: ביום השמיני נשיא
לבני מנשה גמליאל בן פדהצור:
קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת:
ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני שנה חמשה זה קרבן
גמליאל בן פדה צור: ביום
התשיעי נשיא לבני בנימן
אבידן בן גדעני: קרבנו
קערת כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש

Primitiua. heb.

שנה בלל
שנה שער
נשא
נשא

Tranſla. Chal.

תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב
מליא קטורת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין
בני שנה חמשא, דין קורבן אלישמע בר עמיהוד: ביומא תמינאה רבא לבני מנשה,
גמליאל בר פדה צור: קורבניה מגסתא דכסף חד מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה,
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא, תרויהון מלן סלתא דפילא
במשח למנחתא: בזבא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת בוסמין: תור חד
בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר עזין חד לחטאתא: ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרי חמשה גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא, דין קורבן
גמליאל בר פדה צור: ביומא תשיעאה רבא לבני בנימן, אבידן בר גדעוני:
קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה, מזרקא חד דכסף,
מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא,

Interp. chal.

ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolum vnū appendēs decē ſiclos auri plenū incenſo aromatū: vitulus vnū de bobus: arietē vnum: agnum vnū anniculū in holocauſtū. hircum vnum de capris pro peccato. & in hoſtiaz ſanctificationū boues duos arietes quinq; hedos quinq;: agnos anniculos quinq;. Hec eſt oblatio eliſama filij amiud. In die octauo princeps filioꝝ manaſſe gamaliel fili⁹ phadaſur obtulit oblationē ſuam acetabuluz argenteū vnum appendens centum et triginta ſiclos: phialam argenteam vnam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: mortariolum vnum appendens decem ſiclos auri plenum incenſo aromatū: vitulum vnum de bobus: arietem vnum: agnum anniculū vnum in holocauſtum: hircum de capris vnum pro peccato. et in hoſtiam ſanctificationum: boues duos: arietes quinq; hedos quinq;: agnos anniculos quinq;. Hec eſt oblatio gamaliel filij phadaſur. In die nono princeps filioꝝ beniamī abidan fili⁹ gedeonis obtulit oblationē ſuam acetabulū argenteū vnum appendens centū & triginta ſiclos: phialam vnam argenteā appēdentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij:

Primitiua chal.

תרי מלא
אחד שתא
עלה עז
רבב
תקל
זרק

שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת:
ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתודים חמשה כבשים
בני שנה חמשה זה קרבן אבידן בן
גדעני: ביום העשירי נשיא
לבני דן אחיעזר בן עמישדי:
קרבנו קערת כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק
אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה: כף אחת
עשרה זהב מלאה קטרת: פר
אחד בן בקר איל אחד כבש
אחד בן שנתו לעלה: שעיר
עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילים
חמשה עתדים חמשה כבשים בני
שנה חמשה זה קרבן אחיעזר בן
עמישדי: ביום עשתי עשר יום
נשיא לבני אשר פגעיאל בן עכרן:
קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש

שנה בלל · שנה · שער · עתד · נשא · שקל זרק

ᵗvtrunqꝫ ᵒplenum ᵗſimila ᵘconſperſa ˣoleo ʸin ſacrificiū. ᶻ mortariolū ᶜaureū appēdēs ᵇ decē ſiclos ᵒ plenū ᶜ in cenſo. ᶠbouem ᵇde ⁱarmēto & ᵏarietem & ᵐagnum ᵒanniculum ᑫin holocauſtū: ʳhircūqꝫ ᵘpro peccato. ˣ & in hoſtias ʸ pacificorum ʸboues ᵃduos: ᵇarietes ᶜquinqꝫ: ᵈhircos ᵉquinqꝫ: ᶠagnos ᵍanniculos ᶦquinqꝫ. ᵏHec fuit ˡoblatio ᵐabidan ⁿfilii ᵒgedeonis. ᵖ Die ᑫdecimo ʳprinceps ˢfiliorum ᵗdan ᵘ abiezer ˣfilius ʸamiſaddai ᶻ obtulit ᵃ acetabulū ᵇ argenteum ᶜappendens ᶜcentū ᵒ triginta ſiclos: ᵍphialam ⁱargēteā hñtē ᵏ ſeptuaginta ˡſiclos ᵐad pondus ⁿſanctuarii: ᵒvtrūqꝫ ᵖplenum ᑫſimila ʳconſperſa ˢoleo ᵗin ſacrificium: ᵘmortariolum ʸaureū appēdēs ʸ decē ſiclos ᵃplenū ᵇincēſo: ᶜbouem ᶜde ᶠarmento & ᵍ arietē & ˡagnum ˡ anniculū ⁿin holocauſtum: ᵒhircumqꝫ ʳpro peccato. ˢ & in hoſtias ᵗpacificorum ᵘboues ˣduos: ʸ arietes ʸquinqꝫ: ᵃhircos ᵇquinqꝫ: ᶜagnos ᵒanniculos ᶠquiqꝫ. ᵍHec fuit ʰ oblatio ⁱabiezer ᵏfilii ᵏamiſaddai. ˡ Die ᵐvndecimo ᵖprīceps ᑫfiliorum ʳ aſer ˢphegiel ᵗfili ᵘochrā ˣobtulit ʸacetabulū ᶻargēteū ᵒappēdēs ᶜcentū ᵇtrigīta ſiclos: ᶠphialam ᵍargenteam habentem ʰſeptuaginta ⁱſiclos ᵏ ad pondus ˡſanctuarii

vtraqꝫ plena ſimile confecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo ad ſacrificiū. mortariolū vnū decē aureoꝝ:
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν,
plenū incenſi. vitulū vnū e bob⁹. arietē vnū.
πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα.
agnū vnū āniculū in holocauſtū. ⁊ hir-
ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμα-
cū ex capris vnū pro pctō: et in ſa-
ρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυ-
crificiū ſalutaris. vitulas duas. arietes quinqꝫ.
σίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε.
hircos quinqꝫ. agnas ānículas quinqꝫ.
τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε.
hoc donū abidā filij gedeōis.
τοῦτο τὸ δῶρον ἀβιδὰν υἱοῦ γεδεωνί.
die ſexto pnceps filioꝝ dan:
τῇ ἡμέρᾳ τῇ δεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν δάν,
abiezer: fili⁹ amiſadai. donū ei⁹: di-
ἀβιεζέρ, υἱὸς ἀμισαδαί. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυ-
ſcū argēteū vnū: trigīta ⁊ cen-
βλίον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκα-
tū pōd⁹ ei⁹. phialā vnā argēteā ſeptua-
τὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδο-
gita ſicloꝝ: ſm ſiclū ſan-
μήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγι-
ctū. vtraqꝫ plena ſimile ꝯfe-
ον. ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιη-
cte in oleo in ſacrificiū. mortariolū vnū decē
μένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα
aureoꝝ: plenū incēſi. vitulū vnū e bob⁹.
χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν.
arietē vnū. agnū vnū āniculū in holocauſtū. ⁊
κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ
hircū ex capris vnū pro pctō: ⁊ in
χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς
ſacrificiū ſalutaris. vitulas duas. arietes qui-
θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέν-
qꝫ. hircos quinqꝫ. agnas ānículas quin-
τε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
qꝫ. hoc donū abiezer filij amiſadai.
τε. τοῦτο τὸ δῶρον ἀβιεζὲρ υἱοῦ ἀμισαδαί. τῇ
die vndecimo pnceps filioꝝ aſer
ἡμέρᾳ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ἀσὴρ
phegiel: fili⁹ ochran. donū eius: diſ-
φαγαιήλ, υἱὸς ἐχράν. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλί-
cū argēteū vnū: trigīta ⁊ cētū pōd⁹
ον ἀργυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ
eius. phialā vnā argēteā ſeptuagita
αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα
ſicloꝝ: ſm ſiclū ſctm.
σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

F

Transla. Chal.

תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב
מליא קטורת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין
בני שנה חמשא דין קורבן אבידן בר גדעוני: ביומא עשיראה רבא לבני דן
אחיעזר בר עמישדי: קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה
מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן
סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטורת
בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנה
חמשא דין קורבן אחיעזר בר עמישדי: ביומא חד עשר יומא רבא לבני אשר
פגעיאל בר עכרן: קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא

Primitiua chal. תרי מלא · אחד שתא · עלה עז · רבב · רבב · תקל זרק

Interp. chal.

ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolū vnū aureum appendens decem ſiclos plenū incenſo aromatū: vitulū vnum de bobus: arietē vnum: agnuꝫ āniculū vnum in holocauſtū: hircū de capris vnuꝫ pro pctō. Et in ſacrificio ſanctificationū obtulit boues duos: arietes qnqꝫ: hedos qnqꝫ: agnos āniculos qnqꝫ. Hec eſt oblatio abidan filij gedeoni. In die decimo princeps filiorum dan ahiezer filius amiſaddai obtulit oblationeꝫ ſuam acetabulū argenteū vnū: centū ⁊ triginta ſiclos appēdebat: phialam vnā argenteā appendentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij: ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolū vnum aureū appendens decē ſiclos plenuꝫ incenſo aromatum: vitulum vnum de bobus arietē vnū: agnum anniculū vnuꝫ in holocauſtū: hircum de capris vnum pro peccato. ⁊ in victimā ſanctificationū: boues duos: arietes quinqꝫ: hedos quiqꝫ agnos anniculos qnqꝫ. Hec eſt oblatio ahiezer filij amiſaddai. In die vndecimo princeps filioꝝ aſer phegiel filius ochran obtulit oblationē ſuā acetabulum argenteum vnum appendens centum ⁊ triginta ſiclos: phialam vnaꝫ argenteā appēdentē ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij:

vtraqꝫ plena ſimile cōfecte
ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης
in oleo in ſacrificiū. mortariolū vnū decē au-
ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυ-
reoꝝ: plenū incēſi. vitulū vnū e bob⁹.
σῶν, πλήρη θυμιάματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν.
arietē vnū. agnū vnū āniculū ad holocauſtū.
κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.
⁊ hircū ex capris vnū ꝓ pctō: ⁊
καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ
in ſacrificiū ſalutaris. vitulas duas. arietes
εἰς θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς
quinqꝫ. hircos quinqꝫ. agnas ānículas qui-
πέντε. τράγους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέν-
qꝫ. hoc donū phegiel filij ochrā. die
τε. τοῦτο τὸ δῶρον φαγαιὴλ υἱοῦ ἐχράν. τῇ ἡμέ-
duodecimo princeps filioꝝ nephthali: ahi-
ρᾳ τῇ δωδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν νεφθαλίμ, ἀχι-
ra fili⁹ henā. donū eius: diſcū ar-
ρὰ υἱὸς αἰνάν. τὸ δῶρον αὐτοῦ, τρυβλίον ἀρ-
gēteū vnū: triginta ⁊ cētū pond⁹ eius:
γυροῦν ἕν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ.
phialā vnā argenteā ſeptuagita ſicloꝝ: ſecū-
φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κα-
dū ſiclū ſctm: vtraqꝫ plena ſi-
τὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σε-
mile confecte in oleo in ſacri-
μιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσί-
ficiū. mortariolū vnū decē aureoꝝ plenū incen-
αν. θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιά-
ſo. vitulū vnū ex bob⁹. arietē vnū. agnū vnū
ματος. μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν. κριὸν ἕνα. ἀμνὸν ἕνα
ānículū in holocauſtū. ⁊ hircū ex ca-
ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα. καὶ χίμαρον ἐξ αἰ-
pris vnū ꝓ pctō: et in ſacrificiū ſalu-
γῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ εἰς θυσίαν σω-
taris. vitulas duas. arietes quinqꝫ. hir-
τηρίου. δαμάλεις δύο. κριοὺς πέντε. τρά-
cos quinqꝫ. agnas ānículas quinqꝫ. hoc
γους πέντε. ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦ-
donū ahira filij henā. hec de-
το τὸ δῶρον ἀχιρὰ υἱοῦ αἰνάν. οὗτος ὁ ἐγ-
dicatio altaris qua die vnxit
καινισμὸς τοῦ θυσιαστηρίου ᾗ ἡμέρᾳ ἔχρισεν
illud a principib⁹ filioꝝ iſrael:
αὐτὸ παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
diſci argentei duodeciꝫ. phiale argentee duo-
τρυβλία ἀργυρᾶ δώδεκα. φιάλαι ἀργυραῖ δώ-
decim. mortariola aurea duodecim. triginta
δεκα. θυΐσκαι χρυσαῖ δώδεκα. τριάκοντα

G

ᵐvtrūqꝫ ⁿplenum ᵒſimila ᵖconſperſa ᑫoleo ʳin ſacrificiū. ˢmortariolū ᵏaureū appēdēs ᵘ decē ſiclos ʸplenū ʸincēſo: ᵃbouem ᶜde ᵇarmento: & ᶜarietem: & ᵍagnum ⁱanniculū ˡin holocauſtū: ᵐhircumqꝫ ᵖpro peccato. ᑫ & in hoſtias ʳ pacificorū ˢ boues. ᵗduos: ᵘarietes ˣquinqꝫ: ʸhircos ʸ quinqꝫ ᵃ agnos ᵇanniculos ᵒ quinqꝫ. ᶜ Hec fuit ᶠ oblatio ᵍphegiel ʰfilii ⁱochram. ˡDie ᵏ duodecimo ⁿprīceps ᵒfiliorū ᵖneptalim ᑫahira ʳfilius ˢ henan ᵗobtulit ᵘacetabulū ˣargenteum ᵇappendens ᵃcentum ʸ triginta ſiclos: ᶜphialā ᶜ argenteā hñtē ᶠſeptuaginta ᵍſiclos ʰad pondus ⁱſanctuarii: ᵏvtrunqꝫ ˡplenum ᵐſimila ⁿconſperſa ᵒoleo ᵖin ſacrificiū. ᑫmortariolum ʳaureū appendens ˢdecē ſiclos ᵘ plenū ˣincenſo: ʸbouē ᵃde ᵇarmēto & ᶜarietē: & ᶜagnū ᵍ anniculum ⁱin holocauſtum: ᵏhircumqꝫ ⁿpro peccato. ⁿ & in hoſtias ᵒ pacificorum ᵖboues ᑫduos: ʳarietes ⁿquinqꝫ: ᵗhircos ᵘquinqꝫ: ˣagnos ʸanniculos ᵃ quinqꝫ. ᵇHec fuit ᶜoblatio ᵒahira ᶜfilii ᶠ henan. ᵍHec in ʰdedicatione ⁱaltaris oblata ſunt ⁿa ᵒprincipibus ᵖiſrael ᵏin die qua ˡcōſecratū ē. ᑫacetabula ʳargētea ˢduodecī. ᵘphiale ˣargētee ʸ duodecim. ᵃmortariola ᵇaurea ᶜduodecim: ita vt ᶠcentum ᶜtriginta ſiclos haberet ʰvnū ᵍacetabulū

שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
קטרת: פר אחד בן בקר איל אחד
כבש אחד בן שנתו לעלה: שעיר
עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני
שנה חמשה זה קרבן פגעיאל
בן עכרן: ביום שנים עשר יום
נשיא לבני נפתלי אחירע בן עינן:
קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת: פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת:
ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני שנה חמשה זה קרבן
אחירע בן עינן: זאת חנכת
המזבח ביום המשח אתו מאת
נשיאי ישראל קערת כסף
שתים עשרה מזרקי כסף שנים
עשר כפות זהב שתים עשרה:
שלשים ומאה הקערה האחת

שנה בלל · שנה שער · נשא · משח · נשא

Transla. Chal.

תרויהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב
מליא קטורת בוסמין: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין
בני שנה חמשא דין קורבן פגעיאל בר עכרן: ביומא תרי עשר יומא רבא לבני
נפתלי אחירע בר עינן: קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה
מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא דפילא
במשח למנחתא: בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטורת בוסמין: תור חד
בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: צפיר בר עזין חד לחטאתא: ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרין חמשא גדיין חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קורבן
אחירע בר עינן: דא חנוכת מדבחא ביומא דרביאו יתיה מן רברבי ישראל מגיסי
כסף תרתא עשרי מזרקי כסף תרי עשר בזיכי דדהבא תרתא עשרי מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה דמגיסתא חדא

Interp. chal.

ambo plena ſimila cōſperſa oleo pro munere: mortariolum vnū appendēs decē ſiclos auri plenū incenſo aromatū: vituluꝫ vnū de bobus: arietē vnum: agnum vnū anniculū in holocauſtū. hircum vnum de capris pro peccato. ⁊ in hoſtiaꝫ ſanctificationū boues duos arietes quinqꝫ: hedos qnqꝫ: agnos anniculos quiqꝫ. Hec eſt oblatio phegiel filij ochran. In die duodecimo princeps filioꝝ neptalim ahira fili⁹ enan obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteū vnum appendens centum et triginta ſiclos: phialam argenteam vnam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij: ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: mortariolum vnum appendens decem ſiclos auri plenum incenſo aromatū: vitulum vnum de bobus: arietem vnum: agnum anniculū vnum in holocauſtum: hircum de capris vnum pro peccato. et in hoſtiam ſanctificationum boues duos: arietes quinqꝫ: hedos quinqꝫ: agnos anniculos quinqꝫ. Hec eſt oblatio ahira filij enan. Iſta eſt dedicatio altaris in die q̄ vnxerūt illō: a pncipib⁹ iſrael oblata ſunt acetabula argētea duodeciꝫ: phiale argētee duodecim: mortariola aurea duodecim: centū ⁊ triginta ſiclos argenti appendebat acetabulum vnum:

Primitiua chal. תרי מלא · אחד שתא · עלה עז · רבב · תקל · זרק · רבה רבב · תרי זרק · תקל

כסף ושבעים המזרק האחד
כל כסף הכלים אלפים וארבע
מאות בשקל הקדש: כפות זהב
שתים עשרה מלאת קטרת
עשרה עשרה הכף בשקל הקדש
כל זהב הכפות עשרים ומאה:
כל הבקר לעלה שנים עשר
פרים אילם שנים עשר
כבשים בני שנה שנים עשר
ומנחתם ושעירי עזים שנים
עשר לחטאת: וכל בקר זבח
השלמים עשרים וארבעה פרים
אילם ששים עתדים ששים
כבשים בני שנה ששים זאת
חנכת המזבח אחרי המשח אתו:
ובבא משה אל אהל מועד לדבר
אתו וישמע את הקול מדבר אליו
מעל הכפרת אשר על ארן העדת
מבין שני הכרבים וידבר אליו:

Ca. viij.

וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל אהרן ואמרת
אליו בהעלתך את הנרת אל
מול פני המנורה יאירו שבעת
הנרות: ויעש כן אהרן אל מול
פני המנורה העלה נרתיה
כאשר צוה יהוה את משה: וזה
מעשה המנרה מקשה זהב עד

כלה בלע · מאה · שנה · שער · בוא יעד · שמע · יעד · שנה דבר · עלה נור · פנה נור אור · עשה · עשה קשה

& septuaginta ſiclos vna phiala. id eſt. in cōmune vaſorum oīm ex argento ſicli duo milia q̄dringenti pōdere ſanctuarii: mortariola aurea duodecim plena incenſo. denos ſiclos appendentia pondere ſctuarii. i. ſimul auri ſicli centū viginti. boues de armento in holocauſtū duodecim: arietes duodecim. agni anniculi duodecī: & libamenta eorum. hirci duodecim pro peccato. in hoſtias pacificorum boues viginti quattuor. arietes ſexaginta. hirci ſexaginta. agni anniculi ſexaginta. Hec oblata ſunt in dedicatione altaris q̄n vnctum eſt. Cūq; igrederetur moyſes tabernaculum federis: vt cōſuleret oraculū audiebat vocē loquentis ad ſe de propitiatorio: q̄d erat ſup arcā teſtimōii inter duos cherubī: vñ & loq̄batur ei.

Ca. 8.

Locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens. Loquere aaron & dices ad eū. Cū poſueris ſeptē lucernas cōtra eā partē quā candelabrū reſpicit lucere debebunt. Fecit q; aarō & impoſuit lucernas ſup candelabrum: vt p̄ceperat dñs moyſi. Hec aūt erat factura candelabri ex auro ductili tam medius

τ cētū ſicloꝝ diſcus vn⁹. τ ſeptua-
καὶ ἑκατὸν σίκλων τὸ τρυβλίον τὸ ἕν. καὶ ἑβδο-
ginta ſicloꝝ phiala vna. oē argētū
μήκοντα σίκλων ἡ φιάλη ἡ μία. πᾶν τὸ ἀργύριον
vaſoꝝ: duo milia τ quīgēti ſicli: in
τῶν σκευῶν, δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι σίκλοι, ἐν
ſiclo ſctō. mortariola aurea duodecī plena
τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ. θυΐσκαι χρυσαῖ δώδεκα πλή-
na īcēſo. oē aurū mortarioloꝝ vi-
ρεις θυμιάματος. πᾶν τὸ χρυσίον τῶν θυΐσκων εἰ-
giti τ cētū aurei. oēs boues in holo
κοσι καὶ ἑκατὸν χρυσοῖ. πᾶσαι αἱ βόες εἰς ὁλοκαύ-
cauſtū vituli duodecī. arietes duodecī. agni ānī-
τωσιν μόσχοι δώδεκα. κριοὶ δώδεκα. ἀμνοὶ ἐνιαύ-
culi duodecim: τ ſacrificia eoꝝ: τ libamina
σιοι δεκαδύο, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ
eoꝝ. τ hirci ex capris duodecī pro pecca-
αὐτῶν. καὶ χίμαροι ἐξ αἰγῶν δώδεκα περὶ ἁμαρτί-
to τ in ſacrificiū ſalutaris. vitule vigīti
ας καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου. δαμάλεις εἰκοσιτέσ-
quattuor. arietes ſexagīta. hirci ſexagīta. agne
σαρες. κριοὶ ἑξήκοντα. τράγοι ἑξήκοντα. ἀμνάδες
ſexagīta ānicule imaculate. hec dedicatio al-
ἑξήκοντα ἐνιαύσιαι ἄμωμοι. αὕτη ἡ ἐγκαίνησις τοῦ θυ-
taris poſtq̄ vnxit illū cū ingrederet
σιαστηρίου μετὰ τὸ χρίσαι αὐτὸ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι
moyſes in tabnaculo teſtimōij ad loquēdū il-
μωυσῆν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου λαλῆσαι αὐ-
li. τ audiuit vocē dñi loq̄ntis ad
τῷ. καὶ ἤκουσεν τὴν φωνὴν κυρίου λαλοῦντος πρὸς
eū deſup p̄pitiatorio: qđ eſt ſup arcā
αὐτὸν ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ
teſtimonij: in medio duoꝝ cherubī. τ
τοῦ μαρτυρίου, ἀναμέσον τῶν δύο χερουβίμ. καὶ
loq̄bat ad ipm.
ἐλάλει πρὸς αὐτόν.

Ca. 8.

Et locut⁹ ē dñs ad moyſen: di-
καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέ-
cēs: loq̄re aarō: τ dices ad eū:
γων, λάλησον τῷ ἀαρών, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν,
q̄n poſueris lucernas ex p̄te: ſ'ſus fa-
ὅταν ἐπιθῇς τοὺς λύχνους ἐκ μέρους, κατὰ πρό-
ciem cādelabri lucebūt ſeptē lucerne.
σωπον τῆς λυχνίας φωτιοῦσιν οἱ ἑπτὰ λύχνοι.
τ fecit ſic aarō: ſ'ſus faciē
καὶ ἐποίησεν οὕτως ἀαρών, κατὰ πρόσωπον
cādelabri incēdit lucernas ei⁹: ſi-
τῆς λυχνίας ἐξῆψεν τοὺς λύχνους αὐτῆς, κα-
cut p̄cepit dñs moyſi. τ hec fa-
θὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ αὕτη ἡ κα-
ctura cādelabri: ſolida: aurea:
τασκευὴ τῆς λυχνίας, στερεά, χρυσῆ,

רבע · מלא · עלה · שית · עול שכן מלל · עלה · אמר דלק · נור עבר

et ſeptuaginta appēdebat phiala vna: oē argentū vaſoꝝ duo milia τ quadringēti ſicli in ſiclis ſanctuarij. mortariola aurea duodecim plena incenſo aromatū: vnūquodq; mortariolū appēdebat decē ſiclos auri in ſiclis ſanctuarij: oē aurū mortarioloꝝ fuit centū τ viginti ſicli. oēs boues in holocauſtum fuerūt duodecim: arietes duodecim: agni anniculi duodeciꝫ τ munera eoꝝ: τ hirci capraꝝ duodecim pro pctō. Oēſq; boues in hoſtiā ſctificationū viginti τ q̄ttuoꝛ boues fuerūt: arietes ſexaginta: hedi ſexaginta: agni anniculi ſexaginta. Hec eſt dedicatio altaris poſtq̄ vnxerſit illud. Cūq; ingrederet moyſes in tabernaculuꝫ federis ad loquēdum cuꝫ eo: audiebat vocē loquētis ſecū deſup p̄piciatorio qđ eſt ſup arcam teſtimonij. Loquebaturq; cum eo de medio duoꝝ cherubim. Ca. 8.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicēs. Loq̄re cum aaron τ dices ad eū. Cum accēderis lucernas: cōtra faciē candelabri lucebūt ſeptē lucerne. Fecitq; ita aaron: ↄtra faciē candelabri accēdit lucernas: ſicut preceꝑat dñs moyſi. Hec aūt erat factura candelabri ex auro ductili ab

דכסף ושבעין דמזרקא חד כל כסף מאניא תרי אלפין וארבע מאה בסלעי קודשא:
בזיכי דהבא תרתא עשרי מלין קטרת בוסמין מתקל עשר סלעין הוה מתקלה
דבזיכא בסלעי קודשא כל דהב בזיכיא מאה ועשרין: כל תורי לעלתא תרי עשר
תורין דכרין תרי עשר אמרין בני שנה תרי עשר ומנחתהון וצפירי עזין תרי עשר
לחטאתא: וכל תורי לנכסת קודשיא עשרין וארבעה תורין דכרי שתין גדיי שתין
אמרין בני שנה שתין דא חנוכת מדבחא בתר דרביאו יתיה: וכד עליל משה למשכן
זמנא למללא עימיה ושמע ית קלא דמתמלל עמיה מעלוי כפורתא דעל ארונא
דסהדותא מבין תרין כרוביא ומתמלל עימיה:

Ca. viij.

ומליל יי עם משה למימר: מליל עם אהרן ותימר ליה באדלקותך ית בוציניא
לקבל אפי מנרתא יהון מנהרין שבעא בוציניא: ועבד כן אהרן לקבל אפי מנרתא
אדליק בוצינהא כמא דפקיד יי ית משה: ודין עובד מנרתא נגידא דדהב עד

ſtipes eius: τ lilia eius: ſolidū totū:
ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς, στερεὰ ὅλη,
iuxta ſpēm quā oñdit dñs moyſi: ſic
κατὰ τὸ εἶδος ὃ ἔδειξεν κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως
fecit cādelabrū. τ locut⁹ ē dñs ad moy-
ἐποίησε τὴν λυχνίαν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ-
ſen: dicēs: accipe leuitas de medio
σῆν, λέγων, λάβε τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν
filioꝝ iſrael: τ purificabis eos. τ ſic
υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀφαγνιεῖς αὐτούς. καὶ οὕτως
facies eis purificationē eoꝝ. aſpges
ποιήσεις αὐτοῖς τὸν ἁγνισμὸν αὐτῶν. περιρρανεῖς
illos aqua purificatiōis. τ introibit nouacula in
αὐτοὺς ὕδωρ ἁγνισμοῦ. καὶ ἐπελεύσεται ξυρὸς ἐπὶ
oē corp⁹ eoꝝ: τ lauabūt veſtimēta
πᾶν τὸ σῶμα αὐτῶν, καὶ πλυνοῦσι τὰ ἱμάτια
ſua: τ mūdi erūt. τ accipiēt vitulū
αὐτῶν, καὶ καθαροὶ ἔσονται. καὶ λήψονται μόσχον
vnū ē bob⁹: τ huius ſacrificiū ſimilā cō-
ἕνα ἐκ βοῶν, καὶ τούτου θυσίαν σεμίδαλιν ἀνα-
fectam in oleo. τ vitulū anniculū ex bo-
πεποιημένην ἐν ἐλαίῳ. καὶ μόσχον ἐνιαύσιον ἐκ βο-
bus accipies pro pctō: τ adduces leui-
ῶν λήψῃ περὶ ἁμαρτίας, καὶ προσάξεις τοὺς λευί-
tas ante tabnaculū teſtimonij: τ ↄgregabi-
τας ἔναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ συνάξεις
oēꝫ ↄgregationē filioꝝ iſrael: τ adduces
πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ προσάξεις
leuitas corā dño: τ imponēt fi-
τοὺς λευίτας ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱ-
lij iſrael manus ſuas ſup leuitas:
οἱ ἰσραὴλ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς λευίτας,
τ ſegregabit aarō leuitas mun⁹ corā
καὶ ἀφοριεῖ ἀαρὼν τοὺς λευίτας ἀπόδομα ἔναντι
dño a filijs iſrael. τ erūt vt ope-
κυρίου παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἔσονται ὥστε ἐρ-
rētur opa dñi. at leuite imponēt
γάζεσθαι τὰ ἔργα κυρίου. οἱ δὲ λευῖται ἐπιθήσουσι
man⁹ ſuas ſup capita vituloꝝ.
τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν μόσχων.
τ facies vnū pro pctō: τ vnū in
καὶ ποιήσεις τὸν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἕνα εἰς
holocauſtū dño ad p̄pitiādū pro illis. τ
ὁλοκαύτωσιν κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτῶν. καὶ
ſtatues leuitas corā aarō: τ corā
στήσεις τοὺς λευίτας ἔναντι ἀαρών, καὶ ἔναντι
filiis eius. τ reddes illos mu-
τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς ἀπό-
nus corā dño. τ ſegregabis leuitas
δομα ἔναντι κυρίου. καὶ διαστελεῖς τοὺς λευίτας
ex medio filioꝝ iſrael: τ erūt mihi.
ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἔσονται ἐμοί.
τ poſt hec intrabūt leuite
καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσονται οἱ λευῖται

B

C

ſtipes q̄ꝫ cūcta que ex vtroq; calamorū latere naſcebātur. Iuxta exēplū qđ oſtendit dñs moyſi: ita operatus eſt candelabrū. Et locut⁹ eſt dominus ad moyſē dicens. Tolle leuitas ex medio filiorum iſrael: & purificabis eos iuxta hunc ritū. Aſpergantur aqua luſtrationis: & radant oēs pilos carnis ſue. Cumq; lauerint veſtimenta ſua: & mundati fuerint: tollent bouē de armentis & libamentū eius: ſimilā oleo conſperſam. bouē aūt alterū de armento accipies p̱ peccato: & applicabis leuitas coram tabernaculo federis: cōuocata oī multitudine filiorū iſrael. Cūq; leuite fuerint corā domino: ponent filii iſrael manus ſuas ſuper eos: & offeret aaron leuitas munus in conſpectu domini a filiis iſrael: vt ſeruiant in miniſterio eius. Leuite quoq; ponent manus ſuas ſuper capita boū: e quibus vnum facies pro peccato: & alterū in holocauſtū domini: vt depreceris pro eis. Statueſq; leuitas in cōſpectu aarō & filiorū eius: & cōſecrabis oblatos domino: ac ſeparabis de medio filiorum iſrael: vt ſint mei: & poſtea ingrediantur

ירכה עד פרחה מקשה הוא
כמראה אשר הראה יהוה את
משה כן עשה את המנרה: וידבר
יהוה אל משה לאמר: קח את
הלוים מתוך בני ישראל וטהרת
אתם: וכה תעשה להם לטהרם
הזה עליהם מי חטאת והעבירו
תער על כל בשרם וכבסו
בגדיהם והטהרו: ולקחו פר
בן בקר ומנחתו סלת בלולה
בשמן ופר שני בן בקר תקח
לחטאת: והקרבת את הלוים
לפני אהל מועד והקהלת את
כל עדת בני ישראל: והקרבת
את הלוים לפני יהוה וסמכו
בני ישראל את ידיהם על
הלוים: והניף אהרן את הלוים
תנופה לפני יהוה מאת בני
ישראל והיו לעבד את עבדת
יהוה: והלוים יסמכו את ידיהם
על ראש הפרים ועשה את האחד
חטאת ואת האחד עלה ליהוה
לכפר על הלוים: והעמדת את
הלוים לפני אהרן ולפני בניו והנפת
אתם תנופה ליהוה: והבדלת את
הלוים מתוך בני ישראל והיו
לי הלוים: ואחרי כן יבאו הלוים

ראה · לקח · נזה עבר · טהר · בלל · שנה · קרב · יעד קהל · יעד · נוף · פנה · היה · סמך · עבד · בדל · היה · בוא

שדה עד שושנה נגידא היא כחזו דאחזי יי ית משה כן עבד ית מנרתא: ומליל יי
עם משה למימר: קריב ית ליואי מגו בני ישראל ותדכי יתהון: וכדין תעבד להון
לדכואיהון אדי עליהון מיא דחטאתא ויעברון מספר על כל בשריהון ויחורון
לבושיהון וידכון: ויסבון תור בר תורי ומנחתיה סולתא דפילא במשח ותור תנין בר
תורי תיסב לחטאתא: ותקריב ית ליואי קדם משכן זמנא ותכנוש ית כל כנשתא
דבני ישראל: ותקרב ית ליואי קדם יי ויסמכון בני ישראל ית ידיהון על ליואי:
וירים אהרן ית ליואי ארמא קדם יי מן בני ישראל ויהון למפלח ית פולחנא דיי:
וליואי יסמכון ית ידיהון על ריש תורי ועיבד ית חד חטאתא וית חד עלתא קדם
יי לכפרא על ליואי: ותקים ית ליואי קדם אהרן וקדם בנוהי ותרים יתהון ארמא
קדם יי: ותפריש ית ליואי מגו בני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי: ובתר כן
יעלון ליואי

haſtili eius vſq; ad liliuꝫ eius erat ductile iuxta viſionem quā oſtendit dñs moyſi: ita fecit candelabrum. Locutuſq; eſt dñs cuꝫ moyſe dicens. Applica leuitas de medio filioꝝ iſrael: τ mundabis eos. et ita facies eis vt mundentur: aſperge ſuper eos aquas luſtrationis: τ tranſire facient nouaculā ſuper omnē carnem ſuam τ lauabunt veſtimēta ſua τ mundi erunt. Tolletq; vitulū de bobus: τ munus eius erit ſimila conſperſa oleo. Bouem autem ſecundū tolles de bobus pro peccato. Applicabiſq; leuitas coram tabernaculo federis: τ congregabis omnē cetum filiorū iſrael: et applicabis leuitas coram dño. Et imponent filij iſrael manus ſuas ſuper leuitas. Eleuabitq; aaron leuitas eleuatione coram dño a filijs iſrael: τ erunt miniſtrantes miniſteriū domini. Leuite autē imponent manus ſuas ſuper caput boum. τ fac vnuꝫ pro peccato τ vnum in holocauſtū coram dño ad propiciandū ſuper leuitas. Statueſq; leuitas in conſpectu aaron et in conſpectu filioꝝ eius: τ eleuabis eos eleuatione in conſpectu dñi. et ſeparabis leuitas de medio filiorum iſrael: vt ſint miniſtrantes leuite coram me. Et poſtea ingrediētur leuite

חזה · דמה ידך עבד · ספר תור נסב · תנה נסב קרב · שכן כנש ספר · רום רוה פלח · ראש אחד · עלה קום רום · פרש חוה שמש · עול

לעבד את אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה: כי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטרת כל רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי: כי לי כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי: ואקח את הלוים תחת כל בכור בבני ישראל: ואתנה את הלוים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש: ויעש משה ואהרן וכל עדת בני ישראל ללוים ככל אשר צוה יהוה את משה ללוים כן עשו להם בני ישראל: ויתחטאו הלוים ויכבסו בגדיהם וינף אהרן אתם תנופה לפני יהוה ויכפר עליהם אהרן לטהרם: ואחרי כן באו הלוים לעבד את עבדתם באהל מועד לפני אהרן ולפני בניו כאשר צוה יהוה את משה על הלוים כן עשו להם: וידבר יהוה אל משה לאמר:

לקח · נתן · היה · נגש · יעד · עשה · חטא · כבס · פנה · כפר · בוא · יעד · דבר

tabernaculũ federis vt ſeruiant mihi. Sicq; purificabis & conſecrabis eos in oblationẽ dñi: quia dono donati ſunt mihi a filiis iſrael. Pro primogenitis q̃ aperiũt oẽm vuluã in iſrael accepi eos. Mea ſunt enĩ oia primogenita filiorum iſrael tã ex hoibus quã ex iumẽtis. Ex die quo percuſſi oẽ primogenitũ in terra egypti ſanctificaui eos mihi: & tuli leuitas pro cũctis primogẽitis filiorũ iſrael: tradidiq; eos dono aaron & filiis eius de medio populi vt ſeruiant mihi pro iſrael in tabernaculo federis: & orent pro eis: ne ſit in populo plaga ſi auſi fuerint accedere ad ſanctuarium. Feceruntq; moyſes & aarõ & ois multitudo filiorũ iſrael ſup leuitis que preceperat dominus moyſi. purificatiq; ſunt & lauerunt veſtimẽta ſua. Eleuauitq; eos aaron in conſpectu dñi & orauit pro eis vt purificati ingrederentur ad officia ſua in tabernaculum federis coram aaron & filiis eius. Sicut preceperat dñs moyſi de leuitis ita factum eſt. Locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens.

ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ καθαριεῖς αὐτούς, καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς δόματα, ὅτι ἀπόδομα ἀποδεδομένον οὗτοί μοί εἰσιν ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀντὶ τῶν διανοιγόντων πᾶσαν μήτραν πρωτοτόκων πάντων, ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ εἴληφα αὐτοὺς ἐμοί. ὅτι ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ᾗ ἡμέρᾳ ἐπάταξα πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἡγίασα αὐτοὺς ἐμοί, καὶ ἔλαβον τοὺς λευίτας ἀντὶ παντὸς πρωτοτόκου ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἀπέδωκα τοὺς λευίτας ἀπόδομα ἀποδεδομένους ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ πληγή, ὅταν προσεγγίζωσι πρὸς τὰ ἅγια. καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ τοῖς λευίταις καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ περὶ τῶν λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἡγνίσαντο οἱ λευῖται, καὶ ἐπλύναντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοὺς ἀαρὼν ἀπόδομα ἔναντι κυρίου. καὶ ἐξιλάσατο περὶ αὐτῶν ἀαρὼν ἀφαγνίσασθαι αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον οἱ λευῖται λειτουργεῖν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἔναντι ἀαρὼν, καὶ ἔναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καθὼς συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ περὶ τῶν λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων,

ad operandũ opa tabnaculi teſtimonij. τ purificabis eos: τ reddes illos dona: qꝛ donũ donati hi mihi ſũt de medio filioꝝ iſrael: pro aperiẽtib oẽs vuluã priogenitoꝝ oium: a filijs iſrael aſſumpſi eos mihi. qꝛ mihi oẽ priogenitũ in filijs iſrael: ab hoie vſq ad pecus: qua die percuſſi oẽ priogenitũ in tra egypti: ſctificaui eos mihi: τ accepi leuitas pro oi primogenito in filijs iſrael: τ reddidi leuitas donũ donati aarõ τ filijs eius de medio filioꝝ iſrael: ad operandũ opa filioꝝ iſrael in tabnaculo teſtimonij: τ ꝓpitiãdũ pro filijs iſrael: τ nõ erit in filijs iſrael plaga: qñ acceſſerint ad ſcta. τ fecit moyſes τ aarõ τ ois ꝯgregatio filioꝝ iſrael leuitis ſicut pcepit dñs moyſi de leuitis: ſic fecerũt eis filij iſrael. τ purificati ſũt leuite: τ lauerũt veſtimẽta ſua: τ reddiderũt eos aarõ donũ corã dño. τ ꝓpitiatus eſt pro eis aarõ purificãs eos. τ poſt hec ingreſſi ſũt leuite ad miniſtrãdũ miniſteriũ ſuũ in tabnaculo teſtimonij: corã aarõ: τ corã filijs eius: ſicut pcepit dñs moyſi de leuitis: ſic fecerũt eis. τ locut̃ e dñs ad moyſen: dicẽs:

Ero. 13.b. Ero. 13.a. 33.k. Luce. 2.d. Ero. 13.c.

Priitiua chal. **Interp. chal.** **Tranſla. Chal.**

דכה · ילד · קדש · פלח · שכן · קרב · דכה · רום · עול פלח שכן

למפלח ית משכן זמנא ותדכי יתהון ותרים יתהון ארמא: ארי אפרשא מפרשין אינון לי מגו בני ישראל חלף פתח כל וולדא בוכרא כולא מבני ישראל קריבית יתהון לפולחני: ארי דילי כל בוכרא בבני ישראל באנשא ובבעירא ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא דמצרים אקדישית יתהון קדמי: וקריבית ית ליואי חלף כל בוכרא בבני ישראל: ויהבית ית ליואי יהיבין לאהרן ולבנוהי מגו בני ישראל למפלח ית פולחן בני ישראל במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהא בבני ישראל מותא במקרב בני ישראל לקודשא: ועבד משה ואהרן וכל כנשתא דבני ישראל לליואי ככל דפקיד יי ית משה על ליואי כן עבדו להון בני ישראל: ואדכיאו ליואי וחוורו לבושיהון וארים אהרן יתהון ארמא קדם יי וכפר עליהון אהרן לדכאותהון: ובתר כן עלו ליואי למפלח ית פולחנהון במשכן זמנא קדם אהרן וקדם בנוהי כמא דפקיד יי ית משה על ליואי כן עבדו להון: ומליל יי עם משה למימר:

vt miniſtrent in tabernaculo federis: τ munges eos: τ eleuabis eos eleuatione. Quoniã ſeparatione ſeparati ſunt mihi de medio filioꝝ iſrael pro omni primogenito aperiente omnẽ vuluã de filijs iſrael: applicaui eos ad cultũ meũ. Quia meũ eſt omne primogenitum in filijs iſrael in hominibus τ in iumẽtis: in die quo interfeci omne primogenitũ in terra egypti ſanctificaui eos corã me. Applicauiq; leuitas pro omni primogenito filioꝝ iſrael: Dediq; leuitas datos dono aaron τ filijs eius de medio filioꝝ iſrael: vt ſeruiant pro filijs iſrael in tabernaculo federis ad ꝓpiciandũ ꝓ filijs iſrl: vt nõ ſit in filijs iſrael mors: cũ acceſſerit ad ſanctuariũ. Feceritq; moyſes τ aaron τ oĩs cõgregatio filioꝝ iſrael ſup leuitis: iuxta oia que preceperat dñs moyſi de leuitis: ita fecerũt eis filij iſrael: τ mundati ſunt leuite: τ lauauerũt veſtimẽta ſua: τ eleuauit eos aaron in eleuatione corã dño: τ expiauit eos aaron vt emũdaretur. Et poſtea ingreſſi ſunt leuite ad miniſtrandum miniſterium ſuum in tabernaculo federis coram aaron τ coram filijs eius: ſicut preceperat dominus moyſi ſuper leuitas: ita fecerunt eis. Locutuſq; eſt dominus cum moyſe dicens.

זאת אשר ללוים מבן חמש ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבא צבא בעבדת אהל מועד: ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד: ושרת את אחיו באהל מועד לשמר משמרת ועבדה לא יעבד ככה תעשה ללוים במשמרתם:

Ca.ix.

וידבר יהוה אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר: ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו: בארבעה עשר יום בחדש הזה בין הערבים תעשו אתו במעדו ככל חקתיו וככל משפטיו תעשו אתו: וידבר משה אל בני ישראל לעשת הפסח: ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחדש בין הערבים במדבר סיני ככל אשר צוה יהוה את משה כן עשו בני ישראל: ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשת הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא: ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את

עלה · בוא · שוב · עבד · שמר · עשה · שנה · יצא · רבע · שפט · דבר · היה · עשה · קרב · קנה · אמר · גרע

Hec eſt lex leuitarum. A viginti quinq; annis & ſupra ingrediẽtur: vt miniſtrent in tabernaculo federis. Cumq; quinquageſimum annũ etatis impleuerint: ſeruire ceſſabunt. erũtq; miniſtri fratrũ ſuorũ in tabernaculo federis vt cuſtodiãt q̃ ſibi fuerit cõmendata. opa aũt ipſa nõ faciãt. Sic diſpões leuitis in cuſtodijs ſuis. Ca. 9.

Locutus eſt dñs ad moyſen in deſerto ſinai: anno ſecũdo poſtq̃ egreſſi ſunt de terra egypti: menſe primo: dicens. Faciant filii iſrael phaſe in tpe ſuo quartadecima die menſis huius ad veſperã iuxta omnes cerimonias & iuſtificationes eius. Precepitq; moyſes filiis iſrael vt facerẽt phaſe. Qui fecerunt tempore ſuo quartadecima die mẽſis ad veſperã in mõte ſinai. Iuxta omnia que mandauerat dominus moyſi fecerunt filii iſrael. Ecce autem quidam immũdi ſuper aiã hominis qui nõ poterat facere phaſe in die illo: accedentes ad moyſen & aaron: dixerunt eis. Immũdi ſumus ſuper anima hominis. quare fraudamur vt nõ valeamus oblationẽ offerre

οὗτός ἐστι τὸ περὶ τῶν λευιτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, εἰσελεύσονται λειτουργεῖν λειτουργίας ἐν ἔργοις ἐν σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἀπὸ πεντηκονταετοῦς ἀποστήσεται ἀπὸ τῆς λειτουργίας, καὶ οὐκ ἐργάσεται ἔτι. καὶ λειτουργήσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου φυλάσσειν φυλακάς, ἔργα δὲ οὐκ ἐργᾶται. οὕτως ποιήσεις τοῖς λευίταις ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν. Ca. 9.

A Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, λέγων: εἶπον, καὶ ποιείτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πάσχα καθ' ὥραν αὐτοῦ, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου πρὸς ἑσπέραν ποιήσεις αὐτό, κατὰ καιρὸν αὐτοῦ· κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ποιήσεις αὐτό. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πάσχα, ἐναρχομένου τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινᾶ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ παρεγένοντο οἱ ἄνδρες οἳ ἦσαν ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἠδύναντο ποιῆσαι τὸ πάσχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ προσῆλθον ἐναντίον μωυσῆ καὶ ἀαρὼν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, B καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι πρὸς αὐτόν, ἡμεῖς ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, μὴ οὖν ὑστερήσωμεν, ὥστε προσενέγκαι τὸ δῶρον

hoc eſt qđ pro leuitis: a quĩq; τ viginti annis τ ſupra: introibũt ad miniſtrãdũ miniſteria in opib in tabnaculo teſtimonij. τ a quĩquagita ãnis diſcedet a miniſterio τ nõ opabit̃ ãplĩ. τ miniſtrabit fr eius in tabnaculo teſtimonij ad cuſtodiẽdũ cuſtodias: opa ãt nõ opabit. ſic facies leuitis in cuſtodijs ſuis. Et locut̃ e dñs ad moyſen in deſerto ſinai in ãno ſcđo egreſſoꝝ eoꝝ de tra egypti: in mẽſe pmo: dicẽs: dic: τ faciãt filij iſrael paſcha iuxta tẽp ſuũ: qrta τ decima die mẽſis pmi ad veſpaꝝ facies illđ: iuxta tẽp ſuũ, ſm legẽ ei: τ iuxta ꝯparationẽ ei facies illđ. τ locut̃ e moyſes filijs iſrael facere paſcha: incipiẽte quarta decima die mẽſis in deſerto ſinai: ſic pcepit dñs moyſi: ſic fecerũt filij iſrael. τ venerũt viri q̃ erãt imũdi ſup aia hois: τ nõ poterãt facere paſcha in die illa. τ acceſſerũt corã moyſe τ aarõ in illa die. τ dixerũt viri illi ad eos: nos imũdi ſup aia hois nũquid fraudemur: vt offerẽdũ donũ

Tranſla. Chal.

דא די לליואי מבר עשרין וחמש שנין ולעלא ייתי לחילא חילא בפלחן משכן זמנא: ומבר חמשין שנין יתוב מחיל פולחנא ולא יפלח עוד: וישמש עם אחוהי במשכן זמנא למיטר מטרא ופולחן לא יפלח כדין תעביד לליואי במטרתהון:

Ca.ix.

ומליל יי עם משה במדברא דסיני בשתא תניתא למפקהון מארעא דמצרים בירחא קדמאה למימר: ויעבדון בני ישראל ית פסחא בזמניה: בארבעת עשרא יומא בירחא הדין בין שמשיא תעבדון יתיה בזמניה ככל גזירתיה וככל דחזי ליה תעבדון יתיה: ומליל משה עם בני ישראל למעבד פסחא: ועבדו ית פסחא בניסן בארבעת עשרא יומא לירחא בין שמשיא במדברא דסיני ככל דפקיד יי ית משה כן עבדו בני ישראל: והוו גבריא דהוו מסאבין לטמי נפשא דאנשא ולא יכילו למעבד פסחא ביומא ההוא וקריבו קדם משה וקדם אהרן ביומא ההוא: ואמרו גבריא האנון ליה אנחנא מסאבין לטמי נפשא דאנשא למה נתמנע בדיל דלא לקרבא ית

Interp. chal.

Iſta eſt lex leuitarũ. a viginti quinq; annis τ ſupra ingrediẽtur vt per turmas ſuas ſeruiãt in tabernaculo federis: τ a quinquaginta annis reuertent ab exercitu miniſtratiõis: τ nõ ſeruiet amplius. Miniſtrabitq; cũ fribus ſuis in tabernaculo federis vt cuſtodiãt cuſtodiam: τ ſeruiture nõ ſeruient. Ita facies leuitis in cuſtodijs ſuis. Ca. 9.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe in deſerto ſinai in anno ſecũdo egreſſionis eoꝝ de terra egypti in menſe primo dicens. Faciant filij iſrael phaſe in tpe ſuo: in quartadecima die menſis huius ad veſperas facietis illud in tpe ſuo: iuxta omnẽ ritũ ſuũ τ iuxta oia q̃ ei pertinẽt facietis illud. Locutuſq; eſt moyſes cum filijs iſrael vt facerẽt phaſe. Feceruntq; phaſe in menſe niſan in quartadecima die mẽſis ad veſperã in deſerto ſinai: iuxta oia que preceperat dñs moyſi: ita fecerũt filij iſrael. Fueruntq; quidã viri qui erant inmundi pro immũditia aie hominis: τ non potuerunt facere phaſe in die illo. Acceſſeruntq; in cõſpectu moyſi τ in conſpectu aaron in die illo: atq; dixerunt ei viri illi. Nos ſumus immũdi pollutione anime hominis: quare prohibemur vt non offeramus

Priitiua chal.

שנה עלה אתא · תוב פלח שמש · נטר עבר · דבר תנה נפק · אמר רבע · חזה · עבד · הוה סאב · מנע

קרבן יהוה במעדו בתוך בני
ישראל ׃ ויאמר אלהם משה
עמדו ואשמעה מה יצוה יהוה
לכם ׃ וידבר יהוה אל משה
לאמר ׃ דבר אל בני ישראל
לאמר איש איש כי יהיה טמא
לנפש או בדרך רחקה לכם או
לדרתיכם ועשה פסח ליהוה ׃
בחדש השני בארבעה עשר יום
בין הערבים יעשו אתו על מצות
ומררים יאכלהו ׃ לא ישאירו
ממנו עד בקר ועצם לא ישברו
בו ככל חקת הפסח יעשו אתו ׃
והאיש אשר הוא טהור ובדרך
לא היה וחדל לעשות הפסח
ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי
קרבן יהוה לא הקריב במעדו חטאו
ישא האיש ההוא ׃ וכי יגור אתכם
גר ועשה פסח ליהוה כחקת הפסח
וכמשפטו כן יעשה חקה אחת יהיה
לכם ולגר ולאזרח הארץ ׃ וביום
הקים את המשכן כסה הענן את
המשכן לאהל העדת ובערב
יהיה על המשכן כמראה אש עד
בקר ׃ כן יהיה תמיד הענן יכסנו
ומראה אש לילה ׃ ולפי העלות
הענן מעל האהל ואחרי כן

עד | שמע צוה | דבר | דור | שנה | עשה | אכל שאר | שבר | טהר | כרת | קרב | נשא גור | שפט היה | גור זרח | קום שכן | עוד | ראה | היה תמיד כסה | פה עלה

domino in tēpore ſuo inter filios iſrael. Quibus reſpōdit moyſes. State vt cōſulā quid pcipiat dominus de vobis. Locutuſq; ē dominus ad moyſen dicēs. Loquere filiis iſrael. Homo qui fuerit immundus ſuper aīa: ſiue in via pcul in gente veſtra faciat phaſe domino in menſe ſecūdo quartadecima die menſis ad veſperā: cū azymis & lactucis agreſtibus comedent illud. Non relinquent ex eo quippiā vſq; mane: & os eius nō cōfringent. omnem ritū phaſe obſeruabūt. Si quis aūt & mundus eſt & in itinere non fuit & tamen nō fecit phaſe: exterminabitur aīa illa de populis ſuis. quia ſacrificiū dño nō obtulit tpe ſuo. Peccatum ſuū ipſe portabit. Peregrinus quoq; & aduena ſi fuerit apud vos facient phaſe dño iuxta cerimōias & iuſtificatiōes ſuas. Preceptū idē erit apud vos tā aduene q̄ indigene. Igitur die qua erectū eſt tabernaculū operuit illud nubes. A veſpere aūt ſuper tentorium erat quaſi ſpecies ignis vſq; mane. Sic fiebat iugiter. Per diem operiebat illud nubes: & per noctem quaſi ſpecies ignis. Cumq; ablata fuiſſet nubes que tabernaculū ptegebat: tunc

dño iuxta tēp⁹ ſuū: in medio filiox iſrael: ꝛ
κυρίῳ κατὰ καιρὸν αὐτοῦ, ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ; καὶ
dixit ad eos moyſes: ſtate ibi: ꝛ au
εἶπε πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, στῆτε αὐτοῦ, καὶ ἀκού
diem⁹ qd pcipiet de vobis dñs. ꝛ locut⁹ eſt
σομεν τί ἐντελεῖται περὶ ὑμῶν κύριος. καὶ ἐλάλησε
dñs ad moyſen: dicēs loq̄re filiis iſra
κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσρα
el: dicēs: hō hō: q̄ fuerit imūdus ſup
ήλ, λέγων, ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ὃς ἂν γένηται ἀκάθαρτος ἐπὶ
aīa hoīs: aut in via lōge a vobis: aut in gūa
ψυχῇ ἀνθρώπου, ἢ ἐν ὁδῷ μακρὰν ὑμῖν, ἢ ἐν ταῖς γε
tiōib⁹ vřis: ꝛ faciet paſcha dño in mē
νεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει τὸ πάσχα τῷ κυρίῳ ἐν τῷ μη
ſe ſcdo: in q̄rta ꝛ decima die ad
νὶ τῷ δευτέρῳ, ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸς
veſpaꝫ faciēt illō: in azymis ꝛ herbis amaris comedēt illō. nō relinq̄nt ex eo
ἑσπέραν ποιήσουσιν αὐτό, ἐπὶ ἀζύμων καὶ πικρί
δων φάγονται αὐτό. οὐ καταλείψουσιν ἀπ' αὐτοῦ
in mane: ꝛ os nō ꝯfrigēt ex eo: iuxta legē paſche faciēt illō. ꝛ ho
εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψουσιν ἀπ' αὐτοῦ, κα
τὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα ποιήσουσιν αὐτό. καὶ ἄνθρω
mo: q̄ mūd⁹ fuerit: ꝛ in via lōge nō eſt: ꝛ
πος, ὃς ἂν καθαρὸς ᾖ, καὶ ἐν ὁδῷ μακρὰν οὐκ ἔστιν, καὶ
fraudabit facere paſcha exterminabit anima illa de pplo ſuo: q2 donū dño nō
ὑστερήσει ποιῆσαι τὸ πάσχα, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυ
χὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ δῶρον κυρίῳ οὐ
obtulit iuxta tēp⁹ ſuū: pctm̄ accipiet hō ille. ſi ꝟo acceſſerit ad vos
προσήνεγκεν κατὰ τὸν καιρὸν αὐτοῦ, ἁμαρτίαν λήψε
ται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἐὰν δὲ προσέλθῃ πρὸς ὑμᾶς
aduena in tra vřa: ꝛ faciet paſcha domino iuxta legē paſche: ꝛ iuxta ordinē eius: ſic faciēt illō. lex vna erit
προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ ποιήσει τὸ πάσχα κυ
ρίῳ κατὰ τὸν νόμον τοῦ πάσχα, καὶ κατὰ τὴν σύντα
ξιν αὐτοῦ, οὕτως ποιήσουσιν αὐτό. νόμος εἷς ἔσται
vobis: ꝛ aduene: ꝛ indigene terre. ꝛ die q̄ erectū ē tabnaculū opuit nubes tabnaculū domū teſtimonij. ꝛ veſpere erat ſup tabnaculū vt ſpēs ignis vſq; ad mane.
ὑμῖν, καὶ τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ αὐτόχθονι τῆς
γῆς. καὶ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐστάθη ἡ σκηνή, ἐκάλυψεν ἡ νε
φέλη τὴν σκηνὴν τὸν οἶκον τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ ἑσπέ
ρας ἦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὡς εἶδος πυρὸς ἕως πρωΐ.
ſic fuit ſemp nubes coopiebat illud die: ꝛ ſpēs ignis nocte. ꝛ qū aſcēdit nubes a tabnaculo: ꝛ poſt hec
οὕτως ἐγίνετο διαπαντός· ἡ νεφέλη ἐκάλυπτεν αὐ
τὴν ἡμέρας, καὶ εἶδος πυρὸς τὴν νύκτα. καὶ ἡνίκα
ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ μετὰ ταῦτα

Ioh. 19.d.

Exo. 40.d.

C

Tranſla. Chal.

קורבנא דיי בזמניה בגו בני ישראל ׃ ואמר להון משה אוריכו עד דאשמע מה
דיתפקד מן קדם יי על דלכון ׃ ומליל יי עם משה למימר ׃ מליל עם בני ישראל
למימר גבר גבר ארי יהי מסאב לטמא נפשא דאנשא או בארח רחיקא לכון או
לדריכון ויעבד פסחא קדם יי ׃ בירחא תנינא בארבעת עשרא יומא בין שמשיא
יעבדון יתיה על פטיר ומררין ייכלוניה ׃ לא ישארון מניה עד צפרא וגרמא לא
יתברון ביה ככל גזירת פסחא יעבדון יתיה ׃ וגברא דהוא דכי ובארח לא הוה ויתמנע
למעבד פסחא וישתיצי אנשא ההוא מעמיה ארי קורבנא דיי לא קריב בזמניה
חוביה יקבל גברא ההוא ׃ וארי יתגייר עמכון גיורא ויעביד פסחא קדם יי כגזירת
פסחא וכדחזי ליה כן יעביד קימא חד יהי לכון ולגיורא וליציבא דארעא ׃ וביומא
דאתקם ית משכנא חפא ענגא ית משכנא למשכנא דסהדותא וברמשא הוי על
משכנא כחיזו אישתא עד צפרא ׃ כן הוי תדירא ענגא חפי ליה וחיזו אישתא
בליליא ׃ ולפום אסתלקות ענגא מעלוי משכנא ובתר כן

Primitiua chal.

שמע | פקד אמר | הוה | דור עבד תנה | רבע אכל שאר | תבר דכה מנע | עבד שיצא קבל | גור עבד חזה | קום אחד הוה | קום שכן הוה | חזה חפה | סלק צלה

Interp. chal.

oblationeꝫ dñi in tempore ſuo in medio filiox iſrael. Dixitq; eis moyſes. Expectate donec audiā quid precipiat dñs ſuper re veſtra. Locutuſq; eſt dñs cuꝫ moyſe dicens. Loquere cuꝫ filiis iſrael dicens. Uir vir ex vobis aut de generationibus veſtris qui fuerit immūdus pollutione aīe hominis aut in via longinqua: faciēt phaſe coram dño: in menſe ſecūdo in quartadecima die menſis ad veſperā facient illud: cum azymis et herbis amaris comedēt illud. non relinquēt ex eo vſq; mane: ꝛ os nō cōfringent in eo: iuxta omnē ritū phaſe facient illud. Uir autē qui fuerit mundus ꝛ in itinere non fuerit: ꝛ deſierit facere phaſe: exterminabitur homo ille de populo ſuo: quia oblationē dñi nō obtulit in tēpore ſuo. peccatū ſuū ſuſcipiet vir ille. Et quādo peregrinatus fuerit apud vos peregrinus: et fecerit phaſe coram dño: iuxta ritum phaſe ꝛ ſicut ei pertinet ita faciet. preceptū vnum erit vobis ꝛ peregrinis atq; indigenis terre. In die autē qua erectum eſt tabernaculū cooperuit nubes tabernaculuꝫ teſtimonij: ꝛ in veſpere erat ſuper tabernaculū quaſi viſio ignis vſq; mane. Sic erat iugiter: nubes operiebat illud ꝛ viſio ignis per noctē. Et cum eleuata fuiſſet nubes deſuper tabernaculum: poſtea

profecti ſūt filij iſrael. ꝛ in loco quo ſtetit
ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἂν ἔστη
nubes: ibi caſtrametati ſūt filij iſrael. per
ἡ νεφέλη, ἐκεῖ παρενεβάλοσαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. διὰ
preceptū dñi caſtrametabūtur filij iſrael: ꝛ p̄ p̄ceptū dñi pficiſcētur omnib⁹ dieb⁹ in q̄b⁹ obūbrat nubes ſup
προστάγματος κυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσρα
ήλ, καὶ διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσιν πά
σας τὰς ἡμέρας ἐν αἷς σκιάζει ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς
tabnaculū: caſtrametabūtur filij iſrael. ꝛ qū attracta fuerit nubes ſup tabnaculū dieb⁹ plurib⁹:
σκηνῆς, παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ὅταν ἐ
φέλκηται ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡμέρας πλείους,
ꝛ cuſtodiēt filij iſrael cuſtodiā domini: ꝛ nō pficiſcētur. ꝛ erit qū fuerit
καὶ φυλάξονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν φυλακὴν τοῦ κυ
ρίου, καὶ οὐ μὴ ἐξαροῦσι. καὶ ἔσται ὅταν σκιάζῃ
nubes dies numero ſup tabnaculo: p̄ vocē dñi caſtrametabūtur: ꝛ p̄ p̄ceptū dñi pficiſcētur. ꝛ erit qū fuerit
ἡ νεφέλη ἡμέρας ἀριθμῷ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, διὰ
φωνῆς κυρίου παρεμβαλοῦσι, καὶ διὰ προστάγμα
τος κυρίου ἀπαροῦσιν. καὶ ἔσται ὅταν γένηται
nubes a veſpe vſq; ad mane: ꝛ aſcēderit nubes mane: ꝛ pficiſcētur die aut nocte:
ἡ νεφέλη ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωΐ, καὶ ἀνέβῃ ἡ
νεφέλη τὸ πρωΐ, καὶ ἀπαροῦσιν ἡμέρας ἢ νυκτός,
aut mēſe diei multiplicātis: nube obūbrāte ſup illō: caſtrametabūtur filij iſrael: ꝛ nō pficiſcētur. q2 per p̄ceptū dñi pficiſcētur. cuſtodiā dñi cuſtodiebāt per p̄ceptū dñi in manu moyſi.
ἢ μηνὸς ἡμέρας πλεοναζούσης, τῆς νεφέλης σκια
ζούσης ἐπ' αὐτῆς, παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ ἰσρα
ήλ, καὶ οὐ μὴ ἀπαροῦσιν. ὅτι διὰ προστάγμα
τος κυρίου ἀπαροῦσι. τὴν φυλακὴν κυρίου ἐφύλα
ξαν διὰ προστάγματος κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. Ca. 10

Et locut⁹ ē dñs ad moyſen: dicēs:
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων,
fac tibi duas tubas ductiles: argēteas facies illas. ꝛ erūt tibi ad vocādū ꝯgregationē: ꝛ leuādū caſtra: ꝛ clanges in illis: ꝛ ꝯgregabit oīs ꝯgregatio ad hoſtiū tabnacli teſtimonij. ſi āt in vna clāguerit: accedent
ποίησον σεαυτῷ δύο σάλπιγγας ἐλατάς, ἀρ
γυρᾶς ποιήσεις αὐτάς. καὶ ἔσονταί σοι ἀνακα
λεῖν τὴν συναγωγήν, καὶ ἐξαίρειν τὰς παρεμ
βολάς, καὶ σαλπιεῖς ἐν αὐταῖς, καὶ συναχθή
σεται πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου. ἐὰν δὲ ἐν μιᾷ σαλπίσωσι,
προσελεύσονται

D

A

proficiſcebātur filii iſrael. & in loco vbi ſtetiſſet nubes: ibi caſtrametabātur. Ad imperium dñi proficiſcebātur: & ad imperiū illius figebant tabernaculū. Cunctis diebus quibus ſtabat nubes ſuper tabernaculum: manebant in eodē loco. & ſi eueniſſet vt multo tēpore māeret ſuper illud: erāt filii iſrael in excubiis domini & non proficiſcebātur quotquot diebus fuiſſet nubes ſuper tabernaculū. Ad imperium domini erigebant tentoria: & ad imperiū illius deponebāt. Si fuiſſet nubes a veſpere vſq; mane: & ſtatim diluculo tabernaculū reliqſſet pficiſcebantur. & ſi poſt diē & noctē receſſiſſet: diſſipabant tētoria. Si vero biduo aut vno mēſe vel longiori tēpore fuiſſet ſuper tabernaculū: māebāt filii iſrael in eodē loco & nō pficiſcebātur. ſtatim āt vt receſſiſſet: mouebāt caſtra. Per verbum dñi figebāt tētoria. & per verbū illi⁹ pficiſcebātur. erātq; i excubiis dñi iuxta iperiū eius per manū moyſi. Ca. 10

Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicēs: Fac tibi duas tubas argenteas ductiles. quibus cōuocare poſſis multitudinē qn̄ mouēda ſūt caſtra. Cūq; increpueris tubis: cōgregabitur ad te ōis turba ad oſtium tabernaculi federis. Si ſemel clangueris venient

יסעו בני ישראל ובמקום אשר
ישכן שם הענן שם יחנו בני
ישראל ׃ על פי יהוה יסעו בני
ישראל ועל פי יהוה יחנו כל
ימי אשר ישכן הענן על המשכן
יחנו ׃ ובהאריך הענן על המשכן
ימים רבים ושמרו בני ישראל
את משמרת יהוה ולא יסעו ׃ ויש
אשר יהיה הענן ימים מספר על
המשכן על פי יהוה יחנו ועל
פי יהוה יסעו ׃ ויש אשר יהיה
הענן מערב עד בקר ונעלה הענן
בבקר ונסעו או יומם ולילה
ונעלה הענן ונסעו ׃ או ימים או
חדש או ימים בהאריך הענן על
המשכן לשכן עליו יחנו בני
ישראל ולא יסעו ובהעלתו
יסעו ׃ על פי יהוה יחנו ועל פי
יהוה יסעו את משמרת יהוה
שמרו על פי יהוה ביד משה ׃
וידבר יהוה אל משה

Cap. x.

לאמר ׃ עשה לך שתי חצוצרת
כסף מקשה תעשה אתם והיו
לך למקרא העדה ולמסע את
המחנות ׃ ותקעו בהן ונועדו אליך
כל העדה אל פתח אהל מועד ׃
ואם באחת יתקעו ונועדו

נסע קום | שכן חנה | יום | ארך | רבה | שמר נסע | ספר | עלה | פה | שמר | דבר | שנה חצר קשה | עשה קרא | יעד נסע | יעד | תקע

Tranſla. Chal.

נטלין בני ישראל ובאתרא דשרי תמן ענגא תמן שרן בני ישראל ׃ על מימרא דיי
נטלין בני ישראל ועל מימרא דיי שרן כל יומין דשרי ענגא על משכנא שרן ׃
ובאורכות ענגא על משכנא יומין סגיאין ויטרון בני ישראל ית מטרת מימרא דיי
ולא נטלין ׃ ואית דהוי ענגא יומין דמנין על משכנא על מימרא דיי שרן ועל מימרא
דיי נטלין ׃ ואית דהוי ענגא מרמשא עד צפרא ומסתלק ענגא בצפרא ונטלין או
יומם ולילי ומסתלק ענגא ונטלין ׃ או תרין יומין או ירחא או עידן בארכות ענגא
על משכנא למשרי עלוהי שרן בני ישראל ולא נטלין ובאסתלקותיה נטלין ׃
על מימרא דיי שרן ועל מימרא דיי נטלין ית מטרת מימרא דיי נטרין על מימרא
דיי בידא דמשה ׃ ומליל יי עם משה למימר ׃ Ca. x.
עביד לך תרתין חצוצרן דכסף נגיד תעביד יתהון ויהון לך לערעא כנישתא ולאטלא ית משריתא ׃ ויתקעון
בהון ויזדמנון לותך כל כנישתא לתרע משכן זמנא ׃ ואם בחדא יתקעון ויזדמנון

Interp. chal.

pficiſcebātur filij iſrael: ꝛ ī loco vbi manebat nubes: ibi manebāt filij iſrael. p ꝟbū dñi pficiſcebant filij iſrael: ꝛ p verbū dñi caſtrametabātur. Cūctis dieb⁹ q̄bus māebat nubes ſup tabernaculū: manebāt illi. et qū longo tpe manebat nubes ſup tabernaculū ꝛ diebus multis: cuſtodiebāt filij iſrael cuſtodiā ꝟbi dñi: ꝛ nō pficiſcebant. Et ſi erat nubes ſup tabnaculū diebus paucis: iuxta verbū dñi manebāt: ꝛ iuxta verbū dñi pficiſcebant. ꝛ aliqū erat nubes a veſpe vſq; māe et eleuabat nubes mane: ꝛ pficiſcebātur: aut poſt diē et noctē eleuabat nubes: ꝛ pficiſcebātur. Aut duobus diebus vel vno mēſe aut longiori tpe: tanto tpe q̄nto manebat nubes ſup tabernaculū: manebāt filij iſrael: ꝛ nō pficiſcebant. Et qū eleuabat: pficiſcebātur. iuxta verbū dñi manebāt: ꝛ iuxta verbuꝫ domini proficiſcebātur: cuſtodiā verbi dñi cuſtodiebāt iuxta verbum dñi per manum moyſi. Ca. 10.

Locutuſq; eſt dñs cū moyſe dicēs. Fac tibi duas tubas: de argēto ductili facies eas: ꝛ erunt tibi ad ꝯuocandā ꝯgregationē ꝛ ad mouēda caſtra. ꝛ clangēt cū eis: ꝛ cōuenient ad te oīs cōgregatio ad oſtiū tabernaculi federis. ꝛ ſi cum vna clanguerint: cōuenient

Primitiua chal.

שרא אמר | הוה מנה | סלק | שכן שרא | חצר | עבד הוה נטל | שרא תקע זמן

Primitiua heb.	Tex. Heb.	Nu.	Ca. x.	Trāſla. B. Hiero.	Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

נשא רוע חנה חנה שנה נסע קהל עלם דור בוא לחם צור רוע זכר פנה ישע עלה היה שנה עלה שכן עדה נסע דבר שכן פה חנה

אליך הנשיאים ראשי אלפי
ישראל: ותקעתם תרועה ונסעו
המחנות החנים קדמה: ותקעתם
תרועה שנית ונסעו המחנות
החנים תימנה תרועה יתקעו
למסעיהם: ובהקהיל את הקהל
תתקעו ולא תריעו: ובני אהרן
הכהנים יתקעו בחצצרות והיו
לכם לחקת עולם לדרתיכם: וכי
תבאו מלחמה בארצכם על הצר
הצרר אתכם והרעתם בחצצרת
ונזכרתם לפני יהוה אלהיכם
ונושעתם מאיביכם: וביום
שמחתכם ובמועדיכם ובראשי
חדשיכם ותקעתם בחצצרת
על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם
והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם
אני יהוה אלהיכם: ויהי בשנה
השנית בחדש השני בעשרים
בחדש נעלה הענן מעל
משכן העדת: ויסעו בני ישראל
למסעיהם ממדבר סיני וישכן
הענן במדבר פארן: ויסעו
בראשנה על פי יהוה ביד משה:
ויסע דגל מחנה בני יהודה
בראשנה לצבאתם ועל צבאו
נחשון בן עמינדב: ועל צבא

ad te principes & capita multitudinis iſrael. Si aūt prolixior atq; cōciſus clāgor icrepuerit: mouebunt caſtra primi qui ſūt ad orietalē plagā. In ſecundo aūt ſonitu & pari vlulatu tube leuabūt tētoria q hitant ad meridiem. & iuxta hunc modū reliqui facièt vlulātibus tubis i pfectionē. Qū āt cōgregādus ē popu lus: ſimplex tubarū clāgor erit: & nō cōciſe vlulabūt. Filii aūt aaron ſacerdotis clāgēt tubis: eritq; hoc legitimū ſempiternū in gnatiōibus vris. Si exieritis ad bellū de terra vra cōtra hoſtes qui dimicant aduerſum vos: clāgetis vlulātibus tubis: & erit recordatio vri corā dño deo veſtro: vt eruamini de manibus inimicorū vrorū. Si qn̄ habebitis epulū & dies feſtos & calēdas: canetis tubis ſup holocauſtis & pacificis victimis: vt ſint vobis i recordationē dei veſtri. Ego dūs deus veſter. Anno ſecundo menſe ſecundo viceſima die menſis eleuata eſt nubes de tabernaculo federis. Profectiq; ſunt filii iſrael p turmas ſuas de deſerto ſinai: & recubuit nubes in ſolitudine pharan. Moueruntq; caſtra primi iuxta īperium domini per manū moyſi. Filii iuda p turmas ſuas: quorū pnceps erat naaſon filius aminadab. In

ad te oēs pncipes duces iſrael. τ clangetis ſignū: τ leuabūtur caſtra
πρὸς σὲ πάντες οἱ ἄρχοντες ἀρχηγοὶ ἰσραήλ. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλ
caſtrametātia ad oriētē. τ clangetis ſignū ſecūdū:
λουσαι κατ᾿ ἀνατολάς. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν δευτέραν,
τ leuabūtur caſtra caſtrametātia ad
καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατὰ
auſtrū. τ clangetis ſignū tertiū: τ leuabūtur
λίβα. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τρίτην, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ
caſtra caſtrametātia iuxta mare. τ
παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι παρὰ θάλασσαν. καὶ
clangetis ſignū quartū: τ leuabūtur caſtra
σαλπιεῖτε σημασίαν τετάρτην, καὶ ἐξαροῦσιν αἱ παρεμ
caſtrametātia ad aqlonē. ſignū clangēt in eleuatiōe eoꝝ. τ qn̄ ɔgregaueritis
βολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς βορρᾶν. σημασίαν σαλπιοῦσιν ἐν τῇ ἐξάρσει αὐτῶν. καὶ ὅταν συναγάγητε τὴν συνα
gationē: clangetis: τ nō ſignū. τ filij aarō
γωγήν, σαλπιεῖτε, καὶ οὐ σημασίᾳ. καὶ οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ
ſacerdotes clangēt tubis. τ erit vobis legitimū ſepiternū in gnatiōes vras. ſi āt exieritis ad bellū in terra
ἱερεῖς σαλπιοῦσι ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐὰν δὲ ἐξέλθητε εἰς πόλεμον ἐν τῇ γῇ
vra ad aduerſarios reſiſtētes vobis: τ ſignabitis tubis: τ recordatio erit corā dño
ὑμῶν πρὸς τοὺς ὑπεναντίους τοὺς ἀνθεστηκότας ὑμῖν, καὶ σημανεῖτε ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἀναμνησθήσεσθε ἔναντι κυρίου τοῦ
deo vro: τ ſaluabimini ab inimicis vris. τ in dieb⁹ letitie vre: τ in feſtiuitatib⁹ vris: τ in neomenijs vris: clangetis
θεοῦ ὑμῶν, καὶ διασωθήσεσθε ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς εὐφροσύνης ὑμῶν, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις ὑμῶν, σαλπιεῖτε ταῖς
tubis in holocauſtis τ in ſacrificijs ſalutariū vraꝝ. τ erit vobi in recordationē corā deo
σάλπιγξιν ἐπὶ τοῖς ὁλοκαυτώμασι καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις τῶν σωτηρίων ὑμῶν. καὶ ἔσται ὑμῖν εἰς ἀνάμνησιν ἔναντι τοῦ θεοῦ
vro: ego dñs de⁹ vr. τ factū ē in āno ſcdo in mēſe ſcdo vigeſima mēſis: aſcēdit nubes de
ὑμῶν, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ
tabnaculo teſtimonij: τ pfecti ſūt filij iſrael cū turmis ſuis de deſerto ſinai. τ ſtetit nubes in
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐξῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν ἀπαρτίαις αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐρήμου τοῦ σινά. καὶ ἔστη ἡ νεφέλη ἐν
deſerto pharā. τ pfecti ſūt pmi p vocē dñi in manu moyſi: τ pfecti ſūt ordo caſtroꝝ filioꝝ iuda
τῇ ἐρήμῳ τοῦ φαράν. καὶ ἐξῆραν πρῶτοι διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ, καὶ ἐξῆραν τάγμα παρεμβολῆς υἱῶν ἰούδα
primi cū exercitu ſuo. τ ſup exercitu ſuo: naaſſon fili⁹ aminadab. τ ſup exercitu
πρῶτοι σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ναασσὼν υἱὸς ἀμιναδάβ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως

Tranſla. Chal.

לותך רברביא רישי אלפיא דישראל ותתקעון יבבתא ויטלון משריתא דשרן קידומא:
ותתקעון יבבתא תנינות ויטלון משריתא דשרן דרומא יבבא יתקעון למטלניהון:
ובמכנש ית קהלא תתקעון ולא תיבבון: ובני אהרן כהניא יתקעון בחצוצרתא ויהון לכון
לקים עלם לדריכון: וארי תיעלון לאגחא קרבא בארעכון על מעיקי דמעיקין לכון
ותיבבון בחצוצרתא ויעול דוכרנכון לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון מסנאיכון:
וביום חדותכון ובמועדיכון וברישי ירחיכון ותתקעון בחצוצרתא על עלותכון ועל
נכסת קודשיכון ויהון לכון לדוכרנא קדם אלהכון אנא יי אלהכון: והוה בשתא
תניתא בירחא תנינא בעשרין בירחא אסתלק ענגא מעלוי משכנא דסהדותא:
ונטלו בני ישראל למטלניהון ממדברא דסיני ושרא ענגא במדברא דפארן: ונטלו
בקדמיתא על מימרא דיי בידא דמשה: ונטל טקס משרית בני יהודה בקדמיתא
לחיליהון ועל חיליה נחשון בר עמינדב: ועל חילא

Primitiua chal.

רבב ראש נטל נטל כנש תבב קום דור עול נגח עקק טוב פרק חדה יעד עלה הוה תנה סלק עלה דבר אמר שרא

Interp. chal.

ad te principes capita millium iſrael. Clangetiſq; vlulatione: τ mouebūt caſtra illi q ſunt ad orientalē plagam. Clangetiſq; iterū vlulatione: τ mouebūt caſtra illi q habitāt ad auſtralē plagā: vlulatione clangēt in pfectione ſua. Et qn̄ cōgregāda eſt eccleſia: clangetis et nō vlulabitis. Filij aūt aaron ſacerdotes clangent tubis: τ erit vobis in legitimū ſempiternū in gnatiōibus vris. Et qn̄ ingreſſi fueritis ad pliandū in terra vra cōtra hoſtes q tribulant vos: clangetis tubis: vt veniat recordatio veſtri in bonū corā dño deo vro: vt eruamini de inimicis vris. et in die letitie vre τ in ſolemnitatibus vris τ in kalendis vris clangetis tubis ſup holocauſtis vris τ ſup hoſtiis ſcificationū vraꝝ: et erunt vobis in recordationē corā deo vro: ego dñs deus vr. Et factū eſt in anno ſecūdo in mēſe ſcdo in viceſima die mēſis eleuata ē nubes deſup tabernaculū teſtimonij. Profectiq; ſunt filij iſrael per māſiones ſuas a deſerto ſinai: τ māſit nubes in deſerto pharā. Profectiq; ſunt pmo iuxta verbū dñi per manū moyſi. Diſceſſitq; primo vexillū caſtroꝝ filioꝝ iuda p turmas ſuas: τ ſup exercitū eius erat princeps naaſon filius aminadab. et ſuper exercitum

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.	Trāſla. B. Hiero.	Tex. Heb.	Nu.	Ca. x.	Primitiua. heb.

trib⁹ filioꝝ iſſachar: nathanael: fili⁹ ſobar. τ ſup
φυλῆς υἱῶν ἰσσάχαρ, ναθαναήλ, υἱὸς σωγάρ. καὶ ἐπὶ
exercitu trib⁹ filioꝝ zabulō: eliab: fili⁹ helon. et deponēt tabernaculū: τ pficiſcent filij gerſon et filij merari: portantes tabernaculū. τ pfecti
τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ζαβουλών, ἐλιάβ, υἱὸς χελών. καὶ καθελοῦσι τὴν σκηνήν, καὶ ἐξαροῦσιν οἱ υἱοὶ γερσὼν καὶ οἱ υἱοὶ μεραρί, αἴροντες τὴν σκηνήν. καὶ ἐξῆραν
ſūt ordo caſtroꝝ rubē cū exercitu ſuo. τ ſup exercitu eoꝝ eliſur: fili⁹ ſedeur. et
τάγμα παρεμβολῆς ῥουβὴν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐλισούρ, υἱὸς σεδιούρ. καὶ
ſup exercitu trib⁹ filioꝝ ſymeon: ſalamiel: fili⁹ ſuriſadai. et ſup exercitu tribus filioꝝ
ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν συμεών, σαλαμιήλ, υἱὸς σουρισαδαΐ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν
C gad: eliſaph filius rhaguel. τ pficiſcent filij caath portātes ſcta. τ ſtatuēt tabernaculū quouſq;
γάδ, ἐλισὰφ ὁ τοῦ ῥαγουήλ. καὶ ἐξαροῦσιν οἱ υἱοὶ καὰθ αἴροντες τὰ ἅγια. καὶ στήσουσι τὴν σκηνὴν ἕως
veniāt. τ pficiſcent ordo caſtroꝝ ephraim: cū exercitu ſuo. τ ſup exercitu ſuo eliſama: fili⁹ emiud. τ ſup exercitu tribus filioꝝ manaſſe: gamaliel filius phadaſſur. et ſup exercitu tribus filioꝝ beniamin: abidan fili⁹ gedeonis. τ pficiſcent ordines
παραγένωνται. καὶ ἐξαροῦσι τάγμα παρεμβολῆς ἐφραΐμ, σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐλισαμά, υἱὸς ἐμιούδ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν μανασσή, γαμαλιὴλ ὁ τοῦ φαδασσούρ. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν βενιαμίν, ἀβιδὰν ὁ τοῦ γαδεωνί. καὶ ἐξαροῦσι τάγματα
caſtroꝝ filioꝝ dan nouiſſimi oīm caſtroꝝ cū exercitu ſuo. τ ſup exercitu ſuo: abiezer fili⁹ amiſadai. τ ſup
παρεμβολῆς υἱῶν δὰν ἔσχατοι πασῶν τῶν παρεμβολῶν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἀβιεζὲρ ὁ τοῦ ἀμισαδαΐ. καὶ ἐπὶ
exercitu tribus filioꝝ aſer: phegiel: filius ochrā. τ ſup exercitu tribus filioꝝ neptalim: ahirā fili⁹ henā. he militie
τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ἀσήρ, φαγαιήλ, υἱὸς ἐχράν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν νεφθαλίμ, ἀχιράν, υἱὸς αἰνάν. αὗται αἱ στρατιαὶ
filioꝝ iſrael. τ pfecti ſūt cū exercitu ſuo. τ dixit moyſes iobab filio rhaguel madianite ſocero moyſis. pficiſcimur nos in
υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐξῆραν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἰωβὰβ υἱῷ ῥαγουὴλ τῷ μαδιανίτῃ γαμβρῷ μωυσῆ. ἐξαίρομεν ἡμεῖς εἰς
locū quē dixit dñs: hūc dabo vobis. veni nobiſcū: τ bene tibi faciemus:
τὸν τόπον ὃν εἶπε κύριος, τοῦτον δώσω ὑμῖν. δεῦρο μεθ᾿ ὑμῶν, καὶ εὖ σε ποιήσομεν,

tribu filiorū iſachar fuit princeps nathanael filius ſuar. In tribu zabulon erat princeps eliab filius helon. Depoſitūq; eſt tabernaculū: qd portantes egreſſi ſunt filii gerſon & merari. Profectiq; ſunt & filii ruben p turmas & ordine ſuū: quorū princeps erat eliſur filius ſedeur. In tribu aūt filiorū ſymeon priceps fuit ſalamihel filius ſuriſaddai. Porro in tribu gad erat princeps heliaſaph filius duel. Profectiq; ſunt & caathite: portātes ſctūariū. Tā diu tabernaculū portabatur: donec venirent ad erectiōis locū. Mouerunt caſtra & filii effraim p turmas ſuas: in quorū exercitu priceps erat eliſama filius āmiud. In tribu āt filiorū manaſſe priceps fuit gamaliel filius phadaſſur: & ī tribu beniamin erat dux abidan filius gedeōis. Nouiſſimi caſtrorum oīm profecti ſunt filii dan p turmas ſuas: in quorū exercitu pricepſ fuit abiezer filius amiſaddai. In tribu āt filiorum aſer erat princeps phegiel filius ochran. Et in tribu filiorū neptalim princeps fuit ahira filius henā. Hec ſūt caſtra & pfectiōes filiorū iſrael p turmas ſuas qn̄ egrediebātur. Dixitq; moyſes obab filio raguel madiāite cognato ſuo Proficiſcimur ad locū quē dñs daturꝰ ē nobis: veni nobiſcū: vt bene faciamus tibi:

מטה בני יששכר נתנאל בן
צוער: ועל צבא מטה בני זבולן
אליאב בן חלן: והורד המשכן
ונסעו בני גרשון ובני מררי
נשאי המשכן: ונסע דגל מחנה
ראובן לצבאתם ועל צבאו
אליצור בן שדיאור: ועל צבא
מטה בני שמעון שלמיאל בן
צורישדי: ועל צבא מטה בני גד
אליסף בן דעואל: ונסעו הקהתים
נשאי המקדש והקימו את
המשכן עד באם: ונסע דגל מחנה
בני אפרים לצבאתם ועל צבאו
אלישמע בן עמיהוד: ועל צבא
מטה בני מנשה גמליאל בן
פדהצור: ועל צבא מטה בני
בנימן אבידן בן גדעוני: ונסע דגל
מחנה בני דן מאסף לכל המחנת
לצבאתם ועל צבאו אחיעזר בן
עמישדי: ועל צבא מטה בני אשר
פגעיאל בן עכרן: ועל צבא מטה
בני נפתלי אחירע בן עינן: אלה
מסעי בני ישראל לצבאתם ויסעו:
ויאמר משה לחבב בן רעואל
המדיני חתן משה נסעים אנחנו
אל המקום אשר אמר יהוה אתו
אתן לכם לכה אתנו והטבנו לך

נטה ירד שכן חנה קדש קום שכן בוא אסף נסע אמר קום נתן הלך יטב

Tranſla. Chal.

שבטא דבני יששכר נתנאל בר צוער: ועל חילא שבטא דבני זבולן אליאב בר חלון:
ומתפרק משכנא ונטלין בני גרשון ובני מררי נטלי משכנא: ונטל טקס משרית
ראובן לחיליהון ועל חיליה אליצור בר שדיאור: ועל חילא שבטא דבני שמעון
שלומיאל בר צורישדי: ועל חילא שבטא דבני גד אליסף בר דעואל: ונטלין בני
קהת נטלי מקדשא ומקימין ית משכנא עד מיתיהון: ונטל טקס משרית בני אפרים
לחיליהון ועל חיליה אלישמע בר עמיהוד: ועל חילא שבטא דבני מנשה גמליאל
בר פדה צור: ועל חילא שבטא דבני בנימן אבידן בר גדעוני: ונטל טקס משרית
בני דן מכניש לכל משריתא לחיליהון ועל חיליה אחיעזר בר עמישדי: ועל חילא
שבטא דבני אשר פגעיאל בר עכרן: ועל חילא שבטא דבני נפתלי אחירע בר עינן:
אלין מטלני בני ישראל לחיליהון ונטלו: ואמר משה לחובב בר רעואל מדינאה חמוהי
דמשה נטלין אנחנא לאתרא דאמר יי יתיה אתן לכון איתא עמנא ונוטיב לך:

Interp. chal.

tribus filioꝝ iſachar fuit nathanael filius ſuar. τ ſup exercitū trib⁹ filioꝝ zabulon fuit eliab fili⁹ helō. Depoſitūq; eſt tabernaculū: τ profecti ſunt filij gerſon τ filij merari portātes tabernaculū. diſceſſit vexillū caſtroꝝ rubē p turmas ſuas: τ ſup exercitū ei⁹ erat princeps eliſur fili⁹ ſedeur. Et ſup exercitū tribus filioꝝ ſymeon fuit princeps ſelumiel fili⁹ ſuriſaddai. et ſup exercitū trib⁹ filioꝝ gad fuit eliaſaph fili⁹ duel. Profectiq; ſunt filij caath portātes ſanctuariū: τ erigebāt tabernaculū donec venirēt. Profectūq; eſt vexillū caſtroꝝ filioꝝ ephraī p turmas ſuas: τ ſup exercitū ei⁹ fuit pnceps eliſama fili⁹ amiud. τ ſup exercitū trib⁹ filioꝝ manaſſe gamaliel fili⁹ phadaſur. τ ſup exercitū tribus filioꝝ beniamī fuit abidā fili⁹ gedeōis. Profectūq; eſt vexillū caſtroꝝ filioꝝ dan p turmas ſuas recolligēs oīa caſtra: τ ſup exercitū ei⁹ fuit pnceps ahiezer fili⁹ amiſaddai. τ ſup exercitū trib⁹ filioꝝ aſer fuit fegiel fili⁹ ochrā. τ ſr exercitū trib⁹ filioꝝ neptali fuit ahira fili⁹ enā. He ſunt pfectiōes filioꝝ iſrl: pfectiq; ſūt p turmas ſuas. dixitq; moyſes ad obab filiū raguel madianitā ſoceꝝ moyſi: pficiſcimur nos ad locū de q dixit dñs q daret eū nob. veni nobiſcū τ bñfaciem⁹ tibi:

Primitiua chal.

פרק שכן שרא קדש קום אתא כנש נטל נתן יטב

Ter. Heb.

כי יהוה דבר טוב על ישראל
ויאמר אליו לא אלך כי אם אל
ארצי ואל מולדתי אלך ויאמר
אל נא תעזב אתנו כי על כן ידעת
חנתנו במדבר והיית לנו לעינים
והיה כי תלך עמנו והיה הטוב
ההוא אשר ייטיב יהוה עמנו
והטבנו לך ויסעו מהר יהוה דרך
שלשת ימים וארון ברית יהוה
נסע לפניהם דרך שלשת ימים
לתור להם מנוחה וענן יהוה
עליהם יומם בנסעם מן המחנה
ויהי בנסע הארן ויאמר משה
קומה יהוה ויפצו איביך וינסו
משנאיך מפניך ובנחה יאמר
שובה יהוה רבבות אלפי ישראל

Cap. xi.

ויהי העם כמתאננים
רע באזני יהוה וישמע יהוה ויחר
אפו ותבער בם אש יהוה ותאכל
בקצה המחנה ויצעק העם אל
משה ויתפלל משה אל יהוה
ותשקע האש ויקרא שם המקום
ההוא תבערה כי בערה בם אש
יהוה והאספסף אשר בקרבו
התאוו תאוה וישבו ויבכו
גם בני ישראל ויאמרו מי
יאכלנו בשר זכרנו את הדגה

Prĩtiua heb.

הלך · הלך · עזב · חנה דבר היה · נסע · יום ארן ברת · פנה · נוח · היה אמר · קום נוס שנא · פנה נוח · היה און רוע · שמע חרה בער · אכל · חנה צעק · פלל · שקע קרא קום · אוה שוב בכה

Trãſla. B. Hiero.

quia dominus bona promiſit iſraeli. Cui ille rñdit. Nõ vadam tecũ: ſed reuertar in terrã meã in qua natus ſum. Et ille. Noli inquit nos relinq̃re. Tu enim noſti in quibus locis p deſertũ caſtra ponere debeamus: & eris ductor noſter. Cũq; nobiſcũ veneris: quicqd optimũ fuerit ex opibus q̃s nobis traditurus eſt dñs: dabimꝰ tibi. Profecti ſunt ergo de mõte dñi viã triũ dierũ: arcaq; federis dñi p̃cedebat eos per dies tres prouidẽs caſtrorũ locũ. Nubes quoq; dñi ſup eos erat per diẽ cũ iĉederẽt. Cũq; eleuaretur arca: dicebat moyſes. Surge dñe & diſſipentur inimici tui: & fugiant qui oderũt te a facie tua. Cũ aũt deponeretur aiebat. Reuertere dñe ad mltitudinẽ exercitus iſrael. Ca. xi.

Interea ortũ ẽ murmur populi q̃ſi dolẽtiũ p labore cõtra dominũ. qd cũ audiſſet iratus eſt: & accẽſus ĩ eos ignis dñi: deuorauit extremã caſtrorũ ptẽ. Cũq; clamaſſet populus ad moyſen: orauit moyſes ad dñm: & abſorptus eſt ignis. Vocauitq; nomẽ loci illius incenſio: eo q̧ ſuccenſus fuiſſet contra eos ignis dñi. Vulgus quippe pmiſcuũ qd aſcẽderat cũ eis: flagrauit deſiderio carniũ ſedẽs & flẽs iũctis ſibi pariter filiis iſrl: & ait. Quis dabit nobis ad veſcẽdum carnes. Recordamur piſci

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

qꝛ dñs locutꝰ ẽ bona de iſrael. et dixit ad
ὅτι κύριος ἐλάλησε καλὰ περὶ ἰσραήλ. καὶ εἶπε πρὸς
eũ: nõ ibo: ſed in trã meã ꝛ in
αὐτόν, οὐ πορεύσομαι, ἀλλὰ εἰς τὴν γῆν μου καὶ εἰς
gñationẽ meã ibo. ꝛ dixit: ne relinquas
τὴν γενεάν μου πορεύσομαι. καὶ εἶπε, μὴ ἐγκαταλεί-
nos cuiꝰ cã fuiſti nobiſcũ in deſerto: et
πῃς ἡμᾶς οὗ εἵνεκεν ἦσθα μεθ᾽ ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
eris nobiſcũ ſenex. ꝛ erit ſi iueris no-
ἔσῃ μεθ᾽ ἡμῶν πρεσβύτης. καὶ ἔσαι ἐὰν πορευθῇς μεθ᾽
biſcũ: ꝛ erũt bona illa q̃cũq; benefaci-
ἡμῶν, καὶ ἔσαι τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα ὅσα ἂν ἀγαθοποιή-
et dñs nobis: ꝛ bñ tibi faciemꝰ. ꝛ pfecti ſũt de
σει κύριος ἡμᾶς, καὶ εὖ σε ποιήσομεν. καὶ ἐξῆραν ἐκ
mõte dñi viã triũ dierũ. ꝛ arca
τοῦ ὄρους κυρίου ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν. καὶ ἡ κιβωτὸς
teſtamẽti dñi preibat prior illis viã
διαθήκης κυρίου προεπορεύετο προτέρα αὐτῶν ὁδὸν
triũ dierũ vt conſideraret illis requiẽ.
τριῶν ἡμερῶν κατασκέψασθαι αὐτοῖς ἀνάπαυσιν.
et nubes dñi fuit obumbrãs ſup eos
καὶ ἡ νεφέλη κυρίου ἐγένετο σκιάζουσα ἐπ᾽ αὐτοῖς
die cũ pficiſcerent ipſi de caſtris.
ἡμέρας ἐν τῷ ἐξαίρειν αὐτοὺς ἐκ τῆς παρεμβο-
ꝛ factũ ẽ cũ leuaret arca: ꝛ
λῆς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν κιβωτόν, καὶ
dixit moyſes: exurge dñe: ꝛ diſpergantur
εἶπε μωυσῆς, ἐγέρθητι κύριε, καὶ διασκορπισθήτω-
inimici tui: ꝛ fugiant oẽs odi-
σαν οἱ ἐχθροί σου, καὶ φυγέτωσαν πάντες οἱ μι-
entes te. ꝛ in requie dixit: cõuer-
σοῦντές σε. καὶ ἐν τῇ καταπαύσει εἶπεν, ἐπί-
te dñe milia miliariã in iſrael.
στρεφε κύριε χιλιάδας μυριάδας ἐν τῷ ἰσραήλ. Ca. xi.
Et erat populꝰ murmurãs mala corã domi-
Καὶ ἦν ὁ λαὸς γογγύζων πονηρὰ ἔναντι κυρί-
no. ꝛ audiuit dñs: ꝛ iratꝰ ẽ ira: et incẽſus ẽ
ου. καὶ ἤκουσε κύριος, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ, καὶ ἐξεκαύθη
in illis ignis a dño: ꝛ deuorauit pte q̃dã
ἐν αὐτοῖς πῦρ παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε μέρος τι
caſtrorũ. ꝛ clamauit populꝰ ad moyſen: ꝛ
τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἔκραξεν ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, καὶ
orauit moyſes ad dñm: ꝛ ceſſauit ignis. ꝛ
ηὔξατο μωυσῆς πρὸς κύριον, καὶ ἐκόπασε τὸ πῦρ. καὶ
vocatũ ẽ nomen loci illius incenſio:
ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου ἐμπυρισμός,
qꝛ incenſus ẽ i illis ignis a dño. et vul-
ὅτι ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς πῦρ παρὰ κυρίου. καὶ ὁ ἐπί-
gus qđ in ipſis deſiderauerũt deſideriũ. ꝛ ſe-
μικτος ὁ ἐν αὐτοῖς ἐπεθύμησαν ἐπιθυμίαν. καὶ κα-
dentes flebãt et filii iſrael. et dixerũt: qs
θίσαντες ἔκλαιον καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ εἶπον, τίς
nos cibabit carnibꝰ. recordati ſumꝰ piſcium:
ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα. ἐμνήσθημεν τοὺς ἰχθύας,

D · Ps. 67 · A · B

Prĩtiua chal.

טוב · שבק · דבר · הוה אזל גלה · הלך קום תקן · טלל עלה יום · נטל גלה נדר · ערק אמר · רבב הוה סקף · דלק סוף שרא · צלא שמע תוב · בכה אכל

Interp. chal.

quia dñs locutus eſt vt adduceret bona ſup iſrael. Dixitq; ei nõ vadam: ſed ad terrã meã ꝛ ad cognationẽ meã ibo. et ait. Ne obſecro derelinquas nos: tu enim noſti quõ caſtrametati ſumus in deſerto. ꝛ magnalia que facta ſunt nobis vidiſti oculis tuis. Eritq; ſi veneris nobiſcũ: benefaciemus tibi de bono illo quo dñs benefaciet nobis. Profectiq; ſunt de monte in quo reuelata eſt gloria dñi itinere triũ dierũ: ꝛ arca federis dñi precedebat eos itinere triũ dierũ: vt prepararet eis locũ mãſionis: ꝛ nubes glorie dñi obũbrabat ſup eos per diẽ qñ pficiſcebãtur de caſtris. Et factũ eſt cũ leuaretur arca: dicebat moyſes. Reuelare domine vt diſpergantur hoſtes tui: et fugiant inimici tui a facie tua. et cum reſideret: dicebat. Reuertere domine habita cum gloria tua in medio multitudinis millium iſrael. Ca. xi.

Eratq; populus quaſi murmurãtes mala coram dño. Et auditũ eſt coram dño: ꝛ iratus eſt furor eius: ꝛ accenſus eſt in eis ignis a facie dñi: ꝛ deuorauit extremam partẽ caſtrorũ. Clamauitq; populus ad moyſen: ꝛ orauit moyſes corã dño: ꝛ abſorptus ẽ ignis. Appellauitq; nomen loci illius incenſio: eo q̧ accenſus fuiſſet in eos ignis a facie dñi. Et pmiſcui q̃ erant inter eos petierũt petitionẽ: ꝛ reuerſi ſunt filii iſrael ꝛ plorauerũt atq; dixerunt. Quis dabit nobis carnes ad veſcendũ. memores ſumus piſcium

Tranſla. Chal.

ארי יי מליל לאיתאה טבא על ישראל ׃ ואמר ליה לא איזיל אילהן לארעי
ולילדותי איזיל ׃ ואמר לא כען תשבוק יתנא ארי על כן ידעתא כד הויתא שרן
במדברא גבורן דאיתעבידא לנא חזיתא בעינך ׃ ויהי ארי תיזיל עמנא ויהי טבא
ההוא דיוטיב יי עמנא ונוטיב לך ׃ ונטלו מטורא דאיתגלי עלוהי יקרא דיי מהלך
תלתא יומין וארון קימא דיי נטיל קדמיהון מהלך תלתא יומין לאתקנא להון
אתר בית משרא ׃ ועגן יקרא דיי מטיל עליהון ביממא במיטלהון מן משריתא ׃
והוה במיטל ארונא ואמר משה אתגלי יי ויתבדרון סנאך ויערקון בעלי דבבך מן
קדמך ׃ ובמשרוהי אמר תוב יי שרי ביקרך בגו רבות אלפיא דישראל ׃ Ca. xi.
והוו עמא כד מסתקפין ביש קדם יי ושמיע קדם יי ותקיף רוגזיה ודליקת בהון
אישתא מן קדם יי ושיצאת בסיפי משריתא ׃ וצוח עמא למשה וצלי משה קדם
יי ואשתקעת אישתא ׃ וקרא שמיה דאתרא ההוא דליקתא ארי דליקת בהון
אישתא מן קדם יי ׃ ועברבין דביניהון שאילו שאלתא ותבו ובכו אף בני ישראל
ואמרו מן יוכליננא בישרא ׃ דכירין אנחנא ית נוניא

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

q̃s comedebamꝰ in egypto gratis: ꝛ cucumerũ:
οὓς ἠσθίομεν ἐν αἰγύπτῳ δωρεάν, καὶ τοὺς σικύους,
ꝛ peponũ: ꝛ porrorũ: ꝛ ceparũ:
καὶ τοὺς πέπονας, καὶ τὰ πράσα, καὶ κρόμμυα,
ꝛ alliorũ. nũc ãt aĩa nr̃a arida
καὶ τὰ σκόροδα. νυνὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατάξηρος,
nihil: preterq̃ oculi nr̃i in mãna. at
οὐδέν, πλὴν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἰς τὸ μάννα. τὸ δὲ
mãna q̃ſi ſemẽ coriãdri ẽ: ꝛ ſpẽs illius
μάννα ὡσεὶ σπέρμα κορίου ἐστί, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ
ſpẽs cryſtalli. ꝛ tranſibat populꝰ ꝛ colli-
Exo. 16. b. εἶδος κρυστάλλου. καὶ διεπορεύετο ὁ λαὸς καὶ συ-
gebãt ꝛ molebãt illud in mola: aut cõminuebãt
νέλεγον καὶ ἤληθον αὐτὸ ἐν τῷ μύλῳ, ἢ ἔτριβον
in mortario: ꝛ coq̃bãt illud in olla: ꝛ facie-
ἐν τῇ θυΐᾳ, καὶ ἥψουν αὐτὸ ἐν τῇ χύτρᾳ, καὶ ἐποί-
bãt illud ſubcineritios. ꝛ erat ſapor illius q̃-
ουν αὐτὸ ἐγκρυφίας. καὶ ἦν ἡ ἡδονὴ αὐτοῦ ὡ-
ſi guſtus lagani ex oleo. ꝛ qñ deſcẽdebat
σεὶ γεῦμα ἐγκρὶς ἐξ ἐλαίου. καὶ ὅταν κατέβη
ros ſup caſtra nocte: deſcẽde-
ἡ δρόσος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν νυκτός, κατέβαι-
bat mãna ſup illuꝫ. ꝛ audiuit moyſes plo-
νεν τὸ μάννα ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ ἤκουσε μωυσῆς κλαι-
rantes ipſos p populos ſuos: vnuſq̃ſq; in
όντων αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἕκαστος ἐπὶ
ianua ſua. ꝛ iratus ẽ ira dñs val-
τῆς θύρας αὐτοῦ. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σφό-
de: ꝛ corã moyſe fuit malũ. ꝛ dixit moy-
δρα, καὶ ἔναντι μωυσῆ ἦν πονηρόν. καὶ εἶπε μωυ-
ſes ad dñm. q̃re afflixiſti ſeruũ
σῆς πρὸς κύριον. ἵνα τί ἐκάκωσας τὸν θεράπον-
tuũ: ꝛ cur nõ inueni grãꝫ corã
τά σου, καὶ διατί οὐχ εὕρηκα χάριν ἐναντίον
te: vt poneres iraꝫ populi huius ſup me:
σου, ἐπιθεῖναι τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ τούτου ἐπ᾽ ἐμέ,
nũqd ego in ventre cõcepi oẽm populũ hũc:
μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον πάντα τὸν λαὸν τοῦτον,
aut ego pepi eos: qꝛ dicis mihi accipe eos
ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτούς, ὅτι λέγεις μοι λάβε αὐτὸν
in ſinũ tuũ: q̃ſi tolleret nutrix lacten-
εἰς τὸν κόλπον σου, ὡσεὶ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλά-
tem in trã q̃ iuraſti patribus ſu-
ζοντα εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσας τοῖς πατράσιν αὐ-
is: vnde mihi carnes ad dãdũ oĩ populo
τῶν. πόθεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ
huic: qꝛ flẽt cõtra me: dicentes: da
τούτῳ, ὅτι κλαίουσιν ἐπ᾽ ἐμέ, λέγοντες, δός
nobis carnes vt mãducemus: nõ potero ego ſolus
ἡμῖν κρέα ἵνα φάγωμεν, οὐ δυνήσομαι ἐγὼ μόνος
ferre populũ hũc: qꝛ graue mihi ẽ ver-
φέρειν τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι βαρύ μοί ἐστι τὸ ῥῆ-
bũ hoc. ſi ãt ſic tu facis mihi:
μα τοῦτο. εἰ δὲ οὕτως σὺ ποιεῖς μοι,

D · C

Trãſla. B. Hiero.

num quos comedebamꝰ in egypto gratis: ĩ mẽtẽ nobis veniũt cucumeres & pepones porriq; & cepe & allia. Anima noſtra arida eſt: nihil aliud reſpiciũt oculi noſtri niſi mã. Erat aũt man quaſi ſemẽ coriandri coloris bdelii. Circuibatq; populus: & colligẽs illud frangebat mola ſiue terebat in mortario: coq̃ns in olla & faciens ex eo tortulas ſaporis q̃ſi pãis oleati. Cumq; deſcẽderet nocte ſuper caſtra ros: deſcendebat pariter & man. Audiuit ergo moyſes flentem populum per familias ſingulos per oſtia tentorii ſui. Iratuſq; eſt furor dñi valde: ſed & moyſi intolerãda res viſa eſt: & ait ad dñm. Cur afflixiſti ſeruũ tuũ? q̃re nõ inuenio grãm corã te? Et cur impoſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſup me? Nũquid ego concepi omnem hanc multitudinẽ vel genui eam: vt dicas mihi: porta eos in ſinu tuo: ſicut portare ſolet nutrix infantulũ: & defer in terrã pro qua iuraſti patribus eorum. Vñ mihi carnes vt dẽ tante multitudini? Flent cõtra me dicentes. Da nobis carnes vt comedamus. Non poſſum ſolus ſuſtinere omnẽ hunc populum: quia grauis eſt mihi. Sin aliter tibi videtur:

Ter. Heb.

אשר נאכל במצרים חנם את
הקשאים ואת האבטחים ואת
החציר ואת הבצלים ואת
השומים ועתה נפשנו יבשה אין
כל בלתי אל המן עינינו והמן
כזרע גד הוא ועינו כעין הבדלח
שטו העם ולקטו וטחנו ברחים
או דכו במדכה ובשלו בפרור
ועשו אתו עגות והיה טעמו
כטעם לשד השמן וברדת הטל
על המחנה לילה ירד המן עליו
וישמע משה את העם בכה
למשפחתיו איש לפתח אהלו
ויחר אף יהוה מאד ובעיני משה
רע ויאמר משה אל יהוה למה
הרעת לעבדך ולמה לא מצתי
חן בעיניך לשום את משא כל
העם הזה עלי האנכי הריתי את
כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו
כי תאמר אלי שאהו בחיקך
כאשר ישא האמן את הינק על
האדמה אשר נשבעת לאבתיו
מאין לי בשר לתת לכל העם הזה
כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר
ונאכלה לא אוכל אנכי לבדי
לשאת את כל העם הזה כי כבד
ממני ואם ככה את עשה לי

Prĩtiua heb.

בטח · חצר · שוט רוח · דוך ברר · עשה עוג · ירד · שמע · שפח · חרה · רוע אמר · רוע מצא · נשא · הרה · אמר נשא · שבע · נתן · בכה נתן · אכל יכל בדד · נשא

Tranſla. Chal.

דהוינא אכלין במצרים מגן ית בוציניא וית אבטיחיא וכרתי ובוצלי ותומי ׃ וכען
נפשנא תאיבא לית כל מדעם אילהין למנא עיננא ׃ ומנא כבר זרע גדא הוא וחיזויה
כחיזו בדולחא ׃ שיטין עמא ולקטין דצבי טחין ברחיא ודצבי דאיך במדוכתא
ומבשלין ליה בקדרא ועבדין יתיה גריצן והוי טעמיה כטעים דליש במשחא ׃ וכד
נחית טלא על משריתא בליליא נחית מנא עלוהי ׃ ושמע משה ית עמא בכן לזרעיתהון
גבר בתרע משכניה ותקיף רוגזא דיי לחדא ובעיני משה ביש ׃ ואמר משה קדם יי
למא אבאישתא לעבדך ולמה לא אשכחית רחמין קדמך לשואה ית מטול כל עמא
הדין עלי ׃ האב אנא לכל עמא הדין אם בני אנון דתימר לי סוברהי בתוקפך כמא
דמסובר תורבינא ית ינקא על ארעא דקיימתא לאבהתוהי ׃ מנן לי בשרא למיתן
לכל עמא הדין ארי בכן עלי למימר הב לנא בישרא וניכול ׃ לית אנא יכיל בלחודי
לסוברא לכל עמא הדין ארי יקיר מני ׃ ואם כדין את עביד לי

Interp. chal.

quos comedebamus in egypto gratis: ꝛ cucumerũ ꝛ peponũ ꝛ porrorũ ꝛ ceparũ ꝛ alliorũ: nunc aũt aĩa nr̃a eſt deſiderãs nihil aliud reſpiciũt oculi nr̃i niſi man. Erat autem man quaſi ſemẽ coriandri: ꝛ color eius quaſi color bdelii. Diſpergebatur populus ꝛ colligebant illud: ꝛ q̃ volebat frangebat mola: ꝛ q̃ volebat terebat in mortario: ꝛ coq̃bant illđ in olla: ꝛ faciebãt ex eo placentas: ꝛ erat ſapor eius quaſi ſapor panis oleati. Cũq; deſcenderet ros nocte ſup caſtra deſcẽdebat man ſup eum. Audiuitq; moyſes populũ flenteꝫ per familias ſuas ſingulos in oſtio tabernaculi ſui. Iratuſq; eſt furor dñi valde: ꝛ in oculis moyſi diſplicuit. Dixitq; moyſes coram dño. Quare malefeciſti ſeruo tuo: ꝛ cur nõ inueni miãm in ɔſpectu tuo: vt poneres onus oĩs populi huius ſup me? Nunq̃d pr̃ ego ſuꝫ vniuerſi populi huiꝰ aut filii mei ſunt illi: vt dicas mihi porta eum in fortitudine tua: ſicut portat nutrix lactentẽ ſup terrã de qua iuraſti patribus ſuis. vnde habeo carnẽ vt dem vniuerſo populo huic? qꝛ flent cõtra me dicẽtes. Da nobis carnẽ vt manducemus. nõ poſſum ego ſolus ſuſtinere omnẽ populũ hunc: quia grauior me eſt. Et ſi ita tu facies mihi

Prĩtiua chal.

הוה · חזה · שוט צבא · בשל הוה · טלל שרא בכה · שכן · באש שכח שוה · נטל אמר · סבר קום נתן · יכל אכל יכל

Tex.Heb.

הרגני נא הרג אם מצאתי חן
בעיניך ואל אראה ברעתי
ויאמר יהוה אל משה אספה לי
שבעים איש מזקני ישראל
אשר ידעת כי הם זקני העם
ושטריו ולקחת אתם אל אהל
מועד והתיצבו שם עמך וירדתי
ודברתי עמך שם ואצלתי מן
הרוח אשר עליך ושמתי עליהם
ונשאו אתך במשא העם ולא
תשא אתה לבדך ואל העם
תאמר התקדשו למחר ואכלתם
בשר כי בכיתם באזני יהוה
לאמר מי יאכלנו בשר כי טוב
לנו במצרים ונתן יהוה לכם
בשר ואכלתם לא יום אחד
תאכלון ולא יומים ולא חמשה
ימים ולא עשרה ימים ולא
עשרים יום עד חדש ימים עד
אשר יצא מאפכם והיה לכם
לזרא יען כי מאסתם את יהוה
אשר בקרבכם ותבכו לפניו
לאמר למה זה יצאנו ממצרים
ויאמר משה שש מאות אלף רגלי
העם אשר אנכי בקרבו ואתה
אמרת בשר אתן להם ואכלו
חדש ימים הצאן ובקר ישחט

Primitiua heb.: ראה רעע · יעד יצב · שום · קדש · בכה · אכל · יום · זור · בכה פנה · אמר ישה · מאה · נתן · יום שחט

Trāſla.B.Hiero.

obſecro vt interficias me: & inueniam gratiā in oculis tuis: ne tantis afficiar malis. Et dixit dñs ad moyſē Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus iſrael: quos tu noſti q̄ ſenes populi ſint ac magiſtri. & duces eos ad oſtium tabernaculi federis: facieſq; ibi ſtare tecum: vt deſcēdā & loquar tibi: & auferam de ſpiritu tuo: tradamq; eis: vt ſuſtentent tecum onus populi: & non tu ſolus graueris. Populo quoq; dices. Sanctificamini. Cras comedetis carnes. Ego enim audiui vos dicere. Quis dabit nobis eſcas carniū. Bene nobis erat in egypto. Vt det vobis dominus carnes & comedatis nō vno die nec duobus vel quinq; aut decem nec viginti quidē: ſed vſq; ad menſem dierū: donec exeat per nares veſtras: & vertatur in nauſeam: eo q̄ repuleritis dominum qui in medio veſtri eſt: & fleueritis coram eo dicētes. Quare egreſſi ſumus ex egypto. Et ait moyſes ad dñm. Sexcenta milia peditū huius populi ſunt: & tu dicis. Dabo eis eſum carniū menſe integro. Nunquid ouium & boum multitudo cedetur

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina

D

interfice me morte: ſi inueni gratiā apud
ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὕρηκα χάριν παρὰ
te: vt nō videā afflictionē meā. et dixit dñs
σοί, ἵνα μὴ ἴδω τὴν κάκωσίν μου. καὶ εἶπε κύριος
ad moyſen: cōgrega mihi ſeptuaginta vi-
πρὸς μωυσῆν, συνάγαγέ μοι ἑβδομήκοντα ἄν-
ros de ſenioribus iſrael: quos tu ip
δρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἰσραήλ, οὓς σὺ αὐ-
ſe noſti. ipſi ſūt ſeniores populi:
τὸς οἶδας. οὗτοί εἰσι πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ,
& ſcribe eorum. & educes eos in
καὶ γραμματεῖς αὐτῶν. καὶ ἐξάξεις αὐτοὺς εἰς τὴν
tabernaculū teſtimonij: & ſtabūt illic te
σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ στήσονται ἐκεῖ μετὰ
cū: & deſcēdā: & loquar ibi te
σοῦ, καὶ καταβήσομαι, καὶ λαλήσω ἐκεῖ μετὰ
cū: & auferā de ſpū qui in te:
σοῦ, καὶ ἀφελῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοί,
& ponā ſup eos. & ſuſtinebūt te
καὶ ἐπιθήσω ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ συναντιλήψονταί με-
cū impetū ppli: & nō feres il
τὰ σοῦ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, καὶ οὐκ οἴσεις αὐ-
los tu ſolus. & pplo dices: ſctificamini
τοὺς σὺ μόνος. καὶ τῷ λαῷ ἐρεῖς, ἁγνίσασθε
in craſtinū: & comedetis carnes: qr fleuiſtis
εἰς αὔριον, καὶ φάγεσθε κρέα, ὅτι ἐκλαύσατε
corā dño: dicētes: qs nos cibabit carnibus:
ἔναντι κυρίου, λέγοντες, τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα,
qr bonū nobis eſt in egypto. & dabit vo
ὅτι καλὸν ἡμῖν ἐστιν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ δώσει κύ-
minus vobis carnes & māducabitis. nō diē vnū
ριος ὑμῖν κρέα καὶ φάγεσθε. οὐχ ἡμέραν μίαν
comedetis: neq; duos: neq; quinq; dies: neq; decē
φάγεσθε, οὐδὲ δύο, οὐδὲ πέντε ἡμέρας, οὐδὲ δέκα
dies: neq; viginti dies: vſq; ad mēſem dierū co-
ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι ἡμέρας, ἕως μηνὸς ἡμερῶν φά-
medetis: vſq; quo exeat per nares vſas: &
γεσθε, ἕως ἂν ἐξέλθῃ διὰ τῶν μυκτήρων ὑμῶν. καὶ
erit vobis ad cholerā: qr inobedientes fuiſtis dño:
ἔσται ὑμῖν εἰς χολέραν, ὅτι ἠπειθήσατε κυρίῳ,
qui eſt in vobis: & fleuiſtis corā eo:
ὅς ἐστιν ἐν ὑμῖν. καὶ ἐκλαύσατε ἐναντίον αὐτοῦ,
dicētes: quare nobis egredi de terra egypti. &
λέγοντες, ἵνα τί ἡμῖν ἐξελθεῖν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ
dixit moyſes: ſexcēta milia peditū pplo:
εἶπε μωυσῆς, ἑξακόσιαι χιλιάδες πεζῶν ὁ λαός,
in quibus ſū in ipſis. & tu dixiſti carnes da
ἐν οἷς εἰμὶ ἐν αὐτοῖς. καὶ σὺ εἶπας κρέα δώ-
bo eis: & comedēt mēſe dierū. nunquid o
σω αὐτοῖς, καὶ φάγονται μῆνα ἡμερῶν. μὴ πρό-
ues & boues occidētur:
βατα καὶ βόες σφαγήσονται,

Leuit. 10.b. Ioſu. 3.b. 1.Re. 16.b.

Trāſla.Chal.

קטולני כען קטול אם אשכחית רחמין קדמך ולא אחזי בבשתי: ואמר יי למשה
כנוש קדמי שבעין גברא מסבי ישראל דידעתא ארי אנון סבי עמא וסרכוהי ותדבר
יתהון למשכן זמנא ויתעתדון תמן עמך: ואתגלי ואמליל עמך תמן וארבי מן רוחא
דעלך ואשוי עליהון ויסוברון עמך במטול עמא ולא תסובר את בלחודך: ולעמא
תימר אזדמנו למחר ותיכלון בשרא ארי בכיתון קדם יי למימר מן יאכלננא
בשרא ארי טב לנא במצרים ויתן יי לכון בשרא ותיכלון: לא יומא חד תיכלון
ולא תרין יומין ולא חמשא יומין ולא עשרא יומין ולא עשרין יומין: עד ירח יומין עד
דתקוצון ביה ויהי לכון לתקלא חלף דקצתון במימרא דיי דשכינתיה שריא ביניכון
ובכיתון קדמוהי למימר למה דנן נפקנא ממצרים: ואמר משה שית מאה אלפין
גברא רגלאה עמא דאנא ביניהון ואת אמרת בשרא אתן להון ויכלון ירח יומין:
הען ותורין יתנכסון

Primitiua.chal.: שכח חזה ברש · שוב דבר שכן · עתד גלה מלל · רבב שוה סבר · נטל אמר זמן · אכל בכה נתן · קוץ הוה אמר · נתן אכל · נכס

Interp̄.chal.

interfice me obſecro: ſi inueni miam in oculis tuis: & non videbo malū meū. Dixitq; dñs moyſi. Congrega corā me ſeptuagita viros de ſenioribus filiorū iſrael quos tu noſti q̄ ſint ſenes populi & prefecti eius. Et duces eos ad tabernaculū federis: & ſtabūt ibi tecū. & reuelabor & loquar tecū ibi: & augebo de ſpū qui eſt ſup te et ponā ſup eos: & ſuſtinebūt tecū onus populi: & non ſuſtinebis tu ſolus. populo quoq; dices. Preparamini in craſtinū & comedetis carnē: qr plorāſtis corā dño dicētes. Quis dabit nobis carnē ad māducandū: bene enī erat nobis in egypto. dabitq; dñs vobis carnē et comedetis nō vno die nec duobus diebus nec quinq; diebus nec decē diebus nec viginti diebus: ſed vſq; ad menſem dierū: donec in faſtidiū eam habeatis: & ſit vobis in ſcandalū. eo q̄ in faſtidiū fuit vobis verbum dñi: cuius maieſtas habitat inter vos: et ploraſtis coram eo dicentes. vt quid egreſſi ſumus de egypto. Et ait moyſes. ſexcenta milia virorum ſunt populi huius inter quos ego habito: & tu dixiſti. Dabo eis carnem vt comedant menſe dierum. Nunquid ſi oues et boues occidantur

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

& ſufficiet eis: aut oē opſoniū maris
E
καὶ ἀρκέσει αὐτοῖς, ἢ πᾶν τὸ ὄψον τῆς θαλάσσης
cōgregabit ipſis: & ſufficiet eis. &
συναχθήσεται αὐτοῖς, καὶ ἀρκέσει αὐτοῖς. καὶ
dixit dñs ad moyſen: nunquid manus dñi nō
Eſa. 56.a.
εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, μὴ ἡ χεὶρ κυρίου οὐκ
ſufficiet. iā noſces: ſi cōprehēdet te ver
ἀρκέσει. ἤδη γνώσῃ, εἰ ἐπικαταλήψεταί σε ὁ λό-
bū meū: aut nō. & exiſt moyſes: & locutus ē
γος μου, ἢ οὔ. καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε
ad pplm verba dñi. & ꝯgregauit ſeptua
πρὸς τὸν λαὸν τὰ ῥήματα κυρίου. καὶ συνήγαγεν ἑβδο-
ginta viros de ſenioribus ppli.
μήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.
& ſtatuit eos in circuitu tabnaculi. & deſcēdit
καὶ ἔστησεν αὐτοὺς κύκλῳ τῆς σκηνῆς. καὶ κατέβη
dñs in nube: & locutus ē ad eū & ab
κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν, καὶ πα-
ſtulit de ſpū q ſup eū: &
ρείλατο ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ
poſuit ſup ſeptuagita viros ſeni
ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας τοὺς πρεσβυ-
F
ores. vt aūt quieuit ſpūs ſup eos:
τέρους. ὡς δὲ ἐπανεπαύσατο πνεῦμα ἐπ᾽ αὐτούς,
& pphetauerūt: & nō ampli9 adiecerūt. &
καὶ ἐπροφήτευσαν, καὶ οὐκ ἔτι προσέθεντο. καὶ
relicti fuerūt duo viri in caſtris: no
κατελείφθησαν δύο ἄνδρες ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὄνο-
mē vni heldad: & nomē ſcdo medad: &
μα τῷ ἑνὶ ἐλδάδ, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ μωδάδ, καὶ
requieuit ſup eos ſpūs: & hi fuerūt
ἐπανεπαύσατο ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸ πνεῦμα, καὶ οὗτοι ἦσαν
ex deſcriptis: & nō venerūt ad tabna
τῶν καταγεγραμμένων, καὶ οὐκ ἦλθοσαν πρὸς τὴν σκη-
culū. & pphetauerūt in caſtris. & oc
νήν. καὶ ἐπροφήτευσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ προσ-
currēs iuuenis narrauit moyſi. & dixit: hel
δραμὼν ὁ νεανίσκος ἀπήγγειλε μωυσῇ. καὶ εἶπεν, ἐλ-
dad & medad pphetant in caſtris.
δὰδ καὶ μωδὰδ προφητεύουσιν ἐν τῇ παρεμβολῇ.
G
& rñdēs ieſus fili9 naue q aſtabat moyſi
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ ὁ παρεστηκὼς μωυσῇ
electus eius: dixit: dñe mi moyſes phibe illos. & dixit
ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ, εἶπεν, κύριέ μου μωυσῆ κώλυσον αὐτούς. καὶ εἶπεν
ei moyſes: nunquid emularis tu mihi: & qs det oēm pplm
αὐτῷ μωυσῆς, μὴ ζηλοῖς σὺ ἐμοί, καὶ τίς δῴη πάντα τὸν λαὸν
dñi pphetas: qñ dederit dñs ſpm ſuū in eos. &
κυρίου προφήτας, ὅταν δῷ κύριος τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ
abijt moyſes in caſtra: ipſe & ſenio
ἀπῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν παρεμβολήν, αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύ-
res iſrael. & ſpūs exijt a dño: & trāſire
τεροι ἰσραήλ. καὶ πνεῦμα ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, καὶ ἐξεπέρα-
fecit coturnicē a mari. & immiſit in
σεν ὀρτυγομήτραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς

Trāſla.B.Hiero.

vt poſſit ſufficere ad cibum? vel omnes piſces maris in vnum cōgregabuntur: vt eos ſatiēt. Cui rñdit dñs. Nūquid manus domini inualida eſt? Iam nunc videbis vtrum meus ſermo ope cōpleatur. Venit igitur moyſes: & narrauit populo verba domini: cōgregans ſeptuagita viros de ſenioribus iſrael: quos ſtare fecit circa tabernaculum. Deſcēditq; dominus p nubē: & locutus eſt ad eū auferēs de ſpiritu qui erat in moyſe: & dans ſeptuagita viris. Cūq; requieuiſſet in eis ſpūs: pphetauerunt: nec vltra ceſſauerunt. Remāſerāt aūt in caſtris duo viri: quorū vnus vocabatur heldad: & alter medad: ſup quos requieuit ſpiritus: nam & ipſi deſcripti fuerāt: & nō exierāt ad tabernaculū. Cū pphetarent in caſtris: cucurrit puer & nūciauit moyſi dicens. Heldad & medad prophetant in caſtris. Statim ioſue filius nun miniſter moyſi & electus e pluribus ait. Dñe mi moyſes prohibe eos. At ille quid inquit emularis pro me. Quis tribuat vt oīs populus prophetet: & det eis dominus ſpūm ſuū. Reuerſuſq; eſt moyſes & maiores natu iſrael in caſtra. Ventus aūt egrediens a domino arreptas trās mare coturnices detulit: & dimiſit i ca-

Tex.Heb.

להם ומצא להם אם את כל דגי
הים יאסף להם ומצא להם
ויאמר יהוה אל משה היד יהוה
תקצר עתה תראה היקרך דברי
אם לא ויצא משה וידבר אל
העם את דברי יהוה ויאסף
שבעים איש מזקני העם ויעמד
אתם סביבת האהל וירד יהוה
בענן וידבר אליו ויאצל מן
הרוח אשר עליו ויתן על
שבעים איש הזקנים ויהי כנוח
עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו
וישארו שני אנשים במחנה שם
האחד אלדד ושם השני מידד
ותנח עליהם הרוח והמה בכתבים
ולא יצאו האהלה ויתנבאו
במחנה וירץ הנער ויגד למשה
ויאמר אלדד ומידד מתנבאים
במחנה ויען יהושע בן נון משרת
משה מבחריו ויאמר אדני
משה כלאם ויאמר לו משה
המקנא אתה לי ומי יתן כל
עם יהוה נביאים כי יתן יהוה
את רוחו עליהם ויאסף משה
אל המחנה הוא וזקני ישראל
ורוח נסע מאת יהוה ויגז שלוים
מן הים ויטש על המחנה

Primitiua.heb.: דגה · אסף · קצר קרה קרא · דבר · אסף · עמד · סבב · אצל · היה · נבא · שאר שנה · שנה · נוח · רוץ נגד · ענה שרת · קנא נתן · נבא · אסף · נוז

Trānſla.Chal.

להון היספקון להון אם ית כל נוני ימא יתכנשון להון היספקון להון: ואמר יי
למשה המימרא דיי יתעכב כען תחזי היערעינך פתגמי אם לא: ונפק משה ומליל
עם עמא ית פתגמיא דיי וכנש שבעין גברא מסבי עמא ואקים יתהון סחור סחור
למשכנא: ואתגלי יי בעננא ומליל עמיה ורבי מן רוחא דעלוהי ויהב על שבעין
גברא סביא והוה כד שרת עליהון רוח נבואה ומתנבן ולא פסקין: ואשתארו תרין
גברין במשריתא שום חד אלדד ושום תנינא מידד ושרת עליהון רוח נבואה ואנון
בכתיביא ולא נפקו למשכנא ומתנבן במשריתא: ורהט עולימא וחוי למשה ואמר
אלדד ומידד מתנבן במשריתא: ואתיב יהושע בר נון משמשניה דמשה מעולמותיה
ואמר רבוני משה אסרנון: ואמר ליה משה הקנאתי את מקני רעיתא פון דיהון כל
עמא דיי נביאין ארי יתן יי ית רוח נבואתיה עליהון: ואתכנש משה למשריתא
הוא וסבי ישראל: ורוחא נטל מן קדם יי ואפרח שליו מן ימא ורמא על משריתא

Interp̄.chal.

eis: ſufficiēt eis? aut ſi oēs piſces maris ꝯgregent eis nunquid ſufficiēt eis? Dixitq; dñs ad moyſen. Nunquid verbū dñi ipedit. nūc videbis vtrū accidat tibi verbū meū an nō. Egreſſuſq; eſt moyſes: & locutus eſt cū populo verba dñi. Et cōgregauit ſeptuagita viros de ſenioribus ppli. et ſtatuit eos p circuitū tabernaculi. Reuelatuſq; eſt dñs in nube & locutus eſt cū eo: & auxit de ſpū qui erat in eo: & dedit ſup ſeptuagita viros ſeniores. Factūq; eſt cū requieuiſſet in eis ſpūs pphetie: prophetauerūt & nequaq̄ ceſſauerūt: remāſerāt aūt duo viri in caſtris: nomē vnius eldad & nomē ſcdi medad: et requieuit ſup eos ſpūs pphetie: & ipſi erāt deſcripti: & nō exierāt ad tarbernaculū: & pphetabāt in caſtris. Cucurrit autē puer & narrauit moyſi: et ait. Eldad & medad pphetāt in caſtris. Rñditq; ioſue filius nun miniſter moyſi a pueritia ſua: & ait. Dñe mi moyſes mitte eos in carcerē. Dixitq; ei moyſes. nunquid emularis tu emulationē meā? vellē q̄ oīs ppls dñi pphetarēt: & q̄ daret dñs ſpūm pphie ſue ſup eos. Collectuſq; ē moyſes in caſtra ipſe & ſeniores iſrael. Ventus autem egreſſus eſt a facie domini: & volare fecit coturnices de mari & proiecit eas iuxta caſtra

Primitiua chal.: ספק כנש · עכב חזה ערע · נפק מלל · שוב קום · שכן גלה רבב · שרא נבא שאר · שרא תנה · חוה · תוב שמש · קנא רעה הוה · נתן כנש שרא · שוב פרח רמה

Ter. Heb. [roots in margin: סבב אמה · פנה קום · מעט אסף · שטח · חנה · כרת · נכה · רבב קרא · קום אוה · היה]

כדרך יום כה וכדרך יום כה
סביבות המחנה וכאמתים על
פני הארץ: ויקם העם כל היום
ההוא וכל הלילה וכל יום המחרת
ויאספו את השלו הממעיט אסף
עשרה חמרים וישטחו להם
שטוח סביבות המחנה: הבשר
עודנו בין שניהם טרם יכרת
ואף יהוה חרה בעם ויך יהוה בעם
מכה רבה מאד: ויקרא את שם
המקום ההוא קברות התאוה כי
שם קברו את העם המתאוים:
מקברות התאוה נסעו העם
חצרות ויהיו בחצרות:

Cap. xii. [roots in margin: דבר אוד איש · אשר · שמע · ענה · פנה · פתאם · יצא · יעד · עמד · קרא]

ותדבר מרים ואהרן
במשה על אדות האשה הכשית
אשר לקח כי אשה כשית
לקח: ויאמרו הרק אך במשה
דבר יהוה הלא גם בנו דבר
וישמע יהוה: והאיש משה
ענו מאד מכל האדם אשר
על פני האדמה: ויאמר יהוה
פתאם אל משה ואל
אהרן ואל מרים צאו שלשתכם
אל אהל מועד ויצאו שלשתם:
וירד יהוה בעמוד ענן ויעמד
פתח האהל ויקרא אהרן

Trāſla. B. Hiero.

ſtra iticere q̄tū vno die cōfici poteſt ex omni parte caſtrorū p circuitū: volabantq̄ i aere duobus cubitis altitudine ſup terrā. Surgens ergo populus toto die illo & nocte ac die altero cōgregauit coturnicū multitudinē qui parū decē choros: & ſiccauerūt eas p gyrum caſtrorū. Adhuc carnes erant in dentibus eorū: nec defecerat huiuſcemodi cibus: & ecce furor dñi concitatus in populū pcuſſit eum plaga magna nimis. Vocatuſq̄ eſt ille locus ſepulchra cōcupiſcētie: ibi enim ſepelierūt populū q deſiderauerat carnes. Egreſſi autē de ſepulchris concupiſcentie venerunt in aſeroth: & manſerunt ibi. Cap. 12.

LOcutaq̄ eſt maria & aaron cōtra moyſen pp vxorē eius ethiopiſſam: & dixerunt. Num per ſolum moyſen locutus eſt dñs? Nonne & nobis ſilr eſt locutus? Qd cū audiſſet dominus: iratus eſt. Erat eñi moyſes vir mitiſſimus ſup oēs hoīes qui morabantur in terra. Statim locutus eſt dominus ad eum & ad aarō & mariam. Egredimini vos tantū tres ad tabernaculum federis. Cūq̄ fuiſſent egreſſi: deſcendit dñs in columna nubis: & ſtetit in introitu tabernaculi vocans aaron

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

caſtra: viā diei hinc: ⁊ viā
παρεμβολῆς, ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, καὶ ὁδὸν ἡ-
diei hinc: in circuitu caſtrorū q̄ſi bi-
μέρας ἐντεῦθεν, κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς ὡσεὶ δι-
cubitū a tra. ⁊ ſurgens pplꝰ totū
πήχυ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς ὅλην τὴν
diē illū: ⁊ totā noctē: ⁊ totū
ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ὅλην τὴν ἡ-
diem craſtinū: et cōgregauerūt coturni-
μέραν τὴν ἐπαύριον, καὶ συνέλεγον τὴν ὀρτυγομή-
cē: q parū cōgregauit decē coros. ⁊ refrigerauerūt ſibiipſis refrigeria i circuitu caſtrorū. carnes
τραν, ὁ τὸ ὀλίγον συνήγαγε δέκα κόρους. καὶ ἔψυξαν
ἑαυτοῖς ψυγμοὺς κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. τὰ κρέα
adhuc erāt in dentibꝰ eorū anteq̄ deficerēt.
ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν πρὶν ἢ ἐκλιπεῖν.
⁊ dñs iratꝰ ē ira in ppłm. ⁊ pcuſſit
καὶ κύριος ἐθυμώθη ὀργῇ εἰς τὸν λαόν. καὶ ἐπάτα-
dñs populū plaga magna valde. ⁊
ξε κύριος τὸν λαὸν πληγὴν μεγάλην σφόδρα. καὶ
vocatū ē nomē loci illius: ſepulchra
ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, μνήματα
cōcupiſcētie. qꝛ ibi ſepelierūt populū deſi-
τῆς ἐπιθυμίας. ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαὸν τὸν ἐπι-
deratorē. a ſepulchris cōcupiſcētie pfectꝰ ē populꝰ i aſeroth. ⁊ fuit populꝰ in aſeroth.
θυμητήν. ἀπὸ μνημάτων τῆς ἐπιθυμίας ἐξῆρεν ὁ λα-
ὸς εἰς ἀσηρώθ. καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς ἐν ἀσηρώθ. Ca. 12.

ET locuta ē maria ⁊ aarō cōtra moyſen: ppter vxorē ethiopiſſā: quā accepit moyſes: qꝛ vxorē ethiopiſſā accepit.
Καὶ ἐλάλησε μαριὰμ καὶ ἀαρὼν κατὰ μωυ-
σῆ, ἕνεκεν τῆς γυναικὸς τῆς αἰθιοπίσσης, ἣν ἔλα-
βε μωυσῆς, ὅτι γυναῖκα αἰθιόπισσαν ἔλαβε. Deut. 14.
⁊ dixerūt nū moyſi ſoli locutꝰ ē deꝰ?
καὶ εἶπαν, μὴ μωυσῇ μόνῳ ἐλάλησεν ὁ θεός;
nōne ⁊ nobis locutꝰ ē? ⁊ audiuit dñs. ⁊ homo moyſes mitis valde preter oēs hoīes exiſtētes ſup terrā. ⁊ dixit
οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε; καὶ ἤκουσε κύριος. καὶ ὁ ἄν-
θρωπος μωυσῆς πραῢς σφόδρα παρὰ πάντας
τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπε
dñs ſtatim ad moyſem ⁊ aaron ⁊
κύριος παραχρῆμα πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν καὶ
mariā: exite vos tres in tabernaculū teſtimonij. ⁊ egreſſi ſūt tres: ⁊ in
μαριάμ, ἐξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκη-
νὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐξῆλθον οἱ τρεῖς, καὶ εἰς τὴν
tabernaculū teſtimonij deſcendit dñs in colūna
σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου κατέβη κύριος ἐν στύλῳ
nubis: ⁊ ſtetit in hoſtio tabernaculi
νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ
teſtimonij. ⁊ vocati ſūt aaron
μαρτυρίου. καὶ ἐκλήθησαν ἀαρὼν

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

⁊ mariā: exierūt ambo. ⁊ dixit dñs ad
καὶ μαριάμ, ἐξῆλθον ἀμφότεροι. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
eos: audite vba mea. ſi fuerit propheta vobis dñi: in viſione illi cognoſcar:
αὐτούς, ἀκούσατε τῶν λόγων μου. ἐὰν γένηται προ-
φήτης ὑμῶν κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι,
⁊ in ſōno loqr ei. nō ſic ſeruus
καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ. οὐχ οὕτως ὁ θεράπων
meꝰ moyſes: in oī domo mea fidelis eſt. os
μου μωυσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός ἐστιν. στό-
ad os loquar ei in ſpē ⁊ nō per
μα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἴδει καὶ οὐ δι' αἰ- Exo. 33. c.
enigmata: ⁊ gloriā dñi vidit: ⁊ cur nō
νιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν κυρίου εἶδεν, καὶ διατί οὐκ
timuiſtis murmurare ɔtra ſeruū
ἐφοβήθητε καταλαλῆσαι κατὰ τοῦ θεράποντός
meū moyſen? ⁊ ira furoris dñi ſup eos: ⁊ abierūt.
μου μωυσῆ; καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀ-
πῆλθον. C
⁊ nubes receſſit a tabnaculo. ⁊ ecce maria leproſa velut nix. ⁊ reſpexit aaron ſup mariā: ⁊ ecce leproſa. ⁊ dixit aaron ad moyſen: rogo dñe mi ne iponas nobis petm: qꝛ ignorauimꝰ φ peccauimus. nō fiat vt equale morti: tāq̄ abortiuū egrediens de vulua matris ſue: ⁊ abſumit dimidiū carniū eiꝰ.
καὶ ἡ νεφέλη ἀπέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς. καὶ ἰ-
δοὺ μαριὰμ λεπρῶσα ὡσεὶ χιών. καὶ ἐπέβλεψεν ἀα-
ρὼν ἐπὶ μαριάμ, καὶ ἰδοὺ λεπρῶσα. καὶ εἶπεν ἀα-
ρὼν πρὸς μωυσῆν, δέομαι κύριέ μου μὴ συνεπιθῇ ἡ-
μῖν ἁμαρτίαν, διότι ἠγνοήσαμεν καθότι ἡμάρτο-
μεν. μὴ γένηται ὡς ἴσον θανάτῳ, ὡσεὶ ἔκτρωμα ἐκ- A
πορευόμενον ἐκ μήτρας μητρὸς αὐτῆς, καὶ κατεσθίει τὸ
ἥμισυ τῶν σαρκῶν αὐτῆς. D
⁊ clamauit moyſes ad dñz: dicēs: deꝰ rogo te: medere illi. ⁊ dixit dñs ad moyſen: ſi pater eius ſpuēs ſpuiſſet in faciem eiꝰ nō verebitur. ſeptē dies ſegregetur extra caſtra: ⁊ poſt hec ingredietur. ⁊ ſeparata ē maria extra caſtra ſeptē dies. ⁊ pplꝰ nō pfectꝰ ē quoad mūdata ē maria.
καὶ ἐβόησε μωυσῆς πρὸς κύριον,
λέγων, ὁ θεὸς δέομαί σου, ἴασαι αὐτήν. καὶ εἶπε κύριος
πρὸς μωυσῆν, εἰ ὁ πατὴρ αὐτῆς πτύων ἐνέπτυσεν εἰς
τὸ πρόσωπον αὐτῆς, οὐκ ἐντραπήσεται. ἑπτὰ ἡμέ-
ρας ἀφορισθήτω ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ μετὰ
ταῦτα εἰσελεύσεται. καὶ ἀφωρίσθη μαριὰμ ἔξω τῆς
παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐξῆρεν
ἕως ἐκαθαρίσθη μαριάμ. Ca. 13.

ET poſt hec pfectꝰ ē pplꝰ de aſeroth: ⁊ caſtrametati ſūt in deſerto pharā. ⁊ locutꝰ ē dñs ad moyſen: dicēs: mitte
Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆρεν ὁ λαὸς ἐξ ἀσηρώθ, A
καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ φαράν. καὶ ἐ-
λάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἀπόστειλον

Trāſla. B. Hiero.

& mariā. Qui cū iſſent dixit ad eos. Audite ſermōes meos. Si quis fuerit inter vos ppheta dñi: in viſione apparebo ei vel per ſomniū loquar ad illum. At non talis ſeruꝰ meus moyſes: qui i oī domo mea fideliſſimus eſt. Ore eñi ad os loquar ei. Palā & nō per enigmata & figuras dñm videt. Quare ergo nō timuiſtis detrahere ſeruo meo moyſi. Iratuſq̄ contra eos abiit. Nubes quoq̄ receſſit que erat ſuper tabernaculū. Et ecce maria apparuit cādēs lepra q̄ſi nix. Cūq̄ reſpexiſſet eā aarō: & vidiſſet pfuſam lepra: ait ad moyſē. Obſecro dñe mi: ne iponas nobis hoc peccatū qd ſtulte cōmiſimus: ne fiat hec q̄ſi mortua: & vt abortiuū qd proiicitur de vulua matris ſue. Ecce iam mediū carnis eius deuoratū ē a lepra. Clamauitq̄ moyſes ad dñm dicēs. Deꝰ obſecro ſana eā. Cui rñdit dñs. Si pr̄ eius ſpuiſſet i faciem illius: nōne debuerat ſaltē ſeptē diebꝰ rubore ſuffundi? Sepetur ſeptē diebꝰ extra caſtra: & poſtea reuocabitur. Excluſa ē itaq̄ maria extra caſtra ſeptem diebus: & ppłs nō eſt motus de loco illo: donec reuocata eſt maria.

PRofectuſq̄ Ca. 13. ē ppłs de aſeroth fixis tētoriis in deſerto pharan. Ibiq̄ locutus eſt dñs ad moyſen dicens. Mitte

Ter. Heb. Nu. Ca. xiii. [roots in margin: שנה · היה · נבא ראה · ידע חלם דבר · אמן · חוד מין נבט · ידע · חרה · סור · צרע פנה · שות · יאל היה · מות יצא · אכל חצה צעק · אמר · פנה כלם · יום סגר · חנה אסף · אסף]

ומרים ויצאו שניהם: ויאמר
שמעו נא דברי אם יהיה
נביאכם יהוה במראה אליו
אתודע בחלום אדבר בו: לא
כן עבדי משה בכל ביתי נאמן
הוא: פה אל פה אדבר בו ומראה
ולא בחידת ותמנת יהוה יביט
ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי
במשה: ויחר אף יהוה בם
וילך: והענן סר מעל האהל
והנה מרים מצרעת כשלג ויפן
אהרן אל מרים והנה מצרעת:
ויאמר אהרן אל משה בי אדני
אל נא תשת עלינו חטאת אשר
נואלנו ואשר חטאנו: אל נא תהי
כמת אשר בצאתו מרחם אמו
ויאכל חצי בשרו: ויצעק משה
אל יהוה לאמר אל נא רפא נא לה:
ויאמר יהוה אל משה ואביה ירק
ירק בפניה הלא תכלם שבעת
ימים תסגר שבעת ימים מחוץ
למחנה ואחר תאסף: ותסגר מרים
מחוץ למחנה שבעת ימים והעם
לא נסע עד האסף מרים:
ואחר נסעו העם מחצרות

Cap. xiii. [roots in margin: חנה דבר]

ויחנו במדבר פארן: וידבר
יהוה אל משה לאמר: שלח

Prĭtiua chal. [roots in margin: הלך תרי · אמה קום · זער שטח · שאל · הוה · אתתא · ענה · נפק שכן · גלה קום]

Tranſla. Chal.

כמהלך יומא לכא וכמהלך יומא לכא סחור סחור למשריתא וכרום תרתין אמין על
אפי ארעא: וקם עמא כל יומא ההוא וכל ליליא וכל יומא דבתרוהי וכנשו ית שליו
דאזער כניש עשר כורין ושטחו להון משטיחין סחור סחור למשריתא: בישרא עד
דהוא בין שניהון עד לא פסק ורוגזא דיי תקיף בעמא וקטל יי בעמא קטול סגי
לחדא: וקרא ית שמיה דאתרא ההוא קברי דמשאלי ארי תמן קברו ית עמא דשאילו:
מקברי דמשאלי נטלו עמא חצרות והוו בחצרות: Ca. xii. ומלילת מרים
ואהרן במשה על עיסק אתתא שפירתא דנסיב ארי אתתא שפירתא דנסיב רחיק:
ואמרו הלחוד ברם במשה מליל יי הלא אף עמנא מליל ושמיע קדם יהוה: וגברא
משה ענותן לחדא מכל אנשא דעל אפי ארעא: ואמר יי בתכיף למשה ולאהרן
ולמרים פוקו תלתיכון למשכן זמנא ונפקו תלתיהון: ואתגלי יי בעמודא ד
עננא וקם בתרע משכנא וקרא אהרן

Interp. chal.

itinere vniꝰ diei hinc ⁊ itinere vniꝰ diei illic p circuitū caſtrorū: ⁊ q̄ſi altitudine duorū cubitorū ſup faciē tre. Surrexitq̄ pplꝰs toto die illo ⁊ tota nocte ac toto die ſequēti ⁊ collegerūt coturnices: q minꝰ collegit: cōgregauit decē aceruos: ⁊ extenderūt eas p gyrū caſtrorū. adhuc erat caro in dentibus eorū: anteq̄ deficeret: et furor dñi iratus eſt cōtra populū: ⁊ occidit dñs in populo occiſione magna valde. Vocauitq̄ nomē loci illius ſepulchra deſiderantiū: qꝛ ibi ſepelierūt populū qui deſiderauit. de ſepulchris deſiderātiū pfectus eſt populus in aſeroth: ⁊ māſerūt in aſeroth. Ca. 12.

LOcutaq̄ eſt maria ⁊ aaron cōtra moyſen ppter vxorē pulchrā quā acceperat: qm̄ vxorē pulchrā quā acceptā repulit. dixeruntq̄. Nunqd cū ſolo moyſe locutus eſt dñs: nōne etiā nobiſcū locutus eſt: et auditum eſt corā dño. Vir aūt moyſes erat mitis valde pre oībus hoībus q erant ſup faciē terre. Dixitq̄ dñs repente ad moyſen ⁊ aaron ⁊ mariā. Egredimini vos tres ad tabernaculū federis: ⁊ egreſſi ſunt illi tres. ⁊ reuelatus eſt dñs in columna nubis: et ſtetit in oſtio tabernaculi: ⁊ vocauit aaron

Tranſla. Chal.

ומרים ונפקו תרויהון: ואמר שמעו כען פתגמי אם יהון לכון נביאין אנא יי בחזוין
אנא מתגלי להון בחלמין אנא ממליל עמהון: לא כן עבדי משה בכל עמי מהימן הוא:
ממלל עם ממלל מלילנא עמיה בחיזו ולא בחדון ודמות יקרא דיי מסתכל ומדין
לא דחילתון למללא בעבדי במשה: ותקיף רוגזא דיי בהון ואסתלק: ועננא אסתלק
מעלוי משכנא והא מרים חורא כתלגא ואתפני אהרן למרים והא סגירא: ואמר
אהרן למשה בבעו רבוני לא כען תשוי עלנא חובא דאטפשנא ודיסרחנא: לא כען
תתרחק דא מבינגא ארי אחתנא היא צלי כען על בשרא מיתא הדין דה ותתסי:
וצלי משה קדם יי למימר אלהא בבעו אסי כען יתה: ואמר יי למשה ואילו אבוהא
מנזף נזף בה הלא תתכלם שבעא יומין תסתגר שבעא יומין מברא למשריתא ובתר
כן תתכנש: ואסתגרת מרים מברא למשריתא שבעא יומין ועמא לא נטל עד
דאתכלישת מרים: Ca. xiii. ובתר כן נטלו עמא מחצרות ושרו
במדברא דפארן: ומליל יי עם משה למימר: שלח

Interp. chal.

et mariā: ⁊ egreſſi ſunt ambo. et ait. Audite nunc ſermones meos. Si fuerint in vobis pphete: ego dñs in viſionibus apparebo eis: per ſomnia loquar eis. nō eſt ita ſeruus meus moyſes: in oīi populo meo fidelis eſt. verbo ad verbū loquor cū eo: p viſionē ⁊ nō p enigmata: ⁊ ſimilitudinē glorie dñi cōtemplaſ: ⁊ quare nō timuiſtis loq cōtra ſeruū meū moyſen. Iratuſq̄ eſt furor dñi cōtra eos ⁊ abijt. Nubes aūt eleuata eſt deſup tabernaculū: ⁊ ecce maria erat alba quaſi nix. Reſpexitq̄ aaron mariā: ⁊ ecce erat leproſa. Dixitq̄ aaron ad moyſen. Obſecro dñe mi ne imponas nunc nobis peccatū: quia inſipiēter ⁊ inique egimus. Ne obſecro ſeparetur hec a nobis: quia ſoror noſtra eſt. Ora obſecro ſup carnē mortuā hanc que eſt in ea vt ſanetur. Orauitq̄ moyſes corā dño dicens. Deus obſecro ſana eam nunc. Dixitq̄ dñs ad moyſen. Et ſi pater eius increpans increpaſſet eā: nōne erubeſceret ſeptē diebus? Recludatur ſeptē diebus extra caſtra: et poſtea reuocabitur. Recluſaq̄ eſt maria extra caſtra ſeptē diebus. Populus autē non eſt profectus donec reuocata eſt maria. Ca. 13.

ET poſt hec profectus eſt populus de aſeroth: et caſtrametati ſunt in deſerto pharan. Locutuſq̄ eſt dominus cum moyſe dicens. Mitte

Prĭtiua chal. [roots in margin: תרי הוה חזה · מלל הימן · חזה דמי סכל · סלק · שכן פנה · בעי רבב שוה · טפש סרח רחק · אחא צלא מות · אסא אמר בעה · נזף כלם סגר · שרא כנש · שרא דבר]

n

לך אנשים ויתרו את ארץ כנען
אשר אני נתן לבני ישראל איש
אחד איש אחד למטה אבתיו
תשלחו כל נשיא בהם: וישלח
אתם משה ממדבר פארן על פי
יהוה כלם אנשים ראשי בני
ישראל המה: ואלה שמותם
למטה ראובן שמוע בן זכור:
למטה שמעון שפט בן חורי:
למטה יהודה כלב בן יפנה:
למטה יששכר יגאל בן יוסף:
למטה אפרים הושע בן נון: למטה
בנימן פלטי בן רפוא: למטה
זבולן גדיאל בן סודי: למטה
יוסף למטה מנשה גדי בן סוסי:
למטה דן עמיאל בן גמלי: למטה
אשר סתור בן מיכאל:
למטה נפתלי נחבי בן
ופסי: למטה גד גאואל בן מכי:
אלה שמות האנשים אשר שלח
משה לתור את הארץ ויקרא
משה להושע בן נון יהושע:
וישלח אתם משה לתור את
ארץ כנען ויאמר אלהם עלו זה
בנגב ועליתם את ההר: וראיתם
את הארץ מה הוא ואת
העם הישב עליה החזק הוא

תור · נטה · שלח נשא · דבר פה · קרא · שלח · אמר עלה · ראה

viros qui cōſiderēt terram chanaan quam daturus ſum filiis iſrael: ſingulos de ſingulis tribubus ex principibus. Fecit moyſes qđ dn̄s imperarat de deſerto pharā mittens principes viros: quorum iſta ſunt nomina. De tribu ruben: ſemmua filium zechur. De tribu ſymeon ſaphat filiū vri. De tribu iuda caleb filiū iephone. De tribu iſachar igal filium ioſeph. De tribu effraim oſee filiū nun. De tribu beniamin phalti filiū raphu. De tribu zabulon geddihel filium ſodi. De tribu ioſeph ſceptri manaſſe gaddi filium ſuſi. De tribu dan amihel filium gemalli. De tribu aſer ſthur filium michael. De tribu neptalim: naabi filium vapſi. De tribu gad guhel filium machi. Hec ſunt noīa virorū quos miſit moyſes ad conſiderandam terram: vocauitq̄ oſee filium nun ioſue. Miſit ergo moyſes ad conſiderandam terram chanaan: & dixit ad eos. Aſcendite p meridianā plagā. Cūq̄ veneritis ad montes conſiderate terrā qualis ſit & populū q inhabitator eſt eius: vtrū fortis ſit

tibi viros: τ cōſiderēt ſuā
σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ κατασκεψάσθωσαν τὴν γῆν
chananeoꝝ: quā ego do filijs iſ
τῶν χαναναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσ
rael in poſſeſſionē. virū vnū per tribū:
ραὴλ εἰς κατάσχεσιν. ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλήν,
per ꝓpꝛios familiaꝝ ſuaꝝ: mittes e
κατὰ δήμους πατριῶν αὐτῶν, ἀποστελεῖς αὐ
os: oēm pꝛīcipē ex ipſis. τ miſit
τούς, πάντα ἀρχηγὸν ἐξ αὐτῶν. καὶ ἐξαπέστει
eos moyſes de deſerto pharā per vo
λεν αὐτοὺς μωυσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου φαρὰν διὰ φω
cē dn̄i. oēs viri pꝛīcipes filioꝝ iſrael
νῆς κυρίου. πάντες ἄνδρες ἀρχηγοὶ υἱῶν ἰσραὴλ
hi. τ hec noīa eoꝝ. de tribu
οὗτοι. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. τῆς φυλῆς
ruben: ſamu: fili⁹ zachur. de tribu ſymeō:
ῥουβὴν, σαμού, υἱὸς ζακχούρ. τῆς φυλῆς συμεών,
ſaphat: fili⁹ ſuri. de tribu iuda: chaleb:
σαφάτ, υἱὸς σουρεί. τῆς φυλῆς ἰούδα, χαλὰβ,
filius iephone. de tribu iſachar: igal: filius io
υἱὸς ἰεφοννή. τῆς φυλῆς ἰσάχαρ, ἰγάλ, υἱὸς ἰω
ſeph. de tribu ephraim: oſee: filius naue.
σήφ. τῆς φυλῆς ἐφραΐμ, αὐσῆ, υἱὸς ναυή. τῆς
de tribu beniami: phalti: filius raphan. de tribu
φυλῆς βενιαμίν, φαλτί, υἱὸς ῥαφάν. τῆς φυλῆς
zabulō: gediel: fili⁹ ſodi. de tribu ioſeph
ζαβουλών, γουδιήλ, υἱὸς σουδί. τῆς φυλῆς ἰωσὴφ
filioꝝ manaſſe: gaddi: filius ſuſi. de tribu
τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαδδί, υἱὸς σουσί. τῆς φυλῆς
dan: amiel: filius gemali. de tribu aſer: ſa
δάν, ἀμιήλ, υἱὸς γαμαλί. τῆς φυλῆς ἀσήρ, σα
hur: fili⁹ michael. de tribu neptalim: naabi:
θούρ, υἱὸς μιχαήλ. τῆς φυλῆς νεφθαλίμ, ναβί,
filius abi. de tribu gad: guhel filius machi. hec
υἱὸς ἀβί. τῆς φυλῆς γάδ, γουδιήλ, υἱὸς μαχί. ταῦτα
noīa viroꝝ: ꝗs miſit moy
τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἀπέστειλε μωυ
ſes ad cōſiderādū ſrā. τ cognominauit
σῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν. καὶ ἐπωνόμασε
moyſes oſee filiū nū ioſue. τ miſit
μωυσῆς τὸν αὐσῆ υἱὸν ναυὴ ἰησοῦν. καὶ ἀπέ
eos moyſes ad cōſiderādū ſrā
στειλεν αὐτοὺς μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν
chanaā. τ dixit ad eos: aſcēdite per
χαναάν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀνάβητε ταύ
hoc deſertū: τ aſcēdetis in mōtes: τ vide
τῃ τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀναβήσεσθε εἰς τὸ ὄρος, καὶ ὄψε
bitis ſrā: ꝗlis eſt: τ ꝑplꝫ hitā
σθε τὴν γῆν, τίς ἐστι, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐγκαθήμε
tē in ea: an fortis eſt:
νον ἐπ' αὐτῆς, ἢ ἰσχυρός ἐστιν,

B

Tranſla. Chal.

לך גוברין ויאללון ית ארעא דכנען דאנא יהיב לבני ישראל גברא חד גברא חד
לשבטא דאבהתוהי תשלחון כל רבא דבהון: ושלח יתהון משה ממדברא דפארן
על מימרא דיי כלהון גברין רישי בני ישראל אנון: ואלין שמהתהון לשבטא
דראובן שמוע בר זכור: לשבטא דשמעון שפט בר חורי: לשבטא דיהודה כלב בר יפנה:
לשבטא דיששכר יגאל בר יוסף: לשבטא דאפרים הושע בר נון: לשבטא דבנימין
פלטי בר רפוא: לשבטא דזבולן גדיאל בר סודי: לשבטא דיוסף לשבטא דמנשה גדי
בר סוסי: לשבטא דדן עמיאל בר גמלי: לשבטא דאשר סתור בר מיכאל: לשבטא
דנפתלי נחבי בר ופסי: לשבטא דגד גאואל בר מכי: אלין שמהת גבריא דשלח
משה לאללא ית ארעא וקרא משה להושע בר נון יהושע: ושלח יתהון משה לאללא
ית ארעא דכנען ואמר להון סקו דא בדרומא ותסקון לטורא: ותחזון ית ארעא מה
היא וית עמא דיתיב עלה התקיף הוא

Priuatiua chal.

אלל אחד
אב שלח רבב
אמר שם
נסק חזה

Interp̄. chal.

tibi viros vt explorent terrā chanaan: quā ego dabo filijs iſrael: ſingulos viros de vno quoq̄ tribu patrū ſuoꝝ mittetis oēm pꝛincipem qui in eis eſt. Miſitq̄ eos moyſes a deſerto pharan iuxta verbum dn̄i: oēs hi viri capita filioꝝ iſrael erant. Et hec ſunt nomina eorum. de tribu ruben: ſamua filius zachur. de tribu ſymeon ſaphat filius hori. de tribu iuda: caleb filius iephone. de tribu iſachar: igal filius ioſeph. de tribu ephraim: oſee filius nun. de tribu beniamin phalti filius raphu. de tribu zabulon: gaddiel filius ſodi. de tribu ioſeph: de tribu manaſſe gaddi: fili⁹ ſuſi: de tribu dan: amiel filius gemali. de tribu aſer: ſethur filius michael. de tribu neptali: naabi filius vapſi. de tribu gad: geuel filius machi. Hec ſunt nomina virorum quos miſit moyſes ad explorandam terram. Vocauitq̄ moyſes oſee filium nun ioſue. Et miſit eos moyſes ad explorandā terraꝫ chanaan: τ dixit ad eos aſcendite hac per meridiem τ aſcendetis ad monteꝫ. τ videbitis terram qualis eſt τ populum qui habitat in ea: vtrum fortis ſit

an infirm⁹: an pauci ſūt: an multi. τ ꝗ ſra in
ἢ ἀσθενής, ἢ ὀλίγοι εἰσὶν, ἢ πολλοί. καὶ τίς ἡ γῆ εἰς
quā illi moꝛātur in ea: ſi pulchꝛa eſt: an mala.
ἣν οὗτοι ἐγκάθηνται ἐπ' αὐτῆς, εἰ καλή ἐστιν, ἢ πονηρά.
τ ꝗ ciuitates in ꝗb⁹ hi habitāt in e
καὶ τίνες αἱ πόλεις εἰς ἃς οὗτοι κατοικοῦσιν ἐν αὐ
is: an in muratis vel in nō muratis. τ ꝗ ſra:
ταῖς, ἢ ἐν τειχήρεσιν ἢ ἐν ἀτειχίστοις. καὶ τίς ἡ γῆ,
an pinguis vel ſterilis. ſi ſūt in ea arbores: vel nō.
ἢ πίων, ἢ παρειμένη. εἰ ἔστιν ἐν αὐτῇ δένδρα, ἢ οὔ.
τ cōfoꝛtati ſumetis de fructib⁹
καὶ προσκαρτερήσαντες λήψεσθε ἀπὸ τῶν καρπῶν
terre. τ dies dies veris: ꝑcurſores
τῆς γῆς. καὶ αἱ ἡμέραι ἡμέραι ἔαρος, πρόδρομοι στα
vue. τ aſcēdētes cōſiderauerūt ſrā a
φυλῆς. καὶ ἀναβάντες κατεσκέψαντο τὴν γῆν ἀπὸ
deſerto ſin vſq̄ ad roob: intrātibus emath.
τῆς ἐρήμου σὶν ἕως ῥοὼβ, εἰσπορευομένων ἐμάθ.
C τ aſcēderūt per deſertū. τ venerūt vſq̄ ad
καὶ ἀνέβησαν κατὰ τὴν ἔρημον. καὶ ἤλθοσαν ἕως
hebrō: τ ibi achimā: τ ſiſai: τ tolmai.
χεβρών, καὶ ἐκεῖ ἀχειμάν, καὶ σεσί, καὶ θελαμίν.
gīgātes enach. τ hebrō ſeptē ānis edificata ē
γενεαὶ ἐνάχ. καὶ χεβρὼν ἑπτὰ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη
Deut. i.d. ante tanī egypti: τ venerūt vſq̄ ad vallē
πρὸ τοῦ τανὶ αἰγύπτου, καὶ ἤλθοσαν ἕως φάραγγος
botri. τ abſciderūt illinc palmitē τ racemū
βότρυος. καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν κλῆμα καὶ βότρυν στα
vue vnū in eo: τ tulerūt eū in ve
φυλῆς ἕνα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἦρον αὐτὸν ἐπ' ἀναφορεῦ
ctib⁹: τ de malis punicis: τ de ficis. τ
σιν, καὶ ἀπὸ τῶν ῥοιῶν, καὶ ἀπὸ τῶν συκῶν. καὶ τὸν
locū illū cognominauerūt vallis racemi ꝓpꝛ
τόπον ἐκεῖνον ἐπωνόμασαν φάραγξ βότρυος διὰ τὸν
racemū: quē abſciderūt illinc filij iſrael: τ reuer
βότρυν, ὃν ἔκοψαν ἐκεῖθεν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἐπέ
ſi ſūt inde cū cōſiderauiſſēt ſrā poſt qua
στρεψαν ἐκεῖθεν κατασκεψάμενοι τὴν γῆν μετὰ τεσ
draginta dies. τ euntes venerūt ad moy
σαράκοντα ἡμέρας. καὶ πορευθέντες ἦλθον πρὸς μωυ
ſen τ aarō: τ ad oēꝫ cōgregatiōeꝫ filioꝝ
σῆν καὶ ἀαρών, καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν
Iudi. 8.v. iſrael: in deſertū pharā cades. τ reſ
ἰσραήλ, εἰς τὴν ἔρημον φαρὰν κάδης. καὶ ἀπε
pōderūt eis v̄ba τ oī cōgrega
κρίθησαν αὐτοῖς ῥήματα καὶ πάσῃ τῇ συναγω
tiōi. τ demōſtrauerūt fructū ſre: τ enar
γῇ. καὶ ἔδειξαν τὸν καρπὸν τῆς γῆς, καὶ διη
rauerūt ei. τ dixerūt: venimus in ſrā
γήσαντο αὐτῷ. καὶ εἶπαν, ἤλθομεν εἰς τὴν γῆν
ad quā miſiſti nos:
D εἰς ἣν ἀπέστειλας ἡμᾶς,

an infirmus: pauci numero an plures: ipſa terra bona an mala: vrbes quales murate an abſq̄ muris: humus pinguis an ſterilis: nemoroſa an abſq̄ arboribus. Cōfortamini: & afferte nobis de fructibus terre. Erat aūt tp̄s quā iam precoque vue veſci poſſunt. Cūq̄ aſcendiſſent: explorauerūt terrā a deſerto ſin vſq̄ roob intrantibus emath. Aſcēderūtq̄ ad meridiē: & venerūt in hebrō: vbi erant achiman & ſiſai & tolmai filii enach. Nā hebron ſeptē annis ante tapni vrbē egypti cōdita eſt. Pergenteſq̄ vſq̄ ad torrētē botri: abſciderunt palmitē cum vua ſua: quē portauerunt in vecte duo viri. De malis quoq̄ granatis & de ficis loci illius tulerunt: q appellatus eſt nehele ſcol. ideſt torrens botri eo q botrum portaſſēt inde filii iſrael. Reuerſiq̄ exploratores terre poſt quadragita dies oī regionē circuita venerunt ad moyſen & ad aaron & ad oēm cetum filiorū iſrael in deſertum pharan: qđ eſt in cades locutiq̄ eis & oī multitudini oſtēderunt fructus terre: & narrauerunt dicentes. Venimus in terrā ad quā miſiſtis nos:

הרפה המעט הוא אם רב: ומה
הארץ אשר הוא ישב בה הטובה
הוא אם רעה ומה הערים אשר
הוא יושב בהנה הבמחנים אם
במבצרים: ומה הארץ השמנה
הוא אם רזה היש בה עץ אם
אין והתחזקתם ולקחתם מפרי
הארץ והימים ימי בכורי ענבים:
ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר
צן עד רחב לבא חמת: ויעלו
בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן
ששי ותלמי ילידי הענק וחברון
שבע שנים נבנתה לפני צען
מצרים: ויבאו עד נחל אשכל
ויכרתו משם זמורה ואשכול
ענבים אחד וישאהו במוט
בשנים ומן הרמנים ומן התאנים:
למקום ההוא קרא נחל אשכול
על אדות האשכול אשר כרתו
משם בני ישראל: וישבו מתור
הארץ מקץ ארבעים יום: וילכו
ויבאו אל משה ואל אהרן ואל
כל עדת בני ישראל אל מדבר
פארן קדשה וישיבו אתם דבר
ואת כל העדה ויראום את
פרי הארץ: ויספרו לו ויאמרו
באנו אל הארץ אשר שלחתנו

רבב · רעע · ישב חנה · בצר · פרה · יום בכר · תור דבר · בוא · ילד · שנה בנה פנה · בוא שכל · כרת זמר · נשא · שנה · קום · אוד · שוב · קצץ רבע · יעד · שוב · ראה · פרה ספר · אמר בוא

Tranſla. Chal.

אם חלש הזעיר הוא אם סגיא: ומה ארעא דהוא יתיב בה הטבא היא אם בישא
ומה קרויא דהוא יתיב בהן הבפצחין אם בכרכין: ומה ארעא העתירא היא אם
מסכינא האית בה אילנין אם לא ותתקפון ותסבון מאיבא דארעא ויומיא יומי
בכורי עינבין: וסליקו ואלילו ית ארעא ממדברא דצין עד רחוב למיעל חמת: וסליקו
בדרומא ואתו עד חברון ותמן אחימן ששי ותלמי בני גבריא וחברון שבע שנין
אתבניאת קדם טאניס דמצרים: ואתו עד נחלא דאתכלא וקצו מתמן עוברתא ואתכל
ענבין חד ונטלוהי באריתא בתרין ומן רמוניא ומן תאניא: לאתרא ההוא קרא נחלא
דאתכלא על עיסק אתכלא דקצו מתמן בני ישראל: ותבו מלאללא ית ארעא מסוף
ארבעין יומין: ואזלו ואתו לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא דבני ישראל
למדברא דפארן לרקם ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא ואחזיאונון ית איבא
דארעא: ואשתעיו ליה ואמרו אתינא לארעא דשלחתנא

Interp̄. chal.

an infirmus: vtrū pauci ſint an multi. Et ꝗlis ſit terra in qua habitat: vtrū bona ſit an mala: τ quales vrbes in ꝗbus habitat: ſi ſunt abſq̄ muris an murate. Et qualis eſt terra: ſi eſt abundans an ſterilis: τ ſi ſunt ī ea arbores an nō. et ꝯfortabimini τ tolletis de fructibus terre. Dies aūt erant qſi pꝛime vue matureſcunt. Aſcenderuntq̄ τ explorauerūt terrā a deſerto ſin vſq̄ roob ad introitū emath. Aſcenderūtq̄ ad meridiē τ venerūt vſq̄ ad hebꝛon: τ ibi erāt hatimā ſeſai et tolmai filij gigantū: τ hebꝛon ſeptē annis anteq̄ thanes egypti cōdita eſt. Et venerūt vſq̄ ad toꝛrentē botri: τ abſciderūt inde palmitē τ botrū vnū vuarū: et poꝛtauerūt eū duo viri ī vecte: de malis quoq̄ granatis τ de ficis. Appellatuſq̄ eſt locus ille toꝛrens botri: ꝓpter botrū quēꝫ abſciderunt inde filij iſrael. Reuerſiq̄ ſunt ab exploꝛatione terre poſt ꝗdraginta dies. Et abierūt τ venerūt ad moyſen τ ad aarō τ ad omnē cetum filioꝛum iſrael in deſertū pharan in cades: τ retulerunt eis verba τ omni cetui: τ oſtenderunt eis fructum terre. Et narrauerūt eis atq̄ dixerunt. Venimus in terram ad quam miſiſtis nos:

Priuatiua chal.

קרה
סכן תקף נסב
אבב דבר מטא
אתא שנה
בנה תבל קוץ
תוב רבע
אתא
תוב חזה אבב
שעה אתא

Ter. Heb.

וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה — זוב
פִּרְיָהּ: אֶפֶס כִּי עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב — עזז
בָּאָרֶץ וְהֶעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת — עיר
מְאֹד וְגַם יְלִדֵי הָעֲנָק רָאִינוּ — ראה
שָׁם: עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב — ישב
וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב
בָּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל הַיָּם וְעַל
יַד הַיַּרְדֵּן: וַיַּהַס כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל — הס
מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ
אֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ: וְהָאֲנָשִׁים — יכל
אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכַל — עלה
לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזָק הוּא
מִמֶּנּוּ: וַיֹּצִיאוּ דִּבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר — יצא דבב
תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר — תור
הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר
אֹתָהּ אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא — ישב
וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְתוֹכָהּ אַנְשֵׁי
מִדּוֹת: וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים — מדד נפל
בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ — היה
כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:

Cap. xiiii.

וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם — נשא עוד נתן
וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא: וַיִּלֹּנוּ — בכה לון
עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כֹּל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל
הָעֵדָה לוּ מַתְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ — מות
בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ מָתְנוּ: וְלָמָה — דבר
יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל הָאָרֶץ — בוא

Trãſla. B. Hiero.

que re vera fluit lacte & melle: vt ex his fructib⁹ cognoſci pōt: ſed cultores fortiſſimos habet: & vrbes grādes atq; muratas. Stirpē enach vidimus ibi. Amalech habitat in meridie: etheus & iebuſeus & amorreus in mōtanis. Chananeus vero moratur iuxta mare: & circa fluenta iordanis. Inter hec caleb cōpeſcens murmur populi q oriebatur cōtra moyſen. ait. Aſcendamus & poſſideamus terrā: quoniam poterimus obtinere eā. Alii vero q fuerāt cū eo: dicebāt. Nequaq̄ ad hūc populū valemus aſcendere: qa fortior nobis ē. Detraxeruntq; terre: quā inſpexerant apud filios iſrael dicētes. Terra quā luſtrauim⁹: deuorat habitatores ſuos. Populus quē aſpeximus: procere ſtature eſt. Ibi vidim⁹ monſtra quedam filiorū enach de genere giganteo: quibus cōparati quaſi locuſte videbamur. Cap. 14.

Igitur vociferās oīs turba fleuit nocte illa: & murmurati ſunt cōtra moyſen & aarō cuncti filii iſrael dicentes. Vtinā mortui eſſemus in egypto: & non in hac vaſta ſolitudine. Vtinā pereamus: & nō inducat nos dominus in terram

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

terrã fluẽtẽ lacte et melle. et hic fructus
γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ οὗτος ὁ καρπὸς
eius. ſed quia fortis gẽs habitans
αὐτῆς. ἀλλ' ὅτι θρασὺ τὸ ἔθνος τὸ κατοικοῦν ἐπὶ τῆς
terrã: et ciuitates munite murate et magne
γῆς, καὶ αἱ πόλεις ὀχυραὶ τετειχισμέναι καὶ μεγάλαι
valde. et generationẽ enach vidimus ibi.
σφόδρα. καὶ τὴν γενεὰν ἐνὰχ ἑωράκαμεν ἐκεῖ.
et amalec habitat in terra que ad auſtrũ. et
καὶ ἀμαλὴκ κατοικεῖ ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον. καὶ ὁ
etheus: et eueus: et iebuſeus: et amor
χετταῖος, καὶ ὁ εὐαῖος, καὶ ὁ ἰεβουσαῖος, καὶ ὁ ἀμοῤ-
reus habitat in mõtana. et chananeus habi
ῥαῖος κατοικεῖ ἐν τῇ ὀρεινῇ. καὶ ὁ χαναναῖος κατοι-
tat iuxta mare: et iuxta iordanẽ flu
κεῖ παρὰ θάλασσαν, καὶ παρὰ τὸν ἰορδάνην ποτα-
uiũ. et compeſcuit chaleb populũ ad moy
μόν. καὶ κατεσιώπησε χαλὲβ τὸν λαὸν πρὸς μωυ-
ſen. et dixit ei: nõ: ſed aſcẽdẽtes
σῆν. καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐχὶ, ἀλλὰ ἀναβάντες
aſcẽdamus: et poſſideamus eã: quia
ἀναβησόμεθα, καὶ κατακληρονομήσομεν αὐτήν, ὅτι
potẽtes poterimus aduerſus eos. et homines qui aſcẽ
δυνάμενοι δυνησόμεθα πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ συν-
derũt poſt eũ: dixerũt: nõ aſcẽdamus: quia
αναβάντες μετ' αὐτοῦ, εἶπαν, οὐκ ἀναβαίνομεν ὅτι
nõ poterimus aſcẽdere aduerſus gẽtẽ: quia for
οὐ μὴ δυνώμεθα ἀναβῆναι πρὸς τὸ ἔθνος, ὅτι ἰσχυρότε-
tior eſt nobis magis. et tulerũt pauorẽ terre quã
ρόν ἐστιν ἡμῶν μᾶλλον. καὶ ἐξήνεγκαν ἔκστασιν τῆς γῆς ἣν
cõſiderauerũt ipſam ad filios iſrael: dicẽtes:
κατεσκέψαντο αὐτὴν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, λέγοντες, τὴν
terrã quã trãſiuim⁹ eã ad cõſiderãdũ: terra deuo
γῆν ἣν παρήλθομεν αὐτὴν κατασκέψασθαι, γῆ κατε-
rãs habitãtes in ea eſt. et oīs popu
σθίουσα τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτῆς ἐστιν. καὶ πᾶς ὁ λα-
lus quẽ vidim⁹ in ea viri pcere ſtature. et ibi
ὸς ὃν ἑωράκαμεν ἐν αὐτῇ ἄνδρες ὑπερμήκεις. κἀκεῖ
vidimus gigãtes: et eram⁹ corã nobis velut
ἑωράκαμεν τοὺς γίγαντας, καὶ ἦμεν ἐνώπιον ἡμῶν ὡσεὶ
locuſte: ſed et ſic eram⁹ corã illis.
ἀκρίδες, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἦμεν ἐνώπιον αὐτῶν.

C. 14 A

Et accipiẽs oīs cõgregatio: dedit vo-
Καὶ ἀναλαβοῦσα πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ἔδωκε φω-
cẽ: et fleuit populus totã noctẽ illã: et mur
νήν, καὶ ἔκλαιεν ὁ λαὸς ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ διε-
murabãt contra moyſen et aarõ oēs filii iſra
γόγγυζον ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσρα-
el. et dixerũt ad eos oīs cõgregatio: vtinã
ήλ. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς πᾶσα ἡ συναγωγή, ὄφελον
mortui eſſem⁹ in terra egypti aut in deſerto hoc mor
ἀπεθάνομεν ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ εἰ ἀπε-
tui eſſem⁹. et quare dñs inducit nos in terrã
θάνομεν. καὶ ἱνατί κύριος εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν

Primitiua chal.

קרה · רבב · צירת · נסק · נפק · אמר · קטל · הוה · רום · רעם · דבר

Transla. Chal.

וְאַף עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ הִיא וְדֵין אִבַּהּ: לְחוֹד אֲרֵי תַקִּיף עַמָּא דְּיָתֵיב בְּאַרְעָא וְקִרְוַיָּא
כְּרִיכָן רַבְרְבָן לַחְדָא וְאַף בְּנֵי גִבָּרָא חֲזֵינָא תַמָּן: עֲמָלְקָאָה יָתֵיב בַּאֲרַע דָּרוֹמָא וְחִתָּאָה
וִיבוּסָאָה וֶאֱמוֹרָאָה יָתֵיב בְּטוּרָא וּכְנַעֲנָאָה יָתֵיב עַל יַמָּא וְעַל כֵּיף יַרְדְּנָא: וְאַצֵּית כָּלֵב
יָת עַמָּא לְוַת מֹשֶׁה וַאֲמַר מִסַּק נִסַּק וְנֵירַת יָתַהּ אֲרֵי מִכַּל נִיכּוֹל לַהּ: וְגֻבְרַיָּא דִּסְלִיקוּ
עִמֵּיהּ אֲמַרוּ לָא נִיכּוֹל לְמִסַּק לְוַת עַמָּא אֲרֵי תַקִּיף הוּא מִנַּנָא: וְאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל
אַרְעָא דְּאַלִּילוּ יָתַהּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַרְעָא דַּעֲבַרְנָא בַהּ לְאַלָּלָא יָתַהּ אַרְעָא
מְקַטְּלָא יָתְבַהָא הִיא וְכָל עַמָּא דַּחֲזֵינָא בְגַוַּהּ אֱנָשִׁין דְּמִשְׁחָן: וְתַמָּן חֲזֵינָא יָת גִּבָּרַיָּא
בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבָּרַיָּא וַהֲוֵינָא בְעֵינֵי נַפְשָׁנָא כְּקַמְצִין וְכֵן הֲוֵינָא בְעֵינֵיהוֹן:

Ca. xiiii.

וַאֲרִימַת כָּל כְּנִשְׁתָּא וִיהַבוּ יָת קָלְהוֹן וּבְכוֹ עַמָּא בְּלֵילְיָא הַהוּא:
וְאִתְרַעַמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כֹּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרוּ לְהוֹן כָּל כְּנִשְׁתָּא לְוַי דְּמִיתְנָא
בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אוֹ בְּמַדְבְּרָא הָדֵין לְוַי דְּמִיתְנָא: וּלְמָה יְיָ מָעֵיל יָתַנָא לְאַרְעָא

Interp. chal.

et fluit lacte et melle: et hic eſt fructus eius. ſed popul⁹ qui habitat in ea fortis ē: et ciuitates murate et grandes valde: filios quoq; gigantū vidim⁹ ibi. Amalech habitat in terra auſtrali et etheus et iebuſeus et amorreus habitāt in mōte: et chananeus habitat iuxta mare et iuxta ripam iordanis. Et ſilere fecit caleb populum ꝓpter moyſen: et ait. Aſcendētes aſcendemus et poſſidebimus eā: qm̄ poterim⁹ obtinere eā. Viri aūt qui aſcenderūt cū eo dixerūt. nō poterimus aſcēdere ad populū: qꝛ fortior nobis eſt. et detraxerūt terre q̄ explorauerāt apud filios iſrael dicentes. Terra per quā tranſiuim⁹ vt explorarem⁹ eā: terra occidēs habitatores ſuos ē: et in oī populo quē vidimus in ea erāt viri magne ſtature. Ibiq; vidim⁹ gigātes filios enac de gigantibus: et videbamur apud noſmetipſos quaſi locuſte: et ſic fuimus in oculis eorum. Ca. 14.

Eleuauitq; oīs cetus vocē ſuā: et fleuit oīs populus in nocte illa. Et murmurati ſūt ꝯtra moyſen et ꝯtra aaron oēs filij iſrael: et dixerūt eis oīs congregatio. Vtinam mortui eſſemus in terra egypti: aut in deſerto hoc vtinam mortui eſſemus. Quare ergo inducit nos dominus in terram

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

hanc cadere in bello. vxores vre et
ταύτην πεσεῖν ἐν πολέμῳ. αἱ γυναῖκες ἡμῶν καὶ
filii erũt in rapinã. nũc ergo meli
τὰ παιδία ἔσονται εἰς διαρπαγήν, νῦν οὖν βέλτι-
us nobis eſt reuerti in egyptũ. et dixit
ον ἡμῖν ἐστιν ἀποστραφῆναι εἰς αἴγυπτον. καὶ εἶπεν
alter alteri: demus ducẽ: et reuer
ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, δῶμεν ἀρχηγὸν, καὶ ἀποστρέ-
tamur in egyptũ. et cecidit moyſes et aa
ψωμεν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἔπεσεν μωυσῆς καὶ ἀα-
ron ſup faciẽ corã oī cõgregatiõe fili
ρὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐναντίον πάσης συναγωγῆς υἱ-
orũ iſrael. ieſus autẽ filius naue: et chaleb filius
ῶν ἰσραήλ. ἰησοῦς δὲ ὁ τοῦ ναυή, καὶ χαλὲβ ὁ
Ecc. 46.b. Mach. 1.f. — iephone: ex his qui cõſiderauerũt terrã: ſci
τοῦ ἰεφοννή, τῶν κατασκεψαμένων τὴν γῆν, διέῤ-
derũt veſtimẽta ſua: et dixerũt aduerſus oẽm
ῥηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ εἶπαν πρὸς πᾶσαν
cõgregationẽ filiorũ iſrael: dicẽtes: terra quã cõſi
συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, λέγοντες, ἡ γῆ, ἣν κατα-
B — derauim⁹ eã: bona eſt valde valde:
σκεψάμεθα αὐτήν, ἀγαθή ἐστι σφόδρα σφόδρα,
ſi eligit nos dñs: inducet nos in terrã
εἰ αἱρετίζει ἡμᾶς κύριος, εἰσάξει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν
hanc. et dabit eã nobis. terra que eſt flu
ταύτην. καὶ δώσει αὐτὴν ἡμῖν. γῆ ἥτις ἐστὶ ῥέου-
ens lacte et melle. ſed a dño ne re
σα γάλα καὶ μέλι. ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ κυρίου μὴ ἀ-
belles ſitis: vos autẽ ne timeatis populũ
ποστάται γίνεσθε, ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε τὸν λαὸν
terre: quia cibus vobis eſt. receſſit enim
τῆς γῆς, ὅτι κατάβρωμα ὑμῖν ἐστιν. ἀφέστηκε γὰρ
tẽpus ab illis: at dñs in nobis: ne timea
ὁ καιρὸς ἀπ' αὐτῶν, ὁ δὲ κύριος ἐν ἡμῖν, μὴ φοβη-
tis eos. et dixit oīs cõgregatio: vt
θῆτε αὐτούς. καὶ εἶπε πᾶσα ἡ συναγωγή, κα-
lapidarẽt eos in lapidib⁹. et gloria dñi
ταλιθοβολῆσαι αὐτοὺς ἐν λίθοις. καὶ ἡ δόξα κυρίου
apparuit in nube ſup tabernaculũ teſtimonij in
ὤφθη ἐν νεφέλῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν
oib⁹ filijs iſrael. et dixit dñs ad
πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
moyſen: vſq quo irritat me populus hic
μωυσῆν, ἕως τίνος παροξύνει με ὁ λαὸς οὗτος,
et vſq quo nõ credit mihi in oib⁹
καὶ ἕως τίνος οὐ πιστεύουσί μοι ἐν πᾶσι τοῖς
ſignis: que feci in eis: percutiã eos
σημείοις, οἷς ἐποίησα ἐν αὐτοῖς, πατάξω αὐ-
in morte et pdã eos: et faciã
τοὺς θανάτῳ καὶ ἀπολῶ αὐτούς, καὶ ποιήσω
te in gẽtẽ magnã: et multã magis q̃ hec.
σὲ εἰς ἔθνος μέγα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο.
et dixit moyſes
καὶ εἶπε μωυσῆς

Trãſla. B. Hiero.

iſtā: ne cadam⁹ gladio & vxores ac liberi nr̄i ducantur captiui. Nōne melius eſt reuerti in egyptū? Dixerūtq; alter ad alterum. Cōſtituamus nobis ducē: & reuertamur ī egyptū. Quo audito moyſes & aarō ceciderunt proni in terrā corā oī multitudine filiorū iſrael. At vero ioſue filius nūn & caleb filius iephone qui & ipſi luſtrauerunt terram: ſciderūt veſtimēta ſua: & ad oēm multitudinē filiorū iſrael locuti ſūt. Terra quā circuiuimus valde bona eſt. Si propitius fuerit dñs inducet nos in eam: & tradet humum lacte & melle manantem. Nolite rebelles eſſe contra dominū: neq; timeatis populū terre huius: qa ſicut panē: ita eos poſſumus deuorare. Receſſit ab eis oē p̄ſidiū. dñs nobiſcū ē. nolite metuere. Cūq; clamaret oīs multitudo: & lapidibus eos vellet opprimerē: apparuit glīa dn̄i ſup tectū federis cūctis vidētibus filiis iſrael. Et dixit dñs ad moyſen. Vſq; quo detrahet mihi populus iſte. Quouſq; non credent mihi in omnibus ſignis que feci corā eis? Feriā igitur eos peſtilentia: atq; cōſumā. te aūt faciam principē ſup gentē magnā & fortiorē q̄ hec eſt. Et ait moyſes

Ter. Heb.

הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ — נשה
יִהְיוּ לָבַז הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב — היה בזז
מִצְרָיְמָה: וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו — אמר
נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיְמָה: — שוב
וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פְּנֵיהֶם — נפל פנה
לִפְנֵי כָּל קְהַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: — יעד
וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְכָלֵב בֶּן יְפֻנֶּה מִן
הַתָּרִים אֶת הָאָרֶץ קָרְעוּ בִּגְדֵיהֶם: — תור
וַיֹּאמְרוּ אֶל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ
לָתוּר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד
מְאֹד: אִם חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא — בוא
אֹתָנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת וּנְתָנָהּ
לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר הִוא זָבַת חָלָב — זוב
וּדְבָשׁ: אַךְ בַּיהוָה אַל תִּמְרֹדוּ — מרד
וְאַתֶּם אַל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ — ירא
כִּי לַחְמֵנוּ הֵם סָר צִלָּם — סור צלל
מֵעֲלֵיהֶם וַיהוָה אִתָּנוּ אַל תִּירָאֻם:
וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לִרְגּוֹם אֹתָם — עוד רגם
בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה — כבד ראה
בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: — יעד
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עַד
אָנָה יְנַאֲצֻנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד אָנָה — נאץ
לֹא יַאֲמִינוּ בִי בְּכֹל הָאֹתוֹת אֲשֶׁר — אמן אות
עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ: אַכֶּנּוּ בַדֶּבֶר — עשה נכה
וְאוֹרִשֶׁנּוּ וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי — ירש
גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה — גדל עצם

Transla. Chal.

הָדָא לְמִפַּל בְּחַרְבָּא נְשָׁנָא וְטַפְלַנָא יְהוֹן לְבִזָּא הֲלָא טַב לַנָא דִּנְתוּב לְמִצְרָיִם:
וַאֲמַרוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי נְמַנֵּי רֵישָׁא וּנְתוּב לְמִצְרָיִם: וּנְפַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפֵּיהוֹן קֳדָם
כָּל קְהַל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה מִן מְאַלְּלֵי אַרְעָא בְּזַעוּ
לְבוּשֵׁיהוֹן: וַאֲמַרוּ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַרְעָא דַּעֲבַרְנָא בַהּ לְאַלָּלָא יָתַהּ
טָבָא אַרְעָא לַחְדָא לַחְדָא: אִם רַעֲוָא בָנָא יְיָ וְיָעֵיל יָתָנָא לְאַרְעָא הָדָא וְיִתְּנִנַּהּ לַנָא
אַרְעָא דְּהִיא עָבְדָא חֲלַב וּדְבָשׁ: בְּרַם בְּמֵימְרָא דַּיְיָ לָא תִמְרְדוּן וְאַתּוּן לָא תִדְחֲלוּן מִן
עַמָּא דְאַרְעָא אֲרֵי בִּידָנָא מְסִירִין אִנּוּן עֲדָא תּוּקְפְהוֹן מִנְּהוֹן וּמֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעְדָּנָא
לָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן: וַאֲמַרוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמִרְגַּם יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וִיקָרָא דַּיְיָ אִתְגְּלִי
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֵימָתַי יְהוֹן מַרְגְּזִין קֳדָמַי עַמָּא
הָדֵין וְעַד אֵימָתַי לָא יְהֵימְנוּן בְּמֵימְרִי בְּכָל אָתַיָּא דַּעֲבַדִית בֵּינֵיהוֹן: אֶמְחִנּוּן בְּמוֹתָא
וְאֶשֵׁיצֵינוּן וְאֶעְבֵּד יָתָךְ לְעַם סַגִּיא וְתַקִּיף מִנְּהוֹן: וַאֲמַר מֹשֶׁה

Interp. chal.

hanc vt cadamus gladio: et vxores nr̄e et paruuli nr̄i erūt in predā: nōne melius ē nobis vt reuertamur in egyptū? Dixitq; vnuſquiſq; ad fratrē ſuū. Cōſtituamus principē: et reuertamur in egyptū. Et cecidit moyſes et aaron ſup faciē ſuā corā oī cetu cōgregatiōis filiorꝫ iſrael. Ioſue aūt filius nun et caleb filius iephone de exploratorib⁹ terre ſciderūt veſtimēta ſua: et dixerūt ad oēm cōgregationē filiorꝫ iſrael dicētes. Terra per quā trāſiuimus vt explorarem⁹ eā: bona terra ē valde nimis. Si volūtas dn̄i fuerit nobiſcū: introducet nos in terrā hanc: et tradet nobis terrā q̄ fluit lacte et melle. verūtamē nolite eſſe rebelles ꝯtra verbū dn̄i: neq; vos timeatis populū terre: qꝛ in manu nr̄a traditi ſūt receſſit ab eis fortitudo eorꝫ: et verbū dn̄i eſt in adiutorio nr̄m: nolite metuere eos. Dixerūt oīs cōgregatio vt lapidarēt eos lapidibus. Et gloria dn̄i reuelata eſt in tabernaculo federis oībus filijs iſrl̄. Dixitq; dn̄s ad moyſen. Vſquequo ꝓuocabūt me ad iracundiā populus iſte? et vſquequo nō credēt verbo meo in oībus ſignis que feci inter eos. feriam eos peſtilētia et conſumā eos: et faciam te in populum magnum et fortiorem eis. Dixitq; moyſes

Primitiua chal.

נפל נשה הוה · בזז טוב תוב · מנה · אמר · רעה עול נתן · דחל · עדה אמר · רגם גלה · שכן זמן הוה · רגז זמן מחא · שצא עבד

אל יהוה ושמעו מצרים כי
העלית בכחך את העם הזה
מקרבו: ואמרו אל יושב הארץ
הזאת שמעו כי אתה יהוה בקרב
העם הזה אשר עין בעין נראה
אתה יהוה ועננך עמד עלהם
ובעמד ענן אתה הלך לפניהם
יומם ובעמוד אש לילה: והמתה
את העם הזה כאיש אחד ואמרו
הגוים אשר שמעו את שמעך
לאמר: מבלתי יכלת יהוה להביא
את העם הזה אל הארץ אשר
נשבע להם וישחטם במדבר:
ועתה יגדל נא כח אדני כאשר
דברת לאמר: יהוה ארך אפים
ורב חסד נשא עון ופשע ונקה
לא ינקה פקד עון אבות על
בנים על שלשים ועל רבעים:
סלח נא לעון העם הזה כגדל
חסדך וכאשר נשאתה לעם
הזה ממצרים ועד הנה: ויאמר
יהוה סלחתי כדברך: ואולם חי
אני וימלא כבוד יהוה את כל
הארץ: כי כל האנשים הראים את
כבדי ואת אתתי אשר עשיתי
במצרים ובמדבר וינסו אתי זה
עשר פעמים ולא שמעו בקולי:

עלה כוח · ישב · ראה · פנה · עמד מות · בוא · שבע שחט דבר · גדל כוח · רבב · אלם חיה · מלא כבד · ראה · אות עשה · נסה

ad dominum. Vt audiant egyptii de quorum medio eduxisti populum istum: & habitatores terre huius qui audierūt q tu domine in populo isto sis: & facie videaris ad faciem: & nubes tua protegat illos: & in colūna nubis precedas eos p diē & ī colūna ignis p noctē: q occideris tantā multitudinē quasi vnum hominem: & dicant. Non poterat introducere populum in terrā pro qua iurauerat: idcirco occidit eos in solitudine: Magnificetur ergo fortitudo dñi: sicut iurasti dicens. Dñs patiens & multe mīe: auferens iniquitatē & scelera: nullūq; innoxiū derelinquēs: qui visitas peccata patrū in filios: in tertiam & q̄rtā gñationem. Dimitte obsecro peccatū populi huius secūdū magnitudinem misericordie tue: sicut ppitius fuisti egredientibus de egypto vsq; ad locū istū. Dixitq; dñs. Dimisi iuxta verbū tuum. Viuo ego: & implebitur gloria dñi vniuersa terra. Attamen oēs homines qui viderunt maiestatem meam: & signa que feci in egypto & in solitudine: & tentauerunt me iā per decē vices: nec obedierunt voci mee:

ad dñm: & audiet egypt⁹: q
πρὸς κύριον, καὶ ἀκούσεται αἰγύπτιος, ὅτι
eduxisti fortitudie tua ppl̄m hūc ex ipsis:
ἀνήγαγες τῇ ἰσχύϊ σου τὸν λαὸν τοῦτον ἐξ αὐτῶν,
sed & oēs hitātes in fra
ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς
hac audierūt: q tu dn̄s in pplo hoc
ταύτης ἀκηκόασιν, ὅτι σὺ κύριος ἐν τῷ λαῷ τούτῳ
qui oculis ad oculos videris tu do
ὅστις ὀφθαλμοῖς κατ' ὀφθαλμοὺς ὀπτάζῃ σὺ κύ
mine: & nubes tua ſ̄sidet sup eos: & in
ριε, καὶ ἡ νεφέλη σου ἐφέστηκεν ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐν
colūna nubis tu ambulas prior eis
στύλῳ νεφέλης σὺ πορεύῃ πρότερος αὐτῶν τὴν ἡ
die: & in colūna ignis nocte. & con
μέραν, καὶ ἐν στύλῳ πυρὸς τὴν νύκτα. καὶ ἐκτρί
friges ppl̄m hūc q̄si hoiem vnū. &
ψεις τὸν λαὸν τοῦτον ὡσεὶ ἄνθρωπον ἕνα. καὶ
dicēt gētes q̄cūq; audierūt nomē tuū: di
ἐροῦσιν τὰ ἔθνη ὅσοι ἀκηκόασι τὸ ὄνομά σου, λέ
cētes: eo q̄d nō posset dn̄s introducere
γοντες, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν
ppl̄m hūc in frā: quā iurauit eis:
τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς,
strauit eos in deſto. & nūc exalte
κατέστρωσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ νῦν ὑψωθή
tur man⁹ tua dn̄e queadmodū dixisti: dicēs:
τω ἡ χείρ σου κύριε ὃν τρόπον εἶπας, λέγων,
dn̄s lōganimis: & multū miſicors: & verax:
κύριος μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινός,
auferēs iniq̄tates: & scelera: & pcta: &
ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀδικίας, καὶ ἁμαρτίας, καὶ
expiatiōe nō emūdabit noxiū: reddēs pec
καθαρισμῷ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον, ἀποδιδοὺς ἁ
cata patrū in filios vsq; ad tertiā & quar
μαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τε
tam gn̄atiōes. dimitte peccata populo huic
τάρτης γενεᾶς. ἄφες τὴν ἁμαρτίαν τῷ λαῷ τούτῳ
ſcd̄m magnā miam tuā. queadmodū ppiti⁹ eis fui
κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. καθάπερ ἵλεως αὐτοῖς ἐ
sti ab egypto vsq; nūc. & dixit dn̄s ppi
γένου ἀπὸ αἰγύπτου ἕως τοῦ νῦν. καὶ εἶπε κύριος ἵλε
ti⁹ eis sum ſcd̄m v̄bū tuū: sȝ viuo ego:
ως αὐτοῖς εἰμὶ κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἀλλὰ ζῶ ἐγώ,
& implebit gloria dn̄i oēm frā: q
καὶ ἐμπλήσει ἡ δόξα κυρίου πᾶσαν τὴν γῆν, ὅτι
oēs viri vidētes gloriā meā: &
πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὁρῶντες τὴν δόξαν μου, καὶ τὰ
signa q̄ feci in egypto: & in deſto
σημεῖα ἃ ἐποίησα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ
hoc: & tētauerūt me hac decima vice: &
ταύτῃ, καὶ ἐπείρασάν με τοῦτο δέκατον, καὶ
nō audierūt meā vocē:
οὐκ εἰσήκουσάν μου τῆς φωνῆς,

Exo. 13.d.
Exo. 32.c.

C

D

Primitiua chal.

שמע נסק אסר · חזה · טלל דבר · קטל אחד · יכל עול קום · דבר סגא רחק · סגא עבד טוב · ערה תוב זכה · סער דור · קום מלא · חזה אות נסה · אמר

Interp̄. chal.

corā dn̄o. Audiēt egyptij de quoȝ medio ascendere fecisti populū istū in virtute tua: & dicēt habitātibus in terra hac q̄ audierūt q tu dn̄e cuȝ maiestate tuā habitas in medio populi hui⁹: q̄ oculis suis vidit maiestatē glorie tue dn̄e: & nubes tua obūbrat sup eos: & in colūna nubis tu precedis eos p diē & in colūna ignis p noctē: & si occideris populū hunc q̄si virū vnū: dicent populi q̄ audierūt famā fortitudinis tue dicētes. Eo q nō erat potestas corā dn̄o ad introducendū populū hunc in terrā pro qua iurauit eis: ideo occidit eos in deserto. Nunc aūt magnificet obsecro fortitudo corā te dn̄e: sicut locutus es dicens. Dn̄s patiens & multū benefaciēs: dimittēs iniq̄tates & scelus: parcēs eis q̄ cōuertūtur ad legē eius: & eos q̄ nō cōuertūtur nō iustificat: visitās peccata patrū in filios rebelles in gn̄atione tertiā & in quartā. Dimitte obsecro pcta populi hui⁹ ſm multitudinē bonitatis tue: & sic̄ dimisisti pplo huic ab egypto & vsq; nunc. Dixitq; dn̄s dimisi iuxta verbum tuū. Verūtamen viuo ego: & implebitur gloria dn̄i omnis terra: quia oēs viri qui viderunt gloriam meā & signa mea que feci in egypto & in deserto et tentauerunt corām me iam decem vicibus et non obedierunt verbo meo:

Transla. Chal.

קדם יי׳ וישמעון מצראי ארי אסקתא בחילך ית עמא הדין מביניהון: ויימרון לדיתב ארעא הדא דשמעו ארי את יי׳ דשכינתך שריא בגו עמא הדין דבעיניהון חזו שכינת יקרך יי׳ ועננך מטיל עליהון ובעמודא דעננא את מדבר קדמיהון ביממא ובעמודא דאשתא בליליא: ותקטול ית עמא הדין כגברא חד ויימרון עממיא דשמעו ית שמע גבורתך למימר: מדלית יוכלא קדם יי׳ לאעלא ית עמא הדין לארעא דקיים להון וקטלינון במדברא: וכען יסגי כען חילא קדמך יי׳ כמא דמלילתא למימר: יי׳ מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון שביק לעוין ולמרוד ולחובין סלח לדתיבין לאוריתיה ודלא תיבין לא מזכי מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תליתאי ועל דר רביעי: שבוק כען לחובי עמא הדין כסגיאות טיבותך וכמא דשבקתא לעמא הדין ממצרים ועד כען: ואמר יי׳ שבקית כפתגמך: וברם קיים אנא ומליא יקרא דיי׳ ית כל ארעא: ארי כל גבריא דחזו ית יקרי וית אתותי דעבדית במצרים ובמדברא ונסיאו קדמי דנן עשר זמנין ולא קבילו במימרי:

profecto nō videbūt frā: quā iurauit pr̄ibus
ἦ μὴν οὐκ ὄψονται τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν
suis: sȝ filij eoȝ q̄ sūt mecū hic ho
αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ τέκνα αὐτῶν ἅ ἐστι μετ' ἐμοῦ ὧδε, ὅσοι
die: quotquot nō sciūt bonū aut malū: ois iuni
οὐκ οἴδασιν ἀγαθὸν ἢ κακόν, πᾶς νεώτε
or expers: his dabo frā. oēs āt
ρος ἄπειρος, τούτοις δώσω τὴν γῆν. πάντες δὲ οἱ
irritātes me nō videbūt hāc. at seru⁹ me⁹
παροξύνοντές με οὐκ ὄψονται αὐτήν. ὁ δὲ παῖς μου
chaleb: q̄ fuit sp̄us ali⁹ in eo: & se
χαλὲβ, ὅτι ἐγενήθη πνεῦμα ἕτερον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπη
cut⁹ est me: & inducā eū in frā in quā in
κολούθησέ μοι, καὶ εἰσάξω αὐτὸν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν εἰσ
trauit illuc: & semē ei⁹ possidebit eā.
ῆλθεν ἐκεῖ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει αὐτήν.
at amalec & chanane⁹ habitant in val
ὁ δὲ ἀμαλὴκ καὶ ὁ χαναναῖος κατοικοῦσιν ἐν τῇ κοι
le. cras reuertimini vos & discedite in
λάδι. αὔριον ἐπιστράφητε ὑμεῖς καὶ ἀπάρατε εἰς τὴν
desertū viā maris rubri. & ait dn̄s ad
ἔρημον ὁδὸν θαλάσσης ἐρυθρᾶς. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
moysen & aaron: dicēs: vsq̄quo cōgregatiōes
μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, ἕως τίνος τὴν συναγωγὴν
prauā hāc: q̄ ipsi murmurāt cōtra
τὴν πονηρὰν ταύτην, ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐναντίον
me: murmuratiōnē filioȝ israel: q̄ ipsi mur
μου, τὴν γόγγυσιν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἣν αὐτοὶ γογγύ
murāt de vobis: audiui. dic eis: viuo ego: di
ζουσι περὶ ὑμῶν, ἀκήκοα. εἶπον αὐτοῖς, ζῶ ἐγώ, λέ
cit dn̄s: pfecto queadmodū locuti estis in aures
γει κύριος, ἦ μὴν ὃν τρόπον λελαλήκατε εἰς τὰ ὦτά
meas: sic faciā vobis. in deserto hoc cadēt
μου, οὕτως ποιήσω ὑμῖν. ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ πεσεῖ
cadauera vr̄a. & ois visitatio vr̄a & nu
ται τὰ κῶλα ὑμῶν, καὶ πᾶσα ἡ ἐπισκοπὴ ὑμῶν καὶ οἱ κα
merati vr̄i a viginti ānis & supra: q̄cūq̄
τηριθμημένοι ὑμῶν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, ὅσοι
murmurauerūt cōtra me. si vos introibitis in
ἐγόγγυσαν ἐπ' ἐμοί. εἰ ὑμεῖς εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν
frā in quā extēdi manū meā vt habitare facerē vos
γῆν ἐφ' ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου κατασκηνῶσαι ὑμᾶς
in ea. sed chaleb fili⁹ iephone. & iesus fili⁹
ἐπ' αὐτῆς. ἀλλ' ἢ χαλὲβ υἱὸς ἰεφονή, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ
naue: & pueri: q̄s dixistis in rapinā futu
ναυή, καὶ τὰ παιδία, ἃ εἴπατε εἰς διαρπαγὴν ἔσε
ros: inducā eos in frā: qua vos recessistis
σθαι, εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὑμεῖς ἀπέστητε
ab ea. & cadauera vr̄a cadēt in deserto
ἀπ' αὐτῆς. καὶ τὰ κῶλα ὑμῶν πεσεῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ
hoc. at filij vr̄i erūt vagi in deserto
ταύτῃ. οἱ δὲ υἱοὶ ὑμῶν ἔσονται νεμόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ
q̄draginta ānis. & portabūt fornicatiōes
τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἀνοίσουσι τὴν πορνείαν

Deut. 1.f.
Josue. 14.b.
Infra. 36.g. & 25.b.

C

E

D

F

non videbunt terram pro qua iuraui patribus eorū: nec quisq̄; ex illis qui detraxit mihi intuebitur eā. Seruū meū caleb qui plenus alio spiritu secutus est me: inducam in terrā hanc quam circuiuit: & semen eius possidebit eā: qm̄ amalechites & chananeus habitant in vallibus. Cras amouete castra: & reuertimini in solitudinē p viā maris rubri. Locutusq; est dn̄s ad moysen & aaron dicēs. Vsq;quo multitudo hec pessima murmurat cōtra me. Querelas filiorū israel audiui. Dic ergo eis. Viuo ego ait dominus: sicuti locuti estis audiēte me: sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadauera vestra. Omnes qui numerati estis a viginti annis & supra: & murmurastis cōtra me non intrabitis terram super quam leuaui manum meam: vt habitare vos facerē: preter caleb filium iephone & iosue filiū nun. Paruulos āt vr̄os de quibus dixistis q p̄de hostibus forēt: introducam: vt videant terram que vobis displicuit. Vestra cadauera iacebunt in solitudine. Filii vr̄i erūt vagi in deserto annis quadraginta: & portabūt fornicationē vr̄am

אם יראו את הארץ אשר
נשבעתי לאבתם וכל מנאצי לא
יראוה: ועבדי כלב עקב היתה
רוח אחרת עמו וימלא אחרי
והביאתיו אל הארץ אשר בא
שמה וזרעו יורשנה: והעמלקי
והכנעני יושב בעמק מחר פנו
וסעו לכם המדבר דרך ים סוף:
וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר: עד מתי לעדה הרעה
הזאת אשר המה מלינים עלי את
תלנות בני ישראל אשר המה
מלינים עלי שמעתי: אמר אלהם
חי אני נאם יהוה אם לא כאשר
דברתם באזני כן אעשה לכם:
במדבר הזה יפלו פגריכם וכל
פקדיכם לכל מספרכם מבן
עשרים שנה ומעלה אשר
הלינתם עלי: אם אתם תבאו אל
הארץ אשר נשאתי את ידי
לשכן אתכם בה כי אם כלב בן
יפנה ויהושע בן נון: וטפכם אשר
אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם
וידעו את הארץ אשר מאסתם
בה: ופגריכם אתם יפלו במדבר
הזה: ובניכם יהיו רעים במדבר
ארבעים שנה ונשאו את זנותיכם

שבע נאץ · היה · בוא · ירש · ישב · נסע · דבר · עדה רעע · לון עלה · חיה · עשה · דבר נפל · ספר · עלה · לון בוא · טפף · בזז היה בוא · נפל דבר · היה רעה · רבע זנה

Transla. Chal.

אם יחזון ית ארעא דקיימית לאבהתהון וכל דארגיזו קדמי לא יחזונה: ועבדי כלב חלף דהות רוח אוחרי עמיה ואשלים בתר דחלתי ואעליניה לארעא דעל לתמן ובנוהי ירתונה: ועמלקאה וכנענאה יתיב במישרא מחר אתפנו וטולו לכון למדברא אורח ימא דסוף: ומליל יי׳ עם משה ועם אהרן למימר: עד אימתי לכנשתא בישתא הדא דאנון מתרעמין עלי ית תורעמות בני ישראל דאנון מתרעמין עלי שמיע קדמי: אימר להון קיים אנא אמר יי׳ אם לא כמא דמלילתון קדמי כין אעביד לכון: במדברא הדין יפלון פגריכון וכל מניניכון לכל חושבנכון מבר עשרין שנין ולעילא דאתרעמתון עלי: אם אתון תיעלון לארעא דקיימית במימרי לאשראה יתכון בה אילהין כלב בר יפנה ויהושע בר נון: וטפלכון דאמרתון לביזא יהון ואעיל יתהון וידעון ית ארעא דקצתון בה: ופגריכון דלכון יפלון במדברא הדין: ובניכון יהון טען במדברא ארבעין שנין ויקבלון ית חוביכון

Interp̄. chal.

si videbūt terrā pro qua iuraui pr̄ibus suis: & oēs q̄ irritauerūt corā me nō videbūt eam. Seruū aūt meū caleb eo q fuit cuȝ eo alius sp̄us: & pfecte secutus est timorē meū introducā in terrā ad quā ingressus est: & filij sui possidebūt eā. Amalechites āt & chanane⁹ habitāt in valle: cras reuertimini & mouete castra in solitudinē p viā maris rubri. Locutusq; ē dn̄s cū moyse & cū aaron dicēs. Vsq;q̄ ɔgregatio hec pessima murmurabūt ɔtra me? murmuratio filioȝ isrl̄ q ipsi murmurāt cōtra me audita est corā me. dic eis. Viuo ego dicit dn̄s q sic̄ locuti estis corā me: sic faciā vobis. in solitudine hac cadent cadauera vr̄a & oēs q̄ numerati sunt ex vobis iuxta oēm numerationē vr̄am a viginti annis & supra: q murmurastis cōtra me. Si vos intrabitis in terrā pro qua iuraui in verbo meo vt habitare facerē vos in ea: preter caleb filiū iephone et iosue filiū nun. Paruulos aūt vr̄os de q̄bus dixistis q essent in predā: introducā & cognoscent terrā que displicuit vobis. Cadauera aūt vestra cadent in deserto hoc: & filij vestri morabuntur in solitudine quadraginta annis: & suscipient iniquitates vestras:

Primitiua chal.

חזה קום רגז · שלם עול · נטל · אמר מתי · רגש · קום עני דבר · נפל מנה שנה · עול שרא · טפף בזז היה · מוק נפל אחר · רבע קבל

Text. Heb.

יהוה אלהיכם: את שבתתי
תשמרו ומקדשי תיראו אני
יהוה: אם בחקתי תלכו ואת
מצותי תשמרו ועשיתם אתם:
ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה
הארץ יבולה ועץ השדה יתן
פריו: והשיג לכם דיש את בציר
ובציר ישיג את זרע ואכלתם
לחמכם לשבע וישבתם לבטח
בארצכם: ונתתי שלום בארץ
ושכבתם ואין מחריד והשבתי
חיה רעה מן הארץ וחרב לא
תעבר בארצכם: ורדפתם את
איביכם ונפלו לפניכם לחרב:
ורדפו מכם חמשה מאה ומאה
מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם
לפניכם לחרב: ופניתי אליכם
והפריתי אתכם והרביתי אתכם
והקימתי את בריתי אתכם:
ואכלתם ישן נושן וישן מפני
חדש תוציאו: ונתתי משכני
בתוככם ולא תגעל נפשי
אתכם: והתהלכתי בתוככם
והייתי לכם לאלהים ואתם
תהיו לי לעם: אני יהוה
אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים מהית להם

Primitiua heb.

שמר קדש · ירא · הלך · צוה עשה · נתן · בול · פרה נשג · דוש בצר · שלם · חרד שבת · רעה · עבר · פנה · פרה רבה · קום ברת · יצא ישן · געל · הלך · היה · היה

Trāſla. B. Hiero.

dñs deus veſter. Cuſtodite ſabbata mea: & pauete ad ſanctuarium meum. Ego dñs. Si in pceptis meis ambulaueritis: & mādata mea cuſtodieritis: & feceritis ea: dabo vobis pluuias tēporibus ſuis: & terra gignet germē ſuū: & pomis arbores replebuntur. Apphēdet meſſis tritura vindemiam: & vindemia occupabit ſementē: & comedetis panē veſtrū in ſaturitate: & abſq; pauore habitabitis i terra vr̄a. Dabo pacē in finibus veſtris: dormietis & nō erit qui exterreat. Auferam malas beſtias: & gladius non tranſibit terminos veſtros. Perſequemini inimicos vr̄os: & corruent coram vobis. Perſequentur quinq; de veſtris cētū alienos: & cētū de vobis decē millia. Cadent inimici veſtri gladio in conſpectu veſtro. Reſpiciā vos & creſcere faciam: multiplicabimini: & firmabo pactum meum vobiſcum. Comedetis vetuſtiſſima veterum: & vetera nouis ſupuenientibus proiicietis. Ponā tabernaculū meū in medio veſtri. & non abiiciet vos anima mea. Ambulabo inter vos: & ero deus veſter: voſq; eritis populus meus. Ego dominus deus veſter qui eduxi vos de terra egyptiorum: ne ſeruiretis eis.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dñs deus vr̄. ſabbata mea ſeruabitis:
κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε,
& a ſctuario meo timebitis: ego dñs.
καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε, ἐγὼ κύριος.
ſi in pceptis meis ābulaueritis: & mā
ἐὰν ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐν
data mea obſeruaueritis: & feceritis ea: &
τολάς μου φυλάξησθε, καὶ ποιήσητε αὐτάς; καὶ
dabo pluuiā vobi in tēpore ſuo: & ťra dabit
δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ δώσει
germina ſua: & ligna cāpoꝝ red
τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων ἀπο-
dent fructū ſuū. & apphēdet vobis
δώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ καταλήψεται ὑμῖν
tritura vindemiā: & vindemia apphē-
ὁ ἀλωητὸς τὸν τρυγητόν, καὶ ὁ τρυγητὸς καταλήψε-
det ſemētē. & comedetis panē vr̄m ad
ται τὸν σπόρον, καὶ φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς
ſaturitatē. & hītabitis cū ſecuritate in
πλησμονήν. καὶ κατοικήσετε μετὰ ἀσφαλείας ἐπὶ
ťra vr̄a: & dabo pacē in ťra vr̄a: &
τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ δώσω εἰρήνην ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ
dormietis: & nō erit vos exterrēs. &
κοιμηθήσεσθε, καὶ οὐκ ἔσται ὑμᾶς ὁ ἐκφοβῶν. καὶ
perdā beſtias malas ex ťra vr̄a: & bel
ἀπολῶ θηρία πονηρὰ ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ πόλε-
lū nō trāſibit p ťrā vr̄az: & pſequimini
μος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ διώξετε
inimicos vr̄os: & cadēt corā vobis
τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ πεσοῦνται ἐνώπιον ὑμῶν
in cede. & pſequēt ex vobis qnq; cētū:
ἐν φόνῳ. καὶ διώξονται ἐξ ὑμῶν πέντε ἑκατόν,
& cētū ex vobis pſeqnt decē millia. & ca
καὶ ἑκατὸν ἐξ ὑμῶν διώξονται μυριάδας. καὶ πεσοῦν-
dēt inimici vr̄i corā vobis gladio. &
ται οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν μαχαίρα. καὶ
reſpiciā ſup vos: & creſcere faciā vos: & multi
ἐπιβλέψω ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ αὐξανῶ ὑμᾶς, καὶ πλη-
plicabo vos: & ſtatuā pactū meū vobiſcū:
θυνῶ ὑμᾶς, καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μεθ᾽ ὑμῶν,
& comedetis & antiq̄ antiquoꝝ: & antiq̄
καὶ φάγεσθε καὶ παλαιὰ παλαιῶν, καὶ παλαιὰ
ex cōſpectu nouoꝝ efferetis. & ponā tabna-
ἐκ προσώπου νέων ἐξοίσετε. καὶ θήσω τὴν σκη-
culū meū in vobis: & nō abomiabit aīa mea
νήν μου ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ βδελύξεται ἡ ψυχή μου
vos. & ambulabo inter vos: & ero
ὑμᾶς. καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἔσομαι
vr̄ deus: & vos eritis mihi in pplm: ego
ὑμῶν θεός, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, ἐγώ
ſum dñs deus vr̄ q̄ eduxi vos ex ťra
εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς
egypti: cū eſſetis vos
αἰγύπτου, ὄντων ὑμῶν

Deut. 28. a. · Iob. 11. d. · B

Interp. chal.

dñs deus vr̄. Dies ſabbatoꝝ meoꝝ cuſtodite: & domū ſanctuarii mei metuite: ego dñs. Si in legitimis meis ambulaueritis: & precepta mea cuſtodieritis: & feceritis ea: dabo pluuiā veſtrā in tēporibus ſuis: & dabit terra fructuz ſuū: & arbor agri dabit poma ſua. et apprehendet vobis tritura vindemiam: & vindemia apprehēdet pullulationē ſemētis: & comedetis panē veſtrū in ſaturitate: & habitabitis confidēter in terra veſtra. Daboq; pacē in terra: & manebitis & nō erit qui commoueat vos: & ceſſare faciā beſtiam malā de terra: & occidentes gladio nō tranſibūt per terrā vr̄am. Et perſequemini inimicos veſtros: & corruent coram vobis in gladio. Perſequēturq; quinq; ex vobis centum: & centum ex vobis fugabūt decem millia. Et cadent inimici veſtri coram vobis in gladio. & aſpiciam vos in verbo meo: vt benefaciā vobis: & creſcere vos faciam: et multiplicabo vos: & ſtatuam pactum meum vobiſcum. Comedetiſq; vetera veterum. & vetera proper noua efferetis. Daboq; tabnaculū meū inter vos: & nō abiiciet vos vbū meū: & hītare faciā maieſtatē meā iter vos: & ero vobis i deū: & vos eriti corā me in pplz. Ego dñs de᷑ vr̄: q̄ eduxi vos de ťra egypti: ne

Primitiua chal.

שבת נטר קדש · הוה יהב נתן · אבב דוש עבר · אכל שבע יתב · שרא נוד נטל · חיה עדה רדף · נפל רבב ערק · פנה אמר טוב · נפש סאב קום · חדת פנה שכן · רחק שרא הוה

Transla. Chal.

יי אלהכון: ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מקדשי תהון דחלין אנא יי: אם בקימי תהכון וית פקודי תטרון ותעבדון יתהון: ואתן מטריכון בעדניהון ותתן ארעא עללתה ואילן חקלא יתן איביה: ויערע לכון דישא ית קטפא וקטפא יערע ית אפקות בר זרעא ותיכלון לחמכון לשבע ותתבון לרחצן בארעכון: ואתן שלמא בארעא ותשרון ולית דמניד ואבטל חיתא בישתא מן ארעא ודקטלין בחרבא לא יעדון בארעכון: ותרדפון ית בעלי דבביכון ויפלון קדמיכון לחרבא: וירדפון מנכון חמשא למאה ומאה מנכון לרבותא ירדפון ויפלון בעלי דבביכון קדמיכון לחרבא: ואתפני במימרי לאוטבא לכון ואפיש יתכון ואסגי יתכון ואקים ית קימי עמכון: ותיכלון עתיקא דעתיק ועתיקא מן קדם חדתא תפנון: ואתן משכן יקרי ביניכון ולא ירחק מימרי יתכון: ואשרי שכינתי ביניכון ואהוי לכון לאלה ואתון תהון קדמי לעם: אנא יי אלהכון דאפיקית יתכון מארעא דמצרים מלמהוי להון

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ſeruī. & cōfregi vinculū iugi ve-
δούλων. καὶ συνέτριψα τὸν δεσμὸν τοῦ ζυγοῦ ὑ-
ſtri: et duxi vos cū fiducia. ſi aūt nō o-
μῶν, καὶ ἤγαγον ὑμᾶς μετὰ παρρησίας. ἐὰν δὲ μὴ ὑ-
bedieritis mihi: neq; feceritis pcepta
πακούσητέ μου, μηδὲ ποιήσητε τὰ προστάγματά
mea hec: ſz inobediētes fueritis ipſis: &
μου ταῦτα, ἀλλὰ ἀπειθήσητε αὐτοῖς, καὶ τοῖς
iudicia mea ſpreuerit aīa vr̄a: ita vt vos
κρίμασί μου προσοχθίσῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν, ὥστε ὑμᾶς
nō faciatis oīa mādata mea: ita vt diſſi-
μὴ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς μου, ὥστε διασκε-
petis vos pactū meū: & ego faciā ſic
δάσαι ὑμᾶς τὴν διαθήκην μου, καὶ ἐγὼ ποιήσω οὕ-
vobis. & obfirmabo ſup vos feſtinationē: &
τως ὑμῖν. καὶ ἐπιστήσω ἐφ᾽ ὑμᾶς σπουδήν, τήν τε
egeſtatē: et ſcabiē: & ictericū: cōſumē
ἀπορίαν, τήν τε ψώραν, καὶ τὸν ἴκτερον, σφακελί-
tes oculos vr̄os: & aīam vr̄az li-
ζοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ τὴν ψυχὴν ὑμῶν ἐκ-
queſcētē. & ſeminabitis i vanū ſemina
τήκουσαν. καὶ σπερεῖτε διὰ κενῆς τὰ σπέρματα
vr̄a: & comedēt ea aduerſarii vr̄i. & obfir
ὑμῶν, καὶ ἔδονται αὐτὰ οἱ ὑπεναντίοι ὑμῶν. καὶ ἐπι-
mabo faciē meā ɔ̄ vos: & cadetis co
στήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ πεσεῖσθε ἐναν-
rā inimicis vr̄is: & pſeqnt vos odiē
τίον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ διώξονται ὑμᾶς οἱ μισοῦν-
tes vos: & fugietis nullo pſequēte vos. &
τες ὑμᾶς, καὶ φεύξεσθε οὐδενὸς διώκοντος ὑμᾶς. καὶ
ſi vſq; ad hoc nō obedieritis mihi: & addā
ἐὰν ἕως τούτου μὴ ὑπακούσητέ μου, καὶ προσθήσω
caſtigare vos plagis ſepties pro pec
παιδεῦσαι ὑμᾶς πληγαῖς ἑπτάκις ἐπὶ ταῖς ἁμαρ-
catis vr̄is: & cōfringā ſupbiā arrogā
τίαις ὑμῶν, καὶ συντρίψω τὴν ὕβριν τῆς ὑπερηφα-
tie vr̄e: & ponā celū vobis ſicut ferreū:
νίας ὑμῶν, καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῖν ὡς σιδηροῦν,
& ťrā vr̄az ſicut eneā: & erit in vanū
καὶ τὴν γῆν ὑμῶν ὡσεὶ χαλκῆν, καὶ ἔσται εἰς κενὸν ἡ
vis vr̄a. & nō dabit ťra vr̄a ſemē ſuū: &
ἰσχὺς ὑμῶν. καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὸν σπόρον αὐτῆς καὶ
lignū agri nō dabit fructū ſuū. & ſi
τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτοῦ. καὶ ἐὰν
poſt hec ābulaueritis obliqui: & nō volueritis
μετὰ ταῦτα πορεύησθε πλάγιοι, καὶ μὴ βούλησθε
obedire mihi: addā vobis plagas ſeptē iuxta pctā
ὑπακούειν μου, προσθήσω ὑμῖν πληγὰς ἑπτὰ κατὰ τὰς ἁμαρτί-
vr̄a. & mittā ſup vos agreſtes beſtias ťre: & co
ας ὑμῶν. καὶ ἀποστελῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς τὰ ἄγρια θηρία τῆς γῆς, καὶ κα-
medēt vos: & cōſumēt iumēta vr̄a: & pau-
τέδονται ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσει τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ὀλιγο-
cos faciēt vos. & ſolitarie erūt vie vr̄e: & ſi
στοὺς ποιήσει ὑμᾶς. καὶ ἔρημοι ἔσονται αἱ ὁδοὶ ὑμῶν, καὶ ἐὰν

Deut. 18. b. · C · D

Trāſla. B. Hiero.

& qui confregi catenas ceruicum veſtrarū vt incederetis erecti. Quod ſi non audieritis me: nec feceritis omnia mādata mea: ſed ſpreueritis leges meas: & iudicia mea contempſeritis: vt non faciatis ea q̄ a me cōſtituta ſūt: & ad irritū pducatis pactū meum: ego quoq; hec faciā vobis. Viſitabo vos velociter in egeſtate & ardore: qui cōficiat oculos veſtros & conſumat aīas vr̄as. Fruſtra feretis ſemētē: que ab hoſtibus deuorabitur. Ponā faciē meā cōtra vos & corruetis coram hoſtibus veſtris: & ſubiiciemini his q oderunt vos. Fugietis nemine perſequente. Si autē nec ſic obedieritis mihi: addā correptiones veſtras ſeptuplum propter peccata vr̄a: & conteram ſuperbiā duricie veſtre. Daboq; vobis celū deſup ſicut ferrū & terrā eneā. Cōſumetur in caſſum labor veſter. non proferet terra germen: nec arbores poma prebebunt. Si ābulaueritis ex aduerſo mihi: nec volueritis audire me: addam plagas veſtras vſq; in ſeptuplū pp pctā vr̄a. Emittamq; in vos beſtias agri: que cōſumant vos & pecora veſtra: & ad paucitatē cuncta redeāt. deſerteq; fient vie vr̄e. Quod ſi

Text. Heb.

עבדים ואשבר מטת עלכם
ואולך אתכם קוממיות: ואם לא
תשמעו לי ולא תעשו את כל
המצות האלה: ואם בחקתי
תמאסו ואם את משפטי תגעל
נפשכם לבלתי עשות את כל
מצותי להפרכם את בריתי: אף
אני אעשה זאת לכם והפקדתי
עליכם בהלה את השחפת ואת
הקדחת מכלות עינים ומדיבת
נפש וזרעתם לריק זרעכם
ואכלהו איביכם: ונתתי פני בכם
ונגפתם לפני איביכם ורדו בכם
שנאיכם ונסתם ואין רדף
אתכם: ואם עד אלה לא תשמעו
לי ויספתי ליסרה אתכם שבע
על חטאתיכם: ושברתי את גאון
עזכם ונתתי את שמיכם כברזל
ואת ארצכם כנחשה: ותם לריק
כחכם ולא תתן ארצכם את
יבולה ועץ הארץ לא יתן פריו:
ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו
לשמע לי ויספתי עליכם מכה
שבע כחטאתיכם: והשלחתי בכם
את חית השדה ושכלה אתכם
והכריתה את בהמתכם והמעיטה
אתכם ונשמו דרכיכם: ואם

Primitiua heb.

שבר מוט · הלך · שמע עשה · צוה · מאס שפט · פור · פקד · כלה דאב · נתן פנה · רדה · נוס · שמע · יסר · גאה · עזז נתן · תמם · כח נתן · בול · הלך קרה אבה · נכה · שלח · היה · כרת מעט · שמם

Transla. Chal.

עבדין ותברית ניר עממיא מנכון ודברית יתכון בחירותא: ואם לא תקבלון למימרי ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין: ואם בקימי תקוצון ואם ית דיני תרחיק נפשכון בדיל דלא למעבד ית כל פקודי לאשניותכון ית קימי: אף אנא אעביד דא לכון ואסער עליכון בהולא ית שחפתא וית קדחתא מחשכן עינין ומפחן נפש ותזרעון לריקנו זרעכון ויכלוניה בעלי דבביכון: ואתן רוגזי בכון ותתברון קדם בעלי דבביכון וירדון בכון סנאיכון ותערקון ולית דרדיף יתכון: ואם עד אלין לא תקבלון למימרי ואוסיף למרדי יתכון שבע על חוביכון: ואתבר ית יקר תקפכון ואתן ית שמיא דעליכון תקיפין כפרזלא דלא לאחתא מטרא וארעא דתחותיכון חסינא כנחשא דלא למעבד פירין: ויסוף לריקנו חילכון ולא תתן ארעכון ית עללתה ואילן ארעא לא יתן איביה: ואם תהכון קדמי בקשיו ולא תיבון לקבלא למימרי ואוסיף לאיתאה עליכון מחא שבע כחוביכון: ואגרי בכון ית חית ברא ותתכל יתכון ותשיצי ית בעירכון ותזער יתכון ויצדון אורחתכון: ואם

Interp. chal.

ſeruiretis eis. Et cōfregi iugū populoꝝ ex vobis: et duxi vos in libertate. Si aūt non obedieritis verbo meo: nec feceritis oia precepta hec: & ſi legitima mea ſpreueritis: & iudicia mea abominata fuerit aīa vr̄a: vt nō faciatis oia precepta mea: vt immutetis pactum meū: ego quoq; hec faciā vobis: viſitaboq; vos in cōturbatione egeſtate & ardore: obſcurātib᷒ oculos et exſpirare faciētib᷒ aīam. Seminabitiſq; i vanū ſemē veſtrū: & comedēt illud inimici vr̄i. Ponāq; irā meā cōtra vos: & ɔteremini corā inimicis vr̄is: & dñabunt veſtri q̄ oderūt vos. Et fugietis nemine perſequēte vos. & ſi in his nō obedieritis verbo meo: addā corripere vos ſepties ſup pctā vr̄a. et cōterā gloriā fortitudinis vr̄e: daboq; celos q̄ ſunt ſup vos fortes ſicut ferrum vt nō deferāt pluuiā: & terrā q̄ eſt ſubter vos fortem ſicut es nec faciet fructus. cōſumeturq; in caſſuz fortitudo veſtra: & nō dabit terra germen ſuum: neq; arbor terre dabit fructū ſuū. Et ſi ambulaueritis coram me in duritia: & nolueritis obedire verbo meo: addam inducere ſup vos percuſſionē ſeptuplū iuxta peccata veſtra: Immittāq; in vos beſtias agri: & abſq; liberis facient vos: & conſumabūt pecora veſtra: & diminuent vos: & deſerte erunt vie veſtre. Et ſi

Primitiua chal.

חור קבל אמר · עבד פקד קום · קוץ דון עבד · שנה סער בהל · חשך נפח זרע · אכל נתן תבר · רדה ערק יסף · ירדה תבר על · נחת עבד סוף · אבב רדה קשה · אבה אתא גרה · חיה תכל שצא

עד תם פגריכם במדבר׃ במספר
הימים אשר תרתם את הארץ
ארבעים יום יום לשנה יום
לשנה תשאו את עונתיכם
ארבעים שנה וידעתם את
תנואתי׃ אני יהוה דברתי אם
לא זאת אעשה לכל העדה הרעה
הזאת הנועדים עלי במדבר
הזה יתמו ושם ימתו׃ והאנשים
אשר שלח משה לתור את
הארץ וישבו וילינו עליו את כל
העדה להוציא דבה על הארץ׃
וימתו האנשים מוצאי דבת
הארץ רעה במגפה לפני יהוה׃
ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו
מן האנשים ההם ההלכים לתור
את הארץ׃ וידבר משה את
הדברים האלה אל כל בני
ישראל ויתאבלו העם מאד׃
וישכמו בבקר ויעלו אל ראש
ההר לאמר הננו ועלינו אל
המקום אשר אמר יהוה כי
חטאנו׃ ויאמר משה למה זה
אתם עברים את פי יהוה והוא
לא תצלח׃ אל תעלו כי אין
יהוה בקרבכם ולא תנגפו לפני
איביכם׃ כי העמלקי והכנעני

Tråſla.B.Hiero.

donec cõſumantur cadauera patrũ in deſerto iuxta numerũ quadraginta dierũ quibus cõſideraſtis terrã. Annus pro die imputabitur. Et quadraginta annis recipietis iniqtates vr̃as: & ſcietis vltionẽ meã. Qm̃ ſicut locutus ſum: ita faciam omni multitudini huic peſſime: q̃ cõſurrexit aduerſum me. In ſolitudine hac deficiet & morietur. Igitur omnes viri quos miſerat moyſes ad contemplandam terrã: & q reuerſi murmurare fecerãt cõtra eũ oẽm multitudinẽ detrahentes terre ꝙ eſſet mala: mortui ſunt atq; percuſſi in conſpectu domini. Ioſue aũt filius nun & caleph filius iephõe vixerũt ex oĩbus qui perrexerant ad cõſiderãdã terram. Locutuſq; eſt moyſes vniuerſa verba hec ad oẽs filios iſrael: & luxit populus nimis. Et ecce mane primo ſurgentes aſcẽderunt verticẽ montis: atq; dixerũt. Parati ſumus aſcẽdere ad locũ de quo dñs locutus eſt: quia peccauimus. Quibus moyſes. Cur inquit trãſgredimini verbum domini: quod vobis nõ cedet in proſperũ. Nolite aſcẽdere. non enim eſt dñs vobiſcũ: ne corruatis coram inimicis veſtris. Amalechites & chananeus

Interp̃.chal.

donec cõſumant cadauera vr̃a in deſerto, iuxta numerũ dierũ qbus exploraſtis terraz q̃draginta diebus: dies pro anno: dies pro anno ſupputabit: ⁊ recipietis iniqtates vr̃as q̃draginta annis: ⁊ ſcietis ꝙ murmuraſtis cõtra me. Ego dñs decreui ĩ verbo meo ſi non hoc faciã oĩ ꝯgregationi peſſime q̃ cõuenerũt cõtra me: in ſolitudine hac cõſument: ⁊ ibi morientur. Uiri aũt quos miſit moyſes ad explorandã terrã reuerſi ſunt ⁊ fecerũt murmurare cõtra eum oẽm congregationẽ vt detraherent terre. Et mortui ſunt viri qui detraxerũt terre peſte corã dño. Joſue autẽ filius nun ⁊ caleb filius iephone vixerũt ex viris qui abierũt ad explorandã terrã. Locutuſq; eſt moyſes verba hec cum oĩbus filijs iſrael: ⁊ luxit populus valde. Surrexerũtq; mane ⁊ aſcenderũt ad verticẽ montis dicentes. Ecce nos aſcendimus ad locũ: de quo dixit dominus: quia peccauimus. Dixitq; moyſes. Quare vos tranſgredimini decretuz verbi domini: ⁊ hoc nõ proderit. Non aſcendatis: quia non eſt maieſtas domini inter vos: ne conteramini coram inimicis veſtris. Amalechites autem ⁊ chananeus

Tranſla.Chal.

שם לפניכם ונפלתם בחרב כי
על כן שבתם מאחרי יהוה ולא
יהיה יהוה עמכם׃ ויעפלו לעלות
אל ראש ההר וארון ברית יהוה
ומשה לא משו מקרב המחנה׃
וירד העמלקי והכנעני הישב בהר
ההוא ויכום ויכתום עד החרמה׃
וידבר יהוה אל משה

Ca.xv.

לאמר׃ דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם כי תבאו אל ארץ
מושבתיכם אשר אני נתן לכם׃
ועשיתם אשה ליהוה עלה או
זבח לפלא נדר או בנדבה או
במעדיכם לעשות ריח ניחח
ליהוה מן הבקר או מן הצאן׃
והקריב המקריב קרבנו ליהוה
מנחה סלת עשרון בלול ברבעית
ההין שמן׃ ויין לנסך רביעית ההין
תעשה על העלה או לזבח לכבש
האחד׃ או לאיל תעשה מנחה
סלת שני עשרנים בלולה
בשמן שלשית ההין׃ ויין לנסך
שלשית ההין תקריב ריח ניחח
ליהוה׃ וכי תעשה בן בקר עלה
או זבח לפלא נדר או
שלמים ליהוה׃ והקריב על בן
הבקר מנחה סלת שלשה

Tråſla.B.Hiero.

ante vos ſunt: quorum gladio corruetis: eo ꝙ nolueritis acquieſcere domino: nec erit dñs vobiſcũ. At illi cõtenebrati aſcenderũt in verticẽ montis. Arca aũt teſtamẽti dñi & moyſes non receſſerunt de caſtris. Deſcenditq; amalechites & chananeus qui habitabat ĩ mõte: & pcutiẽs eos atq; cõcidẽs pſecutus ẽ eos vſq; horma. Ca.15.

Locutus eſt dñs ad moyſen dicẽs. Loquere ad filios iſrael: & dices ad eos. Cũ ingreſſi fueritis terram hitatiõis vr̃e: quã ego dabo vobis: & feceritis oblationem dñõ in holocauſtũ aut victimã pacificã vota ſoluentes vel ſpõte offerẽtes munera: aut in ſolẽnitatibus vr̃is adolẽtes odorẽ ſuauitatis dño: de bob' ſiue de ouibus offeret quicunq; imolauerit victimam ſacrificium ſimile decimã partẽ ephi cõſpſam oleo: qd mẽſurã habebit q̃rtã ptẽ hin: & vinũ ad liba fundẽda eiuſdẽ mẽſure dabit in holocauſtũ ſiue ĩ victimã: Per agnos ſingulos & arietes erit ſacrificiũ ſile duarũ decimarũ q̃ cõſpſa ſit oleo tertie ptis hin. & vinũ ad libamentũ tertie ptis eiuſdẽ mẽſure offeret in odorẽ ſuauitatis domĩo. Qñ vero de bobus feceris holocauſtum: aut hoſtiã vt impleas votũ vel pacificas victimas: dabis per ſingulos boues ſimile tres

Interp̃.chal.

ibi ſunt ãte vos: ⁊ corructis gladio: eo ꝙ reuerſi eſtis a cultu dñi: ⁊ nõ erit verbũ dñi in adiutoriũ vr̃m. ⁊ impie egerũt vt aſcenderẽt in verticẽ mõtis. arca aũt pacti dñi ⁊ moyſes nõ receſſerũt de medio caſtrorũ. Deſcenditq; amalechites ⁊ chananeus q̃ hitabat in mõte illo ⁊ percuſſerũt eos ⁊ pſecuti ſunt eos vſq; horma.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Ca.15.
Loq̃re cum filijs iſrael ⁊ dices ad eos. Cum ingreſſi fueritis in terrã habitationis vr̃e: quã ego dabo vobis ⁊ feceritis oblationẽ corã dño holocauſtuz aut hoſtiã ſanctificatã pro ſolutione voti aut ſponte aut qđ fit in ſolẽnitatibus vr̃is: vt ſuſcipiat cum beneplacito corã dño de bobus aut de ouibus: offeret qui obtulerit oblationẽ ſuã corã dño pro munere decimã ſimile cõſperſe quarta parte hin olei: ⁊ vinũ pro libamento quartã partẽ hin offerẽs in holocauſtũ aut victimã ſanctificationũ: per agnos ſingulos aut p ſingulos arietes facies munus: duas decimas ſimile cõſperſe tertia parte hin olei: ⁊ vinũ pro libamento tertiam partẽ hin offeres: vt ſuſcipiatur cum beneplacito coram dño. Et quãdo feceris vitulum in holocauſtum aut in hoſtiã ſanctificatã pro ſolutione voti aut victimã ſanctificationũ coram dño: offeret ſuper vitulum munus: tres

עשרנים בלול בשמן חצי ההין׃ צה
ויין תקריב לנסך חצי ההין
אשה ריח ניחח ליהוה׃ ככה יעשה
לשור האחד או לאיל האחד
או לשה בכבשים או בעזים׃
ספר כמספר אשר תעשו ככה תעשו
זבח עשה לאחד כמספרם׃ כל האזרח יעשה
ככה את אלה להקריב אשה
ריח ניחח ליהוה׃ וכי יגור אתכם
נור דור גר או אשר בתוככם לדרתיכם
ועשה אשה ריח ניחח ליהוה
כאשר תעשו כן יעשה׃ הקהל
נור חקה אחת לכם ולגר הגר חקת
עלם היה עולם לדרתיכם ככם כגר יהיה
כנה היה שפט לפני יהוה׃ תורה אחת ומשפט
אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם׃
דבר וידבר יהוה אל משה לאמר׃
דבר אל בני ישראל ואמרת
בוא אלהם בבאכם אל הארץ
בוא אשר אני מביא אתכם שמה׃
והיה באכלכם מלחם הארץ
רום תרימו תרומה ליהוה׃ ראשית
ערסתכם חלה תרימו תרומה
כתרומת גרן כן תרימו אתה׃
נתן מראשית ערסתיכם תתנו
ליהוה תרומה לדרתיכם׃
שגה עשה וכי תשגו ולא תעשו את כל

decimas cōſperſe oleo qd habeat mediū mēſu re hin: & vinū ad libā fundēda eiuſdē menſure in oblationē ſuauiſſimi odoris dño. Sic facies p ſingulos boues & arietes & agnos & hedos. tā indigene q̃ peregrini eodē ritu offerēt ſacrificia. Vnū pceptū erit atq̧ iudiciū tā vobis q̃ aduenis terre. Locutuſq̧ eſt dñs ad moyſen dicēs. Loq̄re filiis iſrael & dices ad eos. Cū veneritis i terram quam dabo vobis: & comederitis de panibus regionis illius: ſeparabitis primitias domino de cibis veſtris. Sicut de areis primitias ſeparabitis: ita & de pulmentis dabitis primitiua dño. Quod ſi per ignorantiā preterieritis quicquam

decimas cōfecte in oleo dimidiū hin:
δέκατα ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ ἥμισυ τοῦ ἴν,
τ vinū in libamen dimidiū hin. oblatio
καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ ἥμισυ τοῦ ἴν. κάρπωμα
odorē ſuauitatis dño: ſic facies vitulo
ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, οὕτως ποιήσεις τῷ μόσχῳ
vni: aut arieti vni: aut agno vni: ex
τῷ ἑνί, ἢ τῷ κριῷ τῷ ἑνί, ἢ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, ἐκ
ouib⁹ aut ex capris. iuxta numeꝝ
τῶν προβάτων ἢ ἐκ τῶν αἰγῶν. κατὰ τὸν ἀριθμὸν
eoꝝ q̄ feceritis: ſic facietis vni: iuxta
ὧν ἂν ποιήσητε, οὕτως ποιήσετε τῷ ἑνί, κατὰ
numeꝝ eoꝝ. ois indigena faciet ſic:
τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. πᾶς ὁ αὐτόχθων ποιήσει οὕ-
tales offerat oblationes in odorē
τως, τοιαῦτα προσενέγκαι καρπώματα εἰς ὀσμὴν
ſuauitatis dño. ſi ꝟo aduena in vobis fuerit in
εὐωδίας κυρίῳ. ἐὰν δὲ προσήλυτος ἐν ὑμῖν προσ-
terra vra: aut qcūq̧ fuerit iter vos in
γένηται ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, ἢ ὃς ἂν γένηται ἐν ὑμῖν ἐν ταῖς
gñationib⁹ vris: τ faciet oblationē odorē ſuaui
γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει κάρπωμα ὀσμὴν εὐω-
tatis dño: quēadmodū facitis vos: ſic faciet
δίας κυρίῳ, ὃν τρόπον ποιεῖτε ὑμεῖς, οὕτως ποι-
et cōgregatio dño. lex vna erit vobis τ
ήσει ἡ συναγωγὴ κυρίῳ. νόμος εἷς ἔσται ὑμῖν καὶ
aduenis appoſitis iter vos: lex
τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσκειμένοις ἐν ὑμῖν, νόμος
ſēpiterna i gñatiōes vras, vt vos τ aduena
αἰώνιος εἰς γενεὰς ὑμῶν. ὡς ὑμεῖς καὶ ὁ προσήλυτος
erit corā dño. lex vna erit et iuſtificatio vna
ἔσται ἔναντι κυρίῳ. νόμος εἷς ἔσται καὶ δικαίωμα ἓν
erit vobis et aduene appoſito iter
ἔσται ὑμῖν καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν
vos. et locut⁹ ē dñs ad moyſē: dicēs: lo-
ὑμῖν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λά-
quere filijs iſrael: τ dices ad eos: cū
λησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐν
intraueritis vos in terrā: in quā ego indu
τῷ εἰσπορεύεσθαι ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσά-
cā vos illuc, τ erit qñ comederitis vos de
γω ὑμᾶς ἐκεῖ. καὶ ἔσται ὅταν ἔσθητε ὑμεῖς ἀπὸ
panib⁹ terre: ſepabitis ſepationē ſegrega
τῶν ἄρτων τῆς γῆς, ἀφαιρεῖτε ἀφαίρεμα ἀφορι-
tiōēꝫ dño: pmitias maſſe vre pa
σμα τῷ κυρίῳ, ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν ἄρ-
nē: ſepationē ſepabitis ei. vt ſepationē ab
τον, ἀφαίρεμα ἀφελεῖτε αὐτῷ. ὡς ἀφαίρεμα ἀπὸ
area: ſic ſegregabitis illō pmitias maſſaꝝ
ἅλωνος, οὕτως ἀφελεῖτε αὐτὸ ἀπαρχὴν φυράμα-
vraꝝ. τ dabitis dño ſegregatiōēꝫ in gñatiōes
τος ὑμῶν. καὶ δώσετε κυρίῳ ἀφαίρεμα εἰς τὰς γενεὰς
vras. qñ āt peccaueritis τ nō feceritis oīa
ὑμῶν. ὅταν δὲ διαμάρτητε καὶ μὴ ποιήσητε πάσας

C

Transla. Chal.

עשרונין דפיל במשח פלגות הינא׃ וחמרא תקריב לנסכא פלגות הינא קורבן
דמתקבל ברעוא קדם יי׃ כדין יתעבד לתורא חד או לדכרא חד או לאמר באמריא
או בעזיא׃ כמנין דתעבדון כדין תעבדון לחד כמנינהון׃ כל יציבא יעבד כדין ית
אלין לקרבא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי׃ וארי יתגייר עמכון גיורא או דבינכון
לדריכון ויעביד קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי כמא דתעבדון כן יעביד׃ קהלא קימא
חד לכון ולגיורא דיתגייר קים עלם לדריכון כותכון כגיורא יהי קדם יי׃ אוריתא
חדא ודינא חד יהי לכון ולגיורא דיתגייר עמכון׃ ומליל יי עם משה למימר׃
מליל עם בני ישראל ותימר להון כמיעלכון לארעא דאנא מעיל יתכון לתמן׃ ויהי
במיכלכון מלחמא דארעא תפרשון אפרשותא קדם יי׃ ריש עצותכון חלתא
תפרשון אפרשותא כמא דמפרשין מן אדרא כן תפרשון יתה׃ מריש עצותכון תתנון
קדם יי אפרשותא לדריכון׃ וארי תשתלון ולא תעבדון ית כל

Primitiua chal.
בלל
קבל רעא גור
דור עבד קום
הוה
אחד דין אמר
עול
אכל פרש ראש
אצוא נתן
דור שלה עבד

Interp. chal.

decimas ſimile ꝯſperſe oleo dimidie ptis hin. et vinū offeres p libamēto dimidiā ptē hin: oblatio eſt q̄ ſuſcipit volūtarie corā dño. ſic facies p ſingulos boues et p ſingulos arietes τ p ſingulos agnos: i agnis aut in capris. Iuxta numerū quē facietis: ſic facietis vnicuiq̧ iuxta numerū eoꝝ: ſic faciet ois indigena qñ obtulerit ex his oblationē q̄ ſuſcipit volūtarie corā dño. et qñ pegrinatus fuerit apd vos pegrin⁹ aut q̄ fuerit inter vos p gñatiōes vras: τ fecerit oblationē q̄ ſuſcipit volūtarie corā dño: ſicut feceritis ita faciet. vna ꝯgregatio τ vn⁹ ritus erit vob τ pegrinis q̄ pegrinant: ſtatuto ſempiterno in gñationibus vris: ſicut vos ita erit pegrin⁹ corā dño. lex vna τ iudiciū vnū erit vobis τ aduenis qui peregrinātur apud vos. Locutuſq̧ eſt dñs ad moyſen dicēs. Loq̄re cum filijs iſrael τ dices ad eos. Cum ingreſſi fueritis in terrā in quā ego induco vos: τ et comederitis de pane terre: ſeparabitis ſeparationē corā dño. In primitias ciboꝝ veſtroꝝ ſeparabitis placentā: ſicut ſeparant ſeparationē de area ſic ſeparabitis eam. De primitijs ciborum veſtrorū dabitis ſeparationē coram dño in generationibus veſtris: τ quando ignoraueritis τ non feceritis omnia

precepta hec: q̄ locut⁹ ē dñs ad moy
τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ-
ſen: ſicut pcepit dñs ad vos in manu moy
σῆν, καθὰ συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χειρὶ μωυ-
ſi: a die qua pcepit dñs ad vos
σῆ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς
τ vltra in gñatiōes vras. τ erit ſi ex o-
καὶ ἐπέκεινα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καὶ ἔσται ἐὰν ἐξ ὀφ-
culis cōgregatiōis fuerit inuite: τ fa
θαλμῶν τῆς συναγωγῆς γένηται ἀκουσίως, καὶ ποι-
ciet ois ꝯgregatio vitulū vnū de bob⁹ im-
ήσει πᾶσα ἡ συναγωγὴ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν ἄμω-
maculatū in holocauſtū in odorē ſuauitatis dño: τ
μον εἰς ὁλοκαύτωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ
ſacrificiū huius τ libamē eius iuxta pre
θυσίαν τούτου καὶ σπονδὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν σύν-
ceptū eius: τ hircū ex capris vnū pro pec
ταξιν αὐτοῦ, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρ-
cato. τ ppitiabit ſacerdos pro oī cōgre
τίας. καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ πάσης συνα-
gatione filioꝝ iſrael: τ dimittet eis: qm
γωγῆς υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς, ὅτι
inuolūtariū ē. τ ipi obtulerūt donū ſuū
ἀκούσιόν ἐστι. καὶ αὐτοὶ ἤνεγκαν τὸ δῶρον αὐτῶν
oblationē dño pro pctō ſuo corā do
κάρπωμα κυρίῳ περὶ ἁμαρτίας αὐτῶν ἔναντι κυ-
mino pro inuolūtarijs ſuis: τ dimittet
ρίου περὶ τῶν ἀκουσίων αὐτῶν, καὶ ἀφεθήσεται
oīi ꝯgregatiōi filioꝝ iſrael: τ adue
πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραήλ, καὶ τῷ προσηλύ-
ne appoſito ad vos: qm oi
τῳ τῷ προσκειμένῳ πρὸς ὑμᾶς, ὅτι παντὶ τῷ
pplo inuolūtariū. ſi āt aia vna peccauerit inuolūtarie:
λαῷ ἀκούσιον. ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως,
adducet vnā caprā āniculā p pctō: et
προσάξει μίαν αἶγα ἐνιαυσίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ
ppitiabit ſacerdos p aia inolunta
ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἀκουσια-
ria τ peccante inuolūtarie corā dño: p-
σθείσης καὶ ἁμαρτούσης ἀκουσίως ἔναντι κυρίου, ἐξι-
pitiabit p eo: τ dimittet ei.
λάσεται περὶ αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τῷ
indigene in filijs iſrael: τ aduene
ἐγχωρίῳ ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ
appoſito in ipſis lex vna erit eis: q̄
προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς νόμος εἷς ἔσται αὐτοῖς, ὃς
fecerit inuolūtarie. τ aia q̄ faciet in
ἂν ποιήσῃ ἀκουσίως. καὶ ψυχὴ ἥτις ποιήσει ἐν
manu ſupbie ab indigenis aut ab
χειρὶ ὑπερηφανίας ἀπὸ τῶν αὐτοχθόνων ἢ ἀπὸ τῶν
aduenis: deū hic irritat: τ diſp-
προσηλύτων, τὸν θεὸν οὗτος παροξύνει, καὶ ἐξολοθρευ-
detur aia illa de pplo ſuo: qr vbū
θήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ ῥῆμα

D

horum que locutus ē dominus ad moyſen: & mandauit per eum ad vos: a die qua cepit iubere & vltra. oblitaq̧ fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armēto holocauſtū in odorem ſuauiſſimū dño. & ſacrificiū eius ac liba: vt cerimōie poſtulant: hircūq̧ p peccato. & rogabit ſacerdos pro oī multitudine filiorum iſrael: & dimittetur eis. qm nō ſponte peccauerūt. nihilominus offerētes incenſum dño pro ſe & pro peccato atq̧ errore ſuo: & dimittetur vniuerſe plebi filiorū iſrael & aduenis qui peregrinātur iter eos quoniam culpa eſt oīs populi p ignorantiā. q̧ ſi anima vna neſciēs peccauerit: offeret capram anniculam pro peccato ſuo: & deprecabitur pro ea ſacerdos q̧ inſcia peccauerit corā domino. īpetrabitq̧ ei veniam: & dimittetur illi. Tā indigenis q̄ aduenis vna lex erit oīm qui peccauerint ignorantes. Anima vero q̄ p ſuperbiā aliquid cōmiſerit ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrin⁹: quoniā aduerſus dominum rebellis fuit: peribit de populo ſuo. Verbū enim

המצות האלה אשר דבר יהוה צוה
אל משה׃ את כל אשר צוה
יהוה אליכם ביד משה מן היום
אשר צוה יהוה והלאה לדרתיכם׃
והיה אם מעיני העדה נעשתה צעד עשה
לשגגה ועשו כל העדה פר
בן בקר אחד לעלה לריח ניחח נוח
ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט
ושעיר עזים אחד לחטת׃ וכפר שער
הכהן על כל עדת בני ישראל
ונסלח להם כי שגגה הוא והם סלח
הביאו את קרבנם אשה ליהוה בוא
וחטאתם לפני יהוה על כפה
שגגתם׃ ונסלח לכל עדת
בני ישראל ולגר הגר בתוכם נור
כי לכל העם בשגגה׃ ואם
נפש אחת תחטא בשגגה חטא
והקריבה עז בת שנתה לחטאת׃ קרב בנה שנה
וכפר הכהן על הנפש השגגת
בחטאה בשגגה לפני יהוה לכפר
עליו ונסלח לו׃ האזרח בבני זבח
ישראל ולגר הגר בתוכם תורה ירה
אחת יהיה לכם לעשה בשגגה׃ אחד היה
והנפש אשר תעשה ביד רמה עשה רום
מן האזרח ומן הגר את נור
יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש גדף כרת
ההוא מקרב עמה׃ כי דבר

Transla. Chal.

פיקודיא האלין דמליל יי עם משה׃ ית כל דפקיד יהוה יתכון בידא דמשה מן
יומא דפקיד יי ולהלא לדריכון׃ ויהי אם מעיני כנשתא איתעבדת לשלו ויעבדון כל
כנשתא תור בר תורי חד לעלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי ומנחתיה ונסכיה
כדחזי וצפיר בר עזי חד לחטאתא׃ ויכפר כהנא על כל כנשתא דבני ישראל
וישתבק להון ארי שלותא הוא ואינון איתיו ית קורבנהון קורבנא קדם יי
וחובתהון קדם יי על שלותהון׃ וישתבק לכל כנשתא דבני ישראל ולגיורא
דיתגייר ביניהון ארי לכל עמא בשלותא׃ ואם אנש חד יחוב בשלו ויקרב עיזא
בת שתה לחטאתא׃ ויכפר כהנא על אנשא דאשתלי כמחטיה בשלו קדם יי לכפרא
עלוהי וישתבק ליה׃ יציבא בבני ישראל ולגיורא דיתגייר ביניהון אוריתא
חדא תהי לכון לדיעבד בשלו׃ ואנש דיעביד ברישו מן יציביא ומן גיוריא קדם
יי הוא מרגיז וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה׃ ארי על פתגמא

Interp. chal.

precepta hec q̄ locutus eſt dñs cū moyſe: oia q̄ mandauit dñs ad vos per manū moyſi a die qua precepit dñs τ deinceps per gñationes vras. eritq̧ ſi ab oculis cōgregationis aliqd latuerit τ per ignorantiā factum fuerit: offeret ois cōgregatio vitulū de bobus vnū in holocauſtū: vt ſuſcipiatur volūtarie corā dño. et munus eius τ libamentū eius ſic decet: τ hircū de capris vnū pro peccato. Et ꝑpropiciabit ſacerdos pro omni cōgregatione filiorum iſrael τ dimittetur eis: quia ignorantia eſt: τ ipſi obtulerūt oblationē ſuam corā dño τ ſacrificiū pro pcto ſuo corā dño pro ignorātia ſua. Dimitteturq̧ oi ꝯgregationi filioꝝ iſrael: et aduenis qui pegrinātur inter eos: qr ignorātia eſt ois populi. Et ſi vir vnus peccauerit per ignorantiā: offeret caprā anniculā pro peccato: τ propiciabit ſacerdos pro homie qui ignorauerit quādo peccauerit per ignorantiam coram domino: τ dimittetur ei. Lex vna erit indigene in filijs iſrael τ aduenis qui peregrinantur inter eos omni qui fecerit per ignorantiā. Uir autem qui fecerit aliquid per ſuperbiā de indigenis τ peregrinis: dñm ipſe irritat: τ peribit homo ille de medio populi ſui: quia verbum

Primitiua chal.
עבד
אחד עלה קבל
רעא חזה עז
כפר שבק שלה
אתא גור
חוב קרב
שלה חוב
הוה
עבד ראש גלה
רגז שצא

יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוָתוֹ הֵפַר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֺנָה בָהּ׃ וַיִּהְיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת׃ וַיַּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמֹּצְאִים אֹתוֹ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה׃ וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמָר כִּי לֹא פֹרַשׁ מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רָגוֹם אֹתוֹ בָאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ וַיֹּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֺת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֺתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם

domini contempſit: & p̄ceptum illius fecit irritũ: idcirco delebitur: & portabit iniquitatẽ ſuam. Factũ eſt aũt cum eſſent filii iſrael in ſolitudine & inueniſſet hominẽ colligentẽ ligna in die ſabbati: obtulerunt eum moyſi & aaron & vniuerſe multitudini. Qui recluſerunt eum ĩ carcerem: neſcientes quid ſuper eo facere deberent. Dixitq; dominus ad moyſe. Morte moriatur homo iſte: obruat eũ lapidibus oĩs turba extra caſtra. Cumq; eduxiſſent eum foras: obruerunt eum lapidibus & mortuus eſt: ſicut preceperat dominus. Dixit quoq; dominus ad moyſen. Loquere filiis iſrael & dices ad eos: vt faciant ſibi fimbrias per angulos palliorũ. ponentes in eis vittas hyacinthinas. Quas cum viderint recordentur omnium mandatorum domini. nec ſequantur cogitationes ſuas & oculos per res varias fornicantes. ſed magis memores preceptorum domini faciant ea: ſintq; ſancti deo ſuo. Ego dominus deus veſter: qui eduxi vos

Interp̃. chal.

dñi cõtẽpſit: & precepta eius fecit irrita. cõſummatione cõſumabit hõ ille: iniq̃tas ei⁹ in eo erit. Erantq; filii iſrael in ſolitudine: & inueneſũt virũ colligentẽ ligna in die ſabbati. Et adduxerũt eum q̃ inueneſãt eũ colligentẽ ligna ad moyſen & aaron & ad omnẽ ↄgregationẽ. Et ligauerũt eum in carcere: q̃ nõ erat decretum quid fieret de eo. Dixitq; dñs ad moyſen. Occiſione occidatur vir ille: omnis congregatio lapident eum lapidibus extra caſtra. Et eduxerũt eum omnis congregatio extra caſtra: & lapidauerunt eum lapidibus: & mortuus eſt: ſicut p̃ceperat dñs moyſi. Dixitq; dñs ad moyſen dicens. Loquere cum filiis iſrael & dices ad eos: vt faciãt ſibi fimbrias in angulis veſtimẽtorum ſuorũ per generationes ſuas. et ponent in fimbriis q̃ ſunt in angulis filũ hyacinthinũ. Eruntq; vobis fimbrie vt videatis eas & recordemini oĩm mandatorũ domini: & faciatis ea. et non fornicemini poſt cogitationẽ cordis veſtri & poſt viſionẽ oculorũ veſtrorum: poſt que vos erratis ſequẽtes ea. Ut recordemini & faciatis omnia precepta mea: & ſitis ſancti coram deo veſtro. Ego dñs deus veſter: qui eduxi vos

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

Cap. xvi.

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן׃ וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וַאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרִאֵי מוֹעֵד אַנְשֵׁי־שֵׁם׃ וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל יְהוָה׃ וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו׃ וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וְיֹדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ יַקְרִיב אֵלָיו׃ זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ׃ וּתְנוּ בָהֵן אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי לֵוִי׃ הַמְעַט מִכֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד

A

de terra egypti: vt eſſẽ deus veſter.

Ecce autẽ chore filius iſuar filii caath filii leui & dathan atq; abirõ filii eliab: hon quoq; filius pheleth de filiis rubẽ: ſurrexerũt cõtra moyſen: aliiq; filiorum iſrael ducenti quinquaginta viri proceres ſynagoge. & qui tẽpore cõcilii p̃ noĩa vocabantur. Cũq; ſtetiſſent aduerſum moyſen & aaron dixerunt. Sufficiat vobis quia omnis multitudo ſanctorũ ẽ & in ipſis eſt dominus. Cur eleuamini ſuper populum domini? Quod cũ audiſſet moyſes: cecidit pronus in faciem: locutuſq; ad chore & ad oẽm multitudinẽ. mane inquit notũ faciet dñs: qui ad ſe ptineant: & ſanctos applicabit ſibi: & quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite. Tollat vnuſquiſq; thuribula ſua: tu chore & oẽ cõciliũ tuũ. & hauſto cras igne ponite deſup thymiama corã domino: & quecũq; elegerit: ipſe erit ſanctus. Multũ erigimini filii leui. Dixitq; rurſũ ad chore. Audite filii leui. Num parũ vobis eſt q̃ ſeparauit vos deus iſrael ab omni populo: & iunxit ſibi vt ſeruiretis ei in cultu tabernaculi: & ſtaretis

B

Tranſla. Chal. Ca. xvi.

Interp̃. chal.

de terra egypti: vt eſſem vobis in deum: ego dominus deus veſter. Ca. 16.

Et diuiſus eſt chore filius iſaar filii chaath filii leui & dathan & abirã filii eliab & on filius pheleth filii ruben. Et ſurrexerũt in ↄſpectu moyſi: & viri ex filiis iſrael ducẽti & q̃nq̃ginta p̃ncipes cõgregationis: q̃ in tẽpore cõcilii per noĩa vocabãtur. Et congregati ſunt aduerſus moyſen & aduerſus aaron: et dixerũt eis. Sufficiat vobis q̃ vniuerſi viri cõgregationis oẽs ſunt ſancti: & inter eos habitat maieſtas dñi: et cur vos eleuamini ſup eccleſiaʒ dñi. et audiuit moyſes & cecidit in faciẽ ſuã. Locutuſq; eſt cũ chore & cũ oĩ cõgregatiõe ei⁹ dicẽs. Mane notũ faciet dñs q̃s eſt q̃ ad ſe ptineat: & q̃ ſctũs ſit vt accedat in cõſpectu eius: & quẽcũq; elegerit applicabit ad miniſteriũ ſuũ. hoc facite: tollite vobis thuribula chore & oĩs ↄgregatiõ ei⁹. & ponite in eis ignẽ & mittite ĩ eis incẽſuʒ aromatũ corã dño cras. et vir quẽ eliget dñs: ip̃e erit ſcts: ſufficit vobis filii leui. Dixitq; moyſes ad chore. Audite nũc filii leui. Nunq̃d parũ vobis ẽ q̃ ſepauit vos de iſrl ab oĩ ↄgregatiõe iſrael: vt applicaret vos in cõſpectu ſuo: vt fuiretis in miſterio tabnaculi dñi: & vt ſtaretis

לפני העדה לשרתם ויקרב אתך
ואת כל אחיך בני לוי אתך
ובקשתם גם כהנה לכן אתה וכל
עדתך הנעדים על יהוה ואהרן
מה הוא כי תלונו עליו וישלח
משה לקרא לדתן ולאבירם בני
אליאב ויאמרו לא נעלה המעט
כי העליתנו מארץ זבת חלב
ודבש להמיתנו במדבר כי
תשתרר עלינו גם השתרר אף לא
אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו
ותתן לנו נחלת שדה וכרם העיני
האנשים ההם תנקר לא נעלה
ויחר למשה מאד ויאמר אל
יהוה אל תפן אל מנחתם לא
חמור אחד מהם נשאתי ולא
הרעתי את אחד מהם ויאמר
משה אל קרח אתה וכל עדתך
היו לפני יהוה אתה והם ואהרן
מחר ולקחו איש מחתתו
ונתתם עליהם קטרת והקרבתם
לפני יהוה איש מחתתו
חמשים ומאתים מחתת ואתה
ואהרן איש מחתתו ויקחו איש
מחתתו ויתנו עליהם אש
וישימו עליהם קטרת ויעמדו
פתח אהל מועד ומשה ואהרן

Pritiua heb.: צעד קרב · לון שלח · אמר עלה · זוב · מות דבר · שרר · בוא · נתן · נקר · חרה · פנה · חמר · רוע אמר · היה פנה · לקח חתה · נתן קרב · לקח · נתן · שום עמד · יעד

corã frequentia populi & miniſtraretis ei. Idcirco ad ſe fecit accedere te & oẽs frẽs tuos filios leui: vt vobis etiam ſacerdotiũ vẽdicetis: & omnis globus tuus ſtet contra dominum! Quid eſt enĩ aaron vt murmuretis cõtra eum Miſit ergo moyſes vt vocaret dathan & abiron filios eliab. Qui rñderũt. Non venimus. Nũqd parũ ẽ tibi ꝙ eduxiſti nos de terra egypti q̃ lacte & melle manabat vt occideres ĩ deſerto: niſi & dominatus fueris noſtri? Re uera induxiſti nos in terrã que fluit riuis lactis & mellis? & dediſti nobis poſſeſſiões agrorũ & vinearũ? An & oculos nr̃os vis eruere? Nõ venimus. Iratuſq; moyſes valde: ait ad dominum. Ne reſpicias ſacrificia eorum. Tu ſcis ꝙ nec aſellũ quidẽ vnq̃ acceperim ab eis: nec afflixerim quempiam eorum. Dixitq; ad chore. Tu & omnis congregatio tua ſtate ſeorſum corã domino: & aaron die craſtino ſeparatim. Tollite ſinguli thuribula veſtra & ponite ſup ea incenſum: offerentes domino ducenta quinquaginta thuribula. aarõ quoq; teneat thuribulum ſuum. Qđ cũ feciſſent ſtantibus moyſe & aaron

corã cõgregatione ad ſeruiẽdũ eis. ⁊ ad
ἔναντι τῆς συναγωγῆς λατρεύειν αὐτοῖς. καὶ προσ
duxit te ⁊ oẽs frẽs tuos filios
ηγάγετό σε καὶ πάντας τοὺς ἀδελφούς σου υἱοὺς
leui tecũ: ⁊ q̃ritis ſacerdotio fũgi ſic tu
λευὶ μετὰ σοῦ, καὶ ζητεῖτε ἱερατεύειν οὕτως σὺ
⁊ ois cõgregatio tua cõgregata ad
καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου ἡ συνηθροισμένη πρὸς
deũ. ⁊ aarõ qđ eſt ꝙ murmuratis aduer
τὸν θεόν. καὶ ἀαρὼν τί ἐστιν ὅτι διαγογγύζετε κατ'
ſus eũ. ⁊ miſit moyſes vocare dathã ⁊
αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς καλέσαι δαθὰν καὶ
abirõ filios eliab. ⁊ dixerũt nõ aſcẽdim⁹: nũqđ
ἀβειρὼν υἱοὺς ἐλιάβ. καὶ εἶπον οὐκ ἀναβαίνομεν, μὴ
parũ hoc: ꝙ eduxiſti nos de t̃ra fluẽte
μικρὸν τοῦτο, ὅτι ἀνήγαγες ἡμᾶς ἐκ γῆς ῥεούσης
lacte ⁊ melle vt occideres nos in deſerto: qꝛ
γάλα καὶ μέλι ἀποκτεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι
domiaris nĩi ⁊ ꝑnceps eẽ: ⁊ in t̃ra fluẽte
κατάρχῃς ἡμῶν καὶ ἄρχων εἶ, καὶ εἰς γῆν ῥέουσαν
lacte ⁊ melle induxiſti nos: ⁊ dediſti nobis
γάλα καὶ μέλι εἰσήγαγες ἡμᾶς, καὶ ἔδωκας ἡμῖν
ſorte agri ⁊ vineas. oculos
κλῆρον ἀγροῦ καὶ ἀμπελῶνας. τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν
hoĩum illoꝝ eruiſti: nõ aſcẽdim⁹. ⁊ iratus eſt
ἀνθρώπων ἐκείνων ἐξέκοψας, οὐκ ἀναβαίνομεν. καὶ ἐβα
moyſes valde: ⁊ dixit ad dñm:
ρυθύμησε μωυσῆς σφόδρα, καὶ εἶπε πρὸς κύριον,
ne attẽdas in ſacrificiũ eoꝝ: nõ deſideriũ alicui⁹
μὴ πρόσχῃς εἰς τὴν θυσίαν αὐτῶν, οὐκ ἐπιθύμημα οὐ
eoꝝ accepi: neq; maleféci alicui eoꝝ.
δενὸς αὐτῶν εἴληφα, οὐδὲ ἐκάκωσα οὐδένα αὐτῶν.
⁊ dixit moyſes ad core: ſctifica cõgregatione tuã: ⁊ ſitis parati corã dño tu ⁊
καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κορέ, ἁγίασον τὴν συναγω
γήν σου, καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι ἐναντι κυρίου σὺ καὶ
ipi: ⁊ aarõ cras: ⁊ accipite vnuſq̃ſq; thuribulũ ſuũ: ⁊ imponetis ſup ea incẽſũ:
αὐτοί, καὶ ἀαρὼν αὔριον, καὶ λάβετε ἕκαστος τὸ
πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσετε ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα,
⁊ adducetis corã dño vnuſq̃ſq; thuribulũ ſuũ: duꝗ̃ginta ⁊ ducẽta thuribula:
καὶ προσάξετε ἔναντι κυρίου ἕκαστος τὸ πυρεῖ
ον αὐτοῦ, πεντήκοντα καὶ διακόσια πυρεῖα,
⁊ tu ⁊ aarõ vnuſq̃ſq; thuribulũ ſuũ:
καὶ σὺ καὶ ἀαρὼν ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ.
⁊ accepit vnuſq̃ſq; thuribulũ ſuũ: ⁊
καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὸ πυρεῖον ἑαυτοῦ, καὶ
impoſuit ſup ea ignẽ: ⁊ iniecit in ea
ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὰ
incẽſum. ⁊ ſteterũt iuxta hoſtia tabnaculi teſtimonij moyſes ⁊ aarõ:
θυμίαμα. καὶ ἔστησαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκη
νῆς τοῦ μαρτυρίου μωυσῆς καὶ ἀαρών,

Tranſla. Chal.

קדם כנשתא לשמשותהון וקרב יתך וית כל אחך בני לוי עמך ובען אתון אף כהונתא
רבתא ובכן את וכל כנשתך דאזדמנתון על יי ואהרן מה הוא ארי אתרעמתון
עלוהי ושלח משה למקרי לדתן ולאבירם בני אליאב ואמרו לא ניסק הזעיר ארי
אסקתנא מארע עבדא חלב ודבש לקטלותנא במדברא ארי אתרברבת עלנא אף
אתרברבא ברם לא לארע עבדא חלב ודבש אעלתנא ויהבת לנא אחסנת חקלין
וכרמין העיני גבריא האנון תשלח לעורא לא ניסק ותקיף למשה לחדא ואמר קדם
יי לא תקבל ברעוא קורבנהון לא חמרא דחד מנהון שחרית ולא אבאשית לחד
מנהון ואמר משה לקרח את וכל כנשתך הוו זמינין קדם יי את ואנון ואהרן מחר
וסבו גבר מחתיתיה ותתנון עליהן קטורת בוסמין ותקרבון קדם יי גבר מחתיתה
מאתן וחמשין מחתין ואת ואהרן גבר מחתיתיה ונסיבו גבר מחתיתה ויהבו עליהן
אישתא ושויאו עליהן קטורת בוסמין וקמו בתרע משכן זמנא ומשה ואהרן

Interp. chal.

corã ꝯgregatõe ad miniſtrãdũ ꝓ eis. Et applicauit te et oẽs frẽs tuos filios leui tecũ: ⁊ q̃ritis vos ſacerdotiũ magnũ? ꝓpterea tu ⁊ ois ꝯgregatio tua ꝯueniſtis cõtra dñm: qđ eſt eni aarõ qꝛ murmuraſtis ꝯ eũ? Miſitq; moyſes vt vocarẽt dathan ⁊ abirã filios eliab: ⁊ dixerũt nõ aſcẽdem⁹. Nunqđ parũ eſt ꝙ aſcẽdere nos feciſti de t̃ra fluẽte lacte ⁊ melle vt occideres nos ĩ ſolitudĩe: niſi ꝙ ẽt eleueris ꝯtra nos? Etiã neq; in terrã fluẽtẽ lacte ⁊ melle ĩduxiſti nos: nec dediſti nob̃ poſſeſſionẽ agroꝝ ⁊ vineaꝝ: ſi oculos viroꝝ illoꝝ excecaueris nõ aſcẽdem⁹. Iratuſq; eſt moyſes valde ⁊ ait corã dño. nõ recipias volũtarie oblationẽ eoꝝ: nulli⁹ enĩ ex eis aſinũ tuli: neq; cuiquã ex eis malefeci. Dixitq; moyſes ad chore tu ⁊ ois cõgregatio tua eſtote parati corã dño: tu ⁊ illi ⁊ aaron cras. et tollat vnuſq̃ſq; thuribulũ ſuũ: ⁊ ponite ſup ea incẽſum aromatũ: ⁊ offerte corã dño ſinguli thuribulũ ſuũ ducẽta ⁊ q̃nquaginta thuribula: tu quoq; ⁊ aaron vnuſq̃ſq; teneat thuribulũ ſuum. Tulerũtq; ſinguli thuribulũ ſuũ: ⁊ poſuerunt ſup ea ignem: ⁊ poſuerunt in eis incenſum aromatum: ⁊ ſteterunt in oſtio tabernaculi federis: moyſes quoq; ⁊ aaron:

Pritiua chal.: בעה · רבב זמן רעם · קרא · נסק דבר רבב · עול חסן · שלח · קבל אחד מן · באש הוה · נסב חתה נתן · קרב מאה · שנה קום שכן

⁊ coaceruauit ſup illos core oẽm ſuã
καὶ ἐπισυνέστησεν ἐπ' αὐτοὺς κορὲ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ
cõgregationẽ iuxta hoſtia tabnaculi teſtimonij. ⁊ apꝑuit gloria dñi oĩ cõgregatiõi. ⁊
συναγωγὴν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρί
ου. καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πάσῃ τῇ συναγωγῇ. καὶ
locut⁹ ẽ dñs ad moyſen ⁊ aarõ: dicẽs: ſeparamini de medio cõgregatiõis hui⁹: ⁊ cõſumã eos ſemel. ⁊ ceciderũt ſup faciẽ
ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, ἀπο
σχίσθητε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, καὶ ἐξαναλώσω αὐτοὺς εἰσάπαξ. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον
ſuã. ⁊ dixerũt: deus deus ſpirituũ ⁊ oĩs carnis: ſi hõ vn⁹ peccauit ſup omnẽ cõgregationẽ ira dñi:
αὐτῶν. καὶ εἶπαν, ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ
πάσης σαρκός, εἰ ἄνθρωπος εἷς ἥμαρτεν, ἐπὶ πᾶ
σαν τὴν συναγωγὴν ἡ ὀργὴ κυρίου; καὶ ἐλάλησε κύ
⁊ locut⁹ ẽ dñs ad moyſen: dicẽs: loq̃re cõgregatiõi: dicẽs: recedite incircuitu a cõgregatiõe core ⁊ dathã ⁊ abirõ.
ριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάλησον τῇ συναγωγῇ,
λέγων, ἀναχωρήσατε κύκλῳ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς κο
ρὲ καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρών. καὶ ἀνέστη μωυσῆς καὶ ἐπο
⁊ ſurrexit moyſes ⁊ abiit ad dathã ⁊ abirõ: ⁊ abierũt ſimul cũ eo oẽs ſeniores iſrael. ⁊
ρεύθη πρὸς δαθὰν καὶ ἀβειρών. καὶ συνεπορεύθησαν
μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ. καὶ
locut⁹ ẽ ad cõgregationẽ: dicẽs: ſeparamini a tabnaculis hoĩum duroꝝ iſtoꝝ:
ἐλάλησε πρὸς τὴν συναγωγήν, λέγων, ἀποσχίσθητε
ἀπὸ τῶν σκηνῶν τῶν ἀνθρώπων τῶν σκληρῶν τού
των, καὶ μὴ ἅπτεσθε ἀπὸ πάντων ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς.
⁊ ne tãgatis de oib⁹ q̃ ſũt illis: ne ſimul pereatis in oĩ pctõ eoꝝ. ⁊
μὴ συναπόλησθε ἐν πάσῃ τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῶν. καὶ

Deut. 11.a.

abſceſſerũt a tabnaculo core ⁊ dathã ⁊ abirõ incircuitu: ⁊ dathã ⁊ abirõ exierũt ⁊ ſteterũt iuxta hoſtia tabnaculoꝝ ſuoꝝ: ⁊ vxores eoꝝ: ⁊ filij eoꝝ: ⁊ ſupellex eoꝝ.
ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς σκηνῆς κορὲ καὶ δαθὰν καὶ ἀβει
ρὼν κύκλῳ, καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν ἐξῆλθον καὶ εἱστήκει
σαν παρὰ τὰς θύρας τῶν σκηνῶν αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖ
κες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἡ ἀποσκευὴ αὐτῶν,
⁊ dixit moyſes: in hoc cognoſcetis ꝙ dñs miſit me ad faciẽdũ oia opa hec: qꝛ nõ a meipo. ⁊ ſi iuxta mortẽ oĩum hoĩum mortui fuerit iſti: ⁊ ſi iuxta viſitatiõez oĩum hoĩum viſitatio fuerit eoꝝ: nõ dñs miſit me. ſʒ
καὶ εἶπε μωυσῆς, ἐν τούτῳ γνώσεσθε, ὅτι κς ἀπέσταλ
κέ με ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, ὅτι οὐκ ἀπ'
ἐμαυτοῦ. εἰ κατὰ θάνατον πάντων ἀνθρώπων ἀποθα
νοῦνται οὗτοι, καὶ εἰ κατ' ἐπίσκεψιν πάντων ἀνθρώπων
ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν, οὐχὶ κς ἀπέσταλκέ με. ἀλλ' ἢ

& coaceruaſſent aduerſum eos omnem multitudinẽ ad oſtiũ tabernaculi apparuit cunctis gloria dñi. Locutuſq; dominus ad moyſen & aaron ait. Sepamini de medio cõgregatiõis huius: vt eos repente diſperdã. Qui ceciderũt proni in faciem atq; dixerunt. Fortiſſime deus ſpirituum vniuerſe carnis: num vno peccãte cõtra oẽs ira tua deſeuiet? Et ait dñs ad moyſen. Precipe vniuerſo populo vt ſeparetur a tabernaculis chore & dathan & abirõ. Surrexitq; moyſes & abiit ad dathan & abiron. & ſequẽtibus eum ſenioribus iſrael: dixit ad turbam. Recedite a tabernaculis impiorũ: & nolite tãgere q̃ ad eos pertinent ne inuoluamini in peccatis eorũ. Cũq; receſſiſſent a tentoriis eorum per circuitum: dathan & abirõ egreſſi ſtabant in introitu papilionum ſuorũ cũ vxoribus & liberis oĩq; frequẽtia. Et ait moyſes. In hoc ſcietis ꝙ dominus miſerit me vt facerem vniuerſa q̃ cernitis. & nõ ex proprio ea corde ꝓtulerim. Si cõſueta hominum morte interierint & viſitauerit eos plaga qua & ceteri viſitari ſolent: nõ miſit me dñs. Si autem

D

C

ויקהל עליהם קרח את כל
העדה אל פתח אהל מועד וירא
כבוד יהוה אל כל העדה וידבר
יהוה אל משה ואל אהרן לאמר
הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה
אתם כרגע ויפלו על פניהם
ויאמרו אל אלהי הרוחת לכל
בשר האיש אחד יחטא ועל
כל העדה תקצף וידבר יהוה אל
משה לאמר דבר אל העדה
לאמר העלו מסביב למשכן
קרח דתן ואבירם ויקם משה
וילך אל דתן ואבירם וילכו
אחריו זקני ישראל וידבר אל
העדה לאמר סורו נא מעל
אהלי האנשים הרשעים האלה
ואל תגעו בכל אשר להם פן
תספו בכל חטאתם ויעלו מעל
משכן קרח דתן ואבירם מסביב
ודתן ואבירם יצאו נצבים
פתח אהליהם ונשיהם ובניהם
וטפם ויאמר משה בזאת
תדעון כי יהוה שלחני לעשות
את כל המעשים האלה כי לא
מלבי אם כמות כל האדם ימתון
אלה ופקדת כל האדם יפקד
עליהם לא יהוה שלחני ואם

Pritiua heb.: קהל · ראה · כבד דבר · בדל כלה · נפל פנה · אמר · חטא · רצד קצף · עלה סבב שכן · קום · יעד · נגע · ספה · יצב · נשה · טפף אמר · ידע עשה · מות · פקד

Tranſla. Chal.

וכנש עליהון קרח ית כל כנשתא לתרע משכן זמנא ואתגלי יקרא דיי לכל כנשתא
ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר אתפרשו מגו כנשתא הדא ואשיצי יתהון
כשעתא ונפלו על אפיהון ואמרו אל אלהא רוחיא לכל בשרא הגברא חד יחוב
ועל כל כנישתא יהי רוגזא ומליל יי עם משה למימר מליל עם כנישתא למימר
אסתלקו מסחור סחור למשכנא דקורח דתן ואבירם וקם משה ואזל לות דתן
ואבירם ואזלו בתרוהי סבי ישראל ומליל עם כנישתא למימר זורו כען מעילוי
משכני גבריא חיביא האילין ולא תקרבון בכל דילהון דלמא תלקון בכל חוביהון
ואסתלקו מעילוי משכנא דקרח דתן ואבירם מסחור סחור ודתן ואבירם נפקו קימין
בתרע משכניהון ונשיהון ובניהון וטפלהון ואמר משה בדא תדעון ארי יי שלחני
למעבד ית כל עובדיא האלין ארי לא מרעותי אם כמותא דכל אנשא ימותון
אלין וסערא דכל אנשא יסתער עליהון לא יי שלחני ואם

Interp. chal.

et cõgregauit cõtra eos chore omnẽ cõgregationẽ ad oſtium tabernaculi federis: ⁊ reuelata eſt gloria dñi omni cetui. Locutuſq; eſt dñs cũ moyſe ⁊ cum aaron dicens. Separamini de medio ꝯgregationis huius: vt diſperdã eos ſubito. Et ceciderũt in faciẽ ſuã: ⁊ dixerũt. deus de⁹ ſpirituũ vniuerſe carnis: nunqđ ſi vn⁹ vir peccauerit? ſup oẽm ꝯgregationẽ erit indignatio? Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Recedite a circuitu tabernaculi chore: dathan: ⁊ abiram. Surrexitq; moyſes ⁊ abiit ad dathan ⁊ abiram: ⁊ abierũt poſt eum ſeniores iſrael. Locutuſq; eſt cum cõgregatione dicens. Recedite nunc a tabernaculis viroꝝ peccatorum iſtorũ: ⁊ nõ tangatis oia que eoꝝ ſunt: ne percutiamini in oibus peccatis eoꝝ. Et aſcenderũt a tabernaculo chore ⁊ dathan ⁊ abiram per circuitũ. Dathã autẽ ⁊ abiram egreſſi ſtabant in oſtio tabernaculorũ ſuoꝝ: vxores quoq; eorum ⁊ filij eoꝝ ⁊ familie eorũ. Dixitq; moyſes. In hoc ſcietis quia dñs miſit me vt facerem oia opera hec: ⁊ non ex voluntate mea. Si morte omniũ hominũ iſti mortui fuerint: ⁊ viſitatione omnium hominũ viſitabitur ſuper eos: non miſit me dominus. Et ſi

Pritiua chal.: גלה אמר · פרש שצא · שעה אף אחד · חוב הוה · סלק שכן קום · שוב עלה · חוב קרב לקה · קום · ידע · עבד רעה מות · סער

Ter. Heb.

בריאה יברא יהוה ופצתה
האדמה את פיה ובלעה אתם ואת
כל אשר להם וירדו חיים
שאלה וידעתם כי נאצו האנשים
האלה את יהוה׃ ויהי ככלתו לדבר
את כל הדברים האלה ותבקע
האדמה אשר תחתיהם׃ ותפתח
הארץ את פיה ותבלע אתם ואת
בתיהם ואת כל האדם אשר
לקרח ואת כל הרכוש׃ וירדו הם
וכל אשר להם חיים שאלה
ותכס עליהם הארץ ויאבדו
מתוך הקהל׃ וכל ישראל אשר
סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו
פן תבלענו הארץ׃ ואש יצאה
מאת יהוה ותאכל את החמשים
ומאתים איש מקריבי יי
הקטרת׃ וידבר יהוה אל משה
לאמר׃ אמר אל אלעזר בן
אהרן הכהן וירם את המחתת
מבין השרפה ואת האש יי
זרה הלאה כי קדשו׃ את
מחתות החטאים האלה בנפשתם
ועשו אתם רקעי פחים צפוי
למזבח כי הקריבם לפני יהוה
ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל׃
ויקח אלעזר הכהן את מחתות

Primitiua heb.

ברא פצה
פה
כלה
בקע
פתח
בית
רכש
כסה אבד
סבב נוס קול
אכל
מאה קרב
דבר
רום חתה
עשה פחח צפה
זבח קרב פנה
קדש היה
לקח

Trāſla. B. Hiero.

nouam rem fecerit dominus & aperiens terra os ſuum deglutiat eos & omnia que ad illos pertinēt: deſcenderintq; viuentes in infernum: ſcietis q blaſphemauerint dñm. Confeſtim igitur vt ceſſauit loqui dirupta eſt terra ſub pedibus eorum: & apiens os ſuū deuorauit illos cum tabernaculis ſuis & vniuerſa ſubſtantia eorum. Deſcēderuntq; viui in infernum operti humo: & perierunt de medio multitudinis. At vero omnis iſrael qui ſtabat per gyrū fugit a clamore pereūtiū dicēs. Ne forte & nos terra deglutiat. Sed & ignis egreſſus a dño interfecit ducentos quinquaginta viros qui offerebant incenſum. Locutuſq; ē dominus ad moyſen dicens. Precipe eleazaro filio aarō ſacerdoti vt tollat thuribula que iacent in incendio. & ignē huc illucq; diſpergat: quoniam ſanctificata ſunt in mortibus peccatorum. producatq; ea in laminas & affigat altari: eo q oblatū ſit in eis incēſum domino: & ſctificata ſint: vt cernant ea pro ſigno & monimēto filii iſrael. Tulit ergo eleazar ſacerdos thuribula

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

in viſione demōſtrabit dñs: & apiēs terra os
ἐν φάσματι δείξει κύριος, καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στό-
ſuū degluttet eos: & domos eorum
μα αὐτῆς καταπίεται αὐτούς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν,
& tabernacula eorum & oia q ſunt illis:
καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς,
& deſcendēt viuentes in infernū: & cognoſcetis
καὶ καταβήσονται ζῶντες εἰς ᾅδου, καὶ γνώσεσθε
q irritauerūt hoies iſti dñz. vt
ὅτι παρώξυναν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τὸν κύριον. ὡς
aūt ceſſauit loquēs vba hec: dirupta ē
δὲ ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, ἐρράγη — Ps. 104.
terra ſubtus pedes eorum: & apta ē terra:
ἡ γῆ ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῶν· καὶ ἠνοίχθη ἡ γῆ,
& deuorauit eos: & domos eorum: & omnes
καὶ κατέπιεν αὐτούς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ πάν-
hoies exiſtētes cū core: & om-
τας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας μετὰ κορέ, καὶ πάν-
nia iumēta eorum. & deſcēderūt ipſi & oia
τα τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ κατέβησαν αὐτοὶ καὶ πάντα
que ſūt eis viuētia in infernū: & cooperuit e-
ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ζῶντα εἰς ᾅδου, καὶ ἐκάλυψεν αὐ-
os terra: & perierūt de medio cōgregatiōis.
τοὺς ἡ γῆ, καὶ ἀπώλοντο ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς.
& oīs iſrael q in circuitu eorum fugerūt a
καὶ πᾶς ἰσραὴλ οἱ κύκλῳ αὐτῶν ἔφυγον ἀπὸ τῆς
voce eorum: dicētes: ne forte degluttat nos
φωνῆς αὐτῶν, λέγοντες, μήποτε καταπίῃ ἡμᾶς — Infra. 26.a.
terra. & ignis exiuit a dño: & deuorauit
ἡ γῆ. καὶ πῦρ ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, καὶ κατέφα-
uit ducēgita & ducētos viros
γε τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας τοὺς
offerētes incēſū. & locut⁹ ē dñs ad
προσφέροντας τὸ θυμίαμα. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
moyſen: dicēs: loq̄re ad eleazar filiū
μωυσῆν, λέγων, λάλησον πρὸς ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν
aarō ſacerdotē: auferte thuribula de medio
ἀαρὼν τὸν ἱερέα, ἀνέλεσθε τὰ πυρεῖα ἐκ μέσου
cōbuſtorum: & ignē alienū
τῶν κατακεκαυμένων, καὶ τὸ πῦρ τὸ ἀλλότριον
hunc diſſemina illic: qm̄ ſctificauerūt thuribula
τοῦτο σπεῖρον ἐκεῖ, ὅτι ἡγίασαν τὰ πυρεῖα τῶν
pctōrum horum in aīab⁹ ſuis: &
ἁμαρτωλῶν τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, καὶ
fac ea laminas ductiles circūpoſitionē
ποίησον αὐτὰ λεπίδας ἐλατὰς περίθεμα τῷ
altari: qm̄ oblata fuerūt corā dño:
θυσιαστηρίῳ, ὅτι προσηνέχθησαν ἔναντι κυρίου,
& ſctificata ſūt. & facta ſūt in ſignū
καὶ ἡγιάσθησαν. καὶ ἐγένοντο εἰς σημεῖον τοῖς
filiis iſrael. & accepit eleazar fili⁹ aarō
υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἔλαβεν ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ
ſacerdotis thuribula
ἱερέως τὰ πυρεῖα

Tranſla. Chal.

בריאה יברא יי ותפתח ארעא ית פומהא ותבלע יתהון וית כל דילהון ויחתון כד חיין לשאול ותדעון ארי ארגיזו גבריא האלין קדם יי׃ והוה כד שיצי למללא ית כל פתגמיא האלין ואתבזעת ארעא די תחותיהון׃ ופתחת ארעא ית פומהא ובלעת יתהון וית אנש בתיהון וית כל אנשא די לקרח וית כל קניינא׃ ונחתו אנון וכל די להון כד חיין לשאול וחפת עליהון ארעא ואבדו מגו קהלא׃ וכל ישראל די בסחורניהון ערקו לקלהון ארי אמרו דלמא תבלעננא ארעא׃ ואשתא נפקת מן קדם יי ואכלת ית מאתן וחמשין גברין מקרבי קטרת בוסמיא׃ ומליל יי עם משה למימר׃ אמר לאלעזר בר אהרן כהנא ויפרש ית מחתיתא מבין יקידיא וית אשתא בדר להלא ארי אתקדשו׃ ית מחתית חביא האלין דאתחיבו בנפשתהון ויעבדון יתהון טסין רדידין חפאה למדבחא ארי קריבנון קדם יי ואתקדשו ויהון לאת לבני ישראל׃ ונסיב אלעזר כהנא ית מחתית

Primitiua chal.

ברא פתח בלע
נחת חיה ידע
רגז שיצא בזע
בית קנה
חפה
קול בלע
נפק קרב
אמר כהן
אכל פרש
רחק חוב עבד
חפה קדש הוה
אות

Interp. chal.

rem nouā fecerit dñs & aperuerit terra os ſuū & deglutierit eos & oia ſua & deſcenderint viui in infernum: ſcietis q ad iracūdiā prouocauerūt viri iſti dñm. Et factū eſt cum ceſſaſſet loqui oia verba hec: dirupta eſt terra que erat ſub eis: & aperuit terra os ſuum & deuorauit eos & viros domus ſue & oēs viros chore et vniuerſam ſubſtantiā. et deſcenderūt illi viui in infernum & oia ſua: & operuit ſup eos terra. Et perierunt de medio eccleſie: oīs autē iſrael qui ſtabat in circuitu eorum fugerūt a clamore eorum: quia dixerūt: ne forte deglutiat nos terra. Ignis aūt egreſſus eſt a facie domini & cōbuſſit ducētos & quinquagita viros qui offerebant incenſum aromatum. Locutuſq; eſt dominus cum moyſe dicens. Dic eleazaro filio aaron ſacerdoti vt ſeparet thuribula de medio combuſtorum: & ignem diſpergat huc & illuc: quia ſanctificata ſunt thuribula peccatorum horum: qui peccauerunt in animabus ſuis: & faciant ea laminas ductiles quibus cooperiatur altare: quia obtulerūt ea coram domino & ſanctificata ſunt: & ſint in ſignū filiis iſrael. Tulitq; eleazar ſacerdos thuribula

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

enea: que obtulerūt cōbuſti:
τὰ χαλκᾶ, ὅσα προσήνεγκαν οἱ κατακεκαυμένοι,
& appoſuerūt ea circūpoſitionē altari me-
καὶ προσέθηκαν αὐτὰ περίθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ μνη-
moriale filiis iſrael. vt nō accedat ulꝯ
μόσυνον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. ὅπως ἂν μὴ προσέλθῃ μη-
quiſ alienigena: q nō eſt de ſemine aa
δεὶς ἀλλογενής, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματος ἀα-
ron ad ipōnēdū icēſum corā dño: & nō erit
ρών, ἐπιθῆναι θυμίαμα ἔναντι κυρίου, καὶ οὐκ ἔσται
ſicut core: & ꝯgregatio eius: ſicut locu
ὥσπερ κορέ, καὶ ἡ ἐπισύστασις αὐτοῦ, καθὰ ἐλά-
tus ē dñs in manu moyſi ei. & murmurauerūt
λησε κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ αὐτῷ. καὶ ἐγόγγυσαν
filii iſrael poſtridie ꝯtra moyſes & aaron:
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῇ ἐπαύριον ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρών,
dicētes: vos occidiſtis ppl'm dñi. &
λέγοντες, ὑμεῖς ἀπεκτείνατε τὸν λαὸν κυρίου. καὶ
factū ē cū ꝯuerterēt cōgregatio ꝯtra
ἐγένετο ἐν τῷ ἐπισυστρέφεσθαι τὴν συναγωγὴν ἐπὶ
moyſes & aarō: & fugerūt ad tabnaculū
μωυσῆν καὶ ἀαρών, καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ
teſtimonii: & hoc ipm cooperuit nubes:
μαρτυρίου, καὶ τήνδε αὐτὴν ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη,
& appuit glīa dñi. & intrauit moyſes & aarō
καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου. καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀα-
ρὼν — ꝯtra faciē tabnaculi teſtimonii. &
ρὼν κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ
locut⁹ ē dñs ad moyſen: dicēs: recedite
ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἐκχωρήσατε
de medio ꝯgregatiōis huius & delebo
ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, καὶ ἐξαναλώσω
eos ſemel. & ceciderūt in faciē ſuā:
αὐτοὺς εἰσάπαξ. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν.
& dixit moyſes ad aarō: accipe thuribulū: &
καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, λάβε τὸ πυρεῖον, καὶ
impone ſup illō ignē de altari: & in
ἐπίθες ἐπ' αὐτὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐπί-
iice ſup illō incēſuz: & defer cito in
βαλε ἐπ' αὐτὸ θυμίαμα, καὶ ἀπένεγκε τὸ τάχος εἰς
cōgregationē: & ꝓpitiare pro eis. egreſſa ē
τὴν συναγωγήν, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν. ἐξῆλθε
eīn ira a facie dñi: incepit pcutere
γὰρ ὀργὴ ἀπὸ προσώπου κυρίου, ἦρκται θραύειν
ppl'z. & accepit aarō ſicut locut⁹ fuit ei
τὸν λαόν. καὶ ἔλαβεν ἀαρὼν καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ
moyſes: & cucurrit in ꝯgregatiōez: &
μωυσῆς, καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ
iā inceperat plaga in pplo. & iniecit
ἤδη ἐνῆρκτο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἐπέβαλε
incēſū: & ꝓpitiat⁹ ē pro populo.
τὸ θυμίαμα, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ λαοῦ.

Trāſla. B. Hiero.

enea in quibus obtulerant hi quos incendiū deuorauit. & produxit ea in laminas affigēs altari: vt haberēt poſtea filii iſrael qbus commonerētur: ne quis accedat alienigena: & qui non eſt de ſemine aarō ad offerendum incenſum dño: ne patiatur ſicut paſſus ē chore: & oīs cōgregatio eius loquente domino ad moyſen. Murmurauit aūt oīs multitudo filiorū iſrael ſequēti die cōtra moyſen & aaron dicens. Vos interfeciſtis populū dñi. Cūq; oriretur ſeditio: & tumult⁹ increſceret: moyſes & aaron fugerunt ad tabernaculū federis. Qd poſtq; ingreſſi ſunt operuit nubes & apparuit gloria domini. Dixitq; dominus ad moyſen. Recedite de medio huius multitudinis: etiam nunc delebo eos. Cūq; iacerent in terra: dixit moyſes ad aarō. Tolle thuribulum: & hauſto igne de altari mitte incēſū deſuper pergens cito ad populū: vt roges pro eis. Iam enim egreſſa eſt ira a domino: & plaga deſeuit. Quod cum feciſſet aaron & cucurriſſet ad mediā multitudinē quā iā vaſtabat incendium: obtulit thymiama:

Ter. Heb.

הנחשת אשר הקריבו השרפים
וירקעום צפוי למזבח׃ זכרון
לבני ישראל למען אשר לא
יקרב איש זר אשר לא מזרע
אהרן הוא להקטיר קטרת
לפני יהוה ולא יהיה כקרח
וכעדתו כאשר דבר יהוה ביד
משה לו׃ וילנו כל עדת בני
ישראל ממחרת על משה ועל
אהרן לאמר אתם המתם יי
את עם יהוה׃ ויהי בהקהל
העדה על משה ועל אהרן ויפנו
אל אהל מועד והנה כסהו
הענן וירא כבוד יהוה׃ ויבא
משה ואהרן אל פני אהל מועד׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃
הרמו מתוך העדה הזאת י
ואכלה אתם כרגע ויפלו על
פניהם׃ ויאמר משה אל אהרן
קח את המחתה ותן עליה אש
מעל המזבח ושים קטרת והולך
מהרה אל העדה וכפר עליהם
כי יצא הקצף מלפני יהוה
החל הנגף׃ ויקח אהרן יי
כאשר דבר משה וירץ אל תוך
הקהל והנה החל הנגף בעם
ויתן את הקטרת ויכפר על העם׃

Primitiua heb.

קרב
רקע
יעד
לון
מות
היה קהל
יעד פנה
ראה כבד בוא
פנה יעד
דבר
רום יעד
כלה נפל
לקח חתה נתן
עלה
שום הלך
יעד
חלל לקח
רוץ
כפר

Tranſla. Chal.

נחשא דקריבו יקידיא ורדידונון חופאה למדבחא דוכרנא לבני ישראל בדיל דלא יקרב גבר חלוני דלא מזרעא דאהרן הוא לאסקא קטרת בוסמין קדם יי ולא יהי כקרח וככנשתיה כמא דמליל יי בידא דמשה ליה׃ ואתרעמו כל כנשתא דבני ישראל ביומא דבתרוהי על משה ועל אהרן למימר אתון גרמתון מותא לעמא דיי׃ והוה באתכנשות כנשתא על משה ועל אהרן ואתפניאו למשכן זמנא והא חפהי ענגא ואתגלי יקרא דיי׃ ועל משה ואהרן לקדם משכן זמנא׃ ומליל יי עם משה למימר׃ אתפרשו מגו כנשתא הדא ואשיצי יתהון כשעה ונפלו על אפיהון׃ ואמר משה לאהרן סב ית מחתיתא והב עלה אשתא מעלוי מדבחא ושוי קטרת בוסמין ואוביל בפריע לכנשתא וכפר עליהון ארי נפק רוגזא מן קדם יי שרי מותנא׃ ונסיב אהרן כמא דמליל משה ורהט לגו קהלא והא שרי מותנא בעמא ויהב ית קטרת בוסמיא וכפר על עמא׃

Interp. chal.

enea q̄ obtulerūt qui cōbuſti fuerāt: & ꝓduxerūt ea in cooptoriū altaris: in memoriā filiis iſrael: vt nō accedat vir extraneus qui nō eſt de ſemine aaron ad adolendū incēſum aromatū corā dño: vt nō ſit ſicut chore et ſicut cōgregatio eius: ſicut locutus eſt dñs per manum moyſi. Murmurauerūt autē oīs congregatio filiorum iſrael ſequenti die contra aaron dicētes. Vos feciſtis vt moreretur populus dñi. Et factū eſt cum congregaretur cetus contra moyſen & contra aaron: reſpexerūt ad tabernaculum federis: & ecce operuit illud nubes: & reuelata eſt gloria dñi. Et venit moyſes et aaron ante tabernaculū federis. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Separamini de medio congregationis huius: & conſumabo eos nunc: & ceciderūt ſuper facies ſuas. Dixitq; moyſes ad aaron: tolle thuribulū & pone in eo ignem ab altari: & pone incenſuz aromatum: & fer cito ad cōgregationē & ora pro eis: quia egreſſa eſt ira a facie dñi: incepit peſtis. Tulitq; aaron ſicut locutus fuerat moyſes: & cucurrit ad mediū congregationis: & ecce ceperat peſtis in populo. et poſuit incenſum aromatum: & orauit pro populo.

Primitiua chal.

דבר דכר
חלל נסק הוה
רעם
אמר מות
כנש פנה שכן
גלה עול
פרש שיצא
נסב חתה יהב
עלה דבר שוה
נפל שרא

וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה׃ וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלְּבַד הַמֵּתִים עַל דְּבַר קֹרַח׃ וַיָּשָׁב אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמַּגֵּפָה נֶעֱצָרָה׃

Ca.xvii.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאִתָּם מַטֶּה מַטֶּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל נְשִׂיאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַטּוֹת אִישׁ אֶת שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל מַטֵּהוּ׃ וְאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל מַטֵּה לֵוִי כִּי מַטֶּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם׃ וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה׃ וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר בּוֹ מַטֵּהוּ יִפְרָח וַהֲשִׁכֹּתִי מֵעָלַי אֶת תְּלֻנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מַלִּינִם עֲלֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל נְשִׂיאֵיהֶם מַטֶּה לְנָשִׂיא אֶחָד מַטֶּה לְנָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַטּוֹת וּמַטֵּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מַטּוֹתָם׃ וַיַּנַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֹּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדֻת׃ וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל אֹהֶל הָעֵדוּת

Et ſtans inter mortuos ac viuentes: pro populo deprecatus eſt: & plaga ceſſauit. Fuerūt aūt qui percuſſi ſūt quatuordecim milia hoīm & ſeptingēti: abſq; his qui perierant in ſeditiōe chore. Reuerſuſq; eſt aaron ad moyſen ad oſtiū tabernaculi federis poſtq̄ quieuit interitus.

Ca.17. Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicēs. Loquere ad filios iſrael: & accipe ab eis virgas ſingulas per cognationes ſuas a cūctis principibus tribuum virgas duodecim. & vniuſcuiuſq; nomen ſuperſcribes virge ſue. Nomen autē aaron erit in tribu leui: & vna virga cūctas eorū familias continebit. Poneſq; eas in tabernaculo federis coram teſtimonio vbi loquar ad te. Quem ex his elegero germinabit virga eius: & cohibebo a me querimonias filiorum iſrael: quibus cōtra vos murmurant. Locutuſq; eſt moyſes ad filios iſrael. & dederūt ei omnes principes per ſingulas tribus virgas. Fueruntq; duodecim abſq; virga aaron. Quas cum poſuiſſet moyſes coram domino in tabernaculo teſtimonii: ſequenti die regreſſus

et ſtetit in medio mortuorum et viuentium: et ceſſauit plaga. et fuerunt mortui in plaga quatuor et decem milia et ſeptingenti: abſque mortuis propter core. et reuerſus eſt aaron ad moyſen ad hoſtium tabernaculi teſtimonii: et ceſſauit plaga.

καὶ ἔστη ἀναμέσον τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει τέσσαρες καὶ δέκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἕνεκε Κορέ. καὶ ἐπέστρεψεν Ἀαρὼν πρὸς Μωυσῆν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. Ca.17.

Et locutus eſt dñs ad moyſen: dicens: loquere filiis iſrael: et accipe ab illis virgam virgam per domos familiarum ipſorum ab omnibus principibus eorum per domos familiarum ipſorum: duodecim virgas. et cuiuſlibet nomen ſcribe in virga eius. et nomen aaron ſcribe in virga leui. eſt enim virga vna per tribum domus familiarum ipſorum. et pones eas in tabernaculo teſtimonii: in quibus cognoſcar tibi ibi. et erit homo quemcumque elegero: virga eius germinabit. et auferam a me murmur filiorum iſrael: quecumque ipſi murmurant contra vos. et locutus eſt moyſes filiis iſrael: et dederunt ei omnes principes eorum virgam: principi vni virgam, per principem per domos familiarum ipſorum, duodecim virgas. et virga aaron in medio virgarum ipſorum. et impoſuit moyſes virgas coram dño in tabernaculo teſtimonii. et factum eſt poſtridie: et intrauit moyſes in tabernaculo teſtimonii.

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ λάβε παρ' αὐτῶν ῥάβδον ῥάβδον κατ' οἴκους πατριῶν παρὰ πάντων τῶν ἀρχόντων αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους· καὶ ἑκάστου τὸ ὄνομα ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. καὶ τὸ ὄνομα Ἀαρὼν ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου Λευί· ἔστι γὰρ ῥάβδος μία κατὰ φυλὴν οἴκου πατριῶν αὐτῶν. καὶ θήσεις αὐτὰς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐξ ὧν γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος ὃν ἂν ἐκλέξωμαι αὐτόν, ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐκβλαστήσει· καὶ περιελῶ ἀπ' ἐμοῦ τὸν γογγυσμὸν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ὅσα αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐφ' ὑμῖν. καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἔδωκαν αὐτῷ πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ῥάβδον, τῷ ἄρχοντι τῷ ἑνὶ ῥάβδον, κατὰ ἄρχοντα κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους· καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἀναμέσον τῶν ῥάβδων αὐτῶν. καὶ ἀπέθηκε Μωυσῆς τὰς ῥάβδους ἔναντι κυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ εἰσῆλθε Μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου·

Tranſla. Chal.

וְקָם בֵּין מֵיתַיָּא וּבֵין חַיַּיָּא וְאִתְכְּלִי מוֹתָנָא׃ וַהֲווֹ דְּמִיתוּ בְּמוֹתָנָא אַרְבְּעַת עֲשַׂר אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה בַּר מִדְּמִיתוּ עַל פְּלֻגְתָּא דְקֹרַח׃ וְתָב אַהֲרֹן לְוָת מֹשֶׁה לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וּמוֹתָנָא אִתְכְּלִי׃

Ca.xvii.

וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב מִנְּהוֹן חוּטְרָא חוּטְרָא לְבֵית אַבָּא מִן כָּל רַבְרְבָנֵיהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן תְּרֵי עֲשַׂר חוּטְרִין גְּבַר יָת שְׁמֵיהּ תִּכְתּוֹב עַל חוּטְרֵיהּ׃ וְיָת שְׁמָא דְאַהֲרֹן תִּכְתּוֹב עַל חוּטְרָא דְלֵוִי אֲרֵי חוּטְרָא חַד לְרֵישׁ בֵּית אֲבָהָתְהוֹן׃ וְתַצְנְעִנּוּן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם סַהֲדוּתָא דַּאֲזַמֵּן מֵימְרִי לְכוֹן תַּמָּן׃ וִיהֵי גֻּבְרָא דְּאִתְרְעֵי בֵיהּ חוּטְרֵיהּ יְלַבְלֵב וַאֲנִיחַ מִן קֳדָמַי יָת תּוּרְעֲמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן מִתְרַעֲמִין עֲלֵיכוֹן׃ וּמַלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהַבוּ לֵיהּ כָּל רַבְרְבָנֵיהוֹן חוּטְרָא לְרַבָּא חַד חוּטְרָא לְרַבָּא חַד לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן תְּרֵי עֲשַׂר חוּטְרִין וְחוּטְרָא דְאַהֲרֹן בְּגוֹ חוּטְרֵיהוֹן׃ וְאַצְנַע מֹשֶׁה יָת חוּטְרַיָּא קֳדָם יְיָ בְּמַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא׃ וַהֲוָה מִיּוֹמָא דְבַתְרוֹהִי וְעַל מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא

Primitiua chal. — Interp. chal.

et ſtetit inter mortuos et inter viuos: et ceſſauit peſtis. Fuerunt autē qui mortui ſunt in peſte quatuordecim milia et ſeptingenti: abſq; his qui mortui ſunt in ſchiſmate chore. Reuerſuſq; eſt aaron ad moyſen ad oſtium tabernaculi federis: et peſtis ceſſauerat. Ca.17.

Locutuſq; eſt dñs ad moyſe dicens. Loquere cum filiis iſrael: et accipe ab eis virgas ſingulas per domos patrū ab oībus principibus eorū duodecim virgas per domos patrū ſuorū: et nomē vniuſcuiuſq; ſcribes ſuper virga eius. Nomen autē aaron ſcribes ſuper virgā leui: quia virga vna erit principi domus patrū ſuorū. Repones eas in tabernaculo federis coram teſtimonio: vbi conſtituam verbum meū vobis. et erit vir quem elegero: virga eius germinabit: et ceſſare faciam a me querimonias filiorū iſrael: quibus ipſi murmurant cōtra vos. Locutuſq; eſt moyſes cum filiis iſrael: et dederunt ei oēs principes eorū ſingulas virgas per ſingulos principes per domos patrū ſuorū: duodecim virgas: et virga aaron erat in medio virgarum eorū. Et repoſuit moyſes virgas coram dño in tabernaculo teſtimonii. Et factū eſt in ſequenti die ingreſſus eſt moyſes in tabernaculū teſtimonii:

et ecce germinauit virga aaron in domum leui: et protulit germen: et floruerunt flores: et germinauit nuces. et detulit moyſes oēs virgas a facie dñi ad oēs filios iſrael. et viderunt: et accepit vnuſquiſq; virgam ſuā. et dixit dñs ad moyſe: appone virgam aaron coram teſtimonio in cuſtodiam in ſignum filiis inobedientiū. et ceſſet murmur eorum a me: et nō moriantur. et fecit moyſes et aaron ſicut precepit dñs moyſi: ſic fecerunt. et dixerunt filii iſrael ad moyſen: dicentes: ecce cōſumpti ſumus: perimus: cōſumpti ſumus. oīs tangens tabernaculū domini moritur: vſq; in finē moriamur.

καὶ ἰδοὺ ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν εἰς οἶκον Λευί, καὶ ἐξήνεγκε βλαστόν, καὶ ἐξήνθησεν ἄνθη, καὶ ἐβλάστησε κάρυα. καὶ ἐξήνεγκε Μωυσῆς πάσας τὰς ῥάβδους ἀπὸ προσώπου κυρίου πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ εἶδον, καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, ἀπόθες τὴν ῥάβδον Ἀαρὼν ἐνώπιον τῶν μαρτυρίων εἰς διατήρησιν εἰς σημεῖον τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνηκόων, καὶ παυσάσθω ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσι. καὶ ἐποίησε Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς Μωυσῆν, λέγοντες, ἰδοὺ ἐξανηλώμεθα, ἀπολώλαμεν, παρανηλώμεθα.
1.Re. 2.f. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῆς σκηνῆς κυρίου ἀποθνήσκει· ἕως εἰς τέλος ἀποθάνωμεν. Ca.18

Et dixit dñs ad aaron: tu et filii tui: et domus patris tui tecū accipietis peccata ſanctorum: et tu et filii tui tecū accipietis peccata ſacerdotii veſtri. et fratres tuos tribum leui populum patris tui adduc ad teipſum: et addantur tibi: et miniſtrent tibi et tu et filii tui tecum coram tabernaculo teſtimonii. et cuſtodient cuſtodias tuas: et cuſtodias tabernaculi: verum ad vaſa ſancta et ad altare nō accedent: et nō morientur et hi et vos. et addentur ad te: et cuſtodient cuſtodias tabernaculi teſtimonii: iuxta oia

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Ἀαρὼν, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου μετὰ σοῦ, λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἁγίων, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας τῆς ἱερατείας ὑμῶν. καὶ τοὺς ἀδελφούς σου φυλὴν Λευί δῆμον τοῦ πατρός σου προσαγάγου πρὸς ἑαυτόν, καὶ προστεθήτωσάν σοι, καὶ λειτουργείτωσάν σοι, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ φυλάξονται τὰς φυλακάς σου, καὶ τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς· πλὴν πρὸς τὰ σκεύη τὰ ἅγια καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον οὐ προσελεύσονται, καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται καὶ οὗτοι καὶ ὑμεῖς. καὶ προστεθήσονται πρὸς σὲ, καὶ φυλάξονται τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πάσας

inuenit germinaſſe virgam aaron in domo leui: & turgentibus gemmis eruperant flores: qui foliis dilatatis in amygdalas deformati ſunt. Protulit ergo moyſes oēs virgas de cōſpectu dñi ad cūctos filios iſrael. Videruntq; & receperunt ſinguli virgas ſuas. Dixitq; dñs ad moyſen. Refer virgā aaron in tabernaculū teſtimonii: vt ſeruetur ibi in ſignū rebelliū filiorū iſrael. & quieſcant querele eorū a me ne moriantur. Fecitq; moyſes ſicut preceperat dominus. Dixerūt aūt filii iſrael ad moyſen. Ecce cōſumpti ſumus: oēs perijmus. Quicūq; accedit ad tabernaculū dñi moritur. Nū vſq; ad internitionē cūcti delendi ſumus. Cap.18.

Dixitq; dominus ad aaron. Tu & filii tui & domus patris tui tecū portabitis iniquitatem ſanctuarii. & tu & filii tui ſimul ſuſtinebitis pctā ſacerdotii veſtri. Sed & fratres tuos de tribu leui & ſceptrū patris tui ſume tecum. preſtoq; ſint & miniſtrent tibi. Tu aūt & filii tui miniſtrabitis in tabernaculo teſtimōii. Excubabūtq; leuite ad precepta tua & ad cūcta opa tabernaculi: ita dūtaxat vt ad vaſa ſctuarii & altare non accedant: ne & illi moriantur: & vos pereatis ſimul. Sint aūt tecū & excubēt in cuſtodiis tabernaculi & in omnibus

וְהִנֵּה פָּרַח מַטֵּה אַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֹּצֵא פֶרַח וַיָּצֵץ צִיץ וַיִּגְמֹל שְׁקֵדִים׃ וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מַטֵּהוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה הָשֵׁב אֶת מַטֵּה אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לִבְנֵי מֶרִי וּתְכַל תְּלוּנֹּתָם מֵעָלַי וְלֹא יָמֻתוּ׃ וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃ וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גָּוַעְנוּ אָבַדְנוּ כֻּלָּנוּ אָבָדְנוּ׃ כֹּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הַאִם תַּמְנוּ לִגְוֹעַ׃

Cap.xviii.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אַהֲרֹן אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבֵית אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת עֲוֹן כְּהֻנַּתְכֶם׃ וְגַם אֶת אַחֶיךָ מַטֵּה לֵוִי שֵׁבֶט אָבִיךָ הַקְרֵב אִתָּךְ וְיִלָּווּ עָלֶיךָ וִישָׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת׃ וְשָׁמְרוּ מִשְׁמַרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הָאֹהֶל אַךְ אֶל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרָבוּ וְלֹא יָמֻתוּ גַם הֵם גַּם אַתֶּם׃ וְנִלְווּ עָלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכֹל

Tranſla. Chal.

וְהָא נְצָא חוּטְרָא דְאַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וְאַפֵּיק לַבְלְבִין וְאָנֵיץ נֵיץ וְכַפֵּית שִׁגְדִין׃ וְאַפֵּיק מֹשֶׁה יָת כָּל חוּטְרַיָּא מִן קֳדָם יְיָ לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִשְׁתְּמוֹדַעוּ וּנְסִיבוּ גְּבַר חוּטְרֵיהּ׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲתֵיב יָת חוּטְרָא דְאַהֲרֹן קֳדָם סַהֲדוּתָא לְמַטְרָא לְאָת לְעַמָּא סָרְבָנָא וִיסוּפוּן תּוּרְעֲמָתְהוֹן מִן קֳדָמַי וְלָא יְמוּתוּן׃ וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ כֵּן עֲבַד׃ וַאֲמַרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמֵימַר הָא מִנַּנָא קְטַלַת חַרְבָּא וְהָא מִנַּנָא בְּלָעַת אַרְעָא וְהָא מִנַּנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא׃ כֹּל דְּקָרֵיב מִקְרַב לְמַשְׁכְּנָא דַיְיָ מָאִית הָא אֲנַחְנָא סָפִין לִמְמָת׃

Ca.xviii.

וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אַתְּ וּבְנָךְ וּבֵית אֲבוּךְ עִמָּךְ תְּקַבְּלוּן עַל חוֹבֵי מַקְדְּשָׁא וְאַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ תְּקַבְּלוּן עַל חוֹבֵי כְהֻנַּתְכוֹן׃ וְאַף יָת אֲחָךְ שִׁבְטָא דְלֵוִי שִׁבְטָא דַאֲבוּךְ קָרֵיב לְוָתָךְ וְיִתּוֹסְפוּן עֲלָךְ וִישַׁמְּשׁוּנָךְ וְאַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ קֳדָם מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא׃ וְיִטְּרוּן מַטַּרְתָּךְ וּמַטְּרַת כָּל מַשְׁכְּנָא בְּרַם לְמָאנֵי קוּדְשָׁא וּלְמַדְבְּחָא לָא יִקְרְבוּן וְלָא יְמוּתוּן אַף אִנּוּן אַף אַתּוּן׃ וְיִתּוֹסְפוּן עֲלָךְ וְיִטְּרוּן יָת מַטְּרַת מַשְׁכַּן זִמְנָא לְכָל

Interp. chal.

et ecce germinauit virga aaron in domo leui: et produxit ramos et eruperunt flores: et formate ſunt amygdale. Et protulit moyſes oēs virgas de cōſpectu dñi ad cūctos filios iſrael: et cognouerunt et acceperunt ſinguli virgas ſuas. Dixitq; dñs ad moyſen. Refer virgam aaron corā teſtimonio in cuſtodiā et in ſignum populo rebelli: vt ceſſet murmuratio eorum a facie mea: et non moriantur. Fecitq; moyſes ſicut preceperat ei dñs: ita fecit. Dixerūt aūt filii iſrael ad moyſen dicētes. Ecce ex nobis interfecit eos gladius: et ecce aliqs ex nobis deglutiuit terra: et ecce aliq ex nobis mortui ſunt peſte: oīs q accedit ad tabernaculū dñi moritur: nū morte cōſumendi ſum. Ca.18.

Dixitq; dñs ad aaron. Tu et filii tui et domus patris tui tecū exciptabitis ſup pctā ſanctuarii: et tu et filii tui tecū excipiabitis ſup pctā ſacerdotii veſtri. Frēs quoq; tuos de tribu leui pris tui applica ad te: vt adhereāt tibi. et miniſtrēt tibi: et tu et filii tui tecū erītis corā tabnaculo teſtimonii. et cuſtodiēt cuſtodiā tuā et cuſtodiā totius tabnaculi. ſed ad vaſa ſanctuarii et ad altare nō accedāt vt nō moriātur tam illi q̄ vos. Et adherebunt tibi: et cuſtodient cuſtodiā tabernaculi federis iuxta omne

עבדת האהל וזר לא יקרב
אליכם: ושמרתם את משמרת
הקדש ואת משמרת המזבח ולא
יהיה עוד קצף על בני ישראל: — היה
ואני הנה לקחתי את אחיכם
הלוים מתוך בני ישראל לכם
מתנה נתנים ליהוה לעבד את — נתן
עבדת אהל מועד: ואתה ובניך
אתך תשמרו את כהנתכם לכל
דבר המזבח ולמבית לפרכת
ועבדתם עבדת מתנה אתן את
כהנתכם והזר הקרב יומת: — מות
וידבר יהוה אל אהרן ואני — דבר
הנה נתתי לך את משמרת — נתן
תרומתי לכל קדשי בני ישראל — רום
לך נתתים למשחה ולבניך לחק
עולם: זה יהיה לך מקדש הקדשים — עלם היה
מן האש כל קרבנם לכל מנחתם
ולכל חטאתם ולכל אשמם אשר
ישיבו לי קדש קדשים לך הוא — שוב
ולבניך: בקדש הקדשים תאכלנו — אכל
כל זכר יאכל אתו קדש יהיה
לך: וזה לך תרומת מתנם לכל — נתן
תנופת בני ישראל לך נתתים — נוף
ולבניך ולבנתיך אתך לחק
עולם כל טהור בביתך יאכל — טהר אכל
אתו: כל חלב יצהר וכל חלב — צהר

Trãſla. B. Hiero.

cerimoniis eius. Alienigena non miſcebitur vobis. Excubate in cuſtodia ſanctuarii: & in miniſterio altaris: ne oriatur indignatio ſuper filios iſrael. Ego dedi vobis fr̃es veſtros leuitas de medio filiorũ iſrael: & tradidi donũ dño: vt ſeruiant in miniſteriis tabernaculi eius. Tu aũt & filii tui cuſtodite ſacerdotium veſtrum: & omnia que ad cultũ altaris ptinent & intra velum ſunt. per ſacerdotes amminiſtrabuntur. Si quis externus acceſſerit occidetur. Locutuſq; eſt dominus ad aaron. Ecce dedi tibi cuſtodiam primitiarum mearum. Oĩa q̃ ſctificãtur a filiis iſrael tibi tradidi & filiis tuis pro officio ſacerdotali legitima ſempiterna. Hec ergo accipies de his que ſctificantur & oblata ſunt dño. Oĩs oblatio & ſacrificiũ quicqd' p pctõ atq; delicto redditur mihi: & cedet in ſctã ſctõrum tuũ erit & filiorũ tuorũ. In ſctũario comedes illud. Mares tantũ edẽt ex eo. qa cõſecratũ eſt dño. Primitias ãt quas vouerint & obtulerint filii iſrael: tibi dedi & filiis tuis ac filiabus tuis iure ppetuo. Qui mũdus ẽ in domo tua veſcetur eis. Omnem medullam olei &

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina

miniſteria tabernaculi. τ alienigena nõ acce-
τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς. καὶ ἀλλογενὴς οὐ προσε-
det ad te. τ cuſtodietis cuſtodias
λεύσεται πρὸς σέ. καὶ φυλάξεσθε τὰς φυλακὰς τῶν
ſctoꝝ: τ cuſtodias altaris: τ nõ erit
ἁγίων, καὶ τὰς φυλακὰς τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ οὐκ ἔσαι
ãpli⁹ furoꝛ in filiis iſrael. τ ecce ego accepi
ἔτι θυμὸς ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἴληφα τοὺς
fratres vr̃os leuitas de medio filioꝝ iſrael do
ἀδελφοὺς ὑμῶν τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰηλ δό-
nũ datũ dño: vt miniſtrẽt miniſteria
μα δεδομένον κῶ, λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς
tabernaculi teſtimonii: τ tu τ filii tui tecũ
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ
ſeruabitis ſacerdotiũ vr̃m: p oẽm modũ
διατηρήσετε τὴν ἱερατείαν ὑμῶν, κατὰ πάντα τρόπον
altaris: τ qd intra velũ.
τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὸ ἔνδοθεν τοῦ καταπετάσματος.
et miniſtrabitis miniſteria doni ſacer
καὶ λειτουργήσετε τὰς λειτουργίας δόμα τῆς ἱερα-
dotii vr̃i. τ alienigena accedens: mo-
τείας ὑμῶν. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀπο-
rietur. τ locut⁹ ẽ dñs ad aaron: τ ecce ego de-
θανεῖται. καὶ ἐλάλησε κς πρὸς ἀαρών, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ δέ-
di vobis cuſtodiã primitiaꝝ meaꝝ ab
δωκα ὑμῖν τὴν διατήρησιν τῶν ἀπαρχῶν μου ἀπὸ
oib⁹ ſctificatis a filiis iſrael:
πάντων τῶν ἡγιασμένων παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
tibi dedi ea in donũ: τ filiis tuis legitimũ
σοὶ δέδωκα αὐτὰ εἰς γέρας, καὶ τοῖς υἱοῖς σου νόμιμον
ſẽpiternũ. τ hoc ſit vobis a ſctificatis ſctis
αἰώνιον. καὶ τοῦτο ἔσω ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἡγιασμένων ἁγίων
oblationib⁹ ab oib⁹ donis eoꝝ:
τῶν καρπωμάτων ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτῶν,
τ ab oib⁹ ſacrificiis eoꝝ: τ ab
καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θυσιασμάτων αὐτῶν καὶ ἀπὸ
oi delicto eoꝝ: τ ab oib⁹
πάσης τῆς πλημμελίας αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πασῶν
pctis eoꝝ q̃cũq; reddũt mihi ab oi-
τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὅσα ἀποδιδόασί μοι ἀπὸ πάν-
b⁹ ſctis tibi erunt τ filiis tuis. in
των τῶν ἁγίων σοὶ ἔσονται καὶ τοῖς υἱοῖς σου. ἐν τῷ
ſcto ſctoꝝ comedetis ea. oẽ maſculinũ come
ἁγίῳ τῶν ἁγίων φάγεσθε αὐτά. πᾶν ἀρσενικὸν φάγε-
detis ea. ſcta erũt tibi. τ hoc erit vobis pmitiaꝝ
σθε αὐτά. ἅγια ἔσαι σοι. καὶ τοῦτο ἔσαι ὑμῖν ἀπαρχῶν
donoꝝ eoꝝ: ab oib⁹ oblationib⁹ filioꝝ
δομάτων αὐτῶν, ἀπὸ πάντων τῶν ἐπιθεμάτων τῶν υἱῶν
iſrael. tibi dedi ea τ filiis tuis: τ filiab⁹
ἰηλ. σοὶ δέδωκα αὐτὰ καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατρά-
tuis tecũ legitimũ ſẽpiternũ. oĩs mũd⁹ in domo tua
σι σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον. πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου
comedet ea. oĩs pmitia olei: τ oĩs pmitia
ἔδεται αὐτά. πᾶσα ἀπαρχὴ ἐλαίου, καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ

B

Tranſla. Chal.

פולחן משכנא וחלוני לא יקרב לותכון: ותטרון ית מטרת קודשא וית מטרת מדבחא ולא יהי עוד רוגזא על בני ישראל: ואנא הא קריבית ית אחיכון ליואי מגו בני ישראל לכון מתנן יהיבין קדם יי למפלח ית פולחן משכן זמנא: ואת ובנך עמך תטרון ית כהונתכון לכל פתגם מדבחא ולמגו לפרוכתא ותפלחון פולחן מתנן אתן ית כהונתכון וחילוני דיקרב יתקטל: ומליל יי עם אהרן ואנא הא יהבית לך ית מטרת אפרשותי לכל קודשיא דבני ישראל לך יהבתינון לרבו ולבנך לקים עלם: דין יהי לך מקדש קודשיא מותר מן אשתא כל קורבנהון לכל מנחתהון ולכל חטאתהון ולכל אשמהון דיתיבון קדמי קדש קודשין דילך הוא ולבנך: בקדש קודשיא תיכלוניה כל דכורא ייכול יתיה קודשא יהי לך: ודין לך אפרשות מתנתהון לכל ארמות בני ישראל לך יהבתינון ולבנך ולבנתך עמך לקים עלם כל דידכי בביתך ייכול יתיה: כל טוב משח וכל טוב

Interp̃. chal.

miniſteriũ tabernaculi. et alienus nõ accedat ad vos. Cuſtodietiſq; cuſtodiã ſanctuarii τ cuſtodiã altaris: vt nõ ſit vltra indignatio ſup filios iſrael. Et ecce ego applicaui fratres veſtros leuitas de medio filiorum iſrael: τ dedi eos dono vobis corã dño: vt miniſtrent miniſteriũ tabernaculi federis. tu aũt τ filii tui tecuꝫ cuſtodietis ſacerdotiũ veſtrũ iuxta omnẽ ritum altaris: τ intra veluꝫ miniſtrabitis miniſteriũ doni dabo ſacerdotiũ veſtrũ: τ extraneus qui acceſſerit occidetur. Locutuſq; eſt dñs cum aaron. Ecce ego dedi tibi cuſtodiã primitiarũ meaꝝ: oĩa que ſanctificata ſunt a filiis iſrael tibi tradidi ea pro vnctiõe τ filiis tuis in pactũ ſempiternũ. Hoc erit tibi de ſancto ſanctoꝝ qd remanet de oibus q̃ oblata ſunt in igne iuxta oĩa munera eoꝝ τ iuxta oĩa que pro peccato offerũtur τ pro delicto eoꝝ reddent coraꝫ me: ſanctũ ſanctoꝝ erit tibi et filiis tuis. in ſancto ſanctoruꝫ comedetis illud: oĩs maſculus comedet illud: ſanctũ erit tibi. Et he primitie munerũ eoꝝ iuxta oĩa que obtulerint filii iſrael tibi tradidi ea τ filiis tuis τ filiabus tuis tecuꝫ federe ſempiterno. Omnis qui mundus fuerit in domo tua comedet ea. Omne optimum olei τ omne optimum

Pritiua. chal.
חלל
הוה
נתן פלח שכן
נטר
קרב קטל
פרש רבב
יתר חטא
תוב
אכל נתן
רום בן קום
דכה

vini: τ frumẽti pmitia eoꝝ q̃ dederint do-
ίνου, καὶ σίτου ἀπαρχὴ αὐτῶν ὅσα ἂν δῶσι τῷ κυ-
mino: tibi dedi ea. pmogenita om-
ρίῳ, σοὶ δέδωκα αὐτά. τὰ πρωτογενήματα πάν-
nia q̃cũq; in fra eoꝝ q̃cũq; obtulerint dño:
τα ὅσα ἂν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ὅσα ἂν ἐνέγκωσι κυρίῳ,
tibi erũt: oĩs mũdus in domo tua comedet ea.
σοὶ ἔσαι, πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεται αὐ-
oẽ cõſecratũ in filiis iſrael: tibi
τά. πᾶν ἀνατεθεματισμένον ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, σοὶ
erit. τ oẽ aperiẽs vuluã ab oĩ car
ἔσαι. καὶ πᾶν διανοῖγον μήτραν ἀπὸ πάσης σαρ-
ne: q̃cũq; offerũt dño ab hoĩe vſq; ad
κός, ὅσα προσφέρουσι κυρίῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως
iumẽtũ: tibi erũt. ſꝫ redẽptiõib⁹ redimẽtur
κτήνους, σοὶ ἔσαι. ἀλλ᾽ ἢ λύτροις λυτρωθήσεται
priogenita hoĩum: τ primo-
τὰ πρωτότοκα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ πρωτό-
genita iumẽtoꝝ immũdoꝝ redimes. τ
τοκα τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων λυτρώσῃ. καὶ
redẽptio ipſi⁹ ab vno mẽſe preciũ
ἡ λύτρωσις αὐτοῦ ἀπὸ μηνιαίου ἡ συντίμησις
quinq; ſicloꝝ: iuxta ſiclũ ſctũ, viginti
πέντε σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον εἴκοσι
oboli ſũt: verũtñ priogenita vituloꝝ τ pri-
ὀβολοί εἰσιν, πλὴν πρωτότοκα μόσχων καὶ πρω-
mogenita ouiũ: τ pmogenita capraꝝ nõ re-
τότοκα προβάτων, καὶ πρωτότοκα αἰγῶν οὐ λυ-
dimes: ſctã ſũt. τ ſãguinẽ eoꝝ effundes
τρώσῃ, ἅγιά ἐσι. καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν προχεεῖς
ſup altare: τ adipẽ offeres obla-
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸ στέαρ ἀνοίσεις κάρ-
tionẽ in odorẽ ſuauitatis dño: τ carnes erũt
πωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ τὰ κρέα ἔσαι
tibi ſicut τ pectuſculũ impoſitiõis. τ ſecũ-
σοι καθὰ καὶ τὸ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος. καὶ κα-
dũ brachiũ dextrũ: tibi erit oĩs ſepa-
τὰ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν, σοὶ ἔσαι πᾶν ἀφαί-
tio ſctõꝝ: q̃cũq; ſeparauerit filii iſra-
ρεμα τῶν ἁγίων, ὅσα ἂν ἀφαιρῶσιν οἱ υἱοὶ ἰσρα-
el dño: tibi dedi: τ filiis tuis τ
ὴλ κυρίῳ, σοὶ δέδωκα, καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς
filiab⁹ tuis tecũ: legitimũ ſẽpiternũ. pactũ ſalis
θυγατράσι σου μετὰ σοῦ, νόμιμον αἰώνιον. διαθήκη ἁλὸς
ſẽpiterni corã dño: tibi τ ſemini tuo poſt
αἰωνίου ἔναντι κυρίου, σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου με-
te. τ locut⁹ ẽ dñs ad aarõ: in fra eoꝝ nõ
τὰ σέ. καὶ ἐλάλησε κς πρὸς ἀαρών, ἐν τῇ γῇ αὐτῶν οὐ
hereditabis: τ ps nõ erit tibi in eis:
κληρονομήσεις, καὶ μερὶς οὐκ ἔσαι σοι ἐν αὐτοῖς,
qꝛ ego ps tua τ hereditas tua in medio
ὅτι ἐγὼ μερίς σου καὶ κληρονομία σου ἐν μέσῳ τῶν
filioꝝ iſrael. τ filiis leui ecce
υἱῶν ἰσραήλ. καὶ τοῖς υἱοῖς λευὶ ἰδοὺ

Margin: C; Ero. 30. b. Leui. 27. c. Eze. 45. d.; Deut. 18. a.

Trãſla. B. Hiero.

vini ac frumenti quicquid offerunt primitiarum domino tibi dedi. Vniuerſa frugũ initia q̃ gignit humus & domino deportantur: cedent in vſus tuos. Qui mũdus eſt in domo tua: veſcetur eis. Oẽ qd ex voto reddiderint filii iſrael tuũ erit. Quicqd primũ erũpet e vulua cuncte carnis quã offerunt dño: ſiue ex hoibus ſiue de pecoribus fuerit: tui iuris erit. ita dũtaxat vt p hoĩs primogenito p̃ciũ accipias. & oẽ anial qd imũdũ eſt redimi facias. cuius redẽptio erit poſt vnũ mẽſe: ſiclis argẽti quinq; põdere ſanctuarii. Siclus viginti obolos habet. Primogẽitũ ãt bouis & ouis & capre non facies redimi. quia ſctĩficata ſũt dño: ſãguinẽ tm̃ eorũ fundes ſup altare: & adipes adolebis in ſuauiſſimũ odorem domino. Carnes vero in vſum tuũ cedent. ſicut pectuſculũ cõſecratũ & armus dexter tua erunt. Oẽs primitias ſãctuarii quas offerũt filii iſrael dño tibi dedi & filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactũ ſalis eſt ſempiternũ coram dño tibi ac filiis tuis. Dixitq; dominus ad aaron. In terra eorũ nihil poſſidebitis: nec habebitis partẽ inter eos. Ego pars & hereditas tua in medio filiorũ iſrael. Filiis autem leui

תירוש ודגן ראשיתם אשר — ירש
יתנו ליהוה לך נתתים: בכורי — נתן בכר
כל אשר בארצם אשר יביאו — בוא
ליהוה לך יהיה כל טהור בביתך — היה טהר
יאכלנו: כל חרם בישראל לך
יהיה: כל פטר רחם לכל בשר
אשר יקריבו ליהוה באדם — קרב
ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה
את בכור האדם ואת בכור — בכר
הבהמה הטמאה תפדה: ופדויו — פדה
מבן חדש תפדה בערכך כסף
חמשת שקלים בשקל הקדש
עשרים גרה הוא: אך בכור שור
או בכור כשב או בכור עז לא
תפדה קדש הם את דמם תזרק — פדה זרק
על המזבח ואת חלבם תקטיר — זבח קטר
אשה לריח ניחח ליהוה: ובשרם — נוח
יהיה לך כחזה התנופה וכשוק — היה נוף
הימין לך יהיה: כל תרומת — ימן רום
הקדשים אשר ירימו בני ישראל
ליהוה נתתי לך ולבניך ולבנתיך — נתן
אתך לחק עולם ברית מלח — עלם ברת
עולם הוא לפני יהוה לך ולזרעך — פנה
אתך: ויאמר יהוה אל אהרן — אמר
בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה — נחל
לך בתוכם אני חלקך ונחלתך
בתוך בני ישראל: ולבני לוי הנה

Tranſla. Chal.

חמר ועיבור ראשיתהון דיתנון קדם יי לך יהבתינון: בכורי כל די בארעהון דיתנון קדם יי דילך יהי כל דדכי בביתך ייכלינה: כל חרמא בישראל דילך יהי: כל פתח ולדא לכל בשרא דיקרבון קדם יי באנשא ובבעירא יהי דילך ברם מפרק תפרוק ית בוכרא דאנשא וית בוכרא דבעירא מסאבא תפרוק: ופורקניה מבר ירחא תפרוק בפורסניה כסף חמש סלעין בסלעי קודשא עשרין מעין הוא: ברם בוכרא דתורא או בוכרא דאמרא או בוכרא דעזא לא תפרוק קודשא אנון ית דמהון תזרוק על מדבחא וית תרביהון תסיק קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ובשרהון יהי לך כחדיא דארמותא וכשקא דימינא דילך יהי: כל אפרשות קודשיא דיפרשון בני ישראל קדם יי יהבית לך ולבנך ולבנתך עמך לקים עלם קים מלח עלם הוא קדם יי לך ולבנך עמך: ואמר יי לאהרן בארעהון לא תחסין וחולק לא יהי לך ביניהון מתנן דיהבית לך אינון חולקך ואחסנתך בגו בני ישראל: ולבני ליואי הא

Interp̃. chal.

vini τ frumẽti τ pmitias eoꝝ q̃s dabũt filii iſrl' corã dño tibi dedi eas. Primitie oĩm q̃ in terra ſua naſcũtur q̃s offerũt corã dño: tue erũt. Oĩs q̃ mũdus fuerit in domo tua veſcetur eis. oĩe anathema in iſrael tuũ erit. oĩe qd aperit vuluã oĩs carnis quã offerũt corã dño de homine τ iumento τ de pecoribus: tuum erit. ſed redimens redimes primogenitũ hoĩs: primogenitũ quoq; animalis immũdi redimes. Et redẽptio eius erit ab etate vnius mẽſis: redimeſq; precio quinq; ſicloꝝ argẽti in ſiclis ſctuarii: viginti obolos hĩs ſicl⁹. ſed pmogenitũ bouis τ agni aut pmogenitũ capre nõ redimes: ſancta ſunt. ſanguinẽ eoꝝ aſperges ſup altare: τ adipes eoꝝ adolebis: vt oblatio ſuſcipiat voluntarie corã dño. Carnes ãt eoꝝ erũt tibi ſicut pectuſculũ eleuationis τ ſicut armus dexter: tua erũt. Oẽs pmitias ſanctificatas quas offerũt filii iſrael corã dño tibi dedi τ filiis tuis τ filiabus tuis tecũ pacto ſempiterno. Pactuꝫ eternũ ſalis eſt coram dño tibi τ filiis tuis tecum. Dixitq; dñs ad aaron. In terra eorũ non poſſidebis: neq; pars erit tibi inter eos: dona que dedi tibi illa ſunt pars tua τ hereditas tua in medio filiorum iſrael. Filiis autem leui ecce

Pritiua chal.
נתן
הוה
קרב פרק
סאב
מעה עד
דם זרק דבח
נסך קבל רעה
חדה רום שוק
פרש קום
חסן הוה

Tex. Heb.

ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה
חלף עבדתם אשר הם עבדים
את עבדת אהל מועד: ולא
יקרבו עוד בני ישראל אל אהל
מועד לשאת חטא למות: ועבד
הלוי הוא את עבדת אהל מועד
והם ישאו עונם חקת עולם
לדרתיכם ובתוך בני ישראל
לא ינחלו נחלה: כי את מעשר בני
ישראל אשר ירימו ליהוה
תרומה נתתי ללוים לנחלה על
כן אמרתי להם בתוך בני ישראל
לא ינחלו נחלה: וידבר יהוה אל
משה לאמר: ואל הלוים תדבר
ואמרת אלהם כי תקחו מאת בני
ישראל את המעשר אשר נתתי
לכם מאתם בנחלתכם והרמתם
ממנו תרומת יהוה מעשר מן
המעשר: ונחשב לכם תרומתכם
כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב:
כן תרימו גם אתם תרומת יהוה
מכל מעשרתיכם אשר תקחו
מאת בני ישראל ונתתם ממנו
את תרומת יהוה לאהרן הכהן:
מכל מתנתיכם תרימו את כל
תרומת יהוה מכל חלבו את
מקדשו ממנו: ואמרת אלהם

Primitiua heb.

נתן עשר
קרב
יעד נשא
נשא
דור
נחל עשר
רום
נתן
דבר
לקח
רום
חשב רום
עשר לקח
נתן
רום
נתן רום
קדש

Trāſla. B. Hiero.

dedi oēs decimas iſraelis in poſſeſſionem pro miniſterio quo ſeruiunt mihi in tabernaculo federis vt non accedāt vltra filii iſrael ad tabernaculum. nec cōmittāt peccatū mortiferū: ſolis filiis leui mihi in tabernaculo ſeruientibus & portātibus pctā populi. Legitimū ſempiternū erit in generationibus veſtris. Nihil aliud poſſidebūt decimarū oblatiōe contenti quas in vſus eorum & neceſſaria ſeparaui. Locutuſq; eſt dominus ad moyſen dicens. Precipe leuitis atq; denuncia. Cū acceperitis a filiis iſrael decimas quas dedi vobis: primitias eorū offerte dño. id eſt decimā partem decime: vt reputetur vobis in oblationē primitiuorum: tam de areis q̄ de torcularibus & vniuerſis quorum accipitis primitias offerte domino: & date ea aarō ſacerdoti. Oia que offeretis ex decimis & in donaria domini ſeparabitis optima & electa erunt cuncta. Diceſq; ad eos.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

dedi oēm decimā in iſrael in hereditate p
δέδωκα πᾶν ἐπιδέκατον ἐν ἰσραὴλ ἐν κλήρῳ ἀντὶ
miniſteriis eoꝝ: q̄ ipſi miniſtrāt
τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν, ὅσα αὐτοὶ λειτουργοῦσι
miniſteriū in tabernaculo teſtimonij. τ nō
λειτουργίαν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ οὐ
accedēt ām̄pli⁹ filij iſrael in tabernaculū
προσελεύσονται ἔτι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς τὴν σκηνὴν
teſtimonij accipe peccatū mortiferū. τ
τοῦ μαρτυρίου λαβεῖν ἁμαρτίαν θανατηφόρον. καὶ
miniſtrabit leuita ipſe miniſteriū
λειτουργήσει ὁ λευίτης αὐτὸς τὴν λειτουργίαν
tabernaculi teſtimonij: τ ipſi accipiēt
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ αὐτοὶ λήψονται
pctā eoꝝ: legitimū ſēpiternū in gñā
τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γε
tiones ſuas. τ in medio filioꝝ iſrael nō heredita
νεὰς αὐτῶν. καὶ ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ οὐ κληρονο
bunt hereditatē: qꝛ decimas
μήσουσι κληρονομίαν, ὅτι τὰ ἐπιδέκατα τῶν
filioꝝ iſrael q̄cūq; ſegregauerint dño: ſegrega
υἱῶν ἰσραὴλ ὅσα ἂν ἀφορίσωσι τῷ κυρίῳ, ἀφαί
tionē dedi leuitis in ſorte. pp hoc
ρεμα δέδωκα τοῖς λευίταις ἐν κλήρῳ. διὰ τοῦ
dixi eis in medio filioꝝ iſrael nō here
το εἴρηκα αὐτοῖς ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ οὐ κληρο
ditabūt ſortem. τ locut⁹ ē dñs ad moy
νομήσουσι κλῆρον. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ
ſen: dicēs: etiā leuitis loqueris: τ
σῆν, λέγων, καὶ τοῖς λευίταις λαλήσεις, καὶ
dices ad eos: ſi acceperitis a filijs iſ
ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐὰν λάβητε παρὰ τῶν υἱῶν ἰσ
rael decimā: quā dedi vobis ab ipſis
ραὴλ τὸ ἐπιδέκατον, ὃ δέδωκα ὑμῖν παρ' αὐτῶν
in ſorte: τ ſepabitis vos ab ea ſepationē
ἐν κλήρῳ, καὶ ἀφελεῖτε ὑμεῖς ἀπ' αὐτοῦ ἀφαίρεμα
dño decimā de decima: τ cōputabi
κυρίῳ ἐπιδέκατον ἀπὸ τοῦ ἐπιδεκάτου, καὶ λογισθήσε
tur vobis ſepatiōes vře vt triticū ab area:
ται ὑμῖν τὰ ἀφαιρέματα ὑμῶν ὡς σῖτος ἀπὸ ἅλωνος,
τ vt ſeparatio a torculari ſic auferetis τ
καὶ ὡς ἀφαίρεμα ἀπὸ ληνοῦ, οὕτως ἀφελεῖτε καὶ ὑ
vos ab oib⁹ ſepationib⁹ dñi ab oi
μεῖς ἀπὸ πάντων τῶν ἀφαιρεμάτων κυρίου ἀπὸ πάν
b⁹ decimis vřis: q̄ſcūq; acceperitis a
των τῶν ἐπιδεκάτων ὑμῶν, ὅσα ἂν λάβητε παρὰ
filijs iſrael: τ dabitis ab ipſis ſeparatiōēs
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ δώσετε ἀπ' αὐτῶν ἀφαίρεμα
dño aarō ſacerdoti: de oib⁹ donis vřis
κυρίῳ ἀαρὼν τῷ ἱερεῖ, ἀπὸ πάντων τῶν δομάτων ὑμῶν
ſepabitis ſepationē dño: de oib⁹ lpmi
ἀφελεῖτε ἀφαίρεμα κυρίῳ, ἀπὸ πάντων τῶν ἀπαρ
tijs ſcīficatis ab ipo. τ dices ad eos:
χῶν τῶν ἡγιασμένων ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς,

D Deut. 18.a.

Primitiua chal.

עשר שכן
קרב מות פלח
קבל דור חסן
פרש
אמר מלל נסב
עשר חסן פרש
חשב מלא עצר
נסב
נתן נתן
קדש אמר

Interp. chal.

dedi omnē decimam in iſrael in poſſeſſionez pro miniſterio ſuo quo ipſi miniſtrāt miniſteriū tabernaculi federis. Et nō accedant vltra filij iſrael ad tabernaculū federis: ne ſuſcipiant peccatū ad mortē. Miniſtrabūtq; ipſi leuite miniſteriū tabernaculi federis: et ipſi ſuſcipient peccata eoꝝ pacto ſempiterno in generationibus vřis: τ in medio filioꝝ iſrael non poſſidebūt hereditatē: quia decimas filioꝝ iſrael quas ſeparant corā dño dedi leuitis in poſſeſſionē. Ideo dixi eis in medio filioꝝ iſrael non poſſidebūt poſſeſſionē. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Loquere quoq; cum leuitis τ dices eis. Cum accepitis a filijs iſrael decimas quas ex eis dedi vobis in poſſeſſionē vřam: ſeparabitis ex eis ſeparationē corā dño decimā partem decime. Et reputabitur vobis ſeparatio veſtra quaſi frumentū de area τ quaſi vinū de torculari: ſic ſeparabitis τ vos ſeparationē corā dño ex oibus decimis vřis quas accipitis a filijs iſrael: et dabitis ex eis primitias corā dño aaron ſacerdoti. ex oibus que vobis dantur ſeparabitis omnē ſeparationez coram domino ex omni quod optimum fuerit τ ſanctificatū ex eo. Diceſq; eis.

Tranſla. Chal.

והבית כל מעשרא בישראל לאחסנא חלף פולחנהון דאינון פלחין ית פולחן משכן
זמנא: ולא יקרבון עוד בני ישראל למשכן זמנא לקבלא חובא לממת: ויפלחון
ליואי אינון ית פולחן משכן זמנא ואנון יקבלון חוביהון קים עלם לדריכון ובגו בני
ישראל לא יחסנון אחסנא: ארי ית מעשרא דבני ישראל דיפרשון קדם יי אפרשותא
יהבית לליואי לאחסנא על כן אמרית להון בגו בני ישראל לא יחסנון אחסנא: ומליל
יי עם משה למימר: ועם ליואי תמליל ותימר להון ארי תסבון מבני ישראל ית
מעשרא דיהבית לכון מנהון באחסנתכון ותפרשון מניה אפרשותא קדם יי מעשרא
מן מעשרא: ותתחשב לכון אפרשותכון כעיבורא מן אדרא וכמליתא מן מעצרתא: כן
תפרשון אף אתון אפרשותא קדם יי מכל מעשרתכון דתסבון מן בני ישראל
ותתנון מניה ית אפרשותא קדם יי לאהרן כהנא: מכל מתנתכון תפרשון ית כל
אפרשותא קדם יי מכל שופריה ית מקדשיה מניה: ותימר להון

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

cū ſegregaueritis pmitias ab ipo: τ cōpu
ὅταν ἀφαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ λογι
tabitur leuitis vt fruct⁹ ex area: τ
σθήσεται τοῖς λευίταις ὡς γένημα ἀπὸ ἅλωνος, καὶ
vt fruct⁹ a torculari: τ comedetis ea in oi
ὡς γένημα ἀπὸ ληνοῦ, καὶ ἔδεσθε αὐτὸ ἐν παντὶ
loco vos τ filij vři: qm̄ merces hec vobis
τόπῳ ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν, ὅτι μισθὸς οὗτος ὑμῖν
eſt p miniſterijs vřis q̄ in tabernaculo teſti
ἐστὶν ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν ὑμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρ
monij. τ nō accipietis ppř hoc pctm̄: qm̄ ſe
τυρίου. καὶ οὐ λήψεσθε δι' αὐτὸ ἁμαρτίαν, ὅτι ἂν ἀ
gregaueritis pmitias ei⁹ ab eo. τ ſcīa
φαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὰ ἅγια
filioꝝ iſrael nō cōtaminabitis: vt nō moriamini.
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐ βεβηλώσετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.

C.19 A

Et locut⁹ ē dñs ad moyſez τ aaron.
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών,
dicēs: hec diſtinctio legis: q̄cūq; cōſtituit
λέγων, αὕτη ἡ διαστολὴ τοῦ νόμου, ὅσα συνέταξε
dñs: dicens: loquere filijs iſrael: τ acci
κύριος λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λαβέ
piant ad te vacam ruffam imaculatā: q̄ nō
τωσαν πρὸς σὲ δάμαλιν πυρρὰν ἄμωμον, ἥτις οὐκ
hʒ in ſe maculā: τ nō impoſitū ē ſup ipaʒ iugū:
ἔχει ἐν αὐτῇ μῶμον, καὶ οὐκ ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτὴν ζυγός,
τ dabis eā ad eleazar ſacerdotē: τ educēt
καὶ δώσεις αὐτὴν πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ ἐξάξου
illā extra caſtra: τ iugulabūt eā
σιν αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ σφάξουσιν αὐ
corā eo. τ accipiet eleazar de ſā
τὴν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ λήψεται ἐλεάζαρ ἀπὸ τοῦ αἵ
guine ei⁹: τ ſparget ante cōſpectū
ματος αὐτῆς, καὶ ῥανεῖ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τῆς
tabernaculi teſtimonij de ſanguine ei⁹ ſepties.
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς ἑπτάκις.
τ cōburēt eā corā eo. τ pellis
καὶ κατακαύσουσιν αὐτὴν ἐναντίον αὐτοῦ. καὶ τὸ δέρμα
ei⁹: τ carnes ei⁹: τ ſanguis ei⁹ cū fimo
αὐτῆς, καὶ τὰ κρέα αὐτῆς, καὶ τὸ αἷμα αὐτῆς σὺν τῇ κόπρῳ
ei⁹ cōburetur. τ accipiet ſacerdos lignū ce
αὐτῆς κατακαυθήσεται. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ξύλον κέ
drinū τ hyſſopū: τ coccinū: τ immittent in
δρινον καὶ ὕσσωπον, καὶ κόκκινον, καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς
mediū incendij vacce. τ laua
μέσον τοῦ κατακαύματος τῆς δαμάλεως. καὶ πλυ
bit veſtes ſuas ſacerdos: τ lauabit cor
νεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ ἱερεύς, καὶ λούσεται τὸ σῶ

B

p⁹ ſuū aqua: τ poſt hec ingredietur
μα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται
in caſtra: τ immūd⁹ erit
εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ὁ
ſacerdos vſq; ad veſpaʒ. τ cōburēs eā
ἱερεὺς ἕως ἑσπέρας. καὶ ὁ κατακαίων αὐτὴν

Trāſla. B. Hiero.

Si pclara & meliora q̄q; obtuleritis ex decimis: reputabitur vobis quaſi de area & de torculari dederitis primitias & comedetis eas in oībus locis veſtris tā vos q̄ familie veſtre. quia preciū eſt pro miniſterio quo ſeruitis in tabernaculo teſtimonij: & nō peccabitis ſuper hoc egregia vobis & pīguia reſeruantes: ne polluatis oblatiōes filiorū iſrael: & moriami. Ca. 19

Locutuſq; eſt dominus ad moyſen & aaron dicens. Iſta ē religio victime quā conſtituit dominus. Precipe filiis iſrael vt adducant ad te vaccā ruffam etatis itegre: in qua nulla ſit macula: nec portauerit iugum: tradeſq; eam eleazaro ſacerdoti. Qui eductam extra caſtra immolabit in conſpectu omnium: & tingēs digitum in ſanguine eius aſperget contra fores tabernaculi ſeptem vicibus. cōburetq; eā cunctis videntibus tam pelle & carnibus eius q̄ ſanguine & fimo flāme traditis. Lignum quoq; cedrinū & hyſopum coccumq; bis tinctū ſacerdos mittet in flāmā: q̄ vaccam vorat. Et tūc demū lotis veſtibus & corpore ſuo ingredietur in caſtra: commaculatuſq; erit vſq; ad veſperū. Sed & ille q cōbuſſerit eam

Tex. Heb.

בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב
ללוים כתבואת גרן וכתבואת
יקב: ואכלתם אתו בכל מקום
אתם וביתכם כי שכר הוא
לכם חלף עבדתכם באהל מועד:
ולא תשאו עליו חטא בהרימכם
את חלבו ממנו ואת קדשי בני
ישראל לא תחללו ולא תמותו:

Ca. xix.

וידבר יהוה אל משה
ואל אהרן לאמר: זאת חקת
התורה אשר צוה יהוה לאמר
דבר אל בני ישראל ויקחו אליך
פרה אדמה תמימה אשר אין בה
מום אשר לא עלה עליה על:
ונתתם אתה אל אלעזר הכהן
והוציא אתה אל מחוץ למחנה
ושחט אתה לפניו: ולקח אלעזר
הכהן מדמה באצבעו והזה אל
נכח פני אהל מועד מדמה שבע
פעמים: ושרף את הפרה לעיניו
את ערה ואת בשרה ואת דמה על
פרשה ישרף: ולקח הכהן עץ
ארז ואזוב ושני תולעת
והשליך אל תוך שרפת הפרה:
וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים
ואחר יבא אל המחנה וטמא
הכהן עד הערב: והשרף אתה

Primitiua heb.

רום חשב
בוא
קום
שכר
עבד
נשא
חלל מות
דבר
חקק
ירה
לקח
תמם
נתן
יצא חנה
פנה
צבע נזה
יעד
עור
שרף
אזב שנה תלע
שלך
בוא

Tranſla. Chal.

באפרשתכון ית שופריה מניה ותתחשב לליואי כעללת אדרא וכעללת מעצרתא:
ותיכלון יתיה בכל אתר אתון ואנש בתיכון ארי אגרא הוא לכון חלף פולחנכון
במשכן זמנא: ולא תקבלון עלוהי חובא באפרשותכון ית שופריה מניה וית
קודשיא דבני ישראל לא תחלון ולא תמותון:

Ca. xix.

ומליל יי עם
משה ועם אהרן למימר: דא גזירת אוריתא דפקיד יי למימר מליל עם בני ישראל
ויסבון לך תורתא סומקתא שלמתא דלית בה מומא דלא סליק עלה נירא: ותתנון
יתה לאלעזר כהנא ויפק יתה למברא למשריתא ויכוס יתה קדמוהי: ויסב אלעזר
כהנא מדמה באצבעיה וידי לקבל אפי משכן זמנא מדמה שבע זמנין: ויוקיד ית
תורתא לעינוהי ית משכה וית בשרה וית דמה על אוכלה יוקיד: ויסב כהנא אעא
דארזא ואזובא וצבע זהורי וירמי לגו יקידת תורתא: ויצבע לבושוהי כהנא ויסחי
בשריה במיא ובתר כן יעול למשריתא ויהי מסאב כהנא עד רמשא: ודמוקיד יתה

Interp. chal.

quādo ſeparaueritis optimū eius ex eo: reputabitur leuitis q̄ſi fructus aree τ q̄ſi fruct⁹ torcularis. Comedetiſq; illud in oi loco vos τ viri dom⁹ vře: qꝛ preciū eſt vobis pro miniſterio vřo in tabernaculo federis. et nō recipietis ſup illud pctm̄ cū ſeparaueritis optimum eius ex eo: τ ea q̄ ſanctificata ſunt a filijs iſrael non profanabitis: τ nō moriemini. Ca. 19.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe τ cū aaron dicēs. Hoc eſt decretū legis: qđ precepit dñs dicens. Loq̄re cum filijs iſrael vt adducāt ad te vaccā ruffam integrā: in qua nulla ſit macula: ſup quā nō poſitū eſt iugū. et dabitis eam eleazar ſacerdoti: τ adducet eaʒ extra caſtra: τ imolabit eam in cōſpectu ſuo. Et tollet eleazar ſacerdos de ſanguine eius digito ſuo: τ aſperget cōtra faciē tabernaculi federis de ſanguie ei⁹ ſepties. τ cōburet vaccā ante oculos ſuos tam pellē q̄ carnē eius: ſanguinē quoq; eius cū fimo ei⁹ cōburet. Et tollet ſacerdos lignū cedri τ hyſopum τ coccinū τ mittet in medio cōbuſtionis vacce. Lauabitq; ſacerdos veſtimēta ſua: τ lauabit carnē ſuā aq̄s: τ poſtea ingredietur in caſtra: τ erit ſacerdos pollutus vſq; ad veſperam. Et qui combuſſerit eam

Primitiua chal.

חשב עצר
אכל בית
שכן קבל פרש
חלל מות
אמר
נסב נתן
נפק שרא נכס
דם צבע ידד
שבן יקד רמה
סחא עול
הוה סאב יקד

וְכִבֶּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ
בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב׃ וְאָסַף
אִישׁ טָהוֹר אֵת אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר
וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִוא׃
וְכִבֶּס הָאֹסֵף אֶת אֵפֶר הַפָּרָה אֶת
בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב וְהָיְתָה לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת
עוֹלָם׃ הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם
וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים׃ הוּא יִתְחַטָּא
בוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יִטְהָר וְאִם לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא
יִטְהָר׃ כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ
הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא
אֶת מִשְׁכַּן יְהוָה טִמֵּא וְנִכְרְתָה
הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה
לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד
טֻמְאָתוֹ בוֹ׃ זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי
יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל הַבָּא אֶל הָאֹהֶל
וְכָל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת
יָמִים׃ וְכֹל כְּלִי פָתוּחַ אֲשֶׁר אֵין
צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא׃ וְכֹל
אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל
חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְעֶצֶם אָדָם
אוֹ בְקָבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃

כָּבַס · טָהַר נוּחַ · קוּם · הָיָה עָדַר · שָׁמַר · הָיָה · גּוּר · עָלַם מוּת · יוֹם חָטָא · שָׁלַשׁ שָׁבַע · טָהַר חָטָא · שָׁכַן כָּרַת · הָיָה · יָרָה · מוּת · טָמֵא · יוֹם פָּתַח · צָמַד פָּתַל · נָגַע פָּנָה

Trāſla. B. Hiero.

lauabit veſtimenta ſua & corpus: & immūdus erit vſq; ad veſperum. Colliget autē vir mūdus cineres vacce: & effundet eos extra caſtra i loco puriſſimo: vt ſint multitudini filiorum iſrael in cuſtodiā & in aquam aſperſionis: qa p pctō vacca cōbuſta eſt. Cūq; lauerit q vacce por tauerat cineres veſtimēta ſua: immundus erit vſq; ad veſperū. Habebūt hoc filii iſrael & aduene q hītant inter eos ſanctū iure ꝑpetuo. Qui tetigerit cadauer hois: & pp hoc ſeptē diebus fuerit imundus aſpgetur ex hac aq̄ die tertio & ſeptimo: & ſic mundabitur. Si die tertio aſpſus non fuerit: ſeptimo nō poterit emūdari. Oīs qui tetigerit humane aīe morticinū: & aſpſus hac cō mixtione nō fuerit: polluet tabernaculum dn̄i: & peribit ex iſrael: quia aqua expiatiōis nō eſt aſperſus. immūdus erit: & manebit ſpurcitia eius ſup eū. Iſta eſt lex hoīs qui moritur in tabernaculo. Oēs qui ingrediuntur tentoriū illius: & vniuerſa vaſa q̄ ibi ſunt polluta erūt ſeptē diebus. Vas qd non habuerit opculū nec ligaturā deſup: imūdū erit. Si quis in agro tetigerit cadauer occiſi hois aut per ſe mortui ſiue os illius vel ſepulchrū: immūdus erit ſeptem diebus

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

lauabit veſtes ſuas aqua: ⁊ lauabit
πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὕδατι, καὶ λούσεται τὸ
corpus ſuū aqua: ⁊ imūdꝰ erit vſq; ad
σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσ-
veſpaꝫ. ⁊ cōgregabit homo mūdus cine-
πέρας. καὶ συνάξει ἄνθρωπος καθαρὸς τὴν σπο-
rē vacce: et eijciet extra ca
δὸν τῆς δαμάλεως, καὶ ἀποθήσει ἔξω τῆς παρεμ-
ſtra in locū mundū. ⁊ erit cōgregatiōi
βολῆς εἰς τόπον καθαρόν. καὶ ἔσαι τῇ συναγωγῇ
filioꝝ iſrael in obſeruationē. aqua aſperſionis pu-
υἱῶν ἰσραὴλ εἰς διατήρησιν. ὕδωρ ῥαντισμοῦ ἁγ-
rificatio ē. ⁊ lauabit veſtes q̄ cōgregat
νισμά ἐσι. καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια ὁ συνάγων τὴν
cinerē vitule: ⁊ imūdus erit vſq;
σποδὸν τῆς δαμάλεως, καὶ ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως
ad veſpaꝫ. ⁊ erit filijs iſrael ⁊ ap
ἑσπέρας. καὶ ἔσαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ καὶ τοῖς προσ-
poſitis aduenis in medio vrī legitimū ſempi
κειμένοις προσηλύτοις ἐν μέσῳ ὑμῶν νόμιμον αἰώνι-
ternū. tangēs mortui oēm aīaꝫ hoīs
ον. ὁ ἁπτόμενος τεθνηκότος πάσης ψυχῆς ἀνθρώπου
imūdus erit ſeptē dieſ. hic purificabitur
ἀκάθαρτος ἔσαι ἑπτὰ ἡμέρας. οὗτος ἁγνισθήσεται τῇ ἡ-
die tertio: ⁊ die ſeptimo ⁊ mūdus
μέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ καθαρὸς
erit. ſi aūt nō purificatꝰ fuerit die tertio vel die
ἔσαι. ἐὰν δὲ μὴ ἀφαγνισθῇ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἢ τῇ ἡμέ-
ſeptimo: nō mūdus erit. oīs tangēs mor
ρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, οὐ καθαρὸς ἔσαι. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ τε- C
tuum ab aīa hoīs ſi mortuꝰ fuerit: ⁊ nō
θνηκότος ἀπὸ ψυχῆς ἀνθρώπου ἐὰν ἀποθάνῃ, καὶ μὴ
erit purificatus: tabernaculū dn̄i inquinauit: ⁊ pibit
ἀφαγνισθῇ, τὴν σκηνὴν τοῦ κυρίου ἐμίανεν, καὶ ἐκτριβή-
aīa illa de iſrael: q2 aqua aſpſiōis
σεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ ἰσραήλ, ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ
nō eſt aſpſa ſup eū: imūdus eſt. adhuc
οὐ περιεῤῥαντίσθη ἐπ᾽ αὐτόν, ἀκάθαρτός ἐστιν. ἔτι ἡ
imūditia eius in ipſo eſt. ⁊ hec lex. hō
ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν. καὶ οὗτος ὁ νόμος. ἄνθρωπος
ſi mortuꝰ fuerit i domo: oīs ingrediēs in do-
ἐὰν ἀποθάνῃ ἐν οἰκίᾳ, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν
mū: q̄cūq; ſūt in domo: imūda erūt ſeptē di
καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτα ἔσαι ἑπτὰ ἡμέ-
es. ⁊ oē vas apertū q̄cūq; nō ligatura
ρας. καὶ πᾶν σκεῦος ἀνεῳγμένον ὅσα οὐχὶ δεσμὸν
ligata ſūt in ipſo: imūda ſūt. ⁊ oīs q̄cūq;
καταδέδεται ἐπ᾽ αὐτοῦ, ἀκάθαρτά ἐστι. καὶ πᾶς ὃς
tetigerit in ſupficie campi vulnera
ἂν ἅψηται ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τραυ-
tum aut mortuū: aut os humanū: aut ſepul
ματίου ἢ νεκροῦ, ἢ ὀστέου ἀνθρωπίνου, ἢ μνήμα-
turā: ſeptē dies imūdus erit.
τος, ἑπτὰ ἡμέρας ἀκάθαρτος ἔσαι.

Tranſla. Chal.

וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי בְּמַיָּא וְיַסְחֵי בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ וְיִכְנוֹשׁ גְּבַר דְּכֵי יָת
קִטְמָא דְתוֹרְתָא וְיַצְנַע לְמִבַּרָא לְמַשְׁרִיתָא בַּאֲתַר דְּכֵי וּתְהֵי לִכְנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמַטְּרָא לְמֵי אַדִּיוּתָא חַטָּאתָא הִיא׃ וִיצַבַּע דִּמְכַנֵּישׁ יָת קִטְמָא דְתוֹרְתָא יָת לְבוּשׁוֹהִי
וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיהוֹן לִקְיַם עָלַם׃
דְּיִקְרַב בְּמֵיתָא לְכָל נַפְשָׁא דֶּאֱנָשָׁא וִיהֵי מְסָאַב שִׁבְעָה יוֹמִין׃ הוּא יַדֵּי עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא
תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִדְכֵּי וְאִם לָא יַדֵּי עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
לָא יִדְכֵּי׃ כָּל דְּיִקְרַב בְּמֵיתָא בְּנַפְשָׁא דֶּאֱנָשָׁא דִּימוּת וְלָא יַדֵּי עֲלוֹהִי יָת מַשְׁכְּנָא דַּייָ
סָאֵיב וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרֵי מֵי אַדִּיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאַב
יְהֵי עוֹד סוֹאֲבְתֵיהּ בֵּיהּ׃ דָּא אוֹרָיְתָא אֱנָשׁ אֲרֵי יְמוּת בְּמַשְׁכְּנָא כָּל דְּעָלֵיל לְמַשְׁכְּנָא וְכָל
דִּבְמַשְׁכְּנָא יְהֵי מְסָאַב שִׁבְעָה יוֹמִין׃ וְכֹל מָאן דַּחֲסַף פְּתִיחַ דְּלֵית מְגוּפַת שִׁיעַ מַקַּף
עֲלוֹהִי מְסָאַב הוּא׃ וְכֹל דְּיִקְרַב עַל אַפֵּי חַקְלָא בִּקְטִיל חַרְבָּא אוֹ בְמֵיתָא אוֹ בְגַרְמָא
דֶּאֱנָשָׁא אוֹ בְקִבְרָא יְהֵי מְסָאַב שִׁבְעָה יוֹמִין׃

Primitiua chal.

כְּנַשׁ דְּכָה · צְנַע · נְטַר צְבַע · גּוּר קוּם · קְרַב מוּת סְאַב · יְדַד דְּכָה · שְׁכַן · שְׁצָא יְדַד זְרַק · סְאַב מוּת עוּל · הֲוָה · קְרַב

Interp. chal.

lauabit veſtimēta ſua aquis: ⁊ lauabit carnem ſuam aquis: ⁊ erit immūdus vſq; ad veſperū. Colliget aūt vir mundus cinerem vacce: ⁊ reponet extra caſtra in loco mundo. ⁊ erit cetui filioꝝ iſrael in cuſtodiā ⁊ in aquā aſperſionis: pro peccato enim eſt. Et qui collegerit cinerem vacce lauabit veſtimēta ſua: ⁊ erit immūdus vſq; ad veſperā. et erit filijs iſrael ⁊ peregrinis qui peregrināatur inter eos in ritū perpetuū. Qui tetigerit morticiniū vniuerſe anime hoīs: erit immūdus ſeptē diebus. et in die tertio aſpergetur ex hac aqua: et in die ſeptimo mūdabitur. Et ſi nō fuerit aſperſus in die tertio: in ſeptimo non mūdabitur. Omnis qui tetigerit morticiniū anime hominis qui mortuꝰ fuerit: ⁊ non fuerit aſperſus: tabernaculū dn̄i polluit: et exterminabitur homo ille de iſrael: quia aqua aſperſionis non fuit aſperſus immūdus eſt: adhuc immūditia eius in eo eſt. Iſta eſt lex hominis qui mortuus fuerit in tabernaculo: omnis qui ingreditur in tabernaculū ⁊ omne qđ eſt in tabernaculo erit immundū ſeptem diebus. et omne vas fictile apertū quod non habet operculum luteum per circuitū eius deſuper: immundū erit. Et omnis qui tetigerit ſup faciē agri occiſum hominē gladio: aut mortuū ſiue os hominis aut ſepulchrum: immūdus erit ſeptem diebus.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

⁊ accipiēt immūdo de cinere cō
καὶ λήψονται τῷ ἀκαθάρτῳ ἀπὸ τῆς σποδιᾶς τῆς κα-
buſto purificatiōis: ⁊ effundēt ſup eū
τακεκαυμένης τοῦ ἁγνισμοῦ, καὶ ἐκχεοῦσιν ἐπ᾽ αὐτὴν
aquā viuā in vas: ⁊ accipiet hyſſopū: ⁊ tin-
ὕδωρ ζῶν εἰς σκεῦος, καὶ λήψεται ὕσσωπον, καὶ βά-
get in aquā vir mūdus: ⁊ aſpget ſup
ψει εἰς τὸ ὕδωρ ἀνὴρ καθαρός, καὶ περιῤῥαντιεῖ ἐπὶ τὸν
domū: ⁊ ſup vaſa: ⁊ ſup aīas: q̄cūq;
οἶκον, καὶ ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ τὰς ψυχάς, ὅσαι ἂν
D fuerit ibi: ⁊ ſup eū q̄ tetigit os ho-
ὦσιν ἐκεῖ, καὶ ἐπὶ τὸν ἡμμένον τοῦ ὀστέου τοῦ ἀν-
minis: aut vulneratū: aut mortuū: aut
θρώπου, ἢ τοῦ τραυματίου, ἢ τοῦ τεθνηκότος, ἢ τοῦ
ſepulturā. ⁊ aſpget mūdus ſup imū
μνήματος. καὶ περιῤῥαντιεῖ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸν ἀκάθαρ-
dū in die tertio: ⁊ in die ſeptimo:
τον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ,
⁊ purgabitur die ſeptimo: ⁊ lauabit
καὶ ἀφαγνισθήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ πλυνεῖ
veſtimēta ſua: ⁊ lauabit aqua: ⁊ immū-
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρ-
dus erit vſq; ad veſpaꝫ. ⁊ hō q̄ pollutꝰ fuerit: ⁊
τος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν μιανθῇ, καὶ
nō purificatꝰ fuerit: peribit aīa illa de me
μὴ ἀφαγνισθῇ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέ-
dio cōgregatiōis: q2 ſcta dn̄i polluit: qm̄
σου τῆς συναγωγῆς, ὅτι τὰ ἅγια κυρίου ἐμίανεν, ὅτι
aqua aſpſiōis nō fuit aſpſa ſup eū: im-
ὕδωρ ῥαντισμοῦ οὐ περιεῤῥαντίσθη ἐπ᾽ αὐτόν, ἀκά-
mūdus eſt. ⁊ erit vobis legitimū ſēpiternū. ⁊ aſp
θαρτός ἐσι. καὶ ἔσαι ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον. καὶ ὁ περιῤ-
gens aquā aſpſiōis: lauabit veſtes ſuas: ⁊
ῥαίνων ὕδωρ ῥαντισμοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ
tāgēs aquā aſpſiōis: immūdus erit
Leui. 17. c. ὁ ἁπτόμενος τοῦ ὕδατος τοῦ ῥαντισμοῦ, ἀκάθαρτος ἔσαι
vſq; ad veſpaꝫ: ⁊ oē q̄cūq; tetigerit illū immū-
ἕως ἑσπέρας, καὶ παντὸς οὗ ἂν ἅψηται αὐτοῦ ὁ ἀκάθαρ-
dus: imūdū erit vſq; ad veſpaꝫ.
τος, ἀκάθαρτον ἔσαι ἕως ἑσπέρας.

Ca. 20.

A Et venerūt filij iſrael oīs cōgregatio in
Καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς
deſertū ſin: in mēſe primo: ⁊ māſit
τὴν ἔρημον σίν, ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, καὶ κατέμεινεν
ppls in cades. ⁊ mortua eſt ibi maria: ⁊
ὁ λαὸς ἐν καδὴς. καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ μαριάμ, καὶ
ſepulta ē ibi. ⁊ nō erat aqua cōgregatiōi: ⁊ cōgre
ἐτάφη ἐκεῖ. καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ συναγωγῇ, καὶ ἠθροί-
gati ſūt ꝯ moyſen ⁊ aarō. ⁊ obiurgauit popu
σθησαν ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρών. καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λα-
lus aduerſus moyſē: dicētes: vtinā mortui eſſemꝰ in
ὸς πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, ὄφελον ἀπεθάνομεν ἐν τῇ
interitu fratrū nroꝝ corā dn̄o. ⁊ quare adduxiſtis
ἀπωλείᾳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἔναντι κυρίου. καὶ ἵνα τί ἀνηγάγετε

Trāſla. B. Hiero.

Tollentq; de cineribus combuſtionis atq; peccati: & mittent aqs viuas ſuper eos in vas: in quibus cū hō mūdus tinxerit hyſſopū: aſperget ex eo oē tētoriū & cunctam ſupellectilē & hoīes huiuſcemodi contagione pollutos. Atq; hoc mō mundus luſtrabit immundū tertio & ſeptimo die: expiatuſq; die ſeptio lauabit & ſe & veſtimēta ſua: & immūdus erit vſq; ad veſperū. Si qs hoc ritu non fuerit expiatus: pibit anima illius de medio eccleſie: quia ſanctuariū domini polluit: & non eſt aqua luſtrationis aſperſus. Erit hoc pceptū legitimū ſēpiternū. Ipe quoq; q aſpgit aqs: lauabit veſtimenta ſua. Oīs q tetigerit aqs expiatiōis imūdus erit vſq; ad veſperū. quicquid tetigerit imūdus: imūdū faciet: & aīa q̄ horū quippiam tetigerit: imūda erit vſq; ad veſperū. Ca. 20

Uenerūtq; filii iſrael & oīs multitudo i deſertū ſin mēſe prio: & māſit populus i cades. Mortuaq; eſt ibi maria: & ſepulta i eodē loco. Cūq; indigeret aq̄ populus: conuenerūt aduerſum moyſen & aaron: & verſi in ſeditionem dixerunt. Vtinam periſſemus inter fratres noſtros coram domino. Cur eduxiſtis

וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת
הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל
כֶּלִי׃ וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ
טָהוֹר וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל וְעַל כָּל
הַכֵּלִים וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ
שָׁם וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל
אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקָּבֶר׃ וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל
הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וְחִטְּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר
בָּעָרֶב׃ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא
יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ
הַקָּהָל כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יְהוָה טִמֵּא
מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא הוּא׃
וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמַזֵּה מֵי
הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהַנֹּגֵעַ בְּמֵי
הַנִּדָּה יִטְמָא עַד הָעָרֶב׃ וְכֹל אֲשֶׁר
יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ
הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעָרֶב׃

Ca. xx.

וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְבַּר
צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם
בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם
וַתִּקָּבֵר שָׁם׃ וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה
וַיִּקָּהֲלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן׃
וַיָּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר וְלוּ גָוַעְנוּ בִּגְוַע אַחֵינוּ
לִפְנֵי יְהוָה׃ וְלָמָה הֲבֵאתֶם אֶת

חָיָה · כָּלָה אָזַב · טָהַר נָזָה · הָיָה · מוּת · שָׁלַשׁ · שָׁבַע · קָדַשׁ · הָיָה חָקַק עָלַם · נָזָה · טָמֵא · נָגַע
Ca. xx.
בּוֹא עָדַר דָּבַר · מוּת · קָבַר · קָהַל · רוּב · פָּנָה בּוֹא

Tranſla. Chal.

וְיִסְּבוּן לִדְמְסָאַב מֵעֲפַר יְקִידַת חַטָּאתָא וְיִתֵּן עֲלוֹהִי מֵי מַבּוּעַ לְמָן׃ וְיִסַּב אֵיזוֹבָא
וְיִטְבּוֹל בְּמַיָּא גְּבַר דְּכֵי וְיַדֵּי עַל מַשְׁכְּנָא וְעַל כָּל מָאנַיָּא וְעַל נַפְשָׁתָא דַּהֲווֹ תַמָּן וְעַל
דְּיִקְרַב בְּגַרְמָא אוֹ בִקְטִילָא אוֹ בְמֵיתָא אוֹ בְקִבְרָא׃ וְיַדֵּי דַכְיָא עַל מְסָאֲבָא בְּיוֹמָא
תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וִידַכֵּינֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיַסְחֵי בְמַיָּא
וְיִדְכֵּי בְּרַמְשָׁא׃ וּגְבַר דְּיִסְתָּאַב וְלָא יַדֵּי עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּיצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ קְהָלָא אֲרֵי
יָת מַקְדְּשָׁא דַּייָ סָאֵיב מֵי אַדִּיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאַב הוּא׃ וּתְהֵי לְהוֹן לִקְיַם
עָלַם וּדְיַדֵּי מֵי אַדִּיוּתָא יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וּדְיִקְרַב בְּמֵי אַדִּיוּתָא יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃
וְכֹל דְּיִקְרַב בֵּיהּ מְסָאֲבָא יְהֵי מְסָאַב וֶאֱנָשׁ דְּיִקְרַב בֵּיהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃

Ca. xx.

וַאֲתוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמַדְבְּרָא דְצִין בְּיַרְחָא קַדְמָאָה וִיתֵיב
עַמָּא בִּרְקַם וּמִיתַת תַּמָּן מִרְיָם וְאִתְקְבַרַת תַּמָּן׃ וְלָא הֲווֹ מַיָּא לִכְנִשְׁתָּא וְאִתְכְּנִישׁוּ
עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן׃ וּנְצָא עַמָּא עִם מֹשֶׁה וַאֲמַרוּ לְמֵימַר וּלְוַי דְּמִיתְנָא כְּמוֹתָא
דַּאֲחָנָא קֳדָם יְיָ׃ וּלְמָה אַיְתֵיתוּן יָת

Interp. chal.

Tollentq; pro imūdo de cinere cōbuſtionis hoſtie p pctō: ⁊ mittet ſup eum aquas fontis in vaſe: ⁊ tollet hyſſopū ⁊ tinget eū in aqs hō mūdus: ⁊ aſperget ſup tabernaculū ⁊ ſup oia vaſa ⁊ ſup aias que erunt ibi ⁊ ſup omnē q̄ tetigerit os aut occiſum ſiue mortuū aut ſepulchrū. Aſpergetq; hō mūdus ſup īmundū in die tertio ⁊ in die ſeptimo: ⁊ mūdabit eum in die ſeptio: et lauabit veſtimēta ſua: ⁊ ipſe lauabit aqua: ⁊ mūdabitur in veſpe. Et vir qui fuerit imundus ⁊ nō fuerit aſperſus: exterminabit hō ille de medio eccleſie: q2 ſanctuariū dn̄i polluit: aqua aſperſiōis nō fuit aſperſa ſup eū: īmundus erit. Et erit eis in legitimū ſempiternū. et qui aſperſerit aquā aſperſionis lauabit veſtimēta ſua: ⁊ q̄ tetigerit aquā aſperſionis erit immūdus vſq; ad veſperā. ⁊ omne qđ tetigerit immūdus: erit immundū. et homo qui tetigerit illud erit immūdus vſq; ad veſperam.

Ca. 20.

Uenerūtq; filij iſrael oīſq; cōgregatio in deſertū ſin menſe primo: ⁊ habitauit populus in cades et mortua eſt ibi maria ⁊ ſepulta eſt ibi. Et nō erant aque cōgregatiōi: ⁊ ꝯgregati ſunt cōtra moyſen ⁊ cōtra aaron. ⁊ obiurgatus eſt populus cōtra moyſen: ⁊ dixerunt. Utinā mortui eſſemus q̄ſi mortui ſunt fratres noſtri coram domino. Cur adduxiſtis

Primitiua chal.

כְּנַשׁ נְתַן נְבַע · מָאן טְבַל דְּכָה · יְדַד שְׁכַן · צְבַע סְחָא · סְאַב שְׁצָא · קְדַשׁ יְדַד זְרַק · יְדַד הֲוָה · אֲתָא דְּבַר · מוּת קְבַר הֲוָה · כְּנַשׁ נְצָא אֲמַר · מוּת אֲחָא אֲתָא

קהל יהוה אל המדבר הזה למות
שם אנחנו ובעירנו: ולמה
העליתנו ממצרים להביא אתנו
אל המקום הרע הזה לא מקום
זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין
לשתות: ויבא משה ואהרן מפני
הקהל אל פתח אהל מועד ויפלו
על פניהם וירא כבוד יהוה
אליהם: וידבר יהוה אל משה
לאמר: קח את המטה והקהל את
העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם
אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו
והוצאת להם מים מן הסלע
והשקית את העדה ואת בעירם:
ויקח משה את המטה מלפני יהוה
כאשר צוהו: ויקהלו משה ואהרן
את הקהל אל פני הסלע
ויאמר להם שמעו נא המרים
המן הסלע הזה נוציא לכם
מים: וירם משה את ידו ויך את
הסלע במטהו פעמים ויצאו
מים רבים ותשת העדה
ובעירם: ויאמר יהוה אל
משה ואל אהרן יען לא
האמנתם בי להקדישני לעיני בני
ישראל לכן לא תביאו את הקהל
הזה אל הארץ אשר נתתי

בער · עלה בוא · קום רוע · רמן · שתה בוא · יעד נפל · ראה כבד · דבר · לקח נטה קהל · יצא · שקה יעד בער · נטה פנה · קהל · מרה · יצא · רמם נכה · נטה · רבה שתה בער · אמן קדש · בוא · נתן

ecclesiam domini in ſolitudinem: vt & nos & noſtra iumenta moriamur. Quare nos feciſtis aſcẽdere de egypto: & eduxiſtis in locum iſtum peſſimum qui ſeri nõ põt: q nec ficũ gignit: nec vineas nec malogranata: inſup & aquã nõ habet ad bibẽdũ. Ingreſſuſqꝫ moyſes & aarõ dimiſſa multitudine ĩ tabernaculũ federis corruerũt proni in terram. Et apparuit gloria domini ſup eos. Locutuſqꝫ ẽ dñs ad moyſen: dicẽs. Tolle virgã: & congrega populũ tu & aaron frater tuus: & loquimini ad petrã corã eis: & illa dabit aquas. Cunqꝫ eduxeris aquã de petra. bibet oĩs multitudo & iumenta eius. Tulit igitur moyſeſ virgã que erat in cõſpectu dñi: ſicut preceperat ei: congregata multitudine ante petram: dixitqꝫ eis. Audite rebelles & increduli. Num de petra hac vobis aquam poterimus eijcere? Cunqꝫ eleuaſſet moyſes manũ pcutiẽs virga bis ſilicẽ: egreſſe ſunt aque largiſſime: ita vt populus biberet & iumenta. Dixitqꝫ dominus ad moyſen & aarõ. Quia nõ crediſtis mihi vt ſanctificaretis me corã filiis iſrael: nõ introducetis hos populos in terram quam dabo

cõgregationẽ dñi in deſertũ hoc vt oc
τὴν συναγωγὴν κυρίου εἰς τὴν ἔρημον ταύτην ἀπο
cideretis nos: ⁊ iumẽta nr̃a. ⁊ quare hoc:
κτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν. καὶ ἱνατί τοῦ
eduxiſtis nos ex egypto vt veniremꝰ
το, ἀνηγάγετε ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου παραγενέσθαι
in locũ prauum hũc. locꝰ vbi nõ
εἰς τὸν τόπον τὸν πονηρὸν τοῦτον. τόπος οὗ οὐ
ſeminatur: neqꝫ ficus: neqꝫ vinee: neqꝫ malogranata:
σπείρεται, οὐδὲ συκαῖ, οὐδὲ ἄμπελοι, οὐδὲ ῥόαι,
neqꝫ aqua eſt ad bibẽdũ. ⁊ venit moyſes ⁊ aaron
οὐδὲ ὕδωρ ἐστὶ πιεῖν. καὶ ἦλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν
a facie cõgregatiõis ad hoſtiũ
ἀπὸ προσώπου τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τὴν θύραν
tabernaculi teſtimonij: et ceciderũt in faci
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρό
em ſuam: ⁊ apparuit gl̃ia dñi ad il
σωπον αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πρὸς αὐ
los. ⁊ locutꝰ ẽ dñs ad moyſen: dicẽs: accipe
τούς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε
virgã: ⁊ cõgrega cõgregatiõe
τὴν ῥάβδον, καὶ ἐκκλησίασον τὴν συναγωγὴν
tu ⁊ aaron frater tuꝰ: ⁊ loquimini ad
σὺ καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς
petrã coram eis: ⁊ dabit aquas
τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδα
ſuas: ⁊ educetis eis aquã ex pe
τα αὐτῆς, καὶ ἐξοίσετε αὐτοῖς ὕδωρ ἐκ τῆς πέ
tra: ⁊ potabitis cõgregationẽ ⁊ iumẽ
τρας, καὶ ποτιεῖτε τὴν συναγωγὴν καὶ τὰ κτή
ta eoꝝ. ⁊ accepit moyſes virgã corã
νη αὐτῶν. καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὴν ῥάβδον ἀπέναντι
dño: ſicut cõſtituit ei dñs. ⁊ cõgre
κυρίου, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος. καὶ ἐξεκ
gauit moyſes ⁊ aaron cõgregationẽ co
κλησίασε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέ
ram petra. ⁊ dixit ad eos: au
ναντι τῆς πέτρας. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀ
dite me increduli: nũqd ex petra hac
κούσατέ μου οἱ ἀπειθεῖς, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύ
educemus vobis aquã: ⁊ tollens moyſes
της ἐξάξομεν ὑμῖν ὕδωρ, καὶ ἐπάρας μωυσῆς
manũ ſuã pcuſſit petrã vir
τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπάταξε τὴν πέτραν τῇ ῥάβ
ga bis: et exijt aqua multa: ⁊ bibit
δῳ δίς, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ πολύ, καὶ ἔπιεν ἡ
congregatio: ⁊ iumẽta ſua. ⁊ dixit dñs
συναγωγή, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. καὶ εἶπε κύριος
ad moyſen ⁊ aarõ: qm̃ nõ credidiſtis mihi
πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, ὅτι οὐκ ἐπιστεύσατέ μοι
vt ſctificaretis me corã filijs iſrael: pp hoc nõ indu
ἁγιάσαι με ἐναντίον υἱῶν ἰσραήλ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξε
cetis vos cõgregationẽ hanc in t͠rã quã dedi
τε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα

Exo. 17.b.
B
Exo. 17.b.

Tranſla. Chal.

קהלא דיי למדברא הדין למימת תמן אנחנא ובעירנא: ולמה אסקתונא ממצרים
לאיתאה יתנא לאתרא בישא הדין לא אתר כשר לבית זרע ואף לא תאנין וגופנין
ורמונין ומיא לא אית למשתי: ועאל משה ואהרן מן קדם קהלא לתרע משכן זמנא
ונפלו על אפיהון ואתגלי יקרא דיי להון: ומליל יי עם משה למימר: סב ית
חוטרא וכנוש ית כנשתא את ואהרן אחוך ותמללון עם כיפא לעיניהון ויתן
מוהי ותפיק להון מיא מן כיפא ותשקי ית כנשתא וית בעירהון: ודבר משה ית
חוטרא מן קדם יי כמא דפקדיה: וכנשו משה ואהרן ית קהלא לקדם כיפא ואמר
להון שמעו כען סרבניא המן כיפא הדין נפיק לכון מיא: וארים משה ית ידיה ומחא
ית כיפא בחוטריה תרתין זמנין ונפקו מיא סגיאי ושתיאת כנשתא ובעירהון:
ואמר יי למשה ולאהרן חלף דלא הימנתון במימרי לקדשותי לעיני בני ישראל
בכין לא תעלון ית קהלא הדין לארעא דיהבית

Primitiua chal.

נסק · שתה עול שכן · גלה נסב · מלל נתן מי · נפק שקה · רום · שתה · אמר עול

Interp̃. chal.

eccleſiam dñi in ſolitudinẽ hãc: vt moriamur hic nos et iumenta noſtra. et quare nos feciſtis aſcendere de egypto: vt duceretis in locum hunc peſſimũ vbi non eſt locus aptus ad ſeminandũ: vbi non ſunt ficus et vites ⁊ malogranata: ⁊ aqua non eſt ad bibendum. Ingreſſiqꝫ ſunt moyſes ⁊ aaron oſtiũ tabernaculi federis a facie eccleſie: ⁊ corruerunt ſuper facies ſuas. Et reuelata eſt eis gloria dñi. Locutuſqꝫ eſt dñs cum moyſe dicens. Tolle virgam ⁊ congrega cetum tu et aaron frater tuus: ⁊ loquimini ad petrã ante oculos eoꝝ: ⁊ dabit aquas ſuas: ⁊ educes eis aquã de petra: et potabis eos aqua: ⁊ adaquabis iumenta eoꝝ. Tulitqꝫ moyſes virgam a facie dñi ſicut preceperat ei. Congregaueruntqꝫ moyſes ⁊ aaron eccleſiam ante petram: dixitqꝫ eis. Audite nunc rebelles. nunquid de petra hac educemꝰ vobis aquã? Eleuauitqꝫ moyſes manũ ſuam ⁊ percuſſit bis petram virga ſua: ⁊ egreſſe ſunt aque multe: et bibit cetus ⁊ iumenta eorum. Dixitqꝫ dñs ad moyſen ⁊ aaron. quia nõ credidiſtis verbo meo vt ſanctificaretis me ante oculos filiorũ iſrael: ideo non introducetis congregationem hanc in terram quã dedi

eis: hec aqua cõtradictiõis: qm̃ cõuitia
αὐτοῖς, τοῦτο τὸ ὕδωρ ἀντιλογίας, ὅτι ἐλοιδορή
uerũt filij iſrael corã dño: ⁊ ſctificatꝰ ẽ in e
θησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου, καὶ ἡγιάσθη ἐν αὐ
is: ⁊ miſit moyſes nũcios ex cades ad
τοῖς. καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς ἀγγέλους ἐκ κάδης πρὸς
regẽ edom: dicẽs: hec dicit frater tuus
βασιλέα ἐδώμ, λέγων, τάδε λέγει ὁ ἀδελφός σου
iſrael: tu ſcis oẽm laborẽ qui inuenit
ἰσραήλ, σὺ ἐπίστῃ πάντα τὸν μόχθον τὸν εὑρόντα
nos: ⁊ deſcẽderũt pr̃es nr̃i in egyptũ:
ἡμᾶς, καὶ κατέβησαν οἱ πατέρες ἡμῶν εἰς αἴγυπτον,
⁊ hitauimꝰ in egypto dies plures: ⁊
καὶ παρῳκήσαμεν ἐν αἰγύπτῳ ἡμέρας πλείους, καὶ
afflixerũt nos egyptij ⁊ pr̃es
ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι καὶ τοὺς πατέρας ἡ
nr̃os. ⁊ clamauimꝰ ad dñm: ⁊ exaudiuit
μῶν. καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον, καὶ εἰσήκουσεν
dñs vocẽ nr̃az: ⁊ mittẽs angelũ: edu
κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἀποστείλας ἄγγελον, ἐξή
xit nos de egypto. ⁊ nũc ſumꝰ in cades ci
γαγεν ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου. καὶ νῦν ἐσμὲν ἐν κάδης πό
uitate: ex p̃te finiũ tuoꝝ. p̃teribimus per
λει, ἐκ μέρους τῶν ὁρίων σου. παρελευσόμεθα διὰ
terrã tuã: nõ trãſibimꝰ p agros neqꝫ per vi
τῆς γῆς σου, οὐ διελευσόμεθα δι᾽ ἀγρῶν οὐδὲ δι᾽ ἀμπε
neas: neqꝫ bibemꝰ aquã e lacu: via regia
λώνων, οὐδὲ πίομεν ὕδωρ ἐκ λάκκου, ὁδῷ βασιλι
ibimus: nõ declinabimꝰ ad dexterã neqꝫ ad
κῇ πορευσόμεθα, οὐκ ἐκκλινοῦμεν δεξιὰ οὐδὲ εὐώνυ
ſiniſtrã: quoad trãſierimus fines tuos. ⁊ dixit
μα, ἕως ἂν παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου. καὶ εἶπε
ad eũ edom: nõ ptrãſibis p me: alioquin in bel
πρὸς αὐτὸν ἐδώμ, οὐ διελεύσῃ δι᾽ ἐμοῦ, εἰ δὲ μὴ ἐν πο
lo exibo in occurſũ tibi. ⁊ dicũt
λέμῳ ἐξελεύσομαι εἰς συνάντησίν σοι. καὶ λέγουσιν
ei filij iſrael: iuxta mõtẽ trãſibimus. ſi aũt
αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, παρὰ τὸ ὄρος παρελευσόμεθα. ἐὰν δὲ τοῦ
aquã tuã biberimꝰ ego qꝫ ⁊ iumẽta mea: dabo p̃
ὕδατός σου πίωμεν ἐγώ τε καὶ τὰ κτήνη μου, δώσω τι
tiũ tibi: ſꝫ res nulla eſt. iuxta mõtẽ trã
μήν σοι, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα οὐθέν ἐστι. παρὰ τὸ ὄρος παρε
ſibimus. ille aũt dixit. nõ trãſibis per me. ⁊ exi
λευσόμεθα. ὁ δὲ εἶπεν. οὐ διελεύσῃ δι᾽ ἐμοῦ. καὶ ἐξῆλ
it edom in occurſũ eoꝝ in turba graui: ⁊ in
θεν ἐδὼμ εἰς συνάντησιν αὐτῶν ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ ἐν
manu forti. ⁊ nõ voluit edõ ꝯcedere iſrael
χειρὶ ἰσχυρᾷ. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐδὼμ δοῦναι τῷ ἰσραὴλ
vt trãſiret p fines ſuos. ⁊ declinauit iſrael ab
διελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλινεν ἰσραὴλ ἀπ᾽
eo. ⁊ diſceſſerũt ex cades. ⁊ venerũt filij iſ
αὐτοῦ. καὶ ἀπῆραν ἐκ κάδης. καὶ παρεγένοντο οἱ υἱοὶ ἰσ
rael oĩs cõgregatio in or mõtẽ. ⁊ dixit dñs ad
ραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς ὢρ τὸ ὄρος. καὶ εἶπε κύριος πρὸς

C
D

eis. Hec eſt aqua cõtradictiõis: vbi iurgati ſũt filii iſrael contra dñm: & ſanctificatus ẽ in eis. Miſit interea nuncios moyſes de cades ad regẽ edõ: qui dicerent. Hec mãdat frater tuus iſrael. Noſti oẽm laborẽ qui apphendit nos: quõ deſcẽderint pr̃es nr̃i in egyptũ: & hitauerimus ibi multo tpe: afflixeritqꝫ nos egyptii & pr̃es noſtros: & quõ clamauerimus ad dñm & exaudierit nos: miſeritqꝫ angelũ qui eduxerit nos de egypto. Ecce in vrbe cades q̃ ẽ in extremis finibus tuis poſiti obſecramus vt nobis trãſire liceat per terrã tuã. Nõ ibimus p agros nec p vineas. nõ bibemus aq̃s d̃ puteis tuis: ſed gradiemur via publica nec ad dextrã nec ad ſiniſtrã declinãtes: donec trãſeamuſ terminos tuos. Cui rñdit edõ. Non pertrãſibis p me: alioquin armatus occurrã tibi. Dixerũtqꝫ filii iſrael. Per tritã gradiemur viã: & ſi biberimus aq̃s tuas nos & pecora nr̃a: dabimus qd̃ iuſtũ ẽ. Nulla erit in p̃cio difficultas: tm̃ velociter trãſeamus. At ille rñdit. Nõ trãſibitis. Statimqꝫ egreſſus eſt obuius cum infinita multitudĩe & mãu forti: nec voluit acqeſcere dep̃cãti: vt concederet tranſitũ p fines ſuos. Quãobrẽ diuertit ab eo iſrael. Cunqꝫ caſtra mouiſſet de cades venerũt in mõtẽ hor qui eſt in finibus terre edom vbi locutus eſt dñs ad

להם: המה מי מריבה אשר רבו
בני ישראל את יהוה ויקדש בם:
וישלח משה מלאכים מקדש אל
מלך אדום כה אמר אחיך
ישראל אתה ידעת את כל
התלאה אשר מצאתנו: וירדו
אבתינו מצרימה ונשב במצרים
ימים רבים וירעו לנו מצרים
ולאבתינו: ונצעק אל יהוה
וישמע קלנו וישלח מלאך
ויצאנו ממצרים והנה אנחנו
בקדש עיר קצה גבולך: נעברה
נא בארצך לא נעבר בשדה
ובכרם ולא נשתה מי באר
דרך המלך נלך לא נטה ימין
ושמאול עד אשר נעבר גבלך:
ויאמר אליו אדום לא תעבר בי
פן בחרב אצא לקראתך: ויאמרו
אליו בני ישראל במסלה נעלה
ואם מימיך נשתה אני ומקני ונתתי
מכרם רק אין דבר ברגלי אעברה:
ויאמר לא תעבר ויצא אדום
לקראתו בעם כבד וביד חזקה:
וימאן אדום נתן את ישראל עבר
בגבלו ויט ישראל מעליו: ויסעו
מקדש ויבאו בני ישראל כל
העדה הר ההר: ויאמר יהוה אל

רוב · שלח לאך · לאה · ישב · יום רוע · צעק · שמע קול · נבל עבר · שתה · הלך ימן · שמל עבר · יצא אמר · סלל עלה · קנה נתן · עבר · מאן · נטה נסע · בוא · הרר

Tranſla. Chal.

להון: אינון מי מצותא דנצו בני ישראל קדם יי ואתקדש בהון: ושלח משה אזגדין
מרקם לות מלכא דאדום כדנן אמר אחוך ישראל את ידעת ית כל עקתא דאשכחתנא:
ונחתו אבהתנא למצרים ויתבנא במצרים יומין סגיאין ואבאישו לנא מצראי
ולאבהתנא: וצלינא קדם יי וקביל צלותנא ושלח מלאכא ואפקנא ממצרים והא
אנחנא ברקם קרתא דבסטר תחומך: נעבר כען בארעך לא נעבר בחקל ובכרם
ולא נשתי מי גובין באורח מלכא נזיל לא נסטי לימינא ולסמאלא עד דנעבר תחומך:
ואמר ליה אדומאה לא תעבר בתחומי דילמא בקטלין בחרבא אפוק לקדמותך:
ואמרו ליה בני ישראל באורח כבישא ניסק ואם מיך נשתי אנא ובעירי ואתן
דמיהון לחוד לית פתגם דביש ברגלי אעיבר: ואמר לא תעבר ונפק אדומאה
לקדמותיה בחיל רב ובידא תקיפא: וסריב אדומאה למשבק ית ישראל למעבר
בתחומיה וסטא ישראל מלותיה: ונטלו מרקם ואתו בני ישראל כל כנשתא להור
טורא: ואמר יי למשה

Primitiua chal.

נצה קדש · ערק שכח · נצא · צלא לאך נפק · מרה עבר · שתה אזל סטה · נפק · מי נתן · דם עבר · שבק · אתא

Interp̃. chal.

eis. Hee ſunt aque iurgij quia iurgati ſunt filij iſrael coram dño: ⁊ ſanctificatus eſt in eis. Miſitqꝫ moyſes nũcios de cades ad regẽ idumee: hec dicit frater tuꝰ iſrael. Tu cognouiſti oẽs tribulationẽ q̃ inuenit nos: deſcenderũtqꝫ pr̃es nr̃i in egyptũ: ⁊ habitauimus in egypto diebus multis: ⁊ afflixerũt nos egyptij ⁊ patres noſtros. et orauimus coram dño: ⁊ ſuſcepit orationẽ noſtrã: ⁊ miſit angeluꝫ ⁊ eduxit nos de egypto: et ecce nos ſumus in vrbe cades que eſt in latere termini tui. Tranſeamus nunc per terraꝫ tuã: non tranſibimus per agrum ⁊ vineam: neqꝫ bibemus aquam ciſterne: per viã regiã ambulabimus: non declinabimus ad dexterã neqꝫ ad ſiniſtrã, donec tranſeamꝰ terminũ tuũ. Dixitqꝫ eis edom, nõ ptranſibis terminũ meũ: ne forte cum occidentibus gladio egrediar in occurſum tuũ. Dixerũtqꝫ ei filij iſrael per viã tritam aſcendemus: ⁊ ſi aquas tuas biberimus ego ⁊ iumẽta mea dabo preciũ earũ. nihilqꝫ mali erit: tantũ tranſibo pedibus meis. et ait. Non ptrãſibis. Egreſſuſqꝫ eſt edom in occurſum eius cũ exercitu multo ⁊ manu forti. Et noluit edom dimittere iſrael tranſire per terminũ ſuũ: ⁊ diuertit ab eo iſrael. Profectiqꝫ ſunt de cades ⁊ venit oĩs congregatio filiorum iſrael in montem hor. Dixitqꝫ dñs ad

אל משה ואל אהרן בהר ההר על גבול ארץ אדום לאמר: יאסף אהרן אל עמיו כי לא יבא אל הארץ אשר נתתי לבני ישראל על אשר מריתם את פי למי מריבה: קח את אהרן ואת אלעזר בנו והעל אתם הר ההר: והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם: ויעש משה כאשר צוה יהוה ויעלו אל הר ההר לעיני כל העדה: ויפשט משה את אהרן את בגדיו וילבש אתם את אלעזר בנו וימת אהרן שם בראש ההר וירד משה ואלעזר מן ההר: ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל:

Cap. xxi.

וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי: וידר ישראל נדר ליהוה ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם: וישמע יהוה בקול ישראל ויתן את הכנעני ויחרם אתהם ואת עריהם ויקרא שם המקום חרמה:

נבל אסף · מרה · רוב לקח · עלה פשט · לבש · אסף מות · עשה · עדר · לבש · ראה בכה · שמע בוא · לחם · שבה נדר · נתן · חרם · עיר שמע · נתן · קרא קום

moyſen & aaron.
dicens. Pergat inquit aaron ad populos ſuos. Nõ enim intrabit terram quam dedi filiis iſrael: eo q incredulus fuerit ori meo ad aquas cõtradictionis. Tolle aaron & filiũ eius cũ eo: & duces eos in mõtẽ hor. Cũq nudaueris patrẽ veſte ſua: indues ea eleazarũ filiũ eius: & aaron colligetur: & morietur ibi. Fecit moyſes vt preceperat dñs: & aſcẽderũt in mõtem hor coram oĩ multitudine. Cũq aaron ſpoliaſſet veſtibus ſuis: induit eis eleazarum filiũ eius. Illo mortuo in montis ſupercilio: deſcendit cũ eleazaro. Oĩs aũt multitudo vidẽs occubuiſſe aaron: fleuit ſuper eo triginta diebus per cunctas familias ſuas. Ca. 21.

Quod cum audiſſet chananeus rex arad q habitabat ad meridiẽ: vẽiſſe ſ. iſrael p exploratorum viã: pugnauit cõtra illũ: & victor exiſtẽs duxit ex eo pdã. At iſrael voto ſe dño obligãs ait. Si tradideris populum iſtũ in mãu mea: delebo vrbes eius. Exaudiuit q dominus pces iſrael: & tradidit chananeum: quem ille interfecit ſubuerſis vrbibus eius: & vocauit nomẽ loci illius hor ma: ideſt anathema.

moyſen τ aarõ in oꝛ mõte in finib'
μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν ὢρ τῷ ὄρει ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς
terre edõ: dicẽs: apponat aarõ ad populũ
γῆς ἐδώμ, λέγων, προστεθήτω ἀαρὼν πρὸς τὸν λαὸν
ſuũ: qꝛ nõ introibit in terrã quã dedi
αὐτοῦ, ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν γῆν ἣν δέδωκα τοῖς
filijs iſrael: qꝛ irritauiſtis me ſup aquã
υἱοῖς ἰσραήλ, διότι παρωξύνατέ με ἐπὶ τοῦ ὕδα-
cõtradictiõis. accipe aarõ: τ elea
τος τῆς ἀντιλογίας. λάβε τὸν ἀαρών, καὶ ἐλεά-
zar filiũ eius: τ fac aſcẽdere illos in
ζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναβίβασον αὐτοὺς εἰς
oꝛ mõte. τ exue aarõ ſtolã eius:
ὢρ τὸ ὄρος. καὶ ἔκδυσον ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ,
τ indue eleazar filiũ eius: τ aarõ ap
καὶ ἔνδυσον ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀαρὼν προσ-
poſitus: moriatur ibi. τ fecit moyſes
τεθεὶς ἀποθανέτω ἐκεῖ. καὶ ἐποίησε μωυσῆς
ſicut cõſtituit ei dñs: τ aſcẽdere fecit e-
καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος, καὶ ἀνεβίβασεν αὐ-
os in oꝛ mõte corã oĩ cõgregatiõe:
τοὺς εἰς ὢρ τὸ ὄρος ἔναντι πάσης τῆς συναγωγῆς,
τ exuit moyſes aarõ veſtimẽta eius:
καὶ ἐξέδυσε μωυσῆς τὸν ἀαρὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
τ induit ea eleazar filiũ eius: τ moꝛ-
καὶ ἐνέδυσεν αὐτὰ ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ ἀπέ-
tuus eſt aarõ in vertice mõtis. τ de
θανεν ἀαρὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. καὶ κα-
ſcẽdit moyſes τ eleazar de mõte. τ vidit
τέβη μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ ἴδε
ois cõgregatio: φ moꝛtuus eſt aarõ: τ plan
πᾶσα ἡ συναγωγή, ὅτι ἀπελύθη ἀαρών, καὶ ἔκλαυ-
xerũt aarõ triginta diebus ois domus iſrael.
σαν τὸν ἀαρὼν τριάκοντα ἡμέρας πᾶς οἶκος ἰσραήλ.

C. 21 A

Et audiuit chananeꝰ rex arad ha
Καὶ ἤκουσε χαναναῖος βασιλεὺς ἀρὰδ ὁ κα-
bitãs per deſertũ: φ venit iſrael viã
τοικῶν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτι ἦλθεν ἰσραὴλ ὁδὸν
atharĩ: τ pugnauit cõtra iſrael: τ cepe
ἀθαρείμ, καὶ ἐπολέμησε πρὸς ἰσραήλ, καὶ κατε-
runt ex eis predã. τ vouit iſ
προνόμευσαν ἐξ αὐτῶν αἰχμαλωσίαν. καὶ ηὔξατο ἰσ-
rael votũ dño: τ dixit: ſi mihi tradideris
ραὴλ εὐχὴν κυρίῳ, καὶ εἶπεν, ἐάν μοι παραδῷς
populũ iſtũ ſub manu: anathematizabo eũ
τὸν λαὸν τοῦτον ὑποχείριον, ἀναθεματιῶ αὐτὸν
τ ciuitates eius. τ exaudiuit dñs vo-
καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φω-
cẽ iſrael: τ tradidit chananeũ ſubditũ
νῆς ἰσραήλ, καὶ παρέδωκε τὸν χαναναῖον ὑποχείριον
eiꝰ. τ anathematizauit illũ: τ ciuitates eius. τ
αὐτοῦ. καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὸν, καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ
cognominauerũt nomẽ loci illius anathema.
ἐπεκαλέσαντο τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου ἀνάθεμα.

Infra. 33.c. · Deut. 10.b. τ 32.g.

Trãſla. Chal.

לאהרן בהור טורא על תחום ארעא דאדום למימר: יתכניש אהרן לעמיה ארי לא יעול לארעא דיהבית לבני ישראל על דסרבתון על מימרי למי מצותא: דבר ית אהרן וית אלעזר בריה ואסיק יתהון להור טורא: ואשלח ית אהרן ית לבושוהי ותלבשינון ית אלעזר בריה ואהרן יתכניש וימות תמן: ועבד משה כמא דפקיד יי וסליקו להור טורא לעיני כל כנשתא: ואשלח משה ית אהרן ית לבושוהי ואלביש יתהון ית אלעזר בריה ומית אהרן תמן בריש טורא ונחת משה ואלעזר מן טורא: וחזו כל כנשתא ארי מית אהרן ובכו ית אהרן תלתין יומין כל בית ישראל:

Ca. xxi.

ושמע כנענאה מלכא דערד דיתיב בדרומא ארי אתא ישראל אורח מאלליא ואגיח קרבא בישראל ושבא מנהון שביא: וקיים ישראל קיים קדם יי ואמר אם מסר תמסר ית עמא הדין בידי ואגמר ית קרויהון: וקביל יי צלותיה דישראל ומסר ית כנענאה וגמר יתהון וית קרויהון וקרא שמא דאתרא חרמה:

Primitiua chal.

אמר · עול נצה · נסק שלח · לבש כנש מות · מות ראש · חזה בכה · אלל נגח שבה · קום מסר גמר · קרה צלא

Enterp. chal.

moyſen τ aaron in monte hoꝛ iuxta terminum terre edom dicẽs. Colligat aaron ad populũ ſuũ: qꝛ nõ ingredietur terrã quã dedi filijs iſrl: eo φ rebellaſtis in verbũ meũ ad aquas iurgij. Tolle aaron τ eleazarũ filiũ eius: τ aſcendere fac eos in montẽ hoꝛ: τ exues aaron veſtimẽta eius: τ indues ea eleazarũ filiũ eiꝰ. Aaron autẽ colligatur τ moꝛiatur ibi. Fecitq moyſes ſicut preceperat dñs: τ aſcenderũt in montẽ hoꝛ ante oculos oĩs cõgregationis. Et exuit moyſes aaron veſtimẽta eius τ induit ea eleazar filiũ eius: τ moꝛtuꝰ eſt ibi aaron in vertice mõtis. τ deſcendit moyſes et eleazarus de monte. Viditq omnis cetus φ moꝛtuus eſſet aaron: τ fleuerunt ſuper aaron triginta diebus omnis domus iſrael. Ca. 21.

Et audiuit chananeus rex arad q̃ habitabat ad meridiẽ φ veniebat iſrael per viaſ exploratoꝝ: et iniuit bellũ cõtra iſrael: τ captiuauit ex eis captiuitatẽ. Vouitq iſrael corã dño votũ: τ ait. Si tradẽs tradideris populũ iſtuz in manu mea: deſtruã vrbes eius. Et ſuſcepit dñs oꝛationẽ iſraelis: τ tradidit chananeũ in manu eoꝛum: τ deſtruxit eos τ vrbes eoꝛũ: et appellauit nomen loci hoꝛma.

ויסעו מהר ההר דרך ים סוף לסבב את ארץ אדום ותקצר נפש העם בדרך: וידבר העם באלהים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל: וישלח יהוה בעם את הנחשים השרפים וינשכו את העם וימת עם רב מישראל: ויבא העם אל משה ויאמרו חטאנו כי דברנו ביהוה ובך התפלל אל יהוה ויסר מעלינו את הנחש ויתפלל משה בעד העם: ויאמר יהוה אל משה עשה לך שרף ושים אתו על נס והיה כל הנשוך וראה אתו וחי: ויעש משה נחש נחשת וישמהו על הנס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי: ויסעו בני ישראל ויחנו באבת: ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים במדבר אשר על פני מואב ממזרח השמש: משם נסעו ויחנו בנחל זרד: משם נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר במדבר היצא מגבל האמרי כי ארנון גבול מואב בין מואב

נסע · קצר · דבר · עלה · דבר · קלל שלח · נשך מות · בוא · אמר · פלל סור · שום · נסס נשך · חיה עשה · שום · נבט · נסע · חנה · פנה זרח

Profecti ſunt aũt de monte hor p viã q̃ ducit ad mare rubrũ: vt circuirent terrã edõ. Et tedere cepit populũ itineris ac laboris. locutuſq cõtra deũ & moyſen ait. Cur eduxiſti nos de egypto: vt moreremur in ſolitudiẽ. Deeſt panis: nõ ſũt aque. anima noſtra iam nauſeat ſuper cibo iſto leuiſſimo. Quãobrẽ miſit dominus in populũ ignitos ſerpentes: ad quorũ plagas & mortes pluri morum venerunt ad moyſen atq dixerũt. Peccauimus: quia locuti ſumus contra dñm & te. Ora vt tollat a nobis ſerpẽtes. Orauit moyſes p populo. Et locutus eſt dominus ad eum. Fac ſerpentem & põe eum pro ſigno. Qui percuſſus aſpexerit eum: viuet. Fecit ergo moyſes ſerpentem eneum: & poſuit eũ pro ſigno. Quem cum percuſſi aſpicerent: ſanabantur. Profectiq filii iſrael caſtrametati ſunt in oboth. Vñ egreſſi fixere tẽtoria in ieabarim i ſolitudine q̃ reſpicit moab cõtra orientalẽ plagam: & inde mouentes venerũt ad torrẽtẽ zareth. Quẽ relinquẽtes caſtrametati ſũt cõtra arnõ: que eſt in deſerto & pminet in finibus ammorrei: ſiquidẽ arnon terminus ẽ moab: diuidens moabitas

B

τ diſcedẽtes ex oꝛ mõte p viã ad mare
καὶ ἀπάραντες ἐξ ὢρ τοῦ ὄρους ὁδὸν ἐπὶ θάλασσαν
rubrã: circuierũt terrã edõ: τ de-
ἐρυθράν, περιεκύκλωσαν γῆν ἐδώμ, καὶ ὠλιγοψύχη-
fecit pplꝰ in via: τ locutꝰ ẽ pplꝰ cõtra de-
σεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ κατελάλει ὁ λαὸς πρὸς τὸν θε-
ũ: τ cõtra moyſen: dicẽtes: quare eduxiſti nos
ὸν καὶ κατὰ μωυσῆν, λέγοντες, ἱνατί ἐξήγαγες ἡμᾶς
ex egypto vt occideres nos in deſerto: qm̃ nõ eſt
ἐξ αἰγύπτου ἀποκτεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι οὐκ ἔστι
panis neq aqua. at aĩa nr̃a grauata ẽ in
ἄρτος οὐδὲ ὕδωρ. ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν προσώχθισεν ἐν τῷ
pane vacuo hoc. τ miſit dñs in
ἄρτῳ τῷ διακένῳ τούτῳ. καὶ ἀπέστειλε κύριος εἰς τὸν

1. Cor. 10.b.

pplm ſerpẽtes moꝛtiferos: τ moꝛdebãt
λαὸν τοὺς ὄφεις τοὺς θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν
pplm: τ moꝛtuꝰ ẽ populus multus filioꝝ iſrael. τ
λαόν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ
accedẽs populus ad moyſen: dixit: qꝛ pecca
παραγενόμενος ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, ἔλεγεν, ὅτι ἡμάρ-
uimus: qꝛ locuti ſumus cõtra dñm: τ
τομεν, ὅτι κατελαλήσαμεν κατὰ τοῦ κυρίου, καὶ
cõtra te: oꝛa ergo ad dñm: τ auferat a
κατὰ σοῦ. εὖξαι οὖν πρὸς κύριον, καὶ ἀφελέτω ἀφ'

C

nobis ſerpẽtẽ. τ oꝛauit moyſes pro populo.
ἡμῶν τὸν ὄφιν. καὶ ηὔξατο μωυσῆς περὶ τοῦ λαοῦ.
τ dixit dñs ad moyſen: fac tibi ſer-
καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ποίησον σεαυτῷ ὄ-
pẽtẽ eneũ: τ pone illũ pro ſigno. τ ois
φιν χαλκοῦν, καὶ θὲς αὐτὸν ἐπὶ σημείου. καὶ πᾶς
moꝛſus videns illũ viuet. τ fecit moy
ὁ δεδηγμένος ἰδὼν αὐτὸν ζήσεται. καὶ ἐποίησε μωυ-
ſes ſerpẽtẽ eneũ: τ ſtatuit illũ pro ſigno:
σῆς ὄφιν χαλκοῦν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου.

Ioh. 3.b.

τ factũ ẽ qñ ſerpẽs moꝛdebat hominẽ: τ aſpi-
καὶ ἐγένετο ὅταν ἔδακνεν ὄφις ἄνθρωπον, καὶ ἐπέ-
ciebat in ſerpẽtẽ eneũ: τ viuebat. τ
βλεπεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, καὶ ἔζη. καὶ
profecti ſũt filij iſrael: τ caſtrametati ſũt in oboth.
ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ παρενέβαλον ἐν ὠβώθ.
τ diſcedẽtes ex oboth: caſtrametati ſũt in hebarim in
καὶ ἐξάραντες ἐξ ὠβώθ, παρενέβαλον ἐν ἰεβαρὶμ ἐν
deſerto qđ eſt in cõſpectu moab ad oriẽ
τῇ ἐρήμῳ ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον μωὰβ κατὰ ἀνα-
tem ſolis. inde diſceſſerũt τ caſtrametati ſũt
τολὰς ἡλίου. ἐκεῖθεν ἀπῆραν καὶ παρενέβαλον
in valle zared. inde diſcedẽtes caſtrame
εἰς φάραγγα ζαρέδ. ἐκεῖθεν ἀπάραντες παρε-
tati ſũt in trans arnõ in deſerto qđ eminet
νέβαλον εἰς τὸ πέραν ἀρνὼν ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ ἐξέχον
a finib' amoꝛreoꝝ. eſt eĩm arnõ
ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων. ἔστι γὰρ ἀρνὼν
fines moab inter
ὅρια μωὰβ ἀναμέσον

Trãſla. Chal.

ונטלו מהור טורא אורח ימא דסוף לאקפא ית ארעא דאדום ועקת נפשא דעמא באורחא: ואתרעם עמא קדם יי ועם משה נצו למא אסקתונא ממצרים לממת במדברא ארי לית לחמא ולית מיא ונפשנא עקת במנא הדין דמיכליה קליל: וגרי יי בעמא ית חיון קלן ונכיתו ית עמא ומית עם סגי מישראל: ואתא עמא למשה ואמרו חבנא ארי אתרעמנא קדם יי ונצינא עמך צלי קדם יי ויעדי מננא ית חויא וצלי משה על עמא: ואמר יי למשה עביד לך קלא ושוי יתיה על את ויהי כל דינכות ויחזי יתיה ויתקים: ועבד משה חויא דנחשא ושויה על את והוה כד נכית חויא ית גברא ומסתכל בחויא דנחשא ומתקיים: ונטלו בני ישראל ושרו באובות: ונטלו מאובות ושרו במגזת עבראי במדברא דעל אפי מואב ממדנח שמשא: מתמן נטלו ושרו בנחלא דזרד: מתמן נטלו ושרו מעברא דארנון דבמדברא דנפק מתחום אמוראה ארי ארנון תחום מואב בין מואב

Primitiua chal.

נטל עקת · רעם נצה מות · דבר אכל גרה · חזה קלה חוב · צלא עדה קלה · שוה את נכת · חזה קום חיה · ידע כל קום · שרא גוז דבר · דנח

Interp. chal.

Profectiq ſunt de monte hoꝛ per viã maris rubri: vt circuirent terrã edom: τ fatigata eſt aĩa populi in via. Et murmurauit ppl's corã dño: τ obiurgati ſunt cũ moyſe dicẽtes. Quare aſcẽdere nos feciſti de egypto vt moreremur in ſolitudine: nõ eñi eſt panis neq aqua: τ aĩa nr̃a fatigata eſt cum mãna iſto cibo leuiſſimo. Et miſit dñs in populũ ſerpẽtes ignitos τ momoꝛderũt populũ: τ moꝛtuus eſt pplꝰ plurimus de iſrael. venitq populus ad moyſen τ dixerũt. peccauimus: qꝛ murmurauimus corã dño τ obiurgati ſumus tecũ. Ora corã dño: vt auferat a nobis ſerpẽtes. Et oꝛauit moyſes p populo. Dixitq dñs ad moyſen. Fac tibi ignitũ ſpentẽ: τ pone eũ p ſigno: τ oĩs q̃ moꝛſus fuerit τ aſpexerit eũ viuet. Et fecit moyſes ſerpentẽ eneũ: τ poſuit eũ p ſigno: τ qñ moꝛdebat ſpẽs virũ: aſpiciebat ſerpẽtẽ eneũ τ viuebat. pfectiq ſunt filij iſrl τ caſtrametati ſũt in oboth. τ pfecti ſũt de oboth et caſtrametati ſunt iux vadũ trãſeuntiũ in deſertũ qđ eſt ꝯtra moab ad orientẽ ſolis. Inde mouerũt caſtra: et caſtrametati ſunt in toꝛrẽte zared. Inde pfecti ſũt: τ caſtrametati ſũt trãs toꝛrẽtẽ arnõ q̃ ẽ in deſerto q̃ egreditur a termino amoꝛrei: qꝛ arnõ finis ẽ moab inter moab

Primitiua heb.	Ter. Heb.
אמר	ובין האמרי על כן יאמר בספר
לחם	מלחמת יהוה את והב בסופה
	ואת הנחלים ארנון : ואשד
	הנחלים אשר נטה לשבת ער
שען גבל	ונשען לגבול מואב : ומשם בארה
	הוא הבאר אשר אמר יהוה
נתן	למשה אסף את העם ואתנה
שור	להם מים : אז ישיר ישראל
עלה ענה	את השירה הזאת עלי באר ענו
שור כרה	לה : באר חפרוה שרים כרוה
נדב חקק שען	נדיבי העם במחקק במשענתם
דבר	וממדבר מתנה : וממתנה נחליאל
	ומנחליאל במות : ומבמות הגיא
	אשר בשדה מואב ראש
שקף פנה	הפסגה ונשקפה על פני
שלח	הישימן : וישלח ישראל
אמר	מלאכים אל סיחן מלך האמרי
עבר	לאמר : אעברה בארצך לא
שתה	נטה בשדה ובכרם לא נשתה
הלך	מי באר בדרך המלך נלך עד אשר
	נעבר גבלך : ולא נתן סיחן את
אסף	ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחן
	את כל עמו ויצא לקראת ישראל
בוא לחם	המדברה ויבא יהצה וילחם
נכה פה	בישראל : ויכהו ישראל לפי
ירש	חרב ויירש את ארצו מארנן
	עד יבק עד בני עמון כי עז

Trāſla. B. Hiero.

&c ammorreos. Vnde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro ſic faciet in torrentib9 arnon. Scopuli torrētiū inclinati ſunt vt reqeſcerēt in arnon & recūberēt in finibus moabitarū. Ex eo loco apparuit puteus: ſup quo locutus eſt dn̄s ad moyſen. Cōgrega populū: & dabo ei aquam. Tunc cecinit iſrael carmen iſtud. Aſcēdat puteus: concinebant. puteus quē foderunt principes & parauerūt duces multitudinis in datore legis & in baculis ſuis. Profectiq; ſūt de ſolitudine mathana. De mathana in nahaliel. De nahaliel in bamoth. Bamoth vallis ē in regiōe moab in vertice phaſga qd̄ reſpicit contra deſertum. Miſit āt iſrael nuncios ad ſeon regē ammorreorum dicēs. Obſecro vt trāſire mihi liceat per terrā tuā. Nō declinabim9 in agros & vineas: nō bibemus aq̄s ex puteis. via regia gradiemur dōec trāſeamus terminos tuos. Qui cōcedere noluit vt trāſirēt iſrael p fines ſuos: quin potius exercitu cōgregato egreſſus eſt obuiam in deſertū: & venit in iaſa: pugnauitq; contra eum. A quo p̄cuſſus eſt in ore gladii: & poſſeſſa ē terra eius ab arnon vſq; ieboc & filios āmō. qa forti p̄ſidio tenebātur

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

amorreū. pp hoc dicit in libro: bellū dn̄i zoob cōbuſſit: & torrētes arnō & torrētes ſtatuit vt habitarēt hir: & adiacet finib9 moab:
τοῦ ἀμοῤῥαίου. διὰ τοῦτο λέγεται ἐν βίβλῳ, πόλεμος τοῦ κυρίου τὴν ζοὸβ ἐφλόγισε, καὶ τοὺς χειμάῤῥους ἀρνῶν καὶ τοὺς χειμάῤῥους κατέστησε κατοικῆσαι ἤρ, καὶ πρόσκειται τοῖς ὁρίοις μωάβ.
& inde pute9. hic pute9: quē dixit dn̄s ad moyſen: cōgrega ppl̄m: & dabo eis aquā. tūc cecinit iſrael cāticū hoc ſup puteū. precinite ei: puteū effoderūt illū pncipes: exciderūt illū reges gētiū in regno ſuo: cū dominarētur eorū. & a puteo: in māthana. & a mānthana: in nathanael. & a nathanael: in bamoth. & a bamoth: in ſiluā: q̄ eſt in cāpo moab a vertice exciſi qd̄ reſpicit ꝯtra faciē deſerti. & miſit iſrael legatos ad ſeon regē amorreoꝝ: dicēs: trāſibimus p t̄rā tuā:
καὶ ἐκεῖθεν τὸ φρέαρ. τοῦτο φρέαρ, ὃ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, συνάγαγε τὸν λαόν, καὶ δώσω αὐτοῖς ὕδωρ. τότε ᾖσεν ἰσραὴλ τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπὶ τοῦ φρέατος. ἐξάρχετε αὐτῷ, φρέαρ ὤρυξαν αὐτὸ ἄρχοντες, ἐξελατόμησαν αὐτὸ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν, ἐν τῷ κυριεῦσαι αὐτῶν. καὶ ἀπὸ φρέατος, εἰς μανθαναείν. καὶ ἀπὸ μανθαναείν, εἰς ναθαναήλ. καὶ ἀπὸ ναθαναήλ, εἰς βαμώθ. καὶ ἀπὸ βαμώθ, εἰς νάπην, ἥ ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ μωάβ ἀπὸ κορυφῆς τοῦ λελαξευμένου τὸ βλέπον κατὰ πρόσωπον τῆς ἐρήμου. καὶ ἀπέστειλεν ἰσραὴλ πρέσβεις πρὸς σηὼν βασιλέα ἀμοῤῥαίων, λέγων, παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου,
nō declinabim9 neq; ad agrū: neq; ad vineā: neq; bibem9 aquā de puteo: via regia trāſibim9: q̄ad trāſierim9 fines tuos. & nō cōceſſit ſeon iſrael trāſire per fines ſuos. & cōgregauit ſeon oēm ppl̄m ſuū: & exiuit pugnare ꝯtra iſrael in deſertū. & venit in iaſſa: & pugnauit cōtra iſrael. & pcuſſit eū iſrael in occiſiōe gladij: & dominati ſūt terre ei9 ab arnō vſq; ieboc: vſq; ad filios ammā. qꝛ
οὐκ ἐκκλινοῦμεν οὔτε εἰς ἀγρόν, οὔτε εἰς ἀμπελῶνα, οὔτε πιόμεθα ὕδωρ ἐκ φρέατος, ὁδῷ βασιλικῇ πορευσόμεθα, ἕως ἂν παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου. καὶ οὐκ ἔδωκεν σηὼν τῷ ἰσραὴλ παρελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ συνήγαγεν σηὼν πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε παρατάξασθαι τῷ ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἦλθεν εἰς ἰάσσα, καὶ παρετάξατο τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰσραὴλ ἐν φόνῳ μαχαίρας, καὶ κατεκυρίευσαν τῆς γῆς αὐτοῦ ἀπὸ ἀρνῶν ἕως ἰαβόκ, ἕως υἱῶν ἀμμάν. ὅτι

D

E

Deut. 2. c.

Interp̄. chal.

et inter amorreū. Propterea dicitur in libro belloꝝ que fecit dominus in mari rubro: & magnalia in torrentibus arnon. Effuſioq; torrentiū qui ducūtur contra har: cōiungitur termino moab. Et inde datus eſt eis pute9: ipſe eſt pute9 de quo dixit dn̄s moyſi: cōgrega populū & dabo eis aquā. Tūc cecinit iſrael carmē iſtud. aſcende pute9 canite ei: pute9 quē foderūt pncipes quē exciderūt pncipes populi: & ſcribe in baculis ſuis: qui datus eſt eis ex deſerto. ex eo tp̄e quo datus eſt eis: deſcendit cum eis ad torrentes: & de torrentibus aſcendit cum eis ad collem. et de colle ad vallem que eſt in agris moab in verticem collis: & proſpicit contra bethieſimoth. Miſit autem iſrael nuncios ad ſeon regem amorrei dicens. tranſibo per terraꝫ tuā: non declinabimus per agrum neq; per vineā: nec bibemus aquā ciſterne: via regia gradiemur donec trāſeamus terminū tuum. Et non dimiſit ſeon tranſire iſrael per terminū ſuū. Et cōgregauit ſeon omnē populum ſuū: & egreſſus eſt in occurſum iſrael in deſertum: & venit in iaſſa: & iniit bellum cum iſrael. & percuſſit eum iſrael in ore gladij: & poſſederūt terrā eius ab arnon vſq; ieboc vſq; ad filios amō: qꝛ fortis erat

Primitiua chal.

אמר
דבר ספק יהב
בור נתן
שבח נסק רבב
ראש דבר
ראש סכה
אמר עבר סטה
שתה אזל עבר
נגח

Trāſla. Chal.

ובין אמוראה : על כן יתאמר בספרא קרבין דעבד יי על ימא דסוף וגבורן על נחלי ארנון : ושפוך נחליא דמדברין לקבל לחית ומסתמך לתחום מואב : ומתמן אתיהיבת להון בירא הוא בירא דאמר יי למשה כנוש ית עמא ואתן להון מיא : בכין שבח ישראל ית תושבחתא הדא סקי בירא שבחו לה : בירא דחפרוהא רברביא כרוהא רישי עמא ספריא בחוטריהון ממדברא אתיהיבת להון : ומדאתיהיבת להון נחתא עמהון לנחליא ומנחליא סלקא עמהון לרמתא : ומרמתא לחילתא די בחקלי מואב ריש רמתא ומסתכיא על אפי בית ישימון : ושלח ישראל אזגדין לות סיחון מלכא דאמוראה למימר : אעיבר בארעך לא נסטה בחקל ובכרם לא נשתי מי גוב באורח מלכא נזיל עד דנעיבר תחומך : ולא שבק סיחון ית ישראל למעיבר בתחומיה וכנש סיחון ית כל עמיה ונפק לקדמות ישראל למדברא ואתא ליהץ ואגיח קרבא בישראל : ומחהי ישראל לפתגם דחרב ויריתו ית ארעיה מארנונא עד יובקא עד בני עמון ארי תקיף

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

iazer ſinis filioꝝ āmā eſt. & accepit iſrael oēs
ἰαζὴρ ὅρια υἱῶν ἀμμάν ἐστιν. καὶ ἔλαβεν ἰσραὴλ πάσας
ciuitates has: & habitauit iſrael in oibus ciuitatibus amorreoꝝ in eſebon: & in omnib9 cōiacētis ei. eſt .n. eſebon ciuitas ſeon regis amorreoꝝ. & ſic debellauit regē moab prius. & accepit omnē terrā eius de manu eius vſq; arnō. ob hoc dicēt enigmatiſte: venite in eſebon: vt edificet & cōſtruatur ciuitas ſeon: qꝛ ignis exiit ex eſebon: flāma de ciuitate ſeon: & deuorauit vſq; moab: & deuorauit colūnas arnō. ve tibi moab. periſti popule chamos. venditi ſūt filij eoꝝ vt ſaluētur: & filie eoꝝ captiue regi amorreoꝝ ſeon: & ſemē eoꝝ peribit eſebon vſq; dibon. & vxores eoꝝ adhuc accenderūt ignē in moab. & habitauit iſrl̄ in oibus ciuitatibus amorreoꝝ. & miſit moyſes ad cōſiderandū iazer: & ceperūt eā: & vicos eius: & expulerūt amorreū habitantē illic. & reuerſi aſcenderūt viā q̄ in baſā: & exijt og rex baſan in occurſū eis: & oīs popul9 eius ad bellū in edrain. & dixit dn̄s ad moyſen: ne timeas eū: qꝛ in manus tuas tradidi eum: & oēꝫ populū eius: & oēm terrā eius: & facies ei ſicut feciſti ſeon regi amorreoꝝ: q̄ habitabat in eſebon. & pcuſſit eū: & filios eius:
τὰς πόλεις ταύτας, καὶ κατῴκησεν ἰηλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμοῤῥαίων ἐν ἐσεβών, καὶ ἐν πάσαις ταῖς συγκυρούσαις αὐτῇ. ἔστι γὰρ ἐσεβὼν πόλις σηὼν τοῦ βασιλέως τῶν ἀμοῤῥαίων. καὶ οὗτος ἐπολέμησε βασιλέα μωὰβ τὸ πρότερον. καὶ ἔλαβε πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ ἀπὸ χειρὸς αὐτοῦ ἕως ἀρνῶν. διὰ τοῦτο ἐροῦσιν οἱ αἰνιγματισταί, ἔλθετε εἰς ἐσεβών, ἵνα οἰκοδομηθῇ καὶ κατασκευασθῇ πόλις σηών, ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἐξ ἐσεβών, φλὸξ ἐκ πόλεως σηών, καὶ κατέφαγεν ἕως μωάβ, καὶ κατέπιε στήλας ἀρνῶν. οὐαί σοι μωάβ. ἀπώλου λαὸς χαμώς. ἀπεδόθησαν οἱ υἱοὶ αὐτῶν διασώζεσθαι, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν αἰχμάλωτοι τῷ βασιλεῖ τῶν ἀμοῤῥαίων σηών, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται ἐσεβὼν ἕως δαιβών. καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἔτι προσεξέκαυσαν πῦρ ἐπὶ μωάβ. καὶ κατῴκησεν ἰηλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμοῤῥαίων. καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν ἰαζήρ, καὶ κατελάβοντο αὐτήν, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐξέβαλον τὸν ἀμοῤῥαῖον τὸν κατοικοῦντα ἐκεῖ. καὶ ἐπιστρέψαντες ἀνέβησαν ὁδὸν τὴν εἰς βασάν, καὶ ἐξῆλθεν ὢγ βασιλεὺς τῆς βασὰν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς ἐδραείν. καὶ εἶπε κς πρὸς μωυσῆν, μὴ φοβηθῇς αὐτόν, ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέδωκα αὐτόν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ποιήσεις αὐτῷ καθὼς ἐποίησας τῷ σηὼν βασιλεῖ τῶν ἀμοῤῥαίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών. καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ,

F

G

Deut. 3. a.

Trāſla. B. Hiero.

termini ammonitarū. Tulit ergo iſrael omnes ciuitates eius & hītauit in vrbibus āmorrei in eſebon. ſ. & viculis eius. Vrbs eſebon fuit ſeon regis ammorrei: qui pugnauit contra regem moab & tulit omnem terrā: q̄ ditiōis illius fuerat vſq; arnon. Idcirco dicitur in prouerbio. Venite in eſebō: edificetur & cōſtruatur ciuitas ſeon. Ignis egreſſus eſt de eſebon: flamma de oppido ſeon. & deuorauit ar moabitarū & hītatores excelſorū arnon. Ve tibi moab: periſti popule chamos. Dedi filios eius in fugam: & filias in captiuitatē regi āmorreorū ſeon. Iugum ipſorum diſperiit ab eſebō vſq; dibon: laſſi puenerunt in iophe & vſq; madaba. Habitauitq; iſrael in terra āmorrei. Miſit itaq; moyſes qui explorarent iazer: cuius ceperūt viculos & poſſederūt hītatores. Verterūtq; ſe & aſcenderūt p via baſan: & occurrit eis og rex baſan cum omni populo ſuo pugnaturus in edrai. Dixitq; dn̄s ad moyſen. Ne timeas eū: qa in manu tua tradidi illum & oēm populū ac terram eius. facieſq; illi ſicut feciſti ſeon regi ammorreorum habitatori eſebō. Percuſſerūt igitur & hunc cū filiis ſuis

Ter. Heb.	Primitiua heb.
גבול בני עמון : ויקח ישראל את	גבל לקח
כל הערים האלה וישב ישראל	
בכל ערי האמרי בחשבון ובכל	עיר
בנתיה : כי חשבון עיר סיחן מלך	
האמרי הוא והוא נלחם במלך	בנה
מואב הראשון ויקח את כל	לחם
ארצו מידו עד ארנן : על כן יאמרו	לקח
המשלים באו חשבון תבנה	אמר
ותכונן עיר סיחון : כי אש יצאה	בוא בנה
מחשבון להבה מקרית סיחן	כון
אכלה ער מואב בעלי במות ארנן :	קרה
אוי לך מואב אבדת עם כמוש	במה
נתן בניו פליטם ובנתיו בשבית	
למלך אמרי סיחון : ונירם אבד	פלט שבה
חשבון עד דיבן ונשים עד נפח	נור
אשר עד מידבא : וישב ישראל	נשם
בארץ האמרי : וישלח משה	
לרגל את יעזר וילכדו בנתיה	שלח
ויירש את האמרי אשר שם :	לכד
ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא	ירש
עוג מלך הבשן לקראתם הוא	פנה עלה
וכל עמו למלחמה אדרעי : ויאמר	
יהוה אל משה אל תירא אתו כי	לחם אמר
בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת	ירא
ארצו ועשית לו כאשר עשית	
לסיחן מלך האמרי אשר יושב	עשה
בחשבון : ויכו אתו ואת בניו	ישב
	נכה

Trāſla. Chal.

תחום דבני עמון : וכבש ישראל ית כל קרויא האלין ויתב ישראל בכל קרוי אמוראה בחשבון ובכל כפרנהא : ארי חשבון קרתא דסיחון מלכא דאמוראה היא והוא אגיח קרבא במלכא דמואב קדמאה ונסיב ית כל ארעיה מידיה עד ארנונא : על כן יאמרון מתליא עולו לחשבון תתבני ותשתכלל קרתא דסיחון : ארי קידום תקיף כאשא נפק מחשבון ועבדי קרבא כשלהוביתא מקרתא דסיחון קטילו עמא דשרו בלחית מואב כומריא דפלחין בית דחלת במתא דארנון : וי לכון מואבאי אבדתון עמא דפלחין לכמוש מסר בנוהי צירין ובנתיה בשביא למלכא דאמוראה סיחון : ומלכו פסקת מחשבון עדא שולטן מדיבון וצדיאו עד נפח דסמיך עד מידבא : ויתב ישראל בארע אמוראה : ושלח משה לאללא ית יעזר וכבשו כפרנהא ותריך ית אמוראה דתמן : ואתפניאו וסליקו לאורח מתנן ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותהון הוא וכל עמיה לאגחא קרבא לאדרעי : ואמר יי למשה לא תדחל מניה ארי בידך מסרית יתיה וית כל עמיה וית ארעיה ותעביד ליה כמא דעבדת לסיחון מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון : ומחו יתיה וית בנוהי

Interp̄. chal.

terminus filiorum amon. & cepit iſrael omnes ciuitates iſtas: & habitauit iſrael in omnibus ciuitatibus amorrei in eſebon & in oibus viculis eius. quia eſebō ciuitas erat ſeon regis amorrei: & ipſe iniit prelium cum rege moab primū: & tulit oēm terrā eius de manu eius vſq; arnō. Idcirco dicebāt in puerbijs. venite in eſebon: edificet & ꝯſtruat ciuitas ſeō. qꝛ vētus vrēs fortis ſic ignis egreſſus eſt de eſebon: & facientes prelium ſic flāma de ciuitate ſeon. occiderūt populū q̄ habitabat in har moab: & ſacerdotes q̄ miſtrabāt in domo deoꝝ altariū arnon. Ve vobis moabite: periſti popule q̄ ſeruiebatis chamos. tradidit filios ſuos obſides: et filias ſuas in captiuitatē regi amorreoꝝ ſeon. & regnū ceſſauit ab eſebon: ablata eſt poteſtas a dibon: & vaſtauerunt vſq; nophe: qd̄ eſt cōiunctū ad medaba. Habitauitq; iſrael in t̄ra amorrei. & miſit moyſes ad explorandum iazar: & ceperūt viculos eius: & eiecit amorreū qui erat ibi. & declinauerunt & aſcenderunt per viam baſan: & egreſſus eſt og rex baſan & omnis populus eius in occurſum eorū vt iniret prelium in edrai. Dixitq; dominus ad moyſen. Ne timeas eum: quia in manu tua tradidi eum & omnē populū eius et terram eius: & facies ei ſicut feciſti ſeon regi amorreorū qui habitabat in eſebon. Percuſſeruntq; eum et filios eius

Primitiua chal.

קרה
אמר
נגה שלל קדם
קרה
שבה
עדה צדה
נפח
נגח דחל
עבד מחא

ואת כל עמו עד בלתי השאיר לו שריד ויירשו את ארצו׃

Ca.xxij.

ויסעו בני ישראל ויחנו בערבות מואב מעבר לירדן ירחו׃ וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי׃ ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל׃ ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחך השור את ירק השדה ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההוא׃ וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו לקרא לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא ישב ממלי׃ ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ כי ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאר יואר׃ וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם ויבאו אל בלעם וידברו אליו דברי בלק׃ ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר כאשר ידבר יהוה אלי וישבו שרי

& vniuerſum populum eius vſq; ad internitionem: & poſſederunt terrā illius. Ca.22.

PRofectiq; caſtrametati ſunt in cāpeſtribus moab: vbi trans iordanē hiericho ſita eſt. Vidēs āt balac filius ſephor oīa q̄ fecerat iſrael āmorreo: & q̄ ptimuiſſent eum moabite: & impetum eius ferre non poſſent: dixit ad maiores natu madian. Ita delebit hic populus oēs qui in noſtris finib9 cōmorātur: quō ſolet bos herbas vſq; ad radices carpere. Ipe autem erat eo tempore rex in moab. Miſit ergo nuncios ad balaam filium beor hariolū qui habitabat ſuper flumē terre filiorū ammon: vt vocarent eū & dicerēt. Ecce egreſſus eſt populus ex egypto: qui operuit ſuperficiem terre ſedēſ contra me. Veni igitur & maledic populo huic: q2 fortior me ē ſi quomodo poſſim pcutere & eiicere eum de terra. Noui enim q benedictus ſit cui benedixeris: & maledict9 in quem maledicta cōgeſſeris. Perrexerūtq; ſeniores moab & maiores natu madiā hñtes diuinationis pciū ī māib9. Cūq; veniſſent ad balaam: & narraſſent ei oīa verba balac: ille rñdit. Māete hic nocte: & rñdebo quicquid mihi dixerit dñs. Manētibus āt illis

τ oēm populū eius donec nō relinqueret ibi viuum: τ poſſederūt terrā eoꝝ.
καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἕως τοῦ μὴ καταλεῖπειν αὐτοῦ ζωγρείαν, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτῶν.

Ca.22.

ET diſcedētes filij iſrael: caſtrametati ſūt ad occidētē moab apd iordanē iuxta hiericho.
Καὶ ἀπάραντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, παρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἱεριχώ. A
τ vidēs balaac fili9 ſephor oīa q̄ fecit iſrael amorreo: τ timuit moab populū valde: q2 multi erāt. τ aggrauat9 ē moab a facie filioꝝ iſrael. τ dixit moab ſenatui madian: nūc linget congregatio hec om nes q̄ incircuitu nr̄o: ſicut linget vitulus vire tia ex campo. et balaac fili9 ſephor: rex moab erat in tēpore illo: τ miſit legatos ad balaam filiū beor ad pethorā q̄ ē in flumine tre filioꝝ ppl̄i ei9: vt vocarēt eū: dicēs: ecce popul9 exiuit ex egypto. τ ecce cooperuit faciē tre. τ hic ſedet cōtiguus mihi. τ nūc veni maledic mihi populū iſtū: q2 fortior me eſt. ſi poſſim9 percutere ex ipis: τ eijciaꝫ eos e tra. q2 noui q2 quoſcūq; tu bñdixeris: bñdicti ſūt. τ quoſcūq; maledixeris tu: τ maledicti ſūt. τ abijt ſenat9 moab τ ſenat9 madian: τ diuinatiōes in manib9 eoꝝ et venerūt ad balaam. τ dixerūt ei verba balaac: τ dixit ad eos. diuertite huc noctē: τ reſpondebo vobis verba q̄ locut9 fuerit dn̄s ad me. τ manſerūt pncipes
καὶ ἰδὼν βαλαὰκ υἱὸς σεπφὼρ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἰσραὴλ τῷ ἀμοῤῥαίῳ, καὶ ἐφοβήθη μωὰβ τὸν λαὸν σφόδρα, ὅτι πολλοὶ ἦσαν. καὶ προσώχθισεν μωὰβ ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν μωὰβ τῇ γερουσίᾳ μαδιὰν, νῦν ἐκλείξει ἡ συναγωγὴ αὕτη πάντας τοὺς κύκλῳ ἡμῶν, ὡς ἐκλείξαι ὁ μόσχος τὰ χλωρὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ βαλαὰκ υἱὸς σεπφὼρ, βασιλεὺς μωὰβ ἦν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ φαθουρὰ, ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γῆς υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καλέσαι αὐτὸν, λέγων, ἰδοὺ λαὸς ἐξελήλυθεν ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἰδοὺ κατεκάλυψεν τὴν ὄψιν τῆς γῆς. καὶ οὗτος ἐγκάθηται ἐχόμενός μου. καὶ νῦν δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν λαὸν τοῦτον ὅτι ἰσχυρότερός μου ἐστίν. ἐὰν δυνώμεθα πατάξαι ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς. ὅτι οἶδα ὅτι οὓς ἂν σὺ εὐλογήσῃς, εὐλόγηνται. καὶ οὓς ἂν καταράσῃ σὺ, κεκατήρανται. καὶ ἐπορεύθη ἡ γερουσία μωὰβ, καὶ ἡ γερουσία μαδιὰν, καὶ τὰ μαντεῖα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν καὶ ἦλθον πρὸς βαλαάμ. καὶ εἶπον αὐτῷ τὰ ῥήματα βαλαὰκ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς, καταλύσατε αὐτοῦ τὴν νύκτα, καὶ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν τὰ ῥήματα ἃ ἂν λαλήσῃ κύριος πρός με. καὶ κατέμειναν οἱ ἄρχοντες
Ioſ.14. b. C B
Infra. eo.

מואב עם בלעם׃ ויבא אלהים אל בלעם ויאמר מי האנשים האלה עמך׃ ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי׃ הנה העם היצא ממצרים ויכס את עין הארץ עתה לכה קבה לי אתו אולי אוכל להלחם בו וגרשתיו׃ ויאמר אלהים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאר את העם כי ברוך הוא׃ ויקם בלעם בבקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאן יהוה לתתי להלך עמכם׃ ויקומו שרי מואב ויבאו אל בלק ויאמרו מאן בלעם הלך עמנו׃ ויסף עוד בלק שלח שרים רבים ונכבדים מאלה׃ ויבאו אל בלעם ויאמרו לו כה אמר בלק בן צפור אל נא תמנע מהלך אלי׃ כי כבד אכבדך מאד וכל אשר תאמר אלי אעשה ולכה נא קבה לי את העם הזה׃ ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי יהוה אלהי לעשות קטנה או גדולה׃ ועתה שבו נא בזה גם אתם הלילה

apud balaan: venit deus: & ait ad eum. Quid ſibi volunt homines iſti apud te? Rñdit. Balac filius ſephor Rex moabitarum miſit ad me dicēs. Ecce populus q egreſſus eſt de egypto opuit ſuperficiem terre: veni & maledic ei. ſi quomodo poſſim pugnans abigere eum. Dixitq; deus ad balaam. Noli ire cū eis: neq; maledicas populo: quia benedictus eſt. Qui mane cōſurgēs dixit ad principes. Ite in terrā veſtram: quia prohibuit me dominus venire vobiſcum. Reuerſi principes dixerunt ad balac. Noluit balaā venire nobiſcum. Rurſum ille multo plures & nobiliores q̄ añ miſerat: miſit. Qui cum veniſſent ad balaā dixerunt. Sic dicit balac filius ſephor. Ne cuncteris venire ad me: paratum habeo honorare te: & quicquid volueris dabo tibi. Veni & maledic populo iſti. Reſpondit balaam: Si dederit mihi balac plenā domū ſuā argenti & auri: non potero immutare verbum domini dei mei: vt vel plus vel minus loquar. Obſecro vt hic maneatis etiam hac nocte:

moab apd balaam. τ venit de9 ad balaam: τ dixit ei: quid hoies iſti apd te. et dixit balaam ad deū: balaac fili9 ſephor rex moab miſit eos ad me: dicens: ecce popul9 exijt ex egypto: τ coope ruit faciē tre: τ nūc veni maledic mihi ei. ſi forte potero pcutere eū: τ eijciā eū. τ dixit de9 ad balaam: nō ibis cum eis: neq; maledices populo: ē .n. bñdict9. et ſurgēs balaam mane dixit principib9 balaac: reuertimini ad trā vraꝫ: nō dimittit me dn̄s ire vobiſcū: τ ſurgentes principes moab venerūt ad balaac. τ dixerūt: nō vult balaā venire nobiſcū. τ appoſuit adhuc balaac mittere principes plures: τ honorabiliores iſtis. τ venerūt ad balaam: τ dicūt ei: hec dicit balaac fili9 ſephor: rogo te ne cuncteris venire ad me: honorabilit .n. honorabo te valde: τ q̄cūq; dixeris mihi faciam. τ veni maledic populo iſti. τ reſpondit balaam: τ dixit pncipib9 balaac: ſi det mihi balaac plenā domū ſuā argento τ auro: nō potero tranſgredi xbū dn̄i dei: vt faciā illud paruū aut magnū. τ nūc manete hic τ vos noctē hanc:
μωὰβ παρὰ βαλαάμ. καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαὰμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί οἱ ἄνθρωποι οὗτοι παρὰ σοί. καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς τὸν θεόν, βαλαὰκ υἱὸς σεπφὼρ βασιλεὺς μωὰβ ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρός με, λέγων, ἰδοὺ λαὸς ἐξελήλυθεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἐκάλυψεν τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ νῦν δεῦρο ἄρασαί μοι αὐτόν. εἰ ἄρα δυνήσομαι πατάξαι αὐτὸν, καὶ ἐκβαλῶ αὐτόν. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαὰμ, οὐ πορεύσῃ μετ᾽ αὐτῶν, οὐδὲ καταράσῃ τὸν λαόν, ἔστι γὰρ εὐλογημένος. καὶ ἀναστὰς βαλαὰμ τοπρωῒ εἶπε τοῖς ἄρχουσι βαλαὰκ, ἀποτρέχετε πρὸς τὴν γῆν ὑμῶν, οὐκ ἀφίησί με κύριος πορεύεσθαι μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ ἀναστάντες οἱ ἄρχοντες μωὰβ ἦλθον πρὸς βαλαάκ. καὶ εἶπαν, οὐ θέλει βαλαὰμ πορευθῆναι μεθ᾽ ἡμῶν. καὶ προσέθετο ἔτι βαλαὰκ ἀποστεῖλαι ἄρχοντας πλείους, καὶ ἐντιμωτέρους τούτων. καὶ ἦλθον πρὸς βαλαάμ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, τάδε λέγει βαλαὰκ ὁ τοῦ σεπφὼρ, ἀξιῶ σε μὴ ὀκνήσῃς ἐλθεῖν πρός με, ἐντίμως γὰρ τιμήσω σε σφόδρα, καὶ ὅσα ἂν εἴπῃς μοι, ποιήσω. καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαί μοι τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ ἀπεκρίθη βαλαάμ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσι βαλαὰκ, ἐὰν δῷ μοι βαλαὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, οὐ δυνήσομαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου τοῦ θεοῦ, ποιῆσαι αὐτὸ μικρὸν ἢ μέγα. καὶ νῦν ὑπομείνατε αὐτοῦ καὶ ὑμεῖς τὴν νύκτα ταύτην,
C D
Infra. 24.c.

Primitiua.chal. Transla.Chal. Interp̄.chal.

Ca.xxij.

et vniuerſuꝫ populū eius donec nullus remaneret ei qui euadere poſſit: τ poſſederūt terrā eius. Ca.22.

PRofectiq; ſunt filij iſrael: τ caſtrametati ſunt in cāpeſtribus moab citra iordanē iericho. Et vidit balac fili9 ſephor oīa que fecerat iſrael amorreo. Et timuit moab valde a cōſpectu populi quia multus erat: τ anguſtiatus eſt moab a facie filioꝝ iſrael. Dixitq; moab ſenioribus madiā. nunc cōſumabūt cetus hic oīa que in circuitu noſtro ſunt: ſicut lambit bos herbam agri. Balac aūt filius ſephor erat rex moabitarū in illo tēpore. et miſit nuncios ad balaā filiuꝫ beor in petor ſyrie que eſt iuxta euphratē in terra filioꝝ populi ſui: vt vocarent eum dicentes. ecce populus egreſſus eſt de egypto: ecce operuit terrā ita vt radij ſolis non poſſint eam pertingere. Et ipſe habitat cōtra me. et nunc veni obſecro maledic pro me populo huic quia fortior me eſt: ſi forte poſſim pugnare cōtra eum τ eijcere eum de terra. noui eniꝫ q benedictus ſit cui benedixeris: τ maledict9 cui maledixeris. Abierūtq; ſenes moab τ ſenes madian τ precia diuinatiōis in manibus eoꝝ: τ venerūt ad balaā τ locuti ſunt cum eo verba balac. Dixitq; eis. Manete hic nocte hac: τ reſpondebo vobis verbuꝫ ſicut locutus fuerit dominus mecuꝫ. Expectaueruntq; principes

moab apud balaam: et venit verbū a facie dn̄i ad balaam: τ ait. Qui ſunt viri iſti qui ſunt tecuꝫ. Et dixit balaā corā dn̄o. Balac filius ſephor rex moab miſit ad me dicēs. Ecce populus egreſſus eſt de egypto: et cooperuit terrā: ita vt ſol nō poſſit eam ptingere: nūc veni maledic ei pro me: ſi forte potero pugnare contra eum τ eijcere eum. Dixitq; deus ad balaā. nō vadas cū eis: nec maledicas populo q2 benedictus eſt. Et ſurrexit balaā mane τ dixit principib9 balac. Ite in terrā veſtrā: quoniā nō eſt voluntas corā deo vt dimittat me ire vobiſcū. Et ſurrexerūt pncipes moab et venerūt ad balac: τ dixerunt. Noluit balaā venire nobiſcū. et addidit rurſus balac mittere pncipes plures τ nobiliores iſtis. et venerūt ad balaā τ dixerūt ei: hec dicit balac filius ſephor. Ne deſinas obſecro venire ad me: quia honore honorabo te valde: τ omnia que dixeris mihi faciā: et veni nunc maledic pro me populo huic. Reſponditq; balaā: τ ait ſeruis balac. Si dederit mihi balac plenā domū ſuā argenti τ auri non habeo facultatē tranſgrediēdi decretū verbi dn̄i dei mei: vt faciā rem minimā aut magnā. Nunc autē expectate obſecro etiam vos hic nocte hac:

Pritiua heb.	Ter. Heb.	Nu.	Ca. xxii.

ואדעה מה יסף יהוה דבר עמי׃ ידע
ויבא אלהים אל בלעם לילה
ויאמר לו אם לקרא לך באו בוא
האנשים קום לך אתם ואך הלך
את הדבר אשר אדבר אליך דבר
אתו תעשה׃ ויקם בלעם בבקר עשה קום
ויחבש את אתנו וילך עם שרי חבש שור
מואב׃ ויחר אף אלהים כי הולך חרה הלך
הוא ויתיצב מלאך יהוה בדרך יצב לאך
לשטן לו והוא רכב על אתנו
ושני נעריו עמו׃ ותרא האתון שנה ראה
את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו נצב
שלופה בידו ותט האתון מן שלף נטה אתן
הדרך ותלך בשדה ויך בלעם את הלך נכה
האתון להטתה הדרך׃ ויעמד נטה עמד
מלאך יהוה במשעול הכרמים שעל
גדר מזה וגדר מזה׃ ותרא
האתון את מלאך יהוה ותלחץ אל לחץ
הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל
הקיר ויסף להכתה׃ ויוסף נכה יסף
מלאך יהוה עבור ויעמד עבר
במקום צר אשר אין דרך קום צור
לנטות ימין ושמאול׃ ותרא נטה ימן שמל
האתון את מלאך יהוה ותרבץ ראה רבץ
תחת בלעם ויחר אף בלעם חרה
ויך את האתון במקל׃ ויפתח נכה פתח
יהוה את פי האתון ותאמר פה אמר

Trãſla. B. Hiero.

vt ſcire queã quid mihi rurſum rñdeat dñs.
Venit ergo deus ad balaã nocte:
& ait ei. Si vocare te
venerunt
hoies iſti: ſurge & vade cum eis: ita dũtaxat
vt quod tibi pcepero
facias. Surrexit balaã
mane:
& ſtrata aſina ſua pfectuſq; eſt cum eis.
Et iratus eſt deus.
Stetitq; angelus domini in via
contra balaam qui ſedebat aſine:
& duos pueros hebat
ſecum. Cernens aſina
angelũ ſtantẽ in via
euagiato gladio auertit ſe de
itinere: & ibat p agrũ
Quã cũ verberaret balaam & vellet ad ſemitã
reducere: ſtetit
angelus in ãguſtiis duarum maceriarũ: quibus
vinee cigebãtur. Quẽ
videns
aſina iunxit ſe
parieti: & attriuit ſedẽtis pedem.
At ille iterũ verberabat
eam. & nihilominus
angelus
ad locum anguſtũ trãſiens vbi nec ad
dexterã nec ad ſiniſtrã
poterat deuiari: obuius
ſtetit. Cũq; vidiſſet aſina ſtãtẽ angelũ cõcidit
ſub pedibus ſedentis.
Qui iratus vehemẽtius
cedebat fuſte latera eius. Aperuitq;
dominus os aſine: &
locuta eſt.

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

τ cognoſcã qd apponet dñs loqui ad me.
καὶ γνώσομαι τί προσθήσει κύριος λαλῆσαι πρός με·
τ venit deus ad balaam nocte: τ dixit ei:
καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς Βαλαὰμ νυκτός, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
ſi ad vocãdũ te aduenerũt hoies iſti: ſurgens ſequere eos. ſed ỽbũ qd loquar ad te: hoc facies. τ ſurgens balaam mane ſtrauit aſinã ſuã: τ abijt cũ principib' moab. τ irat' fuit furore de': qr abijt ipe. τ ſurrexit angelus dei in via vt calũniaret eũ
εἰ καλέσαι σε πάρεισαν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἀναστὰς ἀκολούθησον αὐτοῖς· ἀλλὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσω πρὸς σέ, τοῦτο ποιήσεις. καὶ ἀναστὰς Βαλαὰμ τοπρωῒ ἐπέσαξεν τὴν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη μετὰ τῶν ἀρχόντων μωάβ. καὶ ὠργίσθη θυμῷ ὁ θεός, ὅτι ἐπορεύθη αὐτός· καὶ ἀνέστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐνδιαβάλλειν αὐτόν.
τ ipe inſederat in aſinã ſuã.
καὶ αὐτὸς ἐπιβεβήκει ἐπὶ τῆς ὄνου αὐτοῦ.
τ duo pueri eius cũ eo. τ videns aſina angelũ dei reſiſtentẽ in via:
καὶ δύο παῖδες αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ,
τ gladiũ euaginatũ in manu eius: declinauit aſina a via: τ ibat ad campũ: τ percuſſit aſinã vt dirigeret eã in via.
καὶ τὴν ῥομφαίαν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐξέκλινεν ἡ ὄνος ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἐπάταξε τὴν ὄνον τοῦ εὐθῦναι αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ.
τ ſtetit angelus dei in ſulcis vinear. ſepes hinc: τ ſepes inde.
καὶ ἔστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς αὔλαξι τῶν ἀμπέλων· φραγμὸς ἐντεῦθεν, καὶ φραγμὸς ἐντεῦθεν.
τ vidẽs aſina angelũ dei: conſtrinxit ſeipaʒ ad parietẽ: τ cõpreſſit pedẽ balaam. τ appoſuit adhuc ỽberare eã: τ appoſuit angelus dei abiens. τ ſubſtitit in loco anguſto in quo non erat declinare ad dexterã neq; ad ſiniſtrã. τ videns aſina angelũ dei ſubſedit ſubtus balaam. τ iratus ẽ balaam: τ ỽberabat aſinã in ỽga. τ aperuit deus os aſine. τ dicit
καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ, προσέθλιψεν ἑαυτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἀπέθλιψεν τὸν πόδα Βαλαάμ. καὶ προσέθετο ἔτι μαστίξαι αὐτήν, καὶ προσέθετο ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἀπελθών. καὶ ὑπέστη ἐν τόπῳ στενῷ, εἰς ὃν οὐκ ἦν ἐκκλῖναι δεξιὰν οὐδὲ ἀριστεράν, καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ συνεκάθισεν ὑποκάτω Βαλαάμ. καὶ ἐθυμώθη Βαλαάμ, καὶ ἔτυπτεν τὴν ὄνον ἐν τῇ ῥάβδῳ. καὶ ἤνοιξεν ὁ θεὸς τὸ στόμα τῆς ὄνου. καὶ λέγει τῷ

E

Tranſla. Chal.

ואדע מה יוסף יוי למללא עמי׃ ואתא מימר מן קדם יוי לות בלעם בליליא ואמר
ליה אם למקרי לך אתו גבריא קום איזיל עמהון וברם ית פתגמא דאימליל עמך
יתיה תעביד׃ וקם בלעם בצפרא וזריז ית אתניה ואזל עם רברבי מואב׃ ותקיף רוגזא
דיוי ארי אזיל הוא ואתעתד מלאכא דיוי באורחא לשטן ליה והוא רכיב על אתניה
ותרין עולימוהי עמיה׃ וחזת אתנא ית מלאכא דיוי מעתד באורחא וחרביה שליפא
בידיה וסטת אתנא מן אורחא ואזלת בחקלא ומחא בלעם ית אתנא לאסטיותה
לאורחא׃ וקם מלאכא דיוי בשביל כרמיא אתרא גדירא מכא ואתרא גדירא מכא׃
וחזת אתנא ית מלאכא דיוי ואדחקת עם כותלא ודחיקת ית רגלא דבלעם
לכותלא ואוסיף למימחה׃ ואוסיף מלאכא דיוי למיעבר וקם באתר עיק דלית אורח
למסטי לימינא ולשמאלא׃ וחזת אתנא ית מלאכא דיוי ורבעת תחות בלעם ותקיף
רוגזא דבלעם ומחא ית אתנא בחוטרא׃ ופתח יוי ית פומא דאתנא ואמרת

Pritiua chal. / Interp. chal.

ידע
קרא אתא מלל
קום רבב
עתד לאך
חזה
סטה
קום
דחק
יסף סחא עבר
עיק שטה

vt ſciam quid rurſus dñs loquat mecũ. Venitq; verbum a facie dñi ad balaã nocte: τ ait ei. ſi vt vocarẽt te venerũt viri iſti: ſurge vade cũ eis. verũtamẽ quod cunq; verbũ loquar tecũ: illud facies. Surrexitq; balaam mane: τ ſtrauit aſinã ſuã: τ abijt cum principibus moab. Et iratus eſt furor dñi eo q ille abiſſet: τ ſtetit angelus dñi in via: vt aduerſaretur ei: τ ipſe ſedebat ſup aſinã ſuã: τ duo pueri eius ibant cum eo. viditq; aſina angelũ dñi ſtantẽ in via: τ gladius eius euaginat' erat in manu ſua: τ declinauit aſina a via et ibat per agrum. Et percuſſit balaã aſinã vt inclinaret eam ad viam. et ſtetit angelus dñi in ſemita vinearum vbi ſepes erat ex vtraq; parte. et vidit aſina angelum domini: τ ſtrinxit ſe cum pariete: τ conſtrinxit pedem balaam ad parietẽ: τ addidit percutere eam. Et addidit angelus dñi tranſire: τ ſtetit in loco anguſto vbi non erat via vt declinaret ad dexteram neq; ad ſiniſtram. Viditq; aſina angelum domini: τ concidit ſub balaam. Et iratus eſt furor balaam: et percuſſit aſinam baculo. et aperuit dominus os aſine: et dixit

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

balaam: qd feci tibi: qr ꝑcuſſiſti me hac tertia vice. τ dixit balaam aſine: qr illuſiſti me: τ ſi habuiſſẽ gladiũ i manu mea: iã pupugiſſẽ te. τ dicit aſina balaam:
Βαλαάμ, τί πεποίηκά σοι, ὅτι πέπαικάς με τοῦτο τρίτον. καὶ εἶπε Βαλαὰμ τῇ ὄνῳ, ὅτι ἐμπέπαιχάς μοι, καὶ εἰ εἶχον μάχαιραν ἐν χειρί μου, ἤδη ἂν ἐξεκέντησά σε. καὶ λέγει ἡ ὄνος τῷ Βαλαάμ,

F

nõ ego aſina tua: in q̃ aſcendiſti a iuuẽtute tua vſq; hodiernũ diẽ? nũ cõtẽptu cõtẽnẽs feci tibi ſic. ille aũt dixit nõ. reuelauit aũt de' oculos balaam: τ videt angelũ dñi reſiſtentẽ in via: τ gladiũ euaginatũ in manu eius. τ inclinans adorauit facie. τ dixit ei angel' dei q̃re ꝑcuſſiſti aſinã tuã hac tertia vice. τ ecce ego exiui in detractiõeʒ tuã: qr nõ regalis via tua corã me. τ videns me aſina declinauit a me hac tertia vice. τ niſi declinaſſet a me: nũc igr te qdẽ occidiſſem: illã aũt reſeruaſſem. τ dixit balaam angelo domini: peccaui: nõ .n. ſciebã q tu mihi reſiſtiſti in via in occurſũ meũ. τ nũc ſinõ tibi placet reuertar. τ dixit angelus dei ad balaam: vade cum hominib': verũtamẽ ỽbũ qd loquar ad te: hoc cuſtodies ad loquẽdũ. τ abijt balaam cũ pricipib' balaac. τ audiẽs balaac: q venit balaam: exiuit in occurſũ ei: in

1.Pe. 1.c.

οὐκ ἐγὼ ἡ ὄνος σου, ἐφ᾽ ἧς ἐπέβαινες ἀπὸ νεότητός σου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας; μὴ ὑπερoράσει ὑπεριδοῦσα ἐποίησά σοι οὕτως. ὁ δὲ εἶπεν οὐχί. ἀπεκάλυψε δὲ ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς Βαλαάμ, καὶ ὁρᾷ τὸν ἄγγελον κυρίου ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν μάχαιραν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ κύψας προσεκύνησε τῷ προσώπῳ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ διὰ τί ἐπάταξας τὴν ὄνον σου τοῦτο τρίτον. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξῆλθον εἰς διαβολήν σου, ὅτι οὐκ ἀστεία ἡ ὁδός σου ἐναντίον μου. καὶ ἰδοῦσά με ἡ ὄνος ἐξέκλινεν ἀπ᾽ ἐμοῦ τοτοτρίτον. καὶ εἰ μὴ ἐξέκλινεν ἀπ᾽ ἐμοῦ, νῦν οὖν σε μὲν ἂν ἀπέκτεινα, ἐκείνην δ᾽ ἂν περιεποιησάμην. καὶ εἶπε Βαλαὰμ τῷ ἀγγέλῳ κυρίου, ἡμάρτηκα, οὐ γὰρ ἠπιστάμην ὅτι σύ μοι ἀνθέστηκας ἐν τῇ ὁδῷ εἰς συνάντησίν μου. καὶ νῦν εἰ μὴ σοὶ ἀρέσκει ἀποστραφήσομαι. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ πρὸς Βαλαάμ, συμπορεύθητι μετὰ τῶν ἀνθρώπων, πλὴν τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσω πρὸς σέ, τοῦτο φυλάξῃ λαλῆσαι. καὶ ἐπορεύθη Βαλαὰμ μετὰ τῶν ἀρχόντων Βαλαάκ. καὶ ἀκούσας Βαλαάκ, ὅτι ἧλθε Βαλαάμ, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, εἰς

E

G

Trãſla. B. Hiero.

Quid feci tibi? Cur percutis me ecce
iam tertio? Reſpondit
balaam.
Quia cõmeruiſti: & illuſiſti mihi. Vtinã haberem gladium: vt te percuterem.
Dixit aſina. Nonne
animal tuum ſum: cui
ſemp ſedere conſueuiſti
vſq; in preſentẽ diem?
Dic quid
ſimile vnq; fecerim tibi? At ille ait.
Nũq;. Protinus aperuit dñs oculos balaam:
& vidit angelum ſtãtẽ
in via
euagiato gladio: adorauitq; eũ pronus i terram. Cui angelus. cur
inquit
tertio verberas aſinã
tuam?
Ego veni vt aduerſarer tibi:
quia peruerſa eſt via
tua: mihiq; contraria.
Et
niſi aſina declinaſſet d̃
via dãs locũ reſiſtenti:
te occidiſſem: & illa viueret.
Dixit balaam.
Peccaui: neſciẽs q tu
ſtares contra me. Et
nunc ſi
diſplicet tibi vt vadã:
reuertar. Ait
angelus. Vade cum
iſtis: & caue ne aliud
quam
precepero tibi loq̃ris.
Iuit igitur
cũ principibus. Quod
cum audiſſet balac:
egreſſus eſt in occurſũ
eius in

Ter. Heb.	Nu.	Ca. xxii.	Pritiua heb.

לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני נכה
זה שלש רגלים׃ ויאמר בלעם
לאתון כי התעללת בי לו יש עלל
חרב בידי כי עתה הרגתיך׃
ותאמר האתון אל בלעם הלוא
אנכי אתנך אשר רכבת עלי
מעודך עד היום הזה ההסכן
הסכנתי לעשות לך כה ויאמר סכן
לא׃ ויגל יהוה את עיני בלעם עשה גלה
וירא את מלאך יהוה נצב בדרך ראה לאך נצב
וחרבו שלפה בידו ויקד וישתחו
לאפיו׃ ויאמר אליו מלאך יהוה קדד שחה
על מה הכית את אתנך זה שלוש
רגלים הנה אנכי יצאתי לשטן שלש
כי ירט הדרך לנגדי׃ ותראני
האתון ותט לפני זה שלש רגלים ראה
אולי נטתה מפני כי עתה גם אתן נטה
אתכה הרגתי ואותה החייתי׃ אלי
ויאמר בלעם אל מלאך יהוה חיה
חטאתי כי לא ידעתי כי אתה
נצב לקראתי בדרך ועתה אם
רע בעיניך אשובה לי׃ ויאמר רעע שוב
מלאך יהוה אל בלעם לך עם הלך
האנשים ואפס את הדבר אשר
אדבר אליך אתו תדבר וילך דבר
בלעם עם שרי בלק׃ וישמע בלק שור שמע
כי בא בלעם ויצא לקראתו אל בוא

Tranſla. Chal.

לבלעם מה עבדית לך ארי מחיתני דנן תלת זמנין׃ ואמר בלעם לאתנא ארי חיכת בי
אילו אית חרבא בידי ארי כען קטלתיך׃ ואמרת אתנא לבלעם הלא אנא אתנך
דרכבת עלי מדאתיך עד יומא הדין המילף אליפנא למעבד לך כדין ואמר לא׃
וגלא יוי ית עיני בלעם וחזא ית מלאכא דיוי מעתד באורחא וחרביה שליפא בידיה
וכרע וסגיד לאפוהי׃ ואמר ליה מלאכא דיוי על מה מחיתא ית אתנך דנן תלת
זמנין הא אנא נפקית לשטן ארי גלי קדמי דאת רעי למהך באורחא לקבלי׃
וחזתני אתנא וסטת מן קדמי דנן תלת זמנין אילו לא סטת מן קדמי ארי כען אף
יתך קטילית ויתה קיימית׃ ואמר בלעם למלאכא דיוי חבית ארי לא ידעית ארי את
מעתד לקדמותי באורחא וכען אם ביש קדמך אתוב לי׃ ואמר מלאכא דיוי לבלעם
איזיל עם גבריא ולחוד ית פתגמא דאימליל עמך יתיה תמליל ואזל בלעם עם
רברבי בלק׃ ושמע בלק ארי אתא בלעם ונפק לקדמותיה

Interp. chal.

ad balaã. Quid feci tibi qr percuſſiſti me iam tribus vicibus. et ait balaã ad aſinã. Quia illuſiſti mihi. vtinam eſſet gladius in manu mea: qr nunc occidiſſem te. Dixitq; aſina ad balaam. Nonne ego ſum aſina tua ſup quã ſediſti ex quo eſſe cepiſti vſq; in diẽ hanc? Nunqd conſuetudine conſueui ſic facere tibi? et ait. Non. Aperuitq; dñs oculos balaã: τ vidit angelum dñi ſtantem in via: et gladius eius euaginatus erat in manu ſua: τ incuruatus eſt: τ adorauit in faciẽ ſuã. Dixitq; ei angelus dñi. Cur percuſſiſti aſinam tuam iam tertia vice: ecce ego egreſſus ſum vt aduerſarer tibi: quia notũ eſt coram me q tu volebas ire per viã cõtra me. Viditq; me aſina: τ declinauit a facie mea iam tertia vice: τ niſi declinaſſes a facie mea: nunc enim te quoq; occidiſſem τ eam reſeruaſſem. Dixitq; balaam ad angelũ dñi. Peccaui: quia neſciebã q tu ſtares in occurſum meũ in via. nunc autẽ ſi diſplicet coram te: reuertar. τ ait angelus dñi ad balaã. Vade cum viris: ſed verbũ quod locutus fuero tecuʒ illud loquaris. Et abijt balaam cum principibus balac. et audiuit balac q veniebat balaam: τ egreſſus eſt in occurſum eius

Pritiua chal.

מחא
אלף
גלה לאך עתד
מחא
סטה עדא אזל
חזה
קום חוב
תוב
מלל רבב

Tex. Heb.

עיר מואב אשר על גבול ארנן
אשר בקצה הגבול ויאמר בלק
אל בלעם הלא שלח שלחתי
אליך לקרא לך למה לא הלכת
אלי האמנם לא אוכל כבדך
ויאמר בלעם אל בלק הנה באתי
אליך עתה היכל אוכל דבר
מאומה הדבר אשר ישים
אלהים בפי אתו אדבר וילך
בלעם עם בלק ויבאו קרית חצות
ויזבח בלק בקר וצאן וישלח
לבלעם ולשרים אשר אתו ויהי
בבקר ויקח בלק את בלעם
ויעלהו במות בעל וירא משם
קצה העם

Cap. xxiii.

ויאמר בלעם אל
בלק בנה לי בזה שבעה מזבחת
והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה
אילים ויעש בלק כאשר דבר
בלעם ויעל בלק ובלעם פר ואיל
במזבח ויאמר בלעם לבלק
התיצב על עלתך ואלכה אולי
יקרה יהוה לקראתי ודבר מה
יראני והגדתי לך וילך שפי ויקר
אלהים אל בלעם ויאמר אליו את
שבעת המזבחת ערכתי ואעל פר ואיל
במזבח וישם יהוה דבר בפי בלעם
ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר

Primitiua heb.: גבל · אמר · יכל · בוא · מאם שום · פה · בוא קרה חוץ · זבח שלח · שור היה · לקח · עלה ראה · אמר · בנה · כון · עשה · עלה · אמר · יצב עלה ילך · ראה נגד שפה · קרה · שום פה · דבר

Trāſla. B. Hiero.

oppido moabitarum: quod ſitū ē in extremis finibus arnon. Dixitq̧ ad balaam. Miſi nuncios vt vocarē te. Cur nō ſtatim veniſti ad me? An quia mercedē aduētui tuo reddere nequeo? Cui ille rn̄dit. Ecce adſum. Nunquid loqui potero aliud: niſi quod deus poſuerit in ore meo? Perrexerunt ergo ſimul & venerūt in vrbē quę in extremis regni eius finibus erat. Cūq̧ occidiſſet balac boues & oues: miſit ad balaā & pricipes qui cum eo erāt munera. Mane autē facto duxit eum ad excelſa baal: & intuitus eſt extremā ptē populi. Cap. 23.

Dixitq̧ balaā ad balac. Edifica mihi hic ſeptem aras: & para totidē vitulos. eiuſdēq̧ numeri arietes. Cumq̧ feciſſet iuxta ſermonem balaam: impoſuerūt ſimul vitulum & arietem ſuper aram. Dixitq̧ balaam ad balac. Sta pauliſp iuxta holocauſtū tuū donec vadā: ſi forte occurrat mihi dominus: & quodcūq̧ imperauerit loqr tibi. Cūq̧ abiiſſet velociter: occurit illi deus. Locutuſq̧ ad eum balaam ſeptē iquit aras erexi: & impoſui vitulum & arietē deſup. Dn̄s autem poſuit verbū in ore eius: & ait. Reuertere ad balac: & hec loqueris

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

ciuitatē moab: q̄ eſt in finib9 arnō: q̄ eſt ex
πόλιν μωάβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῶν ὁρίων ἀρνών, ἥ ἐστιν ἐκ
parte terminoꝝ: τ dixit balaac ad balaam:
μέρους τῶν ὁρίων, καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ,
nōne mittens miſi ad te: vocare te: quare
οὐχὶ ἀποστείλας ἀπέστειλα πρὸς σέ, καλέσαι σε, διατί
nō veniſti ad me: vere nō potero honorare
οὐκ ἤρχου πρός με, ὄντως οὐ δυνήσομαι τιμῆσαί
te? τ dixit balaam ad balaac: ecce venio ad te
σε; καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλαάκ, ἰδοὺ ἥκω πρὸς σὲ
nūc: potens ſū loqui quod verbū quodcūq̧ immiſerit
νῦν, δυνατός εἰμι λαλῆσαί τι τὸ ῥῆμα ὃ ἂν ἐμβάλῃ
deus in os meū: hoc cuſtodiā ad loquēdū: τ abiit
ὁ θεὸς εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο φυλάξω λαλῆσαι, καὶ ἐπο-
balaam cū balaac. τ venerūt ciuitates
ρεύθη βαλαὰμ μετὰ βαλαάκ. καὶ ἦλθον εἰς πόλεις ἐ-
diuerſoꝝ: τ ſacrificauit balaac oues τ vitulos.
παύλεων, καὶ ἔθυσεν βαλαὰκ πρόβατα καὶ μόσχους.
τ miſit balaam τ pricipib9 qui cū
καὶ ἀπέστειλε τῷ βαλαὰμ καὶ τοῖς ἄρχουσι τοῖς μετ᾽
eo: τ factū ē mane. τ accipiens balaac
αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθη πρωΐ. καὶ παραλαβὼν βαλαὰκ τὸν
balaam adduxit eū ad ſtatuā baal:
βαλαὰμ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν στήλην τοῦ βαάλ,
τ oſtendit ei inde ptē quādā populi.
καὶ ἔδειξεν αὐτῷ ἐκεῖθεν μέρος τι τοῦ λαοῦ. Ca. 23

Et dixit balaam balaac: edifica
Καὶ εἶπε βαλαὰμ τῷ βαλαάκ, οἰκοδόμησόν
mihi hic ſeptē altaria τ para mihi
μοι ἐνταῦθα ἑπτὰ βωμοὺς καὶ ἑτοίμασόν μοι ἐν-
hic ſeptē vitulos: τ ſeptē arietes. τ fecit
ταῦθα ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς. καὶ ἐποίησε
balaac quēadmodū dixit ei balaam: τ obtu-
βαλαὰκ ὃν τρόπον εἶπεν αὐτῷ βαλαάμ, καὶ ἀνήνεγ-
lit vitulū τ arietē ſup altare. τ dixit bala-
κε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ εἶπε βαλα-
am ad balaac: ſta ſup ſacrificiū tuū:
ὰμ πρὸς βαλαάκ, παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου,
τ ibo ſi apparuerit mihi de9 in occur-
καὶ πορεύσομαι εἴ μοι φανεῖταί μοι ὁ θεὸς ἐν συναντή-
ſu: τ verbū quodcūq̧ mihi oſtēdet: annūciabo tibi: τ
σει, καὶ ῥῆμα ὃ ἄν μοι δείξει, ἀπαγγελῶ σοι, καὶ
abijt rectā: τ apparuit de9 balaam.
ἐπορεύθη εὐθεῖαν, καὶ ἐφάνη ὁ θεὸς τῷ βαλαάμ.
τ dixit ad eū balaam: ſeptē altaria
καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βαλαάμ, τοὺς ἑπτὰ βωμοὺς
paraui: τ impoſui vitulū τ arietē ſup
ἡτοίμασα, καὶ ἀνεβίβασα μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ
altare. τ immiſit de9 verbū in os
τὸν βωμόν. καὶ ἐνέβαλεν ὁ θεὸς ῥῆμα εἰς τὸ στό-
balaam: τ dixit: cōuerſus ad ba-
μα βαλαάμ, καὶ εἶπεν, ἐπιστραφεὶς πρὸς βα-
laac ſic loqueris:
λαὰκ οὕτως λαλήσεις,

Infra. 23.b.

Transla. Chal.

לקרתא דמואב דעל תחום ארנון דבסטר תחומא׃ ואמר בלק לבלעם הלא משלח
שלחית לותך למקרי לך למה לא אתיתא לותי הבקושטא הותא אמר לית אנא
יכיל ליקרותך׃ ואמר בלעם לבלק הא אתיתי לותך כען המיכל יכילנא למללא
מדעם פתגמא דישוי ייי בפומי יתיה אמליל׃ ואזל בלעם עם בלק ואתו לקרית
מחוזוהי׃ ונכס בלק תורין ועאן ושדר לבלעם ולרברביא דעמיה׃ והוה בצפרא ודבר
בלק ית בלעם ואסקיה לרמת דחלתיה וחזא מתמן קצת מן עמא׃

Ca. xxiii.

ואמר בלעם לבלק בני לי הכא שבעא מדבחין ואתקין לי הכא שבעא תורין ושבעה
דכרין׃ ועבד בלק כמא די מליל בלעם ואסק בלק ובלעם תור ודכר על כל מדבח׃
ואמר בלעם לבלק אתעתד על עלתך ואהך מאים יזדמן מימר מן קדם ייי לקדמותי
ופתגמא דיחזינני ואחוי לך ואזל יחידי׃ וזמין מימר מן קדם ייי לות בלעם ואמר
ליה ית שבעא מדבחין סדרית ואסקית תור ודכר על כל מדבחא׃ ושוי ייי פתגמא
בפום בלעם ואמר תוב לות בלק וכדין תמליל׃

Primitiua chal.

קרה שלח · קרא הוה · אתא יכל · שוה אתא · נכס חזה קצה · דבח תקן · עתד עלה יקר · ערע אמר חזה · חזה

Interp̄. chal.

in vrbe moab que eſt iuxta terminū arnon q̄ eſt in latere termini. Dixitq̧ balac ad balaam. nōne mittens miſi ad te vt vocarem te: cur non veniſti ad me? nunquid vere dicebas φ non poterā honorare te? Dixitq̧ balaam ad balac. Ecce nunc venio ad te: nunquid poſſum loqui aliquid? verbū enim quod dn̄s poſuerit in ore meo illud loquar. Abijtq̧ balaam cum balac: et venerunt in vrbem prouintie eius. τ occidit balac oues τ boues τ miſit ad balaam τ ad principes qui erant cum eo. Et facto mane tulit balac balaam τ duxit eum in excelſa dei ſui: et vidit inde extremam partem populi. Ca. 23.

Dixitq̧ balaā ad balac. Edifica mihi hic ſeptem aras et para mihi hic ſeptē boues τ ſeptē arietes. Et fecit balac ſicut locut9 fuerat balaā: τ obtulerūt balac τ balaam bouem τ arietē ſup vnāquāq̧ aram. Dixitq̧ balaam ad balac. Sta iuxta holocauſtū tuū. et ibo: ſi forte occurrat ſermo a facie dn̄i in occurſum meum: τ verbum quod indicauerit mihi nunciabo tibi. Abijtq̧ ſolus: τ occurrit verbum a facie dn̄i ad balaam: τ dixit ei. Septem aras diſpoſui: τ obtuli bouem τ arietem ſuper aram. Poſuitq̧ dn̄s verbū in ore balaam: τ ait. Reuertere ad balac: τ ſic loqueris.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

τ reuerſus ē ad eū: τ ille ſteterat ſup
καὶ ἀπεστράφη πρὸς αὐτόν, καὶ ὅδε ἐφειστήκει ἐπὶ τῶν
holocauſtis ſuis: τ oēs pncipes moab
ὁλοκαυτωμάτων αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες μωὰβ
cū illo. τ aſſumēs parabolā ſuā: dixit:
μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν,
ex meſopotamia accerſiuit me balaac
ἐκ μεσοποταμίας μετεπέμψατό με βαλαὰκ βα-
rex moab. de mōtib9 orientis: dicēs: veni male
σιλεὺς μωάβ. ἐξ ὀρέων ἀνατολῶν, λέγων, δεῦρο ἄρα-
dic mihi iacob: τ veni maledic mihi
σαί μοι τὸν ἰακώβ, καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαί μοι τὸν
iſrael. qd maledicā cui nō maledicit dn̄s: qd maledi
ἰσραήλ. τί ἀράσομαι ὃν μὴ ἀρᾶται κύριος, καὶ τί καταράσο-
cā cui nō maledicit deus: qz de vertice mōtiū vi
μαι ὃν μὴ καταρᾶται ὁ θεός, ὅτι ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ὄ-
debo eū: τ de collib9 cōſiderabo eū: ecce
ψομαι αὐτόν, καὶ ἀπὸ βουνῶν προσνοήσω αὐτόν, ἰδοὺ
populus ſolus habitabit: τ in gētib9 nō reputabitur: quis dinu
λαὸς μόνος κατοικήσει, καὶ ἐν ἔθνεσιν οὐ λογισθήσεται, τίς ἐξηκρι-
merauit ſemē iacob. τ qs numerabit populos iſ
βώσατο τὸ σπέρμα ἰακώβ. καὶ τίς ἐξαριθμήσεται δήμους ἰσ-
rael. moriatur aīa mea inter aīas iuſtoꝝ: τ fiat
ραήλ. ἀποθάνοι ἡ ψυχή μου ἐν ψυχαῖς δικαίων, καὶ γένοιτο τὸ
ſemē meū vt ſemē hoc. τ dixit balaac ad ba
σπέρμα μου ὡς τὸ σπέρμα τούτων. καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βα-
laam: qd feciſti mihi: ad maledictionē inimicoꝝ meoꝝ vocaui
λαάμ, τί πεποίηκάς μοι, εἰς κατάρασιν ἐχθρῶν μου κέκληκά
te: τ ecce bn̄dixiſti bn̄dictionē. τ dixit balaā ad ba
σε, καὶ ἰδοὺ εὐλόγηκας εὐλογίαν. καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βα-
laac: nōne quęcūq̧ immiſerit deus in os meū: hoc cuſto
λαάκ, οὐχὶ ὅσα ἂν ἐμβάλῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο φυλά-
diā ad loqndū. τ dixit ad eū balaac: veni adhuc mecū
ξω λαλῆσαι. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βαλαάκ, δεῦρο ἔτι μετ᾽ ἐμοῦ
in locū aliū ex quo nō videbis eū inde: ſed ptē aliquē
εἰς τόπον ἄλλον ἐξ οὗ οὐκ ὄψῃ αὐτὸν ἐκεῖθεν, ἀλλ᾽ ἢ μέρος τι αὐ-
ius videbis: oēs autē nō videbis: τ maledices mihi ei
τοῦ ὄψῃ, πάντας δὲ οὐ μὴ ἴδῃς, καὶ κατάρασαί μοι αὐτὸν
inde: τ aſſumpſit eū in agri ſpeculā ſup verticē
ἐκεῖθεν, καὶ παρέλαβεν αὐτὸν εἰς ἀγροῦ σκοπιὰν ἐπὶ κορυφὴν
exciſi: τ edificauit ibi ſeptē altaria: τ im-
λελαξευμένου, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἑπτὰ βωμούς, καὶ ἀνε-
poſuit vitulū τ arietē ſup altare. τ dixit bala-
βίβασεν μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ εἶπε βαλα-
am ad balaac. ſta ſup ſacrificiū tuū: ego autē
ὰμ πρὸς βαλαάκ. παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου, ἐγὼ δὲ
ibo interrogare deū. τ occurrit deus
πορεύσομαι ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν. καὶ συνήντησεν ὁ θεὸς
balaā: τ immiſit verbū in os eius. τ
τῷ βαλαάμ, καὶ ἐνέβαλεν ῥῆμα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ. καὶ
dixit reuertere ad balaac: τ hec loqris: τ
εἶπε ἀποστράφητι πρὸς βαλαάκ, καὶ τάδε λαλήσεις, καὶ
reuerſus ē ad eū: τ ille ſteterat ſup
ἀπεστράφη πρὸς αὐτόν, καὶ ὅδε ἐφειστήκει ἐπὶ τῆς

B · Rab. 3.b. · Infra. 3.b. · A

Trāſla. B. Hiero.

Reuerſus inuenit ſtantem balac iuxta holocauſtū ſuū: & oēs principes moabitarū. Aſſūptaq̧ parabola ſua dixit. De aram adduxit me balac rex moabitarū de montibus orientis. Veni inquit: & maledic iacob: propera & deteſtare iſrael. Quō maledicā: cui non maledixit deus? Qua rōne deteſter: quē dn̄s non deteſtatur? De ſummis ſilicibus videbo eum: & de collibus cōſiderabo illū. Populus ſolus habitabit: & inter gētes non reputabitur. Quis dinumerare poſſit puluerem iacob: & noſſe nūerum ſtirpis iſrael? Moriatur anima mea morte iuſtorū: & fiāt nouiſſima mea horū ſimilia. Dixitq̧ balac ad balaam. Quid ē hoc qd agis? Vt maledicères inimicis meis vocaui te: & tu ecōtrario bn̄dicis eis. Cui ille rn̄dit. Nū alid poſſum loq niſi quod iuſſerit dn̄s? Dixit ergo balac. Veni mecū in alterum locum: vnde partem iſrael videas: & totū videre nō poſſis: inde maledicito ei. Cūq̧ duxiſſet eū in locum ſublimē ſup verticē montis phaſga: edificauit balaā ſeptē aras: & īpoſitis ſupra vitulis atq̧ arietibus dixit ad balac. Sta hic iuxta holocauſtum tuum: donec ego obuius pgā. Cui cum dn̄s occurriſſet: poſuiſſetq̧ verbū in ore eius: ait. Reuertere ad balac & hec loqris ei. Reuerſus inuenit eū ſtantē iuxta

Tex. Heb.

וישב אליו והנה נצב על עלתו
הוא וכל שרי מואב וישא משלו
ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב
מהררי קדם לכה ארה לי יעקב
ולכה זעמה ישראל מה אקב לא
קבה אל ומה אזעם לא זעם
יהוה כי מראש צרים אראנו
ומגבעות אשורנו הן עם לבדד
ישכן ובגוים לא יתחשב מי מנה
עפר יעקב ומספר את רבע
ישראל תמת נפשי מות ישרים
ותהי אחריתי כמהו ויאמר בלק
אל בלעם מה עשית לי לקב
איבי לקחתיך והנה ברכת ברך
ויען ויאמר הלא את אשר
ישים יהוה בפי אתו אשמר
לדבר ויאמר אליו בלק לך נא
אתי אל מקום אחר אשר תראנו
משם אפס קצהו תראה וכלו
לא תראה וקבנו לי משם ויקחהו
שדה צפים אל ראש הפסגה ויבן
שבעה מזבחת ויעל פר ואיל
במזבח ויאמר אל בלק התיצב
כה על עלתך ואנכי אקרה כה
ויקר יהוה אל בלעם וישם דבר
בפיו ויאמר שוב אל בלק וכה
תדבר ויבא אליו והנו נצב על

Primitiua heb.: שוב · נשא · נחה · ארר · קבב · זעם · צור ראה · שור · שכן חשב · ספר · מות · היה כמו · עשה קבב · ענה · שום · שמר · קום · קבב לקח · צפה בנה · זבח עלה · אמר יצב · עלה קרה · קרה שום · פה · דבר בוא

Transla. Chal.

ותב לותיה והא הוא מעתד על עלתיה הוא וכל רברבי מואב׃ ונטל מתליה ואמר מן
ארם דברני בלק מלכא דמואב מטורי מדינחא איתא לוט לי יעקב ואיתא תריך לי
ית ישראל׃ מה אלוטיה לא לטיה אל ומה אתריך דלא תרכיה ייי׃ ארי מריש
טוריא חזיתיה ומרמתא סכיתיה הא עמא בלחודיהון עתידין דיחסנון עלמא ובעממיא
לא יתדנון גמירא׃ מאן יכול למני דעדקיא דבית יעקב דאמיר עליהון יסגון
כעפרא דארעא או חד מארבע משריתא דישראל תמות נפשי מותא דקשיטיא
ויהי סופי כותהון׃ ואמר בלק לבלעם מה עבדת לי ללטא סנאי דברתך והא ברכא
ברכת להון׃ ואתיב ואמר הלא ית דישוי ייי בפומי יתיה אטר למללא׃ ואמר ליה
בלק איתא כען עמי לאתר אחרן דתחזיניה מתמן לחוד קצתיה תחזי וכוליה לא
תחזי ותלוטיה לי מתמן׃ ודבריה לחקל סכותא לריש רמתא ובנא שבעא מדבחין
ואסיק תור ודכר על כל מדבחא׃ ואמר לבלק אתעתד הכא על עלתך ואנא אתמטי
עד כא׃ וערע מימר מן קדם ייי לבלעם ושוי פתגמא בפומיה ואמר תוב לות בלק
וכדין תמליל׃ ואתא לותיה והא מעתד על

Interp̄. chal.

Reuerſuſq̧ eſt ad eum: τ ecce ille ſtabat iuxta holocauſtū ſuū τ oēs principes moab. et aſſumpſit parabolā ſuam. et ait. De aram duxit me balac rex moab de montibus orientis: veni inquit maledic pro me iacob τ veni piijce a me iſraelē. Quid maledicā cui non maledixit deus? τ quid proijciā quē non proiecit dn̄s? A vertice enim montiū intueor eum: τ de collibus cōſidero eum: ecce populus ſolus poſſidebit ſeculū τ in gētibus nō exiſtimabūt ↄſumptionē. Quis poterit numerare paruulos domus iacob: de quibus dictum eſt φ multiplicabūtur ſicut puluis terre: aut vnū ex quattuor caſtris iſrael. moriatur anima mea morte rectoꝝ eius: τ ſit finis meus ſicut illoꝝ. Dixitq̧ balac ad balaā. Quid hoc feciſti mihi? vt maledicères inimicis meis duxi te: τ ecce benedictione bn̄dixiſti eis. et reſpondit τ ait. Atq̧ qd poſuerit dn̄s in ore meo illud obſeruabo vt loquar. Dixitq̧ ei balac. Veni obſecro nūc mecū in alterū locū: vnde eum videre poteris: tantūmō extremā partē ei9 videbis: τ totū nō videbis: τ maledic ide ei pro me. et adduxit eū in agrū ſpecule in verticē collis: τ edificauit ſeptē aras: et obtulit bouē τ arietē ſup vnāquāq̧ aram. Dixitq̧ ad balac. Sta hic iuxta holocauſtū tuū: ego autē accedā illuc vſq̧: τ occurrit verbū a facie dn̄i ipſi balaā: τ poſuit ſermonē in ore eius: τ ait. Reuertere ad balac: τ ſic loqueris. Et venit ad eum: τ ecce ipſe ſtabat iuxta

Primitiua chal.

תוב רבב · דבר · לוט תרך ראש · חזה רום סכה · חסן יכל מנה · סגא רבע שרא · מות הוה לוט · תוב שוה נטר · חזא קצה ראש · בנה דבח נסק · עתד עלה מטא · אמר שוה · מלל

Trãſla. B. Hiero.

holocauſtũ ſuũ: & prĩcipes moabitarũ cũ eo. Ad quẽ balac. Quid ĩquit locutus ẽ dñs. At ille aſſũpta ꝑabola ſua ait. Sta balac & auſculta: audi fili ſephor. Nõ eſt deus quaſi hõ: vt mẽtiatur: nec vt filius hoĩs vt mutetur. Dixit ergo & nõ faciet locutus eſt & nõ implebit? Ad bñdicẽdum adductus ſum: bñdictionẽ ꝓhibere nõ valeo. Nõ eſt idolum ĩ iacob: nec videtur ſimulachrum ĩ iſrl. Dñs deus eius cum eo ẽ: & clãgor victorie regis ĩ illo. Deus eduxit illum ď egypto cuius fortitudo ſimilis ẽ rhinocerotis. Nõ eſt augurium ĩ iacob: nec diuinatio ĩ iſrael. Tꝑibus ſuis dicetur iacob & iſrael: qd opatus ſit deus. Ecce populus vt leena cõſurget: & quaſi leo erigetur. Nõ accubabit donec deuoret predã: & occiſorũ ſanguinẽ bibat. Dixitq; balac ad balaam. Nec maledicas ei: nec bñdicas. At ille. Nõne ait dixi tibi: ꝙ quicquid mihi dñs imperaret: hoc facerem? Et ait balac ad eum. Veni & ducam te ad alium locum: ſi forte placeat deo: vt inde maledicas eis. Cunq; duxiſſet eum ſuper verticem montis phogor qui reſpicit ſolitudinem: dixit ei Balaam. Edifica mihi hic ſeptẽ aras:

Interꝑ. chal.

holocauſtũ ſuũ ꝛ principes moab cũ eo. et dixit ei balac: quid locutus eſt dñs? et aſſumpſit parabolã ſuam et ait. Surge balac ꝛ audi: auſculta verbũ meum fili ſephor. Non ſicut verba filiorꝫ hominũ eſt ſermo dei: filij hominũ dicunt ꝛ mentiũtur: nec iuxta opera filiorum carnis qui decernũt facere: ꝛ inito cõſilio mutantur ab eo: ꝙ ipſe dixit nõne faciet? omne enĩ verbum eius cõfirmabitur. Ecce benedictiones accepi ad benedicendũ iſrael: ꝛ non prohibebo benedictionem meã ab eis. Intueor quoniã non ſunt ſeruiẽtes idolis in domo iacob: neq; operantes falſitatem in iſrael. verbum dñi dei ſui eſt in adiutoriũ eorꝫ: ꝛ maieſtas regis ſui eſt inter eos. Deus qui eduxit eos de egypto: ipſe fortitudo ꝛ celſitudo ſua eſt. Non enim placent auguria in domo iacob: neq; diuinatiões volunt multitudo domus iſrael. in tẽpore dicetur iacob et iſraeli qd operatus ſit deus. Ecce popul⁹ vt leena habitabit: ꝛ ſicut leo exaltabitur: non habitabit in terra ſua donec occidat occiſionẽ: ꝛ ſubſtantias populorũ hereditabit. Dixitq; balac ad balaam. Neq; maledicas ei: neq; benedicas. Reſponditq; balaam et dixit ad balac. Nonne locutus ſui tecum dicens. Quodcũq; loquetur dñs illud faciam. Dixitq; balac ad balaam. veni nunc ducam te in alterũ locuꝫ: ſi forte erit voluntas corãm domino vt maledicas ei inde pro me. ꝛ duxit balac balaam in verticem collis phogor qui reſpicit contrã faciem bethieſſimon. Dixitq; balaam ad balac. Edifica mihi hic ſeptem aras:

Trãſla. B. Hiero.

& para totidẽ vitulos: eiuſdẽq; nũeri arietes. Fecit balac vt balaam dixerat: ĩpoſuitq; vitulos & arietes ꝑ ſingulas aras. Ca.24.

Qvnq; vidiſſet balaam ꝙ placeret dño: vt bñdiceret iſraeli: neq̃q̃ abiit vt añ prexerat: vt auguriũ q̃reret: ſꝫ dirigẽs cõtra deſertum vultũ ſuũ: & eleuãs oculos vidit iſrael in tẽtoriis cõmoratẽ per tribus ſuas: & irruẽte in ſe ſpũ dei: aſſumpta parabola ait. Dixit balaam filius beor: dixit hõ cuius obturatus eſt oculus. dixit auditor ſermonũ dei: qui viſionẽ oĩpotẽtis ĩtuitus ẽ: qui cadit: & ſic apiuntur oculi eius. Quam pulchra tabernacula tua iacob: & tentoria tua iſrael: vt valles nemoroſe: vt horti iuxta fluuios irrigui vt tabernacula q̃ fixit dñs q̃ſi cedri ꝓpe aq̃s. Fluet aq̃ de ſitula eius: & ſemẽ illius erit in aq̃s multas. Tolletur ꝓp agag rex ei⁹: & auferetur regnũ illius. Deus eduxit illũ ď egypto: cui⁹ fortitudo ſimilis ẽ rhinocerotis. Deuorabũt gẽtes hoſtes illius: oſſaq; eorum cõfrigẽt: & ꝑforabũt ſagittis. Accubãs dormiuit vt leo: & q̃ſi leena quã ſuſcitare nullus audebit. Qui bñdixerit tibi: erit & ipe bñdictus: Qui maledixerit tibi: ĩ maledictiõe reputabitur. Iratuſq; balac cõtra balaã cõploſis mãibus ait. Ad maledicendum inimicis meis vocaui te: quibus ecõtrario

Interꝑ. chal.

et para mihi hic ſeptem boues ꝛ ſeptem arietes. Et fecit balac ſicut dixerat balaam: ꝛ obtulit bouem et arietem ſuper vna quaq; ara. Ca.24.

Viditq; balaã ꝙ placeret corã dño vt bñdiceret iſraeli: ꝛ nõ abijt ſicut antea vt auguria q̃reret: ſꝫ poſuit faciẽ ſuã ad vitulũ quẽ fecerãt filij iſrl ĩ deſto. Et leuauit balaã oculos ꝛ vidit iſrael cõmorãtẽ ꝑ tribus ſuas: ꝛ q̃euit ſup eũ ſpũs ꝓphetie a facie dñi. et aſſũpſit ꝑabolã ſuã: ꝛ ait. Dicit balaã fili⁹ beor: ꝛ dicit vir q̃ pulchre videt. dicit q̃ audit verbũ a facie dei: q̃ viſionẽ a facie oĩpotẽtis videt: cadens: ꝛ reuelat ei. ꝙ bona ẽ terra tua iacob ꝛ dom⁹ hitatiõis tue iſrael: ſicut torrẽtes defluẽtes: ſicut hortus irrigu⁹ q̃ ẽ iuxta euphratẽ: ſicut aromata q̃ plãtauit dñs: ſicut cedri q̃ plãtati ſunt iuxta aq̃s. creſcet rex q̃ vngetur de filijs ſuis: ꝛ dñabitur populorꝫ mltorꝫ: ꝛ roborabitur magis q̃ agag rex ei⁹: ꝛ eleuabitur regnũ illi⁹. deus q̃ eduxit eos ď egypto: fortitudo ꝛ altitudo ei⁹ ſũt: deuorabit dom⁹ iſrl ſubſtãtias ꝑplorꝫ inimicorꝫ ſuorꝫ: ꝛ ſpolia regũ eorꝫ delectabũtur: ꝛ terrã eorꝫ poſſidebũt. requieſcet hitabitq; ĩ fortitudie q̃ſi leo ꝛ q̃ſi leena ꝛ nõ erit regnũ qd cõmoueat eũ. bñdicẽtes tibi erũt bñdicti: ꝛ maledicẽtes tibi erũt maledicti. Iratuſq; ẽ furor balac cõ balaã: ꝛ cõploſis manib⁹ ſuis: dixit balac ad balaã. vt maledicceres inimicis meis duxi te: ꝛ ecce

ברכת ברך זה שלש פעמים׃ ועתה
ברח לך אל מקומך אמרתי
כבד אכבדך והנה מנעך יהוה
מכבוד׃ ויאמר בלעם אל בלק
הלא גם אל מלאכיך אשר
שלחת אלי דברתי לאמר׃ אם
יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב
לא אוכל לעבר את פי יהוה
לעשות טובה או רעה מלבי אשר
ידבר יהוה אתו אדבר׃ ועתה
הנני הולך לעמי לכה איעצך
אשר יעשה העם הזה לעמך
באחרית הימים׃ וישא משלו ויאמר
נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר
שתם העין׃ נאם שמע אמרי אל
וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה
נפל וגלוי עינים׃ אראנו ולא עתה
אשורנו ולא קרוב דרך כוכב
מיעקב וקם שבט מישראל ומחץ
פאתי מואב וקרקר כל בני
שת׃ והיה אדום ירשה והיה
ירשה שעיר איביו וישראל
עשה חיל׃ וירד מיעקב והאביד
שריד מעיר׃ וירא את עמלק
וישא משלו ויאמר ראשית
גוים עמלק ואחריתו עדי אבד׃
וירא את הקיני וישא משלו

Primitiua heb.: קום · כבד · לאך · נתן · יכל · פה · עשה · רוע · דבר · הלך · ילך · יעץ · עשה · יום · נשא · אמר · ידע · עלה · חזה · נפל · ראה · שור · קרב · כוכב · קום · פאה · ירד · אבד · שרד · ראה · נשא · אמר

tertio benedixiſti. Reuertere ad locũ tuum. Decreuerã quidem magnifice honorare te: ſed dominus priuauit te honore diſpoſito. Rñdit balaã ad balac. Nonne nunciis tuis quos miſiſti ad me dixi: ſi dederit mihi balach plenã domũ ſuã argẽti & auri nõ potero preterire ſermonẽ dñi dei mei: vt vel boni vel mali qd proferã ex corde meo: ſed quicquid dñs dixerit hoc loquar. Verũtamẽ pergẽs ad populũ meũ dabo tibi cõſilium: qd populus tuus populo huic faciat extremo tpe. Sũpta igitur parabola: rurſũ ait. Dixit balaã filius beor: dixit homo cuius obturat' ẽ oculus: dixit auditor ſermonum dei: q nouit doctrinã altiſſimi: & viſiões oĩpotẽtis videt: q cadens apertos habet oculos. Videbo eũ: ſed nõ mõ intuebor illũ: ſed nõ prope. Orietur ſtella ex iacob: & cõſurget virga de iſrael: & percutiet duces moab: vaſtabitq; oẽs filios ſeth. & erit idumea poſſeſſio eius. Hereditas ſeir cedet inimicis ſuis: iſrael vero fortiter aget. De iacob erit qui dñetur: & perdat reliquias ciuitatis. Cumq; vidiſſet amalech: aſſumens parabolam ait. Principiũ gentiũ amalech: cuius extrema perdentur. Vidit quoq; cineum: & aſſumpta parabola

bñdicẽs bñdixiſti tertio hũc. nũc igit fuge
εὐλογῶν εὐλόγηκας τρίτον τοῦτο. νῦν οὖν φεῦγε
in locũ tuũ. dixi honorabo te: et nũc pri
εἰς τὸν τόπον σου. εἶπα τιμήσω σε, καὶ νῦν ἐστέ
uauit te dñs gl'ia. et dixit balaã ad
ρησέ σε κύριος τῆς δόξης. καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς
balaac: none et nunciis tuis q's miſi
βαλαάκ, οὐχὶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις σου οὓς ἀπέστει
ſti ad me: locut' ſũ: dicẽs: ſi mihi det ba
λας πρός με, ἐλάλησα, λέγων, ἐάν μοι δῷ βα
laac plenã domũ ſuã argẽto et auro:
λαὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου,
nõ potero trãſgredi verbũ dñi vt faciã
οὐ δυνήσομαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου ποιῆσαι
et malũ aut bonũ a meipſo. quecũq; dixerit
αὐτὸ πονηρὸν ἢ καλὸν παρ' ἐμαυτοῦ. ὅσα ἐὰν εἴπῃ
mihi deus: hec dicã. et nũc ecce ego reuer
μοι ὁ θεός, ταῦτα ἐρῶ. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ ἀποτρέ
tor in locũ meũ. veni cõſulã tibi:
χω εἰς τὸν τόπον μου. δεῦρο συμβουλεύσω σοι,
qd faciet pplſ iſte pplo tuo i nouiſſimis
τί ποιήσει ὁ λαὸς οὗτος τὸν λαόν σου ἐπ' ἐσχάτων
diebus. et aſſumẽs parabolã ſuã
τῶν ἡμερῶν. καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ
dixit: dicit balaã filius beor: dicit ho
εἶπε, φησὶ βαλαὰμ υἱὸς βεώρ, φησὶ ὁ ἄνθρω
mo verax vidẽs audiẽs eloqa dei ſci
πος ὁ ἀληθινὸς ὁρῶν ἀκούων λόγια θεοῦ ἐπιστάμε
ens ſciẽtiã ab altiſſimo: et viſionẽ dei vidẽs
νος ἐπιστήμην παρὰ ὑψίστου, καὶ ὅρασιν θεοῦ ἰδὼν
in ſõnio: aperti oculi eius: oſten
ἐν ὕπνῳ, ἀποκεκαλυμμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, δεί
dã ei et nõ nũc. beatificabo et nõ appĩqt.
ξω αὐτῷ καὶ οὐχὶ νῦν. μακαρίσω καὶ οὐκ ἐγγίζει.
orietur ſtella ex iacob: et exurget ho
ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρω
mo de iſrael: et cõfriget duces moab:
πος ἐξ ἰσραήλ, καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγοὺς μωάβ,
et captiuabit oẽs filios ſeth. et erit
καὶ προνομεύσει πάντας τοὺς υἱοὺς σήθ. καὶ ἔσται
edom hereditas: et erit hereditas eſau ini
ἐδὼμ κληρονομία, καὶ ἔσται κληρονομία ἡσαῦ ὁ ἐχ
micus eius. et iſrael fecit fortitudinẽ: et exur
θρὸς αὐτοῦ. καὶ ἰσραὴλ ἐποίησεν ἰσχύν, καὶ ἐξεγερ
get ex iacob: et pdet ſaluatũ ex ciuitate.
θήσεται ἐξ ἰακώβ, καὶ ἀπολεῖ σωζόμενον ἐκ πόλεως.
et vidẽs amalec: et aſſumẽs parabo
καὶ ἰδὼν τὸν ἀμαλήκ, καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβο
lã ſuã: dixit: pncipiũ gẽtiũ amalec: et
λὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἀρχὴ ἐθνῶν ἀμαλήκ, καὶ τὸ
ſemen eius pibit. et vidẽs cineũ:
σπέρμα αὐτοῦ ἀπολεῖται. καὶ ἰδὼν τὸν κεναῖον,
et aſſumẽs parabolã ſuã:
καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ,

C · 3.11.d · 3.eo. · D

Primitiua chal.

יקר · אמר · נתן · סלא · רשה · עבר · עבד · רעה · מלל · מלך · חוה · חזה · ידע · עלה · שדד · גלה · סכה · קום · רבב · קטל · רבב · שלט · הוה · צלח · נחת · אבד · שזב · חרב · ראש

Interp.chal.

benedictione bñdixiſti eis iã tertio. nunc abi vade in locũ tuũ: decreuerã eni honorare te: et ecce priuauit te dñs honore. Dixitq; balaã ad balac. Nonne etiã nũciis quos miſiſti ad me locutus ſum dicẽs. Si dederit mihi balac domũ ſuã plenã argento et auro: nõ eſt mihi facultas tranſgrediẽdi decretũ verbi dñi: vt faciã bonũ aut malũ ex volũtate mea. quodcunq; locutus fuerit dñs: illud loquar. Et nũc ecce ego vado ad populũ meũ. veni cõſulã tibi qd facies: et indicabo tibi qd faciet populus hic pplo tuo in fine dierũ. Et aſſumpſit parabolã ſuã: et ait. Dicit balaã fili' beor: et dicit vir qui pulchre videt. Dicit ille q audit verbũ a fa[illegible] et ſciens ſcientiã a cõſpectu excelſi: q videt viſione a facie oĩpotẽtis: qui cadit: et reuelatur ei. Video eum: et nõ modo: intueor eum: ſed nõ eſt prope: cum conſurget rex de domo iacob: et vngetur xps de domo iſrael: et occidet principes moab: et dñabitur omniũ filiorũ hominũ. et erit idumea hereditas: et erit ſeir hereditas inimicis ſuis. Iſrael autẽ proſperabiẽ in ſubſtãtia. et deſcendet vnus de domo iacob: et perdet eum qui euaſerit de ciuitate populorũ. Et vidit amalech et aſſumpſit parabolã ſuã et ait. Principiũ bellorũ iſrael fuit amalech: et extrema eius in eternũ perdentur. Et vidit ſalamẽ et aſſumpſit parabolã ſuam:

Tranſla.Chal.

ברכא מברכת להון דנן תלת זמנין׃ וכען איזיל לך לאתרך אמרית יקרא איקרינך והא
מנעך יי מן יקר׃ ואמר בלעם לבלק הלא אף לאיזגדך דשלחת לותי מלילית למימר׃
אם יתן לי בלק מלי ביתיה כסף ודהב לית לי רשו למעבר על גזירת מימרא דיי
למעבד טבא או בישא מרעותי דימליל יי יתיה אמליל׃ וכען הא אנא אזיל לעמי
איתא אימלכינך מה דיעבד עמא הדין לעמך בסוף יומיא׃ ונטל מתליה
ואמר אמר בלעם בר בעור ואמר גברא דשפיר חזי׃ אמר דשמע מימר מן קדם אל וידע
מדע מן קדם עלאה חזו מן קדם שדי חזי שכיב ומתגלי ליה׃ חזיתיה ולא כען
סכיתיה ולא איתוהי קריב כד יקום מלכא מדבית יעקב ויתרבא משיחא מדבית
ישראל ויקטול רברבי מואב וישלוט בכל בני אנשא׃ ויהי אדומאה ירותא ויהא
ירותא שעיר לבעלי דבבוהי וישראל יצלח בנכסין׃ ויחות חד מדבית יעקב ויוביד
משיזיב מקרית עממיא׃ וחזא ית עמלקאה ונטל מתליה ואמר ריש קרביא דישראל
הוה עמלקאה וסופיה לעלמא יעבדון׃ וחזא ית שלמאה ונטל מתליה

dixit: fortis habitatio tua: et ſi poſueris in petra
εἶπεν, ἰσχυρὰ ἡ κατοικία σου, καὶ ἐὰν θῇς ἐν πέτρᾳ τὴν
nidũ tuũ: et ſi fact' fuerit beor nidus iniqta
νοσσιάν σου, καὶ ἐὰν γένηται τῷ βεὼρ νοσσιὰ πανουρ
tis: aſſyrii te captiuabũt. et aſſumẽs
γίας, ἀσσύριοι σε αἰχμαλωτεύσουσι. καὶ ἀναλαβὼν
parabolã ſuã: dixit: heu heu: qs viuet: qñ
τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ὢ ὤ, τίς ζήσεται, ὅταν
poſuerit iſta de': et exibit de manu italorũ. et
θῇ ταῦτα ὁ θεός, καὶ ἐξελεύσεται ἐκ χειρὸς κιτιαίων. καὶ
affligẽt aſur: et affligẽt hebreos. et hi
κακώσουσιν ἀσσούρ, καὶ κακώσουσιν ἑβραίους. καὶ αὐ
vnanimiter pibũt. et ſurgẽs balaam a
τοὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπολοῦνται. καὶ ἀναστὰς βαλαὰμ ἀ
biit: reuerſus in locũ ſuũ. reuerſus autẽ
πῆλθεν, ἀποστραφεὶς εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. ἀποστραφεὶς δὲ
et balaac abiit ad ſua.
καὶ βαλαὰκ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτοῦ. Ca. 25.
A Et mãſit iſrael in ſethin: et ɔtaminat' ẽ
Καὶ κατέλυσεν ἰσραὴλ ἐν σαττείν, καὶ ἐβεβηλώθη
populus vt fornicaretur in filias moab. et voca
Joſue.22.d. ὁ λαὸς ἐκπορνεῦσαι εἰς τὰς θυγατέρας μωάβ. καὶ ἐκά
uerũt ipſos ad ſacrificia idolorũ ſuorũ:
λεσαν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν θυσιῶν τῶν εἰδώλων αὐτῶν,
et comedit populus de ſacrificiis eorũ: et adora
καὶ ἔφαγεν ὁ λαὸς τῶν θυσιῶν αὐτῶν, καὶ προσεκύνη
uit idola eorũ: et ſacrificauit iſrael beel
σε τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ ἐτελέσθη ἰσραὴλ τῷ βεελ
phegor: et iratus ẽ furore dñs iſrael: et dixit dñs
φεγώρ, καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος τῷ ἰσραήλ, καὶ εἶπε κύριος τῷ
moyſi: accipe oẽs duces populi et
μωυσῇ, λάβε πάντας τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ λαοῦ καὶ
traduc eos dño cõtra ſolẽ.
παραδειγμάτισον αὐτοὺς κυρίῳ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου.
et auertetur ira furoris dñi ab iſrael.
B καὶ ἀποστραφήσεται ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἀπὸ ἰσραήλ.
et dixit moyſes tribub' iſrael: occidite
Exo.32.f. καὶ εἶπε μωυσῆς ταῖς φυλαῖς ἰσραήλ, ἀποκτείνατε
vnuſquiſq; domeſticũ ſuũ q ſacrificauit beel
ἕκαστος τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ τὸν τετελεσμένον τῷ βεελφε
phegor. et ecce hõ ex filiis iſrael veniẽs ad
γώρ. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐλθὼν προ
duxit frẽz ſuũ ad madianitẽ co
σήγαγεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν μαδιανῖτιν ἐναν
rã moyſe: et corã oĩ cõgregatiõe filiorũ iſrael. ipſi
τίον μωυσῆ, καὶ ἐναντίον πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ. αὐ
aũt flebãt apud hoſtiũ tabernaculi teſtimonii. et vidẽs
τοὶ δὲ ἔκλαιον παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἰδὼν
finees filius eleazar filii aaron ſacerdotis: ſurrexit de medio
φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, ἐξανέστη ἐκ μέσου τῆς
cõgregatiõis. et accipiẽs pugionẽ in manu intrauit poſt
συναγωγῆς, καὶ λαβὼν σιρομάστην ἐν τῇ χειρὶ εἰσῆλθεν ὀπίσω
hoiem iſraelitẽ: in caminũ. et pfodit
τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἰσραηλίτου, εἰς τὴν κάμινον. καὶ ἀπεκέντησεν

D

ait. Robuſtũ quidẽ eſt habitaculũ tuũ: ſed ſi in petra poſueris nidũ tuũ: & fueris electus de ſtirpe cin: quãdiu poteris permanere? Aſſur.n. capiet te. Aſſumptaq; parabola iterũ locutus eſt. Heu quis victurus eſt: quã iſta faciet deus. Venient in trierib' de italia: ſuperabũt aſſyrios: vaſtabũtq; hebreos: & ad extremũ etiã ipſi peribũt. Surrexitq; balaã: & reuerſus eſt in locũ ſuũ. balac quoq; via q venerat rediit.

Ca.25. Morabatur eo tpe iſrael in ſethim: & fornicatus eſt pplſ cũ filiabus moab q vocauerũt eos ad ſacrificia ſua. At illi comederũt & adorauerũt deos earũ. Initiatuſq; eſt iſrael beelphegor. Et iratus dñs ait ad moyſen. Tolle cunctos principes populi: & ſuſpende eos cõtra ſolẽ in patibulis: vt auertatur furor meus ab iſrl. Dixitq; moyſes ad iudices iſrael. Occidat vnuſquiſq; proximos ſuos: qui initiati ſũt beelphegor. Et ecce vnus de filiis iſrael intrauit corã fratribus ſuis ad ſcortũ madianitẽ vidẽte moyſe & oĩ turba filiorũ iſrael: qui flebant ante fores tabernaculi. Qd cũ vidiſſet phinees filius eleazari filii aarõ ſacerdotis: ſurrexit de medio multitudinis. & arrepto pugiõe ingreſſus eſt poſt virum iſraelitem in lupanar: & perfodit

ויאמר איתן מושבך ושים בסלע
קנך׃ כי אם יהיה לבער קין עד
מה אשור תשבך׃ וישא משלו
ויאמר אוי מי יחיה משמו אל׃
וצים מיד כתים וענו אשור וענו
עבר וגם הוא עדי אבד׃ ויקם
בלעם וילך וישב למקמו וגם בלק
הלך לדרכו׃ וישב ישראל Ca.xxv.
בשטים ויחל העם לזנות אל
בנות מואב׃ ותקראן לעם לזבחי
אלהיהן ויאכל העם וישתחוו
לאלהיהן׃ ויצמד ישראל לבעל
פעור ויחר אף יהוה בישראל׃
ויאמר יהוה אל משה קח את כל
ראשי העם והוקע אותם ליהוה
נגד השמש וישב חרון אף יהוה
מישראל׃ ויאמר משה אל
שפטי ישראל הרגו איש אנשיו
הנצמדים לבעל פעור׃ והנה
איש מבני ישראל בא ויקרב
אל אחיו את המדינית לעיני
משה ולעיני כל עדת בני
ישראל והמה בכים פתח אהל
מועד׃ וירא פינחס בן אלעזר בן
אהרן הכהן ויקם מתוך העדה
ויקח רמח בידו׃ ויבא אחר
איש ישראל אל הקבה וידקר

Primitiua heb.: ישב · שום · קנן · היה · שבה · חיה · שום · ציר · ענה · קום · שוב · קום · חלל · זנה · בנה · קרא · אכל · שחה · צמד · חרה · לקח · יקע · שוב · חרה · צמד · בוא · קרב · יעד · בכה · יעד · ראה · קום · לקח · בוא · דקר

Tranſla.Chal.

ואמר תקיף בית מותבך ושוי בכרך תקיף מדורך׃ ארי אם יהא לשיצאה שלמאה
אתוראה ישבינך׃ ונטל מתליה ואמר ווי לחייביא דיחון כד יעבד אלהא ית אלין׃
וציען יצטרחן מן רומאי ויענון לאתור וישעבדון לעבר פרת ואף אנון לעלמא יעבדון׃
וקם בלעם ואזל ותב לאתריה ואף בלק אזל לאורחיה׃ Ca.xxv. ויתיב ישראל
בשטים ושרי עמא למטעי בתר בנת מואב׃ וקראה לעמא לדבחי טעותהון ואכל עמא
וסגידו לטעותהון׃ ואתחבר ישראל לפלחי בעלא פעור ותקיף רוגזא דיי בישראל׃
ואמר יי למשה דבר ית כל רישי עמא ודון וקטול דחייב קטול קדם יי לקבל
שמשא ויתוב תקוף רוגזא דיי מישראל׃ ואמר משה לדייני ישראל קטולו גבר
גברוהי דאתחברו לפלחי בעלא פעור׃ והא גברא מבני ישראל אתא וקריב לות אחוהי
ית מדינתא לעיני משה ולעיני כל כנשתא דבני ישראל ואנון בכן בתרע משכן
זמנא׃ וחזא פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא וקם מגו כנשתא ונסיב רומחא
בידיה׃ ועל בתר גברא בר ישראל לקבתא ובזע

Interp.chal.

et ait: robuſta eſt dom' habitatiõis tue: poneq; in ciuitate fortiſſima hitaculũ tuũ. Si eni fuerit ſalame' in cõſumationẽ: aſſyrius captiuabit te. et aſſũpſit parabolã ſuã et ait. Ve peccatorib' q vixerit qñ faciet de' hec. Et naues veniẽt a romanis: et affligẽt aſſyriam et ſubiiciẽt trans fluuiẽ euphratẽ: et illi quoq; in eternũ peribũt. Surrexitq; balaam et abiit et reuerſus eſt in locũ ſuũ: balac quoq; abiit in viam ſuam. Ca.25.

Morabatur aũt iſrael in ſetim: et cepit ppls fornicari cũ filiab' moab: et vocauerũt populũ ad ſacrificia idolorũ ſuorũ: et comedit popul': et adorauerũt idola eorũ. Cõiunctuſq; ẽ iſrael cultorib' beelphegor: et iratus eſt furor dñi ɔtra iſrael. et dixit dñs. Tolle oẽs pncipes populi: et iudica et occide illũ q reus fuerit morte corã dño ɔtra ſolẽ: vt auertatur ira furoris dñi ab iſrael. Dixitq; moyſes iudicibus iſrael. Occidat vnuſquiſq; viros ſuos q cõiuncti ſunt cultoribus beelphegor. Et ecce vir de filiis iſrael venit: et attulit ad fratres ſuos madianitẽ ante oculos moyſi et ante oculos oĩs cõgregationis filiorũ iſrael: et illi flebãt in oſtio tabernaculi federis. Et vidit phinees fili' eleazar filii aaron ſacerdotis: et ſurrexit de medio cõgregationis: et tulit lanceã in manu ſua: et venit poſt virum iſraelitam in lupanar: et perfodit

Primitiua chal.

תקף · שוה · דור · שבה · חוב · חיה · צרח · ענה · שעבד · קום · תוב · שרא · טעה · חבר · ראש · חוב · תוב · דון · חבר · כנש · שכן · קום · נוח · על

את שניהם את איש ישראל
ואת האשה אל קבתה ותעצר
המגפה מעל בני ישראל׃ ויהיו
המתים במגפה ארבעה ועשרים
אלף׃ וידבר יהוה אל משה
לאמר׃ פינחס בן אלעזר בן
אהרן הכהן השיב את חמתי
מעל בני ישראל בקנאו את
קנאתי בתוכם ולא כליתי את
בני ישראל בקנאתי׃ לכן אמר
הנני נתן לו את בריתי שלום׃
והיתה לו ולזרעו אחריו ברית
כהנת עולם תחת אשר קנא
לאלהיו ויכפר על בני ישראל׃
ושם איש ישראל המכה אשר
הכה את המדינית זמרי בן סלוא
נשיא בית אב לשמעני׃ ושם
האשה המכה המדינית כזבי
בת צור ראש אמות בית אב
במדין הוא׃ וידבר יהוה אל
משה לאמר׃ צרור את המדינים
והכיתם אותם׃ כי צררים הם
לכם בנכליהם אשר נכלו לכם
על דבר פעור ועל דבר כזבי
בת נשיא מדין אחתם המכה
ביום המגפה על דבר פעור׃

Ca. xxvi.

ויהי אחרי המגפה

ambos ſimul virum ſcilicet & mulierem in locis genitalibus. Ceſſauitq́ plaga a filiis iſrael. & occiſi ſunt viginti quattuor milia hominū. Dixitq́ dn̄s ad moyſen. Phinees filius eleazari filii aarō ſacerdotis auertit iram meam a filiis iſrael: quia zelo meo cōmotus ē contra eos: vt non ipſe delerē filios iſrael i zelo meo. Idcirco loq̄re ad eum. Ecce do ei pacē federis mei: & erit tam ipſi q̄ ſemini eius pactum ſacerdotii ſempiternū: quia zelatus eſt pro deo ſuo: & expiauit ſcelus filiorū iſrael. Erat aūt nomē viri iſraelite qui occiſus eſt cum madianitide: zābri filius ſalumi dux de cognatione & tribu ſymeonis. Porro mulier madianitis: q̄ pariter interfecta ē: vocabatur cozbi filia ſur principis nobiliſſimi madianitarum. Locutuſq́ eſt dn̄s ad moyſē dicens. Hoſtes vos ſentiant madianite: & percutite eos: quia & ipſi hoſtiliter egerūt contra vos: & decepere inſidiis per idolum phogor & cozbi filiam ducis madiā ſororē ſuam: que pcuſſa eſt in die plage pro ſacrilegio phogor. Ca. 26

Poſtq̄ noxiorū ſanguis effuſus eſt:

ambos homine iſraelitē: τ
ἀμφοτέρους τόν τε ἄνθρωπον τὸν ἰσραηλίτην, καὶ
mulierē p vuluā ei9: τ ceſſauit
τὴν γυναῖκα διὰ τῆς μήτρας αὐτῆς, καὶ ἐπαύσα C
plaga a filiis iſrael: τ fuerūt
το ἡ πληγὴ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐγένον
mortui in plaga quattuor τ vi- 1. Cor. 10. d.
το οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ πληγῇ τέσσαρες καὶ εἰ
ginti milia. τ locut9 ē dn̄s ad moyſen:
κοσι χιλιάδες. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
dicēs: finees fili9 eleazar filij aaron ſa-
λέγων, φινεὲς ὁ υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱε
cerdotis ſedauit furorē meū a filiis iſ-
ρέως κατέπαυσεν τὸν θυμόν μου ἀπὸ υἱῶν ἰσ
rael cū zelaret meū zelū iter eos:
ραὴλ ἐν τῷ ζηλῶσαί μου τὸν ζῆλον ἐν αὐτοῖς, Eccl. 45. d. 1. Macha. 1. f.
τ nō pdidi filios iſrael in ze
καὶ οὐκ ἐξανήλωσα τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ζή
lo meo. ſic dic: ecce ego do ei
λῳ μου. οὕτως εἶπον, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτῷ
teſtamētū meū teſtamētū pacis: τ erit ei
τὴν διαθήκην μου διαθήκην εἰρήνης, καὶ ἔσται αὐ
τ ſemini eius poſt eū teſtamētū
τῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτὸν διαθήκη
ſacerdotij ſempiterni: qꝛ zelauit deo ſuo: τ
ἱερατείας αἰωνίας, ἀνθ' ὧν ἐζήλωσε τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ
placauit p filiis iſrael. at nomē homi D
ἐξιλάσατο περὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀνθρώ
nis iſraelite pcuſſi: q̄ pcuſſus ē cū
που τοῦ ἰσραηλίτου τοῦ πεπληγότος, ὃς ἐπεπλήγει με
madianitide: zambri: fili9 ſalo: pinceps do
τὰ τῆς μαδιανίτιδος, ζαμβρί, υἱὸς σαλώ, ἄρχων οἴ
m9 familie ſymeō. τ nomē mulieri
κου πατριᾶς συμεών. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ τῇ
madianitidi pcuſſe: cozbi: filia
μαδιανίτιδι τῇ πεπληγυίᾳ, χασβί, θυγάτηρ
ſur: pincipis gētis omoth: dom9 familie eſt
σούρ, ἄρχοντος ἔθνους ὀμώθ, οἴκου πατριᾶς ἐστὶ
madianitaꝝ. τ locut9 ē dn̄s ad moyſē:
τῶν μαδιάν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
dicens: loquere filiis iſrael: dicens:
λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων,
ſuccēſete madianitis: τ pcutite eos:
ἐχθραίνετε τοῖς μαδιηναίοις, καὶ πατάξατε αὐ Infra. 31. b.
qꝛ inimici ſūt ipſi vobis in dolo:
τούς, ὅτι ἐχθραίνουσιν αὐτοὶ ὑμῖν ἐν δολιότητι,
q̄cūq; decipiūt vos p phogor τ p cozbi fili-
ὅσα δολιοῦσιν ὑμᾶς διὰ φογὼρ καὶ διὰ χασβὶ θυγα
am pincipis madian ſororē eoꝝ pcuſſam
τέρα ἄρχοντος μαδιὰν ἀδελφὴν αὐτῶν τὴν πεπληγυῖ
in die plage pp phogor.
αν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πληγῆς διὰ φογώρ. Ca. 26. A
Et factū ē poſt plagā:
καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν πληγήν,

Tranſla. Chal.

ית תרויהון ית גברא בר ישראל וית איתתא למערהא ואתכליאת מותנא מעל בני ישראל׃
והוו דמיתו במותנא עשרין וארבעה אלפין׃ ומליל יי עם משה למימר׃ פינחס בר
אלעזר בר אהרן כהנא אתיב ית חמתי מעל בני ישראל בדקני ית קנאתי ביניהון
ולא שיציתי ית בני ישראל בקנאתי׃ בכן אימר האנא גזר ליה ית קימי שלם׃
ותהי ליה ולבנוהי בתרוהי קים כהנת עלם חלף דקני קדם אלהיה וכפר על בני
ישראל׃ ושום גברא בר ישראל קטילא דאתקטיל עם מדינתא זמרי בר סלוא רב
בית אבא לשמעון׃ ושום איתתא דאתקטילת מדינתא כזבי בת צור ריש
אומין בית אבא במדין הוא׃ ומליל יי עם משה למימר׃ אעיק ית מדינאי ותקטלון
יתהון׃ ארי מעיקין אינון לכון בנכליהון דנכילו לכון על עיסק פעור ועל עיסק כזבי
בת רבא דמדין אחתהון דאתקטילת ביומא דמותנא על עיסק פעור׃
והוה בתר מותנא

Ca. xxvi.

Primitiua chal.

Interp̄. chal.

ambos virum. ſ. iſraelitā τ mulierē per ventrem ſuū: et ceſſauit peſtis a filiis iſrael. Fueruntq; qui mortui ſunt in peſte viginti τ quattuor milia. Locutuſq; eſt dn̄s cum moyſe dicens. Phinees filius eleazari filij aaron ſacerdotis auertit iram meam a filiis iſrael: cum zelauerit zelum meum in medio eorum: vt non conſumerē filios iſrael zelo meo. Idcirco dic ei. ecce ego ſtatuo illi pacē federis mei. eritq; ei τ filiis eius poſt eum pactum ſacerdotij ſempiternum: eo q̄ zelatus eſt coram deo ſuo: τ placauit pro filiis iſrael. Nomen autem viri iſraelite occiſi qui occiſus eſt cum madianitide erat zamri fili9 ſalu principis domus paterne de tribu ſymeonis. Et nomen mulieris madianitidis que occiſa eſt erat cozbi filia ſur qui erat princeps nationis domus paterne in madian. Locutuſq; eſt dominus cum moyſe dicens. Affligite madianitas: τ occidite eos. quia ipſi affixerunt vos inſidiis ſuis quibus inſidiati ſunt cōtra vos per idolum phogor τ per cozbi filiam principis madian ſororē ſuā: que occiſa eſt in die peſtis propter phogor. Ca. 26.

Et factum eſt poſt peſtem:

τ locut9 ē dn̄s ad moyſen: τ ad eleazar
καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν
ſacerdotē: dicēs: accipe ſūmā vniuerſe cōgregatio
ἱερέα, λέγων, λάβε τὴν ἀρχὴν πάσης συναγω
nis filioꝝ iſrael: a viginti ānis τ ſupra:
γῆς υἱῶν ἰσραήλ, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω,
p domos familiaꝝ ipſoꝝ: ois egrediēs S. 1. a.
κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε
ad preliandū in iſrael. τ locut9 ē moy
νος παρατάξασθαι ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε μωυ
ſes τ eleazar ſacerdos cū eis in araboth mo
σῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς μετ' αὐτῶν ἐν ἀραβὼθ μω
ab ſup iordanē cōtra hiericho: dicēs:
ὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ, λέγων,
a viginti ānis τ ſupra: quēadmodū cōſti-
ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω, ὃν τρόπον συνέ
tuit dn̄s moyſi. τ filij iſrael q̄ exi
ταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ ἐ
erūt ex egypto: ruben: primogenit9 iſ-
ξελθόντες ἐξ αἰγύπτου, ῥουβήν, πρωτότοκος ἰσ
rael. filij āt ruben: enoch popul9 enoch Gen. 46. b. Exo. 6. b. 1. Pa. 5. b.
ραήλ: υἱοὶ δὲ ῥουβήν, ἐνὼχ δῆμος τοῦ ἐνὼχ τοῦ
phallu. popul9 phallu: eſron. popul9
φαλλοῦ. δῆμος τοῦ φαλλουί, τῷ ἐσρὼν. δῆμος τοῦ
eſron: charmi: popul9 charmi. hi ru
ἐσρωνί, τῷ χαρμί, δῆμος ὁ τοῦ χαρμί. οὗτοι ῥου
bē populi τ fuit numeratio eoꝝ tria τ
βὴν οἱ δῆμοι καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν τρεῖς καὶ
quadraginta milia τ ſeptingenti τ tri-
τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριά
ginta. τ filij phallu: eliab. τ filij eli-
κοντα. καὶ οἱ υἱοὶ φαλλοῦ, ἐλιάβ. καὶ οἱ υἱοὶ ἐλι
ab: namuel τ dathan τ abirō. hi ſena
άβ, ναμουὴλ καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρών. οὗτοι ἐπί B.
tores cōgregatiōis. hi ſunt qui inſurrexerūt
κλητοι τῆς συναγωγῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπισύστάντες
cōtra moyſen τ aaron in cōgregatiōe core: in
ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν τῇ συναγωγῇ κορέ, ἐν τῇ
rebelliōe dn̄i. τ aperiens t̄ra os ſu-
ἐπιστασίᾳ κυρίου. καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐ
um deuorauit eos: τ core in morte
τῆς κατέπιεν αὐτούς, καὶ κορὲ ἐν τῷ θανάτῳ
cōgregatiōis ei9: qn̄ deuorauit ignis
τῆς συναγωγῆς αὐτοῦ, ὅτε κατέφαγε τὸ πῦρ
quīquaginta τ ducentos: τ facti
τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους, καὶ ἐγενήθη
ſūt in ſigno. at filij core nō mortui ſūt. S. 16. g
σαν ἐν σημείῳ. οἱ δὲ υἱοὶ κορὲ οὐκ ἀπέθανον.
τ filij ſymeō pp̄ls filioꝝ ſymeō na
καὶ οἱ υἱοὶ συμεὼν ὁ δῆμος τῶν υἱῶν συμεὼν τῷ να
muel. pp̄ls namueli:
μουήλ. δῆμος ὁ ναμουηλεί,

dixit dominus ad moyſen & eleazarum filium aarō ſacerdotem. Numerate omnem ſūmam filiorum iſrael a viginti ānis & ſupra p domos & cognatiōes ſuas: cunctos qui poſſunt ad bella procedere. Locuti ſūt itaq́ moyſes & eleazar ſacerdos i cāpeſtribus moab ſuper iordanē cōtra hiericho ad eos q̄ erāt a viginti annis & ſupra: ſicut dn̄s īperarat. quorum iſte eſt numerus. Ruben primogenitus iſrael. Huius filius enoch: a quo familia enochitarū: & phallu a quo familia phalluitarum: & eſrom a quo familia eſromitarum: & charmi a quo familia charmitarū. He ſūt familie de ſtirpe rubē: q̄rū nūerus inuentus eſt quadragīta tria milia & ſeptingēti triginta. Filius phallu: eliab. huius filii namuhel & dathan & abiron. Iſti ſunt dathan & abiron principes populi: qui ſurrexerūt cōtra moyſen & aaron in ſeditiōe chore qn̄ aduerſus dn̄m rebellauerūt: & apiens terra os ſuū deuorauit chore morientibus plurimis: qn̄ cōbuſſit ignis ducētos quinq̄ginta viros. Et factū eſt grande miraculū: vt chore peunte filii illius non perirent. Filii ſymeon per cognationes ſuas namuhel. ab hoc familia namuhelitarum.

ויאמר יהוה אל משה ואל
אלעזר בן אהרן הכהן לאמר׃
שאו את ראש כל עדת בני ישראל
מבן עשרים שנה ומעלה לבית
אבתם כל יצא צבא בישראל׃
וידבר משה ואלעזר הכהן אתם
בערבת מואב על ירדן ירחו
לאמר׃ מבן עשרים שנה ומעלה
כאשר צוה יהוה את משה ובני
ישראל היצאים מארץ מצרים׃
ראובן בכור ישראל בני ראובן
חנוך משפחת החנכי לפלוא משפחת
הפלאי׃ לחצרן משפחת החצרוני
לכרמי משפחת הכרמי׃ אלה
משפחת הראובני ויהיו פקדיהם
שלשה וארבעים אלף ושבע
מאות ושלשים׃ ובני פלוא
אליאב׃ ובני אליאב נמואל ודתן
ואבירם הוא דתן ואבירם
קרואי העדה אשר הצו על משה
ועל אהרן בעדת קרח בהצתם
על יהוה׃ ותפתח הארץ את פיה
ותבלע אתם ואת קרח במות
העדה באכל האש את חמשים
ומאתים איש ויהיו לנס׃ ובני קרח
לא מתו׃ בני שמעון למשפחתם
לנמואל משפחת הנמואלי

Tranſla. Chal.

ואמר יי למשה ולאלעזר בר אהרן כהנא למימר׃ קבילו ית חושבן כל כנשתא
דבני ישראל מבר עשרין שנין ולעילא לבית אבהתהון כל נפיק חילא בישראל׃
ומליל משה ואלעזר כהנא עמהון במישריא דמואב על ירדנא דיריחו
למימר׃ מבר עשרין שנין ולעילא כמא דפקיד יי ית משה ובני ישראל דנפקו
מארעא דמצרים׃ ראובן בוכרא דישראל בני ראובן חנוך זרעית חנוך לפלוא זרעית
פלוא׃ לחצרון זרעית חצרון לכרמי זרעית כרמי׃ אלין זרעית ראובן והוו מניניהון
ארבעין ותלתא אלפין ושבע מאה ותלתין׃ ובני פלוא אליאב׃ ובני אליאב נמואל
ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם מערעי כנישתא דאתכנשו על משה ועל אהרן
בכנישתא דקרח כד אתכנשו על יי׃ ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון וית
קרח במותא דכנישתא כד אכלת אישתא ית מאתן וחמשין גברא והוו לאת׃ ובני
קרח לא מיתו׃ בני שמעון לזרעיתהון לנמואל זרעית נמואל׃

Interp̄. chal.

dixit dn̄s ad moyſen τ ad eleazarū filium aaron ſacerdotis dicens. Accipe ſummā oīs cetus filioꝝ iſrael: a viginti annis τ ſupra per domos patrū ſuoꝝ omniū egredientiū in exercitū in iſrael. Locutuſq; ē moyſes et eleazarus ſacerdos: decreueruntq; nūerare eos in cāpeſtribus moab iuxta iordanē hiericho a viginti annis τ ſupra ſicut dn̄s preceperat moyſi τ filiis iſrael qui egreſſi ſunt de terra egypti. Ruben primogenit9 iſrael: filij ruben: de enoc fuit familia enochitarum: de phalu familia phaluitarū: de eſron familia eſronitarum: de charmi familia charmitarū. He ſunt familie ruben. Et fuit numerus earum quadraginta tria milia τ ſeptingenti τ triginta. Filij autē phalu: eliab et filij eliab nemuel τ datan τ abiram: ipſi ſunt datan et abiram qui vocabātur ad conciliū: qui congregati ſunt contra moyſen τ cōtra aaron in congregatione chore: quando congregati ſunt contra dominū: τ aperuit terra os ſuū τ deglutiuit eos τ chore in morte congregationis: quādo combuſſit ignis ducentos τ quinquaginta viros: τ facti ſunt in ſignū. Filij autem chore non ſunt mortui. Filij ſymeon per familias ſuas: de namuel fuit familia namuelitarum:

Primitiua chal.

לימין משפחת הימיני ליכין
משפחת היכיני לזרח משפחת
הזרחי לשאול משפחת השאולי
אלה משפחת השמעני שנים
ועשרים אלף ומאתים: בני גד
למשפחתם לצפון משפחת הצפוני
לחגי משפחת החגי לשוני
משפחת השוני: לאזני משפחת
האזני לערי משפחת הערי:
לארוד משפחת הארודי לאראלי
משפחת האראלי: אלה משפחת
בני גד לפקדיהם ארבעים אלף רבע
וחמש מאות: בני יהודה ער ואונן מאה
וימת ער ואונן בארץ כנען: ויהיו מות היה
בני יהודה למשפחתם לשלה שפה
משפחת השלני לפרץ משפחת
הפרצי לזרח משפחת הזרחי:
ויהיו בני פרץ לחצרן משפחת
החצרני לחמול משפחת החמולי:
אלה משפחת יהודה לפקדיהם
ששה ושבעים אלף וחמש מאות:
בני יששכר למשפחתם תולע
משפחת התולעי לפוה משפחת
הפוני: לישוב משפחת
הישבי: לשמרן משפחת
השמרני: אלה משפחת יששכר
לפקדיהם ארבעה וששים

& iamin: ab hoc familia iaminitarū. iachin: ab hoc familia iachinitarū. zare ab hoc familia zareitarū. ſaul ab hoc familia ſaulitarum. He ſūt familie de ſtirpe ſymeō: quarū ois nūerus fuit viginti duo milia ducēti. Filii gad per cognatiōes ſuas. ſephon: ab hoc familia ſephonitarū. aggi ab hoc familia aggitarū. ſuni ab hoc familia ſunitarū. ozni ab hoc familia oznitarū. her ab hoc familia heritarum. arod ab hoc familia aroditarū. arihel ab hoc familia arihelitarum. Iſte ſunt familie gad: quarū ois nūerus fuit quadraginta milia quīgēti. Filii iuda her & onan: qui ambo mortui ſunt in terra chanaan. Fueruntq; filii iuda per cognationes ſuas ſela: a quo familia ſelaitarū. phares a quo familia pharesitarū. zare a quo familia zareitarū. Porro filii phares eſron: a quo familia eſronitarū. & amul: a quo familia amulitarū. Iſte ſunt familie iuda quarū ois nūerus fuit ſeptuaginta ſex milia quingenti. Filii iſachar per cognatiōes ſuas. Thola: a quo familia tholaitarum. phua: a quo familia phuaitarum. iaſub: a quo familia iaſubitarum. ſemram: a quo familia ſemramitarū. He ſūt cognationes iſachar: quarum numerus fuit ſexaginta quattuor

iamin ppl's iaminic9. iachin popul9
τῷ ἰαμὶν δῆμος ὁ ἰαμεινί. τῷ ἰαχὶν δῆμος
iachinitar̄. zara popul9 zaranitar̄. ſa-
ὁ ἰαχεινί. τῷ ζαρὰ δῆμος ὁ ζαραί, τῷ σα-
ul popul9 ſaulitic9. hi populi ſyme-
ουλ δῆμος ὁ σαουλί. οὗτοι οἱ δῆμοι συμε-
on ex numeratiōe ipſoꝝ: duo & vi-
ὼν ἐκ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο καὶ εἰ-
ginti milia & ducenti. filii gad: p
κοσι χιλιάδες καὶ διακόσιοι. οἱ υἱοὶ γάδ, κα-
populos ſuos. ſaphon: ppl's ſaphonitic9.
τὰ δήμους αὐτῶν. τῷ σαφών, δῆμος ὁ σαφωνί.
aggi: populus aggitic9. ſuni: popul9
τῷ ἀγγί, δῆμος ὁ ἀγγί. τῷ σουνί, δῆμος ὁ
ſunitic9. aze: ppl's azenitic9. addi: po-
σουνεί. τῷ ἀζέ, δῆμος ὁ ἀζενί. τῷ ἀδδί. δῆ-
pulus additar̄. arodi: popul9 aroditar̄. ari-
μος ὁ ἀδδί. τῷ ἀροάδ, δῆμος ὁ ἀροαδί. τῷ ἀρι-
el: popul9 arielitar̄. hi populi filioꝝ gad:
ἠλ, δῆμος ὁ ἀριηλί. οὗτοι οἱ δῆμοι υἱῶν γάδ,
ex numeratione ipſoꝝ quadraginta mi-
ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τεσσαράκοντα χι-
lia & quingenti. filii iuda: her
λιάδες καὶ πεντακόσιοι. υἱοὶ ἰούδα, ἢρ
& abnā: ſelō: & phares & zarā. &
καὶ αβνάν, σηλών, καὶ φαρὲς καὶ ζαρά. καὶ
mortu9 ē her & abnā in t̄ra chanaā: &
ἀπέθανεν ἢρ καὶ αβνὰν ἐν γῇ χαναάν, καὶ
facti ſūt filii iuda p populos ſuos:
ἐγένοντο υἱοὶ ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν,
ſelō: popul9 ſelonitic9. phares:
τῷ σηλών, δῆμος ὁ σηλωνί. τῷ φαρές,
popul9 pharesitic9. zarā populus zaraitic9.
δῆμος ὁ φαρεσί. τῷ ζαρὰ δῆμος ὁ ζαραί.
& facti ſūt filii phares. aſron: popu
καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ φαρές. τῷ ἀσρών, δῆ-
lus aſronitic9. amul: populus amuli
μος ὁ ἀσρωνί. τῷ ἀμούλ, δῆμος ὁ ἀμου-
tar̄. hi populi iude ſcd̄m nu-
λί. οὗτοι δῆμοι τῷ ἰούδα κατὰ τὴν ἐπι-
meratiōes coꝝ ſex & ſeptuaginta milia
σκοπὴν αὐτῶν ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα χιλιά-
& quingenti. & filii iſachar
δες καὶ πεντακόσιοι. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσσάχαρ
p populos ſuos. thola: populus
κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ θωλά, δῆμος ὁ
tholaitar̄. phua: populus phuaitar̄.
θωλαεί. τῷ φουά, δῆμος ὁ φουαί. τῷ
iaſub: populus iaſubitar̄. ſemran: popu
ἰασούβ, δῆμος ὁ ἰασουβί. τῷ σαμβράν, δῆ-
lus ſemraitar̄. hi populi iſachar ex
μος ὁ σαμβραμί. οὗτοι δῆμοι ἰσσάχαρ ἐξ
numeratione ipſoꝝ quattuor & ſexaginta
ἐπισκέψεως αὐτῶν τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα

C

Geñ. 38. a.

Pritiua. chal. Interp̄. chal.

de iamin familia iaminitarū: de iachin familia iachinitarū: de zare familia zareitarū: de ſaul familia ſaulitarū. He ſunt familie ſymeon: quarū numerus fuit viginti duo milia & ducēti. Filii gad per cognationes ſuas: de ſephon familia ſephonitar̄: de aggi familia aggitarum: de ſuni familia ſunitarū: de ozni familia oznitar̄: ð heri familia heritar̄. de arod familia aroditarū: de areli familia arelitar̄. He ſunt familie filioꝝ gad: quaꝝ nūerus fuit q̄draginta milia & q̄ngenti. Filii iuda her & onan: & mortui ſunt her & onan in terra chanaā. Fuerūtq; filii iuda p cognatiōes ſuas. de ſela familia ſelaitarū: de phares familia pharesitarū: de zare familia zareitar̄. fuerūtq; filii phares: de eſron familia eſronitar̄: de amul familia amulitarum. He ſunt familie iuda quarū nūerus fuit ſeptuaginta & ſex milia & q̄ngenti. Filii iſachar p familias ſuas: de thola familia tholaitarū: de phua familia phuaitarum. de iaſub familia iaſubitarū: de ſemron familia ſemronitarū. He ſunt familie iſachar: quarū numerus fuit ſexaginta quattuor

מנה
מות היה
שית

Tranſla. Chal.

לימין זרעית ימין ליכין זרעית יכין: לזרח זרעית זרח לשאול זרעית שאול: אלין
זרעית שמעון עשרין ותרין אלפין ומאתן: בני גד לזרעיתהון לצפון זרעית צפון
לחגי זרעית חגי לשוני זרעית שוני: לאזני זרעית אזני לערי זרעית ערי: לארוד
זרעית ארוד לאראלי זרעית אראלי: אלין זרעית בני גד למניניהון ארבעין אלפין
וחמש מאה: בני יהודה ער ואונן ומית ער ואונן בארעא דכנען: והוו בני יהודה
לזרעיתהון לשלה זרעית שלה לפרץ זרעית פרץ לזרח זרעית זרח: והוו בני פרץ
לחצרון זרעית חצרון לחמול זרעית חמול: אלין זרעית יהודה למניניהון שבעין
ושית אלפין וחמש מאה: בני יששכר לזרעיתהון לתולע זרעית תולע לפוה זרעית
פוה: לישוב זרעית ישוב לשמרון זרעית שמרון: אלין זרעית יששכר למניניהון
שתין וארבעה

milia & trecenti. filii zabulō p
χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. υἱοὶ ζαβουλὼν κατὰ
populos ſuos. ſared: populus ſareditar̄.
δήμους αὐτῶν. τῷ σαρέδ, δῆμος ὁ σαρεδεί. τῷ
hellon: popul9 hellonitar̄. allel: populus
ἀλλών, δῆμος ὁ ἀλλωνεί. τῷ ἀλληλ, δῆμος ὁ
allelitar̄. hi populi zabulō ex numera
ἀλληλί. οὗτοι οἱ δῆμοι ζαβουλὼν ἐξ ἐπισκέ-
tiōe ipſoꝝ ſexaginta milia & quigen
ψεως αὐτῶν ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ πεντακό-
ti. filii ioſeph p populos ſuos: manaſ-
σιοι. υἱοὶ ἰωσὴφ κατὰ δήμους αὐτῶν, μανασ-
ſes & ephraim. & filii manaſſe. machir:
σῆ καὶ ἐφραΐμ. καὶ υἱοὶ μανασσῆ. τῷ μαχείρ,
populus machiritar̄. & machir genuit ga-
δῆμος ὁ μαχειρί. καὶ μαχεὶρ ἐγέννησε τὸν γα-
laad. galaad populus galaaditicus. & hi
λαάδ. τῷ γαλαὰδ δῆμος ὁ γαλααδί. καὶ οὗ-
filii galaad. iezer: populus iezeritar̄.
τοι υἱοὶ γαλαάδ. τῷ ἀχιεζέρ, δῆμος ἀχιεζερί.
elech: populus elechitar̄. eſrihel: populus
τῷ χελέγ, δῆμος ὁ χελεγί. τῷ ἐσριήλ, δῆμος ὁ
eſrihelticus. ſechē: popul9 ſechemitar̄. ſe
ἐσριηλί. τῷ συχέμ, δῆμος ὁ συχεμί. τῷ σα-
midā: populus ſemiditar̄. opher: populus ophe
μαέρ, δῆμος ὁ σαμαερί. τῷ ὀφέρ, δῆμος ὁ ὀφε-
ritar̄. & ſalpaad filio epher nō fuerūt
ρί. καὶ τῷ σαλπαὰδ υἱῷ ὀφὲρ οὐκ ἐγένοντο
ipſi filii: ſed filie. & hec
αὐτῷ υἱοί, ἀλλ' ἢ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ
nomina filiaꝝ: ſalpaad: maala:
ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλπαάδ, μααλά,
& noa: & egla: & melcha: & therſa.
καὶ νουά, καὶ ἐγλά, καὶ μελχά, καὶ θερσά.
hi populi manaſſe ex numeratiōe ipſoꝝ:
οὗτοι οἱ δῆμοι μανασσῆ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν,
duo & quīquaginta milia & ſeptingē-
δύο καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσι-
ti. hi filii ephraim per populos ſuos.
οι. οὗτοι οἱ υἱοὶ ἐφραΐμ κατὰ δήμους αὐτῶν.
ſuthala: populus ſuthalaiticus. becher:
τῷ σουταλά, δῆμος ὁ σουταλα. τῷ βεχέρ,
populus bechiritar̄. theen: ppl's theenitar̄.
δῆμος ὁ βεχερί. τῷ ταναί, δῆμος ὁ ταναί.
hi filii ſuthala. edem: populus edeniti9.
οὗτοι οἱ υἱοὶ σουταλά. τῷ ἐδέν, δῆμος ὁ ἐδενί.
hi populi ephraim: ex numeratiōe ipſoꝝ duo
οὗτοι οἱ δῆμοι ἐφραΐμ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν δύο

D

Infra. 17. a.

milia trecenti. Filii zabulon per cognatiōes ſuas. Sared: a quo familia ſareditarū. helō: a quo familia helonitarum. ialel a quo familia ialelitarum. He ſunt cognatiōes zabulon: quarum numerus fuit ſexaginta milia quīgēti. Filii ioſeph per cognationes ſuas manaſſe & ephraī. De manaſſe ortus ē machir: a quo familia machiritarū. Machir genuit galaad: a quo familia galaaditarū. Galaad habuit filios iezer: a quo familia iezeritarum. & elech a quo familia elechitarum. & aſrihel a quo familia aſrihelitarum. & ſechē a quo familia ſechemitarum. & ſemida a quo familia ſemidaitarū. & epher a quo familia epheritarū. Fuit āt epher pr̄ ſalphaad: q filios nō habebat ſed tm̄ filias: quarū iſta ſūt nomina maala & noa & egla & melcha & therſa. He ſunt familie manaſſe & numerus earū quinquaginta duo milia ſeptingenti. Filii āt ephraim per cognatiōes ſuas fuerunt hi. Suthala a quo familia ſuthalaitarum. becher a quo familia becheritarū. theen a quo familia theenitarū. Porro filius ſuthala fuit heran: a quo familia herenitarū. He ſunt cognationes filiorū effraim: quarū nūerus fuit trigīta duo

אלף ושלש מאות: בני זבולן
למשפחתם לסרד משפחת
הסרדי לאלון משפחת האלני
ליחלאל משפחת היחלאלי: אלה
משפחת הזבולני לפקדיהם
ששים אלף וחמש מאות: בני
יוסף למשפחתם מנשה ואפרים:
בני מנשה למכיר משפחת
המכירי ומכיר הוליד את גלעד ילד
לגלעד משפחת הגלעדי: אלה בני
גלעד איעזר משפחת האיעזרי
לחלק משפחת החלקי:
ואשריאל משפחת האשראלי
ושכם משפחת השכמי: ושמידע
משפחת השמידעי וחפר משפחת
החפרי: וצלפחד בן חפר לא היו היה
לו בנים כי אם בנות ושם בנות בנה
צלפחד מחלה ונעה חגלה ומלכה
ותרצה: אלה משפחת מנשה
ופקדיהם שנים וחמשים אלף
ושבע מאות: אלה בני אפרים
למשפחתם לשותלח משפחת
השתלחי לבכר משפחת
הבכרי לתחן משפחת התחני:
ואלה בני שותלח לערן
משפחת הערני: אלה משפחת
בני אפרים לפקדיהם שנים שנה

Tranſla. Chal.

אלפין ותלת מאה: בני זבולן לזרעיתהון לסרד זרעית סרד לאלון זרעית אלון
ליחלאל זרעית יחלאל: אלין זרעית זבולן למניניהון שתין אלפין וחמש מאה: בני
יוסף לזרעיתהון מנשה ואפרים: בני מנשה למכיר זרעית מכיר ומכיר אוליד ית
גלעד לגלעד זרעית גלעד: אלין בני גלעד איעזר זרעית איעזר לחלק זרעית חלק:
ואשריאל זרעית אשריאל ושכם זרעית שכם: ושמידע זרעית שמידע וחפר זרעית
חפר: וצלפחד בר חפר לא הוו ליה בנין אילהין בנן ושום בנת צלפחד מחלה נעה
חגלה מלכה ותרצה: אילין זרעית מנשה ומניניהון חמשין ותרין אלפין ושבע מאה:
אילין בני אפרים לזרעיתהון לשותלח זרעית שותלח לבכר זרעית בכר לתחן
זרעית תחן: ואילין בני שותלח לערן זרעית ערן: אילין זרעית בני אפרים למניניהון
תלתין ותרין

Interp̄. chal. Pritiua chal.

milia & trecenti. Filii zabulon per cognatiōes ſuas: de ſared familia ſareditarū: de elon familia elonitar̄: de ialeel familia ialeelitar̄. He ſunt cognationes zabulon: quarū nūerus fuit ſexaginta milia & q̄ngenti. Filii ioſeph p cognationes ſuas manaſſe & ephraim. Filii manaſſe de machir familia machiritarū: & machir gēuit galaad: de galaad familia galaaditar̄. iſti ſunt filii galaad: de iezer familia iezeritar̄: de elech familia elechitarū: de aſriel familia aſrielitarū: de ſechem familia ſechemitarū: de ſemida familia ſemidaitarū: de epher familia epheritar̄. Salphaad aūt fili9 epher nō habuit filios ſed filias. et nomē filiaꝝ ſalphaad: maala & noa: egla: melcha & therſa. He ſūt familie manaſſe. & fuit numerus earū quinquaginta duo milia & ſeptingenti. Iſti ſunt filii ephraim per familias ſuas: de ſutala familia ſutalaitarū: de becher familia becheritarū: de theen familia theenitarum. Iſti ſunt autē filii ſutala: de heran familia heranitarum. He ſunt cognationes filiorum ephraim: & quarū numerus fuit triginta duo

היה בן
מנה

ושלשים אלף וחמש מאות אלה
בני יוסף למשפחתם: בני בנימן
למשפחתם לבלע משפחת הבלעי
לאשבל משפחת האשבלי לאחירם
משפחת האחירמי: לשפופם
משפחת השופמי לחופם משפחת
החופמי: ויהיו בני בלע ארד ונעמן
משפחת הארדי לנעמן משפחת
הנעמי: אלה בני בנימן למשפחתם
ופקדיהם חמשה וארבעים אלף
ושש מאות: אלה בני דן למשפחתם
לשוחם משפחת השוחמי אלה
משפחת דן למשפחתם: כל
משפחת השוחמי לפקדיהם
ארבעה וששים אלף וארבע
מאות: בני אשר למשפחתם
לימנה משפחת הימנה לישוי
משפחת הישוי לבריעה משפחת
הבריעי: לבני בריעה לחבר
משפחת החברי למלכיאל
משפחת המלכיאלי: ושם בת
אשר שרח: אלה משפחת בני
אשר לפקדיהם שלשה וחמשים
אלף וארבע מאות: בני נפתלי
למשפחתם ליחצאל משפחת
היחצאלי לגוני משפחת הגוני:
ליצר משפחת היצרי לשלם

מאה
שפה
היה
רבע
מאה

Trāſla. B. Hiero.

milia quingenti. Iſti ſunt filii ioſeph p familias ſuas. Filii beniamin in cognationibus ſuis: bale a quo familia baleitarum. aſbel a quo familia aſbelitarum. achirā: a quo familia achirāitarū. ſuphā a quo familia ſuphamitarū, vpham a quo familia vphamitarū. Filii bale hered & noemā. de hered familia hereditarū. De noeman familia noemanitarū. Hi ſunt filii beniamī p cognatiões ſuas: quorū nūerus fuit q̄draginta quinq; milia ſexcenti. Filii dan per cognatiões ſuas. ſuhan a quo familia ſuhanitarum. He ſunt cognatiões dan per familias ſuas. Oēs fuere ſuhanite: quorum numerus erat ſexaginta q̄ttuor milia quadringenti. Filii aſer per cognationes ſuas iēna, a quo familia iemnaitarū. ieſſuj a quo familia ieſſuitarū. brie a quo familia bricitarū. Filii brie haber: a quo familia haberitarū. & melchiel a quo familia melchielitarū. Nomen autem filie aſer: fuit ſara. He cognationes filiorum aſer & numerus eorū quinquaginta tria milia quadringenti. Filii neptalim p cognatiões ſuas ieſſihel. a quo familia ieſſihelitarum. guni a quo familia gunitarum iaſer a quo familia iaſeritarū. ſellem: a quo

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

τ triginta milia τ quigenti. hi
καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. οὗ-
populi filiorum ioſeph p populos ſuos. filij
τοι οἱ δῆμοι υἱῶν ἰωσὴφ κατὰ δήμους αὐτῶν. υἱοὶ
beniamin p populos ſuos. bale: popu
βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ βαλὲ, δῆ-
lus baleitarum. aſybel: populus aſybelitarum.
μος ὁ βαλεΐ. τῷ ἀσυβὴλ, δῆμος ὁ ἀσυβηλί.
achirā: populus achiramitarum. ſupha:
τῷ ἀχειράμ, δῆμος ὁ ἀχειρωμί. τῷ σωφὰν,
populus ſuphanitarum. vphā: populus vphamitarum.
δῆμος ὁ σωφανί. τῷ ὀφάμ, δῆμος ὁ ὀφαμί.
τ fuerūt filij bale: hered: τ noemā.
καὶ ἐγένοντο υἱοὶ βαλὲ, ἀδὰρ, καὶ νοεμάν.
hered: populus hereditarum. noemā: populus
τῷ ἀδὰρ, δῆμος ὁ ἀδαρί. τῷ νοεμάν, δῆμος
noemanitarum. hi populi beniamin p populos
ὁ νοεμανί. οὗτοι οἱ δῆμοι βενιαμὶν κατὰ δήμους
ſuos: ex numeratiōe ipſorum quinq; τ qua
αὐτῶν, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν πέντε καὶ τεσ-
draginta milia τ ſexcenti. τ filij
σαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. καὶ υἱοὶ
dan p populos ſuos. ſuhā: populus
δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ σαμεΐ, δῆμος
ſuhamitarum. hi populi dan p populos
ὁ σαμεΐ. οὗτοι οἱ δῆμοι δὰν κατὰ δήμους
ſuos. oēs populi ſuhā p cenſū
αὐτῶν. πάντες οἱ δῆμοι σαμεῒ κατ' ἐπισκοπὴν
eorum quattuor τ ſexaginta milia τ q̄
αὐτῶν τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ τε-
dringenti. filij aſer p populos ſuos. ia-
τρακόσιοι. υἱοὶ ἀσὴρ κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ ἰα-
min: populus iaminitarum. ieſſui: populus ieſ-
μίν, δῆμος ὁ ἰαμινί. τῷ ἰεσουΐ, δῆμος ὁ ἰεσ-
ſuitarum. barie: populus barietarum. hober:
σουΐ. τῷ βαρουά, δῆμος ὁ βαριαΐ. τῷ χοβέρ,
populus hoberitarum. melchiel: populus mel-
δῆμος ὁ χοβερί. τῷ μελχιήλ, δῆμος ὁ μελ-
chielitarum. τ nomen filie aſer:
χιηλί. καὶ τὸ ὄνομα τῆς θυγατρὸς ἀσὴρ,
ſara. hi populi aſer ex numeratione
σάρα. οὗτοι οἱ δῆμοι ἀσὴρ ἐξ ἐπισκέψεως
ipſorum tria τ quīquaginta milia τ
αὐτῶν τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ
quadringenti. filij nephthalim p popu
τετρακόσιοι. οἱ υἱοὶ νεφθαλὶμ κατὰ δή-
los ſuos. ieſſihel. populus ieſſihelitarum.
μους αὐτῶν. τῷ ἀσιὴλ, δῆμος ὁ ἀσιηλί.
guni: populus gunitarum. iaſſer:
τῷ γαυνεΐ, δῆμος ὁ γαυνί. τῷ ἰεσὲρ,
populus iaſſeritarum. ſellem:
δῆμος ὁ ἰεσερί. τῷ σελλήμ,

E

F

Transla. Chal.

אלפין וחמש מאה אלין בני יוסף לזרעיתהון: בני בנימן לזרעיתהון לבלע זרעית
בלעי לאשבל זרעית אשבלי לאחירם זרעית אחירם: לשפופם זרעית שפופם לחופם
זרעית חופם: והוו בני בלע ארד ונעמן זרעית ארד לנעמן זרעית נעמן: אלין בני בנימן
לזרעיתהון ומנייניהון ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה: אלין בני דן לזרעיתהון
לשוחם זרעית שוחם אלין זרעית דן לזרעיתהון: כל זרעית שוחם למנייניהון שתין
וארבעא אלפין וארבע מאה: בני אשר לזרעיתהון לימנה זרעית ימנה לישוי זרעית
ישוי לבריעה זרעית בריעה: לבני בריעה לחבר זרעית חבר למלכיאל זרעית
מלכיאל: ושום בת אשר שרח: אלין זרעית בני אשר למנייניהון חמשין ותלתא
אלפין וארבע מאה: בני נפתלי לזרעיתהון ליחצאל זרעית יחצאל לגוני זרעית גוני:
ליצר זרעית יצר לשלם

Primitiua chal.

מנה רבע
שית

Interp. chal.

milia q̄ngēti. Iſti ſunt filij ioſeph p familias ſuas. filij beniamin p cognatiões ſuas: de bale familia baleitarū: de aſbel familia aſbelitarum: de achiram familia achiramitarum: de ſephuſam familia ſephuſamitarum: de hupham familia huphamitarum. fuerūtq; filij bale: arde et naamā: de arde familia ardeitarum: de naaman familia naamanitarum. Hi ſunt filij beniamin p cognatiões ſuas: quarū nūerus fuit q̄draginta q̄nq; milia τ ſexcēti. Iſti ſunt filij dan p cognatiões ſuas: de ſuhā familia ſuhamitarum. He ſunt familie dan per cognationes ſuas. Oēs q̄ nūerati ſunt de familia ſuhā fuerūt ſexaginta q̄ttuor milia τ q̄dringēti. Filij aſer p cognationes ſuaſ: de tēna familia temnaitarum: de ieſui familia ieſuitarū: de beria familia bereitarum. filiorum berie: de heber familia heberitarum: d malchiel familia malchielitarum. Nomē aūt filie aſer fuit ſara. He ſunt familie filiorum aſer: quarū nūerus fuit q̄nquaginta tria milia τ q̄dringēti. Filij neptali per cognatiões ſuas: de iaſiel familia iaſielitarū: de guni familia gunitarum. de iaſer familia iaſeritarum: de ſillem

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

populus ſellemitarum. hi populi nephthalim: ex
δῆμος ὁ σελλημί. οὗτοι οἱ δῆμοι νεφθαλίμ, ἐξ
numeratione ipſorum q̄draginta quinq; milia
ἐπισκέψεως αὐτῶν τεσσαρακονταπέντε χιλιά-
τ quadrigenti. hec numeratio filiorum iſ
δες καὶ τετρακόσιοι. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις υἱῶν ἰσ-
rael ſexcenta milia τ mille τ ſeptin-
ραὴλ ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ χίλιοι καὶ ἑπτα-
genti τ triginta. τ locutus ē dñs
κόσιοι καὶ τριάκοντα. καὶ ἐλάλησεν κύριος
ad moyſen: dicens: iſtis diuidet terrā
πρὸς μωυσῆν, λέγων, τούτοις μερισθήσεται ἡ γῆ
vt poſſideāt ex numero nominū ipſorum:
κληρονομεῖν ἐξ ἀριθμοῦ ὀνομάτων αὐτῶν, τοῖς
pluribus maiorē dabis hereditatem: τ
πλείοσι πλεονάσεις τὴν κληρονομίαν, καὶ
paucioribus minorē dabis hereditatē eo-
τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσεις τὴν κληρονομίαν αὐ-
rū. vnicuiq; ſicut nūerati ſūt dabitur
τῶν. ἑκάστῳ καθὼς ἐπεσκέπησαν δοθήσεται ἡ
hereditas eorum. p ſortes diuidetur
κληρονομία αὐτῶν. διὰ κλήρων μερισθήσεται ἡ
terra. nominibus: p tribus familiarum ſuarum
γῆ τοῖς ὀνόμασι, κατὰ φυλὰς πατριῶν αὐτῶν
hereditabūt. diuides ex ſorte he-
κληρονομήσουσι. μεριεῖς ἐκ τοῦ κλήρου τὴν κλη-
reditatē eis inter multos τ paucos.
ρονομίαν αὐτοῖς ἀναμέσον πολλῶν καὶ ὀλίγων.
τ filij leui p populos ſuos. ger-
καὶ οἱ υἱοὶ λευῒ κατὰ δήμους αὐτῶν. τῷ γερ-
ſon: ppls gerſonitarum. caath: ppls caa-
σών, δῆμος ὁ γερσωνί. τῷ καάθ, δῆμος ὁ κα-
thitarum. merari: populus meraritarum. hi populi filiorum le
αθί. τῷ μεραρί, δῆμος ὁ μεραρί. οὗτοι οἱ δῆμοι υἱῶν λε-
ui. ppls lobni: populus hebroni: populus mooli.
υΐ. δῆμος ὁ λοβενί, δῆμος ὁ χεβρωνί, δῆμος ὁ μολί,
τ populus muſi: τ populus chori. τ caath
καὶ δῆμος ὁ μουσί, καὶ δῆμος ὁ κορέ. καὶ καάθ
genuit amrā. at nomen vxoris
ἐγέννησε τὸν ἀμβράμ. τὸ δὲ ὄνομα τῆς γυναικὸς
eius: iochabet: filia leui: q̄ peperit
αὐτοῦ, ἰωχαβέδ, θυγάτηρ λευΐ, ἣ ἔτεκε
hos leui in egypto: τ peperit
τούτους τῷ λευῒ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἔτεκεν τῷ
amrā aaron τ moyſen: τ mariam
ἀμβρὰμ τὸν ἀαρὼν καὶ μωυσῆν, καὶ μαριὰμ
ſororē eorum. τ nati ſūt aa-
τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ ἐγεννήθησαν τῷ ἀα-
ron: et nadab: τ abiu: τ eleazar: τ
ρών, ὅ τε ναδάβ, καὶ ἀβιούδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ
ithamar. τ mortuus ē nadab:
ἰθάμαρ. καὶ ἀπέθανεν ναδάβ,

G

Exo. 6.c.

F

Trāſla. B. Hiero.

familia ſellemitarum. He ſunt cognatiões filiorū neptalim per familias ſuas. quorū nūerus quadraginta quinq; milia quadringenti. Iſta eſt ſumma filiorū iſrael qui recenſiti ſunt ſexcenta milia & mille ſeptingenti triginta. Locutuſq; ē dominus ad moyſen dicēs. Iſtis diuidetur terra iuxta numerū vocabulorū i poſſeſſiones ſuas. Pluribus maiorē ptē dabis: & paucioribus minorē. ſingulis ſicut nūc recenſiti ſūt: tradetur poſſeſſio: ita dūtaxat vt ſors terram tribubus diuidat & familiis. Quicquid ſorte cōtigerit: hoc vel plures accipiāt vel pauciores. Hic quoq; ē numerus filiorū leui p familias ſuas. Gerſon: a quo familia gerſonitarum. Caath: a quo familia caathitarum. Merari a quo familia meraritarum. He ſunt familie leui. Familia lobni. familia hebroni. familia mooli. familia muſi. familia chori. At vero caath genuit amram: qui habuit vxorem iochabet filiam leui: que nata eſt ei in egypto. Hec genuit amram viro ſuo filios aaron & moyſen & mariā ſororē eorum. De aaron orti ſunt nadab & abiu & eleazar & ithamar. Quorum nadab

Ter. Heb.

משפחת השלמי: אלה משפחת
נפתלי למשפחתם ופקדיהם
חמשה וארבעים אלף וארבע
מאות: אלה פקודי בני ישראל
שש מאות אלף ואלף שבע
מאות ושלשים: וידבר יהוה אל
משה לאמר: לאלה תחלק הארץ
בנחלה במספר שמות: לרב תרבה
נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו
איש לפי פקדיו יתן נחלתו: אך
בגורל יחלק את הארץ לשמות
מטות אבתם ינחלו: על פי הגורל
תחלק נחלתו בין רב למעט:
ואלה פקודי הלוי למשפחתם
לגרשון משפחת הגרשני לקהת
משפחת הקהתי למררי משפחת
המררי: אלה משפחת לוי
משפחת הלבני משפחת החברני
משפחת המחלי משפחת המושי
משפחת הקרחי וקהת
הולד את עמרם: ושם אשת
עמרם יוכבד בת לוי אשר
ילדה אתה ללוי במצרים ותלד
לעמרם את אהרן ואת משה
ואת מרים אחתם: ויולד לאהרן
את נדב ואת אביהוא את
אלעזר ואת איתמר: וימת נדב

Primitiua heb.

דבר
חלק
ספר רבה
פה נתן
גרל
נטה נחל
פקד שפחה
ילד איש
ילד

Transla. Chal.

זרעית שלם: אלין זרעית נפתלי לזרעיתהון ומנייניהון ארבעין וחמשא אלפין וארבע
מאה: אלין מניני בני ישראל שית מאה ואלף אלפין ושבע מאה ותלתין: ומליל יי
עם משה למימר: לאלין תתפלג ארעא באחסנא במנין שמהן: לסגיאי תסגון
אחסנתהון ולזעירי תזערון אחסנתהון גבר לפום מנינוהי תתיהב אחסנתיה: ברם
בעדבא תתפלג ארעא לשמהת שבטי אבהתהון יחסנון: על פום עדבא תתפלג
אחסנתהון בין סגיאי לזעירי: ואלין מניני ליואי לזרעיתהון לגרשון זרעית גרשון
לקהת זרעית קהת למררי זרעית מררי: אלין זרעית לוי זרעית לבני זרעית חברון
זרעית מחלי זרעית מושי זרעית קרח וקהת אוליד ית עמרם: ושום אתת עמרם
יוכבד בת לוי דילידת יתה ללוי במצרים וילידת לעמרם ית אהרן וית משה וית מרים
אחתהון: ואתיליד לאהרן ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר: ומית נדב

Interp. chal.

familia ſilemitarum. Iſte ſunt cognationes neptali per familias ſuas: τ numerus earum fuit quadraginta quinq; milia τ quadringenti. Hi ſunt filij iſrael qui numerati ſunt ſexcenta milia τ mille τ ſeptingenti τ triginta. Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Iſtis diuides terrā in poſſeſſionē iuxta nūerū noīm eorum. Pluribus maiorē poſſeſſionē dabis: τ paucioribus minorē poſſeſſionē dabis: vnicuiq; iuxta numeratos ſuos dabit poſſeſſio eius. Verūtamē p ſortē diuidet terra p noīa tribuū patrū ſuorum poſſidebit. p ſortē diuidetur poſſeſſio eorū ſiue plures ſiue pauci ſint. Et iſti ſunt filij leui per familias ſuas: de gerſon familia gerſonitarū: de caath familia caathitarū: de merari familia meraritarum. Iſte ſunt familie leui. familia lobni: familia ebrō: familia mooli: familia muſi: familia chore. Caath aūt genuit amram: τ nomen vxoris amrā iocabed filia leui: que nata eſt ei in egypto: τ peperit ex amram aaron τ moyſen τ mariam ſororem eorum. De aaron autem nati ſunt nadab τ abiu: eleazar τ ithamar. Mortuuſq; eſt nadab

Primitiua chal.

מנה רבע
שית
אמר פלג חסן
סגא זער רבב
ילד אתא
אתה ילד מות

ואביהוא בהקריבם אש זרה לפני יהוה ויהיו פקדיהם שלשה ועשרים אלף כל זכר מבן חדש ומעלה כי לא התפקדו בתוך בני ישראל כי לא נתן להם נחלה בתוך בני ישראל אלה פקודי משה ואלעזר הכהן אשר פקדו את בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן הכהן אשר פקדו את בני ישראל במדבר סיני כי אמר יהוה להם מות ימתו במדבר ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון

Ca. xxvii.

ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף ואלה שמות בנתיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל מועד לאמר אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על יהוה בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו למה יגרע שם אבינו

& abiu mortui ſūt cū obtuliſſent ignē alienū corā dn̄o. Fueruntq̄ oēs q̄ nūerati ſūt viginti tria milia generis maſculini ab vno menſe & ſupra: qui nō ſunt recenſiti inter filios iſrael: nec eis cū ceteris data poſſeſſio eſt. Hic eſt numerus filiorū iſrael: q deſcripti ſunt a moyſe & eleazaro ſacerdote in campeſtribus moab ſupra iordanē cōtra hiericho. inter quos nullus fuit eorū q āte nūerati ſūt a moyſe & aaron in deſerto ſinai. Predixerat enī dominus q̄ omnes morerentur in ſolitudine: Nulluſq̄ remanſit ex eis niſi caleb filius iephone & ioſue filius nū. Cap. 27.

Acceſſerunt autem filie ſalphaad: filii epher: filii galaad: filii machir: filii manaſſe: qui fuit filius ioſeph. quarū ſunt noīa: maala & noa & egla & melcha & terſa. ſteterūtq̄ coram moyſe & eleazaro ſacerdote & cunctis principibus populi ad oſtium tabernaculi federis: atq̄ dixerūt. Pr̄ nr̄ mortuus eſt in deſerto. nec fuit in ſeditione que concitata eſt cōtra dn̄m ſub chore: ſed in pctō ſuo mortuus eſt. Hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomē il-

τ abiu cū offerrēt ipſi ignē alienū
καὶ ἀβιοὺδ ἐν τῷ προσφέρειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριον
corā dn̄o in deſerto ſinai. τ fuerūt
ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. καὶ ἐγενήθησαν
et cōnumeratiōe eoꝝ tria τ viginti milia.
ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τρεῖς καὶ εἴκοσι χιλιάδες.
oīſe maſculinū ab vno mēſe τ ſupra. nō enī cō
πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω. οὐ γὰρ συ
numerati ſūt in medio filioꝝ iſrael: q̄ nō
νεπεσκέπησαν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὅτι οὐ
datur eis ſors in medio filioꝝ iſrael. τ
δίδοται αὐτοῖς κλῆρος ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ
hec numeratio moyſi τ eleazar ſacerdotiſ:
αὕτη ἡ ἐπίσκεψις μωυσῆ καὶ ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως,
qui numerauerūt filios iſrael in araboth mo
οἳ ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν ἀραβὼθ μω
ab: in iordane cōtra hiericho. τ in his
ἀβ, ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ. καὶ ἐν τού-
nō erat hō eoꝝ q̄ numerati ſūt a
τοις οὐκ ἦν ἄνθρωπος τῶν ἐπεσκεμμένων ὑπὸ
moyſe τ aarō: q̄s numerauerūt filios
μωυσῆ καὶ ἀαρών, οὓς ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς
iſrael in deſerto ſina: q̄ dixit dn̄s ipſis
ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ, ὅτι εἶπε κύριος αὐτοῖς
morte morientur in deſerto τ nō fuit
θανάτῳ ἀποθανοῦνται ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ οὐ κατε-
relictus ex eis neq̄ vn⁹. p̄terq̄ chaleb filius
λείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. πλὴν χαλὲβ ὁ υἱὸς
iephone τ ioſue filius nū.
ἰεφοννὴ καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ. Ca. 27.
Et accedētes filie ſalphaad fi
Καὶ προσελθοῦσαι αἱ θυγατέρες σαλπαὰδ υἱ-
lij epher: filij galaad: filij machir: populi
οῦ ὀφέρου, υἱοῦ γαλαάδ, υἱοῦ μαχείρ, τοῦ δήμου
manaſſe: filioꝝ ioſeph. τ hec noīa
μανασσῆ, τῶν υἱῶν ἰωσήφ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα
eaꝝ: mala: τ noa: τ egla: τ melcha: τ
αὐτῶν, μααλά, καὶ νουά, καὶ αἰγλά, καὶ μελχά, καὶ
therſa. τ ſtātes corā moyſe: τ corā eleazar
θερσά. καὶ στᾶσαι ἔναντι μωυσῆ, καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ
ſacerdote: τ corā p̄ncipibus: τ corā oīſ
ἱερέως, καὶ ἔναντι τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔναντι πάσης
cōgregatiōe in hoſtio tabnaculi teſtimonij:
τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου,
dicunt: pater nr̄ mortuus ē i deſerto: τ
λέγουσιν, ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀπέθανεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
ipſe nō erat in medio cōgregatiōis q̄ ſurre
οὗτος οὐκ ἦν ἐν μέσῳ τῆς συναγωγῆς τῆς ἐπισυ-
xit corā dn̄o in cōgregatiōe core: q̄ pp
στάσης ἔναντι κυρίου ἐν τῇ συναγωγῇ κορέ, ὅτι δι'
peccatū ſuū mortu⁹ ē. τ filij nō fuerūt ei
ἁμαρτίαν αὐτοῦ ἀπέθανεν. καὶ υἱοὶ οὐκ ἐγένοντο αὐ-
ne deleatur nomē pr̄is nr̄i
τῷ, μὴ ἐξαλειφθήτω τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ἡμῶν

ē. 3. a. — ē. 20. d. Infra. 36. a. Ioſ. 17. a. — ē. 16. c.

Trāſla. Chal.

ואביהוא בקרוביהון אישתא נוכריתא קדם יי והוו מנייניהון עשרין ותלתא אלפין כל דכורא מבר ירחא ולעילא ארי לא אתמניאו בגו בני ישראל ארי לא אתיהב להון אחסנא בגו בני ישראל אלין מנייני משה ואלעזר כהנא דמנו ית בני ישראל במישריא דמואב על ירדנא דירחו ובאלין לא הוה גבר ממנייני משה ואהרן כהנא דמנו ית בני ישראל במדברא דסיני ארי אמר יי להון ממת ימותון במדברא ולא אשתאר מנהון אנש אלהן כלב בר יפנה ויהושע בר נון

Ca. xxvij.

וקריבא בנת צלפחד בר חפר בר גלעד בר מכיר בר מנשה לזרעית מנשה בר יוסף ואלין שמהת בנתיה מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה וקמא קדם משה וקדם אלעזר כהנא וקדם רברביא וכל כנשתא בתרע משכן זמנא למימר אבונא מית במדברא והוא לא הוה בגו כנשתא דאזדמנו על יי בכנשתא דקרח ארי בחוביה מית ובנין לא הוו ליה למה יתמנע שמא דאבונא

Interp̄. chal.

et abiu: cum obtuliſſent ignē alienū corā dn̄o. Et fuit numerus eoꝝ viginti tria millia omniū maſculoꝝ ab vno menſe τ ſupra: q̄ non fuerūt numerati in medio filioꝝ iſrael: neq̄ ei data eſt eis poſſeſſio in medio filioꝝ iſrael. Hi ſunt quos numerauerūt moyſes τ eleazar ſacerdos qū numerauerūt filios iſrael in cāpeſtribus moab iuxta iordanē hiericho. Et in his non fuit vir eoꝝ qui numerati ſunt a moyſe τ aaron ſacerdote: qui numerauerūt filios iſrael in deſerto ſinai. Dixerat enī dn̄s q̄ morte morerentur in ſolitudine: et nullus vir remaneret ex eis: niſi caleb filius iephone τ ioſue filius nun. Ca. 27.

Acceſſerunt autē filie ſalphaad filij epher filij galaad filij machir filij manaſſe de cognationibus manaſſe filij ioſeph: et hec ſunt noīa filiaꝝ eius. Maala: noa: τ egla τ melcha τ therſa. Et ſteterūt coram moyſe τ eleazaro ſacerdote τ corā principibus et omni cetu in oſtio tabernaculi federis: dicentes. Pater nr̄ mortu⁹ eſt in deſerto: et ipſe nō fuit in medio cōgregationis eoꝝ qui cōuenerūt ɔtra dn̄m in cōgregatione chore: quia in pctō ſuo mortuus eſt: τ nō fuerunt ei filij. Cur tollitur nomen patris noſtri

מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה לנו אחזה בתוך אחי אבינו ויקרב משה את משפטן לפני יהוה ויאמר יהוה אל משה לאמר כן בנות צלפחד דברת נתן תתן להם אחזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את נחלת אביהן להן ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשארו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה יהוה את משה ויאמר יהוה אל משה עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל וראיתה אתה ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך כאשר מריתם פי במדבר צן במריבת העדה להקדישני במים לעיניהם הם מי מריבת קדש מדבר צן וידבר משה אל יהוה לאמר

lius de familia ſua: q̄a non habet filiū! Date nobis poſſeſſionē īter cognatos pr̄is nr̄i. Retulitq̄ moyſes cām earū ad iudiciū dn̄i. Qui dixit ad eum. Iuſtā rē poſtulāt filie ſalphaad. Da eis poſſeſſionem inter cognatos patris ſui: & ei in hereditatem ſuccedant. ad filios autem iſrael loqueris hec. Homo cum mortuus fuerit abſq̄ filio: ad filiam eius tranſibit hereditas. ſi filiam non habuerit: habebit ſucceſſores fratres ſuos. q̄ ſi & fratres nō fuerint: dabitis hereditatē frībus pr̄is eius. Si autem nec patruos habuerit: dabitur hereditas his qui ei p̄ximi ſunt. Eritq̄ hoc filiis iſrael ſanctum lege p̄petua: ſicut p̄cepit dn̄s moyſi. Dixit quoq̄ dominus ad moyſen. Aſcēde in montem iſtum abarī: & cōtemplare inde terram quam daturus ſū filiis iſrael. Cumq̄ videris eam: ibis & tu ad populum tuum ſicut iuit frater tu⁹ aaron. quia offendiſtis me in deſerto ſin in contradictiōe multitudinis: nec ſctificare me voluiſtis coram ea ſuper aquas. He ſūt aq̄ cōtradictiōis in cades deſerti ſin. Cui rn̄dit moyſes.

de medio populi ſui: q̄ nō eſt ei fili⁹.
ἐκ μέσου τοῦ δήμου αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ υἱός.
date nobis poſſeſſionē in medio fratrū pr̄is
B δότε ἡμῖν κατάσχεσιν ἐν μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς ἡ-
nr̄i. τ retulit moyſes iudiciū eaꝝ
μῶν. καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὴν κρίσιν αὐτῶν
corā dn̄o. τ locut⁹ ē dn̄s ad moyſen:
ἔναντι κυρίου. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
dicēs recte filie ſalphaad locute ſunt.
λέγων, ὀρθῶς θυγατέρες σαλπαὰδ λελαλήκασι.
donū dabis eis: poſſeſſionē hereditatis in
δόμα δώσεις αὐταῖς, κατάσχεσιν κληρονομίας ἐν
medio fratrū pr̄is ſui: τ adiudicabis
μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς αὐτῶν, καὶ περιθήσεις
ſortē pr̄is ſui eis. τ
τὸν κλῆρον τοῦ πατρὸς αὐτῶν αὐταῖς. καὶ τοῖς
filijs iſrael loq̄ris: dicēs: hō ſi mortu⁹ fuerit: τ
υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων, ἄνθρωπος ἐὰν ἀποθάνῃ, καὶ
filius nō fuerit ei: apponetis hereditatē eius
υἱὸς μὴ ᾖ αὐτῷ, περιθήσετε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῇ
filie ſue. ſi aūt nō fuerit ei filia: dabitis
θυγατρὶ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ αὐτῷ θυγάτηρ, δώσετε τὴν
hereditatē ſuā fratri ſuo. ſi aūt nō fuerint
κληρονομίαν αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν
ei fratres: dabitis hereditatē eius
αὐτῷ ἀδελφοί, δώσετε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῷ
fratri pr̄is ſui. ſi aūt nō fuerit frēs pr̄is
ἀδελφῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς
eius: dabitis hereditatē eius cognato p̄ximo
αὐτοῦ, δώσετε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ τῷ οἰκείῳ τῷ ἔγγι-
C ſuo de tribu ſua: vt poſſideat q̄ illius. τ
στα αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ, κληρονομήσειν τὰ αὐτοῦ. καὶ
erit hoc filijs iſrl̄ iuſtificatio iudicij: ſicut pre-
ἔσται τοῦτο τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ δικαίωμα κρίσεως, καθὰ συ-
cepit dn̄s moyſi. τ dixit dn̄s ad moyſen: aſ
νέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἀνά-
cēde in mōtē qui in vltra iordanē: hic mōs
βηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, τοῦτο ὄρος
nabo: τ vide terrā chanaā: q̄ ego do
ναβαῦ, καὶ ἴδε τὴν γῆν χαναάν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς
filijs iſrael in poſſeſſione: τ videbis eā: τ ad-
υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν κατασχέσει, καὶ ὄψῃ αὐτήν, καὶ προσ-
deris ad populū tuū τ tu: quemadmodū poſit⁹ ē aa
τεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου καὶ σύ, καθάπερ ἐτέθη ἀα-
rō frater tu⁹ in hor mōte: q̄ trāgreſſi eſtis
ρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν ὢρ τῷ ὄρει, διότι παρέβητε τὸ
verbū meū in deſerto ſin: cū reſiſteretis con-
ῥῆμά μου ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν, ἐν τῷ ἀντιπίπτειν τῇ συ-
gregatiōi ne ſctificaret me. nō ſctificaſtis me in a-
ναγωγῇ τοῦ ἁγιάσαι με. οὐκ ἡγιάσατέ με ἐπὶ τῷ ὕ-
quā corā eis. hec eſt aqua ɔtradictiōis cades
δατι ἔναντι αὐτῶν. τοῦτό ἐστιν ὕδωρ ἀντιλογίας κάδης
in deſerto ſin. τ dixit moyſes ad dn̄m:
ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον,

Tranſla. Chal.

מגו זרעיתיה ארי לית ליה בר הב לנא אחסנא בגו אחי אבונא וקריב משה ית דינהן קדם יי ואמר יי למשה למימר יאות בנת צלפחד ממללן מיתן תתן להון אחסנת אחסנא בגו אחי אבוהון ותעבר ית אחסנת אבוהן להן ועם בני ישראל תמליל למימר גבר ארי ימות ובר לית ליה ותעברון ית אחסנתיה לברתיה ואם לית ליה ברתא ותתנון ית אחסנתיה לאחוהי ואם לית ליה אחין ותתנון ית אחסנתיה לאחי אבוהי ואם לית אחין לאבוהי ותתנון ית אחסנתיה לקריביה דקריב ליה מזרעיתיה ויירת יתה ותהי לבני ישראל לגזירת דין כמא דפקיד יי ית משה ואמר יי למשה סק לטורא דעבראי הדין וחזי ית ארעא דיהבית לבני ישראל ותחזי יתה ותתכניש לעמך אף את כמא דאתכניש אהרן אחוך כמא דסרבתון על מימרי במדברא דצין במצות כנשתא לקדשותי במיא לעיניהון אינון מי מצות רקם מדברא דצין ומליל משה קדם יהוה למימר

Interp̄. chal.

de medio conationis ſue quia non habet filium? da nobis poſſeſſionē inter fratres patris nr̄i. Retulitq̄ moyſes cauſam earū corā dn̄o. Et ait dn̄s ad moyſen dicēs. recte loquunt̄ filie ſalphaad: da eis poſſeſſiōes hereditatis inter fratres pr̄is earū: τ transferes ad eas hereditatē patris earū. et cum filijs iſrael loqueris dicens. Si mortuus fuerit vir τ filius ei nō fuerit: transferetis poſſeſſionē eius ad filiā ſuā. et ſi nō fuerit ei filia: dabitis poſſeſſionē eius fratrib⁹ ſuis. et ſi non habuerit fratres: dabitis poſſeſſiones eius fratribus patris ſui. Si aūt pater eius nō habuerit fratres: dabitis poſſeſſionē eius conſanguineo qui propinquior eſt ei de cognatione ſua: τ hereditabit eam. et erit filijs iſrael in decretū iudicij: ſicut precepit dn̄s moyſi. Dixitq̄ dn̄s ad moyſen. Aſcende in montē iſtū abarim: τ vide terrā quā dedi filijs iſrael: videbiſq̄ eā. et colligeris quoq̄ tu ad populū tuū: ſicut collectus eſt aaron frater tuus: quia preuaricati eſtis in verbū meum in deſerto ſin in cōtradictione cōgregationis: nec ſanctificaſtis me in aquis ante oculos eorum. He ſunt aque cōtradictionis in cades deſerti ſin. Locutuſq̄ eſt moyſes coram domino dicens.

יפקד יהוה אלהי הרוחת לכל
בשר איש על העדה: אשר יצא
לפניהם ואשר יבא לפניהם
ואשר יוציאם ואשר יביאם
ולא תהיה עדת יהוה כצאן אשר
אין להם רעה: ויאמר יהוה אל
משה קח לך את יהושע בן נון
איש אשר רוח בו וסמכת את
ידך עליו: והעמדת אתו לפני
אלעזר הכהן ולפני כל העדה
וצויתה אתו לעיניהם: ונתתה
מהודך עליו למען ישמעו כל
עדת בני ישראל: ולפני אלעזר
הכהן יעמד ושאל לו במשפט
האורים לפני יהוה על פיו יצאו
ועל פיו יבאו הוא וכל בני
ישראל אתו וכל העדה: ויעש
משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח
את יהושע ויעמדהו לפני אלעזר
הכהן ולפני כל העדה: ויסמך את
ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר
יהוה ביד משה:

Cap. xxviii.

וידבר יהוה אל משה לאמר:
צו את בני ישראל ואמרת
אלהם את קרבני לחמי לאשי
ריח ניחחי תשמרו להקריב
לי במועדו: ואמרת להם זה

Prouideat dñs deus ſpirituū oīs carnis hominē qui ſit ſup multitudinē hāc: & poſſit exire & intrare ante eos: & educere eos vel introducere: ne ſit populus dñi ſicut oues abſq; paſtore. Dixitq; dominus ad eum. Tolle ioſue filiū nun virum ī quo eſt ſpūs: & pone manū tuā ſup eū. Qui ſtabit coram eleazaro ſacerdote & omni multitudine: & dabis ei precepta cūctis videntibus & partē glorie tue: vt audiat eū omnis ſynagoga filiorū iſrael. Pro hoc ſi qd agēdū erit eleazar ſacerdos cōſulet dominum. Ad verbū eius egredietur & ingredietur ipſe & omnes filii iſrael cū eo & cetera multitudo. Fecit moyſes vt ꝓcepat dominus. Cunq; tuliſſet ioſue: ſtatuit eū corā eleazaro ſacerdote & oī frequētia populi: & īpoſitis capiti eius manibus cuncta replicauit que mandauerat dñs. Cap. 28.

Dixit quoq; dñs ad moyſen: Precipe filiis iſrael & dices ad eos. Oblationē meam & panes & incēſum odoris ſuauiſſimi offerte per tempora ſua. Hec ſunt

conſideret dñs deus ſpūum τ
ἐπισκεψάσθω κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ
omīs carnis: hoīem ſup cōgregationē
πάσης σαρκός, ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς συναγωγῆς
hanc: qui exibit ante faciē eoꝝ:
ταύτης, ὅστις ἐξελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν,
τ qui introibit ante faciē eoꝝ: τ qui
καὶ ὅστις εἰσελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ὅστις
educet eos: τ qui inducet eos: τ nō
ἐξάξει αὐτούς, καὶ ὅστις εἰσάξει αὐτούς, καὶ οὐκ
erit cōgregatio dñi ſicut oues: qb⁹ nō
ἔσται ἡ συναγωγὴ κυρίου ὡσεὶ πρόβατα, οἷς οὐκ
eſt paſtor. τ locutus ē dñs ad moyſen: dicēs: accipe ad teipm ioſue filiū num: hominē qui hꝫ ſpūm in ſeipſo: τ impones
ἔστι ποιμήν. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε πρὸς ἑαυτὸν ἰησοῦν υἱὸν ναυῆ, ἄνθρωπον ὃς ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐπιθήσεις τὰς
man⁹ tuas ſup eū: τ ſtatues eū corā eleazar ſacerdote: τ corā omī cōgregatiōe: τ precipies ei corā eis: τ dabis ex gl̃ia tua ſup eū: vt audiant eū filij iſrael. τ corā eleazar
χεῖράς σου ἐπ' αὐτῷ, καὶ στήσεις αὐτὸν ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι πάσης τῆς συναγωγῆς, καὶ ἐντελῇ αὐτῷ ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσεις τῆς δόξης σου ἐπ' αὐτόν, ὅπως ἂν εἰσακούσωσιν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ
ſacerdote ſtabit. τ interrogabūt eū iudiciū manifeſtoꝝ corā dño. in ore eius exibūt: τ in ore eius intrabunt ipſe τ oēs filij iſrael vnanimiter: τ omīs cōgregatio: τ fecit moyſes: ſicut precepit ei dñs. τ aſſumēs ioſue ſtatuit eū corā eleazar ſacerdote τ corā omni cōgregatiōe: τ impoſuit manus ſuas ſup eū: τ cōſtituit eū ſicut precepit dñs moyſi.
ἱερέως στήσεται, καὶ ἐπερωτήσουσιν αὐτὸν τὴν κρίσιν τῶν δήλων ἔναντι κυρίου. ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ ἐξελεύσονται, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ εἰσελεύσονται αὐτὸς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὁμοθυμαδόν, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή, καὶ ἐποίησε μωυσῆς, καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ κς. καὶ λαβὼν τὸν ἰησοῦν ἔστησεν αὐτὸν ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως καὶ ἔναντι πάσης συναγωγῆς, καὶ ἐπέθηκε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ συνέστησεν αὐτὸν καθάπερ συνέταξεν κύριος τῷ μωυσῇ. Ca. 28.

Et locut⁹ ē dñs ad moyſen: dicēs: precipe filijs iſrl: τ loq̄ris ad eos: dicēs: dona mea oblatōes meas libatiōes meas in odorē ſuauitatis ſeruabitis offerre mihi in feſtiuitatib⁹ meis. τ dices ad eos: hec
Καὶ ἐλάλησε κς πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰηλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, λέγων, τὰ δῶρά μου δόματά μου καρπώματά μου εἰς ὀσμὴν εὐωδίας διατηρήσετε προσφέρειν μοι ἐν ταῖς ἑορταῖς μου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ταῦτα

Tranſla. Chal.

ימני יי אלהא רוחיא לכל בשרא גברא על כנשתא׃ דיפוק קדמיהון ודיעול קדמיהון ודיפקינון ודיעלינון ולא תהי כנשתא דיי כענא דלית להון רעי׃ ואמר יי למשה דבר לך ית יהושע בר נון גברא דרוח נבואה ביה ותסמוך ית ידך עלוהי׃ ותקים יתיה קדם אלעזר כהנא וקדם כל כנשתא ותפקיד יתיה לעיניהון׃ ותתן מזיוך עלוהי בדיל דיקבלון מניה כל כנשתא דבני ישראל׃ וקדם אלעזר כהנא יקום וישאל ליה בדין אוריא קדם יי על מימריה יהון נפקין ועל מימריה יהון עלין הוא וכל בני ישראל עמיה וכל כנשתא׃ ועבד משה כמא דפקיד יי יתיה ודבר ית יהושע ואקימיה קדם אלעזר כהנא וקדם כל כנשתא׃ וסמך ית ידוהי עלוהי ופקדיה כמא דמליל יי בידא דמשה׃ Ca. xxviii. ומליל יי עם משה למימר׃ פקיד ית בני ישראל ותימר להון ית קורבני קרבן סדר לחמי לקורבני דמתקבלא ברעוא תטרון לקרבא קדמי בזמניה׃ ותימר להון דין

Primitiua chal.

סנה נפק עול · הוה עאן רעה · סמך קום · פקד נתן · קבל שאל · דון אמר הוה · עול · אמר · קבל רעה נטר

Interp. chal.

cōſtituat dñs deus ſpirituū oīs carnis virū ſup cetū qui egrediatur ante eos τ qui ingrediat ante eos: et qui educat eos: τ qui inducat eos: vt nō ſit cetus dñi ſicut oues q̄bus nō eſt paſtor. Dixitq; dñs ad moyſen. Tolle ioſue filiū nun virū in quo ē ſpūs ꝓphetie: et impones manū tuā ſup eum: τ ſtatues eū corā eleazaro ſacerdote τ corā oī cetu: τ precipies ei ante oculos eoꝝ. Dabiſq; de ſplēdore tuo ſup eo: vt obediāt ei oīs cōgregatio filioꝝ iſrael. Et corā eleazaro ſacerdote ſtabit: vt cōſulat pro eo in iudicio illuminatiōis corā dño. ad verbū eius egredientur: τ ad verbū ei⁹ ingredientur ipſe τ oēs filij iſrael cum eo τ omnis cetus. Fecitq; moyſes ſicut ei preceperat dñs: τ tulit ioſue: et ſtatuit eum coram eleazaro ſacerdote τ coram omni cetu: τ impoſuit manus ſuas ſup eum: τ precepit ei: ſicut locutus fuerat dñs per manū moyſi. Ca. 28.

Locutuſq; eſt dominus cum moyſe dicens. Precipe filijs iſrael et dices ad eos. Oblationem meam panemq; ſtatutum in oblationes meas vt ſuſcipiatur voluntarie obſeruabitis vt offeratis coram me in tempore ſuo. Diceſq; ad eos. Hec eſt

oblatiōes quas adducetis dño: agnos anniculos imaculatos duos ꝑ diē in holocauſtū aſſidue. agnū vnū facies mane. τ agnū ſcdm facies ad veſpaꝫ. τ facies decimā ptē ephi ſimilā in ſacrificiū cōfectā in oleo quarta pte hin. holocauſtū aſſiduitatis: factū in mōte ſinai: in odorē ſuauitatis dño. τ libamē eius quartā ptē hin agno vni. in ſcto libabis libatione ſicera dño. τ agnū ſcdm facies ad veſpaꝫ ſm ſacrificiū eius τ ſm libatiōes ei⁹ facies in odorē ſuauitatis dño. τ die ſabbatoꝝ adducetis duos agnos anniculos imaculatos. τ duas decimas ſimile cōfecte oleo in ſacrificiū: τ libatione eius holocauſtū ſabbatoꝝ in ſabbatis: in holocauſto ſempiterno τ libatione eius. τ in neomenijs adducetis holocauſtū dño vitulos ex bob⁹ duos: τ arietē vnū: agnos āniculos ſeptē imaculatos. tres decimas ſimile cōfecte ī oleo vitulo vni. τ duas decimas ſimile cōfecte oleo arieti vni. τ decimā ſimile ad ſacrificiū cōfecte in oleo

τὰ καρπώματα ἃ προσάξετε κυρίῳ, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν εἰς ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχῶς. τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τὸ πρωΐ. καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν. καὶ ποιήσεις τὸ δέκατον τοῦ οἴφει σεμίδαλιν εἰς θυσίαν ἀναπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ τετάρτῳ τοῦ ἴν. ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ, ἡ γενομένη ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τὸ τέταρτον τοῦ ἴν τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί. ἐν τῷ ἁγίῳ σπείσεις σπονδὴν σικέρα κυρίῳ. καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν κατὰ τὴν θυσίαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ ποιήσετε εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προσάξετε δύο ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους. καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ ὁλοκαύτωμα σαββάτων ἐν τοῖς σαββάτοις, ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντὸς καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, καὶ κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. τρία δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί. καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ κριῷ τῷ ἑνί. καὶ δέκατον σεμιδάλεως εἰς θυσίαν ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ

ſacrificia que offerre debetis. Agnos anniculos īmaculatos duos quotidie ī holocauſtū ſempiternū: vnum offeretis mane & alterum ad veſperum: decimā partem ephi ſimile: que cōſperſa ſit oleo puriſſimo: & habeat quartā ptē hin. Holocauſtum iuge eſt qd̄ obtuliſtis in mōte ſinaí in odorē ſuauiſſimū īcēſi dñi. Et libabitis vini q̄rtā ptem hin per agnos ſingulos in ſctūario dñi. Alterūq; agnū ſimiliter offeretis ad veſperam iuxta oēm ritū ſacrificii matutini & libamentorū ei⁹ oblationē ſuauiſſimi odoris domīo. Die āt ſabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos: & duas decimas ſimile oleo cōſperſe in ſacrificio: & liba q̄ rite fundūtur ꝑ ſingula ſabbata in holocauſtum ſēpiternū. In calendis āt. i. in menſium exordiis offeretis holocauſtū dño: vitulos de armento duos: arietem vnum: agnos āniculos ſeptē īmaculatos: & tres decimas ſimile oleo conſperſe in ſacrificio per ſingulos vitulos. & duas decimas ſimile oleo conſperſe per ſingulos arietes. & decimam decime ſimile ex oleo in ſacrificio

האשה אשר תקריבו ליהוה
כבשים בני שנה תמימם שנים
ליום עלה תמיד: את הכבש אחד
תעשה בבקר ואת הכבש השני
תעשה בין הערבים: ועשירית
האיפה סלת למנחה בלולה
בשמן כתית רביעת ההין: עלת
תמיד העשיה בהר סיני לריח
ניחח אשה ליהוה: ונסכו רביעת
ההין לכבש האחד בקדש הסך
נסך שכר ליהוה: ואת הכבש
השני תעשה בין הערבים
כמנחת הבקר וכנסכו תעשה
אשה ריח ניחח ליהוה:
וביום השבת שני כבשים בני
שנה תמימם ושני עשרנים
סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו:
עלת שבת בשבתו על עלת
התמיד ונסכה: ובראשי חדשיכם
תקריבו עלה ליהוה פרים בני
בקר שנים ואיל אחד כבשים
בני שנה שבעה תמימם: ושלשה
עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן
לפר האחד ושני עשרנים
סלת מנחה בלולה בשמן
לאיל האחד: ועשרן עשרון
סלת מנחה בלולה בשמן

Primitiua heb.

תמם שנה · תמד · עשה שנה · עשר · בלל · כתת רבע עלה · עשה · נסך · קרב · שנה · בלל

Tranſla. Chal.

קורבנא דתקרבון קדם יי אמרין בני שנה שלמין תרין ליומא עלתא תדירא׃ ית אמרא חד תעביד בצפרא וית אמרא תנינא תעביד בין שמשיא׃ וחד מן עסרא בתלת סאין סולתא למנחתא דפילא במשח כתישא רבעות הינא׃ עלת תדירא דאתעבידת בטורא דסיני לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם יי׃ ונסכיה רבעות הינא לאמרא חד בקודשא יתנסך נסוך חמר עתיק קדם יי׃ וית אמרא תנינא תעביד בין שמשיא כמנחת צפרא וכנסכיה תעביד קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי׃ וביומא דשבתא תרין אמרין בני שנה שלמין ותרין עשרונין סולתא מנחתא דפילא במשח ונסכיה׃ עלת שבת תתעביד בשבתא על עלת תדירא ונסכה׃ וברישי ירחיכון תקרבון עלתא קדם יי תורין בני תורי תרין ודכר חד אמרין בני שנה שבעה שלמין׃ ותלתא עשרונין סולתא מנחתא דפילא במשח לתורא חד ותרין עשרונין סולתא מנחתא דפילא במשחא לדכרא חד׃ ועשרונא עשרונא סולתא מנחתא דפילא במשחא

Interp. chal.

oblatio quā offeretis corā dño. agnos anniculos inmaculatos duos quottidie ī holocauſtū ſempiternū. Agnū vnū offeres mane: τ agnū alterū offeres ad veſperā: τ decimā partē trium ſatoꝝ ſimile pro munere que cōſperſa ſit oleo contuſſo: habēs quartā partem hin. holocauſtū iuge ē qđ factū eſt in monte ſinai: vt oblatio ſuſcipiatur volūtarie coram dño. et libamen eius erit quarta pars hin per agnos ſingulos: in ſanctuario libabitur libamine vini veteris corā dño. et alterū agnū offeres ad veſperā iuxta munus matutinū τ iuxta libamen eius facies oblationē que ſuſcipitur volūtarie coram dño. In die autē ſabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos: τ duas decimas ſimile ꝯſperſe oleo pro munere τ libamē eius: holocauſtum eſt quod fit per ſingula ſabbata preter iuge holocauſtū τ libamen eius. τ in principijs menſium veſtroꝝ offeretis holocauſtū coram dño vitulos de bobus duos: arietē vnū: agnos anniculos inmaculatos ſeptem: et tres decimas ſimile cōſperſe oleo pro munere per ſingulos vitulos: τ duas decimas ſimile conſperſe oleo pro munere per arietem: τ ſingulas decimas ſimile conſperſe oleo

Primitiua chal.

קרב עלה · עבד תנא אחד · פיל · נסך · קבל רעה · ראש · קרב בן

לכבש האחד עלה ריח ניחח
אשה ליהוה׃ ונסכיהם חצי ההין
יהיה לפר ושלישת ההין לאיל
ורביעת ההין לכבש יין זאת עלת
חדש בחדשו לחדשי השנה׃
ושעיר עזים אחד לחטאת
ליהוה על עלת התמיד יעשה
ונסכו׃ ובחדש הראשון בארבעה
עשר יום לחדש פסח ליהוה׃
ובחמשה עשר יום לחדש הזה
חג שבעת ימים מצות יאכל׃
ביום הראשון מקרא קדש כל
מלאכת עבדה לא תעשו׃
והקרבתם אשה עלה ליהוה
פרים בני בקר שנים ואיל
אחד ושבעה כבשים בני שנה
תמימם יהיו לכם׃ ומנחתם
סלת בלולה בשמן שלשה
עשרנים לפר ושני עשרנים
לאיל תעשו׃ עשרון עשרון תעשה
לכבש האחד לשבעת הכבשים׃
ושעיר חטאת אחד לכפר
עליכם׃ מלבד עלת הבקר
אשר לעלת התמיד תעשו את
אלה׃ כאלה תעשו ליום
שבעת ימים לחם אשה ריח ניחח
ליהוה על עולת התמיד יעשה

p agnos ſingulos. Holocauſtū ſuauiſſimi odoris atq; incenſi eſt dño. Libamēta āt vini q per ſingulas fundēda ſunt victimas: iſta erūt. Media pars hin p ſingulos vitulos. tertia per arietē. qrta p agnū. Hoc erit holocauſtū p oēs mēſes q ſibi anno vertēte ſuccedūt. Hircꝰ quoq; offertur dño p pctīs in holocauſtū ſempiternū cum libamētis ſuis. Mēſe āt prio qrtadecima die menſis phaſe domini erit: & quintadecima die ſolemnitas. Septē diebus veſcentur azymis: qrū dies pria venerabilis & ſctā erit. Omne opus ſeruile non facietis in ea. Offeretiſq; incenſum holocauſtum domino vitulos de armento duos: arietem vnum: agnos anniculos immaculatos ſeptem: & ſacrificia ſingulorum ex ſimila que conſpſa ſit oleo. tres decimas p ſingulos vitulos & duas decimas per arietem & decimā decime per agnos ſingulos .i. ſeptem agnos: & hircum pro peccato vnum: vt expietur p vobis preter holocauſtum matutinum quod ſemp offeretis. Ita facietis per ſingulos dies ſeptē dierū in fomitē ignis & in odorē ſuauiſſimū domino: q ſurget de holocauſto

agno vni. ſacrificiū odorē ſuauitatis dño
τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί. θυσίαν ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ ἡ
libatione eorū medietas hin erit vitulo
σπονδὴ αὐτῶν τὸ ἥμισυ τοῦ ἵν ἔσται τῷ μόσχῳ τῷ
vni. ⁊ tertia pars hin erit arieti vni.
ἑνί. καὶ τὸ τρίτον τοῦ ἵν ἔσται τῷ κριῷ τῷ ἑνί.
⁊ quarta pars hin erit agno vni vini.
καὶ τὸ τέταρτον τοῦ ἵν ἔσται τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ οἴνου. C
hoc holocauſtū menſem de menſe in
τοῦτο τὸ ὁλοκαύτωμα μῆνα ἐκ μηνὸς εἰς τοὺς
menſes anni. ⁊ hircū e capris vnū
μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα
pro peccato dño: ſup holocauſto
περὶ ἁμαρτίας κυρίῳ, ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως
ſempiterno fiet: ⁊ libatio eius.
τῆς διαπαντὸς ποιηθήσεται, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτοῦ.
⁊ in menſe primo quarta ⁊ decima
καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
menſis paſcha dño. ⁊ quinta ⁊ decima
τοῦ μηνὸς πάσχα κυρίῳ. καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ Exo. 10. c.
die menſis huius celebrate feſtū: ſeptē Luce. 13. a.
ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτάσατε ἑορτήν, ἑπτὰ ἡ
dies azyma comedetis. ⁊ die prima ce
μέρας ἄζυμα ἔδεσθε. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἐ
lebris ſcta erit vobis. oē opus ſeruile
πίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν
nō facietis. ⁊ adducetis holocauſta obla
οὐ ποιήσετε. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα κάρ
tionē dño vitulos e bobꝰ duos: arietē vnū:
πωμα κυρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, κριὸν ἕνα,
ſeptē agnos āniculos: imaculati erūt vobis. ⁊
ἑπτὰ ἀμνοὺς ἐνιαυσίους, ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν. καὶ
ſacrificiū eorū ſimila cōfecta in oleo:
θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαί
tres decime vitulo vni. ⁊ due
ῳ, τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο
decime arieti vni fiet: decimā
δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνὶ ποιηθήσεται, δέκατον
decimā facies agno vni: ſeptē
δέκατον ποιήσεις τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ
agnis. ⁊ hircū ex capris vnū pro pec
ἀμνοῖς. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρ
cato ad ꝓpitiādū pro vobis: ꝑter holocau
τίας ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώ
ſtū ſempiternū matutinū: qd eſt holo
σεως τῆς διαπαντὸς τῆς πρωϊνῆς, ὅ ἐστιν ὁλοκαύ
cauſtū cōtinuitatis. hec ſm hec facie
τωμα ἐνδελεχισμοῦ. ταῦτα κατὰ ταῦτα ποιή
tis in ſeptē dies: donū oblationē
σετε εἰς τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, δῶρον κάρπωμα
odorē ſuauitatis dño: in holocau
ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, ἐπὶ τοῦ ὁλοκαυτώμα
ſto ſempiterno facies
τος τοῦ διαπαντὸς ποιήσεις

Tranſla. Chal.

לאמרא חד עלתא לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם יי׃ ונסכיהון פלגות הינא יהי
לתורא ותלתות הינא לדכרא ורבעות הינא לאמרא חמרא דא עלת ריש ירח
באתחדתותיה כן לכל רישי ירחי שתא׃ וצפיר בר עזין חד לחטאתא קדם יי על
עלת תדירא יתעבד ונסכיה׃ ובירחא קדמאה בארבעת עשרא יומא לירחא פסחא
קדם יי׃ ובחמשא עשרא יומא לירחא הדין חגא שבעא יומין פטיר יתאכל׃ ביומא
קדמאה מערע קדיש כל עבידת פלחנא לא תעבדון׃ ותקרבון קורבנא עלתא קדם
יי תורין בני תורי תרין ודכרא חד ושבעה אמרין בני שנה שלמין יהון לכון׃ ומנחתהון
סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא ותרי עשרונין לדכרא תעבדון׃ עשרונא
עשרונא תעביד לאמרא חד כן לשבעה אמרין׃ וצפירא דחטאתא חד לכפרא עליכון׃
בר מעלת צפרא די לעלתא תדירא תעבדון ית אלין׃ כאלין תעבדון ליומא שבעא
יומין לחם קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי על עלת תדירא יתעבד

Interp. chal.

per ſingulos agnos. holocauſtum eſt: vt oblatio ſuſcipiatur voluntarie corā dño. ⁊ libamē eorū erit dimidia pars hin vini per ſingulos vitulos: ⁊ tertia pars hin per arietem: ⁊ quarta pars hin per ſingulos agnos: hoc eſt holocauſtū exordij menſis in neomenia eius: ſic erit per oēs kalendas menſiū anni. Et hircus de capris vnus pro peccato offeretur coram dño: preter iuge holocauſtū ⁊ libamen eius. Et in menſe primo quartadecima die menſis: phaſe erit coram dño. Et in quintadecima die mēſis huius ſolēnitas eſt: ſeptē diebus azymū comedet. In die prima erit inuocatio ſancta: omne opus ſeruile nō facietis. Offeretiſq; oblationē holocauſti corā dño vitulos de bobus duos ⁊ arietem vnū: et ſeptē agnos anniculos: immaculati erūt vobis: ⁊ in munus eorū tres decias ſimile cōſperſe oleo p ſingulos vitulos ⁊ duas decias p arietē offeretis. ſingulas decimas offeretis p ſingulos agnos: ſimiliter erit p ſeptē agnos: ⁊ hircū pro pctō vnū ad ꝓpiciandū p vobis: preter holocauſtū matutinū qd eſt holocauſtū iuge facietis hec: ſicut hec facietis per ſingulos dies ſeptē dieb. panis oblationis eſt q ſuſcipitur voluntarie coram dño. preter holocauſtū iuge

libationē eius. ⁊ dies ſeptima celebris
τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ
ſcta erit vobis. oē opus ſeruile nō facie
ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιή
D tis in ea. ⁊ die nouorū: qn̄ of
σετε ἐν αὐτῇ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν νέων, ὅταν προ
ferētis ſacrificiū nouū dño hebdomadarū:
σφέρητε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ τῶν ἑβδομάδων,
celebris ſcta erit vobis. oē opꝰ ſeruile
ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν
nō facietis. ⁊ adducetis holocauſta in
οὐ ποιήσετε. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς
odorē ſuauitatis dño: vitulos e bobꝰ duos: ⁊
ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, μόσχους ἐκ βοῶν δύο, καὶ
arietē vnū: ſeptē agnos āniculos īmaculatos. ſa
κριὸν ἕνα, ἑπτὰ ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους. ἡ θυ
crificiū eorū ſimila cōfecta in oleo.
σία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ.
tres decime vitulo vni: ⁊ due deci
τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκα
me arieti vni: decima decima a
τα τῷ κριῷ τῷ ἑνί, δέκατον δέκατον τῷ ἀμ
gno vni: ſeptē agnis. ⁊ hircū
νῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς. καὶ χίμαρον
e capris vnū pro peccato: ad expiādū pro
ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι πε
vobis: ꝑter holocauſtū ſempiter
ρὶ ὑμῶν, πλὴν τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ διαπαν
nū. ⁊ ſacrificiū eorū facietis mihi. im
τός. καὶ τὴν θυσίαν αὐτῶν ποιήσετέ μοι. ἄμω
maculati erūt vobis ⁊ libatiōes eorū.
μοι ἔσονται ὑμῖν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. Ca. 29.
⁊ menſe ſeptimo: pria men
A Θ καὶ τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, μιᾷ τοῦ μη
ſis: celebris ſcta erit vobis: oē opus ſer
νός, ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν, πᾶν ἔργον λα
uile nō facietis: dies ſignificatiōis erit vo
τρευτὸν οὐ ποιήσετε, ἡμέρα σημασίας ἔσται ὑ
bis. ⁊ facietis holocauſta in odorē
μῖν. καὶ ποιήσετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν
ſuauitatis dño: vitulū vnū e bobꝰ: arietē vnū:
εὐωδίας κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα,
agnos āniculos ſeptē imaculatos. ſacrificiū eo
ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. ἡ θυσία αὐ
rū ſimila cōfecta in oleo. tres
τῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ. τρία
decime vitulo vni: ⁊ due decime
δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα
arieti vni: decima agno vni:
τῷ κριῷ τῷ ἑνί, δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί,
ſeptē agnis.
τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς.

& de libatiōibus ſingulorū. Dies quoq; ſeptimus celeberrimus & ſanctus erit vobis. Oē opus ſeruile nō facietis in eo. Dies ēt primitiuorū qn̄ offeretis nouas fruges dño expletis hebdomadibus: venerabilis & ſancta erit. Omne opus ſeruile non facietis in ea. Offeretiſq; holocauſtum in odorē ſuauiſſimū dño vitulos de armento duos: arietem vnū: agnos anniculos īmaculatos ſeptē. atq; in ſacrificiis eorū ſimile oleo cōſpſe tres decimas p ſingulos vitulos per arietes duos: per agnos decimam decime qui ſimul ſunt agni ſeptem. hircum quoq; qui mactatur p expiatiōe ꝑter holocauſtū ſempiternū & liba eius. Immaculata offeretis omnia cum libationibus ſuis. Ca. 29.

Menſis etiam ſeptimi prima dies venerabilis & ſancta erit vobis. Omne opus ſeruile non facietis in ea: quia dies clangoris ē & tubarū. Offeretiſq; holocauſtum in odorē ſuauiſſimum dño vitulū de armento vnum: & arietē vnū: & agnos anniculos immaculatos ſeptē. & in ſacrificiis eorū ſimile oleo conſperſe tres decimas per ſingulos vitulos: duas decimas per arietem: vnam decimam per agnum. qui ſimul ſunt agni ſeptem.

ונסכו׃ וביום השביעי מקרא
קדש יהיה לכם כל מלאכת
עבדה לא תעשו׃ וביום הבכורים
בהקריבכם מנחה חדשה ליהוה
בשבעתיכם מקרא קדש יהיה
לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו׃
והקרבתם עולה לריח ניחח
ליהוה פרים בני בקר שנים
איל אחד שבעה כבשים בני
שנה׃ ומנחתם סלת בלולה בשמן
שלשה עשרנים לפר האחד
שני עשרנים לאיל האחד׃ עשרון
עשרון לכבש האחד לשבעת
הכבשים׃ שעיר עזים אחד
לכפר עליכם׃ מלבד עלת התמיד
ומנחתו תעשו תמימם יהיו
לכם ונסכיהם׃ Ca.xxix. ובחדש
השביעי באחד לחדש מקרא קדש
יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא
תעשו יום תרועה יהיה לכם׃
ועשיתם עלה לריח ניחח
ליהוה פר בן בקר אחד איל
אחד כבשים בני שנה שבעה
תמימם׃ ומנחתם סלת בלולה
בשמן שלשה עשרנים לפר שני
עשרנים לאיל׃ ועשרון אחד
לכבש האחד לשבעת הכבשים׃

Tranſla. Chal.

ונסכיה׃ וביומא שביעאה מערע קדיש יהי לכון כל עבידת פלחנא לא תעבדון׃
וביומא דבכוריא בקרובכון מנחתא חדתא קדם יי בעצרתכון מערע קדיש יהי לכון
כל עבידת פלחנא לא תעבדון׃ ותקרבון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי תורין
בני תורי תרין דכר חד ושבעה אמרין בני שנה׃ ומנחתהון סולתא דפילא במשח
תלתא עשרונין לתורא חד תרין עשרונין לדכרא חד׃ עשרונא עשרונא לאמרא
חד כן לשבעה אמרין׃ צפיר בר עזין חד לכפרא עליכון׃ בר מעלת תדירא ומנחתיה
תעבדון שלמין יהון לכון ונסכיהון׃ Ca.xxix. ובירחא
שביעאה בחד לירחא מערע קדיש יהי לכון כל עבידת פלחנא לא תעבדון יום יבבא יהי לכון׃
ותעבדון עלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי תור בר תורי חד דכר חד אמרין בני שנה
שבעא שלמין׃ ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא תרין
עשרונין לדכרא׃ ועשרונא חד לאמרא חד לשבעה אמרין׃

Interp. chal.

et libamen eius fiet. Et in die ſeptimo inuocatio ſancta erit vobis: omne opus ſeruile nō facietis. In die autē primitiuorū quando offeretis munus nouū coram domino in expletione hebdomadarū veſtrarū: inuocatio ſancta erit vobis: omne opus ſeruile non facietis: ⁊ offeretis holocauſtū vt ſuſcipiatur voluntarie coram dño vitulos de bobus duos ⁊ arietē vnū et ſeptem agnos anniculos: ⁊ pro munere eorū tres decimas ſimile per ſingulos vitulos ⁊ duas decimas per ſingulos arietes ⁊ ſingulas decimas p ſingulos agnos: ſic fiet per ſeptē agnos: hircū de capris vnū: ad ꝓpiciandū p vobis: ꝑter holocauſtū iuge ⁊ munꝰ eius offeretis: īmaculati erūt vobis: ⁊ libamina eorū.

Et in menſe ſeptimo in pria die mēſis Ca. 29. inuocatio ſcta erit vobis: oē opus ſeruile nō facietis: dies clāgoris erit vobis. Facietiſq; holocauſtū vt ſuſcipiat voluntarie corā dño vitulū de bobus vnū arietem vnū: agnos anniculos imaculatos ſeptem et in munere eorum ſimile conſperſe oleo tres decimas per vitulum vnum: duas decimas per arietem: et ſingulas decimas per ſingulos agnos: ſic facietis per ſeptem agnos.

Ter. Heb.

ושעיר עזים אחד חטאת לכפר
עליכם׃ מלבד עלת החדש
ומנחתה ועלת התמיד ומנחתה
ונסכיהם כמשפטם לריח ניחח
אשה ליהוה׃ ובעשור לחדש
השביעי הזה מקרא קדש יהיה
לכם ועניתם את נפשתיכם כל
מלאכה לא תעשו׃ והקרבתם
עלה ליהוה ריח ניחח פר בן בקר
אחד איל אחד כבשים בני
שנה שבעה תמימם יהיו לכם׃
ומנחתם סלת בלולה בשמן
שלשה עשרנים לפר שני
עשרנים לאיל האחד׃ עשרון
עשרון לכבש האחד לשבעת
הכבשים׃ שעיר עזים אחד
חטאת מלבד חטאת הכפרים
ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם׃
ובחמשה עשר יום לחדש השביעי
מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת
עבדה לא תעשו וחגתם חג
ליהוה שבעת ימים׃ והקרבתם
עלה אשה ריח ניחח ליהוה
פרים בני בקר שלשה עשר אילם
שנים כבשים בני שנה ארבעה
עשר תמימם יהיו׃ ומנחתם
סלת בלולה בשמן שלשה

Primitiua heb.

שפט · עשר · שבע · קרא · היה · ענה · לאך · עשה · קרב · תמם · היה · בלל · שנה · שער · כפר · עלה · תמד · חגג · יום · איש · נוח · שנה · רבע

Trāſla. B. Hiero.

& hircū p pctō q offertur in expiatione populi: preter holocauſtum calendarum cū ſacrificiis ſuis: & holocauſtū ſempiternum cū libatiōibus ſolitis eiſdē cerimōiis offeretis i odorē ſuauiſſimū incēſū dño. Decima quoq; dies mēſis huius ſeptimi erit vobis ſctā atq; venerabilis: & affligetis aīas vr̄as. Oē opus ſeruile nō facietis in ea. Offeretiſq; holocauſtū dño in odorē ſuauiſſimū vitulū de armēto vnū. arietē vnū. agnos ānicu los immaculatos ſeptē. & in ſacrificiis eorū ſimile oleo conſperſe tres decimas per ſingulos vitulos. duas decimas per arietem. decimam decime per agnos ſingulos qui ſunt ſimul ſeptem agni: & hircum p pctō abſq; his q̄ offerri pro delicto ſolēt in expiatione & holocauſtū ſēpiternū in ſacrificio & libaminibus eorū. Quītadecima vero die mēſis ſeptimi q̄ vobis ſctā erit atq; venerabilis: oē op⁹ ſeruile nō facietis in ea: ſed celebrabitis ſolēnitatē dño ſeptē diebus. Offeretiſq; holocauſtū in odorem ſuauiſſimum dño vitulos de armēto tredecim: arietes duos: agnos āniculos immaculatos quattuordecim: & in libamentis eorum ſimile oleo conſperſe tres

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

τ hircū e caprīs vnū pro peccato: ad propitiādū pro vobis: p̄ter holocauſta nouilunij. τ ſacrificia eoꝝ: τ libatiōes eoꝝ ſm̄ cōſuetudinē eoꝝ in odorē ſuauitatis dño. τ decima mēſis huius: celebris ſcta erit vobis. τ affligetis aīas vr̄as: τ oē opus nō facietis: τ offeretis holocauſta in odorē ſuauitatis oblationē dño: vitulū vnū e bobus: arietē vnū: agnos āniculos ſeptē: imaculati erūt vobis. ſacrificiū eoꝝ ſimila cōfecta in oleo. tres decime vitulo vni: τ due decime arieti vni: decima decima agno vni: in ſeptē agnos. τ hircū e caprīs vnū pro peccato ad ꝓpitiādū pro vobis: p̄ter id qđ pro peccato expiationis: τ holocauſtū ſēpiternū. ſacrificiū eius: τ libatio eius iuxta ꝯſuetudinē oblatio dño. τ quīta decima die mēſis ſeptimi huius ſcelebris ſcta erit vobis. oē opus ſeruile nō facietis: τ feſtiuate cū feſtiuitatē dño ſeptē dies. τ adducetis holocauſta oblationē in odorē ſuauitatis dño die prima vitulos e bob⁹ tredecim: arietes duos: agnos anniculos quattuor decim: imaculati erūt. ſacrificia eoꝝ ſimila cōfecta in oleo tres

καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν, πλὴν τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῆς νουμηνίας. καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου, ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. καὶ κακώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε, καὶ προσοίσετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κάρπωμα κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτά, ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν. ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ. τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί, δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, εἰς τοὺς ἑπτὰ ἀμνούς. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν, πλὴν τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐξιλάσεως, καὶ ἡ ὁλοκαύτωσις ἡ διαπαντός. ἡ θυσία αὐτῆς, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῆς κατὰ τὴν σύγκρισιν κάρπωμα κυρίῳ. καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἐπίκλητος ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε, καὶ ἑορτάσατε αὐτὴν ἑορτὴν κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ μόσχους ἐκ βοῶν δεκατρεῖς, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας, ἄμωμοι ἔσονται. αἱ θυσίαι αὐτῶν σεμίδαλις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ τρία

B

Trāſla. Chal.

וצפיר בר עזי חד חטאתא לכפרא עליכון׃ בר מעלת ירחא ומנחתה ועלתא תדירא
ומנחתה ונסכיהון כד חזי להון לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם יי׃ ובעשר יומא
לירחא שביעאה הדין מערע קדיש יהי לכון ותענון ית נפשתיכון כל עבידת
פולחנא לא תעבדון׃ ותקרבון עלתא קדם יי לאתקבלא ברעוא תור בר תורי חד
דכר חד אמרין בני שנה שבעא שלמין יהון לכון׃ ומנחתהון סלתא דפילא במשח
תלתא עשרונין לתורא תרין עשרונין לדכרא חד׃ עשרונא עשרונא לאמרא חד כן
לשבעא אמרין׃ וצפיר בר עזין חד לחטאתא בר מחטאתא דכפוריא ועלתא תדירא
ומנחתה ונסכיהון׃ ובחמשה עשרא יומא לירחא שביעאה מערע קדיש יהי לכון כל
עבידת פולחנא לא תעבדון ותחגון חגא קדם יי שבעה יומין׃ ותקרבון עלתא קורבן
דמתקבל ברעוא קדם יי תורין בני תורי תלתא עשר דכרין תרין אמרין בני שנה
ארבעא עשר שלמין יהון׃ ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא

Interp̄. chal.

Et hircū de capris vnū pro peccato ad propiciandū pro vobis: preter holocauſtū kalendarū τ munus ei⁹ et holocauſtū iuge τ munus eius: τ libamina eoꝝ ſicut eis conuenit: vt oblatio ſuſcipiat voluntarie corā dño. Et in decima die mēſis hui⁹ ſeptimi inuocatio ſancta erit vobis: affligetiſq; aīas vr̄as: oē opus ſeruile nō facietis. et offeretis holocauſtū corā dño: vt ſuſcipiat voluntarie: vitulū de bobus vnū: arietem vnū: agnos anniculos ſeptē: imaculati erunt vobis: τ in munere eoꝝ tres decimas ſimile conſperſe oleo per vitulum vnū: duas decimas p arietē vnū: τ ſingulas decimas per ſingulos agnos. ſic fiet per ſeptē agnos: hircum de capris vnum pro peccato abſq; ſacrificio qđ offertur pro peccato in expiationib⁹: τ holocauſtū ſempiternū τ munus eius τ libamina eoꝝ. Et in quintadecima die mēſis ſeptimi inuocatio ſancta erit vobis: omne opus ſeruile nō facietis: τ celebrabitis ſolēnitatem corā dño ſeptē diebus. Et offeretis holocauſtū oblationis quod ſuſcipitur voluntarie corā dño: vitulos de bobus tredecim: arietes duos: agnos anniculos quattuordecim: immaculati erunt. Et in munere eorum tres decimas ſimile conſperſe oleo

Primitiua chal.

עזז · עלה · חזה · ערע · עבד · אחד · עבד · חגג · רעה · כהל

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

decime vitulo vni: trib⁹ τ decē vitulis: τ due decime arieti vni: ſup duos arietes: τ decima decima agno vni: ſup quattuordecī agnos. τ hircū e capris vnū p peccato: p̄ter holocauſtū ſempiternū. ſacrificia eoꝝ: τ libatiōes eorū. τ die ſecūda vitulos e bob⁹ duodecī: arietes duos: agnos āniculos q̄ttuordecī imaculatos. ſacrificiū eoꝝ τ libatio eoꝝ vitulis τ arietib⁹ τ agnis: iuxta numerū eoꝝ ſcđm cōſuetudinē eoꝝ. τ hircū e capris vnū p pctō: p̄ter holocauſtū ſempiternū. ſacrificia eorū τ libamina eoꝝ. die tercia vitulos quattuordecī: arietes duos: agnos ānīculos quattuordecī imaculatos. ſacrificiū eoꝝ τ libatio eoꝝ vitulis τ arietibus τ agnis: iuxta numerū eoꝝ ſm cōſuetudinē eoꝝ. τ hircū e capris vnū pro peccatu p̄ter holocauſtū ſēpiternū. ſacrificia eoꝝ τ libatiōes eoꝝ. die quarta vitulos decē: arietes duos: agnos āniculos quattuordecim imaculatos. ſacrificia eoꝝ τ libatiōes eoꝝ vitulis τ arietib⁹ τ agnis: iuxta numerū eoꝝ ſm cōſuetudinē eoꝝ. τ hircū e capris vnū pro peccato: p̄ter holocauſtū ſēpiternū. ſacrificia eoꝝ τ

δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, τοῖς τρεισκαίδεκα μόσχοις, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί, ἐπὶ τοὺς δύο κριούς, καὶ δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, ἐπὶ τοὺς δεκατέσσαρας ἀμνούς. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ μόσχους ἐκ βοῶν δώδεκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ μόσχους δεκατέσσαρας, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ μόσχους δέκα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ

C

Trāſla. B. Hiero.

decimas per vitulos ſingulos qui ſunt ſimul vituli tredecim: & duas decimas arieti vni idest ſimul arietibus duobus: & decimā decime agnis ſingulis qui ſunt ſimul agni q̄ttuordecim: & hircum pro peccato abſq; holocauſto ſempiterno & ſacrificio & libamine eius. In die altero offeretis vitulos de armento duodecim: arietes duos: agnos anniculos īmaculatos q̄ttuordecī: ſacrificiaq; & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircum pro peccato abſq; holocauſto ſempiterno ſacrificioq; & libamine eius. Die tertio offeretis vitulos vndecim: arietes duos: agnos anniculos immaculatos quattuordecim: ſacrificiaq; & libamina ſingulorū per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircum pro peccato abſq; holocauſto ſēpiterno ſacrificioq; & libamine eius. Die quarto offeretis vitulos decem: arietes duos: agnos āniculos īmaculatos q̄ttuordecī ſacrificiaq; & libamina ſigulorū p vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircū pro pctō abſq; holocauſto ſempiterno ſacrificioq; eius

Ter. Heb.

עשרנים לפר האחד לשלשה
עשר פרים שני עשרנים לאיל
האחד לשני האילם׃ ועשרון
עשרון לכבש האחד לארבעה
עשר כבשים׃ ושעיר עזים אחד
חטאת מלבד עלת התמיד
מנחתה ונסכה׃ וביום השני פרים
בני בקר שנים עשר אילם שנים
כבשים בני שנה ארבעה עשר
תמימם׃ ומנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים
במספרם כמשפט׃ ושעיר עזים
אחד חטאת מלבד עלת התמיד
ומנחתה ונסכיהם׃ וביום
השלישי פרים עשתי עשר
אילם שנים כבשים בני שנה
ארבעה עשר תמימם׃ ומנחתם
ונסכיהם לפרים לאילם
ולכבשים במספרם כמשפט׃
ושעיר חטאת אחד מלבד עלת
התמיד ומנחתה ונסכה׃ וביום
הרביעי פרים עשרה אילם
שנים כבשים בני שנה ארבעה
עשר תמימם׃ מנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים במספרם
כמשפט׃ ושעיר עזים אחד
חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה

Primitiua heb.

שנה · ספר · שפט · בדד · עלה · תמד · שלש · תמם · שער · רבע

Trāſla. Chal.

עשרונין לתורא חד לתלתא עשר תורין תרין עשרונין לדיכרא חד לתרין דכרין׃
ועשרונא עשרונא לאימרא חד לארבעה עשר אימרין׃ וצפיר בר עזין חד חטאתא
בר מעלת תדירא מנחתה ונסכה׃ וביומא תנינא תורין בני תורי תרי עשר דכרין
תרין אמרין בני שנה ארבעה עשר שלמין׃ ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדיכרי ולאמרי
במנייניהון כד חזי׃ וצפיר בר עזין חד חטאתא בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכיהון׃
וביומא תליתאה תורין חד עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעה עשר שלמין׃
ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנייניהון כד חזי׃ וצפיר חטאתא חד
בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה׃ וביומא רביעאה תורין עשרא דכרין תרין אמרין
בני שנה ארבעה עשר שלמין׃ ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנייניהון
כד חזי׃ וצפיר בר עזין חד חטאתא בר מעלת תדירא מנחתה

Interp̄. chal.

per vnūquemq; vitulum tredecim vitulorum: duas decimas per vnūquēq; arietem duorum arietum: et ſingulas decīas p vnūquēq; agnū q̄ttuordecī agnoꝝ: et hircū de capris vnū pro pctō: p̄ter holocauſtū iuge τ mun⁹ eius τ libamē eius. Et i die ſcđo offeretis vitulos de bobus duodecī: arietes duos: agnos anniculos imaculatos q̄ttuordecī. Et munera eoꝝ τ libamina eoꝝ p vitulos τ p arietes τ p agnos ſicut decet iuxta nūeꝝ eoꝝ: τ hircū de capris vnū p pctō: preter holocauſtū ſempiternū τ mun⁹ ei⁹ τ libamina eoꝝ. Et in die tertio offeretis vitulos de bobus vndecī: arietes duos: agnos āniculos imaculatos q̄ttuordecī: τ mun⁹ eoꝝ τ libamīa eoꝝ p vitulos τ p arietes τ p agnos ſicut decet iux numeꝝ eoꝝ: τ hircū p pctō vnū: abſq; iugi holocauſto τ munere ei⁹ τ libamie eius. In die autē quarto offeretis vitulos decez: arietes duos: agnos anniculos imaculatos quattuordecim: τ munus eoꝝ et libamina eorū per vitulos τ per arietes τ p agnos ſicut decet iuxta numerū eoꝝ: τ hircū de capris vnū pro peccato: abſq; iugi holocauſto τ munere eius

Primitiua chal.

עזז · תנה · מנה · עלה · רבע

ונסכה׃ וביום החמישי פרים תשעה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם׃ ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפט׃ ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה׃ וביום הששי פרים שמנה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם׃ ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפט׃ ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד מנחתה ונסכיה׃ וביום השביעי פרים שבעה אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם׃ ומנחתם ונסכהם לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפטם׃ ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד מנחתה ונסכה׃ ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו׃ והקרבתם עלה אשה ריח ניחח ליהוה פר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם׃ מנחתם ונסכיהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפט׃

& libamine. Die quinto offeretis vitulos nouem: arietes duos: agnos anniculos immaculatos quattuordecim: ſacrificiaq; & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircum pro peccato abſq; holocauſto ſempiterno ſacrificioq; eius & libamine. Die ſexto offeretis vitulos octo: arietes duos: agnos anniculos immaculatos quattuordecim ſacrificiaq; & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircum pro peccato abſq; holocauſto ſempiterno ſacrificioq; eius & libamine. Die ſeptimo offeretis vitulos ſeptem: & arietes duos: agnos anniculos immaculatos quattuordecim: ſacrificiaq; & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis: & hircum pro peccato abſq; holocauſto ſempiterno ſacrificioq; eius & libamine. Die octauo qui eſt celeberrimus omne opus ſeruile non facietis offerentes holocauſtum in odorem ſuauiſſimum domino: vitulum vnum: arietem vnum: agnos anniculos immaculatos ſeptem: ſacrificiaq; & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:

σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ μόσχους ἐννέα, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ μόσχους ὀκτώ, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ μόσχους ἑπτά, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν. καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας καρπώματα κυρίῳ, μόσχον ἕνα, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τῷ μόσχῳ καὶ τῷ κριῷ καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.

libationes eorum. die quinta vitulos nouem: arietes duos: agnos anniculos quattuordecim immaculatos: ſacrificia eorum et libationes eorum vitulis et arietibus et agnis: iuxta numerum eorum ſecundum conſuetudinem eorum. et hircum e capris vnum pro peccato: preter holocauſtum ſempiternum. ſacrificia eorum et libationes eorum. die ſexta vitulos octo: arietes duos: agnos anniculos quattuordecim immaculatos. ſacrificia eorum et libationes eorum vitulis: et arietibus: et agnis: iuxta numerum eorum ſecundum conſuetudinem eorum. et hircum e capris vnum pro peccato: preter holocauſtum ſempiternum. ſacrificia eorum et libationes eorum. die ſeptima vitulos ſeptem: arietes duos: agnos anniculos quattuordecim immaculatos: ſacrificia eorum et libationes eorum vitulis et arietibus et agnis: iuxta numerum eorum ſecundum conſuetudinem eorum. et hircum e capris vnum pro peccato: preter holocauſtum ſempiternum. ſacrificia eorum et libationes eorum. die octaua exitus erit vobis. omne opus ſeruile non facietis in eo. et offeretis holocauſta in odorem ſuauitatis oblationes domino: vitulum vnum: arietem vnum: agnos anniculos ſeptem immaculatos. ſacrificia eorum et libationes eorum vitulo et arieti et agnis: iuxta numerum eorum ſecundum conſuetudinem eorum.

Transla. Chal.

ונסכה׃ וביומא חמישאה תורין תשעה דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעה עשר שלמין׃ ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנינהון כד חזי׃ וצפיר בר עזי חד לחטאתא בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה׃ וביומא שתיתאה תורין תמניא דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעה עשר שלמין׃ ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנינהון כד חזי׃ וצפיר חטאתא חד בר מעלת תדירא מנחתה ונסכה׃ וביומא שביעאה תורין שבעה דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעה עשר שלמין׃ ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנינהון כד חזי׃ וצפירא דחטאתא חד בר מעלת תדירא מנחתה ונסכה׃ ביומא תמינאה כנישין תהון לכון כל עבידת פלחן לא תעבדון׃ ותקרבון עלתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דכר חד אמרין בני שנא שבעה שלמין׃ מנחתהון ונסכיהון לתורא לדכרא ולאמריא במנינהון כד חזי׃

Primitiua chal.

Interp. chal.

et libamine eius. Et in die quinto offeretis vitulos nouem arietes duos: agnos anniculos immaculatos quattuordecim: et munera eorum et libamina eorum per vitulos et per arietes et per agnos ſicut decet iuxta numerum eorum: et hircum vnum pro peccato: abſq; iugi holocauſto et munere eius et libamine eius. Et in die ſexto vitulos octo: arietes duos: agnos anniculos immaculatos quattuordecim: et munera eorum et libamina eorum per vitulos et per arietes et per agnos ſicut decet iuxta numerum eorum: et hircum vnum pro peccato: abſq; iugi holocauſto et munere eius et libamine eius. Et in die ſeptimo vitulos ſeptem: arietes duos: agnos anniculos immaculatos quattuordecim: et munera eorum et libamina eorum per vitulos et per arietes et per agnos ſicut decet iuxta numerum eorum: et hircum vnum pro peccato: abſq; iugi holocauſto et munere eius et libamine eius. In die octauo collecte erunt vobis: omne opus ſeruile non facietis: et offeretis holocauſtum in oblationem que ſuſcipit voluntarie coram domino vitulum vnum: arietem vnum: agnos anniculos immaculatos ſeptem et munus eorum et libamina eorum per vitulum et per arietem et per agnum ſicut decet iuxta numerum eorum:

καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς διαπαντός. αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. ταῦτα ποιήσετε κυρίῳ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, πλὴν τῶν εὐχῶν ὑμῶν. καὶ τὰ ἑκούσια ὑμῶν καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν καὶ τὰς θυσίας ὑμῶν καὶ τὰς σπονδὰς ὑμῶν καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν. Ca.30. Καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραὴλ, λέγων. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος. ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὃς ἂν εὔξηται εὐχὴν κυρίῳ, ἢ ὀμόσῃ ὅρκον, ἢ ὁρίσηται ὁρισμῷ περὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, οὐ βεβηλώσει τὸ ῥῆμα αὐτοῦ. πάντα ὅσα ἐὰν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ποιήσει. ἐὰν δὲ γυνὴ εὔξηται εὐχὴν κυρίῳ, ἢ ὁρίσηται ὁρισμὸν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς, καὶ ἀκούσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μενοῦσιν αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ πάσας τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, οὐ στήσονται. καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν, ὅτι ἀνένευσεν ὁ πατὴρ αὐτῆς. ἐὰν δὲ γενομένη γένηται ἀνδρί, καὶ αἱ εὐχαὶ αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτῇ κατὰ τὴν διαστολὴν τῶν χειλέων αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, καὶ οὕτως στήσονται πᾶσαι αἱ

et hircum e capris vnum pro peccato: preter holocauſtum ſempiternum. ſacrificia eorum et libationes eorum. hec facietis domino in feſtiuitatibus veſtris: preter vota veſtra: et voluntaria veſtra et holocauſta veſtra et ſacrificia veſtra et libationes veſtras et ſalutaria veſtra. Ca.30. Et locutus eſt moyſes filiis iſrael iuxta omnia que mandauit dominus moyſi. et locutus eſt moyſes ad principes tribuum filiorum iſrael: dicens. hoc verbum quod precepit dominus. homo homo ſi vouerit votum domino: aut iurauerit iuramentum: aut determinauerit determinatione pro anima ſua: non faciet irritum verbum ſuum: omnia quecunque exierint de ore eius faciet. ſi autem mulier vouerit votum domino: aut determinauerit determinatione in domo patris ſui in iuuentute ſua: et audierit pater eius vota eius: et determinationes eius: quas determinauit de anima ſua: et tacuerit pater eius: et conſtabunt omnia vota eius: et omnes determinationes eius quas determinauit de anima ſua: manebunt ei. ſi autem renuens renuerit pater eius: quo die audierit vota eius: et determinationes eius: quas determinauit de anima ſua: non conſtabunt. et dominus mundabit eam: quia renuit pater eius. ſi autem nupta fuerit viro: et vota eius ſuper eam iuxta diſtinctionem labiorum eius: quas determinauit de anima ſua: et audierit vir eius: et tacuerit ei: quo die audierit: et ſic conſtabunt omnia

& hircum pro peccato abſq; holocauſto ſempiterno ſacrificioq; eius & libamine. Hec offeretis domino in ſolennitatibus veſtris: preter vota & oblationes ſpontaneas in holocauſto: in ſacrificio: in libamine & in hoſtiis pacificis.

Ca.30.

Narrauitq; moyſes filiis iſrael omnia que ei dominus imperarat: & locutus eſt ad principes tribuum filiorum iſrael. Iſte eſt ſermo quem precepit dominus. Si quis virorum votum domino vouerit: aut ſe conſtrinxerit iuramento: non faciet irritum verbum ſuum: ſed omne quod promiſit implebit. Mulier ſi quippiam vouerit: & ſe conſtrinxerit iuramento que eſt in domo patris ſui & in etate adhuc puellari: ſi cognouerit pater votum quod pollicita eſt & iuramentum quo obligauit animam ſuam & tacuerit: voti rea erit. Quicquid pollicita eſt & iurauit: opere complebit. Sin autem ſtatim vt audierit contradixerit pater: & vota & iuramenta eius irrita erunt: nec obnoxia tenebitur ſponſioni: eo quod contradixerit pater. Si maritum habuerit & vouerit aliquid: & ſemel de ore eius verbum egrediens animam eius obligauerit iuramento: quo die audierit vir & non contradixerit:

ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה׃ אלה תעשו ליהוה במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנסכיכם ולשלמיכם׃

Ca.xxx.

ויאמר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את משה׃ וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יהוה׃ איש כי ידר נדר ליהוה או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה׃ ואשה כי תדר נדר ליהוה ואסרה אסר בבית אביה בנעריה׃ ושמע אביה את נדרה ואסרה אשר אסרה על נפשה והחריש לה אביה וקמו כל נדריה וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום׃ ואם הניא אביה אתה ביום שמעו כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום ויהוה יסלח לה כי הניא אביה אתה׃ ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה׃ ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו

Transl. Chal.

וצפירא דחטאתא חד בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה׃ אלין תעבדון קדם יי במועדיכון בר מנדריכון ונדבתיכון לעלותכון ולמנחתכון ולנסכיכון ולנכסת קודשיכון׃

Ca.xxx.

ואמר משה לבני ישראל ככל דפקיד יי ית משה׃ ומליל משה עם רישי שבטיא לבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד יי׃ גבר ארי ידר נדר קדם יי או יקיים קיים למיסר איסר על נפשיה לא יבטל פתגמיה ככל דיפוק מפומיה יעבד׃ ואתתא ארי תדר נדר קדם יי ותיסר איסר בבית אבוהא ברביתהא׃ וישמע אבוהא ית נדרה ואסרה דאסרת על נפשה וישתוק לה אבוהא ויקומון כל נדרהא וכל אסרהא דאסרת על נפשה יקומון׃ ואם אעדי אבוהא יתה ביומא דשמע כל נדרהא ואסרהא דאסרת על נפשה לא יקומון ומן קדם יי ישתביק לה ארי אעדי אבוהא יתה׃ ואם מהוה תהי לגבר ונדרהא עלהא או פירוש ספותהא דאסרת על נפשה׃ וישמע בעלה ביומא דישמע וישתוק לה ויקומון

Interp. chal.

et hirci pro peccato vnum: abſq; iugi holocauſto et munere eius et libamine eius. Hec offeretis coram domino in ſolennitatibus veſtris: preter vota veſtra et oblationes ſpontaneas veſtras in holocauſtis veſtris et in muneribus veſtris et in libaminibus veſtris et in hoſtiis ſanctificatis veſtris. Ca.30. Et dixit moyſes filiis iſrael iuxta omnia que precepit dominus moyſi. Locutuſq; eſt moyſes cum principibus tribuum filiorum iſrael dicens. Iſte eſt ſermo quem precepit dominus. Si vir vouerit votum coram domino aut iurauerit iuramentum vt aſtringat vinculo animam ſuam: non faciet irritum verbum ſuum: iuxta totum quod egreſſum fuit ab ore eius faciet. Mulier autem ſi vouerit votum coram domino: et aſtrinxerit ſe vinculo in domo patris ſui in pueritia ſua: et pater eius audierit votum eius et vinculum eius quo obligauit animam ſuam: et tacuerit pater eius: confirmata erunt omnia vota eius: et omnia vincula quibus obligauit animam ſuam firma erunt. Si autem contradixerit ei pater eius in die quo audierit: omnia vota eius et vincula eius quibus obligauit animam ſuam non erunt confirmata: et a facie domini dimittetur ei: eo quod pater eius contradixerit ei. Et ſi fuerit nupta viro et votum vouerit aut protulerit labiis ſuis quo obligauit animam ſuam: et audierit maritus eius: et in die quo audierit tacuerit: confirmata erunt

Primitiua chal.

Ter. Heb.

נדריה ואסרה אשר אסרה על
נפשה יקמו : ואם ביום שמע
אישה יניא אותה והפר את — פור
נדרה אשר עליה ואת מבטא
שפתיה אשר אסרה על נפשה
ויהוה יסלח לה : ונדר אלמנה — סלח
וגרושה כל אשר אסרה על — גרש
נפשה יקום עליה : ואם בית — קום
אישה נדרה או אסרה אסר על
נפשה בשבעה : ושמע אישה
והחרש לה לא הניא אתה וקמו
כל נדריה וכל אסר אשר אסרה
על נפשה יקום : ואם הפר יפר
אתם אישה ביום שמעו כל
מוצא שפתיה לנדריה ולאסר — יצא
נפשה לא יקום אישה הפרם
ויהוה יסלח לה : כל נדר וכל
שבעת אסר לענת נפש אישה — ענה
יקימנו ואישה יפרנו : ואם — קום פור
החרש יחריש לה אישה מיום — חרש
אל יום והקים את כל נדריה או — קום
את כל אסריה אשר עליה הקים
אתם כי החרש לה ביום שמעו :
ואם הפר יפר אתם אחרי
שמעו ונשא את עונה : אלה
החקים אשר צוה יהוה את משה — חקק
בין איש לאשתו בין אב לבתו — איש בנה

Trāſla.B.Hiero.

voti rea erit: reddetq́ quodcūq; promiſerat. Sin autem audiens ſtatim contradixerit: & irritas fecerit pollicitationes eius: verbaq́ quibus obſtrinxerat animam ſuam: propitius erit ei dñs. Vidua & repudiata quicquid vouerint reddent. Vxor in domo viri cum ſe voto conſtrinxerit & iuramēto: ſi audierit vir & tacuerit: nec contra dixerit ſpōſiōi: reddet quodcunq; promiſerat. Sin autem extemplo contradixerit: nō tenebitur ꝑmiſſionis rea: qa maritus cōtradixit. & dñs ei ꝓpitius erit. Si vouerit & iuramēto ſe cōſtrinxerit: vt ꝑ ieiuniū vel ceterarū rerū abſtinētiam affligat aīam ſuā: in arbitrio viri erit ſiue faciat ſiue nō faciat. Qđ ſi audiēs vir tacuerit: & in alterā diē diſtulerit ſententiā: quicqd vouerat atq; ꝓmiſerat: reddet: quia ſtatim vt audiuit tacuit. Sin autem contradixerit poſtq̃ reſciuit: portabit ipſe iniquitatem eius. Iſte ſunt leges quas conſtituit dñs moyſi inter virum & vxorē: inter patrē & filiam: q̄

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

vota eius: τ determinatiões ei⁹: quas determinauit de
εὐχαὶ αὐτῆς καὶ οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ
aīa ſua cōſtabūt. ſi āt renuens renuerit
τῆς ψυχῆς αὐτῆς στήσονται. ἐὰν δὲ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ
vir eius: qua die audierit: oīa vota e-
ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, πάσας αἱ εὐχαὶ αὐ-
ius: τ determinatiões quas determinauit de aīa
τῆς, καὶ οἱ ὁρισμοὶ οὓς ὡρίσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς,
nō manebūt: q: vir eius renuit ſup eā.
οὐ μενοῦσιν, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀνένευσεν ἀπ' αὐτῆς.
τ dñs mūdabit eā. τ votū vidue τ repu
καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν. καὶ εὐχὴ χήρας καὶ ἐκβε-
diate quecūq; vouerit de aīa ſua: ma
βλημένης ὅσα ἂν εὔξηται κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μ-
nebūt ipſi. ſi āt in domo viri ſui votū e-
νοῦσιν αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἐν οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἡ εὐχὴ αὐ-
ius aut determinatio de aīa ſua cū iuramēto:
τῆς, ἢ ὁ ὁρισμὸς κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς μεθ' ὅρκου, καὶ
audierit vir eius: τ tacuerit ei: τ nō
ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ, καὶ μὴ
renuerit ei: τ cōſtabūt oīa vota ei⁹:
ἀνανεύσῃ αὐτῇ, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐ-
τ oēs determinatiões ei⁹: quas determinauit de
τῆς καὶ πάντες οἱ ὁρισμοὶ αὐτῆς, οὓς ὡρίσατο κατὰ
aīa ſua: cōſtabūt de ea. ſi āt ampu-
τῆς ψυχῆς αὐτῆς, στήσονται κατ' αὐτῆς. ἐὰν δὲ περιε-
tās amputauerit vir ei⁹: q̄ die audierit: oīa
λὼν περιέλῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, πάντα
quecūq; exierit de labijs ei⁹: iuxta vo
ὅσα ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τῶν χειλέων αὐτῆς, κατὰ τὰς εὐ-
ta ei⁹: τ iuxta determinatiões de aīa
χὰς αὐτῆς, καὶ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς κατὰ τῆς ψυ-
ſua: nō manebūt ei: q: vir ei⁹ amputauit: τ do
χῆς αὐτῆς, οὐ μενεῖ αὐτῇ, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιεῖλε, καὶ κύ-
min⁹ purgabit eā. oē votū τ oē iuramētū
ριος καθαριεῖ αὐτήν. πᾶσα εὐχὴ καὶ πᾶς ὅρκος
vinculi ad affligendū aīaz: vir ei⁹ ſtatuet ei:
δεσμοῦ κακῶσαι ψυχήν, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς στήσει αὐ-
τ vir ei⁹ amputabit ei. ſi āt tacens
τῇ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιελεῖ αὐτῇ. ἐὰν δὲ σιωπῶν
tacuerit ei diem de die: τ ſtatuet ei
παρασιωπήσῃ αὐτῇ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ στήσει αὐ-
oīa vota ei⁹: τ determinatiões eas q̄ ſup
τῇ πάσας εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς ἐπ'
ea ſtatuet ei: q: tacuit ei die q̄ audi
αὐτῆς στήσει αὐτῇ, ὅτι ἐσιώπησεν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἤκου-
uit. ſi āt amputās amputauerit ei poſt diem inq̄
σεν. ἐὰν δὲ περιελὼν περιέλῃ αὐτῆς μετὰ τὴν ἡμέραν ἣν
audiuit: τ ſumet peccatū ei⁹. he iu
ἤκουσεν, καὶ λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. ταῦτα τὰ δι-
ſtificatiões q̄s p̄cepit dñs moyſi: inter virū
καιώματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, ἀναμέσον ἀνδρὸς
inter vxorē ei⁹: τ inter patrē τ filiā
καὶ γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἀναμέσον πατρὸς καὶ θυγατρὸς

Primitiua chal. — Tranſla.Chal.

נדרהא ואסרהא דאסרת על נפשה יקומון : ואם ביומא דשמע בעלה יעדי יתה
ויבטל ית נדרה דעלה וית פירוש ספותהא דאסרת על נפשה ומן קדם יי ישתביק
לה : ונדר ארמלא ומתרכא כל דאסרת על נפשה יקום עלה : ואם בית בעלה נדרת
או אסרת אסר על נפשה בקיום : וישמע בעלה וישתוק לה לא אעדי יתה ויקומון
כל נדרהא וכל אסר דאסרת על נפשה יקום : ואם בטלא יבטיל יתהון בעלה
ביומא דשמע כל אפקות ספותהא לנדרהא ולאיסר נפשה לא יקומון בעלה
בטילנון ומן קדם יי ישתביק לה : כל נדר וכל קיומת אסר לסגפא נפש בעלה
יקימנון ובעלה יבטלנון : ואם משתק ישתוק לה בעלה מיום ליום ויקיים ית כל
נדרהא או ית כל אסרהא דעלה קיים יתהון ארי שתיק לה ביומא דשמע : ואם
בטלא יבטיל יתהון בתר דשמע ויקבל ית חובה : אלין קימיא דפקיד יי ית משה
בין גבר לאתתיה בין אבא לברתיה

תרך קום · קום עדה · בטל · נפק שפה · שבק · קום שתק · קבל קום

Interp.chal.

vota eius τ vincula eius q̄bus obligauit aīam ſuam. Et ſi in die quo audierit maritus ei⁹ cōtradixerit ei: irrita faciet vota eius q̄ habet τ verbū labioꝝ ei⁹ quo obligauit aīam ſuā: τ a facie dñi dimittet ei. Oē autē votū vidue τ repudiate quo obligauit aīam ſuā: firmū erit. Et ſi in domo mariti ſui ꝓmiſit aut obligauit aīam ſuā vinculo iuramēti: τ audiuit vir eius τ tacuit neq; cōtradixit ei: cōfirmata erūt oīa vota eius: τ oīa vincula q̄bus obligauit aīam ſuā firma erūt. Si aūt maritus eius irrita fecerit ea in die q̄ audierit: oīa q̄ ꝓtulit labijs ſuis in votis ſuis τ in obligatiōe aīe ſue nō erūt firma: maritus enī eius irrita fecit ea: τ a facie dñi dimittet ei. Omne votū τ oē iuramentū vinculi ad affligendū animā maritus eius confirmabit ea τ maritus eius irrita faciet ea. Si autē tacens tacuerit maritus eius de die in diē: cōfirmabit oīa vota eius: aut omnia vincula quibus ſe obligauit confirmabit ea: quia tacuit in die qua audiuit. Si autem irrita fecit ea poſtquā audierat: recipiet ille iniquitatem eius. Iſta ſunt precepta que mandauit dñs moyſi inter virum τ vxorem eius τ inter patrem et filiam ſuam

---

Trāſla.Gre.lxx.cū interp.latina.

in iuuētute in domo prīs ſui.
ἐν νεότητι ἐν οἴκῳ πατρὸς αὐτῆς. Ca. 31.
Et locut⁹ ē dñs ad moyſen: dicēs: vlciſcere
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἐκδίκει
vltionē filios iſrael de madianitis: τ
τὴν ἐκδίκησιν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῶν μαδιανιτῶν, καὶ
vltimo adderis ad ppłm tuū. τ locutus ē
ἔσχατον προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου. καὶ ἐλάλησε
moyſes ad ppłm: dicēs: armate ex vobis
μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, λέγων, ἐξοπλίσατε ἐξ ὑμῶν
viros: τ pugnate corā dño cōtra madi
ἄνδρας, καὶ παρατάξασθε ἔναντι κυρίου ἐπὶ μαδιάμ,
am: vt det vindictā a dño madiā:
ἀποδοῦναι ἐκδίκησιν παρὰ κυρίου τῇ μαδιάμ,
mille ex tribu: τ mille ex tribu: ex oib⁹
χιλίους ἐκ φυλῆς, καὶ χιλίους ἐκ φυλῆς, ἐκ πασῶν
tribub⁹ iſrael mittite ad pugnādū. τ numerauit ex millibus iſrael mille ex tri
φυλῶν ἰσραὴλ ἀποστείλατε παρατάξασθαι. καὶ ἐξηρίθμησαν ἐκ τῶν χιλιάδων ἰσραὴλ χιλίους ἐκ φυ-
bu. duodeci millia armatoꝝ in pugnā.
λῆς, δώδεκα χιλιάδες ἐνωπλισμένοι εἰς παράταξιν.
τ miſit eos moyſes mille de tribu
καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς χιλίους ἐκ φυλῆς
τ mille de tribu cū exercitu eoꝝ. τ phinees
καὶ χιλίους ἐκ φυλῆς σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ φινεὲς
filius eleazar filij aarō ſacerdotis. τ vaſa ſcta
υἱὸν ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια
τ tube in manib⁹ eoꝝ ſigno
καὶ αἱ σάλπιγγες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν τῶν σημα-
rum: τ pugnauerūt cōtra madiā: ſicut precepit
σιῶν. καὶ παρετάξαντο ἐπὶ μαδιάμ, καθὰ ἐνετεί-
dñs moyſi. τ occiderūt oēm maſculū:
λατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσενικόν,
τ reges madiā occiderūt
καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς μαδιάμ ἀπέκτειναν
ſimul cū vulneratis eoꝝ: eui: τ ſur:
ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐτῶν, τὸν εὐίν, καὶ τὸν σούρ,
τ recē: τ vr: τ rebe: quinq; reges madiā.
καὶ τὸν ῥοκόμ, καὶ τὸν οὔρ, καὶ τὸν ῥοβόκ, πέντε βασιλεῖς μαδιάμ.
τ balaā filiū beor occiderūt in gladio
καὶ τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ
ſimul cū vulneratis eoꝝ. τ captiuauerūt vxores
ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐτῶν. καὶ ἐπρονόμευσαν τὰς γυ-
madiā: τ ſupellectilē ipſoꝝ: τ iumēta eoꝝ:
ναῖκας μαδιάμ, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν,
τ oīa poſſeſſa ſūt ipſoꝝ. τ exercitū captiuauerūt:
καὶ πάντα τὰ ἔγκτητα αὐτῶν. καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐπρονόμευσαν.
τ oēs ciuitates eoꝝ: q̄ in habitatiōib⁹ eorū:
καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν, τὰς ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν,
τ vicos eoꝝ cōbuſerūt in igne: τ acceperūt
καὶ τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν ἐνέπρησαν ἐν πυρί. καὶ ἔλαβον
oēs pdā: τ oīa ſpolia eoꝝ ab hoīe
πᾶσαν τὴν προνομήν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν, ἀπὸ ἀνθρώπου

Trāſla.B.Hiero.

in puellari adhuc etate ē: vel q̄ manet ī paretis domo. Cap.31.

Locutuſq; ē dñs ad moyſen dicēs. Vlciſcere prius filios iſrael de madiāitis & ſic colligeris ad populū tuū. Statiq; moyſes armate inqt ex vobis viros ad pugnam qui poſſit vltionē dñi expetere de madiāitis. Mille viri de ſingulis tribubus eligantur ex iſrael: qui mittantur ad bellum. Dederuntq; millenos de ſingulis tribubus .i. duodecim milia expeditorū ad pugnā: quos miſit moyſes cum phinees filio eleazari ſacerdotis: vaſaq; ſctā & tubas ad clāgedū tradidit ei. Cūq; pugnaſſent contra madianitas atq; viciſſent: omnes mares occiderunt & reges eorum eui & recem & ſur & vr & rebe quinq; principes gentis. balaā quoq; filiū beor interfecerunt gladio. ceperūtq; mulieres eorū & paruulos omniaq; pecora & cunctam ſupellectilē. Quicqd hr̄e potuerāt: depopulati ſunt tam vrbes q̄ viculos & caſtella flāma conſumpſit. Et tulerunt p̄dam & vniuerſa q̄ ceperant tā ex hoībus

Ter. Heb.

בנעריה בית אביה :
Ca.xxxi. וידבר יהוה אל משה לאמר : — דבר
נקם נקמת בני ישראל מאת
המדינים אחר תאסף אל עמיך : — אסף
וידבר משה אל העם לאמר
החלצו מאתכם אנשים לצבא — חלץ
ויהיו על מדין לתת נקמת יהוה — היה נתן
במדין : אלף למטה אלף למטה — נטה
לכל מטות ישראל תשלחו לצבא : — שלח
וימסרו מאלפי ישראל אלף — מסר
למטה שנים עשר אלף חלוצי
צבא : וישלח אתם משה אלף
למטה לצבא אתם ואת פינחס
בן אלעזר הכהן לצבא וכלי — כלה
הקדש וחצצרות התרועה בידו : — חצר רוע
ויצבאו על מדין כאשר צוה יהוה — צבא
את משה ויהרגו כל זכר : ואת — הרג
מלכי מדין הרגו על חלליהם את
אוי ואת רקם ואת צור ואת חור
ואת רבע חמשת מלכי מדין ואת
בלעם בן בעור הרגו בחרב : וישבו — שבה
בני ישראל את נשי מדין ואת — נשה
טפם ואת כל בהמתם ואת כל
מקנהם ואת כל חילם בזזו : ואת — קנה
כל עריהם במושבתם ואת כל — עיר ישב
טירתם שרפו באש : ויקחו את — לקח
כל השלל ואת כל המלקוח באדם — לקח

Tranſl.Chal. Ca.xxxi.

בריבותהא בית אבוהא : ומליל יי עם משה למימר : אתפרע
פורענות בני ישראל מן מדינאי בתר כן תתכניש לעמך : ומליל משה עם עמא למימר
זריזו מנכון גוברין לחילא ויהון על מדין למתן פורענות עמא דיי במדין : אלפא
לשבטא אלפא לשבטא לכל שבטיא דישראל תשלחון לחילא : ואתבחרו מאלפיא
דישראל אלפא לשבטא תרי עשר אלפין מזרזי חילא : ושלח יתהון משה אלפא
לשבטא לחילא יתהון וית פינחס בר אלעזר כהנא לחילא ומני קודשא וחצוצרת
יבבא בידיה : ואתחילו על מדין כמא דפקיד יי ית משה וקטלו כל דכורא : וית
מלכי מדין קטלו על קטיליהון ית אוי וית רקם וית צור וית חור וית רבע חמשא
מלכי מדין וית בלעם בר בעור קטלו בחרבא : ושבו בני ישראל ית נשי מדין וית טפלהון
וית כל בעירהון וית כל גיתיהון וית כל נכסיהון בזו : וית כל קרויהון במותבניהון
וית כל בית סגדתהון אוקידו בנורא : ושבו ית כל עדאה וית כל דברתא באנשא

Primitiua chal.: רבי אמר · כנש · הוה נתן · שלח בחר · זרז · מאן · חיל · שבה נשא טף · נכס קרא · יקד עדה

Interp.chal.

In pueritia eius in domo patris ſui. Ca. 31.

Locutuſq; eſt dñs cum moyſe dicens. Vlciſcere filios iſrael de madianitis: τ poſtea colligeris ad populū tuū. Locutuſq; ē moyſes cū populo dicēs. Armate ex vobis viros in exercitū vt ſint contra madian: vt vlciſcanē populū dñi de madianitis. mille de ſingulis tribubus per oēs tribus iſrael mittetis in exercitū. Et electi ſunt de milibus iſrael mille de vno quoq; tribu duodecim milia armatoꝝ ad exercitū. et miſit eos moyſes in exercitū mille de vnoquoq; tribu et phinees filiū eleazari ſacerdotis τ vaſa ſancta et tubas clangoris in manu eius. Duxeruntq; exercitū cōtra madian ſicut preceperat dñs moyſi τ occiderūt oēm maſculū. Reges quoq; madian occiderūt ſup interfectos eoꝝ: eui τ recē τ ſur τ hur τ rebee quinq; reges madian. Balaā quoq; filiuz beor occiderūt gladio. et captiuauerūt filij iſrael mulieres madianitaꝝ et paruulos eoꝝ τ oīa iumēta eoꝝ τ oīa pecora eoꝝ: cunctāq; ſupellectilē eoꝝ depredati ſunt: τ oēs vrbes eorum in habitationibus ſuis τ omne templuz adorationis eorum ſuccenderūt igni. Ceperuntq; omne ſpolium τ omnem predam ex hominibus

Tex. Heb.

ובבהמה: ויבאו אל משה ואל
אלעזר הכהן ואל עדת בני
ישראל את השבי ואת המלקוח
ואת השלל אל המחנה אל
ערבת מואב אשר על ירדן ירחו:
ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל
נשיאי העדה לקראתם אל
מחוץ למחנה: ויקצף משה על
פקודי החיל שרי האלפים
ושרי המאות הבאים מצבא
המלחמה: ויאמר אליהם משה
החייתם כל נקבה: הן הנה היו
לבני ישראל בדבר בלעם למסר
מעל ביהוה על דבר פעור ותהי
המגפה בעדת יהוה: ועתה הרגו
כל זכר בטף וכל אשה ידעת
איש למשכב זכר הרגו: וכל
הטף בנשים אשר לא ידעו
משכב זכר החיו לכם: ואתם
חנו מחוץ למחנה שבעת ימים כל
הרג נפש וכל נגע בחלל תתחטאו
ביום השלישי וביום השביעי
אתם ושביכם: וכל בגד וכל
כלי עור וכל מעשה עזים וכל כלי
עץ תתחטאו: ויאמר אלעזר הכהן
אל אנשי הצבא הבאים
למלחמה זאת חקת התורה

Primitiua heb.

בוא / יצא / שבה / חנה / נשא / קצף / פקד שור / מאה בוא / לחם אמר / חיה היה / היה / נגף ידע / שכב / נשה / חוץ חנה יום / חטא / שלש שבע / שנה / כלה עשה עזז / חטא / בוא / לחם חקק ירה

Trāſla. B. Hiero.

q̄ ex iumētis: & adduxerūt ad moyſen & eleazarū ſacerdotē: & ad oēm multitudinē filiorū iſrael. Reliqua āt vtēſilia portauerunt ad caſtra in cāpeſtribus moab iuxta iordanē cōtra hiericho. Egreſſi ſūt āt moyſes & eleazar ſacerdos & oēs principes ſynagoge in occurſū eorū extra caſtra. Iratuſq̧ moyſes principibus exercitus tribunis & centurionibus q venerant de bello ait. Cur feminas reſeruaſtis? Nonne iſte ſunt q̄ deceperūt filios iſrael ad ſuggeſtionē balaā: & p̄uaricari vos fecerūt in dño ſup pctō phogor: vnde & percuſſus eſt populus? Ergo cūctos iterficite: quicquid eſt gñis maſculini etiā i puulis: & mulieres q̄ nouerūt viros i coitu iugulate. puellas āt & oēs feminas virgies reſeruate vobis: & manete extra caſtra ſeptē diebus. Qui occiderit hoiem vel occiſum tetigerit: luſtrabitur die tertio & ſeptimo. Et de oi p̄da ſiue veſtimentum fuerit ſiue vas & aliqd in vtenſilia p̄paratū de caprarum pellib⁹ & pilis & ligno expiabitur. Eleazar quoq̧ ſacerdos ad viros exercitus qui pugnauerāt ſic locut⁹ eſt. Hoc ē preceptū legis

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

vſq̧ ad iumētū: τ duxerūt ad moyſen τ eleazar
ἕως κτήνους, καὶ ἤγαγον πρὸς μωυσῆν καὶ ἐλεάζαρ τὸν
ſacerdotē, τ ad oēs filios iſrael: capti
ἱερέα. καὶ πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, τὴν αἰχ
uitatē τ ſpolia: τ ſupellectilē: in
μαλωσίαν καὶ τὰ σκῦλα, καὶ τὴν προνομὴν, εἰς
caſtra in arabothmoab: q̄ eſt in
τὴν παρεμβολὴν εἰς ἀραβὼθ μωάβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ
iordane cōtra hiericho. τ exiit moyſes τ elea
ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ. καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς καὶ ἐλεά
zar ſacerdos τ oēs p̄ncipes cōgregatio
ζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγω
nis in occurſū eius extra caſtra.
γῆς εἰς συνάντησιν αὐτῆς ἔξω τῆς παρεμβολῆς.
τ iratus ē furore moyſes ɔtra epiſcopos
καὶ ὠργίσθη θυμῷ μωυσῆς ἐπὶ τοῖς ἐπισκόποις
exercitus: millenarios τ cēturiones
τῆς δυνάμεως, χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις τοῖς
veniētes ex pugna belli. τ
ἐρχομένοις ἐκ τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου. καὶ
dixit eis moyſes: vt qd viuū cepiſtis oē femininū: C
εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, ἵνα τί ἐζωγρήσατε πᾶν θῆλυ.
he enī fuerūt filiis iſrael iuxta vbū ba
αὗται γὰρ ἦσαν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα βα
laā vt rebellaretis τ ɔtēneretis vbū dñi pro
λαὰμ τοῦ ἀποστῆσαι καὶ ὑπεριδεῖν τὸ ῥῆμα κυρίου ἕνε
pter phogor, τ facta ē plaga in ſynagoga domi Judi. 11.d.
κεν φογώρ. καὶ ἐγένετο ἡ πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ κυρί
ni. τ nūc occidite oē maſculinū in omni
ου. καὶ νῦν ἀποκτείνατε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν πάσῃ τῇ
ſūma: τ oēs mulierē: que nouit lectū
ἀπαρτίᾳ, καὶ πᾶσαν γυναῖκα, ἥτις ἔγνω κοίτην
maſculi occidite. τ oēs āt ſummā
ἄρσενος ἀποκτείνατε. καὶ πᾶσαν δὲ τὴν ἀπαρτίαν
mulierū que nō nouit lectū maſculi viuas capi
τῶν γυναικῶν ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἄρσενος ζωγρήσα
te eas. τ vos caſtrametamini extra ca
τε αὐτάς. καὶ ὑμεῖς παρεμβάλετε ἔξω τῆς παρεμ
ſtra ſeptē dies. oīs q̄ interfecerit aīaʒ: τ oīs q̄
βολῆς ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς ὁ ἀνελὼν ψυχὴν, καὶ πᾶς ὁ
tetigerit vulneratū luſtrabimini tercia
ἁψάμενος τοῦ τετρωμένου ἁγνισθήσεσθε τῇ τρίτῃ
die. τ die ſeptimo vos τ p̄e
ἡμέρᾳ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ὑμεῖς καὶ ἡ αἰχμα
da vſa τ oē indumētū τ oē vas pel
λωσία ὑμῶν καὶ πᾶν περίβλημα καὶ πᾶν σκεῦος δε
liceū: τ oēʒ operationē ex capra pelle: τ oē
ρμάτινον, καὶ πᾶσαν ἐργασίαν ἐξ αἰγίας, καὶ πᾶν
vas ligneū expiabitis. τ dixit eleazar ſacerdos
σκεῦος ξύλινον ἀφαγνιεῖτε. καὶ εἶπεν ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς
ad viros exercitus venientes ex
πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοὺς ἐρχομένους ἐκ
pugna belli: hec iuſtificatio legis: D
τῆς παρατάξεως τοῦ πολέμου, τοῦτο τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου,

Tranſla. Chal.

ובעירא: ואיתיאו לות משה ולות אלעזר כהנא ולות כנשתא דבני ישראל ית
שביא וית דברתא וית עדאה למשריתא למישריא דמואב דעל ירדנא דירחו:
ונפקו משה ואלעזר כהנא וכל רברבי כנשתא לקדמותהון למברא למשריתא:
ורגיז משה על דממנן על חילא רבני אלפין ורבני מאותא דאתו מחיל קרבא: ואמר
להון משה הקיימתון כל נקבא: הא אינין הואה לבני ישראל בעצת בלעם לשקרא
שקר קדם יי על עיסק פעור והות מותנא בכנשתא דיי: וכען קטולו כל דכורא
בטפלא וכל אתתא דידעת גבר למשכב דכורא קטולו: וכל טפלא בנשיא דלא
ידעו משכב דכורא קיימו לכון: ואתון שרו מברא למשריתא שבעה יומין כל דקטול
נפשא וכל דקרב בקטילא תדון עלוהי ביומא תליתאה וביומא שביעאה אתון
ושביכון: וכל לבוש וכל מאן דמשך וכל עובד מעזי וכל מאן דאע תדון עלוהי: ואמר
אלעזר כהנא לגוברי חילא דאתו לקרבא דא גזירת אוריתא

Primitiua chal.

אתא / שנה שבא / רבב / מנה רבה מאה / אתא קום היה / יעץ היה / ידע שכב סף / נשה קום שבא / קטל ידע שכב / עז אתא

Interp̄. chal.

τ iumētis: τ adduxerūt ad moyſen τ ad eleazar ſacerdotem τ ad cetū filiorū iſrael captiuitatē τ predam τ ſpoliū i caſtra in cāpeſtrib⁹ moab iuxta iordanē hiericho. Egreſſiq̧ ſunt moyſes τ eleazar ſacerdos τ oēs principes cōgregationis in occurſum eorū extra caſtra. Et iratus eſt moyſes contra duces exercitus tribunos τ centuriones qui venerant de militia belli. dixitq̧ eis moyſes. Nunqd reſeruaſtis oēm feminā? Ecce ipſe fuerūt filiis iſrael in cōſilio balaā vt preuaricarētur preuaricatione corā dño ſup phogor: τ fuit peſtis in cōgregatione dñi. Nunc ergo occidite omnē maſculū in paruulis: τ oēm mulierē q̄ cognouit virū coitu maſculi occidite. Et oēs paruulas mulieres q̄ non cognouerūt coitū maſculi reſeruate vobis. Uos autē manete extra caſtra ſeptē dieb⁹. Ois qui occidit aīam: et qui tetigit occiſum: aſpergat die tertio: τ in die ſeptimo vos τ ea que cepiſtis aſperſi eritis. et oē veſtimentū τ omne vas pellicium τ omne quod fit ex pilis caprarum τ omne vas ligneū aſperſa erunt. Dixitq̧ eleazar ſacerdos ad viros exercitus qui venerant de bello. Hoc eſt decretum legis

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

quā p̄cepit dñs moyſi: preter aurū
ὃ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, πλὴν τοῦ χρυσίου
τ argētū τ es τ ferrū τ plū
καὶ τοῦ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μολίβ
bū τ ſtānum: oīs res q̄ trāſibit in
δου καὶ κασσιτέρου, πᾶν πρᾶγμα ὃ διελεύσεται ἐν
igne perducet in igne: τ purificabit: ſed
πυρὶ διάξεται ἐν πυρί, καὶ καθαρισθήσεται, ἀλλ' ἢ
aqua expiatiōis expiabitur. τ oīa q̄cūq̧
τῷ ὕδατι τοῦ ἁγνισμοῦ ἁγνισθήσεται. καὶ πάντα ὅσα
nō trāſeunt per ignē: trāſibūt per aquā
μὴ διαπορεύεται διὰ πυρός, διελεύσεται δι' ὕδατος
τ lauabitis veſtimēta vrā die ſepti
καὶ πλυνεῖσθε τὰ ἱμάτια ὑμῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδό
ma: τ mūdabimini. τ poſt hec itroibi
μῃ, καὶ καθαρισθήσεσθε. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύ
tis in caſtra. τ locutus ē dñs
σεσθε εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐλάλησε κύριος
ad moyſen: dicēs: accipe ſūmā ſpo
πρὸς μωυσῆν, λέγων, λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν σκύ
liorū captiuitatis ab hoīe vſq̧ ad iumētū, tu τ
λων τῆς αἰχμαλωσίας ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους σὺ καὶ C
eleazar ſacerdos τ p̄ncipes familiarū
ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῆς
cōgregatōis. τ diuidetis ſpolia inter
συναγωγῆς. καὶ διελεῖτε τὰ σκῦλα ἀναμέσον τῶν
bellatores egreſſos in bel
πολεμιστῶν τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν παράτα
lū: τ inter oēm ɔgregatiōeʒ: τ ſepa
ξιν, καὶ ἀναμέσον πάσης τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀφε
bitis tributū dño ab hoīb⁹ bel
λεῖτε τὸ τέλος κυρίῳ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν πολε
latorib⁹ egrediētib⁹ ad bellū: vnā
μιστῶν τῶν ἐκπορευομένων εἰς τὴν παράταξιν, μίαν
aīam a quingētis: ab hoīb⁹: τ a
ψυχὴν ἀπὸ πεντακοσίων, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ
iumētis: τ a bobus: τ ab ouibus:
τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβά
τ a capris: τ ab aſinis: a
των καὶ ἀπὸ τῶν αἰγῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων, ἀπὸ τοῦ
medietate eorū accipietis. τ dabis eleazar ſacer
ἡμίσους αὐτῶν λήψεσθε. καὶ δώσεις ἐλεάζαρ τῷ ἱε
doti primitias dñi. τ a medietate que filiorū
ρεῖ τὰς ἀπαρχὰς κυρίου. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ τῶν υἱῶν E
iſrael accipies vnū de quinq̄gīta ab hoīb⁹:
ἰσραὴλ λήψῃ ἕνα ἀπὸ τῶν πεντήκοντα ἀπὸ ἀνθρώπων,
τ a bobus: τ ab ouibus: τ ab aſinis:
καὶ ἀπὸ βοῶν, καὶ ἀπὸ προβάτων, καὶ ἀπὸ τῶν ὄνων,
τ ab oībus iumētis: τ dabis ea
καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς
leuitis cuſtodiētib⁹ cuſtodias in tabna
λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς ἐν τῇ σκη
culo dñi. τ fecit moyſes τ eleazar D
νῇ κυρίου. καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ

Trāſla. B. Hiero.

quod mandauit dominus moyſi. Aurum & argētum & es & ferrū & plumbum & ſtannum: & omne quod pōt tranſire per flammas: igne purgabitur. quicquid āt igne non poteſt ſuſtinere: aqua expiatiōis ſctificabitur. & lauabitis veſtimēta vrā die ſeptimo & purificati poſtea caſtra intrabitis. Dixit quoq̧ dominus ad moyſen. Tollite ſummam eorū q̄ capta ſūt ab homine vſq̧ ad pecus: tu & eleazar ſacerdos & omnes principes vulgi: diuideſq̧ ex equo predam inter eos qui pugnauerunt egreſſiq̧ ſunt ad bellū: & inter oēm reliquam multitudinē. & ſeparabis ptē dño ab his qui pugnauerūt & fuerunt in bello vnā animā de quingētis tam ex hominibus quam ex bobus & aſinis & ouibus: & dabis eam eleazaro ſacerdoti: quia primitie dñi ſunt. Ex media quoq̧ pte filiorū iſrael accipies quinquageſimum caput hominū & boum & aſinorum & ouium cunctorumq̧ animantium: & dabis ea leuitis qui excubant in cuſtodiis tabernaculi domini. Feceruntq̧ moyſes & eleazar

Tex. Heb.

אשר צוה יהוה את משה: אך את
הזהב ואת הכסף את הנחשת את
הברזל את הבדיל ואת העפרת:
כל דבר אשר יבא באש תעבירו
באש וטהר אך במי נדה יתחטא
וכל אשר לא יבא באש תעבירו
במים: וכבסתם בגדיכם ביום
השביעי וטהרתם ואחר תבאו
אל המחנה: ויאמר יהוה אל
משה לאמר: שא את ראש
מלקוח השבי באדם ובבהמה
אתה ואלעזר הכהן וראשי
אבות העדה: וחצית את
המלקוח בין תפשי המלחמה
היצאים לצבא ובין כל העדה:
והרמת מכס ליהוה מאת אנשי
המלחמה היצאים לצבא
אחד נפש מחמש המאות מן
האדם ומן הבקר ומן החמרים
ומן הצאן: ממחציתם תקחו
ונתתה לאלעזר הכהן תרומת
יהוה: וממחצת בני ישראל תקח
אחד אחז מן החמשים מן
האדם מן הבקר מן החמרים ומן
הצאן מכל הבהמה ונתתה אתם
ללוים שמרי משמרת משכן
יהוה: ויעש משה ואלעזר

Primitiua heb.

בדל / בוא עבר / חנה אמר / נשא / לקח / עד חצה / לחם / רום כסס / מאה / חצה לקח / נתן רום / שכן / עשה

Tranſla. Chal.

דפקיד יי ית משה: ברם ית דהבא וית כספא ית נחשא ית ברזלא ית אבצא וית אברא:
כל מדעם דמתעל בנורא תעברונה בנורא וידכי ברם במי אדיותא יתדי וכל דלא
מתעל בנורא תעברונה במיא: ותחורון לבושיכון ביומא שביעאה ותדכון ובתר כן
תעלון למשריתא: ואמר יי למשה למימר: קביל ית חושבן דברתא שביא באנשא
ובבעירא את ואלעזר כהנא ורישי אבהת כנשתא: ותפליג ית דברתא בין גברי
מגיחי קרבא דנפקו לחילא ובין כל כנשתא: ותפריש נסיבא קדם יי מן גברי מגיחי
קרבא דנפקו לחילא חד נפשא מחמש מאה מן אנשא ומן תורי ומן חמרי ומן ענא:
מפלגותהון תסבון ותתן לאלעזר כהנא אפרשותא קדם יי: ומפלגות בני ישראל
תסב חד דאתחד מן חמשין מן אנשא מן תורי ומן חמרי ומן ענא מכל בעירא
ותתן יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דיי: ועבד משה ואלעזר

Interp̄. chal.

quod precepit dñs moyſi. Aurum aūt τ argentū τ es et ferrum τ ſtannuʒ τ plumbū τ quicquid poteſt tranſire per ignem: transferetis per ignē τ mundabitur: verūtamen aqua aſperſionis aſpergetur. et omne qđ non poteſt intrare in ignem transferetis per aquam. Et lauabitis veſtimenta veſtra in die ſeptimo τ mundabimini: τ poſtea intrabitis in caſtra. Dixitq̧ dñs ad moyſen dicens. Tolle ſummā prede captiuitatis ab homine vſq̧ ad pecus tu τ eleazar ſacerdos τ principes patrū cōgregationis: τ diuides predam inter viros bellatores qui egreſſi ſunt in exercitum τ inter omnē cōgregationē. τ ſeparabis parteʒ corām dño a viris bellatoribus qui egreſſi ſunt ad exercitū vnam animā de quingentis de hoībus τ de bobus τ de aſinis τ de ouibus. de medietate eorum tolletis τ dabis eleazaro ſacerdoti primitias corām dño. et de media parte filiorū iſrael tolles vnum de quinquaginta ex hoībus τ ex bobus τ aſinis et ex ouibus τ ex omni iumento τ dabis ea leuitis cuſtodientibus cuſtodiaʒ tabernaculi dñi. Feciꝗ moyſes τ eleazar

Primitiua chal.

עול עבר דכה / ידד ידד חור / שרא אמר / שבה אש פלג / נגה פרש / עאן נסב / אחד אחד / נתן נטר שכן

הכהן כאשר צוה יהוה את משה׃
ויהי המלקוח יתר הבז אשר
בזזו עם הצבא צאן שש מאות
אלף ושבעים אלף וחמשת
אלפים׃ ובקר שנים ושבעים
אלף׃ וחמרים אחד וששים
אלף׃ ונפש אדם מן הנשים אשר
לא ידעו משכב זכר כל נפש
שנים ושלשים אלף׃ ותהי
המחצה חלק היצאים בצבא מספר
הצאן שלש מאות אלף ושלשים
אלף ושבעת אלפים וחמש מאות׃
ויהי המכס ליהוה מן הצאן שש
מאות חמש ושבעים׃ והבקר
ששה ושלשים אלף ומכסם ליהוה
שנים ושבעים׃ וחמרים שלשים
אלף וחמש מאות ומכסם ליהוה
אחד וששים׃ ונפש אדם ששה
עשר אלף ומכסם ליהוה שנים
ושלשים נפש׃ ויתן משה את
מכס תרומת יהוה לאלעזר
הכהן כאשר צוה יהוה את
משה׃ וממחצית בני ישראל אשר
חצה משה מן האנשים הצבאים׃
ותהי מחצת העדה מן הצאן
שלש מאות אלף ושלשים אלף
שבעת אלפים וחמש מאות׃

הָיָה בָּזַז · שָׁנָה · נָשָׁה שָׁכַב · הָיָה · חָצָה סָפַר · מֵאָה · כָּסַס · שָׁנָה · נָתַן · רוּם · חָצָה · יָעַד

ſicut preceperat dominus. Fuit autem preda quā exercitus ceperat ouiū ſexcenta ſeptuaginta quinq; milia: boum ſeptuaginta duo milia: aſinorū ſexaginta milia & mille. aīe hoīnum ſexus feminei q̄ non cognouerāt viros triginta duo milia. Dataq; eſt media pars his qui in prelio fuerant: ouium trecēta trigita ſeptem milia quingente: e qbus in ptē dñi ſupputate ſunt oues ſexcēte ſeptuaginta quinq;. & de bobus triginta ſex milibus: boues ſeptuaginta & duo. de aſinis triginta milibus quingētis: aſini ſexaginta vnus. De animabus hoīm ſedecim milibus ceſſerūt in partē dñi triginta due aīe. Tradiditq; moyſes numerum primitiarū domini eleazaro ſacerdoti ſicuti fuerat ei imperatum ex media parte filiorū iſrael: quam ſeparauerat his qui in prelio fuerant. De media vero parte q̄ cōtigerat reliq̄ multitudi. ideſt. de ouibus trecentis triginta ſeptem milibus quingentis:

ſacerdos ſicut p̄cepit dñs moyſi. ⁊ fue-
ὁ ἱερεὺς καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐγε-
rūt ſpolia abūdātia prede q̄ preda-
νήθη τὰ σκῦλα τὸ πλεόνασμα τῆς προνομῆς ὃ ἐπρονό-
ti ſūt viri bellatores ab oui-
μευσαν οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταί. ἀπὸ τῶν προβά-
bus ſexcēta milia ⁊ ſeptuagita mi-
των ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιά-
lia ⁊ quinq; milia. ⁊ boues duo ⁊ ſeptua-
δες καὶ πεντακισχίλια. καὶ βόες δύο καὶ ἑβδομή-
ginta milia. ⁊ aſinoꝝ vnū ⁊ ſexaginta mi-
κοντα χιλιάδες. καὶ ὄνων μία καὶ ἑξήκοντα χι-
lia. ⁊ aīe hoīm a mulierib' q̄
λιάδες. καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἀπὸ γυναικῶν αἳ
nō cognouerūt lectū maſculi oēs aīe duo
οὐκ ἔγνωσαν κοίτην ἄρσενος πᾶσαι ψυχαὶ δύο
⁊ triginta milia. ⁊ fuit dimi-
καὶ τριάκοντα χιλιάδες. καὶ ἐγενήθη τὸ ἡμίσευ-
diū pᵒ eoꝝ q̄ exierunt in bellū de
μα ἡ μερὶς τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὸν πόλεμον ἐκ
numero ouium trecēta mi-
τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προβάτων τριακόσιαι χιλιά-
lia ⁊ trigita milia ⁊ ſeptē milia
δες καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι
⁊ quingēti. ⁊ fuit tributū dño
καὶ πεντακόσιοι. καὶ ἐγενήθη τὸ τέλος τῷ κυρίῳ
ab ouibus ſexcēte ⁊ ſeptuagin-
ἀπὸ τῶν προβάτων ἑξακόσιαι καὶ ἑβδομήκον-
ta quinq;. ⁊ boues ſex ⁊ triginta milia.
τα πέντε. καὶ βόες ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες.
⁊ tributū eoꝝ dño duo ⁊ ſeptuagi-
καὶ τὸ τέλος αὐτῶν τῷ κυρίῳ δύο καὶ ἑβδομήκον-
ta. ⁊ aſini triginta milia ⁊ quingē-
τα. καὶ ὄνοι τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακό-
ti. ⁊ tributū eoꝝ dño vnᵒ ⁊ ſexagita. ⁊
σιοι. καὶ τὸ τέλος αὐτῶν κυρίῳ εἷς καὶ ἑξήκοντα. καὶ
aīe hoīm ſex ⁊ decē milia. ⁊
ψυχαὶ ἀνθρώπων ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες. καὶ τὸ
tributū eoꝝ dño duo ⁊ triginta aīe.
τέλος αὐτῶν τῷ κυρίῳ δύο καὶ τριάκοντα ψυχαί.
⁊ dedit moyſes tributū dño ſegregatiōē
καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὸ τέλος κυρίῳ τὸ ἀφαίρεμα
dei eleazar ſacerdoti: ſicꝫ p̄cepit dñs
τοῦ θεοῦ ἐλεάζαρ τῷ ἱερεῖ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ
moyſi a medietate filioꝝ iſrael:
μωυσῇ ἀπὸ τοῦ ἡμισεύματος τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
quos diuiſit moyſes a viris bellato-
οὓς διεῖλε μωυσῆς ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμι-
rib'. ⁊ fuit dimidiū de cōgregatiōe
στῶν. καὶ ἐγένετο τὸ ἡμίσευμα ἀπὸ τῆς συναγωγῆς
ab ouibus trecēta milia ⁊ tri-
ἀπὸ τῶν προβάτων τριακόσιαι χιλιάδες καὶ τριά-
gita milia ⁊ ſeptē milia ⁊ quingenta.
κοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλια καὶ πεντακόσια.

Primitiua chal. | Interp. chal. | Tranſla. Chal.

כהנא כמא דפקיד יי ית משה׃ והות דברתא שאר בזתא דבזו עמא דנפקו לחילא
מן ענא שית מאה ושבעין וחמשה אלפין׃ ותורי שבעין ותרין אלפין׃ וחמרי שתין
וחד אלפין׃ ונפשא דאנשא מן נשיא דלא ידעא משכבי דכורא כל נפשתא תלתין
ותרין אלפין׃ והות פלגותא חולק גבריא דנפקו לחילא מנין ענא תלת מאה ותלתין
ושבעה אלפין וחמש מאה׃ והוה נסיבא קדם יי מן ענא שית מאה ושבעין וחמש׃
ותורי תלתין ושתא אלפין ונסיבהון קדם יי שבעין ותרין׃ וחמרי תלתין אלפין
וחמש מאה ונסיבהון קדם יי שתין וחד׃ ונפשא דאנשא שתא עשר אלפין ונסיבהון
קדם יי תלתין ותרין נפשן׃ ויהב משה ית נסיבת אפרשותא קדם יי לאלעזר כהנא
כמא דפקיד יי ית משה׃ ומפלגות בני ישראל דפליג משה מן גבריא דנפקו
לחילא׃ והות פלגות כנשתא מן ענא תלת מאה ותלתין ושבעה אלפין וחמש מאה׃

הֲוָה בְּזַז · מְנָה שִׁית · נְשָׁה שְׁכַב · פְּרַשׁ · הֲוָה עָאן

ſacerdos ſicut preceperat dñs moyſi: fuitq; preda et reliqua ſpolia que populus qui egreſſi ſunt in prelium et ſpoliauerant ouiū ſexcenta ſeptuagita quinq; milia: ⁊ boū ſeptuagita duoq; milia: ⁊ aſinoꝝ ſexaginta quinq; milia: ⁊ aīe hominū ex mulieribus que nō cognouerāt concubitū maſculi: oēs anime triginta duo milia. Fuit autē numerus dimidie partis viroꝝ qui egreſſi ſunt in exercitū: ouiuꝫ trecenta ⁊ triginta ſeptē milia ⁊ quingente. Et fuit pars que aſſumpta eſt corā dño ex ouibus ſexcenta ⁊ ſeptuaginta ⁊ quinq;. et boues fuerūt triginta ſex milia: ⁊ pars que aſſumpta eſt coram dño ſeptuaginta duo. et aſini triginta milia ⁊ quingenti: ⁊ pars q̄ ex eis aſſumpta eſt corā dño fuit ſexaginta vnus. Et aīe hominū ſedecim milia: ⁊ pars q̄ aſſumpta eſt corā dño fuit triginta duo anie. Deditq; moyſes partē q̄ ſeparata eſt corā dño eleazaro ſacerdoti: ſicut preceperat dñs moyſi. Et de media parte filiorū iſrael diuiſit moyſes a viris qui egreſſi ſunt in exercitū: fuitq; dimidia pars congregationis de ouibus trecente ⁊ triginta ⁊ quingente.

et boues ſex ⁊ triginta milia. aſini triginta
καὶ βόες ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες. ὄνοι τριάκοντα
milia ⁊ quingenti. ⁊ aīe hoīum
χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων
milia ſedecī. ⁊ accepit moyſes de
χιλιάδες ἑκκαίδεκα. καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ
medietate filioꝝ iſrael vnū de qnq̄-
ἡμισεύματος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τὸ ἓν ἀπὸ τῶν πεν-
ginta: ab hoīb' ⁊ a iumētis:
τήκοντα, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν,
⁊ dedit ea leuitis cuſtodiētib'
καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λευίταις τοῖς φυλάσσουσι
cuſtodias tabnaculi dñi: quēadmodū pre-
τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέ-
cepit dñs moyſi. ⁊ acceſſerūt ad moy-
ταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ προσῆλθον πρὸς μωυ-
ſen oēs cōſtituti in tribunatus
σῆν πάντες οἱ καθεσταμένοι εἰς τὰς χιλιαρχίας τῆς
exercitus millenarii ⁊ cēturiones. ⁊ dixerūt
δυνάμεως χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι. καὶ εἶπαν
ad moyſen: famuli tui accepeſt ſum-
πρὸς μωυσῆν, οἱ παῖδές σου εἰλήφασι τὸ κεφά-
mā viroꝝ bellatoꝝ eoꝝ q apud nos:
λαιον τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν παρ' ἡμῶν,
⁊ nō defuit ab illis vllus. ⁊ ob-
καὶ οὐ διαπεφώνηκεν ἀπ' αὐτῶν οὐδὲ εἷς. καὶ προσ-
tulimus donū dño vir q tulit vas
ενηνόχαμεν τὸ δῶρον κυρίῳ ἀνὴρ ὃς ἦρεν σκεῦος
aureū murenulā ⁊ armillā: ⁊ anulum:
χρυσοῦν χλιδῶνα, καὶ ψέλλιον, καὶ δακτύλιον,
⁊ dextrale: ⁊ torquē: vt ppitiaretis pro
καὶ περιδέξιον, καὶ ἐμπλόκιον, ἐξιλάσασθαι περὶ
nobis corā dño. ⁊ accepit moyſes ⁊ elea-
ἡμῶν ἔναντι κυρίου. καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἐλεά-
zar ſacerdos aurū ab illis oē vas ela-
ζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρ' αὐτῶν πᾶν σκεῦος εἰρ-
boratū. ⁊ fuit oē aurū ſegrega-
γασμένον. καὶ ἐγένετο πᾶν τὸ χρυσίον τὸ ἀφαίρε-
tio quā ſegregauerūt dño ſex ⁊ decē milia ⁊ ſeptin-
μα ὃ ἀφεῖλον κυρίῳ ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες καὶ ἑπτα-
genti ⁊ quīquagita ſicli a tribu-
κόσιοι καὶ πεντήκοντα σίκλοι παρὰ τῶν χιλιάρ-
nis ⁊ a cēturiōibus. ⁊ viri
χων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων. καὶ οἱ ἄνδρες οἱ
bellatores p̄dati ſūt qlibꝫ ſibi ipſi. ⁊ acce-
πολεμισταὶ ἐπρονόμευσαν ἕκαστος ἑαυτῷ. καὶ ἔλα-
pit moyſes ⁊ eleazar ſacerdos aurū a
βε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρὰ
tribunis ⁊ a cēturiōib': ⁊
τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων, καὶ
intulerūt ea in tabnaculū teſtimonii: me-
εἰσήνεγκαν αὐτὰ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, μνη-
moriale filioꝝ iſrael corā dño.
μόσυνον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου. Ca. 32.

& de bobus trigita ſex milibus: & de aſinis triginta milibus quingentis: & de hominibus ſedecim milibus. tulit moyſes quinquageſimū caput: & dedit leuitis q excubabāt in tabernaculo dñi: ſicut p̄ceperat dominus. Cunq; acceſſiſſent principes exercitus ad moyſē & tribuni cēturioneſq; dixerūt. Nos ſerui tui recenſuimus numerum pugnatorū quos habuimus ſub manu noſtra: & ne vnus qdem defuit. Ob hanc cauſam offerimus in donariis dñi ſinguli qd in p̄da auri potuimus īuenire piſcelides & armillas: anulos & dextralia ac murēulas: vt dep̄ceris pro nobis dñm. Suſceperuntq; moyſes & eleazar ſacerdos omne aurum in diuerſis ſpeciebus ſedecim milia ſeptingentos qnquaginta ſiclos a tribunis & centurionibus. Vnuſquiſq; enim qd in preda rapuerat ſuū erat. Et ſuſceptū intulerūt in tabernaculū teſtimonii in monimentum filiorum iſrael coram domino.

ובקר ששה ושלשים אלף׃
וחמרים שלשים אלף וחמש
מאות׃ ונפש אדם ששה עשר
אלף׃ ויקח משה ממחצת בני
ישראל את האחז אחד מן
החמשים מן האדם ומן הבהמה
ויתן אתם ללוים שמרי משמרת
משכן יהוה כאשר צוה יהוה את
משה׃ ויקרבו אל משה הפקדים
אשר לאלפי הצבא שרי האלפים
ושרי המאות׃ ויאמרו אל משה
עבדיך נשאו את ראש אנשי
המלחמה אשר בידנו ולא נפקד
ממנו איש׃ ונקרב את קרבן יהוה
איש אשר מצא כלי זהב אצעדה
וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על
נפשתינו לפני יהוה׃ ויקח משה
ואלעזר הכהן את הזהב מאתם
כל כלי מעשה׃ ויהי כל זהב
התרומה אשר הרימו ליהוה ששה
עשר אלף שבע מאות וחמשים
שקל מאת שרי האלפים ומאת שרי
המאות׃ אנשי הצבא בזזו איש
לו׃ ויקח משה ואלעזר הכהן את
הזהב מאת שרי האלפים והמאות
ויבאו אתו אל אהל מועד זכרון
לבני ישראל לפני יהוה׃

לָקַח · שָׁכַן · קָרַב · שׁוּר · מֵאָה אָמַר · לָחַם פָּקַד · קָרַב · צָעַד · צָמַד עָגַל כָּמַז · כָּפַר לָקַח · כָּלָה עָשָׂה הָיָה · רוּם · מֵאָה · בּוֹא יָעַד · פָּנָה

Tranſla. Chal.

ותורי תלתין ושתא אלפין׃ וחמרי תלתין אלפין וחמש מאה׃ ונפשא דאנשא שתא
עשר אלפין׃ ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית דאתחד חד מן חמשין מן אנשא
ומן בעירא ויהב יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דיי כמא דפקיד יי ית משה׃
וקריבו לות משה דממנן די לאלפי חילא רבני אלפין ורבני מאותא׃ ואמרו
למשה עבדך קבילו ית חושבן גברי מגיחי קרבא דעמנא ולא שגא מננא אנש׃ וקריבנא
ית קורבנא קדם יי גבר דאשכח מאן דדהב שירין ושירין עזקן קדשין ומחוכין לכפרא
על נפשתנא קדם יי׃ ונסיב משה ואלעזר כהנא ית דהבא מנהון כל מאן דעובד׃
והוה כל דהב אפרשותא דאפרישו קדם יי שתא עשר אלפין שבע מאה וחמשין
סלעין מן רבני אלפין ומן רבני מאותא׃ גברי חילא בזו גבר לנפשיה׃ ונסיב משה
ואלעזר כהנא ית דהבא מן רבני אלפין ומאותא ואיתיאו יתיה למשכן זמנא
דוכרנא לבני ישראל קדם יי׃

Ca. xxxii.

Interp. chal.

et boues triginta ſex milia: ⁊ aſini triginta milia et quingenti: ⁊ anime hominuꝫ ſedecim milia. Et tulit moyſes de media parte filioꝝ iſrael vnū de qnquagīta quod aſſumptum eſt de hominibus ⁊ pecoribus: ⁊ dedit ea leuitis cuſtodientibus cuſtodiam tabernaculi domini ſicut preceperat dñs moyſi. Acceſſeruntq; ad moyſen illi qui cōſtituti erant ſuper milia exercitus: tribuni et centuriones ⁊ dixerunt ad moyſen. Serui tui ſuſceperunt numerū virorum pugnatoruꝫ qui ierunt nobiſcum: ⁊ nō defuit vir ex nobis. Offerimuſq; oblationem dñi quicunq; inuenit vas aureum: periſcelides et armillas anulos dextralia ac murenulas ad propiciandum coram dño pro animabus noſtris. Tulitq; moyſes ⁊ eleazar ſacerdos aurum ex eis omne vas fabrefactum. Fuitq; omne aurum ſeparationis quod ſeparauerunt coram dño ſedecim milia ſeptingenti ⁊ quinquaginta ſicli ex tribunis ⁊ centurionibus. Uiri autem exercitus depredati ſunt ſinguli ſibimet. Tulitq; moyſes ⁊ eleazar ſacerdos aurum de tribunis ⁊ centurionibus ⁊ intulerunt illud in tabernaculum federis in monimentū filiorum iſrael coram domino. Ca. 32.

Primitiua chal.

אחד · שכן · סנה רבב מאה · נגה עם מן · שבח שור · פרש · בזז · אתא שכן

Ca. xxxii.

וּמִקְנֶה רַב הָיָה לִבְנֵי
רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד עָצוּם מְאֹד
וַיִּרְאוּ אֶת אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת אֶרֶץ
גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה׃
וַיָּבֹאוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן
וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְאֶל נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר׃
עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן
וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן׃ הָאָרֶץ
אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֲדַת
יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ
מִקְנֶה׃ וַיֹּאמְרוּ אִם מָצָאנוּ חֵן
בְּעֵינֶיךָ יֻתַּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת
לַעֲבָדֶיךָ לַאֲחֻזָּה אַל תַּעֲבִרֵנוּ אֶת
הַיַּרְדֵּן׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי
רְאוּבֵן הַאַחֵיכֶם יָבֹאוּ לַמִּלְחָמָה
וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה׃ וְלָמָּה תְנִיאוּן אֶת
לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה׃ כֹּה עָשׂוּ
אֲבֹתֵיכֶם בְּשָׁלְחִי אֹתָם מִקָּדֵשׁ
בַּרְנֵעַ לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ׃ וַיַּעֲלוּ עַד
נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת הָאָרֶץ
וַיָּנִיאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי
בֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם
יְהוָה׃ וַיִּחַר אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר׃ אִם יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים
הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים

Filii autē. Cap. 32.

rubē & gad hēbāt pecora multa: & erat illis ī iumētis infinita ſubſtātia. Cūq; vidiſſet iazer & galaad aptas aīalib⁹ alendis terras: venerunt ad moyſen & ad eleazarum ſacerdotē & principes multitudinis: atq; dixerūt. Ataroth & dibon & iazer & nemra eſebon & eleale & ſabā & nebo & beon: terra quam percuſſit dñs in conſpectu filiorum iſrael: regionis vberrime eſt ad paſtū aīaliū: & nos ſerui tui hēmus iumēta plurima: precamurq; ſi inuenimus gratiā corā te vt des nobis famulis tuis eā ī poſſeſſionē: nec facias nos trāſire iordanē. Quibus rñdit moyſes. Nūquid fratres veſtri ibunt ad pugnam: & vos hic ſedebitis? Cur ſubuertitis mētes filiorū iſrael ne trāſire audeāt in locum quē eis daturus ē dñs? Nonne ita egerunt patres veſtri: qñ miſi de cadeſbarne ad explorādā terram. Cumq; veniſſent vſq; ad vallē botri: luſtrata omni regione ſubuerterunt cor filiorum iſrael vt non intrarent fines quos eis dominus dedit: quibus iratus iurauit dicens. Si videbunt homines iſti qui aſcenderunt ex egypto a viginti

A Καὶ κτήνη πλῆθος ἦν τοῖς υἱοῖς ῥουβὴμ, καὶ τοῖς υἱοῖς γὰδ, πλῆθος πολὺ σφόδρα· καὶ εἶδον τὴν χώραν ἰαζὴρ, καὶ τὴν χώραν γαλαάδ· καὶ ἦν ὁ τόπος τόπος κτήνεσι. καὶ προσελθόντες οἱ υἱοὶ ῥουβὴμ, καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ, εἶπαν πρὸς μωυσῆν καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς συναγωγῆς, λέγοντες, ἀταρὼθ καὶ δεβὼν, καὶ ἰαζὴρ καὶ ναμβρὰν καὶ ἐσεβὼν καὶ ἐλεαλὴ καὶ σεβαμὰ καὶ ναβαῦ καὶ βαιὰν, τὴν γῆν ἣν παρέδωκε κύριος ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, γῆ κτηνοτρόφος ἐστί, καὶ τοῖς παισί σου κτήνη ὑπάρχει. καὶ ἔλεγον, εἰ εὕρομεν χάριν ἐνώπιόν σου, δοθήτω ἡ γῆ αὕτη τοῖς οἰκέταις σου ἐν κατασχέσει· καὶ μὴ διαβιβάσῃς ἡμᾶς τὸν ἰορδάνην. καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γὰδ καὶ τοῖς υἱοῖς ῥουβὴμ, οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πορεύσονται εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ὑμεῖς καθήσεσθε αὐτοῦ; καὶ ἱνατί διαστρέφετε τὰς διανοίας τῶν υἱῶν ἰσραὴλ μὴ διαβῆναι εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος δίδωσιν αὐτοῖς; οὐχ οὕτως ἐποίησαν οἱ πατέρες ὑμῶν, ὅτε ἀπέστειλα αὐτοὺς ἐκ κάδης βαρνὴ κατανοῆσαι τὴν γῆν; B καὶ ἀνέβησαν εἰς φάραγγα βότρυος, καὶ κατενόησαν τὴν γῆν, καὶ ἀπέστησαν τὴν καρδίαν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ὅπως μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς κύριος. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὤμοσε, λέγων, εἰ ὄψονται οἱ ἄνθρωποι οὗτοι οἱ ἀναβάντες ἐξ αἰγύπτου ἀπὸ εἰκοσαετοῦς

Interp. chal.

Pecora autē multa erant filijs ruben & filijs gad plurima nimis: viderūtq; terrā iazer & terram galaad: & ecce locus erat aptus pecorib⁹. Venerūtq; filij gad & filij ruben & dixerunt ad moyſen & ad eleazar ſacerdotē & ad pncipes cetus dicētes. Ataroth & dibon et iazer & nemra & eſebon & eleale & ſeban et nabo et beon: terra cuius habitatores pcuſſit dñs in conſpectu cōgregationis iſrael: terra apta eſt pecoribus: et ſeruis tuis ſunt pecora. dixerūtq;. Si inuenimus gratiā in oculis tuis detur terra hec ſeruis tuis: nec facias nos tranſire iordanē. Dixitq; moyſes filijs gad et filijs ruben. Nunqd fratres veſtri ibunt ad pugnam et vos ſedebitis hic? quare ergo ſubuertitis cor filiorū iſrael: vt non tranſeant in terrā quam dedit eis dñs? ſic fecerunt patres veſtri quando miſi eos de cades barne ad contēplandā terram: et aſcenderunt vſq; ad torrentem botri & viderunt terram: & ſubuerterunt cor filiorum iſrael vt non ingrederentur in terram quam dedit eis dñs. Et iratus eſt furor domini in die illa & iurauit dicens. Si viderint viri qui aſcenderunt de egypto a viginti

καὶ ἐπάνω, οἱ ἐπιστάμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ· οὐ γὰρ συνεπηκολούθησαν ὀπίσω μου, πλὴν χαλὲβ υἱὸς ἰεφοννὴ ὁ διακεχωρισμένος, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ, ὅτι συνεπηκολούθησαν ὀπίσω κυρίου. C καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ ἰσραὴλ, καὶ κατερέμβευσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, ἕως ἐξανηλώθη πᾶσα ἡ γενεὰ, οἱ ποιοῦντες τὰ πονηρὰ ἐναντίον κυρίου. ἰδοὺ ἀνέστητε ἀντὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, σύστρεμμα ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, προσθεῖναι ἔτι ἐπὶ τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς κυρίου ἐπὶ ἰσραὴλ, ὅτι ἀποστραφήσεσθε ἀπ' αὐτοῦ, προσθεῖναι ἔτι καταλιπεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀνομήσετε εἰς ὅλην τὴν συναγωγὴν ταύτην. καὶ προσῆλθον αὐτῷ, καὶ ἔλεγον, ἐπαύλεις προβάτων οἰκοδομήσομεν ὧδε τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν, καὶ πόλεις ταῖς ἀποσκευαῖς ἡμῶν. καὶ ἡμεῖς ἐνοπλισάμενοι προφυλακὴ πρότεροι τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἕως ἂν ἀγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἑαυτῶν τόπον· καὶ κατοικήσει ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν ἐν πόλεσι τετειχισμέναις διὰ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. D οὐ μὴ ἀποστραφῶμεν εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν ἕως ἂν καταμερισθῶσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ οὐκέτι κληρονομήσομεν ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου καὶ ἐπέκεινα, ὅτι ἀπέχομεν τοὺς κλήρους ἡμῶν ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν ἀνατολαῖς. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, ἐὰν ποιήσητε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἐὰν ἐξοπλίσησθε ἐναντίον κυρίου εἰς πόλεμον, καὶ παρελεύσεται ὑμῶν πᾶς ὁπλίτης τὸν ἰορδάνην ἐναντίον κυρίου, ἕως ἂν ἐκτριβῇ

Infra. co.

annis & ſupra: terram quam ſub iuramēto pollicitus ſum abraam iſaac & iacob: & noluerūt ſequi me preter caleb filiū iephone cenezeū & ioſue filiū nū. Iſti īpleuerūt volūtatē meā. Iratuſq; dñs aduerſū iſrael circūduxit eū per deſertū quadragīta ānis: dōec cōſumeretur vniuerſa gñatio q̄ fecerat malū in cōſpectu eius. Et ecce inquit vos ſurrexiſtis p patribus vr̄is incremēta & alūni hoīum pctōrū: vt augeretis furorem domini cōtra iſrael. Q̄ ſi nolueritis ſequi eum: ī ſolitudie populū derelinquet: & vos cauſa eritis necis omniū. At illi ppe accedētes dixerūt. Caulas ouiū fabricabimus & ſtabula iumētorū: puulis quoq; nr̄is vrbes mūitas: nos aūt ipſi armati & accīcti pgemus ad pliū aāt filios iſrael: donec ītroducamus eos ad loca ſua. Paruuli nr̄i & qcqd hr̄e poſſumus: erūt ī vrbib⁹ mūitis pp hitatorū inſidias. Nō reuertemur ī domos nr̄as: vſq; dū poſſideāt filii iſrl hereditatē ſuā: nec qcq̄ q̄remus trās iordanē: qa iā hēmus poſſeſſionē noſtrā ī oriētali eius plaga. Quibus moyſes ait. Si facitis qd̄ pmittitis: expediti pgite coram domino ad pugnam: & ōis vir bellator armatus iordanē tranſeat: dōec ſubuertat dominus

שָׁנָה וָמַעְלָה אֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא מִלְאוּ אַחֲרָי׃ בִּלְתִּי
כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה הַקְּנִזִּי וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן
כִּי מִלְאוּ אַחֲרֵי יְהוָה׃ וַיִּחַר אַף
יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנִעֵם בַּמִּדְבָּר
אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד תֹּם כָּל הַדּוֹר
הָעֹשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃ וְהִנֵּה
קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת
אֲנָשִׁים חַטָּאִים לִסְפּוֹת עוֹד עַל
חֲרוֹן אַף יְהוָה אֶל יִשְׂרָאֵל׃ כִּי
תְשׁוּבֻן מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ
בַּמִּדְבָּר וְשִׁחַתֶּם לְכָל הָעָם הַזֶּה׃
וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרֹת צֹאן
נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֹּה וְעָרִים לְטַפֵּנוּ׃
וַאֲנַחְנוּ נֵחָלֵץ חֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם הֲבִיאֹנֻם אֶל
מְקוֹמָם וְיָשַׁב טַפֵּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר
מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ לֹא נָשׁוּב אֶל
בָּתֵּינוּ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ
נַחֲלָתוֹ׃ כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעֵבֶר
לַיַּרְדֵּן וָהָלְאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ
מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה׃ וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם תַּעֲשׂוּן אֶת
הַדָּבָר הַזֶּה אִם תֵּחָלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה
לַמִּלְחָמָה׃ וְעָבַר לָכֶם כָּל חָלוּץ אֶת
הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת

Transla. Chal.

Interp. chal.

annis & ſupra terrā pro qua iuraui vt darē eam abraham iſaac & iacob: qr non fuerunt perfecti in timore meo: preter caleb filiū iephone cenezeum & ioſue filiū nun: quia perfecti fuerūt in timore dñi. Et iratus eſt furor dñi cōtra iſrael: & morari fecit eos in deſerto quadraginta annis: donec cōſumeretur vniuerſa generatio que fecerat malū corā dño. et ecce ſurrexiſtis pro patribus veſtris diſcipuli virorū peccatorū: vt augeatis rurſus furorē dñi contra iſrael. Si eni reuerſi fueritis a timore eius: addet iterū relinquere eos in ſolitudine: & damnū inferetis omni populo huic. Acceſſeruntq; ad eum & dixerunt. caulas ouium edificabimus hic pecoribus noſtris & vrbes familie noſtre. Nos autem armabimur expediti ante fratres noſtros: donec introducamus eos in locum ſuum: & habitabūt paruuli noſtri in ciuitatibus munitis propter habitatores terre. non enim reuertemur in domos noſtras donec ſinguli filiorū iſrael poſſideant hereditatem ſuam: non enim poſſidebimus cum eis trans iordanē & vltra: quia ſuſcepimus hereditatem noſtrā citra iordanē ad orientē. Dixitq; eis moyſes. Si feceritis verbū hoc: et ſi armati ieritis ante populum dñi ad pugnā: & tranſierit omnis armatus ex vobis iordanem ante populum domini: donec eijciat

אֹיְבָיו מִפָּנָיו׃ וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וִהְיִיתֶם נְקִיִּם מֵיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה׃ וְאִם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה וּדְעוּ חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם׃ בְּנוּ לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאֲכֶם וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ׃ וַיֹּאמֶר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי מְצַוֶּה׃ טַפֵּנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל בְּהֶמְתֵּנוּ יִהְיוּ שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד׃ וַעֲבָדֶיךָ יַעַבְרוּ כָּל חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי דֹּבֵר׃ וַיְצַו לָהֶם מֹשֶׁה אֵת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְאֶת רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם יַעַבְרוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן כָּל חָלוּץ לַמִּלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד לַאֲחֻזָּה׃ וְאִם לֹא יַעַבְרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְתֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ וַיַּעֲנוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל עֲבָדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה׃ נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי

inimicos ſuos: & ſubijciatur ei omnis terra: tunc eritis inculpabiles apud dominum & apud iſrael: & obtinebitis regiones quas vultis coram dño. Sin autem qd dicitis nō feceritis: nulli dubium eſt quin peccetis in dñm. & ſcitote qm̄ peccatū veſtrum apprehendet vos. Edificate ergo vrbes paruulis veſtris & caulas & ſtabula ouibus ac iumentis: & quod polliciti eſtis implete. Dixeruntq; filii gad & ruben ad moyſen. Serui tui ſumus. Faciemus qd iubet dñs nr̄. Paruulos nr̄os & mulieres & pecora ac iumenta relinquemus in vrbibus galaad: nos autē famuli tui oēs expediti pergemus ad bellū: ſicut tu dñe loqris. Precepit ergo moyſes eleazaro ſacerdoti & ioſue filio nun & principibus familiarū tribuū iſrael: & dixit ad eos. Si tranſierint filii gad & filii ruben vobiſcum iordanem omnes armati ad bellum coram domino: & vobis fuerit terra ſubiecta: date eis galaad in poſſeſſionem. Sin autem noluerint trāſire vobiſcum in terrā chanaā: inter vos habitandi accipiāt loca. Rñderuntq; filii gad & filii ruben. Sicut locutus eſt dominus ſeruis ſuis: ita faciemus. Ipſi armati pergemus coram

Inimicus eius a facie eius. & ſubiciat terra corā dño. & poſt hec reuertemini. & eritis innocētes corā dño: & ab iſrael. & erit terra hec vobis in poſſeſſiōe corā dño. Si aūt nō feceritis ſic: peccabitis corā dño: & cognoſcetis peccatū veſtrm̄: qñ vos cōphēderint mala. & edificabitis vobis ipſis vrbes ſupellectili veſtre: & caulas iumētis veſtris: & quod egreditur de ore veſtro facietis. Et dixerūt filii rubē & filii gad ad moyſen: dicētes. Serui tui facient ſicut dñs nr̄ precipit. Supellex nr̄a: & vxores nr̄e: & poſſeſſiones nr̄e: & omnia iumēta nr̄a erūt illic in ciuitatibus galaad. Serui aūt tui tranſibūt oēs armati & accīcti corā dño ad bellū: quēadmodū dñs dicit. Et cōſtituit eis moyſes eleazar ſacerdotē: & ioſue filiū nun: & principes familiarū tribuū filiorū iſrl. & dixit ad eos moyſes: Si trāſierit filii rubē & filii gad vobiſcū iordanē: oīs armatus in bellū corā dño: & dñabitis terre corā vobis: & dabitis eis terrā galaad in poſſeſſiōe. Si aūt nō trāſierint armati vobiſcū in bellū corā dño: & traducetis ſupellectilē eoꝝ: & vxores eoꝝ: & iumēta eoꝝ ante vos: in terrā chanaā: & ſimul poſſidebūt inter vos in terra chanaā. Et rñderūt filii rubē & filii gad: dicētes. Quēcūq; dñs dicit ſeruis ſuis: ſic faciem̄. nos trāſibim̄ armati corā

Transſla. Chal.

Interp. chal.

inimicos ſuos a cōſpectu eius: & ſubijciatur terra coram populo dñi: poſtea reuertemini: & eritis innoxii in cōſpectu dñi: & apud iſrael: eritq; terra hec vobis in poſſeſſionē coram dño. Si autem nō feceritis ſic: ecce peccaſtis corā dño: & ſcitote peccatū veſtrū qd inueniet vos. Edificate vobis vrbes paruulis veſtris: & caulas ouibus veſtris: & facietis iuxta id quod egreſſum eſt de ore veſtro. Dixeruntq; filii gad & filii ruben ad moyſen dicētes. Serui tui facient ſicut dñs noſter iubet. paruuli noſtri & vxores noſtre & pecora nr̄a & omnia iumenta nr̄a erunt ibi in vrbibus galaad. et omnes ſerui tui tranſibunt armati in exercitū ante populū dñi ad bellum: ſicut loqtur dñs nr̄. Precepitq; de eis moyſes eleazaro ſacerdoti & ioſue filio nun & principib⁹ patrū tribuū filioꝝ iſrael: & dixit moyſes ad eos. Si tranſierint filii gad & filii ruben vobiſcū iordanē oēs armati ad bellū corā populo dñi: & ſubiecta q̄ fuerit terra in cōſpectu vr̄o: dabitis eis terrā galaad in poſſeſſionē. Si aūt nō trāſierint armati vobiſcū: ſuſcipiēt poſſeſſionē inter vos in ſra chanaā. Rñderūtq; filii gad & filii ruben dicentes. Sicut locutus eſt dñs ſeruis tuis ita faciemus. nos tranſibim̄ armati ante

יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאִתָּנוּ אֲחֻזַּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן׃ וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶן יוֹסֵף אֶת מַמְלֶכֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת מַמְלֶכֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעָרֶיהָ בִּגְבֻלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב׃ וַיִּבְנוּ בְנֵי גָד אֶת דִּיבֹן וְאֶת עֲטָרֹת וְאֵת עֲרֹעֵר׃ וְאֶת עַטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת יַעְזֵר וְיָגְבְּהָה׃ וְאֶת בֵּית נִמְרָה וְאֶת בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן׃ וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת חֶשְׁבּוֹן וְאֶת אֶלְעָלֵא וְאֵת קִרְיָתָיִם׃ וְאֶת נְבוֹ וְאֶת בַּעַל מְעוֹן מוּסַבֹּת שֵׁם וְאֶת שִׂבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמוֹת אֶת שְׁמוֹת הֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ׃ וַיֵּלְכוּ בְּנֵי מָכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה וַיִּלְכְּדֻהָ וַיּוֹרֶשׁ אֶת הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בָּהּ׃ וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת הַגִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃ וְיָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת חַוֹּתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֶן חַוֹּת יָאִיר׃ וְנֹבַח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת קְנָת וְאֶת בְּנֹתֶיהָ וַיִּקְרָא לָה נֹבַח בִּשְׁמוֹ׃

Ca. xxxiii.

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצָאֵיהֶם

dño in terrā chanaā. & dabitis poſſeſſionē nobis ultra iordanē. Et dedit eis moyſes filiis gad: & filiis ruben: & dimidie tribui manaſſe filiorū ioſeph regnū ſeon regis amorreorū: & regnū og regis baſan: terrā & ciuitates eius cū terminis ſuis: ciuitates terre in circuitu. Et edificauerūt filii gad dibon: & aſtaroth: & aroer: & ſophan: & iazer: & exaltauerūt illas: & bethnemra: & betharā: ciuitates munitas: & caulas ouiū. Et filii rubē edificauerūt eſebō: & elealē: & cariathaim: & naboth: & baalmeō: circundatas: & ſabama. Et cognominauerūt iuxta noia ſua noia vrbiū: quas edificauerūt. Et perrexit filius machir filii manaſſe in galaad: & accepit eā: & perdidit amorreū habitātē in ea. Et dedit moyſes galaad machir filio manaſſe: & habitauit illic. Et iair filius manaſſe perrexit: & accepit caulas eoꝝ: & cognominauit eas caulas iair. Et nobe perrexit: & accepit canath: & vicos eius: & cognominauit eos nobe ex nomine ſuo. Ca. 33.

Hec manſiones filioꝝ iſrl: vt exierūt de egypto cū exercitu ſuo in manu moyſi & aarō. Et ſcripſit moyſes profectiones eoꝝ:

domino in terrā chanaan: & poſſeſſionē iā ſuſcepiſſe nos confitemur trans iordanē. Dedit itaq; moyſes filiis gad & rubē & dimidie tribui manaſſe filii ioſeph regnum ſeō regis ammorrei: & regnum og regis baſā: & terrā eoꝝ cū vrbibus ſuis per circuitum. Igitur extruxerunt filii gad dibon & aſtaroth & aroer & roth & ſophan & iazer & iegbaa & beth nemra & betharā vrbes munitas & caulas pecoribus ſuis. Filii vero ruben edificauerunt eſebon & eleale & cariathaim & nabo & baalmeon verſis nominibus: ſabama quoq; imponentes vocabula vrbibus quas extruxerant. Porro filii machir filii manaſſe perrexerunt in galaad: & vaſtauerunt eā interfecto ammorreo habitatore eius. Dedit ergo moyſes terram galaad machir filio manaſſe: qui habitauit in ea. Iair autem filius manaſſe abiit: & occupauit vicos eius: quos appellauit auothiair. id eſt villas iair. Nobe quoq; perrexit & apprehēdit canath cū viculis ſuis: vocauitq; eā ex noīe ſuo nobe. Cap. 33.

Hē ſunt manſiones filiorū iſrael q egreſſi ſūt de egypto per turmas ſuas in manu moyſi & aaron: quas deſcripſit moyſes

Transſl. Chal.

Interp. chal.

populū dñi in terrā chanaan: & nobiſcū manet poſſeſſio nr̄a trans iordanē. Deditq; eis moyſes filiis videlicet gad & filiis ruben & dimidie tribui manaſſe filii ioſeph regnū ſeon regis amorrei & regnum og regis baſan terrā cum vrbibus ſuis per terminos vrbium terre per circuitū. Edificaueruntq; filii gad dibon et ataroth & aroer & ataroth ſophā & iazer & iagbeha & bethnēra & betharan vrbes munitas & caulas ouium. Filii autem ruben edificauerūt eſebon & eleale & cariathaim & nebo & baalmeon verſis nominibus: & ſabama: & vocauerūt nominibus vrbes quas edificauerant. Et abierunt filii machir filii manaſſe in galaad & ſubiecerūt eam: & eiecerūt amorreum qui ibi erat. Deditq; moyſes galaad machir filio manaſſe: et habitauit in ea. Iair quoq; filius manaſſe abiit et ſubiecit vicos eius: & vocauit eos vicos iair. Nobe autē abiit & ſubiecit chanath & vicos eius: & vocauit eam ex nomine ſuo nobe. Ca. 33.

Hē ſunt manſiones filiorū iſrael qui egreſſi ſunt de terra egypti per turmas ſuas in manu moyſi & aaron. Deſcripſitq; moyſes exitus eorum

Priuatiua heb.	Tex. Heb.
נסע פה	לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה
	מַסְעֵיהֶם לְמוֹצָאֵיהֶם ׃ וַיִּסְעוּ
	מֵרַעְמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה
	עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמָּחֳרַת
	הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיָד
רום	רָמָה לְעֵינֵי כָּל מִצְרָיִם ׃ וּמִצְרַיִם
קבר נכה	מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָהֶם
בכר	כָּל בְּכוֹר וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה
נסע	שְׁפָטִים ׃ וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
חנה	מֵרַעְמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת ׃ וַיִּסְעוּ
	מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה
דבר	הַמִּדְבָּר ׃ וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל
פנה	פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל פְּנֵי בַּעַל צְפוֹן
	וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל ׃ וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי
עבר דבר	הַחִירֹת וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ הַיָּם הַמִּדְבָּרָה
יום	וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר
	אֵתָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה ׃ וַיִּסְעוּ
בוא	מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וּבְאֵילִם
שנה	שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם
	וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם ׃ וַיִּסְעוּ
	מֵאֵילִם וַיַּחֲנוּ עַל יַם סוּף ׃ וַיִּסְעוּ
	מִיַּם סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִין ׃
	וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִין וַיַּחֲנוּ בְּדָפְקָה ׃
	וַיִּסְעוּ מִדָּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאָלוּשׁ ׃
	וַיִּסְעוּ מֵאָלוּשׁ וַיַּחֲנוּ בִּרְפִידִם וְלֹא
שתה	הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת ׃
	וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר

Trāſla. B. Hiero.

iuxta caſtrorum loca q̄ dn̄i iuſſiōe mutabant. Profecti igitur de rameſſe mēſe prio: quintadecima die menſis primi altera die phaſe filii iſrael in manu excelſa vidētibus cūctis egyptiis & ſepelietibus primogeītos quos pcuſſerat dominus: nā & in diis eorū exercuerat vltionē: caſtrametati ſunt in ſochoth. De ſochoth venerūt in ethan: q̄ eſt ī extremis finibus ſolitudinis. Inde egreſſi venerūt contra phiairoth: q̄ reſpicit beelſephon: & caſtrametati ſunt ātē magdalū. Profectiq; de phiairoth trāſierūt p mediū mare in ſolitudinē: & ābulantes tribus diebus per deſertū ethā caſtrametati ſunt in mara. Profectiq; de mara venerūt in helim vbi erant duodecim fontes aq̄rum & palme ſeptuaginta: ibiq; caſtrametati ſūt. Sed & īde egreſſi fixerunt tētoria ſup mare rubrū. Profectiq; de mari rubro caſtrametati ſunt in deſerto ſin. Vnde egreſſi venerūt in dephcha. Profectiq; de dephcha caſtrametati ſūt in halus. Egreſſiq; de halus raphidī fixere tētoria: vbi populo defuit aq̄ ad bibēdū. pfectiq; de raphidī: caſtrametati ſūt ī deſerto

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

τ manſiones eoꝝ p vbū dn̄i. τ he
καὶ τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν διὰ ῥήματος κυρίου. καὶ οὗτοι
mãſiões itineris eoꝝ. pfecti ſūt ex rameſſe
οἱ σταθμοὶ τῆς πορείας αὐτῶν. ἀπῆραν ἐκ ῥαμεσσῆ τῷ
menſe primo quinta τ decima die mēſis
μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς
pmi: poſtridie paſche egreſſi ſūt filij iſrael
τοῦ πρώτου, τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
in manu excelſa corā oibus egyptijs. τ
ἐν χειρὶ ὑψηλῇ ἐναντίον πάντων τῶν αἰγυπτίων. καὶ
egyptij ſepeliebāt ex ipſis mortuos omnes quicquot pcuſſit dn̄s oē pmogenitū in terra
οἱ αἰγύπτιοι ἔθαπτον ἐξ αὐτῶν τοὺς τεθνηκότας πάντας ὅσους ἐπάταξε κύριος πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ
egypti. τ in dijs eoꝝ fecit vltionē dn̄s. pfecti āt filij iſrael ex rameſſe:
αἰγύπτου. καὶ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐποίησε τὴν ἐκδίκησιν κύριος. ἀπάραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ῥαμεσσῆ,
caſtrametati ſūt in ſochoth. τ pfecti ſūt ex ſochoth: τ caſtrametati ſūt in ethan: q̄ eſt pars
παρενέβαλον εἰς σοκχώθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ σοκχώθ, καὶ παρενέβαλον εἰς βουθάν, ὅ ἐστι μέρος τῆς
deſerti. τ pfecti ſūt ex ethā: τ caſtrametati ſūt ad os eroth q̄ eſt contra beelſephon: τ caſtrametati ſūt cōtra magdalo. τ pfecti ſūt cōtra
ἐρήμου. καὶ ἀπῆραν ἐκ βουθάν, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ στόμα εἰρώθ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι βεελσεπφών, καὶ παρενέβαλον ἀπέναντι μαγδώλου. καὶ ἀπῆραν ἀπέναντι
eroth: τ trāſierūt p mediū maris in deſertū. τ ambulauerūt viā triū dierū p deſertū ipſi. τ caſtrametati ſūt in mara. τ pfecti
εἰρώθ, καὶ διέβησαν μέσον τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν διὰ τῆς ἐρήμου αὐτοί. καὶ παρενέβαλον ἐν πικρίαις. καὶ ἀπῆ-
ſūt ex mara: τ venerūt in heli. τ in heli duodecim fontes aquaꝝ: τ ſeptuaginta trūci palmaꝝ: τ caſtrametati ſūt illic apd aquā. τ pfecti ſūt ex heli: τ caſtrametati ſūt ſup mare rubrū.
ραν ἐκ πικριῶν, καὶ ἦλθον εἰς αἰλίμ. καὶ ἐν αἰλὶμ δώδεκα πηγαὶ ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ παρὰ τὸ ὕδωρ. καὶ ἀπῆραν ἐξ αἰλίμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθράν.
τ pfecti ſūt a mare rubro: τ caſtrametati ſūt in deſertū ſin. τ pfecti ſūt de deſerto ſin. τ
καὶ ἀπῆραν ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ παρενέβαλον εἰς τὴν ἔρημον σίν. καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σίν, καὶ
caſtrametati ſūt in dephcha. τ pfecti ſūt dephcha τ caſtrametati ſūt in halus. τ pfecti ſūt ex halus: τ caſtrametati ſūt in raphidi: τ nō erat illic aq̄ ad bibēdū.
παρενέβαλον εἰς ῥαφακά. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφακά, καὶ παρενέβαλον ἐν αἰλούς. καὶ ἀπῆραν ἐξ αἰλούς, καὶ παρενέβαλον ἐν ῥαφιδίν, καὶ οὐκ ἦν ἐκεῖ ὕδωρ πιεῖν.
τ pfecti ſūt ex raphidi: τ caſtrametati ſūt in deſerto
καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφιδίν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ

Exo. 15. d.

B

Tranſla. Chal.

למטלניהון על מימרא דיי ואלין מטלניהון למפקניהון ׃ ונטלו מרעמסס בירחא
קדמאה בחמשה עשר יומא לירחא קדמאה מבתר פסחא נפקו בני ישראל ברי־
גלי לעיני כל מצראי ׃ ומצראי מקברין ית דקטל יי בהון כל בוכרא ובטעותהון
עבד יי דינין ׃ ונטלו בני ישראל מרעמסס ושרו בסכות ׃ ונטלו מסכות ושרו באיתם
דבסטר מדברא ׃ ונטלו מאיתם ותב על פום חירתא די קדם בעיל צפון ושרו קדם
מגדול ׃ ונטלו מן קדם חירתא ועברו בגו ימא למדברא ואזלו מהלך תלתא יומין
במדברא דאיתם ושרו במרה ׃ ונטלו ממרה ואתו לאילם ובאילם תרתי עשר מבועין
דמיין ושבעין דקלין ושרו תמן ׃ ונטלו מאילם ושרו על ימא דסוף ׃ ונטלו מימא דסוף
ושרו במדברא דסין ׃ ונטלו ממדברא דסין ושרו בדפקה ׃ ונטלו מדפקה ושרו
באלוש ׃ ונטלו מאלוש ושרו ברפידים ולא הוה תמן מיא לעמא למשתי ׃ ונטלו
מרפידים ושרו במדברא

Interp. chal.

per pfectiones eoꝝ iuxͣ verbū dn̄i: et he ſunt pfectiones eoꝝ iuxͣ exitus eoꝝ. Profectiq; ſunt de rameſes in menſe pmo quīntadecima die mēſis pmi altera die phaſe: egreſſi ſunt filij iſrael palā ante oculos omniū egyptioꝝ. Egyptij aūt ſepeliebāt oēs primogenitos q̄s occiderat dn̄s in eis: τ in idolis eoꝝ fecit dn̄s iudicia. Profectiq; ſunt filij iſrl̄ de rameſes: τ caſtrametati ſunt in ſocoth. Et pfecti ſūt de ſocoth: τ caſtrametati ſunt in ethan q̄ eſt in latere deſti. τ pfecti ſūt de ethā: et reuerſi ſūt cōtra phiarioth q̄ eſt añ beelſephō: τ caſtrametati ſunt ante magdalū. et pfecti ſunt de cōſpectu hiroth: τ trāſierūt p mediū maris in deſtū: τ abierūt itinere triū dierū p ſolitudinē: τ caſtrametati ſunt in mara. Et pfecti ſunt de mara: τ venerūt in elim. τ in elim erāt duodecī fontes aq̄rū τ ſeptuaginta palme: τ manſerūt ibi. Et pfecti ſunt de elim: τ caſtrametati ſunt iuxta mare rubrū. et pfecti ſūt de mari rubro: τ caſtrametati ſūt in deſto ſin. τ pfecti ſūt de deſto ſin: τ caſtrametati ſunt ī dephca. pfectiq; ſūt de dephca: τ caſtrametati ſūt in alus. τ pfecti ſūt de alus: τ caſtrametati ſunt in raphidim. Et nō erāt ibi aq̄ vt biberet ppl̄s. pfectiq; ſūt de raphidi: τ caſtrāetati ſūt in deſto

Pritiua. chal.

ראש
גלה קבר טעה
דון שרא
דבר תוב
אתא נבע
הוה שתה
שרא

C

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ſinai. τ pfecti ſūt de deſerto ſinai: τ caſtrametati ſūt in ſepulchris cōcupiſcētie. τ pfecti ſūt
σινά. καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σινά, καὶ παρενέβαλον ἐν μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας. καὶ ἀπῆραν
ex ſepulchris cōcupiſcētie: τ caſtrametati ſūt in aſeroth. τ pfecti ſūt ex aſeroth: τ caſtrametati ſūt
ἐκ μνημάτων ἐπιθυμίας, καὶ παρενέβαλον εἰς ἀσηρώθ. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀσηρώθ, καὶ παρενέβαλον
in rethma: τ pfecti ſūt ex rethma τ caſtrametati ſūt in remō phares. τ pfecti ſūt ex remō phares:
ἐν ῥαθαμά. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαθαμά καὶ παρενέβαλον ἐν ῥεμμὼν φάρες. καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥεμμὼν φάρες,
τ caſtrametati ſūt in lebna. τ pfecti ſūt de lebna: τ caſtrametati ſūt in reſſa. τ pfecti ſūt de
καὶ παρενέβαλον ἐν λεβωνά. καὶ ἀπῆραν ἐκ λεβωνά, καὶ παρενέβαλον εἰς ῥεσσά. καὶ ἀπῆραν ἐκ
reſſa: τ caſtrametati ſūt in calatha. τ pfecti ſūt de calatha: τ caſtrametati ſūt in arſaphar. τ pfecti
ῥεσσά, καὶ παρενέβαλον ἐν μακελλάθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ μακελλάθ, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀρσαφάρ. καὶ ἀπῆ-
ſūt ex arſaphar: τ caſtrametati ſūt in arada.
ραν ἐξ ἀρσαφάρ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ χαραδαΐ.
τ pfecti ſūt de arada. τ caſtrametati ſūt in maceloth. τ pfecti ſūt de maceloth: τ caſtrametati
καὶ ἀπῆραν ἐκ χαραδαΐ. καὶ παρενέβαλον εἰς μακηδών. καὶ ἀπῆραν ἐκ μακηδών, καὶ παρενέβα-
ſūt in thaath. τ pfecti ſūt de thaath: τ
λον εἰς κατθαάθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ κατθαάθ, καὶ
caſtrametati ſūt in thare. τ pfecti ſūt de thare: τ caſtrametati
παρενέβαλον εἰς θαράθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ θαράθ, καὶ παρενέβα-
ſūt in metcha. τ pfecti ſūt ex metcha: τ caſtrametati ſūt in
λον εἰς μαθεκκά. καὶ ἀπῆραν ἐκ μαθεκκά, καὶ παρενέβαλον εἰς
eſmona. τ pfecti ſūt ex eſmona: τ caſtrametati ſūt in moſeroth. τ pfecti ſūt de moſeroth: τ caſtrametati ſūt in baneiachā. τ pfecti ſūt de baneiachā: τ caſtrametati ſūt in mōte
ἀσεμωνά. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀσεμωνά, καὶ παρενέβαλον εἰς μασσουρούθ. καὶ ἀπῆραν ἐκ μασσουρούθ, καὶ παρενέβαλον εἰς βαναιακάν. καὶ ἀπῆραν ἐκ βαναιακάν. καὶ παρενέβαλον εἰς τὸ ὄρος
gadgad. τ pfecti ſūt de mōte gadgad: τ caſtrametati ſūt in iethebatha. τ pfecti ſūt de iethebatha: τ caſtrametati ſūt in
γαδιγάδ. καὶ ἀπῆραν ἐκ τοῦ ὄρους γαδιγάδ, καὶ παρενέβαλον εἰς ἐτεμαθά. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἐτεμαθά, καὶ παρενέβαλον εἰς
ebrona. τ pfecti ſūt de ebrona, τ caſtrametati ſūt in aſion gaber. τ pfecti ſūt de aſion gaber: τ caſtrametati ſūt in deſerto ſin. τ pfecti ſūt de deſerto ſin: hec eſt cades. τ pfecti
ἐβρωνά. καὶ ἀπῆραν ἐξ ἐβρωνά. καὶ παρενέβαλον εἰς γεσιὼν γαβέρ. καὶ ἀπῆραν ἐκ γεσιὼν γαβέρ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν. καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σίν, αὕτη ἐστὶ κάδης. καὶ ἀπῆ-
ſūt de cades: τ caſtrametati ſūt in hor mōte ppe terrā edō.
ραν ἐκ κάδης καὶ παρενέβαλον εἰς ὢρ τὸ ὄρος πλησίον γῆς ἐδώμ.
τ aſcendit aaron ſacerdos in mōtē pp iuſſū dn̄i: τ
καὶ ἀνέβη ἀαρὼν ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ὄρος διὰ προστάγματος κυρίου, καὶ ἀπέ-
mortu9 ē illic ī quadrageſimo ãno exit9 filioꝝ iſrael
θανεν ἐκεῖ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ

D

Trāſla. B. Hiero.

ſinai. Sed & de ſolitudine ſinai egreſſi venerūt ad ſepulchra cōcupiſcētie. Profectiq; de ſepulchris concupiſcētie caſtrametati ſūt ī aſſeroth. Et de aſſeroth venerūt in rethma. Profectiq; de rethma caſtrametati ſūt ī remōphares. vn̄ egreſſi venerūt i lebna. De lebna caſtrametati ſunt in reſſa. Egreſſiq; de reſſa venerūt in ceeletha. Vnde pfecti caſtrametati ſunt ī mōte ſepher. Egreſſi de mōte ſepher venerūt in arada. Inde pfiſciſcentes caſtrametati ſūt in maceloth. Profectiq; de maceloth venerunt in taath. De taath caſtrametati ſūt in thare: vn̄ egreſſi fixere tentoria in metcha. Et de metcha caſtrametati ſunt in eſmona. Profectiq; de eſmona venerūt in moſeroth. Et de moſeroth caſtrametati ſūt in baneiachan. Profectiq; de baneiachā: venerūt in montē gadgad. Vn̄ pfecti caſtrametati ſūt ī iethebatha. & de iethebatha venerūt in hebrōa. Egreſſiq; de hebrōa caſtrametati ſūt in aſiōgaber. in de profecti venerūt in deſertum ſin. Hec eſt cades. Egreſſiq; de cades caſtrametati ſūt ī mōte hor in extremis finib9 terre edō. Aſcenditq; aarō ſacerdos in mōtem hor iubente dn̄o: & ibi mortuus eſt anno quadrageſimo egreſſionis filiorum iſrael

Tex. Heb.	Pritiua. heb.
סִינָי ׃ וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינָי וַיַּחֲנוּ	
בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה ׃ וַיִּסְעוּ מִקִּבְרֹת	
הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בַּחֲצֵרֹת ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵחֲצֵרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמֹּן פָּרֶץ ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵרִמֹּן פָּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה ׃ וַיִּסְעוּ	
מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵרִסָּה וַיַּחֲנוּ בִּקְהֵלָתָה ׃ וַיִּסְעוּ	
מִקְּהֵלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר שָׁפֶר ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵהַר שָׁפֶר וַיַּחֲנוּ בַּחֲרָדָה ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵחֲרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת ׃ וַיִּסְעוּ	
מִמַּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתָחַת ׃ וַיִּסְעוּ	
מִתָּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתָרַח ׃ וַיִּסְעוּ	
מִתָּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה ׃ וַיִּסְעוּ	
מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמֹנָה ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵחַשְׁמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמֹסֵרוֹת ׃ וַיִּסְעוּ	
מִמֹּסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בִּבְנֵי יַעֲקָן ׃ וַיִּסְעוּ	
מִבְּנֵי יַעֲקָן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּדְגָּד ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵחֹר הַגִּדְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיָטְבָתָה ׃ וַיִּסְעוּ	
מִיָּטְבָתָה וַיַּחֲנוּ בְּעַבְרֹנָה ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵעַבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעֶצְיֹן גָּבֶר ׃ וַיִּסְעוּ	
מֵעֶצְיֹן גָּבֶר וַיַּחֲנוּ בְמִדְבַּר צִן	דבר
הִוא קָדֵשׁ ׃ וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיַּחֲנוּ	נסע חנה
בְּהֹר הָהָר בִּקְצֵה אֶרֶץ אֱדוֹם ׃	
וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל הֹר הָהָר	עלה
עַל פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בִּשְׁנַת	פה מות שנה
הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל	רבע יצא

Tranſl. Chal.

דסיני ׃ ונטלו ממדברא דסיני ושרו בקברי דמשאלי ׃ ונטלו מקברי דמשאלי ושרו
בחצרות ׃ ונטלו מחצרות ושרו ברתמה ׃ ונטלו מרתמה ושרו ברמון פרץ ׃ ונטלו מרמון
פרץ ושרו בלבנה ׃ ונטלו מלבנה ושרו ברסה ׃ ונטלו מרסה ושרו בקהלתה ׃ ונטלו
מקהלתה ושרו בטורא דשפר ׃ ונטלו מטורא דשפר ושרו בחרדה ׃ ונטלו מחרדה
ושרו במקהלת ׃ ונטלו ממקהלת ושרו בתחת ׃ ונטלו מתחת ושרו בתרח ׃ ונטלו
מתרח ושרו במתקה ׃ ונטלו ממתקה ושרו בחשמנה ׃ ונטלו מחשמנה ושרו במסרות ׃
ונטלו ממסרות ושרו בבני יעקן ׃ ונטלו מבני יעקן ושרו בחר הגדגד ׃ ונטלו מחר הגדגד
ושרו ביטבתה ׃ ונטלו מיטבתה ושרו בעברונה ׃ ונטלו מעברונה ושרו בעציון גבר ׃ ונטלו
מעציון גבר ושרו במדברא דצין הוא רקם ׃ ונטלו מרקם ושרו בהר טורא בסיפי
ארעא דאדום ׃ וסליק אהרן כהנא להר טורא על מימרא דיי ומית תמן בשנת
ארבעין למפק בני ישראל

Interp. chal.

ſinai. Profectiq; ſunt de deſto ſinai: τ caſtrametati ſūt in ſepulchris ɔcupiſcētiū. et pfecti ſunt de ſepulchris ɔcupiſcētiū: τ caſtrāetati ſunt ī aſeroth. et pfecti ſūt de aſeroth: τ caſtrametati ſūt in rethma. Et pfecti ſūt de rethma: τ caſtrametati ſunt ī remōphares. pfectiq; ſunt de remōphares: τ caſtrametati ſūt in lebna. τ pfecti ſunt de lebna: τ caſtrametati ſūt in reſa. et pfecti ſūt de reſa: τ caſtrāetati ſūt ī cehalata. pfectiq; ſunt de cehalata: τ caſtrāetati ſunt in mōte ſapher. τ pfecti ſūt de mōte ſapher: τ caſtrametati ſūt in harada. pfectiq; ſūt de harada: τ caſtrametati ſūt in maceloth. τ pfecti ſunt de maceloth: et caſtrāetati ſūt in taath. pfectiq; ſūt de taath: et caſtrāetati ſūt in thare. pfectiq; ſūt de thare et caſtrametati ſūt ī methca. τ pfecti ſūt de methca: τ caſtrametati ſūt in aſemona. et pfecti ſunt de aſemona: τ caſtrametati ſūt in moſeroth. Profectiq; ſunt de moſeroth: τ caſtrametati ſunt in beneiacan. pfectiq; ſūt de beneiacā: τ caſtrametati ſunt ī mōte gadgad. pfectiq; ſūt de mōte gadgad: et caſtrāetati ſūt in ietbatha. τ pfecti ſūt de ietbatha: τ caſtrametati ſūt in ebrona. τ pfecti ſunt de ebrona: τ caſtrametati ſunt in aſiongaber. et pfecti ſunt de aſiongaber: τ caſtrametati ſunt ī deſertū ſin: hec ē cades. τ pfecti ſūt de cades: et caſtrametati ſunt in monte hor in finibus terre edom. Aſcenditq; aaron ſacerdos in mōtē hor iuxta verbū dn̄i: τ mortu9 eſt ibi in anno q̄dragelimo egreſſionis filioꝝ iſrael

Pritiua chal.

שאל
סוף
אסר
רבע נפק

מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחדש: ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר ההר: וישמע הכנעני מלך ערד והוא ישב בנגב בארץ כנען בבא בני ישראל: ויסעו מהר ההר ויחנו בצלמנה: ויסעו מצלמנה ויחנו בפונן: ויסעו מפונן ויחנו באבת: ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול מואב: ויסעו מעיים ויחנו בדיבן גד: ויסעו מדיבן גד ויחנו בעלמן דבלתימה: ויסעו מעלמן דבלתימה ויחנו בהרי העברים לפני נבו: ויסעו מהרי העברים ויחנו בערבת מואב על ירדן ירחו: ויחנו על הירדן מבית הישמת עד אבל השטים בערבת מואב: וידבר יהוה אל משה בערבת מואב על ירדן ירחו לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם עברים את הירדן אל ארץ כנען: והורשתם את כל ישבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל משכיתם ואת כל צלמי מסכתם תאבדו ואת כל במותם תשמידו: והורשתם את

חמש · אחד · מאה מות · הרר · שמע · ישב · בוא נסע · חנה · גבל · נסע · ירש · פנה · שכה · נסך אבד במה · שמד

ex egypto mense quinto primo die mensis cum esset annorum centum viginti trium. Audiuitque chananeus rex arad qui habitabat ad meridiem in terram chanaan venisse filios israel. Et profecti de monte hor castrametati sunt in salmona: vnde egressi venerunt in phinon. Profectique de phinon castrametati sunt in oboth. Et de oboth venerunt in ieabarim que est in finibus moabitarum. Profectique de ieabarim: fixere tentoria in dibongad. Vnde egressi castrametati sunt in elmondeblathaim. Egressique de elmondeblathaim venerunt ad montem abarim contra nabo. Profectique de montibus abarim transierunt ad campestria moab supra iordanem contra hiericho. Ibique castrametati sunt de bethsimon vsque ad belsathim planioribus locis moabitarum. vbi locutus est dominus ad moysen. Precipe filiis israel & dic ad eos. Quando transieritis iordanem intrantes terram chanaan: disperdite cunctos habitatores terre illius: confringite titulos & statuas comminuite: atque omnia excelsa vastate: mundantes

de terra egypti mense quinto vna mensis
ἐκ γῆς αἰγύπτου τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ μιᾷ τοῦ μηνός.
& aaron erat triū & viginti & centū annorum: quando
καὶ ἀαρὼν ἦν τριῶν καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε
mortuus fuit in or monte. & audiens chananeus
ἀπέθνησκεν ἐν ὢρ τῷ ὄρει. καὶ ἀκούσας ὁ χαναανῖς
rex arad: & hic habitabat in terra chanaā:
βασιλεὺς ἀράδ, καὶ οὗτος κατῴκει ἐν γῇ χαναάν,
quando ingrediebantur filii israel: & profecti sunt ex
ὅτε εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἀπῆραν ἐξ
or monte: & castrametati sunt in salmona. &
ὢρ τοῦ ὄρους, καὶ παρενέβαλον ἐν σαλμωνᾷ. καὶ
profecti sunt de salmona: & castrametati sunt in phinon
ἀπῆραν ἐκ σαλμωνᾶ, καὶ παρενέβαλον ἐν φινώ.
& profecti sunt de phinon: & castrametati sunt in oboth.
καὶ ἀπῆραν ἐκ φινώ, καὶ παρενέβαλον ἐν ὠβώθ.
& profecti sunt ex oboth: & castrametati sunt in gai: in
καὶ ἀπῆραν ἐξ ὠβώθ, καὶ παρενέβαλον ἐν γαΐ, ἐν
eo quod vltra in finibus moab. & profecti sunt ex gai:
τῷ πέραν ἐπὶ τῶν ὁρίων μωάβ. καὶ ἀπῆραν ἐκ γαΐ,
& castrametati sunt in dibon gad. & profecti sunt ex di
καὶ παρενέβαλον εἰς δαιβὼν γάδ. καὶ ἀπῆραν ἐκ δαι
bon gad. & castrametati sunt in elmon deblathaim:
βὼν γάδ, καὶ παρενέβαλον εἰς γελμὼν δεβλαθαΐμ.
& profecti sunt ex elmon deblathaim: &
καὶ ἀπῆραν ἐκ γελμὼν δεβλαθαΐμ, καὶ
castrametati sunt super montes abarim: contra
παρενέβαλον ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ἀβαρίμ, ἀπέναντι
nabo. & profecti sunt de finibus abarim: & castra
ναβαῦ. καὶ ἀπῆραν ἀπὸ ὁρίων ἀβαρίμ, καὶ πα
metati sunt in occidente moab: supra iordanem
ρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν μωάβ, ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου
iuxta hiericho. & castrametati sunt apud ior
κατὰ ἱεριχώ. καὶ παρενέβαλον παρὰ τὸν ἰορ
danem inter bethsimon: vsque ad belsathim in
δάνην ἀναμέσον αἰσιμώθ, ἕως ἀβελσαττίμ κα
occidente moab. & locutus est dominus ad moy
τὰ δυσμῶν μωάβ. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυ
sen in occidente moab apud iordanem: contra
σῆν ἐπὶ δυσμῶν μωάβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ
hiericho: dicens: loquere filiis israel: &
ἱεριχώ, λέγων, λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ
dices ad illos: vos transite iordanem
ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην
in terram chanaan: & perdetis omnes
εἰς γῆν χαναάν, καὶ ἀπολεῖτε πάντας τοὺς
habitantes in terra ante faciem vestram: & aufe
κατοικοῦντας ἐν τῇ γῇ πρὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἐξα
fertis speculas eorum: & omnia idola
ρεῖτε τὰς σκοπιὰς αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα τὰ
conflata eorum perdetis ea: & omnes sta
χωνευτὰ αὐτῶν ἀπολεῖτε αὐτά, καὶ πάσας τὰς στή
tuas eorum auferetis: & perdetis habitantes
λας αὐτῶν ἐξαρεῖτε, καὶ ἀπολεῖτε τοὺς κατοικοῦντας

Transla. Chal.

מארעא דמצרים בירחא חמישאה בחד לירחא: ואהרן בר מאה ועשרין ותלת שנין כד מית בהור טורא: ושמע כנענאה מלכא דערד והוא יתיב בדרומא בארעא דכנען במיתי בני ישראל: ונטלו מהור טורא ושרו בצלמונה: ונטלו מצלמונה ושרו בפונן: ונטלו מפונן ושרו באבות: ונטלו מאבות ושרו במגזת עבראי בתחום מואב: ונטלו ממגזתא ושרו בדיבון גד: ונטלו מדיבון גד ושרו בעלמון דבלתימה: ונטלו מעלמון דבלתימה ושרו בטורי עבראי קדם נבו: ונטלו מטורי עבראי ושרו במישרי מואב על ירדנא דירחו: ושרו על ירדנא מבית ישימות עד מישר שטין במישריא דמואב: ומליל יי עם משה במישריא דמואב על ירדנא דירחו למימר: מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען: ותתרכון ית כל יתבי ארעא מן קדמיכון ותאבדון ית כל בית סגדתהון וית כל צלמי מתכתהון תאבדון וית כל במתהון תשיצון: ותירתון ית

Interp. chal.

de terra egypti in mense quinto in prima die mensis. Aaron autem centum viginti trium annorum etatis erat quando mortuus est in monte hor. Et audiuit chananeus rex arad: & ipse habitabat ad meridiem in terra chanaā quando veniebant filii israel. profectique sunt de monte hor: & castrametati sunt in salmona. et profecti sunt de salmona: & castrametati sunt in phunon. & profecti sunt de phunon: & castrametati sunt in oboth. & profecti sunt de oboth: & castrametati sunt iuxta vada transeuntium in termino moab. profectique sunt de hiim: & castrametati sunt in dibongad. profectique sunt de dibongad: & castrametati sunt in elmon deblathaim. & profecti sunt de elmon deblathai: & castrametati sunt in monte abarim contra nabo. profectique sunt de monte abarim: & castrametati sunt in campestribus moab iuxta iordanem hiericho: castrametatique sunt iuxta iordanem de bethiesimoth vsque ad conuallem setim in campestribus moab. Locutusque est dominus cum moyse in campestribus moab iuxta iordanem hiericho dicens. Loquere cum filiis israel: & dices ad eos. Quando transieritis iordanem ad terram chanaan: eiicietis habitatores terre a conspectu vestro: & disperdetis omne templum adorationis eorum: & omnes statuas conflatiles eorum disperdetis: & omnia excelsa eorum vastabitis. & possidebitis

Primitiua chal. אחד שנה · מות · אתא שרא · שרא · אמר · תבר · אבד סגד עתר · במה שצא ירת

terram: & habitabitis in ea. vobis enim dedi
τὴν γῆν, καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ. ὑμῖν γὰρ δέδωκα
terram eorum in sorte. & possidebitis
τὴν γῆν αὐτῶν ἐν κλήρῳ. καὶ κατακληρονομήσετε τὴν
terram in sorte per tribus vestras: pluribus multipli
γῆν ἐν κλήρῳ κατὰ φυλὰς ὑμῶν, τοῖς πλείοσι πληθυ
cabitis possessiones eorum: & paucioribus mi
νεῖτε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλα
nuetis possessionem eorum: in quod exierit no
ττώσετε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, εἰς ὃ ἂν ἐξέλθῃ τὸ ὄ
men eius: illic eius erit: per tribus familiarum vestrarum
νομα αὐτοῦ, ἐκεῖ αὐτοῦ ἔσται, κατὰ φυλὰς πατριῶν ὑμῶν
possidebitis. si autem non perdideritis habitan
κληρονομήσετε. ἐὰν δὲ μὴ ἀπολέσητε τοὺς κατοικοῦν
tes in terra de facie vestra: & erit quicunque
τας ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔσται οὓς ἂν
reliqueritis ex eis: aculei in ocu
καταλίπητε ἐξ αὐτῶν, σκόλοπες ἐν τοῖς ὀφ
lis vestris: & iacula in lateribus
θαλμοῖς ὑμῶν, καὶ βολίδες ἐν ταῖς πλευραῖς
vestris: & aduersabitur vobis in terra: in qua
ὑμῶν, καὶ ἐχθρεύσουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ᾽ ἣν
vos habitabitis: & erit quemadmodum decreueram
ὑμεῖς κατοικήσετε. καὶ ἔσται καθότι διεγνώκειν
facere eis faciam vobis.
ποιῆσαι αὐτούς ποιήσω ὑμῖν.

Ca. 34.

A — Et locutus est dominus ad moysen: dicens:
Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων,
precipe filiis israel: & dices ad e
ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐ
os: vos ingredimini in terram chana
τούς, ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε εἰς τὴν γῆν χανα
an: hec erit vobis in possessionem: terra chana
άν, αὕτη ἔσται ὑμῖν εἰς κληρονομίαν, γῆ χανα
an cum terminis suis: & erit vobis latus
ὰν σὺν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, καὶ ἔσται ὑμῖν τὸ κλίτος
quod ad meridiem a deserto sin vsque ad contiguum edom.
τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὶν ἕως ἐχόμενον ἐδώμ.
& erunt vobis termini quod ad meridiem a parte ma
καὶ ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τὰ πρὸς λίβα ἀπὸ μέρους τῆς θα
ris salsi ab oriente: & circuibunt vos
λάσσης τῆς ἁλυκῆς ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ κυκλώσει ὑμᾶς
termini ab austro ad ascensum scorpionis: &
τὰ ὅρια ἀπὸ λιβὸς πρὸς ἀνάβασιν ἀκραβίν, καὶ
pertransibit senna. & erit transitus eius ad
παρελεύσεται ἐννάκ. καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ πρὸς
austrum cades barne. & exibit ad vil
λίβα κάδης τοῦ βαρνή. καὶ ἐξελεύσεται εἰς ἔπαυ
lam adar: & preteribit asemona: & circuit
λιν ἀράδ, καὶ παρελεύσεται ἀσεμωνά, καὶ κυκλώ
bunt termini ab asemona torrentem egypti.
σει τὰ ὅρια ἀπὸ ἀσεμωνὰ χείμαρρον αἰγύπτου.
B

terram & habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in possessionem: quam diuidetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem: & paucioribus angustiorem. Singulis vt sors ceciderit: ita tribuetur hereditas. Per tribus & familias possessio diuidetur. Si nolueritis interficere habitatores terre: qui remanserint: erunt vobis quasi claui in oculis & lancee in lateribus: & aduersabuntur vobis in terra habitationis vestre: & quicquid illis cogitaueram facere: vobis faciam. Ca. 34.

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel & dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram chanaan & in possessionem vobis sorte ceciderit: his finibus terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine sin: que est iuxta edom: & habebit terminos contra orientem mare salsissimum: qui circuibunt australem plagam per ascensum scorpionum: ita vt transeant in senna: & perueniant ad meridiem vsque ad cadesbarne: vnde egredientur confinia ad villam nomine adar. & tendent vsque asemona. Ibitque per gyrum terminus ab asemona vsque ad torrentem e

הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה: והתנחלתם את הארץ בגורל למשפחתיכם לרב תרבו את נחלתו ולמעט תמעיט את נחלתו אל אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבתיכם תתנחלו: ואם לא תורישו את ישבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינם בצדיכם וצררו אתכם על הארץ אשר אתם ישבים בה: והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם:

Ca. xxxiiii.

וידבר יהוה אל משה לאמר: צו את בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם באים אל הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה: והיה לכם פאת נגב ממדבר צן על ידי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים המלח קדמה: ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה והיה תוצאתיו מנגב לקדש ברנע ויצא חצר אדר ועבר עצמנה: ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאתיו

נתן ירש · נחל גרל · שפחה · היה נחה נחל · ירש · יתר · שוך צנן · צרר · דמה עשה · דבר צוה · בוא · נפל · פאה · גבל · סבב · עלה · היה יצא

Transl. Chal.

ארעא ותיתבון בה ארי לכון יהבית ית ארעא למירת יתה: ותחסנון ית ארעא בעדבא לזרעיתכון לסגיאי תסגון ית אחסנתהון ולזעירי תזערון ית אחסנתהון לדיפוק ליה תמן עדבא דיליה יהי לשבטי אבהתכון תחסנון: ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי דתשארון מנהון לסיען עלן זין לקבליכון ולמשרין דמקפן לכון ויעיקון לכון על ארעא דאתון יתבין בה: ויהי כמא דחשבית למעבד להון אעבד לכון: Ca. xxxiiii. ומליל יי עם משה למימר: פקיד ית בני ישראל ותימר להון ארי אתון עלין לארעא דכנען דא ארעא דתתפל לכון באחסנא ארעא דכנען לתחומהא: ויהי לכון רוח דרומא ממדברא דצין על ידי אדום ויהי לכון תחום דרומא מסיפי ימא דמלחא מדינחא: ויסחר לכון תחומא מדרומא למסקנא דעקרבים ויעבר לצין ויהון מפקנוהי מדרומא לרקם גיאה ויפוק לחצר אדר ויעבר לעצמון: ויסחר תחומא מעצמון לנחלא דמצרים ויהון מפקנוהי

Interp. chal.

terram: & habitabitis in ea: quia vobis dedi terram vt possideatis eam. Possidebitisque terram sorte per cognationes vestras: pluribus augebitis possessionem suam: & paucioribus diminuetis possessionem suam: vnicuique vbi sors ei exierit: ibi dabitur possessio eius: per tribus patrum vestrorum possidebitis. Si autem non eieceritis habitatores terre a conspectu vestro: qui remanserint ex eis erunt in turmas assumentes arma contra vos: & in castra circundantia vos: et angustiabunt vos in terra in qua vos habitabitis. Et erit sicut cogitaui facere illis: sic vobis faciam.

Locutusque est dominus cum moyse dicens. Ca. 34. Precipe filiis israel & dices ad eos. Quando ingressi fueritis in terram chanaan: hec est terra que sorte cadet vobis in possessionem terre chanaan per terminos eius. eritque vobis plaga australis a deserto sin iuxta edom: & erit vobis terminus australis a finibus maris salis ad orientem & circuibit vos terminus ab austro per ascensum scorpionum: & transibit in sin: et erunt exitus eius ab austro in cades barne: & egredietur in asaradar: & pertransibit in semon: & circuibit terminus ab asemon ad torrentem egypti & erunt exitus

Primitiua chal. יתב חסן · סגא זער נפק · הוה · שאר שרא · נפק עיק הוה · עבד אמר עול · נפל דבר סוף · קדם סחר נסק · עבר הוה נפק

הים׃ וגבול ים והיה לכם הים
הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים׃
וזה יהיה לכם גבול צפון מן הים
הגדל תתאו לכם הר ההר׃ מהר
ההר תתאו לבא חמת והיו תוצאת
הגבל צדדה׃ ויצא הגבל זפרנה
והיו תוצאתיו חצר עינן זה יהיה
לכם גבול צפון׃ והתאויתם לכם
לגבול קדמה מחצר עינן שפמה׃
וירד הגבל משפם הרבלה מקדם
לעין וירד הגבל ומחה על כתף
ים כנרת קדמה׃ וירד הגבול
הירדנה והיו תוצאתיו ים
המלח זאת תהיה לכם הארץ
לגבלתיה סביב׃ ויצו משה את
בני ישראל לאמר זאת הארץ
אשר תתנחלו אתה בגורל אשר
צוה יהוה לתת לתשעת המטות
וחצי המטה׃ כי לקחו מטה בני
הראובני לבית אבתם ומטה בני
הגדי לבית אבתם וחצי מטה
מנשה לקחו נחלתם׃ שני
המטות וחצי המטה לקחו נחלתם
מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃
אלה שמות האנשים אשר ינחלו
לכם את הארץ אלעזר הכהן

gypti: & magni maris li tore finietur. Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet: & ipso fine claudetur. Porro ad ſeptētrionalē plagam a mari magno termini incipient puenientes vſque ad montē altiſſimū: a quo venient in emath vſque ad terminos ſedada: ibuntque cōfinia vſque ad hebrona & villā henan. Hi erunt termini in pte aqlonis. Inde metabuntur fines cōtra orientalem plagā de villa henā vſque ſephama: & de ſephama deſcēdēt termi in reblatha contra fontem daphnim. Inde puenīet cōtra orientē ad mare cenereth & tēdēt vſque iordanē: & ad vltimū ſalſiſſimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines ſuos in circuitu. Precepitque moyſes filiis iſrael dicēs. Hec erit terra quam poſſidebitis ſorte: & quam iuſſit dn̄s dari nouem tribubus & dimidie tribui. Tribus enim filiorum ruben p familias ſuas & tribus filiorum gad iuxta cognationū nūerū: media quoque tribus manaſſe ideſt due ſemis tribus acceperūt partem ſuam trans iordanem cōtra hiericho ad oriētalem plagam. Et ait dominus ad moyſen. Hec ſunt nomina virorum qui terrā vobis diuident. Eleazar ſacerdos

τ erit exitꝰ mare: τ finini mariſ erit vobis. mare magnū finiabit. hoc erit vobis termini maris: τ hoc erit vobis termini ad aquilonē: a mari magno metietur vobis ipſis apud mōtē. τ a monte mons metietur vobis ipſis ingredientibꝰ in emath. τ erit exitꝰ eiꝰ fines ſedada. τ exibūt finini ſephrona: τ erit exitꝰ eiꝰ aſernaā. hoc erit vobis finini ab aquilone. τ metientur vobis metipſis termini orientis ab henā ſephāa. τ deſcendēt termini a ſephāa reblatha ab oriente in fontes. τ deſcendēt termini bel: τ tangent in dorſo maris cenereth ab oriente. τ deſcēdent termini in iordanē: τ erit exitꝰ mare ſalſū. hec erit vobis terra τ fininí eiꝰ i circuitu. τ pcepit moyſes filiis iſrael dicēs: hec terra quā poſſidebitis ea ſorte quēadmodū pcepit dn̄s dare eā nouē tribubꝰ: τ dimidio tribus manaſſes: qꝛ accepit tribus filiorum rubē p domos familiarum ſuarum: τ tribus filiorum gad p domos familiarum ſuarum: τ dimidiū tribus manaſſes acceperūt ſortes ſuas. due tribus τ dimidiū tribus acceperūt ſortes ſuas trans iordanē iuxta hiericho ab auſtro ad orientē. τ locutus ē dn̄s ad moyſem: dicens: hec nomina virorum: qui ſortientur vobis terrā: eleazar ſacerdos

καὶ ἔσται ἡ διέξοδος ἡ θάλασσα, καὶ τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης ἔσται ὑμῖν. ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη ὁριεῖ. τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης, καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια πρὸς βορρᾶν, ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης καταμετρήσεται ὑμῖν αὐτοῖς παρὰ τὸ ὄρος. καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τὸ ὄρος καταμετρήσεται ἑαυτοῖς εἰσπορευομένων εἰς ἐμάθ. καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος αὐτοῦ τὰ ὅρια σαδαδά. καὶ ἐξελεύσεται τὰ ὅρια ζεφρωνά, καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος αὐτοῦ ἀσερναάν. τοῦτο ἔσται ὑμῖν ὅρια ἀπὸ βορρᾶ. καὶ καταμετρήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς τὰ ὅρια ἀνατολῶν ἀπὸ ἀσερναΐμ σεπφαμά. καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἀπὸ σεπφὰμ ἀρβηλὰ ἀπ᾽ ἀνατολῶν ἐπὶ πηγάς. καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια βηλ, καὶ συγκρούσει ἐπὶ νῶτον θαλάσσης χενερὲθ ἀπὸ ἀνατολῶν. καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος θάλασσα ἡ ἁλυκή. αὕτη ἔσται ὑμῖν ἡ γῆ καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς κύκλῳ. καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, αὕτη ἡ γῆ ἣν κατακληρονομήσετε αὐτὴν μετὰ κλήρου ὃν τρόπον συνέταξε κύριος δοῦναι αὐτὴν ταῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ, ὅτι ἔλαβε φυλὴ υἱῶν ῥουβὴμ κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, καὶ φυλὴ υἱῶν γὰδ κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἀπέλαβον τοὺς κλήρους αὐτῶν. δύο φυλαὶ καὶ ἥμισυ φυλῆς ἔλαβον τοὺς κλήρους αὐτῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ ἀπὸ νότου πρὸς ἀνατολάς. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν οἳ κληρονομήσουσιν ὑμῖν τὴν γῆν, ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς

eius ad mare occidētis. Terminus autē occidentalis erit vobis mare magnū τ terminus eius: hic erit vobis terminus occidētalis. Hic autē erit vobis terminꝰ ſeptentrionalis: a mari magno cōtra montē hor: τ a monte hor vſque ad introitum hemath. τ erunt exitus termini in ſedada. et egredietur terminus in zephron: et erunt exitus eius vſque ad aſarenan. Iſte erit vobis terminus aquilonis. deſcribetiſque vobis terminum orientalē ab aſarenan in ſephan: τ deſcendet terminꝰ a ſephan in rebla ab oriente fontis: τ deſcendet terminꝰ τ ptinget ad littus maris geneſar ad orientē: τ deſcēdet terminꝰ ad iordanē: τ erūt exitus eiꝰ in mare ſalis. Hec erit vobis terra p terminos eiꝰ in circuitu. preceptique moyſes filiis iſrl' dicēs. Hec erit terra quā poſſidebitis ſorte: quā iuſſit dn̄s dari nouē tribubꝰ et dimidie tribui. Tribus enim filiorum rubē τ tribꝰ filiorum gad τ dimidia tribus manaſſe ſuſceperūt poſſeſſionē ſuā iuxta cognationes ſuas p domos patrū ſuorum: duo tribus τ dimidia acceperunt hereditatē ſuam trans iordanē ad orientalem plagam. Locutuſque eſt dominus cum moyſe dicens. Hec ſunt nomina virorum qui diuident vobis poſſeſſiones terre. Eleazar ſacerdos

לימא מערבא ותחום מערבא ויהי לכון ימא רבא ותחומיה דין יהי לכון תחום מערבא׃ ודין יהי לכון תחום ציפונא מן ימא רבא תכונון לכון להר טורא׃ מהר טורא תכונון למעל חמת ויהון מפקנוהי דתחומא לצדד׃ ויפוק תחומא לזפרון ויהון מפקנוהי לחצר עינן דין יהי לכון תחום ציפונא׃ ותכונון לכון לתחום קידומא מחצר עינן לשפם׃ ויחות תחומא משפם לרבלה ממדנח לעין ויחות תחומא וימטי על כיף ימא דגינוסר קידומא׃ ויחות תחומא לירדנא ויהון מפקנוהי לימא דמלחא דא תהי לכון ארעא לתחומהא סחור סחור׃ ופקיד משה ית בני ישראל למימר דא ארעא דתחסנון יתה בעדבא דפקיד יי למתן לתשעת שבטין ופלגות שבטא׃ ארי קבילו שבטא דבני ראובן לבית אבהתהון ושבטא דבני גד לבית אבהתהון ופלגות שבטא דמנשה קבילו אחסנתהון׃ תרין שבטין ופלגות שבטא קבילו אחסנתהון מעברא לירדנא דירחו קידומא מדינחא׃ ומליל יי עם משה למימר׃ אלין שמהת גבריא דיחסנון לכון ית ארעא אלעזר כהנא

τ ioſue filiꝰ nū. τ principē vnū de tribu ſumetis ad ſorciendū vobis terrā. τ hec noīa virorum. de tribu iuda: chaleb filius iephone de tribu ſymeō: ſamuel filius amiud. de tribu beniamin: helidab filiꝰ chaſelon. de tribu dan: pnceps bocci filiꝰ iogli. filiorum ioſeph de tribu filiorum manaſſe: pnceps bannihel filiꝰ ephod. de tribu filiorum ephraim: pnceps camuel filiꝰ ſepthā. de tribu zabulō: pnceps eliſaphā filius pharnath. de tribu filiorum iſachar: pnceps phaltiel filiꝰ ozā. de tribu filiorum aſer: pnceps achior filius ſelomi. de tribu nephthalim: pnceps phadael filiꝰ amiud. hi qbus pcepit dn̄s diuidere filios iſrael in terra chanaā.

Iof.4.a

καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ. καὶ ἄρχοντα ἕνα ἐκ φυλῆς λήψεσθε κατακληρονομῆσαι ὑμῖν τὴν γῆν. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν. τῆς φυλῆς ἰούδα, χαλὲβ υἱὸς ἰεφοννῆ. τῆς φυλῆς συμεών, σαμουὴλ υἱὸς ἐμιούδ. τῆς φυλῆς βενιαμίν, ἐνδὰδ υἱὸς χασελών. τῆς φυλῆς δάν, ἄρχων βοκκὶ υἱὸς ἰοκλί. τῶν υἱῶν ἰωσὴφ φυλῆς υἱῶν μανασσῆ, ἄρχων ἀνιὴλ υἱὸς ὀυφίδ. τῆς φυλῆς υἱῶν ἐφραΐμ, ἄρχων καμουὴλ υἱὸς σαφτάν. τῆς φυλῆς ζαβουλών, ἄρχων ἐλισαφὰν υἱὸς ἀραγάχ. τῆς φυλῆς υἱῶν ἰσάχαρ, ἄρχων φαλτιὴλ υἱὸς ὀζά. τῆς φυλῆς υἱῶν ἀσήρ, ἄρχων ἀχιὼρ υἱὸς σελεμί. τῆς φυλῆς νεφθαλί, ἄρχων φαδαὴλ υἱὸς ἀμιούδ. οὗτοι οἷς ἐνετείλατο κύριος καταμερίσαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν γῇ χαναάν.

Ca.35.

A. Iof.21.a.

Et locutus ē dn̄s ad moyſen in occidente moab iuxta iordanē cōtra hiericho: dicens: pcipe filiis iſrael: τ dabūt leuitis de ſortibus poſſeſſionis ſue ciuitates ad hitandū: τ ſuburbia ciuitatū in circuitu ſuo dabūt leuitis: τ erunt ciuitates eis ad habitādū. τ ſegregationes eorum erūt iumētis eorum τ quadrupedibus eorum. τ ſubiecta ciuitatū: quas dabitis leuitis: a muro ciuitatis τ extra

Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἱεριχώ, λέγων, σύνταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ δώσουσι τοῖς λευίταις ἀπὸ τῶν κλήρων κατασχέσεως αὐτῶν πόλεις κατοικεῖν, καὶ τὰ προάστεια τῶν πόλεων κύκλῳ αὐτῶν δώσουσι τοῖς λευίταις, καὶ ἔσονται αἱ πόλεις αὐτοῖς κατοικεῖν. καὶ τὰ ἀφορίσματα αὐτῶν ἔσται τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν καὶ τοῖς τετράποσιν αὐτῶν. καὶ τὰ συγκυροῦντα τῶν πόλεων, ἃς δώσετε τοῖς λευίταις, ἀπὸ τείχους τῆς πόλεως καὶ ἔξω

& Ioſue filius nun. & ſinguli principes de tribubus ſingulis: quorum iſta ſunt vocabula. De tribu iuda: caleb filius iephone. De tribu ſymeon: ſamuel filius amiud. De tribu beniamī: helidad filius caſelon. De tribu filiorum dan bocci filius iogli. Filiorum ioſeph de tribu manaſſe: bannihel filius ephot. De tribu effraim camuhel filius ſepthan. De tribu zabulon heliſaphā filius pharnath. De tribu iſachar dux phaltihel filius ozan. De tribu aſer: abiud filius ſalomi. De tribu neptalim phedahel filius amiud. Hi ſunt quibus preceperat dominus vt diuiderent filiis iſrael terrā chanaā. Ca.35.

Hec quoque locutus ē dn̄s ad moyſen in campeſtribus moab ſupra iordanem. cōtra hiericho. Precipe filiis iſrael vt dent leuitis de poſſeſſiōibus ſuis vrbes ad habitandū & ſuburbana earum per circuitum: vt ipſi in oppidis maneant: & ſuburbana ſint pecoribus actumentis: que a muris ciuitatum forinſecus

ויהושע בן נון׃ ונשיא אחד נשיא
אחד ממטה תקחו לנחל את
הארץ׃ ואלה שמות האנשים
למטה יהודה כלב בן יפנה׃ ולמטה
בני שמעון שמואל בן עמיהוד׃
למטה בנימן אלידד בן כסלון׃
ולמטה בני דן נשיא בקי בן יגלי׃
לבני יוסף למטה בני מנשה
נשיא חניאל בן אפד׃ ולמטה
בני אפרים נשיא קמואל בן
שפטן׃ ולמטה בני זבולן נשיא
אליצפן בן פרנך׃ ולמטה בני
יששכר נשיא פלטיאל בן עזן׃
ולמטה בני אשר נשיא אחיהוד
בן שלמי׃ ולמטה בני נפתלי נשיא
פדהאל בן עמיהוד׃ אלה אשר
צוה יהוה לנחל את בני ישראל
בארץ כנען׃

Ca.xxxv.

וידבר
יהוה אל משה בערבת מואב
על ירדן ירחו לאמר׃ צו את
בני ישראל ונתנו ללוים מנחלת
אחזתם ערים לשבת ומגרש
לערים סביבתיהם תתנו ללוים׃
והיו הערים להם לשבת
ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכשם
ולכל חיתם׃ ומגרשי הערים אשר
תתנו ללוים מקיר העיר וחוצה

ויהושע בר נון׃ ורבא חד רבא חד משבטא תדברון לאחסנא ית ארעא׃ ואלין שמהת גבריא לשבטא דיהודה כלב בר יפנה׃ ולשבטא דבני שמעון שמואל בר עמיהוד׃ לשבטא דבנימן אלידד בר כסלון׃ ולשבטא דבני דן רבא בקי בר יגלי׃ לבני יוסף לשבטא דבני מנשה רבא חניאל בר אפוד׃ ולשבטא דבני אפרים רבא קמואל בר שפטן׃ ולשבטא דבני זבולן רבא אליצפן בר פרנך׃ ולשבטא דבני יששכר רבא פלטיאל בר עזן׃ ולשבטא דבני אשר רבא אחיהוד בר שלומי׃ ולשבטא דבני נפתלי רבא פדהאל בר עמיהוד׃ אלין דפקיד יי לאחסנא ית בני ישראל בארעא דכנען׃ Ca.xxxv. ומליל יי עם משה במישריא דמואב על ירדנא דירחו למימר׃ פקיד ית בני ישראל ויתנון לליואי מאחסנת אחדתהון קרוין למיתב ורוח לקרויא סחרניהון תתנון לליואי׃ ויהון קרויא להון למיתב ורוחיהון יהון לבעיריהון ולקניניהון ולכל חיתהון׃ ורוחי קרויא דתתנון לליואי מכותל קרתא ולברא

et ioſue filius nun. Et principem vnum de vnaquaque tribu tolletis ad diuidendas poſſeſſiones terre. Et hec ſunt noīa virorū. de tribu iuda: caleb filiꝰ iephone. de tribu filiorum ſymeon: ſamuel filius amiud. de tribu beniamin: elidad filius caſelon. de tribu filiorum dan: princeps bocci filius iogli. Filiorum ioſeph de tribu filiorum manaſſe princeps: hanniel filiꝰ ephod. De tribu filiorum ephraim princeps: camuel filius ſeptan. de tribu filiorum zabulon princeps: eliſaphan filius parnach. Et de tribu filiorū iſachar princeps: paltiel filius azan. et de tribu filiorum aſer princeps: ahiud filiꝰ ſelomi. Et de tribu filiorum neptali pnceps phadael filius amiud. Iſti ſunt qbus precepit dn̄s vt diuiderēt poſſeſſiones filiis iſrael in terra chanaan.

Ca.35.

Locutuſque eſt dn̄s cum moyſe in cāpeſtribus moab ſupra iordanem hiericho dicens. Precipe filiis iſrl' vt dent leuitis de hereditate poſſeſſionū ſuarum vrbes ad habitādū: et ſuburbana vrbiū q̄ ſunt p circuitū earum dabitis leuitis. eruntque vrbes eis ad habitandū: τ ſuburbana earū erūt iumētis ſuis τ pecoribus ſuis τ oībus aīalibus ſuis. Et ſuburbana vrbiū q̄ dabitis leuitis a muro ciuitatis τ forinſecus

per circuitū mille paſſuum ſpacio tendentur. Contra orientem duo millia erunt cubiti: & cōtra meridiem ſimiliter erūt duo millia. ad mare quoq; qđ reſpicit ad occidentē eadē mēſura erit: & ſeptētrionalis plaga eqli termino finietur. Erūt q; vrbes in medio & foris ſuburbana. De ipſis aūt oppidis q̄ leuitis dabitis: ſex erunt in fugitiuorū auxiliū ſepata: vt fugiat ad ea q fuderit ſanguinem: & exceptis his alia quadraginta duo oppida. ideſt ſimul quadraginta octo cū ſuburbanis ſuis. Ipſeq; vrbes que dabuntur de poſſeſſionibus filiorū iſrael: ab his q plus hñt plures auferentur: & qui mīus pauciores. Singuli iuxta mēſurā hereditatis ſue dabunt oppida leuitis. Ait dominus ad moyſen. Loqre filiis iſrael & dices ad eos. Qñ tranſgreſſi fueritis iordanem in terrā chanaan: decernite que vrbes eſſe debeant in preſidia fugitiuorū: qui nolētes ſanguinem fuderint: ī quibus cum fugerit pfugus cognatus occiſi nō poterit eum occidere donec ſtet in cōſpectu multitudinis: & cauſa illius iudicetur. De ipſis autem vrbibus que ad fugitiuorum ſubſidia ſeparantur:

Pꝛiitiua chal. | Interp. chal. | Traſla. Chal.

erunt mille cubitoꝝ per circuitū: ⁊ metiemini extra vrbē ad plagā orientalē duo milia cubitoꝝ: ⁊ ad plagam auſtralē duo milia cubitoꝝ: ⁊ ad plagā occidentalē duo milia cubitoꝝ: et ad plagam ſeptentrionalē duo milia cubitoꝝ. ⁊ vrbs erit ſita in medio. Hec erūt vobis ſuburbana vrbiū. ⁊ de vrbibus quas dabitis leuitis: ſex erūt vrbes refugij: quas dabitis vt fugiat illuc homicida. et exceptis his dabitis alias quadraginta duas vrbes. Oēs vrbes q̄s dabitis leuitis erūt quadraginta ⁊ octo cū ſuburbanis eaꝝ. Vrbes aūt quas dabitis de poſſeſſione filioꝝ iſrl: ab his q̄ plures habēt plures auferetis: ⁊ ab his q̄ min⁹ hñt pauciores auferetis. vnuſq̄ſq; iuxͣ hereditatē ſuā quā poſſidebūt dabūt de vrbib⁹ ſuis leuitis. Locutuſq; ē dñs cū moyſe dicēs. Loq̄re cū filijs iſrael: ⁊ dices ad eos. Qñ vos trāſgreſſi fueritis iordanē in terrā chanaā: ↄſtituetis vobis vrbes: vrbes refugij erūt vobiſ: vt fugiat illuc homicida q̄ occiderit aīam per ignorātiā. Eruntq; vobis vrbes in refugiū propter cōſanguineū occiſi: vt non moriatur homicida donec ſtet in conſpectu cetus in iudicio. et de vrbibus quas dabitis: ſex vrbes refugij erunt vobis.

tres erunt trans iordanem: & tres in terra chanaā tam filiis iſrael q̄; aduenis atq; peregrinis: vt confugiat ad eas qui nolēs ſāguinē fuderit. Si quis ferro pcuſſerit: & mortu⁹ fuerit q pcuſſus eſt: reus erit homicidii & ipſe morietur. Si lapidē iecerit & ictus occubuerit: ſiliter puniētur. Si ligno percuſſus interierit: percuſſoris ſanguine vindicabitur. Propinquus occiſi homicidam interficiet: ſtatim vt apphēderit eū iterficietur. Si p odiū quis hoīem impulerit: vel iecerit quippiā ī eū p inſidias: aut cū eſſet inimicus manu pcuſſerit: & ille mortuus fuerit: pcuſſor homicidii reus erit. cognat⁹ occiſi ſtatī vt īuenerit eū iugulabit. Qđ ſi fortuitu & abſq; odio & inimiciciis quicq; horum fecerit: & hoc audiēte populo fuerit cōprobatum: atq; inter percuſſorē & propinquum ſāguinis queſtio ventilata: liberabitur innocens de vltoris manu: & reducetur per ſententiam

Trāſla. Chal. | Interp. chal. | Pꝛiitiua chal.

Tres vrbes dabitis trans iordanē: ⁊ tres vrbes dabitis in terra chanaā: vrbes refugij erūt filijs iſrael et peregrinis ⁊ aduenis qui ſunt inter eos. Eruntq; ſex vrbes iſte ī refugiū: vt fugiat illuc oīs q̄ occiderit animā per ignorantiā. Si aūt ferro percuſſit eum ⁊ occidit eū: homicida eſt: occiſione occidetur occiſor. Et ſi lapide qui manu tollit percuſſit eum ⁊ occidit eum: ⁊ ipſe lapis ſufficiens eſt vt moriatur qui eo percuſſus fuerit: homicida ē percuſſor: occiſione occidetur occiſor. Si aūt lignū quod manu tollitur eſt ſufficiens vt moriatur qui eo percuſſus fuerit: qui occidit eo: homicida eſt occiſione occidetur occiſor. Propinquus occiſi occidet homicidam: quando condēnatus fuerit in iudicio: ipſe interficiet eum. Et ſi per odiū impulerit eū aut p inſidias iaculat⁹ fuerit quippiā in eū: ⁊ occiderit eum aut per inimicitias percuſſerit eū manu ſua ⁊ occiderit eū: occiſione occidetur percuſſor: homicida eſt: cōſanguineus occiſi occidet homicidam: quādo condēnatus fuerit. Et ſi fortuitu ⁊ abſq; odio percuſſit eum aut proiecit in eum omne telum abſq; inſidijs aut percuſſit eum omni lapide qui ſufficiens eſt ad occidendū in eo ⁊ proiecit in eū: pcuſſore non vidente: ⁊ occidit eū: ⁊ ille nō erat inimicus eius nec querebat malū illi: iudicabit cetus inter pcuſſorē et iter ꝓpinquū ſanguinis iuxta iudicia hec: ⁊ liberabit cet⁹ occiſorē de manu ↄſanguinei occiſi: ⁊ reducēt

אתו העדה אל עיר מקלטו אשר
נס שמה וישב בה עד מות הכהן
הגדל אשר משח אתו בשמן
הקדש: ואם יצא יצא הרצח את
גבול עיר מקלטו אשר ינוס
שמה: ומצא אתו גאל הדם מחוץ
לגבול עיר מקלטו ורצח גאל
הדם את הרצח אין לו דם: כי
בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן
הגדל ואחרי מות הכהן הגדל
ישוב הרצח אל ארץ אחזתו: והיו
אלה לכם לחקת משפט לדרתיכם
בכל מושבתיכם: כל מכה נפש
לפי עדים ירצח את הרצח ועד
אחד לא יענה בנפש למות: ולא
תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא
רשע למות כי מות יומת: ולא
תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו
לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן:
ולא תחניפו את הארץ אשר
אתם בה כי הדם הוא יחניף
את הארץ ולארץ לא יכפר לדם
אשר שפך בה כי אם בדם שפכו:
ולא תטמא את הארץ אשר
אתם ישבים בה אשר אני שכן
בתוכה כי אני יהוה שכן בתוך
בני ישראל:

נוס · נגל קלט · שוב היה · חקק · ישב נכה · עוד רצח · ענה · לקח · שוב · חנף · כפר · טמא

in vrbem ad quam confugerat. manebitq; ibi donec ſacerdos magnus qui oleo ſancto vnctus eſt moriatur. Si iterfector extra fines vrbiũ q̃ exulibus deputate ſũt fuerit iuẽtus & pcuſſus ab eo q vltor ẽ ſanguinis: abſq; noxa erit qui eũ occiderit. Debuerat enim pfugus vſq; ad mortem pontificis ĩ vrbe reſidere. Poſtq̃ aũt ille obierit homicida reuertetur in terrã ſuã. Hec ſempiterna erũt & legitima in cũctis habitatiõibus veſtris: homicida ſub teſtibus punietur. Ad vnius teſtimoniũ nullus condẽnabitur. Non accipietis precium ab eo qui reus ẽ ſanguĩs: ſtatim & ipſe morietur. Exules & profugi ante mortem põtificis nullo modo in vrbes ſuas reuerti poterunt: nec polluatis terram habitationis veſtre que inſõtiũ cruore maculatur: nec aliter expiari poteſt niſi per eius ſanguinẽ qui alterius ſanguinem fuderit: atq; ita emundabitur vr̃a poſſeſſio me cõmorãte vobiſcũ. Ego eĩ ſũ dñs qui habito inter filios iſrael.

eum congregatio in ciuitatem confugii eius: quo confugit: et habitabit ibi donec moriatur ſacerdos magnus: quem vnxerunt eum oleo ſancto. Si autem exitu exierit homicida terminos ciuitatis in quam confugit illuc: et inuenerit eum propinquus ſanguinis extra terminos ciuitatis confugii eius: et occiderit propinquus ſanguinis homicidam: non reus eſt. In ciuitate enim confugii eius habitet donec moriatur ſacerdos magnus: et poſt mortem ſacerdotis magni reuertetur homicida in terram poſſeſſionis ſue. Et erunt hec vobis in iuſtificationem iudicii in generationes veſtras in omnibus habitationibus veſtris. Omnis qui occiderit animam: per teſtes occides homicidam: et teſtis vnus non teſtificabitur in animam mori. Et non accipietis redemptiones pro anima ab homicida reo exiſtente interfici: morte enim morietur. Non accipietis redemptionem vt fugiat in ciuitatem confugiorum: vt rurſus habitet in terra: quouſq; moriatur ſacerdos magnus. Et non polluetis terram in qua vos habitatis in ea: nam ſanguis hic polluit terram: et non expiabitur terra a ſanguine effuſo ſuper eam: ſed in ſanguine effundentis. Et non polluetis terram in qua habitatis in ea: in qua ego commoror inter vos. ego enim ſum dominus habitans in medio filiorum iſrael.

αὐτὸν ἡ συναγωγὴ εἰς τὴν πόλιν τοῦ φυγαδευτηρίου αὐτοῦ, οὗ κατέφυγεν, καὶ κατοικήσει ἐκεῖ ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃν ἔχρισαν αὐτὸν τῷ ἐλαίῳ τῷ ἁγίῳ. ἐὰν δὲ ἐξόδῳ ἐξέλθῃ ὁ φονεύσας τὰ ὅρια τῆς πόλεως εἰς ἣν κατέφυγεν ἐκεῖ, καὶ εὕρῃ αὐτὸν ὁ ἀγχιστεύων τοῦ αἵματος ἔξω τῶν ὁρίων τῆς πόλεως καταφυγῆς αὐτοῦ, καὶ φονεύσῃ ὁ ἀγχιστεύων τοῦ αἵματος τὸν φονεύσαντα, οὐκ ἔνοχός ἐστιν· ἐν γὰρ τῇ πόλει τῆς καταφυγῆς αὐτοῦ κατοικείτω ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας· καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν ἐπαναστραφήσεται ὁ φονεύσας εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ. καὶ ἔσται ταῦτα ὑμῖν εἰς δικαίωμα κρίματος εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κατοικίαις ὑμῶν. πᾶς πατάξας ψυχήν, διὰ μαρτύρων φονεύσεις τὸν φονεύσαντα, καὶ μάρτυς εἷς οὐ μαρτυρήσει ἐπὶ ψυχὴν ἀποθανεῖν. καὶ οὐ λήψεσθε λύτρα περὶ ψυχῆς παρὰ τοῦ φονεύσαντος τοῦ ἐνόχου ὄντος ἀναιρεθῆναι· θανάτῳ γὰρ θανατωθήσεται. οὐ λήψεσθε λύτρα τοῦ φυγεῖν εἰς πόλιν τῶν φυγαδευτηρίων, τοῦ πάλιν κατοικεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας. καὶ οὐ μὴ φονοκτονήσητε τὴν γῆν ἐφ᾽ ἧς ὑμεῖς κατοικεῖτε ἐπ᾽ αὐτῆς· τὸ γὰρ αἷμα τοῦτο φονοκτονεῖ τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἐξιλασθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχυθέντος ἐπ᾽ αὐτῆς, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχέοντος. καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν ἐφ᾽ ἧς κατοικεῖτε ἐπ᾽ αὐτῆς, ἐφ᾽ ἧς ἐγὼ κατασκηνώσω ἐν ὑμῖν· ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος κατασκηνῶν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Ca.36.

Primitiua chal.

קרה · רבב נפק ערק · שכח קטל · יתב · חסן הוה דון · דור יתב · חוב קבל · ערק תוב יתב · מות חוב דם · כפר זכה אשד · סאב שרא

Interp. chal.

illum in vrbem refugii ſui ad quã fugerat. et habitabit in ea donec moriatur ſacerdos magnus qui vnct⁹ eſt oleo ſancto. Si autẽ egrediens egreſſus fuerit homicida a termino vrbis refugii ſui ad quaꝫ fugerat: et inuenerit eum propinquus ſanguinis extra terminuꝫ vrbis refugii ſui: ⁊ occiderit cõſanguineus occiſi homicidam: non erit reus ſanguinis. In vrbe enim refugii ſui manebit donec moriatur ſacerdos magn⁹: et poſtq̃ mortuus fuerit ſacerdos magnus: reuertetur occiſor in terrã poſſeſſionis ſue. Et erũt hec vobis in decretũ iudicii in gñationibus vr̃is in cunctis habitationibus vr̃is. Oĩs qui occiderit animã: p teſtes occidatur homicida: ⁊ vnus teſtis non teſtificabit in morte hominis. Et non accipietis pecuniã pro homicide homicida q̃ eſt reus occiſionis: ſed occiſione occidet. Neq; accipiatis pecuniã ab eo qui fugit in vrbem refugii vt reuertatur ⁊ habitet in terra donec moriatur ſacerdos. Neq; cõtaminetis terrã in qua vos habitatis: quia ſanguis cõtaminat terrã: ⁊ terra nõ expiabitur a ſanguine innocente qui effuſus eſt in ea niſi per ſanguinẽ eius qui effudit eum. Et non polluatis terram in qua vos habitatis: quia maieſtas mea manet in medio eius. Quia ego dñs: ⁊ maieſtas mea habitat in medio filiorum iſrael. Ca.36.

Tranſla. Chal.

ית כנשתא לקרית שיזבותיה דערק לתמן ויתיב בה עד דימות כהנא רבא דרבי יתיה במשח קודשא: ואם מיפק יפוק קטולא מן תחום קרית שיזבותיה דיערוק לתמן: וישכח יתיה גאל דמא מברא לתחום קרית שיזבותיה ויקטול גאל דמא ית קטולא לית ליה דמא: ארי בקרית שיזבותיה יתיב עד דימות כהנא רבא ובתר דימות כהנא רבא יתוב קטולא לארע אחסנתיה: ויהון אלין לכון לגזירת דין לדריכון בכל מותבניכון: כל דיקטול נפשא לפום סהדין יקטול ית קטולא וסהיד חד לא יסהיד באנש לממת: ולא תקבלון ממון על נפש קטולא דהוא חייב לאתקטלא ארי אתקטלא יתקטל: ולא תקבלון ממון לדיערוק לקרית שיזבותיה למתב למיתב בארעא עד דימות כהנא: ולא תחייבון ית ארעא דאתון בה ארי דמא הוא מחייב ית ארעא ולארעא לא יתכפר על דם זכאי דאתשד בה אלהין בדם דאשדיה: ולא תסאבון ית ארעא דאתון יתבין בה דשכינתי שריא בגוה ארי אנא יי שכינתי שריא בגו בני ישראל:

Ca.xxxvi.

A Et acceſſerunt principes familiarum tribus filiorum galaad filii machir filii manaſſe ex tribu filiorum ioſeph: et locuti ſunt coram moyſe: et coram eleazar ſacerdote: et coram principibus domorum familiarum filiorum iſrael. et dixerunt: domino noſtro precepit dominus reddere terram hereditatis in ſorte filiis iſrael. et domino precepit dominus dare hereditatem ſalphaad fratris noſtri filiabus eius: et erunt vni tribuum filiorum iſrael vxores: et auferetur ſors earum de poſſeſſione patrum noſtrorum: et apponetur in hereditatem tribus: quibus fuerint vxores: et ex ſorte hereditatis noſtre auferetur. ſi autem fuerit remiſſio filiorum iſrael: et addetur hereditas earum in hereditatem tribus quibus fuerint vxores: et ab hereditate tribus patrie noſtre auferetur hereditas earum. Et precepit moyſes filiis iſrael per preceptum domini: dicens: Sic tribus filiorum ioſeph dicunt. hoc verbum quod precepit dominus filiabus ſalphaad: dicens: cui placuerit coram eis ſint vxores: verumtamen ex populo patris earum ſint vxores: et non reuertetur hereditas filiis iſrael a tribu in tribum: quia vnuſquiſq; in hereditate tribus paterne adherebunt filii iſrael: et omnis filia propinqua hereditatem ex tribubus filiorum iſrael: vni

Καὶ προσῆλθον οἱ ἄρχοντες πατριῶν φυλῆς υἱῶν Γαλαὰδ υἱοῦ Μαχὶρ υἱοῦ Μανασσῆ ἐκ τῆς φυλῆς υἱῶν Ἰωσήφ, καὶ ἐλάλησαν ἔναντι Μωυσῆ καὶ ἔναντι Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως καὶ ἔναντι τῶν ἀρχόντων οἴκων πατριῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ εἶπαν· τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἐνετείλατο κύριος ἀποδοῦναι τὴν γῆν τῆς κληρονομίας ἐν κλήρῳ τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ τῷ κυρίῳ συνέταξε κύριος δοῦναι τὴν κληρονομίαν Σαλπαὰδ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ. καὶ ἔσονται ἑνὶ τῶν φυλῶν υἱῶν Ἰσραὴλ γυναῖκες, καὶ ἀφαιρεθήσεται ὁ κλῆρος αὐτῶν ἐκ τῆς κατασχέσεως τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ προστεθήσεται εἰς κληρονομίαν τῆς φυλῆς, οἷς ἂν γένωνται γυναῖκες, καὶ ἐκ τοῦ κλήρου τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἀφαιρεθήσεται. ἐὰν δὲ γένηται ἡ ἄφεσις τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ προστεθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν τῆς φυλῆς οἷς ἂν γένωνται γυναῖκες, καὶ ἀπὸ τῆς κληρονομίας φυλῆς πατριᾶς ἡμῶν ἀφαιρεθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν. καὶ ἐνετείλατο Μωυσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ διὰ προστάγματος κυρίου λέγων· οὕτως φυλὴ υἱῶν Ἰωσὴφ λέγουσι. τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος ταῖς θυγατράσι Σαλπαὰδ λέγων· οὗ ἀρέσκει ἐναντίον αὐτῶν ἔστωσαν γυναῖκες, πλὴν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἔστωσαν γυναῖκες, καὶ οὐχὶ περιστραφήσεται κληρονομία τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἀπὸ φυλῆς ἐπὶ φυλήν, ὅτι ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ τῆς φυλῆς τῆς πατριᾶς αὐτοῦ προσκολληθήσονται οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. καὶ πᾶσα θυγάτηρ ἀγχιστεύουσα κληρονομίαν ἐκ τῶν φυλῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἑνὶ

B

C

D

Acceſſerũt Ca.36. autem & principes familiarum galaad filii machir filii manaſſẽ de ſtirpe filiorum ioſeph: locutiq; ſũt moyſi coram principibus iſrael: atq; dixerũt. Tibi dño noſtro precepit dominus vt terram ſorte diuideres filiis iſrael: & vt filiabus ſalphaad fratris noſtri dares põſſeſſionẽ debitã pr̃i: quas ſi alterius tribus hoĩes vxores acceperint: ſequetur poſſeſſio ſua & tranſlata ad aliam tribum de noſtra hereditate minuetur: atq; ita fiet vt cũ iubileus .i. qnquageſimus annus remiſſionis aduenerit: cõfũdatur ſortium diſtributio: & aliorũ poſſeſſio ad alios trãſeat. Reſpondit moyſes filiis iſrael & domino precipiente ait. Recte tribus filiorum ioſeph locuta ẽ: & hec lex ſuper filiabus ſalphaad a domino pmulgata eſt. Nubãt q̃bus volunt: tãtũ vt ſue tribus hominibus: ne commiſceatur poſſeſſio filiorum iſrael de tribu in tribum. Omnes enĩ viri ducẽt vxores de tribu & cognatione ſua: & cũcte femine

ויקרבו ראשי האבות
למשפחת בני גלעד בן מכיר בן
מנשה ממשפחת בני יוסף
וידברו לפני משה ולפני
הנשאים ראשי אבות לבני
ישראל: ויאמרו את אדני צוה
יהוה לתת את הארץ בנחלה
בגורל לבני ישראל ואדני צוה
ביהוה לתת את נחלת צלפחד אחינו
לבנתיו: והיו לאחד מבני שבטי בני
ישראל לנשים ונגרעה נחלתן
מנחלת אבתינו ונוסף על נחלת
המטה אשר תהיינה להם ומגרל
נחלתנו יגרע: ואם יהיה היבל לבני
ישראל ונוספה נחלתן על נחלת
המטה אשר תהיינה להם ומנחלת
מטה אבתינו יגרע נחלתן: ויצו
משה את בני ישראל על פי יהוה
לאמר כן מטה בני יוסף דברים: זה
הדבר אשר צוה יהוה לבנות
צלפחד לאמר לטוב בעיניהם
תהיינה לנשים אך למשפחת מטה
אביהם תהיינה לנשים: ולא תסב
נחלה לבני ישראל ממטה אל
מטה כי איש בנחלת מטה אבתיו
ידבקו בני ישראל: וכל בת ירשת
נחלה ממטות בני ישראל לאחד

קרב · שפחה · דבר נשא · אמר · נתן · גרל · אח · היה · נשה גרע · יסף · נטה · יסף · צוה · כן · בנה · היה נשה ענה · היה סבב · דבק

Tranſla. Chal.

וקריבו רישי אבהתא לזרעית בני גלעד בר מכיר בר מנשה מזרעית בני יוסף ומלילו קדם משה וקדם רברביא רישי אבהתא לבני ישראל: ואמרו ית ריבוני פקיד יי למיתן ית ארעא באחסנא בעדבא לבני ישראל וריבוני אתפקד במימרא דיי למיתן ית אחסנת צלפחד אחונא לבנתיה: ויהוין לחד מבני שבטי בני ישראל לנשין ותתמנע אחסנתהן מאחסנת אבהתנא ותתוסף על אחסנת שבטא דיהוין להון ומעדב אחסנתנא יתמנע: ואם יהי יובלא לבני ישראל ותתוסף אחסנתהן על אחסנת שבטא דיהוין להון ומאחסנת שבטא דאבהתנא יתמנע אחסנתהן: ופקיד משה ית בני ישראל על מימרא דיי למימר יאות שבטא דבני יוסף ממללין: דין פתגמא דפקיד יי לבנת צלפחד למימר לדתקין בעיניהן יהוין לנשין ברם לזרעית שבטא דאבוהן יהוין לנשין: ולא תסחר אחסנא לבני ישראל משבטא לשבטא ארי גבר באחסנת שבטא דאבהתוהי ידבקון בני ישראל: וכל ברתא דירתא אחסנא משבטי בני ישראל לחד

Interp. chal.

Acceſſerũt autẽ principes patrũ familiarũ filiorũ galaad filii machir filii manaſſe de cognatione filiorũ ioſeph: ⁊ locuti ſunt corã moyſe ⁊ corã ducibus et pricipibus patrũ filiorũ iſrael: atq; dixerunt. Dñs meus precepit vt daretur terra per ſortẽ in poſſeſſionem filiis iſrael: ⁊ dño meo mandatũ eſt per verbum dñi vt daret poſſeſſio ſalphaad fratris nr̃i filiabus eius. Erũtq; vxores alicui de filiis tribuũ filiorum iſrael: ⁊ minuetur poſſeſſio earũ a poſſeſſione patrum noſtrorũ: ⁊ addetur ad poſſeſſionẽ tribus cui fuerint vxores: ⁊ de ſorte hereditatis nr̃e minuetur. Et cum fuerit iubileus filiis iſrael: addetur poſſeſſio earũ ad poſſeſſionẽ tribus cui fuerint vxores: ⁊ de poſſeſſione tribus patrũ nr̃orũ minuetur poſſeſſio earũ. Precepitq; moyſes filiis iſrael iuxta verbũ dñi dicens. Recte tribus filiorũ ioſeph loquitur. Iſte eſt ſermo quez precepit dñs ſup filiabus ſalphaad dicens. Quibus placuerit in oculis ſuis ſint vxores: verũtamẽ hoib⁹ cognationis tribus pr̃is ſui ſint vxores. et nõ tranſeat hereditas filiorũ iſrael de tribu in tribũ: ſed ſinguli poſſeſſioni tribus patrũ ſuorũ adherebũt filii iſrael. ⁊ oĩs filia heres poſſeſſionis de tribu filiorũ iſrael vni

Primitiua chal.

ראש · רבב רבב · נתן חסן פקד · אמר הוה אחד · נשה מנע יסף · אמר מלל בנה · תקן · סחר · דבק בר ירת

ממשפחת מטה אביה תהיה
לאשה למען יירשו בני ישראל
איש נחלת אבתיו ולא תסב
נחלה ממטה למטה אחר כי איש
בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל:
כאשר צוה יהוה את משה
כן עשו בנות צלפחד: ותהיינה
מחלה תרצה וחגלה ומלכה
ונעה בנות צלפחד לבני
דדיהן לנשים: ממשפחת בני
מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי
נחלתן על מטה משפחת אביהן:
אלה המצות והמשפטים אשר
צוה יהוה ביד משה אל בני
ישראל בערבת מואב על ירדן
ירחו:

Ca.i.
אלה הדברים אשר דבר משה אל
כל ישראל בעבר הירדן במדבר
בערבה מול סוף בין פארן ובין
תפל ולבן וחצרת ודי זהב: אחד
עשר יום מחרב דרך הר שעיר עד
קדש ברנע: ויהי בארבעים שנה
בעשתי עשר חדש באחד לחדש
דבר משה אל בני ישראל ככל
אשר צוה יהוה אתו אלהם:
אחרי הכתו את סיחן מלך

de eadē tribu maritos accipiēt: vt hereditas permaneat in familiis: nec sibi misceantur tribus: sed ita maneant vt a domino separate sunt. Feceruntq; filie salphaad: vt sibi fuerat imperatū: & nupserūt maala & thersa & egla & melcha & noa filiis patrui sui de familia manasse: qui fuit filius ioseph: & possessio q̄ illis fuerat attributa mansit in tribu & familia patris earū. Hec sunt mādata atq; iudicia q̄ mādauit dñs p manū moysi ad filios israel in cāpestribus moab supra iordanē contra hiericho.

Explicit liber Nūeri.

Incipit liber Elle addebarim qui Deuteronomiū prenotatur. Ca.i.

Hec sunt verba q̄ locutus ē moyses ad oēm israel trās iordanē i solitudie campestri cōtra mare rubrū iter pharā & thofel & labā & aseroth: vbi auri est plurimū: vndecī dieb de oreb p viā mōtis seir vsq; cadesbarne. Quadragesimo anno vndecimo mense primo die mensis locutus est moyses ad filios israel omnia que preceperat illi dominus: vt diceret eis: postq̄ percussit seō regem

eorū ex populo patris sui erūt vxores: vt ppinqui sint filij israel quilibz hereditatē paternā suā: & nō circūuertet hereditas ex tribu in tribū aliā: sed quilibet in hereditate sua adherebūt filij israel. quēadmodū pcepit dñs ad moysen: sic fecerūt filie salphaad. & fuerūt maala & thersa & egla & melcha & noa filie salphaad: cōsobrinis suis de populo manasse filiorū ioseph fuerūt vxores. & fuit hereditas earū in tribu populi patris sui. hec pcepta & iustificatiões & iudicia: q̄ pcepit dñs in manu moysi filijs israel in occidente moab in iordane cōtra hiericho.

τῶν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἔσονται γυναῖκες, ἵνα ἀγχιστεύσωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἕκαστος τὴν κληρονομίαν τὴν πατρικὴν αὐτοῦ, καὶ οὐ περιστραφήσεται κλῆρος ἐκ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν ἑτέραν, ἀλλ᾽ ἕκαστος ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ προσκολληθήσονται υἱοὶ ἰσραήλ. ὃν τρόπον συνέταξε κύριος πρὸς μωυσῆν, οὕτως ἐποίησαν θυγατέρες σαλπαάδ. καὶ ἐγένοντο μααλὰ καὶ θερσὰ καὶ αἰγλὰ καὶ μελχὰ καὶ νουὰ θυγατέρες σαλπαάδ, τοῖς ἀνεψιοῖς αὐτῶν ἐκ τοῦ δήμου μανασσῆ υἱῶν ἰωσὴφ ἐγενήθησαν γυναῖκες. καὶ ἐγενήθη ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν φυλὴν δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν. αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχώ.

Explicit liber Numeri.

Incipit liber Deuteronomiū. Ca.i.

Hec verba q̄ locut⁹ ē moyses omni israel trans iordanē in deserto ad occidēte prope rubrū mare inter pharā thophel & labā & aseroth & aurifodinas: vndecim dierū ex oreb via sup mōtē seir vsq; ad cades barne. & factū ē in quadragesimo āno in vndecimo mēse pria mēsis: locut⁹ ē moyses ad oēs filios israel iuxta oia q̄cūq; precepit ei dñs ad illos postq̄ pcussit seō regē

Α
Οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησε μωυσῆς παντὶ ἰσραὴλ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς δυσμαῖς πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναμέσον φαρὰν τοφὸλ καὶ λοβὸν καὶ αὐλὸν καὶ καταχρύσεα, ἕνδεκα ἡμερῶν ἐκ χωρὴβ ὁδὸς ἐπ᾽ ὄρος σηὶρ ἕως κάδης βαρνή. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος πρὸς αὐτούς μετὰ τὸ πατάξαι τὸν σηὼν βασιλέα

Transla. Chal.

מזרעית שבטא דאבוהא לאנתו תהי בדיל דירתון בני ישראל גבר אחסנת אבהתוהי: ולא תסחר אחסנא משבטא לשבטא אוחרנא ארי גבר באחסנתיה ידבקון שבטיא דבני ישראל: כמא דפקיד יי ית משה כן עבדא בנת צלפחד: והואה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנת צלפחד לבני אחי אבוהין לנשין: מזרעית בני מנשה בר יוסף הואה לנשין והות אחסנתהן על שבטא דזרעית אבוהין: אלין פקודיא ודיניא דפקיד יי בידא דמשה לות בני ישראל במישריא דמואב על ירדנא דירחו:

Ca.i.
אלין פתגמיא דמליל משה עם כל ישראל בעברא דירדנא …

Pritiua chal.

Interp. chal.

de familia tribus pris sui sit in vxorē: vt hereditēt filij israel singuli possessionē patrū suorū: & nō trāsferat possessio de vna tribu i aliā tribū: sed vnusquisq; tribuū filiorū israel adhereat possessioni sue. sicut preceperat dñs moysi ita fecerūt filie salphaad. Et fuerūt in vxores maala & thersa & egla & melcha & noa filie salpaad filiis patrui sui in cognatiōe filiorū manasse filij ioseph fuerūt in vxores: & fuit possessio earū in tribu familie patris earū. Hec sunt precepta & iudicia que mandauit dñs per moysen filiis israel in cāpestribus moab iuxta iordanē hiericho. Explicit liber numeri.

Incipit liber deuteronomij. Ca.i.

Hec sunt verba q̄ locutus est moyses cū omni israel trans iordanē: corripuit eos eo q peccauerūt in deserto: & q irritauerūt deū in cāpestrib⁹ cōtra mare rubrū: & i pharā vbi murmurati sūt aduersus māna: et in aseroth vbi irritauerūt deū sup carnes: & i eo q fecerūt vitulū aureū. Iter vndecim dierū est de oreb p viam montis seir vsq; ad cades barne. Et factū est in q̄dragesimo anno in vndecimo mēse pimo die mēsis: locutus est moyses cum filiis israel iuxta oia que preceperat dñs vt diceret eis. Postq̄ pcussit seon regē

amorreorū qui habitauit in esebō: & og regem basan qui habitauit in astaroth & in edrai trās iordanē in tra moab: cepit explanare moyses legē hanc: dicēs: dominus deus nr locut⁹ ē nobis in choreb: dicēs: sufficiat vobis habitare in mōte hoc. reuertimini & discedite vos & ingredimini in mōtē amorreorū: & ad oēs circūhitatores araba ad mōtē & cāpū & ad meridiē & maritimā trā chananeorū & antilibanō vsq; ad flumē magnū flumē euphratē. en tradidi corā vobis trā: ingrediētes possidete trā: q̄ iurauit pribus vris abraam & isaac & iacob dare eis & semini eorū post eos. & dixi ad vos in tēpore illo: dicēs: nō potero solus ferre vos: dñs deus vr multiplicauit vos. & ecce estis hodie sicut astra celi multitudie. dñs deus prū vrorū addat vobis vt sitis millies pluries: & bñdicat vobis sicut locutus ē vobis. quō potero solus ferre laborē vrm & pondus vrm & iurgia vra. date ex vobis viros sapiētes & gnaros & itelligētes in trib⁹ vris: & statuā eos sup vos duces vros. & rñdistis mihi: & dixistis: bonū vbū qd locutus es

ἀμορραίων τὸν κατοικήσαντα ἐν ἐσεβών, καὶ ὢγ βασιλέα τῆς βασὰν τὸν κατοικήσαντα ἐν ἀσταρὼθ καὶ ἐν ἐδραῒν ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν γῇ μωάβ, ἤρξατο μωυσῆς διασαφῆσαι τὸν νόμον τοῦτον, λέγων, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν χωρήβ, λέγων, ἱκανούσθω ὑμῖν κατοικεῖν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. ἐπιστράφητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς ὄρος ἀμορραίων, καὶ πρὸς πάντας τοὺς περιοίκους ἀραβά, εἰς ὄρος καὶ πεδίον καὶ πρὸς λίβα καὶ παραλίαν γῆν χαναναίων καὶ ἀντιλίβανον ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου. ἴδετε παραδέδωκα ἐνώπιον ὑμῶν τὴν γῆν, εἰσπορευθέντες κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς. καὶ εἶπον πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, οὐ δυνήσομαι μόνος φέρειν ὑμᾶς, κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπλήθυνεν ὑμᾶς. καὶ ἰδού ἐστε τήμερον ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει. κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν προσθείη ὑμῖν ὡς ἐστὲ χιλιοπλασίως, καὶ εὐλογήσαι ὑμᾶς καθότι ἐλάλησεν ὑμῖν. πῶς δυνήσομαι μόνος φέρειν τὸν κόπον ὑμῶν καὶ τὴν ὑπόστασιν ὑμῶν καὶ τὰς ἀντιλογίας ὑμῶν. δότε ἑαυτοῖς ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας καὶ συνετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν, καὶ καταστήσω αὐτοὺς ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡγουμένους ὑμῶν. καὶ ἀπεκρίθητέ μοι, καὶ εἴπατε, καλὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας

B

Exo. 18.c.

A

ammorreorū: qui habitauit in escbon & og regē basan: qui mansit in astaroth & in edrai trans iordanem in terra moab. Cepitq; moyses explanare legem & dicere. Dominus deus noster locutus ē ad nos in oreb dicens. Sufficit vobis q i hoc monte mānsistis. Reuertimini & venite ad mōtē ammorreorū & ad cetera q̄ ei pxima sunt cāpestria atq; mōtana & humiliora loca contra meridiē & iuxta littus maris terrā chananeorū & libani vsq; ad flumē magnū eufratē. En iquit tradidi vobis. Ingredimini & possidete eam: super quam iurauit dñs patribus vestris abraam isaac & iacob: vt daret illam eis & semini eorum post eos. Dixiq; vobis illo in tempore. Non possum solus sustinere vos: quia dominus deus vester multiplicauit vos: & estis hodie sicut stelle celi plurimi. Dñs deus patrū vestrorum addat ad hunc numerum multa milia: & bñdicat vobis sicut locutus est. Nō valeo solus negocia vestra sustinere & pōdus & iurgia. Date ex vobis viros sapiētes & gnaros: quorū cōuersatio sit pbata i tribubus vestris: vt ponā eos vobis principes. Tunc rñdistis mihi. Bona res ē quam vis

האמרי אשר יושב בחשבון
ואת עוג מלך הבשן אשר יושב
בעשתרת באדרעי: בעבר הירדן
בארץ מואב הואיל משה באר
את התורה הזאת לאמר: יהוה
אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר
רב לכם שבת בהר הזה: פנו וסעו
לכם ובאו הר האמרי ואל כל
שכניו בערבה בהר ובשפלה
ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני
והלבנון עד הנהר הגדל נהר פרת:
ראה נתתי לפניכם את הארץ
באו ורשו את הארץ אשר נשבע
יהוה לאבתיכם לאברהם ליצחק
וליעקב לתת להם ולזרעם
אחריהם: ואמר אלכם בעת
ההוא לאמר לא אוכל לבדי
שאת אתכם: יהוה אלהיכם הרבה
אתכם והנכם היום ככוכבי
השמים לרב: יהוה אלהי אבותכם
יסף עליכם ככם אלף פעמים
ויברך אתכם כאשר דבר לכם:
איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם
וריבכם: הבו לכם אנשים חכמים
ונבנים וידעים לשבטיכם
ואשימם בראשיכם: ותענו אתי
ותאמרו טוב הדבר אשר דברת

Transl. Chal.

דאמוראה דיתיב בחשבון וית עוג מלכא דמתנן דיתיב בעשתרות באדרעי בעברא דירדנא בארעא דמואב שרי משה לפרשא ית אולפן אוריתא הדא למימר: יי אלהנא מליל עמנא בחורב למימר …

Interp. chal.

amorreorū qui habitabat in esebon: & og regē basan qui hitabat in astharot in edrai. Trans iordanem in terra moab cepit moyses explanare doctrinā legis hui⁹: dicēs. Dñs deus nr locut⁹ est nobiscū in oreb dicens. Sufficit vobis q māsistis in hoc mōte. Reuertimini & mouete castra vra & igredimini in mōtē amorrei & in oia vicinia eius q̄ sunt in cāpestrib⁹ & in mōte et in humiliorib⁹ locis & in austro & in portubus maris in terrā chananeorū & libani vsq; ad fluuiū magnū qui est fluui⁹ euphrates. videte q tradidi terrā in cōspectu vro. Ingredimini & possidete terram sup quā iurauit dñs patribus vris abrahā isaac & iacob vt daret eam illis & filijs eorū post eos. et dixi vobis in tpe illo dicens. Non possum ego solus sustinere vos. dñs deus vester multiplicauit vos: & ecce vos estis hodie sicut stelle celi in multitudine. Dñs de⁹ patrū vrorū addat sup vos millies sup id qd nūc estis: & benedicat vobis sicut locutus est vobis. quomodo sustinebo ego solus laborē vestrū & negocia vestra & iudicia vra. Date ex vobis viros sapientes & prudētes & scientes in tribubus vris: & constituā eos principes sup vos. et respōdistis mihi atq; dixistis. Rectū est verbū qd locut⁹ es

לעשות׃ ואקח את ראשי
שבטיכם אנשים חכמים וידעים
ואתן אותם ראשים עליכם
שרי אלפים ושרי מאות ושרי
חמשים ושרי עשרת ושטרים
לשבטיכם׃ ואצוה את שפטיכם
בעת ההוא לאמר שמע בין
אחיכם ושפטתם צדק בין איש
ובין אחיו ובין גרו׃ לא תכירו
פנים במשפט כקטן כגדל
תשמעון לא תגורו מפני איש כי
המשפט לאלהים הוא והדבר
אשר יקשה מכם תקרבון אלי
ושמעתיו׃ ואצוה אתכם בעת
ההוא את כל הדברים אשר
תעשון׃ ונסע מחרב ונלך את כל
המדבר הגדול והנורא ההוא
אשר ראיתם דרך הר האמרי
כאשר צוה יהוה אלהינו אתנו
ונבא עד קדש ברנע׃ ואמר
אלכם באתם עד הר האמרי אשר
יהוה אלהינו נתן לנו׃ ראה נתן
יהוה אלהיך לפניך את הארץ
עלה רש כאשר דבר יהוה אלהי
אבתיך לך אל תירא ואל תחת׃
ותקרבון אלי כלכם ותאמרו
נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו

Primitiua heb. (margin): עשה לקח · נתן את · שור מאה · צוה · אח · נור נכר · פנה שפט · שמע נור · קשה קרב · עשה הלך · דבר גדל ירא · ראה · בוא · ירש · ירא חתת · קרב אמר · שלח פנה חפר

facere. Tuliq; de tribubus veſtris viros ſapientes & nobiles: & conſtitui eos principes tribunos & centuriões & quinquagenarios ac decanos: q docerent vos ſingula. Precepiq; eis dicens. Audite illos: & q̄d iuſtū eſt iudicate. Siue ciuis ſit ille ſiue peregrinus: nulla erit diſtantia perſonarū. Ita paruum audietis vt magnum. nec accipietis cuiuſq; perſonam: quia dei iudicium eſt. q̄ſi difficile vobis viſum aliquid fuerit: referte ad me: & ego audiā. Precepiq; omnia que facere deberetis. Profecti aūt de oreb trāſiuimus p heremū terribilē & maximā ſolitudinē: quam vidiſtis p viam montis ammorrei: ſicut preceperat dominus deus noſter nobis. Cumq; veniſſemus in cadeſbarne: dixi vobis. Veniſtis ad mōtē ammorrei: quem dñs deus noſter daturus eſt nobis. Vide terrā quā dñs deus tuus dabit tibi. Aſcende & poſſide eā ſicut locutus ē dñs deus nr̄ pr̄ibus tuis. Noli timer̄: nec q̄cq̄ paueas. Et acceſſiſtis ad me omnes atq; dixiſtis: Mittamus viros q conſiderent

facere. τ accepi ex vobis viros ſapiētes τ
ποιῆσαι. καὶ ἔλαβον ἐξ ὑμῶν ἄνδρας σοφοὺς καὶ
gnaros τ intelligētes in trib⁹ vr̄is: τ
ἐπιστήμονας καὶ συνετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν, καὶ
ſtatui eos preeſſe inter vos tribunos
κατέστησα αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ἐφ' ὑμῶν χιλιάρχους
τ centuriones τ quinquagenarios τ decu
καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δε-
riones τ magiſtros iudicib⁹ ve- C
κάρχους καὶ γραμματοεισαγωγεῖς τοῖς κριταῖς ὑ-
ſtris. τ p̄cepi iudicib⁹ vr̄is in tē
μῶν. καὶ ἐνετειλάμην τοῖς κριταῖς ὑμῶν ἐν τῷ και- Ioſ.7.c
pore illo: dicens: audite inter fr̄es
ρῷ ἐκείνῳ, λέγων, διακούετε ἀναμέσον τῶν ἀδελ- 2.Para.
vr̄os: τ iudicate iuſte inter virū 19.c.
φῶν ὑμῶν, καὶ κρίνετε δικαίως ἀναμέσον ἀνδρὸς
τ inter fr̄em ei⁹ τ inter ad-
καὶ ἀναμέσον ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ ἀναμέσον προ-
uenā eius. nō cognoſcetis faciē in iu- Leui.
σηλύτου αὐτοῦ. οὐκ ἐπιγνώσεσθε πρόσωπον ἐν κρί- 19.
dicio: ſcd̄m paruū τ magnū iudicabis: nō Ephe.
σει, κατὰ τὸν μικρὸν καὶ τὸν μέγαν κρινεῖς, οὐ μὴ 6.
diſtingues faciē hoīs: q̄r iudiciū Collo.
ὑποστείλης πρόσωπον ἀνθρώπου, ὅτι ἡ κρίσις τοῦ 3.d.
dei eſt. τ x̄bū qd̄ durū fuerit: feretis il- Actuū
θεοῦ ἐστί. καὶ τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν σκληρὸν ᾖ, ἀνοίσετε αὐ- .10.
lud ad me a vobis: τ audiā illud. τ pre
τὸ ἐπ' ἐμὲ ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἀκούσομαι αὐτό. καὶ ἐνε-
cepi vobis in tēpore illo oīa x̄ba
τειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ πάντας τοὺς λόγους
q̄ facietis. τ pfecti ex oreb trāſiui
οὓς ποιήσετε. καὶ ἀπάραντες ἐκ χωρὴβ ἐπορεύθη-
mus oē deſertū magnū τ terribile
μεν πᾶσαν τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην καὶ τὴν φοβερὰν
illud: qd̄ vidiſtis p viā mōtis amorrei: ſicut
ἐκείνην, ἣν ἴδετε ὁδὸν τοῦ ὄρους τοῦ ἀμορραίου, καθότι
p̄cepit dn̄s deus nr̄ nobis: τ venim⁹ vſq; ad
ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν, καὶ ἤλθομεν ἕως
cades barne. τ dixi ad vos: veniſtis vſq; ad mō
κάδης βαρνή. καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς, ἤλθατε ἕως τοῦ ὄ-
tes amorrei: quē dn̄s deus vr̄ dat
ρους τοῦ ἀμορραίου, ὃ ὁ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν
vobis. ecce tradidit vobis dn̄s deus vr̄
ὑμῖν. ἴδετε παραδέδωκεν ὑμῖν κς̄ ὁ θεὸς ὑμῶν
ante faciē vr̄az trā: aſcēdētes poſſide-
πρὸ προσώπου ὑμῶν τὴν γῆν, ἀναβάντες κληρονο-
te quēadmodū dixit dn̄s deus pr̄um D
μεῖτε ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων
uroꝝ vobis. ne timeatis neq; formidetis. τ acceſſi
ἡμῶν ὑμῖν. μὴ φοβῆσθε μηδὲ δειλιάσητε. καὶ προσήλ-
ſtis ad me oēs vos: τ dixiſtis: mittamus
θατέ μοι πάντες ὑμεῖς, καὶ εἴπατε, ἀποστείλωμεν
viros priores nobis: τ cōſiderent
ἄνδρας προτέρους ἡμῶν, καὶ ἐφοδευσάτωσαν

Tranſla. Chal.

מעבד׃ ודברית ית רישי שבטיכון גוברין חכימין ומנדעין ומניתי יתהון רישין
עליכון רבני אלפין ורבני מאותא רבני חמשין ורבני עשורייתא וסרכין לשבטיכון׃
ופקידית ית דייניכון בעדנא ההוא למימר שמעו בין אחוכון ותדינון קושטא בין
גבר ובין אחוהי ובין גיוריה׃ לא תשתמודעון אפין בדינא מילי זעירא כרבא תשמעון
לא תדחלון מקדם אנש ארי דינא דיי הוא ופתגמא דיקשי מנכון תקרבון לותי
ואשמעיניה׃ ופקידית יתכון בעדנא ההיא ית כל פתגמיא דתעבדון׃ ונטלנא מחורב
והלכנא ית כל מדברא רבא ודחילא ההוא דחזיתון אורח טורא דאמוראה כמא
דפקיד יי אלהנא יתנא ואתינא עד רקם גיאה׃ ואמרית לכון אתיתון עד טורא
דאמוראה דיי אלהנא יהיב לנא׃ חזי דיהב יי אלהך קדמך ית ארעא סק אחסין כמא
דמליל יי אלהא דאבהתך לך לא תדחל ולא תתבר׃ וקריבתון לותי כולכון ואמרתון
נשלח גברין קדמנא ויאללון

Primitiua chal. (margin): עבד ראש חכם · רבב מאה עשר · דון אמר דון · גור שדע גור · מלל רבב שמע · קשה קרב · עבד דבר · אתא · נסק חסן · דחל תבר · שלח אלל

Interp̄. chal.

vt faciamus. et tuli principes tribuū veſtraꝝ viros ſapiētes τ ſcientes: τ cōſtitui eos principes ſup vos tribunos τ centuriones τ quinq̄genarios τ decuriones et prefectos in tribubus veſtris. τ precepi iudicibus veſtris in tēpore illo dicens. Audite inter fratres veſtros: τ iudicate recte inter virū τ inter fratrē ſuū τ inter peregrinū. non accipiatis perſonam in iudicio Verba parui audietis ſicut verba magni: ne timeatis a facie hoīs: q̄m iudicium dei eſt: τ rem que fuerit vobis difficilis referetis ad me τ audiā illā. Precepiq; vobis in tēpore illo omnia verba que facere deberetis. Et profecti ſumus de oreb: τ ambulauimus per omne deſertum illud magnum τ terribile quod vidiſtis per viam mōtis amorrei: ſicut precepit domin⁹ deus noſter: τ venimus vſq; ad cades barne. Et dixi vobis. veniſtis vſq; ad montē amorrei quē dn̄s deus noſter dabit nobis. Vide q̄ tradidit dominus deus tuus terram in conſpectu tuo: aſcende τ poſſide eam: ſicut locutus eſt tibi dominus deus patrum tuorum: ne timeas neq; formides. Et acceſſiſtis ad me omnes vos: τ dixiſtis. mittamus viros ante nos: τ explorent

nobis trā: τ renuncient nobis reſpōſionē
ἡμῖν τὴν γῆν, καὶ ἀναγγειλάτωσαν ἡμῖν ἀπόκρισιν
viā p quā aſcēdemus in ea: τ ciuitates in
τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἀναβησόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς πόλεις εἰς
quas ibimus in eas. τ placuit corā me
ἃς εἰσπορευσόμεθα εἰς αὐτάς. καὶ ἤρεσεν ἐναντίον ἐμοῦ
x̄bū: τ accepi ex vobis duodecī viros vi
τὸ ῥῆμα, καὶ ἔλαβον ἐξ ὑμῶν δώδεκα ἄνδρας, ἄν-
rū vnū per tribū: τ reuerſi aſcēde
δρα ἕνα κατὰ φυλήν, καὶ ἀποστραφέντες ἀνέβη-
Nu.13.c rūt in mōtē: τ venerūt vſq; ad vallē botri: τ
σαν εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἤλθον ἕως φάραγγος βότρυος, καὶ
cōſiderauerūt eā: τ acceperūt in manibus ſu
κατεσκόπευσαν αὐτήν, καὶ ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐ-
is de fructu trē: τ attulerūt ad
τῶν ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς γῆς, καὶ κατήνεγκαν πρὸς
nos: τ dixerūt bona tra: q̄ dn̄s deus nr̄ dat
ἡμᾶς, καὶ ἔλεγον ἀγαθὴ ἡ γῆ, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδω-
nobis. τ nō voluiſtis aſcēdere: τ nō credidi
σιν ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠθελήσατε ἀναβῆναι, καὶ ἠπειθήσα-
ſtis x̄bū dn̄i dei vr̄i: τ murmurauiſtis in
τε τῷ ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ διεγογγύσατε ἐν
tabnaculis vr̄is: τ dixiſtis q̄r odit dn̄s
ταῖς σκηναῖς ὑμῶν, καὶ εἴπατε διὰ τὸ μισεῖν κύριον ἡ-
nos: eduxit nos de tra egypti vt traderet nos
μᾶς, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, παραδοῦναι ἡμᾶς
E in manus amorreoꝝ: τ pderet nos: quo
εἰς χεῖρας ἀμορραίων, καὶ ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς, ποῦ
nos aſcēdimus? at frēs nr̄i auerterūt no
ἡμεῖς ἀναβαίνομεν; οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπέστησαν ἡ-
ſtrū cor: dicētes: gens magna τ multa
μῶν τὴν καρδίαν, λέγοντες, ἔθνος μέγα καὶ πολὺ
τ potētior nobis: τ vrbes magne τ mu
καὶ δυνατώτερον ἡμῶν, καὶ πόλεις μεγάλαι καὶ τε-
rate vſq; ad celū: ſed τ filios gigan
τειχισμέναι ἕως τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ καὶ υἱοὺς γιγάν-
tū vidimus illic. τ dixi ad vos: ne timea-
των ἑωράκαμεν ἐκεῖ. καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς, μὴ πτήξη-
tis: neq; formidetis ab eis: dn̄s deus nr̄ pre-
τε, μηδὲ φοβηθῆτε ἀπ' αὐτῶν, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ προ-
cedens ante faciē vr̄az: ipe debel
πορευόμενος πρὸ προσώπου ὑμῶν, αὐτὸς συνεκπο-
labit eos vobiſcū iuxta oīa q̄cūq; fecit
λεμήσει αὐτοὺς μεθ' ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν
nobis in terra egypti τ in deſto hoc: qd̄ vi-
ἡμῖν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, ἣν ἴ-
D diſtis quō portauit te dn̄s deus tu⁹ ſicu
δετε ὡς ἐτροποφόρησέ σε κύριος ὁ θεός σου ὡς
ſi q̄s portaret hō filiū ſuū:
εἴ τις τροποφορήσαι ἄνθρωπος τὸν υἱὸν ἑαυτοῦ,
per oēz viā quā ambulaſtis quouſq; veni
κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν ἣν ἐπορεύθητε ἕως ἤλθε-
ſtis in locū
τε εἰς τὸν τόπον

terram: & renuncient per qd̄ iter debeamus aſcendere: & ad quas pergere ciuitates. Cumq; mihi ſermo placuiſſet miſi ex vobis duodecim viros ſingulos de tribubus ſuis. Qui cū perrexiſſent in montana: venerūt vſq; ad vallem botri: & conſiderata terra ſumentes de fructibus eius vt oſtenderent vbertatē: attulerūt ad nos atq; dixerunt. Bona eſt terra quā dn̄s deus nr̄ daturus eſt nobis. Et noluiſtis aſcēdere: ſed increduli ad ſermonem dei vr̄i murmuraſtis in tabernaculis veſtris atq; dixiſtis. Odit nos dominus: & idcirco eduxit nos de terra egypti: vt traderet nos in manu ammorrei: atq; deleret. Quo aſcendemus? nūcii terruerunt cor noſtrum dicentes. Maxima multitudo ē: & nobis ſtatura procerior. Vrbes magne: & ad celū vſq; munite. Filios enachim vidim⁹ ibi. Et dixi vobis. Nolite metuere: nec timeatis eos. Dn̄s deus qui ductor eſt veſter p vobis ipſe pugnabit: ſicut fecit ī egypto cunctis videntibus: & in ſolitudine ipſi vidiſtis. Portauit te dominus deus tuus vt ſolet hō geſtare puulū filiū ſuū in oī via per quam ambulaſtis: donec veniretis ad locum

לנו את הארץ וישבו אתנו דבר
את הדרך אשר נעלה בה ואת
הערים אשר נבא אליהן׃ וייטב
בעיני הדבר ואקח מכם שנים
עשר אנשים איש אחד לשבט׃
ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד נחל
אשכל וירגלו אתה׃ ויקחו בידם
מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו
אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ
אשר יהוה אלהינו נתן לנו׃ ולא
אביתם לעלת ותמרו את פי
יהוה אלהיכם׃ ותרגנו באהליכם
ותאמרו בשנאת יהוה אתנו
הוציאנו מארץ מצרים לתת
אתנו ביד האמרי להשמידנו׃
אנה אנחנו עלים אחינו המסו
את לבבנו לאמר עם גדול ורם
ממנו ערים גדלת ובצורת
בשמים וגם בני ענקים ראינו
שם׃ ואמר אלכם לא תערצון
ולא תיראון מהם׃ יהוה אלהיכם
ההלך לפניכם הוא ילחם לכם
ככל אשר עשה אתכם במצרים
לעיניכם׃ ובמדבר אשר ראית
אשר נשאך יהוה אלהיך כאשר
ישא איש את בנו בכל הדרך אשר
הלכתם עד באכם עד המקום

Primitiua heb. (margin): עלה · עיר בוא יטב · לקח שנה · פנה עלה בוא · רגל · פרה ירד שוב · אמר · אבה עלה מרה · פה רגן · יצא נתן · שמד · עלה מסס · גדל רום · עיר בצר · ראה · ערץ · ירא · הלך לחם · פנה לחם · דבר · נשא · בוא קום

Tranſl. Chal.

לנא ית ארעא ויתיבון יתנא פתגמא ית אורחא דנסק בה וית קרויא דניעול להון׃
ושפר בעיני פתגמא ודברית מנכון תרי עשר גוברין גברא חד לשבטא׃ ואתפניאו
וסליקו לטורא ואתו עד נחלא דאתכלא ואלילו יתה׃ ונסיבו בידיהון מאיבא דארעא
ואחיתו לותנא ואתיבו יתנא פתגמא ואמרו טבא ארעא דיי אלהנא יהיב לנא׃ ולא
אביתון למיסק וסריבתון על מימרא דיי אלהכון׃ ואתרעמתון במשכניכון ואמרתון
בדסני יי יתנא אפקנא מארעא דמצרים למסר יתנא בידא דאמוראה
לשיציותנא׃ לאן אנחנא סלקין אחנא תברו ית לבנא למימר עם רב ותקיף מננא
קרוין רברבן וכריכן עד צית שמיא ואף בני גבריא חזינא תמן׃ ואמרית לכון לא
תתברון ולא תדחלון מנהון׃ יי אלהכון דמדבר קדמיכון מימריה יגיח לכון כבל
דעבד עמכון במצרים לעיניכון׃ ובמדברא דחזיתא דסוברך יי אלהך כמא
דמסובר גברא ית בריה בכל אורחא דהליכתון עד מיתיכון עד אתרא

Interp̄. chal.

nobis terrā: τ referāt ad nos verbū per quā viā aſcendere debemus τ ad quas vrbes veniemus. Et placuit ſermo in oculis meis: τ tuli ex vobis duodecim viros: virū vnū de vnaquaq; tribu. Et perrexerūt τ aſcenderunt in montē: τ venerūt vſq; ad torrentē botri: τ explorauerūt terrā illam. et tulerūt in manibus ſuis de fructu terre: τ attulerūt ad nos. et retulerunt nobis verbū: τ dixerūt. Bona eſt terra quā dn̄s deus nr̄ dabit nobis. Et noluiſtis aſcendere: τ rebellaſtis cōtra verbū dn̄i dei vr̄i: τ murmuraſtis ī tabernaculis vr̄is atq; dixiſtis. Quia odio habuit nos dn̄s: eduxit nos de terra egypti vt traderet nos in manu amorrei: vt cōſumeret nos. Quo nos aſcendimus? frēs nr̄i cōfregerūt cor noſtrū dicētes. Populus multus eſt τ fortior nobis: τ ciuitates magne τ munite vſq; ad celū: filios quoq; gigantū vidimus ibi. et dixi vobis. Ne formidetis: neq; timeatis eos: verbum dn̄i dei veſtri qui ductor eſt corā vobis: pugnabit pro vobis: iuxta omnia que fecit vobiſcū in egypto in oculis veſtris τ in ſolitudine: q̄r vidiſti q̄ portauit te dominus deus tuus ſicut portat vir filium ſuū in omni via per quaz ambulaſtis donec veniretis ad locum

Primitiua chal. (margin): קרה עול · פנה · אתא אבב · נחת תוב טוב · אבה אמר רעם · שנא נפק · ספר שצא לבב · כון קרה רבב · חזה תבר דחל · דבר נגח דבר · סבר אתא

Ter. Heb.

ובדבר הזה אינכם מאמינם
ביהוה אלהיכם׃ ההלך לפניכם
בדרך לתור לכם מקום לחנתכם
באש לילה לראתכם בדרך אשר
תלכו בה ובענן יומם׃ וישמע
יהוה את קול דבריכם ויקצף
וישבע לאמר׃ אם יראה איש
באנשים האלה הדור הרע הזה
את הארץ הטובה אשר נשבעתי
לתת לאבתיכם׃ זולתי כלב בן
יפנה הוא יראנה ולו אתן את
הארץ אשר דרך בה ולבניו יען
אשר מלא אחרי יהוה׃ גם בי
התאנף יהוה בגללכם לאמר גם
אתה לא תבא שם׃ יהושע בן נון
העמד לפניך הוא יבא שמה אתו
חזק כי הוא ינחלנה את ישראל׃
וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה
ובניכם אשר לא ידעו היום טוב
ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה
והם יירשוה׃ ואתם פנו לכם
וסעו המדברה דרך ים סוף׃ ותענו
ותאמרו אלי חטאנו ליהוה
אנחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר
צונו יהוה אלהינו ותחגרו איש
את כלי מלחמתו ותהינו לעלת
ההרה׃ ויאמר יהוה אלי אמר

Trāſla. B. Hiero.

iſtum. Et nec ſic quidē credidiſtis domino deo veſtro: qui preceſſit vos in via: & metatus ē locū in quo tētoria figere deberetis: nocte oſtendens vobis iter p igne: & die p colūnā nubis. Cumq̧ audiſſet dn̄s vocem ſermonū veſtrorum: iratus iurauit & ait. Nō videbit quiſpiam de hoībus gn̄ationis huius peſſime terram bonam quam iuramēto pollicitus ſū patribus veſtris preter caleb filium iephone. Ipſe enī videbit eā: & ipſi dabo terrā quam calcauit & filiis eius: quia ſecutus eſt dn̄m. Nec miranda indignatio in populū: cum mihi quoq̧ iratus dn̄s pp vos dixerit. Nec tu ingredieris illuc: ſed ioſue filius nū miniſter tuus: ipſe intrabit pro te. Hunc exhortare & robora: & ipſe forte terrā diuidet iſraeli. Paruuli vr̄i de q̄bus dixiſtis q̧ captiui ducerētur: & filii qui hodie boni ac mali ignorāt diſtātiā: ipſi igredientur: & ipſis dabo terrā & poſſidebūt eā. vos aūt reuertimini & abite in ſolitudinē p viā maris rubri. Et rn̄diſtis mihi. Peccauimus domino: aſcendemus & pugnabimus ſicut precepit dn̄s deus nr̄. Cūq̧ inſtructi armis pergeretis in montem: ait mihi dominus. Dic

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̃. latina.

hunc. et in verbo hoc nō crediſtis do
τοῦτον. καὶ ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ οὐκ ἐνεπιστεύσατε κυ
mino deo vr̃o: q̃ antecedit prior vobis in
ρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, ὃς προπορεύεται πρότερος ἡμῶν ἐν
via vt eligat vobis locū: ducēs vos in igne
τῇ ὁδῷ ἐκλέγεσθαι ὑμῖν τόπον, ὁδηγῶν ὑμᾶς ἐν πυρὶ
nocte demōſtrās vobis viā p q̃ ambulatis ſup
νυκτὸς δεικνύων ὑμῖν τὴν ὁδὸν καθ᾽ ἣν πορεύεσθε ἐπ᾽ αὐ
eā: et in nube die. et audiuit dn̄s vocē
τῆς, καὶ ἐν νεφέλῃ ἡμέρας. καὶ ἤκουσε κ͞ς τὴν φωνὴν τῶν
ſermonū vr̃oꝝ: et indignatus iurauit: dicēs: ſi videbit
λόγων ὑμῶν, καὶ παροξυνθεὶς ὤμοσε, λέγων, εἰ ὄψεταί
quis viroꝝ iſtoꝝ prauoꝝ terrā bo
τις τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν πονηρῶν τὴν γῆν τὴν ἀγα
nā illā: quā iuraui patribus eoꝝ. preter
θὴν ταύτην, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν. πλὴν
chaleb filius iephone: hic videbit eā: et huic
χαλὲβ υἱὸς ἰεφονή, οὗτος ὄψεται αὐτήν, καὶ τούτῳ
dabo terrā in q̃ aſcēdit: et filijs eius: q2
δώσω τὴν γῆν ἐφ᾽ ἣν ἐπέβη, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ
ſecutus eſt ipē ea q̃ ad dn̄m. et mihi ira
τὸ προσκεῖσθαι αὐτὸν τὰ πρὸς κύριον. καὶ ἐμοὶ ἐθυ
tus ē dn̄s pp vos: dicēs: neq̧ tu nō intrabis
μώθη κύριος δι᾽ ὑμᾶς, λέγων, οὐδὲ σὺ οὐ μὴ εἰσέλθῃς
illuc. ioſue filius nū qui aſſtat tibi hic intro
ἐκεῖ. ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ ὁ παρεστηκώς σοι οὗτος εἰσε
ibit illuc. illū cōforta: q2 ipē for
λεύσεται ἐκεῖ. αὐτὸν κατίσχυσον, ὅτι αὐτὸς κατα
te diuidet eā iſraeli. et pueri ve
κληρονομήσει αὐτὴν τῷ ἰσραήλ. καὶ τὰ παιδία ὑ
ſtri quos dixiſtis in rapinā fore: et oīs fi
μῶν ἃ εἴπατε ἐν τῇ ἁρπαγῇ ἔσεσθαι, καὶ πᾶν παι
lius iuuenis: q̃ nō vidit hodie bonū aut malū: hi
δίον νέον, ὅστις οὐκ εἶδε σήμερον ἀγαθὸν ἢ κακόν, οὗ
introibunt illuc: et his dabo e
τοι εἰσελεύσονται ἐκεῖ, καὶ τούτοις δώσω αὐ
am: et iſti poſſidebunt eā. et
τήν, καὶ αὐτοὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν. καὶ ὑ
vos reuerſi caſtrametati fuiſtis in
μεῖς ἐπιστραφέντες ἐστρατοπεδεύσατε εἰς τὴν
deſerta via q̃ ſup rubrū mare: et
ἔρημον ὁδὸν τὴν ἐπὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ
rn̄diſtis: et dixiſtis mihi: peccauimus co
ἀπεκρίθητε, καὶ εἴπατέ μοι, ἡμάρτομεν ἐναν
rā dn̄o deo nr̄o: nos aſcēdētes pu
τίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἡμεῖς ἀναβάντες πο
gnabimus iuxta oīa q̃cūq̧ p̃cepit dn̄s
λεμήσομεν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος
deus nr̄ nobis. et aſſumētes vnuſq̧ſq̧
ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν. καὶ ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ
vaſa bellica ſua: et cōgrega
σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ, καὶ συναθροισθέν
ti aſcēdiſtis in mōtē. et dixit dn̄s ad me: dic
τες ἀνεβαίνετε εἰς τὸ ὄρος. καὶ εἶπε κ͞ς πρός με, εἶπον

Tranſla. Chal.

ובפתגמא הדין ליתיכון מהימנין במימרא דיי אלהכון׃ דמדבר קדמיכון באורחא לאתקנא לכון אתר בית משרי לאשראותכון בעמודא דאשתא בליליא לאחזיותכון באורחא דתהכון בה ובעמודא דעננא ביממא׃ ושמיע קדם יי ית קל פתגמיכון ורגיז וקיים למימר׃ אם יחזי גבר בגבריא האלין דרא בישא הדין ית ארעא טבתא דקיימית למתן לאבהתכון׃ אלהין כלב בר יפנה הוא יחזינה וליה אתן ית ארעא דדרך בה ולבנוהי חלף דאשלים בתר דחלתא דיי׃ אף עלי הוה רגז מן קדם יי בדילכון למימר אף את לא תיעול לתמן׃ יהושע בר נון דמשמש קדמך הוא ייעול לתמן יתיה תקף ארי הוא יחסנינה לישראל׃ וטפלכון דאמרתון לביזא יהון ובניכון דלא ידעו יומא דין בין טב לביש אינון ייעלון לתמן ולהון אתנינה ואינון יירתונה׃ ואתון אתפניאו לכון וטולו למדברא אורח ימא דסוף׃ ואתיבתון ואמרתון לי חבנא קדם יי אנחנא ניסק ונגיח קרבא ככל דפקדנא יי אלהנא וזרזתון גבר ית מני קרביה ושריתון למיסק לטורא׃ ואמר יי לי אימר

Interp̃. chal.

iſtum. Et in verbo hoc non vos crediſtis in verbo dn̄i dei veſtri: qui ductor fuit corā vobis in via: vt prepararet vobis locū domus māſionis in quo maneretis: in colūna ignis per noctē: vt oſtenderet vobis viā per quā ambulaſtis: et in columna nubis per diem. Et audita eſt corā dn̄o vox ſermonū veſtroꝝ: et iratus eſt et iurauit dicens. Si viderit vir de hominibus gn̄ationis hui⁹ peſſime terrā bonā pro qua iuraui vt darem eam patribus veſtris: preter caleb filiū iephone qui videbit eam et ipſi dabo terram quā calcauit et filijs eius: pro eo q̧ perfectus fuit in timore dn̄i. Contra me quoq̧ fuit ira a facie dn̄i propter vos dicens. Tu quoq̧ nō ingredieris illuc. Joſue filius nun qui ſtat corā te ipſe ingredietur illuc: ipſum robora: quia ipſe hereditare faciet terram iſrael. Et familia veſtra de qua dixiſtis in predā erit: et filij veſtri qui neſciunt hodie bonum et malum: ipſi ingredientur illuc et illis dabo eam: et ipſi hereditabunt eam. Vos autē reuertimini et proficiſcimini in deſertum per viam maris rubri. Et reſpondiſtis et dixiſtis mihi. Peccauimus corā domino: nos aſcendemus et pugnabimus iuxta omnia que precepit nobis domin⁹ deus noſter. et accinxiſtis vos vnuſquiſq̧ armis bellicis: et cepiſtis aſcendere in montem. Et dixit dominus ad me. dic

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̃. latina.

eis nō aſcendetis neq̧ pugnabitis: nō .n.
αὐτοῖς οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ μὴ πολεμήσετε, οὐ γάρ
ſum vobiſcū: et nō cōteremini corā
εἰμι μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ συντριβήσεσθε ἐνώπιον τῶν
inimicis vr̃is. et locut⁹ ſū vobis: et nō audiſtis
ἐχθρῶν ὑμῶν. καὶ ἐλάλησα ὑμῖν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ
me: et tranſgreſſi eſtis vbū dn̄i et ſupbi feciſtis:
μου, καὶ παρέβητε τὸ ῥῆμα κ͞υ καὶ ὑπερηφανήσατε,
et vim facientes aſcēdiſtis in montē: et exiuit
καὶ παραβιασάμενοι ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐξῆλθεν
amorre⁹ hitans in monte illo in occur
ὁ ἀμορραῖος ὁ κατοικῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ εἰς συνάν
ſū vr̃m: et pſecut⁹ eſt vos: ſicut feciſſēt
τησιν ὑμῶν, καὶ κατεδίωξεν ὑμᾶς, ὡς εἰ ποιήσαισαν
apes: et vulnerabāt vos a ſeir vſq̧ ad horma.
αἱ μέλισσαι, καὶ ἐτίτρωσκον ὑμᾶς ἀπὸ σηὶρ ἕως ἑρμά.
et ſedentes plorabatis corā dn̄o deo vr̃o:
καὶ καθίσαντες ἐκλαίετε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν,
et nō audiuit dn̄s vocē vr̃am: neq̧ atten
καὶ οὐκ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ὑμῶν, οὐδὲ προσέ
dit vobis. et ſediſtis in cades dies multos q̃
σχεν ὑμῖν. καὶ ἐνεκάθισθε ἐν κάδης ἡμέρας πολλάς, ὅσας
quōdā dies ſediſtis.
ποτὲ ἡμέρας ἐνεκάθισθε.

Ca. 2.

Et reuerſi pfecti ſum⁹ in deſertū
Καὶ ἐπιστραφέντες ἀπήραμεν εἰς τὴν ἔρημον ὁ
via maris rubri quēadmodū locut⁹ ē ad me dn̄s
δὸν θαλάσσης ἐρυθρᾶν ὃν τρόπον ἐλάλησε πρός με κ͞ς
deus: et circuiuimus mōtē ſeir dies multos.
ὁ θεός, καὶ ἐκυκλώσαμεν τὸ ὄρος τὸ σηὶρ ἡμέρας πολλάς.
et dixit dn̄s ad me: ſufficiat vobis circuire mōtē
καὶ εἶπε κ͞ς πρός με, ἱκανούσθω ὑμῖν κυκλοῦν τὸ ὄρος
hūc. reuertimini igr̄ ad aquilonē: et pp̄lo p̄cipe:
τοῦτο. ἐπιστράφητε οὖν ἐπὶ βορρᾶν, καὶ τῷ λαῷ ἔντειλαι,
dicēs: vos tranſitis p fines fratrū
λέγων, ὑμεῖς διαπορεύεσθε διὰ τῶν ὁρίων τῶν ἀδελφῶν
vr̃oꝝ filioꝝ eſau: q̃ habitāt in ſeir. et timebūt
ὑμῶν υἱῶν ἡσαῦ, οἳ κατοικοῦσιν ἐν σηίρ. καὶ φοβηθήσον
vos et vitabūt vos valde. ne moueā
ται ὑμᾶς καὶ εὐλαβηθήσονται ὑμᾶς σφόδρα. μὴ συνά
tis cōtra ipſos bellū. nō .n. dabo vobis de
ψητε πρὸς αὐτοὺς πόλεμον. οὐ γὰρ μὴ δῶ ὑμῖν ἀπὸ
terra coꝝ neq̧ veſtigiū pedis: q2 in poſſeſſionē dedi
τῆς γῆς αὐτῶν οὐδὲ βῆμα ποδός, ὅτι ἐν κλήρῳ δέδωκα
eſau montē ſeir. cibos argento emi
τῷ ἡσαῦ τὸ ὄρος τὸ σηίρ. βρώματα ἀργυρίου ἀγο
te ab eis et comedetis: et aquā mēſura ar
ράσατε παρ᾽ αὐτῶν καὶ φάγεσθε, καὶ ὕδωρ μέτρῳ ἀρ
gento accipietis ab eis: et bibetis. nā dn̄s de⁹ tu⁹ bn̄di
γυρίου λήψεσθε παρ᾽ αὐτῶν, καὶ πίεσθε. ὁ γὰρ κ͞ς ὁ θ͞ς σου ηὐλό
xit tibi in oī ope manuū tuaꝝ. cognoſce quō trāſiueris
γησέ σε ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου. διάγνωθι πῶς διῆλθες
deſertū magnū et terribile illud. ecce q̃draginta
τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην καὶ φοβερὰν ἐκείνην. ἰδοὺ τεσσαράκοντα

Trāſla. B. Hiero.

ad eos. Nolite aſcēdere neq̧ pugnetis. Non enim ſum vobiſcū: ne cadatis coram inimicis veſtris. Locutus ſum & non audiſtis: ſed aduerſantes imperio dn̄i & tumētes ſupbia aſcēdiſtis in montē. Itaq̧ egreſſus amorreus qui hītabat in montibus: & obuiā veniēs pſecutus ē vos: ſicut ſolent apes pſeq. & cecidit de ſeir vſq̧ horma. Cūq̧ reuerſi ploraretis corā dn̄o: nō audiuit vos: nec voci vr̃e voluit acquieſcere. Sediſtis ergo in cadeſbarne multo tempore.

Profectiq̧ Cap. 2. inde venimus in ſolitudinē que ducit ad mare rubrum: ſicut mihi dixerat dn̄s: & circuiuimus mōtē ſeir lōgo tpe. Dixitq̧ dn̄s ad me. Sufficit vobis circuire montem iſtum. ite cōtra aquilonē: & populo precipe dicēs. Trāſibitis p terminos fratrū veſtrorū filiorū eſau: qui habitāt in ſeir: & timebunt vos. Videte ergo diligēter: ne moueamini cōtra eos. Neq̧ enī dabo vobis de terra eorū quantū pōt vnius pedis calcare veſtigiū: quia in poſſeſſionē eſau dedi mōtē ſeir. Cibos emetis ab eis pecunia & comedetis: aquā emptā haurietis & bibetis. Dominus deus tuus bn̄dixit tibi in oī ope manuū tuarū. Nouit iter tuū: quō tranſieris ſolitudinē hāc magnā

Ter. Heb.

להם לא תעלו ולא תלחמו כי
אינני בקרבכם ולא תנגפו לפני
איביכם׃ ואדבר אליכם ולא
שמעתם ותמרו את פי יהוה ותזדו
ותעלו ההרה׃ ויצא האמרי הישב
בהר ההוא לקראתכם וירדפו
אתכם כאשר תעשינה הדברים
ויכתו אתכם בשעיר עד חרמה׃
ותשבו ותבכו לפני יהוה ולא שמע
יהוה בקלכם ולא האזין אליכם׃
ותשבו בקדש ימים רבים כימים
אשר ישבתם׃ ונפן ונסע

Ca. ii.

המדברה דרך ים סוף כאשר דבר
יהוה אלי ונסב את הר שעיר
ימים רבים׃ ויאמר יהוה אלי
לאמר׃ רב לכם סב את ההר הזה
פנו לכם צפנה׃ ואת העם צו לאמר
אתם עברים בגבול אחיכם בני
עשו הישבים בשעיר וייראו מכם
ונשמרתם מאד׃ אל תתגרו בם כי
לא אתן לכם מארצם עד מדרך כף
רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר
שעיר׃ אכל תשברו מאתם בכסף
ואכלתם וגם מים תכרו מאתם
בכסף ושתיתם׃ כי יהוה אלהיך
ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך
את המדבר הגדל הזה זה ארבעים

Tranſl. Chal.

להון לא תסקון ולא תגיחון קרב ארי לית שכינתי שריא ביניכון ולא תתברון קדם בעלי דבביכון׃ ומלילית עמכון ולא קבלתון וסרבתון על מימרא דיי וארשעתון וסליקתון לטורא׃ ונפק אמוראה דיתיב בטורא ההוא לקדמותכון ורדפו יתכון כמא דנתזן דבריתא וטרדו יתכון בשעיר עד חרמה׃ ותבתון ובכיתון קדם יי ולא קביל יי צלותכון ולא אצית למליכון׃ ויתיבתון ברקם יומין סגיאין כיומיא דיתבתון׃

Ca. ii.

ואתפנינא ונטלנא למדברא אורח ימא דסוף כמא דמליל יי עמי ואקיפנא ית טורא דשעיר יומין סגיאין׃ ואמר יי לי למימר׃ סגי לכון דאקיפתון ית טורא הדין אתפנו לכון לציפונא׃ וית עמא פקיד למימר אתון עברין בתחום אחוכון בני עשו דיתבין בשעיר וידחלון מנכון ותסתמרון לחדא׃ לא תתגרון בהון ארי לא אתן לכון מארעהון עד מדרך פרסת רגל ארי ירותא לעשו יהבית ית טורא דשעיר׃ עיבורא תזבנון מנהון בכספא ותיכלון ואף מיא תזבנון מנהון בכספא ותשתון׃ ארי יי אלהך ברכך בכל עובדי ידך סופיק לך צורכך במהכך במדברא רבא הדין דנן ארבעין

Interp̃. chal.

eis. ne aſcēdatis nec pugnetis: quī maieſtas mea nō habitat inter vos: ne cōteramini corā inimicis vr̃is. locutuſq̧ ſum vobiſcū: et nō obediſtis: ſed rebellaſtis in verbū dn̄i: et impie egiſtis et aſcendiſtis in montē. Et egreſſus eſt amorreus qui habitabat in monte illo et perſecutus eſt vos: ſicut perſequūtur apes: et percuſſerunt vos in ſeir vſq̧ ad hormā. et cōuerſi eſtis et ploraſtis coram dn̄o: et non ſuſcepit dn̄s oratione vr̃am: neq̧ auſcultauit verba veſtra. et habitaſtis in cades diebus multis: ſicut dies quibus habitaſtis. Ca. 2.

Et perreximus et pfecti ſum⁹ in deſertū per viā maris rubri: ſicut locutus eſt dn̄s mecū. et circuiuimus montē ſeir dieb⁹ multis. et ait dn̄s ad me dicēs. Sufficit vobis circuire montē iſtū: declinate vos ad aqlonē. et pp̄lo precipe dicēs. Vos trāſitis p terminū fratrū vr̃oꝝ filioꝝ eſau qui habitāt in ſeir: et timebūt vos: cauete nimis ne pugnetis cū eis: quī nō dabo vobis de terra eoꝝ quantū poteſt calcare planta pedis: quī in poſſeſſionē eſau dedi montē ſeir. Frumentum emetis ab eis argento et comedetis: et etiā aquā emetis ab eis argēto et bibetis. Dn̄s enī de⁹ tuus benedixit tibi in oībus operibus manuū tuarū: ſufficienter tribuit tibi neceſſaria cum ambulares per deſertum magnum hoc iſtis quadraginta

שְׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חָסַרְתָּ
דָּבָר: וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֵינוּ בְנֵי עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה
מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיֹן גָּבֶר וַנֵּפֶן וַנַּעֲבֹר
דֶּרֶךְ מִדְבַּר מוֹאָב: וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל
תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא אֶתֵּן לְךָ
מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי לוֹט נָתַתִּי
אֶת עָר יְרֻשָּׁה: הָאֵמִים לְפָנִים
יָשְׁבוּ בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם
כָּעֲנָקִים: רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף הֵם
כָּעֲנָקִים וְהַמֹּאָבִים יִקְרְאוּ לָהֶם
אֵמִים: וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִים
לְפָנִים וּבְנֵי עֵשָׂו יִירָשׁוּם
וַיַּשְׁמִידוּם מִפְּנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָהֶם: עַתָּה קֻמוּ
וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת נַחַל זָרֶד וַנַּעֲבֹר
אֶת נַחַל זָרֶד: וְהַיָּמִים אֲשֶׁר הָלַכְנוּ
מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ עַד אֲשֶׁר עָבַרְנוּ אֶת
נַחַל זֶרֶד שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה
עַד תֹּם כָּל הַדּוֹר אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לָהֶם: וְגַם יַד יְהוָה הָיְתָה בָּם
לְהֻמָּם מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה עַד
תֻּמָּם: וַיְהִי כַאֲשֶׁר תַּמּוּ כָל אַנְשֵׁי
הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקֶּרֶב הָעָם:

Primitiua heb.: עבר אח · כנה · צור · גרה להם נתן · נתן · כנה · ישב גדל רום · חשב · קרא · ירש · שמד פנה · קום · עבר · יום · תמם לחם · חנה שבע · היה · היה תמם

p quadraginta annos, habitās tecū dñs deus tuus: & nihil tibi defuit. Cūq; trāſiſſemus frēs nros filios eſau: q habitabāt in ſeir p viā cāpeſtrē de helath & de aſiōgaber: venimus ad iter qđ ducit i deſertū moab. Dixitq; dñs ad me. Nō pugnes cōtra moabitas: nec ineas aduerſus eos pliū. nō eni dabo tibi quicq̄ de terra eorum: quia filiis loth tradidi ar i poſſeſſiōem. Emi primi fuerunt hitatores eius populus magnus & validus & tā excelſus: vt đ enachi ſtirpe qſi gigantes crederētur: & ēēnt ſiſes filiorū enachi. Deniq; moabite appellāt eos emim. In ſeir autē prius habitauerūt horrei: quibus expulſis atq; deletis hitauerunt filii eſau: ſicut fecit iſrael in terra poſſeſſionis ſue: quā dedit illi dominus. Surgentes ergo vt trāſiremus torrentē zareth venimus ad eū. Tēpus aūt quo ambulauimus de cadeſbarne vſq; ad tranſitum zareth trigīta & octo annorum fuit: donec cōſumeretur ois cōgregatio hoīm bellatorū de caſtris: ſicut iurauerat dominus: cuius manus fuit aduerſus eos: vt interirent de caſtrorum medio. Poſtq̄ aūt vniuerſi ceciderunt pugnatores:

annis dñs deus tuus tecū: nō indiguiſti vbo. Et tranſiuimus fres nros filios eſau: habitantes in ſeir iuxta viā ara ab helath & ab aſiō gaber. Et reuerſi ptranſiuimus viā deſertā moab. Et dixit dñs ad me. Ne inimicemini filiis moabitis: & nō ineatis cōtra eos bellū. nō n. dabo vobis de terra eoꝝ in ſorte: nam filiis lot dedi aroer ad poſſidendū. emim priores ſederūt in ea gēs magna & multa & fortis: ſicut filii enachi. raphai extimabūtur & hi ſicut filii enachi: & moabite nominat eos emim. & in ſeir ſedit horreus prius: & filii eſau pdiderūt eos: & deleuerūt illos a facie ſua: & habitauerūt p illis: quēadmodū fecit iſrael terre poſſeſſionis ſue: quā dedit dñs illis. nūc ergo ſurgite & diſcedite vos: & ptranſite vallē zareth. & tranſiuimus vallē zareth. & dies quos ptranſiuimus a cades barne vſqꝫ quo ptranſiuimus vallē zareth triginta octo āni: vſqꝫ quo cecidit ois gnatio viroꝝ bellatoꝝ morientes de caſtris: ſicut iurauit illis dñs. & manus dei fuit cōtra illos: pdidit illos de medio caſtroꝝ vſqꝫ quo ceciderūt. & factū ē poſtq̄ ceciderūt oēs morientes viri bellatores de medio ppli:

ἔτη κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ, οὐκ ἐπεδεήθης ῥήματος. καὶ παρήλθομεν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν υἱοὺς ἡσαῦ, τοὺς κατοικοῦντας ἐν σηείρ, παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄραβα ἀπὸ αἰλὼν καὶ ἀπὸ γασίων γαβέρ. καὶ ἐπιστρέψαντες παρήλθομεν ὁδὸν ἔρημον μωάβ. καὶ εἶπε κύριος πρός με, μὴ ἐχθραίνετε τοῖς μωαβίταις, καὶ μὴ συνάψητε πρὸς αὐτοὺς πόλεμον. οὐ γὰρ μὴ δῶ ὑμῖν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν κλήρῳ, τοῖς γὰρ υἱοῖς λὼτ δέδωκα τὴν ἀροὴρ κληρονομεῖν. οἱ ὁμμὶν πρότεροι ἐνεκάθηντο ἐπ᾽ αὐτῆς, ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ ἰσχυρόν, ὥσπερ οἱ ἐνακίμ. ῥαφαεὶν λογισθήσονται καὶ οὗτοι ὥσπερ οἱ ἐνακίμ. καὶ οἱ μωαβῖται ὀνομάζουσιν αὐτοὺς ὁμμίν. καὶ ἐν σηεὶρ ἐνεκάθητο ὁ χορραῖος πρότερον, καὶ υἱοὶ ἡσαῦ ἀπώλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξέτριψαν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ᾽ αὐτῶν, ὃν τρόπον ἐποίησεν ἰσραὴλ τὴν γῆν τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἣν δέδωκε κύριος αὐτοῖς. νῦν οὖν ἀνάστητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς, καὶ παραπορεύεσθε τὴν φάραγγα ζαρέθ. καὶ παρήλθομεν τὴν φάραγγα ζαρέθ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς παρεπορεύθημεν ἀπὸ κάδης βαρνὴ ἕως οὗ παρήλθομεν τὴν φάραγγα ζαρέδ, τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη, ἕως οὗ διέπεσε πᾶσα ἡ γενεὰ ἀνδρῶν πολεμιστῶν ἀποθνήσκοντες ἐκ τῆς παρεμβολῆς, καθότι ὤμοσεν αὐτοῖς ὁ θεός. καὶ ἡ χεὶρ τοῦ θεοῦ ἦν ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἐκ μέσου τῆς παρεμβολῆς ἕως οὗ ἀπώλοντο. καὶ ἐγενήθη ἐπεὶ διέπεσον πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἀποθνήσκοντες ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ, C

Primitiua chal.: שנה אח · שרא כנה · צור גרה עבר · נתן · רבב סגא חשב · קרא · תמנא · שנה סוף דור · נגה שרא קום · היה שצא מות

Interp. chal.

annis verbū dñi dei tui fuit tecū: nec deceſt tibi deſuit. Et trāſiuimus a fribus nſis filiis eſau qui habitāt in ſeir a via cāpeſtri ab elath & ab eſion gaber: & perreximus & tranſiuimus p viā deſerti moab. et dixit dñs ad me. Ne obſideas moabitas neq; cōtendas facere cum eis bellū: qu nō dabo tibi de terra eo hereditates: quia filiis loth dedi ar in poſſeſſionē. Terribiles a principio habitauerūt in ea: popul magnus & multus & fortis ſicut gigātes: reputātur etiā ipſi ſicut gigātes: & moabite vocābāt eos terribiles. et in ſeir habitauerūt horrei a pncipio: & filii eſau eiecerunt eos: & exterminauerūt a cōſpectu ſuo: & habitauerūt in loco eos: ſicut fecit iſrael i terra hereditatis ſue quā dedit eis dñs. Nunc ſurgite tranſite torrentē zared: & tranſiuimus torrentē zared. Dies aūt quibus ambulauimus de cades barne donec tranſiremus torrentē zared triginta & octo anni fuerūt: donec cōſumerētur omnis generatio viro bellatorū de medio caſtrorū: ſicut iurauit eis dñs. Et etiā plaga a facie dñi fuit in eis: vt interirent de medio caſtrorū donec conſumerentur. Et factū eſt poſtq̄ cōſumpti ſunt omnes viri bellatores & mortui ſunt de medio populi.

Transla. Chal.

שְׁנִין סְפַק מֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ בְּסַעְדָךְ לָא חֲסַרְתָּא מִדְּעַם: וַעֲבַרְנָא מִלְּוָת אֲחָנָא בְנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין
בְּשֵׂעִיר מֵאוֹרַח מֵישְׁרָא מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיוֹן גָּבֶר וְאִתְפְּנֵינָא וַעֲבַרְנָא אוֹרַח מַדְבְּרָא דְמוֹאָב:
וַאֲמַר יְיָ לִי לָא תְצוּר יַת מוֹאֲבָאֵי וְלָא תִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן קְרָב אֲרֵי לָא אֶתֵּן לָךְ
מֵאַרְעֵיהּ יְרוּתָא אֲרֵי לִבְנֵי לוֹט יְהָבִית יַת לְחָיַת יְרוּתָא: אֵימְתָנֵי מִלְּקַדְמִין יְתִיבוּ בַהּ
עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף כְּגִבָּרַיָּא: גִּבָּרַיָּא מִתְחַשְׁבִין אַף אִינּוּן כְּגִבָּרַיָּא וּמוֹאֲבָאֵי קָרַן לְהוֹן
אֵימְתָנֵי: וּבְשֵׂעִיר יְתִיבוּ חוֹרָאֵי מִלְּקַדְמִין וּבְנֵי עֵשָׂו תָּרִיכוּנוּן וְשֵׁיצִיאוּנוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן
וִיתִיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן כְּמָא דַּעֲבַד יִשְׂרָאֵל לְאַרַע יְרוּתְתֵיהּ דִּיהַב יְיָ לְהוֹן: כְּעַן קוּמוּ וְעִבַרוּ
לְכוֹן יַת נַחְלָא דְזֶרֶד וַעֲבַרְנָא יַת נַחְלָא דְזֶרֶד: וְיוֹמַיָּא דְהַלֵּיכְנָא מֵרְקַם גֵּיאָה עַד
דַּעֲבַרְנָא יַת נַחְלָא דְזֶרֶד תְּלָתִין וּתְמָנֵי שְׁנִין עַד דְּסָף כָּל דָּרָא גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא מִגּוֹ
מַשְׁרִיתָא כְּמָא דְקַיֵּים יְיָ לְהוֹן: וְאַף מַחָא מִן קֳדָם יְיָ הֲוַת בְּהוֹן לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן מִגּוֹ
מַשְׁרִיתָא עַד דְּשֵׁלִיםוּ: וַהֲוָה כַּד שְׁלִימוּ כָּל גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא לִמְמָת מִגּוֹ עַמָּא:

D Et locutus ē dñs ad me: dicēs: tu ptranſibis hodie fines moab aroer. & accedetis prope filios āmon. ne inimicemini illis: neqꝫ mſceamini cū eis in pliū: nō eni dabo de terra filioꝝ āmō tibi in ſorte: qꝫ filiis loth dedi eā in ſorte. terra gigātū reputabit. & n. in ea habitabāt gigantes prius. & āmonite nominat eos zomi: gens magna & multa & potentior vobis: quēadmodū filii enachi. & pdidit eos dñs a facie eoꝝ: & poſſiderūt eos: & habitauerūt pro illis vſqꝫ in diē hanc. ſicut fecerūt filiis eſau habitātib in ſeir: quēadmodū deleuit horreū a facie eoꝝ: & poſſederūt eos: & habitauerūt pro illis vſqꝫ ad diē hanc. & euei habitātes in aſeroth vſqꝫ gazā: E & cappadoces egreſſi ex cappadocia deleuerūt eos: & habitauerūt pro illis. nūc.g. ſurgite & diſcedite & ptrāſite vos vallē arnō. ecce tradidi in manus tuas ſeō regē eſebō amorreū. & terrā eius. incipe poſſidere. cōmitte aduerſus eū bellū. in die hac. incipe dare timorē tuū & terrorē tuū in faciē omniū gentiū ſub celo: qꝫ audiētes nomē tuū turbabūtur: & dolores habebūt a facie tua. & miſi legatos a deſerto cademoth ad ſeō regē eſebon vbis pacificis dicēs: trāſibimus p terrā tuā:

καὶ ἐλάλησε κύριος πρός με, λέγων, σὺ παραπορεύσῃ σήμερον τὰ ὅρια μωὰβ τὴν ἀροήρ. καὶ προσάξετε ἐγγὺς υἱῶν ἀμμάν. μὴ ἐχθραίνετε αὐτοῖς, καὶ μὴ συνάψητε αὐτοῖς εἰς πόλεμον, οὐ γὰρ μὴ δῶ ἀπὸ τῆς γῆς υἱῶν ἀμμὰν σοὶ ἐν κλήρῳ, ὅτι τοῖς υἱοῖς λὼτ δέδωκα αὐτὴν ἐν κλήρῳ. γῆ ῥαφαεὶν λογισθήσεται. καὶ γὰρ ἐπ᾽ αὐτῆς κατῴκουν οἱ ῥαφαεὶν τὸ πρότερον. καὶ οἱ ἀμμανῖται ὀνομάζουσιν αὐτοὺς ζομμίν, ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυνατώτερον ὑμῶν, ὥσπερ οἱ ἐνακίμ, καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ᾽ αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὥσπερ ἐποίησαν τοῖς υἱοῖς ἡσαῦ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν σηείρ, ὃν τρόπον ἐξέτριψαν τὸν χορραῖον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτούς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ᾽ αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ οἱ εὐαῖοι οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀσηρὼθ ἕως γάζης, καὶ οἱ καππάδοκες οἱ ἐξελθόντες ἐκ καππαδοκίας ἐξέτριψαν αὐτούς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ᾽ αὐτῶν. νῦν οὖν ἀνάστητε καὶ ἀπάρατε καὶ παρέλθετε ὑμεῖς τὴν φάραγγα ἀρνῶν. ἰδοὺ παραδέδωκα εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ. ἐνάρχου κληρονομεῖν. σύναπτε πρὸς αὐτὸν πόλεμον. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐνάρχου δοῦναι τὸν φόβον σου καὶ τὸν τρόμον σου ἐπὶ πρόσωπον πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου ταραχθήσονται, καὶ ὠδῖνας ἕξουσιν ἀπὸ προσώπου σου. καὶ ἀπέστειλα πρέσβεις ἀπὸ τῆς ἐρήμου κεδαμὼθ πρὸς σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων, παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου,

locutus eſt dñs ad me dicens. Tu trāſibis hodie terminos moab vrbem nomine ar: & accedēs in vicinia filiorū ammō caue ne pugnes cōtra eos: nec mouearis ad pliū. Nō eni dabo tibi de terra filiorū ammō: q̄a filiis loth dedi eā in poſſeſſionē. Terra gigātū reputata ē: & in ipa olim hitauerūt gigantes: quos ammonite vocāt zomim. pplſ magnus & multus & pcere logitudinis ſicut enachim: quos dleuit dñs a facie eorum: & fecit illos habitare pro eis: ſicut fecerat filiis eſau qui habitant in ſeir deles horreos: & terrā eorū illis trades quā poſſident vſq; in preſens. Eucos quoq; qui habitabant in aſerim vſq; gazā cappadoces expulerūt: q egreſſi de cappadocia deleuerunt eos: & habitauerunt p illis. Surgite & traſite torrētē arnō. Ecce tradidi i manu tua ſeō regē eſebō amorreorū: & terrā eius incipe poſſidere: & cōmitte aduerſus eū prelū. Hodie incipiā mittere terrorē atq; formidinē tuā in populos: qui habitant ſub ōi celo: vt audito noīe tuo paueant: & i morē parturiētū cōtremiſcāt: & dolore teneātur. Miſi ergo nūcios de ſolitudine cademoth ad ſeō regē eſebō verbis pacificis dicēs. Trāſibimus p terrā tuam. publica gradiemur

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: אַתָּה
עֹבֵר הַיּוֹם אֶת גְּבוּל מוֹאָב אֶת
עָר: וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל
תְּצֻרֵם וְאַל תִּתְגָּר בָּם כִּי לֹא אֶתֵּן
מֵאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי
לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה: אֶרֶץ רְפָאִים
תֵּחָשֵׁב אַף הִוא רְפָאִים יָשְׁבוּ בָהּ
לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים יִקְרְאוּ לָהֶם
זַמְזֻמִּים: עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם
כָּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם
וַיִּירָשֻׁם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם: כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר
אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֶת הַחֹרִי מִפְּנֵיהֶם
וַיִּירָשֻׁם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים
עַד עַזָּה כַּפְתֹּרִים הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר
הִשְׁמִידֻם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם: קוּמוּ סְּעוּ
וְעִבְרוּ אֶת נַחַל אַרְנֹן רְאֵה נָתַתִּי
בְיָדְךָ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי
וְאֶת אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ וְהִתְגָּר בּוֹ
מִלְחָמָה: הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל תֵּת
פַּחְדְּךָ וְיִרְאָתְךָ עַל פְּנֵי הָעַמִּים
תַּחַת כָּל הַשָּׁמָיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן
שִׁמְעֲךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ: וָאֶשְׁלַח
מַלְאָכִים מִמִּדְבַּר קְדֵמוֹת אֶל
סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן דִּבְרֵי שָׁלוֹם
לֵאמֹר: אֶעְבְּרָה בְאַרְצֶךָ בַּדֶּרֶךְ

Primitiua heb.: דבר · גבל · צור גרה נתן · חשב · קרא · גדל רום · שמד פנה · ירש · נסע · נתן · חלל ירש גרה · פנה · שמע · חול שלח · לאך דבר · שלם · עבר

Transla. Chal.

וּמַלֵּיל יְיָ עִמִּי לְמֵימַר: אַתְּ עָבַר יוֹמָא דֵין יַת תְּחוּם מוֹאָב יַת לְחָיַת: וְתִתְקָרַב לָקֳבֵיל
בְּנֵי עַמּוֹן לָא תְצוּר עֲלֵיהוֹן וְלָא תִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן קְרָב אֲרֵי לָא אֶתֵּן מֵאֲרַע בְּנֵי
עַמּוֹן לָךְ יְרוּתָא אֲרֵי לִבְנֵי לוֹט יְהַבְתַּהּ יְרוּתָא: אֲרַע גִּבָּרַיָּא מִתְחַשְׁבָא אַף הִיא גִּבָּרִין
יְתִיבוּ בַהּ מִלְּקַדְמִין וְעַמּוֹנָאֵי קָרַן לְהוֹן חֻשְׁבָּנִין: עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף כְּגִבָּרַיָּא וְשֵׁיצִינוּן
יְיָ מִן קֳדָמֵיהוֹן וְתָרִיכוּנוּן וִיתִיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן: כְּמָא דַּעֲבַד לִבְנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר
דְּשֵׁיצִי יַת חוֹרָאֵי מִן קֳדָמֵיהוֹן וְתָרִיכוּנוּן וִיתִיבוּ בְאַתְרֵיהוֹן עַד יוֹמָא הָדֵין: וְעַוָּאֵי דְּיָתְבִין
בִּרְפִיחַ עַד עַזָּה קַפּוֹטְקָאֵי דִּנְפָקוּ מִן קַפּוֹטְקִיָּא שֵׁיצִיאוּנוּן וִיתִיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן: קוּמוּ
טוּלוּ וְעִבַרוּ יַת נַחְלָא דְאַרְנוֹן חֲזִי דִּמְסַרִית בִּידָךְ יַת סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן אֱמוֹרָאָה
וְיַת אַרְעֵיהּ שָׁרֵי לְתָרָכוּתֵיהּ וְאִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמֵּיהּ קְרָב: יוֹמָא הָדֵין אֲשָׁרֵי לְמִתַּן
זִעוּתָךְ וְדַחַלְתָּךְ עַל אַפֵּי עַמְמַיָּא דִּתְחוֹת כָּל שְׁמַיָּא דִּישְׁמְעוּן שֵׁמַע גְּבוּרְתָךְ וִיזוּעוּן וְיִרְתְּתוּן מִן
קֳדָמָךְ: וּשְׁלַחִית אִזְגַּדִּין מִמַּדְבְּרָא דִקְדֵמוֹת לְוַת סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן פִּתְגָּמֵי שְׁלָם
לְמֵימַר: אֶעְבַּר בְּאַרְעָךְ בְּאוֹרְחָא

Interp. chal.

Locutuſq; eſt dñs ad me dicens. Tu tranſibis hodie terminū moab vrbē ar: & accedes cōtra filios ammō: ne obſideas eos: neq; cōtendas facere cum eis bellū: quoniā non dabo tibi de terra eo hereditatē: quia filiis loth dedi eam in hereditatē. terra gigantum reputatur etiam ipſa: gigantes habitauerunt in ea a principio: & ammonite vocabant eos hoſbanin. Populus magnus & multus & fortis ſicut gigantes: & dſperdidit eos dñs a facie eo: & eiecerunt eos: & habitauerūt in locis eorum: ſicut fecit filiis eſau qui habitabāt in ſeir: quia diſperdidit horreos a facie eo: et eiecit eos & habitauerūt in locis eo vſq; in diem hanc. et eueos qui habitabant in villis vſq; gazam Cappadoces qui egreſſi ſunt de cappadocia exterminauerūt eos: & habitauerūt in locis eo. Surgite mouete caſtra: & tranſite torrentē arnon: vide q tradidi in manu tua ſeon regē eſebon amorreū & terrā eius: incipe eiicere eum & contende ut facias bellū aduerſus eum. Hodie incipiam dare terrorē tuū & timorē tuū ſuper faciē populo qui ſunt ſub omni celo: qui audient famam tuam: & cōtremiſcent & conterentur a facie tua. Et miſi nuncios de ſolitudine cedemoth ad ſeon regem eſebon verbis pacificis dicēs. Tranſibo per terram tuam per viam

Primitiua chal.: אמר קרב · צור גרה עבד · נתן ירת חשב · יתב קרא רבב · שצא תרך · נטל חזה · שרא · זוע תבר · דבר · אמר עבר

Trāsla. B. Hiero.

via. nō declinabimus neq̄ ad dextram neq̄ ad ſiniſtrā. alimēta precio vende nobis vt veſcamur: aquā pecunia tribue & ſic bibemus. Tm̄ eſt vt nobis cōcedas trāſitū: ſicut fecerūt filii eſau qui habitāt in ſeir: & moabite q moratur in ar: donec veniam ad iordanē: & trāſeamus ad terram quam dñs deus nr̄ daturus ē nobis. Noluitq̄ ſeon rex eſebon dare nobis tranſitū: quia īdurauerat dñs deus tuus ſpūm eius: & obfirmauerat cor illius: ita vt traderetur ī manus tuas ſicut nūc vides. Dixitq̄ dñs ad me. Ecce cepi tibi tradere ſeon & terram eius: incipe poſſidere eam. Egreſſuſq̄ eſt ſeon obuiā nobis cū oī populo ſuo ad preliū in iaſa: & tradidit eum dñs deus nr̄ nobis: pcuſſimuſq̄ eū cū filiis ſuis & omni populo ſuo: cūctaſq̄ vrbes in tpe illo cepimus interfectis hītatoribus earū viris ac mulieribus & puulis. Nō reliquimus ī eis quicq̄: abſq̄ iumētis: q̄ in partē venere p̄dantiū: & ſpoliis vrbiū quas cepimus ab aroer que eſt ſup ripā torrētis arnō oppido qd ī valle ſitū ē vſq̄ galaad. Nō fuit vicus & ciuitas q̄ nr̄as effugeret manus. Oēs tradidit dñs deus noſter nobis abſq̄ terra filiorū ammon: ad quā non acceſſimus & cunctis que adiacent torrēti ieboc

Interp. chal.

publicā ibo: non declinabimus ad dexterā nec ad ſiniſtrā. frumentū argento vendes mihi vt comedā: et aquā argento dabis mihi vt bibam: tantūmodo tranſibo pedibus meis. ſicut fecerūt mihi filii eſau q̄ habitant in ſeir τ moabite qui habitant in ciuitate ar: donec tranſeam iordanē ad terrā quā dñs deus noſter daturus eſt nobis. et noluit ſeon rex eſebon dimittere nos tranſire per terminū ſuū: quia indurauit dñs deus tuus ſpiritū eius: τ roborauit cor eius: vt traderet eum in manus tuas ſicut in die hac. Et dixit dñs ad me. Uide q̄ incepi tradere in cōſpectu tuo ſeon τ terrā eius: incipe eijcere eum vt poſſideas terram eius. Et egreſſus eſt ſeon in occurſū noſtrū ipſe et ois populus eius: vt pugnaret in iahas. et tradidit eum dñs deus noſter in cōſpectu nr̄o: τ percuſſimus eum τ filios eius τ oēm populū eius. Et ſubiecimus oēs ciuitates eius in tēpore illo: τ deſtruximꝰ oēs vrbes τ viros ac mulieres τ puulos: nō reliquimus reliquias. Tantūmodo iumēta depredati ſumus nobis τ ſpolia ciuitatū quas ſubiecimꝰ: ab aroer q̄ eſt ſup ripā torrētis arnō τ ciuitatē q̄ ē in torrēte τ vſq̄ ad galaad nulla fuit ciuitas q̄ fortior nobis eſſet: ſʒ oēs tradidit dñs deus nr̄ in cōſpectu nr̄o. Tantūmodo ad terrā filiorū ammō nō acceſſiſti τ ad oēm ripā torrētis iaboc

Trāsla. Chal.

Trāsla. B. Hiero.

& vrbibus mōtanis: vniuerſiſq̄ locis a quibus nos prohibuit dñs deus noſter. Cap. 3.

Itaq̄ cōuerſi aſcēdimus p iter baſā. Egreſſuſq̄ ē og rex baſan in occurſū nobis cū populo ſuo ad bellandum in edrai. Dixitq̄ dñs ad me. Ne timeas eū: quia in manu tua traditus ē cum omni populo ac terra ſua: facieſq̄ ei ſicut feciſti ſeon regi ammorreorum qui habitauit in eſebon. Tradidit ergo dñs deus nr̄ in manibus nr̄is ēt og regē baſan & vniuerſū populū eius: pcuſſimuſq̄ eos vſq̄ ad internitionē vaſtantes cūctas ciuitates illius vno tempore. Non fuit oppidum qd nos effugeret. Sexagita vrbes & oēs regionem argob regni og in baſan. cūcte vrbes erant munite muris altiſſimis portiſq̄ & vectibꝰ abſq̄ oppidis innumeris que nō habebāt muros. Et deleuimus eos ſicut feceramus ſeon regi eſebon. diſperdentes oēm ciuitatē viroſq̄ ac mulieres & paruulos: iumēta autē & ſpolia vrbiū diripuimus. Tulimuſq̄ illo in tempore terrā de manu duorum regum ammorreorum q erāt trās iordanē a torrēte arnō vſq̄ ad montē hermō quem ſidonii ſariō vocant & ammorrei ſanir. Oēs ciuitates

Trāsla. Chal. Ca. iii.

Interp. chal.

et ad vrbes mōtis τ ad oia loca q̄ precepit dñs deꝰ nr̄. Et perreximus τ aſcendimus per viam Ca. 3. baſan: τ egreſſus eſt og rex baſan in occurſum noſtrū ipſe τ ois populus eius vt cōmitteret bellum in edrai. et dixit dñs ad me. Ne timeas eum: quia in manu tua tradidi eum τ omnē populū eius τ terram eius: τ facies ei ſicut feciſti ſeon regi amorreorū qui habitabat in eſebon. et dedit dñs deus noſter in manu noſtra etiā og regem baſan τ omnē populū eius: et percuſſimus eū donec nullus ex eis relictus eſſet. et ſubiecimus oēs vrbes eius in tpe illo: nō fuit ciuitas quā non acceperimus ab eis ſexaginta vrbes oia loca prouincie argob regni og in baſan. Oēs iſte vrbes munite τ murate que habebāt ſeras τ vectes preter villas abſq̄ muris multas nimis. τ deſtruximus eas: ſicut fecimus ſeon regi eſebon: diſperdētes oīm ciuitatū viros τ mulieres τ paruulos τ oia iumenta: et ſpolia vrbiū diripuimus nobis. et tulimus in tpe illo terrā de manu duorū regum amorreorū qui erant trans iordanē: a torrente arnon vſq̄ ad montem hermon. Sidonij vocabant hermon ſarion: et amorrei appellabant eum montem niuis. Omnes vrbes

Primitiua heb.: ישר · שאר · לוא · אמה רבע · חצה · עיר נתן · מלך · נבל קרא · חוה · נתן · זרח צוה · חרש חלץ עבר

המישר וכל הגלעד וכל הבשן עד
סלכה ואדרעי ערי ממלכת עוג
בבשן׃ כי רק עוג מלך הבשן
נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו
ערש ברזל הלה הוא ברבת בני
עמון תשע אמות ארכה וארבע
אמות רחבה באמת איש׃ ואת
הארץ הזאת ירשנו בעת ההוא
מערער אשר על נחל ארנן וחצי
הר הגלעד ועריו נתתי לראובני
ולגדי׃ ויתר הגלעד וכל הבשן
ממלכת עוג נתתי לחצי שבט
המנשה כל חבל הארגב לכל הבשן
ההוא יקרא ארץ רפאים׃ יאיר בן
מנשה לקח את כל חבל ארגב עד
גבול הגשורי והמעכתי ויקרא
אתם על שמו את הבשן חות יאיר
עד היום הזה׃ ולמכיר נתתי את
הגלעד׃ ולראובני ולגדי נתתי מן
הגלעד ועד נחל ארנן תוך הנחל
וגבל ועד יבק הנחל גבול בני
עמון׃ והערבה והירדן וגבל מכנרת
ועד ים הערבה ים המלח תחת
אשדת הפסגה מזרחה׃ ואצו
אתכם בעת ההוא לאמר יהוה
אלהיכם נתן לכם את הארץ
הזאת לרשתה חלוצים תעברו

q̄ ſite ſūt in planitie & vniuerſā terrā galaad & baſan vſq; ad ſelcha & edrai ciuitates regni og i baſan. Solus q̄ppe og rex baſan ꝏꝏ reſtiterat de ſtirpe gigātū. Et mōſtratur lect⁹ eius ferreus qui eſt in rabath filiorum ꝏꝏꝏ āmō nouē cubitos hñs lōgitudinis & q̄ttuor latitudinis ad mēſurā cubiti virilis manus. Terrāq; poſſedimus tempore illo ꝏꝏꝏꝏ ab aroer q̄ eſt ſup ripā torrētis arnō: vſq; ad mediā ptē mōtis galaad. & ciuitates illius dedi rubē & gad. Reliq̄; āt ptē galaad & oēm baſā regni og tradidi medie tribui ꝏꝏꝏꝏꝏ manaſſe oēm regionē argob. Cūctaq; baſan vocabatur terra gigātū. Iair filius ꝏꝏꝏꝏ manaſſe poſſedit oēm regionem argob vſq; ad terminos geſſuri & machati. Vocauitq; ꝏꝏ ex noīe ſuo baſan auothiair .i. villas iair ꝏꝏꝏ vſq; in p̄ntē diē. Machir quoq; dedi ꝏꝏꝏ galaad. & tribubus ruben & gad dedi de terra galaad vſq; ad torrē tē arnō mediū torrētis & cōfiniū vſq; ad torrē tē ieboc q̄ eſt terminus filiorū āmō: & planiciem ſolitudinis atq; iordanē: & terminos cenereth vſq; ad mare deſerti: q̄d ē ſalſiſſimū ad radicē montis phaſga cōtra orietē. Precepiq; vobis in tpe illo dicens. Dñs deus veſter dat vobis terram ꝏꝏ hanc in hereditatē: expediti precedite ꝏꝏꝏ

misor τ oīs galaad τ oīs basan vsq ad sel
μισὼρ καὶ πᾶσα γαλαὰδ καὶ πᾶσα βασὰν ἕως ἐλ
cha τ edrai ciuitates regni og in basan:
χὰ καὶ ἐδραῒν πόλεις βασιλείας τοῦ ὢγ ἐν τῇ βασάν,
q2 sō og rex basan reſliterat de
ὅτι πλὴν ὢγ βασιλεὺς βασὰν κατελείφθη ἀπὸ τῶν
raphaim. ecce lectus eius lectus ferreus: ecce hic
ῥαφαΐν. ἰδοὺ ἡ κλίνη αὐτοῦ κλίνη σιδηρᾶ, ἰδοὺ αὕτη
in rabath filiorum ammō. nouē cubitorum lōgitudo
ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν υἱῶν ἀμμών. ἐννέα πηχῶν τὸ μῆκος
eius: τ quattuor cubitorum latitudo eius in
αὐτῆς, καὶ τεσσάρων πηχῶν τὸ εὖρος αὐτῆς ἐν
cubito viri. τ terrā illā possedimus
πήχει ἀνδρός. καὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐκληρονομήσαμεν
in tpe illo ab aroer: q est iuxta ripā
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ ἀροήρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος
torrētis arnō: τ dimidiū mōtis galaad. τ
χειμάῤῥου ἀρνών, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους γαλαάδ. καὶ
ciuitates eius dedi ruben τ gad: τ
τὰς πόλεις αὐτοῦ ἔδωκα τῷ ῥουβὴμ καὶ τῷ γάδ. καὶ
reliquum galaad τ oēm basan re
τὸ κατάλοιπον τοῦ γαλαὰδ καὶ πᾶσαν τὴν βασὰν βα
gnum og dedi dimidie tribui manasse:
σιλείαν ὢγ ἔδωκα τῷ ἡμίσει τῆς φυλῆς μανασσῆ,
τ oēm circū regionē argob. τ oēm
καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον ἀργόβ, καὶ πᾶσαν τὴν
basan illam: tra raphaim cōputabitur. τ iaer fi
βασὰν ἐκείνην. γῆ ῥαφαῒν λογισθήσεται. καὶ ἰαῒρ υἱ
lius manasse accepit oēm circū regionē argob
ὸς μανασσῆ ἔλαβε πᾶσαν τὴν περίχωρον ἀργόβ
vsq ad terīos gesuri τ machati: τ cognominauit
ἕως τῶν ὁρίων γεσουρὶ καὶ μαχαθί. καὶ ἐπωνόμασεν
illas in noīe suo basan anothiair
αὐτὰς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν βασὰν αὐωθιαΐρ
vsq ad diē hāc. τ machir dedi
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ τῷ μαχὶρ ἔδωκα
galaad. τ ruben τ gad dedi a
γαλαάδ. καὶ τῷ ῥουβὴμ καὶ τῷ γὰδ ἔδωκα ἀπὸ
galaad vsq ad torrētē arnō medii tor
τῆς γαλαὰδ ἕως τοῦ χειμάῤῥου ἀρνὼν μέσον τοῦ χει
rētis terminus τ vsq ad iaboc: τ torrēs finis
μάῤῥου ὅριον καὶ ἕως τοῦ ἰαβώκ, ὁ χείμαῤῥος ὅρι
filiis ammō. τ planities τ iorda
ον τοῖς υἱοῖς ἀμμών. καὶ ἡ ἀραβὰ καὶ ὁ ἰορδά
nis terminus a cenereth τ vsq ad mare planitiei ma
νης ὅριον χενερὲθ καὶ ἕως θαλάσσης ἀραβὰ θα
ris salsi a sedoth vallē orientis.
λάσσης ἁλυκῆς ὑπὸ ἀσηδὼθ τὴν φάραγγα ἀνατολῶν.
τ pcepi vobis in tpe illo: dicēs:
καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων,
dns deus nr dedit vobis trā hanc
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δέδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην
in hereditatē armati precedite
ἐν κλήρῳ. ἐνοπλισάμενοι προπορεύεσθε ꝏꝏ

C

Primitiua chal.: שרא · שאר · רבע אמה פתה · קרה · קרא · תחם · שפך · רום דנח אסר · ירת זרז עבר

Interp. chal.

que ſunt in planicie τ omnē galaad τ omnē baſan vſq; ad ſelca τ edrai vrbes regni og in baſan. Quoniā ſolus og rex baſan remāſit de reliquijs gigantū. ecce lectus eius lectus eſt ferreus: qui vtiq; eſt in rabbath filiorꝫ amon: nouem cubitos habens longitudinis et quattuor cubitos latitudinis in cubito eiuſdē regis. Et terrā hanc poſſedimus in tēpore illo ab aroer que eſt iuxta torrentē arnō vſq; ad mediā partē montis galaad: τ ciuitates illius dedi tribui ruben τ tribui gad. Reliquā aūt partē galaad τ omnē baſan regni og dedi dimidie tribui manaſſe oēm regionē prouincie argob. Ois illa prouincia baſan vocabatur terra gigantū. Iair filius manaſſe tulit omnē prouinciā regionis argob vſq; ad terminū geſuri τ maachati: τ vocauit ex noīe ſuo baſan oppida iair vſq; in diē hāc. Machir q̄q; dedi galaad. τ tribui ruben τ tribui gad dedi a galaad vſq; ad torrentē arnon mediū torrētis et terminū eius vſq; ad torrentē iaboc: qui eſt terminus filiorꝫ ammon: τ planiciē τ iordanē τ terminum eius a geneſar vſq; ad mare planiciei qđ ē mare ſalis ſub decliuio collis ad orientem. et precepi vobis in tempore illo dicens. Dñs deus veſter dedit vobis terram hanc in hereditatē: accincti tranſibitis ꝏꝏ

Tranſla. Chal.

מישרא וכל גלעד וכל מתנן עד סלכה ואדרעי קרוי מלכותיה דעוג במתנן׃ ארי לחוד עוג מלכא דמתנן אשתאר משאר גבריא הא ערסיה ערסא דברזלא הלא היא ברבת בני עמון תשע אמין אורכה וארבע אמין פותיה באמת מלכא׃ וית ארעא הדא ירתנא בעדנא ההוא מערוער דעל נחלא דארנון ופלגות טורא דגלעד וקרווהי יהבית לשבטא דראובן ולשבטא דגד׃ ושאר גלעד וכל מתנן מלכותיה דעוג יהבית לפלגות שבטא דמנשה כל בית פלך טרכונא לכל מתנן ההוא מתקרי ארע גבריא׃ יאיר בר מנשה נסיב ית כל בית פלך טרכונא עד תחום גשוראה ואפקירוס וקרא יתהון על שמיה ית מתנן כפרני יאיר עד יומא הדין׃ ולמכיר יהבית ית גלעד׃ ולשבטא דראובן ולשבטא דגד יהבית מן גלעד ועד נחלא דארנון מציעות נחלא ותחומיה ועד יובקא נחלא תחומא דבני עמון׃ ומישרא וירדנא ותחומיה מגנוסר ועד ימא דמישרא ימא דמלחא תחות משפך מרמתא מדינחא׃ ופקידית יתכון בעדנא ההוא למימר יי אלהכון יהב לכון ית ארעא הדא למירתה מזרזין תעברון ׳׳׳׳׳׳׳׳׳׳

ante faciē fratrū vestrorum filiorum israel oīs
πρὸ προσώπου τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραὴλ πᾶς
potens. verūtū vxores vre τ filij vri
δυνατός. πλὴν αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν
τ iumēta vra: scio q multa iumēta vobis: habi
καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν, οἶδα ὅτι πολλὰ κτήνη ὑμῖν, κατοι
tent in ciuitatib vris: q̄s dedi vobis quousq
κείτωσαν ἐν ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, αἷς ἔδωκα ὑμῖν ἕως
desere faciat dns deus vr fres vros:
ἂν καταπαύσῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν,
sicut τ vos: τ possideāt τ ipsi
ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, καὶ κατακληρονομήσωσι καὶ αὐτοὶ
trā: q dns deus nr dat eis
τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν αὐτοῖς ἐν τῷ
trās iordanē. τ reuertemini vnus
πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐπαναστραφήσεσθε ἕκα
quisq in hereditatē suā: q dedi vobis. τ
στος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἣν δέδωκα ὑμῖν. καὶ τῷ
iosue pcepi in tpore illo: dicēs: o
ἰησοῦ ἐνετειλάμην ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, οἱ ὀφ
culi vri viderūt oia q̄cūq fecit dns
θαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος
deus nr duobus regibus istis: sic faci
ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς δύο βασιλεῦσι τούτοις, οὕτως ποιή
et dns oībus regnis: in q̄ tu trā
σει κύριος πάσαις ταῖς βασιλείαις, ἐφ' ἃς σὺ διαβαί
sis illuc. nō timebitis ab eis: q2 dns
νεις ἐκεῖ. οὐ φοβηθήσεσθε ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ
deus nr ipse pugnabit p vobis. τ oraui
θεὸς ἡμῶν αὐτὸς πολεμήσει περὶ ὑμῶν. καὶ ἐδεήθην
dnm in tpore illo: dicens: dne dne tu cepisti
κυρίου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, κύριε κύριε σὺ ἤρξω
ostendere tuo seruo fortitudinē tuā τ potē
δεῖξαι τῷ σῷ θεράποντι τὴν ἰσχύν σου καὶ τὴν δύ
tiā tuā τ manū tuā forte. τ
ναμίν σου καὶ τὴν χεῖρα σου τὴν κραταιὰν καὶ τὸν
brachiū excelsū. qs n. ē deus in celo
βραχίονα τὸν ὑψηλόν. τίς γάρ ἐστι θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ
aut in tra: q faciet sicut fecisti tu scdm
ἢ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις ποιήσει καθὰ σὺ ἐποίησας καὶ κατὰ
opera tua τ scdm fortitudinē tuā. trāsiēs igr vi
τὰ ἔργα σου καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου. διαβὰς οὖν ὄψο
debo trā bonā hanc existentē trās
μαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην οὖσαν πέραν τοῦ
iordanē: mōtē bonū hūc τ antiliba
ἰορδάνου, τὸ ὄρος τὸ ἀγαθὸν τοῦτο καὶ ἀντιλίβα
nū. τ cōtēpsit me dns ppt vos τ nō exau
νον. καὶ ὑπερεῖδέ με κύριος ἕνεκεν ὑμῶν καὶ οὐκ εἰ
diuit me. τ dixit dns ad me: sufficiat tibi:
σήκουσέ μου. καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἱκανούσθω σοι,
ne addas vltra loqui ad me verbū hoc:
μὴ προσθῇς ἔτι λαλῆσαι πρός με τὸν λόγον τοῦτον,
ascende in verticē
ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ꝏꝏꝏ

D

fratres veſtros filios iſrael omnes viri ꝏꝏꝏ robuſti abſq; vxorib⁹ & paruulis atq; iumentis. Noui enī q̄ plura habeatis pecora: & in vrbibus remāere debebūt quas tradidi vobis dōec requiem tribuat dñs fribus vrīs ſicut vobis tribuit: & poſſideāt ipſi ēt terram quam daturus eſt eis trans ꝏꝏꝏꝏ iordanē: tunc reuertetur vnuſquiſq; ī poſſeſſionē ſuā quā dedi vobis. Ioſue quoq; ꝏꝏ in tpe illo precepi dicens. Oculi tui ꝏꝏꝏ viderunt que fecit dominus ꝏꝏꝏꝏꝏ deus veſter duobus ꝏ his regibus: ſic ꝏꝏꝏ faciet omnibus regnis ad que ꝏꝏꝏꝏꝏ trāſiturus es. Ne timeas eos. Dñs enim ꝏꝏ deus veſter pugnabit pro vobis. ꝏꝏꝏꝏ Precatuſq; ſum dñm in tpe illo ꝏꝏꝏꝏ dicens. Domine deus tu cepiſti oñdere ꝏꝏ ſeruo tuo magnitudinē tuā manumq; ꝏꝏ fortiſſimā. Neq; enī ē alius deus vel in celo ꝏ vel in terra qui poſſit facere opera tua ꝏꝏ & cōparari fortitudini tue. Trāſibo igitur & videbo terram hanc optimam trans ꝏꝏꝏꝏ iordanē & montē iſtū egregium ꝏꝏꝏꝏꝏ & libanū. Iratuſq; eſt dñs mihi propter vos. nec exaudiuit me: ſed dixit ꝏꝏꝏꝏꝏ mihi. Sufficit tibi. nequaq̄; vltra loquaris ꝏ de hac re ad me. Aſcē de cacumen ꝏꝏꝏꝏ

לפני אחיכם בני ישראל כל בני
חיל׃ רק נשיכם וטפכם ומקנכם
ידעתי כי מקנה רב לכם ישבו
בעריכם אשר נתתי לכם׃ עד
אשר יניח יהוה לאחיכם ככם
וירשו גם הם את הארץ אשר
יהוה אלהיכם נתן להם בעבר
הירדן ושבתם איש לירשתו
אשר נתתי לכם׃ ואת יהושוע
צויתי בעת ההוא לאמר עיניך
הראת את כל אשר עשה יהוה
אלהיכם לשני המלכים האלה כן
יעשה יהוה לכל הממלכות אשר
אתה עבר שמה׃ לא תיראום כי
יהוה אלהיכם הוא הנלחם לכם׃
ואתחנן אל יהוה בעת ההוא לאמר׃
אדני יהוה אתה החלות להראות
את עבדך את גדלך ואת ידך
החזקה אשר מי אל בשמים
ובארץ אשר יעשה כמעשיך
וכגבורתך׃ אעברה נא ואראה
את הארץ הטובה אשר בעבר
הירדן ההר הטוב הזה
והלבנן׃ ויתעבר יהוה בי למענכם
ולא שמע אלי ויאמר יהוה
אלי רב לך אל תוסף דבר אלי
עוד בדבר הזה׃ עלה ראש

Primitiua heb.: פנה אח · נשה קנה · עיר נתן · נוח · שוב · צוה · ראה · שנה · עשה מלך · ירא · לחם · חנן · חלל ראה · עשה · עבר ראה · עבר · אמר · יסף

Tranſla. Chal.

קדם אחיכון בני ישראל כל מזרזי חילא׃ לחוד נשיכון וטפלכון ובעירכון ידענא ארי בעיר סגי לכון יתבון בקרויכון דיהבית לכון׃ עד דיניח יי לאחיכון כותכון ויירתון אף אנון ית ארעא דיי אלהכון יהיב להון בעברא דירדנא ותתובון גבר לירותתיה דיהבית לכון׃ וית יהושע פקידית בעדנא ההוא למימר עינך חזאה ית כל דעבד יי אלהכון לתרין מלכיא האלין כן יעביד יי לכל מלכותא דאת עבר לתמן׃ לא תדחלון מנהון ארי מימרא דיי אלהכון מגיח לכון׃ וצליתי קדם יי בעדנא ההוא למימר׃ יי אלהים את שריתא לאחזאה ית עבדך ית רבותך וית ידך תקיפתא דאת הוא אלהא דשכינתך בשמיא מלעלא ושליט בארעא לית דיעביד כעובדך וכגבורתך׃ אעבר כען ואחזי ית ארעא טבתא דבעברא דירדנא טורא טבא הדין ובית מקדשא׃ והוה רגז מן קדם יי עלי בדילכון ולא קביל מני ואמר יי לי סגי לך לא תוסיף למללא קדמי עוד בפתגמא הדין׃ סק לריש ׳׳׳

Interp. chal.

corā fratribus vrīs filijs iſrael oēs fortes exercitus. Tantūmodo vxores veſtre τ familie vre τ iumēta veſtra: noui enī q̄ iumēta multa ſint vobis: habitent in vrbibus vrīs quas dedi vobis: donec requiē tribuat dñs fratribus veſtris ſicut vobis: τ poſſideāt etiā ipſi terrā quā dñs deus vr daturus eſt eis vltra iordanē: τ reuertemini vnuſquiſq; ad hereditatē ſuā quā dedi vobis. Et ioſue precepi in tēpore illo dicēs. Oculi tui vident oīa que fecit dñs deus veſter duobus his regibus: ſic faciet dñs oībus regnis ad que tu tranſis: ne timeas eos quoniā verbū dñi dei veſtri pugnabit pro vobis. Et oraui coram dño in tēpore illo dicens. Domine deus tu cepiſti oſtendere ſeruo tuo magnitudinē tuam τ manū tuam fortiſſimaꝫ: quoniā tu es deus τ maieſtas tua eſt in celis deſup: et dñaris in terra deorſum: τ non eſt qui faciat iuxta opera tua τ iuxta potentiā tuam. Tranſeaꝫ obſecro τ videam terram bonam que eſt vltra iordanem τ montē iſtum bonum τ domum ſanctuarij. Et fuit ira a facie domini cōtra me ꝑpter vos: τ non exaudiuit me. et dixit dominus ad me. Sufficit tibi: ne addas vltra loqui coram me de hac re. Aſcende ad verticem ꝏꝏꝏ

Primitiua chal.: אח נשה טף · קרה נוח · תוב · אמר חזה · עבד · חזי · אמר נוח · צלא חזה · רבב עלה ארע · עבד עבר טוב · קדש קבל סנא · יסף נסק ראש

הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה
ותימנה ומזרחה וראה בעיניך
כי לא תעבר את הירדן הזה׃
וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו
כי הוא יעבר לפני העם הזה
והוא ינחיל אותם את הארץ
אשר תראה׃ ונשב בגיא מול
בית פעור׃ ועתה

Cap. iiii.

ישראל שמע אל החקים ואל
המשפטים אשר אנכי מלמד
אתכם לעשות למען תחיו
ובאתם וירשתם את הארץ
אשר יהוה אלהי אבתיכם נתן
לכם׃ לא תספו על הדבר אשר
אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו
ממנו לשמר את מצות יהוה
אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם׃
עיניכם הראות את אשר
עשה יהוה בבעל פעור כי כל
האיש אשר הלך אחרי בעל
פעור השמידו יהוה אלהיך
מקרבך׃ ואתם הדבקים ביהוה
אלהיכם חיים כלכם היום׃ ראה
למדתי אתכם חקים ומשפטים
כאשר צוני יהוה אלהי לעשות
כן בקרב הארץ אשר אתם
באים שמה לרשתה׃ ושמרתם

phaſge & oculos tuos circumfer ad occidentem & ad aquilonē, auſtrūq; & orientē: & aſpice. Nec enim trāſibis iordanem iſtum. Precipe ioſue & corrobora eum atq; cōforta: quia ipſe precedet populum iſtum: & diuidet eis terram quā viſurus es. Manſimuſq; in valle contra fanum phogor. Ca. 4.

Et nunc iſrael audi precepta & iudicia que ego doceo te: vt faciens ea viuas: & ingrediens poſſideas terram quā dñs deus patrum veſtrorum daturus eſt vobis. Nō addetis ad verbū quod vobis loquor: nec auferetis ex eo. Cuſtodite mādata domini dei veſtri: que ego precipio vobis. Oculi veſtri viderunt omnia que fecit dñs contra beelphegor: quō contriuerit omnes cultores eius de medio veſtri. Vos autem qui adheretis dño deo vřo: viuitis vniuerſi vſq; in preſentem diē. Scitis q docuerim vos precepta atq; iuſticias: ſicut mādauit mihi dñs deus meus: ſic facietis ea in terra quam poſſeſſuri eſtis: & obſeruabitis

excelſi: τ reſpice oculis
λελαξευμένου, καὶ ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς
tuis ad mare τ aquilonē τ auſtrū τ
σου κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λίβα καὶ
orientē. τ vide oculis tuis: q2 nō
ἀνατολάς. καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ὅτι οὐ
trāſibis iordanē hūc. τ pcipe
διαβήσῃ τὸν ἰορδάνην τοῦτον. καὶ ἔντειλαι τῷ
ioſue τ corrobora eū τ cōforta eū:
ἰησοῦ καὶ κατίσχυσον αὐτὸν καὶ παρακάλεσον αὐ
q2 hic trāſibit añ faciē po
τόν, ὅτι οὗτος διαβήσεται πρὸ προσώπου τοῦ λα
puli huius: τ ipſe diuidet eis
οῦ τούτου, καὶ αὐτὸς ἐγκληρονομήσει αὐτοῖς τὴν
terrā q̄ vidiſti. τ ſedim⁹ in valle ppe
γῆν ἣν ἑώρακας. καὶ ἐνεκαθήμεθα ἐν νάπῃ σύνεγ
domū phogor.
γυς οἴκου φογώρ.

Ca. 4.

Et nūc iſrael audi iuſtificatiōes τ
Καὶ νῦν ἰσραὴλ ἄκουε τῶν δικαιωμάτων καὶ
iudicia: q̄cūq; ego doceo vos hodie
τῶν κριμάτων, ὅσα ἐγὼ διδάσκω ὑμᾶς σήμερον
facere: vt viuatis τ multiplicemini: τ in
ποιεῖν, ἵνα ζῆτε καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰ
gredientes poſſideatis terrā: q̄ dñs de⁹
σελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς
patrū vřo dat vobis. nō addetis
τῶν πατέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν. οὐ προσθήσετε
ad verbū qđ ego pcipio vobis: τ
πρὸς τὸ ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν, καὶ
nō auferetis ab eo. cuſtodite mādata
οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ᾽ αὐτοῦ. φυλάσσεσθε τὰς ἐντο
dñi dei vřī: q̄cūq; ego preci-
λὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλο
pio vobis hodie. oculi vřī viderūt
μαι ὑμῖν σήμερον. οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι
oia q̄cūq; fecit dñs de⁹ nř beel-
πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τῷ βεελ
phegor. q2 ois homo qui ambulauit poſt
φεγώρ. ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὅστις ἐπορεύθη ὀπίσω
beelphegor: cōtriuit illū dñs de⁹ nř
βεελφεγώρ, ἐξέτριψεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν
ex vobis. vos aūt adherentes dño deo nřo
ἐξ ὑμῶν. ὑμεῖς δὲ οἱ προσκείμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν,
viuitis oēs in hodiernū. ſcitis oſtendi vo
ζῆτε πάντες ἐν τῇ σήμερον. ἴδετε δέδειχα ὑ
bis iuſtificatiōes τ iudicia ſicut pcepit
μῖν δικαιώματα καὶ κρίσεις καθὰ ἐνετείλατό
mihi dñs de⁹ me⁹: vt faciatis ſic vos
μοι κύριος ὁ θεός μου, ποιῆσαι οὕτως ὑμᾶς
in terra ī qua vos intratis illic vt poſſideatis
ἐν τῇ γῇ ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι
eam. τ obſeruabitis
αὐτήν. καὶ φυλάξεσθε

Primitiua chal. Interp. chal. Tranſla. Chal.

ריש רמתא וזקוף עינך למערבא ולצפונא ולדרומא ולמדנחא וחזי בעינך ארי לא תעבר ית ירדנא הדין׃ ופקיד ית יהושע ותקפיהי ועלמיהי ארי הוא יעבר קדם עמא הדין והוא יחסין יתהון ית ארעא דתחזי׃ ויתיבנא בחילתא לקבל בית פעור׃

Ca. iiii.

וכען ישראל שמע לקימיא ולדיניא דאנא מליף יתכון למעבד בדיל דתיחון ותיעלון ותירתון ית ארעא דיי אלהא דאבהתכון יהיב לכון׃ לא תוספון על פתגמא דאנא מפקיד יתכון ולא תמנעון מניה למטר ית פקודיא דיי אלהכון דאנא מפקיד יתכון׃ עיניכון חזאה ית דעבד יי בפלחי בעלא פעור ארי כל גברא דהליך בתר בעלא פעור שיציה יי אלהך מבינך׃ ואתון דאדבקתון בדחלתא דיי אלהכון קימין כולכון יומא דין׃ חזו דאליפית יתכון קימין ודינין כמא דפקדני יי אלהי למעבד כן בגו ארעא דאתון עלין לתמן למירתה׃ ותטרון

collis: τ leua oculos tuos ad occidentē τ ad aquilonē et ad auſtrū τ ad orientē: τ vide oculis tuis: quia non tranſibis iordanē iſtum. Precipe autē ioſue τ cōforta eum τ corrobora eum: quia ipſe tranſibit corā populo iſto: τ ipſe poſſidere eos faciet terram quā videbis. et habitauimus in valle cōtra beth phogor. Ca. 4. Et nunc iſrael audite precepta τ iudicia que ego doceo vos ad faciendū: vt viuatis τ ingrediamini τ poſſideatis terrā quā dñs deus patrū veſtrorū daturus eſt vobis. Nō addetis ad verba q̄ ego precipio vobis: nec auferetis ex eis: vt cuſtodiatis precepta dñi dei veſtri que ego precipio vobis. Oculi veſtri viderunt quod fecit dñs cōtra cultores beelphegor: quoniam omnē virum qui ambulauit poſt cultores beelphegor: diſperdidit dñs deus tuus de medio tui. Uos aūt qui adheſiſtis timori dñi dei veſtri permanetis viuentes hodie. videte q̄ docuerim vos precepta τ iudicia ſicut precepit mihi dominus deus meus: vt ſic faciatis in medio terre: ad quā vos ingredimini vt poſſideatis eā. Et ſeruabitis

τ facietis: q2 hec ſapiā vřa τ intel
καὶ ποιήσετε, ὅτι αὕτη ἡ σοφία ὑμῶν καὶ ἡ σύ
lect⁹ vř corā oībus gētib⁹: q̄cūq;
νεσις ὑμῶν ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσοι ἂν
audierīt oēs iuſtificatiōes has. τ
ἀκούσωσι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα. καὶ
dicent: ecce ppls ſapiens τ ſciens gens
ἐροῦσιν, ἰδοὺ λαὸς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων τὸ ἔθνος τὸ
magna hec. q2 q̄ gens magna: cui ē ei de⁹
μέγα τοῦτο. ὅτι ποῖον ἔθνος μέγα, ᾧ ἐστιν αὐτῷ θεὸς
appropinquās eis: vt dñs de⁹ nř in oibus
ἐγγίζων αὐτοῖς, ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν πᾶσιν
qbus eū inuocauerimus. τ q̄ gēs magna
οἷς ἂν αὐτὸν ἐπικαλεσώμεθα. καὶ ποῖον ἔθνος μέγα
cui ſunt ei iuſtificatiōes τ iudicia iuſta
ᾧ ἐστιν αὐτῷ δικαιώματα καὶ κρίματα δίκαια
iuxta oēm legē hāc: quā ego do
κατὰ πάντα τὸν νόμον τοῦτον, ὃν ἐγὼ δίδω
corā vobis hodie. attende tibi ipſi τ
μι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον. πρόσεχε σεαυτῷ καὶ
cuſtodi aiam tuā valde. ne aliqñ
φύλαξον τὴν ψυχήν σου σφόδρα, μή ποτε
obliuiſcaris oium verbo: q̄ viderūt
ἐπιλάθῃ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἑωράκασιν οἱ
oculi tui: τ ne excidāt a
ὀφθαλμοί σου, καὶ μὴ ἀποστήτωσαν ἀπὸ τῆς
corde tuo oib⁹ diebus vite tue. τ
καρδίας σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ
docebis filios tuos τ filios fi
συμβιβάσεις τοὺς υἱούς σου καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱ
lio tuo die quo ſtetiſtis corā dño deo
ῶν σου ἡμέραν ἣν ἔστητε ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ
tuo in oreb die cōtiōis: qñ di-
σου ἐν χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας, ὅτε εἶ
xit dñs ad me: cōgrega ad me ppls
πε κύριος πρός με, ἐκκλησίασον πρός με τὸν λαὸν
hūc: τ audiant vba mea: vt
τοῦτον, καὶ ἀκουσάτωσαν τὰ ῥήματά μου, ὅ
diſcāt timere me oibus diebus q̄
πως μάθωσι φοβεῖσθαί με πάσας τὰς ἡμέρας ἃς
ipſi viuūt ſup frā: τ filios ſuos docebūt.
αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν διδάξωσι.
τ acceſſiſtis τ ſtetiſtis ſub mōte. τ mōs cō
καὶ προσήλθετε καὶ ἔστητε ὑπὸ τὸ ὄρος· καὶ τὸ ὄρος ἐκ
burebat igne vſq; ad celū: tenebre τ caligo τ p-
καίετο πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ, σκότος, γνόφος, θύελ
cella. τ locutus ē dñs ad vos in mōte de medio
λα. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ
ignis vocē vbo. vos audiſtis τ ſi-
πυρὸς φωνὴν ῥημάτων· ὑμεῖς ἠκούσατε καὶ ὁμοίω
mā nō vidiſtis ſed vocē. τ annūciauit vobis
μα οὐκ ἴδετε, ἀλλ᾽ ἢ φωνήν. καὶ ἀνήγγειλεν ὑμῖν τὴν
pactū ſuū: qđ pcepit vobis vt faceretis decē
διαθήκην αὐτοῦ, ἣν ἐνετείλατο ὑμῖν ποιεῖν τὰ δέκα

& implebitis ope. Hec ē enī veſtra ſapientia & intellectus corā populis: vt audiētes vniuerſi precepta hec dicāt. En populus ſapiens & intelligēs gēs magna. Nec ē alia natio tam grandis que habeat deos appropinquātes ſibi: ſicut deus nř adeſt cunctis obſecratiōibus nřis. Que ē enī alia gens ſic inclita: vt habeat ceremonias iuſtaq; iudicia & vniuerſam legē quā ego proponam hodie ante oculos veſtros. Cuſtodi igitur temetipſum & animā tuā ſolicite: ne obliuiſcaris verborū que viderunt oculi tui: & ne excidāt de corde tuo cūctis diebus vite tue. Docebis ea filios ac nepotes tuos: a die quo ſtetiſti corā dño deo tuo in oreb: quā dñs locutus eſt mihi dicēs. Cōgrega ad me populū vt audiant ſermones meos: & diſcant timere me omni tempore quo viuunt in terra: doceantq; filios ſuos. Et acceſſiſtis ad radices montis qui ardebat vſq; ad celum: erantq; in eo tenebre & nubes & caligo. Locutuſq; eſt dñs ad vos de medio ignis. Vocē verborum eius audiſtis: & formā penitus non vidiſtis. Et oſtendit vobis pactum ſuum quod precepit vt faceretis: & decem

ועשיתם כי הוא חכמתכם
ובינתכם לעיני העמים אשר
ישמעון את כל החקים האלה
ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי
הגדול הזה׃ כי מי גוי גדול אשר
לו אלהים קרבים אליו כיהוה
אלהינו בכל קראנו אליו׃ ומי
גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים
צדיקם ככל התורה הזאת אשר
אנכי נתן לפניכם היום׃ רק
השמר לך ושמר נפשך מאד פן
תשכח את הדברים אשר ראו
עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי
חייך והודעתם לבניך ולבני
בניך׃ יום אשר עמדת לפני
יהוה אלהיך בחרב באמר יהוה
אלי הקהל לי את העם ואשמעם
את דברי אשר ילמדון ליראה
אתי כל הימים אשר הם חיים
על האדמה ואת בניהם ילמדון׃
ותקרבון ותעמדון תחת ההר
וההר בער באש עד לב השמים
חשך ענן וערפל׃ וידבר יהוה
אליכם מתוך האש קול דברים
אתם שמעים ותמונה אינכם ראים
זולתי קול׃ ויגד לכם את בריתו
אשר צוה אתכם לעשות עשרת

Tranſl. Chal. Interp. chal. Primitiua chal.

ותעבדון ארי היא חכמתכון וסוכלתנותכון לעיני עממיא דישמעון ית כל קימיא האלין ויימרון לחוד עם חכים וסוכלתן עמא רבא הדין׃ ארי איזה עם רב דליה אלה קריב ליה לקבלא צלותיה בעדן עקתיה כיי אלהנא בכל עדן דאנחנא מצלן קדמוהי׃ ומאן עם רב דליה קימין ודינין תריצין ככל אוריתא הדא דאנא יהיב קדמיכון יומא דין׃ לחוד אסתמר לך וטר נפשך לחדא דלמא תתנשי ית פתגמיא דחזאה עינך ודלמא יעדון מלבך כל יומי חייך ותהודעינון לבנך ולבני בנך׃ יומא דקמתא קדם יי אלהך בחורב כד אמר יי לי כנוש קדמי ית עמא ואשמעינון ית פתגמי דילפון למדחל קדמי כל יומיא דאנון קימין על ארעא וית בניהון ילפון׃ וקרבתון וקמתון בשפולי טורא וטורא בער באשתא עד צית שמיא חשוכא עננא ואמיטתא׃ ומליל יי עמכון מגו אשתא קל פתגמין אתון שמעין ודמות ליתיכון חזן אלהין קלא׃ וחוי לכון ית קימיה דפקיד יתכון למעבד עשרא

et facietis ea: quia hec eſt ſapiētia vřa τ intellectus in oculis populo q̄ audierint oia pcepta hec: τ dicent. Certe ſapiēs τ intelligēs eſt pplš hic magnus. quis eſt eni populus magnus q̄ habeat deū appropinquantem ſibi vt ſuſcipiat orationē eius in tpe tribulationis ſue ſicut deus nř in omni tpe quo nos oramus corā eo? et quis eſt populus magn⁹ qui habeat ſtatuta τ iudicia vera: ſicut vniuerſa lex iſta quā ego pono corā vobis hodie? Uerūtamen cuſtodi temetipſum τ cuſtodi aīam tuā nimis: ne forte obliuiſcaris verbo q̄ viderunt oculi tui: τ ne forte recedant de corde tuo cunctis dieb⁹ vite tue: τ docebis ea filios tuos τ filios filiorū tuo: die quo ſtetiſti corā dño deo tuo i oreb: qñ dixit mihi dñs. Cōgrega populū in ſpēcium meo: τ audire faciā eos verba mea: vt diſcāt timere me oibus dieb⁹ qbus ipſi permanēt ſup terrā τ filios ſuos docebūt. et acceſſiſtis τ ſtetiſtis in humiliori loco mōtis: τ mons ardebat igni vſq; ad celū: τ erant tenebre τ nubes et caligo. Et locutus eſt dñs vobiſcum de medio ignis. Uocem verborum vos audiebatis: τ formam non videbatis niſi vocem: τ nunciauit vobis pactum ſuum quod precepit vobis vt faceretis decem

Tex. Heb.

הדברים ויכתבם על שני לחות
אבנים: ואתי צוה יהוה בעת
ההוא ללמד אתכם חקים
ומשפטים לעשתכם אתם בארץ
אשר אתם עברים שמה לרשתה:
ונשמרתם מאד לנפשתיכם כי
לא ראיתם כל תמונה ביום דבר
יהוה אליכם בחרב מתוך האש:
פן תשחתון ועשיתם לכם פסל
תמונת כל סמל תבנית זכר או
נקבה: תבנית כל בהמה אשר
בארץ תבנית כל צפור כנף אשר
תעוף בשמים: תבנית כל רמש
באדמה תבנית כל דגה אשר במים
מתחת לארץ: ופן תשא עיניך
השמימה וראית את השמש ואת
הירח ואת הכוכבים כל צבא
השמים ונדחת והשתחוית להם
ועבדתם אשר חלק יהוה אלהיך
אתם לכל העמים תחת כל
השמים: ואתכם לקח יהוה ויוצא
אתכם מכור הברזל ממצרים
להיות לו לעם נחלה כיום הזה:
ויהוה התאנף בי על דבריכם
וישבע לבלתי עברי את הירדן
ולבלתי בא אל הארץ הטובה אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה: כי

Trāſla. B. Hiero.

verba que ſcripſit in duabus tabulis lapideis. Mihiq; mandauit in illo tpe vt docerē vos cerimonias & iudicia: que facere deberetis in terra: quam poſſeſſuri eſtis. Cuſtodite igitur ſolicite animas veſtras. Non vidiſtis aliquā ſimilitudinē in die q̄ locutus eſt vobis dn̄s in oreb de medio ignis: ne forte decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem aut imaginem maſculi vel femine ſimilitudinem: oīm iumentorū q̄ ſunt ſuper terram: vel auiū ſub celo volantiū atq; reptilium q̄ mouentur ī terra, ſiue piſciū qui ſub terra morantur in aquis: ne forte eleuatis oculis ad celū videas ſolem & lunam & omnia aſtra celi: & errore decept9 adores ea & colas: q̄ creauit dn̄s deus tuus in miniſteriū cunctis gentibus que ſub celo ſunt. Vos aūt tulit dn̄s & eduxit de fornace ferrea egypti: vt haberet populū hereditariū ſicut ē in p̄nti die. Iratuſq; eſt dn̄s cōtra me pp̄ ſermōes vrōs: & iurauit vt non trāſirem iordanem: nec ingrederer terrā optimam quam daturus eſt vobis. Ecce

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

verba. ɀ ſcripſit ea ī duab9 tabulis lapide
ῥήματα. καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθί-
is. ɀ mihi precepit dn̄s in tpe il
νας. καὶ ἐμοὶ ἐνετείλατο κύριος ἐν τῷ καιρῷ ἐκεί-
lo: vt docerē vos iuſtificatiōes, ɀ iudicia vt faceretis
νῳ, διδάξαι ὑμᾶς δικαιώματα καὶ κρίσεις ποιεῖν
hec vos ſup ter̄a: in q̄ vos intra
αὐτὰ ὑμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύ-
tis illuc vt poſſideatis illā. ɀ cuſtodite
εσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. καὶ φυλάξασθε
valde aīas vrās: q2 nō vidiſtis oēʒ
σφόδρα τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴδετε πᾶν
ſimilitudinē in die q̄ locut9 ē dn̄s ad
ὁμοίωμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑ-
vos in oreb in monte de medio ignis:
μᾶς ἐν χωρὴβ ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός,
ne forte deliquatis ɀ faciatis vobis ipſis
μή ποτε ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς
ſculptā ſimilitudinē: oēʒ imaginē ſimilitudinē maſculi
γλυπτὸν ὁμοίωμα, πᾶσαν εἰκόνα ὁμοίωμα ἀρσε-
li aut femine: ſimilitudinē oīs iumenti q̄ ſūt
νικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ὁμοίωμα παντὸς κτήνους τῶν ὄν-
ſup terrā: ſimilitudinē oīs auis alate
των ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοίωμα παντὸς ὀρνέου πτερωτοῦ
q̄ volat ſub celo: ſimilitudinē oīs reptilis:
ὃ πέταται ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ὁμοίωμα παντὸς ἑρπετοῦ,
qđ repit ſup terrā: ſimilitudinē oīs piſcis: q̄cūq;
ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοίωμα παντὸς ἰχθύος, ὅσα
ſūt in aquis ſub terra. ɀ ne forte
ἐστὶν ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. καὶ μή ποτε
reſpiciēs in celū: ɀ vidēs ſolē ɀ
ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν
lunā ɀ ſtellas: ɀ oēm ornatū ce-
σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐ-
li: deceptus adores ea: ɀ colas
ρανοῦ, πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς, καὶ λατρεύ-
ea: q̄ diſtribuit dn̄s deus tu9 hec oīb9
σῃς αὐτοῖς, ἃ ἀπένειμε κύριος ὁ θεός σου αὐτὰ πᾶσι
gentib9 q̄ ſub celo. vos aūt acce
τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. ὑμᾶς δὲ ἔλα-
pit dn̄s de9: ɀ eduxit vos de fornace
βε κύριος ὁ θεός, καὶ ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τῆς
ferrea de egypto: vt eſſetis ei pp̄ls hereditari9: vt
σιδηρᾶς ἐξ αἰγύπτου, εἶναι αὐτῷ λαὸν ἔγκληρον, ὡς
in die hac. ɀ dn̄s irat9 ē mihi p his
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ κύριος ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν
q̄ dicūtur a vobis. ɀ iurauit vt nō trāſirē
λεγομένων ὑφ' ὑμῶν. καὶ ὤμοσεν ἵνα μὴ διαβῶ τὸν
iordanē hunc: ɀ nō ingrederer in terrā
ἰορδάνην τοῦτον, καὶ οὐ μὴ εἰσέλθω εἰς τὴν γῆν
bonā: q̄ dn̄s de9 dat vobis in ſorte.
τὴν ἀγαθήν, ἣν κύριος ὁ θεὸς δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ.

Interp. chal.

verba: ɀ ſcripſit ea in duabus tabulis lapideis. Et mihi precepit dn̄s in tēpore illo vt docerē vos precepta ɀ iudicia vt faceretis ea in terra ad quā vos tranſitis vt poſſideatis eam. Cuſtodite valde animas veſtras: quia nullam ſimilitudinē vidiſtis in die qua locutus eſt dn̄s vobiſcū in oreb de medio ignis: ne forte corrūpamini ɀ faciatis vobis imaginē aut ſimilitudinē oīs figure: ſimilitudinē maſculi aut femine: ſimilitudinē omnis iumenti quod eſt in terra: ſimilitudinem oīs auis pennate que volat per aerem firmamenti celi: ſimilitudinē omnis reptilis quod eſt in terra: ſimilitudinē omniū piſciū qui ſunt in aqua ſub terra. et ne forte eleues oculos tuos ad celum et videas ſolem ɀ lunam ɀ ſtellas ɀ omnē militiam celi: et decipiaris ɀ adores ea ɀ colas ea: que preparauit dn̄s deus tuus oībus populis ſub omni celo. Vos aūt applicauit dn̄s ad timorem ſuū: ɀ eduxit vos de fornace ferrea de egypto: vt ſitis ei in populū hereditariū ſicut in die hac. Et a facie dn̄i fuit ira contra me propter verba veſtra: ɀ iurauit vt non tranſirem iordanem: neq; intrarem in terram bonam quā dominus deus tuus daturus eſt tibi in poſſeſſionem:

Transla. Chal.

פתגמין וכתבינון על תרין לוחי אבניא: ויתי פקיד יי בעדנא ההוא לאלפא יתכון קימין ודינין למעבדכון יתהון בארעא דאתון עברין לתמן למירתה: ותסתמרון לחדא לנפשתיכון ארי לא חזיתון כל דמות ביומא דמליל יי עמכון בחורב מגו אישתא: דילמא תחבלון ותעבדון לכון צלמא דמות כל צורא דמות דכר או נוקבא: דמות כל בעירא די בארעא דמות כל ציפר דפרח דטייס באויר רקיע שמיא: דמות כל רחשא די בארעא דמות כל נוני די במיא מלרע לארעא: ודילמא תזקוף עינך לשמיא ותחזי ית שמשא וית סיהרא וית כוכביא כל חילי שמיא ותטעי ותסגוד להון ותפלחנון די זמין יי אלהך יתהון לכל עממיא תחות כל שמיא: ויתכון קריב יי לדחלתיה ואפיק יתכון מכורא דפרזלא ממצרים למהוי ליה לעם אחסנא כיומא הדין: ומן קדם יי הוה רגז עלי על פתגמיכון וקיים בדיל דלא למעבר ית ירדנא ודלא למיעל לארעא טבתא די יי אלהך יהיב לך אחסנא: ארי

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ego .n. morior in terra hac: ɀ nō tranſ-
ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ οὐ δια-
ſeo iordanē. vos aūt tranſitis ior-
βαίνω τὸν ἰορδάνην. ὑμεῖς δὲ διαβαίνετε τὸν ἰορ-
danē: ɀ poſſidebitis terrā bonā hāc.
δάνην, καὶ κληρονομήσετε τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύ-
ɀ attendite vos ne vnq̄ obliuiſcamini
την. καὶ προσέχετε ὑμεῖς μή ποτε ἐπιλάθησθε
pacti dn̄i dei vrī: qđ diſpoſuit ad
τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ἣν διέθετο πρὸς
vos: ɀ faciatis vobis ipſis ſculptā ſimilitu
ὑμᾶς, καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυπτὸν ὁμοίω-
dinē oīuʒ q̄ p̄cepit tibi dn̄s deus tu9. qm̄
μα πάντων ὧν συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου. ὅτι
Deū. 11. c.
dn̄s deus tu9 ignis cōſumēs eſt ipſe: de9
κύριος ὁ θεός σου πῦρ καταναλίσκων ἐστὶν αὐτός, θεὸς
zelotes. ſi aūt genueris filios ɀ filios filioꝝ
ζηλωτής. ἐὰν δὲ γεννήσῃς υἱοὺς καὶ υἱοὺς τῶν υἱῶν
tuoꝝ: ɀ morati fueritis ſup terrā ɀ deliqueritis ɀ
σου, καὶ χρονίσητε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀνομήσητε καὶ
feceritis ſculptā ſimilitudinē oīs: ɀ feceritis
ποιήσητε γλυπτὸν ὁμοίωμα παντός, καὶ ποιήσητε τὸ
Infra. 30. b.
malū corā dn̄o deo nr̄o: vt irritetis il-
πονηρὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, παροργίσαι αὐ-
lum: obteſtor vobis hodie et celū
τόν, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν
ɀ terrā: q2 pditiōe pibitis cito a
καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε ταχὺ ἀπὸ
terra: in quā vos tranſitis iordanē illuc
τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ
vt poſſideatis eā. nō multos morabimini dies
κληρονομῆσαι αὐτήν. οὐχὶ πολυχρονιεῖτε ἡμέρας
ſup eā ſed deletione delebimini: ɀ diſpget
ἐπ' αὐτῆς ἀλλ' ἢ ἐκτριβῇ ἐκτριβήσεσθε, καὶ διασπε-
dn̄s vos in oīb9 gentib9: ɀ remanebi
ρεῖ κύριος ὑμᾶς ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, καὶ καταλειφ-
tis pauci numero in gētibus ī q̄s cōgregabit
θήσεσθε ὀλίγοι ἀριθμῷ ἐν τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὓς συνάξει
dn̄s vos illuc. ɀ ſeruietis illic diis alijs
κύριος ὑμᾶς ἐκεῖ. καὶ λατρεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις
opib9 manuū hoim lignis ɀ lapidib9: q nō vi
ἔργοις χειρῶν ἀνθρώπων ξύλοις καὶ λίθοις, οἳ οὐκ ὄ-
debūt neq; audiēt neq; comedēt neq;
ψονται οὐδὲ ἀκούσωσιν οὐδὲ μὴ φάγωσιν οὐδὲ μὴ
olfaciēt. ɀ q̄retis illic dn̄m deū ve
ὀσφρανθῶσιν. καὶ ἐκζητήσετε ἐκεῖ κύριον τὸν θεὸν ὑ-
ſtrū: ɀ inuenietis eū. qñ q̄ſieritis eū ex
μῶν, καὶ εὑρήσετε αὐτὸν ὅταν ἐκζητήσητε αὐτὸν ἐξ
toto corde tuo: ɀ ex tota aīa
ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς
tua in tribulatiōe tua: ɀ inuenient te om-
σου ἐν τῇ θλίψει σου, καὶ εὑρήσουσί σε πάν-
nes ſermones hi.
τες οἱ λόγοι οὗτοι.

Trāſla. B. Hiero.

moriar in hac humo. non tranſibo iordanē: vos tranſibitis & poſſidebitis terram egregiam. Caue ne quando obliuiſcaris pacti domini dei tui qđ pepigit tecum: & facias tibi ſculptam ſimilitudinem eorum q̄ fieri dn̄s prohibuit. Quia dominus deus tuus ignis conſumens eſt: deus emulator. Si genueritis filios ac nepotes: & morati fueritis ī terra: decepti q; feceritis vobis aliquam ſimilitudinē patrantes malū corā dn̄o deo veſtro vt eū ad iracundiā puocetis: teſtes inuoco hodie celum & terram: cito perituros vos eſſe de terra quam tranſito iordane poſſeſſuri eſtis. Non habitabitis in ea lōgo tempore: ſed delebit vos dn̄s atq; diſperget in omnes gentes: & remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducturus eſt dn̄s. Ibiq; ſeruietis diis q hoīm manu fabricati ſūt: ligno & lapidi qui non vident nec audiunt nec comedunt nec odorātur. Cumq; queſieris ibi dn̄m deum tuū: inuenies eum: ſi tamen toto corde queſieris & tota tribulatiōe aīe tue poſtq̄ te inuenerint omnia q̄ p̄dicta ſunt.

Tex. Heb.

אנכי מת בארץ הזאת אינני עבר
את הירדן ואתם עברים וירשתם
את הארץ הטובה הזאת:
השמרו לכם פן תשכחו את ברית
יהוה אלהיכם אשר כרת עמכם
ועשיתם לכם פסל תמונת כל
אשר צוך יהוה אלהיך: כי יהוה
אלהיך אש אכלה הוא אל קנא:
כי תוליד בנים ובני בנים
ונושנתם בארץ והשחתם
ועשיתם פסל תמונת כל
ועשיתם הרע בעיני יהוה אלהיך
להכעיסו: העידתי בכם היום את
השמים ואת הארץ כי אבד
תאבדון מהר מעל הארץ אשר
אתם עברים את הירדן שמה
לרשתה לא תאריכן ימים עליה
כי השמד תשמדון: והפיץ יהוה
אתכם בעמים ונשארתם מתי
מספר בגוים אשר ינהג יהוה
אתכם שמה: ועבדתם שם אלהים
מעשה ידי אדם עץ ואבן אשר
לא יראון ולא ישמעון ולא
יאכלון ולא יריחן: ובקשתם משם
את יהוה אלהיך ומצאת כי תדרשנו
בכל לבבך ובכל נפשך: בצר
לך ומצאוך כל הדברים האלה

Transl. Chal.

אנא מאית בארעא הדא לית אנא עבר ית ירדנא ואתון עברין ותירתון ית ארעא טבא הדא: איסתמרו לכון דילמא תנשון ית קימא דיי אלהכון דגזר עמכון ותעבדון לכון צלמא דמות כולא דפקדך יי אלהך: ארי יי אלהך מימריה אישא אכלא הוא אל קנא: ארי תולדון בנין ובני בנין ותעתקון בארעא ותחבלון ותעבדון צלם דמות כולא ותעבדון דביש קדם יי אלהך לארגזא קדמוהי: אסהידית בכון יומא דין ית שמיא וית ארעא ארי מיבד תיבדון בפריע מעל ארעא דאתון עברין ית ירדנא לתמן למירתה לא תורכון יומין עלה ארי אישתצאה תשתצון: ויבדר יי יתכון בעממיא ותשתארון עם דמנין בעממיא דידבר יי יתכון לתמן: ותפלחון תמן לעממיא פלחי טעותא עובד ידי אינשא אעא ואבנא דלא חזן ולא שמעין ולא אכלין ולא מריחין: ותתבעון מתמן ית דחלתא דיי אלהך ותשכח ארי תתבעיניה בכל לבך ובכל נפשך: כד יעיק לך וישכחונך כל פתגמיא האלין

Interp. chal.

Ego enim moriar in terra hac: non enī tranſibo iordanem: ɀ vos tranſibitis ɀ poſſidebitis terrā bonā illā: cauete vobis ne forte obliuiſcamini pacti dn̄i dei vrī quod pepigi vobiſcū ɀ faciatis vobis ſimulacrū vel ſimilitudinē oīm: de q̄bus precepit dn̄s deus tuus. qm̄ verbū dn̄i dei tui ignis cōſumens eſt: deus zelotes. Quādo genueris filios ɀ filios filioꝝ ɀ ſenueritis in terra ɀ corrupti fueritis ɀ feceritis aliquā imaginē aut ſimilitudinē: ɀ feceritis qđ malum eſt in cōſpectu dn̄i dei tui vt ad iracundiā puocetis eum: teſtes adhibeo cōtra vos hodie celum ɀ terraʒ quia perditione peribitis cito deſuper terrā propter quam vos tranſibitis iordanē vt poſſideatis eam: non longo tēpore habitabitis in ea: ſed exterminatione exterminabimini. Et diſperget vos dn̄s inter populos: ɀ remanebitis popul9 numerat9 in populis ad quos migrare vos fecit dn̄s. Et ſeruietis ibi populis ſeruientibus idolis que ſunt opus manuū hominū lignea aut lapidea: que non vident neq; audiunt neq; comedūt neq; odorantur: Et queres inde timorē dn̄i dei tui ɀ inuenies: ſi queſieris eum toto corde tuo ɀ tota aīa tua. Cum tribulatus fueris ɀ euenerit tibi oia verba hec

Tex. Heb.	Primitiua heb.
באחרית הימים ושבת עד יהוה	שוב
אלהיך ושמעת בקלו כי אל	קול
רחום יהוה אלהיך לא ירפך	רחם רפה
ולא ישחיתך ולא ישכח את	שחת שכח
ברית אבתיך אשר נשבע להם	ברת שבע
כי שאל נא לימים ראשנים	שאל
אשר היו לפניך למן היום אשר	יום היה פנה
ברא אלהים אדם על הארץ	ברא
ולמקצה השמים ועד קצה	קצה
השמים הנהיה כדבר הגדול הזה	היה גדל
או הנשמע כמהו השמע עם קול	שמע כמו
אלהים מדבר מתוך האש כאשר	דבר
שמעת אתה ויחי או הנסה	חיה
אלהים לבוא לקחת לו גוי	
מקרב גוי במסת באתת	נסה אות
ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה	יפת לחם
ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים	זרע נטה ירא
ככל אשר עשה לכם יהוה	
אלהיכם במצרים לעיניך אתה	
הראת לדעת כי יהוה הוא	ראה ידע
האלהים אין עוד מלבדו מן	בדד
השמים השמיעך את קלו ליסרך	שמע קול
ועל הארץ הראך את אשו	ראה
הגדולה ודבריו שמעת מתוך	
האש ותחת כי אהב את אבתיך	
ויבחר בזרעו אחריו ויוצאך	בחר יצא
בפניו בכחו הגדל ממצרים	פנה כוח

Nouiſſimo aũt tpe reuerteris ad dominum deum tuum: & audies vocem eius: quia deus miſericors dñs deus tuus eſt. Non dimittet te nec omnino delebit: neqꝫ obliuiſcetur pacti ĩ quo iurauit patribus tuis. Interroga de dieb⁹ antiquis qui fuerunt ante te ex die quo creauit dñs deus hominem ſuper terram a ſummo celo vſqꝫ ad ſummum eius: ſi facta ē aliqñ huiuſce modi res: aut vnqꝫ cognitū ē: vt audiret populus vocē dñi dei loquentis de medio ignis: ſicut tu audiſti & vixiſti. ſi fecit deus vt ingrederetur: & tolleret ſibi gentem de medio nationū per tētationes ſigna atqꝫ portenta ꝑ pugnā & robuſtam manum extētūqꝫ brachium & horribiles viſiones. iuxta omnia que fecit pro vobis dominus deus veſter in egypto videntibus oculis tuis: vt ſcires quoniam dominus ipſe eſt deus & non eſt alius ꝑter eū. De celo te fecit audire vocem ſuam vt doceret te: & in terra oſtendit tibi ignem ſuum maximum: & audiſti verba illius de medio ignis: quia dilexit patres tuos: & elegit ſemen eorum poſt eos. Eduxitqꝫ te ꝓcedēs in virtute ſua magna ex egypto:

in nouiſſimo dierū: & cōuerteris ad dñm
ἐπ᾽ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστραφήσῃ πρὸς κύριον
deū tuū: & audies vocē ei⁹:
τὸν θεόν σου, καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ, E
q᷑ de⁹ miſericors & miſerator dñs de⁹ tuus,
ὅτι θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων κύριος ὁ θεός σου.
nō derelinquet te neqꝫ delebit te: nō
οὐκ ἐγκαταλείψει σε οὐδὲ μὴ ἐκτρίψει σε, οὐκ
obliuiſcetur pacti patrū tuoꝝ: qđ iura
ἐπιλήσεται τὴν διαθήκην τῶν πατέρων σου, ἣν ὤμο
uit eis. interrogate de diebus prioribus q
σεν αὐτοῖς. ἐπερωτήσατε ἡμέρας προτέρας τὰς
fuerūt priores te a die q crea
γενομένας προτέρας σου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἔκτι
uit de⁹ hoīez ſup terrā: & ſup ſūmū
σεν ὁ θεὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον
celi vſqꝫ ad ſūmū celi: ſi factū ē ſcdm
τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, εἰ γέγονε κατὰ
xbū magnū hoc: ſi audiuiſtis tale: ſi
τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο, εἰ ἠκούσατε τοιοῦτον, εἰ
audiuit gens vocē dei viuētis loquētis de me
ἀκήκοεν ἔθνος φωνὴν θεοῦ ζῶντος λαλοῦντος ἐκ μέ
dio ignis: quēadmodū audiſti tu & vixiſti.
σου τοῦ πυρός, ὃν τρόπον ἀκήκοας σὺ καὶ ἔζησας.
ſi tentauit de⁹ vt intrans acciperet ſibi gētē
εἰ ἐπείρασεν ὁ θεὸς εἰσελθὼν λαβεῖν ἑαυτῷ ἔθνος
de medio gētis in tentatione & in ſignis & in
ἐκ μέσου ἔθνους ἐν πειρασμῷ καὶ ἐν σημείοις καὶ ἐν
prodigijs & in bello & in manu forti &
τέρασι καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ
in brachio excelſo & in viſionib⁹ magnis: iux
ἐν βραχίονι ὑψηλῷ καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, κα
ta oīa queſcūqꝫ fecit nobis dñs de⁹ nr̄ in
τὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν
egypto corā te vidente: ita vt ſcires tu
αἰγύπτῳ ἐνώπιόν σου βλέποντος, ὥστε εἰδέναι σε
q᷑ dñs de⁹ tu⁹ ipſe de⁹ eſt: & nō eſt
ὅτι κύριος ὁ θεός σου αὐτὸς θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι
de⁹ ꝑter eū. de celo audibilē tibi fecit
θεὸς πλὴν αὐτοῦ. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀκουστὴν σοι ἐποίησε
vocē ſuā vt erudiret te: & ſup trā
τὴν φωνὴν αὐτοῦ παιδεῦσαί σε, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
oſtendit tibi ignē ſuū magnū: & xba
ἔδειξέ σοι τὸ πῦρ αὐτοῦ τὸ μέγα, καὶ τὰ ῥήμα
ei⁹ audiſti de medio ignis: q᷑
τα αὐτοῦ ἤκουσας ἐκ μέσου τοῦ πυρός, διὰ τὸ
amauit ipſe patres tuos: & ele F
ἀγαπῆσαι αὐτὸν τοὺς πατέρας σου, καὶ ἐξελέ
git ſemē eoꝝ poſt eos vos ſupra
ξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ᾽ αὐτοὺς ὑμᾶς παρὰ
oēs gentes: & eduxit te ipſe in forti
πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐξήγαγέ σε αὐτὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ
tudine ſua magna de egypto:
αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ ἐξ αἰγύπτου,

Tranſla. Chal.

בסוף יומיא ותתוב עד דחלתא דיוי אלהך ותקבל במימריה: ארי אלהא רחמנא יוי
אלהך לא ישבקינך ולא יחבלינך ולא ינשי ית קימא דאבהתך דקיים להון: ארי
שאיל כען ליומיא קדמאי דהוו קדמך למן יומא די ברא יוי אדם על ארעא ולמסיפי
שמיא ועד סיפי שמיא ההוה כפתגמא רבא הדין או האשתמע דכותיה: השמע עמא
קל מימרא דיוי ממליל מגו אישתא כמא דשמעת את ואתקיים: או ניסין דעבד יוי
לאתגלאה למפרק ליה עמא מגו עמא בניסין באתין ובמופתין ובקרבא ובידא
תקיפא ובדרעא מרממא ובחזונין רברבין ככל דעבד לכון יוי אלהכון במצרים
לעיניכון: את אתחזיתא למדע ארי יוי הוא אלהא לית עוד בר מיניה: מן שמיא אשמעך
ית קל מימריה לאלפותך ועל ארעא אחזיך ית אישתיה רבתא ופתגמוהי שמעתא
מגו אישתא: וחלף דרחם ית אבהתך ואתרעי בבנוהי בתריהון ואפקך במימריה
בחיליה רבא ממצרים:

Interp. chal.

in fine dierum: & cōuerteris ad timorē dñi dei tui: et obedies verbo eius. Quoniā de⁹ miſericors eſt dñs deus tuus: nō relinquet te nec diſſipabit te neqꝫ obliuiſcetur pacti patrū tuoꝝ quod iurauit eis. Interroga enim nunc de diebus antiquis qui fuerūt ante te a die quo creauit dñs hominē ſuper terrā a ſummo celi vſqꝫ ad ſūmū celi: ſi fuit res magna ſicut iſta: aut ſi audita eſt ſimilis eius: ſi audiuit populus vocē verbi dei loquentes de medio ignis: ſicut tu audiſti: & vixerit. aut viderit miracula que fecit dñs vt reuelaretur & redimeret ſibi populuz de medio populi per miracula per ſigna & portenta & in bello & in manu forti et in brachio excelſo & in viſionibus magnis: iuxta omnia que fecit vobis dñs deus veſter in egypto ante oculos tuos. Tibi oſtenſum eſt vt ſcias quoniā dñs ipſe eſt deus: non eſt alius preter eum. de celis audire te fecit vocē verbi ſui vt doceret te: & ſup terra oſtendit tibi ignem ſuū magnū: & verba eius audiſti de medio ignis: & pro eo q dilexit patres tuos & elegit filios eoruz poſt eos: eduxit te in verbo ſuo & in virtute ſua magna de egypto.

Primitiua chal.

תוב קבל אמר
רטש חבל נשה
קום הוה סוף
שמע מלל קום
נסה גלה פרק
אות יפת רמם
חזה רבב חיה
ידע שמע
רעה נפק

ad ꝑdendū gētes magnas & fortiores te
ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερά σου
ante faciē tuā: ad introducēdū te vt daret tibi
πρὸ προσώπου σου, εἰσαγαγεῖν σε δοῦναί σοι
terrā hanc ad poſſidēdū: ſicut habes ho
τὴν γῆν ταύτην κληρονομεῖν, καθὼς ἔχεις σήμε
die: & cognoſces hodie & cōuerteris in mente:
ρον. καὶ γνώσῃ σήμερον καὶ ἐπιστραφήσῃ ἐν τῇ διανοίᾳ,
q᷑ dñs de⁹ tu⁹ hic de⁹ in celo ſupra & in
ὅτι κύριος ὁ θεός σου οὗτος θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ
trā infra: & nō eſt vltra ꝑter eū. &
τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ. καὶ
cuſtodies iuſtificatiões eius: & ꝓcepta
φυλάξῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς
eius: queſcūqꝫ ego precipio tibi hodie: vt bñ
αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ
tibi ſit & filijs tuis poſt te: vt lō
σοι γένηται καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ σέ, ὅπως μα
geui ſitis ſup trā: q dñs deus tuus
κροχρόνιοι γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου
dat tibi oēs dies. tūc ſeparauit moy
δίδωσί σοι πάσας τὰς ἡμέρας. τότε ἀφώρισε μωυ
ſes tres vrbes trans iordanē ab ori
σῆς τρεῖς πόλεις πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ ἀνα
ente ſolis: vt fugiat illuc homicida: q
τολῶν ἡλίου, φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονευτήν, ὃς ἂν
occiderit proximū nō ſciēs: & hic nō odio
φονεύσῃ τὸν πλησίον οὐκ εἰδώς, καὶ οὗτος οὐ μι
hēbat eū añ heri & tertiū. & fu
σῶν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ τρίτης. καὶ καταφεύ
giet in vnā vrbiū illaꝝ: & viuet.
ξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται.
boſor. ſolitudine in trā cāpeſtri rubem:
G τὴν βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ τοῦ ῥουβήμ,
& ramoth in galaad q eſt gad: &
καὶ τὴν ῥαμὼθ ἐν γαλαὰδ τῷ γαδδί, καὶ τὴν
golam in baſan q eſt manaſſe. iſta lex q᷑
γαυλὼν ἐν βασὰν τῷ μανασσῇ. οὗτος ὁ νόμος ὃν
propoſuit moyſes corā filijs iſrael:
παρέθετο μωυσῆς ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
& hec teſtimonia & iuſtificatiões &
καὶ ταῦτα τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ
iudicia: queſcūqꝫ ꝓcepit moyſes filijs
τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς
iſrael in ſolitudine: egreſſis ipſis de trā
ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς
egypti: in eo q trās iordanē: in val
αἰγύπτου, ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐν φά
le: prope domū phogor: in terra ſeon re
ραγγι, ἐγγὺς οἴκου φογώρ, ἐν γῇ σηὼν βα
gis amorreoꝝ: q hitabat in eſe
σιλέως τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσε
bon: quem
βών, ὃν

vt deleret natiões maximas & fortiores te in introitu tuo: & introduceret te: daretqꝫ tibi terrā earū in poſſeſſionē: ſicut cernis in pñti die. Scito ergo hodie & cogitato ĩ corde tuo: q dñs ipſe eſt deus in celo ſurſū & ĩ terra deorſum: & non ſit alius. Cuſtodi precepta eius atqꝫ mādata que ego precipio tibi: vt bene ſit tibi & filiis tuis poſt te: & ꝑmaneas multo tempore ſuper terrā quam dominus deus tuus daturus eſt tibi. Tunc ſeparauit moyſes tres ciuitates trans iordanē ad orientalem plagam: vt cōfugiat ad eas qui occiderit nolēs proximum ſuum: nec ſibi fuerit inimic⁹ ante vnum & alterū diem: & ad harū aliquā vrbiū poſſit euadere: boſor in ſolitudīe q̄ ſita eſt in terra cāpeſtri de tribu rubē: & ramoth in galaad que eſt ĩ tribu gad: & golā in baſan q̄ ē in tribu manaſſe. Iſta eſt lex quam propoſuit moyſes coram filiis iſrael: & hec teſtimōia & cerimonie atqꝫ iudicia que locutus eſt ad filios iſrael: q̃n egreſſi ſunt de egypto trans iordanem in valle contra fanum phogor: in terra ſeon regis ammorrei: qui habitauit in eſebō quem

Tex. Heb.	Primitiua heb.
להוריש גוים גדלים ועצמים	ירש
ממך מפניך להביאך לתת לך	מן פנה בוא נתן
את ארצם נחלה כיום הזה וידעת	
היום והשבת אל לבבך כי יהוה	
הוא האלהים בשמים ממעל ועל	שוב
הארץ מתחת אין עוד ושמרת	עלה
את חקיו ואת מצותיו אשר	צוה
אנכי מצוך היום אשר ייטב לך	יטב
ולבניך אחריך ולמען תאריך	ארך
ימים על האדמה אשר יהוה	יום
אלהיך נתן לך כל הימים אז	
יבדיל משה שלש ערים בעבר	בדל עיר
הירדן מזרחה שמש לנס שמה	זרח נוס
רוצח אשר ירצח את רעהו	רצח
בבלי דעת והוא לא שנא לו	ידע
מתמל שלשם ונס אל אחת מן	
הערים האל וחי את בצר	חיה
במדבר בארץ המישר לראובני	דבר ישר
ואת ראמת בגלעד לגדי	
ואת גולן בבשן למנשי וזאת	
התורה אשר שם משה לפני בני	ירה שום פנה
ישראל אלה העדת והחקים	עוד חקק
והמשפטים אשר דבר משה אל	שפט
בני ישראל בצאתם ממצרים	יצא
בעבר הירדן בגיא מול בית	
פעור בארץ סיחן מלך האמרי	
אשר יושב בחשבון אשר	ישב

Tranſl. Chal.

לתרכא עממין רברבין ותקיפין מינך מקדמך לאעלותך למיתן לך ית ארעהון אחסנא
כיומא הדין: ותידע יומא דין ותתוב ללבך ארי יוי הוא אלהא דשכינתיה בשמיא
מלעילא ועל ארעא מלרע לית עוד: ותיטר ית קימוהי וית פקודוהי דאנא מפקיד
לך יומא דין דייטב לך ולבנך בתרך ובדיל דתוריך יומין על ארעא דיוי אלהך יהיב
לך כל יומיא: בכן אפריש משה תלת קרוין בעיברא דירדנא מדנח שמשא: למערק
לתמן קטולא דיקטול ית חבריה בלא מדעיה והוא לא סני ליה מאתמלי ומדקמוהי
ויעירוק לחדא מן קרויא האילין ויתקיים: ית בצר במדברא בארעא מישרא לשיבטא
דראובן וית ראמות בגלעד לשיבטא דגד וית גולן במתנן לשיבטא דמנשה:
ודא אוריתא דסדר משה קדם בני ישראל: אילין סהדותא וקימיא ודיניא דמליל
משה עם בני ישראל במפקהון ממצרים: בעברא דירדנא בחילתא לקביל בית
פעור בארעא דסיחון מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון:

Interp. chal.

vt eiiceret populos magnos & fortiores te a facie tua: vt introduceret te: vt daret tibi terram eorum in poſſeſſionem ſicut in die hac. Et ſcies hodie & conuerteris in corde tuo quoniā dominus ipſe eſt deus: cuius maieſtas eſt in celo ſurſum & in terra deorſum: & non eſt alius. Et cuſtodies pacta eius & precepta eius que ego precipio tibi hodie: vt bene ſit tibi et filijs tuis poſt te & vt prolongētur dies tui ſuper terram quam dominus deus tuus dabit tibi omnibus diebus. Tunc ſeparauit moyſes tres ciuitates trans iordanē ad orientē ſolis: vt fugeret illuc homicida qui occiderit proximū ſuū ignoranter: & ipſe non oderat illum ab heri & nudiuſtertius. vt fugiat ad vnaz de ciuitatibus his & viuat: boſor in ſolitudīe ĩ terra cāpeſtri de tribu ruben: & ramoth in galaad de tribu gad: & golan in baſan de tribu manaſſe. Et iſta eſt lex quā propoſuit moyſes coram filijs iſrael. Hec ſunt teſtimonia & precepta & iudicia que locutus eſt moyſes cum filijs iſrael quando egreſſi ſunt de egypto trans iordanem in valle contra bethphogor in terra ſeon regis amorreorum qui habitabat in eſebon: quem

Primitiua chal.

מן עול נתן חסן
תוב
עלה ארע נטר
קום פקד ארך
פרש קרה דנח
ערק קטל ידע
תמל קמא אחד
קום חבר שרא
קום דון נפק

הִכָּה מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם — נָכָה
מִמִּצְרָיִם׃ וַיִּירְשׁוּ אֶת אַרְצוֹ
וְאֶת אֶרֶץ עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן שְׁנֵי — יָרַשׁ שָׁנָה
מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן מִזְרַח שָׁמֶשׁ׃ מֵעֲרֹעֵר
אֲשֶׁר עַל שְׂפַת נַחַל אַרְנֹן — שָׂפָה
וְעַד הַר שִׂיאֹן הוּא חֶרְמוֹן׃ וְכָל
הָעֲרָבָה עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה
וְעַד יָם הָעֲרָבָה תַּחַת אַשְׁדֹּת
הַפִּסְגָּה׃
Ca. v. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה
אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם — קָרָא אָמַר
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת הַחֻקִּים
וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי
דֹּבֵר בְּאָזְנֵיכֶם הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם
אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשֹׂתָם׃ יְהוָה — עָשָׂה
אֱלֹהֵינוּ כָּרַת עִמָּנוּ בְּרִית בְּחֹרֵב׃ — כָּרַת
לֹא אֶת אֲבֹתֵינוּ כָּרַת יְהוָה אֶת
הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אִתָּנוּ אֲנַחְנוּ
אֵלֶּה פֹה הַיּוֹם כֻּלָּנוּ חַיִּים׃
פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר יְהוָה עִמָּכֶם — פָּנָה
בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃ אָנֹכִי עֹמֵד
בֵּין יְהוָה וּבֵינֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא
לְהַגִּיד לָכֶם אֶת דְּבַר יְהוָה כִּי — נָגַד
יְרֵאתֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא עֲלִיתֶם — יָרֵא עָלָה
בָּהָר לֵאמֹר׃ אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם — יָצָא
מִבֵּית עֲבָדִים׃ לֹא יִהְיֶה לְךָ — הָיָה

Trāſla. B. Hiero.

percuſſit moyſes. Filii quoqꝫ iſrael egreſſi ex egypto poſſederūt terram eius: & terram og regis baſan duorum regum ammorreorū qui erant trans iordanem ad ſolis ortum ab aroer que ſita eſt ſuper ripā torrentis arnon vſqꝫ ad montē ſeon qui eſt & hermon omnem planitiem trans iordanē ad orientalē plagam vſqꝫ ad mare ſolitudinis & vſqꝫ ad radices montis phaſga. Cap. 5.

Vocauitqꝫ moyſes omnē iſraelem & dixit ad eum. Audi iſrael cerimonias atqꝫ iudicia que ego loquor in auribus vr̄is hodie. Diſcite ea & opere complete. Dominus deus noſter pepigit nobiſcum fedus in oreb. Non cum patribus noſtris iniit pactum: ſed nobiſcū: qui in preſentiarū ſumus & viuimus. Facie ad faciē locutus eſt nobis in mōte de medio ignis: Ego ſeqſter & medius fui inter dominum & vos in tempore illo: vt anūciarē vobis verba eius. Timuiſtis enī ignem: & non aſcendiſtis in montem. Et ait. Ego dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo ſeruitutis. Non habebis

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

percuſſit moyſes ⁊ filii iſrael: egreſſis ip
ἐπάταξε μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἐξελθόντων αὐ
ſis de terra egypti. poſſederūt terrā e
τῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐ
ius: ⁊ terrā og regis baſan: duoꝝ
τοῦ, καὶ τὴν γῆν ὢγ βασιλέως τῆς βασὰν, δύο
regum amorreoꝝ: q̄ erāt trās ior
βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορ
danē ad ortū ſolis ab aroer: q̄ eſt in
δάνου κατ᾽ ἀνατολὰς ἡλίου ἀπὸ ἀροήρ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ
ripa torrētis arnō: ⁊ in mōte
χείλους χειμάρρου ἀρνών, καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ
ſeō: qui eſt hermō: oēm araba trās
σηών, ὅ ἐστιν ἀερμών, πᾶσαν τὴν ἀραβὰ πέραν
iordanē ad ortum ſolis ſub aſedoth
τοῦ ἰορδάνου κατ᾽ ἀνατολὰς ἡλίου ὑπὸ ἀσηδὼθ
eccíſum.
τὴν λαξευτήν.

Ca. 5.

Et vocauit moyſes oēs iſrael: ⁊ di
Καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντα ἰσραὴλ, καὶ εἶ
xit ad eos: audi iſrael iuſtificatiōes
πε πρὸς αὐτούς, ἄκουε ἰσραὴλ τὰ δικαιώματα
⁊ iudicia: q̄cūqꝫ ego loquor in aurib⁹
καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐγὼ λαλῶ ἐν τοῖς ὠσὶν
vr̄is in die hac. ⁊ diſcetis ea:
ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ μαθήσεσθε αὐτά,
⁊ cuſtodietis facere ea. dn̄s de⁹ nr̄
καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν αὐτά. κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν
pepigit ad vos pactū in oreb. nō
διέθετο πρὸς ὑμᾶς διαθήκην ἐν χωρήβ. οὐχὶ
pr̄ib⁹ vr̄is diſpoſuit dn̄s teſtamētū
τοῖς πατράσιν ὑμῶν διέθετο κύριος τὴν διαθήκην
hoc: ſed ad vos. vos āt oēs hic
ταύτην, ἀλλ᾽ ἢ πρὸς ὑμᾶς. ὑμεῖς δὲ πάντες ὧδε
viuētes hodie. facie ad faciem lo
ζῶντες σήμερον. πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐ
cutus ē dn̄s ad vos in mōte de medio
λάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου
ignis. ⁊ ego ſtetī inter dn̄m ⁊
τοῦ πυρός. κἀγὼ εἱστήκειν ἀναμέσον κυρίου καὶ
inter vos in tēpore illo vt annūciarē
ἀναμέσον ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναγγεῖλαι
vobis v̄ba dn̄i: qm̄ timuiſtis a fa
ὑμῖν τὰ ῥήματα κυρίου, ὅτι ἐφοβήθητε ἀπὸ προ
cie ignis: ⁊ nō aſcēdiſtis in mōtē:
σώπου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρος,
dicens: ego ſū dn̄s de⁹ tu⁹: q̄ edu
λέγων, ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὁ ἐξαγα
xi te de terra egypti ex domo ſeruitutis. nō — Exo. 14.a. ps. 80
γών σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας, οὐκ
erūt tibi
ἔσονταί σοι

A

Tranſla. Chal.

וּקְטַל מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפַּקְהוֹן מִמִּצְרָיִם׃ וִירִתוּ יָת אַרְעֵיהּ וְיָת אַרְעָא דְּעוֹג מַלְכָּא
דְּמַתְנַן תְּרֵין מַלְכֵי אֱמוֹרָאֵי דִּי בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדְנַח שִׁמְשָׁא׃ מֵעֲרוֹעֵר דִּי עַל כֵּיף
נַחְלָא דְאַרְנוֹן וְעַד טוּרָא דְשִׂיאוֹן הוּא חֶרְמוֹן׃ וְכָל מֵישְׁרָא דִּבְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדִּינְחָא
וְעַד יַמָּא דְמֵישְׁרָא תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ מֵרָמָתָא׃ Ca. v. וּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל
יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יָת קְיָמַיָּא וְיָת דִּינַיָּא דַּאֲנָא מְמַלֵּיל קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא
דֵין וְתֵילְפוּן יָתְהוֹן וְתִטְּרוּן לְמֶעְבַּדְהוֹן׃ יְיָ אֱלָהַנָא גְּזַר עִמַּנָא קְיָם בְּחוֹרֵב׃ לָא עִם
אֲבָהָתַנָא גְּזַר יְיָ יָת קְיָמָא הָדָא אֱלָהֵין עִמַּנָא אֲנַחְנָא אִלֵּין הָכָא יוֹמָא דֵין כֻּלַּנָא
קַיָּמִין׃ מַמְלַל עִם מַמְלַל מַלֵּיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אִישָׁתָא׃ אֲנָא הֲוֵיתִי קָאֵים בֵּין
מֵימְרָא דַייָ וּבֵינֵיכוֹן בְּעִדָּנָא הַהוּא לְחַוָּאָה לְכוֹן יָת פִּתְגָמָא דַייָ אֲרֵי דְחֶלְתּוּן מִן קֳדָם
אִישָׁתָא וְלָא סְלֵקְתּוּן בְּטוּרָא לְמֵימַר׃ אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ דְּאַפֵּקְתָּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם
מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ לָא יְהֵי לָךְ

Primitiua chal.

יְרַת
דְּנַח
שְׁרָא
שְׁפַךְ
קוּם דוּן מַלֵּל
אֲלַף נְטַר עֲבַד
הֲוָה קוּם
אֲמַר חֲזָה
נְפַק הֲוָה

Interp. chal.

occidit moyſes ⁊ filii iſrael cū egrederētur de terra egypti: ⁊ poſſederūt terrā ei⁹ ⁊ terrā og regis baſan duorū regum amorreoꝝ qui erant trans iordanē ad orientē ſolis: ab aroer q̄ eſt ſup ripam torrētis arnō ⁊ vſqꝫ ad montē ſeon qui eſt hermon: ⁊ omnē planiciē que eſt trans iordanē ad orientē ⁊ vſqꝫ ad mare quod eſt in planicie ⁊ vſqꝫ ad radices collis. Ca. 5.

Et vocauit moyſes oēm iſraelē ⁊ dixit eis. Audi iſrael pacta ⁊ iudicia que ego loquor corā vobis hodie: ⁊ diſcetis ea ⁊ obſeruabitis vt faciatis ea. dn̄s deus noſter pepigit nobiſcū pactū in oreb. non cum patribus nr̄is pepigit dn̄s pactū iſtud: ſed nobiſcum qui ſumus hic hodie omnes nos viui. verbū verbo locutus eſt dn̄s vobiſcū in monte de medio ignis: ego ſtabam inter verbum dn̄i ⁊ vos in tēpore illo: vt nunciarem vobis verbū domini: timuiſtis enim a facie ignis ⁊ non aſcendiſtis in montem. et ait. Ego dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo ſeruitutis. non ſit tibi

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

dii alii: pter me. nō facies tibi ipſi ſcul
θεοὶ ἕτεροι, πλὴν ἐμοῦ. οὐ ποιήσεις σεαυτῷ γλυ
ptile neqꝫ ōis ſimilitudinē: q̄cūqꝫ in celo ſurſū
πτὸν οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω
⁊ q̄cūqꝫ in t̄ra deorſū ⁊ q̄cūqꝫ in aqua ſub
καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τῷ ὕδατι ὑποκάτω
t̄ra. nō adorabis ea: neqꝫ ſeruies
τῆς γῆς. οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύ
eis: qm̄ ego ſū dn̄s de⁹ tu⁹: de⁹ ze
σεις αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζη — Exo. 34.a.
lotes: reddens peccata patrū in filios — Math. 4.
λωτής, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα
in tertiā ⁊ quartā gn̄atiōes odiētib⁹ me:
ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί με,
⁊ faciēs miaꝫ in milia diligētib⁹ me:
καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με,
⁊ cuſtodiētib⁹ p̄cepta mea. nō accipies
καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου. οὐ λήψῃ
nomē dn̄i dei tui in vanū. nō .n.
τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. οὐ γὰρ
mūdabit dn̄s accipiētē nomē ei⁹
μὴ καθαρίσει κύριος τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐ — Exo. 10.
in vanū. cuſtodi diē ſab
τοῦ ἐπὶ ματαίῳ. φύλαξαι τὴν ἡμέραν τῶν σαβ
batoꝝ vt ſctifices illū: quēadmodū p̄cepit tibi
βάτων ἁγιάζειν αὐτήν, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι
dn̄s deus tu⁹. ſex dies opaberis: ⁊ facies
κύριος ὁ θεός σου. ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιήσεις
oia opa tua: at die ſeptimo
πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
ſabbata dn̄o deo tuo. nō facies in eo
σάββατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ
oē op⁹ tu ⁊ filius tuus ⁊ filia tua:
πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου,
ſeru⁹ tu⁹ ⁊ ancilla tua: bos tuus ⁊ ſub
ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑπο
iugale tuū: ⁊ oē iumētū tuū: ⁊ peregrinus
ζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ
habitās in te: vt quieſcat ſeru⁹ tuus ⁊
παροικῶν ἐν σοί, ἵνα ἀναπαύσηται ὁ παῖς σου καὶ
ancilla tua ſicut ⁊ tu. ⁊ recordaberis qm̄ ſer — Exo. 10.
ἡ παιδίσκη σου ὥσπερ καὶ σύ. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέ — Mar. 12.a.
uus fuiſti in t̄ra egypti: ⁊ aduxit te dn̄s
της ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ — Math. 17.a.
deus tuus inde in manu forti ⁊ in brachio
θεός σου ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι
excelſo. pp̄ hoc p̄cepit tibi dn̄s deus tuus:
ὑψηλῷ. διὰ τοῦτο συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου,
vt cuſtodias tu diē ſabbatoꝝ
ὥστε φυλάσσεσθαί σε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων
⁊ ſctifices illū. honora p̄rem tuū ⁊ m̄rē
καὶ ἁγιάζειν αὐτήν. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα
tuā quēadmodū p̄cepit tibi dn̄s deus tuus:
σου ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου,

A

B

Trāſla. B. Hiero.

deos alienos in cōſpectu meo. Non facies tibi ſculptile nec ſimilitudinē oīm que in celo ſunt deſuper: & que in terra deorſum: & que verſātur in aquis ſub terra. Non adorabis ea: & non coles. Ego enī ſū dn̄s deus tuus: deus emulator reddēs iniquitatē patrum ſuper filios in tertiā & quartā gn̄ationē his q oderūt me: & faciēs miām in multa milia diligētibus me & cuſtodiētibus precepta mea. Non vſurpabis nomen dei tui fruſtra: quia non erit impunitus qui ſup re vana nomē eius aſſūpſerit. Obſerua diem ſabbati vt ſctifices eū: ſicut p̄cepit tibi dominus deus tuus. Sex diebus opaberis: & facies oīa opa tua. Septimus dies ſabbati ē .i. requies dn̄i dei tui. Non facies in eo quicquam operis tu & filius tuus & filia: ſeruus & ancilla bos & aſinus & omne iumentum tuū: & peregrinus qui ē ītra portas tuas: vt requieſcat ſeruus & ancilla tua ſicut & tu. Memēto q & ipſe ſeruieris in egypto: & eduxerit te inde dominus deus tuus in manu forti & brachio extento. Idcirco precepit tibi vt ſeruares diem ſabbati. Honora patrem tuum & matrem: ſicut p̄cepit tibi dominus deus tu⁹:

אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי׃ לֹא — פָּנָה
תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל כָּל תְּמוּנָה אֲשֶׁר — עָשָׂה מוּן
בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ — עָלָה
מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ׃
לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם — שָׁחָה עָבַד
כִּי אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא
פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל
שִׁלֵּשִׁים וְעַל רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃
וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי
וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי׃ לֹא תִשָּׂא אֶת — צָוָה נָשָׂא
שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא
יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת — נָקָה
שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃ שָׁמוֹר אֶת יוֹם — שָׁמַר
הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה — צָוָה
אֱלֹהֶיךָ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ — שֵׁשׁ יוֹם עָשָׂה
כָּל מְלַאכְתֶּךָ׃ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל
מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ — בָּנָה
וַאֲמָתֶךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל — אָמָה
בְּהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ — גּוּר
לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ׃ — נוּחַ
וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ — הָיָה
מִצְרַיִם וַיֹּצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה עַל — נָטָה
כֵּן צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת — עָשָׂה
יוֹם הַשַּׁבָּת׃ כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת
אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

Tranſla. Chal.

אֱלָהּ אוּחְרָן בַּר מִנִּי׃ לָא תַעֲבֵד לָךְ צְלֵם כָּל דְּמוּת דִּי בִשְׁמַיָּא מִלְּעֵלָּא וְדִי בְאַרְעָא
מִלְּרַע וְדִי בְמַיָּא מִלְּרַע לְאַרְעָא׃ לָא תִסְגּוּד לְהוֹן וְלָא תִפְלְחִנּוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ
אֵל קַנָּא מַסְעַר חוֹבֵי אֲבָהָן עַל בְּנִין מָרָדִין עַל דָּר תְּלִיתַאי וְעַל דָּר רְבִיעַאי לְסָנְאַי כַּד
מַשְׁלְמִין בְּנַיָּא לְמִחְטֵי בָּתַר אֲבָהָתְהוֹן׃ וְעָבֵד טֵיבוּ לְאַלְפֵי דָרִין לְרָחֲמַי וּלְנָטְרֵי
פִקּוֹדַי׃ לָא תֵימֵי בִשְׁמָא דַייָ אֱלָהָךְ לְמַגָּנָא אֲרֵי לָא יְזַכֵּי יְיָ יָת דְּיֵימֵי בִשְׁמֵיהּ
לְשִׁקְרָא׃ טַר יָת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְקַדָּשׁוּתֵיהּ כְּמָא דְפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃ שִׁתָּא יוֹמִין תִּפְלַח
וְתַעְבֵּיד כָּל עֲבִידְתָּךְ׃ וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבְּתָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תַעְבֵּיד כָּל עֲבִידָא
אַתְּ וּבְנָךְ וּבְרַתָּךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָךְ וְתוֹרָךְ וַחֲמָרָךְ וְכָל בְּעִירָךְ וְגִיּוֹרָךְ דִּי בְקִרְוָךְ בְּדִיל דִּינוּחַ
עַבְדָּךְ וְאַמְתָךְ כְּוָתָךְ׃ וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָּא הֲוֵיתָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְאַפְּקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ
מִתַּמָּן בְּיַד תַּקִּיפָא וּבִדְרָעָא מְרָמָא עַל כֵּן פַּקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶעְבַּד יָת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא׃
יַקַּר יָת אֲבוּךְ וְיָת אִמָּךְ כְּמָא דְפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃

Interp. chal.

alius deus preter me. Non facies tibi imaginē nec omnē ſimilitudinē eoꝝ que in celis ſurſum ⁊ que in terra ſunt deorſum: ⁊ que in aq̄s ſunt ſub terra. Non adorabis ea neqꝫ coles ea: qm̄ ego dn̄s deus tu⁹ deus zelotes: viſitās peccata patrū ſup filios rebelles in tertiam ⁊ quartā generationē his qui oderunt me: quando filii ſequūtur peccata patrū ſuoꝝ. Et faciens miſericordiā in mille generationib⁹ diligentibus me et cuſtodiētibus precepta mea. Non iurabis per nomen dn̄i dei tui fruſtra: q: nō iuſtificabit dn̄s illū qui iurauerit p nomē eius in vanū. Obſerua diē ſabbati vt ſanctifices illū: ſicut precepit tibi dn̄s deus tuus. Sex dieb⁹ operaberis: ⁊ facies oē opus tuū. Septimus aūt dies ſabbatū eſt corā dn̄o. non facies omne opus tu ⁊ filius tuus ⁊ filia tua ⁊ ſeruus tuus ⁊ ancilla tua ⁊ bos tuus ⁊ aſinus tuus ⁊ omne iumentū tuū et peregrinus tu⁹ qui eſt in vrbibus tuis: vt quieſcat ſeruus tuus ⁊ ancilla tua ſicut tu. Et recordaberis q ſeruus fuiſti in terra egypti: ⁊ eduxit te dn̄s deus tu⁹ inde in manu forti ⁊ in brachio excelſo: ppterea precepit tibi dn̄s deus tu⁹ vt ſerues diē ſabbati. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā: ſicut p̄cepit tibi dn̄s de⁹ tuus:

Primitiua chal.

עֲבַד דְּמָה
אֲרַע סְגַד פְּלַח
סְעַר דּוּר
שְׁלַם חֲטָא
אוֹם זְכָה
נְטַר
אַמְּהָ נוּר קְרָה
נְחַת דְּכַר הֲוָה
נְפַק רְמַם עֲבַד

Ter. Heb.

למען יאריכן ימיך ולמען ייטב
לך על האדמה אשר יהוה אלהיך
נתן לך׃ לא תרצח׃ ולא תנאף׃
ולא תגנב׃ ולא תענה ברעך עד
שוא׃ ולא תחמד אשת רעך
ולא תתאוה בית רעך שדהו
ועבדו ואמתו שורו וחמרו וכל
אשר לרעך׃ את הדברים האלה
דבר יהוה אל כל קהלכם בהר מתוך
האש הענן והערפל קול גדול ולא
יסף ויכתבם על שני לחת אבנים
ויתנם אלי׃ ויהי כשמעכם את הקול
מתוך החשך וההר בער באש
ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם
וזקניכם׃ ותאמרו הן הראנו יהוה
אלהינו את כבדו ואת גדלו ואת קלו
שמענו מתוך האש היום הזה ראינו
כי ידבר אלהים את האדם וחי׃
ועתה למה נמות כי תאכלנו האש
הגדלה הזאת אם יספים אנחנו
לשמע את קול יהוה אלהינו עוד
ומתנו׃ כי מי כל בשר אשר
שמע קול אלהים חיים מדבר
מתוך האש כמנו ויחי׃ קרב אתה
ושמע את כל אשר יאמר יהוה
אלהינו ואת תדבר אלינו את כל
אשר ידבר יהוה אלהינו אליך

Pritiua heb.

ארך יום יטב
רצח נאף
גנב ענה רעה
עד חמד איש
אוה
אמה
גדל
כתב שנה לוח
נתן היה
אמר ראה
קול
ראה
דבר חיה
מות אכל
מות
דבר
כסו חיה
אמר

Trãſla. B. Hiero.

vt longo viuas tempore: & bene ſit tibi in terra quam dominus deus tuus daturus eſt tibi. Non occides. neq; mechaberis. furtúq; nõ facies. Nec loquaris contra pximũ tuũ falſũ teſtimoniũ. Nõ concupiſces vxorẽ pximi tui. Nõ domũ. nõ agrum. nõ ſeruũ. nõ ancillam. nõ bouẽ. nõ aſinũ: & vniuerſa q̃ illius ſũt. hec verba locutus ẽ dñs ad oẽs multitudinẽ veſtrã in mõte de medio ignis & nubis & caliginis voce magna nihil addens amplius. & ſcripſit ea in duabus tabulis lapideis q̃s tradidit mihi. Vos ãt poſtq̃ audiſtis vocẽ de medio tenebrarum & mõtem ardere vidiſtis: acceſſiſtis ad me oẽs pricipes tribuum & maiores natu atq; dixiſtis. Ecce oñdit nobis dñs deus nr̃ maieſtatẽ & magnitudinem ſuã. Vocẽ ei eius audiuimus de medio ignis: & probauimus hodie q̃ loquẽte deo cũ homine vixerit hõ. Cur ergo moriemur & deuorabit nos ignis hic maximus? Si ei audierimus vltra vocẽ dñi dei noſtri: moriemur. Quid eſt oĩs caro vt audiat vocẽ dei viuentis: qui de medio ignis loquitur: ſicut nos audiuim⁹ & poſſit viuere? Tu magis accede & audi cuncta que dixerit dominus deus noſter tibi. loquerisq; ad nos:

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

vt bñ tibi ſit & lõgeuus ſis ſup terrã:
ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς,
quã dñs deus tuus dat tibi. nõ occides. neq; me-
ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. οὐ φονεύσεις. οὐδὲ μοι-
chaberis. nõ furaberis. nõ mẽdaciũ teſtificaberis cõtra
χεύσεις. οὐ κλέψεις. οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ
proximũ tuũ teſtimoniũ falſuz. nõ cõcupi-
τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ. οὐκ ἐπιθυμή-
ſces vxorẽ proximi tui. nõ cõcupiſces
σεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. οὐκ ἐπιθυμήσεις
domũ proximi tui: neq; agrũ eius:
τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ,
neq; ſeruũ eius: neq; ancillã eius:
οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ,
neq; bouẽ eius: neq; ſubiugale eius: ne-
οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔ-
q; oĩs iumẽti eius: neq; oĩa q̃cũq; proxi-
τε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε πάντα ὅσα τῷ πλησί-
mi tui ſũt. Vba hec locutus ẽ dñs ad om-
ον σού ἐστι. τὰ ῥήματα ταῦτα ἐλάλησε κύριος πρὸς πᾶ-
nẽ cõgregationẽ vrãz in mõte de medio ignis.
σαν συναγωγὴν ὑμῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός.
tenebre caligo pcella vox magna & nõ addi-
σκότος γνόφος θύελλα φωνὴ μεγάλη καὶ οὐ προσέ-
dit. & ſcripſit ea in duab⁹ tabulis lapideis: &
θηκε. καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας, καὶ
dedit mihi. & factũ ẽ poſtq̃ audiuiſtis vocẽ de
ἔδωκεν ἐμοί. καὶ ἐγένετο ὡς ἠκούσατε τῆς φωνῆς ἐκ
medio ignis: & mõs cõburebat igne: & ac-
μέσου τοῦ πυρός, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρί, καὶ προ-
ceſſiſtis ad me oẽs pncipes tribuũ
σήλθατε πρός με πάντες οἱ ἡγούμενοι τῶν φυλῶν,
vrãz: & ſenatus vr̃: & dixiſtis: ecce oſtẽ-
ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν, καὶ ἐλέγετε, ἰδοὺ ἔδει-
dit nobis dñs deus nr̃ glĩa ſuã: & vocẽ
ξεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τὴν φωνὴν
ei⁹ audiuimus de medio ignis. in die hac
αὐτοῦ ἠκούσαμεν ἐκ μέσου τοῦ πυρός. ἐν τῇ ἡμέρα ταύ-
cognouimus q̃ loq̃tur deus ad hoĩez: & viuet.
τῃ οἴδαμεν ὅτι λαλήσει ὁ θεὸς πρὸς ἄνθρωπον, καὶ ζήσεται.
& nũc ne forte moriamur: q̃m deuorabit nos
καὶ νῦν μήποτε ἀποθάνωμεν, ὅτι ἐξαναλώσει ἡμᾶς
ignis magnus hic: ſi addimus audire nos
τὸ πῦρ τὸ μέγα τοῦτο, ἐὰν προσθῶμεν ἀκοῦσαι ἡμεῖς
vocẽ dñi dei nr̃i adhuc & morie-
τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἔτι καὶ ἀποθανού-
mur. q̃ eñi caro q̃ audiuit vocẽ dei viuẽ-
μεθα. τίς γὰρ σὰρξ ἥτις ἤκουσε φωνὴν θεοῦ ζῶν-
tis loq̃ntis de medio ignis: ſicut nos &
τος λαλοῦντος ἐκ μέσου τοῦ πυρός, ὡς ἡμεῖς καὶ
viuet? accede tu & audi oĩa q̃cũq;
ζήσεται; πρόσελθε σὺ καὶ ἄκουσον πάντα ὅσα ἂν
dixerit dñs deus nr̃ ad te:
εἴπῃ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρός σέ,

Math. 5.c. ro. 13.b

C

D

Transla. Chal.

בדיל דיורכון יומך ובדיל דייטב לך על ארעא דיי אלהך יהיב לך׃ לא תקטול נפש׃
לא תגוף׃ ולא תגנוב׃ ולא תסהיד בחברך סהיד שקר׃ ולא תחמד איתת חברך׃
ולא תירוג ביתא דחברך חקליה ועבדיה ואמתיה ותוריה וחמריה וכל די לחברך׃
ית פתגמיא האילין מליל יי עם כל קהלכון בטורא מגו אישתא עננא ואמיטתא
קל רב ולא פסק וכתבינון על תרין לוחי אבניא ויהבינון לי׃ והוה כשמעכון ית קלא
מגו חשוכא וטורא בער באישתא וקרבתון לותי כל רישי שבטיכון וסביכון׃
ואמרתון הא אחזינא יי אלהנא ית יקריה וית רבותיה וית קל מימריה שמענא
מגו אישתא יומא דין חזינא ארי ממליל יהוה עם אנשא ומתקיים וכען למה נמות
ארי תיכלינא אישתא רבתא הדא אם מוסיפין אנחנא למשמע ית קל מימרא דיי
אלהנא עוד מיתין אנחנא׃ ארי מן כל בישרא דשמע ית קל מימרא דיי קימא
ממליל מגו אישתא כותנא ויתקיים׃ קרב את ותקביל ית כל דיימר יי אלהנא
ואת תמליל עמנא ית כל די ימליל יהוה אלהנא עימך׃

Pritiua chal.

ארך יטב קטל
גוף גנב סהד
חמד רגג אמה
אלה
רבב
ראש שוב חוה
רבב אמר
מלל קום מות
אכל רבב יסף
שמע מות קום
קבל אמר

Interp. chal.

vt prolongẽtur dies tui: & vt bene ſit tibi ſuper terra quaz dñs deus tuus dabit tibi. Non occides animã. Non adulterabis: neq; furaberis: neq; teſtificaberis cõtra proximũ tuũ teſtimoniũ falſum. Neq; cõcupiſces vxorẽ proximi tui: nec deſideres domũ proximi tui neq; agrum eius neq; ſeruũ eius neq; ancillã eius nec bouẽ eius nec aſinum eius: neq; oĩa que ſunt proximi tui. Hec verba locutus eſt dñs cuz omni eccleſia veſtra in monte de medio ignis & nubis & caliginis voce magna & non ceſſauit. Et ſcripſit ea ſup duas tabulas lapideas: & dedit eas mihi. Et factũ eſt cum audiſſetis vocẽ de medio tenebrarũ & montem ardentẽ igni: acceſſiſtis ad me oẽs principes tribuũ veſtrarum & ſenes veſtri & dixiſtis. Ecce oſtendit nobis dñs deus noſter gloriã ſuã & magnitudinẽ ſuã: vocẽq; verbi ei⁹ audiuimus de medio ignis. Hodie vidimus q̃ loquitur dñs cum homine & viuit. et nunc cur moriemur? quia deuorabit nos ignis magnus iſte. Si addiderimus nos vltra audire vocem verbi dñi dei noſtri: moriemur. quoniã quid eſt oĩs caro vt audiat vocẽ verbi dei viui loquẽtis de medio ignis ſicut nos & viuere poſſit? Accede tu & ſuſcipe omnia que dixerit dñs de⁹ noſter: & tu loqueris nobis omnia que locutus fuerit dominus deus noſter tecum:

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

& tu loq̃ris ad nos oĩa q̃cũq; loq̃tur
καὶ σὺ λαλήσεις πρὸς ἡμᾶς πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ
dñs deus nr̃ ad te: & audiem⁹ & facie-
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς σέ, καὶ ἀκουσόμεθα καὶ ποιή-
mus. & audiuit dñs vocẽ ſermonũ vr̃m lo-
σομεν. καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν λα-
q̃ẽtiũ ad me. & dixit dñs ad me: audiui
λούντων πρός με. καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἤκουσα τὴν
vocẽ ſermonũ populi huius: q̃cũq; locuti ſũt
φωνὴν τῶν λόγων τοῦ λαοῦ τούτου, ὅσα ἐλάλησαν
ad te recte oĩa q̃cũq; dicta ſũt. q̃s dabit eſ-
πρός σε ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλαλήθη. τίς δώσει εἶ-
ſe ſic cor illoꝝ in ipſis: vt time-
ναι οὕτως τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ὥστε φοβεῖ-
ant me: & cuſtodiãt pcepta mea oĩb⁹
σθαί με, καὶ φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου πάσας
dieb⁹: vt bñe ſit eis & filiis eoꝝ in
τὰς ἡμέρας, ἵνα εὖ ᾖ αὐτοῖς καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν δι'
ſeĉlm. vade: dic eis: reuertimini vos
αἰῶνος. βάδισον, εἶπον αὐτοῖς, ἀποστράφητε ὑμεῖς
in domos vr̃as: tu ãt hic ſta mecũ: &
εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν, σὺ δὲ αὐτοῦ στῆθι μετ' ἐμοῦ, καὶ
loquar ad te oĩa mãdata & iuſtifica-
λαλήσω πρός σε πάσας τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ δικαιώ-
tiones & iudicia: q̃cũq; docebis eos. &
ματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα διδάξεις αὐτούς. καὶ
faciant ſic in t̃ra: quã ego do eis
ποιείτωσαν οὕτως ἐν τῇ γῇ, ἣν ἐγὼ δίδωμι αὐτοῖς
in ſorte. & cuſtodietis facere queadmodũ pcepit
ἐν κλήρῳ. καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν ὃν τρόπον ἐνετείλα-
tibi dñs de⁹ tu⁹. nõ declinabis ad dextrã neq; ad ſi-
τό σοι κύριος ὁ θεός σου. οὐκ ἐκκλινεῖς δεξιὰ οὐδὲ ἀρι-
niſtrã ſcd̃z oẽs viã: quã pcepit dñs de⁹
στερὰ κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἐνετείλατο κύριος ὁ θεός
tu⁹ tibi ãbulare in ea: vt requiẽ det tibi:
σου σοὶ πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, ὅπως καταπαύσῃ σε,
& bñ tibi ſit: & longeui ſitis ſup t̃rã: q̃
καὶ εὖ σοι ᾖ, καὶ μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἣν
poſſidebitis.
κληρονομήσετε.

Ca. 6.

Et hec mandata & iuſtificatiões &
Καὶ αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ
iudicia q̃cũq; pcepit dñs de⁹ nr̃ vt docerẽ vos
κρίματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν διδάξαι ὑμᾶς
vt faciatis ſic in terra in quã vos pergitis illuc
ποιεῖν οὕτως ἐν τῇ γῇ, εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ
poſſidẽdã: vt timeatis dñm deũ nr̃m. cuſtodi-
κληρονομῆσαι, ἵνα φοβῆσθε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. φυλάσσε-
te oẽs iuſtificatiões eius & pcepta ei⁹:
σθε πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,
q̃ ego pcipio tibi hodie: tu & filij tui &
ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ
filij filioꝝ tuoꝝ oĩb⁹ dieb⁹ vite tue:
οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου,

Infra, 17.b.

A

D

Trãſla. B. Hiero.

& nos audiẽtes faciemus ea. Quod cũ audiſſet dominus ait ad me. Audiui vocẽ verborum populi huius que locuti ſũt tibi. Bene oĩa ſunt locuti. Quis det talem eos habere mentem vt timeant me & cuſtodiant vniuerſa mandata mea in oĩ tempore: vt bene ſit eis & filiis eorum in ſẽpiternũ. Vade ergo & dic eis. Reuertimini in tẽtoria veſtra. Tu vero hic ſta mecũ & loquar tibi oĩa mãdata mea & cerimonias atq; iudicia: que docebis eos vt faciant ea in terra quam dabo illis in poſſeſſionẽ. Cuſtodite igitur & facite que precepit dominus deus vobis. Non declinabitis neq; ad dexterã neq; ad ſiniſtrã ſed per viam quã precepit dñs deus veſter ambulabitis: vt viuatis & bene ſit vobis: & protelentur dies veſtri in terra poſſeſſiõis vr̃e. Ca. 6.

Hec ſunt pcepta & cerimonie atq; iudicia que mandauit dominus deus veſter vt docerem vos vt faciatis ea in terra ad quam tranſgredimini poſſidẽdã: vt timeas dñm deum tuũ: & cuſtodias omnia mandata & precepta eius que ego precipio tibi & filiis ac nepotibus tuis cũctis diebus vite tue

Ter. Heb.

ושמענו ועשינו׃ וישמע יהוה
את קול דבריכם בדברכם אלי
ויאמר יהוה אלי שמעתי את
קול דברי העם הזה אשר דברו
אליך היטיבו כל אשר דברו׃ מי
יתן והיה לבבם זה להם ליראה
אתי ולשמר את כל מצותי כל
הימים למען ייטב להם ולבניהם
לעלם׃ לך אמר להם שובו לכם
לאהליכם׃ ואתה פה עמד עמדי
ואדברה אליך את כל המצוה
והחקים והמשפטים אשר תלמדם
ועשו בארץ אשר אנכי נתן להם
לרשתה׃ ושמרתם לעשות כאשר
צוה יהוה אלהיכם אתכם לא
תסרו ימין ושמאל׃ בכל הדרך
אשר צוה יהוה אלהיכם אתכם
תלכו למען תחיון וטוב לכם
והארכתם ימים בארץ אשר
תירשון׃ וזאת המצוה
Cap. vi.
החקים והמשפטים אשר צוה
יהוה אלהיכם ללמד אתכם
לעשות בארץ אשר אתם עברים
שמה לרשתה׃ למען תירא את
יהוה אלהיך לשמר את כל חקתיו
ומצותיו אשר אנכי מצוך אתה
ובנך ובן בנך כל ימי חייך

Pritiua heb.

עשה שמע
יטב
נתן
צוה
יום יטב
ילך
דבר צוה
חקק שפט
למד עשה
ירש
סור ימן
ילך חיה
ארך ירש
צוה
עשה
ירא
צוה
חיה

Transla. Chal.

ונקביל ונעביד׃ ושמיע קדם יי ית קל פתגמיכון כד מלילתון עמי ואמר יי לי שמיע
קדמי ית קל פתגמי עמא הדין דמלילו עמך אתקינו כל דמלילו׃ לוי דיהי ליבא הדין
להון למדחל יתי ולמיטר ית כל פיקודי כל יומיא בדיל דיוטב להון ולבניהון לעלם׃
איזיל אמר להון תובו לכון למשכניכון׃ ואת הכא קום קדמי ואימליל עימך
ית כל תפקידתא וקימיא ודיניא דתליפינון ויעבדון בארעא דאנא יהיב להון
למירתה׃ ותטרון למעבד כמא דפקיד יי אלהכון יתכון לא תסטון לימינא
ולשמלא׃ בכל אורחא דפקיד יי אלהכון יתכון תהכון בדיל דתיחון וייטב לכון
ותורכון יומין בארעא דתירתון׃ Ca. vi. ודא תפקידתא וקימיא
ודיניא דפקיד יהוה אלהכון לאלפא יתכון למעבד בארעא דאתון עברין לתמן
למירתה׃ בדיל דתדחל ית יי אלהך למיטר ית כל קימוהי ופיקודוהי דאנא
מפקיד לך את וברך ובר ברך כל יומי חייך׃

Interp. chal.

et obediemus & faciemus. Et audita eſt corã dño vox ſermonũ veſtrorum cum loq̃retis mecuz: & dixit dñs ad me. Audita eſt corã me vox ſermonũ populi hui⁹ que locuti ſunt tecũ: recta ſunt oĩa que locuti ſunt. vtinam eſſet tale cor eis vt timerent me & cuſtodirent omnia precepta mea omnibus diebus: vt bene eſſet eis & filiis eorum in ſempiternũ. vade dic eis. Reuertimini in tabernacula veſtra. tu autem ſta hic in conſpectu meo: et loquar tecũ omnia precepta & pacta & iudicia que docebis eos vt faciant in terra quã ego dabo eis in poſſeſſionẽ: & cuſtodietis & facietis ea: ſicut pcepit vobis dñs deus vr̃. nõ declinabitis ad dexteraz neq; ad ſiniſtrã. in omni via quã dñs de⁹ vr̃ precepit vobis ambulabitis: vt viuatis & bene ſit vobis: & prolongẽtur dies veſtri in terra quã poſſidebitis. Ca. 6.

Hoc eſt autẽ preceptũ & pacta & iudicia que precepit dñs deus veſter vt docerem vos vt faciatis ea in terra ad quam tranſitis vt poſſideatis eam. Ut timeas dñm deum tuum. vt cuſtodias omnia mandata eius & precepta eius que ego precipio tibi tu et filij tui & filij filiorum tuoruz oĩbus diebus vite tue.

Pritiua chal.

עבד
תקן היה
דחל נטר
שכן הוה קום
פקד דון אלף
עבד ירת נטר
סטה יהב חיה
ארך ירת
דחל קום
פקד חיה

Primitiua heb.

ארך יום · עשה · טוב רבה · זוב · אהב · היה · ישב · ילך · היה · זוז · בוא · שבע · נתן עיר · טוב בנה · בית · בור חצב · שמר · שכח · יצא

Ter. Heb.

ולמען יארכן ימיך: ושמעת
ישראל ושמרת לעשות אשר
ייטב לך ואשר תרבון מאד
כאשר דבר יהוה אלהי אבתיך
לך ארץ זבת חלב ודבש: שמע
ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:
ואהבת את יהוה אלהיך בכל
לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:
והיו הדברים האלה אשר אנכי
מצוך היום על לבבך: ושננתם
לבניך ודברת בם בשבתך
בביתך ובלכתך בדרך
ובשכבך ובקומך: וקשרתם
לאות על ידך והיו לטטפת
בין עיניך: וכתבתם על מזזות
ביתך ובשעריך: והיה כי יביאך
יהוה אלהיך אל הארץ
אשר נשבע לאבתיך לאברהם
ליצחק וליעקב לתת לך ערים
גדלת וטבת אשר לא בנית:
ובתים מלאים כל טוב אשר לא
מלאת וברת חצובים אשר לא
חצבת כרמים וזיתים אשר
לא נטעת ואכלת ושבעת: השמר
לך פן תשכח את יהוה אשר
הוציאך מארץ מצרים מבית
עבדים: את יהוה אלהיך

Trāſla. B. Hiero.

vt prolongentur dies tui. Audi israel & obſerua vt facias que precepit tibi dominus: & bene ſit tibi: & multiplicēris amplius: ſicut pollicitus ē dominus deus patrū tuorū tibi terrā lacte & melle manantē. Audi iſrael. Dominus deus nr̄ dominus vnus eſt. Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo: & ex tota anima tua & ex tota fortitudine tua. Eruntq̧ verba hec que ego p̄cipio tibi hodie in corde tuo. & narrabis ea filiis tuis: & meditaberis ſedens in domo tua: & ambulans in itinere: dormiens atq̧ conſurgens. Et ligabis ea quaſi ſignū in manu tua: eruntq̧ & mouebūtur inter oculos tuos. ſcribeſq̧ ea in limine & oſtiis domus tue. Cumq̧ introduxerit te dominus deus tuus in terram pro qua iurauit patribus tuis abraam iſaac & iacob: & dederit tibi ciuitates magnas & optimas: quas non edificaſti domos plenas multarum opum quas nō extrūxiſti: ciſternas quas non fodiſti: vineta & oliueta que nō plātaſti: & comederis & ſaturat⁹ fueris: caue diligēter ne obliuiſcaris domini: qui eduxit te de terra egypti & de domo ſeruitutis. Dominum deum tuum

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

vt longeui ſitis. τ audi iſrael: τ cuſto
ἵνα μακροημερεύσητε. καὶ ἄκουσον ἰσραὴλ, καὶ φύλα
di vt facias: vt bñ ſit tibi: τ vt multiplicemini
ξαι ποιεῖν, ὅπως εὖ ᾖ σοι, καὶ ἵνα πληθυνθῆτε
valde: ſicut locutus ē dñs deus pa
σφόδρα, καθάπερ ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς τῶν πα
trū tuoꝝ vt daret tibi terrā fluētē lacte τ mel
τέρων σου δοῦναί σοι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέ
le. τ he iuſtificatiões τ iudicia
λι. καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα
q̄cūq̄ pcepit moyſes filiis iſrael in
ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν τῇ
deſerto: egreſſis illis de terra egypti. audi
ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἄκουε Math. 22.d. Mar. 12.c.
iſrael: dñs deus nr̄ dñs vnus eſt. τ dili
ἰσραήλ, κς ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστί. καὶ ἀγαπή Luce. 10.c.
ges dñm deū tuū ex toto corde tuo
σεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου
τ ex tota aīa tua τ ex tota fortitudine
καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς B
tua. τ erūt v̄ba hec q̄cūq̄ ego pci
σου. καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλο
pio tibi hodie in corde tuo. τ pmonebis
μαί σοι σήμερον ἐν τῇ καρδίᾳ σου. καὶ προβιβάσεις
ea filiis tuis. τ loq̄ris in eis ſe
αὐτὰ τοὺς υἱούς σου. καὶ λαλήσεις ἐπ᾽ αὐτοῖς καθή
dēs in domo: τ ambulans in via: τ dor
μενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιτα
miēs: τ ſurgēs. τ ligabis ea in ſi
ζόμενος, καὶ διανιστάμενος. καὶ ἀφάψῃ αὐτὰ εἰς σημεῖ
gnū in manu tua. τ ſūt imobilia añ ocu
ον ἐπὶ τῆς χειρός σου. καὶ ἔσωται ἀσάλευτα πρὸ ὀφ
los tuos. τ ſcribes ea in liminibus
θαλμῶν σου. καὶ γράψεις αὐτὰ ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν
domoꝝ tuaꝝ τ portaꝝ tuaꝝ. τ erit cū in
οἰκιῶν σου καὶ τῶν πυλῶν σου. καὶ ἔσται ὅταν εἰ
troduxerit te dñs deus tuus in trā: q̄ iurauit
σαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε
pr̄ibus tuis abraam τ iſaac τ ia
τοῖς πατράσι σου τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰα
cob dare tibi vrbes magnas τ pulchras: q̄s nō
κὼβ δοῦναί σοι πόλεις μεγάλας καὶ καλὰς, ἃς οὐκ
edificaſti domos plenas oīum bonoꝝ: q̄s nō
ᾠκοδόμησας, οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν, ἃς οὐκ
impleuiſti: ciſternas effoſas: quas nō effo
ἐνέπλησας, λάκκους λελατομημένους, οὓς οὐκ ἐξε
diſti: vineta τ oliueta: q̄ nō plā
λατόμησας, ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, οὓς οὐκ ἐφύ
taſti. τ cū comederis τ ſaturat⁹ fueris caue ti
τευσας. καὶ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς πρόσεχε σεαυ C
bi: ne obliuiſcaris dñi dei tui q̄ edu
τῷ, μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόν Infra 10.b.
xit te de terra egypti de domo ſuitutis. dñs deū tuū
τός σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας. κν τὸν θν σου

Primitiua chal.

קבל עבד סגא · אחד רחם הוה · תנה מלל יתב · יהך שכב קום · קטר אות פלל · כתב זוז קבע · היה עול · נתן קרה רבב · בנה בית מלא · אכל שבע ספר · נשה נפק

Interp. chal.

et vt prolongentur dies tui. et obedies iſrael τ cuſtodies τ facies ea: vt bene ſit tibi τ vt multiplicemini nimis: ſicut locutus eſt dñs deus patrū tuoꝝ vt daret tibi terrā lacte τ melle manātē. Audi iſrael. dñs de⁹ noſter dñs vnus eſt. Et diliges dñm deum tuū in toto corde tuo τ in tota aīa tua τ in tota ſubſtantia tua. Et erunt verba hec que ego precipio tibi hodie in corde tuo: τ narrabis ea filiis tuis: τ loqueris ea cum ſederis in domo tua τ cum ambulaueris in via τ cum cubueris τ cum ſurrexeris. et ligabis ea in ſignū ſuper manū tuam: τ erunt quaſi appendix quedā inter oculos tuos: τ ſcribes ea in liminibus τ affiges ea poſtibus domus tue τ hoſtio tuo. Et erit cum introduxerit te dñs deus tu⁹ in terrā pro qua iurauit patrib⁹ tuis abrahā iſaac τ iacob vt daret tibi ciuitates magnas τ bonas q̄s nō edificaſti: τ domos plenas oībus bonis quas nō repleuiſti: τ ciſternas excīſas q̄s nō excidiſti vineta τ oliueta q̄ non plantaſti: τ comederis τ ſaturatus fueris: caue tibi ne obliuiſcaris timoris dñi q̄ eduxit te de trā egypti de domo ſuitutiſ. dñm deū tuū

Trāſla. Chal.

ובדיל דיורכון יומך: ותקביל ישראל ותיטר למעבד דיוטב לך ודתיסגון לחדא כמא
דמליל ייי אלהא דאבהתך לך ארע עבדא חלב ודבש: קביל ישראל ייי אלהנא ייי
חד: ותרחם ית ייי אלהך בכל לבך ובכל נפשך ובכל נכסך: ויהון פתגמיא האלין
דאנא מפקד לך יומא דין על לבך: ותתנינון לבנך ותמליל בהון במתבך בביתך
ובמהכך באורחא ובמשכבך ובמקמך: ותקטרינון לאת על ידך ויהון לתפלין בין עינך:
ותכתבינון על מזוזין ותקבעינון בסיפי ביתך ובתרעך: ויהי ארי יעלינך ייי אלהך
לארעא דקיים לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב למתן לך קרוין רברבן וטבן די
לא בניתא: ובתין מלין כל טוב דלא מליתא וגובין פסילן דלא פסלת כרמין וזיתין
דלא נצבתא ותיכול ותסבע: אסתמר לך דלמא תתנשי ית דחלתא דייי דאפקך
מארעא דמצרים מבית עבדותא: ית ייי אלהך

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

timebis: τ illi ſoli ſerues: τ ad eū
φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν
C adherebis: τ in noīe eius iurabis. ne ea
Infra. 10.d. κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ. μὴ πο
tis poſt deos alienos a diis gētiū q̄
Math. 4.b. ρεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων ἀπὸ τῶν θεῶν ἐθνῶν τῶν
in circuitu vr̄o. qm̄ deus zelotes dñs deus tu⁹
Luce. 4.b. περὶ κύκλῳ ὑμῶν. ὅτι θεὸς ζηλωτὴς κύριος ὁ θεός σου
in te: ne iratus iraſcat dñs deus tuus in te: τ
ἐν σοί, μὴ ὀργισθεὶς θυμωθῇ κς ὁ θεός σου ἐν σοί, καὶ
perdat te a facie trē. nō tēta
Math. 4.b. ἐξολοθρεύσῃ σε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. οὐκ ἐκπειρά
bis dñm deū tuū quēadmodū tētauiſtis in
Luce. 4.b. σεις κύριον τὸν θεόν σου ὃν τρόπον ἐξεπειράσασθε ἐν
tētatiōe. cuſtodiēs cuſtodies p̄cepta dñi
τῷ πειρασμῷ. φυλάσσων φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου
dei tui τ teſtimonia eius τ iuſtificatiões
τοῦ θεοῦ σου καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα
B eius: q̄cūq̄ p̄cepit tibi. τ facies bonū τ
αὐτοῦ, ὅσα ἐνετείλατό σοι. καὶ ποιήσεις τὸ καλὸν καὶ
placitū corā dño deo tuo: vt bñ tibi ſit:
τὸ ἀρεστὸν ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἵνα εὖ σοι γένη
τ intres τ poſſideas trā bonā:
ται, καὶ εἰσέλθῃς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν,
quā iurauit dñs pr̄ibus tuis: vt expellat oēs
ἣν ὤμοσε κς τοῖς πατράσι σου, ἐκδιῶξαι πάντας
inimicos tuos añ faciē tuā: ſicut locutus ē
τοὺς ἐχθρούς σου πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε
dñs. τ erit qñ iterrogauerit te fili⁹ tuus cras: di
κύριος. καὶ ἔσται ὅταν ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου αὔριον, λέ
cēs: q̄ ſūt teſtimonia τ iuſtificatiões τ
γων, τίνα ἐστὶ τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ
D iudicia: q̄cūq̄ p̄cepit dñs deus nr̄ no
τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡ
bis: τ dices filio tuo: ſerui eramus pharaōi i
μῖν; καὶ ἐρεῖς τῷ υἱῷ σου, οἰκέται ἦμεν τῷ φαραὼ ἐν
terra egypti: τ eduxit nos dñs illinc in
γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκεῖθεν ἐν
manu forti τ in brachio excelſo: τ dedit
χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἔδωκε
dñs ſigna τ prodigia magna τ praua in
κύριος σημεῖα καὶ τέρατα μεγάλα καὶ πονηρὰ ἐν
egypto in pharaōe τ in domo eius corā
αἰγύπτῳ ἐν φαραὼ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐνώπιον
nobis: τ nos eduxit dñs illinc: vt intro
ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς ἐξήγαγε κύριος ἐκεῖθεν, ἵνα εἰσα
duceret nos vt daret nobis trā hanc q̄ iura
γάγῃ ἡμᾶς δοῦναι ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, ἣν ὤμο
uit dñs deus nr̄ pr̄ibus nr̄is da
σε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦ
re nobis. τ p̄cepit nobis dñs vt faciam⁹
ναι ἡμῖν. καὶ ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ποιεῖν

Trāſla. B. Hiero.

timebis & illi ſoli ſeruies ac p nomē illius iurabis. Nō ibitis poſt deos alienos cunctarū gentium que in circuitu veſtro ſunt. qm̄ deus emulator dominus deus tuus in medio tui: ne qn̄ iraſcatur furor dn̄i dei tui cōtra te: & auferat te de ſupficie terre. Nō tēptabis dn̄m deū tuū: ſicut tēptaſti in loco temptationis. Cuſtodi precepta dn̄i dei tui ac teſtimonia & cerimonias quas precepi tibi. & fac qđ placitū ē & bonū in cōſpectu dn̄i vt bn̄ ſit tibi: & ingreſſus poſſideas terram optimā: de qua iurauit dominus patribus tuis vt deleret oēs inimicos tuos coram te: ſicut locutus ē. Cum interrogauerit te filius tuus cras dicēs. qđ ſibi volūt teſtimōia hec & cerimōie atq̧ iudicia q̄ precepit dominus deus noſter nobis? dices ei. Serui eramus pharaonis in egypto: & eduxit nos dn̄s de egypto in manu forti. feciťq̧ ſigna atq̧ prodigia magna & peſſima in egypto contra pharaonē & oēm domū illius in cōſpectu noſtro. & eduxit nos inde vt introductis daret terrā ſup qua iurauit pr̄ibus nr̄is. Precepit q̧ nobis vt faciamus

Ter. Heb.

תירא ואתו תעבד ובשמו תשבע:
לא תלכון אחרי אלהים אחרים
מאלהי העמים אשר
סביבותיכם: כי אל קנא יהוה
אלהיך בקרבך פן יחרה אף
יהוה אלהיך בך והשמידך מעל
פני האדמה: לא תנסו את יהוה
אלהיכם כאשר נסיתם במסה:
שמור תשמרון את מצות יהוה
אלהיכם ועדתיו וחקיו אשר
צוך: ועשית הישר והטוב בעיני
יהוה למען ייטב לך ובאת
וירשת את הארץ הטבה אשר
נשבע יהוה לאבתיך: להדף את
כל איביך מפניך כאשר דבר
יהוה: כי ישאלך בנך מחר
לאמר מה העדת והחקים
והמשפטים אשר צוה יהוה
אלהינו אתכם: ואמרת לבנך
עבדים היינו לפרעה במצרים
ויציאנו יהוה ממצרים ביד
חזקה: ויתן יהוה אותת ומפתים
גדלים ורעים במצרים בפרעה
ובכל ביתו לעינינו: ואותנו
הוציא משם למען הביא אתנו
לתת לנו את הארץ אשר נשבע
לאבתינו: ויצונו יהוה לעשות

Primitiua heb.

ירא עבד · שבע הלך · סבב · חרה · שמד · פנה נסה · שמר צוה · עוד חקק · צוה עשה · יטב בוא · טוב · שבע · פנה · שאל · שפט · היה · יצא · נתן יפת · רוע · את · בוא · נתן שבע · צוה עשה

Trāſla. Chal.

תדחל וקדמוהי תפלח ובשמיה תקיים: לא תהכון בתר טעות עממיא מטעות עממיא
די בסחרניכון: ארי אלהא קנא ייי אלהך שכנתיה שריא בינך דילמא יתקף רוגזא
דייי אלהך בך וישיצינך מעל אפי ארעא: לא תנסון ית ייי אלהכון כמא דנסיתון
בניסתא: מיטר תיטרון ית פקודיא דייי אלהכון וסהדותיה וקימוהי דפקדך:
ותעביד דכשר ודתקין קדם ייי בדיל דיוטב לך ותיעול ותירת ית ארעא טבתא
דקיים ייי לאבהתך: למתבר ית כל בעלי דבבך מן קדמך כמא דמליל ייי: ארי ישאלנך
ברך מחר למימר מה סהדותא וקימיא ודיניא דפקיד ייי אלהנא יתכון: ותימר
לברך עבדין הוינא לפרעה במצרים ואפקנא ייי ממצרים בידא תקיפא: ויהב ייי
אתין ומופתין רברבין ובישין במצרים בפרעה ובכל אינש ביתיה לעיננא: ויתנא
אפיק מתמן בדיל לאעלא יתנא למתן לנא ית ארעא דקיים לאבהתנא: ופקדנא
ייי למעבד

Interp. chal.

timebis: τ in cōſpectu eius ſerues: τ per nomen illi⁹ iurabis. Non ambuletis poſt idola populoꝝ: de idolis q̄ ſunt in circuitu vr̄o, qm̄ deus emulator eſt dñs deus tuus: cui⁹ maieſtas habitat in medio tui. ne forte iraſcatur furor dñi dei tui contra te: τ diſperdat te de ſupficie terre. Non tentabitis dñm deū vr̄m: ſicut tentaſtis in loco tentationis. Obſeruatione obſeruabitis precepta dñi dei veſtri τ teſtimonia eius τ pacta eius: que precepit tibi. et facies quod bonū et qđ rectum eſt coram domino: vt bene ſit tibi: vt ingrediaris τ poſſideas terram bonam: de qua iurauit dominus patribus tuis: vt cōterat omnes inimicos tuos a facie tua: ſicut locutus eſt dominus. Quando interrogauerit te filius tuus cras dicens. Que ſunt teſtimonia τ mandata τ iudicia que precepit dñs deus nr̄ vobis? dices filio tuo. Serui eramus pharaonis in egypto: τ eduxit nos dñs de egypto in manu forti: et poſuit dñs ſigna τ prodigia magna τ peſſima in egypto: in pharaonē τ in oēs homines domus eius ante oculos noſtros. Nos aūt eduxit inde vt introduceret nos. τ vt daret nobis terrā de qua iurauit patribus noſtris. Et precepit nobis vt faciamus

Primitiua chal.

דחל פלח · טעה שרא תקף · שצא נסה נטר · קום עבד תקן · יטב עול ירת · תבר שאל · בר אמר דון · היה נפק · אות רבב · עול

Trãſla.B.Hiero.

oia legitima hec & timeamus dñm deũ noſtrum: vt bñ ſit nobis cũctis diebus vite nře: ſicut eſt hodie. Eritq3 nři miſericors: ſi cuſtodierimus & fecerimus oia pcepta eius corã dño deo nřo ſicut mãdauit nobis. Ca.7

Cum vero introduxerit te dñs deus tuus in terram quã poſſeſſurus ingredieris: & deleuerit gẽtes multas corã te: etheũ & gergeſeũ & amorreũ & chananeũ & phereʒeũ & eueũ & iebuſeũ. ſeptẽ gentes multo maioris numeri q̃3 tu es & robuſtiores te: tradideritq3 eas dñs deus tuus tibi: pcuties eas vſq3 ad internitionem. Nõ inibis cum eis fedus: nec miſereberis earũ: neq3 ſociabis cũ eis cõiugia. Filiã tuam non dabis filio eius: nec filiã illius accipies filio tuo. q2 ſeducet filiũ tuũ ne ſeqtur me: & vt magis ſeruiat diis alienis. Iraſceturq3 furor dñi & delebit te cito. Quinpotius hec facietis eis. Aras eorum ſubuertite. & cõfringite ſtatuas: lucoſq3 ſuccidite: & ſculptilia comburite: quia populus es ſanctus domino deo tuo. Te elegit dominus deus tuus vt ſis ei populus peculiaris de cũctis populis q ſunt ſup terrã. Non quia cũctas gentes numero vincebatis vobis iunctus eſt dominus

Interp̃.chal.

omnia precepta hec: vt timeamus dñm deum noſtrũ: vt bene ſit nobis omnibus diebus: vt viuificet nos ſicut in die hac. et premium erit nobis ſi cuſtodierimus vt faciamus omnia precepta hec coram dño deo noſtro: ſicut precepit nobis. Ca.7.

Cum aũt introduxerit te dñs deus tuus in terraʒ ad quã tu ingrederis vt poſſideas eã: τ eiecerit pplos multos a facie tua: etheos τ gergeſeos τ amorreos τ chananeos τ fereʒeos τ eueos τ iebuſeos: ſeptẽ populos magnos τ fortiores te: τ tradiderit eos dñs de9 tu9 in cõſpectu tuo: pcuties eos: τ ꝯſumatiõe cõſumes eos. nõ inies cuʒ eis pactũ: nec miſereberis eoꝝ: neq3 ſotiabis cuʒ eis cõiugia. Filiã tuã nõ dabis filio ei9: τ filiã ei9 nõ accipies filio tuo: qm aberrare faciẽt filiũ tuũ a timore meo: τ ſeruiẽt idolis pploꝝ: et iraſcet furor dñi ꝯtra vos: τ diſpdet te cito. ſed hec facietis eis. Aras eoꝝ ꝯfringetis: τ ſtatuas eoꝝ cõteretis: τ lucos eoꝝ ſuccidetis: τ imagines idoloꝝ eoꝝ cõburetis igni. qm populꝰ ſctũs es corã dño deo tuo: et te elegit dñs de9 tuus: vt ſis ei in populũ electũ magis q̃ oẽs populi q ſunt ſup faciẽ terre. non q2 multi eſtis vos magis q̃ oẽs popli: cõplacuit in vobis dñs

Trãſla.B.Hiero.

& elegit vos cũ oĩbus ſitis populis pauciores ſed quia dilexit vos dominus & cuſtodiuit iuramentum quod iurauit patrib9 veſtris. Eduxitq3 vos in manu forti & redemit de domo ſeruitutis dẽ mãu pharaonis regis egypti. Et ſcies quia dñs de9 tuus ipſe eſt deus fortis & fidelis: cuſtodiens pactum & miãm diligẽtibus ſe: & his qui cuſtodiũt pcepta eius in mille gñatiões: & reddẽs odientibus ſe ſtatim ita vt diſperdat eos & vltra nõ differat: ptinus eis reſtituẽs qd merentur. Cuſtodi ergo pcepta & cerimonias atq3 iudicia q̃ ego mãdabo tibi hodie vt facias. Si poſtq̃3 audieris hec iudicia cuſtodieris ea & feceris: cuſtodiet & dñs deus tuus pactum tibi & miſericordiam quã iurauit pribus tuis. & diliget te ac multiplicabit: bñdicetq3 fructui ventris tui & fructui terre tue: frumẽto tuo atq3 vindemie olco & armẽtis: gregibus ouiũ tuarũ ſuper terram pro qua iurauit patribus tuis vt daret eã tibi. Bñdictus eris iter oẽs populos. Nõ erit apud te ſterilis vtriuſq3 ſexus tã in hoibus q̃3 in gregibus tuis. Auferet dñs a te oẽm lãguorẽ & ifirmitates egypti peſſimas

Interp̃.chal.

et elegit vos: cuʒ vos ſitis paucioꝛes oĩbus populis: ſed q2 dilexit vos dñs τ q2 cuſtodiuit iuramentuʒ qd iurauit patribus vřis: eduxit vos in manu forti: τ redemit te de domo ſeruitutis de manu pharaonis regis egypti. Et ſcies q2 dñs deus tu9 ipſe eſt deus: de9 fidelis: cuſtodiẽs pactũ τ miãm diligẽtibus ſe τ cuſtodiẽtibus precepta ei9 in mille gñationes. τ retribuẽs inimicis ſuis bona q̃ ipſi faciũt corã eo in vita ſua: vt perdat eos: τ nõ differt facere bonũ inimicis ſuis p bonis q̃ faciũt corã eo: ſ3 in vita eoꝝ retribuit eis. Et cuſtodies precepta τ mãdata τ iudicia que ego precipio tibi hodie vt facias ea. Et ſi ſuſceperitis iudicia hec τ cuſtodieritis τ feceritis ea: cuſtodiet dñs deus tuus tibi pactũ τ miãm quam iurauit patribus tuis. Et diliget te: τ benedicet tibi: τ multiplicabit te: τ benedicet filijs ventris tui τ fructui terre tue τ frumento tuo τ vino tuo τ oleo tuo: τ vaccis armẽti tui et gregibus ouium tuarum ſuper terram de qua iurauit patribus tuis vt daret eam tibi. Benedictus eris magis q̃ oẽs populi: non erit in te ſterilis maſculus nec femina: neq3 in iumẽtis tuis. Et auferet dñs a te cũctas infirmitateſ τ oẽs plagas egypti peſſimas q̃s

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

quos nouiſti: nō inferet in te: et imponet ea ſup oēs odiētes te. et deuorabis oia ſpolia gentiū: q̄s dñs deus tu⁹ dat tibi. nō parcet oculus tu⁹ in ipſis: et nō ſeruies diis eorum: quia ruina hoc erit tibi. ſi aūt dixeris in mēte tua: q̄ multa gens hec q̄ ego: quō potero delere eos? nō timebis eos: recordatiōe recordaberis q̄cūq̄ fecit dñs deus tuus pharaoni et oibus egyptiis: tentatiões magnas: q̄s viderūt oculi tui: ſigna et pdigia magna illa: manū robuſtā: et brachiū excelſū: quō eduxit te dñs de⁹ tu⁹: ſic faciet dñs de⁹ tu⁹ oibus gētibus: q̄s tu metuis a facie eorū. et ſcabrones mittet dñs deus tuus in eos: donec deleant relicti et abſconditi a te. nō vulneraberis a facie eorū: q̄ dñs deus tuus in te deus magnus et fortis. et conſumet dñs deus tuus gētes has a facie tua paulati paulati. nō poteris cōſumere eos cito: vt nō fiat terra deſerta. et multiplicētur cōtra te beſtie fere. et tradet eos dñs deus tuus in manus tuas: et perdet eos pditiōe magna: donec deleas illos. et tradet reges eorū in manus tuas: et peribit

Θεοῦς ἔγνως, οὐκ ἐπιθήσει ἐπὶ σέ, καὶ ἐπιθήσει αὐτὰς ἐπὶ πάντας τοὺς μισοῦντάς σε. καὶ φαγῇ πάντα τὰ σκῦλα τῶν ἐθνῶν, ἃ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ λατρεύσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι σκῶλον τοῦτό ἐστί σοι. ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου, ὅτι πολὺ τὸ ἔθνος τοῦτο ἢ ἐγώ, πῶς δυνήσομαι ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς; οὐ φοβηθήσῃ αὐτούς, μνείᾳ μνησθήσῃ ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεός σου τῷ φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις, τοὺς πειρασμοὺς τοὺς μεγάλους, οὓς εἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοί σου, τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν, ὡς ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου, οὕτω ποιήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὓς σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ τὰς σφηκίας ἀποστελεῖ κύριος ὁ θεός σου εἰς αὐτούς, ἕως ἂν ἐκτριβῶσιν οἱ καταλελειμμένοι καὶ οἱ κεκρυμμένοι ἀπὸ σοῦ. οὐ τρωθήσῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί, θεὸς μέγας καὶ κραταιός. καὶ καταναλώσει κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου κατὰ μικρὸν μικρόν. οὐ δυνήσῃ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς τὸ τάχος, ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πληθυνθῇ ἐπὶ σὲ τὰ θηρία τὰ ἄγρια. καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἀπολεῖ αὐτοὺς ἀπωλείᾳ μεγάλῃ, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃς αὐτούς. καὶ παραδώσει τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν. καὶ ἀπολεῖται

Trāſla. B. Hiero.

quas nouiſti non inferet tibi: ſed cunctis hoſtibus tuis. Deuorabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus eſt tibi. Nō parcet eis oculus tuus: nec ſeruies diis eorū: ne ſint in ruinā tui. Si dixeris in corde tuo: plures ſunt gentes iſte q̄ ego: quō potero delere eas? noli metuere: ſed recordare que fecerit dominus deus tuus pharaoni et cūctis egyptiis plagas maximas quas viderūt oculi tui et ſigna atq̄ portenta manumq̄ robuſtam et extentum brachium vt educeret te dominus deus tuus. Sic faciet cunctis populis quos metuis. Inſup et ſcabrones mittet dominus deus tuus in eos: dōec deleat oēs atq̄ diſpdat qui te fugerint et latere poterint. Non timebis eos: quia dñs deus tuus in medio tui eſt: deus magnus et terribilis. Ipſe conſumet eas nationes has in cōſpectu tuo paulatim atq̄ p ptes. Non poteris eas delere pariter: ne forte multiplicentur contra te beſtie terre. Dabitq̄ eos dñs deus tuus in conſpectu tuo et interficiet illos dōec penitus deleātur. Tradetq̄ reges eorū in manꝰ tuas: et diſp-

Ter. Heb.

ידעת לא ישימם בך ונתנם בכל שנאיך׃ ואכלת את כל העמים אשר יהוה אלהיך נתן לך לא תחוס עינך עליהם ולא תעבד את אלהיהם כי מוקש הוא לך׃ כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם׃ לא תירא מהם זכר תזכר את אשר עשה יהוה אלהיך לפרעה ולכל מצרים׃ המסת הגדלת אשר ראו עיניך והאתת והמפתים והיד החזקה והזרע הנטויה אשר הוצאך יהוה אלהיך כן יעשה יהוה אלהיך לכל העמים אשר אתה ירא מפניהם׃ וגם את הצרעה ישלח יהוה אלהיך בם עד אבד הנשארים והנסתרים מפניך׃ לא תערץ מפניהם כי יהוה אלהיך בקרבך אל גדול ונורא׃ ונשל יהוה אלהיך את הגוים האל מפניך מעט מעט לא תוכל כלתם מהר פן תרבה עליך חית השדה׃ ונתנם יהוה אלהיך לפניך והמם מהומה גדלה עד השמדם׃ ונתן מלכיהם בידך והאבדת

Primitiua chal.

Interp. chal.

nouiſti: non ponet eas in te: ſed dabit eas in oibus inimicis tuis. et cōſumes oēs pplos quos dñs deus tuus tradet tibi: nō parcet eis oculus tuus: neq̄ colas idolos eorū: q̄ in ſcandalū erūt tibi. Si dixeris in corde tuo: plꝰ ſunt ppli iſti q̄ ego: quō potero eijcere eos? Ne timeas eos: recordans recordaberis que fecit dominus deus tuus pharaoni et oibus egyptijs: mirabilia grandia que viderūt oculi tui et ſigna et portēta et manū fortē et brachiū excelſum quo eduxit te dñs deus tuꝰ: ſic faciet dñs deus tuꝰ cunctis populis: a facie quorum tu metuis. Inſup et veſpam mittet dñs deus tuus in eos donec pereant qui remanſerint et qui abſconditi fuerint a facie tua. Ne formides a facie eorū: quia maieſtas dñi dei tui habitat in medio tui: qui eſt deus magnus et terribilis. Et eijciet dñs deus tuꝰ populos iſtos a facie tua paulatim: nō poteris cōſumere eos cito: ne forte multiplicentur contra te beſtie agri. et tradet eos dñs deus tuus in cōſpectu tuo: et conturbabit eos conturbatione magna donec conſumatur. Et tradet reges eorum in manu tua: et perdes

Tranſla. Chal.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

nomē eorū ſub celo. nō reſiſtet vllus cōtra faciē tuā: donec deleas illos. ſculptilia deorū eorū cōburetis igne. nō concupiſces argētū neq̄ aurū ab eis accipere tibiipſi: ne offendas ppter illud: q̄ abominatio dño deo tuo eſt. et nō inferes abominatiōes in domū tuā: et anathema eris ſicut hoc. deteſtatiōe deteſtaberis: et abominatiōe abominaberis: q̄ anathema eſt. Ca. 8.

A Omnia precepta hec q̄ ego pcipio vobis hodie ſeruabitis facere: vt viuatis et multiplicemini: et ingrediamini et poſſideatis terrā: quā iurauit dñs pribꝰ veſtris. et recordaberis oēs vie: p quā duxit te dñs deꝰ tuus hāc q̄drageſimū annū in deſerto: vt affligeret te: et tentaret te: et nota fierēt q̄ in corde tuo: ſi cuſtodires mādata eius an nō. et afflixit te: et affecit fame te: et cibauit te manna in deſerto q̄d nō cognouerūt patres tui: vt oſtenderet tibi: q̄ nō in pane ſolo viuet hō: ſed in oī verbo pgrediente p os dei viuet hō: veſtes tue nō cōſumpte ſūt a te. pedes tui nō occalluerūt. ecce quadraginta anni: et cognoſces corde tuo: q̄ ſicut ſi q̄s hō erudiret filiū ſuū: ſic dñs deus tuus

1. mac. 11. f.

Math. 4. b. Luce. 4. a.

τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. οὐκ ἀντιστήσεται οὐδεὶς κατὰ πρόσωπόν σου, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃς αὐτούς. τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί. οὐκ ἐπιθυμήσεις ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον ἀπ' αὐτῶν λαβεῖν σεαυτῷ, μὴ πταίσῃς δι' αὐτό, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστί. καὶ οὐκ εἰσοίσεις βδέλυγμα εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἀνάθεμα ἔσῃ ὥσπερ τοῦτο. προσοχθίσματι προσοχθιεῖς, καὶ βδελύγματι βδελύξῃ, ὅτι ἀνάθεμά ἐστι. Ca. 8.

Πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον φυλάξεσθε ποιεῖν, ἵνα ζῆτε καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰσέλθητε καὶ κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ μνησθήσῃ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἤγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου τοῦτο τεσσαρακοστὸν ἔτος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅπως ἂν κακώσῃ σε καὶ ἐκπειράσῃ σε, καὶ διαγνωσθῇ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, εἰ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἢ οὔ. καὶ ἐκάκωσέ σε, καὶ ἐλιμαγχόνησέ σε, καὶ ἐψώμισέ σε τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὃ οὐκ εἴδησαν οἱ πατέρες σου, ἵνα ἀναγγείλῃ σοι, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι τῷ ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος. τὰ ἱμάτιά σου οὐκ ἀπετρίβη ἀπὸ σοῦ. οἱ πόδες σου οὐκ ἐτυλώθησαν. ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη, καὶ γνώσῃ τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὡσεί τις ἄνθρωπος παιδεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, οὕτω κύριος ὁ θεός σου

Trāſla. B. Hiero.

des nomen eorū ſub celo. Nullus poterit reſiſtere tibi donec conteras eos. Sculptilia eorū igne cōbures. Nō concupiſces argentū et aurū de quibus facta ſūt. neq̄ aſſumes ex eis tibi quicq̄: ne offendas pp̄ter ea: quia abominatio eſt dñi dei tui. Nec inferes quippiā ex idolo in domū tuā: ne fias anathema ſicut et illud eſt. Quaſi ſpurcitiā deteſtaberis: et velut inquinamētū ac ſordes abominatiōi hēbis: quia anathema eſt. Cap. 8.

Omne mādatū q̄d ego pcipio tibi hodie caue diligēter vt facias: vt poſſitis viuere et multiplicemini: ingreſſiq̄ poſſideatis terrā p qua iurauit dñs patribus veſtris. Et recordaberis cūcti itineris p q̄d adduxit te dñs deus tuus quadraginta ānis p deſertū: vt affligeret te atq̄ tēptaret et nota fierent q̄ in tuo animo verſabātur: vtrū cuſtodires mād. eius illi? an nō. afflixit te pēuria: et dedit tibi cibum manna q̄d ignorabas tu et patres tui: vt oſtenderet tibi q̄ nō in ſolo pane viuit homo: ſed in oī verbo quod egreditur de ore domini. Veſtimētū tuū quo operiebaris neq̄q̄ vetuſtate defecit: et pes tuus nō eſt ſubtritus. En q̄drageſimus ānus ē: vt recogites in corde tuo: q̄ ſicut erudit filiū ſuū hō: ſic dñs deus tuus

Ter. Heb.

את שמם מתחת השמים לא יתיצב איש בפניך עד השמדך אתם׃ פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך פן תוקש בו כי תועבת יהוה אלהיך הוא׃ ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא׃

Ca. viii

כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות למען תחיון ורביתם ובאתם וירשתם את הארץ אשר נשבע יהוה לאבתיכם׃ וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך יהוה אלהיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנסתך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותו אם לא׃ ויענך וירעבך ויאכלך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבתיך למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יהוה יחיה האדם׃ שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה׃ וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו יהוה אלהיך

Interp. chal.

nomen eorū ſub celo. Non ſtabit vir corā te donec pdas illos. Simulacra idolorū eorū cōburetis igni: nō cōcupiſces aurū et argentū q̄d eſt ſup ea: neq̄ ſumes tibi: ne forte offendas in eo: q̄ abominatio eſt corā dño deo tuo. ne inferas q̄d abominabile eſt in domū tuā: ne ſis anathema ſicut illud eſt: ſed deteſtatiōe deteſtaberis illud: et abominatione abominaberis illud: quia anathema eſt. Ca. 8.

Omne mandatū q̄d ego precipio tibi hodie cuſtodietis ad faciendū: vt viuatis et multiplicemini et ingrediamini et poſſideatis terrā p qua iurauit dñs patribus veſtris. et recordaberis cuncti itineris quo duxit te dñs deus tuꝰ iſtis q̄draginta annis in deſerto: vt affligeret te et vt tētaret te et vt ſciret q̄d erat in corde tuo: vtrū cuſtodires precepta eius an nō. Et afflixit te: et eſurire te fecit: et comedere te fecit māna: q̄d neſciebas et neſciebāt patres tui: vt oſtenderet tibi: q̄ nō in pane ſolo viuit homo: ſed in oī q̄d egreditur a verbo dñi viuit homo. Veſtimētū tuū nō inueterauit in te: et calciamēta tua nō ſunt attrita iſtis q̄draginta annis. et ſcies in corde tuo q̄ ſicut erudit vir filiū ſuū: ſic dominus deus tuus

Primitiua chal.

Primitiua heb.

צוה
ילך ירא
בוא
רמן
סכן אכל
חסר
חצב
טוב שמר
שכח
שמר חקק
צוה
בית בנה
רבה
רום
יצא
ילך דבר ירא
אכל מנה

Ter. Heb.

מיסרך׃ ושמרת את מצות יהוה
אלהיך ללכת בדרכיו וליראה
אתו׃ כי יהוה אלהיך מביאך אל
ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת
ותהמת יצאים בבקעה ובהר׃ ארץ
חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון
ארץ זית שמן ודבש׃ ארץ אשר
לא במסכנת תאכל בה לחם
לא תחסר כל בה ארץ אשר
אבניה ברזל ומהרריה תחצב
נחשת׃ ואכלת ושבעת וברכת
את יהוה אלהיך על הארץ
הטבה אשר נתן לך׃ השמר לך
פן תשכח את יהוה אלהיך לבלתי
שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו
אשר אנכי מצוך היום׃ פן תאכל
ושבעת ובתים טבים תבנה
וישבת׃ ובקרך וצאנך ירבין
וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר
לך ירבה׃ ורם לבבך ושכחת
את יהוה אלהיך המוציאך
מארץ מצרים מבית עבדים׃
המוליכך במדבר הגדל והנורא
נחש שרף ועקרב וצמאון אשר
אין מים המוציא לך מים מצור
החלמיש׃ המאכלך מן במדבר
אשר לא ידעון אבתיך למען

Trāsla. B. Hiero.

erudiuit te: vt custodias mandata domini dei tui: & ambules in viis eius: & timeas eum. Dñs enim deus tuus introducet te in terram bonā: terrā riuorū: aquarumq̄: & fontiū: in cuius cāpis & mōtibus erūpūt fluuiorū abyssi: terrā frumenti ordei ac vinearum: in qua ficus & malogranata & oliueta nascūtur: terrā olei ac mellis: vbi absq̄ vlla penuria comedes panē tuū: & rerū oim abūdātia pfrueris: cuius lapides ferrū sūt: & de mōtibus eius eris metalla fodiūtur. vt cū comederis & satiatus fueris: benedicas domino deo tuo pro terra optima quā dedit tibi. Obserua & caue ne quando obliuiscaris dñi dei tui: & negligas mādata eius atq̄ iudicia & cerimonias quas ego precipio tibi hodie: ne postq̄ comederis & satiatus fueris: domos pulchras edificaueris & hitaueris in eis habuerisq̄ armenta boū & ouiū greges: argenti & auri cūctarūq̄ rerū copiam: eleuetur cor tuū & nō reminiscaris dñi dei tui qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis: & ductor tuus fuit in solitudine magna atq̄ terribili in q̄ erat serpēs flatu adurēs & scorpio ac dipsas: & nulle oino aq̄: qui eduxit riuos de petra durissima: & cibauit te manna in solitudine quod nescierūt pres tui. Et postq̄

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

erudiet te. τ custodies mādata dñi
παιδεύσει σε. καὶ φυλάξεις τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ
dei tui vt ābules in vijs eius: τ time
θεοῦ σου πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φοβεῖ-
as eum. nā dñs de⁹ tu⁹ introducet te in terrā
σθαι αὐτόν. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεός σου εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀ-
bonā τ multā: vbi torrētes aquaꝝ τ fontes
γαθὴν καὶ πολλήν, οὗ χείμαρροι ὑδάτων καὶ πηγαὶ
abyssi exeūtes per mōtes τ per
ἀβύσσων ἐκπορευόμεναι διὰ τῶν ὀρέων καὶ διὰ τῶν
cāpos: terra tritici τ ordei: vinee: fic⁹: malo
πεδίων, γῆ πυροῦ καὶ κριθῆς, ἄμπελοι, συκαῖ, ῥό-
granata: tra oliue olei τ mellis: terra in q̄ nō cū
αι, γῆ ἐλαίας ἐλαίου καὶ μέλιτος, γῆ ἐφ' ἧς οὐ μετὰ
mēdicitate comedes panē tuū: τ nō indigebis ali
πτωχείας φαγῇ τὸν ἄρτον σου, καὶ οὐκ ἐνδεηθήσῃ οὐ-
quo in ipa: terra cuius lapides eius ferrū: τ ex
δὲν ἐπ' αὐτῆς, γῆ ἧς οἱ λίθοι αὐτῆς σίδηρος, καὶ ἐκ τῶν
mōtibus eius educes metalla ęris. τ comedes τ
ὀρέων αὐτῆς μεταλλεύσεις χαλκόν. καὶ φαγῇ καὶ
saturaberis τ bñdices dñm deū tuū sup
ἐμπλησθήσῃ καὶ εὐλογήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐπὶ
terrā bonā: quā dedit tibi dñs deus tuus.
τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου. C
caue tibi ne obliuiscaris dñi dei tui:
πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου,
vt nō custodias mādata eius τ iudicia
τοῦ μὴ φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα
eius τ iustificatiōes eius: q̄cūq̄ ego precipio
αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί
tibi hodie: ne postq̄ cōederis τ satiat⁹ fueris τ domos pul
σοι σήμερον, μὴ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς καὶ οἰκίας κα-
chras edificaueris τ habitaueris in eis: τ
λὰς οἰκοδομήσας καὶ κατοικήσας ἐν αὐταῖς, καὶ τῶν
bobus tuis τ ouibus tuis multiplicatis tibi:
βοῶν σου καὶ τῶν προβάτων σου πληθυνθέντων σοι,
τ argēto τ auro multiplicatis tibi: τ om-
καὶ ἀργυρίου καὶ χρυσίου πληθυνθέντων σοι, καὶ πάν-
nib⁹ q̄cūq̄ tibi erūt multiplicatis: eleuet cor
των ὅσα σοι ἔσται πληθυνθέντων, ὑψωθῇ τῇ καρδίᾳ
tuū τ obliuiscaris dñi dei tui: q̄ eduxit te de tra-
σου καὶ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς
egypti ex domo seruitutis: q̄ eduxit te per
αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας, τοῦ ἐξαγαγόντος σε διὰ
desertū magnū τ terribile illud: vbi spēs
τῆς ἐρήμου τῆς μεγάλης καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης, οὗ ὄφις
mordēs τ scorpio τ dipsas: vbi nō erat aq̄: qui
δάκνων καὶ σκορπίος καὶ δίψα, οὗ οὐκ ἦν ὕδωρ, τοῦ ἐξα-
eduxit tibi de petra durissima fontē aque:
γαγόντος σοι ἐκ πέτρας ἀκροτόμου πηγὴν ὕδατος,
q̄ cibauit te manna in deserto: qđ nō co
τοῦ ψωμίσαντός σε τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ οὐκ εἴ-
gnouisti tu τ nō sciuerunt pres tui: vt
δης σὺ καὶ οὐκ εἴδησαν οἱ πατέρες σου, ἵνα D

Primitiua chal.

נטר הלך דחל
עול טוב נגד
נבע חטה סכן
אכל חסר פסל
אכל שבע ספר
נשה דון קום
פקד בנה יתב
עאן סגא תקף
נפק דבר
רבב חרב קלה
צחה נפק

Interp. chal.

erudit te. Et custodies precepta dñi dei tui: vt ambules in vijs que recte sunt coram eo: τ vt timeas eum: quoniā dñs deus tuus introducet te in terrā bonam: terrā fluentē torrentibus aquarū τ fontibus manantibus ex abyssis τ egredientibus in campis τ in montibus: terrā tritici τ ordei τ vitiū τ ficuū τ malogranatorū: terrā cuius oliue producunt oleū: τ ipsa fluit melle: terrā vbi absq̄ penuria comedes panē: τ nihil deficit in ea: terrā cuius lapides ferrū sunt: τ de montibus eius succides es. Et comedes τ saturaberis: τ benedices dño deo tuo p terra bona quā dedit tibi. Caue tibi ne obliuiscaris timoris dñi dei tui: vt non custodias pcepta eius τ iudicia eius τ pacta eius q̄ ego precipio tibi hodie. ne forte cum comederis τ satiatus fueris: τ domos pulchras edificaueris τ habitaueris in eis: τ boues tui τ oues tue multiplicati fuerint: τ argentū τ aurum multiplicatū fuerit tibi τ oia tua multiplicata fuerint: induretur cor tuū τ obliuiscaris timoris dñi dei tui qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis: Qui duxit te per desertū magnum τ terribile: locū serpentū vrentium τ scorpionum τ locum sitis: vbi non est aqua: qui eduxit tibi aquā de petra durissima. Qui cibauit te māna in deserto quod nescierunt patres tui: vt

Transla. Chal.

מאליף יתך׃ ותיטר ית פקודיא דיי אלהך למהך באורחן דתקנן קדמוהי ולמדחל
מניה׃ ארי יי אלהך מעיל לך לארעא טבא ארעא נגדא נחלין דמיין מבועי עינון
ותהומין נפקין בבקען ובטורין׃ ארעא חטין וסערין וגופנין ותאנין ורמונין ארעא
דזיתהא עבדין משח והיא עבדא דבש׃ ארעא דלא במסכנות תיכול בה לחמא לא
תחסר כל מדעם בה ארעא דאבנהא ברזלא ומטורהא תפסול נחשא׃ ותיכול ותשבע
ותברך ית יי אלהך על ארעא טבתא דיהב לך׃ אסתמר לך דלמא תתנשי ית דחלתא
דיי אלהך בדיל דלא למטר פקודוהי ודינוהי וקימוהי דאנא מפקיד לך יומא
דין׃ דלמא תיכול ותשבע ובתין שפירין תבני ותיתיב׃ ותורך ועאנך יסגון וכספא
ודהבא יסגי לך וכל דילך יסגי׃ וירים לבך ותתנשי ית דחלתא דיי אלהך דאפקך
מארעא דמצרים מבית עבדותא׃ דדברך במדברא רבא ודחילא אתר חיון קלן
ועקרבין ובית צחונא אתר דלית מיא דאפיק לך מיא מטינרא תקיפא׃ דאוכלך
מנא במדברא דלא ידעו אבהתך בדיל

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

affligeret te: τ vt tētaret te: vt bñ tibi faceret
κακώσῃ σε, καὶ ἵνα ἐκπειράσῃ σε, εὖ σε ποιῆσαι
in extremo dieꝝ tuoꝝ: τ ne diceres in cor
ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν σου, καὶ μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρ-
de tuo: fortitudo mea τ robur man⁹ mee fe
δίᾳ σου, ἡ ἰσχύς μου καὶ τὸ κράτος τῆς χειρός μου ἐ-
cit mihi potentiā magnā hanc. τ recorda
ποίησέ μοι τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην. καὶ μνη-
beris dñi dei tui: q̄m ipe tibi dat fortitudinē
σθήσῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅτι αὐτός σοι δίδωσιν ἰσχὺν
ad faciēdū potentiā: vt impleret pactū suū:
τοῦ ποιῆσαι δύναμιν, ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ,
qđ iurauit prib⁹ tuis sicut hodie. τ erit
ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου ὡς σήμερον. καὶ ἔσται
si obliuiōe oblit⁹ fueris dñi dei tui: τ abieris
ἐὰν λήθῃ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ πορευθῇς
post deos alienos: τ colueris eos: τ
ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, καὶ
adoraueris eos: obtestor vobis hodie
προσκυνήσῃς αὐτοῖς, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον
τ celū τ trā: q̄ interitu pibitis:
τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε,
sicut τ relique gētes: q̄s dñs pdit añ
καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, ὅσα ὁ κύριος ἀπολλύει πρὸ
C faciē vram: sic peribitis: qr nō au
προσώπου ὑμῶν, οὕτως ἀπολεῖσθε, ἀνθ' ὧν οὐκ ἠ-
diuistis vocē dñi dei vrī.
κούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. Ca. 9.
A Audi israel: tu trāsgrederis hodie ior-
Ἄκουε ἰσραήλ, σὺ διαβαίνεις σήμερον τὸν ἰορ-
danē vt intres ad possidēdū gētes magnas τ fortio
δάνην εἰσελθεῖν κληρονομῆσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρό-
res magis quā vos: vrbes magnas τ muratas
τερα μᾶλλον ἢ ὑμεῖς, πόλεις μεγάλας καὶ τειχήρεις
vsq̄ ad celū: populū magnū τ multū τ sublimē:
ἕως τοῦ οὐρανοῦ, λαὸν μέγαν καὶ πολὺν καὶ εὐμήκη,
filios enac: q̄s tu scis: τ tu audiuisti. q̄s resistet cō
υἱοὺς ἐνάκ, οὓς σὺ οἶσθα, καὶ σὺ ἀκήκοας. τίς ἀντιστήσεται κα-
tra faciē filioꝝ enac. τ scies hodie: q̄ dñs de⁹
τὰ πρόσωπον υἱῶν ἐνάκ. καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι κύριος ὁ θεός
tu⁹ hic pibit añ faciē tuā: ignis cōsu
σου οὗτος προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου, πῦρ καταναλί-
mēs est. hic perdet eos: τ hic auer
σκον ἐστίν. οὗτος ἐξολοθρεύσει αὐτούς, καὶ οὗτος ἀποστρέ-
tet illos añ faciē tuā: τ delebit eos τ
ψει αὐτοὺς πρὸ προσώπου σου, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς καὶ
perdet eos velociter: sicut dixit tibi dñs. ne dicas in cor
ἀπολεῖ αὐτοὺς ἐν τάχει, καθάπερ εἶπέ σοι κύριος. μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρ-
de tuo cum deleuerit dñs de⁹ tu⁹ gētes has añ
δίᾳ σου ἐν τῷ ἐξαναλῶσαι κύριον τὸν θεόν σου τὰ ἔθνη ταῦτα πρὸ
faciē tuā: dicens: pp iusticias meas īroduxit me
προσώπου σου, λέγων, διὰ τὰς δικαιοσύνας μου εἰσήγαγέ με
D dñs vt possiderē terrā bonā hanc:
κύριος κληρονομῆσαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην,

Trāsla. B. Hiero.

afflixit ac probauit ad extremum misertus est tui: ne diceres in corde tuo. fortitudo mea & robur manus mee hec mihi oia pstiterūt: sed recorderis domini dei tui q̄ ipse vires tibi prebuerit: vt impleret pactū suū sup quo iurauit pribus tuis sicut pñs indicat dies. Sin aūt oblitus domini dei tui secutus fueris deos alienos: colueris q̄ illos & adoraueris: ecce nūc pdico tibi q̄ oino dispeas. Sicut gentes quas deleuit dñs in introitu tuo: ita & vos peribitis si inobediētes fueritis voci domini dei vestri. Cap. 9.

Audi israel. Tu transgredieris hodie iordanē vt possideas nationes maximas & fortiores te: ciuitates ingentes & ad celum vsq̄ muratas: populū magnū atq̄ sublimē filios enachim quos ipse vidisti & audisti: q̄bus nullus pōt ex aduerso resistere. Scies ergo hodie q̄ dñs deus tuus ipe trāsibit ante te ignis deuorās atq̄ cōsumens. qui conterat eos: & deleat atq̄ dispdat añ faciem tuā velociter: sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cū deleuerit eos dñs deus tuus in cōspectu tuo: pp iusticiā meam introduxit me dñs: vt terrā hanc possiderem

Ter. Heb.

ענתך ולמען נסתך להיטבך
באחריתך׃ ואמרת בלבבך כחי
ועצם ידי עשה לי את החיל הזה׃
וזכרת את יהוה אלהיך כי הוא
הנתן לך כח לעשות חיל למען
הקים את בריתו אשר נשבע
לאבתיך כיום הזה׃ והיה אם שכח
תשכח את יהוה אלהיך והלכת
אחרי אלהים אחרים ועבדתם
והשתחוית להם העדתי בכם
היום כי אבד תאבדון׃ כגוים אשר
יהוה מאביד מפניכם כן תאבדון
עקב לא תשמעון בקול יהוה
אלהיכם׃ שמע ישראל **Ca. ix.**
אתה עבר היום את הירדן לבא
לרשת גוים גדלים ועצמים ממך
ערים גדלת ובצרת בשמים׃ עם
גדול ורם בני ענקים אשר אתה
ידעת ואתה שמעת מי יתיצב לפני
בני ענק׃ וידעת היום כי יהוה
אלהיך הוא העבר לפניך אש אכלה
הוא ישמידם והוא יכניעם לפניך
והורשתם והאבדתם מהר כאשר
דבר יהוה לך׃ אל תאמר בלבבך
בהדף יהוה אלהיך אתם
מלפניך לאמר בצדקתי הביאני
יהוה לרשת את הארץ הזאת

Primitiua heb.

ענה נסה יטב
כח
עשה
קום ברת שבע
שכח עוד
אבד פנה
שמע
בוא
ירש גדל
עיר
גדל רום
יצב פנה
שמד כנע
ירש אבד
אמר
פנה בוא
ירש

Transl. Chal.

לעניותך ובדיל לנסיותך לאוטבא לך בסופך׃ ותימר בלבך חילי ותקוף ידי קנו
לי ית נכסיא האלין׃ ותדכר ית יי אלהך ארי הוא דיהב לך חילא למקני נכסין
בדיל לקימא ית קימיה דקיים לאבהתך כיומא הדין׃ ויהי אם מנשא תנשי ית דחלתא דיי
אלהך ותהך בתר טעות עממיא ותפלחנון ותסגוד להון אסהידית בכון יומא דין ארי
מיבד תיבדון׃ כעממיא דיי מוביד מן קדמיכון כן תיבדון חלף דלא קבילתון למימרא
דיי אלהכון׃ שמע ישראל את עבר יומא דין ית ירדנא **Ca. ix.**
למיעל למירת עממין רברבין ותקיפין מנך קרוין רברבן וכריכן עד צית שמיא׃ עם רב
ותקיף בני גבריא דאת ידעת ואת שמעת מן יכול למיקם קדם בני גבריא׃ ותדע
יומא דין ארי יי אלהך הוא דעבר קדמך מימריה אשא אכלא הוא ישיצינון והוא
יתברנון קדמך ותתריכנון ותובדנון בפריע כמא דמליל יי לך׃ לא תימר בלבך
כד יתבר יי אלהך יתהון מן קדמך למימר בזכותי אעלני יי למירת ית ארעא הדא

Interp. chal.

affligeret te: τ vt tentaret te: vt benefaceret tibi in nouissimis tuis. Et si dixeris in corde tuo fortitudo mea et robur man⁹ mee possidere me fecerūt substāas istas: recordaberis dñi dei tui: q̄m ipse dedit tibi fortitudinē vt acq̄reres substantiā: τ vt firmaret pactū suū qđ iurauit pribus tuis sicut in die hac. Et erit si obliuione oblitus fueris dñi dei tui: τ ambulaueris post idola populoꝝ τ seruieris eis τ adoraueris ea: cōtestor vobis hodie quoniā pditione peribitis sicut populi quos dñs transtulit a facie vra: sic peribitis: pro eo q̄ non obedistis verbo dñi dei vestri. Ca. 9.

Audi israel: tu transis hodie iordanē vt ingrediaris τ eijcias populos fortiores te: τ possideas ciuitates magnas τ muratas vsq̄ ad celū: populū magnū τ fortē filios gigantū: tu enī nosti τ audisti q̄ nullus pōt resistere filijs gigantū. Et scies hodie qr verbū dñi dei tui qđ trāsit corā te ignis cōsumēs est: ipse cōsumet eos τ ipse cōteret eos corā te: τ eijcies eos τ perdes eos cito: sicut locutus est tibi dñs. Ne dicas in corde tuo cum contriuerit dñs deus tuus eos a facie tua: dicens. Propter iusticiā meā introduxit me dñs vt possiderem terram hanc:

Primitiua chal.

ענה נסה יטב
אמר קנה דכר
קום קים נשה
רחק טעה פלח
סגד סהד אבד
קלה אבד עול
רבב קרה יכל
קום ידע אמר
עצא תבר תרך
אבד אמר
זכה אתא ירת

Ter. Heb.

וּבְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה
מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ׃ לֹא בְצִדְקָתְךָ
וּבְיֹשֶׁר לְבָבְךָ אַתָּה בָא לָרֶשֶׁת אֶת
אַרְצָם כִּי בְּרִשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ
וּלְמַעַן הָקִים אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃ וְיָדַעְתָּ כִּי לֹא
בְצִדְקָתְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ
כִּי עַם קְשֵׁה עֹרֶף אָתָּה׃ זְכֹר אַל
תִּשְׁכַּח אֵת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר לְמִן הַיּוֹם
אֲשֶׁר יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד
בֹּאֲכֶם עַד הַמָּקוֹם הַזֶּה מַמְרִים
הֱיִיתֶם עִם יְהוָה׃ וּבְחֹרֵב הִקְצַפְתֶּם
אֶת יְהוָה וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בָּכֶם
לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם׃ בַּעֲלֹתִי הָהָרָה
לָקַחַת לוּחֹת הָאֲבָנִים לוּחֹת
הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם
וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי
וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי׃ וַיִּתֵּן יְהוָה אֵלַי
אֶת שְׁנֵי לוּחֹת הָאֲבָנִים כְּתֻבִים
בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים וַעֲלֵיהֶם כְּכָל
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עִמָּכֶם
בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל׃

Pritiua heb.: ירש · בוא · קום · שבע · קצף · דבר · בוא · קום · מרה · היה · אנף · שמד · עלה · כרת · ישב · רבע · שתה · נתן · שנה · צבע

Trāſla. B. Hiero.

cum propter impietates ſuas iſte delete ſunt nationes. Neq; enī ꝑp iuſticias tuas & equitatē cordis tui ingredieris: vt poſſideas terras earū. ſed quia ille egerunt impie: introeunte te delete ſunt: & vt compleret verbū ſuum dominus quod ſub iuramēto pollicit⁹ eſt patribus tuis abraā iſaac & iacob. Scito ergo ꝙ non ꝓpter iuſticias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram hāc optimam in poſſeſſiōem: cū duriſſime ceruicis ſis populus. Memēto & ne obliuiſcaris quō ad iracūdiā ꝓuocaueris dn̄m deū tuū in ſolitudine: & ex eo die quo egreſſus es ex egypto vſq; ad locum iſtū ſp aduerſū dn̄m cōtēdiſti. Nam & in orēb prouocaſti eum: & iratus delere te voluit: qn̄ aſcēdi in montem vt acciperem duas tabulas lapideas pacti quod pepigit vobiſcum dominus. & perſeueraui in monte .xl. diebus ac noctibus: panē nō comedens & aquam non bibēs. Deditq; mihi domin⁹ duas tabulas lapideas ſcriptas digito dei: & cōtinentes omnia verba q̄ vobis locut⁹ eſt in monte de medio ignis quando contio populi congregata eſt.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

ſed ꝑp impietatē gētiū hay eū
ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐθνῶν τούτων ἐξολο-
ſumet eos dn̄s, añ faciē tuā: nō
θρεύσει αὐτοὺς κύριος πρὸ προσώπου σου, οὐχὶ
ꝑp iuſticiā tuā neq; ꝑp equitatē
διὰ τὴν δικαιοσύνην σου οὐδὲ διὰ τὴν ὁσιότητα
cordis tui tu ingrederis vt poſſideas
τῆς καρδίας σου σὺ εἰσπορεύῃ κληρονομῆσαι τὴν
terrā eay: ſed ꝑp iniquitatē gētiū ha
γῆν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἢ διὰ τὴν ἀνομίαν τῶν ἐθνῶν τού-
rū dn̄s deus tuus diſperdet eos a
των κύριος ὁ θεός σου ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ
facie tua: ⁊ vt cōpleret foedus qđ iurauit
προσώπου σου, καὶ ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην ἣν ὤμοσε
dn̄s pr̄ibus vr̄is abraaʒ ⁊ iſaac
κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ
⁊ iacob. ⁊ cognoſces hodie: ꝙ nō ꝑp iu-
καὶ ἰακώβ. καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι οὐ διὰ τὰς δι-
ſticias tuas dn̄s deus dat tibi terrā
καιοσύνας σου κύριος ὁ θεὸς δίδωσί σοι τὴν γῆν
bonā hanc vt poſſideas: qm̄ ppl̄s du-
τὴν ἀγαθὴν ταύτην κληρονομῆσαι, ὅτι λαὸς σκληρο-
re ceruicis es. memēto ne obliuiſcaris q̄tq̄t irri-
τράχηλος εἶ. μνήσθητι μὴ ἐπιλάθῃ ὅσα παρ-
taſti dn̄ʒ deū tuū in deſerto: a quo die-
ώξυνας κύριον τὸν θεόν σου ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀφ᾽ ἧς ἡμέ-
egreſſi eſtis de terra egypti donec veniſtis in
ρας ἐξήλθετε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως ἤλθετε εἰς
locū hūc: increduli pſeuerātis circa ea
τὸν τόπον τοῦτον, ἀπειθοῦντες διατελεῖτε τὰ
q̄ ad dn̄m. ⁊ in oreb ꝓuocaſtis dn̄m.
πρὸς κύριον. καὶ ἐν χωρὴβ παρωξύνατε κύριον.
⁊ iratus ē dn̄s in vos vt perderet vos: aſ-
καὶ ἐθυμώθη κύριος ἐφ᾽ ὑμῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς, ἀνα-
cēdēte me in mōtē vt acciperē tabulas
βαίνοντός μου εἰς τὸ ὄρος λαβεῖν τὰς πλάκας
lapideas: tabulas pacti: qđ pepigit ad
τὰς λιθίνας, πλάκας διαθήκης, ἣς διέθετο πρὸς
vos. ⁊ pſeueraui in mōte quadragita
ὑμᾶς. καὶ κατεγενόμην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκον-
diebus ⁊ quadragita noctibus. panē nō
τα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ἄρτον οὐκ
comedi ⁊ aquā nō bibi. ⁊ dedit mihi do-
ἔφαγον καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον. καὶ ἔδωκέ μοι κύ-
minus duas tabulas lapideas ſcriptas in
ριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας γεγραμμένας ἐν
digito dei. ⁊ in eis oēs
τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπ᾽ αὐταῖς πάντες
ſmōes: quos locutus ē dn̄s ad vos in
οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ
mōte de medio ignis in die cōgregatiōis.
ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ ἐκκλησίας.

B

D

Pritiua chal.

עול · קום · ידע · זכה · קשה · דכר · נשה · רגז · דבר · אתא · סרב · הוה · נסק · נסב · קום · רבע · יום · שתה · צבע

Interp. chal.

ſed ꝑpter pctā populorū iſtoꝝ eijciet eos dn̄s a facie tua. non propter iuſtitiā tuam neq; ꝑpter rectitudinē cordis tui tu ingredieris ad poſſidendā terrā coꝝ: ſed ꝑpter peccata populoꝝ iſtoꝝ dn̄s deus tu⁹ eijciet eos a facie tua: ⁊ vt confirmet verbuʒ qđ iurauit dn̄s patribus tuis abrahā iſaac ⁊ iacob. Et ſcies quoniaʒ non propter iuſtitiā tuā dn̄s deus tuus dabit tibi terram bonā hanc vt poſſideas eam: quia tu es populus dure ceruicis. Memento ne obliuiſcaris quō ad iracundiā prouocaſti dn̄m deuʒ tuū in deſerto: a die quo egreſſus es de terra egypti donec veniſtis vſq; ad locū iſtum rebelles fuiſtis coram dn̄o. Et in oreb prouocaſtis ad iracundiā dominū: ⁊ fuit ira a facie dn̄i contra vos vt conſumerēt vos: quando aſcendi in montem vt acciperem duas tabulas lapideas tabulas pacti quod pepigit dn̄s vobiſcū: ⁊ manſi in monte quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus: panē non comedi: ⁊ aquā non bibi: ⁊ dedit dn̄s mihi duas tabulas lapideas ſcriptas digito dei: ⁊ ſuper eas iuxta oīa verba que locutus eſt dominus vobiſcum de medio ignis in die congregationis.

Tranſla. Chal.

וּתְחוֹבֵי עַמְמַיָא הָאִלֵין יְיָ מְתָרֵיכִינוּן מִן קֳדָמָךְ׃ לָא בְזָכְוָתָךְ וּבְקַשִׁיטוּת לִבָּךְ אַתְּ עָלֵיל
לְמֵירַת יָת אַרְעֲהוֹן אֲרֵי בְּחוֹבֵי עַמְמַיָא הָאִלֵין יְיָ אֱלָהָךְ מְתָרֵיכִינוּן מִן קֳדָמָךְ וּבְדִיל
לְקַיָמָא יָת פִּתְגָמָא דְּקַיִים יְיָ לַאֲבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃ וְתִידַע אֲרֵי לָא
בְזָכְוָתָךְ יְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ יָת אַרְעָא טָבְתָא הָדָא לְמֵירְתַהּ אֲרֵי עַם קְשֵׁי קְדָל אַתְּ׃
אִידְכַר לָא תִנְשֵׁי יָת דְּאַרְגֵזְתָּא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּמַדְבְּרָא לְמִן יוֹמָא דִּנְפַקְתָּא
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַד מֵיתֵיכוֹן עַד אַתְרָא הָדֵין מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן קֳדָם יְיָ׃ וּבְחוֹרֵב
אַרְגֵזְתּוּן קֳדָם יְיָ וַהֲוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ בְּכוֹן לְשֵׁיצָאָה יַתְכוֹן׃ בְּמִסְקִי לְטוּרָא לְמִסַּב
לוּחֵי אַבְנַיָא לוּחֵי קְיָמָא דִּגְזַר יְהוָה עִמְּכוֹן וִיתֵיבִית בְּטוּרָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין
לֵילָוָן לַחְמָא לָא אֲכָלִית וּמַיָא לָא שְׁתֵיתִי׃ וִיהַב יְיָ לִי יָת תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָא כְּתִיבִין
בְּאֶצְבְּעָא דַּיְיָ וַעֲלֵיהוֹן כְּכָל פִּתְגָמַיָא דְּמַלֵּיל יְהוָה עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אִישָׁתָא בְּיוֹמָא
קְהָלָא׃

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

⁊ factū ē p̄ quadraginta dies ⁊ p̄ quadra-
καὶ ἐγένετο διὰ τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ διὰ τεσσα-
ginta noctes dedit mihi dn̄s duas tabulas
ράκοντα νυκτῶν ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας
lapideas tabulas federis: ⁊ dixit dn̄s ad
τὰς λιθίνας πλάκας διαθήκης, καὶ εἶπε κύριος πρὸς
me: ſurge deſcende cito hinc: qm̄ deli-
με, ἀνάστηθι κατάβηθι τὸ τάχος ἐντεῦθεν, ὅτι ἠνόμη-
q̄t popul⁹ tu⁹: q̄s eduxiſti de t̄ra egypti. trāſ-
σεν ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου. πα-
greſſi ſūt cito de via: quā precepiſti illis:
ρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς,
fecerūt ſibi cōflatile. ⁊ ait dn̄s ad
ἐποίησαν ἑαυτοῖς χώνευμα. καὶ εἶπε κύριος πρός
me: dicēs: locut⁹ ſū ad te ſemel ⁊ bis: di-
με, λέγων, λελάληκα πρός σε ἅπαξ καὶ δίς, λέ-
cens: vidi ppl̄m hunc: ⁊ ecce ppl̄s dure
γων, ἑώρακα τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἰδοὺ λαὸς σκληρο-
ceruicis eſt: dimitte me vt cōteram illos: ⁊
τράχηλός ἐστιν, ἔασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ
deleā nomē eoꝝ de ſub ce-
ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρα-
lo: ⁊ faciā te in gētē magnā ⁊ fortē ⁊
νοῦ, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρὸν καὶ
multā magis ꝙ̄ hec. ⁊ reuerſus deſcendi
πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. καὶ ἐπιστρέψας κατέβην
de mōte: ⁊ mōs ardebat igne: ⁊ due
ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρί, καὶ αἱ δύο
tabule federis in duab⁹ manib⁹ meis.
πλάκες τῆς διαθήκης ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσί μου.
⁊ vidēs ꝙ peccauiſtis corā dn̄o deo vr̄o:
καὶ ἰδὼν ὅτι ἡμάρτετε ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν,
⁊ feciſtis vobis ipſis vitulū cōflatilē: ⁊
καὶ ἐποιήσατε ὑμῖν ἑαυτοῖς μόσχον χωνευτόν, καὶ
trāſgreſſi eſtis cito de via: quā ꝑcepit do-
παρέβητε ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλατο κύ-
min⁹ vobis: ⁊ accipiēs duas tabulas ꝓ-
ριος ὑμῖν, καὶ ἐπιλαβόμενος τῶν δύο πλακῶν ἔρ-
ieci eas a duab⁹ manib⁹ meis: ⁊ cōfre-
ριψα αὐτὰς ἀπὸ τῶν δύο χειρῶν μου, καὶ συνέτρι-
gi eas corā vobis. ⁊ deprecat⁹ ſū corā dn̄o
ψα αὐτὰς ἐναντίον ὑμῶν. καὶ ἐδεήθην ἐναντι κυρίου
ſc̄do ſicut ⁊ prius. quadraginta
δεύτερον καθάπερ καὶ τὸ πρότερον. τεσσαράκοντα
diebus ⁊ quadraginta noctib⁹ panē nō comedi
ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἄρτον οὐκ ἔφαγον
⁊ aquā nō bibi ꝓ oīb⁹ peccatis vr̄is:
καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν
q̄ peccauiſtis cū feciſtis malū corā dn̄o
ὧν ἡμάρτετε ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου
deo nr̄o vt irritaretis eum. ⁊ timid⁹
τοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ παροξῦναι αὐτόν. καὶ ἔμφοβός
ſū ꝑp irā ⁊ furorē: qm̄
εἰμι διὰ τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμόν, ὅτι

Ero. ii.d.

C

Trāſla. B. Hiero.

Cumq; tranſiſſent quadraginta dies & totidē noctes: dedit mihi dominus duas tabulas lapideas: tabulas federis. dixitq; mihi. Surge & deſcēde hinc cito: quia populus tuus quem eduxiſti de egypto deſeruerunt velociter viam quā demōſtraſti eis. feceruntq; ſibi conflatile. Rurſumq; ait dominus ad me. Cerno ꝙ populus iſte dure ceruicis ſit. Dimitte me vt cōteram eum: & deleam nomen eius de ſub celo: & conſtituam te ſuper gentem que hac maior & fortior ſit. Cumq; de monte ardēte deſcenderem: & duas tabulas federis vtraq; tenerem manu: vidiſſemq; peccaſſe vos domino deo veſtro: & feciſſe vobis vitulū cōflatilē ac deſeruiſſe velociter viā eius quā vobis oſtenderat: proieci tabulas de manibus meis: cōfregiq; eas in cōſpectu veſtro. Et procidi ante dominum ſicut prius quadraginta diebus & noctibus: panem non comedens & aquā nō bibens propter omnia peccata veſtra que geſſiſtis contra dominum: & eum ad iracundiam prouocaſtis. Timui enim indignatiōem & irā illius: qua

Ter. Heb.

וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה נָתַן יְהוָה אֵלַי אֶת שְׁנֵי
לֻחֹת הָאֲבָנִים לֻחוֹת הַבְּרִית׃ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי קוּם רֵד מַהֵר מִזֶּה כִּי
שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרָיִם
סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם
עָשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי לֵאמֹר רָאִיתִי אֶת הָעָם
הַזֶּה וְהִנֵּה עַם קְשֵׁה עֹרֶף
הוּא׃ הֶרֶף מִמֶּנִּי וְאַשְׁמִידֵם
וְאֶמְחֶה אֶת שְׁמָם מִתַּחַת
הַשָּׁמָיִם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי
עָצוּם וָרָב מִמֶּנּוּ׃ וָאֵפֶן וָאֵרֵד
מִן הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ וּשְׁנֵי
לוּחֹת הַבְּרִית עַל שְׁתֵּי יָדָי׃ וָאֵרֶא
וְהִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
עֲשִׂיתֶם לָכֶם עֵגֶל מַסֵּכָה סַרְתֶּם
מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶתְכֶם׃ וָאֶתְפֹּשׂ בִּשְׁנֵי הַלֻּחֹת
וָאַשְׁלִכֵם מֵעַל שְׁתֵּי יָדָי
וָאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם׃ וָאֶתְנַפַּל
לִפְנֵי יְהוָה כָּרִאשֹׁנָה אַרְבָּעִים
יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא
אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל
חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר חֲטָאתֶם לַעֲשׂוֹת
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ׃ כִּי
יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר

Pritiua heb.: לוח · ירד · יצא · סור · צוה · עשה · נסך · אמר · ראה · רפה · שמד · עשה · את · עצם · פנה · ירד · ברת · ראה · עשה · תפש · שנה · לוח · שלך · שבר · נפל · פנה · רבע · שתה · עשה · רעע · כעס · גור · יחם

Tranſla. Chal.

וַהֲוָה מִסּוֹף אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן יְהַב יְיָ לִי יָת תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָא לוּחֵי קְיָמָא׃
וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם חוּת בִּפְרִיעַ מִיכָּא אֲרֵי חַבִּיל עַמָּךְ דְּאַפֵּיקְתָּא מִמִּצְרָיִם׃ סְטוֹ בִּפְרִיעַ
מִן אוֹרְחָא דְּפַקֵּדְתִּינוּן עֲבַדוּ לְהוֹן מַתְּכָא׃ וַאֲמַר יְיָ לִי לְמֵימַר גְּלֵי קֳדָמַי יָת עַמָּא
הָדֵין וְהָא עַם קְשֵׁי קְדָל הוּא׃ אַנַּח בָּעוּתָךְ מִן קֳדָמַי וְאֵישֵׁיצֵינוּן וְאֶמְחֵי יָת שְׁמְהוֹן
מִתְּחוֹת שְׁמַיָא וְאַעֲבֵיד יָתָךְ לְעַם תַּקִּיף וְסַגִּי מִנְּהוֹן׃ וְאִתְפְּנֵיתִי וּנְחָתִית מִן טוּרָא וְ
וְטוּרָא בָּעַר בְּאִישָׁתָא וּתְרֵין לוּחֵי קְיָמָא עַל תַּרְתֵּין יְדָי׃ וַחֲזֵית וְהָא חַבְתּוּן קֳדָם יְיָ
אֱלָהֲכוֹן עֲבַדְתּוּן לְכוֹן עֵיגַל מַתְּכָא סְטֵיתוּן בִּפְרִיעַ מִן אוֹרְחָא דְּפַקֵּיד יְיָ יַתְכוֹן׃ וַאֲחַדִית
בִּתְרֵין לוּחַיָא וּרְמֵיתִנּוּן מֵעַל תַּרְתֵּין יְדָי וְתַבַּרְתִּינוּן לְעֵינֵיכוֹן׃ וְאִשְׁתַּטַּחִית קֳדָם יְיָ
כַּד בְּקַדְמֵיתָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילָוָן לַחְמָא לָא אֲכָלִית וּמַיָא לָא שְׁתֵיתִי עַל כָּל
חוֹבַתְכוֹן דְּחַבְתּוּן לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹהִי׃ אֲרֵי דְחֵילִית מִן קֳדָם
רוּגְזָא וְחֵימְתָא

Interp. chal.

Et factū eſt poſt quadraginta dies ⁊ quadraginta noctes dedit dn̄s mihi duas tabulas lapideas: tabulas federis. et dixit dn̄s ad me. Surge deſcēde cito hinc: quia corruptus eſt populus tuus quē eduxiſti de egypto. receſſerūt cito de via quā precepiſti eis: fecerunt ſibi conflatile. Et ait dn̄s ad me dicens. Not⁹ eſt corā me populus hic: ⁊ ecce populus dure ceruicis eſt. dimitte deprecationē tuam a cōſpectu meo vt cōſumam eos: ⁊ delebo nomen coꝝ de ſub celis: ⁊ faciam te in populū fortiorē ⁊ maiorem his. Et diuerti ⁊ deſcendi de monte: ⁊ mons ardebat igni: ⁊ due tabule federis erant in duabus manibus meis. Et vidi ⁊ ecce peccaſtis coram dn̄o deo veſtro: feciſtis vobis vitulum conflatilē: declinaſtis cito a via quā precepit dn̄s vobis. Et apprehēdi duas tabulas ⁊ proieci eas de duabus manibus meis: ⁊ confregi eas ante oculos veſtros. et proſtratus ſum coram dn̄o ſicut prius quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus: paneʒ non comedi ⁊ aquā non bibi propter oīa peccata vr̄a in quibus peccaſtis faciendo quod maluʒ eſt coram domino ad irritandum eum. Timui enim propter iram ⁊ indignationem qua

Pritiua chal.

קום · נחת · נפק · סטה · נתך · אמר · גלה · קשה · נח · בעה · יצא · מחא · פנה · קום · חזה · חוב · נתך · סטה · רבה · שטח · רבע · שתה · חוב · עבד · רגז · יחם

Priſtina heb. | Tex. Heb. | Deut. | Ca. ix. | Traſla. B. Hiero. | Traſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

Traſla. B. Hiero.

aduerſũ vos concitatus: delere vos voluit. Et exaudiuit me dñs etiã hac vice. Aduerſum aaron quoq; vehementer iratus voluit eũ conterere: & pro illo ſimiliter deprecatus ſum. Peccatũ autẽ veſtrũ quod feceratis .i. vitulũ: arripiens: igne combuſſi: & in fruſtra comminuens omnino quoq; in puluerem redigens proieci in torrentem qui de monte deſcendit. In incẽdio quoq; & in tentatione & in ſepulchris concupiſcẽtie prouocaſtis dñm. & qñ miſit vos de cadeſ barne dicens. aſcendite & poſſidete terram quã dedi vobis: & contempſiſtis imperium dñi dei veſtri: & non credidiſtis ei. neq; vocẽ eius audire voluiſtis: ſed ſp̃ fuiſtis rebelles a die qua noſſe vos cepi. Et iacui coram domino quadraginta diebus ac noctibus quibus eum ſuppliciter deprecabar: ne deleret vos vt fuerat comminatus: & orans dixi. Domine deus ne diſperdas populum tuum & hereditatem tuã quã redemiſti in magnitudine tua: quos eduxiſti in manu forti. Recordare ſeruorũ tuorũ abraã

Interp. chal.

iratus erat dñs cõtra vos vt cõſumeret vos. Et ſuſcepit dñs orationẽ meam etiã in tpe illo. contra aaron quoq; fuit ira a facie dñi vt diſperderet eum. Et oraui etiam pro aaron in illo tpe: & peccatũ veſtrũ qđ feciſtis .i. vitulũ tuli & cõbuſſi eum igni: & cõminui eum in piſtillo vehemẽter donec fuit cõminutũ in puluerẽ: & proieci puluerẽ ei9 in torrentẽ qui deſcendit de mõte. Et in incendio quoq; & in tentatione & in ſepulchris cõcupiſcentiũ irritaſtis dñm. et qñ miſit vos dñs de cades barne dicens. Aſcendite & poſſidete terrã quam dedi vobis: rebelles fuiſtis verbo dñi dei veſtri: & nõ crediſtis ei neq; obediſtis verbo eius. rebelles fuiſtis corã dño a die quo cognoui vos. Et proſtratus ſum corã dño quadraginta diebus & quadraginta noctibus quibus proſtratus ſum. quoniã dixerat dñs vt conſumeret vos. Et oraui corã domino: & dixi. Domine deus ne diſſipes populum tuum & hereditatem tuam quam redemiſti in fortitudine tua: quem eduxiſti de egypto in manu forti. Recordare ſeruorum tuorum abraham

Tranſla. Chal.

Traſla. B. Hiero. | Tex. Heb. | Deut. | Ca. x. | Priſtina heb.

Traſla. B. Hiero.

iſaac & iacob. Ne aſpicias duriciam populi huius & impietatem atq; pctũm: ne forte dicãt hitatores terre de qua eduxiſti nos: non poterat dñs introducere eos in terram quam pollicitus eſt eis: & oderat illos: idcirco eduxit vt interficeret eos in ſolitudine q ſunt populus tuus & hereditas tua: quos eduxiſti in fortitudine tua magna & in brachio tuo extento.

Ca. 10.

In tpe illo dixit dñs ad me. Dola tibi duas tabulas lapideas ſicut priores fuerũt: & aſcẽde ad me in mõtem: facieſq; arcam ligneam: & ſcribam in tabulis verba que fuerunt in his quas ante cõfregiſti: poneſq; eas in arca. Feci igitur arcã de lignis ſethim. Cũq; dolaſſem duas tabulas lapideas inſtar priorum: aſcendi in mõtẽ habẽs eas in manibus. Scripſitq; in tabulis iuxta id qđ prius ſcripſerat verba decem que locutus eſt dominus ad vos in monte de medio ignis: quando populus congregatus ẽ: & dedit eas mihi. Reuerſuſq; de monte deſcẽdi: & poſui tabulas in arcam quam feceram: que hucuſq; ibi ſunt: ſicut mihi precepit dominus. Filii autem iſrael mouerũt caſtra ex beroth filiorũ

Tranſla. Chal.

Interp. chal.

iſaac & iacob: ne aſpicias duriciã populi hui9 & impietatẽ eoꝝ & pctã eoꝝ. ne forte dicant habitatores terre de qua eduxiſti nos: eo q̃ nõ erat poteſtas corã dño vt introduceret eos in terraȝ quã locutus eſt eis & q2 oderat illos: eduxit eos vt occideret eos in deſerto. Et ipſi ſunt ppls tuus & hereditas tua: quos eduxiſti in ꝟtute tuã magna & in brachio tuo excelſo. Ca. 10.

In tpe illo dixit dñs ad me. Dola tibi duas tabulas lapideas ſicut priores: & aſcẽde ad me in montem: & facies tibi arcam ligneã: et ſcribã ſup tabulas verba q̃ erant ſup tabulas priores quas cõfregiſti: et pones eas in arca. et feci arcam de lignis ſetim: & dolaui duas tabulas lapideas ſic̃ priores: & aſcendi in montẽ: & duas tabulas lapideas hẽbaȝ in mãu mea. Et ſcripſit in tabulis iuxta ſcripturã priorẽ decẽ verba q̃ locutus eſt dñs vobiſcũ in mõte de medio ignis in die cõgregationis: & dedit eas dñs mihi. et reuerſus ſum & deſcendi de monte: & poſui tabulas in arca quaȝ feci: & fuerũt ibi: ſicut precepit mihi dominus. Et filij iſrael profecti ſunt de beroth filiorum

Ter. Heb.

יעקן מוסרה שם מת אהרן
ויקבר שם ויכהן אלעזר בנו
תחתיו: משם נסעו הגדגדה ומן
הגדגדה יטבתה ארץ נחלי מים:
בעת ההוא הבדיל יהוה את
שבט הלוי לשאת את ארון
ברית יהוה לעמד לפני יהוה
לשרתו ולברך בשמו עד היום
הזה: על כן לא היה ללוי חלק ונחלה
עם אחיו יהוה הוא נחלתו
כאשר דבר יהוה אלהיך לו:
ואנכי עמדתי בהר כימים
הראשנים ארבעים יום
וארבעים לילה וישמע יהוה אלי
גם בפעם ההוא לא אבה יהוה
השחיתך: ויאמר יהוה אלי
קום לך למסע לפני העם ויבאו
ויירשו את הארץ אשר נשבעתי
לאבתם לתת להם: ועתה
ישראל מה יהוה אלהיך שאל
מעמך כי אם ליראה את יהוה
אלהיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה
אתו ולעבד את יהוה אלהיך
בכל לבבך ובכל נפשך: לשמר את
מצות יהוה ואת חקתיו אשר
אנכי מצוך היום לטוב לך: הן
ליהוה אלהיך השמים ושמי

Primitiua heb.

מות · קבר כהן · בדל · נשא · ברך פנה · יום · רבע · שמע · שחת אמר · הלך נסע בוא · ירש שבע · נתן · הלך · צוה חקק · צוה

Trãſla. B. Hiero.

iachan in moſera. vbi aaron mortuus & ſepultus ē. ꝓ quo ſacerdotio functus ē eleazar filius eius. Inde venerunt in gadgad: de quo loco ꝓfecti caſtrametati ſunt in iethabatha in terra aq̄rũ atq; torrẽtiũ. Eo tp̄e ſeparaui tribum leui vt portaret arcam federis domini. & ſtaret coram eo in miſterio: ac bñdiceret in noĩe illius vſq; in pñtẽ diẽ. Quãobrẽ nõ habuit leui ptẽ neq; poſſeſſionẽ cũ frib⁹ ſuis. quia ipſe dñs poſſeſſio eius eſt ſicut promiſit ei dñs deus tuus. Ego autem ſteti ĩ mõte ſicut prius quadragĩta diebus ac noctibus. exaudiuitq; me dominus etiam hac vice: & te ꝑdere noluit. Dixitq; mihi. Vade & precede populum vt ingrediatur & poſſideat terram quam iuraui patribus eorum vt traderem eis. Et nunc iſrael quid dominus deus tuus petit a te: niſi vt timeas dominum deũ tuũ: & ambules in viis eius & diligas eum: ac ſeruias domino deo tuo in toto corde tuo & in tota aĩa tua: cuſtodiaſq; mandata domini & cerimonias eius quas ego hodie precipio tibi: vt bene ſit tibi. En domini dei tui celum eſt: & celum

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina

iachan in moſera. illic mortuus ē aarõ: ꝛ ſepult⁹ ē
ἰακὴμ μοσερά. ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρών, καὶ ἐτάφη
illic. ꝛ ſacerdotio fũct⁹ ē eleazar filius ei⁹ pro eo.
ἐκεῖ. καὶ ἱεράτευσεν ἐλεάζαρ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.
illinc ꝓfecti ſũt in gadgad. ꝛ de gadgad: ad
ἐκεῖθεν ἀπῆραν εἰς γαδγάδ. καὶ ἀπὸ γαδγάδ, εἰς
tethabatha: terrã: vbi torrẽtes aquaꝝ. in illo
ἐτεβαθά, γῆν, οὗ χείμαρροι ὑδάτων. ἐν ἐκείνῳ τῷ
tp̄e ſeparauit dñs tribũ leui: vt portaret
καιρῷ διέστειλε κύριος τὴν φυλὴν τὴν λευί, αἴρειν
arcã federis dñi: vt ſtaret co
τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, παρεστάναι ἔναν
rã dño: vt miniſtraret ꝛ ꝓcaretur in no
τι κυρίου, λειτουργεῖν καὶ ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνό
mine eius vſq; in diẽ hanc. ꝓꝑ hoc
ματι αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. διὰ τοῦτο
nõ erit leuitis ps ꝛ poſſeſſio apud
οὐκ ἔσται τοῖς λευίταις μερὶς καὶ κλῆρος παρὰ
frẽs ſuos. dñs ip̄e poſſeſſio e
τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. κύριος αὐτὸς κλῆρος αὐ
ius: ſicut dixit ei dñs deus vr̃. ꝛ ego
τοῦ, καθὰ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. κἀγὼ
ſteti in mõte quadragita dieb⁹ ꝛ qua
ἔστην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσα
dragita noctibus: ꝛ exaudiuit me dñs: ꝛ in
ράκοντα νύκτας, καὶ εἰσήκουσέ μου κύριος, καὶ ἐν
tp̄e illo nõ voluit dñs perdere vos.
τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οὐκ ἠθέλησε κς̄ ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.
ꝛ dixit dñs ad me: vade ꝓcede co
καὶ εἶπεν κύριος πρός με, βάδιζε ἄπαρον ἐναν C
rã ꝓplo hoc: ꝛ ingrediãtur ꝛ
τι τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ εἰσπορευέσθωσαν καὶ
poſſideãt terrã: quã iuraui pa
κληρονομείτωσαν τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πα
tribus eoꝝ vt darẽ eis. ꝛ nũc iſrael
τράσιν αὐτῶν δοῦναι αὐτοῖς. καὶ νῦν ἰσραὴλ
q̄d dñs deus tuus petit a te: niſi
τί κύριος ὁ θεός σου αἰτεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ᾽ ἢ E.c.b.
vt timeas dñm deũ tuũ: vt ambules in
φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν
oĩbus vijs eius: ꝛ diligas eũ:
πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ἀγαπᾶν αὐ
ꝛ ſeruias dño deo tuo ex to
τόν, καὶ λατρεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐξ ὅ
to corde tuo ꝛ ex tota aĩa
λης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς
tua: vt cuſtodias mãdata dñi dei
σου, φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ
tui: ꝛ iuſtificatiões eius: q̄cũq; ego p̄
σου, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐν
cipio tibi hodie: vt bñ tibi ſit. en do
τέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ σοι ᾖ. ἰδοὺ κυ
mini dei tui celũ ꝛ celũ
ρίου τοῦ θεοῦ σου ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ

Tranſla. Chal.

יעקן למוסרה תמן מית אהרן ואתקבר תמן ושמש אלעזר בריה תחותוהי: מתמן
נטלו לגדגד ומן גדגד ליטבת ארע נגדא נחלין דמיין: בעדנא ההיא אפריש יי ית
שבטא דלוי למטל ית ארון קימא דיי למקם קדם יי לשמשותיה ולברכא בשמיה
עד יומא הדין: על כן לא הוה ללואי חולק ואחסנא עם אחוהי מתנן דיהב ליה יי
אנון אחסנתיה כמא דמליל יי אלהך ליה: ואנא הויתי קאים בטורא כיומיא קדמאי
ארבעין יממין וארבעין לילון וקביל יי צלותי אף בזמנא הדא לא אבה יי לחבלותך:
ואמר יי לי קום איזיל למטול קדם עמא ויעלון ויירתון ית ארעא
דקיימית לאבהתהון למתן להון: וכען ישראל מה יי אלהך תבע מינך אלהן למדחל
קדם יי אלהך למהך בכל ארחן דתקנן קדמוהי ולמרחם יתיה ולמפלח קדם יי
אלהך בכל לבך ובכל נפשך: למטר ית פקודיא דיי וית קימוהי דאנא מפקד לך
יומא דין לדיטב לך: הא דיי אלהך שמיא ושמי

Primitiua chal.

מות קבר · פרש · נטל קום קום · חסן נתן · הוה קום · רבע יום צלא · נטל עול · קום נתן דחל · ירך רחם פלח · נטר פקד · רטב

Interp̃. chal.

iachan in moſera: vbi mortuus eſt aaron ꝛ ſepultus eſt ibi: ꝛ miniſtrauit eleazar filius eius pro eo. Inde profecti ſunt in gadgad: et de gadgad in iatabatha in terrã in qua fluunt torrẽtes aquarũ. in tẽpore illo ſeparauit dñs tribum leui vt portaret arcam federis dñi: ꝛ vt ſtaret corã dño vt miniſtraret ei: ꝛ vt benediceret in nomine eius vſq; in diem hanc. Propterea nõ habuit leui partẽ ꝛ hereditatẽ cuꝫ fratribus ſuis: quia dona que dedit ei dñs ipſa ſunt hereditas eius ſicut locutus eſt ei dñs deus tuus. Et ego ſteti in monte ſicut diebus prioribus quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctibus. Et ſuſcepit dñs orationẽ meã etiã hac vice: ꝛ noluit dñs diſꝑdere te. ꝛ dixit dñs ad me. Surge vade vt proficiſcaris coram populo: vt ingrediantur ꝛ poſſideant terrã quã iuraui patribus ſuis vt traderẽ eis. Et nunc iſrael quid dñs deus tuus querit a te: niſi vt timeas dominũ deuꝫ tuũ ꝛ vt ambules in omnibus vijs que recte ſunt coram eo: ꝛ vt diligas eum: vt ſeruias coram dño deo tuo in toto corde tuo et in tota aĩa tua: ꝛ vt cuſtodias precepta domini ꝛ mandata eius que ego precipio tibi hodie: vt bene ſit tibi. Ecce domini dei tui ſunt celi ꝛ celi

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp̃. latina.

celi t(er)ra ꝛ oĩa q̄cũq; ſũt in ea: verũtñ
οὐρανοῦ, ἡ γῆ καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ, πλὴν τοὺς
p̄res nr̃os elegit dñs ad amãdũ eos:
πατέρας ἡμῶν προείλατο κύριος ἀγαπᾶν αὐτούς,
ꝛ elegit ſemen eoꝝ poſt eos: vos:
καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς, ὑμᾶς,
p̄ter oẽs gẽtes ſcḋm diẽ hanc. ꝛ
παρὰ πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. καὶ
D circũcidetis duritiẽ cordis vr̃i: ꝛ ceruī
περιτεμεῖσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, καὶ τὸν τρά
cem vr̃aꝫ nõ indurabitis vltra. nã dñs de⁹ ve
χηλον ὑμῶν οὐ σκληρυνεῖτε ἔτι. ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὑ
ſter: hic deus deoꝝ: ꝛ dñs dñoꝝ: deus
μῶν, οὗτος θεὸς τῶν θεῶν, καὶ κύριος τῶν κυρίων, ὁ θεὸς
magnus ꝛ potens ꝛ terribilis: qui nõ admirat̃ per
ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς καὶ φοβερός, ὅστις οὐ θαυμάζει πρό
ſonã neq; accipit mun⁹: faciens iudiciũ adue
σωπον οὐδὲ μὴ λάβῃ δῶρον, ὁ ποιῶν κρίσιν προση
ne ꝛ pupillo ꝛ vidue: ꝛ amat peregri
λύτῳ καὶ ὀρφανῷ καὶ χήρᾳ, καὶ ἀγαπᾷ τὸν προσήλυ
nũ vt det illi panẽ ꝛ veſtem. ꝛ amabitis
τον δοῦναι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμάτιον. καὶ ἀγαπήσε
pegrinũ: aduene .n. fuiſtis in tra egypti.
τε τὸν προσήλυτον, προσήλυτοι γὰρ ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτου
dñm deũ tuũ timebis: ꝛ illi ſoli ſeruies:
B.6.c. κν̄ τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις,
ꝛ ad eũ adherebis: ꝛ in noĩe eius
καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
iurabis. ip̄e laus tua: ꝛ ip̄e de⁹ tu⁹: qui
C ὀμῇ. αὐτὸς καύχημά σου, καὶ αὐτὸς θεός σου, ὅστις
fecit tibi magnalia ꝛ glorioſa hec: q̄
ἐποίησέ σοι τὰ μεγάλα καὶ τὰ ἔνδοξα ταῦτα, ἃ
viderũt oculi tui. in ſeptuaginta aĩab⁹
Gen. 46.a. εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου. ἐν ἑβδομήκοντα ψυχαῖς
deſcenderũt p̄res tui in egyptũ: nũc ãt
κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς αἴγυπτον, νῦν δὲ
fecit te dñs deus tuus ſicut aſtra
ἐποίησέ σε κύριος ὁ θεός σου ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ
celi multitudine.
οὐρανοῦ τῷ πλήθει. Ca.xi.
A Et diliges dñm deũ tuũ: ꝛ cuſtodies
Καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ φυλάξεις
cuſtodias ei⁹ ꝛ iuſtificatiões eius:
τὰ φυλάγματα αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ,
ꝛ mandata eius ꝛ iudicia ei⁹ oĩ
καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ πά
bus dieb⁹. ꝛ cognoſcetis hodie: q̄ nõ
σας τὰς ἡμέρας. καὶ γνώσεσθε σήμερον, ὅτι οὐχὶ τὰ
filij vr̃i: q̄cũq; nõ cognouerũt neq; viderũt diſci
παιδία ὑμῶν, ὅσοι οὐκ οἴδασιν οὐδὲ ἴδοσαν τὴν παι
plinã dñi dei tui: ꝛ magnalia eius: ꝛ
δείαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ μεγάλα αὐτοῦ, καὶ τὴν
manũ robuſtã ꝛ brachiũ excelſũ: ꝛ
χεῖρα τὴν κραταιὰν καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν, καὶ

Trãſla. B. Hiero.

celi terra & omnia q̄ in ea ſunt. & tñ patribus tuis conglutinatus eſt dñs. & amauit eos. elegitq; ſemẽ eorũ poſt eos. id eſt vos de cũctis gẽtibus: ſicut hodie cõprobatur. Circũcidite igitur p̄putium cordis veſtri: & ceruicẽ vr̃am ne induretis amplius: qa dñs deus vr̃ ipſe eſt deus deorum & dñs dñantiũ: deus magnus & potens & terribilis: qui perſonã nõ accipit nec munera. Facit iudicium pupillo & vidue: amat pegrinũ & dat ei victum atq; veſtitũ. Et vos ergo amate pegrinos: qa & ipſi fuiſtis aduene in terra egypti. Dominũ deũ tuũ timebis: & ei ſoli ſeruies. Ipſi adherebis: iurabiſq; ĩ noĩe illius. Ipſe eſt laus tua & deus tuus: q fecit tibi hec magnalia & terribilia: que viderũt oculi tui. In ſeptuaginta aĩabus deſcẽderũt pr̃es tui ĩ egyptũ: & ecce nũc multiplicauit te dñs deus tuus ſicut aſtra celi. Ca.xi.

Ama itaq; dominuꝫ deum tuum: & obſerua p̄cepta eius & cerimonias iudicia atq; mandata omni tempore. Cognoſcite hodie q̄ ignorant filij veſtri: qui non viderunt diſciplinã dñi dei vr̃i: magnalia eius & robuſtam manum extentumq; brachium:

Ter. Heb.

השמים הארץ וכל אשר בה:
רק באבתיך חשק יהוה לאהבה
אותם ויבחר בזרעם אחריהם
בכם מכל העמים כיום הזה:
ומלתם את ערלת לבבכם
וערפכם לא תקשו עוד: כי יהוה
אלהיכם הוא אלהי האלהים
ואדני האדנים האל הגדל הגבר
והנורא אשר לא ישא פנים
ולא יקח שחד: עשה משפט יתום
ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם
ושמלה: ואהבתם את הגר כי גרים
הייתם בארץ מצרים: את יהוה
אלהיך תירא אתו תעבד ובו
תדבק ובשמו תשבע: הוא תהלתך
והוא אלהיך אשר עשה אתך את
הגדלת ואת הנוראת האלה אשר
ראו עיניך: בשבעים נפש ירדו
אבתיך מצרימה ועתה שמך יהוה
אלהיך ככוכבי השמים לרב:

Ca.xi.

ואהבת את יהוה אלהיך
ושמרת משמרתו וחקתיו
ומשפטיו ומצותיו כל הימים:
וידעתם היום כי לא את בניכם
אשר לא ידעו ואשר לא ראו את
מוסר יהוה אלהיכם את גדלו את
ידו החזקה וזרעו הנטויה: ואת

Primitiua heb.

אהב בחר · מול · קשה · ירא נשא פנה · לקח שחד · יתם גור נתן · גור · ירא עבד · דבק שבע הלל · ראה · שום · כוכב · שמר חקק · צוה · יום · ראה · יסר · נטה

Tranſla. Chal.

שמיא ארעא וכל דבה: לחוד באבהתך צבי יהוה למרחם יתהון ואתרעי בבניהון
בתריהון בכון מכל עממיא כיומא הדין: ותעדון ית טפשות לבכון וקדלכון לא תקשון
עוד: ארי יי אלהכון הוא אלה אלהין ומרי מלכין אלהא רבא גיברא ודחילא
דלית קדמוהי מיסב אפין ואף לא לקבלא שוחדא: עביד דין יתים וארמלא ורחים
גיורא למתן ליה מזון וכסו: ותרחמון ית גיורא ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים:
ית יי אלהך תדחל וקדמוהי תפלח ולדחלתיה תתקרב ובשמיה תקיים: הוא
תושבחתך והוא אלהך דעבד עמך ית רברבתא וית חסינתא האלין דחזאה עינך:
בשבעין נפשן נחתו אבהתך למצרים וכען שויך יי אלהך ככוכבי שמיא לסגי:
ותרחם ית יי אלהך ותיטר מטרת מימריה וקימוהי ודינוהי Ca.xi.
ופיקודוהי כל יומיא: ותדעון יומא דין ארי לא ית בניכון דלא ידעו ודלא חזו ית
אולפנא דיי אלהכון ית רבותיה ית ידיה תקיפא ודרעיה מרממא: וית

Interp̃. chal.

celoꝝ terra ꝛ oĩa que in ea ſunt: attamen patres tuos elegit dñs vt diligeret eos: ꝛ elegit filios eoꝝ poſt eos idelt vos de cunctis populis ſicut in die hac. Et auferetis inſipientiã cordis veſtri: ꝛ ceruicem veſtrã non indurabitis amplius. qm̃ dñs deus veſter ipſe eſt de⁹ deoꝝ ꝛ dñs regum: deus magnus fortis ꝛ terribilis: in cuius cõſpectu non eſt acceptio perſonaꝝ: nec recipit munera: facit iudiciũ ꝓpupillo ꝛ vidue: ꝛ miſeretur peregrini vt det ei victũ ꝛ veſtitũ. Et diligetis peregrinũ: qm̃ habitatores fuiſtis in terra egypti. Dominũ deum tuũ timebis: ꝛ corã eo ſeruies: ꝛ timori eius adherebis: ꝛ in nomine eius iurabis. Ipſe eſt laus tua: ꝛ ipſe eſt deus tuus. qui fecit tecũ magnalia ꝛ terribilia hec que viderũt oculi tui. In ſeptuagita aĩabus deſcenderũt pr̃es tui in egyptũ: ꝛ nũc poſuit te dñs deus tuus ſicut ſtellas celi in multitudinem.

Diliges itaq; dominũ deum tuum: ꝛ cuſtodies cuſtodiam verbi eius ꝛ pacta eius ꝛ iudicia eius ꝛ precepta eius oĩbus dieb⁹. Et ſcietis hodie que nõ cognouerũt filij veſtri neq; viderũt doctrinam dñi dei veſtri ꝛ magnitudinẽ eius ꝛ manuꝫ eius fortem ꝛ brachium eius excelſum: et Ca.xi.

Primitiua chal.

צבה רחם רעה · עדה קשה רבב · נסב יתם גור · נתן זון כסה · דור הוה דחל · פלח קרב קום · שבח רבב חסן · שוה רבב רחם · נטר אמר קום · דין ידע חזה · רבב רמם

Tex. Heb.

אתתיו ואת מעשיו אשר עשה
בתוך מצרים לפרעה מלך מצרים
ולכל ארצו: ואשר עשה לחיל
מצרים לסוסיו ולרכבו אשר
הציף את מי ים סוף על פניהם
ברדפם אחריכם ויאבדם יהוה
עד היום הזה: ואשר עשה לכם
במדבר עד באכם עד המקום הזה:
ואשר עשה לדתן ולאבירם בני
אליאב בן ראובן אשר פצתה
הארץ את פיה ותבלעם ואת
בתיהם ואת אהליהם ואת כל
היקום אשר ברגליהם בקרב כל
ישראל: כי עיניכם הראת את
כל מעשה יהוה הגדל אשר עשה:
ושמרתם את כל המצוה אשר
אנכי מצוך היום למען תחזקו
ובאתם וירשתם את הארץ
אשר אתם עברים שמה
לרשתה: ולמען תאריכו ימים
על האדמה אשר נשבע יהוה
לאבתיכם לתת להם ולזרעם
ארץ זבת חלב ודבש: כי הארץ
אשר אתה בא שמה לרשתה
לא כארץ מצרים הוא אשר
יצאתם משם אשר תזרע את
זרעך והשקית ברגלך כגן הירק:

Prītiua heb.: אות עשה · צוף פנה · אבד · דבר בוא קום · פצה · פה בלע · בית · קום · ראה · עשה · צוה חזק · בוא · ירש ארך יום · שבע · נתן · ירש · זרע · שקה

Trāsla. B. Hiero.

signa & opa que fecit in medio egypti pharaōi regi & vniuerse terre eius: omniq; exercitui egyptiorum & equis ac curribus: quomodo operuerint eos aque maris rubri: cū vos psequerentur: & deleuerit eos dñs vſq; in presentem diē: vobiſq; que fecerit in solitudine donec veniretis ad hunc locum: & dathan atq; abiron filiis eliab qui fuit filius ruben: quos aperto ore suo terra absorbuit cum domibus & tabernaculis & vniuersa substantia eorum: quā habebant in medio israel. Oculi vr̃i viderunt omnia opera dñi magna que fecit: vt custodiatis vniuersa mandata illius: que ego hodie precipio vobis: & possitis introire & possidere terram ad quā ingredimini: multoq; in ea viuatis tempore: quā sub iuramēto pollicitus est dominus patribus vestris & semini eorum lacte & melle manantem. Terra enim ad quam ingrederis possidendam: non est sicut terra egypti de qua existi: vbi iacto semine in hortorū morē aque ducūtur irrigue

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

signa eius ꝛ prodigia eius: q̃cuq; fecit in medio egypti pharaōi regi egypti ꝛ vniuerse terre eius: ꝛ q̃cuq; fecit exercitui egyptiorum: currus eorum ꝛ equitatū eorum quō inūdauit aqua maris rubri in facie eorum psequētibus ipsis ex tergo vr̃o. ꝛ deleuit eos dñs vſq; ad hodiernū diē. ꝛ q̃cuq; fecit vobis in deserto donec venistis in locū hūc. ꝛ q̃cuq; fecit dathā ꝛ abirō filijs eliab filij rubē. quos aperiēs terra os suū absorbuit eos: ꝛ domos eorum ꝛ tabernacula eorum: ꝛ vniuersā substāciā q̃ cū illis in medio totius israel. q̃r oculi vr̃i viderūt oīa opa dn̄i magna: q̃cūq; fecit nobis hodie. ꝛ custodietis vniuersa p̄cepta eius: q̃cūq; ego p̄cipio vobis hodie: vt viuatis ꝛ multiplicemini ꝛ intretis ꝛ possideatis terrā: ad q̃ vos transitis iordanē illuc vt possideatis illā: vt lōgeui sitis sup trā: q̃ iurauit dñs prībus vr̃is dare illis: ꝛ semini eorum post eos: trā manātē lacte ꝛ melle. est eīn tra ad q̃ tu ingrederis illuc possidēdā illā: nō sicut tra egypti est: vñ egredimini illinc: qñ seminauerit semē: ꝛ irrigāt pedibus: sicut hortū oleris.

τὰ σημεῖα αὐτοῦ καὶ τὰ τέρατα αὐτοῦ, ὅσα ἐποίησεν ἐν μέσῳ αἰγύπτου φαραὼ βασιλεῖ αἰγύπτου καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἐποίησε τῇ δυνάμει τῶν αἰγυπτίων, τὰ ἅρματα αὐτῶν καὶ τὴν ἵππον αὐτῶν ὡς ἐπέκλυσε τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης τῆς ἐρυθρᾶς ἐπὶ προσώπου αὐτῶν καταδιωκόντων αὐτῶν ἐκ τῶν ὄπισθεν ὑμῶν. καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς κύριος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὅσα ἐποίησεν ὑμῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ ὅσα ἐποίησε τῷ δαθὰν καὶ τῷ ἀβειρὼν υἱοῖς ἐλιὰβ υἱοῦ ῥουβήμ. οὓς ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς κατέπιεν αὐτούς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν τὴν μετ' αὐτῶν ἐν μέσῳ παντὸς ἰσραήλ. ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑώρων πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὰ μεγάλα, ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν σήμερον. καὶ φυλάξεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἵνα ζῆτε καὶ πολυπλασιασθῆτε καὶ εἰσέλθητε καὶ κληρονομήσητε τὴν γῆν, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, ἵνα μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτούς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. ἔστι γὰρ ἡ γῆ εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, οὐχ ὥσπερ ἡ γῆ αἰγύπτου ἐστίν, ὅθεν ἐκπεπόρευσθε ἐκεῖθεν, ὅταν σπείρωσι τὸν σπόρον, καὶ ποτίζωσι τοῖς ποσίν, ὡσεὶ κῆπον λαχανίας.

Nu.16. d.

B

Transla. Chal.

אתותיה וית עובדוהי דעבד בגו מצרים לפרעה מלכא דמצרים ולכל ארעיה: ודעבד
למשרית מצראי לסוסותהון ולרתיכיהון דאטיף ית מי ימא דסוף על אפיהון
כד רדפו בתריכון ואובדינון יי עד יומא הדין: ודעבד לכון במדברא עד מיתיכון
עד אתרא הדין: ודעבד לדתן ולאבירם בני אליאב בר ראובן דפתחת ארעא ית פומהא
ובלעתנון וית אנשי בתיהון וית משכניהון וית כל יקומא דעמהון בגו כל ישראל:
ארי עיניכון חזאן ית כל עובדא דיי רבא די עבד: ותטרון ית כל תפקידתא דאנא
מפקיד לך יומא דין בדיל דתתקפון ותיעלון ותירתון ית ארעא דאתון עברין תמן
למירתה: ובדיל דתורכון יומין על ארעא דקיים יי לאבהתכון למיתן להון ולבניהון
ארעא עבדא חלב ודבש: ארי ארעא דאת עליל לתמן למירתה לא כארעא דמצרים
היא דנפקתון מתמן דתזרע ית זרעך ומשקית ליה ברגלך כגינת ירקא:

Prītiua chal.: אות · שרא נסך · רדף אבד דבר · אתא · בית שכן · חזה רבב נטר · פקד תקף עול · ירת ארך קום · נתן ירת · זרע שקה

Interp. chal.

signa eius ꝛ opera ei' que fecit in medio egypti pharaoni regi egypti ꝛ vniuerse terre eius: ꝛ quod fecit exercitui egyptiorum ꝛ equis eorū ꝛ curribus eorum qui inundare fecit aquas maris rubri sup faciē eorum cū perſequerētur vos: ꝛ perdidit eos dñs vſq; in diē hanc: ꝛ quod fecit vobis in deserto donec venietis vſq; ad locū hunc: ꝛ quod fecit dathan ꝛ abirā filijs eliab filij ruben: quādo aperuit terra os suū ꝛ deglutiuit eos ꝛ homines domus eorū ꝛ tabernacula eorum: et vniuersam substantiā que erat cum eis in medio totius israel. Quoniā oculi vestri vident oia opera dñi magna que fecit. Et custodietis oīa precepta que ego precipio vobis hodie: vt cōfortemini ꝛ ingrediamini ꝛ possideatis terrā ad quā vos ingredimini vt possideatis eam: ꝛ vt prolongentur dies vestri super terrā pro qua iurauit dñs patribus vestris: vt traderet eis terram lacte ꝛ melle manantē. Quoniā terra ad quā tu ingrederis vt possideas eam: non est sicut terra egypti vnde egressi estis: in qua seminabas semē tuū ꝛ irrigabas illā pede tuo sicut hortū oleris.

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

at tra in q̃ ingrederis illuc ad possidēdū eam: tra mōtuosa ꝛ cāpestris: ex pluuia celi bibet aquā. terra: quā dñs deus tu' visitat illā semper: oculi dñi dei tui in ipa a pricipio anni ꝛ vſq; ad finem anni. si āt auditu audieritis oīa p̄cepta ei': q̃cūq; ego precipio tibi hodie: vt diligas dñm deū tuū: ꝛ seruias ei ex toto corde tuo ꝛ ex tota aīa tua: ꝛ dabit pluuiā tre tue ad tēpus tēporaneā ꝛ serotinā: ꝛ colliges frumētū tuū ꝛ vinū tuū ꝛ oleū tuū: ꝛ dabit fenū in agris tuis iumētis tuis. ꝛ cū comederis ꝛ saturat' fueris: cauete vobis ipis: ne dilatetur cor vr̃m: ꝛ transgrediamini: ꝛ seruiatis dijs alienis: ꝛ adoretis eos: ꝛ irat' irascat dñs cōtra vos: ꝛ claudat celū: ꝛ nō erit pluuia. ꝛ terra nō dabit fructū suū. ꝛ peribitis velociter a terra bona: quā dedit dñs vobis. ꝛ ponetis verba hec in cor vestrū ꝛ in aiam vr̃am: ꝛ suspēdetis ea in signū in manu vr̃a: ꝛ erit immobile añ oculos vr̃os. ꝛ docebitis ea filios vr̃os vt pcipiāt illa sedentes in domo: ꝛ ambulātes in via: ꝛ

ἡ δὲ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, γῆ ὀρεινὴ καὶ πεδινή, ἐκ τοῦ ὑετοῦ τοῦ οὐρανοῦ πίεται ὕδωρ. γῆ, ἣν κύριος ὁ θεός σου ἐπισκοπεῖται αὐτὴν διαπαντός, οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπ' αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἕως τῆς συντελείας ἐνιαυτοῦ. ἐὰν δὲ ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, καὶ λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ δώσει τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου καθ' ὥραν πρώϊμον καὶ ὄψιμον, καὶ εἰσοίσεις τὸν σῖτόν σου καὶ τὸν οἶνόν σου καὶ τὸ ἔλαιόν σου, καὶ δώσει χορτάσματα ἐν τοῖς ἀγροῖς σου τοῖς κτήνεσί σου. καὶ φαγὼν καὶ ἐμπλησθείς, προσέχετε ἑαυτοῖς, μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ παραβῆτε, καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, καὶ θυμωθεὶς ὀργισθῇ κύριος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ συσχῇ τὸν οὐρανόν, καὶ οὐκ ἔσται ὑετός. καὶ ἡ γῆ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς. καὶ ἀπολεῖσθε ἐν τάχει ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκε κύριος ὑμῖν. καὶ ἐμβαλεῖτε τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὑμῶν, καὶ ἀφάψετε αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρὸς ὑμῶν, καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν. καὶ διδάξετε αὐτὰ τὰ τέκνα ὑμῶν λαβεῖν αὐτὰ καθημένους ἐν οἴκῳ, καὶ πορευομένους ἐν ὁδῷ, καὶ

Infra. co. 5.10.c

B

C

5.6.b.

Trāsla. B. Hiero.

sed montosa est & campestris de celo expectans pluuias: quā dñs deus tuus semper inuisit: & oculi illius in ea sunt a principio anni vſq; ad finem eius. Si ergo obedieritis mandatis meis: que ego hodie precipio vobis: vt diligatis dñm deū vestrum: & seruiatis ei in toto corde vestro & in tota aīa vestra: dabit pluuiam terre vestre temporaneam & serotinam: vt colligatis frumentum & vinum & oleum fenūq; ex agris ad pascēda iumēta: & vt ipſi comedatis ac saturemini. Cauete ne forte decipiatur cor vr̃m: & recedatis a dño: seruiatisq; diis aliēis: & adoretis eos: iratusq; dominus claudat celū & pluuie nō descēdāt: nec terra det germē suū: pereatisq; velociter de terra optima: quā dominus daturus est vobis. Ponite hec verba mea in cordibus & in animis vestris: & suspēdite ea pro signo in manibus: & inter oculos vestros collocate. Docete filios vestros vt illa meditentur quando sederis in domo tua: & ambulaueris in via:

Tex. Heb.

והארץ אשר אתם עברים שמה
לרשתה ארץ הרים ובקעת
למטר השמים תשתה מים: ארץ
אשר יהוה אלהיך דרש אתה
תמיד עיני יהוה אלהיך בה
מרשית השנה ועד אחרית שנה:
והיה אם שמע תשמעו אל מצותי
אשר אנכי מצוה אתכם היום
לאהבה את יהוה אלהיכם
ולעבדו בכל לבבכם ובכל
נפשכם: ונתתי מטר ארצכם
בעתו יורה ומלקוש ואספת
דגנך ותירשך ויצהרך: ונתתי
עשב בשדך לבהמתך ואכלת
ושבעת: השמרו לכם פן יפתה
לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים
אחרים והשתחויתם להם: וחרה
אף יהוה בכם ועצר את השמים
ולא יהיה מטר והאדמה לא
תתן את יבולה ואבדתם מהרה
מעל הארץ הטבה אשר יהוה
נתן לכם: ושמתם את דברי אלה
על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם
אתם לאות על ידכם והיו
לטוטפת בין עיניכם: ולמדתם
אתם את בניכם לדבר בם
בשבתך בביתך ובלכתך בדרך

Prītiua heb.: שתה · תמד · ראש · שמע צוה · ירה לקש · ירש · שמר פתה · סור · שחה · חרה · היה · נתן נפל · טוב · שום · היה · טוף · ישב הלך

Transl. Chal.

וארעא דאתון עברין לתמן למירתה ארע טורין ובקען למטר שמיא תשתי מיא:
ארעא דיי אלהך תבע יתה תדירא עיני יי אלהך בה מריש שתא ועד סוף
שתא: ויהי אם קבלא תקבלון לפקודי דאנא מפקיד יתכון יומא דין למרחם
ית יי אלהכון ולמפלח קדמוהי בכל לבכון ובכל נפשכון: ואתן מטרא דארעכון
בעידניה בכיר ולקיש ותכנוש עיבורך וחמרך ומשחך: ואתן עסבא בחקלך לבעירך
ותיכול ותשבע: אסתמרו לכון דילמא יטעי לבכון ותסטון ותפלחון לטעות עממיא
ותסגדון להון: ויתקף רוגזא דיי בכון ויחוד ית שמיא ולא יהי מטרא וארעא לא
תתן ית עללתה ותיבדון בפריע מעל ארעא טבתא דיי יהיב לכון: ותשוון ית
פתגמי אלין על לבכון ועל נפשכון ותקטרון יתהון לאת על ידכון ויהון לתפלין
בין עיניכון: ותלפון יתהון ית בניכון למללא בהון במתבך בביתך ובמהכך באורחא

Interp. chal.

Terra autē ad quā vos transitis vt possideatis eam: terra montiū est ꝛ camporum: de pluuia celi bibetis aquā: terra quā dñs deus tu' requirit eā semp: oculi dñi dei tui sunt in ea a pricipio āni vſq; ad finē anni. Et erit si obediētes obedieritis preceptis meis que ego precipio vobis hodie vt diligatis dñm deū vestrū ꝛ vt seruiatis corā eo in toto corde vestro ꝛ in tota aīa vestra: dabo pluuiā terre vestre in tēpore suo tēporaneam ꝛ serotinā: ꝛ colliges frumentū tuum ꝛ vinum tuum ꝛ oleum tuū. Et dabo fenum in agro tuo iumentis tuis: ꝛ comedes ꝛ saturaberis. Cauete vobis ne forte decipiatur cor vr̃m ꝛ declinetis ꝛ seruiatis idolis populorum ꝛ adoretis ea: ꝛ irascatur furor dñi contra vos ꝛ claudat celos ꝛ non sit pluuia: ꝛ terra non det germen suū: ꝛ pereatis cito de terra bona quam dñs dabit vobis. Et ponetis verba mea hec in cordibus vestris ꝛ in animis vr̃is: ꝛ ligabitis ea in signū super manū vestrā: ꝛ erunt quasi appendix inter oculos vr̃os: ꝛ docebitis ea filios vr̃os: vt loquamini in eis cū sederis in domo tua: ꝛ cū ambulaueris in via:

Prītiua chal.: שתא אשר הוה · כבל פקד רחם · פלח נתן · כנש אכל שבע · ספר טעה סגד · עצר תקף · אחד הוה נתן · אבד טוב שוה · קטר אות פלל · אלף ית הלך

Ter. Heb.

ובשכבך ובקומך׃ וכתבתם על
מזוזות ביתך ובשעריך׃ למען
ירבו ימיכם וימי בניכם על
האדמה אשר נשבע יהוה
לאבתיכם לתת להם כימי השמים
על הארץ׃ כי אם שמר תשמרון
את כל המצוה הזאת אשר אנכי
מצוה אתכם לעשתה לאהבה
את יהוה אלהיכם ללכת בכל דרכיו
ולדבקה בו׃ והוריש יהוה את כל
הגוים האלה מלפניכם וירשתם
גוים גדלים ועצמים מכם׃ כל
המקום אשר תדרך כף רגלכם בו
לכם יהיה מן המדבר והלבנון מן
הנהר נהר פרת ועד הים האחרון
יהיה גבלכם׃ לא יתיצב איש
בפניכם פחדכם ומוראכם יתן
יהוה אלהיכם על פני כל הארץ
אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם׃
ראה אנכי נתן לפניכם היום
ברכה וקללה׃ את הברכה אשר
תשמעו אל מצות יהוה
אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם
היום׃ והקללה אם לא תשמעו
אל מצות יהוה אלהיכם וסרתם
מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם
היום ללכת אחרי אלהים

Pritiua heb.

זוד · רבה יום · שבע · נתן · צוה · עשה · הלך · ירש · פנה · קום דרך · היה דבר · יצב · פנה ירא נתן · שמע צוה · סור · ילך

Trāſla.B.Hiero.

& accubueris atq; ſurrexeris: ſcribes ea ſup poſtes & ianuas domus tue: vt multiplicētur dies tui & filiorum tuorum in terra quam iurauit dominus patribus tuis: vt daret eis quādiu celū imminet terre. Si enī cuſtodieritis mandata que ego precipio vobis: & feceritis ea vt diligatis dñm deū veſtrum: & ambuletis in oibus viis eius adherētes ei: diſpdet dñs omnes gentes iſtas añ faciem veſtram: & poſſidebitis eas q̄ maiores ſūt & fortiores vobis. Omnis locus quem calcauerit pes veſter: veſter erit. A deſerto & libano & a flumie magno eufrate vſq; ad mare occidētale erūt termini veſtri. Nullus ſtabit cōtra vos. Terrorē veſtrum & formidinē dabit dñs deus veſter ſuper oēm terram quam calcaturi eſtis: ſicut locutus eſt vobis. En propono in cōſpectu veſtro hodie bñdictionē & maledictionem. bñdictionem ſi obedieritis mādatis domini dei veſtri que ego hodie precipio vobis. maledictionem ſi non obedieritis mandatis domini dei veſtri: ſed receſſeritis de via quā ego nunc oſtendo vobis: & ambulaueritis poſt deos

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

accubātes τ ſurgētes: τ ſcribetis illa
κοιταζομένους καὶ διανισαμένους, καὶ γράψετε αὐτὰ
in liminibus domuū vr̃ap τ portap ve
ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν καὶ τῶν πυλῶν ὑ-
ſtrap: vt multiplicētur dies vr̃i τ dies
μῶν, ἵνα πληθυνθῶσιν αἱ ἡμέραι ὑμῶν καὶ αἱ ἡμέραι
filiop vr̃op in tra: q̄ iurauit dñs pa
τῶν υἱῶν ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πα-
tribus vr̃is vt daret eis: ſicut dies ce
τράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐ-
li ſup trā. τ erit ſi auditu audieritis om-
ρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσαι ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε πά-
nia mādata hec: que ego p̄cipio vo ē eo.
σας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑ-
bis hodie facere: vt diligatis dñm deū vr̃z: et am
μῖν σήμερον ποιεῖν, ἀγαπᾶν κν̄ τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ πο-
buletis in oibus viis eius: τ adhere
ρεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ προσκολ-
atis ei: τ diſp̄det dñs oēs gētes
λᾶσθαι αὐτῷ, καὶ ἐκβαλεῖ κύριος πάντα τὰ ἔθνη
iſtas a facie vr̃a: τ poſſidebitis
ταῦτα ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ κληρονομήσετε
gētes magnas τ fortiores magis quā vos. oēm
ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερα μᾶλλον ἢ ὑμεῖς. πάντα
locū quē calcauerit veſtigiū pedis vr̃i: Ioſ.1.a
τὸν τόπον οὗ ἂν πατήσῃ τὸ ἴχνος τοῦ ποδὸς ὑμῶν,
vobis erit a deſerto τ antilibano τ a
ὑμῖν ἔσαι ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ ἀντιλιβάνου καὶ ἀπὸ
flumine magno flumine euphrate: τ
τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου, καὶ
vſq; ad mare occidētis erūt termini vr̃i.
ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἐπὶ δυσμῶν ἔσαι τὰ ὅρια ὑμῶν.
nō reſiſtet vllus cōtra faciē vr̃as. ter
οὐκ ἀντιστήσεται οὐδεὶς κατὰ πρόσωπον ὑμῶν. τὸν φό-
rorē vr̃z τ formidinē vr̃az imponet dñs deus vr̃
βον ὑμῶν καὶ τὸν τρόμον ὑμῶν ἐπιθήσει κς ὁ θεὸς ὑμῶν
ſup faciē ois terre: in quā aſcēderitis
ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, ἐφ᾽ ἧς ἂν ἐπιβῆτε
in illā: quēadmodū locutus ē dñs ad vos: ecce
ἐπ᾽ αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς, ἰδοὺ
ego do corā vobis hodie bñdictiōes τ ma
ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον εὐλογίαν καὶ κα-
ledictiōes. bñdictiōes: ſi audieritis p̄cepta do
τάραν. τὴν εὐλογίαν, ἐὰν ἀκούσητε τὰς ἐντολὰς κυ-
mini dei vr̃i: q̄cūq; ego p̄cipio vobis ho D
ρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σή-
die. τ maledictiōes: ſi nō audieritis pre
μερον. καὶ τὴν κατάραν, ἐὰν μὴ εἰσακούσητε τὰς ἐν-
cepta dñi dei vr̃i: q̄cūq; ego precipio
τολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι
vobis hodie. τ aberraueritis a via q̄ p̄re
ὑμῖν σήμερον, καὶ πλανηθῆτε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετει-
cepi vobis: vt ambulātes ſeruiretis diis a-
λάμην ὑμῖν, πορευθέντες λατρεύειν θεοῖς

Tranſla.Chal.

ובמשכבך ובמקימך׃ ותכתבינון על מזוזין ותקבעינון בסיפי ביתך ובתרעיך׃ בדיל
דיסגון יומיכון ויומי בניכון על ארעא דקיים יי לאבהתכון למתן להון כיומי שמיא
על ארעא׃ ארי אם מיטר תטרון ית כל תפקדתא הדא דאנא מפקיד יתכון למעבדה
למרחם ית יי אלהכון למהך בארחן דתקנן קדמוהי ולאתקרבא לדחלתיה׃ ויתריך
יי ית כל עממיא האילין מקדמיכון ותירתון עממין רברבין ותקיפין מנכון׃ כל
אתרא דתדרוך פרסת רגליכון ביה דילכון יהי מן מדברא ולבנן מן נהרא נהרא פרת
ועד ימא מערבאה יהי תחומכון׃ לא יתעתד איניש קדמיכון דחלתכון ואימתכון יתן
יי אלהכון על אפי כל ארעא דתדרכון בה כמא דמליל לכון׃ חזי דאנא יהיב
קדמיכון יומא דין ברכן ולוטין׃ ית ברכתא דתקבלון לפיקודיא דיי אלהכון דאנא
מפקיד יתכון יומא דין׃ ולוטין אם לא תקבלון לפיקודיא דיי אלהכון ותסטון מן
אורחא דאנא מפקיד יתכון יומא דין למהך בתר טעוות

Pritiua.chal.

שכב קום כתב · זוד קבע כנא · קום נתן נטר · פקד עבד רחם · יהך קרב תרך · ירת דרך הוה · דבר ערב עתד · נתן חזה · קבל · פקד סטה · ירך טעה

Interp̄.chal.

et accubueris τ ſurrexeris. Et ſcribes ea ſup poſtes τ affiges ea in liminib9 domus tue τ in portis tuis: vt multiplicētur dies veſtri τ dies filiop veſtrop ſuper terra quā iurauit dñs pr̃ibus veſtris vt traderet eis: ſicut ſunt dies celi ſup terrā. Quoniā ſi cuſtodientes cuſtodieritis oia precepta hec q̄ ego precipio vobis vt faciatis ea. vt diligatis dñm deuz veſtrū τ vt ambuletis in viis que recte ſunt coram eo: vt adhereatis timori eius: eiiciet dñs oēs populos iſtos a facie veſtra: τ poſſidebitis populos multos fortiores vobis. Omnis locus in quo calcauerit planta pedis veſtri: veſter erit: a deſerto τ libano a fluuio euphrate τ vſq; ad mare occidentale erit terminus veſter. Non ſtabit vir in conſpectu veſtro: timorē veſtrū dabit dñs deus veſter ſup faciē vniuerſe terre quā calcabitis ſicut locutus eſt vobis. En ego pono ante vos hodie benedictiones τ maledictões. Benedictiones ſi obedieritis preceptis domini dei veſtri que ego precipio vobis hodie. Maledictiones autem ſi non obedieritis preceptis domini dei veſtri: τ declinaueritis a via quaz ego p̄cipio vobis hodie: τ ambulaueritis poſt idola

---

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

aliis: quos nō cognouiſtis. τ erit cū introdu-
ἑτέροις, οἷς οὐκ οἴδατε. καὶ ἔσαι ὅταν εἰσαγά-
xerit te dñs deus tu9 in trā in quā pgis
γῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν διαβαί-
illuc ad poſſidēdū eā: τ dabis
νεις ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, καὶ δώσεις τὴν
bñdictiōes ſup mōtē garizi: τ maledictiōes ſup mō-
εὐλογίαν ἐπ᾽ ὄρος γαριζίν, καὶ τὴν κατάραν ἐπ᾽ ὄ-
tē hebal. nō ecce hec vltra iordanē
ρος γεβάλ. οὐκ ἰδοὺ ταῦτα πέραν τοῦ ἰορδάνου
poſt viā occidētis ſolis in tra chananei q̄ ha-
ὀπίσω ὁδὸν δυσμῶν ἡλίου ἐν γῇ χαναὰν ὁ κα-
bitat in occidēte p̄pe galgalā p̄pe
τοικῶν ἐπὶ δυσμῶν ἐχόμενον τοῦ γολγὸλ πλη-
quercū excelſā. vos .n. tranſitis
σίον τῆς δρυὸς τῆς ὑψηλῆς. ὑμεῖς γὰρ διαβαίνετε,
iordanē: intrantes vt poſſideatis trā:
τὸν ἰορδάνην, εἰσελθόντες κληρονομῆσαι τὴν γῆν,
quā dñs de9 nr̃ dat vobis in poſſeſſionē oib9
ἣν κς ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς
diebus. τ poſſidebitis eam: τ habitabi-
ἡμέρας. καὶ κληρονομήσετε αὐτήν, καὶ κατοική-
tis in ea: τ cuſtodietis vt faciatis om
σετε ἐν αὐτῇ, καὶ φυλάξεσθε τοῦ ποιεῖν πάν-
nia p̄cepta ei9 τ iudicia: q̄
τα τὰ προστάγματα αὐτοῦ καὶ τὰς κρίσεις, ἃς
ego do corā vobis hodie.
ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον. Ca.12.
A Et hec p̄cepta τ iudi-
Καὶ ταῦτα τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρί-
cia q̄ obſeruabitis vt faciatis in tra
ματα ἃ φυλάξεσθε τοῦ ποιῆσαι ἐπὶ τῆς γῆς,
quā dñs de9 pr̃m nr̃op dat
ἧς κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δίδωσιν
vobis in poſſeſſiōes cūctis dieb9: q̄b9 vos
ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ὑμεῖς
viuetis ſup trā. pditiōe pdetis om
ζῆτε ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπωλείᾳ ἀπολεῖτε πάν-
nia loca in q̄b9 coluerūt illic gētes
τας τοὺς τόπους ἐν οἷς ἐλάτρευσαν ἐκεῖ τὰ ἔθνη
deos ſuos: q̄s vos poſſidetis
τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὓς ὑμεῖς κατακληρονομεῖτε
eos ſup mōtes excelſos: τ ſup col
αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐπὶ τῶν θι-
les: τ ſubter oēm arborē frōdoſā:
νῶν, καὶ ὑποκάτω παντὸς δένδρου δασέως.
τ diſſipate aras eap: τ cō-
8.7.a. Exo. 34.b. καὶ κατασκάψατε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ συν-
fringite ſtatuas eap: τ lucos eap
τρίψατε τὰς στήλας αὐτῶν, καὶ τὰ ἄλση αὐ-
eradicabitis τ ſculpta
τῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ

Trāſla.B.Hiero.

alienos quos ignoratis. Cū vero introduxerit te dñs deus tuus in terram ad quā pergis habitandam: pones benedictionē ſuper montem garizī: maledictionem ſuper montem hebal: qui ſunt trans iordanē poſt viā que vergit ad ſolis occubitū in terra chananei: q habitat in cāpeſtribus cōtra galgalā q̄ eſt iuxta vallē tēdētē & intrantē pcul. Vos eī trāſibitis iordanē vt poſſideatis terram quam dñs deus veſter daturus eſt vobis: vt hēatis & poſſideatis illam. Videte ergo vt impleatis cerimonias atq; iudicia que ego hodie ponam in conſpectu veſtro. Cap̄.12.

Hec ſunt precepta atq; iudicia que facere debetis in terra quam dñs deus patrū tuorū daturus eſt tibi: vt poſſideas eā cūctis diebus quibus ſuper humum gradieris. Subuertite oia loca in quibus coluerunt gentes quas poſſeſſuri eſtis deos ſuos ſuper montes excelſos & colles & ſubter omne lignū frondoſū. Diſſipate aras earum: & confringite ſtatuas: lucos igne comburite: & idola

Ter.Heb.

אחרים אשר לא ידעתם׃ והיה
כי יביאך יהוה אלהיך אל הארץ
אשר אתה בא שמה לרשתה
ונתתה את הברכה על הר גרזים
ואת הקללה על הר עיבל׃ הלא
המה בעבר הירדן אחרי דרך
מבוא השמש בארץ הכנעני
הישב בערבה מול הגלגל אצל
אלוני מרה׃ כי אתם עברים את
הירדן לבא לרשת את הארץ
אשר יהוה אלהיכם נתן לכם
וירשתם אתה וישבתם בה׃
ושמרתם לעשות את כל החקים
ואת המשפטים אשר אנכי
נתן לפניכם היום׃

Ca.xii.

אלה החקים והמשפטים אשר
תשמרון לעשות בארץ אשר
נתן יהוה אלהי אבתיך לך
לרשתה כל הימים אשר אתם
חיים על האדמה׃ אבד תאבדון
את כל המקמות אשר עבדו
שם הגוים אשר אתם ירשים
אתם את אלהיהם על ההרים
הרמים ועל הגבעות ותחת כל
עץ רענן׃ ונתצתם את מזבחתם
ושברתם את מצבתם ואשריהם
תשרפון באש ופסילי

Pritiua.heb.

בוא · בוא ירש · נתן · בוא · ירש · עשה חקק · שפט · פנה · שמר עשה · ירש יום · חיה · קום · רום · זנן · נצב · שרף פסל

Tranſl.Chal.

עממיא דלא ידעתון׃ ויהי ארי יעלינך יי אלהך לארעא דאת עליל לתמן למירתה
ותתן ית מברכיא על טורא דגריזים וית מלטטיא על טורא דעיבל׃ הלא אינון
בעברא דירדנא אחורי אורח מעלני שמשא בארע כנענאה דיתיב במישרא לקבל
גלגלא בסטר מישרי מורה׃ ארי אתון עברין ית ירדנא למיעל למירת ית ארעא
דיי אלהכון יהיב לכון ותירתון יתה ותיתבון בה׃ ותטרון למעבד ית כל קימיא וית
דיניא דאנא יהיב קדמיכון יומא דין׃ Ca.xij. אלין קימיא ודיניא
דתטרון למעבד בארעא דיהב יי אלהא דאבהתך לך למירתה כל יומיא דאתון
קימין על ארעא׃ אבדא תאבדון ית כל אתריא דפלחו תמן עממיא דאתון ירתין
יתהון ית טעותהון על טוריא רמיא ועל רמתא ותחות כל אילן עבוף׃ ותתרעון ית
אגוריהון ותתברון ית קמתהון ואשיריהון תוקדון בנורא וצלמי

Interp̄.chal.

populop q̄ nō cognouiſtis. Et erit qn̄ introduxerit te dñs deus tu9 in terrā ad quā tu igrederis vt poſſideas eam: pones benedicētes ſup montē garizim: τ maledicentes ſup montē ebal. qui montes ſunt trans iordanem poſt viam que vergit ad occaſum ſolis in terra chananei qui habitat in campeſtribus cōtra galgalam in latere planiciei more. Vos enī tranſitis iordanē vt poſſideatis terraz quā dñs deus veſter dabit vobis: τ poſſidebitis eam τ habitabitis in ea. Et cuſtodietis vt faciatis omnia mādata τ iudicia que ego pono in conſpectu veſtro hodie. Ca.12.

Hec ſunt mandata τ iudicia que cuſtodietis vt faciatis ea in terra quā dedit tibi dñs deus patrū tuop: vt poſſideas eam omnibus diebus quibus vos permanetis ſuper terram. Perditione diſperdetis omnia loca in quibus ſeruierūt populi quos vos poſſeſſuri eſtis idolis ſuis ſuper montes excelſos τ ſup colles τ ſub omni ligno frondoſo. et cōfringetis aras eorum: τ contereties ſtatuas eorum: et lucos eorum combureties igni: τ imagines

Pritiua chal.

היה עול ירת · נתן ברך לטט · עול שרא · עול · ירת יתב נטר · עבד קום דון · נטר · קום · טעה רום תרע · תבר קום יקד

Ter. Heb.

אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת
שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא׃ לֹא
תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי
אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם
אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ
וּבָאתָ שָּׁמָּה׃ וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה
עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת
מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יֶדְכֶם
וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם
וְצֹאנְכֶם׃ וַאֲכַלְתֶּם שָׁם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל מִשְׁלַח
יֶדְכֶם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר
אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל
הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו׃ כִּי לֹא בָאתֶם עַד
עָתָּה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ וַעֲבַרְתֶּם
אֶת הַיַּרְדֵּן וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם
וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב
וִישַׁבְתֶּם בֶּטַח׃ וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן
שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָבִיאוּ אֵת כָּל
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם
וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וּתְרֻמַת
יֶדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר

Primitiua heb.
נדע · קום · עשה · בחר · דרש · בוא · עלה · עשר רום · פנה · שלח · ברך · בית · בוא · נוח · נחל · נוח סבב · בוא · צוה עלה · בחר

Trāſla. B. Hiero.

comminuite: diſperdite nomina eorum de locis illis. Non facietis ita domino deo veſtro: ſed ad locū quē elegerit dominus deus veſter de cunctis tribubus vrīs: vt pōat nomen ſuum ibi & habitet in eo: venietis & offeretis in loco illo holocauſta & victimas veſtras decimas & primitias manuum veſtrarum & vota atq; donaria primogenita boū & ouiū: & comedetis ibi ī cōſpectu domini dei vrī: ac letabimini in cūctis ad q̄ miſeritis manū vos & domus veſtre: in quibus bn̄dixerit vobis dn̄s deus vr̄. Nō facietis ibi q̄ nós hic facimus hodie: ſinguli quod ſibi rectū videtur. Neq; enim vſq; in p̄ns tp̄s veniſtis ad requiem & poſſeſſionē quā dominus deus vr̄ daturus eſt vobis. Trāſibitis iordanē & habitabitis in terra quam dominus deus veſter daturus eſt vobis: vt requieſcatis a cūctis hoſtibus per circuitū: & abſq; vllo timore habitetis in loco quem elegerit dominus deus veſter: vt ſit nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio conferetis holocauſta & hoſtias ac decimas & primitias manuum veſtrarum: & quicquid p̄cipuū eſt ī mūerib⁹ q̄

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

deos eoꝝ cōburetis igne. & diſꝑdetis
τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί, καὶ ἀπολεῖτε
nomē eoꝝ de loco illo. nō facietis
τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου. οὐ ποιήσετε
ita dn̄o deo vr̄o. ſed ad locū: quē
οὕτω κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. ἀλλ᾽ ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν
elegerit dn̄s deus vr̄ de cūctis tribubus vr̄is ad cognominādū nomē ſuū illic vt inuocetur:
ἐκλέξηται κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν ὑμῶν ἐπονομάσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐπικληθῆναι,
& inquiretis & intrabitis illuc: & offeretis
καὶ ἐκζητήσετε καὶ εἰσελεύσεσθε ἐκεῖ, καὶ οἴσετε
ibi holocauſta vr̄a: & ſacrificia
ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ θυσιάσματα
vr̄a: & decimas vr̄as & vota vr̄a: &
ὑμῶν, καὶ τὰς δεκάτας ὑμῶν καὶ τὰς εὐχὰς ὑμῶν, καὶ
donaria vr̄a: & cōfeſſiões vr̄as: & p̄mo
τὰ ἑκούσια ὑμῶν, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, καὶ τὰ πρω
genita boū vr̄oꝝ & ouium vr̄aꝝ. &
τότοκα τῶν βοῶν ὑμῶν καὶ τῶν προβάτων ὑμῶν. καὶ
comedetis ibi corā dn̄o deo vr̄o: & letabimini in cūctis: q̄cūq; miſeritis manus
φάγεσθε ἐκεῖ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εὐφρανθήσεσθε ἐπὶ πᾶσιν, οὗ ἐὰν ἐπιβάλητε τὰς χεῖρας
vr̄as vos & domus vr̄e: ſm̄ q̄d bn̄dixit tibi
ὑμῶν ὑμεῖς καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν, καθότι εὐλόγησέ σε
dn̄s deus tuus. nō facietis iuxta oīa q̄ nos
κύριος ὁ θεός σου. οὐ ποιήσετε κατὰ πάντα ἃ ἡμεῖς
facimus hic hodie vnuſq̄ſq; q̄d placitū ē corā
ποιοῦμεν ὧδε σήμερον ἕκαστος τὸ ἀρεστὸν ἐναντίον
ſe. nō eñi veniſtis vſq; nūc ad requiem & ad poſſeſſiōe: q̄ dn̄s deus nr̄ dat
αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἥκατε ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν κατάπαυσιν καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δί
vobis. & trāſibitis iordanē: & habitabitis in terra: q̄ dn̄s deus vr̄ in poſ
δωσιν ὑμῖν. καὶ διαβήσεσθε τὸν ἰορδάνην, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κατα
ſeſſionē dabit vobis: & requieſcere faciet vos a cūctis hoſtibus vr̄is q̄ in circuitu: & habitabitis
κληρονομήσει ὑμῖν, καὶ καταπαύσει ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν τῶν κύκλῳ, καὶ κατοικήσετε
cū ſecuritate. & erit locus: quē ele
μετὰ ἀσφαλείας. καὶ ἔσται ὁ τόπος, ὃν ἂν ἐκλέ
gerit dn̄s deus vr̄ vt inuocetur nomē eius
ξηται κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ
illic: illuc feretis oīa: q̄cūq; ego p̄cipio vobis
ἐκεῖ, ἐκεῖ οἴσετε πάντα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν
hodie: holocauſta vr̄a: & ſacrificia
σήμερον, τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ θυσιάσματα
vr̄a: & decimas vr̄as: & p̄mitias
ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν
manuū vr̄aꝝ: & oē electū donoꝝ vr̄oꝝ: q̄cūq;
χειρῶν ὑμῶν, καὶ πᾶν ἐκλεκτὸν τῶν δώρων ὑμῶν, ὅσα

Primitiua chal.
טעה קצץ אבד · עבד רעה שרא · תבע אתא עלה · עשר פרש ענן · אכל חדה ישט · בית · אתא נוח חסן · עבר יתב נוח · יתב יהב רעה · אתא פקד · עשר פרש

Interp̄. chal.

idoloꝝ ſuoꝝ ſuccidite: & diſperdetis nomina eoꝝ de loco illo. Non facietis ita corā dn̄o deo veſtro: ſed ad locū quē elegerit dn̄s deus veſter de cūctis tribubus veſtris vt collocet ibi maieſtatē ſuā venietis: & domū maieſtatis eius requiretis: et offeretis ibi holocauſta veſtra & victimas ſanctificatas veſtras & decimas veſtras & primitias manuū veſtrarū & vota veſtra et que ſponte donatis & primogenita boum veſtroꝝ & ouium veſtrarū. et comedetis ibi coram dn̄o deo vr̄o: et letabimini in cunctis ad que miſeritis manū vr̄am vos & homines domus veſtre: quia benedicet tibi dominus deus tuus. Non facietis ſicut oīa que nos facimus hic hodie ſinguli q̄d rectū videtur in oculis ſuis: quia nō veniſtis adhuc ad locū quietis & ad poſſeſſionem quā dn̄s deus tu⁹ daturus eſt tibi. et tranſibitis iordanē: & habitabitis in terra quā dn̄s deus vr̄ poſſidere faciet vos: & requiem dabit vobis ab oībus inimicis vr̄is p circuitū: & habitabitis cōfidenter, & erit loc⁹ quē elegerit dn̄s de⁹ vr̄ vt collocet maieſtatē ſuā ibi: illuc offeretis oīa q̄ ego precipio vobis: holocauſta vr̄a & victimas ſanctificatas vr̄as: decimas vr̄as & p̄mitias manuū vr̄aꝝ & oīa optima votoꝝ vr̄oꝝ que

Tranſla. Chal.

טַעֲוָתְהוֹן תְּקַצְּצוּן וּתְאַבְּדוּן יָת שְׁמְהוֹן מִן אַתְרָא הַהוּא׃ לָא תַעְבְּדוּן כֵּדֵין קֳדָם יְיָ
אֱלָהֲכוֹן׃ אֱלָהֵן לְאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן מִכָּל שִׁבְטֵיכוֹן לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן
לְבֵית שְׁכִנְתֵּיהּ תִּתְבְּעוּן וְתֵיתוֹן לְתַמָּן׃ וְתַיְתוֹן לְתַמָּן עֲלָוָתְכוֹן וְנִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן וְיָת
מַעְשְׂרָתְכוֹן וְיָת אַפְרָשׁוּת יְדֵיכוֹן וְנִדְרֵיכוֹן וְנִדְבָתְכוֹן וּבְכוֹרֵי תוֹרֵיכוֹן וְעָנְכוֹן׃ וְתֵיכְלוּן
תַּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתֶחְדּוּן בְּכֹל אוֹשָׁטוּת יְדֵיכוֹן אַתּוּן וֶאֱנָשׁ בָּתֵּיכוֹן דְּבָרְכָךְ יְיָ
אֱלָהָךְ׃ לָא תַעְבְּדוּן כְּכֹל דַּאֲנַחְנָא עָבְדִין הָכָא יוֹמָא דֵין גְּבַר כָּל דְּכָשַׁר בְּעֵינוֹהִי׃ אֲרֵי
לָא אֲתֵיתוּן עַד כְּעַן לְבֵית נְיָחָא וּלְאַחְסָנָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ׃ וְתִעְבְּרוּן יָת יַרְדְּנָא
וְתִתְּבוּן בְּאַרְעָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן מַחְסֵין יָתְכוֹן וְיָנִיחַ לְכוֹן מִכָּל בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן מִסְּחוֹר
סְחוֹר וְתִתְּבוּן לִרְחָצָן׃ וִיהֵי אַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן בֵּיהּ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן
תַּמָּן תַּיְתוּן יָת כָּל דַּאֲנָא מְפַקֵּד יָתְכוֹן עֲלָוָתְכוֹן וְנִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן מַעְשְׂרָתְכוֹן
וְאַפְרָשׁוּת יְדֵיכוֹן וְכֹל שְׁפַר נִדְרֵיכוֹן

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

Infra. 14. c.

voueritis dn̄o vr̄o. & letabimini corā dn̄o deo vr̄o: vos & filij vr̄i & filie vr̄e: famuli vr̄i: & famule vr̄e:
ἂν εὔξησθε τῷ κυρίῳ ὑμῶν. καὶ εὐφρανθήσεσθε ἐναντίον τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, οἱ παῖδες ὑμῶν, καὶ αἱ παιδίσκαι ὑμῶν,
& leuita q̄ in vrbibus vr̄is: q̄r non ē illi pars neq; poſſeſſio vobiſcū. caue tibiipſi ne
καὶ ὁ λευίτης ὁ ἐπὶ τῶν πόλεων ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μεθ᾽ ὑμῶν. πρόσεχε σεαυτῷ μὴ
offeras holocauſta tua in oī loco
ἀνενέγκης τὰ ὁλοκαυτώματά σου ἐν παντὶ τόπῳ
quē videris ſed in locū: quē elegerit dn̄s
οὗ ἂν ἴδῃς, ἀλλ᾽ ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐκλέξηται κύριος ὁ
de⁹ tu⁹ eū: in vna vrbiū tuaꝝ illic offeres
θεός σου αὐτόν, ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου ἐκεῖ ἀνοίσεις
holocauſta tua: & illic facies oīa
τὰ ὁλοκαυτώματά σου, καὶ ἐκεῖ ποιήσεις πάντα
q̄cūq; ego p̄cipio tibi hodie. ſed in oī deſiderio tuo ſacrificabis: & comedes carnes ſcd̄ʒ bn̄dictōeʒ
ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον. ἀλλ᾽ ἢ ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ σου θύσεις, καὶ φαγῇ κρέα κατὰ τὴν εὐλογίαν
dn̄i dei tui: quā dedit tibi in oī vrbe.
κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἣν ἔδωκέ σοι ἐν πάσῃ πόλει. ὁ
immūdus in te & mūdus ſup idē comedēt
ἀκάθαρτος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸ αὐτὸ φάγονται
idē: ſicut capreā vel ceruū. veruū ſāguinē nō cōedetis: ſup terrā effundetis illū q̄ſi aquā. nō poteris comedere in oppidis tuis decimā
αὐτό, ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον. πλὴν τὸ αἷμα οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ. οὐ δυνήσῃ φαγεῖν ἐν ταῖς πόλεσί σου τὸ ἐπιδέκατον τοῦ
C
frumēti tui & vini tui & olei tui:
σίτου σου καὶ τοῦ οἴνου σου καὶ τοῦ ἐλαίου σου, τὰ
p̄imogenita boū tuoꝝ & ouiū tuaꝝ &
πρωτότοκα τῶν βοῶν σου καὶ τῶν προβάτων σου καὶ
oīa vota: q̄cūq; voueritis: & cōfeſſiones vr̄as & p̄mitias manuū vr̄aꝝ: ſed coram dn̄o deo tuo comedes ea in loco quē elegerit dn̄s deus tuus ſibi: tu & filius tuus & filia tua:
πάσας τὰς εὐχάς, ὅσας ἂν εὔξησθε, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν ὑμῶν, ἀλλ᾽ ἢ ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ αὐτὰ ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτῷ, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου,
famulus tuus & ancilla tua & leuita: & aduena
ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου καὶ ὁ λευίτης, καὶ ὁ προσήλυτος
qui in vrbib⁹ tuis: & letaberis corā dn̄o deo tuo
ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ εὐφρανθήσῃ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου
in cūctis vbicūq; iniecerīs manū tuā. caue tibiipſi
ἐπὶ πάντα οὗ ἐὰν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου. πρόσεχε σεαυτῷ
ne derelinquas leuitā oī tēpore q̄ vixeris in
μὴ ἐγκαταλίπῃς τὸν λευίτην πάντα τὸν χρόνον ὃν ἂν ζῇς ἐπὶ
terra. ſi āt dilatauerit dn̄s de⁹ tu⁹ terminos tuos: ſicut
τῆς γῆς. ἐὰν δὲ ἐμπλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, καθάπερ

Trāſla. B. Hiero.

voueritis domino. Ibi epulabimini coram domino deo vr̄o: vos & filij & filie veſtre: famuli & famule atq; leuites qui in vr̄is vrbibus cōmorātur. nec q; ei habet aliā ptē & poſſeſſionē inter vos. Caue ne offeras holocauſta tua ī oī loco quē videris: ſed in eo quē elegerit dn̄s ī vna tribuum tuarum offeres hoſtias: & facies que cunq; precipio tibi. Si aūt comedere volueris: & te eſus carniū delectauerit: occide, & comede iuxta bn̄dictionē dn̄i dei tui: quā dedit tibi in vrbibus tuis: ſiue immūdū fuerit: hoc eſt maculatū & debile: ſiue mūdū: hoc eſt integrū & ſine macula quod offerri licet: ſicut capream & ceruū comedes abſq; eſu dūtaxat ſanguīs quē ſup terrā q̄ſi aquā effundes. nō poteris comedere ī oppidis tuis decimā frumenti & vini & olei tui: p̄mogenita armētorū & pecorum: & oīa q̄ voueris & ſponte offerre volueritis & primitias manuū tuarū: ſed corā domino deo tuo comedes ea ī loco quē elegerit dn̄s deus tuus: tu & filius tuus & filia & ſeruus & famula atq; leuites q manet in vrbibus tuis: & letaberis & reficieris corā dn̄o do tuo in cunctis ad q̄ extēderis manū tuā. Caue ne derelinquas leuitē ī oī tpe quo verſaris ī terra. qn̄ dilatauerit dn̄s de⁹ tu⁹ terminos tuos ſicut lo

Ter. Heb.

תִּדְּרוּ לַיהוָה׃ וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם
וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאַמְהֹתֵיכֶם
וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ
חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם׃ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן
תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר
תִּרְאֶה׃ כִּי אִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
יְהוָה בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה
עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוֶּךָּ׃ רַק בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח
וְאָכַלְתָּ בָשָׂר כְּבִרְכַּת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ
הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי
וְכָאַיָּל׃ רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל
הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ לֹא תוּכַל
לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ
וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ
וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר
וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ׃ כִּי אִם
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ
אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ
וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃
הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תַּעֲזֹב אֶת הַלֵּוִי כָּל
יָמֶיךָ עַל אַדְמָתֶךָ׃ כִּי יַרְחִיב יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר

Primitiua heb.
נדר פנה · שמר · עלה קום · ראה בחר · עשה · צוה אוה זבח · טהר אכל צבה · שפך יכל · ירש צהר · נדר · רום · קום · בחר · בנה אמה · שלח · שמר עזב · יום רחב

Tranſl. Chal.

דְּתִדְּרוּן קֳדָם יְיָ׃ וְתֶחְדּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן אַתּוּן וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתְכוֹן וְעַבְדֵיכוֹן וְאַמְהָתְכוֹן
וְלֵיוָאָה דִּי בְּקִרְוֵיכוֹן אֲרֵי לֵית לֵיהּ חוּלָק וְאַחְסָנָא עִמְּכוֹן׃ אִסְתַּמַּר לָךְ דִּלְמָא תַסֵּיק
עֲלָוָתָךְ בְּכָל אֲתַר דְּתֶחֱזֵי׃ אֱלָהֵן בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ בְּחַד מִן שִׁבְטָךְ תַּמָּן תַּסֵּיק
עֲלָוָתָךְ וְתַמָּן תַּעְבֵּיד כֹּל דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ׃ לְחוֹד בְּכָל רְעוּת נַפְשָׁךְ תִּכּוֹס וְתֵיכוֹל
בִּשְׂרָא כְּבִרְכְתָא דַּייָ אֱלָהָךְ דִּיהַב לָךְ בְּכָל קִרְוָךְ מְסָאֲבָא וּדְכֵיָא יֵיכְלִנֵּיהּ כְּבִשַׂר
טַבְיָא וְאַיְלָא׃ לְחוֹד דְּמָא לָא תֵיכְלוּן עַל אַרְעָא תִּשְׁדְּנֵיהּ כְּמַיָּא׃ לֵית לָךְ רְשׁוּ לְמֵיכַל
בְּקִרְוָךְ מַעְשַׂר עִיבוּרָךְ חַמְרָךְ וּמִשְׁחָךְ וּבְכוֹרֵי תוֹרָךְ וְעָנָךְ וְכָל נִדְרָךְ דְּתִדַּר וְנִדְבָתָךְ
וְאַפְרָשׁוּת יְדָךְ׃ אֱלָהֵן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ תֵּיכְלִנֵּיהּ בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ
אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרַתָּךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָךְ וְלֵיוָאָה דִּי בְּקִרְוָךְ וְתֶחְדֵּי קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל
אוֹשָׁטוּת יְדָךְ׃ אִסְתַּמַּר לָךְ דִּלְמָא תִשְׁבּוֹק יָת לֵיוָאָה כָּל יוֹמָךְ עַל אַרְעָךְ׃ אֲרֵי יַפְתֵּי
יְיָ אֱלָהָךְ יָת תְּחוּמָךְ כְּמָא דְּמַלֵּיל

Interp̄. chal.

voueritis coram dn̄o. Et letabimini corā dn̄o deo vr̄o vos & filij veſtri & filie vr̄e & ſerui vr̄i & ancille vr̄e et leuita q̄ eſt in vrbibus vr̄is: q̄r nō habet partē & hereditatē vobiſcū. Caue tibi ne offeras holocauſta tua in oīi loco quē videris: ſed in loco quē elegerit dn̄s in vna tribuū tuarū: ibi offeres holocauſta tua: & ibi facies oīa q̄ ego precipio tibi. Attamē in oīi deſiderio aīe tue occides & comedes carnes: iuxta benedictionē dn̄i dei tui quā dedit tibi in oībus vrbib⁹ tuis: mūdus & immūdus comedet illā ſicut carnē capree & cerui. attamē ſanguinē nō comedetis: ſup terrā effundetis illū ſicut aquā. Non erit tibi licitū vt comedas in vrbibus tuis decimas frumēti tui & vini tui & olei tui & p̄mogenita boū tuoꝝ & ouiū tuarū & oīa vota tua que voueris & q̄ ſponte obtuleris & primitias manuū tuarum: ſed coram dn̄o deo tuo comedes ea in loco quē elegerit dn̄s deus tu⁹: tu & filius tuus & filia tua et ſeruus tu⁹ & ancilla tua & leuita qui eſt in vrbibus tuis: & letaberis corā dn̄o deo tuo in oībus ad que miſeris manū tuā. Caue tibi ne relinquas leuitā omnibus diebus tuis in terra tua. Cum autē dilatauerit dominus deus tuus terminū tuum ſicut locutus eſt

Primitiua chal.
נדר חדה · קרא חסן סמר · נסק עלה חזה · עבד רעה נכס · אכל ברך סאב · אשד רשה · עשר עאן נדר · פרש אכל רעה · אמה חדה ישט · סמר שבק פתה

אוה לך ואמרת אכלה בשר כי תאוה
נפשך לאכל בשר בכל אות
אכל רחק נפשך תאכל בשר: כי ירחק ממך
המקום אשר יבחר יהוה אלהיך
לשום שמו שם וזבחת מבקרך
ומצאנך אשר נתן יהוה לך
צוה כאשר צויתך ואכלת בשעריך
אכל בכל אות נפשך: אך כאשר יאכל
צבה את הצבי ואת האיל כן תאכלנו
טהר הטמא והטהור יחדו יאכלנו: רק
חזק לבלתי אכל הדם כי הדם
הוא הנפש ולא תאכל הנפש
עם הבשר: לא תאכלנו על
שפך הארץ תשפכנו כמים: לא
יטב תאכלנו למען ייטב לך ולבניך
עשה אחריך כי תעשה הישר בעיני
היה יהוה: רק קדשיך אשר יהיו לך
נשא בוא קום ונדריך תשא ובאת אל המקום אשר
בחר עשה עלה יבחר יהוה: ועשית עלתיך הבשר
זבח והדם על מזבח יהוה אלהיך
שפך ודם זבחיך ישפך על מזבח
יהוה אלהיך והבשר תאכל:
שמר ושמעת את כל הדברים
צוה האלה אשר אנכי מצוך
יטב למען ייטב לך ולבניך אחריך עד
עלם עולם כי תעשה הטוב
והישר בעיני יהוה אלהיך:

cutus eſt tibi: & volueris veſci carnibus quas deſiderat anima tua: locus aũt quem elegerit dominus deus tuus: vt ſit nomẽ eius ibi: ſi ꝓcul fuerit: occides de armentis & pecoribus que habueris ſicut precepit tibi: & comedes in oppidis tuis vt tibi placet. Sicut comeditur caprea & ceruus: ita veſceris eis: & mũdus & immũdus in cõe veſcẽtur. hoc ſolũ caue ne ſanguinẽ comedas. Sanguis enim eorũ ꝓ aĩa eſt: & idcirco non debes animam comedere cũ carnibus: ſed ſuper terrã fundes quaſi aquam: vt bñ ſit tibi & filiis tuis poſt te: cũ feceris qđ placet in conſpectu dñi. Que aũt ſanctificaueris & voueris dño: tolles & venies ad locũ quẽ elegerit dñs: & offeres oblationes tuas carnẽ & ſanguinẽ ſup altare domini dei tui. Sanguinẽ hoſtiarũ fũdes in altari: carnibus autẽ ipſe veſceris. Obſerua & audi oĩa que ego precipio tibi: vt bene ſit tibi & filiis tuis poſt te in ſempiternum: cũ feceris quod bonum eſt & placitum in conſpectu domini dei tui.

locut⁹ ẽ tibi: τ dices: comedã carnes ſi cõcupierit
ἐλάλησέ σοι, καὶ ἐρεῖς, φάγομαι κρέα ἐὰν ἐπιθυμήσῃ ἡ
aĩa tua: vt comedat carnes: in oĩ cõcupiſcẽtia aĩe
ψυχή σου, ὥστε φαγεῖν κρέα, ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ τῆς ψυ
tue comedes carnes. ſi aũt lõgius abſit a te
χῆς σου φαγῇ κρέα. ἐὰν δὲ μακρότερον ἀπέχῃ σου
locus: quẽ elegerit dñs deus tuus vt inuo
ὁ τόπος, ὃν ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικλη
cetur nomẽ eius illic: τ ſacrificabis de
θῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ θύσεις ἀπὸ τῶν
bobus tuis τ de ouibus tuis q̃s dederit tibi
βοῶν σου καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων σου ὧν ἂν δῷ σοι
dñs deus tuus: queadmodũ ꝓcepi tibi: τ cõe
κύριος ὁ θεός σου, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην σοι, καὶ φα
des in oppidis tuis ſm deſideriũ aĩe
γῇ ἐν ταῖς πόλεσί σου κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυ
tue: ſicut comedit caprea τ ceruus: ita
χῆς σου, ὡς ἔσθεται ἡ δορκὰς καὶ ἡ ἔλαφος, οὕτως
veſceris eo. immũdus in te τ mũdus ſimi
φαγῇ αὐτό. ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ὡσαύ
liter veſcetur. caue fortiter ne cõedas ſã
τως ἔδεται. πρόσεχε ἰσχυρῶς τοῦ μὴ φαγεῖν αἷ
guinẽ: nã ſãguis eius aĩa. nõ comedetur
μα, τὸ γὰρ αἷμα αὐτοῦ ψυχή. οὐ βρωθήσεται ἡ
aĩa cũ carnibus: nõ comedetis: ſup
ψυχὴ μετὰ τῶν κρεῶν, οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν
terrã fundetis illũ ſicut aquã. nõ veſceris eo: vt
γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ. οὐ φαγῇ αὐτό, ἵνα
bñ tibi ſit: τ filiis tuis poſt te: ſi
εὖ σοι γένηται, καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ σέ, ἐὰν
feceris bonũ τ placitũ corã dño
ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἔναντι κυρίου τοῦ
deo tuo: veruntñ ſcta tua q̃ tibi fuerit: τ
θεοῦ σου, πλὴν τὰ ἅγιά σου ἃ ἂν σοι γένηται, καὶ
vota tua accipiẽs venies in locũ: quẽ
τὰς εὐχάς σου λαβὼν ἥξεις εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν
elegerit dñs deus tuus vt inuocetur nomẽ
ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα
eius illic: τ facies holocauſta tua.
αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ ποιήσεις τὰ ὁλοκαυτώματά σου.
carnes offeres ſup altare dñi
τὰ κρέα ἀνοίσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ
dei tui. at ſãguinẽ hoſtiaꝝ tuaꝝ fundes ad
θεοῦ σου. τὸ δὲ αἷμα τῶν θυσιῶν σου προχεεῖς πρὸς
baſim altaris dñi dei tui:
τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τὰ
at carnibus veſceris. obſerua τ audi τ facies
δὲ κρέα φαγῇ. φυλάσσου καὶ ἄκουε καὶ ποιήσεις
oĩa ṽba: q̃ ego ꝓcipio tibi: vt
πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι, ἵνα
bñ tibi ſit: τ filiis tuis i ſẽpiternũ: ſi fe
εὖ σοι γένηται, καὶ τοῖς υἱοῖς σου δι᾽ αἰῶνος, ἐὰν ποι
ceris bonũ τ placitũ corã dño deo tuo.
ήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ εὐάρεστον ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

Infra. 15. d.

D

Tranſla. Chal.

לך ותימר איכול בשרא ארי תרעי נפשך למיכל בשרא בכל רעות נפשך תיכול
בשרא: ארי יתרחק מנך אתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן ותיכוס
מתורך ומענך דיהב יי לך כמא דפקדתך ותיכול בקרויך בכל רעות נפשך: ברם כמא
דמתאכל בשר טביא ואילא כן תיכלניה מסאבא ודכיא כחדא יכלניה: לחוד תקיף
בדיל דלא למיכל דמא ארי דמא הוא נפשא ולא תיכול נפשא עם בשרא: לא
תיכלניה על ארעא תשדיניה כמיא: לא תיכלניה בדיל דייטב לך ולבנך בתרך
ארי תעביד דכשר קדם יי: לחוד מעשר קודשך דיהון לך ונדרך תיטול ותיתי
לאתרא דיתרעי יי: ותעביד עלותך בשרא ודמא על מדבחא דיי אלהך ודם נכסת
קודשך ישתפיך על מדבחא דיי אלהך ובשרא תיכול: טר ותקבל ית כל פתגמיא
האלין דאנא מפקיד לך בדיל דייטב לך ולבנך בתרך עד עלם ארי תעביד דתקין
ודכשר קדם יי אלהך:

Pritiua chal.
אמר אכל רעה
רחק שרא נכס
עאן קרה רעה
סאב דכה
אכל
אשד יטב עבד
עשר הוה נטל
אתא רעה עלה
דבח שפך אכל
נטר קבל פקד
יטב

Interp. chal.

tibi: τ dixeris comedã carnem: quãdo deſiderauerit anima tua comedere carnẽ: in omni deſiderio aie tue comedes carnẽ. Si procul fuerit a te locus quẽ elegerit dñs deus tu⁹ vt collocet ibi maieſtatẽ ſuã: occides de bobus tuis τ de ouibus tuis q̃s dedit tibi dñs ſicut precepit tibi: τ comedes in vrbibus tuis in omni deſiderio aie tue. Sicut enim comeditur caro capree τ cerui ſic comedes illã: mundus τ immundus ſimul comedent. attamen cõfortare vt non comedas ſanguinem: quia ſanguis eſt aĩa: τ non comedes animã cum carne. Non comedes illum: ſed ſup terrã fundes illũ ſicut aquã. Non comedes illuꝫ vt bene ſit tibi τ filijs tuis poſt te: ſi feceris quod rectũ eſt corã dño. Verũ tamen decimas ſanctificatas quas habueris τ vota tua tolles τ venies ad locum quẽ elegerit dñs: et facies holocauſta tua: quoruꝫ caro τ ſanguis offeretur ſup altare dñi dei tui: ſanguis aũt hoſtie ſanctificate tue effundetur ſuper altare dñi dei tui: τ carnem comedes. Cuſtodi τ ſuſcipe omnia verba hec que ego precipio tibi: vt bene ſit tibi τ filijs tuis poſt te vſq in ſeculum: cum feceris quod rectum eſt τ quod placitum eſt coram domino deo tuo.

Infra. 19. a.

ſi aũt diſꝑdiderit dñs deus tuus gẽtes: ad
ἐὰν δὲ ἐξολοθρεύσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, εἰς
quas tu ingredieris illuc vt poſſideas terrã ea
οὓς σὺ εἰσπορεύσῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐ
rum a facie tua: τ poſſederis
τῶν ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσῃς
eos: τ hitaueris in terra eoꝝ: caue
αὐτούς, καὶ κατοικήσῃς ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, πρόσεχε
tibi ipſi: ne inquiras ſequi eos poſt
σεαυτῷ, μὴ ἐκζητήσῃς ἐπακολουθῆσαι αὐτοῖς με
ꝗ̃ exterminati fuerit illi a facie tua:
τὰ τὸ ἐξολοθρευθῆναι αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου,
nõ requiras deos illoꝝ: dicẽs: quõ
οὐ μὴ ἐκζητήσῃς τοὺς θεοὺς αὐτῶν, λέγων, πῶς
faciũt gẽtes iſte diis eoꝝ: faci
ποιοῦσι τὰ ἔθνη ταῦτα τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ποιή
am τ ego. nõ facies ſic dño deo tuo.
σω κἀγώ. οὐ ποιήσεις οὕτω κυρίῳ τῷ θεῷ σου.
nã abominatiões q̃s dñs aduerſatus ẽ: fece
τὰ γὰρ βδελύγματα ἃ κύριος ἐμίσησεν, ἐποίη
rũt diis ſuis: qm̃ τ filios ſuos
σαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν
τ filias ſuas cõburũt igne
καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν κατακαίουσι πυρὶ τοῖς
diis ſuis. oẽ ṽbũ qđ ego ꝓcipio tibi ho
θεοῖς αὐτῶν. πᾶν ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σή
die: hoc cuſtodies facere. nõ addes ad
μερον, τοῦτο φυλάξῃ ποιεῖν. οὐ προσθήσεις ἐπ᾽
illud neq̃ minues ab eo.
αὐτὸ οὐδὲ ἀφελεῖς ἀπ᾽ αὐτοῦ. Ca. 13.

A

Si aũt ſurrexerit in te ꝓpheta aut ſomni
ἐὰν δὲ ἀναστῇ ἐν σοὶ προφήτης ἢ ἐνυπνιαζόμε
ans ſõniũ: τ dederit tibi ſignũ vel portẽtũ: τ
νος ἐνύπνιον, καὶ δῷ σοι σημεῖον ἢ τέρας, καὶ
euenerit ſignũ vel portẽtũ qđ locut⁹ ẽ ad te:
ἔλθοι τὸ σημεῖον ἢ τὸ τέρας ὃ ἐλάλησε πρός σε,
dicẽs: eamus τ ſeruiamus diis alie
λέγων, πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέ
nis q̃s nõ nouiſtis: nõ audietis ſmões
ροις οὓς οὐκ οἴδατε, οὐκ ἀκούσεσθε τῶν λόγων τοῦ
prophete illius vel ſomniãtis ſom
προφήτου ἐκείνου ἢ τοῦ ἐνυπνιαζομένου τὸ ἐνύ
niũ illud: qm̃ tentat dñs deus vr̃
πνιον ἐκεῖνο, ὅτι πειράζει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν
vos: vt ſciat: ſi diligitis dñm deũ
ὑμᾶς, τοῦ εἰδέναι, εἰ ἀγαπᾶτε κύριον τὸν θεὸν
nr̃m ex toto corde vr̃o τ ex tota
ἡμῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ ἐξ ὅλης τῆς
aĩa vr̃a. poſt dñꝫ deũ vr̃m am
ψυχῆς ὑμῶν. ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν πο
bulate: τ eũ timete: τ
ρεύεσθε, καὶ αὐτὸν φοβεῖσθε, καὶ τὰς

Quãdo diſperdiderit dominus deus tuus ãn faciẽ tuã gẽtes: ad quas ingredieris poſſidendas: & poſſederis eas atq̃ habitaueris in terra earũ: caue ne imiteris eas poſtq̃ꝫ te fuerĩt introeunte ſubuerſe: & requiras cerimonias earum dicẽs. Sicut coluerunt gẽtes iſte deos ſuos: ita & ego colam. Non facies ſimiliter dño deo tuo. Omnes enĩ abominatiões quas aſuerſatur dñs fecerunt diis ſuis offerentes filios & filias: & comburentes igni. Quod precipio tibi hoc tãtum facito domino: nec addas quicquam nec minuas. Ca. 15.

Si ſurrexerit in medio tui prophetes aut qui ſomniũ vidiſſe ſe dicat: & predixerit ſignum atq̃ portentũ: & euenerit quod locutus eſt: & dixerit tibi: eamus & ſequamur deos alienos quos ignoras: & ſeruiamus eis: non audies verba prophete illius aut ſomniatoris: quia temptat vos dominus deus veſter: vt palam fiat vtrum diligatis eum an nõ in toto corde & in tota anima veſtra. Dominum deum veſtrum ſequimini: & ipſum timete: &

כרת כי יכרית יהוה אלהיך את הגוים
בוא ירש את אשר אתה בא שמה לרשת אותם
פנה מפניך וירשת אתם וישבת
שמר נקש בארצם: השמר לך פן תנקש
שמד אחריהם אחרי השמדם מפניך
דרש ופן תדרש לאלהיהם לאמר
עבד איכה יעבדו הגוים האלה את
עשה אלהיהם ואעשה כן גם אני: לא
תעשה כן ליהוה אלהיך כי כל
תעב עשה תועבת יהוה אשר שנא עשו
לאלהיהם כי גם את בניהם ואת
בנה שרף בנתיהם ישרפו באש לאלהיהם:
צוה את כל הדבר אשר אנכי מצוה
שמר עשה אתכם אתו תשמרו לעשות לא
יסף גרע תסף עליו ולא תגרע ממנו:
כי יקום בקרבך נביא

Cap. xiii.

קום נבא או חלם חלום ונתן אליך אות
או מופת: ובא האות והמופת
הלך אשר דבר אליך לאמר נלכה
אחרי אלהים אחרים אשר לא
עבד שמע ידעתם ונעבדם: לא תשמע אל
חלם דברי הנביא ההוא או אל חולם
נסה החלום ההוא כי מנסה יהוה
ידע אלהיכם אתכם לדעת הישכם
אהבים את יהוה אלהיכם בכל
לבבכם ובכל נפשכם: אחרי יהוה
הלך ירא אלהיכם תלכו ואתו תיראו ואת

Tranſla. Chal.

ארי ישיצי יי אלהך ית עממיא דאת עליל לתמן לתרכא יתהון מקדמך ותתריך
יתהון ותיתב בארעהון: אסתמר לך דלמא תתקל בתריהון בתר דישתיצון מקדמך
ודילמא תתבע לטעותהון למימר אכדין פלחין עממיא האלין ית טעותהון ואעביד
כן אף אנא: לא תעביד כדין קדם יי אלהך ארי כל דמרחק קדם יי דסני עבדין
לטעותהון ארי אף ית בניהון וית בנתהון מוקדין בנורא לטעותהון: ית כל פתגמא
דאנא מפקיד יתכון יתיה תטרון למעבד לא תוספון עלוהי ולא תמנעון מניה:
ארי יקום בינך נביא או חלים חלמא ויתן לך את או מופת: Ca. xiii.
וייתי אתא ומופתא דמליל עמך למימר ניהך בתר טעות עממיא דלא ידעתון
ונפלחינון: לא תקבל לפתגמי נביא ההוא או לחלים חלמא ההוא ארי מנסי יי
אלהכון יתכון למידע האיתיכון רחמין ית יי אלהכון בכל לבכון ובכל נפשכון:
בתר דחלתא דיי אלהכון תהכון ויתיה תדחלון וית

Interp. chal.

cum diſperdiderit dñs deus tu⁹ populos ad quos tu igredieris vt eijcias eos a facie tua: τ eieceris eos τ habitaueris in terra eorũ: caue tibi ne offendas poſt eos poſtq̃ diſperierint a facie tua: τ ne requiras idola eorum dicens. Quomodo ſeruierũt populi iſti idolis ſuis: ita τ ego faciam. Non ita facies coram dño deo tuo: quoniã omne quod abominabile eſt coram dño τ quod odit dominus faciunt idolis ſuis: quoniã etiã filios ſuos τ filias ſuas comburunt igni propter idola ſua. Omne preceptũ quod ego precipio vobis obſeruabitis vt faciatis: neq̃ addetis ad illud neq̃ ex eo minuetis. Cap. 13.

Quando ſurrexerit in medio tui propheta aut ſomnians ſomnium: τ dederit tibi ſignuꝫ aut portentũ: τ euenerit ſignum τ portentum qđ locutus eſt ad te: dicens. Eamus poſt idola populoꝝ que ignoras τ ſeruiamus eis: nõ acquieſcas verbis prophete illius aut ſomnio ſomniatoris illius: quia tentat vos dñs deus veſter: vt cognoſcatur ſi diligitis dominuꝫ deum veſtrũ in toto corde veſtro τ in tota anima veſtra. Poſt timorem domini dei veſtri ambulabitis: τ ipſum timebitis: τ

Pritiua chal.
שצא עלל תרך
סמר תקל תבע
טעה פלח עבד
רחק שנא
יקד פקד
נטר יסף מנע
קום חלם אות
אתא מלל הלך
פלח קבל נסה
רחם

Tex. Heb.

מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו
ואתו תעבדו ובו תדבקון: והנביא
ההוא או חלם החלום ההוא יומת
כי דבר סרה על יהוה אלהיכם
המוציא אתכם מארץ מצרים
והפדך מבית עבדים להדיחך
מן הדרך אשר צוך יהוה אלהיך
ללכת בה ובערת הרע מקרבך:
כי יסיתך אחיך בן אמך או
בנך או בתך או אשת חיקך
או רעך אשר כנפשך בסתר
לאמר נלכה ונעבדה אלהים
אחרים אשר לא ידעת אתה
ואבתיך: מאלהי העמים אשר
סביבתיכם הקרבים אליך או
הרחקים ממך מקצה הארץ
ועד קצה הארץ: לא תאבה לו
ולא תשמע אליו ולא תחוס עינך
עליו ולא תחמל ולא תכסה
עליו: כי הרג תהרגנו ידך תהיה
בו בראשונה להמיתו ויד כל
העם באחרנה: וסקלתו באבנים
ומת כי בקש להדיחך מעל
יהוה אלהיך המוציאך מארץ
מצרים מבית עבדים: וכל
ישראל ישמעו ויראון ולא יוסיפו
לעשות כדבר הרע הזה בקרבך:

Primitiua heb.: שמע קול, עבד דבק נבא, מות, סור, יצא, פדה נדח, צוה, הלך, רוע, סות אח, בנה אוש, חקה, הלך עבד, סבב, קרב, קצה, אבה, שמע חוס, חמל כסה, היה, מות, סקל, בקש נדח, יצא, שמע יסף, עשה רוע

Trāſla. B. Hiero.

ᵖmandata illius ᑫcuſtodite: ʳ& ˢaudite ᵗvocē eius. ᵘIpſi ˣſeruietis: ʸ& ipſi ᶻadherebitis. ᵃPropheta aūt ᵇille ᶜaut ᵈfictor ᵉſomniorum ᶠinterficietur: ᵍquia ʰlocutus eſt vt vos ⁱauerteret ᵏa ˡdn̄o ᵐdeo veſtro: ⁿqui eduxit ᵒvos ᵖde terra ᑫegypti: ʳ& redemit vos ˢde domo ᵗſeruitutis: ᵘvt errare te faceret ˣde ʸvia ᶻquā ᵃtibi p̄cepit ᵇdn̄s ᶜdeus tuus: ᵈ& auferes ᵉmalū ᶠde medio tui. ᵍSi ʰtibi voluerit pſuadere ˡfrater tuus ᵐfili⁹ ⁿmatris tue: ᵒaut ᵖfilius tuus ᑫvel ʳfilia ˢſiue ᵗvxor q̄ eſt in ᵘſinu tuo: ˣaut ʸamicus ᶻquē diligis ᵃvt aīam tuā ᵇclam ᶜdicens. ᵈeamus ᵉ& ſeruiamus ᶠdiis ᵍalienis ʰquos ⁱignoras ˡtu ᵐ& patres tui: cunctarū ⁿin circuitu ᵒgentiū ʳque iuxta ˢvel ᵘprocul ſunt ʳab initio ᵃvſq; ad ᵇfinē ᶜterre: ᵈnō ᵉacquieſcas ᶠei ᵍnec ʰaudias ᵏneq; ˡparcat ⁿei ᵐoculus tuus ᵒvt ᵖmiſerearis ᑫ& ʳoccultes ᵗeum: ᵘſed ſtatim ˣinterficies. ʸSit ᵇprimum ʳmanus tua ᵃſuper eum: ᵇ& ᵉpoſt te ᶠoīs ᶠpopulus mittat ʰmanū. ⁱLapidibus ʰobrutus ᵏnecabitur: ˡqa ᵐvoluit ⁿte abſtrahere ᵒa ᵖdomino ᑫdeo tuo: ʳquī eduxit te ᵗde terra ᵗegypti ᵘde domo ˣſeruitutis: vt ʸ& omnis ʸiſrael ᵃaudiens ᵇtimeat. ᶜ& nequaq̄; ᵈvltra ᵉfaciat quippiam ʰhuius rei ſimile.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

precepta eius cuſtodite: & vocē eius au
ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξαθε, καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀ-
dietis: & ei ſeruietis: & ei adhere
κούσεσθε, καὶ αὐτῷ δουλεύσετε, καὶ αὐτῷ προςεθή-
bitis. & ppheta ille vel ſomniās ſomni
σεσθε. καὶ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἢ ὁ τὸ ἐνύπνιον ἐνυπνι-
ans ille: morietur. locut⁹ eſt.n. vt auer
αζόμενος ἐκεῖνος, ἀποθανεῖται. ἐλάλησε γὰρ πλανῆ-
teret te a dn̄o deo tuo: q̄ eduxit te
σαί σε ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγαγόντος σε
de terra egypti: qui redemit te de
ἐκ γῆς αἰγύπτου, τοῦ λυτρωσαμένου σε ἐκ τῆς
ſeruitute: vt errare faceret te de via: q̄ p̄cepit
δουλείας, ἐξῶσαί σε ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλατο
tibi dn̄s deus tuus: vt ambules in ea. & au
σοι κύριος ὁ θεός σου, πορεύεσθαι ἐπ' αὐτῇ. καὶ ἀ-
feretis malū ex vobis ipis. ſi āt hortā
φανιεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ παρα-
tus fuerit frater tuus ex p̄re tuo vel ex
καλέσῃ ὁ ἀδελφός σου ἐκ τοῦ πατρός σου ἢ ἐκ τῆς
m̄re tua: vel filius tuus aut filia tua vel vxor tua:
μητρός σου, ἢ ὁ υἱός σου ἢ ἡ θυγάτηρ σου ἢ ἡ γυνή σου,
que in ſinu tuo: vel amicus tuus equalis aīe
ἡ ἐν τῷ κόλπῳ σου, ἢ ὁ φίλος σου ὁ ἴσος τῇ ψυ-
me tue: clā dicēs: eamus & ſerui
χῇ σου, λάθρα λέγων, πορευθῶμεν καὶ λατρεύσω-
mus diis alienis: q̄s nō noniſti tu & p̄res tui
μεν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ ᾔδεις σὺ καὶ οἱ πατέρες σου
de diis gētiū q̄ in circuitu vr̄o: q̄
ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ ὑμῶν, τῶν
ppe ſūt tibi vel q̄ lōge a te: ab extremo
ἐγγιζόντων σοι ἢ τῶν μακρὰν ἀπὸ σοῦ, ἀπ' ἄκρου
terre vſq; ad extremū t̄re: nō cōſenties illi: &
τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς, οὐ συνθελήσεις αὐτῷ, καὶ
nō exaudies illū: & nō parcet oculus
οὐκ εἰσακούσῃ αὐτοῦ, καὶ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός
tuus ſup eū: nō miſereberis ſ eo: neq; occul
σου ἐπ' αὐτῷ, οὐκ ἐλεήσεις ἐπ' αὐτῷ, οὐδὲ μὴ σκεπά-
tabis eū: annūciās annūciabis pro eo. &
σεις αὐτόν, ἀναγγέλλων ἀναγγελεῖς περὶ αὐτοῦ. καὶ
manus tua erit ſup eū in p̄mis vt interficiat te-
ἡ χείρ σου ἔσαι ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις ἀποκτεῖναι αὐ-
um: & manus oīs ppli in vltimo: & la
τόν, καὶ ἡ χεὶρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτῳ, καὶ λιθο-
pidabūt eū in lapidibus: & morietur: qm̄ que
βολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐζή-
ſiuit abſtrahere te a dn̄o deo tuo:
τησεν ἀποστῆσαί σε ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ
qui eduxit te de t̄ra egypti: de domo ſeruitutis. &
ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. καὶ
oīs iſrael audiēs timebit: & nō ad
πᾶς ἰσραὴλ ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐ προσθήσου-
dēt vltra facere ſm̄ verbū malū hoc in vobis.
σιν ἔτι ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν.

B

C

Transla. Chal.

בפקודוהי תטרון ולמימריה תקבלון וקדמוהי תפלחון ולדחלתיה תתקרבון: ונביא
ההוא או חלם חלמא ההוא יתקטל ארי מליל סטיא על ייי אלהכון דאפיק יתכון
מארעא דמצרים ודפרקך מבית עבדותא לאטעיותך מן ארחא דפקדך ייי אלהך
למהך בה ותפלי עביד דביש מבינך: ארי ימלכנך אחוך בר אמך או ברך או ברתך או
אתת קימך או חברך דכנפשך בסתרא למימר נהך ונפלח לטעות עממיא דלא ידעת
את ואבהתך: מטעות עממיא די בסחרניכון דקריבין לך או דרחיקין מינך מסיפי
ארעא ועד סיפי ארעא: לא תיבי ליה ולא תקבל מניה ולא תחוס עינך עלוהי ולא
תרחם ולא תכסי עלוהי: ארי מקטל תקטליניה ידך תהי ביה בקדמיתא למקטליה
וידא דכל עמא בבתרתא: ותרגמניה באבניא וימות ארי בעא לאטעיותך מדחלתא
דייי אלהך דאפקך מארעא דמצרים מבית עבדותא: וכל ישראל ישמעון וידחלון
ולא יוספון למעבד כפתגמא בישא הדין בינך:

Primitiua chal.: קרב, קטל סטה נפק, טעה, הלך פלח הלך, אנת קום אמר, פלח טעה מן, סוף אבה קבל, חוס רחם כסה, קטל הוה רגם, מות טעה נפק, שמע דחל עבד

Interp. chal.

mandata eius ſeruabitis: & verbo eius obedietis: et et ſeruietis: & timori ei⁹ adherebitis. Propheta aūt ille aut ſomniator ſomnij illius occidatur: quia locutus eſt preuaricationē contra dn̄m deum veſtrū qui eduxit vos de terra egypti: & qui redemit te de domo ſeruitutis: vt errare te faceret a via quā precepit tibi dn̄s deus tuus vt ambulares in ea. & auferes eum qui operatur malū de medio tui. Si perſuaſerit tibi frater tuus filius matris tue aut filius tuus aut filia tua aut vxor federis tui aut ſocius tu⁹ qui eſt ſicut anima tua in oculto: dicens. Eamus & ſeruiamus idolis populoꝝ q̄ ignoras tu & patres tui de idolis populoꝝ. qui ſunt in circuitu vr̄o qui ꝓpinqui ſunt tibi aut qui longe ſunt a te a finibus terre & vſq; ad finē terre: nō acquieſcas ei neq; obedias ei: neq; parcat ei oculus tuus: nec miſerearis ei⁹: neq; occultes eū. ſed occidēs occides eū: man⁹ tua ſit i eū in p̄ncipio vt occidas eū: & manus totius populi poſtea. Et lapidabis eū lapidibus vt moriatur: qm̄ voluit abſtrahere te a timore dn̄i dei tui q̄ eduxit te de terra egpti de domo ſeruitutis. et omnis iſrael audient & timebūt: & non addent facere iuxta ſermonē hunc peſſimum in medio tui.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina

ſi āt audieris in vna vrbiū tuaꝝ: q̄s dn̄s
ἐὰν δὲ ἀκούσῃς ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος
deus tuus dat tibi ad hītādū ibi: dicētes
ὁ θεός σου δίδωσί σοι κατοικεῖν ἐκεῖ, λεγόντων,
egreſſi ſūt viri iniqui ex vobis: & auerterūt
ἐξῆλθον ἄνδρες παράνομοι ἐξ ὑμῶν, καὶ ἀπέστησαν
oēs hītātes vrbē coꝝ: di-
πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν πόλιν αὐτῶν, λέ-
cētes: eamus & ſeruiamus diis alie
γοντες, πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέ-
nis: q̄s nō cognouiſtis. & q̄res & interrogabis
ροις, οἷς οὐκ εἴδητε. καὶ ἐτάσεις καὶ ἐρωτήσεις
& ſcrutaberis valde: & ecce verus manifeſte
καὶ ἐξερευνήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθὴς σαφῶς ὁ
ſermo factus ē abominatio hec in vobis: occidēs
λόγος γεγένηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο ἐν ὑμῖν, ἀναιρῶν
occides oēs hītātes in vrbe
ἀναιρήσεις πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει
illa in nece gladij: anathemate anathematizabis
ἐκείνῃ ἐν φόνῳ μαχαίρας. ἀναθέματι ἀναθεματιεῖτε
eā: & oīa q̄ in ea: & oīa pecora e-
αὐτήν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐ-
ius in ore gladij: & oīa ſpolia eius
τῆς ἐν στόματι μαχαίρας. καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς
cōgregabis in trāſitus eius: & cōbures vr-
συνάξεις εἰς τὰς διόδους αὐτῆς, καὶ ἐμπρήσεις τὴν πό-
bē in igne: & oīa ſpolia eius funditꝰ
λιν ἐν πυρί, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς πανδημεὶ
corā dn̄o deo tuo: & erit inhītabilis in
ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἔσαι ἀοίκητος εἰς τὸν
eternū: nō reedificabitur āpli⁹: nō adhere-
αἰῶνα, οὐκ ἀνοικοδομηθήσεται ἔτι, οὐ προσκολληθή-
bit in manu tua q̄ppiā ab anathemate:
σεται ἐν τῇ χειρί σου οὐδὲν ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος,
vt auertat dn̄s ab ira furoris
ἵνα ἀποστραφῇ κύριος ἀπὸ τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐ-
ſui: & det tibi miam & miſereat tui: & multi
τοῦ, καὶ δώσῃ σοι ἔλεος καὶ ἐλεήσῃ σε, καὶ πλη-
plicet te: quēadmodū iurauit dn̄s p̄ribus
θυνῇ σε, ὃν τρόπον ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι
tuis: ſi audieritis vocē dn̄i dei tui:
σου, ἐὰν εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου,
vt cuſtodiatis oīa p̄cepta eius: q̄ ego preci
φυλάσσειν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἃς ἐγὼ ἐντέλ-
pio tibi hodie: vt facias bonū & placitū
λομαί σοι σήμερον, ποιεῖν τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν
corā dn̄o deo tuo.
ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. Ca. 14.

A

ū. 7. a. 1. 26. d le. 11. a

Filij eſtote dn̄i dei vr̄i: nō incidetis nō im
Υἱοί ἐστε κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, οὐ φοβήσεσθε οὐκ ἐπι-
ponetis caluiciū in medio oculoꝝ vr̄oꝝ
θήσετε φαλάκρωμα ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν
ſup mortuo: qm̄ pplꝰ ſctūs es dn̄o deo tuo: & te elegit
ἐπὶ νεκρῷ, ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καί σε ἐξελέξατο

D

C

Trāſla. B. Hiero.

ᵏSi ˡaudieris ᵐī vna ⁿvrbium tuarum ᵒquas ᵖdn̄s ᑫdeus tuus ʳdabit ˢtibi ᵗad habitandum ˣdicētes aliquos. ʸEgreſſi ſunt ᵃfilii ᵇbelial ᶜde medio tui: ᵈ& auerterunt ᶠhabitatores ᵍvrbis ſue atq; ʰdixerūt. ⁱeamus ᵏ& ſeruiamus ˡdiis ᵐalienis ⁿquos ᵒignoratis: ᑫquere ſolicite: ʳ& diligēter ˢrei ˣveritate perſpecta ᵘſi inueneris ʸcertū eſſe qd̄ dicitur: & ᵇabominationem ᶜhanc ᵃopere ppetratā: ſtatī ᶠpercuties ᵇhītatores ⁱvrbis ᵏillius ˡin ore ᵐgladii: & ⁿdelebis ᵒeam: ᑫomniaq; ʳque ˢin illa ſūt ᵗvſq; ad ᵘpecora. ᵃQuicquid ʸetiam ᵇſupellectilis fuerit: ᶜcōgregabis ᵒin ᵉmedio ᶠplatearū eius: ᵍ& ⁱcū ipſa ʰciuitate ᵍſuccēdes: ita vt ᵐvniuerſa ᵒconſumas ᵖdomino ᑫdeo tuo: ʳ& ſit ᵒtumulus ᵗſempiternus. ᵘNon ˣedificabitur ʸamplius. ᶻ& non ᵃadherebit ᵇde illo ᶜanathemate ᶜq̄cquam ᵇin māu tua: ᶠvt ᵍauertatur ʰdn̄s ⁱab ira ᵏfuroris ſui: ᵒ& miſereatur tui: ᵖmultiplicetq; te ᑫſicut ʳiurauit ᵍpatribus tuis: ᵗquando ᵘaudieris ʳvocem ᵗdomini ᵗdei tui: ᵃcuſtodiens ᶜomnia ᵒprecepta eius ᶜque ᶠego ᵍprecipio tibi ʰhodie: ⁱvt facias ᵏquod placitū eſt ˡi conſpectu ᵐdomini ⁿdei tui. Ca. 14.

Filii ᵇeſtote ᶜdomini ᵒdei veſtri. ᵉNō ᶠvos incidetis ᵍnec ʰfacietis ˡcaluitium ᵐſuper mortuo: ⁿquoniam ᵒpopulus ᵖſanctus ᑫes ʳdomino ˢdeo tuo: ᵗ& te ᵘelegit

Tex. Heb. Deut. Ca. xiii.

כי תשמע באחת עריך אשר
יהוה אלהיך נתן לך לשבת שם
לאמר: יצאו אנשים בני בליעל
מקרבך וידיחו את ישבי עירם
לאמר נלכה ונעבדה אלהים
אחרים אשר לא ידעתם: ודרשת
וחקרת ושאלת היטב והנה אמת
נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת
בקרבך: הכה תכה את ישבי העיר
ההוא לפי חרב החרם אתה ואת
כל אשר בה ואת בהמתה לפי
חרב: ואת כל שללה תקבץ אל
תוך רחבה ושרפת באש את
העיר ואת כל שללה כליל ליהוה
אלהיך והיתה תל עולם לא
תבנה עוד: ולא ידבק בידך מאומה
מן החרם למען ישוב יהוה
מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמך
והרבך כאשר נשבע לאבתיך:
כי תשמע בקול יהוה אלהיך
לשמר את כל מצותיו אשר אנכי
מצוך היום לעשות הישר בעיני
יהוה אלהיך:

Cap. xiiii.

בנים אתם ליהוה אלהיכם
לא תתגדדו ולא תשימו קרחה
בין עיניכם למת: כי עם קדוש
אתה ליהוה אלהיך ובך בחר

Primitiua heb.: שמע אחד עיר, ישב, יצא, נדח, הלך, ידע, דרש, חקר, כון עשה תעב, נכה, חרם, קבץ, שרף, כלל, היה תלל עלם, בנה דבק מאם, שוב, חרה, רבה שבע, שמע, צוה, עשה, גדד שום, מות קדש

Transla. Chal.

ארי תשמע בחדא מקירויך דייי אלהך יהיב לך למיתב תמן למימר: נפקו גוברין בני
רשעא מבינך ואטעיו ית יתבי קרתהון למימר נהך ונפלח לטעות עממיא דלא
ידעתון: ותתבע ותבדוק ותשאל יאות והא קושטא כיון פתגמא איתעבידא תועבתא
הדא בינך: מימחא תמחי ית יתבי קרתא ההיא לפתגם דחרב גמר יתה וית כל דבה וית
בעירה לפתגם דחרב: וית כל עדאה תכנוש לגו פתאה ותוקיד בנורא ית קרתא וית
כל עדאה גמיר קדם ייי אלהך ותהי תל חריב לעלם לא תתבני עוד: ולא יתדבק
בידך מדעם מן חרמא בדיל דיתוב ייי מתקוף רוגזיה ויתן לך רחמין וירחם עלך
ויסגינך כמא דקיים לאבהתך: ארי תקביל במימרא דייי אלהך למיטר ית כל
פקודוהי דאנא מפקיד לך יומא דין למעבד דכשר קדם ייי אלהך:

Ca. xiiii.

בנין אתון קדם ייי אלהכון לא תתהמסון ולא תשוון כרחו
בין עיניכון על מית: ארי עם קדיש את קדם ייי אלהך ובך אתרעי

Primitiua chal.: קרא יהב אמר, נפק רשע, ידע שאל עבד, מחא, בעיר כנש, גמר חרב, דבק, תוב יהב רחם, סגא קבל, פקד עבד, שוי, מות קדש

Interp. chal.

Si audieris in vna vrbiū tuarū quas dn̄s deus tuus dabit tibi vt habites ibi: dicētes. Egreſſi ſunt viri filij impietatis de medio tui: & ſeduxerūt habitatores vrbis ſue dicētes. Eamus & ſeruiamus idolis populoꝝ que ignoratis. queres & inueſtigabis & interrogabis diligēt: & ſi verū & certū eſt verbū: & facta ē abominatio hec in medio tui: percutiēs percuties habitatores vrbis illius: in ore gladij diſperdes eā: & oia que in ea ſunt & iumēta eius in ore gladij: & omnia ſpolia eius ꝯgregabis in medio platee eius: & cōbures igni ciuitatē & omnia ſpolia eius oīno corā dn̄o deo tuo: et erit tumulus deſtructionis: & non edificabitur vltra. et non adherebit manui tue quicquā de anathemate: vt reuertatur dn̄s ab ira furoris ſui: & det tibi miam et miſereatur tui: & multiplicet te ſicut iurauit patribus tuis: ſi obedieris verbo dn̄i dei tui vt cuſtodias oia precepta eius que ego precipio tibi hodie: vt facias quod rectum eſt coram dn̄o deo tuo. Ca. 14.

Filij eſtis vos domini dei veſtri. Non vos incidatis neq; faciatis caluitium inter oculos vr̄os ſuper mortuo. Quoniā populus ſanctus es tu coram domino deo tuo: & te elegit

יהוה להיות לו לעם סגלה מכל
העמים אשר על פני האדמה: לא
תאכל כל תועבה: זאת הבהמה
אשר תאכלו שור שה כשבים
ושה עזים: איל וצבי ויחמור
ואקו ודישן ותאו וזמר: וכל
בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע
שתי פרסות מעלת גרה בבהמה
אתה תאכלו: אך את זה לא
תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי
הפרסה השסועה את הגמל ואת
הארנבת ואת השפן כי מעלה
גרה המה ופרסה לא הפריסו
טמאים הם לכם: ואת החזיר
כי מפריס פרסה הוא ולא גרה
טמא הוא לכם מבשרם
לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו:
את זה תאכלו מכל אשר
במים כל אשר לו סנפיר
וקשקשת תאכלו: וכל אשר
אין לו סנפיר וקשקשת לא
תאכלו טמא הוא לכם: כל
צפור טהרה תאכלו: וזה אשר
לא תאכלו מהם הנשר והפרס
והעזניה: והראה ואת האיה והדיה
למינה: ואת כל ערב למינו:
ואת בת היענה ואת התחמס

היה · פנה · אכל תעב · צבה חמר · תאה · פרס · עלה · שסע · רבב עלה · חזר · נגע · צפר · אכל · עזז · חמס

ᵗvt ſis ᵗeiᵃ in populūᵇ pe-
culiarem ᶜde cunctis
ᵈgentibus: ᵉque ſunt ᶠſu
perᵍ terram. ᴵNe
ᵏcomedatis ᵐque immū
da ſunt. ⁿHoc ē ᵒanimal
ᵖquod ᵠcomedere debe
tis ʳbouem & ᵒouem
ⁿ& ʳcapram: ʳceruum ˢ &
capream: ᵃbubalum:
ᵇtragelaphū ᶜpygargum
ᵈorygen: ᵉcamelopardū.
ᶠOē ᵍaīal ᵏquod in ᵐduas
partes ᵏfindit ᴵvngulā &
ᵖruminat:
ᵒcomedetis.
ᵃDe his āt que ᵇrumi nāt
ᶜ& vngulā nō ᶜfindunt:
ˣhec ʸcomedere ʳnō debe
tis: ᵍcamelum:
ᴵleporem: ᴵcyrogrillum:
ᵐquia ⁿruminant
ᵠ& ʳnon ˢdiuidunt ᵠvngu
lam:
ᵗimmunda ⁿerunt ᵗvobis
ʸSus ʳquoqꝫ
ᵃquoniā ᵇdiuidit ᶜvngu-
lam ᶜ& non ᶠruminat:
ᵍimmunda ʰerit. ᵏCarni
bus eorum
ᴵnon ᵐveſcemini: ⁿ& ca-
dauera ᵒnon ᵖtangetis.
ʳHec ᵒcomedetis ᵗex om
nibus ⁿque morantur
ˣin aquis. ʸQue ᵃhabent
ᵇpennulas
ᶜ& ſquamas ᵈcomedite.
ᶠque
ᵍabſqꝫ ᴵpennulis ᵏ& ſqua
mis ſunt: ᴵne
ᵐcomedatis: quia ⁿimmū-
da ᵒſunt. ᵠOmnes
ʳaues ⁿmundas ᶠcomedi
te: immundas
ʳne ʸcomedatis. ᵇaquilā
ſcilicet ᶜ& gryphen
ᵈ& halietū: ᵉixion ᶠ& ᵍvul
turem ʰac miluum
ᴵiuxta genus ſuum: ᵏ&
ᴵomne ᵐcoruini ⁿgeneris
ᵒ& ᵠſtruthionem ʳac ᵒno-
ctuam

dño deus tuus vt ſis tu ei ppls peculia
κύριος ὁ θεός σου γενέσθαι σε αὐτῷ λαὸν περιούσι-
rio de cūctis gētibus q̄ ſup faciē
ον ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἐπὶ προσώπου
terre. nō comedetis oēs abominatiōes. hec
τῆς γῆς. οὐ φάγεσθε πᾶν βδέλυγμα. ταῦτα — Leui. 11. a.
pecora que comedetis. vitulū ex bobus: ⁊ agnū
τὰ κτήνη, ἃ φάγεσθε. μόσχον ἐκ βοῶν, καὶ ἀμνὸν
ex ouibus: ⁊ hedū ex capris: ceruū:
ἐκ προβάτων, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν, ἔλαφον,
⁊ capreā: ⁊ bubalū: ⁊ tragelaphū:
καὶ δορκάδα, καὶ βούβαλον, καὶ τραγέλαφον,
⁊ pygargū: ⁊ orygē: ⁊ camelopardalū:
καὶ πύγαργον, καὶ ὄρυγα, καὶ καμηλοπάρδαλιν,
oē aīal findēs vngulā ⁊ vn
πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλὴν καὶ ὀνυχιστῆ-
gues diuidēs duaꝝ vngulaꝝ ⁊ reducēs ruminatiōes in
ρας ὀνυχίζον δύο χηλῶν καὶ ἀνάγον μηρυκισμὸν ἐν
aīalibus: hec comedetis. ⁊ hec nō co
τοῖς κτήνεσι, ταῦτα φάγεσθε. καὶ ταῦτα οὐ φά-
medetis a reducētibus ruminationē ⁊ a
γεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυκισμὸν καὶ ἀπὸ τῶν
diuiſas hñtibus vngulas ⁊ diuidētibus vn-
διχηλούντων τὰς ὁπλὰς καὶ ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆ-
gues: camelū: ⁊ leporē: ⁊ chirogryl-
ρας, τὸν κάμηλον, καὶ δασύποδα, καὶ χοιρογρύλ-
liū: qm̄ reducūt ruminationē hec ⁊ vngulā
λιον, ὅτι ἀνάγουσι μηρυκισμὸν ταῦτα καὶ ὁπλὴν
nō diuidūt: immūda hec vobis erūt. ⁊ ſuē:
οὐ διχηλοῦσιν, ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν ἔσται. καὶ τὸν ὗν, — B
qr diuidit vngulā hoc ⁊ diuidit vngues vn
ὅτι διχηλεῖ ὁπλὴν τοῦτο καὶ ὀνυχίζει ὄνυχας ὁ-
gule: ⁊ hoc ruminationē nō ruminat: im
πλῆς, καὶ τοῦτο μηρυκισμὸν οὐ μηρυκᾶται, ἀκά-
mūdū hoc vobis: de carnibus eoꝝ nō co
θαρτον τοῦτο ὑμῖν, ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐ φά-
medetis: ⁊ cadauera eoꝝ nō tāgetis. ⁊
γεσθε, καὶ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ ἅψεσθε. καὶ
hec comedetis de oībus q̄ in aquis om
ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασι πάν-
nia q̄cūqꝫ ſūt ipſis pēnule ⁊ ſquame: come
τα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς πτερύγια καὶ λεπίδες, φάγε-
detis. ⁊ oīa q̄cūqꝫ nō ſūt ipſis pēnule neqꝫ
σθε. καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια οὐδὲ
ſquame: nō comedetis: immūda hec erūt vobi.
λεπίδες, οὐ φάγεσθε, ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν.
oēs auē mūdā comedetis. ⁊ hec nō comedeti
πᾶν ὄρνεον καθαρὸν φάγεσθε. καὶ ταῦτα οὐ φάγεσθε
de ipſis. aqlā: ⁊ gryphē: ⁊ halicetū:
ἀπ' αὐτῶν, τὸν ἀετόν, καὶ τὸν γρύπα, καὶ τὸν ἁλιαίετον
⁊ vulturē: ⁊ miluū: ⁊ ſimilia illi: ⁊
καὶ τὸν γύπα, καὶ τὸν ἴκτινα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, καὶ
oē coruini gñis: ⁊ ſīlia illi. ⁊ ſtruthiōes: ⁊ noctuā:
πάντα τὰ κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ στρουθὸν, καὶ γλαῦκα

Tranſla. Chal.

ארי עם קדיש את קדם יי אלהך ובך אתרעי יי למהוי ליה לעם חביב מכל עממיא דעל אפי ארעא: לא תיכול כל דמרחק: דין
בעירא דתיכלון תורין אמרין דרחלין ונדיין דעזין: איל וטביא ויחמורא ויעלא
ורימא ותורבלא ודיצא: וכל בעירא דסדיקא פרסתא ומטלפא טלפין תרתין
פרסתא מסקא פשרא בבעירא יתה תיכלון: ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא
ומסדקי פרסתא מטלפי טלפיא ית גמלא וית ארנבא וית טפזא ארי מסקי פשרא
אינון ופרסתהון לא סדיקא מסאבין אינון לכון: וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא
ולא פשר מסאב הוא לכון מבשרהון לא תיכלון ובנבלתהון לא תקרבון: ית דין
תיכלון מכל די במיא כל דליה ציצין וקלפין תיכלון: וכל דלית ליה ציצין וקלפין
לא תיכלון מסאב הוא לכון: כל ציפר דכי תיכלון: ודין דלא תיכלון מנהון נשרא
וער ועזיא: ובת בנפא וטרפיתא ודיתא לזנה: וית כל עורבא לזניה: וית בת
נעמיתא וצי צא

Interp. chal.

dñs vt ſis ei in populū dilectū pre oībus populis qui ſunt ſuper faciem terre. Non comedes omne qd abominabile eſt: hoc eſt animal quod comedetis: boues et agnos ouium ⁊ hedos caprarū: ceruum ⁊ capream bubalū ⁊ tragelaphum ⁊ pygargū ⁊ orygen ⁊ camelopardalū. Omneqꝫ animal qd vngulam habet fiſſam et in duas partes findit vngulā ⁊ ruminat in animalibus illud comedetis. Verūtamen hoc non comedetis de his que rumināt ⁊ de his que fiſſam habēt vngulam in duas partes diuiſam: camelū ⁊ leporem et cuniculum: qui ruminant ⁊ vngula eoꝝ non eſt diuiſa: imunda erunt vobis. Et ſus qui habet vngulam diuiſam ⁊ nō ruminat: immūdus erit vobis. de carnibus eoꝝ nō comedetis: ⁊ cadauera eoꝝ nō tangetis. Hec aūt comedetis de oībus q̄ ſunt in aquis: omē qd habet pēnulas ⁊ ſquamas comedetis: ⁊ omē qd non habet pennulas ⁊ ſquamas nō comedetis: immūdū erit vobis. omnē auem mundam comedetis. Et hec non comedetis ex eis: aquilam ⁊ gryphum ⁊ halietū et ixion ⁊ vulturem ⁊ miluū in genere ſuo: ⁊ omnem coruum iuxta genus ſuū et ſtruthionem ⁊ noctuam

Pritiua chal.
הוה · אבל · רחק · טלף · נסק · סאב · אבל · קרב · דבה · זנא

⁊ larū: ⁊ accipitrē: ⁊ ſimilia illi. ⁊ hero
καὶ λάρον, καὶ ἱέρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ ἐρω-
dionē: ⁊ cygnū ⁊ ibin: ⁊ mergulū: ⁊ por
διὸν, καὶ κύκνον καὶ ἶβιν, καὶ καταράκτην, καὶ πορ-
phyrionē: ⁊ nycticoracē: ⁊ pelicanū: ⁊ cha
φυρίωνα, καὶ νυκτικόρακα, καὶ πελεκᾶνα, καὶ χα-
radriū: ⁊ ſimilia illi. ⁊ vpupā: ⁊ veſpertiliōes
λαδριὸν, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. καὶ ἔποπα, καὶ νυκτερίδα
⁊ oīa reptilia volatiliū immūda
καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν ἀκάθαρτα
hec erūt vobis: nō comedetis de ipſis. omē vo
ταῦτα ἔσται ὑμῖν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν. πᾶν πε-
latile mūdū comedetis. ⁊ oē morticiniū nō co
τεινὸν καθαρὸν φάγεσθε. καὶ πᾶν θνησιμαῖον οὐ φά-
medetis. peregrino q̄ in vrbibus tuis: dabi
γεσθε. τῷ παροίκῳ τῷ ἐν ταῖς πόλεσί σου, δοθήσε-
tur: ⁊ comedet: vel vēdes alienigene: qm̄ po
ται, καὶ φάγεται, ἢ ἀπόδωσῃ τῷ ἀλλοτρίῳ, ὅτι λα-
C
pulus ſctūs es dño deo tuo. nō coques agnū
ὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου. οὐχ ἑψήσεις ἄρνα
Exo. 23. c. ⁊ 34. d.
in lacte mrīs ſue. decimā decima
ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ. δεκάτην ἀποδεκατώ-
bis oīs frugis ſeminis tui:
σεις παντὸς γεννήματος τοῦ σπέρματός σου, τὸ
fructū agri tui ānū in ānū. ⁊
γένημα τοῦ ἀγροῦ σου ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν. καὶ
cōedes illū corā dño deo tuo in lo
φαγῇ αὐτὸ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ τό-
co quē elegerit dñs deus tuus: vt inuocet
πῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι
nomē eius. illuc feres decimas fru
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἐκεῖ οἴσεις τὰ ἐπιδέκατα τοῦ σί-
mēti tui ⁊ vini tui ⁊ olei tui: ⁊
του σου καὶ τοῦ οἴνου σου καὶ τοῦ ἐλαίου σου, καὶ
pmogenita boū tuoꝝ: ⁊ ouiū
τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν σου, καὶ τῶν προβάτων
tuaꝝ: vt diſcas timere dñm deū tuū oībus
σου, ἵνα μάθῃς φοβεῖσθαι κν̄ τὸν θεόν σου πάσας τὰς
diebus. ſiāt lōge fuerit via a te. ⁊ nō
ἡμέρας. ἐὰν δὲ μακρὰν γένηται ἡ ὁδὸς ἀπὸ σοῦ καὶ μὴ
potueris referre ea: qm̄ lōge a te lo
δύνῃ ἀναφέρειν αὐτά, ὅτι μακρὰν ἀπὸ σοῦ ὁ τό-
D
cus quē elegerit dñs deus tuus: vt inuocet no
πος, ὃν ἂν ἐκλέξηται κς̄ ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνο-
mē eius illic: qm̄ bñdixit tibi dñs deus tuus: ⁊ vēdes ea
μα αὐτοῦ ἐκεῖ, ὅτι εὐλόγησέ σε κς̄ ὁ θεός σου, καὶ ἀποδώσῃ αὐ-
argēto ⁊ accipies argētū in manib' tuis: ⁊ pro
τὰ ἀργυρίου, καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον ἐν ταῖς χερσί σου, καὶ πο-
ficiſceris in locū: quē elegerit dñs deus tuus eū: ⁊ dabis
ρεύσῃ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κς̄ ὁ θς̄ σου αὐτόν, καὶ δώσεις
argētū in oī qd deſiderauerit aīa tua: in bobus
τὸ ἀργύριον ἐπὶ παντὸς οὗ ἂν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή σου, ἐπὶ βουσὶν
vel in ouib' vel in vino vel in ſicera vel in oī qd
ἢ ἐπὶ προβάτοις ἢ ἐπὶ οἴνῳ ἢ ἐπὶ σίκερα ἢ ἐπὶ παντὸς οὗ ἂν

ᵗ& ⁿlarum ᵗatqꝫ ʳaccipitrē
ʸiuxta genus ſuum:
ᵇherodiū ᶜac ᵇcygnum ᶜ&
ibin
ᶠac mergulū ᵇporphyrio
nē ᴵ& ᵏnycticoracem:
ᴵonocrotalū ᵐ& caradri-
um ſingula ⁿin gñe ſuo.
ᵒvpupā quoqꝫ ᵖ& veſpti
lionē ᵠ& oē ʳqd reptat &
ˢpēnulas habet: ᵗimmū
dū ⁿerit & ʳnon ʸcomede
tur. ᵃOmne ᶜqd mundū
eſt ᵒcomedite. ᵍQuicqd
āt ʰmorticiniū ē: ᶜne ʳve
ſcamini ex eo. ᴵPeregri-
no ᵏq ᴵitra portas tuas ē:
ᵐda ⁿvt comedat ᵒaut ᵖvē
de ei: ʳquia ⁿtu ᵃpopulus
ʳſanctus ˣdñi ʳdei tui es.
ʸNon ᵃcoques ᵇhedū ᶜin
lacte ᵈmatris ſue.
ᶠDecimā ptē ſepabis ᵍde
ʰcunctis ᴵfructibus ᵏtuis
ᴵqui naſcuntur ᵐin terra
ⁿper annos ſingulos: ᵖ&
comedes ᵠin conſpectu
ʳdñi ˢdei tui ᶠin loco ⁿquē
ˣelegerit: ʳvt ᵃī eo ʸnomē
illius inuocetur: ᵇdeci
mam ᶜfrumenti tui
& ᵒvini ᶜ& olei ᶠ& primo
genita de ᵍarmentis ᵇ& o
uibus tuis: ᴵvt ᵏdiſcas ᴵti-
mere ⁿdñm ᵒdeū tuum in
ᵖoī ᵠtempore. ʳCum aūt
ᵃlongior fuerit ⁿvia &
ᶠlocus ʳquem
ᵃelegerit ᵇdominus ᴵdeus
tuus: ᵒtibiqꝫ bñdixerit:
ʳnec ᴵpoteris ad eū hec
cuncta ᵃportare: ʳvēdes
omnia ᶠ& ᵃin precium re
diges: portabiſqꝫ ᵃmanu
tua: ʳ& proficiſceris ʸad
ᵃlocum ᵇquem ᶜelegerit
ᵈdominus ᶜdeus tuus:
ᵉ& emes ex eadē ⁿpecūia
ᴵquicquid tibi ᴵplacuerit
ſiue ⁿex armentis
ᵒſiue ex ouibus: ᵖvinum
quoqꝫ ᵠ& ſicerā ʳ& oē ˢqd

ואת השחף ואת הנץ למינהו: את
הכוס ואת הינשוף והתנשמת:
והקאת ואת הרחמה ואת השלך:
והחסידה והאנפה למינה
והדוכיפת והעטלף: וכל שרץ
העוף טמא הוא לכם לא יאכלו:
כל עוף טהור תאכלו: לא תאכלו
כל נבלה לגר אשר בשעריך
תתננה ואכלה או מכר לנכרי
כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך
לא תבשל גדי בחלב אמו: עשר
תעשר את כל תבואת זרעך
היצא השדה שנה שנה: ואכלת
לפני יהוה אלהיך במקום אשר
יבחר לשכן שמו שם מעשר
דגנך תירשך ויצהרך ובכרת
בקרך וצאנך למען תלמד ליראה
את יהוה אלהיך כל הימים: וכי
ירבה ממך הדרך כי לא תוכל
שאתו כי ירחק ממך המקום אשר
יבחר יהוה אלהיך לשום שמו
שם כי יברכך יהוה אלהיך:
ונתתה בכסף וצרת הכסף בידך
והלכת אל המקום אשר יבחר
יהוה אלהיך בו: ונתתה הכסף
בכל אשר תאוה נפשך בבקר
ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר

נשף נשם · חסד · אכל · טהר · גור · נתן · קדש · בשל · בוא · פנה קום · בחר עשר · ירש צהר · למד · יום · רבה תכל · נשא רחק · ברך · נתן צור · אוה

Tranſla. Chal.

וציפר שחפא ותצא לזנוהי: וית קדיא וקיפופא ובותא: וקתא וירקרקא ושלינונא:
וחוריתא ואבו לזנה ונגר טורא ועטלפא: וכל רחשא דעופא מסאב הוא לכון לא
יתאכלון: כל עוף דכי תיכלון: לא תיכלון כל נבלה לתותב ערל די בקרוך תתנינה
ויכלינה או תזבנינה לבר עממין ארי עם קדיש את קדם יי אלהך לא תיכול בשר
בחלב: עשרא תעשר ית כל עללת זרעך דיפוק לחקלא שתא שתא: ותיכול קדם יי
אלהך באתרא דיתרעי לאשראה שכינתיה תמן מעשר עיבורך חמרך ומשחך ובכורי
תורך וענך בדיל דתילף למדחל קדם יי אלהך כל יומיא: וארי יסגי מינך אורחא
ארי לא תיכול לטלטליה ארי יתרחק מנך אתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה
שכינתיה תמן ארי יברכינך יי אלהך: ותתן בכספא ותצור כספא בידך ותהך
לאתרא דיתרעי יי אלהך ביה: ותתן כספא בכל דיתרעי נפשך בתורי ובענא
ובחמר חדת ועתיק ובכל

Interp. chal.

et larus ⁊ accipitrē iuxta genus ſuū: herodiū ⁊ cygnū et ibin ⁊ mergulū ⁊ porphyrionē ⁊ nycticoracē ⁊ onocrotalū ⁊ caradriū iuxta gen' ſuū: ⁊ vpupā ⁊ veſpertilionē. ⁊ omē reptile auiū immūdum erit vobis ⁊ nō comedetur: omnē volucrem mundū comedetis. Non comedetis omne morticiniū: peregrino qui eſt intra portas tuas dabis illud ⁊ comedet illud: aut vendes extraneo: qr populus ſanctus es tu corā dño deo tuo. Non comedetis carnē cū lacte. Decimās decimabis oēs fructus terre tue quos profert ager per ſingulos annos. et comedes corā dño deo tuo in loco quē elegerit vt collocet ibi maieſtatē ſuā: illuc afferes decimas frumenti tui ⁊ vini tui ⁊ olei tui ⁊ primogenita boum tuoꝝ ⁊ ouiū tuarū: vt diſcas timere corā dño deo tuo oībus diebus. Et qñ longior fuerit via: ⁊ nō poteris portare illa: quoniā longe eſt a te locus quem elegit dñs deus tu' vt collocet ibi maieſtatē ſuā: qñ benedicet tibi dñs deus tuus: vendes ea argento: ⁊ ligabis argentū in manu tua: ⁊ ibis ad locū quē elegerit dominus deus tu'. Et dabis argentū pro oībus que volucrit anima tua: pro bobus ⁊ ouibus ⁊ pro vino nouo ⁊ veteri ⁊ pro omnibus

Pritiua chal.
סאב · אכל תב קרה · נתן זבן · עשר נפק · רעה שרא · צאן אלף דחל · סגא יכל נטל · רחק ברך צור · יהב נתן צאן · חדת

Tex. Heb.

תשאלך נפשך ואכלת שם לפני
יהוה אלהיך ושמחת אתה וביתך׃
והלוי אשר בשעריך לא תעזבנו
כי אין לו חלק ונחלה עמך׃
מקצה שלש שנים תוציא את
כל מעשר תבואתך בשנה ההוא
והנחת בשעריך׃ ובא הלוי כי אין
לו חלק ונחלה עמך והגר והיתום
והאלמנה אשר בשעריך ואכלו
ושבעו למען יברכך יהוה אלהיך
בכל מעשה ידך אשר תעשה׃

Ca.xv.

מקץ שבע שנים
תעשה שמטה׃ וזה דבר השמטה
שמוט כל בעל משה ידו
אשר ישה ברעהו לא יגש את
רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה
ליהוה׃ את הנכרי תגש ואשר
יהיה לך את אחיך תשמט ידך׃
אפס כי לא יהיה בך אביון כי
ברך יברכך יהוה בארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה
לרשתה׃ רק אם שמוע תשמע
בקול יהוה אלהיך לשמר
לעשות את כל המצוה הזאת
אשר אנכי מצוך היום׃ כי יהוה
אלהיך ברכך כאשר דבר לך
והעבטת גוים רבים ואתה לא

Trāſla. B. Hiero.

deſiderat aīa tua. & comedes coram dño deo tuo: & epulaberis tu & domus tua & leuita qui intra portas tuas eſt. Caue ne derelinqs eum: qa non habet aliam partē in poſſeſſione tua. Anno tertio ſeparabis aliam decimā ex oībus q naſcuntur tibi eo tēpore: & repones intra ianuas tuas: venietq̨ leuites q aliā nō habet partē nec poſſeſſionē tecū: & pegrinus ac pupillus & vidua qui intra portas tuas ſunt: & comedēt & ſaturabuntur: vt bñdicat tibi dñs deus tuus in cūctis opib⁹ manuū tuarū q feceris.

Ca.15.

Septimo āno facies remiſſionē q̄ hoc ordie celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre ſuo: repetere non poterit: quia annus remiſſionis eſt dñi. A peregrio & aduena exiges: ciuē & ppinquū repetendi nō habebis ptātē. Et omnino indigens & mendicus non erit iter vos vt bñdicat tibi dñs deus tuus in terra quam traditurus eſt tibi in poſſeſſionem. ſi tamen audieris vocē domini dei tui: & cuſtodieris vniuerſa que iuſſit: & que ego hodie precipio tibi: benedicet tibi vt pollicitus eſt. Fenerabis gētibus multis & ipſe a nullo

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

Ca.15.

Infra. 28.b.

Primitiua chal. — Interp. chal.

que petierit aīa tua. et comedes ibi corā dño deo tuo: et letaberis tu ⁊ viri domus tue ⁊ leuita q̄ eſt in vrbibus tuis: ne dimittas eum quū nō habet partē ⁊ hereditatē tecū. In fine triū annoꝝ educes oēs decimas frugū tuarū in anno illo: ⁊ recondes in vrbibus tuiſ: et veniet leuites qui nō habet partē ⁊ hereditatē tecū et peregrinus ⁊ pupillus ⁊ vidua q̄ ſunt in vrbibus tuis: ⁊ comedēt ⁊ ſaturabūtur: vt benedicat tibi dñs deus tuus in oibus opibus manuū tuarū que facies.

In anno vltimo ſeptē annoꝝ facies re- Ca.15. miſſionē. Et hoc eſt verbuz remiſſionis: vt remittat vnuſquiſq̨ creditor cui debetur aliquid a primo ſuo: nō repetat a fratre ſuo: quia vocauit remiſſionē coraz dño. a filijs populoꝝ repetes: ⁊ ſi quid fuerit tibi cum fratre tuo: remittes manū tuam. Attamen nō erit in te egenus: quoniā benedictiōe benedicet tibi dñs in terra quā dñs deus tuus dabit tibi in poſſeſſionem vt poſſideas eam. Veruntamen ſi obediens obedieris verbo dñi dei tui: vt cuſtodias ⁊ facias omnia precepta hec que ego precipio tibi hodie: quoniā dominus deus tuus benedicet tibi ſicut locutus eſt tibi: et mutuabis populis multis: ⁊ tu non

Transla. Chal.

Trāſla. B. Hiero.

accipies mutuū. Dñaberis nationibus plurimis: & tui nemo dominabitur. Si vnus de fratribus tuis q morantur intra portas ciuitatis tue in terra quā dñs deus tuus daturus eſt tibi: ad pauptatē deuenerit: nō obdurabis cor tuum: nec contrahes manum ſed aperies eā pauperi & dabis mutuum quo eum indigere perſpexeris. Caue ne forte ſubrepat tibi ipia cogitatio: & dicas in corde tuo: appropinquat ſeptimus annus remiſſionis: & auertas oculos tuos a paupere frē tuo: nolēs ei quod poſtulat mutuū cōmodare: ne clamet cōtra te ad dñm: & fiat tibi i peccatū: ſed dabis ei. Nec ages qppiā callide i eius neceſſitatibus ſubleuandis: vt bñdicat tibi dñs deus tuus in oī ope & in cūctis ad q̄ manum miſeris. Nō deerunt paupes in terra habitationis tue: idcirco ego pcipio tibi vt aperias manum fratri tuo egeno & paupi: q tecū verſatur in terra. Cū tibi vēditus fuerit frater tuus hebreus aut hebrea: & ſex annis ſeruierit tibi: in ſeptimo anno dimittes eum liberum. & quē libertate donaueris: nequaq̄ vacuū abire patieris: ſed dabis viaticum de gregibus & de area & torculari tuo: quibus dñs deus tuus benedixerit tibi. Memento

Tex. Heb.

העבט ומשלת בגוים רבים ובך
לא ימשלו׃ כי יהיה בך אביון
מאחד אחיך באחד שעריך
בארצך אשר יהוה אלהיך נתן
לך לא תאמץ את לבבך ולא
תקפץ את ידך מאחיך האביון׃
כי פתח תפתח את ידך לו והעבט
תעביטנו די מחסרו אשר יחסר
לו׃ השמר לך פן יהיה דבר עם
לבבך בליעל לאמר קרבה שנת
השבע שנת השמטה ורעה עינך
באחיך האביון ולא תתן לו וקרא
עליך אל יהוה והיה בך חטא׃ נתון
תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו
כי בגלל הדבר הזה יברכך יהוה
אלהיך בכל מעשך ובכל משלח
ידך׃ כי לא יחדל אביון מקרב
הארץ על כן אנכי מצוך לאמר
פתח תפתח את ידך לאחיך
לעניך ולאבינך בארצך׃ כי ימכר
לך אחיך העברי או העבריה
ועבדך שש שנים ובשנה השביעת
תשלחנו חפשי מעמך׃ וכי
תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו
ריקם׃ העניק תעניק לו מצאנך
ומגרנך ומיקבך אשר ברכך
יהוה אלהיך תתן לו׃ וזכרת

Tranſl. Chal.

Interp. chal.

accipies mutuū: ⁊ dñaberis populoꝝ multoꝝ: tui aūt non dñabunt. Si vnus de fribus tuis fuerit egenus in vna vrbiū tuarū in terra tua quā dñs deus tuus dabit tibi: non indurabis cor tuū neq̨ cōtrahes manū tuā a fratre tuo egeno: ſed aperiēs aperies ei manū tuā: ⁊ mutuās mutuabis ei iuxta id quo idiget. Caue tibi ne ſit verbū ipietatis in corde tuo; dicēs. Appropinqt ann⁹ ſeptimus ann⁹ remiſſionis: ⁊ oculus tuus ſit neq̨ ↄtra frēm tuū egenū ⁊ nō dederis ei: ⁊ clamet cōtra te coraz dño ⁊ ſit in te peccatū. tribuēs tribues ei: ⁊ non diſplicebit cordi tuo cum dederis ei: quia propter verbū hoc benedicet tibi dñs de⁹ tuus in oībus operibus tuis ⁊ in cunctis ad que miſeris manū tuam. Non eniz deerit egenus in medio terre: ideo ego precipio tibi hodie dicēs. Aperiens aperies manum tuā fratribus tuis paupibus tuis ⁊ egenis tuis in terra tua. Si venditus fuerit tibi frī tu⁹ filius iſrael aut filia iſrael: ſeruiet tibi ſex annis: ⁊ in anno ſeptio dimittes eum liberū a te. Et qñ dimiſeris eū liberū a te: nō dimittes eū vacuū: ſed ſeparās ſeparabis ei de ouibus tuis ⁊ de area tua ⁊ de torculari tuo: ⁊ dabis ei de his qbus dñs benedixerit tibi: ⁊ recordaberis

Primitiua chal.

כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך
יהוה אלהיך על כן אנכי מצוך
את הדבר הזה היום: והיה כי
יאמר אליך לא אצא מעמך כי
אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך:
ולקחת את המרצע ונתתה באזנו
ובדלת והיה לך עבד עולם ואף
לאמתך תעשה כן: לא יקשה
בעינך בשלחך אתו חפשי מעמך
כי משנה שכר שכיר עבדך שש
שנים וברכך יהוה אלהיך בכל
אשר תעשה: כל הבכור אשר
יולד בבקרך ובצאנך הזכר
תקדיש ליהוה אלהיך לא תעבד
בבכר שורך ולא תגז בכור
צאנך: לפני יהוה אלהיך
תאכלנו שנה בשנה במקום
אשר יבחר יהוה אתה וביתך:
וכי יהיה בו מום פסח או עור כל
מום רע לא תזבחנו ליהוה
אלהיך: בשעריך תאכלנו הטמא
והטהור יחדו כצבי וכאיל: רק את
דמו לא תאכל על הארץ תשפכנו
כמים:

Ca. xvi.

שמור את חדש האביב ועשית פסח ליהוה
אלהיך כי בחדש האביב הוציאך
יהוה אלהיך ממצרים לילה:

ꝙ & ipſe ſeruieris ĩ terra egypti: & liberauerit te dñs deus tuus: & idcirco ego nũc precipio tibi. Sin autem dixerit: nolo egredi: eo ꝙ diligat te & domũ tuã: & bene ſibi apud te eſſe ſentiat: aſſumes ſubulã & pforabis aurẽ eius in ianua domus tue: & ſeruiet tibi vſqꝫ in eternũ: ancille quoqꝫ ſimiliter facies. Nõ auertas ab eis oculos tuos qñ dimiſeris eos liberos: qm̃ iuxta mercedẽ mercenarii per ſex ãnos ſeruiuit tibi: vt bñdicat tibi dñs deus tuus in cũctis opibus q̃ agis. De priogenitis q naſcũtur in armẽtis & ouibus tuis: quicquid ẽ ſexus maſculini ſctificabis dño deo tuo. Non opaberis in priogẽito bouis: & nõ tondebis primogẽita ouiũ. In conſpectu dñi dei tui comedes ea p ãnos ſingulos ĩ loco quẽ elegerit dñs: tu & dom⁹ tua. Sin aũt habuerit maculam: & vel claudũ fuerit vel cecũ: aut ĩ aliq̃ pte defome vel debile: nõ immolabitur dño deo tuo: ſed ĩtra portas vrbis tue comedes illũ: tã mũdus q̃ꝫ ĩmũdus ſimiliter veſcentur eis q̃ſi caprea & ceruo. Hoc ſolũ obſeruabis vt ſanguinẽ eorum nõ comedas: ſed effundes ĩ terrã quaſi aquã. Cap. 16.

Obſerua meſẽ nouarũ frugũ & verni primũ tpis vt facias phaſe dño deo tuo: qm̃ ĩ iſto mẽſe eduxit te dñs de

ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτῳ, καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. ...

ꝙ ſeruus fuiſti in terra egypti: & redemit te dñs deus tuus illinc. pp hoc ego tibi precipio vt facias verbũ hoc. ſi aũt dixerit ad te: nõ exibo a te: qꝛ dilexit te & domũ tuã: qꝛ bñ eſt illi apd te: & aſſumes ſubulã: & pforabis aurẽ eius in ianua: & erit ſeruꝰ tuus in eternũ. & ancille tue facies ſimiliter. nõ durũ ſit corã te: cũ dimittitur ipſi liberi a te. qꝛ annuã mercedẽ mercenarii ſeruiuit tibi ſex ãnis. & bñdixit tibi dñs deꝰ tuꝰ in cũctiſq̃ feceris. oẽ primogenitũ qđ genitũ fuerit in bobus tuis & in ouibus tuis: maſcula ſctificabis dño deo tuo: nõ opaberis in pmogenito vitulo tuo: & nõ tõdebis pmogenitũ ouiũ tuap. corã dño deo tuo comedes illũ ãnũ ex anno: in loco quẽ elegerit dñs deus tuꝰ: tu & domus tua. ſi aũt fuerit in eo macula claudũ vel cecũ vel & oĩs macula mala: nõ ſacrificabis illud dño deo tuo: in vrbibus tuis comedes illud. immũdus in te & mundus ſiſr comedet: ſicut caprea vel ceruũ: verũtñ ſanguinẽ eius nõ comedes: in terrã effundes illũ ſicut aquã. Ca. 16.

Obſerua menſem nouoꝝ facies paſcha dño deo tuo: qꝛ in menſe nouoꝝ eduxit te dñs deus tuus de egypto nocte.

& ſacrificabis paſcha dño deo tuo oues & boues in loco quẽ elegerit dñs deus tuus: vt inuocet nomẽ eius illic: nõ comedes in illo fermẽtũ: ſeptẽ diebus comedes in eo azyma: panẽ afflictiõis: qꝛ in velocitate egreſſi eſtis de egypto nocte: vt recordemini diei egreſſiõis vre de terra egypti oibꝰ diebꝰ vite vre. nõ apparebit tibi fermẽtũ in oibus terminis tuis ſeptẽ diebꝰ: & nõ remanebit de carnibꝰ q̃s ſacrificaueritis veſpe die primo vſqꝫ mane. nõ poteris ſacrificare paſcha in vlla vrbiũ tuap q̃s dñs deꝰ tuꝰ dat tibi: ſed in locũ quẽ elegerit dñs deꝰ tuꝰ: vt inuocet nomẽ eius illic: ſacrificabis paſcha veſpe ad occaſus ſolis in tẽpore q̃ egreſſus es de terra egypti: & coques & torrebis: & comedes in loco quẽ elegerit dñs deus tuus eũ: & auertes mane: & pficiſceris in domos tuas. ſex diebꝰ comedes azyma: & die ſeptima exitus feſtũ dño deo tuo. nõ facies in eo oẽ opus pter q̃ fient aĩe. ſeptẽ hebdomadas integras numerabis tibi ipſi: cũ incipiente tu falcem in meſſem: incipies numerare ſeptẽ hebdomadas. & facies feſtũ hebdomadap dño deo tuo: ſcdm q̃ poteſt manꝰ tua: q̃ dederit tibi:

καὶ θύσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πρόβατα καὶ βόας ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. ...

us tuus de egypto nocte. Immolabiſqꝫ phaſe dño deo tuo de ouibus & de bobus in loco quẽ elegerit dñs deus tuus: vt habitet nomẽ eius ibi. Nõ comedes ĩ eo panẽ fermẽtatũ. Septẽ diebus comedes abſqꝫ fermẽto afflictionis panẽ: quoniã in pauore egreſſus es de egypto: vt memineris diei egreſſiõis tue de egypto oĩbus diebus vite tue. Non apparebit fermentatũ in oĩbus terminis tuis ſeptem diebus: & nõ remãebit de carnibus eius quod immolatũ ẽ veſpere in die prio vſqꝫ mane. Non poteris imolare phaſe in qualibet vrbiũ tuarũ q̃s dominus deus tuus daturus eſt tibi. ſed in loco quem elegerit dominus deus tuus vt habitet nomẽ eius ibi. Immolabiſqꝫ phaſe veſpere ad ſolis occaſum quãdo egreſſus es de egypto: & coques & comedes ĩ loco quem elegerit dominus deus tuus: maneqꝫ conſurgẽs vades in tabernacula tua. Sex diebus comedes azyma: & in die ſeptima: quia collecta eſt domini dei tui: non facies opus. Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcẽ in ſegetẽ miſeris: & celebrabis diem feſtum hebdomadarũ domino deo tuo oblationẽ ſpõtaneam man⁹ tue: quã offeres

וזבחת פסח ליהוה אלהיך צאן
ובקר במקום אשר יבחר יהוה
לשכן שמו שם: לא תאכל עליו
חמץ שבעת ימים תאכל עליו
מצות לחם עני כי בחפזון יצאת
מארץ מצרים למען תזכר
את יום צאתך מארץ מצרים כל
ימי חייך: ולא יראה לך שאר
בכל גבלך שבעת ימים ולא ילין
מן הבשר אשר תזבח בערב
ביום הראשון לבקר: לא תוכל
לזבח את הפסח באחד שעריך
אשר יהוה אלהיך נתן לך:
כי אם אל המקום אשר יבחר
יהוה אלהיך לשכן שמו שם
תזבח את הפסח בערב כבוא
השמש מועד צאתך ממצרים:
ובשלת ואכלת במקום
אשר יבחר יהוה אלהיך בו
ופנית בבקר והלכת לאהליך:
ששת ימים תאכל מצות וביום
השביעי עצרת ליהוה אלהיך
לא תעשה מלאכה: שבעה שבעת
תספר לך מהחל חרמש בקמה
תחל לספר שבעה שבעות: ועשית
חג שבעות ליהוה אלהיך
מסת נדבת ידך אשר תתן

Interp. chal.

ꝙ seru⁹ fuiſti in terra egypti ⁊ redemit te dñs de⁹ tu⁹: ideo ego pcipio tibi vbũ hoc hodie. Et ſi dixerit tibi nõ egrediar a te: eo ꝙ diligit te ⁊ hoies dom⁹ tue: qꝛ bene ẽ ei apud te: tolles ſubulã ⁊ pforabis aurẽ ei⁹ in ianua: ⁊ erit tibi ſuus miniſtrãs in ſeculũ. ancille q̃qꝫ tue facies ſiſr. Nõ ſit graue ĩ oculis tuis cũ dimiſeris eũ liberũ a te: qm̃ duplici mercede mercenarij ſuuit tibi ſex annis: ⁊ bñdicet tibi dñs de⁹ tuus in oĩbus q̃ feceris. Omne primogenitũ qđ natũ fuerit maſculũ in bob⁹ tuis ⁊ in ouib⁹ tuis ſctificabis corã dño deo tuo. Nõ opaberis in pmogẽito boum tuoꝝ: nec tondebis primogenitũ ouium tuaꝝ: corã dño deo tuo comedes illud per ſingulos annos in loco quẽ elegerit dñs: tu et hoies domus tue. ⁊ ſi fuerit in eo macula: ſi claudum fuerit aut cecuꝫ: aut ſi fuerit in eo aliq̃d mali: nõ immolabis illud coram dño deo tuo. in vrbibus tuis comedes illud: imũdus ⁊ immũdus ſimul: ſicut carnẽ capree ⁊ cerui. Attamen ſanguinẽ eius nõ comedes: ſed ſup terrã effundes illũ ſicut aquam. Ca. 16.

Obſerua menſem nouarũ frugum ⁊ facies phaſſe domino deo tuo; quoniã in menſe nouarum frugum eduxit te dominus deus tuus de egypto nocte.

Interp. chal.

Et imolabis phaſe corã dño deo tuo de ouibus: ⁊ victimã ſanctificatã de bobus: in loco quẽ elegerit dñs vt collocet ibi maieſtatẽ ſuã. Non comedes cũ eo fermentatũ: ſeptẽ diebus comedes cũ eo azymũ panem afflictõis: qm̃ feſtinãter egreſſus es de terra egypti. vt recorderis diei exit⁹ tui de terra egypti oĩbus diebus vite tue: ⁊ nõ apparebit tibi fermentatũ in omni termino tuo ſeptẽ diebus. neqꝫ remanebit de carne quaꝫ immolaueris veſperi in die primo vſqꝫ mane. Non habebis poteſtatẽ immolãdi phaſe in vna vrbium tuarũ quã dñs deus tuus dabit tibi: ſed in loco queꝫ elegerit dñs deus tuus vt habitare faciat maieſtatem ſuã in eo: ibi immolabis phaſe veſpere ad occaſum ſolis in tẽpore quo egreſſus es de egypto. Et coques illud: ⁊ comedes in loco quẽ elegerit dñs de⁹ tuus: ⁊ mane cõſurgens ibis in tabernacula tuã. ſex dieb⁹ cõedes azymũ: ⁊ in die ſeptio qꝛ collecta eſt corã dño deo tuo: nullũ opus facies in ea. ſeptẽ hebdomadas numerabis tibi: a pncipio quo falce metiẽ manipulus eleuatõis: icipies nũerare ſeptẽ hebdomadaſ. Et celebrabis feſtũ hebdomadarũ coraꝫ dño deo tuo iuxta oblationẽ ſpontaneã manus tue quã dederis:

כאשר יברכך יהוה אלהיך׃ ושמחת לפני יהוה אלהיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם׃ וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החקים האלה׃ חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך׃ ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך׃ שבעת ימים תחג ליהוה אלהיך במקום אשר יבחר יהוה כי יברכך יהוה אלהיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח׃ שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבעות ובחג הסכות ולא יראה את פני יהוה ריקם׃ איש כמתנת ידו כברכת יהוה אלהיך אשר נתן לך׃ שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לך לשבטיך ושפטו את העם

ברך · פנה · בנה אמה · גור יתם · היה · עשה · חקק סכך · עשה יום · חגג · קום בחר · ברך · בוא עשה · היה שלש · ראה זכר פנה · מצץ · נתן

iuxta benedictionē domini dei tui: & epulaberis corā dño deo tuo tu & filius tuus & filia tua: & ſeruus tuus & ancilla tua: & leuites qui ēītra portas tuas: & aduena ac pupillus & vidua q morantur vobiſcū ī loco quē elegerit dñs deus tuus: vt habitet nomē eius ibi: & recordaberis quoniā ſeruus fueris in egypto: cuſtodieſq; ac facies que tibi p̄cepta ſūt. Solēnitatē quoq; tabernaculorū celebrabis p ſeptē dies: qn̄ collegeris de area & torculari fruges tuas. & epulaberis in feſtiuitate tua tu & filius tuus & filia & ſeru⁹ tuus & ancilla: leuites quoq; & aduena & pupillus & vidua qui intra portas tuas ſunt. Septē dieb⁹ dño deo tuo feſta celebrabis in loco quē elegetit dñs: bn̄dicetq; tibi dñs de⁹ tuus in cūctis frugibus tuis & in oī ope manuum tuarū: eriſq; in leticia. Tribus vicibus p annū apparebit oē maſculinū tuū in conſpectu dñi dei tui in loco quem elegerit: ī ſolēnitate azymorū: in ſolēnitate hebdomadarū: in ſolēnitate tabernaculorum. Nō apparebit an̄ dñm vacu⁹: ſed offeret vnuſqſq; ſecūdū q̄ habuerit iuxta bn̄dictionē dñi dei ſui quā dederit ei. Iudices & mg̃ros cōſtitues ī oībus portis tuis q̄s dñs deus tu⁹ dederit tibi per ſigulas trībus tuas: & iudicēt po=

prout bñdixerit tibi dñs de⁹ tuus. & letaberis
καθ' ὅτι ἂν εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου. καὶ εὐφρανθήσῃ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ὁ προσήλυτος καὶ ὁ ὀρφανὸς καὶ ἡ χήρα ἡ ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. καὶ μνησθήσῃ, ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτῳ. καὶ φυλάξῃ καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς ταύτας. ἑορτὴν τῶν σκηνῶν ποιήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ ἡμέρας, ἐν τῷ συναγαγεῖν σε ἐκ τῆς ἅλωνός σου, καὶ ἀπὸ τῆς ληνοῦ σου. καὶ εὐφρανθήσῃ ἐν τῇ ἑορτῇ σου σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανὸς καὶ ἡ χήρα ἡ οὖσα ἐν ταῖς πόλεσί σου. ἑπτὰ ἡμέρας ἑορτάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν. ἐὰν δὲ εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς γεννήμασί σου καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἔσῃ εὐφραινόμενος. τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος, ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἑβδομάδων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς σκηνοπηγίας. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου κενός, ἕκαστος κατὰ δύναμιν τῶν χειρῶν ὑμῶν κατὰ τὴν εὐλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἣν ἔδωκέ σοι. κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καταστήσεις σεαυτῷ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, ἃς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κατὰ φυλάς. καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν

Ero. 13.b. 34.d. Ecclē. 35.a.

ברך חדה · אמה קרה גור · דבר היה נטר · קום חגג טלל · עבד כנש עצר · תנא רעה ברך · הוה חדה · נתן דון · מנה קרה

ſicut bñdixerit tibi dñs deus tu⁹: & letaberis corā dño deo tuo tu & fili⁹ tu⁹ & filia tua & ſuus tu⁹ & ancilla tua & leuita q eſt in vrbib⁹ tuis: & pegrin⁹ & pupill⁹ & vidua q ſunt in medio tui in loco quē elegerit dñs deus tuus vt collocet ibi maieſtatē ſuā. Et recordaberis q̄ ſuus fuiſti in egypto: & cuſtodies & facies mādata hec. Feſtū tabernaculoꝝ facies tibi ſeptē diebus: qn̄ collegeris de area tua & de torculari tuo. et letaberis in ſolēnitate tua tu & filius tu⁹ & filia tua & ſuus tuus & ancilla tua & leuita & pegrinus & pupillus & vidua q ſunt in vrbibus tuis: ſeptē dieb⁹ celebrabis feſta corā dño deo tuo: in loco quē elegerit dñs: qm̄ bñdicet tibi dñs deus tuus in cūctis frugibus tuis & in oībus opibus manus tue: & eris vtiq; letus. Tribus vicibus in āno appebūt oēs maſculi tui corā dño deo tuo in loco quē elegerit: in ſolēnitate azymoꝝ & in ſolēnitate hebdomadaꝝ & ī ſolēnitate tabnaculoꝝ: & nō appebūt vacui corā dño: ſed vnuſqſq; ſm donationē man⁹ ſue iuxta benedictionē dñi dei tui quā dabit tibi. Iudices & prefectos ꝯſtitues tibi in oībus ciuitatibus tuis q̄s dñs deus tu⁹ dabit tibi p tribus tuas: & iudicabūt populū

כמא דיברכינך יי אלהך׃ ותחדי קדם יי אלהך את וברך וברתך ועבדך ואמתך וליואה די בקרויך וגיורא ויתמא וארמלתא די ביניך באתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן׃ ותדכר ארי עבדא הויתא במצרים ותיטר ותעביד ית קימיא האלין׃ חגא דמטליא תעביד לך שבעא יומין במכנשך מאדרך וממעצרתך׃ ותחדי בחגך את וברך וברתך ועבדך ואמתך וליואה וגיורא ויתמא וארמלתא די בקרויך׃ שבעא יומין תחוג קדם יי אלהך באתרא דיתרעי יי ארי יברכינך יי אלהך בכל עללתך ובכל עובדי ידך ותהי ברם חדי׃ תלת זמנין בשתא יתחזון כל דכורך קדם יי אלהך באתרא דיתרעי בחגא דפטיריא ובחגא דשבועיא ובחגא דמטליא ולא יתחזון קדם יי ריקנין׃ גבר כמתנת ידיה כברכתא דיי אלהך דיהב לך׃ דיינין ופורענין תמני לך בכל קרוך דיי אלהך יהיב לך לשבטך וידונון ית עמא

iudicio iuſto: nō declinabūt iudiciū iuſtū: nō
κρίσιν δικαίαν, οὐκ ἐκκλινοῦσι κρίσιν δικαίαν, οὐκ ἐπιγνώσονται πρόσωπον, οὐδὲ λήψονται δῶρα, τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, καὶ ἐξαίρει λόγους δικαίων. δικαίως τὸ δίκαιον διώξῃ, ἵνα ζῆτε, καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. οὐ φυτεύσεις σεαυτῷ ἄλσος. πᾶν ξύλον παρὰ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ὃ ἂν ποιήσεις σεαυτῷ, οὐ στήσεις σεαυτῷ στήλην, ἃ ἐμίσησε κύριος ὁ θεός σου.

Ero. 23.a. Eccle. 20.d.

Ca. 17.

Non ſacrificabis dño deo tuo vitulū vel ouem: in quo eſt in eo macula: & oīs mala verba: qr abominatio dño deo tuo eſt.
Οὐ θύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου μόσχον ἢ πρόβατον, ἐν ᾧ ἐστὶν ἐν αὐτῷ μῶμος, πᾶν ῥῆμα πονηρόν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστίν. ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὅστις ποιήσει τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, παρελθεῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ ἀπελθόντες λατρεύσωσι θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσωσιν αὐτοῖς, τῷ ἡλίῳ ἢ τῇ σελήνῃ, ἢ παντὶ τῷ ἐκ τοῦ κόσμου τοῦ οὐρανοῦ, ἃ οὐ προσέταξε, καὶ ἀναγγελῇ σοι, καὶ ἀκούσῃς καὶ ζητήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθῶς γέγονε τὸ ῥῆμα, γεγένηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐξάξεις τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ἢ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, οἵτινες ἐποίησαν τὸ πρᾶγμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, ἐπὶ τὴν πύλην,

Ero. 23.c.

pulū iuſto iudicio nec in alterā ptē declinent. Non accipies perſonā nec munera: quia munera excecāt oculos ſapientum: & mutāt verba iuſtorū. Iuſte quod iuſtū eſt perſequeris: vt viuas & poſſideas terrā quā dñs deus tuus dederit tibi. Non plantabis lucum & oēm arborē iuxta altāre dñi dei tui nec facies tibi atq; cōſtitues ſtatuam que odit dominus deus tuus. Cap̄. 17.
Non imolabis dño deo tuo bouē & ouē in quo ē macula aut qppiā vitii: qa abomiatio eſt dño deo tuo. Cunq; repti fuerit apud te intra vnā portarū tuarū q̄s dñs deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui faciāt malū in cōſpectu dñi dei tui: & tranſgrediantur pactum illius: vt vadant & ſeruiāt diis alienis & adorent eos ſolē & lunam & omnem militiam celi que nō precepi: & hoc tibi fuerit nunciatum: audienſq; inquiſieris diligenter & verum eſſe reperies: & abomiatio facta eſt in iſrael: educes virum ac mulierem qui rem ſceleratiſſimā perpetrarunt ad portas ciuitatis tue:

משפט צדק׃ לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקם׃ צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך׃ לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח יהוה אלהיך אשר תעשה לך׃ ולא תקים לך מצבה אשר שנא יהוה אלהיך׃

Ca. xvii

לא תזבח ליהוה אלהיך שור ושה אשר יהיה בו מום כל דבר רע כי תועבת יהוה אלהיך הוא׃ כי ימצא בקרבך באחד שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לך איש או אשה אשר יעשה את הרע בעיני יהוה אלהיך לעבר בריתו׃ וילך ויעבד אלהים אחרים וישתחו להם ולשמש או לירח או לכל צבא השמים אשר לא צויתי׃ והגד לך ושמעת ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בישראל׃ והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך את

שפט נטה · נכר פנה לקח · עור · סלף צדק · רדף חיה · נטע · זבח · עשה קום יצב · זבח · היה רוע · תעב · מצא · איש עשה · ברת · עבד · שחה · צוה נגד · יטב · כון עשה · יצא

דין דקשוט׃ לא תצלי דין לא תשתמודע אפין ולא תקבל שוחדא ארי שוחדא מעור עיני חכימין ומקלקל פתגמין תריצין׃ קושטא קושטא תהי רדיף בדיל דתיחי ותירת ית ארעא דיי אלהך יהיב לך׃ לא תצוב לך אשירת כל אילן בסטר מדבחא דיי אלהך דתעביד לך׃ ולא תקים לך קמא דרחיק יי אלהך׃
Ca. xvij.
לא תכוס קדם יי אלהך תור ואמר די יהי ביה מומא כל מדעם ביש ארי מרחק קדם יי אלהך הוא׃ ארי ישתכח בינך בחדא מן קרוך דיי אלהך יהיב לך גבר או אתתא דיעביד דביש קדם יי אלהך למעבר על קימיה׃ ויזיל ויפלח לטעות עממיא ויסגיד להון ולשמשא או לסיהרא או לכל חילי שמיא דלא פקידית׃ ויתחוא לך ותשמע ותתבע יאות והא קושטא כיון פתגמא אתעבידת תועבתא הדא בישראל׃ ותפיק ית גברא ההוא או ית אתתא ההיא דעבדו ית פתגמא בישא הדין לקרוך ית

iudicio recto. non peruertas iudicium. non accipies perſonā: nec recipies munera: quoniā munera excecant oculos ſapientū: & deprauant verba recta. quod iuſtum eſt & verum ſequeris: vt viuas & poſſideas terram quam dñs deus tuus dabit tibi. Non plantabis tibi lucum & omnē arborem in latere altaris domini dei tui quod facies tibi. et non eriges tibi ſtatuam: quam odit dñs deus tuus. Ca. 17.
Non immolabis coram dño deo tuo bouē & agnū in quo ē macula aut quippiā mali: quia abominatio eſt coram dño deo tuo. Si inuētus fuerit in medio tui in vna vrbium tuarū quam dñs deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui fecerint quod malum eſt coram domino deo tuo: vt tranſgrediātur pactū eius: & abierint & ſeruierīt idolis populoꝝ: & adorauerit ea aut ſolem & lunam aut omnē militiam celi quod non precepi: & nūciatum fuerit tibi & audieris: inquires diligenter: & ſi verum & certum eſt verbum hoc: & facta eſt abominatio hec in iſrael: educes virum illum aut mulierem illam qui fecerunt abominationē hanc in vrbe tua

צלה שדע קבל · עור קלקל · הוה ירת · נצב דבח עבד · קום כנס · רחק שכח · עבר קום · טעה · חוה שמע בצר · גבר נפק קרה

Ter. Heb.

הָאִישׁ או את האשה וסקלתם
מות פה שנה — באבנים ומתו: על פי שנים עדים
עוד — או שלשה עדים יומת המת לא
יומת על פי עד אחד: יד העדים
היה מות — תהיה בו בראשנה להמיתו ויד
כל העם באחרנה ובערת הרע
פלא מן — מקרבך: כי יפלא ממך דבר
שפט דון — למשפט בין דם לדם בין דין לדין
ריב — ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך
קום עלה קום — וקמת ועלית אל המקום אשר
בחר בוא — יבחר יהוה אלהיך בו: ובאת אל
הכהנים הלוים ואל השפט אשר
היה יום נגד — יהיה בימים ההם ודרשת והגידו
עשה — לך את דבר המשפט: ועשית
נגד — על פי הדבר אשר יגידו לך מן
המקום ההוא אשר יבחר יהוה
עשה ירה — ושמרת לעשות ככל אשר יורוך:
על פי התורה אשר יורוך ועל
אמר — המשפט אשר יאמרו לך
תעשה לא תסור מן הדבר
עשה סור ימן שמל — אשר יגידו לך ימין ושמאל:
זוד — והאיש אשר יעשה בזדון
לבלתי שמע אל הכהן העמד
לשרת שם את יהוה אלהיך
מות — או אל השפט ומת האיש ההוא
רעע — ובערת הרע מישראל: וכל
שמע זוד — העם ישמעו ויראו ולא יזידון

Trāſla. B. Hiero.

& lapidibus obruentur. In ore duorum aut trium teſtium peribit qui interficietur. Nemo occidatur vno contra ſe dicēte teſtimonium. Manus teſtiū prima interficiet eū: & man⁹ reliqui populi extrema mittetur: vt auferas malum de medio tui. Si difficile & ambiguū apud te iudiciū eē proſpexeris inter ſanguinem & ſanguinē: cauſam & cauſam: lepram & nō leprā: & iudicum intra portas tuas videris verba variari: ſurge & aſcēde ad locū quē elegerit dñs deus tuus: venieſq ad ſacerdotes leuitici gñis: & ad iudicem qui fuerit illo tpe: q̄reſq ab eis: qui indicabunt tibi iudicii veritatem: & facies quodcūq dixerint qui preſunt loco quē elegerit dominus: & docuerint te iuxta legē eius: ſequeriſq ſententiam eorum: nec declinabis ad dexteram neq ad ſiniſtram. Qui autē ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio: qui eo tpe miniſtrat dño deo tuo: ex decreto iudicis morietur hō ille: & auferes malum de iſrael: cunctuſq ppls audiens timebit: vt nullus deinceps intu

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

τ lapidabitis eos in lapidib⁹: τ morientur:
καὶ λιθοβολήσετε αὐτοὺς ἐν λίθοις, καὶ τελευτήσουσιν.
in duob⁹ teſtib⁹ aut trib⁹ teſtib⁹ morietur: moriens nō morietur in vno teſte.
ἐπὶ δυσὶ μάρτυσιν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθανεῖται, ὁ ἀποθνήσκων οὐκ ἀποθανεῖται ἐφ' ἑνὶ μάρτυρι.
τ manus teſtiū erit cōtra illū in primis vt interficiat illū: τ man⁹ omnium ppli in vltimo.
καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσται ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις θανατῶσαι αὐτόν, καὶ ἡ χεὶρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτῳ.
τ auferetis malū ex vobis ipſis. ſi aūt impoſſibile ſit a te verbū in iudicio inter ſanguinē τ ſanguinē: τ inter iudiciū τ iudiciū: τ inter leprā τ leprā: τ inter cōtrouerſiā τ cōtrouerſiā verba iudicij in vrbibus tuis: τ ſurgens aſcendes ad locū quē elegerit dñs de⁹ tu⁹ inuocare nomē illius illic:
καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἀδυνατήσῃ ἀπὸ σοῦ ῥῆμα ἐν κρίσει ἀναμέσον αἵματος αἵματος, καὶ ἀναμέσον κρίσις κρίσεως, καὶ ἀναμέσον ἁφῆς ἁφῆς, καὶ ἀναμέσον ἀντιλογία ἀντιλογίας ῥήματα κρίσεως ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ἀναστὰς ἀναβήσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ,
τ venies ad ſacerdotes leuitas: τ ad iudicē q fuerit in dieb⁹ illis: τ querētes nūciabūt tibi iudiciū: τ facies ſcdm verbū qd nūciauerint tibi ex loco quē elegerit dñs deus tuus: τ cuſtodies valde vt facias ſcdm oia q̄ ſancita fuerit tibi: ſcdm legē τ iuxta iudiciū qd dixerint tibi: facies. nō declinabis a verbo qd nūciauerint tibi ad dexterā neq ad ſiniſtrā. τ homo q fecerit in ſuperbia vt nō audiat ſacerdotē preſidēte ad miniſtrādū in noīe dñi dei tui: vel iudicis q fuerit in diebus illis: τ morietur homo ille: τ auferetis malum ex iſrael: τ cūctus ppls audiens timebit: τ nō erit impius
καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς λευίτας, καὶ πρὸς τὸν κριτὴν, ὃς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐκζητήσαντες ἀναγγελοῦσί σοι τὴν κρίσιν, καὶ ποιήσεις κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἂν ἀναγγείλωσί σοι ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου. καὶ φυλάξῃ σφόδρα ποιῆσαι κατὰ πάντα ὅσα ἂν νομοθετηθῇ σοι, κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν κρίσιν ἣν εἴπωσί σοι, ποιήσεις· οὐκ ἐκκλινεῖς ἀπὸ τοῦ ῥήματος οὗ ἂν ἀναγγείλωσί σοι δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἂν ποιήσῃ ἐν ὑπερηφανίᾳ τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι τοῦ ἱερέως τοῦ παρεστηκότος λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἢ τοῦ κριτοῦ, ὃς ἂν γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐκ ἀσεβήσει

B

Infra 19. Math. 18.b. Io.8.c. 2.Cor. 13.a. Heb. 10.e. 1.timo. 5.d.

Pritiua chal.

רגם מות אמר
קטל חוב היה
כלה ברש דון
כתש קום נסק
רעה אתא דון
היה בעה חוה
נטר עבד אלף
סטה קום דון
קטל כלה שמע
דחל רשע

Interp. chal.

et lapidabis eos lapidibus: virum. ſ. aut mulierem: et morietur. per dictū duorū teſtiū aut triū teſtiū occidatur qui reus eſt occiſionis: nō occidatur per dictū vnius teſtis. Manus teſtiū erit in eo pmo vt interficiant eum: τ manus totius populi poſtea: τ auferes facientē qd malū eſt de medio tui. ſi difficile fuerit tibi verbū iudicij inter ſanguinē τ ſanguinē inter cauſam τ cām τ inter plagam lepre τ plagā lepre: τ fuerint verba iudicij diſcordātia in ciuitatibus tuis: conſurges τ aſcendes in locū quē elegerit dñs deus tu⁹: et venies ad ſacerdotes leuitas τ ad iudices qui fuerint in diebus illis: τ queres ab eis τ nūciabunt tibi verbū iudicij. τ facies ſm preceptū τ verbū qd nūciauerint tibi de loco illo quē elegerit dñs: τ cuſtodies vt facias iuxta oia que docuerint te: iuxta preceptū legis qd docuerint τ ſm iudiciū qd dixerint tibi facies: nō declinabis a verbo quod indicauerint tibi ad dexteram neq ad ſiniſtram. Uir aūt q maligne egerit vt non obediat ſacerdotibus qui ſtant ibi vt miniſtrent coram domino deo tuo aut iudici: occidetur vir ille. et auferes facientem malum de iſrael. Et omnis populus audient τ timebunt: τ non agent impie

Trāſla. Chal.

גברא או ית איתתא ותרגמינון באבניא וימותון: על מימר תרין סהדין או תלתא
סהדין יתקטל דחייב קטול לא יתקטל על מימר סהיד חד: ידא דסהדיא תהי ביה
בקדמיתא לקטלותיה וידא דכל עמא בבתריתא ותפלי עביד דביש מבינך: ארי
יתכסי מינך פתגמא לדינא בין דם לדם בין דין לדין ובין מכתש סגירו למכתש
סגירו פתגמי פלוגת דינא בקרויך ותקום ותסק לאתרא דיתרעי יי אלהך ביה:
ותיתי לות כהניא ליואי ולות דינא דיהי ביומיא האינון ותתבע ויחוון לך ית
פתגמא דדינא: ותעביד על מימר פתגמא דיחוון לך מן אתרא ההוא דיתרעי יי ותיטר
למעבד ככל דיאלפונך: על מימר אוריתא דיאלפונך ועל דינא דיימרון לך תעביד לא
תסטי מן פתגמא דיחוון לך לימינא ולשמאלא: וגברא דיעביד ברשע בדיל דלא
לקבלא מן כהנא דקאים לשמשא תמן קדם יי אלהך או מן דינא ויתקטל גברא
ההוא ותפלי עביד דביש מישראל: וכל עמא ישמעון וידחלון ולא ירשעון ••••

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

C Infra. 10.c.

vltra. ſi aūt ingreſſus fueris in terrā quā dñs deus tuus dat tibi in poſſeſſionē: τ poſſederis eā: τ habitaueris in ea: τ dixeris: cōſtituā ſup me ipm pncipē: ſicut τ reliqs gētes q in circuitu meo: cōſtituēs cōſtitues ſup teipm pncipē: quē elegerit dñs deus tuus ex fratribus tuis cōſtitues ſup teipm pncipē. nō poteris cōſtituere ſup teipm hoiem alienigenā: qā nō frater tuus eſt: verūtamē nō multiplicabit ſibi equitatū: neq reducet ppſm in egyptū: vt multiplicet ſibi equitatū. at dñs dixit vobis: nō addetis reuerti via hac vltra. τ nō multiplicabit ſibi vxores: vt nō alienet eius cor. τ argētū τ aurū nō multiplicabit ſibi vehementer. τ erit qñ ſederit ſup ſolio pncipatus ſui: τ ſcribet ſibi deuteronomiū hoc in volumine a ſacerdotib⁹ leuitar: τ erit ſecū: τ leget in illo oibus diebus vite ſue: vt diſcat timere dñm deū ſuū: cuſtodire oia pcepta hec τ iuſtificatiōes has facere: vt nō eleuet cor eius a fratribus ſuis: vt nō trāſgrediat a pcepto ad dexterā vel ad ſiniſtrā: vt lōgeuus ſit ſup pncipatu ſuo: ipſe τ filij eius in filijs iſrael.
ἔτι. ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ κληρονομήσῃς αὐτὴν καὶ κατοικήσῃς ἐπ' αὐτῆς, καὶ εἴπῃς, καταστήσω ἐπ' ἐμαυτὸν ἄρχοντα, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ μου, καθιστῶν καταστήσεις ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχοντα, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου καταστήσεις ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχοντα. οὐ δυνήσῃ καταστῆσαι ἐπὶ σεαυτὸν ἄνθρωπον ἀλλότριον, ὅτι οὐκ ἀδελφός σού ἐστι. πλὴν οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ ἵππον, οὐδὲ μὴ ἀποστρέψῃ τὸν λαὸν εἰς αἴγυπτον, ὅπως πληθύνῃ ἑαυτῷ ἵππον. ὁ δὲ κύριος εἶπεν ὑμῖν, οὐ προσθήσετε ἀποστρέψαι τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἔτι. καὶ οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ γυναῖκας, ἵνα μὴ μεταστῇ αὐτοῦ ἡ καρδία. καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ σφόδρα. καὶ ἔσται ὅταν καθίσῃ ἐπὶ τοῦ δίφρου τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, καὶ γράψει ἑαυτῷ τὸ δευτερονόμιον τοῦτο εἰς βιβλίον παρὰ τῶν ἱερέων τῶν λευιτῶν, καὶ ἔσται μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγνώσεται ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ, φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας καὶ τὰ δικαιώματα ταῦτα ποιεῖν, ἵνα μὴ ὑψωθῇ ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἵνα μὴ παραβῇ ἀπὸ τῶν ἐντολῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ὅπως ἂν μακροχρόνιος ᾖ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. Ca.18.

D

A

Non eſt ſacerdotibus
Οὐκ ἔσται τοῖς ἱερεῦσι τοῖς

Trāſla. B. Hiero.

meſcat ſupbia. Cū igreſſus fueris terram quam dñs deus tuus dabit tibi: & poſſederis eam: & habitaueriſq ī illa: & dixeris: conſtituam ſup me regē ſicut hñt omnes p circuitū nationes: eum conſtitues quem dominus deus tuus elegerit de numero fratrū tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regē facere q non ſit frater tuus. Cumq fuerit cōſtitutus: nō multiplicabit ſibi equos: nec reducet populū ī egyptum equitatus nūero ſublevatus: pſertī cū dñs pceperit vobis vt nequaq̄ amplius p eādē viam reuertamini. Non hēbit vxores plurimas q̄ alliciant animum eius: neq argenti & auri īmenſa pondera. Poſtq̄ aūt ſederit in ſolio regni ſui: deſcribet ſibi deuteronomiū legis huius in volumine: accipiēs exēplar a ſacerdotibus leuitice tribus: & hēbit ſecū: legetq illud oibus diebus vite ſue: vt diſcat timere dñm deum ſuū: & cuſtodire verba & cerimonias eius que in lege precepta ſunt. Nec eleuetur cor eius ī ſupbiā ſup frēs ſuos: neq declinet in partē dexteram vel ſiniſtram: vt lōgo tempore regnet ipſe & filii eius ſuper iſrael. Ca.18.

Non habebunt ſacerdotes

Ter. Heb.

עוד: כי תבא אל הארץ אשר — בוא
יהוה אלהיך נתן לך וירשתה
וישבתה בה ואמרת אשימה — שום
עלי מלך ככל הגוים אשר
סביבתי: שום תשים עליך מלך — סבב
אשר יבחר יהוה אלהיך בו — בחר
מקרב אחיך תשים עליך מלך
לא תוכל לתת עליך איש נכרי — כלי נתן
אשר לא אחיך הוא: רק לא
ירבה לו סוסים ולא ישיב את — רבה שוב
העם מצרימה למען הרבות סוס
ויהוה אמר לכם לא תספון לשוב — יסף
בדרך הזה עוד: ולא ירבה לו
נשים ולא יסור לבבו וכסף — נשה סור
וזהב לא ירבה לו מאד: והיה
כשבתו על כסא ממלכתו וכתב — ישב מלך
לו את משנה התורה הזאת על — שנה ירה
ספר מלפני הכהנים הלוים: והיתה — פנה היה
עמו וקרא בו כל ימי חייו למען — יום חיה
ילמד ליראה את יהוה אלהיו — למד
לשמר את כל דברי התורה
הזאת ואת החקים האלה — חקק
לעשתם: לבלתי רום לבבו מאחיו — עשה
ולבלתי סור מן המצוה ימין
ושמאול למען יאריך ימים על — יום
ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל: — מלך
לא יהיה לכהנים — היה

Ca.xviii.

Interp. chal.

deinceps. Cū ingreſſus fueris in terrā quā dñs de⁹ tuus dabit tibi: τ poſſederis eā: τ habitaueris in ea: et dixeris cōſtituā ſup me regem ſicut oēs populi qui ſunt in circuitu meo: cōſtitue ſup te regem quē elegerit dñs deus tuus: de medio fratrū tuoꝝ cōſtitues ſuper te regem. non erit tibi licitū vt cōſtituas ſup te virum extraneū qui nō ſit frater tuus. Uerūtamen non multiplicet ſibi equos: vt nō reducat populū in egyptū ad multiplicandos ſibi equos: τ dñs dixit vobis: non reuertamini per viam illam amplius. Et non multiplicet ſibi vxores: vt non decipiatur cor eius: τ argentū τ aurū non multiplicet ſibi nimis. Et cum ſederit in ſolio regni ſui ſcribat ſibi exemplū legis hui⁹ in libro per ſacerdotes τ leuitas. Et erit cum eo τ leget in eo oībus diebus vite ſue: vt diſcat timere corā dño deo ſuo: vt cuſtodiat omnia verba legis huius et mandata hec: vt faciat ea: vt nō eleuetur cor eius ſup fratres ſuos. nec declinet a precepto dñi ad dexterā nec ad ſiniſtrā: vt longo tēpore ſit in regno ſuo ipſe et filij eius in medio iſrael. Ca.18.

Non erit ſacerdotibus

Pritiua chal.

עלל ירת יתב
מנה רעה
רשה
סגא
יסף תוב נשה
טעה היה יתב
כתב הוה קרא
אלף דחל קום
עבד רום
סטה ספד ארך

Trāſla. Chal.

עוד: ארי תיעול לארעא דיי אלהך יהיב לך ותירתה ותיתב בה ותימר אמני עלי
מלכא ככל עממיא די בסחרני: מנאה תמני עלך מלכא דיתרעי יי אלהך ביה מגו
אחך תמני עלך מלכא לית לך רשו למנאה עלך גבר נוכרי דלא אחוך הוא: לחוד לא
יסגי ליה סוסון ולא יתיב ית עמא למצרים בדיל לאסגאה ליה סוסון ויי אמר
לכון לא תוספון למתב באורחא הדין עוד: ולא יסגי ליה נשין ולא יטעי ליביה
וכספא ודהבא לא יסגי ליה לחדא: ויהי כמתביה על כורסי מלכותיה ויכתוב ליה
ית פתשגן אוריתא הדא על ספרא מן קדם כהניא ליואי: ותהי עמיה ויהי קרי
ביה כל יומי חיוהי בדיל דיליף למדחל קדם יי אלהיה למיטר ית כל פתגמי
אוריתא הדא וית קימיא האלין למעבדהון: בדיל דלא ירים ליביה מאחוהי ובדיל
דלא למסטי מן תפקדתא לימינא ולשמאלא בדיל דיוריך יומין על מלכותיה הוא
ובנוהי בגו ישראל: לא יהי לכהניא •••••••• Ca.xviii.

Ter. Heb.

הלוים כל שבט לוי חלק ונחלה
עם ישראל אשי יהוה ונחלתו
יאכלון׃ ונחלה לא יהיה לו בקרב
אחיו יהוה הוא נחלתו כאשר
דבר לו׃ וזה יהיה משפט הכהנים
מאת העם מאת זבחי הזבח אם
שור אם שה ונתן לכהן הזרע
והלחיים והקבה׃ ראשית דגנך
תירשך ויצהרך וראשית גז
צאנך תתן לו׃ כי בו בחר יהוה
אלהיך מכל שבטיך לעמד
לשרת בשם יהוה הוא ובניו כל
הימים׃ וכי יבא הלוי מאחד
שעריך מכל ישראל אשר
הוא גר שם ובא בכל
אות נפשו אל המקום אשר
יבחר יהוה׃ ושרת בשם
יהוה אלהיו ככל אחיו הלוים
העמדים שם לפני יהוה׃ חלק
כחלק יאכלו לבד ממכריו על
האבות׃ כי אתה בא אל הארץ
אשר יהוה אלהיך נתן לך לא
תלמד לעשות כתועבת הגוים
ההם׃ לא ימצא בך מעביר בנו
ובתו באש קסם קסמים מעונן
ומנחש ומכשף׃ וחבר חבר
ושאל אוב וידעני ודרש אל

Primitiua heb. (margin): אכל היה · שפט · לחה · ירש צהר גזז · נתן · יום בוא · גור בוא · אוה קום · בחר · פנה · אכל מכר · למד עשה תעב · מצא עבר · בנה ענן · נחש כשף

Träſla. B. Hiero.

& leuite & oẽs q de eadem tribu ſunt: pte & hereditatẽ cum reliquo populo iſrael: quia ſacrificia dñi & oblatiões eius comedẽt: & nihil aliud accipient de poſſeſſione fratrũ ſuorum, Dñs eĩ ipſe ẽ hereditas eorũ ſicut locutus eſt illis. Hoc erit iudiciũ ſacerdotũ a populo: & ab his qui offerunt victimas: ſiue bouẽ ſiue ouẽ imolauerint dabunt ſacerdoti armũ ac ventriculum: primitias frumenti vini & olei & lanarũ ptẽ ex ouiũ tõſiõe Ipſum enim elegit dominus deus tuus de cũctis tribub9 tuis: vt ſtet & miniſtret noĩ dñi dei tui ipẽ & filii eius ĩ ſempiternũ. Si exierit leuites ex vna ꝏꝏꝏ vrbiũ tuarũ ex oĩ iſrael ꝏꝏꝏ in qua habitat: & voluerit venire deſiderans locũ quẽ elegerit dñs: miniſtrabit in nomine dñi dei ſui ſicut omnes fratres eius leuite ꝏꝏ qui ſtabũt eo tempore corã dño. Partẽ ciborũ eandẽ accipiet quã & ceteri: excepto eo qđ ĩ vrbe ſua ex paterna ei ſucceſſione debetur. quando ingreſſus fueris terrã quã dñs deus tuus dabit tibi: caue ne imitari velis abomĩationes illarũ gẽtiũ: nec inueniatur ĩ te qui luſtret filium ſuum aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos ſciſcitetur: aut obſeruet ſomnia: ꝏ atq; auguria: ne ſit maleficus nec incantator: neq; phitões cõſulat: nec diuinos & q̃rat a

Träſla. Gre. lxx. cũ interp. latina

leuitis toti tribui leui pars neq; hereditas cũ iſrael:
λευΐταις ὅλῃ φυλῇ λευὶ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ ἰσραήλ, Nu. 18 c.
oblatiões dñi poſſeſſio eoꝝ: comedẽt eas. poſſeſſio aũt nõ erit ei in fratribus
καρπώματα κυρίου ὁ κλῆρος αὐτῶν, φάγονται αὐτά. κλῆρος δὲ οὐκ ἔσται αὐτῷ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς
eius: dñs ipẽ poſſeſſio eius: ſcḋm qḋ dixit ei.
αὐτοῦ, κύριος αὐτὸς κλῆρος αὐτοῦ, καθότι εἶπεν αὐτῷ.
& hoc iudiciũ ſacerdotũ q̃ a pplo a ſacrificãtibus ſacrificia: ſiue vitulũ ſiue ouẽ: & dabit ſacerdoti armũ & maxillas
καὶ αὕτη ἡ κρίσις τῶν ἱερέων τὰ παρὰ τοῦ λαοῦ παρὰ τῶν θυόντων τὰς θυσίας, ἐάν τε μόσχον ἐάν τε πρόβατον, καὶ δώσει τῷ ἱερεῖ τὸν βραχίονα καὶ τὰ σιαγόνια,
& vẽtriculũ: & primicias frumẽti tui & vini tui: & olei tui: & pmicias lanaꝝ ouiũ tuaꝝ dabis ei: qm̃ eũ elegit dñs deus tuus ex cũctis tribubus tuis:
καὶ τὸ ἔνυστρον, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου σου καὶ τοῦ οἴνου σου καὶ τοῦ ἐλαίου σου, καὶ τὴν ἀπαρχὴν τῶν κουρῶν τῶν προβάτων σου δώσεις αὐτῷ, ὅτι αὐτὸν ἐξελέξατο κς ὁ θεός σου ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν σου,
vt aſſiſtat corã dño deo tuo: ad miniſtrãdũ in noĩe dñi: ipẽ & filij eius oĩbus
παραστῆναι ἐναντίον κυ τοῦ θεοῦ σου, λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυ, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάσας τὰς
diebus. ſi aũt aduenerit leuita ex vna vrbiũ veſtraꝝ ex oĩbus filijs iſrl: vbi ipẽ habitat: ſcḋm qḋ deſiderat aĩa eius in locũ: quẽ elegerit dñs: & miniſtrabit noĩ dñi dei ſui: ſicut oẽs frẽs
ἡμέρας. ἐὰν δὲ παραγένηται ὁ λευΐτης ἐκ μιᾶς τῶν πόλεων ὑμῶν ἐκ πάντων τῶν υἱῶν ἰηλ, οὗ αὐτὸς παροικεῖ, καθότι ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κς, καὶ λειτουργήσει τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὥσπερ πάντες οἱ ἀδελφοὶ
eius leuite aſtãtes illic corã dño: ptẽ diuiſaꝫ comedet: ꝑter vẽditionẽ ſuã q̃ eſt ſcḋm familiã. ſi aũt ingreſſus fueris in trã: quã dñs deus tuus dat tibi: nõ diſces facere ſcḋm abominatiões gẽtiũ illaꝝ: nõ inuenieſ
αὐτοῦ οἱ λευῖται οἱ παρεστηκότες ἐκεῖ ἔναντι κυρίου, μερίδα μεμερισμένην φάγεται, πλὴν τῆς πράσεως αὐτοῦ τῆς κατὰ πατριάν. ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κς ὁ θεός σου δίδωσί σοι, οὐ μαθήσῃ ποιεῖν κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ἐκείνων, οὐχ εὑρεθήσεται
in te q̃ luſtret filiũ ſuũ vel filiã ſuam in igne: vaticinãs vaticiniũ: & q̃ ꝟba obſeruet: & ariolos q̃ ſciſciteſ: veneficus: incãtãs incãtatiões: vẽtriloqu9: & q̃ mõſtrua ꝯſiderat: q̃rens
ἐν σοὶ περικαθαίρων τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἢ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρί, μαντευόμενος μαντείαν, καὶ κληδονιζόμενος, καὶ οἰωνιζόμενος, φαρμακός, ἐπαείδων ἐπαοιδήν, ἐγγαστρίμυθος, καὶ τερατοσκόπος, ἐπερωτῶν τοὺς

B

Primitiua chal. (margin): חסן אכל · נתן · חזה · גזז עאן נתן · רעה קום · אתא דור · אכל נמר חמן · עול אלף עבד · תעב שכח עבר · ענן נחש בדר

Transla. Chal.

ליואי כל שבטא דלוי חולק ואחסנא עם ישראל קורבניא דיי ואחסנתיה יכלון׃
ואחסנא לא יהי ליה בגו אחוהי מתנן דיהב ליה יי אינון אחסנתיה כמא דמליל
ליה׃ ודין יהי דחזי לכהניא מן עמא מן נכסי נכסתא אם תור אם אמר ויתן לכהנא
דרעא ולועא וקיבתא׃ ריש עבורך חמרך ומשחך וריש גזת ענך תתן ליה׃ ארי ביה
אתרעי יי אלהך מכל שבטך למקם לשמשא בשמא דיי הוא ובנוהי כל יומיא׃ וארי
ייתי ליואה מחדא מן קרוך מכל ישראל דהוא דר תמן וייתי בכל רעות נפשיה
לאתרא דיתרעי יי׃ וישמש בשמא דיי אלהיה ככל אחוהי ליואי דמשמשין תמן
קדם יי׃ חולק כחולק ייכלון בר ממטרתא דייתי בשבתא דכן אתקינו אבהתא׃ ארי
את עליל לארעא דיי אלהך יהיב לך לא תילף למעבד כתועבת עממיא האנון׃
לא ישתכח בך מעבר בריה וברתיה בנורא קסם קסמין מענן ומנחש וחרש׃
וחבר חבר ושאל בדין תלורן ותבע מן

Interp. chal.

et leuitis & oĩ tribui leui pars & hereditas cũ iſrael: oblatiões dñi & hereditatẽ eius comedẽt: & hereditas nõ erit ei in medio fratrũ ſuoꝝ: munera q̃ dedit ei dñs ſunt hereditas eius ſicut locutus ẽ ei. Et hoc eſt qḋ ptinet ſacerdotibus a popl'o ab imolãtibus victimã ſiue bouẽ ſiue agnũ: dabũt ſacerdoti brachiũ & maxillã & ventriculũ. primicias frumẽti tui & vini tui & olei tui et primicias velleris ouiũ tuarũ dabis ei. Qm̃ illum elegit dñs deus tuus ex oĩbus tribubus tuiſ: vt ipſi & filij eius ſtent & miniſtrẽt in noĩe dñi oĩbus diebus. Si aũt venerit leuita ex vna vrbiũ tuaꝝ ex oĩ iſrael in qua habitat: & venerit cũ oĩ deſiderio aĩe ſue ad locũ quẽ elegerit dñs: miniſtrabit ĩ noĩe dñi dei ſui ſicut oẽs frẽs eius leuite q̃ miniſtrãt ibi corã dño: partẽ ciboꝝ comedet ſicut & ceteri: ꝑter id qḋ ꝑ vices ſabbati ei venerit ſicut pres cõſtituerũt. qñ ingreſſus fueris terrã quã dñs deus tuus dabit tibi: nõ diſcas facere iuxta abominatiões populoꝝ illoꝝ. Non inueniatur in te transferens filium ſuũ aut filiam ſuã per ignem: aut qui diuinet diuinationes: aut qui obſeruet horas et auguria: nec maleficus: neq; incãtator: neq; qui conſulat phitonem & ariolum: neq; qui requirat aliquid

C

Träſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

mortuis: ẽ. n. abominatio dño deo tuo oĩs faciẽs hec. cauſa .n. abominationũ haꝝ dominus deus tuus delebit eos a facie
νεκρούς, ἔστι γὰρ βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα. ἕνεκα γὰρ τῶν βδελυγμάτων τούτων κύριος ὁ θεός σου ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου
tua. pfectus eris corã dño deo tuo. nã gẽtes hee: q̃s tu poſſides eos:
σου. τέλειος ἔσῃ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τὰ γὰρ ἔθνη ταῦτα, οὓς σὺ κατακληρονομεῖς αὐτούς,
hi diuinatiões & vaticinia audiẽt. tibi aũt nõ ſic dedit dñs deus tuus. pphetã ex
οὗτοι κληδονισμῶν καὶ μαντειῶν ἀκούσονται. σοὶ δὲ οὐχ οὕτως ἔδωκε κύριος ὁ θεός σου. προφήτην ἐκ τῶν Actu. 7. c.
fratribus tuis: vt me: ſuſcitabit tibi dñs deus tu9 ipm̃ audietis: iuxta oĩa q̃cũq; petiſti a
ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει σοι κύριος ὁ θεός σου. αὐτοῦ ἀκούσεσθε, κατὰ πάντα ὅσα ᾐτήσω παρὰ
dño deo tuo in oreb die cõgregatõis dicẽtes: nõ adijciemus audire vocẽ dñi
κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν χωρὴβ τῇ ἡμέρα τῆς ἐκκλησίας, λέγοντες, οὐ προσθήσομεν ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν κυρίου
dei nři: & ignẽ magnũ hũc nõ videbimus vltra: neq; moriamur. & dixit dñs ad me:
τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ τὸ πῦρ τὸ μέγα τοῦτο οὐκ ὀψόμεθα ἔτι, οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν. καὶ εἶπε κύριος πρός με, Exo. 20. c.
recte oĩa q̃cũq; locuti ſũt. pphetã ſuſcitabo eis de medio fratrũ eoꝝ ſicut te. & dabo ꝟbũ meũ in ore eius: & loquetur eis ſcḋm qḋ ꝑcipiã ei. & homo q̃ nõ audierit verba eius:
ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλάλησαν. προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ μέσου τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σέ. καὶ δώσω τὸ ῥῆμά μου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς καθότι ἂν ἐντέλλωμαι αὐτῷ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν μὴ ἀκούσῃ τῶν λόγων αὐτοῦ, ὅσα D
loquetur ppheta in noĩe meo: ego vlciſcar de eo. veꝝ ppheta q̃ ipſus fuerit vt loquaſ ꝟbũ in noĩe meo: qḋ nõ ꝑcepi ei vt loquereſ: & q̃ locut9 fuerit in noĩe deoꝝ alienoꝝ: morietur ppheta ille. ſi aũt dixeris in corde tuo:
ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ. πλὴν ὁ προφήτης ὃς ἂν ἀσεβήσῃ λαλῆσαι ῥῆμα ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ὃ οὐ προσέταξα αὐτῷ λαλῆσαι, καὶ ὃς ἂν λαλήσῃ ἐπ' ὀνόματι θεῶν ἑτέρων, ἀποθανεῖται ὁ προφήτης ἐκεῖνος. ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου,
quõ cognoſcemus ꝟbũ qḋ nõ locutus ẽ dominus? q̃cũq; locutus fuerit ppheta in noĩe
πῶς γνωσόμεθα τὸ ῥῆμα ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος; ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματι

Träſla. B. Hiero.

mortuis veritatẽ. Oĩa enĩ hec abomĩatur dñs: & propter iſtiuſmodi ſcelera ꝏꝏꝏ delebit eos ꝏꝏꝏ in introitu tuo. perfectus eris & abſq; macula cũ dño deo tuo. Gẽtes iſte quarum ꝏꝏ poſſidebis terram: augures ꝏꝏꝏ & diuinos audiũt: tu autem a ꝏꝏꝏ dño deo tuo aliter inſtitutus es. Prophetam de gente tua & de fratribus tuis ſicut me ſuſcitabit tibi dñs deus tuus: ipſum audies: ꝏꝏ vt petiſti a domino ꝏꝏꝏ deo tuo in oreb: quãdo contio cõgregata ẽ atq; dixiſti. Vltra non audiam vocẽ domini dei mei: & ignẽ hunc maximum ꝏꝏꝏ amplius non videbo ne moriar. ꝏꝏꝏ Et ait dominus mihi. Bene omnia ꝏꝏꝏ ſunt locuti. Prophetã ſuſcitabo eis de medio fratrũ ſuorũ ſimilẽ tui: & ponã verba mea in ore eius: loquetur q; ad eos oĩa q̃ ꝑcepo illi. ꝏ Qui autem verba eius q̃ loquetur in nomine meo audire noluerit: ego ꝏꝏꝏ vltor exiſtam. Propheta autem qui ꝏꝏ arrogãtia deprauatus voluerit loq in nomine meo q̃ ego nõ ꝑcepi illi vt diceret: aut ex nomine alienorũ deorũ: interficiatur. ꝏꝏꝏ q̃ ſi tacita cogitatiõe reſpõderis. quomodo ꝏ poſſum intelligere verbum quod dñs non

Ter. Heb.

המתים׃ כי תועבת יהוה כל
עשה אלה ובגלל התועבת
האלה יהוה אלהיך מוריש אותם
מפניך׃ תמים תהיה עם יהוה
אלהיך׃ כי הגוים האלה אשר
אתה יורש אותם אל מעננים
ואל קסמים ישמעו ואתה לא
כן נתן לך יהוה אלהיך׃ נביא
מקרבך מאחיך כמני יקים לך
יהוה אלהיך אליו תשמעון׃
ככל אשר שאלת מעם יהוה
אלהיך בחרב ביום הקהל לאמר
לא אסף לשמע את קול יהוה
אלהי ואת האש הגדלה הזאת
לא אראה עוד ולא אמות׃
ויאמר יהוה אלי היטיבו אשר
דברו׃ נביא אקים להם מקרב
אחיהם כמוך ונתתי דברי בפיו
ודבר אליהם את כל אשר אצונו׃
והיה האיש אשר לא ישמע אל
דברי אשר ידבר בשמי אנכי
אדרש מעמו׃ אך הנביא אשר
יזיד לדבר דבר בשמי את אשר
לא צויתיו לדבר ואשר ידבר בשם
אלהים אחרים ומת הנביא
ההוא׃ וכי תאמר בלבבך איכה
נדע את הדבר אשר לא

Primitiua heb. (margin): מות תעב · ירש את · פנה תמם היה · שמע · נבא · כמו קום · יסף · ראה מות · אמר יטב · קום · צוה · דרש · זוד · צוה · אמר · ידע

Transla. Chal.

מיתיא׃ ארי מרחק קדם יי כל עביד אלין ובדיל תועבתא האלין יי אלהך מתרך
יתהון מן קדמך׃ שלים תהי בדחלתא דיי אלהך׃ ארי עממיא האלין דאת ירית
יתהון מן מעננייא ומן קסמיא שמעין ואת לא כן יהב לך יי אלהך׃ נביא מבינך מאחך
דכותי יקים לך יי אלהך מניה תקבלון׃ ככל דשאילתא מן קדם יי אלהך בחורב
ביומא דקהלא למימר לא אוסף למשמע ית קל מימרא דיי אלהי וית אישתא
רבתא הדא לא אחזי עוד ולא אמות׃ ואמר יי לי אתקינו דמלילו׃ נביא אקים
להון מגו אחיהון דכותך ואתן פתגמי נבואתי בפומיה וימליל עמהון ית כל
דאפקדיניה׃ ויהי גברא דלא יקבל מן פתגמי דימליל בשמי מימרי יתבע מניה׃
ברם נביא דירשע למללא פתגמא בשמי ית דלא פקדתיה למללא ודי ימליל בשום
טעות עממיא ויתקטל נביא ההוא׃ וארי תימר בלבך איכדין נדע ית פתגמא דלא

Interp. chal.

a mortuis. qm̃ deteſtabilis eſt corã dño oĩs qui facit hec: & ꝑpter abominatiões iſtas. dñs de9 tuus eijciet illos a facie tua. ꝑfect9 eris in timore dñi dei tui. qm̃ ppl'i iſti q̃s tu poſſidebis: augures & diuinos audiũt. Te aũt nõ ſic inſtituit dñs de9 tuus. pphetã de medio tui de frĩbus tuis ſicut me ſuſcitabit tibi dñs deus tu9: illi obedietis. iuxta oĩa q̃ petiſti a facie dñi dei tui in oreb in die cõgregationis: dicẽs. Non addã audire vocẽ verbi dñi dei mei: & ignẽ magnũ hunc nõ videbo ampli9: ne moriar. et ait dñs mihi. Recte locuti ſunt: prophetã ſuſcitabo eis de medio fratrũ ſuoꝝ ſicut tu es: & dabo verba prophetie mee in ore eius: & loquetur cum eis oĩa que precepero illi. Et ſi aliq̃s vir non obedierit verbis meis q̃ locutus fuerit in noĩe meo: verbum meũ exquiret ab eo. Propheta autẽ qui imꝑie egerit vt loquatur verbũ in nomine meo quod nõ precepi ei vt loqueretur: & qui locutus fuerit in noĩe idoloꝝ populoꝝ: occidatur propheta ille. Et ſi dixeris in corde tuo. Quomodo ſciemus verbũ quod non

Primitiua chal. (margin): מות רחק תרך · הוה · ענן · קום קבל · אמר יסף שמע · חזה מות תקן · קום נתן · פקד קבל אמר · תבע רשע · טעה קטל

דִּבְּרוֹ יְהוָה אֲשֶׁר יְדַבֵּר הַנָּבִיא
בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא יִהְיֶה הַדָּבָר וְלֹא
יָבֹא הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא דִבְּרוֹ
יְהוָה בְּזָדוֹן דִּבְּרוֹ הַנָּבִיא לֹא
תָגוּר מִמֶּנּוּ כִּי יַכְרִית

Cap.xix.

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אֶת אַרְצָם
וִירִשְׁתָּם וְיָשַׁבְתָּ בְעָרֵיהֶם
וּבְבָתֵּיהֶם: שָׁלוֹשׁ עָרִים תַּבְדִּיל
לָךְ בְּתוֹךְ אַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ: תָּכִין לְךָ
הַדֶּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת גְּבוּל אַרְצְךָ
אֲשֶׁר יַנְחִילְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָיָה
לָנוּס שָׁמָּה כָּל רֹצֵחַ: וְזֶה דְּבַר
הָרֹצֵחַ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה וָחָי
אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת רֵעֵהוּ בִּבְלִי דַעַת
וְהוּא לֹא שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם:
וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַיַּעַר לַחְטֹב
עֵצִים וְנִדְּחָה יָדוֹ בַגַּרְזֶן לִכְרֹת
הָעֵץ וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ וּמָצָא
אֶת רֵעֵהוּ וָמֵת הוּא יָנוּס אֶל
אַחַת הֶעָרִים הָאֵלֶּה וָחָי: פֶּן
יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם אַחֲרֵי הָרֹצֵחַ כִּי
יֵחַם לְבָבוֹ וְהִשִּׂיגוֹ כִּי יִרְבֶּה
הַדֶּרֶךְ וְהִכָּהוּ נָפֶשׁ וְלוֹ אֵין מִשְׁפַּט
מָוֶת כִּי לֹא שֹׂנֵא הוּא לוֹ מִתְּמוֹל
שִׁלְשׁוֹם: עַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ

Margin (Primitiua heb.): הָיָה בּוֹא זוּד גּוּר כָּרַת עָרַר יָרַשׁ יָשַׁב שָׁלֹשׁ עִיר בָּדַל כּוּן רָצַח נָחַל הָיָה נוּס יָדַע חָיָה שָׂנֵא בּוֹא חָטַב נָדַח כָּרַת נָשַׁל מָצָא מוּת נוּס עִיר רָדַף נָשַׂג רָבָה נָכָה שָׁפַט תְּמוֹל צָוָה

'eſt locutus. hoc hēbis ſi gnū. Quod in nomine dñi ꝓpheta ille ꝑdixe rit: & non euenerit: hoc dominus non eſt locutus: ſed p tumorē animi ſui ꝓpheta confinxit: & idcir co nō tiebis eū. Ca.19.

Vm diſperderit dñs deus tuus gē tes: quarū tibi traditurus ē terram: & poſſederis eam: habi taueriſq́ in vrbibus ei9 & in edibus: tres ciui tates ſeparabis tibi in medio terre quā dñs deus tuus dabit tibi in poſſeſſiōem: ſternēs di ligēter viā & in tres eq̄li ter ptes totam terre tue prouinciā diuides: vt habeat e vicino q pp homicidiū profu gus ē: quo poſſit euade re. Hec erit lex homici de fugientis: cuius vita ſeruāda eſt. Qui pcuſ ſerit proximū ſuū neſci ens: & qui heri & nu diuſtertius nullū cōtra eū odiū habuiſſe cōpro batur: ſed abiiſſe cū eo ſimpliciter i ſiluā ad li gna cedēda: & in ſucci ſiōe lignorū ſecuris fu gerit manu: ferrūq́ la pſū de māubrio amicū eius pcuſſerit & occide rit: hic ad vnā ſupradi ctarū vrbiū cōfugiet & viuet: ne forſitan proxi mus eius cuius effuſus ē ſāguis: dolore ſtimula tus pſequatur & ap p̄hē dat eū ſi lōgior via fue rit: & pcutiat aīam eius q̄ nō ē re9 mortis: qa nullum cōtra eum qui occiſus eſt odium prius habuiſſe monſtratur. Idcirco precipio tibi:

ὁσμ: τ nō factū fuerit 'bbū: τ nō euenerit κυρίου, καὶ μὴ γένηται τὸ ῥῆμα, καὶ μὴ συμβῇ, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος· ἐν ἀσεβείᾳ ἐλάλησεν ὁ προφήτης· οὐκ ἀφέξεσθε ἀπ' αὐτοῦ. Ca.19.

Si āt diſperderit dñs deus tuus gētes: ἐὰν δὲ ἀφανίσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, ἃ ὁ θεός σου δίδωσί σοι τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτούς, καὶ κατοικήσῃς ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν, τρεῖς πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. στόχασαί σοι τὴν ὁδόν, καὶ τριμεριεῖς τὰ ὅρια τῆς γῆς σου, ἣν καταμερίζει σοι κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἔσαι καταφυγὴ ἐκεῖ παντὶ φονευτῇ. τοῦτο δὲ ἔσαι τὸ πρόσταγμα τοῦ φονευτοῦ, ὃς ἂν φύγῃ ἐκεῖ, καὶ ζήσεται, ὃς ἂν πατάξῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀκουσίως, καὶ οὗτος οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης, καὶ ὃς ἂν εἰσέλθῃ μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ εἰς τὸν δρυμὸν συναγαγεῖν ξύλα, καὶ ἐκκρουσθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τῇ ἀξίνῃ κόπτοντος τὸ ξύλον, καὶ ἐκπεσὸν τὸ σιδήριον ἀπὸ τοῦ ξύλου, τύχῃ τοῦ πλησίον, καὶ ἀποθάνῃ, οὗτος καταφεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται, ἵνα μὴ διώξας ὁ ἀγχιστεύων τοῦ αἵματος ὀπίσω τοῦ φονεύσαντος, ὅτι παρατεθέρμανται τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ καταλάβῃ αὐτόν, ἐὰν μακροτέρα ᾖ ἡ ὁδός, καὶ πατάξῃ αὐτοῦ τὴν ψυχήν, καὶ ἀποθάνῃ. καὶ τούτῳ οὐκ ἔστι κρίσις θανάτου, ὅτι οὐ μισῶν ἦν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι τὸ ῥῆμα τοῦτο,

Interlinear Latin (Greek column, as legible): nō factū fuerit 'bbū: τ nō euenerit: in impietate locutus ē propheta: nō inhibebis ab eo. Ca.19. Si āt diſperderit dñs deus tuus gētes: quas deus tuus dat tibi terrā eaꝝ: τ poſſederis eas: τ habitaueris in ciuitatibus eoꝝ: τ in edibus eoꝝ: tres ciuitates ſepabis tibi in medio terre tue: q̄ dñs deus tuus dat tibi. cōiecta tibi viā: τ triſariā diuides terminos terre tue: q̄ diuidit tibi dñs deus tuus: τ erit refugiū illic omni homicide. hec āt erit lex homicide: q fugerit illuc: τ viuet. q pcuſſerit proximū ſuū inuoluntarie: τ hic nō odio habēs eū āte heri τ āte tertiū: τ q intrauerit cū primo ſuo in ſiluā ad ꝯgregāda ligna: τ pcuſſa fuerit manꝰ eius ſecuri ſcindētis lignū: τ excidēs ferrū a ligno: pcuſſerit primū: τ mortuꝰ fuerit: hic cōfugiet in vnā vrbiū hauꝝ: τ viuet: vt nō pſequens ꝓpinquus ſāguinis poſt homicidā: q̄ inflāmatū ē corde ſuo: τ apprehēdat eū: ſi longior fuerit via: τ pcutiat eius aīaꝫ: τ moriatur. τ huic nō eſt iudiciū mortis: q̄m nō odio hñs erat illū āte heri τ āte tertiū. pp hoc ego tibi pcipio verbū hoc:

Margin: Ero.21. Nu.35. b. Ioſ.20. a. A B

Margin (Primitiua chal.): קוּם דְּחַל שְׁצָא יְרַת יְתַב קִרְוָה בַּיִת כְּרַם יְרַת תְּכַן תְּלַת חֲסַן הֲוָה עֲרַק קוּם יְדַע שְׂנָא תְּמַל קְמָא עוּל קוּץ מְרַג שְׁלַף שְׁכַח מוּת עֲרַק קוּם רְדַף רְבַק סְגָא קְטַל דּוּן קְמַד

מַלֵּיל יְיָ: דִּי יְמַלֵּיל נְבִיָּא בִּשְׁמָא דַיְיָ וְלָא יְהֵי פִּתְגָּמָא וְלָא יִתְקַיַּים הוּא פִּתְגָּמָא דְּלָא מַלְּלֵיהּ יְיָ בִּזְדוֹנָא מַלְּלֵיהּ נְבִיָּא לָא תִדְחַל מִינֵּיהּ:

Ca.xix.

אֲרֵי יְשֵׁיצֵי יְיָ אֱלָהָךְ יָת עַמְמַיָּא דִּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ יָת אַרְעֲהוֹן וְתֵירְתִינוּן וְתִתֵּיב בְּקִרְוֵיהוֹן וּבְבָתֵּיהוֹן: תְּלָת קִרְוִין תַּפְרֵישׁ לָךְ בְּגוֹ אַרְעָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לְמֵירְתַהּ: תַּתְקֵין לָךְ אוֹרְחָא וּתְתַלֵּית יָת תְּחוּם אַרְעָךְ דְּיַחְסְנִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ וִיהֵי לְמֵעֲרוֹק לְתַמָּן כָּל קָטוֹלָא: וְדֵין פִּתְגָּם קָטוֹלָא דְּיֵעֲרוֹק לְתַמָּן וְיִתְקַיַּים דְּיִקְטוֹל יָת חַבְרֵיהּ בְּלָא מַנְדְּעֵיהּ וְהוּא לָא סָנֵי לֵיהּ מֵאִתְמָלֵי וּמִדְּקַמּוֹהִי: וּדְיֵיעוֹל עִם חַבְרֵיהּ בְּחוּרְשָׁא לְמִקַּץ אָעִין וְתִתְמְרֵיג יְדֵיהּ בְּבַרְזְלָא לְמִקְצֵי אָעָא וְיִשְׁתְּלֵיף בַּרְזְלָא מִן אָעָא וְיִשְׁכַּח יָת חַבְרֵיהּ וִימוּת הוּא יֵעֲרוֹק לַחֲדָא מִן קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְיִתְקַיַּים: דִּילְמָא יִרְדּוֹף גָּאֵל דְּמָא בָּתַר קָטוֹלָא אֲרֵי יֵחַם לִבֵּיהּ וְיִדְבְּקִינֵּיהּ אֲרֵי תִסְגֵּי אוֹרְחָא וְיִקְטְלִינֵּיהּ נְפַשׁ וְלֵיהּ לֵית חוֹבַת דִּין דִּקְטוֹל אֲרֵי לָא סָנֵי הוּא לֵיהּ מֵאִתְמָלֵי וּמִדְּקַמּוֹהִי: עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ

locutus eſt dñs? Propheta q̄ locutus fuerit verbū in noīe dñi: τ non euenerit neq́ firmatū fuerit: hoc eſt verbum quod dominus nō eſt locutus: ſed impie locu tus eſt illud propheta: non time ab eo. Ca.19.

Vm autem diſperdiderit dñs deus tuus gentes quarū terrā dabit tibi: τ poſſederis eam τ habi taueris in vrbibus earū τ in domib9 eaꝝ: tres ciuita tes ſeparabis tibi in medio terre tue quaꝫ dñs deus tuus dabit tibi vt poſſideas eam: τ ſternes tibi viā τ in tres partes diuides terminū terre tue quā dñs de9 tuus poſſidere te faciet. et erit vt fugiat illuc homici da. Et hec erit lex homicide qui fugiet illuc vt viuat: q̄ occiderit ꝓximū ſuū neſciens: τ ipſe nō erat inimic9 eius heri τ nudiuſterti9: τ q̄ ingreſſus fuerit cū proxi mo ſuo in ſiluā vt ſuccidat ligna: τ ferrū fugerit ma nū eius ſuccidēdo ligna: τ elapſum fuerit ferrū de manubrio τ inuenerit ꝓximū eius τ mortu9 fuerit: ille fugiat ad vnā vrbiū iſtarū τ viuet: ne forte pſequatur propinqu9 ſanguinis homicidā: cum incaluerit cor eius τ apprehēdat eum: ſi longa fuerit via: τ occidat animā eius: qui non eſt reus iudicij mortis. qm̄ non oderat illū ab heri τ nudiuſterti9. ideo ego p̄cipio tibi

C
λέγων, τρεῖς πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ. ἐὰν δὲ ἐμπλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δῷ σοι κύριος πᾶσαν τὴν γῆν, ἣν εἶπε κύριος δοῦναι τοῖς πατράσι σου, ἐὰν εἰσακούσῃς ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ προσθήσεις σεαυτῷ ἔτι τρεῖς πόλεις πρὸς τὰς τρεῖς ταύτας. καὶ οὐκ ἐκχυθήσεται αἷμα ἀναίτιον ἐπὶ τῆς γῆς, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ οὐκ ἔσαι ἐν σοὶ αἵματι ἔνοχος. ἐὰν δὲ γένηται ἄνθρωπος μισῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐνεδρεύσῃ αὐτόν, καὶ ἐπαναστῇ ἐπ' αὐτόν, καὶ πατάξῃ αὐτοῦ ψυχήν, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ φύγῃ εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ἀποστελοῦσιν ἡ γερουσία τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ λήψονται αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν εἰς χεῖρας τῷ ἀγχιστεύοντι τοῦ αἵματος, καὶ ἀποθανεῖται. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, καὶ καθαριεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ ἰσραήλ, καὶ εὖ σοι ἔσαι. οὐ μετακινήσεις ὅρια τοῦ πλησίον σου, ἃ ἔστησαν οἱ πρότερόν σου ἐν τῇ κληρονομίᾳ σου, ᾗ κατεκληρονομήθης ἐν τῇ γῇ, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. οὐκ ἐμμενεῖ μάρτυς εἷς μαρτυρῆσαι κατὰ ἀνθρώπου κατὰ πᾶσαν ἀδικίαν καὶ κατὰ πᾶν ἁμάρτημα καὶ κατὰ πᾶσαν ἁμαρτίαν, ἣν ἂν ἁμάρτῃ. ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ ἐπὶ στόματος τριῶν μαρτύρων σαθήσεται

Interlinear Latin (Greek column, as legible): dicēs: tres vrbes diuides tibi. ſi āt dilatauerit dñs deus tuus terminos tuos: quēadmo dū iurauit pſibus tuis: τ dederit tibi dñs omnē terrā: q̄ dixit dñs ſe daturū pſibus tuis: ſi audieris vt facias oīa precepta hec: q̄ ego pcipio tibi hodie: vt diligas dñm deū tuū: vt ambules in oībus vijs eius oībus diebus: τ addes tibi adhuc tres ciuitates ad tres iſtas. τ nō effundetur ſāguis inoxius ſup terrā: q̄ dñs deus tuus dat tibi i poſſeſſiōez: τ nō erit in te ſāguinis reus. ſi āt fuerit hō odio hñs proximū ſuū: τ inſidiatus fuerit illi: τ inſurrexerit cōtra illū: τ pcuſſerit eius aīaꝫ: τ mortuꝰ fuerit: τ fugerit ad vnā vrbiū iſtaꝝ: τ mittēt ſenatꝰ ciuitatis eius: τ accipiēt eū illinc: τ tradent illū in manus ꝓpinquo ſāguinis: τ morietur. nō parcet oculus tuus ſup eū: τ purgabis ſāguinē innoxiū ex iſrael: τ bñ tibi erit. nō cōmouebis terminos primi tui: q̄s ſtatuerūt priores te in poſſeſſiōe tua: q̄ poſſediſti in terra: q̄ dñs deus tuus dat tibi in poſſeſſiōez. nō ſtabit teſtis vn9 ad teſtificādū cōtra hoīem ſm oēm facinus τ ſm oē pctm̄ τ ſm oīe delictū: q̄d peccauerit. in ore duoꝝ teſtiū τ in ore triū teſtiū ſtabit

Margin: B.21.a. D. puer. 11.c. Infra. 17.c.

vt tres ciuitates equales intra ſe ſpacii diuidas. Cū āt dilatauerit dñs deus tuus terminos tuos ſicut iura uit patribus tuis: & dederit tibi cūctam terrā quā eis pollicitus eſt: ſi tñ cuſtodieris mādata eius & feceris que hodie precipio tibi: vt diligas dñm deum tuū: & am bules in viis eius omni tempore: addes tibi tres alias ciuitates: & ſupradicta rū triū vrbiū nūerū du plicabis: vt nō effūda tur ſanguis inoxius in medio terre quā domi nus deus tuus dabit ti bi poſſidēdā: ne ſis ſan guinis reus. Si qs āt odio hñs ꝓximū īſidia tus fuerit vite eius: ſur genſq́ pcuſſerit illū & mortuus fuerit: fugerit q́ ad vnam de ſupradi ctis vrbibus: mittēt ſe niores ciuitatis illius & arripiēt eū de loco effu gii: tradētq́ in mau ꝓximi cui9 ſāguis effuſus ē: & morietur. Nō mi ſereberis eius: & aufe res noxiū ſanguinē de iſrael: vt bñ ſit tibi. Nō aſſumes & trāſferes ter mios ꝓximi tui quos fi xerūt priores in poſſeſ ſione tua: quam dñs deus tuus dabit ti bi i terrā quā acceperis poſſidendam. Non ſta bit teſtis vnus cōtra a liquem quicquid illud peccati & facinoris fue rit: ſed in ore duorum aut trium teſtiū ſtabit

לֵאמֹר שָׁלֹשׁ עָרִים תַּבְדִּיל לָךְ:
וְאִם יַרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת
גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ
וְנָתַן לְךָ אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּבֶּר
לָתֵת לַאֲבֹתֶיךָ: כִּי תִשְׁמֹר אֶת כָּל
הַמִּצְוָה הַזֹּאת לַעֲשֹׂתָהּ אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו כָּל
הַיָּמִים וְיָסַפְתָּ לְךָ עוֹד שָׁלֹשׁ
עָרִים עַל הַשָּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה: וְלֹא
יִשָּׁפֵךְ דָּם נָקִי בְּקֶרֶב אַרְצְךָ
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה
וְהָיָה עָלֶיךָ דָּמִים: וְכִי יִהְיֶה אִישׁ
שֹׂנֵא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו
וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ וָמֵת וְנָס אֶל אַחַת
הֶעָרִים הָאֵל: וְשָׁלְחוּ זִקְנֵי עִירוֹ
וְלָקְחוּ אֹתוֹ מִשָּׁם וְנָתְנוּ אֹתוֹ
בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם וָמֵת: לֹא תָחוֹס
עֵינְךָ עָלָיו וּבִעַרְתָּ דַם הַנָּקִי
מִיִּשְׂרָאֵל וְטוֹב לָךְ: לֹא תַסִּיג
גְּבוּל רֵעֲךָ אֲשֶׁר גָּבְלוּ רִאשֹׁנִים
בְּנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר תִּנְחַל בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ:
לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל
עָוֹן וּלְכָל חַטָּאת בְּכָל חֵטְא
אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים
אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם

Margin (Primitiua heb.): רָחַב שָׁבַע נָתַן שָׁמַר צִוָּה עָשָׂה הָלַךְ יוֹם עִיר שָׁפַךְ נָקָה הָיָה קוּם נָכָה מוּת נוּס חוּס נָקָה נָסַג גָּבַל רָעָה נָחַל יָרַשׁ עוּד חָטָא פֶּה שָׁנָה קוּם

Trāſla.Chal.

לְמֵימַר תְּלָת קִרְוִין תַּפְרֵישׁ לָךְ: וְאִם יַפְתֵּי יְיָ אֱלָהָךְ יָת תְּחוּמָךְ כְּמָא דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ וְיִתֵּן לָךְ יָת כָּל אַרְעָא דְּמַלֵּיל לְמִתַּן לַאֲבָהָתָךְ: אֲרֵי תִיטַּר יָת כָּל תַּפְקֵידְתָּא הָדָא לְמֶעְבְּדַהּ דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ וְלִמְהַךְ בְּאוֹרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי כָּל יוֹמַיָּא וְתוֹסֵיף לָךְ עוֹד תְּלָת קִרְוִין עַל תְּלָת אִלֵּין: וְלָא יִשְׁתְּפֵיךְ דַּם זַכַּאי בְּגוֹ אַרְעָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא וִיהֵי עֲלָךְ חוֹבַת דִּין דִּקְטוֹל: וַאֲרֵי יְהֵי גְּבַר סָנֵי לְחַבְרֵיהּ וְיִכְמוֹן לֵיהּ וִיקוּם עֲלוֹהִי וְיִקְטְלִינֵּיהּ נְפַשׁ וִימוּת וְיֵעֲרוֹק לַחֲדָא מִן קִרְוַיָּא הָאִלֵּין: וְיִשְׁלְחוּן סָבֵי קַרְתֵּיהּ וְיִדְבְּרוּן יָתֵיהּ מִתַּמָּן וְיִמְסְרוּן יָתֵיהּ בִּידָא דְּגָאֵל דְּמָא וִימוּת: לָא תְחוּס עֵינָךְ עֲלוֹהִי וּתְפַלֵּי אָשְׁדֵי דַם זַכַּאי מִיִּשְׂרָאֵל וְיִיטַב לָךְ: לָא תַשְׁנֵי תְּחוּמָא דְּחַבְרָךְ דְּתַחִימוּ קַדְמָאֵי בְּאַחְסָנְתָּךְ דְּתַחְסֵין בְּאַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לְמֵירְתַהּ: לָא יְקוּם סָהִיד חַד בִּגְבַר לְכָל עֲוָיָן וּלְכָל חוֹבִין בְּכָל חֲטָא דְּיֶחְטֵי עַל מֵימַר תְּרֵין סָהֲדִין אוֹ עַל מֵימַר תְּלָתָא סָהֲדִין יִתְקַיַּים

Interp̄.chal.

dicens. Tres ciuitates ſeparabis tibi. et qñ dilataue rit dñs deus tuus terminū tuuꝫ ſicut iurauit pſibus tuis: τ dederit tibi oēm terrā quā locutus eſt vt daret patribus tuis: ſi cuſtodieris oīa precepta hec: vt fa cias q̄ ego precipio tibi hodie: vt diligas dñz deū tuū et vt ambules in viſs q̄ recte ſunt corā eo oībus dieb9: addes tibi alias tres ciuitates preter tres illas. et nō effundetur ſanguis innocēs in medio terre tue: quaꝫ dominus deus tuus dabit tibi in poſſeſſionē: ne ſit in te reatus iudicij mortis. Et qñ vir oderit ꝓximū ſuū: τ inſidiatus fuerit ei: τ ſurrexerit cōtra eum τ occide rit animā eius: τ mortuus fuerit: τ fugerit ad vnā de ciuitatib9 iſtis: mittēt ſeniores ciuitatis illi9 τ tollent eum inde: τ tradēt eū in manu ꝓpinqui ſanguinis vt moriat. Non parcat ei oculus tu9: τ auferes effunden tem ſanguinē innocentem de iſrael: vt bene ſit tibi. Non transferas terminū ꝓximi tui quē conſtituerūt priores in poſſeſſione tua: quā poſſidebis in terra q̄ dñs deus tuus dabit tibi vt poſſideas eā. Non ſtabit teſtis vnus cōtra virū in oībus iniquitatibus τ in oī bus delictis et in omni peccato quod peccauerit. ſed in ore duorum aut trium teſtium ſtabit

Primitiua chal. (margin): אֲמַר פְּרַשׁ פְּתָה קוּם נְתַן נְטַר עֲבַד רְחַם הֲלַךְ יְסַף קִרְוָה שְׁפַךְ זְכָה חֲסַן דִּין הֲוָה סְנָא כְּמַן קוּם קְטַל מוּת שְׁלַח שׂוּב דְּבַר מְסַר חוּס פְּלָה זְכָה שְׁנָא חֲסַן קוּם יְרַת סְהַד

Trāſla. B. Hiero.

oē[u] verbū. [o]ſi[p] ſteterit[q] teſtis[r] mēdax[s] cōtra homi nē[t] accuſans[u] eū[x] puarica tionis: [y]ſtabūt[z] ambo [c]quorum[o] cauſa eſt[c] ante [f]dñm[g] in cōſpectu[h] ſacer dotum[i] & iudicum [k]qui[l] fuerint[m] in diebus [n]illis.[o] Cūq;[q] diligentiſſi me perſcrutantes inue nerint[r] falſum [u]teſtē[r] dixiſſe[s] cōtra fra trē ſuū[x] mēdacium: [a]red dēt[b] ei ſicut[c] fratri ſuo[c] fa cere[o] cogitauit: [g]& auferes[h] malū[i] de me dio tui:[k] vt[l] audiētes [k]ce teri[m] timore hēant: [n]& nequaq̄[r] talia[o] audeant [p]facere. [x]Nō[r] miſereberis eius: ſed[a] aīam[b] p aīa:[c] oculum [o]pro oculo: [c]dētē[f] p dente: [h]manū[g] p manu: [i]pe dē[k] p pede exiges. Ca. 20.

Si[o] exieris[c] ad[d] bellum [e]cōtra[h] hoſtes tuos: [f]& videris[g] eq̄tat[9]: & cur rus & maiorē[l] q̄ tu ha beas aduerſarii exercit[9] multitudinē:[m] nō[n] time bis[o] eos[p] quia[q] dñs [r]deus tuus[s] tecū e: qui [t]eduxit te[u] de terra[c] egypti.[y] Ap propīquāte ā iā[b] prelio [c]ſtabit[o] ſacerdos aū aciem:[c] & ſic loq̄tur[f] ad [g]po pulū.[k] Audi[l] iſrael. [m]Vos[o] hodie [q]cōtra[r] ini micos veſtros[p] pugnam [n]cōmittitis:[o] nō [t]ptime ſcat[u] cor vēm.[t] Nolite [r]metuere:[s] nolite [a] cede re:[b] nec[c] formidetis[o] eos: [c]quia[f] dominus[g] deus ve ſter[i] in medio veſtri ē: & [l]p vobis[m] cōtra[n] aduerſa rios[k] dimicabit:[o] vt eru at[p] vos de periculo.[r] Du ces quoq; p ſingulas turmas audiente exerci tu[q] pclamabūt. [t]Quis ē

[r]hō[s] qui[a] edificauit [b]do mum[c] nouam:[o] & non [c]dedicauit eā?[f] Vadat[g] & reuertatur[h] in domū ſuā [i]ne forte[k] moriatur[l] ī bel lo:[m] &[n] alius[o] dedicet eā. [p]Quis eſt[q] hō [r]qui[s] plāta uit[t] vineā:[u] & necdum[t] fe cit eā eē cōem: de qua ve ſci oībus liceat?[r] Vadat [s]& reuertatur[a] in domū ſuā:[b] ne forte [c]moriatur [o]ī bello:[c] &[f] alius[e] hō [g]ei[9] fungatur officio.[h] Quis eſt[i] hō[k] q[l] deſpōdit[m] vxo rē:[n] & nō[o] accepit eam? [p]Vadat[q] & reuertatur[r] in domū ſuā:[s] ne forte[t] mo riatur[u] in bello:[x] &[y] alius [z]hō[a] accipiat eā. His di ctis[a] addēt reliq̄[c] & loq̄n tur[o] ad[c] populū.[g] Quis ē [h]hō[i] formidoloſus [k]& [l]corde[k] pauido?[m] vadat [n]& reuertatur[o] in domū ſuam:[p] ne[q] pauere faciat [p]corda[r] fratrum ſuorū: [u]ſicut ipſe timore pterri tus ē.[r] Cūq;[z] ſiluerit[s] du ces exercitus: & ſinē lo q̄ndi fecerit: vnuſquiſq; ſuos ad bellādū cūeos p parabit. Si[i] qñ [k]acceſſe ris[u] ad expugnādā [m]ciui tatē:[p] offeres[q] ei primū [r]pacē.[t] Si[x] receperit [y]& ape ruerit[z] tibi portas:[b] cun ctus[c] populus[o] q[e] in ea ē [f]ſaluabitur: & ſeruiet ti bi[h] ſub tributo.[k] Siñautē [m]ſedus inire[l] noluerit: [o]& ceperit[p] cōtra te [q]bel lū:[r] oppugnabis[s] eā.[t] Cū q; tradiderit[u] dñs[x] de[9] tu us illā[y] ī manu tua: [z]pcu ties[b] oē qd ī ea gñis [c]ma ſculini ē[o] ī ore[c] gladii[f] abſ q;[g] mulieribus [h]& infāti bus[i] iumētis[k] & ceteris[l] q̄ [n]in ciuitatē [m]ſunt.[o] Om nē[p] p̄dā exercitui [q]diui des:[s] & comedes de[u] ſpo liis[x] hoſtiū tuorū:[r] q̄[a] dñs [b]deus tuus[s] dederit[c] tibi.

Trāſla. Chal.

Interp. chal.

verbū. ſi ſteterit teſtis falſus cōtra virū vt teſtificetur cōtra eum preuaricationē: ſtabunt duo viri quorū eſt cauſa coram dño & corā ſacerdotibus & iudicibus qui fuerint in diebus illis: & requirēt iudices diligēter: et ſi teſtis falſus fuerit & teſtimoniū falſum teſtificatus eſt cōtra fratrē ſuū: facietis ei ſicut cogitauit facere fratri ſuo: et auferes facientē quod malū eſt de medio tui. Et qui relicti fuerint audient & timebūt: & nō addent vt faciāt vltra iuxta verbū hoc peſſimū in medio tui. Non parcat ei oculus tuus: ſed dabis animā pro anima: oculum pro oculo: dentēm pro dente: manum pro manu: pedem pro pede. Ca. 20.

Si exieris ad bellum cōtra hoſtes tuos & videris equos & quadrigas & populū multū magis q̄ tu es: ne timeas eos: quoniā verbū dñi dei tui eſt in auxiliū tuū qui eduxit te de terra egypti. Et cum appropinquaueritis ad pugnā: accedet ſacerdos & loq̄tur ad populū: & dicet ei. Audi iſrael vos acceditis hodie ad pugnā contra inimicos veſtros: ne cōmoueatur cor veſtrū: neq; timeatis neq; cōturbemini nec terreamini a facie eorū. quoniā dñs deus veſter ipſe dux erit corā vobis vt pugnet pro vobis cū inimicis veſtris vt eruat vos. Et loquentur duces ad populū dicentes. Quis eſt

vir qui edificauit domū nouā & nō dedicauit eam? vadat: & reuertat in domū ſuā: ne forte occidat in bello: & vir alius dedicet illā. Et q̄s eſt vir q̄ plantauit vineā et nō fecit eā eſſe cōmunē: vadat & reuertat in domū ſuā: ne occidatur in bello & vir alius faciat eam eſſe cōmunē. Et quis eſt vir qui deſpondit vxorē & nō accepit eam? vadat & reuertatur in domū ſuā: ne forte occidatur in bello: & vir alius accipiat eā. Et addēt duces loq̄ ad populū: & dicēt. Quis eſt vir q̄ timidus ē & formidoloſus corde? vadat & reuertatur in domū ſuā: ne formidare faciat cor fratrū ſuorū ſicut cor eius. Et cū cōſummauerint duces loq̄ ad populū: cōſtituēt pncipes exercit[9] in capite populi. Cum acceſſeris ad expugnādam vrbē: vocabis eā verbis pacificis. Et ſi pacifice reſpōderit tibi & apuerit tibi: oīs populus q̄ inuētus fuerit in ea erunt tibi tributarii: & ſeruient tibi. Et ſi non fecerit pacē tecū: & fecerit bellū aduerſum te: obſidebis eam: & tradet eā dñs deus tuus in manu tua: et percuties oēs maſculos eius in ore gladii, veruntamē mulieres & paruulos & iumēta & oīa que fuerint in ciuitate & omnia ſpolia eius diripies tibi. et comedes ſpolia inimicorū tuorū que dedit tibi dñs deus tuus.

כן תעשה לכל הערים הרחקת
ממך מאד אשר לא מערי
הגוים האלה הנה: רק מערי
העמים האלה אשר יהוה אלהיך
נתן לך נחלה לא תחיה כל
נשמה: כי החרם תחרימם החתי
והאמרי הכנעני והפרזי החוי
והיבוסי כאשר צוך יהוה אלהיך:
למען אשר לא ילמדו אתכם
לעשות ככל תועבתם אשר עשו
לאלהיהם וחטאתם ליהוה
אלהיכם: כי תצור אל עיר ימים
רבים להלחם עליה לתפשה לא
תשחית את עצה לנדח עליו גרזן
כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת
כי האדם עץ השדה לבא מפניך
במצור: רק עץ אשר תדע כי
לא עץ מאכל הוא אתו תשחית
וכרת ובנית מצור על העיר
אשר הוא עשה עמך מלחמה
עד רדתה:

Ca.xxi.

כי ימצא
חלל באדמה אשר יהוה אלהיך
נתן לך לרשתה נפל בשדה לא
נודע מי הכהו: ויצאו זקניך
ושפטיך ומדדו אל הערים
אשר סביבת החלל: והיה
העיר הקרבה אל החלל ולקחו

Sic facies cunctis ciuitatibus que a te procul valde ſunt: & non ſunt de his vrbibus quas ī poſſeſſiōem accepturus es. De his autem ciuitatibus que dabuntur tibi: nullū oīno permittes viuere: ſed interficies ī ore gladii. etheum videlicet & āmorreū & chananeū: pherezeū & eueū & iebuſeū: ſicut pcepit tibi dn̄s deus tuus: ne forte doceant vos facere cūctas abomīationes quas ipſi opati ſunt diis ſuis: & peccetis in dn̄m deū veſtrū. Qn̄ obſederis ciuitatē multo tēpore: & mūitiōibus circūdederis vt expugnes eā: nō ſuccides arbores de quibus veſci pōt nec ſecuribus p circuitum debes vaſtare regionē: qm̄ lignū eſt & non hō: nec pōt bellātium contra te augere numerum. Si qua aūt ligna nō ſūt pomifera: ſed agreſtia & in ceteros apta vſus: ſuccide & extrue machinas donec capias ciuitatē q̄ contra te dimicat.

Cap.21.

Quando īuētū fuerit in terra quā dominus deus tuus daturus eſt tibi: hoīs cadauer occiſi: & ignorabitur cedis reus: egredientur maiores natu & iudices tui: & metiētur a loco cadaueris ſingularū p circuitū ſpacia ciuitatū: & quā viciniorē ceteris eſſe perſpexerint:

οὕτω ποιήσεις πάσας τὰς πόλεις τὰς μακρὰν οὔσας ἀπὸ σοῦ σφόδρα, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων. ἰδοὺ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, οὐ ζωγρήσετε πᾶν ἐμπνέον, ἀλλὰ ἀναθεματιεῖτε αὐτούς, τὸν χετταῖον καὶ τὸν ἀμορραῖον καὶ τὸν χαναναῖον καὶ φερεζαῖον καὶ εὐαῖον καὶ ἰεβουσαῖον καὶ γεργεσαῖον, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, ἵνα μὴ διδάξωσιν ὑμᾶς ποιεῖν πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ὅσα ἐποίησαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἁμαρτήσεσθε ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἐὰν δὲ περικαθίσῃς περὶ πόλιν ἡμέρας πλείους ἐκπολεμῆσαι αὐτὴν εἰς κατάληψιν αὐτῆς, οὐκ ἐξολοθρεύσεις τὰ δένδρα αὐτῆς, ἐπιβάλλειν ἐπ' αὐτὰ σίδηρον, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ φαγῇ, αὐτὸ δὲ οὐκ ἐκκόψεις. μὴ ἄνθρωπος τὸ ξύλον τὸ ἐν τῷ δρυμῷ εἰσελθεῖν ἀπὸ προσώπου σου εἰς τὸν χάρακα; ἀλλὰ ξύλον ὃ ἐπίστασαι ὅτι οὐ καρπόβρωτόν ἐστι, τοῦτο ἐξολοθρεύσεις καὶ ἐκκόψεις, καὶ οἰκοδομήσεις χαράκωσιν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἥτις ποιεῖ πρὸς σὲ τὸν πόλεμον, ἕως ἂν παραδοθῇ.

Ca. 21.

Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ τραυματίας ἐν τῇ γῇ, ᾗ κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι, πεπτωκὼς ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ οὐκ οἴδασι τὸν πατάξαντα, ἐξελεύσεται ἡ γερουσία σου καὶ οἱ κριταί σου καὶ ἐκμετρήσουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ τοῦ τραυματίου· καὶ ἔσται ἡ πόλις ἡ ἐγγίζουσα τῷ τραυματίᾳ, καὶ λήψεται

ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης δάμαλιν ἐκ βοῶν, ἥτις οὐκ εἴργασται, καὶ ἥτις οὐχ εἵλκυσε ζυγόν, καὶ καταβιβάσουσιν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν δάμαλιν εἰς φάραγγα τραχεῖαν, ἥτις οὐκ εἴργασται οὐδὲ σπείρεται, καὶ νευροκοπήσουσι τὴν δάμαλιν ἐν τῇ φάραγγι. καὶ προσελεύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται, ὅτι αὐτοὺς ἐξελέξατο κύριος ὁ θεός σου παρεστηκέναι αὐτῷ, καὶ εὐλογεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῶν ἔσται πᾶσα ἀντιλογία καὶ πᾶσα ἁφή. καὶ πᾶσα ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης οἱ ἐγγίζοντες τῷ τραυματίᾳ, νίψονται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς δαμάλεως τῆς νευροκοπηθείσης ἐν τῇ φάραγγι, καὶ ἀποκριθέντες ἐροῦσιν, αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν οὐχ ἑωράκασιν, ἵλεως γενοῦ τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, οὓς ἐλυτρώσω κύριε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἵνα μὴ γένηται αἷμα ἀναίτιον ἐν τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, καὶ ἐξιλασθήσεται αὐτοῖς τὸ αἷμα. σὺ δὲ ἐξαρεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ἐὰν δὲ ἐξελθὼν εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ παραδῷ σοι κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ προνομεύσεις τὴν προνομὴν αὐτῶν, καὶ ἴδῃς ἐν τῇ προνομῇ γυναῖκα καλὴν τῷ εἴδει, καὶ ἐνθυμηθῇς αὐτῆς, καὶ λάβῃς αὐτὴν σεαυτῷ γυναῖκα, καὶ εἰσάξεις αὐτὴν ἔνδον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ξυρήσεις τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ περιονυχιεῖς αὐτὴν, καὶ περιελεῖς τὰ ἱμάτια τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῆς

ſeniores ciuitatis illius tollēt vitulā de armēto q̄ non traxit iugum: nec terram ſcidit vomere: & ducēt eā ad vallē aſperam atq; ſaxoſam que nunq; arata eſt: nec ſemētē recepit: & cedent in ea ceruices vitule. Accedētq; ſacerdotes filii leui quos elegerit dominus deus tuus: vt miniſtrent ei: & bn̄dicant in noīe eius: & ad verbū eorū oē negociū pēdet: & quicqd mundū vel īmūdū ē iudicetur. Et veniēt maiores natu ciuitatis illius ad interfectū: lauabuntq; manus ſuas ſuper vitulam que ī valle pcuſſa ē: & dicent. Manus nr̄e nō effuderūt ſanguinem hūc: nec oculi viderunt. Propitius eſto populo tuo iſrael quem redemiſti dn̄e & nō reputes ſanguinē innocentem in medio populi tui iſrael. Et auferetur ab eis reatus ſanguinis. tu aūt alienus eris ab innocentis cruore q fuſus eſt: cū feceris qd̄ pcepit dn̄s. Si egreſſus fueris ad pugnā cōtra inimicos tuos: & tradiderit eos dn̄s deus tuus in manu tua: captiuoſq; duxeris: & videris in nūero captiuorū mulierē pulchrā: & adamaueris eā volueriſq; hr̄e vxorem: introduces eam in domum tuam. Que radet ceſariem: & circuncidet vngues: & deponet veſtem in qua capta eſt:

זקני העיר ההוא עגלת בקר אשר
לא עבד בה אשר לא משכה
בעל: והורדו זקני העיר ההוא את
העגלה אל נחל איתן אשר לא
יעבד בו ולא יזרע וערפו שם
את העגלה בנחל: ונגשו הכהנים
בני לוי כי בם בחר יהוה אלהיך
לשרתו ולברך בשם יהוה ועל
פיהם יהיה כל ריב וכל נגע:
וכל זקני העיר ההוא הקרבים
אל החלל ירחצו את ידיהם על
העגלה הערופה בנחל: וענו
ואמרו ידינו לא שפכה את הדם
הזה ועינינו לא ראו: כפר לעמך
ישראל אשר פדית יהוה ואל
תתן דם נקי בקרב עמך ישראל
ונכפר להם הדם: ואתה
תבער הדם הנקי מקרבך כי
תעשה הישר בעיני יהוה:
כי תצא למלחמה על איביך
ונתנו יהוה אלהיך בידך
ושבית שביו: וראית בשביה
אשת יפת תאר וחשקת בה
ולקחת לך לאשה: והבאתה
אל תוך ביתך וגלחה את
ראשה ועשתה את צפרניה:
והסירה את שמלת שביה

Primitiua.chal. Interp.chal. Tranſla.Chal.

Sic facies cunctis ciuitatibus q̄ longe ſunt a te: que non ſunt de ciuitatibus populoꝝ iſtoꝝ: ſed in ciuitatibus populoꝝ iſtoꝝ quos dn̄s deus tuus dabit tibi in poſſeſſionē: nullā aīam pmittes viuere. ſed deſtrues eos: etheos. ſ. et amorreos ⁊ chananeos ⁊ pherezeos ⁊ eueos ⁊ iebuſeos: ſicut precepit tibi dn̄s deus tuꝰ. vt nō doceāt vos facere iuxta oēs abominatiōes ſuas quas faciebant idolis ſuis: ⁊ peccetis coraꝫ dn̄o deo veſtro. Quādo obſederis ciuitatē diebus multis vt expugnes eam ⁊ vt ſubiicias eam: non diſſipabis arbores eius: neq; leuabis ſup eas ferrū: ex illis enī comedes: ⁊ eas non ſuccides: quoniā non eſt ſicut homo arbor agri: vt veniat cōtra te in obſidionē. Attū arbor quā ſcis q̄ non eſt arbor ex q̄ veſci potes: ipſam diſſipabis ⁊ ſuccides: ⁊ edificabis machinas contra ciuitateꝫ que dimicat contra te donec ſubiicias eam.

Ca.21.

Quando inuentus fuerit in terra quaꝫ dominus deus tuus dabit tibi vt poſſideas eaꝫ homo occiſus proiectus in agro: ⁊ ignoratur quis occidit eum: egrediētur ſenes tui ⁊ iudices tui: ⁊ metiētur a loco cadaueris vſq; ad ciuitates q̄ ſunt in circuitu occiſi. Et erit ciuitas que ppinquior eſt occiſo: tollēt

Interp.chal.

ſenes ciuitatis illiꝰ vitulā boū qua nullus opatus eſt: nec traxit iugū. ⁊ deferēt ſenes ciuitatis illius vitulā ad vallē deſertā q̄ nō eſt culta nec ſeminata: ⁊ cedent ibi ceruicē vitule in torrēte. et accedēt ſacerdotes filii leui: qm̄ ipſos elegit dn̄s deꝰ tuus vt miniſtrēt ei: ⁊ vt bn̄dicāt in noīe dn̄i: ⁊ iuxta verbū eoꝝ erit oē iudiciū et ois plaga lepre: ⁊ oēs ſenes ciuitatis illius q̄ ppinquior eſt interfecto lauabūt manus ſuas ſup vitulā q̄ pcuſſa eſt in valle. et rn̄debūt ⁊ dicēt. Manus nr̄a nō effudit ſanguinē hūc: neq; oculi nr̄i viderūt. ſacerdotes dicēt. Propicius eſto pplo tuo iſrael quē redemiſti dn̄e ⁊ ne des pctm ſanguis inocētis in medio ppli tui iſrael: ⁊ dimittet eis reatus ſanguis. Tu aūt auferes effundentē ſanguinē inocentē de medio tui: cū feceris qd̄ rectū eſt corā dn̄o. Si egreſſus fueris ad pugnā cōtra inimicos tuos ⁊ tradiderit eos dn̄s deꝰ tuꝰ in manu tua: ⁊ captiuaueris captiuitatē eoꝝ: ⁊ videris in captiuitate mulierē pulchrā: ⁊ adamaueris eā: et acceperis eā tibi in vxorē: introduces eaꝫ in domū tuā ⁊ tondebit caput ſuū: ⁊ creſcere dimittet vngues ſuos. et auferet a ſe veſtimentum captiuitatis ſue:

Primitiua chal.

מעליה וישבה בביתך ובכתה את
אביה ואת אמה ירח ימים ואחר
כן תבוא אליה ובעלתה
והיתה לך לאשה: והיה אם
לא חפצת בה ושלחתה לנפשה
ומכר לא תמכרנה בכסף לא
תתעמר בה תחת אשר עניתה:
כי תהיין לאיש שתי נשים
האחת אהובה והאחת שנואה
וילדו לו בנים האהובה והשנואה
והיה הבן הבכר לשניאה:
והיה ביום הנחילו את בניו את
אשר יהיה לו לא יוכל לבכר
את בן האהובה על פני בן
השנואה הבכר: כי את הבכר בן
השנואה יכיר לתת לו פי שנים
בכל אשר ימצא לו כי הוא
ראשית אנו לו משפט הבכרה:
כי יהיה לאיש בן סורר ומורה
איננו שמע בקול אביו ובקול
אמו ויסרו אתו ולא ישמע
אליהם: ותפשו בו אביו ואמו
והוציאו אתו אל זקני עירו ואל
שער מקמו: ואמרו אל זקני עירו
בננו זה סורר ומרה איננו שמע
בקלנו זולל וסבא: ורגמהו כל
אנשי עירו באבנים ומת ובערת

Primitiua heb.: בכה · יום · בוא · היה איש · מכר · עמר ענה · היה נשה · אחד אהב שנא · נחל · יכל · בכר · נכר נתן פה · שנה מצא · און שפט · היה סרר · מרה · שמע · יצא · קום · בנה · קול זלל · מות

ſedenſq; in domo tua flebit patrē & matrē ſuam vno menſe: & poſtea intrabis ad eam: dormieſq; cum illa: & erit vxor tua. Si aūt poſtea nō ſederit aīo tuo: dimittes eam liberam. nec vēdere poteris pecunia: nec opprimere p potentiā: quia humiliaſti eam. Si habuerit hō vxores duas: vnam dilectā: & alterā odioſam: genueritq; ex eis liberos: & fuerit filius odioſe primogenitus: voluerit q; ſubſtātiā iter filios ſuos diuidere: non poterit filiū dilecte facere priogenitū: & pferre filio odioſe: ſed filium odioſe agnoſcet priogenitū: dabitq; ei de his q̄ habuerit cuncta duplicia. Iſte eſt enim pricipiū liberorū eius: & huic debētur priogenita. Si genuerit hō filiū cōtumacem & proteruum: qui non audierit patris ac matris imperium: & cohercitus obedire contempſerit: apphēdēt eū & ducēt ad ſeniores ciuitatis illius & ad portam iudicii: dicentq; ad eos. Filius noſter iſte proteruus & contumax eſt: mōita nr̄a audire cōtēnit: comeſſatiōib; vacat & luxurie atq; cōuiuiis: lapidib; eū obruet populus ciuitatis: & morietur. vt auferatis

ab ea: τ ſedebit in domo tua: τ plorabit pr̄em τ mr̄em menſis dies: τ poſt hec intrabis ad eā τ ſimul dormies cū ea τ erit tua vxor. τ erit ſi nō volueris eā: dimittes eā liberā: τ vēditiōe nō vēdetur argēto: nō opprimes eā: qm̄ humiliaſti eā. ſi aūt fuerint hoi due vxores: vna eap dilecta: τ vna eap odioſa: τ pepererint ei dilecta τ odioſa: τ fuerit filius priogenitus odioſe: τ erit qua die diuiſerit filiis ſuis ſubſtātiā ſuā: nō poterit priogenitū facere filiū dilecte: cōtēnēs filiū odioſe priogenitū: ſed priogenitū filiū odioſe agnoſcet vt det ei duplicia de oībus que inuēta fuerit ei: qm̄ hic ē pncipiū liberoꝝ eius: τ huic debētur priogenita. ſi aūt alicui fuerit filius cōtumax τ pteru⁹ nō obediēs voci pr̄is τ voci mr̄is ſue: τ erudierit eū: τ nō audierit eos: τ apphēdētes eum pr̄ eius τ mr̄ eius educēt illū ad ſenatū ciuitatis illius: τ ad portā loci illius: τ dicēt viris ciuitatis illorꝝ: filius nr̄ hic pteru⁹ ē τ irritat: nō obedit voci nr̄e: comeſſatiōib⁹ vacās lebriat: τ lapidabūt eū viri ciuitatis illius in lapidib⁹: τ morietur: τ auferes

ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ καθιεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ κλαύσεται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσῃ πρὸς αὐτὴν καὶ συνοικισθήσῃ αὐτῇ καὶ ἔσται σου γυνή. καὶ ἔσται ἐὰν μὴ θελήσῃς αὐτήν, ἐξαποστελεῖς αὐτὴν ἐλευθέραν, καὶ πράσει οὐ πραθήσεται ἀργυρίου, οὐκ ἀθετήσεις αὐτήν, διότι ἐταπείνωσας αὐτήν. ἐὰν δὲ γένωνται ἀνθρώπῳ δύο γυναῖκες, μία αὐτῶν ἠγαπημένη, καὶ μία αὐτῶν μισουμένη, καὶ τέκωσιν αὐτῷ ἡ ἠγαπημένη καὶ ἡ μισουμένη, καὶ γένηται υἱὸς πρωτότοκος τῆς μισουμένης, καὶ ἔσται ᾗ ἂν ἡμέρᾳ κατακληροδοτῇ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, οὐ δυνήσεται πρωτοτοκεῦσαι τὸν υἱὸν τῆς ἠγαπημένης, ὑπεριδὼν τὸν υἱὸν τῆς μισουμένης τὸν πρωτότοκον, ἀλλὰ τὸν πρωτότοκον υἱὸν τῆς μισουμένης ἐπιγνώσεται δοῦναι αὐτῷ διπλᾶ ἀπὸ πάντων ὧν ἂν εὑρεθῇ αὐτῷ, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀρχὴ τέκνων αὐτοῦ, καὶ τούτῳ καθήκει τὰ πρωτοτοκεῖα. ἐὰν δέ τινι ᾖ υἱὸς ἀπειθὴς καὶ ἐρεθιστής, οὐχ ὑπακούων φωνὴν πατρὸς καὶ φωνὴν μητρὸς αὐτοῦ, καὶ παιδεύσωσιν αὐτόν, καὶ μὴ εἰσακούσῃ αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐξάξουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γερουσίαν τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι τοῖς ἀνδράσι τῆς πόλεως αὐτῶν, ὁ υἱὸς ἡμῶν οὗτος ἀπειθεῖ καὶ ἐρεθίζει, οὐχ ὑπακούει τῆς φωνῆς ἡμῶν, συμβολοκοπῶν οἰνοφλυγεῖ, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, καὶ ἐξαρεῖς τὸ

Primitiua chal. · Interp. chal.

יתב בכה עול · בעל הוה אנתא · רעה כסף תגר · ענה הוה תרי · נשה בן חסן · רשה פרש נתן · שכח ראש · חזה סטה קבל · אמר אלף אחד · נפק שוב קרה · רגם מות כלה

et habitabit in domo tua: τ planget patrē ſuū τ mr̄ē ſuam menſe dierū: τ poſtea igredieris ad eam: τ eris maritus eius: τ ipſa erit tibi in vxorē. et ſi poſtea noluerís eā: dimittes eā vt libere eat quocūq; voluerit: et nō vendes eam argento neq; opprimes eā: eo q; humiliaſti eā. Si fuerint viro due vxores vna dilecta τ altera odioſa: τ pepererint ei filios dilecta τ odioſa: τ fuerit filius odioſe primogenitus: τ euenerit dies in quo hereditatē diuiſurus eſt filiis ſuis earū rerū que habuerit: nō habebit poteſtatē vt filiū dilecte faciat primogenitū: viuēte filio odioſe pmogenito. ſed filiū odioſe agnoſcet pmogenitū vt det ei duplicē portionē in oībus q̄ inuēta fuerint apud eū: qm̄ ipe eſt pncipiū fortitudinis eius: τ et ptinet pmogenitura. Si fuerit viro filius puaricator τ rebellis: τ nō obedierit verbo patris ſui τ verbo mr̄is ſue: τ corripuerint eū τ non obedierit eis: apphendēt eū pr̄ eius τ mr̄ ei⁹: τ educēt illū in cōſpectū ſenioꝝ ciuitatis ſue τ ad portā domus iudicii loci ſui. et dicēt ſenioribus ciuitatis illi⁹. Filii⁹ nr̄ hic puaricator ē τ rebellis: nō obedit verbis nr̄is: edax ē carniū τ potator vini. et lapidabūt eum omnes hoīes ciuitatis illius vt moriatur. Et auferes

Tranſla. Chal.

מינה ותתב בביתך ותבכי ית אבוהא וית אמה ירח יומין ובתר כן תיעול לותה
ותבעלינה ותהי לך לאתו: ויהי אם לא תתרעי בה ותפטרינה לנפשה וזבנא לא
תזבנינה בכספא לא תתגר בה חלף דעניתה: ארי יהוין לגבר תרתין נשין חדא
רחומתא וחדא שנואתא וילידן ליה בנין רחומתא ושנואתא ויהי ברא בוכרא
לשנואתא: ויהי ביומא דיחסין לבנוהי ית דיהי ליה לית ליה רשו לבכרא ית בר
רחומתא על אפי בר שנואתא בוכרא: ארי ית בוכרא בר שנואתא יפריש למיתן
ליה תרין חולקין בכל דישתכח ליה ארי הוא ריש תוקפיה ליה חזיא בכירותא:
ארי יהי לגבר בר סטי ומרוד ליתוהי מקביל למימר אבוהי ולמימר אמיה ומלפין
יתיה ולא מקביל מנהון: ויחדון ביה אבוהי ואמיה ויפקון יתיה לקדם סבי קרתיה
ולתרע בית דין אתריה: ויימרון לסבי קרתיה ברנא דין סטי ומרוד ליתוהי מקביל
למימרנא זליל בשר וסבא חמר: וירגמוניה כל אנשי קרתיה באבניא וימות ותפלי

malū ex vobis ipis: τ vniuerſus iſrael audiētes ptimeſcēt. ſi aūt fuerit in aliq peccatū iudiciū mortis: τ mortu⁹ fuerit: τ ſuſpēderitis eū in ligno: nō pnoctabit corp⁹ ei⁹ in ligno: ſed ſepultura ſepelietis eū in die illa: qm̄ maledict⁹ a deo oīs q pendet in ligno. τ nō cōtaminabitis terrā: quā dn̄s de⁹ tu⁹ dat tibi in poſſeſſiōez.

πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἀκούσαντες φοβηθήσονται. ἐὰν δὲ γένηται ἔν τινι ἁμαρτία κρίμα θανάτου, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ κρεμάσητε αὐτὸν ἐπὶ ξύλου, οὐκ ἐπικοιμηθήσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπὶ ξύλου, ἀλλὰ ταφῇ θάψετε αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι κεκατηραμένος ὑπὸ θεοῦ πᾶς κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου. καὶ οὐ μὴ μιάνητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κληρονομίᾳ. Ca. 22.

Joan. 10. c. Gal. 3. b.

A Nō vidēs vitulū fr̄is tui: aut oue ei⁹ errātia in via cōtemnas ea: reductiōe reduces ea fr̄i tuo: τ reddes ea. ſi aūt nō appropinqt ad te frater tu⁹ neq; noſti eū: duces ea intro in domū tuā: τ erūt tecū quād qrat ea fr̄ tu⁹: τ reddes ea illi. ſic facies aſino ei⁹: τ ſic facies veſtimēto ei⁹: τ ſic facies in oī amiſſa re fratris tui: q̄cūq; pierit ab eo: τ iueneris ea: nō poteris negligere. nō videbis aſinū fr̄is tui aut vitulū ei⁹ q ceciderit in via: nō deſpicias ea: ſubleuās ſubleuabis cū eo. nō erit veſtitus viri in muliere: neq; induet vir veſte feminea: qm̄ abominatio dn̄o deo tuo eſt oīs faciēs hec. ſi aūt obuiaueris nido auiū aū faciē tuā in via: vel in omi arbore: vel in fra pullis vel ouis: τ mr̄ incubat ſup pullos aut ſup oua: nō capies

Exo. 23 a.

Μὴ ἰδὼν τὸν μόσχον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ τὸ πρόβατον αὐτοῦ πλανώμενα ἐν τῇ ὁδῷ ὑπερίδῃς αὐτά, ἀποστροφῇ ἀποστρέψεις αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτά. ἐὰν δὲ μὴ ἐγγίζῃ πρός σε ὁ ἀδελφός σου μηδὲ ἐπίστῃ αὐτόν, συνάξεις αὐτὰ ἔνδον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ἔσται μετὰ σοῦ ἕως ἂν ζητήσῃ αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτὰ αὐτῷ. οὕτω ποιήσεις τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις κατὰ πᾶσαν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὅσα ἂν ἀπόληται παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ εὕρῃς αὐτά, οὐ δυνήσῃ ὑπεριδεῖν. οὐκ ὄψῃ τὸν ὄνον τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τὸν μόσχον αὐτοῦ πεπτωκότα ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ ὑπερίδῃς αὐτά, ἀνιστῶν ἀναστήσεις μετ᾽ αὐτοῦ. οὐκ ἔσται σκεύη ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ ἐνδύσεται ἀνὴρ στολὴν γυναικείαν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ πᾶς ποιῶν ταῦτα. ἐὰν δὲ συναντήσῃς νοσσιᾷ ὀρνέων πρὸ προσώπου σου ἐν τῇ ὁδῷ ἢ ἐπὶ παντὶ δένδρῳ, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς νοσσοῖς ἢ ᾠοῖς, καὶ ἡ μήτηρ θάλπῃ ἐπὶ τῶν νοσσῶν ἢ ἐπὶ τῶν ᾠῶν, οὐ λήψῃ

malū de medio uri: & vniuerſus iſrael audiēs ptimeſcat. Qn̄ peccauerit homo quod morte plectēdū eſt: & adiudicatus morti appēſus fuerit in patibulo. Nō pmanebit cadauer eius in ligno: ſed i ea dē die ſepelietur: quia maledictus a deo eſt qui pendet in ligno: & nequaq̄ cōtamiabis terrā tuā quā dn̄s deus tuus dederit tibi in poſſeſſionem. Cap. 22.

NOn videbis boue fratris tui aut ouem errātem: & preteribis: ſed reduces fratri tuo. etiā ſi nō eſt propinquus frater tuus: nec noſti eum: duces i domū tuam: & erūt apud te quādiu q̄rat ea frater tuus & recipiat. Similiter facies de aſino & de veſtimento & de omni re fratris tui que perierit: ſi inueneris eā: ne negligas quaſi alienam. Si videris aſinum fr̄is tui aut bouem cecidiſſe i via: nō deſpicies: ſed ſubleuabis cū eo. Nō induetu mulier veſte virili: nec vir vtetur veſte feminea. Abominabilis enim apud deum eſt qui facit hoc. Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidū auis inueneris & matrē pullis vel ouis deſuper incubantem: non tenebis

הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו
ויראו: וכי יהיה באיש חטא
משפט מות והומת ותלית אתו
על עץ: לא תלין נבלתו על
העץ כי קבור תקברנו ביום
ההוא כי קללת אלהים תלוי
ולא תטמא את אדמתך אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה:

Cap. xxii.

לא תראה את שור אחיך או את
שיו נדחים והתעלמת מהם השב
תשיבם לאחיך: ואם לא קרוב
אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו
אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש
אחיך אתו והשבתו לו: וכן תעשה
לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן
תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד
ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם:
לא תראה את חמור אחיך או
שורו נפלים בדרך והתעלמת
מהם הקם תקים עמו: לא יהיה
כלי גבר על אשה ולא ילבש
גבר שמלת אשה כי תועבת יהוה
אלהיך כל עשה אלה: כי יקרא
קן צפור לפניך בדרך בכל
עץ או על הארץ אפרחים או
ביצים והאם רבצת על האפרחים
או על הביצים לא תקח

Primitiua heb.: רעע שמע · היה · תלה · לון · קבר · טמא · ראה · נדח עלם · שוב קרב · שוב עשה · אבד · יכל · ראה חמר · קום היה · כלה איש · לבש תעב · קרא · קנן צפר פנה · פרח

Tranſla. Chal.

עביד דביש מביניך וכל ישראל ישמעון וידחלון: וארי יהי בגבר חובת דין דקטול
ויתקטל ותצלוב יתיה על צליבא: לא תבית נבילתיה על צליבא ארי מקבר
תקברניה ביומא ההוא ארי על דחב קדם יהוה אצטליב ולא תסאיב ית ארעך דייי
אלהך יהיב לך אחסנא: Ca. xxii. לא תחזי ית תורא דאחוך או ית
אמריה דטען ותתכביש מנהון אתבא תתיבינון לאחוך: ואם לא קריב אחוך לותך
ולא ידעת ליה ותכנשיניה לגו ביתך ויהי עמך עד דתבע אחוך יתיה ותתיבניה ליה:
וכן תעביד לחמריה וכן תעביד לכסותיה וכן תעביד לכל אבדתא דאחוך דתיבד
מיניה ותשכחינה לית לך רשו לאתכסאה: לא תחזי ית חמרא דאחוך או תוריה
רמן באורחא ותתכביש מנהון אקמא תקים עימיה: לא יהי תיקון זין דגבר על איתא
ולא יתקן גבר בתיקוני איתא ארי מרחק קדם ייי אלהך כל עביד אלין: ארי יתערע
קינא דציפרא קדמך באורחא בכל אילן או על ארעא אפרוחין או ביעין ואמא
רביעא על אפרוחין או על ביעין לא תיסב

Interp. chal. · Primitiua chal.

facientē qd̄ malū eſt de medio tui. et oīs iſrael audiēt et timebūt. Qn̄ aūt fuerit in viro pcēm iudicii occiſionis: τ occiſus fuerit: τ ſuſpēderis eū in patibulo: non manebit cadauer eius in patibulo: ſed ſepelies eū in die illa: quia pro eo q̄ peccauit corā dn̄o ſuſpenſus ē: et non cōtaminabis terram tuaꝫ: quā dominus deus tuus dabit tibi in poſſeſſionem. Ca. 22.

NOn videbis bouē fratris tui aut agnū eius errantes τ auertes oculos ab eis: ſed reducens reduces eos fratri tuo. Et ſi nō eſt prope frater tuus nec cognoſcis eum: introduces eum in domū tuam: τ erit apud te donec querat eum frater tuus τ reddes eum illi. ſimiliter facies de aſino eius: τ ſic facies de veſtimento eius: τ ſic facies de omni re quam perdiderit frater tuus τ inueneris eam: non eſt tibi licituꝫ celare eam. Non videas aſinū fratris tui aut bouem eius cadētes in via τ auertas oculos ab eis: ſed ſubleuans ſubleuabis cum eo. Non erit ornamentum viri ſuper mulierē: neq; ornabitur vir ornamentis mulieris: quia abominabilis eſt coram dn̄o deo tuo omnis qui facit hec. Si occurreris nido auis ante te in via in omni arbore aut ſup terrā cū pullis aut ouis: τ mater incubat ſuper pullos aut ſuper oua: non accipies

שמע דחל הוה · קטל צלב בית · קבר חוב סאב · חסן חזה · טען כבש תוב · כנש הוה תוב · עבד כסה אבד · שכח רשה · רמה קום אנת · תקן רחק ערע · קנן נשב

האם על הבנים: שלח תשלח את
האם ואת הבנים תקח לך למען
ייטב לך והארכת ימים: כי תבנה
בית חדש ועשית מעקה לגגך
ולא תשים דמים בביתך כי יפל
הנפל ממנו: לא תזרע כרמך
כלאים פן תקדש המלאה הזרע
אשר תזרע ותבואת הכרם: לא
תחרש בשור ובחמר יחדו: לא
תלבש שעטנז צמר ופשתים
יחדו: גדלים תעשה לך על ארבע
כנפות כסותך אשר תכסה בה:
כי יקח איש אשה ובא אליה
ושנאה: ושם לה עלילת
דברים והוציא עליה שם
רע, ואמר את האשה הזאת
לקחתי ואקרב אליה ולא
מצאתי לה בתולים: ולקח
אבי הנערה ואמה והוציאו את
בתולי הנערה אל זקני העיר
השערה: ואמר אבי הנערה
אל הזקנים את בתי נתתי
לאיש הזה לאשה וישנאה:
והנה הוא שם עלילת דברים
לאמר לא מצאתי לבתך
בתולים ואלה בתולי בתי
ופרשו השמלה לפני זקני העיר:

eam cum filiis: ſed abire patieris: captos tenẽs filios: vt bene ſit tibi & lõgo viuas tẽpe. Cũ edificaueris domũ nouã: facies murũ tecti p circuitũ ne effũdatur ſanguis ĩ domo tua: & ſis reus labẽte alio & ĩ p̃ceps ruente. Nõ ſeres vineã tuam altero ſemine: ne & ſementis quã ſeuiſti & q̃ naſcuntur ex vinea pariter ſctificentur. Nõ arabis in boue ſimul & aſino. Nõ ĩdueris veſtimẽto qđ ex lana linoq; cõtextũ ẽ: Funiculos ĩ fimbriis facies p quattuor angulos pallii tui quo operiris. Si duxerit vir vxorẽ: & poſtea odio habuerit eam: q̃ſieritq; occaſiones q̃bus dimittat eã: obiiciens ei nomen peſſimum: & dixerit: vxorem hanc accepi: & ingreſſus ad eam non inueni virginem: tollent eam pater & mater eius: & ferẽt ſecũ ſigna virginitatis eius ad ſeniores vrbis qui in porta ſunt: & dicet pater. Filiã meam dedi huic vxorem: quam quia odit: imponit ei nomen peſſimum: vt dicat: non inueni filiam tuam virginẽ: & ecce hec ſũt ſigna virginitatis filie mee. Expãdẽt veſtimẽtũ corã ſeniorib9 ciuita

matrẽ cũ filiis: dimiſſiõe dimittes
τὴν μητέρα μετὰ τῶν τέκνων, ἀποστολῇ ἀποστελεῖς
matrẽ: at filios tenebis tibi: vt bñ tibi
τὴν μητέρα, τὰ δὲ παιδία λήψῃ σεαυτῷ, ἵνα εὖ σοι
ſit & longeuus eris. ſi ãt edificaueris
γένηται καὶ πολυήμερος ἔσῃ. ἐὰν δὲ οἰκοδομήσεις
domũ nouã: & facies coronã domui
οἰκίαν καινήν, καὶ ποιήσεις στεφάνην τῷ δώματί
tue: & nõ facies cedẽ in domo tua:
σου, καὶ οὐ ποιήσεις φόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου,
ſi ceciderit cadens ab ea. nõ ſeminabis
ἐὰν πέσῃ ὁ πεσὼν ἀπ' αὐτοῦ. οὐ κατασπερεῖς τὸν
vineã tuã diuerſo ſemine: vt ne ſanctificet fru-
ἀμπελῶνά σου διάφορον, ἵνα μὴ ἁγιασθῇ τὸ γένημα
ct9 & ſemẽ: qđ ſeminaueris: cũ fru-
καὶ τὸ σπέρμα, ὃ ἂν σπείρῃς, μετὰ τοῦ γενή-
ctu vinee tue. nõ arabis in bo
ματος τοῦ ἀμπελῶνός σου. οὐκ ἀροτριάσεις ἐν μό-
ue & aſino in idipm. nõ indueris adulterata veſte:
σχῳ καὶ ὄνῳ ἐπὶ τὸ αὐτό. οὐκ ἐνδύσῃ κίβδηλον,
lana & lino in idipm. funiculos facies tibi
ἔρια καὶ λίνον ἐπὶ τὸ αὐτό. στρεπτὰ ποιήσεις σεαυ-
in quattuor fimbriis veſtiũ
τῷ ἐπὶ τῶν τεσσάρων κρασπέδων τῶν περιβολαί-
tuaꝝ: qb9 operis in ipſis. ſi ãt q̃s
ων σου, ἃ ἂν περιβάλλῃ ἐν αὐτοῖς. ἐὰν δέ τις
duxerit vxorẽ & cohabitauerit cũ ea: & odio habuerit
λάβῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ μισήσῃ αὐ-
eam: & impoſuerit illi occaſionarios ſermões: & ob
τήν, καὶ ἐπιθῇ αὐτῇ προφασιστικοὺς λόγους, καὶ κα-
iecerit ei nomẽ malũ: & dixerit vxo
τενέγκῃ αὐτῆς ὄνομα πονηρόν, καὶ λέγῃ τὴν γυ-
rẽ hanc accepi: & ingreſſus ad eã nõ
ναῖκα ταύτην εἴληφα, καὶ προσελθὼν αὐτῇ οὐχ
inueni eius virginitatẽ: & tollẽs pr̃
εὕρηκα αὐτῆς παρθένια, καὶ λαβὼν ὁ πατὴρ
puelle & mater ferent virginita
τῆς παιδὸς καὶ ἡ μήτηρ ἐξοίσουσι τὰ παρθέ-
tẽ puelle ad ſenatũ ad
νια τῆς παιδὸς πρὸς τὴν γερουσίαν ἐπὶ τὴν
portã: & dicet pr̃ puelle ſena-
πύλην, καὶ ἐρεῖ ὁ πατὴρ τῆς παιδὸς τῇ γερου-
tui: filiã meã hanc dedi ho
σίᾳ, τὴν θυγατέρα μου ταύτην δέδωκα τῷ ἀν-
mini huic vxorẽ: & odio hñs eã ipſe
θρώπῳ τούτῳ γυναῖκα, καὶ μισήσας αὐτὴν αὐ-
nũc imponit ei occaſionarios ſermões:
τὸς νῦν ἐπιτίθησιν αὐτῇ προφασιστικοὺς λόγους,
dicens: nõ inueni filie tue virginitatẽ:
λέγων, οὐχ εὕρηκα τῇ θυγατρί σου παρθένια,
& hec virginitas filie mee. &
καὶ ταῦτα τὰ παρθένια τῆς θυγατρός μου. καὶ ἀνα-
expandẽt veſtẽ corã ſenatu ciuitatis.
πτύξουσι τὸ ἱμάτιον ἔναντι τῆς γερουσίας τῆς πόλεως

B

Leui. 19.

Nu.15 d.

C

Tranſla. Chal.

אמא על בניא: שלחא תשלח ית אמא וית בניא תיסב לך בדיל דייטב לך ותוריך
יומין: ארי תבני ביתא חדתא ותעביד תיקא לאגרך ולא תשוי חובת קטול בביתך
ארי יפול דנפיל מינה: לא תזרע כרמך עירובין דלמא תסתאב דמעת זרעא דתזרע
ועללת כרמא: לא תרדי בתורא ובחמרא כחדא: לא תלבש שעטנזא עמר וכיתן מחוברין
כחדא: כרוספדין תעביד לך על ארבע כנפי כסותך דתתכסי בה: ארי יסב גבר
איתתא ויעול לותה ויסנינה: וישוי לה תסקופי מלין ויפק עלה שום ביש ויימר
ית איתתא הדא נסבית וקריבית לותה ולא אשכחית לה בתולין: ויסב אבוהא
דעולימתא ואמה ויפקון ית בתולי עולימתא לקדם סבי קרתא לתרע בית דין אתרא:
ויימר אבוהא דעולימתא לסביא ית ברתי יהבית לגברא הדין לאינתו וסנהא: והא
הוא שוי תסקופי מלין למימר לא אשכחית לברתך בתולין ואילין בתולי ברתי:
ויפרשון שושיפא קדם סבי קרתא:

Interp. chal.

matrẽ cum filiis. Sed dimittens dimittes matrẽ: et filios tolles tibi: vt bene ſit tibi & prolongentur dies tui. Si edificaueris domũ nouã: facies murum tecti tui: & non pones reatũ occiſionis in domo tua: ſi ceciderit aliquis cadens ex eo. Non ſeminabis vineam tuã mixtis ſeminibus: ne forte polluatur quod producitur ex ſemẽte quã ſeminaſti & fructus vinee. Nõ arabis cum boue & aſino ſimul. Non idueris veſtimẽto quod ex lana & lino confectũ ſit. Funiculos facies tibi ſup quattuor angulos veſtimenti tui quo operiris. Si acceperit vir vxorẽ & ingreſſus fuerit ad eam et odio habuerit eam: & impoſuerit ei occaſiones verborum: & protulerit de ea nomen peſſimũ: & dixerit. Mulierẽ iſtam accepi & acceſſi ad eam: & non inueni eam virginẽ. Tollet pater puelle & mater eius & educent ſigna virginitatis puelle coram ſenioribus ciuitatis in porta domus iudicii illius loci: & dicet pater puelle ſenioribus. Filiam meã dedi huic viro in vxorem: & odit eam. Et ecce ipſe poſuit occaſiones verborũ dicens. Non inueni virginitatẽ filie tue: & hec ſunt ſigna virginitatis filie mee: & expandent ſindonem coram ſenioribus ciuitatis.

Primitiua chal.

בן שלח אבר
בנה חדה עבד
שוה נפל
זרע סאב
רדה לבש חבר
רבע כסה נסב
אנת על שנא
שוה סקף מלל
נפק אמר שכח
שוב בר
פרש

& apprehẽdet ſenatus vrbis illius
καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν
hominem illũ: & corripiẽt illũ: &
ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ παιδεύσουσιν αὐτόν, καὶ
cõdẽnabũt illũ cẽtũ ſiclis: & da
ζημιώσουσιν αὐτὸν ἑκατὸν σίκλους, καὶ δώσου-
bũt pr̃i puelle: q̃ñ diffamauit nomẽ ma
σι τῷ πατρὶ τῆς νεάνιδος, ὅτι ἐξήνεγκεν ὄνομα πο-
lũ ſup virginẽ iſraeliticã: & illius erit
νηρὸν ἐπὶ παρθένον ἰσραηλῖτιν, καὶ αὐτοῦ ἔσται
vxor: nõ poterit dimittere eã om
γυνή, οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαν-
ni tp̃e. ſi ãt in veritate fuerit ſermo
τα χρόνον. ἐὰν δὲ ἐπ' ἀληθείας γένηται ὁ λόγος
hic: & nõ inuẽta ſit virginitas puelle: & eiiciẽt
οὗτος, καὶ μὴ εὑρεθῇ παρθένια τῇ νεάνιδι, καὶ ἐξά-
puellã ad fores domus pa-
ξουσιν τὴν νεᾶνιν ἐπὶ τὰς θύρας οἴκου τοῦ πα-
tris eius: & lapidabũt eã viri
τρὸς αὐτῆς, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὴν οἱ ἄνδρες
ciuitatis illius in lapidib9: & morietur:
τῆς πόλεως αὐτῆς ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται,
q̃ñ fecit nefas in filiis iſrael: vt fornicariã faceret domũ pr̃is ſui. & au
ὅτι ἐποίησεν ἀφροσύνην ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, ἐκπορ-
νεῦσαι τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς. καὶ ἐξα-
feretis malũ ex vobis ipſis. ſi ãt inuẽtus
ρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ εὑρε-
fuerit hõ dormiẽs cũ muliere mari
θῇ ἄνθρωπος κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς συνῳκισ-
tata viro: occidetis vtrunq;: virũ
μένης ἀνδρί, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἄνδρα
dormiẽtẽ cũ vxore: & vxo
τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναικός, καὶ τὴν γυναῖ-
rẽ: & auferetis malũ ex iſrael. ſi
κα, καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ. ἐὰν
ãt fuerit puella virgo deſpõſata viro:
δὲ γένηται παῖς παρθένος μεμνηστευμένη ἀνδρί,
& inueniẽs eã hõ in ciuitate: dormierit cũ
καὶ εὑρὼν αὐτὴν ἄνθρωπος ἐν πόλει, κοιμηθῇ μετ'
ea: educetis vtrũq; ad portã
αὐτῆς, ἐξάξετε ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν πύλην τῆς
ciuitatis eoꝝ: & lapidabũtur in lapidib9:
πόλεως αὐτῶν, καὶ λιθοβοληθήσονται ἐν λίθοις,
& morietur. puellã: q2 nõ clamauit
καὶ ἀποθανοῦνται. τὴν νεᾶνιν, ὅτι οὐκ ἐβόησεν
in ciuitate: & hoiẽ: q2 humilia
ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἐταπείνω-
uit vxorẽ proximi ſui: & au
σε τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐξα-
feretis malũ ex vobis ipſis. ſi ãt in agro reperit
ρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἐν πεδίῳ εὕρῃ
hõ puellã deſpõſatã: & vim inferẽs
ἄνθρωπος τὴν παῖδα τὴν μεμνηστευμένην, καὶ βιασάμενος

D

Leui. 10.b

tis. Apprehendẽtq; ſenes vrbis illius virũ: & verberabunt illũ cõdemnantes inſuper cẽtũ ſiclis argenti quos dabit patri puelle quõ diffamauit nomẽ peſſimũ ſuper virginẽ iſrael: habebitq; eam vxorẽ: & nõ poterit dimittere oibus dieb9 vite ſue. Qđ ſi verũ ẽ quod obiicit: & nõ eſt in puella inuenta virginitas: eiicient eam extra fores dom9 patris ſui: & lapidibus obruẽt viri ciuitatis illius & morietur: quoniam fecit nephas in iſrael: vt fornicaretur in domo patris ſui: & auferes malũ de medio tui. Si dormierit vir cũ vxore alterius: vterq; morietur. i. adulter & adultera: & auferes malum de iſrael. Si puellam virginem deſponderit vir: & inuenerit eam aliquis in ciuitate: & concubuerit cũ ea: educes vtrumq; ad portã ciuitatis illius: & lapidibus obruentur: puella quia nõ clamauit cũ eſſet in ciuitate: vir quia humiliauit vxorẽ proximi ſui: & auferes malũ de medio tui. Sin autem in agro reperit vir puellam que deſponſata eſt: & apprehendens

ולקחו זקני העיר ההוא את
האיש ויסרו אתו: וענשו אתו
מאה כסף ונתנו לאבי הנערה כי
הוציא שם רע על בתולת ישראל
ולו תהיה לאשה לא יוכל
לשלחה כל ימיו: ואם אמת היה
הדבר הזה לא נמצאו בתולים
לנערה: והוציאו את הנערה אל
פתח בית אביה וסקלוה אנשי
עירה באבנים ומתה כי עשתה
נבלה בישראל לזנות בית אביה
ובערת הרע מקרבך: כי ימצא
איש שכב עם אשה בעלת בעל
ומתו גם שניהם האיש
השכב עם האשה והאשה
ובערת הרע מישראל: כי
יהיה נערה בתולה מארשה
לאיש ומצאה איש בעיר
ושכב עמה: והוצאתם את
שניהם אל שער העיר
ההוא וסקלתם אתם באבנים
ומתו את הנערה על דבר אשר
לא צעקה בעיר ואת האיש
על דבר אשר ענה את אשת
רעהו ובערת הרע מקרבך:
ואם בשדה ימצא האיש את
הנערה המארשה והחזיק בה

Primitiua heb.

לקח
יום
מצא
יצא
מות עשה
זנה
רעע
שנה
איש
היה בתל ארש
יצא
איש
מצא
חזק

Tranſla. Chal.

ויסבון סבי קרתא ההוא ית גברא וילקון יתיה: ויגבון יתיה מאה סלעין דכסף ויתנון
לאבוהא דעולימתא ארי אפיק שום ביש על בתולתא דישראל וליה תהי לאינתו
לית ליה רשו למפטרה כל יומוהי: ואם קושטא הוה פתגמא הדין לא אשתכחו
בתולין לעולימתא: ויפקון ית עולימתא לתרע בית אבוהא וירגמונה אנשי
קרתה באבניא ותמות ארי עבדת קלנא בישראל לזנאה בית אבוהא ותפלי עביד
דביש מבינך: ארי ישתכח גבר שכיב עם איתתא איתת גבר ויתקטלון אף תרויהון
גברא דשכיב עם איתתא ואיתתא ותפלי עביד דביש מישראל: ארי תהי עולימתא
בתולתא מארסא לגבר וישכחנה גברא בקרתא וישכוב עמה: ותפקון ית תרויהון
לתרע קרתא ההיא ותרגמון יתהון באבניא וימותון ית עולימתא על עיסק דלא צוחת
בקרתא וית גברא על עיסק דעני ית איתת חבריה ותפלי עביד דביש מבינך: ואם
בחקלא ישכח גבר ית עולימתא דמארסא ויתקף בה

Interp. chal.

et tollent ſeniores ciuitatis illius virum: & verberabunt illum. et mulctabunt eam centũ ſiclis argenti: et dabunt patri puelle: quia produxit nomen peſſimũ ſuper filiam iſrael: & erit ei in vxorem: nõ habebit poteſtatem dimittendi eam omnibus diebus vite ſue. Et ſi verum eſt verbum hoc: & non eſt inuenta virginitas in puella: educent puellam ad portam domus iudicii patris ſui: & lapidabunt eam homines ciuitatis illius lapidibus vt moriatur: quia fecit ignominiam in iſrael vt fornicaretur in domo patris ſui: & auferes facientem quod malum eſt de medio tui. Si inuentus fuerit... qui dormierit cum vxore alterius: morientur ambo: id eſt vir qui dormiuit cum muliere & mulier: & auferes facientem quod malum eſt ab iſrael. Si fuerit puella virgo deſponſata viro: & inuenerit eam vir in ciuitate & cõcubuerit cũ ea: educetis vtrũq; ad portã ciuitatis illius & lapidabitis eos lapidibus & morientur: puella quia nõ clamauit in ciuitate: et vir eo q2 humiliauit vxorem proximi ſui: & auferes facientem qđ malũ eſt de medio tui. Et ſi in agro inuenerit vir puellam deſponſatã & apprehenderit eam

Primitiua chal.

נסב לקה גבה
נתן נפק הוה
רשה פטר
שכח נפק רגם
מות קלה פלה
שכח שכב אנת
גבר פלה הוה
ארס נפק
ענה
תקף

האיש ושכב עמה ומת האיש
אשר שכב עמה לבדו ׃ ולנערה
לא תעשה דבר אין לנערה חטא
מות כי כאשר יקום איש על
רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה ׃
כי בשדה מצאה צעקה הנערה
המארשה ואין מושיע לה ׃ כי
ימצא איש נערה בתולה אשר
לא ארשה ותפשה ושכב עמה
ונמצאו ׃ ונתן האיש השכב עמה
לאבי הנערה חמשים כסף ולו
תהיה לאשה תחת אשר ענה
לא יוכל שלחה כל ימיו ׃ לא יקח
איש את אשת אביו ולא יגלה
כנף אביו ׃ לא יבא פצוע דכא
וכרות שפכה בקהל יהוה ׃ לא
יבא ממזר בקהל יהוה גם דור
עשירי לא יבא לו בקהל יהוה ׃
לא יבא עמוני ומואבי בקהל
יהוה גם דור עשירי לא יבא
להם בקהל יהוה עד עולם ׃ על
דבר אשר לא קדמו אתכם
בלחם ובמים בדרך בצאתכם
ממצרים ואשר שכר עליך
את בלעם בן בעור מפתור ארם
נהרים לקללך ׃ ולא אבה יהוה
אלהיך לשמע אל בלעם

Ca.xxiii.

concubuerit cum ea: ipſe morietur ſolus: puella nihil patietur: nec eſt rea mortis: quoniam ſicut latro conſurgit contra fratrem ſuum: & occidit animam eius: ita & puella paſſa eſt. Sola erat in agro: clamauit & nullus affuit qui liberaret eam. Si inuenerit vir puellam virginem que non habet ſponſum: & apprehendens concubuerit cum illa: & res ad iudicium venerit: dabit qui dormiuit cum ea patri puelle quinquaginta ſiclos argenti: & habebit eam vxorem: quia humiliauit illam. Non poterit dimittere eam cunctis diebus vite ſue. Non accipiet homo vxorem patris ſui: nec reuelabit opimentum eius.

Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis teſticulis & abſciſo veretro ecclesiam domini. Ca. 23. Non ingredietur mamzer: hoc eſt de ſcorto natus in eccleſiam domini vſque ad decimam generationem. Ammonites & moabites etiam poſt decimam generationem non intrabunt eccleſiam domini in eternum: quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via quando egreſſi eſtis de egypto: & quia conduxerunt contra te balaam filium beor de meſopotamia ſyrie: vt malediceret tibi: & noluit dominus deus tuus audire balaam:

κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, ἀποκτενεῖτε τὸν ἄνθρωπον τὸν κοιμώμενον μετ᾽ αὐτῆς μόνον, τῇ δὲ νεάνιδι οὐ ποιήσετε οὐδέν, οὐκ ἔστι τῇ νεάνιδι ἁμάρτημα θανάτου· ὅτι ὡς εἴ τις ἐπαναστῇ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ φονεύσῃ αὐτοῦ ψυχήν, οὕτως τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ ἀγρῷ εὗρεν αὐτήν, ἐβόησεν ἡ νεᾶνις ἡ μεμνηστευμένη, καὶ ὁ βοηθήσων οὐκ ἦν αὐτῇ. ἐὰν δέ τις εὕρῃ τὴν παῖδα τὴν παρθένον, ἥτις οὐ μεμνήστευται, καὶ βιασάμενος αὐτὴν κοιμηθῇ μετ᾽ αὐτῆς, καὶ εὑρεθῇ, δώσει ὁ ἄνθρωπος ὁ κοιμηθεὶς μετ᾽ αὐτῆς τῷ πατρὶ τῆς νεάνιδος πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνή, ἀνθ᾽ ὧν ἐταπείνωσεν αὐτήν, οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαντα χρόνον. οὐ λήψεται ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀνακαλύψει συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ca. 23.

Οὐκ εἰσελεύσεται θλαδίας καὶ ἀποκεκομμένος εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. οὐκ εἰσελεύσεται ἐκ πόρνης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου ἕως δεκάτης γενεᾶς. οὐκ εἰσελεύσεται ἀμμανίτης καὶ μωαβίτης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς οὐκ εἰσελεύσεται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα, παρὰ τὸ μὴ συναντῆσαι αὐτοὺς ὑμῖν μετὰ ἄρτων καὶ ὕδατος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένων ὑμῶν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐμισθώσαντο ἐπὶ σὲ τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας, καταράσασθαί σε, καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ὁ θεός σου εἰσακοῦσαι τοῦ βαλαάμ·

dormierit cum ea: occidetis hominem dormientem cum ea ſolum: at puelle non facietis nihil: non eſt puelle peccatum mortis: quia ſicut ſi quis inſurgat homo contra proximum ſuum: et occiderit eius animam: ſic res hec: quia in agro inuenit eam: clamauit puella deſponſata: et qui auxiliaretur non erat illi. ſi autem quis inuenerit puellam virginem, que non deſponſata eſt: et vim faciens illi dormierit cum ea: et inuentus fuerit: dabit homo qui dormiuit cum ea patri puelle quinquaginta ſiclos argenti: et eius erit vxor: quia humiliauit eam: non poterit dimittere eam omni tempore. non accipiet homo vxorem patris ſui: et non reuelabit operimentum patris ſui. Ca. 23. Non intrabit eunuchus et amputatus in eccleſiam domini. non ingredietur ex ſcorto natus in eccleſiam domini vſque ad decimam generationem. non intrabit ammonites et moabites in eccleſiam domini: et vſque ad decimam generationem non intrabit in eccleſiam domini: et vſque in eternum: quia non occurrerunt ipſi vobis cum panibus et aqua in via: egredientibus vobis ex egypto: et quia conduxerunt contra te balaam filium beor ex meſopotamia ſyrie: vt malediceret tibi. et noluit dominus deus tuus exaudire balaam.

Transla.Chal.

נָרָא וְיִשְׁכּוּב עִמַּהּ וִימוּת גַּבְרָא דִּשְׁכִיב עִמַּהּ בִּלְחוֹדוֹהִי ׃ וּלְעוּלֵימְתָּא לָא תַעְבֵּיד
מִדָּעַם לֵית לְעוּלֵימְתָּא חוֹבַת דִּין דִּקְטוֹל אֲרֵי כְּמָא דִּיקוּם גְּבַר עַל חַבְרֵיהּ וְיִקְטְלִנֵּיהּ
נְפַשׁ כֵּן פִּתְגָּמָא הָדֵין ׃ אֲרֵי בְחַקְלָא אַשְׁכְּחַהּ צְוַחַת עוּלֵימְתָּא דִּמְאָרְסָא וְלֵית דְּפָרִיק
לַהּ ׃ אֲרֵי יַשְׁכַּח גְּבַר עוּלֵימְתָּא בְתוּלְתָּא דִּי לָא מְאָרְסָא וְיֶחְדִּינַהּ וְיִשְׁכּוּב עִמַּהּ
וְיִשְׁתַּכְחוּן ׃ וְיִתֵּן גַּבְרָא דִּשְׁכִיב עִמַּהּ לַאֲבוּהָא דְעוּלֵימְתָּא חַמְשִׁין סִלְעִין דִּכְסַף וְלֵיהּ
תְּהֵי לְאִתּוּ חֲלָף דְּעַנְּיַהּ לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְטְרַהּ כָּל יוֹמוֹהִי ׃ לָא יִסַּב גְּבַר יָת אִתַּת
אֲבוּהִי וְלָא יְגַלֵּי כַּנְפָא דַּאֲבוּהִי ׃

Ca.xxiii.

לָא יִדְכֵּי דְּכַר פְּסִיק וּמְחַבַּל לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַּייָ ׃ לָא יִדְכֵּי מַמְזֵרָא לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַּייָ אַף דָּרָא עֲשִׂירָאָה לָא יִדְכֵּי לֵיהּ לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַּייָ ׃ לָא יִדְכּוּן עַמּוֹנָאֵי וּמוֹאֲבָאֵי לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַּייָ אַף דָּרָא עֲשִׂירָאָה לָא יִדְכֵּי לְהוֹן לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַּייָ עַד עָלְמָא ׃ עַל עֵיסַק דְּלָא עֲרַעוּ יָתְכוֹן בְּלַחְמָא וּבְמַיָּא בְּאוֹרְחָא בְּמִפַּקְכוֹן מִמִּצְרָיִם וְדִי אֲגַר עֲלָךְ יָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרָם דְּעַל פְּרָת לְלַטָּטוּתָךְ ׃ וְלָא אֲבֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְקַבָּלָא מִן בִּלְעָם

Interp.chal.

et cõcubuerit cum ea: moriatur ſolus vir qui cõcubuerit cum ea. Puelle autem nihil mali facies: non eſt puelle reatus iudicij mortis. quoniam ſicut conſurgit vir cõtra proximum ſuum et occidit animam eius: ſic eſt verbum hoc: quoniam in agro inuenit eam: clamauit puella que erat deſponſata: et nullus affuit qui liberaret eam. Quando inuenerit vir puellam virginem que non eſt deſponſata: et apprehenderit eam et cõcubuerit cum ea: et fuerint deprehenſi: dabit vir qui cõcubuerit cum ea patri puelle quinquaginta ſiclos argenti: et ei erit in vxorem: eo quod humiliauit eam. non habebit poteſtatem vt dimittat eam omnibus diebus vite ſue. Non accipiet homo vxorem patris ſui: neque reuelabit opimentum patris ſui. Ca.23.

Non erit mundus qui abſciſus eſt vel attritus teſticulis vt ingrediatur in eccleſiam domini. non erit mundus manzer vt ingrediatur in eccleſiam domini: etiam vſque ad decimam generationem filius eius non erunt mundi vt ingrediatur in eccleſiam domini. Non erit mundus ammonita et moabita vt ingrediatur in eccleſiam domini: etiam decima generatio eorum non erit munda vt ingrediatur in eccleſiam domini vſque in ſeculum: eo quod non occurrerunt vobis cum pane et aqua in via quando egreſſi eſtis de egypto. et quia mercede conduxerunt cõtra te balaam filium beor de pethor ſyrie que eſt iuxta euphratem: vt malediceret tibi. et noluit dominus deus tuus acquieſcere balaam

Priitiua chal.

καὶ μετέστρεψε κύριος ὁ θεός σου τὰς κατάρας εἰς εὐλογίας, ὅτι ἠγάπησέ σε κύριος ὁ θεός σου. οὐ προσαγορεύσεις εἰρηνικὰ αὐτοῖς, καὶ συμφέροντα αὐτοῖς πάσας τὰς ἡμέρας σου εἰς τὸν αἰῶνα. οὐ βδελύξῃ ἰδουμαῖον, ὅτι ἀδελφός σου ἐστίν. οὐ βδελύξῃ αἰγύπτιον, ὅτι πάροικος ἐγένου ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. υἱοὶ ἐὰν γεννηθῶσιν αὐτοῖς, γενεὰ τρίτη εἰσελεύσονται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου. ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς παρεμβαλεῖν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ φυλάξῃ ἀπὸ παντὸς πονηροῦ ῥήματος. ἐὰν ᾖ ἐν σοὶ ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔστι καθαρὸς ἐκ ῥύσεως αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἐξελεύσεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἔσται τὸ πρὸς ἑσπέραν λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ δεδυκότος ἡλίου εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τόπος ἔσται σοι ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐξελεύσῃ ἐκεῖ ἔξω. καὶ πάσσαλος ἔσται σοι ἐπὶ τῆς ζώνης σου. καὶ ἔσται ὅταν διακαθιζάνῃς ἔξω, καὶ ὀρύξεις ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπαγαγὼν καλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην σου ἐν αὐτῷ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ παρεμβολῇ, ἐξελέσθαι σε, καὶ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου πρὸ προσώπου σου, καὶ ἔσται ἡ παρεμβολή σου ἁγία, καὶ οὐκ ὀφθήσεται ἐν σοὶ ἀσχημοσύνη πράγματος, καὶ ἀποστρέψεται ἀπὸ σοῦ. οὐ παραδώσεις παῖδα τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὃς προστίθεταί σοι παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, μετὰ σοῦ κατοικήσει ἐν ὑμῖν, παντὶ τόπῳ οὗ ἂν ἀρέσῃ αὐτῷ, οὐ θλίψεις αὐτόν.

et vertit dominus deus tuus maledictiones in benedictiones: quia dilexit te dominus deus tuus. non dices pacifica illis: et que vtilia ſunt illis cunctis diebus tuis in ſempiternum. non abominaberis idumeum: quia frater tuus eſt. non abominaberis egyptium: quia aduena fuiſti in terra eius. filii ſi nati fuerint illis: generatione tertia intrabunt in eccleſiam domini. ſi autem egreſſus fueris ad caſtrametandum contra hoſtes tuos: et cuſtodies te ab omni malo verbo. ſi fuerit in te homo qui non eſt mundus ex fluxu ſuo noctis: et egredietur extra caſtra: et non reuertetur in caſtra: et erit ad veſperam lauabit corpus ſuum aqua: et occidente ſole ingredietur in caſtra. et locus erit tibi extra caſtra: et exibis illuc extra: et paxillus erit tibi in balteo tuo. et erit quando federis extra: et fodies in illo: et ſupinducens cooperies pudorem tuum in eo: quia dominus deus tuus ambulat in caſtris: vt eruat te: et tradat inimicum tuum ante faciem tuam: et erunt caſtra tua ſancta: et non apparebit in te feditas rei: et recedet a te. non trades ſeruum domino ſuo: qui confugit ad te a domino ſuo: tecum habitabit in vobis in omni loco vbi placuerit illi: non contriſtabis eum.

vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam: eo quod diligeret te. Non facies cum eis pacem: nec queras eis bona cunctis diebus vite tue in ſempiternum. Non abominaberis idumeum: quia frater tuus eſt: nec egyptium quia aduena fuiſti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis tertia generatione intrabunt in eccleſiam domini. Quando egreſſus fueris aduerſus hoſtes tuos in pugnam: cuſtodias te ab omni re mala. Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus ſit ſomnio: egredietur extra caſtra: & non reuertetur priuſquam ad veſperam lauetur aqua: & poſt ſolis occaſum regredietur in caſtra. Habebis locum extra caſtra: ad quem egrediaris ad requiſita nature: gerens paxillum in balteo. Cumque ſederis fodies per circuitum: & egeſta humo operies quo reuelatus es. Dominus enim deus tuus ambulat in medio caſtrorum: vt eruat te & tradat tibi inimicos tuos: et ſint caſtra tua ſancta: & nihil in eis appareat feditatis: ne derelinquat te. Non trades ſeruum domino ſuo: qui ad te confugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placuerit: & in vna vrbium tuarum requieſcet: ne contriſtes eum.

ויהפך יהוה אלהיך לך את הקללה
לברכה כי אהבך יהוה אלהיך ׃
לא תדרש שלמם וטבתם כל
ימיך לעולם ׃ לא תתעב אדמי כי
אחיך הוא לא תתעב מצרי כי
גר היית בארצו ׃ בנים אשר
יולדו להם דור שלישי יבא
להם בקהל יהוה ׃ כי תצא מחנה
על איביך ונשמרת מכל דבר
רע ׃ כי יהיה בך איש אשר לא
יהיה טהור מקרה לילה ויצא
אל מחוץ למחנה לא יבא אל
תוך המחנה ׃ והיה לפנות ערב
ירחץ במים וכבא השמש יבא
אל תוך המחנה ׃ ויד תהיה לך
מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ ׃
ויתד תהיה לך על אזנך והיה
בשבתך חוץ וחפרתה בה ושבת
וכסית את צאתך ׃ כי יהוה אלהיך
מתהלך בקרב מחנך להצילך
ולתת איביך לפניך והיה מחניך
קדוש ולא יראה בך ערות דבר
ושב מאחריך ׃ לא תסגיר
עבד אל אדניו אשר ינצל אליך
מעם אדניו ׃ עמך ישב בקרבך
במקום אשר יבחר באחד
שעריך בטוב לו לא תוננו ׃

Transla.Chal.

וַהֲפַךְ יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ יָת לְוָטַיָּא לְבִרְכָן אֲרֵי רַחְמָךְ יְיָ אֱלָהָךְ ׃ לָא תִתְבַּע שְׁלָמְהוֹן
וְטָבַתְהוֹן כָּל יוֹמָךְ לְעָלַם ׃ לָא תְרַחֵק אֲדוֹמָאָה אֲרֵי אֲחוּךְ הוּא לָא תְרַחֵק מִצְרָאָה אֲרֵי
דַּיָּר הֲוֵיתָא בְּאַרְעֵיהּ ׃ בְּנִין דְּאִתְיְלִידוּ לְהוֹן דָּרָא תְלִיתָאָה יִדְכּוֹן לְהוֹן לְמֵיעַל
בִּקְהָלָא דַּייָ ׃ אֲרֵי תִפּוֹק מַשְׁרִיתָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְתִסְתַּמַּר מִכֹּל מִדָּעַם בִּישׁ ׃ אֲרֵי
יְהֵי בָךְ גְּבַר דִּי לָא יְהֵי דְכֵי מִקְּרֵי לֵילְיָא וְיִפּוֹק לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא לָא יֵיעוֹל לְגוֹ
מַשְׁרִיתָא ׃ וִיהֵי לְמִפְנֵי רַמְשָׁא יַסְחֵי בְמַיָּא וּכְמֵיעַל שִׁמְשָׁא יֵיעוֹל לְגוֹ מַשְׁרִיתָא ׃ וַאֲתַר
מְתַקַּן יְהֵי לָךְ מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְתִפּוֹק לְתַמָּן לְבָרָא ׃ וְסִכָּא תְהֵי לָךְ עַל זְיָנָךְ וִיהֵי
בְּמִתְבָךְ לְבָרָא וְתַחְפַּר בַּהּ וּתְתוּב וְתִכְסֵי יָת מַפְּקָתָךְ ׃ אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ שְׁכִינְתֵּיהּ מְהַלְּכָא
בְּגוֹ מַשְׁרִיתָךְ לְשֵׁזָבוּתָךְ וּלְמִמְסַר סָנְאָךְ קֳדָמָךְ וִיהֵי מַשְׁרִיתָךְ קַדִּישָׁא וְלָא יִתְחֲזֵי בָךְ עֲבֵירַת
פִּתְגָם וִיתוּב מֵימְרֵיהּ מִלְאוֹטָבָא לָךְ ׃ לָא תִמְסַר עֶבֶד עַמְמִין לְרִבּוֹנֵיהּ דְּיִשְׁתֵּיזֵב לְוָתָךְ מִן קֳדָם רִבּוֹנֵיהּ ׃
עִמָּךְ יְתֵיב בֵּינָךְ בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי בַּחְדָא מִן קִרְוָךְ בִּדְיִטַב לֵיהּ לָא תוֹנִינֵיהּ ׃

Interp.chal.

et vertit dominus deus tuus tibi maledictiones in benedictionem: quoniam dilexit te dominus deus tuus. Non queras pacem eorum et bonum eorum omnibus diebus vite tue vſque in eternum. Non abominaberis idumeum: quoniam frater tuus eſt. Non abominaberis egyptium: quoniam aduena fuiſti in terra eius. Filij qui nati fuerint ex eis in tertia generatione erunt mundi vt ingrediantur in eccleſiam domini. Si egreſſus fueris in caſtris contra inimicos tuos: obſeruabis te ab omni re mala: ſi fuerit in te vir qui non fuerit mundus pollutione nocturna: egredietur extra caſtra et non ingredietur in caſtra: et in tempore veſpertino lauabitur aquis: et quando occubuerit ſol ingredietur ad caſtra. Et locus erit paratus tibi extra caſtra: et egredieris illuc foras. et paxillus erit tibi ſuper arma tua: et cum ſederis foras: fodies cum eo et reuerteris: et operies que a te egeſta ſunt. quoniam maieſtas domini dei tui ambulat in medio caſtrorum tuorum vt liberet te: et vt tradat inimicos tuos in manu tua: et erunt caſtra tua ſancta: et non appareat in te aliquid feditatis: vt non auertatur verbum eius benefaciens tibi. Non trades ſeruum gentium domino ſuo: qui confugerit ad te a domino ſuo. Tecum habitabit in medio tui in loco quem elegerit in vna vrbium tuarum vbi bene ſit ei: ne decipias illum.

Priitiua chal.

Ter. Heb.

לא תהיה קדשה מבנות ישראל
ולא יהיה קדש מבני ישראל׃
לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב
בית יהוה אלהיך לכל נדר כי
תועבת יהוה אלהיך גם שניהם׃
לא תשיך לאחיך נשך כסף נשך
אכל נשך כל דבר אשר ישך׃
לנכרי תשיך ולאחיך לא תשיך
למען יברכך יהוה אלהיך בכל
משלח ידך על הארץ אשר אתה
בא שמה לרשתה׃ כי תדר נדר
ליהוה אלהיך לא תאחר לשלמו
כי דרש ידרשנו יהוה אלהיך
מעמך והיה בך חטא׃ וכי תחדל
לנדר לא יהיה בך חטא׃ מוצא
שפתיך תשמר ועשית כאשר
נדרת ליהוה אלהיך נדבה אשר
דברת בפיך׃ כי תבא בכרם רעך
ואכלת ענבים כנפשך שבעך
ואל כליך לא תתן׃ כי תבא
בקמת רעך וקטפת מלילת
בידך וחרמש לא תניף על
קמת רעך׃

Cap. xxiiii.

כי יקח איש
אשה ובעלה והיה אם לא
תמצא חן בעיניו כי מצא
בה ערות דבר וכתב לה ספר
כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו׃

Trāſla. B. Hiero.

Non erit meretrix de filiabus iſrael: nec ſcortator de filiis iſrael. Nō offeres mercedem pſtibuli nec p̄ciū canis ī domo dn̄i dei tui: qcquid illud ē qd̄ vouerit: quia abomiatio ē vtrūq̧ apud dn̄m deū tuū. Non fenerabis fr̄i tuo ad vſuram pecuniam: nec fruges: nec quamlibet aliā rē: ſed alieno. Fratri āt tuo abſq̧ vſura id quo indiget cōmodabis: vt bn̄dicat tibi dn̄s deus tuus in oī opere tuo in terra ad quam ingredieris poſſidendā. Cū votum voueris domino deo tuo non tardabis reddere: quia requiret illud dominus deus tuus. Et ſi morat⁹ fueris: reputabitur tibi in peccatū. Si nolueris polliceri: abſq̧ pctō eris. Qd āt ſemel egreſſum ē de labiis tuis obſeruabis: & facies ſicut p̄miſiſti dn̄o deo tuo: & p̄pria volūtate & ore tuo locutus es. Ingreſſus vineā proximi tui comedes vuas quātū tibi placuerit: foras āt ne efferas tecum. Si intraueris ſegetem amici tui: frāges ſpicas: & manu cōteres: falce āt non metes. Ca. 24.

Si acceperit homo vxorem & habuerit cā & non inuenerit grām ān oculos eius propter aliquā feditatē: ſcribet libellū repudii: & dabit in manu illius: & dimittet eam de domo ſua.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

nō erit meretrix de filiabus iſrael. ⁊ nō erit
οὐκ ἔσαι πόρνη ἀπὸ θυγατέρων ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἔσαι
ſcortator de filijs iſrael. nō offeres mer
πορνεύων ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. οὐ προσοίσεις μίσθω
cedē meretricis: neq̧ preciū canis in domū domi
μα πόρνης, οὐδὲ ἄλλαγμα κυνὸς εἰς τὸν οἶκον κυρί
ni dei tui ad om̄e votū: q̄z abomina
ου τοῦ θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχήν, ὅτι βδέλυγ
tio dn̄o deo tuo eſt ⁊ vtrūq̧. nō fenera
μα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ καὶ ἀμφότερα. οὐκ ἐκτο
bis fratri tuo vſurā argēti ⁊ vſurā ci
κιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου καὶ τόκον βρω
bor ⁊ vſurā cuiuſlibz rei: q̄ fene
μάτων καὶ τόκον παντὸς πράγματος, οὗ ἂν ἐκδα
raueris. alieno fenerabis: fr̄i tuo nō
νείσῃς. τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκτοκιεῖς, τῷ ἀδελφῷ σου οὐκ
fenerabis: vt bn̄dicat tibi dn̄s deus tuus in oīb⁹
ἐκτοκιεῖς, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι
opibus tuis in terra: ad q̄ ingredieris illuc vt
τοῖς ἔργοις σου ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κλη
poſſideas eā. ſi āt voueris votū dn̄o deo tuo nō
ρονομῆσαι αὐτήν. ἐὰν δὲ εὔξῃ εὐχὴν κυρίῳ τῷ θεῷ σου οὐ
tardabis reddere illud: q̄z q̄rēs q̄ret
χρονιεῖς ἀποδοῦναι αὐτήν, ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσει
dn̄s de⁹ tuus a te: ⁊ erit in te petm̄.
κύριος ὁ θεός σου παρὰ σοῦ, καὶ ἔσαι ἐν σοὶ ἁμαρτία.
ſi āt nō volueris vouere: nō eſt tibi petm̄. q̄
ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς εὔξασθαι, οὐκ ἔστι σοι ἁμαρτία. τὰ
egrediūtur per labia tua obſeruabis. ⁊
ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων σου φυλάξῃ. καὶ
facies quēadmodū vouiſti dn̄o deo tuo donū:
ποιήσεις ὃν τρόπον ηὔξω κυρίῳ τῷ θεῷ σου δόμα,
qd̄ locutus ē ore tuo. ſi āt intraueris in ſe
ὃ ἐλάλησας τῷ στόματί σου. ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἄμη
getē p̄rimi tui: ⁊ colliges in manib⁹
τὸν τοῦ πλησίον σου, καὶ συλλέξεις ἐν ταῖς χερσί
tuis ſpicas: ⁊ falcē nō mittes in
σου στάχυας, καὶ δρέπανον οὐ μὴ ἐπιβάλῃς ἐπὶ τὸν
ſegetē p̄rimi tui. ſi āt igreſſus fueris in vi
ἀμητὸν τοῦ πλησίον σου. ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὸν ἀμ
neā p̄rimi tui: comedes vuas: quātū
πελῶνα τοῦ πλησίον σου, φαγῇ σταφυλήν, ὅσον
aīa tua impleat. in āt vas nō inijcies.
ψυχήν σου ἐμπλησθῆναι. εἰς δὲ ἄγγος οὐκ ἐμβαλεῖς.
Si āt q̄s acceperit vxorē: ⁊ cohitauerit cū illa:
ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα, καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ,
⁊ erit ſi nō inuenerit grāz corā eo: q̄z inue
καὶ ἔσαι ἐὰν μὴ εὕρῃ χάριν ἐναντίον αὐτοῦ, ὅτι εὕρη
nit in ea fedā rem: ⁊ ſcribet illi libel
κεν ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα, καὶ γράψει αὐτῇ βιβλί
lū repudij: ⁊ dabit in manibus eius: ⁊
ον ἀποστασίου, καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ
emittet eā ex domo ſua.
ἐξαποστελεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

D

Eccle. 5.a. baruch 6.d.

Math. 12. Mar. 2.

C.24 A

Math. 5.c.7 19.f. Mar. 10.a.

Trāſla. Chal.

לא תהי איתתא מבנת ישראל לגבר עבד ולא יסב גברא מבני ישראל איתתא
אמתא׃ לא תעיל אגר זניתא וחולפן כלבא לבית מקדשא דיי אלהך לכל נדרא ארי מרחקא
דיי אלהך אף תרויהון׃ לא תרבי לאחוך רבית כסף רבית עיבור רבית כל מדעם
דמתרבי׃ לבר עממין תרבי ולאחוך לא תרבי בדיל די יברכינך יי אלהך בכל אושטות
ידך על ארעא דאת עליל תמן למירתה׃ ארי תדר נדר קדם יי אלהך לא תאחר
לשלמיה ארי מתבע יתבעניה יי אלהך מנך ויהי בך חובא׃ וארי תתמנע למדר
לא יהי בך חובא׃ אפקות ספותך תטר ותעביד כמא דנדרת קדם יי אלהך נדבתא
דמלילתא בפומך׃ ארי תתאגר בכרמא דחברך ותיכול ענבין כנפשך לממשבעך ולמנך
לא תתן׃ ארי תתאגר בקמתא דחברך ותקטוף מלילן בידך ומגלא לא תרים על קמתא
דחברך׃ Ca. xxiiij. ארי יסב גבר איתתא ויעלה ויהי אם לא
תשכח רחמין בעינוהי ארי אשכח בה עבירת פתגם ויכתוב לה גט פיטורין ויתן
בידה ויפטרינה מביתיה׃

Interp. chal.

Non erit mulier de filiab⁹ iſrael vxor viro ſeruo: neq̧ accipiet vir de filijs iſrael vxorem ancillam. Non afferes mercedē meretricis ⁊ preciū canis in domū dn̄i dei tui pro omni voto: quia vtrunq̧ abominabile eſt corā dn̄o deo tuo. Non fenerabis fratri tuo ad vſuram pecuniā neq̧ frumentū: neq̧ quicq̄ fenerabis ad vſurā. Filio autē alienigene fenerabis: ⁊ a fratre tuo nō accipies vſurā: vt benedicat tibi dn̄s deus tuus in oībus ad que miſeris manū tuam in terra ad quā ingredieris poſſidendā. Quādo voueris votum corā dn̄o deo tuo: non tardabis reddere illud: qm̄ requirēs requiret illud dn̄s deus tuus a te: ⁊ erit in te peccatū. Et ſi deſieris vouere: non erit in te peccatū. Quod egreſſuz eſt de labijs tuis obſeruabis: ⁊ facies ſicut vouiſti corā dn̄o deo tuo ⁊ qd̄ ſponte locutus es ore tuo. Si mercede cōductus fueris in vineā p̄rimi tui: comedere poteris vuas iuxta voluntatē tuā vſq̧ ad ſaturitatē: ⁊ in vaſe tuo nō repones eas. ſi cōduct⁹ fueris in meſſez p̄rimi tui: frāges ſpicas plenas manu tua: ⁊ falcem non leuabis ſup ſegetē proximi tui.

Si acceperit vir vxorem ⁊ concubuerit Ca. 24. cum ea: ⁊ non inuenerit gratiam in oculis eius: qm̄ inuenit in ea aliquid feditatis: ſcribet ei libellū repudij ⁊ dabit in mā ei⁹: ⁊ dimittet eā de domo ſua.

Trāſla. Gre. lxx. cū interp. latina.

⁊ egreſſa nupſerit viro alteri: ⁊ oderit e
καὶ ἀπελθοῦσα γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, καὶ μισήσῃ αὐ
am vir vltimus: ⁊ ſcripſerit ei libellū repu
τὴν ὁ ἀνὴρ ὁ ἔσχατος, καὶ γράψῃ αὐτῇ βιβλίον ἀποστα
dij: ⁊ dederit ei in manibus ei⁹: ⁊ dimi
σίου, καὶ δώσῃ αὐτῇ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐξαπο
ſerit eā de domo ſua: vel ⁊ mortu⁹ fuerit vir
στελῇ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἢ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ
eius vltimus: qui accepit eā ſibi vxorē: nō
αὐτῆς ὁ ἔσχατος, ὃς ἔλαβεν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, οὐ
poterit vir prior qui dimiſit eā re
δυνήσεται ὁ ἀνὴρ ὁ πρότερος ὁ ἐξαποστείλας αὐτὴν ἐ
uerſus recipe eā ſibi vxorē: poſtq̄
πανας τρέψας λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, μετὰ τὸ
polluta ē illa: q̄z abominatio eſt corā dn̄o
μιανθῆναι αὐτήν, ὅτι βδέλυγμά ἐστιν ἔναντι κυρίου
deo tuo: ⁊ nō polluetis terrā: q̄ dn̄s deus
τοῦ θεοῦ σου, καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς
vr̄ dat vobis in poſſeſſiōez. ſi āt q̄s accepit vxo
ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ. ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖ
rē nuper: nō procedet ad bellū:
8.10.b κα προσφάτως, οὐκ ἐξελεύσεται εἰς τὸν πόλεμον,
⁊ nō iniūgetur ei aliqua res: immunis
καὶ οὐκ ἐπιβληθήσεται αὐτῷ οὐδὲν πρᾶγμα, ἀθῷος
erit in domo ſua: annū vnū letificabit
ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ἐνιαυτὸν ἕνα εὐφρανεῖ τὴν
vxorē ſuā q̄ accepit. nō pignerabis molā:
B γυναῖκα αὐτοῦ ἣν ἔλαβε. οὐκ ἐνεχυράσεις μύλον,
neq̧ ſupmolā: q̄z aīaz hic dat i pignore. ſi āt
οὐδὲ ἐπιμύλιον, ὅτι ψυχὴν οὗτος ἐνεχυράζει. ἐὰν δὲ
deprehēſus fuerit hō furās aīaz de fratrib⁹ ſu
ἁλῷ ἄνθρωπος κλέπτων ψυχὴν ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐ
is filijs iſrael: ⁊ dn̄s fact⁹ illū
τοῦ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν
vendiderit: ⁊ interficietur fur ille: ⁊ au
ἀποδῶται, καὶ ἀποθανεῖται ὁ κλέπτης ἐκεῖνος, καὶ ἐξα
feres malū de vobis ipſis. caue tibi ipſi
ρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. πρόσεχε σεαυτῷ
in cōtactu lepre. cuſtodies vehemēter vt facias iux
ἐν τῇ ἀφῇ τῆς λέπρας. φυλάξῃ σφόδρα ποιεῖν κα
ta oēm legē quā docuerint vobis
τὰ πάντα τὸν νόμον ὃν ἂν ἀναγγείλωσιν ὑμῖν οἱ
ſacerdotes leuite: quēadmodū p̄cepi vobis: cu
ἱερεῖς οἱ λευῖται, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην ὑμῖν, φυ
ſtodietis vt faciatis. memētote q̄ fecit dn̄s
λάξεσθε ποιεῖν. μνήσθητε ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ
de⁹ tu⁹ marie in via: egredientib⁹
Nu. 12 a. θεός σου τῇ μαριὰμ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένων
C vobis de egypto. ſi āt debitū fuerit in p̄ri
ὑμῶν ἐξ αἰγύπτου. ἐὰν δὲ ὀφείλημα ᾖ ἐν τῷ πλη
mo tuo: debitū qd̄cūq̧:
σίον σου, ὀφείλημα ὁτιοῦν,

Trāſla. B. Hiero.

Cunq̧ egreſſa alterum maritum duxerit: & ille quoq̧ oderit eā: dederitq̧ ei libellū repudii: & dimiſerit de domo ſua: vel certe mortuus fuerit: non poterit prior maritus recipere eam in vxorē: quia polluta eſt & abominabilis facta corā dn̄o: ne peccare facias terram tuam quā dn̄s deus tuus tradiderit tibi poſſidendā. Cum acceperit homo nuper vxorem: non p̄cedet ad bellū. nec ei q̄ppiā neceſſitatis iniūgetur publice: ſed vacabit abſq̧ culpa domui ſue: vt vno āno letetur cū vxore ſua. Nō accipies loco pignoris inferiorē & ſupiorē molā: quia aīam ſuā appoſuit tibi. Si dep̄hēſus fuerit hō ſolicitans frēm ſuum de filiis iſrael: & vēdito eo acceperit p̄ciū: interficietur: & auferes malum de medio tui. Obſerua diligēter ne ī curras plagam lepre: ſed facies quecunq̧ docuerint te ſacerdotes leuitici gn̄is iuxta id qd̄ precepi eis & īpſe ſolicite. Memento te que fecerit dn̄s de⁹ veſter marie ī via cū egrederemini de egypto. Cum repetes a proximo tuo rem aliquam: quam debet tibi

Ter. Heb.

ויצאה מביתו והלכה והיתה
לאיש אחר׃ ושנאה האיש
האחרון וכתב לה ספר כריתת
ונתן בידה ושלחה מביתו או כי
ימות האיש האחרון אשר לקחה
לו לאשה׃ לא יוכל בעלה
הראשון אשר שלחה לשוב
לקחתה להיות לו לאשה אחרי
אשר הטמאה כי תועבה הוא
לפני יהוה ולא תחטיא את הארץ
אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה׃
כי יקח איש אשה חדשה לא
יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל
דבר נקי יהיה לביתו שנה
אחת ושמח את אשתו אשר
לקח׃ לא יחבל רחים ורכב
כי נפש הוא חבל׃ כי ימצא
איש גנב נפש מאחיו מבני
ישראל והתעמר בו ומכרו ומת
הגנב ההוא ובערת הרע מקרבך׃
השמר בנגע הצרעת לשמר מאד
ולעשות ככל אשר יורו אתכם
הכהנים הלוים כאשר צויתם
תשמרו לעשות׃ זכור את
אשר עשה יהוה אלהיך למרים
בדרך בצאתכם ממצרים׃
כי תשה ברעך משאת מאומה

Transla. Chal.

ותפוק מביתיה ותהך ותהי לגבר אחרן׃ ויסנינה גברא בתראה ויכתוב לה גט
פיטורין ויתן בידה ויפטרינה מביתיה או ארי ימות גברא בתראה דנסבה ליה לאנתו׃
לית ליה רשו לבעלה קדמאה דפטרה למתב למסבה למהוי ליה לאנתו בתר
דאסתאבת ארי מרחקא היא קדם יי ולא תחייב ית ארעא דיי אלהך יהיב לך
אחסנא׃ ארי יסב גבר איתתא חדתא לא יפוק בחילא ולא יעבר עלוהי לכל מדעם
פני יהי לביתיה שתא חדא ויחדי ית איתתיה דנסיב׃ לא תסב משכונא ריחיא
ורכבא ארי בהון מתעבד מזון לכל נפשא׃ ארי ישתכח גבר גניב נפשא מאחוהי
מבני ישראל ויתגר ביה ויזבניניה ויתקטל גנבא ההוא ותפלי עביד דביש מביניך׃
איסתמר במכתש סגירו למיטר לחדא ולמעבד ככל דיליפון יתכון כהניא ליואי
כמא דפקידתינון תטרון למעבד׃ הוי דכיר ית דעבד יי אלהך למרים באורחא
במיפקכון ממצרים׃ ארי תרשי בחברך רשות מדעם

Interp. chal.

Et egrediatur de domo eius ⁊ recedat ⁊ ſit vxor viro alteri. Et ſi oderit eā vir alter ⁊ ſcripſerit ei libellū repudij ⁊ dederit in manu eius ⁊ dimiſerit eam de domo ſua: aut ſi mortuus fuerit vir poſterior qui accepit eam in vxorē: non eſt licitū marito priori qui dimiſit eam vt iterum accipiat eam: vt ſit ei in vxorē poſtq̄ coinquinata eſt: quoniā abominatio eſt corā dn̄o deo tuo. Et non facias peccare terrā quaz dn̄s deus tuus dabit tibi in poſſeſſionē. Quādo acceperit homo nouam vxorē: non egrediatur ad bellum: neq̧ quicq̄ iniungetur ei: ſed immunis erit in domo ſua anno vno: et letabitur cum vxore ſua quā accepit. Non accipies loco pignoris inferiorē ⁊ ſuperiorē molam: quia cuz eis fit eſca omni aīe. Si inuentus fuerit vir furans animā de fratribus ſuis de filijs iſrael: ⁊ ſicut mercator vendiderit eam: occidetur fur ille: ⁊ auferes facientē quod malū eſt de medio tui. Obſerua diligenter ne incurras plagam lepre: vt cuſtodias valde ⁊ vt facias iuxta oia que docuerit vos ſacerdotes ⁊ leuite: ſicut p̄cepi eis cuſtodietis vt faciatis. Memēto qd̄ fecerit dn̄s deus tu⁹ marie in via: qn̄ egreſſi eſtis de egypto. Quando mutuaueris aliqd proximo tuo:

Tex. Heb.

לא תבא אל ביתו לעבט עבטו: בחוץ תעמד והאיש אשר אתה נשה בו יוציא אליך את העבוט החוצה: ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו: השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש ושכב בשלמתו וברכך ולך תהיה צדקה לפני יהוה אלהיך: לא תעשק שכיר עני ואביון מאחיך או מגרך אשר בארצך בשעריך: ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליך אל יהוה והיה בך חטא: לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות איש בחטאו יומתו: לא תטה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה: וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך יהוה אלהיך משם על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה: כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען יברכך יהוה אלהיך בכל מעשה ידיך: כי תחבט

Trãsla. B. Hiero.

nõ ingredieris domũ eius: vt pignus auferas: sed stabis foris: & ille tibi proferet quod habuerit. Si autem pauper e: nõ pnoctabit apud te pignus: sed statĩ reddes ei ante solis occasum: vt dormiens in vestimẽto suo: bñdicat tibi: & habeas iusticiã corã domino deo tuo. Non negabis mercedẽ indigentis & pauperis fratris tui siue aduene q tecum moratur in terra & intra portas tuas ẽ: sed eadẽ die reddes ei pciũ laboris sui ante solis occasum: quia paup est: & ex eo sustentat aĩam suã: ne clamet cõtra te ad dñm: & reputetur tibi in pctũm. Non occidentur pres pro filiis nec filii p patribus: sed vnusquisq̃ p peccato suo morietur. Non peruertes iudiciũ aduene & pupilli: nec auferes pignoris loco vidue vestimentũ. Memento q seruieris in egypto: & eruerit te dominus deus tuus inde. Idcirco precipio tibi vt facias hanc rem. Quando messueris segetem in agro tuo: & oblitus manipulum reliq̃ris: non reuerteris vt tollas illũ: sed aduenam & pupillũ & viduã auferre patieris. vt bñdicat tibi dominus deus tuus in oĩ ope manuũ tuarũ. Si fruges colle

Trãsla. Grec. lxx. cũ interp. latina

οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐνεχυρᾶσαι τὸ ἐνέχυρον, ἔξω στήσῃ, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗ τὸ δάνειόν σου ἐστὶν ἐν αὐτῷ, ἐξοίσει σοι τὸ ἐνέχυρον ἔξω. ἐὰν δὲ ἄνθρωπος πένηται, οὐ κοιμηθήσῃ ἐν τῷ ἐνεχύρῳ αὐτοῦ, ἀποδόσει ἀποδώσεις αὐτῷ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ περὶ δυσμὰς ἡλίου, καὶ κοιμηθήσεται ἐν τῷ ἱματίῳ αὐτοῦ, καὶ εὐλογήσει σε, καὶ σοὶ ἔσται ἐλεημοσύνη ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. οὐκ ἀποστερήσεις μισθὸν πένητος καὶ ἐνδεοῦς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ἢ ἐκ τῶν προσηλύτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσί σου, αὐθήμερον ἀποδώσεις τὸν μισθὸν αὐτοῦ, οὐκ ἐπιδύσεται ὁ ἥλιος ἐπ᾽ αὐτῷ, ὅτι πένης ἐστί, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἐλπίδα, καὶ οὐ καταβοήσεται κατὰ σοῦ πρὸς κύριον, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία. οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ τέκνων, καὶ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων. ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανοῦνται. οὐκ ἐκκλινεῖς κρίσιν προσηλύτου καὶ ὀρφανοῦ καὶ χήρας. οὐκ ἐνεχυράσεις ἱμάτιον χήρας. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἐὰν δὲ ἀμήσῃς τὸν ἀμητόν σου ἐν τῷ ἀγρῷ σου, καὶ ἐπιλάθῃ δράγμα, οὐκ ἐπαναστραφήσῃ λαβεῖν αὐτό, τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου. ἐὰν δὲ ἐλαιολογήσῃς,

nõ ingredieris in domũ eius ad pignerãdũ pignus: foris stabis: ⁊ hõ cuius debitũ tuũ est in ipo: pferet tibi pignus extra. si aũt homo paup est: nõ pnoctabis in pignore illius: restitutiõe restitues ei vestẽ suã circa occasũ solis: ⁊ dormiet in vestimẽto suo: ⁊ bñdicet tibi: ⁊ tibi erit misericordia corã dño deo tuo. nõ negabis mercedẽ paupis ⁊ egeni ex fribus tuis: siue ex aduenis q in vrbibus tuis: eadẽ die reddes mercedẽ suã: nõ occidet sol sup eo: qr paup est: ⁊ in eo hẽt spem: ⁊ nõ clamabit cõtra te ad dñm: ⁊ erit in te pctũ. nõ occidẽtur pres p filijs: ⁊ filij nõ moriẽtur pro prĩbus. vnusquisq̃ suo pctõ morietur. nõ puertes iudiciũ aduene ⁊ pupilli ⁊ vidue. nõ pignerabis vestimẽtũ vidue. ⁊ memor eris q seruus fuisti i terra egypti: ⁊ eruerit te dñs deus tuus inde. pp hoc ego tibi pcipio vt facias verbũ hoc. si aũt messueris messẽ tuã in agro tuo: ⁊ oblitus fueris manipuli: nõ reuerteris vt tollas illũ: mẽdico ⁊ aduene ⁊ pupillo ⁊ vidue erit: vt bñdicat tibi dñs deus tuus in omi ope manuũ tuarũ. si aũt oliuas collegeris:

Leui. 19.c.

4.Re. 4.b. 2.Pa. 25.a.

D Leui. 19.b.& 23.d.

Transla. Chal.

לא תיעול לביתיה למיסב משכוניה: בברא תקום וגברא דאת רשי ביה יפיק לותך ית משכונא לברא: ואם גבר מסכן הוא לא תשכוב במשכוניה: אתבא תתיב ליה ית משכונא כמיעל שמשא וישכוב בכסותיה ויברכינך ולך תהי זכו קדם יי אלהך: לא תעשוק אגירא עניא ומסכינא מאחך או מגיורך די בארעך בקרוך: ביומיה תתן אגריה ולא תיעול עלוהי שמשא ארי מסכן הוא וליה הוא מסר ית נפשיה ולא יקרי עלך קדם יי ויהי בך חובא: לא ימותון אבהן על פום בנין ובנין לא ימותון על פום אבהן אינש בחוביה ימותון: לא תצלי דין גיור ויתם ולא תסב משכונא לבוש ארמלא: ותדכר ארי עבדא הויתא במצרים ופרקך יי אלהך מתמן על כן אנא מפקד לך למעבד ית פתגמא הדין: ארי תחצד חצדך בחקלך ותתנשי עומרא בחקלא לא תתוב למסביה לגיורא ליתמא ולארמלתא יהי בדיל דיברכינך יי אלהך בכל עובדי ידך: ארי תחבוט

Interp. chal.

non ingrediaris in domum eius vt accipias pignus eius. sed foris stabis: ⁊ vir qui est debitor tibi proferet ad te pignus foras. Et si vir pauper est: non dormias in pignore eius: sed reddes ei pignus cum occubuerit sol: vt dormiat in vestimẽto suo: vt benedicat tibi. et tibi erit iusticia coram dño deo tuo. Non retinebis violẽter mercedẽ pauperis ⁊ egeni de fratribus tuis aut de aduenis qui sunt in terra tua in ciuitatibus tuis: sed in eodem die dabis mercedẽ eius ante occasum solis: quoniã pauper est: ⁊ pro eo ponit animã suã: vt non clamet aduersum te coram dño ⁊ sit in te peccatũ. Non moriantur patres pro filijs: neq; filij moriãtur pro patribus. sed singuli p peccato suo moriãtur. Non declinabis iudiciũ aduene ⁊ pupilli: neq; tolles pro pignore vestimẽtum vidue. et recordaberis q seruus fuisti in egypto ⁊ redemit te inde dñs deus tuus: ideo ego precipio tibi vt facias hanc rez. Quando messueris messem tuam in agro tuo: ⁊ oblitus fueris manipuli in agro: non reuerteris vt tollas illũ: sed peregrino ⁊ pupillo ⁊ vidue erit: vt benedicat tibi dominus deus tuus in omnibus operibus manus tue. Quando excusseris

Primitiua chal.

עול נסב קום נפק שכן תוב עול שכב כסה ברך הוה זכה עשק ענה סכן גור קרב נתן קרא מות צלה דון דור נסב שכן דכר פקד עבד חצד נשה תוב גור חבט

Trãsla. Grec. lxx. cũ interp. latina.

οὐκ ἐπαναστρέψῃ καλαμήσασθαι τὰ ὀπίσω σου, τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται. ἐὰν δὲ τρυγήσῃς τὸν ἀμπελῶνά σου, οὐκ ἐπανατρυγήσεις τὰ ὀπίσω σου. τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσται. καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου. διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

Ca.25.

A ἐὰν δὲ γένηται ἀντιλογία ἀναμέσον ἀνθρώπων, καὶ προσέλθωσιν εἰς κρίσιν, καὶ κρίνωσι, καὶ δικαιώσωσι τὸν δίκαιον καὶ καταγνῶσι τοῦ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ἐὰν ἄξιος ᾖ πληγῶν ὁ ἀσεβῶν, καὶ καθιεῖς αὐτὸν ἔναντι τῶν κριτῶν, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν κατὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ. ἀριθμῷ μαστιγώσουσιν αὐτόν, τεσσαράκοντα οὐ προσθήσουσιν. ἐὰν δὲ προσθῶσιν μαστιγῶσαι αὐτὸν ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγάς, πληγὰς πλείους, ἀσχημονήσει ὁ ἀδελφός σου ἐναντίον σου. οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. ἐὰν δὲ κατοικῶσιν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἀποθάνῃ εἷς ἐξ αὐτῶν, σπέρμα δὲ μὴ ᾖ αὐτῷ, B οὐκ ἔσται ἡ γυνὴ τοῦ τεθνηκότος ἔξω ἀνδρὶ μὴ ἐγγίζοντι, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰσελεύσεται πρὸς αὐτήν, καὶ λήψεται αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, καὶ συνοικήσει αὐτῇ, καὶ ἔσται τὸ παιδίον ὃ ἂν τεχθῇ, κατασταθήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τετελευτηκότος, καὶ οὐκ ἐξαλειφθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξ ἰσραήλ. ἐὰν δὲ μὴ βούληται ὁ ἄνθρωπος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται ἡ γυνὴ ἐπὶ τὴν πύλην ἐπὶ τὴν γερουσίαν, καὶ ἐρεῖ, οὐ θέλει ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν ἰσραήλ,

nõ reuertaris vt colligas q̃ post te: aduene ⁊ pupillo ⁊ vidue erũt. si aũt vindemiaueris vineã tuã: nõ reuindemiabis q̃ post te. aduene ⁊ pupillo ⁊ vidue erũt. ⁊ memineris q seruus fuisti in terra egypti. pp hoc ego tibi pcipio vt facias vbũ hoc. Si aũt fuerit cõtrouersia inter hoies: ⁊ accesserint ad iudiciũ: ⁊ iudicauerint: ⁊ iustificauerint iustũ ⁊ cõdẽnauerint impiũ: ⁊ erit si dign⁹ fuerit plagis impi⁹: ⁊ psternes eũ corã iudicib⁹: ⁊ flagellabũt eũ corã eis fm impietatẽ illi⁹ nũero flagellabũt eũ: quadraginta nõ addent. si aũt addiderit flagellare eũ sup has plagas: plagas plures: turpiter aget frater tu⁹ corã te. nõ ligabis os bouis triturãtis. si aũt habitauerint fres simul: ⁊ mortu⁹ fuerit vn⁹ ex eis: semẽ aũt nõ sit illi: nõ erit vxor mortui extra viro nõ ppinquo: frater viri eius accedet ad illam: ⁊ accipiet eam sibiipsi vxorẽ: ⁊ cohabitabit ei: ⁊ erit infans q genit⁹ fuerit: cõstituet ex noie illi⁹ q mortu⁹ ẽ: ⁊ nõ delebitur nomẽ illius ex israel. si aũt nõ voluerit hõ accipere vxorem fratris sui: ⁊ pget vxor ad portã ad senatum: ⁊ dicet: nõ vult frater viri mei suscitare nomẽ fratris sui in israel:

1.Cor. 9.b. 1.timo 5.c.

Trãsla. B. Hiero.

geris oliuarũ: qcquid remanserit in arboribus nõ reuerteris vt colligas: sed relinq̃s aduene pupillo ac vidue. Si vindemiaueris vineam tuã: non colliges remanentes racemos: sed cedent in vsus aduene pupilli ac vidue. Memento q & tu seruieris in egypto: & idcirco precipio tibi vt facias hãc rem.

Cap.25.

Si fuerit cã inter aliquos: & interpellauerint iudices: quẽ iustũ esse pspexerint: illi iusticie palmam dabũt: quẽ impiũ: cõdẽnabunt ĩpietatis. Sin autẽ eũ qui peccauit dignũ viderint plagis: psternẽt & corã se facient verberari. Pro mensura pctĩ erit & plagarum modus: ita dũtaxat vt q̃dragenariũ numerum nõ excedãt: ne fede laceratus añ oculos tuos obeat frater tuus. Nõ ligabis os bouis terẽtis in area fruges tuas. Qñ hitauerint fr̃es siĩl & vnus ex eis absq; liberis mortuus fuerit: vxor defuncti nõ nubet alteri: sed accipiet eã fr̃ eius: & suscitabit semen fratris sui: & primogẽitum ex ea filium nomine illius appellabit: vt nõ deleatur nomẽ eius ex israel. Sin autẽ noluerit accipere vxorẽ fr̃is sui: q̃ ei lege debetur: perget mulier ad portã ciuitatis: & interpellabit maiores natu: dicetq;. Nõ vult frater viri mei suscitare semen fratris sui in israel:

Tex. Heb.

זיתך לא תפאר אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה: כי תבצר כרמך לא תעולל אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה:

Cap.xxv.

כי יהיה ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט ושפטום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע: והיה אם בן הכות הרשע והפילו השפט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר: ארבעים יכנו לא יסיף פן יסיף להכתו על אלה מכה רבה ונקלה אחיך לעיניך: לא תחסם שור בדישו: כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימחה שמו מישראל: ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל

Primitiua heb.

פאר גור היה בצר עלל עשה היה רוב נגש שפט צדק רשע נכה נפל ספר נכה יסף קלה חסם דוש ישב מות איש בוא לקח יבם ילד קום מחה חפץ לקח עלה קום

Transla. Chal.

זיתך לא תפלי בתרך לגיורא ליתמא ולארמלתא יהי: ארי תקטוף כרמך לא תעלל בתרך לגיורא ליתמא ולארמלתא יהי: ותדכר ארי עבדא הויתא בארעא דמצרים על כן אנא מפקד לך למעבד ית פתגמא הדין:

Ca.xxv.

ארי יהי דין בין גבריא ויתקרבון לדינא וידונינון ויזכון ית זכאה ויחייבון ית חיבא: ויהי אם בר חייב ללקאה חייבא וירמיניה דיינא וילקיניה קדמוהי כמסת חוביה במנין: ארבעין ילקיניה לא יוסיף דילמא יוסיף ללקותיה על אלין מחא סגי ויקל אחוך לעינך: לא תחיד פום תורא בדישיה: ארי יתבון אחין כחדא וימות חד מנהון ובר לית ליה לא תהי איתת מיתא לברא לגבר חלוני יבמה יעול עלה ויסבנה ליה לאינתו ויבמינה: ויהי בוכרא דתליד יקום על שום אחוהי מיתא ולא ימחי שמיה מישראל: ואם לא יצבי גברא למסב ית יבמתיה ותיסק יבמתיה לתרע בית דינא לקדם סביא ותימר סרב יבמי לאקמא לאחוהי שמא בישראל

Interp. chal.

oliuas tuas: nõ reuertaris ad colligendũ qd post te reliqueris: sed pegrino ⁊ pupillo ⁊ vidue erit. Si vindemiaueris vineã tuam: non colliges remanẽtes racemos quos post te reliq̃ris: sed peregrino ⁊ pupillo et vidue erunt. Et recordaberis q seru⁹ fuisti in terra egypti: idcirco ego precipio tibi vt facias rem hanc.

Ca.25.

Si fuerit causa inter viros: veneritq; ad iudiciũ: iudicabũt eos iudices: ⁊ iustificabũt iustũ: ⁊ condẽnabũt impiũ. Si aũt ipius dign⁹ fuerit verberib⁹: psternet eũ iudex: ⁊ in cõspectu suo verberabit eum: iuxta mẽsurã delicti erit modus plagaꝝ vsq; ad numerũ quadragenariũ flagellabit eum: ⁊ nõ amplius: ne forte addat verberare eum super hec plaga magna: ⁊ ignominiã patiat fr̃ tu⁹ ante oculos tuos. Non claudes os boui triturãti. Si hitauerint fr̃es in vnũ: ⁊ mortu⁹ fuerit vn⁹ ex eis: ⁊ fili⁹ nõ ẽ ei: nõ nubet vxor mortui foras: viro alieno: fr̃ defuncti ingrediet ad eã: ⁊ accipiet eã sibi ĩ vxorẽ p fr̃e suo. ⁊ pmogenit⁹ quẽ genuerit suscitabit nomẽ fr̃is ei⁹ defũcti: ⁊ nõ delebit nomẽ ei⁹ de israel. et si noluerit vir accipe vxorẽ fr̃is sui: ascẽdet illa ad portã dom⁹ iudicij ãte seniores ⁊ dicet. renuit fr̃ viri mei suscitare nomẽ fr̃is sui ĩ isrl:

Primitiua chal.

פלה קטף עלל דון דכר בין קרב זכה חוב לקה רמה מנה רבע יסף סגא קלה אחד דוש מות הוה חלל עול נסב ילד קום מחה צבי נסב סלק צבר דון שוב אמר

Ter. Heb. Deut. Ca.xxv.

לא אבה יבמו: וקראו לו זקני
עירו ודברו אליו ועמד ואמר
לא חפצתי לקחתה: ונגשה יבמתו
אליו לעיני הזקנים וחלצה
נעלו מעל רגלו וירקה בפניו
וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש
אשר לא יבנה את בית אחיו:
ונקרא שמו בישראל בית חלוץ
הנעל: כי ינצו אנשים יחדו
איש ואחיו וקרבה אשת האחד
להציל את אישה מיד מכהו
ושלחה ידה והחזיקה במבשיו:
וקצתה את כפה לא תחוס עינך:
לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן
גדולה וקטנה: לא יהיה לך
בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה:
אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה
שלמה וצדק יהיה לך למען
יאריכו ימיך על האדמה אשר
יהוה אלהיך נתן לך: כי תועבת
יהוה אלהיך כל עשה אלה כל
עשה עול: זכור את אשר עשה
לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים:
אשר קרך בדרך ויזנב בך
כל הנחשלים אחריך ואתה
עיף ויגע ולא ירא אלהים:
והיה בהניח יהוה אלהיך לך

Pri̇̄tiua heb.: פנה · ענה עשה · בנה את · קרא חלץ · נצה · איש · נצל נכה · חזק בוש · קצץ כפף חוס · היה · גדל · ארך יום · תעב · זכר · יצא · נוח

Trāſla.B.Hiero.

nec me in cōiugiū ſumere. Statimq̧ accerſiri eum facient: & interrogabunt. Si rñderit: nolo eā vxorē accipe: accedet mulier ad eum coram ſenioribus: & tollet calciamētū de pede eius: ſpuetq̧ in faciē ei9. & dicet. Sic fiet hoī qui nō edificat domū fratris ſui. Et vocabitur nomē illius in iſrael domus diſcalciati. Si habuerint inter ſe iurgium viri duo. & vnus cōtra alterū rixari cepit: volēſq̧ vxor alterius eruere virum ſuū de manu fortioris: miſeritq̧ manū & apphenderit verenda eius: abſcīdes manum illius nec flecteris ſup eā vlla mīa. Nō hēbis in ſacculo diuerſa pondera maius & minus: nec erit in domo tua modius maior & minor. Pōdus hēbis iuſtum & verū: & modius equalis & verus erit tibi: vt multo viuas tpe ſup terram quam dñs deus tuus dederit tibi. Abomiatur enī dñs eū qui facit hec: & aduerſatur omnem iniuſticiā. Memento q̄ fecerit tibi amalech ī via qñ egrediebaris ex egypto quō occurrerit tibi & extremos agminis tui qui laſſi reſidebāt: ceciderit. qñ tu eras fame & labore cōfectus: & nō timuerit deum. Cū ergo dñs deus tu9 dederit tibi requiē: &

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina

nō voluit. frater viri mei. ꝛ vocabūt
ὀυκ ἠθέλησεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου. καὶ καλέσου
eū ſenatus vrbis illius: ꝛ dicēt
σιν αὐτὸν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ ἐροῦσιν
ei: ꝛ ſtās dixerit: nō volo accipere eā. ꝛ
αὐτῷ, καὶ στὰς εἴπῃ, ὀυ βούλομαι λαβεῖν αὐτήν. καὶ
accedēs mulier fris eius ad eū
προσελθοῦσα ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν
corā ſenatu: ꝛ ſoluet calciamētū eius vnū de pede eius: ꝛ ſpuet in
ἔναντι τῆς γερουσίας, καὶ ὑπολύσει τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, καὶ ἐμπτύσεται εἰς
faciē eius: ꝛ reſpōdēs dicet: ſic faciēt hoī: q̄ nō edificabit domū
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεῖσα ἐρεῖ, οὕτως ποιήσουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ὃς ὀυκ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον
fris ſui. ꝛ vocabit nomē illius in iſrael: domus diſcalciati calciamētū. ſi aūt
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ἰσραὴλ, οἶκος τοῦ ὑπολυθέντος τὸ ὑπόδημα. ἐὰν δὲ
pugnauerit duo hoīes in id ipm: hō cū frē ſuo: ꝛ acceſſerit vxor vni9 eorū:
μάχωνται δύο ἄνθρωποι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἄνθρωπος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ προσέλθῃ ἡ γυνὴ ἑνὸς αὐτῶν,
vt eruat virū ſuū de manu percucientis eū: ꝛ extēdēs manū ſuā apphēderit
ἐξελέσθαι τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐκ χειρὸς τοῦ τύπτοντος αὐτόν, καὶ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐπιλάβηται
verēda eius: abſcindes manū illius: nō parcet oculus tuus ſup eā. nō erit
τῶν διδύμων αὐτοῦ, ἀποκόψεις τὴν χεῖρα αὐτῆς, ὀυ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ᾽ αὐτῇ. ὀυκ ἔσται
in ſacculo. tuo pōdus ꝛ pōdus: magnū vel paruum. nō erit in domo tua mēſura vel mēſura: magna ꝛ parua. pōdus verū ꝛ iuſtū erit tibi:
ἐν τῷ μαρσίππῳ σου στάθμιον καὶ στάθμιον, μέγα ἢ μικρόν. ὀυκ ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου μέτρον ἢ μέτρον, μέγα καὶ μικρόν. στάθμιον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι,
ꝛ mēſura vera ꝛ iuſta erit tibi: vt lōgeuus ſis ſup terrā: q̄ dñs deus tuus dat tibi in
καὶ μέτρον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι, ἵνα πολυήμερος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κς ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν
poſſeſſiōe: qm̄ abominatio dño deo tuo oīs faciēs hec ꝛ oīs faciēs iniuſtū. memēto q̄ fecit tibi
κλήρῳ, ὅτι βδέλυγμα κῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα καὶ πᾶς ποιῶν ἄδικον. μνήσθητι ὅσα ἐποίησέ σοι
amalech in via egrediēte te ex egypto: quō reſtitit tibi in via: ꝛ cecidit extremū agmē tuū
ἀμαλὴκ ἐν τῇ ὁδῷ ἐκπορευομένου σου ἐξ αἰγύπτου, πῶς ἀντέστη σοι ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἔκοψε τὴν ὀυραγίαν σου
laſſos poſt te: tu aūt fameſcebas ꝛ laborabas: ꝛ nō timuit deū. ꝛ erit cū dederit requiē tibi dñs de9 tu9
τοὺς κοπιῶντας ὀπίσω σου, σὺ δὲ ἐπείνας καὶ ἐκοπίας, καὶ ὀυκ ἐφοβήθη τὸν θν. καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν καταπαύσῃ σε κς ὁ θς σου

Luce. 10. — Exo. 17.c.

Trāſla.Chal.

לא אבי יבמיה: ויקרון ליה סבי קרתה וימללון עמיה ויקום ויימר לא רעיתי למסבה:
ותתקרב יבמתיה ליה לקדם סביא ותשרי סניה מעל רגליה ותרוק באנפוהי ותתיב
ותימר כדין יתעבד לגברא דלא יבני ית בית אחוהי: ויתקרי שמיה בישראל בית
שרי סנא: ארי ינצון גברין כחדא גברא ואחוהי ותתקרב איתת חד לשיזבא ית
בעלה מידא דמחוהי ותושיט ידה ותתקיף בבית בהתתיה: ותקוץ ית ידה לא תחוס
עינך: לא יהי לך בכיסך מתקל ומתקל רבא וזעירא: לא יהי לך בביתך מכילא ומכילא
רבא וזעירא: מתקלין שלמין דקשוט יהון לך מכילן שלמין דקשוט יהון לך בדיל
דיורכון יומך על ארעא דיי אלהך יהיב לך: ארי מרחקא דיי אלהך כל עביד
אלין כל עביד שקר: הוי דכיר ית דעבד לך עמלק באורחא במפקכון ממצרים:
דערעך באורחא וקטיל בך כל דהוו מתאחרין בתרך ואת משלהי ולאי ולא דחיל
קדם יי: ויהי כד יניח יי אלהך לך

Interp̄.chal.

non vult me in coniugē accipere. et vocabunt eum ſeniores ciuitatis: ꝛ loquētur cum eo: ꝛ ſi renuerit ꝛ dixerit nolo accipere eam: accedet vxor fratris eius ad eum coram ſenioribus: ꝛ ſoluet calciamentū eius de pede ei9 ꝛ ſpuet in faciē ei9: ꝛ rñdebit ꝛ dicet. Sic fiet viro qui nō edificat domū fris ſui. Et vocabit nomē illius in iſrael dom9 diſcalciati. Si rixati fuerint viri adinuicē vir ꝛ frater eius: ꝛ acceſſerit vxor vnius vt eruat maritū ſuū de manu illius qui percutit eum: ꝛ extenderit manū ſuā: ꝛ apprehenderit verenda eius abſcindes manum illius: ꝛ non parcat oculus tuus. Non ſit tibi in ſacculo tuo pondus ꝛ pōdus maius ꝛ minus. Non erit tibi in domo tua modius ꝛ modius maior ꝛ minor. Pondera perfecta ꝛ recta erunt tibi modij perfecti ꝛ veri erunt tibi: vt prolongētur dies tui ſup terrā quā dñs deus tuus dabit tibi: quia abominatio eſt dñi dei tui omnis qui facit hec: oīs qui facit iniqtatē. Memēto qđ fecerit tibi amalech in via cum egrederemini de egypto: quō occurrerit tibi in via: ꝛ occiderit in te oēs qui remanſerant poſt tergum tuum: ꝛ tu eras laſſus ꝛ fatigatus: ꝛ non timens gloriā dei. Cumq̧ requiē dederit tibi dñs deus tuus

Pri̇̄tiua.chal.: אבה קרא מלל · רעה קרב שרא · סנא רקק תוב · עבד בנה קרא · נצה נחא שום · תקף · חוס תקל רבב · כול ארך תקן · היה כפך אחר · שלה לאה נוח

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

ab oīb9 inimicis tuis q̄ ī circuitu tuo ī fra q̄
ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν σου τῶν κύκλῳ σου ἐν γῇ ἣν
dat tibi in poſſeſſionē ad poſſidēdū: delebis nomē amalech de ſub celo: ꝛ nō obliuiſcaris.
δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι, ἐξαλείψεις τὸ ὄνομα ἀμαλὴκ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν ὀυρανόν, καὶ ὀυ μὴ ἐπιλάθῃ.

Ca.26.

A Et erit cū intraueris in trā quā dñs de9 tu9 dat tibi in poſſeſſiōe vt poſſideas eā:
καὶ ἔσται ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κς ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι αὐτήν,
8.17.c ꝛ habitaueris in ea ꝛ tolles de primicijs frugū tre tue: q̄ dñs de9 tu9 dat
καὶ κατοικήσῃς ἐπ᾽ αὐτῆς καὶ λήψῃ ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς τῶν καρπῶν τῆς γῆς σου, ἧς κς ὁ θεός σου δίδωσί
tibi in poſſeſſiōe: ꝛ pones in cartallo: ꝛ perges ad locū: quē elegerit dñs deus tu9 vt inuocet nomē ei9 ibi: ꝛ accedes ad ſacerdotē q̄ fuerit in dieb9 illis: ꝛ dices ad eū: ānūcio hodie dño
σοι ἐν κλήρῳ, καὶ ἐμβαλεῖς εἰς κάρταλλον, καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ εἰσελεύσῃ πρὸς τὸν ἱερέα ὃς ἂν ᾖ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, ἀναγγέλλω σήμερον κυρίῳ
deo tuo: q̄ ingreſſus ſū in trā quā iurauit dominus de9 patrib9 nris vt daret nobis. ꝛ ſuſcipiet ſacerdos cartallū de manib9 tuis: ꝛ
τῷ θεῷ σου, ὅτι εἰσελήλυθα εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσε κύριος ὁ θεὸς τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν κάρταλλον ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ
B ponet eū corā altare dñi dei tui. ꝛ reſpondebis: ꝛ dices corā dño deo tuo: ſyriam dereliqt pr̄ me9: ꝛ deſcēdit in egyptū: ꝛ pegrinat9 ē ibi in numero paucíſſimo: ꝛ fuit ibi in gētē magnā ꝛ multitudinē multā: ꝛ afflixerūt nos egyptij: ꝛ humiliauerūt nos: ꝛ impoſuerūt nobis opa dura: ꝛ clamauim9 ad dñm deū patrū nroꝝ: ꝛ exaudiuit dñs vocē nrām: ꝛ vidit humilitatē nrām ꝛ laborē nrm: ꝛ anguſtiā nrām: ꝛ eduxit nos dñs de egypto in fortitudie magna ꝛ in manu forti
θήσει αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ σου. καὶ ἀποκριθήσῃ, καὶ ἐρεῖς ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, συρίαν ἀπέλιπεν ὁ πατήρ μου, καὶ κατέβη εἰς αἴγυπτον, καὶ παρῴκησεν ἐκεῖ ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ εἰς ἔθνος μέγα καὶ πλῆθος πολύ, καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐταπείνωσαν ἡμᾶς, καὶ ἐπέθηκαν ἡμῖν ἔργα σκληρά, καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κν τὸν θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ εἰσήκουσε κς τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἴδε τὴν ταπείνωσιν ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον ἡμῶν, καὶ τὸν θλιμμὸν ἡμῶν, καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κς ἐξ αἰγύπτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ

Trāſla.B.Hiero.

ſubiecerit cūctas p circuitū natōes ī terra quā tibi pollicitus eſt: delebis nomen eius ſub celo. Caue ne obliuiſcaris. Cap̄.26.

Cvm q̧ intraueris terram quam dñs deus tuus tibi daturus eſt poſſidendam: & obtinueris eā: atq̧ habitaueris in illa: tolles de cunctis frugibus tuis primitias & pones in cartallo: pgeſq̧ ad locum quem domin9 deus tuus elegerit: vt ibi inuocetur nomē eius: accedeſq̧ ad ſacerdotem qui fuerit in diebus illis: & dices ad eum. Profiteor hodie coram dño deo tuo: q̄ ingreſſus ſum ī terram pro qua iurauit pribus nris vt daret eā nobis. Suſcipienſq̧ ſacerdos cartallum de manu tua ponet ante altare dñi dei tui: & loqueris in cōſpectu dñi dei tui. Syrus pſequebatur patrē meū: qui deſcēdit ī egyptū: & ibi pegrinatus ē in pauciſſimo numero: creuitq̧ in gentē magnā ac robuſtā & infinite multitudīs. Afflixerūtq̧ nos egyptij & pſecuti ſunt īponētes onera grauiſſima: & clamauimus ad dñm deū prm nrorū: q exaudiuit nos: & reſpexit hūilitatē nrām & laborē atq̧ anguſtiā: & eduxit nos de egypto in manu forti

Ter.Heb. Deut. Ca.xxvi.

מכל איביך מסביב בארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה
לרשתה תמחה את זכר עמלק
מתחת השמים לא תשכח:

Ca.xxvi.

והיה כי תבוא אל הארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה
וירשתה וישבת בה: ולקחת
מראשית כל פרי האדמה אשר
תביא מארצך אשר יהוה אלהיך
נתן לך ושמת בטנא והלכת אל
המקום אשר יבחר יהוה אלהיך
לשכן שמו שם: ובאת אל הכהן
אשר יהיה בימים ההם ואמרת
אליו הגדתי היום ליהוה אלהיך
כי באתי אל הארץ אשר נשבע
יהוה לאבתינו לתת לנו: ולקח
הכהן הטנא מידך והניחו לפני
מזבח יהוה אלהיך: וענית ואמרת
לפני יהוה אלהיך ארמי אבד אבי
וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט
ויהי שם לגוי גדול עצום ורב:
וירעו אתנו המצרים ויענונו
ויתנו עלינו עבדה קשה: ונצעק
אל יהוה אלהי אבתינו וישמע
יהוה את קלנו וירא את ענינו
ואת עמלנו ואת לחצנו: ויוצאנו
יהוה ממצרים ביד חזקה

Pri̇̄tiua heb.: סבב · ירש מחה · שכח · בוא · פרה · בוא · שום · קום בחר · בוא · היה יום · נגד · שבע · נתן · ינח פנה · ענה · גור מתה · היה גדל עצם · רבב רעע ענה · נתן צעק · יצא

Tranſla.Chal.

מכל בעלי דבבך מסחור סחור בארעא דיי אלהך יהיב לך אחסנא למירתה תמחי
ית דוכרנא דעמלק מתחות שמיא לא תנשי: Ca.xxvi. ויהי ארי
תעול לארעא דיי אלהך יהיב לך אחסנא ותירתה ותיתב בה: ותיסב מריש כל
איבא דארעא דתיתי מארעך דיי אלהך יהיב לך ותשוי בסלא ותהך לאתרא
דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן: ותיתי לות כהנא די יהי ביומיא האינון
ותימר ליה חויתי יומא דין קדם יי אלהך ארי עלית לארעא דקיים יי לאבהתנא
למיתן לנא: ויסב כהנא סלא מן ידך ויצנעיניה קדם מדבחא דיי אלהך: ותתיב
ותימר קדם יי אלהך לבן ארמאה בעא לאובדא ית אבא ונחת למצרים ודר תמן
בעם זעיר והוה תמן לעם רב תקיף וסגי: ואבאישו לנא מצראי ועניונא ויהבו עלנא
פולחנא קשיא: וצלינא קדם יי אלהא דאבהתנא וקביל יי צלותנא וגלי קדמוהי
עמלנא וליאותנא ודוחקנא: ואפקנא יי ממצרים בידא תקיפא

Interp̄.chal.

ab oibus inimicis tuis in circuitu in terra quā dñs de9 tu9 dabit tibi i hereditatē vt poſſideas eā: delebis memoriā amalech ſub celo: nō obliuiſcaris. Ca.16.

Cum autē intraueris in terram quā dñs deus tuus dabit tibi in hereditatē: ꝛ poſſederis eam et habitaueris in ea: tolles de primitijs oīs fructus terre tue: quas afferes de terra tua quā dñs deus tu9 dabit tibi: ꝛ pones in cartallo: ꝛ perges ad locū quē elegerit dñs deus tuus vt habitare faciat ibi maieſtatem ſuam. et venies ad ſacerdotē qui fuerit in diebus illis: ꝛ dices ei. Annūcio hodie corā dño deo tuo q̄ ingreſſus ſum in terrā quā iurauit dñs dare pribus noſtris. Et tollet ſacerdos cartallū de manu tua: ꝛ reponet illū corā altari dñi dei tui. Et reſpondebis ꝛ dices corā dño deo tuo. Laban ſyrus queſiuit pdere patrē meū: ꝛ deſcendit in egyptū: ꝛ moratus eſt ibi in populo pauco: ꝛ fuit ibi in populū magnū ꝛ fortē et multū. et malefecerunt nobis egyptij ꝛ afflixerunt nos: ꝛ poſuerūt ſup nos ſeruitutē duriſſimā. et orauimus corā dño deo prm nroꝝ: ꝛ ſuſcepit orōem nrām: et manifeſtus fuit corā eo labor nr ꝛ fatigatio nrā et anguſtia nrā. Et eduxit nos de egypto in manu forti:

Pri̇̄tiua chal.: חסן ירת מחה · נשה היה עול · יתב נסב ראש · אבן אתא שוה · יהב רעה שרא · היה עול קום · נתן נסב צנע · רבה תוב אמר · נעה אבד דור · נאש ענה צלא · גלה לאה נפק

Ter. Heb.

ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאתות ובמפתים: ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש: ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי יהוה והנחתו לפני יהוה אלהיך והשתחוית לפני יהוה אלהיך: ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך יהוה אלהיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך: כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישת שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו: ואמרת לפני יהוה אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי: לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול יהוה אלהי עשיתי ככל אשר צויתני: השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל

Trāſla. B. Hiero.

& brachio extento: in ingenti pauore: in ſignis atq; portentis: & introduxit ad locum iſtum & tradidit nobiſ terram lacte & melle manantem. & idcirco nunc offero primitias frugum terre quā dn̄s dedit mihi. Et dimittes eas in conſpectu dn̄i dei tui: & adorato domino deo tuo epulaberis in omnibus bonis que dominus deus tuus dederit tibi & domui tue: tu & leuites & aduena qui tecū eſt. Quando cōpleueris decimā cūctarum frugū tuarū anno decimarum tertio: dabis leuite & aduene & pupillo & vidue: vt comedant intra portas tuas: & ſaturentur. loquerisq; in conſpectu domini dei tui. Attuli qd̄ ſctificatū eſt de domo mea: & dedi illud leuite & aduene & pupillo ac vidue ſicut iuſſiſti mihi. Non preteriui mandata tua: nec ſum oblitus īperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo: nec ſepaui ea in qualibet immundicia: nec expendi ex his quicquam in re funebri. Obediui voci dn̄i dei mei: & feci omnia ſicut precepiſti mihi. Reſpice de ſctūario tuo & de excelſo celorū hītaculo: & benedic populo tuo iſrael

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina

καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις καὶ ἐν σημείοις καὶ τέρασι, καὶ εἰσήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐνήνοχα τὴν ἀπαρχὴν τῶν γεννημάτων τῆς γῆς ἧς ἔδωκάς μοι κύριε. καὶ ἀφήσεις αὐτὸ ἀπέναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ προσκυνήσεις ἐκεῖ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ εὐφρανθήσῃ ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς κύριος ὁ θεός σου ἔδωκέ σοι, καὶ τῇ οἰκίᾳ σου, σὺ καὶ ὁ λευΐτης καὶ ὁ προσήλυτος ὃς ἐν σοί. ἐὰν δὲ συντελέσῃς ἀποδεκατῶσαι πᾶν τὸ ἐπιδέκατον τῶν γεννημάτων τῆς γῆς σου ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ, τὸ δεύτερον ἐπιδέκατον δώσεις τῷ λευΐτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, καὶ φάγονται ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ἐμπλησθήσονται. καὶ ἐρεῖς ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐξεκάθηρα τὰ ἅγια ἐκ τῆς οἰκίας μου, καὶ ἔδωκα αὐτὰ τῷ λευΐτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, κατὰ πάσας τὰς ἐντολάς σου, ἃς ἐνετείλω μοι. οὐ παρῆλθον τὴν ἐντολήν σου, καὶ οὐκ ἐπελαθόμην. καὶ οὐκ ἔφαγον ἐν ὀδύνῃ μου ἀπ' αὐτῶν, οὐκ ἐκάρπωσα ἀπ' αὐτῶν εἰς ἀκάθαρτον, οὐκ ἔδωκα ἀπ' αὐτῶν τῷ τεθνηκότι. ἐπήκουσα τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ μου, ἐποίησα καθὰ ἐνετείλω μοι. κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εὐλόγησον τὸν λαόν σου τὸν ἰσραὴλ,

(Interp. latina:) ⁊ in brachio excelſo ⁊ in viſiōibus magnis ⁊ in ſignis ⁊ portētis: ⁊ introduxit nos in locū iſtū: ⁊ tradidit nobis terrā hāc terrā manātē lacte ⁊ melle. ⁊ nūc ecce attuli primicias frugū terre q̄ dediſti mihi dn̄e. ⁊ dimittes illud corā dn̄o deo tuo: ⁊ adorabis illic corā dn̄o deo tuo: ⁊ letaberis in oībus bonis: que dn̄s deus tuus dedit tibi: ⁊ domui tue: tu ⁊ leuita ⁊ aduena q̄ apd̄ te. ſi āt cōpleueris decimare oēs decimā frugū terre tue in āno tertio: ſcd̄as decimā dabis leuite ⁊ aduene ⁊ pupillo ⁊ vidue: ⁊ comedēt in vrbibus tuis: ⁊ implebūtur. ⁊ dices corā dn̄o deo tuo abſtuli ſcta de domo mea: ⁊ dedi ea leuite ⁊ aduene ⁊ pupillo ⁊ vidue: ſm̄ oīa p̄cepta tua: q̄ precepiſti mihi. nō p̄terivi mādatū tuū: ⁊ nō oblitus ſū. ⁊ nō comedi in luctu meo ex eis: nō fructū collegi ab eis in imūdū: nō dedi ex eis mortuo. obediui voci dn̄i dei mei: feci ſicut p̄cepiſti mihi. reſpice de domo ſancta tua de celo: ⁊ bn̄dic pp̄lo tuo iſrael:

Eſaie. 56. d.

Tranſla. Chal.

ובדרעא מרממא ובחיזו רבא ובאתין ובמופתין: ואיתינא לאתרא הדין ויהב לנא ית ארעא הדא ארעא עבדא חלב ודבש [illegible]

Interp̄. chal.

et in brachio excelſo ⁊ in viſione magna ⁊ in ſignis ⁊ in portentis. et adduxit nos ad locum hunc: ⁊ dedit nobis terram hanc terram fluentem lacte ⁊ melle. Et nunc ecce affero primitias fructus terre quas dediſti mihi domine: ⁊ repones eas coram dn̄o deo tuo: et adorabis coram domino deo tuo: et letaberis in omnibus bonis que dedit tibi domin⁹ ⁊ viris domus tue tu ⁊ leuites ⁊ aduena qui eſt in medio tui. Quādo compleueris decimare oēs decimas frugum tuarū in anno tertio anno decimarū: dabis leuite ⁊ peregrino ⁊ pupillo ⁊ vidue: ⁊ comedent in vrbibus tuis et ſaturabuntur. et dices coram dn̄o deo tuo. Abſtuli decimas ſanctificatas de domo mea: ⁊ etiā dedi eas leuite ⁊ aduene ⁊ pupillo ⁊ vidue iuxta omnia precepta tua que precepiſti mihi: non preterii mandata tua nec oblitus ſum. non comedi in luctu meo ex eis: nec abſtuli ex eis pro immundo: neq; dedi ex eis ſup mortuo. Obediui verbo domini dei mei: feci iuxta omnia que precepiſti mihi. Reſpice de habitaculo ſancto tuo de celis: ⁊ benedic populo tuo iſrael

Trāſla. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

καὶ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκας αὐτοῖς, καθὰ ὤμοσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ κύριος ὁ θεός σου ἐνετείλατό σοι ποιῆσαι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα καὶ τὰ κρίματα, καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσετε αὐτὰ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν. τὸν θεὸν εἵλου σήμερον εἶναί σου θεόν, καὶ πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσεσθαι τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ὑπακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. καὶ κύριος εἵλατό σε σήμερον γενέσθαι σε αὐτῷ λαὸν περιούσιον, καθάπερ εἶπέ σοι, φυλάσσειν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ εἶναί σε ὑπεράνω πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς ἐποίησέ σε ὀνομαστὸν καὶ καύχημα καὶ δοξαστόν, εἶναί σε λαὸν ἅγιον κυρίῳ τῷ θεῷ σου καθὼς ἐλάλησε.

C. 27.

A Καὶ προσέταξε μωυσῆς καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ, λέγων, φυλάσσεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον. καὶ ἔσται ἣ ἂν ἡμέρα διαβῆτε τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, καὶ στήσεις σεαυτῷ λίθους μεγάλους, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ, καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, ὡς ἂν διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, ἡνίκα ἂν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, γῆν

(Interp. latina:) ⁊ terre: q̄ dediſti eis: ſicut iuraſti prib⁹ nr̄is vt dares nobis trā manātē lacte ⁊ melle. in die hac dn̄s deus tu⁹ p̄cepit tibi vt facias oēs iuſtificatiōes has ⁊ iudicia: ⁊ cuſtodietis ⁊ facietis ea ex toto corde vr̄o ⁊ ex tota aīa vr̄a. deū elegiſti hodie vt ſit tu⁹ de⁹: ⁊ ambules in viis ei⁹: ⁊ cuſtodias iuſtificatiōes ⁊ mandata ⁊ iudicia ei⁹: ⁊ obedias voci ei⁹. ⁊ dn̄s elegit te hodie vt ſis tu ei popul⁹ peculiaris: ſicut locut⁹ ē tibi: vt cuſtodias oīa p̄cepta illi⁹: ⁊ ſis tu ſup cūctas gentes: ſicut fecit te noīatū ⁊ laudē ⁊ glorioſū: vt eſſes tu pp̄ls ſanctus dn̄o deo tuo ſicut locut⁹ ē.

⁊ p̄cepit moyſes ⁊ ſenatus iſrael: dicēs: cuſtodite oīa mādata q̄cūq; ego p̄cipio vobis hodie. ⁊ erit q̄ die tranſieritis iordanē in trā: quā dn̄s de⁹ tu⁹ dat tibi: ⁊ eriges tibi lapides ingētes: ⁊ leuigabis eos calce: ⁊ ſcribes in lapidib⁹ oīa verba legis hui⁹: poſtq̄ trāſieritis iordanē: qn̄ intraueris in trā: quā dn̄s de⁹ tu⁹ dat tibi: trā

d. 7. a. ⁊. 14. a.

Ioſ. 4. a.

Trāſla. B. Hiero.

& terre quam dediſti nobis ſicut iuraſti patribus noſtris terre lacte & melle manāti. Hodie dominus deus tuus precepit tibi vt facias mandata hec atq; iudicia: vt cuſtodias & impleas ex toto corde tuo & ex tota aīa tua. Dominum elegiſti hodie vt ſit tibi deus: & ambules in viis eius: vt cuſtodias cerimonias illius & mandata atq; iudicia: & obedias eius imperio. En dn̄s elegit te hodie: vt ſis ei populus peculiaris ſicut locutus eſt tibi & cuſtodias omnia p̄cepta illi⁹: & faciet te excelſiorem cunctis gētibus quas creauit in laudē & nomen & gloriam ſuam: vt ſis populus ſanctus domini dei tui ſicut locutus ē.

Cap̄. 27.

Precepit aūt moyſes & ſeniores populo iſrael: dicētes. cuſtodite omne mandatum quod precipio vobis hodie. Cumq; tranſieris iordanem in terram quam dominus deus tuus dabit tibi. eriges ingentes lapides & calce leuigabis eos vt poſſis in eis ſcribere omnia verba legis huius iordane tranſmiſſo. vt introeas terram quā dn̄s deus tuus dabit tibi terram

Ter. Heb.

ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבתינו ארץ זבת חלב ודבש: היום הזה יהוה אלהיך מצוך לעשות את החקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך: את יהוה האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו: ויהוה האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו: ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש ליהוה אלהיך כאשר דבר:

Ca. xxvii.

ויצו משה וזקני ישראל את העם לאמר שמר את כל המצוה אשר אנכי מצוה אתכם היום: והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך והקמת לך אבנים גדלות ושדת אתם בשיד: וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך ארץ

Tranſla. Chal.

וית ארעא דיהבת לנא כמא דקיימתא לאבהתנא ארעא עבדא חלב ודבש [illegible] לארעא

Ca. xxvii.

Interp̄. chal.

et terre quā dediſti mihi: ſicut iuraſti patribus noſtris: vt dares nobis terrā lacte ⁊ melle manantē. Hodie dn̄s deus tuus precepit tibi vt facias mandata hec ⁊ iudicia: ⁊ cuſtodies ⁊ facies ea in toto corde tuo ⁊ in tota anima tua. Dn̄m elegiſti hodie vt ſit tibi in deū: et vt ambules in viis que recte ſunt coram eo: ⁊ vt cuſtodias mandata eius ⁊ precepta eius ⁊ iudicia eius ⁊ vt obedias verbo eius. Et dn̄s elegit te hodie: vt ſis ei in populū dilectum ſicut locutus eſt tibi: ⁊ vt cuſtodias omnia precepta eius: et vt ponat te excelſum ſuper omnes populos quos fecit in laudem ⁊ in nomē et magnitudinem: ⁊ vt ſis populus ſanctus coram domino deo tuo ſicut locutus eſt.

Ca. 17.

Et precepit moyſes ⁊ ſeniores iſrael populo dicentes. Cuſtodite omnia precepta que ego precipio vobis hodie. Et erit in die quo tranſieritis iordanem ad terrā quā dominus deus tuus dabit tibi: eriges tibi lapides grandes ⁊ leuigabis eos calce. et ſcribes ſuper eos omnia verba legis huius cum tranſieris: vt ingrediaris terrā quā dominus deus tuus dabit tibi terram

Ter. Heb.

זבת חלב ודבש כאשר דבר
יהוה אלהי אבתיך לך והיה
בעברכם את הירדן תקימו את
האבנים האלה אשר אנכי מצוה
אתכם היום בהר עיבל ושדת
אותם בשיד ובנית שם מזבח
ליהוה אלהיך מזבח אבנים
לא תניף עליהם ברזל אבנים
שלמות תבנה את מזבח יהוה
אלהיך והעלית עליו עולת ליהוה
אלהיך וזבחת שלמים ואכלת
שם ושמחת לפני יהוה אלהיך
וכתבת על האבנים את כל
דברי התורה הזאת באר היטב
וידבר משה והכהנים הלוים אל
כל ישראל לאמר הסכת ושמע
ישראל היום הזה נהיית לעם
ליהוה אלהיך ושמעת בקול
יהוה אלהיך ועשית את מצותו
ואת חקיו אשר אנכי מצוך
היום ויצו משה את העם ביום
ההוא לאמר אלה יעמדו לברך
את העם על הר גרזים
בעברכם את הירדן שמעון ולוי
ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן
ואלה יעמדו על הקללה בהר
עיבל ראובן גד ואשר וזבולן

Primitiua heb.

זוב דבר · קום · צוה · את בנה · נוף · עלה · פנה · ירה יטב · דבר · סכת · היה · עשה צוה · חקק · צוה · עמד

Trāsla. B. Hiero.

lacte & melle manantē. sicut iurauit pr̄ibus tuis. Qn̄ ergo trāsieritis iordanē erigite lapides quos ego hodie precipio vobis in mōte hebal & leuigabis eos calce: & edificabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit & de saxis informibus & īpolitis: & offeres super eo holocausta domino deo tuo: & īmolabis hostias pacificas: comedesq̄ ibi: & epulaberis coram dño deo tuo. Et scribes super lapides omnia verba legis huius plane & lucide. Dixeruntq̄ moyses & sacerdotes leuitici gn̄is ad oēm israelē. Attende & audi israel. Hodie factus es populus domini dei tui. Audies vocem eius & facies mandata atq̄ iusticias quas ego precipio tibi. Precepitq̄ moyses populo in die illo: dicens. Hi stabūt ad benedicendū dño super mōtem garizim iordane transmisso: symeon: leui: iudas: isachar: ioseph & beniamin. Et e regiōe isti stabūt ad maledicēdū in mōte hebal: ruben: gad & aser. zabulon:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina

manātes lacte ⁊ melle: queadmodū dixit dñs
ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ
de⁹ patrū tuoꝝ tibi. ⁊ erit cū trāsie-
θεὸς τῶν πατέρων σου σοί. καὶ ἔσαι ὡς ἂν διαβῆ-
ritis iordanē: erigetis lapides hos: quos
τε τὸν ἰορδάνην, στήσετε τοὺς λίθους τούτους, οὓς
ego pcipio vobis hodie in mōte hebal. ⁊ le-
ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον ἐν ὄρει γεβάλ. καὶ κο-
uigabis eos calce: ⁊ edificabis ibi al-
νιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ, καὶ οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυ-
tare dño deo tuo: altare de lapidib⁹: Exo. 20.d. Iosu. 8.f
σιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, θυσιαστήριον ἐκ λίθων,
nō iniicies sup eos ferrū: lapidib⁹ inte-
οὐκ ἐπιβαλεῖς ἐπ᾽ αὐτοὺς σίδηρον, λίθους ὁλοκλή-
gris edificabis altare dño deo tuo:
ρους οἰκοδομήσεις τὸ θυσιαστήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου,
⁊ offeres sup eo holocausta dño
καὶ ἀνοίσεις ἐπ᾽ αὐτῷ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ τῷ
deo tuo. ⁊ imolabis hostiā salutaris dño: ⁊
θεῷ σου. καὶ θύσεις θυσίαν σωτηρίου κυρίῳ, καὶ
comedes ibi ⁊ epulaberis: ⁊ letaberis co-
φαγῇ ἐκεῖ καὶ ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐφρανθήσῃ ἐναν-
rā dño deo tuo. ⁊ scribes sup lapi-
τι κυρίου τοῦ θεοῦ σου. καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λί-
des oēs legē hāc clare valde. ⁊
θων πάντα τὸν νόμον τοῦτον σαφῶς σφόδρα. καὶ B
locutus ē moyses ⁊ sacerdotes leuite oī is-
ἐλάλησε μωυσῆς καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται παντὶ ἰσ-
rael: dicentes: tace ⁊ audi israel: in
ραήλ, λέγοντες, σιώπα καὶ ἄκουε ἰσραήλ, ἐν τῇ
die hac fact⁹ es in ppl'm dño deo tuo:
ἡμέρᾳ ταύτῃ γέγονας εἰς λαὸν κυρίῳ τῷ θεῷ σου,
⁊ audies vocē dñi dei tui:
καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου,
⁊ facies oīa mādata eius ⁊
καὶ ποιήσεις πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ
iustificatiōes eius: q̄s ego pcipio tibi ho-
δικαιώματα αὐτοῦ, ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμε-
die. ⁊ pcepit moyses pplo in die
ρον. καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ λαῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
illo: dicens: hi stabūt ad bñdicēdū po-
ἐκείνῃ, λέγων, οὗτοι στήσονται εὐλογεῖν τὸν λα-
pulo in mōte garizin: cū trāsierit iordanē: si-
ὸν ἐν ὄρει γαριζίν, διαβάντες τὸν ἰορδάνην, συ-
meon: leui: iudas: isachar: ioseph: ⁊ be-
μεών, λευΐ, ἰούδας, ἰσάχαρ, ἰωσήφ, καὶ βε-
niamin. ⁊ hi stabūt ad maledictiōes in
νιαμίν. καὶ οὗτοι στήσονται ἐπὶ τῆς κατάρας ἐν
mōte hebal: ruben: gad: ⁊ aser: zabulon:
ὄρει γεβάλ, ῥουβήν, γάδ, καὶ ἀσήρ, ζαβουλών,

Transla. Chal.

עבדא חלב ודבש כמא דמליל יי אלהא דאבהתך לך׃ ויהי במעברכון ית ירדנא
תקימון ית אבניא האלין דאנא מפקיד יתכון יומא דין בטורא דעיבל ותסוד יתהון
בסידא׃ ותבני תמן מדבחא קדם יי אלהך מדבח אבנין לא תרים עליהון פרזלא׃
אבנין שלמן תבני ית מדבחא דיי אלהך ותסיק עלוהי עלון קדם יי אלהך׃ ותיכוס
נכסת קודשין ותיכול תמן ותחדי קדם יי אלהך׃ ותכתוב על אבניא ית כל פתגמי
אוריתא הדא פרש יאות׃ ומליל משה וכהניא ליואי עם כל ישראל למימר אצית
ושמע ישראל יומא דין הויתא לעם קדם יי אלהך׃ ותקביל למימרא דיי אלהך
ותעביד ית פקודוהי וית קימוהי דאנא מפקדך יומא דין׃ ופקיד משה ית עמא ביומא
ההוא למימר׃ אלין יקומון לברכא ית עמא על טורא דגריזים במעברכון ית ירדנא
שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן׃ ואלין יקומון על לוטיא בטורא דעיבל
ראובן גד ואשר וזבולן

Primitiua chal.

הוה עבר · קום פקד שוד · בנה דבח רום · נסק עלה נכס · אכל חדה כתב · אמר צית · הוה קבל · עבד קום · קום עבר

Interp. chal.

manantem lacte ⁊ melle: sicut locutus est tibi dominus deus patrum tuorum. et erit cum transieritis iordanem: erigetis lapides istos quos ego precipio vobis hodie in mōte hebal: et leuigabis eos calce. Et edificabis ibi altare coram domino deo tuo altare de lapidibus: non leuabis super eos ferrum. De lapidibus integris edificabis altare domini dei tui: ⁊ offeres super eo holocausta coram domino deo tuo. et immolabis victimas sanctificatas. et comedes ibi ⁊ letaberis coram domino deo tuo. Et scribes sup lapides omnia verba legis huius plane atq̄ distincte. Et locutus est moyses ⁊ sacerdotes leuite cum omni israel dicentes. Ausculta ⁊ audi israel: hodie fuisti in populum coram domino deo tuo. Et obedies verbo domini dei tui: ⁊ facies precepta eius ⁊ mandata eius que ego precipio tibi hodie. Et precepit moyses populo in die illo dicens. Hi stabunt ad benedicendum populo super montem garizim: quando transieritis iordanem: symeon ⁊ leui ⁊ iudas et isachar ⁊ ioseph ⁊ beniamin. Et isti stabunt ad maledicendum in monte hebal. Ruben: gad ⁊ aser ⁊ zabulon:

Trāsla. Gre. lxx. cū interp. latina.

C dan: ⁊ neptalin. respōdētes leuite: dicēt
δάν, καὶ νεφθαλίμ. καὶ ἀποκριθέντες οἱ λευῖται, ἐροῦσι
omi israel voce excelsa: maledictus hō:
παντὶ ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ, ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος,
qui faciet sculptile ⁊ cōflatile: abominatiōes do-
ὅστις ποιήσει γλυπτὸν καὶ χωνευτόν, βδέλυγμα κυ-
mino op⁹ manuū artificis: ⁊ ponet illud in abs-
ρίῳ ἔργον χειρῶν τεχνίτου, καὶ θήσει αὐτὸ ἐν ἀπο-
8.19.d cōdito. ⁊ rūdēs ois ppl's dicet: fiat. male-
κρύφῳ. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς ἐρεῖ, γένοιτο. ἐπικα-
dictus q̄ nō honorat pr̄em suū aut mr̄ez suā: ⁊
τάρατος ὁ ἀτιμάζων πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, καὶ
dicēt ois ppl's: fiat. maledictus qui trans-
ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ μετατι-
fert terios primi: ⁊ dicēt ois ppl's: fiat.
θεὶς ὅρια τοῦ πλησίον, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.
maledictus q̄ errare facit cecū in itinere: ⁊ dicēt
ἐπικατάρατος ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ, καὶ ἐροῦσι
ois ppl's: fiat. maledictus qui puerterit iudi-
πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὃς ἂν ἐκκλίνῃ κρί-
cium aduene ⁊ pupilli ⁊ vidue: ⁊ dicēt
σιν προσηλύτου καὶ ὀρφανοῦ καὶ χήρας, καὶ ἐροῦσι
ois populus: fiat. maledictus q̄ dormit cū
πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος με-
vxore pris sui: q̄m reuelauit ope-
τὰ γυναικὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀπεκάλυψε συγ-
rimētū pris sui: ⁊ dicēt ois populus: fi-
κάλυμμα τοῦ πρς αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοι-
D at. maledictus q̄ dormit cū omi iumēto:
το. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ παντὸς κτήνους,
⁊ dicēt ois populus: fiat. maledictus q̄ dor-
καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώ-
mit cū sorore ex pr̄e aut ex mr̄e sua: ⁊ dicēt ois popu-
μενος μετὰ ἀδελφῆς ἐκ πρς ἢ ἐκ μρς αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λα-
lus: fiat. maledictus q̄ dormit cū socru sua:
ός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ πενθερᾶς αὐτοῦ,
⁊ dicēt ois populus: fiat. maledictus q̄ dormit
καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος
cū sorore vxoris sue: ⁊ dicēt ois populus: fiat.
μετὰ ἀδελφῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.
maledictus q̄ pcutit primū dolo: ⁊ dicēt ois
ἐπικατάρατος ὁ τύπτων τὸν πλησίον δόλῳ, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ
populus: fiat. maledictus q̄ accepit munera vt pcutiat aiaz
λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος ὃς ἂν λάβῃ δῶρα πατάξαι ψυχὴν
sāguinis inocētis: ⁊ dicēt ois populus: fiat. maledictus
αἵματος ἀθώου, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. ἐπικατάρατος
ois hō: q̄ nō pmanebit in oibus smōibus legis hu-
πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις οὐκ ἐμμενεῖ ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τού-
ius vt faciat eos: ⁊ dicēt ois populus: fiat.
του τοῦ ποιῆσαι αὐτούς, καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. Ca. 28.
Si auditu audieritis vocē dñi dei
ἐὰν ἀκοῇ εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑ-
vestri: vt custodiatis ⁊ faciatis oīa mādata eius:
μῶν, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

Trāsla. B. Hiero.

dan & neptali. Et pnūciabūt leuite: dicentq̄ ad oēs viros israel excelsa voce. Maledictus hō qui facit sculptile: & cōflatile abominationem dn̄i opus manuū artificū: ponitq̄ illud in abscōdito: & rn̄det ois populus: & dicet amen. Maledict⁹ qui nō honorat pr̄em suum & matrē suā. Et dicet ois populus amē. Maledict⁹ qui trāsfert terminos pximi sui. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui errare facit cecum in itinere. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui puertit iudiciū aduene pupilli & vidue. Et dicet ois populus amē. Maledictus qui dormit cum vxore pris sui: & reuelat opimētū lectuli eius. Et dicet ois populus amen. Maledictus qui dormit cū oī iumento. Et dicet ois populus amē. maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui vel matris sue. Et dicet ois populus amen. maledictus q̄ dormit cū socru sua. Et dicet ois populus amē. maledict⁹ qui clam pcusserit pximū suū. Et dicet ois ppl's amē. maledict⁹ qui accipit mūera vt pcutiat aīam sanguinis inocentis. Et dicet ois populus amē. maledictus qui nō pmanet in sermōibus legis huius nec eos opere pficit. Et dicet ois populus amen. Cap. 28.

Si autē audieris vocē dn̄i dei tui: vt facias atq̄ custodias omnia mandata eius

Ter. Heb.

דן ונפתלי וענו הלוים ואמרו
אל כל איש ישראל קול רם
ארור האיש אשר יעשה פסל
ומסכה תועבת יהוה מעשה ידי
חרש ושם בסתר וענו כל העם
ואמרו אמן ארור מקלה אביו
ואמו ואמר כל העם אמן ארור
מסיג גבול רעהו ואמר כל העם
אמן ארור משגה עור בדרך ואמר
כל העם אמן ארור מטה משפט
גר יתום ואלמנה ואמר כל העם
אמן ארור שכב עם אשת אביו
כי גלה כנף אביו ואמר כל העם
אמן ארור שכב עם כל בהמה
ואמר כל העם אמן ארור שכב
עם אחתו בת אביו או בת אמו
ואמר כל העם אמן ארור שכב
עם חתנתו ואמר כל העם אמן
ארור מכה רעהו בסתר ואמר כל
העם אמן ארור לקח שחד
להכות נפש דם נקי ואמר כל
העם אמן ארור אשר לא יקים
את דברי התורה הזאת לעשות
אותם ואמר כל העם אמן
והיה אם שמוע

Ca. xxviii.

תשמע בקול יהוה אלהיך
לשמר לעשות את כל מצותיו

Primitiua heb.

ענה · רום · ארר עשה · נסך תעב · שום · קלל · נסג גבל · שגה · נטה שפט · גור יתם · אנש · שכב · גלה · נכה · לקח · נקה · קום · היה עשה · את · Ca. xxviii. שמע · צוה

Transla. Chal.

דן ונפתלי׃ ויתיבון ליואי ויימרון לכל גבר ישראל קלא רמא׃ ליט גברא דיעבד
צלם ומתכא מרחקא דיי עובד ידי אומן ושוי בסתרא ויתיבון כל עמא ויימרון
אמן׃ ליט דמקל אבוהי ואמיה ויימר כל עמא אמן׃ ליט דישני תחומא דחבריה ויימר
כל עמא אמן׃ ליט דיטעי עוירא בארחא ויימר כל עמא אמן׃ ליט דיצלי דין דייר
יתם וארמלא ויימר כל עמא אמן׃ ליט דישכוב עם איתת אבוהי ארי גלי כנפא
דאבוהי ויימר כל עמא אמן׃ ליט דישכוב עם כל בעירא ויימר כל עמא אמן׃ ליט
דישכוב עם אחתיה בת אבוהי או בת אימיה ויימר כל עמא אמן׃ ליט דישכוב עם
חמותיה ויימר כל עמא אמן׃ ליט דימחי לחבריה בסתרא ויימר כל עמא אמן׃ ליט
דמקביל שוחדא למקטל נפש דם זכאי ויימר כל עמא אמן׃ ליט דלא יקים ית
פתגמי אוריתא הדא למעבד יתהון ויימר כל עמא אמן׃

Ca. xxviii.

ויהי אם קבלא תקביל למימרא דיי אלהך למיטר למעבד ית כל פקודוהי

Interp. chal.

dan ⁊ neptali. Et rn̄debūt leuite ⁊ dicēt ad oēs viros israel alta voce. Maledictus vir q̄ fecerit simulacrū et cōflatile abominationē dn̄i opus manuū artificis ⁊ posuerit in abscōdito. Et rn̄debit ois ppl's ⁊ dicēt amen. Maledict⁹ q̄ nō honorat patrē suū ⁊ mr̄ez suā: et dicet ois ppl's: amē. Maledictus q̄ trāstulerit terminū pximi sui: ⁊ dicet ois ppl's: amē. Maledictus q̄ errare fecerit cecū in via: ⁊ dicet ois ppl's: amē. Maledict⁹ q̄ declinauerit iudiciū aduene pupilli ⁊ vidue: et dicet ois ppl's: amē. Maledict⁹ q̄ ɔcubuerit cū vxore patris sui q̄m reuelabit opimentū pris sui: ⁊ dicet ois ppl's: amē. Maledict⁹ q̄ ɔcubuerit cū oī iumēto: ⁊ dicet ois popul⁹: amē. Maledict⁹ q̄ ɔcubuerit cū sorore sua filia pris sui aut filia mr̄is sue: ⁊ dicet ois ppl's amē. Maledict⁹ q̄ ɔcubuerit cū socru sua: ⁊ dicet ois ppl's: amē. Maledict⁹ q̄ pcusserit pximū suū in abscōdito: ⁊ dicet ois ppl's amē. maledict⁹ q̄ accepit mūera vt occidat aīaz ⁊ fūdat sanguinē inocētis: ⁊ dicet ois popul⁹: amē. Maledictus q̄ nō pmāserit in oib⁹ v̄bis legis hui⁹ vt faciat ea: ⁊ dicet ois popul⁹: amē. Ca. 28

Et erit si obediens obedieris verbo dn̄i dei tui vt custodias ⁊ facias oīa precepta eius

Primitiua chal.

אמר קול רום · לוט עבד נתך · רחק שוה קלה · שנה תעה צלה · דור שכב אנת · גלה אמר אם · חמה זכה · קבל קטל זכה · קום עבד הוה · קבל אמר נטר

אשר אנכי מצוך היום ונתנך
יהוה אלהיך עליון על כל גויי
הארץ ובאו עליך כל הברכות
האלה והשיגך כי תשמע בקול
יהוה אלהיך ברוך אתה בעיר
וברוך אתה בשדה ברוך פרי
בטנך ופרי אדמתך ופרי בהמתך
שגר אלפיך ועשתרות צאנך
ברוך טנאך ומשארתך ברוך
אתה בבאך וברוך אתה
בצאתך יתן יהוה את איביך
הקמים עליך נגפים לפניך
בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה
דרכים ינוסו לפניך יצו יהוה
אתך את הברכה באסמיך
ובכל משלח ידך וברכך בארץ
אשר יהוה אלהיך נתן לך
יקימך יהוה לו לעם קדוש
כאשר נשבע לך כי תשמר את
מצות יהוה אלהיך והלכת בדרכיו
וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה
נקרא עליך ויראו ממך והותירך
יהוה לטובה בפרי בטנך ובפרי
בהמתך ובפרי אדמתך על
האדמה אשר נשבע יהוה
לאבתיך לתת לך יפתח יהוה לך
את אוצרו הטוב את השמים

que ego precipio tibi hodie. faciet te dñs deus tuus excelſiorem cūctis gētibus q̄ verſantur in terra. Veniētq; ſup te vniuerſe bñdictiōes iſte & app̄hendēt te. ſi tñ p̄cepta eius audieris. Bñdictus tu in ciuitate: & benedictus in agro. Bñdict9 fructus ventris tui: & fructus terre tue: fructuſq; iumētorū tuorū: greges armētorū tuorū & caule ouiū tuarū. Benedicta horrea tua: & bñdicte reliquie tue. Bñdictus eris ingrediens & egrediens. Dabit dñs inimicos tuos q̄ cōſurgent aduerſum te corruētes ī cōſpectu tuo. Per vnā viā venient contra te: & p ſeptē fugient a facie tua. Emittet dominus benedictionem ſuper cellaria tua: & ſup oīa opa manuū tuarū: bñdicetq; tibi in terra quā acceperis. Suſcitabit te dñs ſibi in populum ſanctum ſicut iurauit tibi ſi cuſtodieris mādata dñi dei tui: & ambulaueris in viis ei9. Videbūtq; oēs terrarū populi q' nomē dñi inuocatū ſit ſuper te: & timebunt te. Abundare te faciet dñs oībus bonis: fructu vteri tui & fructu iumentorum tuorū: fructu terre tue quam iurauit dominus patribus tuis vt daret tibi. Aperiet dominus theſaurum ſuum optimum celum:

Primitiua chal. Interp. chal.

que ego precipio tibi hodie: ponet te dñs deus tuus excelſum ſup oēs populos terre. Et veniēt ſup te oēs benedictiōes iſte: & app̄rehendēt te: ſi obedieris verbo dñi dei tui. Benedictus tu in ciuitate: & benedictus tu in agro. benedicta generatio vētris tui & fructus terre tue & generatio iumētorum tuorū: boues armentorū tuorum & greges ouium tuarum. Benedictū caniſtrū tuū & panaria tua. Benedictus tu cū ingredieris: & bñdictus tu cū egredieris. Dabit dñs inimicos tuos qui cōſurgent aduerſum te confractos corā te. Per vnam viā egredientur ad te: & per ſeptē vias fugient a facie tua. Mandabit dñs ad te benedictionē in cellariis tuis & in oībus ad que extenderis manū tuam: & benedicet tibi in terra quā dñs deus tuus dabit tibi. Conſtituet te dñs ſibi in populū ſanctū: ſicut iurauit tibi: ſi cuſtodieris precepta dñi dei tui & ambulaueris in viis q̄ recte ſunt corā eo. Et videbūt oēs populi terre q' nomē dñi inuocatū eſt ſup te: & timebūt te. Et abūdare te faciet dñs in bono in gñatione vētris tui & in gñatōe iumētoꝝ tuoꝝ & in fructu terre tue ſup terra pro q̄ iurauit dñs pr̄ib9 tuis: vt daret eā tibi. Aperiet dñs tibi theſauꝝ ſuū optimū celū

Tranſla. Chal.

B 8.15.a

Leui. 26.d malach. 2.a

לתת מטר ארצך בעתו ולברך
את כל מעשה ידך והלוית גוים
רבים ואתה לא תלוה ונתנך
יהוה לראש ולא לזנב והיית
רק למעלה ולא תהיה למטה
כי תשמע אל מצות יהוה אלהיך
אשר אנכי מצוך היום לשמר
ולעשות ולא תסור מכל הדברים
אשר אנכי מצוה אתכם היום
ימין ושמאול ללכת אחרי
אלהים אחרים לעבדם
והיה אם לא תשמע בקול יהוה
אלהיך לשמר לעשות את
כל מצותיו וחקתיו אשר
אנכי מצוך היום ובאו עליך
כל הקללות האלה והשיגוך
ארור אתה בעיר וארור אתה
בשדה ארור טנאך ומשארתך
ארור פרי בטנך ופרי אדמתך
שגר אלפיך ועשתרת
צאנך ארור אתה בבאך
וארור אתה בצאתך ישלח
יהוה בך את המארה את
המהומה ואת המגערת בכל
משלח ידך אשר תעשה עד
השמדך ועד אבדך מהר
מפני רע מעלליך אשר

vt tribuat pluuiā terre tue in tpe ſuo: bñdicetq; cunctis opibus manuū tuarū. Et fenerabis gētibus multis: & ipſe a nullo fenus accipies. Conſtituet te dñs deus tuus in caput & non in caudā: & eris ſp ſupra & non ſubter: ſi tñ audieris mandata domini dei tui que ego precipio tibi hodie: & cuſtodieris & feceris: ac non declinaueris ab eis: nec ad dexterā nec ad ſiniſtrā: nec ſecutus fueris deos alienos neq; colueris eos. Quod ſi audire nolueris vocē domini dei tui: vt cuſtodias & facias omnia mandata eius & cerimonias quas ego precipio tibi hodie: venient ſuper te omnes maledictiones iſte & apprehendēt te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus in agro. Maledictum horreū tuū & maledicte reliqe tue. Maledictus fructus vētris tui: & fructus terre tue: armenta boum tuorū & greges ouiū tuarum. Maledictus eris īgrediens: & maledictus egrediens. Mittet dominus ſuper te famem & eſuriem & increpationem in omnia opera tua que tu facies donec conterat te & perdat velociter: propter adinuētiones tuas peſſimas in q̄bus

Tranſla. Chal.

Interp. chal. Primitiua chal.

vt tribuat pluuiam terre tue in tēpore ſuo: & vt benedicat cunctis operibus manuū tuarum: & mutuabis populis multis: tu aūt non accipies mutuū. Et faciet te dñs fortem & non infirmū: & eris ſemper ſuperior: et non inferior: ſi obedieris preceptis domini dei tui que ego precipio tibi hodie: vt cuſtodias & vt facias ea: vt non declines ab omnibus verbis que ego precipio tibi hodie ad dexteram neq; ad ſiniſtram: neq; ambules poſt idola populorum nec ſeruias eis. Si autem non obedieris verbo dñi dei tui vt cuſtodias & facias omnia precepta eius & mandata eius que ego precipio tibi hodie: venient ſuper te oēs maledictiones iſte & apprehendēt te. Maledictus tu in ciuitate: et maledictus tu in agro. maledictū caniſtrum tuū et panaria tua. Maledicta generatio ventris tui & fructus terre tue: boues armēti tui & greges ouiū tuaꝝ. maledictus tu cum ingredieris: et maledictus tu cū egredieris. Immittet dñs in te maledictionē & icrepationem in oībus ad que extenderis manum tuā & que operatus fueris: donec cōſumaris & donec pereas cito: propter maliciam operum tuorum in quibus

עֲזַבְתָּנִי׃ יַדְבֵּק יְהוָה בְּךָ אֶת הַדָּבֶר עַד כַּלֹּתוֹ אֹתְךָ מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה בָא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ יַכְּכָה יְהוָה בַּשַּׁחֶפֶת וּבַקַּדַּחַת וּבַדַּלֶּקֶת וּבַחַרְחֻר וּבַחֶרֶב וּבַשִּׁדָּפוֹן וּבַיֵּרָקוֹן וּרְדָפוּךָ עַד אָבְדֶךָ׃ וְהָיוּ שָׁמֶיךָ אֲשֶׁר עַל רֹאשְׁךָ נְחֹשֶׁת וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר תַּחְתֶּיךָ בַּרְזֶל׃ יִתֵּן יְהוָה אֶת מְטַר אַרְצְךָ אָבָק וְעָפָר מִן הַשָּׁמַיִם יֵרֵד עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדָךְ׃ יִתֶּנְךָ יְהוָה נִגָּף לִפְנֵי אֹיְבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֵלָיו וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים תָּנוּס לְפָנָיו וְהָיִיתָ לְזַעֲוָה לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ׃ וְהָיְתָה נִבְלָתְךָ לְמַאֲכָל לְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד׃ יַכְּכָה יְהוָה בִּשְׁחִין מִצְרַיִם וּבַעְפֹלִים וּבַגָּרָב וּבֶחָרֶס אֲשֶׁר לֹא תוּכַל לְהֵרָפֵא׃ יַכְּכָה יְהוָה בְּשִׁגָּעוֹן וּבְעִוָּרוֹן וּבְתִמְהוֹן לֵבָב׃ וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה וְלֹא תַצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ עָשׁוּק וְגָזוּל כָּל הַיָּמִים וְאֵין מוֹשִׁיעַ׃ אִשָּׁה תְאָרֵשׂ וְאִישׁ אַחֵר יִשְׁגָּלֶנָּה

דָּבֵק · כָּלָה · בּוֹא · יָרַשׁ · נָכָה · חָרַר · רָדַף · אָבַד · הָיָה · נָתַן · שָׁמַד · נָגַף · יָצָא · נוּס · הָיָה · מָלַךְ · אָכַל · חָרַד · נָכָה · שָׁחַן · יָכֹל · רָפָא · הָיָה · מָשַׁשׁ · צָלַח · הָיָה · עָשַׁק · גָּזַל · יָשַׁע · אִישׁ · אָרַשׂ · שָׁגַל

reliquiſti me. Adunget tibi dominus peſtilentiam: donec conſumat te de terra ad quã ingredieris poſſidendã. Percutiat te dominus egeſtate, febri & frigore: ardore & eſtu & aere corrupto ac rubigine: & perſequatur donec pereas. Sit celum quod ſuper te eſt eneum: & terra quã calcas ferrea. Det dñs imbrem terre tue puluerem. & de celo deſcendat ſuper te cinis: donec conteraris. Tradat te dñs corruete ante hoſtes tuos: & per vnam viam egrediaris contra eos: & per ſepté fugias: & diſpergaris per omnia regna terre. Sitq; cadauer tuum in eſcam cunctis volatilibus celi & beſtiis terre: & non ſit qui abigat. Percutiat te dñs vlcere egypti: & ptẽ corpis p quã ſtercora digeruntur ſcabie quoq; & prurigine ita vt curari nequeas. Percutiat te dominus amentia & cecitate ac furore mentis: & palpes in meridie: ſicut palpare ſolet cecus in tenebris & non dirigas vias tuas. Omniq; tempore calũnia ſuſtineas: & opprimaris violentia: nec habeas qui liberet te. Vxorẽ accipias: & alius dormiat cũ ea.

relīquiſti me. adhſigat dñs in te mortem: donec cõſumat te de terra ad quã tu ingrederis illuc poſſidẽdã illã. percutiat te dñs egeſtate: & febri: & frigore: & irritatiõe: & cede: & aere corrupto: & rubigine: & perſequẽtur te donec perdãt te. & erit tibi celũ qđ ſup caput tuũ eneũ: & terra que ſub te ferrea. det dñs imbrẽ terre tue puluerẽ: & cinis de celo deſcẽdet ſup te: donec cõterat te: & donec perdat te. tradat te dñs in occiſiões corã hoſtibus tuis. in via vna egredieris cõtra eos: & in ſeptẽ viis fugies a facie eorũ. & eris in diſperſiõe in oĩbus regnis terre. & erũt cadauera vra eſca volatilibus celi: & beſtiis terre: & nõ erit q abigat. percutiat te dñs in vlcere egyptio in natibus: & ſcabie agreſti: & prurigine: ita vt nõ queas tu curari. percutiat te dñs amẽtia: & cecitate: & furore mẽtis: & eris palpans in meridie: ſicut palparet cecus in tenebris. & nõ dirigẽt vias tuas: & eris tũc iniuriã ſuſtinẽs & q violẽtia opprimaris oĩbus diebus: & nõ erit tibi q auxilief. vxorẽ accipies: & vir alius habebit eã.

ἐγκατέλιπές με. προσκολλήσαι κύριος εἰς σὲ θάνατον, ἕως ἂν ἐξαναλώσῃ σε ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. πατάξαι σε κύριος ἀπορίᾳ, καὶ πυρετῷ, καὶ ῥίγει, καὶ ἐρεθισμῷ, καὶ φόνῳ, καὶ ἀνεμοφθορίᾳ, καὶ τῇ ὤχρᾳ, καὶ καταδιώξονταί σε ἕως ἂν ἀπολέσωσί σε. καὶ ἔσαι σοι ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω σου σιδηρᾶ. δώῃ κύριος τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου κονιορτόν, καὶ χοῦς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβήσεται ἐπὶ σέ, ἕως ἂν ἐκτρίψῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε. δώῃ σε κύριος ἐπὶ κοπὴν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν σου. ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσῃ πρὸς αὐτούς, καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἔσῃ ἐν διασπορᾷ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς. καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ ὑμῶν κατάβρωμα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσαι ὁ ἀποσοβῶν. πατάξαι σε κύριος ἐν ἕλκει αἰγυπτίῳ ἐν ταῖς ἕδραις, καὶ ψώρᾳ ἀγρίᾳ, καὶ κνήφῃ, ὥστε μὴ δύνασθαί σε ἰαθῆναι. πατάξαι σε κύριος παραπληξίᾳ, καὶ ἀορασίᾳ, καὶ ἐκστάσει διανοίας, καὶ ἔσῃ ψηλαφῶν μεσημβρίας, ὡσεὶ ψηλαφήσαι ὁ τυφλὸς ἐν τῷ σκότει. καὶ οὐκ εὐοδώσει τὰς ὁδούς σου, καὶ ἔσῃ τότε ἀδικούμενος καὶ διαρπαζόμενος πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ οὐκ ἔσαι σοι ὁ βοηθῶν. γυναῖκα λήψῃ, καὶ ἀνὴρ ἕτερος ἕξει αὐτήν.

Priitiua chal.

דְּבַק · שְׁצָא · יְרַת · מְחָא · רְדַף · הֲוָה · עֲלָה · נְתַן · עֲבַד · פְּרָה · נְתַן · שְׁצָא · נְפַק · עֲרַק · הֲוָה · זוּעַ · שְׁנַר · אֲכַל · נוּד · יְכִל · אֲסָא · מְחָא · מְשַׁשׁ · צְלַח · אֲנַס · שְׁכַב

Interp. chal.

dereliquiſti timorẽ meũ. Mittet in te dñs peſtilentiã donec cõſumat te de terra ad quã ingrederis poſſidẽdam. Percutiet te dñs egeſtate & febri & incendio et ſiccitate & gladio & aere corrupto & rubigine: & perſequẽtur te donec pereas. Et erunt celi qui ſunt ſup caput tuũ fortes quaſi eneum: vt nõ deducãt pluuiã: & terra que eſt ſubter te erit fortis ſicut ferrũ ne faciat fructus. Dabit dñs pluuiam terre tue ſauillam & puluerem: de celis deſcendet ſuper te donec diſperdat te. Tradet te dñs confractũ in cõſpectu inimicorũ tuorum: per viam vnã egredieris in eos: & per ſeptẽ vias fugies a facie eorum. Et eris in cõmotionem omnibus regnis terre. Et erit cadauer tuũ proiectus in cibum omni volatili celi & iumentis terre: & non erit qui cõmoueat. Percutiet te dñs vlcere peſſimo egyptiorum: et emoroidis & ſcabie & prurigine ſicca: ex quibus non poteris ſanari. Percutiet te dñs amentia & cecitate & cõturbatione cordis. Et eris palpans in meridie ſicut palpat cecus in tenebris: & non proficies in vias tuas. Et eris vtiq; oppreſſus & vim patiens omnibus diebus: & non erit qui liberet te. Mulierem deſpondes: & vir alius cubabit cum ea.

Transla. Chal.

דְּשְׁבַקְתְּ דַּחַלְתִּי׃ יַדְבֵּק יְיָ בָּךְ יָת מוֹתָנָא עַד דִּישֵׁיצֵי יָתָךְ מֵעַל אַרְעָא דְּאַתְּ עָלֵיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃ יִמְחֵינָךְ יְיָ בְּשַׁחֶפְתָּא וּבְקַדַּחְתָּא וּבְדַלַּקְתָּא וּבְחַרְחוּרָא וּבְחַרְבָּא וּבְשִׁדְּפוֹנָא וּבְיַרְקוֹנָא וְיִרְדְּפוּנָךְ עַד דְּתֵיבַד׃ וִיהוֹן שְׁמַיָּא דְּעַל רֵישָׁךְ תַּקִּיפִין כִּנְחָשָׁא מִלְּאַחָתָא מִטְרָא וְאַרְעָא דִּתְחוֹתָךְ תַּקִּיפָא כְּפַרְזְלָא מִלְּמֶעְבַּד פֵּירִין׃ יִתֵּן יְיָ יָת מְטַר אַרְעָךְ אַבְקָא וְעַפְרָא מִן שְׁמַיָּא יֵחוֹת עֲלָךְ עַד דְּתִשְׁתֵּיצֵי׃ יִתְּנִנָּךְ יְיָ תְּבִיר קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבָךְ בְּאוֹרְחָא חַד תִּפּוֹק לְוָתְהוֹן וּבְשִׁבְעָא אוֹרְחָן תְּעָרוֹק מִן קֳדָמֵיהוֹן וּתְהֵי לְזִיעַ לְכֹל מַלְכְוָת אַרְעָא׃ וּתְהֵי נְבִלְתָּךְ מְשַׁגְרָא לְמֵיכַל לְכָל עוֹפָא דִּשְׁמַיָּא וּלְבְעִירָא דְּאַרְעָא וְלֵית דְּמָנִיד׃ יִמְחֵינָךְ יְיָ בְּשִׁחְנָא דְּמִצְרָאֵי וּבִטְחוֹרֵי וּבִגְרַבָּא וּבַחֲרַס יְבִישׁ דִּי לָא תִיכּוֹל לְאִתַּסָּאָה׃ יִמְחֵינָךְ יְיָ בְּשַׁפְשׁוּתָא וּבְסַמְיוּתָא וּבְשַׁעֲמָמוּת לִבָּא׃ וּתְהֵי מְמַשֵּׁשׁ בְּטִיהֲרָא כְּמָא דִּמְמַשֵּׁשׁ עַוִּירָא בְּקִבְלָא וְלָא תַצְלַח יָת אוֹרְחָתָךְ וּתְהֵי בְּרַם עָשִׁיק וַאֲנִיס כָּל יוֹמַיָּא וְלֵית דְּפָרִיק׃ אִתְּתָא תְּאָרֵס וּגְבַר אָחֳרָן יִשְׁכְּבִנַּהּ׃

domũ edificabis: & alter habitabit in ea: vineã plãtabis: & nõ vindemiabis eã. vitulus tuus mactatus corã te: & nõ comedes ex eo. aſinus tuus raptus a te: & nõ reddetur tibi. oues tue date inimicis tuis: & nõ erit tibi adiuuãs. filii tui & filie tue traditi gẽti alteri: & oculi tui videbũt deficiẽtes in ipſos: & nõ poterit manus tua. fructus terre tue: & oẽs labores tuos comedet gẽs: q̃ nõ cognoſcis. & eris calũniã ſuſtinẽs & oppreſſus cũctis diebus: & eris ſtupidus pp viſiones oculoꝝ tuoꝝ q̃ videbis. percutiat te dñs in vlcere malo in genibus & in ſuris: ita vt nõ poſſis ſanari tu a plãta pedũ tuoꝝ vſq; ad verticẽ tuũ. deducat dñs te & pncipes tuos quos cõſtitues ſup te ipm: in gẽtẽ q̃ nõ cognoſcis tu & patres tui: & ſeruies ibi diis alienis: lignis: & lapidibus: & eris ibi in prouerbiũ & parabolã & fabulã in oĩbus gẽtibus: ad q̃s introduxerit te dñs illuc. ſemẽtẽ multã educes in cãpũ: & modica cõgregabis: q: deuorabit ea locuſta. vineã plãtabis & operaberis: & vinũ nõ bibes: neq; letaberis ex eo: qꝛ deuorabit ea vermis. oliue

οἰκίαν οἰκοδομήσεις, καὶ ἕτερος οἰκήσει ἐν αὐτῇ, ἀμπελῶνα φυτεύσεις, καὶ οὐ μὴ τρυγήσεις αὐτόν. ὁ μόσχος σου ἐσφαγμένος ἐναντίον σου, καὶ οὐ φάγῃ ἐξ αὐτοῦ. ὁ ὄνος σου ἡρπασμένος ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκ ἀποδοθήσεταί σοι. τὰ πρόβατά σου δεδομένα τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ οὐκ ἔσαι σοι ὁ βοηθῶν. οἱ υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου δεδομέναι ἔθνει ἑτέρῳ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται σφακελίζοντες εἰς αὐτούς, καὶ οὐκ ἰσχύσει ἡ χείρ σου. τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς σου, καὶ πάντας τοὺς πόνους σου φάγεται ἔθνος, ὃ οὐκ ἐπίστασαι. καὶ ἔσῃ ἀδικούμενος καὶ τεθραυσμένος πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ ἔσῃ παράπληκτος διὰ τὰ ὁράματα τῶν ὀφθαλμῶν σου ἃ βλέψῃ. πατάξαι σε κύριος ἐν ἕλκει πονηρῷ ἐπὶ τὰ γόνατα, καὶ ἐπὶ τὰς κνήμας, ὥστε μὴ δύνασθαί σε ἰαθῆναι ἀπὸ ἴχνους τῶν ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου. ἀπαγάγοι κύριος σὲ καὶ τοὺς ἄρχοντάς σου οὓς ἂν καταστήσῃς ἐπὶ σεαυτόν, εἰς ἔθνος ὃ οὐκ ἐπίστασαι σὺ καὶ οἱ πατέρες σου, καὶ λατρεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις, καὶ λίθοις, καὶ ἔσῃ ἐκεῖ ἐν αἰνίγματι καὶ παραβολῇ καὶ διηγήματι ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς ἂν ἀπαγάγοι σε κύριος ἐκεῖ. σπέρμα πολὺ ἐξοίσεις εἰς τὸ πεδίον, καὶ ὀλίγα εἰσοίσεις, ὅτι κατέδεται αὐτὰ ἡ ἀκρίς. ἀμπελῶνα φυτεύσεις καὶ κατεργᾷ, καὶ οἶνον οὐ πίεσαι, οὐδὲ εὐφρανθήσῃ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι καταφάγεται αὐτὰ ὁ σκώληξ. ἐλαῖαι

D

Domũ edifices: & non habites in ea. Plantes vineã: & nõ vindemies eã. Bos tu9 immoletur corã te: & non comedas ex eo. Aſinus tuus rapiatur in conſpectu tuo: & nõ reddatur tibi. Oues tue dentur inimicis tuis: & nõ ſit qui te adiuuet. Filii tui & filie tue tradãtur alteri populo vidẽtibus oculis tuis & deficiẽtib9 ad cõſpectũ eorũ tota die & nõ ſit fortitudo in manu tua. Fruct9 terre tue & oẽs labores tuos comedat populus quẽ ignoras. & ſis ſp calũniã ſuſtinẽs & oppreſſus cũctis diebus: & ſtupens ad terrorẽ eorum q̃ videbunt oculi tui. Percutiat te dñs vlcere peſſimo in genibus & in ſuris: ſanariq; non poſſis a planta pedis vſq; ad verticem tuũ. Ducet q; te dominus & regem tuum quem conſtitues ſuper te in gentem quam ignoras tu & pres tui: & ſeruies ibi diis alienis ligno & lapidi: & eris perditus in prouerbiũ ac fabulam oibus populis ad quos te itroduxerit dñs. Semẽtẽ multam iacies in terrã: & modicũ cõgregabis: quia locuſte deuorabũt oĩa. Vineam plantabis & fodies: & vinũ non bibes nec colliges ex ea quippiam: q̃m vaſtabitur vermib9. Oliuas

C

בַּיִת תִּבְנֶה וְלֹא תֵשֵׁב בּוֹ כֶּרֶם תִּטַּע וְלֹא תְחַלְּלֶנּוּ׃ שׁוֹרְךָ טָבוּחַ לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ חֲמֹרְךָ גָּזוּל מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא יָשׁוּב לָךְ צֹאנְךָ נְתֻנוֹת לְאֹיְבֶיךָ וְאֵין לְךָ מוֹשִׁיעַ׃ בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתֻנִים לְעַם אַחֵר וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל הַיּוֹם וְאֵין לְאֵל יָדֶךָ׃ פְּרִי אַדְמָתְךָ וְכָל יְגִיעֲךָ יֹאכַל עַם אֲשֶׁר לֹא יָדָעְתָּ וְהָיִיתָ רַק עָשׁוּק וְרָצוּץ כָּל הַיָּמִים׃ וְהָיִיתָ מְשֻׁגָּע מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ יַכְּכָה יְהוָה בִּשְׁחִין רָע עַל הַבִּרְכַּיִם וְעַל הַשֹּׁקַיִם אֲשֶׁר לֹא תוּכַל לְהֵרָפֵא מִכַּף רַגְלְךָ וְעַד קָדְקֳדֶךָ׃ יוֹלֵךְ יְהוָה אֹתְךָ וְאֶת מַלְכְּךָ אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיךָ אֶל גּוֹי אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ וְעָבַדְתָּ שָּׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים עֵץ וָאָבֶן׃ וְהָיִיתָ לְשַׁמָּה לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה בְּכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר יְנַהֶגְךָ יְהוָה שָׁמָּה׃ זֶרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמְעַט תֶּאֱסֹף כִּי יַחְסְלֶנּוּ הָאַרְבֶּה׃ כְּרָמִים תִּטַּע וְעָבָדְתָּ וְיַיִן לֹא תִשְׁתֶּה וְלֹא תֶאֱגֹר כִּי תֹאכְלֶנּוּ הַתֹּלָעַת׃ זֵיתִים

בָּנָה · יָשַׁב · נָטַע · חָלַל · טָבַח · אָכַל · פָּנָה · שׁוּב · בָּנָה · רָאָה · כָּלָה · אֵל · כָּחָה · יָגַע · הָיָה · עָשַׁק · רָצַץ · שָׁגַע · רוּעַ · שׁוּק · יָלַךְ · קוּם · הָיָה · שָׁמַם · שָׁנַן · רָבַב · יָצָא · אָסַף · חָסַל · רָבָה · נָטַע · שָׁתָה · אָגַר · אָכַל

Transla. Chal.

בֵּיתָא תִּבְנֵי וְלָא תֵיתֵב בֵּיהּ כַּרְמָא תִּנְצִיב וְלָא תְחַלְּלִנֵּיהּ׃ תּוֹרָךְ יְהֵי נְכִיס לְעֵינָךְ וְלָא תֵיכוֹל מִנֵּיהּ חֲמָרָךְ יְהֵי אָנִיס מִן קֳדָמָךְ וְלָא יְתוּב לָךְ עָנָךְ יְהוֹן מְסִירִין לְבַעֲלֵי דְבָבָךְ וְלֵית לָךְ פָּרִיק׃ בְּנָךְ וּבְנָתָךְ יְהוֹן מְסִירִין לְעַם אוֹחֳרָן וְעֵינָךְ חָזְיָן וְסָכְיָן לְוָתְהוֹן כָּל יוֹמָא וְלֵית חֵילָא בִּידָךְ׃ אִיבָּא דְּאַרְעָךְ וְכָל לֵיאוּתָךְ יֵיכוֹל עַם דִּי לָא יְדַעְתָּא וּתְהֵי בְּרַם עָשִׁיק וְרָעִיץ כָּל יוֹמַיָּא׃ וּתְהֵי מְשַׁתְּטֵי מִחֵיזוּ עֵינָךְ דְּתֶחֱזֵי׃ יִמְחֵינָךְ יְיָ בְּשִׁחְנָא בִּישָׁא עַל רְכוּבִין וְעַל שָׁקִין דִּי לָא תִיכּוֹל לְאִתַּסָּאָה מִפַּרְסַת רַגְלָךְ וְעַד מוֹחָךְ׃ יַגְלֵי יְיָ יָתָךְ וְיָת מַלְכָּךְ דִּתְקִים עֲלָךְ לְעַם דִּי לָא יְדַעְתָּא אַתְּ וַאֲבָהָתָךְ וְתִפְלַח תַּמָּן לְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי טָעֲוָתָא אָעָא וְאַבְנָא׃ וּתְהֵי לְצָדוּ לְמַתְלָא וּלְשׁוֹעִי בְּכֹל עַמְמַיָּא דִּיְדַבְּרִנָּךְ יְיָ לְתַמָּן׃ בַּר זְרַע סַגִּי תַּפֵּיק לְחַקְלָא וּזְעֵיר תִּכְנוֹשׁ אֲרֵי יְחַסְּלִנֵּיהּ גּוֹבָא׃ כַּרְמִין תִּנְצִיב וְתִפְלַח וְחַמְרָא לָא תִשְׁתֵּי וְלָא תִכְנוֹשׁ אֲרֵי תֵיכְלִנֵּיהּ תּוֹלַעְתָּא׃ זֵיתִין

Interp. chal.

Domũ edificabis: & nõ habitabis in ea. vineã plantabis & nõ vindemiabis eã. Bos tu9 erit iugulatus ante oculos tuos: & nõ comedes ex eo. Aſinus tu9 erit violenter rapt9 a facie tua: & nõ reuertet ad te. Oues tue erũt tradite inimicis tuis: & nõ erit qui ſaluet te. Filii tui & filie tue tradent pplo alieno: & oculi tui videbũt et deficiẽt pro eis tota die: & nõ erit fortitudo in manu tua. fructũ terre tue & oẽs labores tuos comedet populus quẽ nõ cognouiſti: & eris ſemp calũniã ſuſtinens & oppreſſus oĩbus diebus. Et eris ſtupẽs pp viſionẽ oculoꝝ tuoꝝ quã videbis. Percutiet te dñs vlcere peſſimo in genib9 & in femorib9: ex quo nõ poteris ſanari: a plãta pedis tui & vſq; ad cerebrũ tuũ. Migrare te faciet dñs & regẽ tuũ quẽ cõſtitues ſup te ad pplm quẽ ignoras tu & p̃res tui: & ſeruies ibi ppłis ſeruiẽtib9 idolis ligneis & lapideis. et eris in deſolationẽ & in pucrbiũ & in fabulã in oĩbus ppłis ad q̃s trãſmigrare te faciet dñs. Semẽtẽ multã educes in agrũ: & parum cõgregabis: quoniã deuorabit eam locuſta. Vineas plantabis & coles: & vinũ non bibes nec colliges: quoniam comedet illud vermis. Oliue

Priitiua chal.

בְּנָא · יְתֵב · נְצַב · חֲלַל · הֲוָה · אֲכַל · תּוּב · הֲוָה · לְאָה · חֲזָא · סְכָא · יְהַב · תְּקַף · הֲוָה · אֲנַס · שְׁטָא · מְחָא · קוּם · יְכִל · אֲסָא · גְּלָא · פְּלַח · טְעָה · צְדָא · סְנָא · נְפַק · כְּנַשׁ · חֲסַל · נְצַב · שְׁתָה · כְּנַשׁ · אֲכַל

יהיו לך בכל גבולך ושמן לא תסוך כי ישל זיתך: בנים ובנות תוליד ולא יהיו לך כי ילכו בשבי: כל עצך ופרי אדמתך יירש הצלצל: הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה: הוא ילוך ואתה לא תלונו הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב: ובאו עליך כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך עד השמדך כי לא שמעת בקול יהוה אלהיך לשמר מצותיו וחקתיו אשר צוך: והיו בך לאות ולמופת ובזרעך עד עולם: תחת אשר לא עבדת את יהוה אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל: ועבדת את איביך אשר ישלחנו יהוה בך ברעב ובצמא ובעירם ובחסר כל ונתן על ברזל על צוארך עד השמידו אתך: ישא יהוה עליך גוי מרחק מקצה הארץ כאשר ידאה הנשר גוי אשר לא תשמע לשנו: גוי עז פנים אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יחן: ואכל פרי בהמתך ופרי אדמתך

habebis in omnibus terminis tuis: & non vngeris oleo: quia defluent & peribunt. Filios generabis & filias & nō frueris eis: quoniam ducentur in captiuitatem. Omnes arbores tuas & fruges terre tue rubigo consumet. Aduena qui tecum verſatur in terra: aſcendet ſuper te eritque ſublimior: tu autem deſcendes & eris inferior. Ipſe fenerabit tibi: & tu nō fenerabis ei. Ipſe erit in caput: & tu eris in caudam. Et venient ſuper te omnes maledictiones iſte: & perſequentes apprehendent te donec intereas: quia non audiſti vocem domini dei tui nec ſeruaſti mandata eius & cerimonias quas precepit tibi. Et erunt in te ſigna atque prodigia & in ſemine tuo vſque in ſempiternum. eo quod nō ſeruieris domino deo tuo in gaudio cordiſque leticia propter rerum omnium abundantiam. Seruies inimico tuo quem emittet tibi dominus in fame & ſiti & nuditate & omni penuria: & ponet iugum ferreum ſuper ceruicem tuam: donec te conterat. Adducet dominus ſuper te gentem de longinquo & de extremis terre finibus in ſimilitudinem aquile volantis cum impetu cuius linguam intelligere nō poſſis: gentem procaciſſimam: que non deferat ſeni nec miſereatur paruuli: & deuoret fructum iumentorum tuorum ac fruges terre tue

Interp. chal.

erunt tibi in omni termino tuo: & oleo non vngeris: quia defluent oliue tue. Filios & filias generabis: & nō erunt tibi: quoniam ibunt in captiuitatem. Omnes arbores tue & fructum terre tue conſumet rubigo. Aduena incircunciſus qui eſt in medio tui aſcendet ſuper te ſuperius: & tu deſcendes inferius. Ipſe mutuabit tibi: & tu non mutuabis ei. ipſe erit fortis: & tu eris infirmus. et venient ſuper te omnes maledictiones iſte: & perſequentur te: & apprehendent te: donec diſpereas: quoniam non obediſti verbo domini dei tui vt cuſtodires precepta eius & mandata eius que precepi tibi. Et erunt tibi in ſigna & in portenta & in filijs tuis vſque in ſeculum: eo quod nō ſeruieris coram domino deo tuo in gaudio & in rectitudine cordis propter multitudinem omnium rerum: & ſeruies inimicis tuis: quos mittet dominus in te in fame & in ſiti & in nuditate & in penuria omnium rerum. Et ponet iugum ferreum ſuper ceruicem tuam: donec diſperdant te. Adducet dominus ſuper te populum de longinquo a finibus terre: ſicut volat aquila: populum cuius linguam non intelliges: populum impudentem facie: qui non accipit perſonam ſenis: neque miſeretur paruuli. et comedet fetus iumentorum tuorum & fructum terre tue:

עד השמדך אשר לא ישאיר לך דגן תירוש ויצהר שגר אלפיך ועשתרת צאנך עד האבידו אתך: והצר לך בכל שעריך עד רדת חמתיך הגבהות והבצרות אשר אתה בטח בהן בכל ארצך והצר לך בכל שעריך בכל ארצך אשר נתן יהוה אלהיך לך: ואכלת פרי בטנך בשר בניך ובנתיך אשר נתן לך יהוה אלהיך במצור ובמצוק אשר יציק לך איבך: האיש הרך בך והענג מאד תרע עינו באחיו ובאשת חיקו וביתר בניו אשר יותיר: מתת לאחד מהם מבשר בניו אשר יאכל מבלי השאיר לו כל במצור ובמצוק אשר יציק לך איבך בכל שעריך: הרכה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרך תרע עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה: ובשליתה היוצת מבין רגליה ובבניה אשר תלד כי תאכלם בחסר כל בסתר במצור ובמצוק אשר יציק לך איבך בשעריך: אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתבים בספר הזה ליראה את השם הנכבד

donec intereas: & nō relinquat tibi triticum: vinum & oleum: armenta boum & greges ouium: donec te diſperdat & conterat in cunctis vrbibus tuis: & deſtruantur muri tui firmi atque ſublimes in quibus habebas fiduciam in omni terra tua. Obſideberis intra portas tuas in omni terra tua quam dabit tibi dominus deus tuus: & comedes fructum vteri tui & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum quas dederit tibi dominus deus tuus in anguſtia & vaſtitate qua opprimet te hoſtis tuus. Homo delicatus in te & luxurioſus valde inuidebit fratri ſuo & vxori que cubat in ſinu ſuo: ne det eis de carnibus filiorum ſuorum quas comedet. eo quod nihil aliud habeat in obſidione & penuria qua vaſtauerint te inimici tui intra omnes portas tuas. Tenera mulier & delicata que ſuper terram ingredi non valebat: nec pedis veſtigium figere propter mollitiem & teneritudinem nimiam: inuidebit viro ſuo qui cubat in ſinu eius ſuper filii & filie carnibus & illuuie ſecundinarum que egrediuntur de medio feminum eius: & ſuper liberis qui eadem hora nati ſunt. Comedent enim eos clam propter rerum omnium penuriam in obſidione & vaſtitate qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. Niſi cuſtodieris & feceris omnia verba legis huius que ſcripta ſunt in hoc volumine: & timueris nomen eius glorioſum

Interp. chal.

donec conſumat te: qui nō relinquet tibi frumentum vinum & oleum nec vaccas boum tuorum nec greges ouium tuarum: donec diſperdat te. Et anguſtiabit te in cunctis vrbibus tuis: donec ſubuertat muros tuos munitos & fortes in quibus confidebas vt euaderes in eis in omni terra tua. & anguſtiabit te in cunctis vrbibus tuis in omni terra tua quam dabit dominus deus tuus tibi. Et comedes fetus ventris tui: & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum quos dederit tibi dominus deus tuus in obſidione & anguſtia qua anguſtiabit te inimicus tuus. Vir tener in te & delicatus valde habebit oculum nequam contra fratrem ſuum & contra vxorem federis ſui & contra reliquos filios ſuos quos relinquerit: ne det vni ex eis de carne filiorum ſuorum quos comedet: eo quod nihil aliud ei remanſerit in obſidione & in anguſtia qua anguſtiabit te inimicus tuus in omnibus vrbibus tuis. que tenera eſt in te & delicata que nō eſt experta ponere plantam pedis ſui ſuper terram propter delicias: habebit oculum nequam contra virum federis ſui & contra filium ſuum & filiam ſuam & contra filios ſuos paruulos qui egreſſi ſunt ex ea: & contra filios ſuos quos peperit: quoniam comedet eos in penuria omnium rerum in abſcondito in obſidione & in anguſtia: qua anguſtiabit te inimicus tuus in vrbibus tuis: ſi nō cuſtodieris vt facias omnia verba legis huius que ſcripta ſunt in hoc libro: vt timeas nomen glorioſum

וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
וְהִפְלָא יְהוָה אֶת מַכֹּתְךָ וְאֵת מַכּוֹת
זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלֹת וְנֶאֱמָנוֹת וָחֳלָיִם
רָעִים וְנֶאֱמָנִים׃ וְהֵשִׁיב בְּךָ אֵת
כָּל מַדְוֵה מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָגֹרְתָּ
מִפְּנֵיהֶם וְדָבְקוּ בָּךְ׃ גַּם כָּל חֳלִי
וְכָל מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר
הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעְלֵם יְהוָה עָלֶיךָ
עַד הִשָּׁמְדָךְ׃ וְנִשְׁאַרְתֶּם בִּמְתֵי
מְעָט תַּחַת אֲשֶׁר הֱיִיתֶם כְּכוֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם לָרֹב כִּי לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׂשׂ
יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב אֶתְכֶם
וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם כֵּן יָשִׂישׂ יְהוָה
עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד
אֶתְכֶם וְנִסַּחְתֶּם מֵעַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר אַתָּה בָא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
וֶהֱפִיצְךָ יְהוָה בְּכָל הָעַמִּים מִקְצֵה
הָאָרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ וְעָבַדְתָּ
שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר
לֹא יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ עֵץ
וָאָבֶן׃ וּבַגּוֹיִם הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ
וְלֹא יִהְיֶה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלֶךָ
וְנָתַן יְהוָה לְךָ שָׁם לֵב רַגָּז וְכִלְיוֹן
עֵינַיִם וְדַאֲבוֹן נָפֶשׁ׃ וְהָיוּ חַיֶּיךָ
תְּלֻאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ
לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ׃

פָּלָא נָכָה · אָמַן חָלָה · רוּעַ שׁוּב · דָּוָה · יָגֹר · דָּבַק · כָּתַב · יָרֵא עָלַם · שָׁמַד שָׁאַר · מָתָה הָיָה כָּבַב · רָבַב · שׁוּשׁ · יָטַב · רָבָה · אָבַד שָׁמַד · בּוֹא יָרַשׁ · פּוּץ · רָגַע · הָיָה נוּחַ · כָּלָה · אָמַן

&terribile.hoc ẽ dñm deum tuum: augebit dñs plagas tuas: & plagas ſeminis tui: plagas magnas & pſeuerãtes iſirmitates peſſimas & perpetuas: & cõuertet ĩ te omnes afflictiões egypti quas timuiſti & adherebũt tibi. Inſup & vniuerſos lãguores & plagas q̃ nõ ſunt ſcripte in volumine legis huius: inducet dominus ſuper te donec te conterat. Et remanebitis pauci nũero qui prius eratis ſicut aſtra celi p̃ multitudĩe: q̃m non audiſtis vocem domini dei veſtri. Et ſicut ante letatus eſt dominus ſuper vos bñ vobis faciens voſq; multiplicãs ſic letabitur diſperdens vos atq; ſubuertens: vt auferamini de terra ad quam ingredieris poſſidendam. Diſperget te dominus in oẽs populos a ſũmitate terre vſq; ad termĩnos eius: & ſeruies ibi diis alienis quos & tu ignoras & p̃res tui: lignis & lapidibus. In gentibus quoq; illis nõ qeſces: neq; erit requies veſtigio pedis tui. Dabit eñi tibi dñs ibi cor pauidum & deficiẽtes oculos & aĩam cõſumptã merore: & erit vita tua quaſi pendens ante te. Timebis nocte & die: & nõ credes vite tue.

nomẽ glorioſuz ꝛ admirabile hoc: dñm
τὸ ὄνομα τὸ ἔντιμον καὶ τὸ θαυμαστὸν τοῦτο, κύριον τὸν
deũ tuũ: ꝛ admirabiles faciet dñs plagas tuas:
θεόν σου, καὶ παραδοξάσει κύριος τὰς πληγάς σου,
ꝛ plagas ſeminis tui: plagas magnas ꝛ mirabiles: ꝛ infirmitates malas ꝛ ꝑpetuas. ꝛ
καὶ τὰς πληγὰς τοῦ σπέρματός σου, πληγὰς μεγάλας καὶ θαυμαστάς, καὶ νόσους πονηρὰς καὶ πιστάς. καὶ
conuertet in te oẽm afflictiõez egypti malã: quã timuiſti a facie eoꝝ: ꝛ
ἐπιστρέψει ἐπὶ σὲ πᾶσαν τὴν ὀδύνην αἰγύπτου τὴν πονηράν, ἣν διευλαβοῦ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ
adherebũt in te. ꝛ vniuerſũ languorẽ: ꝛ
κολληθήσονται ἐν σοί. καὶ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ
oẽz plagã nõ ſcriptã: ꝛ oẽz
πᾶσαν πληγὴν τὴν μὴ γεγραμμένην, καὶ πᾶσαν τὴν
ſcriptã in volumie legis huius: indu
γεγραμμένην ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου, ἐπάξει
cet dñs ſup te: donec cõterat te: ꝛ remanebitis in numero breui: eo ꝙ fuiſtis ſicut
κύριος ἐπὶ σέ, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ καταλειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, ἀνθ᾽ ὧν ὅτι ἦτε ὡσεὶ
aſtra celi in multitudĩez: qm̃ nõ audiſtis
τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ εἰς πλῆθος, ὅτι οὐκ εἰσηκούσατε
vocẽ dñi dei vrĩ. ꝛ erit ſicut
τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. καὶ ἔσται ὃν τρόπον
letat⁹ ẽ dñs ſup vos vt bñfaceret vobis: ꝛ multiplicaret vos: ſic letabit dñs ſup vos
ηὐφράνθη κύριος ἐφ᾽ ὑμῖν εὖ ποιῆσαι ὑμᾶς, καὶ πληθῦναι ὑμᾶς, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος ἐφ᾽ ὑμῖν
vt diſpdat vos. ꝛ auferemini de ſra
ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. καὶ ἐξαρθήσεσθε ἀπὸ τῆς γῆς
ad ꝙ vos ingredimini illuc poſſidendã eam.
εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.
ꝛ diſpget te dñs de⁹ tu⁹ in oẽs gẽtes:
καὶ διασπερεῖ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη,
a ſũmitate ſre vſq; ad terminũ ſre. ꝛ ſeruies
ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς. καὶ δουλεύσεις
illic diis alienis: lignis ꝛ lapidib⁹: q̃s nõ cognouer as
ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις, οἷς οὐκ ἐπίστω
tu ꝛ p̃res tui. ſed ꝛ in gẽtib⁹ illis nõ redeз dabit tibi: neq; erit redes veſtigij
σὺ καὶ οἱ πατέρες σου. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οὐκ ἀναπαύσει σε, οὐδὲ μὴ γένηται στάσις τῷ ἴχνει
pedis tui. ꝛ dabit tibi dñs illic cor
τοῦ ποδός σου. καὶ δώσει σοι κύριος ἐκεῖ καρδίαν
pauidũ: ꝛ deficientes oculos: ꝛ liqueſcẽteз aĩaз. ꝛ erit vita tua ſuſpẽſa corã
ἀθυμοῦσαν, καὶ ἐκλείποντας ὀφθαλμούς, καὶ τηκομένην ψυχήν. καὶ ἔσται ἡ ζωή σου κρεμαμένη ἀπέναντι
oculis tuis. ꝛ timebis die ꝛ no
τῶν ὀφθαλμῶν σου. καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυ
cte: ꝛ nõ credes vite tue.
κτός, καὶ οὐ πιστεύσεις τῇ ζωῇ σου.

G

Tranſla. Chal.

וּדְחִילָא הָדֵין יָת יְיָ אֱלָהָךְ׃ וְיַפְרֵשׁ יְיָ יָת מַחְתָּךְ וְיָת מַחַת בְּנָךְ מַחָן סַגִּיאָן וְהֵימְנָן
וּמַרְעִין בִּישִׁין וְהֵימְנִין׃ וְיָתֵיב בָּךְ יָת כָּל מַכְתָּשֵׁי מִצְרָאֵי דִּדְחֵילְתָּא מִן קֳדָמֵיהוֹן וְיִדְבְּקוּן
בָּךְ׃ אַף כָּל מְרַע וְכָל מְחָא דְּלָא כְתִיב בְּסִפַר אוֹרָיְתָא הָדָא יַסְקִינּוּן יְיָ עֲלָךְ עַד
דְּתִשְׁתֵּיצֵי׃ וְתִשְׁתַּאֲרוּן עַם דְּמִנְיָן חֲלָף דַּהֲוֵיתוּן כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לְמִסְגֵּי אֲרֵי לָא קַבֵּילְתָּא
לְמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ׃ וִיהֵי כְּמָא דַּחֲדִי יְיָ עֲלֵיכוֹן לְאוֹטָבָא יָתְכוֹן וּלְאַסְגָּאָה יָתְכוֹן כֵּן
יֶחְדֵּי יְיָ עֲלֵיכוֹן לְאוֹבָדָא יָתְכוֹן וּלְשֵׁיצָאָה יָתְכוֹן וְתִטַּלְטְלוּן מֵעַל אַרְעָא דְּאַתְּ עָלֵיל
תַּמָּן לְמֵירְתַהּ׃ וִיבַדְּרִנָּךְ יְיָ בְּכָל עַמְמַיָּא מִסְּיָפֵי אַרְעָא וְעַד סְיָפֵי אַרְעָא וְתִפְלַח
תַּמָּן לְעַמְמֵי פָּלְחֵי טַעֲוָתָא דִּי לָא יְדַעְתְּ אַתְּ וַאֲבָהָתָךְ אָעָא וְאַבְנָא׃ וּבְעַמְמַיָּא הָאִנּוּן
לָא תְנוּחַ וְלָא יְהֵי מְנָח לְפַרְסַת רַגְלָךְ וְיִתֵּן יְיָ לָךְ תַּמָּן לֵב דָּחִיל וְחָשׁוּךְ עֵינִין וּמַפְּחַן
נְפַשׁ׃ וִיהוֹן חַיָּיךְ תְּלַן לָךְ מִקֳּבֵל וְתִהֵי דָּחֵיל לֵילְיָא וְאִימָמָא וְלָא תְהֵימִין בְּחַיָּיךְ׃

Priuatiua chal.

בְּרַשׁ מְחָא רְעַע · תּוּב כְּתַשׁ דְּבַק · נְסַק שְׁצָא שְׁאַר · מְנָה הֲוָה סְגָא · אֲמַר חֲדָה יְטַב · טְוִיל יְרַת בְּדַר · סוֹף פְּלַח טְעָה · נוּחַ הֲוָה נְתַן · תְּוַהּ נְפַח חֲיָה · תְּלַה יוֹם הֵמַן

Interp̃. chal.

et terribile dñi dei tui. Et admirabiles faciet dñs plagas tuas ꝛ plagas filiorũ tuoꝝ: plagas magnas ꝛ perſeuerantes ꝛ infirmitates peſſimas ꝛ permanentes. Et cõuertet in te oẽs plagas egypti quas timuiſti: et adherebunt tibi. Omnes quoq; infirmitates ꝛ oẽs plagas que non ſunt ſcripte in libro legis huius inducet dñs ſup te donec diſperdat te. Et remanebitis populus pauci numero: qui prius fuiſtis ſicut aſtra celi in multitudinẽ: quoniã nõ obediſti verbo dñi dei tui. Et erit ſicut letatus eſt dñs ſuper vos vt benefaceret vobis ꝛ vt multiplicaret vos: ſic letabitur dñs ſuper vos vt diſperdat vos ꝛ vt cõſumat vos. et migrabitis a terra ad quã tu ingrederis poſſidendã. et diſperget te dñs in oẽs populos a finibus terre ꝛ vſq; ad fines terre: ꝛ ſeruies ibi populis colẽtibus idola q̃ ignoraſti tu ꝛ p̃res tui lignea ꝛ lapidea. Et i populis illis nõ requieſces: neq; erit reqes plante pedis tui: ꝛ dabit tibi dñs cor pauiduz ꝛ tenebroſos oculos ꝛ merorem anime. Et erit vita tua quaſi pendẽs ante te: ꝛ eris timens die ac nocte ꝛ non credes vite tue.

mane dices: quõ erit veſpa. ꝛ veſpere dices: quõ erit mane: ꝑꝑ formidinẽ
τὸ πρωῒ ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο ἑσπέρα. καὶ τὸ ἑσπέρας ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο πρωΐ, ἀπὸ τοῦ φόβου
cordis tui: qua terreberis: ꝛ ꝑꝑ viſiões oculoꝝ tuoꝝ: q̃s videbis. ꝛ reducet te dñs in egyptũ in nauib⁹: ꝛ in
τῆς καρδίας σου, ὃν φοβηθήσῃ, καὶ ἀπὸ τῶν ὁραμάτων τῶν ὀφθαλμῶν σου, ὧν ὄψῃ. καὶ ἀποστρέψει σε κύριος εἰς αἴγυπτον ἐν πλοίοις, καὶ ἐν
via quã dixi nõ adijcietis vltra videre eã.
τῇ ὁδῷ ᾗ εἶπα οὐ προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν αὐτήν.
ꝛ vendemini ibi inimicis vrĩs in ſeruos
καὶ πραθήσεσθε ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν εἰς παῖδας
ꝛ ancillas: ꝛ nõ erit qui emat.
καὶ παιδίσκας, καὶ οὐκ ἔσται ὁ κτώμενος. Ca. 29.

A Hec verba federis: q̃ p̃cepit dñs moyſi: vt ſtatueret filijs iſrael in ſra
Οὗτοι οἱ λόγοι τῆς διαθήκης, οὓς ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, στῆσαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν γῇ
moab: p̃ter fedus qꝺ pepigit eis in oreb. ꝛ vocauit moyſes oẽs filios
μωάβ, πλὴν τῆς διαθήκης ἧς διέθετο αὐτοῖς ἐν χωρήβ. καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντας τοὺς υἱοὺς
iſrael: ꝛ dixit ad eos: vos vidiſtis vniuerſa q̃ fecit dñs de⁹ vr̃ in ſra egypti corã vobis pharaoni ꝛ oib⁹ ſeruis eius: ꝛ vniuerſe ſre eius: tentatiões q̃s viderũt oculi tui: ſigna
Exo. 19.a. ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς ἑωράκατε πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἐνώπιον ὑμῶν φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ, τοὺς πειρασμοὺς οὓς εἴδον οἱ ὀφθαλμοί σου, τὰ σημεῖα
ꝛ portẽta ingentia illa: manũ fortẽ: ꝛ brachiũ excelſũ. ꝛ
καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν. καὶ
nõ dedit dñs de⁹ vobis cor ad itelligẽdũ: ꝛ oculos ad vidẽdũ: ꝛ aures ad audiẽdũ: vſq; in diem hanc.
οὐκ ἔδωκε κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι, καὶ ὀφθαλμοὺς βλέπειν, καὶ ὦτα ἀκούειν, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
ꝛ adduxit vos quadraginta ãnis in deſerto. nec inueterata ſũt veſtimẽta vr̃a: ꝛ calciamẽta vr̃a nõ ſũt attrita a
καὶ ἤγαγεν ὑμᾶς τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ. οὐκ ἐπαλαιώθησαν τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν οὐκ ἀπετρίβη ἀπὸ
pedib⁹ vr̃is. panẽ nõ comediſtis: vinũ ꝛ
B τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἄρτον οὐκ ἐφάγετε, οἶνον καὶ
ſicerã nõ bibiſtis: vt ſciretis: q: ipſe dominus de⁹ vr̃. ꝛ veniſtis
Nu. 21 g. σίκερα οὐκ ἐπίετε, ἵνα γνῶτε, ὅτι οὗτος κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἤλθετε

Mane dices: quis mihi det veſperum: & veſpere: q̃s mihi det mane propter cordis tui formidinẽ q̃ terreberis. & propter ea q̃ tuis videbis oculis. Reducet te dominus claſſibus in egyptũ ꝑ viam de qua dixit tibi vt eam amplius non videres. Ibi venderis inimicis tuis in ſeruos & ancillas: & non erit qui emat. Ca. 29.

Hec ſunt verba federis quod precepit dominus moyſi vt feriret cum filiis iſrael in terra moab: preter illud fedus quod cũ eis pepigit in oreb. Vocauitq; moyſes omnem iſrael: & dixit ad eos. Vos vidiſtis vniuerſa que fecit dominus coram vobis in terra egypti pharaoni & omnibus ſeruis eius: vniuerſeq; terre illius: tentatiões magnas q̃s viderũt oculi tui ſigna illa portẽtaq; ingentia: & nõ dedit vobis dñs cor intelligens: & oculos videntes: & aures q̃ poſſint audire vſq; in p̃ñtem diem. Adduxit vos quadraginta annis per deſertum: nõ ſunt attrita veſtimẽta veſtra: nec calciamenta pedũ veſtrorum vetuſtate cõſumpta ſunt. Panẽ non comediſtis: vinum & ſiceram non bibiſtis vt ſciretis quia ipſe eſt dñs deus veſter. Et veniſtis

בַּבֹּקֶר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עֶרֶב וּבָעֶרֶב
תֹּאמַר מִי יִתֵּן בֹּקֶר מִפַּחַד לְבָבְךָ
אֲשֶׁר תִּפְחָד וּמִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ
אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ וֶהֱשִׁיבְךָ יְהוָה
מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
אָמַרְתִּי לְךָ לֹא תֹסִיף עוֹד לִרְאֹתָהּ
וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים
וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין קֹנֶה׃

Ca. xxix.

אֵלֶּה דִבְרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת מֹשֶׁה לִכְרֹת אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב מִלְּבַד
הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת אִתָּם בְּחֹרֵב׃
וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַתֶּם רְאִיתֶם אֵת
כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל
עֲבָדָיו וּלְכָל אַרְצוֹ׃ הַמַּסּוֹת הַגְּדֹלֹת
אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים
הַגְּדֹלִים הָהֵם׃ וְלֹא נָתַן יְהוָה
לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת
וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה
בַּמִּדְבָּר לֹא בָלוּ שַׂלְמֹתֵיכֶם
מֵעֲלֵיכֶם וְנַעַלְךָ לֹא בָלְתָה מֵעַל
רַגְלֶךָ׃ לֶחֶם לֹא אֲכַלְתֶּם וְיַיִן
וְשֵׁכָר לֹא שְׁתִיתֶם לְמַעַן תֵּדְעוּ
כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וַתָּבֹאוּ

אָמַר נָתַן · פָּחַד רָאָה · שׁוּב · אָנָה · יָסַף רָאָה · מָכַר · כָּרַת · בָּדַד · קָרָא · אָמַר רָאָה · נָסָה · רָאָה אוֹת גָּדַל · יָדַע רָאָה · הָלַךְ רָבַע · דָּבַר בָּלָה · שָׁתָה יָדַע · בּוֹא

Tranſla. Chal.

בְּצַפְרָא תֵּימַר מַן יִתֵּן רַמְשָׁא וּבְרַמְשָׁא תֵּימַר מַן יִתֵּן צַפְרָא מִתַּווֹת לִבָּךְ דְּתִהֵי תָּוֵהּ
וּמֵחֵיזוּ עֵינָךְ דְּתֶחֱזֵי׃ וִיתִיבִנָּךְ יְיָ לְמִצְרַיִם בִּסְפִינָן בְּאוֹרְחָא דַּאֲמָרִית לָךְ לָא תוֹסֵיף עוֹד
לְמֶחֱזַהּ וְתִזְדַּבְּנוּן תַּמָּן לְבַעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן לְעַבְדִּין וּלְאַמְהָן וְלֵית דְּקָנֵי׃

Ca. xxix.

אִלֵּין פִּתְגָּמֵי קְיָמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה לְמִגְזַר עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְמוֹאָב בַּר
מִקְּיָמָא דִּגְזַר עִמְּהוֹן בְּחוֹרֵב׃ וּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן אַתּוּן חֲזֵיתוּן יָת כָּל
דַּעֲבַד יְיָ לְעֵינֵיכוֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל עַבְדּוֹהִי וּלְכָל אַרְעֵיהּ׃ נִסִּין רַבְרְבִין
דַּחֲזוֹ עֵינָךְ אָתַיָּא וּמוֹפְתַיָּא רַבְרְבַיָּא הָאִנּוּן׃ וְלָא יְהַב יְיָ לְכוֹן לִבָּא לְמִידַע וְעַיְנִין לְמֶחֱזֵי
וְאוּדְנִין לְמִשְׁמַע עַד יוֹמָא הָדֵין׃ וְדַבָּרִית יָתְכוֹן אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּמַדְבְּרָא
לָא בְּלִיאַת כְּסוּתְכוֹן מִנְּכוֹן וּמְסָנָךְ לָא הִתְחַפִּיאַת מֵעַל רַגְלָךְ׃ לַחְמָא לָא אֲכַלְתּוּן וַחֲמַר
וּמְרַת לָא שְׁתֵיתוּן בְּדִיל דְּתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ וַאֲתֵיתוּן

Interp̃. chal.

Mane dices: quis mihi det veſperũ. ꝛ veſpere dices: q̃s mihi det mane: ꝑpter pauorẽ cordis tui quo pauebis: ꝛ ꝑpter viſionẽ oculoꝝ tuoꝝ q̃z videbis. Et reducet te dñs in egyptũ in nauib⁹ ꝑ viã de q̃ dixi tibi: nõ addes vltra videre eaz: ꝛ vẽdemini ibi inimicis tuis in ſeruos ꝛ in ancillas: ꝛ nõ erit qui emat. Ca. 29.

Hec ſunt verba federis quod precepit dñs moyſi: vt feriret cum filijs iſrael in terra moab: preter fedus qꝺ pepigit cum eis in oreb. Et vocauit moyſes omnẽ iſrael ꝛ dixit ad eos. vos vidiſtis oĩa q̃ fecit dñs ante oculos vr̃os in terra egypti pharaõi ꝛ oĩbus ſeruis eius ꝛ vniuerſe terre illius: tentationes magnas quas viderunt oculi tui ꝛ ſigna atq; portenta magna illa. Et nõ dedit vobis dñs cor ad ſciendũ neq; oculos ad videndũ neq; aures ad audiendũ vſq; in diẽ hanc. Et duxit vos quadraginta annis per deſertũ: nõ inueterata ſunt veſtimẽta veſtra in vobis: ꝛ calciamẽta veſtra non ſunt attrita in pedibus veſtris. Panẽ non comediſtis: ꝛ vinũ ꝛ quicqd inebriare poteſt nõ bibiſtis: vt ſciretis q̃m ego ſum dñs de⁹ veſter. Et veniſtis

Priuatiua chal.

אֲמַר נְתַן תְּוַהּ · חֲזָה תּוּב יְסַף · זְבַן קְנָה · קוּם גְּזַר · חֲזָה · נְסַת רְבַב אוֹת · יְהַב יְדַע חֲזָה · שְׁמַע רְבַע שְׁנָה · דְּבַר בְּלָה כְּסָה · סְנָא רְוָה שְׁתָה

Nu. 21 B.

אל המקום הזה ויצא סיחן מלך חשבון ועוג מלך הבשן לקראתנו למלחמה ונכם ונקח את ארצם ונתנה לנחלה לראובני ולגדי ולחצי שבט המנשי ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשכילו את כל אשר תעשון אתם נצבים היום כלכם לפני יהוה אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך מחטב עציך עד שאב מימיך לעברך בברית יהוה אלהיך ובאלתו אשר יהוה אלהיך כרת עמך היום למען הקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלהים כאשר דבר לך וכאשר נשבע לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת ואת האלה הזאת כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני יהוה אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר

קום · לחם נכה לקח · חצה · כרת עשה · שכל · עשה נצב · פנה · נשה גור · חטב · אלה · קום · היה · שבע · בדד · יש · פנה

ad hunc locum egreſſus eſt ſeon rex eſebon & og rex baſan occurrentes nobis ad pugnam. & percuſſimus eos: & tulimus terram eorum: ac tradidimus poſſidendam ruben & gad & dimidie tribui manaſſe. Cuſtodite ergo verba pacti huius: & implete ea: vt intelligatis vniuerſa que facitis. Vos ſtatis hodie cuncti coram domino deo veſtro: principes veſtri & tribus ac maiores natu atque doctores: omnis populus iſrael: liberi & vxores veſtre & aduene qui tecum morantur in caſtris: exceptis lignorum ceſoribus & his qui comportant aquas: vt tranſeas in federe domini dei tui: & in iureiurando quod hodie dominus deus tuus percutit tecum: vt ſuſcitet te ſibi in populum: & ipſe ſit dominus deus tuus ſicut locutus eſt tibi: & ſicut iurauit patribus tuis abraam iſaac & iacob. Nec vobis ſolis ego hoc fedus ferio: & hec iuramenta confirmo: ſed cunctis preſentibus & abſentibus. Vos enim noſtis quomodo habitauerimus in terra egypti: & quomodo

εἰς τὸν τόπον τοῦτον· καὶ ἐξῆλθε σηὼν βασιλεὺς ἐσεβὼν, καὶ ὢγ βασιλεὺς τῆς βασὰν εἰς συνάντησιν ἡμῖν ἐν πολέμῳ· καὶ ἐπατάξαμεν αὐτοὺς, καὶ ἐλάβομεν τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἔδωκαμεν αὐτὴν ἐν κλήρῳ τῷ ῥουβὶν, καὶ τῷ γαδδὶ, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ· καὶ φυλάξεσθε πάντας τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, ποιεῖν αὐτούς, ἵνα συνῆτε πάντα ὅσα ποιεῖτε. ὑμεῖς ἑστήκατε σήμερον πάντες ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, οἱ ἀρχίφυλοι ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν, καὶ οἱ κριταὶ ὑμῶν, καὶ οἱ γραμματοεισαγωγεῖς ὑμῶν, πᾶς ἀνὴρ ἰσραήλ, αἱ γυναῖκες ὑμῶν, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς ὑμῶν, ἀπὸ ξυλοκόπου ὑμῶν ἕως ὑδροφόρου ὑμῶν, παρελθεῖν ἐν τῇ διαθήκῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἐν ταῖς ἀραῖς αὐτοῦ, ὅσα κύριος ὁ θεός σου διατίθεται πρὸς σὲ σήμερον, ἵνα στήσῃ σε αὐτῷ εἰς λαόν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου θεός, ὃν τρόπον εἶπέ σοι, καὶ ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. καὶ οὐχ ὑμῖν μόνοις διατίθεμαι ἐγὼ τὴν διαθήκην ταύτην καὶ τὴν ἀρὰν ταύτην, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὧδε οὖσι μεθ' ὑμῶν σήμερον ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ τοῖς μὴ οὖσιν ὧδε μεθ' ὑμῶν σήμερον. ὅτι ὑμεῖς οἴδατε ὡς κατῳκήσαμεν ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ὡς παρήλθομεν ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν οὓς

vſque in locum huic: et egreſſus eſt ſeon rex eſebon: et og rex baſan in occurſum nobis in pugna. et percuſſimus eos: et accepimus terram eorum: et tradidimus eam in ſortem ruben: et gad: et dimidie tribui manaſſe. et cuſtodietis omnia verba pacti huius: vt faciatis ea: vt intelligatis vniuerſa que facitis. vos ſtetiſtis hodie cuncti coram domino deo veſtro: principes tribuum veſtri: et ſenatus veſter: et iudices veſtri: et doctores veſtri: omnis vir iſrael: et liberi veſtri: et vxores veſtre: et aduena qui in medio caſtrorum veſtrorum: a lignorum ceſoribus veſtris vſque ad aquam comportantes veſtros: tranſire in federe domini dei tui: et in imprecationibus eius: quanta dominus deus tuus diſponit ad te hodie: vt ſtatuat te ſibi in populum: et ipſe erit tuus deus: quemadmodum locutus eſt tibi: et quemadmodum iurauit patribus tuis abraam et iſaac et iacob. et non vobis ſolis diſpono ego fedus hoc et imprecationes hanc: ſed et his qui vobiſcum hodie coram domino deo veſtro: et non exiſtentibus hic vobiſcum hodie. quia vos noſtis quomodo habitauimus in terra egypti: et quomodo tranſiuimus in medio gentium quas

C

ad locum hunc: & egreſſus eſt ſeon rex eſebon & og rex baſan in occurſum noſtrum ad pugnam: & percuſſimus eos: & ſubiecimus terram eorum: & dedimus eam in poſſeſſionem tribui ruben & tribui gad & dimidie tribui manaſſe. Et cuſtodietis verba pacti huius & facietis ea: vt intelligatis vniuerſa que facitis. Vos ſtatis hodie cuncti coram domino deo veſtro: principes veſtri & tribus veſtre: ſenes veſtri & prefecti veſtri omnes viri iſrael: paruuli veſtri & vxores veſtre & peregrini tui qui ſunt in medio caſtrorum tuorum: ab eo qui colligit ligna tua vſque ad haurientem aquas tuas. Ut intres in fedus domini dei tui & in iuramentum eius quod dominus deus tuus ſtatuit tecum hodie: vt ſuſcitet te hodie in conſpectu ſuo in populum: & ipſe ſit tibi in deum: ſicut locutus eſt tibi: & ſicut iurauit patribus tuis abraham iſaac & iacob. Non vobiſcum ſolis ego ſtatuo pactum hoc & iuramentum hoc: ſed cum eo qui ſtat hic hodie nobiſcum coram domino deo noſtro: & cum eo qui non eſt hic hodie nobiſcum. Quoniam vos ſcitis quomodo habitauerimus in terra egypti: & quomodo tranſierimus

לאתרא הדין ונפק סיחון מלכא דחשבון ועוג מלכא דמתנן לקדמותנא לאגחא קרבא ומחינונון: ונסבנא ית ארעהון ויהבנה לאחסנא לשבטא דראובן ולשבטא דגד ולפלגות שבטא דמנשה: ותטרון ית פתגמי קימא הדא ותעבדון יתהון בדיל דתצלחון ית כל דתעבדון: אתון קימין יומא דין כלכון קדם יוי אלהכון רישיכון שבטיכון סביכון וסרכיכון כל אנש ישראל: טפלכון נשיכון וגיורך די בגו משריתך מקטע אעך עד מלי מיך: לאעלותך בקימא דיוי אלהך ובמומתיה דיוי אלהך גזר עמך יומא דין: בדיל לאקמא יתך יומא דין קדמוהי לעם והוא יהי לך לאלה כמא דמליל לך וכמא דקיים לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב: ולא עמכון בלחודיכון אנא גזר ית קימא הדא וית מומתא הדא: ארי ית מן דאיתוהי הכא עמנא קאים יומא דין קדם יוי אלהנא וית מן דליתוהי הכא עמנא יומא דין: ארי אתון ידעתון ית דיתבנא בארעא דמצרים וית דעברנא

נכה · מחא חסן · נטר קום עבד · שכל קום ראש · שוב נשה גור · מלא עול קום · אם היה · קום

transiſtis: et vidiſtis abominationes eorum: et idola eorum: lignum et lapidem argentum et aurum: que ſunt apud eos. ne quis ſit in vobis vir aut mulier aut familia aut tribus: cuius mens auerſa eſt a domino deo veſtro: vt vadat ad ſeruiendum diis gentium illarum. neque ſit in vobis radix ſurſum germinans felle et amaritudine. et erit ſi audierit verba imprecationis huius: et benedicat in corde ſuo: dicens: ſancta mihi fiant: quia in errore cordis mei ambulabo: vt non ſimul perdat peccator innocentem: non velit deus ignoſcere ei: ſed tunc comburet furor domini: et zelus eius in homine illo. et adherebunt in eo omnes maledictiones federis huius: ſcripte in volumine legis huius. et delebit dominus nomen eius de ſub celo: et diſperget eum dominus in mala ex omnibus filiis iſrael: iuxta omnes maledictiones federis ſcriptas in libro legis huius. et dicet generatio altera filii veſtri qui ſurgent poſt vos: et peregrinus qui venerit de terra longinqua: et videbunt plagas terre illius et infirmitates eius: quas immiſit dominus ſuper eam ſulphure et ſale ardens: omnis terra eius non ſeminabitur: neque germinabit: neque

παρήλθετε, καὶ ἴδετε τὰ βδελύγματα αὐτῶν, καὶ τὰ εἴδωλα αὐτῶν, ξύλον καὶ λίθον ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἅ ἐστι παρ' αὐτοῖς. μή τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ πατριὰ ἢ φυλή, τίνος ἡ διάνοια ἐξέκλινεν ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, πορεύεσθαι λατρεύειν τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν ἐκείνων; μή τίς ἐστιν ἐν ὑμῖν ῥίζα ἄνω φύουσα χολὴ καὶ πικρία; καὶ ἔσται ἐὰν ἀκούσῃ τὰ ῥήματα τῆς ἀρᾶς ταύτης, καὶ ἐπιφημίσηται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, λέγων, ὅσιά μοι γένοιτο, ὅτι ἐν τῇ ἀποπλανήσει τῆς καρδίας μου πορεύσομαι, ἵνα μὴ συναπολέσῃ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν ἀναμάρτητον, οὐ μὴ θελήσῃ ὁ θεὸς εὐιλατεῦσαι αὐτῷ, ἀλλ' ἢ τότε ἐκκαυθήσεται ὀργὴ κυρίου, καὶ ὁ ζῆλος αὐτοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, καὶ κολληθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἀραὶ τῆς διαθήκης ταύτης, αἱ γεγραμμέναι ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου. καὶ ἐξαλείψει κύριος τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ διαστελεῖ αὐτὸν κύριος εἰς κακὰ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, κατὰ πάσας τὰς ἀρὰς τῆς διαθήκης τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου. καὶ ἐροῦσιν ἡ γενεὰ ἡ ἑτέρα οἱ υἱοὶ ὑμῶν, οἳ ἀναστήσονται μεθ' ὑμᾶς, καὶ ὁ ἀλλότριος, ὃς ἂν ἔλθῃ ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ ὄψονται τὰς πληγὰς τῆς γῆς ἐκείνης καὶ τὰς νόσους αὐτῆς, ἃς ἀπέστειλεν κύριος ἐπ' αὐτήν, θεῖον καὶ ἅλας κατακεκαυμένον, πᾶσα ἡ γῆ αὐτῆς οὐ σπαρήσεται, οὐδὲ ἀνατελεῖ, οὐδὲ μὴ

D

tranſierimus per medium nationum quas tranſiſtis: vidiſtis abominationes & ſordes .i. idola eorum lignum & lapidem argentum & aurum que colebant. Ne forte ſit inter vos vir aut mulier familia aut tribus cuius cor auerſum eſt hodie a domino deo noſtro: vt vadat & ſeruiat diis illarum gentium & ſit inter vos radix germinans fel & amaritudinem. Cumque audierit verba iuramenti huius: benedicat ſibi in corde ſuo, dicens: pax erit mihi: & ambulabo in prauitate cordis mei: & abſumat ebria ſitientem & dominus non ignoſcat ei: ſed tunc quam maxime furor eius fumet: & zelus contra hominem illum: & ſedeant ſuper eum omnia maledicta que ſcripta ſunt in hoc volumine. & deleat dominus nomen eius ſub celo: & conſumat eum in perditione ex omnibus tribubus iſrael iuxta maledictiones que in libro legis huius ac federis continentur. Dicetque ſequens generatio & filii qui naſcentur deinceps & peregrini qui de longe venerint videntes plagas terre illius & infirmitates quibus eam afflixerit dominus ſulphure & ſalis ardore comburens. ita vt vltra non ſeratur: nec virens quippiam germinet

עברנו בקרב הגוים אשר עברתם ותראו את שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום מעם יהוה אלהינו ללכת לעבד את אלהי הגוים ההם פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה לא יאבה יהוה סלח לו כי אז יעשן אף יהוה וקנאתו באיש ההוא ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה ומחה יהוה את שמו מתחת השמים והבדילו יהוה לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית הכתובה בספר התורה הזה ואמר הדור האחרון בניכם אשר יקומו מאחריכם והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו את מכות הארץ ההוא ואת תחלאיה אשר חלה יהוה בה גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא

ראה שקץ · איש · שפחה · ברך · שלם היה · הלך ספה · אבה · עשן · כתב · בדל · רעע · אלה ברת · ירה · בוא · רחק ראה · נכה חלה · זרע צמח

בגו עממיא דעברתון: וחזיתון ית שקוציהון וית טעותהון אעא ואבנא כספא ודהבא דעמהון: דילמא אית בכון גבר או אתא או זרעית או שבטא דליביה פני יומא דין מדחלתא דיוי אלהנא למהך למפלח ית טעות עממיא האנון דילמא אית בכון גבר מהרהר חטאין או זדון: ויהי כמשמעיה ית פתגמי מומתא הדא ויתיאש בליביה למימר שלמא יהי לי ארי בהרהור לבי אנא אזיל בדיל לאוספא ליה חטאי שלותא על זדנותא: לא יהי רעוא קדם יוי למשבק ליה ארי בכן יתקף רוגזא דיוי וחמתיה בגברא ההוא ותדבקון ביה כל לוטיא דכתיבין בספרא הדין וימחי יוי ית שמיה מתחות שמיא: ויפרשניה יוי לבישא מכל שבטי ישראל ככל לוטי קימא דכתיבין בספר אוריתא הדין: ויימר דרא בתראה בניכון דיקומון מן בתריכון ובר עממין דייתי מארע רחיקא ויחזון ית מחתא דארעא ההיא וית מרעהא דאמרע יוי בה: גפריתא ומלחא יקידא כל ארעה לא תזדרע ולא תצמח ולא

per medium populorum per quos tranſiſtis et vidiſtis abominationes eorum & idola eorum lignea et lapidea argentea & aurea que ſunt in eis. Ne forte ſit in vobis vir aut mulier aut familia aut tribus cuius cor auerſum eſt hodie a timore domini dei noſtri: vt vadat et ſeruiat idolis populorum illorum: ne forte ſit in vobis vir cogitans peccata aut ſuperbiam. Et cum audierit verba iuramenti huius cogitet in corde ſuo dicens: Pax erit mihi quia in cogitatione cordis mei ego ambulabo: vt addatur ei peccata ignorantie peccatis ſuperbie. Non volet dominus dimittere ei: ſed tunc iraſcetur furor domini & indignatio eius contra virum illum: & adherebunt ei omnes maledictiones que ſcripte ſunt in libro legis huius: & delebit dominus nomen eius ſub celo. Et diuidet eum dominus in malum de omnibus tribubus iſrael: iuxta omnes maledictiones federis que ſcripte ſunt in libro legis huius. Et dicet generatio ſequens & filii veſtri qui ſurgent poſt vos & filii alienigenarum qui venerint de terra longinqua: videntes plagas terre illius & infirmitates eius quibus afflixerit eam dominus: ſulphure & ſale combuſta erit omnis terra eius: non ſeminabitur: neque germinabit neque

חזא טעה · אתא כנא · פלח · הרהר זוד · שמע שלה אבה · יסף שלה · שבק תקף · דבק מחה · קום · אתא חזה מחא · זרע צמח

יַעֲלֶה בָהּ כָּל עֵשֶׂב כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִים אֲשֶׁר הָפַךְ יְהוָה בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ׃ וְאָמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם עַל מֶה עָשָׂה יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת מֶה חֳרִי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה׃ וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם׃ וַיִּחַר אַף יְהוָה בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת כָּל הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה׃ וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה׃ הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃

Ca.xxx.

וְהָיָה כִי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ וְשַׁבְתָּ עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר

Margin (Pritiua heb.): עָלָה הָפַךְ יָחַם חָרָה יָצָא עָבַד שָׁחָה חָרָה בּוֹא כָּתַב נָתַשׁ גָּדַל שָׁלַךְ סָתַר גָּלָה עָלַם עָשָׂה הָיָה בּוֹא נָתַן פָּנָה שׁוּב דָּחָה קוֹל

in exemplum ſubuerſionis Sodome & gomorre: adame & ſeboim: quas ſubuertit dominus in ira & in furore ſuo. & dicent omnes gentes. Quare ſic fecit dominus terre huic? Que eſt hec ira furoris eius immenſa? Et reſpondebunt. Quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit cū patribus eorum quando eduxit eos de terra egypti. & ſeruierunt diis alienis & adorauerunt eos quos neſciebant: & quibus nō fuerant attributi: idcirco iratus eſt furor domini cōtra terram iſtā: vt induceret ſuper eam omnia maledicta que in hoc volumine ſcripta ſunt: & eiecit eos de terra ſua in ira & in furore & in indignatione maxima: proiecitque in terram alienam ſicut hodie comprobatur. Abſcondita: domino deo noſtro: que manifeſta ſunt: nobis & filiis noſtris vſque in ſempiternum: vt faciamus vniuerſa legis huius. Cap.30.

Cum ergo venerint ſuper te omnes ſermones iſti: benedictio ſiue maledictio quam propoſui in conſpectu tuo: & ductus penitudine cordis tui in vniuerſis gentibus in quas diſperſit te dominus deus tuus: & reuerſus fueris ad eum: & obedieris eius imperiis: ſicut

creſcet in ea omne viride. ſicut ſubuerſa eſt ſodoma & gomorra: adame & ſeboim: quas ſubuertit dominus in furore ſuo & ira. & dicent omnes gentes. quare fecit dominus ſic terre huic? quis furor ire immenſus iſte? & dicent: quia dereliquerunt pactum domini dei patrum ſuorum: que pepigit patribus eorum: cum eduxit eos de terra egypti. & abeuntes ſeruierunt diis alienis: & adorauerunt eos: quos nō ſciebant: neque diſtribuit illis. & iratus eſt dominus furore cōtra terram illam: vt induceret ſuper eam iuxta omnia maledictiones ſcriptas in libro hoc. & eiecit eos dominus de terra eorum in furore & ira & indignatione magna valde: & proiecit eos in terram alienam ſicut nunc. occulta domino deo noſtro: at manifeſta nobis & filiis noſtris in ſempiternum: vt faciamus vniuerſa verba legis huius.

ἀναβῆ ἐπ᾽ αὐτῆς πᾶν χλωρόν· ὥσπερ κατεστράφη σόδομα καὶ γόμορρα, ἀδαμὰ καὶ σεβωίμ, ἃς κατέστρεψε κύριος ἐν θυμῷ αὐτοῦ καὶ ὀργῇ. καὶ ἐροῦσι πάντα τὰ ἔθνη· διατί ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ γῇ ταύτῃ; τίς ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς ὁ μέγας οὗτος; καὶ ἐροῦσιν, ὅτι κατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, ἃ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ὅτε ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ πορευθέντες ἐλάτρευσαν θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς, οἷς οὐκ ἠπίσταντο, οὐδὲ διένειμεν αὐτοῖς. καὶ ὠργίσθη κύριος θυμῷ ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐπαγαγεῖν ἐπ᾽ αὐτὴν κατὰ πάσας τὰς ἀρὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτου. καὶ ἐξῆρεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ καὶ παροξυσμῷ μεγάλῳ σφόδρα, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς εἰς γῆν ἑτέραν ὡσεὶ νῦν. τὰ κρυπτὰ κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, τὰ δὲ φανερὰ ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου. Ca.30

Geñ. 19.a.

3.Re. 9.c. Hiere. 22.c.

Et erit cum venerint ſuper te omnia verba hec: benedictio & maledictio: quam dedi ante faciem tuam: & ſuſceperis in corde tuo in vniuerſis gentibus: ubi te diſperſerit te dominus deus tuus illuc: & reuerteris ad dominum deum tuum: & obedies voci eius iuxta omnia que

Καὶ ἔσται ὡς ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ σὲ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ἡ εὐλογία καὶ ἡ κατάρα, ἣν δέδωκα πρὸ προσώπου σου, καὶ δέξῃ εἰς τὴν καρδίαν σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἄν σε διασκορπίσῃ κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ, καὶ ἐπιστραφήσῃ ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου, καὶ ὑπακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ κατὰ πάντα ὅσα

A

Interp.chal.

crescet in ea ois herba: ſicut ſubuerſio ſodome & gomorre adame & ſeboi: quas ſubuertit dñs in ira ſua & in furore ſuo. et dicet oēs populi. ppter quid fecit dñs ſic terre huic? q̄ eſt ira furoris magni huius? Et dicet. q: dereliquerūt pactū dñi dei patrū ſuoꝝ q̄d ſtatuit cū eis q̄n eduxit eos de terra egypti. & ambulauerūt & ſeruierūt idolis populoꝝ & adorauerūt potētā q̄ neſcierūt et q̄ non pūt bene facere eis. Et iratus eſt furor dñi cōtra terrā illā: vt induceret ſup eā oēs maledictiões que ſcripte ſunt in libro hoc. Et eiecit eos dñs de terra ſua in ira & in indignatione & in furore magno: et migrare fecit eos in terrā aliā: ſicut in die hac. Que occulta ſunt: ſint coram dño deo noſtro: que autē manifeſta ſunt: nobis & filiis noſtris vſq̄ in ſeculū: vt faciamus omnia verba legis huius. Ca.30.

Et erit cum venerint ſup te oia verba hec benedictionū & maledictionū que poſui coram te: cō uerteris ad cor tuū in oibus populis ad quos migrare te fecit dominus. Et cōuerteris ad timorē domini dei tui: & obedies verbo eius iuxta omnia

Margin (Pritiua chal.): יָחַם אֲמַר רְגַז קוּם נְפַק טְעָה יְבַב גְּלָה טְמַר גְּלָה עֲבַד הֲוָה אֲתָא תּוּב קַבֵּל

Transla.Chal.

יִסַּק בַּהּ כָּל עִשְׂבָּא כְּהַפֵּכְתָּא דִּסְדוֹם וַעֲמוֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִים דְּהַפֵּיךְ יְיָ בְּרוּגְזֵיהּ וּבְחֵמְתֵיהּ׃ וְיֵימְרוּן כָּל עַמְמַיָּא עַל מָה עֲבַד יְיָ כְּדֵין לְאַרְעָא הָדָא מָה תְּקוֹף רוּגְזָא רַבָּא הָדֵין׃ וְיֵימְרוּן עַל דִּשְׁבַקוּ יָת קְיָמָא דַּייָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתְהוֹן דִּגְזַר עִמְּהוֹן בְּאַפָּקוּתֵיהּ יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃ וַאֲזַלוּ וּפְלַחוּ לְטָעֲוַת עַמְמַיָּא וּסְגִידוּ לְהוֹן דַּחֲלָן דְּלָא יְדָעִינוּן וְלָא אוֹטִיבָא לְהוֹן׃ וּתְקֵיף רוּגְזָא דַּייָ בְּאַרְעָא הַהִיא לְאַיְתָאָה עֲלַהּ יָת כָּל לְוָטַיָּא דִּכְתִיבִין בְּסִפְרָא הָדֵין׃ וְטַלְטֵילִנּוּן יְיָ מֵעַל אַרְעֲהוֹן בִּרְגַז וּבְחֵמָא וּבִתְקוֹף רַב וְאַגְלִינוּן לַאֲרַע אָחֳרִי כְּיוֹמָא הָדֵין׃ דְּמִטַּמְּרָן קֳדָם יְיָ אֱלָהַנָא וּדְגַלְיָן לַנָא וְלִבְנָנָא עַד עָלְמָא לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּתְגָּמֵי אוֹרָיְתָא הָדָא׃

Ca.xxx.

וִיהֵי אֲרֵי יֵיתוֹן עֲלָךְ כָּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין בִּרְכָן וּלְוָטִין דִּיהָבִית קֳדָמָךְ וּתְתִיב לְלִבָּךְ בְּכָל עַמְמַיָּא דְּאַגְלְיָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְתַמָּן׃ וּתְתוּב לְדַחַלְתָּא דַּייָ אֱלָהָךְ וּתְקַבֵּל לְמֵימְרֵיהּ כְּכֹל

ego tibi precipio hodie: ex toto corde tuo & ex tota aīa tua: & ſanabit dominus peccata tua: & miſerebitur tui: & rurſū cōgregabit te de cūctis gētibus: in quas diſperſit te dñs deus tuus illuc. ſi fuerit diſperſio tua a ſūmitate celi: inde cōgregabit te dñs deus tuus: & illinc aſſumet te: & introducet te dñs deus tuus in terrā quā poſſederūt patres tui: & poſſidebis eam: & bñ tibi faciet: & numeroſiorē te faciet ſup patres tuos. & mūdabit dominus cor tuū: & cor ſeminis tui: vt diligas dñm deū tuū ex toto corde tuo & ex tota aīa tua: vt viuas tu. & dabit dñs deus tuus maledictiões has ſup inimicos tuos: & ſup odientes te: qui perſecuti ſūt te. & tu reuerteris & audies vocē dñi dei tui: & facies mādata eius: que ego precipio tibi hodie. & abūdare faciet te dñs deus tuus in omni ope manuū tuaꝝ: & in ſobole ventris tui: & in fetibus iumētoꝝ tuoꝝ: & in fructi bus terre tue: q̄m reuertet dñs deus tuus vt gaudeat ſup te in bonis: ſicut gauiſus eſt ſup patribus tuis: ſi audieris vocē dñi dei tui: & cuſtodieris precepta eius & iuſtificationes eius: & iudicia eius ſcriptas in libro legis huius: ſi

ἐγώ σοι ἐντέλλομαι σήμερον, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἰάσεται κύριος τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ ἐλεήσει σε, καὶ πάλιν συνάξει σε ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς διεσκόρπισέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ. ἐὰν ᾖ ἡ διασπορά σου ἀπ᾽ ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖθεν συνάξει σε κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐκεῖθεν λήψεταί σε. καὶ εἰσάξει σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐκληρονόμησαν οἱ πατέρες σου, καὶ κληρονομήσεις αὐτήν, καὶ εὖ σε ποιήσει, καὶ πλεονασθῆναί σε ποιήσει ὑπὲρ τοὺς πατέρας σου. καὶ περικαθαριεῖ κύριος τὴν καρδίαν σου, καὶ τὴν καρδίαν τοῦ σπέρματός σου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἵνα ζῇς σύ. καὶ δώσει κύριος ὁ θεός σου τὰς ἀρὰς ταύτας ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἐπὶ τοὺς μισοῦντάς σε, οἳ ἐδίωξάν σε. καὶ σὺ ἐπιστραφήσῃ καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον. καὶ πολυωρήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐν τοῖς γεννήμασι τῆς γῆς σου, ὅτι ἐπιστρέψει κύριος ὁ θεός σου εὐφρανθῆναι ἐπὶ σὲ εἰς ἀγαθά, καθότι ηὐφράνθη ἐπὶ τοῖς πατράσι σου, ἐὰν εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου,

B

ego hodie precipio tibi cum filiis tuis in toto corde tuo: & in tota anima tua: reducet te dñs deus tuus de captiuitate tua: ac miſerebitur tui. & rurſum congregabit te de cunctis populis in quos te ante diſperſit. Si ad cardines celi fueris diſſipatus: inde retrahet dominus deus tuus. & aſſumet atque introducet in terram quam poſſederunt patres tui & obtinebis eā. & benedicens tibi maioris numeri te eē faciet quam fuerunt patres tui. Circumcidet dñs deus tuus cor tuū: & cor ſeminis tui: vt diligas dominum deum tuum ex toto corde tuo: & in tota aīa tua: vt poſſis viuere. Oēs autem maledictiones has conuertet ſuper inimicos tuos: & eos qui oderunt te & perſequuntur. Tu autem reuerteris & audies vocem domini dei tui: facieſque vniuerſa mandata que ego precipio tibi hodie. & abundare te faciet dñs deus tuus in cunctis opibus manuum tuarum in ſobole vteri tui: & i fructu iumentorum tuorum: in vbertate terre tue: & in rerum oim largitate. Reuertetur enī dñs vt gaudeat ſuper te in oibus bonis ſicut gauiſus eſt in patribus tuis: ſi tamen audieris vocē dñi dei tui: & cuſtodieris precepta eius: & cerimonias que in hac lege ſcripta ſunt. &

אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם אַתָּה וּבָנֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ׃ וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃ וֶהֱבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ מֵאֲבֹתֶיךָ׃ וּמָל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבַב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ׃ וְנָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵת כָּל הָאָלוֹת הָאֵלֶּה עַל אֹיְבֶיךָ וְעַל שֹׂנְאֶיךָ אֲשֶׁר רְדָפוּךָ׃ וְאַתָּה תָשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה וְעָשִׂיתָ אֶת כָּל מִצְוֺתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ וְהוֹתִירְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ בִּפְרִי בִטְנְךָ וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ וּבִפְרִי אַדְמָתְךָ לְטוֹבָה כִּי יָשׁוּב יְהוָה לָשׂוּשׂ עָלֶיךָ לְטוֹב כַּאֲשֶׁר שָׂשׂ עַל אֲבֹתֶיךָ׃ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר מִצְוֺתָיו וְחֻקֹּתָיו הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי

Margin (Pritiua heb.): צָוָה שׁוּב שָׁבָה פּוּץ הָיָה נָדַח קָבַץ לָקַח בּוֹא יָרַשׁ יָטַב רָבָה מוּל אָהַב חָיָה נָתַן אָלָה שׁוּב עָשָׂה צָוָה יָתַר עָשָׂה בָּרָה טוֹב שׂוּשׂ שָׁמַע חָקַק כָּתַב תּוֹרָה

Transla.Chal.

דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין אַתְּ וּבְנָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ׃ וִיתִיב יְיָ אֱלָהָךְ יָת שְׁבִיתָךְ וִירַחֵם עֲלָךְ וִיתוּב וִיכַנְשִׁנָּךְ מִכָּל עַמְמַיָּא דְּבַדְּרָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְתַמָּן׃ אִם יְהוֹן מְבַדְּרָךְ בִּסְיָפֵי שְׁמַיָּא מִתַּמָּן יְכַנְשִׁנָּךְ מֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ וּמִתַּמָּן יְקָרְבִנָּךְ׃ וְיָעֵלִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דִּירִיתוּ אֲבָהָתָךְ וְתֵירְתִנַּהּ וְיוֹטֵיב לָךְ וְיַסְגֵּינָךְ מֵאֲבָהָתָךְ׃ וְיַעֲדֵּי יְיָ אֱלָהָךְ יָת טַפְשׁוּת לִבָּךְ וְיָת טַפְשׁוּת לִבָּא דִּבְנָךְ לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ בְּדִיל חַיָּיךְ׃ וְיִתֵּן יְיָ אֱלָהָךְ יָת כָּל לְוָטַיָּא הָאִלֵּין עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְעַל סָנְאָךְ דִּרְדָפוּךְ׃ וְאַתְּ תְּתוּב וּתְקַבֵּל לְמֵימְרָא דַּייָ וְתַעֲבֵיד יָת כָּל פִּקּוֹדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין׃ וְיוֹתְרִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל עוֹבָדֵי יְדָךְ בִּוְלַדָּא דִּמְעָךְ וּבִוְלַדָּא דִּבְעִירָךְ וּבְאִבָּא דְּאַרְעָךְ לְטָבָא אֲרֵי יְתוּב יְיָ לְמֶחְדֵּי עֲלָךְ לְטָבָא כְּמָא דַּחֲדִי עַל אֲבָהָתָךְ׃ אֲרֵי תְקַבֵּל לְמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר פִּקּוֹדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי דִּכְתִיבִין בְּסִפְרָא דְּאוֹרָיְתָא הָדֵין אֲרֵי

Interp.chal.

que ego precipio tibi hodie tu et filii tui in toto corde tuo et in tota aīa tua. Et reducet dñs deus tuus captiuitatē tranſmigrationis tue: & miſerebitur tui: & cōuertet & congregabit te ex oibus populis in quibus diſperſit te dñs deus tuus. Si fuerit diſperſio tua in fines celi: inde aggregabit te dñs deus tuus: & inde applicabit te. & introducet te dñs deus tuus in terrā quā poſſederūt patres tui & poſſidebis eā: & bene faciet tibi: & multiplicabit te magis q̄ patres tuos. et auferet dñs deus tuus inſipientiā cordis tui & inſipientiā cordis filioꝝ tuoꝝ: vt diligas dñm deū tuū in toto corde tuo & in tota aīa tua: vt viuas. Et dabit dñs deus tuus oēs maledictiões has ſup inimicos tuos & ſup hoſtes tuos qui perſecuti fuerūt te. Tu autē cōuerteris & obedies verbo dñi: & facies oia precepta eius que ego precipio tibi hodie. et abūdare te faciet dñs deus tuus in oibus opibus manuū tuaꝝ in fetu ventris tui & in fetu iumētoꝝ tuoꝝ & in fructu terre tue in bonum: quoniā conuertetur dñs vt gaudeat ſuper te in bonū ſicut gauiſus eſt ſup patres tuos. Si obedieris verbo domini dei tui & cuſtodias precepta eius & mandata eius que ſcripta ſunt in libro legis huius: q̄ſi

Margin (Pritiua chal.): פְּקַד שְׁבָה גְּלָה רְחַם כְּנַשׁ הֲוָה סוֹף קְרַב יְרַת יְטַב סְגָא עֲדָה רְחַם חֲיָא נְתַן תּוּב קַבֵּל אֲמַר עֲבַד יְתַר יְלַד מְעָא אֲבָא טוּב חֲדָא נְטַר קוּם

תָשׁוּב אֶל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל
לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ׃ כִּי הַמִּצְוָה
הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
לֹא נִפְלֵאת הִוא מִמְּךָ וְלֹא
רְחֹקָה הִוא׃ לֹא בַשָּׁמַיִם
הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ
הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ
אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃ וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם
הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲבָר לָנוּ אֶל עֵבֶר
הַיָּם וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ
וְנַעֲשֶׂנָּה׃ כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר
מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ׃
רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת
הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת
הָרָע׃ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
לְאַהֲבָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת
בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו
וּמִשְׁפָּטָיו וְחָיִיתָ וְרָבִיתָ
וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ
אֲשֶׁר אַתָּה בָא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
וְאִם יִפְנֶה לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע
וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לֵאלֹהִים
אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם׃ הִגַּדְתִּי
לָכֶם הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן
לֹא תַאֲרִיכֻן יָמִים עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן
לָבוֹא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ הַעִדֹתִי

Primitiua heb.: צוה · פלא · רחק · עלה · לקח · שמע · עשה · עבר · קרב · פה · עשה · נתן · פנה · חיה · רעע · צוה · הלך · חקק · שפט · חיה · רבה · ברך · בוא · ירש · פנה · שמע · דחה · שחה · נגד · אבד · ארך · יום · בוא · ירש · עוד

Trãſla. B. Hiero.

reuertaris ad dominũ deum tuum in toto corde tuo: & in tota anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie nõ ſupra te eſt: neq; procul poſitum nec in celo ſitum: vt poſſis dicere qs noſtrum valet ad celũ aſcẽdere vt deferat illud ad nos vt audiamus atq; opere compleam?: neq; trans mare poſitũ vt cauſeris & dicas: qs e nobis poterit mare trãſfretare: & illud ad nos vſq; deferre: vt poſſimus audire & facere quod pceptũ ẽ: ſed iuxta te eſt ſermo valde in ore tuo & in corde tuo vt facias illũ. Cõſidera q̃ hodie ꝓpoſuerim i cõſpectu tuo vitam & bonum: & e cõtrario mortem & malum: vt diligas dominũ deũ tuum & ambules in viis eius: & cuſtodias mandata illius & cerimonias atq; iudicia: & viuas: atq; multiplicet te benedicatq; tibi in terra ad quam ingredieris poſſidendam. Si aũt auerſũ fuerit cor tuũ & audire nolueris atq; errore deceptus adoraueris deos alienos & ſeruieris eis: predico tibi hodie q̃ peas & paruo tempore moreris in terra: ad quam iordane trãſmiſſo ingredieris poſſidẽdã. Teſtes inuoco

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

cõuerſus fueris ad dñm deũ tuũ ex toto corde tuo & ex tota aĩa tua: qm̃ mandatũ hoc qd̃ ego p̃cipio tibi hodie: nõ graue eſt: neq; ꝓcul a te eſt: nõ in celo eſt: dicẽs: qs aſcendet nr̃m in celũ: & accipiet nobis illud: & audiẽtes illud faciemus. neq; trãs mare eſt: dicẽs: qs trãſfretabit ad trãs mare: & accipiet nobis illud: & audientes illud faciemus. iuxta te eſt v̈bũ valde in ore tuo: & in corde tuo & in manib⁹ tuis vt facias illud. ecce dedi ante faciẽ tuã hodie vitã & mortẽ: bonũ & malũ. ſi aũt audieritis mãdata dñi dei vr̃i: que ego precipio vobis hodie: vt diligatis dñm deũ tuũ: ambuletis in oĩbus vijs eius: & cuſtodiatis iuſtificatiões ei⁹ & mãdata eius & iudicia: & viuetis: & multi eritis: & bñdicet tibi dñs deus tuus in oĩ t̃ra: ad q̃ ingrederis illuc poſſidẽdã eã. & ſi auerſũ fuerit cor tuũ: & nõ audieris: & errore deceptus adoraueris deos alienos: & ſerueris eis: annũcio tibi hodie q̃ pditiõe peribitis: & nõ lõgeui eritis in t̃ra: in q̃ vos trãſitis iordanẽ illuc vt poſſideatis eã. teſtes inuoco

ἐπιστραφῆς ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη ἣν ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, οὐχ ὑπέρογκός ἐστιν, οὐδὲ μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἐστίν, οὐκ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐστί, λέγων, τίς ἀναβήσεται ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὴν ποιήσομεν. οὐδὲ πέραν τῆς θαλάσσης ἐστί, λέγων, τίς διαπεράσει εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὴν ποιήσομεν. ἐγγύς σου ἐστὶ τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ταῖς χερσί σου ποιεῖν αὐτό. ἰδοὺ δέδωκα πρὸ προσώπου σου σήμερον τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ἐὰν δὲ εἰσακούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσειν τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰς κρίσεις, καὶ ζήσεσθε, καὶ πολλοὶ ἔσεσθε, καὶ εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. καὶ ἐὰν μεταστῇ ἡ καρδία σου, καὶ μὴ εἰσακούσῃς, καὶ πλανηθεὶς προσκυνήσῃς θεοῖς ἑτέροις, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἀναγγέλλω σοι σήμερον ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε, καὶ οὐ μὴ πολυήμεροι γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. διαμαρτύρομαι

Ro. 10. b. | C | D | 3. 4. d.

Interp. chal.

conuerteris ad timorẽ dñi dei tui in toto corde tuo et in tota aĩa tua. Quoniã preceptũ hoc qd̃ ego precipio tibi hodie nõ eſt ſeparatũ a te: nec longe eſt. Non eſt in celis: vt dicas. Quis aſcendet pro nobis in celũ vt deferat illud nobis: & audiam⁹ illud & faciamus illd̃. neq; eſt trans mare: vt dicas. Quis trãſibit ꝓ nobis trans mare: & afferet illud nobis: & audiemus illud & faciemus illud. ſed iuxta te eſt ſermo valde in ore tuo et in corde tuo: vt facias illũ. Vide q̃ poſui corã te hodie vitam & bonũ: & mortẽ & malũ. quod ego precipio tibi hodie eſt: vt diligas dñm deum tuũ: & vt ambules in viis que recte ſunt coram eo: & cuſtodias precepta eius & mãdata eius & iudicia ei⁹: vt viuas & multiplliceris: & benedicat tibi dñs deus tuus in terra ad quã tu ingredieris poſſidendã. Et ſi auerſum fuerit cor tuũ et non obedieris: & erraueris & adoraueris idola populorũ & ſerueris eis: annuncio vobis hodie q̃ perditione peribitis: non prolongabũtur dies veſtri ſuper terrã propter quã tu tranſis iordanem vt ingrediaris & poſſideas eam. Conteſtor

Primitiua chal.

פקד · פרש · אמר · נסק · שמע · עבד · חזה · רחם · קום · עול · ירת · קבל · פנה · פלח · חוה · אבד · ארך · סהד

Tranſla. Chal.

תְּתוּב לְדַחַלְתָּא דַּייָ אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ׃ אֲרֵי תַפְקֵידְתָּא הָדָא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד
לָךְ יוֹמָא דֵין לָא מְפָרְשָׁא הִיא מִנָּךְ וְלָא רְחִיקָא הִיא׃ לָא בִשְׁמַיָּא הִיא לְמֵימַר מַן
יִסַּק לַנָא לִשְׁמַיָּא וְיִסְּבַהּ לַנָא וְיַשְׁמְעִנַנָא יָתַהּ וְנַעְבְּדִנַהּ׃ וְלָא מֵעִבְרָא לְיַמָּא הִיא
לְמֵימַר מַן יִעְבַּר לַנָא לְעִבְרָא דְיַמָּא וְיִסְּבַהּ לַנָא וְיַשְׁמְעִנַנָא יָתַהּ וְנַעְבְּדִנַהּ׃ אֲרֵי קָרִיב
לָךְ פִּתְגָמָא לַחֲדָא בְּפוּמָךְ וּבְלִבָּךְ לְמֶעְבְּדֵיהּ׃ חֲזִי דִּיהָבִית קֳדָמָךְ יוֹמָא דֵין יָת חַיֵּי וְיָת
טָבְתָא וְיָת מוֹתָא וְיָת בִּישָׁא׃ דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ לִמְהָךְ
בְּאוֹרְחָן דְּתָקְנָן קֳדָמוֹהִי וּלְמִטַּר פִּקּוֹדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי וְדִינוֹהִי וְתֵיחֵי וְתִסְגֵּי וִיבָרְכִנָּךְ
יְיָ אֱלָהָךְ בְּאַרְעָא דְּאַתְּ עָלֵיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃ וְאִם יִתְפְּנֵי לִבָּךְ וְלָא תְקַבֵּיל וְתִטְעֵי
וְתִסְגּוּד לְטָעֲוַת עַמְמַיָּא וְתִפְלְחִנּוּן׃ חַוֵּיתִי לְכוֹן יוֹמָא דֵין אֲרֵי מֵיבַד תֵּיבְדוּן לָא
תוֹרְכוּן יוֹמִין עַל אַרְעָא דְּאַתְּ עָבַר יָת יַרְדְּנָא לְמֵיעַל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃ אַסְהֵדִית

Trãſla. Gre. lxx. cũ interp. latina.

vobis hodie et celũ & t̃rã: vitã & mortẽ dedi añ faciẽ vr̃az: bñdictiões & maledictiões: & elige vitã: vt viuas tu & ſemẽ tuũ: vt diligas dñm deũ tuũ: audias vocẽ eius: & adhereas ei: qm̃ hoc vita tua. & lõgitudo dierũ tuoꝝ: vt habites tu in t̃ra: quã iurauit dñs pr̃ibus tuis abrahã & iſaac & iacob vt daret eis.

ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν, τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κατάραν. καὶ ἔκλεξαι τὴν ζωήν, ἵνα ζῇς σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, εἰσακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἔχεσθαι αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ἡ ζωή σου, καὶ ἡ μακρότης τῶν ἡμερῶν σου, κατοικεῖν σε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν σου ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς.

Ca. 31.

A Et finẽ fecit moyſes loquẽdi oĩa verba hec ad oẽs filios iſrael. & dixit ad eos: cẽtũ & viginti ãnoꝝ ego ſũ hodie: nõ potero vltra ingredi & egredi. dñs aũt dixit ad me nõ trãſibis iordanẽ hunc. dñs deus tuus qui preit añ faciẽ tuã: ipſe delebit gẽtes has a facie tua: & poſſidebis eos: & ioſue qui preit añ faciẽ tuã: ſicut locutus ẽ dñs. & faciet dñs eis: ſicut fecit ſeon & og duobus regibus amorreoꝝ: qui fuerũt vltra iordanẽ: & t̃re eorũ: ſicut deleuit eos: & tradidit eos dñs corã vobis. & facietis eis: ſicut p̃cepi vobis. viriliter age: & cõfortare: ne timeas: neq; paueas: neq; terrearis a cõſpectu eoꝝ: qm̃ dñs de⁹ tu⁹ q̃ precedit

Καὶ συνετέλεσε μωυσῆς λαλῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον, οὐ δυνήσομαι ἔτι εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι. κύριος δὲ εἶπεν πρός με οὐ διαβήσῃ τὸν ἰορδάνην τοῦτον. κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, αὐτὸς ἐξολοθρεύσει τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσεις αὐτούς, καὶ ἰησοῦς ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος. καὶ ποιήσει κύριος αὐτοῖς, καθὼς ἐποίησε σηὼν καὶ ὢγ τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τῇ γῇ αὐτῶν, καθότι ἐξωλόθρευσεν αὐτούς, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ποιήσετε αὐτοῖς, καθὰ ἐνετειλάμην ὑμῖν. ἀνδρίζου, καὶ ἴσχυε, μὴ φοβοῦ, μηδὲ δειλία, μηδὲ πτοηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος

Trãſla. B. Hiero.

hodie celum & terram q̃ propoſuerim vobis vitam & bonũ. bñdictionem & maledictionẽ. Elige ergo vitã vt & tu viuas & ſemen tuum & diligas dominum deum tuum atq; obedias voci eius: & illi adhereas. Ipſe eſt enim vita tua & lõgitudo dierum tuorũ. vt habites i terra ꝓ qua iurauit dñs patribus tuis abraã iſaac & iacob vt daret eam illis. Cap̃. 31.

Hbiit itaq; moyſes & locutus eſt oĩa verba hec ad vniuerſũ iſrael. & dixit ad eos. Centum viginti annorum ſum hodie. non poſſum vltra egredi & ingredi: preſertĩ cum & dominus dixerit mihi: non tranſibis iordanẽ iſtum. Dñs ergo deus tuus tranſibit ante te. Ipſe delebit omnes gentes has in cõſpectu tuo: & poſſidebis eas. Et ioſue iſte tranſibit añ te. ſicut locutus eſt dominus. Facietq; dominus eis ſicut fecit ſeon & og regib⁹ ammorreorum. & terre eorum delebitq; eos. Cum ergo & hos tradiderit vobis ſimiliter facietis eis ſicut precepi vobis. Viriliter agite & confortamini. Nolite timere nec paucatis ad conſpectum eorum: quia dominus deus tuus ipſe eſt ductor

Ter. Heb.

בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת
הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ
הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים
לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ׃ לְאַהֲבָה
אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ
בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה בוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ
וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת
לָהֶם׃ וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר
Ca. xxxi.
אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל
יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן מֵאָה
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא
אוּכַל עוֹד לָצֵאת וְלָבוֹא וַיהוָה
אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת
הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא עֹבֵר
לְפָנֶיךָ הוּא יַשְׁמִיד אֶת הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וִירִשְׁתָּם יְהוֹשֻׁעַ
הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה׃ וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי
וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם׃
וּנְתָנָם יְהוָה לִפְנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם
לָהֶם כְּכָל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי
אֶתְכֶם׃ חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל
תִּירְאוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם
כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ

Primitiua heb.: נתן · פנה · חיה · קול · חיה · יום · ישב · שבע · נתן · דבר · אמר · יכל · יצא · עבר · פנה · שמד · עשה · צוה · ירא · ערץ

Tranſla. Chal.

בְּכוֹן יוֹמָא דֵין יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא חַיֵּי וּמוֹתָא יְהָבִית קֳדָמָךְ בִּרְכָן וּלְוָטִין וְתִתְרְעֵי בְּחַיֵּי
בְּדִיל דְּתֵיחֵי אַתְּ וּבְנָךְ׃ לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ לְקַבָּלָא לְמֵימְרֵיהּ וּלְאִתְקָרָבָא לְדַחַלְתֵּיהּ
אֲרֵי הוּא חַיָּךְ וְאוֹרְכוּת יוֹמָךְ לְמִתַּב עַל אַרְעָא דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לְמִתַּן לְהוֹן׃ וַאֲזַל מֹשֶׁה וּמַלֵּיל יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין Ca. xxxi.
עִם כָּל יִשְׂרָאֵל׃ וַאֲמַר לְהוֹן בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין אֲנָא יוֹמָא דֵין לֵית אֲנָא יָכֵיל עוֹד
לְמִפַּק וּלְמֵיעַל וַייָ אֲמַר לִי לָא תִעְבַּר יָת יַרְדְּנָא הָדֵין׃ יְיָ אֱלָהָךְ הוּא עָבַר קֳדָמָךְ
הוּא יְשֵׁיצֵי יָת עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִן קֳדָמָךְ וְתֵירְתִנּוּן יְהוֹשֻׁעַ הוּא עָבַר קֳדָמָךְ כְּמָא דְּמַלֵּיל
יְיָ׃ וְיַעְבֵּד יְיָ לְהוֹן כְּמָא דַּעֲבַד לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה וּלְאַרְעֲהוֹן דְּשֵׁיצִי יָתְהוֹן׃
וְיִמְסְרִנּוּן יְיָ קֳדָמֵיכוֹן וְתַעְבְּדוּן לְהוֹן כְּכָל תַּפְקֵידְתָּא דְּפַקֵּידִית יָתְכוֹן׃ תְּקִיפוּ וְאַלִּימוּ
לָא תִדְחֲלוּן וְלָא תִתַּבְּרוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מֵימְרֵיהּ מְדַבַּר

Interp. chal.

vobis hodie celum & terrã: vitam & mortẽ poſui corã te: benedictiones & maledictiones: eliges autẽ vitam vt viuas tu & filij tui: vt diligas dñm deum tuũ: vt obedias verbo eius: & vt adhereas timori eius. Quoniã ipſe eſt vita tua & prolongatio dierũ tuoꝝ: vt habites in terra pro qua iurauit dñs patribus tuis abraham iſaac & iacob: vt daret eam illis. Ca. 31.

Abijt itaq; moyſes & locut⁹ eſt verba hec ad oẽm iſrael: & dixit ad eos. Centũ & viginti annoꝝ etatis ſum hodie: nõ poſſũ vltra egredi & ingredi: & dñs dixit ad me. Non tranſibis iordanẽ iſtum. Dñs deus tuus ipſe tranſibit ante te: & ipſe diſperdet populos iſtos in cõſpectu tuo: & poſſidebis eos. Ioſue aũt ipſe tranſibit ante te: ſicut locutus eſt dñs. Et faciet dñs eis ſicut fecit ſeon & og regibus amorreorũ & terre eorũ: quia diſperdidit eos. et tradet eos dñs in conſpectu veſtro: & facietis eis iuxta omnia precepta que precepi vobis. Confortamini & roboramini: ne timeatis neq; formidetis a facie eorum: quoniam verbum domini dei tui dux erit

Primitiua chal.

חיה · רעה · אמר · קרב · יהב · קום · יהב · שנה · נפק · עול · עבר · יצא · עבד · מסר · פקד · דחל · תבר · אמר · דבר

Ter.Heb.

עמך לא ירפך ולא יעזבך: ויקרא
משה ליהושע ויאמר אליו לעיני
כל ישראל חזק ואמץ כי אתה
תבוא את העם הזה אל הארץ
אשר נשבע יהוה לאבתם לתת
להם ואתה תנחילנה אותם: ויהוה
הוא ההלך לפניך הוא יהיה עמך
לא ירפך ולא יעזבך לא תירא
ולא תחת: ויכתב משה את התורה
הזאת ויתנה אל הכהנים בני
לוי הנשאים את ארון ברית יהוה
ואל כל זקני ישראל: ויצו משה
אותם לאמר מקץ שבע שנים
במעד שנת השמטה בחג הסכות:
בבוא כל ישראל לראות
את פני יהוה אלהיך במקום
אשר יבחר תקרא את התורה
הזאת נגד כל ישראל באזניהם:
הקהל את העם האנשים
והנשים והטף וגרך אשר
בשעריך למען ישמעו ולמען
ילמדו ויראו את יהוה אלהיכם
ושמרו לעשות את כל דברי
התורה הזאת: ובניהם
אשר לא ידעו ישמעו ולמדו
ליראה את יהוה אלהיכם
כל הימים אשר אתם חיים על

Primitiua heb.

רפה עזב קרא
בוא
שבע נתן
נחל את
היה
עזב ירא
חתת כתב ירה
נתן בנה
ארן ברת
צוה
את קצץ שנה
יעד סכך
ראה
פנה קום
בחר קרא
קהל
נשה גור
שמע
למד
עשה
יום חיה

Trāſla.B.Hiero.

tuus & nō dimittet nec derelīq̄t te. Vocauitq; moyſes ioſue & dixit ei coram omni iſrael. Cōfortare & eſto robuſtus. Tu enim introduces populum iſtū in terram quā daturū ſe patrib9 eorū iurauit dn̄s: & tu eam diuides ſorte. Et dominus qui ductor eſt vr̄: ipſe erit tecum nō dimittet nec derelinquet te. Noli timere nec paueas. Scripſit itaq; moyſes legem hanc & tradidit eam ſacerdotibus filiis leui qui portabāt arcā federis dn̄i: & cunctis ſenioribus iſrael. Precepitq; eis dicens. Poſt ſeptē annos anno remiſſiōis in ſolēnitate tabernaculorū cōueniētib9 cunctis ex iſrael: vt appareant in cōſpectu dn̄i dei tui in loco quem elegerit dn̄s: leges verba legis huius corā oī iſrael: audiētib9 eis & in vnū omni populo congregato: tam viris q̄ȝ mulieribus paruulis & aduenis qui ſunt intra portas tuas vt audientes diſcant: & timeant dominum deum veſtrum: & cuſtodiant impleantq; omnes ſermones legis huius. Filii quoq; eorum qui nunc ignorant vt audire poſſint & timeant dominum deum ſuum cunctis diebus quibus verſantur in

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina

vobiſcū: nō te dimittet neq; te derelinq̄t. τ
μεθ' ὑμῶν, οὐ μή σε ἀνῇ οὐδὲ μή σε ἐγκαταλίπῃ. καὶ
vocauit moyſes ioſue: τ dixit ei corā om
ἐκάλεσε μωυσῆς ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐναντίον παν-
ni iſrael: viriliter age τ eſto robuſt9: tu enī intrabis an
τὸς ἰσραήλ, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσελεύσῃ πρὸ
faciē populi huius in t̄rā: q̄ iurauit
προσώπου τοῦ λαοῦ τούτου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε
dn̄s p̄ribus vr̄is: ſe daturū eis. τ
κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν, δοῦναι αὐτοῖς. καὶ
tu ſorte diuides eā eis. τ dn̄s
σὺ κατακληρονομήσεις αὐτὴν αὐτοῖς. καὶ κύριος
progrediēs tecū: nō dimittet te neq;
ὁ συμπορευόμενος μετὰ σοῦ, οὐκ ἀνήσει σε οὐδὲ
derelinq̄t te. nō timeas neq; paueas. τ
μὴ ἐγκαταλίπῃ σε. μὴ φοβοῦ μηδὲ δειλία. καὶ
ſcripſit moyſes v̄ba legis huius
ἔγραψε μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου
in librū: τ dedit illū ſacerdotibus
εἰς βιβλίον, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς
filiis leui q̄ tollūt arcā federis dn̄i:
υἱοῖς λευὶ τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυ,
τ ſenioribus filiorū iſrael. τ p̄cc
καὶ τοῖς πρεσβυτέροις υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐνετεί-
pit moyſes eis in die illo: dicēs:
λατο μωυσῆς αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων,
poſt ſeptē ānos in t̄pe anni remiſſiōis: in
μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐν καιρῷ ἐνιαυτοῦ ἀφέσεως ἐν
ſolēnitate ſcenophegie cū cōgregaret oīs
ἑορτῇ σκηνοπηγίας ἐν τῷ συμπορεύεσθαι πάντα
iſrael vt appareat corā dn̄o deo tuo: in
ἰσραὴλ ὀφθῆναι ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἐν
loco quē elegerit dn̄s deus tuus: le
τῷ τόπῳ ὧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἀναγ-
getis legē hāc corā oīū iſ
νώσεσθε τὸν νόμον τοῦτον ἐναντίον παντὸς ἰσ-
rael in aurēs eorū. cōgrega populū
ραὴλ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. ἐκκλησιάσαι τὸν λαὸν
viros τ mulieres τ filios:
τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἔκγονα,
τ aduenā q̄ in vrbibus tuis:
καὶ τὸν προσήλυτον τὸν ἐν ταῖς πόλεσί σου,
vt audiāt: τ vt diſcāt timere dn̄m
ἵνα ἀκούσωσι, καὶ ἵνα μάθωσι φοβεῖσθαι κύριον
deū vr̄z. τ audiēt vt faciāt oēs
τὸν θεὸν ὑμῶν. καὶ ἀκούσονται ποιεῖν πάντας
ſermōes legis huius. τ filij eo-
τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου. καὶ οἱ υἱοὶ αὐ-
rū q̄ nō ſciūt: audiēt: τ diſ
τῶν οἳ οὐκ οἴδασιν, ἀκούσονται, καὶ μαθήσον-
cēt timere dn̄z deū vr̄z cūctis
ται φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν πάσας τὰς
diebus: q̄b9 ipi viuūt in
ἡμέρας, ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς

B

Infra. co. Ioſ.1.b 3.Re.2.a.

C

Tranſla.Chal.

קדמך לא ישבקינך ולא ירחקינך: וקרא משה ליהושע ואמר ליה לעיני כל
ישראל תקיף ועליים ארי את תיעול עם עמא הדין לארעא דקיים יי לאבהתהון
למתן להון ואת תחסנינה להון: ויי הוא מדבר קדמך מימריה יהי בסעדך לא
ישבקינך ולא ירחקינך לא תדחל ולא תתבר: וכתב משה ית אוריתא הדא ויהבה
לכהניא בני לוי דנטלין ית ארון קימא דיי ולכל סבי ישראל: ופקיד משה יתהון
למימר מסוף שבע שנין בזמן שתא דשמיטתא בחגא דמטליא: במיתי כל ישראל
לאתחזאה קדם יי אלהך באתרא דיתרעי תקרי ית אוריתא הדא קדם כל ישראל
ותשמעינון: כנוש ית עמא גבריא ונשיא וטפלא וגיורך די בקרויך בדיל דישמעון
ובדיל דילפון וידחלון קדם יי אלהכון ויטרון למעבד ית כל פתגמי אוריתא הדא:
ובניהון דלא ידעו ישמעון וילפון למדחל קדם יי אלהכון כל יומיא דאתון קימין על

Primitiua chal.

שבק
רחק עול קום
נתן חסן הוה
שוב אמר שנה
חגג טלל אתא
חזה רעה קרא
שמע כנש גור
קרא אלף דחל
נטר עבד

Interp̄.chal.

coram te: nō relinquet te nec dimittet te. Et vocauit moyſes ioſue τ dixit ei ante oculos oīuȝ iſrael. Confortare τ eſto robuſtus: quīa tu introduces populum iſtuȝ in terrā quā iurauit dn̄s dare patribus eorū: τ tu dabis eis eaȝ in poſſeſſionē. Dn̄s aūt ipſe dux erit coram te: verbū ei9 erit in auxiliū tuū: nō derelinquet te nec dimittet te: ne timeas neq; formides. Et ſcripſit moyſes legē hanc: τ tradidit eam ſacerdotibus filijs leui q̄ portabant arcā federis dn̄i τ oībus ſenioribus iſrael. Precepitq; moyſes eis dicens. In fine ſepteȝ annorū in tēpore anni remiſſionis in ſolēnitate tabernaculorū: cum venerit oīs iſrael vt appareant coram dn̄o deo tuo in loco quē elegerit: leges legē iſtaȝ corā omni iſrael: τ audire facies eos. Cōgrega populū viros τ mulieres paruulos τ peregrinos tuos qui ſunt in vrbibus tuis: vt audiant: τ vt diſcant: τ timeant coram domino deo veſtro: τ cuſtodiant τ faciant omnia verba legis huius. Filij quoq; eorum qui neſcierunt: audient et diſcent timere coram domino deo veſtro omnibus diebus quibus vos permanebitis ſuper

Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

t̄ra: ad quā vos tranſitis iordanē illuc vt poſ
γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονο-
ſideatis eā. τ dixit dn̄s ad moyſen: ecce p̄
μῆσαι αὐτήν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἤγ-
pe ſūt dies mortis tue: voca ioſue:
γικασιν αἱ ἡμέραι τοῦ θανάτου σου, κάλεσον ἰησοῦν,
τ ſtate apud portas tabernaculi teſtimonij: τ
καὶ στῆτε παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ
precipiā ei. τ abijt moyſes τ ioſue
ἐντελοῦμαι αὐτῷ. καὶ ἐπορεύθη μωυσῆς καὶ ἰησοῦς
in tabnaculū teſtimonij: τ ſteterūt ad por
εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔστησαν παρὰ τὰς θύ-
tas tabnaculi teſtimonij. τ deſcēdit dn̄s i colūna
ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ κατέβη κς ἐν στύλῳ
nubis: τ ſtetit in portis tabnaculi teſtimo-
νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρί-
nij: τ ſtetit colūna nubis ad portas tabna
ου, καὶ ἔστη ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκη-
culi. τ dixit dn̄s ad moyſen: ecce tu dormies cū
νῆς. καὶ εἶπε κς πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ σὺ κοιμᾷ μετὰ τῶν
p̄ribus tuis. τ ſurgēs populus iſte fornicabitur
πατέρων σου. καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς οὗτος ἐκπορνεύσει
poſt deos alienos t̄re: ad q̄ iſte ingredi-
ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τῆς γῆς, εἰς ἣν οὗτος εἰσπορεύε-
tur illuc in eā: τ derelinquēt me τ irri-
ται ἐκεῖ εἰς αὐτήν, καὶ ἐγκαταλείψουσί με καὶ δια-
tū faciēt fedus meū: q̄d pepigi eis. τ
σκεδάσουσι τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην αὐτοῖς. καὶ
iraſcar furore in eos in die illo: τ
ὀργισθήσομαι θυμῷ αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ
derelinq̄ eos: τ auertā faciē
καταλείψω αὐτούς, καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν
meā ab eis: τ erūt deuoratio. τ inuenī
μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔσονται κατάβρωμα. καὶ εὑρήσου-
ent eū mala multa τ afflictiōes. τ dicet in
σιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ καὶ θλίψεις. καὶ ἐρεῖ ἐν τῇ ἡ-
die illo: q̄ȝ nō eſt dn̄s deus meus in nob:
μέρᾳ ἐκείνῃ, διότι οὐκ ἔστι κύριος ὁ θεός μου ἐν ἡμῖν,
inuenerūt me mala hec. ego āt auerſiōe auer
εὕροσάν με τὰ κακὰ ταῦτα. ἐγὼ δὲ ἀποστροφῇ ἀπο-
taȝ faciē meā ab eis in die illo
στρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
p̄p oēs neq̄tias: q̄s fecerūt: q̄ȝ cōuerſi ſūt
διὰ πάσας τὰς κακίας, ἃς ἐποίησαν, ὅτι ἐπέστρεψαν
ad deos alienos. τ nūc ſcribite v̄ba
ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους. καὶ νῦν γράψατε τὰ ῥήματα
cātici huius. τ docete illō filios iſrl: τ
τῆς ᾠδῆς ταύτης, καὶ διδάξατε αὐτὴν τοὺς υἱοὺς ἰηλ, καὶ
immittetis illud in os eorū: vt ſit mihi
ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἵνα γένηταί μοι ἡ
carmē iſtud in teſtimoniū in filijs iſrl. introducā eū eos
ᾠδὴ αὕτη εἰς μαρτύριον ἐν υἱοῖς ἰηλ. εἰσάξω γὰρ αὐτοὺς
in t̄rā bonā: q̄ iuraui p̄ribus eorū:
εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν,

D

E

Trāſla.B.Hiero.

terra: ad quā vos iordane trāſmiſſo pergitis obtinendam. Et ait dominus ad moyſen. Ecce prope ſunt dies mortis tue. Voca ioſue: & ſtate ī tabernaculo teſtimonii vt precipiā ei. Abierūt ergo moyſes & ioſue: & ſteterunt in tabernaculo teſtimonii. apparuitq; dn̄s ibi in colūna nubis q̄ ſtetit in introitu tabernaculi. dixitq; dominus ad moyſen. Ecce tu dormies cum patribus tuis: & populus iſte cōſurgēs fornicabitur poſt deos alienos in terra ad quā ingredietur vt habitet ī ea ibi derelinquet me: & irritū faciet fedus quod pepigi cū eo. Et iraſcetur furor meus contra eū in die illo & derelinquā eū & abſcōdā faciē meā ab eo: & erit in deuoratiōnē. Inuenient eū oīa mala & afflictiones: ita vt dicat in illo die. Vere quia non eſt deus mecum: inuenerunt me hec mala. Ego aūt abſcondam & celabo faciem meam in die illo propter omnia mala que fecit: quia ſecutus ē deos alienos. Nunc itaq; ſcribite vobis canticum iſtud: & docete filios iſrael vt memoriter teneāt & ore decantent: & ſit mihi carmen iſtud p̄ teſtimonio inter filios iſrael. Introducā enim eum in terram pro qua iuraui patribus eius

Ter.Heb.

האדמה אשר אתם עברים את
הירדן שמה לרשתה: ויאמר יהוה
אל משה הן קרבו ימיך למות
קרא את יהושע והתיצבו באהל
מועד ואצונו וילך משה ויהושע
ויתיצבו באהל מועד: וירא יהוה
באהל בעמוד ענן ויעמד עמוד
הענן על פתח האהל: ויאמר
יהוה אל משה הנך שכב עם
אבתיך וקם העם הזה וזנה אחרי
אלהי נכר הארץ אשר הוא בא
שמה בקרבו ועזבני והפר את
בריתי אשר כרתי אתו: וחרה
אפי בו ביום ההוא ועזבתים
והסתרתי פני מהם והיה לאכל
ומצאהו רעות רבות וצרות
ואמר ביום ההוא הלא על כי אין
אלהי בקרבי מצאוני הרעות
האלה: ואנכי הסתר אסתיר פני
ביום ההוא על כל הרעה אשר
עשה כי פנה אל אלהים אחרים:
ועתה כתבו לכם את השירה
הזאת ולמדה את בני ישראל
שימה בפיהם למען תהיה
לי השירה הזאת לעד בבני
ישראל: כי אביאנו אל האדמה
אשר נשבעתי לאבתיו

Primitiua heb.

ירש אמר
יום
נצב
יעד צוה
ראה
עמד
הנה
קום
בוא
פור
כרת
סתר פנה
רוע רבב צור
שור
שום פה היה
עוד
בוא

Tranſla.Chal.

ארעא דאתון עברין ית ירדנא תמן למירתה: ואמר יי למשה הא קריבו יומך לממת
קרי ית יהושע ואתעתדו במשכן זימנא ואפקדיניה ואזל משה ויהושע ואתעתדו
במשכן זימנא: ואתגלי יי במשכנא בעמודא דעננא וקם עמודא דעננא על תרע
משכנא: ואמר יי למשה הא את שכיב עם אבהתך ויקום עמא הדין ויטעי בתר טעות
עממי ארעא דהוא עליל לתמן ביניהון וישבקון דחלתי וישנון ית קימי דגזרית
עמהון: ויתקף רוגזי בהון בעידנא ההוא ואירחקינון ואסלק שכינתי מנהון ויהון לביזא
ויערען יתהון בישן סגיאן ועקן ויימר בעידנא ההיא הלא על דלית שכינת אלהי ביני
ערעוני בישתא האלין: ואנא סלקא אסלק שכינתי מנהון בעידנא ההיא על כל
בישתא דעבד ארי אתפני בתר טעות עממיא: וכען כתובו לכון ית תושבחתא הדא
ואלפה לבני ישראל שויה בפומהון בדיל דתהי קדמי תושבחתא הדא לסהיד בבני
ישראל: ארי אעילינון לארעא דקיימית לאבהתהון

Interp̄.chal.

terra: p̄pter quā vos tranſitis iordanē vt poſſideatis eam. Et dixit dn̄s ad moyſen. Ecce appropinquerunt dies tui vt moriaris: voca ioſue τ ſtate in tabernaculo federis: vt precipiā ei. Et abijt moyſes τ ioſue τ ſteterunt in tabernaculo federis. Et reuelatus eſt dn̄s in tabernaculo in colūna nubis: τ ſtetit colūna nubis ſuper porrā tabernaculi federis. Et dixit dn̄s ad moyſen. Ecce tu dormies cū patribus tuis: τ cōſurget populus iſte τ errabit poſt idola populorū terre ad quaȝ ipſe ingredietur inter eos: τ relinquēt timorē meū: τ mutabunt pactū meū q̄d pepigi cum eis. et iraſcetur furor meus contra eos in tēpore illo: τ proijciā eos: τ auferā maieſtatē meā ab eis: τ erunt in direptionē: τ euenient eis mala τ anguſtie multe: τ dicet in tēpore illo. Quia nō eſt maieſtas dei mei in medio mei: occurrerūt mihi hec mala. Ego aūt auferēs auferā maieſtatem meā ab eis in tēpore illo: propter omnia mala que fecit: quoniā conuerſi ſunt ad idola populorū. Et nunc ſcribite vobis canticū iſtud: et docete illud filios iſrael: pone illud in ore eorum: vt ſit coram me canticum iſtud in teſtimoniuȝ contra filios iſrael. introducā enīȝ eos in terram quā iuraui patribus ſuis

Primitiua chal.

ירת מות קרא
עתד שכן פקד
גלה קום
טעה עול שבק
שנה קום תקף
רחק סלק בזז
ערע עקק
פנה טעה שבח
שוה
עול קום

זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן
ופנה אל אלהים אחרים ועבדום
ונאצוני והפר את בריתי: והיה
כי תמצאן אתו רעות רבות
וצרות וענתה השירה הזאת
לפניו לעד כי לא תשכח מפי
זרעו כי ידעתי את יצרו אשר
הוא עשה היום בטרם אביאנו
אל הארץ אשר נשבעתי:
ויכתב משה את השירה
הזאת ביום ההוא וילמדה את
בני ישראל: ויצו את יהושע
בן נון ויאמר חזק ואמץ כי
אתה תביא את בני ישראל אל
הארץ אשר נשבעתי להם
ואנכי אהיה עמך: ויהי
ככלות משה לכתב את דברי
התורה הזאת על ספר עד תמם:
ויצו משה את הלוים נשאי
ארון ברית יהוה לאמר: לקח
את ספר התורה הזה ושמתם
אתו מצד ארון ברית יהוה
אלהיכם והיה שם בך לעד: כי
אנכי ידעתי את מריך ואת ערפך
הקשה הן בעודני חי עמכם
היום ממרים היתם עם יהוה
ואף כי אחרי מותי: הקהילו אלי

זוב · פור ברת · מצא רעע · ענה · פנה שכח · בוא · שבע · כתב · למד · צוה · בוא · היה · כלה · תמם · ארן ברת · שום · צדד · עוד · מרה · חיה · מרה היה · קהל

lacte & melle manātē. Cumq̄ comederint & ſaturati craſſiq̄ fuerint cōuertētur ad deos alienos & ſeruiēt eis: & detrahētq̄ mihi & irritū faciēt pactū meū. Poſtquam inuenerint eum mala multa & afflictiones: rñdebit ei cāticū iſtud p teſtimonio quod nulla delebit obliuio ex ore ſeminis ſui. Scio enī cogitatiōes eius que facturus ſit hodie ante q̄ introducam eum in terram quā ei pollicitus ſum. Scripſit quoq̄ moyſes canticum. & docuit filios iſrael. Precepitq̄ dominus ioſue filio nun & ait. Cōfortare & eſto robuſtus. Tu enī introduces filios iſrael in terram quam pollicitus ſum: & ego ero tecum. Poſtq̄ ergo ſcripſit moyſes verba legis huius in volumīe atq̄ compleuit: precepit leuitis qui portabant arcam federis domini: dicens. Tollite librum iſtum & ponite eum in latere arce federis domini dei vr̄i: vt ſit ibi cōtra te in teſtimōiū. Ego enī ſcio cōtentionē tuā & ceruicē tuā duriſſimā. Adhuc viuente me & īgrediente vobiſcū ſemper contentioſe egiſtis contra dominum: quāto magis cū mortuus fuero. Cōgregate ad me

terrā manātē lacte τ melle, τ comedēt: τ ſatura
γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ φάγονται, καὶ ἐμπλη
ti faſtidiēt: τ cōuertētur ad deos
σθέντες κορήσουσι, καὶ ἐπιστραφήσονται ἐπὶ θεοὺς
alienos: τ ſeruiēt eis: τ irri
ἀλλοτρίους, καὶ λατρεύσουσιν αὐτοῖς, καὶ παροξυ
tabūt me: τ irritū faciēt pactū meū: qđ diſ
νοῦσί με, καὶ διασκεδάσουσι τὴν διαθήκην μου, ἣν διέ
poſui illis. τ erit cū inuenerit eū mala mul
θεμην αὐτοῖς· καὶ ἔσται ὅταν εὕρωσιν αὐτὸν κακὰ πολ
ta τ afflictiōes: τ rñdebit cāticū iſtud in
λὰ καὶ θλίψεις, καὶ ἀντικαταστήσεται ἡ ᾠδὴ αὕτη κα
cōſpectu eoꝝ teſtificās. nō.n. delebit obli
τὰ πρόσωπον αὐτῶν μαρτυροῦσα· οὐ γὰρ μὴ ἐπιλη
uiōe ab ore eoꝝ: τ ab ore ſemi
σθῇ ἀπὸ στόματος αὐτῶν, καὶ ἀπὸ στόματος τοῦ σπέρμα
nis eoꝝ. ego eñ ſcio malignitatē illoꝝ: q̄ fa
τος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ οἶδα τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ὅσα ποι
ciūt hic hodie: añ q̄ introducā ego eos in
οῦσιν ὧδε σήμερον, πρὸ τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτοὺς εἰς
terrā bonā: q̄ iuraui pr̄ibus eoꝝ.
τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν.
τ ſcripſit moyſes cāticū hoc in illo die
καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὴν ᾠδὴν ταύτην ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέ
τ docuit illud filios iſrael. τ p̄ce ō.co.
ρα, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἐνετεί
pit moyſes ioſue filio nun: τ ait ei: cō
λατο μωυσῆς ἰησοῦ υἱῷ ναυή, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀν
fortare τ robuſt⁹ eſto: tu eñ introduces filios iſrael
δρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσάξεις τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ
in trā: q̄ iurauit dñs eis: τ ipſe erit
εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς ἔσται
tecū. qñ āt pfecit moyſes ſcribēs om
μετὰ σοῦ. ἡνίκα δὲ συνετέλεσε μωυσῆς γράφων πάν
nia v̄ba legis huius in volumīe vſq̄
τας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον ἕως
ad finē: τ p̄cepit leuitis portātib⁹
εἰς τέλος, καὶ ἐνετείλατο τοῖς λευίταις τοῖς αἴρουσι
arcā federis dñi: dicēs: tollētes
τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, λέγων, λαβόντες
librū legis huius: ponetis illū in la G
τὸ βιβλίον τοῦ νόμου τούτου, θήσετε αὐτὸ ἐκ πλαγί
tere arce federis dñi dei vr̄i. τ
ων τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. καὶ
erit ibi in te in teſtimoniū: qm̄ ego ſcio
ἔσται ἐκεῖ ἐν σοὶ εἰς μαρτύριον, ὅτι ἐγὼ ἐπίσταμαι τὸν
cōtētionē tuā: τ ceruicē tuā durā. adhuc
ἐρεθισμόν σου, καὶ τὸν τράχηλόν σου τὸν σκληρόν. ἔτι
eñ me viuēte vobiſcū hodie: cōtēcioſi
γὰρ ἐμοῦ ζῶντος μεθ᾽ ὑμῶν σήμερον, παραπικραίνον
fuiſtis q̄ ad deū. quō nō τ ad vltimū
τες ἦτε τὰ πρὸς τὸν θεόν. πῶς οὐχὶ καὶ ἔσχατον τοῦ
mortis mee? cōgregate ad me
θανάτου μου; ἐκκλησιάσατε πρός με τοὺς

Primitiua chal.

אכל שבע · פנה · שנה קום · תוב נשה גלה · עול קום שבח · אמר הוה · כתב · קום אמר נסב · שוה · קשה סרב הוה · מות

Trāſla. Chal.

עבדא חלב ודבש ויכלון וישבעון ויתפנקון ויתפנון בתר טעות עממיא ויפלחון להון
וירגזון קדמי וישנון ית קימי: ויהי ארי יערען יתהון בישן סגיאן ועקן ותתיב
תושבחתא הדא קדמוהי לסהיד ארי לא תתנשי מפום בניהון ארי גלי קדמי יצרהון
דאינון עבדין יומא דין עד לא אעלינון לארעא דקיימית: וכתב משה ית תושבחתא
הדא ביומא ההוא ואלפה ית בני ישראל: ופקיד ית יהושע בר נון ואמר תקיף ועלים
ארי את תעיל ית בני ישראל לארעא דקיימית להון ומימרי יהי בסעדך: והוה כד
שיצי משה למכתב ית פתגמי אוריתא הדא על ספרא עד דשלימו: ופקיד משה ית
ליואי נטלי ארון קימא דיי למימר: סבו ית ספרא דאוריתא הדין ותשוון יתיה
בסטר ארון קימא דיי אלהכון ויהי תמן בך לסהיד: ארי אנא ידענא ית סרבנותך
וית קדלך קשיא הא עד דאנא קיים עמכון יומא דין מסרבין הויתון קדם יי ואף
ארי בתר דאימות: כנושו לותי

Interp. chal.

fluentē lacte τ melle: τ comedent: τ ſaturabūtur: τ delicijs affluent: τ cōuertentur ad idola populoꝝ τ ſeruient eis: τ ad iracundiā prouocabūt me: τ mutabunt pactum meū. Et erit quādo euenerint eis mala multa et anguſtie reſpondebit canticum iſtud eis in teſtimonium: qđ non tradetur obliuioni ex ore filioꝝ ſuoꝝ. quia manifeſta eſt coram me cogitatio eius: τ qđ ipſi faciunt hodie: anteq̄ introducā eos in terram p qua iuraui eis. Et ſcripſit moyſes canticū iſtud in die illa: τ docuit illud filios iſrael. Et precepit ioſue filio nun: et ait. Confortare τ eſto robuſtus: qm̄ tu introduces filios iſrael in terram quā iuraui: τ verbum meum erit in auxilium tuū. Et factum eſt cum conſumaſſet moyſes ſcribere verba legis huius in libro donec cōpleret ea: precepit moyſes leuitis qui portabant arcam federis dñi dicens. Tollite librum legis huius: et ponite illum in latere arce federis dñi dei veſtri: vt ſit ibi contra te in teſtimoniū. Quoniā ego ſcio contumaciā tuā τ ceruicem tuā durā. Si enim dum ego viuo vobiſcum hodie rebelles fuiſtis coram domino: quātomagis poſtq̄ mortu⁹ fuero. Congregate ad me

tribuū p̄ncipes vr̄os τ doctores ve
φυλάρχους ὑμῶν καὶ τοὺς γραμματοεισαγωγεῖς ὑ
ſtros: vt loquar in aures eoꝝ oēs ſer
μῶν, ἵνα λαλήσω εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν πάντας τοὺς λό
mones iſtos: τ teſtificer eis et ce
γους τούτους, καὶ διαμαρτύρωμαι αὐτοῖς τόν τε οὐρα
lū τ trā: noui.n. q̄ vltimū mortis mee:
νὸν καὶ τὴν γῆν, οἶδα γὰρ ὅτι ἔσχατον τῆς τελευτῆς μου,
delictū delinquetis: τ declinabitis de via: quā p̄ce
ἀνομίαν ἀνομήσετε, καὶ ἐκκλινεῖτε ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνε
pi vobis: τ occurrēt vobis mala in
τειλάμην ὑμῖν, καὶ συναντήσεται ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπ᾽
extremis dieb⁹: qm̄ facietis malū corā
ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ὅτι ποιήσετε τὸ πονηρὸν ἐναντί
dño: vt irritetis eū in opib⁹ manuū vr̄aꝝ.
ον κυρίου, παροργίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν.
τ locut⁹ ē moyſes in aures cetus vniuerſi
καὶ ἐλάλησε μωυσῆς εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας πάσης
iſrael verba carminis hui⁹ vſq̄ ad finem.
ἰσραὴλ τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς ταύτης ἕως εἰς τέλος.
A Attende celū τ loquar: τ audiat trā v̄
Προσέχε οὐρανὲ καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω γῆ ῥή
ba ex ore meo. expectetur vt pluuia do
ματα ἐκ στόματός μου. προσδοκάσθω ὡς ὑετὸς τὸ ἀπό
ctrina mea: τ deſcendāt vt ros v̄ba
φθεγμά μου, καὶ καταβήτω ὡς δρόσος τὰ ῥήμα
mea: q̄ſi imber ſup herbā: τ q̄ſi ſtilla ſup
τά μου, ὡς ὄμβρος ἐπ᾽ ἄγρωστιν, καὶ ὡσεὶ νιφετὸς ἐπὶ
gramē: qm̄ nomē dñi inuocaui. date magnifi
χόρτον, ὅτι ὄνομα κυρίου ἐκάλεσα. δότε μεγαλω
cētiā deo nr̄o. de⁹: v̄a opa eius:
σύνην τῷ θεῷ ἡμῶν. θεός, ἀληθινὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ,
τ oēs vie eius iudiciū. de⁹ fidelis: τ
καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κρίσις. θεὸς πιστός, καὶ
nō eſt iniq̄tas in eo. iuſt⁹ τ rectus dñs.
οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ. δίκαιος καὶ ὅσιος ὁ κύριος.
peccauerūt nō ei filij vituperabiles. gñatio praua
ἡμάρτοσαν οὐκ αὐτῷ τέκνα μωμητά. γενεὰ σκολιὰ
atq̄ puerſa: hec dño redditis?
καὶ διεστραμμένη, ταῦτα κυρίῳ ἀνταποδίδοτε;
ille populus ſtultus τ nō ſapiēs. nō ipe hic
Iob.8b οὗτος λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός. οὐκ αὐτὸς οὗτός
tuus pr̄: poſſedit te: τ fecit te: τ
σου πατήρ; ἐκτήσατό σε, καὶ ἐποίησέ σε, καὶ
creauit te. memētote diei āntiq̄: itelligite ānos
ἔπλασέ σε. μνήσθητε ἡμέρας αἰῶνος, σύνετε ἔτη
gñatiōis gñationū. interroga prēz tuū: τ an
γενεᾶς γενεῶν. ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀ
nūciabit tibi. ſeniores tuos: τ dicēt
ναγγελεῖ σοι. τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί
tibi: qñ diuidebat altiſſim⁹ gētes: qñ diſſemiauit filios
σοι, ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς ἀ
adā: cōſtituit terīos gētiū iuxta numeꝝ angeloꝝ dei.
δάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ.

oēs maiores natu p tribus veſtras atq̄ doctores. & loquar audientibus eis ſermones iſtos. & inuocabo contra eos celum & terrā. Noui enī q̄ poſt mortē meam inique agetis & declinabitis cito de via quā precepi vobis: & occurrent vobis mala in extremo tempore quando feceritis malum in cōſpectu domini vt irritetis eum p opa manuū vr̄arū. Locutus eſt ergo moyſes audiente vniuerſo cetu iſrael verba carminis huius. & ad finē vſq̄ cōpleuit. Ca.32.

Audite celi q̄ loquor audiat terra verba oris mei. Cōcreſcat in pluuiā doctrina mea flu at vt ros eloquiū meū. Quaſi imber ſup herbā: & q̄ſi ſtille ſup gramīa: quia nomē dñi inuocabo. Date magnificētiā deo nr̄o. dei perfecta ſunt opa: & oēs vie eius iudicia. Deus fidelis & abſq̄ vlla iniquitate: iuſtus & rectus. Peccauerunt ei: & nō filii eius in ſordibus. Generatio praua atq̄ peruerſa: heccine reddis domīo popule ſtulte & inſipiens? Nūqd nō ipe ē pr̄ tuus qui poſſedit te. & fecit & creauit te? Memēto dierū antiquorū cogita gñatiōes ſingulas. Interroga prēm tuū & annunciabit tibi: maiores tuos & dicent tibi. Qū diuidebat altiſſimus gētes: qū ſepabat filios adā: cōſtituit terios populorū iuxta nūerum filiorū iſrael. Pars āt dñi popul⁹ ei⁹.

את כל זקני שבטיכם ושטריכם
ואדברה באזניהם את הדברים
האלה ואעידה בם את השמים ואת
הארץ: כי ידעתי אחרי מותי כי
השחת תשחתון וסרתם מן הדרך
אשר צויתי אתכם וקראת אתכם
הרעה באחרית הימים כי תעשו
את הרע בעיני יהוה להכעיסו
במעשה ידיכם: וידבר משה
באזני כל קהל ישראל את דברי
השירה הזאת עד תמם:

Ca.xxxii.

האזינו השמים ואדברה ותשמע
הארץ אמרי פי: יערף כמטר לקחי
תזל כטל אמרתי כשעירם עלי
דשא וכרביבים עלי עשב: כי שם
יהוה אקרא הבו גדל לאלהינו:
הצור תמים פעלו כי כל דרכיו
משפט אל אמונה ואין עול צדיק
וישר הוא: שחת לו לא בניו
מומם דור עקש ופתלתל: הליהוה
תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלא
הוא אביך קנך הוא עשך ויכננך:
זכר ימות עולם בינו שנות
דר ודר שאל אביך ויגדך זקניך
ויאמרו לך: בהנחל עליון גוים
בהפרידו בני אדם יצב גבלת
עמים למספר בני ישראל:

עוד · שחת סור · צוה · רעע יום עשה · כעס · שיר · Ca.xxxii. · אזן דבר שמע · ערף · נזל טלל שער · רבב · קרא יהב · תמם · שפט אמן · צדק · נבל · קנה עשה כון · יום עלם שנה · דור נגד · נחל עלה · ספר

Trāſla. Chal.

ית כל סבי שבטיכון וסרכיכון ואימליל קדמיהון ית פתגמיא האילין ואסהד בהון
ית שמיא וית ארעא: ארי ידענא בתר דאמות ארי חבלא תחבלון ותסטון מן אורחא
דפקידית יתכון ותערע יתכון בישתא בסוף יומיא ארי תעבדון דביש קדם יי
לארגזא קדמוהי בעובדי ידיכון: ומליל משה קדם כל קהלא דישראל ית פתגמי
תושבחתא הדא עד דשלימו: Ca.xxxii. אציתו שמיא ואימליל ותשמע
ארעא מימרי פומי: יבסם כמטרא אולפני יתקבל כטלא מימרי כרוחי מטרא דנשבין
על דתאה וכרסיסי מלקושא דעל עשבא: ארי בשמא דיי אנא מצלי הבו רבותא
קדם אלהנא: תקיפא דשלמין עובדוהי ארי כל ארחתיה דינא אלהא מהימנא דמן
קדמוהי עולה לא נפיק מן קדם זכי וקשיט הוא: חבילו להון ולא ליה בניא דפלחו
לטעותא דרא דאשני עובדוהי ואשתניו: הא קדם יי אתון גמלין דא עמא דקבילו
אוריתא ולא חכימו הלא הוא אבוך ואת דיליה הוא עבדך ואתקנך: אדכר יומין דמן
עלמא אסתכלו בשני דר ודר שאל לאבוך ויחוי לך סבך ויימרון לך: באחסנות
עילאה עממיא באפרשותיה בני אנשא קיים תחומי עממיא למנין בני ישראל:

Interp. chal.

oēs ſenes tribuū veſtrarū τ pfectos vr̄os: τ loquar coram eis verba hec: τ ɔteſtabor ɔtra eos celū τ terrā. ſcio enī q̄ poſtq̄ mortuus fuero inique agetis: τ declinabitis a via quā precepi vobis: τ euenient vobis mala in fine dierū: ſi feceritis qđ malū eſt in cōſpectu dñi ad irritandū eum in operibus manuū veſtrarū. Locutuſq̄ eſt moyſes coram omni cetu filiorū iſrael verba cantici huius donec compleret ea. Ca.32.

Audite celi τ loquar: τ audiat terra verbum oris mei. Suauis ſit ſicut pluuia doctrina mea: ſuſcipiatur ſicut ros verbū meū: ſicut ventus pluuie qui perflat ſup herbam: τ ſicut gutte imbris ſerotini que fluūt ſup fenū. Quando in noīe dñi ego oro: date magnificentiā corā deo nr̄o. Fortis cuius opa perfecta ſunt: τ oēs vie eius iudiciū: deus fidelis a cuius conſpectu non egredietur iniquitas: iuſtus τ rectus eſt. Diſſipauerūt ſeipſos: τ nō illū: filij q̄ ſeruierūt idolis generatio q̄ deprauauit opera ſua: τ aliena facta eſt. Nunq̄d corā dño vos redditis hoc: popul⁹ q̄ ſuſceperunt legē τ non fuerūt ſapiētes: nōne ipſe eſt pater tuus: τ tu es eius qui fecit te τ firmauit. Memento dierū qui a ſeculo ſunt: intellige in annis generationis τ gñationis. Interroga patrē tuū τ annunciabit tibi: ſenes tuos τ dicent tibi. Qū poſſidere faciebat altiſſimus gentes: cum diuidebat filios hoīm: ſtatuit terminos populoꝝ iuxta numerum filiorum iſrael.

Primitiua chal.

שוב סהד · מות חבל סטה · ערע עבד · רגז · שבח ציית שמע · אמר בסם קבל · לחש צלא יהב · רבב דון המן · זכה עוה דור · שנה · דבר סכל שנה · חיה שוב אמר · יחן פרש מנה

Tráſla. B. Hiero.

iacob funiculus hereditatis eius. Inuenit eũ ĩ terra deſerta: ĩ loco horroris & vaſte ſolitudis. Circũduxit eũ & docuit: & cuſtodiuit q̃ſi pupillã oculi ſui. Sicut aq̃la prouocãs ad volãdũ pullos ſuos: & ſup eos volitãs expandit alas ſuas: & aſſũpſit eũ atq; portauit ĩ humeris ſuis. Dñs ſolus dux eius fuit: & nõ erat cũ eo deus alienus. Cõſtituit eũ ſup excelſã terrã: vt comederet fruct9 agrorũ: vt ſugeret mel de petra: oleũq; de ſaxo duriſſimo: Butyrũ d' armẽto: & lac de ouibus cũ adipe agnorũ & arietũ filiorũ baſan: Et hircos cũ medulla tritici: & ſanguinẽ vue biberẽt meraciſſimũ. Incraſſatus eſt dilectus & recalcitrauit: incraſſat9: ĩpinguatus: dilatatus. Dereliquit deũ factorẽ ſuũ: & receſſit a deo ſalutari ſuo. Prouocauerũt eũ in diis alienis: & ĩ abominatiõibus ad iracũdiã cõcitauerunt. Immolauerũt demõiis & nõ deo: diis quos ignorabãt. Noui receteſq; venerũt: quos nõ coluerũt pr̃es eorũ. Deũ q te gẽuit dereliq̃ſti: & oblitus es dei creatoris tui. Vidit dñs & ad iracũdiã cõcitat9 ẽ. q̃a puocauerũt eũ filii & filie. Et ait. Abſcondã faciẽ meã ab eis: & conſiderabo nouiſſima eorũ. Generatio ẽi puerſa eſt: & infideles filii. Ipſi me prouocauerunt in eo qui non erat deus: &

Interp. chal.

Pars ẽni dñi ẽ ppl's eius: iacob ſors hereditatis ei9. Tribuit eis neceſſaria in t̃ra deſ'ta ⁊ ĩ loco ſicienti: vbi nõ erat aq̃. Collocauit eos in circuitu maieſtatis ſue: docuit eos verba legis ſue: cuſtodiuit eos ſic̃ pupillã oculi ſui. ſic̃ aq̃la q̃ feſtĩat ad nidũ ſuũ: ⁊ ſup filios ſuos incubat: expãdit alas ſuas ſuſcipit eos: portat eos in fortitudine pẽnarũ ſuaꝝ. Dñs collocabit eos ſeorſuz in ſeculo illo q̃d ipſe renouatur9 ẽ: ⁊ nõ ſtabit in ↄſpectu ei9 cultus idoloꝝ. Collocauit eos ſup fortitudinẽ t̃re: cibauit eos p̃da ĩimicoꝝ ſuoꝝ: ⁊ dedit eis p̃dã potẽtiũ vrbiũ ⁊ ſubias hitantiũ in ciuitatib9 fortiſſimis. Dedit eis p̃dã regũ ĩpaꝝ ⁊ dñatoꝝ caꝝ cũ diuitiis p̃ncipũ eoꝝ ⁊ fortiũ ppl'i t̃re coꝝ: ⁊ poſſeſſionẽ eoꝝ cũ preda exercit9 eoꝝ ⁊ caſtroꝝ eoꝝ ⁊ ſãguinẽ fortiũ eoꝝ effuſum eſt ſic̃ aq̃. ⁊ diues fcũs ẽ iſrael: ⁊ recalcitrauit: pſpatuſq; ⁊ ↄfortat9 poſſedit ſubam: ⁊ reliq̃t cultũ dei qui fecit eũ: ⁊ irritauit corã fortiſſimo redẽptore ſuo. Prouocauerũt corã eo ĩ cultu idoloꝝ: in abominatiõibus irritauerũt corã eo. Sacrificauerũt demoniis: in q̃bus nõ eſt vtilitas: ⁊ portẽtis q̃ neſcierũt: noua q̃ nup facta ſunt: nõ coluerũt ea patres vr̃i. Terribilis et fortis qui te creauit oblitus es: ⁊ reliquiſti cultũ dei qui fecit te. Et manifeſtũ fuit coram dño: ⁊ iratus eſt furor eius: eo q̃d ad iram prouocauerũt coram eo filii et filie: et ait. Auferam maieſtatẽ meã ab eis: notum eſt coram me q̃d erit in nouiſſimis eorũ: quoniã generatio peruerſa eſt: ⁊ filii in quibus non eſt fides. Ipſi puocauerũt corã me in eo q̃d nõ erat timendũ:

Tráſla. B. Hiero.

irritauerũt in vanitatibus ſuis. Et ego puocabo eos in eo qui nõ ẽ populus & in gẽte ſtulta irritabo illos. Ignis ſuccẽſus eſt in furore meo: & ardebit vſq; ad inferni nouiſſima. Deuorabitq; terrã cũ germine ſuo: & mõtiũ fundamenta cõburet. Cõgrebabo ſup eos mala & ſagittas meas cõplebo ĩ eis. Cõſumẽtur fame: & deuorabũt eos aues morſu amariſſimo. Dẽtes beſtiarũ ĩmittã ĩ eos cũ furore trahẽtiũ ſup terrã atq; ſerpentiũ. Foris vaſtabit eos gladius & itus pauor: iuuenẽ ſimul ac virginẽ lactẽtẽ cũ hoĩe ſene. Et dixi. Vbi nã ſũt? ceſſare faciã ex hoĩbus memoriã eorũ. Sed pp irã inimicorum diſtuli: ne forte ſupbirent hoſtes eorũ. & dicerẽt. manus nr̃a excelſa & non dñs fecit hec oĩa. Gẽs abſq; conſilio ẽ & ſine prudẽtia: vtinã ſaperent & intelligerẽt ac nouiſſima puiderẽt. Quõ pſeq̃batur vnus mille: & duo fugarent decẽ milia. Nõne ideo quia deus ſuus vẽdidit eos: & dñs cõcluſit illos? Non ẽi ẽ deus nr̃ vt dii eorũ & inimici nr̃i ſunt iudices. de vinea ſodomorũ vinea eorũ: & de ſuburbãis gomorre. Vua eorũ vua fellis & botrus amariſſimus. Fel draconũ vinũ eorũ: & venenũ aſpidũ inſanabile. Nõne hec condita ſũt apd me: & ſignata ĩ theſauris meis. mea eſt

Interp. chal.

irritauerũt corã me in cultu idoloꝝ: ⁊ ego prouocabo eos in eo q̃ nõ eſt popul9: in populo inſipiẽte irritabo illos. q̃n incendiũ forte ſicut ignis egreſſum eſt a facie mea in ira: ⁊ cõſumpſit vſq; ad infernũ inferiorẽ: et perdidit terram ⁊ fructũ eius: ⁊ cõſumpſit vſq; ad fines montium. Congregabo ſup eos mala: plagas meas immittã in eos. Inflati erũt fame ⁊ comeſti ab auibus: ⁊ vexati a ſpiritibus malignis: ⁊ dentẽ beſtiarũ agri immittã in eos cuz furore draconũ qui reptant in puluere. Foris abſq; liberis faciet eos gladius: ⁊ in cubiculis timor mortis: iuuenes ſimul ac puelas: lactẽtes cum ſenibus eoꝝ. Dixi reſidebit ira mea ſup eos: ⁊ cõſummabo eos: ceſſare faciã a filiis hominũ memoriã eoꝝ. Niſi ira inimici collecta eſſet: ne forte magnificarẽt inimicus: ne forte dicerẽt manus nr̃a preualuit nobis: ⁊ non fuerũt a facie dñi oĩa hec. Populus eñi perdẽs cõſiliũ ſunt: ⁊ nõ eſt in eis intelligẽtia. Vtinã ſaperẽt ⁊ contẽplarẽtur hoc: ⁊ intelligerẽt q̃d erit ĩ nouiſſimis eoꝝ: quõ pſeq̃bat vnus mille: ⁊ duo fugabãt decẽ milia: niſi q̃d fortis eoꝝ tradidit eos: ⁊ dñs retribuit eis. q̃m nõ eſt ſic̃ fortitudo nr̃a fortitudo eoꝝ: ⁊ inimici nr̃i ſunt iudices. Qm̃ ſic̃ vindicta ppl'i ſodomoꝝ erit vĩdicta eoꝝ: ⁊ pcuſſio eoꝝ ſic̃ ppl'i gomorre. Plage eoꝝ peſſime ſic̃ capita colubrũ: ⁊ retributio operũ ſuoꝝ ſic̃ venenũ. ſic̃ fel draconũ ẽ calix vltiõis eoꝝ: ⁊ ſic̃ caput aſpidũ crudeliũ. nõne oĩa opa eoꝝ mãifeſta ſunt corã me ⁊ ↄſ'uata ĩ die iudicii in theſauris meis? Corã me ẽ vltio ⁊ ego retribuã

Trāsla. B. Hiero.

vltio: & ego retribuā eis in tempore vt labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis: & adesse festinant tempora. Iudicabit dominus populum suum: & in seruis suis miserebitur. Videbit quod infirmata sit manus: & clausi quoque defecerunt: residuique consumpti sunt. Et dicet. Vbi sunt dii eorum in quibus habebant fiduciam. De quorum victimis comedebant adipes: & bibebant vinum libaminum. Surgant & opitulentur vobis: & in necessitate vos protegant. Videte quod ego sim solus: & non sit alius deus preter me. Ego occidam: & ego viuere faciam: percutiam & ego sanabo: & non est qui de manu mea possit eruere. Leuabo ad celum manum meam & dicam. Viuo ego in eternum. Si acuero vt fulgur gladium meum & arripuerit iudicium manus mea: Reddam vltionem hostibus meis: & his qui oderunt me retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine: & gladius meus deuorabit carnes de cruore occisorum & de captiuitate nudati inimicorum capitis. Laudate gentes populum eius quia sanguinem seruorum suorum vlciscetur. Et vindictam retribuet in hostes eorum. & propitius erit terre populi sui. Venit ergo moyses & locutus est omnia verba cantici huius in auribus populi: ipse & iosue filius nun. Compleuitque omnes sermones istos loquens ad vniuersum israel: & dixit ad eos. Ponite corda vestra in omnia verba que ego testificor vobis hodie vt mandetis ca filiis vestris custodire & facere: & implere vniuersa que scripta sunt in volumine legis huius. quia non in cassum precepta sunt vobis: sed vt singuli in eis viuerent: que facientes longo perseueretis tempore in terra ad quam iordane transmisso ingredimini possidendam. Locutusque est dominus ad moysen in eadem die: dicens. Ascende in montem istum abarim, i. transitum in montem nebo qui est in terra moab contra hiericho: & vide terram chanaan quam ego tradam filiis israel obtinendam & morere in monte. Quem conscendens iungeris populis tuis: sicut mortuus est aaron frater tuus in monte hor & appositus populis suis. quia preuaricati estis contra me in medio filiorum israel ad aquas contradictionis in cades deserti sin: & non sanctificastis me inter filios israel. E contra videbis terram & non ingredieris in eam: quam ego dabo filiis israel.

Cap. 33.

Hec est benedictio qua benedixit moyses homo dei filiis israel ante mortem suam. Et ait. Dominus de sina venit: & de seir ortus est nobis: Apparuit de monte pharan: & cum eo

Interp. chal.

Ca. xxxiii.

... Et hec est benedictio: qua benedixit moyses propheta dei filiis israel ante mortem suam: et ait. Dominus de sinai reuelatus est: et splendor glorie eius apparuit nobis de seir: reuelatus est in fortitudine sua sup monte pharan:

מרבבת קדש מימינו אשדת למו
אף חבב עמים כל קדשיו בידך
והם תכו לרגלך ישא מדברתיך
תורה צוה לנו משה מורשה קהלת
יעקב ויהי בישרון מלך בהתאסף
ראשי עם יחד שבטי ישראל
יחי ראובן ואל ימת ויהי מתיו
מספר וזאת ליהודה ויאמר שמע
יהוה קול יהודה ואל עמו תביאנו
ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה
וללוי אמר תמיך ואוריך לאיש
חסידך אשר נסיתו במסה
תריבהו על מי מריבה האמר
לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת
אחיו לא הכיר ואת בנו לא ידע
כי שמרו אמרתך ובריתך
ינצרו יורו משפטיך ליעקב
ותורתך לישראל ישימו קטורה
באפך וכליל על מזבחך ברך
יהוה חילו ופעל ידיו תרצה
מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן
יקומון לבנימן אמר ידיד יהוה
ישכן לבטח עליו חפף עליו כל
היום ובין כתפיו שכן וליוסף
אמר מברכת יהוה ארצו
ממגד שמים מטל ומתהום

Primitiua heb.: ימן · תכה נשא דבר · צוה ירש · היה אסף · חיה מות · ספר אמר · בוא · רבב צור היה · תמם · חסד נסה · ריב · ראה · נכר · ברת · נצר ירה שפט · ירה שום קטר · כלל זבח · רצה · קום שנא · קום ידד · שכן · ברך · טלל תהם

ſctorū milia. In dextera eius ignea lex. Dilexit populos. Oēs ſancti in manu illi⁹ ſūt & q appropiquāt pedibus eius accipiēt de doctrina illius. Legē p̄cepit nobis moyſes: hereditatē multitudīs iacob. Erit apud rectiſſimū rex: congregatis principibus populi cū tribubus iſrael. Viuat ruben & nō moriatur & ſit puus in numero. Hec eſt iude bn̄dictio. Audi dn̄e vocē iude: & ad populū ſuū introduc eū. Manus ei⁹ pugnabūt p eo: & adiutor illius cōtra aduerſarios eius erit. Leui quoq; ait. Perfectio tua & doctrina tua a viro ſancto tuo quē pbaſti ī tētatiōe: & iudicaſti ad aq̄s cōtradictiōis. Qui dixit pr̄i ſuo & matri ſue: neſcio vos: & fratrib⁹ ſuis: ignoro illos: & neſcierūt filios ſuos. Hi cuſtodierūt eloquiū tuū: & pactū tuum ſeruauerūt: iudicia tua o iacob & legē tuā o iſrael. Ponent thymiama ī furore tuo: & holocauſta ſup altare tuum. Bn̄dic dn̄e fortitudini ei⁹. & opa manuū illius ſuſcipe. Percute dorſa inimicorū ei⁹: & q oderūt eū nō cōſurgāt. Et beniamī ait. Amātiſſimus dn̄i hītabit cōfidēter in eo: quaſi in thalamo tota die morabitur & iter hūeros illi⁹ requieſcet. Ioſeph quoq; ait. De bn̄dictiōe dn̄i terra eius: de pomis celi & rore atq; abyſſo

milib⁹ cadēs a dextris eius angeli cū eo:
μυριάσι κάδης ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ,
⁊ pepercit populo ſuo: ⁊ oēs ſan
καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἡγια
ctificati in manibus tuis. hi ſub te ſūt. ⁊
σμένοι ἐπὶ τὰς χεῖράς σου. οὗτοι ὑπὸ σέ εἰσι. καὶ
ſuſcepit de ſmōibus eius legē: q̄ p̄ce
ἐδέξατο ἀπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ νόμον, ὃν ἐνετείλα
pit nobis moyſes: hereditatē multitudinis iacob. ⁊
το ἡμῖν μωυσῆς, κληρονομίαν συναγωγῆς ἰακώβ. καὶ
erit in amato p̄inceps: cōgregatis p̄in
ἔςαι ἐν τῷ ἠγαπημένῳ ἄρχων, συναχθέντων ἀρ=
cipibus pp̄loꝝ ſimul cū tribub⁹ iſrael. viuat rubē: ⁊
χόντων λαῶν ἅμα φυλαῖς ἰσραήλ. ζήτω ῥουβὴμ, καὶ
nō moriatur: ⁊ ſymeō ſit multus in numero. ⁊
μὴ ἀποθανέτω, καὶ συμεὼν ἔςω πολὺς ἐν ἀριθμῷ. καὶ
hec iude. audi dn̄e vocē iude: ⁊ ad
αὕτη ἰούδα. εἰσάκουσον κύριε φωνῆς ἰούδα, καὶ εἰς
populū ſuū introducātur: manus eius diiudi
τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰσέλθοισαν, αἱ χεῖρες αὐτοῦ διακρι
cabūt ei. ⁊ adiutor ex aduerſariis eius eris.
νοῦσιν αὐτῷ. καὶ βοηθὸς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ἔσῃ.
⁊ leui ait: date leui manifeſtatiōes ei⁹. ⁊
καὶ τῷ λευὶ εἶπεν, δότε λευὶ δήλους αὐτοῦ. καὶ
veritatē eius viro ſctō: quē tētauerūt e=
ἀλήθειαν αὐτοῦ τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ, ὃν ἐπείρασαν αὐ=
um in tētatiōe. cōuiciati ſūt ei ad aquā cōtradictiōis. qui
τὸν ἐν πείρᾳ. ἐλοιδόρησαν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος ἀντιλογίας. ὁ λέ=
dicit pr̄i ſuo ⁊ mr̄i ſue nō vidi te: ⁊ fra
γων τῷ πρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ οὐχ ἑώρακά σε, καὶ τοὺς ἀδελ
tres ſuos nō cognouit: ⁊ filios ſuos nō cognouit. cuſtodiuit
φοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ οὐκ ἔγνω. ἐφύλαξεν
eloquia tua: ⁊ pactū tuū ſeruauit. oſtēdēt iuſti=
τὰ λόγιά σου, καὶ τὴν διαθήκην σου διετήρησεν. δηλώσουσι τὰ δι
ficatiōes tuas iacob: ⁊ legē tuā iſrael. ponēt
καιώματά σου τῷ ἰακώβ, καὶ τὸν νόμον σου τῷ ἰηλ. ἐπιθήσου
thymiama corā te ſemp in altari tuo.
σι θυμίαμα ἐνώπιόν σου διαπαντὸς ἐπὶ τοῦ θυσιαςηρίου σου. εὐ
bn̄dic dn̄e fortitudini eius. ⁊ opa manuū illi⁹ ſuſcipe:
λόγησον κύριε τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ. καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ δέξαι.
percute ilia inſurgētiū inimicoꝝ eius: ⁊ odiē
κάταξον ὀσφὺν ἐπανεςηκότων ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ οἱ μισοῦν
tes eū nō reſurgāt. ⁊ bēiamin ait: dile
τες αὐτὸν μὴ ἀναςήτωσαν. καὶ τῷ βενιαμὶν εἶπεν, ἠγαπη
ctus a dn̄o hitabit cōfidēter. ⁊ deus obū
μένος ὑπὸ κυρίου κατασκηνώσει πεποιθώς. καὶ ὁ θεὸς σκιά=
brat ſup eo oībus diebus: ⁊ inter hūeros eius
ζει ἐπ' αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ
requieuit. ⁊ ioſeph ait: de bn̄dictiōe dn̄i tra
κατέπαυσε. καὶ τῷ ἰωσὴφ εἶπεν, ἀπ' εὐλογίας κυρίου ἡ γῆ
eius: de fructib⁹ celi ⁊ roꝛe: ⁊ de abyſſoꝝ
αὐτοῦ, ἀπὸ ὡρῶν οὐρανοῦ καὶ δρόσου, καὶ ἀπὸ ἀβύσσων

Tranſla. Chal.

רבות קדישין כתב ימיניה מגו אישתא אוריתא יהב לנא: אף חביבינון לשבטיא כל
קדישוהי בית ישראל בגבורא אפיקינון ממצרים ואינון מדברין תחות ענני נטלין
על מימרך: אוריתא יהב לנא משה מסרה ירותא לכנשת יעקב: והוה בישראל מלכא
באתכנשות רישי עמא כחדא שבטיא דישראל: יחי ראובן לחיי עלמא ומותא תנינא
לא ימות ויקבלון בנוהי אחסנתהון במנינהון: ודא ליהודה ואמר קביל יי צלותיה
דיהודה במפקיה לקרבא ולעמיה תתיביניה לשלם ידוהי יעבדן ליה פורענותא מסנאוהי
וסעיד מבעלי דבבוהי תהי ליה: וללוי אמר תומיא ואוריא אלבשתא לגבר דאשתכח
חסיד קדמך דנסיתהי בנסיתא והוה שלים בחנתיה על מי מצותא ואשתכח מהימן:
דעל אבוהי ועל אמיה לא רחים כד חבו מן דינא ואפי אחוהי ובנוהי לא נסב ארי
נטרו מטרת מימרך וקימך לא אשניו: כשרין אלין דילפון דיניך ליעקב ואוריתך
לישראל ישוון קטורת בוסמין קדמך וגמיר לרעוא על מדבחך: ברך יי נכסוהי וקורבן
ידוהי קביל ברעוא תבר חרצא דסנאוהי ודבעלי דבבוהי דלא יקומון: לבנימן אמר
רחמא דיי ישרי לרחצן עלוהי יהי מגין עלוהי כל יומיא ובארעיה תשרי
שכינתא: וליוסף אמר מברכא מן קדם יי ארעיה עבדא מגדנין מטלא דשמיא
מלעלא ומבועי עינות תהומין

Interp. chal.

et cum eo ſanctoꝝ milia: legē ſcriptā dextera eius dedit nobis de medio ignis. Dilexit vtiq; tribus: ⁊ oēs ſanctos dom⁹ iſraēl: in fortitudine eduxit eos de egypto: ⁊ ipſi ducebātur ſub nube tua: ⁊ proficiſcebātur ad verbū tuū. Legē dedit nobis moyſes: ⁊ tradidit eā in hereditatē cetui iacob. Et fuit in iſrael rex cum cōgregarētur p̄incipes pp̄li ſimul cū tribub⁹ iſrael. Viuat ruben in vita eterna: ⁊ nō moriat morte ſecūda: ⁊ accipiant filii ſui hereditatē ſuā iuxta numerū eoꝝ. Et hoc dixit iude. Suſcipe dn̄e oratiōnē iude cū egreſſus fuerit ad bellū: ⁊ ad populū eius reduces eum in pace: manus eius facient vltionē de inimicis ſuis: ⁊ auxiliator cōtra hoſtes eius eris ei. Ad leui quoq; dixit. Perfectione ⁊ lumine induiſti virū q̄ inuētus eſt ſanctus coram te: quē probaſti in tētatione: ⁊ inuētus eſt pfectus: probaſti eum apud aquā cōtradictionis: et inuētus eſt fidelis. Qui nō eſt miſertus patris ſui ⁊ matris ſue in iudicio q̄n peccauerunt: ⁊ pſonaꝝ frīs et filii ſui non accepit: q̄m cuſtodierūt cuſtodiā verbi tui: ⁊ pactū tuū non mutauerūt. Digni ſunt iſti vt doceant iudicia tua iacob ⁊ legem tuā iſrael: ponēt thymiama aromatū coram te: ⁊ holocauſta volūtaria ſup altare tuū. Benedic dn̄e ſubſtantie eius: ⁊ oblationē manuū ſuarū ſuſcipe volūtarie: cōtere dorſum hoſtiū ſuoꝝ ⁊ inimicoꝝ ſuoꝝ vt nō cōſurgāt. Ad beniamin dixit. Dilectus dn̄i habitabit cōfidēter: ſup eum erit protegēs eū oībus diebus: ⁊ in terra eius habitabit maieſtas dn̄i. ad ioſeph quoq; ait. Benedicta a facie domini terra eius: faciens fructū erit: de roꝛe celi de ſuper ⁊ de venis fontium abyſſi

Primitiua chal.: רבב · נפק דבר · אמר כנש ראש · חיה תנה קבל · חסן מנה צלא · נפק תוב תמם · לבש שכח נסה · נצה המן חוב · דון נטר אמר · קום שנה אלף · שוה רעה דבח · קום שרא הוה · ברך טלל · עלה נבע

B

fontib⁹ ab infra. ⁊ ad tp̄s fructibus ſolis diuiſi
πηγῶν κάτωθεν. καὶ καθ' ὥραν γεννημάτων ἡλίου τρο
onū: ⁊ de ſynodis mēſiū: ⁊ de vertice mōtiū
πῶν, καὶ ἀπὸ συνόδων μηνῶν, καὶ ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων
p̄incipii: ⁊ de vertice colliū eternoꝝ. ⁊ ad tp̄s
ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ κορυφῆς βουνῶν ἀενάων. καὶ καθ' ὥραν
terre plenitudine. ⁊ acceptabilia ei q̄ appāruit in rubo
γῆς πληρώσεως. καὶ τὰ δεκτὰ τῷ ὀφθέντι ἐν τῇ βάτῳ
veniāt ſup caput ioſeph: ⁊ ſup vertice glori
ἔλθοισαν ἐπὶ κεφαλὴν ἰωσὴφ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν δοξα
ficatus in frīb⁹. p̄mogenitus tauri pulchritudo ei⁹.
σθεὶς ἐν ἀδελφοῖς. πρωτότοκος ταύρου τὸ κάλλος αὐτοῦ.
cornua rhinocerotis cornua illius. in ipis gētes
κέρατα μονοκέρωτος τὰ κέρατα αὐτοῦ. ἐν αὐτοῖς ἔθνη
cornupetet ſimul: vſq; ad terminū tre. hec milliaria
κερατιεῖ ἅμα, ἕως ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς. αὗται μυριάδες
ephraim: ⁊ hec milia manaſe. ⁊ zabu
ἐφραΐμ, καὶ αὗται χιλιάδες μανασσῆ. καὶ τῷ ζαβου=
lon ait: letare zabulō in exitu tuo. ⁊ iſ=
λὼν εἶπεν, εὐφράνθητι ζαβουλὼν ἐν ἐξοδίᾳ σου. καὶ ἰσ
ſachar in tabernaculis tuis. gētes p̄dēt
σάχαρ ἐν τοῖς σκηνώμασί σου. ἔθνη ἐξολοθρεύσουσι
⁊ inuocabitis illic: ⁊ imolabitis victimas iuſti

C

καὶ ἐπικαλέσεσθε ἐκεῖ, καὶ θύσετε θυσίαν δικαιοσύ
cie: q̄m diuitias maris ſuggetis: ⁊ ī abūdātia
νης, ὅτι πλοῦτον θαλάσσης θηλάσεσθε, καὶ ἐν πορίᾳ
maritimā hītātū. ⁊ gad ait: bn̄di=
παράλιον κατοικούντων. καὶ τῷ γὰδ εἶπεν. εὐλογη
ctus dilatās gad. q̄ſi leo requieuit: cōte
μένος ἐμπλατύνων γάδ. ὡς λέων ἀνεπαύσατο, συν=
rens brachiū ⁊ p̄incipē. ⁊ vidit p̄incipatū
τρίψας βραχίονα καὶ ἄρχοντα. καὶ εἶδεν ἀπαρχὴν
ſuū: q̄m illic diuiſa ē tra p̄incipū cōgregatoꝝ ſimul
αὐτοῦ, ὅτι ἐκεῖ ἐμερίσθη γῆ ἀρχόντων συνηγμένων ἅ

D

cū p̄incipibus pp̄loꝝ. iuſticiā dn̄s fecit: ⁊ iudi
μα ἀρχηγοῖς λαῶν. δικαιοσύνην κύριος ἐποίησε, καὶ κρί
ciū ſuū cū iſrael. ⁊ dan ait: dan catulus leonis:
σιν αὐτοῦ μετὰ ἰσραήλ. καὶ τῷ δὰν εἶπεν, δὰν σκύμνος λέοντος,
⁊ ſaltabit ex baſā. ⁊ neptalim dixit: nepta
καὶ ἐκπηδήσει ἐκ τοῦ βασάν. καὶ τῷ νεφθαλὶμ εἶπεν, νεφθα
lim abūdātia ſuſceptibiliū. ⁊ impleatur bn̄dictiōe a dn̄o. ma
λὶμ πλησμονὴ δεκτῶν. καὶ ἐμπλησθήτω εὐλογίας παρὰ κυρίου. θά
re ⁊ meridiē poſſidebis. ⁊ aſer ait: bn̄ꝯ
λασσαν καὶ λίβα κληρονομήσεις. καὶ τῷ ἀσὴρ εἶπεν, εὐλογημέ
a filiis aſer. ⁊ erit placēs fr̄ibus ſuis. tin
νος ἀπὸ τέκνων ἀσὴρ. καὶ ἔσαι δεκτὸς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. βά
get in oleo pedē ſuū. ferrū ⁊ es calciamētū
ψει ἐν ἐλαίῳ τὸν πόδα αὐτοῦ. σίδηρος καὶ χαλκὸς τὸ ὑπόδημα
eius erit. ⁊ ſicut dies tui fortitudo tua. nō eſt ſicut deus
αὐτοῦ ἔσαι. καὶ ὡς αἱ ἡμέραι σου ἡ ἰσχύς σου. οὐκ ἔςιν ὥσπερ ὁ θεὸς

ſubiacente. De pomis fructuū ſolis ac lūe: de vertice ātiquorū mōtiū de pomis colliū eternorū: & de frugibus terre & de plenitudīe eius. Bn̄dictio illius q appāruit in rubo veniat ſup caput ioſeph: & ſup verticē nazarei inter frēs ſuos. Quaſi primogeniti tauri pulchritudo ei⁹ cornua rhinocerotis cornua illius. In ipſis vētilabit gētes vſq; ad terminos terre. He ſunt multitudīes effraī: & hec milia manaſſe. Et zabulō ait. Letare zabulō in exitu tuo: & iſachar in tabernaculis tuis. pplos vocabunt ad mōtē: ibi īmolabūt victimas iuſticie. q inūdatiōem maris q̄ſi lac ſugent & theſauros abſconditos arenarū. Et gad ait. Bn̄dictus in latitudine gad. Quaſi leo requieuit: cepitq; brachium & verticē. Et vidit pricipatū ſuū q in pte ſua doctor eēt repoſit⁹. q fuit cū pricipib⁹ ppl̄i & fecit iuſticias dn̄i & iudiciū ſuū cum iſrael. Dā quoq; ait. Dā catulus leōis: fluet largiter de baſā. Et neptali dixit. Neptali abūdātia p̄fruetur. & plen⁹ erit bn̄dictiōib⁹ dn̄i. Mare & meridiē poſſidebit. Aſer quoq; ait. Bn̄dictus ī filiis aſer. Sit placēs ī frīb⁹ ſuis. & tīgat ī oleo pedē ſuū. Ferrū & es calciamētū eius. Sicut dies iuuētutis tue: ita & ſenectus tua. Nō ē ali⁹

רבצת תחת וממגד תבואת שמש
וממגד גרש ירחים ומראש הררי
קדם וממגד גבעות עולם וממגד
ארץ ומלאה ורצון שכני סנה
תבואתה לראש יוסף ולקדקד
נזיר אחיו בכור שורו הדר לו
וקרני ראם קרניו בהם עמים
ינגח יחדו אפסי ארץ והם רבבות
אפרים והם אלפי מנשה ולזבולן
אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר
באהליך עמים הר יקראו שם
יזבחו זבחי צדק כי שפע ימים
יינקו ושפני טמוני חול ולגד
אמר ברוך מרחיב גד כלביא שכן
וטרף זרוע אף קדקד וירא ראשית
לו כי שם חלקת מחקק ספון ויתא
ראשי עם צדקת יהוה עשה
ומשפטיו עם ישראל ולדן אמר
דן גור אריה יזנק מן הבשן
ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון
ומלא ברכת יהוה ים ודרום
ירשה ולאשר אמר ברוך מבנים
אשר יהי רצוי אחיו וטבל
בשמן רגלו ברזל ונחשת מנעליך
וכימיך דבאך אין כאל

Primitiua heb.: בוא · עלם · רצה · בוא · נזר בכר · נגח · יצא · קרא · זבח · ינק ספן טמן · ברך רחב לבא · טרף ראה · חקק ספן אתה · שפט · ארה זנק · דרם · ברך · היה · כלל · יום

Tranſla. Chal.

דנגדין ממעמקי ארעא: ועבדא מגדנין עללן מבול שמשא ועבדא מגדנין מריש ירח
בירח: ומריש טוריא בכיריא ומטוב רמן דלא פסקן: ומטוב ארע ומלאה רעיליה
דשכינתיה בשמיא ועל משה אתגלי באסנא יתין כל אלין לרישא דיוסף ולגברא
פרישא דאחוהי: רבא בבנוהי זיוא ליה וגבורן דאתעבידא ליה מן קדם תקיפא ורמא
דיליה בגבורתיה עממיא קטל כחדא עד סיפי ארעא ואינון רבות דבית אפרים
ואינון אלפיא דבית מנשה: ולזבולן אמר חדי זבולן במפקך לאגחא קרבא על בעלי
דבבך ויששכר במהכך למעבד זמני מועדיא בירושלם: שבטיא דישראל לטור בית
מקדשא יתכנשון תמן יכסון נכסת קודשין לרעוא ארי נכסי עממיא יכלון וסימן
דטמירן בחלא יתגלין להון: ולגד אמר בריך דאפתי לגד כליתא שרי ויקטול שלטונין
עם מלכין: ואתקבל בקדמיתא דיליה ארי תמן באחסנתיה משה ספרא רבא דישראל
קביר והוא נפיק ועאל ברישא עמא זכון קדם יי עבד ודינוהי עם ישראל: ולדן אמר
דן תקיף כגור אריון ארעיה שתיא מן נחליא דנגדין מן מתנן: ולנפתלי אמר נפתלי שבע
רעוא ומלי ברכן מן קדם יי ימא גינוסר ודרומא יירת: ולאשר אמר בריך
מברכת בניא אשר יהי רעוא לאחוהי ויתרבא בתפנוקי מלכין: תקיף כפרזלא
וכנחשא מתבך וכיומי עולימותך תוקפך: לית אלהא כאלהא

Interp. chal.

que fluūt a pfundis terre: ⁊ faciet poma ⁊ fruct⁹ q̄ ſol germinare facit: ⁊ faciet poma in p̄incipio mēſiū: ⁊ de vertice mōtiū p̄imitiaꝝ ⁊ de bonis colliū q̄ nō deficiūt et de bonis terre ⁊ plenitudis ei⁹: ⁊ de bn̄placito illi⁹ cui⁹ maieſtas habitat in celis ⁊ moyſi reuelatus ē in rubo: veniēt oīa hec ſup caput ioſeph ⁊ ſup virū dedicatū inter frēs ſuos. p̄imogenit⁹ filioꝝ ſuoꝝ pulchritudo eius: ⁊ magnalia q̄ facta ſunt ei a facie fortiſſimi ⁊ excelſi: in cui⁹ fortitudine occidet pp̄los ſimul vſq; ad fines terre: hec ſunt milliaria ephraim: ⁊ hec ſunt milia manaſe. et ad zabulon ait. Letare zabulō cū egreſſus fueris ad pugnā cōtra inimicos tuos: ⁊ iſachar cū ſederis ad cōputāda tp̄a ſolēnitatū in ieruſalē. Trib⁹ iſrael cōgregabunt in mōte dom⁹ ſanctuarii: ibi īmolabūt volūtarie hoſtias ſctificatas: q̄m ſubſtātias populoꝝ comedēt: ⁊ theſauri qui abſconditi ſunt in arena reuelabūtur eis. Et ad gad dixit. Bn̄dictus q̄ dilatat gad: ſicē leena habitabit ⁊ occidet p̄incipes cū regib⁹. et ſuſcipiet in p̄incipio partē ſuā: q̄m ibi in hereditate ſua moyſes ſcriba magn⁹ ⁊ p̄inceps iſrael ſepultus ē: et ipſe egreſſus ē ⁊ ingreſſus ē ante populū: iuſticias corā domino fecit ⁊ iudicia eius cum iſrael. Et ad dan ait. Dan fortis ſicut catulus leonis: terra eius irrigatur a torrētib⁹ q̄ defluūt de baſan. Et ad neptali dixit. Neptali īplebit deſiderio: ⁊ plenus erit bn̄dictionibus a facie dn̄i: ad occidētale mare geneſar ⁊ ad meridiē poſſidebit. Et ad aſer dixit. Bn̄dict⁹ bn̄dictionib⁹ filioꝝ erit aſer: erit placēs frīb⁹ ſuis: ⁊ nutriet delitiis regū. fortis ſicē ferꝝ ⁊ ſicē es erit hītatio tua: ⁊ ſicē dies iuuētutis tue erit fortitudo tua. Non eſt de⁹ ſicē deus

Primitiua chal.: עמק ראש · רום רעה גלה · אתא ראש · עבד · קבל חדה נפק · נפק רבב עבד · עדי קדש כנש · נכס אכל טמר · גלה פתה שרא · קבל חסן רבב · עול ראש זכה · דון ארה שתה · רעה מלא ערב · ירת הוה רבב · תקף תבר

ישרון רכב שמים בעזרך
ובגאותו שחקים: מענה אלהי
קדם ומתחת זרעת עולם ויגרש
מפניך אויב ויאמר השמד: וישכן
ישראל בטח בדד עין יעקב אל
ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו
טל: אשריך ישראל מי כמוך עם
נושע ביהוה מגן עזרך ואשר
חרב גאותך ויכחשו איביך לך
ואתה על במותימו תדרך:

Ca.xxxiiii.

ויעל משה מערבת מואב
אל הר נבו ראש הפסגה אשר
על פני ירחו ויראהו יהוה
את כל הארץ את הגלעד עד
דן: ואת כל נפתלי ואת ארץ
אפרים ומנשה ואת כל ארץ
יהודה עד הים האחרון: ואת
הנגב ואת הככר בקעת ירחו
עיר התמרים עד צער: ויאמר
יהוה אליו זאת הארץ אשר
נשבעתי לאברהם ליצחק
וליעקב לאמר לזרעך אתננה
הראיתיך בעיניך ושמה לא
תעבר: וימת שם משה עבד יהוה
בארץ מואב על פי יהוה:
ויקבר אתו בגי בארץ מואב
מול בית פעור ולא ידע איש את

Primitiua heb.: גאה עון · עלם גרש · פנה איב · שמד שכן · ברש ערף · טלל · ישע · כחש · במה דרך · עלה · פנה ראה · אמר · שבע · נתן · עבר מות · פה · קבר גיא

ut deus rectiſſimi. Aſcē-
ſor celi: auxiliator tuus:
magnificētia eius diſcur
rūt nubes: habitaculū eius
ſurſū & ſubter brachia
ſempiterna. Eiiciet
a facie tua inimicū: di-
cetq; cōterere. Habitabit
iſrael confidenter & ſo-
lus. Oculus iacob in
terra frumēti & vini:
celiq; caligabunt
rore. Beatus tu iſrael.
Quis ſimilis tui: popu-
le qui ſaluaris in domi-
no? Scutū auxilii tui &
gladius glorie tue. Ne-
gabunt te inimici tui:
& tu eorum colla calca-
bis. Cap. 34.
AScendit ergo moy-
ſes de cāpeſtribus
moab ſup mōtē nebo
in verticem phaſga
contra hiericho: oſten-
ditq; ei dominus
omnem terrā galaad
uſq;
dan & vniuerſum ne-
ptalim terramq;
effraim & manaſſe &
omnem terram
iuda uſq; ad mare no-
uiſſimum: &
auſtralē ptē & latitudi-
nē campi hiericho
ciuitatis palmarum vſ-
q; ſegor. Dixitq;
dominus ad eum. Hec
eſt terra pro qua
iuraui abraam iſaac
& iacob: dicens. Semi-
ni tuo dabo eam.
Vidiſti eam oculis tuis
& non
trāſibis ad illā. Mortu-
uſq; ē ibi moyſes ſeruus
dñi in terra moab iu-
bente domino:
& ſepeliuit eum in val-
le terre moab
contra phogor: & nō
cognouit homo

dilecti. q aſcendit in celū auxiliator
τοῦ ἠγαπημένου. ὁ ἐπιβαίνων ἐπὶ τὸν οὐρανὸν βοηθός
tuus: τ magnificus firmamēti. τ te
σου, καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς τοῦ στερεώματος. καὶ σκε-
get te dei principat⁹: τ ſub fortitudine brachiorū ſē
πάσει σε θεοῦ ἀρχή, καὶ ὑπὸ ἰσχὺν βραχιόνων ἀε-
piternorū. τ eiiciet a facie tua inimicū, di
νάων. καὶ ἐκβαλεῖ ἀπὸ προσώπου σου ἐχθρόν. λέ-
cens: pereas. τ habitabit iſrael ſolus cō-
γων, ἀπόλοιο. καὶ κατασκηνώσει ἰσραὴλ μόνος πε-
fidenter. fons iacob in frumēto τ vino. τ ce
ποιθώς. πηγὴ ἰακὼβ ἐπὶ σίτου καὶ οἴνου. καὶ ὁ οὐ-
lū ei caligans rore. beat⁹ tu iſrael:
ρανὸς αὐτῷ συννεφὴς δρόσῳ. μακάριος σὺ ἰσραήλ,
quis ſimilis tibi pplē q ſaluaris a dño. ſcuto
τίς ὅμοιός σοι λαὸς σωζόμενος ὑπὸ κυρίου. ὑπερα-
teget auxiliator tu⁹: τ gladi⁹ gloria tua. τ
σπιεῖ ὁ βοηθός σου, καὶ ἡ μάχαιρα καύχημά σου. καὶ
negabūt te inimici tui: τ tu ſup col-
ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου, καὶ σὺ ἐπὶ τὸν τρά-
lū eorū calcabis.
χηλον αὐτῶν ἐπιβήσῃ.

Ca. 34.

ET aſcendit moyſes de cāpeſtrib⁹ moab ſup
καὶ ἀνέβη μωυσῆς ἀπὸ ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ
mōtē nebo: in verticē phaſga q eſt cōtra
τὸ ὄρος ναβαῦ, ἐπὶ κορυφὴν φασγὰ ἥ ἐστιν ἐπὶ
faciem hiericho. τ oſtendit ei dñs oēs
προσώπου ἱεριχώ. καὶ ἔδειξεν αὐτῷ κύριος πᾶσαν
trā galaad vſq; dan: τ vniuerſam trā
τὴν γῆν γαλαὰδ ἕως δάν, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν
neptalim: τ vniuerſam trā ephraim: τ manaſ-
νεφθαλίμ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐφραίμ, καὶ μανασ-
ſe: τ oēs trā iuda vſq; ad mare
σῆ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἰούδα ἕως τῆς θαλάσσης
nouiſſimū: τ deſertū: τ circa regiōes hie
τῆς ἐσχάτης, καὶ τὴν ἔρημον, καὶ τὰ περίχωρα ἱε-
richo: ciuitatē palmarū vſq; ſegor. τ dixit do-
ριχώ, πόλιν φοινίκων ἕως σηγώρ. καὶ εἶπε κύ-
min⁹ ad moyſen: hec tra quā iuraui abra-
ριος πρὸς μωυσῆν, αὕτη ἡ γῆ ἣν ὤμοσα ἀβρα-
am τ iſaac τ iacob: dicēs: ſemini
ὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, λέγων, τῷ σπέρματι
vr̄o dabo eam. oſtendi eam ocu-
ὑμῶν δώσω αὐτήν. ἔδειξα αὐτὴν τοῖς ὀφθαλ-
lis tuis: et illuc nō ingredieris. τ mor-
μοῖς σου, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ. καὶ ἐτε-
tu⁹ eſt ibi moyſes ſeru⁹ dñi in tra mo
λεύτησεν ἐκεῖ μωυσῆς οἰκέτης κυρίου ἐν γῇ μω-
ab p verbū dñi. τ ſepelierūt eū in tra
ὰβ διὰ ῥήματος κυρίου. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν γῇ
moab: iuxta domū phogor. τ nō cognouit vllus
μωάβ, ἐγγὺς οἴκου φογόρ. καὶ οὐκ οἶδεν οὐδεὶς

Hiere. 15.d.

A

B

Gen. 12.b. 15.d.

Primitiua chal.: דור · אמר עבד שצא · עלה שמש · טלל כדב צור · דרך שרא · ראש חזה · ערב · קום אמר נתן · חזה עבר · מות אמר

Interp. chal.

iſrael: cuius maieſtas eſt in celis in auxiliū tuū: τ fortitudo eius in celis celorū. habitaculū dei ab initio: et in verbo eius factū eſt ſeculū. Et eiecit a facie tua inimicū: dixitq; cōterere. Et habitabit iſrael confidēter et ſolus: iuxta benedictionē qua benedixit eis iacob pater eorū in terra pducēte frumentū τ vinū: celi quoq; qui ſunt ſup eos diſtillabūt rore. Beatus es iſrael: non eſt q ſimilis ſit tibi: popule cuius ſalus eſt a facie dñi τ fortitudo auxilij tui: τ a facie eius ſunt victorie fortitudinis tue: τ mentiētur tibi inimici tui: τ tu col la regum eorum calcabis. Ca. 34.

ET aſcendit moyſes de campeſtribus moab ad montē nabo ad verticē collis qui eſt cōtra hierīcho. et oſtendit ei dñs omnē terrā galaad vſq; dan: et omnē terram neptali τ ephraim τ manaſſe: τ omnē terram iuda vſq; ad mare occidentale τ auſtralē plagam τ planiciem campi hiericho ciuitatis palmarū vſq; ſegor. Et dixit ei dominus. Hec eſt terra pro qua iuraui abraham iſaac τ iacob: dicēs. Filijs tuis dabo eam: vidiſti eam oculis tuis: τ illuc non tranſibis. Et mortuus eſt ibi moyſes ſeruus dñi in terra moab per verbum domini: τ ſepeliuit eum in valle in terra moab contra bethphogor: τ non cognouit vir

Tranſla. Chal.

דישראל דשכינתיה בשמיא בסעדך ותוקפיה בשמי שמיא: מדור אלהא דמלקדמין
ובמימריה אתעבד עלמא ותריך מן קדמך סנאה ואמר שיצי: ושרא ישראל לרוחצן
בלחודוהי כעין ברכתא דבריכינון יעקב אבוהון בארעא עבדא עיבור וחמר אף שמיא
דעליהון ישמשון נטלא: טובך ישראל לית דכותך עמא דפורקניה מן קדם יי
תקוף סעדך ודמן קדמוהי נצחן גיברותך ויתכדבון סנאך לך ואת על פרקת צואריה
מלכיהון תדרוך:

Ca.xxxiiii.

וסליק משה ממישריא דמואב לטורא
דנבו ריש רמתא דעל אפי יריחו ואחזייה יי ית כל ארעא ית גלעד עד דן: וית כל
נפתלי וית ארע אפרים ומנשה וית כל ארע יהודה עד ימא מערבאה: וית דרומא
וית מישרא בקעת יריחו קרתא דדקליא עד צוער: ואמר יי ליה דא ארעא דקיימית
לאברהם ליצחק וליעקב למימר לבנך אתנינה אחזיתך בעינך ותמן לא תעבר: ומית
תמן משה עבדא דיי בארעא דמואב על מימרא דיי: וקבר יתיה בחילתא בארעא
דמואב לקבל בית פעור ולא ידע אנש ית

C

ſepulchrū eius vſq; in diē hūc. moyſes aūt
τὴν ταφὴν αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. μωυσῆς δὲ
erat cētū τ viginti ānorū qū mortuus ē ipſe. nō
ἦν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐν τῷ τελευτᾶν αὐτόν. οὐκ
caligauerūt oculi eius. neq; corrupta ſūt
ἠμαυρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. οὐδὲ ἐφθάρησαν τὰ
labia illius. τ fleuerūt filij iſrael moy-
χελύνια αὐτοῦ. καὶ ἔκλαυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν μωυ-
ſen in cāpeſtrib⁹ moab in iordane cōtra hiericho
σῆν ἐν ἀραμὼθ μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ
triginta diebus. τ cōpleti ſūt dies
τριάκοντα ἡμέρας. καὶ συνετελέσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ
plāctus fletus moyſi. τ ioſue filius nun reple-
πένθους κλαυθμοῦ μωυσῆ. καὶ ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ ἐπλή-
tus ē ſpū ſapiētie: poſuit eīm moyſes
σθη πνεύματος συνέσεως, ἐπέθηκε γὰρ μωυσῆς τὰς
manus ſuas ſup eū. τ obedierūt ei filij iſ-
χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. καὶ εἰσήκουσαν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσ-
rael. τ fecerūt ſicut pcepit dñs moy-
ραὴλ. καὶ ἐποίησαν καθότι ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυ-
ſi. τ nō ſurrexit vltra propheta in iſrael ſicē moyſes.
σῆ. καὶ οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν ἰσραὴλ ὡς μωυσῆς.
quē nouit dñs eū facie ad faciē in oib⁹
ὃν ἔγνω κύριος αὐτὸν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐν πᾶσι
ſignis τ portētis: quē miſit dñs eū vt fa-
τοῖς σημείοις καὶ τέρασιν, ὃν ἀπέστειλε κύριος αὐτὸν ποι-
ceret ea in tra egypti pharaoni τ ſeruis
ῆσαι αὐτὰ ἐν γῇ αἰγύπτου φαραὼ καὶ τοῖς θεράπου-
ei⁹: τ vniuerſe tre illi⁹: τ mirabilia
σιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια
magna: τ cunctam manū robuſtam: q̄
τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν, ἃ
fecit moyſes corā vniuerſo iſrael.
ἐποίησε μωυσῆς ἔναντι παντὸς ἰσραήλ.

Explicit Deuteronomiū.

D

ſepulchrum eius vſq; in
pñtem diem. Moyſes
cētū & viginti annorum
erat qñ mortuus ē. Nō
caligauit oculus eius:
nec dentes illius moti
ſunt. Fleuerūtq; eū fi-
lij iſrael in campeſtribus
moab triginta diebus.
& cōpleti ſūt dies plan-
ctus lugentiū moyſen.
Ioſue vero filius nun
repletus eſt ſpū ſapien-
tie: quia moyſes poſuit
ſup eū manus ſuas. Et
obedierūt ei filii iſrael:
feceruntq; ſicut prece-
pit dominus moyſi.
Et nō ſurrexit prophe-
ta vltra in iſrael ſicut
moyſes: quem noſſet
dominus facie ad
faciem in omnibus ſi-
gnis atq; portentis
que miſit per eum vt
faceret in terra
egypti pharaoni & oī-
bus ſeruis eius: vniuer-
ſeq; terre illius: & cun-
ctam manum robuſtā:
magnaq; mirabilia q̄
fecit moyſes
coram vniuerſo iſrael.

Explicit deuteronomiū

קברתו עד היום הזה: ומשה בן
מאה ועשרים שנה במתו לא
כהתה עינו ולא נס לחה: ויבכו
בני ישראל את משה בערבת
מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי
אבל משה: ויהושע בן נון מלא
רוח חכמה כי סמך משה את ידיו
עליו וישמעו אליו בני ישראל
ויעשו כאשר צוה יהוה את משה:
ולא קם נביא עוד בישראל כמשה
אשר ידעו יהוה פנים אל
פנים: לכל האתת והמופתים
אשר שלחו יהוה לעשות בארץ
מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל
ארצו: ולכל היד החזקה ולכל
המורא הגדול אשר עשה משה
לעיני כל ישראל:

Primitiua heb.: מות · כהה נוס לוח · בכה · תמם יום בכה · שמע · עשה · קום בוא · פנה · אות יפת · עשה · ירא גדל

Tranſla. Chal.

קבורתיה עד יומא הדין: ומשה בר מאה ועשרין שנין כד מית לא כהת עיניה ולא
שנא זיו יקרא דאפוהי: ובכו בני ישראל ית משה במישריא דמואב תלתין יומין
ושלימו יומי בכיתא אבלא דמשה: ויהושע בר נון מלי רוח חכמתא ארי סמך משה
ית ידוהי עלוהי וקבילו מיניה בני ישראל ועבדו כמא דפקיד יי ית משה: ולא קם
נביאה עוד בישראל כמשה דאתגלי ליה יי אפין באפין: לכל אתיא ומופתיא
דשלחיה יי למעבד בארעא דמצרים לפרעה ולכל עבדוהי ולכל ארעיה: ולכל
ידא תקיפתא ולכל חזונא רבא דעבד משה לעיני כל ישראל:

Interp. chal.

ſepulchrū eius vſq; hodie. Moyſes aūt erat etatis cētū τ viginti annorū qñ mortu⁹ eſt: nō caligauit oculus eius: neq; mutatus ē ſplendor glorie vultus ei⁹. Et fleuerūt filij iſrael moyſen in cāpeſtribus moab triginta diebus. τ cōpleti ſunt dies plāctus lugentiū moyſen. Ioſue aūt filius nun erat plenus ſpū ſapiētie: qm impoſuit moyſes manus ſuas ſup eū: τ obedierūt ei filij iſrael: τ fecerūt ſicut precepit dñs moyſi. Et nō ſurrexit vltra propheta in iſrael ſicē moyſes: cui reuelatus eſt dñs facie ad faciē: in oībus ſignis τ portētis q̄ miſit per eum dñs vt faceret in terra egypti pharaoni τ oībus ſeruis eius τ in vniuerſa terra illius: τ in oīni manu robuſta τ in oībus mirabilibus magnis q̄ fecit moyſes ante oculos omnis iſrael.

Primitiua chal.: שנה כהה · בכה שרא · כלא · קום · גלה אף אות · יפת עבד · חזה רבב

Explicit deuteronomium.

Regiſtrum.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z.
aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg. hh. ii. kk. ll. mm. nn. oo. pp. qq. rr. ss. tt. vv. xx. yy. zz. &&. ℞℞.
Oēs ſūt terni excepto vltimo qui eſt quaternus.

Quoniam inter imprimendū quedam perperam inpreſſa eſſe reprendimus, ſic emendentur vt eſt infraſcriptum.

Prima pars: tranſlatio.lxx.

Geneſis.

Capitulo. 2.littera.d.θὲς pro θεός.ca. 5.b.ἐγέννησε ꝓ ἐγέννησε.ca. 9.a.ἰδοὺ ꝓ ἰδού.ca.10.b. ἐξῆλθεν ꝓ ἐξῆλθον.ca.11.c. ὄνομα ꝓ ὄνομα.ca.16.b.ς ꝓ ἡ.ca. 20.a.ἐπεῖν ꝓ εἰπεῖν.ca.22.b.πράβατον ꝓ πρόβατον.ca.24.f.ἀντιπεῖν ꝓ ἀντειπεῖν.ca.27.a.τὸ ꝓ τὸν.ca.30.e.υάριον ꝓ κύριον.ca.41.b.ἐταράχθη ꝓ ἐταράχθη.ca.48.d.ἐποθνήσκω ꝓ ἀποθνήσκω.ca.49.c.ἀνιμῶον ꝓ ἀνειμένον.ca.50.b.συγκλύσειν ꝓ συγκλύσειαν.

Exodos.

Capitulo.1.c.μαίας ꝓ μαίαις.ca.16.f.ἡμᾶς ꝓ ὑμᾶς.ca. 19.c.φωαὶ ꝓ φωναὶ.ca.20.a.πάτας ꝓ πάντας.ca.21.b.πατάξουσι ꝓ πατάξωσι.ca.23.c.καθελεῖς ꝓ καθελεῖς.ca.23.d.πάντα ꝓ πάντας.ca.24.c.ἴδη ꝓ ἴδη.& φλέγων ꝓ φλέγον.ca.25.a.χαλχὸν ꝓ χαλκὸν.& σαρδίου ꝓ σαρδίους.ca.26.g.χαλκᾶς ꝓ χαλκῆς.ca.27.b.ἔκοσι ꝓ εἴκοσι.ca.28.c.ἀρυθμὸν ꝓ ἀριθμόν.ca.28.e.καὶ [illegible]ται ἀαρὼν ſup eſt.ca.29.ὤτῶν ꝓ ὤτων.ca.30.b.παραπορεύονται ꝓ παραπορεύωνται.& κωρίῳ ꝓ κυρίῳ.ca.34.f.ἔφεγεν ꝓ ἔφαγεν.ca.35.d.χαλκοῦν ꝓ χαλκόν.

Leuiticus.

Ca.3.a.δύους ꝓ δύο.ca.4.f.θήλυαν ꝓ θήλειαν.ca.6.b.καταναλώσει ꝓ καταναλώση.ca.7.b.θησία ꝓ θυσία.ca.8.e.ἀπαντίον ꝓ ἐναντίον.ca.10.a.προσέλθατε ꝓ προσέλθετε.ca.10.b.μωμσῆ ꝓ μωυσῆ.ca.13.g.πλυθήσεται ꝓ πλυνθήσεται.ca.15.a.τὸ ꝓ τῶ.ca.15.d.θηλυά ꝓ θηλεία.ca.21.d.μῶνος ꝓ μῶμος.ca.35.b.ἀρθμὸν ꝓ ἀριθμόν.ca.35.c.ἀφορισμένοι ꝓ ἀφωρισμένοι.ca.35.f.δουλίαν ꝓ δουλείαν.ca.26.c.ψιχὴ ꝓ ψυχή.& παισοῦνται ꝓ πεσοῦνται.ca.37.c.ἀφορισμένη ꝓ ἀφωρισμένη.& οὐκ ꝓ οὐχ.

Numeri.

Capi.1.g.ἐναντίη ꝓ ἐναντίον.ca.2.c.καθηγεμονίαν ꝓ καθ'ἡγεμονίαν.ca.2.d.παρεμπολῆς ꝓ παρεμβολῆς.ca.3.g.διοκοσίων ꝓ διακοσίων.ca.4.d.κατ'όκους ꝓ κατ'οἴκους.ca.6.c.ἱρεὺς ꝓ ἱερεύς.ca.10.c.μεθ'ὑμῶν ꝓ μεθ'ἡμῶν.ca.11.c.ἀνερέσει ꝓ ἀναιρέσει.& κάκοσιν ꝓ κάκωσιν.ca.12.b.αἰνειγμάτων pro αἰνιγμάτων.ca.12.c.ἠγιωήσαμεθα pro ἠγνοήσαμεθα.ca.14.a.ἀπεθάνωμεθα pro ἀπεθάνομεθα bis.ca.14.c.ἡμῶν pro ὑμῶν.& ἡμᾶς pro ὑμᾶς.ca.16.d.ἀφ'ἐμαυτοῦ pro ἀπ'ἐμαυτοῦ.ca.26.d.σουταλα pro σουταλαί ca.28.a.ποιήτε pro ποιήσετε.ca.31.c.ἀποσεῖσαι pro ἀποσῆσαι.ca.31.f.καθεζάμενοι pro καθισάμενοι.ca.35.c.ἰδῶς pro εἰδώς.

Deuteronomiū.

Capi.1.a.βασηλέα pro βασιλέα.ca.1.f.δι'ἡμᾶς pro δι'ὑμᾶς.ca.2.c.κλειρονομεῖν pro κληρονομεῖν.ca.3.a.ἐξολοθρεύσομεθα pro ἐξωλοθρεύσαμεθα bis.ca.4.c.ὐρανοῦ pro οὐρανοῦ.ca.4.d.ἀπολεία pro ἀπωλεία.& εὑρίσετε pro εὑρήσετε bis.ca.4.f.οἰδῶς pro εἰδώς.ca.5.c.ὑμᾶς pro ἡμᾶς.ca.5.d.ποιήτωσαν ꝓ ποιείτωσαν.ca.6.b.οἰκίων pro οἰκιῶν.& πλήρης pro πλήρεις.ca.6.c.οἴκυ ꝓ οἴκου.ca.6.d.ἀπολεία pro ἀπωλεία.ca.10.c.κληρονομήτωσαν pro κληρονομείτωσαν.ca.10.d.σκληρεῖτε pro σκληρυνεῖτε.ca.11.a.παιδίαν pro παιδείαν.ca.11.c.καθημένους pro καθημένους.ca.14.d.πανδημεῖ pro πανδημί.ca.17.a.ἀυρανοῦ pro οὐρανοῦ.ca.22.b.οἰκοδομήσεις pro οἰκοδομήσης.ca.28.a θυσαυρὸν pro θησαυρόν.ca.28.f.θλεῖψει pro θλίψει.ca.29.d.ὀργίσθη pro ὠργίσθη.ca.31.e.παροξυνοῦσι pro παροξυνοῦσι.ca.31.f.ἐπιλησθῆ pro ἐπιλησθῇ.ca.32.b.ἐπεπόθησε pro ἐπεπότησε.ca.33.a.οὐκ pro οὐχ.& κάταξον pro πάταξον.ca.33.b.πληρόσεως pro πληρώσεως.& προτότοκος pro πρωτότοκος.ca.33.c.πορία pro πορεία.

Errores tranſlationis latine interlinearis.

Geneſis.

Ca.4.d.vendicatū pro vindicatū.ca.7.a.ſexaginta pro ſexcentorū.ca.9.c.eſt pro eſt.& dūs pro dn̄s.ca.12.a.ot pro lot.ca.12.b.poſſiderunt pro poſſederūt.ca.13.b.tnū pro tuū.ca.19.c.preterierūt pro fatigati ſunt.ca.23.b.ingredienſibus pro ingredientibus.ca.25.b.agro pro agrū.ca.26.a.aacta pro facta.ca.28.d.decima pro decimā.ca.33.d.attulit pro tulit.ca.31.c.ſuppelletilē pro ſuppellectilē.ca.35.c.deſcēdens.pro diſcedens.& at pro āt.ca.35.d.monumenti pro monumēto.ca.36.d.habitauit pro habitabat.ca.41.f.oē pro oēʒ.ca.45.b.eſt pro erit.& aſcēde pro deſcēde.ca.46.d.abhominatio ꝓ abominatio.

Errores qui incuria librariorū contigerunt in hoc volumine in hebreo & in chaldeo ſic caſtigādi ſunt.

Geñ.cap.1.a.in margine. עָשָׂה pro עֲשֵׂה
Et in eodē.b.ī margine רָשָׁא pro דֶּשֶׁא
Et in eo.b.in chal. לְרְקִיעָא ꝓ לִרְקִיעָא
Et in eo.c.ī chal. דִשְׁמַיָא pro דִשְׁמַיָּא
Et in eodem.d. נֶפֶשׁ pro נֶפֶשׁ
Et in eo.d.in chal. וְנוּקְבָא pro וְנוּקְבָא
Et in eodē.d.ī chal. עִשְׂבָא pro עִשְׂבָּא
Et in eo.d.in chal. עִשְׂבָא pro עִשְׂבָּא
Cap̄.2.b. ī heb.ē ſic אֲשֶׁר שָׁם הַזָּהָב deficit colū φ coma latinū.
Et in eo.b.in chal. תִנְיָנָא pro תִּנְיָנָא
Et in eodē.c. in margīe. עָשָׂה pro עָשָׂה
Et in eodē.c. וַיִּקְרָא pro וַיִּקְרָא
Et in eodem.d.in chal.in margine. בָּוָה pro בְּנָה
Et in eodem.d.in chal. אַשְׁכַּח ꝓ אַשְׁכַּח
Et in eo.d.in chal. בִשְׂרָא pro בִּשְׂרָא
Et in eo.d.in chal. מִבְשְׂרִי pro מִבִּשְׂרִי
Et in eo.d.in chal. לְבִשְׂרָא ꝓ לִבְשְׂרָא
Cap̄.3.c. חַשָּׂדֶה pro הַשָּׂדֶה
Et in eodem.c.in chal.in margine. צָמַח pro צָמַח
Et in eodē.d.in margīe. עָשָׂה pro עָשָׂה
Et in eo.d.in chal. עִשְׂבָא pro עִשְׂבָּא
Cap̄.4.a. לָלֶרֶת pro לָלֶדֶת
Et in eodem.a. חָרָה pro חָרָה
Et in eo.b. וְאֵלֶיךָ pro וְאֵלֶיךָ
Et in eo.d. וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי deficit colū.
Et in eodem.d. יֶלֶד pro יֶלֶד
Et in eo.d.in chal. וִילֵרַת pro וִילִדַת
Et in eodem.d.in chal. זַרְעִי pro זַרְעִי
Cap̄.5.a.in chal. עֶשְׂרֵה pro עֶשְׂרֵה
Et in eodem.d. וַיּוֹלֶה pro וַיּוֹלֶד
Et in eo.d. מִמַּעֲשֵׂנוּ ꝓ מִמַּעֲשֵׂנוּ
Cap̄.6.a. וְעֶשְׂרִים ꝓ וְעֶשְׂרִים
Et in eo.b.in chal. בִּשְׂרָא pro בִּשְׂרָא
Et in eo.d.in chal. בִּשְׂרָא pro בִּשְׂרָא

Cap̄.7.b.in chal. עֲשָׂרָא pro עֲשְׂרָא

Et in eo.b.in chal. בְּשָׂרָא pro בְשָׂרָא

Cap̄.8.a.in chal. עֲשַׂר pro עֲשַׂר

Et in eo.a.i chal. עֲשִׂירָאָה p עַשִׂירָאָה

Et eo.a.i chal. בַּעֲשִׂירָאָה p בַּעֲשִׂירָאָה

Et in eo.a.in chal. בִּשְׂרָא pro בִּשְׂרָא

Cap̄.9.a.in chal. לְמֵיכַל pro לְמֵיכַל

Et in eodē.b.in chal. בִּשְׂרָא pro בִּשְׂרָא

Et in eodē.d.in chal. בִּשְׂרָא pro בִּשְׂרָא

Et in eo.d.in chal. בִּשְׂרָא pro בִּשְׂרָא

Et in eo.d. יְהוָה pro יְהוָה

Cap̄.11. in quibuſdā libris. וְנִשְׂרְפָה p וְנִשְׂרְפָה

Et in eodem.a.in chal.in margine. פְּרַע pro פְּרַע

Cap̄.12.d. הָאִשָּׁה pro הָאִשָּׁה

Cap̄.13.a. וְאַבְרָם pro וְאַבְרָם

Et i eo.b. וְאַשְׁמָאִילָה p וְאַשְׂמָאִילָה

Cap̄.14.a מֶלֶךְ pro מֶלֶךְ

Et in eodē.b.in chal. דְּשֵׂעִיר p דְּשֵׂעִיר

Et in eodem.b. וְהֵם pro וְהֵם

Et in eodem.c.in chal. שַׁנְאָךְ pro שַׁנְאָךְ

Et in eo.c.in chal. עַשְׂרָה pro עַשְׂרָה

Cap̄.15.d. עָשָׁן pro עָשָׁן

Et in eodem, c. in chal.in margine. שׁוּב pro שׁוּב

Cap̄.17.c.in chal. שָׂרַי pro שָׂרַי

Et in eodem.c.in chal. שָׂרָה pro שָׂרָה

Et in eodem.d. נִמּוֹלוּ pro נִמּוֹלוּ

Cap̄.18.a. אֲנָשִׁים pro אֲנָשִׁים

Et in eodem.a. יֻקַּח pro יֻקַּח

Et in eodem.d. אֶעֱשֶׂה pro אֶעֱשֶׂה

Cap̄.20.b. עָשִׂיתָ pro עָשִׂיתָ

Cap̄.22.c.in chal. שְׁמַיָּא pro שְׁמַיָּא

Et in eodem.c. מִבְּכָךְ pro מִבַּכְךָ

Cap̄.24.a.in chal.in mar. שׁוּב pro שׁוּב

Et in eodem.d. דִּבְרֵי pro דִּבְרֵי

Et in eodem.g.in chal. בִּישׁ pro בִּישׁ

Cap̄.25.g. וַתַּתֵּם vbi deficit colum.

Exodus.

Ca.1.a.qui pro que.ca.1.b.abhominatio pro abominatio.ca.3.a.pfectos pro prefectos.ca.5.d.qui pro que.& egyttios pro egyptiis.ca.4.d.deeſt tibi.ca.4.c.habiit pro abiit.ca.6.d.det p daretis.ca.6.d.hic pro ipſe.ca.8.f.ſacrificauerim9 pro ſacrificabimus.& ſacrificabimus pro ſacrificauerimus.ca.9.d.cumq; pro cū.ca.12.a.illa pro illos.ca.12.g.quatringentos pro quadringentos.& precpit pro precepit.ca.ca.13.b.ei pro et.ca.16.a.ſedebamus pro ſedimus.ca.16.e.aliquerunt pro reliquerūt.ca.18.b.mugnus pro magnus.ca.19.b.deeſt ipſis.ca.19.c.deſcendes pro deſcendens.ca.21.b.furit pro fuerit.& aliquis pro aliqs.& iaceurit pro iacuerit.& quid pro quod.ca.23.a.cecediſſe pro cecidiſſe.ca.23.conſummationis pro cōſumationis.ca.23.c.extendā pro extendo.ca.23.d.erga pro in.ca.24.b.iſraele pro iſrael.ca.24.c.nabes pro nubes.ca.25.d.corene pro corone.ca.25.f.cyphi pro ſcyphi ter.ca.26.c.longitudinem pro longitudine.ca.26.g.hyſſo pro byſſo.& variegatū pro variegatoris.ca.27.b.laterea pro latera.ca.28.b.biſſo pro byſſo.& variegatorie pro variegatoris.ca.28.f.rumpetur pro rumpatur.ca.28.g.fecies pro facies.ca.29.a.aplibis pro aplicabis.ca.29.c.altare pro altari.ca.29.f.veſperi pro veſpere.ca.29.g.cōgnoſcar pro cognoſcar.ca.30.c.holocauſti pro holocauſtorum.ca.31.c.poluerit pro polluerit.ca.32.a.cūflatilē pro conflatilē.& ſalutare pro ſalutaris.ca.36.b.acto.pro octo.ca.37.c.cyphi pro ſcyphi.quater.ca.28.d.quadringinti pro quadringenti.ca.39.a.hiacinthū pro hyacinthū.ca.29.c.ſuphumerale pro ſuperhumerali.ca.40.b.earū pro eorū.ca.40.d.altere pro altare.ca.40.d.tabernaculi pro tabernaculo.

Leuiticus.

Ca.1.b.ſciſa pro ſciſſa.ca.2.d.eū pro id.ca.4.b.ſanguienē pro ſanguinē.ca.4.f.faciendū pro faciendo.ca.5.b.contra eū pro in eo.ca.7.c.ſacrificii pro ſacrificii.ca.10.d.quid pro quod.ca.11.a.camedetis pro comedetis.ca.11.c.halicetū pro halietū.ca.11.f.deeſt āt.ca.12.c.turtur pro turturē.ca.13.c.ſecerdos pro ſacerdos.ca.13.e.paſtq; pro poſtq;.ca.14.e.linita pro deleta.ca.15.c.egreſſa pro egreſſus.& concubitu pro concubitus.ca.16.a.velo pro velū.ca.16.c.ſanguinē pro ſanguine.ca.16.c.velo pro velū.ca.17.b.teſtimonū pro teſtimonii ca.18.c ſecceſſu pro ſeceſſu.ca.18.d.pulluaris pro polluaris.ca.19.c.calumniabit pro calumniabitur.ca.21.c.meritricē pro meretricē.ca.23.e.quā pro que.ca.24.a.ardeāt pro incendāt.ca.24.b.ſanctificatis pro ſacrificatis.ca.25.c.multiplicat pro multiplicabit.

Numeri.

Ca.1.b.accipit pro accepit.ca.1.d.ſexaginta pro ſeptuaginta.& maſculina pro maſculini.& deeſt a prepoſitio.& quadraginta pro quadringenta.ca.4.b.ſup pro ſup.ca.4.d.rabernaculo pro tabernaculo.ca.7.a.conſummauit pro conſumauit.ca.8.c.aſumpſi pro aſſumpſi.ca.9.b.nun pro nū.ca.10.b.vēſtrarū pro veſtrorū.ca.13.d.cū pro eū.ca.14.a.vr̄e pro nr̄e.ca.15.d.facietis pro faciatis.ca.19.a.vacā pro vaccā.ca.19.b.mortui omnē animā pro mortuū omnis anime.ca.28.a.libetionē pro libationē.ca.29.c.peccatū pro peccato.ca.32.g.terrē pro terre.ca.33.a.ſepelierbant pro ſepeliebant.ca.33.b.deeſt.de.prepoſitio.ca.34.a.ſcorpionis pro ſcorpionū.

Deuteronomiū.

ca.1.f.filius pro filiū.& mare pro mari.ca.2.d.poſſiderūt pro poſſederunt.ca.4.g.qui pro quod.& eccisum pro exciſum.ca.5.b.aduxit pro eduxit.ca.5.c.addim9 pro addamus.ca.7.c.quas pro que.ca.14.a.incidetis pro incidemini.ca.15.b.dimiſſeris pro dimiſeris.ca.5.b.monſtrua pro monſtra.&.deeſt.a.prepoſitio.ca.18.d.timebitis pro abſtinebitis.ca.19.d.pſcrutauerint pro perſcrutati fuerint.ca.23.d.nouiſti pro vouiſti.& eſt pro es.ca.28.e.confidiſti pro confiſus es.& mollicie pro mollicie.ca.32.a.antiq; pro ſeculi.ca.32.a.ſagitas pro ſagittas.

Errores tranſlationis chaldaice.

Geneſis.

Ca.14.fraier pro frater.& ieruſalem pro hieruſalem.ca.18.pauxilliū p pauxillum.ca.24.vadadam p vadam ad.ca.27.conſummaſſet p conſumaſſet.& eſt p es.ca.29.iocob p iacob.& abhuc p adhuc.ca.30.abūdat oues.cap̄.41.oīis pro oīs.cap̄.45.vtā p vītam.

Exodus.

Cap̄.1.inient pro inibunt.cap̄.8.cinifes pro cinifes.cap̄.10.poſſint pro poſſent.cap̄.13.mauu pro manu.cap̄.17.fecie pro facie.cap̄.18.grauis pro grauis.cap̄.21.egredieur pro egredietur.cap̄.22.affligeris pro afflixeris.cap̄.25.cyphi pro ſcyphi.bis.cap̄.25.funt pro ſunt.cap̄.26.tranſiet pro tranſibit.cap̄.31.lingnarii pro lignarii.cap̄.33.depuſuerunt pro depoſuerunt.ca.34.ſeripſit pro ſcripſit.cap̄.35.offerent pro offerrent.Et vi pro vt.cap̄.36.ſampientem pro ſapientem.cap̄.37.churubim pro cherubim.& cyphi pro ſcyphi.ter.cap̄.38.quagdrangulum p quadrangulum.& baſſes pro baſes.

Leuiticus.

Cap̄.2.cofractis pro confractis.cap̄.4.ſecerdos pro ſacerdos.cap̄.5.paſtea pro poſtea.cap̄.6.extingetur pro extinguetur.cap̄.7.offerent pro offerrent.cap̄.11.cameleon pro chameleon.cap̄.12.immundtia pro immunditia.cap̄.14.n caſtra pro in caſtra.& proiciandum pro ppiciandū.cap̄.17.cemedent pro comedent.cap̄.18.mulieriem pro mulierem.& popoli pro populi.& olluamini pro non polluamini.& non pomni pro omni.cap̄.19.nee pro nec.cap̄.20.perigrinantur pro peregrinantur.cap̄.22.perbit pro peribit.cap̄.23.congragaueritis pro congregaueritis.cap̄.24.fraturam pro fratura pro fracturam pro fractura.cap̄.25.redimerit pro redemerit.cap̄.26.veſtrer pro veſter.& conſumen pro conſumerem.cap̄.27.ſune pro ſue.& ergenti pro argenti.& redimerit pro redemerit.& pertem pro partem.

Numeri.

Cap̄.4.conſummabit pro conſumabit.& mariantur pro moriantur.& culumne pro columne.cap̄.6.ſecerdos pro ſacerdos.cap̄.7.ſanctuaii p ſanctuarii.cap̄.9.verſperam per veſperam.cap̄.11.illd pro illud.& foritudine pro fortitudine.cap̄.15.fecieritis pro feceritis.& abundat.et.& aūgulus pro angulus.cap̄.16.inſenſum pro incenſum.cap̄.21.traideris p tradideris.cap̄.27.conationis p cognationis.cap̄.36.ſinguli p ſinguli.

Deuteronomium.

Cap̄.9.pillo pro pila.cap̄.13.diligeter pro diligenter.cap̄.14.mundum pro mundam.cap̄.17.ſarcerdotes p ſacerdotes.cap̄.24.quod pro quid cap̄.27.liuite pro leuite.ca.38.relinquerit pro reliquerit.ca.29.filiis p filiis.cap̄.30.fed p ſed.cap̄.32.conſummabo p conſumabo.& colubruʒ pro colubrorum.cap̄.33.ieruſalem pro hieruſalem.& puclas p puellas.

Et in eodē.d.in margie. שֶׁבַע pro שָׁבַע

Cap̄.27.g.in chaldeo. עֵשָׂו pro עֵשָׂו

Et in eodē.g.in chal. בְּשֹׁמַת pro בְּשֹׁמַת

Et in eodem.f. וַיַּעְקְבֵנִי pro וַיַּעְקְבֵנִי

Et in eodem מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי deficit colum

Cap̄.29.a.in chal.i mar. שַׁקְיָה pro שַׁקְיָה

Et in eodem.c. עָשִׂיתָ pro עָשִׂיתָ

Cap̄.30.a.in chal.in mar. עֲדָה pro עֲדַח

Et in eodē.c.i chal. פִּיתְנַמָא p פִּיתְנַמָא

Et in eodem.c.in chal. כֹּל pro כֹּל

Cap̄.31.a. שְׂכָרֵךְ pro שְׂכָרֵךְ

Cap̄.32.b.in chal. עֶשְׂרִין pro עֶשְׂרִין

Cap̄.34.c.in chal. נִיטְפָם pro נִיטְפָם

Cap̄.35.d. וַיִּשְׁמַע pro וַיִּשְׁמַע

Cap̄.36.c.in chal. בְּשֹׂמַת pro בְּשֹׂמַת

Et in eo.c.in chal. דְּשֵׂעִיר pro דְּשֵׂעִיר

Et in eo.c.in chal. דְּשֵׂעִיר pro דְּשֵׂעִיר

Cap̄.28.c.in mar. vbi traſmutātur littere vnius dictionis ī aliā. לְקַח הָיָה

Cap̄.39.b.in margine. מֵאֵן pro מֵאֵן

Cap̄.41.a.in chaldeo. בְּשַׂר pro בְּשַׂר

Cap̄.42.b.in chaldeo. יִשְׂרָאֵל pro יִשְׂרָאֵל

Cap̄.44.b. נַחֵשׁ pro נַחֵשׁ

Cap̄.46.b.in chaldeo. נְּד pro נְּד

Et in eodem.c. וְשֵׁשׁ pro וְשֵׁשׁ

Et in eodem.c.in chal. עֲשַׂר pro עֲשַׂר

Cap̄.48.a. וּמְנַשֶּׁה pro וּמְנַשֶּׁה

Exodus.

Cap̄.1.a.in chal. יִשָׂשכָר pro יִשָׂשכָר

Ca.7.d.in chal.in margine. דְּבַר pro דְּבַר

Cap̄.10.a.in chal. שְׁאָר pro שְׁאָר

Et in eodem.b. כִּי חַן יְהוָה לָנוּ vbi deficit colum

Cap̄.11.a. מֹשֶׁה pro מֹשֶׁה

Cap̄.13.a.in chal. בְּאֵינָשָׁא pro בְּאֵינָשָׁא

Cap̄.16.c. לְמַחֲנֵה pro לְמַחֲנֵה

Ca.17.d. יְהוֹשֻׁעַ pro יְהוֹשֻׁעַ

Et in eodem.c.in chal. דְּיִשְׂרָאֵל pro דְּיִשְׂרָאֵל

Et in eo.d.in chal. דִּשְׁכִינְתֵיהּ pro דִּשְׁכִינְתֵיהּ

Cap̄.20.d.in chal.in margine. נְכַס pro נְכַס

Cap̄.23.c.in chal. תְּכוּם pro תְּכוּם

Cap̄.26.d.in chal.in margine. שָׁלַב pro שָׁלַב

Cap̄.28.g.in chal.in margine. נְתַן pro נְתַן

Cap̄.29.a.in chal. מַשְׁכַּן pro מַשְׁכַּן

Et in eodem.e. הַקֹּדֶשׁ pro הַקֹּדֶשׁ

Cap̄.32.c.in chal. עֶגְלָא por עֶגְלָא

Et in eodē.e.in margine. עֲמַד pro עֲמַר

Cap̄.33.c.in chal. אַשְׁכַּחִית pro אַשְׁכַּחִית

Cap̄.34.c.in chal. וְחַתַּאי pro וְחַתַּאי

Cap̄.35.d.in chal. וּבְמַדַּע pro וּבְמַדַּע

Cap̄.36.b. חֹשֵׁב pro חֹשֵׁב

Cap̄.38.d.in chal. וְחַמְשִׁין pro וְחַמְשִׁין

Cap̄.40.b. מַשְׁחַת pro מַשְׁחַת

Leuiticus.

Cap̄.1.d.in chal. וִיכוֹס pro וִיכוֹס

Cap̄.2.b.in chal. גְּרִיצָן pro גְּרִיצָן

Ca.4.b.in chaldeo. בְּשְׁרֵיה pro בְּשְׁרֵיה

Et in eodem.f. בְּשְׁנָנָה pro בְּשְׁנָנָה

Ca.6.b.in chaldeo. אִישְׁתָא pro אֵישָׁתָא

Ca.8.c.in chaldeo in margine. נָכֳם pro נָכֳם

Ca.11.f.in margine. קָוֶה pro קָוֶר

Ca.12.b. וְכַפָּר pro וְכַפֹּת

Et in eodem.b. זאת pro זאר

Et in eodem.b.in chaldeo. וְשִׁיתִין pro וְשִׁיתִין

Ca.14.c.in chal. שְׁמָאלִיתָא pro שְׂמָאלִיתָא

Et in eodem.c.in chaldeo. בְּמְשַׁח pro בִּמְשַׁח

Ca.21.d.in chaldeo. מִקּוּדְשֵׁי pro מִקּוּדְשֵׁי

Ca.2iii.f.in chaldeo. נִכְסַת pro נִכְסַת

Ca.26.c. אָז pro אָז

Ca.27.c.in chaldeo. קוּדְשָׁא pro קוּדְשָׁא

Et in eodem.d.in chaldeo. קֹדֶשׁ pro קֹדֶשׁ

Numeri.

Cap̃.2.a.in chaldeo. טִקְסֵיה pro טִקְסֵיה

Ca.2.d. כָּל pro כָּל

Ca.iii.a.in chaldeo. עַל אַפֵּי pro עַל אַהֲרֹן

Et in eodem.b. in chaldeo. מַשְׁכַּן pro מַשְׁכַּן

Et in eodem.b.in chal. in mar. שְׁמַשׁ pro שְׁמַשׁ

Ca.4.d.in chal. לְזַרְעִיָתְהוֹן pro לְזַרְעִיָתְהוֹן

Ca.5.d. הָאִשָּׁה pro הָאִשָּׁה

Et in eodẽ.d.in chal. שְׁכִינְתֵיה pro שְׁכִינְתֵיה

Ca.7.a.in margine. זָבַח pro זָבַח

Et in eobem.c. לְחַטָּאת pro לְהַטָּאת

Ca.9.b. בְּדֶרֶךְ pro בְּדֶרֶךְ

Ca.10.c.in chaldeo. שִׁבְטָא pro שִׁבְטָא

Et in eodem.d.in chal. מֵישְׁרָא pro מֵישְׁרָא

Ca.11.a.in chaldeo. בִּישְׁרָא pro בִּישְׁרָא

Cap̃.13.a. אֲנָשִׁים pro אֲנָשִׁים

Et in eodem.a.in chal. דְיִשָּׁשכַר pro דְיִשָּׁשכַר

Et in eodem.b.in chal. דְשַׁלַח pro דְשַׁלַח

Cap̃.14.g.in chaldeo. מֹשֶׁה pro מֹשֶׁר

Cap̃.15.b.in chal. קְהָלָא pro קְהָלָא

Et in eodem.b.in margine. חָצָה pro צָה

Et in eodem.b.in chaldeo. בְּשָׁלוֹ pro בְּשָׁלוֹ

Et in eodem.b.in chal. אֵינָשָׁא pro אֵינָשָׁא

Et in eodem.d.in margine. צִיָּה pro צִחָה

Cap̃.16.a.in chaldeo. בַּר pro בַּר

Cap̃.18.d.in chaldeo. בְּנֵי pro בְּנֵי

Et in eo.d.in chal. מַעַשְׂרְתְכוֹן pro מַעַשְׂרְתְכוֹן

Et in eodem.d.in chal. כִּתְבוּאַת pro כִּתְבוּאַת

Cap̃.19.b. עַד pro עָה

Et in eodem.b.in chaldeo. וִיכַנּוּשׁ pro וְיִכְנוּשׁ

Cap̃.20.c.in chal. וְלִשְׂמָאלָא pro וְלִשְׂמָאלָא

Cap̃.21.e.in chaldeo. דְאָמוֹרָאָה p דְאָמוֹרָאָה

Cap̃.23.a.in quibuſdam libris. בִּלְעָם pro בִּמְעָם

Cap̃.27.a.in chaldeo. מְנַשֶּׁה pro מְנַשֶּׁה

Cap̃.29.b.in chal. אַרְבְּעָה עָשָׂר ubi pria dictio.f. arbea tranſmutatur poſt tres dictiones ſequentes & littera he finalis preponitur ſola.

Ca.31.c.in margine. יוֹם pro יו

Deuteronomium.

Cap̃.4.b. אֲשֶׁר pro אֲשֶׁר

Et in eodem.g.in chaldeo. כֵּיף pro כֵּיף

Cap̃.5.c.in margine. כְּתַב pro כְּתַב

Ca.7.b.in chaldeo. לְשַׂנְאוֹהִי pro לְשַׂנְאוֹהִי

Cap̃.8.c. וְשָׂבָעְתָּ por וְשָׂבָעְתָּ

Cap̃.11.b. דרש pro ודרש

Et in eodem.c.in chaldeo. יִתְכוֹן pro יִתְכוֹן

Cap̃.12.c.in chaldeo. אֲרֵי pro אֲרֵי

Cap̃.13.c.in margine. חוס pro חוס

Cap̃.14.b.in chal. נַעֲמִיתָא pro נעמיתא

Cap̃.21.a. in chal. עֶגְלְתָא pro עֶגְלְתָא

Et in eodem.d.in margine. תֵּלָה pro תֵּלֶר

Cap̃.24.a.in chaldeo in margine. שְׁכַח pro שָׁכַת

Cap̃.25.a.in chaldeo. גֻּבְרִין pro גֻּבְרִין

Cap̃.27.a.in chaldeo. קֳדָם pro קֳדָם

Cap̃.28.a.in chaldeo. דְקַיְמִין pro דְקַיְמִין

Et in eodem.b. לְרִשְׁתָּה pro לְרִשְׁתָּה

Et in eodem.c.in chaldeo. וְאָנִים pro וְאָנִים

Cap̃.32.b.in margine. שָׂדֶה pro שָׂדֶה

Et in eodem.c. מִכַּעַם pro מִכַּעַם

Haec tibi pentadecas tetragonon reſpicit illud
Hoſpitium petri ⁊ pauli ter quinqꝫ dierum.
Namqꝫ inſtrumētum vetus hebdoas innuit: octo
Lex noua ſignatur. ter quinqꝫ receptat vtrunqꝫ.

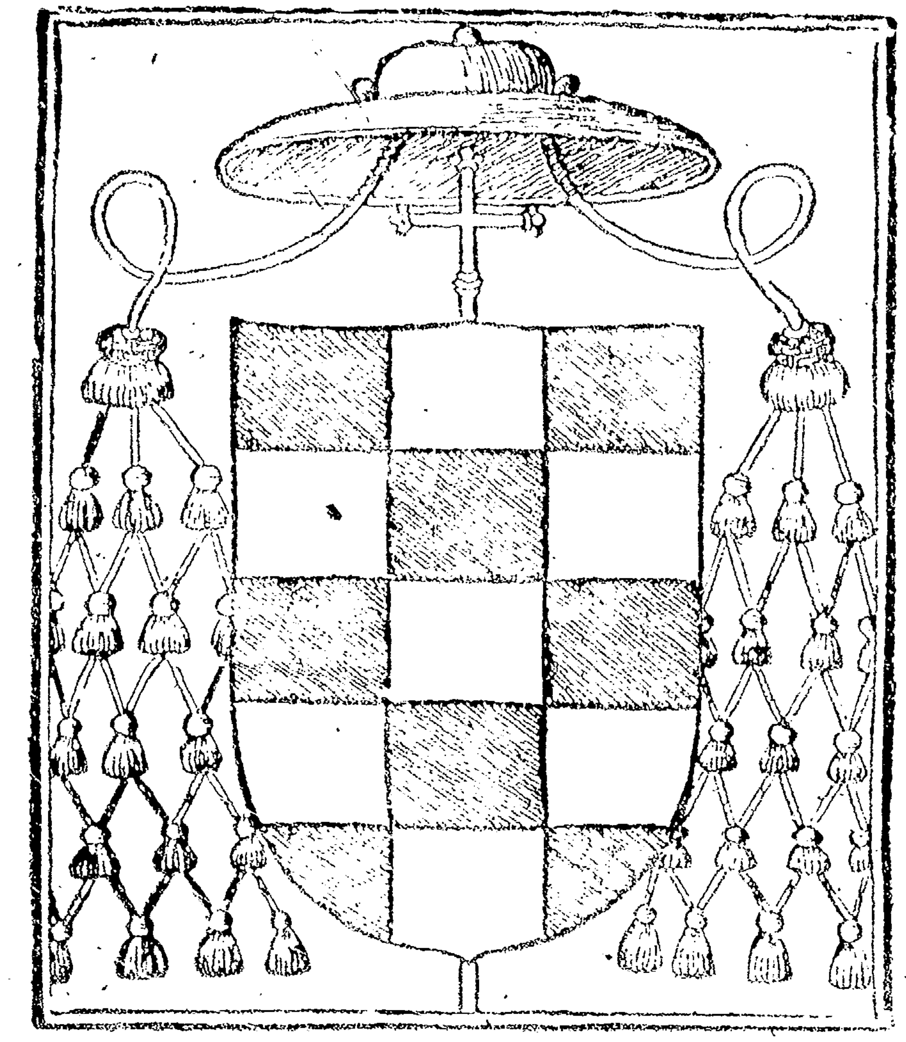

Secūda pars Ueteris teſtamenti He-
braico Grecoqꝫ idiomate nunc
primum impreſſa: adiun-
cta vtriqꝫ ſua latina
interpreta-
tione.

Ad ſanctiſſimum ac clemētiſſimum dominum

noſtrum. D. Leonem Decimum diuina prouidentia Pontificem Maximum Reuerendiſſimi in Chriſto patris ac dñi. D. F. Franciſci Ximenii de Ciſneros Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli. S. Balbinæ Preſbyteri Cardinalis Hiſpaniæ Archiepiſcopiq; Toletani ac regnorum Caſtellæ Archicancellarii &c. In libros veteris ac noui teſtamēti multiplici lingua impreſſos.

Prologus.

Multa ſunt beatiſſime Pater: quæ ad excudendas impreſſoriis formis originales ſacræ ſcripturæ linguas nos incitarūt. Atq; hæc imprimis. Q cum vniuſcuiuſq; idiomatis ſuæ ſint verborum proprietates: quarum totam vim non poſſit quamtumlibet abſoluta traductio prorſus exprimere: tum id maxime in ea lingua accidit: per quam os domini locutum eſt. Cuius littera q̃uis ex ſe mortua ſit & velut caro: quæ non prodeſt quicq̃ (Nam ſpiritus eſt qui viuificat) quia tamen Chriſtus verborum figuris velatus intra eius vterum manet incluſus: nō dubium: quin tam admiranda ſit fœcunditate repleta: tam exuberāti myſteriorū copia cumulata: vt cum plena ſemper ſit & redundās: flumina de ventre eius fluāt aquæ viuæ: vnde hi quibus datum eſt reuelata facie gloriā dñi ſpeculari: vt in eādem imaginē trāſformentur: poſſint aſſidue haurire mira diuinitatis eius arcana. Quippe cūm nulla dictio nulla litterarum connexio eſſe poſſit: ex qua non emergant & veluti pullulent reconditiſſimi cœleſtis ſapientiæ ſenſus. Ex quibus cum non poſſit eruditiſſimus quiſq; interpres niſi vnicum explicare: neceſſe eſt vt poſt interpretationē maneat adhuc ſcriptura grauida: variiſq; ac ſublimibus intelligentiis plena: quæ nequeant aliunde q̃ ex ipſo archetypæ linguæ fonte cognoſci. Accedit: ꝙ vbicūq; latinorum codicum varietas eſt: aut deprauatæ lectionis ſuſpitio (id quod librariorū imperitia ſimul & negligentia frequentiſſime accidere videmus) ad primam ſcripturæ originem recurrēdum eſt: ſicut beatus Hieronymus & Auguſtinus ac cæteri eccleſiaſtici tractatores admonent: ita vt librorū Veteris teſtamēti ſynceritas ex Hebraica veritate: Noui autem ex Græcis exemplaribus examinetur. Vt ipſa igitur originalia in promptu haberet quicūq; diuinarū litterarū ſtudioſus: poſſetq; non ſolis riuulis eſſe contētus: ſed ex ipſo fonte ſalientis aquæ in vitam æternā ſitim pectoris extinguere: iuſſimus archetypas ſacræ ſcripturæ linguas cum adiunctis variarū linguarū tranſlationibus impreſſioni mādari Sanctitatis tuæ nomini dedicādas. Atq; imprimis Nouū teſtamentum Græco Latinoq; ſermone excudendum curauimus ſimul cum Lexico Græcarum omnium dictionum: quæ poſſunt in eo legentibus occurrere: vt his quoq; qui nō integram linguæ cognitionem adepti ſunt pro viribus conſuleremus. Deinde vero anteq̃ Vetus teſtamentum aggrederemur: Dictionarium præmiſimus Hebraicorum Chaldaicorumq; totius veteris inſtrumēti vocabulorū. Vbi non tantū multiplex ſignificatio cuiuſq; dictionis exprimitur: ſed (quod ſtudioſis vtiliſſimū fore credimus) locus ſcripturæ in cuiuſq; ſignificati teſtimoniū citatur. Rurſus: cum nō ſolus litteræ occidentis cortex ſed introrſus latitans ſpiritus viuificātis nucleus maxime ſit a ſtudioſo diuinæ ſcripturæ requirendus: atq; huius præcipua pars ex propriorū nominū interpretatione depēdeat: quorū ab æterno præuiſa impoſitio incredibilē opē affert ad propalādos ſpirituales abſtruſoſq; ſenſus & detegēda arcana myſteria: quæ ſub ipſo litteralis textus vmbraculo ſpiritus ſanctus velauit. Idcirco interpretationes propriorū nominum a viris linguarū peritia præcellētibus maxima diligētia iuſſimus elucubrari: & ſecūdum Alphabeticā ſeriē diſpoſitas Dictionario adiungi. Quibus ſuccedit legendorū Hebræorū characterū inſtructio & eiuſdē idiomatis Grāmatica ex pluribus receptæ fidei Hebræis autoribus collecta & ad latini artificii normā reducta. Quibus omnibus veluti ꝓ præludio ita peractis: ad excuſſionem diuerſarum veteris teſtamēti linguarum nos conuertimus: adiicientes etiam ſingulis earum ſuam latinam tranſlationē. Qua in re id aperte Beatitudini tuæ teſtari poſſumus Pater ſanctiſſime: maximam laboris noſtri partē in eo præcipue fuiſſe verſatā: vt & virorū in linguarum cognitione eminentiſſimorum opera vteremur: & caſtigatiſſima omni ex parte vetuſtiſſimaq; exemplaria pro archetypis haberemus: quorū quidē tā Hebræorū q̃ Græcorū ac latinorū multiplicē copiā variis ex locis nō ſine ſummo labore conquiſiuimus. Atq; ex ipſis quidē Græca Sanctitati tuæ debemus: qui ex iſta apoſtolica Bibliotheca antiquiſſimos tum Veteris tum Noui teſtāmēti codices perq̃ humane ad nos miſiſti: qui nobis in hoc negocio maximo fuerunt adiumento. Conſumata itaq; excuſſione Noui teſtamenti Græce Latineq; impreſſi cum ſuo Lexico. Impreſſo etiā Hebraico Chaldaicoq; dictionario: cui adiuncta eſt Grammatica cum nominum propriorum interpretationibus. Abſolutis præterea annotationib⁹ differentiarum Veteris teſtamenti: quas cum Nicolaus de Lyra non omnino abſolutas ediſſet: eas nos per viros linguarum peritiſſimos multis in locis addi fecimus. Tādem diuino auxilio Vetus teſtamentum multiplici lingua excudi fecimus. Quæ omnia nūc ad Sanctitatē tuam mittimus. Nā cui potius vniuerſæ vigiliæ noſtræ dicandæ ſunt: q̃ Apoſtolicæ iſti ſedi: cui omnia debemus? Aut quis libētius ſacros Chriſtianæ religionis libros ſuſcipere & amplecti debet: q̃ ſacer Chriſti vicarius? Accipiat igitur Sanctitas tua læta fronte munuſculum: quod in domini gazophylatium offerimus: vt incipiant diuinarum litterarum ſtudia hactenus intermortua nunc tandem reuiuiſcere. Obſecramus autē Beatitudinē tuam enixiſſime: vt libros hoſce: qui nunc ſe ſacris iſtis veſtigiis ſupplices aduoluūt: examines: & ad ſeueriſſimi iuditii tui cēſuram reuoces: vt ſi Chriſtianæ reip. vtiles fore videbuntur: editionis beneficium a Sanctitate tua recipiant. Nā eos nos hucuſq; continuimus: ſacrum iſtū Apoſtolici faſtigii oraculum conſulturi. Sed iam hæc ad Beatitudinem tuam ſatis. Nūc ad inſtruendum de operis artificio lectorem conuertimur.

BIBLIOTHEK DER CANTONAL LEHR ANSTALTEN ZU ZÜRICH

Prologus.

Ad lectorem. De his que ad lectionem Veteris

teſtamenti diuerſis linguis nunc primum impreſſi: ſunt prænōtanda.

Ut intelligas ſtudioſe Lector modū & ordinem: quē in hac veteris teſtamēti impreſſione ſeruauim⁹: ac inde poſſis hoc libro facile vti: nōnullorum te admonitū prius eſſe oportet. Imprimis igitur id eſt præmittendū: ꝙ cū Vetus teſtamentū a ſacris doctoribus trifariā diuidatur: hoc eſt in legē: quā Pentateuchum appellant: & in libros deinde Agiographos: ac demum in eos qui dicūtur Prophetales: in his oībus nō eſt idē numerus linguarū. Sed Pētateuchus quidē triplicē linguam habet: Hebraicā videlicet Chaldaicā & Græcā: quas imprimēdas iuſſimus cū aliis tribus latinis interpretationibus iuxta correſpondentibus: ita vt Hebraicæ veritati reſpōdeat latina beati Hieronymi trāſlatio: Chaldaicæ vero alia latina fere de verbo ad verbū a viris eius linguæ peritiſſimis elaborata: Græcæ aūt ſeptuaginta interpretum editioni interlinearis latina traductio. Agiographi deinde libri ſimul & Prophetales duplici lingua excuduntur: hoc eſt Hebræa & Græca cū aliis duabus latinis trāſlationibus illis correſpondentibus. Nā Chaldaica in cæteris libris præterq̃ in Pētateucho corrupta eſt aliquib⁹ in locis: & fabulis meriſq; Thalmudiſtarū nugis cōſperſa: indigna prorſus quæ ſacris codicibus inſeratur. Verum quia quibuſdam in locis vbi integra eſt littera & incorrupta: mirū in modum fauet Chriſtianæ religioni. Idcirco reliquos libros totius Veteris teſtamēti e Chaldaica lingua in latinā verti fecimus: & diligētiſſime cū ſua latina traductione cōſcriptos in publica Cōplutenſis noſtræ Vniuerſitatis Bibliotheca reponi. At vero libri extra canonē: quos Eccleſia potius ad ædificationē populi: q̃ ad autoritatē eccleſiaſticorum dogmatū confirmandā recipit: Græcā tm̄ habēt ſcripturā ſed cū duplici latina interpretatione: altera beati Hieronymi: altera interlineari de verbo ad verbū: eo modo quo in cæteris. Hæc autem de numero linguarum huius libri oportuit in vniuerſum prælibaſſe. Nunc de modo quo linguas in libro ipſo diſpoſuimus: breuibus agendum eſt. Primum itaq; aperto codice duæ ſe tibi chartarum facies hinc & inde offerent: quarum vnaquæq; tres columnas habet. Ex quibus ea quæ ad marginem exteriorem ſita eſt: Hebraicā cōtinet veritatē. Quæ vero interiori margini adhæret. Græca eſt ſeptuaginta interpretū editio: cui ſuperponitur latina interlinearis traductio de verbo ad verbum. Mediā aūt inter has latinā beati Hieronymi trāſlationē velut inter Synagogā & Oriētalē Eccleſiam poſuimus: tanq̃ duos hinc & inde latrones medium autē Ieſum hoc eſt Romanā ſiue latinā Eccleſiā collocātes. Hæc em̄ ſola ſupra firmā petrā ædificata (reliquis a recta Scripturæ intelligētia quādoq; deuiantibus) immobilis ſemper in veritate permanſit. Diſponuntur vero colūnæ ipſæ hoc modo: vt ſingulis lineis Hebraicis correſpondeant binæ lineæ latinæ e regione: hoc tamē ſemper obſeruato: vt omnes colūnæ tam in principio q̃ in fine cōſentiant: niſi vbi loci anguſtia nō patitur: quod rariſſime deprehēdes.

Deinde quia inſtitutū noſtrum eſt: nō ſolū his cōſulere: qui abſolutā linguarum peritiā ſunt aſſecuti: ſed his etiam opem ferre qui parum in eis profecerunt: vtriſq; enim debitores ſumus: neminēq; eſſe cupimus: quē peregrinorū idiomatum difficultas abſterreat a diuinorum librorum penetralibus adeūdis. Idcirco vt Hebraicas dictiones facile poſſit quicūq; diſtinguere: & ſuā latinā interpretationē cuiq; aſſignare: inter ſingulas dictiones Hebraicas ſuperponuntur minutæ litterulæ latinæ Alphabetico ordine procedētes: quibus cōſimiles aliæ in latina proxima colūna correſpōdent: vt per ſimilitudinem litterulæ cognoſcatur: quæ dictio latina ad quā Hebraicā ſit referenda. Quādo vero interpres per circūlocutionem pluribus dictionibus vnicam interpretatur: aut e diuerſo vnica dictione plures amplectitur: tunc vnica litterula toti circūlocutioni vel etiā cōpendio deſeruiet. Ex his præterea litterulis nōnullas reperies: quibus tenue punctū ſubſcribitur hoc modo ꝗ Quod quidē punctū deſignat: vel dictionē Hebraicā ſubiacentem multiplicē eſſe & æquiuocā: ac proinde reconditum aliquod ſecretæ intelligētiæ myſteriū claudere: quod poſſit facile cōſulto Dictionario a perſpicacibus mentibus inueſtigari: vel denotat ſaltē: ipſam eius ſignificationē in latina colūna poſitā potius tranſlatitiam eſſe & ſoli ſenſui ſubſeruientem: q̃ propriam omnino & litteralē. Rurſus quia inuenire primitiua ſiue radices dictionum Hebraicarum & Chaldaicarum a prima origine deuiantium res eſt perquā neceſſaria ad reperiēda in Dictionario vocabula: ſedtātæ difficultatis: vt homines eius linguæ peritiſſimi frequēter in ea titubent: ac nonnunq̃ etiā labantur: artificium excogitauimus q̃ vtiliſſimum: quo poſſit quiſpiam vel primis dūtaxat Hebraicis rudimentis imbutus radicē cuiuſq; dictionis in promptu habere: vt iam his adminiculis adiuti: Hebræorum (vt ait beatus Hieronymus) nauſeam & ructum faſtidiētes: præceptores eorum conſulere nō egeamus. Aduertendū itaq; eſt: ꝙ cū dictioni Hebraicæ ſiue Chaldaicæ correſpondet alia in margine (quod dignoſces ex ſimili litterula vtriq; dictioni impoſita) Tūc dictio ipſa ſicut eſt in margine notata: quærēda eſt in vocabulario. Illæ em̄ ſunt primæ litteræ ſubſtantiales primitiui. Reliquæ vero dictiones Hebraici textus: quib⁹ nulla dictio primitiua reſpōdet in margine: ex primis earum tribus aut quādoq; etiā ſolis duabus litteris ſunt in dictionario requirendæ. Preteriq̃ vbi preceſſerit aliqua ex his quinq; litteris beth: he: caph: lamed: mem: quocunq; apice ſubiecto: dūmodo ſit apice deſuper notata hoc modo. מ ל כ ה ב Tunc enim talis littera pro articulo ſeu præpoſitione ſumitur: ac proinde cum non ſit littera ſubſtantialis auferenda eſt: & proximæ tres vel quandoq; etiā ſolæ duæ litteræ ſequentes erunt primæ litteræ primitiui: ex quibus dictio ipſa in vocabulario reperietur. Quod eodē modo intelligendū eſt de ו vau littera etiam ſi nunq̃ tali ſigno notetur. Vbicunq; em̄ alicui dictioni præponitur: ſemper pro coniunctione copulatiua vſurpatur: quare tollere eā oportebit. Atq; hæc quidē ſuccincte dicta ſunt: vt legentibus Hebraicam litterā ſtatim abſq; arte ſeu conſideratione vlla pateat dictionis primitiuum. Quod ſi curioſus lector non ſolo vſu contentus artē reperiendarū radicum noſſe deſiderat: legat vltimum capitulū noſtræ Hebraicæ Grammaticæ in fine Hebraici dictionarii: quod tamen vt abſq; librorum reuolutione facile occurreret: in principio Pētateuchi duximus apponendū. Illud eſt etiā conſiderandū: ꝙ in hebraicis characterib⁹ ſcilicet omiſimus apices illos:

Prologus.

quibus nunc vtũtur Hebræi pro accentibus. Nam hi cum ad nullã vel ſignificati vel pronunciationis differentiam pertineant: ſed ad ſolã cantus ipſorũ modulationẽ: meritõ a veteribus Hebræis reiecti ſunt: quos in hoc imitari maluimus. Verũ ne locus accẽtus cuiuſq; dictionis ignoraretur: hoc modo prouidimus: vt quoniã dictiones Hebraicæ vt plurimũ in vltima habẽt accentũ: oẽs huiuſmodi dictiones nullo prorſus apice notarẽtur: reliquæ vero nõ habentes accentũ in vltima (quæ rariſſime occurrunt) ſuper ſyllabam vbi prædominatur accentus: apice ſignarentur hoc modo אֶרֶץ. Cæterum in diſtinctione clauſularum colo etiã vtuntur Hebræi & cõmate: ſed ita: vt colum ſit duplex punctum: ſicut cõma apud latinos: hoc modo: Cõma vero tale ſignũ ‸ Quod autẽ ad Græcam ſcripturã attinet: illud te nõ latere volumus: nõ vulgaria ſeu temere oblata exẽplaria fuiſſe huic noſtræ impreſſioni archetypa: ſed vetuſtiſſima ſimul & emẽdatiſſima: quæ ſanctiſſim9 Dñs noſter Leo Decimus Pontifex maximus cœptis noſtris aſpirans ex ipſa apoſtolica Bibliotheca ad nos miſit: tantæ integritatis: vt niſi eis plena fides adhibeatur: reliqui nulli eſſe videantur: quibus merito ſit adhibenda. Quibus etiã adiũximus alia nõ pauca: quorum partẽ ex Beſſarionis caſtigatiſſimo codice ſumma diligentia tranſcriptã Illuſtris Venetorũ Senatus ad nos miſit: partẽ ipſi magnis laboribus & expẽſis vndiq; cõquiſiuimus: vt copia emendatorũ codicũ abunde ſupereſſet. Latinã itidẽ beati Hieronymi tranſlationẽ cõtulimus cũ q̃pluribus exẽplaribus venerãdæ vetuſtatis: ſed his maxime: quæ in publica Cõplutẽſi noſtræ vniuerſitatis Bibliotheca reconduntur: quæ ſupra octingẽteſimũ abhinc annũ litteris Gotthicis conſcripta: ea ſunt ſynceritate: vt nec apicis lapſus poſſit in eis deprehendi. Aliqua tamen nomina propria vitio ſcriptorũ aliter ſcripta q̃ in originalibus vtriuſq; teſtamẽti habentur: intacta dimiſimus: atq; id quidem cõſulto. Nã ſi nũc in eis litterã aliquã mutaſſemus: nequaq̃ poſſent reperiri in tractatu interpretationũ: quẽ iuxta vulgatã horũ nominum ſcripturã alphabetico ordine pridẽ cõfeceramus. Adnotauimus tamẽ in ipſis interpretationib9 eadẽ nomina propria nõ ſolũ ponẽtes ea ſicut cõmuniter ſcribũtur: ſed etiã prout habẽtur ad litterã in ſuis originalibus. Demũ in libro pſalmorum illud eſt admonendũ: cõmunẽ tranſlationem latinam: qua vtimur: poſitam eſſe pro interlineari ſupra græcam ſeptuaginta interpretum editionem: quia ei de verbo ad verbum fere correſpõdet. Eã autem quã beatus Hieronymus iuxta hebraicã trãſtulit veritatem in medio duarum columnarum fuiſſe locatam. Vale.

Incipit Prologus beati Hieronymi

preſbyteri in librum Ioſue.

Tandẽ finito Pentateucho Moyſi velut grandi fœnore liberati ad Ieſum filiũ naue manũ mittimus quem Hebræi Ioſue bẽnun id eſt Ioſue filium nun vocant: & ad Iudicum librum quem Sopthim appellant: ad Ruth quoq; & Heſter quos iiſdem nominibus efferunt. Monemuſq; lectorem vt ſiluam hebraicorum nominũ & diſtinctiones per mẽbra diuiſas diligẽs ſcriptura cõſeruet: ne & noſter labor & illius ſtudiũ pereat. Et vt imprimis (quod ſepe teſtatus ſum) ſciat me nõ in reprehẽſionem veterũ noua cudere: ſicut amici mei criminãtur: ſed pro virili portione offerre linguæ meæ hominibus: quos tamen noſtra delectãt: vt pro Græcorũ hexaplis: quæ & ſumptu & labore maximo indigent: editionem noſtram habeant. Et ſicubi in antiquorũ voluminũ lectione dubitarint: hæc illis conferentes inueniant quod requirũt. Maxime cũ apud latinos tot ſint exẽplaria: quot codices: & vnuſquiſq; p arbitrio ſuo vel addiderit vel ſubtraxerit quod ei viſum eſt: & vtiq; non poſſit verum eſſe quod diſſonat. Vnde ceſſet arcuato vulnere contra nos inſurgere ſcorpius: & ſanctũ opus venenata carpere lingua deſiſtat: vel ſuſcipiens ſi placet: vel contemnẽs ſi diſplicet. Meminerítq; illorũ verſuũ. Os tuum abundauit malitia: & lingua tua cõcinnabat dolos. Sedẽs aduerſus fratrẽ tuũ loquebaris: & aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum. Hæc feciſti: & tacui. Exiſtimaſti inique q ero tui ſimilis. Arguã te & ſtatuam illa contra faciem tuam. Quæ enim audientis vel legentis vtilitas eſt: nos laborãdo ſudare: & alios detrahẽdo laborare: dolere iudæos q calũniandi eis & irridendi chriſtianos ſit ablata occaſio: & eccleſiæ homines id deſpicere immo lacerare: vnde aduerſarii torquẽtur? Quod ſi vetus eis tantũ interpretatio placet: quæ & mihi nõ diſplicet: & nil extra recipiẽdum putant: cur ea quæ ſub aſteriſcis & obelis vel addita ſunt vel amputata legunt & negligunt? Quare Danielem iuxta Theodotionis traditionẽ Eccleſiæ ſuſceperũt? Cur Originẽ mirantur & Euſebium Pamphili: cunctas editiones ſimiliter differentes? Aut quæ fuit ſtulticia: poſtq̃ vera dixerint: pferre quæ falſa ſunt? Vnde autẽ in nouo teſtamẽto probare poterunt aſſumpta teſtimonia: quæ in libris veteribus nõ habẽtur? Hæc dicimus: ne oĩno calumniãtibus tacere videamur. Cæterum poſt ſanctæ Paulæ dormitionẽ: cuius vita virtutis exemplum eſt: & hos libros quos Euſtochio virgini Chriſti negare non potui: decreuimus dũ ſpiritus hos regit artus: prophetarũ explanationi incũbere: & omiſſum iam diu opus quaſi quodã poſtliminio repetere: præſertim cũ & admirabilis ſanctuſq; vir Pammachius hoc idem litteris flagitet: & nos ad patriam feſtinantes mortiferos ſyrenarum cantus ſurda debeamus aure tranſire.

Explicit Prologus.

Incipit Argumentum.

Ieſus filius naue: typum dñi nõ ſolũ in geſtis verũetiam in nomine gerẽs: trãſit iordanem: hoſtiũ regna ſubuertit: diuidit terrã victori populo: & per ſingulas vrbes: viculos: montes: flumina: torrentes atq; confinia eccleſiæ cœleſtiſq; Hieruſalẽ ſpiritalia regna deſcribit.

Explicit Argumentum.

Trãſ. Gre. lxx. cũ interp. latina.

IOSVE.
ΙΗΣΟΥΕ.

A Et factũ eſt poſt mortẽ moy
Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν μωυ-
ſi ſerui dñi: & locutus eſt dñs
σῆ δούλου κυρίου, καὶ εἶπε κύριος τῷ
Ioſue filio nun miniſtro moyſi
Ἰησοῦ υἱῷ ναυῆ τῷ ὑπουργῷ μωυσῆ
dicẽs: moyſes ſeruus meus mortuus eſt: nunc igr ſur
λέγων, μωυσῆς ὁ θεράπων μου τετελεύτηκε, νῦν οὖν ἀνα-
gẽs tranſi iordanẽ tu & oĩs pp̃ls hic in
στὰς διάβηθι τὸν ἰορδάνην σὺ καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος εἰς τὴν
Deut. xi.c. terrã: quã ego do eis. oĩs locus ad quẽ ãbulauerit
γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι αὐτοῖς. πᾶς ὁ τόπος ἐφ᾽ ὃν ἂν ἐπιβῆτε
veſtigia pedũ vr̃oꝝ: vobis dabo eũ: ſicut lo
ἴχνη τῶν ποδῶν ὑμῶν, ὑμῖν δώσω αὐτόν, ὃν τρόπον εἴ-
cut9 ſum moyſi. deſertũ & antilibanũ vſq; ad
ρηκα τῷ μωυσῆ. τὴν ἔρημον καὶ τὸν ἀντιλίβανον ἕως τοῦ
fluuiũ magnũ fluuiũ euphratẽ: oẽm trã
ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου, πᾶσαν γῆν
etheoꝝ & vſq; ad mare magnũ: a ſolis oc
χετταίων καὶ ἕως τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης, ἀφ᾽ ἡλίου δυ-
caſu erit termini vr̃i. nõ reſiſtet hõ co
σμῶν ἔσται τὰ ὅρια ὑμῶν. οὐκ ἀντιστήσεται ἄνθρωπος κα-
ram vobis cũctis dieb9 vite tue. &
τενώπιον ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ
ſicut fui cum moyſe: ita ero & tecum:
ὥσπερ ἤμην μετὰ μωυσῆ, οὕτως ἔσομαι καὶ μετὰ σοῦ,
Infra. 3.b. Hebr.13.a. & nõ derelinquã te: neq; deſpiciam te: cõfortare &
καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω σε, οὐδὲ ὑπερόψομαί σε, ἴσχυε καὶ
eſto robuſtus. tu enĩ diuides pp̃lo huic terrã:
B ἀνδρίζου. σὺ γὰρ ἀποδιελεῖς τῷ λαῷ τούτῳ τὴν γῆν,
quã iuraui prĩbus eoꝝ vt traderẽ eis. cõfortare
ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν δοῦναι αὐτοῖς. ἴσχυε
Infra ca. Deut. xi.b. 3.Re.2.a. igr̃ & eſto robuſtus: vt cuſtodias & facias ſicut p̃c
οὖν καὶ ἀνδρίζου, φυλάσσεσθαι καὶ ποιεῖν καθότι ἐνε-
cepit tibi moyſes ſeruus meus. & nõ declinabis
τείλατό σοι μωυσῆς ὁ παῖς μου. καὶ οὐκ ἐκκλινεῖς
ab eis ad dextrã vel ad ſiniſtrã: vt intelligas in cũctis
ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά, ἵνα συνῇς ἐν πᾶσιν
que feceris. & nõ recedet liber
οἷς ἐὰν πράξῃς. καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἡ βίβλος τοῦ
legis huius de ore tuo: & medita
νόμου τούτου ἐκ τοῦ στόματός σου, καὶ μελετή-
beris in eo die ac nocte: vt intelligas facere
σεις ἐν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἵνα συνῇς ποιεῖν
oĩa q̃ ſcripta ſunt in eo. tũc proſperabis
πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν αὐτῷ. τότε εὐοδώσεις
vias tuas: & tũc intelliges. ecce p̃cipi
τὰς ὁδούς σου, καὶ τότε συνήσεις. ἰδοὺ ἐντέλλο-
õ co. pio tibi: cõfortare & eſto robuſtus: nõ timeas ne
μαί σοι. ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου, μὴ δειλιάσῃς μη-
C q; terrearis: qm̃ tecum dñs deus tuus in
δὲ φοβηθῇς, ὅτι μετὰ σοῦ κύριος ὁ θεός σου εἰς
oẽm locum quo p̃rexeris. & p̃cepit io
πάντα τόπον οὗ ἐὰν πορεύσῃ. καὶ ἐνετείλατο ἰη-
ſue ſcribis pp̃li dicẽs: tran
σοῦς τοῖς γραμματεῦσι τοῦ λαοῦ λέγων, εἰσέλ-
ſite per mediũ caſtroꝝ pp̃li: &
θετε κατὰ μέσον τῆς παρεμβολῆς τοῦ λαοῦ. καὶ
imperate pp̃lo dicẽtes: eſtote parati in ci-
ἐντείλασθε τῷ λαῷ λέγοντες, ἑτοιμάζεσθε ἐπισι-
bariis: qm̃ adhuc tres dies: & vos tran
τισμόν, ὅτι ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ ὑμεῖς διαβαί-
ſitis iordanẽ hunc: intrantes ad poſſidẽdũ
νετε τὸν ἰορδάνην τοῦτον, εἰσελθόντες κατασχεῖν
terrã: quã dñs deus patrũ vr̃oꝝ
τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν δί-
dat vobis. & ruben & gad & dimidie
δωσιν ὑμῖν. καὶ τῷ ῥουβὴν καὶ τῷ γὰδ καὶ τῷ ἡμίσει
Nu.32.b. & infra 4.c. tribui manaſſe ait ioſue: memẽtote ſermonis dñi: quẽ
φυλῆς μανασσῆ εἶπεν ἰησοῦς, μνήσθητε τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ

Trãſla. B. Hie.

Incipit liber ioſue.
Cap. I.

ET factũ ẽ poſt mortẽ moyſi ſerui dñi vt loqueretur dñs ad ioſue filium nun miniſtrum moyſi: & diceret ei. Moyſes ſeruus meus mortuus ẽ. Surge & trãſi iordanem iſtum: tu & oĩs pp̃ls tecũ: ĩ terram quam ego dabo filiis iſrael. Omnem locũ quẽ calcauerit veſtigiũ pedis veſtri: vobis tradã: ſicut locutus ſum moyſi. A deſerto & libano vſq; ad fluuiũ magnũ euphratẽ omnis terra etheorũ vſq; ad mare magnũ cõtra ſolis occaſum erit terminus veſter. Nullus poterit vobis reſiſtere cunctis diebus vite tue. Sicut fui cum moyſe: ita ero tecũ non dimittam nec derelinquã te. Confortare & eſto robuſtus. Tu enim ſorte diuides populo huic terrã, pro qua iuraui patribus ſuis vt traderem eam illis. Cõfortare igitur & eſto robuſtus valde vt cuſtodias & facias omnẽ legẽ quã p̃cepit tibi moyſes ſeruus meus. Ne declines ab ea ad dexterã vel ad ſiniſtrã: vt intelligas cuncta q̃ agis. Non recedat volumẽ legis huius ab ore tuo: ſed meditaberis ĩ eo diebus ac noctib9: vt cuſtodias & facias oĩa que ſcripta ſunt ĩ eo. Tunc diriges viã tuã & intelliges eã. Ecce p̃cipio tibi: cõfortare & eſto robuſtus. Noli metuere & noli timere: qm̃ tecũ ẽ dñs deus tu9 in oĩbus ad q̃cũq; perrexeris. Precepitq; ioſue principibus pp̃li dicẽs. Tranſite p mediũ caſtrorũ: & impate pp̃lo ac dicite. Preparate vobis cibaria: qm̃ poſt diem tertiũ tranſibitis iordanem: & intrabitis ad poſſidẽdã terrã quã dñs deus veſter daturus eſt vobis. Rubenitis quoq; & gadditis & dimidie tribui manaſſe ait. Mementote ſermonis quem

Tex. heb. Ioſue. ca. j. Primitiua he.

ויהי אחרי מות משה עבד יהוה — היה
ויאמר יהוה אל יהושע בן נון
משרת משה לאמר׃ משה עבדי — שרת
מת ועתה קום עבר את הירדן הזה — מות
אתה וכל העם הזה אל הארץ אשר
אנכי נתן להם לבני ישראל׃ כל
מקום אשר תדרך כף רגלכם בו — קום
לכם נתתיו כאשר דברתי אל — נתן
משה׃ מהמדבר והלבנון הזה ועד — דבר
הנהר הגדול נהר פרת כל ארץ — גדל
החתים ועד הים הגדול מבוא השמש — בוא
יהיה גבולכם׃ לא יתיצב איש — היה גבל
לפניך כל ימי חייך כאשר הייתי — יצב פנה
עם משה אהיה עמך לא ארפך — יום חיה · רפה
ולא אעזבך׃ חזק ואמץ כי אתה — עזב
תנחיל את העם הזה אל הארץ — נחל
אשר נשבעתי לאבתם לתת להם׃ — שבע נתן
רק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות — עשה
ככל התורה אשר צוך משה עבדי — ירה צוה
אל תסור ממנו ימין ושמאל למען — סור ימן
תשכיל בכל אשר תלך׃ לא ימוש — שמל שכל
ספר התורה הזה מפיך והגית בו — ילך מוש
יומם ולילה למען תשמר לעשות — פה הגה · שמר כתב
ככל הכתוב בו כי אז תצליח את — צלח
דרכך ואז תשכיל׃ הלא צויתיך חזק
ואמץ אל תערץ ואל תחת כי עמך — ערץ חתת
יהוה אלהיך בכל אשר תלך׃ ויצו — צוה
יהושע את שטרי העם לאמר׃ עברו
בקרב המחנה וצוו את העם לאמר — חנה
הכינו לכם צדה כי בעוד שלשת — כון צוד
ימים אתם עברים את הירדן הזה לבא — יום בוא
לרשת את הארץ אשר יהוה אלהיכם — ירש
נתן לכם לרשתה׃ ולראובני ולגדי
ולחצי שבט המנשה אמר יהושע — חצה
לאמר׃ זכור את הדבר אשר — זכר

צוה אתכם משה עבד יהוה לאמר
יהוה אלהיכם מניח לכם ונתן לכם נוח
את הארץ הזאת׃ נשיכם טפכם נשה
ומקניכם ישבו בארץ אשר נתן קנה
לכם משה בעבר הירדן ואתם
תעברו חמשים לפני אחיכם כל עבר פנה
גבורי החיל ועזרתם אתם׃ עד אשר
יניח יהוה לאחיכם ככם וירשו גם
המה את הארץ אשר יהוה אלהיכם
נתן להם ושבתם לארץ ירשתכם שוב
וירשתם אותה אשר נתן לכם את
משה עבד יהוה בעבר הירדן מזרח זרח
השמש׃ ויענו את יהושע לאמר כל ענה
אשר צויתנו נעשה ואל כל אשר צוה עשה
תשלחנו נלך׃ ככל אשר שמענו שלח הלך
אל משה כן נשמע אליך רק יהיה שמע
יהוה אלהיך עמך כאשר היה
עם משה׃ כל איש אשר ימרה את מרה
פיך ולא ישמע את דבריך לכל פה שמע
אשר תצונו יומת רק חזק ואמץ׃

Cap.ij. וישלח יהושע בן נון
מן השטים שנים אנשים מרגלים שנה רגל
חרש לאמר לכו ראו את הארץ הלך ראה
ואת יריחו וילכו ויבאו בית אשה בוא איש
זונה ושמה רחב וישכבו שמה׃ זנה שכב
ויאמר למלך יריחו לאמר הנה אמר
אנשים באו הנה הלילה מבני בוא
ישראל לחפר את הארץ׃ וישלח
מלך יריחו אל רחב לאמר
הוציאי האנשים הבאים אליך יצא בוא
אשר באו לביתך כי לחפר את כל
הארץ באו׃ ותקח האשה את שני לקח
האנשים ותצפנו ותאמר כן באו צפן
אלי האנשים ולא ידעתי מאין
המה׃ ויהי השער לסגור בחשך היה סגר
והאנשים יצאו לא ידעתי אנה הלכו

precepit vobis moyſes famulus dñi dicens. Dñs deꝰ veſter dedit vobis requiem & omnem terram. Vxores veſtre & filii veſtri ac iumenta manebūt in terra quam tradidit vobis moyſes trans iordanem. Vos autem tranſite armati ante fratres veſtros omnes fortes manu & pugnate pro eis. Donec det dñs requiē fratribꝰ veſtris ſicut & vobis dedit: & poſſideant ipſi quoq; terram quā dñs deus vr̃ daturus eſt eis: & ſic reuertemini in terrā poſſeſſiōis vr̄e: & habitabitis in ea quam vobis dedit moyſes famulus domini trans iordanem cōtra ſolis ortū. Rñderuntq; ad ioſue: atq; dixerunt. Oīa q̄ p̄cepiſti nobis faciemus: & quocunq; miſeris ibimus. Sicut obediuimus in cunctis moyſi: ita obediemus & tibi: tantum ſit dominus deus tecum ſicut fuit cum moyſe. Qui cōtra dixerit ori tuo & non obedierit cunctis ſermonibus quos preceperis ei moriatur. Tu tantum conforta re & viriliter age. 2.

Miſit igitur ioſue filius nun de ſethim duos viros exploratores in abſcondito. Et dixit eis. Ite & conſiderate terrā vrbēq; hiericho. Qui pergētes ingreſſi ſunt domū mulieris meretricis noīe raab: & quieuerūt apud eā. Nūciatūq; ē regi hiericho: & dictū. Ecce viri ingreſſi ſunt huc p noctem de filiis iſrael: vt explorent terrā. Miſitq; rex hiericho ad raab dicens. Educ viros qui venerūt ad te: & ingreſſi ſunt domū tuā. Exploratores quippe ſūt & oēm terrā cōſiderare venerunt. Tollenſq; mulier viros abſcondit & ait. Fateor venerunt ad me: ſed neſciebam vnde eſſent. Cūq; porta clauderetur in tenebris & illi pariter exierūt: neſcio quo abierunt.

precepit vobis moyſes famulus dñi dicēs: dñs
ἐνετείλατο ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου λέγων, κύριος ὁ
deus vr̃ dedit requiē vobis: ꝛ dedit vobis terrā hāc.
θεὸς ὑμῶν κατέπαυσεν ὑμᾶς, καὶ ἔδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύ-
vxores vr̃e ꝛ filij vr̃i ꝛ iumēta
την. αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ παιδία ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη
vr̃a habitent in terra: q̃ dedit vobis moyſes trāſ
ὑμῶν κατοικείτωσαν ἐν τῇ γῇ, ᾗ ἔδωκεν ὑμῖν μωυσῆς πέ-
iordanē. vos aūt trāſibitis accincti priores
ραν τοῦ ἰορδάνου. ὑμεῖς δὲ διαβήσεσθε εὔζωνοι πρότεροι
fratribus vr̃is oēs fortis. ꝛ auxiliabimini e-
τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν πᾶς ὁ ἰσχύων. καὶ συμμαχήσετε αὐ-
is: quoad det requiē dñs deus vr̃ fratribus
τοῖς, ἕως ἂν καταπαύσῃ κς ὁ θεὸς ὑμῶν τοὺς ἀδελφοὺς
vr̃is: ſicut ꝛ vobis: ꝛ poſſideant etiā illi
ὑμῶν, ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, καὶ κληρονομήσωσιν καὶ οὗτοι τὴν
terrā: q̃ dñs deus vr̃ dat eis. ꝛ reuerte-
γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν αὐτοῖς. καὶ ἀπελεύ-
mini q̃libet in poſſeſſionē ſuā: quā dedit vobis
σεσθε ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν ἑαυτοῦ, ἣν ἔδωκεν ὑμῖν
moyſes trans iordanē ab ortu ſolis.
μωυσῆς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου.
ꝛ reſpōdentes ioſue dixerūt: oīa q̃cūq; pre
καὶ ἀποκριθέντες τῷ ἰησοῦ εἶπαν, ἅπαντα ὅσα ἂν ἐν-
ceperis nobis faciemus: ꝛ in oēm locū: quo mi
τείλῃ ἡμῖν ποιήσομεν, καὶ εἰς πάντα τόπον, οὗ ἐὰν ἀπο-
ſeris nos: ibimus. iuxta oīa q̃cūq; obediui
στείλῃς ἡμᾶς, πορευσόμεθα. κατὰ πάντα ὅσα ἠκούσα- 1.Mac 2.c.
mus moyſi: obediemus tibi. ceterū ſit dñs deus no
μεν μωυσῆ, ἀκουσόμεθά σου. πλὴν ἔστω κύριος ὁ θεὸς ἡ-
ſter tecum: ſicut fuit cū moyſe. at ho
μῶν μετὰ σοῦ, ὃν τρόπον ἦν μετὰ μωυσῆ. ὁ δὲ ἄνθρω-
mo q̃ cōtra dixerit tibi: ꝛ qui nō obedierit
πος ὃς ἂν ἀπειθήσῃ σοι, καὶ ὃς ἂν μὴ ἀκούσῃ τῶν
ſermōibꝰ tuis ſicut preceperis ei: moriatur.
ῥημάτων σου καθότι ἂν ἐντείλῃ αὐτῷ, ἀποθανέτω.
ſed cōfortare ꝛ viriliter age.
ἀλλὰ ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου. Ca. 2.
Et miſit ioſue filius nun de ſethim duos
Καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ ἐκ σαττὶν δύο
viros vt explorarent. dicēs: aſcēdite ꝛ vide
ἄνδρας κατασκοπεῦσαι. λέγων, ἀνάβητε καὶ ἴδε-
te terrā ꝛ hiericho. ꝛ pergentes ingreſſi
τε τὴν γῆν καὶ τὴν ἱεριχώ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλ-
ſunt in domū mulieris meretricis: cui nomē raab. ꝛ
θον εἰς οἰκίαν γυναικὸς πόρνης, ᾗ ὄνομα ῥαάβ. καὶ
quieuerūt illic: ꝛ nunciatū ē regi hieri Iaco 2.d.
κατέλυσαν ἐκεῖ, καὶ ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ ἱερι- Ephe 11.f.
cho: dicētes: ecce viri ingreſſi ſunt huc de
χώ, λέγοντες, ἰδοὺ ἄνδρες εἰσπεπόρευνται ὧδε τῶν
filijs iſrael vt explorent terrā. ꝛ mi-
υἱῶν ἰσραὴλ κατασκοπεῦσαι τὴν γῆν. καὶ ἀπέστει-
ſit rex hiericho ꝛ ait ad raab. dicēs:
λεν ὁ βασιλεὺς ἱεριχὼ καὶ εἶπεν πρὸς ῥαὰβ λέγων,
educ viros qui ingreſſi ſunt in
ἐξάγαγε τοὺς ἄνδρας τοὺς εἰσπεπορευμένους εἰς τὴν
domū tuā nocte: vt explorent eā
οἰκίαν σου τὴν νύκτα, κατασκοπεῦσαι γὰρ τὴν
terrā venerūt. ꝛ tolles mulier duos viros
γῆν ἥκασιν. καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ τοὺς δύο ἄνδρας
abſcondidit eos. ꝛ ait eis dicēs: in-
ἔκρυψεν αὐτούς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς λέγουσα, εἰ-
greſſi ſunt ad me viri: ꝛ nō ſcio vn
σεληλύθασι πρός με οἱ ἄνδρες, καὶ οὐκ οἶδα πό-
de erāt. poſtq̃ aūt ianua claudebatur i tenebris:
θεν ἦσαν. ὡς δὲ ἡ πύλη ἐκλείετο ἐν τῷ σκότει,
ꝛ viri exierūt: nō ſcio quo abie
καὶ οἱ ἄνδρες ἐξῆλθον, οὐκ ἐπίσταμαι ποῦ πεπό-
runt.
ρευνται.

perſequimini poſt eos ꝛ cōprehēdetis eos.
καταδιώξατε ὀπίσω αὐτῶν καὶ καταλήψεσθε αὐτούς.
ipſa aūt aſcēdere fecit eos in ſolariū: ꝛ occultauit e-
αὐτὴ δὲ ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ δῶμα, καὶ ἔκρυψεν αὐ-
os in ſtipula lini cōſtipata ſibi in ſo- B
τοὺς ἐν τῇ λινοκαλάμῃ τῇ ἐστοιβασμένῃ αὐτῇ ἐπὶ τοῦ δώ-
lario. ꝛ viri perſecuti ſunt poſt eos viam
ματος. καὶ οἱ ἄνδρες κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν ὁδὸν
que ad iordanē ad trāſitiōes: ꝛ porta
τὴν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου ἐπὶ τὰς διαβάσεις, καὶ ἡ πύλη
clauſa eſt. ꝛ factū eſt vt exierūt perſequentes poſt
ἐκλείσθη. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον οἱ καταδιώκοντες ὀπίσω
eos: ꝛ priuſq̃ dormirēt ipſi: ꝛ illa aſcēdit ad
αὐτῶν, καὶ πρὶν ἢ κοιμηθῆναι αὐτούς, καὶ αὐτὴ ἀνέβη ἐπὶ τὸ
ſolariū ad eos. ꝛ ait ad eos: noui
δῶμα πρὸς αὐτούς. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἐπίσταμαι
q̃d tradidit dñs deus vr̃ vobis terrā: ir
ὅτι παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὑμῖν τὴν γῆν, ἐπιπέ-
ruit eñi timor vr̃ in nos ꝛ elāguerūt oēs
πτωκε γὰρ ὁ φόβος ὑμῶν ἐφ' ἡμᾶς καὶ κατέπτηξαν πάντες
habitātes terrā a vobis. audiuimus eñi q̃d ſic
οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀφ' ὑμῶν. ἀκηκόαμεν γὰρ ὅτι κατε-
cauit dñs deus mare rubrū a facie Exo. 14.c.
ξήρανε κς ὁ θεὸς τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν ἀπὸ προσώπου
vr̃a: qñ egreſſi eſtis ex egypto. ꝛ q̃cūq; feciſtis
ὑμῶν, ὅτε ἐξεπορεύεσθε ἐξ αἰγύπτου. καὶ ὅσα ἐποιήσατε
duobus regibus amorreoꝝ: qui erāt trans
τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ
iordanē: ſeon ꝛ og: quos interfeciſtis eos.
ἰορδάνου, τῷ σηὼν καὶ τῷ ὤγ, οὓς ἐξωλοθρεύσατε αὐτούς.
ꝛ audiētes nos obſtupuimus in corde nr̃o: ꝛ nō
καὶ ἀκούσαντες ἡμεῖς ἐξέστημεν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, καὶ οὐκ
fuit vltra ſpūs in vllo a facie vr̃a: qm̃
ἔστη ἔτι πνεῦμα ἐν οὐδενὶ ἀπὸ προσώπου ὑμῶν ὅτι
dñs deus nr̃ deus in celo ſupra ꝛ in tra
κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
deorſum. ꝛ nunc iurate mihi p dñz deū vr̃m: qm̃
κάτω. καὶ νῦν ὀμόσατέ μοι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, ὅτι
facio vobis miaz: ꝛ facietis ꝛ vos miam in
ποιῶ ὑμῖν ἔλεος, καὶ ποιήσετε καὶ ὑμεῖς ἔλεος ἐν C
domo pris mei: ꝛ dabitis mihi ſignū
τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, καὶ δώσετέ μοι σημεῖον
verū. viuere pmitetis domū pris mei: ꝛ
ἀληθινόν. ζωγρήσετε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, καὶ τὴν
mrem meā: ꝛ fratres meos: ꝛ ſoro-
μητέρα μου, καὶ τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ τὰς ἀδελ-
res meas: ꝛ oēm domū eoꝝ: ꝛ oīa
φάς μου, καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτῶν, καὶ πάντα
quecūq; ſunt illis. ꝛ eruetis aīam nr̃az de
ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ ἐξελεῖσθε τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἐκ
morte. ꝛ dixerūt ei viri: aīa nr̃a pro
θανάτου. καὶ εἶπαν αὐτῇ οἱ ἄνδρες, ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀν-
vobis in mortē. ꝛ ipſa dixit: cū tradiderit
θ' ὑμῶν εἰς θάνατον. καὶ αὐτὴ εἶπεν, ὡς ἂν παραδῷ
dñs vobis vrbē: facietis in me miam ꝛ
κύριος ὑμῖν τὴν πόλιν, ποιήσετε εἰς ἐμὲ ἔλεος καὶ
veritatē. ꝛ demiſit eos per feneſtrā: qm̃
ἀλήθειαν. καὶ κατεχάλασεν αὐτοὺς διὰ τῆς θυρίδος, ὅτι
domus illiꝰ in muro: ꝛ in muro ipſa
ὁ οἶκος αὐτῆς ἐν τῷ τείχει, καὶ ἐν τῷ τείχει αὐτὴ
habitabat. ꝛ dixit eis ad mōtana abite
κατῴκει. καὶ εἶπεν αὐτοῖς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἀπέλθατε
ne occurrāt vobis perſequentes. ꝛ lati-
μὴ συναντήσωσιν ὑμῖν οἱ καταδιώκοντες. καὶ κρυ-
tabitis illic tribꝰ diebus: donec redeant
βήσεσθε ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας, ἕως ἂν ἐπιστρέψωσιν οἱ
perſequētes poſt vos: ꝛ poſt hec
καταδιώκοντες ὀπίσω ὑμῶν, καὶ μετὰ ταῦτα
ibitis in viam vr̃am.
ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν.

Perſequimini cito & cōprehendetis eos. Ipſa aūt fecit aſcēdere viros in ſolariū domus ſue: operuitq; eos ſtipula lini q̄ ibi erat. Hi aūt q miſſi fuerant ſecuti ſunt eos p viā q̄ ducit ad vadum iordanis. Illiſq; egreſſis ſtatī porta clauſa eſt. Necdum obdormierāt qui latebāt & ecce mulier aſcēdit ad eos: & ait. Noui q dñs tradiderit vobis terram. Etenim irruit in nos terror veſter: & elanguerunt omnes habitatores terre. Audiuimus q ſiccauerit dñs aquas maris rubri ad veſtrū introitū qñ egreſſi eſtis ex egypto: & que feceritis duobus ammorreorū regibꝰ qui erant trans iordanē: ſeon & og quos interfeciſtis. Et hec audientes ptimuimus & elāguit cor nr̄m: nec remanſit in nobis ſpūs ad introitum veſtrū. Dominus enim deus veſter ipſe eſt deus in celo ſurſum & in terra deorſum. Nunc ergo iurate mihi per dñm: vt quō ego miſericordiā feci vobiſcū: ita & vos faciatis cum domo patris mei: detiſq; mihi verum ſignum: vt ſaluetis patrem meū & matrē: fratres ac ſorores meas & oīa q̄ illorum ſūt: & eruatis animas nr̄as a morte. Qui reſponderunt ei. Anima noſtra ſit pro vobis in mortem: ſi tamen non prodideris nos. Cumq; tradiderit nobis dominus terrā: faciemꝰ in te miam & veritatem. Demiſit ergo eos p funē de feneſtra. Domus enī eius herebat muro. Dixitq; ad eos. Ad mōtana cōſcendite: ne forte occurrāt vobis reuertētes: ibiq; latitate tribus diebus: donec redeant: & ſic ibitis per viam veſtram.

האנשים רדפו מהר אחריהם כי
תשיגום׃ והיא העלתם הגגה נשג עלה
ותטמנם בפשתי העץ הערוכות טמן ערך
לה על הגג׃ והאנשים רדפו
אחריהם דרך הירדן על המעברות עבר
והשער סגרו אחרי כאשר יצאו
הרדפים אחריהם׃ והמה טרם
ישכבון והיא עלתה עליהם על שכב עלה
הגג׃ ותאמר אל האנשים ידעתי אמר
כי נתן יהוה לכם את הארץ וכי
נפלה אימתכם עלינו וכי נמגו מוג
כל ישבי הארץ מפניכם׃ כי שמענו פנה
את אשר הוביש יהוה את מי ים יבש
סוף מפניכם בצאתכם ממצרים פנה יצא
ואשר עשיתם לשני מלכי האמרי עשה שנה
אשר בעבר הירדן לסיחון ולעוג
אשר החרמתם אתם׃ ונשמע חרם שמע
וימס לבבנו ולא קמה עוד רוח מסס קום
באיש מפניכם כי יהוה אלהיכם פנה
הוא אלהים בשמים ממעל ועל עלה
הארץ מתחת׃ ועתה השבעו נא שבע
לי ביהוה כי עשיתי עמכם חסד עשה
ועשיתם גם אתם עם בית אבי
חסד ונתתם לי אות אמת׃ והחיתם נתן חיה
את אבי ואת אמי ואת אחי ואת
אחיותי ואת כל אשר להם והצלתם אח נצל
את נפשתינו ממות׃ ויאמרו לה אמר
האנשים נפשנו תחתיכם למות
אם לא תגידו את דברנו זה והיה נגד
בתת יהוה לנו את הארץ ועשינו נתן עשה
עמך חסד ואמת׃ ותורדם בחבל בעד ירד
החלון כי ביתה בקיר החומה חלל חמה
ובחומה היא יושבת׃ ותאמר להם ישב
ההרה לכו פן יפגעו בכם הרדפים הלך פגע
ונחבתם שמה שלשת ימים עד חבא
שוב הרדפים ואחר תלכו לדרככם׃

ויאמרו אליה האנשים נקים
אנחנו משבעתך הזה אשר
השבעתנו הנה אנחנו באים בארץ
את תקות חוט השני הזה תקשרי
בחלון אשר הורדתנו בו ואת אביך
ואת אמך ואת אחיך ואת כל בית
אביך תאספי אליך הביתה והיה
כל אשר יצא מדלתי ביתך החוצה
דמו בראשו ואנחנו נקים וכל
אשר יהיה אתך בבית דמו בראשנו
אם יד תהיה בו ואם תגידי את
דברנו זה והיינו נקים משבעתך
אשר השבעתנו ותאמר כדבריכם
כן הוא ותשלחם וילכו ותקשר את
תקות השני בחלון וילכו ויבאו
ההרה וישבו שם שלשת ימים עד
שבו הרדפים ויבקשו הרדפים
בכל הדרך ולא מצאו וישבו שני
האנשים וירדו מההר ויעברו ויבאו
אל יהושע בן נון ויספרו לו את כל
המצאות אותם ויאמרו אל יהושע
כי נתן יהוה בידנו את כל הארץ
וגם נמגו כל ישבי הארץ מפנינו

Cap.iij.

וישכם יהושע בבקר ויסעו
מהשטים ויבאו עד הירדן הוא
וכל בני ישראל וילנו שם טרם
יעברו ויהי מקצה שלשת ימים
ויעברו השטרים בקרב המחנה ויצוו
את העם לאמר כראתכם את
ארון ברית יהוה אלהיכם והכהנים
הלוים נשאים אתו ואתם תסעו
ממקומכם והלכתם אחריו אך
רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים
אמה במדה אל תקרבו אליו למען
אשר תדעו את הדרך אשר
תלכו בה כי לא עברתם בדרך

נקה · שבע · בוא · קוה · שנה · קשר · ירד · אסף · היה · יצא · נגד · שלח · שוב · בקש · שנה · עבר · בוא · ספר · מוג · פנה · שכם · נסע · לון · היה · יום · עבר · צוה · ראה · ארן · ברת · קום · רחק · מדד · קרב · ידע · הלך

Qui dixerunt ad eã. In noxii erimus a iuramento hoc: quo adiuraſti nos: ſi ingrediẽtibus nobis terrã ſignũ non fuerit funiculus iſte coccineus: & ligaueris eũ in feneſtra per quam demiſiſti nos & patrẽ tuum ac matrem fratreſq; & omnem cognationem tuã congregaueris in domum tuam. Qui oſtium domus tue egreſſus fuerit: ſanguis ipſius erit in caput eius: & nos erimus alieni. Cũctorũ aũt ſanguis qui tecũ ĩ domo fuerit: redundabit in caput noſtrum: ſi eos aliquis tetigerit. Quod ſi nos prodere volueris & ſermonẽ iſtũ proferre in medium: erimus mũdi ab hoc iuramento quo adiuraſti nos. Et illa rñdit. Sicut locuti eſtis ita fiat. Dimittenſq; eos vt pgerẽt: appẽdit funiculũ coccineũ ĩ feneſtra. Illi vero ãbulãtes puenerũt ad mõtana: & mãſerunt ibi tres dies donec reuerterentur qui fuerãt pſecuti. Querẽtes eñ per oẽm viã nõ repererunt eos. Quibus vrbem ĩgreſſis: reuerſi ſũt & deſcẽderũt exploratores de monte & trãſmiſſo iordãe venerũt ad ioſue filiũ nun. narraueruntq; ei oĩa q̃ acciderãt ſibi: atq; dixerũt. Tradidit dñs omnẽ terrã hãc ĩ mãus nr̃as: & timore pſtrati ſunt cũcti habitatores eius. 3.

Igitur ioſue de nocte cõſurgẽs mouit caſtra: egredientesq; de ſethĩ venerũt ad iordanẽ: ipſe & oẽs filii iſrael: & morati ſunt ibi p tres dies. Quibus euolutis tranſierunt precões p caſtrorũ mediũ: & clamare ceperunt. Quando videritis arcã federis dñi dei veſtri: & ſacerdotes ſtirpis leuitice portãtes eã: vos quoq; conſurgite & ſequimini precedẽtes. ſitq; inter vos & arcam ſpacium cubitorũ duo milium: vt procul magis videre poſſitis: & noſſe p quam viam ingrediamini: quia prius nõ ãbulaſtis per eam. & cauete ne appropinquetis ad arcã.

τ dixerũt viri ad eã: innoxii ſumus iuramẽto tuo
καὶ εἶπαν οἱ ἄνδρες πρὸς αὐτήν, ἀθῶοι ἐσμὲν τῷ ὅρκῳ σου
hoc. ecce nos intramus in partẽ ciuitatis:
τούτῳ. ἰδοὺ ἡμεῖς εἰσπορευόμεθα εἰς μέρος τῆς πόλεως,
τ pones ſignũ: funiculũ coccineũ huic li
καὶ θήσεις τὸ σημεῖον, τὸ σπαρτίον τὸ κόκκινον τοῦτο ἐκδή-
gabis ad feneſtrã p quã demiſiſti nos per eã. τ
σεις εἰς τὴν θυρίδα δι᾽ ἧς κατεβίβασας ἡμᾶς δι᾽ αὐτῆς. καὶ
pr̃em tuũ τ mr̃em tuã τ fr̃es
τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου καὶ τοὺς ἀδελφούς
tuos: τ oẽm domũ pr̃is tui cõgregabis apud
σου, καὶ πάντα τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου συνάξεις πρὸς
teipſam in domũ tuã τ erit oĩs qui egreſſus fuerit
σεαυτὴν εἰς τὴν οἰκίαν σου. καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐξέλθῃ
portam domus tue extra: reus ſibi ipſi erit: nos
τὴν θύραν τῆς οἰκίας σου ἔξω, ἔνοχος ἑαυτῷ ἔσται, ἡμεῖς
aũt innocẽtes iuramẽto tuo hoc. τ quicũq; fuerit tecum
δὲ ἀθῶοι τῷ ὅρκῳ σου τούτῳ. καὶ ὅσοι ἂν γένωνται μετὰ σοῦ
in domo tua: nos rei erimus: ſi manus tetigerit e-
ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἡμεῖς ἔνοχοι ἐσόμεθα, ἐὰν χεὶρ ἅψηται αὐ-
um. ſi aũt quis nos iniuria affecerit: τ reuelauerit ſer-
τοῦ. ἐὰν δέ τις ἡμᾶς ἀδικήσῃ, καὶ ἀποκαλύψῃ τοὺς λό-
mones nr̃os hos: erimus ĩnocẽtes a iuramẽto tuo hoc:
γους ἡμῶν τούτους, ἐσόμεθα ἀθῶοι τῷ ὅρκῳ σου τούτῳ,
quo adiuraſti nos. τ dixit ſm̃ vbũ vr̃m: ſic ſit.
ᾧ ὥρκισας ἡμᾶς. καὶ εἶπεν κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν, οὕτως ἔστω.
τ dimiſit eos: τ iuerunt. τ ligauit ſi-
καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτούς, καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ ἔδησε τὸ ση-
gnũ coccineũ in feneſtra. τ iuerunt τ pue-
μεῖον τὸ κόκκινον ἐν τῇ θυρίδι. καὶ ἐπορεύθησαν καὶ ἦλθο-
nerũt ad mõtana: τ mãſerũt ibi tres dies donec
σαν εἰς τὴν ὀρεινήν, καὶ κατέμειναν ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας ἕως
reuerſi ſunt pſequẽtes. τ queſierũt perſequẽ-
ἐπέστρεψαν οἱ διώκοντες. καὶ ἐξεζήτησαν οἱ καταδιώκον-
tes oẽs vias τ nõ repererũt. τ reuerſi ſunt
τες πάσας τὰς ὁδοὺς καὶ οὐχ εὗρον. καὶ ἀπέστρεψαν οἱ
duo iuuenes τ deſcenderũt de mõte: τ trãſierũt:
δύο νεανίσκοι καὶ κατέβησαν ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ διέβησαν.
τ venerũt ad ioſue filiũ nun. τ narrauerũt ei
καὶ ἤλθοσαν πρὸς τὸν ἰησοῦν υἱὸν ναυή. καὶ διηγήσαντο αὐ-
oĩa que acciderant ſibi: τ dixerũt ad io
τῷ πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτοῖς, καὶ εἶπαν πρὸς ἰη-
ſue: q̃ tradidit dñs in manu nr̃a oẽm trã: τ
σοῦν, ὅτι παρέδωκε κύριος ἐν χειρὶ ἡμῶν πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ
timore pſtrat⁹ ẽ oĩs habitãs trã illã a nobis.
κατέπτηκε πᾶς ὁ κατοικῶν τὴν γῆν ἐκείνην ἀφ᾽ ἡμῶν. Ca.3

Et manicauit ioſue mane τ pfecti ſunt de ſethin:
Καὶ ὤρθρισεν ἰησοῦς τὸ πρωΐ καὶ ἀπῆραν ἐκ σαττίν,
τ venerũt vſq; ad iordanẽ ipſe τ oẽs filii iſrael.
καὶ ἦλθον ἕως τοῦ ἰορδάνου αὐτὸς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.
τ morati ſunt ibi ante q̃ trãſirẽt. τ factũ eſt poſt
καὶ κατέλυσαν ἐκεῖ πρὸ τοῦ διαβῆναι. καὶ ἐγενήθη μετὰ
tres dies τ trãſierũt ſcribe per media
τρεῖς ἡμέρας καὶ διῆλθον οἱ γραμματεῖς διὰ μέσης τῆς
caſtra: τ preceperũt pplo: dicẽtes: qñ
παρεμβολῆς, καὶ ἐνετείλαντο τῷ λαῷ, λέγοντες, ὅταν
videritis arcã federis dñi dei no
ἴδητε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ἡ-
ſtri: τ ſacerdotes τ leuitas portãtes e-
μῶν, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας αἴροντας αὐ-
am: τ vos cõſurgetis a locis vr̃is:
τήν, καὶ ὑμεῖς ἀπαρεῖτε ἀπὸ τῶν τόπων ὑμῶν,
τ ite poſt eã. ſed lõge ſit in-
καὶ πορεύεσθε ὀπίσω αὐτῆς. ἀλλὰ μακρὰν ἔστω ἀνὰ
ter vos τ illam: quãtũ duo milia cubitoꝝ ſta-
μέσον ὑμῶν καὶ ἐκείνης, ὅσον δισχιλίους πήχεις στή-
bitis. ne appropinquetis ad eã: vt ſciatis
σεσθε. μὴ προσεγγίσητε αὐτῇ, ἵνα ἐπίστησθε τὴν
viam: quam ingrediamini ea. nõ eñ ambulaſtis
ὁδόν, ἣν πορεύεσθε ἐν αὐτῇ. οὐ γὰρ πεπόρευσθε
viam
τὴν ὁδὸν

Dixitq; ioſue ad populum. Sanctificamini: cras enim faciet dominus inter vos mirabilia. Et ait ad ſacerdotes. Tollite arcam federis & precedite populum. Qui iuſſa cõplentes tulerũt & ambulauerunt ante eos. Dixitq; dominus ad ioſue. Hodie incipiam exaltare te coram omni iſrael: vt ſciant q̃ ſicut cum moyſe fui: ita & tecũ ſim. Tu autem precipe ſacerdotibus qui portãt arcam federis & dic eis. Cũ ingreſſi fueritis partẽ aq̃ iordanis: ſtate in ea. Dixitq; ioſue ad filios iſrael. Accedite huc & audite verbum domini dei vr̃i. Et rurſum: in hoc inquit ſcietis q̃ dñs deus viuens in medio veſtri eſt: & diſperdet in cõſpectu vr̃o chananeum & etheum: eueũ & pherezeũ: gergeſeum quoq; & iebuſeum & ammorreum. Ecce arca federis domini omnis terre antecedet vos per iordanem. Parate duodecim viros de duodecim tribub⁹ iſrl': ſingulos per ſingulas tribus. Et cũ poſuerit veſtigia pedũ ſuoꝝ ſacerdotes q portãt arcã federis dñi di vniuerſe terre in aq̃s iordanis: aq̃ q̃ inferiores ſũt decurrẽt atq; deficiẽt. q̃ aũt deſup veniunt in vna mole cõſiſtẽt. Igitur egreſſus ẽ ppl's de tabernaculis ſuis vt tranſirent iordanẽ: & ſacerdotes q portabant arcam federis pergebant ante eum. Ingreſſiſq; eis iordanem & pedibus eorum in pte aq̃ tinctis: iordãis aũt ripas aluei ſui tpe meſſis ĩpleuerat: ſteterunt aque deſcendẽtes in loco vno & ad inſtar montis intumeſcentes apparebant procul ab vrbe que vocatur edom vſq; ad latus ſarthan: que autem inferiores erant in

B

Deut. 10.b. Nu. 11. d. 1.Re. 16.b.

pridie τ tertio die. τ dixit ioſue
ἀπ᾽ ἐχθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τῷ
pplo: ſctificamini in craſtinũ: qr cras faciet do
λαῷ, ἁγιάσασθε εἰς τὴν αὔριον, ὅτι αὔριον ποιήσει κύ-
minus inter vos mirabilia. τ ait ioſue ſacerdotib⁹:
ριος ἐν ὑμῖν θαυμάσια. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσι,
dicẽs: tollite arcã federis: τ prece
λέγων, ἄρατε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ προπορεύ-
dite ante pplm. τ tulerũt ſacerdotes arcã
εσθε ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ. καὶ ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν τῆς
federis dñi: τ ambulauerũt ante pplm.
διαθήκης κυρίου, καὶ ἐπορεύοντο ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ.
τ dixit dñs ad ioſue: in die hac inci
καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἄρχο-
pio exaltare te coram oĩbus filiis iſ
μαι τοῦ ὑψῶσαί σε κατενώπιον πάντων τῶν υἱῶν ἰσ-
rael: vt ſciant q̃ ſicut fui cum moyſe: ſic
ραήλ, ἵνα γνῶσιν καθότι ἤμην μετὰ μωυσῆ, οὕτως
ero τ tecum. τ nũc precipe ſacerdotib⁹
ἔσομαι καὶ μετὰ σοῦ. καὶ νῦν ἔντειλαι τοῖς ἱερεῦσι
qui portãt arcã federis: dicẽs: cũ ingreſ
τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, λέγων, ὡς ἂν εἰ-
ſi fueritis in partẽ aque iordanis: τ in
σέλθητε ἐπὶ μέρους τοῦ ὕδατος τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἐν
iordane ſtabitis. τ dixit ioſue filiis iſra-
τῷ ἰορδάνῃ στήσεσθε. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς ἰσρα-

R.1.a.

C

el: accedite huc: τ audite vbũ dñi
ήλ, προσαγάγετε ὧδε, καὶ ἀκούσατε τὸ ῥῆμα κυρίου τοῦ
dei nr̃i. τ dixit ioſue: in hoc ſcietis: q̃
θεοῦ ἡμῶν. καὶ εἶπεν ἰησοῦς, ἐν τούτῳ γνώσεσθε, ὅτι
deus viuẽs in vobis: τ diſperdẽs diſperdet a fa
θεὸς ζῶν ἐν ὑμῖν, καὶ ὀλοθρεύων ὀλοθρεύσει ἀπὸ προσώ-
cie nr̃a chananeũ τ etheum τ eue
που ἡμῶν τὸν χαναναῖον καὶ τὸν χετταῖον καὶ τὸν εὑ-
um τ pherezeũ τ amorreũ τ gerge
αῖον καὶ τὸν φερεζαῖον καὶ τὸν ἀμορραῖον καὶ τὸν γεργε-
ſeum τ iebuſeum. ecce arca fede
σαῖον καὶ τὸν ἰεβουσαῖον. ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθή-
ris dñi oĩs terre trãſit ante vos
κης κυρίου πάσης τῆς γῆς διαβαίνει ἔμπροσθεν ὑμῶν
iordanẽ. τ nũc parate vobis duodecim viros
τὸν ἰορδάνην. καὶ νῦν προχειρίσασθε ὑμῖν δώδεκα ἄνδρας
de filiis iſrael: virũ vnũ a ſingula tribu. τ erit
ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἄνδρα ἕνα ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς. καὶ ἔσται
cũ quieuerint pedes ſacerdotũ qui portant
ὡς ἂν καταπαύσωσιν οἱ πόδες τῶν ἱερέων τῶν αἰρόντων

A

arcã federis dñi oĩs terre in aqua
τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυ πάσης τῆς γῆς ἐν τῷ ὕδατι τοῦ
iordanis aqua iordanis deficiet: at aqua de-
ἰορδάνου, τὸ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου ἐκλείψει, τὸ δὲ ὕδωρ τὸ κα-
ſcẽdẽs ſtabit ſupra vt cumul⁹. τ factũ ẽ poſtq̃ egreſſus ẽ
ταβαῖνον στήσεται ἄνωθεν ὡς σωρός. καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆρεν
pplis de tabnaculis ſuis vt trãſirẽt iordanẽ:
ὁ λαὸς ἐκ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν διαβῆναι τὸν ἰορδάνην,
at ſacerdotes tulerũt arcã federis dñi ante
οἱ δὲ ἱερεῖς ἦραν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου πρότεροι τοῦ
pplm. cũ aũt ingreſſi ſunt ſacerdotes portãtes ar-
λαοῦ. ὡς δὲ εἰσεπορεύοντο οἱ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβω-
cã federis in iordanẽ: τ pedes ſacerdotũ
τὸν τῆς διαθήκης ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ οἱ πόδες τῶν ἱερέων
portãtiũ arcã tincti ſunt in parte a-

D

τῶν αἰρόντων τὴν κιβωτὸν ἐβάφησαν εἰς τὸ μέρος τοῦ ὕδα-
que iordanis: at iordanis implebatur ſm totã
τος τοῦ ἰορδάνου, ὁ δὲ ἰορδάνης ἐπληροῦτο καθ᾽ ὅλην τὴν
Eccle. 14.c.
ripam ſuã vt in diebus meſſis. τ ſteterũt
κρηπῖδα αὐτοῦ ὡς ἐν ἡμέραις θερισμοῦ. καὶ ἔστησαν τὰ
aque deſcẽdẽtes deſup: ſtetit cõgelatio vna recedẽs
ὕδατα καταβαίνοντα ἄνωθεν, ἔστη πῆγμα ἓν ἀφεστηκὸς
procul valde vehemẽter ab adami vrbe vſq; ad
μακρὰν σφόδρα σφοδρῶς ἀπὸ ἀδαμὶ τῆς πόλεως ἕως
partẽ ſarthan. at defluens deſcẽdit in
μέρους καριαθιαρίμ. τὸ δὲ καταβαῖνον κατέβη εἰς

מתמול שלשום ויאמר יהושע
אל העם התקדשו כי מחר יעשה
יהוה בקרבכם נפלאות ויאמר
יהושע אל הכהנים לאמר שאו
את ארון הברית ועברו לפני העם
וישאו את ארון הברית וילכו לפני
העם ויאמר יהוה אל יהושע היום
הזה אחל גדלך בעיני כל ישראל
אשר ידעון כי כאשר הייתי עם
משה אהיה עמך ואתה תצוה את
הכהנים נשאי ארון הברית לאמר
כבאכם עד קצה מי הירדן בירדן
תעמדו ויאמר יהושע אל בני
ישראל גשו הנה ושמעו את דברי
יהוה אלהיכם ויאמר יהושע
בזאת תדעון כי אל חי בקרבכם
והורש יוריש מפניכם את הכנעני
ואת החתי ואת החוי ואת הפרזי
ואת הגרגשי והאמרי והיבוסי
הנה ארון הברית אדון כל הארץ
עבר לפניכם בירדן ועתה קחו
לכם שני עשר איש משבטי ישראל
איש אחד איש אחד לשבט והיה
כנוח כפות רגלי הכהנים נשאי ארון
יהוה אדון כל הארץ במי הירדן
מי הירדן יכרתון המים הירדים
מלמעלה ויעמדו נד אחד ויהי
בנסע העם מאהליהם לעבר את
הירדן והכהנים נשאי הארון
הברית לפני העם וכבוא נשאי הארון
עד הירדן ורגלי הכהנים נשאי
הארון נטבלו בקצה המים והירדן
מלא על כל גדותיו כל ימי קציר
ויעמדו המים הירדים מלמעלה
קמו נד אחד הרחק מאד באדם
העיר אשר מצד צרתן והירדים על

תמל · קדש · עשה · פלא · אמר · נשא · חלל · היה · צוה · בוא · עמד · נגש · ידע · חיה · ירש · פנה · ארן · ברת · לקח · שבט · כרת · עלה · עמד · היה · פנה · בוא · טבל · גדה · יום · קצר · עמד · קום · רחק · צדד

ים הערבה ים המלח תמו נכרתו והעם
עברו נגד יריחו: ויעמדו
הכהנים נשאי הארון ברית יהוה
בחרבה בתוך הירדן הכן וכל
ישראל עברים בחרבה עד אשר
תמו כל הגוי לעבר את הירדן:

Cap. iiij.

ויהי כאשר תמו כל הגוי
לעבור את הירדן ויאמר יהוה
אל יהושע לאמר: קחו לכם מן
העם שנים עשר אנשים איש
אחד איש אחד משבט: וצוו אותם
לאמר שאו לכם מזה מתוך הירדן
ממצב רגלי הכהנים הכין שתים
עשרה אבנים והעברתם אותם
עמכם והנחתם אותם במלון אשר
תלינו בו הלילה: ויקרא יהושע אל
שנים העשר איש אשר הכין מבני
ישראל איש אחד איש אחד
משבט: ויאמר להם יהושע עברו
לפני ארון יהוה אלהיכם אל תוך
הירדן והרימו לכם איש אבן אחת
על שכמו למספר שבטי בני ישראל:
למען תהיה זאת אות בקרבכם כי
ישאלון בניכם מחר לאמר מה
האבנים האלה לכם: ואמרתם להם
אשר נכרתו מימי הירדן מפני ארון
ברית יהוה בעברו בירדן נכרתו מי
הירדן והיו האבנים האלה לזכרון
לבני ישראל עד עולם: ויעשו כן בני
ישראל כאשר צוה יהושע וישאו
שתי עשרה אבנים מתוך הירדן
כאשר דבר יהוה אל יהושע למספר
שבטי בני ישראל ויעברום עמם
אל המלון וינחום שם: ושתים
עשרה אבנים הקים יהושע בתוך
הירדן תחת מצב רגלי הכהנים

mare ſolitudinis qđ nūc vocatur mortuū deſecerunt vſq₃quo omnino deficerent. Populus aūt incedebat cōtra hiericho: & ſacerdotes qui portabant arcā federis dñi ſtabant ſup ſiccā humū in medio iordanis accincti: omniſq₃ populus per arentem alueum pertranſibat. 4.

Q Vibus tranſgreſſis dixit dominus ad ioſue. Elige duodecim viros ſingulos per ſingulas tribus: & p̄cipe eis vt tollant de medio iordanis alueo vbi ſteterūt pedes ſacerdotū: duodecim duriſſimos lapides: quos ponetis in loco caſtrorū vbi fixeritis hac nocte tētoria. Vocauitq₃ ioſue duodecim viros quos elegerat de filiis iſrael ſingulos de ſingulis tribub⁹: & ait ad eos. Ite ante arcam domini dei veſtri ad iordanis mediū & portate inde ſinguli ſingulos lapides in humeris veſtris iuxtā numerum filiorū iſrael: vt ſit ſignum inter vos. Et quando interrogauerit vos filii veſtri cras dicētes. quid ſibi volunt iſti lapides? reſpōdebitis eis. Defecerunt aque iordanis ante arcam federis domini cum tranſiret eū. idcirco poſiti ſunt lapides iſti in monumentum filiorum iſrael vſq₃ in eternum. Fecerunt ergo filii iſrael ſicut precepit eis ioſue: portantes de medio iordanis alueo duodecim lapides vt dominus ei imperarat iuxta numerum filiorum iſrael vſq₃ in locū in quo caſtrametati ſūt: ibiq₃ poſuerūt eos. Alios quoq₃ duodecī lapides poſuit ioſue in medio iordanis alueo vbi ſteterunt ſacerdotes

mare arabe. mare. ſalſo: vſq₃ ad ſinē
τὴν θάλασσαν ἀραβὰ θάλασσαν τῶν ἁλῶν, ἕως εἰς τὸ τέλος
defecit. τ ppl̄s ſtetit cōtra hiericho. ſtete
ἐξέλιπεν. καὶ ὁ λα[...] εἱστήκει ἀπέναντι ἱεριχώ. καὶ ἔστη
rūt ſacerdotes portātes arcā federis do
σαν οἱ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυ
mini in ſicco in medio iordanis prōpte. τ
ρίου ἐπὶ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τοῦ ἰορδάνου ἑτοίμως. καὶ
oēs filii iſrael trāſierūt per arētē vſq₃ quo per
πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ διέβησαν διὰ ξηρᾶς ἕως οὗ συ
fecit cūctus ppl̄s trāſire iordanē.
νετέλεσεν πᾶς ὁ λαὸς διαβαίνων τὸν ἰορδάνην. Ca. 4.

ET poſtq̄ perfecit oīs ppl̄s trāſire
Καὶ ἐπεὶ συνετέλεσεν πᾶς ὁ λαὸς διαβαίνων τὸν
iordanē: τ ait dn̄s ad ioſue: dicēs: aſſu
ἰορδάνην, καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, λέγων, παρα
mens duodecim viros de ppl̄o virū vnū de ſin
λαβὼν δώδεκα ἄνδρας ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἄνδρα ἕνα ἀφ᾽ ἑ
gula tribu: precipe eis: dicēs: tollite vo
κάστης φυλῆς, σύνταξον αὐτοῖς, λέγων, ἀνέλεσθε αὐ
bis hinc de medio iordanis de ſtatiõe pe
τοῖς ἐντεῦθεν ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ στάσεως πο
dū ſacerdotū paratos duodecim lapides: τ hos
δῶν τῶν ἱερέων ἑτοίμους δώδεκα λίθους, καὶ τούτους
cōportātes ſimul vobiſcū τ ipſis: ponite eos in
διακομίσαντες ἅμα ὑμῖν καὶ αὐτοῖς, θέτε αὐτοὺς ἐν
exercitu vr̄o: vbi caſtrametati fueritis illic
τῇ στρατοπεδίᾳ ὑμῶν, οὗ ἐὰν παρεμβάλητε ἐκεῖ τὴν
nocte. τ vocans ioſue duodecim viros:
νύκτα. καὶ ἀνακαλεσάμενος ἰησοῦς δώδεκα ἄνδρας,
ex honoratis de filiis iſrael virū vnū de ſin
τῶν ἐνδόξων ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἄνδρα ἕνα ἀφ᾽ ἑκά
gula tribu: dixit eis ioſue: accedite ante fa
στης φυλῆς, εἶπεν αὐτοῖς ἰησοῦς, προσαγάγετε πρὸ προ
ciem dn̄i dei vr̄i. in mediū iordanis: τ
σώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν εἰς μέσον τοῦ ἰορδάνου, καὶ
colligēs tollat illinc quilibet lapidē vnū in
ἀνελόμενος ἀράτω ἐκεῖθεν ἕκαστος λίθον ἕνα ἐπὶ τῶν
humeris ſuis [...] numerū tribuū iſrael:
ὤμων αὐτοῦ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ,
vt ſint vobis hi in ſignū poſiti in
ἵνα ὑπάρχωσιν ὑμῖν οὗτοι εἰς σημεῖον κείμενοι δια
ſempiternū. vt cū iterrogauerit te cras filius tuus: di
παντός. ἵνα ὅταν ἐρωτᾷ σε αὔριον ὁ υἱός σου, λέ
cēs: qđ ſunt lapides iſti vobis? τ tu declarabis
γων, τί εἰσιν οἱ λίθοι οὗτοι ὑμῖν; καὶ σὺ δηλώσεις τῷ
filio tuo: dicēs: qm̄ defecit iordanis fluuius a
υἱῷ σου, λέγων, ὅτι ἐξέλιπεν ὁ ἰορδάνης ποταμὸς ἀπὸ
facie arce federis dn̄i oīs
προσώπου τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου πάσης τῆς
terre: cū trāſiret ipm̄ iordanē τ defecit
γῆς, ὡς διέβαινεν αὐτὸν τὸν ἰορδάνην καὶ ἐξέλιπεν τὸ
aqua iordanis: τ erunt lapides hi vobis
ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἔσονται οἱ λίθοι οὗτοι ὑμῖν
memoriale filiis iſrael vſq₃ in eternū. τ fece
μνημόσυνον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ ἐποίη
rūt ſic filii iſrael: ſicut precepit dn̄s
σαν οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καθότι ἐνετείλατο κύριος Deut. 17.a.
ioſue. τ accipiētes duodecim lapides de medio
τῷ ἰησοῦ. καὶ λαβόντες δώδεκα λίθους ἐκ μέσου τοῦ
iordanis: ſicut imperarat dn̄s ioſue in
ἰορδάνου, καθάπερ συνέταξεν κύριος τῷ ἰησοῦ ἐν τῇ
fine tranſitus filiorū iſrael: τ cōpor
συντελείᾳ τῆς διαβάσεως τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ διεκό
tauerūt ſimul ſecū ad caſtra: τ poſue
μισαν ἅμα ἑαυτοῖς εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἀπέθη
rūt eos ibi. ſtatuit aūt ioſue τ alios duo
καν αὐτοὺς ἐκεῖ. ἔστησεν δὲ ἰησοῦς καὶ ἄλλους δώ
decim lapides in ipſo iordane in facto
δεκα λίθους ἐν αὐτῷ τῷ ἰορδάνῃ ἐν τῷ γενομένῳ
loco ſub pedes ſacerdotum
τόπῳ ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἱερέων τῶν

A

B

qui portabāt arcā federis dn̄i. τ ſunt
αἰρόντων τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου. καὶ εἰσὶν
ibi vſq₃ ad hodiernū diē. ſteterūt aūt ſacer
ἐκεῖ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἱε
dotes qui portabāt arcā in medio iordanē: donec
ρεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν ἐν μέσῳ τῷ ἰορδάνῃ, ἕως
perfecit oīa verba: que preceperat
οὗ συνετέλεσεν πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἐνετείλατο
dn̄s ioſue vt nūciaret ppl̄o: iuxta oīa que
κύριος τῷ ἰησοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ λαῷ, κατὰ πάντα ὅσα
precepit moyſes ioſue. τ feſtinauit ppl̄s: τ
ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ ἰησοῦ. καὶ ἔσπευσεν ὁ λαός, καὶ
trāſierūt. τ factū eſt poſtq̄ cōſummauit oīs ppl̄s trā
διέβησαν. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν πᾶς ὁ λαὸς δια
ſire: τ trāſiuit arca federis dn̄i: τ
βῆναι, καὶ διέβη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ
ſacerdotes priores eis. τ trāſierūt filii rubē
οἱ ἱερεῖς πρότεροι αὐτῶν. καὶ διέβησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν
τ filii gad τ dimidii tribus manaſſe arma
Nu.32.f καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ οἱ ἡμίσεις φυλῆς μανασσῆ διεσκευα
ti ante filios iſrael: ſicut prece
σμένοι ἔμπροσθεν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καθάπερ ἐνετείλα
pit moyſes eis: quadragīta milia accincti in pugnā
το αὐτοῖς μωυσῆς, τετρακισμύριοι εὔζωνοι εἰς μάχην
trāſierūt corā dn̄o in bellū ad hiericho vr
διέβησαν ἔναντι κυρίου εἰς πόλεμον πρὸς τὴν ἱεριχὼ πό
bē. in illo die magnificauit dn̄s ioſue corā
λιν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ηὔξησεν κύριος τὸν ἰησοῦν ἐναντίον
omni iſrael. τ timebāt eum ſicut timebāt
παντὸς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ὥσπερ ἐφοβοῦν
moyſen: quāto tpe vixit. τ ait dn̄s io
το τὸν μωυσῆν, ὅσον χρόνον ἔζη. καὶ εἶπεν κύριος τῷ ἰη
ſue: dicēs: precipe ſacerdotibus q̄ portant
σοῦ, λέγων, ἔντειλαι τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς αἴρουσιν τὴν
arcā federis teſtimonii: vt aſcēdāt de
κιβωτὸν τῆς διαθήκης τοῦ μαρτυρίου, ἐκβῆναι ἐκ τοῦ
iordane. τ precepit ioſue ſacerdotibus: di
ἰορδάνου. καὶ ἐνετείλατο ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσι, λέ
cēs: aſcēdite de iordane. τ factū eſt poſtq̄ aſcēderūt
γων, ἔκβητε ἐκ τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξέβησαν
ſacerdotes portātes arcā federis dn̄i de
οἱ ἱερεῖς οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐκ
medio iordanis: τ poſuerūt pedes ſa
μέσου τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἔθηκαν τοὺς πόδας οἱ ἱε
cerdotes in ſicco: τ reuerſa eſt aqua iordanis
ρεῖς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ ὥρμησε τὸ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου
ad locū ſuū: τ ibat ſicut τ heri τ nu
κατὰ χώραν, καὶ ἐπορεύετο καθὰ καὶ ἐχθὲς καὶ τρί
dius tertius per totā ripā ſuā. τ ppl̄s
την ἡμέραν δι᾽ ὅλης τῆς κρηπῖδος αὐτοῦ. καὶ ὁ λαὸς
aſcēdit de iordane decima mēſis primi.
ἀνέβη ἐκ τοῦ ἰορδάνου δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου.
τ caſtrametati ſunt filii iſrael in galgalis
καὶ κατεστρατοπέδευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν γαλγάλοις
cōtra partē q̄ eſt ad ſolis ortum ab hieri
κατὰ μέρος τὸ πρὸς ἡλίου ἀνατολῶν ἀπὸ τῆς ἱερι
cho. τ duodecim lapides hos: quos ſumpſerat de
χώ. καὶ τοὺς δώδεκα λίθους τούτους, οὓς ἔλαβεν ἐκ
iordane: ſtatuit ioſue in galgalis. τ ait ad
τοῦ ἰορδάνου, ἔστησεν ἰησοῦς ἐν γαλγάλοις. καὶ εἶπεν πρὸς
filios iſrael: dicēs: qñ iterrogauerint filii vr̄i cras
τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, λέγων, ὅταν ἐρωτῶσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν αὔ
vos: dicētes: qđ ſunt lapides hi? annūciabi
ριον ὑμᾶς, λέγοντες, τί εἰσιν οἱ λίθοι οὗτοι; ἀναγγείλα
tis filiis vr̄is: dicētes: qm̄ p arētē trāſiuit iſrael
τε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, λέγοντες, ὅτι ἐπὶ ξηρᾶς διέβη ἰσραὴλ
iordanē hunc: ſiccante dn̄o deo nr̄o
τὸν ἰορδάνην τοῦτον, ἀποξηράναντος κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν
aquā iordanis in cōſpectu ipoꝝ: donec
Exo.14.g. τὸ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν αὐτῶν, μέχρι
trāſierūt, ſicut fecit dn̄s deus
οὗ διέβησαν. καθάπερ ἐποίησε κύριος ὁ θεός

C

D

qui portabant arcā federis dñi: & ſunt ibi vſq₃ in p̄ſentē diē. Sacerdotes aūt qui portabant arcā ſtabāt in iordāis medio: donec oīa cōplerentur: que ioſue vt loqueretur ad populū p̄cepat dñs & dixerat ei moyſes. Feſtinauitq₃ popul⁹ & tranſiit. Cumq₃ tranſiſſent oīs tranſiuit & arca domini: ſacerdotes quoq₃ pgebāt an̄ ppl̄m. Filii quoq₃ ruben & gad & dimidia tribus manaſſe armati p̄cedebant frēs ſuos filios iſrael ſicut eis p̄cepat moyſes: & quadraginta pugnatorū milia p turmas & cuneos incedebāt p plana atq₃ cāpeſtria vrbis hiericho. In die illo magnificauit dñs ioſue coram omni iſrael: vt timerent eum ſicut timuerant moyſen dum adhuc viueret. Dixitq₃ ad eum. Precipe ſacerdotibus qui portāt arcam federis dñi: vt aſcendant de iordane. Qui precepit eis dicens. Aſcēdite de iordane. Cumq₃ aſcendiſſent portantes arcam federis domini: & ſiccā humū calcare cepiſſent: reuerſe ſunt aque in alueū ſuū: & fluebant ſicut ante conſueuerant. Populus autem aſcendit de iordane decimo die mēſis primi: & caſtrametati ſunt i galgalis cōtra oriētalē plagā vrbis hiericho. Duodecī quoq₃ lapides quos de iordanis alueo ſūpſerāt: poſuit ioſue in galgalis. & dixit ad filios iſrael. Quando iterrogauerint filii veſtri cras patres ſuos & dixerint eis. quid ſibi volunt lapides iſti? docebitis eos atq₃ dicetis. Per arentem alueū tranſiuit iſrael iordanem iſtum: ſiccante domino deo noſtro aquas eius in conſpectu noſtro donec tranſiremus: ſicut fecerat prius

נשאי ארון הברית ויהיו שם עד
היום הזה: והכהנים נשאי הארון
עמדים בתוך הירדן עד תם כל הדבר
אשר צוה יהוה את יהושע לדבר
אל העם ככל אשר צוה משה את
יהושע וימהרו העם ויעברו: ויהי
כאשר תם כל העם לעבור ויעבר
ארון יהוה והכהנים לפני העם:
ויעברו בני ראובן ובני גד וחצי שבט
המנשה חמשים לפני בני ישראל
כאשר דבר אליהם משה: כארבעים
אלף חלוצי הצבא עברו לפני יהוה
למלחמה אל ערבות יריחו: ביום
ההוא גדל יהוה את יהושע בעיני
כל ישראל ויראו אתו כאשר יראו
את משה כל ימי חייו: ויאמר יהוה
אל יהושע לאמר: צוה את הכהנים
נשאי ארון העדות ויעלו מן
הירדן: ויצו יהושע את הכהנים
לאמר עלו מן הירדן: ויהי בעלות
הכהנים נשאי ארון ברית יהוה
מתוך הירדן נתקו כפות רגלי
הכהנים אל החרבה וישבו מי הירדן
למקומם וילכו כתמול שלשום על
כל גדותיו: והעם עלו מן הירדן
בעשור לחדש הראשון ויחנו בגלגל
בקצה מזרח יריחו: ואת שתים
עשרה האבנים האלה אשר לקחו
מן הירדן הקים יהושע בגלגל: ויאמר
אל בני ישראל לאמר אשר
ישאלון בניכם מחר את אבותם לאמר
מה האבנים האלה: והודעתם את
בניכם לאמר ביבשה עבר ישראל
את הירדן הזה: אשר הוביש יהוה
אלהיכם את מי הירדן מפניכם עד
עברכם כאשר עשה יהוה אלהיכם

לים סוף אשר הוביש מפנינו עד
עברנו: למען דעת כל עמי הארץ
את יד יהוה כי חזקה היא למען
יראתם את יהוה אלהיכם כל
הימים:

Cap.v.

ויהי כשמע כל
מלכי האמרי אשר בעבר הירדן ימה
וכל מלכי הכנעני אשר על הים את
אשר הוביש יהוה את מי הירדן
מפני בני ישראל עד עברם וימס
לבבם ולא היה בם עוד רוח מפני
בני ישראל: בעת ההיא אמר יהוה
אל יהושע עשה לך חרבות צורים
ושוב מל את בני ישראל שנית:
ויעש לו יהושע חרבות צורים
וימל את בני ישראל אל גבעת
הערלות: וזה הדבר אשר מל
יהושע כל העם היצא ממצרים
הזכרים כל אנשי המלחמה מתו
במדבר בדרך בצאתם ממצרים:
כי מלים היו כל העם היצאים וכל
העם הילדים במדבר בדרך בצאתם
ממצרים לא מלו: כי ארבעים שנה
הלכו בני ישראל במדבר עד תם
כל הגוי אנשי המלחמה היצאים
ממצרים אשר לא שמעו בקול
יהוה אשר נשבע יהוה להם
לבלתי הראותם את הארץ אשר
נשבע יהוה לאבותם לתת לנו
ארץ זבת חלב ודבש: ואת בניהם
הקים תחתם אתם מל יהושע
כי ערלים היו כי לא מלו
אתם בדרך: ויהי כאשר תמו כל
הגוי להמול וישבו תחתם במחנה
עד חיותם: ויאמר יהוה אל
יהושע היום גלותי את חרפת
מצרים מעליכם ויקרא שם

in mari rubro: quod ſiccauit donec transiremus: vt diſcāt omnes terrarum populi fortiſſimam domini manum: vt & vos timeatis dominum deum veſtrum omni tempore. 5.

POſtq̄ ergo audierūt omnes reges amorreorū qui habitabāt trās iordanē ad occidētalē plagā: & cūcti reges chanaan qui ꝓpinqua poſſidebāt magni maris loca q̄ ſiccaſſet dn̄s fluenta iordanis corā filiis iſrael donec trāſirēt: diſſolutū eſt cor eorū & nō remanſit in eis ſpūs timētiū introitū filiorū iſrael. Eo tpe ait dn̄s ad ioſue. Fac tibi cultros lapideos: & circuncide ſecūdo filios iſrael. Fecitq̄ quod iuſſerat dominus & circuncidit filios iſrael in colle preputiorum. Hec autē cauſa eſt ſecde circūciſionis. Omnis populus q egreſſus eſt de egypto generis maſculini vniuerſi bellatores viri mortui ſunt in deſerto per lōgiſſimos vie circuitus: qui omnes circuncisi erant. Populus autem qui natus eſt in deſerto per quadraginta annos itineris latiſſime ſolitudinis incircuncisus fuit: donec cōſumerētur qui non audierunt vocē domini: & quibus ante iurauerat vt nō oſtēderet eis terrā lacte & melle manantē. Horum filii in locū ſucceſſerūt patrū: & circūciſi ſunt a ioſue: qui ſicut nati fuerant in ꝓputio erant: nec eos in via aliquis circunciderat. Poſtq̄ āt omnes circūciſi ſunt: manſerunt in eodem caſtrorū loco donec ſanarētur. Dixitq̄ dominus ad ioſue. Hodie abſtuli opprobrium egypti a vobis. Vocatūq̄ eſt nomen

nr mare rubrū: qd̄ ſiccauit dn̄s deus noſter coram nobis: donec trāſiuimus. vt diſcāt oēs gētes terre: q̄ poteſtas dn̄i fortis eſt: & vt vos colatis dn̄m deū nr̄m in oīi tpe.

ἡμῶν τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθράν, ἣν ἀπεξήρανεν κς ὁ θς ἔμπροσθεν ἡμῶν, ἕως παρήλθομεν. ὅπως γνῶσι πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ὅτι ἡ δύναμις τ κυρίου ἰσχυρά ἐστι, καὶ ἵνα ὑμεῖς σέβησθε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἐν παντὶ χρόνῳ. Ca.5.

ET factū eſt poſtq̄ audierūt oēs reges amorreoꝝ: qui erant trans iordanē prope mare: & cuncti reges phenicie q̄ prope mare: q̄ ſiccauit dn̄s deus iordanē fluuiū coram filiis iſrael: donec trāſirēt ipſi: & diſſolute ſūt mentes eoꝝ: & percuſſi ſunt: & nō fuit in ipſis intellectus vllus a facie filioꝝ iſrael. ſub āt hoc tēpus ait dn̄s ioſue: fac tibi cultros lapideos: & ſedēs circūcide filios iſrael ſecūdo. & fecit ſibi ioſue cultros lapideos acutos: & circūcidit filios iſrael in vocato loco collis preputioꝝ. & hic ſermo quo circūcidit ioſue. oīs ppl̄s egreſſi ex egypto maſculi: vniuerſi viri belli qui mortui ſūt in deſerto in via: egreſſis ipſis de terra egypti: q̄ circūciſi erāt oīs ppl̄s q̄ exiuit. & oīs ppl̄s nati in deſerto in via egreſſis eis de terra egypti nō circuncisi ſūt. quadraginta eñi annis verſatus eſt iſrael in deſerto. quapropter icircūciſi erant plurimi ipoꝝ bellatoꝝ qui egreſſi ſunt de t̄ra egypti: q̄ nō obedierūt mādatis dn̄i dei. q̄b9 & determiauit dn̄s eis nō videre terrā: q̄ iurauit dn̄s pr̄ibus nr̄is vt daret nob: terrā manātē lacte & melle. filios eoꝝ ſubſtituit loco iſtoꝝ: quos circūcidit ioſue: q̄ꝛ preputiati fuerūt: eo quod ipſi nati erant in via incircūciſi. circūciſi āt tota gens quietē habuerūt: ibi ſedentes in caſtris: donec ſanati ſunt. & dixit dn̄s ioſue: in hodierno die abſtuli opprobriū egypti a vobis. & vocauit nomē

ΚΑὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς φοινίκης οἱ παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅτι ἀπεξήρανε κύριος ὁ θεὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐν τῷ διαβῆναι αὐτούς, καὶ κατετάκησαν αἱ διάνοιαι αὐτῶν, καὶ κατεπλάγησαν, καὶ οὐκ ἦν ἐν αὐτοῖς φρόνησις οὐδεμία ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν εἶπε κύριος τῷ ἰησοῦ, ποίησον σεαυτῷ μαχαίρας πετρίνας, καὶ καθίσας περίτεμε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ δευτέρου. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ ἰησοῦς μαχαίρας πετρίνας ἀκροτόμους, καὶ περιέτεμε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐπὶ τ καλουμένου τόπου βουνὸς ἀκροβυστιῶν. καὶ οὗτος ὁ λόγος ὃν περιέτεμεν ὁ ἰησοῦς. πᾶς ὁ λαὸς οἱ ἐκπορευόμενοι ἐξ αἰγύπτου τὸ ἀρσενικόν, πάντες ἄνδρες πολέμου οἱ ἀπέθανον ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι περιτετμημένοι ἦσαν. πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐξελθών. καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ γεννηθέντες ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου οὐ περιετμήθησαν. τεσσαράκοντα γὰρ ἔτη ἀνέστραπται ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ. διὸ ἀπερίτμητοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι αὐτῶν τῶν μαχίμων τῶν ἐξεληλυθότων ἐκ γῆς αἰγύπτου, οἱ ἀπειθήσαντες τῶν ἐντολῶν κυρίου τ θεοῦ. οἷς καὶ διώρισε κς αὐτοῖς μὴ ἰδεῖν αὐτοὺς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κς τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀντικατέστησεν ἀντὶ τούτων, οὓς περιέτεμεν ἰησοῦς, ὅτι ἀκρόβυστοι ἦσαν, διὰ τὸ αὐτοὺς γεγεννῆσθαι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπεριτμήτους. περιτμηθέντες δὲ πᾶν τὸ ἔθνος ἡσυχίαν εἶχον, αὐτόθι καθήμενοι ἐν τῇ παρεμβολῇ, ἕως ὑγιάσθησαν. καὶ εἶπεν κύριος τῷ ἰησοῦ, ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν αἰγύπτου ἀφ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα

A

B

Nu.14 d.

C

loci illius galgala vſq̄ in diem hanc. & caſtrametati ſunt filii iſrael in galgalis. & fecerūt paſcha quarta decima die mēſis ad veſpera in occaſum [illegible] hiericho in cāpo. & comederūt de frugibus terre poſtridie [illegible] paſche azymos & nouos. in die hac defecit [illegible] manna ſequēti die poſtq̄ comederūt ipſi de frugibus t̄re: & nō vltra fuit filiis iſrael manna. comederūt āt fruges de regiōe phenicū in anno illo. & factū eſt poſtq̄ fuit ioſue in hiericho: & aſpiciēs oculis ſuis: vidit q̄ appuit hoīem ſtātē cōtra ſe. & gladius eius eductus in manu eius. & accedens ioſue: dixit ei: noſter es vel aduerſarioꝝ nr̄oꝝ: ille āt dixit ei: q̄ ego pricceps exercitus dn̄i: nunc veni. & ioſue cecidit in faciem ſuam in terrā: & adorauit: & dixit ei: dn̄e mi quid iubes tuo ſeruo: & dicit princeps militie dn̄i ad ioſue: ſolue calciamētū tuū de pedibus tuis: nā locus in quo tu ſtas in ipſo: ſctūs eſt. & fecit ioſue ſic.

τοῦ τόπου ἐκείνου γάλγαλα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ παρενέβαλον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν γαλγάλοις. καὶ ἐποίησαν τὸ πάσχα τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἀφ᾽ ἑσπέρας ἐπὶ δυσμῶν ἰεριχὼ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ἔφαγον ἀπὸ τ σίτου τῆς γῆς τῇ ἐπαύριον τ πάσχα ἄζυμα καὶ νέα. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξέλιπεν τὸ μάννα τῇ ἐπαύριον μετὰ τὸ βεβρωκέναι αὐτοὺς ἐκ τοῦ σίτου τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔτι ὑπῆρχεν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ μάννα. ἐκαρπώσαντο δὲ τὴν χώραν τῶν φοινίκων ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ. καὶ ἐγένετο ὡς ἦν ἰησοῦς ἐν ἰεριχῷ, καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδεν φανέντα ἄνθρωπον ἑστηκότα ἐναντίον αὐτοῦ. καὶ ἡ ῥομφαία αὐτοῦ ἐσπασμένη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ, ἡμέτερος εἶ ἢ τῶν ὑπεναντίων ἡμῶν; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἐγὼ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως κυρίου, νυνὶ παραγέγονα. καὶ ἰησοῦς ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, δέσποτα μου τί προστάσσεις τῷ σῷ οἰκέτῃ; καὶ λέγει ὁ ἀρχιστράτηγος κυ πρὸς ἰησοῦν, λῦσαι τὸ ὑπόδημά σου ἐκ τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐφ᾽ ᾧ σὺ ἕστηκας ἐπ᾽ αὐτοῦ, ἅγιός ἐστι. καὶ ἐποίησεν ἰησοῦς οὕτως. Ca.6.

ET hiericho clauſa atq̄ munita a facie filioꝝ iſrael. & nullus egrediebat de ea: & nullus ingrediebatur. & dixit dn̄s ad ioſue: ecce trado tibi ſubiectā tibi hiericho: & regem eius q̄ eſt in ea &. potētes fortitudine. & circūdate ciuitatē oēs viri belli in circuitu vrbis: ſemel ſic facietis ſex dieb9. & ſeptē ſacerdotes accipiēt ſeptē buccinas iobel corā arca. & die ſeptima circundate vrbē ſepties: & ſacerdotes clangent buccinis. & erit vt clanguerint tuba iobel cū audieritis vos vocē buccine cōclamēt oīs populus: & clamātibus eis corruent ſua ſponte muri ciuitatis ſub ipſis. & ingredietur oīs ppl̄s ipetū faciēs q̄libꝫ e regione in vrbē. & intrauit ioſue filius nun ad ſacerdotes: & dixit ad eos:

ΚΑὶ ἰεριχὼ συγκεκλεισμένη καὶ ὠχυρωμένη ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ οὐδεὶς ἐξεπορεύετο ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐδεὶς εἰσεπορεύετο. καὶ εἶπεν κς πρὸς ἰησοῦν, ἰδοὺ παραδίδωμί σοι ὑποχείριον σοι τὴν ἰεριχώ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς τὸν ἐν αὐτῇ καὶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχύει. καὶ κυκλώσατε τὴν πόλιν πάντες ἄνδρες πολέμου κύκλῳ τῆς πόλεως, ἅπαξ οὕτω ποιήσετε ἓξ ἡμέρας. καὶ ἑπτὰ ἱερεῖς λήψονται ἑπτὰ κερατίνας τ ἰωβὴλ ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ κυκλώσατε τὴν πόλιν ἑπτάκις, καὶ οἱ ἱερεῖς σαλπιοῦσιν ταῖς κερατίναις. καὶ ἔσται ὡς ἂν σαλπίσητε τῇ σάλπιγγι τοῦ ἰωβὴλ ἐν τῷ ἀκοῦσαι ὑμᾶς τὴν φωνὴν τῆς κερατίνης, ἀνακραγέτωσαν πᾶς ὁ λαός, καὶ ἀνακραγόντων αὐτῶν πεσεῖται αὐτόματα τὰ τείχη τῆς πόλεως ὑποκάτω αὐτῶν. καὶ εἰσελεύσεται πᾶς ὁ λαὸς ὁρμήσας ἕκαστος κατὰ πρόσωπον εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἰσῆλθεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ πρὸς τ ἱερεῖς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐ

D

B

Exo.3. b. Actuū. 7.d.

A

C

loci illius galgala vſq̄ i preſentem diem. Manſeruntq̄ filii iſrael i galgalis: & fecerunt phaſe quartadecima die menſis ad veſperū in cāpeſtrib9 hiericho: & comederunt de frugibus terre die altero: & azymos panes & polentam eiuſdem anni. Defecit manna poſtq̄ comederunt de frugib9 terre: nec vſi ſūt vltra cibo illo filii iſrael: ſed comederūt de frugibus preſentis anni terre chanaan. Cum autē eſſet ioſue in agro vrbis hiericho: leuauit oculos & vidit virum ſtantem contra ſe euaginatū tenentē gladiū. ꝑrexitq̄ ad eū: & ait. Noſter es: an aduerſariorū. Qui rn̄dit. Nequaq̄: ſed ſū princeps exercitus domini: & nūc venio. Cecidit ioſue ꝓnus in terram: & adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad ſeruū ſuū? Solue inqt calciamētū tuū de pedibus tuis. Locus enim in quo ſtas ſanctus eſt. Fecitq̄ ioſue vt ſibi fuerat imperatum. 6.

HIericho āt clauſa erat atq̄ munita timore filiorū iſrael: & nullus egredi audebat aut īgredi. dixitq̄ dn̄s ad ioſue. Ecce dedi in manus tuas hiericho & regē eius: oēſq̄ fortes viros. Circuite vrbē cuncti bellatores ſemel per diem. Sic facietis ſex diebus. Septimo āt die ſacerdotes tollent ſeptē buccinas quarū vſus eſt i iubileo: & ꝓcedēt arcam federis. Septieſq̄ circuibitis ciuitatem: & ſacerdotes clāgēt buccinis. Cūq̄ inſonuerit vox tube lōgior atq̄ cōciſior: & in auribus vr̄is increpuerit: cōclamabit oīs populus vociferatōe maxima: & muri funditus corruēt ciuitatis. īgredientur q̄ ſinguli ꝑ locū cōtra quē ſteterint. Vocauit ergo ioſue filius nun ſacerdotes: & dixit ad eos. Tollite arcā federis.

המקום ההוא גלגל עד היום הזה:
ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את
הפסח בארבעה עשר יום לחדש
בערב בערבות יריחו: ויאכלו מעבור
הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי
בעצם היום הזה: וישבת המן ממחרת
באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד
לבני ישראל מן ויאכלו מתבואת
ארץ כנען בשנה ההיא: ויהי בהיות
יהושע ביריחו וישא עיניו וירא
והנה איש עמד לנגדו וחרבו שלופה
בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו
הלנו אתה אם לצרינו: ויאמר לא
כי אני שר צבא יהוה עתה באתי
ויפל יהושע אל פניו ארצה וישתחו
ויאמר לו מה אדני מדבר אל עבדו:
ויאמר שר צבא יהוה אל יהושע
של נעלך מעל רגלך כי המקום
אשר אתה עמד עליו קדש הוא
ויעש יהושע כן:

Cap.vi.

ויריחו
סגרת ומסגרת מפני בני ישראל
אין יוצא ואין בא: ויאמר יהוה אל
יהושע ראה נתתי בידך את יריחו
ואת מלכה גבורי החיל: וסבתם את
העיר כל אנשי המלחמה הקיף את
העיר פעם אחת כה תעשה ששת
ימים: ושבעה כהנים ישאו שבעה
שופרות היובלים לפני הארון
וביום השביעי תסבו את העיר שבע
פעמים והכהנים יתקעו בשופרות:
והיה במשך בקרן היובל בשמעכם
את קול השופר יריעו כל העם
תרועה גדולה ונפלה חומת העיר
תחתיה ועלו העם איש נגדו: ויקרא
יהושע בן נון אל הכהנים ויאמר
אלהם שאו את ארון הברית

Et ſeptem alii ſacerdotes tollant ſeptem iubileorum buccinas: & incedant ante arcã dñi. Ad pplm quoq; ait. Ite & circuite ciuitate armati pcedẽtes arcã dñi. Cunq; ioſue verba finiſſet: & ſeptẽ ſacerdotes ſeptem buccinis clangerent ante arcã federis domini: omniſq; populus precederet armati exercitus: reliquũ vulgus arcam ſeqbatur: ac buccinis omnia concrepabant. Preceperat ãt ioſue populo dicẽs. Nõ clamabitis nec audietur vox veſtra: neq; vllus ſermo ex ore vr̃o egredietur: donec veniat dies in quo dicã vobis. Clamate & vociferamini. Circuiuit ergo arca dñi ciuitatẽ ſemel p diẽ: & reuerſa ĩ caſtra mãſit ibi. Igitur ioſue de nocte cõſurgente tulerunt ſacerdotes arcã domini: & ſeptem ex eis ſeptem buccinas q̃rũ in iubileo vſus eſt: pcedebãtq; arcã dñi ambulãtes atq; clangentes. & armatus populus ibat ante eos: vulgus autem reliquum ſequebatur arcam & buccinis pſonabat. Circuierũtq; ciuitatẽ ſecundo die ſemel: & reuerſi ſunt in caſtra. ſic fecerunt ſex diebus. Die autem ſeptimo diluculo cõſurgẽtes: circuierunt vrbem ſicut diſpoſitum erat ſepties. Cunq; ſeptimo circuitu clangerent buccinis ſacerdotes: dixit ioſue ad omnem iſrael. Vociferamini. Tradidit enim vobis dñs ciuitatem. Sitq; ciuitas hec anathema: & oĩa q̃ in ea ſunt dño. Sola raab meretrix viuat cũ vniuerſis q̃ cũ ea in domo ſunt. Abſcondit enim nuncios quos direximus. Vos autem

cauete ne de his que precepta ſunt vobis quippiã cõtingatis & ſitis preuaricatiõis rei & oĩa caſtra iſrael ſub peccato ſint atq; turbẽtur. Quicquid ãt auri & argẽti fuerit & vaſorum eneorũ ac ferri domino cõſecretur repoſitũ in theſauris eius. Igĩ oĩ pplo vociferãte & clangentibus tubis poſtq̃ in aures multitudinis vox ſonituſq; increpuit: muri ilico corruerũt & aſcendit vnuſqſq; p locũ qui contra ſe erat. Ceperũtq; ciuitatẽ: & interfecerũt oĩa que erant in ea a viro vſq; ad mulierẽ: ab ĩfante vſq; ad ſenem. Boues quoq; & oues & aſinos ĩ ore gladii percuſſerunt. Duobus ãt viris q exploratores miſſi fuerant: dixit ioſue. Ingredimĩ domũ mulieris meretricis & producite eam & omnia q̃ illius ſunt: ſicut illi iuramẽto firmaſtis: Ingreſſiq; iuuenes eduxerũt raab & parentes eius: fratres quoq; & cunctam ſupellectilem ac cognationẽ illius: & extra caſtra iſrael manere fecerunt. Vrbẽ ãt & oĩa q̃ inuenta ſunt in ea ſuccẽderũt. abſq; auro & argẽto & vaſis eneis ac ferro: que in erarium domini conſecrarunt. Raab vero meretricẽ & domũ pr̃is eius: & omnia que hẽbat fecit ioſue viuere. & habitauerunt ĩ medio iſrael vſq; in p̃ntẽ diem eo q abſconderit nuncios quos miſerat vt explorarẽt hiericho. In tpe illo imp̃catꝰ ẽ ioſue: dicẽs. Maledictꝰ vir corã dño q ſuſcitauerit & edificauerit ciuitatem hiericho. In primogenito ſuo fundamẽta illiꝰ iaciat. & in nouiſſimo liberorũ põat portas eius. Fuit ergo dñs cũ ioſue: & nomen eius vulgatum eſt in omni terra.

7.

Filii ãt iſrl̃ pͥuaricati ſũt mãdatũ: & vſurpauerũt de anathemate. Nam achã filius charmi: filii zabdi filii zare de tribu iudã tulit aliqd de anathemate. Iratuſq; eſt

אף יהוה בבני ישראל׃ וישלח יהושע
אנשים מיריחו העי אשר עם בית
און מקדם לבית אל ויאמר אליהם
לאמר עלו ורגלו את הארץ ויעלו
האנשים וירגלו את העי׃ וישבו אל
יהושע ויאמרו אליו אל יעל כל
העם כאלפים איש או כשלשת
אלפים איש יעלו ויכו את העי אל
תיגע שמה את כל העם כי מעט המה׃
ויעלו מן העם שמה כשלשת אלפים
איש וינסו לפני אנשי העי׃ ויכו
מהם אנשי העי כשלשים וששה
איש וירדפום לפני השער עד
השברים ויכום במורד וימס לבב
העם ויהי למים׃ ויקרע יהושע
שמלתיו ויפל על פניו ארצה לפני
ארון יהוה עד הערב הוא וזקני
ישראל ויעלו עפר על ראשם׃
ויאמר יהושע אהה אדני יהוה למה
העברת העביר את העם הזה את
הירדן לתת אתנו ביד האמרי
להאבידנו ולו הואלנו ונשב בעבר
הירדן׃ בי אדני מה אמר אחרי אשר
הפך ישראל ערף לפני איביו׃ וישמעו
הכנעני וכל ישבי הארץ ונסבו עלינו
והכריתו את שמנו מן הארץ ומה
תעשה לשמך הגדול׃ ויאמר יהוה
אל יהושע קם לך למה זה אתה
נפל על פניך׃ חטא ישראל וגם
עברו את בריתי אשר צויתי אתם
וגם לקחו מן החרם וגם גנבו וגם
כחשו וגם שמו בכליהם׃ ולא יכלו
בני ישראל לקום לפני איביהם ערף
יפנו לפני איביהם כי היו לחרם לא
אוסיף להיות עמכם אם לא תשמידו
החרם מקרבכם׃ קם קדש את העם

dñs contra filios iſrael. Cūq; mitteret Ioſue de hiericho viros cōtra hay: que eſt iuxta bethauē ad oriētalē plagam oppidi bethel: dixit eis. Aſcēdite & explorate terram. Qui pcepta complētes explorauerūt hay. Et reuerſi dixerūt ei. Non aſcendat ōis populus: ſed duo vel tria milia virorū pgāt & deleāt ciuitatē. Quare ōis ppl's fruſtra vexabitur cōtra hoſtes pauciſſimos? Aſcenderunt ergo tria milia pugnatorum. Qui ſtatim terga vertentes pcuſſi ſunt a viris vrbis hay & corruerūt ex eis triginta & ſex hoīes. Perſecutiq; ſunt eos aduerſarii de porta vſq; ad ſabarī: & ceciderūt p pna fugiētes. Pertimuitq; cor populi & ad inſtar aq̄ liq̄factū eſt. Ioſue vero ſcidit veſtimēta ſua: & pronus cecidit in terrā corā arca domini vſq; ad veſperā: tā ipe q̄ ōes ſenes iſrael. Miſeruntq; puluerē ſup capita ſua & dixit ioſue. Heu dñe deus. Quid voluiſti traducere populum iſtū iordanē fluuiū: vt traderes nos in manus amorrei & pderes? Vtinā vt cepimus manſiſſemus trans iordanē. Mi dñe de9 qd dicā: vidēs iſraelē hoſtibus ſuis terga vertētem? Audient chananei & ōes hitatores terre: & pariter cōglobati circūdabūt nos atq; delebunt nomē nr̃m de terra. Et qd facies magno noī tuo? dixitq; dñs ad ioſue. Surge: cur iaces pronus in terra? Peccauit iſrael & preuaricatus eſt pactum meum. tulerūtq; de anathemate & furati ſunt atq; mētiti: & aſcōderūt iter vaſa ſua. Nec poterit iſrael ſtare ante hoſtes ſuos: eoſq; fugiet: quia pollutus eſt anathemate. Non ero vltra vobiſcum: donec conteratis eū q hui9 ſceleris reus ē. Surge ſctifica populum

ira dñs in filios iſrael. ⁊ miſit ioſue
ὀργῇ κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς ἄν-
ros ab hiericho in gai: q̄ eſt iuxta bethauē ad oriē
δρας ἀπὸ ἱεριχὼ εἰς γαί, ἥ ἐστιν κατὰ βηθαυὲν κατὰ ἀνα-
tem bethel. ⁊ locutus ē ad eos dicēs: aſcēden
τολὰς βαιθήλ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς λέγων, ἀναβάν-
tes explorate terrā. ⁊ aſcēderūt viri: ⁊
τες κατασκέψασθε τὴν γῆν. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἄνδρες, καὶ
explorauerūt gai. ⁊ reuerſi ſunt ad ioſue: ⁊
κατεσκέψαντο τὴν γαί. καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς ἰησοῦν, καὶ
dixerūt ad eum: nō aſcēdat ōis ppl's: ſz circiter
εἶπαν πρὸς αὐτόν, μὴ ἀναβήτω πᾶς ὁ λαός, ἀλλ᾽ ὡσεὶ
duo milia vel tria milia viroꝝ aſcēdant: ⁊ obſi
δισχίλιοι ἢ τρισχίλιοι ἄνδρες ἀναβήτωσαν, καὶ ἐκπολιορκη-
deant ciuitatē. ne adducas illuc ōēꝫ ppl'm:
σάτωσαν τὴν πόλιν. μὴ ἀναγάγῃς ἐκεῖ πάντα τὸν λαόν,
pauci eni ſunt. ⁊ aſcēderūt de ppl'o illuc q̄ſi
ὀλίγοι γάρ εἰσιν. καὶ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἐκεῖ ὡσεὶ
tria milia viroꝝ. ⁊ fugerūt a facie viroꝝ gai:
τρισχίλιοι ἄνδρες. καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου ἀνδρῶν γαί,
⁊ occiderūt ab eis viri gai q̄ſi triginta ⁊
καὶ ἀπέκτειναν ἀπ᾽ αὐτῶν ἄνδρες γαὶ ὡς τριάκοντα καὶ
ſex viros: ⁊ pſecuti ſunt eos a porta q̄ad
ἓξ ἄνδρας, καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πύλης ἕως
cōtriuerūt eos. ⁊ percuſſerūt eos per pro
συνέτριψαν αὐτούς. καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ καταφε-
num. ⁊ ptimuit cor ppli: ⁊ factū eſt quaſi aqua.
ροῦς. καὶ ἐπτοήθη ἡ καρδία τοῦ λαοῦ, καὶ ἐγένετο ὥσπερ ὕδωρ.
⁊ ſcidit ioſue veſtimēta ſua: ⁊ cecidit in
καὶ διέρρηξεν ἰησοῦς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ
faciem ſuā ſup trā corā arca dñi vſq; ad
πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἔναντι κιβωτοῦ κυρίου ἕως
veſperā: ipſe ⁊ ſeniores iſrael. ⁊ pieceerūt
ἑσπέρας, αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ. καὶ ἐπεβάλοντο
puluerē ſup caput ſuū. ⁊ dixit ioſue: oro
χοῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. καὶ εἶπεν ἰησοῦς, δέομαι
dñe dñe vt qd traducēs traduxit famulus tuus
κύριε κύριε ἵνα τί διαβιβάζων διεβίβασεν ὁ παῖς σου τὸν
ppl'm hunc iordanē: vt traderet eū amor
λαὸν τοῦτον τὸν ἰορδάνην, παραδοῦναι αὐτὸν τῷ ἀμορραί-
reo: vt pderet nos? ⁊ vtinā manſiſſemus ⁊ habita
ῳ, ἀπολέσαι ἡμᾶς; καὶ εἰ κατεμείναμεν καὶ κατῳκί-
uiſſemus apud iordanē: in me dñe. ⁊ qd dicā
σθημεν παρὰ τὸν ἰορδάνην, ἐν ἐμοί κύριε. καὶ τί ἐρῶ
q̄n auertit iſrael ceruicē a facie inimici
ἐπεὶ μετέβαλεν ἰσραὴλ αὐχένα ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ
ſui? ⁊ audiēs chananeus ⁊ oēs habi-
αὐτοῦ; καὶ ἀκούσας ὁ χαναναῖος καὶ πάντες οἱ κατοι-
tantes trā circūdabūt nos: ⁊ delebūt
κοῦντες τὴν γῆν περικυκλώσουσιν ἡμᾶς, καὶ ἐκτρίψουσιν
nos de trā. ⁊ qd facies noī tuo ma
ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ τί ποιήσεις τὸ ὄνομά σου τὸ μέ-
gno? ⁊ dixit dñs ad ioſue: ſurge: cur tu
γα; καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, ἀνάστηθι, ἵνα τί σὺ
hoc cecidiſti in faciē tuā? peccauit
τοῦτο πέπτωκας ἐπὶ πρόσωπόν σου; ἡμάρτηκεν ὁ
ppl's: ⁊ p̄uaricat9 ē pactū meū: q̄ pepigi ad e
λαός, καὶ παρέβη τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην πρὸς αὐ-
um. ⁊ tulerūt de anathemate: ⁊ fu
τόν. καί γε ἔλαβον ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, καὶ κλέ-
rati mētiti ſunt: ⁊ poſuerūt in vaſa ſua.
ψαντες ἐψεύσαντο, καὶ ἔβαλον εἰς τὰ σκεύη αὐτῶν.
⁊ nō poterint filij iſrael ſuſtinere ante fa
καὶ οὐ μὴ δύνωνται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὑποστῆναι κατὰ πρόσω-
ciē hoſtiū ſuoꝝ. ceruicē conuertent corā
πον τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. αὐχένα ἐπιστρέψουσιν ἐνώπιον
inimicis ſuis: q̄ſi facti ſunt anathema: nō ad
τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ὅτι ἐγενήθησαν ἀνάθεμα, οὐ προ-
dam vltra eſſe vobiſcū: niſi abſtuleritis anathema
σθήσω ἔτι εἶναι μεθ᾽ ὑμῶν, ἐὰν μὴ ἐξάρητε τὸ ἀνάθεμα
de vobis ipſis. ſurgens ſctifica ppl'm:
ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. ἀναστὰς ἅγνισον τὸν λαόν,

B

C

ואמרת התקדשו למחר כי כה אמר
יהוה אלהי ישראל חרם בקרבך
ישראל לא תוכל לקום לפני איביך
עד הסירכם החרם מקרבכם׃ ונקרבתם
בבקר לשבטיכם והיה השבט אשר
ילכדנו יהוה יקרב למשפחות
והמשפחה אשר ילכדנה יהוה
תקרב לבתים והבית אשר ילכדנו
יהוה יקרב לגברים׃ והיה הנלכד
בחרם ישרף באש אתו ואת כל
אשר לו כי עבר את ברית יהוה וכי
עשה נבלה בישראל׃ וישכם יהושע
בבקר ויקרב את ישראל לשבטיו
וילכד שבט יהודה׃ ויקרב את
משפחת יהודה וילכד את משפחת
הזרחי ויקרב את משפחת הזרחי
לגברים וילכד זבדי׃ ויקרב את ביתו
לגברים וילכד עכן בן כרמי בן זבדי
בן זרח למטה יהודה׃ ויאמר יהושע
אל עכן בני שים נא כבוד ליהוה אלהי
ישראל ותן לו תודה והגד נא לי מה
עשית אל תכחד ממני׃ ויען עכן את
יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי
ליהוה אלהי ישראל וכזאת וכזאת
עשיתי׃ ואראה בשלל אדרת שנער
אחת טובה ומאתים שקלים כסף
ולשון זהב אחד חמשים שקלים
משקלו ואחמדם ואקחם והנם טמונים
בארץ בתוך האהלי והכסף תחתיה׃
וישלח יהושע מלאכים וירצו
האהלה והנה טמונה באהלו והכסף
תחתיה׃ ויקחום מתוך האהל ויבאם
אל יהושע ואל כל בני ישראל ויצקום
לפני יהוה׃ ויקח יהושע את עכן בן
זרח ואת הכסף ואת האדרת ואת
לשון הזהב ואת בניו ואת בנתיו

& dic eis. Sanctificamini in craſtinū: hec ei dicit dñs deus iſrael. Anathema in medio tui ē iſrael. Nō poteris ſtare coram hoſtibus tuis donec deleatur ex te q hoc cōtaminatus ē ſcelere. Accedetiſq; mane ſinguli p trib9 vr̃as: & quā cūq; tribū ſors inuenerit: accedet p cognationes ſuas: & cognatio per domos: domuſq; p viros. & quicunq; ille in hoc facinore fuerit dephenſus comburetur igni cum omni ſubſtātia ſua: qm̄ p̄uaricatus eſt pactū dñi: & fecit nephas in iſrael. Surgens itaq; ioſue mane: applicuit iſrael per tribus ſuas. & inuenta eſt tribus iuda. Que cum iuxta familias ſuas eſſet oblata: inuenta eſt familia zare. Illā quoq; p domos offerēs repperit zabdi. Cuius domum in ſingulos diuidens viros: inuenit achan filiū charmi filii zabdi: filii zare de tribu iuda. Et ait Ioſue ad achan. Fili mi: da gloriā dño deo iſrael & confitere: atq; indica mihi quid feceris: ne abſcondas. Reſponditq; achan ioſue: & dixit ei. Vere ego peccaui domino deo iſrael: & ſic & ſic feci. Vidi enī inter ſpolia palliū coccineū valde bonū & ducentos ſiclos argenti: regulāq; aureā quinquaginta ſiclorū: & concupiſcens abſtuli & abſcondi i terra cōtra mediū tabernaculi mei: argētūq; foſſa humo operui. Miſit ergo ioſue miniſtros q currētes ad tabernaculū illius repererūt cuncta abſcōdita in eodē loco & argētū ſil'. Auferēteſq; de tētorio tulerūt ea ad ioſue & ad oēs filios iſrl': piecerūtq; añ dominū. Tollens itaq; Ioſue achan filiū zare argentumq; & pallium & auream regulam: filios quoq; & filias ei9

⁊ dic ſanctificari in craſtinū: q̄ſi hec dicit dñs deus iſ
καὶ εἰπὸν ἁγνισθῆναι εἰς αὔριον, ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσ-
rael: anathema eſt in vobis iſrael: nō poteritis reſi
ραήλ, τὸ ἀνάθεμά ἐστιν ἐν ὑμῖν ἰσραήλ, οὐ δυνήσεσθε ἀντι-
ſtere corā hoſtibus vr̃is: donec tollatur ana
στῆναι ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, ἕως ἂν ἐξάρητε τὸ ἀνά-
thema de vobis. ⁊ cōgregabimini oēs mane per
θεμα ἐξ ὑμῶν. καὶ συναχθήσεσθε πάντες τὸ πρωὶ κατὰ
tribus vr̃as. ⁊ erit tribus: q̄ demōſtrauerit dñs: ⁊ addu
φυλὰς ὑμῶν. καὶ ἔσται ἡ φυλή, ἣν ἂν δείξῃ κύριος, καὶ προ-
cetis per pp'los. ⁊ ppl'm: quē oſtēderit dñs addu
σάξετε κατὰ δήμους. καὶ δῆμον, ὃν ἂν δείξῃ κύριος προ-
cetis per domū. ⁊ domū: quā demōſtrauerit dñs: p
σάξετε κατὰ οἶκον. καὶ τὸν οἶκον, ὃν ἂν δείξῃ κύριος, κατὰ
hoieꝫ adducetis. ⁊ qui demōſtrat9 fuerit in anathemate:
ἄνδρα προσάξετε. καὶ ὃς ἂν ἐνδειχθῇ ἐν τῷ ἀναθέματι,
cōburetur in igne ipſe: ⁊ oīa q̄cūq; ſunt ipſi:
κατακαυθήσεται ἐν τῷ πυρὶ αὐτός, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ,
q̄m p̄uaricat9 eſt pactū dñi: ⁊ q̄m fecit nephas
ὅτι παρέβη τὴν διαθήκην κυρίου, καὶ ὅτι ἐποίησεν ἀνόμημα
in iſrael. ⁊ ſurrexit ioſue mane: ⁊ adduxit
ἐν ἰσραήλ. καὶ ὤρθρισεν ἰησοῦς τὸ πρωί, καὶ προσήγαγεν τὸν
ppl'm per tribus ſuas. ⁊ oſtēſa eſt tribus iuda: ⁊
λαὸν κατὰ φυλὰς αὐτοῦ. καὶ ἀνεδείχθη ἡ φυλὴ ἰούδα, καὶ
oſtēſus eſt ppl's zarai: ⁊ adduct9 ē ppl's zarai per
ἀνεδείχθη ὁ δῆμος ὁ ζαραΐ, καὶ προσήχθη ὁ δῆμος ὁ ζαραῒ κατὰ
viros: ⁊ oſtēſus eſt zabdi. ⁊ adducta ē dom9 eius
ἄνδρα, καὶ ἀνεδείχθη ζαβδί. καὶ προσήχθη ὁ οἶκος αὐτοῦ
per viros: ⁊ oſtēſus eſt achan filius charmi filij zabdi fi
κατὰ ἄνδρα, καὶ ἀνεδείχθη ἄχαρ υἱὸς χαρμὶ υἱοῦ ζαβδὶ υἱ-
lij zare tribus iuda. ⁊ ait ioſue achan: fili
οῦ ζαρὰ τῆς φυλῆς ἰούδα. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τῷ ἄχαρ, υἱέ
mi hodie da gloriā dño deo iſrael: ⁊ da ei
μου σήμερον δὸς δὴ δόξαν τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ, καὶ δὸς αὐ-
cōfeſſionē: ⁊ indica mihi qd feceris:
τῷ τὴν ἐξομολόγησιν, καὶ ἀνάγγειλόν μοι τί ἐποίησας,
⁊ ne abſcōdas a me. ⁊ reſpōdit achan ioſue:
καὶ μὴ κρύψῃς ἀπ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἀπεκρίθη ἄχαρ τῷ ἰησοῦ,
⁊ dixit: vere ego peccaui corā dño deo iſ
καὶ εἶπεν, ἀληθῶς ἐγὼ ἥμαρτον ἐναντίον κυρίου θεοῦ ἰσ-
rael: ſic ⁊ ſic feci. vidi in ſpolijs
ραήλ, οὕτως καὶ οὕτως πεποίηκα. εἶδον ἐν τῇ προνομῇ
palliū variū vnū bonū: ⁊ ducētas didrachmas ar
ψιλὴν ποικίλην μίαν καλήν, καὶ διακόσια δίδραχμα ἀρ-
gēti: ⁊ linguā aureā vnā quinquagīta didrach
γυρίου, καὶ γλῶσσαν χρυσῆν μίαν πεντήκοντα διδράχ-
mā pōdus eius. ⁊ cōcupiui illa ⁊ accepi. ⁊
μων ὁλκὴ αὐτῆς. καὶ ἐπεθύμησα αὐτῶν καὶ ἔλαβον. καὶ
ecce hec abſcōdita ſūt in terra in tabnaculo meo: ⁊
ἰδοὺ ταῦτα κέκρυπται ἐν τῇ γῇ ἐν τῇ σκηνῇ μου, καὶ τὸ
argētū occultatū ē ſub eis. ⁊ miſit io
ἀργύριον κέκρυπται ὑποκάτω αὐτῶν. καὶ ἀπέστειλεν ἰη-
ſue nūcios: ⁊ cucurrerūt ad tabernaculū ad ca
σοῦς ἀγγέλους, καὶ ἔδραμον εἰς τὴν σκηνὴν εἰς τὴν παρεμ-
ſtra. ⁊ hec erāt abſcōdita in tabnaculo eius:
βολήν. καὶ ταῦτα ἦν κεκρυμμένα εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ,
⁊ argētū ſub eis. ⁊ eduxerūt ea de
καὶ τὸ ἀργύριον ὑποκάτω αὐτῶν. καὶ ἐξήνεγκαν αὐτὰ ἐκ τῆς
tabnaculo: ⁊ tulerūt ea ad ioſue ⁊ ad om
σκηνῆς, καὶ ἤνεγκαν αὐτὰ πρὸς ἰησοῦν καὶ πρὸς πάν-
nes ſeniores iſrael: ⁊ poſuerūt ea an
τας πρεσβυτέρους ἰσραήλ. καὶ ἔθηκαν αὐτὰ ἔναν-
te dñm. ⁊ accepit ioſue achā filiū zare:
τι κυρίου. καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς τὸν ἄχαρ υἱὸν ζαρά,
⁊ argentū ⁊ palliū ⁊ linguā
καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὴν ψιλὴν καὶ τὴν γλῶσσαν
aureā: ⁊ filios eius ⁊ fili
τὴν χρυσῆν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς θυγατέ-
as eius ⁊
ρας αὐτοῦ καὶ τοὺς

Marginal references: ẜ.5.b: Leui. 10.b. Nu.11. 1.Re. 16.b. Joan. 9.c.

D

b

וְאֶת־שׁוֹרוֹ וְאֶת־חֲמֹרוֹ וְאֶת־צֹאנוֹ וְאֶת
אָהֳלוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְכָל־יִשְׂרָאֵל
עִמּוֹ וַיַּעֲלוּ אֹתָם עֵמֶק עָכוֹר׃ וַיֹּאמֶר   עלה אמר
יְהוֹשֻׁעַ מֶה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ יְהוָה   עכר
בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָל־יִשְׂרָאֵל   רגם
אֶבֶן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ   שרף סקל
אֹתָם בָּאֲבָנִים׃ וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים   קום גלל
גָּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיָּשָׁב יְהוָה מֵחֲרוֹן   גדל שוב
אַפּוֹ עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא   חרה קרא
עֵמֶק עָכוֹר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

Cap. viij.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא   ירא חתת
וְאַל־תֵּחָת קַח עִמְּךָ אֵת כָּל־עַם   לקח
הַמִּלְחָמָה וְקוּם עֲלֵה הָעָי רְאֵה נָתַתִּי   לחם נתן
בְיָדְךָ אֶת־מֶלֶךְ הָעַי וְאֶת־עַמּוֹ וְאֶת
עִירוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ׃ וְעָשִׂיתָ לָעַי וּלְמַלְכָּהּ   עשה
כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ רַק
שְׁלָלָהּ וּבְהֶמְתָּהּ תָּבֹזּוּ לָכֶם שִׂים־לְךָ   בזז שום
אֹרֵב לָעִיר מֵאַחֲרֶיהָ׃ וַיָּקָם   קום
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה לַעֲלוֹת   לחם עלה
הָעָי וַיִּבְחַר יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹשִׁים אֶלֶף   בחר
אִישׁ גִּבּוֹרֵי הַחַיִל וַיִּשְׁלָחֵם לָיְלָה׃   גבר שלח
וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר רְאוּ אַתֶּם אֹרְבִים   צוה ראה
לָעִיר מֵאַחֲרֵי הָעִיר אַל־תַּרְחִיקוּ   רחק
מִן־הָעִיר מְאֹד וִהְיִיתֶם כֻּלְּכֶם   היה
נְכֹנִים׃ וַאֲנִי וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי   כון
נִקְרַב אֶל־הָעִיר וְהָיָה כִּי־יֵצְאוּ   קרב
לִקְרָאתֵנוּ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנַסְנוּ   נוס
לִפְנֵיהֶם׃ וְיָצְאוּ אַחֲרֵינוּ עַד הַתִּיקֵנוּ   פנה נתק
אוֹתָם מִן־הָעִיר כִּי יֹאמְרוּ נָסִים לְפָנֵינוּ   אמר
כַּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנַסְנוּ לִפְנֵיהֶם׃
וְאַתֶּם תָּקֻמוּ מֵהָאוֹרֵב וְהוֹרַשְׁתֶּם   קום ירש
אֶת־הָעִיר וּנְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
בְּיֶדְכֶם׃ וְהָיָה כְּתָפְשְׂכֶם אֶת־הָעִיר
תַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר בָּאֵשׁ כִּדְבַר יְהוָה   צית
תַּעֲשׂוּ רְאוּ צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃ וַיִּשְׁלָחֵם   עשה ראה
יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּלְכוּ אֶל־הַמַּאְרָב וַיֵּשְׁבוּ בֵּין   צוה שלח ארב

boues et aſinos & oues ipſumq; tabernaculũ & cũctã ſupellectilem & oĩs iſrael cũ eo: duxerũt eos ad vallem achor vbi dixit ioſue. Quia turbaſti nos: exturbet te dñs in die hac. Lapidauitq; eum oĩs iſrael: & cũcta que illius erant igne conſumpta ſunt. Cõgregaueruntq; ſup eũ aceruũ magnũ lapidũ: qui pmanet vſq; in pñtem diẽ. Et auerſus eſt furor dñi ab eis. Vocatũq; eſt nomen loci illius vallis achor vſq; hodie. 8.

Dixit aũt dñs ad ioſue. Ne timeas neq; formides. Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorũ & cõſurgens aſcende ĩ oppidũ hay. Ecce tradidi in manũ tuã regem eius: & pplm vrbemq; & terrã. Facieſq; vrbi hay & regi eius: ſicut feciſti hiericho & regi illius. Predam vero & oĩa aĩantia diripietis vobis. Pone iſidias vrbi poſt eã. Surrexitq; ioſue & oĩs exercitus bellatorũ cũ eo: vt aſcẽderent in hay. Et electa triginta milia virorum fortiũ miſit nocte: precepitq; eis: dicens. Ponite inſidias poſt ciuitatem. Nec lõgius recedatis: & eritis omnes parati. Ego aũt & reliq multitudo q mecũ eſt: accedemus ex aduerſo cõtra vrbem. Cũq; exierint contra nos: ſicut ante fecimus fugiemus & terga vertemus: dõec pſequentes ab vrbe lõgius ptrahãtur. Putabũt enim nos fugere ſicut prius. Nobis ergo fugientibus & illis pſequentibus cõſurgetis de inſidiis & vaſtabitis ciuitatem. tradetq; eam dñs deus veſter in manus veſtras. Cũq; ceperitis ſuccendite eam: & ſic omnia facietis vt iuſſi. Dimiſitq; eos & prexerũt ad locũ iſidiarũ: ſederuntq; inter

vitulos eius: ⁊ ſubiugalia eius: ⁊ oues eius:
μόσχους αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑποζύγια αὐτοῦ, καὶ τὰ πρόβατα αὐτοῦ,
⁊ tabernaculũ eius: ⁊ cũctã ſupellectilẽ eius. ⁊
καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ
oĩs iſrael cũ eo. ⁊ duxerũt eos ad vallẽ achor.
πᾶς ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀνήγαγον αὐτοὺς εἰς ἐμεκαχώρ.
⁊ dixit ioſue cur turbaſti nos? exturbet te dñs:
καὶ εἶπεν ἰησοῦς τί ὠλόθρευσας ἡμᾶς; ἐξολοθρεύσαι σε κύριος,
ſicut ⁊ hodie: ⁊ lapidauerũt eũ oĩs iſrael la-
καθὰ καὶ σήμερον, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ λί-
pidib⁹: ⁊ cõbuſſerũt ea in igne. ⁊ lapidauerũt
θοις, καὶ κατέκαυσαν αὐτὰ ἐν πυρί. καὶ ἐλιθοβόλησαν
illos in lapidib⁹. ⁊ cõgregauerũt ſup eũ aceruũ lapidũ magnũ   1.Re. 18.d.
αὐτοὺς ἐν λίθοις. καὶ ἐπέστησαν αὐτῷ σωρὸν λίθων μέγαν   Judi. 1.a.
vſq; ad diẽ hanc. ⁊ ceſſauit dñs ab ira
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐπαύσατο κύριος τοῦ θυμοῦ τῆς
furoris ſui. ob hoc cognominauit illud vallĩ achor
ὀργῆς αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐπωνόμασεν αὐτὸ ἐμεκαχὼρ
vſq; in diẽ hanc.
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Ca. 8.

Et dixit dñs ad ioſue: ne timeas: neq; for-
Καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, μὴ φοβηθῇς, μηδὲ δει-
mides: tolle tecum oẽs viros
λιάσῃς, λάβε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς
bellatores: ⁊ ſurgẽs aſcẽde in gai. ecce tradi-
πολεμοῦντας, καὶ ἀναστὰς ἀνάβηθι εἰς γαί. ἰδοὺ δέδω-
di in manus tuas regem gai: ⁊ pplm
κα εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν βασιλέα γαί, καὶ τὸν λαὸν
eius: ⁊ vrbẽ eius: ⁊ terrã eius. ⁊ fa-
αὐτοῦ, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῦ, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ποιή-
cies gai ⁊ regi ei⁹: ſicut feciſti
σεις γαὶ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐποίησας τῇ
hiericho ⁊ regi illius. ⁊ predã eius
ἱεριχὼ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς. καὶ τὴν προνομὴν αὐτῆς
⁊ iumẽta eius diripies tibi. po-
καὶ τῶν κτηνῶν αὐτῆς προνομεύσεις σεαυτῷ. κατάστη-
ne aũt tibi ipſi inſidias vrbi poſt eã.
σον δὲ σεαυτῷ ἔνεδρα τῇ πόλει εἰς τὰ ὀπίσω αὐτῆς.
⁊ ſurrexit ioſue ⁊ oĩs pplus bellator vt aſcẽde-
καὶ ἀνέστη ἰησοῦς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς ὥστε ἀναβῆ-
rẽt in gai. elegit aũt ioſue triginta millia vi-
ναι εἰς γαί. ἐπέλεξεν δὲ ἰησοῦς τριάκοντα χιλιάδας ἀν-
rorũ potẽtes in viribus: ⁊ miſit eos nocte.
δρῶν δυνατοὺς ἐν ἰσχύει, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς νυκτός.
⁊ precepit eis dicẽs: videte q vos inſidiamini
καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, ἴδετε ὅτι ὑμεῖς ἐνεδρεύετε τὴν
vrbĩ poſt ciuitatẽ valde: ⁊ eritis oẽs para-
πόλιν ὀπίσω τῆς πόλεως σφόδρα, καὶ ἔσεσθε πάντες ἕτοι-
ti: ⁊ ego ⁊ oẽs q mecũ accẽdem⁹ cõtra vr-
μοι, καὶ ἐγὼ καὶ πάντες οἱ μετ᾽ ἐμοῦ προσάξομεν πρὸς τὴν πό-
bẽ. ⁊ erit cũ exierit habitãtes gai in occur-
λιν. καὶ ἔσται ὡς ἂν ἐξέλθωσιν οἱ κατοικοῦντες γαὶ εἰς συνάντη-
ſum nobis ſicut ⁊ ante: ⁊ fugiemus a facie
σιν ἡμῖν, καθάπερ καὶ πρώην, καὶ φευξόμεθα ἀπὸ προσώπου
illorũ: ⁊ cũ exierit poſt nos abducamus
αὐτῶν, καὶ ὡς ἂν ἐξέλθωσιν ὀπίσω ἡμῶν ἀποσπάσωμεν
eos ab vrbe. ⁊ dicẽt: fugiũt ipſi a
αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ ἐροῦσιν, φεύγουσιν αὐτοὶ ἀπὸ   B 5.7.a.
facie nra ſicut prius: ⁊ fugiemus ab
προσώπου ἡμῶν ὃν τρόπον ἔμπροσθεν, καὶ φευξόμεθα ἀπ᾽ αὐ-
eis. vos aũt exurgetis de inſidijs ⁊ ibitis
τῶν. ὑμεῖς δὲ ἐξαναστήσεσθε ἐκ τῆς ἐνέδρας καὶ πορεύσεσθε
in vrbẽ ⁊ vaſtate ciuitatẽ. ⁊ tradet eam dñs
εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐκτρίψατε τὴν πόλιν. καὶ δώσει αὐτὴν κύριος
deus nr in manibus nris. ⁊ erit vt ceperitis
ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χερσὶν ἡμῶν. καὶ ἔσται ὡς ἂν συλλάβητε τὴν
vrbẽ ſuccẽdite eam in igne: iuxta vbũ hoc faci-
πόλιν ἐμπρήσατε αὐτὴν ἐν πυρί, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιή-
te: ecce precepi vobis. ⁊ dimiſit eos ioſue:
σατε, ἰδοὺ ἐντέταλμαι ὑμῖν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἰησοῦς,
⁊ perrexerũt ad inſidias: ⁊ ſederũt inter
καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν ἐνέδραν, καὶ ἐνεκάθισαν ἀναμέσον

bethel ⁊ inter gai a mari gai. ⁊ manſit
βαιθὴλ καὶ ἀναμέσον γαὶ ἀπὸ θαλάσσης τῆς γαί. καὶ ηὐλίσθη
ioſue nocte illa in medio ppli. ⁊ mane ido
ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ. καὶ ὀρθρίσας
ioſue diluculo: recẽſuit pplm. ⁊ aſcẽderũt ipſe
ἰησοῦς τὸ πρωΐ, ἐπεσκέψατο τὸν λαόν. καὶ ἀνέβησαν αὐτὸς
⁊ ſeniores iſrael in fronte ppli ad
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ κατὰ πρόσωπον τοῦ λαοῦ ἐπὶ
gai. ⁊ oĩs pplus bellator q cũ eo aſcẽderũt: ⁊
γαί. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ ἀνέβησαν, καὶ
euntes venerũt ex aduerſo ciuitatis ab oriente:
πορευόμενοι ἦλθον ἐξ ἐναντίας τῆς πόλεως ἀπὸ ἀνατολῶν,
⁊ inſidie vrbis a mari. ⁊ caſtrameta
καὶ τὰ ἔνεδρα τῆς πόλεως ἀπὸ θαλάσσης. καὶ παρενέβα-
ti ſũt a ſeptẽtriõe gai. ⁊ vallis inter eum ⁊
C λον ἀπὸ βορρᾶ τῆς γαί. καὶ ἡ κοιλὰς ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ τῆς
gai. ⁊ cepit quĩq; millia virorũ: ⁊ poſuit eos
γαί. καὶ ἔλαβεν ὡς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἔθετο αὐτοὺς
inſidias inter bethauẽ ⁊ gai mare gai.
ἔνεδρον ἀναμέσον τῆς βηθαῦ καὶ τῆς γαὶ θάλασσαν τῆς γαί.
⁊ ordinauit pplus oẽm aciem: q erat a ſeptẽtriõe
καὶ ἔταξεν ὁ λαὸς πᾶσαν τὴν παρεμβολήν, ἣ ἦν ἀπὸ βορρᾶ
vrbi: ⁊ nouiſſima illius mare vrbis. ⁊ abi-
τῇ πόλει, καὶ τὰ ἔσχατα αὐτῆς θάλασσαν τῆς πόλεως. καὶ ἐπο-
it ioſue nocte illa in medio vallis. ⁊ fa-
ρεύθη ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τῆς κοιλάδος. καὶ ἐγέ-
ctũ eſt vt vidit rex gai ⁊ feſtinauit ⁊ manicauit:
νετο ὡς ἴδεν ὁ βασιλεὺς τῆς γαὶ καὶ ἔσπευσεν καὶ ὤρθρισεν,
⁊ egreſſi ſũt viri vrbis in occurſum eis e di-
καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἐπ᾽
recto in preliũ: ipſe ⁊ oĩs pplus eius in
εὐθείας εἰς τὸν πόλεμον, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς τὸν
tẽpus: ĩn cõſpectũ araba. ⁊ ipſe ignorabat q
καιρόν, κατὰ πρόσωπον τῆς ἀραβά. καὶ αὐτὸς οὐκ ᾔδει ὅτι
inſidie eorũ ſunt a tergo vrbis. ⁊ vidit ⁊ receſ-
ἔνεδρα αὐτῷ ἐστιν ὀπίσω τῆς πόλεως. καὶ ἴδεν καὶ ἀνεχώρη-
ſit ioſue ⁊ oĩs iſrael a facie eorũ: ⁊ fu-
σεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἔφυ-
git p viã ſolitudinis. ⁊ inualuit oĩs pplus gai vt p-
γεν ὁδὸν τῆς ἐρήμου. καὶ ἐνίσχυσεν πᾶς ὁ λαὸς τῆς γαὶ τοῦ κα-
ſeqretur poſt ipſos filios iſrael. ⁊ ipſi receſſerũt
ταδιῶξαι ὀπίσω αὐτῶν τῶν υἱῶν ἰηλ. καὶ αὐτοὶ ἀπέστησαν
ab vrbe nõ remãſit neq; vnus in gai ⁊ in be-
ἀπὸ τῆς πόλεως οὐ κατελείφθη οὐδὲ εἷς ἐν τῇ γαὶ καὶ ἐν βαι-
D thel: q nõ perſecutus eſt poſt iſrael. ⁊ reliquerũt ciuita-
θήλ, ὃς οὐ κατεδίωξεν ὀπίσω ἰσραήλ. καὶ κατέλιπον τὴν πό-
tẽ apertã: ⁊ perſecuti ſunt poſt iſrael. ⁊ dixit
λιν ἀνεῳγμένην, καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω ἰσραήλ. καὶ εἶπεν
dñs ad ioſue: extende manũ tuã clypeo q eſt
κύριος πρὸς ἰησοῦν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου τῷ γαισῷ τῷ
in manu tua cõtra vrbẽ. in manus eñ tuas tra-
ἐν τῇ χειρί σου ἐπὶ τὴν πόλιν. εἰς γὰρ τὰς χεῖράς σου δέδω-
didi eã. ⁊ inſidie exurgent cũ feſtinatiõe de loco
κα αὐτήν. καὶ τὰ ἔνεδρα ἐξαναστήσονται ἐν τάχει ἐκ τοῦ τόπου
eorũ. ⁊ extẽdit ioſue clypeũ ⁊ manũ ſuã
αὐτῶν. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἰησοῦς τὸν γαισὸν καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ
in vrbẽ: ⁊ inſidie exurrexerũt cõfeſtim de lo-
ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ τὰ ἔνεδρα ἐξανέστησαν ἐν τάχει ἐκ τοῦ τό-
co ſuo: ⁊ exierũt qñ extẽdit manũ. ⁊ intra-
που αὐτῶν, καὶ ἐξήλθοσαν ὅτε ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα. καὶ εἰσῆλ-
uerũt in vrbẽ: ⁊ ceperũt eã: ⁊ feſtinãtes
θον εἰς τὴν πόλιν, καὶ κατελάβοντο αὐτήν. καὶ σπεύσαντες
ſuccẽderũt ciuitatẽ in igne. ⁊ reſpiciẽtes habi-
ἐνέπρησαν τὴν πόλιν ἐν πυρί. καὶ περιβλεψάμενοι οἱ κάτοι-
tatores gai ad tergũ ſuũ: ⁊ viderũt fumũ vr-
κοι γαὶ εἰς τὰ ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἑώρων τὸν καπνὸν τῆς πόλε-
bis cõſcẽdẽtẽ in celũ: ⁊ nõ vltra poterant quo
ως ἀναβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οὐκ ἔτι οὐκ εἶχον ποῦ
fugere huc vel huc. ⁊ pplus fugiẽs in ſolitudinẽ cõuerſi
φυγεῖν ὧδε ἢ ὧδε. καὶ ὁ λαὸς ὁ φεύγων εἰς τὴν ἔρημον ἐστράφη-
ſunt cõtra perſequẽtes. ⁊ ioſue ⁊ oĩs iſrael
σαν ἐπὶ τοὺς διώκοντας. καὶ ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ

bethel & hay ad occidẽtalẽ plagã vrbis hay. Ioſue aũt nocte illa in medio mãſit populi. Surgẽſq; diluculo recẽſuit ſocios: & aſcẽdit cũ ſenioribus ĩ frõte exercitus vallat⁹ auxilio pugnatorum. Cũq; veniſſet & aſcendiſſent ex aduerſo ciuitatis: ſteterũt ad ſeptentrionalẽ vrbis plagã: inter quã & eos vallis erat media. Quinq; aũt milia viros elegerat & poſuerat ĩ inſidiis inter bethauẽ & hay ex occidẽtali pte eiuſdẽ ciuitatis. Oĩs vero reliquus exercitus ad aquilonẽ aciem dirigebat: ita vt nouiſſimi multitudinis occidẽtalem plagã vrbis attingerẽt. Abiit ergo ioſue nocte illa: & ſtetit ĩ vallis medio. Quod cũ vidiſſet rex hay feſtinauit mane: & egreſſus ẽ cũ oĩ exercitu ciuitatis: direxitq; aciẽ cõtra deſertũ: ignorãs q poſt tergũ laterẽt iſidie. Ioſue vero & oĩs iſrl ceſſerũt loco: ſimulãtes metũ & fugiẽtes p ſolitudĩs viã. At illi vociferãtes pariter & ſe mutuo cohortãtes pſecuti ſũt eos. Cũq; receſſiſſet a ciuitate: & ne vnus quidẽ ĩ vrbe Hay & bethel remãſiſſet qui non pſequeretur iſrl: ſicut erupe rãt aperta oppida relinquẽtes: dixit dominus ad ioſue. Leua clypeũ qui ĩ manu tua ẽ cõtra vrbẽ hay qm tibi tradã eã. Cumq; eleuaſſet clypeum ex aduerſo ciuitatis: inſidie q latebãt: ſurrexerunt confeſtim & pgentes ad ciuitatẽ ceperunt & ſuccenderunt eam. Viri aũt ciuitatis qui pſeqbãtur ioſue: reſpiciẽtes & vidẽtes fumũ vrbis ad celum vſq; cõſcẽdere nõ potuerunt vltra huc illucq; diffugere: pſerti cũ hi q ſimulauerãt fugã: & tẽdebãt ad ſolitudinẽ cõtra pſeqntes fortiſſime reſtitiſſet. Videſq; Ioſue & oĩs iſrael

בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעָי וַיָּלֶן   לון
יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם׃
וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּפְקֹד אֶת   שכם פקד
הָעָם וַיַּעַל הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי   עלה
הָעָם הָעָי׃ וְכָל־הָעָם הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר   לחם
אִתּוֹ עָלוּ וַיִּגְּשׁוּ וַיָּבֹאוּ נֶגֶד הָעִיר   נגש בוא
וַיַּחֲנוּ מִצְּפוֹן לָעַי וְהַגַּי בֵּינָיו וּבֵין־הָעָי׃   חנה צפן
וַיִּקַּח כַּחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיָּשֶׂם   לקח שום
אוֹתָם אֹרֵב בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם
לָעִיר׃ וַיָּשִׂימוּ הָעָם אֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה   חנה
אֲשֶׁר מִצְּפוֹן לָעִיר וְאֶת־עֲקֵבוֹ מִיָּם
לָעִיר וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא
בְּתוֹךְ הָעֵמֶק׃ וַיְהִי כִּרְאוֹת מֶלֶךְ־הָעַי   היה ראה
וַיְמַהֲרוּ וַיַּשְׁכִּימוּ וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי־הָעִיר   מהר
לִקְרַאת־יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה הוּא וְכָל
עַמּוֹ לַמּוֹעֵד לִפְנֵי הָעֲרָבָה וְהוּא לֹא   יעד פנה
יָדַע כִּי־אֹרֵב לוֹ מֵאַחֲרֵי הָעִיר׃ וַיִּנָּגְעוּ   נגע
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵיהֶם וַיָּנֻסוּ   נוס
דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר׃ וַיִּזָּעֲקוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר   דבר זעק
בָּעַי לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי   רדף
יְהוֹשֻׁעַ וַיִּנָּתְקוּ מִן־הָעִיר׃ וְלֹא־נִשְׁאַר   נתק שאר
אִישׁ בָּעַי וּבֵית אֵל אֲשֶׁר לֹא
יָצְאוּ אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַזְבוּ אֶת   עזב
הָעִיר פְּתוּחָה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי   פתח רדף
יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
נְטֵה בַּכִּידוֹן אֲשֶׁר־בְּיָדְךָ אֶל־הָעַי
כִּי בְיָדְךָ אֶתְּנֶנָּה וַיֵּט יְהוֹשֻׁעַ   נתן נטה
בַּכִּידוֹן אֲשֶׁר בְּיָדוֹ אֶל־הָעִיר׃
וְהָאוֹרֵב קָם מְהֵרָה מִמְּקוֹמוֹ וַיָּרוּצוּ   קום קום
כִּנְטוֹת יָדוֹ וַיָּבֹאוּ הָעִיר וַיִּלְכְּדוּהָ   רוץ נטה
וַיְמַהֲרוּ וַיַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר בָּאֵשׁ׃   בוא לכד
וַיִּפְנוּ אַנְשֵׁי הָעַי אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְאוּ   מהר צית
וְהִנֵּה עָלָה עֲשַׁן הָעִיר הַשָּׁמַיְמָה   פנה ראה
וְלֹא־הָיָה בָהֶם יָדַיִם לָנוּס הֵנָּה   עשן
וָהֵנָּה וְהָעָם הַנָּס הַמִּדְבָּר נֶהְפַּךְ
אֶל־הָרוֹדֵף׃ וִיהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל   נוס הפך

רָאוּ כִּי לָכַד הָאֹרֵב אֶת הָעִיר וְכִי
עָלָה עֲשַׁן הָעִיר וַיָּשֻׁבוּ וַיַּכּוּ אֶת אַנְשֵׁי
הָעָי: וְאֵלֶּה יָצְאוּ מִן הָעִיר לִקְרָאתָם
וַיִּהְיוּ לְיִשְׂרָאֵל בַּתָּוֶךְ אֵלֶּה מִזֶּה
וְאֵלֶּה מִזֶּה וַיַּכּוּ אוֹתָם עַד בִּלְתִּי
הִשְׁאִיר לוֹ שָׂרִיד וּפָלִיט: וְאֶת מֶלֶךְ
הָעַי תָּפְשׂוּ חָי וַיַּקְרִבוּ אֹתוֹ אֶל
יְהוֹשֻׁעַ: וַיְהִי כְּכַלּוֹת יִשְׂרָאֵל לַהֲרֹג
אֶת כָּל יֹשְׁבֵי הָעַי בַּשָּׂדֶה בַּמִּדְבָּר
אֲשֶׁר רְדָפוּם בּוֹ וַיִּפְּלוּ כֻלָּם לְפִי
חֶרֶב עַד תֻּמָּם וַיָּשֻׁבוּ כָל יִשְׂרָאֵל
הָעַי וַיַּכּוּ אֹתָהּ לְפִי חָרֶב: וַיְהִי כָל
הַנֹּפְלִים בַּיּוֹם הַהוּא מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה
שְׁנֵים עָשָׂר אָלֶף כֹּל אַנְשֵׁי הָעָי:
וִיהוֹשֻׁעַ לֹא הֵשִׁיב יָדוֹ אֲשֶׁר נָטָה
בַּכִּידוֹן עַד אֲשֶׁר הֶחֱרִים אֵת כָּל
יֹשְׁבֵי הָעָי: רַק הַבְּהֵמָה וּשְׁלַל הָעִיר
הַהִיא בָּזְזוּ לָהֶם יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר
יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶת יְהוֹשֻׁעַ: וַיִּשְׂרֹף
יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעָי וַיְשִׂימֶהָ תֵּל עוֹלָם
שְׁמָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וְאֶת מֶלֶךְ
הָעַי תָּלָה עַל הָעֵץ עַד עֵת הָעָרֶב
וּכְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּרִידוּ
אֶת נִבְלָתוֹ מִן הָעֵץ וַיַּשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ
אֶל פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיָּקִימוּ עָלָיו
גַּל אֲבָנִים גָּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: אָז
יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבָל: כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה
עֶבֶד יְהוָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּכָּתוּב
בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבַּח אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת
אֲשֶׁר לֹא הֵנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל וַיַּעֲלוּ
עָלָיו עֹלוֹת לַיהוָה וַיִּזְבְּחוּ שְׁלָמִים: וַיִּכְתָּב
שָׁם עַל הָאֲבָנִים אֵת מִשְׁנֵה תּוֹרַת
מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְכָל יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטָיו
עֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לָאָרוֹן נֶגֶד הַכֹּהֲנִים

q captaeſſet ciuitas &
fumus vrbis aſcēderet:
reuerſus pcuſſit viros
hay. Siquidē & illi qui
cepant & ſuccēderāt ciui
tatē: egreſſi ex vrbe cō
tra ſuos: medios hoſtiū
ferire ceperunt. Cū er
go ex vtraq; pte aduer
ſarii cederētur: ita vt nul
lus de tanta multitudine
ſaluaretur: regē quoq;
vrbis hay apprehende
rūt viuentē & obtulerūt
Ioſue. Igitur oībus in
terfectis qui iſraelē ad
deſerta tendentē
fuerāt pſecuti: & in eo
dē loco gladio corruē
tibus: reuerſi filii iſrael
pcuſſerūt ciuitatē. Erāt
autem
qui i eodē die concide
rāt a viro vſq; ad mulie
rē: duodecī milia hoīm
omnes vrbis hay.
Ioſue vero nō cōtraxit
manū quā in ſublime
porrexerat tenēs clype
um: donec iterficerētur
oēs habitatores hay.
Iumēta aūt & p̄dā cita
tis diuiſerunt ſibi filii iſ
rael: ſicut
p̄ceperat dominus io
ſue. Qui ſuccendit
vrbē: & fecit eā tumu
lū ſempiternum.
Regem quoq;
eius ſuſpendit in pa
tibulo vſq; ad veſperam
& ſolis occaſū: p̄cepit
q; ioſue & depoſuerunt
cadauer eiꝰ de cruce, p
iecerūtq;
in ipſo introitu ciuitatis
congeſto ſuper eo
magno aceruo lapidū
qui pmanet vſq; in pñtē
diē. Tūc edificauit io
ſue altare dño deo
iſrael in mōte hebal: ſi
cut p̄ceperat moyſes
famulus dñi filiis iſrael
& ſcriptū eſt
i volumīe legis moyſi:
altare de lapidibus im
politis quos ferrū non
tetigit: & obtulit
ſup eo holocauſtū dño
imolauitq; pacificas vi
ctimas: et ſcripſit ſuper
lapides deuteronomiū
legis moyſi q̄d ille di
geſſerat corā filiis iſrl.
Oīs āt ppl's & oēs maio
res natu duceſq; ac iudi
ces ſtabāt ex vtraq; pte
arce i ɔſpectu ſacerdotū

viderūt: q ceperūt inſidie vrbē: τ q aſcēdit fu
εἶδον, ὅτι ἔλαβον τὰ ἔνεδρα τὴν πόλιν, καὶ ὅτι ἀνέβη ὁ κα
mus vrbis in celū: τ reuerſi
πνὸς τῆς πόλεως εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ μεταβαλλόμενοι
percuſſerūt viros gai. τ hi exierūt de
ἐπάταξαν τοὺς ἄνδρας τῆς γαί. καὶ οὗτοι ἐξῆλθον ἐκ τῆς
vrbe in occurſū eoꝝ. τ facti ſunt exerci
πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτῶν. καὶ ἐγενήθησαν τῆς παρεμ
tus in medio: hi hinc: τ hi hinc. τ per
βολῆς ἀναμέσον, οὗτοι ἐντεῦθεν, καὶ οὗτοι ἐντεῦθεν. καὶ ἐπά
cuſſerūt eos ita vt nō relinqueretur ex illis vi
ταξαν αὐτοὺς ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῶν σεσωσμέ
uus τ fugiens. τ regem gai apprehēderūt
νον καὶ διαφεύγοντα. καὶ τὸν βασιλέα τῆς γαί συνέλαβον
viuētē: τ adduxerūt eū ad ioſue. τ factū eſt vt
ζῶντα, καὶ προσήγαγον αὐτὸν πρὸς ἰησοῦν. καὶ ἐγένετο ὡς
ceſſauerūt filii iſrl occidere oēs qui
ἐπαύσαντο οἱ υἱοὶ ἰηλ ἀποκτείνοντες σύμπαντας τοὺς
in gai: τ in cāpis τ in mōte deſcē
ἐν τῇ γαί, καὶ ἐν τοῖς πεδίοις καὶ ἐν τῷ ὄρει τῆς καταβάσε
ſus: vbi perſecuti ſūt eos: τ ceciderūt oēs in ore
ως, οὗ κατεδίωξαν αὐτούς, καὶ ἔπεσον πάντες ἐν στόματι
gladii ab ea vſq; ad finē. τ reuerſus eſt ioſue in
ῥομφαίας ἀπ' αὐτῆς εἰς τέλος. καὶ ἐπέστρεψεν ἰησοῦς εἰς
gai: τ percuſſit eā in ore gladii τ facti
γαί, καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν ἐν στόματι ῥομφαίας καὶ ἐγενήθη
ſunt oēs q ceciderūt die illa a viro τ
σαν πάντες οἱ πεσόντες τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ
vſq; ad mulierē duodecim milia: oēs habi
ἕως γυναικὸς δώδεκα χιλιάδες, πάντας τοὺς κατοι
tātes gai. τ ioſue nō cōtraxit manū ſuā: q
κοῦντας γαί. καὶ ἰησοῦς οὐκ ἀπέστρεψεν χεῖρα αὐτοῦ, ἣν
extendit in ſcuto: donec anathematizauit oēs
ἐξέτεινεν ἐν τῷ γαίσῳ, ἕως ἀνεθεμάτισεν σύμπαντας
habitātes gai. verūtñ iumēta τ ſpolia
τοὺς κατοικοῦντας γαί. πλὴν τῶν κτηνῶν καὶ τῶν σκύλων
que in vrbe illa: diuiſerūt ſibi filii iſra
τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, ἐπρονόμευσαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσρα
el ſm̄ preceptū dñi: ſicut precepit dñs ioſue.
ὴλ κατὰ πρόσταγμα κυ̅, ὃν τρόπον συνέταξεν κ̅ς τῷ ἰησοῦ.
τ ſuccendit ioſue vrbē in igne: τ poſuit eā
καὶ ἐνεπύρισεν ἰησοῦς τὴν πόλιν ἐν πυρί, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν
tumulū in ſēpiternū inhabitabile vſq; in diē hanc. τ
χῶμα εἰς τὸν αἰῶνα ἀοίκητον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ
regem gai ſuſpēdit in ligno gemino. τ
τὸν βασιλέα τῆς γαί ἐκρέμασεν ἐπὶ ξύλου διδύμου. καὶ
fuit in ligno vſq; ad tps veſptinū. τ occidēte
ἦν ἐπὶ τοῦ ξύλου ἕως καιροῦ τῆς ἑσπέρας. καὶ ἐπιδύνοντος
ſole precepit ioſue: τ depoſuerūt corpus eius de
τοῦ ἡλίου συνέταξεν ἰησοῦς, καὶ καθεῖλον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ
ligno: τ pieceꝛūt eū in foueā ad portā
τοῦ ξύλου, καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὸν βόθρον πρὸς τὴν πύλην
ciuitatis: τ ſuppoſuerūt ei aceruū lapidū magnū vſq; in
τῆς πόλεως, καὶ ἐπέστησαν αὐτῷ σωρὸν λίθων μέγαν ἕως
diem hanc. tunc edificauit ioſue altare
τῆς ἡμέρας ταύτης. τότε ᾠκοδόμησεν ἰησοῦς θυσιαστήριον
dño deo iſrael in mōte gebal: ſicut preceꝑat moy
κῷ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἐν ὄρει γεβάλ, καθότι ἐνετείλατο μωυ
ſes famulus dñi filiis iſrael: ſicut ſcriptū eſt in
σῆς ὁ θεράπων κυ̅ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καθὰ γέγραπται ἐν
lege moyſi: altare lapidū integrū: in quos nō pro
τῷ νόμῳ μωυσῆ, θυσιαστήριον λίθων ὁλόκληρον, ἐφ' οὓς οὐκ ἐπι
iectū ē in eos ferrū. τ obtulit illic holocauſta
βλήθη ἐπ' αὐτοὺς σίδηρος. καὶ ἀνεβίβασεν ἐκεῖ ὁλοκαυτώματα τῷ
dño: τ ſacrificiū ſalutare. τ ſcripſit ioſue ſup lapides deute
κῷ, καὶ θυσίαν σωτηρίου. καὶ ἔγραψεν ἰησοῦς ἐπὶ τῶν λίθων τὸ δευτε
ronomiū legē moyſi q ſcripſit corā filiis iſrl. τ oīs iſrl
ρονόμιον νόμον μωυσῆ, ὃν ἔγραψεν ἐνώπιον υἱῶν ἰηλ. καὶ πᾶς ἰηλ
τ ſeniores eoꝝ τ ſcribe eoꝝ τ iudices
καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτῶν καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ δικασταὶ
ibant hinc τ inde arce corā: τ ſacerdotes
παρεπορεύοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς κιβωτοῦ ἀπέναντι, καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ

Exo. 20.d. Deut. 27.a.

leuite tulerūt arcā federis dñi: τ aduc
λευῖται ἦραν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυ̅, καὶ ὁ προσήλυ
na τ indigena fuerūt media pars eoꝝ iuxta
τος καὶ ὁ αὐτόχθων ἦσαν οἱ ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιπλησίον
mōtē garizin: τ media eoꝝ iuxta mōtē he
ὄρους γαριζίν, καὶ οἱ ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιπλησίον ὄρους γαι
bal: ſicut preceperat moyſes famulus dñi ad bñdicēdū
βάλ, καθὰ ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ θεράπων κυ̅ εὐλογῆσαι
pplo iſrl in primis. τ poſt hec legit om
τὸν λαὸν ἰηλ ἐν πρώτοις. καὶ μετὰ ταῦτα ἀνέγνω σύμπαν
nia verba legis huius bñdictiōes τ ma
τα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κα
ledictiōes iuxta oīa ſcripta in lege moyſi.
τάρας κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ.
nō fuit verbū ab oībus que iuſſerat moyſes io
οὐκ ἦν ῥῆμα ἀπὸ πάντων ὧν ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ ἰη
ſue qđ nō legit ioſue in aures toti⁹ multitudini iſrl:
σοῖ, ὃ οὐκ ἀνέγνω ἰησοῦς εἰς τὰ ὦτα πάσης ἐκκλησίας ἰηλ,
viris τ mulieribus τ filiis τ
τοῖς ἀνδράσιν καὶ ταῖς γυναιξὶν καὶ τοῖς παιδίοις καὶ
aduenis q acceſſerant ad iſrael.
τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσπορευομένοις τῷ ἰηλ. Ca. 9.

A Poſtq̄ āt audierūt cūcti reges amorreoꝝ
Ὡς δὲ ἤκουσαν πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων
trans iordanē: q in mōtana: τ q in planicie:
ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, οἱ ἐν τῇ ὀρεινῇ, καὶ οἱ ἐν τῇ πεδινῇ,
τ q in oīm ora maris magni: τ q
καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ παραλίᾳ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης, καὶ οἱ
iuxta antilibanū: τ ethei: τ amorrei: τ
πρὸς τῷ ἀντιλιβάνῳ, καὶ οἱ χετταῖοι, καὶ οἱ ἀμορραῖοι, καὶ
gergeſei: τ chananei: τ pherezei: τ euei
οἱ γεργεσαῖοι, καὶ οἱ χαναναῖοι, καὶ οἱ φερεζαῖοι, καὶ οἱ εὐαῖ
τ iebuſei: τ cōgregati ſunt inſimul ad pugnā
οι, καὶ οἱ ἰεβουσαῖοι, καὶ συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ ἐπὶ τὸ πολε
dum cō ioſue τ iſrael ſimul oēs. τ q habita
μῆσαι ἰησοῦν καὶ ἰσραὴλ ἅμα πάντες. καὶ οἱ κατοικοῦν
bāt gabaon audierūt oīa que fecit ioſue hieri
τες γαβαὼν ἤκουσαν πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς τῇ ἱερι
cho τ gai. τ fecerūt τ ipſi cū fallacia
χὼ καὶ τῇ γαί. καὶ ἐποίησαν καί γε αὐτοὶ μετὰ πανουργί
τ venientes inſtruxerūt: τ parauerūt ſe. τ acci
ας. καὶ ἐλθόντες ἐπεσιτίσαντο, καὶ ἡτοιμάσαντο. καὶ λα
B pientes ſaccos veteres in humeris ſuis τ vi
βόντες σάκκους παλαιοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν καὶ ἀσ
tres vini antiquos τ ſciſſos ligatos: τ
κοὺς οἴνου παλαιοὺς καὶ κατερρωγότας ἀποδεδεμένους, καὶ τὰ
cōcauitates calciamētoꝝ ſuoꝝ: τ calciamēta ſua antiqua
κοῖλα τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν, καὶ τὰ σανδάλια αὐτῶν παλαιὰ
τ pitaciis cōſuta in pedib⁹ ſuis: τ veſtes ſu
καὶ καταπεπελματωμένα ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐ
as inueteratas in ſeipſis: τ panes cibi ſui
τῶν πεπαλαιωμένα ἐπ' αὐτῶν, καὶ οἱ ἄρτοι τοῦ ἐπισιτισμοῦ αὐ
duri facti ſūt: τ comeſti. τ perrexerūt ad ioſue in
τῶν ξηροὶ ἐγένοντο, καὶ εὐρωτιῶντες βεβρωμένοι. καὶ ἦλθοσαν πρὸς ἰησοῦν εἰς τὴν
caſtra iſrael in galgala: τ dixerūt ad ioſue τ ad om
παρεμβολὴν ἰηλ εἰς γαλγαλά, καὶ εἶπαν πρὸς ἰησοῦν καὶ πρὸς πάν
nes iſrael: ex terra lōginqua venim⁹: τ nūc inite nobiſcū fed⁹.
τα ἰσραήλ, ἐκ γῆς μακρόθεν ἥκαμεν, καὶ νῦν διάθεσθε ἡμῖν διαθήκην.
τ dixerūt filii iſrael ad eueum: vide ne in me tu habites:
καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς τὸν εὐαῖον, ὅρα μὴ ἐν ἐμοὶ συνκατοικῇς,
τ quō inieimus tecū pactū. τ dixerūt ad ioſue: ſerui tui
καὶ πῶς διαθῶμέν σοι διαθήκην. καὶ εἶπαν πρὸς ἰησοῦν, οἰκέται σου
ſumus. τ dixit ad eos ioſue: vnde eſtis τ vnde veni
ἐσμέν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ἰησοῦς, πόθεν ἐστὲ καὶ πόθεν παραγεγό
ſtis. τ dixerūt ad eū: de terra lōginq̄ valde venerūt ſer
νατε. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, ἐκ γῆς μακρόθεν σφόδρα ἥκασιν οἱ παῖ
ui tui in noīe dñi dei tui. audiuimus eñ nomē eius: τ
δές σου ἐν ὀνόματι κυ̅ τοῦ θεοῦ σου. ἀκηκόαμεν γὰρ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ
cūcta que fecit in egypto: τ oīa que fecit duo
πάντα ὅσα ἐποίησεν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε τοῖς δυ
bus regibus amorreoꝝ: q fuerūt trans iordanē: ſeon
σὶν βασιλεῦσιν τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου, τῷ σηὼν

qui portabāt arcā federis
domini: vt aduena
ita & īdigena. Media ps
eorū iuxta mōtē garizī:
& media iuxta montem
hebal: ſicut
p̄cepat moyſes famulus
dñi. Et primū quidē bñ
dixit populo iſrael. Poſt
hec legit
oīa verba bñdictionis
& maledictiōis: &
cūcta q̄ ſcripta fuerāt in
legis volumīe. Nihil
ex his q̄ moyſes iuſſe
rat reliquit itactū. ſed vni
uerſa replicauit corā oī
multitudīe iſrl: mulieri
bus ac puulis & aduēis q
īter eos morabātur. 9.

Quibus auditis cūcti
reges
trans iordanē qui verſa
bantur in montanis & cā
peſtribus i maritimis ac
littore magni maris. Hi
quoq; q hitabant iuxta li
banū etheus & amorreꝰ:
chananeus: pherezeus
& eueus & iebuſeus con
gregati ſūt pariter vt pu
gnarēt cōtra ioſue & iſra
el vno aīo eadēq; ſnīa. At
hi q hītabāt ī gabaō audi
entes cūcta q̄ fecerat io
ſue hiericho & hay calli
de cogitātes tulerunt ſibi
cibaria: ſaccos veteres
aſinis īponētes & vtres
vinarios ſciſſos
atq; cōſutos: calciamēta
q; pantiq̄ q̄ ad indiciū ve
tuſtatis pitaciis cōſuta e
rant: īduti veteribus veſtī
mētis. pāes quoq; quos
portabāt ob viaticū duri
erant & in fruſtra cōmi
nuti. Perrexerūtq; ad io
ſue q tūc morabatur ī ca
ſtris galgale: & dixerunt
ei atq; oī iſraeli. De ter
ra lōginq̄ venimus: pacē
vobiſcū facere cupientes.
Rñderūtq; filii iſrl ad e
os: atq; dixerūt. Ne forte
ī terra q̄ nobis ſorte debe
tur hītetis: & nō poſſimꝰ
fedus inire vobiſcū. At
illi ad ioſue: ſerui inquí
unt tui ſumꝰ. Quibꝰ io
ſue ait. Qui nā eſtis vos:
aut vñ veniſtis? Rñderūt.
De terra lōginq̄ valde ve
nerūt ſerui tui in nomīe
dñi dei tui. Audiuimus
ei famā potentie eius
cuncta que fecit in egy
pto
& duobus regibus
ammorreorū qui fuerūt
trans iordanem ſeon

הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה כַּגֵּר
כָּאֶזְרָח חֶצְיוֹ אֶל מוּל הַר גְּרִזִים
וְהַחֶצְיוֹ אֶל מוּל הַר עֵיבָל כַּאֲשֶׁר
צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת הָעָם
יִשְׂרָאֵל בָּרִאשֹׁנָה: וְאַחֲרֵי כֵן קָרָא
אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה
כְּכָל הַכָּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה: לֹא הָיָה
דָבָר מִכֹּל אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֲשֶׁר לֹא
קָרָא יְהוֹשֻׁעַ נֶגֶד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל
וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַגֵּר הַהֹלֵךְ בְּקִרְבָּם:
Cap.ix.
וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל הַמְּלָכִים אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבְכֹל חוֹף
הַיָּם הַגָּדוֹל אֶל מוּל הַלְּבָנוֹן הַחִתִּי
וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי:
וַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֵם עִם יְהוֹשֻׁעַ
וְעִם יִשְׂרָאֵל פֶּה אֶחָד: וְיֹשְׁבֵי גִבְעוֹן
שָׁמְעוּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ
לִירִיחוֹ וְלָעָי: וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵמָּה בְעָרְמָה
וַיֵּלְכוּ וַיִּצְטַיָּרוּ וַיִּקְחוּ שַׂקִּים בָּלִים
לַחֲמוֹרֵיהֶם וְנֹאדוֹת יַיִן בָּלִים וּמְבֻקָּעִים
וּמְצֹרָרִים: וּנְעָלוֹת בָּלוֹת וּמְטֻלָּאוֹת
בְּרַגְלֵיהֶם וּשְׂלָמוֹת בָּלוֹת עֲלֵיהֶם
וְכֹל לֶחֶם צֵידָם יָבֵשׁ הָיָה נִקֻּדִים:
וַיֵּלְכוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֶל הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּל
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו וְאֶל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
רְחוֹקָה בָּאנוּ וְעַתָּה כִּרְתוּ לָנוּ בְרִית:
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הַחִוִּי
אוּלַי בְּקִרְבִּי אַתָּה יוֹשֵׁב וְאֵיךְ
אֶכְרוֹת לְךָ בְרִית: וַיֹּאמְרוּ אֶל יְהוֹשֻׁעַ
עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ
מִי אַתֶּם וּמֵאַיִן תָּבֹאוּ: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד בָּאוּ עֲבָדֶיךָ לְשֵׁם
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי שָׁמַעְנוּ שָׁמְעוֹ
וְאֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרָיִם:
וְאֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי מַלְכֵי
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחוֹן

מלך חשבון ולעוג מלך הבשן אשר
בעשתרות: ויאמרו אלינו זקנינו וכל
ישבי ארצנו לאמר קחו בידכם צידה — לקח
לדרך ולכו לקראתם ואמרתם אליהם — הלך
עבדיכם אנחנו ועתה כרתו לנו ברית:
זה לחמנו חם הצטידנו אתו מבתינו — חמם צוד
ביום צאתנו ללכת אליכם ועתה הנה — בית יצא
יבש והיה נקדים: ואלה נאדות היין — הלך
אשר מלאנו חדשים והנה התבקעו — נקד בקע
ואלה שלמותינו ונעלינו בלו מרב — בלה רבב
הדרך מאד: ויקחו האנשים מצידם — לקח צוד
ואת פי יהוה לא שאלו: ויעש להם — פה עשה
יהושע שלום ויכרת להם ברית — שלם כרת
לחיותם וישבעו להם נשיאי העדה: — חיה שבע
ויהי מקצה שלשת ימים אחרי אשר — נשא קצה
כרתו להם ברית וישמעו כי קרבים — היה יום
הם אליו ובקרבו הם ישבים: ויסעו — שמע
בני ישראל ויבאו אל עריהם ביום — נסע בוא עיר
השלישי ועריהם גבעון והכפירה — שלש
ובארות וקרית יערים: ולא הכום — נכה
בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי — שבע
העדה ביהוה אלהי ישראל וילנו — לון
כל העדה על הנשיאים: ויאמרו כל
הנשיאים אל כל העדה אנחנו נשבענו
להם ביהוה אלהי ישראל ועתה לא
נוכל לנגע בהם: זאת נעשה להם — יכל עשה
והחיה אותם ולא יהיה עלינו קצף — חיה את
על השבועה אשר נשבענו להם: — היה
ויאמרו אליהם הנשיאים יחיו ויהיו — אמר
חטבי עצים ושאבי מים לכל העדה
כאשר דברו להם הנשיאים: ויקרא — קרא
להם יהושע וידבר אליהם לאמר — דבר
למה רמיתם אתנו לאמר רחוקים — רמה
אנחנו מכם מאד ואתם בקרבנו
ישבים: ועתה ארורים אתם ולא — ארר
יכרת מכם עבד וחטבי עצים ושאבי — כרת

regi eſebon: & og regi
baſan qui erat
in aſtaroth: dixeruntq; no
bis ſeniores & omnes
habitatores terre noſtre.
Tollite in manibus veſtris ci
baria ob longiſſimam viam: &
occurrite eis & dicite.
Serui veſtri ſumus: fedus
inite nobiſcum.
En panes quando egreſſi ſu
mus de domibus noſtris:
vt veniremus ad vos calí
dos ſumpſimus: nunc ſic
ci facti ſunt & vetuſtate ni
mia comminuti. Vtres vini
nouos impleuimus: nunc
rupti ſunt & ſoluti.
Veſtes & calciamenta qui
bus induimur: & que habemus
in pedibus ob longitudinem
longioris vie trita ſunt & pe
ne conſumpta. Suſceperunt
igitur de cibariis eorum: &
os domini non interrogauerunt
Feceitq; ioſue cum eis pacem
& inito federe pollicitus
eſt vt non occideretur. Prin
cipes quoq; multitudinis iu
rauerunt eis. Poſt dies autem
tres initi federis: audie
runt quod in vicino
habitarent & inter eos futu
ri eſſent. Mouerunt q; ca
ſtra filii iſrael: & venerunt
in ciuitates eorum die ter
tio: quarum hec vocabula ſunt:
gabaon & caphira
& beroth & cariathiarim
Et non percuſſerunt eos eo quod
iuraſſent eis principes
multitudinis in nomine domini
dei iſrael. Murmurauit
itaq;
omne vulgus contra princi
pes iſrael. Qui reſponderunt
eis. Iurauimus
eis in nomine domini dei iſrael
& idcirco non
poſſumus eos contingere.
Sed hoc faciemus eis.
Reſeruentur quidem vt viuant
ne contra nos ira domini con
citetur ſi peierauerimus:
ſed ſic viuant vt
in vſus vniuerſe multitudi
nis ligna cedant: aquaſq;
comportent. Quibus hec lo
quentibus vocauit gabao
nitas ioſue: & dixit eis.
Cur nos decipere fraude
voluiſtis: vt diceretis, pro
cul valde habitamus a vo
bis: cum in medio noſtri
ſitis. Itaq; ſub maledictio
ne eritis: & non deficiet
de ſtirpe veſtra ligna ce
dens: aquaſq; comportans

regi eſebon: τ og regi baſan: qui
βασιλεῖ ἐσεβὼν, καὶ τῷ ὢγ βασιλεῖ τῆς βασὰν, ὃς
habitabat in aſtaroth τ in adrain. τ dixerunt ad nos
κατῴκει ἐν ἀσαρὼθ καὶ ἐν ἀδραΐν. καὶ εἶπαν πρὸς ἡμᾶς
ſeniores noſtri: τ omnes habitantes terram
οἱ πρεσβύτεροι ἡμῶν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν
noſtram dicentes: tollite vobis cibaria ad
ἡμῶν λέγοντες, λάβετε ἑαυτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν
viam: τ ite in occurſum eorum. τ dicetis
ὁδόν. καὶ πορεύθητε εἰς συνάντησιν αὐτῶν. καὶ ἐρεῖτε
ad eos: ſerui veſtri ſumus: τ nunc inite nobiſcum fe
πρὸς αὐτούς, οἰκέται ὑμῶν ἐσμέν, καὶ νῦν διάθεσθε ἡμῖν δια
dus. hi panes noſtri: calidos ſumpſimus ad iter eos
θήκην. οὗτοι οἱ ἄρτοι ἡμῶν, θερμοὺς ἐφωδιάσθημεν αὐτοὺς
a domibus noſtris in die: qua exiuimus aduenire
ἀπὸ οἴκων ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐξήλθομεν παραγενέσθαι
ad vos. nunc autem ecce ſicci facti ſunt τ facti ſunt co
πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἰδοὺ ἐξηράνθησαν καὶ γεγόνασιν βε
meſti. τ hi vtres vini: quos impleuimus
βρωμένοι. καὶ οὗτοι οἱ ἀσκοὶ τοῦ οἴνου, οὓς ἐπλήσαμεν
nouos: τ hi rupti ſunt. τ he veſtes no
καινούς, καὶ οὗτοι ἐρρώγασιν. καὶ ταῦτα τὰ ἱμάτια ἡ
ſtre inueterate ſunt ex multo itinere valde. τ
μῶν πεπαλαίωνται ἀπὸ τῆς πολλῆς ὁδοῦ σφόδρα. καὶ
ſuſceperunt principes cibaria eorum: τ
ἔλαβον οἱ ἄρχοντες τοὺς ἐπισιτισμοὺς αὐτῶν, καὶ τὸ
os domini non interrogauerunt. τ fecit cum e
στόμα κυρίου οὐκ ἐπηρώτησαν. καὶ ἐποίησεν πρὸς αὐ — 2.Re. 21.a.
is ioſue pacem: τ iniit cum eis fedus:
τοὺς ἰησοῦς εἰρήνην, καὶ διέθετο πρὸς αὐτοὺς διαθήκην,
τ iurauerunt eis principes congregationis. τ
καὶ ὤμοσαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς. καὶ
factum eſt poſt tres dies poſtquam inierunt cum e
ἐγένετο μετὰ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ διαθέσθαι πρὸς αὐ
is fedus: audierunt quod in vicino ſunt ipſorum: τ quod
τοὺς διαθήκην, ἤκουσαν, ὅτι ἐγγύθεν εἰσὶν αὐτῶν, καὶ ὅτι
in ipſis habitant. τ profecti ſunt filii iſrael τ
ἐν αὐτοῖς κατοικοῦσιν. καὶ ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ
venerunt in ciuitates eorum die tertio.
ἐξῆλθον εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. αἱ
at vrbes ipſorum gabaon τ caphira τ beroth: τ vr
δὲ πόλεις αὐτῶν γαβαὼν καὶ καφιρὰ καὶ βηρώθ, καὶ πό
bes iarim. τ non pugnauerunt cum eis filii iſrael:
λεις ἰαρίμ. καὶ οὐκ ἐπολέμησαν αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ,
quia iurauerunt eis omnes principes congregationis
ὅτι ὤμοσαν αὐτοῖς πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς
per dominum deum iſrael. τ murmurauerunt omnis congre
κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ. καὶ διεγόγγυσαν πᾶσα ἡ συνα
gatio contra principes. τ dixerunt omnes prin
γωγὴ ἐπὶ τοῖς ἄρχουσιν. καὶ εἶπαν πάντες οἱ ἄρχον
cipes omni congregationi: nos iurauimus eis per domi
τες πάσῃ τῇ συναγωγῇ, ἡμεῖς ὠμόσαμεν αὐτοῖς κύρι
num deum iſrael: τ nunc non poterimus contingere illos:
ον τὸν θεὸν ἰσραήλ, καὶ νῦν οὐ δυνησόμεθα ἅψασθαι αὐτῶν,
hoc faciamus eis viuere permittere illos τ poſſidea
τοῦτο ποιήσωμεν αὐτοῖς ζωγρῆσαι αὐτούς, καὶ περιποιη
mus eos: τ non erit contra nos ira propter iuramentum:
σώμεθα αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσται καθ᾽ ἡμῶν ὀργὴ διὰ τὸν ὅρκον,
quod iurauimus eis. τ dixerunt eis principes: vi
ὃν ὠμόσαμεν αὐτοῖς. καὶ εἶπαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες ζήσον
uent τ erunt ligna cedentes τ aquam portantes omni congrega
ται καὶ ἔσονται ξυλοκόποι καὶ ὑδροφόροι πάσῃ τῇ συναγω
tioni: ſicut dixerunt eis principes. τ conuocauit
γῇ, καθάπερ εἶπαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες. καὶ συνεκάλεσεν
illos ioſue: τ locutus eſt eis dicens: cur decepi
αὐτοὺς ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς λέγων, διατί παρελογίσα
ſtis me dicentes: de longe ſumus a te valde: vos
σθέ με λέγοντες, μακρὰν ἐσμὲν ἀπὸ σοῦ σφόδρα, ὑμεῖς
autem de regione eſtis habitantium inter nos: τ nunc maledi
δὲ ἐγχώριοί ἐστε τῶν κατοικούντων ἐν ἡμῖν; καὶ νῦν ἐπικατά
cti eſtis: non deerit ex vobis ſeruus neque ligna cedens
ρατοί ἐστε, οὐ μὴ ἐκλίπῃ ἐξ ὑμῶν δοῦλος οὐδὲ ξυλοκόπος

neque aquam portans mihi τ deo meo. τ reſponderunt
οὐδὲ ὑδροφόρος ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ μου. καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ
ioſue dicentes: quod nunciatum nunciatum eſt nobis: quanta pre
ἰησοῦ λέγοντες, ὅτι ἀγγελίᾳ ἀνηγγέλη ἡμῖν, ὅσα συνέ
cepit dominus deus tuus moyſi ſeruo ſuo: vt trade
ταξεν κύριος ὁ θεός σου μωυσῇ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, δοῦ
ret vobis hanc terram: τ diſperderet nos τ om
ναι ὑμῖν ταύτην τὴν γῆν, καὶ ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς καὶ πάν
nes habitantes in illa a facie veſtra.
τας τοὺς κατοικοῦντας ἐπ᾽ αὐτῆς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν.
τ timuimus valde pro animabus noſtris a fa
καὶ ἐφοβήθημεν σφόδρα περὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἀπὸ προ
cie veſtra: τ fecimus rem hanc: τ nunc
σώπου ὑμῶν, καὶ ἐποιήσαμεν τὸ πρᾶγμα τοῦτο. καὶ νῦν
ecce nos ſubditi vobis: vt placet vobis τ vt videt
ἰδοὺ ἡμεῖς ὑποχείριοι ὑμῖν, ὡς ἀρέσκει ὑμῖν καὶ ὡς δοκεῖ
facere nobis: facite. τ fecerunt eis ſic:
ποιῆσαι ἡμῖν, ποιήσατε. καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς οὕτως,
τ liberauit eos ioſue in die illa de mani
καὶ ἐξείλατο αὐτοὺς ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ χει
bus filiorum iſrael: τ non occiderunt eos τ ſtatuit eos
ρῶν υἱῶν ἰσλ̄, καὶ οὐκ ἀνεῖλον αὐτούς. καὶ κατέστησεν αὐτοὺς
ioſue in die illo ligna cedentes τ aquam comportantes cun
ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυλοκόπους καὶ ὑδροφόρους πά
cte congregationi τ altari dei vſque ad diem
σῃ τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ θεοῦ ἕως τῆς ἡμέρας
hodiernum τ ad locum quem elegiſſet.
τῆς σήμερον καὶ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται. Ca.10.
A Quando autem audiuit adoniſedech rex hieruſalem:
Ὡς δὲ ἤκουσεν ἀδωνισεδὲκ βασιλεὺς ἱερουσαλήμ,
quod cepit ioſue gai: τ ſubuertit eam ſi
ὅτι ἔλαβεν ἰησοῦς τὴν γαΐ, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτήν, ὃν τρό
cut fecit hiericho τ regi eius: ſic
πον ἐποίησεν τὴν ἱεριχὼ καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς, οὕτω
fecit τ gai: τ regi illius. τ quod
ἐποίησεν καὶ τὴν γαΐ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς. καὶ ὅτι
transfugerunt habitantes gabaon ad ioſue τ
ηὐτομόλησαν οἱ κατοικοῦντες γαβαὼν πρὸς ἰησοῦν καὶ
ad iſrael: τ erant in medio eorum τ timuerunt
πρὸς ἰσραήλ, καὶ ἐγένοντο ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν
in ipſis valde. ſciebat enim quod vrbs magna gabaon
ἐν αὐτοῖς σφόδρα. ᾔδει γὰρ ὅτι πόλις μεγάλη γαβαὼν
quaſi τ vna metropolis regum: quoniam ipſa ma
ὡσεὶ καὶ μία τῶν μητροπόλεων τῶν βασιλέων, ὅτι αὐτὴ με
gna ſuper gai: τ omnes viri eius fortes. τ
γάλη ὑπὲρ τὴν γαΐ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτῆς ἰσχυροί. καὶ
miſit adoniſedech rex hieruſalem ad elam
ἀπέστειλεν ἀδωνισεδὲκ βασιλεὺς ἱερουσαλὴμ πρὸς ἐλὰμ
regem hebron: τ ad pharam regem hierimoth: τ
βασιλέα χεβρών, καὶ πρὸς φεράμ βασιλέα ἱεριμούθ, καὶ
ad iaphie regem lachis: τ ad dabir regem e
πρὸς ἰαφὶ βασιλέα λαχίς, καὶ πρὸς δαβὶρ βασιλέα ὀδο
glon dicens: venite aſcendite ad me τ ferte preſidium mihi τ
λὰμ λέγων, δεῦτε ἀνάβητε πρός με καὶ βοηθήσατέ μοι καὶ
expugnemus gabaon. transfugit enim ad io
ἐκπολεμήσωμεν τὴν γαβαών. ηὐτομόλησεν γὰρ πρὸς ἰη
ſue τ ad filios iſrael. τ congregati ſunt τ aſcenderunt
σοῦν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσλ̄. καὶ συνήχθησαν καὶ ἀνέβησαν
quinque reges amorreorum: rex hieruſalem: τ
οἱ πέντε βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων, βασιλεὺς ἱλῆμ, καὶ βα
rex hebron τ rex hierimoth: τ rex la
σιλεὺς χεβρὼν καὶ βασιλεὺς ἱεριμούθ, καὶ βασιλεὺς λα
chis τ rex eglon: ipſi τ omnis populus eorum: τ
χὶς καὶ βασιλεὺς ὀδολάμ, αὐτοὶ καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτῶν, καὶ
obſederunt gabaon: τ oppugnabant eam. τ
περιεκάθισαν τὴν γαβαών, καὶ ἐξεπολιόρκουν αὐτήν. καὶ
B miſerunt habitantes gabaon ad ioſue in ca
ἀπέστειλαν οἱ κατοικοῦντες γαβαὼν πρὸς ἰησοῦν εἰς τὴν πα
ſtra iſrael in galgala dicentes: ne retrahas ma
ρεμβολὴν ἰσλ̄ εἰς γάλγαλα λέγοντες, μὴ ἐκλύσῃς τὰς χεῖ
nus tuas a ſeruis tuis: aſcende ad nos cito
ρας σου ἀπὸ τῶν παίδων σου, ἀνάβηθι πρὸς ἡμᾶς τὸ τάχος

in domum dei mei. Qui
reſponderunt.
Nunciatum eſt nobis ſer
uis tuis
quod promiſiſſet dominus deus
tuus moyſi
ſeruo ſuo: vt traderet vo
bis omnem terram:
& diſperderet cunctos
habitatores eius. Timui
mus igitur valde: & pro
uidimus animabus noſtris: veſtro
terrore compulſi: & hoc con
ſilium iniuimus.
Nunc autem in manu tua ſu
mus: quod tibi bonum & rectum
videtur: fac nobis. Fecit
ergo ioſue vt dixerat
& liberauit eos de manu
filiorum iſrael: vt non
occiderentur. Decreuitq;
in illo die
eos eſſe in miſterio cuncti
populi
& altaris domini: cedentes
ligna & aquas comportan
tes vſq; in preſens tempus in loco
quem dominus elegiſſet. 10.

Q Ve cum audiſſet a
doniſedech rex
hieruſalem quod ſ. cepiſſet io
ſue
hay & ſubuertiſſet eam:
ſicut enim fecerat
hiericho & regi eius: ſic
fecit hay
& regi illius: & quod transfu
giſſent gabaonite ad
iſrael & eſſent federati eo
rum: timuit valde.
Vrbs enim magna erat
gabaon: & vna ciuitatum
regalium: & maior op
pido hay:
omneſq; bellatores eius for
tiſſimi. Miſit ergo adoni
ſedech rex hieruſalem ad o
ham regem hebron
& ad pharam regem hie
rimoth ad iaphie quoq;
regem lachis & ad da
bir regem eglon:
dicens. ad me aſcendite &
ferte preſidium: vt expugne
mus gabaon: quare transfu
gerit ad ioſue & ad
filios iſrael. Congregati i
gitur aſcenderunt quin
q; reges amorreorum. Rex
hieruſalem: rex
hebron: rex hierimoth:
rex lachis:
rex eglon: ſimul cum exer
citibus ſuis: & caſtrameta
ti ſunt circa gabaon op
pugnantes eam. Habitatores
autem gabaon vrbis obſeſſe
miſerunt ad ioſue: qui tunc
morabatur in caſtris apud
galgalam & dixerunt ei. Ne
retrahas manus tuas ab
auxilio ſeruorum tuorum:
Aſcende cito & libera

מים לבית אלהי: ויענו את יהושע — ענה
ויאמרו כי הגד הגד לעבדיך את
אשר צוה יהוה אלהיך את משה
עבדו לתת לכם את כל הארץ — נתן
ולהשמיד את כל ישבי הארץ — שמד
מפניכם ונירא מאד לנפשתינו — פנה ירא
מפניכם ונעשה את הדבר הזה: — עשה
ועתה הננו בידך כטוב וכישר
בעיניך לעשות לנו עשה: ויעש להם
כן ויצל אותם מיד בני ישראל ולא — נצל
הרגום: ויתנם יהושע ביום ההוא — נתן
חטבי עצים ושאבי מים לעדה — יעד
ולמזבח יהוה עד היום הזה אל — זבח
המקום אשר יבחר: — קום בחר

Cap. x.

ויהי כשמע אדני צדק מלך
ירושלם כי לכד יהושע את — היה
העי ויחרימה כאשר עשה — חרם
ליריחו ולמלכה כן עשה לעי
ולמלכה וכי השלימו ישבי גבעון את — שלם
ישראל ויהיו בקרבם: וייראו מאד — ירא
כי עיר גדולה גבעון כאחת ערי — עיר
הממלכה וכי היא גדולה מן העי — מלך גדל
וכל אנשיה גברים: וישלח אדני צדק — שלח
מלך ירושלם אל הוהם מלך חברון
ואל פראם מלך ירמות ואל יפיע
מלך לכיש ואל דביר מלך עגלון
לאמר: עלו אלי ועזרני ונכה את — עלה
גבעון כי השלימה את יהושע ואת
בני ישראל: ויאספו ויעלו חמשת — אסף
מלכי האמרי מלך ירושלם מלך
חברון מלך ירמות מלך לכיש
מלך עגלון הם וכל מחניהם ויחנו — חנה חנה
על גבעון וילחמו עליה: וישלחו אנשי — לחם
גבעון אל יהושע אל המחנה
הגלגלה לאמר אל תרף ידיך מעבדיך — רפה
עלה אלינו מהרה והושיעה — ישע

לנו ועזרנו כי נקבצו אלינו כל קבץ
מלכי האמרי ישבי ההר: ויעל עלה
יהושע מן הגלגל הוא וכל עם
המלחמה עמו וכל גבורי החיל: לחם גבר
ויאמר יהוה אל יהושע אל תירא אמר ירא
מהם כי בידך נתתים לא יעמד נתן עמד
איש מהם בפניך: ויבא אליהם פנה בוא
יהושע פתאם כל הלילה עלה מן
הגלגל: ויהמם יהוה לפני ישראל המם
ויכם מכה גדולה בגבעון וירדפם נכה גדל
דרך מעלה בית חורון ויכם עד עזקה דרך עלה
ועד מקדה: ויהי בנסם מפני ישראל היה נוס
הם במורד בית חורון ויהוה השליך ירד שלך
עליהם אבנים גדלות מן השמים
עד עזקה וימתו רבים אשר מתו מות רבב
באבני הברד מאשר הרגו בני
ישראל בחרב: אז ידבר יהושע דבר
ליהוה ביום תת יהוה את האמרי נתן
לפני בני ישראל ויאמר לעיני פנה
ישראל שמש בגבעון דום וירח
בעמק אילון: וידם השמש וירח
עמד עד יקם גוי איביו הלא היא נקם
כתובה על ספר הישר ויעמד השמש כתב עמד
בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום חצה אוץ
תמים: ולא היה כיום ההוא לפניו בוא תמם
ואחריו לשמע יהוה בקול איש כי
יהוה נלחם לישראל: וישב יהושע לחם שוב
וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה: חנה
וינסו חמשת המלכים האלה ויחבאו נוס חבא
במערה במקדה: ויגד ליהושע לאמר נגד
נמצאו חמשת המלכים נחבאים מצא
במערה במקדה: ויאמר יהושע גלו גלל
אבנים גדלות אל פי המערה והפקידו פקד
עליה אנשים לשמרם: ואתם אל
תעמדו רדפו אחרי איביכם וזנבתם עמד נתן
אתם אל תתנום לבוא אל עריהם בוא עיר

nos ferq̄ preſidiū. Conuenerūt enī aduerſū nos oēs reges ammorreoꝝ qui habitant ī mōtāis. Aſcēditq̄ ioſue de galgalis: & omnis exercitus bellatorum cum eo viri fortiſſimi. dixitq̄ dn̄s ad ioſue. ne timeas eos. In manus enī tuas tradidi illos. Nullus enī ex eis tibi reſiſtere poterit. Irruit itaq̄ ioſue ſup eos repente: tota nocte aſcendens de galgalis. Et conturbauit eos dn̄s a facie iſrael: cōtriuitq̄ plaga magna in gabaon: ac pſecutus ē eos p viā aſcenſus bethoron & pcuſſit vſq̄ azecha & maceda. Cūq̄ fugerent filios iſrael: & eſſent in deſcenſu bethoron: dominus miſit ſuper eos lapides magnos de celo vſq̄ ad azecha. Et mortui ſunt multo plures lapidibus grādinis quā quos gladio pcuſſerāt filii iſrael. Tunc locutus ē ioſue domino in die qua tradidit ammorreum in conſpectu filiorū iſrael. Dixitq̄ coram eis. Sol contra gabaon ne mouearis: & luna contra vallem haylon. Steteruntq̄ ſol & luna dōec vlciſceretur ſe gēs de inimicis ſuis. Nonne ſcriptū eſt hoc in libro iuſtorū? Stetit itaq̄ ſol in medio celi: & nō feſtinauit occūbere ſpacio vnius diei. Non fuit antea & poſtea tā lōga dies: obediente dn̄o voci hoīs: & pugnāte pro iſrael. Reuerſuſq̄ eſt ioſue cum omni iſrael i caſtra galgale. Fugerāt enim quinq̄ reges & ſe abſconderant in ſpelunca vrbis maceda. Nunciatūq̄ eſt ioſue q̄ inuenti eſſent quinq̄ reges latentes in ſpelūca vrbis maceda. Qui precepit ſociis & ait. Voluite ſaxa ingētia ad os ſpelunce: & ponite viros īduſtrios qui clauſos cuſtodiāt. Vos āt nolite ſtare: ſed pſequimini hoſtes: & extremos quoſq̄ fugientiū cedite. Ne dimittatis eos vrbiū ſuaꝝ i

τ libera nos: τ fer preſidiū nobis: qm̄ cōgregati ſūt
καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς, καὶ βοήθησον ἡμῖν, ὅτι συνηγμένοι εἰσὶν
cōtra nos oēs reges amorreoꝝ: q̄ habitāt
ἐφ' ἡμᾶς πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων, οἱ κατοικοῦν
mōtana. τ aſcēdit ioſue de galgalis ipſe τ
τες τὴν ὀρεινήν. καὶ ἀνέβη ἰησοῦς ἐκ γαλγάλων αὐτὸς καὶ
oīs bellator cū eo oīs potens in viribus. τ di
πᾶς ὁ πολεμιστὴς μετ' αὐτοῦ πᾶς δυνατὸς ἐν ἰσχύει. καὶ εἶ
xit dn̄s ad ioſue: ne timeas eos: in manus
πεν κύριος πρὸς ἰησοῦν μὴ φοβηθῇς αὐτούς, εἰς γὰρ τὰς χεῖ
enī tuas tradidi ipſos: nō reſiſtet neq̄ vn⁹ ex
ράς σου παρέδωκα αὐτούς, οὐχ ὑποστήσεται οὐδὲ εἷς ἐξ
illis coram vobis. τ poſtq̄ venit ſup eos io
αὐτῶν ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ἐπεὶ παρεγένετο ἐπ' αὐτοὺς ἰη
ſue repēte: tota nocte aſcēdit de galgalis
σοῦς ἄφνω, ὅλην τὴν νύκτα εἰσεπορεύθη ἐκ γαλγάλων
τ cōturbauit eos dn̄s a facie iſrael: τ cō
καὶ ἐξέστησεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου ἰσραήλ, καὶ συ
triuit eos dn̄s plaga magna de gabaon:
νέτριψεν αὐτοὺς κύριος σύντριψιν μεγάλην ἐκ γαβαών,
τ pſecuti ſunt eos p viā aſcēſus bethorō: τ per
καὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς ὁδὸν ἀναβάσεως βηθωρών, καὶ κα
cuſſerūt eos vſq̄ ad azecha τ vſq̄ ad maceda. cū āt fu
τέκοπτον αὐτοὺς ἕως ἀζηκὰ καὶ ἕως μακηδά. ἐν τῷ δὲ φεύ
gerēt ipſi a facie filioꝝ iſrael in deſcē
γειν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς καταβά
ſione bethorō: τ dn̄s proiecit in eos lapides gran
σεως βηθωρών, καὶ κύριος ἐπέρριψεν αὐτοῖς λίθους χαλά
dinis de celo vſq̄ ad azecha. τ fuerūt plures q̄ mortui
ζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἀζηκά. καὶ ἐγένοντο πλείους οἱ ἀπόθα
ſunt ob lapides grādinis: q̄ quos occiderūt
νόντες διὰ τοὺς λίθους τῆς χαλάζης, ἢ οὓς ἀπέκτειναν οἱ
filij iſrael gladio in bello: tunc locut⁹ eſt io
υἱοὶ ἰσραὴλ μαχαίρᾳ ἐν τῷ πολέμῳ, τότε ἐλάλησεν ἰη
ſue ad dn̄m: qua die tradidit deus amorreum
σοῦς πρὸς κύριον, ᾗ ἡμέρᾳ παρέδωκεν ὁ θεὸς τὸν ἀμορραῖον
ſubditū filioꝝ iſrael: τ dixit ioſue: ſol cōtra
ὑποχείριον υἱῶν ἰσραήλ, καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς, ὁ ἥλιος κατὰ
gabaon ſtet τ luna cōtra valles haylon. τ ſtetit
γαβαὼν στήτω καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγας αἰλών. καὶ ἔστη
ſol τ luna in ſtatiōe: donec vltus eſt deus ini
ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐν στάσει, ἕως ἠμύνατο ὁ θεὸς τοὺς ἐχ
micos eoꝝ. nōne hoc ſcriptum in libro
θροὺς αὐτῶν. οὐχὶ τοῦτο γεγραμμένον ἐπὶ βιβλίου τοῦ
iuſti: τ ſtetit ſol in medio celi: nō pro
εὐθοῦς; καὶ ἔστη ὁ ἥλιος κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, οὐ προε
cedebat ad occidētē in finē diei vni⁹. τ nō fu
πορεύετο εἰς δυσμὰς εἰς τέλος ἡμέρας μιᾶς. καὶ οὐκ ἐγέ
it dies talis neq̄ antea neq̄ poſtea ita vt
νετο ἡμέρα τοιαύτη οὐδὲ τὸ πρότερον οὐδὲ τὸ ἔσχατον ὥστε
audiret deus vocē hoīs: qm̄ dn̄s pugna
ἐπακοῦσαι θεὸν φωνῆς ἀνθρώπου, ὅτι κύριος συνεπολέ
uit p iſrael: τ reuerſus eſt ioſue τ oīs iſrael
μησεν τῷ ἰσραήλ, καὶ ἐπέστρεψεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ
cū illo in caſtra in galgala. τ fuge
μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς γάλγαλα. καὶ ἔφυ
rūt quinq̄ reges hi τ ſe abſconderūt in
γον οἱ πέντε βασιλεῖς οὗτοι καὶ κατεκρύβησαν εἰς τὸ
ſpelunca q̄ in maceda. τ nūciatū eſt ioſue dicētes:
σπήλαιον τὸ ἐν μακηδά. καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἰησοῦ λέγοντες,
inuēti ſunt quinq̄ reges latentes in ſpelūca
εὕρηνται οἱ πέντε βασιλεῖς κεκρυμμένοι ἐν τῷ σπηλαίῳ
que in maceda. τ dixit ioſue: voluite ſaxa in
τῷ ἐν μακηδά. καὶ εἶπεν ἰησοῦς, κυλίσατε λίθους με
gētia ad os ſpelūce: τ ponite
γάλους ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ σπηλαίου, καὶ καταστήσατε
ſup eos viros vt cuſtodiāt ſup eos. vos āt nolite ſtare
ἐπ' αὐτοὺς ἄνδρας τοῦ φυλάσσειν ἐπ' αὐτούς. ὑμεῖς δὲ μὴ στήκετε
perſequētes poſt inimicos vr̄os: τ cōprehēdite extre
καταδιώκοντες ὀπίσω τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ καταλάβετε τὴν οὐ
mitatē eoꝝ: τ nō ſinatis eos intrare in vrbes ſuas.
ραγίαν αὐτῶν, καὶ μὴ ἀφῆτε αὐτοὺς εἰσελθεῖν εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν.

C

D

tradidit enī eos dn̄s deus nr̄ in manus nr̄as.
παρέδωκεν γὰρ αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν.
τ factū eſt vt ceſſauit ioſue: τ filij iſrael ce
καὶ ἐγένετο ὡς κατέπαυσεν ἰησοῦς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κό
dere eos plaga magna valde vſq̄ in internitiōe: τ
πτοντες αὐτοὺς κοπὴν μεγάλην σφόδρα ἕως εἰς τέλος, καὶ
liberati ſaluati ſūt ab ipſis: τ intrauerūt in
οἱ διασωζόμενοι διεσώθησαν ἀπ' αὐτῶν, καὶ εἰσῆλθον εἰς
ciuitates munitas. τ reuerſus eſt oīs pp̄ls ad io
τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς. καὶ ἀπεστράφη πᾶς ὁ λαὸς πρὸς ἰη
ſue in maceda in caſtra ſani: τ nō mutiuit
σοῦν εἰς μακηδὰ εἰς τὴν παρεμβολὴν ὑγιεῖς, καὶ οὐκ ἔγρυξεν
filioꝝ iſrl̄ neq̄ vn⁹ lingua ſua. τ dixit ioſue: ape
τῶν υἱῶν ἰσλ̄ οὐδεὶς τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἰησοῦς, ἀνοί
rite ſpelūcā τ producite ad me quinq̄ re
ξατε τὸ σπήλαιον καὶ ἐξαγάγετε πρός με τοὺς πέντε βασι
ges hos de ſpelūca. τ fecerūt ſic: τ adduxe
λεῖς τούτους ἐκ τοῦ σπηλαίου. καὶ ἐποίησαν οὕτως, καὶ ἐξήγα
rūt ad eū quinq̄ reges hos de ſpelūca:
γον πρὸς αὐτὸν τοὺς πέντε βασιλεῖς τούτους ἐκ τοῦ σπηλαίου,
regē hieruſalē: τ regē hebrō: τ
τὸν βασιλέα ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν βασιλέα χεβρών, καὶ τὸν
regem hierimoth: τ regem lachis: τ regem
βασιλέα ἱεριμούθ, καὶ τὸν βασιλέα λαχίς, καὶ τὸν βασιλέα
eglom. τ poſtq̄ eduxerūt eos ad ioſue: τ cōuo
ὀδολλάμ. καὶ ἐπεὶ ἐξήγαγον αὐτοὺς πρὸς ἰησοῦν, καὶ συνε
cauit ioſue oēm virū iſrael dicēs eis: τ
κάλεσεν ἰησοῦς πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ λέγων αὐτοῖς, καὶ τοὺς
principes belli qui ibant cū eo
ἐναρχομένους τοῦ πολέμου τοὺς συμπορευομένους αὐτῷ
dicēs eis: ite τ ſupponite pedes vr̄os
λέγων αὐτοῖς, προπορεύεσθε καὶ ἐπίθετε τοὺς πόδας ὑμῶν
ſup colla eoꝝ. τ accedētes ſuppoſuerūt
ἐπὶ τοὺς τραχήλους αὐτῶν. καὶ προσελθόντες ἐπέθηκαν τοὺς
pedes ſuos ſup colla eoꝝ: τ dixit ad
πόδας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς τραχήλους αὐτῶν, καὶ εἶπεν πρὸς
eos ioſue: nolite timere eos neq̄ paueatis: cōfor
αὐτοὺς ἰησοῦς, μὴ φοβηθῆτε αὐτοὺς μηδὲ δειλιάσητε, ἀνδρί
tamini τ eſtote robuſti: qm̄ ſic faciet dn̄s cūctis ho
ζεσθε καὶ ἰσχύετε, ὅτι οὕτως ποιήσει κύριος πᾶσι τοῖς ἐχ
ſtibus vr̄is: quos vos oppugnaueritis eos. τ occidit
θροῖς ὑμῶν, οὓς ὑμεῖς καταπολεμεῖτε αὐτούς. καὶ ἀπέκτεινε
eos ioſue poſt hoc: τ interfecit eos: τ ſuſpē
αὐτοὺς ἰησοῦς μετὰ τοῦτο, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτούς, καὶ ἐπεκρέ
dit eos ſup quinq̄ ligna. τ fuerūt ſuſpēſi in
μασεν αὐτοὺς ἐπὶ πέντε ξύλων. καὶ ἦσαν κρεμάμενοι ἐπὶ
lignis vſq̄ ad veſperū. τ fuit ad occaſum ſolis: τ
τῶν ξύλων ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐγενήθη πρὸς δυσμὰς ἡλίου, καὶ
precepit ioſue: τ dimiſerūt eos de lignis. τ
ἐνετείλατο ἰησοῦς, καὶ καθεῖλοσαν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ξύλων. καὶ
proiecerūt eos in ſpelūcā: in q̄ fugerūt illuc. τ
ἔρριψαν αὐτοὺς εἰς τὸ σπήλαιον, εἰς ὃ κατεφύγοσαν ἐκεῖ. καὶ
Deut. 11.d. aduoluerūt ſaxa ingētia ad ſpelūcā vſq̄ in diē
ἐπεκύλισαν λίθους μεγάλους ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἕως τῆς ἡμέ
hodiernū. τ maceda cepit ioſue in die illa
ρας τῆς σήμερον. καὶ τὴν μακηδὰ ἔλαβεν ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
τ occidit eā in ore gladij: τ regem illi⁹. τ de
καὶ ἐφόνευσεν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς. καὶ ἐξω
ſtruxit eos τ omne reſpirās qd̄ erat in ea. τ nō relictus eſt in
λόθρευσεν αὐτοὺς καὶ πᾶν ἐμπνέον ὃ ἦν ἐν αὐτῇ. καὶ οὐκ ἐγκατελείφθη ἐν
ea vllus viuus. τ fecerūt regi maceda: ſi
αὐτῇ οὐδεὶς διασεσωσμένος. καὶ ἐποίησαν τῷ βασιλεῖ μακηδά, ὃν τρό
cut fecerūt regi hiericho. τ trāſiuit ioſue τ oīs iſrl̄
πον ἐποίησαν τῷ βασιλεῖ ἱεριχώ. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσλ̄
cū illo de maceda in lebna. τ pugnabat cōtra lebna. τ tradi
μετ' αὐτοῦ ἐκ μακηδὰ εἰς λεβνά. καὶ ἐπολιόρκει ἐπὶ λεβνά. καὶ παρέδω
dit dn̄s τ illā in manu iſrl̄ τ ceperūt eā: τ regē eius:
κεν κς̄ καὶ αὐτὴν ἐν χειρὶ ἰσλ̄ καὶ ἔλαβον αὐτήν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς,
τ occiderūt eā in ore gladij τ omne ſpirās: qd̄ erat i ea. nō
καὶ ἐφόνευσαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους καὶ πᾶν ἔμπνεον, ὃ ἦν ἐν αὐτῇ. οὐ
relictus eſt in ea neq̄ vnus viuus τ qui fugerit τ
κατελείφθη ἐν αὐτῇ οὐδεὶς διασεσωσμένος καὶ διαπεφευγὼς καὶ

trare p̄ſidia quos tradidit dn̄s de⁹ ī man⁹ vr̄as. Ceſis ergo aduerſariis plaga magna: et vſq̄ ad internitionē pene cōſūptis hi q̄ iſrl̄ effugere potuerūt: igreſſi ſūt ciuitates munitas. Reuerſuſq̄ eſt oīs exercitus ad ioſue ī maceda vbi tūc erāt caſtra: ſani & integro numero. Nulluſq̄ cōtra filios iſrael mutire auſ⁹ ē. Precepitq̄ ioſue dicēs. Aperite os ſpelunce: & pducite ad me quinq̄ reges q̄ ī ea latitāt. Fecerūtq̄ miniſtri vt ſibi fuerat imperatū: & adduxerunt ad eū quinq̄ reges de ſpelunca: regem hieruſalem: regem hebron: regem hierimoth: regē lachis: regem eglō. Cūq̄ adducti eſſent ad eum vocauit oēs viros iſrael: & ait ad pricipes exercitus qui ſecū erāt. Ite & ponite pedes ſuper colla regū iſtorū. Qui cum perrexiſſent et ſubiectorū colla pedibus calcarent rurſum ait ad eos. Nolite timere: nec paueatis: confortamini & eſtote robuſti. Sic enī faciet dn̄s cunctis hoſtibus veſtris aduerſū quos dimicabitis: Percuſſitq̄ Ioſue & interfecit eos atq̄ ſuſpēdit ſup quinq̄ ſtipites fuerūtq̄ ſuſpēſi vſq̄ ad veſperum. Cūq̄ occumberet ſol: precepit ſociis vt deponerēt eos de patibulis: q̄ depoſitos pͥecerūt ī ſpelūcā in qua latuerant: & poſuerūt ſup os ei⁹ ſaxa ingētia: q̄ pmanēt vſq̄ ī pn̄s. Eodem die macedam quoq̄ cepit ioſue & pcuſſit in ore gladii: regēq̄ illius interfecit: & oēs habitatores ei⁹. Nō dimiſit i ea ſaltē paruas reliquias. Fecitq̄ regi

כי נתנם יהוה אלהיכם בידכם:
ויהי ככלות יהושע ובני ישראל היה כלה
להכותם מכה גדולה מאד עד נכה גדל
תמם והשרידים שרדו מהם שרד
ויבאו אל ערי המבצר: וישבו בוא בצר
כל העם אל המחנה אל יהושע שוב חנה
מקדה בשלום לא חרץ שלם
לבני ישראל לאיש את לשנו:
ויאמר יהושע פתחו את פי המערה אמר פתח
והוציאו אלי את חמשת המלכים יצא
האלה מן המערה: ויעשו כן ויציאו
אליו את חמשת המלכים האלה מן
המערה את מלך ירושלם את מלך
חברון את מלך ירמות את מלך לכיש
את מלך עגלון: ויהי כהוציאם את היה
המלכים האלה אל יהושע ויקרא קרא
יהושע אל כל איש ישראל ויאמר
אל קציני אנשי המלחמה ההלכוא קצן לחם
אתו קרבו שימו את רגליכם על שום
צוארי המלכים האלה ויקרבו צור קרב
וישימו את רגליהם על צואריהם:
ויאמר אליהם יהושע אל תיראו ירא
ואל תחתו חזקו ואמצו כי ככה חתת
יעשה יהוה לכל איביכם אשר אתם עשה
נלחמים אותם: ויכם יהושע אחרי לחם את
כן וימיתם ויתלם על חמשה עצים נכה מות
ויהיו תלוים על העצים עד הערב: תלה
ויהי לעת בא השמש צוה יהושע היה
ויורידום מעל העצים וישלכום בוא
אל המערה אשר נחבאו שם ירד שלך
וישמו אבנים גדלות על פי חבא
המערה עד עצם היום הזה: ואת שום פה
מקדה לכד יהושע ביום ההוא
ויכה לפי חרב ואת מלכה החרים נכה חרם
אתם ואת כל הנפש אשר בה
לא השאיר שריד ויעש למלך שאר שרד
עשה

מקדה כאשר עשה למלך ירחו׃ ויעבר
יהושע וכל ישראל עמו ממקדה
לבנה וילחם עם לבנה׃ ויתן יהוה גם
אותה ביד ישראל ואת מלכה ויכה
לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה
לא השאיר בה שריד ויעש למלכה
כאשר עשה למלך ירחו׃ ויעבר
יהושע וכל ישראל עמו מלבנה
לכישה ויחן עליה וילחם בה׃ ויתן
יהוה את לכיש ביד ישראל וילכדה
ביום השני ויכה לפי חרב ואת כל
הנפש אשר בה ככל אשר עשה
ללבנה׃ אז עלה הרם מלך גזר לעזר
את לכיש ויכהו יהושע ואת עמו
עד בלתי השאיר לו שריד׃ ויעבר
יהושע וכל ישראל עמו מלכיש
עגלונה ויחנו עליה וילחמו עליה׃
וילכדוה ביום ההוא ויכוה לפי חרב
ואת כל הנפש אשר בה ביום ההוא
החרים ככל אשר עשה ללכיש׃
ויעל יהושע וכל ישראל עמו
מעגלונה חברונה וילחמו עליה׃
וילכדוה ויכוה לפי חרב ואת מלכה
ואת כל עריה ואת כל הנפש אשר
בה לא השאיר שריד ככל אשר
עשה לעגלון ויחרם אתה ואת כל
הנפש אשר בה׃ וישב יהושע וכל
ישראל עמו דברה וילחם עליה׃
וילכדה ואת מלכה ואת כל עריה
ויכום לפי חרב ויחרימו את כל נפש
אשר בה לא השאיר שריד כאשר
עשה לחברון כן עשה לדברה ולמלכה
וכאשר עשה ללבנה ולמלכה׃ ויכה
יהושע את כל הארץ ההר והנגב
והשפלה והאשדות ואת כל מלכיהם
לא השאיר שריד ואת כל הנשמה

עבר לחם נתן את נכה חנה לכד שנה פה חרם עלה לחם עיר שאר שוב נכה חרם

maceda ſicut fecerat regi hiericho. Trãſiuit aũt cum omni iſrael de maceda in lebna: et pugnabat cõtra eã. quã tradidit domin' cum rege ſuo in manus iſrl'. Percuſſeruntq; vrbem in ore gladii & omnes habitatores eius. Non dimiſerũt in ea vllas reliquias. fecerũtq; regi lebna ſicut fecerant regi hiericho. De lebna trãſiuit in lachis cũ omni iſrl: et exercitu p gyrũ diſpoſito oppugnabat eam: tradiditq; dñs lachis in man' filiorũ iſrl & cepit eã die altero: atq; pcuſſit in ore gladii oẽm aĩam que fuerat in ea: ſicut fecerat lebna. Eo tpe aſcendit hyrã rex gazer vt auxiliaretur lachis: quẽ pcuſſit ioſue cũ omĩ populo eius vſq; ad internitionẽ. Tranſiuitq; de lachis in eglõ: & circumdedit atq; expugnauit eã in eadẽ die: pcuſſitq; in ore gladii omnes aĩas que erant in ea iuxta omĩa que fecerat lachis. Aſcendit quoq; cũ omĩ iſrael de eglõ in hebrõ & pugnauit contra eam: cepitq; & pcuſſit in ore gladii: regẽ quoq; eius & oĩa oppida regionis illius vniuerſaſq; aĩas q in ea fuerãt commorate. Nõ reliquit in ea vllas reliquias. Sicut fecerat eglõ: ſic fecit & hebrõ: cũcta q in ea reperit cõſumens gladio. Inde reuerſus in dabir cepit eam atq; vaſtauit: regẽ quoq; eius atq; p circuitum oppida percuſſit in ore gladii. Nõ dimiſit in ea vllas reliquias. Sicut fecerat hebron & lebna & regibus earũ: ſic fecit dabir & regi illius. Percuſſit itaq; ioſue oẽm terrã montanã & meridianam atq; campeſtrem & aſeroth cũ regibus ſuis. Nõ dimiſit in ea vllas reliquias: ſed omẽ qđ ſpirare poterat

fecit regi eius ſicut fecit
ἐποίησεν τῷ βασιλεῖ αὐτῆς ὃν τρόπον ἐποίησεν τῷ
regi hiericho. et tranſiuit ioſue et oĩs iſrael
βασιλεῖ ἱεριχώ. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ
cũ eo de lebna in lachis: et circũdedit e-
μετ' αὐτοῦ ἐκ λεβνὰ εἰς λαχίς, καὶ περιεκάθισεν αὐ-
am et oppugnabat eam. et tradidit dñs
τὴν καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν. καὶ παρέδωκεν κύριος τὴν
lachis in manus iſrael. et cepit eã ſecũ-
λαχὶς εἰς τὰς χεῖρας ἰσραήλ. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν τῇ δευ-
da die: et occidit eam in ore gladij: et
τέρᾳ ἡμέρᾳ, καὶ ἐφόνευσεν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ
euertit illã ſicut fecit lebna: tũc
ἐξωλόθρευσεν αὐτὴν ὃν τρόπον ἐποίησεν τὴν λεβνά. τότε
aſcẽdit elã rex gazer vt auxiliaretur lachis: et
ἀνέβη ἐλὰμ βασιλεὺς γαζὲρ βοηθῆσαι τῇ λαχίς, καὶ
percuſſit eũ ioſue in ore gladij: et popu-
ἐπάταξεν αὐτὸν ἰησοῦς ἐν στόματι ξίφους, καὶ τὸν λα-
lũ eius: ita vt nõ relict' eſſet ex eis ſal-
ὸν αὐτοῦ, ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι αὐτῶν σεσωσμέ-
uus et q fugerit. et trãſiuit ioſue et oĩs iſra-
νον καὶ διαπεφευγότα. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσρα-
el cũ illo de lachis in eglon: et circũdedit
ὴλ μετ' αὐτοῦ ἐκ λαχὶς εἰς ἐγλών, καὶ περιεκάθισεν
eam et expugnauit eam: et tradidit e-
αὐτὴν καὶ ἐξεπολιόρκησεν αὐτήν. καὶ παρέδωκεν αὐ-
am dñs in manu iſrael. et cepit eã in
τὴν κύριος ἐν χειρὶ ἰσραήλ. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν ἐν τῇ ἡ-
die illa: et occiderũt eam in ore gladij
μέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐφόνευσαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους
et oẽ ſpirãs in ea. in die illa occiderũt
καὶ πᾶν ἔμπνεον ἐν αὐτῇ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐφόνευσαν

F

ſicut fecerũt lachis. et profect' eſt ioſue
ὃν τρόπον ἐποίησαν τὴν λαχίς. καὶ ἀπῆλθεν ἰησοῦς
et oĩs iſrael cũ eo de eglon in hebron. et
καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ ἐγλὼν εἰς χεβρών. καὶ
obſederũt eã: et ceperũt eam: et
περιεκάθισαν αὐτήν, καὶ κατελάβοντο αὐτήν, καὶ
percuſſerũt eam in ore gladij: et regem
ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι ξίφους, καὶ τὸν βασιλέα
eius: et oĩa oppida eius: et oĩa
αὐτῆς, καὶ τὰς πάσας κώμας αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ
ſpirãtia: quecũq; fuerũt in ea: nõ fuit ſaluus
ἐμπνέοντα, ὅσα ἦν ἐν αὐτῇ, οὐκ ἦν διασεσωσμένος ὃν
ſicut fecerũt eglon. et deſtruxerũt eam
τρόπον ἐποίησαν τὴν ἐγλών. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτὴν
et oẽ ſpirãs: quecũq; in illã. et reuerſus eſt ioſue
καὶ πᾶν ἔμπνεον, ὅσα ἐν αὐτῇ. καὶ ἀπέστρεψεν ἰησοῦς
et oĩs iſrael cũ eo in dabir: et obſede-
καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ εἰς δαβηρά, καὶ περιεκάθι-
rũt illã: et ceperũt eã: et regẽ ei':
σαν αὐτήν, καὶ ἔλαβον αὐτήν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς,
et oĩa oppida eius: et percuſſerũt eã in
καὶ πάσας τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν
ore gladij. et euerterũt eam: et oẽ ſpi-
στόματι ξίφους. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτήν, καὶ πᾶν ἐμ-
rans in ea. et nõ reliquerũt vllum ſaluũ.
πνέον ἐν αὐτῇ. καὶ οὐ κατέλιπον οὐδ' ἕνα διασεσωσμένον.

G

ſicut fecerũt hebron: ſic fecerũt da-
ὃν τρόπον ἐποίησαν τὴν χεβρών, οὕτως ἐποίησαν τὴν δα-
bir: et regi eius: ſicut fecit le-
βίρ, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, καθάπερ ἐποίησεν τὴν λε-
bna et regi eius. et percuſſit ioſue
βνὰ καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς. καὶ ἐπάταξεν ἰησοῦς
oẽm terrã mõtanã: et nageb: et
πᾶσαν τὴν γῆν τῆς ὀρεινῆς, καὶ τὴν ναγέβ, καὶ τὴν
cãpeſtrẽ: et aſeroth: et oẽs re-
πεδινήν, καὶ τὴν ἀσιδώθ, καὶ τοὺς πάντας βα-
ges eius: nõ reliquerũt in ipſa ſaluum:
σιλεῖς αὐτῆς, οὐ κατέλιπον ἐν αὐτῇ σεσωσμένον,
et oẽ ſpirans
καὶ πᾶν ἔμπνεον

vite deſtruxerũt: ſicut preceperat dñs deus iſrael.
ζωῆς ἐξωλόθρευσαν, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ.
et occidit eos ioſue de cades barne vſq; gazã:
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἰησοῦς ἀπὸ κάδης βαρνὴ ἕως γάζης,
et oẽm terrã goſen vſq; gabaon: et vniuerſos
καὶ πᾶσαν τὴν γῆν γοσὸν ἕως τῆς γαβαών, καὶ πάντας τοὺς
reges hos. et terrã eorũ cepit ioſue vno im-
βασιλεῖς τούτους. καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἔλαβεν ἰησοῦς εἰσά-
petu: qm dñs deus iſrael pugnabat pro iſrael. et reuer-
παξ, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ συνεπολέμει τῷ ἰσραήλ. καὶ ἀνέ-
ſus ẽ ioſue in galgala.
στρεψεν ἰησοῦς εἰς γάλγαλα.

Ca. 11.

Cum ãt audiſſet iabin rex aſor: miſit ad
Ὡς δὲ ἤκουσεν ἰαβὶν βασιλεὺς ἀσώρ, ἀπέστειλεν πρὸς
iobab regẽ madã: et ad regẽ ſemerõ: et
ἰωβὰβ βασιλέα μαδώμ, καὶ πρὸς βασιλέα σομερών, καὶ
ad regem achaſaph: et ad reges q in
πρὸς βασιλέα ἀχσάφ, καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τοὺς κατὰ
ſidone magna: q in mõtanis et in araba ere-
σιδῶνα τὴν μεγάλην, εἰς τὴν ὀρεινὴν καὶ εἰς τὴν ἀραβὰ ἀπέ-
gione ceneroth et cãpeſtrib' et in naphethdor: et in
ναντι χενερὲθ καὶ τὸ πεδίον καὶ εἰς ναφεθδώρ, καὶ εἰς τοὺς
maritimos chananeos ab oriẽte et in mari-
παραλίους χαναναίους ἀπ' ἀνατολῶν καὶ εἰς τοὺς παρα-
timos amorreos: et hetheos et phereſeos: et
λίους ἀμορραίους, καὶ τοὺς χετταίους καὶ φερεζαίους, καὶ
iebuſeos q in mõte et eueos ſub hermon
ἰεβουσαίους τοὺς ἐν τῷ ὄρει καὶ τοὺς εὐαίους ὑπὸ τὴν ἀερμὼν
in terra maſpha. et egreſſi ſũt ipſi et reges eorũ
εἰς γῆν μασσηφά. καὶ ἐξῆλθον αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν
cũ ipſis: pplſs multus ſicut arena q in labio
μετ' αὐτῶν, λαὸς πολὺς ὥσπερ ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τὸ χεῖλος
maris multitudine: et equi et currus multi
τῆς θαλάσσης τῷ πλήθει, καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα πολλὰ
valde. et cõuenerũt oẽs reges iſti: et
σφόδρα. καὶ συνέβαλον πάντες οἱ βασιλεῖς οὗτοι, καὶ
venerũt et caſtrametati ſũt in idipſum ad a-
παρεγένοντο. καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὕδα-
quã merõ vt pugnarẽt cõtra iſrael. et dixit dñs ad io-
τος μερὼμ πολεμῆσαι τῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰη-
ſue: ne timeas a facie eorũ: qm cras hora
σοῦν, μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι αὔριον τὴν ὥραν
hac ego trado oẽs ipſos vulnera-
ταύτην ἐγὼ παραδίδωμι πάντας αὐτοὺς τετρωμέ-
tos corã filijs iſrael. equos eorũ ſub-
νους ἐναντίον υἱῶν ἰσραήλ. τοὺς ἵππους αὐτῶν νευροκο-
neruabis: et currus eorũ cõbures igne. et
πήσεις, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν κατακαύσεις πυρί. καὶ
venit ioſue et oĩs pplſs bellator cũ eo aduerſus
ἦλθεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ πολεμιστὴς μετ' αὐτοῦ ἐπ' αὐ-
illos ad aquã merõ ſubito. et irruerũt in eos in
τοὺς ἐπὶ τὸ ὕδωρ μερὼμ ἐξάπινα. καὶ ἐπέπεσαν αὐτοῖς ἐν τῇ
mõtana. et tradidit illos dñs ſubditos iſrael.
ὀρεινῇ. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ὑποχειρίους ἰσραήλ.
et percutiẽtes eos perſecuti ſunt eos vſq; ad ſidonẽ
καὶ κόπτοντες αὐτοὺς κατεδίωκον αὐτοὺς ἕως σιδῶνος τῆς
magnã et vſq; maſſerephoth aquas: et vſq; cãpos maſ-
μεγάλης καὶ ἕως μασρεφὼθ μαίμ, καὶ ἕως τῶν πεδίων μασ-
phe ad oriẽtẽ. et percuſſerũt eos vt nõ
σηφὲ κατ' ἀνατολάς. καὶ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως τοῦ μὴ
relictus eſſet ex eis ſaluus. et fecit eis
καταλειφθῆναι αὐτῶν διασεσωσμένον. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς
ioſue ſicut preceperat ei dñs. equos
ὁ ἰησοῦς καθότι ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. τοὺς ἵππους
eorũ ſubneruauit: et currus eorũ cõbuſſit
αὐτῶν ἐνευροκόπησεν, καὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν ἐνέπρησεν
in igne. et reuerſus eſt ioſue in tpe illo: et ce-
ἐν πυρί. καὶ ἀπέστρεψεν ἰησοῦς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ κα-
pit aſor: et regẽ eius occi-
τελάβετο τὴν ἀσώρ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς ἀπέκτει-
dit in gladio. fuit ãt aſor antiquitus
νεν ἐν ῥομφαίᾳ. ἦν δὲ ἀσὼρ τὸ πρότερον

interfecit: ſicut pceperat ei dñs deus iſrael: a cadeſbarne vſq; gazã. Omnẽ terrã geſen vſq; gabaõ: vniuerſoſq; reges & regiões eorũ vno ĩpetu cepit atq; vaſtauit. Dñs eñi deus iſrael pugnauit pro eo. Reuerſuſq; ẽ cum omĩ iſrael ad locum caſtrorum in galgala.

11.

Que cum audiſſet iabin rex aſor miſit ad iobab regẽ madã & ad regem ſemerõ atq; ad regem achſaph: ad reges quoq; aquilõis q habitabãt ĩ mõtanis et in planitie cõtra meridiẽ ceneroth: ĩ cãpeſtrib' quoq; & regionib' dor iuxta mare: chananeũ quoq; ab oriente et occidente: & ammorreum atq; etheum ac pherezeum: & iebuſeum in montanis: eueum quoq; qui habitabat ad radices hermon in terra maſpha. Egreſſiq; ſunt omnes cum turmis ſuis. ppls multus nimis ſicut arena q eſt in litore maris. eq quoq; & curr' imẽſe mltitudĩs. Cõueneruntq; oẽs reges iſti in vnum ad aq̃s merõ vt pugnarent cõtra iſrl'. Dixitq; dñs ad ioſue. Ne timeas eos. Cras eĩ hac eadẽ hora ego tradã omnes iſtos vulnerãdos ĩ cõſpectu iſrl'. Equos eorũ ſubneruabis: & curr' igne cõbures. Venitq; ioſue & oĩs exercitus eius cum eo aduerſus illos ad aq̃s merõ ſubito: & irruerũt ſup eos. tradiditq; illos dñs in manus iſrl'. Qui pcuſſerũt eos & pſecuti ſunt vſq; ad ſidonem magnã & aq̃s maſſerephot: cãpũq; maſphe q eſt ad orientalem illius ptem. Itaq; pcuſſit oms vt nullas dimitteret ex eis reliqas. Fecitq; ſicut pcepat ei dominus. Equos eorũ ſubneruauit: curruſq; cõbuſſit igni. Reuerſuſq; ſtatim cepit aſor: & regem eius percuſſit gladio. Aſor enim antiquitus inter

החרים כאשר צוה יהוה אלהי
ישראל׃ ויכם יהושע מקדש ברנע
ועד עזה ואת כל ארץ גשן ועד
גבעון׃ ואת כל המלכים האלה ואת
ארצם לכד יהושע פעם אחת כי
יהוה אלהי ישראל נלחם לישראל׃
וישב יהושע וכל ישראל עמו אל
המחנה הגלגלה׃ ויהי

Cap. xi.

כשמע יבין מלך חצור וישלח אל
יובב מלך מדון ואל מלך שמרון ואל
מלך אכשף׃ ואל המלכים אשר
מצפון בהר ובערבה נגב כנרות
ובשפלה ובנפות דור מים׃ הכנעני
ממזרח ומים והאמרי והחתי והפרזי
והיבוסי בהר והחוי תחת חרמון
בארץ המצפה׃ ויצאו הם וכל
מחניהם עמם עם רב כחול אשר על
שפת הים לרב וסוס ורכב רב מאד׃
ויועדו כל המלכים האלה ויבאו
ויחנו יחדו אל מי מרום להלחם עם
ישראל׃ ויאמר יהוה אל יהושע אל
תירא מפניהם כי מחר כעת הזאת
אנכי נתן את כלם חללים לפני
ישראל את סוסיהם תעקר ואת
מרכבתיהם תשרף באש׃ ויבא
יהושע וכל עם המלחמה עמו עליהם
על מי מרום פתאם ויפלו בהם׃
ויתנם יהוה ביד ישראל ויכום
וירדפום עד צידון רבה ועד משרפות
מים ועד בקעת מצפה מזרחה ויכם
עד בלתי השאיר להם שריד׃
ויעש להם יהושע כאשר אמר לו
יהוה את סוסיהם עקר ואת
מרכבתיהם שרף באש׃ וישב יהושע
בעת ההיא וילכד את חצור ואת
מלכה הכה בחרב כי חצור לפנים

הִיא רֹאשׁ כָּל הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה׃ וַיַּכּוּ
אֶת כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּהּ לְפִי חֶרֶב
הַחֲרֵם לֹא נוֹתַר כָּל נְשָׁמָה וְאֶת
חָצוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ׃ וְאֶת כָּל עָרֵי
הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת כָּל מַלְכֵיהֶם
לָכַד יְהוֹשֻׁעַ וַיַּכֵּם לְפִי חֶרֶב הֶחֱרִים
אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה
רַק כָּל הֶעָרִים הָעֹמְדוֹת עַל תִּלָּם לֹא
שְׂרָפָם יִשְׂרָאֵל זוּלָתִי אֶת חָצוֹר
לְבַדָּהּ שָׂרַף יְהוֹשֻׁעַ׃ וְכֹל שְׁלַל הֶעָרִים
הָאֵלֶּה וְהַבְּהֵמָה בָּזְזוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
רַק אֶת כָּל הָאָדָם הִכּוּ לְפִי חֶרֶב עַד
הִשְׁמִדָם אֹתָם לֹא הִשְׁאִירוּ כָּל
נְשָׁמָה׃ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה
עַבְדּוֹ כֵּן צִוָּה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן
עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה׃ וַיִּקַּח
יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּל הָאָרֶץ הַזֹּאת הָהָר
וְאֶת כָּל הַנֶּגֶב וְאֵת כָּל אֶרֶץ הַגֹּשֶׁן
וְאֶת הַשְּׁפֵלָה וְאֶת הָעֲרָבָה וְאֶת הַר
יִשְׂרָאֵל וּשְׁפֵלָתֹה׃ מִן הָהָר הֶחָלָק
הָעוֹלֶה שֵׂעִיר וְעַד בַּעַל גָּד בְּבִקְעַת
הַלְּבָנוֹן תַּחַת הַר חֶרְמוֹן וְאֵת כָּל
מַלְכֵיהֶם לָכַד וַיַּכֵּם וַיְמִיתֵם׃ יָמִים
רַבִּים עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּל הַמְּלָכִים
הָאֵלֶּה מִלְחָמָה׃ לֹא הָיְתָה עִיר אֲשֶׁר
הִשְׁלִימָה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּלְתִּי
הַחִוִּי יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת הַכֹּל לָקְחוּ
בַמִּלְחָמָה׃ כִּי מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה לְחַזֵּק
אֶת לִבָּם לִקְרַאת הַמִּלְחָמָה אֶת
יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחֲרִימָם לְבִלְתִּי הֱיוֹת
לָהֶם תְּחִנָּה כִּי לְמַעַן הַשְׁמִידָם
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה׃ וַיָּבֹא
יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיַּכְרֵת אֶת
הָעֲנָקִים מִן הָהָר מִן חֶבְרוֹן מִן דְּבִר
מִן עֲנָב וּמִכֹּל הַר יְהוּדָה וּמִכֹּל הַר

oía regna hec pricipatū tenebat. Percuſſitq̧ oēs aías q̄ ibidē morabantur. Nō dimiſit i ea vllas reliqas: ſed vſq̧ ad internitionē vniuerſa vaſtauit: ipamq̧ vrbē pemit incēdio & oēs p circuitū ciuitates. Reges quoq̧ earū cepit pcuſſit atq̧ deleuit: ſicut pceperat ei moyſes famulus dñi. Abſq̧ vrbibus q̄ erant i collib⁹ & i tumulis ſite: ceteras ſuccēdit iſrl: vnā tm̄ aſor mūitiſſimā flāma cōſūpſit. Omnēq̧ p̄dā iſtarū vrbium ac iumēta diuiſerunt ſibi filii iſrael cunctis hominibus interfectis.
Sicut preceperat domínus moyſi ſeruo ſuo: ita precepit moyſes ioſue: & ille vniuerſa cōpleuit. Nō preteriit de vniuerſis mādatis: nec vnū qdē verbū qđ iuſſerat dñs moyſi. Cepit itaq̧ ioſue omnē terrā mōtanā et meridianam: terrāq̧ geſen & planitiē & occidentalē plagā: mōtemq̧ iſrl & cāpeſtria eius: & partem mōtis q̄ aſcendit ſeyr vſq̧ baalgath p planitiē libani ſubter montē hermon: oēs reges eorum cepit: pcuſſit & occidit. Multo tpe pugnauit ioſue contra reges iſtos. Non fuit ciuitas que ſe non traderet filiis iſrael: p̄ter eueum qui habitabat in gabaon. Oēs enim bellādo cepit. Dñi enī ſnīa fuerat ut īdurarentur corda eorum & pugnarent contra iſrl & caderent & non mererētur vllā clementiā ac perirent: ſicut preceperat dñs moyſi. In tpe illo vēit ioſue & interfecit enachim de montanis hebron & dabir et anab: & de omni monte iuda &

princeps omnium regnorum horum. et occidit omne spirans in ea in ore gladii: et deleuit omnes: et nō relictum est in ea spirans. et asor combusserunt in igne: et omnes vrbes regnorum horum: et omnes reges eorum cepit iosue: et occidit eos in ore gladii. et deleuit eos quemadmodum precepit moyses famulus domini. sed omnes vrbes in collibus sitas eorum nō succendit israel. verumtamen asor solam combussit illam iosue: et omnem predam eius et iumenta diuiserunt sibi filii israel. eos autem cunctos interemit in ore gladii: et perdidit illos: nō reliquerūt eorum quicquam spirans. sicut preceperat dominus moysi seruo suo: ita precepit moyses iosue: et sic fecit iosue: nō preteriit quicquam ab omnibus que iusserat ei moyses. et cepit iosue omnem terram hanc montanam et omnem terram nageb: et omnem terram gosen: et planitiem: et que ad occidentem: et montem israel: et campestria eius ad montem a monte galac: quod ascendit ad seir: et vsque ad baalgath: et planitiem libani subter montem aermon. et omnes reges eorum cepit: et occidit eos: et interemit eos. et diebus pluribus fecit iosue contra omnes reges istos bellum: et nō fuit ciuitas quā nō tradidit filiis israel. preterquam eueus habitans in gabaon. omnes cepit in bello: quia per dominum facta est vt indurarētur corda illorum vt occurrerent in bellū cōtra israel: vt interficerentur: vt nō daretur eis misericordia: sed vt perirent: sicut dixit dominus ad moysen. et venit iosue in tempore illo: et interfecit enachim de montana et hebron et dabir: et ex anab: et de omni monte iuda: et de omni monte

ἄρχουσα πασῶν τῶν βασιλειῶν τούτων. καὶ ἀπέκτεινεν πᾶν ἔμπνεον ἐν αὐτῇ ἐν στόματι ξίφους, καὶ ἐξωλόθρευσεν πάντας, καὶ οὐ κατελείφθη ἐν αὐτῇ ἔμπνεον. καὶ τὴν ἀσὼρ ἐνέπρησαν ἐν πυρί, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν βασιλειῶν τούτων, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἔλαβεν ἰησοῦς, καὶ ἀνεῖλεν αὐτοὺς ἐν στόματι ξίφους. καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτοὺς ὃν τρόπον συνέταξεν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου. ἀλλὰ πάσας τὰς πόλεις τὰς κεχωματισμένας αὐτῶν οὐκ ἐνέπρησεν ἰσραήλ. πλὴν τὴν ἀσὼρ μόνην ἐνέπρησεν αὐτὴν ἰησοῦς, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς καὶ τὰ κτήνη ἐπρονόμευσαν αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. αὐτοὺς δὲ πάντας ἐξωλόθρευσεν ἐν στόματι ξίφους, καὶ ἀπώλεσεν αὐτούς, οὐ κατέλιπον αὐτῶν οὐδὲν ἔμπνεον. ὃν τρόπον συνέταξεν κύριος τῷ μωυσῇ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὡσαύτως ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ ἰησοῖ, καὶ οὕτως ἐποίησεν ἰησοῦς, οὐ παρέβη οὐδὲν ἀπὸ πάντων ὧν συνέταξεν αὐτῷ μωυσῆς. καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς τὴν πᾶσαν γῆν ταύτην τὴν ὀρεινὴν καὶ τὴν πᾶσαν γῆν ναγέβ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν γοσόμ, καὶ τὴν πεδινὴν, καὶ τὴν πρὸς δυσμαῖς, καὶ τὸ ὄρος ἰσραήλ, καὶ τὰ ταπεινὰ τὰ πρὸς τῷ ὄρει ἀπὸ ὄρους ἀλὰκ καὶ ὃ προσαναβαίνει εἰς σηείρ, καὶ ἕως βααλγάδ, καὶ τὰ πεδίον τοῦ λιβάνου ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ ἀερμών. καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἔλαβεν, καὶ ἀνεῖλεν αὐτοὺς καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς. καὶ ἡμέρας πλείους ἐποίησεν ἰησοῦς πρὸς πάντας τοὺς βασιλεῖς τούτους τὸν πόλεμον, καὶ οὐκ ἦν πόλις ἣν οὐ παρέδωκεν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. πλὴν ὁ εὐαῖος ὁ κατοικῶν ἐν γαβαών. πάντας ἔλαβεν ἐν πολέμῳ, ὅτι διὰ κυρίου ἐγένετο κατισχῦσαι τὴν καρδίαν αὐτῶν συναντᾶν εἰς πόλεμον πρὸς ἰσραήλ, ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν, ὅπως μὴ δοθῇ αὐτοῖς ἔλεος, ἀλλ᾽ ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν, ὃν τρόπον εἶπεν κύριος πρὸς μωυσῆν. καὶ ἦλθεν ἰησοῦς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἐξωλόθρευσεν τοὺς ἐνακὶμ ἐκ τῆς ὀρεινῆς ἐκ χεβρὼν καὶ ἐκ δαβίρ, καὶ ἐξ ἀναβ, καὶ ἐκ παντὸς ὄρους ἰούδα, καὶ ἐκ παντὸς ὄρους

C

A

B

D

C

israel cum vrbibus eorum. et deleuit eos iosue: nō relictus est ex enachim a filiis israel: nisi in gaza et in geth et in azoto relictus est. et cepit iosue omnem terrā sicut precepit dominus moysi. et tradidit eos iosue in possessionē israel in diuisione eorum per tribus eorum: et terra quieuit a prelis.

ἰσραὴλ σὺν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν. καὶ ἐξωλέθρευσεν αὐτοὺς ἰησοῦς, οὐ κατελείφθη τῶν ἐνακὶμ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀλλὰ πλὴν ἐν γάζῃ καὶ ἐν γὲθ καὶ ἐν ἀσσεδὼθ κατελείφθη. καὶ ἔλαβεν ἰησοῦς πᾶσαν τὴν γῆν καθότι ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ἰησοῦς ἐν κληρονομίᾳ ἰσραὴλ ἐν μερισμῷ αὐτῶν κατὰ φυλὰς αὐτῶν, καὶ ἡ γῆ κατέπαυσεν πολεμουμένη. Ca.12.

Et hi reges terre quos occiderūt filii israel: et possederūt terrā eorum trans iordanē ab oriente solis a valle arnō vsque ad mōtē hermon: et omnem araba ab oriente. seon regē amorreorum: qui habitabat in esebon: dominās ab aroer que est in labio in valle arnon in medio vallis: et dimidium galaad vsque ad ieboc torrentis: termini filiorum āmon. araba vsque ad mare ceneroth cōtra orientē: et vsque ad mare araba mare salis ab oriēte in viam que ad bethsimoth et de themā que sub asedoth phasga. et terminus og regis basan: qui relictus est de gigantibus: habitās in astaroth et in edrai: dominās a monte hermon et a salecha et omnem basan vsque ad terminos gessuri et machati: et dimidium galaad vsque ad terminos seon regis esebon. moyses famulus domini et filii israel percusserūt eos: et tradidit eā moyses famulus domini in possessionē ruben et gad et dimidie tribui manasse. et hi reges amorreorum quos occidit iosue: et filii israel trans iordanē apud mare baalgad in campo libani et vsque ad mōtē aloch ascēdentiū in seir. et tradidit eā iosue tribubus israel in possessionē sm sorte eorum in mōte et in cāpo et in araba et in asedoth et in eremo et in meridie: etheum et amorreum et chananeū et pherezeū et eueum et iebuseum.

Καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οὓς ἀνεῖλον υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ κατεκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἀπὸ φάραγγος ἀρνὼν ἕως τοῦ ὄρους ἀερμὼν, καὶ πᾶσαν τὴν ἀραβὰ ἀπὸ ἀνατολῶν. τὸν σηὼν τὸν βασιλέα τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών, κυριεύων ἀπὸ ἀροὴρ ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους ἐν τῇ φάραγγι ἀρνὼν κατὰ μέσον τῆς φάραγγος, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς γαλαὰδ ἕως ἰαβὸκ τοῦ χειμάρρου, ὅρια υἱῶν ἀμμών. καὶ ἀραβὰ ἕως τῆς θαλάσσης χενερὲθ κατ᾽ ἀνατολάς, καὶ ἕως τῆς θαλάσσης ἀραβὰ θαλάσσης τῶν ἁλῶν ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς ὁδὸν τὴν κατὰ βηθσιμώθ, καὶ ἀπὸ θαιμὰν τὴν ὑπὸ ἀσηδὼθ φασγά. καὶ ὅρια ὢγ βασιλέως βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων, ὁ κατοικῶν ἐν ἀσταρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐ· ἄρχων ἀπὸ ὄρους ἀερμὼν καὶ ἀπὸ σελχὰς καὶ πᾶσαν τὴν βασὰν ἕως ὁρίων γεσουρὶ καὶ τὴν μαχαθί, καὶ τὸ ἥμισυ γαλαὰδ ἕως ὁρίων σηὼν βασιλέως ἐσεβών. μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπάταξαν αὐτούς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου ἐν κληρονομίᾳ ῥουβὴν καὶ γὰδ καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ. καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς τῶν ἀμορραίων οὓς ἀνεῖλεν ἰησοῦς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου παρὰ θάλασσαν βαλαγὰδ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ λιβάνου καὶ ἕως τοῦ ὄρους ἀλὸκ ἀναβαινόντων εἰς σηείρ, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰησοῦς ταῖς φυλαῖς ἰσραὴλ κληρονομεῖν κατὰ κλῆρον αὐτῶν ἐν τῷ ὄρει καὶ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ ἐν ἀραβὰ καὶ ἐν ἀσηδὼθ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἐν τῷ νεγέβ, τὸν χετταῖον καὶ τὸν ἀμορραῖον καὶ τὸν χαναναῖον καὶ τὸν φερεζαῖον καὶ τὸν εὐαῖον καὶ τὸν ἰεβουσαῖον.

iſrael: vrbeſq̧ eorū deleuit. Nō reliquit vllum de ſtirpe enachī in terra filiorū iſrl: abſq̧ ciuitatib⁹ gaza & geth & azoto: i qubus ſolū relicti ſunt. Cepit ergo ioſue oēm terrā ſicut locutus eſt dñs ad moyſen: & tradidit eam in poſſeſſionē filiis iſrael ſm ptes & tribus ſuas: quieuitq̧ terra a preliis. 12.

Hi ſunt reges quos percuſſerūt filii iſrl & poſſederūt terrā eorum trans iordanem ad ſolis ortum a torrente Arnon vſq̧ ad montē hermon: & oēm orientalē plagā q̄ reſpicit ſolitudinē. Seon rex āmorreoꝝ q hitabat i eſebō: dominatus eſt ab aroer q̄ ſita ē ſup ripā torrentis armon: et medie ptis i valle dimidieq̧ galaad vſq̧ ad torrentē ieboc q eſt terminus filiorū ammó: & a ſolitudine vſq̧ ad mare ceneroth cōtra orientem: & vſq̧ ad mare deſerti qđ eſt mare ſalſiſſimū: ad orientalē plagā p viā q̄ ducit bethſimoth: & ab auſtrali parte q̄ ſubiacet aſeroth vſq̧ phaſga terminꝰ og regis baſā de reliqʒs raphaim q hitauit in aſtaroth & i edrai: & dominatus eſt i mōte hermō & in ſalecha atq̧ vniuerſa baſā vſq̧ ad termios geſſuri & machati et dimidie partis galaad ad termios ſeō regis eſebō. Moyſes famulꝰ domini & filii iſrl pcuſſerūt eos: tradiditq̧ terrā eorū moyſes i poſſeſſionē rubēitis & gadditis: & dimidie tribui manaſſe. Hi ſūt reges terre quos pcuſſit Ioſue & filii iſrl trās iordanē ad occidētalē plagā a baal gad i cāpo libāi vſq̧ ad mōtē libāi cuius pars aſcendit i ſeyr. Tradiditq̧ eā ioſue in poſſeſſionem tribubus iſrl: ſigulis ptes ſuas: tā i mōtanis q̧ i plāis atq̧ campeſtribus. In aſeroth & i ſolitudie ac in meridie: etheus fuit et ammorreus: chananeus & pherezeus: eueus & iebuſeus

ישראל עם עריהם החרימם יהושע
לא נותר ענקים בארץ בני ישראל
רק בעזה בגת ובאשדוד נשארו׃
ויקח יהושע את כל הארץ ככל
אשר דבר יהוה אל משה ויתנה
יהושע לנחלה לישראל כמחלקתם
לשבטיהם והארץ שקטה ממלחמה׃

Cap. xij.

ואלה מלכי הארץ
אשר הכו בני ישראל וירשו את
ארצם בעבר הירדן מזרחה השמש
מנחל ארנון עד הר חרמון וכל
הערבה מזרחה׃ סיחון מלך האמרי
היושב בחשבון מושל מערער אשר
על שפת נחל ארנון ותוך הנחל
וחצי הגלעד ועד יבק הנחל גבול
בני עמון׃ והערבה עד ים
כנרות מזרחה ועד ים הערבה ים
המלח מזרחה דרך בית הישימות
ומתימן תחת אשדות הפסגה׃
וגבול עוג מלך הבשן מיתר
הרפאים היושב בעשתרות
ובאדרעי׃ ומשל בהר חרמון
ובסלכה ובכל הבשן עד גבול הגשורי
והמעכתי וחצי הגלעד גבול סיחון
מלך חשבון׃ משה עבד יהוה ובני
ישראל הכום ויתנה משה עבד
יהוה ירשה לראובני ולגדי ולחצי
שבט המנשה׃ ואלה מלכי הארץ
אשר הכה יהושע ובני ישראל
בעבר הירדן ימה מבעל גד
בבקעת הלבנון ועד ההר החלק
העלה שעירה ויתנה יהושע
לשבטי ישראל ירשה כמחלקתם׃
בהר ובשפלה ובערבה ובאשדות
ובמדבר ובנגב החתי האמרי
והכנעני הפרזי החוי והיבוסי׃

C

מלך יריחו אחד
מלך העי אשר מצד ביתאל אחד׃
מלך ירושלם אחד
מלך חברון אחד׃ מלך ירמות אחד
מלך לכיש אחד׃ מלך עגלון אחד
מלך גזר אחד׃ מלך דביר אחד
מלך גדר אחד׃ מלך חרמה אחד
מלך ערד אחד׃ מלך לבנה אחד
מלך עדלם אחד׃ מלך מקדה אחד
מלך ביתאל אחד׃ מלך תפוח אחד
מלך חפר אחד׃ מלך אפק אחד
מלך לשרון אחד׃ מלך מדון אחד
מלך חצור אחד׃
מלך שמרון מראון אחד
מלך אכשף אחד׃ מלך תענך אחד
מלך מגדו אחד׃ מלך קדש אחד
מלך יקנעם לכרמל אחד׃
מלך דור לנפת דור אחד
מלך גוים לגלגל אחד׃
מלך תרצה אחד כל מלכים
שלשים ואחד׃

Cap. xiij.
ויהושע זקן בא בימים ויאמר
יהוה אליו אתה זקנתה באת בימים
והארץ נשארה הרבה מאד
לרשתה׃ זאת הארץ הנשארת כל
גלילות הפלשתים וכל הגשורי׃
מן השיחור אשר על פני מצרים
ועד גבול עקרון צפונה לכנעני
תחשב חמשת סרני פלשתים
העזתי והאשדודי האשקלוני הגתי
והעקרוני והעוים׃ מתימן כל ארץ
הכנעני ומערה אשר לצידנים
עד אפקה עד גבול האמרי׃ והארץ
הגבלי וכל הלבנון מזרח השמש
מבעל גד תחת הר חרמון עד לבא
חמת׃ כל ישבי ההר מן הלבנון עד

Rex hiericho vnus. rex hay q̄ eſt ex latere bethel vnus. Rex hieruſalem vnus. Rex hebrō vnus. Rex hierimoth vnus. Rex lachis vn⁹. Rex eglon vnus. Rex gazer vnus. Rex dabir vnus. Rex gader vnus. Rex herma vnus. Rex hereth vn⁹. Rex lebna vnus. Rex adollā vnus. Rex maceda vnus. Rex bethel vn⁹. Rex taphua vnus. Rex ofer vnus. Rex af fec vnus. Rex ſaron vnus. Rex madan vnus. Rex afor vnus. Rex ſamerō vnus. Rex acſaph vnuſ. Rex thenac vnus. Rex mageddo vnus. Rex cedes vnus. Rex iachanem carmeli vnus. Rex dor & prouincie dor vnus. Rex gentium galgal vnus. Rex therſa vnus. Oēs reges triginta vnus. 13.

Toſue ſenex prouectęq; etatis erat: & dixit dn̄s ad eū. Senuiſti & longeuus es: terraq; latiſſima derelicta ē q̄ necdū ſorte diuiſa eſt: omnis videlicet galilea philiſtiim & vniuerſa geſſuri: a fluuio turbido qui irrigat egyptum vſq; ad termios accarō cōtra aquilonem terra chanaā q̄ in quinq; regulos philiſtiim diuiditur: gazeos & azotios: aſcalonitas: getheos & accaronitas. Ad meridiē vero ſūt euei oīs terra chanaā: & maara ſidoniorum vſq; afeca: et terminos ammorrei eiuſq; cōfinia: libāi quoq; regio cōtra orientem a baalgad ſub monte hermō donec igrediaris emath. Omniū qui habitabant in monte a libano vſq; ad aquas

regem hiericho vnū: ⁊ regem gai:
τὸν βασιλέα ἱεριχὼ ἕνα, καὶ τὸν βασιλέα τῆς γαὶ,
q̄ eſt prope bethel vnū. regē hieruſalē vnū:
ἥ ἐστιν πλησίον βαιθὴλ ἕνα. βασιλέα ἱερουσαλὴμ ἕνα,
regem hebrō vnū: regem hierimoth vnū: re-
βασιλέα χεβρὼν ἕνα, βασιλέα ἱεριμοὺθ ἕνα, βασι-
gem lachis vnū: regē eglō vnū: regem
λέα λαχὶς ἕνα, βασιλέα ἐγλὼμ ἕνα, βασιλέα
gazer vnū: regē dabir vnū: regem gader
γαζὲρ ἕνα, βασιλέα δαβὶρ ἕνα, βασιλέα γαδὲρ
vnū: regem herma vnū: regē ared vnū: re
ἕνα, βασιλέα ἑρμὰ ἕνα, βασιλέα ἀρὲδ ἕνα, βα-
gem lebna vnū: regem odollam vnū: re
σιλέα λεβνὰ ἕνα, βασιλέα ὀδολλὰμ ἕνα, βασι-
gem maceda vnū: regem bethel vnū: regem
λέα μακηδὰ ἕνα, βασιλέα βαιθὴλ ἕνα, βασιλέα
taphua vnū: regē epher vnū: regem aphec
ταπφοῦ ἕνα, βασιλέα ἐφὲρ ἕνα, βασιλέα ἀφὲκ
vnū: regem leſaron vnū: regē madan vnū:
ἕνα, βασιλέα λεσαρὼν ἕνα, βασιλέα μαδὼν ἕνα,
regem aſſor vnū: regem amerō vnū: re
βασιλέα ἀσὼρ ἕνα, βασιλέα ἀμαρὼν ἕνα, βασι-
gem acſaph vnū: regem thenach vnū: regem ma
λέα ἀχασὰφ ἕνα, βασιλέα θαναὰχ ἕνα, βασιλέα μα-
geddo vnū: regem cedes vnū: regem iacha
γεδδὼ ἕνα, βασιλέα κεδὲς ἕνα, βασιλέα ἰεκο-
nam carmeli vnū: regem dor naphathdor
νὰμ τοῦ χερμὲλ ἕνα, βασιλέα ἀδὼρ τοῦ ναφαεδὼρ
vnū: regem gētiū galgal vnū: regem
ἕνα, βασιλέα γωεὶμ τῆς γελγὲλ ἕνα, βασιλέα
therſa vnū. oēs hi reges triginta
θερσὰ ἕνα, πάντες οὗτοι οἱ βασιλεῖς τριάκοντα
⁊ vnus.
καὶ εἷς. Ca. 13.

Et ioſue ſenex prouectus die
Καὶ ἰησοῦς πρεσβύτερος προβεβηκὼς τῶν ἡμε-
bus. ⁊ dixit dn̄s ad ioſue: tu ſenuiſti pro
ρῶν. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰησοῦν, σὺ γεγήρακας προ-
uectus diebus: ⁊ terra relicta eſt mul
βεβηκὼς τῶν ἡμερῶν, καὶ ἡ γῆ ὑπολέλειπται πολ-
ta valde in poſſeſſionē: ⁊ hec terra reli
λὴ σφόδρα εἰς κληρονομίαν, καὶ αὕτη ἡ γῆ ἡ κατα-
cta oēs termini phyliſtijm: ⁊ vniuerſa geſ
λελειμμένη πάντα ὅρια φυλιστιείμ, καὶ πᾶς ὁ γε-
ſuri ⁊ chananeus a terra inhabitata que eſt e
σουρὶ καὶ ὁ χαναναῖος ἀπὸ γῆς ἀοικήτου τῆς κα-
regione egypti vſq; ad terminos accaron a ſi
τὰ πρόσωπον αἰγύπτου ἕως τῶν ὁρίων ἀκκαρὼν ἐξ εὐ-
niſtris chananeoꝝ: cōputatur quin-
ωνύμων τῶν χαναναίων, προσλογίζεται ταῖς πέν-
q; ſatrapijs phyliſtijm: gazeo ⁊
τε σατραπείαις τῶν φυλιστιείμ, τῷ γαζαίῳ καὶ τῷ
azotio ⁊ aſcalonite ⁊ getheo: ⁊
ἀζωτίῳ καὶ τῷ ἀσκαλωνίτῃ καὶ τῷ γεθθαίῳ, καὶ τῷ
accaronite: ⁊ eueo. ex themā ⁊ omni
ἀκκαρωνίτῃ, καὶ τῷ εὐαίῳ. ἐκ θεμὰν καὶ πάσῃ τῇ
terre chanaā a gaza: ⁊ ſidonij vſq; ad afeca
γῇ χαναὰν ἀπὸ γάζης, καὶ οἱ σιδώνιοι ἕως ἀφεκκὰ
vſq; ad terminos amorreoꝝ. ⁊ oēm terrā
ἕως τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν
gabe phyliſtijm iuxta oēm libanū ab ori-
γαβαὶ φυλιστιεὶμ κατὰ πάντα τὸν λίβανον ἀπὸ ἀνα-
ente ſolis ab baalgad ſub mōte her
τολῶν ἡλίου ἀπὸ βααλγὰδ ὑπὸ τὸ ὄρος τὸ ἀερ-
mon vſq; ad introitū emath oīs habitās
μὼν ἕως τῆς εἰσόδου ἐμὰθ πᾶς ὁ κατοικῶν τὴν
mōtana a libano vſq; ad
ὀρεινὴν ἀπὸ τοῦ λιβάνου ἕως

maſſerephoth aquā. vniuerſos ſidonios ego euer
μασερεφὼθ μαΐμ. πάντας τοὺς σιδωνίους ἐγὼ ἐξολο-
tam eos a facie filioꝝ iſrael. ſed tra
θρεύσω αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. ἀλλὰ διά-
de eam iſrael in ſorte: ſicut precepi
δος αὐτὴν τῷ ἰσραὴλ ἐν κλήρῳ, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην
tibi. ⁊ nūc diuide terrā hanc in poſſeſſionē noue
σοι. καὶ νῦν μέρισον τὴν γῆν ταύτην ἐν κληρονομίᾳ ταῖς ἐννέα
tribubus ⁊ dimidie tribui manaſſe qui cū eo
φυλαῖς καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ
ruben ⁊ gad acceperūt poſſeſſionē eoꝝ: q̄ tra
τῷ ῥουβὴν καὶ τῷ γὰδ ἔλαβοσαν κληρονομίαν αὐτῶν, ἣν ἔ-
didit eis moyſes trans iordanē: ad
δωκεν αὐτοῖς μωυσῆς ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, κατ᾽ ἀ-
ortum ſolis dedit eis moyſes famulus dn̄i: ab
νατολὰς ἡλίου δέδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς ὁ παῖς κυ̃, ἀπὸ
aroer q̄ eſt in labio torrētis arnon: ⁊ vr-
ἀροὴρ ἥ ἐστιν ἐπὶ τ̃ χείλους χειμάρρου ἀρνών, καὶ τὴν πό-
bē que in medio vallis: ⁊ oēm miſor a
λιν τὴν ἐν μέσῳ τῆς φάραγγος, καὶ πᾶσαν τὴν μισὼρ ἀπὸ
medaba vſq; ad dibon: ⁊ cūctas ciuitates ſeon re
μεδαβὰ ἕως διβὼν, καὶ πάσας τὰς πόλεις σηὼν βασι-
gis amorreoꝝ: qui regnauit in eſebon vſq; ad termios
λέως ἀμορραίων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἐσεβὼν ἕως τῶν ὁρίων
filioꝝ ammō. ⁊ galaad ⁊ terminos geſſuri ⁊
υἱῶν ἀμμών. καὶ τὴν γαλααδῖτιν καὶ τὰ ὅρια γεσουρὶ καὶ τ̃
machati oēm mōtē hermon: ⁊ vniuerſā baſan
μαχατὶ πᾶν ὄρος ἀερμών, καὶ πᾶσαν τὴν βασανῖτιν
vſq; ad ſelcha: oīe regnū og in ba
ἕως σελχά, πᾶσαν τὴν βασιλείαν ὢγ ἐν τῇ βασανί-
ſan: qui regnauit in aſtaroth ⁊ in edrai. ipſe reli
τιδι, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἀσταρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐ. οὗτος κατε-
ctus eſt de reliquijs gigantū: ⁊ percuſ
λείφθη ἀπὸ τοῦ λείμματος τῶν γιγάντων, καὶ ἐπάτα-
ſit eū moyſes: ⁊ deleuit eum. ⁊ nō dele
ξεν αὐτὸν μωυσῆς, καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτόν. καὶ οὐκ ἐξω-
uerant filij iſrael geſſuri ⁊ macha
λόθρευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν γεσουρὶ καὶ τὸν μαχα-
ti. ⁊ habitabat rex geſſuri ⁊ machati in
τί. καὶ κατῴκει βασιλεὺς γεσουρὶ καὶ ὁ μαχαθὶ ἐν
ter filios iſrael vſq; ad diem hanc verūtū
τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. πλὴν τῇ
tribui leui nō dedit poſſeſſionē: dn̄s deus
φυλῇ λευὶ οὐκ ἐδώκεν κληρονομίαν, κύριος ὁ θεὸς
iſrael hic poſſeſſio eorū: ſicut dixit eis
ἰσραὴλ οὗτος κληρονομία αὐτῶν, καθὰ εἶπεν αὐτοῖς
dn̄s. ⁊ dedit moyſes tribui filioꝝ ruben per
κύριος. καὶ ἔδωκεν μωυσῆς τῇ φυλῇ υἱῶν ῥουβὴν κα-
pp̄os eoꝝ. ⁊ fuerūt eoꝝ termini ab aro
τὰ δήμους αὐτῶν. καὶ ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ ἀρο-
er que eſt cōtra faciē vallis arnō: ⁊ ciui
ὴρ ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον φάραγγος ἀρνών, καὶ ἡ πό-
tas que in valle. ⁊ vniuerſā miſor ⁊ me
λις ἡ ἐν τῇ φάραγγι. καὶ πᾶσαν τὴν μισὼρ καὶ με-
daba vſq; ad eſebon: ⁊ cūctas vrbes eoꝝ
δαβὰ ἕως σεβὼν, καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν
exītes in miſor ⁊ dibō ⁊ bamoth baal:
τὰς οὔσας ἐν τῇ μισὼρ καὶ δεβὼν καὶ βαμὼθ βαάλ,
⁊ domus baalmeō ⁊ ieſſa ⁊ cedimoth ⁊ me-
καὶ οἴκους βεελμὼν καὶ ἰεσσὰ καὶ καδιμὼθ καὶ μαῒ-
phet ⁊ cariathaim: ſabama ⁊ ſarath ⁊ aſar in
φὰθ καὶ καριαθαΐμ, καὶ σεβαμὰ καὶ σαρὰθ καὶ σιὼρ ἐν τῷ
mōte emach. ⁊ bethphogor ⁊ aſedoth phaſga ⁊
ὄρει αἰμάκ. καὶ βαιθφογὼρ καὶ ἀσιδὼθ φασγὰ καὶ
bethaſimoth: ⁊ oēs vrbes miſor ⁊
βηθσιμούθ, καὶ πάσας τὰς πόλεις τοῦ μισοὺρ καὶ
vniuerſum regnū ſeon regis amor
πᾶσαν τὴν βασιλείαν τοῦ σηὼν βασιλέως τῶν ἀμορ-
reoꝝ: qui regnauit in eſebō: quē pcuſſit moy
ραίων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἐσεβών, ὃν ἐπάταξεν μωυ-
ſes ipſum ⁊ principes madian: ⁊
σῆς αὐτὸν καὶ τοὺς ἡγουμένους μαδιάν, καὶ

Maſſerephot. vniuerſiq; ſidonii. Ego ſū qui delebo eos a facie filiorū iſrael. Veniat ergo in partē hereditatis iſrael ſicut precepi tibi. Et nūc diuide terram in poſſeſſionem nouem tribubus & dimidie tribui manaſſe cū qua ruben & gad poſſederunt terrā quam tradidit eis moyſes famulus dn̄i trās fluēta iordāis ad orientalem plagam: ab aroer q̄ ſita eſt in ripa torrentis arnon & in vallis medio: vniuerſaq; campeſtria medaba: vſq; dibō: & cūctas ciuitates ſeon regis ammorrei: q regnauit in eſebō vſq; ad terminos filiorū āmō: & galaad ac terminū geſſuri & machati & omnē mōtē hermō & vniuerſam baſan vſq; ad ſalecha: oē regnū og ī baſan qui regnauit ī aſtaroth & edrai. ipſe fuit de reliquiis raphaī: percuſſitq; eos moyſes atq; deleuit. Noluerūtq; diſpdere filii iſrl̄ geſſuri & machati: & habitauerunt in medio iſrael vſq; in pñtē diē. Tribui āt leui non dedit poſſeſſionem: ſed ſacrificia & victime dn̄i dei iſrl̄: ipa ē ei⁹ hereditas ſicut locutus ē illi. Dedit ergo moyſes poſſeſſionē tribui filiorū rubē iuxta cognatiōes ſuas. Fuitq; termin⁹ eorū ab aroer q̄ ſita ē ī ripa torrētis arnon & in valle eiuſdē torrentis media vniuerſā planitiem q̄ ducit medaba & eſebō cūctoſq; viculos earū qui ſunt in cāpeſtribus: dibon quoq; & bamothbaal & oppidū baalmaō: & geſſa & cedimoth & mephet & cariathaim & ſabama & ſarathaſar: in mōte cōuallis bethphogor & aſeroth phaſga & bethaiſimoth oēs vrbes cāpeſtres vniuerſaq; regna ſeon regis ammorrei qui regnauit in eſebō: quem percuſſit moyſes cum principibus madian

משרפת מים כל צידנים אנכי
אורישם מפני בני ישראל רק הפלה
לישראל בנחלה כאשר צויתיך׃
ועתה חלק את הארץ הזאת בנחלה
לתשעת השבטים וחצי השבט
המנשה׃ עמו הראובני והגדי לקחו
נחלתם אשר נתן להם משה בעבר
הירדן מזרחה כאשר נתן להם משה
עבד יהוה׃ מערוער אשר על שפת
נחל ארנון והעיר אשר בתוך הנחל
וכל המישור מידבא עד דיבן׃ וכל
ערי סיחון מלך האמרי אשר מלך
בחשבון עד גבול בני עמון׃ והגלעד
וגבול הגשורי והמעכתי וכל הר חרמון
וכל הבשן עד סלכה׃ כל ממלכות עוג
בבשן אשר מלך בעשתרות ובאדרעי
הוא נשאר מיתר הרפאים ויכם
משה וירשם׃ ולא הורישו בני
ישראל את הגשורי ואת המעכתי
וישב גשור ומעכת בקרב ישראל
עד היום הזה׃ רק לשבט הלוי לא
נתן נחלה אשי יהוה אלהי ישראל
הוא נחלתו כאשר דבר לו׃ ויתן
משה למטה בני ראובן למשפחתם׃
ויהי להם הגבול מערוער אשר על
שפת נחל ארנון והעיר אשר בתוך
הנחל וכל המישר על מידבא׃
חשבון וכל עריה אשר במישור
דיבון ובמות בעל ובית בעל מעון׃
ויהצה וקדמת ומיפעת׃ וקריתים
ושבמה וצרת השחר בהר העמק׃
ובית פעור ואשדות הפסגה ובית
הישימות׃ וכל ערי המישר וכל
ממלכות סיחון מלך האמרי
אשר מלך בחשבון אשר הכה
משה אתו ואת נשיאי מדין את

eueũ & recen & ſur & vr & rebec duces ſeõ hitatores terre & balaã filiũ beor arioliũ occiderũt filii iſrael gladio cũ ceteris iterfectis: factuſq; eſt terminus filiorũ rubẽ iordãis fluuius. Hec ẽ poſſeſſio rubenitarum p cognatiões ſuas vrbium & viculorũ. Deditq; moyſes tribui gad & filiis eius p cognatiões ſuas poſſeſſionẽ: cui9 hec diuiſio eſt. Terminus iazer & oẽs citates galaad et dimidiã ptem terre filiorũ ammon vſq; ad aroer q̃ ẽ cõtra rabba: & ab eſebõ vſq; ramoth: maſphe & bethanĩ: & a maanaĩ vſq; ad terminos dabir. In valle quoq; betharã & bethnẽra ſoccoth et ſaphõ reliquã ptẽ regni ſeon regis eſebõ huius quoq; finis iordãis ẽ vſq; ad extremã ptẽ maris cenereth trãs iordanẽ ad orientalẽ plagã. Hec eſt poſſeſſio filiorum gad p familias ſuas: & ciuitates et ville earũ. Dedit & dimidie tribui manaſſe filiiſq; eius iuxta cognatiões ſuas poſſeſſionem cuius hoc pricipiũ eſt. A manaim vniuerſã baſã & cuncta regna og regis baſã: omneſq; vicos iahir q ſũt in baſã ſexaginta oppida & dimidiã partem galaad: & aſtaroth & edrai vrbes regni og in baſã filiis machir filii manaſſe dimidie parti filiorũ machir iuxta cõgnationes ſuas. Hãc poſſeſſionem diuiſit moyſes ĩ cãpeſtribus moab trans iordanẽ cõtra hiericho ad orientalem plagam. Tribui aũt leui nõ dedit poſſeſſionẽ: qm̃ dñs deus iſrl̃: ipẽ eſt poſſeſſio ei9 ut locutus ẽ illi.

Ca.xiiii.

Hoc eſt qd̃ 14. poſſederũt filii iſrl̃ ĩ terra chanaã quã dederũt eis eleazar ſacerdos & ioſue filius nun & pricipes familiarũ p tribus iſrl̃: ſorte oĩa diuidentes: ſicut p̃cepat dñs ĩ manu moyſi nouẽ tribub9 & dimidie tribui manaſſe. Duabus enim tribubus et dimidie dederat moyſes

trãs iordanẽ poſſeſſionẽ abſq; leuitis q nihil terre acceperũt iter fratres ſuos: ſed ĩ eorũ ſucceſſerãt locũ filii ioſeph ĩ duas diuiſi trib9 manaſſe & effraim: nec acceperunt leuite aliã in terra ptẽ niſi vrbes ad habitãdũ & ſuburbana earũ ad alẽda iumenta & pecora ſua. Sic p̃cepat dominus moyſi: ita fecerũt filii iſrl̃ & diuiſerũt terrã. Acceſſerũt itaq; filii iuda ad ioſue ĩ galgala locutuſq; eſt ad eũ caleph filius iephone cenezeus. Noſti qd locut9 ſit dñs ad moyſẽ hominem dei de me & te in cadeſbarne. Quadraginta annorũ eram quando miſit me moyſes famulus dñi de cadeſbarne vt conſiderarẽ terrã: nũciauiq; ei qd mihi verum videbatur. Fr̃es aũt mei qui aſcẽderãt mecũ diſſoluerũt cor ppli & nihilo minus ego ſecutus ſum dñm deũ meũ. Iurauitq; moyſes ĩ die illo: dicens. Terra quã calcauit pes tuus erit poſſeſſio tua & filiorũ tuorũ ĩ eternum: qa ſecutus es dñm deũ meum. Conceſſit ergo dñs vitam mihi ſicut pollicitus eſt vſq; in preſentem diem. Quadraginta & quinq; anni ſũt ex quo locutus eſt dñs verbũ iſtud ad moyſen qñ ambulabat iſrl̃ p ſolitudinem hodie octoginta quinq; annorũ ſũ: ſic valens: vt eo valebam tempore qñ ad explorãdum miſſus ſũ: illius ĩ me tpis fortitudo vſq; hodie pſeuerat tã ad bellandũ q̃ ad gradiẽdũ: da ergo mihi mõtem iſtum quem pollicitus eſt dominus te quoq; audiente: in quo enachim ſũt: & vrbes magne atq; munite: ſi forte ſit dñs mecum & potuero delere eos ſicut pmiſit mihi. Bñdixitq; ei Ioſue: & tradidit ei hebron in poſſeſſiõem: atq; ex eo fuit hebron

לכלב בן יפנה הקנזי לנחלה עד היום הזה יען אשר מלא אחרי יהוה אלהי ישראל: ושם חברון לפנים קרית ארבע האדם הגדול בענקים הוא והארץ שקטה ממלחמה:

Cap. xv.

ויהי הגורל למטה בני יהודה למשפחתם אל גבול אדום מדבר צן נגבה מקצה תימן: ויהי להם גבול נגב מקצה ים המלח מן הלשן הפנה נגבה: ויצא אל מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה ועלה מנגב לקדש ברנע ועבר חצרון ועלה אדרה ונסב הקרקעה: ועבר עצמונה ויצא נחל מצרים והיה תצאות הגבול ימה זה יהיה לכם גבול נגב: וגבול קדמה ים המלח עד קצה הירדן וגבול לפאת צפונה מלשון הים מקצה הירדן: ועלה הגבול בית חגלה ועבר מצפון לבית הערבה ועלה הגבול אבן בהן בן ראובן: ועלה הגבול דברה מעמק עכור וצפונה פנה אל הגלגל אשר נכח למעלה אדמים אשר מנגב לנחל ועבר הגבול אל מי עין שמש והיו תצאתיו אל עין רגל: ועלה הגבול גיא בן הנם אל כתף היבוסי מנגב היא ירושלם ועלה הגבול אל ראש ההר אשר על פני גי הנם ימה אשר בקצה עמק רפאים צפונה: ותאר הגבול מראש ההר אל מעין מי נפתוח ויצא אל ערי הר עפרון ותאר הגבול בעלה היא קרית יערים: ונסב הגבול מבעלה ימה אל הר שעיר ועבר אל כתף הר יערים מצפונה היא כסלון וירד בית שמש ועבר תמנה: ויצא הגבול אל כתף עקרון

caleph filio iephone cenezeo vſqȝ in pñtē diem: quia ſecutus eſt dñm deum iſrael. Nomen hebron ante vocabatur cariatharbe. Adā maximus ibi inter enachim ſitus eſt. & terra ceſſauit a prelijs. 15.

Igitur ſors filiorum iude per cognationes ſuas iſta fuit: a termino edom vſqȝ ad deſertū ſin contra meridiē & vſqȝ ad extremā ptē auſtralis plage. Initiū eius a ſūmitate maris ſalſiſſimi: & a lingua eius que reſpicit meridiē. egrediturqȝ cōtra aſcēſum ſcorpiōis & ptrāſibit in ſina aſcēditqȝ in cadeſbarne: & puenit in eſrom: aſcēdēs addarā & circuiens cariathaa: atqȝ inde ptrāſiēs in aſemōa & pueniēs ad torrētē egypti. eruntqȝ termini eius mare magnū. Hic erit finis meridiane plage. Ab oriēte vero erit initiū mare ſalſiſſimū vſqȝ ad extrema iordāis: & ea q̄ reſpiciūt ad aqlonē a ligua maris vſqȝ ad eundē iordāis fluuiū. aſcēditqȝ termius in bethagla. Et tranſit ab aqlōe in betharaba: aſcēdens ad lapidē boem filij rubē: & tendens vſqȝ ad terminos debera de valle achor cōtra aquilonē: reſpiciens galgalā q̄ eſt ex aduerſo aſcenſionis adommin ab auſtrali pte torrētis. tranſitqȝ aq̄s q̄ vocātur fons ſolis: & erūt exitus ei⁹ ad fontē rogel: aſcēditqȝ p cōuallē filij ennom ex latere iebuſei ad meridiē: hec eſt irl'em: & inde ſe erigēs ad verticē mōtis qui eſt contra gehēnō ad occidētem in ſūmitate vallis raphai cōtra aquilonem: ptrāſitqȝ a vertice mōtis vſqȝ ad fōtem aq̄ nepthoa: & pūeit vſqȝ ad vicos mōtis ephrō: inclinaturqȝ in bala q̄ eſt cariathiarim .i. vrbs ſiluarum: & circuit de bala contra occidentem vſqȝ ad mōtem ſeir: tranſitqȝ iuxta latus montis iarim ad aqlōem in cheſlon. & deſcendit in bethſames trāſitqȝ in thamna: & puenit cōtra aquilonem partis accaron

τῷ χαλὲβ τῷ τοῦ ἰεφωνὴ τοῦ κενεζαίου ἐν κλήρῳ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, διὰ τὸ αὐτὸν ἐπακολουθῆσαι τῷ προστάγματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. τὸ δὲ ὄνομα χεβρὼν τὸ πρότερον πόλις ἀρβαὶ μητρόπολις τῶν ἐνακὶμ αὐτή. καὶ ἡ γῆ ἐκόπασεν τοῦ πολέμου.

caleb filio iephone cenezei in poſſeſſionē vſqȝ ad hodiernū diē: eo q̄ ipſe ſecutus eſt iuſſum dñi dei iſrael. at nomē hebrō prius vrbs arbe metropolis ciuitatū enachim hec. & terra ceſſauit a bello.

Ca. 15.

Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια φυλῆς υἱῶν ἰούδα κατὰ δήμους αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς ἰδουμαίας ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὶν πρὸς λίβα ἕως κάδης. καὶ ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ λιβὸς ἕως μέρους θαλάσσης τῆς ἁλικῆς ἀπὸ τῆς λοφίας τῆς φερούσης ἐπὶ λίβα. καὶ διαπορεύεται ἀπέναντι τῆς προσαναβάσεως ἀκραβίν. καὶ ἐκπορεύεται σινά, καὶ ἀναβαίνει ἀπὸ λιβὸς ἐπὶ κάδης βαρνή, καὶ ἐκπορεύεται ἑσρὼν καὶ προσαναβαίνει εἰς ἀδδαρά, καὶ ἐκπεριπορεύεται τὴν κατὰ δυσμὰς κάδης, καὶ πορεύεται ἐπὶ ἀσεμωνὰ καὶ διεκβάλλει ἕως χειμάρρου αἰγύπτου. καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ τῶν ὁρίων ἐπὶ τὴν θάλασσαν. τοῦτό ἐστιν αὐτῶν ὅρια ἀπὸ λιβός. καὶ τὰ ὅρια ἀπὸ ἀνατολῶν πᾶσα ἡ θάλασσα ἡ ἁλικὴ ἕως μέρους τοῦ ἰορδάνου, καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν ἐπὶ βορρᾶν καὶ ἀπὸ τῆς λοφίας τῆς θαλάσσης καὶ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ ἰορδάνου ἐπιβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ βαιθαγλά, καὶ παραπορεύεται ἀπὸ βορρᾶ ἐπὶ βαιθαραβά, καὶ προσαναβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ λίθον βαιὼν υἱοῦ ῥουβήν. καὶ προσαναβαίνει τὰ ὅρια ἐπὶ τὸ δεβρὰ τῆς φάραγγος ἀχώρ, καὶ κατὰ βορρᾶν καταβαίνει ἐπὶ γαλγάλ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι προσβάσεως ἀδαμμίμ, ἥ ἐστι κατὰ λίβα τῇ φάραγγι. καὶ διεκβαλεῖ τὸ ὅριον ἐπὶ τὸ ὕδωρ πηγῆς ἡλίου. καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ πηγὴ ῥωγήλ, καὶ ἀναβαίνει τὰ ὅρια εἰς φάραγγα υἱοῦ ἐννὸμ ἐπὶ νώτου τοῦ ἰεβοὺς ἀπὸ λιβὸς αὐτή ἐστιν ἱερουσαλήμ. καὶ διεκβάλλει τὰ ὅρια ἐπὶ κορυφὴν ὄρους ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον φάραγγος ἐννὸμ πρὸς θαλάσσῃ ἥ ἐστιν ἐκ μέρους γῆς ῥαφαῒμ ἐπὶ βορρᾶ. καὶ διεκβάλλει τὸ ὅριον ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐπὶ πηγὴν ὕδατος ναφθώ, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ κώμας ὄρους ἐφρών, καὶ ἄξει τὸ ὅριον εἰς βαάλ, αὐτή ἐστιν πόλις ἰαρίμ. καὶ περιελεύσεται ὅριον ἀπὸ βαὰλ ἐπὶ θάλασσαν, καὶ παρελεύσεται εἰς ὄρος σηίρ, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ νώτου πόλιν ἰαρὶμ ἀπὸ βορρᾶ, αὐτή ἐστιν χασλών, καὶ καταβήσεται ἐπὶ πόλιν ἡλίου, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ λίβα. καὶ διεκβαλεῖ τὸ ὅριον κατὰ νώτου ἀκκαρὼν

Et fuerūt termini tribus filiorum iuda per ppīos suos a terminis idumee ab eremo ſin cōtra meridiē vſqȝ ad cades. & fuerūt eorum termini ab auſtro vſqȝ ad partē maris ſalſi a ſūmitate que fert ad meridiē. & egreditur cōtra aſcēſum ſcorpionis. & pertranſit in ſina: & aſcēdit a meridie ad cades barne: & peruenit in eſron & aſcēdit in addaram: & circuit q̄ eſt ad occidētē cades: & pertranſit in aſemona & peruenit vſqȝ ad torrentem egypti. & erit exitus eius terminorum ad mare. hoc eſt eorum termini a meridie. & termini ab oriente omne mare ſalſū vſqȝ ad partē iordanis: & termini eorum ad aquilonē & a ſūmitate maris & a parte iordanis aſcēdūt termini in bethagla: & tranſeūt ab aquilone in betharaba: & aſcendūt termini ad lapidē boen filij ruben. & aſcendūt termini ad debera vallis achor: & aquilonē verſus deſcēdūt in galgala: q̄ eſt ex aduerſo aſcēſionis adōmim: q̄ eſt cōtra auſtrū valli. & trāſibit termīus ad aquā fontis ſolis. & erit exitus eius fons rogel. & aſcendūt termini in cōuallē filij ennom in dorſo iebuſei a meridie hec eſt hieruſalē. & pertendūt termini ad verticē mōtis q̄ eſt cōtra vallē ennom ad mare qd' eſt ex parte terre raphaim ad aqlonē. & pertranſit terminus a vertice mōtis ad fontē aque nepthoa: peruenietqȝ in vicos mōtis ephrō: & ducet terminū in baal: hec eſt vrbs iarim. & perueniet terminus a baal ad mare: & preteribit ad mōtē ſeir: & trāſibit per dorſū vrbem iarim ab aqlone: hec eſt cheſlon: & deſcēdet in vrbē ſolis: & tranſibit ad auſtrū. & perueniet terminus cōtra dorſum accaron

A

B

C

צפונה ותאר הגבול שכרונה ועבר הר הבעלה ויצא יבנאל והיו תצאות הגבול ימה: וגבול ים הימה הגדול וגבול זה גבול בני יהודה סביב למשפחתם: ולכלב בן יפנה נתן חלק בתוך בני יהודה אל פי יהוה ליהושע את קרית ארבע אבי הענק היא חברון: וירש משם כלב את שלושה בני הענק את ששי ואת אחימן ואת תלמי ילידי הענק: ויעל משם אל ישבי דבר ושם דבר לפנים קרית ספר: ויאמר כלב אשר יכה את קרית ספר ולכדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה: וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב ויתן לו את עכסה בתו לאשה: ויהי בבואה ותסיתהו לשאול מאת אביה שדה ותצנח מעל החמור ויאמר לה כלב מה לך: ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני ונתתה לי גלת מים ויתן לה את גלת עליות ואת גלת תחתיות: זאת נחלת מטה בני יהודה למשפחתם: ויהיו הערים מקצה למטה בני יהודה אל גבול אדום נגבה קבצאל ועדר ויגור: וקינה ודימונה ועדעדה: וקדש וחצור ויתנן: זיף וטלם ובעלות: וחצור חדתה וקריות חצרון היא חצור: אמם ושמע ומולדה: וחצר גדה וחשמון ובית פלט: וחצר שועל ובאר שבע ובזיותיה: בעלה ועיים ועצם: ואלתולד וכסיל וחרמה: וצקלג ומדמנה וסנסנה: ולבאות ושלחים ועין ורמון כל ערים עשרים ותשע וחצריהן: בשפלה אשתאול וצרעה ואשנה: וזנוח ועין גנים תפוח והעינם: ירמות ועדלם

ex latere: inclinaturqȝ ſecrona & tranſit montē balaa: pueitqȝ in iebneel: & magni maris contra occidentem fine cōcluditur. Hi ſunt termini filiorum iuda per circuitū in cognationibus ſuis. Caleph vero filio iephone dedit ptē in medio filiorum iuda: ſicut preceperat ei dñs: cariatharbe patris enach: ipſa eſt hebrō. deleuitqȝ ex ea caleph tres filios enach: ſeſai & haymā: & tholmai de ſtirpe enach atqȝ inde cōſcendēs venit ad habitatores dabir q̄ prius vocabatur cariathſepher .i. ciuitas litterarum. Dixitqȝ caleph. Qui percuſſerit cariathſepher & cepit eam: dabo ei axā filiā meā vxorē. Cepitqȝ eā othoniel filius cenez frater caleph iunior: deditqȝ ei axā filiā ſuā vxorē. Que cū pgeret ſimul ſuaſa eſt a viro ſuo: vt peteret a patre ſuo agrū ſuſpirauitqȝ vt ſedebat in aſino. Cui caleph quid habes inquit. At illa rñdit. Da mihi bñdictionē. Terrā auſtralē & arētē dediſti mihi: iūge & irriguā. Dedit itaqȝ ei caleph irriguū ſuperius & inferius. Hec eſt poſſeſſio tribus filiorū iuda p cōgnationes ſuas. Erātqȝ ciuitates ab extremis ptibus filiorū iuda iuxta terminos edō a meridie: cabſeel et eder & iagur et cina & dimōa & adada et cedes et aſor et ithnam ziph: telē et baloth aſor noua & carioth: ieſrō hec eſt aſſor: amam ſame & melodā et aſergadda: et eſſemoth et bethfeleth et aſerſual et berſabee. et baziothia et baala et humeſē et heltholad et exul et ſarma et ſicceleth et medema et ſeſenna lebaoth & ſeli et ahērēmō: omnes ciuitates viginti nouē & ville earum. In cāpeſtribus vero eſtaol & ſarea et aſena et azone et enganim et taphua & enaym et hierimoth et adulam

ἐπὶ βορρᾶν, καὶ διεκβαλεῖ τὰ ὅρια εἰς σαχαρωνά, καὶ παρελεύσεται ὄρος γῆς βααλών, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ ἰαμνήλ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος τῶν ὁρίων ἐπὶ θάλασσαν. καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν ἀπὸ θαλάσσης ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη ὁριεῖ. ταῦτα τὰ ὅρια υἱῶν ἰούδα κύκλῳ κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ τῷ χαλὲβ υἱῷ ἰεφωνὴ ἔδωκεν μερίδα ἐν μέσῳ υἱῶν ἰούδα διὰ προστάγματος τοῦ θεοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἰησοῦς τὴν πόλιν ἀρβαὶ μητρόπολιν ἐνάκ, αὐτή ἐστι χεβρών, καὶ ἐξωλόθρευσεν ἐκεῖθεν χαλὲβ υἱὸς ἰεφωνὴ τοὺς τρεῖς υἱοὺς ἐνάκ, τὸν σουσὶ καὶ τὸν ἀχειμὰν καὶ τὸν θαλβαὶ γεννήματα τοῦ ἐνάκ. καὶ ἀνέβη ἐκεῖθεν χαλὲβ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας δαβίρ, τὸ δὲ ὄνομα δαβὶρ τὸ πρότερον πόλις γραμμάτων. καὶ εἶπεν χαλέβ, ὃς ἐὰν λάβῃ τὴν πόλιν τῶν γραμμάτων καὶ κυριεύσῃ αὐτῆς, δώσω αὐτῷ τὴν ἄχσαν θυγατέρα μου εἰς γυναῖκα. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν γοθονιὴλ υἱὸς κενὲζ ἀδελφὸς χαλὲβ ὁ νεώτερος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἄχσαν θυγατέρα αὐτοῦ αὐτῷ γυναῖκα. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτήν, καὶ συνεβουλεύσατο αὐτῷ λέγουσα, αἰτήσομαι τὸν πατέρα μου ἀγρόν, καὶ ἐβόησεν ἀπὸ τῆς ὄνου. καὶ εἶπεν χαλέβ, τί ἐστίν σοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ, δός μοι εὐλογίαν, ὅτι εἰς γῆν ναγὲβ δέδωκάς με. δός μοι τὴν γωλαθμαΐμ. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ χαλὲβ τὴν γωλαθμαῒμ τὴν ἄνω καὶ τὴν γωλὰθ τὴν κάτω. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν. ἐγενήθησαν δὲ πόλεις αὐτῶν πόλεις πρὸς τῇ φυλῇ υἱῶν ἰούδα ἐφ᾽ ὁρίων ἐδὼμ ἐπὶ τῆς ἐρήμου καβσηὰλ καὶ ἔδερ καὶ ἰαγούρ, καὶ κινὰ καὶ διμονὰ καὶ ἀδαδά, καὶ κεδὲς καὶ ἀσὼρ καὶ ἰονάν, ζὶφ καὶ τελὲμ καὶ βαλώθ, ἀσὼρ τὴν καινὴν καὶ αἱ πόλεις ἑσρών, αὕτη ἐστὶν ἀσώρ, ἀμὰμ καὶ σαμὰ καὶ μωλαδά, καὶ ἀσαρσουὰρ καὶ ἀσεργαδδὰ καὶ ἀσεμὼν καὶ βηθφελὲθ καὶ βηρσαβεὲ καὶ βιζιωθία, καὶ βαλλὰ καὶ αὐὶμ καὶ ἀσέμ, καὶ ἐλθωλὰδ καὶ σιὴλ καὶ ἑρμά, καὶ σικελὲθ καὶ μεδμενὰ καὶ σανσαννά, καὶ λαβαὼθ καὶ σελεὶμ καὶ αἰν καὶ ῥεμμών, πᾶσαι αἱ πόλεις εἴκοσι καὶ ἐννέα. καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν ἐν τῇ πεδινῇ ἀσθαὼλ καὶ σαραὰ καὶ ἀσνά, καὶ ζανὼ καὶ ἠγοννὶμ ταφφουὰ καὶ τὴν ἠναῒμ, καὶ ἱεριμοὺθ καὶ ἀδαλάμ

ad aquilonē: & mittet terminos in ſecrona: & pertrāſibit mōtē terre baala: & perueniet in iebneel: & erit exitus terminorum in mare. & termini ipſorum a mari mare magnū cōcludet. hi termini filiorum iuda in circuitu per ppīos ſuos. & caleb filio iephone dedit partē in medio filiorum iuda per iuſſum dei. & dedit ei ioſue vrbē arbe metropolim enach: ipſa eſt hebron: & deleuit illinc caleph filius iephone tres filios enach ſeſai & haymā & tholmai ſtirpes enach. & aſcēdit illinc caleb ad habitatores dabir: at nomē dabir prius vrbs litterarum. & dixit caleb: quicūqȝ cepit vrbē litterarum & dominatus fuerit ei: dabo ei axam filiā meā in vxorem. & cepit eā othoniel filius cenez frater caleb iunior. & dedit ei axam filiā ſuam ei vxorem. & factū eſt cū pergeret ipſa. & cōſuluit ei dicēs: petā a patre meo agrū: & exclamauit ab aſino. & dixit caleb: qd' eſt tibi? & dixit ei: da mihi bñdictionē: quia in terrā nageb dediſti me. da mihi fontē aquarum. & dedit ei caleb fontē aquarum que ſupra & fontē q̄ infra. hec poſſeſſio tribus filiorum iuda per ppīos ſuos. fuerūt aūt vrbes eorum vrbes ad tribū filiorum iuda in terminis edom in deſerto cabſeel & eder & iagur: & cina & dimona & adada: & cedes & aſor & iethan: ziph & thelem & baloth: aſor nouā & vrbes eſrom: hec eſt aſſor: emā & ſama & meloda: & aſarſuar & aſergadda & aſemoth & bethpheleth & berſabee & baziothia: & baala & hyim & aſem: & heltolad & exul & harma: & ſiceleth & medemena & ſenſenna: & labaoth & ſelim & ahem & rēmon: oēs ciuitates viginti & nouē. & ville earum in cāpeſtri eſtaol & ſarea & aſena: & zanoe & enganim taphua & enaim: & hierimoth & adulam

D Iudi. 1.b.

E

שוכה ועזקה ושערים ועדיתים
והגדרה וגדרתים ערים ארבע רבע
עשרה וחצריהן צנן וחדשה ומגדל
גד ודלען והמצפה ויקתאל לכיש
ובצקת ועגלון וכבון ולחמס וכתליש
וגדרות בית דגון ונעמה ומקדה
ערים שש עשרה וחצריהן לבנה
ועתר ועשן ויפתח ואשנה ונציב
וקעילה ואכזיב ומראשה ערים
תשע וחצריהן עקרון ובנתיה
וחצריה מעקרון וימה כל אשר על
יד אשדוד וחצריהן אשדוד בנתיה בנה
וחצריה עזה בנתיה וחצריה עד
נחל מצרים והים הגדול וגבול גדל
ובהר שמיר ויתיר ושוכה ודנה וקרית
סנה היא דביר וענב ואשתמה
וענים וגשן וחלן וגלה ערים עיר
אחת עשרה וחצריהן ארב ורומה
ואשען וינום ובית תפוח ואפקה
וחמטה וקרית ארבע היא חברון
וציער ערים תשע וחצריהן מעון
כרמל וזיף ויוטה ויזרעאל ויקדעם
וזנוח הקין גבעה ותמנה ערים
עשר וחצריהן חלחול בית צור
וגדור ומערת ובית ענות ואלתקן
ערים שש וחצריהן קרית בעל
היא קרית יערים והרבה ערים
שתים וחצריהן במדבר בית דבר
הערבה מדין וסככה והנבשן ועיר
המלח ועין גדי ערים שש וחצריהן
ואת היבוסי יושבי ירושלם לא ישב
יכלו בני יהודה להורישם וישב ירש
היבוסי את בני יהודה בירושלם
עד היום הזה

Cap.xvi. ויצא
הגורל לבני יוסף מירדן יריחו גרל
למי יריחו מזרחה המדבר עלה זרח

ſocho & azecha et ſarim et adythaym et gedera et giderothaim: vrbes quatuordecim et ville earum. Sanã & adaſa et magdalgad deleã et maſepha et iectel lachis & baſchat et eglõ tebbõ et leemes et cethis et gideroth et bethdagõ et neama et maceda ciuitates ſedecim et ville earũ. Labana et ether & aſã iepta et eſna et neſib et ceyla et achzib et mareſa: ciuitates noue et ville earũ. Accarõ cum vicis et villulis ſuis. Ab accarõ vſq; ad mare oĩa que vergũt ad azotũ et viculos ei9. Azot9 cũ vicis et villulis ſuis. Gaza cũ vicis et villulis ſuis vſq; ad torrentẽ egypti: et mare magnũ terminus ei9: et ĩ mõte ſamir et iether et ſocho et edẽna cariatſenna: hec eſt dabir: anab et hiſtemo et anym goſen et olõ et gylo: ciuitates vndecĩ et ville earũ. Arab et roma et eſaan et ianũ et bethaſua & afeca athmatha et cariatharbe: hec eſt hebron et ſior ciuitates nouem et ville earũ. maon & charmel et ziph et iothe iezrael et iucadam et zanoe accaym gabaa et thãna: cĩtates decẽ et ville earũ. Alul et bethſor et gedor mareth et bethanoth et helthecen ciuitates ſex et ville earum. Cariathbaal: hec ẽ cariathiarĩ vrbs ſiluarũ et arebba: ciuitates due et ville earũ. In deſerto betharaba meddin et ſacha & nebſan ciuitas ſalis: & engaddi: ciuitates ſex & ville earum. Jebuſeum aũt hitatorem hierlm non potuerũt filii iuda delere: hauitauitq; iebuſeus cũ filiis iuda in hiruſalem vſq; in pñtem diẽ.

Ecidit quoq; .16. ſors filiorũ ioſeph a b iordane cõtra hiericho et ad aquas ei9 ab oriẽte ſolitudo q̃ aſcẽdit

⁊ ſocho ⁊ azecha: ⁊ ſarim ⁊ adithaim ⁊
κὰι σωχὼ κὰι ἀζηκά, κὰι σεβαρὶμ κὰι ἀγεθθαὶμ κὰι
gedera: ⁊ ſuburbana eius: vrbes quattuor de
γαδιρὰ, κὰι ἐπαύλεις αὐτῆς, πόλεις τεσσαρεσκαί-
cim: ⁊ ville eaꝝ. ſanam ⁊ adaſa ⁊
δεκα, κὰι αἱ κῶμαι αὐτῶν. σενὰμ κὰι ἀδασὰ κὰι
magdalgad: ⁊ delean ⁊ maſepha ⁊ iectel ⁊
μαγδαλγὰδ, κὰι δαλλὰν κὰι μασηφὰ κὰι ἰεχθαὴλ κὰι
lachis ⁊ baſchar ⁊ eglon: ⁊ tebbon ⁊ lee
λαχὶς κὰι βασχὰθ κὰι ἀγλὼν, κὰι χαββὼ κὰι λαμ
mes ⁊ chethlis: ⁊ gaderoth ⁊ bethdagon ⁊ nea
μὰς κὰι καθαλίς, κὰι γαδηρὼθ κὰι βηθδαγὼν κὰι νο-
ma ⁊ maceda: ciuitates ſedecim: ⁊ ville ea
μὰ κὰι μακηδά, πόλεις δεκαέξ, κὰι αἱ κῶμαι αὐ-
rũ: labana ⁊ ather ⁊ aſan ⁊ iephta ⁊ aſna
τῶν. λεβνὰ κὰι ἀθὲρ κὰι ἀσὰν, κὰι ἰεφθὰ κὰι ἀσαννὰ
⁊ neſib: ⁊ ceila ⁊ achzib ⁊ mareſa: ciui
κὰι νεσείβ, κὰι κεϊλὰ κὰι ἀχζὶβ κὰι μαρησά, πό-
tates nouem: ⁊ ville eaꝝ. accaron ⁊ ville e-
λεις ἐννέα, κὰι αἱ κῶμαι αὐτῶν. ἀκκαρὼν κὰι αἱ κῶμαι αὐ-
ius ⁊ ſuburbana eius. ab accaron ⁊ vſq; ad ma
τῆς κὰι ἐπαύλεις αὐτῆς. ἀπὸ ἀκκαρὼν κὰι εἰς θά-
re iemnath: ⁊ oẽs q̃cũq; ſunt prope eſ
λασσαν ἰεμνάθ, κὰι πᾶσαι ὅσαι εἰσὶν πλησίον ἀσ-
dod ⁊ vici eaꝝ. eſdoth ⁊ vici eius
δὼδ κὰι αἱ κῶμαι αὐτῶν. ἐσδὼθ κὰι αἱ κῶμαι αὐτῆς
⁊ ſuburbana eius. gaza: ⁊ ville eius ⁊
κὰι αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς. γαζί, κὰι αἱ κῶμαι αὐτῆς κὰι
ſuburbana eius vſq; ad torrẽtẽ egypti: ⁊
αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς ἕως τοῦ χειμάρρου αἰγύπτου, κὰι
mare magnũ terminat. ⁊ in mõtana ſamir
ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη διορίζει. κὰι ἐν τῇ ὀρεινῇ σαμὶρ
⁊ iecther ⁊ ſocho: ⁊ edenna ⁊ vrbs litterarũ.
κὰι ἰεθὲρ κὰι σωχώ, κὰι ῥεννὰ κὰι πόλις γραμμάτων.
hec eſt dabir ⁊ anab ⁊ hiſtemo ⁊ anim: ⁊
αὕτη ἐστὶν δαβὶρ κὰι ἀνὰβ κὰι ἀσθεμὼ κὰι ἀνίμ, κὰι
goſen ⁊ olon ⁊ gilo: ciuitates vndecim: ⁊
γοσὸμ κὰι χιλοῦν κὰι γιλώ, πόλεις ἕνδεκα, κὰι αἱ
ville eaꝝ. arab ⁊ roma ⁊ eſan: ⁊ ianum
κῶμαι αὐτῶν. ἐρὲβ κὰι ῥουμὰ κὰι ἐσάν, κὰι ἰανοὺμ
bethaſua ⁊ afeca ⁊ amatha: ⁊ vrbes ar
βηθφουὲ κὰι ἀφακὰ κὰι ἀμματά, κὰι πόλεις ἀρ-
be. hec eſt ebron ⁊ ſior ciuitates nouem ⁊
βαί. αὕτη ἐστὶν χεβρὼν κὰι σιὼρ πόλεις ἐννέα κὰι
ſuburbana eaꝝ. maon ⁊ charmel ⁊ ziph ⁊ io
αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν. μαὼν κὰι χερμὲλ κὰι ζὶφ κὰι ἰετ-
the: ⁊ ieſrael ⁊ iedaã ⁊ zanoe acain ⁊
τά, κὰι ἰεζραὲλ κὰι ἰεκδαὰμ κὰι ζανουὰ ἱκὲν κὰι
gabaa ⁊ thamna: vrbes decem ⁊ ville eaꝝ.
γαβαὰ κὰι θαμνά, πόλεις δέκα κὰι αἱ κῶμαι αὐτῶν.
alul ⁊ bethſor ⁊ gedor: mareth ⁊ bethanoth ⁊ bel
ἀλουὲ κὰι βεθσοὺρ κὰι γεδώρ, μαγαρὼθ κὰι βηθανὼθ κὰι ἐλ-
thecen: ciuitates ſex ⁊ ville eaꝝ. cariabaal hec
θεκέν, πόλεις ἓξ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καριαθβαὰλ αὕτη
vrbs iarim ⁊ arebba: vrbes due ⁊ ville
πόλις ἰαρὶμ κὰι ἀρεμβά, πόλεις δύο κὰι αἱ ἐπαύλεις
eaꝝ. in deſerto betharaba. meddin ſacha ⁊ neb
αὐτῶν. ἐν τῇ ἐρήμῳ βηθαραβά. μαδδὶν χαχὰ κὰι νεβ-
ſan: ⁊ ciuitates ſalis ⁊ engaddi: vrbes ſex
σάν, κὰι αἱ πόλεις τῶν ἁλῶν κὰι ἐγγαδδί, πόλεις ἕξ
⁊ ville eaꝝ. ⁊ iebuſeus habitabat in hieru
κὰι αἱ κῶμαι αὐτῶν. κὰι ὁ ἰεβουσαῖος κατῴκει ἐν ἱερου-
ſalem: ⁊ nõ potuerũt filij iuda delere
σαλὴμ, κὰι οὐκ ἐδυνήθησαν οἱ υἱοὶ ἰούδα ἀπολέσαι
eos: ⁊ habitauit iebuſeus cum filijs iu
αὐτούς, κὰι κατῴκησεν ὁ ἰεβουσαῖος μετὰ τῶν υἱῶν ἰού-
da in hieruſalem vſq; ad diẽ hanc.
δα ἐν ἱερουσαλὴμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Ca.16.

Et fuerũt termini filioꝝ ioſeph ab iordane
Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια υἱῶν ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου
cõtra hiericho ab oriẽte deſertũ: ⁊ aſcẽdẽt
κατὰ ἱεριχὼ ἀπὸ ἀνατολῶν τὴν ἔρημον, κὰι ἀναβήσεται

de hiericho in mõtana in bethel. ⁊ egredietur de
ἀπὸ ἱεριχὼ εἰς τὴν ὀρεινὴν εἰς βαιθὴλ. κὰι ἐξελεύσεται ἀπὸ
bethel in luzam: ⁊ trãſibit ad terminos archiatha
βαιθὴλ εἰς λουζά, κὰι παρελεύσεται ἐπὶ τὰ ὅρια τοῦ ἀρχιαταρ-
roth. ⁊ perueniẽt vſq; ad mare in terminos iepheh
ρώθ, κὰι διελεύσεται ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τὰ ὅρια τοῦ ἰεφλη-
B leti vſq; ad terminos bethorõ que infra ⁊ vſq; ad gazer: ⁊ erit
τὶ ἕως τῶν ὁρίων βαιθωρὼν τὴν κάτω κὰι ἕως γαζέρ, κὰι ἔσται
exitus eoꝝ in mare. ⁊ poſſederũt filij
ἡ διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. κὰι ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ
ioſeph manaſſes ⁊ ephraim. ⁊ fuerũt termini filioꝝ ephraĩ
ἰωσὴφ μανασσῆς κὰι ἐφραίμ. κὰι ἐγενήθη ὅρια υἱῶν ἐφραὶμ
per pp̃los ſuos: ⁊ fuerũt termini poſſeſſionis eo-
κατὰ δήμους αὐτῶν, κὰι ἐγενήθη τὰ ὅρια τῆς κληρονομίας αὐ-
rũ ab oriẽte ataroth addar vſq; bethorõ que ſupra. ⁊
τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἀταρὼθ ἀδὰρ ἕως βηθωρὼν τὴν ἄνω. κὰι
C perueniẽt termini ad mare in machmetath ab aqui
διελεύσεται τὰ ὅρια ἐπὶ τὴν θάλασσαν εἰς μαχθὼθ ἀπὸ βορ-
lone: ⁊ preteribit terminus ad oriẽtẽ in thanathſelo:
ρᾶ, κὰι παρελεύσεται τὸ ὅριον ἐπ᾽ ἀνατολὰς εἰς θηναθασηλώ,
⁊ pertrãſibit ipſe ab oriẽte in ianocha. ⁊ deſ
κὰι παρελεύσεται αὐτὸ ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς ἰανάχω. κὰι κατα-
cendet ab ianocha in atharoth ⁊ ville eaꝝ: ⁊ in
βήσεται ἀπὸ ἰανωχὰ εἰς ἀταρὼθ κὰι αἱ κῶμαι αὐτῶν, κὰι εἰς
naaratha: ⁊ perueniet ad hiericho: ⁊ egredietur ad ior
ναραθά, κὰι ἐλεύσεται ἐπὶ ἱεριχώ, κὰι διεκβαλεῖ ἐπὶ τὸν ἰορ-
danẽ. ⁊ a thaphua ptrãſibũt termini vſq; ad mare ad
δάνην. κὰι ἀπὸ θαπφουὲ πορεύσεται τὰ ὅρια ἐπὶ θάλασσαν ἐπὶ
torrentẽ cana: ⁊ erit exitus eius ad mare.
χειμάρρουν κανά, κὰι ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ ἐπὶ θάλασσαν.
D hec poſſeſſio tribus filioꝝ ephraim per pp̃los ſuos.
αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν ἐφραὶμ κατὰ δήμους αὐτῶν.
⁊ vrbes ſeparate filijs ephraim in mediũ
κὰι αἱ πόλεις αἱ ἀφορισθεῖσαι τοῖς υἱοῖς ἐφραὶμ ἀναμέσον
poſſeſſiõis filioꝝ manaſſe: oẽs vrbes ⁊ vil
τῆς κληρονομίας υἱῶν μανασσῆ, πᾶσαι αἱ πόλεις κὰι αἱ κῶ-
le eaꝝ. ⁊ nõ delerũt ephraim chananeũ
μαι αὐτῶν. κὰι οὐκ ἀπώλεσεν ἐφραὶμ τὸν χαναναῖον τὸν
habitãtem gazer: ⁊ habitabat chananeus in ephraĩ
κατοικοῦντα γαζέρ, κὰι κατῴκει ὁ χαναναῖος ἐν ἐφραὶμ
vſq; ad diẽ hanc: ⁊ fuerũt tributarij ſerui.
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, κὰι ἐγένοντο ὑπόφοροι δοῦλοι. Ca.17

Et fuerũt termini tribus manaſſe: qm̃ hic pri-
A Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια φυλῆς μανασσῆ, ὅτι οὗτος πρω-
mogenitus ioſeph: machir primogenito manaſſe
τότοκος τῷ ἰωσὴφ, τῷ μαχεὶρ πρωτοτόκῳ μανασσῆ
patri galaad. ipſe enĩ vir pugnator in gala
πατρὶ γαλαάδ ἦν. αὐτὸς γὰρ ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐν τῇ γαλα-
ad ⁊ in baſan. ⁊ fuit filijs ma-
αδίτιδι κὰι ἐν τῇ βασανίτιδι. κὰι ἐγενήθη τοῖς υἱοῖς μα-
Nu.25. d. naſſe reliquis per pp̃los ſuos filijs abiezer
νασσῆ τοῖς λοιποῖς κατὰ δήμους αὐτῶν τοῖς υἱοῖς ἀβιέζερ
⁊ filijs helech ⁊ filijs heſriel ⁊ filijs ſy-
κὰι τοῖς υἱοῖς ἐλὲκ κὰι τοῖς υἱοῖς ἐσριὴλ κὰι τοῖς υἱοῖς συ-
chem ⁊ filij epher ⁊ filijs ſemida. hi fi
χὲμ κὰι τοῖς υἱοῖς ἐφὲρ κὰι τοῖς υἱοῖς σεμιδαέ. οὗτοι υἱ-
lij manaſſe filijs ioſeph mares per pp̃los ſuos. ⁊
οὶ μανασσῆ υἱοῦ ἰωσὴφ οἱ ἄρσενες κατὰ δήμους αὐτῶν. κὰι
ſalphaad filio epher filij galaad filij machir filij ma
τῷ σαλπαὰδ υἱῷ ἐφὲρ υἱοῦ γαλαὰδ υἱοῦ μαχεὶρ υἱοῦ μα-
naſſe nõ erant ei filij ſed filie. ⁊ hec
νασσῆ οὐκ ἦσαν αὐτῷ υἱοὶ ἀλλὰ θυγατέρες. κὰι ταῦτα τὰ
noĩa filiaꝝ ſalphaad maala ⁊ noa ⁊
ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλπαὰδ μααλὰ κὰι νουὰ κὰι
egla ⁊ melcha ⁊ therſa. ⁊ ſteterũt corã elea
ἐγλὰ κὰι μελχὰ κὰι θερσά. κὰι ἔστησαν ἐναντίον ἐλεά-
zar ſacerdote ⁊ corã ioſue filio nun ⁊ co-
ζαρ τοῦ ἱερέως κὰι ἐναντίον ἰησοῦ υἱοῦ ναυῆ κὰι ἐναν-
ram principibus dicẽtes: deus precepit per ma
τίον τῶν ἀρχόντων λέγουσαι, ὁ θεὸς ἐνετείλατο διὰ χει-
nũ moyſi vt det nobis poſſeſſionẽ in medio
ρὸς μωυσῆ δοῦναι ἡμῖν κληρονομίαν ἐν μέσῳ τῶν

de hiericho ad montẽ bethel et egreditur de bethel luzã: trãſitq; terminũ archiatharoth et deſcẽdit ad occidentẽ iuxta terminũ iefieti vſq; ad termĩos bethorõ iferioris et gazer: finiũturq; regiones eius mari magno: poſſederũtq; filii ioſeph manaſſes et effraĩ. Et fact9 eſt terminus filiorũ effraĩ p cognationes ſuas: et poſſeſſio earũ cõtra orientẽ aſtaroth addar vſq; bethorõ ſupiorẽ: egrediũturq; confinia in mare. Machmetath vero aqlonem reſpicit et circuit termĩos contra orientẽ ĩ thanathſelo: et ptrãſit ab oriente ianoe: deſcẽditq; de iãoe ĩ atharoth et noaratha et puenit ĩ hiericho: egrediturq; ad iordanẽ: de taphua ptranſit contra mare ĩ vallẽ arundineti: ſũtq; egreſſus ei9 ĩ mare ſalſiſſimũ. Hec ẽ poſſeſſio tribus filiorũ effraĩ p familiaſ ſuas vrbeſque ſepate ſt filiis effraĩ ĩ medio poſſeſſiõis filiorũ manaſſe et ville earũ. Et nõ iterfecerũt filii effraĩ chananeũ qui hitabat ĩ gazer hitauitq; cananeus ĩ medio effraĩ vſq; ĩ diẽ hãc tributarius. 17.

Ecidit aũt ſors tribui manaſſe: ipſe enĩ ẽ primogenitus ioſeph: machir primogenito manaſſe pri galaad q fuit vir pugnator: habuitq; poſſeſſionem galaad et baſã et reliqs filiorũ manaſſe iuxta familias ſuas filiis abiezer & filiis helech & filiis heſrihel & filiis ſichẽ & filiis epher & filiis ſemida. Iſti ſũt filii manaſſe filii ioſeph: mares p cognationes ſuas. Salphaad vero filio epher filii galaad filii machir filii manaſſe nõ erãt filii ſed ſole filie: quarũ iſta ſũt nomina maala & noa & egla & melcha & therſa. Veneruntq; in cõſpectu eleazari ſacerdotis & ioſue filii nũ & pricipũ dicẽtes. Dñs pcepit p manũ moyſi ut daretur nobis poſſeſſio in medio

מיריחו בהר ביתאל ויצא מבית אל
לוזה ועבר אל גבול הארכי עטרות גבל
וירד ימה אל גבול היפלטי עד
גבול בית חרון תחתון ועד גזר והיו היה
תצאתיו ימה וינחלו בני יוסף מנשה יצא נחל
ואפרים ויהי גבול בני אפרים
למשפחתם ויהי גבול נחלתם שפחה
מזרחה עטרות אדר עד בית חורון
עליון ויצא הגבול הימה המכמתת עלה
מצפון ונסב הגבול מזרחה תאנת סבב
שלה ועבר אותו ממזרח ינוחה
וירד מינוחה עטרות ונערתה ופגע
ביריחו ויצא הירדן מתפוח ילך
הגבול ימה נחל קנה והיו תוצאתיו
הימה זאת נחלת מטה בני אפרים נטה
למשפחתם והערים המבדלות לבני עיר בדל
אפרים בתוך נחלת בני מנשה כל
הערים וחצריהן ולא הורישו את ירש
הכנעני היושב בגזר וישב הכנעני
בקרב אפרים עד היום הזה ויהי
למס עבד ויהי הגורל

Cap.xvij.
למטה מנשה כי הוא בכור יוסף גרל בכר
למכיר בכור מנשה אבי הגלעד כי
הוא היה איש מלחמה ויהי לו הגלעד לחם
והבשן ויהי לבני מנשה הנותרים יתר
למשפחתם לבני אביעזר ולבני
חלק ולבני אשריאל ולבני שכם
ולבני חפר ולבני שמידע אלה בני
מנשה בן יוסף הזכרים למשפחתם
ולצלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר
בן מנשה לא היו לו בנים כי אם היה
בנות ואלה שמות בנתיו מחלה ונעה בנה
חגלה מלכה ותרצה ותקרבנה קרב
לפני אלעזר הכהן ולפני יהושע בן פנה
נון ולפני הנשיאים לאמר יהוה צוה נשא
את משה לתת לנו נחלה בתוך נתן

פה אחינו ויתן להם אל פי יהוה נחלה
נפל בתוך אחי אביהן: ויפלו חבלי מנשה
עבר עשרה לבד מארץ הגלעד והבשן
אשר מעבר לירדן: כי בנות מנשה
נחלו נחלה בתוך בניו וארץ הגלעד
היה יתר היתה לבני מנשה הנותרים: ויהי
היה גבל גבול מנשה מאשר המכמתת אשר
פנה ימן על פני שכם והלך הגבול אל הימין
אל ישבי עין תפוח: למנשה היתה
ארץ תפוח ותפוח אל גבול מנשה
לבני אפרים: וירד הגבול נחל קנה
עיר נגבה לנחל ערים האלה לאפרים
צפן בתוך ערי מנשה וגבול מנשה מצפון
לנחל ויהי תצאתיו הימה: נגבה
לאפרים וצפונה למנשה ויהי הים
פגע גבולו ובאשר יפגעון מצפון וביששכר
זרח ממזרח: ויהי למנשה ביששכר
בנה ובאשר בית שאן ובנותיה ויבלעם
ובנותיה ואת ישבי דאר ובנותיה
וישבי עין דר ובנתיה וישבי תענך
ובנתיה וישבי מגדו ובנותיה שלשת
נוף ירש הנפת: ולא יכלו בני מנשה להוריש
את הערים האלה ויואל הכנעני
ישב לשבת בארץ הזאת: ויהי כי חזקו
נתן בני ישראל ויתנו את הכנעני למס
דבר והורש לא הורישו: וידברו בני
מדע יוסף את יהושע לאמר מדוע
נתן גרל נתתה לי נחלה גורל אחד וחבל אחד
רבב ואני עם רב עד אשר עד כה ברכני
יהוה: ויאמר אליהם יהושע אם עם
רב אתה עלה לך היערה ובראת לך
שם בארץ הפרזי והרפאים כי
אוץ אמר אץ לך הר אפרים: ויאמרו
מצא בני יוסף לא ימצא לנו ההר ורכב
ברזל בכל הכנעני הישב בארץ
העמק לאשר בבית שאן ובנותיה

fratrū nroꝝ. Deditq; iuxta impiū dñi poſſeſſionē in medio fratrum pr̄is earū: & ceciderūt funiculi manaſſe decē: abſq; terra galaad & baſā trās iordanē. Filie enim manaſſe poſſederūt hereditatē in medio filiorū ei⁹. Terra autē galaad cecidit in ſorte filiorū manaſſe q reliqui erāt. Fuitq; terminus manaſſe ab aſer machmata q̄ reſpicit ſichē et egreditur ad dexteram iuxta hītatores fontis taphue. Etenī in ſorte manaſſe ceciderat terra taphue q̄ ē iuxta terminos manaſſe filioꝝ effraī. Deſcēditq; terminus vallis harūdineti in meridie torrētis ciuitatū effraī: q̄ in medio ſūt vrbiū manaſſe. Terminus manaſſe ab aqlone torrētis & exit⁹ eius pgit ad mare: ita vt poſſeſſio effraī ſit ab auſtro & ab aquilōe manaſſe: vt vtrāq; claudat mare: & coniugātur ſibi in tribu aſer ab aqulōe: & in tribu yſachar ab oriēte. Fuitq; hereditas manaſſe in yſachar & in aſer: berſan & viculi ei⁹ & iebblaā cū viculis ſuis: & hītatores dor cū oppidis ſuis hītatores quoq; ēdor cū viculis ſuis: ſimiliterq; hītatores thenac cū viculis ſuis & habitatores mageddo cū viculis ſuis: & tertia pars vrbis nophech. Nec potuerūt filii manaſſe has ciuitates ſubuertere: ſed cepit chananeus hītare in terra ſua: Poſtq̄ autē cōualuerunt filii iſrael ſubiecerūt chananeos & fecerūt ſibi tributarios nec interfecerūt eos. Locutiq; ſunt filii ioſeph ad ioſue: & dixerūt. Quare dediſti mihi terrā poſſeſſionē ſortis et funiculi vnius: cū ſim tāte multitudinis & benedixerit mihi dñs. Ad quos ioſue ait. Si pplſ multus es: aſcēde in ſyluā: & ſuccide tibi ſpacia in terra pherezei & raphaim: quia anguſta ē tibi poſſeſſio mōtis effraim. Cui rñderūt filii ioſeph. Nō poterimus ad mōtana cōſcendere cū ferreis currib⁹ vtātur chananei qui ha

fratrū nroꝝ. ⁊ data eſt eis poſſeſſio per prece
ἀδελφῶν ἡμῶν. καὶ ἐδόθη αὐταῖς κληρονομία διὰ προστάγ-
ptū dñi: poſſeſſio inter fratres patris eoꝝ.
ματος κυρίου, κλῆρος ἐν τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ πατρὸς αὐτῶν.
⁊ cecidit funiculus manaſſe campus labed de terra
καὶ ἔπεσεν ὁ σχοινισμὸς μανασσῆ πεδίον λαβὲδ ἐκ τῆς γῆς
galaad ⁊ baſan: que eſt trans iordanē: quia
γαλαὰδ καὶ τῆς βασάν, ἥ ἐστιν πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅτι
filie filioꝝ manaſſe poſſederūt poſſeſſionē in medio
θυγατέρες υἱῶν μανασσῆ ἐκληρονόμησαν κλῆρον ἐν μέσῳ
fratrū eoꝝ. at terra galaad fuit filiis
τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. ἡ δὲ γῆ γαλαὰδ ἐγενήθη τοῖς υἱοῖς
manaſſe relictis. ⁊ fuerūt termini manaſ
μανασσῆ τοῖς καταλελειμμένοις. καὶ ἐγενήθη ὅρια μανασ-
ſe ab aſer machmatath: q̄ eſt contra ſichem: ⁊
σῆ ἀπὸ ἀσὴρ μαχθὼθ, ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον σιχέμ, καὶ
vadit ad terminos vſq; iamin in iaſeb: ⁊ in
πορεύεται ἐπὶ τὰ ὅρια ἐπὶ ἰαμὶν καὶ εἰς ἰασὴβ, καὶ ἐπὶ
fontē taphue: in terminis manaſſe filiis ephraī.
πηγὴν ναφθώθ, ἐπὶ τῶν ὁρίων μανασσῆ τοῖς υἱοῖς ἐφραΐμ.
⁊ deſcēdēt termini in vallē ad meridiē iuxta
καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ φάραγγα ἐπὶ λίβα κατὰ
vallem iair terebinthus ephraim in medio vrbis
φάραγγα ἰαὶρ ἡ τερέμινθος τὴν ἐφραΐμ ἀναμέσον πόλεως
manaſſe. ⁊ termini manaſſe ad aquilonē in torren
μανασσῆ. καὶ ὅρια μανασσῆ ἐπὶ βορρᾶν εἰς τὸν χειμάρ-
tem: ⁊ erit exitus eius mare. ab auſtro
ρουν, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ θάλασσα. ἀπὸ λιβὸς τῷ
ephraī ⁊ ad aquilonē manaſſe: ⁊ erit mare termini
ἐφραΐμ καὶ ἐπὶ βορρᾶν μανασσῆ, καὶ ἔσται ἡ θάλασσα ὅρια
eis: ⁊ in aſer cōiungētur ad aquilonē: ⁊ iſ-
αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ ἀσὴρ συνάψουσιν ἐπὶ βορρᾶν, καὶ τῷ ἰσ-
ſachar ab oriēte. ⁊ erit manaſſe in iſſachar ⁊
σάχαρ ἀπὸ ἀνατολῶν. καὶ ἔσται μανασσῆ ἐν ἰσσάχαρ καὶ
in aſer beſath ⁊ ville eoꝝ. ⁊ ieblaam ⁊
ἐν ἀσὴρ βηθσὰν καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. καὶ ἰαβλαὰμ καὶ αἱ
filie eius: ⁊ in habitātes dor ⁊
θυγατέρες αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας δὼρ καὶ
vicos eius: ⁊ in habitātes endor ⁊
τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐνδὼρ καὶ
vicos eius: ⁊ in habitātes tenach ⁊
τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας θανὰχ καὶ
vicos eius: ⁊ habitātes maggedo
τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας μαγγεδὼ
⁊ vicos eius: ⁊ tertia pars nopheth ⁊ vi
καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὸ τρίτον τῆς νοφὲθ καὶ τὰς κώ-
cos eius. ⁊ nō potuerūt filii manaſſe ſu
μας αὐτῆς. καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν οἱ υἱοὶ μανασσῆ ἐξο-
buertere ciuitates has. ⁊ cepit chananeus
λοθρεῦσαι τὰς πόλεις ταύτας. καὶ ἤρξατο ὁ χαναναῖος
habitare in terra hac. ⁊ fuit poſtq̄ preualuerūt
κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἐγενήθη ἐπεὶ κατίσχυσαν οἱ
filii iſrael: fecerūt chananeos ſubiectos: ⁊ dele
υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἐποίησαν τοὺς χαναναίους ὑπηκόους, καὶ ἐξολο-
tione nō deleuerūt eos. cōtradixerūt aūt filii ioſeph
θρεύσει οὐκ ἐξωλόθρευσαν αὐτούς. ἀντεῖπαν δὲ υἱοὶ ἰωσὴφ
ioſue dicētes: cur in poſſeſſiōe dediſti nobis poſſeſſionē vnā
τῷ ἰησοῦ λέγοντες, διατί ἐκληρονόμησας ἡμᾶς κλῆρον ἕνα
⁊ funiculū vnū: ego aūt pplſ multus: ⁊ bñdixit mihi
καὶ σχοίνισμα ἕν; ἐγὼ δὲ λαὸς πολύς, καὶ ηὐλόγησέν με ὁ
deus: ⁊ dixit eis ioſue: ſi pplſ multus es tu: aſcē
θεός. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰησοῦς, εἰ λαὸς πολὺς εἶ σύ, ἀνάβη-
de in ſyluā ⁊ ſuccide tibi illic in terra phe
θι εἰς τὸν δρυμὸν καὶ ἐκκάθαρον σεαυτῷ ἐκεῖ ἐν τῇ γῇ τοῦ φε-
rezei ⁊ raphaiz: ſi anguſtus fuerit mōs ephraim. ⁊
ρεζαίου καὶ τοῦ ῥαφαΐμ, εἰ στενοχωρεῖ σε τὸ ὄρος ἐφραΐμ. καὶ
dixerūt filii ioſeph nō ſatis erit nobis mōs ephraim:
εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν τὸ ὄρος τὸ ἐφραΐμ,
⁊ equus electus ⁊ ferrū oi chananeo
καὶ ἵππος ἐπίλεκτος καὶ σίδηρος παντὶ τῷ χαναναίῳ
habitāti in terra vallis in bethſan ⁊ in
τῷ κατοικοῦντι ἐν τῇ γῇ ἐμὶκ ἐν βαιθσὰν καὶ ἐν ταῖς ∞

B

C

D

A

villis eius: ⁊ in valle iezrael. ⁊ ait ioſue
κώμαις αὐτῆς, καὶ ἐν τῇ κοιλάδι ἰεζραέλ. καὶ εἶπεν ἰησοῦς
filiis ioſeph ephraim ⁊ manaſſe dicēs: ſi
τοῖς υἱοῖς ἰωσὴφ τῷ ἐφραΐμ καὶ τῷ μανασσῇ λέγων, εἰ
pplſ es multus ⁊ vires magnas habes: nō erit tibi poſ
λαὸς εἶ πολὺς καὶ ἰσχὺν μεγάλην ἔχεις, οὐκ ἔσται σοι κλῆ-
ſeſſio vna: nā ſilua erit tibi quia ſilua eſt: ⁊ ſuc
ρος εἷς, ὁ γὰρ δρυμὸς ἔσται σοι ὅτι δρυμός ἐστι, καὶ ἐκκα-
cides eam. ⁊ erit tibi exitus eius quia dele
θαριεῖς αὐτόν. καὶ ἔσται σοι ἡ ἐξοδία αὐτοῦ ὅταν ἐξολο-
uerīs chananeū: quia equus electus eſt ei:
θρεύσῃς τὸν χαναναῖον, ὅτι ἵππος ἐπίλεκτός ἐστιν αὐτῷ,
quia fortis eſt: tu eīm preualeſ eo.
ὅτι ἰσχυρός ἐστιν, σὺ γὰρ ὑπερισχύεις αὐτοῦ.

Ca. 18.

Et cōgregata eſt oīs multitudo filioꝝ iſrael in
Καὶ ἐξεκλησιάσθη πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ εἰς
ſylo: ⁊ fixerūt illic tabnaculū teſtimonii: ⁊
σηλώ, καὶ ἔπηξαν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ
terra ſubiugata eſt ab eis. ⁊ remāſerāt filii iſra-
ἡ γῆ ἐκρατήθη ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ κατελείφθησαν οἱ υἱοὶ ἰσρα-
el: quia nō poſſederunt poſſeſſionē eoꝝ
ήλ, ὅτι οὐ κατεκληρονόμησαν τὴν κληρονομίαν αὐτῶν
ſeptē tribus. ⁊ dixit ioſue filiis iſrael: vſq;
ἑπτὰ φυλαί. καὶ εἶπεν ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ἕως
quo vos pigri eritis ad intrādū vt poſſideatis terrā:
τίνος ὑμεῖς ἐκλυθήσεσθε εἰσελθεῖν κληρονομῆσαι τὴν γῆν,
quā dedit nobis dñs deus patrū nroꝝ. date
ἣν ἔδωκεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν. δότε
ex vobis tres viros de tribu: ⁊ mittā eos:
ἐξ ὑμῶν τρεῖς ἄνδρας ἐκ φυλῆς, καὶ ἀποστελῶ αὐτούς,
⁊ ſurgētes perambulēt terrā: ⁊ deſcri
καὶ ἀναστάντες διελθέτωσαν τὴν γῆν, καὶ διαγραψάτω-
bant eam coram me: ſicut oportebit diuidere eā. ⁊
σαν αὐτὴν ἐναντίον μου, καθὰ δεήσει διελεῖν αὐτήν. καὶ
venerūt ad eū: ⁊ diuiſit eis ſeptē ptes.
ἦλθον πρὸς αὐτόν, καὶ διεῖλεν αὐτοῖς ἑπτὰ μερίδας.
iuda erit eſt terminus a meridie eis: ⁊ filii ioſeph
ἰούδας στήσεται ὅριον ἀπὸ λιβὸς αὐτοῖς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ
erunt in terminū eoꝝ ab aquilone. vos aūt di
στήσονται ἐπὶ τὸ ὅριον αὐτῶν ἀπὸ βορρᾶ. ὑμεῖς δὲ με-
uidite terrā in ſeptē ptes: ⁊ afferte ad me
ρίσατε τὴν γῆν ἑπτὰ μερίδας, καὶ ἐνέγκατε πρός με
huc: ⁊ efferā vobis ſortē hic coram dño deo
ὧδε, καὶ ἐξοίσω ὑμῖν κλῆρον ὧδε ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ
vro: nō eīm eſt pars filiis leui in vobis. ſacerdotiū
ὑμῶν, οὐ γάρ ἐστιν μερὶς τοῖς υἱοῖς λευὶ ἐν ὑμῖν. ἱερατία
eīm dñi ps eius. ⁊ gad ⁊ ruben ⁊ dimi
γὰρ κυρίου μερὶς αὐτοῦ. καὶ γὰδ καὶ ῥουβὴν καὶ τὸ ἥμι-
dia ps trib⁹ manaſſe accepant poſſeſſionē ſuā trans
συ φυλῆς μανασσῆ ἔλαβον τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ πέραν
iordanē ad orientē: quā dedit eis moyſes
τοῦ ἰορδάνου ἐπ᾽ ἀνατολάς, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς
famulus dñi. ⁊ ſurgētes viri perrexerūt.
ὁ παῖς κυρίου. καὶ ἀναστάντες οἱ ἄνδρες ἐπορεύθησαν.
⁊ precepit ioſue viris euntibus
καὶ ἐνετείλατο ὁ ἰησοῦς τοῖς ἀνδράσιν τοῖς πορευο-
bus vt pſcriberēt terrā dicēs: circuite ⁊ cal-
μένοις χωροβατῆσαι τὴν γῆν λέγων, διέλθατε καὶ πο-
cate terrā: ⁊ deſcribite eam: ac re
ρεύθητε τὴν γῆν, καὶ χωροβατήσατε αὐτήν, καὶ πα-
uertimini ad me: ⁊ emittā vobis hic ſortem co
ραγενήθητε πρός με, καὶ ἐξοίσω ὑμῖν ὧδε κλῆρον ἔναν-
rā dño in ſylo. ⁊ perrexerūt viri ⁊ ambu
τι κυρίου ἐν σηλώ. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ ἄνδρες καὶ διῆλ-
lauerūt in terra: ⁊ luſtrauerūt eam. ⁊ viderūt
θον ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐχωροβάτησαν αὐτήν. καὶ εἴδοσαν
eam: ⁊ deſcripſerūt eā per vrbes eius ſeptē
αὐτήν, καὶ ἔγραψαν αὐτὴν κατὰ πόλεις αὐτῆς ἑπτὰ
ptes in volumine: ⁊ tulerunt ad ioſue in
μερίδας εἰς βιβλίον, καὶ ἤνεγκαν πρὸς ἰησοῦν εἰς
caſtra in ſylo. ⁊
τὴν παρεμβολὴν ἐν σηλώ. καὶ ∞∞∞∞∞∞∞

bitāt in terra cāpeſtri: in q̄ ſite ſūt berſā cum viculis ſuis: & iezrael mediam poſſidēs vallē. Dixitq; ioſue ad domum ioſeph & effraim & manaſſe. Ppl̄s multus es & magne fortitudis: nō habebis ſortem vnā ſed trāſibis ad montē: & ſuccides ∞∞∞∞∞ tibi atq; purgabis ad hītandū ſpacia & poteris vltra pcedere cū ſubuerteris chananeū quē dicis ferreos hr̄e curr⁹ et eē fortiſſimū. 18.

Congregatiq; ſunt oēs filii iſrl in ſylo: ibiq; fixerūt tabernaculū teſtimonii: & fuit eis terra ſubiecta. Remāſerāt aūt filiorū iſrl ſeptē trib⁹: q̄ needum accepant poſſeſſiōes ſuas. Ad quos ioſue ait. Vſq; quo marcetis ignauia: & non intratis ad poſſidendam terram quam dominus deus prm vroꝝ dedit vobis. Eligite de ſingulis tribubus ternos viros vt mittā eos: & pergant atq; circumeant terrā: & deſcribāt eam iuxta nūeꝝ vniuſcuiuſq; multitudinis referātq; ad me qd deſcripſerint. Diuidite vobis terrā in ſeptē partes. Iudas ſit in terminis ſuis ab auſtrali plaga & domus ioſeph ab aquilōe. mediā inter hos terrā in ſeptem ptes deſcribite: et huc vēietis ad me: vt corā dño deo vro mittā vobis hic ſortē: qa nō ē inter vos ps leuitaꝝ: ſed ſacerdotiū domini eſt eorū hereditas. Gad āt & rubē & dimidia trib⁹ manaſſe iā accepāt poſſeſſiones ſuas trans iordanē ad orientalem plagā: qs dedit eis moyſes famulus dñi. Cūq; ſurrexiſſēt viri vt pgerēt ad deſcribēdā terrā precepit eis ioſue: dicens. Circuite terrā & deſcribite eā: ac reuertimini ad me: vt hic corā dño deo vro in ſylo mittā vobis ſortē. Itaq; prexerūt & luſtrātes eā in ſeptem ptes diuiſerūt ſcribētes in volumie reuerſiq; ſūt ad Ioſue in caſtra ſylo. Qui ∞

ולאשר בעמק יזרעאל: ויאמר
יהושע אל בית יוסף לאפרים
כוח ולמנשה לאמר עם רב אתה וכח
גדל היה גדול לך לא יהיה לך גורל אחד:
כי הר יהיה לך כי יער הוא ובראתו
יצא ירש והיה לך תצאתיו כי תוריש את
הכנעני כי רכב ברזל לו כי חזק הוא:
cap. xviij. ויקהלו כל עדת בני
קהל יעד ישראל שילה וישכינו שם את
שכן אהל מועד והארץ נכבשה לפניהם:
יעד כבש ויותרו בבני ישראל אשר לא חלקו
פנה יתר את נחלתם שבעה שבטים: ויאמר
יהושע אל בני ישראל עד אנה
רפה ירש אתם מתרפים לבוא לרשת את
הארץ אשר נתן לכם יהוה אלהי
יהב אבותיכם: הבו לכם שלשה אנשים
שלח קום לשבט ואשלחם ויקמו ויתהלכו
הלך כתב בארץ ויכתבו אותה לפי נחלתם
בוא ויבאו אלי: והתחלקו אתה לשבעה
חלק את חלקים יהודה יעמד על גבולו מנגב
עמד גבל ובית יוסף יעמדו על גבולם מצפון:
צפן ואתם תכתבו את הארץ שבעה חלקים
והבאתם אלי הנה וירתי לכם גורל
בוא ירה פה לפני יהוה אלהינו: כי אין חלק
ללוים בקרבכם כי כהנת יהוה
נחלתו וגד וראובן וחצי שבט
חצה המנשה לקחו נחלתם מעבר לירדן
מזרחה אשר נתן להם משה עבד
זרח יהוה: ויקמו האנשים וילכו ויצו
צוה יהושע את ההלכים לכתב את הארץ
לאמר לכו והתהלכו בארץ וכתבו
ילך אתה ושובו אלי ופה אשליך לכם
שלך גורל לפני יהוה בשלה: וילכו
האנשים ויעברו בארץ ויכתבוה
עבר עיר לערים לשבעה חלקים על ספר
בוא חנה ויבאו אל יהושע אל המחנה שלה:

B

וישלך להם יהושע גורל בשלה
לפני יהוה ויחלק שם יהושע את
הארץ לבני ישראל כמחלקתם:
ויעל גורל מטה בני בנימן למשפחתם
ויצא גבול גורלם בין בני יהודה ובין
בני יוסף: ויהי להם הגבול לפאת
צפונה מן הירדן ועלה הגבול אל
כתף יריחו מצפון ועלה בהר ימה
והיה תצאותיו מדברה בית און:
ועבר משם הגבול לוזה אל כתף
לוזה נגבה היא בית אל וירד הגבול
עטרות אדר על ההר אשר מנגב
לבית חרון תחתון: ותאר הגבול ונסב
לפאת ים נגבה מן ההר אשר על
פני בית חורון נגבה והיו תצאתיו
אל קרית בעל היא קרית יערים
עיר בני יהודה זאת פאת ים: ופאת
נגבה מקצה קרית יערים ויצא
הגבול ימה ויצא אל מעין מי נפתוח:
וירד הגבול אל קצה ההר אשר
על פני גי בן הנם אשר בעמק
רפאים צפונה וירד גי הנם אל כתף
היבוסי נגבה וירד עין רגל: ותאר
מצפון ויצא עין שמש ויצא אל
גלילות אשר נכח מעלה אדמים
וירד אבן בהן בן ראובן: ועבר אל
כתף מול הערבה צפונה וירד
הערבתה: ועבר הגבול אל כתף בית
חגלה צפונה והיה תצאות הגבול אל
לשון ים המלח צפונה אל קצה
הירדן נגבה זה גבול נגב: והירדן
יגבל אתו לפאת קדמה זאת נחלת
בני בנימן לגבולתיה סביב למשפחתם:
והיו הערים למטה בני בנימן
למשפחותיהם יריחו ובית חגלה
ועמק קציץ: ובית הערבה וצמרים

misit ſortes corā dñō i
ſylo
diuiſitqꝫ
terram filiis iſrl̃ in ſe-
ptem partes
Et aſcendit ſors prima
filiorum beniamin
ꝑ familias ſuas: vt poſſi
derēt terrā iter filios iu
da et filios ioſeph. Fuit
qꝫ terminꝰ eorū contra
aquilonē a iordāe ꝑ
gens iuxta
latus hiericho ſepten-
trionalis plage. & inde
cōtra occidētē ad mōta
na cōſcēdēs & pueniēs
ad ſolitudinē bethauen
atqꝫ ptrāſiēs iuxta luzā
ad meridiē: ipa eſt be-
thel: deſcēditqꝫ in
aſtaroth addar i mōtē
qui eſt ad meridiem
bethorō inferioris: & i
clinatur circuens
cōtra mare ad meridiē
montis qui reſpicit
bethorō cōtra africum
Sūtqꝫ exitus eius
in cariathbaal: que vo-
catur & cariathiarim
vrbē filiorū iuda. Hec
eſt plaga cōtra mare ad
occidētē. A meridie aūt
ex pte carathiarī egre-
ditur terminꝰ cōtra ma
re: et puēit vſqꝫ ad fōtē
aqrū nepthoa. Deſcē-
ditqꝫ i partē mōtis qui
reſpicit vallē filiorum
ennō: et eſt cōtra ſeptē
trionalē plagā in extre-
ma parte vallis raphaim
Deſcēditqꝫ i gehennō
id eſt vallis ennom iuxta
latus iebuſei ad auſtrū
& puenit ad fōtem ro-
gel tranſiens ad aquilō
nem: & egrediens ad en
ſemes id eſt fontem ſolis
et ptrāſit vſqꝫ ad tumu
los qui ſūt e regiōe aſcē
ſus adōmi: deſcenditqꝫ
habenboen id eſt lapi-
dem boē filii ruben et
ptrāſit ex latere aquilo
nis ad cāpeſtria: deſcen
ditqꝫ i planitiē: & pter-
greditur cōtra aquilonē
bethagla: ſūtqꝫ exitus
eius cōtra linguā ma-
ris ſalſiſſimi ab aqlōe in
fine iordāis ad auſtralē
plagā q eſt terminus illi
us ab oriente. Hec eſt
poſſeſſio filiorū benia
mī ꝑ termios ſuos ī cir-
cuitu & familias ſuas.
Fueītqꝫ citates eiꝰ hie
richo et bethagla et val-
lis caſis betharaba et ſa

infecit eis ioſue ſortem in ſylo corā dño: et
ἐνέβαλεν αὐτοῖς Ἰησοῦς κλῆρον ἐν Σηλὼ ἔναντι κυρίου, καὶ
diuiſit illic ioſue terrā filiis iſrael per parti-
ἐμέριςεν ἐκεῖ Ἰησοῦς τὴν γῆν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ κατὰ μερι-
tiões eoꝝ: et aſcēdit ſors tribus filioꝝ beniamī
σμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος φυλῆς υἱῶν Βενιαμὶν
prima per pplos ſuos. et exierūt termini ſortis
πρῶτος κατὰ δήμους αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὅρια τοῦ κλήρου
eoꝝ inter filios iuda et inter filios ioſeph. et
αὐτῶν ἀναμέσον υἱῶν Ἰούδα καὶ ἀναμέσον υἱῶν Ἰωσήφ. καὶ
fuerūt eoꝝ termini ab aquilone ab iordane: aſ
ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια ἀπὸ Βορρᾶ ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, προ-
cendent termini iuxta dorſū hiericho ad boreā: et
σαναβήσεται τὰ ὅρια κατὰ νώτου Ἱεριχὼ ἐπὶ Βορρᾶν, καὶ
aſcēdet ad mōtē in mare: et erit ex-
ἀναβήσεται ἐπὶ τὸ ὄρος ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἔσται ἡ διέξο-
tus eius ſolitudo bethauē. et ptrāſibūt il
δος αὐτοῦ ἡ μαδβαρῖτις Βαιθαῦν. καὶ διελεύσεται ἐκεῖ-
linc termini luza ab auſtro: hec eſt bethel. et deſ
θεν τὰ ὅρια Λουζὰ ἀπὸ λιβός, αὕτη ἐστὶν Βαιθήλ. καὶ κατα-
cendēt termini ataroth addar in mōtanā q eſt ad
βήσεται τὰ ὅρια Ἀταρὼθ ἐδδὰρ ἐπὶ τὴν ὀρινὴν ἥ ἐστιν πρὸς
auſtrū bethorō inferior. et pertrāſibūt termini et cir
λίβα Βαιθωρὼν ἡ κάτω. καὶ διελεύσεται τὰ ὅρια καὶ περι-
cuibūt in partē aſpicientē qð ad mare
ελεύσεται ἐπὶ τὸ μέρος τὸ βλέπον τὸ παρὰ θάλασσαν
ab auſtro a mōte in faciē bethorō meridiē.
ἀπὸ λιβὸς ἀπὸ τοῦ ὄρους ἐπὶ πρόσωπον Βαιθωρὼν λίβα.
et erit exitus eius in cariath baal: hec eſt ca-
καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτοῦ εἰς Καριὼθ Βαάλ, αὕτη ἐστὶν Κα-
riathiarim: vrbs filioꝝ iuda: hec eſt pars que
ριαθιαρίμ, πόλις υἱῶν Ἰούδα, τοῦτό ἐστιν τὸ μέρος τὸ
ad mare: et pars q̃ ad auſtrū a parte ca
πρὸς θάλασσαν, καὶ μέρος τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ μέρους Κα-
riathbaal. et ptranſibūt in gaſen: et egredietur in
ριαθβαάλ. καὶ διελεύσεται εἰς Γασήν, καὶ ἐξελεύσεται ἐπὶ
fontē aque nepthoa. et deſcēdēt termini i par-
πηγὴν ὕδατος Ναφθώ. καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια ἐπὶ μέ-
te mōtis q̃ eſt e regione illuc filii ennō qð
ρους τοῦ ὄρους ὅ ἐστιν κατὰ πρόσωπον νάπης υἱοῦ Ἐννὸμ ὅ
eſt ex parte vallis raphaim a ſeptētriōe: et deſcēdēt
ἐστιν ἐκ μέρους Ἐμεκραφαὶμ ἀπὸ Βορρᾶ, καὶ καταβήσεται
in gehennon in dorſum iebus ab auſtro. et perue
ἐπὶ Γαιεννὰμ ἐπὶ νώτου Ἰεβοῦς ἀπὸ λιβός. καὶ καταβή-
niēt ad fontem rogel: et ptrāſibūt in aquilonē: et per
σεται ἐπὶ πηγὴν Ῥωγήλ, καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ Βορρᾶν, καὶ διε-
trāſibūt ad fontem ſameſ: et pertrāſibūt ad gali
λεύσεται ἐπὶ πηγὴν Σαμές, καὶ παρελεύσεται ἐπὶ Γαλι-
loth: q̃ eſt e regione ad aſcenſum adōmim. et deſ
λώθ, ἥ ἐστιν ἀπέναντι πρὸς ἀνάβασιν Ἐδωμίμ. καὶ κα-
cendēt ad lapidē boen filioꝝ rubē. et pertrāſibūt
ταβήσεται ἐπὶ λίθον Βαὼν υἱῶν Ῥουβήν. καὶ διελεύσεται
per dorſū betharaba ab aquilone: et deſcendēt
κατὰ νώτου Βαιθαραβὰ ἀπὸ Βορρᾶ, καὶ καταβήσεται
in araba. et pertrāſibūt ad terminos in dorſum be
ἐπὶ Ἀραβά. καὶ παρελεύσεται ἐπὶ τὰ ὅρια ἐπὶ νώτου Βη-
thagla ab aquilone: et erit exitus terminoꝝ in col
θαγλὰ ἀπὸ Βορρᾶ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος τῶν ὁρίων ἐπὶ λό-
lem maris ſalis ab aquilone in partē
φιαν τῆς θαλάσσης τῶν ἁλῶν ἀπὸ Βορρᾶ εἰς μέρος τοῦ
iordanis ab auſtro. hi termini ſunt ab auſtro: et
Ἰορδάνου ἀπὸ λιβός. ταῦτα τὰ ὅριά ἐστιν ἀπὸ λιβός, καὶ
iordanis diſterminabit illā a pte ab oriente. hec poſ
ὁ Ἰορδάνης ὁριεῖ αὐτὸ ἀπὸ μέρους ἀπ᾽ ἀνατολῶν. αὕτη ἡ κλη-
ſeſſio filioꝝ beniamin termini eius in circuitu per po
ρονομία υἱῶν Βενιαμὶν τὰ ὅρια αὐτῆς κύκλῳ κατὰ δή-
pulos ſuos. et fuerunt vrbes tribus filioꝝ
μους αὐτῶν. καὶ ἐγενήθησαν αἱ πόλεις τῆς φυλῆς τῶν υἱῶν
beniamin per pplos ſuos hiericho et bethagla et
Βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν Ἱεριχὼ καὶ Βηθαγλὰ καὶ
vallis caſis et betharaba et ſamarim
Ἀμεκκασὶς καὶ Βαιθαραβὰ καὶ Σαμαρίμ

C

D

et bethel: et auim et aphra et aphara: et capharammona
καὶ Βηθήλ, καὶ Αὐὶμ καὶ Ἀφρὰ καὶ Ἀφαρά, καὶ Καφαραμμωνὰ
et aphni et gabaa: ciuitates duodecim et ville eoꝝ.
καὶ τὴν Ἀφνὶ καὶ Γαβαά, πόλεις δώδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.
gabaon et rama et beroth: et maſſepha et cephira et maſ
Γαβαὼν καὶ Ῥαμὰ καὶ Βηρώθ, καὶ Μασσηφὰ καὶ Κεφιρὰ καὶ Μασ-
ſa: et recen et terphel et therala: et ſelaclaph et iebus:
σά, καὶ Ῥεκὲν καὶ Ἰερφὴλ καὶ Θεραλά, καὶ Σηλαελὰφ καὶ Ἰεβοῦς,
hec eſt hieruſalem: et gabaoth et vrbs iarim: tre
αὕτη ἐστὶν Ἱερουσαλήμ, καὶ Γαβαὼθ καὶ πόλις Ἰαρίμ, τρεῖς
decim et ville eoꝝ. hec poſſeſſio filioꝝ benia
καὶ δέκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. αὕτη ἡ κληρονομία υἱῶν Βενια-
min per populos ſuos.
μὶν κατὰ δήμους αὐτῶν. Ca. 19.

A

ET egreſſa ē ſors ſcda ſymeon
Καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ δεύτερος τῷ Συμεὼν τῇ
tribui filioꝝ ſymeon per populos ſuos: et fuit
φυλῇ υἱῶν Συμεὼν κατὰ δήμους αὐτῶν, καὶ ἐγενήθη ἡ
hereditas eoꝝ in medio poſſeſſionū filioꝝ iuda. et fu-
κληρονομία αὐτῶν ἀναμέσον κλήρων υἱῶν Ἰούδα. καὶ ἐγε-
it eis poſſeſſio berſabee et ſabe et mola
νήθη αὐτοῖς ὁ κλῆρος Βηρσαβεὲ καὶ Σαβὲ καὶ Μωλα-
da: et aſerſual et bola et iaſom et eltho-
δά, καὶ Ἀρσεσουὰλ καὶ Βωλὰ καὶ Ἰασὸμ καὶ Ἐλθου-
lad et bathul et erma: et ſiceleg et bethamar
λὰδ καὶ Βαθοὺλ καὶ Ἑρμά, καὶ Σικελὰγ καὶ Βηθαμαρ-
chaboth et aſerſuſim et bethlebaoth: et agri
χαβὼθ καὶ Ἀσερσουσὶμ καὶ Βηθλεβαώθ, καὶ οἱ ἀγροὶ
eoꝝ vrbes tredecim: et ville eoꝝ. ain
αὐτῶν πόλεις τρεισκαίδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. Αἲν
et remmon. et ether et aſan ciuitates quattuor et vil
καὶ Ῥεμμών. καὶ Ἐθὲρ καὶ Ἀσὰν πόλεις τέσσαρες καὶ αἱ κῶ-
le eoꝝ. et oēs viculi per circuitū vrbi
μαι αὐτῶν. καὶ πᾶσαι αἱ ἐπαύλεις περικύκλῳ τῶν πόλε-
um iſtaꝝ vſqꝫ ad baalath berrathmoth euntiū cōtra au
ων τούτων ἕως Βααλὰθ Βηρραθμὼθ πορευομένων κατὰ λί-
ſtrū. hec hereditas tribus filioꝝ ſymeon per populos
βα. αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν Συμεὼν κατὰ δήμους
ſuos. a poſſeſſione iuda poſſeſſio tribus
αὐτῶν. ἀπὸ τοῦ κλήρου τοῦ Ἰούδα ἡ κληρονομία φυλῆς
filioꝝ ſymeon: qm̃ fuit pars filioꝝ iuda maior q̃
υἱῶν Συμεών, ὅτι ἐγενήθη ἡ μερὶς υἱῶν Ἰούδα μείζων τῆς
eoꝝ: et poſſederūt filii ſymeon in medio
αὐτῶν, καὶ ἐκληρονόμησαν οἱ υἱοὶ Συμεὼν ἐν μέσῳ τοῦ
hereditatis eoꝝ. et exiuit ſors tertia za
κλήρου αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ τρίτος τῷ Ζα-
bulon per populos ſuos: erūt termini poſſe
βουλὼν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἔσται τὰ ὅρια τῆς κλη-
ſſionis eoꝝ vſqꝫ ad ſarid. et aſcēdunt
ρονομίας αὐτῶν ἕως Σαρίδ. καὶ προσαναβαίνει τὰ
termini eoꝝ ia mare et marala: et cōgregabitur i
ὅρια αὐτῶν εἰς θάλασσαν καὶ Μαραλά, καὶ συνάξει ἐπὶ
dabaſthe: et occurrent in vallē que eſt
Δαβασθέ, καὶ ἀπαντήσει εἰς τὴν φάραγγα ἥ ἐστιν
contra iecnam. et reuerterſit de ſarid
κατὰ πρόσωπον Ἰεκνάμ. καὶ ἀνέστρεψαν ἀπὸ Σαρίδ
e regione ab oriente ſameſ in terminos cha
ἐξ ἐναντίας ἀπ᾽ ἀνατολῶν Σαμὲς ἐπὶ τὰ ὅρια Χα-
ſellathtabor: et pertrāſibūt vſqꝫ dabrath: et aſ
σελλαθαβώρ, καὶ διελεύσεται ἐπὶ Δαβράθ, καὶ προ-
cendent cōtra iaphphie. et illinc circuibūt
σαναβήσεται ἐπὶ Ἰαφφιέ. καὶ ἐκεῖθεν περιελεύσεται
e regione ad orientē in gethaepher et ſin: et
ἐξ ἐναντίας ἐπ᾽ ἀνατολὰς ἐπὶ Γεθαεφὲρ καὶ Σίν, καὶ
egredietur in remmona amathar anoa. et cir
διελεύσεται ἐπὶ Ῥεμμωνὰ Ἀμαθὰρ Ἀνουά. καὶ περι-
cuibunt termini ad aquilonē ad anathon: et erit
ελεύσεται ὅρια ἐπὶ Βορρᾶν ἐπὶ Ἀναθών, καὶ ἔσται ἡ
egreſſus eoꝝ in gai iephthael.
διέξοδος αὐτῶν ἐπὶ Γαὶ Ἰεφθαήλ.

marim & bethel et a-
uim et affara et offera
villa hemona et ofni
et gabee ciuitates
duodecim & ville earū.
Gabaō et rama
et beroth & meſphe ca
phara et amoſa
et recē iarpheel et tha-
rela et ſela heleph et
iebus que eſt hieruſalē
gabaad et cariath
ciuitates quattuorde-
cim et ville eaꝝ. Hec eſt
poſſeſſio filioꝝ beiamī
iuxta familias ſuas. 19.
ET egreſſa ē ſors ſe
cunda
filiorum ſymeon
ꝑ cognatiōes ſuas: fuit
qꝫ hereditas eoꝝ in me-
dio poſſeſſiōis filiorū
iuda:
berſabee et ſabee et
molada
et aſerſual baala et aſē
et heltholad
bethularma et ſicce-
lech et bethmarchabo-
th et aſerſua et bethle-
baoth
et ſarohē: ciuitates tre
decim
et ville eaꝝ. Aym et rē
mon et athar et aſā cita
tes quattuor et ville ea-
rū. Oēs viculi
ꝑ circuitum vrbiū iſta
rū vſqꝫ ad baalad
bercameth contra au-
ſtralē plagā. Hec ē he-
reditas filioꝝ ſymeon
iuxta cognatiōes ſuas ī
poſſeſſione et funiculo
filioꝝ iuda quia maior
erat. Et idcirco filii ſy-
meō poſſederunt
ī medio hereditatis eiꝰ
Ceciditqꝫ
ſors tertia filiorū za-
bulon
ꝑ cōgnatiōes ſuas: & fa
ctꝰ ē terminꝰ poſſeſſio
nis filioꝝ zabulon vſqꝫ
ſarith. Aſcēditqꝫ de ma
ri & medalaa: & puenit
ī debbaſeth vſqꝫ ad tor
rentē q ē cōtra iecoā:
et reuertitur de ſarith
cōtra orientē ī finē ce
ſeleth thabor:
& egreditur ad dabe-
reth: aſcēditqꝫ cōtra ia-
fie: & ide ptrāſit vſqꝫ ad
oriētalē plagā gethefer
& thacaſi: & egreditur
in rēmon amphar &
noa: & circuit ad aqui
lonem
& nathan. Sūtqꝫ egreſ
ſus eiꝰ vallis ieptahel

ובית אל: והעוים והפרה ועפרה:
וכפר העמנה והעפני וגבע ערים
שתים עשרה וחצריהן: גבעון והרמה
ובארות: והמצפה והכפירה והמצה:
ורקם וירפאל ותראלה: וצלע האלף
והיבוסי היא ירושלם גבעת קרית
ערים ארבע עשרה וחצריהן זאת
נחלת בני בנימן למשפחתם:
ויצא הגורל השני
Cap. xix.
לשמעון למטה בני שמעון
למשפחותם ויהי נחלתם בתוך
נחלת בני יהודה: ויהי להם
בנחלתם באר שבע ושבע ומולדה:
וחצר שועל ובלה ועצם: ואלתולד
ובתול וחרמה: וצקלג ובית
המרכבות וחצר סוסה: ובית לבאות
ושרוחן ערים שלש עשרה
וחצריהן: עין רמון ועתר ועשן ערים
ארבע וחצריהן: וכל החצרים אשר
סביבות הערים האלה עד בעלת
באר ראמת נגב זאת נחלת מטה
בני שמעון למשפחתם: מחבל בני
יהודה נחלת בני שמעון כי היה
חלק בני יהודה רב מהם וינחלו
בני שמעון בתוך נחלתם: ויעל
הגורל השלישי לבני זבולן
למשפחתם ויהי גבול נחלתם עד
שריד: ועלה גבולם לימה ומרעלה
ופגע בדבשת ופגע אל הנחל אשר
על פני יקנעם: ושב משריד קדמה
מזרחה השמש על גבול כסלת תבר
ויצא אל הדברת ועלה יפיע:
ומשם עבר קדמה מזרחה גתה
חפר עתה קצין ויצא רמון המתאר
הנעה: ונסב אתו הגבול מצפון
חנתן והיו תצאתיו גי יפתחאל:

& cathethet & naalol & ſemron & iedaba & bethleẽ: ciuitates duodecim & ville earum. Hec eſt hereditas tribus filiorum zabulõ p cognationes ſuas: vrbes & viculi earum. Iſſachar egreſſa eſt ſors q̃rta p cognationes ſuas: fuitq; eius hereditas iezrahel & caſaloth & ſunem & effraim & ſenon & naaroth & raboth & ceſien & haemes & rameth & engãni & henadda & bethſeſes: & peruenit terminus eius vſq; thabor & ſeſenna & bethſemes. eruntq; exitus eius iordanis: ciuitates ſedecim & ville earum. Hec eſt poſſeſſio filiorum iſachar p cognatiões ſuas: vrbes & viculi earũ. Cecidit q; ſors quĩta tribui filiorum aſer p cognatiões ſuas. fuitq; terminus eorũ alchat & cali & bethẽ & axab & elmelech & amaad & meſſal: & puenit vſq; ad carmelũ maris & ſior & labanath: ac reuertitur cõtra orientem bethdagon: & pertranſit vſq; zabulõ & vallẽ iepthahel cõtra aquilonem in bethemech & neiel. egredieturq; ad leuam cabul & acrã & roob & amõ & chana vſq; ad ſidonẽ magnã. reuertiturq; in horma vſq; ad ciuitatẽ munitiſſimã tyrũ & vſq; oſam: eruntq; exitus eius in mare de funiculo acziba & amma & afeg & roob: ciuitates viginti due & ville earũ. Hec ẽ poſſeſſio filiorũ aſer p cognatiões ſuas: vrbeſq; & viculi earũ. Filiorũ neptalim ſexta ſors cecidit p familias ſuas: & cepit terminus de beleb & helõ ſannanim: & adami q̃ eſt neceb & iebnahel vſq; lecum: & egreſſus eorũ vſq; ad iordanẽ: reuerteturq; terminus contra occidẽtẽ & azanoth thabor: atq; inde egreditur in vcuca & ptrãſit i zabulõ cõtra meridiẽ & i aſer cõtra occidẽtẽ & in iuda ad iordanem cõtra ortum

ſolis ciuitates munitiſſime aſſedim ſer & ammad & rechath & cenereth & edema & arama aſor & cedes & edrai naſor & ierõ & magdihel hor rẽ & bethanath & bethſames: ciuitates decem & nouẽ & ville earũ. Hec eſt poſſeſſio tribus filiorũ neptali p cognatiões ſuas vrbes & viculi earũ. Tribui filiorũ dã p familias ſuas egreſſa eſt ſors ſeptima: & fuit terminus poſſeſſiõis eiꝰ ſaraa & heſtaol & hayr ſemes id ẽ citas ſolis: ſelebin & ahialon & iethela & themna & achron helchetẽ gebron & baaladiud & bane & barach & iethrẽmon atq; hiercõ & arechõ: cũ termĩo q reſpicit ioppen: & ipſo fine cõcluditur. Aſcenderuntq; filii dan & pugnauerũt contra leſem: ceperũtq; eam & pcuſſerunt eã in ore gladii: & poſſederũt & hitauerũt ĩ ea vocãtes nomẽ eius leſẽ dan ex nomĩe dã patris ſui. Hec ẽ poſſeſſio tribꝰ filiorũ dã p cognationes ſuas vrbes & viculi earũ. Cũq; cõpleſſet ſorte diuidere terrã ſingulis per tribus ſuas: dederũt filii iſrl poſſeſſionem ioſue filio nũ i medio ſui iuxta pceptũ dñi vrbẽ quã poſtulauit tãnathſaraa in monte effraim. Et edificauit ciuitatem habitauitq; ĩ ea. He ſũt poſſeſſiões quas ſorte diuiſerũt eleazar ſacerdos & ioſue filius nun & principes familiarũ ac tribuũ filiorum iſrael ĩ ſylo: corã dño ad oſtium tabernaculi teſtimõii: ptitiq; ſũt terrã.

Ca. 20.

ET locutus ẽ dominus ad ioſue dicens. Loquere filiis iſrael: & dic eis. Separate vrbes fugitiuorũ de q bus locutus ſũ ad vos p manũ moyſi: vt confugiat ad eas quicunq; aiam pcuſſerit neſcius & poſſit euadere irã pximi q vltor ẽ ſãguis: cũ ad vnã harũ cõfugerit

מהערים האלה ועמד פתח שער
העיר ודבר באזני זקני העיר ההיא
את דבריו ואספו אתו העירה אליהם
ונתנו לו מקום וישב עמם׃ וכי ירדף
גאל הדם אחריו ולא יסגרו את
הרצח בידו כי בבלי דעת הכה את
רעהו ולא שנא הוא לו מתמול
שלשום׃ וישב בעיר ההיא עד עמדו
לפני העדה למשפט עד מות הכהן
הגדול אשר יהיה בימים ההם אז
ישוב הרוצח ובא אל עירו ואל ביתו
אל העיר אשר נס משם׃ ויקדשו
את קדש בגליל בהר נפתלי ואת
שכם בהר אפרים ואת קרית ארבע
היא חברון בהר יהודה׃ ומעבר
לירדן יריחו מזרחה נתנו את בצר
במדבר במישר ממטה ראובן ואת
ראמת בגלעד ממטה גד ואת גולן
בבשן ממטה מנשה׃ אלה היו ערי
המועדה לכל בני ישראל ולגר הגר
בתוכם לנוס שמה כל מכה נפש
בשגגה ולא ימות ביד גאל הדם
עד עמדו לפני העדה׃

Cap. xxi.

ויגשו ראשי אבות הלוים
אל אלעזר הכהן ואל יהושע בן נון
ואל ראשי אבות המטות לבני
ישראל׃ וידברו אליהם בשלה
בארץ כנען לאמר יהוה צוה ביד משה
לתת לנו ערים לשבת ומגרשיהן
לבהמתנו׃ ויתנו בני ישראל ללוים
מנחלתם אל פי יהוה את הערים
האלה ואת מגרשיהן׃ ויצא הגורל
למשפחת הקהתי ויהי לבני אהרן
הכהן מן הלוים ממטה יהודה וממטה
השמעני וממטה בנימן בגורל
ערים שלש עשרה׃ ולבני קהת

ciuitatum: ſtabitq; ante portam ciuitatis: & loquetur ſenioribus vrbis illius ea que ſe comprobent innocentẽ: ſicq; ſuſcipient eum: & dabunt ei locum ad habitãdũ. Cumq; vltor ſãguinis eum fuerit perſecutus: nõ tradẽt in manus ei9: quia ignorãs percuſſit pximum eius: nec ante biduum triduũ ve eius probatur inimicus. Et habitabit in ciuitate illa donec ſtet ante iudiciũ cauſã reddẽs facti ſui: & moriatur ſacerdos magn9 q fuerit illo tpe. Tũc reuertetur homicida: & ingredietur ciuitatẽ & domũ ſuam de qua fugerat. Decreuerunt q; cedes in galilea montis neptalim: & ſychem in mõte effraim: & cariatharbe: ipſa eſt hebrõ in mõte iuda: & trãs iordanẽ cõtra orietalẽ plagam hierico ſtatuerũt boſor que ſita eſt in campeſtri ſolitudine de tribu rubẽ: et ramoth in galaad de tribu gad & gaulon in baſan de tribu manaſſe. He ciuitates conſtitute ſunt cũctis filiis iſrael & aduenis qui habitabant inter eos vt fugeret ad eas q animã neſcius percuſſiſſet & nõ moreretur in manu pximi effuſum ſãguinẽ vindicare cupientis: donec ſtaret an populũ expoſiturus cãm ſuã.

ACceſſeruntq; principes familiarũ leui ad eleazarum ſacerdotẽ & ioſue filium nun: & ad duces cognationũ p ſinglas tribus filiorũ iſrl: locutiq; ſũt ad eos in ſylo terre chanaã atq; dixerunt. Dñs pcepit p manum moyſi vt darẽtur nobis vrbes ad habitãdũ & ſuburbana earũ ad alenda iumẽta. Dederũtq; filii iſrl de poſſeſſionibus ſuis iuxta impiũ dñi ciuitates & ſuburbana earũ. Egreſſaq; eſt ſors in familiã caath filiorũ aaron ſacerdotis de tribu iuda & ſymeõ & beniamin ciuitates tredecĩ. & reliquis filiorum caath: id eſt leuitis

ciuitatũ hays: τ ſtabit ad fores porte
τῶν πόλεων τούτων, καὶ στήσεται ἐπὶ τὴν θύραν τῆς πύλης
ciuitatis: τ loquitur in auribus ſeniorum
τῆς πόλεως, καὶ λαλήσει ἐν τοῖς ὠσὶν τῶν πρεσβυτέρων
vrbis illius ſermones ſuos. τ remittent
τῆς πόλεως ἐκείνης τοὺς λόγους αὐτοῦ. καὶ ἐπιστρέψουσιν
eum concilii ad eos: τ dabunt ei locũ
αὐτὸν ἡ συναγωγὴ πρὸς αὐτούς, καὶ δώσουσιν αὐτῷ τόπον
τ habitabit cũ eis. τ qñ pſecutus fuerit ppinquus
καὶ κατοικήσει μετ' αὐτῶν. καὶ ὅτι διώξῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ
ſanguine poſt eũ τ nõ concludent occiſorẽ
αἷμα ὀπίσω αὐτοῦ καὶ οὐ συγκλείσουσιν τὸν φονεύσαντα
in manu illius: quia ignorans percuſſit proximum e-
ἐν χειρὶ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἐπάταξε τὸν πλησίον αὐ-
ius: τ nõ odio habuit ipſe eum ab heri τ tertio. τ
τοῦ, καὶ οὐ μισῶν αὐτὸς αὐτὸν ἀπ' ἐχθὲς καὶ τρίτης. καὶ
habitabit in ciuitate illa donec ſtet coram
κατοικήσει ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἕως ἂν στῇ κατὰ πρόσωπον τῆς
cõgregatione in iudiciũ donec moriatur ſacerdos magnus: q erit
συναγωγῆς εἰς κρίσιν ἕως ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἔσται
in diebus illis. tũc reuertetur homicida τ
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. τότε ἐπιστρέψει ὁ φονεύσας καὶ
veniet ad portã ſuã τ ad domũ ſuã
ἐλεύσεται πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ
τ ad ciuitatẽ vnde fugerat illinc. τ diuiſit
καὶ πρὸς τὴν πόλιν ὅθεν ἔφυγεν ἐκεῖθεν. καὶ διέστειλεν τὴν
cedes in galilea in mõte nephtalim: τ ſychem
κεδὲς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ἐν τῷ ὄρει τῷ νεφθαλίμ, καὶ συχὲμ
in mõte ephraim τ vrbẽ arbe: hec eſt hebron in
ἐν τῷ ὄρει ἐφραὶμ καὶ τὴν πόλιν ἀρβόκ, αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῷ
mõte iuda τ trans iordanẽ hiericho. ab
ὄρει τῷ ἰούδα. καὶ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἱεριχὼ ἀπ'
oriente dedit boſor in ſolitudine in cãpo de
ἀνατολῶν ἔδωκεν βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῷ πεδίῳ ἀπὸ τῆς
tribu ruben: τ ramoth in galaad de tribu gad:
φυλῆς ῥουβήν, καὶ τὴν ῥαμὼθ ἐν τῇ γαλαὰδ ἐκ τῆς φυλῆς γάδ,
τ golan in baſan de tribu manaſſe. he
καὶ τὴν γαυλὼν ἐν τῇ βασανίτιδι ἐκ τῆς φυλῆς μανασσῆ. αὗ-
fuerunt ciuitates celebres omnibus filiis iſrael
ται αἱ πόλεις αἱ ἐπίκλητοι τοῖς πᾶσιν υἱοῖς ἰσραὴλ
τ aduene habitanti in eis vt fugeret
καὶ τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς καταφυγεῖν
illuc omni percutienti animã inuite: vt nõ moria
ἐκεῖ παντὶ παίοντι ψυχὴν ἀκουσίως, ἵνα μὴ ἀποθά-
tur in manu propinqui ſãguine donec ſtaret an
νῃ ἐν χειρὶ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα ἕως ἂν καταστῇ ἐναν-
te congregationẽ in iudicio.
τίον τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν. Ca. 21.

ET acceſſerũt pncipes familiarũ filiorũ leui ad
Καὶ προσῆλθον οἱ ἀρχιπατριῶται τῶν υἱῶν λευὶ πρὸς
eleazarũ ſacerdotẽ τ ad ioſue filium nun τ ad
ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ναυῆ καὶ πρὸς τοὺς
pricipestribuũ familiarũ ex tribubus iſrael: τ
ἀρχιφύλους πατριῶν ἐκ τῶν φυλῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ
locuti ſũt ad eos in ſylo in terra chanaã dicẽtes: dñs
εἶπαν πρὸς αὐτοὺς ἐν σηλὼ ἐν γῇ χαναὰν λέγοντες, κύριος
precepit in manu moyſi vt daret nob vrbes ad habitãdũ
ἐνετείλατο ἐν χειρὶ μωσῆ δοῦναι ἡμῖν πόλεις κατοικεῖν
τ ſuburbana earũ iumẽtis nrĩs. τ dederũt
καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν. καὶ ἔδωκαν οἱ
filii iſrael leuitis vt poſſiderent ipſi
υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις ἐν τῷ κατακληρονομεῖν αὐτοὺς
per preceptũ dñi ciuitates has τ ſubur-
διὰ προστάγματος κυρίου τὰς πόλεις ταύτας καὶ τὰ περι-
bana earũ. τ egreſſa eſt ſors pro caath: τ fu-
σπόρια αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος τῷ δήμῳ κααθ, καὶ ἐγέ-
it filiis aaron ſacerdotibus leuitis a tribu
νετο τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς λευίταις ἐκ φυλῆς
iuda τ a tribu ſymeon τ a tribu beniamin
ἰούδα καὶ ἐκ φυλῆς συμεὼν καὶ ἐκ φυλῆς βενιαμὶν
per ſortẽ ciuitates tredecim. τ filiis caath
κλήρῳ πόλεις τρεισκαίδεκα. καὶ τοῖς υἱοῖς κααθ

B

relictis ex cognatione tribus ephraim
τοῖς καταλελειμμένοις ἐκ τῆς συγγενείας φυλῆς ἐφραὶμ
τ de tribu dan τ de dimidia tribu manaſſe
καὶ ἐκ τῆς φυλῆς δὰν καὶ ἐκ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ
per ſortẽ ciuitates decẽ. τ filiis gerſon de co-
κλήρῳ πόλεις δέκα. καὶ τοῖς υἱοῖς γεδσὼν ἐκ τῆς συγ-
gnatione tribus iſſachar τ de tribu aſer τ de
γενείας φυλῆς ἰσσάχαρ καὶ ἐκ τῆς φυλῆς ἀσὴρ καὶ ἐκ τῆς
tribu nephtalim τ de dimidia tribu manaſſe in
φυλῆς νεφθαλὶμ καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ ἐν τῷ
baſan p ſortẽ ciuitates tredecim. τ filiis merari
βασὰν κλήρῳ πόλεις τρεισκαίδεκα. καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρὶ
per populos ſuos de tribu ruben τ de tribu gad
κατὰ δήμους αὐτῶν ἐκ φυλῆς ῥουβὶν καὶ ἐκ φυλῆς γὰδ
τ de tribu zabulon per ſortem vrbes duodecim. τ
καὶ ἐκ τῆς φυλῆς ζαβουλὼν κλήρῳ πόλεις δώδεκα. καὶ
dederũt filii iſrael leuitis ciuitates has
ἔδωκαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις τὰς πόλεις ταύτας
τ ſuburbana earũ ſicut precepit dñs
καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ
moyſi p ſortẽ. τ dedit tribus filiorũ iuda τ tri-
μωυσῇ κλήρῳ. καὶ ἔδωκεν ἡ φυλὴ υἱῶν ἰούδα καὶ ἡ φυ-
bus ſymeon ciuitates has: τ vocate ſunt in no-
λὴ συμεὼν τὰς πόλεις ταύτας, καὶ ἐπεκλήθησαν ἐν ὀνό-
mine. τ fuerũt filiis aaron de pplo ca-
ματι. καὶ ἐγένοντο τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ἐκ τοῦ δήμου τοῦ κα-
ath filiorũ leui: quia his fuit ſors prima. τ
ὰθ τῶν υἱῶν λευί, ὅτι τούτοις ἐγενήθη ὁ κλῆρος πρῶτος. καὶ
dederũt eis cariatharbe metropolim enach:
ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν καριαθαρβὸκ μητρόπολιν τῶν ἐνάκ,
hec eſt hebron in monte iuda. τ ſuburbana e-
αὕτη ἐστὶ χεβρὼν ἐν τῷ ὄρει ἰούδα. τὰ δὲ περισπόρια αὐ-
ius circuitu eius. τ agros vrbis τ villas
τῆς κύκλῳ αὐτῆς. καὶ τοὺς ἀγροὺς τῆς πόλεως καὶ τὰς κώμας
eius dederat ioſue chaleb filio iephone in poſſeſſio-
αὐτῆς ἔδωκεν ἰησοῦς τῷ χαλὲβ υἱῷ ἰεφοννὴ ἐν κατασχέ-
ne eius. τ filiis aaron ſacerdotis dedit
σει. καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως ἔδωκεν τὴν
ciuitatẽ confugiũ homicide hebron τ
πόλιν φυγαδευτήριον τῷ φονεύσαντι τὴν χεβρὼν καὶ
ſuburbana cum ea: τ lebna τ ſubur-
τὰ ἀφωρισμένα σὺν αὐτῇ, καὶ τὴν λεβνὰ καὶ τὰ ἀφωρισ-
bana que circa eã: τ iether τ ſuburbana que
μένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἴεθερ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ
circa eam: τ illimõ τ ſuburbana que circa eam:
πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἰλιμὼ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ,
τ helon τ ſuburbana que circa eam:
καὶ τὴν ἡλὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν
dabir τ ſuburbana que circa eam: τ ain τ
δαβὶρ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἀὶν καὶ
ſuburbana que circa eam: τ iethan τ ſubur-
τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἰεττὰ καὶ τὰ ἀφωρισ-
bana que circa eam. τ bethſames τ ſuburbana
μένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ βαιθσαμὶς καὶ τὰ ἀφωρισμένα
que circa eam: ciuitates nouem de duab9 tribub9
τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις ἐννέα παρὰ τῶν δύο φυλῶν
his. τ a tribu beniamin gabaon
τούτων. καὶ παρὰ τῆς φυλῆς βενιαμὶν τὴν γαβαὼν καὶ
ſuburbana que circa eam: τ gabee τ ſubur-
τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ γαβὲ καὶ τὰ ἀφω-
bana que circa eã: τ anathoth τ ſubur-
ρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ ἀναθὼθ καὶ τὰ ἀφωρι-
bana que circa eam: τ almon τ ſuburba
σμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν γαλμὼν καὶ τὰ ἀφωρισμέ-
na que circa eam: ciuitates quattuor. omnes ciuitates filiorũ
να τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. πᾶσαι αἱ πόλεις υἱῶν
aaron ſacerdotũ tredecim ciuitates τ ſu-
ἀαρὼν τῶν ἱερέων τρεισκαίδεκα πόλεις καὶ τὰ περι-
burbana earũ. τ pplis filiorũ caath leui
σπόρια αὐτῶν. καὶ τοῖς δήμοις υἱῶν κααθ τοῖς λευί-
tis relictis
ταις καταλελειμμένοις

qui ſupfuerãt de tribubus effraim & dan & dimidie trib9 manaſſe: ciuitates decẽ. Porro filiis gerſon egreſſa ẽ ſors vt acciperent de tribub9 yſachar & aſer & neptali dimidiaq; tribu manaſſe in baſan: ciuitates numero tredecim. Et filiis merari p cognationes ſuas de tribubus ruben & gad & zabulon: vrbes duodecim. Dederũtq; filii iſrael leuitis ciuitates et ſuburbana earũ: ſicut p̃cepit dñs: per manum moyſi ſingulis ſorte tribuẽtes. De tribub9 filiorũ iuda & ſymeõ dedit ioſue ciuitates: quarum iſta ſunt nomina filiis aaron per familias caath leuitici generis. Prima enim ſors illis egreſſa ẽ cariatharbe patris enach que vocatur hebron in mõte iuda & ſuburbana eius p circuitum. Agros vero & villas eius dederat caleph filio iephõe ad poſſidendũ. Dedit ergo filiis aaron ſacerdotis hebron cõfugii ciuitatem ac ſuburbana ei9: & lobnam cũ ſuburbanis ſuis. & iether & illimon & helon & dabir & ain & iethã & bethſames cũ ſuburbãis ſuis: ciuitates nouem de tribubus vt dictum eſt duabus. De tribu aũt filiorũ beniamin gabaon & gabae & anathot & almon cum ſuburbanis ſuis: ciuitates quattuor: omnes ſimul ciuitates filiorum aaron ſacerdotis tredecim cum ſuburbanis ſuis. Reliquis vero per familias

הנותרים ממשפחת ממטה אפרים
וממטה דן ומחצי מטה מנשה בגורל
ערים עשר׃ ולבני גרשון ממשפחת
מטה יששכר וממטה אשר וממטה
נפתלי ומחצי מטה מנשה בבשן
בגורל ערים שלש עשרה׃ לבני
מררי למשפחתם ממטה ראובן
וממטה גד וממטה זבולן ערים
שתים עשרה׃ ויתנו בני ישראל
ללוים את הערים האלה ואת
מגרשיהן כאשר צוה יהוה ביד
משה בגורל׃ ויתנו ממטה בני
יהודה וממטה בני שמעון את הערים
האלה אשר יקרא אתהן בשם׃
ויהי לבני אהרן ממשפחת הקהתי
מבני לוי כי להם היה הגורל
ראישנה׃ ויתנו להם את קרית ארבע
אבי הענוק היא חברון בהר יהודה
ואת מגרשה סביבתיה׃ ואת שדה
העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן
יפנה באחזתו׃ ולבני אהרן הכהן נתנו
את עיר מקלט הרצח את חברון ואת
מגרשיה ואת לבנה ואת מגרשיה׃
ואת יתר ואת מגרשיה ואת
אשתמע ואת מגרשיה׃ ואת חלן
ואת מגרשיה ואת דבר ואת
מגרשיה׃ ואת עין ואת מגרשיה
ואת יטה ואת מגרשיה את בית
שמש ואת מגרשיה ערים תשע מאת
שני השבטים האלה׃ וממטה בנימן
את גבעון ואת מגרשיה את גבע ואת
מגרשיה׃ את ענתות ואת מגרשיה
ואת עלמון ואת מגרשיה ערים
ארבע׃ כל ערי בני אהרן הכהנים
שלש עשרה ערים ומגרשיהן׃
ולמשפחת בני קהת הלוים הנותרים

מבני קהת ויהי ערי גורלם ממטה
אפרים: ויתנו להם את עיר מקלט
הרצח את שכם ואת מגרשיה בהר
אפרים ואת גזר ואת מגרשיה:
ואת קבצים ואת מגרשיה ואת בית
חורון ואת מגרשיה ערים ארבע:
וממטה דן את אלתקא ואת
מגרשיה את גבתון ואת מגרשיה:
את אילון ואת מגרשיה את גת
רמון ואת מגרשיה ערים ארבע:
וממחצית מטה מנשה את תענך
ואת מגרשיה ואת גת רמון ואת
מגרשיה ערים שתים: כל ערים
עשר ומגרשיהן למשפחות בני
קהת הנותרים: ולבני גרשון
ממשפחת הלוים מחצי מטה מנשה
את עיר מקלט הרצח את גולן בבשן
ואת מגרשיה ואת בעשתרה ואת
מגרשיה ערים שתים: וממטה
יששכר את קשיון ואת מגרשיה
את דברת ואת מגרשיה: את ירמות
ואת מגרשיה את עין גנים ואת
מגרשיה ערים ארבע: וממטה אשר
את משאל ואת מגרשיה את עבדון
ואת מגרשיה: את חלקת ואת מגרשיה
ואת רחב ואת מגרשיה ערים ארבע:
וממטה נפתלי את עיר מקלט הרצח
את קדש בגליל ואת מגרשיה ואת
חמת דאר ואת מגרשיה ואת קרתן
ואת מגרשיה ערים שלש: כל
ערי הגרשני למשפחתם שלש
עשרה עיר ומגרשיהן: ולמשפחות
בני מררי הלוים הנותרים מאת
מטה זבולן את יקנעם ואת מגרשיה
את קרתה ואת מגרשיה: את
דמנה ואת מגרשיה את נהלל

(Margin: היה גרל · נתן קלט · חצה · גרש · עיר רבץ · נטה · שפחה · יתר · גרש)

filiorū caath leuitici generis hec eſt data poſſeſſio. De tribu effraim vrbes confugij ſychem cum ſuburbanis ſuis in monte effraim & gazer & iebſa & bethoron cum ſuburbanis ſuis ciuitates quattuor. De tribu quoqȝ dā helteco & gabathon & baialon & iethremō cum ſuburbāis ſuis: ciuitates quattuor: Porro de dimidia tribu manaſſe tenach & gethremmō cum ſuburbāis ſuis: ciuitates due: omnes ciuitates decē & ſuburbana earum: date ſunt filiis caath inferioris gradus. filiis quoqȝ gerſon leuitici gn̄ris dedit de dimidia tribu manaſſe cōfugij ciuitates: gaulon in baſan & boſram cum ſuburbāis ſuis: ciuitates duas: Porro de tribu yſachar: ceſion & dabereth & iaramoth & engannim cum ſuburbāis ſuis: ciuitates q̄ttuor. De tribu āt aſer maſā & abdon & elrath & roob cum ſuburbanis ſuis: ciuitates q̄ttuor. De tribu quoqȝ neptalim ciuitates cōfugii cedes in galilea & amothdor & carthan cum ſuburbāis ſuis: ciuitates tres. Omnes vrbes familiarum gerſon tredecim cū ſuburbanis ſuis. Filiis aūt merari leuitis īferioris gradꝰ p familias ſuas: data eſt de tribu zabulon: iecnal & cartha & danna et naalol

de filijs caath. τ fuit ciuitas terminoꝝ eoꝝ a
ἀπὸ τῶν υἱῶν καάθ. καὶ ἐγενήθη ἡ πόλις τῶν ὁρίων αὐτῶν ἀπὸ
tribu ephraim: τ dederūt eis ciuitatē cōfu
φυλῆς ἐφραΐμ, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν πόλιν τοῦ φυγαδευτη
gij q̄ homicide: ſychem τ ſuburbana q̄ circa
ρίου τὴν τοῦ φονεύοντος, τὴν συχὲμ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς
eam in mōte ephraim: τ gazer τ ſuburbana que
αὐτῇ ἐν τῷ ὄρει ἐφραΐμ, καὶ γαζερὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ
circa ipſam: τ cabſaim τ ſuburbana que circa ipſaꝫ:
πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν καβσεὶμ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ,
τ bethoron τ ſuburbana que circa ipſaꝫ: ciuitates q̄t=
καὶ βαιθορὸν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσα
tuor. τ de tribu dan elthecha τ ſuburbana que
ρες· καὶ ἐκ τῆς φυλῆς δὰν τὴν ἐλθεκὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ
circa ipſam: τ gabathō τ ſuburbana que circa ipā:
πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν γεβεθὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ,
τ hailon τ ſuburbana q̄ circa ipſaꝫ: τ geth=
καὶ τὴν αἰλὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν γεθ
rēmon τ ſuburbana que circa ipaꝫ: ciuitates q̄tuor.
ρεμμὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες.
τ de dimidia tribu manaſſe thenach τ
καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὴν θαανὰχ καὶ τὰ
ſuburbana que circa ipſam: τ gethremon τ ſubur=
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν γεθρεμμὼν καὶ τὰ ἀφωρισ
bana que circa ipaꝫ: ciuitates due. oēs ciuitates decē τ
μένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις δύο. πᾶσαι πόλεις δέκα καὶ τὰ
ſuburbana que circa ipſas pplis filioꝝ caath reli
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐταῖς τοῖς δήμοις υἱῶν καὰθ τοῖς ὑπο
ctis. τ filijs gerſon cognatis
λελειμμένοις. καὶ τοῖς υἱοῖς γηρσὼν τοῖς συγγενέσιν τοῖς
leuitis ex dimidia tribu manaſſe ciuitates
λευίταις ἐκ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὰς πόλεις τὰς
cōſtitutas homicidis. golan in baſan
ἀφωρισμένας τοῖς φονεύσασιν, τὴν γωλὰν ἐν τῇ βασανί=
τ ſuburbana que circa ipaꝫ: τ beeſthera τ
τιδι καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν βεεσθερὰ καὶ
ſuburbana que circa ipaꝫ. ciuitates due. τ de tribu
τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις δύο. καὶ ἐκ τῆς φυλῆς
iſſachar ceſion τ ſuburbana q̄ circa ipaꝫ:
ἰσσάχαρ τὴν κεσιὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, τὴν
dabereth τ ſuburbana que circa ipaꝫ: τ hiermoth τ
δαβρὰθ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἱερμὼθ καὶ
ſuburbana que circa ipaꝫ: τ fontē litteraꝝ τ
τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ πηγὴν γραμμάτων καὶ τὰ
ſuburbana q̄ circa ipſam: ciuitates quattuor. τ de tri
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. καὶ ἐκ τῆς φυ
bu aſer miſal τ ſuburbana que circa ipſam: τ
λῆς ἀσὴρ τὴν μισαλὰ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ
abdon τ ſuburbana que circa ipaꝫ: τ chalcath τ
ἀβδὼν καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ χαλκὰθ καὶ τὰ
ſuburbana que circa ipaꝫ: τ roob τ ſuburbana que
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ ῥοὼβ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ
circa ipam: ciuitates q̄ttuor. τ de tribu nephtali
πρὸς αὐτῇ, πόλεις τέσσαρες. καὶ ἐκ τῆς φυλῆς νεφθαλὶ τὰς
ciuitates cōſtitutas homicide τ cedes in
πόλεις τὰς ἀφωρισμένας τῷ φονεύσαντι καὶ τὴν κεδὲς ἐν
galilea τ ſuburbana que circa ipſaꝫ: τ amath
τῇ γαλιλαίᾳ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν ἀμαθ
dor τ ſuburbana que circa ipaꝫ: τ carthan τ
δὼρ καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, καὶ τὴν καρθὰν καὶ τὰ
ſuburbana que circa ipſam: ciuitates tres. oēs ciuitates
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, πόλεις τρεῖς. πᾶσαι αἱ πόλεις
gerſon per pplos eoꝝ tredecim ciuitates τ
τοῦ γηρσὼν κατὰ δήμους αὐτῶν τρεισκαίδεκα πόλεις καὶ τὰ
ſuburbana que circa ipſas. τ pplo filioꝝ merari
ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐταῖς. καὶ τῷ δήμῳ υἱῶν μεραρὶ τοῖς
leuitis reliquis de tribu filioꝝ zabulon iecnam
λευίταις τοῖς λοιποῖς ἐκ τῆς φυλῆς υἱῶν ζαβουλὼν τὴν ἰεκνὰμ
τ ſuburbana eius: τ cartha τ ſuburbana
καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν καριθὰ καὶ τὰ περισπόρια
eius: τ damna τ ſuburbana eius: τ naalol
αὐτῆς, καὶ τὴν δαμνὰ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν νααλὼλ

C

D

τ ſuburbana eius: ciuitates quattuor. τ ciuitates
καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πόλεις τέσσαρες· καὶ πόλεις τοῦ
iordanis hiericho de tribu ruben: vrbem cōfu=
ἰορδάνου τὴν ἱεριχὼ ἐκ τῆς φυλῆς ῥουβὴν, τὴν πόλιν τὸ φυ=
gium homicide boſor τ ſubur
γαδευτήριον τοῦ φονεύσαντος τὴν βοσὼρ καὶ τὰ περισπό=
bana eius: τ iazer τ ſuburbana eius: τ ceth
ρια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰαζὴρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν κεδ
ſon τ ſuburbana eius: τ mapha τ ſuburba=
σὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν μαφὰ καὶ τὰ περισπό
na eius: quattuor ciuitates. τ de tribu gad ciui
ρια αὐτῆς, τέσσαρες πόλεις· καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς γὰδ τὴν πό
tatē cōfugij homicide romoth in
λιν τοῦ φυγαδευτηρίου τοῦ φονεύσαντος τὴν ῥαμὼθ ἐν τῇ
galaad τ ſuburbana eius: τ manaim τ
γαλαὰδ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν μααναῒμ καὶ τὰ
ſuburbana eius τ eſebon τ ſuburbana eius:
περισπόρια αὐτῆς καὶ τὴν ἐσεβὼν καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς,
τ iazer τ ſuburbana eius: oēs ciuitates
καὶ τὴν ἰαζὴρ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πᾶσαι αἱ πόλεις
quattuor. oēs ciuitates filijs merari per pplos eo
τέσσαρες. πᾶσαι πόλεις τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ δήμους αὐ
rum relictoꝝ a tribu leui. τ fue
τῶν τῶν καταλελειμμένων ἀπὸ τῆς φυλῆς τῆς λευί· καὶ ἐγε
runt termini eoꝝ ciuitates duodecim. oēs vrbes leuita
νήθη τὰ ὅρια αὐτῶν πόλεις δώδεκα· πᾶσαι πόλεις τῶν λευι
rum in medio poſſeſſionis filioꝝ iſrael ciuitates quadragin=
τῶν ἐν μέσῳ κατασχέσεως υἱῶν ἰσραὴλ πόλεις τεσσαράκον
taocto τ ſuburbana eoꝝ. i circuitu vrbiū ha=
ταοκτὼ καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν· κύκλῳ τῶν πόλεων τού
rum ciuitates τ vrbes τ ſuburbana eoꝝ i circuitu
των πόλεις καὶ πόλεις καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν κύκλῳ
vrbium. ſic oibus vrbibus his. τ de
τῶν πόλεων· οὕτως πάσαις ταῖς πόλεσι ταύταις. καὶ ἔδω
dit dn̄s iſrael oēm trā quā iurauit traditurū ſe
κεν κύριος τῷ ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν γῆν ἣν ὤμοσεν δοῦναι τοῖς·
patribus eoꝝ: τ poſſederūt eā: τ habi
πατράσιν αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτήν, καὶ κατῴ
tauerūt in ea: τ requieſcere fecit eos dn̄s in circuitu ſi=
κησαν ἐν αὐτῇ, καὶ κατέπαυσεν αὐτοὺς κύριος κυκλόθεν κα
cut iurauit pr̄ibus eoꝝ. nō ſurrexit vllus co=
θότι ὤμοσεν τοῖς πατράσιν αὐτῶν· οὐκ ἀνέστη οὐδεὶς κατε=
ram eis ab oibus inimicis eoꝝ: oēs
νώπιον αὐτῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, πάντας τοὺς
inimicos eoꝝ tradidit dn̄s in manus eoꝝ. nō
ἐχθροὺς αὐτῶν παρέδωκε κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν· οὐ
cecidit v̄bū de oibus verbis bonis que
διέπεσεν ῥῆμα ἀπὸ πάντων τῶν ῥημάτων τῶν καλῶν ὧν
locutus ē dn̄s filijs iſrl̄ oia expleta ſunt.
ἐλάλησεν κύριος τοῖς υἱοῖς ἰηλ πάντα παρεγένετο. Ca. 22.

A

Tunc conuocauit ioſue filios ruben τ
Τότε συνεκάλεσεν ἰησοῦς τοὺς υἱοὺς ῥουβὴν καὶ τοὺς
filios gad τ dimidiā tribuꝫ manaſſe: τ dixit eis: vos
υἱοὺς γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς
audiuiſtis omnia que precepit vobis moyſes famulꝰ
m.13.f ἀκηκόατε σύμπαντα ὅσα ἐνετείλατο ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς
dn̄i: τ audiuiſtis vocē meā iuxta oia q̄cūqȝ p̄=
κυρίου, καὶ ἐπηκούσατε τῆς φωνῆς μου κατὰ πάντα ὅσα ἐνε
cepi vobis: τ nō reliquiſtis fr̄es
τειλάμην ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐγκαταλελοίπατε τοὺς ἀδελφοὺς
vſos his diebus τ pluribus vſqȝ ad diē hodier
ὑμῶν ταύτας τὰς ἡμέρας καὶ πλείους ἕως ἡμέρας τῆς σήμε
nū cuſtodiuiſtis p̄ceptū dn̄i dei nr̄i. nūc āt re
ρον ἐφυλάξασθε τὴν ἐντολὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. νῦν δὲ κατέ=
quiē dedit dn̄s deus nr̄ fratribus nr̄is quēadmodū dixit
παυσεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν ὃν τρόπον εἶπεν
eis. nūc igit̄ reuerſi abite in domos
αὐτοῖς. νῦν οὖν ἀποστραφέντες ἀπέλθετε εἰς τοὺς οἴκους
vr̄as τ in trā poſſeſſionis vr̄e: quā tradidit vobi
ὑμῶν καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως ὑμῶν, ἣν ἔδωκεν ὑμῖν

ciuitates quattuor cū ſuburbanis ſuis. De tribu gad ciuitates confugii ramoth in galaad & manaim et eſebō et iazer: ciuitates quattuor cum ſuburbanis ſuis. De tribu ruben ciuitates refugii: boſor in ſolitudine miſor & iazer et ietſon & maſpha: ciuitates quattuor cum ſuburbanis ſuis. Omnes vrbes filiorū merari per familias & cognationes ſuas duodecim. Itaqȝ ciuitates vniuerſe leuitarū in medio poſſeſſionis filiorum iſrael fuerunt quadraginta octo cum ſuburbanis ſuis: ſingule per familias diſtribute. Deditqȝ dominus deus iſraeli omnem terram quam traditurū ſe pr̄ibus eorū iurauerat: & poſſederūt illā atqȝ habitauerūt in ea. Dataqȝ eſt ab eo pax in oēs p circuitum natiōes: nullusqȝ eis hoſtium reſiſtere auſus eſt: ſed cuncti in eorū ditionē redacti ſunt. Ne vnum quidem verbū quod illis preſtiturum ſe eſſe promiſerat irritū fuit: ſed rebus expleta ſunt omnia. 22.

Eodem tēpore vocauit ioſue rubenitas & gadditas & dimidiam tribum manaſſe. Dixitqȝ ad eos. Feciſtis omnia que precepit vobis moyſes famulus domini: mihi quoqȝ in oibus obediſtis: nec reliquiſtis fratres vr̄os longo tempore vſqȝ in preſentem diem. cuſtodientes imperiū dn̄i dei veſtri. Quia igitur dedit dn̄s deus vr̄ fr̄ibus veſtris quietē & pacem ſicut pollicitus eſt: reuertimini & ite ī tabernacula vr̄a: & in terrā poſſeſſiōis quā tradidit vobis

ואת מגרשיה ערים ארבע: וממטה
ראובן את בצר ואת מגרשיה ואת
יהצה ואת מגרשיה: ואת קדמות
ואת מגרשיה ואת מיפעת ואת
מגרשיה ערים ארבע: וממטה גד
את עיר מקלט הרצח את ראמות
בגלעד ואת מגרשיה ואת מחנים
ואת מגרשיה: את חשבון ואת
מגרשיה את יעזר ואת מגרשיה כל
ערים ארבע: כל הערים לבני מררי
למשפחתם הנותרים ממשפחת
הלוים ויהי גורלם ערים שתים
עשרה: כל ערי הלוים בתוך אחזת
בני ישראל ערים ארבעים ושמנה
ומגרשיהן: תהיינה הערים האלה
עיר עיר ומגרשיה סביבתיה כן
לכל הערים האלה: ויתן יהוה
לישראל את כל הארץ אשר נשבע
לתת לאבותם וירשוה וישבו בה:
וינח יהוה להם מסביב ככל אשר
נשבע לאבותם ולא עמד איש
בפניהם מכל איביהם את כל
איביהם נתן יהוה בידם: לא נפל
דבר מכל הדבר הטוב אשר דבר
יהוה אל בית ישראל הכל בא:
אז יקרא יהושע לראובני
ולגדי ולחצי שבט מנשה: ויאמר
אליהם אתם שמרתם את כל אשר
צוה אתכם משה עבד יהוה ותשמעו
בקולי לכל אשר צויתי אתכם: לא
עזבתם את אחיכם זה ימים רבים
עד היום הזה ושמרתם את משמרת
מצות יהוה אלהיכם: ועתה הניח
יהוה אלהיכם לאחיכם כאשר דבר
להם ועתה פנו ולכו לכם לאהליכם
אל ארץ אחזתכם אשר נתן לכם

(Margin: יתר · היה גרל · רבץ · היה · סבב · נתן · שבע · נוח · פנה · בוא · Cap.xxii. · קרא · חצה אמר · שמע · קול צוה · יום רבב · שמר · צוה נוח · פנה הלך)

מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן׃ רַק
שִׁמְרוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוָה וְאֶת
הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד
יְהוָה לְאַהֲבָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְלָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו
וּלְדָבְקָה בוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם
וּבְכָל נַפְשְׁכֶם׃ וַיְבָרְכֵם יְהוֹשֻׁעַ
וַיְשַׁלְּחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל אָהֳלֵיהֶם׃
וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה נָתַן מֹשֶׁה
בַּבָּשָׁן וּלְחֶצְיוֹ נָתַן יְהוֹשֻׁעַ עִם
אֲחֵיהֶם מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְגַם כִּי
שִׁלְּחָם יְהוֹשֻׁעַ אֶל אָהֳלֵיהֶם וַיְבָרְכֵם׃
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר בִּנְכָסִים
רַבִּים שׁוּבוּ אֶל אָהֳלֵיכֶם וּבְמִקְנֶה
רַב מְאֹד בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבִנְחֹשֶׁת
וּבְבַרְזֶל וּבִשְׂלָמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד חִלְקוּ
שְׁלַל אֹיְבֵיכֶם עִם אֲחֵיכֶם׃ וַיָּשֻׁבוּ
וַיֵּלְכוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט
הַמְנַשֶּׁה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁלֹה
אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן לָלֶכֶת אֶל אֶרֶץ
הַגִּלְעָד אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתָם אֲשֶׁר
נֹאחֲזוּ בָהּ עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה׃
וַיָּבֹאוּ אֶל גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
כְּנָעַן וַיִּבְנוּ בְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי
שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה שָׁם מִזְבֵּחַ עַל הַיַּרְדֵּן
מִזְבֵּחַ גָּדוֹל לְמַרְאֶה׃ וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִנֵּה בָנוּ בְנֵי רְאוּבֵן
וּבְנֵי גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אֶת
הַמִּזְבֵּחַ אֶל מוּל אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל גְּלִילוֹת
הַיַּרְדֵּן אֶל עֵבֶר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁמְעוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקָּהֲלוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא׃
וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל בְּנֵי רְאוּבֵן
וְאֶל בְּנֵי גָד וְאֶל חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה אֶל
אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶת פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן׃ וַעֲשָׂרָה נְשִׂאִים עִמּוֹ נָשִׂיא

moyſes famulus dñi trāſ iordanē: ita dumtaxat: vt cuſtodiatis attēte & ope cōpleatis mādatū & legē: quā pcepit vobis moyſes famulus dñi: vt diligatis dñm deū vrm: et ambuletis in omībus viis eius: & obſeruetis mādata illius: adhereatiſq; ei ac ſuiatis ī omni corde & in omī aīa vra. Benedixitq; eis ioſue & dimiſit eos. Qui reuerſi ſūt ī tabernacula ſua. Dimidie aūt tribui manaſſe poſſeſſionem moyſes dederat ī baſā: & idcirco medie q̄ ſupfuit dedit ioſue ſortē inter ceteros fratres ſuos trās iordanē ad occidētalē ei9 plagā. Cūq; dimitteret eos ī tabernacula ſua & bñdixiſſet eis dixit ad eos: In multa ſubſtātia atq; diuitiis reuertimini ad ſedes vras cū argēto & auro: ere ác ferro & veſte multiplici. Diuidite predā hoſtiū cū frib9 vris. Reuerſiq; ſunt & abierūt filii rubē & filii gad & dimidia trib9 manaſſe a filiis iſrl de ſylo q̄ ſita eſt in chanaā: vt intrarent galaad terrā poſſeſſionis ſue quā obtinuerāt iuxta imperiū dñi ī manu moyſi. Cūq; veniſſet ad tumulos iordāis in terram chanaan: edificauerūt iuxta iordanem altare īfinite magnitudinis. Qđ cū audiſſet filii iſrl & ad eos certi nūcii detuliſſet edificaſſe filios rubē & gad & dimidia tribus manaſſe altare ī terra chanaan ſup iordāis tumulos contra filios iſrael: conuenerunt oēs in ſylo vt aſcēderēt et dimicarent cōtra eos. Et interim miſerūt ad illos in terram galaad phinees filium eleazari ſacerdotis: & decē principes cum eo.

moyſes famulus dñi trans iordanē: ſed
μωυσῆς δοῦλος κυρίου ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἀλλὰ
cuſtodite valde vt faciatis precepta & legē quā
φυλάξασθε σφόδρα ποιεῖν τὰς ἐντολὰς καὶ τὸν νόμον ὃν
precepit vobis moyſes famulus dñi: vt diligatis dñm
ἐνετείλατο ὑμῖν μωυσῆς ὁ παῖς κυρίου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν
deū vrm: & ambuletis in omnibus viis eius:
θεὸν ὑμῶν καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ,
vt obſeruetis mādata eius: & adhereatis ei: &
φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ προσκεῖσθαι αὐτῷ, καὶ
ſeruiatis ei ex omni mente vra & ex omni
λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ὑμῶν καὶ ἐξ ὅλης τῆς
anima vra. & bñdixit eis ioſue: & dimiſit eos: & reuerſi ſunt in domos eoꝝ. &
ψυχῆς ὑμῶν. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἰησοῦς, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτούς, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. καὶ
dimidie tribui manaſſe dederat moyſes in baſan:
τοῖς ἡμίσεσιν φυλῆς μανασσῆ ἔδωκεν μωυσῆς ἐν τῇ βασανίτιδι, καὶ τοῖς ἡμίσεσιν ἔδωκεν ἰησοῦς μετὰ τῶν
& dimidie pti dedit ioſue cum fratribus eoꝝ trans iordanē iuxta mare. &
ἀδελφῶν αὐτῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου κατὰ θάλασσαν. καὶ
cum dimitteret eos ioſue in domos eoꝝ: &
ἡνίκα ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἰησοῦς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ
benedixit eis dicēs: in ſubſtantia multa reuerſi ſunt
εὐλόγησεν αὐτοὺς λέγων, ἐν χρήμασι πολλοῖς ἀπήλθοσαν
in domos eoꝝ: & iumēta multa valde & argētum & aurū & es & ferrū & veſtē multam valde diuiſerūt ſpolia inimicoꝝ cum fratribus eoꝝ. & reuerſi ſūt & iuerunt
εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον καὶ ἱματισμὸν πολὺν σφόδρα διείλαντο τὴν προνομὴν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἐπορεύθησαν οἱ
filii ruben & filii gad & dimidia tribus manaſſe a filiis iſrael de ſylo in terra chanaā vt irent in terrā galaad in terrā poſſeſſionis eoꝝ: quā poſſederūt eā per imperium dñi in manu moyſi. & venerūt in galeloth iordanis que eſt in terra chanaā: & edificauerūt
υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ σηλὼ ἐν γῇ χαναὰν ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν γαλαὰδ εἰς γῆν κατασχέσεως αὐτῶν, ἣν ἐκληρονόμησαν αὐτὴν διὰ προστάγματος κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. καὶ ἦλθοσαν εἰς γαλγαλὰ τοῦ ἰορδάνου ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν, καὶ ᾠκοδόμησαν
filii ruben & filii gad & dimidia tribus manaſſe illic altare iuxta iordanē altare magnū viſu. & audierūt filii iſrael dicētes: ecce edificauerunt filii ruben & filii gad & dimidia tribus manaſſe altare i terminis terre chanaam in galaad iordanis cōtra filios iſrael. & audierūt filii iſrael & cōuenerūt omnes filii iſrael in ſylo vt aſcenderent eos oppugnarent. & miſerunt filii iſrael ad filios ruben & ad filios gad & ad dimidiā tribū manaſſe in terrā galaad & phinees filiū eleazar filij aron ſacerdotis: & decē ex principibus qui cum eo: princeps
οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἐκεῖ βωμὸν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου βωμὸν μέγαν τοῦ ἰδεῖν. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λεγόντων, ἰδοὺ ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ βωμὸν ἐφ' ὁρίου γῆς χαναὰν ἐπὶ τοῦ γαλαὰδ ἰορδάνου ἐν τῷ πέραν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ συνηθροίσθησαν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς σηλὼ ὥστε ἀναβάντας αὐτοὺς ἐκπολεμῆσαι. καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς τοὺς υἱοὺς ῥουβὴν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς γὰδ καὶ πρὸς τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ εἰς τὴν γῆν γαλαὰδ τόν τε φινεὲς υἱὸν ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ δέκα τῶν ἀρχόντων τῶν μετ' αὐτοῦ, ἄρχων

vnus de domo familie de oibus tribubus iſrael: viri principes domoꝝ familiaꝝ ſunt tribuum iſrael: & venerūt ad filios ruben & ad filios gad & ad dimidia tribū manaſſe in terrā galaad: & locuti ſunt ad eos dicētes: hec dicit omnis cōgregatio dñi: quod delictū hoc: qđ deliquiſtis corā deo iſrael vt relinquatis hodie recedentes a dño: edificātes vobis altare: rebelles vt ſitis vos hodie a dño? nō parū nobis petīm phegor: qđ nō purgati ſumus ab illo vſq; ad diem hanc: & fuit plaga in ſynagoga domini. & vos auertiſtis hodie a dño: & erit ſi apoſtataueritis hodie a dño: & cras in oēm iſrael erit ira. & nūc ſi parua terra poſſeſſionis vre: tráſite in terrā poſſeſſionis domini: vbi hábitat illic tabnaculū dñi: & poſſidete inter nos: & a dño ne rebelles ſitis: & a nobis ne recedat: eo q̄ edificaſtis vos altare extra altare dñi dei nři. nōne achan filius zare deliquit delicto ab anathemate: & in oēm cetum ſuit ira? & hic vnus ſolus: nō hic ſolus mortuus ē in petō ſuo. & reſpōderūt filii ruben & filii gad & dimidia tribus manaſſe: & locuti ſunt tribunis iſrael dicētes: deus deus dñs eſt: & deus deus dominus ipſe nouit: & iſrael ipſe ſciet: ſi in rebellione deliquim9 corā dño: nō liberabit nos in die hac: & ſi edificauimus nobis ipſis aram vt rebellaremus a dño: vel vt imponerem9 ſup eam ſacrificiū holocauſtoꝝ: vel vt faceremus ſup eam ſacrificiū ſalutarioꝝ: dñs ipſe exquirat. ſed ppter euitatione verbi fecimus hoc dicētes: vt ne cras loquantur filii vri filiis nřis dicētes: qd vobis & dño deo iſrael? & terminos poſuit dñs inter nos

εἷς ἀπὸ οἴκου πατριᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν φυλῶν ἰσραήλ· ἄρχοντες οἴκων πατριῶν εἰσιν χιλίαρχοι ἰσραήλ. καὶ παρεγένοντο πρὸς τοὺς υἱοὺς ῥουβὴν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς γὰδ καὶ πρὸς τοὺς ἡμίσυ φυλῆς μανασσῆ εἰς γῆν γαλαάδ· καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, τάδε λέγει πᾶσα ἡ συναγωγὴ κυρίου, τίς ἡ πλημμέλεια αὕτη, ἣν ἐπλημμελήσατε ἔναντι θεοῦ ἰσραήλ, ἀποστραφῆναι σήμερον ἀπὸ κυρίου οἰκοδομήσαντες ἑαυτοῖς βωμόν, ἀποστάτας γενέσθαι ὑμᾶς σήμερον ἀπὸ κυρίου; μὴ μικρὸν ὑμῖν τὸ ἁμάρτημα φογώρ, ὅτι οὐκ ἐκαθαρίσθημεν ἀπ' αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐγενήθη ἡ πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ κυρίου. καὶ ὑμεῖς ἀποστραφήσεσθε σήμερον ἀπὸ κυρίου, καὶ ἔσται ἐὰν ἀποστῆτε σήμερον ἀπὸ κυρίου, καὶ αὔριον ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ ἔσται ἡ ὀργή. καὶ νῦν εἰ μικρὰ ὑμῖν ἡ γῆ τῆς κατασχέσεως ὑμῶν, διάβητε εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως κυρίου, οὗ κατασκηνοῖ ἐκεῖ ἡ σκηνὴ κυρίου· καὶ κατακληρονομήσατε ἐν ἡμῖν. καὶ ἀπὸ κυρίου μὴ ἀποστάται γενήθητε, καὶ ἀπὸ ἡμῶν μὴ ἀποστῆτε διὰ τὸ οἰκοδομῆσαι ὑμᾶς βωμὸν ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. οὐκ ἰδοὺ ἀχὰρ ὁ τοῦ ζαρὰ πλημμελείᾳ ἐπλημμέλησεν ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, καὶ ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν ἰσραὴλ ἐγενήθη ὀργή; καὶ οὗτος εἷς μόνος, μὴ οὗτος μόνος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ, καὶ ἐλάλησαν τοῖς χιλιάρχοις ἰσραὴλ λέγοντες, ὁ θεὸς ὁ θεὸς κύριός ἐστι, καὶ ὁ θεὸς ὁ θεὸς κύριος αὐτὸς οἶδεν, καὶ ἰσραὴλ αὐτὸς γνώσεται· εἰ ἐν ἀποστασίᾳ ἐπλημμελήσαμεν ἔναντι κυρίου, μὴ ῥύσεται ἡμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ εἰ ᾠκοδομήσαμεν αὐτοῖς βωμὸν ὥστε ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου, ἢ ὥστε ἀναβιβάσαι ἐπ' αὐτὸν θυσίαν ὁλοκαυτωμάτων, ἢ ὥστε ποιῆσαι ἐπ' αὐτοῦ θυσίαν σωτηρίου, κύριος αὐτὸς ἐκζητήσει. ἀλλ' ἕνεκεν εὐλαβείας ῥήματος ἐποιήσαμεν τοῦτο λέγοντες, ἵνα μὴ αὔριον εἴπωσιν τὰ τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκνοις ἡμῶν λέγοντες, τί ὑμῖν καὶ κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ; καὶ ὅρια ἔθηκεν κύριος ἀνὰ μέσον ἡμῶν

singulos de ſingulis tribubus. Qui venerunt ad filios ruben & gad & dimidie tribus manaſſe in terram galaad: dixeruntq; ad eos. Hec mādat omnis populus domini. Que eſt iſta tranſgreſſio? Cur reliquiſtis dñm deum iſrael edificātes altare ſacrilegū: & a cultu illi9 recedentes? An parum vobis eſt q̄ peccaſtis in beel phegor: & vſq; in pñtem diē macula hui9 ſceleris in vobis pmanet: multiq; de pplo corruerunt. Et vos hodie reliquiſtis dominū: & cras in vniuerſum iſrael ira ei9 deſeuiet. q̄ ſi putatis immundam eſſe terrā poſſeſſionis vre: tranſite ad terram in qua tabernaculum dñi eſt: & hītate iter nos tm̄ vt a dño & a noſtro conſortio non recedatis: edificato altari preter altare domini dei noſtri. Nōne achan filius zare pteriit mandatū dñi: & ſuper omnem populū iſrael ira eius īcubuit? Et ille erat vn9 homo atq; vtinā ſolus piſſet in ſcelere ſuo. Rñderūtq; filii ruben & gad & dimidie trib9 manaſſe principibus legationis iſrael. Fortiſſimus dñs de9: fortiſſim9 deus dñs ipſe nouit: & iſrael ſimul itelliget: ſi p̄uaricationis aīo hoc altare conſtruximus: nō cuſtodiat nos ſed puniat nos in pñti. Et ſi ea mente fecimus vt holocauſta & ſacrificium & pacificas victimas ſup eo imponeremus: ipſe querat & iudicet: & nō ea magis cogitatione atq; tractatu: vt diceremus: cras dicent filii vri filiis nřis. Quid vobis & dño deo iſrael? Terminū poſuit dominus inter nos

אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אָב לְכֹל מַטּוֹת
יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ רֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם
הֵמָּה לְאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיָּבֹאוּ אֶל בְּנֵי
רְאוּבֵן וְאֶל בְּנֵי גָד וְאֶל חֲצִי שֵׁבֶט
מְנַשֶּׁה אֶל אֶרֶץ הַגִּלְעָד וַיְדַבְּרוּ אִתָּם
לֵאמֹר׃ כֹּה אָמְרוּ כֹּל עֲדַת יְהוָה מָה
הַמַּעַל הַזֶּה אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בֵּאלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה
בִּבְנוֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ לִמְרָדְכֶם הַיּוֹם
בַּיהוָה׃ הַמְעַט לָנוּ אֶת עֲוֹן פְּעוֹר
אֲשֶׁר לֹא הִטַּהַרְנוּ מִמֶּנּוּ עַד הַיּוֹם
הַזֶּה וַיְהִי הַנֶּגֶף בַּעֲדַת יְהוָה׃ וְאַתֶּם
תָּשֻׁבוּ הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְהָיָה
אַתֶּם תִּמְרְדוּ הַיּוֹם בַּיהוָה וּמָחָר אֶל
כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִקְצֹף׃ וְאַךְ אִם
טְמֵאָה אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם עִבְרוּ לָכֶם אֶל
אֶרֶץ אֲחֻזַּת יְהוָה אֲשֶׁר שָׁכַן שָׁם
מִשְׁכַּן יְהוָה וְהֵאָחֲזוּ בְּתוֹכֵנוּ וּבַיהוָה
אַל תִּמְרֹדוּ וְאֹתָנוּ אַל תִּמְרֹדוּ
בִּבְנֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ מִבַּלְעֲדֵי מִזְבַּח
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ הֲלוֹא עָכָן בֶּן זֶרַח מָעַל
מַעַל בַּחֵרֶם וְעַל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל
הָיָה קָצֶף וְהוּא אִישׁ אֶחָד לֹא גָוַע
בַּעֲוֹנוֹ׃ וַיַּעֲנוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי
שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה וַיְדַבְּרוּ אֶת רָאשֵׁי
אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃ אֵל אֱלֹהִים יְהוָה אֵל
אֱלֹהִים יְהוָה הוּא יֹדֵעַ וְיִשְׂרָאֵל הוּא
יֵדָע אִם בְּמֶרֶד וְאִם בְּמַעַל בַּיהוָה
אַל תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם הַזֶּה׃ לִבְנוֹת
לָנוּ מִזְבֵּחַ לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְאִם
לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה וּמִנְחָה וְאִם
לַעֲשׂוֹת עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים יְהוָה
הוּא יְבַקֵּשׁ׃ וְאִם לֹא מִדְּאָגָה מִדָּבָר
עָשִׂינוּ אֶת זֹאת לֵאמֹר מָחָר יֹאמְרוּ
בְנֵיכֶם לְבָנֵינוּ לֵאמֹר מַה לָּכֶם וְלַיהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ וּגְבוּל נָתַן יְהוָה בֵּינֵנוּ

ובינינכם בני ראובן ובני גד את
הירדן אין לכם חלק ביהוה והשביתו
בניכם את בנינו לבלתי ירא את
יהוה: ונאמר נעשה נא לנו לבנות
את המזבח לא לעלה ולא לזבח: כי
עד הוא בינינו וביניכם ובין דרותינו
אחרינו לעבד את עבדת יהוה לפניו
בעלתינו ובזבחינו ובשלמינו ולא
יאמרו בניכם מחר לבנינו אין לכם
חלק ביהוה: ונאמר והיה כי יאמרו
אלינו ואל דרתינו מחר ואמרנו
ראו את תבנית מזבח יהוה אשר
עשו אבותינו לא לעולה ולא לזבח
כי עד הוא בינינו וביניכם: חלילה
לנו ממנו למרד ביהוה ולשוב היום
מאחרי יהוה לבנות מזבח לעלה
למנחה ולזבח מלבד מזבח יהוה
אלהינו אשר לפני משכנו: וישמע
פינחס הכהן ונשיאי העדה וראשי
אלפי ישראל אשר אתו את הדברים
אשר דברו בני ראובן ובני גד ובני
מנשה וייטב בעיניהם: ויאמר
פינחס בן אלעזר הכהן אל בני ראובן
ואל בני גד ואל בני מנשה היום
ידענו כי בתוכנו יהוה אשר לא
מעלתם ביהוה המעל הזה אז הצלתם
את בני ישראל מיד יהוה: וישב
פינחס בן אלעזר הכהן והנשיאים
מאת בני ראובן ומאת בני גד מארץ
הגלעד אל ארץ כנען אל בני
ישראל וישבו אותם דבר: וייטב
הדבר בעיני בני ישראל ויברכו
אלהים בני ישראל ולא אמרו
לעלות עליהם לצבא לשחת את
הארץ אשר בני ראובן ובני גד
ישבים בה: ויקראו בני ראובן ובני

& vos o filii rubē & filii gad ∞∞∞∞∞∞ iordanē fluuiū: & idcirco partē nō hētis in domino: & p hāc occaſionē auerterēt filii vr̄i filios nr̄os a timore domini. Putauimus itaq̃ melius: & diximꝰ. Extruamus nobis altare non in holocauſta neq̃ ad victimas offerēdas: ſed in teſtimoniū īter nos & vos: & ſobolem ∞∞ nr̄am vr̄amq̃ ꝓgeniem: vt ſeruiamus dn̄o: & iuris nr̄i ſit offerre & holocauſta & victimas & pacificas hoſtias: & neq̃q̃ dicāt cras filii vr̄i filiis noſtris: nō ē vobis pars in dn̄o. Qd ſi voluerīt dicere: reſpondebūt ei: Ecce altare dn̄i quod fecerūt pr̄es nr̄i: nō in holocauſta neq̃ in ſacrificiū: ſed in teſtimoniū noſtrū ac vr̄m. Abſit a nobis hoc ſcelus vt recedamus a dn̄o: & eius veſtigia reliq̃mꝰ: extructo altari ad holocauſta & ſacrificia & victīas offerēdas: p̄ter altare dn̄i dei nr̄i qd extructū eſt añ tabernaculum eius. Quibus auditis phinees ſacerdos & principes legatiōis iſrl̄ q erāt cū eo placati ſūt: & verba filiorū rubē & gad & dimidie tribus ∞∞ ∞∞ manaſſe libētiſſime ſuſceperūt. Dixitq̃ ∞∞ phinees filiꝰ eleazari ſacerdos ad eos. ∞∞∞∞ Nunc ∞∞∞∞∞ ∞∞∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ ſcimus q nobiſcum ſit dn̄s: qm̄ alieni eſtis a preuaricatione hac: & liberaſtis ∞∞∞ ∞∞∞ filios iſrl̄ de manu dn̄i. Reuerſuſq̃ eſt ∞∞ ∞∞ cum principibus ∞∞∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ a filiis ruben & gad de terra ∞∞∞∞∞∞∞ galaad in ſrā chanaan ad filios ∞∞∞∞∞∞∞ iſrael: & retulit eis. Placuitq̃ ∞∞∞∞∞∞∞∞ ſermo cunctis audientibus. Et laudauerunt deū filii iſrl̄: & nequaq̄ vltra dixerūt ∞∞ ∞∞ vt aſcēderēt cōtra eos atq̃ pugnarēt: & delerēt ſrā poſſeſſiōis eorū. ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ ∞∞∞. Vocauerūtq̃ filii rubē & filii ∞∞∞∞∞∞∞∞∞

τ vos filij ruben τ filij gad iordanē: τ nō
καὶ ὑμῶν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ τὸν ἰορδάνην, καὶ οὐκ
eſt vobis pars dn̄i: τ abalienabūt filij vr̄i
ἔστιν ὑμῖν μερὶς κυρίου, καὶ ἀπαλλοτριώσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν
filios nr̄os: vt nō venerētur dn̄m. τ diximus face
τοὺς υἱοὺς ἡμῶν, ἵνα μὴ σέβωνται κύριον. καὶ εἴπαμεν ποιῆ
re ſic vt extruamus altare hoc nō cauſa
σαι οὕτως τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν βωμὸν τοῦτον οὐχ ἕνεκεν
ſacrificiorū neq̃ cauſa victimarū: ſed vt ſit teſtimoniū hoc
καρπωμάτων οὐδ᾽ ἕνεκεν θυσιῶν, ἀλλ᾽ ἵνα ᾖ μαρτύριον τοῦ
inter nos τ inter vos τ inter gn̄atio
το ἀναμέσον ἡμῶν καὶ ἀναμέσον ὑμῶν καὶ ἀναμέσον τῶν γενε
nes nr̄as poſt nos vt ſeruiamus ſeruitutē dn̄i co
ῶν ἡμῶν μεθ᾽ ἡμᾶς τοῦ λατρεύειν τὴν λατρείαν κυρίου ἐναν
ram eo in holocauſtis nr̄is τ in victimis
τίον αὐτοῦ ἐν τοῖς καρπώμασιν ἡμῶν καὶ ἐν ταῖς θυσίαις
nr̄is τ in victimis ſaluationū nr̄arū. τ nō di
ἡμῶν καὶ ἐν ταῖς θυσίαις τῶν σωτηρίων ἡμῶν. καὶ οὐκ ἐροῦ
cent filij vr̄i cras filijs nr̄is: nō eſt vobis
σιν τὰ τέκνα ὑμῶν αὔριον τοῖς τέκνοις ἡμῶν, οὐκ ἔστιν ὑμῖν
pars dn̄i. τ diximus ſi fuerit vnq̄ τ loquen
μερὶς κυρίου. καὶ εἴπαμεν ἐὰν γίνηταί ποτε καὶ λαλήσου
tur ad nos vel gn̄ationib⁹ nr̄is cras: τ dicemus: ec
σιν πρὸς ἡμᾶς ἢ ταῖς γενεαῖς ἡμῶν αὔριον, καὶ ἐροῦμεν, ἴδε
ce ſimilitudo altaris dn̄i: qd fecerunt pr̄es
τε ὁμοίωμα τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου, ὃ ἐποίησαν οἱ πατέρες
nr̄i nō cauſa holocauſtorū neq̃ cauſa victimarū: ſed teſti
ἡμῶν οὐχ ἕνεκεν καρπωμάτων οὐδ᾽ ἕνεκεν θυσιῶν, ἀλλὰ μαρ
moniū eſt inter vos τ inter nos τ inter
τύριόν ἐστιν ἀναμέσον ὑμῶν καὶ ἀναμέσον ἡμῶν καὶ ἀναμέσον
filios nr̄os. nō ſit igiṫ nos vt recedam⁹ a dn̄o ita vt
τῶν υἱῶν ἡμῶν. μὴ γένοιτο οὖν ἡμᾶς ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου ὥστε
auertamur in hodiernis diebus a dn̄o: ita vt edifi
ἀποστραφῆναι ἐν ταῖς σήμερον ἡμέραις ἀπὸ κυρίου, ὥστε οἰκοδο
cemus nos altare holocauſtis τ victimis
μῆσαι ἡμᾶς θυσιαστήριον τοῖς καρπώμασιν καὶ ταῖς θυσίαις
τ ſacrificio ſaluationis: p̄ter altare do
καὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ σωτηρίου, πλὴν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ κυ
mini dei nr̄i: qd eſt corā tabernaculo eius. τ au
ρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅ ἐστιν ἐναντίον τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ ἤκου
diuit phinees ſacerdos τ oēs principes cōetꝰ.
σεν φινεὲς ὁ ἱερεὺς καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς
τ tribuni iſrael q fuerūt cū eo: ſmōes
καὶ οἱ χιλίαρχοι ἰσραὴλ οἳ ἦσαν μετ᾽ αὐτοῦ, τοὺς λόγους
quos locuti ſunt filij ruben τ filij gad τ filij ma
οὓς ἐλάλησαν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γὰδ καὶ οἱ υἱοὶ μανασ
naſſe: τ placuit eis. τ dixit phinees filius eleazar ſacerdos
σῆ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς. καὶ εἶπεν φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς
filijs ruben τ filijs gad τ filijs manaſſe:
τοῖς υἱοῖς ῥουβὴν καὶ τοῖς υἱοῖς γὰδ καὶ τοῖς υἱοῖς μανασσῆ,
hodie ſcimus q nobiſcū dn̄s qm̄ nō deliquiſtis
σήμερον ἐγνώκαμεν ὅτι μεθ᾽ ἡμῶν κύριος, διότι οὐκ ἐπλημμελήσα
corā dn̄o delictū hoc: τ qm̄ libe
τε ἐναντίον κυρίου πλημμέλειαν ταύτην, καὶ ὅτι ἐρρύ
raſtis filios iſrael de manu dn̄i. τ reuerſus
σασθε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς κυρίου. καὶ ἀπέστρε
eſt phinees filius eleazar ſacerdos τ principes de
ψεν φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες ἀπὸ τῶν
filijs ruben τ de filijs gad de galaad
υἱῶν ῥουβὴν καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν γὰδ ἐκ τῆς γαλαὰδ
in terrā chanaā ad filios iſrael: τ reſponderunt
εἰς γῆν χαναὰν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ ἀπεκρίθησαν
eis ſermones: τ placuit ſermo filijs iſrael.
αὐτοῖς τοὺς λόγους, καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.
τ bn̄dixerūt deū filiorū iſrael τ nō vltra dixeſt
καὶ εὐλόγησαν τὸν θεὸν υἱῶν ἰσραὴλ καὶ οὐκ ἔτι εἶπαν
vt aſcēderēt ad eos in bellū vt delerēt terrā
ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἐξολοθρεῦσαι τὴν γῆν
filiorū ruben τ filiorū gad quā habitauerūt in
τῶν υἱῶν ῥουβὴν καὶ τῶν υἱῶν γὰδ ἣν κατῴκησαν ἐπ᾽
ea. τ vocauerunt ruben
αὐτῆς. καὶ ἐπωνόμασαν τῷ ῥουβὴν ∞∞∞∞∞∞∞∞

τ gad altare: τ dixerūt q teſtimoniū eſt in
καὶ τῷ γὰδ τὸν βωμόν, καὶ εἶπαν ὅτι μαρτύριόν ἐστιν ἀναμέ
ter eos: qm̄ dn̄s ipſe deus eorū eſt.
σον αὐτῶν, ὅτι κύριος αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτῶν ἐστίν. Ca. 23.

Et factū ē poſt dies plures poſtq̄ requieſce
Καὶ ἐγένετο μεθ᾽ ἡμέρας πλείους μετὰ τὸ καταπαῦ
re fecit dn̄s deus iſrael ab oībus inimicis eius
σαι κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ
in circuitu. τ ioſue ſenior pronectus die
κυκλόθεν. καὶ ἰησοῦς πρεσβύτερος προβεβηκὼς ταῖς ἡμέ
bus: τ conuocauit ioſue oēs filios iſrael τ
ραις, καὶ συνεκάλεσεν ἰησοῦς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ καὶ τὴν
ſenatū eorū τ principes eorū τ iu
γερουσίαν αὐτῶν καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν καὶ τοὺς δι
dices eorū τ magros eorū: τ dixit ad
καστὰς αὐτῶν καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ εἶπεν πρὸς
eos: ego ſenui τ ꝓgreſſioris etatis ſū diebus: vos
αὐτούς, ἐγὼ γεγήρακα καὶ προβέβηκα ταῖς ἡμέραις, ὑμεῖς
aūt vidiſtis oīa que fecit dn̄s deus nr̄
δὲ ἑωράκατε σύμπαντα ὅσα ἐποίησεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν
oībus gentibus his a facie vr̄a: qm̄ do
πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν τούτοις ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, ὅτι κύ
min⁹ deus nr̄ ipſe ē pugnabat ꝓ vobis: videte quod di
ριος ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς ὁ ἐκπολεμήσας ὑμῖν, ἴδετε ὅτι ἐπ
xi: proieci vobis gētes relictas vobis has
έρριφα ὑμῖν τὰ ἔθνη τὰ καταλελειμμένα ὑμῖν ταῦτα
in ſortibus in tribus vr̄is a iordane: om
ἐν τοῖς κλήροις εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου, πάν
nes gētes delent. τ a mari ma
τα τὰ ἔθνη ἐξωλόθρευσα. καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς μεγά
gno terminabit ad occidētē ſolis. dn̄s aūt deus vr̄ hic
λης ὁριεῖ ἐπὶ δυσμὰς ἡλίου. κύριος δὲ ὁ θεὸς ὑμῶν οὗτος
diſperdet eos a facie vr̄a: τ dele
ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἐξολοθρεύ
bit eos a facie tua: τ poſſidebitis
σει αὐτούς ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσετε
terrā eorū: ſicut locutus eſt dn̄s deus vr̄ vobis. cō
τὴν γῆν αὐτῶν, καθὰ ἐλάλησεν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὑμῖν. κα
fortamini igitur valde vt cuſtodiatis τ faciatis cuncta
τισχύσατε οὖν σφόδρα φυλάσσειν καὶ ποιεῖν σύμπαντα
que ſcripta ſunt in volumine legis moyſi: vt nō de
τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου μωυσῆ, ἵνα μὴ ἐκ
clinetis ab eo in dexterā vel in ſiniſtrā: vt nō ingre
κλίνητε ἀπ᾽ αὐτοῦ εἰς δεξιὰ ἢ εἰς εὐώνυμα, ὅπως μὴ εἰσέλ
diamini in gētes relictas has vobiſcū: τ
θητε εἰς τὰ ἔθνη τὰ καταλελειμμένα ταῦτα μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ
noīa deorū ipſorū nō nominabūtur in vobis.
τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν αὐτῶν οὐκ ὀνομασθήσεται ἐν ὑμῖν.
τ nō iuretis neq̃ ſeruiatis: neq̃ adore
καὶ οὐκ ὀμεῖσθε οὐδὲ μὴ λατρεύσητε, οὐδὲ μὴ προσκυνή
tis illos: ſed dn̄o deo vr̄o adhe
σητε αὐτοῖς, ἀλλὰ κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν προσκολ
rebitis: ſicut feciſtis vſq̃ ad diē hūc.
ληθήσεσθε, καθάπερ ἐποιήσατε ἕως τῆς ἡμέρας ταύ
τ delebit eos dn̄s a facie
της. καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου
nr̄a gentes magnas τ fortes: τ vobis nullus reſtitit
ἡμῶν ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρά, καὶ ὑμῖν οὐδεὶς ἀντέστη
coram vobis vſq̃ ad diem hūc: vir vnus
κατενώπιον ὑμῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀνὴρ εἷς
vr̄m pſecut⁹ eſt mille: qm̄ dn̄s deus nr̄ ipſe pro
ὑμῶν ἐδίωξεν χιλίους, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς ἐξε
pugnabat ꝓ vobis: ſicut dixit vobis. τ cauebitis
πολέμει ὑμῖν, καθάπερ εἶπεν ὑμῖν. καὶ φυλάξε
valde aīabus vr̄is vt diligatis dn̄m
σθε σφόδρα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν τοῦ ἀγαπᾶν κύριον τὸν
deū vr̄m. ſi eñ auerſi fueritis τ cōſenſeritis
θεὸν ὑμῶν. ἐὰν γὰρ ἀποστραφῆτε καὶ προσθῆτε τοῖς
relictis gētibus his vobiſcū τ cōnu
ὑπολειφθεῖσιν ἔθνεσιν τούτοις μεθ᾽ ὑμῶν καὶ ἐπιγα
bia feceritis
μίας ποιήσητε ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

gad altare qd extruxerāt: teſtimoniū nr̄m q ∞∞ dn̄s ipſe ſit deus. 23.

Euoluto aūt multo tempore poſtq̄ ∞ pacem dederat dominus iſraeli ſubiectis in gyro natiōibus vniuerſis ∞∞ & ioſue iā lōgeuo & ꝑſenilis etatis: vocauit ∞ Ioſue oēm iſraelē: maioreſq̃ natu & pricipes ac iudices ac magiſtros dixitq̃ ad eos. ∞∞∞∞ Ego ſenui & ꝓgreſſioris etatis ſū vosq̃ cernitis omnia q̄ fecerit dominus ∞∞∞∞∞∞∞∞∞ deus vr̄ cūctis ꝑ circuitū natiōibꝰ: quō ꝓ vobis ipſe pugnauerit. Et nūc quia ∞∞∞∞ ∞∞∞ vobis ſorte diuiſi omnem terram: ∞∞∞∞∞∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ ab oriētali parte iordanis vſq̃ ad ∞∞∞∞∞∞ mare magnū: multeq̃ adhuc ſupſūt natiōes: dn̄s deus veſter diſperdet eas ∞∞∞∞ ∞∞∞∞∞ & auferet a facie vr̄a & poſſidebitis ∞∞ ∞∞∞∞ terrā ſicut vobis pollicitus eſt. Tantum ∞∞∞ cōfortamini & eſtote ſolliciti vt cuſtodiatis ∞∞ cūcta que ſcripta ſūt in volumine legis ∞∞∞∞ moyſi: & nō declinetis ab eis neq̃ ad dexterā neq̃ ad ſiniſtrā: ne poſtq̄ intraueritis ad gētes q̄ iter vos future ſt: iuretis in noīe deorū earū & ſeruiatis eis ∞∞∞∞ ∞∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ & adoretis illos: ſed adhereatis domino ∞∞ deo veſtro: quod feciſtis vſq̃ in ∞∞∞∞ ∞∞∞ diē hāc. Et tūc auferet dn̄s deus ī cōſpectu vr̄o gētes magnas & robuſtiſſimas: & nullus vobis reſiſtere poterit. ∞∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ Vnus e vobis pſequetur hoſtium mille viros: quia dn̄s deus vr̄ ꝓ vobis ipſe pugnabit ſicut pollicitꝰ ē: hoc tantū diligētiſſime precauete ∞ vt diligatis dominum ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ deum veſtrum. Quod ſi volueritis ∞∞∞ ∞∞∞∞ gentium harum ∞∞∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ q̄ inter vos habitāt erroribꝰ adherere & ∞∞∞

גד למזבח כי עד הוא בינתינו כי
יהוה האלהים: Cap. xxiij ויהי מימים
רבים אחרי אשר הניח יהוה
לישראל מכל איביהם מסביב
ויהושע זקן בא בימים: ויקרא
יהושע לכל ישראל לזקניו ולראשיו
ולשפטיו ולשטריו ויאמר אליהם
אני זקנתי באתי בימים: ואתם
ראיתם את כל אשר עשה יהוה
אלהיכם לכל הגוים האלה מפניכם
כי יהוה אלהיכם הוא הנלחם לכם:
ראו הפלתי לכם את הגוים
הנשארים האלה בנחלה לשבטיכם
מן הירדן וכל הגוים אשר הכרתי
והים הגדול מבוא השמש: ויהוה
אלהיכם הוא יהדפם מפניכם
והוריש אתם מלפניכם וירשתם
את ארצם כאשר דבר יהוה
אלהיכם לכם: וחזקתם מאד לשמר
ולעשות את כל הכתוב בספר תורת
משה לבלתי סור ממנו ימין ושמאול:
לבלתי בוא בגוים האלה הנשארים
האלה אתכם ובשם אלהיהם לא
תזכירו ולא תשביעו ולא תעבדום
ולא תשתחוו להם: כי אם ביהוה
אלהיכם תדבקו כאשר עשיתם עד
היום הזה: ויורש יהוה מפניכם גוים
גדלים ועצומים ואתם לא עמד
איש בפניכם עד היום הזה: איש
אחד מכם ירדף אלף כי יהוה
אלהיכם הוא הנלחם לכם כאשר
דבר לכם: ונשמרתם מאד
לנפשתיכם לאהבה את יהוה
אלהיכם: כי אם שוב תשובו
ודבקתם ביתר הגוים האלה
הנשארים האלה אתכם והתחתנתם

בהם ובאתם בהם והם בכם. ידוע תדעו כי לא יוסיף יהוה אלהיכם להוריש את הגוים האלה מלפניכם והיו לכם לפח ולמוקש ולשטט בצדיכם ולצננים בעיניכם עד אבדכם מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לכם יהוה אלהיכם. והנה אנכי הולך היום בדרך כל הארץ וידעתם בכל לבבכם ובכל נפשכם כי לא נפל דבר אחד מכל הדברים הטובים אשר דבר יהוה אלהיכם עליכם הכל באו לכם לא נפל ממנו דבר אחד. והיה כאשר בא עליכם כל הדבר הטוב אשר דבר יהוה אלהיכם אליכם כן יביא יהוה עליכם את כל הדבר הרע עד השמידו אותכם מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לכם יהוה אלהיכם. בעברכם את ברית יהוה אלהיכם אשר צוה אתכם והלכתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם וחרה אף יהוה בכם ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר נתן לכם.

cap.xxiiii.

ויאסף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה ויקרא לזקני ישראל ולראשיו ולשפטיו ולשטריו ויתיצבו לפני האלהים. ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר יהוה אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אתו בכל ארץ כנען וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק. ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו ואתן לעשו

cum eis miſcere cõnubia atq; amicitias copulare: iã tũc ſcitote q; dominus deus veſter non eas deleat ante faciem veſtram: ſed erũt vobis in foueã ac laqueũ & offẽdiculũ ex latere vr̃o: & ſudes in oculis veſtris donec vos auferat atq; diſperdat de terra hac optima quam tradidit vobis. En ego hodie ĩgredior viam vniuerſe terre: & toto animo cognoſcetis q; de omnibus verbis que ſe dominus preſtiturum vobis eſſe pollicitus eſt: vnũ non pterierit caſſum. Sicut ergo impleuit opere qđ promiſit: & proſpa cũcta venerunt: ſic adducet ſup vos q̃cquid malorũ cõminatus eſt: donec vos auferat atq; diſperdat de terra hac optima quam tradidit vobis: eo q; preterieritis pactũ domini dei veſtri quod pepigit vobiſcũ & ſeruieritis diis alienis & adoraueritis eos. Cito atq; velociter cõſurget ĩ vos furor dñi: & auferemini ab hac terra optĩa quã tradidit vobis. 24.

Congregauitq; ioſue omnes tribus iſrl̃ in ſychẽ: & vocauit maiores natu ac principes & iudices & magiſtros: ſteterũtq; in conſpectu dei: & ad populũ ſic locutus eſt. Hec dicit dñs deus iſrael. Trans fluuium habitauerũt pr̃es vr̃i ab initio: thare pater abraã & nachor: ſeruierũtq; diis alienis. Tuli ergo patrem veſtrum abraã de meſſopotamie finibus: & adduxi eũ in terrã chanaan: multiplicauiq; ſemẽ eius & dedi ei iſaac: illiq; rurſum dedi iacob & eſau. E quibus Eſau dedi

ad eos et cõmixti fueritis eis: et ipſi vobis:
πρὸς αὐτοὺς καὶ συγκαταμιγῆτε αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ὑμῖν,
cognitiõe ſcitote quia nõ apponet dñs deus vr̃
γνώσει γινώσκετε ὅτι οὐ μὴ προσθῇ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν
delere gentes has a facie vr̃a. et
ἐξολοθρεῦσαι τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου ὑμῶν· καὶ
erunt vobis in laqueos et in ſcandala et in clauos
ἔσονται ὑμῖν εἰς παγίδας καὶ εἰς σκάνδαλα καὶ εἰς ἥλους
in calcaneis vr̃is et in ſudes in oculis
ἐν ταῖς πτέρναις ὑμῶν καὶ εἰς βολίδας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς
vr̃is quoad pereatis a terra bona hac: quã
ὑμῶν ἕως ἂν ἀπόλησθε ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ταύτης, ἧς
tradidit vobis dñs deus vr̃. ego aũt recurro ho — 3.Re. 2.a.
ἔδωκεν ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐγὼ δὲ ἀποτρέχω σήμε-
die viã ſicut et oẽs qui in terra. et cognoſcetis in
ρον τὴν ὁδὸν καθὰ καὶ πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ γνώσεσθε ἐν
toto corde vr̃o et in tota aĩa vr̃a quia nõ ce
ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν διότι οὐ διέ-
cidit ſermo vnus de oĩbus ſermonibus bonis
πεσεν λόγος εἷς ἀπὸ πάντων τῶν λόγων τῶν ἀγαθῶν
quos dixit dñs deus nr̃ ad vos: oĩa ptinẽ
ὧν εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, πάντα τὰ ἀνήκον-
tia vobis. nõ diſſonuit ex eis v̄bũ vnũ. et erit ſi
τα ὑμῖν· οὐ διεφώνησεν ἐξ αὐτῶν ῥῆμα ἕν. καὶ ἔσται ὃν τρό-
cut venerũt ſup vos cuncta verba bona que locu-
πον ἥκει ἐφ᾽ ὑμᾶς πάντα τὰ ῥήματα τὰ καλὰ ἃ ἐλά-
tus eſt dñs deus vr̃ ſup vos: ſic adducet dñs
λησεν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐφ᾽ ὑμᾶς, οὕτως ἐπάξει κύριος
ſup vos vniuerſa verba mala: quouſq; diſperdat
ἐφ᾽ ὑμᾶς πάντα τὰ ῥήματα τὰ πονηρά, ἕως ἐξολοθρεύσῃ
vos a terra bona hac: quã tradidit vobis
ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς ταύτης, ἧς ἔδωκεν ὑμῖν
dñs deus vr̃: cũ preterieritis vos pactũ
κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐν τῷ παραβῆναι ὑμᾶς τὴν διαθήκην
dñi dei vr̃i quod precepit vobis: et eun
κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἣν ἐνετείλατο ὑμῖν, καὶ πορευ-
tes ſeruietis diis alienis et adorabitis e
θέντες λατρεύσετε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσετε αὐ-
os. et iraſcetur furore dñs in vos et peribi
τοῖς, καὶ ὀργισθήσεται θυμῷ κύριος ἐν ὑμῖν καὶ ἀπολεῖ-
tis cito a terra bona: quã tradidit
σθε τὸ τάχος ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκεν
vobis dñs.
ὑμῖν κύριος.

Ca. 24.

Et cõgregauit ioſue oẽs tribus iſrael — A
Καὶ συνήγαγεν ἰησοῦς πάσας τὰς φυλὰς ἰσραὴλ
in ſychem: et conuocauit maiores natu iſra
εἰς συχέμ, καὶ συνεκάλεσεν τοὺς πρεσβυτέρους ἰσρα-
el et principes eorũ et iudices eo
ὴλ καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν καὶ τοὺς δικαστὰς αὐ-
rum. et magiſtros eorũ: et ſteterũt in cõ
τῶν καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ ἔστησαν ἀπέ-
ſpectu dei. et dixit ioſue ad vniuerſũ
ναντι τοῦ θεοῦ· καὶ εἶπεν ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν
pp̄lm: hec dicit dñs deus iſrael: trans
λαόν, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, πέραν τοῦ
fluuium habitauerũt pr̃es vr̃i ab initio: — Gen. 11.d.
ποταμοῦ κατῴκησαν οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ ἀπ᾽ ἀρχῆς,
thara pr̃ abraam et pr̃ nachor: et ſer
θάρα ὁ πατὴρ ἀβραὰμ καὶ ὁ πατὴρ ναχώρ, καὶ ἐλά-
uierũt diis alienis: et tuli prẽm vr̃m
τρευσαν θεοῖς ἑτέροις, καὶ ἔλαβον τὸν πατέρα ὑμῶν
abraam ex trãs fluuium: et dux
τὸν ἀβραὰμ ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὡδή-
i eum in oĩ terra chanaã: et multiplicaui
γησα αὐτὸν ἐν πάσῃ τῇ γῇ χαναάν, καὶ ἐπλήθυνα τὸ — Gen. 21.a.
ſemen eius: et dedi ei iſaac. et dedi
σπέρμα αὐτοῦ, καὶ ἔδωκα αὐτῷ τὸν ἰσαάκ. καὶ ἔδωκα — Gen. 25.c.
iſaac iacob et eſau. et dedi eſau
τῷ ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ καὶ τὸν ἠσαῦ. καὶ ἔδωκα τῷ ἠσαῦ

mõtẽ ſeir poſſeſſionẽ ei: et iacob et
τὸ ὄρος τὸ σηείρ κληρονομίαν αὐτῷ, καὶ ἰακὼβ καὶ οἱ
filij eius deſcẽderũt in egyptũ et miſi moy
υἱοὶ αὐτοῦ κατέβησαν εἰς αἴγυπτον καὶ ἀπέστειλα μωυ-
ſen et aarõ et percuſſi egyptũ in quibus feci
σῆν καὶ ἀαρὼν καὶ ἐπάταξεν τὴν αἴγυπτον ἐν οἷς ἐποίησεν
Exo. 14.b. in ipſis. et poſt hec eduxit vos: et eduxit
ἐν αὐτοῖς· καὶ μετὰ ταῦτα ἐξήγαγεν ὑμᾶς, καὶ ἐξήγαγεν
pr̃es vr̃os de egypto. et veniſtis ad
τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐξ αἰγύπτου· καὶ εἰσήλθετε εἰς τὴν
mare: et perſecuti ſunt egyptij poſt pa
θάλασσαν, καὶ κατεδίωξαν οἱ αἰγύπτιοι ὀπίσω τῶν πα-
B tres vr̃os in curribus et in equis in mare
τέρων ὑμῶν ἐν ἅρμασι καὶ ἐν ἵπποις εἰς τὴν θάλασσαν τὴν
rubrũ. et clamauimus ad dñm: et dedit nubẽ et obſcu
ἐρυθράν· καὶ ἐβοήσαμεν πρὸς κύριον, καὶ ἔδωκεν νεφέλην καὶ γνό-
ritatẽ inter vos et inter egyptios: et addu
φον ἀναμέσον ὑμῶν καὶ ἀναμέσον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐπήγα-
xit ſup eos mare et operuit eos. et vide
γεν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκάλυψεν αὐτούς· καὶ εἴδο-
runt oculi vr̃i que fecit dñs in terra egypti. et
σαν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὅσα ἐποίησεν κύριος ἐν γῇ αἰγύπτου· καὶ
fuiſtis in ſolitudine dies plures. et duxit vos in terrã
ἦτε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας πλείους· καὶ ἤγαγεν ὑμᾶς εἰς γῆν
amorreorũ qui habitabãt trãs iordanẽ et pu
ἀμορραίων τῶν κατοικούντων πέραν τοῦ ἰορδάνου καὶ πα-
gnauerũt cõtra vos: et tradidit eos dñs in manus
ρετάξαντο ὑμῖν, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας
vr̃as. et poſſediſtis terrã eorũ: et dele
ὑμῶν· καὶ κατεκληρονομήσατε τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἐξωλο-
uiſtis eos a facie vr̃a. et ſurrexit balac filius
θρεύσατε αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν· καὶ ἀνέστη βαλὰκ ὁ τοῦ
Nu. 22. b. ſepphor rex moab et pugnauit cõtra iſrael:
σεπφὼρ βασιλεὺς μωὰβ καὶ παρετάξατο τῷ ἰσραήλ,
et mittens vocauit balaã filiũ beor vt malediceret
καὶ ἀποστείλας ἐκάλεσεν τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ ἀράσασθαι
vobis, et nõ voluit dñs deus tuus delere te: et bn-
ὑμῖν· καὶ οὐκ ἠθέλησεν κύριος ὁ θεός σου ἀπολέσαι σε, καὶ εὐλο-
C dictiõibus bñdixit vobis: et liberauit vos de manibus eorũ:
γίαις εὐλόγησεν ὑμᾶς, καὶ ἐξείλατο ὑμᾶς ἐκ χειρῶν αὐτῶν,
et trãſiſtis iordanẽ et veniſtis ad hiericho: et
καὶ διέβητε τὸν ἰορδάνην καὶ παρεγενήθητε εἰς ἰεριχώ, καὶ
pugnauerũt cõtra vos habitãtes hiericho amorre
ἐπολέμησαν πρὸς ὑμᾶς οἱ κατοικοῦντες ἰεριχὼ ὁ ἀμορραῖ-
us et pherezeus et chananeus et etheus et gerge
ος καὶ ὁ φερεζαῖος καὶ ὁ χαναναῖος καὶ ὁ χετταῖος καὶ ὁ γεργε-
ſeus et eueus et iebuſeus et tradidit illos in
σαῖος καὶ ὁ εὐαῖος καὶ ὁ ἰεβουσαῖος καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς
manus vr̃as. et miſit ante vos ſca
τὰς χεῖρας ὑμῶν· καὶ ἐξαπέστειλεν προτέραν ὑμῶν τὴν σφη-
brones: et eiecit eos a facie vr̃a duos re
κίαν, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν δύο βα-
ges amorreorũ nõ in gladio tuo neq; in ar
σιλεῖς τῶν ἀμορραίων οὐκ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ σου οὐδὲ ἐν τῷ τό-
cu tuo. et dedit vobis terrã in quã nõ laboraſtis in
ξῳ σου· καὶ ἔδωκεν ὑμῖν γῆν ἐφ᾽ ἣν οὐκ ἐκοπιάσατε ἐπ᾽ αὐ-
ea: et vrbes quas nõ edificaſtis: et habitaſtis
τῆς, καὶ πόλεις ἃς οὐκ ᾠκοδομήσατε, καὶ κατῳκίσθητε
in eis: et vineas et oliueta que nõ plan
ἐν αὐταῖς, καὶ ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας οὓς οὐ κατεφυ-
taſtis vos comeditis. et nunc timete dñm: et
1.Re. 7.a. τεύσατε ὑμεῖς ἔδεσθε. καὶ νῦν φοβήθητε τὸν κύριον, καὶ
ſeruite ei in rectitudine et in iuſtitia: et au
D λατρεύσατε αὐτῷ ἐν εὐθύτητι καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ περιέ-
ferte deos alienos quibus ſeruierũt pa
λεσθε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους οἷς ἐλάτρευσαν οἱ πα-
tres vr̃i trans fluuiũ et in egypto: et
τέρες ὑμῶν ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ
ſeruite dño. ſi aũt nõ placet vobis ſeruire do
λατρεύσατε τῷ κυρίῳ. εἰ δὲ μὴ ἀρέσκει ὑμῖν λατρεύειν τῷ κυ-
mino: eligite vobi ipſis hodie cui ſeruiatis: ſiue diis
ῥίῳ, ἕλεσθε ὑμῖν αὐτοῖς σήμερον τίνι λατρεύσητε, εἴτε τοῖς θεοῖς.

montẽ ſeyr ad poſſidẽdum: iacob vero & filii eius deſcẽderũt in egyptũ. Miſiq; moyſẽ & aarõ: & pcuſſi egyptum multis ſignis atq; portentis: eduxiq; vos & pr̃es vr̃os de egypto & veniſtis ad mare: pſecutiq; ſũt egyptii pr̃es vr̃os cũ curribus & equitatu vſq; ad mare rubrũ. Clamauerunt aũt ad dñm filii iſrael q poſuit tenebras inter vos & egyptios. Et adduxit ſup eos mare & operuit eos. Viderũt oculi vr̃i cũcta q̃ ĩ egypto fecerim: & habitaſtis in ſolitudiẽ multo tpe: & introduxi vos in terrã amorrei q habitabat trãs iordanẽ. Cũq; pugnarẽt contra vos: tradidi eos ĩ manus vr̃as: & poſſediſtis terrã eorũ atq; interfeciſtis eos. Surrexit aũt balach filius ſephor rex moab & pugnauit contra iſrl̃. Miſitq; & vocauit balaã filiũ beor vt malediceret vobis: & ego nolui audire eũ: ſed ecõtrario p illũ bñdixi vobis & liberaui vos d manu eius. Trãſiſtiſq; iordanẽ & veniſtis ad hiericho: pugnauerũtq; cõtra vos viri ciuitatis eius amorreus & pherezeus & chananeus & etheus & gergeſeus & eueus & iebuſeus: & tradidi illos ĩ manus vr̃as. Miſiq; ante vos ſcabrones: & eieci eos de locis ſuis duos reges ammorreorum: non in gladio & ĩ arcu tuo: dediq; vobis terrã in q̃ non laboraſtis: & vrbes quas non edificaſtis vt habitaretis ĩ eis: vineas & oliueta que non plãtaſtis. Nũc ergo timete dñm & ſeruite ei pfecto corde atq; veriſſimo: & auferte deos quibus ſeruierũt pr̃es vr̃i in meſopotamia & ĩ egypto: ac ſeruite dño. Sin autẽ malũ vobis videtur vt dño ſeruiatis: optio vobis datur. Eligite hodie quod placet cui ſeruire potiſſimum debeatis: vtrum diis

את הר שעיר לרשת אתו ויעקב ובניו ירדו מצרים. ואשלח את משה ואת אהרן ואגף את מצרים כאשר עשיתי בקרבו ואחר הוצאתי אתכם. ואוציא את אבותיכם ממצרים ותבאו הימה וירדפו מצרים אחרי אבותיכם ברכב ובפרשים ים סוף. ויצעקו אל יהוה וישם מאפל ביניכם ובין המצרים ויבא עליו את הים ויכסהו ותראינה עיניכם את אשר עשיתי במצרים ותשבו במדבר ימים רבים. ואביאה אתכם אל ארץ האמרי היושב בעבר הירדן וילחמו אתכם ואתן אותם בידכם ותירשו את ארצם ואשמידם מפניכם. ויקם בלק בן צפור מלך מואב וילחם בישראל וישלח ויקרא לבלעם בן בעור לקלל אתכם. ולא אביתי לשמע לבלעם ויברך ברוך אתכם ואצל אתכם מידו. ותעברו את הירדן ותבאו אל יריחו וילחמו בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי והכנעני והחתי והגרגשי החוי והיבוסי ואתן אותם בידכם. ואשלח לפניכם את הצרעה ותגרש אותם מפניכם שני מלכי האמרי לא בחרבך ולא בקשתך. ואתן לכם ארץ אשר לא יגעת בה וערים אשר לא בניתם ותשבו בהם כרמים וזיתים אשר לא נטעתם אתם אכלים. ועתה יראו את יהוה ועבדו אתו בתמים ובאמת והסירו את אלהים אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר ובמצרים ועבדו את יהוה. ואם רע בעיניכם לעבד את יהוה בחרו לכם היום את מי תעבדון אם את אלהים

אֲשֶׁר עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַנָּהָר וְאִם אֶת אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
אַתֶּם יֹשְׁבִים בְּאַרְצָם וְאָנֹכִי וּבֵיתִי
נַעֲבֹד אֶת יְהוָה׃ וַיַּעַן הָעָם וַיֹּאמֶר עָנָה אָמַר
חָלִילָה לָּנוּ מֵעֲזֹב אֶת יְהוָה לַעֲבֹד חָלַל
אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃ כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
הוּא הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ וְאֶת אֲבוֹתֵינוּ עָלָה
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים
וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת הָאֹתוֹת אוֹת
הַגְּדֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמְרֵנוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ שָׁמַר
אֲשֶׁר הָלַכְנוּ בָהּ וּבְכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר
עָבַרְנוּ בְּקִרְבָּם׃ וַיְגָרֶשׁ יְהוָה אֶת כָּל גָּרַשׁ
הָעַמִּים וְאֶת הָאֱמֹרִי יֹשֵׁב הָאָרֶץ
מִפָּנֵינוּ גַּם אֲנַחְנוּ נַעֲבֹד אֶת יְהוָה כִּי פָּנָה
הוּא אֱלֹהֵינוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל
הָעָם לֹא תוּכְלוּ לַעֲבֹד אֶת יְהוָה כִּי יָכַל
אֱלֹהִים קְדֹשִׁים הוּא אֵל קַנּוֹא הוּא
לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם וּלְחַטֹּאותֵיכֶם׃ כִּי נָשָׂא
תַעַזְבוּ אֶת יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהֵי נֵכָר נָכַר
וְשָׁב וְהֵרַע לָכֶם וְכִלָּה אֶתְכֶם אַחֲרֵי שׁוּב רָעַע
אֲשֶׁר הֵיטִיב לָכֶם׃ וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל יָטַב
יְהוֹשֻׁעַ לֹא כִּי אֶת יְהוָה נַעֲבֹד׃ וַיֹּאמֶר אָמַר
יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם עֵדִים אַתֶּם בָּכֶם כִּי עוּד
אַתֶּם בְּחַרְתֶּם לָכֶם אֶת יְהוָה לַעֲבֹד
אֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ עֵדִים׃ וְעַתָּה הָסִירוּ אֶת סוּר
אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְהַטּוּ נָטָה
אֶת לְבַבְכֶם אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֶת יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע׃ וַיִּכְרֹת קוֹל שָׁמַע
יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּשֶׂם כָּרַת שׂוּם
לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט בִּשְׁכֶם׃ וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ שָׁפַט כָּתַב
אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת יָרָה
אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְקִימֶהָ לָקַח קוּם
שָּׁם תַּחַת הָאַלָּה אֲשֶׁר בְּמִקְדַּשׁ יְהוָה׃ קָדַשׁ
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם הִנֵּה
הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה בָּנוּ לְעֵדָה הָיָה עוּד

quibus ſeruierunt patres vr̄i in meſopotamia: an diis amorreorum in quorū terra habitatis. Ego aūt & domus mea ſeruiemus dn̄o. Reſpōditq̄ populus: & ait. Abſit a nobis vt relinquamus dn̄m & ſeruiamus diis alienis. Dn̄s deus noſter ipſe eduxit nos & patres noſtros de terra egypti & de domo ſeruitutis: fecitq̄ videntib9 nobis ſigna ingentia & cuſtodiuit nos ī omni via p quā ābulauim9: & in cunctis populis p quos tranſiuimus: & eiecit vniuerſas gentes ammorreū habitatorē terre quā nos intrauimus. Seruiemus igitur domino: quia ipſe eſt deus noſter. Dixitq̄ Ioſue ad populū. Non poteritis ſeruire dn̄o: de9 enim ſāctus & fortis emulator eſt: nec ignoſcet ſceleribus veſtris atq̄ pctīs. Si dimiſeritis dn̄m & ſeruieritis diis alienis: conuertet ſe & affliget vos atq̄ ſubuertet: poſtq̄ vobis preſtiterit bona. Dixitq̄ populus ad ioſue. Nequaq̄ ita vt loq̄ris erit: ſed dn̄o ſeruiemus. Et ioſue ad populū: teſtes inqt vos eſtis quia ipſi elegeritis vobis dn̄m vt ſeruiatis ei. Reſpōderuntq̄. Teſtes. Nūc ergo ait: auferte deos alienos de medio veſtri: & inclinate corda vr̄a ad dominū deū iſrael. Dixitq̄ populus ad ioſue. Domino deo nr̄o ſeruiemus: & obediētes erimus p̄ceptis eius. Percuſſit ergo ioſue ī die illo fedus & p̄poſuit pplo p̄cepta atq̄ iudicia ī ſychē. Scripſit quoq̄ omnia verba hec ī volumīe legis dn̄i: et tulit lapidē p̄grandē poſuitq̄ eum ſubter quercū q̄ erat ī ſanctuario dn̄i & dixit ad omnem populū: En lapis iſte erit vobis in teſtimonium

τῶν πατέρων ὑμῶν τοῖς ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ, εἴτε τοῖς θεοῖς τῶν ἀμορραίων ἐν οἷς ὑμεῖς κατοικεῖτε ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν· ἐγὼ δὲ καὶ ὁ οἶκός μου λατρεύσωμεν τῷ κυρίῳ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ λαὸς εἶπεν, μὴ γένοιτο ἡμῖν καταλιπεῖν τὸν κύριον ὥστε λατρεύειν θεοῖς ἑτέροις. κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς ἀνήγαγεν ἡμᾶς καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας, καὶ ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν τὰ σημεῖα τὰ μεγάλα ταῦτα, καὶ διεφύλαξεν ἡμᾶς ἐν πάσῃ τῇ ὁδῷ ᾗ ἐπορευόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν οὓς παρήλθομεν δι' αὐτῶν. καὶ ἐξέβαλεν κύριος σύμπαντα τὰ ἔθνη καὶ τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα τὴν γῆν ἀπὸ προσώπου ἡμῶν· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς λατρεύσωμεν τῷ κυρίῳ, οὗτος γὰρ ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν. καὶ εἶπεν ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν λαόν, οὐ μὴ δύνησθε λατρεύειν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἅγιός ἐστιν ὁ θεὸς ζηλωτής ἐστιν, οὗτος οὐκ ἀνήσει τὰ ἀνομήματα ὑμῶν καὶ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν. ἡνίκα ἂν ἐγκαταλίπητε τὸν κύριον καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ ἐπελθὼν κακώσει ὑμᾶς καὶ ἐξαναλώσει ὑμᾶς ἀνθ' ὧν εὖ ἐποίησεν ὑμῖν. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς ἰησοῦν, οὐχί, ἀλλὰ κυρίῳ λατρεύσομεν. καὶ εἶπεν ἰησοῦς πρὸς τὸν λαόν, μάρτυρες ὑμεῖς καθ' ὑμῶν, ὅτι ἐξελέξασθε ὑμεῖς ἑαυτοῖς τὸν κύριον λατρεύειν αὐτῷ. καὶ εἶπαν, μάρτυρες. καὶ νῦν περιέλεσθε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους τοὺς ἐν ὑμῖν, καὶ εὐθύνατε τὴν καρδίαν πρὸς κύριον θεὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς ἰησοῦν, κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν λατρεύσωμεν καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκουσόμεθα. καὶ διέθετο ἰησοῦς διαθήκην πρὸς τὸν λαὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ νόμον καὶ κρίσιν ἐν συχέμ. καὶ ἔγραψεν ἰησοῦς τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς βιβλίον νόμου τοῦ θεοῦ, καὶ ἔλαβε λίθον μέγαν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἰησοῦς ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἀπέναντι κυρίου. καὶ εἶπεν ἰησοῦς πρὸς πάντα τὸν λαόν, ἰδοὺ ὁ λίθος οὗτος ἔσται ὑμῖν εἰς μαρτύριον,

G

E

F

A

B

ὅτι αὐτὸς ἀκήκοε πάντα τὰ λεχθέντα ὑπὸ κυρίου ὅσα ἐλάλησε πρὸς ὑμᾶς σήμερον· καὶ ἔσται οὗτος ἐν ὑμῖν εἰς μαρτύριον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ἡνίκα ἂν ψεύσησθε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. καὶ ἀπέστειλεν ἰησοῦς τὸν λαόν, ἕκαστον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο μετ' ἐκεῖνα ἀπέθανεν ἰησοῦς υἱὸς ναυῆ δοῦλος κυρίου ἑκατὸν δέκα ἐτῶν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν πρὸς τοῖς ὁρίοις τοῦ κλήρου αὐτοῦ ἐν θαμναθσαραχ ἐν τῷ ὄρει τῷ ἐφραΐμ ἀπὸ βορρᾶ τοῦ ὄρους γαὰς. καὶ ἐλάτρευσεν ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἰησοῦ καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῶν πρεσβυτέρων ὅσοι ἐφείλκυσαν τὸν χρόνον μετὰ ἰησοῦ, καὶ ὅσοι ἴδοσαν σύμπαντα τὰ ἔργα κυρίου ὅσα ἐποίησε τῷ ἰσραήλ. καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωσὴφ ἀνήγαγον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, καὶ κατώρυξαν ἐν σικίμοις ἐν τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ οὗ ἐκτήσατο ἰακὼβ παρὰ τῶν ἀμορραίων τῶν κατοικούντων ἐν σικίμοις ἀμνάδων ἑκατόν, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰωσὴφ ἐν μερίδι. καὶ ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν ὁ ἀρχιερεὺς ἐτελεύτησε, καὶ ἐτάφη ἐν γαβαὰθ φινεὲς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει ἐφραΐμ.

IVDICES.
ΚΡΙΤΑΙ. Ca.i.

Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰησοῦ καὶ ἐπηρώτων οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν κυρίῳ λέγοντες, τίς ἀναβήσεται ἡμῖν πρὸς τὸν χαναναῖον ἀφηγούμενος τοῦ πολεμῆσαι ἐν αὐτῷ; καὶ εἶπε κύριος, ἰούδας ἀναβήσεται, ἰδοὺ δέδωκα τὴν γῆν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἰούδας πρὸς συμεὼν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνάβηθι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ κλήρῳ μου, καὶ πολεμήσωμεν ἐν τῷ χαναναίῳ, καὶ πορεύσομαι κἀγὼ μετὰ σοῦ ἐν τῷ κλήρῳ σου. καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ συμεών. καὶ ἀνέβη ἰούδας, καὶ ἔδωκε κύριος τὸν χαναναῖον καὶ τὸν φερεζαῖον ἐν χειρὶ αὐτῶν, καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἐν βεζὲκ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ εὗρον τὸν ἀδωνιβεζὲκ ἐν βεζὲκ καὶ ἐπολέμησαν ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξαν τὸν χαναναῖον καὶ τὸν φερεζαῖον. καὶ ἔφυγεν ἀδωνιβεζέκ, καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτοῦ καὶ ἔλαβον αὐτὸν καὶ ἀπέκοψαν τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀδωνιβεζέκ, ἑβδομήκοντα βασιλεῖς τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν ἀποκεκομμένοι

q̄ audierit omnia verba domini q̄ locutus eſt vobis: ne forte poſtea negare velitis & mētiri dn̄o deo vr̄o. Dimiſitq̄ pplm ſingulos in poſſeſſione ſuā. Et poſt hec mortuus ē ioſue filius nun ſeruus dn̄i: centum decem annorū: ſepelieruntq̄ eū in finibus poſſeſſionis ſue in thānathſare q̄ eſt ſita in mōte effraim a ſeptētrionali pte montis gaas. Seruiuitq̄ iſrl' dn̄o cūctis diebus ioſue & ſeniorum qui lōgo vixerāt tēpore poſt ioſue et qui nouerant omnia opera domini q̄ fecerat in iſrl'. Oſſa quoq̄ ioſeph q̄ tulerāt filii iſrl' de egypto: ſepelierunt in ſychē ī pte agri quē emerat iacob a filiis emmor pris ſychē centum nouellis ouibus: & fuit in poſſeſſione filiorū ioſeph. Eleazar quoq̄ filius aarō mortuus eſt: & ſepelierūt eū in gabaath phinees filii eius que data eſt ei in monte effraim.

Explicit liber Ioſue. Incipit liber ſophtī quem nos Iudicū appellamus.

Poſt mortē ioſue cōſuluerūt filii iſrael dn̄m dicentes. Quis aſcendet an̄ nos cōtra chananeū & erit dux belli? Dixitq̄ dn̄s. Iudas aſcendet: ecce tradidi terram in manu eius. Et ait iudas ſymeoni fratri ſuo. Aſcende mecū in ſortē meā: & pugna contra chananeū: vt & ego pgā tecū in ſortem tuam. Et abiit cū eo ſymeon. Aſcenditq̄ iudas & tradidit dn̄s chananeū ac pherezeū ī man9 eorū: & pcuſſerunt i bezech decē milia virorū. Inueneruntq̄ adonibezech ī bezech: & pugnauerūt contra eū ac pcuſſerūt chananeū & pherezeū. Fugit aūt adonibezech: quē pſecuti cōprehenderūt ceſis ſummitatibus manuū eius ac pedū. Dixitq̄ adonibezech. Septuaginta reges āputatis manuū ac pedū ſummitatibus

כִּי הִיא שָׁמְעָה אֵת כָּל אִמְרֵי יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהָיְתָה בָכֶם לְעֵדָה הָיָה
פֶּן תְּכַחֲשׁוּן בֵּאלֹהֵיכֶם׃ וַיְשַׁלַּח כָּחַשׁ שָׁלַח
יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעָם אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ׃ וַיְהִי הָיָה
אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ מוּת
בִּן נוּן עֶבֶד יְהוָה בֶּן מֵאָה וָעֶשֶׂר
שָׁנִים׃ וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ קָבַר גָּבַל
בְּתִמְנַת סֶרַח אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרָיִם
מִצְּפוֹן לְהַר גָּעַשׁ׃ וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת צָפַן עָבַד
יְהוָה כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכֹל יְמֵי הַזְּקֵנִים יוֹם
אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ אָרַךְ
וַאֲשֶׁר יָדְעוּ אֵת כָּל מַעֲשֵׂה יְהוָה עָשָׂה
אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל׃ וְאֶת עַצְמוֹת
יוֹסֵף אֲשֶׁר הֶעֱלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל עָלָה
מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בִשְׁכֶם בְּחֶלְקַת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי
חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה קָנָה
וַיִּהְיוּ לִבְנֵי יוֹסֵף לְנַחֲלָה׃ וְאֶלְעָזָר בֶּן הָיָה
אַהֲרֹן מֵת וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס מוּת קָבַר
בְּנוֹ אֲשֶׁר נִתַּן לוֹ בְּהַר אֶפְרָיִם׃

Ca.i.

וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאֲלוּ בְּנֵי שָׁאַל
יִשְׂרָאֵל בַּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ אֶל עָלָה
הַכְּנַעֲנִי בַּתְּחִלָּה לְהִלָּחֶם בּוֹ׃ וַיֹּאמֶר חָלַל לָחַם
יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה הִנֵּה נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ אָמַר נָתַן
בְּיָדוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו עֲלֵה אָח
אִתִּי בְגוֹרָלִי וְנִלָּחֲמָה בַּכְּנַעֲנִי וְהָלַכְתִּי לָחַם
גַם אֲנִי אִתְּךָ בְּגוֹרָלֶךָ וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ שִׁמְעוֹן׃ גֹּרַל
וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת הַכְּנַעֲנִי
וְהַפְּרִזִּי בְּיָדָם וַיַּכּוּם בְּבֶזֶק עֲשֶׂרֶת נָכָה
אֲלָפִים אִישׁ׃ וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲדֹנִי בֶזֶק מָצָא
בְּבֶזֶק וַיִּלָּחֲמוּ בוֹ וַיַּכּוּ אֶת הַכְּנַעֲנִי וְאֶת
הַפְּרִזִּי׃ וַיָּנָס אֲדֹנִי בֶזֶק וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו נוּס רָדַף
וַיֹּאחֲזוּ אֹתוֹ וַיְקַצְּצוּ אֶת בְּהֹנוֹת יָדָיו אָחַז קָצַץ
וְרַגְלָיו׃ וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי בֶזֶק שִׁבְעִים
מְלָכִים בְּהֹנוֹת יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם מְקֻצָּצִים

היו מלקטים תחת שלחני כאשר לקט
עשיתי כן שלם לי אלהים ויביאהו עשה בוא
ירושלם וימת שם: וילחמו בני מות לחם
יהודה בירושלם וילכדו אותה לכד
ויכוה לפי חרב ואת העיר שלחו נכה
באש: ואחר ירדו בני יהודה להלחם
בכנעני יושב ההר והנגב והשפלה: ישב
וילך יהודה אל הכנעני היושב בחברון
ושם חברון לפנים קרית ארבע ויכו נכה
את ששי ואת אחימן ואת תלמי: נכה
וילך משם אל יושבי דביר ושם
דביר לפנים קרית ספר: ויאמר כלב אמר
אשר יכה את קרית ספר ולכדה
ונתתי לו את עכסה בתי לאשה: נתן איש
וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב
הקטן ממנו ויתן לו את עכסה בתו נתן
לאשה: ויהי בבואה ותסיתהו לשאול היה בוא
מאת אביה השדה ותצנח מעל סות צנח
החמור ויאמר לה כלב מה לך: חמר
ותאמר לו הבה לי ברכה כי ארץ הנגב יהב
נתתני ונתתה לי גלת מים ויתן לה נתן
כלב את גלת עלית ואת גלת תחתית:
ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים עלה
את בני יהודה מדבר יהודה אשר דבר
בנגב ערד וילך וישב את העם: וילך
יהודה את שמעון אחיו ויכו את
הכנעני יושב צפת ויחרימו אותה ישב חרם
ויקרא את שם העיר חרמה: וילכד את קרא לכד
יהודה את עזה ואת גבולה ואת גבל
אשקלון ואת גבולה ואת עקרון ואת
גבולה: ויהי יהוה את יהודה ויירש ירש
את ההר כי לא להוריש את יושבי
העמק כי רכב ברזל להם: ויתנו
לכלב את חברון כאשר דבר משה
ויורש משם את שלשה בני הענק:
ואת היבוסי יושב ירושלם לא

colligebant ſub menſa mea ciborū reliqas ſicut feci: ita reddidit mihi deus. Adduxerūtq; eū in hierl'm: & ibi mortuus eſt. Oppugnātes ergo filij iuda hieruſalē ceperunt eam: & percuſſerūt in ore gladij tradentes cunctam incēdio ciuitatē. Et poſt ea deſcēdētes pugnauerūt cōtra chananeū q habitabat ī mōtanis & ad meridiē ī cāpeſtribus. Pergēſq; iudas contra chananeū q hitabat in hebrō cuius nomē fuit antiquit⁹ cariatharbe: pcuſſit ſeſai & hayman & tholmai: atq; inde pfect⁹ abijt ad hitatores dabir: cuius nomē vet⁹ erat cariatſepher. i. ciuitas lrarū. Dixitq; caleph. Qui pcuſſerit cariathſepher & vaſtauerit eā: dabo ei axā filiā meā vxorē. Cūq; cepiſſet eā othoniel filius cenez frater caleph minor: dedit ei axā filiam ſuā cōiugē. Quā pgentem in itinere mōuit vir ſu⁹ vt peteret a pr̄e ſuo agrū. Que cū ſuſpiraſſet ſedēs in aſino: dixit ei caleph Quid habes? At illa rn̄dit. Da mihi bn̄dictionē: quia terrā arentē dediſti mihi: da & irriguā aqs. Dedit ergo ei caleph irriguū ſupi⁹ & irriguū īferi⁹. Filij aūt cinei cōgnati moyſi aſcēderūt de ciuitate palmarū cū filijs iuda in deſertum ſortis eius: qd ē ad meridiem arath & hitauerunt cū eo. Abijt aūt iudas cū ſymeone fratre ſuo: & pcuſſerūt ſil chananeū q hitabat ī ſephat & interfecerūt eū. Vocatūq; eſt nomē vrbis horma. i. anathema. Cepitq; iudas gazā cū finibus ſuis & aſcalonē atq; accharō cū terminis ſuis. Fuitq; dn̄s cum iuda: & mōtana poſſedit: nec potuit delere hitatores vallis: quia falcatis curribus abūdabāt. Dederūtq; caleph hebron ſicut dixerat moyſes: qui deleuit ex ea tres filios enach. Iebuſeū aūt habitatorem hieruſalem non

fuerūt colligētes q̄ ſub menſa mea. ſicut
ἦσαν συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου. καθὼς
ergo feci: ſic reddidit mihi deus. τ adduxerūt
οὖν ἐποίησα, οὕτως ἀνταπέδωκέ μοι ὁ θεός. καὶ ἤγαγον
eum in hieruſalem: τ mortuus eſt ibi. τ pugnauerūt
αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ ἐπολέμησαν
filij iuda cōtra ieruſalem τ ceperunt eā τ
οἱ υἱοὶ ἰούδα ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ κατελάβοντο αὐτὴν καὶ
percuſſerūt eā in ore gladij: τ vrbem cō
ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὴν πόλιν ἐνέ-
buſſerūt in igne. τ poſtea deſcēderūt filij iu
πρησαν ἐν πυρί. καὶ μετὰ ταῦτα κατέβησαν οἱ υἱοὶ ἰού-
da ad pugnādū cōtra chananeū qui habitabat mōtana
δα πολεμῆσαι τῷ χαναναίῳ τῷ κατοικοῦντι τὴν ὀρεινὴν
τ meridiē τ cāpeſtria. τ abijt iudas cōtra
καὶ τὸν νότον καὶ τὴν πεδινήν. καὶ ἐπορεύθη ἰούδας πρὸς τὸν
chananeū qui habitabat in chebron: at nomē chebron
χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν χεβρών, τὸ δὲ ὄνομα χεβρὼν
fuit prius cariatharboth. τ percuſſerūt ſeſi τ
ἦν ἔμπροσθεν καριαθαρβώκ. καὶ ἐπάταξαν τὸν σεσὶ καὶ
achiman τ tholmi genimina enac. τ profe
τὸν ἀχιμὰν καὶ τὸν θολμὶ γεννήματα τοῦ ἐνάκ. καὶ ἐπορεύ-
cti ſunt illinc ad habitantes dabir: τ nomē
θησαν ἐκεῖθεν πρὸς τοὺς κατοικοῦντας δαβίρ, καὶ τὸ ὄνομα
dabir prius ciuitas litterarū. τ dixit chaleb: qui
δαβὶρ ἔμπροσθεν πόλις γραμμάτων. καὶ εἶπεν χαλέβ, ὃς
percuſſerit ciuitatē litterarū τ primus ceperit
ἂν πατάξῃ τὴν πόλιν τῶν γραμμάτων καὶ προκαταλάβηται
eam: dabo ei axan filiā meā in vxorē. τ
αὐτήν, δώσω αὐτῷ τὴν ἀχσὰν θυγατέρα μου εἰς γυναῖκα. καὶ
prior cepit eam gothoniel filius cenez frater chaleb
προκατελάβετο αὐτὴν γοθονιὴλ υἱὸς κενὲζ ἀδελφὸς χαλὲβ
iunior maior eo. τ dedit ei axan fi
ὁ νεώτερος ὑπὲρ αὐτόν. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀχσὰν θυγα-
liam eius in cōiugē. τ factū eſt cū abiret il
τέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐ-
la: τ perſuaſit illi petere a patre ſuo
τήν, καὶ ἐπέσεισεν αὐτὴν αἰτῆσαι παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τὸν
agrum. τ murmurabat ſuper aſinū. τ dixit ei cha
ἀγρόν. καὶ ἐγόγγυζεν ἐπάνω τοῦ ὑποζυγίου. καὶ εἶπεν αὐτῇ χα-
leb quid eſt tibi? τ dixit ei axa: da mihi bn̄dictiōē:
λὲβ τί ἐστί σοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀχσάν, δός δή μοι εὐλογίαν,
qm̄ in terrā auſtri tradidiſti me: τ dea mihi redēptionē aque.
ὅτι εἰς γῆν νότου ἐκδέδοσαί με, καὶ δώσεις μοι λύτρωσιν ὕδατος.
τ dedit ei chaleb redēptionē ſublimiū τ redēptionē humi
καὶ ἔδωκεν αὐτῇ χαλὲβ λύτρωσιν μετεώρων καὶ λύτρωσιν ταπει-
liū. τ filij iothor cinei gñi moy. aſcēderūt de ci
νῶν. καὶ οἱ υἱοὶ ἰωθὸρ τοῦ κιναίου πενθεροῦ μωυσῆ ἀνέβησαν ἐκ τῆς πό-
uitate palmarū ad filios iuda in deſertū iuda q̄ eſt
λεως τῶν φοινίκων πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰούδα εἰς τὴν ἔρημον ἰούδα τὴν οὖσαν
in meridie ad deſcēſum arad τ abijt: τ habitauit
ἐν τῷ νότῳ ἐπὶ καταβάσεως ἀράδ. καὶ ἐπορεύθη, καὶ κατῴκησαν
cum pplo. τ abijt iudas cum ſymeon fratre ſuo
μετὰ τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἰούδας μετὰ συμεὼν τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
τ percuſſerūt chananeū q̄ habitabat ſepheth. τ anathe
τοῦ καὶ ἐπάταξαν τὸν χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα σεφέθ. καὶ ἀνεθε-
matizauerūt eā τ euerterūt eam: τ vocauerūt nomē
μάτισαν αὐτὴν καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτήν, καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῆς
vrbis deſtructio. τ poſſedit iudas gazan τ
πόλεως ἐξολόθρευσις. καὶ ἐκληρονόμησεν ἰούδας τὴν γάζαν καὶ τὸ
terminū eius: τ accaron: τ terminū eius: τ azotū τ
ὅριον αὐτῆς, καὶ τὴν ἀκκαρών, καὶ τὸ ὅριον αὐτῆς. καὶ τὴν ἄζωτον καὶ
ſuburbana eius. τ fuit dn̄s cum iuda: τ poſſedit
τὰ περισπόρια αὐτῆς. καὶ ἦν κύριος μετὰ ἰούδα, καὶ ἐκληρονόμησε
mōtē: qm̄ nō potuit poſſidere habitantes val
τὸ ὄρος, ὅτι οὐκ ἐδύνατο κληρονομῆσαι τοὺς κατοικοῦντας τὴν κοι-
lem qr prohibuit eos: τ currus ferrei eis: τ dede
λάδα ὅτι διεστείλατο αὐτοῖς, καὶ ἅρματα σιδηρᾶ αὐτοῖς. καὶ ἔδω-
runt chaleb chebron ſicut locutus eſt moyſes. τ deleuit illic
καν τῷ χαλὲβ τὴν χεβρὼν καθὰ ἐλάλησε μωυσῆς. καὶ ἐξῆρεν ἐκεῖ
tres filios enac. τ iebuſeum habitantē hierl'm nō
τοὺς τρεῖς υἱοὺς ἐνάκ. καὶ τὸν ἰεβουσαῖον τὸν κατοικοῦντα ἰλημ οὐκ

C

Ioſue. 15. d.

D

E

deleuerūt filij beniamin. τ habitauit iebuſeus cū
ἐξῆραν οἱ υἱοὶ βενιαμίν. καὶ κατῴκησεν ὁ ἰεβουσαῖος μετὰ
filijs beniamin in hieruſalem vſq; ad diē hāc.
τῶν υἱῶν βενιαμὶν ἐν ἱερουσαλὴμ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
τ aſcēderūt filij ioſeph τ ipſi in bethel: τ dn̄s
καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ καί γε αὐτοὶ εἰς βαιθήλ, καὶ κύριος
cū eis. τ caſtrametati ſūt dom⁹ iſrael cōtra bethel.
μετ' αὐτῶν. καὶ παρενέβαλον οἶκος ἰσραὴλ κατὰ βαιθήλ.
at nomē vrbis fuit prius luza. τ viderūt cu
τὸ δὲ ὄνομα τῆς πόλεως ἦν ἔμπροσθεν λουζά. καὶ εἶδον οἱ φυ-
ſtodiētes virū egrediētē de ciuitate: τ cepe
λάσσοντες ἄνδρα ἐκπορευόμενον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἔλα-
runt eū τ dixerūt ei: oſtēde nobis introitū ciui
βον αὐτὸν καὶ εἶπον αὐτῷ, δεῖξον ἡμῖν τὴν εἴσοδον τῆς πό-
tatis: τ faciemus tecum miam. τ oſtēdit eis
λεως, καὶ ποιήσομεν μετὰ σοῦ ἔλεος. καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς
ingreſſum vrbis: τ percuſſerūt vrbē in o
τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, καὶ ἐπάταξαν τὴν πόλιν ἐν στό-
re gladij: at virū τ cognationē eius
ματι ῥομφαίας, τὸν δὲ ἄνδρα καὶ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ
dimiſerūt. τ abijt vir in terrā chettim: τ edifica
ἐξαπέστειλαν. καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἀνὴρ εἰς γῆν χεττίν, καὶ ᾠκοδό-
uit illic vrbē: τ vocauit nomē illius luza: hoc
μησεν ἐκεῖ πόλιν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς λουζά, τοῦ-
nomē eius vſq; ad diē hanc. τ nō poſ
το ὄνομα αὐτῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ οὐκ ἐκληρονό-
ſedit manaſſes bethſan neq; filias eius: neq;
μησε μανασσῆς τὴν βεισὰν οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ
F
thanaach τ filias eius: neq; habi
τὴν θανναὰχ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τοὺς κατοι-
tantes dor τ filias eius: neq; habi
κοῦντας δὼρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τοὺς κατοι-
tātes mageddon τ filias eius: neq;
κοῦντας μαγεδδὼν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, οὐδὲ τοὺς
habitantes ieblam neq; filias eius. τ
κατοικοῦντας ἰεβλαὰμ οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. καὶ
incepit chananeus habitare in terra hac. τ factū
ἤρξατο ὁ χαναναῖος κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἐγένε-
eſt cū cōfortat⁹ eſt iſrael τ poſuit chananeū in tri
το ὅτε ἐνίσχυσεν ἰσραὴλ καὶ ἔθετο τὸν χαναναῖον εἰς φό-
butū τ delens nō deleuit illū. τ ephraim nō deleuit
ρον καὶ ἐξαίρων οὐκ ἐξῆρεν αὐτόν. καὶ ἐφραὶμ οὐκ ἐξῆρεν τὸν
chananeū qui habitabat in gazer: τ habitabat chana
χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν γαζέρ, καὶ κατῴκει ὁ χανα-
neus in medio eius in gazer. τ zabulon nō deleuit
ναῖος ἐν μέσῳ αὐτοῦ ἐν γαζέρ. καὶ ζαβουλὼν οὐκ ἐξῆρε τοὺς
habitantes cetron τ habitantes naalol. τ ha
κατοικοῦντας κετρὼν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ναααλώλ. καὶ κα-
bitauit chananeus in medio eius: τ fact⁹ eſt i tributū.
τῴκησεν ὁ χαναναῖος ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο εἰς φόρον.
τ aſer nō deleuit habitātes accho τ
καὶ ἀσὴρ οὐκ ἐξῆρεν τοὺς κατοικοῦντας ἀκχὼ καὶ τοὺς
G
habitātes ſidona τ habitātes achlab τ
κατοικοῦντας σιδῶνα καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἀχλὰβ καὶ
aſchazib τ elba τ aphec τ roob. τ
τὴν ἀχαζὶβ καὶ τὴν ἐλβὰ καὶ τὴν ἀφὲκ καὶ τὴν ῥοώβ. καὶ
habitauit aſer in medio chananei habitan
κατῴκησεν ὁ ἀσὴρ ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου τοῦ κατοικοῦν-
tis terrā: qm̄ nō potuit delere eū. τ nephtalim nō
τος τὴν γῆν, ὅτι οὐκ ἐδυνήθη ἐξᾶραι αὐτόν. καὶ νεφθαλὶν οὐκ
deleuit habitantes bethſames: τ habitātes
ἐξῆρε τοὺς κατοικοῦντας βεθσαμής, καὶ τοὺς κατοικοῦντας
bethanach. τ habitauit iſrael in medio chananei habitan
βεθανάχ. καὶ κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν μέσῳ τοῦ χαναναίου τοῦ κατοικοῦν-
tis terrā. at habitantes bethſames τ betheneth fue
τος τὴν γῆν. οἱ δὲ κατοικοῦντες βαιθσαμὴς καὶ τὴν βεθενὲθ ἐγενήθη-
runt eis in tributū. τ afflixit amorreus filios dan in
σαν αὐτοῖς εἰς φόρον. καὶ ἐξέθλιψεν ὁ ἀμορραῖος τοὺς υἱοὺς δὰν εἰς τὸ
mōte: qm̄ nō dimiſit eum deſcēdere in vallem. τ incepit
ὄρος, ὅτι οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν καταβῆναι εἰς τὴν κοιλάδα. καὶ ἤρξατο ὁ
amorreus habitare in mōte hares vbi vrſe τ vulpes.
ἀμορραῖος κατοικεῖν ἐν τῷ ὄρει τῷ ἀρέσου αἱ ἄρκτοι καὶ αἱ ἀλώπεκες.

deleuerūt filij beniamin: habitauitq; iebuſeus cū filijs beniamin in hierl'm vſq; in preſentem diē. Domus quoq; ioſeph aſcēdit in bethel: fuitq; dn̄s cū eis. Nam cū obſiderent vrbem q̄ prius luza vocabatur viderūt hoīem egredientem de ciuitate dixerūtq; ad eū. Oſtēde nobis introitū ciuitatis: & faciem⁹ tecum miam. Qui cū oſtendiſſet eis: pcuſſerunt vrbē in ore gladij: hoīem autē illum & oēm cognationē ei⁹ dimiſerūt. Qui dimiſſus abijt in terrā ethim: & edificauit ſibi ciuitatē vocauitq; eā luzā: q̄ ita appellatur vſq; in p̄ntem diē. Manaſſes quoq; nō deleuit bethſan et canath cū viculis ſuis: & hitatores dor & ieblaam & mageddo cū viculis ſuis: cepitq; chananeus habitare cū eis. Poſtq̄ autē confortatus eſt iſrael fecit eos tributarios & delere noluit. Effraim etiam non interfecit chananeū q hitabat ī gazer: ſed habitauit cū eo. zabulō non deleuit habitatores tethron & naalol: ſed habitauit chananeus ī medio ei⁹ factuſq; eſt ei tributarius. Aſer quoq; nō deleuit hitatores accho & ſidonis alab & achazib & amma & aphech & roob: habitauitq; ī medio chananei habitatoris illius terre: nec interfecit eum. Neptali quoq; non deleuit hitatores bethſemes & bethanath: & habitauit inter chananeū habitatorem terre. fueruntq; ei betſemite & bethanite tributarij. Arctauitq; ammorreus filios dan in mōte: nec dedit eis locum vt ad planiora deſcēderent: habitauitq; in mōte hares: qd̄ interp̄tatur teſtatio ī haylō & ſalabi

הורישו בני בנימן וישב היבוסי את
בני בנימן בירושלם עד היום הזה:
ויעלו בית יוסף גם הם בית אל
ויהוה עמם: ויתירו בית יוסף תור
בבית אל ושם העיר לפנים לוז: פנה
ויראו השמרים איש יוצא מן העיר ראה יצא
ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר אמר ראה
ועשינו עמך חסד: ויראם את מבוא בוא עשה
העיר ויכו את העיר לפי חרב ואת נכה פה
האיש ואת כל משפחתו שלחו: וילך שפחה
האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא בנה קרא
שמה לוז הוא שמה עד היום הזה:
ולא הוריש מנשה את בית שאן ירש
ואת בנתיה ואת תענך ואת בנתיה בנה
ואת יושבי דור ואת בנתיה
ואת יושבי יבלעם ואת בנתיה ואת
יושבי מגדו ואת בנתיה ויואל הכנעני
לשבת בארץ הזאת: ויהי כי חזק ישב
ישראל וישם את הכנעני למס שום
והוריש לא הורישו: ואפרים לא
הוריש את הכנעני היושב בגזר וישב
הכנעני בקרבו בגזר: זבולן לא
הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי היה
נהלל וישב הכנעני בקרבו ויהיו
למס: אשר לא הוריש את יושבי
עכו ואת יושבי צידון ואת אחלב ואת
אכזיב ואת חלבה ואת אפיק ואת רחב:
וישב האשרי בקרב הכנעני יושבי
הארץ כי לא הורישו: נפתלי לא
הוריש את יושבי בית שמש ואת
יושבי בית ענת וישב בקרב הכנעני
יושבי הארץ ויושבי בית שמש ובית
ענת היו להם למס: וילחצו האמרי לחץ
את בני דן ההרה כי לא נתנו
לרדת לעמק: ויואל האמרי לשבת ירד יאל
בהר חרס באילון ובשעלבים

Et aggrauata ē manus domꝰ ioſeph: factūq; ē ei tributarius. Fuit aūt terminus amorrei ab aſcenſu ſcorpionis petra & ſuperiora loca. z.

Aſcenditq; angelus dñi de galgalis ad locū flētiū: & ait. Eduxi vos de egypto & introduxi in terrā, p q̄ iuraui patribus veſtris: & pollicitus ſum vt nō facerē irritū pactū meum vobiſcū in ſēpiternū: ita dūtaxat vt nō feriretis fedus cū hītatoribus terre huius & aras eorū ſubuerteretis. & noluiſtis audire vocem meā. Cur hoc feciſtis? Quāobrē nolui delere eos a facie veſtra: vt habeatis hoſtes: & dii eoꝝ ſint vobis ī ruinā. Cūq; loqueretur angelus domini hec verba ad omnes filios iſrael: eleuauerunt vocem ſuam & fleuerunt. Et vocatū ē nomē loci illius, locus flentium ſiue lachrymaꝝ. immolaueruntq; ibi hoſtias dño. Dimiſit ergo ioſue populū: & abierūt filii iſrael vnuſqſq; in poſſeſſionē ſuā: vt obtinerēt eā: ſeruierūtq; dño cūctis diebus eius: & ſeniorum: qui longo poſt eum vixerūt tēpore: & nouerant omnia opera domini que fecerat cū iſrael. Mortuus eſt aūt ioſue filius nun famulus dñi centū & decē annorum: & ſepelierunt eū in finibus poſſeſſionis ſue in thānathſare ī mōte effraī a ſeptētrionali plaga mōtis gaas. Oīſq; illa gñatio cōgregata eſt ad patres ſuos: & ſurrexerūt alii qui nō nouerunt dominum: & opera q̄ fecerat cum iſrael. Feceruntq; filii iſrael malū in conſpectu domini: & ſeruierūt baalim: ac dimiſerunt dominum deū patrū ſuoꝝ q eduxerat eos de terra egypti: & ſecuti ſunt deos alienos: deos quoq; populorum qui habitabant in circuitu eoꝝ: & adorauerunt eos:

& ad iracundiā concitauerunt dñm: dimittetes eū & ſeruiētes baal & aſtaroth. Iratuſq; dñs cōtra iſrael tradidit eos in manus diripientiū. q ceperūt eos & vēdiderūt hoſtibus q hitabāt p gyrū: nec potuerunt reſiſtere aduerſariis ſuis: ſʒ quocūq; pgere voluiſſent: manꝰ domini ſup eos erat: ſicut locutus eſt & iurauit eis: & vehementer afflicti ſunt. Suſcitauitq; dominus iudices qui liberarēt eos de vaſtantiū manibus: ſed nec eos audire voluerūt: fornicantes cum diis alienis & adorantes eos. Cito deſeruerunt viā p quā ingreſſi fuerāt pīes eorum: & audiētes mandata dñi oīa fecere cōtraria. Cūq; dominus iudices ſuſcitaret: in diebꝰ eorū flectebatur mīa & audiebat afflictorū gemitus: & liberabat eos d cede vaſtātiū. Poſtq̄ aūt mortuꝰ eēt iudex reuertebātur & mľto faciebāt peiora q̄ fecerāt pr̄es eorū ſeq̄ntes deos alieos ſeruientes eis: & adorantes illos. Nō dimiſerūt adinuētiones ſuas & viā duriſſimā p quā ābulare conſueuerāt. Iratuſq; ē furor dñi in iſrael & ait. Quia irritū fecit gens iſta pactū meū qđ pepigerā cū pr̄ibus eorū & vocē meā audire cōtēpſit: & ego nō delebo gētes q̄s dimiſit ioſue: & mortuus eſt: vt in ipſis experiar iſrael vtrum cuſtodiāt viam domini: & ambulēt in ea: ſicut cuſtodierūt pr̄es eorū: an non. Dimiſit ergo dñs omnes nationes has: & cito ſubuertere noluit. nec tradidit in manus ioſue. 3.

Hę ſunt gentes quas dñs dereliq̄t vt erudiret in eis iſraelem & omnes qui non nouerant bella chananeoꝝ: & poſtea diſcerent

filii eorũ certare cũ hoſtibus: & hec cõſuetudinẽ preliãdi. quinq; ſatrapas ooooooooooooooooo philiſtinorum: oẽmq; chananeũ & ſidonium atq; eueũ q habitabat ĩ mõte libano de monte baal hermõ vſq; ad introitũ emath. Dimiſitq; eos vt ĩ ipſis experiretur iſraelẽ: vtrũ audirent mãdata dñi: q̃ pcepat pribus eorũ p manum moyſi: an nõ. Itaq; filii iſrl' habitauerũt in medio chananei & ethei & amorrei & pherezei & euei & iebuſei: & duxerũt vxores filias eorum ipſiq; filias ſuas filiis eorũ tradiderunt & ſeruierũt diis eorũ. Feceoo rũtq; malũ in cõſpectu domini: & obliti ſunt dei ſui oooooooooooooooo ſeruiẽtes baalim & aſtaroth. Iratuſq; oooooo contra iſrl' dñs: tradidit eos in manus chuſã raſathaim regis meſopotamie: ſeruierũtq; oo ei octo oooooooooooooooo oooooooooooooooooooooo annis. Et clamauerunt ad dominum: oooooo oo qui ſuſcitauit eis ſaluatorem: oooooooooo oooooo & liberauit eos othoniel videlicet filiũ cenez frm caleph miorẽ. fuitq; in eo ſpiritus dñi oo & iudicauit iſrl'. Egreſſuſq; eſt ad pugnã & tradidit dñs ĩ manus eius chuſanraſathaim regẽ ſyrie: & oppreſſit eum oooooooooooooooooooooo Quieuitq; terra q̃draginta ãnis: et mortuus eſt othoniel filiꝰ cenez. Addiderũt aũt filii iſrl' facere malum in cõſpectu dñi: qui confortauit aduerſum eos eglon regem moab: oooooooooooo quia fecerũt malũ ĩ cõſpectu eius. oooooooo oooo Et copulauit ei filios ammon & amalech: oo abiitq; & pcuſſit iſrael atq; poſſedit ooooooooo vrbẽ palmarũ. Seruierũtq; filii iſrael ooooooo eglon regi moab decẽ & octo oooooooooooooooo annis: & poſtea clamauerũt ad dominum oooo Qui ſuſcitauit eis ſaluatorẽ vocabulo aioth filium gera filii gemini q vtraq; manu p dextera

vtebatur. Miſerũtq; filii iſrl' p illũ munera oo eglõ regi moab. Qui fecit ſibi ooooooooooooo gladiũ ancipitẽ hñtem ĩ medio capulũ longitudinis palme manꝰ & accinctus ẽ eo ſubter ſagũ ĩ dextro femore. Obtulitq; munera eglõ regi moab: erat aũt eglon craſſus nimis. Cumq; obtuliſſet ei munera p ſecutus ẽ ſocios qui cum eo venerãt: & reuerſus ooooooooooooooooooooo de galgalis vbi erant idola: dixit ad regẽ. oooo Verbũ ſecretũ habeo ad te o rex. Et ille ĩperauit ſilẽtium. Egreſſiſq; oibus qui circa eum erãt: ingreſſus ẽ aioth ad eũ. Sedebat autẽ in eſtiuo cenaculo ſolus: dixitq;. oooooooooooooo Verbum dei hẽo ad te Qui ſtatim ſurrexit de throno. Extenditq; aioth ſiniſtram manũ: ooo & tulit ſicã de dextero femore ſuo ooooooo infixitq; eã in ventrem eius tã valide vt capulus ſequeretur ferrũ in vulnere: ac pĩguiſſimo adipe ſtrĩgeretur. Nec eduxit gladiũ: ſed ita vt perculſerat reliquit ĩ corpe. ſtatimq; p ſecreta nature aluũ ſtercora pruperunt. Aioth aũt clauſis diligẽtiſſime oſtiis cenaculi & obfirmatis ſera per poſticũ egreſſus ẽ. Serui q; regis ingreſſi viderunt clauſas fores cenaculi: atq; dixerũt. Forſitã purgat aluũ in eſtiuo cenaculo. Expectanteſq; diu donec erubeſceret: & vidẽtes q nullus apiret: tulerunt clauẽ & apiẽtes inuenerũt dñm ſuũ in terra iacentẽ mortuũ. Aioth autẽ dũ illi turbarẽtur effugit & ptrãſiit locũ idolorũ vnde reuerſus fuerat. Venitq; in ſeyrath: & ſtatĩ inſonuit buccina ĩ mõte effraĩ: deſcenderũtq; cũ eo filii iſrl': ipſo ĩ frõte gradiẽte. Qui dixit ad eos. Sequimini me. Tradidit enĩ dñs inimicos nros moabitas in manꝰ nras. Deſcẽderũtq; poſt eũ & occupauerũt vada iordãis q̃ trãſmittũt ĩ moab & nõ dimiſerũt trãſire quẽq;

sed pcuſſerunt moabitas ĩ tpe illo circiter decẽ milia oẽs robuſtos & fortes viros. Null⁹ eorum euadere potuit. Humiliatuſq; ẽ moab in die illo ſub manu iſrael: & quieuit terra octoginta ãnis ꝛ plĩis. Poſt hũc fuit ſãgar filius anath q̃ pcuſſit de philiſtiim ſexcẽtos viros vomere. Et ipſe quoq; defẽdit iſrl. 4.

Hddideruntq; filii iſrael facere malum in cõſpectu domini poſt mortẽ aioth & tradidit illos dñs ĩ manus iabin regis chanaã q̃ regnauit in aſor: habuitq; ducẽ exercitus ſui nomine Syſarã. Ipe aũt habitabat in areſeth gẽtium. Clamauerũtq; filii iſrl ad dñm. Nõgẽtos eñ habebat falcatos currus: & per vigĩti annos vehementer oppreſſerat eos. Erat autẽ delbora prophetes vxor lapidoth q̃ iudicabat populum in illo tpe: & ſedebat ſub palma q̃ noĩe illius vocabatur: inter rama & bethel in mõte effraim: aſcẽdebantq; ad eam filii iſrael ĩ omñe iudiciũ. Que miſit & vocauit barach filiũ abinoẽ de cades neptalim: dixitq; ad eum Precepit tibi dñs deus iſrl. Vade & duc exercitũ ĩ montẽ thabor: tolleſq; tecum decem milia pugnatorũ de filiis neptalim & de filiis zabulõ. Ego aũt adducã ad te in loco torrentis cyſon ſyſarã principẽ exercitus iabin & currus eius atq; omnẽ multitudinem & tradã eos ĩ manu tua. dixitq; ad eam barach Si veis mecũ: vadã: ſi nolueris venire mecũ non pergã. Que dixit ad eũ: ibo quidẽ tecum ſed in hac vice victoria non reputabitur tibi: quia ĩ manu mulieris tradetur ſyſara. Surrexit itaq; delbora & prexit cũ barach ĩ cades. Qui accerſitis zabulõ & neptalim aſcendit

cũ decem milibus pugnatorũ hñs delboram in comitatu ſuo. Aber autẽ cineus receſſerat quondã a ceteris cineis fribus ſuis filiis obab cognati moyſi: & tetẽderat tabernacula vſq; ad vallẽ q̃ vocat ſenim: & erat iuxta cedes. Nũciatũ ẽ ſyſare q̃ aſcẽdiſſet barach filius abinoem in mõte thabor: et congregauit nõgentos falcatos currus: et oẽm exercitũ de aroſeth gentiũ ad torrentem cyſon. Dixitq; delbora ad barach: ſurge: hec eſt eñ dies in qua tradidit dñs ſyſarã in manus tuas. En ipe ductor eſt tuus. Deſcẽdit itaq; barach de monte thabor et decem milia pugnator; cum eo. Perterruitq; dñs ſyſarã & oẽs currus eius: vniuerſãq; multitudinẽ in ore gladii ad cõſpectum barach: intantũ vt ſyſara de curru deſiliens pedib⁹ fugeret: & barach pſeq̃retur fugiẽtes currus & exercitum vſq; ad aroſeth gentiũ & oĩs hoſtiũ multitudo vſq; ad internitionẽ caderet. Syſara aũt fugiẽs puenit ad tentoriũ iabel vxoris aber cinei. Erat autem pax inter iabin regem aſor & domum aber cinei. Egreſſa igitur iabel in ocurſum ſyſare dixit ad eũ. Intra ad me domĩe mi: ne timeas. Qui ingreſſus tabernaculũ eius & opertus ab ea pallio dixit ad eam: Da mihi obſecro paululũ aque quia ſitio valde. Que aperuit vtrem lactis: & dedit ei bibere: & operuit illũ. Dixitq; ſyſara ad eã. Sta añ hoſtiũ tabernaculi & cũ venerit aliquis interrogãs te et dicẽs: nunq̃d hic eſt aliquis? rñdebis. Nullus eſt. Tulit itaq; iahel vxor aber clauũ tabernaculi: aſſumẽs pit̃er & malleũ: & ingreſſa abſcõdite & cũ ſilẽtio: poſuit ſup tp̃s capitis eius clauũ: pcuſſũq; malleo defixit ĩ cerebrum vſq; ad terram: q̃ ſoporem morti ſociãs defecit & mortuus ẽ. Et ecce ba-

את סיסרא ותצא יעל לקראתו ותאמר לו לך וארך את האיש יצא
אשר אתה מבקש ויבא אליה והנה ילך ראה
סיסרא נפל מת והיתד ברקתו בקש בוא
ויכנע אלהים ביום ההוא את יבין כנע
מלך כנען לפני בני ישראל ותלך פנה הלך
יד בני ישראל הלוך וקשה על יבין
מלך כנען עד אשר הכריתו את יבין כרת
מלך כנען׃

Cap. v.

ותשר דבורה וברק בן אבינעם ביום
ההוא לאמר׃ בפרע פרעות בישראל שור
בהתנדב עם ברכו יהוה׃ שמעו נדב
מלכים האזינו רזנים אנכי ליהוה אזן
אנכי אשירה אזמר ליהוה אלהי שור זמר
ישראל׃ יהוה בצאתך משעיר יצא
בצעדך משדה אדום ארץ רעשה
גם שמים נטפו גם עבים נטפו
מים׃ הרים נזלו מפני יהוה זה פנה
סיני מפני יהוה אלהי ישראל׃ בימי
שמגר בן ענת בימי יעל חדלו יום
ארחות והלכי נתיבות ילכו ארחות נתב
עקלקלות׃ חדלו פרזון בישראל
חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי קום
אם בישראל׃ יבחר אלהים חדשים בחר
אז לחם שערים מגן אם יראה ראה
ורמח בארבעים אלף בישראל׃ לבי רגע
לחוקקי ישראל המתנדבים בעם
ברכו יהוה׃ רכבי אתנות צחרות ישבי
על מדין והלכי על דרך שיחו׃ מקול דון שוח
מחצצים בין משאבים שם יתנו חצץ שאב
צדקות יהוה צדקת פרזונו תנה
בישראל אז ירדו לשערים עם
יהוה׃ עורי עורי דבורה עורי עורי
דברי שיר קום ברק ושבה שביך שור שבה
בן אבינעם׃ אז ירד שריד לאדירים שרד אדר
עם יהוה ירד לי בגבורים׃ מני נגר

rach ſequens ſyſarã veniebat: egreſſaq; iahel in occurſũ ei9: dixit ei Veni & oſtẽdã tibi virũ quem q̃ris. Qui cũ intraſſet ad eam: vidit ſyſarã iacentẽ mortuũ & clauũ infixũ ĩ tp̃e ei9 Hũiliauit ergo deus in die illo iabin regem chanaã corã filiis iſrael q creſcebãt quotidie & forti manu opprimebant iabin regem chanaã: donec delerent eum. 5.

Ecinerũtq; delbora & barach filius abinoẽ ĩ illo die: dicẽtes. Qui ſponte obtuliſtis de iſrl̃ aĩas vr̃as ad p̃iculũ: bñdicite domino. Audite reges: auribus p̃cipite principes. Ego ſũ ego ſũ q̃ domino canã: pſallã dño deo iſrl̃. Dñe cum exires de ſeyr: & trãſires p regiões edõ terra mota eſt: celiq; ac nubes diſtillauerunt aquis. Montes fluxerunt a facie domini & ſynai a facie dñi dei iſrael. In diebus ſamgar filii anath ĩ diebus iahel quieuerũt ſemite: & qui ĩgrediebãtur p eas ãbulauerunt p calles deuios. Ceſſauerũt fortes in iſrael: & quieuerunt donec ſurgeret delbora: ſurgeret mater in iſrael. Noua bella elegit deus & portas hoſtium ip̃e ſubuertit. Clypeus & haſta ſi appuerũt ĩ q̃dragita milibus iſrael. Cor meum diligit principes iſrl̃ qui p̃pria volũtate obtuliſtis vos diſcrimĩ benedicite dño. qui aſcenditis ſup nitẽtes aſinos & ſedetis ſupra ĩ iudicio & ãbulatis ĩ via loquimini. Vbi colliſi ſũt currus & hoſtiũ ſuffocatus ẽ exercit9: ibi narrẽtur iuſticie dñi: & clementia ĩ fortes iſrl̃. Tũc deſcẽdit ppl̃s dñi ad portas: & obtinuit principatũ. Surge ſurge delbora: ſurge ſurge & loq̃re canticũ. Surge barach & apprehẽde captiuos tuos fili abinoẽ. Saluate ſt reliquie ppl̃i. Dñs ĩ fortib9 dimicauit. Ex

ſiſara: τ egreſſa ẽ iael in occurſũ eius: τ
τὸν σισάρα, καὶ ἐξῆλθεν ἰαὴλ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ
dixit ei: veni τ oſtẽdã tibi virũ quẽ tu que
εἶπεν αὐτῷ, δεῦρο καὶ δείξω σοι τὸν ἄνδρα ὃν σὺ ζη-
ris. τ intrauit ad eam: τ ecce ſiſara ia
τεῖς. καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν, καὶ ἰδοὺ σισάρα πε-
cens mortuus: τ clauus in tẽpore eius. τ
πτωκὼς νεκρός, καὶ ὁ πάσσαλος ἐν τῇ γνάθῳ αὐτοῦ. καὶ
humiliauit dñs deus in die illa iabin re-
ἐταπείνωσεν κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὸν ἰαβὶν βα-
gem chanaan corã filiis iſrael τ ibat
σιλέα χαναὰν ἐνώπιον υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπορεύετο
man9 filiorũ iſrael vadẽs τ indurata cõtra ia-
χεὶρ υἱῶν ἰσραὴλ πορευομένη καὶ σκληρυνομένη ἐπὶ ἰα-
bin regem chanaan q ad delerent illum.
βὶν βασιλέα χαναὰν ἕως οὗ ἐξωλόθρευσαν αὐτόν. Ca. 5.

A

Et cecinit debbora τ barac fili9 abinoem in
Καὶ ᾖσεν δεββωρὰ καὶ βαρὰκ υἱὸς ἀβινοὲμ ἐν τῇ
die illo. τ dixit cũ inceptiſſe duces in iſ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ εἶπεν ἐν τῷ ἄρξασθαι ἀρχηγοὺς ἐν ἰσ-
rael in electiõe ppl̃i bñdicite dño. audi
ραὴλ ἐν προαιρέσει λαοῦ εὐλογεῖτε κύριον. ἀκούσα-
te reges aurib9 p̃cipite ſatrape: ego dño can
τε βασιλεῖς ἐνωτίζεσθε σατράπαι, ἐγὼ τῷ κυρίῳ ᾄσο-
tabo τ pſallã deo iſrael. dñe in exitu tuo
μαι καὶ ψαλῶ τῷ θεῷ ἰσραήλ. κύριε ἐν τῇ ἐξόδῳ σου
de ſeir cũ tranſires tu ex agro edom: t̃ra mota eſt
ἐκ σηεὶρ ἐν τῷ ἐπαίρειν σε ἐξ ἀγροῦ ἐδώμ, γῆ ἐσείσθη
τ celũ turbatũ eſt: τ nubes diſtillauerũt aquã.
καί γε οὐρανὸς ἐταράχθη, καὶ αἱ νεφέλαι ἔσταξαν ὕδωρ.
mõtes cõmoti ſunt a facie dñi: hic ſina
ὄρη ἐσαλεύθησαν ἀπὸ προσώπου κυρίου, τοῦτο σινὰ
a facie dñi dei iſrael. in dieb9 ſam
ἀπὸ προσώπου κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. ἐν ἡμέραις σαμε-
gar filii anath in dieb9 iael reliq̃rũt vias τ am
γὰρ υἱοῦ ἀνὰθ ἐν ἡμέραις ἰαὴλ ἐξέλιπον ὁδοὺς καὶ ἐπο-
bulauerũt ſemitas. ambulauerũt itinera peruerſa.
ρεύθησαν τρίβους. ἐπορεύθησαν ὁδοὺς διεστραμμένας.
defecerũt habitantes in iſrael defecerũt donec
ἐξέλιπον οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ ἰσραὴλ ἐξέλιπον ἕως οὗ
ſurgeret debbora: quã ſurrexit mater in iſrael. ele
ἀνέστη δεββωρά, ὅτι ἀνέστη μήτηρ ἐν τῷ ἰσραήλ. ᾑρέ-
gerũt deos nouos tũc pugnauerũt ciuitates p̃ncipum: clype9 ſi pucllarũ cũ lanceis appatuit. τ pugna
τισαν θεοὺς καινοὺς τότε ἐπολέμησαν πόλεις ἀρχόν-
των, σκέπη νεανίδων σιρομαστῶν ἀνώφθη. καὶ σιρομά-
uit quadraginta milibus in iſrael. cor
στησεν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἐν τῷ ἰσραήλ. ἡ καρδία
meũ ſup cõſtituta iſrael. potẽtes
μου ἐπὶ τὰ διατεταγμένα τῷ ἰσραήλ. οἱ δυνάσται τοῦ
ppl̃i bñdicite dño. qui aſcẽdiſtis ſup aſi
λαοῦ εὐλογεῖτε τὸν κύριον. ἐπιβεβηκότες ἐπὶ ὑποζυ-
nos nitentes ſedẽtes in iudicio: τ am
γίων ἐπιλαμπινῶν καθήμενοι ἐπὶ κριτηρίου, καὶ πο-
bulãtes iuxta: loquimini vocẽ pulſãtium in
ρευόμενοι ἐφ' ὁδῶν, φθέγξασθε φωνὴν ἀνακρουομένων ἀναμέ-
ter letantes. illic dabũt iuſtitiã dño.
σον εὐφραινομένων. ἐκεῖ δώσουσιν δικαιοσύνην κυρίῳ.

B

iuſti cõfortati ſũt in iſrael. tũc deſcẽdit in
δίκαιοι ἐνίσχυσαν ἐν τῷ ἰσραήλ. τότε κατέβη εἰς τὰς
vrbes eius pplʼs dñi. ſurge ſurge deb
πόλεις αὐτοῦ ὁ λαὸς κυρίου. ἐξεγείρου ἐξεγείρου δεβ-
bora: ſurge ſurge loq̃re cũ cãtu. ſurge
βωρά, ἐξεγείρου ἐξεγείρου λάλει μετ' ᾠδῆς. ἐξανίστασο
barac τ captiua captiuitatẽ tuã filius abino
βαρὰκ καὶ αἰχμαλώτιζε αἰχμαλωσίαν σου υἱὸς ἀβινε-
em: tũc magnificata eſt fortitudo eius. dñe humi
έμ, τότε ἐμεγαλύνθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. κύριε ταπείνω-
lia mihi fortiores me. pplʼs
σόν μοι τοὺς ἰσχυροτέρους μου. λαὸς

ephraim vlti ſunt eos in valle. frater tuus
ἐφραὶμ ἐτιμωρήσαντο αὐτοὺς ἐν κοιλάδι. ἀδελφός σου
beniamin in pplis tuis. ex me machir deſcẽderũt ſcrutã-
βενιαμὶν ἐν λαοῖς σου. ἐξ ἐμοῦ μαχὶρ κατέβησαν ἐξερευ-
tes: τ de zabulon potentes in ſceptro ſcri-
νῶντες, καὶ ἐκ ζαβουλὼν ἐνισχύοντες ἐν σκήπτρῳ γραμματέ-
be. τ principes in iſſachar cũ debbora τ iſſachar
ως. καὶ ἄρχοντες ἐν ἰσσάχαρ μετὰ δεββώρας καὶ ἰσσάχαρ
ſic barac in valle: miſit pedites ſuos in diui
οὕτω βαρὰκ ἐν τῇ κοιλάδι, ἐξαπέστειλεν πεζοὺς αὐτοῦ ἐν διαι-
ſionibus rubem. magne indagatiões cordis: vt q̃d mihi
ρέσεσιν ῥουβήμ. μεγάλοι ἀκριβασμοὶ καρδίας, ἵνα τί μοι
ſedetis inter terminos vt audiatis ſibi-
κάθησθε ἀναμέσον τῶν μοσφαθαὶμ τοῦ εἰσακούειν συρισ-
los excitãtiũ. ad t̃nſeũdũ in res rubem. ma
μοὺς ἐξεγειρόντων τοῦ διελθεῖν εἰς τὰ τοῦ ῥουβήμ. μεγά-
gne veſtigatiões cordis galaad: trãs iorda-
λοι ἐξιχνιασμοὶ καρδίας γαλαάδ, ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδά-
nẽ habitauit. τ dan vt quid habitas nauibus? aſer
νου κατεσκήνωσεν. καὶ δὰν ἵνα τί παροικεῖς πλοίοις; ἀσὴρ
habitauit apud littus maris: τ in preru
παρῴκησεν παρ' αἰγιαλὸν θαλασσῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διακο-
ptis eius habitauit. zabulon pplʼs cõtẽnẽs aĩam
πὰς αὐτοῦ κατεσκήνωσεν. ζαβουλὼν λαὸς ὀνειδίσας ψυ-
mã ſuã in morte τ neptali in ſylua agri. venerũt
χὴν αὐτοῦ εἰς θάνατον καὶ νεφθαλὶ ἐπὶ ὕλη ἀγροῦ. ἦλθον
reges τ pugnauerũt: tunc pugnauerũt reges
βασιλεῖς καὶ παρετάξαντο, τότε ἐπολέμησαν βασιλεῖς
chanaã in teunach in aqua mageddo: abſidã-
χαναὰν ἐν τεννὰχ ἐπὶ τοῦ ὕδατος μαγεδδώ, πλεονεξί-
tiã argẽti nõ acceperũt. de celo expugnati ſũt:
αν ἀργυρίου οὐκ ἔλαβεν. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπολεμήθησαν, οἱ ἀ-
ſtelle ab ordine ſuo pugnauerũt cũ ſiſara.
στέρες ἐκ τῆς τάξεως αὐτῶν ἐπολέμησαν μετὰ σισάρα.
torrens ciſſon eiecit illos: torrẽs cademim:
χείμαῤῥους κισσὼν ἐξέβαλεν αὐτούς, χείμαῤῥους καδημίμ,
torrens ciſſon: cõculcabit eos aĩa mea po-
χείμαῤῥους κισσών, καταπατήσει αὐτοὺς ψυχή μου δυ-
tens. tunc abſciſa ſunt crura equorũ inititibus potẽ-
νατή. τότε ἀπεκόπησαν πτέρναι ἵππων μαδαρὼθ δυνα-
tium illius: maledicite meroz. dixit angelus dñi: maledi-
στῶν αὐτοῦ. καταράσασθε μερώζ. εἶπεν ὁ ἄγγελος κυρίου, καταρά-
ctione maledicite habitatores eius qm̃ nõ venerũt in
σει καταράσασθε τοὺς ἐνοίκους αὐτῆς ὅτι οὐκ ἦλθον εἰς τὴν
auxiliũ. dñs auxiliator nr̃ dñs i pugnatorib9 potẽs. benedica-
βοήθειαν. κύριος βοηθὸς ἡμῶν κύριος ἐν μαχηταῖς δυνατός. εὐλογη-
tur ex mulierib9 iael vxor aber cinei. ex mulierib9 i
θείη ἐκ γυναικῶν ἰαὴλ γυνὴ χάβερ τοῦ κιναίου. ἐκ γυναικῶν ἐν
tabernaculo bñdicat. aquã petiſt ab ea: τ lac dedit illi
σκηνῇ εὐλογηθείη. ὕδωρ ᾔτησεν αὐτήν, καὶ γάλα ἔδωκεν αὐτῷ
in phiala: fortiũ obtulit butyrũ: manũ ſuã
ἐν λακάνῃ, ἰσχυρῶν προσήγγισεν βούτυρον, τὴν χεῖρα αὐτῆς
in paliũ extẽdit: dexterã ſuã in abſciſiões in-
εἰς πάσσαλον ἐξέτεινεν, τὴν δεξιὰν αὐτῆς εἰς ἀποτομὰς κα-
cidentium: τ abſcidit ſiſara: cõtriuit
ταкοπτόντων, καὶ ἀπέτεμε σισάρα, ἀπέτριψεν τὴν
caput eius τ cõfregit τ perforauit tempus e-
κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέθλασεν καὶ διήλασεν τὴν γνάθον αὐ-
ius. inter pedes eius incuruatus cecidit:
τοῦ. ἀναμέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς συγκύψας ἔπεσεν,
dormiuit inter pedes eius: flexit cecidit: in quo
ἐκοιμήθη μεταξὺ ποδῶν αὐτῆς, ἔκαμψεν ἔπεσεν, ἐν ᾧ
flexit illic cecidit miſerabiliter: per feneſtrã reſ
ἔκαμψεν ἐκεῖ ἔπεσεν ταλαιπώρως. διὰ τῆς θυρίδος δι-
piciebat τ intuebatur mater ſiſara per cenacu
έκυπτεν καὶ κατεμάνθανεν ἡ μήτηρ σισάρα διὰ τῆς δικτυ-
lũ quare morat9 ẽ currus eius aduenire:
ωτῆς διατί ᾐσχάτισεν τὸ ἅρμα αὐτοῦ παραγενέσθαι,
quare tardauerũt veſtigia curruũ eius. ſapiẽtes princi
διατί ἐχρόνισαν ἴχνη ἁρμάτων αὐτοῦ. σοφαὶ ἀρχου-
pum illius
σῶν αὐτῆς

effraĩ deleuit eos in amalech: & poſt eũ ex beniamin in ppl̃os tuos o amalech. De machir principes deſcenderũt & de zabulõ q exercitũ ducerẽt ad bellãdum. Duces yſachar fuere cũ delbora: & barach veſtigia ſũt ſecuti: q ĩ ſi ĩ p̃ceps ac barathrũ ſe diſcrimĩ dedit: diuiſo contra ſe ruben: magnanimorũ repta ẽ cõtẽtio. Quare habitas ĩter duos t̃minos vt audias ſibilos gregũ diuiſo cõtra ſe ruben: magnanimorũ repta eſt cõtẽtio. Gallaad trãs iordanẽ q̃ſcebat et dã vacabat nauib9. Aſer hitabat in littore maris & in portub9 morabatur. zabulõ vero & neptalĩ obtulerũt aĩas ſuas morti ĩ regione merome. Venerunt reges & pugnauerũt: pugnauerũt reges chanaã in thanec iuxta aquas mageddo: & tũ nihil tulere p̃dãtes. De celo dimicatũ ẽ cõtra eos: ſtelle manẽtes in ordine & curſu ſuo aduerſus ſyſarã pugnauerũt. Torrẽs cyſon traxit cadauera eorum: torrẽs cadumĩ: torrẽs cyſõ. Conculca anima mea robuſtos. Vngule equorũ ceciderũt: fugiẽtibus impetu & p p̃ceps ruẽtib9 fortiſſimis hoſtium. Maledicite terre meroz: dixit angelus dñi: maledicite hitatorib9 eius: quia nõ venerũt ad auxiliũ dñi: ĩ adiutoriũ fortiſſimorũ ei9. Bñdicta inter mulieres iahel vxor aber cinei: & bñdicatur in tabernaculo ſuo. Aquã petenti lac dedit: et ĩ phiala principũ obtulit butyrũ. Siniſtrã manum miſit ad clauũ & dextrã ad fabrorũ malleos p̃cuſſitq; ſyſarã q̃rẽs ĩ capite vulneri locũ: & tp̃s valide p̃forãs. Inter pedes ei9 ruit: defecit & mortu9 ẽ Voluebatur ãñ pedes eius: & iacebat exanimis & miſerabilis. Per feneſtram reſpiciẽs vlulabat mater ei9: & de cenaculo loq̃batur: Cur moratur regredi currus eius q̃re tardauerũt pedes q̃drigarũ ill9. Vna ſapiẽtior ceteris vxoribus eius

אפרים שרשם בעמלק אחריך
בנימין בעממיך מני מכיר ירדו
מחקקים ומזבולן משכים בשבט חקק
ספר׃ ושרי ביששכר עם דברה ספר שור
ויששכר כן ברק בעמק שלח ברגליו
בפלגות ראובן גדלים חקקי לב׃ למה
ישבת בין המשפתים לשמע שרקות שפת שרק
עדרים לפלגות ראובן גדולים חקרי
לב׃ גלעד בעבר הירדן שכן ודן למה
יגור אניות אשר ישב לחוף ימים גור אנה
ועל מפרציו ישכון׃ זבלון עם חרף פרץ שכן
נפשו למות ונפתלי על מרומי רום
שדה׃ באו מלכים נלחמו אז בוא לחם
נלחמו מלכי כנען בתענך על מי
מגדו בצע כסף לא לקחו׃ מן שמים
נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו סלל
עם סיסרא׃ נחל קישון גרפם נחל
קדומים נחל קישון תדרכי נפשי דרך
עז׃ אז הלמו עקבי סוס מדהרות עזז
דהרות אביריו׃ אורו מרוז אמר אמר אבר
מלאך יהוה ארו ארור ישביה כי
לא באו לעזרת יהוה לעזרת יהוה
בגבורים׃ תברך מנשים יעל אשת ברך נשה
חבר הקיני מנשים באהל איש
תברך׃ מים שאל חלב נתנה
בספל אדירים הקריבה קרב
חמאה׃ ידה ליתד תשלחנה שלח
וימינה להלמות עמלים והלמה ימן
סיסרא מחקה ראשו ומחצה
וחלפה רקתו׃ בין רגליה רקק
כרע נפל שכב בין רגליה כרע
נפל באשר כרע שם נפל
שדוד׃ בעד החלון נשקפה שדד חלל
ותיבב אם סיסרא בעד האשנב שקף יבב
מדוע בשש רכבו לבוא מדוע אחרו שנב מדע
פעמי מרכבותיו׃ חכמות שרותיה בוש רכב שור

תענינה אף היא תשיב אמריה לה׃ הלא — ענה שוב
ימצאו יחלקו שלל רחם רחמתים — מצא חלק
לראש גבר שלל צבעים לסיסרא — ראש גבר
שלל צבעים רקמה צבע רקמתים
לצוארי שלל׃ כן יאבדו כל אויביך — צור אבד
יהוה ואהביו כצאת השמש בגברתו — יצא
ותשקט הארץ ארבעים שנה׃ — שקט רבע

Cap. vi.

ויעשו בני ישראל הרע בעיני יהוה — עשה רוע
ויתנם יהוה ביד מדין שבע שנים׃ — נתן שנה
ותעז יד מדין על ישראל מפני מדין — עזז פנה
עשו להם בני ישראל את המנהרות — נהר
אשר בהרים ואת המערות ואת
המצדות׃ והיה אם זרע ישראל ועלה — זרע
מדין ועמלק ובני קדם ועלו עליו׃ — עלה
ויחנו עליהם וישחיתו את יבול — חנה שחת
הארץ עד בואך עזה ולא ישאירו — בול בוא
מחיה בישראל ושה ושור וחמור׃ — שאר חיה
כי הם ומקניהם יעלו ואהליהם ובאו — חמר קנה
כדי ארבה לרב ולהם ולגמליהם אין — עלה בוא
מספר ויבאו בארץ לשחתה׃ וידל — רבה רבב
ישראל מאד מפני מדין ויזעקו בני — ספר בוא
ישראל אל יהוה׃ ויהי כי זעקו בני — דלל פנה זעק היה
ישראל אל יהוה על אודת מדין׃ — אוד
וישלח יהוה איש נביא אל בני — שלח נבא
ישראל ויאמר להם כה אמר יהוה — אמר
אלהי ישראל אנכי העליתי אתכם — עלה
ממצרים ואוציא אתכם מבית עבדים׃ — יצא
ואצל אתכם מיד מצרים ומיד כל — נצל
לחציכם ואגרש אותם מפניכם — גרש פנה
ואתנה לכם את ארצם׃ ואמרה לכם — נתן
אני יהוה אלהיכם לא תיראו את אלהי — ירא
האמרי אשר אתם יושבים בארצם
ולא שמעתם בקולי׃ ויבא מלאך — בוא
יהוה וישב תחת האלה אשר
בעפרה אשר ליואש אבי העזרי
וגדעון בנו חבט חטים בגת להניס — חבט נוס

hec ſocrui verba reſpõdit. Forſitã nũc diuidit ſpolia et pulcherrima feminarum eligitur ei. Veſtes diuerſorũ colorum ſyſare tradũtur in p̃dã & ſupellex varia ad ornãda colla congeritur. Sic pereãt oẽs inimici tui dñe: qui autẽ diligũt te: ſicut ſol in ortu ſuo ſplẽdet: ita rutilent. Quieuitq; terra p q̃draginta annos: 6.

Fecerũt aũt filii iſrl malũ in conſpectu dñi: qui tradidit illos ĩ manu madiã ſeptẽ ãnis & oppreſſi ſunt valde ab eis. Fecerũtq; ſibi antra & ſpeluncas in montibus: & inũtiſſima ad repugnãdũ loca. Cũq; ſeuiſſet iſrl: aſcẽdebat madian & amalech ceteriq; oriẽtaliũ nationũ: & apud eos figẽtes tẽtoria ſicut erãt ĩ herbis cũcta vaſtabãt vſq; ad introitũ gaze: nihilq; oĩno ad vitã ptinẽs relinq̃bãt ĩ iſrael: nõ oues: nõ boues: nõ aſinos. Ipi ei & vniuerſi greges eorũ veniebãt cũ tabernaculis ſuis: & inſtar locuſtarũ vniuerſa cõplebãt: innumera multitudo hoĩm & camelorũ quicquid tetigerant deuaſtãtes. Humiliatuſq; eſt iſrl valde in conſpectu madiã. Et clamauit ad dñm poſtulãs auxilium cõtra madianitas. Qui miſit ad eos virũ pphetã: & locutus eſt. Hec dicit dominus deus iſrl: Ego vos feci conſcendere de egypto: & eduxi vos de domo ſeruitutis & liberaui de manu egyptiorũ: & omnium inimicorum qui affligebãt vos. Eieciq; eos ad introitũ vr̃m: & tradidi vobis terrã eorũ & dixi Ego dñs deus vr̃. Ne timeatis deos amorreorum in quorum terra hitatis. Et noluiſtis audire vocẽ meã. Venit aũt angelus dñi & ſedit ſub q̃rcu q̃ erat ĩ effra & ptinebat ad ioas patrẽ familie ezri. Cũq; gedeõ filius ei9 excuteret atq; purgaret frumenta in torculari vt fugeret

reſpõderũt ad illã. & illa dr reſpõdit
ἀνταπεκρίναντο πρὸς αὐτήν. καὶ αὐτὴ δὲ ἀνταπεκρίνατο
in verbis ſuis: nonne inuenient eũ diuidẽtẽ ſpo
ἐν ῥήμασιν αὐτῆς, οὐχὶ εὑρήσουσιν αὐτὸν διαμερίζοντα σκύ
lia? amicus amicis in caput potẽtis ſpolia tinctu
λα; φιλιάζων φίλοις εἰς κεφαλὴν δυνατοῦ σκύλα βαμμά
rarũ ſiſare: ſpolia tincturarũ variegationis tictura. tin
των τῷ σισάρα, σκύλα βαμμάτων ποικιλίας βαφῆ. βαμ
ctura variegatorũ collo eius ſpolia. ſic pereant
μα ποικίλων τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ σκῦλα. οὕτως ἀπόλλυν
oẽs inimici tui dñe. & qui amant eũ ſi
το πάντες οἱ ἐχθροί σου κύριε. καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν κα
cut oriens ſolis in potẽtatibus ſuis. & quieuit
θὼς ἡ ἀνατολὴ ἡλίου ἐν δυναστείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἡσύχασεν ἡ
terra quadraginta annos.
γῆ τεσσαράκοντα ἔτη.

Ca. 6.

Et fecerũt filij iſrael malũ corã dño:
Καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πονηρὸν ἐναντι κυρίου,
& tradidit eos dñs in manu madiã ſeptẽ annis.
καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ μαδιὰμ ἑπτὰ ἔτη.
& fortificata ẽ man9 madiã ſup iſrael. a facie
καὶ κατίσχυσεν χεὶρ μαδιὰμ ἐπὶ ἰσραήλ. ἀπὸ προσώπου
madiã fecerũt ſibi ipſis filij iſrael antra in
μαδιὰμ ἐποίησαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ μάνδρας ἐν τοῖς
mõtibus & ſpeluncis & munitiſſimis locis & factũ
ὄρεσιν καὶ τοῖς σπηλαίοις καὶ τοῖς ὀχυρώμασιν. καὶ ἐγένε
eſt qñ ſeminauit vir iſrl & aſcẽdebat madiã & amalec
το ὅτε ἔσπειρεν ἀνὴρ ἰσλ͂ καὶ ἀνέβαινεν μαδιὰμ καὶ ἀμαλὴκ
filij oriẽtis & aſcẽdebãt cõtra eũ: & caſtrametabãt
καὶ οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν καὶ ἀνέβαινον ἐπ' αὐτόν, καὶ παρενέβαλον
cõtra eos: & vaſtabãt cõtinua frc̃ ad venirẽt in
ἐπ' αὐτούς, καὶ διέφθειραν τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς ἕως τοῦ ἐλθεῖν εἰς
gazã: & nõ relinquerũt ſubſtẽtationẽ vite in iſrael
γάζαν, καὶ οὐχ ὑπελίποντο ὑπόστασιν ζωῆς ἐν ἰσραὴλ
& ouem & vitulũ & aſinũ: qm̃ ipſi & iumẽta eo
καὶ ποίμνιον καὶ μόσχον καὶ ὄνον, ὅτι αὐτοὶ καὶ τὰ κτήνη αὐ
rũ aſcẽdebãt & tabernacula eorũ afferebãt: & ve
τῶν ἀνέβαινον καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν παρέφερον, καὶ πα
niebãt tãq̃ locuſte in multitudinẽ: & eorũ & ca
ρεγίνοντο ὡς ἀκρίδες εἰς πλῆθος, καὶ αὐτοῖς καὶ ταῖς κα
melorũ ſuorũ nõ erat numerus: & veniebãt in terrã iſ
μήλοις αὐτῶν οὐκ ἦν ἀριθμός, καὶ παρεγίνοντο ἐν τῇ γῇ ἰσ
rael vt vaſtarẽt illã: & humiliatus eſt iſrael valde
ραὴλ τοῦ διαφθείραι αὐτήν. καὶ ἐπτώχευσεν ἰσραὴλ σφόδρα
a facie madiã: & clamauerũt filij iſrael ad
ἀπὸ προσώπου μαδιάμ, καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς
dñm. & factũ ẽ poſtq̃ clamauerũt filij iſrael ad dñm
κύριον. καὶ ἐγένετο ἐπεὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον
pp madiã: miſit dñs virũ prophetã ad
διὰ μαδιάμ, ἐξαπέστειλεν κύριος ἄνδρα προφήτην πρὸς
filios iſrael. & dixit illis: hec dicit
τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τάδε λέγει
dñs deus iſrael: ego ſum q̃ eduxi vos de e
κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐγώ εἰμι ὁ ἀναβιβάσας ὑμᾶς ἐξ αἰ
gypto & eduxi vos de domo ſeruitutis: & liberaui
γύπτου, καὶ ἐξήγαγον ὑμᾶς ἐξ οἴκου δουλείας, καὶ ἐξειλάμην
vos de manu egypti & de manu oĩm affligẽ
ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αἰγύπτου καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θλιβόν
tiũ vos: & eieci eos a facie vr̃a: & tradi
των ὑμᾶς, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἐκ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔδω
di vobis terrã illorũ. & dixi vobis ego ſum dñs deus vr̃:
κα ὑμῖν τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ εἶπα ὑμῖν ἐγώ εἰμι κς ὁ θεὸς ὑμῶν,
nõ timebitis deos amorrei inter q̃s vos ha
οὐ φοβηθήσεσθε τοὺς θεοὺς τοῦ ἀμορραίου ἐν οἷς ὑμεῖς κα
bitatis in terra eorũ: & nõ audiuiſtis vo
τοικεῖτε ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φω
cẽ meã. & venit angelus dñi & ſedit ſub
νῆς μου. καὶ ἦλθεν ἄγγελος κυρίου καὶ ἐκάθισεν ὑπὸ τὴν
quercu que erat in ephra q̃ erat ioas pr̃is ezri. &
δρῦν τὴν οὖσαν ἐν ἐφραθὰ τὴν τοῦ ἰωὰς πατρὸς ἐζρί. καὶ
gedeon filius eius excuciebat frumẽta in torculari vt fugeret
γεδεὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐρράβδιζεν πυροὺς ἐν ληνῷ τοῦ ἐκφυγεῖν

a facie madiã: & appuit ei angelus dñi: & di
ἐκ προσώπου μαδιάμ, καὶ ὤφθη αὐτῷ ἄγγελος κυρίου καὶ εἶ
xit ad eum: dñs tecum potẽs fortitudĩe. &
πεν πρὸς αὐτόν, κύριος μετὰ σοῦ δυνατὸς τῇ ἰσχύι. καὶ
dixit ad eum gedeon: in me dñe mi: & ſi eſt do
εἶπεν πρὸς αὐτὸν γεδεών, ἐν ἐμοὶ κύριέ μου, καὶ εἰ ἔστιν κύ
minus nobiſcũ? & vt q̃d inuenerũt nos oĩa mala hec?
ριος μεθ' ἡμῶν; καὶ ἵνα τί εὗρεν ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα;
& vbi ſunt oĩa mirabilia eius: que narraue
καὶ ποῦ ἐστιν πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ὅσα διηγήσαν
rũt nobis pr̃es nr̃i dicẽtes: nonne ex egypto edu
το ἡμῖν οἱ πατέρες ἡμῶν λέγοντες, οὐχὶ ἐξ αἰγύπτου ἀνή
xit nos dñs? & nunc repulit nos dñs & tra
γαγεν ἡμᾶς κύριος; καὶ νῦν ἀπώσατο ἡμᾶς κύριος καὶ πα
didit nos in manu madiã. & reſpexit ad eum
ρέδωκεν ἡμᾶς ἐν χειρὶ μαδιάμ. καὶ ἐπέβλεψεν πρὸς αὐτὸν ὁ
angelus dñi: & dixit ei: ambula in fortitudine hac:
ἄγγελος κυρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου ἐν τῇ ἰσχύι σου ταύ
& ſaluabis iſrael: ecce miſi te. & dixit
τῃ, καὶ σώσεις τὸν ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐξαπέστειλά σε. καὶ εἶπεν
ad eũ gedeon: in me dñe mi. in quo liberabo iſra
πρὸς αὐτὸν γεδεών, ἐν ἐμοὶ κύριέ μου ἐν τίνι σώσω τὸν ἰσρα
el? ecce familia mea humilior in manaſſe: & ego
ήλ; ἰδοὺ ἡ χιλιάς μου ταπεινοτέρα ἐν μανασσῇ, καὶ ἐγώ
ſum paruus in domo pr̃is mei. & dixit ad
εἰμι μικρὸς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου. καὶ εἶπεν πρὸς
eum dñs: qm̃ ero tecum: & percuties ma
αὐτὸν κύριος, ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ πατάξεις τὴν μα
diam ſicut virũ vnũ. & dixit ad eum gedeon: & ſi
διὰμ ὡσεὶ ἄνδρα ἕνα. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν γεδεών, καὶ εἰ
inueni grãm in oculis tuis: & facias mihi ſignum
εὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ποιήσῃς μοι σημεῖον
q̃ tu loq̃ris mecum: nõ mouearis hinc quoad veniã
ὅτι σὺ λαλεῖς μετ' ἐμοῦ, μὴ κινηθῇς ἐντεῦθεν ἕως ἐλθεῖν
ego ad te: & ferã ſacrificiũ meũ: & ſacrificabo corã
με πρὸς σέ, καὶ οἴσω τὴν θυσίαν μου, καὶ θύσω ἐνώπιόν
te. & dixit: ego ſedebo donec reuertaris tu.
σου. καὶ εἶπεν, ἐγὼ καθήσομαι ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι σε.
& gedeon ingreſſus eſt & fecit hedũ caprarũ & modiũ
καὶ γεδεὼν εἰσῆλθεν καὶ ἐποίησεν ἔριφον αἰγῶν καὶ οἰφὶ
farine azyma & carnes impoſuit in caniſtro &
ἀλεύρου ἄζυμα καὶ τὰ κρέα ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ κανοῦν καὶ
ius effudit in ollam: & obtulit ad eum
τὸν ζωμὸν ἐξέχεεν εἰς χύτραν, καὶ ἐξήνεγκεν πρὸς αὐτὸν
ſub quercu & adorauit. & dixit ad eũ
ὑπὸ τὴν δρῦν καὶ προσεκύνησεν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ
angelus dñi: tolle carnes & azymos: &
ἄγγελος κυρίου, λάβε τὰ κρέα καὶ τοὺς ἀζύμους, καὶ
pone ad petrã illam: & ius effũde. &
θὲς πρὸς τὴν πέτραν ἐκείνην, καὶ τὸν ζωμὸν ἔκχεον. καὶ
fecit gedeon ſic. & extẽdit angel9 dñi
ἐποίησεν γεδεὼν οὕτως. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἄγγελος κυρίου
ſũmitatẽ virge q̃ erat in manu illius: & tetigit
τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου τῆς ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἥψατο
carnes & azymos: & accẽſus ẽ ignis de pe
τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἀζύμων, καὶ ἀνήφθη πῦρ ἐκ τῆς πέ
tra & cõſumpſit carnes & azymos. &
τρας καὶ κατέφαγεν τὰ κρέα καὶ τοὺς ἀζύμους. καὶ
angelus dñi receſſit ex oculis eius. & vidit
ὁ ἄγγελος κυρίου ἀπῆλθεν ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. καὶ εἶδεν
gedeon q̃ angelus dñi eſt. dixit gedeõ: hei mihi
γεδεὼν ὅτι ἄγγελος κυρίου ἐστίν. καὶ εἶπεν γεδεών, οἴμοι
dñe dñe qm̃ ad hoc vidi angelũ dñi
κύριε κύριε ὅτι ἐπὶ τοῦτο εἶδον τὸν ἄγγελον κυρίου
facie ad faciẽ. & dixit ei dñs
πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος
pax tibi: ne timeas nõ morieris. & edifica
εἰρήνη σοι, μὴ φοβοῦ οὐ μὴ ἀποθάνῃς. καὶ ᾠκοδόμη
uit illic gedeon altare dño: & vocauit illud
σεν ἐκεῖ γεδεὼν θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ
dñi pax vſq; ad diẽ hanc adhuc illo exiſtẽte ĩ ephratha
κῦ εἰρήνη ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐν ἐφραθὰ

madiã: apparuit ei angelus domini & ait. Dñs tecũ virorũ fortiſſime. Dixitq; ei gedeõ. Obſecro mi dñe ſi dñs nobiſcũ eſt: cur ergo apphenderũt nos hec oĩa? Vbi ſũt mirabilia eius q̃ narrauerũt pr̃es nr̃i atq; dixerũt de egypto eduxit nos domin9. Nũc aũt dereliquit nos dñs & tradidit ĩ manu madiã. Reſpexitq; ad eũ dñs & ait. Vade in hac fortitudine tua & liberabis iſrael de manu madiã. Scito q̃ miſerim te. Qui rñdens ait. Obſecro mi dñe ĩ quo liberabo iſrl. Ecce familia mea infima eſt ĩ manaſſe: & ego minimus in domo pr̃is mei. Dixitq; ei dñs. Ego ero tecum & percuties madiã quaſi vnũ virũ. Et ille. Si inueni inquit gratiã coram te: da mihi ſignũ q̃ tu ſis qui loq̃ris ad me. Nec recedas hinc donec reuertar ad te portans ſacrificiũ & offerens tibi. Qui reſpõdit. Ego preſtolabor aduentũ tuum. Ingreſſus eſt itaq; gedeõ & coxit hedum: & de farine modio azymos panes carneſq; ponens ĩ cãiſtro: & ius carniũ mittens ĩ ollã: tulit oĩa ſub quercu et obtulit ei. Cui dixit ãgelus dei. Tolle carnes & azymos panes: & põe ſupra petrã illã: & ius deſuper funde. Cũq; feciſſet ita: extendit angelus dñi ſũmitatem virge quã tenebat ĩ manu & tetigit carnes & pães azymos aſcenditq; ignis de petra & carnes azymoſq; pães cõſũpſit. Angelus autem domini euanuit ex ocul' eius. Videnſq; gedeõ q̃ eſſet angelus dñi ait. Heu mi domine deus: quia vidi ãgelũ dñi facie ad faciẽ. Dixitq; ei dominus. Pax tecum: Ne timeas: non morieris. Edificauit ergo ibi gedeon altare dño: vocauitq; illud: dñi pax vſq; in pñtem diem. Cumq; adhuc eſſet in effra

מפני מדין׃ וירא אליו מלאך יהוה — פנה ראה
ויאמר אליו יהוה עמך גבור החיל׃ — אמר גבר
ויאמר אליו גדעון בי אדני ויש יהוה
עמנו ולמה מצאתנו כל זאת ואיה
כל נפלאתיו אשר ספרו לנו אבותינו — פלא
לאמר הלא ממצרים העלנו יהוה — עלה
ועתה נטשנו יהוה ויתננו בכף מדין׃ — נתן
ויפן אליו יהוה ויאמר לך בכחך זה — פנה הלך
והושעת את ישראל מכף מדין הלא — כוח ישע
שלחתיך׃ ויאמר אליו בי אדני במה
אושיע את ישראל הנה אלפי הדל
במנשה ואנכי הצעיר בבית אבי׃ — צער
ויאמר אליו יהוה כי אהיה עמך — היה
והכית את מדין כאיש אחד׃ ויאמר — נכה אמר
אליו אם נא מצאתי חן בעיניך
ועשית לי אות שאתה מדבר עמי׃ — עשה אות
אל נא תמש מזה עד באי אליך — דבר מוש
והצאתי את מנחתי והנחתי לפניך — בוא יצא
ויאמר אנכי אשב עד שובך׃ וגדעון — נוח פנה ישב
בא ויעש גדי עזים ואיפת קמח מצות — בוא עשה
הבשר שם בסל והמרק שם בפרור — מין שום
ויוצא אליו אל תחת האלה ויגש׃ — פרר נגש
ויאמר אליו מלאך האלהים קח את — לאך לקח
הבשר ואת המצות והנח אל הסלע — נוח
הלז ואת המרק שפוך ויעש כן׃ וישלח — שפך
מלאך יהוה את קצה המשענת אשר — שלח שען
בידו ויגע בבשר ובמצות ותעל — נגע
האש מן הצור ותאכל את הבשר — עלה אכל
ואת המצות ומלאך יהוה הלך
מעיניו׃ וירא גדעון כי מלאך יהוה — ראה
הוא ויאמר גדעון אהה אדני יהוה — אמר
כי על כן ראיתי מלאך יהוה פנים — ראה לאך
אל פנים׃ ויאמר לו יהוה שלום — פנה שלם
לך אל תירא לא תמות׃ ויבן שם — ירא מות
גדעון מזבח ליהוה ויקרא לו יהוה — בנה
שלום עד היום הזה עודנו בעפרת — זבח קרא

אֲבִי הָעֶזְרִי: וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא
וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה קַח אֶת פַּר הַשּׁוֹר
אֲשֶׁר לְאָבִיךָ וּפַר הַשֵּׁנִי שֶׁבַע שָׁנִים
וְהָרַסְתָּ אֶת מִזְבַּח הַבַּעַל אֲשֶׁר לְאָבִיךָ
וְאֶת הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר עָלָיו תִּכְרֹת:
וּבָנִיתָ מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל רֹאשׁ
הַמָּעוֹז הַזֶּה בַּמַּעֲרָכָה וְלָקַחְתָּ אֶת הַפָּר
הַשֵּׁנִי וְהַעֲלִיתָ עוֹלָה בַּעֲצֵי הָאֲשֵׁרָה
אֲשֶׁר תִּכְרֹת: וַיִּקַּח גִּדְעוֹן עֲשָׂרָה
אֲנָשִׁים מֵעֲבָדָיו וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אֵלָיו יְהוָה וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָרֵא אֶת בֵּית
אָבִיו וְאֶת אַנְשֵׁי הָעִיר מֵעֲשׂוֹת יוֹמָם
וַיַּעַשׂ לָיְלָה: וַיַּשְׁכִּימוּ אַנְשֵׁי הָעִיר
בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה נֻתַּץ מִזְבַּח הַבַּעַל
וְהָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר עָלָיו כֹּרָתָה וְאֵת הַפָּר
הַשֵּׁנִי הֹעֲלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ הַבָּנוּי:
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ מִי עָשָׂה
הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּדְרְשׁוּ וַיְבַקְשׁוּ וַיֹּאמְרוּ
גִּדְעוֹן בֶּן יוֹאָשׁ עָשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה:
וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר אֶל יוֹאָשׁ הוֹצֵא
אֶת בִּנְךָ וְיָמֹת כִּי נָתַץ אֶת מִזְבַּח הַבַּעַל
וְכִי כָרַת הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר עָלָיו: וַיֹּאמֶר
יוֹאָשׁ לְכֹל אֲשֶׁר עָמְדוּ עָלָיו הַאַתֶּם
תְּרִיבוּן לַבַּעַל אִם אַתֶּם תּוֹשִׁיעוּן אוֹתוֹ
אֲשֶׁר יָרִיב לוֹ יוּמַת עַד הַבֹּקֶר אִם
אֱלֹהִים הוּא יָרֶב לוֹ כִּי נָתַץ אֶת מִזְבְּחוֹ:
וַיִּקְרָא לוֹ בַיּוֹם הַהוּא יְרֻבַּעַל לֵאמֹר
יָרֶב בּוֹ הַבַּעַל כִּי נָתַץ אֶת מִזְבְּחוֹ:
וְכָל מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי קֶדֶם נֶאֶסְפוּ
יַחְדָּו וַיַּעַבְרוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל:
וְרוּחַ יְהוָה לָבְשָׁה אֶת גִּדְעוֹן וַיִּתְקַע
בַּשּׁוֹפָר וַיִּזָּעֵק אֲבִיעֶזֶר אַחֲרָיו:
וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּכָל מְנַשֶּׁה וַיִּזָּעֵק
גַּם הוּא אַחֲרָיו וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּאָשֵׁר
וּבִזְבוּלֻן וּבְנַפְתָּלִי וַיַּעֲלוּ לִקְרָאתָם:
וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל הָאֱלֹהִים אִם יֶשְׁךָ

que eſt familie ezri: nocte illa dixit dominus ad eũ. Tolle taurũ pr̃is tui: & alterũ taurum annorum ſeptem. deſtrueſq; aram baal que eſt patris tui: & nemus quod circa aram eſt ſuccide: & edificabis altare domino deo tuo in ſũmitate petre huius: ſuper quã añ ſacrificiũ poſuiſti: tolleſq; taurũ ſcd̃m & offeres holocauſtum ſup ſtruẽ lignorũ q̃ de nemore ſucciderís. Aſſũptis ergo gedeon decẽ viris de ſeruis ſuis: fecit ſicut p̃cepat ei dñs. Timẽs aũt domũ patris ſui & hoĩes illius ciuitatis p̃ diem noluit facere: ſed oĩa nocte cõpleuit. Cũq; ſurrexiſſent viri oppidi eius mane: viderũt deſtructã arã baal lucũq; ſuccíſum & taurum alterũ ĩpoſitũ ſup altare qđ tũc edificatũ fuerat. Dixeruntq; ad inuicẽ. Quis hoc fecit? Cũq; p̃quirerẽt auctorem facti: dictum eſt. Gedeon filius ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad ioas. Produc filiũ tuũ huc: vt moriatur: quia deſtruxit arã baal & ſuccidit nemus. quibus ille reſpondit. Nunquid vltores eſtis baal: vt pugnetis pro eo? Qui aduerſarius ẽ eius moriatur añq; lux craſtina veniat. Si deus ẽ vindicet ſe de eo qui ſuffodit arã ei᷒. Ex illo die vocatus ẽ gedeõ hierobaal: eo q̃ dixiſſet ioas: vlciſcatur ſe de eo baal: qui ſuffodit aram eius. Igĩ oĩs madiã & amalech & oriẽtales pp̃li cõgregati ſunt ſil̃ tranſeũtes iordanẽ: & caſtra metati ſũt i valle iezrael. Spũs ãt dñi induit gedeõ: qui clãgẽs buccina cõuocauit domũ abiezer vt ſeq̃retur ſe. Miſitq; nũcios in vniuerſũ manaſſen: qui & ĩpe ſecutus ẽ eũ. Et alios nuncios in aſer & zabulon & neptalim qui occurrerunt ei. Dixitq; gedeon ad deum. Si

patris ezri. & factum eſt nocte illa: & dixit ei
πατρὸς τοῦ ἐζρί. καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν αὐ-
dñs: tolle vitulũ saginatũ pr̃is tui
τῷ κύριος, λάβε τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν τοῦ πατρός σου
& vitulũ ſcd̃m ſeptẽ ãnorũ: & deſtrues a-
καὶ τὸν μόσχον τὸν δεύτερον τὸν ἑπταετῆ, καὶ καθελεῖς τὸ θυ-
ram baal que eſt pr̃is tui: & nemus
σιαστήριον τοῦ βααλ ὅ ἐστιν τοῦ πατρός σου, καὶ τὸ ἄλσος
qđ in illo ſuccides: & edificabis altare do-
τὸ ἐπ' αὐτῷ ἐκκόψεις, καὶ οἰκοδομήσεις θυσιαστήριον κυ-
mino deo tuo qui apparuit tibi in ſũmitate montis
ρίῳ τῷ θεῷ σου τῷ ὀφθέντι σοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους
maoz huius in acie: & accipies eũ vitulo
μαωζ τούτου ἐν τῇ παρατάξει, καὶ λήψῃ σὺν τῷ μόσχῳ τῷ
ſecũdo: & offeres holocauſtũ in lignis ne-
δευτέρῳ, καὶ ἀνοίσεις ὁλοκαύτωμα ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ ἄλ-
moris quẽ ſuccides. & aſſũpſit gedeon decẽ viros de
σους οὗ ἐκκόψεις. καὶ ἔλαβε γεδεὼν δέκα ἄνδρας ἀπὸ
ſeruis ſuis: & fecit ſicut locutus eſt ad e-
τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν καθὰ ἐλάλησεν πρὸς αὐ-
um dñs. & factũ eſt poſtq̃ timuit domũ pr̃is ſui
τὸν κύριος. καὶ ἐγένετο ὡς ἐφοβήθη τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐ-
& viros ciuitatis vt nõ faceret die: &
τοῦ καὶ τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως τοῦ μὴ ποιῆσαι ἡμέρας, καὶ
fecit nocte. & mane ſurrexerũt viri oppidi illi-
ἐποίησε νυκτός. καὶ ὤρθρισαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως τὸ
culo: & ecce deſtructa ara baal:
πρωΐ, καὶ ἰδοὺ κατεσκαμμένον τὸ θυσιαστήριον τοῦ βααλ,
& lucus q̃ in ipſa ſucciſus: & vitulus ſagina-
καὶ τὸ ἄλσος τὸ ἐπ' αὐτῷ ἐκκεκομμένον, καὶ ὁ μόσχος ὁ σιτευ-
tus oblatus in holocauſtũ ſup altare edi-
τὸς ἀνηνεγμένος εἰς ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ᾠκο-
ficatũ. & dixit vir ad ſociũ ſuũ: quis
δομημένον. καὶ εἶπεν ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, τίς
fecit rem hanc? & p̃quirebãt & interrogabãt,
ἐποίησε τὸ πρᾶγμα τοῦτο; καὶ ἀνεζήτουν καὶ ἐξεζήτουν·
& dixerũt: gedeon filius ioas fecit hoc. & dixerunt
καὶ εἶπαν, γεδεὼν υἱὸς ἰωὰς ἐποίησεν τοῦτο. καὶ εἶπαν
viri vrbis ad ioas: produc filiũ tuũ:
οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς ἰωάς, ἐξάγαγε τὸν υἱόν σου,
& moriatur: q̃m deſtruxit arã baal:
καὶ ἀποθανέτω, ὅτι κατέσκαψε τὸ θυσιαστήριον τοῦ βα-
al: & q̃m ſuccidit nemus qđ in illa. & dixit ioas
αλ, καὶ ὅτι ἔκοψε τὸ ἄλσος τὸ ἐπ' αὐτῷ. καὶ εἶπεν ἰωὰς
ad viros qui ſurrexerant cõtra ſe: nũquid vos
πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' αὐτόν, μὴ ὑμεῖς
nunc vltores eſtis pro baal? vel vos liberatis eũ? qui ad-
νῦν δικάζεσθε περὶ τοῦ βααλ; ἢ ὑμεῖς σώζετε αὐτόν; ὃς ἂν
uerſarius eſt ei moriatur vſq; ad mane. ſi deus ipſe eſt:
τιδικήσῃ αὐτῷ ἀποθανέτω ἕως πρωΐ. εἰ θεός αὐτός ἐστιν,
vindicabit ſe ipſum: q̃m ſuffodit aram eius.
ἐκδικήσει ἑαυτόν, ὅτι κατέσκαψε τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ.
& vocauit illum in die illa hieroboal dicẽs: forũ
καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἱεροβοὰλ λέγων, δικα-
iudiciale baal: q̃m ſuffodit aram eius. &
στήριον τοῦ βααλ, ὅτι κατέσκαψε τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ. καὶ
oĩs madiã & amalec & filii orientis cõgregati ſũt
πᾶσα μαδιὰμ καὶ ἀμαλὴκ καὶ οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν συνήχθησαν
ſimul: & trãſierũt & caſtrametati ſunt in val-
ἐπιτοαυτό, καὶ διέβησαν καὶ παρενεβάλοσαν ἐν τῇ κοιλά-
le iezrael. & ſpũs dei fortificauit gedeon: &
δι ἰεζραέλ. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐνεδυνάμωσεν τὸν γεδεών, καὶ
clanxit in buccina: & clamauit abiezer poſt eum.
ἐσάλπισεν ἐν κερατίνῃ, καὶ ἐβόησεν ἀβιέζερ ὀπίσω αὐτοῦ.
& nuncios miſit in oĩ manaſſe: & clamauit
καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν ἐν παντὶ μανασσῇ, καὶ ἐβόησεν
& ipſe poſt eũ. & nuncios miſit in aſer
καὶ αὐτὸς ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν ἐν ἀσὴρ
& in zabulon & in nephtali. & aſcẽderũt in occur-
καὶ ἐν ζαβουλὼν καὶ ἐν νεφθαλί. καὶ ἀνέβησαν εἰς ἀπάν-
ſum eius. & dixit gedeon ad deũ: ſi
τησιν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν γεδεὼν πρὸς τὸν θεόν, εἰ σὺ

ſaluũ facis in manu mea iſrael quemadmodũ locutus es:
σώζεις ἐν τῇ χειρί μου τὸν ἰσραὴλ ὃν τρόπον ἐλάλησας,
ecce ego pono vellus lane in
ἰδοὺ ἐγὼ ἀπερείδομαι τὸν πόκον τῶν ἐρίων ἐν τῷ
area. & ſi ros fuerit ſup vellus ſolũ & ſup
ἅλωνι. καὶ ἐὰν δρόσος γένηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον καὶ ἐπὶ
oẽm terrã ſiccitas: & ſciam q̃ liberabis in ma-
πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, καὶ γνώσομαι ὅτι σώσεις ἐν χει-
nu mea iſrael ſicut locutus es. & factũ eſt i-
ρί μου τὸν ἰσραὴλ ὃν τρόπον ἐλάλησας. καὶ ἐγένετο οὕ-
ta. & mane ſurrexit gedeõ poſtridie & expreſſit vel-
τως. καὶ ὤρθρισεν γεδεὼν τῇ ἐπαύριον καὶ ἀπεπίασεν τὸν πό-
lus & defluxit ros ex vellere plena concha a-
κον καὶ ἀπέσταξε δρόσος ἐκ τοῦ πόκου πλήρης λεκάνη ὕ-
qua. & dixit gedeon ad deũ: ne iraſcatur
δατος. καὶ εἶπεν γεδεὼν πρὸς τὸν θεόν, μὴ ὀργισθήτω ὁ
furor tuus in me: & loquar adhuc ſemel & tentabo
θυμός σου ἐν ἐμοί, καὶ λαλήσω ἔτι ἅπαξ καὶ πειράσω
adhuc ſemel in vellere: & fiat vltra ſiccitas ſup
ἔτι ἅπαξ ἐν τῷ πόκῳ, καὶ γενηθήτω ἔτι ξηρασία ἐπὶ τὸν
vellus ſolũ: ſup aũt oẽm terrã fiat ros. &
πόκον μόνον, ἐπὶ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν γενηθήτω δρόσος. καὶ
fecit deus ſic in nocte illa: & facta eſt ſic-
ἐποίησεν ὁ θεὸς οὕτως ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένετο ξηρα-
citas ſup vellus ſolũ: ſup oẽm terrã fu-
σία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, ἐπὶ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν ἐγέ-
it ros.
νετο δρόσος.

Ca. 7.

Et mane cõſurrexit hierobaal ipſe eſt gedeon & oĩs
Καὶ ὤρθρισεν ἱεροβάαλ αὐτός ἐστιν γεδεὼν καὶ πᾶς
pp̃ls q̃ cũ ipſo: & caſtrametati ſũt ſup fontẽ ared:
ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ πηγὴν ἀρέδ,
& caſtra madiã erãt illi a ſeptẽtrione col-
καὶ παρεμβολὴ μαδιὰμ ἦν αὐτῷ ἀπὸ βορρᾶ ἀπὸ βου-
le abor in valle. & dixit dñs ad ge-
νοῦ τοῦ ἀβὼρ ἐν τῇ κοιλάδι. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τὸν γε-
deon: multus pp̃ls q̃ tecum itaq; nõ tradã ego
δεών, πολὺς ὁ λαὸς ὁ μετὰ σοῦ ὥστε μὴ παραδοῦναί με
madiã in manu illoꝝ: ne forte glorietur iſrael
μαδιὰμ ἐν χειρὶ αὐτῶν, μή ποτε καυχήσηται ἰσραὴλ
cõtra me dicẽs: manus mea liberauit me. & dixit dñs ad
ἐπ' ἐμὲ λέγων, ἡ χείρ μου ἔσωσέ με. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς
eum: loquere in aures pp̃li dicẽs: qui formido-
αὐτόν, λάλησον εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ λέγων, τίς ὁ φοβού-
loſus & timidus: reuertatur. & receſſerũt de
μενος καὶ δειλός, ἀποστραφήτω. καὶ ἐξώρμησαν ἀπὸ τοῦ
mõte galaad & reuerſi ſunt de pp̃lo vigin-
ὄρους τοῦ γαλαάδ. καὶ ἀπεστράφησαν ἀπὸ τοῦ λαοῦ εἴκο-
ti & duo milia & decẽ milia remãſerũt.
σι καὶ δύο χιλιάδες, καὶ δέκα χιλιάδες ὑπελείφθησαν.
& dixit dñs ad gedeõ: adhuc pp̃ls multus: de-
καὶ εἶπεν κύριος πρὸς γεδεών, ἔτι ὁ λαὸς πολύς, κατάγαγε
duc eos ad aquã: & p̃babo illos tibi ibi. &
αὐτοὺς εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ δοκιμῶ αὐτούς σοι ἐκεῖ. καὶ
erit quem dixero ad te: hic ibit tecum: ip-
ἔσται ὃν ἐὰν εἴπω πρός σε, οὗτος πορεύσεται μετὰ σοῦ, αὐ-
ſe ibit tecum. & oẽm quem dixero q̃ non
τὸς πορεύσεται μετὰ σοῦ. καὶ πάντα ὃν ἂν εἴπω ὅτι οὐ
ibit tecum: & ipſe nõ ibit. & de-
πορεύσεται μετὰ σοῦ, καὶ αὐτὸς οὐ πορεύσεται. καὶ κατεβί-
duxit pp̃lm ad aquã. & dixit dñs ad gede-
βασεν τὸν λαὸν εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς γεδε-
on: oĩs qui lãbuerit lingua ſua ex aqua ſic-
ών, πᾶς ὃς ἂν λάψῃ τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος ὡς
lãbuerit canis: ſtatues eũ ſeorſum. & oĩs q̃
ἐὰν λάψῃ ὁ κύων, στήσεις αὐτὸν κατὰ μόνας. καὶ πᾶς ὃς
flexerit in genua ſua vt bibat: ſeparabis
ἂν κάμψῃ ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ τοῦ πιεῖν, μεταστήσεις
eum ſeorſum. & fuit numerus oĩs eoꝝ q̃ lãbuerũt
αὐτὸν καθ' αὐτόν. καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς πάντων τῶν λαψάντων
in lingua ſua trecẽti
ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν τριακόσιοι

ſaluũ facis per manum meã populũ iſrael ſicut locutus es: ponam hoc vellus lane in area. Si ros in ſolo vellere fuerit: & in omni terra ſiccitas: ſciã q̃ p manũ meã ſicut locutus es liberabis iſrael. Factũq; ẽ ita. Et de nocte conſurgẽs expreſſo vellere cõchã rore im pleuit. Dixitq; rurſus ad deũ. Ne iraſcatur furor tu᷒ contra me: ſi adhuc ſemel tentauero ſignũ q̃rẽs i vellere. Oro vt ſolũ vell᷒ ſiccũ ſit: & omnis terra rore madẽs. Fecitq; deus nocte illa vt poſtulauerat: & fuit ſiccitas in ſolo vellere: et ros i oĩ terra.

Igitur 7. hierobaal qui & gedeõ de nocte cõſurgẽs & oĩs pp̃ls cũ eo venit ad fontẽ q vocatur arad. Erãt aũt caſtra madiã i valle ad ſeptentrionalẽ plagã collis excelſi. Dixitq; dñs ad gedeõ. Multus tecum eſt pp̃ls nec tradetur madiã in mãus ei᷒: ne glorietur cõtra me iſrl̃: & dicat meis viribus liberatus ſũ. Loquere ad populũ & cũctis audiẽtibus p̃dica. Qui formidoloſus & timidus ẽ reuertatur. Receſſerũtq; de mõte galaad: & reuerſi ſũt ex pp̃lo vigĩti duo milia viroꝝ: & tm̃ decẽ milia remãſerũt. Dixitq; dominus ad gedeon. Adhuc pp̃ls mĩtus ẽ. Duc eos ad aquas: & ibi p̃babo illos: & de quo dixero tibi vt tecũ vadat: ipſe pergat. quẽ ire prohibuero: reuertatur. Cunq; deſcendiſſet populus ad aquas: dixit dominus ad gedeõ. Qui manu & lingua lambuerint aquas ſicut ſolẽt canes lambere ſeparabis eos ſeorſũ: qui ãt curuatis genibus biberint: i altera p̃te erũt. Fuit itaq; numerus eoꝝ qui mãu ad os p̃iciẽte aq̃s lambuerant trecenti

מוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ: הִנֵּה אָנֹכִי מַצִּיג אֶת גִּזַּת הַצֶּמֶר
בַּגֹּרֶן אִם טַל יִהְיֶה עַל הַגִּזָּה לְבַדָּהּ
וְעַל כָּל הָאָרֶץ חֹרֶב וְיָדַעְתִּי כִּי
תוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ: וַיְהִי כֵן וַיַּשְׁכֵּם מִמָּחֳרָת וַיָּזַר
אֶת הַגִּזָּה וַיִּמֶץ טַל מִן הַגִּזָּה מְלוֹא
הַסֵּפֶל מָיִם: וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל הָאֱלֹהִים
אַל יִחַר אַפְּךָ בִּי וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפָּעַם
אֲנַסֶּה נָּא רַק הַפַּעַם בַּגִּזָּה יְהִי נָא
חֹרֶב אֶל הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל כָּל הָאָרֶץ
יִהְיֶה טָל: וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֵּן בַּלַּיְלָה
הַהוּא וַיְהִי חֹרֶב אֶל הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל
כָּל הָאָרֶץ הָיָה טָל: Cap. vii. וַיַּשְׁכֵּם
יְרֻבַּעַל הוּא גִדְעוֹן וְכָל הָעָם אֲשֶׁר
אִתּוֹ וַיַּחֲנוּ עַל עֵין חֲרֹד וּמַחֲנֵה מִדְיָן
הָיָה לוֹ מִצָּפוֹן מִגִּבְעַת הַמּוֹרֶה בָּעֵמֶק:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל גִּדְעוֹן רַב הָעָם אֲשֶׁר
אִתָּךְ מִתִּתִּי אֶת מִדְיָן בְּיָדָם פֶּן
יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדִי
הוֹשִׁיעָה לִּי: וְעַתָּה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי
הָעָם לֵאמֹר מִי יָרֵא וְחָרֵד יָשֹׁב
וְיִצְפֹּר מֵהַר הַגִּלְעָד וַיָּשָׁב מִן הָעָם
עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וַעֲשֶׂרֶת
אֲלָפִים נִשְׁאָרוּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל
גִּדְעוֹן עוֹד הָעָם רָב הוֹרֵד אוֹתָם
אֶל הַמַּיִם וְאֶצְרְפֶנּוּ לְךָ שָׁם וְהָיָה
אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה יֵלֵךְ אִתָּךְ הוּא
יֵלֵךְ אִתָּךְ וְכֹל אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה
לֹא יֵלֵךְ עִמָּךְ הוּא לֹא יֵלֵךְ: וַיּוֹרֶד
אֶת הָעָם אֶל הַמָּיִם וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל
גִּדְעוֹן כֹּל אֲשֶׁר יָלֹק בִּלְשׁוֹנוֹ מִן
הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר יָלֹק הַכֶּלֶב תַּצִּיג
אוֹתוֹ לְבָד וְכֹל אֲשֶׁר יִכְרַע עַל בִּרְכָּיו
לִשְׁתּוֹת: וַיְהִי מִסְפַּר הַמְלַקְקִים
בְּיָדָם אֶל פִּיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת

איש וכל יתר העם כרעו על ברכיהם
לשתות מים׃ ויאמר יהוה אל גדעון אמר
בשלש מאות האיש המלקקים ישע נתן
אושיע אתכם ונתתי את מדין קום
בידך וכל העם ילכו איש למקומו׃ לקח צוד
ויקחו את צדה העם בידם ואת
שופרתיהם ואת כל איש ישראל
שלח איש לאהליו ובשלש מאות
האיש החזיק ומחנה מדין היה לו חזק חנה
מתחת בעמק׃ ויהי בלילה ההוא היה
ויאמר אליו יהוה קום רד במחנה ירד
כי נתתיו בידך׃ ואם ירא אתה נתן
לרדת רד אתה ופורה נערך אל
המחנה׃ ושמעת מה ידברו ואחר דבר
תחזקנה ידיך וירדת במחנה וירד חזק
הוא ופורה נערו אל קצה החמשים
אשר במחנה׃ ומדין ועמלק וכל בני
קדם נפלים בעמק כארבה לרב רבה
ולגמליהם אין מספר כחול שעל ספר על
שפת הים לרב׃ ויבא גדעון והנה שפה בוא
איש מספר לרעהו חלום ויאמר ספר חלם
הנה חלום חלמתי והנה צליל לחם צלל
שערים מתהפך במחנה מדין הפך
ויבא עד האהל ויכהו ויפל ויהפכהו נכה
למעלה ונפל האהל׃ ויען רעהו נפל ענה אמר
ויאמר אין זאת בלתי אם חרב
גדעון בן יואש איש ישראל נתן
האלהים בידו את מדין ואת כל
המחנה׃ ויהי כשמע גדעון את מספר היה
החלום ואת שברו וישתחו וישב ספר חלם שחה שוב
אל מחנה ישראל ויאמר קומו כי
נתן יהוה בידכם את מחנה מדין׃
ויחץ את שלש מאות האיש שלשה חצה
ראשים ויתן שופרות ביד כלם נתן
וכדים רקים ולפדים בתוך הכדים׃ כד לפד
ויאמר אליהם ממני תראו וכן ראה

viri: oīs aūt reliq̄ multitudo flexo poplite bi berat. Et ait dn̄s ad gedeō. In trecētis viris q lābuerunt aq̄s liberabo vos & tradā ī māu tua madiā: oīs aūt reliqua mltitudo reuertatur in locū ſuū. Sūptis itaq̧ p numero cibariis & tubis: oēm reliquā multitudinē abire p̄cepit ad tabernacl'a ſua et ip̄e cū trecētis viris ſe certamini dedit. Caſtra aūt madiā erāt ſubter in valle. Eadē nocte dixit dn̄s ad eū. Surge & deſcēnde in caſtra: quia tradidi eos in manu tua. Sin aūt ſolus ire formidas deſcēdat tecum phara puer tu9. Et cum audieris qd̄ loquātur: tūc cōfortabūtur manus tue: & ſecurior ad hoſtiū caſtra deſcēdes. Deſcēdit ergo ip̄e & phara puer eius in parte caſtrorū: vbi erāt armatorū vigilie. Madian aūt & amalech & oēs orīetales populi fuſi iacebāt in valle vt locuſtarū multitudo. Cameli aūt innumerabiles erāt: ſicut arena q̄ iacet ī littore maris. Cū q̧ veniſſet gedeō narrabat aliqs ſomniū p̄ximo ſuo: & in hūc modū referebat qd̄ viderat. Vidi ſomniū & videbatur mihi quaſi ſubcinericius panis ex ordeo volui: & in caſtra madian deſcendere: cumq̧ perueniſſet ad tabernaculum percuſſit illud atq̧ ſubuertit: & terre funditus coequauit. Reſpōdit is cui loquebatur. Non eſt hoc aliud niſi gladius gedeonis filii ioas viri iſraelite. Tradidit enim dominus in manus eius madian & omnia caſtra eius. Cumq̧ audiſſet gedeō ſomnium & interpretationem eius adorauit & reuerſus eſt ad caſtra iſrael: & ait. Surgite tradidit enim dn̄s in manus nr̄as caſtra madian. Diuiſitq̧ trecentos viros in tres partes & dedit tubas in manibus eorum: lagenaſq̧ vacuas ac lāpades in medio lagenarū. Et dixit ad eos. Quod me facere videritis: hoc

viri: τ oīs reliquus ppl's flexit ſuũ in ge
ἄνδρες, καὶ πᾶς ὁ ἐπίλοιπος τοῦ λαοῦ ἔκαμψαν ἐπὶ τὰ γό
nua ſua vt biberēt aquā. τ dixit dn̄s ad gedeon:
νατα αὐτῶν τοῦ πιεῖν ὕδωρ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς γεδεών,
in trecentis viris q lābuerūt liberabo vos:
ἐν τοῖς τριακοσίοις ἀνδράσι τοῖς λάψασι σώσω ὑμᾶς,
τ tradā madiā in manu tua. τ oīs ppl's reuer
καὶ δώσω τὴν μαδιὰμ ἐν χειρί σου. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀποσ
tatur vir in locū ſuū. τ ſumpſit ciba
τρεχέτω ἀνὴρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν τὸν ἐπισι
ria ppl'i in manu illoꝝ τ buccinas eoꝝ:
τισμὸν τοῦ λαοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν καὶ τὰς κερατίνας αὐτῶν,
τ oēm virū iſrael miſit in tabnaculū ſuū.
καὶ πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ ἐξαπέστειλεν εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ.
at trecentos viros ſumpſit. at caſtra ma
τῶν δὲ τριακοσίων ἀνδρῶν ἐκράτησεν. ἡ δὲ παρεμβολὴ μα
diam erāt ibi ſubtus in valle. τ factū eſt in no
διὰμ ἦν αὐτοῦ ὑποκάτωθεν ἐν τῇ κοιλάδι. καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ νυ
cte illa τ dixit ad eū dn̄s: ſurge deſcēde in
κτὶ ἐκείνῃ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν κύριος, ἀνάστα κατάβηθι εἰς τὴν
caſtra: qꝛ tradidi ea in manu tua. ſi āt for
παρεμβολήν, ὅτι παρέδωκα αὐτὴν ἐν τῇ χειρί σου. εἰ δὲ φο
midas tu deſcēdere: deſcēde tu τ phara puer tuus
βῇ σὺ καταβῆναι, κατάβηθι σὺ καὶ φαρὰ τὸ παιδάριόν σου
in caſtra: τ audies qd̄ loquūtur. τ poſt hec
εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ ἀκούσῃ τί λαλοῦσιν. καὶ μετὰ ταῦ
cōfortabūtur manus tue: τ deſcēdes in ca
τα ἐνισχύσουσιν αἱ χεῖρές σου, καὶ καταβήσῃ ἐν τῇ παρεμ
ſtra. τ deſcēdit ipſe τ phara puer eius ī par
βολῇ. καὶ κατέβη αὐτὸς καὶ φαρὰ τὸ παιδάριον αὐτοῦ εἰς μέ
tem quinquaginta q̄ in caſtris. τ madiā τ
ρος τῶν πεντήκοντα τῶν ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ μαδιὰμ καὶ
amalec τ oēs filij oriētis caſtrametati ſūt
ἀμαλὴκ καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἀνατολῶν παρεμβεβλήκεισαν
in valle vt locuſta in multitudinē: τ camelorꝝ illoꝝ
ἐν τῇ κοιλάδι ὡς ἀκρὶς εἰς πλῆθος, καὶ ταῖς καμήλοις αὐτῶν
nō eſt numerus: ſed erāt ſicut arena q̄ eſt ſup labiū
οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ἀλλ' ἦσαν ὥσπερ ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τὸ χεῖλος
maris in multitudinē. τ intrauit gedeon: τ ecce vir
τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος. καὶ εἰσῆλθεν γεδεών, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ
narrabat proximo ſuo ſomniū. τ dicebat: ecce
ἐξηγεῖτο τῷ πλησίον αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ
ſomniū qd̄ ſomniaui. τ ecce ſubcinericius panis ordeacei q
ἐνύπνιον ὃ ἐνυπνιάσθην. καὶ ἰδοὺ μαγὶς ἄρτου τ κριθίνου κυ
voluebatur in caſtris madiā: τ venit vſq̧ ad taber
λιομένη ἐν τῇ παρεμβολῇ μαδιάμ, καὶ ἦλθεν ἕως τῆς σκη
naculū madiā: τ percuſſit illud: atq̧ ſubuertit illud:
νῆς μαδιάμ, καὶ ἐπάταξεν αὐτήν, καὶ κατέστρεψεν αὐτήν,
τ cecidit tabernaculū. τ reſpōdit proximus illius τ
καὶ ἔπεσεν ἡ σκηνή. καὶ ἀπεκρίθη ὁ πλησίον αὐτοῦ καὶ
dixit: nō eſt hic ſed gladius gedeōis filij ioas
εἶπεν, οὐκ ἔστιν αὕτη ἀλλ' ἢ ῥομφαία γεδεὼν υἱοῦ ἰωὰς
viri iſrael. tradidit deus in manu illius ma
ἀνδρὸς ἰσραήλ. παρέδωκεν ὁ θεὸς ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὴν μα
diam τ oīa caſtra. τ factū eſt poſtq̄ audi
διὰμ καὶ πᾶσαν τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκου
uit gedeon narrationē ſomnij τ interp̄tationē e
σεν γεδεὼν τὴν διήγησιν τοῦ ἐνυπνίου καὶ τὴν σύγκρισιν αὐ
ius: τ adorauit dn̄m: τ reuerſus eſt in ca
τοῦ, καὶ προσεκύνησεν κύριον, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πα
ſtra iſrael. τ dixit: ſurgite qm̄ tradidit
ρεμβολὴν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν, ἀνάστητε ὅτι παρέδωκεν
dn̄s in manus vr̄as caſtra madiā: τ diui
κύριος ἐν χερσὶν ὑμῶν τὴν παρεμβολὴν μαδιάμ, καὶ διεῖ
ſit trecentos viros in tres p̄icipat9: τ de
λεν τοὺς τριακοσίους ἄνδρας εἰς τρεῖς ἀρχάς, καὶ ἔδω
dit buccinas in manu oium τ lagenas vacuas τ lam
κεν κερατίνας ἐν χειρὶ πάντων καὶ ὑδρίας κενάς. καὶ λαμ
pades in medio lagenarū. τ dixit ad eos:
πάδας ἐν μέσῳ τῶν ὑδριῶν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς,
a me videbitis: τ ſic
ἀπ' ἐμοῦ ὄψεσθε, καὶ οὕτως

facietis. τ ego ecce ingredior in medio ca
ποιήσετε. καὶ ἐγὼ ἰδοὺ εἰσπορεύομαι ἐν μέσῳ τῆς πα
ſtroꝝ: τ erit ſicut fecero ſic facietis. τ per
ρεμβολῆς, καὶ ἔσται ὡς ἂν ποιήσω οὕτως ποιήσετε. καὶ σαλ
ſonabo buccina ego τ oēs qui meum: τ clan
πίσω τῇ κερατίνῃ ἐγὼ καὶ πάντες οἱ μετ' ἐμοῦ, καὶ σαλ
getis buccinis τ vos in circuitu oium ca
πιεῖτε ταῖς κερατίναις καὶ ὑμεῖς κύκλῳ ὅλης τῆς παρεμ
ſtroꝝ: τ dicetis dn̄o τ gedeoni. τ igreſſus
βολῆς, καὶ ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ καὶ τῷ γεδεών. καὶ εἰσῆλθεν
gedeon τ cētum viri qui cū eo in parte caſtro
γεδεὼν καὶ ἑκατὸν ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν μέρει τῆς παρεμ
rum incipiēte cuſtodia media: verū ſuſci
βολῆς ἀρχομένης τῆς φυλακῆς τῆς μεσούσης, πλὴν ἐγέρ
tatiōe ſuſcitauerūt ſeruātes. τ clāxerūt bucci
σει ἤγειραν τοὺς φυλάσσοντας. καὶ ἐσάλπισαν ταῖς κερατί
nis τ cōploſerūt lagenis q̄ in manib9 coꝝ:
ναις καὶ ἐξετίναξαν τὰς ὑδρίας τὰς ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν,
τ clanxerūt tres p̄icipat9 buccinis: τ cō
καὶ ἐσάλπισαν αἱ τρεῖς ἀρχαὶ ταῖς κερατίναις, καὶ συ
fregerūt hydrias: τ ceperūt in manu ſiniſtra
νέτριψαν τὰς ὑδρίας, καὶ ἐλάβοντο ἐν τῇ χειρὶ τῇ ἀριστερᾷ
ſua lampadas: τ in dextra eoꝝ bucci
αὐτῶν τῶν λαμπάδων, καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῶν αἱ κερατί
ne ad clangendū. τ exclamauerūt gladius dn̄o τ
ναι τοῦ σαλπίζειν. καὶ ἀνέκραξαν ῥομφαία τῷ κυρίῳ καὶ
gedeoni. τ ſteterūt ſingulus in loco ſuo in circuitu ca
τῷ γεδεών. καὶ ἔστησαν ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν κύκλῳ τῆς πα
ſtroꝝ. τ cucurrerūt oīa caſtra τ ſignificauerūt:
ρεμβολῆς καὶ ἔδραμον πᾶσα ἡ παρεμβολὴ καὶ ἐσήμαναν,
τ fugerūt. τ clanxerūt trecente buccine. τ
καὶ ἔφυγον. καὶ ἐσάλπισαν αἱ τριακόσιαι κερατίναι. καὶ
poſuit dn̄s gladiū viri in proximo ſuo τ in
ἔθετο κύριος μάχαιραν ἀνδρὸς ἐν τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ ἐν
oibus caſtris. τ fugerūt caſtra. vſq̧ ad
ὅλῃ τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ ἕως τῆς
bethaſetta. τ fuerūt cōgregati vſq̧ ad crepidinē abelmeula
βαιθασεττά. καὶ ἦν συνηγμένη ἕως χείλους ἀβελμεουλὰ
τ in tabath. τ clamauit vir iſrael de nephthalim
καὶ ἐπὶ ταβάθ. καὶ ἐβόησεν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐκ νεφθαλὶμ
τ ex aſer τ de oīū manaſſe: τ perſecuti ſūt poſt
καὶ ἐξ ἀσὴρ καὶ ἐκ παντὸς μανασσῆ, καὶ κατεδίωξαν ὀπί
madiā. τ nūcios miſit gedeon in oīm mōte
σω μαδιάμ. καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν γεδεὼν ἐν παντὶ ὄρει
ephraim dicēs: deſcēdite in occurſum madiā: τ oc
ἐφραὶμ λέγων, κατάβητε εἰς συνάντησιν μαδιάμ, καὶ κα
cupate vobis aquā vſq̧ ad bethbera τ iordanē.
ταλάβετε ἑαυτοῖς τὸ ὕδωρ ἕως βαιθβηρὰ καὶ τὸν ἰορδάνην.
τ clamauit oīs vir ephraim τ preoccupauerūt ſi
καὶ ἐβόησεν πᾶς ἀνὴρ ἐφραὶμ καὶ προκατελάβοντο ἑαυ
bi aquā vſq̧ ad bethbera τ iordanē. τ cōprehēderūt
τοῖς ὕδωρ ἕως βαιθβηρὰ καὶ τὸν ἰορδάνην. καὶ συνέλαβον
duos p̄icipes madiā oreb τ zeb: τ inter
τοὺς δύο ἄρχοντας μαδιὰμ τὸν ὀρὴβ καὶ τὸν ζήβ, καὶ ἀπέ
fecerūt oreb in ſur oreb: τ zeb interfecerūt in
κτειναν τὸν ὀρὴβ ἐν σοὺρ ὠρήβ, καὶ τὸν ζὴβ ἀπέκτειναν ἐν
torculari zeb. τ perſecuti ſūt madiam: τ ca
ἰακὲβ ζήβ. καὶ κατεδίωξαν τὴν μαδιάμ, καὶ τὴν κε
put oreb τ zeb portauerūt ad gedeon ex trans
φαλὴν ὠρὴβ καὶ ζὴβ ἤνεγκαν πρὸς γεδεὼν ἐκ τ πέ
iordanē.
ραν τοῦ ἰορδάνου.

Ca. 8.

Et dixit ad eū vir ephraim: qd̄ ver
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἀνὴρ ἐφραίμ, τί τὸ ῥῆ
bū hoc qd̄ feciſti nobis vt nō vocares nos cum p
μα τοῦτο ὃ ἐποίησας ἡμῖν τοῦ μὴ καλέσαι ἡμᾶς ὅτε ἐξε
geres ad pugnādū contra madiam: τ obiurgabāt cum
πορεύθης πολεμῆσαι ἐν τῇ μαδιάμ; καὶ ἐκρίνοντο με
eo fortiter.
τ' αὐτοῦ κραταιῶς.

facite. Ingrediar p̄tem caſtrorum & quod fecero ſectamini. Quādo perſonuerit tuba in manu mea: vos quoq̧ per caſtrorum circuitum clangite & conclamate domino & gedeōi. Ingreſſuſq̧ eſt gedeō & trecēti viri q'erāt cū eo ī p̄tem caſtrorū incipiētibus vigiliis noctis medie: & cuſtodib9 ſuſcitatis ceperunt buccinis clangere: & cōplodere inter ſe lagenas. Cūq̧ p gyrū caſtrorū in tribus p̄ſonarent locis & hydrias cōfregiſſet tenuerūt ſiniſtris mānibus lāpades et dextris ſonātes tubas clamaueruntq̧ gladius dn̄i & gedeonis: ſtātes ſinguli ī loco ſuo p circuitū caſtroꝝ hoſtilium. Oīa itaq̧ caſtra turbata ſūt & vociferātes vlulāteſq̧ fugerunt. Et nihilominus inſiſtebāt trecenti viri buccinis p̄ſonātes. Immiſitq̧ dn̄s gladiū ī omnibus caſtris & mutua ſe cedetrūcabāt fugientes vſq̧ ad bethſeca & crepidem abelmeulā ī thebbath. Cōclamātes aūt viri iſrael de neptali & aſer & omī manaſſe perſeq̄bātur madiā. Miſitq̧ gedeō nūcios in omnē montē effraī dicēs. Deſcēdite ī occurſū madiā: & occupate aq̄s vſq̧ bethbera: atq̧ iordanē. Clamauitq̧ oīs effraim & preoccupauit aquas atq̧ iordanē vſq̧ bethbera. Apprehenſoſq̧ duos viros madian oreb & zeb: interfecit oreb in petra oreb: zeb vero in torculari zeb. Et p̄ſecuti ſūt madian: capita oreb & zeb portantes ad gedeon trans fluēta iordanis. 8.

Dixeruntq̧ ad eum viri effraim. Quid eſt hoc qd̄ facē voluiſti vt nos nō vocares cū ad pugnam pgeres contra madian: Iurgātes fortiter & pro

תעשו והנה אנכי בא בקצה המחנה עשה בוא
והיה כאשר אעשה כן תעשון׃
ותקעתי בשופר אנכי וכל אשר שפר
אתי ותקעתם בשופרות גם אתם
סביבות כל המחנה ואמרתם ליהוה סבב
ולגדעון׃ ויבא גדעון ומאה איש בוא
אשר אתו בקצה המחנה ראש
האשמרת התיכונה אך הקם הקימו שמר תוך
את השמרים ויתקעו בשופרות קום תקע
ונפוץ הכדים אשר בידם׃ ויתקעו נפץ
שלשת הראשים בשופרות וישברו שבר
הכדים ויחזיקו ביד שמאולם חזק שמאל
בלפידים וביד ימינם השופרות ימן
לתקוע ויקראו חרב ליהוה ולגדעון׃ קרא
ויעמדו איש תחתיו סביב למחנה עמד סבב
וירצו כל המחנה ויריעו וינוסו׃ ויתקעו רוץ רוע נוס
שלש מאות השופרות וישם יהוה שום
את חרב איש ברעהו ובכל המחנה
וינס המחנה עד בית השטה צררתה
עד שפת אבל מחולה על טבת׃ ויצעק שפה צעק
איש ישראל מנפתלי ומן אשר
ומן כל מנשה וירדפו אחרי מדין׃ רדף
ומלאכים שלח גדעון בכל הר אפרים לאך
לאמר רדו לקראת מדין ולכדו ירד
להם את המים עד בית ברה ואת
הירדן ויצעק כל איש אפרים
וילכדו את המים עד בית ברה ואת לכד
הירדן׃ וילכדו שני שרי מדין את שנה שרר
ערב ואת זאב ויהרגו את ערב בצור הרג
ערב ואת זאב הרגו ביקב זאב
וירדפו אל מדין וראש ערב וזאב רדף
הביאו אל גדעון מעבר לירדן׃ בוא
Cap.viii. ויאמרו אליו איש
אפרים מה הדבר הזה עשית לנו עשה
לבלתי קראות לנו כי הלכת להלחם לחם
במדין ויריבון אתו בחזקה׃ ריב

ויאמר אליהם מה עשיתי עתה ככם
הלא טוב עללות אפרים מבציר
אביעזר: בידכם נתן אלהים את
שרי מדין את ערב ואת זאב ומה
יכלתי עשות ככם אז רפתה רוחם
מעליו בדברו הדבר הזה: ויבא גדעון
הירדנה עבר הוא ושלש מאות
האיש אשר אתו עיפים ורדפים:
ויאמר לאנשי סכות תנו נא ככרות
לחם לעם אשר ברגלי כי עיפים
הם ואנכי רדף אחרי זבח וצלמנע
מלכי מדין: ויאמר שרי סכות הכף
זבח וצלמנע עתה בידך כי נתן
לצבאך לחם: ויאמר גדעון לכן
בתת יהוה את זבח ואת צלמנע בידי
ודשתי את בשרכם את קוצי המדבר
ואת הברקנים: ויעל משם פנואל
וידבר אליהם כזאת ויענו אתו
אנשי פנואל כאשר ענו אנשי
סכות: ויאמר גם לאנשי פנואל
לאמר בשובי בשלום אתץ את
המגדל הזה: וזבח וצלמנע בקרקר
ומחניהם עמם כחמשת עשר אלף
כל הנותרים מכל מחנה בני קדם
והנפלים מאה ועשרים אלף איש
שלף חרב: ויעל גדעון דרך השכוני
באהלים מקדם לנבח ויגבהה ויך
את המחנה והמחנה היה בטח: וינסו
זבח וצלמנע וירדף אחריהם וילכד
את שני מלכי מדין את זבח ואת
צלמנע וכל המחנה החריד: וישב
גדעון בן יואש מן המלחמה מלמעלה
החרס: וילכד נער מאנשי סכות
וישאלהו ויכתב אליו את שרי
סכות ואת זקניה שבעים ושבעה
איש: ויבא אל אנשי סכות ויאמר

pe vini ferētes. Quibus ille rñdit. Quid ei tale facere potui q̃le vos feciſtis. Nonne melior ē racemus effraī vindemiis abiezer. In manꝰ vr̄as deꝰ tradidit prīcipes madiā: oreb & zeb. Quid tale facere potui q̃le vos feciſtis? Q̄d cū locutꝰ eēt requeuit ſpiritus eoꝝ quo tumebāt cōtra eū. Cūq̧ veniſſet gedeō ad iordanē trāſiuit eū cū trecētis viris q̄ ſecū erāt: & p̄ laſſitudine fugiētes pſequi non poterāt. Dixitq̧ ad viros ſoccoth: date obſecro panes pplo qui mecū ē: quia valde defecerūt vt poſſimꝰ pſequi zebee & ſalmāa reges madiā. Rñderūt principes ſoccoth Forſitā palme manuū zebee & ſalmāa in manu tua ſūt: & idcirco poſtulas vt demꝰ exercitui tuo pāes. Quibꝰ ille ait. Cū ergo tradiderit dñs zebee & ſalmāa ī manꝰ meas: cōterā carnes vr̄as cū ſpinis tribuliſq̧ deſerti. Et īde cōſcendēs veīt ī phanuel: locutuſq̧ ē ad viros loci illius ſilia. Cui & illi rñderūt ſicut reſponderāt viri ſoccoth. dixit itaq̧ eis. Cum reuerſus fuero victor ī pace deſtruam turrim hāc. zebee autē & ſalmāa requieſcebāt cum oīmi exercitu ſuo. Quindecī em̄ milia viri remāſerant ex oibus turmis orietaliū pplorū ceſis centū vigīti milibus bellatorum & educētiū gladiū. Aſcēdenſq̧ gedeō p viā eorū qui ī tabernaculis morabātur ad orietalē partē nobe & iecbaa: pcuſſit caſtra hoſtium qui ſecuri erāt & nihil aduerſi ſuſpicabātur: fugerūtq̧ zebee & ſalmana quos pſequēs gedeō cōprehendit turbato oī exercitu eorū. Reuertēſq̧ de bello ante ſolis ortū apprehēdit puerū de viris ſoccoth interrogauitq̧ eū noīa principū & ſeniorum ſoccoth. & deſcripſit ſeptuaginta ſeptem viros. Venitq̧ ad ſoccoth & dixit eis.

⁊ dixit ad eos: q̄d feci nūc ſicut vos: nō
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, τί ἐποίησα νῦν καθὼς ὑμεῖς, οὐ-
ne melior racemus ephraim q̄ vindemia abiezer. in ma
χὶ κρεῖττον ἐπιφύλλιον ἐφραὶμ ἢ τρυγητὸς ἀβιέζερ. ἐν χει-
nū vr̄am tradidit dn̄s principes madiā o-
ρὶ ὑμῶν παρέδωκεν κύριος τοὺς ἄρχοντας μαδιὰμ τὸν ὠ-
reb ⁊ zeb. ⁊ q̄d potui facere ſicut vos?
ρὴβ καὶ τὸν ζήβ. καὶ τί ἠδυνήθην ποιῆσαι καθὼς ὑμεῖς;
tunc requieuit ſpūs eoꝝ ab eo cū loq̄retur
τότε ἀνῆκεν τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐν τῷ λαλῆσαι
ille cū eis ſermonē hunc. ⁊ venit gedeon ad
αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν τὸν λόγον τοῦτον. καὶ ἦλθεν γεδεὼν ἐπὶ
iordanē: ⁊ trāſiuit ipſe ⁊ trecēti viri q̄
τὸν ἰορδάνην, καὶ διέβη αὐτὸς καὶ οἱ τριακόσιοι ἄνδρες οἱ
cū eo adō deficiētes ⁊ fameſcētes. ⁊ dixit
μετ᾽ αὐτοῦ ὀλιγοψυχοῦντες καὶ πεινῶντες. καὶ εἶπεν τοῖς
viris ſocchoth: date iā panes in nutrimētū po
ἀνδράσιν σοκχώθ, δότε δὴ ἄρτους εἰς τὴν τροφὴν τῷ λα-
pulo qui eſt mecū q̄m fameſcūt. ego aūt pſequor poſt zebee ⁊
ῷ τῷ μετ᾽ ἐμοῦ ὅτι πεινῶσιν. ἐγὼ δὲ διώκω ὀπίσω ζεβεὲ καὶ
ſalmana reges madiā. ⁊ dixerūt principes ſoc
σαλμανὰ βασιλέων μαδιάμ. καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες σοκ-
choth: nūq̄d manꝰ zebee ⁊ ſalmana nunc in manu tua:
χώθ, μὴ χεὶρ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ νῦν ἐν τῇ χειρί σου,
vt demus exercitui tuo panes? ⁊ dixit gedeon:
ὅτι δώσωμεν τῇ στρατιᾷ σου ἄρτους; καὶ εἶπεν γεδεών,
nō ſic cū dederit dn̄s zebee ⁊ ſalma
οὐχ οὕτως ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν ζεβεὲ καὶ τὸν σαλμα-
na in manū tuā: ⁊ cōteram carnes vr̄as in
νὰ ἐν τῇ χειρί μου, καὶ καταξανῶ τὰς σάρκας ὑμῶν ἐν ταῖς
ſpinis deſerti ⁊ in tribulis. ⁊ aſcēdit il
ἀκάνθαις τῆς ἐρήμου καὶ ἐν τοῖς τριβόλοις. καὶ ἀνέβη ἐκεῖ-
linc in phanuel: ⁊ locutus eſt ad eos iuxta hec.
θεν εἰς φανουήλ, καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτοὺς κατὰ ταῦτα.
⁊ reſpōderūt ei viri phanuel quēadmodū reſpō
καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ ἄνδρες φανουὴλ ὃν τρόπον ἀπεκρί-
derūt ei viri ſocchoth. ⁊ locutus eſt viris pha
θησαν αὐτῷ οἱ ἄνδρες σοκχώθ. καὶ εἶπεν τοῖς ἀνδράσι φα-
nuel dicēs: cū reuerſus fuero ego cū pace deſtru-
νουὴλ λέγων, ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με μετ᾽ εἰρήνης κατασκά-
am turrim hanc. ⁊ zebee ⁊ ſalmana in carcar
ψω τὸν πύργον τοῦτον. καὶ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ ἐν καρκὰρ
⁊ caſtra eoꝝ cum eis vt quinq̧ ⁊ decē
καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτῶν μετ᾽ αὐτῶν ὡς πέντε καὶ δέκα
milia oēs qui remāſerant in oibus ca
χιλιάδες πάντες οἱ καταλειφθέντες ἐν πάσῃ τῇ παρεμ-
ſtris filioꝝ orietis. ⁊ q̄ ceciderūt fuerūt cētū ⁊ vi
βολῇ υἱῶν ἀνατολῶν. καὶ οἱ πεπτωκότες ἦσαν ἑκατὸν καὶ εἴ-
ginti milia viroꝝ educētiū gladiū. ⁊ aſcēdit
κοσι χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπασμένων ῥομφαίαν. καὶ ἀνέβη
gedeon viam eoꝝ q̄ morabātur in tabnaculis ab oriente
γεδεὼν ὁδὸν τῶν κατοικούντων ἐν σκηναῖς ἀπὸ ἀνατολῶν
nabai ⁊ e regione nabe: ⁊ percuſſit ca
τῆς ναβαὶ καὶ ἐξεναντίας ναβέ, καὶ ἐπάταξεν τὴν παρεμ-
ſtra. at caſtra fuerūt cōfidētia. ⁊ fugit zebee
βολήν. ἡ δὲ παρεμβολὴ ἦν πεποιθυῖα. καὶ ἔφυγεν ζεβεὲ
⁊ ſalmana: ⁊ pſecutꝰ eſt poſt eos: ⁊ cōprehēdit
καὶ σαλμανά, καὶ ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐκράτησεν
duos reges madiā zebee ⁊ ſalmana ⁊ om
τοὺς δύο βασιλεῖς μαδιὰμ ζεβεὲ καὶ τὸν σαλμανὰ καὶ πᾶ-
nia caſtra eoꝝ euertit. ⁊ reuerſus ē gede
σαν τὴν παρεμβολὴν αὐτῶν ἐξέστρεψεν. καὶ ἀνέστρεψεν γεδε-
on filius ioas ex bello ab aſceſſiōe ares: ⁊ cōprehēdit
ὼν υἱὸς ἰωὰς ἐκ τοῦ πολέμου ἀπὸ ἀναβάσεως ἀρές, καὶ συνέλα-
puerū ex viris ſocchoth: ⁊ interrogauit e-
βεν παιδάριον ἐκ τῶν ἀνδρῶν σοκχώθ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐ-
um: ⁊ deſcripſit apud ſe principes ſocchoth
τόν, καὶ ἀπεγράψατο πρὸς αὐτὸν τοὺς ἄρχοντας σοκχὼθ
⁊ ſeniores eius ſeptuaginta ⁊ ſeptē vi
καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῆς ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὰ ἄν-
ros. ⁊ venit ad principes ſocchoth: ⁊ dixit
δρας. καὶ παρεγένετο πρὸς τοὺς ἄρχοντας σοκχώθ, καὶ εἶπεν

eis: ecce zebee ⁊ ſalmana pp̄ q̄s exp̄braſtis mihi dicē
αὐτοῖς, ἰδοὺ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ δι᾽ οὓς ὠνειδίσατέ με λέ-
tes: nūq̄d manꝰ zebee ⁊ ſalmana nūc in manu tua: vt
γοντες, μὴ χεὶρ ζεβεὲ καὶ σαλμανὰ νῦν ἐν τῇ χειρί σου, ὅτι
demus viris tuis laſſis panes:
δώσωμεν τοῖς ἀνδράσιν σου τοῖς ἐκλελυμένοις ἄρτους;
⁊ accepit principes ⁊ ſeniores
καὶ ἔλαβεν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς
ciuitatis: ⁊ perſecutus eſt eos in ſpinis de-
πόλεως καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀκάνθαις τῆς ἐρή-
ſerti: ⁊ tribulos: ⁊ cōminuit in ipſis viros ſoc
μου, καὶ ταῖς βαρκηνίμ, καὶ κατέξανεν ἐν αὐτοῖς ἄνδρας σοκ-
choth. ⁊ turrim phanuel ſubuertit: ⁊ occidit
χώθ. καὶ τὸν πύργον φανουὴλ κατέσκαψεν, καὶ ἀπέκτεινε
viros ciuitatis. ⁊ dixit ad zebee ⁊ ſal
τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν πρὸς ζεβεὲ καὶ σαλ-
mana: vbi viri quos occidiſtis in thabor? ⁊ di
μανά, ποῦ οἱ ἄνδρες οὓς ἀπεκτείνατε ἐν θαβώρ; καὶ εἶ-
xerūt: vt tu vt illi ſimilis tibi ſimilis eis vt ſpēs filioꝝ
παν, ὡς σὺ ὡς αὐτοί ὅμοιος σοί ὅμοιος αὐτοῖς ὡς εἶδος υἱῶν
regum. ⁊ dixit gedeon: fratres mei filij matris
βασιλέων. καὶ εἶπεν γεδεών, ἀδελφοί μου υἱοὶ τῆς μητρός
mee ſunt. viuit dn̄s ſi ſeruaſſetis eos nō occide
μου εἰσίν. ζῇ κύριος εἰ ἐζωογονήσατε αὐτούς οὐκ ἂν ἀπέκτει-
rem vos. ⁊ dixit iether pmogenito ſuo: ſur
να ὑμᾶς. καὶ εἶπεν τῷ ἰεθὲρ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ, ἀνα-
gens interfice eos: ⁊ nō eduxit puer
στὰς ἀπόκτεινον αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσπασεν τὸ παιδάριον
gladiū ſuū: q̄m timuit q̄m erat iunior. ⁊
τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη ὅτι ἦν νεώτερος. καὶ
dixit zebee ⁊ ſalmana: ſurge iā tu ⁊ occur-
εἶπεν ζεβεὲ καὶ σαλμανά, ἀνάστα δὴ σὺ καὶ ἀπάντη-
re nobis: q̄m ſicut vir ⁊ potētia eius. ⁊ ſurrexit ge
σον ἡμῖν, ὅτι ὡς ἀνὴρ καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ. καὶ ἀνέστη γε-
deon: ⁊ interfecit zebee ⁊ ſalmana. ⁊ tulit
δεών, καὶ ἀνεῖλεν τὸν ζεβεὲ καὶ τὸν σαλμανά. καὶ ἔλαβεν
torques q̄ in collis camelorꝝ eo
τοὺς μηνίσκους τοὺς ἐν τοῖς τραχήλοις τῶν καμήλων αὐ-
rū. ⁊ dixit vir iſrael ad gedeon: dn̄are in nobis
τῶν. καὶ εἶπεν ἀνὴρ ἰσραὴλ πρὸς γεδεών, ἄρχε ἐν ἡμῖν
tu filius tuus ⁊ filius filij tui: q̄m ſalua
σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ὁ υἱὸς τοῦ υἱοῦ σου, ὅτι σέσω-
ſti nos de manu madiā. ⁊ dixit ad eos ge
κας ἡμᾶς ἐκ χειρὸς μαδιάμ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς γε-
deon: nō dn̄abor ego vr̄i: ⁊ nō dn̄abitur filius meꝰ in vobis:
δεών, οὐκ ἄρξω ἐγὼ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἄρξει ὁ υἱός μου ἐν ὑμῖν,
dn̄s dn̄abitur vr̄i. ⁊ dixit ad eos gedeon: poſtu
κύριος ἄρξει ὑμῶν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς γεδεών, αἰτήσο-
labo a vobis petitionē: ⁊ date mihi vir inaurē
μαι παρ᾽ ὑμῶν αἴτησιν, καὶ δότε μοι ἀνὴρ ἐνώτιον τῶν
prede ſue: q̄m inaures auree fuerūt illis: q̄m iſmae
σκύλων αὐτοῦ, ὅτι ἐνώτια χρυσᾶ ἦν αὐτοῖς, ὅτι ἰσμαη-
lite fuerūt. ⁊ dixerūt dātes dabimus. ⁊ expan
λῖται ἦσαν. καὶ εἶπαν διδόντες δώσομεν. καὶ ἀνέπτυ-
dit veſtē ſuā: ⁊ proiecit illic vir inaurē aure
ξεν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ ἀνὴρ ἐνώτιον χρυ-
am ſpolioꝝ ſuoꝝ. ⁊ fuit pōdus inau-
σοῦν τῶν σκύλων αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ὁ σταθμὸς τῶν ἐνω-
riū aurearū quas petijt: ſicli mille ⁊ ſeptin
τίων τῶν χρυσῶν ὧν ᾐτήσατο, σίκλοι χίλιοι καὶ ἑπτα-
gēti aurei: abſq̧ ornamētis moniliū
κόσιοι χρυσοῖ, πλὴν τῶν σιρώνων τῶν ὁρμίσκων
⁊ amictuū purpureoꝝ qui in regi
καὶ τῶν περιβολαίων τῶν πορφυρῶν τῶν ἐπὶ τοῖς βα-
bus madiā: ⁊ preter torques qui in
σιλεῦσι μαδιάμ, καὶ πλὴν τῶν κλοιῶν τῶν ἐν τοῖς
collis camelorꝝ eorꝝ. ⁊ fecit ei
τραχήλοις τῶν καμήλων αὐτῶν. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ
gedeon in ephod: ⁊ poſuit illud in ciuitate ſua
γεδεὼν εἰς ἐφούδ, καὶ ἔστησεν αὐτὸ ἐν τῇ πόλει αὐ-
in ephra. ⁊ fornicatus eſt oīs iſrael
τοῦ ἐν ἐφρά. καὶ ἐξεπόρνευσεν πᾶς ἰσραήλ.

En zebee & ſalmāa ſuper quibus exp̄braſtis mihi dicētes. forſitan manꝰ zebee & ſalmana ī manibus tuis ſūt: & idcirco poſtulas vt demꝰ viris qui laſſī ſūt & defecerūt panes? Tulit ergo ſeniores ciuitatis & ſpinas deſerti ac tribulos: & cōtriuit cū eis atq̧ comminuit viros ſoccoth: Turrī quoq̧ phanuel ſubuertit: occiſis hītatoribus cītatis. Dixitq̧ ad zebee & ſalmana. Quales fuerūt viri quos occidiſtis in thabor? Qui rñderunt. Similes tui: & vnus ex eis q̄ſi filius regis. Quibꝰ ille reſpondit: frēs mei fuerūt filii matris mee. Viuit dñs: qa ſi ſuaſſetis eos nō vos occiderē: dixitq̧ iether primogēito ſuo. Surge & īterfice eos: qui nō eduxit gladiū. Timebat ei quia adhuc puer erat. dixerūtq̧ zebee & ſalmana. Tu ſurge & irrue ī nos: quia iuxta etatē robur ē homīs. Surrexit gedeō & īterfecit zebee & ſalmana: et tulit ornamēta ac bullas qbꝰ colla regalium camelorū decorari ſolēt. Dixerūtq̧ oēs viri iſrl̄ ad gedeō. Dñare nr̄i tu & filius tuus & filius filii tui qa liberaſti nos de manu madian. Quibus ille ait. nō dominabor veſtri: nec dñabitur ī vos filiꝰ meꝰ ſed dñabitur vobis dñs. Dixitq̧ ad eos. Vnam petitionē poſtulo a vobis. Date mihi inaures ex preda veſtra. Inaures eī aureas hiſmaelite hēre cōſueuerāt: q rñderūt. Libētiſſime dabimus. Expādēteſq̧ ſup terrā pallium piecerūt in eo inaures de preda: & fuit pōdꝰ poſtulataꝝ inaurium mille ſeptingēti auri ſicli abſq̧ ornamentis & monilibus & veſte purpurea quibus reges madian vti ſoliti erant: & preter torques aureas camelorum. Fecitq̧ ex eo gedeon ephod & poſuit illud in cītate ſua ephra. Fornicatuſq̧ eſt oīs iſrael

הנה זבח וצלמנע אשר חרפתם
אותי לאמר הכף זבח וצלמנע עתה
בידך כי נתן לאנשיך היעפים
לחם: ויקח את זקני העיר ואת
קוצי המדבר ואת הברקנים וידע
בהם את אנשי סכות: ואת מגדל
פנואל נתץ ויהרג את אנשי
העיר: ויאמר אל זבח ואל צלמנע
איפה האנשים אשר הרגתם בתבור
ויאמרו כמוך כמוהם אחד כתאר
בני המלך: ויאמר אחי בני אמי הם
חי יהוה לו החיתם אותם לא הרגתי
אתכם: ויאמר ליתר בכורו קום הרג
אותם ולא שלף הנער חרבו כי
ירא כי עודנו נער: ויאמר זבח
וצלמנע קום אתה ופגע בנו כי כאיש
גבורתו ויקם גדעון ויהרג את זבח
ואת צלמנע ויקח את השהרנים
אשר בצוארי גמליהם: ויאמרו
איש ישראל אל גדעון משל בנו
גם אתה גם בנך גם בן בנך כי
הושעתנו מיד מדין: ויאמר אלהם
גדעון לא אמשל אני בכם ולא
ימשל בני בכם יהוה ימשל בכם:
ויאמר אלהם גדעון אשאלה מכם
שאלה ותנו לי איש נזם שללו
כי נזמי זהב להם כי ישמעאלים
הם: ויאמרו נתון נתן ויפרשו את
השמלה וישליכו שמה איש נזם
שללו: ויהי משקל נזמי הזהב אשר
שאל אלף ושבע מאות זהב לבד
מן השהרנים והנטיפות ובגדי
הארגמן שעל מלכי מדין ולבד מן
הענקות אשר בצוארי גמליהם:
ויעש אתו גדעון לאפוד ויצג אתו
בעירו בעפרה ויזנו כל ישראל

אחריו שם ויהי לגדעון ולביתו
למוקש: ויכנע מדין לפני בני ישראל
ולא יספו לשאת ראשם ותשקט
הארץ ארבעים שנה בימי גדעון:
וילך ירבעל בן יואש וישב בביתו
ולגדעון היו שבעים בנים יצאי
ירכו כי נשים רבות היו לו:
ופילגשו אשר בשכם ילדה לו גם
הוא בן וישם את שמו אבימלך: וימת
גדעון בן יואש בשיבה טובה ויקבר
בקבר יואש אביו בעפרה אבי העזרי:
ויהי כאשר מת גדעון וישובו בני
ישראל ויזנו אחרי הבעלים וישימו
להם בעל ברית לאלהים: ולא
זכרו בני ישראל את יהוה אלהיהם
המציל אותם מיד כל איביהם
מסביב: ולא עשו חסד עם בית
ירבעל גדעון ככל הטובה אשר עשה
עם ישראל:

Cap. ix.

וילך אבימלך
בן ירבעל שכמה אל אחי אמו
וידבר אליהם ואל כל משפחת בית
אבי אמו לאמר: דברו נא באזני
כל בעלי שכם מה טוב לכם המשל
בכם שבעים איש כל בני ירבעל
אם משל בכם איש אחד וזכרתם
כי עצמכם ובשרכם אני: וידברו
אחי אמו עליו באזני כל בעלי שכם
את כל הדברים האלה ויט לבם
אחרי אבימלך כי אמרו אחינו הוא:
ויתנו לו שבעים כסף מבית בעל
ברית וישכר בהם אבימלך אנשים
ריקים ופחזים וילכו אחריו: ויבא
בית אביו עפרתה ויהרג את אחיו
בני ירבעל שבעים איש על אבן
אחת ויותר יותם בן ירבעל הקטן כי
נחבא: ויאספו כל בעלי שכם וכל

in eo: & factū ē gedeoni & omni domui eius in ruinā. Hūiliatus eſt autē madian corā filiis iſrl': nec potuerunt vltra ceruices eleuare: ſʒ quieuit terra p quadraginta ānos quib⁹ gedeō pfuit. Abiit itaqʒ hierobaal filius ioas & hītauit ī domo ſua hūitqʒ ſeptuagīta filios q egreſſi ſunt de femore ei⁹: eo ꝙ plures hr̄et vxores. Cōcubina aūt illius quā habebat in ſychē gēuit ei filiū nomine abimelech. Mortuuſqʒ eſt gedeō filius ioas in ſenectute bona: & ſepultus eſt in ſepulchro ioas patris ſui ī ephra de familia ezri. Poſtq̄ʒ aūt mortuus ē gedeō: auerſi ſūt filii iſrl': & fornicati ſūt ī baalim. Percuſſerūtqʒ cū baal fedus vt eſſet eis ī deū: nec recordati ſunt domini dei ſui qui eruit eos de manib⁹ inimicorū ſuoꝝ oīm p circuitū: nec fecerūt miā cū domo hierobaal gedeon iuxta omnia bōa que fecerat iſrl'i.

Abiit aūt abimelech filius hierobaal ī ſychē ad fr̄es matris ſue & locut⁹ ē ad eos & ad oēm cognationē dom⁹ pr̄is mr̄iſqʒ ſue dicēs Loquimini ad oēs viros ſychē. Quid vobis ē meli⁹: vt dominētur vr̄i ſeptuaginta viri oēs filii hierobaal: an vt dn̄etur vobis vnus vir. Simulqʒ cōſiderate: quia os vr̄m & caro vr̄a ſū. Locutiqʒ ſūt fr̄es mr̄is eius de eo ad oēs viros ſychem vniuerſos ſmōes iſtos et inclinauerūt cor eoꝝ poſt abimelech dicentes. Frater noſter eſt. Dederūtqʒ illi ſeptuagīta pōdera argēti de fano baal berith. Qui cōduxit ſibi ex eo viros inopes & vagos ſecutiqʒ ſūt eū. Et venit in domū pr̄is ſui ī ephra & occidit fratres ſuos filios hierobaal ſeptuaginta viros ſup lapidē vnū. Remāſitqʒ ioathā filius hierobaal minimus & abſcōditus ē. Cōgregati ſūt aūt oēs viri ſychē

post illū illic. τ fuit gedeō τ domui ei
ὀπίσω αὐ οὗ ἐκεῖ· καὶ ἐγένετο τῷ γεδεὼν καὶ τῷ οἴκῳ αὐ
lius in ſcādalū. τ humiliat⁹ ē madiā corā filiis
τοῦ εἰς σκάνδαλον. καὶ ἐνετράπη μαδιὰμ ἐνώπιον τῶν υἱῶν
iſrael: τ nō addiderūt vltra eleuare caput ſuū: τ
ἰσραήλ, καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι ἆραι κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ
quieuit terra quadraginta ānos in diebus gedeon.
ἡσύχασεν ἡ γῆ τεσσαράκοντα ἔτη ἐν ἡμέραις γεδεών.
τ abijt hierobaal filius ioas τ habitauit in domo
καὶ ἐπορεύθη ἱεροβάαλ υἱὸς ἰωὰς καὶ κατῴκησεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐ
ſua. τ gedeon fuerunt ſeptuaginta filii egreſſi
τοῦ. καὶ τῷ γεδεὼν ἦσαν ἑβδομήκοντα υἱοὶ ἐκπορευόμενοι
ex femorib⁹ ei⁹: qm vxores multe fuerūt illi. τ cōcu
ἐκ μηρῶν αὐτ͂, ὅτι γυναῖκες πολλαὶ ἦσαν αὐτῷ. καὶ ἡ πα
bina eius in ſichem peperit et τ ipſa filiū: τ im
λλακὴ αὐτ͂ ἐν σικίμοις ἔτεκεν αὐτῷ καί γε αὐτὴ υἱόν, καὶ ἐ
poſuit nomē eius abimelech. τ mortu⁹ eſt gedeon filii
πέθηκεν τὸ ὄνομα αὐτ͂ ἀβιμέλεχ. καὶ ἀπέθανε γεδεὼν υἱὸς
ioas in canicie bona: τ ſepult⁹ ē in ſepultura ioas pa
ἰωὰς ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ τάφῳ ἰωὰς τοῦ πα
tris ſui in ephra patris ezri τ factū eſt vt mortu⁹ eſt ge
τρὸς αὐτοῦ ἐν ἐφρα πατρὸς ἐζρί. καὶ ἐγένετο ὡς ἀπέθανε γε
deon: τ auerſi ſunt filii iſrael: τ fornicati ſūt poſt
δεών, καὶ ἀπεστράφησαν οἱ υἱοὶ ἰσλ̅, καὶ ἐξεπόρνευσαν ὀπί
baalim: τ poſuerūt ſibi baal berith in fe
σω τῶν βααλίμ, καὶ ἔθεντο αὐτοῖς τὸ βάαλ βερὶθ εἰς διαθή
dus vt eſſet eis ipſe in deū: τ nō recordati ſūt
κην τοῦ εἶναι αὐτοῖς αὐτὸν εἰς θεόν, καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν οἱ
filij iſrael dñi dei ſui q̄ liberauit eos
υἱοὶ ἰσραὴλ κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν τοῦ ῥυσαμένου αὐτοὺς
de manu oium inimicoꝝ eoꝝ per circuitū: τ nō
ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν κυκλόθεν, καὶ οὐκ
fecerūt miām cum domo hierobaal gedeon ſcdm om
ἐποίησαν ἔλεος μετὰ τοῦ οἴκου ἱεροβάαλ γεδεὼν κατὰ πᾶ
nē bonitatē quā fecit cū iſrael.
σαν τὴν ἀγαθοσύνην ἣν ἐποίησεν μετὰ ἰσραήλ. Ca. 9.

Et abijt abimelech fili⁹ hierobaal in ſichem
Καὶ ἐπορεύθη ἀβιμέλεχ ὁ υἱὸς ἱεροβάαλ εἰς σίκιμα
ad fratres mr̄is ſue: τ locutus eſt ad
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε πρὸς
ipſos τ ad oēm cognationē dom⁹ ma
αὐτοὺς καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν συγγένειαν τοῦ οἴκου τῆς μη
tris ſue dicēs: loquimini in aurib⁹ oium
τρὸς αὐτοῦ λέγων, λαλήσατε δὴ ἐν ὠσὶν πάντων τῶν
viroꝝ ſichem: quid melius vobis vt dominētur vr̄i ſeptua
ἀνδρῶν σικίμων, ποῖον βέλτιον ὑμῖν τὸ ἄρχειν ὑμῶν ἑβδο
ginta viri oēs filij hierobaal: an vt dn̄etur vobis
μήκοντα ἄνδρας πάντας υἱοὺς ἱεροβάαλ, ἢ κυριεύειν ὑμῶν
vir vnus: τ recordamini q̄ os vr̄m τ caro vr̄a ſū
ἄνδρα ἕνα; καὶ μνήσθητε ὅτι ὀστοῦν ὑμῶν καὶ σὰρξ ὑμῶν ἐ
ego. τ locuti ſunt fratres mr̄is eius de eo in
μί ἐγώ. καὶ ἐλάλησαν οἱ ἀδελφοὶ τῆς μητρὸς αὐτ͂ περὶ αὐτ͂ ἐν
auribus oium viroꝝ ſichem vniuerſos ſermōes
τοῖς ὠσὶν πάντων τῶν ἀνδρῶν σικίμων πάντας τοὺς λόγους
iſtos. τ inclinauit cor eoꝝ poſt abimelech: qm
τούτους. καὶ ἔκλινεν ἡ καρδία αὐτῶν ὀπίσω ἀβιμέλεχ, ὅτι
dixerūt frater nr̄ eſt. τ dederūt ei ſeptuaginta
εἶπαν ἀδελφὸς ἡμῶν ἐστίν. καὶ ἔδωκαν αὐτῷ ἑβδομήκοντα
argēti ex domo baal berith pacti. τ cōduxit
ἀργυρίου ἐκ τοῦ οἴκου βάαλ βερὶθ διαθήκης. καὶ ἐμισθώσατο
in illis abimelech viros vacuos τ ſtolidos τ
ἐν αὐτοῖς ἀβιμέλεχ ἄνδρας κενοὺς καὶ θαμβουμένους καὶ
ſecuti ſunt eum: τ intrauerūt in domū pa
ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτ͂, καὶ εἰσῆλθε εἰς τὸν οἶκον τ͂ πα
tris eius in ephrata: τ occidit fratres ſuos fi
τρὸς αὐτ͂ εἰς ἐφραθά, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτ͂ υἱ
lios hierobaal ſeptuaginta viros ſup lapidē vnū. τ remā
οὺς ἱεροβάαλ ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἐπὶ λίθον ἕνα. καὶ ὑπε
ſit iotham filius hierobaal iunior: qm abſcōdit̄ ē. τ
λείφθη ἰωάθαμ υἱὸς ἱεροβάαλ ὁ νεώτερος, ὅτι ἐκρύβη. καὶ
cōgregati ſūt oēs viri ſichem: τ oīs
συνήχθησαν πάντες οἱ ἄνδρες σικίμων, καὶ πᾶς

domus mallo: τ abierūt τ regē fecerūt a
ὁ οἶκος μααλώ, καὶ ἐπορεύθησαν καὶ ἐβασίλευσαν τὸν ἀ
bimelech regē iuxta quercū ſtationis q̄ in ſi
βιμέλεχ βασιλέα πρὸς τῇ βαλάνῳ τῆς στάσεως τῆς ἐν σι
chem. τ renūciauerūt iotham: τ abijt: τ
κίμοις. καὶ ἀνήγγειλαν τῷ ἰωθάμ, καὶ ἐπορεύθη, καὶ
ſtetit in vertice mōtis garizim: τ eleuauit
ἔστη ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους γαριζίν, καὶ ἐπῆρεν τὴν
vocē ſuā τ vocauit τ dixit illis: audi
φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσα
te me viri ſichem: τ audiat vos deus: eu
τέ μου ἄνδρες σικίμων, καὶ ἀκούσαι ὑμῶν θεός. πο
ntia iuerūt ligna vt vngerēt ſup ſe
ρευόμενα ἐπορεύθησαν τὰ ξύλα τοῦ χρῖσαι ἐφ᾽ ἑαυτῶν
regem. τ dixerūt oliue regna ſup nos. τ
βασιλέα. καὶ εἶπαν τῇ ἐλαίᾳ βασίλευσον ἐφ᾽ ἡμῶν. καὶ
dixit eis oliua: deſerēs pinguedinē meā quā i
εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία, ἀφεῖσα τὴν πιότητά μου ἣν ἐν
me glorificauit deus τ hoies: abibo vt dominer
ἐμοὶ ἐδόξασεν ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν
inter ligna? τ dixerūt ligna ficui: veni re
τῶν ξύλων; καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ συκῇ, δεῦρο βασί
gna ſup nos. τ ait eis ficus: deſerens
λευσον ἐφ᾽ ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ, ἀφεῖσα τὴν
dulcedinē meā τ fructus meos bonū: abi
γλυκύτητά μου καὶ τὰ γεννήματά μου τὸ ἀγαθόν, πορευ
bo vt imperē lignis? τ dixerūt ligna viti:
θῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπαν τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ,
veni regna tu ſuper nos: τ dixit eis vi
δεῦρο βασίλευσον ἐφ᾽ ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπε
tis deſerens vinū meū letitiam dei τ
λος ἀφεῖσα τὸν οἶνόν μου τὴν εὐφροσύνην τ͂ θεοῦ καὶ
hoium: abibo vt imperē lignis? τ dixe
τῶν ἀνθρώπων, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπαν
rūt oia ligna ad rhānū: veni tu re
πάντα τὰ ξύλα πρὸς τὴν ῥάμνον, δεῦρο σὺ βασί
gna ſuper nos. τ dixit rhānus ad ligna: ſi in ve
λευσον ἐφ᾽ ἡμῶν, καὶ εἶπεν ἡ ῥάμνος πρὸς τὰ ξύλα, εἰ ἐν ἀλη
ritate vos vngitis me vt regnē ſup vos: venite cō
θείᾳ ὑμεῖς χρίετέ με τοῦ βασιλεύειν ἐφ᾽ ὑμᾶς, δεῦτε πε
fidite in vmbra mea: τ ſi nō egrediat ignis ex rhā
ποίθατε ἐν τῇ σκιᾷ μου, καὶ εἰ μή, ἐξέλθοι πῦρ ἐκ τῆς ῥάμ
no τ deuoret cedros libani. τ nunc ſi
νου καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. καὶ νῦν εἰ
in veritate τ in perfectione feciſtis τ regē cōſtitui
ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν τελειότητι ἐποιήσατε καὶ ἐβασιλεύσα
ſtis abimelech: τ ſi bene egiſtis cū hierobaal
τε τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ εἰ καλῶς ἐποιήσατε μετὰ ἱεροβάαλ
τ cū domo eius: τ ſi ſcdm retributio
καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ εἰ κατὰ τὸ ἀνταπόδο
nem manus eius feciſtis ei: ſicut pugnauit
μα τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐποιήσατε αὐτῷ, ὡς ἐπολέμησεν
pater meus pro vobis: τ proiecit aīam ſuā e
ὁ πατήρ μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἔρριψεν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξε
regione: τ eruit vos de manu madiā: τ vos
ναντίας, καὶ ἐξείλατο ὑμᾶς ἐκ χειρὸς μαδιάμ, καὶ ὑμεῖς
inſurrexiſtis cōtra domū pr̄is mei hodie: τ
ἐπανέστητε ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου σήμερον, καὶ
interfeciſtis filios eius ſeptuaginta viros
ἀπεκτείνατε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἑβδομήκοντα ἄνδρας
ſup lapidē vnū: τ regē feciſtis abimelech filiū
ἐπὶ λίθον ἕνα, καὶ ἐβασιλεύσατε τὸν ἀβιμέλεχ υἱὸν τῆς
ancille eius ſup viros ſichem: qm fra
παιδίσκης αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας σικίμων, ὅτι ἀδελ
ter vr̄ eſt. τ ſi in veritate τ perfectione feci
φὸς ὑμῶν ἐστί. καὶ εἰ ἐν ἀληθείᾳ καὶ τελειότητι ἐποι
ſtis cū hierobaal τ domo eius die hac:
ήσατε μετὰ ἱεροβάαλ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ ταύ
τ letemini in abimelech τ letetur τ ip
τῃ, καὶ εὐφρανθείητε ἐν ἀβιμέλεχ καὶ εὐφρανθείη καὶ αὐ
ſe in vobis. ſi nō: egrediatur
τὸς ἐν ὑμῖν. εἰ δὲ μή, ἐξέλθοι

& vniuerſe familie vrbis mello: abieruntqʒ & cōſtituerūt regem abimelech iuxta quercum q̄ ſtabat in ſychē. Qđ cū nūciatū eēt ionathā iuit & ſtetit in vertice mōtis garizim. eleuataqʒ voce clamauit & dixit. Audite me viri ſychē ita vt audiat vos deus. Ierunt ligna vt vngerent ſup ſe regē. Dixeruntqʒ oliue. Impera nobis. Que reſpondit. Nūquid poſſū deſerere pīguedinē meā q̄ & dii vtūtur & hoies: & venire vt inter ligna pmouear? Dixeruntqʒ ligna ad arborē ficū. Veni & ſup nos regnum accipe. Que reſpondit eis. Nūquid poſſū deſerere dulcedinē meā fructuſqʒ ſuauiſſimos & ire vt inter cetera ligna pmouear? Locutaqʒ ſunt ligna ad vitē. Veni & impera nobis: que rn̄dit eis. Nūquid poſſum deſerere vinū meū quod letificat deum & homies & inter ligna cetera pmoueri? Dixeruntqʒ omnia ligna ad rhannum. Veni & impera ſuper nos. Que reſpōdit eis. Si vere me regem vobis conſtituitis: venite & ſub vmbra mea requieſcite. Si āt nō: egrediatur ignis de rhāno & deuoret cedros libani. Nūc igitur ſi recte & abſqʒ peccato conſtituiſtis ſup vos regē abimelech: & bene egiſtis cum hierobaal: & cū domo eius & reddidiſtis vicē bn̄ficiis eius qui pugnauit p vobis & animā ſuā dedit pīculis vt erueret vos de māu madian: qui nunc ſurrexiſtis contra domū pr̄is mei: & īterfeciſtis filios eius ſeptuagīta viros ſup vnum lapidē & cōſtituiſtis regem abimelech filiū ācille eius ſup habitatores ſychem: eo ꝙ fr̄ vr̄ ſit. Si ergo recte & abſqʒ vitio egiſtis cū hierobaal & domo eius hodie: letamini ī abimelech: & ille letetur in vobis. Sin āt pueſe: egredia

בית מלוא וילכו וימליכו את אבימלך
למלך עם אלון מצב אשר בשכם:
ויגדו ליותם וילך ויעמד בראש
הר גרזים וישא קולו ויקרא ויאמר
להם שמעו אלי בעלי שכם וישמע
אליכם אלהים: הלוך הלכו העצים
למשח עליהם מלך ויאמרו לזית
מלוכה עלינו: ויאמר להם הזית
החדלתי את דשני אשר בי יכבדו
אלהים ואנשים והלכתי לנוע על
העצים: ויאמרו העצים לתאנה לכי
את מלכי עלינו: ותאמר להם התאנה
החדלתי את מתקי ואת תנובתי
הטובה והלכתי לנוע על העצים:
ויאמרו העצים לגפן לכי את מלכי
עלינו: ותאמר להם הגפן החדלתי
את תירושי המשמח אלהים ואנשים
והלכתי לנוע על העצים: ויאמרו
כל העצים אל האטד לך אתה מלך
עלינו: ויאמר האטד אל העצים
אם באמת אתם משחים אתי למלך
עליכם באו חסו בצלי ואם אין
תצא אש מן האטד ותאכל את ארזי
הלבנון: ועתה אם באמת ובתמים
עשיתם ותמליכו את אבימלך ואם
טובה עשיתם עם ירבעל ועם ביתו
ואם כגמול ידיו עשיתם לו: אשר
נלחם אבי עליכם וישלך את נפשו
מנגד ויצל אתכם מיד מדין: ואתם
קמתם על בית אבי היום ותהרגו
את בניו שבעים איש על אבן אחת
ותמליכו את אבימלך בן אמתו על
בעלי שכם כי אחיכם הוא: ואם
באמת ובתמים עשיתם עם ירבעל
ועם ביתו היום הזה שמחו באבימלך
וישמח גם הוא בכם: ואם אין תצא

אש מאבימלך ותאכל את בעלי
שכם ואת בית מלוא ותצא אש
מבעלי שכם ומבית מלוא ותאכל את
אבימלך: וינס יותם ויברח וילך
בארה וישב שם מפני אבימלך
אחיו: וישר אבימלך על ישראל
שלש שנים: וישלח אלהים רוח
רעה בין אבימלך ובין בעלי שכם
ויבגדו בעלי שכם באבימלך: לבוא
חמס שבעים בני ירבעל ודמם
לשום על אבימלך אחיהם אשר
הרג אותם ועל בעלי שכם אשר
חזקו את ידיו להרג את אחיו:
וישימו לו בעלי שכם מארבים על
ראשי ההרים ויגזלו את כל אשר
יעבר עליהם בדרך ויגד לאבימלך:
ויבא געל בן עבד ואחיו ויעברו
בשכם ויבטחו בו בעלי שכם: ויצאו
השדה ויבצרו את כרמיהם
וידרכו ויעשו הלולים ויבאו בית
אלהיהם ויאכלו וישתו ויקללו את
אבימלך: ויאמר געל בן עבד מי
אבימלך ומי שכם כי נעבדנו הלא
בן ירבעל וזבל פקידו עבדו את
אנשי חמור אבי שכם ומדוע
נעבדנו אנחנו: ומי יתן את העם
הזה בידי ואסירה את אבימלך
ויאמר לאבימלך רבה צבאך וצאה:
וישמע זבל שר העיר את דברי געל
בן עבד ויחר אפו: וישלח מלאכים
אל אבימלך בתרמה לאמר הנה
געל בן עבד ואחיו באים שכמה והנם
צרים את העיר עליך: ועתה קום
לילה אתה והעם אשר אתך וארב
בשדה: והיה בבקר כזרח השמש
תשכים ופשטת על העיר והנה

tur ignis ex eo: & con
ſumat habitatores
ſychem & oppidũ mel
lo: egrediaturqz ignis
de viris ſichẽ & de op
pido mello: & deuoret
abimelech. Que cũ di=
xiſſet: fugit & abiit i be
ra: habitauitqz ibi ob
metum abimelech
fris ſui. Regnauit itaqz
abimelech ſuper iſrael
tribus annis. Miſitqz
deus ſpiritum
peſſimũ inter abime=
lech & hĩtatores ſychẽ
qui ceperunt eum dete
ſtari: &
ſcelus iterfectiõis ſep=
tuagĩta filiorũ hieroba
al & effuſionẽ ſanguis
eorũ cõferre in abime
lech fratrem ſuum: & i
ter ceteros ſychimorũ
principes qui eum ad=
iuuerant.
Poſueruntqz inſidias
aduerſum eum in
ſũmitate mõtiũ: & dũ il
lius p̃ſtolabãtur aduẽtũ:
exercebant latrocinia
agẽtes p̃das de p̃tereũti
bus. Nũciatũqz eſt abi
melech. Venit ãt gaal fi
lius obed cũ frĩbus ſuis:
& trãſiuit in ſychimã.
Ad cuius aduẽtũ erecti
hĩtatores ſychẽ egreſſi
ſunt ĩ agros vaſtãtes vi
neas vuaſqz calcãtes: &
fctis cãtãtiũ choris: in
greſſi ſunt fanũ dei ſui:
& ĩter epulas & pocula
maledicebãt abimelech
clamante gaal filio o
bed. Quis ẽ iſte abime
lech: & q̃ ẽ ſychẽ vt ſer
uiamꝰ ei? Nũqd nõ ẽ iſte
filius hierobaal: & con
ſtituit pricipẽ zebul ſer
uũ ſuũ ſup viros emor
pris ſychẽ. Cur ergo
ſuiemꝰ ei? Vtinã daret
aliqs pplm iſtũ ſub ma
nu mea vt auferrẽ d me
dio abimelech. Dictũqz
ẽ abimelech. Cõgrega
exercitus multitudinẽ
& veni. zebul em̃ prin
ceps cĩtatis auditis ſer=
monibꝰ gaal filii obed
iratus eſt valde: et miſit
clã ad abimelech nun
cios dicẽs. Ecce gaal fi
lius obed venit ĩ ſychi=
mã cũ frĩbus ſuis & op=
pugnat aduerſũ te cĩta=
tẽ: Surge itaqz nocte
cũ pplo q tecũ ẽ & la
tita ĩ agro & primo ma
ne oriẽte ſole irrue ſup
ciuitatẽ. Illo autem

ignis ex abimelech τ deuoret viros ſichem
πῦρ ἐξ ἀβιμέλεχ καὶ καταφάγοι τοὺς ἄνδρας σικήμων
τ domũ mello: τ exeat ignis de viris ſi
καὶ τὸν οἶκον μαλώ, καὶ ἐξέλθοι πῦρ ἐκ τῶν ἀνδρῶν σική=
chem τ de domo mello τ deuoret abime
μων καὶ ἐκ τοῦ οἴκου μαλὼ καὶ καταφάγοι τὸν ἀβιμέ
lech. τ receſſit iotham τ fugit τ abijt in be=
λεχ. καὶ ἀπέδρα ἰωάμ καὶ ἔφυγεν καὶ ἐπορεύθη εἰς βη
ra: τ habitauit illic a facie abimelech
ρά, καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ ἀπὸ προσώπου ἀβιμέλεχ τοῦ
fratris ſui. τ regnauit abimelech ſup iſrael
ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἦρξεν ἀβιμέλεχ ἐπὶ τῷ ἰσραὴλ
tres annos: τ miſit deus ſpũm malũ in
τρία ἔτη, καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς πνεῦμα πονηρὸν ἀναμέ
ter abimelech τ inter viros ſichem: τ dete=
σον ἀβιμέλεχ καὶ ἀναμέσον τῶν ἀνδρῶν σικήμων, καὶ ἠθέτη
ſtati ſũt viri ſichem in domo abimelech vt induce
σαν οἱ ἄνδρες σικήμων ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ τοῦ ἐπαγα
rent ſcelus ſeptuaginta filiorũ hierobaal: τ ſan
γεῖν τὴν ἀδικίαν τῶν ἑβδομήκοντα υἱῶν ἱεροβάαλ, καὶ τὸ αἷ
guinẽ illorũ imponeret ſup abimelech fratrẽ ſuum
μα αὐτῶν ἐπιθεῖναι ἐπὶ ἀβιμέλεχ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν τὸν
qui interfecerat illos: τ ſup viros ſichem qui
ἀποκτείναντα αὐτούς, καὶ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας σικήμων τοὺς
fortificauerũt manus eorũ: vt interficeret
κατισχύσαντας τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς
fratres illius. τ poſuerũt ei viri ſichem inſidias
ἀδελφοὺς αὐτ. καὶ ἔθεντο αὐτῷ οἱ ἄνδρες σικήμων ἔνεδρα
ſup capita mõtiũ: τ rapiebãt oẽs
ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ὀρέων, καὶ ἀνήρπαζον πάντας τοὺς
pretereuntes per illos in via. τ nũciatũ eſt
διαπορευομένους ἐπ᾽ αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ
abimelech τ venit gaal filius abed τ fratres eius:
ἀβιμέλεχ καὶ ἦλθεν γαὰλ υἱὸς ἀβέδ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ,
τ trãſierũt in ſichem τ cõfiſi ſunt in illo viri
καὶ παρῆλθον εἰς σίκημα καὶ ἐπεποίθησαν ἐν αὐτῷ ἄνδρες
ſichem. τ venerũt in agrũ τ vindemiauerũt vine
σικήμων. καὶ ἦλθον εἰς ἀγρὸν καὶ ἐτρύγησαν τοὺς ἀμπε
as illorũ τ calcauerũt: τ faciebãt choreas. τ ingreſ
λῶνας αὐτῶν καὶ ἐπάτουν, καὶ ἐποίουν χορούς. καὶ εἰσῆλ
ſi ſũt in domũ dei ſui: τ comederũt τ biberũt: τ male
θον εἰς οἶκον θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ κα
dicebãt abimelech. τ dixit gaal filius abed qd
τηρῶντο τὸν ἀβιμέλεχ. καὶ εἶπεν γαὰλ υἱὸς ἀβέδ τί
eſt abimelech: τ quis eſt filius ſychem: qr ſeruie=
ἐστὶν ἀβιμέλεχ, καὶ τίς ἐστὶν υἱὸς συχέμ, ὅτι δουλεύσο=
mus illi? nõ hic filius hierobaal τ zebul eius prin=
μεν αὐτῷ; οὐχ οὗτος υἱὸς ἱεροβάαλ καὶ ζεβοὺλ ὁ ὢν ἐπί=
ceps eius: ſeruus eius cum viris emmor
σκοπος αὐτοῦ, δοῦλος αὐτοῦ σὺν τοῖς ἀνδράσιν ἐμμὼρ
patris ſichem: τ cur ſeruiamus illi nos?
πατρὸς συχέμ; καὶ τί ὅτι δουλεύσωμεν αὐτῷ ἡμεῖς;
τ quis det ppl'm hunc in manu mea? τ aufer
καὶ τίς δώῃ τὸν λαὸν τοῦτον ἐν τῇ χειρί μου; καὶ μετα
ram de medio abimelech: τ dicã abimelech: cõgrega
στήσω τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ ἐρῶ τῷ ἀβιμέλεχ, πλήθυνον τὴν
exercitũ tuũ τ exi. τ audiuit zebul princeps
δύναμίν σου καὶ ἔξελθε. καὶ ἤκουσεν ζεβοὺλ ὁ ἄρχων τῆς
ciuitatis ſermões gaal filij abed: τ iratus eſt ira.
πόλεως τοὺς λόγους γαὰλ υἱοῦ ἀβέδ, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ.
τ miſit nuncios ad abimelech cũ donis di
καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἀβιμέλεχ μετὰ δώρων λέ
cens: ecce gaal filius abed τ fratres eius ve
γων, ἰδοὺ γαὰλ υἱὸς ἀβέδ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ παρα
nerũt in ſichem τ hi obſident ciuitatẽ cõtra
γεγόνασιν εἰς σίκημα καὶ οἵδε πολιορκοῦσιν τὴν πόλιν ἐπὶ
te. τ nunc ſurge nocte tu τ ppl's qui eſt tecum τ
σέ. καὶ νῦν ἀνάστηθι νυκτὸς σὺ καὶ ὁ λαὸς ὁ μετὰ σοῦ καὶ
inſidiare agro. τ erit mane ſimul cũ ortu
ἐνέδρευε τῷ ἀγρῷ. καὶ ἔσται τὸ πρωῒ ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι
ſolis τ ſurges diluculo τ tẽdes cõtra ciuitatẽ. τ ecce
τὸν ἥλιον καὶ ὀρθρίσεις καὶ ἐκτενεῖς ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ ἰδοὺ

ipſe τ ppl's qui cũ eo egredit aduerſũ te: τ
αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ ἐκπορεύεται πρὸς σέ, καὶ
facies ei ſicut inuenerit manus tua. τ ſurrexit
ποιήσεις αὐτῷ καθάπερ ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου. καὶ ἀνέστη
abimelech τ oĩs ppl's qui cum illo nocte τ inſi=
ἀβιμέλεχ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἐνέ=
diati ſunt cõtra ſichem quattuor ordines. τ fuit mane
δρευσαν ἐπὶ σίκημα τέσσαρες ἀρχαί. καὶ ἐγένετο πρωῒ
τ egreſſus ẽ gaal filius abed: τ ſtetit ad fores por
καὶ ἐξῆλθεν γαὰλ υἱὸς ἀβέδ, καὶ ἔστη πρὸς τὴν θύραν τῆς πύ
te ciuitatis: τ ſurrexit abimelech τ oĩs ppl's q
λης τῆς πόλεως, καὶ ἀνέστη ἀβιμέλεχ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ
cum eo ex inſidijs. τ vidit gaal filius abed
μετ᾽ αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐνέδρων. καὶ εἶδεν γαὰλ υἱὸς ἀβέδ
populũ τ dixit ad zebul: ecce ppl's deſcen
τὸν λαὸν καὶ εἶπεν πρὸς ζεβούλ, ἰδοὺ λαὸς καταβαί=
dens de verticibus mõtiũ. τ dixit ad eũ
νων ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν
zebul: vmbrã mõtiũ tu vides q̃ſi viros. τ ad=
ζεβούλ, τὴν σκιὰν τῶν ὀρέων σὺ ὁρᾷς ὡς ἄνδρας. καὶ προ
didit vltra gaal loqui. τ dixit: ecce ppl's deſ
σέθετο ἔτι γαὰλ τοῦ λαλῆσαι. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ λαὸς κα
cendens iuxta mare a contiguo vm=
ταβαίνων κατὰ θάλασσαν ἀπὸ τοῦ ἐχόμενα τοῦ ὀμ=
bilico terre: τ cuneus vnꝰ venit a via
φαλοῦ τῆς γῆς, καὶ ἀρχὴ μία παραγίνεται ἀπὸ ὁδοῦ
quercus aſpiciẽtiũ. τ dixit ad eum zebul:
δρυὸς ἀποβλεπόντων. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ζεβούλ,
vbi eſt os tuũ qd loq̃batur qd eſt abimelech: qr
ποῦ ἐστὶν τὸ στόμα σου τὸ λέγον τί ἐστιν ἀβιμέλεχ, ὅτι
ſeruiemus ei? nonne hic eſt ppl's quẽ deſ
δουλεύσομεν αὐτῷ; οὐχ ἰδοὺ οὗτός ἐστιν ὁ λαὸς ὃν ἐξου=
piciebas in ipſo? egredere nunc τ pugna cõtra e=
δένωσας ἐν αὐτῷ; ἔξελθε δὴ νῦν καὶ πολέμει πρὸς αὐ=
um. τ egreſſus eſt gaal a facie virorũ ſi
τόν. καὶ ἐξῆλθεν γαὰλ ἀπὸ προσώπου τῶν ἀνδρῶν σι=
chem: τ pugnauit cõtra abimelech. τ perſe
κήμων, καὶ ἐπολέμησεν πρὸς ἀβιμέλεχ. καὶ κατε=
cutus eſt eũ abimelech: τ fugerũt a facie e=
δίωξεν αὐτὸν ἀβιμέλεχ, καὶ ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου αὐ
ius: τ ceciderũt vulnerati multi vſqz ad portas ciuita=
τοῦ, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοὶ ἕως θυρῶν τῆς πόλε
tis. τ ſedit abimelech in ruma. τ expulit
ως. καὶ ἐκάθισεν ἀβιμέλεχ ἐν ἀριμά, καὶ ἐξέβαλεν
zebul gaal τ fratres eius vt nõ ha=
ζεβοὺλ τὸν γαὰλ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοῦ μὴ οἰ=
bitarẽt in ſichem. τ factũ eſt ſeq̃nti die: τ egreſſus ẽ po
κεῖν ἐν σικήμοις. καὶ ἐγενήθη τῇ ἐπαύριον, καὶ ἐξῆλθεν ὁ λα
pulꝰ in cãpũ: τ nũciatũ eſt abimelech τ tu
ὸς εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἀβιμέλεχ καὶ πα
lit pplm τ diuiſit illũ in tres turmas: τ
ρέλαβεν τὸν λαὸν καὶ διεῖλεν αὐτὸν εἰς τρεῖς ἀρχάς, καὶ
tetẽdit iſidias in agro. τ vidit: τ ecce ppl's egreſ
ἐνήδρευσεν ἐν ἀγρῷ. καὶ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ λαὸς ἐξῆλ=
ſus ẽ de ciuitate τ inſurrexit in eos τ per
θεν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐπανέστη ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἐπά=
cuſſit eos. τ abimelech τ turme q̃ erãt cũ illo extẽde
ταξεν αὐτούς. καὶ ἀβιμέλεχ καὶ ἀρχαὶ αἱ μετ᾽ αὐτ ἐξέτει
rũt: τ ſteterũt prope fores porte ciuitatis.
ναν, καὶ ἔστησαν παρὰ τὰς θύρας τῆς πύλης τῆς πόλεως.
τ due turme effuſe ſunt cõtra oẽs qui erãt in a=
καὶ αἱ δύο ἀρχαὶ ἐξεχύθησαν ἐπὶ πάντας τοὺς ἐν τῷ ἀ=
gro τ percuſſit eos. τ abimelech pugnauit in
γρῷ καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. καὶ ἀβιμέλεχ ἐπολέμει ἐν
vrbe totã diẽ illam. τ ceperunt
τῇ πόλει ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην. καὶ κατελάβοντο
vrbem: et pplm qui in ipſa occiderũt:
τὴν πόλιν, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ ἀπέκτειναν,
τ deſtruxit vrbẽ
καὶ καθεῖλεν τὴν πόλιν

egrediente aduerſum
te cum populo ſuo
fac ei quod potueris.
Surrexit itaqz abime=
lech cum omĩ exercitu
ſuo nocte & tetendit
inſidias iuxta
ſychimã in quattuor lo
cis. Egreſſuſqz eſt gaal
filius obed: & ſtetit in
introitu porte ciuitatis.
Surrexit autem abime
lech & oĩs exercitꝰ cum
eo de iſidiarũ loco. Cũ=
qz vidiſſet populum
gaal: dixit ad zebul: ec
ce de mõtibꝰ mltitudo
deſcendit. Cui ille re=
ſpondit
Vmbras mõtiũ vides
q̃ſi capita hoĩm: & hoc
errore decipis. Ruſũqz
gaal ait. Ecce populus
de vmbilico
terre deſcẽdit: & vnꝰ
cuneus venit p viã que
reſpicit quercũ. Cui di
xit zebul
Vbi eſt nunc os tuum
quo loq̃baris: quis ẽ a
bimelech vt ſeruiamꝰ
ei? Nonne hic
ppl's eſt quẽ deſpicie=
bas? Egrederẽ & pugna
cõtra eũ. abiit ergo ga
al expectante
ſychimorũ pplo: & pu
gnauit contra abime=
lech. qui pſecutus eſt eũ
fugiẽtẽ: & in vrbẽ com
pulit. Cecideruntqz ex
p̃te eius plurimi vſqz ad
portã cĩtatis: & abime
lech ſedit ĩ ruma. zebul
aũt gaal & ſocios eiꝰ ex
pulit de vrbe: nec ĩ ea
paſſus ẽ cõmorari. Se=
quẽti ergo die egreſſus ẽ
ppl's ĩ cãpum: qd cum
nũciatũ eſſet abimelech
tulit exercitũ ſuũ & di
uiſit in tres turmas
tendẽs inſidias ĩ agris.
Vidẽſqz q̃ egrederetur
ppl's de ciuitate ſurre
xit & irruit in eo
cum cuneo
ſuo oppugnans & ob=
ſidens
ciuitatem: due aũt tur
me palãtes
p cãpũ aduerſarios pſe
quebãtur
Porro abimelech om̃i
die
illo oppugnabat vrbẽ:
quã cepit
interfectis hĩtatoribus
eiꝰ ĩpã quoqz deſtructa:

הוא והעם אשר אתו יצאים
אליך ועשית לו כאשר תמצא
ידך: ויקם אבימלך וכל העם
אשר עמו לילה ויארבו על
שכם ארבעה ראשים: ויצא געל
בן עבד ויעמד פתח שער העיר
ויקם אבימלך והעם אשר אתו
מן המארב: וירא געל את העם
ויאמר אל זבל הנה עם יורד
מראשי ההרים ויאמר אליו
זבל את צל ההרים אתה ראה
כאנשים: ויסף עוד געל לדבר
ויאמר הנה עם יורדים מעם טבור
הארץ וראש אחד בא מדרך
אלון מעוננים: ויאמר אליו זבל
איה אפוא פיך אשר תאמר מי
אבימלך כי נעבדנו הלא זה
העם אשר מאסתה בו צא נא עתה
והלחם בו: ויצא געל לפני בעלי
שכם וילחם באבימלך: וירדפהו
אבימלך וינס מפניו ויפלו
חללים רבים עד פתח השער:
וישב אבימלך בארומה ויגרש
זבל את געל ואת אחיו משבת
בשכם: ויהי ממחרת ויצא העם
השדה ויגדו לאבימלך: ויקח
את העם ויחצם לשלשה ראשים
ויארב בשדה וירא והנה העם
יצא מן העיר ויקם עליהם
ויכם: ואבימלך והראשים אשר
עמו פשטו ויעמדו פתח שער
העיר ושני הראשים פשטו
על כל אשר בשדה ויכום:
ואבימלך נלחם בעיר כל היום
ההוא וילכד את העיר ואת העם
אשר בה הרג ויתץ את העיר

ויזרעה מלח וישמעו כל בעלי
מגדל שכם ויבאו אל צריח בית
אל ברית ויגד לאבימלך כי
התקבצו כל בעלי מגדל שכם
ויעל אבימלך הר צלמון הוא וכל
העם אשר אתו ויקח אבימלך
את הקרדמות בידו ויכרת שוכת
עצים וישאה וישם על שכמו
ויאמר אל העם אשר עמו מה
ראיתם עשיתי מהרו עשו כמוני
ויכרתו גם כל העם איש שוכה
וילכו אחרי אבימלך וישימו על
הצריח ויציתו עליהם את
הצריח באש וימתו גם כל אנשי
מגדל שכם כאלף איש ואשה
וילך אבימלך אל תבץ ויחן
בתבץ וילכדה ומגדל עז היה
בתוך העיר וינסו שמה כל האנשים
והנשים וכל בעלי העיר ויסגרו
בעדם ויעלו על גג המגדל ויבא
אבימלך עד המגדל וילחם בו
ויגש עד פתח המגדל לשרפו
באש ותשלך אשה אחת פלח
רכב על ראש אבימלך ותרץ
את גלגלתו ויקרא מהרה אל
הנער נשא כליו ויאמר לו
שלף חרבך ומותתני פן יאמרו
לי אשה הרגתהו וידקרהו נערו
וימת ויראו איש ישראל כי
מת אבימלך וילכו איש למקומו
וישב אלהים את רעת אבימלך
אשר עשה לאביו להרג את
שבעים אחיו ואת כל רעת אנשי
שכם השיב אלהים בראשם
ותבא אליהם קללת יותם בן
ירבעל

Cap.x. ויקם אחרי אבימלך

(margin: זרע שמע / בוא צרח / ברת נגד / קבץ / עלה / לקח / כרת שוך / נשא שום / ראה עשה / יצת / מות / איש / חנה / לכד גדל / עזז נוס / נשה סגר / עלה בוא / לחם / נגש / שלך / רוץ / גלל קרא / כלה / מות אמר / דקר / ראה / קום / שוב רוע / בוא / קום)

ita vt ſal i ea diſpgeret. Qđ cū audiſſet q̄ hitabāt in turre ſychimorū ingreſſi ſūt fanum dei ſui berith: vbi fedꝰ cū eo pepigerāt: & ex eo locus nomē accepat: quí erat munitꝰ valde. Abimelech quoq̄ audiēs viros turris ſichimoꝝ pariter cōglobatos: aſcēdit in mōtē ſelmō cū omni pp̄lo ſuo: & arrepta ſecuri p̄ſcidit arboris ramū: impoſitūq̄ ferens humero: dixit ad ſocios. Quod me vidiſtis facere cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus p̄cidētes: ſequebātur ducē. Qui circūdantes p̄ſidiū ſuccēderūt. at q̄ ita factū eſt vt fumo & igne mille hominū necarentur viri pariter & mulieres hitatorū turris ſychē. Abimelech aūt inde p̄ficiſcens vēit ad oppidū thebes: qđ circundās obſidebat exercitu. Erat aūt turris excelſa in media citate: ad quā confugerant ſil viri ac mulieres & oēs p̄ncipes ciuitatis clauſa firmiſſime ianua & ſuper turris tectū ſtātes p propugnacula. Accedenſq̄ abimelech iuxta turrim pugnabat fortit: & appropinquās oſtio ignē ſupponere nitebatur. Et ecce vna mulier fragmē mole deſup iaciēs illiſit capiti abimelech. & cōfregit cerebrū eiꝰ. Qui vocauit cito armigerū ſuū & ait ad eum. Euagina gladiū tuum & percute me: ne forte dicatur q̄ a femia interfectus ſim. Qui iuſſa perficiens interfecit eum. Illo quoq̄ mortuo omnes qui cū eo erāt de iſrl̄ reuerſi ſūt i ſedes ſuas. & reddidit deus malū qđ fecerat abimelech cōtra p̄rm ſuū interfectis ſeptuagita fratribꝰ ſuis. Sychimitis quoq̄ qđ operati erāt retributū ē: & vēit ſup eos maledictio ioathā filii hierobaal.

Poſt abimelech 10. ſurrexit dux

τ ſeminauit eam ſale. τ audierūt oēs viri
καὶ ἐπέσπειρεν αὐτὴν ἅλας. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἄν‐
turris ſichem: τ ingreſſi ſūt in ar
δρες τοῦ πύργου σικήμων, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ ὀχύ‐
cem domus bethel federis. τ anūciatū eſt abi
ρωμα οἴκου τοῦ βαὴλ βερίθ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἀβι‐
melech: q̄ cōgregati ſunt oēs viri tur
μέλεχ, ὅτι συνήχθησαν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πύ‐
ris ſichem. τ aſcēdit abimelech in mōtē ſelmon
ργου σικήμων. καὶ ἀνέβη ἀβιμέλεχ εἰς ὄρος σελμὼν
ipſe τ oīs pp̄ls q̄ ſecum. τ cepit abi
αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν ἀβι‐
melech ſecūrim in manu ſua: τ excidit o‐
μέλεχ τὴν ἀξίνην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔκοψεν φορ‐
nus lignoꝝ: τ accepit illud: τ impoſuit ſup hu
τίον ξύλων, καὶ ἔλαβεν αὐτό, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὤ‐
meros ſuos. τ dixit ad pp̄lʒ q̄ erat cum illo: qđ
μους αὐτοῦ. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν λαὸν τὸν μετ᾽ αὐτοῦ, τί
vidiſtis me facientē: cito facite: vt τ ego.
εἴδετέ με ποιοῦντα, ταχέως ποιήσατε, ὡς καὶ ἐγώ.
τ exciderūt τ oēs ipi quilibʒ onus: τ
καὶ ἔκοψαν καί γε πάντες αὐτοὶ ἕκαστος φορτίον, καὶ
tulerūt: τ iuerūt poſt abimelech: τ impoſuerunt ſup arcem:
ἦραν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω ἀβιμέλεχ, καὶ ἐπέθη‐
τ cōbuſſerūt ſup illos
καν ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα, καὶ ἐνέπρησαν ἐπ᾽ αὐτοὺς
arcem in igne: τ oēs mortui ſūt vi‐
τὸ ὀχύρωμα ἐν πυρί, καὶ πάντες ἀπέθανον οἱ ἄν‐
ri turris ſichem q̄ſi mille viroꝝ τ mulierū.
δρες πύργου σικήμων ὡσεὶ χίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες.
τ abijt abimelech in thebes: τ obſedit il
καὶ ἐπορεύθη ἀβιμέλεχ εἰς θηβὴς, καὶ περιεκάθισεν αὐ‐
lā: τ cepit illā. τ turris erat fortis
τήν, καὶ προκατελάβετο αὐτήν. καὶ πύργος ἦν ὀχυρὸς
in medio vrbis. τ cōfugerūt illuc oēs viri
ἐν μέσῳ τῆς πόλεως. καὶ ἔφυγον ἐκεῖ πάντες οἱ ἄνδρες
τ mulieres τ oēs principes ciuitatis.
καὶ αἱ γυναῖκες καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι τῆς πόλεως.
τ clauſerūt ſup ſeipſos: τ aſcēderūt ad tectum turris.
καὶ ἀπέκλεισαν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς, καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ δῶ‐
τ acceſſit abimelech vſq̄ ad turrim:
μα τοῦ πύργου. καὶ ἦλθεν ἀβιμέλεχ ἕως τοῦ πύργου,
τ expugnauerūt illā. τ ap̄p̄inq̄uit abimelech vſq̄ ad
καὶ ἐξεπολέμησαν αὐτόν. καὶ ἤγγισεν ἀβιμέλεχ ἕως
portam turris vt cōbureret illam in igne. τ pro
τῆς θύρας τοῦ πύργου ἐμπρῆσαι αὐτὸν ἐν πυρί. καὶ ἔρ‐
iecit mulier vna fragmē mole ſup caput abi
ριψεν γυνὴ μία κλάσμα μύλου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀβι‐
melech: τ cōfregit caluariā eius. τ clamauit
μέλεχ, καὶ συνέκλασεν τὸ κρανίον αὐτοῦ. καὶ ἐβόησεν
cito ad puerū portātē īſtrumēta eiꝰ. τ
τὸ τάχος πρὸς τὸ παιδάριον τὸ αἶρον τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ
dixit ei: euagina gladiū tuū τ occide me:
εἶπεν αὐτῷ, σπάσαι τὴν μάχαιράν σου καὶ θανάτωσόν με,
ne forte dicāt q̄ mulier occidit eū. τ trāſfodit eū puer ſuus: τ mortuus eſt abimelech.
μήποτε εἴπωσιν ὅτι γυνὴ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ ἐξεκέντη‐
σεν αὐτὸν τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἀβιμέλεχ.
τ vidit vir iſrael q̄ mortuus eſt abimelech. τ reuerſi ſūt vir in locū ſuū:
καὶ εἶδεν ἀνὴρ ἰσραὴλ ὅτι ἀπέθανεν ἀβιμέλεχ. καὶ ἀπῆλ‐
θον ἀνὴρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς τὴν κα‐
τ reddidit deus malum abimelech qđ fecit p̄ri ſuo: vt occideret
κίαν ἀβιμέλεχ ἣν ἐποίησεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀποκτεῖ‐
ſeptuaginta frēs ſuos. τ oēm iniquitatē viroꝝ ſichem conuertit deus in caput eorum.
ναι τοὺς ἑβδομήκοντα ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ πᾶσαν τὴν κα‐
κίαν ἀνδρῶν σικήμων ἐπέστρεψεν ὁ θεὸς εἰς τὴν κεφαλὴν αὐ‐
τ venit ſup eos maledictio ioathā filii hierobaal.
τῶν. καὶ ἐπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡ κατάρα ἰωαθὰμ τοῦ υἱοῦ ἱεροβάαλ.

Ca.10.

Et ſurrexit poſt abimelech
Καὶ ἀνέστη μετὰ ἀβιμέλεχ

a.7.c. D

2.Re. 11.c.

1.Re. 31.b. 1.Pa. 10.a.

A

B

vt liberaret iſrael thola filius phua filius
τοῦ σῶσαι τὸν ἰσραὴλ θωλὰ υἱὸς φουὰ υἱὸς
patrui eius: vir de iſſachar: τ ipſe
πατραδέλφου αὐτοῦ, ἀνὴρ ἰσσάχαρ, καὶ αὐτὸς
habitabat in ſamir in mōte ephraim. τ iudicauit iſ
κατῴκει ἐν σαμὶρ ἐν ὄρει ἐφραΐμ. καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσ‐
rael viginti τ tres annos: τ mortuꝰ eſt. τ ſepultꝰ eſt in ſamir.
ραὴλ εἴκοσι καὶ τρία ἔτη, καὶ ἀπέθανεν καὶ ἐτάφη ἐν
τ ſurrexit poſt eū iair galaadites: τ
σαμίρ. καὶ ἀνέστη μετ᾽ αὐτὸν ἰαὶρ ὁ γαλααδίτης, καὶ
iudicauit iſrael viginti τ duos ānos. τ fuerūt
ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη. καὶ ἐγένοντο
ei triginta filij aſcendētes ſup triginta
αὐτῷ τριάκοντα υἱοὶ ἐπιβεβηκότες ἐπὶ τριάκοντα
pullos. τ triginta ciuitates illis. τ eas
πώλους. καὶ τριάκοντα πόλεις αὐτοῖς. καὶ αὐ‐
vocauit oppida iair vſq̄ ad diē hanc:
τὰς ἐκάλεσεν ἐπαύλεις ἰαὶρ ἕως τῆς ἡμέρας ταύ‐
que ſunt in t̄ra galaad. τ mortuus eſt iair
της, αἵ εἰσιν ἐν τῇ γῇ γαλαάδ. καὶ ἀπέθανεν ἰαὶρ
τ ſepultus eſt in camon. τ addiderūt filij iſrael
καὶ ἐτάφη ἐν καμών. καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
facere malū corā dn̄o: τ ſeruierunt
ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου, καὶ ἐλάτρευ‐
baalim τ aſtaroth τ dijs
σαν τοῖς βααλὶμ καὶ τοῖς ἀσαρὼθ καὶ τοῖς θεοῖς
ſyrie τ dijs ſidonis τ dijs mo
συρίας καὶ τοῖς θεοῖς σιδῶνος καὶ τοῖς θεοῖς μω‐
ab τ dijs filioꝝ ammon τ dijs
ὰβ καὶ τοῖς θεοῖς υἱῶν ἀμμὼν καὶ τοῖς θεοῖς τῶν
allophyloꝝ: τ dimiſerūt dn̄m τ nō
ἀλλοφύλων, καὶ ἐγκατέλιπον τὸν κύριον καὶ οὐκ
ſeruierūt ei. τ iratus eſt furore dn̄s in
ἐδούλευσαν αὐτῷ. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος ἐν τῷ
iſrael: τ tradidit eos in manū allophyloꝝ
ἰσραήλ, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς ἐν χειρὶ ἀλλοφύλων
τ in manū filioꝝ ammon. τ contriuerūt τ cōfregerūt
καὶ ἐν χειρὶ υἱῶν ἀμμών. καὶ ἐσάθρωσαν καὶ ἔθλα‐
filios iſrael in anno illo: decem τ octo annos oēs
σαν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, ὀκ‐
filios iſrael q̄ erant
τωκαίδεκα ἔτη πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς ἐν
trans iordanē in terra amorrei in
τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν γῇ τοῦ ἀμορραίου ἐν
terra galaad. τ trāſierūt filij ammon ior
τῇ γαλααδίτιδι. καὶ διέβησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν τὸν ἰορ‐
danē vt expugnarēt: τ in iuda τ benia
δάνην ἐκπολεμῆσαι, καὶ ἐν τῷ ἰούδα καὶ βενια‐
min τ in domo ephraim: τ afflicti ſūt filij
μὶν καὶ ἐν τῷ οἴκῳ ἐφραΐμ, καὶ ἐθλίβησαν οἱ υἱοὶ
iſrael valde. τ clamauerūt filij iſrael ad do
ἰσραὴλ σφόδρα. καὶ ἔκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύ‐
minū dicētes: peccauimus tibi q̄m reliquimus
ριον λέγοντες, ἡμάρτομέν σοι ὅτι ἐγκατελίπομεν
deū nr̄m τ ſeruiuimus baalim. τ
τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ ἐλατρεύσαμεν τοῖς βααλίμ. καὶ
dixit dn̄s ad filios iſrael: nonne egyptij
εἶπεν κύριος πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, οὐχὶ οἱ αἰγύ‐
τ amorrei τ filij ammon τ moab τ
πτιοι καὶ οἱ ἀμορραῖοι καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν καὶ μωὰβ καὶ
allophyli τ ſidonij τ amalec τ chanaan
ἀλλόφυλοι καὶ σιδώνιοι καὶ ἀμαλὴκ καὶ χαναὰν
afflixerūt vos: τ clamaſtis ad me: τ eruí
ἐξέθλιψαν ὑμᾶς, καὶ ἐκεκράξατε πρός με, καὶ ἔ‐
vos de manu eoꝝ: τ vos reliquiſtis me: τ coluiſtis deos
σωσα ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν; καὶ ὑμεῖς ἐγκατε‐
λίπετέ με, καὶ ἐλατρεύσατε θεοῖς

in iſrael thola filius phua patrui abimelech vir de yſachar qui habitauit in ſamir mōtis effraim: & iudicauit iſrael viginti & tribus ānis: mortuuſq̄ eſt ac ſepultus in ſamir. Huic ſucceſſit iair galaadites qui iudicauit iſrael per viginti & duos annos: habēs triginta filios ſedētes ſuper triginta pullos aſinarū & principes triginta ciuitatū q̄ ex noīe eius ſūt appellate auoth iair .i. oppida iair vſq̄ in p̄ntē diem in terra galaad. Mortuꝰ q̄ eſt iair ac ſepultus i loco cui ē vocabulū camon. Filij aūt iſrl̄ peccatis veteribus iungētes noua: fecerūt malū in conſpectu dn̄i: et ſeruierūt idolis baalim & aſtaroth & dijs ſyrie ac ſydonis & moab & filiorum ammō & philiſtiim: dimiſerūtq̄ dn̄m & non coluerūt eū. Cōtra quos dn̄s iratꝰ tradidit eos in manus philiſtiim & filiorū āmon: afflictiq̄ ſunt & vehemēter oppreſſi per annos decem & octo omnes qui habitabāt trās iordanem i terra ammorrei que eſt in galaad: in tantū vt filij āmon iordane trāſmiſſo vaſtarent iudam & beniamin & effraim. Afflictuſq̄ eſt iſrael nimis. Et clamantes ad dominū dixerunt. Peccauimus tibi quia dereliquimꝰ deum nr̄m: & ſeruiuimus baalim. Quibus locutus eſt dominus: Nūquid nō egyptij & ammorrei filijq̄ ammō & philiſtiim ſydonij quoq̄ & amalech & chanaan oppſſerunt vos & clamaſtis ad me: & erui vos de manu eorum? Et tamē reliquiſtis me & coluiſtis

להושיע את ישראל תולע בן
פואה בן דודו איש יששכר והוא
ישב בשמיר בהר אפרים
וישפט את ישראל עשרים
ושלש שנה וימת ויקבר בשמיר
ויקם אחריו יאיר הגלעדי
וישפט את ישראל עשרים
ושתים שנה ויהי לו שלשים
בנים רכבים על שלשים עירים
ושלשים עירים להם להם
יקראו חות יאיר עד היום הזה
אשר בארץ הגלעד וימת יאיר
ויקבר בקמון ויסיפו בני ישראל
לעשות הרע בעיני יהוה ויעבדו
את הבעלים ואת העשתרות ואת
אלהי ארם ואת אלהי צידון
ואת אלהי מואב ואת אלהי בני
עמון ואת אלהי פלשתים
ויעזבו את יהוה ולא עבדוהו ויחר
אף יהוה בישראל וימכרם ביד
פלשתים וביד בני עמון וירעצו
וירצצו את בני ישראל בשנה
ההיא שמנה עשרה שנה את כל
בני ישראל אשר בעבר הירדן
בארץ האמרי אשר בגלעד ויעברו
בני עמון את הירדן להלחם גם
ביהודה ובבנימן ובבית אפרים
ותצר לישראל מאד ויזעקו בני
ישראל אל יהוה לאמר חטאנו לך
וכי עזבנו את אלהינו ונעבד את
הבעלים ויאמר יהוה אל בני
ישראל הלא ממצרים ומן האמרי
ומן בני עמון ומן פלשתים וצידונים
ועמלק ומעון לחצו אתכם ותצעקו
אלי ואושיעה אתכם מידם
ואתם עזבתם אותי ותעבדו

(margin: ישע / דוד / שפט / מות / קבר / קרא חוה / יסף / עשה רוע / עבד / עזב חרה / מכר / רצץ / רצץ / עבר / לחם / צור זעק / עבד / אמר / צעק / ישע / עבד)

אלהים אחרים לכן לא אוסיף — יסף
להושיע אתכם: לכו וזעקו אל — ילך
האלהים אשר בחרתם בם המה
יושיעו לכם בעת צרתכם: — צור
ויאמרו בני ישראל אל יהוה — אמר
חטאנו עשה אתה לנו ככל הטוב
בעיניך אך הצילנו נא היום — נצל
הזה: ויסירו את אלהי הנכר — סור
מקרבם ויעבדו את יהוה ותקצר — עבד קצר
נפשו בעמל ישראל: ויצעקו בני — צעק
עמון ויחנו בגלעד ויאספו בני — חנה אסף
ישראל ויחנו במצפה: ויאמרו
העם שרי גלעד איש אל רעהו — שור
מי האיש אשר יחל להלחם בבני — חלל לחם
עמון יהיה לראש לכל ישבי — היה
גלעד: וִיפתח הגלעדי היה — Cap. xi.
גבור חיל והוא בן אשה זונה — גבר איש
ויולד גלעד את יפתח: ותלד אשת — זנה ילד
גלעד לו בנים ויגדלו בני האשה — איש גדל
ויגרשו את יפתח ויאמרו לו — גרש אמר
לא תנחל בבית אבינו כי בן אשה — נחל
אחרת אתה: ויברח יפתח מפני — ברח פנה
אחיו וישב בארץ טוב ויתלקטו — לקט
אל יפתח אנשים ריקים ויצאו
עמו: ויהי מימים וילחמו בני עמון — היה יום
עם ישראל: ויהי כאשר נלחמו — לחם
בני עמון עם ישראל וילכו זקני
גלעד לקחת את יפתח מארץ טוב: — לקח
ויאמרו ליפתח לכה והיית לנו — ילך היה
לקצין ונלחמה בבני עמון: ויאמר — קצן
יפתח לזקני גלעד הלא אתם
שנאתם אותי ותגרשוני מבית אבי — גרש
ומדוע באתם אלי עתה כאשר — מדע בוא
צר לכם: ויאמרו זקני גלעד אל — צור
יפתח לכן עתה שבנו אליך והלכת — שוב
עמנו ונלחמת בבני עמון והיית — לחם היה

deos alienos. Idcirco non addam vt vltra vos liberem. Ite & inuocate dños quos elegiſtis: ipſi vos liberent in tempore anguſtie. Dixeruntq; filii iſrael ad dominum. Peccauim⁹: redde tu nobis qcqd tibi placet: tm̃ nũc libera nos. Que dicentes omnia de finibus ſuis alienoꝝ deorũ idola piecerũt: & ſeruierunt dño deo: qui doluit ſuper miſeriis eorum. Itaq; filii ammõ cõclamãtes in galaad fixere tẽtoria: cõtra quos congregati filii iſrael i maſpha caſtrametati ſunt. Dixerũtq; pricipes galaad ſinguli ad proximos ſuos. Qui primus ex nobis contra filios ammon cepit dimicare: erit dux pplĩ galaad.

Fvit itaq; illo ĩtpe iepthe galaadites vir fortiſſimus atq; pugnator filius mulieris meretricis q natus ẽ de galaad. Hũit ãt galaad vxorẽ de q̃ ſuſcepit filios: qui poſtq̃ creuerãt eiecerũt iepthe: dicentes. Heres in domo patris noſtri eẽ nõ poteris: qa de altera matre natus es. Quos ille fugiens atq; deuitãs hitauit in terra thob. Congregatiq; ſunt ad eũ viri inopes & latrocinãtes & quaſi pricipẽ ſeqbãtur. In illis diebus pugnabãt filii ãmõ cõtra iſrł: quibus acriter inſtãtibus prexerũt maiores natu de galaad: vt tollerẽt ĩ auxiliũ ſui iepthe de terra thob. Dixerũtq; ad eum. Veni & eſto princeps nr̃: & pugna cõtra filios ãmõ. Quibus ille reſpondit. Nõne vos eſtis qui odiſtis me & eieciſtis de domo patris mei: & nunc veniſtis ad me neceſſitate compulſi? Dixerũtq; pricipes galaad ad iepthe. Ob hãc igitur cãm nũc ad te venim⁹: vt pficiſcaris nobiſcum & pugnes contra filios ammon: & ſis

alienos: idcirco nõ addam vt liberẽ vos: te
ἑτέροις, διὰ τοῦτο οὐ προσθήσω τοῦ σῶσαι ὑμᾶς, βα-
⁊ clamate ad deos quos elegiſtis vo
δίζετε καὶ βοᾶτε πρὸς τοὺς θεοὺς οὓς ἐξελέξασθε ἑαυ-
bis: ⁊ ipſi liberẽt vos in tpe anguſtie
τοῖς, καὶ αὐτοὶ σωσάτωσαν ὑμᾶς ἐν καιρῷ θλίψεως
vr̃e. ⁊ dixerũt filii iſrael ad dñm: peccaui
ὑμῶν. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον, ἡμάρτο-
mus: fac tu nobis iuxta oĩa q̃ placuerit co
μεν, ποίησον σὺ ἡμῖν κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἀρέσκῃ ἐνώ-
ram te: verũ dñe libera nos in die hac.
πιόν σου, πλὴν κύριε ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
⁊ proiecerũt deos alienos de
τῃ. καὶ μετέστησαν τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ
medio eoꝝ ⁊ ſeruierũt dño: ⁊ doluit
μέσου αὐτῶν καὶ ἐλάτρευσαν τῷ κυρίῳ, καὶ ὀλιγοψύ-
in labore iſrael. ⁊ aſcẽderũt filii am
χησεν ἐν τῷ κόπῳ ἰσραήλ. καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἀμ-
mon ⁊ fixere tẽtoria in galaad. ⁊ exierũt filii iſ
μὼν καὶ παρενέβαλον ἐν γαλαάδ. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσ-
rael ⁊ caſtrametati ſũt in ſpecula. ⁊ dixerũt
ραὴλ καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ἀμασσηφά. καὶ εἶπον
populi principes galaad: vir ad proxi
οἱ τοῦ λαοῦ ἄρχοντες γαλαάδ, ἀνὴρ πρὸς τὸν πλη-
mũ ſuũ: quis vir qui incipiet pugnare contra
σίον αὐτοῦ, τίς ἀνὴρ ὃς ἄρξεται πολεμῆσαι ἐν τοῖς
filios ammon ⁊ erit in caput oĩbus habi
υἱοῖς ἀμμὼν καὶ ἔσαι εἰς κεφαλὴν πᾶσι τοῖς κατοι-
tãtibus in galaad?
κοῦσιν ἐν γαλαάδ;

Ca. 11.

Et iephthae galaadites fuit potẽs i fortitudine
Καὶ ἰεφθάε ὁ γαλααδίτης ἦν δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ·
⁊ ipſe filius mulieris meretricis. ⁊ peperit gala
καὶ αὐτὸς υἱὸς γυναικὸς πόρνης. καὶ ἔτεκε τῷ γαλα-
ad iephthae. ⁊ peperit vxor galaad ei fi
ὰδ τὸν ἰεφθάε. καὶ ἔτεκεν ἡ γυνὴ γαλαὰδ αὐτῷ υἱ-
lios: ⁊ creuerũt filii mulieris. ⁊ eiece
ούς. καὶ ἠνδρύνθησαν οἱ υἱοὶ τῆς γυναικός. καὶ ἐξέβα-
runt iephthae. ⁊ dixerũt ei: nõ eris heres in
λον τὸν ἰεφθάε. καὶ εἶπον αὐτῷ, οὐ κληρονομήσεις ἐν
domo pris nr̃i: qm̃ filius mulieris mere
τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ὅτι υἱὸς γυναικὸς ἑταί-
tricis tu es. ⁊ aufugit iephthae a facie fra
ρας σὺ εἶ. καὶ ἀπέδρα ἰεφθάε ἐκ προσώπου τῶν ἀδελ-
trũ ſuoꝝ: ⁊ habitauit in tra tob. ⁊ cõgregati ſũt
φῶν αὐτοῦ, καὶ κατῴκησεν ἐν γῇ τώβ. καὶ συνελέγον-
ad iephthae viri inopes: ⁊ ſimul ibant
το πρὸς τὸν ἰεφθάε ἄνδρες λιτοί, καὶ συνεξεπορεύοντο
cũ illo. ⁊ factũ eſt poſt dies ⁊ pugnauerũt
μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας καὶ ἐπολέμησαν οἱ
filii ammon cũ iſrael. ⁊ factũ eſt qñ pugnaue
υἱοὶ ἀμμὼν μετὰ ἰσραήλ. καὶ ἐγενήθη ἡνίκα ἐπολέμη-
rũt filii ammon cũ iſrael: ⁊ perrexerũt maio
σαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν μετὰ ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ πρεσ-
res natu galaad vt tollerẽt iephthae in tra tob.
βύτεροι γαλαὰδ παραλαβεῖν τὸν ἰεφθάε ἐν γῇ τώβ.
⁊ dixerũt ad iephthae: veni ⁊ eris nobis in prici
καὶ εἶπον πρὸς ἰεφθάε, δεῦρο καὶ ἔσῃ ἡμῖν εἰς ἡγού-
pem: ⁊ pugnabimus cõtra filios ammon. ⁊ dixit ieph
μενον, καὶ πολεμήσομεν τοῖς υἱοῖς ἀμμών. καὶ εἶπεν ἰεφ-
thae ſenioribus galaad: nõne vos odi
θάε τοῖς πρεσβυτέροις γαλαάδ, οὐχ ὑμεῖς ἐμισήσα-
ſtis me ⁊ eiecistis me de domo pris mei — Gen. 26.f.
τέ με καὶ ἐξεβάλετέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου
⁊ abieciſtis me a vobis? ⁊ quid veniſtis ad
καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ' ὑμῶν; καὶ τί ὅτι ἤλθετε πρός
me nũc qñ afflicti eſtis? ⁊ dixerũt ſeniores galaad
με νῦν ἡνίκα ἐθλίβητε; καὶ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι γαλαάδ
ad iephthae: nõne ſic nunc cõuenimus ad te ⁊ profi
πρὸς ἰεφθάε, οὐχ οὕτως νῦν συνήλθομεν πρὸς σέ· καὶ συμ-
ciſceris nobiſcũ ⁊ pugnabimus cõtra filios ammon: ⁊ eris
πορεύσῃ ἡμῖν καὶ πολεμήσομεν ἐν τοῖς υἱοῖς ἀμμών, καὶ ἔσῃ

nobis in caput oĩbus habitãtibus galaad. ⁊
ἡμῖν εἰς κεφαλὴν πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι γαλαάδ. καὶ
dixit iephthae ad ſeniores galaad: ſi cõuer
εἶπεν ἰεφθάε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους γαλαάδ, εἰ ἐπι-
titis me vos vt pugnẽ cõtra filios ammõ: ⁊
στρέφετέ με ὑμεῖς πολεμῆσαι ἐν τοῖς υἱοῖς ἀμμών, καὶ
tradiderit dñs eos corã me: ego ero vo
παραδῷ κύριος αὐτοὺς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἐγὼ ἔσομαι ὑ-
bis in caput. ⁊ dixerũt ſeniores galaad
μῖν εἰς κεφαλήν. καὶ εἶπαν οἱ πρεσβύτεροι γαλαὰδ
ad iephthae: dñs erit audiẽs inter nos: ſi
πρὸς ἰεφθάε, κύριος ἔσαι ὁ ἀκούων ἀναμέσον ἡμῶν, εἰ
non ſcdm verbũ tuũ ſic faciemus. ⁊ a
μὴ κατὰ τὸ ῥῆμά σου οὕτως ποιήσομεν. καὶ ἐπορεύ-
biit iephthae cũ ſenioribus galaad: ⁊ cõſti
θη ἰεφθάε μετὰ τῶν πρεσβυτέρων γαλαάδ, καὶ κατέ-
tuerũt pplˢ eũ ſuper ſe in caput ⁊ in prin
στησαν ὁ λαὸς αὐτὸν ἐπ' αὐτῶν εἰς κεφαλὴν καὶ εἰς ἡγού-
cipẽ. ⁊ locutus ẽ iephthae oẽs ſermones ſu
μενον. καὶ ἐλάλησεν ἰεφθάε πάντας τοὺς λόγους αὐ-
os corã dño in maſſepha. ⁊ miſit iephthae
τοῦ ἐνώπιον κυρίου ἐν μασσηφά. καὶ ἀπέστειλεν ἰεφθάε
nũcios ad regem filioꝝ ammon dicẽs: qd mihi ⁊
ἀγγέλους πρὸς βασιλέα υἱῶν ἀμμὼν λέγων, τί ἐμοὶ καὶ
tibi: qm̃ venis ad me tu vt pugnes cõtra me i tra mea?
σοί, ὅτι ἥκεις πρός με σὺ πολεμῆσαί με ἐν τῇ γῇ μου;
⁊ dixit rex ammon ad nũcios ieph
καὶ εἶπεν βασιλεὺς ἀμμὼν πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἰεφ-
thae: qm̃ accepit iſrael terrã meã in aſcen
θάε, διότι ἔλαβεν ἰσραὴλ τὴν γῆν μου ἐν τῇ ἀναβάσει
ſu eius de egypto ab arnon vſq; ad ieboc ⁊ vſq; ad
αὐτοῦ ἐξ αἰγύπτου ἀπὸ ἀρνὼν ἕως ἰαβὼκ καὶ ἕως
iordanem: ⁊ nunc redde illas cũ pace.
τοῦ ἰορδάνου, καὶ νῦν ἐπίστρεψον αὐτὰς μετ' εἰρήνης.
⁊ addidit adhuc iephthae ⁊ miſit nuncios ad
καὶ προσέθετο ἔτι ἰεφθάε καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς
regem filioꝝ ammon: ⁊ dixerũt ei: hec di
τὸν βασιλέα υἱῶν ἀμμών, καὶ εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέ-
cit iephthae: nõ accepit iſrael terrã moab ⁊
γει ἰεφθάε, οὐκ ἔλαβεν ἰσραὴλ τὴν γῆν μωὰβ καὶ τὴν
terrã filioꝝ ammõ in aſcenſu eoꝝ de egypto: ſed
γῆν υἱῶν ἀμμὼν ἐν τῇ ἀναβάσει αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου, ἀλ-
ambulauit iſrael in ſolitudine vſq; ad mare rubrũ:
λ' ἐπορεύθη ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως θαλάσσης ἐρυθρᾶς,
⁊ venit vſq; ad cades. ⁊ miſit iſrael nuncios
καὶ ἦλθεν ἕως κάδης. καὶ ἐξαπέστειλεν ἰσραὴλ ἀγγέλους
ad regem edom dicẽs? tranſibo per
πρὸς βασιλέα ἐδὼμ λέγων, παρελεύσομαι διὰ τῆς
terrã tuã: ⁊ nõ audiuit rex edom. ⁊ ad re
γῆς σου, καὶ οὐκ ἤκουσεν βασιλεὺς ἐδώμ. καὶ πρὸς βα-
gem moab miſit: ⁊ nõ voluit. ⁊ ſedit
σιλέα μωὰβ ἀπέστειλεν, καὶ οὐκ ἠθέλησεν. καὶ ἐκάθισεν
iſrael in cades: ⁊ preteriuit per deſertũ: ⁊ circui
ἰσραὴλ ἐν κάδης, καὶ διῆλθεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐκύκλω-
uit terrã edom ⁊ terrã moab. ⁊ venit ad
σεν τὴν γῆν ἐδὼμ καὶ τὴν γῆν μωάβ. καὶ παρεγένετο κα-
orientem ſolis tre moab: ⁊ caſtrametati ſũt
τ' ἀνατολὰς ἡλίου τῆς γῆς μωάβ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ
trans arnon: ⁊ nõ intrauerũt in terminũ moab: qm̃
πέραν ἀρνών, καὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ ὅριον μωάβ, ὅτι
arnon erat terminꝰ moab: ⁊ miſit nũcios iſ
ἀρνὼν ἦν ὅριον μωάβ. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους ἰσ-
rael ad ſeon regem amorreoꝝ regem eſe — nu.21.e
ραὴλ πρὸς σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων βασιλέα ἐσε-
bon: ⁊ dixit ei iſrael: tranſibo per
βών, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰσραήλ, παρελεύσομαι διὰ
terrã tuã vſq; ad
τῆς γῆς σου ἕως τοῦ

dux omnium qui habitãt in galaad. Iepthe quoq; dixit eis. Si vere veniſtis ad me vt pugnẽ pro vobis cõtra filios ammon: tradideritq; eos dñs in manꝰ meas: ego ero veſter princeps. Qui rñderunt ei. Dñs qui hec audit ipſe mediator ac teſtis eſt q noſtra promiſſa faciemus. Abiit itaq; iepthe cũ pricipibꝰ galaad: fecitq; eum omnis populus pricipem ſui. Locutuſq; eſt iepthe omnes ſermones ſuos coram domino in maſpha. Et miſit nuncios ad regẽ filiorum ammõ qui ex pſõa ſua dicerẽt. Quid mihi & tibi ẽ: quia veniſti contra me vt vaſtares terrã meã? Quibꝰ ille reſpondit. quia tulit iſrael terrã meam quando aſcendit de egypto: a finibus arnon vſq; ieboc atq; iordanem. Nunc ergo cũ pace redde mihi eã. Per quos rurſum mãdauit iepthe: & iperauit eis vt dicerent regi ãmõ. Hec dicit iepthe. Nõ tulit iſrael terram moab nec terram filiorum ammon: ſed quando de egypto cõſcẽderũt: ambulauit p ſolitudinẽ vſq; mare rubrũ: & venit i cades. Miſitq; nũcios ad regem edõ dicens. Dimitte vt trãſeam terram tuam. Qui noluit acqeſcere pcibus eius. Miſit quoq; ad regẽ moab: qui & ipſe trãſitũ pbere contẽpſit. Manſit itaq; in cades & circuiuit ex latere terram edõ & terrã moab. Venitq; ad orĩetalẽ plagã tre moab & caſtrametatus eſt trans arnon: nec voluit intrare terminos moab. Arnon quippe cõfiniũ eſt terre moab. Miſit itaq; iſrael nũcios ad ſeon regem ammorreorũ qui habitabat in eſebõ: & dixerũt ei. Dimitte vt tranſeã p terram tuam vſq; ad

לנו לראש לכל ישבי גלעד:
ויאמר יפתח אל זקני גלעד אם
משיבים אתם אותי להלחם בבני — שוב
עמון ונתן יהוה אתם לפני אנכי
אהיה לכם לראש: ויאמרו זקני — היה
גלעד אל יפתח יהוה יהיה שמע
בינותינו אם לא כדברך כן
נעשה: וילך יפתח עם זקני גלעד — עשה
וישימו העם אותו עליהם לראש — שום
ולקצין וידבר יפתח את כל — קצן דבר
דבריו לפני יהוה במצפה: וישלח — שלח
יפתח מלאכים אל מלך בני עמון — לאך
לאמר מה לי ולך כי באת אלי — בוא
להלחם בארצי: ויאמר מלך בני — לחם
עמון אל מלאכי יפתח
כי לקח ישראל את ארצי בעלותו — עלה
ממצרים מארנון ועד היבק ועד
הירדן ועתה השיבה אתהן — שוב
בשלום: ויוסף עוד יפתח וישלח — שלם יסף
מלאכים אל מלך בני עמון: ויאמר
לו כה אמר יפתח לא לקח ישראל
את ארץ מואב ואת ארץ בני עמון:
כי בעלותם ממצרים וילך ישראל
במדבר עד ים סוף ויבא קדשה: — דבר בוא
וישלח ישראל מלאכים אל מלך
אדום לאמר אעברה נא בארצך — עבר
ולא שמע מלך אדום וגם אל מלך
מואב שלח ולא אבה וישב ישראל
בקדש: וילך במדבר ויסב את — סבב
ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא — בוא
ממזרח שמש לארץ מואב ויחנון — זרח חנה
בעבר ארנון ולא באו בגבול — בוא גבל
מואב כי ארנון גבול מואב: וישלח — שלח
ישראל מלאכים אל סיחון מלך — לאך
האמרי מלך חשבון ויאמר לו — אמר
ישראל נעברה נא בארצך עד — עבר

מקומי ולא האמין סיחון את
ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון
את כל עמו ויחנו ביהצה וילחם
עם ישראל : ויתן יהוה אלהי
ישראל את סיחון ואת כל עמו
ביד ישראל ויכום ויירש ישראל
את כל ארץ האמרי יושב הארץ
ההיא : ויירשו את כל גבול
האמרי מארנון ועד היבק ומן
המדבר ועד הירדן : ועתה יהוה
אלהי ישראל הוריש את האמרי
מפני עמו ישראל ואתה תירשנו :
הלא את אשר יורישך כמוש
אלהיך אתו תירש ואת כל אשר
הוריש יהוה אלהינו מפנינו אתו
נירש : ועתה הטוב טוב אתה מבלק
בן צפור מלך מואב הרוב רב עם
ישראל אם נלחם נלחם בם : בשבת
ישראל בחשבון ובבנותיה ובערער
ובבנותיה ובכל הערים אשר על
ידי ארנון שלש מאות שנה
ומדוע לא הצלתם בעת ההיא :
ואנכי לא חטאתי לך ואתה עשה
אתי רעה להלחם בי ישפט
יהוה השפט היום בין בני ישראל
ובין בני עמון : ולא שמע מלך בני
עמון אל דברי יפתח אשר שלח
אליו : ותהי על יפתח רוח יהוה
ויעבר את הגלעד ואת מנשה
ויעבר את מצפה גלעד וממצפה
גלעד עבר בני עמון : וידר יפתח
נדר ליהוה ויאמר אם נתון תתן את
בני עמון בידי : והיה היוצא אשר
יצא מדלתי ביתי לקראתי
בשובי בשלום מבני עמון והיה
ליהוה והעליתיהו עולה : ויעבר

קום אמן · אסף · לחם · נתן · נכה ירש · פנה · רוב · לחם ישב · עיר · מאה · מדע נצל · רוע לחם · שפט · היה · עבר · נדר · נתן · שלם · עלה

fluuiũ: qui & ipſe iſrl' verba deſpiciẽs nõ dimiſit eũ trãſire p termios ſuos: ſed īfinita multitudīe cõgregata egreſſus eſt cõtra eũ ī iaſa: & fortiter reſiſtebat. Tradiditq; eum dominus in manu iſrael cum oĩ exercitu ſuo: & percuſſit eum & poſſedit oẽm terrã ammorrei habitatoris regionis illius & vniuerſos fines eius de arnon vſq; ie boc: & de ſolitudine vſq; ad iordanẽ. Dominus ergo deus iſrl' ſubuertit ãmorreũ: pugnante cõtra illũ pplo ſuo iſrl': et tu nũc vis poſſidere terrã eius? Nonne ea q̃ poſſedit chamos deus tu' tibi iure debẽtur? Que aũt dñs deus noſter victor obtinuit: in nrãm cedẽt poſſeſſionẽ. Niſi forte melior es balac filio ſephor rege moab: aut docere potes q' iurgat' ſit cõtra iſrl': & pugnauerit cõtra eũ quãdo hitauit in eſebõ & viculis eius: ĩ aroer: & vill' illius: vel in cũctis ciuitatibus iuxta arnon per trecentos annos. Quare tanto tpe nihil ſup hac repetitione tẽptaſti. Igitur non ego pecco ĩ te: ſed tu cõtra me male agis in dicẽs mihi bella nõ iuſta. Iudicet dñs arbiter huius diei inter iſrael & filios ammõ. Noluit q; acqeſcere rex filiorũ ãmõ verbis iepthe q̃ p nũcios mandauerat. Factuſ eſt ergo ſup iepthe ſpiritus domini & circuiens galaad & manaſſe: maſpha quoq; galaad: & inde trãſiens ad filios ãmõ votũ vouit domino dicens. Si tradideris filios ãmõ ĩ manus meas: qcũq; prim' fuerit egreſſus de forib' dom' mee: mihiq; occurrerit reuertenti cũ pace a filiis ammon eum holocauſtũ offeram dño. Trãſiuitq;

locum meũ. τ noluit ſeon iſrael tranſire per
τόπου μου. καὶ οὐκ ἠθέλησεν σηὼν τὸν ἰσραὴλ διελθεῖν διὰ
terminos ſuos. τ cõgregauit ſeon oẽm pplm ſuum: τ caſtrametat' eſt in iaſſa: τ pugnauit cũ iſ
τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ συνήγαγεν σηὼν πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ παρενέβαλεν εἰς ἰασσά, καὶ ἐπολέμησεν μετὰ ἰσ-
rael. τ tradidit dñs deus iſrael ſeon τ
ραήλ. καὶ παρέδωκεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ τὸν σηὼν καὶ
omnem pplm eius in manu iſrael: τ percuſ
σύμπαντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν χειρὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐπάτα-
ſit eos τ poſſedit iſrael oẽm terrã ip
ξεν αὐτοὺς καὶ ἐκληρονόμησεν ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν γῆν αὐ-
ſius amorrei habitãtis in terra illa. τ
τοῦ τοῦ ἀμορραίου τοῦ κατοικοῦντος ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ. καὶ
poſſedit vniuerſos terminos amorrei ab arnon τ
ἐκληρονόμησεν πᾶν τὸ ὅριον τοῦ ἀμορραίου ἀπὸ ἀρνὼν καὶ
vſq; ad iaboc τ a ſolitudine τ vſq; ad iordanẽ.
ἕως τοῦ ἰαβὸκ καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ ἕως τοῦ ἰορδάνου.
τ nunc dñs deus iſrael ſubuertit amorreũ a fa
καὶ νῦν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐξῆρεν τὸν ἀμορραῖον ἐκ προσώ-
cie ppli ſui iſrael: τ tu poſſidebis eũ:
που λαοῦ αὐτοῦ ἰσραήλ, καὶ σὺ κληρονομήσεις αὐτόν;
nonne que poſſedit tibi chamos deus tuus ea
οὐχὶ ὅσα κατεκληρονόμησέν σοι χαμὼς ὁ θεός σου αὐτὰ
poſſidebis? τ oĩa q̃cũq; poſſedit
κατακληρονομήσεις; καὶ πάντα ὅσα κατεκληρονόμησεν
dñs deus nr̃ a facie vr̃a ea poſſidebimus.
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ προσώπου ὑμῶν αὐτὰ κληρονομήσομεν.
τ nũc nũqd melior es tu balac filio ſephor rege
καὶ νῦν μὴ κρείσσων εἶ σὺ βαλὰκ υἱοῦ σεφὼρ βασιλέως
moab: nũqd pugna pugnauit cum iſrael vel bello
μωάβ; μὴ μάχῃ ἐμαχήσατο μετὰ ἰσραὴλ ἢ πολέμῳ
pugnauit cõtra eos: cũ habitaret iſrael in eſebon τ
ἐπολέμησεν αὐτοῖς; ἐν τῷ οἰκῆσαι ἰσραὴλ ἐν ἐσεβὼν καὶ
in filiabus eius: τ in aroer τ in filiabus eius: τ in cũctis ciuitatib' que iuxta
ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν ἀροὴρ καὶ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ταῖς παρὰ
iordanẽ trecẽtos ãnos: quare nõ liberauerũt eos
τὸν ἰορδάνην τριακόσια ἔτη. τί ὅτι οὐκ ἐρρύσαντο αὐτὰς
in tpe illo? et ego nõ peccaui tibi: τ tu facis mecum malũ vt pugnes cõtra me. iudi
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ; κἀγὼ οὐχ ἥμαρτόν σοι, καὶ σὺ ποιεῖς μετ' ἐμοῦ πονηρίαν τοῦ πολεμῆσαι ἐν ἐμοί. κρί-
cet dñs qui iudicat hodie inter filios iſrael τ
ναι κύριος ὁ κρίνων σήμερον ἀναμέσον υἱῶν ἰσραὴλ καὶ
inter filios ammõ: τ nõ audiuit rex fi
ἀναμέσον υἱῶν ἀμμών; καὶ οὐκ εἰσήκουσεν βασιλεὺς υἱ-
liorũ ammon ſermones iephthae quos miſit ad eum.
ῶν ἀμμὼν τῶν λόγων ἰεφθάε ὧν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτόν.
τ factus eſt ſup iephthae ſpũs dñi: τ trãſiuit
καὶ ἐγενήθη ἐπὶ ἰεφθάε πνεῦμα κυρίου, καὶ διέβη τὴν
galaad τ manaſſe: τ trãſiuit ſpeculã
γαλαὰδ καὶ τὴν μανασσῆ, καὶ διέβη τὴν σκοπιὰν
galaad: τ a ſpecula galaad trans
γαλαάδ, καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς γαλαὰδ εἰς τὸ πέραν
filios ammon. τ vouit iephthae votũ dño: τ dixit: ſi tradẽs tradideris filios ammon in
υἱῶν ἀμμών. καὶ ηὔξατο ἰεφθάε εὐχὴν τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπεν, ἐὰν παραδόσει παραδῷς τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν ἐν
manũ meã: τ erit egrediens qui egrediat
χειρί μου, καὶ ἔσται ὁ ἐκπορευόμενος ὃς ἂν ἐξέλθοι
de portis domus mee in occurſum meũ cũ
ἐκ τῶν θυρῶν τοῦ οἴκου μου εἰς ἀπάντησίν μου ἐν
reuertero ego in pace a filiis ammon:
τῷ ἐπιστρέψαι με ἐν εἰρήνῃ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀμμών,
τ erit dño: τ offerã eum holocau
καὶ ἔσται τῷ κυρίῳ, καὶ ἀνοίσω αὐτὸν ὁλοκαύτω-
ſtum. τ tranſiuit
μα. καὶ διέβη

iephthae ad filios ammon vt pugnaret cõtra eos.
ἰεφθάε πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐ-
τούς. τ tradidit illos dñs in manũ eius: τ
τούς. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ
percuſſit eos ab aroer τ vſq; quo veniat menith vi
ἐπάταξεν αὐτοὺς ἀπὸ ἀροὴρ καὶ ἕως τοῦ ἐλθεῖν μενὶθ εἴκο-
ginti ciuitates vſq; abel vinearũ plaga magna valde.
σι πόλεις ἕως ἀβὲλ ἀμπελώνων πληγὴν μεγάλην σφόδρα.
τ humiliati ſunt filii ammon a facie filiorũ iſrl'. τ
καὶ ἐνετράπησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. καὶ
venit iephthae in maſſipha in domũ ſuã: τ ecce
ἦλθεν ἰεφθάε εἰς μασσηφὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἡ
filia ſua exibat in occurſum ſuũ in tympanis τ choris: τ ipſa vnigenita illi. τ nõ eſt
θυγάτηρ αὐτοῦ ἐξεπορεύετο εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἐν τυμπάνοις καὶ χοροῖς, καὶ αὐτὴ μονογενὴς αὐτῷ. καὶ οὐκ ἔστιν
illi preter illã filius vel filia. τ factũ ẽ qñ vidit
αὐτῷ πλὴν αὐτῆς υἱὸς ἢ θυγάτηρ. καὶ ἐγενήθη ἡνίκα εἶδεν
illã τ ſcidit veſtes ſuas τ dixit: heu mihi
αὐτὴν καὶ διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ εἶπεν, οἴμοι
filia mea decepiſti me: impedimẽtũ facta es ĩ
θύγατέρ μου ἐμπεποδοστάτηκάς με εἰς σκῶλον ἐγένου ἐν
oculis meis: ego aũt aperui os meũ pro te
ὀφθαλμοῖς μου. ἐγὼ δὲ ἤνοιξα τὸ στόμα μου περὶ σοῦ
ad dñm: τ nõ potero vt reuertar. τ dixit ad eum: ſi tu me aperuiſti os tuũ ad
πρὸς κύριον, καὶ οὐ δυνήσομαι τοῦ ἀποστρέψαι. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, εἰ ἐν ἐμοὶ ἤνοιξας τὸ στόμα σου πρὸς τὸν
dñm: fac mihi quemadmodũ exiuit ex ore
κύριον, ποίησόν μοι ὃν τρόπον ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματός
tuo quia fecit tibi dñs vltiones de ini-
σου ἀνθ' ὧν ἐποίησέν σοι κύριος ἐκδικήσεις ἐκ τῶν ἐχ-
micis tuis de filiis ammon. τ dixit ad pa
θρῶν σου ἐκ τῶν υἱῶν ἀμμών. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν πα-
trem ſuũ: τ fac mihi verbũ hoc: ſine me
τέρα αὐτῆς, καὶ ποίησόν μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἔασόν με
duos mẽſes: τ ibo τ deſcẽdã ad
δύο μῆνας, καὶ πορεύσομαι καὶ καταβήσομαι ἐπὶ τὰ
mõtes: τ plorabo in virginitatẽ meã ego τ
ὄρη, καὶ κλαύσομαι ἐπὶ τὰ παρθένιά μου ἐγὼ καὶ αἱ
ſodales mee. τ dixit vade. τ dimiſit il
συνεταιρίδες μου. καὶ εἶπεν πορεύου, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐ-
lam duos mẽſes. τ abiit ipſa τ ſodales
τὴν δύο μῆνας. καὶ ἐπορεύθη αὐτὴ καὶ αἱ συνεταιρίδες
illius: τ plorauit in virginitatẽ ſuã in mõtib'.
αὐτῆς, καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τὰ παρθένια αὐτῆς ἐπὶ τὰ ὄρη.
τ factũ eſt poſt finẽ duorũ mẽſiũ τ rediit ad
καὶ ἐγένετο μετὰ τέλος δύο μηνῶν καὶ ἀνέκαμψεν πρὸς
patrẽ ſuũ: τ pfecit iephthae votũ
τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ ἐπετέλεσεν ἰεφθάε τὴν εὐχὴν
ſuũ qđ vouit: τ hec nõ cognouit virũ. τ facta
αὐτοῦ ἣν ηὔξατο, καὶ αὕτη οὐκ ἔγνω ἄνδρα. καὶ ἐγε-
eſt in preceptũ iſrael: de diebus in dies cõgrega
νήθη εἰς πρόσταγμα ἰσραήλ, ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας συνεπο-
bãtur filie iſrael ad plorãdũ filiam
ρεύοντο αἱ θυγατέρες ἰσραὴλ θρηνεῖν τὴν θυγατέρα
iephthae galaadite quattuor dies in anno.
ἰεφθάε τοῦ γαλααδίτου τέσσαρας ἡμέρας ἐν τῷ ἐνιαυτῷ.

Ca.12.

Et cõgregati ſũt filii ephraim τ venerũt in ſephena: τ dixerũt ad iephthae: quare iuiſti ad
Καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἐφραὶμ καὶ ἦλθον εἰς σεφηνά, καὶ εἶπον πρὸς ἰεφθάε, τί ὅτι ἐπορεύθης πο-
pugnãdũ cõtra filios ammon: τ nos nõ vocaſti vt pergerem' tecum. domũ tuã icẽdemus
λεμῆσαι πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ ἡμᾶς οὐ κέκληκας πορευθῆναι μετὰ σοῦ. τὸν οἶκόν σου ἐμπρήσομεν
ſup te in igne. τ dixit iephthae ad illos:
ἐπὶ σὲ ἐν πυρί. καὶ εἶπεν ἰεφθάε πρὸς αὐτούς,
vir litigãs fui ego
ἀνὴρ ἀντιδικῶν ἤμην ἐγώ

iepthe ad filios ammõ vt pugnaret cõtra eos quos tradidit dñs ĩ manus eius: percuſſitq; ab aroer vſq; dũ veias ĩ mẽnith viginti ciuitates & vſq; ad abel q̃ ẽ vineis cõſita plaga magna nimis: humiliatiq; ſũt filii ãmõ a filiis iſrl'. Reuertẽti aũt iepthe ĩ maſpha domum ſuam: occurrit ei vnigẽita filia ſua cũ tympanis & choris. Non enim habebat alios liberos. Qua viſa ſcidit veſtimẽta ſua: & ait. Heu me filia mi: decepiſti me: & ipſa decepta es. Aperui eñi os meum ad dñm: & aliud facere nõ potero. Cui illa rñdit. Pater mi: ſi aperuiſti os tuum ad dñm: fac mihi quodcunq; pollicitus es cõceſſa tibi vltione atq; victoria de hoſtib' tuis. Dixitq; ad patrẽ. Hoc ſolũ mihi p̃ſta qđ dep̃cor. Dimitte me vt duobus menſibus circueam montes: & plangam virginitatẽ meã cũ ſodalibus meis. Cui ille rñdit. Vade: & dimiſit eã duob' menſib'. cũq; abiiſſet cũ ſociis ac ſodalib' ſuis: flebat virginitatem ſuã in mõtib'. Expletiſq; duobus mẽſibus reuerſa eſt ad p̃rem ſuũ: & fecit ei ſicut vouerat. Que ignorabat virum. Exide mos increuit in iſrl': & cõſuetudo ſeruata eſt: vt poſt anni circulũ cõueniãt ĩ vnũ filie iſrl': & plãgant filiã iepthe galaadite diebus quatuor.

12.

Ecce aũt in effraim orta eſt ſeditio: Nã trãſeuntes cõtra aqlonẽ: dixerũt ad iepthe. Quare vadens ad pugnã cõtra filios ammõ vocare nos noluiſti: vt pgeremus tecũ? Igitur incẽdemus domũ tuã. Quibus ille rñdit. Diſceptatio erat mihi

יפתח אל בני עמון להלחם בם
ויתנם יהוה בידו : ויכם מערער
ועד בואך מנית עשרים עיר ועד
אבל כרמים מכה גדולה מאד
ויכנעו בני עמון מפני בני ישראל :
ויבא יפתח המצפה אל ביתו
והנה בתו יצאת לקראתו בתפים
ובמחלות ורק היא יחידה אין
לו ממנו בן או בת : ויהי כראותו
אותה ויקרע את בגדיו ויאמר
אהה בתי הכרע הכרעתני ואת
היית בעכרי ואנכי פציתי פי
אל יהוה ולא אוכל לשוב : ותאמר
אליו אבי פציתה את פיך אל יהוה
עשה לי כאשר יצא מפיך אחרי
אשר עשה לך יהוה נקמות
מאיביך מבני עמון : ותאמר אל
אביה יעשה לי הדבר הזה הרפה
ממני שנים חדשים ואלכה
וירדתי על ההרים ואבכה על
בתולי אנכי ורעיתי : ויאמר לכי
וישלח אותה שני חדשים ותלך
היא ורעותיה ותבך על בתוליה
על ההרים : ויהי מקץ שנים
חדשים ותשב אל אביה ויעש
לה את נדרו אשר נדר והיא
לא ידעה איש ותהי חק
בישראל : מימים ימימה תלכנה
בנות ישראל לתנות לבת יפתח
הגלעדי ארבעת ימים בשנה :

Cap.xii.

ויצעק איש אפרים
ויעבר צפונה ויאמרו ליפתח
מדוע עברת להלחם בבני עמון
ולנו לא קראת ללכת עמך ביתך
נשרף עליך באש : ויאמר יפתח
אליהם איש ריב הייתי אני

לחם · נתן נכה · בוא · נכה גדל · כנע פנה · בוא · תפף · חלל יחד · היה באה · את קרע · אמר כרע · היה פצה · פה יכל · עשה רפה · שנה ילך · בכה · בתל רעה · ילך שלח · שוב עשה · היה · יום ילך · בנה תנה · רבע יום · צעק עבר · אמר · מדע לחם · שרף · ריב היה

עמי ובני עמון מאד ואזעק — זעק
אתכם ולא הושעתם אותי — ישע
מידם: ואראה כי אינך מושיע — ראה
ואשימה נפשי בכפי ואעברה — שום עבר
אל בני עמון ויתנם יהוה בידי — נתן
ולמה עליתם אלי היום הזה — עלה
להלחם בי: ויקבץ יפתח את כל — לחם קבץ
אנשי גלעד וילחם את אפרים
ויכו אנשי גלעד את אפרים כי — נכה
אמרו פליטי אפרים אתם גלעד — פלט
בתוך אפרים בתוך מנשה: וילכד — לכד
גלעד את מעברות הירדן — עבר
לאפרים והיה כי יאמרו פליטי — אמר
אפרים אעברה ויאמרו לו אנשי
גלעד האפרתי אתה ויאמר לא:
ויאמרו לו אמר נא שבלת ויאמר
סבלת ולא יכין לדבר כן ויאחזו — כון אחז
אתו וישחטוהו אל מעברות הירדן — שחט
ויפל בעת ההיא מאפרים — נפל
ארבעים ושנים אלף: וישפט — רבע שנה
יפתח את ישראל שש שנים — שפט שנה
וימת יפתח הגלעדי ויקבר בערי — מות קבר
גלעד: וישפט אחריו את ישראל — עיר
אבצן מבית לחם: ויהי לו
שלשים בנים ושלשים בנות
שלח החוצה ושלשים בנות
הביא לבניו מן החוץ וישפט את — בוא
ישראל שבע שנים: וימת אבצן
ויקבר בבית לחם: וישפט אחריו
את ישראל אילון הזבולני
וישפט את ישראל עשר שנים:
וימת אילון הזבולני ויקבר — מות
באילון בארץ זבולן: וישפט
אחריו את ישראל עבדון בן
הלל הפרעתוני: ויהי לו ארבעים — היה
בנים ושלשים בני בנים רכבים

& populo meo cõtra filios ãmõ vehemẽs: vocauiq; vos vt p̃beretis mihi auxiliũ & facere noluiſtis. Q̃d cernens poſui aĩam meã ĩ manibus meis tranſiuiq; ad filios ãmon: & tradidit eos dñs in manus meas. Quid commerui vt aduerſũ me cõſurgatis in preliũ? Vocatis itaq; ad ſe cunctis viris de galaad pugnabat contra effraim. Percuſſerũtq; viri galaad effraim: quia dixerat fugitiuus ẽ galaad de effraim: & habitat in medio effraim & manaſſe. Occupauerũtq; galaadite vada iordanis per que effraim reuerſurus erat. Cũq; veniſſet ad ea de effraim nũero fugiens atq; dixiſſet obſecro vt me trãſire p̃mittas: dicebant ei galaadite. Nũquid effrateus es? Quo dicẽte nõ ſũ: ĩterrogabãt eũ. Dic ergo ſeboleth: qđ ĩterp̃tatur ſpica. Qui rñdebat ceboleth eadẽ lr̃a ſpicã exprimere nõ valẽs: ſtatimq; app̃henſũ iugulabãt in ipſo iordanis trãſitu. Et ceciderunt in illo tp̃e de effraim q̃draginta duo milia. Iudicauit itaq; iepthe galaadites iſrael ſex ãnis: & mortuus eſt ac ſepultus in cĩtate ſua galaad. Poſt hũc iudicauit iſrael abeſſã de bethleem: qui habuit triginta filios & totidẽ filias. Quas emittens foras maritis dedit: & eiuſdẽ numeri filiis ſuis accepit vxores: ĩtroducẽs in domũ ſuã. Qui ſeptẽ annis iudicauit iſrael: mortuuſq; eſt ac ſepultus ĩ bethleem. Cui ſucceſſit ahialon zabulonites: & iudicauit iſrael decẽ annis. mortuuſq; eſt ac ſepultus in zabulon. Poſt hunc iudicauit iſrael abdon filius hellel pharatonites q habuit quadraginta filios & triginta ex eis nepotes aſcendentes

τ pplſ meus: τ filiĳ ammon humiliabãt me val
καὶ ὁ λαός μου, καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ἐταπείνουν με σφό-
de: τ clamaui ad vos: τ nõ liberaſtis me
δρα, καὶ ἐβόησα πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἐσώσατέ με
de manu eoꝝ. τ videns q̃ nõ erat q̃ liberaret: τ po
ἐκ χειρὸς αὐτῶν, καὶ ἰδὼν ὅτι οὐκ ἦν ὁ σώζων, καὶ ἐθέ-
ſui aĩam meã in manu mea: τ trãſiui ad
μην τὴν ψυχήν μου ἐν τῇ χειρί μου, καὶ διέβην πρὸς
filios ammon: τ tradidit illos dñs in
τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν
manũ meã. τ vt q̃d aſcẽdiſtis ad me die hac
χειρί μου. καὶ ἵνα τί ἀνέβητε πρός με τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
vt pugnaretis cõtra me? τ cõgregauit iephthae oẽs
τῃ πολεμεῖν ἐν ἐμοί; καὶ συνήθροισεν ἰεφθάε πάντας
viros galaad: τ pugnabat cõtra ephraim. τ
τοὺς ἄνδρας γαλαάδ, καὶ ἐπολέμει τὸν ἐφραίμ. καὶ
percuſſerũt viri galaad ephraim: q̃ dixerũt
ἐπάταξαν ἄνδρες γαλαὰδ τὸν ἐφραίμ, ὅτι εἶπαν οἱ
liberati ephraim: vos galaad in medio
διασεσωσμένοι τοῦ ἐφραίμ, ὑμεῖς γαλαὰδ ἐν μέσῳ
ephraim τ in medio manaſſe. τ occu
τοῦ ἐφραῒμ καὶ ἐν μέσῳ τοῦ μανασσῆ. καὶ προκα-
pauit galaad trãſitus iordanis
τελάβετο γαλαὰδ τὰς διαβάσεις τοῦ ἰορδάνου τοῦ
ephraim. τ factũ ẽ qñ dixerũt liberati
ἐφραίμ. καὶ ἐγενήθη ὅτε εἶπαν οἱ διασεσωσμένοι
ephraim: trãſeamus iã: τ dixerũt ei vi-
τοῦ ἐφραῒμ, διαβῶμεν δή, καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄν-
ri galaad: nũq̃d de ephraim vos? τ dixit
δρες γαλαάδ, μὴ ἐκ τοῦ ἐφραῒμ ὑμεῖς; καὶ εἶπεν
nõ ſumus. τ dixerũt eis: dicite iã ſpica
οὐκ ἐσμέν. καὶ εἶπον αὐτοῖς, εἴπατε δὴ στάχυς
cõpoſitio. τ dixerũt τ nõ dirigebãt vt loq̃
σύνθημα. καὶ εἶπον καὶ οὐ κατηύθυναν τοῦ λαλῆ-
rẽtur ſic. τ accipiebãt eos: τ iugulabãt
σαι οὕτως. καὶ ἐπελάβοντο αὐτούς, καὶ ἔσφαζον
eos ad trãſitus iordanis. τ ceci
αὐτοὺς ἐπὶ τὰς διαβάσεις τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔπε-
derũt de ephraim in tp̃e illo quadraginta
σαν ἐξ ἐφραῒμ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τεσσαράκοντα
τ duo milia. τ iudicauit iephthae iſrael
καὶ δύο χιλιάδες. καὶ ἔκρινεν ἰεφθάε τὸν ἰσραὴλ
ſex ãnis: τ mortu⁹ eſt iephthae galaadites τ ſepul
ἓξ ἔτη, καὶ ἀπέθανεν ἰεφθάε ὁ γαλααδίτης καὶ ἐτά-
tus ẽ in ciuitate ſua galaad. τ iudicauit poſt
φη ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ γαλαάδ. καὶ ἔκρινεν μετ' αὐ-
eũ iſrael ebeſan de bethleem. τ fuerũt il
τὸν τὸν ἰσραὴλ ἐβεσὰν ἐκ βηθλεέμ. καὶ ἐγένοντο αὐ-
li triginta filĳ τ triginta filie q̃ miſſe
τῷ τριάκοντα υἱοὶ καὶ τριάκοντα θυγατέρες αἳ ἐξαπε-
erant foras: τ triginta vxores induxit
σταλμέναι ἔξω, καὶ τριάκοντα γυναῖκας εἰσήγαγεν
filĳs ſuis ab extra. τ iudicauit iſra
τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἀπὸ ἔξωθεν, καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσρα-
el ſeptẽ ãnis: τ mortu⁹ eſt ebeſan: τ ſepult⁹ ẽ in
ὴλ ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἀπέθανεν ἐβεσάν, καὶ ἐτάφη ἐν
bethleem. τ iudicauit poſt eũ iſrael elom
βηθλεέμ. καὶ ἔκρινεν μετ' αὐτὸν τὸν ἰσραὴλ αἰλὼμ ὁ
zabulonites: τ iudicauit iſrael decẽ ãnis. τ mor
ζαβουλωνίτης, καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ δέκα ἔτη. καὶ ἀπέ-
tuus ẽ elom zabulonites τ ſepelierũt eũ in e-
θανεν αἰλὼμ ὁ ζαβουλωνίτης καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν αἰ-
lim in terra zabulon. τ iudicauit poſt eũ iſ
λὶμ ἐν γῇ ζαβουλών. καὶ ἔκρινεν μετ' αὐτὸν τὸν ἰσ-
rael abdom fili⁹ hellel epharathonites. τ fuerũt
ραὴλ ἀβδὼμ υἱὸς ἐλλὴλ ὁ ἐφαραθωνίτης. καὶ ἐγένον-
ei quadraginta filĳ τ triginta filĳ
το αὐτῷ τεσσαράκοντα υἱοὶ καὶ τριάκοντα υἱοὶ τῶν
filioꝝ eius aſcẽdẽtes
υἱῶν αὐτοῦ ἐπιβαίνοντες

B

C

D

ſup ſeptuaginta pullos. τ iudicauit iſrael
ἐπὶ ἑβδομήκοντα πώλους. καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσραὴλ
octo ãnis. τ mortuus eſt abdon filius hellel pharatho
ὀκτὼ ἔτη. καὶ ἀπέθανεν ἀβδὼν υἱὸς ἐλλὴλ ὁ φαραθω-
nites: τ ſepult⁹ ẽ in pharathon in ťra ephraim in mõte
νίτης, καὶ ἐτάφη ἐν φαραθὼν ἐν γῇ ἐφραῒμ ἐν ὄρει
lanac.
λανάκ.

Ca. 13.

A Et addiderũt filĳ iſrael facere ma
Καὶ προσέθεντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονη-
lũ in cõſpectu dñi: τ tradidit eos dñs in ma
ē.10.b ρὸν ἔναντι κυρίου, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐν χει-
nũ allophyloꝝ quadraginta ãnis. τ fuit vir
ρὶ ἀλλοφύλων τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἐγένετο ἀνὴρ
vnus de araa de tribu dan: τ nomẽ ei ma
B εἷς ἐξ ἀραὰ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ δάν, καὶ ὄνομα αὐτῷ μα-
noe: τ vxor eius ſterilis: τ nõ pariebat. τ ap-
νῶε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ στεῖρα, καὶ οὐκ ἔτικτεν. καὶ ὤφ-
paruit angelus dñi ad vxorẽ: τ dixit ad e-
θη ἄγγελος κυρίου πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ εἶπεν πρὸς αὐ-
am: ecce iam tu ſterilis τ nõ peperiſti: τ in vtero
τήν, ἰδοὺ δὴ σὺ στεῖρα καὶ οὐ τέτοκας, καὶ ἐν γαστρὶ
habebis τ paries filiũ: τ nunc caue τ ne bibas vi-
ἕξεις καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ νῦν φύλαξαι καὶ μὴ πίῃς οἶ-
nũ τ ſicerã: τ ne comedas oẽ immũdũ: q̃ ecce
νον καὶ σίκερα, καὶ μὴ φάγῃς πᾶν ἀκάθαρτον, ὅτι ἰδοὺ
tu in vtero habebis τ paries filiũ. τ ferrũ nõ aſ
σὺ ἐν γαστρὶ ἕξεις καὶ τέξῃ υἱόν. καὶ σίδηρος οὐκ ἀνα-
cẽdet ſup caput eius: q̃ nazareus deo
βήσεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ὅτι ναζηραῖον τῷ θεῷ
erit puer ab vtero: τ ipſe incipiet li-
ἔσται τὸ παιδάριον ἐκ τῆς γαστρός, καὶ αὐτὸς ἄρξεται σώ-
berare iſrael de manu philiſtinoꝝ. τ venit vxor
ζειν τὸν ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ ἦλθεν ἡ γυνὴ
C τ locuta eſt viro ſuo dicẽs: q̃ hõ
1.Re.1 b. Infra eo. B καὶ εἶπεν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς λέγουσα, ὅτι ἄνθρωπος τοῦ
dei venit ad me: τ vultus eius vt vultus an-
θεοῦ ἦλθεν πρός με, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἀγ-
geli dei ſplẽdẽs valde: τ interrogabã eũ
γέλου τοῦ θεοῦ ἐπιφανὴς σφόδρα, καὶ ἠρώτων αὐτὸν
vnde eſt: τ nomẽ eius nõ renũciauit mihi.
πόθεν ἐστίν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐκ ἀπήγγειλέν μοι.
τ dixit ad me: ecce tu in vtero habebis τ pa-
καὶ εἶπεν πρός με, ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἕξεις καὶ τέ-
ries filiũ. τ nunc ne bibas vinũ τ ſicerã: τ ne
ξῃ υἱόν. καὶ νῦν μὴ πίῃς οἶνον καὶ σίκερα, καὶ μὴ
comedas oẽm immũditiã: q̃ nazareus dei erit
φάγῃς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, ὅτι ναζηραῖον θεοῦ ἔσται
puer ab vtero vſq; ad diẽ mortis
τὸ παιδάριον ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἕως ἡμέρας θανάτου
ſue. τ orauit manoe dñz. τ ait in me
αὐτοῦ. καὶ ἐδεήθη μανῶε τοῦ κυρίου. καὶ εἶπεν ἐν ἐμοί
dñe: homo dei quẽ miſiſti ad nos
κύριε, ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ὃν ἀπέστειλας πρὸς ἡμᾶς
veniat iã iterũ ad nos: τ illuminet nos
D ἐλθέτω δὴ ἔτι πρὸς ἡμᾶς, καὶ φωτισάτω ἡμᾶς
quid faciamus puero q̃ natus fuerit. τ
τί ποιήσωμεν τῷ παιδαρίῳ τῷ τικτομένῳ. καὶ
exaudiuit deus vocẽ manoe: τ venit
ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῆς φωνῆς μανῶε, καὶ παρεγένετο
angelus dei iterũ ad vxorẽ eius
ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἔτι πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
ſedentẽ in agro: τ manoe maritus eius nõ
καθημένης ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ μανῶε ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐκ
erat cũ ea. τ feſtinauit mulier τ cucurrit
ἦν μετ' αὐτῆς. καὶ ἐτάχυνεν ἡ γυνὴ καὶ ἐξέδραμεν

ſup ſeptuagita pullos aſinarũ: & iudicauit iſrael octo ãnis: mortuuſq; eſt ac ſepultus in pharaton terre effraim in monte amalech. 13.

Reverſumq; filii iſrael fecerũt malũ in cõſpectu dñi: qui tradidit eos in manus philiſtinorum quadraginta annis. Erat autem quidam vir de ſaraa & de ſtirpe dã nomine manue habens vxorẽ ſterilem: cui apparuit angelus domini: & dixit ad eã. Sterilis es & abſq; liberis: ſed cõcipies & paries filium. Caue ergo ne bibas vinum ac ſiceram: nec immũdũ quicquam comedas quia concipies & paries filium: cuius non tanget caput nouacula. Erit ei nazareus dei ab ĩfantia ſua & ex matris vtero: & ipſe incipiet liberare iſrael de manu philiſtinorũ. Que cũ veniſſet ad maritũ ſuũ dixit ei. Vir dei venit ad me hñs vultũ angelicum terribilis nimis. Que cũ interrogaſſem quis eſſet & vnde veniſſet & quo noĩe vocaretur noluit mihi dicere: ſed hoc rñdit. Ecce cõcipies & p̃ies filiũ. Caue ne vinũ bibas nec ſicerã: ne aliquo veſcaris ĩmundo. Erit ei puer nazareus dei ab ĩfãtia ſua & ex vtero matris ſue vſq; ad diẽ mortis ſue. Orauit itaq; manue dñm: & ait. Obſecro domine vt vir dei quẽ miſiſti veniat iterũ & doceat nos qđ debeamus facere đ puero qui naſciturus ẽ. Exaudiuitq; deus dep̃cãtẽ manue & apparuit rurſum angelus dei vxori eius ſedenti in agro. Manue autem maritus eius nõ erat cũ ea. Que cũ vidiſſet angelũ

על שבעים עירים וישפט את
ישראל שמנה שנים: וימת
עבדון בן הלל הפרעתוני ויקבר
בפרעתון בארץ אפרים בהר
העמלקי:

Cap. xiii.

ויספו בני — יסף
ישראל לעשות הרע בעיני יהוה — עשה רעע
ויתנם יהוה ביד פלשתים — נתן
ארבעים שנה: ויהי איש אחד — היה
מצרעה ממשפחת הדני ושמו — שפח
מנוח ואשתו עקרה ולא ילדה:
וירא מלאך יהוה אל האשה — ראה לאך
ויאמר אליה הנה נא את עקרה — איש
ולא ילדת והרית וילדת בן: — הרה
ועתה השמרי נא ואל תשתי יין — שמר שתה
ושכר ואל תאכלי כל טמא: כי — אכל
הנך הרה וילדת בן ומורה לא — הנה מרה
יעלה על ראשו כי נזיר אלהים — עלה נזר
יהיה הנער מן הבטן והוא יחל — היה חלל
להושיע את ישראל מיד — ישע
פלשתים: ותבא האשה ותאמר — בוא אמר
לאישה לאמר איש האלהים
בא אלי ומראהו כמראה מלאך — ראה
האלהים נורא מאד ולא — ירא
שאלתיהו אי מזה הוא ואת
שמו לא הגיד לי: ויאמר לי הנך — נגד
הרה וילדת בן ועתה אל תשתי
יין ושכר ואל תאכלי כל טמאה
כי נזיר אלהים יהיה הנער מן
הבטן עד יום מותו: ויעתר מנוח — עתר
אל יהוה ויאמר בי אדוני איש
האלהים אשר שלחת יבא נא — בוא
עוד אלינו ויורנו מה נעשה לנער — ירה עשה
היולד: וישמע האלהים בקול — ילד שמע
מנוח ויבא מלאך האלהים עוד — בוא
אל האשה והיא יושבת בשדה — איש
ומנוח אישה אין עמה: ותמהר — מהר

feſtiauit & cucurrit ad virū ſuum: nunciauitq; ei dicens. Ecce apparu it mihi vir quem ante viderā. Qui ſurrexit & ſecutus ē vxorē ſuā: veniensq; ad virum dixit ei. Tu es qui locutus es mulieri? Et ille reſpondit. Ego ſum. Cui manue: qn̄ inqt ſermo tu⁹ fuerit expletus: quid vis vt faciat puer: aut a quo ſe obſeruare debebit. Dixitq; angelus dñi ad manue. Ab oibus q̄ locutus ſum vxori tue abſtineat ſe: & quicquid ex vinea naſcitur non comedat: vinū & ſiceram nō bibat: nullo veſcatur immundo: & quod ei precepi ipleat atq; cuſtodiat. Dixit ita q; manue ad āgelū domini. Obſecro te vt acqeſcas precibus meis: & faciamus tibi hedum de capris. Cui rn̄dit angel⁹ Si me cogis nō comedam panes tuos: ſi autē vis holocauſtum facere offer illud dño. Et neſciebat manue φ angelus domini eſſet. Dixitq; ad eū. Q̄d eſt tibi nomē? vt ſi ſmo tuus fuerit expletus honorem⁹ te. Cui ille rn̄dit Cur queris nomē meum quod eſt mirabile: Tulit itaq; manue hedū de capris & libamēta: & poſuit ſup petrā offerēs dño q facit mirabilia. Ipe aūt & vxor eius intuebantur. Cumq; aſcenderet flamma altaris in celū angelus dñi pariter in flāma aſcendit. Q̄d cū vidiſſet manue & vxor eius proni ceciderūt in terram: & vltra eis non apparuit angelus dñi. Statimq; intellexit manue angelū dñi eſſe: & dixit ad vxorē ſuā. Morte moriemur quia vidimus deū. Cui rn̄dit mulier.

Si dñs nos vellet occidere: de manibus nr̄is holocauſtū & libamenta non ſuſcepiſſet: nec oñdiſſet nobis hec oia neq; ea q̄ ſūt vētura dixiſſet. Peperit itaq; filium: & vocauit nomē eius ſamſō. Creuitq; puer: & bn̄dixit ei dñs: cepitq; ſpiritus domini eſſe cū eo in caſtris dan inter ſaraa & eſtaol.

Ca.14.

Deſcendit ergo ſamſon ī thānatha: vidensq; ibi mulierem de filiabus philiſtiim: aſcēdit & nūciauit patri ſuo & mr̄i ſue dicēs. Vidi mulierem ī thānatha de filiabus philiſtinorum: quā queſo vt mihi accipiatis vxorē. Cui dixerunt pr̄ & mater ſua. Nūquid nō eſt mulier in filiabus frm tuorum & ī omī ppl'o tuo: quia vis accipe vxorem de philiſtiim qui incircumciſi ſūt? Dixitq; ſamſon ad prēm ſuū. Hanc mihi accipe quia placuit oculis meis. Parentes autē eius neſciebāt φ res a dnō fieret: & quereret occaſiones cōtra philiſtiim. Eo ei tempore philiſtiim dominabantur iſraeli. Deſcendit itaq; ſamſō cū pr̄e ſuo & mr̄e ī thānatha. Cūq; veniſſēt ad vineas oppidi apparuit catulus leonis ſeuus & rugiens & occurrit ei. Irruit autem ſpūs dñi in ſāſon & dilacerauit leonē q̄ſi hedū i fruſtra decerpēs nihil oino hn̄s i manu: & hoc pr̄i & matri noluit indicare. Deſcēditq; & locut⁹ ē mulieri que placuerat oculis eius. Et poſt aliquot dies reuertens vt acciperet eā: declinauit vt videret cadauer leonis. Et ecce examē apum in ore leōis erat: ac fauus mellis. Quem cum ſumpſiſſet in manibus comedebat i via. veniensq; ad patrem ſuum & mr̄em dedit eis ptē: qui & ipi comederūt: nec tn̄ eis voluit indicare φ mel de corpe leōis

רדה הדבש: וירד אביהו אל
האשה ויעש שם שמשון משתה עשה שתה
כי כן יעשו הבחורים: ויהי בחר היה
כראותם אתו ויקחו שלשים ראה לקח
מרעים ויהיו אתו: ויאמר להם רעה אמר
שמשון אחודה נא לכם חידה חוד
אם הגד תגידו אותה לי שבעת נגד
ימי המשתה ומצאתם ונתתי יום נתן
לכם שלשים סדינים ושלשים סדן
חליפת בגדים: ואם לא תוכלו חלף יכל
להגיד לי ונתתם אתם לי
שלשים סדינים ושלשים
חליפת בגדים ויאמרו לו חודה
חידתך ונשמענה: ויאמר להם שמע
מהאכל יצא מאכל ומעז יצא אכל עזז
מתוק ולא יכלו להגיד החידה מתק
שלשת ימים: ויהי ביום השביעי שבע
ויאמרו לאשת שמשון פתי את איש פתה
אישך ויגד לנו את החידה פן נגד
נשרף אותך ואת בית אביך שרף את
באש הלירשנו קראתם לנו
הלא: ותבך אשת שמשון עליו בכה
ותאמר רק שנאתני ולא אמר
אהבתני החידה חדת לבני עמי
ולי לא הגדתה ויאמר לה הנה
לאבי ולאמי לא הגדתי ולך
אגיד: ותבך עליו שבעת הימים יום
אשר היה להם המשתה ויהי שתה
ביום השביעי ויגד לה כי
הציקתהו ותגד החידה לבני צוק
עמה: ויאמרו לו אנשי העיר
ביום השביעי בטרם יבא בוא
החרסה מה מתוק מדבש ומה
עז מארי ויאמר להם לולא
חרשתם בעגלתי לא מצאתם
חידתי: ותצלח עליו רוח יהוה צלח

aſſũpſerat. Deſcendit itaq; pater eius ad mulierem & fecit filio ſuo ſamſon cõuiuium: Sic enim iuuenes facere cõſueuerant. Cũ ergo ciues loci illi⁹ vidiſſet eũ: dederũt ei ſodales triginta q̃ eſſent cũ eo. Quibus locut⁹ eſt ſamſon. Proponam vobis problema: qd̃ ſi ſolueritis mihi intra ſeptem dies cõuiuij: dabo vobis triginta ſyndones & totidẽ tunicas. Si autẽ nõ potueritis ſoluere: vos dabitis mihi triginta ſyndones & eiuſdẽ numeri tunicas. Qui rñderunt ei. Propone ꝓblema vt audiamus. Dixitq; eis. De comedẽte exiuit cibus: & de forti egreſſa ẽ dulcedo. Nec potuerũt per tres dies ꝓpoſitionẽ ſoluere. Cunq; adeſſet dies ſeptimus: dixerũt ad vxorẽ ſamſon. Blãdire viro tuo: & ſuade ei vt indicet tibi quid ſignificet problema. Qd̃ ſi facere nolueris: incendemus te & domũ patris tui. An idcirco vocaſtis nos ad nuptias vt ſpoliaretis? Que fũdebat apud ſãſõ lachrymas & q̃rebatur dicens. Odis me & nõ diligis: idcirco ꝓblema qd̃ ꝓpoſuiſti filiis ppl̃i mei non vis mihi exponere. At ille rñdit. Pr̃i meo & matri nolui dicere: & tibi indicare potero? Septem igitur diebus cõuiuij flebat ãte eũ. tandemq; die ſeptimo cum ei eẽt moleſta expoſuit. Que ſtatim indicauit ciuibus ſuis. Et illi dixerũt ei die ſeptimo ante ſolis occubitum. quid dulcius melle: & quid fortius leone. Qui ait ad eos. Si non araſſetis in vitula mea: nõ inueniſſetis ꝓpoſitionẽ meã. Irruit itaq; i eũ ſpũs domini:

aſſumpſerat mel. τ deſcẽdit pr̃ eius ad mu
ἐξεῖλεν τὸ μέλι. καὶ κατέβη ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρὸς τὴν γυ
lierẽ: τ fecit illic ſamſon cõuiuiũ ſeptẽ dies:
ναῖκα, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ σαμψὼν πότον ἑπτὰ ἡμέρας,
q̃m ſic faciebãt iuuenes. τ factũ eſt cũ ti
ὅτι οὕτως ἐποίουν οἱ νεανίσκοι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ φο
merent illi eum. τ addiderũt ei tri
βεῖσθαι αὐτοὺς αὐτόν. καὶ προσκατέστησαν αὐτῷ τριά
ginta ſocios: τ erant cum illo. τ dixit illis
κοντα ἑταίρους, καὶ ἦσαν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς
ſamſon: proponã iã vobis problema: τ ſi ſol
σαμψών, προβαλῶ δὴ ὑμῖν πρόβλημα, καὶ ἐὰν ἀπαγ
uentes ſolueritis mihi problema in ſeptẽ
γέλλοντες ἀπαγγείλητέ μοι τὸ πρόβλημα ἐν ταῖς ἑπτὰ
diebus cõuiuij τ inueneritis: dabo vobis trigin
ἡμέραις τοῦ πότου καὶ εὕρητε, δώσω ὑμῖν τριάκον
ta ſindones τ triginta tunicas veſtiũ: τ ſi
τα σινδόνας καὶ τριάκοντα στολὰς ἱματίων. καὶ ἐὰν
nõ potueritis ſoluere mihi: τ dabitis vos mihi
μὴ δύνησθε ἀπαγγεῖλαί μοι, καὶ δώσετε ὑμεῖς ἐμοὶ
triginta ſindones τ triginta tunicas veſtiũ.
τριάκοντα σινδόνας καὶ τριάκοντα στολὰς ἱματίων.
τ dixerũt ei propone problema tuũ: τ audie
καὶ εἶπον αὐτῷ προβαλοῦ τὸ πρόβλημά σου, καὶ ἀκου
mus illud. τ dixit illis: de comedẽte exi
σόμεθα αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐκ τοῦ ἔσθοντος ἐξῆλ
uit cibus τ de forti egreſſum ẽ dulce. τ nõ po
θεν βρῶσις καὶ ἐξ ἰσχυροῦ ἐξῆλθεν γλυκύ, καὶ οὐκ ἠδυ
tuerũt ſoluere problema per tres dies.
νήθησαν ἀπαγγεῖλαι τὸ πρόβλημα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας.
τ factũ eſt in die ſeptimo: τ dixerũt vxo
καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ εἶπον τῇ γυναι
ri ſamſon: decipe iã virũ tuũ: τ decla
κὶ σαμψών, ἀπάτησον δὴ τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἀπαγ
ret tibi problema: ne forte incendamus te
γειλάτω σοι τὸ πρόβλημα, μήποτε ἐμπυρίσωμέν σε
τ domũ patris tui in igne: an vt pauperes faciatis
καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἐν πυρί, ἢ πτωχεῦσαι
vocaſtis nos? τ plorauit vxor ſamſon apud
ἐκαλέσατε ἡμᾶς; καὶ ἔκλαυσεν ἡ γυνὴ σαμψὼν πρὸς
eum: τ dixit ei: odiſti me τ nõ
αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, μεμίσηκάς με καὶ οὐκ
dilexiſti me: q̃m problema qd̃ propoſuiſti filijs
ἠγάπησάς με, ὅτι τὸ πρόβλημα ὃ προεβάλου τοῖς υἱοῖς
ppl̃i mei τ mihi nõ declaraſti illud. τ di
τοῦ λαοῦ μου καὶ ἐμοὶ οὐκ ἀπήγγειλας αὐτό. καὶ εἶ
xit ei ſamſon: ecce patri meo τ matri
πεν αὐτῇ σαμψών, ἰδοὺ τῷ πατρί μου καὶ τῇ μητρί
mee nõ declaraui illud τ tibi indicabo? τ plora
μου οὐκ ἀπήγγειλα αὐτὸ καὶ σοὶ ἀπαγγελῶ; καὶ ἔκλαυ
uit ante eum per ſeptẽ dies in q̃b⁹ fuit in ipſis
σεν ἐπ᾽ αὐτὸν ἐπὶ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας ἐν αἷς ἦν ἐν αὐταῖς
cõuiuiũ. τ factũ eſt in die ſeptimo expo
ὁ πότος. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπήγγει
ſuit ei quia moleſta erat illi. τ ipſa indica
λεν αὐτῇ ὅτι παρηνώχλησεν αὐτόν. καὶ αὐτὴ ἀπήγγει
uit filijs populi ſui. τ dixerũt ei vi
λεν τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄν
ri vrbis in die ſeptimo anteq̃ occideret
δρες τῆς πόλεως ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ πρὶν δῦναι
ſol: qd̃ dulcius melle τ quid for
τὸν ἥλιον, τί γλυκύτερον μέλιτος καὶ τί ἰσχυρότε
tius leone. τ dixit illis ſamſon ſi nõ domuiſ
ρον λέοντος. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών, εἰ μὴ κατεδα
ſetis vitulam meã nõ inueniſſetis proble
μάσατε τὴν δάμαλίν μου οὐκ ἂν εὕρετε τὸ πρόβλη
ma meũ. τ irruit in eum ſpũs dñi:
μά μου, καὶ κατεύθυνεν ἐπ᾽ αὐτὸν πνεῦμα κυρίου,

C

D

τ deſcendit in aſcalonẽ: τ percuſſit ibi trigin
καὶ κατέβη εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἔπαισεν ἐκεῖθεν τριάκον
ta viros: [illegible] cepit tunicas eoꝝ: τ dedit
τα ἄνδρας, καὶ ἔλαβεν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἔδωκεν τοῖς
qui ſoluerãt problema. τ irat⁹ eſt ira ſamſon:
ἀπαγγείλασι τὸ πρόβλημα. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ σαμψών,
τ aſcẽdit in domũ patris ſui. τ cohabi
καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ συνῴκη
tauit vxor ſamſon pronubo ſuo: qui fuit ſo
σεν ἡ γυνὴ σαμψὼν τῷ νυμφαγωγῷ αὐτοῦ, ὃς ἦν ἑταῖ
cius illius.
ρος αὐτοῦ.

Ca. 15.

A
Et factũ eſt poſt dies in diebus meſſis tritici:
Καὶ ἐγένετο μεθ᾽ ἡμέρας ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυρῶν,
τ viſitauit ſamſon vxorẽ ſuam ferens he
καὶ ἐπεσκέψατο σαμψὼν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ φέρων ἔρι
dum caprarum: τ dixit intrabo ad vxorem meã
φον αἰγῶν, καὶ εἶπεν εἰσελεύσομαι πρὸς τὴν γυναῖκά μου
in cubiculũ: τ nõ dimiſit eum pr̃ eius intra
εἰς τὸν κοιτῶνα, καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτῆς εἰσελ
re. τ dixit pr̃ eius dicens dixi q̃ odiens
θεῖν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ αὐτῆς εἴπας εἶπα ὅτι μισῶν
odiſti eam: τ tradidi eam amico tuo.
ἐμίσησας αὐτήν, καὶ ἔδωκα αὐτὴν τῷ συνεταίρῳ σου.
nõ ecce ſoror eius iunior melior ea eſt:
οὐκ ἰδοὺ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ἡ νεωτέρα κρείσσων αὐτῆς ἐστίν,
ſit tibi pro ea. τ dixit ei ſamſon innocẽs ſum
ἔστω σοι ἀντ᾽ αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτῷ σαμψὼν ἀθῷός εἰμι
ſemel a philiſteis: q̃m facio ego vobiſcũ
τὸ ἅπαξ ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων, ὅτι ποιῶ ἐγὼ μεθ᾽ ὑμῶν
mala. τ abijt ſamſon τ cepit trecentas
κακά. καὶ ἐπορεύθη σαμψὼν καὶ συνέλαβεν τριακοσίους
vulpes: τ accepit faces τ ligauit cau
ἀλώπεκας, καὶ ἔλαβεν λαμπάδας καὶ συνέδησεν κέρ
dam ad caudã τ poſuit facẽ vnã inter
κον πρὸς κέρκον καὶ ἔθηκεν λαμπάδα μίαν ἀναμέσον
duas caudas in medio: τ accẽdit ignẽ in
τῶν δύο κέρκων ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἐξῆψεν πῦρ ἐν ταῖς
facibus τ miſit in manipulos phi
λαμπάσιν καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ δράγματα τῶν ἀλ
B
liſtinoꝝ τ cõbuſſit ſpicas: τ ante
λοφύλων καὶ ἐνεπύρισεν τοὺς στάχυας, καὶ τὰ προτε
meſſa ab herba τ vſq; ad ſtans τ vſq; ad vi
θερισμένα ἀπὸ στοιβῆς καὶ ἕως ἑστῶτος καὶ ἕως ἀμ
neta τ oliueta. τ dixerũt: philiſtijm: quis fe
πελῶνος καὶ ἐλαίας. καὶ εἶπαν, οἱ ἀλλόφυλοι, τίς ἐ
k.6.b. cit hec? τ dixerũt ſamſon gener
ποίησεν ταῦτα; καὶ εἶπαν, σαμψὼν ὁ γαμβρὸς τοῦ
thamnathei: q̃m tulit vxorem eius τ tradi
θαμναθαίου, ὅτι ἔλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔδω
dit eam amico eius. τ aſcẽderũt phi
κεν αὐτὴν τῷ συνεταίρῳ αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλό
liſtijm τ cõbuſſerũt eam τ domum pr̃is
φυλοι καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὴν καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς
eius in igne. τ dixit eis ſamſon: ſi facietis
αὐτῆς ἐν πυρί. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών, ἐὰν ποιήσητε
ſic nõ acquieſcam: ſed vltionem meã ab vno quo
οὕτως οὐκ εὐδοκήσω, ἀλλὰ τὴν ἐκδίκησίν μου ἐξ ἑνὸς ἑκά
que vrm̃ faciam. τ percuſſit eos in tibia circa femur
στου ὑμῶν ποιήσομαι. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς κνήμην ἐπὶ μηρὸν
plagã magnã. τ deſcẽdit τ ſedit in ſpelũca
πληγὴν μεγάλην. καὶ κατέβη καὶ ἐκάθισεν ἐν τρυμαλιᾷ τῆς
petre etam. τ aſcẽderũt philiſtijm τ caſtrameta
πέτρας ἠτάμ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι καὶ παρενέβα
ti ſũt in iuda τ diſperſi ſunt in lechi. τ dixerũt
λον ἐπὶ τὸν ἰούδαν καὶ ἐξερρίφησαν ἐν λεχί. καὶ εἶπον
eis ois vir iuda: cur aſcẽdiſtis aduerſus nos? τ di
αὐτοῖς πᾶς ἀνὴρ ἰούδα, ἵνα τί ἀνέβητε ἐφ᾽ ἡμᾶς; καὶ εἶ
C
xerũt philiſtijm: vt ligemus ſamſon aſcẽdimus: τ facia
πον οἱ ἀλλόφυλοι, δῆσαι τὸν σαμψὼν ἀνέβημεν, καὶ ποιῆ
mus ei quemadmodũ fecit nobis. τ deſcẽderũt
σαι αὐτῷ ὃν τρόπον ἐποίησεν ἡμῖν. καὶ κατέβησαν

Deſcẽditq; aſcalonem: & pcuſſit ibi triginta viros: quorum ablatas veſtes dedit his q ꝓblema ſoluerant. Iratuſq; nimis aſcendit in domũ patris ſui. Vxor autẽ eius accepit maritũ vnũ de amicis ei⁹ & ꝓnubis. 15.

Poſt aliquantulũ tẽporis cũ dies tritici meſſis inſtarent venit ſamſon inuiſere volens vxorẽ ſuã: & attulit ei hedũ de capris. Cũq; cubiculũ eius ſolito vellet intrare: ꝓhibuit illũ pater illius dicẽs. Putaui q̃ odiſſes eam. & ideo tradidi illam amico tuo. Sed habet ſororẽ q̃ iunior & pulchrior illa ẽ. ſit tibi pro ea vxor. Cui ſãſon rñdit. Ab hac die nõ erit culpa in me contra philiſteos. Faciã enĩ vobis mala. Perrexitq; & cepit trecentas vulpes: caudaſq; earũ iũxit ad caudas: & faces ligauit in medio. quas igne ſuccẽdẽs dimiſit vt huc illucq; diſcurrerẽt. Que ſtatĩ prexerunt in ſegetes philiſtinoꝝ. Quibus ſuccẽſis & cõportate iã fruges & adhuc ſtãtes ĩ ſtipula cõcremate ſũt: in tm̃ vt vineas quoq; & oliueta flãma cõſumeret. Dixerũtq; philiſtij. qs fecit hãc rẽ? Quibus dictũ eſt. Samſõ gener thãnathei: qa tulit vxorẽ eius & alteri tradidit: hec operatus eſt. Aſcẽderuntq; philiſtiim & cõbuſſerũt tã mulierẽ q̃ pr̃em ei⁹. Quib⁹ ait ſãſõ. Licet hec feceritis: tñ adhuc ex vobis expetã vltionẽ & tũc q̃eſcã. Percuſſitq; eos ingẽti plaga: ita vt ſtupẽtes ſurã femori ĩpõerẽt. Et deſcẽdẽs hitauit ĩ ſpelũca petre ethã. Igr̃ aſcẽdẽtes philiſtiim ĩn terrã iuda: caſtrametati in loco q poſtea vocat⁹ ẽ lechi.i.maxilla: vbi eorũ fuſus eſt exercitus. Dixerũtq; ad eos de tribu iuda. Cur aſcẽdiſtis aduerſũ nos? Qui rñderũt. Vt ligem⁹ ſamſõ venimus: & reddamus ei que in nos operatus ẽ. Deſcẽderũt ergo

וירד אשקלון ויך מהם שלשים נכה
איש ויקח את חליצותם ויתן לקח חלץ
החליפות למגידי החידה ויחר נתן חלף
אפו ויעל בית אביהו: ותהי אשת נגד חרה
שמשון למרעהו אשר רעה לו: עלה היה איש רעה

Cap. xv.
ויהי מימים בימי קציר יום קצר
חטים ויפקד שמשון את אשתו חטה פקד
בגדי עזים ויאמר אבאה אל בוא
אשתי החדרה ולא נתנו אביה
לבוא: ויאמר אביה אמר אמרתי
כי שנא שנאתה ואתננה למרעך נתן
הלא אחותה הקטנה טובה ממנה אח
תהי נא לך תחתיה: ויאמר להם
שמשון נקיתי הפעם מפלשתים נקה
כי עשה אני עמם רעה: וילך רעע
שמשון וילכד שלש מאות לכד מאה
שועלים ויקח לפדים ויפן זנב שעל לפד
אל זנב וישם לפיד אחד בין פנה שום
שני הזנבות בתוך: ויבער אש שנה בער
בלפידים וישלח בקמות שלח קום
פלשתים ויבער מגדיש ועד קמה גדש
ועד כרם זית: ויאמרו פלשתים אמר
מי עשה זאת ויאמרו שמשון חתן
התמני כי לקח את אשתו ויתנה
למרעהו ויעלו פלשתים וישרפו רעה עלה
אותה ואת אביה באש: שרף את
ויאמר להם שמשון אם תעשון עשה
כזאת כי אם נקמתי בכם
ואחר אחדל: ויך אותם שוק חדל נכה
על ירך מכה גדולה וירד נכה
וישב בסעיף סלע עיטם: סעף
ויעלו פלשתים ויחנו ביהודה חנה
וינטשו בלחי: ויאמרו איש נטש אמר
יהודה למה עליתם עלינו ויאמרו
לאסר את שמשון עלינו לעשות
לו כאשר עשה לנו: וירדו

שלשת אלפים איש מיהודה אל
סעיף סלע עיטם ויאמרו
לשמשון הלא ידעת כי משלים
בנו פלשתים ומה זאת עשית
לנו ויאמר להם כאשר עשו לי
כן עשיתי להם: ויאמרו לו
לאסרך ירדנו לתתך ביד
פלשתים ויאמר להם שמשון
השבעו לי פן תפגעון בי אתם:
ויאמרו לו לאמר לא כי אסר
נאסרך ונתנוך בידם והמת לא
נמיתך ויאסרהו בשנים עבתים
חדשים ויעלוהו מן הסלע: הוא
בא עד לחי ופלשתים הריעו
לקראתו ותצלח עליו רוח יהוה
ותהיינה העבתים אשר על
זרועותיו כפשתים אשר בערו
באש וימסו אסוריו מעל ידיו:
וימצא לחי חמור טריה וישלח ידו
ויקחה ויך בה אלף איש: ויאמר
שמשון בלחי החמור חמור
חמרתים בלחי החמור הכיתי
אלף איש: ויהי ככלתו לדבר
וישלך הלחי מידו ויקרא למקום
ההוא רמת לחי: ויצמא מאד
ויקרא אל יהוה ויאמר אתה נתת
ביד עבדך את התשועה הגדלה
הזאת ועתה אמות בצמא ונפלתי
ביד הערלים: ויבקע אלהים את
המכתש אשר בלחי ויצאו
ממנו מים וישת ותשב רוחו
ויחי על כן קרא שמה עין
הקורא אשר בלחי עד היום הזה:
וישפט את ישראל בימי
פלשתים עשרים שנה:

cap. xvi. וילך שמשון עזתה וירא

tria milia virorum de iuda ad ſpecum ſilicis etham. Dixeruntq́ ad ſamſon. Neſcis q̄ philiſtiim imperent nobis. Quare hoc facere voluiſti? Quibus ille ait. Sicut fecerunt mihi: ſic feci eis. Ligare inquiunt te venimus: & tradere in manus philiſtinorum. Quibus ſamſon. Iurate ait & ſpondete mihi q̄ nō occidatis me. Dixerunt. Nō te occidemus: ſed vinctum trademus. Ligaueruntq́ eū duobus nouis funibus & tulerūt eū de petra etham. Qui cum veniſſet ad locū maxille: & philiſtiim vociferātes occurriſſent ei: irruit ſpiritꝰ domini in eū: & ſicut ſolent ad ardorem ignis lina conſumi: ita vincula quibus ligatus erat diſſipata ſunt & ſoluta. Inuētamq́ maxillā .i. mādibulam aſini q̄ iacebat arripiens: interfecit in ea mille viros: & ait. In maxilla aſini in mādibula pulli aſinarū deleui eos & percuſſi mille viros. Cumq́ hec verba canens compleſſet. ꝓiecit mādibulā de manu: & vocauit nomē loci illius ramathlechi qd̄ interp̄tatur eleuatio maxille. Sitiensq́ valde clamauit ad dn̄m & ait. Tu dediſti in manu ſerui tui ſalutē hāc maximā atq́ victoriā: & en ſiti morior: incidamq́ in manus incircūciſorū. Aperuit itaq́ deus molarē dentē in maxilla aſini: & egreſſe ſunt ex eo aq̄. Quibus hauſtis refocillauit ſpiritū & vires recepit. Idcirco appellatū eſt nomē loci illius: fons inuocātis de maxilla vſq́ in preſentem diem. Iudicauitq́ iſrael in diebus philiſtiim viginti annis.

16\. Abiit quoq́ in gazam: & vidit

tria milia viroꝝ de iuda ad ſpecum ſilicis e-
τρισχίλιοι ἄνδρες ἐξ ἰούδα ἐπὶ τρυμαλιὰν πέτρας ἠ-
tam. et dixerunt ad ſamſon nō ſcis q̄ impe-
τάμ. καὶ εἶπον πρὸς σαμψὼν οὐκ οἶδας ὅτι ἄρχου-
rant nobis philiſtijm: et quare hec feciſ-
σιν ἡμῶν οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἱνατί ταῦτα ἐποίη-
ti nobis? et ait eis ſamſon: ſicut fece-
σας ἡμῖν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψών, καθὼς ἐποίη-
rūt nobis ſic feci illis. et dixerūt ei vt
σαν ἡμῖν οὕτως ἐποίησα αὐτοῖς. καὶ εἶπον αὐτῷ τοῦ
ligaremus te deſcendimus et tradamus te in ma-
δῆσαί σε κατέβημεν καὶ παραδοῦναί σε εἰς χεῖ-
nus philiſtinoꝝ. et dixit eis ſamſon iura-
ρας ἀλλοφύλων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς σαμψὼν ὀμόσα-
te mihi ne occidatis me vos: et ne forte oc-
τέ μοι μὴ ἀποκτεῖναί με ὑμεῖς, καὶ μήποτε συ-
curratis mihi vos. et iurauerūt ei dicentes
ναντήσητέ μοι ὑμεῖς. καὶ ὤμοσαν αὐτῷ λέγοντες
non: ſed vinculis ligabimꝰ te et trademus
οὐχί, ἀλλὰ δεσμῷ δήσομέν σε καὶ παραδώσομέν σε
te in manus eoꝝ: morte aūt nō occidemus te.
εἰς χεῖρας αὐτῶν, θανάτῳ δὲ οὐ θανατώσομέν σε.
et ligauerunt eū duobus funibus nouis et tule-
καὶ ἔδησαν αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις καινοῖς καὶ ἀνήγα-
rūt eū de petra: et ipſe venit vſq́ ad ma-
γον αὐτὸν ἐκ τῆς πέτρας, καὶ αὐτὸς ἦλθεν ἕως σια-
xillā. et philiſtijm vociferati ſūt: et occurrerūt in oc-
γόνος. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἠλάλαξαν, καὶ ἔδραμον εἰς συ-
curſum eius. et irruit ſup eum ſpūs
νάντησιν αὐτοῦ. καὶ κατεύθυνεν ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα
dn̄i: et facti ſūt funes q̄ erāt in brachi-
κυρίου, καὶ ἐγένετο τὰ καλώδια τὰ ἐν τοῖς βραχίο-
is eius ſicut ſtuppa: quādo olfecerit i-
σιν αὐτοῦ ὡσεὶ στυππίον, ἡνίκα ἂν ὀσφρανθῇ πυ-
gnē: et ſoluta ſunt vincula a brachijs
ρός, καὶ διελύθησαν οἱ δεσμοὶ ἀπὸ τῶν βραχιόνων
eius. et inuenit maxillā aſini proiectam: et exten-
αὐτοῦ. καὶ εὗρε σιαγόνα ὄνου ἐρριμμένην, καὶ ἐξέτει-
dit manū ſuam et cepit eā: et percuſ-
νεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἐπάτα-
ſit in ea mille viros. et ait ſamſon in
ξεν ἐν αὐτῇ χιλίους ἄνδρας. καὶ εἶπε σαμψὼν ἐν
maxilla aſini delens deleui eos. quia in ma-
σιαγόνι ὄνου ἐξαλείφων ἐξήλειψα αὐτούς, ὅτι ἐν σια-
xilla aſini percuſſi mille viros. et factū eſt q̄n
γόνι ὄνου ἐπάταξα χιλίους ἄνδρας. καὶ ἐγένετο ἡνίκα
perfecit loqui et proiecit maxillā de
συνετέλεσεν λαλῶν καὶ ἔρριψεν τὴν σιαγόνα ἐκ
manu ſua: et vocauit locū illū
τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσεν τὸν τόπον ἐκεῖνον
eleuatio maxille. et ſitiuit valde et cla-
ἀναίρεσις σιαγόνος. καὶ ἐδίψησεν σφόδρα καὶ ἐβόη-
mauit ad dn̄m et ait: tu dediſti in manu
σεν πρὸς κύριον καὶ εἶπεν, σὺ ἔδωκας ἐν χειρὶ τοῦ
ſerui tui ſalutē magnā: hāc et nunc mo-
δούλου σου τὴν σωτηρίαν τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ νῦν ἀποθανοῦ-
riar in ſiti et incidam in manū
μαι ἐν δίψει καὶ ἐμπεσοῦμαι ἐν χειρὶ τῶν
incircūciſoꝝ? et aperuit deus vulnus maxil-
ἀπεριτμήτων; καὶ ἤνοιξεν ὁ θεὸς τὸ τραῦμα τῆς σιαγό-
le: et egreſſe ſūt ex eo aque: et bibit: et reuer-
νος, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ ὕδατα καὶ ἔπιεν, καὶ ἐπέ-
ſus eſt ſpūs eius et viuit. idcirco appel-
στρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἔζησεν. διὰ τοῦτο ἐκλή-
latū eſt nomē illius fons inuocātis que eſt in
θη τὸ ὄνομα αὐτῆς πηγὴ ἐπικαλουμένου ἥ ἐστιν ἐν
maxilla vſq́ ad diem hanc. et iudicauit iſ-
σιαγόνι ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἔκρινεν τὸν ἰσ-
rael in diebus philiſtinoꝝ viginti ānis.
ραὴλ ἐν ἡμέραις ἀλλοφύλων εἴκοσι ἔτη. Ca. 16.
Et abijt ſamſon illinc in gazam: et vidit
Καὶ ἐπορεύθη σαμψὼν ἐκεῖθεν εἰς γάζαν, καὶ εἶδεν

illic mulierē meretricē: et ingreſſus ē ad eā. et nūcia-
ἐκεῖ γυναῖκα πόρνην, καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν. καὶ ἀπηγ-
tū eſt gazeis dicentes: venit ſamſon huc
γέλη τοῖς γαζαίοις λέγοντες, ἥκει σαμψὼν ἐνταῦθα.
et circuiderūt et inſidiati ſunt ei tota no-
καὶ κατεκύκλωσαν καὶ ἐνήδρευσαν αὐτῷ ὅλην τὴν νύ-
cte dicentes: vſq́ ad lucē mane expectemꝰ et occida-
κτα λέγοντες, ἕως φωτὸς πρωῒ μείνωμεν καὶ ἀποκτεί-
mus eum. et dormiuit ſamſon vſq́ ad mediā no-
νωμεν αὐτόν. καὶ ἐκοιμήθη σαμψὼν ἕως τοῦ μεσονυκτί-
ctis: et ſurrexit circa mediā noctē et apprehēdit fo-
ου, καὶ ἀνέστη περὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ ἐπελάβετο τῶν θυ-
res porte vrbis et duos poſtes: et
ρῶν τῆς πύλης τῆς πόλεως καὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ
ſuſtulit eas cū ſera et impoſuit ſup
ἀνεβάστασεν αὐτὰς σὺν τῷ μοχλῷ καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῶν
humeris ſuis et portauit ea ad verticē mō-
ὤμων αὐτοῦ καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄ-
tis q̄ eſt in cōſpectu hebrō. et factū eſt poſt
ρους ὅ ἐστιν ἐπὶ πρόσωπον χεβρών. καὶ ἐγένετο μετὰ
hec et amauit mulierē in torrente ſo-
ταῦτα καὶ ἠγάπησεν γυναῖκα ἐπὶ τοῦ χειμάρρου σω-
rec: et nomē ei dalila. et aſcēderūt ad e-
ρήκ, καὶ ὄνομα αὐτῇ δαλιδά. καὶ ἀνέβησαν πρὸς αὐ-
am principes philiſtinoꝝ. et dixerūt ei de-
τὴν οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπον αὐτῇ ἀπά-
cipe eū: et vide in quo fortitudo illi eſt ma-
τησον αὐτόν, καὶ ἴδε ἐν τίνι ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἐστὶν ἡ με-
gna et in quo poterimus cōtra eū. et ligabimꝰ
γάλη καὶ ἐν τίνι δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν. καὶ δήσομεν
eum ita vt humiliemus eū. et nos dabimus tibi vir
αὐτὸν ὥστε ταπεινῶσαι αὐτόν. καὶ ἡμεῖς δώσομέν σοι ἀνὴρ
mille et centū argēteos ſiclos. et dixit da-
χιλίους καὶ ἑκατὸν ἀργυρίου σίκλους. καὶ εἶπεν δα-
lila ad ſamſon: nūcia mihi in quo vis tua
λιδὰ πρὸς σαμψών, ἀπάγγειλόν μοι ἐν τίνι ἡ ἰσχύς σου
magna et in quo ligaberis vt humilieris tu. et
ἡ μεγάλη καὶ ἐν τίνι δεθήσῃ τοῦ ταπεινωθῆναί σε. καὶ
dixit ad eam ſamſon: ſi ligauerint me in ſeptē
εἶπεν πρὸς αὐτὴν σαμψών, ἐὰν δήσωσί με ἐν ἑπτὰ
funibꝰ humidis nō corruptis: et infirmꝰ ero et e-
νευραῖς ὑγραῖς μὴ διεφθαρμέναις καὶ ἀσθενήσω καὶ ἔσο-
ro vt vnus hominū. et attulerūt ei ſatra-
μαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἀνήνεγκαν αὐτῇ οἱ σατρά-
pe philiſtinoꝝ ſeptē funes humidos nō corru-
παι τῶν ἀλλοφύλων ἑπτὰ νευρὰς ὑγρὰς μὴ διεφθαρ-
ptos: et ligauit illū in eis: et inſidie ſede-
μένας, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐταῖς. καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκά-
bant illic in cubiculo. et dixit ad eum: phi-
θητο αὐτῷ ἐν τῷ ταμιείῳ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἀλ-
liſtijm ſup te ſamſon: et rupit funes que-
λόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών, καὶ διέρρηξεν τὰς νευρὰς ὃν
madmodū dirrūpitur filū ſtupe cum olfece-
τρόπον διασπᾶται κλῶσμα στιππύου ἐν τῷ ὀσφρανθῆ-
rit ea ignē: et nō cognita eſt vis eius.
ναι αὐτὸ πυρός, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ.
et dixit dalila ad ſamſon: ecce illuſiſti
καὶ εἶπεν δαλιδὰ πρὸς σαμψών, ἰδοὺ παρελογίσω
mihi: et locutus es ad me mēdacia. nūc igit̄ nūc
με καὶ ἐλάλησας πρός με ψευδῆ. νῦν οὖν ἀπάγγει-
cia mihi in quo ligaberis. et dixit ad eam: ſi vin-
λόν μοι ἐν τίνι δεθήσῃ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἐὰν δε-
culis ligauerint me in funibꝰ nouis in q̄bus nō fa-
σμῷ δήσωσί με ἐν καλωδίοις καινοῖς ἐν οἷς οὐκ ἐγε-
ctū eſt opus: et infirmꝰ ero et ero ſicut vnꝰ homi-
νήθη ἔργον, καὶ ἀσθενήσω καὶ ἔσομαι ὡς εἷς τῶν ἀνθρώ-
num. et cepit illi funes
πων. καὶ ἔλαβεν αὐτῷ καλώδια

ibi mulierē meretricē: ingreſſuſq́ eſt ad eam. Qd̄ cū audiſſent philiſtiim & ꝑcrebuiſſet apud eos intraſſe vrbē ſamſon: circūdederunt eū. poſitis in porta ciuitatis cuſtodibus: & ibi tota nocte cū ſilētio ꝑſtolātes: vt facto mane exeuntē occiderēt. Dormiuit āt ſamſon vſq́ ad mediū noctis. & inde cōſurgēs apprehēdit ābas porte fores cū poſtibus ſuis & ſera: impoſitaſq́ humeris ſuis portauit ad verticē montis qui reſpicit hebrō. Poſt hec amauit mulierē q̄ habitauit in valle ſoreth: & vocabatur dalila. Veneruntq́ ad eam pricipes philiſtinorū atq́ dixerunt. Decipe eū & diſce ab illo in quo habeat tantā fortitudinē. & quō eū ſupare valeamus & vinctū affligere. Qd̄ ſi feceris dabimus tibi ſinguli mille cētū argēteos. Locuta eſt ergo dalila ad ſamſon. Dic mihi obſecro in quo ſit tua maxima fortitudo: & quid ſit quo ligatus erumpere nequeas. Cui rn̄dit ſamſon. Si ſeptem neruiceis funibus necdum ſiccis & adhuc humentibus ligatus fuero: īfirmus ero vt ceteri homines. Attulerūtq́ ad eā ſatrape philiſtinorum ſeptē funes vt dixerat: quibus vinxit eū: latentibus apud ſe inſidiis & in cubiculo finē rei expectantibꝰ. Clamauitq́ ad eū philiſtiī ſup te ſāſon. Qui rupit vincula quō ſi rūpat qs filum de ſtupa tortū ſputamine cū odorē ignis accepit: & nō eſt cognitū in quo eēt fortitudo eius. dixitq́ ad eū dalila. Ecce illuſiſti mihi: & falſū locutus es. Saltē nūc indica mihi quo ligari debeas. Cui ille rn̄dit. Si ligatus fuero nouis funibus qui nūq̄ fuerunt in opere: infirmus ero: & aliorum hominū ſimilis. Quibus rurſum dalila

שם אשה זונה ויבא אליה:
לעזתים לאמר בא שמשון הנה
ויסבו ויארבו לו כל הלילה בשער
העיר ויתחרשו כל הלילה לאמר
עד אור הבקר והרגנהו: וישכב
שמשון עד חצי הלילה ויקם
בחצי הלילה ויאחז בדלתות שער
העיר ובשתי המזוזות ויסעם עם
הבריח וישם על כתפיו ויעלם
אל ראש ההר אשר על פני
חברון: ויהי אחרי כן ויאהב אשה
בנחל שורק ושמה דלילה: ויעלו
אליה סרני פלשתים ויאמרו
לה פתי אותו וראי במה כחו
גדול ובמה נוכל לו ואסרנוהו
לענותו ואנחנו נתן לך איש
אלף ומאה כסף: ותאמר דלילה
אל שמשון הגידה נא לי במה
כחך גדול ובמה תאסר לענותך:
ויאמר אליה שמשון אם יאסרני
בשבעה יתרים לחים אשר לא
חרבו וחליתי והייתי כאחד האדם:
ויעלו לה סרני פלשתים שבעה
יתרים לחים אשר לא חרבו
ותאסרהו בהם: והארב ישב לה
בחדר ותאמר אליו פלשתים
עליך שמשון וינתק את היתרים
כאשר ינתק פתיל הנערת בהריחו
אש ולא נודע כחו: ותאמר
דלילה אל שמשון הנה התלת
בי ותדבר אלי כזבים ועתה הגידה
נא לי במה תאסר: ויאמר אליה
אם אסור יאסרוני בעבתים
חדשים אשר לא נעשה בהם
מלאכה וחליתי והייתי כאחד
האדם: ותקח דלילה עבתים

חדשים ותאסרהו בהם ותאמר אסר
אליו פלשתים עליך שמשון
והארב ישב בחדר וינתקם
מעל זרעתיו כחוט: ותאמר
דלילה אל שמשון עד הנה
התלת בי ותדבר אלי כזבים
הגידה לי במה תאסר ויאמר
אליה אם תארגי את שבע מחלפות — ארג חלף
ראשי עם המסכת: ותתקע ביתד — נסך תקע
ותאמר אליו פלשתים עליך
שמשון ויקץ משנתו ויסע את — יקץ נסע
היתד הארג ואת המסכת: ותאמר
אליו איך תאמרי אהבתיך ולבך
אין אתי זה שלש פעמים התלת
בי ולא הגדת לי במה כחך גדול: — נגד כוח
ויהי כי הציקה לו בדבריה כל — נגד היה
הימים ותאלצהו ותקצר נפשו — צוק יום
למות: ויגד לה את כל לבו ויאמר — אלץ קצר
לה מורה לא עלה על ראשי כי — נגד
נזיר אלהים אני מבטן אמי אם — עלה
גלחתי וסר ממני כחי וחליתי והייתי — נזר
ככל האדם: ותרא דלילה כי — סור חלה
הגיד לה את כל לבו ותשלח — היה ראה
ותקרא לסרני פלשתים לאמר עלו — עד שלח
הפעם כי הגיד לי את כל לבו ועלו — קרא עלה
אליה סרני פלשתים ויעלו
הכסף בידם: ותישנהו על ברכיה — ישן
ותקרא לאיש ותגלח את שבע — גלח
מחלפות ראשו ותחל לענותו — חלף חלל
ויסר כחו מעליו: ותאמר פלשתים — ענה סור
עליך שמשון ויקץ משנתו — כוח ישן
ויאמר אצא כפעם בפעם — אמר יצא
ואנער והוא לא ידע כי יהוה — נער
סר מעליו: ויאחזוהו פלשתים — אחז
וינקרו את עיניו ויורידו אותו עזתה — נקר ירד
ויאסרוהו בנחשתים ויהי טוחן — אסר היה טחן

vinxit eū: & clamauit philiſtiim ſuper te ſamſon: in cubiculo iſidiis preparatis. Qui ita rupit vincula: q̄ſi fila telarū. dixitq̄ dalila rurſum ad eum. Vſq̄ quo decipis me & falſum loqueris. Oſtēde quo vinciri debeas? Cui reſpōdit ſamſō. Si inq̄t ſeptē crines capitis mei cū licio plexueris: & clauū his circumligatū terre fixeris: īfirmus ero. Qd̄ cū feciſſet dalila: dixit ad eum Philiſtiim ſup te ſāſō. Qui cōſurgēs de ſōno extraxit clauū cū crinibꝰ & licio. dixitq̄ ad eū dalila. Quō dicis ꝙ amas me? cū animꝰ tuus nō ſit mecū. Per tres vices mētitus es mihi: & noluiſti dicere ī quo ſit maxima fortitudo tua. Cumq̄ moleſta eſſet ei & ꝑ multos dies iugiter adhereret: ſpaciū ad qetē nō tribuēs: defecit aīa eiꝰ: & ad mortem vſq̄ laſſata ē. Tūc aperiens veritatē rei dixit ad eā. Ferꝝ nūq̄ aſcendit ſup caput meum: quia nazareus .i. conſecratus deo ſū de vtero matris mee. Si raſum fuerit caput meum recedet a me fortitudo mea & deficiā: eroq̄ ſicut ceteri homies. Videſq̄ illa ꝙ cōfeſſus ei eēt oēm aīum ſuū: miſit ad principes philiſtinoꝝ ac mādauit. Aſcēdite adhuc ſemel: qa nūc mihi apuit cor ſuū. Qui aſcēderūt: aſſūpta pecūia q̄ ꝓmiſerant. At illa dormire eū fecit ſup genua ſua: & ī ſinu ſuo reclinare caput. Vocauitq̄ tōſorē & raſit ſeptē crines eius: & cepit abigere eū & a ſe repellere. Stati eīm ab eo fortitudo diſceſſit dixitq̄. Philiſtiī ſup te ſamſō: qui de ſōno cōſurgēs dixit ī aīo ſuo. Egrediar ſicut ant̄ feci: & me excutiā: neſciēs ꝙ receſſiſſet ab eo dn̄s. Quē cū apprehēdiſſet philiſtiim: ſtati eruerūt oculos eius & duxerūt gazam vinctum catenis: & clauſum in carcere molere fecerunt.

nouos ꝛ ligauit illū in ipſis. ꝛ dixit ad eū: phi — ſ.co. Infra co.
καινὰ καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, οἱ ἀλ
liſtijm ſup te ſamſon: ꝛ inſidie erant in cu
λόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών, καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκάθητο ἐν τῷ τα
biculo. ꝛ diſrupit ea a brachijs ſuis q̄ſi fi
μιείῳ. καὶ διέσπασεν αὐτὰ ἀπὸ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ ὡς ῥάμ
la. ꝛ dixit dalila ad ſamſon: vſq̄ nūc decepi
μα. καὶ εἶπεν δαλιλὰ πρὸς σαμψών, ἕως νῦν παρελογί
ſti me ꝛ locutus es ad me mēdacia. annūcia iā mihi in
σω με καὶ ἐλάλησας πρός με ψευδῆ. ἀνάγγειλον δή μοι ἐν
quo ligaberis. ꝛ dixit ad illā: ſi texueris ſeptē ca
τίνι δεθήσῃ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἐὰν ὑφάνῃς τὰς ἑπτὰ σει
tenas capitis mei cum licio ꝛ affixeris
ρὰς τῆς κεφαλῆς μου μετὰ τοῦ διάσματος καὶ ἐγκρούσῃς
cum clauo in pariete: ꝛ ero infirmꝰ. ꝛ
ἐν τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ ἔσομαι ἀσθενής. καὶ
fecit ei dalila ſic: ꝛ texuit ſeptē
ἐποίησεν αὐτῷ δαλιλὰ οὕτως, καὶ ἐδιάσατο τοὺς ἑπτὰ
cincinos capitis eius cum extaſi ꝛ in
βοστρύχους τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐκστάσεως καὶ κα
fixit eū clauis in pariete. ꝛ dixit
τέκρουσεν ἐν τοῖς πασσάλοις εἰς τὸν τοῖχον. καὶ εἶπεν
ad eū: philiſtijm ſup te ſamſon. ꝛ ſurrexit de
πρὸς αὐτόν, ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ ἐξηγέρθη ἐκ
ſomno ſuo ꝛ extraxit palos in li
τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ ἐξέσπασεν τοὺς πασσάλους ἐν τῷ ὑφά
cio ex pariete ꝛ tramā: ꝛ nō cognita fuit
σματι ἐκ τοῦ τοίχου καὶ τὸ δίασμα, καὶ οὐκ ἐγνώσθη — D
vis eius. ꝛ dixit ad eū dalila. quomō dices
ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν δαλιλά. πῶς ἐρεῖς
amaui te ꝛ cor tuū nō eſt mecum: hac
ἠγάπηκά σε καὶ ἡ καρδία σου οὐκ ἔστιν μετ' ἐμοῦ, τοῦτο
tertia vice decepiſti me ꝛ nō dixiſti mihi in quo
τρίτον παρελογίσω με καὶ οὐκ ἀπήγγειλάς μοι ἐν τίνι
vis tua eſt magna. ꝛ factū eſt qū vexauit il
ἡ ἰσχύς σου ἐστὶν ἡ μεγάλη. καὶ ἐγένετο ὅτε κατειργάσατο αὐ
lū ſermonibꝰ ſuis totā noctē ꝛ moleſta fuit illi ꝛ ani
τὸν τοῖς λόγοις αὐτῆς ὅλην τὴν νύκτα καὶ παρηνόχλησεν αὐτὸν καὶ ὀλι
mo defecit vſq̄ ad mortē: ꝛ retulit ei oīa q̄ a
γοψύχησεν ἕως εἰς θάνατον, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ πάντα τὰ ἀπὸ
corde ſuo: ꝛ dixit illi: nouacula nō aſcendet ſup caput
καρδίας αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, ξυρὸν οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλήν
meū: qm̄ nazareus dei ego ex vtero matris mee: ꝛ ſi raſus fue
μου, ὅτι ναζηραῖος θεοῦ ἐγὼ ἐκ κοιλίας μητρός μου, καὶ ἐὰν ξυρήσω
ro recedet a me fortitudo mea: ꝛ ero īfirmus: ꝛ ero ſi
μαι ἀποστήσεται ἀπ' ἐμοῦ ἡ ἰσχύς μου, καὶ ἀσθενήσω, καὶ ἔσομαι κα
cut oēs hoīes. ꝛ vidit dalila qm̄ nunciauit ei oīa
τὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. καὶ εἶδεν δαλιλὰ ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτῇ πάντα — G
q̄ a corde ſuo. ꝛ miſit ꝛ vocauit principes
τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν καὶ ἐκάλεσεν τοὺς σατράπας
philiſtijm dicēs: aſcēdite ſemel: qm̄ retulit mihi om
τῶν ἀλλοφύλων λέγουσα, ἀνάβητε τὸ ἅπαξ, ὅτι ἀπήγγειλέν μοι πᾶ
ne cor ſuū. ꝛ aſcēderūt ad eā oēs princi
σαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν πρὸς αὐτὴν πᾶσαι αἱ σατρά
pes philiſtijm ꝛ attulerūt argētū in manibꝰ ſu
παι τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀνήνεγκαν τὸ ἀργύριον ἐν ταῖς χερσὶν αὐ
is. ꝛ dormire fecit eū in medio genuum ſuoꝝ. ꝛ voca
τῶν. καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν ἀναμέσον τῶν γονάτων αὐτῆς. καὶ ἐκάλε
uit tonſorē ꝛ totōdit ſeptē crines capitis eius:
σεν τὸν κουρέα καὶ ἐξύρισεν τοὺς ἑπτὰ βοστρύχους τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ,
ꝛ cepit humiliari ꝛ diſceſſit vis eius ab eo. ꝛ dixit
καὶ ἤρξατο ταπεινοῦσθαι καὶ ἀπέστη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε
ei dalila: philiſtijm ſup te ſamſon. ꝛ excitatꝰ eſt de ſomno
αὐτῷ δαλιλά, ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ ἐξηγέρθη ἐκ τοῦ ὕπνου
ſuo: ꝛ dixit exibo ꝛ faciā ſicut ſemp ꝛ excu
αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ἐξελεύσομαι καὶ ποιήσω καθὼς ἀεὶ καὶ ἀποτινάξο
tiam: ꝛ ipſe nō ſciebat ꝙ dn̄s receſſit ab eo. ꝛ apꝓhēderūt e
μαι, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω ὅτι κύριος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐπελάβοντο αὐ
um philiſtijm ꝛ eruerūt oculos eius: ꝛ deduxerūt e
τοῦ οἱ ἀλλόφυλοι καὶ ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ κατήγαγον αὐ
um in gazan: ꝛ ligauerūt eum in cōpedibꝰ ferreis: ꝛ erat molēs
τὸν εἰς γάζαν, καὶ ἔδησαν αὐτὸν ἐν πέδαις χαλκαῖς, καὶ ἦν ἀλήθων

in domo cuſtodie. ꝛ cepit crinis capitis e
ἐν οἴκῳ τῆς φυλακῆς. καὶ ἤρξατο ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐ
ius creſcere qū raſus eſt. ꝛ principes phi
τοῦ ἀνατέλλειν ἡνίκα ἐξυρήθη. καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλ — F
liſtijm cōgregati ſunt vt immolarēt ſacrificiū magnū da
λοφύλων συνήχθησαν τοῦ θῦσαι θυσίαν μεγάλην δα
gon deo ſuo ꝛ vt letarentur. ꝛ dixerūt
γὼν τῷ θεῷ αὐτῶν καὶ τοῦ εὐφρανθῆναι. καὶ εἶπαν
tradidit deus nr̄ in manū nr̄as ſamſon ini
παρέδωκεν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χειρὶ ἡμῶν σαμψὼν τὸν ἐχ
micū nr̄m. ꝛ vidit eū ppl's ꝛ laudauerūt de
θρὸν ἡμῶν. καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ λαὸς καὶ ᾔνεσαν τοὺς θε
os ſuos: qm̄ dixerūt tradidit deus nr̄ in ma
οὺς αὐτῶν, ὅτι εἶπαν παρέδωκεν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χει
nū nr̄am inimicū nr̄m ꝛ deſolātē terraꝝ
ρὶ ἡμῶν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν καὶ τὸν ἐξερημοῦντα τὴν γῆν ἡ
nr̄am: qui multiplicauit vulneratos nr̄os. ꝛ fa
μῶν, ὅς ἐπλήθυνεν τοὺς τραυματίας ἡμῶν. καὶ ἐγέ
ctū eſt qm̄ letatū eſt cor eoꝝ: ꝛ dixerūt: vo
νετο ὅτε ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ εἶπαν, καλέ
cate ſamſon de domo cuſtodie ꝛ lu
σατε τὸν σαμψὼν ἐξ οἴκου τῆς φυλακῆς καὶ παιξά
dat ante nos. ꝛ vocauerūt ſamſon de domo
τω ἐνώπιον ἡμῶν. καὶ ἐκάλεσαν τὸν σαμψὼν ἐξ οἴκου
cuſtodie: ꝛ alludebāt ei: ꝛ ſtatuerūt eū
τῆς φυλακῆς, καὶ ἐνέπαιζον αὐτῷ, καὶ ἔστησαν αὐτὸν
in medio duaꝝ colūnaꝝ. ꝛ dixit ſamſon ad
ἀναμέσον τῶν δύο στύλων. καὶ εἶπεν σαμψὼν πρὸς τὸ
puerū qui manu ducebat eū: dimitte
παιδάριον τὸν χειραγωγοῦντα αὐτόν, ἐπανάπαυσόν
me iā ꝛ fac tangere me colūnas in qbꝰ
με δὴ καὶ ποίησον ψηλαφῆσαί με τοὺς στύλους ἐφ' ὧν
domus firmata eſt ſup illis: ꝛ reclina me ſup
ὁ οἶκος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐπιστήρισόν με ἐπ' αὐ
eas. ipſa aūt domꝰ erat plena viroꝝ ꝛ mulierū: ꝛ
τούς. ὁ δὲ οἶκος ἦν πλήρης ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ
illic oēs principes philiſtinoꝝ. ꝛ ſup
ἐκεῖ πάντες οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπὶ
ſolario q̄ſi tria milia viroꝝ ꝛ mulierū aſ
τοῦ δώματος ὡσεὶ τρισχίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐμ
picientiū illuſum ſamſon. ꝛ clamauit ſam
βλέποντες ἐμπαιζόμενον τὸν σαμψών. καὶ ἐβόησεν σαμ
ſon ad dn̄m ꝛ dixit: dn̄e dn̄e recordare mei ꝛ for
ψὼν πρὸς κύριον καὶ εἶπεν, κύριε κύριε μνήσθητί μου καὶ ἐνί — G
tifica me in duplo ꝛ ſemel hoc deꝰ: ꝛ vlciſ
σχυσόν με δὴ πλὴν καὶ τὸ ἅπαξ τοῦτο ὁ θεός, καὶ ἐκδική
car vltionem vnā pro oculis meis de phili
σω ἐκδίκησιν μίαν ἀντὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐκ τῶν ἀλλο
ſtijm. ꝛ apprehēdit ſamſon duas colūnas
φύλων. καὶ περιέλαβεν σαμψὼν τοὺς δύο στύλους
medias in quibꝰ domus innitebatur ſup ipſis: ꝛ
τοὺς μέσους ἐφ' ὧν ὁ οἶκος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῶν, καὶ
innixꝰ eſt in illis vnā in dextera ſua ꝛ vnā in
ἐπεστηρίξατο ἐπ' αὐτοὺς ἕνα ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ καὶ ἕνα ἐν τῇ
ſiniſtra ſua. ꝛ dixit ſamſon: moriatur aīa
ἀριστερᾷ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν σαμψών, ἀποθανέτω ἡ ψυχή
mea cum philiſtijm: ꝛ inclinauit ī fortitudīe ꝛ cecidit
μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἔκλινεν ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἔπεσεν
domus ſup principes ꝛ ſup oēm ppl'm q̄ erat ī
ὁ οἶκος ἐπὶ τοὺς σατράπας καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν
illa. ꝛ fuerūt mortui quos occiderat ſam
αὐτῷ. καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες οὓς ἐθανάτωσεν σαμ
ſon in morte ſua plures quā occiderat in
ψὼν ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ πλείους ἢ περ ἐθανάτωσεν ἐν τῇ
vita ſua. ꝛ deſcenderūt fratres eius ꝛ vniuerſa do
ζωῇ αὐτοῦ. καὶ κατέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶς ὁ οἶ
mus patris eius: ꝛ acceperūt eum ꝛ aſcēderūt
κος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔλαβον αὐτὸν καὶ ἀνέβησαν
ꝛ ſepelierūt eū inter ſaraa ꝛ inter eſthaol
καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἀναμέσον σαραὰ καὶ ἀναμέσον ἐσθαὸλ
in ſepulchro manue patris eius. ꝛ ipſe iudicauit
ἐν τῷ τάφῳ μανωὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἔκρινεν

Iamq̄ capilli eius renaſci ceperāt: & principes philiſtinorū conuenerunt in vnū vt immolarēt hoſtias magnificas dagon deo ſuo & epularentur dicētes. Tradidit deus noſter inimicū nr̄m ſamſon in manus noſtras. Quod etiā ppl's videns laudabat deū ſuū eademq̄ dicēbat. Tradidit deus noſter aduerſariū nr̄m in manus nr̄as qui deleuit terrā nr̄am & occidit plurimos. Letāteſq̄ ꝑ conuiuia ſūptis iā epulis preceperūt vt vocaretur ſamſon: & ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos: fecerūtq̄ eum ſtare inter duas columnas. Qui dixit puero regenti greſſus ſuos. Dimitte me vt tangā colūnas quibus omnis imminet domꝰ: & reclinet ſup eas & paululū requieſcā. Domꝰ aūt erat plēa viroꝝ ac mulieꝝ: & erāt ibi oēs principes philiſtinorū: ac de tecto & ſolario circiter tria milia vtriuſq̄ ſexus ſpectātes ludētem ſamſon. At ille inuocato domino ait. Dn̄e deꝰ meꝰ memento mei: & redde mihi nūc fortitudinē priſtinam deus meus vt vlciſcar me de hoſtibus meis: & ꝓ amiſſione duorū luminū vnā vltionē recipiā. Et apprehendens ambas colūnas quibꝰ innitebatur domꝰ: alteramq̄ earum dextera & alterā leua tenens: ait. Moriatur aīa mea cū philiſtiim. Concuſſiſq̄ fortiter columnis: cecidit domꝰ ſuper oēs principes & ceterā multitudinē q̄ ibi erat. Multoq̄ plures interfecit moriens: q̄ ant̄ viuus occiderat. Deſcēdētes aūt fratres eius & vniuerſa cognatio: tulerūt corpus eius & ſepelierūt inter ſaraa & eſthaol in ſepulchro patris ſui manue: iudicauitq̄

בבית האסורים: ויחל שער
ראשו לצמח כאשר גלח: וסרני
פלשתים נאספו לזבח זבח גדול — אסף גדל
לדגון אלהיהם ולשמחה ויאמרו
נתן אלהינו בידנו את שמשון
אויבנו: ויראו אתו העם ויהללו — ראה הלל
את אלהיהם כי אמרו נתן אלהינו
בידנו את אויבנו ואת מחריב — חרב
ארצנו ואשר הרבה את חללינו: — רבה
ויהי כי טוב לבם ויאמרו קראו
לשמשון וישחק לנו ויקראו — שחק קרא
לשמשון מבית האסורים ויצחק — אסר צחק
לפניהם ויעמידו אותו בין — עמד
העמודים: ויאמר שמשון אל — עמד
הנער המחזיק בידו הניחה אתי — חזק נוח
והמשני את העמודים אשר — מוש
הבית נכון עליהם ואשען עליהם: — כון שען
והבית מלא האנשים והנשים — נשה
ושמה כל סרני פלשתים ועל
הגג כשלשת אלפים איש ואשה — איש
הראים בשחוק שמשון: — ראה קרא
ויקרא שמשון אל יהוה
ויאמר אדני יהוה זכרני נא
וחזקני נא אך הפעם הזה
האלהים ואנקמה נקם אחת משתי — נקם
עיני מפלשתים: וילפת שמשון — לפת
את שני עמודי התוך אשר הבית — שנה
נכון עליהם ויסמך עליהם אחד — סמך
בימינו ואחד בשמאלו: ויאמר — ימן שמל
שמשון תמות נפשי עם פלשתים — אמר מות
ויט בכח ויפל הבית על הסרנים — נטה כח
ועל כל העם אשר בו ויהיו — נפל היה
המתים אשר המית במותו רבים — רבב
מאשר המית בחייו: וירדו אחיו — חיה
וכל בית אביהו וישאו אתו ויעלו — נשא עלה
ויקברו אותו בין צרעה ובין אשתאל — קבר
בקבר מנוח אביו והוא שפט

את ישראל עשרים שנה׃

Cap. xvii. ויהי איש מהר אפרים ושמו
מיכיהו׃ ויאמר לאמו אלף ומאה
הכסף אשר לקח לך ואת אלית · אלה
וגם אמרת באזני הנה הכסף
אתי אני לקחתיו ותאמר אמו
ברוך בני ליהוה׃ וישב את אלף · ברך שוב
ומאה הכסף לאמו ותאמר אמו
הקדש הקדשתי את הכסף ליהוה · קדש
מידי לבני לעשות פסל ומסכה · עשה נסך
ועתה אשיבנו לך׃ וישב את הכסף · שוב
לאמו ותקח אמו מאתים כסף · לקח מאה
ותתנהו לצורף ויעשהו פסל · נתן
ומסכה ויהי בבית מיכיהו׃ והאיש · היה
מיכה לו בית אלהים ויעש אפוד · אפד
ותרפים וימלא את יד אחד · מלא
מבניו ויהי לו לכהן׃ בימים · יום
ההם אין מלך בישראל איש
הישר בעיניו יעשה׃ ויהי נער
מבית לחם יהודה ממשפחת · שפחה
יהודה והוא לוי והוא גר שם׃ · גור
וילך האיש מהעיר מבית לחם
יהודה לגור באשר ימצא ויבא · מצא בוא
הר אפרים עד בית מיכה לעשות
דרכו׃ ויאמר לו מיכה מאין · אמר
תבוא ויאמר אליו לוי אנכי
מבית לחם יהודה ואנכי הלך · הלך
לגור באשר אמצא׃ ויאמר לו
מיכה שבה עמדי והיה לי לאב · ישב
ולכהן ואנכי אתן לך עשרת · נתן
כסף לימים וערך בגדים
ומחיתך וילך הלוי׃ ויואל הלוי · חיה יאל
לשבת את האיש ויהי הנער לו · ישב היה
כאחד מבניו׃ וימלא מיכה את
יד הלוי ויהי לו הנער לכהן ויהי
בבית מיכה׃ ויאמר מיכה עתה

isrl vigiti annis. 17.

Fuit eo tempore vir quidam de monte effraim nomine michas: qui dixit matri sue. Mille centum argenteos quos separaueras: et super quibus me audiente iuraueras: ecce ego habeo: & apud me sunt. Cui illa respondit. Benedictus filius meus dño. Reddidit ergo eos matri sue: que dixerat ei. Cōsecraui & voui hoc argentum dño: vt de manu mea suscipiat filius meus et faciat sculptile atque cōflatile: & nunc trado illud tibi. Reddidit igitur eos matri sue: que tulit ducentos argenteos: & dedit eos argentario vt faceret ex eis sculptile atque cōflatile quod fuit in domo miche. Qui ediculā quoque in ea deo separauit: & fecit ephot & theraphi. i. veste sacerdotale & idola. Impleuitque vnius filiorum suorum manum: & factus est ei sacerdos. In diebus illis non erat rex in isrl: sed vnusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat. Fuit quoque in tempore illo alter adolescens de bethleē iuda ex cognatione eius: eratque ipse leuites & habitabat ibi. Egressusque de ciuitate bethleē: peregrinari voluit vbicunque sibi cōmodum repisset. Cumque venisset in montē effraim iter faciēs: & declinasset parumper in domo miche: interrogatus est ab eo vnde venisset. Qui respōdit. Leuita sum de bethleē iuda: & vado vt habitem vbi potuero & vtile mihi esse perspexero. Dixitque micha. Mane apud me inquit & esto mihi parens ac sacerdos: dabo que tibi per annos singulos decem argenteos ac vestem duplicē: & que ad victum sunt necessaria. Acquieuit & mansit apud hominem: fuitque illi quasi vnus de filiis. Impleuitque micha manum eius: & habuit puerum sacerdotem apud se: nunc

israel viginti annis.
τὸν ἰσραὴλ εἴκοσι ἔτη.

Ca. 17.

Et fuit vir de mōte ephraim et nomē eius
Καὶ ἐγένετο ἀνὴρ ἐξ ὄρους ἐφραὶμ καὶ ὄνομα αὐτοῦ
michas: et dixit matri sue: mille et centū
μιχά, καὶ εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, χιλίους καὶ ἑκατὸν
argēteos sublatos tibi: et adiurasti et di
ἀργυρίου τοὺς συλληφθέντας σοι, καὶ ἐξώρκισας καὶ εἶ
xisti in auribus meis: ecce argētū apud me:
πας ἐν τοῖς ὠσίν μου, ἰδοὺ τὸ ἀργύριον παρ' ἐμοί,
ego accepi illud. et dixit mr eius: benedi
ἐγὼ ἔλαβον αὐτό. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εὐλογη-
ctus filius meus in dño: et reddidit
μένος ὁ υἱός μου ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἀπέδωκεν τοὺς
mille et centū argēteos matri sue. et dixit
χιλίους καὶ ἑκατὸν ἀργυρίου τῇ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἡ
mater sua: sctificationē sctificaui argētū dño
μήτηρ αὐτοῦ, ἁγιασμὸν ἡγίασα τὸ ἀργύριον τῷ κυρίῳ
de manu mea seorsum ad faciendū sculptile
ἐκ τῆς χειρός μου καταμόνας τοῦ ποιῆσαι γλυπτὸν
et cōflatile: et nunc reddā illud tibi. et red-
καὶ χωνευτόν, καὶ νῦν ἀποδώσω αὐτό σοι. καὶ ἀπέ
didit argentum matri sue: et accepit ma
δωκεν τὸ ἀργύριον τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔλαβεν ἡ μή
ter eius ducētos ex argento: et dedit id
τηρ αὐτοῦ διακοσίους τοῦ ἀργυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐ
illi q cōflat et fecit illud sculptile et con-
τὸ τῷ χωνευτῇ καὶ ἐποίησεν αὐτὸ γλυπτὸν καὶ χω-
flatile. et fuit in domo micha: et domus mi
νευτόν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ μιχά, καὶ ὁ οἶκος μι
cha illi domus dei. et fecit ephod et theraphi.
χὰ αὐτῷ οἶκος θεοῦ. καὶ ἐποίησεν ἐφοὺδ καὶ θεραφίν.
et impleuit manū vnius filiorum suorum: et
καὶ ἐνέπλησε τὴν χεῖρα ἑνὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ
factus est ei in sacerdotē. in diebus illis nō
ἐγενήθη αὐτῷ εἰς ἱερέα. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ
erat rex in israel: vir rectū in oculis
ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσραήλ, ἀνὴρ τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς
suis faciebat. et fuit puer de bethleem iu
αὐτοῦ ἐποίει. καὶ ἐγένετο παιδάριον ἐκ βηθλεὲμ ἰού
da de cognatione iuda et ipse leuites: et
δα ἐκ τῆς συγγενείας ἰούδα καὶ αὐτὸς λευίτης, καὶ
ipse habitabat ibi. et egressus est vir de ciui-
αὐτὸς παρῴκει ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆς πό-
tate bethleem iuda vt habitet vbi inueniret. et ve-
λεως βηθλεὲμ ἰούδα παροικεῖν οὗ ἂν εὕρῃ. καὶ πα
nit in mōtē ephraim vsque ad domū micha vt fa
ρεγενήθη εἰς ὄρος ἐφραὶμ ἕως οἴκου μιχὰ τοῦ ποιῆ
ceret iter suum. et dixit ei micha: vnde
σαι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ μιχά, πόθεν
venis? et dixit ad eū: leuites ego sum de
ἔρχῃ; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, λευίτης ἐγώ εἰμι ἐκ
bethleem iuda: et ego vado vt habitē vbi
βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ ἐγὼ πορεύομαι παροικεῖν οὗ ἂν
inuenero. et dixit ei micha: sede mecū: et
εὕρω. καὶ εἶπεν αὐτῷ μιχά, κάθου μετ' ἐμοῦ, καὶ
sis mihi in patrē et in sacerdotē: et ego dabo
γίνου μοι εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα, καὶ ἐγὼ δώσω
tibi decē argēteos in dies et par vestiū
σοι δέκα ἀργυρίου εἰς ἡμέρας καὶ ζεῦγος ἱματίων
et que ad victū tuū. et abijt leuites et
καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν σου. καὶ ἐπορεύθη ὁ λευίτης καὶ
incepit habitare apud virū. et fuit ei
ἤρξατο παροικεῖν παρὰ τῷ ἀνδρί. καὶ ἐγενήθη αὐ-
li puer vt vnus filiorum eius. et imple
τῷ τὸ παιδάριον ὡς εἷς τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἐνέπλη-
uit micha manū leuite: et fuit ei
σεν μιχὰ τὴν χεῖρα τοῦ λευίτου, καὶ ἐγενήθη αὐ-
puer in sacerdotē: et fuit in domo mi
τῷ τὸ παιδάριον εἰς ἱερέα, καὶ ἦν ἐν τῷ οἴκῳ μι
cha. et dixit micha: nunc
χά. καὶ εἶπεν μιχά, νῦν

A

B

C

D

cognoui quod benefecit mihi dñs: quia factus est mihi
ἔγνων ὅτι ἠγαθοποίησέν μοι κύριος, ὅτι ἐγενήθη μοι
leuites in sacerdotem.
ὁ λευίτης εἰς ἱερέα.

Ca. 18.

In diebus illis nō erat rex in is
Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσ
rael. et in diebus illis tribus dan quę
ραήλ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἡ φυλὴ τοῦ δὰν ἐζή
rebat sibi possessionē ad habitādū: quia nō cecı-
τει ἑαυτῇ κληρονομίαν τοῦ κατοικεῖν, ὅτι οὐκ ἐνέπε-
dit illi vsque ad dies illas in medio tribuū isra
σεν αὐτῇ ἕως τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἐν μέσῳ φυλῶν ἰσρα
el possessio. et miserūt filij dan de cogna
ὴλ κληρονομία. καὶ ἐξαπέστειλαν οἱ υἱοὶ δὰν ἐκ τῶν συγ
tionibus suis quinque viros de parte sua viros filios
γενειῶν αὐτῶν πέντε ἄνδρας ἀπὸ μέρους αὐτῶν ἄνδρας υἱοὺς
potētie de saraa et esthaol vt explorarēt
δυνάμεως ἐκ σαραὰ καὶ ἐσθαὸλ τοῦ κατασκέψασθαι
terram et diligēter inspicerēt eā. et dixerūt ad e-
τὴν γῆν καὶ ἐξιχνιάσαι αὐτήν. καὶ εἶπαν πρὸς αὐ-
os: ite et cōsiderate terrā: et ve
τούς, πορεύεσθε καὶ ἐξερευνήσατε τὴν γῆν, καὶ πα
nerunt in mōtē ephraim vsque ad domū micha et requi
ρεγένοντο εἰς ὄρος ἐφραὶμ ἕως οἴκου μιχὰ καὶ κατέ
euerunt ibi: eis existib9 apud domū micha.
παυσαν ἐκεῖ, αὐτῶν ὄντων παρὰ τῷ οἴκῳ μιχά.
et illi cognouerūt vocem pueri leui
καὶ αὐτοὶ ἔγνωσαν τὴν φωνὴν τοῦ παιδαρίου τοῦ λευί
te et declinauerūt illic. et dixerūt ei: quis te du
του καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ. καὶ εἶπαν αὐτῷ, τίς σε ἤ-
xit huc? et quid tu agis hic? et quid
γαγεν ὧδε; καὶ τί σὺ ποιεῖς ἐνταῦθα; καὶ τί
tibi est hic? et dixit ad eos: sic et sic
σοι ἐστὶν ὧδε; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, οὕτω καὶ οὕτως
fecit mihi micha: et mercede cōduxit me et factus sū
ἐποίησέν μοι μιχά, καὶ ἐμισθώσατό με καὶ ἐγενήθην
ei in sacerdotē. et dixerūt ei: interroga iam
αὐτῷ εἰς ἱερέα. καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐπερώτησον δὴ
in deo: et cognoscemus si prosperatur iter nrm
ἐν τῷ θεῷ, καὶ γνωσόμεθα εἰ κατευοδοῖ ἡ ὁδὸς ἡμῶν
quod nos imus per illud. et dixit eis
ἣν ἡμεῖς πορευόμεθα ἐπ' αὐτήν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ
sacerdos: ambulate in pace: corā dño via
ἱερεύς, πορεύεσθε εἰς εἰρήνην, ἐνώπιον κυρίου ἡ ὁδὸς
vra per quā ambulatis in ipsa. et abierūt
ὑμῶν καθ' ἣν πορεύεσθε ἐν αὐτῇ. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ
quinque viri et venerūt in laisa: et vi
πέντε ἄνδρες καὶ παρεγένοντο εἰς λαϊσά, καὶ εἶ-
derūt populū q in ea: habitantē in spe se
δον τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῇ, κατοικοῦντα ἐν ἐλπίδι κα
cūdū cōsuetudinē sidoniorum quietos in spe:
τὰ τὴν σύγκρισιν τῶν σιδωνίων ἡσυχάζοντας ἐν ἐλ-
et nō potētes loqui verbū in terra. pos
πίδι, καὶ μὴ δυναμένους λαλῆσαι ῥῆμα ἐν τῇ γῇ. κλη
sessor thesauri: quia longe sunt a sidone:
ρονόμος θησαυροῦ, ὅτι μακράν εἰσιν ἀπὸ σιδῶνος,
et sermo non erat illis cum syria. et ve
καὶ λόγος οὐκ ἦν αὐτοῖς μετὰ συρίας. καὶ παρε-
nerūt quinque viri ad fratres su-
γένοντο οἱ πέντε ἄνδρες πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐ-
os in saraa et in esthaol: et dixerūt eis
τῶν εἰς σαραὰ καὶ εἰς ἐσθαόλ, καὶ ἔλεγον αὐτοῖς οἱ
fratres eorum: quid vos sedetis? et dixerūt sur
ἀδελφοὶ αὐτῶν, τί ὑμεῖς κάθησθε; καὶ εἶπαν ἀνά-
gite et ascēdamus ad eos: quia vidimus
στητε καὶ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτούς, ὅτι ἑωράκαμεν τὴν
terrā: et ecce bona valde. et vos tacete:
γῆν, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὴ σφόδρα. καὶ ὑμεῖς σιωπᾶτε,
ne tardetis ad eundum et intrandū
μὴ ὀκνήσητε τοῦ πορευθῆναι καὶ εἰσελθεῖν

scio dicens quod benefaciet mihi dominus habenti leuitici generis sacerdotem. 18.

In diebus illis non erat rex in israel: & tribus dā querebat possessionē sibi vt habitaret in ea. Vsque ad illū enim diē inter ceteras tribus sortem nō acceperat. Miserūt ergo filii dan stirpis & familie sue quinque viros fortissimos de saraa & esthaol vt explorarent terrā & diligēter inspicerēt. Dixerūtque eis. Ite & cōsiderate terrā. Qui cū pergētes venissent in montē effraim & intrassent domū miche: requieuerūt ibi: & agnoscentes vocē adolescētis leuite vtentesque illius diuersorio: dixerunt ad eū. Quis te huc adduxit? Quid hic agis? Quā obcām huc venire voluisti? Qui respondit eis. Hec & hec prestitit mihi michas: & me mercede conduxit vt sim ei sacerdos. Rogauerūt aūt eū vt consuleret deum & scire possent an prospero itinere pergerent: & res haberet effectum. Qui rndit eis. Ite cum pace. Dominus respicit viam vestrā & iter quo pergitis. Euntes igitur quinque viri venerūt lais: videruntque populū habitantē in ea absque vllo timore iuxta cōsuetudinē sidoniorum securum & quietū: nullo eis penitus resistente magnarumque opum: & procul a sidone atque a cunctis hominibus separatū. Reuersique ad fratres suos in sara & esthaol: & quid egissent sciscitātibus responderūt. Surgite & eamus ad eos. Vidimus enim terrā valde opulentam & vberem. Nolite negligere: nolite cessare. Eamus &

ידעתי כי ייטיב יהוה לי כי · יטב
היה לי הלוי לכהן׃
Cap. xviii. בימים ההם אין מלך בישראל
ובימים ההם שבט הדני מבקש · בקש
לו נחלה לשבת כי לא נפלה לו · ישב
עד היום ההוא בתוך שבטי
ישראל בנחלה׃ וישלחו בני דן · שלח
ממשפחתם חמשה אנשים · שפחה
מקצותם אנשים בני חיל · קצה
מצרעה ומאשתאל לרגל את
הארץ ולחקרה ויאמרו אליהם · אמר
לכו חקרו את הארץ ויבאו הר · הלך בוא
אפרים עד בית מיכה וילינו שם׃ · לון
המה עם בית מיכה והמה הכירו · נכר
את קול הנער הלוי ויסורו שם · סור
ויאמרו לו מי הביאך הלם ומה · בוא הלם
אתה עשה בזה ומה לך פה׃
ויאמר אלהם כזה וכזה עשה לי
מיכה וישכרני ואהי לו לכהן׃ · שכר היה
ויאמרו לו שאל נא באלהים
ונדעה התצליח דרכנו אשר · ידע צלח
אנחנו הלכים עליה׃ ויאמר
להם הכהן לכו לשלום נכח · שלם
יהוה דרככם אשר תלכו בה׃
וילכו חמשת האנשים ויבאו · בוא
לישה ויראו את העם אשר · ראה
בקרבה יושבת לבטח כמשפט
צידנים שקט ובטח ואין מכלים · שפט כלם
דבר בארץ יורש עצר ורחקים · ירש
המה מצידנים ודבר אין להם
עם אדם׃ ויבאו אל אחיהם
צרעה ואשתאל ויאמרו להם
אחיהם מה אתם׃ ויאמרו קומה
ונעלה עליהם כי ראינו את · עלה ראה
הארץ והנה טובה מאד ואתם · חשה עצל
מחשים אל תעצלו ללכת לבא · הלך בוא

לרשת את הארץ׃ כבאכם תבאו אל עם בטח והארץ רחבת ידים כי נתנה אלהים בידכם מקום אשר אין שם מחסור כל דבר אשר בארץ׃ ויסעו משם ממשפחת הדני מצרעה ומאשתאל שש מאות איש חגור כלי מלחמה׃ ויעלו ויחנו בקרית יערים ביהודה על כן קראו למקום ההוא מחנה דן עד היום הזה הנה אחרי קרית יערים׃ ויעברו משם הר אפרים ויבאו עד בית מיכה׃ ויענו חמשת האנשים ההלכים לרגל את הארץ ליש ויאמרו אל אחיהם הידעתם כי יש בבתים האלה אפוד ותרפים ופסל ומסכה ועתה דעו מה תעשו׃ ויסורו שמה ויבאו אל בית הנער הלוי בית מיכה וישאלו לו לשלום׃ ושש מאות איש חגורים כלי מלחמתם נצבים פתח השער אשר מבני דן׃ ויעלו חמשת האנשים ההלכים לרגל את הארץ באו שמה לקחו את הפסל ואת האפוד ואת התרפים ואת המסכה והכהן נצב פתח השער ושש מאות האיש החגור כלי המלחמה׃ ואלה באו בית מיכה ויקחו את פסל האפוד ואת התרפים ואת המסכה ויאמר אליהם הכהן מה אתם עשים׃ ויאמרו לו החרש שים ידך על פיך ולך עמנו והיה לנו לאב ולכהן הטוב היותך כהן לבית איש אחד או היותך כהן

poſſideam⁹ eā: nullus erit labor. Intrabimus ad ſecuros in regionē latiſſimā: tradetq; nobis deus locum in quo nullius rei ē penuria eorum q̄ gignuntur in terra. Profecti igitur ſunt de cognatione dan de ſaraa & eſthaol ſexcenti viri accincti armis bellicis: aſcēdenteſq; māſerunt in cariathiarim iude: qui locus ex eo tpe caſtrorū dan nomen accepit: & eſt poſt tergū cariathiarim. Inde tranſierūt in mōtē effraim. Cunq; veniſſent ad domū miche: dixerūt quīq; viri q prius miſſi fuerant ad conſiderandam terrā lais ceteris fratribus ſuis. noſtis q̄ in domibus iſtis ſit ephot & theraphim & ſculptile atq; conflatile. Videte qd vobis placeat. Et cū paululū declinaſſent: ingreſſi ſūt domū adoleſcentis leuite q erat in domo miche ſalutauerūtq; eū verbis pacificis: ſexcenti autē viri ita vt erāt armati ſtabant ante hoſtium. At illi qui ingreſſi fuerant domū iuuenis ſculptile & ephot & theraphim atq; cōflatile tollere nitebātur: & ſacerdos ſtabat añ hoſtiū: ſexcentis viris fortiſſimis haud ꝓcul expectātib⁹. Tulerunt igitur q intrauerant ſculptile ephot & idola atq; conflatile. Quibus dixit ſacerdos. Quid facitis? Cui rñderunt. Tace & pone digitum ſuper os tuum: veniq; nobiſcum vt habeamus te patrem ac ſacerdotem. Quid tibi meli⁹ ē vt ſis ſacerdos in domo vnius viri: an

τοῦ κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν. ἡνίκα ἂν εἰσέλθητε, ἥξετε πρὸς λαὸν πεποιθότα, καὶ ἡ γῆ εὐρύχωρος χερσίν. ὅτι παρέδωκεν αὐτὴν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ ὑμῶν, τόπος οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ὑστέρημα παντὸς ῥήματος ὅσα ἐν τῇ γῇ. καὶ ἀπῆραν ἐκεῖθεν ἐκ συγγενείας τοῦ δὰν ἐκ σαραὰ καὶ ἐκ ἐσθαόλ ἑξακόσιοι ἄνδρες περιεζωσμένοι σκεύη πολεμικά. καὶ ἀνέβησαν καὶ παρενέβαλον ἐν καριαθιαρὶμ ἐν ἰούδα. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τῷ τόπῳ ἐκείνῳ παρεμβολὴ δὰν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἰδοὺ κατόπισθεν καριαθιαρίμ. καὶ παρῆλθον ἐκεῖθεν ἕως τοῦ ὄρους ἐφραΐμ, καὶ ἦλθον ἕως οἴκου μιχά. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ πέντε ἄνδρες οἱ πορευθέντες κατασκέψασθαι τὴν γῆν λαϊσά. καὶ εἶπον πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν. εἰ οἴδατε ὅτι ἔστιν ἐν τοῖς οἴκοις τούτοις ἐφοὺδ καὶ θεραφὶμ καὶ γλυπτὸν καὶ χωνευτόν. καὶ νῦν γνῶτε τί ποιήσετε, καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον τοῦ παιδαρίου τοῦ λευίτου οἶκον μιχά, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες περιεζωσμένοι σκεύη πολεμικὰ αὐτῶν ἐστηλωμένοι παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος οἱ ἐκ τῶν υἱῶν δάν. καὶ ἀνέβησαν οἱ πέντε ἄνδρες οἱ παραπορευόμενοι κατασκέψασθαι τὴν γῆν, καὶ ἐπελθόντες ἐκεῖ ἔλαβον τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ ἐφοὺδ καὶ τὸ θεραφὶμ καὶ τὸ χωνευτόν. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐστηλωμένος παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος, καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ περιεζωσμένοι σκεύη πολεμικά, καὶ οὗτοι εἰσῆλθον εἰς οἶκον μιχά, καὶ ἔλαβον τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ ἐφοὺδ καὶ τὸ θεραφὶμ καὶ τὸ χωνευτόν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὁ ἱερεύς, τί ὑμεῖς ποιεῖτε; καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, κώφευσον, ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ στόμα σου καὶ ἐλθὲ μεθ' ἡμῶν, καὶ ἔσῃ ἡμῖν εἰς πατέρα καὶ εἰς ἱερέα. μὴ βέλτιον εἶναί σε ἱερέα οἴκου ἀνδρὸς ἑνὸς ἢ γενέσθαι σε ἱερέα

vt poſſideatis terrā. qñ introieritis venietis ad ppl'm fiducie: & terra lata manibus. qm̄ tradidit illam deus in manū vr̄az: locus nō eſt illic penuria vllius verbi q̄cūq; in terra. & profecti ſūt illinc ex cognatione dan ex ſaraa & ex eſthaol ſexcenti viri accincti armis bellicis. & aſcenderūt & caſtrametati ſūt in cariathiarim in iuda. propterea nomē fuit loco illi caſtra dan vſq; ad diem hāc. ecce poſt cariathiarim & trāſierūt illinc vſq; ad montē ephraim: & venerūt vſq; ad domū micha. & reſpōderūt quinq; viri q̄ iuerūt ad conſiderādum terrā laiſa. & dixerūt ad fratres ſuos. ſi noſtis q̄ eſt in domibus iſtis ephud & theraphim & ſculptile & cōflatile. & nunc ſcite qd facietis: & declinauerūt illuc: & ingreſſi ſūt in domū adoleſcētis leuite domū micha: & interrogauerūt illū in pace: & ſexcenti viri accincti armis bellicis ſuis firmati apud hoſtiū veſtibuli q̄ ex filiis dan. & aſcēderūt quinq; viri qui ibant ad cōſiderādū terrā: & venientes illuc ceperūt ſculptile & ephud & theraphim & cōflatile. & ſacerdos aſtās ante hoſtiū veſtibuli: & ſexcēti viri accincti: armis bellicis: & hi ingreſſi ſūt in domū micha: & ceperūt ſculptile & ephud & theraphim & conflatile. & dixit ad illos ſacerdos: qd vos facitis? & dixerūt ad illū: tace impone manū tuā ſuper os tuū & veni nobiſcū: & eris nobis in patrē & in ſacerdotē. nūqd melius eſſe te ſacerdotē dom⁹ viri vnius q̄ eſſe te ſacerdotē

φυλῆς καὶ συγγενείας ἐν ἰσραήλ. καὶ ἠγαθύνθη ἡ καρδία τοῦ ἱερέως. καὶ ἔλαβεν τὸ ἐφοὺδ καὶ τὸ θεραφὶμ καὶ τὸ γλυπτὸν καὶ τὸ χωνευτόν, καὶ εἰσῆλθεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀπῆλθον καὶ ἔθηκαν τὴν πανοικίαν καὶ τὴν κτῆσιν αὐτῶν τὴν ἔνδοξον ἔμπροσθεν αὐτῶν. αὐτοὶ δὲ ἐμάκρυναν ἀπὸ οἴκου μιχά. καὶ ἰδοὺ μιχὰ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ὄντες ἐν ταῖς οἰκίαις μετὰ τοῦ οἴκου μιχά, ἔκραζον καὶ κατέλαβον τοὺς υἱοὺς δάν, καὶ ἐβόησαν πρὸς υἱοὺς δάν. καὶ ἐπέστρεψαν οἱ υἱοὶ δὰν τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ εἶπον πρὸς μιχά, τί ἐστίν σοι ὅτι ἔκραξας; καὶ εἶπεν, τοὺς θεοὺς οὓς ἐποίησα ἐλάβετε, καὶ τὸν ἱερέα, καὶ ἀπήλθετε. καὶ τί μοι ἔτι, καὶ τί τοῦτό μοι λέγετε, τί τοῦτο κράζεις. καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν οἱ υἱοὶ δάν, μὴ ἀκουσθήτω ἡ φωνή σου μεθ' ἡμῶν, μήποτε ἀπαντήσωσιν ὑμῖν ἄνδρες κατώδυνοι ψυχῇ, καὶ προσθήσεις τὴν ψυχήν σου καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ οἴκου σου. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ δὰν εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν. καὶ εἶδεν μιχὰ ὅτι ἰσχυρότεροι αὐτοῦ εἰσίν, καὶ ἐξένευσεν καὶ ἀνέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ ἔλαβον ὅσα ἐποίησεν μιχά, καὶ τὸν ἱερέα ὃς ἦν αὐτῷ, καὶ ἦλθον ἐπὶ λαϊσὰ ἐπὶ λαὸν ἡσυχάζοντα καὶ πεποιθότα. καὶ ἐπάταξαν αὐτοὺς ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὴν πόλιν ἐνέπρησαν πυρί. καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐξαιρούμενος, ὅτι μακράν ἐστιν ἀπὸ σιδῶνος, καὶ λόγος οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μετὰ ἀνθρώπου. καὶ αὐτὴ ἐν κοιλάδι ἐστὶν τοῦ οἴκου ῥοάβ. καὶ ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως δὰν κατὰ τὸ ὄνομα δὰν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὃς ἐγενήθη τῷ ἰσραήλ. καὶ ἦν λαῒς ὄνομα τῇ πόλει τὸ πρότερον. καὶ ἀνέστησαν ἑαυτοῖς υἱοὶ δὰν τὸ γλυπτόν. καὶ ἰωνάθαν υἱὸς γηρσὸν υἱοῦ μανασσῆ αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν ἱερεῖς τῇ φυλῇ δὰν ἕως τῆς ἡμέρας τῆς μετοικεσίας τῆς γῆς. καὶ ἔταξαν ἑαυτοῖς τὸ γλυπτὸν μιχὰ ὃ ἐποίησεν πάσας τὰς ἡμέρας

tribus & cognationis in iſrael. & letatū eſt cor ſacerdotis. & tulit ephud & theraphim & ſculptile & conflatile: & intrauit in medio ppl'i: & reuerſi ſunt & abierūt & poſuerūt habitationē & poſſeſſionē illoꝶ precioſam ante ſe. ipſi āt procul erant a domo micha. & ecce micha & viri exiſtes in domibus cum domo micha: clamauerūt & ceperūt filios dan: & clamauerūt ad filios dan. & cōuerterūt filii dan ora ſua: & dixerūt ad micha: qd eſt tibi q̄ clamaſti? & dixit: deos quos feci tuliſtis: & ſacerdotē: & abiiſtis. & qd mihi vltra: & quid hoc mihi dicitis: quid hoc clamas. & dixerūt ad eū filii dan: nō audiatur vox tua nobiſcū: ne forte occurrant vobis viri amari aīo: & appones aīaꝫ tuā & aīam dom⁹ tue. & perrexerūt filii dan in viā ſuam. & vidit micha: q̄ fortiores ſe ſunt: & annuit & reuerſus eſt in domū ſuam. & illi ceperūt q̄cūq; fecit micha: & ſacerdotē q̄ erat ei: & venerūt ad lais ad ppl'm quieſcētem & confidentē. & percuſſerūt eos in ore gladii: & vrbē cōbuſſerūt igne. & nō eſt qui liberet: qm̄ longe eſt a ſidone: & ſermo nō eſt eis cum hoīe. & hec in valle que eſt domus roab. & edificauerūt ciuitatē & habitauerunt in ea: & vocauerūt nomē ciuitatis dan iuxta nomē dan patris ſuū: qui genitus eſt iſrael: & fuit lais nomē ciuitati prius. & erexerūt ſibi filii dan ſculptile. & ionathan filius gerſon filii manaſſe ipſe & filii eius fuerūt ſacerdotes tribui dan vſq; ad diē trāſmigrationis terre. & poſuerūt ſibi ſculptile micha qđ fecit oibus dieb⁹

in vna tribu & familia i iſrael. Qd cū audiſſet acquieuit ſermonib⁹ eorꝶ: & tulit ephot & idola ac ſculptile: & ꝓfectus eſt cū eis. Qui cū ꝑgerent et añ ſe ire feciſſēt paruulos ac iumenta: & oē qd erat precioſum iāq; a domo miche eſſet ꝓcul: viri q hitabant in edib⁹ miche cōclamātes ſecuti ſūt: & poſt tergū clamare ceperūt. Qui cū reſpexiſſēt: dixerūt ad michā. qd tibi vis? Cur clamas? qui rñdit. Deos meos quos mihi feci tuliſtis: & ſacerdotē & oīa que habeo: & dicitis quid tibi eſt? Dixerūtq; ei filii dan. Caue ne vltra loq̄ris ad nos: & veniāt ad te viri animo cōcitati & ipſe cū omni domo tua pereas. Et ſic cepto itinere ꝑrexerunt. Vidēs autē micha q fortiores ſe eſſent: reuerſus ē in domum ſuam. Sexcēti autem viri tulerunt ſacerdotem: & que ſupra diximus: veneruntq; in lais ad populū quieſcentē atq; ſecurꝶ: & ꝑcuſſerūt eos in ore gladii vrbēq; incendio tradiderūt: nullo penitus ferente preſidium: eo q ꝓcul habitarent a ſidone: & cū nullo hoīm hrent quicq̄ ſocietatis ac negocii. Erat aūt ciuitas ſita in regione roob quā rurſū extruētes habitauerūt in ea: vocato noīe ciuitatis dā iuxta vocabulū patris ſui quē genuerat iſrael: q̄ prius lais dicebatur. Poſueruntq; ſibi ſculptile: & ionathan filiū gerſan filii moyſi ac filios eius ſacerdotes in tribu dā vſq; ad diem captiuitatis ſue. Manſitq; apud eos idolum miche omnī tēpore quo

לשבט ולמשפחה בישראל׃ וייטב לב הכהן ויקח את האפוד ואת התרפים ואת הפסל ויבא בקרב העם׃ ויפנו וילכו וישימו את הטף ואת המקנה ואת הכבודה לפניהם׃ המה הרחיקו מבית מיכה והאנשים אשר בבתים אשר עם בית מיכה נזעקו וידביקו את בני דן׃ ויקראו אל בני דן ויסבו פניהם ויאמרו למיכה מה לך כי נזעקת׃ ויאמר את אלהי אשר עשיתי לקחתם ואת הכהן ותלכו ומה לי עוד ומה זה תאמרו אלי מה לך׃ ויאמרו אליו בני דן אל תשמע קולך עמנו פן יפגעו בכם אנשים מרי נפש ואספתה נפשך ונפש ביתך׃ וילכו בני דן לדרכם וירא מיכה כי חזקים המה ממנו ויפן וישב אל ביתו׃ והמה לקחו את אשר עשה מיכה ואת הכהן אשר היה לו ויבאו על ליש על עם שקט ובטח ויכו אותם לפי חרב ואת העיר שרפו באש׃ ואין מציל כי רחוקה היא מצידון ודבר אין להם עם אדם והיא בעמק אשר לבית רחוב ויבנו את העיר וישבו בה׃ ויקראו שם העיר דן בשם דן אביהם אשר יולד לישראל ואולם ליש שם העיר לראשנה׃ ויקימו להם בני דן את הפסל ויהונתן בן גרשם בן מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני עד יום גלות הארץ׃ וישימו להם את פסל מיכה אשר עשה כל ימי

היות בית האלהים בשלה׃ ויהי
בימים ההם ומלך אין בישראל׃
Cap. xix. ויהי איש לוי גר בירכתי
גור הר אפרים ויקח לו אשה פילגש
לקח איש מבית לחם יהודה׃ ותזנה עליו
זנה פילגשו ותלך מאתו אל בית
הלך אביה אל בית לחם יהודה ותהי
היה שם ימים ארבעה חדשים׃
יום רבע ויקם אישה וילך אחריה לדבר
קום על לבה להשיבה ונערו עמו
שוב וצמד חמורים ותביאהו בית
חמר בוא אביה ויראהו אבי הנערה
ראה וישמח לקראתו׃ ויחזק בו חתנו
שמח חזק אבי הנערה וישב אתו שלשת
ימים ויאכלו וישתו וילינו שם׃
אכל שתה לון ויהי ביום הרביעי וישכימו
היה רבע בבקר ויקם ללכת ויאמר אבי
שכם קום הנערה אל חתנו סעד לבך פת
ילך פתת לחם ואחר תלכו׃ וישבו ויאכלו
שניהם יחדו וישתו ויאמר
שנה אבי הנערה אל האיש הואל יאל
נא ולין ויטב לבך׃ ויקם האיש
יטב ללכת ויפצר בו חתנו וישב
פצר שוב וילן שם׃ וישכם בבקר ביום
החמישי ללכת ויאמר אבי
חמש אמר הנערה סעד נא לבבך
והתמהמהו עד נטות היום
מהמה נטה ויאכלו שניהם׃ ויקם האיש
ללכת הוא ופילגשו ונערו
קום ילך ויאמר לו חתנו אבי הנערה
הנה נא רפה היום לערוב לינו
ערב לין נא הנה חנות היום לין פה חנה
וייטב לבבך והשכמתם מחר
יטב לדרככם והלכת לאהלך׃ ולא
אבה האיש ללון ויקם וילך
קום ויבא עד נכח יבוס היא בוא

fuit domus dei i ſylo
In diebus illis nõ erat
rex in iſrael. 19.
Vit quidã vir leuites hitans in latere
montis effraim: qui accepit vxorẽ
de bethleem iuda.
Que reliquit eum:
& reuerſa eſt in domũ
p̃ris ſui i bethleẽ: mã
ſitq; apud eum
quattuor menſibus.
Secutuſq; ẽ eã vir ſuus
volens recõciliari ei atq;
blãdiri & ſecũ reduce
re: hñs i comitatu puerũ
& duos aſinos. Que ſu
ſcepit eũ & introduxit i
domũ p̃ris ſui. Quod
cũ audiſſet ſocer eius
eũq; vidiſſet occurrit
ei letꝰ: & amplexatus ẽ
hominẽ. Mãſitq; gener
i domo ſoceri tribꝰ dię
bus comedẽs cũ eo &
bibens familiariter:
Die autẽ quarto de no
cte
cõſurgens pficiſci vo
luit. Quẽ tenuit ſocer:
& ait ad eũ. Guſta prius
puſillum
panis & conforta ſto
machũ. & ſic pficiſce
ris. Sederũtq; ſimul ac
comederũt & biberunt
Dixitq; pater puelle
ad generũ ſuũ. Queſo
te vt hodie hic mane
as pitérq; letemur. At
ille cõſurgẽs cepit velle
pficiſci. Et nihilominꝰ
obnixe eũ ſocer tenuit
& apud ſe fecit manere
Mane aũt facto pabat
leuites iter. cui ſocer rur
ſum. Obſecro iquit vt
paululum cibi capias: &
aſſũptis viribus donec
increſcat dies: poſtea p
ficiſcaris. Comederũt er
go ſimul: ſurrexitq; ado
leſcens cũ vxore ſua &
puero.
Cui rurſum locutus ẽ
ſocer.
Cõſidera q̃ dies ad oc
caſũ decliuior ſit: & ppĩ
quat ad veſperã. Mane
apud me ẽt hodie
& duc letũ diẽ & cras
pficiſceris vt vadas i do
mũ tuã. Noluit gener ac
quieſcere ſmonibꝰ eiꝰ:
ſed ſtatim perrexit
& venit cõtra iebus q̃
altero nomine vocatur

quibus fuit domus dei in ſylo. et factũ ẽ in die 3.17. r. Iſra. 11.d.
ὅσας ἦν ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν σηλώ. καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡ-
bus illis et rex nõ erat in iſrael.
μέραις ἐκείναις καὶ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐν ἰσραήλ. Ca. 19.
Et fuit vir leuita habitãs in femore mõ A
Καὶ ἐγένετο ἀνὴρ λευίτης παροικῶν ἐν μηροῖς ὄ-
tis ephraim: et accepit ſibi vir vxorẽ mere-
ρους ἐφραΐμ, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα παλ-
tricẽ de bethleem iuda. et irata eſt illi cõcubi
λακὴν ἐκ βηθλεὲμ ἰούδα. καὶ ὠργίσθη αὐτῷ ἡ παλλα-
na eius. et abijt ab eo in domũ pa
κὴ αὐτοῦ. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πα-
tris ſui in bethleem iuda: et mãſit illic dies quat
τρὸς αὐτῆς εἰς βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ ἡμέρας τε-
tuor mẽſiũ. et ſurrexit vir eius et abijt poſt
τράμηνον. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ ἐπορεύθη κατόπι-
eam vt loqueret ad cor eius vt
σθεν αὐτῆς τοῦ λαλῆσαι ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς τοῦ
recõciliaret ei: et puer ſuus cum illo et
διαλλάξαι αὐτήν, καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ
par aſinoꝝ. et abijt vſq; ad domũ p̃ris eius.
ζεῦγος ὑποζυγίων. καὶ ἐπορεύθη ἕως οἴκου πατρὸς αὐτῆς.
et vidit eũ pater puelle: et affuit in occur
καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος, καὶ παρῆν εἰς ἀπάν-
ſum eius: et introduxit eũ ſocer eius pa-
τησιν αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ὁ πα-
ter puelle: et ſedit cum illo tres dies
τὴρ τῆς νεάνιδος, καὶ ἐκάθισεν μετ' αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας
et comederũt et biberũt et dormierũt illic. et factũ ẽ
καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ ὕπνωσαν ἐκεῖ. καὶ ἐγενήθη
die quarto et mane ſurrexerũt diluculo: et ſurrexit vt
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ καὶ ὤρθρισαν τοπρωΐ, καὶ ἀνέστη τοῦ
recederet. et dixit pater puelle ad B
ἀπελθεῖν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος πρὸς τὸν
generũ ſuum: cõfirma cor tuũ fruſto pa-
γαμβρὸν αὐτοῦ, στήρισον τὴν καρδίαν σου κλάσματι ἄρ-
nis et poſt hoc proficiſcimini. et ſederũt et co
του καὶ μετὰ τοῦτο πορεύεσθε. καὶ ἐκάθησαν καὶ ἔ-
mederũt vterq; in id ipſum et biberũt. et dixit
φαγον ἀμφότεροι ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἔπιον. καὶ εἶπεν
pater puelle ad virum: incipiens ma-
ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀρξάμενος αὐλί-
ne et letetur cor tuũ. et ſurrexit vir
σθητι καὶ ἀγαθυνθήτω ἡ καρδία σου. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ
vt abiret. et vim fecit illi ſocer eius: et
ἀπελθεῖν. καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, καὶ
ſedit et mãſit illic et ſurrexit mane die
ἐκάθισεν καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ καὶ ὤρθρισεν τοπρωΐ τῇ ἡμέ-
quinto vt abiret. et dixit pr̃
ρᾳ τῇ πέμπτῃ τοῦ ἀπελθεῖν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ τῆς
puelle cõfirma iã cor tuũ pane et prepa
νεάνιδος στήρισον δὴ τὴν καρδίαν σου ἄρτῳ καὶ στρατεύ-
ra donec increſcat dies. et comederũt et biberũt v-
θητι ἕως κλίνῃ ἡ ἡμέρα. καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον ἀμ-
terq;. et ſurrexit vir vt pgeret ipſe et
φότεροι. καὶ ἀνέστη ὁ ἀνὴρ τοῦ ἀπελθεῖν αὐτὸς καὶ ἡ
cõcubina ſua et puer ſuus. et di-
παλλακὴ αὐτοῦ καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ. καὶ εἶ-
xit ei ſocer eius pr̃ puelle: ecce
πεν αὐτῷ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος, ἰδοὺ C
iam declinauit dies in veſperã: mane iam hic
δὴ κέκλικεν ἡ ἡμέρα εἰς ἑσπέραν, κατάλυσον δὴ ὧδε
adhuc hodie et manete hic: et letetur cor
ἔτι σήμερον καὶ μείνατε ὧδε, καὶ ἀγαθυνθήτω ἡ καρ- 2.Re. 11.d.
tuũ: et manicabitis cras ad viã veſtã: et
δία σου, καὶ ὀρθριεῖτε αὔριον εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, καὶ
abibis in tabernaculũ tuũ. et nõ voluit
ἀπελεύσῃ εἰς τὸ σκήνωμά σου. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ
vir manere. et ſurrexit et abijt et venit
ἀνὴρ αὐλισθῆναι. καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθεν καὶ παρεγένετο
vſq; ad cõtra iebus: hec eſt
ἕως κατέναντι ἰεβοῦς, αὕτη ἐστὶν

hieruſalem: et cum eo par aſinoꝝ onuſto
ἱερουσαλήμ, καὶ μετ' αὐτοῦ ζεῦγος ὑποζυγίων ἐπισεσαγ-
rum: et cõcubina eius cum eo: ipſi circa
μένων, καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, αὐτοὶ κατὰ
iebus: et dies declinauerat valde. et dixit
ἰεβοῦς, καὶ ἡ ἡμέρα κεκλικυῖα σφόδρα. καὶ εἶπεν τὸ
puer ad dñm ſuum: veni iam et decli-
παιδάριον πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ, δεῦρο δὴ καὶ ἐκκλί-
nemus in vrbẽ iebuſei hanc: et ma-
νωμεν εἰς τὴν πόλιν τοῦ ἰεβουσαίου ταύτην, καὶ αὐλι-
neamus in ea. et dixit ad eũ dñs eius:
σθῶμεν ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ,
non declinabimus in vrbẽ gẽtis aliene que nõ eſt de
οὐ μὴ ἐκκλινοῦμεν εἰς πόλιν ἀλλοτρίου ἣ οὐκ ἔστιν ἐκ
filijs iſrael: et trãſibimus vſq; ad gabaa.
τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ πορευσόμεθα ἕως γαβαά. D
et dixit puero ſuo: veni et appropin
καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, δεῦρο καὶ ἐγγίσω-
quem vni locoꝝ: et maneamus in gabaa vel in
μεν ἑνὶ τῶν τόπων, καὶ αὐλισθῶμεν ἐν γαβαὰ ἢ ἐν
rama. et trãſierũt: et occubuit eis ſol iux
ῥαμᾶ. καὶ παρῆλθον, καὶ ἔδυ αὐτοῖς ὁ ἥλιος ἐχόμε-
ta gabaa que eſt beniamin. et diuerterũt
να τῆς γαβαὰ ἥ ἐστιν τοῦ βενιαμίν. καὶ ἐξέκλιναν
illuc vt intrarẽt et manerẽt in gabaa. et in
ἐκεῖ τοῦ εἰσελθεῖν καὶ καταλῦσαι ἐν γαβαά. καὶ εἰ-
trauit et ſedit in platea ciuitatis: et
σῆλθεν καὶ ἐκάθισεν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πόλεως, καὶ
non eſt vir cõgregãs eos in domũ vt hoſpi
οὐκ ἔστιν ἀνὴρ ὁ συνάγων αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον τοῦ κα-
tio fruerẽtur. et ecce vir ſenex intrauit ab
ταλῦσαι. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πρεσβύτης εἰσῆλθεν ἀπὸ τῶν
operibus ſuis ex agro veſpere: et vir de mõ B
ἔργων αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἑσπέρας, καὶ ὁ ἀνὴρ ἐξ ὄ-
te ephraim: et ipſe pegrinꝰ hitabat i gabaa: et vi
ρους ἐφραΐμ, καὶ αὐτὸς παρῴκει ἐν γαβαά, καὶ οἱ ἄν-
ri loci filij beniamin. et aſpiciẽs
δρες τοῦ τόπου υἱοὶ βενιαμίν. καὶ ἀναβλέψας τοῖς
oculis ſuis vidit virum viatorem in
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδεν τὸν ἄνδρα τὸν ὁδοιπόρον ἐν τῇ
platea ciuitatis. et dixit vir ſe- E
πλατείᾳ τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὁ πρεσβύ-
nex: quo vadis: et vnde venis? et dixit ad
της, ποῦ πορεύῃ, καὶ πόθεν ἔρχῃ; καὶ εἶπεν πρὸς
eum: tranſimus nos de bethleem iuda vſq; ad ſe
αὐτόν, διαβαίνομεν ἡμεῖς ἐκ βηθλεὲμ ἰούδα ἕως μη-
mur mõtis ephraim. illinc aũt ego ſum: et abij
ρῶν ὄρους τοῦ ἐφραΐμ. ἐκεῖθεν δὲ ἐγώ εἰμι, καὶ ἐπο-
vſq; ad bethleem iuda: et in domum meã ego
ρεύθην ἕως βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ εἰς τὸν οἶκόν μου ἐγὼ
vado: et nõ eſt vir qui ducat me in domum. et
ἀποτρέχω, καὶ οὐκ ἔστιν ἀνὴρ συνάγων με εἰς οἰκίαν. καί
palee et fena ſunt aſinis nr̃is:
γε ἄχυρα καὶ χορτάσματα ὑπάρχει τοῖς ὄνοις ἡμῶν,
et panis et vinum eſt mihi et ancille tue
καί γε ἄρτος καὶ οἶνος ὑπάρχει μοι καὶ τῇ δούλῃ σου
et puero ſeruis tuis: nõ eſt defectus
καὶ τῷ παιδαρίῳ τοῖς δούλοις σου, οὐκ ἔστιν ὑστέρημα
vllius rei. et dixit vir ſenex:
παντὸς πράγματος. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὁ πρεσβύτης, C
par tibi: verum omnis defectus tuus ſuper me: ſed
εἰρήνη σοι, πλὴν πᾶν τὸ ὑστέρημά σου ἐπ' ἐμέ, πλὴν
in platea nõ diuertas. et introduxit eum in
ἐν τῇ πλατείᾳ μὴ καταλύσῃς. καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς
domũ ſuam et prebuit aſinis
τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ παρενέβαλεν τοῖς ὑποζυγίοις
eius: et lauerũt pedes ſuos et comederũt
αὐτοῦ, καὶ ἐνίψαν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔφαγον
et biberunt. ipſis aũt refocillatis corde ſuo:
καὶ ἔπιον. αὐτῶν δὲ ἀγαθυνθέντων τῇ καρδίᾳ αὐτῶν,
et ecce viri ciuitatis viri filij F
καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἄνδρες υἱοὶ

ieruſalem ducens ſecũ
duos aſinos
onuſtos & concubinã.
Iamq; aderant iuxta
iebus & dies mutaba
tur in noctem. Dixitq;
puer ad dominũ ſuũ.
Veni obſecro declinemus
ad vrbẽ iebuſeoꝝ
& maneamus in ea.
Cui reſpõdit dominꝰ.
Nõ ingrediar oppidũ
gẽtis aliene que non
eſt de filiis iſrael: ſed
tranſibo vſq; gabaa:
& cum illuc peruenero
manebimus in ea: aut
certe in vrbe rama.
Trãſierũt ergo iebꝰ: &
ceptũ carpebãt iter: oc
cubuitq; eis ſol iuxta
gabaa q̃ eſt i tribu ben
iamin: diuerterũtq; ad
eam vt manerent ibi.
Quo cũ intraſſent ſede
bãt in platea ciuitatis:
& nullꝰ eos recipere vo
luit hoſpitio. Et ecce ap
paruit homo ſenex re
uertens de agro & de
opere ſuo veſperi:
qui & ipſe de mõte erat
effraim: & peregrinus
hĩtabat in gabaa. Ho
mines aũt regiõis illius e
rãt filii gemini. Eleuatiſ
q; oculis vidit ſenex ſe
dẽtẽ hoĩem cũ ſarcinu
lis ſuis in platea cĩtatis:
& dixit ad eũ. Vñ vẽis
& quo vadis: Qui rñ
dit ei. Profecti
ſumus de bethleem iu
da & pgimus ad locũ no
ſtrum qui eſt in latere
montis effraĩ vnde
ieramus in bethleem.
Et nunc
vadimꝰ ad domũ dñi
nulluſq; ſub tectum ſuũ
nos vult recipere: ha
bentes paleas
& fenũ i aſinoꝝ pabulũ
& panẽ ac vinũ in me
os & ãcille tue vſꝰ & pu
eri q̃ mecũ eſt. Nulla re
idigemus niſi hoſpitio.
Cui reſpondit ſenex.
Pax tecũ ſit: ego pbe
bo oĩa q̃ neceſſaria ſũt:
q̃ſo ne i platea mãeas.
Introduxitq; eũ in do
mũ ſuã & pabulũ aſinis
pbuit: ac poſtq̃ lauerũt
pedes ſuos recepit eos
in cõuiuiũ. Illis epulã
tibus: & poſt laborẽ iti
neris cibo & potu refi
cientibus corpora vene
runt viri cĩtatis illius fi

ירושלם ועמו צמד חמורים חמר
חבש חבושים ופילגשו עמו׃ הם עם
ירד יבוס והיום רד מאד ויאמר
ילך סור הנער אל אדניו לכה נא ונסורה
אל עיר היבוסי הזאת ונלין בה׃
לון ויאמר אליו אדניו לא נסור אל
עיר נכרי אשר לא מבני ישראל
הנה ועברנו עד גבעה׃ ויאמר
ילך קרב לנערו לך ונקרבה באחת
קום לון המקמות ולנו בגבעה או ברמה׃
עבר בוא ויעברו וילכו ותבא להם השמש
אצל הגבעה אשר לבנימן׃ ויסרו
שם לבוא ללון בגבעה ויבא וישב
רחב אסף ברחוב העיר ואין איש מאסף
אותם הביתה ללון׃ והנה איש
בוא עשה זקן בא מן מעשהו מן השדה
בערב והאיש מהר אפרים
גור והוא גר בגבעה ואנשי המקום
נשא ראה בני ימיני׃ וישא עיניו וירא
את האיש הארח ברחוב העיר
ילך ויאמר האיש הזקן אנה תלך
בוא אמר ומאין תבוא׃ ויאמר אליו עברים
אנחנו מבית לחם יהודה עד
ירכתי הר אפרים משם אנכי
ואלך עד בית לחם יהודה ואת
הלך בית יהוה אני הלך ואין איש
מאסף אתי הביתה׃ וגם תבן
ספא חמר גם מספוא יש לחמורינו וגם
אמה לחם ויין יש לי ולאמתך ולנער
חסר עם עבדיך אין מחסור כל דבר׃
ויאמר האיש הזקן שלום לך
רחב רק כל מחסורך עלי רק ברחוב
לון בוא אל תלן׃ ויביאהו לביתו ויבול
רחץ לחמורים וירחצו רגליהם ויאכלו
אכל שתה וישתו׃ המה מיטיבים את לבם
יטב והנה אנשי העיר אנשי בני

בליעל נסבו את הבית מתדפקים — בל סבב
על הדלת ויאמרו אל האיש — דפק
בעל הבית הזקן לאמר הוצא את — יצא
האיש אשר בא אל ביתך — בוא
ונדענו ויצא אליהם האיש בעל — ידע
הבית ויאמר אליהם אל אחי
אל תרעו נא אחרי אשר בא — רוע
האיש הזה אל ביתי אל תעשו — עשה
את הנבלה הזאת הנה בתי
הבתולה ופילגשהו אוציאה נא — בתל יצא
אותם וענו אותם ועשו להם — את ענה
הטוב בעיניכם ולאיש הזה לא
תעשו דבר הנבלה הזאת ולא
אבו האנשים לשמע לו ויחזק — אבה חזק
האיש בפילגשו ויצא אליהם
החוץ וידעו אותה ויתעללו בה — עלל
כל הלילה עד הבקר וישלחוה — שלח
בעלות השחר ותבא האשה — עלה בוא
לפנות הבקר ותפל פתח בית — פנה נפל
האיש אשר אדוניה שם עד
האור ויקם אדניה בבקר ויפתח — קום פתח
את דלתות הבית ויצא ללכת — ילך
לדרכו והנה האשה פילגשו — איש
נפלת פתח הבית וידיה על הסף
ויאמר אליה קומי ונלכה ואין — ילך
ענה ויקחה על החמור ויקם — ענה לקח
האיש וילך למקמו ויבא אל — חמר קום
ביתו ויקח את המאכלת ויחזק — קום בוא
בפילגשו וינתחה לעצמיה — לקח אכל
לשנים עשר נתחים וישלחה — חזק נתח שנה שלח
בכל גבול ישראל והיה כל הראה — גבל
ואמר לא נהיתה ולא נראתה — היה ראה
כזאת למיום עלות בני ישראל — עלה
מארץ מצרים עד היום הזה
שימו לכם עליה עצו ודברו — שום יעץ

Cap. xx. ויצאו כל בני ישראל

lii belial.i.abſq; iugo & circũdãtes domũ ſenis: fores pulſare ceperunt clamantes ad dominum domus atq; dicentes. Educ virum qui ingreſſus ẽ domum tuam vt abutamur eo. Egreſſuſq; eſt ad eos ſenex & ait. Nolite fratres nolite facere malum hoc: quia ingreſſus eſt homo hoſpitium meũ: & ceſſate ab hac ſtulticia. Habeo filiam virginem & hic hõ habet cõcubinã: educam eas ad vos vt hũilietis eas & vrãm libidinẽ cõpleatis: tantum obſecro ne ſcelus hoc cõtra naturam operimini in virum. Nolebãt acqeſcere ſermonibus illius. Quod cernẽs homo eduxit ad eos concubinam ſuam & eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abuſi eſſent: dimiſerunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris venit ad oſtium domus vbi manebat dominus ſuus: & ibi corruit. Mane facto ſurrexit homo & aperuit oſtium vt ceptam expleret viam: & ecce concubina eius iacebat ante oſtiũ ſparſis in limine manibus. Cui ille putans eã quieſcere loqbatur. Surge vt ãbulemus. Qua nihil rñdẽte intelligẽs q erat mortua: tulit eã & impoſuit aſino. reuerſuſq; eſt in domũ ſuã. Quam cũ eẽt igreſſus arripuit gladiũ: & cadauer vxoris cum oſſibus ſuis in duodecim partes ac fruſta concidens miſit in oẽs terminos iſrael. Quod cũ vidiſſent ſinguli cõclamabant. Nũq̃ res talis facta eſt in iſrael ex eo die quo aſcẽderunt patres noſtri de egypto vſq; in preſens tps. ferte ſententiã & in cõe decernite quid facto opus ſit. 20.

EGreſſi itaq; ſunt omnes filii iſrael:

iniquorum circũdederũt domũ τ pulſauerũt ad
παρανόμων περιεκύκλωσαν τὴν οἰκίαν καὶ ἔκρουσαν ἐπὶ
hoſtiũ: τ dixerũt ad virum dñm domus
τὴν θύραν, καὶ εἶπαν πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν κύριον τῆς οἰκίας
ſenem dicẽtes: educ virum qui intra
τὸν πρεσβύτην λέγοντες, ἐξάγαγε τὸν ἄνδρα τὸν εἰσελθόν
uit in domũ tuã: vt cognoſcam eũ. τ egreſſus ẽ ad e
τα εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἵνα γνῶμεν αὐτόν. καὶ ἐξῆλθεν πρὸς αὐ
os vir dñs domus: τ dixit ad eos:
τοὺς ὁ ἀνὴρ ὁ κύριος τῆς οἰκίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς,
nequaq̃ fratres mei ne malũ faciatis poſtq̃ intra
μηδαμῶς ἀδελφοί μου μὴ πονηρεύσησθε μετὰ τὸ εἰσελ
uit vir hic in domũ meã: ne faciatis
θεῖν τὸν ἄνδρα τοῦτον εἰς τὴν οἰκίαν μου, μὴ ποιήσατε
ſtulticiã hãc. ecce filia mea virgo τ
τὴν ἀφροσύνην ταύτην. ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ μου ἡ παρθένος καὶ
concubina: educã iã eas: τ humiliate illas:
ἡ παλλακή, ἐξάξω δὴ αὐτάς, καὶ ταπεινώσατε αὐτάς,
τ facite eis bonũ in oculis vr̃is: τ
καὶ ποιήσατε αὐταῖς τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ
viro huic ne faciatis verbũ inſipiẽtie
τῷ ἀνδρὶ τούτῳ μὴ ποιήσητε τὸ ῥῆμα τῆς ἀφροσύνης
huius. τ nõ voluerũt viri audire eum:
ταύτης. καὶ οὐκ ἠθέλησαν οἱ ἄνδρες ἀκοῦσαι αὐτοῦ,
τ apprehendit vir cõcubinã τ eduxit e
καὶ ἐπελάβετο ὁ ἀνὴρ τῆς παλλακῆς καὶ ἐξήγαγεν αὐ
am ad illos extra. τ cognouerũt eam: τ illuſe
τὴν πρὸς αὐτοὺς ἔξω. καὶ ἔγνωσαν αὐτήν, καὶ ἐνέπαι
runt ei totam noctẽ vſq; ad mane. τ dimiſe
ξαν αὐτὴν ὅλην τὴν νύκτα ἕως τὸ πρωΐ. καὶ ἐξαπέστει
runt eam ſimul cũ aſcenſu auroꝛe. τ venit mulier
λαν αὐτὴν ἅμα τῷ ἀναβῆναι τὸν ὄρθρον. καὶ ἦλθεν ἡ γυνὴ
mane τ corruit ad hoſtiũ portici
τὸ πρωῒ καὶ ἔπεσεν παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος τοῦ
domus viri vbi erat dñs ſuus ibi vſq; quo dilucu
οἴκου τοῦ ἀνδρὸς οὗ ἦν ὁ κύριος αὐτῆς ἐκεῖ ἕως οὗ διέφαυ
lũ fuit. τ ſurrexit dñs eius mane τ aperuit
σεν. καὶ ἀνέστη ὁ κύριος αὐτῆς τὸ πρωῒ καὶ ἤνοιξεν τὰς
fores domus: τ exiuit vt diſcederet in
θύρας τοῦ οἴκου, καὶ ἐξῆλθεν τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν
viã ſuam. τ ecce mulier concubina eius ia
ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ἡ γυνὴ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ πε
cens apud poꝛtam: τ manus eius ad
πτωκυῖα παρὰ τὴν θύραν, καὶ αἱ χεῖρες αὐτῆς ἐπὶ
limen. τ dixit ad eam: ſurge τ a
τὸ πρόθυρον. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, ἀνάστηθι καὶ ἀ
beamus. τ non reſpõdit ei ſed mortua erat.
πέλθωμεν. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ἀλλὰ ἐτεθνήκει.
τ tulit eam ſup aſinum: τ ſurrexit
καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ ὑποζύγιον, καὶ ἀνέστη ὁ
vir τ reuerſus eſt in locũ ſuũ. τ ingreſ
ἀνὴρ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλ
ſus ẽ in domũ ſuam τ arripuit gladium τ
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἔλαβεν μάχαιραν καὶ
cepit cõcubinã ſuã: τ mẽbratim diuiſit eã
ἐπελάβετο τῆς παλλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐμέλισεν αὐτὴν
per oſſa eius in duodecim partes: τ miſit
κατὰ τὰ ὀστᾶ αὐτῆς εἰς δώδεκα μερίδας, καὶ ἐξαπέστειλεν
ea in oẽs tribus iſrael. τ factũ eſt oĩs
αὐτὰ εἰς πάσας φυλὰς ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο πᾶς ὁ
vidẽs dicebat: neq; factũ eſt neq; viſũ eſt ſic a
ὁρῶν ἔλεγε, οὔτε ἐγενήθη οὔτε ὤφθη οὕτως ἀπὸ τῆς
die aſcenſionis filioꝝ iſrael de terra egypti vſq; ad
ἡμέρας ἀναβάσεως υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως
diem hanc. ferte iã vobis pro ipſa
τῆς ἡμέρας ταύτης. θέσθε δὴ ἑαυτοῖς περὶ αὐτῆς
ſententiã τ loquimini.
βουλὴν καὶ λαλήσατε.

Ca.20.

ET egreſſi ſũt omnes filii iſrael
Καὶ ἐξῆλθον πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ

τ congregata eſt ſynagoga vt vir vnus de dan τ
καὶ ἐξεκκλησιάσθη ἡ συναγωγὴ ὡς ἀνὴρ εἷς ἀπὸ δὰν καὶ
vſq; berſabee τ terra galaad ad dñm in maſ
ἕως βηρσαβεὲ καὶ γῆς γαλαὰδ πρὸς κύριον εἰς μασ
ſepha: τ ſtetit regio omnis populi omnes
σηφά, καὶ ἔστη τὸ κλίμα παντὸς τοῦ λαοῦ πᾶσαι
tribus iſrael in congregatione populi dei
αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ τοῦ θεοῦ
quadringenta milia viroꝝ pedituũ educentiũ gla
τετρακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν πεζῶν σπωμένων ῥομ
dium. τ audierunt filii beniamin: q aſcenderunt
φαίαν. καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ βενιαμίν, ὅτι ἀνέβησαν οἱ
filii iſrael in maſſepha: τ dixerũt filii iſrael
υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μασσηφά, καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ
loquimini vbi factũ ẽ malum hoc? τ reſpondit
λαλήσατε ποῦ ἐγένετο ἡ κακία αὕτη; καὶ ἀπεκρίθη
vir leuita vir mulieris interfecte
ὁ ἀνὴρ ὁ λευίτης ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς τῆς πεφονευμένης,
τ dixit: in gabaa beniamin veni ego τ con
καὶ εἶπεν, εἰς γαβαὰ τῆς βενιαμὶν ἦλθον ἐγὼ καὶ ἡ
cubina mea vt diuertam: τ inſurrexerũt ↄ me
παλλακή μου τοῦ καταλῦσαι, καὶ ἀνέστησαν ἐπ' ἐμὲ
viri q gabaa: τ circũdederũt cõtra me
οἱ ἄνδρες οἱ τῆς γαβαά, καὶ περιεκύκλωσαν ἐπ' ἐμὲ
domum nocte: τ me voluerũt occidere: τ
τὴν οἰκίαν νυκτός, καὶ ἐμὲ ἠθέλησαν ἀποκτεῖναι, καὶ
concubinã meã humiliauerũt τ illuſerũt ei:
τὴν παλλακήν μου ἐταπείνωσαν καὶ ἐνέπαιξαν αὐ
τ mortua eſt. τ accepi cõcubinã
τῇ, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἐπελαβόμην τῆς παλλακῆς
meã: τ infruſta cõcidi eã τ miſi in oẽm
μου, καὶ ἐμέλισα αὐτὴν καὶ ἐξαπέστειλα ἐν παντὶ
terminũ poſſeſſionis iſrael: qꝛ fecerũt nefas
ὁρίῳ κληρονομίας ἰσραήλ, ὅτι ἐποίησαν ἀφροσύνην
in iſrael. ecce oẽs vos filii iſrael date vo
ἐν ἰσραήλ. ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ δότε αὑ
bis ſermonẽ τ cõſiliũ hic. τ ſurrexit oĩs pp̃ls
τοῖς λόγον καὶ βουλὴν ὧδε. καὶ ἀνέστη πᾶς ὁ λαὸς
vt vir vnus dicẽs: non ingredimur vir in
ὡς ἀνὴρ εἷς λέγων, οὐκ εἰσελευσόμεθα ἀνὴρ εἰς τὸ
tabernaculũ ſuũ τ non declinabĩt vir in domũ
σκήνωμα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐκκλινοῦμεν ἀνὴρ εἰς τὸν οἶκον
ſuam. τ nunc verbũ hoc qđ faciemus gabaa:
αὐτοῦ. καὶ νῦν τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ ποιήσομεν τῇ γαβαά,
aſcendemus cõtra eã in ſorte. τ accipiamus de
ἀναβησόμεθα ἐπ' αὐτὴν ἐν κλήρῳ. καὶ ληψόμεθα δέ
cem viros centum ex oĩb9 tribubus
κα ἄνδρας τοῖς ἑκατὸν ταῖς πάσαις φυλαῖς τοῦ
iſrael: τ centũ de mille: τ mille
ἰσραήλ, καὶ ἑκατὸν τοῖς χιλίοις, καὶ χιλίους τοῖς
de decẽ milibus ad accipiẽdũ cibaria ꝑpꝛo ad pficiẽdũ
μυρίοις λαβεῖν ἐπισιτισμὸν τῷ λαῷ ἐπιτελέσαι τοῖς
intrãtibus gabaa beniamin iuxta om
ἐκπορευομένοις τῇ γαβαὰ τοῦ βενιαμὶν κατὰ πᾶ
ne ſcelus qđ fecit in iſrael. τ ꝯgre
σαν τὴν ἀφροσύνην ἣν ἐποίησεν ἐν ἰσραήλ. καὶ συ
gat9 eſt oĩs vir ad ciuitatẽ q̃ſi vir vnus cuntes.
νήχθη πᾶς ἀνὴρ εἰς τὴν πόλιν ὡς ἀνὴρ εἷς ἐρχόμενοι.
τ miſerunt tribus iſrael viros in oẽm
καὶ ἐξαπέστειλαν αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ ἄνδρας ἐν πάσῃ
tribũ beniamin dicẽtes: quod ſcelus hoc fa
φυλῇ βενιαμὶν λέγοντες, τίς ἡ κακία αὕτη ἡ γενο
ctum in vobis? τ nũc tradite viros im
μένη ἐν ὑμῖν, καὶ νῦν δότε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀσε
pios qui in gabaa: τ occidemus eos: τ au
βεῖς τοὺς ἐν γαβαά, καὶ θανατώσομεν αὐτούς, καὶ ἐξα
feremus malũ de iſrael. τ non
ροῦμεν κακίαν ἐξ ἰσραήλ. καὶ οὐκ

& pariter cõgregati q̃ſi vir vnus de dan vſq; Berſabee: & terra galaad ad dñm in maſpha: omnes quoq; anguli populorũ & cuncte tribus iſrael in eccleſiam populi dei cõuenerũt quadringenta milia peditum pugnatorum. Nec latuit filios beniamin q aſcẽdiſſent filii iſrael in maſpha. Interrogatuſq; leuita maritus mulieris interfecte quõ tm̃ ſcelus perpetratum eſſet. reſpondit. Veni in gabaa beniamin cum vxore mea: illucq; diuerti. Et ecce hoĩes ciuitatis illius circundederunt nocte domũ in q̃ manebam volentes me occidere: & vxorẽ meã incredibili furore libidinis vexãtes dẽiq; mortua eſt. Quã arreptã i fruſta cõcidi: miſiq; partes in oẽs termĩos poſſeſſiõis veſtre: quia nunq̃ tm̃ nephas & tã grãde piaculũ factũ ẽ in iſrael. Adeſtis oẽs filii iſrael decernite qd facere debeatis. Stãſq; oĩs populus & q̃ſi vnius hoĩs ſermõe rñdit. Nõ receſdemus in tabernacula nr̃a: nec ſuã q̃ſq̃ itrabit domum: ſed hoc cõtra gabaa in cõe faciemus. Decem viri eligantur e centum ex omnibus tribubus iſrael: & cẽtũ de mille & mille de decem milibus: vt cõportẽt exercitui cibaria & poſſimus pugnare contra gabaa beniamin & reddere ei p ſcelere qđ meretur. Conueniteq; vniuerſus iſrael ad ciuitatẽ quaſi hõ vnus eadẽ mẽte vno q; conſilio: & miſerunt nũcios ad omnẽ tribũ beniamin qui dicerent. Cur tantum nephas i vobis repertum eſt? Tradite homines de gabaa q hoc flagitium ꝑpetrarũt vt moriãtur: & auferatur malũ de iſrael. Qui noluerũt

ותקהל העדה כאיש אחד למדן — קהל יעד
ועד באר שבע וארץ הגלעד
אל יהוה המצפה ויתיצבו פנות — יצב פנה
כל העם כל שבטי ישראל בקהל
עם האלהים ארבע מאות אלף — רבע
איש רגלי שלף חרב וישמעו — שמע
בני בנימן כי עלו בני ישראל — עלה
המצפה ויאמרו בני ישראל — אמר
דברו איכה נהיתה הרעה הזאת — רוע
ויען האיש הלוי איש האשה — איש
הנרצחה ויאמר הגבעתה אשר — רצח
לבנימן באתי אני ופילגשי ללון — בוא
ויקמו עלי בעלי הגבעה ויסבו — קום סבב
עלי את הבית לילה אתי דמו — דמה
להרג ואת פילגשי ענו ותמת — ענה מות
ואחז בפילגשי ואנתחה ואשלחה — נתח שלח
בכל שדה נחלת ישראל כי עשו — עשה
זמה ונבלה בישראל הנה כלכם — זמם
בני ישראל הבו לכם דבר ועצה — יהב יעץ
הלום ויקם כל העם כאיש אחד — הלם
לאמר לא נלך איש לאהלו — ילך
ולא נסור איש לביתו ועתה זה — סור
הדבר אשר נעשה לגבעה עליה — עשה
בגורל ולקחנו עשרה אנשים — גרל
למאה לכל שבטי ישראל ומאה
לאלף ואלף לרבבה לקחת — לקח
צדה לעם לעשות לבואם לגבע — צוד עשה
בנימן ככל הנבלה אשר עשה
בישראל ויאסף כל איש — אסף
ישראל אל העיר כאיש אחד
חברים וישלחו שבטי ישראל — שלח
אנשים בכל שבטי בנימן לאמר
מה הרעה הזאת אשר נהיתה — רוע היה
בכם ועתה תנו את האנשים בני — נתן
בליעל אשר בגבעה ונמיתם — בל מות
ונבערה רעה מישראל ולא — בער רוע

אבו בני בנימן לשמע בקול אבה
אחיהם בני ישראל׃ ויאספו בני אסף
בנימן מן הערים הגבעתה לצאת עיר יצא
למלחמה עם בני ישראל׃ לחם
ויתפקדו בני בנימן ביום ההוא פקד
מהערים עשרים וששה אלף
איש שלף חרב לבד מישבי
הגבעה התפקדו שבע מאות איש מאה
בחור׃ מכל העם הזה שבע מאות בחר
איש בחור אטר יד ימינו כל ימן
זה קלע באבן אל השערה ולא
יחטא׃ ואיש ישראל התפקדו חטא
לבד מבנימן ארבע מאות אלף בדד רבע
איש שלף חרב כל זה איש
מלחמה׃ ויקמו ויעלו בית אל קום עלה
וישאלו באלהים ויאמרו בני שאל
ישראל מי יעלה לנו בתחלה חלל
למלחמה עם בני בנימן ויאמר
יהוה יהודה בתחלה׃ ויקומו בני
ישראל בבקר ויחנו על הגבעה׃ חנה
ויצא איש ישראל למלחמה עם
בנימן ויערכו אתם איש ישראל ערך
מלחמה אל הגבעה׃ ויצאו בני
בנימן מן הגבעה וישחיתו שחת
בישראל ביום ההוא שנים שנה
ועשרים אלף איש ארצה׃ ויתחזק חזק
העם איש ישראל ויספו לערך
מלחמה במקום אשר ערכו שם קום
ביום הראשון׃ ויעלו בני
ישראל ויבכו לפני יהוה עד בכה
הערב וישאלו ביהוה לאמר
האוסיף לגשת למלחמה עם בני יסף נגש
בנימן אחי ויאמר יהוה עלו אליו׃
ויקרבו בני ישראל אל בני קרב
בנימן ביום השני׃ ויצא בנימן שנה
לקראתם מן הגבעה ביום השני

fratrum ſuorum
filiorum iſrael audire
mandatum: ſed
ex cūctis vrbibus q̄ for
tis ſue erāt cōuenerunt
in gabaa: vt illis ferrēt
auxiliū & cōtra vniuer=
ſū pplm̄ iſrl̄ dimicarēt.
Inuētiq; ſunt vigīti
quinq; milia de benia=
min
educentiū gladiū, pre
ter habitatores
gabaa, qui ſeptīgēti e
rant viri fortiſſimi ita
ſiniſtra vt dextra preli=
antes: & ſic
fundis lapides ad cer=
tū iacientes: vt capillū
quoq; poſſent pcutere:
& nequaq̄ in altera ptē
ictus lapidis deferretur.
Viroꝝ quoq; iſrael abſ
q; filiis bēiamī īuenta ſt
q̄drīgēta milia educē
tiū gladios & paratorū
ad pugnā: q̄ ſurgentes
venerūt in domū dei:
hoc eſt in ſylo: cōſulue=
rūtq; deū atq; dixerūt.
Quis erit in exercitu
nr̄o princeps certamis
cōtra filios beniamin?
Quibus rn̄dit dn̄s: iu=
das ſit dux vr̄: ſtatimq; fi
lii iſrael ſurgētes mane
caſtrametati ſūt iuxta
gabaa: & inde pceden
tes ad pugnam contra
beniamin: vrbem op=
pugnare ceperunt.
Egreſſiq; filii
beniamī de gabaa oc
ciderunt
de filiis iſrael die illo
viginti duo
milia virorū. Rurſum
filii iſrael & fortitudine
& numero confidentes:
in eodē loco ī quo pri
us certauerūt aciem di
rexerunt: ita tamen vt
prius aſcenderent
& flerent corā dn̄o vſ=
q; ad noctē cōſulerent=
q; eū & dicerēt. Debe=
mus vltra procedere ad
dimicādū contra filios
beniamin frēs noſtros:
an nō? Quibus ille rn̄=
dit. Aſcēdite ad eos &
inite certamē. Cūq; fi
lii iſrl̄ altā die cōtra fili
os beniamī ad pliū pro
ceſſiſſent: eruperūt filii
beniamin de portis ga
baa: & occurrentes eis

voluerūt beniamin audire vocem fra
ἠθέλησαν βενιαμὶν εἰσακούειν τῆς φωνῆς τῶν ἀδελ=
trum filioꝝ iſrael. ⁊ conuenerunt filij benia
φῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνήχθησαν οἱ υἱοὶ βενια
min de vrbibus eoꝝ in gabaa egredi vt
μὶν ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν εἰς γαβαὰ ἐξελθεῖν τοῦ
pugnent cum filijs iſrael. ⁊ recēſiti ſunt
πολεμῆσαι μετὰ υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπεσκέπησαν οἱ
filij beniamin in die illo de ciuitatib⁹: vigin
υἱοὶ βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ τῶν πόλεων, εἴκο
ti ⁊ quinq; milia viroꝝ educentiū gladiū
σι καὶ πέντε χιλιάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν
preter eos qui habitant gabaa. hi qui re
χωρὶς τῶν κατοικούντων τὴν γαβαά. οὗτοι οἱ ἐπε=
cenſiti ſunt ſeptīgenti viri iuuenes electi ex
σκέπησαν ἑπτακόσιοι ἄνδρες νεανίσκοι ἐκλεκτοὶ ἐκ
vniuerſo populo ambidexteri: omnes hi
παντὸς τοῦ λαοῦ ἀμφοτεροδέξιοι, πάντες οὗτοι
funditores iaculantes lapides ad capillum ⁊ nō
σφενδονῆται βάλλοντες λίθους πρὸς τὴν τρίχα. καὶ οὐ
aberrantes. ⁊ omnis vir iſrael recenſiti
διαμαρτάνοντες. καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐπεσκέπη=
ſunt abſq; filijs beniamin quadringenta milia
σαν χωρὶς τῶν υἱῶν βενιαμὶν τετρακόσιαι χιλιάδες
virorum educentium gladium omnes hi viri
ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν πάντες οὗτοι ἄνδρες
C
bellicoſi. ⁊ ſurrexerūt ⁊ aſcenderūt in bethel
πολεμισταί. καὶ ἀνέστησαν καὶ ἀνέβησαν εἰς βαιθήλ
⁊ interrogauerūt in deo. ⁊ dixerūt filij iſra=
καὶ ἐπηρώτησαν ἐν τῷ θεῷ. καὶ εἶπαν υἱοὶ ἰσρα
el: quis aſcendet nobis dux ad pugnādū cū
ήλ, τίς ἀναβήσεται ἡμῖν ἀφηγούμενος πολεμῆσαι με
filijs beniamin? ⁊ dixit dn̄s: iudas aſcen
τὰ υἱῶν βενιαμίν; καὶ εἶπεν κύριος, ἰούδας ἀναβήσε
det dux. ⁊ ſurrexerūt filij iſrael ma
ται ἀφηγούμενος. καὶ ἀνέστησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ το=
ne: ⁊ caſtrametati ſūt in gabaa. ⁊ egreſſi ſūt
πρωΐ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὴν γαβαά. καὶ ἐξῆλθον
vir iſrael in bellum cum beniamin. ⁊ caſtre=
ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς πόλεμον μετὰ βενιαμίν. καὶ παρε=
metati ſunt cum ipſis vir iſrael in bellum cōtra
τάξαντο μετ᾽ αὐτῶν ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς πόλεμον πρὸς
gabaa. ⁊ exierūt filij beniamin de vrbe:
τὴν γαβαά. καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ἐκ τῆς πόλεως,
⁊ occiderūt in iſrael in die illa duo ⁊
καὶ διέφθειραν ἐν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δύο καὶ
viginti milia viroꝝ ſup terrā. ⁊ cōfortati ſunt
εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐνίσχυσαν ὁ
pplꝯ vir iſrael ⁊ adiecerunt ordinare bel
λαὸς ἀνὴρ ἰσραὴλ καὶ προσέθεντο παρατάξασθαι πό
lum in loco quo ordinauerant illic in die
λεμον ἐν τῷ τόπῳ ᾧ παρετάξαντο ἐκεῖ ἐν τῇ ἡμέ=
prima. ⁊ aſcenderūt filij iſrael ⁊ plorauē
ρᾳ τῇ πρώτῃ. καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ ἔκλαυ
runt coram dn̄o vſq; ad veſperā. ⁊ interrogauerū
σαν ἐνώπιον κυρίου ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐπηρώτησαν
in dn̄o dicētes: ſi addam appropinquare in bel
ἐν κυρίῳ λέγοντες, εἰ προσθῶ προσεγγίσαι εἰς πό=
lum cū filijs beniamin fratris mei? ⁊
λεμον μετὰ υἱῶν βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου; καὶ
dixit dn̄s: aſcendite ad eum. ⁊ acceſſerunt
εἶπεν κύριος, ἀνάβητε πρὸς αὐτόν. καὶ προσῆλθοσαν
filij iſrael cōtra filios beniamin in die
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς υἱοὺς βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ſecunda. ⁊ exiuit beniamin in occurſum eo=
δευτέρᾳ. καὶ ἐξῆλθεν βενιαμὶν εἰς ἀπάντησιν αὐ=
rum de gabaa in die ſecunda:
τῶν ἐκ τῆς γαβαὰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ,

⁊ occiderūt adhuc [illegible] pplo octo ⁊ decem mi
καὶ διέφθειραν ἔτι ἐκ τοῦ λαοῦ ὀκτωκαίδεκα χιλιά=
lia viroꝝ ſup terrā: oēs hi educētes
δας ἀνδρῶν ἐπὶ τὴν γῆν, πάντες οὗτοι ἐσπασμένοι
gladium. ⁊ aſcenderūt oēs filij iſrael
ῥομφαίαν. καὶ ἀνέβησαν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
⁊ oīs pplꝯ: ⁊ venerūt in bethel ⁊ plorauē
καὶ πᾶς ὁ λαός, καὶ ἤλθοσαν εἰς βαιθὴλ καὶ ἔκλαυ=
runt: ⁊ ſederūt illic coram dn̄o. ⁊ ieiuna=
σαν, καὶ ἐκάθισαν ἐκεῖ ἔναντι κυρίου. καὶ ἐνήστευ=
D
uerūt in die illo vſq; ad veſperā: ⁊ obtulerūt
σαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἕως ἑσπέρας, καὶ ἀνήνεγκαν
holocauſtum ſalutaris coram dn̄o. ⁊ interrogauerūt
ὁλοκαύτωμα σωτηρίου ἔναντι κυρίου. καὶ ἐπηρώτησαν
filij iſrael in dn̄o ⁊ illic arca teſtamēti
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν κυρίῳ καὶ ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς διαθήκης
dn̄i in diebus illis: ⁊ phinees fili⁹ elea
κυρίου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεα
zar filij aaron aſtās coram ea in
ζὰρ υἱοῦ ἀαρὼν παρεστηκὼς ἐνώπιον αὐτῆς ἐν ταῖς ἡ=
diebus illis dicēs: ſi addam vltra exire in
μέραις ἐκείναις λέγων, εἰ προσθήσω ἔτι ἐξελθεῖν εἰς
bellum cū filijs beniamin fratris mei an
πόλεμον μετὰ υἱῶν βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἢ
ceſſabo? ⁊ dixit dn̄s aſcēdite ⁊ cras tra
κοπάσω; καὶ εἶπεν κύριος ἀνάβητε καὶ αὔριον παρα
dam eū in manū tuā. ⁊ poſuerūt filij iſra=
δώσω αὐτὸν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ ἔθηκαν οἱ υἱοὶ ἰσρα
el inſidias in gabaa in circuitu: ⁊ aſcenderūt filij
ὴλ ἔνεδρα ἐν τῇ γαβαὰ κύκλῳ, καὶ ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ
iſrael cōtra beniamin in die tertio: ⁊
ἰσραὴλ πρὸς τὸν βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ
exercitū eduxerūt cōtra gabaa ſicut ſemel ⁊ ſemel.
παρετάξαντο πρὸς τὴν γαβαὰ καθὼς ἅπαξ καὶ ἅπαξ.
⁊ exierūt filij beniamin in occurſum populi ⁊
καὶ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν εἰς ἀπάντησιν τοῦ λαοῦ καὶ
attracti ſunt de ciuitate. ⁊ ceperūt pcutere
ἐξελκύσθησαν ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἤρξαντο τύπτειν
de pplo vulneratos ſicut ſemel ⁊ ſemel in
E
ἐκ τοῦ λαοῦ τραυματίας καθὼς ἅπαξ καὶ ἅπαξ ἐν
vijs: quaꝝ eſt vna aſcendens in bethel ⁊
ταῖς ὁδοῖς, ὧν ἐστὶ μία ἀναβαίνουσα εἰς βαιθὴλ καὶ
vna aſcendens in gabaa: quaſi triginta viros
μία ἀναβαίνουσα εἰς γαβαά, ὡσεὶ τριάκοντα ἄνδρας
in iſrael. ⁊ dixerūt filij beniamin interficiū
ἐν τῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ βενιαμὶν προσκόπτον
tur ipſi coram nobis ſicut prius. ⁊ fi=
ται αὐτοὶ ἐνώπιον ἡμῶν καθὼς ἔμπροσθεν. καὶ οἱ υἱ
lij iſrael dixerūt: fugiamus ⁊ educamus eos
οἱ ἰσραὴλ εἶπαν, φύγωμεν καὶ ἐκσπάσωμεν αὐτοὺς
de vrbe in vias. ⁊ oīs vir iſra
ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὰς ὁδούς. καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσρα=
el ſurrexit de loco ſuo ⁊ eduxerūt aciē in
ὴλ ἀνέστη ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ καὶ παρετάξαντο ἐν
baalthamar: ⁊ inſidie iſrael pugnabāt de
βααλθαμάρ, καὶ τὸ ἔνεδρον ἰσραὴλ ἐπάλαιεν ἐκ τοῦ
loco ſuo ab occidēte gabaa. ⁊ vene
τόπου αὐτοῦ ἀπὸ δυσμῶν τῆς γαβαά. καὶ παρε
runt e regione gabaa decē milia viroꝝ
γένοντο ἐξ ἐναντίας γαβαὰ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν
electoꝝ ex omī iſrael. ⁊ bellum grauatū ē:
ἐκλεκτῶν ἐκ παντὸς ἰσραήλ. καὶ ὁ πόλεμος ἐβαρύνθη,
⁊ illi nō cognouerūt qm̄ inſtabat cōtra eos ma
καὶ αὐτοὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι ἀφῆπται ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡ κα
lum. ⁊ confudit dn̄s beniamin in conſpe
κία. καὶ ἐτρόπωσεν κύριος τὸν βενιαμὶν κατὰ πρό
ctu iſrael. ⁊ occiderūt
σωπον ἰσραήλ. καὶ διέφθειραν

tanta illos cede bacha
ti ſunt: vt decem & o=
cto milia virorū educē
tiū gladiū proſternerēt.
Quāobrem omnes filii
iſrael venerunt in do=
mū dei: & ſedentes fle
bant corā dn̄o. Ieiuna
uerūtq; die illo vſq; ad
veſpam & obtulerūt ei
holocauſta atq; pacifi=
cas victimas & ſup ſtatu
ſuo interrogauerūt. Eo
tpe ibi erat arca fede=
ris dei & phinees filius
eleazari filii aarō ppo=
ſitus domus. Conſulue=
runt igitur dominū atq;
dixerūt. exire vltra de
bemus ad pugnā con=
tra filios beniamin fra
tres nr̄os an quieſcere?
Quibus ait dn̄s. Aſcen
dite. Cras enim tradā
eos in manꝰ vr̄as. Po=
ſueruntq; filii iſrael inſi
dias per circuitū vrbis ga
baa: & tertia vice ſicut
ſemel & bis cōtra benia
min exercitū pduxerūt
Sed & filii beniamī au=
dacter erūperūt de ciui
tate & fugientes aduer=
ſarios longius perſecuti
ſunt: ita vt vulnerarent
ex eis ſicut primo die
& ſecundo & cederent
per duas ſemitas ver=
tentes terga quarum v
na ferebatur in bethel:
& altera in gabaa: atq;
proſternerent triginta
circiter viros. Putaue=
runt enī ſolito eos mo=
re cedere. Qui fugam
arte ſimulantes inierunt
conſilium vt abſtrahe=
rent eos de ciuitate &
quaſi fugientes ad ſu=
pradictas ſemitas per=
ducerent. Omnes itaq;
filii iſrael ſurgentes de
ſedibus ſuis: tetende=
runt aciem in loco qui
vocatur baalthamar: i
ſidie quoq; que circa vr
bem erant paulatim ſe
aperire ceperunt & ab
occidentali vrbis parte
procedere. Sed & alia
decem milia virorum
de vniuerſo iſrael habi
tatores vrbis ad certami
na prouocabant: ingra
uatumq; eſt bellum con
tra filios beniamin: &
non intellexerūt q̄ ex
omni parte illis inſta=
ret interitus. Percuſſit
q; eos dn̄s in cōſpectu
filiorū iſrl̄: & iterfecerūt

וישחיתו בבני ישראל עוד שחת
שמנת עשר אלף איש ארצה
כל אלה שלפי חרב׃ ויעלו כל
בני ישראל וכל העם ויבאו בית בוא
אל ויבכו וישבו שם לפני יהוה בכה פנה
ויצומו ביום ההוא עד הערב צום
ויעלו עלות ושלמים לפני
יהוה׃ וישאלו בני ישראל ביהוה שאל
ושם ארון ברית האלהים בימים ארן ברת
ההם׃ ופינחס בן אלעזר בן אהרן יום
עמד לפניו בימים ההם לאמר
האוסף עוד לצאת למלחמה יסף יצא
עם בני בנימן אחי אם אחדל לחם חדל
ויאמר יהוה עלו כי מחר עלה
אתננו בידך׃ וישם ישראל נתן שום
ארבים אל הגבעה סביב׃ ויעלו סבב
בני ישראל אל בני בנימן ביום
השלישי ויערכו אל הגבעה שלש ערך
כפעם בפעם׃ ויצאו בני בנימן
לקראת העם הנתקו מן העיר נתק
ויחלו להכות מהעם חללים חלל נכה
כפעם בפעם במסלות אשר סלל
אחת עלה בית אל ואחת
גבעתה בשדה כשלשים איש
בישראל׃ ויאמרו בני בנימן אמר
נגפים הם לפנינו כבראשנה פנה
ובני ישראל אמרו ננוסה ונתקנוהו נוס
מן העיר אל המסלות׃ וכל איש
ישראל קמו ממקומו ויערכו קום קום
בבעל תמר וארב ישראל מגיח ערך נוח
ממקמו ממערה גבע׃ ויבאו בוא
מנגד לגבעה עשרת אלפים איש
בחור מכל ישראל והמלחמה בחר לחם
כבדה והם לא ידעו כי נגעת
עליהם הרעה׃ ויגף יהוה את רוע נגף
בנימן לפני ישראל וישחיתו שחת

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבִנְיָמִן בַּיּוֹם הַהוּא
עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף וּמֵאָה אִישׁ
כָּל אֵלֶּה שֹׁלֵף חָרֶב: וַיִּרְאוּ בְנֵי רָאָה
בִנְיָמִן כִּי נִגָּפוּ וַיִּתְּנוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל נָתַן
מָקוֹם לְבִנְיָמִן כִּי בָטְחוּ אֶל
הָאֹרֵב אֲשֶׁר שָׂמוּ אֶל הַגִּבְעָה: שׂוּם
וְהָאֹרֵב הֵחִישׁוּ וַיִּפְשְׁטוּ אֶל חוּשׁ פָּשַׁט
הַגִּבְעָה וַיִּמְשֹׁךְ הָאֹרֵב וַיַּךְ אֶת כָּל מָשַׁךְ נָכָה
הָעִיר לְפִי חָרֶב: וְהַמּוֹעֵד הָיָה הָיָה יָעַד
לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל עִם הָאֹרֵב הֶרֶב רָבָה
לְהַעֲלוֹתָם מַשְׂאַת הֶעָשָׁן מִן עָלָה נָשָׂא
הָעִיר: וַיַּהֲפֹךְ אִישׁ יִשְׂרָאֵל הָפַךְ
בַּמִּלְחָמָה וּבִנְיָמִן הֵחֵל לְהַכּוֹת חָלַל נָכָה
חֲלָלִים בְּאִישׁ יִשְׂרָאֵל כִּשְׁלֹשִׁים
אִישׁ כִּי אָמְרוּ אַךְ נִגּוֹף נִגָּף הוּא נָגַף
לְפָנֵינוּ כַּמִּלְחָמָה הָרִאשֹׁנָה: פָּנָה
וְהַמַּשְׂאֵת הֵחֵלָּה לַעֲלוֹת מִן
הָעִיר עַמּוּד עָשָׁן וַיִּפֶן בִּנְיָמִן עָמַד פָּנָה
אַחֲרָיו וְהִנֵּה עָלָה כְלִיל הָעִיר כָּלַל
הַשָּׁמָיְמָה: וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הָפַךְ
וַיִּבָּהֵל אִישׁ בִּנְיָמִן כִּי רָאָה בָּהַל
כִּי נָגְעָה עָלָיו הָרָעָה: וַיִּפְנוּ רָעַע
לִפְנֵי אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר דָּבַר
וְהַמִּלְחָמָה הִדְבִּיקָתְהוּ וַאֲשֶׁר לָחַם דָּבַק
מֵהֶעָרִים מַשְׁחִיתִים אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ עִיר שָׁחַת
כִּתְּרוּ אֶת בִּנְיָמִן הִרְדִיפֻהוּ מְנוּחָה רָדַף נוּחַ
הִדְרִיכֻהוּ עַד נֹכַח הַגִּבְעָה דָּרַךְ
מִמִּזְרַח שָׁמֶשׁ: וַיִּפְּלוּ מִבִּנְיָמִן זָרַח נָפַל
שְׁמֹנָה עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ אֶת
כָּל אֵלֶּה אַנְשֵׁי חָיִל: וַיִּפְנוּ
וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה אֶל סֶלַע נוּס
הָרִמּוֹן וַיְעֹלְלֻהוּ בַּמְסִלּוֹת עָלַל סָלַל
חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיַּדְבִּיקוּ דָּבַק
אַחֲרָיו עַד גִּדְעֹם וַיַּכּוּ מִמֶּנּוּ אַלְפַּיִם נָכָה
אִישׁ: וַיְהִי כָל הַנֹּפְלִים מִבִּנְיָמִן הָיָה
עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף אִישׁ

ex eis in illo die
viginti quinq; milia & centum viros: omnes bellatores & educentes gladiū. Filii aūt beniamī cū se īferiores esse vidissent ceperūt fugere. Qd cernentes filii israel dederūt eis ad fugiēdū locū vt ad ꝑparatas insidias deuenirent quas iuxta vrbē posuerāt. Qui cū repēte de latibulis surrexissēt: & bēiamin terga cedēti b? daret: īgressi sunt ciuitatē & ꝑcusserunt eā in ore gladii. Signū āt dederant filii israel his quos in īsidiis collocauerant vt postq̄ꝫ vrbē cepissēt: ignē accēderēt vt ascendēte in altū fumo captā vrbē demōstrarēt. Qd cū cernerēt filii israel in ipso certamine politi: putauerūt ei filii beniamin eos fugere & instātius ꝑseq̄bātur cesis de exercitu eorum triginta viris: vt viderūt quasi colūnā fumi de ciuitate conscēdere: beniamī quoq; respiciens retro cū captā cernerēt ciuitatē & flāmas i sublime ferri q prius simulauerāt fugā: versa facie fortius resistebāt. Qd cum vidissent filii bēiamī: in fugā versi sunt: & ad viā deserti ire ceperūt: illuc quoq; eos aduersariis ꝑseq̄ntib?. Sed & hi q vrbē succēderāt occurrerūt eis. atq; ita factū ē vt ex vtraq; pte ab hostib? cederētur: nec erat vlla reqes moriētiū. Ceciderūt atq; ꝓstrati sunt ad orīētalē plagā vrbis gabaa. Fuerūt āt q i eo de loco interfecti sūt decē & octo milia virorū: oēs robustissimi pugnatores. Qd cū vidisset q remāserant de beniami fugerūt in solitudinē: & ꝑgebant ad petrā cuius vocabulū est remō. In illa quoq; fuga palantes & ī diuersa tēdentes occiderūt quīq; milia viros. Et cū vltra tēderēt ꝑsecuti sūt eos: & iterfecerūt ētalia duo milia. Et sic factum est vt oēs qui ciciderant de beniamin in diuersis locis essent viginti quinq; milia pugnatores

filij israel in beniamin in die illo viginti
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῷ βενιαμὶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰκο
tiquinq; milia ꝛ centū viros: omnes hi
σιπέντε χιλιάδας καὶ ἑκατὸν ἄνδρας, πάντες οὗ
educentes gladium. ꝛ viderūt filij beniamin ꝙ
τοι σπώμενοι ῥομφαίαν. καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ὅτι
fugati sunt: ꝛ dedit vir israel locū ben
τετρόπωνται, καὶ ἔδωκεν ἀνὴρ ἰσραὴλ τόπον τῷ βε
iamin: quia sperauerūt in insidijs quas ꝑparauerat iuxta
νιαμὶν, ὅτι ἤλπισαν ἐπὶ τὸ ἔνεδρον ὃ ἔταξαν πρὸς
gabaa. ꝛ insidie eruperūt ꝛ effuse sunt
τὴν γαβαά. καὶ τὸ ἔνεδρον ὥρμησεν καὶ ἐξεχύθησαν
contra gabaa: ꝛ abierūt insidie ꝛ per
πρὸς τὴν γαβαά. καὶ ἐπορεύθη τὸ ἔνεδρον καὶ ἐπά
cusserūt totā vrbē in ore gladij. ꝛ si
ταξαν ὅλην τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ ἡ σύν
gnum erat viro israel ad insidias: gladius:
ταγὴ ἦν ἀνδρὶ ἰσραὴλ πρὸς τὸ ἔνεδρον, μάχαιρα,
vt eleuarēt ipsi flāmā fumi ab
τοῦ ἀνενέγκαι αὐτοὺς πυρσὸν τοῦ καπνοῦ ἀπὸ τῆς
vrbe. ꝛ reuersi sunt vir israel in bel
πόλεως. καὶ ἀνέστρεψαν ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐν τῷ πολέ
lo. ꝛ beniamin cepit ferire vulnera
μῳ. καὶ βενιαμὶν ἤρξατο τοῦ τύπτειν τραυματί
tos in viro israel quasi triginta viros quia
ας ἐν τῷ ἀνδρὶ ἰσραὴλ ὡς τριάκοντα ἄνδρας, ὅτι
dixerūt verū fugatus fugatur ipse co
εἶπαν πλὴν τροπούμενος τροποῦται αὐτὸς ἐναντί
rā nobis sicut bellū prius. ꝛ flā
ον ἡμῶν καθὼς ὁ πόλεμος ὁ ἔμπροσθεν. καὶ ὁ πυρ
ma incepit ascendere de vrbe colūna fu
σὸς ἤρξατο ἀναβαίνειν ἐκ τῆς πόλεως στῦλος καπ
mi. ꝛ respexit beniamin post se: ꝛ
νοῦ. καὶ ἐπέβλεψεν βενιαμὶν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ
ecce ascēdit cōsumatio vrbis in celū.
ἰδοὺ ἀνέβη συντέλεια τῆς πόλεως εἰς τὸν οὐρανόν.
ꝛ vir israel reuersus est. ꝛ festinauit vir ben
καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀπέστρεψεν. καὶ ἔσπευσεν ἀνὴρ βε
iamin: ꝛ vidit ꝙ tetigit se malū. ꝛ
νιαμίν, καὶ εἶδεν ὅτι ἧπται αὐτοῦ ἡ κακία. καὶ
declinauit corā viro israel in viā de
ἔκλινεν ἐνώπιον ἀνδρὸς ἰσραὴλ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐρή
serti: ꝛ bellū preuenit eum: ꝛ qui a
μου, καὶ ὁ πόλεμος κατέφθασεν αὐτόν, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν
ciuitatib? interfecerūt eum in medio eoꝝ: ꝛ percus
πόλεων διέφθειραν αὐτὸν ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ κατέ
serunt beniamin. ꝛ ꝑsecuti sūt eum post
κοψαν τὸν βενιαμίν. καὶ ἐδίωξαν αὐτὸν καταπόδας
eum: ꝛ calcauerūt eum vsq; ad e regione
αὐτοῦ, καὶ κατεπάτησαν αὐτὸν ἕως ἐξ ἐναντίας τῆς
gabaa ab oriente solis. ꝛ ceciderūt de
γαβαὰ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ ἔπεσαν ἐκ τοῦ
beniamin octo ꝛ decē milia viroꝝ. om
βενιαμὶν ὀκτωκαίδεκα χιλιάδες ἀνδρῶν. σύμπαν
nes hi viri potētes. ꝛ declinauerūt ꝛ fuge
τες οὗτοι ἄνδρες δυνατοί. καὶ ἐξέκλιναν καὶ ἔφυ
runt in desertū ad petram remmon.
γον εἰς τὴν ἔρημον πρὸς τὴν πέτραν τὴν ῥεμμών.
ꝛ dispdiderūt eū in vijs quinq; mi
καὶ ἐκαλαμίσαντο αὐτὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς πέντε χιλιά
lia viroꝝ. ꝛ adheserūt post eū vsq; ad
δας ἀνδρῶν. καὶ προσεκολλήθησαν ὀπίσω αὐτοῦ ἕως
gadaam: ꝛ percusserūt ex eo duo milia viroꝝ.
γαδαάμ, καὶ ἐπάταξαν ἐξ αὐτοῦ δισχιλίους ἄνδρας.
ꝛ fuerūt omnes qui ceciderūt in beniamin vi
καὶ ἐγένοντο πάντες οἱ πεπτωκότες ἐν τῷ βενιαμὶν εἴ
giti ꝛ quinq; milia viroꝝ
κοσι καὶ πέντε χιλιάδες ἀνδρῶν

educentiū gladiū in die illo: oēs
σπωμένων ῥομφαίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, οἱ πάντες
isti viri potētes. ꝛ declinauerūt ꝛ fugerūt in
οὗτοι ἄνδρες δυνατοί. καὶ ἐξέκλιναν καὶ ἔφυγον εἰς
desertū ad petrā remmon sexcēti
τὴν ἔρημον πρὸς τὴν πέτραν τὴν ῥεμμὼν ἑξακόσιοι
viri: ꝛ sederūt in petra remmon quattuor mē
ἄνδρες, καὶ ἐκάθησαν ἐν τῇ πέτρᾳ ῥεμμὼν τετράμη
sib?. ꝛ vir israel reuersus est cōtra filios benia
νον. καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ἀνέστρεψεν εἰς τοὺς υἱοὺς βενια
min: ꝛ percussit eos in ore gladij de
μίν, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπὸ
vrbe cōsecutiue vsq; ad iumētū vsq; ad oē inuentū in
πόλεως ἑξῆς ἕως κτήνους ἕως παντὸς τοῦ εὑρεθέντος εἰς
omnibus ciuitatibus: ꝛ ciuitates inuen
πάσας τὰς πόλεις, καὶ τὰς πόλεις τὰς εὑρεθεί
tas miserunt in ignē.
σας ἐξαπέστειλαν ἐν πυρί.

Ca.21.

Et vir israel iurauit in masseph̄a dicētes:
Καὶ ἀνὴρ ἰσραὴλ ὤμοσεν ἐν μασσηφὰ λέγοντες,
vir ex nobis nō dabit filiam suam ben
ἀνὴρ ἐξ ἡμῶν οὐ δώσει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ βενι
iamin in vxorē. ꝛ venerūt ppl̄s in be
αμὶν εἰς γυναῖκα. καὶ παρεγένοντο ὁ λαὸς εἰς βαι
thel: ꝛ sederūt illic vsq; ad vesperā coram deo
θήλ, καὶ ἐκάθησαν ἐκεῖ ἕως ἑσπέρας ἐνώπιον τοῦ θε
ꝛ leuauerūt vocē suā: ꝛ plorauerūt
οῦ. καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν
fletū magnū: ꝛ dixerūt: quare dn̄e deus israel
κλαυθμὸν μέγαν, καὶ εἶπαν, ἱνατί κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ
factū est hoc in israel vt recenseretur ho
ἐγενήθη τοῦτο ἐν τῷ ἰσραὴλ τοῦ ἐπισκεπῆναι σήμε
die in israel tribus vna. ꝛ factū est die crastī
ρον ἐν τῷ ἰσραὴλ φυλὴν μίαν. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύ
na: ꝛ mane surrexerūt ppl̄s ꝛ extruxerūt illic al
ριον, καὶ ὤρθρισαν ὁ λαὸς καὶ ᾠκοδόμησαν ἐκεῖ θυ
tare: ꝛ obtulerūt holocausta salutionis.
σιαστήριον, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώματα σωτηρίου.
ꝛ dixerūt filij israel quis ē q non ascendit in ec
καὶ εἶπον οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, τίς ὁ μὴ ἀναβὰς ἐν τῇ ἐκ
clesiam de omnibus tribubus israel ad dn̄m: quia
κλησίᾳ ἐκ πασῶν φυλῶν ἰσραὴλ πρὸς κύριον; ὅτι
iuramētū magnū erat nō ascendēti ad dn̄m in mas
ὅρκος μέγας ἦν τῷ μὴ ἀναβάντι πρὸς κύριον εἰς μασ
sepha dicētes: morte morietur. ꝛ consola
σηφὰ λέγοντες, θανάτῳ ἀποθανεῖται. καὶ παρεκλή
ti sunt filij israel de beniamin fratre suo.
θησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ περὶ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐ
ꝛ dixerūt: ablata est hodie tribus vna de is
τῶν. καὶ εἶπον, ἀφῄρηται σήμερον φυλὴ μία ἐξ ἰσ
rael: quid faciamus ipsis relictis in
ραήλ, τί ποιήσωμεν αὐτοῖς τοῖς ὑπολειφθεῖσιν εἰς
vxores? ꝛ nos iurauimus dn̄o vt nō
γυναῖκας; καὶ ἡμεῖς ὠμόσαμεν τῷ κυρίῳ τοῦ μὴ
daremus eis de filiabus nīs in vxo
δοῦναι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν θυγατέρων ἡμῶν εἰς γυναῖ
res. ꝛ dixerūt que vna tribuū israel: que
κας. καὶ εἶπον τίς μία τῶν φυλῶν ἰσραήλ, ἥτις
non ascendit ad dn̄m in massepha? ꝛ ecce non
οὐκ ἀνέβη πρὸς κύριον εἰς μασσηφά; καὶ ἰδοὺ οὐκ
venerūt vir. in castra de iabis galaad
ἦλθον ἀνὴρ εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπὸ ἰαβὶς γαλαὰδ
in contionē. ꝛ recensitꝰ est ppl̄s: ꝛ ecce
εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ ἐπεσκέπη ὁ λαός, καὶ ἰδοὺ
non est illic vir de habitātibus iabis ga
οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ἀνὴρ ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἰαβὶς γα
laad. ꝛ miserūt illuc cōgregatio duodecim mi
λαάδ. καὶ ἀπέστειλαν ἐκεῖ ἡ συναγωγὴ δώδεκα χι
lia viroꝝ de filijs exercitus. ꝛ pre
λιάδας ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς δυνάμεως. καὶ ἐνε
ceperunt eis
τείλαντο αὐτοῖς

ad bella ꝓpt̄issimi. Remanserūt itaq; de oī numero beniamī qui euadere potuerant & fugere in solitudinem sexcenti viri: sederūtq; ī petra remmon mensibus q̄ttuor: regressi autem filii israel omnes reliquias ciuitatis a viris vsq; ad iumenta gladio ꝑcusserūt: cūctasq; vrbes: & viculos beniamin vorax flamma cōsūpsit. 21.

Iurauerant quoq; filii israel in maspha & dixerunt. Nullus nr̄m dabit filiis beniamī de filiab? suis vxorem. Veneruntq; oēs ad domū dei in sylo: & in cōspectu ei? sedentes vsq; ad vesperā leuauerūt vocem: & magno vlulatu ceperūt flere: dicentes. Quare dn̄e deus israel fctm̄ est hoc malū ī pplo tuo? vt hodie vna trib? auferetur ex nobis. Altera autem die diluculo consurgentes extruxerūt altare: obtuleruntq; ibi holocausta & pacificas victimas & dixerunt. Quis nō ascēdit ī exercitum dn̄i de vniuersis tribubus israel? Grādi ei iuramento se cōstrinxerāt cū essent in maspha: interfici eos qui defuissent. ductiq; pnia filii israel sup fratre suo beniamī: ceperūt dicere. Ablata est trib? vna de isrl̄. Vn̄ vxores accipiēt? Oēs ei in cōmune iurauimus nō daturos nos his filias nostras. Idcirco dixerunt. Quis est de vniuersis tribubus isrl̄ qui non ascendit ad dominum in maspha? Et ecce inuenti sunt habitatores iabes galaad ī illo exercitu nō fuisse. Eo quoq; tpe cū essent in sylo nullus ex eis ibi repertus est. Miserunt itaq; decem milia viros robustissimos: & preceperūt eis.

שֹׁלֵף חָרֶב בַּיּוֹם הַהוּא אֶת כָּל אֵלֶּה
אַנְשֵׁי חָיִל: וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה
אֶל סֶלַע הָרִמּוֹן שֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ מֵאָה
וַיֵּשְׁבוּ בְּסֶלַע רִמּוֹן אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים:
וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל שָׁבוּ אֶל בְּנֵי בִנְיָמִן שׁוּב
וַיַּכּוּם לְפִי חֶרֶב מֵעִיר מְתֹם עַד נָכָה פֶּה
בְּהֵמָה עַד כָּל הַנִּמְצָא גַּם כָּל מָצָא
הֶעָרִים הַנִּמְצָאוֹת שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ: עִיר

Cap.xxi.

וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע שָׁבַע
בַּמִּצְפָּה לֵאמֹר אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִתֵּן נָתַן
בִּתּוֹ לְבִנְיָמִן לְאִשָּׁה: וַיָּבֹא הָעָם אִישׁ בּוֹא
בֵּית אֵל וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הָעֶרֶב לִפְנֵי פָּנָה
הָאֱלֹהִים וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ בְּכִי נָשָׂא בָּכָה
גָדוֹל: וַיֹּאמְרוּ לָמָה יְהוָה אֱלֹהֵי גָּדַל אָמַר
יִשְׂרָאֵל הָיְתָה זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל הָיָה
לְהִפָּקֵד הַיּוֹם מִיִּשְׂרָאֵל שֵׁבֶט פָּקַד
אֶחָד: וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּשְׁכִּימוּ הָעָם הָיָה שָׁכַם
וַיִּבְנוּ שָׁם מִזְבֵּחַ וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת בָּנָה זָבַח
וּשְׁלָמִים: וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָלָה
מִי אֲשֶׁר לֹא עָלָה בַקָּהָל מִכָּל קָהַל
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְהוָה
כִּי הַשְּׁבוּעָה הַגְּדוֹלָה הָיְתָה
לַאֲשֶׁר לֹא עָלָה אֶל יְהוָה שָׁבַע
הַמִּצְפָּה לֵאמֹר מוֹת יוּמָת: וַיִּנָּחֲמוּ נָחַם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל בִּנְיָמִן אָחִיו
וַיֹּאמְרוּ נִגְדַּע הַיּוֹם שֵׁבֶט אֶחָד גָּדַע
מִיִּשְׂרָאֵל: מַה נַּעֲשֶׂה לָהֶם לַנּוֹתָרִים עָשָׂה יָתַר
לְנָשִׁים וַאֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ בַיהוָה נָשָׁה
לְבִלְתִּי תֵת לָהֶם מִבְּנוֹתֵינוּ לְנָשִׁים: נָתַן בָּנָה
וַיֹּאמְרוּ מִי אֶחָד מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר לֹא עָלָה אֶל יְהוָה הַמִּצְפָּה
וְהִנֵּה לֹא בָא אִישׁ אֶל הַמַּחֲנֶה מִיָּבֵישׁ בּוֹא חָנָה
גִּלְעָד אֶל הַקָּהָל: וַיִּתְפָּקֵד הָעָם פָּקַד
וְהִנֵּה אֵין שָׁם אִישׁ מִיּוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ
גִּלְעָד: וַיִּשְׁלְחוּ שָׁם הָעֵדָה שְׁנֵים עָשָׂר שָׁלַח יָעַד
אֶלֶף אִישׁ מִבְּנֵי הֶחָיִל וַיְצַוּוּ אוֹתָם שָׁנָה צָוָה
אֵת

לאמר לכו והכיתם את יושבי יבש — ילד נכה
גלעד לפי חרב והנשים והטף: וזה — פה נשה
הדבר אשר תעשו כל זכר וכל — עשה
אשה ידעת משכב זכר תחרימו: — איש שכב
וימצאו מיושבי יביש גלעד ארבע — חרם מצא
מאות נערה בתולה אשר לא ידעה — רבע מאה
איש למשכב זכר ויביאו אותם אל — בתל בוא
המחנה שלה אשר בארץ כנען: — חנה
וישלחו כל העדה וידברו אל בני — שלח יעד
בנימן אשר בסלע רמון ויקראו להם — דבר קרא
שלום: וישב בנימן בעת ההיא — שלם שוב
ויתנו להם הנשים אשר חיו מנשי — נתן חיה
יבש גלעד ולא מצאו להם כן:
והעם נחם לבנימן כי עשה יהוה
פרץ בשבטי ישראל: ויאמרו זקני — אמר
העדה מה נעשה לנותרים לנשים — עשה יתר
כי נשמדה מבנימן אשה: ויאמרו — שמד
ירשת פליטה לבנימן ולא ימחה — ירש פלט
שבט מישראל: ואנחנו לא נוכל — מחה יכל
לתת להם נשים מבנותינו כי נשבעו — נתן נשה
בני ישראל לאמר ארור נתן אשה — שבע
לבנימן: ויאמרו הנה חג יהוה — ארר
בשלו מימים ימימה אשר מצפונה — יום צפן
לבית אל מזרחה השמש למסלה — זרח סלל
העלה מבית אל שכמה ומנגב
ללבונה: ויצוו את בני בנימן — צוה
לאמר לכו וארבתם בכרמים: — ילך
וראיתם והנה אם יצאו בנות — ראה
שילו לחול במחלות ויצאתם מן — חלל
הכרמים וחטפתם לכם איש אשתו — איש
מבנות שילו והלכתם ארץ בנימן:
והיה כי יבאו אבותם או אחיהם — בוא
לרוב אלינו ואמרנו אליהם חנונו — רוב חנן
אותם כי לא לקחנו איש אשתו
במלחמה כי לא אתם נתתם להם — לחם נתן
כעת תאשמו: ויעשו כן בני בנימן — אשם עשה

Ite & percutite habitatores iabes galaad in ore gladii: tā vxores q̄ꝫ puulos eorū. & hoc erit qd̄ obſeruare debetis. Omne gn̄is maſculini & mulieres q̄ cognouerūt viros interficite: virgines āt reſeruate. Inuēteq꞉ ſūt d̄ iabes galaad quadringēte virgines q̄ neſcierunt viri torum: & adduxerūt eas ad caſtra in ſylo in terram chanaan. Miſeruntq꞉ nuncios ad filios beniamin qui erāt in petra rēmon: & pceperūt eis vt eas ſuſciperēt ī pace. Venerūtq꞉ filii beniamin in illo tpe: & date ſunt eis vxores de filiabus iabes galaad: alias aūt nō reperunt q̄s ſimili mō traderēt. Vniuerſuſq꞉ iſrael valde doluit & egit pniam ſup ī terfectiōe vnius tribus ex iſrael: dixerūtq꞉ maiores natu. Quid faciemus reliqs qui nō acceperūt vxores. Oēs ī bēiamin femīe cōciderūt & magna nobis cura īgētiq꞉ ſtudio puidēdū eſt: ne vna tribus deleatur ex iſrael. Filias eī nr̄as eis dare nō poſſumus conſtricti iuramento & maledictiōe q̄ diximus: maledict° q dederit de filiabus ſuis vxorē beniamin. Ceperūtq꞉ cōſiliū atq꞉ dixerūt. Ecce ſolēnitas dn̄i ē in ſylo anniuerſaria q̄ ſita ē ad ſeptētrionē vrbis bethel: ad oriētalē plagā vie q̄ de bethel tēdit ad ſychimā: & ad meridiē oppidi lebona. Preceperūtq꞉ filiis beniamī atq꞉ dixerunt. Ite & latitate ī vineis. Cunq꞉ videritis filias ſylo ad ducedos choros ex more pcedere: exite repente de vineis & rapite ex eis ſinguli vxores ſingulas & pgite in terrā beniami. Cūq꞉ venerint pr̄es earū ac fr̄es & aduerſum vos q̄ri cepint atq꞉ iurgari: dicemus eis. Miſeremini eorū. Nō eī rapuerūt eas iure bellātiū atq꞉ victoꝝ: ſed rogantibus vt accipent nō dediſtis: & a vr̄a pte pctm̄ ē. Fecerūtq꞉ filii bēiami: vt ſibi fuerat impatū:

dicentes ite ꝛ percutite oēs habitantes iabis galaad in ore gladij: ꝛ mulieres ꝛ ppl̄m. ꝛ hic ſermo quē facietis: oēm maſculinū ꝛ omnē mulierē cognoſcentē lectum maſculi anathematizabitis. ꝛ inuenerūt de habitantibus iabis galaad quadringētas puellas virgines: que non cognouerūt virū in toro maſculi. ꝛ duxerūt eas in caſtra in ſylo que eſt in t̄ra chanaā. ꝛ miſerunt oīs cōgregatio: ꝛ locuti ſunt ad filios beniamin qui in petra remmon: ꝛ vocauerūt eos in pace. ꝛ reuerſus ē beniamin ad filios iſrael in tpe illo: ꝛ dederūt eis mulieres: que erant de mulierib° iabis galaad. ꝛ placuit eis ſic: ꝛ pplˀs cōſolatus eſt beniamin: qm̄ fecit dn̄s diuiſionē in tribub° iſrael. ꝛ dixerūt maiores natu cōgregationis: qd faciemus reliquis in mulieres: qm̄ deleta ē de beniamin femina. ꝛ dixit poſſeſſio ſalua beniamin ꝛ non deleatur tribus de iſrael. ꝛ nos nō poterimus dare eis vxores de filiabus nr̄is: qm̄ iurauimus filij iſrael dicētes: maledictus qui dat mulierē beniamin. ꝛ dixerūt ecce feſtum dn̄o in ſylo a diebus in dies q̄ eſt a ſeptētriōe bethel ad orientē ſolis in trāſitu qui aſcendit de bethel in ſichima ꝛ a meridie libani lebona. ꝛ preceperūt filijs beniamin dicētes: abite ꝛ latitate in vineis: ꝛ videbitis: ꝛ ecce vt exierint filie habitantium ſylo tripudiātes in choris: ꝛ exibitis a vineis ꝛ rapite vobis vir vxorē ſibi a filiabus ſylo: ꝛ abibitis in t̄rā beniamin. ꝛ erit qn̄ venerint patres eoꝝ vel fratres eoꝝ ad iudicādū ad nos: ꝛ dicemus ad eos: miſeremini eoꝝ: qm̄ nō cepit vir ſibi vxorē in bello: qm̄ non vos dediſtis eis ſcd̄m tēp° quo peccaſtis. ꝛ fecerunt ſic filij beniamī

λέγοντες πορεύθητε καὶ πατάξατε πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἰαβὶς γαλαὰδ ἐν στόματι ῥομφαίας, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὸν λαόν. καὶ οὗτος ὁ λόγος ὃν ποιήσετε, πᾶν ἀρσενικὸν καὶ πᾶσαν γυναῖκα γινώσκουσαν κοίτην ἄρσενος ἀναθεματιεῖτε. καὶ εὗρον ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἰαβὶς γαλαὰδ τετρακοσίας νεάνιδας παρθένους, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα εἰς κοίτην ἄρσενος. καὶ ἤγαγον αὐτὰς εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς συλὼ ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν. καὶ ἀπέστειλαν πᾶσα ἡ συναγωγή, καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς υἱοὺς βενιαμὶν τοὺς ἐν τῇ πέτρᾳ ῥεμμών, καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἀπέστρεψεν βενιαμὶν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὰς γυναῖκας, αἵτινες ἦσαν ἐκ τῶν γυναικῶν ἰαβὶς γαλαάδ. καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς οὕτως, καὶ ὁ λαὸς παρεκλήθη τῷ βενιαμίν, ὅτι ἐποίησεν ὁ κύριος διακοπὴν ἐν ταῖς φυλαῖς ἰσραήλ. καὶ εἶπον οἱ πρεσβύτεροι τῆς συναγωγῆς, τί ποιήσομεν τοῖς ἐπιλοίποις εἰς τὰς γυναῖκας; ὅτι ἠφάνισται ἐκ τοῦ βενιαμὶν γυνή. καὶ εἶπεν κληρονομία διασεσωσμένη τῷ βενιαμὶν καὶ οὐ μὴ ἐξαλειφθῇ φυλὴ ἐξ ἰσραήλ. καὶ ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα δοῦναι αὐτοῖς γυναῖκας ἀπὸ τῶν θυγατέρων ἡμῶν, ὅτι ὠμόσαμεν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λέγοντες, ἐπικατάρατος ὁ διδοὺς γυναῖκα τῷ βενιαμίν. καὶ εἶπαν ἰδοὺ ἑορτὴ τῷ κυρίῳ ἐν συλὼ ἀφ' ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἥ ἐστιν ἀπὸ βορρᾶ τῆς βαιθὴλ κατ' ἀνατολὰς ἡλίου ἐν τῇ ὁδῷ τῇ ἀναβαινούσῃ ἐκ βαιθὴλ εἰς σίκιμα καὶ ἀπὸ νότου τοῦ λιβάνου τῆς λεβωνά. καὶ ἐνετείλαντο τοῖς υἱοῖς βενιαμὶν λέγοντες, ἀπέλθατε καὶ ἐνεδρεύσατε ἐν τοῖς ἀμπελῶσι, καὶ ὄψεσθε, καὶ ἰδοὺ ὡς ἂν ἐξέλθωσιν αἱ θυγατέρες τῶν κατοικούντων συλὼ χορεύουσαι ἐν χοροῖς, καὶ ἐξελεύσεσθε ἀπὸ τῶν ἀμπελώνων καὶ ἁρπάσατε ὑμῖν ἀνὴρ γυναῖκα ἑαυτῷ ἀπὸ τῶν θυγατέρων συλώ, καὶ ἀπελεύσεσθε εἰς τὴν γῆν βενιαμίν. καὶ ἔσται ὅταν ἔλθωσιν οἱ πατέρες αὐτῶν ἢ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν κρίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ἐλεήσατε αὐτούς, ὅτι οὐκ ἔλαβεν ἀνὴρ ἑαυτῷ γυναῖκα ἐν τῷ πολέμῳ, ὅτι οὐχ ὑμεῖς δεδώκατε αὐτοῖς κατὰ τὸν καιρὸν ἐπλημμελήσατε. καὶ ἐποίησαν οὕτως οἱ υἱοὶ βενιαμὶν

ꝛ ceperūt vxores iuxta numerū ſuū a tripudiātibus: quas rapuerūt: ꝛ abierūt: ꝛ reuerſi ſūt in poſſeſſionē ſuam. ꝛ edificauerūt ſibi vrbes ꝛ habitauerūt in eis. ꝛ abierunt illinc filij iſrael in tpe illo vir in tribū ſuam ꝛ in cognationē ſuam: ꝛ abijt illinc vir in poſſeſſionē ſuam. in diebus illis nō erat rex in iſrael. vir rectū in oculis ſuis faciebat.

καὶ ἔλαβον γυναῖκας κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀπὸ τῶν χορευουσῶν, ὧν διήρπασαν, καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς πόλεις καὶ κατῴκησαν ἐν αὐταῖς. καὶ περιεπάτησαν ἐκεῖθεν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνὴρ εἰς τὴν φυλὴν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν συγγένειαν αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν ἀνὴρ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν ἰσραήλ. ἀνὴρ τὸ εὐθὲς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει.

RVTH.
ΡΟΥΘ.

Ca. i.

A

Et factū eſt in diebus cū iudicarēt iudices ꝛ fuit fames in t̄ra: ꝛ abijt vir de bethleem iuda vt peregrinaretur in agro moab ipſe ꝛ vxor eius ꝛ duo filij eius. ꝛ nomē viro elimelech: ꝛ nomē vxori eius noomi. ꝛ nomē duobus filijs eius maalon ꝛ chelеon: ephrathei de terra iuda. ꝛ venerūt in agrū moab: ꝛ fuerūt illic. ꝛ mortuus eſt elimelech vir noomi: ꝛ remāſit mulier ipſa ꝛ duo filij eius. ꝛ acceperūt ſibi vxores moabitidas: nomē vni orpha ꝛ nomē ſcd̄e ruth. ꝛ habitauerūt ibi q̄ſi decem annis. ꝛ mortui ſunt ꝛ ambo maalon ꝛ cheleon. ꝛ remāſit mulier a duob° filijs ſuis ꝛ a viro ſuo. ꝛ ſurrexit ipſa ꝛ due nurus eius ꝛ reuerſe ſūt de agro moab: qm̄ audierunt in agro moab q visitauit dn̄s ppl̄m ſuum vt daret eis panes. ꝛ egreſſa eſt de loco vbi erat illic ꝛ due nurus eius cum ipſa: ꝛ abierunt in via vt reuerterētur in terrā iuda. ꝛ dixit noomi duabus nuribus ſuis: ite iam reuertimini vnaq̄q꞉ in domū matris ſue. faciat dominus vobiſcū miſam: ſicut feciſtis cū mortuis ꝛ mecum. det dn̄s vobis ꝛ inueniatis

Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν τῷ κρίνειν τοὺς κριτὰς καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐπορεύθη ἀνὴρ ἀπὸ βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας τοῦ παροικῆσαι ἐν ἀγρῷ μωὰβ αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ὄνομα τῷ ἀνδρὶ ἐλιμέλεχ, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ νοομί. καὶ ὄνομα τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτοῦ μααλὼν καὶ χελεών, ἐφραθαῖοι ἐκ γῆς ἰούδα. καὶ ἤλθοσαν εἰς ἀγρὸν μωάβ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ. καὶ ἀπέθανεν ἐλιμέλεχ ὁ ἀνὴρ τῆς νοομί, καὶ κατελείφθη ἡ γυνὴ αὐτὴ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτῆς. καὶ ἐλάβοσαν ἑαυτοῖς γυναῖκας μωαβίτιδας, ὄνομα τῇ μιᾷ ὀρφὰ καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ ῥούθ. καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ὡς δέκα ἔτη. καὶ ἀπέθανον καίγε ἀμφότεροι μααλὼν καὶ χελεών. καὶ κατελείφθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῶν δύο υἱῶν αὐτῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ ἀνέστη αὐτὴ καὶ αἱ δύο νύμφαι αὐτῆς καὶ ἀπέστρεψαν ἐξ ἀγροῦ μωάβ, ὅτι ἤκουσαν ἐν ἀγρῷ μωὰβ ὅτι ἐπέσκεπται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ δοῦναι αὐτοῖς ἄρτους. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν ἐκεῖ καὶ αἱ δύο νύμφαι αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα. καὶ εἶπεν νοομὶ ταῖς δυσὶ νύμφαις αὐτῆς, πορεύθητε δὴ ἀποστράφητε ἑκάστη εἰς οἶκον μητρὸς αὐτῆς. ποιήσαι κύριος μεθ' ὑμῶν ἔλεος, καθὼς ἐποιήσατε μετὰ τῶν τεθνηκότων καὶ μετ' ἐμοῦ. δῴη κύριος ὑμῖν καὶ εὕροιτε

B

& iuxta numerū ſuum rapuerunt ſibi de his que ducebant choros vxores ſingulas: abieruntq꞉ in poſſeſſionē ſuā edificantes vrbes: & habitantes in eis. Filii quoq꞉ iſrael reuerſi ſunt per tribus & familias in tabernacula ſua. In diebus illis nō erat rex in iſrael: ſed vnuſquiſq꞉ quod ſibi rectum videbatur hoc faciebat.

Explicit liber Iudicum.

Incipit liber Ruth. i.

In diebus vnius iudicis qn̄ iudices preerant: fctā eſt fames in t̄ra. Abiitq꞉ hō de bethleem iuda vt pegrinaretur in regiōe moabitide cum vxore ſua ac duobus liberis. Ipſe vocabatur elimelech: & vxor eius noemi. & duo filii alter maalon & alter chelion: effratei de bethleem iuda. Ingreſſiq꞉ regionē moabitidē morabātur ibi. Et mortuus eſt elimelech maritus noemi: remāſitq꞉ ipſa cum filiis. Qui acceperunt vxores moabitidas: q̄rum vna vocabatur orpha: altera ruth. Manſeruntq꞉ ibi decem annis: & ābo mortui ſunt: maalō videlicet & chelion: remanſitq꞉ mulier orbata duobus liberis ac marito. Et ſurrexit vt in patriā pgeret cū vtraq꞉ nuru ſua de regione moabitide. Audierat enim q̄ reſpexiſſet dn̄s ppl̄m ſuū & dediſſet eis eſcas. Egreſſa eſt itaq꞉ de loco pegrinationis ſue cū vtraq꞉ nuru: & iam in via reuertēdi poſita in terram iuda: dixit ad eas. Ite in domum matris vr̄e. Faciat vobiſcū dn̄s miſericordiā: ſicut feciſtis cum mortuis & mecū. Det vobis inuenire

וישאו נשים למספרם מן — נשא נשה
המחללות אשר גזלו וילכו — ספר חלל
וישובו אל נחלתם ויבנו את — שוב בנה
הערים וישבו בהם: ויתהלכו — עיר הלך
משם בני ישראל בעת ההיא
איש לשבטו ולמשפחתו ויצאו — שפחה
משם איש לנחלתו: בימים — יום
ההם אין מלך בישראל איש
הישר בעיניו יעשה:

Cap. i.

ויהי בימי שפט השפטים ויהי — היה יום
רעב בארץ וילך איש מבית
לחם יהודה לגור בשדי מואב — שדה
הוא ואשתו ושני בניו: ושם — איש שנה
האיש אלימלך ושם אשתו
נעמי ושם שני בניו מחלון
וכליון אפרתים מבית לחם
יהודה ויבאו שדי מואב ויהיו — בוא
שם: וימת אלימלך איש נעמי — מות
ותשאר היא ושני בניה: וישאו — שאר נשא
להם נשים מאביות שם האחת — נשה
ערפה ושם השנית רות וישבו — שנה
שם כעשר שנים: וימותו גם — שנה
שניהם מחלון וכליון ותשאר
האשה משני ילדיה ומאישה: — איש
ותקם היא וכלתיה ותשב משדי — קום כלל
מואב כי שמעה בשדה מואב כי — שוב
פקד יהוה את עמו לתת להם — נתן
לחם: ותצא מן המקום אשר — יצא קום
היתה שמה ושתי כלתיה עמה — היה
ותלכנה בדרך לשוב אל ארץ — ילך
יהודה: ותאמר נעמי לשתי — אמר
כלתיה לכנה שבנה אשה לבית — שוב
אמה יעשה יהוה עמכם חסד — עשה
כאשר עשיתם עם המתים — מות
ועמדי: יתן יהוה לכם ומצאן — נתן

מנוחה אשה בית אישה ותשק נוח איש
להן ותשאנה קולן ותבכינה נשק נשא
ותאמרנה לה כי אתך נשוב בכה
לעמך ותאמר נעמי שבנה בנתי שוב
למה תלכנה עמי העוד לי בנים ילך
במעי והיו לכם לאנשים שבנה מעה היה
בנתי לכן כי זקנתי מהיות לאיש זקן ילך
כי אמרתי יש לי תקוה גם הייתי קוה
הלילה לאיש וגם ילדתי בנים
הלהן תשברנה עד אשר יגדלו שבר גדל
הלהן תעגנה לבלתי היות לאיש עגן היה
אל בנתי כי מר לי מאד מכם כי מרר
יצאה בי יד יהוה ותשנה קולן נשא
ותבכינה עוד ותשק ערפה בכה
לחמותה ורות דבקה בה ותאמר חמה אמר
הנה שבה יבמתך אל עמה ואל שוב
אלהיה שובי אחרי יבמתך
ותאמר רות אל תפגעי בי לעזבך פגע
לשוב מאחריך כי אל אשר ילך
תלכי אלך ובאשר תליני אלין לון
עמך עמי ואלהיך אלהי באשר
תמותי אמות ושם אקבר כה מות קבר
יעשה יהוה לי וכה יסיף כי המות עשה יסף
יפריד ביני ובינך ותרא כי פרד ראה
מתאמצת היא ללכת אתה אמץ ילך
ותחדל לדבר אליה ותלכנה חדל
שתיהם עד באנה בית לחם בוא
ויהי כבאנה בית לחם ותהם כל היה
העיר עליהן ותאמרנה הזאת הום אמר
נעמי ותאמר אליהן אל תקראנה קרא
לי נעמי קראן לי מרא כי המר מרר
שדי לי מאד אני מלאה הלכתי
וריקם השיבני יהוה למה שוב
תקראנה לי נעמי ויהוה ענה
בי ושדי הרע לי ותשב נעמי רוע שוב
ורות המואביה כלתה עמה השבה

requiē in domibus virorum quos ſortiture eſtis. Et oſculata eſt eas. Que eleuata voce flere ceperunt: & dicere. Tecum pergemus ad populū tuū. qbus illa rñdit. Reuertimini filie mi. Cur venitis mecū. Nū vltra hēbo filios in vtero meo: vt viros ex me ſpare poſſitis? Reuertimini filie mi & abite. Iā ei ſenectute cōfecta ſum: nec apta vīculo cōiugali. Etiā ſi poſſē hac nocte concipere & parere filios ſi eos expectare velitis donec creſcāt & annos pubertatis īpleāt: an eritis vetule quam nūbatis. Nolite qſo filie mi facere hoc: quia vr̄a anguſtia magis me p̄mit: & egreſſa eſt man dñi cōtra me. Eleuata igitur voce rurſum flere ceperunt. Orpha oſculata ē ſocrū ac reuerſa ē. ruth adheſit ſocrui ſue. Cui dixit noemi. En reuerſa ē cognata tua ad populū ſuū & ad deos ſuoſ vade cū ea. Que rñdit. Ne aduerſeris mihi vt reliquā te & abeā. Quocūq; enim perrexeris: p̄gā: & vbi morata fueris: & ego p̄iter morabor. Populus tu⁹ pp̄ls meus & deus tuus deus meus. Que te terra ſuſcepit morientem: in ea moriar ibiq; locū accipiā ſepulture. Hec mihi faciat dn̄s: & hec addat ſi nō ſola mors me & te ſepauerit. Videns ergo noemi φ obſtīato ruth aīo decreuiſſet ſecū p̄gere: aduerſari noluit nec ad ſuos vltra reditū p̄ſuadere. Profecteq; ſunt ſil & venerūt in bethleem. Quib⁹ vrbē igreſſis velox apud cunctos fama p̄crebuit: dicebātq; mulieres. Hec eſt illa Noemi? Quib⁹ ait. Ne vocetis me noemi .i. pulchrā: ſ; vocate me mara .i. amarā: qa amaritudine valde repleuit me oīp̄s. Egreſſa ſum plēa: & vacuā reduxit me dn̄s. Cur ergo vocatis me noemi quā dn̄s hūiliauit: & afflixit oīpotēs. Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru ſua

requiem quelibet in domo viri ſui. τ oſcula
ἀνάπαυσιν ἑκάστη ἐν οἴκῳ ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ κατεφίλη-
ta eſt eas τ eleuauerūt vocē ſuā τ plorauerūt
σεν αὐτάς· καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν
τ dixerūt ei: tecum reuertemur ad pp̄lm
καὶ εἶπον αὐτῇ, μετὰ σοῦ ἐπιστρέφομεν ἐπὶ τὸν λαόν
tuū. τ dixit noomi reuertimini iā filie mee:
σου. καὶ εἶπεν νοομὶ ἐπιστράφητε δὴ θυγατέρες μου,
cur venitis mecū: nū vltra mihi filij in vtero
ἵνα τί πορεύεσθε μετ᾽ ἐμοῦ, μὴ ἔτι μοι υἱοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ
meo: τ erunt vobis in viros? reuertimini filie
μου, καὶ ἔσονται ὑμῖν εἰς ἄνδρας; ἐπιστράφητε θυγατέρες
mee abite iā qm̄ conſenui vt non ſim viro:
μου πορεύθητε δὴ ὅτι γεγήρακα τοῦ μὴ εἶναι ἀνδρί,
quia dixi eſt mihi ſubſtātia vt ſim ego viro τ
διότι εἶπα ἔστι μοι ὑπόστασις τοῦ γενηθῆναί με ἀνδρὶ καὶ
pariam filios: nū ipſos expectabitis vſq; quo viri
τέξομαι υἱούς, μὴ αὐτοὺς προσδέξεσθε ἕως οὗ ἀδρυν-
fiant? vel ipſis tolerabitis vt non ſitis viro?
θῶσιν; ἢ αὐτοῖς κατασχεθήσεσθε τοῦ μὴ γενέσθαι ἀνδρί;
neq̄q̄ filie mee: qm̄ afflictio eſt mihi valde ſup
μὴ θυγατέρες μου, ὅτι ἐπικράνθη μοι σφόδρα ὑπὲρ
vos: qm̄ egreſſa eſt in me manus dn̄i. τ eleuauerūt
ὑμᾶς, ὅτι ἐξῆλθεν ἐν ἐμοὶ χεὶρ κυρίου. καὶ ἐπῆραν τὴν
vocem ſuam τ plorauerūt rurſū. τ oſculata eſt orpha
φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν ἔτι. καὶ κατεφίλησεν ὀρφὰ
ſocrum ſuam: τ reuerſa eſt in pp̄lm ſuū: ruth
τὴν πενθερὰν αὐτῆς, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς, ῥοὺθ
aūt ſecuta eſt illā. τ dixit noomi ad ruth: ecce re
δὲ ἠκολούθησεν αὐτῇ. καὶ εἶπεν νοομὶ πρὸς ῥούθ, ἰδοὺ ἀνέ-
uerſa eſt cōnurus tua ad pp̄lm ſuū τ ad
στρεψεν ἡ σύνυμφός σου πρὸς τὸν λαὸν αὐτῆς καὶ πρὸς τοὺς
deos ſuos: reuertere iam τ tu poſt cōnu-
θεοὺς αὐτῆς, ἐπιστράφητι δὴ καὶ σὺ ὀπίσω τῆς συνύμ-
rum tuā. dixit āt ruth: nō occurrat mihi vt relin-
φης σου, εἶπεν δὲ ῥούθ, μὴ ἀπαντήσαι μοι τοῦ κατα-
quam te vel diſcedā a tergo tuo: qm̄ tu quocūq; ie-
λιπεῖν σε ἢ ἀποστρέψαι ὄπισθέν σου, ὅτι σὺ οὗ ἐὰν πο-
ris ibo: τ vbi morata fueris morabor: 2. Re. 15. c.
ρευθῇς πορεύσομαι, καὶ οὗ ἐὰν αὐλισθῇς αὐλισθήσομαι,
pp̄ls tuus pp̄ls meus τ deus tu⁹ deus meus. τ vbi
ὁ λαός σου λαός μου καὶ ὁ θεός σου θεός μου. καὶ οὗ ἐὰν
mortua fueris moriar: τ illic ſepeliar. hec fa-
ἀποθάνῃς ἀποθανοῦμαι, κἀκεῖ ταφήσομαι. τάδε ποι-
ciat dn̄s mihi: τ hec addat: qm̄ mors ſepa-
ήσαι κύριός μοι, καὶ τάδε προσθείη, ὅτι θάνατος διαστε-
rabit inter me τ te. videns āt noomi qm̄ per-
λεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. ἰδοῦσα δὲ νοομὶ ὅτι κρα-
ſeuerat ipſa vt iret ſecum: ceſſauit
ταιοῦται αὐτὴ τοῦ πορεύεσθαι μετ᾽ αὐτῆς, ἐκόπασεν τοῦ
loqui ad ipſā vltra. profecte ſunt āt ambe
λαλῆσαι πρὸς αὐτὴν ἔτι. ἐπορεύθησαν δὲ ἀμφότεραι
vſq; quo venerūt ipſe in bethleem. τ factū ē
ἕως τοῦ παραγενέσθαι αὐτὰς εἰς βηθλεέμ. καὶ ἐγένε-
cum veniret ipſe in bethleem τ p̄crebuit oīs
το ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὰς εἰς βηθλεέμ καὶ ἤχησεν πᾶσα
vrbs de illis. τ dixerūt ſi hec eſt noomi? τ di-
ἡ πόλις ἐπ᾽ αὐταῖς. καὶ εἶπαν εἰ αὕτη ἐστὶν νοομί; καὶ εἶ-
xit ad eas: ne iā vocetis me noomi: vocate me
πεν πρὸς αὐτάς, μὴ δὴ καλεῖτέ με νοομί, καλέσατέ με
amarā: qr amaritudine replet⁹ ē in me oīp̄s valde. ego
πικράν, ὅτι ἐπικράνθη ἐν ἐμοὶ ὁ ἱκανὸς σφόδρα. ἐγὼ
egreſſa ſum plena: τ vacuā reduxit me dn̄s: τ cur
ἐπορεύθην πλήρης, καὶ κενὴν ἀπέστρεψέ με κύριος, καὶ ἵνα
vocatis me noomi τ dn̄s humiliauit me: τ omni-
τί καλεῖτέ με νοομί, καὶ κύριος ἐταπείνωσέν με, καὶ ὁ ἱκα-
potēs afflixit me. τ rediīt noomi τ ruth moa-
νὸς ἐκάκωσέ με. καὶ ἐπέστρεψε νοομὶ καὶ ῥοὺθ ἡ μωα-
bites nurus ſua ſecum redeūtes
βῖτις ἡ νύμφη αὐτῆς μετ᾽ αὐτῆς ἐπιστρέφουσαι

de agro moab. he aūt venerūt in bethleem
ἐξ ἀγροῦ μωάβ. αὗται δὲ παρεγενήθησαν εἰς βηθλεέμ
in principio meſſis ordei.
ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ κριθῶν. Ca. 2.

A Et noomi vir notus marito eius:
Καὶ τῇ νοομὶ ἀνὴρ γνώριμος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς,
at vir potens robore de cognatione elimelech:
ὁ δὲ ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύει ἐκ τῆς συγγενείας ἐλιμέλεχ,
τ nomē ei boos. τ dixit ruth moabitis ad
καὶ ὄνομα αὐτῷ βόοζ. καὶ εἶπεν ῥοὺθ ἡ μωαβῖτις πρὸς
noomi: ibo iā in agrū τ cōgregabo in
νοομί, πορευθῶ δὴ εἰς ἀγρὸν καὶ συνάξω ἐν τοῖς
ſpicis poſt vbi inuenero grā; in oculis
στάχυσιν κατόπισθεν οὗ ἂν εὕρω χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς
ipſius. dixit āt ei: vade filia. τ abi-
αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῇ, πορεύου θύγατερ. καὶ ἐπο-
it. τ cū veniſſet collegit in agro poſt ter-
ρεύθη. καὶ ἐλθοῦσα συνέλεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ κατόπι-
ga metentiū. τ cecidit caſu
σθεν τῶν θεριζόντων. καὶ περιέπεσεν περιπτώματι
in parte agri boos de cognatione abimelech.
τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ βόοζ ἐκ συγγενείας ἀβιμέλεχ.
τ ecce boos venit de bethleem. τ dixit me-
καὶ ἰδοὺ βόοζ ἦλθεν ἐκ βηθλεέμ. καὶ εἶπεν τοῖς θε-
tentibus: dn̄s vobiſcū. τ dixerūt ei: benedicat
ρίζουσιν, κύριος μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ εἶπον αὐτῷ, εὐλογήσαι
tibi dn̄s. τ dixit boos puero ſuo q̄ p̄-
σε κύριος. καὶ εἶπεν βόοζ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ τῷ
ſeerat ſup metētes: cuius puella hec?
ἐφεστῶτι ἐπὶ τοὺς θερίζοντας, τίνος ἡ νεᾶνις αὕτη;
τ reſpōdit puer q̄ p̄erat ſup meſ-
καὶ ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον τὸ ἐφεστὸς ἐπὶ τοὺς θε-
B ſores τ dixit: puella moabitis eſt que re-
ρίζοντας καὶ εἶπεν, ἡ παῖς ἡ μωαβῖτις ἐστὶν ἡ ἀποστρα-
diit cum noomi de agro moab. τ dixit col-
φεῖσα μετὰ νοομὶ ἐξ ἀγροῦ μωάβ. καὶ εἶπεν συλλέ-
ligā iam τ cōgregabo in manipulis poſt
ξω δὴ καὶ συνάξω ἐν τοῖς δράγμασιν ὄπισθεν τῶν
meſſores. τ venit τ ſtetit a mane τ vſq; ad
θεριζόντων. καὶ ἦλθεν καὶ ἔστη ἀπὸ πρωῒ καὶ ἕως
veſperā nō requieuit in agro paululū. τ di-
ἑσπέρας οὐκ ἀνέπαυσεν ἐν τῷ ἀγρῷ μικρόν. καὶ εἶ-
xit boos ad ruth: nō audiuiſti filia: ne va-
πεν βόοζ πρὸς ῥούθ, οὐκ ἤκουσας θύγατερ, μὴ πο-
das ad colligēdū in agro altero: τ tu nō rece-
ρευθῇς συλλέξαι ἐν ἀγρῷ ἑτέρῳ, καὶ σὺ οὐ πορεύ-
das hinc: hi iungere cū puellis meis:
σῃ ἐντεῦθεν, ὧδε κολλήθητι μετὰ τῶν κορασίων μου,
τ oculi tui in agrū vbi meſſuerint:
καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς τὸν ἀγρὸν οὗ ἂν θερίζωσιν,
τ ibis poſt ipſos: ecce mādaui
καὶ πορεύσῃ κατόπισθεν αὐτῶν, ἰδοὺ ἐνετειλάμην
pueris vt nō tāgant te. τ quādo
τοῖς παιδαρίοις τοῦ μὴ ἅψασθαί σου. καὶ ὅτε δι-
ſitieris τ ibis in vaſa τ bibes vn̄
ψήσεις καὶ πορεύσῃ εἰς τὰ σκεύη καὶ πίεσαι ὅθεν
aquātur pueri. τ cecidit in faciē
ὑδρεύονται τὰ παιδάρια. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον
ſuam τ adorauit ſup terrā: τ dixit ad
αὐτῆς καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν πρὸς
eum: qd q̄ inueni grām in oculis tuis vt co-
αὐτόν, τί ὅτι εὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ ἐπι-
gnoſcas me τ ego ſū p̄egrina? τ reſpōdit boos τ dixit
γνῶναί με καὶ ἐγώ εἰμι ξένη; καὶ ἀπεκρίθη βόοζ καὶ εἶπεν
C ei: renūtiatiōe renūciata ſūt mihi oīa q̄ fe-
αὐτῇ, ἀπαγγελίᾳ ἀπηγγέλη μοι πάντα ὅσα πε-
ciſti cum ſocru tua
ποίηκας μετὰ τῆς πενθερᾶς σου

de tr̄a p̄egrinatiōis ſue: ac reuerſa eſt in bethleem quando primū hordea metebantur. 2.

Erat aūt viro elimelech cōſanguineus hō potens & magnarū opum nomine booz. Dixitq; ruth moabitis ad ſocrum ſuā. Si iubes vadam in agrum & colligā ſpicas q̄ fugerint manus metētiū vbicūq; clemētis in me p̄rīſ familias reppero gratiam. Cui illa rñdit. Vade filia mi. abiit itaq; & colligebat ſpicas poſt terga metētiū. Accidit āt vt ager ille hr̄et dn̄m nomine booz qui erat de cognatione elimelech. Et ecce ipſe veniebat de bethleem: dixitq; meſſoribus. Dn̄s vobiſcū. Qui rñderunt ei. Bn̄dicat tibi dominus. Dixitq; booz iuueni qui meſſoribus preerat, cuius eſt hec puella? Cui reſpondit. Hec eſt moabitis que venit cum noemi de regione moabitide: & rogauit vt ſpicas colligeret remanentes: ſequens meſſorum veſtigia & de mane vſq; nunc ſtat in agro: & nec ad momentum quidē domū reuerſa eſt. Et ait booz ad ruth. Audi filia. Ne vadas in alterū agrum ad colligendum: nec recedas ab hoc loco: ſed iungere puellis meis: & vbi meſſuerint ſequere. Mandaui eī pueris meis vt nemo moleſtus ſit tibi: ſed ēt ſi ſitieris vade ad ſarcinulas & bibe aq̄s de qb⁹ & pueri mei bibunt. Que cadens in faciē ſuā: & adorās ſup terram dixit ad eū. Vn̄ mihi hoc vt iuenirē grām añ oculos tuos: & noſſe me dignareris p̄egrinā mulierē? Cui ille rñdit. Nūciata ſunt mihi omnia que feceris ſocrui tue:

משדי מואב והמה באו בית לחם בוא
בתחלת קציר שערים חלל קצר
Cap. ii. ולנעמי מודע לאישה איש גבור
חיל ממשפחת אלימלך ושמו ידע גבר
בעז ותאמר רות המואביה שפחה
אל נעמי אלכה נא השדה ילך
ואלקטה בשבלים אחר אשר לקט
אמצא חן בעיניו ותאמר לה מצא
לכי בתי ותלך ותבוא ותלקט ילך בנה
בשדה אחרי הקצרים ויקר קרה
מקרה חלקת השדה לבעז אשר
ממשפחת אלימלך והנה בעז
בא מבית לחם ויאמר לקוצרים בוא אמר
יהוה עמכם ויאמרו לו יברכך קצר ברך
יהוה ויאמר בעז לנערו הנצב יצב
על הקוצרים למי הנערה הזאת
ויען הנער הנצב על הקוצרים ענה
ויאמר נערה מואביה היא
השבה עם נעמי משדי מואב שוב
ותאמר אלקטה נא ואספתי
בעמרים אחרי הקוצרים ותבוא
ותעמד מאז הבקר ועד עתה עמד
זה שבתה הבית מעט ויאמר ישב
בעז אל רות הלא שמעת בתי
אל תלכי ללקט בשדה אחר
וגם לא תעבורי מזה וכה תדבקין עבר דבק
עם נערתי עיניך בשדה אשר
יקצרון והלכת אחריהן הלוא קצר
צויתי את הנערים לבלתי נגעך צוה
וצמת והלכת אל הכלים ושתית צמא כלה
מאשר ישאבון הנערים ותפל שתה שאב
על פניה ותשתחו ארצה ותאמר נפל פנה
אליו מדוע מצאתי חן בעיניך שחה
להכירני ואנכי נכריה ויען מדע
בעז ויאמר לה הגד הגד לי נכר ענה
כל אשר עשית את חמותך נגד
עשה חמה

אחרי מות אישך ותעזבי אביך
ואמך וארץ מולדתך ותלכי אל
עם אשר לא ידעת תמול
שלשום ׃ ישלם יהוה פעלך
ותהי משכרתך שלמה מעם יהוה
אלהי ישראל אשר באת
לחסות תחת כנפיו ׃ ותאמר
אמצא חן בעיניך אדני כי
נחמתני וכי דברת על לב
שפחתך ואנכי לא אהיה כאחת
שפחתך ׃ ויאמר לה בעז לעת
האכל גשי הלום ואכלת מן
הלחם וטבלת פתך בחמץ ותשב
מצד הקצרים ויצבט לה קלי
ותאכל ותשבע ותתר ׃ ותקם
ללקט ויצו בעז את נעריו לאמר
גם בין העמרים תלקט ולא
תכלימוה ׃ וגם של תשלו לה
מן הצבתים ועזבתם ולקטה
ולא תגערו בה ׃ ותלקט בשדה
עד הערב ותחבט את אשר
לקטה ויהי כאיפה שערים ׃
ותשא ותבוא העיר ותרא
חמותה את אשר לקטה ותוצא
ותתן לה את אשר הותרה
משבעה ׃ ותאמר לה חמותה
איפה לקטת היום ואנה עשית
יהי מכירך ברוך ותגד לחמותה
את אשר עשתה עמו ותאמר
שם האיש אשר עשיתי עמו
היום בעז ׃ ותאמר נעמי לכלתה
ברוך הוא ליהוה אשר לא
עזב חסדו את החיים ואת
המתים ותאמר לה נעמי
קרוב לנו האיש מגאלנו
הוא ׃ ותאמר רות המואביה

עזב ילד תמל שלם היה שכר בוא חסה אמר מצא היה נגש בוא טבל צבט צדד קלה אכל שבע יתר קום צוה לקט כלם שלל נער חבט היה נשא בוא ראה חמה יצא נתן יתר עשה נכר ברך נגד אמר מות קרב

poſt mortē viri tui: & q̄ reliq̄ris parētes tuos & terrā in qua nata es & veneris ad populum quem antea neſciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo: & plenā mercedē recipias a domino deo iſrael ad quem veniſti: & ſub cuius cōfugiſti alas. Que ait. Inueni grām apud oculos tuos dñe mi: qui conſolatus es me: & locutus es ad cor ancille tue: que nō ſū ſimilis vnius puellarū tuarū. Dixitq̄ ad eā booz. Q̄ñ hora veſcēdi fuerit veni huc & comede panē: & intinge buccellā tuā in aceto. Sedit itaq̄ ad meſſorū latus & cōgeſſit polētā ſibi: comeditq̄ & ſaturata ē: & tulit reliquias. Atq̄ inde ſurrexit vt ſpicas ex more colligeret. Precepit āt booz pueris ſuis dicēs. Etiā ſi vobiſcum metere voluerit ne phibeatis eam. & de veſtris quoq̄ manipulis proiicite de īduſtria: & remanere pmittite vt abſq̄ rubore colligat: & colligentē nemo corripiat. Collegit ergo in agro vſq̄ ad veſperam: & q̄ collegerat virga cedens & excutiens: īuenit hordei q̄ſi ephi mēſuram .i. tres modios: quos portās reuerſa eſt ī ciuitatem & oñdit ſocrui ſue. Inſup ptulit & dedit ei de reliquiis cibi ſui: quo ſaturata fuerat. Dixitq̄ ei ſocrus ſua. Vbi hodie collegiſti: & vbi feciſti opus? Sit bñdictus qui miſertus eſt tui. Indicauitq̄ ei apud quem eſſet opata: & nomen dixit viri q̄ booz vocaretur. Cui reſpondit noemi. Benedictus ſit a domino quoniam eandem gratiam quam prebuerat viuis: ſeruauit & mortuis. Rurſumq̄ ait Propinquus noſter eſt homo. Et ruth hoc quoq̄ inquit

poſtq̄ mortuus eſt vir tuus. & quomo reliquiſti
μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἄνδρα σου· καὶ πῶς κατέλι-
ſti patrem tuū & matrē tuā & terram
πες τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου καὶ τὴν γῆν
generationis tue: & abiiſti ad ppſm quē nō ſciebas
γενέσεώς σου καὶ ἐπορεύθης πρὸς λαὸν ὃν οὐκ ἤδεις
heri & nudiuſtertius. reddat dns opus tuum &
χθὲς καὶ τρίτης. ἀποτίσαι κύριος τὴν ἐργασίαν σου καὶ
ſit merces tua plena a dno deo
γένοιτο ὁ μισθός σου πλήρης παρὰ κυρίου θεοῦ
iſrael: ad quē veniſti vt confideres ſub alas
Ἰσραὴλ, πρὸς ὃν ἦλθες πεποιθέναι ὑπὸ τὰς πτέρυ-
illius. illa aūt dixit inueniā grām in oculis
γας αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπεν εὕροιμι χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς
tuis dñe mi: qm̄ conſolatus es me & qm̄ locutus
σου κύριέ μου· ὅτι παρεκάλεσάς με καὶ ὅτι ἐλάλη-
es in cor ancille tue: & ecce ego nō
σας ἐπὶ καρδίαν τῆς δούλης σου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ οὐκ
ero vt vna puellarum tuaꝝ. & dixit
ἔσομαι ὡς μία τῶν παιδισκῶν σου. καὶ εἶπεν αὐ-
ei booz: hora veſcendi accede huc & co-
τῇ βοόζ, ἤδη ὥρα τοῦ φαγεῖν πρόσελθε ὧδε καὶ φά-
medes panē & tinges buccellā tuā in aceto.
γεσαι τῶν ἄρτων καὶ βάψεις τὸν ψωμόν σου ἐν τῷ ὄξει.
& ſedit ruth ex obliquo metentium & por-
καὶ ἐκάθισε ῥοὺθ ἐκ πλαγίων τῶν θεριζόντων, καὶ ἐβού-
rexit ei booz polentam: & comedit & ſaturata eſt
νισεν αὐτῇ βοόζ ἄλφιτον, καὶ ἔφαγεν καὶ ἐνεπλήσθη
& reliquit. & ſurrexit vt colligeret. & pre-
καὶ κατέλιπεν, καὶ ἀνέστη τοῦ συλλέγειν. καὶ ἐνε-
cepit booz pueris eius dicens: &
τείλατο βοόζ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ λέγων, καί
inter manipulos colligat: & non cō
γε ἀναμέσον τῶν δραγμάτων συλλεγέτω, καὶ μὴ κα-
fundatis eam. & exhibentes exhibe-
ταισχύνητε αὐτήν. καί γε παραβάλλοντες παραβα-
bitis ei de congregatis & ſinite eam:
λεῖτε αὐτῇ ἐκ τῶν βεβουνισμένων, καὶ ἀφέτε αὐτὴν,
& colliget: & non corripietis eam. & colle-
καὶ συλλέξει, καὶ οὐκ ἐπιτιμήσετε αὐτῇ. καὶ συνέ-
git in agro vſq ad veſperā: & virga cecidit que col-
λεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ ἕως ἑσπέρας καὶ ἐρράβδισεν ἃ συν-
legit. & facta eſt q̄ſi oephi ordei. & portauit & in-
έλεξεν, καὶ ἐγενήθη ὡς οἰφὶ κριθῶν. καὶ ἦρεν καὶ εἰσ-
greſſa eſt in ciuitatem. & vidit ſocrus eius que
ῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἶδεν ἡ πενθερὰ αὐτῆς ἃ
collegerat: & offerens ruth dedit ei que reli-
συνέλεξεν, καὶ ἐξενέγκασα ῥοὺθ ἔδωκεν αὐτῇ ἃ κατέ-
querat ex quibus ſaturata fuit. & dixit ei ſocrus
λιπεν ἐξ ὧν ἐνεπλήσθη. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἡ πενθερὰ
ſua: vbi collegiſti hodie & vbi feciſti:
αὐτῆς, ποῦ συνέλεξας σήμερον καὶ ποῦ ἐποίησας,
ſit qui nouit te bñs. & indicauit ruth
εἴη ὁ ἐπιγνούς σε εὐλογημένος. καὶ ἀπήγγειλεν ῥοὺθ τῇ
ſocrui ſue vbi fecit. & dixit nomē
πενθερᾷ αὐτῆς ποῦ ἐποίησεν. καὶ εἶπεν τὸ ὄνομα τοῦ
viri cum quo feci cum eo hodie booz. &
ἀνδρὸς μεθ' οὗ ἐποίησα μετ' αὐτοῦ σήμερον βοόζ. καὶ
dixit noomi nurui ſue: bñdictus eſt
εἶπεν νοομμὶ τῇ νύμφῃ αὐτῆς, εὐλογητός ἐστι τῷ
dño: qm̄ non reliquit miam ſuā cum
κυρίῳ, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπεν τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ
viuis & cū mortuis. & dixit
τῶν ζώντων καὶ μετὰ τῶν τεθνηκότων. καὶ εἶπεν
ei noomi: ppinquus ē nobis vir de ſanguine ſtrictis
αὐτῇ νοομμὶ, ἐγγίζει ἡμῖν ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν ἀγχιστευόντων
nobis eſt. & dixit ruth ad ſocrum eius:
ἡμῖν ἐστίν. καὶ εἶπεν ῥοὺθ πρὸς τὴν πενθερὰν αὐτῆς.

& qm̄ dixit ad me cum pueris
καί γε ὅτι εἶπεν πρός με, μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν
meis iungere donec perficiant totam meſſes
ἐμῶν προσκολλήθητι ἕως ἂν τελέσωσιν ὅλον τὸν ἀμητὸν
que eſt mihi. & dixit noomi ad ruth nu-
ὃς ὑπάρχει μοι. καὶ εἶπεν νοομμὶ πρὸς ῥοὺθ τὴν νύμ-
rum ſuā: bonum filia qm̄ egreſſa es cū puel
φην αὐτῆς, ἀγαθὸν θύγατερ ὅτι ἐξῆλθες μετὰ τῶν κο-
lis eius: & non obuiabunt tibi in agro
ρασίων αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀπαντήσονταί σοι ἐν ἀγρῷ
alieno. & iuncta eſt ruth puellis booz
ἑτέρῳ. καὶ προσεκολλήθη ῥοὺθ τοῖς κορασίοις βοόζ
ad colligēdū q̄d perfecit meſſem ordei
συλλέγειν ἕως συντελέσειν τὸν θερισμὸν τῶν κριθῶν
& meſſem tritici.
καὶ τὸν θερισμὸν τῶν πυρῶν. Ca. 3.

A

& ſedit cum ſocru ſua: & di-
Θ Καὶ ἐκάθισεν μετὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ εἶ-
xit ei noomi ſocrus eius: filia non que-
πεν αὐτῇ νοομμὶ ἡ πενθερὰ αὐτῆς, θύγατερ οὐ μὴ ζη-
ram tibi requiem vt bene ſit tibi. & nunc
τήσω σοι ἀνάπαυσιν ἵνα εὖ γένηταί σοι. καὶ νῦν
nōne booz notus nobis cuius fuiſti cū puel
οὐχὶ βοόζ γνώριμος ἡμῖν οὗ ἦς μετὰ τῶν κορασί-
lis eius: ecce ipſe ventilat aream ordei
ων αὐτοῦ; ἰδοὺ αὐτὸς λικμᾷ τὸν ἅλωνα τῶν κριθῶν
hac nocte. tu aūt lauaberis & vngeris & impo-
ταύτῃ τῇ νυκτί. σὺ δὲ λούσῃ καὶ ἀλείψῃ, καὶ περιθήσεις
nes veſtem tuā ſup te: & aſcende
τὸν ἱματισμόν σου ἐπὶ σεαυτῇ, καὶ ἀναβήσῃ
ſup aream. ne cognoſcaris viro vſq quo per-
ἐπὶ τὴν ἅλω. μὴ γνωρισθῇς τῷ ἀνδρὶ ἕως τοῦ συν-
ficiat ille comedere & bibere. & erit cū
τελέσαι αὐτὸν τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν. καὶ ἔσται ἐν
dormierit ipſe: & noſces locū vbi dor-
τῷ κοιμηθῆναι αὐτόν, καὶ γνώσῃ τὸν τόπον ὅπου κοι-
mit illic: & ibis & diſcooperies que ad
μᾶται ἐκεῖ, καὶ ἐλεύσῃ καὶ ἀποκαλύψεις τὰ πρὸς
pedes eius & dormies. & ipſe nunciabit
ποδῶν αὐτοῦ καὶ κοιμηθήσῃ. καὶ αὐτὸς ἀπαγγελεῖ
tibi que facies. dixit aūt ruth ad eam: omnia
σοι ἃ ποιήσεις. εἶπεν δὲ ῥοὺθ πρὸς αὐτήν, πάντα
que dixeris mihi ad me faciam. & deſcēdit in
ὅσα ἂν εἴπῃς μοι πρός με ποιήσω. καὶ κατέβη εἰς

B

aream: & fecit iuxta omnia que impera-
τὴν ἅλω, καὶ ἐποίησεν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετεί-
uerat ei ſocrus ſua. & comedit booz & bi-
λατο αὐτῇ ἡ πενθερὰ αὐτῆς. καὶ ἔφαγεν βοόζ καὶ ἔ-
bit & letatū eſt cor eius: & venit ad
πιεν καὶ ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν τοῦ
dormiēdū in parte congeriei herbarū. illa āt venit ſecreto &
κοιμηθῆναι ἐν μερίδι τῆς σωρείας. ἡ δὲ ἦλθεν κρυφῇ καὶ
diſcooperuit que ad pedes eius & dormiuit.
ἀπεκάλυψε τὰ πρὸς ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἐκάθευδεν.
factū eſt aūt in media nocte & ſurrexit vir & tur-
ἐγένετο δὲ ἐν τῷ μεσονυκτίῳ καὶ ἐξέστη ὁ ἀνὴρ καὶ ἐ-
batus eſt: & ecce mulier dormiebat ad pedes ſu-
ταράχθη, καὶ ἰδοὺ γυνὴ κοιμᾶται πρὸς ποδῶν αὐ-
os. dixit āt ei tu quis es? illa āt dixit ego ſum ruth ancilla
τοῦ. εἶπε δὲ τίς εἶ σύ; ἡ δὲ εἶπεν ἐγώ εἰμι ῥοὺθ ἡ δούλη
tua: & expandes alam tuam ſup famu-
σου, καὶ περιβαλεῖς τὸ πτερύγιόν σου ἐπὶ τὴν δού-
lam tuam: qm̄ propinquus es tu. & dixit booz: benedicta
λην σου, ὅτι ἀγχιστεὺς εἶ σύ. καὶ εἶπεν βοόζ, εὐλογημένη
tu dño filia: qm̄ letificaſti miam tuā
σὺ τῷ κυρίῳ θύγατερ, ὅτι ἠγάθυνας τὸ ἔλεός σου τὸ
vltimā magis q̄ primam: vt non ires tu poſt
ἔσχατον ὑπὲρ τὸ πρῶτον τοῦ μὴ πορευθῆναί σε ὀπίσω
iuuenes ſiue pauper ſiue diues. & nunc fi-
νεανιῶν, εἴτοι πτωχὸς εἴτοι πλούσιος. καὶ νῦν θύ-

C

lia ne timeas.
γατερ μὴ φοβοῦ.

precepit mihi vt tādiu meſſoribus eius iungerer donec omnes ſegetes meterētur. Cui dixit ſocrus. Melius eſt filia mi vt cum puellis eius exeas ad metēdū: ne in alieno agro quiſpiā reſiſtat tibi. Iūcta eſt itaq̄ puellis booz: & tādiu cum eis meſſuit donec ordea & triticū in horreis conderentur. 5.

POſtq̄ āt reuerſa ē ad ſocrū ſuā audiuit ab ea. Filia mi q̄rā tibi requiē & prouidebo vt bñ ſit tibi. Booz iſte cuius puellis in agro iūcta es ppinquus nř eſt: & hac nocte aream ordei ventilat. Lauare igitur & vngere: & induere cultiorib⁹ veſtimētis & deſcende in areā. Non te videat hō donec eſum potūq̄ finierit. Q̄ñ aūt ierit ad dormiendū: nota locum in quo dormiat. Veniēſq̄ & diſcoopies palliū quo opitur a pte pedū: & pijcies te & ibi iacebis. Ipſe aūt dicet tibi qd agere debeas. Que rñdit. Quicquid preceperis faciā. Deſcenditq̄ in aream & fecit omnia q̄ ſibi impauerat ſocr⁹. Cumq̄ comediſſet booz & bibiſſet: & factus eēt hilarior: iſſetq̄ ad dormiendū iuxta aceruū manipulorū: venit abſcōdite: & diſcoopto a pedibus eius pallio ſe proiecit. Et ecce nocte iam media expauit hō & cōturbatus eſt: viditq̄ mulierē iacentem ad pedes ſuos: & ait illi. Que es. Illaq̄ rñdit. Ego ſū ruth ācilla tua. Expande palliū tuū ſup famulā tuā: quia propinquus es. Et ille. Benedicta inquit es a domino filia: & priorē miam poſteriore ſupaſti. quia non es ſecuta iuuenes pauperes ſiue diuites. Noli ergo

גם כי אמר אלי עם הנערים
אשר לי תדבקין עד אם כלו את
כל הקציר אשר לי ׃ ותאמר
נעמי אל רות כלתה טוב בתי
כי תצאי עם נערותיו ולא יפגעו
בך בשדה אחר ׃ ותדבק בנערות
בעז ללקט עד כלות קציר
השערים וקציר החטים ׃
ותשב את חמותה ׃

Cap. iij.

ותאמר לה נעמי חמותה בתי
הלא אבקש לך מנוח אשר
ייטב לך ׃ ועתה הלא בעז מדעתנו
אשר היית את נערותיו הנה הוא
זרה את גרן השערים הלילה ׃
ורחצת וסכת ושמת שמלתך
עליך וירדתי הגרן אל תודעי
לאיש עד כלתו לאכל ולשתות ׃
ויהי בשכבו וידעת את המקום
אשר ישכב שם ובאת וגלית
מרגלתיו ושכבתי והוא יגיד
לך את אשר תעשין ׃ ותאמר
אליה כל אשר תאמרי אלי
אעשה ׃ ותרד הגרן ותעש ככל
אשר צותה חמותה ׃ ויאכל בעז
וישת וייטב לבו ויבא לשכב
בקצה הערמה ותבא בלט ותגל
מרגלתיו ותשכב ׃ ויהי בחצי
הלילה ויחרד האיש וילפת
והנה אשה שכבת מרגלתיו ׃
ויאמר מי את ותאמר אנכי
רות אמתך ופרשת כנפך על
אמתך כי גאל אתה ׃ ויאמר
ברוכה את ליהוה בתי היטבת
חסדך האחרון מן הראשון לבלתי
לכת אחרי הבחורים אם דל
ואם עשיר ׃ ועתה בתי אל

דבק כלה קצר אמר כלל יצא פגע
Cap. iij.
ישב חמה אמר בקש נוח יטב ידע היה סוך שום ירד ידע כלה אכל שתה היה קום שכב בוא גלה רגל נגד עשה אמר ירד צוה חמה אכל שתה יטב בוא אם גלה חרד לפת איש אמה ברך נפה טוב ילך בחר עשר

תיראי כל אשר תאמרי אעשה ירא אמר
לך כי יודע כל שער עמי כי עשה ידע
אשת חיל את ועתה כי אמנם איש
כי גאל אנכי וגם יש גאל קרוב קרב
ממני לִיני הלילה והיה בבקר לון
אם יגאלך טוב יגאל ואם לא גאל
יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי חפץ
יהוה שכבי עד הבקר ותשכב שכב
מרגלתו עד הבקר ותקם בטרום רגל קום
יכיר איש את רעהו ויאמר אל נכר
יודע כי באה האשה הגרן ידע בוא
ויאמר הבי המטפחת אשר עליך יהב טפח
ואחזי בה ותאחז בה וימד שש אחז מדד
שערים וישת עליה ויבא העיר שית בוא
ותבוא אל חמותה ותאמר מי את חמה
בתי ותגד לה את כל אשר נגד
עשה לה האיש ותאמר שש אמר
השערים האלה נתן לי כי אמר
אלי אל תבואי ריקם אל ריק בוא
חמותך ותאמר שבי בתי עד ישב
אשר תדעין איך יפל דבר כי לא ידע נפל
ישקט האיש כי אם כלה הדבר שקט
Cap. iiii. היום ובעז עלה השער
וישב שם והנה הגאל עבר אשר
דבר בעז ויאמר סורה שבה סור ישב
פה פלני אלמני ויסר וישב סור
ויקח עשרה אנשים מזקני העיר לקח
ויאמר שבו פה וישבו ויאמר
לגאל חלקת השדה אשר
לאחינו לאלימלך מכרה נעמי
השבה משדה מואב ואני שוב
אמרתי אגלה אזנך לאמר קנה גלה
נגד הישבים ונגד זקני עמי אם
תגאל גאל ואם לא יגאל הגידה נגד
לי ואדעה כי אין זולתך לגאול ידע
ואנכי אחריך ויאמר אנכי אגאל

metuere: ſed quicquid dixeris mihi faciã tibi. Scit enim omnis populus qui hitat intra portas vrbis mee mulierẽ te eſſe virtutis. Nec abnuo me propinquũ: ſed eſt alius me propinquior. Quieſce hac nocte: & facto mane ſi te voluerit ppinquitatis iure retinere bene res acta eſt: ſin aũt ille noluerit: ego te abſq; vlla dubitatiõe ſuſcipiã: viuit dñs. Dormi vſq; mãe. Dormiuit itaq; ad pedes eiꝰ vſq; ad noctis abſceſſũ. Surrexit itaq; anteq̃ homines ſe cognoſcerent mutuo: & dixit booz. Caue ne qs nouerit q huc veneris. Et rurſum expãde inqt palliũ tuũ quo operiris & tene vtraq; manu. Qua extendente & tenẽte: menſus eſt ſex modios ordei: & poſuit ſup eã. Que portãs ingreſſa eſt ciuitatẽ & venit ad ſocrum ſuã. Que dixit ei. Quid egiſti filia? Narrauitq; ei omnia que ſibi feciſſet homo. Et ait. Ecce ſex modios ordei dedit mihi & ait. nolo vacuam te reuerti ad ſocrũ tuam. Dixitq; Noemi. Expecta filia donec videamus quẽ res exitum habeat: neq; enim ceſſabit hõ: niſi cõpleuerit quod locutus eſt.

Aſcendit ergo booz ad portam & ſedit ibi. Cumq; vidiſſet ppiquũ pterire d quo prius ſermo hitus eſt dixit ad eũ. Declina paulisp & ſede hic vocãs eũ noie ſuo. Qui diuertit & ſedit. Tollẽs aũt booz decẽ viros de ſenioribꝰ ciuitatis: dixit ad eos. Sedete hic. Quibus reſidẽtibus locutus eſt ad ppinquũ. Partẽ agri fratris noſtri elimelech vendet noemi q̃ reuerſa eſt de regiõe moabitide. quod audire te volui & tibi dicere corã cũctis ſedentibus & maioribus natu de pplo meo. Si vis poſſidere iure ppinqtatis eme & poſſide. Si aũt diſplicet tibi: hoc ipſũ indica mihi vt ſciã quid facere debeã. Nullus enim ẽ ppinquus excepto te qui prior es: & me quiſe

oĩa que dixeris ad me faciã
πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς πρός με ποιήσω
tibi. ſcit enim oĩs tribus populi mei qm̃
σοι. οἶδεν γὰρ πᾶσα φυλὴ λαοῦ μου ὅτι
mulier virtutis es tu: & nũc vere cogna
γυνὴ δυνάμεως εἶ σύ, καὶ νῦν ἀληθῶς ἀγχι-
tus ſum ego & eſt cognatus in terra exſis magis q̃
στεύς εἰμι ἐγὼ καί γε ἔστιν ἀγχιστεὺς ἐγγίων ὑπὲρ
ego. quieſce nocte & erit mane ſi
ἐμέ. αὐλίσθητι τὴν νύκτα καὶ ἔσται τὸ πρωῒ ἐὰν
duxerit te: bonũ ducat. ſi aũt nõ ve
ἀγχιστεύσῃ σε, ἀγαθόν, ἀγχιστευέτω. ἐὰν δὲ μὴ βού-
lit ducere te ducam te ego. viuit do
ληται ἀγχιστεῦσαί σε, ἀγχιστεύσω σε ἐγώ. ζῇ κύ-
minus: dormi vſq; ad mane. & dormiuit ad pe
ριος, κοιμήθητι ἕως πρωΐ. καὶ ἐκοιμήθη πρὸς πο-
des eius vſq; ad mãe. illa aũt ſurrexit anteq̃ cognoſceret
δῶν αὐτοῦ ἕως πρωΐ. ἡ δὲ ἀνέστη πρὸ τοῦ ἐπιγνῶναι
vir proximũ ſuũ: & dixit booz: ne cogno
ἄνδρα τὸν πλησίον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν Βοόζ, μὴ γνω-
ſcatur q venit mulier in aream. & dixit
σθήτω ὅτι ἐλήλυθε γυνὴ εἰς τὴν ἅλω. καὶ εἶπεν
ei: fer cingulũ qd ſuper te: & te
αὐτῇ, φέρε τὸ περίζωμα τὸ ἐπάνω σου, καὶ κρά-
ne illud. illa aũt tenuit illud & menſus eſt ſex
τησον αὐτό. ἡ δὲ ἐκράτησεν αὐτὸ καὶ ἐμέτρησεν ἓξ
ordei & impoſuit ſup eam: & ingreſſa eſt in
κριθῶν καὶ ἐπέθηκεν ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν
ciuitatẽ. & ruth intrauit ad ſocrum ſuam.
πόλιν. καὶ ῥοὺθ εἰσῆλθεν πρὸς τὴν πενθερὰν αὐτῆς.
illa aũt dixit qd tu filia? & narrauit ei om
ἡ δὲ εἶπεν τί σὺ θύγατερ; καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ σύμ-
nia que fecit illi vir. & ait ſex
παντα ὅσα ἐποίησεν αὐτῇ ὁ ἀνήρ. καὶ εἶπεν τὰ ἓξ τῶν
ordei hec dedit mihi: qm̃ dixit ad me: nõ
κριθῶν ταῦτα ἔδωκέν μοι, ὅτι εἶπεν πρός με, μὴ
eas vacua ad ſocrum tuã. illa aũt dixit ſede fi
εἰσέλθῃς κενὴ πρὸς τὴν πενθεράν σου. ἡ δὲ εἶπεν κάθου θύ-
lia quoad cognoſcas tu quomõ nõ cadet verbũ. nõ.n.
γατερ ἕως τοῦ ἐπιγνῶναί σε πῶς οὐ πεσεῖται ῥῆμα. οὐ γὰρ
ceſſabit vir quoad cõpleuerit verbum hodie.
μὴ ἡσυχάσει ὁ ἀνὴρ ἕως ἂν τελέσῃ τὸ ῥῆμα σήμερον.
Et booz aſcẽdit ad portã & ſe
Καὶ Βοὸζ ἀνέβη ἐπὶ τὴν πύλην καὶ ἐκάθι-
dit ibi: & ecce propinquus preteribat quẽ di
σεν ἐκεῖ, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀγχιστεὺς παρεπορεύετο ὃν ἐλά-
xit booz: & dixit ad eum booz: declinãs
λησε Βοόζ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν Βοόζ, ἐκκλίνας
ſede hic abſcõdite. & diuertit & ſedit:
κάθισον ὧδε κρύφιε. καὶ ἐξέκλινεν καὶ ἐκάθισεν,
& tollit booz decẽ viros de ſenio
καὶ ἔλαβεν Βοὸζ δέκα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυ-
ribus ciuitatis: & dixit: ſedete hic. &
τέρων τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν, καθίσατε ὧδε. καὶ
ſederunt. & dixit booz propinquo: par
ἐκάθισαν. καὶ εἶπεν Βοὸζ τῷ ἀγχιστεῖ, τὴν με-
tem agri q̃ eſt fratris nr̃i
ρίδα τοῦ ἀγροῦ ἥ ἐστιν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν τοῦ
elimelech: quẽ vendit noomi q̃ reuerſa eſt de agro
ἐλιμέλεχ, ὃν ἀπέδοτο νοομὶ ἡ ἐπιστρέψασα ἐξ ἀγροῦ
moab. & ego dixi diſcooperiam aurem tuã di
μωάβ. κἀγὼ εἶπα ἀποκαλύψω τὸ οὖς σου λέ-
cens: poſſide coram ſedentibus & coram
γων, κτῆσαι ἐναντίον τῶν καθημένων καὶ ἐναντί-
maioribus ppl̃i mei. ſi ppiquꝰ es
ον τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ μου. εἰ ἀγχιστεύεις
duc: ſi aũt non ducis nuncia mihi &
ἀγχίστευε, εἰ δὲ μὴ ἀγχιστεύεις ἀνάγγειλόν μοι καὶ
ſciam: qm̃ nõ eſt preter te vt ducat: &
γνώσομαι, ὅτι οὐκ ἔστιν πάρεξ σοῦ τοῦ ἀγχιστεῦσαι, κἀ-
ego ſum poſt te. ille aũt dixit: ego ſum: ducam.
γώ εἰμι μετὰ σέ. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι, ἀγχιστεύσω.

D
Ca. 4
A
B

& dixit booz in die qua poſſidebis tu agrũ
καὶ εἶπεν Βοὸζ ἐν ἡμέρᾳ τοῦ κτήσασθαί σε τὸν ἀγρὸν
de manu noomi & a ruth moabitide vxo
ἐκ χειρὸς νοομὶ καὶ παρὰ ῥοὺθ τῆς μωαβίτιδος γυ-
re mortui: & eam poſſidere te opꝫ
ναικὸς τοῦ τεθνηκότος, καὶ αὐτὴν κτήσασθαί σε δεῖ
vt ſuſcites nomẽ mortui in hereditate
ὥστε ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐπὶ τῆς κληρονομίας
ſua. & dixit ppinquus booz: nõ pote
αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ ἀγχιστεὺς τῷ Βοόζ, οὐ δυνήσο-
ro ducere mihi: ne forte corrumpã poſſe
μαι ἀγχιστεῦσαι ἐμαυτῷ, μήποτε διαφθείρω τὴν κλη-
ſſionẽ meã. duc tibi tu propinq̃tatẽ
ρονομίαν μου. ἀγχίστευσον σεαυτῷ σὺ τὴν ἀγχιστείαν
meã q̃m nõ potero ducere. & hic
μου ὅτι οὐ δυνήσομαι ἀγχιστεῦσαι. καὶ τοῦτο τὸ δι-
mos prius in iſrael ad ppinquitatẽ
καίωμα ἔμπροσθεν ἐν τῷ ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν ἀγχιστείαν
& in cõmutatione ad cõſtituẽdũ oẽ verbũ.
καὶ ἐπὶ τὸ ἀντάλλαγμα τοῦ στῆσαι πάντα λόγον.
ſoluebat vir calciamẽtũ ſuum & dabat
ὑπελύετο ὁ ἀνὴρ τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ καὶ ἐδίδου τῷ
propinquo ſuo qui ducebat ppinquitatẽ e
πλησίον αὐτοῦ τῷ ἀγχιστεύοντι τὴν ἀγχιστείαν αὐ-
ius. & hoc erat teſtimoniũ in iſrael. & dixit
τοῦ. καὶ τοῦτο ἦν μαρτύριον ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν
propinquus booz: poſſide tibi ppin
ὁ ἀγχιστεὺς τῷ Βοόζ, κτῆσαι σεαυτῷ τὴν ἀγχι-
quitatẽ meã: & ſoluit calciamẽtũ ſuum &
στείαν μου, καὶ ὑπελύσατο τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ καὶ
dedit ei. & dixit booz maioribus natu &
ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν Βοὸζ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ
omni ppl̃o: teſtes vos hodie: qm̃ poſ
παντὶ τῷ λαῷ, μάρτυρες ὑμεῖς σήμερον, ὅτι κέ-
ſedi omnia que abimelech & omnia que
κτημαι πάντα τὰ τοῦ ἀβιμέλεχ καὶ πάντα ὅσα
ſunt chelcon & maalon de manu noo
ὑπάρχει τῷ χελαιὼν καὶ τῷ μααλὼν ἐκ χειρὸς νοο-
mi. & ruth moabitidem vxorem maalon
μί. καί γε ῥοὺθ τὴν μωαβῖτιν τὴν γυναῖκα μααλὼν
poſſedi mihi in vxorem: vt ſuſcitem
κέκτημαι ἐμαυτῷ εἰς γυναῖκα, τοῦ ἀναστῆσαι τὸ
nomẽ mortui in hereditate ſua:
ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐπὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ,
& non delebitur nomẽ mortui de
καὶ οὐκ ἐξολοθρευθήσεται τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος ἐκ τῶν
fratribus ſuis & de porta loci ſui:
ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς πύλης τοῦ τόπου αὐ-
teſtes vos hodie. & dixerũt oĩs
τοῦ, μάρτυρες ὑμεῖς σήμερον. καὶ εἶπον πᾶς ὁ
ppl̃s qui in porta: teſtes. & maiores
λαὸς οἱ ἐν τῇ πύλῃ, μάρτυρες. καὶ οἱ πρεσβύ-
natu dixerũt det dñs vxorem tuã que in
τεροι εἶπον δῴη κύριος τὴν γυναῖκά σου τὴν εἰσ-
greditur in domũ tuã ſicut rachel & ſicut
πορευομένην εἰς τὸν οἶκόν σου ὡς ῥαχὴλ καὶ ὡς
liam que edificauerũt vtraq; domũ iſrael.
λίαν αἳ ᾠκοδόμησαν ἀμφότεραι τὸν οἶκον ἰσραήλ.
& faciat virtutẽ in ephratha: & erit nomẽ in
καὶ ποιήσαι δύναμιν ἐν ἐφραθά, καὶ ἔσται ὄνομα ἐν
bethleem. & fiat domus tua vt domꝰ phares:
βηθλεέμ. καὶ γένοιτο ὁ οἶκός σου ὡς οἶκος φαρές,
quẽ peperit thamar iuda. de ſemine tuo
ὃν ἔτεκε θάμαρ τῷ ἰούδᾳ. ἐκ τοῦ σπέρματός σου
det tibi dñs de puella hac fi
δῴη σοι κύριος ἐκ τῆς παιδίσκης ταύτης τέκ-
lios. & cepit booz ruth ſibi vxorem & in
να. καὶ ἔλαβε Βοὸζ τὴν ῥοὺθ ἑαυτῷ γυναῖκα καὶ εἰσ-
greſſus eſt ad eam. & dedit dñs ei cõceptiõeꝫ:
ῆλθεν πρὸς αὐτήν. καὶ ἔδωκε κύριος αὐτῇ κύησιν,
& peperit ei filiũ. & dixerũt
καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱόν. καὶ εἶπον αἱ

cundus ſum. At ille rñdit ego agrũ emã. Cui dixit booz. Quñ emeris agrũ de manu mulieris. Ruth quoq; moabitidem q̃ vxor defuncti fuit debes accipe vt ſuſcites nomẽ ppinq tui i hereditate ſua. Qui rñdit. Cedo iuri ppinqtatis. Neq; eĩ poſteritatẽ familie mee delere debeo. Tu meo vtere priuilegio: quo me libenter carere pfiteor. Hic aũt erat mos antiquitus in iſrael inter propĩquos: vt ſi qñ alter alteri ſuo iuri cedebat vt eſſet firma conceſſio ſoluebat hõ calciamẽtũ ſuum & dabat propĩquo ſuo. Hoc erat teſtimoniũ ceſſiõis in iſrael. Dixit ergo ppinquo ſuo booz. Tolle calciamentum. Qd ſtatim ſoluit de pede ſuo. At ille maioribus natu & vniuerſo populo: teſtes vos inqt eſtis hodie q poſſederĩ oĩa q̃ fuerũt elimelech & chelion & maalon tradente noemi: & ruth moabitidem vxorem maalõ in cõiugiũ ſumpſerim vt ſuſcitem nomẽ defuncti in hereditate ſua ne vocabulũ eiꝰ de familia ſua ac frĩbus & populo deleatur. Vos inquã huiꝰ rei teſtes eſtis. Reſpondit omnis populus qui erat ĩ porta & maiores natu Nos teſtes ſumus. Faciat dñs hanc mulierem que ingreditur domum tuam ſicut rachel & liam q̃ edificauerunt domum iſrael: vt ſit exemplum virtutis in effrata & habeat celebre nomen in bethleẽ. Fiatq; domus tua ſicut domus phares quem thamar peperit iude: de ſemine quod tibi dederit dominus ex hac puella. Tulit itaq; booz ruth: & accepit vxorẽ: ingreſſuſq; eſt ad eã: & dedit illi dñs vt conciperet & pareret filium. Dixeruntq;

ויאמר בעז ביום קנותך השדה קנה
מיד נעמי ומאת רות המואביה
אשת המת קניתי להקים איש מות
שם המת על נחלתו ויאמר קום
הגאל לא אוכל לגאל לי פן יכל
אשחית את נחלתי גאל לך שחת
אתה את גאלתי כי לא אוכל
לגאל וזאת לפנים בישראל פנה
על הגאולה ועל התמורה מור
לקים כל דבר שלף איש קום
נעלו ונתן לרעהו וזאת
התעודה בישראל ויאמר הגאל עוד
לבעז קנה לך וישלף נעלו שלף
ויאמר בעז לזקנים וכל העם
עדים אתם היום כי קניתי את עוד
כל אשר לאלימלך ואת כל
אשר לכליון ומחלון מיד נעמי
וגם את רות המאביה אשת
מחלון קניתי לי לאשה איש
להקים שם המת על נחלתו קום מות
ולא יכרת שם המת מעם אחיו כרת
ומשער מקומו עדים אתם קום
היום ויאמרו כל העם אשר
בשער והזקנים עדים יתן נתן
יהוה את האשה הבאה אל בוא
ביתך כרחל וכלאה אשר בנו בנה
שתיהם את בית ישראל ועשה
חיל באפרתה וקרא שם
בבית לחם ויהי ביתך כבית היה
פרץ אשר ילדה תמר ליהודה
מן הזרע אשר יתן יהוה
לך מן הנערה הזאת ויקח לקח
בעז את רות ותהי לו היה
לאשה ויבא אליה ויתן יהוה בוא
לה הריון ותלד בן ותאמרנה

C

הנשים אל נעמי ברוך יהוה נשה ברך
אשר לא השבית לך גאל היום שבת
ויקרא שמו בישראל׃ והיה לך קרא
למשיב נפש ולכלכל את שוב
שיבתך כי כלתך אשר אהבתך שוב כלל
ילדתו אשר היא טובה לך
משבעה בנים׃ ותקח נעמי
את הילד ותשתהו בחיקה שות
ותהי לו לאמנת׃ ותקראנה
לו השכנות שם לאמר ילד בן
לנעמי ותקראנה שמו עובד
הוא אבי ישי אבי דוד׃ ואלה
תולדות פרץ פרץ הוליד את ילד
חצרון׃ וחצרון הוליד את רם
ורם הוליד את עמינדב׃
ועמינדב הוליד את נחשון
ונחשון הוליד את שלמה׃
ושלמון הוליד את בעז ובעז
הוליד את עובד׃ ועובד הוליד
את ישי׃ וישי הוליד את דוד׃

mulieres ad noemi. Benedictus dominus q nō ē paſſus vt deficeret ſucceſſor familie tue & vocaretur nomē ei9 in iſrael: & habeas qui conſoletur animā tuā & enutriat ſenectutē. De nuru enim tua natus ē q te diliget & multo tibi melior ē q̄ ſi ſeptē haberes filios. Susceptūq; noemi puerum poſuit in ſinu ſuo & nutricis ac geruſle fungebatur officio. Vicine aūt mulieres cō gratulātes ei & dicētes: natus eſt filius noemi: vocauerunt nomē ei9 obed. Hic eſt pater iſai patris dauid. He ſūt generationes phares. Phares genuit eſron: eſron genuit aram. Aram genuit aminadab: aminadab genuit naaſon. Naaſon genuit ſalmō. Salmon genuit booz: booz genuit obed. Obed genuit iſai. Iſai gēuit dauid.

mulieres ad noomi: benedictus dn̄s: qui nō defece-
γυναῖκες πρὸς νοομί, εὐλογητὸς κύριος, ὃς οὐ κατέλυ-
re fecit tibi hodie propinquū: ⁊ vocet
σέ σοι σήμερον τὸν ἀγχιστεύοντα, καὶ καλέσαι τὸ
nomē tuū in iſrael: ⁊ erit tibi in conſolan- D
ὄνομά σου ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔσαι σοι εἰς ἐπιστρέφον-
tem animā ⁊ vt enutriat ſenectutē tuā: qm̄
τα ψυχὴν καὶ τοῦ διαθρέψαι τὴν πολιάν σου, ὅτι
nurus tua q̄ diligit te peperit eum q̄ eſt
ἡ νύμφη σου ἡ ἀγαπήσασά σε ἔτικεν αὐτὸν ἥ ἐστιν
bona tibi magis q̄ ſeptē filii. ⁊ ſuſcepit noomi
ἀγαθή σοι ὑπὲρ ἑπτὰ υἱούς. καὶ ἔλαβε νοομὶ τὸ
puerum ⁊ poſuit eum in ſinum ſuum: ⁊
παιδάριον καὶ ἔθηκεν αὐτὸ εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς, καὶ
fuit ei in nutricē. ⁊ vocauerūt ei vici-
ἐγενήθη αὐτῷ εἰς τιθηνόν. καὶ ἐκάλεσαν αὐτῷ αἱ γείτο-
ne nomē dicētes: natus eſt filius noomi ⁊ vocaue-
νες ὄνομα λέγουσαι, ἐτέχθη υἱὸς τῇ νοομί, καὶ ἐκάλε-
runt nomē illius obed. hic pater ieſſe pa-
σαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὠβήδ. οὗτος πατὴρ ἰεσσαὶ πα-
tris dauid. ⁊ he generationes phares. phares
τρὸς δαυίδ. καὶ αὗται αἱ γενέσεις φαρές. φαρὲς i. Pa. 2.b.
genuit eſron: ⁊ eſron genuit aram: ⁊ Math. 1.a.
ἐγέννησε τὸν ἐσρώμ, καὶ ἐσρὼν ἐγέννησε τὸν ἀράμ, καὶ
aram genuit aminadab: ⁊ aminadab genu-
ἀρὰμ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ, καὶ ἀμιναδὰβ ἐγέννη-
it naaſſon: ⁊ naaſſon genuit ſalmon:
σε τὸν ναασσών, καὶ ναασσὼν ἐγέννησε τὸν σαλμών,
⁊ ſalmon genuit booz: ⁊ booz genuit
καὶ σαλμὼν ἐγέννησε τὸν βοόζ, καὶ βοὸζ ἐγέννησε
obed: ⁊ obed genuit ieſſe: ⁊ ieſſe
τὸν ὠβήδ, καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί, καὶ ἰεσσαὶ
genuit dauid.
ἐγέννησε τὸν δαυίδ.

Explicit liber ruth.

Incipit pꝛologus ſancti hieronymi preſbyteri ī libꝛos Regum.

Viginti & duas litteras eſſe apud hebreos ſyrorum quoq; lingua & chaldeorum teſtatur: que hebree magna ex p̄te confinis eſt. Nam & ipſi vigintiduo elementa habent eodem ſono: ſed diuerſis characteribus. Samaritani etiā pentateuchum moyſi totidem litteris ſcriptitant: figuris tantum & apicibus diſcrepātes. Certumq; eſt eſdrā ſcribam legiſq; doctorem poſt captam hieroſolymam & inſtaurationem templi ſub zorobabel alias litteras reperiſſe quibus nunc vtimur: cum ad illud vſq; tempus idem ſamaritanorum & hebreorum characteres fuerint. In libro quoq; numerorum hec eadem ſupputatio ſub leuitarum ac ſacerdotū cenſu myſtice oſtenditur. Et nomen domini tetragrammaton in quibuſdam grecis voluminibus vſq; hodie antiquis expreſſum litteris inuenimus. Sed & pſalmi tricesimuſſextus: & centeſimuſdecimus & centeſimuſundecimus & centeſimuſdecimuſoctauus: & centeſimuſquadrageſimuſquartus: q̄q; q̄q; diuerſo ſcribātur metro: tamen eiuſdem numeri texūtur alphabeto. Et hieremie lamentationes & oratio eius: ſalomōis quoq; in fine prouerbia: ab eo loco in quo ait. Mulierem fortē quis inueniet: eiſdem alphabetis vel inciſionibus ſupputantur. Porro quinq; littere duplices apud hebreos ſunt: caph: mem: nun: phe: ſadich. Aliter enim ſcribuntur per has principia medietateſq; verborum: aliter fines: vnde & a pleriſq; libri duplices eſtimantur: ſamuel malachim: dabreiamin: eſdras: hieremias: cum cynoth ideſt lamentationibus ſuis. Quomodo igitur vigintiduo elementa ſunt per que ſcribimus hebraice omne quod loquimur: & eorum initiis vox humana comprehenditur: ita vigintiduo volumina ſupputantur: quibus quaſi litteris & exordiis in dei doctrina tenera adhuc & lactens viri iuſti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur breſith: quem nos geneſim dicimus. ſecundus elleſmoth qui exodus appellatur: tertius vaiecra: ideſt leuiticus: quartus vaiedaber: quem numerorum uocamus: quintus elleaddebarim: qui deuteronomium prenotatur. Hi ſunt quinq; libri moyſi: quos p̄prie thorath: ideſt legem appellant. Secūdum prophetarum ordinem faciunt: & incipiunt ab ieſu filio naue: qui apud illos ioſue bennun dicitur. Deinde ſubtexunt ſopthim ideſt iudicum librum & in eundem compungunt ruth: quia in diebus iudicum facta eius narratur hiſtoria. Tertius ſequitur ſamuel: quem nos regnorum primum & ſecundum dicimus: quartus malachim: ideſt regum: qui tertio & quarto regnorum uolumine cōtinetur. Meliuſq; multo eſt malachim: ideſt regum q̄ malachoth: ideſt regnorum dicere. Nō enim multarū gentium deſcribit regna: ſed unius iſraelitici populi q̄ tribubus duodecim cōtinetur. Quintus eſt eſaias: ſextus hieremias: ſeptimus ezechiel: octauus liber duodecim prophetarum: qui apud illos uocatur thereaſar. Tertius ordo: agiographa poſſidet. Et primus liber incipit ab iob: ſecundus a dauid quem quinq; inciſionibus & uno pſalmorum uolumine comprehendunt. tertius eſt ſalomon: tres libros habens: prouerbia: que illi parabolas ideſt maſloth appellāt: quartus eccleſiaſtē: ideſt coheleth: quintus eſt cāticum canticorum: quem titulo ſiraſirim prenotant: ſextus eſt daniel: ſeptimus dabreiamin ideſt uerba dierum: quod ſignificantius chronicon totius diuine hiſtorie poſſumus appellare: qui liber apud nos paralipomenon primus & ſecūdus inſcribitur. octauus eſdras: qui & ipſe ſimiliter apud grecos & latinos in duos libros diuiſus eſt. nonus heſter. Atq; ita ſiunt pariter ueteris legis libri uigintiduo ideſt moyſi quinq;: & prophetarum octo: agiographorum nouem. Quamquam nōnulli ruth & cinoth inter agiographa ſcriptitent: & hos libros in ſuo putent numero ſupputandos: ac per hoc eſſe priſce legis libros uigintiquattuor: quos ſub numero uiginti quattuor ſeniorum apocalypſis ioannis inducit: adorantes agnum & coronas ſuas proſtratis uultibus offerentes: ſtantibus coram quattuor animalibus oculatis ante & retro ideſt in preteritum & in futurum reſpicientibus: & indefeſſa uoce clamantibus: ſanctus ſanctus ſanctus dominus deus omnipotens qui erat & qui eſt & qui uēturus eſt. Hic prologus ſcripturarum: quaſi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo uertimus in latinum conuenire poteſt: ut ſcire ualeamus quicquid extra hos eſt inter apocripha eē ponēdum. Igitur ſapientia que uulgo ſalomōis inſcribitur: & ieſu filii ſyrach liber: & iudith: & thobias: & paſtor nō ſunt in canōe. Machabeorum primum librum hebraicum repperi. Secundus grecus eſt: quod ex ipſa phraſi probari poteſt. Que cum ita ſe habeant: obſecro te lector ne laborem meum reprehenſionem eſtimes antiquorum. In templo dei offert unuſquiſq; quod poteſt. Alii aurum & argentum & lapides precioſos: alii byſſum & purpuram & coccum offerunt & hyacinthū. Nobiſcum bene agitur ſi obtulerimus pelles & caprarum pilos. Et tamen apoſtolus contemptibiliora noſtra magis neceſſaria iudicat. Vnde & tota illa tabernaculi pulchritudo & per ſingulas ſpecies eccleſie preſentis futureq; diſtinctio pellibus tegitur & ciliciis: ardorē q; ſolis & iniuriam imbrium ea que uiliora ſunt prohibent. Lege ergo primum ſamuel & malachim meum: Meum inquam meum. Quicquid enim crebrius uertendo & emendando ſollicitius & didicim9 & tenemus noſtrum eſt. Et cum intellexeris quod antea neſciebas uel interpretem me eſtimato ſi gratus es: uel paraphraſten ſi ingratus. quamquam mihi omnino conſcius nō ſim mutaſſe me quippiam de hebraica ueritate. Certe ſi incredulus es: lege grecos codices & latinos & cōfer cum his opuſculis que nuper emendauimus: & ubicumq; diſcrepare inter ſe uideris: inter roga quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem. Et ſi noſtra firmauerit: puto q̄ eum nō eſtimes coniectorē ut in eodem loco mecum ſimiliter diuinauerit. Sed & uos famulas chriſti rogo que domini diſcumbentis p̄cioſiſſima fidei myrrha ungitis caput: que nequaquam ſaluatorem queritis in ſepulchro quibus ad patrem chriſtus aſcendit: ut contra latrantes canes qui aduerſum me rabido ore deſeuiunt: & circueunt ciuitatem atq; in eo ſe doctos arbitrantur: ſi aliis detrahant orationum ueſtrarum clypeos opponatis. Ego ſciens humilitatem meam illius ſemper ſententie recordabor. Dixi cuſtodiam uias meas: ut non delinquam in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiam: cum conſiſteret peccator aduerſum me. Obmutui & humiliatus ſum & ſilui a bonis.

Explicit pꝛologus.

ויהי איש אחד מן הרמתים צופים מהר אפרים ושמו אלקנה בן ירחם בן אליהוא בן תחו בן צוף אפרתי: ולו שתי נשים שם אחת חנה ושם השנית פננה ויהי לפננה ילדים ולחנה אין ילדים: ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחות ולזבח ליהוה צבאות בשלה ושם שני בני עלי חפני ופנחס כהנים ליהוה: ויהי היום ויזבח אלקנה ונתן לפננה אשתו ולכל בניה ובנותיה מנות: ולחנה יתן מנה אחת אפים כי את חנה אהב ויהוה סגר רחמה: וכעסתה צרתה גם כעס בעבור הרעמה כי סגר יהוה בעד רחמה: וכן יעשה שנה בשנה מדי עלתה בית יהוה כן תכעסנה ותבכה ולא תאכל: ויאמר לה אלקנה אישה חנה למה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים: ותקם חנה אחרי אכלה בשלה ואחרי שתה ועלי הכהן ישב על הכסא על מזוזת היכל יהוה: והיא מרת נפש ותתפלל על יהוה ובכה תבכה: ותדר נדר ותאמר יהוה צבאות אם ראה תראה בעני אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים ונתתיו ליהוה כל ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו: והיה כי הרבתה להתפלל לפני יהוה ועלי שמר את פיה: וחנה היא מדברת על לבה רק שפתיה

Incipit liber Samuelis primus. I.

Fuit vir vnus de ramathaim ſophim de mõte effraim: & nomen eius helchana filius hieroboã: filii heliu: filii thau: filii ſuph effrateus. & habuit duas vxores: nomen vni anna: & nomẽ ſcđe fenẽna. Fueruntq; fenenne filii: anne aũt nõ erant liberi. Et aſcẽdebat vir ille de ciuitate ſua ſtatutis diebus vt adoraret & ſacrificaret domino exercituũ in ſylo. Erãt autem ibi duo filii heli: ofni & phinees ſacerdotes domini. Venit ergo dies & immolauit helchana: deditq; fenenne vxori ſue & cunctis filiis eius & filiabus partes. Anne autem dedit partem vnam triſtis: quia annã diligebat. Dñs ãt cõcluſerat vuluã eius. Affligebat quoq; eã emula eius: & vehemẽter angebat: in tantũ vt exprobraret q; dñs cõcluſiſſet vuluã eius: Sicq; faciebat p ſingulos ãnos cũ redeũte tpe aſcẽderẽt ad tẽplũ dñi: & ſic puocabat eã. Porro illa flebat & nõ capiebat cibũ. Dixit ergo ei helchana vir ſuus: ãna cur fles: & quare non comedis & quãobrẽ affligitur cor tuũ. Nũqd nõ ego melior tibi ſum q̃ decẽ filii? Surrexit ãt ãna poſtq̃ comederat & biberat in ſylo. Et heli ſacerdote ſedẽte ſup ſellã ãn poſtes domus dñi cũ eẽt ãna amaro aĩo: orauit ad dñm flẽs largiter: & votum vouit dicens. Domine exercituũ ſi reſpiciens videris afflictionem famule tue & recordatus mei fueris: nec oblitus ãcille tue: dederiſq; ſerue tue ſexum virilẽ: dabo eũ dño oĩbus diebus vite eius: & nouacula nõ aſcẽdet ſup caput eius. Factũ eſt ãt cũ illa multiplicaret p̃ces coram domino vt heli obſeruaret os eius. Porro anna loquebatur in corde ſuo tantũq; labia eius

REGNORVM. I.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ. α. Ca. I.

Καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἷς ἐξ ἀραμαθαὶμ σοφίμ, ἐξ ὄρους ἐφραΐμ, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἐλκανὰ υἱὸς ἱεροὰμ υἱοῦ ἠλιοῦ υἱοῦ θωκὲ υἱοῦ σοὺφ ἐξ ὄρους ἐφραΐμ. καὶ τούτῳ δύο γυναῖκες, ὄνομα τῇ μιᾷ ἄννα, καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ φεννάνα. καὶ ἦν τῇ φεννάνᾳ παιδία, τῇ δὲ ἄννῃ οὐκ ἦν παιδίον. καὶ ἀνέβαινεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἐκ πόλεως αὐτοῦ ἐξ ἀραμαθαὶμ προσκυνεῖν καὶ θύειν τῷ κυρίῳ σαβαὼθ ἐν συλῶ, καὶ ἐκεῖ ἦν ἠλὶ καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ ὀφνὶ καὶ φινεὲς ἱερεῖς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ ἔθυσεν ἐλκανά, καὶ ἔδωκε τῇ φεννάνᾳ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς υἱοῖς αὐτῆς, καὶ ταῖς θυγατράσιν μερίδας. τῇ δὲ ἄννῃ ἔδωκε μερίδα μίαν κατὰ πρόσωπον, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῇ παιδίον, πλὴν ὅτι ἠγάπα ὁ ἐλκανὰ τὴν ἄνναν ὑπὲρ τὴν φεννάναν. καὶ κύριος ἀπέκλεισε τὰ περὶ τὴν μήτραν αὐτῆς, καὶ παρώργιζεν αὐτὴν ἡ ἀντίζηλος αὐτῆς, καί γε παροργισμῷ διὰ τὸ ἐξουθενεῖν αὐτήν, ὅτι συνέκλεισε κύριος τὰ περὶ τὴν μήτραν αὐτῆς, τοῦ μὴ δοῦναι αὐτῇ παιδίον. οὕτως ἐποίει ἐνιαυτὸν κατ᾽ ἐνιαυτόν, ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτὴν εἰς οἶκον κυρίου καὶ ἠθύμει καὶ ἔκλαιεν καὶ οὐκ ἤσθιεν. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἐλκανὰ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἄννα τί ἐστί σοι ὅτι κλαίεις; καὶ ἵνα τί οὐκ ἐσθίεις; καὶ ἵνα τί τύπτει σε ἡ καρδία σου; οὐκ ἀγαθὸς ἐγώ σοι ὑπὲρ δέκα τέκνα; καὶ ἀνέστη ἄννα μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτοὺς ἐν συλῶ καὶ μετὰ τὸ πιεῖν. καὶ ἠλὶ ὁ ἱερεὺς ἐκάθητο ἐπὶ δίφρου, ἐπὶ τῶν φλιῶν ναοῦ κυρίου. καὶ αὐτὴ κατώδυνος ψυχῇ, καὶ προσηύξατο ἄννα πρὸς κύριον, καὶ κλαίουσα ἔκλαυσε. καὶ ηὔξατο εὐχὴν λέγουσα, κύριε σαβαὼθ ἐὰν ἐπιβλέπων ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου, καὶ μνησθῇς μου καὶ μὴ ἐπιλάθῃ τῆς δούλης σου, καὶ δῷς τῇ δούλῃ σπέρμα ἀνδρῶν, καὶ δώσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου δοτὸν ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ. καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὅτε ἐπλήθυνε προσευχομένη ἐναντίον κυρίου, καὶ ἠλὶ ὁ ἱερεὺς ἐφύλαξε τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ αὐτὴ ἐλάλει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, τὰ δὲ χείλη αὐτῆς

Et fuit homo vnus de ramathaim ſophis: de mõte ephraim: ⁊ nomen ei elcana filius hieroã filii heliu filii thoce filii ſoph de mõte ephraim. ⁊ huic due vxores nomẽ vni anna: ⁊ nomẽ ſcđe phẽnana. ⁊ fuerũt phennane filii: at anne nõ erat filius. ⁊ aſcendebat homo ille ex diebus in diem de ciuitate ſua de aramathaĩ ad adorãdũ ⁊ ſacrificadũ dño ſabaoth in ſylo: ⁊ ibi erat heli ⁊ duo filii ei⁹ ophni ⁊ phinees ſacerdotes dei. ⁊ facta eſt dies: ⁊ imolauit elcana: ⁊ dedit phennane vxori ſue ⁊ cũctis filiis eius: ⁊ filiabus partes. at anne dedit partẽ vnã ſecũdũ faciẽ: q2 non erat ei filius: verũ q2 diligebat elcana annam magis q̃ phennanã. ⁊ dñs concluſit vuluam eius: ⁊ affligebat eam emula eius: ⁊ irritatione eo q͛ ſperneret ipſam: q2 concluſit dñs vuluam eius: vt nõ daret ei filiũ. ſic faciebat ſingulis annis: cũ aſcenderet ipſa ad domũ dñi ⁊ triſtabat ⁊ flebat ⁊ nõ comedebat. ⁊ dixit ei elcana vir eius: anna qđ eſt tibi q2 fles? ⁊ quare non comedis? ⁊ quare affligit te cor tuũ? non bonus ego tibi magis q̃ decẽ filii? ⁊ ſurrexit anna poſtq̃ comederũt ipſi in ſylo ⁊ poſt quã biberũt. ⁊ heli ſacerdos ſedebat ſup ſellam: in liminib⁹ tẽpli dñi. ⁊ ipſa amaro aĩo: ⁊ orauit anna ad dñm: ⁊ flens fleuit. ⁊ vouit votum dicẽs: dñe ſabaoth ſi reſpiciens videris in humilitatẽ famule tue: ⁊ recordat⁹ fueris mei ⁊ nõ oblit⁹ fueris ãcille tue: ⁊ dederis ſue tue ſemen viri: ⁊ dabo eum coram te datũ vſq; ad dies mortis eius. ⁊ ferrum non aſcẽdet ſup caput eius. ⁊ factũ ẽ qñ multiplicabat orans coram dño: ⁊ heli ſacerdos obſeruabat os eius. ⁊ ipſa loquebat in corde ſuo: at labia eius

ἐκινεῖτο καὶ φωνὴ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο. καὶ ἐλογίσατο αὐτὴν ἠλὶ εἰς μεθύουσαν. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἠλί, ἕως πότε μεθυσθήσῃ; περιελοῦ τὸν οἶνόν σου ἀπὸ σοῦ. καὶ ἀπεκρίθη ἄννα καὶ εἶπεν, οὐχὶ κύριε· γυνὴ ἐν σκληρᾷ ἡμέρᾳ ἐγώ εἰμι, καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα οὐ πέπωκα, καὶ ἐκχεῶ τὴν ψυχήν μου ἐνώπιον κυρίου, μὴ δὴ δῷς τὴν δούλην σου εἰς πρόσωπον εἰς θυγατέρα λοιμήν. ὅτι ἐκ πλήθους ἀδολεσχίας μου καὶ ἐκ πλήθους ἀθυμίας μου, ἐκτέτακα ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἀπεκρίθη ἠλὶ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτήν, πορεύου ἐν εἰρήνῃ, κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ δώῃ σοι πᾶν αἴτημά σου, ὃ ᾐτήσω παρ᾽ αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπεν, εὗρεν ἡ δούλη σου χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἐπορεύθη ἡ γυνὴ τὴν ὁδὸν αὐτῆς. καὶ ἔφαγε μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ ἔπιεν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς οὐ συνέπεσεν ἔτι. ὀρθρίσαντες δὲ τὸ πρωῒ προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπορεύθησαν τὴν ὁδὸν αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθεν ἐλκανὰ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς ἀραμαθαίμ, καὶ ἔγνω ἄνναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη αὐτῆς κύριος καὶ συνέλαβεν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἡμερῶν, καὶ ἔτεκεν ἄννα υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σαμουὴλ λέγουσα, παρὰ κυρίου παντοκράτορος ᾐτησάμην αὐτόν. καὶ ἀνέβη ὁ ἄνθρωπος ἐλκανὰ καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ θῦσαι ἐν συλῶ τὴν θυσίαν τῶν ἡμερῶν καὶ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ. καὶ ἄννα οὐκ ἀνέβη μετ᾽ αὐτοῦ, ὅτι εἶπε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, οὐκ ἀναβήσομαι ἕως τοῦ ἀναβῆναι τὸ παιδάριον μετ᾽ ἐμοῦ. ὅταν δὲ ἀπογαλακτίσω αὐτό, καὶ ὀφθήσεται τῷ προσώπῳ κυρίου, καὶ καθήσεται ἐκεῖ ἕως αἰῶνος. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἐλκανὰ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ποίει τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου, κάθου ἕως ἂν ἀπογαλακτίσῃς αὐτό, πλὴν στήσαι κύριος πᾶν τὸ ἐξελθὸν ἐκ τοῦ στόματός σου. καὶ ἐκάθησεν ἡ γυνὴ καὶ ἐθήλασε τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἕως οὗ ἀπεγαλάκτισεν αὐτόν. καὶ ἀνέβη μετ᾽ αὐτοῦ εἰς συλὼ ἐν μόσχῳ τριετίζοντι καὶ οἰφὶ σεμιδάλεως καὶ νέβελ οἴνου. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἐν συλώ, καὶ τὸ παιδάριον μετ᾽ αὐτῶν. καὶ προσήγαγον τὸ παιδάριον, καὶ ἔσφαξαν τὸν μόσχον. καὶ προσῆλθεν ἄννα ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου πρὸς ἠλὶ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐν ἐμοί κύριε ζῇ

mouebãtur ⁊ vox eius non audiebatur. ⁊ eſtimauit eam heli temulentam. ⁊ dixit ei heli: vſq; quo ebria eris? aufer vinũ a te. ⁊ reſpõdit anna ⁊ dixit: nequaq̃ dñe. mulier in dura die ego ſum: ⁊ vinũ ⁊ qđ inebriare põt nõ bibi: ⁊ effundã aĩam meã in cõſpectu dñi: ne dẽs ancillam tuã in faciem in filiam peſtilẽtẽ. q2 ex multitudine meditatiõis mee ⁊ ex multitudĩe triſticie mee: cõſumpta ſũ vſq; nunc. ⁊ reſpondit heli ⁊ dixit ad eam: vade in pace: dñs deus iſrael det tibi oẽm petitionẽ tuã: q̃ petiſti ab eo. illa ãt dixit: inueniat ancilla tua grãm in oculis tuis. ⁊ abiit mulier viam ſuam. ⁊ comedit cum viro ſuo ⁊ bibit: ⁊ vultus eius non cõcidit amplius. ſurgẽtes ãt mane adorauerũt dñm: ⁊ abierunt viam ſuam. ⁊ ingreſſus ẽ elcana in domũ ſuam in aramathaim: ⁊ cognouit annam vxorem ſuam: ⁊ recordat⁹ ẽ eius dñs ⁊ concepit. factũ eſt ãt in tpe dierum: ⁊ pepit anna filiũ: ⁊ vocauit nomẽ eius ſamuel dicẽs: a dño omnipotente poſtulaui eum. ⁊ aſcẽdit homo elcana ⁊ oĩs dom⁹ ei⁹ ad imolãdũ in ſylo hoſtiã dierum ⁊ vota ſua. ⁊ anna non aſcẽdit cum eo. q2 dixit viro ſuo: non aſcendam donec aſcendat puer mecum. qñ ãt ablactauero eum: ⁊ apparebit faciei dñi: ⁊ ſedebit ibi vſq; in ſeculũ. ⁊ dixit ei elcana vir ſuus: fac placitũ coram te: ſede donec ablactes eum: verũ ſtatuat dñs oẽ exiẽs ex ore tuo. ⁊ ſedit mulier ⁊ lactauit filiũ ſuum: donec ablactauit eum. ⁊ aſcẽdit cum eo in ſylo in vitulo trimo ⁊ oephi ſiliginis ⁊ amphora vini. ⁊ ingreſſi ſũt in domũ dñi in ſylo: ⁊ puer cũ ipſis. ⁊ adduxerũt puerum: ⁊ immolauerũt vitulũ. ⁊ venit anna mater pueri ad heli ⁊ dixit ei: in me dñe viuit

mouebãtur: & vox penitus nõ audiebatur. Eſtimauit ergo eam heli temulentã. dixitq; ei. Vſq; quo ebria eris? Digere paulisper vinũ quo mades. Reſpondens anna: nequaq̃ inqt dñe mi. Nã mulier infelix nimis ego ſum: vinũq; & oẽ qđ inebriare põt nõ bibi: ſed effudi aĩam meã in conſpectu domini. Ne reputes ancillã tuã quaſi vnam de filiabus belial: quia ex multitudĩe doloris & meroris mei locuta ſũ vſq; in pñs. Tũc heli ait ei. Vade in pace: & deus iſrael det tibi petitionem tuam quã rogaſti eum. At illa dixit. Vtinã inueniat ancilla tua grãm ĩ oculis tuis: & abiit mulier ĩ viã ſuã & comedit: vultuſq; illius nõ ſunt ãplius in diuerſa mutati. Et ſurrexerũt mane & adorauerũt corã domino: reuerſiq; ſunt & venerũt ĩ domũ ſuã ĩ ramatha. Cognouit autẽ helchana annã vxorẽ ſuã: & recordatus ẽ eius dñs: & factũ ẽ poſt circulũ dierũ: cõcepit ãna & pepit filiũ: vocauitq; nomen eius ſamuel: eo q̃ a dño poſtulaſſet eũ. Aſcendit ãt vir eius helchana & oĩs domus eius vt immolaret dño hoſtiã ſolẽnẽ & votum ſuũ. Et ãna non aſcẽdit. Dixit enim viro ſuo: nõ vadã donec ablactetur infans: & ducã eũ vt appareat ante conſpectũ dñi: & maneat ibi iugiter. Et ait ei helchana vir ſuus. Fac quod bonũ tibi videtur: & mane dõec ablactes eũ: p̃corq; vt impleat dñs verbum ſuũ. Manſit ergo mulier & lactauit filiũ ſuũ donec amoueret eum a lacte. Et adduxit eũ ſecum poſtq̃ ablactauerat in vitulis tribus: & tribus modiis farie & amphora vini: & adduxit eum ad domum dñi in ſylo. Puer ãt erat adhuc infantulus. Et imolauerũt vitulũ & obtulerũt puerũ heli. Et ait anna. Obſecro mi dñe: viuit

נעות וקולה לא ישמע ויחשבה עלי לשכרה: ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין הסירי את יינך מעליך: ותען חנה ותאמר לא אדני אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפך את נפשי לפני יהוה: אל תתן את אמתך לפני בת בליעל כי מרב שיחי וכעסי דברתי עד הנה: ויען עלי ויאמר לכי לשלום ואלהי ישראל יתן את שלתך אשר שאלת מעמו: ותאמר תמצא שפחתך חן בעיניך ותלך האשה לדרכה ותאכל ופניה לא היו לה עוד: וישכמו בבקר וישתחוו לפני יהוה וישבו ויבאו אל ביתם הרמתה וידע אלקנה את חנה אשתו ויזכרה יהוה: ויהי לתקפות הימים ותהר חנה ותלד בן ותקרא את שמו שמואל כי מיהוה שאלתיו: ויעל האיש אלקנה וכל ביתו לזבח ליהוה את זבח הימים ואת נדרו: וחנה לא עלתה כי אמרה לאישה עד יגמל הנער והבאתיו ונראה את פני יהוה וישב שם עד עולם: ויאמר לה אלקנה אישה עשי הטוב בעיניך שבי עד גמלך אתו אך יקם יהוה את דברו ותשב האשה ותינק את בנה עד גמלה אתו: ותעלהו עמה כאשר גמלתו בפרים שלשה ואיפה אחת קמח ונבל יין ותבאהו בית יהוה שלו והנער נער: וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי: ותאמר בי אדני חי

נפשך אדני אני האשה הנצבת — איש
עמכה בזה להתפלל אל יהוה: — פלל
אל הנער הזה התפללתי ויתן — נתן
יהוה לי את שאלתי אשר
שאלתי מעמו: וגם אנכי
השאלתהו ליהוה כל הימים — שאל יום
אשר היה הוא שאול ליהוה
וישתחו שם ליהוה: ותתפלל — שחה פלל
Cap.ii. חנה ותאמר עלץ לבי
ביהוה רמה קרני ביהוה רחב פי — פה
על אויבי כי שמחתי בישועתך: — ישע
אין קדוש כיהוה כי אין בלתך — קדש
ואין צור כאלהינו: אל תרבו — רבה
תדברו גבהה גבהה יצא עתק — דבר
מפיכם כי אל דעות יהוה ולו — פה ידע
נתכנו עללות: קשת גברים חתים — תכן עלל חתת
ונכשלים אזרו חיל: שבעים בלחם — כשל
נשכרו ורעבים חדלו עד עקרה — שכר
ילדה שבעה ורבת בנים אמללה: — רבב
יהוה ממית ומחיה מוריד שאול — מות חיה
ויעל: יהוה מוריש ומעשיר — ירד שאל
משפיל אף מרומם: מקים מעפר דל — עלה ירש עשר שפל
מאשפת ירים אביון להושיב עם — רום קום
נדיבים וכסא כבוד ינחלם כי ליהוה — אנה ישב
מצקי ארץ וישת עליהם תבל: — נדב כבד
רגלי חסידו ישמר ורשעים — נחל צוק
בחשך ידמו כי לא בכח יגבר איש: — שות חסד
יהוה יחתו מריבו עליו בשמים — שמר דמם כח גבר
ירעם יהוה ידין אפסי ארץ ויתן — חתת ריב
עז למלכו וירם קרן משיחו: וילך — רעם דין
אלקנה הרמתה על ביתו והנער — נתן עזז
היה משרת את יהוה את פני — רום משח
עלי הכהן: ובני עלי בני בליעל לא — שרת
ידעו את יהוה: ומשפט הכהנים — כל
את העם כל איש זבח זבח ובא — שפט
נער הכהן כבשל הבשר והמזלג — בוא

anima tua. Ego ſum illa mulier q̄ ſteti corā te hic orans dñm pro puero iſto. Oraui & dedit mihi dñs petitionem meam quam poſtulaui eum. Idcirco & ego commodaui eum dño cunctis dieb⁹ quibus fuerit accōmodatus dño. Et adorauerunt ibi dominum. Et orauit anna & ait. 2.

Exultauit cor meū in domino: & exaltatū eſt cornu meum in deo meo. Dilatatum eſt os meum ſuper inimicos meos: quia leuata ſum in ſalutari tuo. Nō eſt ſctūs vt eſt dñs: neq; enim eſt alius extra te: & nō eſt fortis ſicut deus noſter. Nolite multiplicare loqui ſublimia gloriātes. Recedāt vetera de ore veſtro: quia deus ſciarum domin⁹ eſt & ipſi preparātur cogitationes. Arcus fortiū ſupatus eſt: & infirmi accīcti ſunt robore. Repleti prius pro panibus ſe locauerūt: & famelici ſaturati ſūt. Donec ſterilis peperit plurimos: & que multos habebat filios īfirmata ē. Dñs mortificat & viuificat: deducit ad inferoſ & reducit. Dñs pauperē facit & ditat: humiliat & ſubleuat. Suſcitat de puluere egenū: & ď ſtercore eleuat pauperē: vt ſedeat cū principibus & ſoliū glorie teneat. Dñi ei ſunt cardines terre: & poſuit ſup eos orbem. Pedes ſanctorū ſuorū ſeruabit: & impii in tenebris conticeſcēt: quia nō in fortitudine ſua roborabitur vir. Dñm formidabūt aduerſarii eius: & ſup ipſos in celis tonabit. dñs iudicabit fines terre: & dabit iperiū regi ſuo & ſublimabit cornu xpi ſui. Et abiit helchana in ramatha in domū ſuā. Puer āt erat miſter ī cōſpectu dñi añ faciē heli ſacerdotis. Porro filii heli: filii belial neſcientes dominum neq; officiū ſacerdotū ad ppl'm: ſed quicunq; immolaſſet victimam veniebat puer ſacerdotis dū coqrētur carnes & habebat fuſcinulam

anima tua: ego mulier que ſteti coram te
ἡ ψυχή σου, ἐγὼ ἡ γυνὴ ἡ καταστᾶσα ἐνώπιόν σου
in hoc orarem ad dñm: pro pue-
ἐν τούτῳ προσεύξασθαι πρὸς κύριον, ὑπὲρ τοῦ παι-
ro iſto oraui ad dñm. ⁊ dedit
δαρίου τούτου προσηυξάμην πρὸς κύριον. καὶ ἔδωκέ
mihi dñs petitionem meā q̄ petiui ab eo. ⁊
μοι κύριος τὸ αἴτημά μου ὃ ᾐτησάμην παρ' αὐτοῦ. καὶ
ego cōmodo eum dño cunctis dieb⁹ q̄ viuerit
ἐγὼ κιχρῶ αὐτὸν τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ζῇ
ipſe vſum dño.
αὐτὸς χρῆσιν τῷ κυρίῳ. Ca.2.
Et orauit anna ⁊ dixit: firmatū ē
Καὶ προσηύξατο Ἄννα καὶ εἶπεν, ἐστερεώθη ἡ
cor meū in dño: exaltatū eſt cornu meū i deo meo:
καρδία μου ἐν κυρίῳ, ὑψώθη κέρας μου ἐν θεῷ μου
dilatatū eſt os meū ſup inimicos meos: qm̄ letata
ἐπλατύνθη τὸ στόμα μου ἐπὶ ἐχθρούς μου, ὅτι εὐφράν-
ſū in ſalutari tuo: q2 non eſt ſctūs vt dñs
θην ἐν σωτηρίᾳ σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς ὁ κύριος.
⁊ non eſt iuſtus vt deus nr̄: ⁊ nō eſt ſctūs
καὶ οὐκ ἔστιν δίκαιος ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἅγιος
extra te. nō gloriemini ⁊ nō loquamini ſublimia in
πλὴν σοῦ. μὴ καυχᾶσθε καὶ μὴ λαλεῖτε ὑψηλὰ εἰς
exceſſum. ⁊ nō egrediatur magniloquētia ex
ὑπεροχήν. καὶ μὴ ἐξελθέτω μεγαλορρημοσύνη ἐκ τοῦ
ore vro: q2 deus ſciarū dñs: ⁊ de⁹ pre-
στόματος ὑμῶν, ὅτι θεὸς γνώσεων κύριος, καὶ θεὸς ἑτοι-
parans adinuētiones ſuas. arcus potentiū infirma-
μάζων ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. τόξον δυνατῶν ἠσθένη-
uit: ⁊ infirmi accincti ſunt robore. pleni
σε, καὶ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιν. πλήρεις
panibus minorati ſunt: ⁊ famelici pretergreſſi ſunt
ἄρτων ἠλαττώθησαν, καὶ οἱ πεινῶντες παρῆκαν γῆν,
quia ſterilis peperit ſepte: ⁊ multa in filijs infirma
ὅτι στεῖρα ἔτεκεν ἑπτά, καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἠσθένη-
ta eſt. dñs mortificat ⁊ viuificat: deducit ad ifernū
σεν. κύριος θανατοῖ καὶ ζωογονεῖ, κατάγει εἰς ᾅδου
⁊ reducit. dñs mēdicū facit ⁊ ditat: humiliat
καὶ ἀνάγει. κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει, ταπεινοῖ
⁊ ſubleuat: ſuſcitat de terra pauperē ⁊ de ſtercore
καὶ ἀνυψοῖ, ἀνιστᾷ ἀπὸ γῆς πένητα καὶ ἀπὸ κοπρίας
eleuat mendicū: vt faciat ſedere eū cum principib⁹ po-
ἐγείρει πτωχόν, τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ δυναστῶν λα-
puli: ⁊ ſoliū glorie in hereditate p̄bēs ipſis: prebēs
οῦ, καὶ θρόνον δόξης κατακληρονομῶν αὐτοῖς, διδοὺς
votum oranti. ⁊ benedixit ānos iuſti: q2 non
εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ. καὶ εὐλόγησεν ἔτη δικαίου, ὅτι οὐκ
in fortitudine vir potēs in fortitudine ſua. dñs infirmū
ἐν ἰσχύϊ δυνατὸς ἀνὴρ. κύριος ἀσθενῆ
faciet aduerſariū ſuū: dñs ſctūs. dñs aſcē-
ποιήσει ἀντίδικον αὐτοῦ, κύριος ἅγιος. κύριος ἀνέ-
dit in celos ⁊ tonuit. ipſe iudicabit fines terre
βη εἰς οὐρανοὺς καὶ ἐβρόντησεν. αὐτὸς κρινεῖ ἄκρα γῆς
iuſtus exiſtēs: ⁊ dabit fortitudinē regibus nrīs
δίκαιος ὤν, καὶ δώσει ἰσχὺν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν
⁊ ſublimabit cornu chriſti ſui. ⁊ reliquerūt ip-
καὶ ὑψώσει κέρας χριστοῦ αὐτοῦ. καὶ κατέλιπον αὐ-
ſum coram dño ibi ⁊ adorauerunt dño:
τὸν ἐνώπιον κυρίου ἐκεῖ καὶ προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ,
⁊ receſſerūt in armathaim in domū ſuā. ⁊
καὶ ἀπῆλθον εἰς Ἀρμαθαὶμ εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν. καὶ τὸ
puer ſamuel erat miniſtrās dño ante fa-
παιδάριον Σαμουὴλ ἦν λειτουργῶν τῷ κυρίῳ πρὸ προ-
ciem heli ſacerdotis. ⁊ filij heli ſacerdotis filij peſti-
σώπου Ἠλὶ τοῦ ἱερέως. καὶ οἱ υἱοὶ Ἠλὶ τοῦ ἱερέως υἱοὶ λοι-
lētie: ⁊ nō ſcientes dñm. ⁊ iuſtificatio
μοί, καὶ οὐκ εἰδότες τὸν κύριον. καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἱε-
ſacerdotis ab oī ppl'o imolanti. ⁊ veniebat pu-
ρέως παρὰ παντὸς τοῦ λαοῦ τοῦ θύοντος καὶ ἤρχετο τὸ παι-
er ſacerdotis dū coqretur caro: ⁊ fuſcinula
δάριον τοῦ ἱερέως ὡς ἂν ἡψήθη τὸ κρέας, καὶ κρεάγρα

A B

Deut. 32.f. Tob. 13.e. ſa.16.d.

tridens in manu ſua. ⁊ mittebat eam in
τριόδους ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ καθίει αὐτὴν ἐν
lebete vel in olla vel in caldariū:
τῷ λουτῆρι ἢ εἰς τὴν χύτραν ἢ εἰς τὸ χαλκεῖον,
⁊ oē qđ aſcendebat in fuſcinula accipie-
καὶ πᾶν ὃ ἐὰν ἀνέβαινεν ἐν τῇ κρεάγρᾳ ἐλάμβα-
bat ſibi ſacerdos. ſcđm hec faciebāt vniuerſo
νεν ἑαυτῷ ὁ ἱερεύς. κατὰ τάδε ἐποίουν παντὶ
iſrael in ſylo venietibus ad imolādū dño.
Ἰσραὴλ ἐν Σηλὼ τοῖς ἐρχομένοις θῦσαι τῷ κυρίῳ.
⁊ anteq̄ adolerēt adeps coram dño: venie-
καὶ πρὶν θυμιαθῆναι τὸ στέαρ ἐνώπιον κυρίου, ἤρχε-
bat puer ſacerdotis: ⁊ dicebat vi-
το τὸ παιδάριον τοῦ ἱερέως, καὶ ἔλεγε τῷ ἀν-
ro immolāti: da carnē vt aſſem ſacerdoti ⁊
δρὶ τῷ θύοντι, δὸς κρέας ὀπτῆσαι τῷ ἱερεῖ. καὶ
non accipiā carnē a te coctā ex le-
οὐ μὴ λάβω κρέας παρὰ σοῦ ἑφθὸν ἐκ τοῦ λέ-
bete. ⁊ dicebat vir imolās: incēdatur pri-
βητος. καὶ ἔλεγεν ὁ ἀνὴρ ὁ θύων, θυμιαθήτω πρῶ-
us adeps vt decet: ⁊ tunc accipe ti-
τον τὸ στέαρ ὡς καθήκει, καὶ τότε λαβὲ σεαυ-
bi ex oībus que deſiderat aīa tua. ⁊ dice-
τῷ ἐκ πάντων ὧν ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου. καὶ ἔλε-
bat nequaq̄: ſed nunc dabis: ſi āt non: acci-
γεν οὐχί, ἀλλ' ἢ νῦν δώσεις, εἰ δὲ μή, λήψο-
piam vi. ⁊ erat peccatum puerorum
μαι κραταιῶς. καὶ ἦν ἡ ἁμαρτία τῶν παιδαρίων
grande coram dño nimis: quia detrahebāt
μεγάλη ἐνώπιον κυρίου σφόδρα, ὅτι ἠθέτουν τὴν
ſacrificio dñi. ⁊ ſamuel erat miniſtrans ante
θυσίαν κυρίου. καὶ Σαμουὴλ ἦν λειτουργῶν ἐνώ-
faciē dñi puer accinctus ephod: ⁊
πιον κυρίου παιδάριον περιεζωσμένον ἐφούδ, καὶ
tunicam paruam fecit ei mater ſua:
διπλοΐδα μικρὰν ἐποίησεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ,
⁊ afferebat ipſi ex diebus in dies cū aſcē-
καὶ ἀνέφερεν αὐτῷ ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας ἐν τῷ ἀνα-
deret ipſa cum viro ſuo: vt imolaret
βαίνειν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, θῦσαι τὴν
hoſtiam dierum. ⁊ benedixit heli elca-
θυσίαν τῶν ἡμερῶν. καὶ εὐλόγησεν Ἠλὶ τὸν Ἐλκα-
na ⁊ vxorē eius dicēs: reddat
νὰ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ λέγων, ἀνταποδώσαι
dñs ſemen aliud ex muliere hac pro
κύριος σπέρμα ἕτερον ἐκ τῆς γυναικὸς ταύτης ἀν-
fenore qđ cōmodaſti dño. ⁊ abi-
τὶ τοῦ χρέους οὗ ἔχρησας τῷ κυρίῳ. καὶ ἀπῆλ-
it homo in locū ſuum. ⁊ viſi-
θεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐπεσκέ-
tauit dñs annā: ⁊ concepit adhuc: ⁊
ψατο κύριος τὴν Ἄνναν, καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ
peperit tres filios ⁊ duas filias. ⁊ magni-
ἔτεκε τρεῖς υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας. καὶ ἐμεγα-
ficatus eſt puer ſamuel corā dño. ⁊ heli
λύνθη τὸ παιδάριον Σαμουὴλ ἐνώπιον κυρίου. καὶ Ἠλὶ
ſenex valde. ⁊ audiuit que faciebāt filij
πρεσβύτης σφόδρα. καὶ ἤκουσεν ἃ ἐποίουν οἱ υἱοὶ
ſui filijs iſrael oīa: ⁊ q dormie-
αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ πάντα, καὶ ὅτι συνεκοιμῶν-
bāt ſibi cum mulieribus que ade-
το αὐτοῦ μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παρεστη-
rant ad hoſtia tabernaculi teſtimonij
κυιῶν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
⁊ dixit ipſis: quare facitis ſm ver-
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἵνα τί ποιεῖτε κατὰ τὸ ῥῆμα
ba hec: que ego audio dicta cōtra vos
τὰ ταῦτα, ἃ ἐγὼ ἀκούω καταλαλούμενα καθ' ὑμῶν
ex ore populi dñi: nō filij nō: q2 non
ἐκ στόματος τοῦ λαοῦ κυρίου; μὴ τέκνα μή, ὅτι οὐκ
bona fuit auditio quā ego
ἀγαθὴ ἡ ἀκοὴ ἣν ἐγὼ

C D E

tridentē in manu ſua: & mittebat eā in lebetē vel in caldariā: aut in ollam ſiue in cacabum. & oē qđ leuabat fuſcinula tollebat ſacerdos ſibi. ſic faciebant vniuerſo iſraeli venientium in ſylo. Etiā anteq̄ adolerent adipem: veniebat puer ſacerdotis & dicebat immolanti. Da mihi carnē vt coquā ſacerdoti. Non enim accipiam a te carnem coctā ſed crudam. Dicebatq; illi imolans. Incendatur primum iuxta morem hodie adeps & tolle tibi quātū cūq; deſiderat aīa tua. Qui rñdēs aiebat ei. Nequaq̄: nūc ei dabis: alioquin tollam vi. Erat ergo pctm̄ puerorum grande nimis corā domino quia detrahebant homines ſacrificio dñi. Samuel aūt miniſtrabat ante faciem domini puer accinctus ephot lineo. Et tunicā paruā faciebat ei mater ſua quam afferebat ſtatutis diebus aſcendens cū viro ſuo: vt immolarent hoſtiā ſolēnē. Et bñdixit heli helchane & vxori ei⁹. dixitq; ei. Reddat tibi dominus ſemen de muliere hac pro fenore quod commodaſti domino. Et abierūt in locū ſuū. Viſitauit ergo domin⁹ annā & cōcepit: & peperit tres filios & duas filias. Et magnificatus eſt puer ſamuel apđ dñm. Heli āt erat ſenex valde: & audiuit omnia que faciebant filii ſui vniuerſo iſraeli: & quō dormiebant cum mulieribus que obſeruabant ad oſtiū tabernaculi & dixit eis. Quare facitis res huiuſcemodi: quas ego audio: res peſſimas ab oī populo. Nolite filii mei. Non enim eſt bona fama quam ego

שלש השנים בידו: והכה בכיור — שן נכה
או בדוד או בקלחת או בפרור — כיר דוד
כל אשר יעלה המזלג יקח הכהן — עלה לקח
בו ככה יעשו לכל ישראל — עשה
הבאים שם בשלה: גם בטרם — בוא
יקטרון את החלב ובא נער — קטר בוא
הכהן ואמר לאיש הזבח תנה — נתן
בשר לצלות לכהן ולא יקח — צלה
ממך בשר מבשל כי אם חי: — בשל
ויאמר אליו האיש קטר יקטירון
כיום החלב וקח לך כאשר — לקח
תאוה נפשך ואמר לו כי עתה — אוה
תתן ואם לא לקחתי בחזקה: — נתן
ותהי חטאת הנערים גדולה מאד — היה גדל
את פני יהוה כי נאצו האנשים — פנה
את מנחת יהוה: ושמואל משרת — שרת
את פני יהוה נער חגור אפוד — חגר אפד
בד: ומעיל קטן תעשה לו אמו — קטן עשה
והעלתה לו מימים ימימה — עלה יום
בעלותה את אישה לזבח את
זבח הימים: וברך עלי את אלקנה
ואת אשתו ואמר ישם יהוה לך — איש שום
זרע מן האשה הזאת תחת
השאלה אשר שאל ליהוה
והלכו למקומו: כי פקד יהוה את — קום
חנה ותהר ותלד שלשה בנים — הרה ילד
ושתי בנות ויגדל הנער שמואל — גדל
עם יהוה: ועלי זקן מאד ושמע
את כל אשר יעשון בניו לכל — עשה
ישראל ואת אשר ישכבון את — שכב
הנשים הצבאות פתח אהל — צבא
מועד: ויאמר להם למה תעשון — עוד אמר
כדברים האלה אשר אנכי
שמע את דבריכם רעים מאת — רעע
כל העם אלה: אל בני כי לוא
טובה השמעה אשר אנכי — שמע

שֹׁמֵעַ מַעֲבִרִים עַם יְהוָה׃ אִם
יֶחֱטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוֹ
אֱלֹהִים וְאִם לַיהוָה יֶחֱטָא אִישׁ
מִי יִתְפַּלֶּל לוֹ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹל
אֲבִיהֶם כִּי חָפֵץ יְהוָה לַהֲמִיתָם׃
וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל הֹלֵךְ וְגָדֵל וָטוֹב
גַּם עִם יְהוָה וְגַם עִם אֲנָשִׁים׃
וַיָּבֹא אִישׁ אֱלֹהִים אֶל עֵלִי
וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה הֲנִגְלֹה
נִגְלֵיתִי אֶל בֵּית אָבִיךָ בִּהְיוֹתָם
בְּמִצְרַיִם לְבֵית פַּרְעֹה׃ וּבָחֹר
אֹתוֹ מִכָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לִי לְכֹהֵן
לַעֲלוֹת עַל מִזְבְּחִי לְהַקְטִיר קְטֹרֶת
לָשֵׂאת אֵפוֹד לְפָנָי וָאֶתְּנָה לְבֵית
אָבִיךָ אֶת כָּל אִשֵּׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
לָמָּה תִבְעֲטוּ בְּזִבְחִי וּבְמִנְחָתִי
אֲשֶׁר צִוִּיתִי מָעוֹן וַתְּכַבֵּד אֶת
בָּנֶיךָ מִמֶּנִּי לְהַבְרִיאֲכֶם מֵרֵאשִׁית
כָּל מִנְחַת יִשְׂרָאֵל לְעַמִּי׃ לָכֵן
נְאֻם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר
אָמַרְתִּי בֵּיתְךָ וּבֵית אָבִיךָ יִתְהַלְּכוּ
לְפָנַי עַד עוֹלָם וְעַתָּה נְאֻם יְהוָה
חָלִילָה לִּי כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי
יֵקָלּוּ׃ הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְגָדַעְתִּי
אֶת זְרֹעֲךָ וְאֶת זְרֹעַ בֵּית אָבִיךָ
מִהְיוֹת זָקֵן בְּבֵיתֶךָ׃ וְהִבַּטְתָּ צַר
מָעוֹן בְּכֹל אֲשֶׁר יֵיטִיב אֶת יִשְׂרָאֵל
וְלֹא יִהְיֶה זָקֵן בְּבֵיתְךָ כָּל הַיָּמִים׃
וְאִישׁ לֹא אַכְרִית לְךָ מֵעִם מִזְבְּחִי
לְכַלּוֹת אֶת עֵינֶיךָ וְלַאֲדִיב אֶת
נַפְשֶׁךָ וְכָל מַרְבִּית בֵּיתְךָ יָמוּתוּ
אֲנָשִׁים׃ וְזֶה לְּךָ הָאוֹת אֲשֶׁר
יָבֹא אֶל שְׁנֵי בָנֶיךָ אֶל חָפְנִי
וּפִינְחָס בְּיוֹם אֶחָד יָמוּתוּ שְׁנֵיהֶם׃
וַהֲקִימֹתִי לִי כֹּהֵן נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר
בִּלְבָבִי וּבְנַפְשִׁי יַעֲשֶׂה וּבָנִיתִי לוֹ

עָבַר · חָטָא · פָּלַל · מוּת · בּוֹא · אָמַר גָּלָה · הָיָה · בָּחַר · עָלָה זָבַח · קָטַר נָשָׂא · פָּנָה נָתַן · אִשׁ בָּעַט · צָוָה עוּן · כָּבַד בָּרָא · אָמַר · הָלַךְ · עָלַם · חָלַל כָּבַד · בָּזָה קָלַל · יוֹם בּוֹא · הָיָה נָבַט · צוּר יָטַב · הָיָה · כָּרַת זָבַח · כָּלָה אָדַב · רָבָה מוּת · בּוֹא שָׁנָה · קוּם אָמַן · עָשָׂה בָּנָה

audio: vt transgredi fa-
ciatis populum domi-
ni. Si peccauerit vir i
virum placari ei potest
deus: si aūt i dñm pec
cauerit vir
qs orabit p eo? Et nō
audierunt vocē
patris sui: quia voluit
dñs occidere eos.
Puer āt samuel pficie-
bat atq; crescebat: &
placebat tā dño q̄ ho
minibus.
Venit autem vir dei ad
heli
& ait ad eum. hec dicit
dñs. Nunqd nō aperte
reuelatus sum domui
pris tui cū esset in egy
pto in domo pharaōis?
Et elegi eum ex omni-
bus tribubus israel
mihi in sacerdotē vt a-
scenderet ad altare me-
ūm: & adoleret mihi in
censum: & portaret e-
phot coram me: & dedi
domui patris tui
omnia de sacrificiis fi-
liorum israel. Quare
calce abiecistis victimā
meā: & munera mea q̄
pcepi vt offerrētur i tē
plo: & magis honorasti
filios tuos q̄ me: vt co
mederetis primitias oīs
sacrificii isrl ppli mei.
Propterea ait dñs de-
israel. Loquēs locutus
sum vt domus tua & do
m⁹ patris tui ministraret
in cōspectu meo vsq; i
sēpitnū. Nūc āt dicit
dñs: Absit hoc a me.
Sed qcūq; honorifica-
uerit me glificabo eū:
qui āt cōtēnūt me erūt
ignobiles. Ecce dies ve
niūt & pcidā brachium
tuū: & brachiū domus
pris tui: vt nō sit senex
in domo tua. Et vide-
bis emulū tuū in tēplo
in vniuersis pspis isra
el: & nō erit senex ī do
mo tua oibus dieb⁹. Ve
rūtn̄ nō auferā penitus
virum ex te ab altari
meo: sed vt deficiāt ocu
li tui & tabescat aīa tua:
& ps magna dom⁹ tue
morietur cū ad virilem
etatē venerit. Hoc āt e-
rit tibi signū qd̄ vētu-
rū est duobus filiis tuis
ofni & phinees. In die
vno morientur ambo.
Et suscitabo mihi sa-
cerdotē fidelē qui iux
ta cor meū & aīam meā
faciet: & edificabo ei

audio vt faciatis pplm non seruire dño.
ἀκούω τοῦ ποιεῖν τὸν λαὸν μὴ λατρεύειν τῷ κυρίῳ.
si peccans peccauerit vir in virū: ⁊ orabunt
ἐὰν ἁμαρτὼν ἁμάρτῃ ἀνὴρ εἰς ἄνδρα, καὶ προσεύξονται
pro ipso ad dñm. si aūt dño peccauerit vir:
περὶ αὐτοῦ πρὸς κύριον. ἐὰν δὲ τῷ κυρίῳ ἁμάρτῃ ἀνήρ,
quis orabit pro eo? ⁊ non audierūt vo
τίς προσεύξεται ὑπὲρ αὐτοῦ; καὶ οὐκ ἤκουον τῆς φω- Lu.i.g
cem patris sui. volens eni voluit
νῆς τοῦ πατρὸς αὐτῶν. βουλόμενος γὰρ ἐβούλετο
dño occidere eos. ⁊ puer samu
κύριος διαφθεῖραι αὐτούς. καὶ τὸ παιδάριον σαμου-
el proficiebat ⁊ magnificabatur: ⁊ erat bonus cum
ὴλ ἐπορεύετο καὶ ἐμεγαλύνετο καὶ ἦν ἀγαθὸν μετὰ
deo ⁊ hoibus. ⁊ venit hō dei
κυρίου καὶ ἀνθρώπων. καὶ ἦλθεν ἄνθρωπος θεοῦ
ad heli: ⁊ dixit ei: hec dicit dñs: reue
πρὸς ἠλί, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος, ἀπο-
latus reuelatus sum ad domū patris
καλυφθεὶς ἀπεκαλύφθην πρὸς τὸν οἶκον τοῦ πατρός
tui cū essent ipsi in terra egypti serui domui
σου ὄντων αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου δούλων τῷ οἴκῳ F
pharaonis: ⁊ elegi domum patris tui ex
φαραώ, καὶ ἐξελεξάμην τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἐκ
oibus tribubus israel fungi sacerdotio mihi: vt ascē
πασῶν τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ ἱερατεύειν ἐμοί, τοῦ ἀνα-
deret ad altare meū: ⁊ adoleret incēsum: ⁊
βαίνειν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, καὶ θυμιᾶν θυμίαμα, καὶ
portaret ephud corā me. ⁊ dedi domui patris tui
αἴρειν ἐφοὺδ ἐνώπιόν μου. καὶ ἔδωκα τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου
omnia q̄ ignis sacrificiorū filiorū israel in cibus.
πάντα τὰ τοῦ πυρὸς τῶν θυσιῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ εἰς βρῶσιν.
⁊ quare despexisti in victimam meā ⁊ in
καὶ ἵνα τί ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸ θυμίαμά μου καὶ ἐπὶ τὴν
sacrificiū meū ipudēti oculo? ⁊ honorasti filios
θυσίαν μου ἀναιδεῖ ὀφθαλμῷ; καὶ ἐδόξασας τοὺς υἱούς
tuos magis q̄ me vt bñdiceretur primitiis ois sacrificij
σου ὑπὲρ ἐμὲ ἐνευλογεῖσθαι ἀπαρχὴν πάσης θυσίας
israel ante me? ppt hoc hec ait dñs deus isra- 3. Re. 2.c.
ἰσραὴλ ἔμπροσθέν μου; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσρα-
el: dixi: domus tua ⁊ domus patris tui ve
ήλ, εἶπον, ὁ οἶκός σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου διελεύ-
nient coram me vsq̄ i sempiternū. ⁊ nūc dicit dñs neq̄-
σονται ἐνώπιον ἐμοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν φησὶ κύριος μηδα-
quā mihi: qm̄ glorificātes me glorificabo. ⁊ q̄ cōtē-
μῶς ἐμοί, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. καὶ οἱ ἐξουθε-
nunt me cōtemnentur. ecce dies veniunt ⁊
νοῦντές με, ἐξουδενωθήσονται. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται καὶ
disperdam semen tuū ⁊ semen domus pa
ἐξολοθρεύσω τὸ σπέρμα σου καὶ τὸ σπέρμα τοῦ οἴκου τοῦ πα-
tris tui. ⁊ aspiciet firmamētum tēplorū in om
τρός σου. καὶ ἐπιβλέψει κραταίωμα ναῶν ἐπὶ πᾶ-
nib⁹ q̄b⁹ bñfaciet israel. ⁊ non erit senex in G
σιν οἷς ἀγαθυνεῖ τὸν ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἔσται πρεσβύτης ἐν τῷ
domo tua: ⁊ nō erit tibi senex in domo mea oi-
οἴκῳ σου, καὶ οὐκ ἔσται σοι πρεσβύτης ἐν τῷ οἴκῳ μου πά-
bus diebus. ⁊ virū quē non disperdā tibi ab
σας τὰς ἡμέρας. καὶ ἄνδρα ὃν οὐκ ἐξολοθρεύσω σοι ἀπὸ
altari meo: faciā deficere oculos e-
τοῦ θυσιαστηρίου μου, ποιήσω ἐκλείπειν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐ-
ius: ⁊ defluere aiam ipsius: ⁊ oē abūdans
τοῦ, καὶ καταρρεῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ περισσεῦον
dom⁹ tue cadet in framea virorū. ⁊ hoc tibi
τοῦ οἴκου σου πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ ἀνδρῶν. καὶ τοῦτό σοι
signū qd̄ ventūrū ē sup duos filios tuos istos: ophni ⁊ phi
τὸ σημεῖον ὃ ἥξει ἐπὶ τοὺς δύο υἱούς σου τούτους, ὀφνὶ καὶ φι- Infra 4.f.
nees: in die vno morientur ambo. ⁊ suscitabo
νεές, ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἀποθανοῦνται ἀμφότεροι. καὶ ἀναστήσω
mihi ipsi sacerdotē fidelē: q̄ oia q̄ in corde meo ⁊
ἐμαυτῷ ἱερέα πιστόν, ὃς πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ Infra. 10.b. Esa.38
que in aīa mea faciet. ⁊ edificabo ei
τὰ ἐν τῇ ψυχῇ μου ποιήσει. καὶ οἰκοδομήσω αὐτῷ

domū fidelē ⁊ ambulabit coram christis meis cun
οἶκον πιστὸν καὶ διελεύσεται ἐνώπιον τῶν χριστῶν μου πά-
ctis diebus. ⁊ erit ois qui remansit in
σας τὰς ἡμέρας. καὶ ἔσται πᾶς ὁ ὑπολελειμμένος ἐν τῷ
domo tua veniet ad adorādum eū in obolo argenti
οἴκῳ σου ἥξει προσκυνῆσαι αὐτῷ ἐν ὀβολῷ ἀργυρίου
⁊ in pane vno dicens: dimitte me ad vnū
καὶ ἐν ἄρτῳ ἑνὶ λέγων, παράρριψόν με ἐπὶ μίαν τῶν
sacerdotiorū tuorū vt comedā panem.
ἱερατειῶν σου τοῦ φαγεῖν ἄρτον. Ca.3.
A Et puer samuel erat ministrans
Καὶ τὸ παιδάριον σαμουὴλ ἦν λειτουργοῦν τῷ
dño coram heli sacerdote: ⁊ sermo dñi erat pre
κυρίῳ ἐνώπιον ἠλὶ τοῦ ἱερέως, καὶ ῥῆμα κυρίου ἦν τί-
ciosus in diebus illis: nō erat visio distin-
μιον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, οὐκ ἦν ὅρασις διαστέλ-
guens. ⁊ factū est in die illa, ⁊ heli dormie
λουσα. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἠλὶ ἐκάθευ-
bat in loco suo: ⁊ oculi eius ince
δεν ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἤρ-
perunt caligare: non poterat videre. ⁊
ξαντο ἀμαυροῦσθαι, καὶ οὐκ ἐδύνατο βλέπειν. καὶ F
lucerna dei anteq̄ extingeretur: ⁊ samuel
ὁ λύχνος τοῦ θεοῦ πρὶν ἢ κατασβεσθῆναι, καὶ σαμουὴλ
dormiebat in tēplo dñi: vbi erat arca dei. ⁊
ἐκάθευδεν ἐν τῷ ναῷ κυρίου, οὗ ἦν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. καὶ
vocauit dñs samuel samuel. ⁊ dixit ecce ego: ⁊
ἐκάλεσε κύριος σαμουὴλ σαμουήλ. καὶ εἶπεν ἰδοὺ ἐγώ, καὶ
cucurrit ad heli ⁊ dixit: ecce ego qm̄ vocasti me.
ἔδραμε πρὸς ἠλὶ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ὅτι κέκληκάς με.
ille aūt dixit: nō vocaui te: reuertere ⁊ dormi. ⁊
ὁ δὲ εἶπεν, οὐ κέκληκά σε, ἀνάστρεφε καὶ κάθευδε. καὶ
reuersus ē ⁊ dormiuit. ⁊ adiecit dñs rursum vo
ἀνέστρεψε καὶ ἐκάθευδε. καὶ προσέθετο κύριος ἔτι καλέ-
care samuel. ⁊ abijt ad heli scdo
σαι τὸν σαμουήλ. καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἠλὶ τὸ δεύτερον
⁊ dixit: ecce ego qr vocasti me. ⁊ dixit nō vo
καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ὅτι κέκληκάς με. καὶ εἶπεν οὐ κέ-
caui te fili: reuertere ⁊ dormi. ⁊ samu
κληκά σε τέκνον, ἀνάστρεφε καὶ κάθευδε. καὶ σαμου-
el anteq̄ cognosceret deū: ⁊ anteq̄ reuelatus
ὴλ πρὶν ἢ γνῶναι τὸν θεόν, καὶ πρὶν ἢ ἀποκαλυφθῆ-
esset sermo dñi ad eum: ⁊ adiecit dñs
ναι ῥῆμα κυρίου πρὸς αὐτόν, καὶ προσέθετο κύριος
vocare samuel in tercio. ⁊ cōsurrexit samuel
καλέσαι σαμουὴλ ἐν τρίτῳ. καὶ ἀνέστη σαμουὴλ
⁊ abijt ad heli: ⁊ dixit: ecce ego qr vo
καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἠλί, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ὅτι κέ- B
casti me. ⁊ intellexit heli q̄ dñs vocauit
κληκάς με. καὶ συνῆκεν ἠλὶ ὅτι κύριος κέκληκε τὸ
puerum. ⁊ dixit heli samuel: reuertere
παιδάριον. καὶ εἶπεν ἠλὶ τῷ σαμουήλ, ἀνάστρεφε
⁊ dormi fili. ⁊ erit si vocauerit te:
καὶ κάθευδε τέκνον. καὶ ἔσται ἐὰν καλέσῃ σε,
⁊ dices loquere dñe: qr audit seruus tuus.
καὶ ἐρεῖς λάλει κύριε, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλός σου.
⁊ abijt samuel ⁊ dormiuit in loco
καὶ ἐπορεύθη σαμουὴλ καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ
suo. ⁊ venit dñs ⁊ stetit ⁊ vocauit
αὐτοῦ. καὶ ἦλθε κύριος καὶ κατέστη καὶ ἐκάλεσεν
eum sicut semel ⁊ semel: samuel, samuel. ⁊
αὐτὸν ὡς ἅπαξ καὶ ἅπαξ, σαμουὴλ σαμουήλ. καὶ
dixit samuel loquere dñe: qr audit seruus tuus.
εἶπεν σαμουὴλ λάλει κύριε, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλός σου.
⁊ dixit dñs ad samuel: ecce ego facio
καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ τὰ
verba in israel: vt quicūq̄ audierit hec:
ῥήματα ἐν ἰσραήλ, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτά,
tinient ambe aures eius
ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ

domū fidelē & ambu-
labit corā christo meo
cūctis diebus. Futurū
est aūt vt quicūq; re-
manserit in domo tua:
veniat vt oretur p eo:
& offerat nūmū argē-
teū & tortā panis: & di-
catq;. Dimitte me obse
cro ad vnā ptē sacerdo
talem vt comedam buc
cellam panis. 3.
Puer āt samuel mi-
nistrabat dño corā
heli: & sermo dñi erat
pciosus. In diebus illis
nō erat visio māifesta.
Factū est ergo in die q̄-
dā heli iacebat in lectu
lo suo & oculi eius cali-
gauerāt nec poterat vi
dere lucernā dei anteq̄
extingueretur. Samuel
aūt dormiebat in tem
plo domini vbi erat ar
ca dei.
Et vocauit dñs samu-
el. qui respondens ait.
Ecce ego. Et cucurrit
ad heli & dixit. Ecce e
go. Vocasti eī me. Qui
dixit. Nō vocaui te fi-
li. Reuertere & dormi.
Et abiit, & dormiuit.
Et adiecit dñs rursum
vocare samuel. Cōsur
gensq; samuel abiit ad
heli & dixit.
Ecce ego: quia vocasti
me. Qui rñdit. Non
vocaui te fili mi. Re-
uertere & dormi. Por-
ro samuel necdum scie
bat dñm: nec reuelat⁹
fuerat ei sermo dñi. Et
adiecit dominus: &
vocauit adhuc samuel
tertio. Qui cōsurgens
abiit ad heli & ait. Ec
ce ego quia
vocasti me. Intellexit
ergo heli: quia dñs vo
caret puerū: & ait ad sa
muel. Vade
& dormi: & si deinceps
vocauerit te:
dices. Loqre domine:
quia audit seruus tu⁹.
Abiit ergo samuel &
dormiuit in loco suo.
Et venit dominus & ste
tit & vocauit sicut voca
uerat secundo: samuel
samuel. Et ait
samuel. Loquere dñe:
quia audit seruus tu-
us. Et dixit dominus
ad samuel. Ecce
Ego facio verbū in is-
rael quod
quicunq; audierit tin-
nient ambe aures eius.

בַּיִת נֶאֱמָן וְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי מְשִׁיחִי
כָּל הַיָּמִים׃ וְהָיָה כָּל הַנּוֹתָר בְּבֵיתְךָ
יָבוֹא לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ לַאֲגוֹרַת כֶּסֶף
וְכִכַּר לָחֶם וְאָמַר סְפָחֵנִי נָא אֶל
אַחַת הַכְּהֻנּוֹת לֶאֱכֹל פַּת לָחֶם׃
Cap. iij.
וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת
יְהוָה לִפְנֵי עֵלִי וּדְבַר יְהוָה הָיָה
יָקָר בַּיָּמִים הָהֵם אֵין חָזוֹן נִפְרָץ׃
וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא וְעֵלִי שֹׁכֵב
בִּמְקוֹמוֹ וְעֵינָו הֵחֵלּוּ כֵהוֹת לֹא
יוּכַל לִרְאוֹת׃ וְנֵר אֱלֹהִים טֶרֶם
יִכְבֶּה וּשְׁמוּאֵל שֹׁכֵב בְּהֵיכַל
יְהוָה אֲשֶׁר שָׁם אֲרוֹן אֱלֹהִים׃
וַיִּקְרָא יְהוָה אֶל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר
הִנֵּנִי וַיָּרָץ אֶל עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנְנִי
כִּי קָרָאתָ לִּי וַיֹּאמֶר לֹא קָרָאתִי
שׁוּב שְׁכָב וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁכָּב׃ וַיֹּסֶף
יְהוָה קְרֹא עוֹד שְׁמוּאֵל וַיָּקָם
שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ אֶל עֵלִי וַיֹּאמֶר
הִנְנִי כִּי קָרָאתָ לִי וַיֹּאמֶר לֹא
קָרָאתִי בְנִי שׁוּב שְׁכָב׃ וּשְׁמוּאֵל
טֶרֶם יָדַע אֶת יְהוָה וְטֶרֶם יִגָּלֶה
אֵלָיו דְּבַר יְהוָה׃ וַיֹּסֶף יְהוָה
קְרֹא שְׁמוּאֵל בַּשְּׁלִשִׁית וַיָּקָם
וַיֵּלֶךְ אֶל עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנְנִי כִּי
קָרָאתָ לִי וַיָּבֶן עֵלִי כִּי יְהוָה קֹרֵא
לַנָּעַר׃ וַיֹּאמֶר עֵלִי לִשְׁמוּאֵל לֵךְ
שְׁכָב וְהָיָה אִם יִקְרָא אֵלֶיךָ
וְאָמַרְתָּ דַּבֵּר יְהוָה כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ
וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל וַיִּשְׁכַּב בִּמְקוֹמוֹ׃
וַיָּבֹא יְהוָה וַיִּתְיַצַּב וַיִּקְרָא כְפַעַם
בְּפַעַם שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל דַּבֵּר כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל שְׁמוּאֵל הִנֵּה
אָנֹכִי עֹשֶׂה דָבָר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
כָּל שֹׁמְעוֹ תְּצִלֶּינָה שְׁתֵּי אָזְנָיו׃

הָלַךְ בָּנָה · מָשַׁח הָיָה · בּוֹא שָׁחָה · יָתַר · שָׁרַת · יוֹם חָזָה · פָּרַץ הָיָה · יוֹם חָלַל · כָּהָה יָכֹל · רָאָה נוּר · כָּבָה הָכַל · אָרַן · קָרָא אָמַר · רוּץ · שָׁכַב · קוּם · גָּלָה · בִּין · הָלַךְ · שָׁכַב קוּם · בּוֹא יָצַב · צָלַל

ביום ההוא אקים אל עלי את — קום
כל אשר דברתי אל ביתו החל — חלל
וכלה: והגדתי לו כי שפט אני — נגד
את ביתו עד עולם בעון אשר — עלם
ידע כי מקללים להם בניו ולא — קלל
כהה בם: ולכן נשבעתי לבית — שבע
עלי אם יתכפר עון בית עלי — כפר
בזבח ובמנחה עד עולם: וישכב — שכב
שמואל עד הבקר ויפתח את — פתח
דלתות בית יהוה ושמואל ירא
מהגיד את המראה אל עלי: — נגד ראה
ויקרא עלי את שמואל ויאמר — קרא
שמואל בני ויאמר הנני: ויאמר
מה הדבר אשר דבר אליך אל
נא תכחד ממני כה יעשה לך — כחד עשה
אלהים וכה יוסיף אם תכחד — יסף
ממני דבר מכל הדבר אשר דבר
אליך: ויגד לו שמואל את כל — נגד
הדברים ולא כחד ממנו ויאמר
יהוה הוא הטוב בעיניו יעשה:
ויגדל שמואל ויהוה היה עמו — גדל
ולא הפיל מכל דבריו ארצה: — נפל
וידע כל ישראל מדן ועד באר
שבע כי נאמן שמואל לנביא — אמן נבא
ליהוה: ויסף יהוה להראה בשלה — ראה
כי נגלה יהוה אל שמואל בשלו — גלה
בדבר יהוה: ויהי דבר שמואל — היה
לכל ישראל

Cap. iiii. ויצא ישראל לקראת פלשתים
למלחמה ויחנו על האבן העזר — לחם חנה
ופלשתים חנו באפק: ויערכו — ערך
פלשתים לקראת ישראל ותטש — נטש
המלחמה וינגף ישראל לפני — נגף פנה
פלשתים ויכו במערכה בשדה — נכה
כארבעת אלפים איש: ויבא — רבע בוא
העם אל המחנה ויאמרו זקני — חנה אמר

In die illa ſuſcitabo aduerſum heli oīa q̄ locutus ſum ſup domū eius. Incipiam & complebo. Predixi enim ei q indicaturꝰ eſſem domū eius in eternū ꝑpter iniquitatē: eo q nouerat indigne agere filios ſuos: & non corripuerit eos. Idcirco iuraui domui heli q non expietur iniquitas domus eius victimis & mūeribꝰ vſq in eternum. Dormiuit autem ſamuel vſq mane: aperuitq oſtia domus domini. Et ſamuel timebat indicare viſionem heli. Vocauit ergo heli ſamuelem: & dixit. Samuel fili mi. Qui rn̄dens ait. Preſto ſū. Et interrogauit eum. Quis eſt ſermo quē locutꝰ ē dn̄s ad te? Oro te ne celaueris me. Hec faciat tibi deus & hec addat ſi abſconderis a me ſermonē ex oībus verbis que dicta ſunt tibi. Indicauit itaq ei ſamuel vniuerſos ſermões: & nō abſcondit ab eo. Et ille rn̄dit. Dn̄s eſt. Qđ bonū ē in oculis ſuis faciat. Creuit āt ſamuel: & dominus erat cum eo: & non cecidit ex omnibus verbis eius in terrā. Et cognouit vniuerſus iſrael a dan vſq berſabee q fidelis ſamuel propheta eſſet dn̄i. Et addidit dominus vt appereret in ſylo: qm̄ reuelatus fuerat dn̄s ſamueli in ſylo iuxta verbum domini. Et euēit ſermo ſamuelis vniuerſo iſraeli. 4.

Egreſſus eſt namq iſrael obuiā philiſtiim in preliū & caſtrametatus eſt iuxta lapidem adiutorii. Porro philiſtiim venerūt in afec: & inſtruxerunt aciē contra iſrael. Inito āt certamine terga vertit iſrael philiſteis: & ceſa ſunt in illo certamine paſſim ꝑ agros q̄ſi quattuor milia virorū. Et reuerſus ē ppl's ad caſtra. Dixeruntq maiores natu

in die illa ſuſcitabo aduerſū heli oīa q̄cūq locu
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπεγερῶ ἐπὶ ἠλὶ πάντα ὅσα ἐλά
tus ſū cōtra domū eius incipiā τ complebo. τ
λησα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἄρξομαι καὶ ἐπιτελέσω. καὶ
nunciaui ei q vlciſcar ego domū eius vſq
ἀνήγγελκα αὐτῷ ὅτι ἐκδικῶ ἐγὼ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἕως
in eternū in iniq̄tatib⁹ filiorꝫ eius quibꝰ nouerat q maledi
αἰῶνος ἐν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ, αἷς ἔγνω ὅτι κακολο-
centes deo filii eius: τ non admonebat eos.
γοῦντες θεὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς.
τ non ſic iuraui domui heli: ſi placabitur
καὶ οὐχ οὕτως ὤμοσα τῷ οἴκῳ ἠλί, εἰ ἐξιλασθήσεται
iniquitas dom⁹ heli in incenſo vel in victimis vſq in
ἡ ἀδικία οἴκου ἠλὶ ἐν θυμιάματι ἢ ἐν θυσίαις ἕως τοῦ
eternū. τ dormit ſamuel vſq mane: τ ſurrexit
αἰῶνος. καὶ κοιμᾶται σαμουὴλ ἕως πρωΐ, καὶ ὤρθρισε
mane τ aperuit hoſtia domus dn̄i. τ
τὸ πρωῒ καὶ ἤνοιξεν τὰς θύρας τοῦ οἴκου κυρίου. καὶ
ſamuel timuit indicare viſionē heli. τ
σαμουὴλ ἐφοβήθη ἀναγγεῖλαι τὴν ὅρασιν τῷ ἠλί. καὶ
dixit heli ad ſamuel: fili. τ dixit: ecce
εἶπεν ἠλὶ πρὸς σαμουήλ, τέκνον. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
ego. τ dixit quis ſermo qui dictus eſt ad te fi-
ἐγώ. καὶ εἶπε τί τὸ ῥῆμα τὸ λαληθὲν πρὸς σὲ τέκ-
li: ne tam celaueris a me ex oibus verbis
νον, μὴ δὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ἐκ πάντων τῶν λόγων
dictis in auribus tuis. hec faciat
τῶν λαληθέντων ἐν τοῖς ὠσί σου. τάδε ποιήσαι
tibi deus τ hec addat ſi abſcōderis a me ſer-
σοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη ἐὰν κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ῥῆ-
monē. τ indicauit ei ſamuel vniuerſos ſer
μα. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ σαμουὴλ πάντας τοὺς λό-
mones τ non abſcōdit ab eo verbū. τ dixit heli:
γους καὶ οὐκ ἔκρυψεν ἀπ' αὐτοῦ ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἠλί,
dn̄s ipſe placitū corā eo faciat: τ
κύριος αὐτὸς τὸ ἀρεσὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. καὶ
magnificatus eſt ſamuel: τ erat dn̄s cum eo.
ἐμεγαλύνθη σαμουήλ, καὶ ἦν ὁ κύριος μετ' αὐτοῦ.
τ non cecidit ex oibus verbis eius
καὶ οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ πάντων τῶν λόγων αὐτοῦ
in terrā: τ cognouerūt vniuerſus iſrael a dan
ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔγνωσαν πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν
τ vſq berſabee q fidelis ſamuel in prophetā.
καὶ ἕως βηρσαβαὲ ὅτι πιστὸς σαμουὴλ εἰς προφήτην.
τ addidit dn̄s vt appareret ei in ſy
καὶ προσέθετο κύριος τοῦ δηλωθῆναι αὐτῷ ἐν συ-
lo: τ reuelatus fuerat dn̄s ad ſamuel: in ſy
λῶ, καὶ ἀπεκαλύφθη κύριος πρὸς σαμουήλ, ἐν συ-
lo iuxta verbū dn̄i.
λῶ κατὰ ῥῆμα κυρίου.

Ca. 4.

Et factū eſt verbū ſamuel ad oēm iſ
Καὶ ἐγένετο ῥῆμα σαμουὴλ πρὸς πάντα ἰσ-
rael: τ conueniūt philiſtiim in pugnam
ραήλ, καὶ συναθροίζονται οἱ ἀλλόφυλοι εἰς πόλεμον.
cōtra iſrael. τ egreſſus eſt iſrael obuiam eis
ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἐξῆλθεν ἰσραὴλ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς
in prelium. τ caſtrametāt iuxta lapidē adiutorii.
εἰς πόλεμον. καὶ παρεμβάλλουσιν ἐπὶ ἀβενέζερ.
τ caſtrametantur philiſtiim in aphec: τ
καὶ παρεμβάλλουσιν οἱ ἀλλόφυλοι ἐπὶ ἀφέκ, καὶ
inſtruxerūt aciē philiſtiim in prelū cōtra
παρατάσσονται οἱ ἀλλόφυλοι εἰς πόλεμον ἐπὶ
iſrael. τ declinauit bellū: τ cecidit vir iſ
ἰσραήλ. καὶ ἔκλινεν ὁ πόλεμος, καὶ ἔπεσεν ἀνὴρ ἰσ-
rael coram philiſtiim in acie in
ραὴλ ἐνώπιον τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ παρατάξει ἐν
campo quattuor milia virorum. τ reuerſus ē
τῷ πεδίῳ τέσσαρες χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἦλθεν
ppl's ad caſtra. τ dixerūt maio
ὁ λαὸς εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ εἶπον οἱ πρεσ-
res natu
βύτεροι

Deu. 37.c. I.ifra. II.c.

iſrael: quare igit quaſſauit nos dn̄s hodie co-
ἰσραήλ, διατί ἄρα ἔθραυσεν ἡμᾶς κύριος σήμερον ἐνώ-
ram philiſtiis? accipiamus ad nos ar
πιον τῶν ἀλλοφύλων; λάβωμεν πρὸς ἡμᾶς τὴν κιβω-
cam federis dn̄i nr̄i de ſylo: τ egrediatur in
τὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἡμῶν ἐκ συλώ, καὶ ἐξελθέτω ἐν
medio nr̄i τ ſaluabit nos de manu inimicorꝫ nr̄orꝫ.
μέσῳ ἡμῶν καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν.
τ miſit ppl's in ſylo: τ tulerūt inde ar
καὶ ἀπέστειλεν ὁ λαὸς ἐν συλῶ, καὶ ἦραν ἐκεῖθεν τὴν κιβω-
cam federis dn̄i exercituū: vbi ſederūt che
τὸν διαθήκης κυρίου τῶν δυνάμεων, οὗ ἐπεκάθητο τὰ χε-
rubin. τ ambo filii heli cum arca
ρουβίν. καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοὶ ἠλὶ μετὰ τῆς κιβωτοῦ τῆς
federis dei ophni τ phinees. τ factū eſt vt venit ar
διαθήκης τοῦ θεοῦ ὀφνὶ καὶ φινεές. καὶ ἐγένετο ὡς ἦλθεν ἡ κι-
ca federis dn̄i in caſtra: τ
βωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ κυρίου εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ
vociferatꝰ ē oīs iſrael clamore grādi: τ perſonuit ter.
ἀνέκραξε πᾶς ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ἤχησεν ἡ γῆ.
τ audierūt philiſtiim vocem clamoris τ di-
καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς καὶ εἶ-
xerūt: q̄ vox clamoris huius magna
πον, τίς ἡ φωνὴ τοῦ ἀλαλάγματος τούτου ἡ μεγάλη
hec in caſtris hebreorꝫ? τ cognouerūt q
αὕτη ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἑβραίων; καὶ ἔγνωσαν ὅτι ἡ
arca dn̄i venit in caſtra. τ timue-
κιβωτὸς τοῦ κυρίου ἥκει εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐφοβή-
runt philiſtiis valde τ dixerūt: iſte deus eo
θησαν οἱ ἀλλόφυλοι σφόδρα καὶ εἶπον, οὗτος ὁ θεὸς αὐ-
rum venit ad eos in caſtra. ve nobis:
τῶν ἥκει πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν παρεμβολήν. οὐαὶ ἡμῖν,
libera nos dn̄e hodie: q: nō factū eſt ſic heri
ἐξελοῦ ἡμᾶς κύριε σήμερον, ὅτι οὐ γέγονεν οὕτως ἐχθὲς
τ nudiuſtertiꝰ. ve nobis: quis liberabit nos de manu
καὶ τρίτης. οὐαὶ ἡμῖν, τίς ἐξελεῖται ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν
deorū ſolidorꝫ iſtorū? hi ſunt dii q̄ percuſ
θεῶν τῶν στερεωτέρων τούτων; οὗτοί εἰσιν οἱ θεοὶ οἱ πατά-
ſerūt egyptum in omni plaga τ in deſerto. con
ξαντες τὴν αἴγυπτον ἐν πάσῃ πληγῇ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ. κρα-
fortamini τ eſtote in viros philiſtiis: vt nō ſer-
ταιοῦσθε καὶ γίνεσθε εἰς ἄνδρας ἀλλόφυλοι, ὅπως μὴ δου-
uiatis hebreis: ſicut ſeruierunt nobis: τ
λεύσητε τοῖς ἑβραίοις, καθὼς ἐδούλευσαν ἡμῖν, καὶ
eſtote in viros τ debellate eos. τ pu
ἔσεσθε εἰς ἄνδρας καὶ πολεμήσατε αὐτούς. καὶ ἐπο-
gnauerūt philiſtiis cōtra eos: τ ceſus eſt vir iſ
λέμησαν οἱ ἀλλόφυλοι πρὸς αὐτούς, καὶ πταίει ἀνὴρ ἰσ-
rael coram philiſtiis: τ fugit vnuſquiſq in
ραὴλ ἐνώπιον τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἔφυγεν ἕκαστος εἰς
tabernaculū ſuū. τ facta eſt plaga magna nimis:
τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο πληγὴ μεγάλη σφόδρα,
τ ceciderūt de iſrael triginta milia ordinū.
καὶ ἔπεσαν ἐξ ἰσραὴλ τριάκοντα χιλιάδες ταγμάτων.
τ arca dei capta eſt. τ ambo filii
καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλήφθη. καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοὶ
heli ophni τ phinees mortui ſūt. τ cucurrit vir iemi
ἠλὶ ὀφνὶ καὶ φινεὲς ἀπέθανον. καὶ ἔδραμεν ἀνὴρ ἰεμι-
neus ex acie τ venit in ſylo in
ναῖος ἐκ τῆς παρατάξεως καὶ ἦλθεν εἰς συλῶ ἐν τῇ
die illa: τ veſtes eius rupte: τ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διερρηγμένα, καὶ
terra ſup caput eius. τ q̄n venit: ecce
γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἦλθεν, ἰδοὺ
heli ſedebat ſup ſellam ſuam ad por
ἠλὶ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ δίφρου αὐτοῦ παρὰ τὴν πύ-
tam ſpeculans viam: q: erat cor eius pa
λην σκοπεύων τὴν ὁδόν, ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ ἐξε-
uens pro arca dei. τ hō
στηκυῖα περὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἄνθρωπος
ingreſſus eſt ad nūciandū in ciuitatē.
εἰσῆλθεν ἀναγγεῖλαι εἰς τὴν πόλιν.

B

2.R. c 1.a.

C

de iſrael. quare percuſſit nos dominus hodie coram philiſtiim? Afferamus ad nos de ſylo arcā federis domini: & veniat in mediū nr̄i: vt ſaluet nos de manu inimicorū nr̄orꝫ. Miſit ergo populus in ſylo & tulerūt inde arcā federis dn̄i exercituum ſedentis ſuper cherubin. Erantq duo filii heli cum arca federis dei ofni & phinees. Cumq veniſſet arca federis dn̄i in caſtra vociferatus eſt omnis iſrael clamore grandi & perſonuit terra. Et audierūt philiſtiim vocem clamoris: dixeruntq. Que nam ē hec vox clamoris magni in caſtris hebreorū? Et cognouerunt q arca dn̄i veniſſet in caſtra. Timuerūtq philiſtiim dicentes. Venit deus in caſtra. Et ingemuerūt dicentes. Ve nobis. Non enim fuit tāta exultatio heri & nudiuſtertius. Ve nobis. Quis nos ſaluabit de māu deorꝫ ſublimium iſtorum? Hi ſunt dii qui percuſſerūt egyptum omni plaga in deſerto. Confortamini & eſtote viri philiſtiim ne ſeruiatis hebreis ſicut & illi ſeruierunt vobis. Confortamini & bellate. Pugnauerunt ergo philiſtiim: & ceſus eſt iſrael & fugit vnuſquiſq in tabernaculū ſuū. Et facta ē plaga magna nimis & ceciderunt de iſrael triginta milia peditū: & arca dei capta eſt. Duo quoq filii heli mortui ſunt ofni & phinees. Currēs āt vir de beniamin ex acie venit in ſylo in die illa: ſciſſa veſte & conſperſus puluere caput. Cumq ille veniſſet: heli ſedebat ſuper ſellam cōtra viā expectās. Erat āut cor eius pauens pro arca dei. Vir āt ille poſtq̄ ingreſſus eſt

ישראל למה נגפנו יהוה היום
לפני פלשתים נקחה אלינו — לקח
משלה את ארון ברית יהוה ויבא — ארן ברת
בקרבנו וישענו מכף איבנו: — בוא איב
וישלח העם שלה וישאו משם — שלח נשא
את ארון ברית יהוה צבאות
ישב הכרבים ושם שני בני — שנה
עלי עם ארון ברית האלהים
חפני ופינחס: ויהי כבוא ארון — היה
ברית יהוה אל המחנה וירעו כל — רוע
ישראל תרועה גדולה ותהם — הים
הארץ: וישמעו פלשתים את — שמע
קול התרועה ויאמרו מה קול
התרועה הגדולה הזאת במחנה — רוע גדל
העברים וידעו כי ארון יהוה בא — חנה ארן
אל המחנה: ויראו הפלשתים כי — בוא
אמרו בא אלהים אל המחנה
ויאמרו אוי לנו כי לא היתה — אמר היה
כזאת אתמול שלשם: אוי לנו — תמל
מי יצילנו מיד האלהים האדירים — נצל אדר
האלה אלה הם האלהים המכים — נכה
את מצרים בכל מכה במדבר: — דבר
התחזקו והיו לאנשים פלשתים — חזק היה
פן תעבדו לעברים כאשר עבדו — עבד
לכם והייתם לאנשים ונלחמתם: — היה לחם
וילחמו פלשתים וינגף ישראל — נגף
וינסו איש לאהליו ותהי המכה — נוס היה
גדולה מאד ויפל מישראל — גדל
שלשים אלף רגלי: וארון אלהים — נפל ארן
נלקח ושני בני עלי מתו חפני — לקח מות
ופינחס: וירץ איש בנימן — רוץ
מהמערכה ויבא שלה ביום ההוא — ערך בוא
ומדיו קרעים ואדמה על ראשו: — מד
ויבא והנה עלי ישב על הכסא
יד דרך מצפה כי היה לבו חרד — צפה
על ארון האלהים והאיש בא

להגיד בעיר ותזעק כל העיר: נגד זעק
וישמע עלי את קול הצעקה שמע
ויאמר מה קול ההמון הזה והאיש המן
מהר ויבא ויגד לעלי: ועלי בן
תשעים ושמנה שנה ועיניו
קמה ולא יכול לראות: ויאמר קום יכל
האיש אל עלי אנכי הבא מן ראה אמר
המערכה ואני מן המערכה נסתי נוס
היום ויאמר מה היה הדבר בני:
ויען המבשר ויאמר נס ישראל ענה בשר
לפני פלשתים וגם מגפה גדולה כנה נגף
היתה בעם וגם שני בניך מתו גדל היה
חפני ופינחס וארון האלהים שנה מות
נלקחה: ויהי כהזכירו את ארון היה זכר
האלהים ויפל מעל הכסא נפל
אחרנית בעד יד השער ותשבר שבר
מפרקתו וימת כי זקן האיש פרק מות
וכבד והוא שפט את ישראל
ארבעים שנה: וכלתו אשת פינחס רבץ כלל
הרה ללת ותשמע את השמועה איש ילל
אל הלקח ארון האלהים ומת שמע לקח
חמיה ואישה ותכרע ותלד כי ארון חמה
נהפכו עליה ציריה: וכעת מותה כרע ילד
ותדברנה הנצבות עליה אל הפך צור
תיראי כי בן ילדת ולא ענתה דבר יצב
ולא שתה לבה: ותקרא לנער ירא ענה
איכבוד לאמר גלה כבוד שות קרא
מישראל אל הלקח ארון האלהים כבד
ואל חמיה ואישה: ותאמר גלה
כבוד מישראל כי נלקח ארון אמר
האלהים: ופלשתים

Cap.v.

לקחו את ארון האלהים ויבאהו בוא
מאבן העזר אשדודה: ויקחו
פלשתים את ארון האלהים
ויביאו אתו בית דגון ויציגו אתו יצג
אצל דגון: וישכמו אשדודים שכם

nunciauit vrbi. & vlulauit omnis ciuitas. Et audiuit heli ſonitũ clamoris: dixitq;. Quis ē hic ſonitus tumultus huius? At ille feſtinauit & venit: & nunciauit heli. Heli ãt erat nonagita & octo annorũ: & oculi eius caligauerãt & videre nõ poterat, Et dixit ad heli. Ego ſum q veni de prelio & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait. Quid actũ eſt fili mi? Rñdēs ãt ille q nunciabat: fugit inquit iſrael corã philiſtiim: & ruina magna facta eſt in populo. Inſup & duo filii tui mortui ſunt ofni & phinees: & ãrca dei capta ē. Cumq; ille nominaſſet arcam dei: cecidit de ſella retrorſum iuxta oſtiũ: & fractis ceruicibus mortuus ē. Senex eni erat vir & grandeuus & ipſe iudicauit iſrael q̃dragita ãnis. Nurus ãt eius vxor phinees pregnans erat vicinaq; partui: & audito nuncio q capta eſſet arca dei: & mortuus eſſet ſocer ſuus & vir ſuus: incuruauit ſe & pepit. Irruerant ei in eã dolores ſubiti. In ipſo ãt momēto mortis eius dixerũt ei qui ſtabãt circa eam. Ne timeas qa filiũ pepiſti: q̃ non rñdit eis neq; animaduertit. Et vocauit puerum icaboth: dicens. Tranſlata eſt gloria de iſrael: quia capta ē arca dei. Et p ſocero ſuo & pro viro ſuo ait. Trãſlata eſt gloria ab iſrael: eo q capta eſſet arca dei. 5.

PHiliſthiim autem tulerunt arcam dei & aſportauerunt eam a lapide adiutorii in azotum. Tuleruntq; philiſtiim arcã dei & itulerũt eã in tēplũ dagon: & ſtatuerũt eã iuxta dagõ. Cũq; ſurrexiſſet diluculo azotii

⁊ vlulauit tota ciuitas. ⁊ audiuit heli vo
καὶ ἀνεβόησεν ὅλη ἡ πόλις. καὶ ἤκουσεν ἠλὶ τὴν φω
cem clamoris ⁊ dixit: que vox clamoris huius?
νὴν τῆς βοῆς καὶ εἶπεν, τίς ἡ φωνὴ τῆς βοῆς ταύτης;
⁊ homo feſtinãs ingreſſus eſt: ⁊ nunciauit
καὶ ὁ ἄνθρωπος σπεύσας εἰσῆλθε, καὶ ἀπήγγειλε τῷ
heli: ⁊ erat heli filius nonaginta ⁊ octo annoꝝ: ⁊
ἠλί, καὶ ἦν ἠλὶ υἱὸς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν, καὶ
oculi eius grauati fuerãt ⁊ non videbat. ⁊
οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐβαρύνθησαν καὶ οὐκ ἔβλεπεν. καὶ
dixit heli viris qui aderant ei:
εἶπεν ἠλὶ τοῖς ἀνδράσιν τοῖς παρεστηκόσιν αὐτῷ,
que vox ſoni huius? ⁊ reſpondit vir
τίς ἡ φωνὴ τοῦ ἤχου τούτου; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ
qui venit: ⁊ dixit: ego ſum qui veni de ca
ὁ ἐληλυθώς, καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ ἥκων ἐκ τῆς πα-
ſtris: ego fugi de acie ho
ρεμβολῆς, ἐγὼ πέφευγα ἐκ τῆς παρατάξεως σήμε-
die. ⁊ dixit ei heli: qđ factũ eſt verbũ fili? ⁊
ρον. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἠλί, τί τὸ γεγονὸς ῥῆμα τέκνον; καὶ
reſpondit puer: ⁊ dixit: fugit vir
ἀπεκρίθη τὸ παιδάριον, καὶ εἶπεν, πέφευγεν ἀνὴρ
iſrael a facie philiſtijm: ⁊ plaga
ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πληγὴ
magna facta eſt in pplo: ⁊ ambo filij tui
μεγάλη γέγονεν ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἀμφότεροι οἱ υἱοί σου
mortui ſunt: ⁊ arca dei capta eſt. ⁊ factũ eſt vt me
τεθνήκασι, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐλήφθη. καὶ ἐγένετο ὡς ἐμ-
minit arce dei: ⁊ cecidit a ſel-
νήσθη τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ δί-
la in retro adherētia porte: ⁊ fra
φρου εἰς τὰ ὄπισθεν ἐχόμενα τῆς πύλης, καὶ συνε-
cta ē ſcapula eius ⁊ mortuus eſt: qm̃ ſenex
τρίβη ὁ νῶτος αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν, ὅτι πρεσβύτης
erat homo ⁊ grauis: ⁊ ipſe iudicauit iſrael
ἦν ὁ ἄνθρωπος καὶ βαρύς, καὶ αὐτὸς ἔκρινε τὸν ἰσραὴλ
quadraginta annis. ⁊ nurus eius vxor phinees q̃ con
τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ ἡ νύμφη αὐτοῦ γυνὴ φινεὲς συνει-
cepit vt pareret: ⁊ audiuit nuncium q
ληφυῖα τοῦ τεκεῖν, καὶ ἤκουσεν τὴν ἀγγελίαν ὅτι
capta eſſet arca dei: ⁊ q mortuus eſſet ſo
ἐλήφθη ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι τέθνηκεν ὁ πεν-
cer ſuus ⁊ vir ſuus: ⁊ anguſtiata ē ⁊ pe-
θερὸς αὐτῆς καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἔστενωσε καὶ ἔτε-
perit: qm̃ verſi fuerunt in eam dolores eius: ⁊
κεν, ὅτι ἐστράφησαν ἐπ᾽ αὐτῆς αἱ ὠδῖνες αὐτῆς, καὶ
in tpe ſuo moritur. ⁊ dixerũt ei mulieres
ἐν τῷ καιρῷ αὐτῆς ἀποθνήσκει. καὶ εἶπον αὐτῇ αἱ γυναῖκες
que aſtabant ei: ne timeas qm̃ filiũ peperiſti.
αἱ παρεστηκυῖαι αὐτῇ, μὴ φοβοῦ ὅτι υἱὸν τέτοκας.
⁊ non rñdit: ⁊ non aiaduertit cor ſuũ.
καὶ οὐκ ἀπεκρίθη, καὶ οὐκ ἐνόησεν ἡ καρδία αὐτῆς.
⁊ vocauit nomē puero glorie pro
καὶ ἐκάλεσεν ὄνομα τῷ παιδαρίῳ ἐχαβὼθ ὑπὲρ τῆς
arca dei ⁊ pro ſocero ſuo ⁊ pro
κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς καὶ ὑπὲρ
viro ſuo: qm̃ mortui ſũt. ⁊ dixit: trãſlata ē
τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὅτι ἀπέθανον. καὶ εἶπεν, ἀπῴκισται
gloria ab iſrael eo q capta eſt arca dei.
δόξα ἀπὸ ἰσραὴλ διότι ἐλήφθη ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. Ca. 5.

ET philiſtijm tulerũt arcam dei:
ΚΑΙ οἱ ἀλλόφυλοι ἔλαβον τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ,
⁊ aſportauerũt eam ex lapide adiutorij in azotũ. ⁊ tule-
καὶ εἰσήνεγκαν αὐτὴν ἐξ ἀβεννεζὲρ εἰς ἄζωτον. καὶ ἔλα-
runt philiſtijm arcam dei ⁊ intu-
βον οἱ ἀλλόφυλοι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ καὶ εἰσή-
lerunt eam in domũ dagon: ⁊ ſtatue-
νεγκαν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον δαγών, καὶ παρέστη-
runt eam iuxta dagon. ⁊ ſurrexerũt mane azotij:
σαν αὐτὴν παρὰ δαγών. καὶ ὤρθρισαν οἱ ἀζώτιοι,
⁊ ingreſſi ſunt in domum dagon
καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκον δαγὼν

ſ.a.g.

D

A

altera die. ⁊ viderũt: ⁊ ecce dagon cecidit in
τῇ ἐπαύριον. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ
faciem ſuam in terrã ante arcam dei.
πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ.
⁊ eleuauerũt dagon: ⁊ reſtituerunt eum in
καὶ ἤγειραν τὸν δαγών, καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἐπὶ τὸν
locum ſuum. ⁊ factũ eſt vt ſurrexerunt altera die
τόπον αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ὤρθρισαν τῇ ἐπαύριον τὸ
mane azotij: ⁊ ecce dagon cecidit in fa
πρωῒ οἱ ἀζώτιοι, καὶ ἰδοὺ δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ πρό-
ciem ſuam coram arca dei. ⁊ ca-
σωπον αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ κε-
put dagon ⁊ ambo veſtigia pedũ e-
φαλὴ δαγὼν καὶ ἀμφότερα τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐ-
ius abſciſa ſup anteriora liminum: ⁊ am
τοῦ ἀφῃρημένα ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια τῶν σαθμῶν, καὶ ἀμ-
be ſũcture manuũ eius iacentes ſup
φότεροι οἱ καρποὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ πεπτωκότες ἐπὶ
limen. verum ſcapula dagon relicta eſt. pp hoc
τὸ πρόθυρον. πλὴν ἡ ῥάχις δαγὼν ὑπελείφθη. διὰ τοῦτο
non aſcendunt ſacerdotes dagõ: ⁊ omnis q ingredi
οὐκ ἐπιβαίνουσιν οἱ ἱερεῖς δαγών, καὶ πᾶς ὁ εἰσπορευόμε-
tur in domũ dagon ſup limen domus dagon in azoto
νος εἰς οἶκον δαγὼν ἐπὶ τὸν σαθμὸν οἴκου δαγὼν ἐν ἀζώτῳ
vſq; in diem hunc: ſed tranſilientes trãſi
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀλλ᾽ ὑπερβαίνοντες ὑπερβαί-
liunt. ⁊ aggrauata ē man⁹ dñi ſup azotios: ⁊ tor-
νουσιν. καὶ ἐβαρύνθη ἡ χεὶρ κυρίου ἐπὶ ἀζωτίους, καὶ ἐβα-
ſit azotios: ⁊ percuſſit eos in
σάνισε τοὺς ἀζωτίους, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς
nãtibus eoꝝ azotum ⁊ terios eius. ⁊ viderũt
ἕδρας αὐτῶν τὴν ἄζωτον καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. καὶ εἶδον
viri azoti q ſic factũ eſt ipſis: ⁊ dicunt
οἱ ἄνδρες ἀζώτου ὅτι οὕτως γέγονεν αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν
non ſedebit arca dei iſrael nobiſcum: qm̃ dura
οὐ καθίσεται ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ μεθ᾽ ἡμῶν, ὅτι σκληρὰ
manus eius ſup nos ⁊ ſuper dagon deũ nrm. ⁊ mit
ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ δαγὼν τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ ἀπο-
tunt ⁊ cõgregant ſatrapas philiſtinorum
στέλλουσι καὶ συνάγουσι τοὺς σατράπας τῶν ἀλλοφύλων οἱ
azotij ad ſeipſos. ⁊ dicunt azotij quid fa
ἀζώτιοι πρὸς ἑαυτούς. καὶ λέγουσιν οἱ ἀζώτιοι τί ποιή-
ciemus arce dei iſrael? ⁊ dicunt gethei
σομεν τῇ κιβωτῷ τοῦ θεοῦ ἰσραήλ; καὶ λέγουσιν οἱ γεθαῖ-
tranſeat iam arca dei. ⁊ trãſiit ar-
οι, μετελθέτω δὴ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. καὶ μετῆλθεν ἡ κι-
ca dei iſrael in geth. ⁊ factũ eſt cũ trãſi-
βωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ εἰς γέθ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μετελ-
bat arca ad getheos: ⁊ fit man⁹
θεῖν τὴν κιβωτὸν πρὸς τοὺς γεθθαίους, καὶ γίνεται χεὶρ
dñi in ciuitate: turba magna valde: ⁊ per-
κυρίου ἐν τῇ πόλει, τάραχος μέγας σφόδρα, καὶ ἐπά-
cuſſit viros ciuitatis a paruo vſq; ad magnũ in na
ταξε τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου εἰς τὰς ἕ-
tibus. ⁊ mittunt gethei arcam dei in acaro-
δρας. καὶ ἐξαποστέλλουσιν οἱ γεθαῖοι τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ εἰς ἀκάρω-
na. ⁊ factũ eſt vt venit arca dei in acarona: ⁊ exclama
να. καὶ ἐγενήθη ὡς εἰσῆλθεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ εἰς ἀκάρωνα, καὶ ἀνεβόη-
uerũt acaronite dicentes: quid miſiſtis arcam dei
σαν οἱ ἀκαρωνῖται λέγοντες, τί ἀπεστρέψατε τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ
iſrael ad nos vt iterficiat nos ⁊ populũ nrm: ⁊ mit-
ἰσραὴλ πρὸς ἡμᾶς θανατῶσαι ἡμᾶς καὶ τὸν λαὸν ἡμῶν; καὶ ἀποστέλ-
tunt ⁊ congregant omnes ſatrapas philiſtinorum. ⁊
λουσι καὶ συνάγουσι πάντας τοὺς σατράπας τῶν ἀλλοφύλων. καὶ
dixerũt: mittite arcam dei iſrl: ⁊ reuertatur
εἶπαν, ἐξαποστείλατε τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, καὶ ἀποκαταστήτω
in locum ſuum: ⁊ nõ interficiat nos ⁊ pplm nrm.
εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ θανατώσῃ ἡμᾶς καὶ τὸν λαὸν ἡμῶν.
qm̃ fiebat confuſio mortis in vniuerſa ciuitate grauis valde:
ὅτι ἐγένετο σύγχυσις θανάτου ἐν ὅλῃ τῇ πόλει βαρεῖα σφόδρα,
vt igreſſa eſt arca dei iſrl. ⁊ viui ⁊ qui moriebãtur
ὡς εἰσῆλθεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. καὶ οἱ ζῶντες καὶ οἱ ἀποθνήσκοντες

B

D

ps.77.

C

Infra. 6.a.

D

A

altera die: ecce dagon iacebat pronus in terra ante arcam domini. Et tulerunt dagon & reſtituerunt eum in locum ſuum. Rurſũq; mãe die altera conſurgētes inuenerunt dagon iacentem ſuper faciē ſuã in terra coram arca domini. Caput autem dagon & due palme manuũ eius abſciſe erant ſup limen: porro dagon ſolus trunc⁹ remanſerat in loco ſuo. Propter hãc cãm non calcant ſacerdotes dagon & oēs q ingrediũtur templũ eius ſup limē dagon in azoto vſq; in hodiernũ diē. Aggrauata eſt autem manus dñi ſup azotios: & demolitus eſt eos. Et pcuſſit in ſecretiori parte nãtiũ azotũ & fines ei⁹. Vidētes aũt viri azotii huiuſcemodi plagã dixerunt. Nõ maneat arca dei iſrael apud nos: qm̃ dura eſt manus ei⁹ ſup nos & ſup dagon deũ noſtrũ. Et mittentes cõgregauerũt oēs ſatrapas philiſtinorum ad ſe & dixerũt. Quid faciemus de arca dei iſrael? Rñderuntq; gethei. Circũducatur arca dei iſrael: & circũduxerunt arcã dei iſrael. Illis ãt circũducentibus eam: fiebat manus dñi p ſingulas ciuitates interfectionis magne nimis: & pcutiebat viros vniuſcuiuſq; vrbis a paruo vſq; ad maiorē: & cõputreſcebant pminētes extales eorum. Miſerunt ergo arcam dei in accharon. Cumq; veniſſet arca dei ĩ accharon: exclamauerũt accharonite dicentes. Adduxerunt ad nos arcam dei iſrael vt interficiat nos & populũ noſtrum. Miſerunt itaq; & congregauerunt omnes ſatrapas philiſtinorum. Qui dixerunt. Dimitte arcã dei iſrael: & reuertatur in locum ſuum vt nõ interficiat nos cum populo noſtro. Fiebat enim pauor mortis in ſingulis vrbibus & grauiſſima valde manus dei. Viri quoq; qui mortui non fuerant

ממחרת והנה דגון נפל לפניו
ארצה לפני ארון יהוה ויקחו פנה
את דגון וישבו אתו למקומו: שוב קום
וישכמו בבקר ממחרת והנה דגון
נפל לפניו ארצה לפני ארון
יהוה וראש דגון ושתי כפות ידיו כפף
כרתות אל המפתן רק דגון כתן
נשאר עליו: על כן לא ידרכו שאר דרך
כהני דגון וכל הבאים בית דגון בוא
על מפתן דגון באשדוד עד
היום הזה: ותכבד יד יהוה אל כבד
האשדודים וישמם ויך אתם שמם נכה
בעפלים את אשדוד ואת
גבוליה: ויראו אנשי אשדוד כי גבל ראה
כן ואמרו לא ישב ארון אלהי
ישראל עמנו כי קשתה ידו קשה
עלינו ועל דגון אלהינו: וישלחו שלח
ויאספו את כל סרני פלשתים אסף
אליהם ויאמרו מה נעשה לארון עשה ארן
אלהי ישראל ויאמרו גת יסב אמר סבב
ארון אלהי ישראל ויסבו את
ארון אלהי ישראל: ויהי אחרי היה
הסבו אתו ותהי יד יהוה בעיר
מהומה גדולה מאד ויך את הים
אנשי העיר מקטן ועד גדול גדל
וישתרו להם עפלים: וישלחו את סתר
ארון האלהים עקרון ויהי כבוא
ארון האלהים עקרון ויזעקו זעק
העקרנים לאמר הסבו אלי את
ארון אלהי ישראל להמיתני מות
ואת עמי: וישלחו ויאספו את
כל סרני פלשתים ויאמרו
שלחו את ארון אלהי ישראל
וישב למקומו ולא ימית אתי שוב קום
ואת עמי כי היתה מהומת מות היה
בכל העיר כבדה מאד יד האלהים
שם: והאנשים אשר לא מתו מות

הכו בעפלים ותעל שועת העיר השמים׃
Cap. vi.
ויהי ארון יהוה בשדה פלשתים שבעה חדשים׃ ויקראו פלשתים לכהנים ולקסמים לאמר מה נעשה לארון יהוה הודענו במה נשלחנו למקומו׃ ויאמרו אם משלחים את ארון אלהי ישראל אל תשלחו אתו ריקם כי השב תשיבו לו אשם אז תרפאו ונודע לכם למה לא תסור ידו מכם׃ ויאמרו מה האשם אשר נשיב לו ויאמרו מספר סרני פלשתים חמשה עפלי זהב וחמשה עכברי זהב כי מגפה אחת לכלם ולסרניכם׃ ועשיתם צלמי עפליכם וצלמי עכבריכם המשחיתים את הארץ ונתתם לאלהי ישראל כבוד אולי יקל את ידו מעליכם ומעל אלהיכם ומעל ארצכם׃ ולמה תכבדו את לבבכם כאשר כבדו מצרים ופרעה את לבם הלוא כאשר התעלל בהם וישלחום וילכו׃ ועתה קחו ועשו עגלה חדשה אחת ושתי פרות עלות אשר לא עלה עליהם על ואסרתם את הפרות בעגלה והשיבתם בניהם מאחריהם הביתה׃ ולקחתם את ארון יהוה ונתתם אתו אל העגלה ואת כלי הזהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אתו והלך׃ וראיתם אם דרך גבולו יעלה בית שמש הוא עשה לנו את הרעה הגדולה הזאת ואם לא וידענו

percutiebātur in ſecretiori pte natiū: & aſcendebat vlulatus vniuſcuiuſq ciuitatis in celum. 6.

Fvit ergo arca dñi i regione philiſtinorum ſeptē mēſibus: Et poſt hec vocauerūt philiſtiim ſacerdotes & diuinos dicētes. Quid faciemus de arca dñi? Indicate nobis quō remittamus eā in locū ſuū. Qui dixerunt. Si remittitis arcam dei iſrael: nolite dimittere eā vacuā: ſed qđ debetis ei reddite ꝓ pctō: & tunc curabimini: & ſcietis q̄re non recedat manus eius a vobis. Qui dixerūt. Quid eſt qđ ꝓ delicto reddere debeamus ei? Reſpōderūtq illi. Iuxta numerū ꝓuintiarum philiſtinorū quinq anos aureos facietis & quinq mures aureos: qa plaga vna fuit oīb vobis & ſatrapis vr̄is. Facietiſq ſilitudines anorū veſtroꝝ: & ſimilitudīes muriū q demoliti ſunt terram: & dabitis dō iſrael gloriā: ſi forte releuet manum ſuam a vobis: & a diis veſtris & a terra veſtra. Quare grauatis corda veſtra ſicut aggrauauit egyptus & pharao cor ſuū? Nōne poſtq percuſſus eſt tūc dimiſit eos & abierūt? Nūc ergo arripite & facite plauſtrum nouum vnum: & duas vaccas fetas quibus non eſt īpoſitum iugū iungite in plauſtro & recludite vitulos earum domi. Tolletiſq arcam domini & ponetis in plauſtro: & vaſa aurea que exoluiſtis ei ꝓ delicto ponetis in capſellam ad latus eius: & dimittite eam vt vadat: & aſpicietis. Et ſiquidē per viā finiū ſuorū aſcēderit contra bethſames ipſe fecit nobis hoc malū grande: ſin autē minime: ſciemus

ἐπλήγησαν ἐπὶ τὰς ἕδρας. καὶ ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς πόλεως ἕως τοῦ οὐρανοῦ.

Ca. 6.

Καὶ ἦν ἡ κιβωτὸς τοῦ κυρίου ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύλων μῆνας ἑπτά. καὶ καλοῦσιν οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐπαοιδοὺς αὐτῶν, καὶ λέγουσιν αὐτοῖς, τί ποιήσομεν τῇ κιβωτῷ τοῦ κυρίου; γνωρίσατε ἡμῖν ἐν τίνι ἐξαποστείλωμεν αὐτὴν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς. καὶ εἶπον εἰ ἐξαποστέλλετε ὑμεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ Ἰσραήλ, μὴ ἐξαποστείλητε αὐτὴν κενήν, ἀλλ᾽ ἢ ἀποδιδόντες ἀπόδοτε αὐτῇ ὑπὲρ τῆς βασάνου δῶρα, καὶ τότε ἰαθήσεσθε, καὶ ἐξιλασθήσεται ὑμῖν, μὴ οὐκ ἀποστῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἀφ᾽ ὑμῶν. καὶ λέγουσι τί τὸ ὑπὲρ τῆς βασάνου ὃ ἀποδώσομεν αὐτῇ; καὶ εἶπον, κατὰ ἀριθμὸν τῶν σατραπειῶν τῶν ἀλλοφύλων πέντε ἕδρας χρυσᾶς, ὅτι πταῖσμα ἐν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄρχουσιν ὑμῶν καὶ τῷ λαῷ, καὶ πέντε μύας χρυσοῦς ὁμοίωμα τῶν μυῶν τῶν διαφθειρόντων τὴν γῆν ὑμῶν. καὶ δώσετε τῷ κυρίῳ θεῷ Ἰσραὴλ δόξαν, ὅπως κουφίσῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀφ᾽ ὑμῶν καὶ ἀπὸ τῶν θεῶν ὑμῶν καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ὑμῶν. καὶ ἵνα τί βαρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐβάρυνεν Αἴγυπτος καὶ φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτῶν; οὐχὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτοῖς, ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς καὶ ἀπῆλθον. καὶ νῦν λάβετε καὶ ποιήσατε ἅμαξαν καινὴν μίαν, καὶ λάβετε δύο βόας πρωτοτοκούσας ἄνευ τῶν τέκνων, ἐφ᾽ ἃς οὐκ ἐπετέθη ζυγός. καὶ ζεύξατε τὰς βόας ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπαγάγετε ἀπὸ ὄπισθεν αὐτῶν εἰς οἶκον. καὶ λήψεσθε τὴν κιβωτὸν κυρίου, καὶ θήσετε αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἅμαξαν, καὶ τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ ἀπόδοτε αὐτῇ ὑπὲρ τῆς βασάνου, καὶ θήσετε ἐν θέματι ἐκ πλαγίων μέρους αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελεῖτε αὐτήν. καὶ ἀπελεύσεται καὶ ὄψεσθε εἰ εἰς ὁδὸν ὁρίου αὐτῆς πορεύσεται κατὰ Βαιθσαμύς, αὐτὸς πεποίηκεν ἡμῖν τὴν κακίαν τὴν μεγάλην ταύτην. καὶ ἐὰν μή, καὶ γνωσόμεθα

percuſſi fuerūt in natibus. & aſcendit vlulatus ciuitatis vſq ad celum. Et fuit arca dñi in agro philiſtinorū menſibus ſeptē. & vocant philiſtiim ſacerdotes & pphas & incantatores ſuos: & dicunt eis: quid faciemus arce dñi? indicate nobis in quo mittamus eam in locum ſuum. & dixerūt ſi remittitis vos arcam federis dñi dei iſrael: non mittatis eam vacuam: ſed reddentes reddite ei pro delicto dona: & tunc curabimini: & placabitur vobis: ne non recedat manus eius a vobis. & dicunt quid pro delicto quod reddemus ei? & dixerunt: iuxta numerū prouinciarum philiſtinorum quinq anos aureos: quia error in vobis & principibus vr̄is & populo: & quinq mures aureos ſimilitudinē murium corrumpentium terram vr̄am. & dabitis dño deo iſrael gloriam: vt releuet manum ſuam a vobis & a diis veſtris & a terra veſtra. & quare grauatis corda veſtra: vt aggrauauit egypt9 & pharao cor ſuum? non ne quādo illuſerunt eis: miſerunt eos & abierunt. & nunc accipite & facite plauſtrum nouum vnum: & accipite duas vaccas primo enixas ſine filiis: ſup quas nō impoſitū ē iugum. & iungite vaccas in plauſtro: & filios earū ducite a tergo earum in domum. & accipietis arcam dñi: & pōetis eam ſuper plauſtrum: & vaſa aurea reddite ei pro peccato: & ponetis in capſella ex latere partis eius: & mittetis eam. & recedet: & videbitis ſi in viā finis ſui ibit contra bethſames: ipſe fecit nobis malum grande hoc. & ſi nō: & cognoſcemus

ὅτι οὐχὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἧπται ἡμῶν, ἀλλὰ σύμπτωμα τοῦτο γέγονεν ἡμῖν. καὶ ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι οὕτως, καὶ ἔλαβον δύο βόας πρωτοτοκούσας, καὶ ἔζευξαν αὐτὰς ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπέκλεισαν εἰς οἶκον. καὶ ἔθεντο τὴν κιβωτὸν κυρίου ἐπὶ τὴν ἅμαξαν καὶ τὸ θέμα καὶ τοὺς μύας τοὺς χρυσοῦς, καὶ τὰς εἰκόνας τῶν ἑδρῶν αὐτῶν. καὶ κατεύθυναν αἱ βόες ἐν τῇ ὁδῷ εἰς τὴν ὁδὸν Βαιθσαμῆς ἐν τρίβῳ ἑνὶ ἐπορεύοντο ἐκοπίων, καὶ οὐκ ἐξέκλιναν δεξιὰν οὐδὲ ἀριστεράν, ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐπορεύοντο πορευόμεναι καὶ βοῶσαι. καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων ἐπορεύοντο ὀπίσω αὐτῶν ἕως ὁρίων Βαιθσαμῆς. καὶ οἱ ἐν Βαιθσαμῆς ἐθέριζον θερισμὸν πυρῶν ἐν τῇ κοιλάδι. καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον τὴν κιβωτὸν κυρίου, καὶ ἐχάρησαν εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς. καὶ ἡ ἅμαξα εἰσῆλθεν εἰς ἀγρὸν Ἰωσιὲ τοῦ ἐκ Βαιθσαμῆς, καὶ ἔστη ἐκεῖ παρὰ λίθον μέγαν. καὶ ἔσχισαν τὰ ξύλα τῆς ἁμάξης, καὶ τὰς βόας ἀνήνεγκαν ὁλοκαύτωσιν τῷ κυρίῳ. καὶ οἱ λευῖται ἀνήνεγκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὸ θέμα τὸ μετ᾽ αὐτῆς καὶ τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ, καὶ ἔθεντο ἐπὶ τῷ λίθῳ τῷ μεγάλῳ. καὶ οἱ ἄνδρες οἱ Βαιθσαμῆς ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώσεις, καὶ ἔθυσαν θυσίας τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ οἱ πέντε σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων ἑώρων καὶ ἀνέστρεψαν εἰς Ἀκαρὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ αὗται αἱ ἕδραι αἱ χρυσαῖ, ἃς ἀπέδωκαν οἱ ἀλλόφυλοι ὑπὲρ τῆς βασάνου τῷ κυρίῳ, τῆς Ἀζώτου μίαν, καὶ τῆς Γὲθ μίαν, καὶ τῆς Γάζης μίαν, καὶ Ἀσκάλωνος μίαν, καὶ Ἀκαρὼν μίαν. καὶ μῦς χρυσοῖ κατὰ ἀριθμὸν πασῶν τῶν πόλεων τῶν ἀλλοφύλων τῶν πέντε σατραπειῶν, ἐκ πόλεως ἐστερεωμένης καὶ ἕως κώμης τοῦ Φερεζαίου, καὶ ἕως λίθου τοῦ μεγάλου, οὗ ἐπέθηκαν ἐπ᾽ αὐτοῦ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἕως

quia nequaquā manus eius tetigit nos: ſed caſus hic factus eſt nobis. & fecerunt philiſtiim ſic: & acceperūt duas vaccas primo enixas: & iunxerunt eas in plauſtro: & filios earum concluſerunt in domo. & poſuerūt arcam dñi ſuper plauſtrū & capſellam & mures aureos: & ſimilitudines anorum eoꝝ. & direxerunt vacce in via in viam bethſames in ſemita in qua ibant laborabant: & non declinabāt ad dexterā neq ad ſiniſtrā: in itinere vno gradiebātur pergentes & mugientes. & ſatrape philiſtijm ibant poſt ipſos vſq ad terminos bethſames. & qui in bethſames metebant meſſem tritici in valle. & eleuauerūt oculos ſuos & viderūt arcam dñi: & gauiſi ſunt in obuiatiōnē eius. & plauſtrū venit in agrum ioſue qui de bethſames: & ſtetit ibi iuxta lapidē magnum & cōciderunt ligna plauſtri: & vaccas obtulerūt holocauſtum domino. & leuite obtulerunt arcam domini: & capſellā que cum ea & vaſa aurea: & poſuerūt ſuper lapidem magnum. & viri bethſames obtulerunt holocauſta: & immolauerūt victimas dño in die illa. & quinq ſatrape philiſtinorum viderunt & reuerſi ſunt in acaron in die illa. & hi ani aurei: quos reddiderūt philiſtiim pro peccato dño: azoti vnum: & geth vnum: & gazes vnum: & aſcalonis vnum: & acaron vnum. & mures aurei ſm numerum omniū vrbium philiſtijm quinq prouinciarū: ab vrbe murata & vſq ad villam pherezei: & vſq ad lapidē magnum: vbi poſuerunt ſuper ipſum arcam federis dñi vſq ad

quia nequaq̄ manus eius tetigit nos: ſed caſu accidit. Fecerūt ergo illi hoc modo. & tollētes duas vaccas q̄ lactabāt vitulos iūxerūt ad plauſtrū: vitulosq earum concluſerunt domi. Et poſuerunt arcā domini ſuper plauſtrum & capſellā que habebat mures aureos & ſimilitudinē anorum. Ibāt aūt in directū vacce per viam que ducit bethſames: & itinere vno gradiebantur pgētes & mugiētes & nō declinabant neq ad dexteram neq ad ſiniſtrā. Sed & ſatrape philiſtiim ſequebātur vſq ad terminos bethſames. Porro bethſamite metebant triticum in valle. Et eleuātes oculos viderunt arcam & gauiſi ſunt cum vidiſſent. Et plauſtrum venit in agrum ioſue bethſamite: & ſtetit ibi. Erat aūt ibi lapis magnus: & conciderunt ligna plauſtri: vaccaſq impoſuerunt ſup ea holocauſtū dño. Leuite aūt depoſuerūt arcam domini & capſellā q̄ erat iuxta eam: in qua erant vaſa aurea & poſuerūt ſuper lapidem grandē. Viri aūt bethſamite obtulerunt holocauſta: & immolarūt victimas in die illa dño. Et quinq ſatrape philiſtinorum viderūt & reuerſi ſunt i acharon in die illa. Hi ſunt autem ani aurei quos reddiderunt philiſtiim pro delicto domino. Azotus vnum: gaza vnum: aſchalon vnum: geth vnum accharō vnū: & mures aureos ſecūdum numerum vrbium philiſtiim quinq ꝓuinciarū ab vrbe murata vſq ad villam q̄ erat abſq muro: & vſq ad abel magnum ſup quē poſuerūt arcā dñi que erat vſq in

כי לא ידו נגעה בנו מקרה הוא היה לנו׃ ויעשו האנשים כן ויקחו שתי פרות עלות ויאסרום בעגלה ואת בניהם כלו בבית׃ וישמו את ארון יהוה אל העגלה ואת הארגז ואת עכברי הזהב ואת צלמי טחריהם׃ וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש במסלה אחת הלכו הלך וגעו ולא סרו ימין ושמאול וסרני פלשתים הלכים אחריהם עד גבול בית שמש׃ ובית שמש קצרים קציר חטים בעמק וישאו את עיניהם ויראו את הארון וישמחו לראות׃ והעגלה באה אל שדה יהושע בית השמשי ותעמד שם ושם אבן גדולה ויבקעו את עצי העגלה ואת הפרות העלו עלה ליהוה׃ והלוים הורידו את ארון יהוה ואת הארגז אשר אתו אשר בו כלי זהב וישמו אל האבן הגדולה ואנשי בית שמש העלו עלות ויזבחו זבחים ביום ההוא ליהוה׃ וחמשה סרני פלשתים ראו וישבו עקרון ביום ההוא׃ ואלה טחרי הזהב אשר השיבו פלשתים אשם ליהוה לאשדוד אחד לעזה אחד לאשקלון אחד לגת אחד לעקרון אחד׃ ועכברי הזהב מספר כל ערי פלשתים לחמשת הסרנים מעיר מבצר ועד כפר הפרזי ועד אבל הגדולה אשר הניחו עליה את ארון יהוה עד

היום הזה בשדה יהושע בית
השמשי: ויך באנשי בית שמש נכה
כי ראו בארון יהוה ויך בעם ראה
שבעים איש חמשים אלף איש
ויתאבלו העם כי הכה יהוה בעם אבל נכה
מכה גדלה: ויאמרו אנשי בית אמר
שמש מי יוכל לעמד לפני יהוה יכל פנה
האלהים הקדוש הזה ואל מי קדש
יעלה מעלינו: וישלחו מלאכים עלה שלח
אל יושבי קרית יערים לאמר ישב אמר
השבו פלשתים את ארון יהוה שוב
רדו העלו אתו אליכם: ירד
Cap. vii. ויבאו אנשי קרית יערים ויעלו בוא
את ארון יהוה ויביאו אתו אל
בית אבינדב אשר בגבעה ואת
אלעזר בנו קדשו לשמר את
ארון יהוה: ויהי מיום שבת היה ישב
הארון בקרית יערים וירבו רבה
הימים ויהיו עשרים שנה וינהו יום היה
כל בית ישראל אחרי יהוה: נהה
ויאמר שמואל אל כל בית
ישראל לאמר אם בכל לבבכם
אתם שבים אל יהוה הסירו שוב סור
את אלהי הנכר מתוככם
והעשתרות והכינו לבבכם אל כון
יהוה ועבדהו לבדו ויצל אתכם בדד נצל
מיד פלשתים: ויסירו בני ישראל סור
את הבעלים ואת העשתרות
ויעבדו את יהוה לבדו: ויאמר עבד אמר
שמואל קבצו את כל ישראל
המצפתה ואתפלל בעדכם אל פלל
יהוה: ויקבצו המצפתה וישאבו קבץ שאב
מים וישפכו לפני יהוה שפך פנה
ויצומו ביום ההוא ויאמרו צום
שם חטאנו ליהוה וישפט שפט
שמואל את בני ישראל במצפה:

illa die in agro Ioſue bethſamitis. Percuſſit autẽ dñs de viris bethſamitibus eo ꝙ vidiſſent arcã domini: & percuſſit de populo ſeptuaginta viros & quĩquagita milia plebis. Luxitq; populus eoq dñs percuſſiſſet plebẽ plaga magna. Et dixerunt viri bethſamitę. Quis poterit ſtare ĩ conſpectu domini dei ſancti huius? Et ad quem aſcendet a nobis? Miſeruntq; nuncios ad habitatores cariathiarim dicentes. Reduxerunt philiſtiim arcam domini: deſcendite & reducite eam ad vos. 7.

Venerunt ergo viri cariathiarim & reduxerũt arcã dñi: & intulerunt eam in domum aminadab in gabaa: Eleazarũ autẽ filiũ eius ſãctificauerunt vt cuſtodiret arcã dñi. Et factũ ẽ ex qua die manſit arca dñi in cariathiarim multiplicati ſunt dies. Erat quippe iã annus viceſimus. Et requieuit omnis domus iſrael poſt dominum. Ait autem ſamuel ad vniuerſam domum iſrael dicens. Si in toto corde veſtro reuertimini ad dominum: auferte deos alienos de medio veſtri baalim & aſtaroth: & p̃parate corda veſtra domino & ſeruite ei ſoli: & eruet vos de manu philiſtiim. Abſtulerũt ergo filii iſrael baalim & aſtaroth & ſeruierunt dño ſoli. Dixit autem ſamuel. Congregate vniuerſum iſrael in maſphat vt orẽ pro vobis dñm. Et conuenerunt in maſphat. Hauſeruntq; aquam & effuderunt ĩ conſpectu domini: & ieiunauerunt in die illa atq; dixerunt ibi. peccauimus dño. Iudicauitq; ſamuel filios iſrael in maſphat.

diem hunc in agro ioſue bethſameo.
τῆς ἡμέρας ταύτης ἐν ἀγρῷ ἰωσὴ τοῦ βαιθσαμυς.
τ percuſſit viros bethſameo: quia viderũt ar
καὶ ἐπάταξεν ἄνδρας βαιθσαμυς, ὅτι ἴδον τὴν κιβω
cam dñi. τ percuſſit in eis ſeptuagin
τὸν τοῦ κυρίου. καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκον
ta viros: τ quinquaginta milia virorum ex
τα ἄνδρας, καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκ τοῦ
populo. τ luxit populus: quia percuſſit dñs in
λαοῦ. καὶ ἐπένθησεν ὁ λαός, ὅτι ἐπάταξε κύριος ἐν
populo plaga magna valde. τ dixerũt viri
τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην σφόδρα. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες
qui in bethſameo: quis poterit ſtare in ↄſpectu
οἱ ἐν βαιθσαμυς, τίς δυνήσεται παραστῆναι ἐνώπιον
dñi ſancti huius? τ ad quẽ aſcendet
κυρίου τοῦ ἁγίου τούτου; καὶ πρὸς τίνα ἀναβήσεται
arca dñi a nobis? τ mittunt
ἡ κιβωτὸς τοῦ κυρίου ἀφ' ἡμῶν; καὶ ἀποστέλλουσιν
nuncios ad habitatores cariathiarim di
ἀγγέλους πρὸς τοὺς κατοικοῦντας καριαθιαρὶμ λέ
centes. reduxerunt philiſtiim arcam
γοντες, ἀπέστρεψαν οἱ ἀλλόφυλοι τὴν κιβωτὸν τοῦ
dñi: τ deſcendite τ reducite eam ad
κυρίου, καὶ κατάβητε καὶ ἀναγάγετε αὐτὴν πρὸς
vos.
ὑμᾶς.

Ca. 7.

Et veniunt viri cariathiarim τ redu
Καὶ ἔρχονται οἱ ἄνδρες καριαθιαρὶμ καὶ ἀνάγου
cunt arcam federis dñi. τ adduxerũt e
σιν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου. καὶ εἰσήγαγον αὐ
am in domum abinadab que in colle. τ elea
τὴν εἰς οἶκον ἀβιναδὰβ τὸν ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ἐλεά
zar filiũ eius ſctificauit vt cuſtodiret arcam
ζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡγίασε φυλάσσειν τὴν κιβωτὸν
federis dñi. τ factũ eſt ex qua die fuit ar
διαθήκης κυρίου. καὶ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας ἦν ἡ κιβω
ca in cariathiarim: multiplicati ſunt dies. τ fue
τὸς ἐν καριαθιαρὶμ, ἐπληθύνθησαν αἱ ἡμέραι. καὶ ἐ
runt viginti anni: τ reuerſa eſt oĩs domus iſra
γένοντο εἴκοσι ἔτη, καὶ ἐπέστρεψε πᾶς ὁ οἶκος ἰσρα
el poſt dñm. τ dixit ſamuel ad vniuerſam
ὴλ ὀπίσω κυρίου. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς πάντα
domũ iſrael dicens: ſi in toto corde vr̃o vos
οἶκον ἰσραὴλ λέγων, εἰ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν ὑμεῖς
reuerſi eſtis ad dñm: auferte deos
ἐπιστρέψατε πρὸς κύριον, περιέλεσθε τοὺς θεοὺς τοὺς
alienos de medio vr̃i τ lucos: τ preparate
ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν καὶ τὰ ἄλση, καὶ ἑτοιμά
corda vr̃a ad dñm τ ſerui
σατε τὰς καρδίας ὑμῶν πρὸς κύριον καὶ δουλεύσα
te ei ſoli: τ eruet vos de manu
τε αὐτῷ μόνῳ, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν
philiſtiim. τ abſtulerũt filii iſrael baalim τ
ἀλλοφύλων. καὶ ἐξῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰ βααλὶμ καὶ
lucos aſtaroth: τ ſeruierunt dño ſoli. τ
τὰ ἄλση ἀσταρώθ, καὶ ἐδούλευσαν τῷ κυρίῳ μόνῳ. καὶ
dixit ſamuel: congregate vniuerſum iſrael in
εἶπε σαμουὴλ, συναθροίσατε πάντα ἰσραὴλ εἰς
maſepha: τ orabo ad dñm pro vobis.
μασσηφά, καὶ προσεύξομαι πρὸς κύριον ὑπὲρ ὑμῶν.
τ cõuenit pp̃ls in maſepha τ hauſerũt aquã:
καὶ συνήχθη ὁ λαὸς εἰς μασσηφὰ καὶ ὑδρεύοντο ὕδωρ,
τ effundunt in cõſpectu dñi ſuper terrã. τ ieiu
καὶ ἐκχέουσιν ἐνώπιον κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐνή
nauerunt in die illa τ dixerunt: peccauimus
στευσαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ εἶπον, ἡμάρτομεν τῷ
dño. τ iudicauit ſamuel filios iſrael in
κυρίῳ. καὶ ἐδίκασε σαμουὴλ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς
maſepha.
μασσηφά.

Ioſue. 14.c

B

τ audierũt philiſtiim: ꝙ congregati erãt filii iſ
καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι, ὅτι συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἰσ
rael in maſepha omnes. τ aſcenderunt ſatra
ραὴλ εἰς μασσηφὰ πάντες. καὶ ἀνέβησαν οἱ σατρά
pe philiſtinorum ad iſrael. τ audierunt
παι τῶν ἀλλοφύλων ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἤκουσαν οἱ
filii iſrael: τ timuerunt a facie phi
υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τῶν ἀλ
liſtinorum. τ dixerũt filii iſrael ad ſamuel:
λοφύλων. καὶ εἶπον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς σαμουήλ,
ne ceſſes a nobis clamare ad dñm
μὴ παρασιωπήσῃς ἀφ' ἡμῶν τοῦ βοᾶν πρὸς κύριον
deũ tuũ: τ ſaluabit nos de manu phili
τὸν θεόν σου, καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύ
ſtinorum. τ tulit ſamuel agnum lactantẽ vnum: τ
λων. καὶ ἔλαβε σαμουὴλ ἄρνα γαλαθηνὸν ἕνα, καὶ
obtulit eũ holocauſtum dño cum vniuerſo
ἀνήνεγκεν αὐτὸν ὁλοκαύτωσιν τῷ κυρίῳ σὺν παντὶ
populo. τ clamauit ſamuel ad dñm pro
τῷ λαῷ. καὶ ἐβόησε σαμουὴλ πρὸς κύριον ὑπὲρ τοῦ
iſrael: τ exaudiuit eum dñs. τ erat ſa
ἰσραήλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ ὁ κύριος. καὶ ἦν σα
muel offerens holocauſtum. τ phili
μουὴλ ἀναφέρων τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ οἱ ἀλλόφυ
ſtiim inierunt bellum cõtra iſrael. τ into
λοι προσῆγον εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἐβρόν
nuit dñs in fragore magno in die illa ſup
τησε κύριος ἐν φωνῇ μεγάλῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπὶ
philiſtiim: τ confuſi ſunt τ ceciderũt
τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ συνεχύθησαν καὶ ἔπεσαν
in cõſpectu iſrael. τ egreſſi ſunt viri iſrael ex ma
ἐνώπιον ἰσραήλ. καὶ ἐξῆλθον ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκ μασ
ſepha τ perſecuti ſunt philiſteos: τ per
σηφὰ καὶ κατεδίωξαν τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐπά
cuſſerunt eos vſq; ad infra bethchor. τ tulit
ταξαν αὐτοὺς ἕως ὑποκάτω βαιθχόρ. καὶ ἔλαβε
ſamuel lapidẽ vnũ τ ſtatuit eum inter ma
σαμουὴλ λίθον ἕνα καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἀναμέσον μασ
ſepha τ inter antiquã. τ vocauit no
σηφὰ καὶ ἀναμέσον τῆς παλαιᾶς. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο
men eius abennezer: qđ ſignificat lapis adiutorii. τ
μα αὐτοῦ ἀβεννέζερ, ὃ σημαίνει λίθος τοῦ βοηθοῦ. καὶ
dixit hucvſq; auxiliatus eſt nobis dñs. τ
εἶπεν ἕως ἐνταῦθα ἐβοήθησεν ἡμῖν ὁ κύριος. καὶ
humiliauit dñs philiſtiim: τ nõ appo
ἐταπείνωσε κύριος τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ οὐ προ
ſuerunt vltra vt venirent in terminũ iſrael. τ fa
σέθεντο ἔτι τοῦ ἐπελθεῖν εἰς ὅριον ἰσραήλ. καὶ ἐγέ
cta eſt manus dñi ſuper philiſteos cunctis
νετο χεὶρ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πάσας τὰς
diebus ſamuel. τ reddite ſunt vrbes quas
ἡμέρας τοῦ σαμουήλ. καὶ ἀπεδόθησαν αἱ πόλεις ἃς
tulerant philiſtiim a filiis iſrael: ab
ἔλαβον οἱ ἀλλόφυλοι παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀπὸ
accaron vſq; geth: τ finium liberauerũt iſrael de ma
ἀκκαρὼν ἕως γέθ, καὶ τὸ ὅριον ἀφείλοντο ἰσραὴλ ἐκ χει
nu philiſtinorum. τ erat pax inter iſrael
ρὸς τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἦν εἰρήνη ἀναμέσον ἰσραὴλ
τ inter amorreum. τ iudicauit ſamuel
καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμορραίου. καὶ ἔκρινε σαμουὴλ τὸν
iſrael cunctis diebus vite ſue. τ i
ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἐπο
bat per ſingulos annos τ circuibat bethel τ
ρεύετο κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ἐκύκλου βαιθὴλ καὶ τὴν
galgal τ maſepha. τ iudicabat iſrael
γαλγὰλ καὶ τὴν μασσηφά. καὶ ἐδίκαζε τὸν ἰσραὴλ
in oĩbus locis iſtis. at reuerſio eius erat in
ἐν πᾶσι τοῖς τόποις τούτοις. ἡ δὲ ἀποστροφὴ αὐτοῦ ἦν ἐν
armathaim: quia ibi erat domus eius: τ
ἀρμαθαΐμ, ὅτι ἐκεῖ ἦν ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ

C

D

Et audierũt philiſtiim ꝙ congregati eẽnt filii iſrael in maſphat & aſcẽderũt ſatrape philiſtinorũ ad iſrael. Quod cum audiſſent filii iſrael timuerũt a facie philiſtinorũ. Dixeruntq; ad ſamuelem. Ne ceſſes pro nobis clamare ad dominum deum noſtrũ vt ſaluet nos de manu philiſtiorũ. Tulit autẽ ſamuel agnum lactantem vnum & obtulit illum holocauſtũ integrũ dño. Et clamauit ſamuel ad dominum pro iſrael; & exaudiuit eũ dñs. Factũ ẽ autẽ cũ ſamuel offerret holocauſtum dño: philiſtiim inire p̃liũ contra iſrael. Intonuit autẽ dñs fragore magno in die illa ſup philiſtiĩ: & exterruit eos & ceſi ſunt a filiis iſrael. Egreſſiq; filii iſrael de maſphat perſecuti ſunt philiſteos & pcuſſerũt eos vſq; ad locũ q erat ſubter bethchar. Tulit autẽ ſamuel lapidẽ vnũ & poſuit eũ iter maſphat & inter ſen. & vocauit nomẽ loci illius lapis adiutorii. Dixitq;. Hucuſq; auxiliatus eſt nobis dñs. Et hũiliati ſunt philiſtiim: nec appoſuerunt vltra vt venirent in terminos iſrael. Facta ẽ itaq; manus domini ſup philiſteos cunctis diebus ſamuelis: & reddite ſunt vrbes quas tulerant philiſtiim ab iſrael: iſraeli: ab accharon vſq; geth & terminos ſuos. Liberauitq; iſrael de manu philiſtinorũ: eratq; pax inter iſrael & ammorreum. Iudicabat quoq; ſamuel iſrael cunctis diebus vite ſue. & ibat per ſingulos annos circuiens bethel & galgala & maſphat: & iudicabat iſraelem in ſupradictis locis. Reuertebaturq; in ramatha. ibi enim erat domus eius: & ibi

וישמעו פלשתים כי התקבצו בני שמע קבץ
ישראל המצפתה ויעלו סרני עלה
פלשתים אל ישראל וישמעו
בני ישראל ויראו מפני פלשתים: ירא פנה
ויאמרו בני ישראל אל שמואל אמר
אל תחרש ממנו מזעק אל יהוה חרש
אלהינו ויושענו מיד פלשתים: ישע
ויקח שמואל טלה חלב אחד לקח
ויעלהו עולה כליל ליהוה ויזעק עלה כלל
שמואל אל יהוה בעד ישראל זעק
ויענהו יהוה: ויהי שמואל מעלה ענה היה
העלה ופלשתים נגשו למלחמה לחם
בישראל וירעם יהוה בקול גדול רעם גדל
ביום ההוא על פלשתים ויהמם המם
וינגפו לפני ישראל: ויצאו אנשי נגף פנה
ישראל מן המצפה וירדפו את רדף
פלשתים ויכום עד מתחת נכה
לבית כר: ויקח שמואל אבן אחת
וישם בין המצפה ובין השן שום
ויקרא את שמה אבן העזר קרא
ויאמר עד הנה עזרנו יהוה:
ויכנעו הפלשתים ולא יספו כנע
עוד לבוא בגבול ישראל גבל
ותהי יד יהוה בפלשתים כל היה
ימי שמואל: ותשבנה הערים יום שוב
אשר לקחו פלשתים מאת עיר
ישראל לישראל מעקרון ועד
גת ואת גבולן הציל ישראל נצל
מיד פלשתים ויהי שלום שלם
בין ישראל ובין האמרי:
וישפט שמואל את ישראל כל שפט
ימי חייו: והלך מדי שנה חיה
בשנה וסבב בית אל והגלגל
והמצפה ושפט את ישראל את
כל המקומות האלה: ותשבתו קום שוב
הרמתה כי שם ביתו ושם

בָּנָה שָׁפַט אֶת יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ

Cap. viii. לַיהוָה׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר זָקֵן

שׂוּם שְׁמוּאֵל וַיָּשֶׂם אֶת בָּנָיו שֹׁפְטִים

לְיִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי שֵׁם בְּנוֹ הַבְּכוֹר

שָׁנָה יוֹאֵל וְשֵׁם מִשְׁנֵהוּ אֲבִיָּה שֹׁפְטִים

בִּבְאֵר שָׁבַע׃ וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו

נָטָה לָקַח בִּדְרָכָיו וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע וַיִּקְחוּ

שָׁפַט קָבַץ שֹׁחַד וַיַּטּוּ מִשְׁפָּט׃ וַיִּתְקַבְּצוּ כֹּל

בּוֹא זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל שְׁמוּאֵל

הָרָמָתָה׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה

זָקַנְתָּ וּבָנֶיךָ לֹא הָלְכוּ בִּדְרָכֶיךָ

שׂוּם עַתָּה שִׂימָה לָּנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ

רָעַע כְּכָל הַגּוֹיִם׃ וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי

נָתַן שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ תְּנָה

פָּלַל לָּנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ וַיִּתְפַּלֵּל

אָמַר שְׁמוּאֵל אֶל יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה

אֶל שְׁמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹל הָעָם

לְכֹל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ כִּי

אֵת לֹא אֹתְךָ מָאָסוּ כִּי אֹתִי מָאֲסוּ

עָשָׂה מִמְּלֹךְ עֲלֵיהֶם׃ כְּכָל הַמַּעֲשִׂים

אֲשֶׁר עָשׂוּ מִיּוֹם הַעֲלֹתִי אֹתָם

עָזַב מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיַּעַזְבֻנִי

עָבַד וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים כֵּן הֵמָּה

עֹשִׂים גַּם לָךְ׃ וְעַתָּה שְׁמַע

עוּד בְּקוֹלָם אַךְ כִּי הָעֵד תָּעִיד בָּהֶם

נָגַד וְהִגַּדְתָּ לָהֶם מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר

מָלַךְ יִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל

אֵת כָּל דִּבְרֵי יְהוָה אֶל הָעָם

הַשֹּׁאֲלִים מֵאִתּוֹ מֶלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר

הָיָה זֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר

יִמְלֹךְ עֲלֵיכֶם אֶת בְּנֵיכֶם

לָקַח שׂוּם יִקָּח וְשָׂם לוֹ בְּמֶרְכַּבְתּוֹ וּבְפָרָשָׁיו

רוּץ וְרָצוּ לִפְנֵי מֶרְכַּבְתּוֹ׃ וְלָשׂוּם לוֹ

שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים

חָרַשׁ קָצַר וְלַחֲרֹשׁ חֲרִישׁוֹ וְלִקְצֹר קְצִירוֹ

כָּלָה לָחַם וְלַעֲשׂוֹת כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וּכְלֵי

iudicabat iſraelē. Edificauit etiam ibi altare domino. 8.

Factum eſt autē cū ſenuiſſet ſamuel: poſuit filios ſuos iudices in iſrael. Fuitqꝫ nomē filii eius primogeniti iohel: & nomen ſecūdi abia iudicum in berſabee. Et nō ambulauerunt filii illius in viis eius. ſed declinauerunt poſt auaritiā: acceperūtqꝫ mūera & peruerterūt iudiciū. Cōgregati ergo vniuerſi maiores natu iſrael: venerūt ad ſamuelem in ramatha: dixeruntqꝫ ei. Ecce tu ſenuiſti & filii tui non ambulant in viis tuis. conſtitue nobis regem vt iudicet nos ſicut & vniuerſe hñt nationes. Diſplicuitqꝫ ſermo in oculis ſamuelis eo q' dixiſſent. da nobis regem vt iudicet nos. Et orauit ſamuel ad dominum. Dixit autem dominus ad ſamuelē. Audi vocem populi ī omnibus que loquūtur tibi. Non enim te abiecerunt ſed me: ne regnē ſup eos. Iuxta omnia opera ſua que fecerunt a die qua eduxi eos de egypto vſqꝫ ad diē hāc: ſicut dereliquerūt me & ſeruierunt diis alienis: ſic faciunt etiam tibi. Nunc ergo vocem eorū audi. Verūtamen conteſtare eos: & predic eis ius regis qui regnaturus eſt ſup eos. Dixit itaqꝫ ſamuel omnia verba domini ad populum qui petierat a ſe regem & ait. Hoc erit ius regis qui imperaturus eſt vobis. Filios veſtros tollet & ponet in curribus ſuis: facietqꝫ ſibi equites & p̄curſores q̄drigarū ſuarū: & cōſtituet ſibi tribunos & cēturiones: & aratores agrorū ſuorum: & meſſores ſegetum: & fabros armorū &

iudicabat ibi iſrael: ⁊ edificauit ibi al
ἐδίκαζεν ἐκεῖ τὸν ἰσραήλ, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσια
tare dño.
στήριον τῷ κυρίῳ. Ca. 8.
Et factū eſt vt ſenuit ſamuel: ⁊ cōſtituit
Καὶ ἐγένετο ὡς ἐγήρασε σαμουήλ, καὶ κατέστησε
filios ſuos iudices iſrael. ⁊ hec nomi
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ δικαστὰς τῷ ἰσραήλ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόμα
na filiorum eius. primogenitus ioel: ⁊ nomē
τα τῶν υἱῶν αὐτοῦ. ὁ πρωτότοκος ἰωήλ, καὶ ὄνομα τοῦ
ſecundi abia iudices in berſabee. ⁊ non ambu
δευτέρου ἀβιὰ δικασταὶ ἐν βηρσαβεέ. καὶ οὐκ ἐπορεύ
lauerūt filii eius in via eius. ⁊ declinauerūt poſt
θησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλιναν ὀπίσω
vtilitatē: ⁊ acceperunt munera: ⁊ puerterūt iu
τῆς συντελείας, καὶ ἐλάμβανον δῶρα, καὶ ἐξέκλινον δι
dicia. ⁊ congregantur vniuerſi viri iſrael:
καιώματα. καὶ συναθροίζονται πάντες ἄνδρες ἰσραήλ,
⁊ veniunt ad ſamuel in ramatham. ⁊ di
καὶ παραγίνονται πρὸς σαμουὴλ εἰς ἀρμαθαίμ. καὶ λέγου
cunt ei: ecce tu ſenuiſti: ⁊ filii tui nō ambu
σιν αὐτῷ, ἰδοὺ σὺ γεγήρακας, καὶ οἱ υἱοί σου οὐ πορεύ
lant in via tua. ⁊ nunc cōſtitue ſuper nos re
ονται ἐν τῇ ὁδῷ σου. καὶ νῦν κατάστησον ἐφ' ἡμᾶς βασι
gem vt iudicet nos ſicut vniuerſe gētes. ⁊ fuit pra
λέα δικάζειν ἡμᾶς καθὼς πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἦν πονη
uus ſermo in oculis ſamuel: vt dixerūt: da nobis
ρὸν τὸ ῥῆμα ἐν ὀφθαλμοῖς σαμουήλ, ὡς εἶπον, δὸς ἡμῖν — Oſee. 13. c. Act. 13. c.
regem vt iudicet nos. ⁊ orauit ſamuel
βασιλέα τοῦ δικάζειν ἡμᾶς. καὶ προσηύξατο σαμουὴλ
ad dñm. ⁊ dixit dñs ad ſamuel: audi
πρὸς κύριον. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουήλ, ἄκουε τῆς
vocem ppli: ſecūdū oīa que loquūtur
φωνῆς τοῦ λαοῦ, κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσωσι
ad te: qm̄ non te cōtempſerunt: ſed me con
πρὸς σέ, διότι οὐ σὲ ἐξουδενώκασιν, ἀλλ' ἢ ἐμὲ ἐξου
tempſerūt ne regnem ſuper eos ſm̄ oīa
θενήκασιν τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτῶν κατὰ πάντα
opera ſua que fecerūt mihi a qua die eduxi
τὰ ἔργα αὐτῶν ἃ ἐποίησάν μοι ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγον
eos de egypto ⁊ vſqꝫ in diem hanc: ⁊
αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ
dereliquerūt me ⁊ ſeruierūt diis alienis: ſic ip
ἐγκατέλιπόν με καὶ ἐδούλευσαν θεοῖς ἑτέροις, οὕτως αὐ
ſi faciunt ⁊ tibi. ⁊ nunc audi vocem eorum
τοὶ ποιοῦσι καὶ σοί. καὶ νῦν ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῶν
verūtamen teſtificans teſtificaberis eis ⁊
πλὴν ὅτι διαμαρτυρόμενος διαμαρτυρῇ αὐτοῖς καὶ
nunciabis eis ius regis qui re
ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως ὃς βα
gnabit ſup eos. ⁊ dixit ſamuel oīa
σιλεύσει ἐπ' αὐτοῖς. καὶ εἶπε σαμουὴλ πάντας τοὺς
verba dñi ad vniuerſum pplm̄ petentes
λόγους κυρίου πρὸς πάντα τὸν λαὸν τοὺς αἰτοῦντας
ab eo regem. ⁊ ait: hoc erit
παρ' αὐτοῦ βασιλέα. καὶ εἶπεν, τοῦτο ἔσται τὸ δι
ius regis regnantis ſuper vos.
καίωμα τοῦ βασιλέως τοῦ βασιλεύοντος ἐφ' ὑμᾶς. τοὺς
filios vr̄os tollet ⁊ ponet eos in curribus
υἱοὺς ὑμῶν λήψεται καὶ θήσεται αὐτοὺς ἐν ἅρμασιν
ſuis ⁊ in equitibus ſuis: ⁊ precurſores
αὐτοῦ καὶ ἐν ἱππεῦσιν αὐτοῦ, καὶ προτρέχοντας
curruum ſuorum. ⁊ ponet eos ſibi ipſi tri
τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ. καὶ θήσει αὐτοὺς ἑαυτῷ χι
bunos ⁊ centuriones: ⁊ arare agricultu
λιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ ἀροτριᾶν τὴν ἀροτρία
ram ſuā. ⁊ metere meſſem ſuam: ⁊ vindemiare vinde
σιν αὐτοῦ. καὶ θερίζειν θερισμὸν αὐτοῦ, καὶ τρυγᾶν τρυγη
miā ſuam: ⁊ facere inſtrumēta ſua bellica ⁊ īſtrumēta
τὸν αὐτοῦ, καὶ ποιεῖν σκεύη αὐτοῦ πολεμικὰ καὶ σκεύη

curruum ſuorum. ⁊ filias vr̄as accipiet in
ἁρμάτων αὐτοῦ. καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν λήψεται εἰς
vnguentarias: ⁊ focarias ⁊ in paniſicas ⁊
μυρεψούς, καὶ μαγειρίσσας καὶ εἰς πεσσούσας. καὶ τοὺς
agros vr̄os ⁊ vineas vr̄as: ⁊ oli
ἀγροὺς ὑμῶν καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ τοὺς ἐλαι
ueta vr̄a bona tollet ⁊ dabit ſer
ῶνας ὑμῶν τοὺς ἀγαθοὺς λήψεται καὶ δώσει τοῖς δού
uis ſuis. ⁊ ſemina vr̄a addecimabit
λοις αὐτοῦ. καὶ τὰ σπέρματα ὑμῶν ἀποδεκατώσει
⁊ vineas vr̄as: ⁊ dabit eunuchis
καὶ τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ δώσει τοῖς εὐνούχοις
ſuis. ⁊ ſeruis ſuis. ⁊ ſeruos
αὐτοῦ. καὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ. καὶ τοὺς δούλους
vr̄os ⁊ ancillas vr̄as: ⁊ armenta boū vr̄a
ὑμῶν καὶ τὰς δούλας ὑμῶν, καὶ τὰ βουκόλια ὑμῶν
bona ⁊ aſinos vr̄os accipiet: ⁊ addeci
τὰ ἀγαθὰ καὶ τοὺς ὄνους ὑμῶν λήψεται, καὶ ἀποδε
mabit ad opera ſua. ⁊ greges vr̄os
κατώσει εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ. καὶ τὰ ποίμνια ὑμῶν
addecimabit: ⁊ vos eritis ei in ſeruos.
ἀποδεκατώσει, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε αὐτῷ εἰς δούλους.
⁊ clamabitis in die illa a facie re
καὶ βοήσετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ προσώπου τοῦ βα
gis vr̄i quē elegiſtis vobis: ⁊ non exau
σιλέως ὑμῶν οὗ ἐξελέξασθε ἑαυτοῖς, καὶ οὐκ ἐπακού
diet vos dñs in dieb' illis. ⁊ nō
σεται ὑμῶν κύριος ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ οὐκ
voluit pplŝ audire vocē ſamuel. ⁊
ἐβούλετο ὁ λαὸς ἀκούειν τῆς φωνῆς τοῦ σαμουήλ. καὶ
dixerūt ei: nequaq̄ ſed rex erit ſup nos: ⁊
εἶπον αὐτῷ, οὐχί ἀλλ' ἢ ὅτι βασιλεὺς ἔσται ἐφ' ἡμᾶς, καὶ
erimus ⁊ nos ſicut oēs gētes. ⁊ iudicabit
ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς καθὼς πάντα τὰ ἔθνη. καὶ δικάσει
nos rex nr̄ ⁊ egredietur ante nos.
ἡμᾶς ὁ βασιλεὺς ἡμῶν καὶ ἐξελεύσεται ἔμπροσθεν ἡμῶν.
⁊ pugnabit bella nr̄a. ⁊ audiuit ſamu
καὶ πολεμήσει τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ ἤκουσε σαμου
el oīa verba ppli ⁊ locutus eſt
ὴλ πάντας τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ καὶ ἐλάλησεν
ea in aures dñi. ⁊ dixit dñs ad ſa
αὐτοὺς εἰς τὰ ὦτα κυρίου. καὶ εἶπε κύριος πρὸς σα
muel: audi vocem eorum ⁊ fac regnare e
μουήλ, ἄκουσον τῆς φωνῆς αὐτῶν καὶ βασίλευσον αὐ
is regem. ⁊ dixit ſamuel ad viros iſrael:
τοῖς βασιλέα. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἄνδρας ἰσραήλ,
recurrite vnuſqſqꝫ in ciuitatē ſuam.
ἀποτρεχέτω ἕκαστος εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ. Ca. 9.
Et erat vir de filiis beniamin: ⁊ nomē ei — 1. Pa. 8. c.
Καὶ ἦν ἀνὴρ ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμίν, καὶ ὄνομα αὐ
cis: filius abiel filii ſarar filii bechorath filii aphec
τῷ κίς, υἱὸς ἀβιὴλ υἱοῦ σαρὰρ υἱοῦ βεχωρὰθ υἱοῦ ἀφὲκ
filii viri iemini: vir potens robore. ⁊ huic
υἱοῦ ἀνδρὸς ἰεμιναίου, ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύϊ. καὶ τούτῳ
filius: ⁊ nomē ipſi ſaul: ingens vir bonus:
υἱός, καὶ ὄνομα αὐτῷ σαούλ, εὐμεγέθης ἀνὴρ ἀγαθός,
⁊ non erat in filiis iſrael bonus magis q̄ ille: hu
καὶ οὐκ ἦν ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ ἀγαθὸς ὑπὲρ αὐτόν, ὑπε
mero ⁊ ſurſum excelſus ſuper omnē
ρωμίαν καὶ ἐπάνω ὑψηλὸς ὑπὲρ πᾶσαν τὴν
terrā. ⁊ perierant aſine cis patris ſaul. ⁊
γῆν. καὶ ἀπώλοντο αἱ ὄνοι κὶς τοῦ πατρὸς σαούλ. καὶ
dixit cis ad ſaul filiū ſuum: tolle te
εἶπε κὶς πρὸς σαοὺλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λάβε μετὰ σε
cum vnum puerorum: ⁊ cōſurgite ⁊ vadite
αὐτοῦ ἓν τῶν παιδαρίων, καὶ ἀνάστητε καὶ πορεύθη
⁊ querite aſinas. ⁊ trāſierūt per mōtē
τε καὶ ζητήσατε τὰς ὄνους. καὶ διῆλθον δι' ὄρους
ephraim: ⁊ trāſierūt per terrā ſaliſa: ⁊ non inue
ἐφραίμ, καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς σαλισά, καὶ οὐχ εὗ
nerūt. ⁊ trāſierūt
ρον. καὶ διῆλθον

curruū ſuorum. Filias quoqꝫ veſtras faciet ſibi vnguētarias & focarias & panificas. Agros quoqꝫ vr̄os & vineas & oliueta optima tollet & dabit ſeruis ſuis. Sed & ſegetes veſtras & vinearū redditus addecimabit vt det eunuchis & famulis ſuis. Seruos etiam veſtros & ancillas & iuuenes optimos & aſinos auferet: & ponet in opere ſuo. Greges quoqꝫ vr̄os addecimabit: voſqꝫ eritis ei ſerui. Et clamabitis in die illa a facie regis vr̄i quē elegiſtis vobis: & non exaudiet vos dominus in die illa. Noluit autē populus audire vocem ſamuelis ſed dixerūt. Nequaq̄. Rex enim erit ſuper nos: & erimus nos quoqꝫ ſicut omnes gentes: & iudicabit nos rex noſter: & egredietur ante nos: & pugnabit bella noſtra pro nobis. Et audiuit ſamuel omnia verba populi: & locutus eſt ea in auribus domini. Dixit autē dominus ad ſamuelē. Audi vocē eorū & cōſtitue ſuper eos regem. Et ait ſamuel ad viros iſrael. Vadat vnuſquiſqꝫ in ciuitatē ſuā. 9.

Erat vir de beniamin nomine Cis filius abiel filii ſeor: filii bechor: filii aphia: filii viri gemini fortis robore. Et erat ei filius vocabulo ſaul electus & bonus: & non erat vir de filiis iſrael melior illo. Ab humero & ſurſum eminebat ſuper oēm populū. Perierant autem aſine cis patris ſaul. Et dixit cis ad ſaul filium ſuum. Tolle tecum vnum de pueris & conſurgens vade & quere aſinas. Qui cum tranſiſſent per montem effraim & per terram ſaliſa & nō inueniſſet: tranſierunt etiam

לָקַח רִכְבּוֹ׃ וְאֶת בְּנוֹתֵיכֶם יִקָּח לְרַקָּחוֹת

אָפָה שָׂדֶה וּלְטַבָּחוֹת וּלְאֹפוֹת׃ וְאֶת שְׂדוֹתֵיכֶם

וְאֶת כַּרְמֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם הַטּוֹבִים

יִקָּח וְנָתַן לַעֲבָדָיו׃ וְזַרְעֵיכֶם

עָשַׂר סָרַס וְכַרְמֵיכֶם יַעְשֹׂר וְנָתַן לְסָרִיסָיו

וְלַעֲבָדָיו׃ וְאֶת עַבְדֵיכֶם וְאֶת

שִׁפְחָה טוֹב שִׁפְחוֹתֵיכֶם וְאֶת בַּחוּרֵיכֶם הַטּוֹבִים

וְאֶת חֲמוֹרֵיכֶם יִקָּח וְעָשָׂה

לָאַךְ לִמְלַאכְתּוֹ׃ צֹאנְכֶם יַעְשֹׂר וְאַתֶּם

הָיָה תִּהְיוּ לוֹ לַעֲבָדִים׃ וּזְעַקְתֶּם בַּיּוֹם

הַהוּא מִלִּפְנֵי מַלְכְּכֶם אֲשֶׁר

עָנָה בְּחַרְתֶּם לָכֶם וְלֹא יַעֲנֶה יְהוָה

מָאֵן אֶתְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא׃ וַיְמָאֲנוּ הָעָם

אָמַר לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמְרוּ לֹּא

כִּי אִם מֶלֶךְ יִהְיֶה עָלֵינוּ׃ וְהָיִינוּ

גַם אֲנַחְנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם וּשְׁפָטָנוּ

יָצָא לָחַם מַלְכֵּנוּ וְיָצָא לְפָנֵינוּ וְנִלְחַם אֶת

שָׁמַע מִלְחֲמֹתֵנוּ׃ וַיִּשְׁמַע שְׁמוּאֵל אֵת

דָּבַר כָּל דִּבְרֵי הָעָם וַיְדַבְּרֵם בְּאָזְנֵי

יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל שְׁמוּאֵל

מָלַךְ שְׁמַע בְּקוֹלָם וְהִמְלַכְתָּ לָהֶם מֶלֶךְ

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל

הָלַךְ לְכוּ אִישׁ לְעִירוֹ׃

Cap. ix. וַיְהִי אִישׁ מִבִּנְיָמִין וּשְׁמוֹ

הָיָה קִישׁ בֶּן אֲבִיאֵל בֶּן צְרוֹר בֶּן

בְּכוֹרַת בֶּן אֲפִיחַ בֶּן אִישׁ יְמִינִי

גָּבַר גִּבּוֹר חָיִל׃ וְלוֹ הָיָה בֵן וּשְׁמוֹ

בָּחַר שָׁאוּל בָּחוּר וָטוֹב וְאֵין אִישׁ

מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ מִשִּׁכְמוֹ

עָלָה גָּבַהּ וָמַעְלָה גָּבֹהַּ מִכָּל הָעָם׃ וַתֹּאבַדְנָה

אָבַד הָאֲתֹנוֹת לְקִישׁ אֲבִי שָׁאוּל

לָקַח וַיֹּאמֶר קִישׁ אֶל שָׁאוּל בְּנוֹ קַח

נָא אִתְּךָ אֶת אַחַד מֵהַנְּעָרִים וְקוּם

הָלַךְ לֵךְ בַּקֵּשׁ אֶת הָאֲתֹנֹת׃ וַיַּעֲבֹר

עָבַר בְּהַר אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ

שָׁלִשָׁה וְלֹא מָצָאוּ וַיַּעַבְרוּ

בְּאֶרֶץ שַׁעֲלִים וָאַיִן וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ
יְמִינִי וְלֹא מָצָאוּ׃ הֵמָּה בָּאוּ
בְּאֶרֶץ צוּף וְשָׁאוּל אָמַר לְנַעֲרוֹ
אֲשֶׁר עִמּוֹ לְכָה וְנָשׁוּבָה פֶּן יֶחְדַּל
אָבִי מִן הָאֲתֹנוֹת וְדָאַג לָנוּ׃ וַיֹּאמֶר
לוֹ הִנֵּה נָא אִישׁ אֱלֹהִים בָּעִיר
הַזֹּאת וְהָאִישׁ נִכְבָּד כֹּל אֲשֶׁר
יְדַבֵּר בּוֹא יָבוֹא עַתָּה נֵלְכָה שָּׁם
אוּלַי יַגִּיד לָנוּ אֶת דַּרְכֵּנוּ אֲשֶׁר
הָלַכְנוּ עָלֶיהָ׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
לְנַעֲרוֹ וְהִנֵּה נֵלֵךְ וּמַה נָּבִיא לָאִישׁ
כִּי הַלֶּחֶם אָזַל מִכֵּלֵינוּ וּתְשׁוּרָה
אֵין לְהָבִיא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים מָה
אִתָּנוּ׃ וַיֹּסֶף הַנַּעַר לַעֲנוֹת אֶת
שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה נִמְצָא בְיָדִי
רֶבַע שֶׁקֶל כָּסֶף וְנָתַתִּי לְאִישׁ
הָאֱלֹהִים וְהִגִּיד לָנוּ אֶת דַּרְכֵּנוּ׃
לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר הָאִישׁ
בְּלֶכְתּוֹ לִדְרוֹשׁ אֱלֹהִים לְכוּ
וְנֵלְכָה עַד הָרֹאֶה כִּי לַנָּבִיא הַיּוֹם
יִקָּרֵא לְפָנִים הָרֹאֶה׃ וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל לְנַעֲרוֹ טוֹב דְּבָרְךָ לְכָה
נֵלֵכָה וַיֵּלְכוּ אֶל הָעִיר אֲשֶׁר שָׁם
אִישׁ הָאֱלֹהִים׃ הֵמָּה עֹלִים
בְּמַעֲלֵה הָעִיר וְהֵמָּה מָצְאוּ נְעָרוֹת
יֹצְאוֹת לִשְׁאֹב מָיִם וַיֹּאמְרוּ לָהֶן
הֲיֵשׁ בָּזֶה הָרֹאֶה׃ וַתַּעֲנֶינָה אוֹתָם
וַתֹּאמַרְנָה יֵשׁ הִנֵּה לְפָנֶיךָ מַהֵר
עַתָּה כִּי הַיּוֹם בָּא לָעִיר כִּי זֶבַח
הַיּוֹם לָעָם בַּבָּמָה׃ כְּבֹאֲכֶם הָעִיר
כֵּן תִּמְצְאוּן אֹתוֹ בְּטֶרֶם יַעֲלֶה
הַבָּמָתָה לֶאֱכֹל כִּי לֹא יֹאכַל הָעָם
עַד בֹּאוֹ כִּי הוּא יְבָרֵךְ הַזֶּבַח
אַחֲרֵי כֵן יֹאכְלוּ הַקְּרֻאִים וְעַתָּה
עֲלוּ כִּי אֹתוֹ כְהַיּוֹם תִּמְצְאוּן אֹתוֹ׃
וַיַּעֲלוּ הָעִיר הֵמָּה בָּאִים בְּתוֹךְ

בוא · ילך שוב · חדל אמר · כבד · דבר בוא · ילך נגד · בוא · כלה שור · בוא · ענה · מצא · נתן · פנה · ילך דרש · נבא · קרא אמר · עלה · ענה · פנה · בוא · מצא · בנה אכל · בוא ברך · עלה · בוא

per terrã ſalim: & non erant: ſed & per terram gemini: & minime reppererũt. Cũ ãt veniſſent in terram ſuph: dixit ſaul ad puerum q erat cũ eo. Veni & reuertamur ne forte dimiſerit pr̃ meus aſinas & ſollicit⁹ ſit p̃ nobis. Qui ait ei. Ecce vir dei eſt in ciuitate hac: vir nobilis: omne quod loquitur ſine ãbiguitate venit. Nunc ergo eamus illuc ſi forte indicet nobis de via noſtra propter quam venim⁹. Dixitq; ſaul ad puer᷑ ſuũ. Ecce ibimus. Quid ferem⁹ ad virũ dei? Panis deficit in ſiſtarciis nr̃is: & ſportulã nõ habemus vt demus hoĩ dei: nec quicq̃ aliud. Rurſum puer reſpondit ſauli & ait. Ecce inuẽta eſt in manu mea quarta pars ſtateris argenti: demus homini dei: vt indicet nobis viam noſtram. Olim in iſrael ſic loq̃batur vnuſquiſq; vadens conſulere deũ. Venite & eamus ad videntem. Qui enim pphcta dicitur hodie: vocabatur oli videns. Et dixit ſaul ad puerũ ſuum. Optimus ſermo tuus. Veni eam⁹. Et ierũt ĩ ciuitatẽ in qua erat vir dei. Cumq; aſcẽderent cliuum ciuitatis: inuenerunt puellas egrediẽtes ad hauriendã aquã: & dixerũt eis. Num hic eſt videns? Que reſpondentes dixerunt illis. Hic eſt. Ecce ante te. Feſtina nũc. Hodie ei venit ĩ ciuitatẽ: quia ſacrificiũ eſt hodie populi in excelſo. Ingredientes vrbẽ ſtatĩ inuenietis eum anteq; aſcendat excelſũ ad veſcendum. Neq; ei comeſſurus ẽ populus donec ille veniat: q̃a ipe bñdicet hoſtie: & deinceps comedẽt qui vocati ſũt. Nũc ergo conſcendite: quia hodie repietis eũ. Et aſcẽderũt in ciuitatẽ. Cũq; ãbularent in medio

per terram ſaalim: τ non erat: τ trãſierũt per terrã
διὰ τῆς γῆς σααλίμ, καὶ οὐκ ἦν, καὶ διῆλθον διὰ τῆς γῆς
iemini: τ minime reppererũt. ipſis ãt venientib⁹ in
ἰεμιναίου, καὶ οὐχ εὗρον. αὐτῶν δὲ ἐλθόντων εἰς τὴν
trã ſiph: τ dixit ſaul puero ſuo
γῆν σίφ, καὶ εἶπεν σαοὺλ τῷ παιδαρίῳ αὐ-
qui cum eo: veni τ reuertamur: ne
τοῦ τῷ μετ' αὐτοῦ, δεῦρο καὶ ἀναστρέψωμεν, μὴ
dimittens pr̃ meus que circa aſinas cu-
ἀνεὶς ὁ πατήρ μου τὰς περὶ τὰς ὄνους φροντί-
ras curet de nobis. τ dixit ei puer:
δας φροντίζει περὶ ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτῷ τὸ παιδάριον,
ecce homo dei in ciuitate hac τ hõ glorio-
ἰδοὺ δὴ ἄνθρωπος θεοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ ἄνος ἔνδο-
ſus oĩe qđ loquatur veniens aderit. τ nunc
ξος πᾶν ὃ ἂν λαλήσῃ παραγινόμενον παρέσται. καὶ νῦν
eamus illuc ad eum: vt indicet nobis
πορευθῶμεν ἐκεῖ πρὸς αὐτόν, ὅπως ἀναγγείλῃ ἡμῖν τὴν
viam nr̃am p̃ q̃ vadamus per eam. τ dixit ſaul
ὁδὸν ἡμῶν ἐφ' ἣν πορευθῶμεν ἐπ' αὐτήν. καὶ εἶπε σαοὺλ τῷ
puero qui cum eo: τ ecce ibimus. τ qđ fe
παιδαρίῳ τῷ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ πορευσόμεθα. καὶ τί εἰ-
remus homini dei: quia panes defecerunt
σοίσομεν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἄρτοι ἐκλελοίπασιν
de vaſis nr̃is: τ plus non eſt nobiſcum vt fe
ἐκ τῶν ἀγγείων ἡμῶν, καὶ πλεῖον οὐκ ἔστι μεθ' ἡμῶν τοῦ εἰ-
ramus hoĩ dei: an hoc qđ ſuper eſt nobis? τ
σενεγκεῖν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, ἢ τοῦτο τὸ ὑπάρχον ἡμῖν; καὶ
appoſuit puer reſpõdere ſaul. τ di
προσέθετο τὸ παιδάριον ἀποκριθῆναι τῷ σαοὺλ. καὶ εἶ-
xit: ecce inuẽta eſt in manu mea quarta pš ſicli argẽ-
πεν, ἰδοὺ εὕρηται ἐν τῇ χειρί μου τέταρτον σίκλου ἀργυ-
ti: τ dabis homini dei: τ indicabit nobis
ρίου, καὶ δώσεις τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπαγγελεῖ ἡμῖν
viam nr̃am. τ ante in iſrael hec loq̃bãt vnuſ
τὴν ὁδὸν ἡμῶν. καὶ ἔμπροσθεν ἐν ἰσραὴλ τάδε ἔλεγον ἕκα-
quiſq; vir: cum iret ad interrogãdũ deũ. venite τ
στος ἀνήρ, ἐν τῷ πορεύεσθαι ἐπερωτᾶν τὸν θεόν. δεῦτε καὶ
eamus ad videntẽ: q: prophetam vo
πορευθῶμεν πρὸς τὸν βλέποντα, ὅτι τὸν προφήτην ἐκά-
cabat pplš olim videns. τ dixit ſaul ad
λει ὁ λαὸς ἔμπροσθεν ὁ βλέπων. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸ
puerum ſuũ: bonus ſermo tuus: veni τ ea
παιδάριον αὐτοῦ, ἀγαθὸν τὸ ῥῆμά σου, δεῦρο καὶ πορευ-
mus. τ ierũt in ciuitatẽ vbi erat ho
θῶμεν. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν πόλιν οὗ ἦν ὁ ἄνθρω-
mo dei ibi. cũ ipſi ãt aſcenderent in
πος τοῦ θεοῦ ἐκεῖ. αὐτῶν δὲ ἀναβαινόντων εἰς τὴν
aſcenſum ciuitatis: τ ipſi inueniunt puellas
ἀνάβασιν τῆς πόλεως, καὶ αὐτοὶ εὑρίσκουσι κοράσια
egredientes ad hauriendã aquam. τ dicunt eis:
ἐξεληλυθότα ὑδρεύσασθαι ὕδωρ. καὶ λέγουσιν αὐταῖς,
num eſt hic videns? τ reſponderũt eis
μὴ ἔστιν ἐνταῦθα ὁ βλέπων; καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς τὰ
puelle τ dixerũt: eſt: ecce ante faciem vr̃az.
κοράσια καὶ εἶπον, ἔστιν, ἰδοὺ πρὸ προσώπου ὑμῶν.
feſtinate quia nunc venit in ciuitatẽ pp̃ diem: quia
ταχύνατε ὅτι νῦν ἥκει εἰς τὴν πόλιν διὰ τὴν ἡμέραν, ὅτι
ſacrificiũ hodie populo in excelſo. vt ingreſſi fueritis
θυσία σήμερον τῷ λαῷ ἐν βαμᾷ. ὡς ἂν εἰσέλθητε
in ciuitatẽ: ſic inuenietis eum in ciuitate: anteq̃
εἰς τὴν πόλιν, οὕτως εὑρήσετε αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, πρὶν
aſcendat ipſe in excelſũ ad veſcendũ: q: nõ comedet popu
ἀναβῆναι αὐτὸν εἰς βαμᾶ τοῦ φαγεῖν, ὅτι οὐ μὴ φάγῃ ὁ λα-
lus donec veniat ipſe: quoniã ipſe benedicit
ὸς ἕως τοῦ παραγενέσθαι αὐτόν, ἐπειδὴ αὐτὸς εὐλογεῖ τὴν
hoſtie: τ poſt hec comedũt pegrini. τ nũc aſcẽdi
θυσίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐσθίουσιν οἱ ξένοι. καὶ νῦν ἀνάβη-
te: q: pp̃ diem inuenietis eum in ciuitate. τ aſcẽ
τε, ὅτι διὰ τὴν ἡμέραν εὑρήσετε αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. καὶ ἀνα-
dunt in ciuitatem. illis ãt ingredientibus in mediũ
βαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν. αὐτῶν δὲ εἰσπορευομένων εἰς μέσην

2.B c. 2.f. τ 18.d.

B

ciuitatẽ: τ ecce ſamuel egreſſus ẽ in occurſum eo
τὴν πόλιν, καὶ ἰδοὺ σαμουὴλ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐ-
rum: vt aſcenderet in excelſũ. τ dñs reuelauerat
τῶν, τοῦ ἀναβῆναι εἰς βαμᾶ. καὶ κύριος ἀπεκάλυψεν
auriculam ſamuelis diem vnam anteq̃ veniret
τὸ ὠτίον σαμουὴλ ἡμέραν μίαν ἔμπροσθεν τοῦ ἐλθεῖν
ad eum ſaul dicens: ſicut tpš hoc cras mit-
πρὸς αὐτὸν τὸν σαοὺλ λέγων, ὡς ὁ καιρὸς οὗτος αὔριον ἀπο-
tam ad te virum in terra beniamin. τ vnges eum
στελῶ πρὸς σὲ ἄνδρα ἐν γῇ βενιαμίν. καὶ χρίσεις αὐτὸν
in principem ſuper populũ meũ iſrael: τ ſaluabit
εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ, καὶ σώσει τὸν
pplm meũ de manu philiſtinorum: quia reſpexit ſup
λαόν μου ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων, ὅτι ἐπέβλεψε ἐπὶ
humilitatem populi mei: quoniã venit clamor eo
τὴν ταπείνωσιν τοῦ λαοῦ μου, διότι ἦλθεν ἡ βοὴ αὐ-
rum ad me. τ ſamuel aſpexit ſaulem: τ dñs
τῶν πρός με. καὶ σαμουὴλ εἶδε τὸν σαούλ, καὶ κύριος
reſpondit ei: ecce homo quẽ dixi tibi: iſte
ἀπεκρίθη αὐτῷ, ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος ὃν εἶπόν σοι, οὗτος
dñabitur ſuper pplm meũ. τ acceſſit ſaul ad
κατάρξει ἐπὶ τὸν λαόν μου. καὶ προσῆλθεν σαοὺλ πρὸς
ſamuelem in medio ciuitatis: τ dixit: indi-
σαμουὴλ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν, ἀπάγγειλον
ca iã mihi: que domus videntis. τ reſpon
δή μοι, ποῖος ὁ οἶκος τοῦ βλέποντος. καὶ ἀπεκρί-
dit ſamuel ſauli τ dixit: ego ſum: aſcende an
θη σαμουὴλ τῷ σαοὺλ καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι, ἀνάβηθι ἔμ-
te me in excelſum: τ comede mecum hodie: τ
προσθέν μου εἰς βαμᾶ, καὶ φάγε μετ' ἐμοῦ σήμερον, καὶ
mittam te mane τ oĩa q̃ in corde tuo indi
ἐξαποστελῶ σε πρωῒ καὶ πάντα τὰ ἐν καρδίᾳ σου ἀπαγ-
cabo tibi: τ de aſinis perditis tibi nudi
γελῶ σοι, καὶ περὶ τῶν ὄνων τῶν ἀπολωλυιῶν σοι σήμερον
us tercius: ne ponas cor tuũ in eis: q̃m
τριταίων, μὴ θῇς τὴν καρδίαν σου ἐν αὐταῖς, ὅτι
inuẽte ſunt: τ cui pulchra iſrael: nonne tibi:
εὕρηνται, καὶ τίνι τὰ ὡραῖα τοῦ ἰσραήλ, οὐχὶ σοί,
τ omni domui patris tui? τ reſpon
καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου; καὶ ἀπεκρί-
dit ſaul τ dixit: nonne filius viri iemini ego
θη σαοὺλ καὶ εἶπεν, οὐχὶ υἱὸς ἀνδρὸς ἰεμιναίου ἐγώ
ſum minimi ſceptri ex tribubus iſ
εἰμι τοῦ μικροτέρου σκήπτρου ἐκ τῶν φυλῶν τοῦ ἰσ-
rael? τ cognatio mea pauciſſima inter oẽs
ραήλ; καὶ ἡ πατριά μου ὀλιγοστὴ παρὰ πάσας τὰς
cognationes beniamin. τ quare locutus es ad me
πατριὰς τοῦ βενιαμίν. καὶ ἵνα τί ἐλάλησας πρός με
ſecũdũ ſermonẽ hunc? τ aſſumpſit ſamuel ſa-
κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο; καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸν σα-
ul τ puerum eius τ introduxit eos
οὺλ καὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς
in diuerſorium: τ ordinauit eis locum in pri
εἰς τὸ κατάλυμα, καὶ ἔταξεν αὐτοῖς τόπον ἐν πρώ-
mis vocatorum quaſi triginta virorũ. τ
τοις τῶν κεκλημένων ὡσεὶ τριάκοντα ἀνδρῶν. καὶ
dixit ſamuel coquo: da mihi partem q̃
εἶπε σαμουὴλ τῷ μαγείρῳ, δός μοι τὴν μερίδα ἣν
dedi tibi: q̃ dixi tibi vt poneres eam apud te. τ
ἔδωκά σοι, ἣν εἶπά σοι θεῖναι αὐτὴν παρὰ σοί. καὶ
leuauit coquus armum τ qđ in ea: τ
ἧρεν ὁ μάγειρος τὴν κωλαίαν καὶ τὸ ἐπ' αὐτῆς, καὶ
appoſuit eam coram ſaul. τ dixit ſamu
παρέθηκεν αὐτὴν ἐνώπιον σαούλ. καὶ εἶπεν σαμου-
el ſaul: ecce qđ remanſit appone ipſum
ὴλ τῷ σαούλ, ἰδοὺ τὸ ὑπόλειμμα παράθες αὐτὸ
ante te τ comede: q̃m
ἐνώπιόν σου καὶ φάγε, ὅτι

C

B

D

vrbis apparuit ſamuel egrediens obuiã eis vt aſcenderet in excelſũ. Dominus ãt reuelauerat auriculam ſamuelis añ vnã diẽ q̃ veniret ſaul dicẽs. Hac ipſa hora que nunc eſt cras mittam virum ad te de terra beniamin: & vnges eũ ducem ſuper populũ meũ iſrael. Et ſaluabit populũ meũ de manu philiſtinoꝝ: quia reſpexi populũ meũ. Vẽit ei clamor eorum ad me. Cũq; aſpexiſſet ſamuel ſaulẽ: dñs dixit ei. Ecce vir quem dixeram tibi. Iſte dominabitur populo meo. Acceſſit ãt ſaul ad ſamuelem ĩ medio porte: & ait. Indica oro mihi: vbi eſt domus videntis. Et reſpõdit ſamuel ſauli dicens. Ego ſũ vidẽs. Aſcẽde añ me in excelſum vt comedatis mecũ hodie: & dimittam te mane: & oĩa q̃ ſunt in corde tuo indicabo tibi. Et de aſinis quas nudiuſtertius perdidiſti ne ſollicitus ſis: quia iuẽte ſũt. Et cui⁹ erunt optima queq; iſrael: nõne tibi & oĩ domui patris tui? Rñdens autem ſaul ait. Nunqd nõ filius gemini ego ſum de minima tribu iſrael: & cognatio mea nouiſſima inter oẽs familias de tribu bẽiamin? Quare ergo locut⁹ es mihi ſermonẽ iſtum? Aſſumẽs itaq; ſamuel ſaulẽ & puerum eius: introduxit eos in tricliniũ: & dedit eis locum in capite eorũ q fuerãt inuitati. Erant enim q̃ſi triginta viri. Dixitq; ſamuel coquo. Da partem quam dedi tibi & precepi vt reponeres ſeorſum apud te. Leuauit autẽ coquus armum & poſuit añ ſaul. Dixitq; ſamuel. Ecce qđ remãſit pone añ te & comede: quia de ĩdu

הָעִיר וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל יֹצֵא
לִקְרָאתָם לַעֲלוֹת הַבָּמָה׃ וַיהוָה
גָּלָה אֶת אֹזֶן שְׁמוּאֵל יוֹם אֶחָד
לִפְנֵי בוֹא שָׁאוּל לֵאמֹר׃ כָּעֵת
מָחָר אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ אִישׁ מֵאֶרֶץ
בִּנְיָמִן וּמְשַׁחְתּוֹ לְנָגִיד עַל עַמִּי
יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעַ אֶת עַמִּי מִיַּד
פְּלִשְׁתִּים כִּי רָאִיתִי אֶת עַמִּי כִּי
בָּאָה צַעֲקָתוֹ אֵלָי׃ וּשְׁמוּאֵל רָאָה
אֶת שָׁאוּל וַיהוָה עָנָהוּ הִנֵּה
הָאִישׁ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ זֶה
יַעְצֹר בְּעַמִּי׃ וַיִּגַּשׁ שָׁאוּל אֶת
שְׁמוּאֵל בְּתוֹךְ הַשָּׁעַר וַיֹּאמֶר
הַגִּידָה נָּא לִי אֵי זֶה בֵּית הָרֹאֶה׃
וַיַּעַן שְׁמוּאֵל אֶת שָׁאוּל וַיֹּאמֶר
אָנֹכִי הָרֹאֶה עֲלֵה לְפָנַי הַבָּמָה
וַאֲכַלְתֶּם עִמִּי הַיּוֹם וְשִׁלַּחְתִּיךָ
בַבֹּקֶר וְכֹל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ אַגִּיד
לָךְ׃ וְלָאֲתֹנוֹת הָאֹבְדוֹת לְךָ הַיּוֹם
שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים אַל תָּשֶׂם אֶת
לִבְּךָ לָהֶם כִּי נִמְצָאוּ וּלְמִי כָּל
חֶמְדַּת יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לְךָ וּלְכֹל
בֵּית אָבִיךָ׃ וַיַּעַן שָׁאוּל וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא בֶן יְמִינִי אָנֹכִי מִקְּטַנֵּי שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁפַּחְתִּי הַצְּעִרָה מִכָּל
מִשְׁפְּחוֹת שִׁבְטֵי בִנְיָמִן וְלָמָּה
דִּבַּרְתָּ אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה׃ וַיִּקַּח
שְׁמוּאֵל אֶת שָׁאוּל וְאֶת נַעֲרוֹ
וַיְבִיאֵם לִשְׁכָּתָה וַיִּתֵּן לָהֶם מָקוֹם
בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאִים וְהֵמָּה כִּשְׁלֹשִׁים
אִישׁ׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל לַטַּבָּח תְּנָה
אֶת הַמָּנָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ אֲשֶׁר
אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ שִׂים אֹתָהּ עִמָּךְ׃
וַיָּרֶם הַטַּבָּח אֶת הַשּׁוֹק וְהֶעָלֶיהָ
וַיָּשֶׂם לִפְנֵי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה
הַנִּשְׁאָר שִׂים לְפָנֶיךָ אֱכֹל כִּי

פנה · שלח · נגד · ישע · ראה · בוא · עצר נגש · נגד · ענה · יום שום · מצא · שבח · לקח · בוא נתן · קום · נתן · שום · רום עלה · פנה · שאר

למועד שמור לך לאמר העם
קראתי ויאכל שאול עם שמואל
ביום ההוא׃ וירדו מהבמה העיר
וידבר עם שאול על הגג׃ וישכמו
ויהי כעלות השחר ויקרא
שמואל אל שאול הגגה לאמר
קומה ואשלחך ויקם שאול
ויצאו שניהם הוא ושמואל
החוצה׃ המה יורדים בקצה העיר
ושמואל אמר אל שאול אמר
לנער ויעבר לפנינו ויעבר ואתה
עמד כיום ואשמיעך את דבר
אלהים׃

Cap. x.

ויקח שמואל
את פך השמן ויצק על ראשו
וישקהו ויאמר הלוא כי משחך
יהוה על נחלתו לנגיד׃ בלכתך
היום מעמדי ומצאת שני
אנשים עם קברת רחל בגבול
בנימן בצלצח ואמרו אליך
נמצאו האתנות אשר הלכת
לבקש והנה נטש אביך את
דברי האתנות ודאג לכם לאמר
מה אעשה לבני׃ וחלפת משם
והלאה ובאת עד אלון תבור
ומצאוך שם שלשה אנשים
עלים אל האלהים בית אל
אחד נשא שלשה גדיים ואחד
נשא שלשת ככרות לחם ואחד
נשא נבל יין׃ ושאלו לך
לשלום ונתנו לך שתי לחם
ולקחת מידם׃ אחר כן תבוא
גבעת האלהים אשר שם נצבי
פלשתים ויהי כבאך שם העיר
ופגעת חבל נביאים ירדים מהבמה
ולפניהם נבל ותף וחליל וכנור
והמה מתנבאים׃ וצלחה עליך

ſtria ſeruatum eſt tibi
qn̄ populum
vocaui. Et comedit ſa
ul cum ſamuele
i die illa. Et deſcēderūt
de excelſo in oppidū:
& locutus eſt cum ſau
le in ſolario:
Cūq; mane ſurrexiſſet
& iā dies luceſceret: vo
cauit ſamuel ſaulē i ſo
lario dicens.
Surge & dimittā te. Et
ſurrexit ſaul.
Egreſſi ſunt ambo: ip
ſe videlicet & ſamuel.
Cūq; deſcēderēt in ex
trema parte ciuitatis
ſamuel dixit ad ſaul.
Dic
puero vt anteceedat nos
& tranſeat. Tu autem
ſubſiſte paulīſper vt in
dicem tibi verbum
dei. 10.

Tulit autem ſamuel
lenticulam olei & effu
dit ſuper caput eius
& deoſculatus eſt eum:
& ait. Ecce vnxit te
dn̄s ſup hereditatē ſu
am in principem: Cūq;
abieris hodie a me: in
uenies duos
viros iuxta ſepulchrū
rachel in finibus
beniamin in meridie:
dicentq; tibi.
Inuente ſunt aſine ad
quas ieras
perquirendas: & īter
miſſis pater tuus
aſinis ſolicitus eſt pro
vobis: & dicit.
Quid faciam de filio
meo. Cumq; abieris īde
& vltra trāſieris & vene
ris ad quercū thabor:
inuenient te tres viri
aſcendentes ad deum
in bethel:
vnus portans tres he
dos: & alius
tres tortas panis: & ali
us
portās lagenam vini.
Cumq; te ſalutauerint
dabunt tibi duos pāes
& accipies de māu eo
rū. Poſt hec venies in
collem dei vbi ē ſtatio
philiſtinorū. Et cū in
greſſus fueris ibi vrbē:
obuiū hēbis gregē p
phetarū deſcēdentiū de
excelſo: & an̄ eos pſalte
riū & tympanū & tibi
am & citharā: ipſoſq;
pphetātes: & īſiliet i te

in teſtimonium poſitū eſt tibi a populo: car
εἰς μαρτύριον τέθηταί σοι παρὰ τοῦ λαοῦ, ἀπόκνι-
pe. & comedit ſaul cum ſamuele in die il
ζε. καὶ ἔφαγε σαοὺλ μετὰ σαμουὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
la. & deſcendit ex excelſo in ciuitatem. & ſtrauc
νῃ. καὶ κατέβη ἐκ τῆς βαμᾶ εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἔστρω-
runt ſauli in ſolario: & dormiuit &
σαν τῷ σαοὺλ ἐπὶ τῷ δώματι, καὶ ἐκοιμήθη καὶ
factū eſt vt aſcendit crepuſculū & locutus eſt ſamuel
ἐγένετο ὡς ἀνέβαινεν ὁ ὄρθρος καὶ ἐλάλησε σαμουὴλ τῷ
ſaul in ſolario dicens: ſurge & dimittam
σαοὺλ ἐπὶ τῷ δώματι λέγων, ἀνάστα καὶ ἐξαποστελῶ
te. & ſurrexit ſaul & egreſſus eſt ipſe & ſamuel
σε. καὶ ἀνέστη σαοὺλ καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ σαμουὴλ
vſq; extra. ipſis deſcendētibus in extremā ptē ciuitatis.
ἕως ἔξω. αὐτῶν καταβαινόντων εἰς ἄκρον τῆς πόλεως.
& ſamuel dixit ſauli: dic puero: &
καὶ σαμουὴλ εἶπε τῷ σαοὺλ, εἰπὸν τῷ παιδαρίῳ, καὶ
tranſeat ante nos. tu āt ſubſiſte hic hodie: &
διελθέτω ἔμπροσθεν ἡμῶν. σὺ δὲ στῆθι ὧδε σήμερον, καὶ
audi verbum dei.
ἄκουσον ῥῆμα θεοῦ.

Ca. 10. A

Et tulit ſamuel lēticulā olei & ef
Καὶ ἔλαβε σαμουὴλ τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου καὶ κα-
fudit ſuper caput eius: & deoſculatus eſt eum. &
τέχεεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐφίλησεν αὐτόν. καὶ
dixit ei: nonne vnxit te dn̄s in principē
εἶπεν αὐτῷ, οὐχὶ ὅτι κέχρικέ σε κύριος εἰς ἄρχοντα
ſuper hereditatem ſuam vt abieris hodie a
ἐπὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ὡς ἂν ἀπέλθῃς σήμερον ἀπ'
me: & inuenies duos viros iuxta ſepulchra
ἐμοῦ, καὶ εὑρήσεις δύο ἄνδρας πρὸς τοῖς τάφοις
rachel in finibus beniamin in meridie ſaltantes
ῥαχὴλ ἐν τοῖς ὁρίοις βενιαμὶν μεσημβρίας ἁλλομένους
grande. & dicent tibi: inuēte ſunt aſine quas ieratis per
μεγάλα. καὶ ἐροῦσί σοι, εὕρηνται αἱ ὄνοι ἃς ἐπορεύθητε ζη-
quirere. & ecce pater tuus dimiſit cu
τεῖν. καὶ ἰδοὺ ὁ πατήρ σου ἀποτετίνακται τὴν φρον-
ram aſinaꝝ: & ſolicitus eſt pro vobis dicens: quid fa
τίδα τῶν ὄνων, καὶ μεριμνᾷ περὶ ὑμῶν λέγων, τί ποι-
ciam de filio meo? & abibis inde &
ήσω περὶ τοῦ υἱοῦ μου; καὶ ἀπελεύσῃ ἐκεῖθεν καὶ
vlterius: & venies vſq; ad quercum thabor: & in
ἐπέκεινα, καὶ ἥξεις ἕως τῆς δρυὸς τῆς θαβώρ, καὶ εὑ-
uenies ibi tres viros aſcendentes ad deū
ρήσεις ἐκεῖ τρεῖς ἄνδρας ἀναβαίνοντας πρὸς τὸν θεὸν
in bethel: vnum tollētem tres hedos: & vnum tollē
εἰς βαιθήλ, ἕνα αἴροντα τρεῖς ἐρίφους, καὶ ἕνα αἴρον-
tem tria vaſa panum & vnum tollētem vtrem vini:
τα τρία ἀγγεῖα ἄρτων, καὶ ἕνα αἴροντα ἀσκὸν οἴνου,
& interrogabunt te ea que in pace: & dabunt tibi
καὶ ἐρωτήσουσί σε τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ δώσουσί σοι
duas primitias panum. & accipies de manu eo
δύο ἀπαρχὰς ἄρτων. καὶ λήψῃ ἐκ τῆς χειρὸς αὐ-
rum. & poſt hec ingredieris in collem
τῶν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσῃ εἰς τὸν βουνὸν τοῦ
dei: vbi eſt ibi ſtatio philiſtinorum. & erit
θεοῦ, οὗ ἐστὶν ἐκεῖ τὸ ἀνάστημα τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἔσται
vt ingrediaris ibi in ciuitatē: & obuiabis
ὡς ἂν εἰσέλθῃς ἐκεῖ εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀπαντήσεις
choro prophetarum deſcendentium de excelſo: &
χορῷ προφητῶν καταβαινόντων ἐκ τῆς βαμᾶ, καὶ
ante ipſos naula & tympana & tibia &
ἔμπροσθεν αὐτῶν ναῦλαι καὶ τύμπανα καὶ αὐλὸς καὶ
cithara: & ipſi prophetantes: & inſiliet in te
κινύρα, καὶ αὐτοὶ προφητεύοντες, καὶ ἐφαλεῖται ἐπὶ σὲ

B

ſpiritus dn̄i: & prophetabis cum eis: &
πνεῦμα κυρίου, καὶ προφητεύσεις μετ' αὐτῶν, καὶ
mutaberis in virum alium. & erit quādo venerit ſi
στραφήσῃ εἰς ἄνδρα ἄλλον. καὶ ἔσται ὅταν ἔλθῃ τὰ ση-
gna hec in te: fac omnia queſcūq; inuenerit
μεῖα ταῦτα ἐπὶ σέ, ποίει πάντα ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ
manus tua: quia deus tecum. & deſcēdes ante
χείρ σου, ὅτι ὁ θεὸς μετὰ σοῦ. καὶ καταβήσῃ ἔμπροσθέν
me in galgala: & ecce ego deſcendo ad te:
μου εἰς γάλγαλα, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταβαίνω πρὸς σέ,
vt offeras holocauſtum: & imoles pacificas victi
τοῦ ἀνενεγκεῖν ὁλοκαύτωσιν, καὶ θῦσαι εἰρηνικὰς θυσί-
Infra. 13.b. mas: ſeptē diebus ceſſabis. donec veniam ego ad
ας· ἑπτὰ ἡμέρας διαλείψεις, ἕως τοῦ ἐλθεῖν με πρὸς
te, & oſtēdam tibi que facies. & factū eſt vt
σέ, καὶ γνωρίσαι σοι ἃ ποιήσεις. καὶ ἐγένετο ὥστε
auertiſſet humeros ſuos vt abiret a ſamue
ἐπιστραφῆναι τῷ ὤμῳ αὐτοῦ ἀπελθεῖν ἀπὸ σαμου-
le: & immutauit ei deus cor aliud.
ήλ, καὶ μετέστρεψεν αὐτῷ ὁ θεὸς καρδίαν ἄλλην.
& venerūt omnia ſigna hec in die
καὶ ἦλθε πάντα τὰ σημεῖα ταῦτα ἐν τῇ ἡμέρᾳ
illa: & venit inde ad collem. & ecce cho
ἐκείνῃ, καὶ ἔρχεται ἐκεῖθεν εἰς τὸν βουνόν. καὶ ἰδοὺ χο-
rus prophetarū obuius ei: & iſiluit ſup
Infra. 11.b. ρὸς προφητῶν ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ ἐφήλατο ἐπ'
eum ſpiritus dei & prophetauit in medio eo
αὐτὸν πνεῦμα τοῦ θεοῦ καὶ προεφήτευσε ἐν μέσῳ αὐ-
rum. & factū eſt vt viderunt eum omnes videntes eum
τῶν. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον αὐτὸν πάντες εἰδότες αὐτὸν
heri & nudiuſtertius: & ecce & ipſe erat in medio
χθὲς καὶ τρίτης, καὶ ἰδοὺ καὶ αὐτὸς ἦν ἐν μέσῳ τῶν
prophetarum prophetans: & dixeſt populus vnuſquiſq; ad
προφητῶν προφητεύων· καὶ εἶπον ὁ λαὸς ἕκαστος πρὸς
proximum ſuum: quid hoc qd factū eſt filio cis? nū &
τὸν πλησίον αὐτοῦ, τί τοῦτο τὸ γεγονὸς τῷ υἱῷ κίς; ἢ καὶ
ſaul inter prophas? & reſpōdit quidā ex eis: & di
σαοὺλ ἐν προφήταις; καὶ ἀπεκρίθη τίς ἐξ αὐτῶν, καὶ εἶ-
xit: & quis pater eius? pp hoc factū eſt in
C πεν, καὶ τίς ὁ πατὴρ αὐτοῦ; διὰ τοῦτο ἐγένετο εἰς
prouerbium: num & ſaul inter prophas? & com
Infra. 19.c. παραβολήν, ἢ καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις; καὶ συνε-
pleuit prophetare: & venit in excelſum. &
τέλεσεν προφητεύων, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν βαμᾶ. καὶ
dixit ei patruus ſuus & puero
εἶπεν αὐτῷ ὁ πατράδελφος αὐτοῦ καὶ τῷ παιδαρίῳ
eius: quo abiſtis? & dixit: querere aſinas:
αὐτοῦ, ποῦ ἐπορεύθητε; καὶ εἶπεν, ζητεῖν τὰς ὄνους,
& vidimus q̄ non erant: & ingreſſi ſumus ad ſamue
καὶ εἴδομεν ὅτι οὐκ ἦσαν, καὶ εἰσήλθομεν πρὸς σαμου-
lem: & dixit patruus ſaulis: indi
ήλ, καὶ εἶπεν ὁ πατράδελφος τοῦ σαούλ, ἀπάγ-
ca iam mihi qd dixit tibi ſamuel. & ait ſa
γειλον δή μοι τί εἶπέν σοι σαμουήλ. καὶ εἶπεν σα-
ul ad cognatū ſuum: indicans indicauit
οὺλ πρὸς τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ, ἀπαγγέλλων ἀπήγγειλέ
mihi: quia inuēte eſſent aſine. at ſermonē regni
μοι, ὅτι εὕρηνται αἱ ὄνοι. τὸ δὲ ῥῆμα τῆς βασιλείας
non indicauit ei quē dixit ſamuel. & cōgrega
οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὃ εἶπεν σαμουήλ. καὶ συνήγα-
uit ſamuel vniuerſum populū ad dn̄m in maſe
γε σαμουὴλ πάντα τὸν λαὸν πρὸς κύριον εἰς μασση-
pha, & dixit ad filios iſrael: hec ait dn̄s
φά. καὶ εἶπεν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, τάδε εἶπεν κύριος
B iſrael dicens: ego eduxi iſrael de
ἰσραὴλ λέγων, ἐγὼ ἀνήγαγον τὸν ἰσραὴλ ἐξ

ſpūs dn̄i & pphetabis
cū eis: & mutaberis
in virum alium. Quā
do ergo euenerint
ſigna hec omnia tibi:
fac quecunq;
inuenerit manus tua:
quia deus tecum eſt.
Et deſcendes an̄ me in
galgala. Ego quippe
deſcendā ad te vt offe
ras oblationē: & immo
les victimas pacificas.
Septē diebus expecta
bis donec veniam ad te
& oſtendam tibi
que facias. Itaq; cum
auertiſſet
humerū ſuū vt abiret
a ſamuele: immutauit
ei deus cor aliud: & ve
nerūt omnia
ſigna hec in die illa.
Venerūtq; ad p̄dictum
collem: & ecce cuneus
prophetarum
obuius ei. Et īſiluit ſu
per eum ſpiritus
dei: & pphetauit ī me
dio eorū. Vidētes autē
oēs q nouerāt eū heri
& nudiuſtertius
q̄ eēt cū pphetis & p
phetaret: dixerunt
ad inuicem. Que nam
res accidit
filio cis? Num & ſaul i
ter prophetas?
Rn̄ditq; alius ad alterū
dicens. Et quis
pater eorum? Propte
rea verſum eſt in puer
biū. Nū & ſaul iter pro
phetas? Ceſſauit āt p
phetare & venit ad ex
celſū. Dixitq; patruus
ſaul ad eū & ad puerū
eius. Quo abiſtis? Qui
rn̄derunt. Querere a
ſinas. Quas
cū nō repiſſemus: ve
nimus ad ſamuelem.
Et dixit ei patruus ſu9.
Indica
mihi quid dixerit tibi
ſamuel.
Et ait ſaul ad patruum
ſuum. Indicauit
nobis: quia inuēte eſ
ſent aſine. De
ſermōe āt regni nō in
dicauit ei
que locut9 fuerat ei ſa
muel. Et conuocauit
ſamuel populum ad
dominum
in maſphat: & ait ad fi
lios
iſrael. Hec dicit domi
nus deus
iſrael. Ego eduxi iſrael

רוח יהוה והתנבית עמם ונהפכת
לאיש אחר׃ והיה כי תבאינה
האתות האלה לך עשה לך אשר
תמצא ידך כי האלהים עמך׃
וירדת לפני הגלגל והנה אנכי
ירד אליך להעלות עלות לזבח
זבחי שלמים שבעת ימים תוחל
עד באי אליך והודעתי לך את
אשר תעשה׃ והיה כהפנתו
שכמו ללכת מעם שמואל ויהפך
לו אלהים לב אחר ויבאו כל
האתות האלה ביום ההוא׃ ויבאו
שם הגבעתה והנה חבל נבאים
לקראתו ותצלח עליו רוח
אלהים ויתנבא בתוכם׃ ויהי
כל יודעו מאתמול שלשום ויראו
והנה עם נבאים נבא ויאמר
העם איש אל רעהו מה זה היה
לבן קיש הגם שאול בנביאים׃
ויען איש משם ויאמר ומי
אביהם על כן היתה למשל הגם
שאול בנבאים׃ ויכל מהתנבות
ויבא הבמה׃ ויאמר דוד שאול
אליו ואל נערו אן הלכתם
ויאמר לבקש את האתנות
ונראה כי אין ונבוא אל שמואל׃
ויאמר דוד שאול הגידה נא
לי מה אמר לכם שמואל׃
ויאמר שאול אל דודו הגד הגיד
לנו כי נמצאו האתנות ואת
דבר המלוכה לא הגיד לו
אשר אמר שמואל׃ ויצעק
שמואל את העם אל יהוה
המצפה׃ ויאמר אל בני
ישראל כה אמר יהוה אלהי
ישראל אנכי העליתי את

ממצרים ואציל אתכם מיד
מצרים ומיד כל הממלכות
הלחצים אתכם: ואתם היום
מאסתם את אלהיכם אשר הוא
מושיע לכם מכל רעותיכם
וצרתיכם ותאמרו לא כי מלך
תשים עלינו ועתה התיצבו לפני
יהוה לשבטיכם ולאלפיכם:
ויקרב שמואל את כל שבטי
ישראל וילכד שבט בנימן:
ויקרב את שבט בנימן
למשפחתיו ותלכד משפחת
המטרי וילכד שאול בן קיש
ויבקשהו ולא נמצא: וישאלו
עוד ביהוה הבא עוד הלם איש
ויאמר יהוה הנה הוא נחבא אל
הכלים: וירצו ויקחהו משם
ויתיצב בתוך העם ויגבה מכל
העם משכמו ומעלה: ויאמר
שמואל אל כל העם הראיתם
אשר בחר בו יהוה כי אין כמהו
בכל העם וירעו כל העם ויאמרו
יחי המלך: וידבר שמואל אל
העם את משפט המלוכה ויכתב
בספר וינח לפני יהוה וישלח
שמואל את כל העם איש לביתו:
וגם שאול הלך לביתו גבעתה
וילכו עמו החיל אשר נגע אלהים
בלבם: ובני בליעל אמרו מה
ישענו זה ויבזהו ולא הביאו
לו מנחה ויהי כמחריש:
Cap. xi (?)
ויעל נחש העמוני ויחן על יביש
גלעד ויאמרו כל אנשי יביש
אל נחש כרת לנו ברית ונעבדך:
ויאמר אליהם נחש העמוני
בזאת אכרת לכם בנקור לכם כל

נצל · ישע רוע · צור אמר · שום יצב · פנה · קרב · לכד · שפחה לכד · בקש מצא · שאל בוא · חבא · כלה רוץ · לקח יצב · גבה עלה · ראה · כמו · רוע אמר · חיה דבר · שפט מלך · כתב כנה · שלח · כל · ישע בזה · בוא היה · חרש · עלה חנה · אמר · כרת עבד · כרת נקר

de egypto: & erui vos de manu egyptiorum & de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecistis deum vestrum qui solus saluauit vos de vniuersis malis & tribulationibus vestris: & dixistis. Nequaquam: sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram domino per tribus vestras & per familias. Et applicuit samuel omnes tribus israel: & cecidit sors super tribum beniamin. Et applicuit tribum beniamin & cognationes eius: & cecidit sors super cognationem methri: & peruenit vsque ad saul filium cis. Quesierunt ergo eum & non est inuentus illic. Et consuluerunt post hec dominum vtrum nam venturus esset illuc. Responditque dominus. Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque & tulerunt eum inde: stetitque in medio populi: & altior fuit vniuerso populo ab humero & sursum. Et ait samuel ad omnem populum. Certe videtis quem elegit dominus: quoniam non sit similis illi in omni populo. Et clamauit omnis populus & ait. Viuat rex. Locutus est autem samuel ad populum legem regni & scripsit in libro: & reposuit coram domino. Et dimisit samuel omnem populum singulos in domum suam. Sed & saul abiit in domum suam in gabaa. Et abiit cum eo pars exercitus quorum tetigerat deus corda. Filii vero belial dixerunt. Num saluare nos poterit iste? Et despexerunt eum & non attulerunt ei munera. Ille vero dissimulabat se audire.

Et ascendit naas ammonites & pugnare cepit aduersum iabes galaad: dixeruntque omnes viri iabes ad naas. Habeto nos federatos & seruiemus tibi. Et respondit ad eos naas ammonites. In hoc feriam vobiscum fedus vt eruam omnium vestrum

egypto: & erui vos de manu pharaonis re
αἰγύπτου, καὶ ἐξειλόμην ὑμᾶς ἐκ χειρὸς φαραὼ βασι-
gis egypti: & de manu omnium regnorum
λέως αἰγύπτου, καὶ ἐκ χειρὸς πασῶν τῶν βασιλειῶν
affligentium vos. & vos hodie contempsi
τῶν ἐκθλιβουσῶν ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς σήμερον ἐξουδενώσα-
stis deum vestrum: qui ipse est vester saluator de vniuer
τε τὸν θεὸν ὑμῶν, ὃς αὐτός ἐστιν ὑμῶν σωτὴρ ἐκ πάν-
sis malis vestris & tribulationibus vestris. & dixi-
των τῶν κακῶν ὑμῶν καὶ τῶν θλίψεων ὑμῶν. καὶ εἴπα-
stis nequaquam: sed regem constitues super nos. & nunc
τε οὐχί, ἀλλ᾽ ἢ βασιλέα καταστήσεις ἐφ᾽ ἡμᾶς. καὶ νῦν
state coram domino per tribus vestras & per
κατάστητε ἐνώπιον κυρίου κατὰ φυλὰς ὑμῶν καὶ κατὰ
tribunatus vestros. & applicuit samuel omnes — ū.8.d.
χιλιάδας ὑμῶν. καὶ προσήγαγε σαμουὴλ πάσας τὰς
tribus israel: & sors cecidit tribui benia
φυλὰς τοῦ ἰσραήλ, καὶ κατακληροῦται φυλὴ βενια-
min. & applicuit tribum beniamin per fami
μίν. καὶ προσήγαγε τὴν φυλὴν βενιαμὶν κατὰ πατρι-
liam: & sors cecidit familie amattari in viros: & sors
άν, καὶ κατακληροῦται πατριὰ ἀματταρὶ εἰς ἄνδρας, καὶ κα-
cecidit saul filio cis. & querebat eum: &
τακληροῦται σαοὺλ υἱὸς κίς. καὶ ἐζήτει αὐτόν, καὶ
non inueniebatur. & interrogauit adhuc samuel in do
οὐχ εὑρίσκετο. καὶ ἐπηρώτησεν ἔτι σαμουὴλ ἐν κυ-
mino: si venit adhuc huc vir. & dixit dominus:
ρίῳ, εἰ ἔρχεται ἔτι ἐνταῦθα ὁ ἀνήρ. καὶ εἶπεν κύριος,
ecce ipse absconditus est in vasis. & cucurrit — D
ἰδοὺ αὐτὸς κέκρυπται ἐν τοῖς σκεύεσιν. καὶ ἔδραμε
& accepit eum inde: & stetit saul in medio
καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ κατέστη σαοὺλ ἐν μέσῳ
populi: & exaltatus est super vniuersum populum ab hume
τοῦ λαοῦ, καὶ ὑψώθη ὑπὲρ πάντα τὸν λαὸν ὑπερωμί-
ro & sursum. & dixit samuel ad omnem po
αν καὶ ἐπάνω. καὶ εἶπεν σαμουὴλ πρὸς πάντα τὸν λα- — ū.9.b.
pulum: vidistis quem elegit sibi ipsi dominus: quia non
όν, ἑωράκατε ὃν ἐκλέλεκται ἑαυτῷ ὁ κύριος, ὅτι οὐκ
est similis ipsi in omnibus vobis: & cognouit vniuersus populus
ἔστιν ὅμοιος αὐτῷ ἐν πᾶσιν ὑμῖν; καὶ ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς
& dixit: viuat rex. & locutus est samuel
καὶ εἶπεν, ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ ἐλάλησε σαμουὴλ
ad populum legem regni. & scrip
πρὸς τὸν λαὸν τὸ δικαίωμα τῆς βασιλείας. καὶ ἔγρα-
sit in libro: & reposuit coram domino. & di
ψεν εἰς βιβλίον, καὶ ἔθηκεν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐξα-
misit samuel omnem populum & abierunt qui
πέστειλε σαμουὴλ πάντα τὸν λαὸν καὶ ἀπῆλθον ἕκα-
libet in locum suum. & samuel abiit in
στος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ σαμουὴλ ἀπῆλθεν εἰς τὸν
domum suam in gabaa. & abierunt filii exer
οἶκον αὐτοῦ εἰς γαβαά. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ δυ-
cituum: quorum tetigit dominus corda eorum cum sa
νάμεων, ὧν ἥψατο κύριος καρδίας αὐτῶν μετὰ σα-
ul. & filii pestilentes dixerunt: quis saluabit nos iste?
οὺλ. καὶ οἱ υἱοὶ λοιμοὶ εἶπαν, τίς σώσει ἡμᾶς οὗτος;
& despexerunt eum & non attulerunt ei munera: &
καὶ ἠτίμωσαν αὐτὸν καὶ οὐκ ἤνεγκαν αὐτῷ δῶρα, καὶ
factus est obmutescens.
ἐγενήθη κωφεύων.

Ca. 11.

Et ascendit naas ammonites: & castrametatus est — A
Καὶ ἀνέβη ναὰς ὁ ἀμμανίτης, καὶ παρενέβαλεν
contra iabes galaad. & dixerunt omnes viri ia
ἐπὶ ἰαβὴς γαλαάδ. καὶ εἶπον πάντες οἱ ἄνδρες ἰα-
bes ad naas ammonitem: pange nobiscum fedus &
βὴς πρὸς ναὰς τὸν ἀμμανίτην, διάθου ἡμῖν διαθήκην καὶ
seruiemus tibi. & dixit ad eos naas am
δουλεύσομέν σοι. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ναὰς ὁ ἀμ-
monites: in hoc pangam vobiscum fedus vt
μανίτης, ἐν τούτῳ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην ἐν τῷ
eruam vestrum omnem
ἐξορύξαι ὑμῶν πάντα

oculum dextrum: & ponam eum in opprobrium in vni
ὀφθαλμὸν δεξιόν, καὶ θήσομαι αὐτὸν εἰς ὄνειδος ἐπὶ πάν-
uerso israel. & dicunt ei viri iabes: remitte
τα ἰσραήλ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ ἄνδρες ἰαβής, ἄνες
nos septem dies & mittemus nuncios in vniuersum
ἡμᾶς ἑπτὰ ἡμέρας καὶ ἀποστελοῦμεν ἀγγέλους εἰς πᾶν
terminum israel. & si non fuerit saluans nos & egre
ὅριον ἰσραήλ. καὶ ἐὰν μὴ ᾖ ὁ σώζων ἡμᾶς καὶ ἐξελευ-
diemur ad vos. & venerunt nuncii in col
σόμεθα πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν βου-
lem ad saulem: & locuti sunt verba hec
νὸν πρὸς σαούλ, καὶ ἐλάλησαν τοὺς λόγους τούτους
in aures populi: & leuauerunt omnis populus vo
εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, καὶ ἦραν πᾶς ὁ λαὸς τὴν φω-
cem suam: & fleuerunt. & ecce saul veniebat
νὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν. καὶ ἰδοὺ σαοὺλ ἤρχετο
post boues de agro: & dixit saul: — B
κατόπισθεν τῶν βοῶν ἐξ ἀγροῦ, καὶ εἶπεν σαούλ,
quid est populo quod plorant? & narrauerunt ei
τί ἐστιν τῷ λαῷ ὅτι κλαίουσιν; καὶ διηγήσαντο αὐ-
verba virorum iabes: & insiluit
τῷ τὰ ῥήματα τῶν ἀνδρῶν ἰαβής, καὶ ἐφήλατο
spiritus domini super saul vt audiuit verba
πνεῦμα κυρίου ἐπὶ σαοὺλ ὡς ἤκουσε τὰ ῥήματα — ū.10.
hec: & iratus est contra eos furore suo valde.
ταῦτα, καὶ ἐθυμώθη ἐπ᾽ αὐτοὺς ὀργὴ αὐτοῦ σφόδρα.
& accepit duas vaccas & in membra concidit eas: & mi
καὶ ἔλαβε δύο βόας καὶ ἐμέλισεν αὐτάς, καὶ ἀπέ-
sit in omnem terminum israel in manu nunciorum
στειλεν εἰς πᾶν ὅριον ἰσραὴλ ἐν χειρὶ τῶν ἀγγέλων
dicens: qui non erit exiens post saulem
λέγων, ὃς οὐκ ἔσται ἐκπορευόμενος ὀπίσω σαοὺλ
& post samuelem. secundum hec facient
καὶ ὀπίσω σαμουήλ, κατὰ τάδε ποιήσουσι ταῖς
bobus eius. & cecidit extasis domini super
βουσὶν αὐτοῦ. καὶ ἔπεσεν ἔκστασις κυρίου ἐπὶ τὸν
populum: & clamauerunt quasi vir vnus. & recenset e
λαόν, καὶ ἐβόησαν ὡς ἀνὴρ εἷς. καὶ ἐπισκέπτεται αὐ-
os saul in bazec omnem virum israel tre
τοὺς σαοὺλ ἐν βεζὲκ πάντα ἄνδρα ἰσραὴλ τρια-
centa milia: & viros iuda triginta mi
κοσίας χιλιάδας, καὶ ἄνδρας ἰούδα τριάκοντα χι-
lia. & dixit saul nunciis qui ve
λιάδας. καὶ εἶπε σαοὺλ τοῖς ἀγγέλοις τοῖς ἐλθοῦ-
nerant: hec dicetis viris iabes galaad: cras
σι, τάδε ἐρεῖτε τοῖς ἀνδράσιν ἰαβὴς γαλαάδ, αὔ-
vobis erit salus cum incaluerit sol. — C
ριον ὑμῖν ἔσται ἡ σωτηρία διαθερμάναντος τοῦ ἡλίου.
& venerunt nuncii in ciuitatem & nunciauerunt
καὶ ἦλθον οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀνήγγειλαν τοῖς
viris iabes: & letati sunt. & dixerunt viri
ἀνδράσιν ἰαβής, καὶ εὐφράνθησαν. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες
iabes ad naas ammanitem cras exibimus
ἰαβὴς πρὸς ναὰς τὸν ἀμμονίτην, αὔριον ἐξελευσόμεθα
ad vos: & facietis nobis omne quod placuerit coram
πρὸς ὑμᾶς, καὶ ποιήσετε ἡμῖν πᾶν τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον
vobis: & factum est post cras & constituit saul
ὑμῶν. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον καὶ διέταξε σαοὺλ
populum in tres acies: & ingressi sunt in medium
τὸν λαὸν εἰς τρεῖς ἀρχάς, καὶ εἰσεπορεύοντο εἰς μέσον
castrorum in matutina custodia: & percussit filios
τῆς παρεμβολῆς ἐν τῇ πρωϊνῇ φυλακῇ, καὶ ἔπληξε τοὺς υἱοὺς
ammon vsque quo incalesceret dies. & factum est qui
ἀμμὼν ἕως οὗ διεθερμάνθη ἡ ἡμέρα. καὶ ἐγενήθη οἱ
relicti erant & dispersi sunt: & non relicti sunt
ὑπολελειμμένοι διεσπάρησαν, καὶ οὐχ ὑπελείφθησαν
in eis duo in idipsum: & dixit populus ad
ἐν αὐτοῖς δύο ἐπὶ τὸ αὐτό καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς
samuel: quis est qui dixit saul non regnabit
σαμουήλ, τίς ὁ εἰπὼν σαοὺλ οὐ βασιλεύσει

strum oculos dextros: & ponamque vos opprobrium in vniuerso israel. Et dixerunt ad eum seniores iabes. Concede nobis septem dies vt mittamus nuncios ad vniuersos terminos israel: & si non fuerit qui defendat nos: egrediemur ad te. Venerunt ergo nuncii in gabaa saulis: & locuti sunt verba hec audiente populo. Et leuauit omnis populus vocem suam & fleuit. Et ecce saul veniebat sequens boues de agro: & ait. Quid habet populus quod plorat? Et narrauerunt ei verba virorum iabes. Et insiliuit spiritus dei in saul cum audisset hec verba: & iratus est furor eius nimis. Et assumens vtrumque bouem concidit in frusta: misitque in omnes terminos israel per manum nunciorum dicens. Quicunque non exierit & secutus fuerit saul & samuel: sic fiet bobus eius. Inuasit ergo timor domini populum & egressi sunt quasi vir vnus: & recensuit eos in bezech. Fueruntque filiorum israel trecenta milia: virorum autem iuda triginta milia. Et dixerunt nunciis qui venerant. Sic dicetis viris qui sunt in iabes galaad. Cras erit vobis salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuncii & nunciauerunt viris iabes. Qui letati sunt: & dixerunt. Mane exibimus ad vos & facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et factum est cum dies crastinus uenisset: constituit saul populum in tres partes. Et ingressus est media castra in uigilia matutina & percussit ammon usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt ita ut non relinquerentur ex eis duo pariter. Et ait populus ad samuelem. Quis est iste qui dixit saul non regnabit

עין ימין ושמתיה חרפה על כל
ישראל: ויאמרו אליו זקני יביש
הרף לנו שבעת ימים ונשלחה
מלאכים בכל גבול ישראל ואם
אין מושיע אתנו ויצאנו אליך:
ויבאו המלאכים גבעת שאול
וידברו הדברים באזני העם
וישאו כל העם את קולם ויבכו:
והנה שאול בא אחרי הבקר מן
השדה ויאמר שאול מה לעם
כי יבכו ויספרו לו את דברי
אנשי יביש: ותצלח רוח אלהים
על שאול בשמעו את הדברים
האלה ויחר אפו מאד: ויקח
צמד בקר וינתחהו וישלח בכל
גבול ישראל ביד המלאכים
לאמר אשר איננו יצא אחרי
שאול ואחרי שמואל כה יעשה
לבקרו ויפל פחד יהוה על
העם ויצאו כאיש אחד: ויפקדם
בבזק ויהיו בני ישראל שלש
מאות אלף ואיש יהודה שלשים
אלף: ויאמרו למלאכים הבאים
כה תאמרון לאיש יביש גלעד
מחר תהיה לכם תשועה בחום
השמש ויבאו המלאכים ויגידו
לאנשי יביש וישמחו: ויאמרו
אנשי יביש מחר נצא אליכם
ועשיתם לנו ככל הטוב בעיניכם:
ויהי ממחרת וישם שאול
את העם שלשה ראשים ויבאו
בתוך המחנה באשמרת הבקר
ויכו את עמון עד חם היום
ויהי הנשארים ויפצו ולא נשארו
בם שנים יחד: ויאמר העם אל
שמואל מי האמר שאול ימלך

ימן שום · רפה · יום שלח · לאך גבל · ישע · בוא · דבר · נשא בכה · ספר · צלח · חרה לקח · נתח · יצא · עשה · נפל · פקד · היה · מאה · אמר לאך · בוא · היה ישע · חמם בוא · נגד שמח · יצא · שום · חנה שמר · נכה · שאר פוץ · שנה · מלך

עלינו תנו האנשים ונמיתם מות
ויאמר שאול לא יומת איש
ביום הזה כי היום עשה יהוה
תשועה בישראל ויאמר שמואל ישע
אל העם לכו ונלכה הגלגל ונחדש הלך חדש
שם המלוכה וילכו כל העם
הגלגל וימלכו שם את שאול
לפני יהוה בגלגל ויזבחו שם פנה זבח
זבחים שלמים לפני יהוה
וישמח שם שאול וכל אנשי שמח
Cap. xii. ישראל עד מאד ויאמר
שמואל אל כל ישראל הנה
שמעתי בקלכם לכל אשר אמרתם קול
לי ואמליך עליכם מלך ועתה מלך
הנה המלך מתהלך לפניכם הלך פנה
ואני זקנתי ושבתי ובני הנם שוב הנה
אתכם ואני התהלכתי לפניכם
מנערי עד היום הזה הנני ענו בי ענה
נגד יהוה ונגד משיחו את שור מי משח
לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי חמר
עשקתי את מי רצותי ומיד מי רצץ
לקחתי כפר ואעלים עיני בו ואשיב עלם שוב
לכם ויאמרו לא עשקתנו ולא אמר
רצותנו ולא לקחת מיד איש
מאומה ויאמר אליהם עד יהוה מאם עוד
בכם ועד משיחו היום הזה כי לא משח
מצאתם בידי מאומה ויאמר עד
ויאמר שמואל אל העם יהוה אשר
עשה את משה ואת אהרן ואשר
העלה את אבתיכם מארץ עלה
מצרים ועתה התיצבו ואשפטה יצב שפט
אתכם לפני יהוה את כל פנה
צדקות יהוה אשר עשה אתכם
ואת אבותיכם כאשר בא יעקב בוא
מצרים ויזעקו אבתיכם אל יהוה זעק
וישלח יהוה את משה ואת שלח

ſuper nos. Date viros & interficiemus eos. Et ait ſaul. Non occidetur quiſq̄ in die hac: quia hodie fecit dominus ſalutem in iſrael. Dixit autem ſamuel ad populū. Vēite & eamus in galgala: & innouemus ibi regnū. Et perrexit oīs populus in galgala: & fecerunt ibi regem ſaul coram dño in galgala: Et īmolauerūt ibi victimas pacificas coram domino. Et letatus ē ibi ſaul & cūcti viri iſrael nimis.

12. Dixit autem ſamuel ad vniuerſum iſrael. Ecce audiui vocē vrā iuxta oīa que locuti eſtis ad me: & cōſtitui ſuper vos regem. Et nunc rex graditur ante vos. Ego aūt ſenui & icanui. Porro filii mei vobiſcū ſūt. Itaq̄ conuerſatus coram vobis ab adoleſcētia mea vſq̄ ad hāc diē: ecce p̄ſto ſum. Loqmini de me corā dño & corā xp̄o eius: vtrū bouē cuiuſq̄ tulerī aut aſinū: ſi que q̄ calūniat ſum: ſi oppſſi aliquē: ſi d̄ mau cuiuſq̄ munus accepi: & cōtēnā illud hodie reſtituāq̄ vobis. Et dixerūt. Nō es calūniatus nos: neq̄ opp̄ſſiſti: neq̄ tuliſti de manu alicuius q̄ppiā. Dixitq̄ ad eos. Teſtis eſt dominus aduerſum vos & teſtis xp̄s eius in die hac: quia nō inueneritis in manu mea q̄ppiā. Et dixerūt. Teſtis. Et ait ſamuel ad pp̄lm. Dñs q fecit moyſen & aaron & eduxit patres noſtros de terra egypti adeſt. Nunc ergo ſtate vt iudicio cōtēdā aduerſū vos corā domino de oībus miſericordiis domini quas fecit dominus vobiſcum & cum patribus veſtris quomodo iacob igreſſus eſt in egyptū: & clamauerunt patres veſtri ad dominum: & miſit dominus moyſen &

ſuper nos. da viros ⁊ interficiemus eos.
ἐφ᾽ ἡμᾶς. παράδος τοὺς ἄνδρας καὶ θανατώσομεν αὐτούς.
⁊ dixit ſaul non occidetur q̄ſq̄ in die iſta: quia hodie fecit dñs ſalutem in iſrael. ⁊
καὶ εἶπεν σαοὺλ οὐκ ἀποθανεῖται οὐδεὶς ἐν τῇ ἡμέρα ταύτῃ, ὅτι σήμερον ἐποίησεν κύριος σωτηρίαν ἐν ἰσραήλ. καὶ
ait ſamuel ad populū dicens: venite eamus in galgala: ⁊ innouemus ibi regnū.
εἶπεν σαμουὴλ πρὸς τὸν λαὸν λέγων, δεῦτε πορευθῶμεν εἰς γάλγαλα, καὶ ἐγκαινίσωμεν ἐκεῖ τὴν βασιλείαν.
⁊ perrexit oīs pp̄ls in galgala ⁊ vnxit ibi ſamuel ſaulem in regem coram dñ͞o in galgalis.
καὶ ἐπορεύθη πᾶς ὁ λαὸς εἰς γάλγαλα καὶ ἔχρισεν ἐκεῖ σαμουὴλ τὸν σαοὺλ εἰς βασιλέα ἐνώπιον κυρίου ἐν γαλγάλοις.
⁊ imolauerūt ibi victimas pacificas coram dño. ⁊ letatus eſt ibi ſaul ⁊ cūcti viri iſrael nimis.
καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ θυσίας εἰρηνικὰς ἐνώπιον κυρίου. καὶ εὐφράνθη ἐκεῖ σαοὺλ καὶ πάντες ἄνδρες ἰσραὴλ σφόδρα.

Ca. 12.

Et dixit ſamuel ad vniuerſum virū iſrael: ecce audiui vocem vr̄am ⁊ oīa q̄cūq̄ locuti eſtis mihi:
Καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς πάντα ἄνδρα ἰσραήλ, ἰδοὺ ἤκουσα τῆς φωνῆς ὑμῶν καὶ πάντα ὅσα εἴπατέ μοι,
⁊ regnare feci ſup vos regem. ⁊ nunc ecce rex gradietur ante vos. ⁊ ego ſenui
καὶ ἐβασίλευσα ἐφ᾽ ὑμᾶς βασιλέα. καὶ νῦν ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς διαπορεύεται ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ἐγὼ γεγήρακα
⁊ incanui: ⁊ ecce filij mei in vobis ſunt.
καὶ πεπολίωμαι, καὶ ἰδοὺ οἱ υἱοί μου ἐν ὑμῖν εἰσίν.
⁊ ego ecce cōuerſat⁹ ſum coram vobis ab adoleſcētia mea ⁊ vſq̄ ad diē hanc ecce ego: reſpondete
καὶ ἐγὼ ἰδοὺ ἀνέστραμμαι ἐνώπιον ὑμῶν ἐκ νεότητός μου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἰδοὺ ἐγώ, ἀποκρίθητε
cōtra me coram dño ⁊ coram xp̄o eius:
κατ᾽ ἐμοῦ ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐνώπιον τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ,
ſi bouem cuius vr̄m accepi vel aſinū cuius accepi: vel
εἰ μόσχον τίνος ὑμῶν εἴληφα ἢ ὄνον τίνος εἴληφα, ἢ
cui vr̄m vim intuli: vel quem] oppreſſi vel
τίνα ὑμῶν κατεδυνάστευσα, ἢ τίνα ἐξεπίεσα ὑμῶν, ἢ ἐκ χειρὸς τίνος ὑμῶν εἴληφα ἐξίλασμα, ἢ ὑπόδημα;
de manu cuius vr̄m accepi munus: vel calciamētum? dicite cōtra me ⁊ reſtituam vobis: ⁊ dixerūt
εἴπατε κατ᾽ ἐμοῦ καὶ ἀποδώσω ὑμῖν; καὶ εἶπον
ad ſamuelē nō iniuria affeciſti nos ⁊ nō vim intuliſti
πρὸς σαμουὴλ οὐκ ἠδίκησας ἡμᾶς καὶ οὐ κατεδυνάστευσας
nobis: nō accepiſti de manu nr̄a q̄ppiā. ⁊ dixit ſamuel
ἡμᾶς, οὐκ εἴληφας ἐκ χειρὸς ἡμῶν οὐδέν. καὶ εἶπε σαμουὴλ
ad pp̄lm: teſtis dñs in vobis: ⁊ teſtis chriſtus eius in die hac: quia nō inueniſtis in manu mea q̄ppiā. ⁊ dixit pp̄ls: teſtis. ⁊ ait ſamuel
πρὸς τὸν λαόν, μάρτυς κύριος ἐν ὑμῖν, καὶ μάρτυς ὁ χριστὸς αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρα ταύτῃ, ὅτι οὐχ εὑρήκατε ἐν τῇ χειρί μου οὐδέν. καὶ εἶπεν ὁ λαός, μάρτυς. καὶ εἶπε σαμουὴλ
ad pp̄lm dicens: teſtis dñs q̄ fecit moyſen ⁊ aaron: ⁊ qui eduxit patres nr̄os ex egypto: ⁊ nūc ſtate: ⁊ iudicabo vos coram
πρὸς τὸν λαὸν λέγων, μάρτυς κύριος ὁ ποιήσας τὸν μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρών, καὶ ὁ ἀναγαγὼν τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξ αἰγύπτου, καὶ νῦν κατάστητε, καὶ δικάσω ὑμᾶς ἐνώπιον
dño: ⁊ nunciabo vobis omnem iuſtitiam dñi: quā fecit nobis ⁊ patribus nr̄is:
κυρίου, καὶ ἀπαγγελῶ ὑμῖν πᾶσαν τὴν δικαιοσύνην κυρίου, ἣν ἐποίησεν ἡμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν,
quō ingreſſus ē iacob ⁊ filij eius in egyptum: ⁊ humiliauit eos egypt⁹. ⁊ clamauerūt pr̄es nr̄i ad dñm: ⁊ miſit dñs moyſen ⁊
ὡς εἰσῆλθεν ἰακὼβ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτοὺς αἴγυπτος. καὶ ἐβόησαν οἱ πατέρες ἡμῶν πρὸς κύριον, καὶ ἀπέστειλε κύριος τὸν μωυσῆν καὶ

Infra. 15.c. — Eccle. 16. — Gen. 46.a. Exo. 1. d. in eo.

aaron: ⁊ eduxit patres nr̄os de egypto: ⁊ collocauit eos in loco hoc.
τὸν ἀαρών, καὶ ἐξήγαγε τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξ αἰγύπτου, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.
⁊ obliti ſūt dñi dei eorū: ⁊ tradidit eos in manus ſiſara magr̄i militie iabin regis aſor: ⁊ in manus philiſtinorū: ⁊ in
καὶ ἐπελάθοντο κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἀπέδοτο αὐτοὺς εἰς χεῖρας σισάρα ἀρχιστρατήγου ἰαβὶν βασιλέως ἀσώρ, καὶ εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων. καὶ εἰς
manus regis moab ⁊ pugnauerūt in eis. ⁊ clamauerūt ad dñm ⁊ dixerūt: peccauimus quia dereliquimus dñm ⁊ ſeruiuimus baalim ⁊
χεῖρας βασιλέως μωὰβ καὶ ἐπολέμησαν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐβόησαν πρὸς κύριον καὶ εἶπον, ἡμάρτομεν ὅτι ἐγκατελίπομεν τὸν κύριον καὶ ἐδουλεύσαμεν τοῖς βααλὶμ καὶ τοῖς
lucis. ⁊ nunc erue nos de manu inimicorū nr̄orū
ἄλσεσι. καὶ νῦν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν
⁊ ſeruiemus tibi. ⁊ miſit dñs hierobaal
καὶ δουλεύσομέν σοι. καὶ ἐξαπέστειλε κύριος τὸν ἱεροβαάλ
⁊ barac ⁊ iephthae ⁊ ſamuel: ⁊
καὶ τὸν βαρὰκ καὶ τὸν ἰεφθάε καὶ τὸν σαμουήλ, καὶ
eruit vos p circuitū de manu inimicorū vr̄orū:
ἐξείλετο ὑμᾶς κυκλόθεν ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν.
⁊ habitaſtis cōfidētes. ⁊ vidiſtis q̄ naas
καὶ κατῳκήκατε πεποιθότες. καὶ εἴδετε ὅτι ναὰς
rex filiorū ammon venit aduerſū vos ⁊ dixiſtis:
βασιλεὺς υἱῶν ἀμμὼν ἦλθεν ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ εἴπατε,
nequaquā: rex regnabit in nobis. ⁊ dominus deus nr̄ rex veſter. ⁊ nunc ecce
οὐχὶ ὅτι, βασιλεὺς βασιλεύσει ἐφ᾽ ἡμῶν. καὶ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν βασιλεὺς ὑμῶν. καὶ νῦν ἰδοὺ ὁ βα-
rex quē elegiſtis ⁊ quē petiſtis. ⁊ ecce dedit dñs ſup vos regem: vt timeatis
σιλεὺς ὃν ἐξελέξασθε καὶ ὃν ᾐτήσασθε. καὶ ἰδοὺ δέδωκε κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς βασιλέα, ὅπως ἂν φοβῆσθε τὸν
dñm ⁊ ſeruiatis ei ⁊ audiatis vocē eius ⁊ nō obiurgetis ori dñi: ⁊ eritis
κύριον καὶ δουλεύσητε αὐτῷ καὶ ἀκούσητε τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ μὴ ἐρίζητε τῷ στόματι κυρίου, καὶ ἦτε
⁊ vos ⁊ rex regnās ſup vos eūtes
καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ βασιλεύων ἐφ᾽ ὑμᾶς πορευόμενοι
poſt dñm deum vr̄m: ⁊ liberabit vos. ſi aūt nō audieritis vocem dñi: ⁊ obiurgaueritis ori eius: ⁊ erit man⁹ dñi ſup vos ⁊
ὀπίσω κυρίου θεοῦ ὑμῶν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ ἐρίσητε τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἔσται χεὶρ κυρίου ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ
ſuper regem veſtrū. ⁊ nunc ēt ſtate ⁊ videte verbū magnū hoc qđ faciet dñs in oculis veſtris. nūquid nō meſſis tritici hodie?
ἐπὶ τὸν βασιλέα ὑμῶν. καὶ νῦν ἔτι κατάστητε καὶ ἴδετε τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο ὃ ποιήσει κύριος ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. οὐχὶ θερισμὸς πυρῶν σήμερον;
inuocabo dñm ⁊ dabit voces ⁊ pluuiā.
ἐπικαλέσομαι κύριον καὶ δώσει φωνὰς καὶ ὑετόν.
⁊ cognoſcite ⁊ videte: quia magna malitia vr̄a q̄ feciſtis in cōſpectu dñi. petentes vobiſipſis regem.
καὶ γνῶτε καὶ ἴδετε, ὅτι μεγάλη ἡ κακία ὑμῶν ἣν ἐποιήσατε ἐνώπιον κυρίου, αἰτήσαντες ἑαυτοῖς βασιλέα.
⁊ vocauit ſamuel dñm: ⁊ dedit dñs voces ⁊ pluuiā in die illa.
καὶ ἐπεκαλέσατο σαμουὴλ τὸν κύριον, καὶ ἔδωκε κύριος φωνὰς καὶ ὑετὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
⁊ timuit oīs pp̄ls dñm nimis ⁊
καὶ ἐφοβήθη πᾶς ὁ λαὸς τὸν κύριον σφόδρα καὶ

Iudi. 4.a. — Iudi. 6.c. — 1.R.d. 1.ō.10.c.

aaron: & eduxit patres veſtros de egypto & collocauit eos in hoc loco. Qui obliti ſunt domini dei ſui: & tradidit eos in manus ſyſare magiſtri militie aſor: & in manu philiſtinorū & in manu regis moab & pugnauerūt aduerſū eos. Poſtea aūt clamauerūt ad dñm: Et dixerūt. Peccauimus: q̄a dereliquimus dñm & ſeruiuimus baalim & aſtaroth. Nunc ergo erue nos dē manu inimicorū nr̄orū & ſeruiemus tibi. Et miſit dominus hierobaal & badā & iepte & ſamuel: & eruit vos de manu inimicorū vr̄orū p circuitum: & hītaſtis cōfidēter. Vidētes aūt q̄ naas rex filiorū ammō veniſſet aduerſum vos: dixiſtis mihi. Neq̄ q̄: ſed rex imperabit nobis cū dñs deus vr̄ regnaret in vobis. Nunc ergo p̄ſto eſt rex veſter quem elegiſtis & petiſtis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum & ſeruietis ei: & audieritis vocem eius & nō exaſperaueritis os domini: eritis & vos & rex qui ipat vobis ſequētes dominum deū vr̄m. Si aūt nō audieritis vocem dñi: ſed exaſpaueritis ſermones eius: erit manus dñi ſup vos & ſup patres vr̄os. Sed & nunc ſtate & videte rē iſtā grandem quam facturus eſt dominus in conſpectu veſtro. Nunquid non meſſis tritici eſt hodie? Inuocabo dominum & dabit voces & pluuias: & ſcietis & videbitis: quia grande malū feceritis vobis i cōſpectu dñi petētes ſup vos regem. Et clamauit ſamuel ad dominū & dedit dominus voces & pluuias in die illa. Et timuit omnis populus nimis dominum &

אהרן ויוציאו את אבתיכם יצא
ממצרים וישבום במקום הזה קום
וישכחו את יהוה אלהיהם וימכר שכח מכר
אתם ביד סיסרא שר צבא חצור שור
וביד פלשתים וביד מלך מואב
וילחמו בם ויזעקו אל יהוה לחם
ויאמרו חטאנו כי עזבנו את
יהוה ונעבד את הבעלים ואת עבד
העשתרות ועתה הצילנו מיד נצל
איבינו ונעבדך וישלח יהוה את שלח
ירבעל ואת בדן ואת יפתח ואת
שמואל ויצל אתכם מיד איביכם
מסביב ותשבו בטח ותראו כי סבב ישב
נחש מלך בני עמון בא עליכם יצא בוא
ותאמרו לי לא כי מלך ימלך אמר
עלינו ויהוה אלהיכם מלככם
ועתה הנה המלך אשר בחרתם
אשר שאלתם והנה נתן יהוה
עליכם מלך אם תיראו את ירא
יהוה ועבדתם אתו ושמעתם
בקולו ולא תמרו את פי יהוה מרה פה
והייתם גם אתם וגם המלך היה
אשר מלך עליכם אחר יהוה
אלהיכם ואם לא תשמעו בקול שמע
יהוה ומריתם את פי יהוה והיתה
יד יהוה בכם ובאבתיכם גם
עתה התיצבו וראו את הדבר יצב ראה
הגדול הזה אשר יהוה גדל
עשה לעיניכם הלוא קציר
חטים היום אקרא אל יהוה קצר חטה קרא
ויתן קלות ומטר ודעו וראו כי נתן קול
רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני ידע רעע רבב עשה
יהוה לשאול לכם מלך ויקרא
שמואל אל יהוה ויתן יהוה
קלת ומטר ביום ההוא ויירא ירא
כל העם מאד את יהוה ואת

שמואל ויאמרו כל העם אל — אמר
שמואל התפלל בעד עבדיך אל — פלל
יהוה אלהיך ואל נמות כי יספנו — מות
על כל חטאתינו רעה לשאול
לנו מלך ויאמר שמואל אל
העם אל תיראו אתם עשיתם
את כל הרעה הזאת אך אל
תסורו מאחרי יהוה ועבדתם — סור
את יהוה בכל לבבכם ולא
תסורו כי אחרי התהו אשר לא — תהה
יועילו ולא יצילו כי תהו המה — יעל נצל
כי לא יטש יהוה את עמו בעבור — נטש
שמו הגדול כי הואיל יהוה — גדל יאל
לעשות אתכם לו לעם גם אנכי — עשה
חלילה לי מחטא ליהוה מחדל — חלל
להתפלל בעדכם והוריתי אתכם — פלל ירה
בדרך הטובה והישרה אך יראו
את יהוה ועבדתם אתו באמת בכל
לבבכם כי ראו את אשר הגדל — ראה גדל
עמכם ואם הרע תרעו גם אתם — רעע ספה
גם מלככם תספו
Cap. xiij. בן שנה
שאול במלכו ושתי שנים מלך — שנה
על ישראל ויבחר לו שאול — בחר
שלשת אלפים מישראל ויהיו — היה
עם שאול אלפים במכמש ובהר
בית אל ואלף היו עם יונתן בגבעת
בנימין ויתר העם שלח איש
לאהליו ויך יונתן את נציב — נכה יצב
פלשתים אשר בגבע וישמעו — שמע
פלשתים ושאול תקע בשופר בכל
הארץ לאמר ישמעו העברים וכל
ישראל שמעו לאמר הכה — נכה
שאול את נציב פלשתים וגם
נבאש ישראל בפלשתים — באש
ויצעקו העם אחרי שאול הגלגל — צעק
ופלשתים נאספו להלחם עם — אסף לחם

ſamuelē. Et dixit vniuerſus populus ad ſamuelem. Ora pro ſeruis tuis ad dn̄m deum tuū vt non moriamur. Addidimus ei vniuerſis pctis nr̄is malum vt peteremus nobis regem. Dixit āt ſamuel ad populum. Nolite timere. Vos feciſtis vniuerſum malū hoc. Verumtamen nolite recedere a tergo domini: ſed ſeruite dn̄o in oi corde vr̄o: & nolite declinare poſt vana q̄ non proderūt vobis: neq̄ eruēt vos: quia vana ſūt: & nō dereliquet dn̄s populum ſuū propter nomē ſuum magnū: quia iurauit dominus facere vos ſibi populum. Abſit āt a me hoc peccatum in dn̄o vt ceſſem orare pro vobis: & docebo vos viam bonam & rectā. Igitur timete dominum & ſeruite ei in veritate & ex toto corde vr̄o. Vidiſtis eni magnifica q̄ in vobis geſſerit dn̄s: q̄ ſi pſeuerauerítis in malicia: & vos & rex veſter pariter pibitis. 13.

Filius vnius anni erat ſaul cū regnare cepiſſet: duobus āt ānis regnauit ſup iſrael. Et elegit ſibi ſaul tria milia de iſrael. Et erant cum ſaul duo milia in machmas & in monte bethel: mille autem cum ionatha in gabaa beniami. Porro ceterum ppl̄m remiſit vnūquēq̄ in tabernacula ſua. Et pcuſſit ionathas ſtationē philiſtinorū q̄ erat in gabaa. Qd̄ cū audiſſet philiſtii: ſaul cecīit buccina in omni terra dicens. Audiant hebrei. Et vniuerſus iſrael audiuit huiuſcemodi famam: percuſſit ſaul ſtationem philiſtinorum. Et erexit ſe iſrael aduerſus philiſtiim. Clamauit ergo ppl̄s poſt ſaul in galgala: & philiſtiim congregati ſūt ad preliandum contra

ſamuelem. τ dixit oīs ppl̄s ad ſamuelem ora
τὸν σαμουήλ. καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαὸς πρὸς σαμουὴλ εὖξαι
pro ſeruis tuis ad dn̄m deū tuū: vt non
ὑπὲρ τῶν δούλων σου πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, ἵνα μὴ
moriamur: quia addidimus ſup vniuerſa pec
ἀποθάνωμεν, ὅτι προσεθήκαμεν ἐπὶ πάσας τὰς ἁμαρ-
cata τ malicias nr̄as: petentes nobiſipſis regem.
τίας καὶ κακίας ἡμῶν, αἰτήσαντες ἑαυτοῖς βασιλέα.
τ dixit ſamuel ad ppl̄m: non timeatis: vos
καὶ εἶπεν σαμουὴλ πρὸς τὸν λαόν, μὴ φοβεῖσθε, ὑμεῖς
feciſtis vniuerſum malū hoc verūtū ne de-
πεποιήκατε πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην πλὴν μὴ ἐκ-
clinetis a tergo dn̄i: τ ſeruite do
κλίνητε ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ κυρίου, καὶ δουλεύσατε τῷ κυ-
mino in toto corde vr̄o: τ non declinetis poſt eos q̄
ρίῳ ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ μὴ ἐκκλίνητε ὀπίσω τῶν
nihil ſunt qui perficient nihil: τ qui non eruent:
μηθὲν ὄντων οἳ περατοῦσιν οὐδέν, καὶ οἳ οὐκ ἐξελοῦνται,
q̄m nihil ſunt: quoniā nō proijciet dn̄s ppl̄m ſuū
ὅτι οὐδέν εἰσιν, διότι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ
propter nomē ſuū magnū: quia accepit dn̄s vos
διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ μέγα, ὅτι προσελάβετο κύριος ὑμᾶς
vt faceret in ppl̄m ſibi. mihi āt non ſiat peccare
ποιῆσαι εἰς λαὸν ἑαυτῷ. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν τῷ
dn̄o vt ceſſem orare pro vobis do-
κυρίῳ τοῦ διαλείπειν προσευχόμενον ὑπὲρ ὑμῶν τῷ κυ-
mino: τ manifeſtabo vobis viam bonam τ re
ρίῳ, καὶ δηλώσω ὑμῖν τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν καὶ τὴν εὐθεῖ-
ctam. verūtū timete dn̄m τ ſeruite ei in
αν. πλὴν φοβεῖσθε τὸν κύριον καὶ δουλεύσατε αὐτῷ ἐν
veritate τ in toto corde vr̄o: quia vidiſtis q̄cūq̄ ma
ἀληθείᾳ καὶ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, ὅτι εἴδετε ὅσα ἐμε-
gnificauit dn̄s vobiſcum. τ ſi malefacientes malefece-
γάλυνε κύριος μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐὰν κακοποιοῦντες κακοποιή-
ritis: τ vos τ rex veſter peribitis.
σητε, καὶ ὑμεῖς καὶ ὁ βασιλεὺς ὑμῶν ἀπολεῖσθε. Ca. 13.
Filius anni ſaul cum regnaret ipſe: τ
Υἱὸς ἐνιαυτοῦ σαοὺλ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ
duob᾽ ānis regnauit in iſrael. τ elegit ſibi ſa-
δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ σα-
ul tria milia viroꝝ de filijs iſrael. τ e-
οὺλ τρεῖς χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἦ-
rant cum ſaule duo milia in machmas in mōte bethel:
σαν μετὰ σαοὺλ δισχίλιοι ἐν μαχμὰς ἐν τῷ ὄρει βαιθήλ,
τ mille erant cum ionathan in gabaa beniamin.
καὶ χίλιοι ἦσαν μετὰ ἰωναθὰν ἐν γαβαᾶ τοῦ βενιαμίν.
τ reliquum ppl̄i remiſit vnūquēq̄
καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἐξαπέστειλεν ἕκαστον
in tabernaculū ſuū. τ percuſſit ionathan ſta
εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν ἰωναθὰν τὸ ὑπό-
tionē philiſtinoꝝ q̄ in colle. τ audierūt
στεμα τῶν ἀλλοφύλων τὸ ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ἤκουσαν
philiſtijm: τ ſaul cecinit tuba in om-
οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ σαοὺλ ἐσάλπισεν σάλπιγγι εἰς πᾶ-
ni terra dicens: inobedītes fuerūt ſerui. τ vniuerſus
σαν τὴν γῆν λέγων, ἠθετήκασιν οἱ δοῦλοι. καὶ πᾶς
iſrael audiuerūt dicentes: q̄ percuſſit ſaul
ἰσραὴλ ἤκουσαν λεγόντων, ὅτι ἔκοψε σαοὺλ τὸ
ſtationem philiſtinoꝝ: τ cōtēpſit iſrael
ὑπόστεμα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐξουδένωσεν ἰσραὴλ
philiſtijm. τ aſcendit ppl̄s poſt ſaulem
τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ ἀνέβη ὁ λαὸς ὀπίσω σαοὺλ
in galgala: τ philiſtijm congregātur in prelium
εἰς γάλγαλα, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι συνάγονται εἰς πόλεμον
ad iſrael. τ aſcendunt contra
πρὸς τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὸν

iſrael in bellum triginta milia curruū τ ſex mi
ἰσραὴλ εἰς πόλεμον τριάκοντα χιλιάδες ἁρμάτων καὶ ἓξ χι-
lia equitum: τ ppl̄s vt arena q̄ eſt in labio
λιάδες ἱππέων, καὶ λαὸς ὡσεὶ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς
maris multitudine. τ aſcendunt τ caſtrametan
θαλάσσης τῷ πλήθει. καὶ ἀναβαίνουσι καὶ παρεμβάλλου-
tur in machmas e regione per dorſum bethaben. τ
σιν ἐν μαχμὰς ἐξεναντίας κατὰ νότου βαιθαβέν. καὶ
vir iſrael vidit q̄ affligūtur: τ receſſit ppl̄s:
ἀνὴρ ἰσραὴλ εἶδεν ὅτι ἐθλίβοντο, καὶ ἀνεχώρησεν ὁ λαός,
τ abſcōdit᾽ ē in ſpeluncis τ in abditis τ in
καὶ ἐκρύβησαν ἐν τοῖς σπηλαίοις καὶ ἐν ταῖς μάνδραις καὶ ἐν
petris τ in foueis τ in ciſternis.
ταῖς πέτραις καὶ ἐν τοῖς βόθροις καὶ ἐν τοῖς λάκκοις.
τ tranſeuntes tranſierunt iordanem in terrā gad τ
καὶ οἱ διαβαίνοντες διέβησαν τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν γὰδ καὶ
galaad. τ ſaul adhuc erat in galgalis: τ vniuerſus ppl̄s p
γαλαάδ. καὶ σαοὺλ ἔτι ἦν ἐν γαλγάλοις, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξέ-
territi ſūt poſt eum. τ diſtulit ſeptē dies teſti
στησαν ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ διέλειπεν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ μαρτυ-
monio vt dixit ſamuel. τ non venit ſamuel in
ρίῳ ὡς εἶπεν σαμουήλ. καὶ οὐ παρεγένετο σαμουὴλ εἰς
galgala. τ dixit ſaul nō venit ſamuel in galga
γάλγαλα. καὶ εἶπε σαοὺλ ἐνήλθεν σαμουὴλ εἰς γάλγα-
la τ diſperſus ē ppl̄s eius ab eo. τ ait ſaul:
λα καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν σαούλ,
afferte vt faciam holocauſtum τ pacifica.
προσαγάγετε ὅπως ποιήσω ὁλοκαύτωσιν καὶ εἰρηνικάς.
τ obtulit holocauſtum. τ factū ē vt comple
καὶ ἀνήνεγκε τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλε-
uit offerens holocauſtum: τ ecce ſamuel ve
σεν ἀναφέρων τὴν ὁλοκαύτωσιν, καὶ ἰδοὺ σαμουὴλ παρε-
niebat. τ egreſſus ē ſaul in occurſum ſamueli
γένετο. καὶ ἐξῆλθε σαοὺλ εἰς ἀπάντησιν τῷ σαμουὴλ τοῦ
vt benediceret ei. τ dixit ſamuel: quid feciſti? τ di
εὐλογῆσαι αὐτόν, καὶ εἶπε σαμουήλ, τί πεποίηκας; καὶ εἶ-
xit ſaul: quia vidi q̄ dilaberetur ppl̄s a me: τ tu
πε σαούλ, διότι εἶδον ὅτι διεσπάρη ὁ λαὸς ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ σὺ
non veneras in teſtimonio dierū vt cōſtituiſti.
οὐ παρεγένου ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῶν ἡμερῶν ὡς διετάξας.
τ philiſtijm cōgregati fuerāt in machmas. τ dixi: nūc
καὶ οἱ ἀλλόφυλοι συνήχθησαν εἰς μαχμάς. καὶ εἶπον, νῦν
deſcēdent philiſtijm ad me in galgala: τ
καταβήσονται οἱ ἀλλόφυλοι πρός με εἰς γάλγαλα. καὶ τοῦ
faciem dn̄i non deprecat᾽ ſū: τ confortatus ſum τ
προσώπου κυρίου οὐκ ἐδεήθην, καὶ ἐνεκρατευσάμην καὶ
obtuli holocauſtum. τ dixit ſamuel ad ſaulem:
1. Pa. 16. c. ἀνήνεγκα τὴν ὁλοκαύτωσιν. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ,
ſtulte actum eſt a te quia nō cuſtodiſti mandatū meū. qd̄ p̄-
μεματαίωταί σοι ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου, ἣν ἐνε-
cepit tibi dn̄s: vt preparaſſet re-
τείλατό σοι κύριος, ὡς ἡτοίμασεν ἂν τὴν βασιλεί-
gnū tuū ſup iſrael vſq̄ in ſeculū. τ nunc regnum tuū
αν σου ἐπὶ ἰσραὴλ ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν ἡ βασιλεία σου
non ſtabit. τ queret dn̄s ſibi ipſi hominē iuxta
οὐ στήσεται. καὶ ζητήσει κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν
cor ſuum. τ precipiet ei dn̄s in du
καρδίαν αὐτοῦ. καὶ ἐντελεῖται αὐτῷ κύριος εἰς ἄρχον-
cem ſuper ppl̄m ſuum: quia non ſeruaſti que prece-
τα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας ὅσα ἐνετεί-
pit tibi dn̄s. τ ſurrexit ſamuel: τ receſſit de
λατό σοι κύριος. καὶ ἀνέστη σαμουήλ, καὶ ἀπῆλθεν ἐκ
galgalis in collem beniamin. τ recenſuit ſaul
γαλγάλων εἰς βουνὸν βενιαμίν. καὶ ἐπεσκέψατο σαοὺλ
populum inuentum cum eo q̄ſi ſexcentos viros.
τὸν λαὸν τὸν εὑρεθέντα μετ᾽ αὐτοῦ ὡς ἑξακοσίους ἄνδρας.
τ ſaul τ ionathan filius eius: τ ppl̄s q̄ inuēti fue
καὶ σαοὺλ καὶ ἰωναθὰν υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ λαὸς οἱ εὑρεθέν-
rāt cum eis ſederunt in gabaa beniamin τ phi
τες μετ᾽ αὐτῶν ἐκάθισαν ἐν γαβαᾶ βενιαμὶν καὶ οἱ ἀλ-
liſtijm caſtrametati ſunt in machmas.
λόφυλοι παρεμβεβλήκεισαν ἐν μαχμάς.

iſrael: trigīta milia curruū: & ſex milia equitū & reliquum vulgus ſicut arena que eſt in littore maris pluri ma. Et aſcēdētes caſtrametati ſūt in machmas ad oriētē bethauē. Qd̄ cū vidiſſent viri iſrael ſe ī arcto poſitos: afflictus eni erat populus: abſconderunt ſe in ſpeluncis: & in abditis: in petris quoq̄ & in antris: & ī ciſternis. Hebrei āt traſierūt iordanē in terrā gad & galaad. Cumq̄ adhuc eſſet ſaul in galgala: vniuerſus ppl̄s pterritus ē qui ſe qbatur eū. Et expectauit ſeptem diebus iuxta placitum ſamuelis: & non venit ſamuel in galgala. Dilapſuſq̄ eſt populus ab eo. Ait ergo ſaul. Afferte mihi holocauſtū & pacifica. Et obtulit holocauſtū. Cūq̄ cōpleſſet offerēs holocauſtū ecce ſamuel vēiebat. Et egreſſ᾽ ē ſaul obuiā ei vt ſalutaret eū. Locutuſq̄ eſt ad eū ſamuel. Quid feciſti? Rn̄dit ſaul. Quia vidi q̄ populus dilaberetur a me: & tu non veneras iuxta placitos dies. Porro philiſtiim congregati fuerant in machmas: dixi. Nūc deſcēdēt philiſtiim ad me in galgala: & faciē dn̄i nō placaui. Neceſſitate cōpulſus obtuli holocauſtū. Dixitq̄ ſamuel ad ſaul. Stulte egiſti: nec cuſtodiſti mādata dn̄i dei tui que precepi tibi. Qd̄ ſi nō feciſſes iā nūc p̄paſſet dn̄s regnū tuū ſup iſrael in ſempiternum. Sed nequaq̄ regnum tuū vltra cōſurget. que ſiuit dn̄s ſibi virū iuxta cor ſuū: & p̄cepit ei dominus vt eēt dux ſup populū ſuū: eo q̄ nō ſ ueris q̄ p̄cepit dn̄s. Surrexit āt ſamuel & aſcēdit de galgalis in gabaa beniamin. Et recēſuit ſaul populū qui inuenti fuerant cum eo quaſi ſexcentos viros: & ſaul & ionathas filiꝗ eius: populuſq̄ qui inuētus fuerat cū eis erat in gabaa beniamin. Porro philiſtiī cōſederant in machma s

ישראל שלשים אלף רכב וששת — שש
אלפים פרשים ועם כחול אשר
על שפת הים לרב ויעלו ויחנו — שפה עלה
במכמש קדמת בית און ואיש — חנה
ישראל ראו כי צר לו כי נגש — ראה צור
העם ויתחבאו העם במערות — חבא
ובחוחים ובסלעים ובצרחים
ובברות ועברים עברו את הירדן — בור
ארץ גד וגלעד ושאול עודנו
בגלגל וכל העם חרדו אחריו
וייחל שבעת ימים למועד אשר — יחל יום
שמואל ולא בא שמואל הגלגל — יעד בוא
ויפץ העם מעליו ויאמר שאול — פוץ
הגשו אלי העלה והשלמים ויעל — נגש עלה
העלה ויהי ככלתו להעלות העלה — היה כלה
והנה שמואל בא ויצא שאול
לקראתו לברכו ויאמר שמואל
מה עשית ויאמר שאול כי ראיתי — עשה אמר
כי נפץ העם מעלי ואתה לא — ראה
באת למועד הימים ופלשתים — בוא
נאספים מכמש ואמר עתה ירדו — אסף
פלשתים אלי הגלגל ופני יהוה לא — פנה
חליתי ואתאפק ואעלה העלה — חלה אפק
ויאמר שמואל אל שאול נסכלת — סכל
לא שמרת את מצות יהוה אלהיך — צוה
אשר צוך כי עתה הכין יהוה את — כון
ממלכתך אל ישראל עד עולם — מלך עלם
ועתה ממלכתך לא תקום בקש — קום
יהוה לו איש כלבבו ויצוהו יהוה
לנגיד על עמו כי לא שמרת את — נגד
אשר צוך יהוה ויקם שמואל ויעל
מן הגלגל גבעת בנימן ויפקד — פקד
שאול את העם הנמצאים עמו — מצא
כשש מאות איש ושאול ויונתן — מאה
בנו והעם הנמצא עמם ישבים
בגבע בנימן ופלשתים חנו במכמש — חנה

ויצא המשחית ממחנה פלשתים שחת חנה
שלשה ראשים הראש אחד
יפנה אל דרך עפרה אל ארץ פנה
שועל: והראש אחד יפנה דרך
בית חרון והראש אחד יפנה דרך
הגבול הנשקף על גי הצבעים גבל שקף
המדברה: וחרש לא ימצא בכל גיא דבר מצא
ארץ ישראל כי אמרו פלשתים
פן יעשו העברים חרב או חנית: עשה חנה
וירדו כל ישראל הפלשתים
ללטוש איש את מחרשתו ואת לטש חרש
אתו ואת קרדמו ואת מחרשתו: את
והיתה הפצירה פים למחרשות היה פצר
ולאתים ולשלש קלשון פה שלש
ולהקרדמים ולהציב הדרבן: נצב
והיה ביום מלחמת ולא נמצא חרב לחם מצא
וחנית ביד כל העם אשר את
שאול ואת יונתן ותמצא לשאול
וליונתן בנו: ויצא מצב פלשתים נצב עבר
Cap. xiiij. אל מעבר מכמש: ויהי היום היה
ויאמר יונתן בן שאול אל הנער
נשא כליו לכה ונעברה אל מצב כלה ילך
פלשתים אשר מעבר הלז ולאביו עבר
לא הגיד: ושאול יושב בקצה נגד
הגבעה תחת הרמון אשר במגרון רמן
והעם אשר עמו כשש מאות מאה
איש: ואחיה בן אחיטוב אחי
איכבוד בן פינחס בן עלי כהן
יהוה בשלו נשא אפוד והעם לא אפד
ידע כי הלך יונתן: ובין המעברות עבר
אשר בקש יונתן לעבר על מצב
פלשתים שן הסלע מהעבר
מזה ושן הסלע מהעבר מזה
ושם האחד בוצץ ושם האחד
סנה: השן האחד מצוק מצפון מול צוק
מכמש והאחד מנגב מול גבע:

Et egreſſi ſunt ad p̃liandũ de caſtris philiſtinoꝶ tres cunei. Vnus cuneus pergebat contra viam effraim ad terram ſaul. Porro alius ĩgrediebatur per viam bethorõ. Tertius ãt verterat ſe ad iter termini imminentis vallis ſeboim contra deſertũ. Porro faber ferrarius nõ inueniebatur in oĩ terra iſrael. Cauerant enim philiſtii ne forte facerẽt hebrei gladium aut lanceam. Deſcẽdebat ergo oĩs iſrael ad philiſtiim vt acueret vnuſquiſq; vomerem ſuum & ligonem & ſecurim & ſarculum. Retuſe itaq; erant acies vomerum & ligonum & tridentium & ſecuriũ vſq; ad ſtimulum corrigendum. Cũq; veniſſet dies prelii non eſt inuẽtus enſis & lancea in manu totius populi q erat cum ſaul & iõatha: excepto ſaul & ionatha filio eius. Egreſſa ẽ ãt ſtatio philiſtiĩ: vt trãſcenderet in machmas. 14.

ET accidit ĩ q̃dã die vt diceret ionathas filius ſaul ad adoleſcẽtẽ armigerũ ſuũ. Veni & trãſeamus ad ſtationẽ philiſtinorũ q̃ ẽ trãs locũ illũ. Patri aũt ſuo hoc ipſum nõ idicauit. Porro ſaul morabatur ĩ extrema parte gabaa ſub malogranato q̃ erat ĩ agro gabaa. Et erat ppl̃s cũ eo q̃ſi ſexcẽtorũ viroꝶ. Et achias filius achitob fris ichabod filii phinees q ort⁹ fuerat ex heli ſacerdote dñi ĩn ſylo: portabat ephot. Sed & ppl̃s ignorabat quo iſſet ionathas. Erant aũt inter aſcenſus p quos nitebatur ionathas tranſire ad ſtationẽ philiſtinorum eminẽtes petre ex vtraq; pte: & quaſi in modũ dentiũ ſcopuli hinc inde prerupti. Nomẽ vni boſes: & nomen alti ſene. Vn⁹ ſcopulus p minẽs ad aquilonẽ ex aduerſo machmas: & alt ad meridiẽ ꝯtra gabaa

egreſſus eſt vt perderet ex agro philiſtinorum in tribus cu
καὶ ἐξῆλθε διαφθείρων ἐξ ἀγροῦ ἀλλοφύλων ἐν τρισὶν ἀρ-
neis. cuneus vnus aſpiciens viam gophera ad
χαῖς· ἡ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν γοφερὰ ἐπὶ τὴν
terrã ſogal. cuneus vnus aſpiciens viam betho
γῆν σωγάλ· καὶ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν βαιθω-
ron: cuneus vnus aſpiciens viam termini
ρών, καὶ ἀρχὴ ἡ μία ἐπιβλέπουσα ὁδὸν γαβεὰ
que vergit in vallem ſabain deſertũ.
τὴν ἐκκύπτουσαν ἐπὶ γαὶ τὴν σαβαὶν τὴν ἔρημον. καὶ
faber ferri nõ inueniebatur in omni terra iſra
τέκτων σιδήρου οὐχ εὑρίσκετο ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἰσρα-
el. quia dixerunt philiſtijm: ne forte faciant
ήλ. ὅτι εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι, μή ποτε ποιήσωσιν οἱ
hebrei gladium lanceam. deſcendebat ois iſ
ἑβραῖοι ῥομφαίαν καὶ δόρυ. καὶ κατέβαινε πᾶς ἰσ-
rael in terrã philiſtijm vt fabricaret quilibet fal
ραὴλ εἰς γῆν ἀλλοφύλων χαλκεύειν ἕκαστος τὸ θέρισ-
cem ſuam inſtrumẽtũ ſuum: vnuſquiſq; ſecu
τριον αὐτοῦ καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὴν ἀξί-
rim ſuã falcem ſuam. erat vinde
νην αὐτοῦ καὶ τὸ δρέπανον αὐτοῦ. καὶ ἦν ὁ τρυγη-
mia parata ad metẽdũ. in inſtrumenta aũt erãt tres
τὸς ἕτοιμος τοῦ θερίζειν. τὰ δὲ σκεύη ἦσαν τρεῖς
ſicli in dentem ſecuri fal
σίκλοι εἰς τὸν ὀδόντα καὶ τῇ ἀξίνῃ καὶ τῷ δρεπά-
ci: ad corrigendum ſtimulũ idem ſubſtãtia erat
νῳ, καὶ τοῦ κατορθῶσαι τὸ βούκεντρον ὑπόστασις ἦν
eadem. factũ ẽ in diebus belli
ἡ αὐτή. καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πολέμου
non eſt inuentus enſis lancea in manu totius
καὶ οὐχ εὑρέθη ῥομφαία καὶ δόρυ ἐν χειρὶ παντὸς
populi qui erat cum ſaul ionathan. inuẽt eſt
τοῦ λαοῦ τοῦ μετὰ σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν· καὶ εὑρέθη
ſaul ionathan filio eius. e-
τῷ σαοὺλ καὶ τῷ ἰωνάθαν υἱῷ αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλ-
greſſus ẽ de ſtatione philiſtijm trans
θεν ἐξ ὑποστάσεως τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῷ πέραν
bachmas.
βαχμάς. Ca. 14.

Et fit dies: dicit ionathan filius ſa-
Καὶ γίνεται ἡμέρα, καὶ λέγει ἰωνάθαν υἱὸς σα-
ulis puero ferenti arma eius: ve
οὺλ τῷ παιδαρίῳ τῷ αἴροντι τὰ σκεύη αὐτοῦ, δεῦ-
ni traſeamus in ſtationem philiſtinorum
ρο καὶ διαβῶμεν εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων
qui ſunt trãs locum illum: patri ſuo
τῶν ἐν τῷ πέραν ἐκείνῳ, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ
non dixit. ſaul ſedebat ſuper collem:
οὐκ εἶπε. καὶ σαοὺλ ἐκάθητο ἐπ' ἄκρω τοῦ βουνοῦ,
ſub malogranato q in magdon. ppls qui cum eo
ὑπὸ τὴν ῥόαν τὴν ἐν μαγδών. καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ
quaſi ſexcenti viri. achias filius echitob fratris
ὡς ἑξακόσιοι ἄνδρες. καὶ ἀχιὰ υἱὸς ἐχιτὼβ ἀδελφοῦ
ichabed filij phinees filij heli ſacerdos dñi in ſy
ἰωχαβὲδ υἱοῦ φινεὲς υἱοῦ ἠλὶ ἱερεὺς τοῦ κυρίου ἐν ση-
lo portãs ephod. ppls non ſciuit q abijſ
λὼ αἴρων ἐφούδ. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ᾔδει, ὅτι πεπό-
ſet ionathan. in medio tranſitus vbi que
ρευται ἰωνάθαν. καὶ ἀνάμεσον τῆς διαβάσεως οὗ ἐζή-
rebat ionathan trãſire in ſtationem philiſti
τει ἰωνάθαν διαβῆναι εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν ἀλλοφύ-
norũ eminẽs petra lapidis hinc: eminẽs pe
λων ἀκρωτήριον πέτρας ἐντεῦθεν, καὶ ἀκρωτήριον
lapidis hic: nomẽ vni boſes nomen
πέτρας ἐντεῦθεν, ὄνομα τῷ ἑνὶ βοσὲς καὶ ὄνομα τῷ
alteri ſena. ſcopulus q ab aquilone adherens ma
ἄλλῳ σεννά. τὸ ἀκρωτήριον τὸ ἓν ἀπὸ βορρᾶ ἐχόμενον τῆς μα-
chmas: ſcopulus alter a meridie adhe
χμὰς, καὶ τὸ ἀκρωτήριον τὸ ἄλλο ἀπὸ νότου ἐχό-
rens gabaa.
μενον τῆς γαβαά.

dixit ionathan ad puerum gerentem
καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς τὸ παιδάριον τὸ αἶρον τὰ
arma eius: veni tranſeamus ad ſtationem
σκεύη αὐτοῦ, δεῦρο καὶ διαβῶμεν εἰς τὴν ὑπόστασιν τῶν
incircuncisorum horum ſi forte faciet aliquid dñs
ἀπεριτμήτων τούτων εἴ τι πως ποιήσει τί κύριος
nobis: quia non eſt dño continentia ſaluare in
ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἔστι τῷ κυρίῳ συνεχόμενον σῴζειν ἐν
multis vel in paucis. dixit ei gerens arma
πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ αἴρων τὰ σκεύη
eius: fac omne quod cor tuum voluerit: in
αὐτοῦ, ποίει πᾶν ὃ ἂν ἡ καρδία σου θελήσῃ, ἐγ
clina te ipſum: ecce ego tecum ſum. ſicut cor
κλινεῖ σεαυτόν, ἰδοὺ ἐγὼ μετὰ σοῦ εἰμί. ὡς ἡ καρ-
tuum cor meum. dixit ionathan: ecce nos
δία σου ἡ καρδία μου. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν, ἰδοὺ ἡμεῖς
B
tranſimus ad viros volue
διαβαίνομεν πρὸς τοὺς ἄνδρας καὶ κατακυλισθησόμε-
mur ad eos. ſi hec locuti fuerint ad nos: ſtate
θα πρὸς αὐτούς. ἐὰν τάδε εἴπωσι πρὸς ἡμᾶς, στῆτε
ibi donec appropinquemus vobis. ſtemus apud nos met
ἐκεῖ ἕως ἂν ἐγγίσωμεν ὑμῖν, καὶ στησόμεθα ἐφ' ἑαυ-
ipſos non aſcendamus ad eos. ſi hec di
τοῖς καὶ οὐ μὴ ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἐὰν τάδε εἴ-
xerint ad nos: aſcendite ad nos: aſcenda
πωσι πρὸς ἡμᾶς, ἀνάβητε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἀναβησόμε-
mus: quia tradidit eos dñs in manibus nris. hoc
θα, ὅτι παραδέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. τοῦτο
nobis ſignũ. ingreſſi ſunt ambo in
ἡμῖν τὸ σημεῖον. καὶ εἰσῆλθον ἀμφότεροι εἰς τὴν
ſtationem philiſtinorũ. dixerunt philiſtijm:
ὑπόστασιν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπον οἱ ἀλλόφυλοι,
ecce egrediuntur hebrei de cauernis vbi abſcõ
ἰδοὺ ἐκπορεύονται οἱ ἑβραῖοι ἐκ τῶν τρωγλῶν οὗ ἐκρύ-
diti fuerãt ibi. reſponderunt viri ſtatio
βησαν ἐκεῖ. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἄνδρες τῆς ὑποστά-
nis philiſtinorum ad ionathan ad gerentes
σεως τῶν ἀλλοφύλων πρὸς ἰωνάθαν καὶ πρὸς τὸν αἴροντα
arma eius dicunt: aſcendite ad nos
τὰ σκεύη αὐτοῦ καὶ λέγουσιν, ἀνάβητε πρὸς ἡμᾶς, καὶ
oſtendemus vobis verbũ. ait ionathan ad ge
γνωριοῦμεν ὑμῖν ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν πρὸς τὸν αἴ-
rentem arma eius: aſcende poſt me: quia tra
ροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, ἀνάβηθι ὀπίσω μου, ὅτι πα-
didit eos dñs in manus iſrael. aſcẽ
ρέδωκεν αὐτοὺς κύριος εἰς τὰς χεῖρας ἰσραήλ. καὶ ἀνέ-
dit ionathan per manus ſuas per pe
βη ἰωνάθαν ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοὺς πό-
des ſuos: gerens arma eius poſt eum. vide
δας αὐτοῦ, καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἐπέβλε-
runt philiſtijm contra faciem ionathan: percuſ
ψαν οἱ ἀλλόφυλοι κατὰ πρόσωπον ἰωνάθαν, καὶ ἐπάτα-
ſit eos: gerens arma eius porrigebat poſt e-
ξεν αὐτούς, καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐπεδίδου ὀπίσω αὐ-
um. facta eſt plaga prima quã percuſſit ionathan
τοῦ. καὶ ἐγένετο πληγὴ ἡ πρώτη ἣν ἐπάταξεν ἰωνάθαν καὶ ὁ
gerẽs arma eius quaſi viginti viros in iaculis in lapidũ
αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὡς εἴκοσιν ἄνδρες ἐν βολίσι καὶ ἐν πετρο-
iaculatiõe et ſilicibus campi. fact eſt ſtupor in
βόλοις καὶ ἐν κόχλαξι τοῦ πεδίου. καὶ ἐγένετο ἔκστασις ἐν τῇ
C
caſtris in campo. ois ppls qui in ſta
παρεμβολῇ καὶ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐν τῇ ὑπο-
tione: qui occidunt obſtupuerunt ipſi. obſtu
στάσει, καὶ οἱ διαφθείροντες ἐξέστησαν καὶ αὐτοί. καὶ ἐθαμβ-
puit terra. factus ẽ ſtupor a dño. viderũt ſpeculatores
ήθη ἡ γῆ. καὶ ἐγενήθη ἔκστασις παρὰ κυρίου. καὶ εἶδον οἱ σκοποὶ
ſaulis in gabaa beniamin: ecce caſtra con
τοῦ σαοὺλ ἐν γαβαὰ βενιαμίν, καὶ ἰδοὺ ἡ παρεμβολὴ τεταραγμένη
turbata hinc hinc. ait ſaul populo qui cum
ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ εἶπε σαοὺλ τῷ λαῷ τῷ μετ' αὐτοῦ,
eo: requirite videte quis abijt ex nobi.
ἐπισκέψασθε δὴ καὶ ἴδετε τίς πεπόρευται ἐξ ἡμῶν.

Dixit aũt ionathas ad adoleſcentẽ armigerũ ſuũ. Veni tranſeamus ad ſtationem incircunciſorum horũ ſi forte faciat dñs pro nobis: qa nõ eſt domino difficile ſaluare vel in multis vl in paucis. Dixitq; ei armiger ſuus. Fac omnia que placent animo tuo. Perge quo cupis & ero tecũ vbicũq; volueris. Et ait ionathas. Ecce nos trãſim⁹ ad viros iſtos. Cumq; apparuerimus eis: ſi taliter locuti fuerint ad nos: manete donec veniamus ad vos: ſtemus in loco noſtro: nec aſcẽdamus ad eos. Si autem dixerint aſcendite ad nos: aſcẽdamus ad eos: quia tradidit eos dñs in manibus nr̃is. Hoc erit nobis ſignũ. Apparuit igr̃ vterq; ſtatiõi philiſtinorũ. Dixeruntq; philiſtiim. En hebrei egrediuntur de cauernis in quibus abſconditi fuerãt. Et locuti ſunt viri de ſtatione ad ionathã & ad armigerũ eius. Dixeruntq;. Aſcẽdite ad nos & oſtẽdemus vobis rem. Et ait ionathas ad armigerum ſuũ. Aſcẽdamus. Seq̃re me. Tradidit ei dñs eos in man⁹ iſrael. Aſcẽdit ãt ionathas manibus & pedibus reptans: & armiger eius poſt eũ. Itaq; alii cadebãt ante ionathan: alios armiger eius ĩterficiebat ſeq̃ns eũ. Et fctã eſt plaga prima quã pcuſſit ionathas & armiger eius q̃ſi viginti virorum: ĩ media pte iugeris quã par boũ in die arare cõſueuit. Et factũ ẽ miraculũ ĩ caſtris & p agros. Sed & oĩs ppl̃s ſtatiõis eorũ q ierãt ad predandũ obſtupuit: & cõturbata ſt caſtra. Et accidit q̃ſi miraculũ a deo. Et reſpexerũt ſpeculatores ſaul q erãt in gabaa bẽiamĩ: & ecce multitudo pſtrata: & huc illucq; diffugiens. Et ait ſaul pplo q erat cũ eo. Requirite & videte quis abierit ex nobis. Cũq;

ויאמר יהונתן אל הנער נשא אמר
כליו לכה ונעברה אל מצב ילך עבר
הערלים האלה אולי יעשה אלה עשה
יהוה לנו כי אין ליהוה מעצור עצר
להושיע ברב או במעט: ויאמר ישע
לו נשא כליו עשה כל אשר
בלבבך נטה לך הנני עמך כלבבך:
ויאמר יהונתן הנה אנחנו עברים
אל האנשים ונגלינו אליהם: גלה
אם כה יאמרו אלינו דמו עד דמם
הגיענו אליכם ועמדנו תחתינו נגע
ולא נעלה אליהם: ואם כה עלה
יאמרו עלו עלינו ועלינו כי
נתנם יהוה בידנו וזה לנו האות:
ויגלו שניהם אל מצב פלשתים
ויאמרו פלשתים הנה עברים נצב
יצאים מן החרים אשר התחבאו חור חבא
שם: ויענו אנשי המצבה את ענה
יונתן ואת נשא כליו ויאמרו
עלו אלינו ונודיעה אתכם דבר כלה
ויאמר יונתן אל נשא כליו עלה עלה ידע
אחרי כי נתנם יהוה ביד
ישראל: ויעל יונתן על ידיו ועל
רגליו ונשא כליו אחריו ויפלו נפל
לפני יונתן ונשא כליו ממותת פנה מות
אחריו: ותהי המכה הראשנה היה נכה
אשר הכה יונתן ונשא כליו
כעשרים איש כבחצי מענה חצה ענה
צמד שדה: ותהי חרדה במחנה חנה
בשדה ובכל העם המצב והמשחית שחת
חרדו גם המה ותרגז הארץ ותהי רגז
לחרדת אלהים: ויראו הצפים צפה
לשאול בגבעת בנימן והנה
ההמון נמוג וילך והלם: ויאמר המן מוג
שאול לעם אשר אתו פקדו נא אמר
וראו מי הלך מעמנו ויפקדו ראה פקד

והנה אין יונתן ונשא כליו: ויאמר
שאול לאחיה הגישה ארון נגש ארן
האלהים כי היה ארון האלהים
ביום ההוא ובני ישראל: ויהי עד
דבר שאול אל הכהן וההמון
אשר במחנה פלשתים וילך
הלוך ורב ויאמר שאול אל הלך
הכהן אסף ידך: ויזעק שאול זעק
וכל העם אשר אתו ויבאו עד בוא
המלחמה והנה היתה חרב איש לחם היה
ברעהו מהומה גדולה מאד: הים
והעברים היו לפלשתים כאתמול תמל
שלשום אשר עלו עמם במחנה עלה חנה
סביב וגם המה להיות עם ישראל סבב היה
אשר עם שאול ויונתן: וכל
איש ישראל המתחבאים בהר חבא
אפרים שמעו כי נסו פלשתים נוס דבק
וידבקו גם המה אחריהם
במלחמה: ויושע יהוה ביום ההוא לחם ישע
את ישראל והמלחמה עברה את
בית און: ואיש ישראל נגש נגש
ביום ההוא ויאל שאול את אל
העם לאמר ארור האיש אשר ארר
יאכל לחם עד הערב ונקמתי אכל
מאיבי ולא טעם כל העם לחם:
וכל הארץ באו ביער ויהי דבש בוא
על פני השדה: ויבא העם אל פנה
היער והנה הלך דבש ואין משיג נשג
ידו אל פיו כי ירא העם את פנה
השבעה: ויונתן לא שמע
בהשביע אביו את העם וישלח שבע שלח
את קצה המטה אשר בידו
ויטבל אתה ביערת הדבש טבל
וישב ידו אל פיו ותראנה עיניו שוב אור
ויען איש מהעם ויאמר השבע ענה
השביע אביך את העם לאמר

requiſiſſent: repertū eſt non adeſſe ionathan & armigerū eius. Et ait ſaul ad achiam. Applica arcā dei. Erat enī ibi arca dei in die illa cum filiis iſrael. Cunq; loqueretur ſaul ad ſacerdotē: tumultus magnꝰ exortꝰ eſt in caſtris philiſtinorum. Creſcebatq; paulatim & clarius reſonabat. Et ait ſaul ad ſacerdotem. Contrahe manū tuā. Cōclamauit ergo ſaul & oīs populꝰ q erat cū eo & venerūt vſq; ad locū certaminis. Et ecce verſus fuerat gladius vniuſcuiuſq; ad proximū ſuum: & cedes magna nimis. Sed & hebrei qui fuerāt cū philiſtiim heri & nudiuſtertius aſcēderantq; cū eis in caſtris reuerſi ſunt vt eſſent cū iſrael: & his qui erāt cū ſaul & ionatha. Oīs quoq; iſraelite qui ſe abſcōderāt i mōte effraim audientes q fugiſſent philiſtei: ſociauerunt ſe cū ſuis in prelio. & ſaluauit dominus iſrael ī die illa. Pugna āt peruenit vſq; ad bethauē. Et viri iſrael ſociati ſunt ſibi in die illa. Adiurauit āt ſaul populum dicens. Maledictus vir qui comederit panem vſq; ad veſperū: dōec vlciſcar de inimicis meis. Et nō māducauit vniuerſus ppl's panē. Oiſq; terre vulgus venit in ſaltū: ī quo erat mel ſup faciē agri. Ingreſſꝰ ē itaq; ppl's ſaltū & apparuit flues mel: nlluſq; applicuit manū ad os ſuum. Timebat enī ppl's iuramētū. Porro ionathas non audierat cū adiuraret pater eiꝰ populum. Extenditq; ſūmitatē virge quā habebat in manu & intinxit in fauum mellis. Et cōuertit manū ſuā ad os ſuū & illuminati ſūt oculi eius. Rñdēſq; vnus d populo ait. Iureiurādo cōſtrīxit pr̃ tuus populum dicens.

τ requirerunt: τ ecce non reptus fuit ionathan τ
καὶ ἐπεσκέψαντο, καὶ ἰδοὺ οὐχ εὑρίσκετο ἰωναθὰν καὶ
gerens arma eius. τ dixit ſaul achia: ap-
ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ εἶπεν σαοὺλ τῷ ἀχία, προ-
plica ephud: qm̃ erat arca dei in die
σάγαγε τὸ ἐφούδ, ὅτι ἦν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ἡμέ-
illa coram iſrael. τ factū eſt vt locutꝰ eſt ſaul
ρᾳ ἐκείνῃ ἐνώπιον ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ὡς ἐλάλησε σαοὺλ
ad ſacerdotē: τ tumultꝰ in caſtris philiſti
πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ ὁ ἦχος ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀλλοφύ-
norū vadens ibat τ multiplicabat. τ dixit ſa
λων πορευόμενος ἐπορεύετο καὶ ἐπληθύνετο. καὶ εἶπε σα-
ul ad ſacerdotē: contrahe manus tuas. τ aſcēdit
οὺλ πρὸς τὸν ἱερέα, συνάγαγε τὰς χεῖράς σου. καὶ ἀνέβη
ſaul τ oīs ppl's q cum eo: τ veniunt vſq; ad
σαοὺλ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔρχονται ἕως τοῦ
bellum. τ ecce fuerat gladius viri ad proxi
πολέμου. καὶ ἰδοὺ ἐγένετο ῥομφαία ἀνδρὸς ἐπὶ τὸν πλη-
mum ſuum: τ confuſio magna nimis. τ ſer-
σίον αὐτοῦ, καὶ σύγχυσις μεγάλη σφόδρα. καὶ οἱ δοῦ-
ui exīntes heri τ nudiꝰ tertiꝰ cum philiſtijm qui aſ
λοι οἱ ὄντες χθὲς καὶ τρίτης μετὰ τῶν ἀλλοφύλων οἱ ἀνα-
cenderūt in caſtra: reuerſi ſunt τ ipſi
βάντες εἰς τὴν παρεμβολήν, ἐπεστράφησαν καὶ αὐτοὶ
vt eſſent cum iſrael q erāt cum ſaul τ ionathan. τ
εἶναι μετὰ ἰσραὴλ τῶν μετὰ σαοὺλ καὶ ἰωναθάν. καὶ
oīs vir iſrael abſconditi in mōte ephraī audi
πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ οἱ κρυπτόμενοι ἐν τῷ ὄρει ἐφραῒμ ἤκου-
eruntq; fugierunt philiſtei. τ cōiunguntur τ
σαν ὅτι πεφεύγασιν οἱ ἀλλόφυλοι. καὶ συνάπτουσι καὶ
ipſi poſt eos in prelio: τ ſaluauit dñs
αὐτοὶ ὀπίσω αὐτῶν εἰς πόλεμον, καὶ ἔσωσε κύριος τὸν
iſrael in die illa. τ pugna ꝑuenit bethauē.
ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ πόλεμος διῆλθε βηθαῦν.
τ iſrael erat cum ſaul quaſi decem milia virorū.
καὶ ἰσραὴλ ἦν μετὰ σαοὺλ ὡσεὶ δέκα χιλιάδες ἀνδρῶν.
τ fuit bellum ſparſum in tota ciuitate in
καὶ ἦν ὁ πόλεμος διεσπαρμένος εἰς ὅλην τὴν πόλιν ἐν τῷ
mōte ephraim. τ ſaul ignorauit ignorātiā magnam
ὄρει ἐφραΐμ. καὶ σαοὺλ ἠγνόησεν ἄγνοιαν μεγάλην
in die illa: τ maledicit ppl'o dicens: ma
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἀρᾶται τῷ λαῷ λέγων, ἐπι-
ledictus homo qui comederit panē vſq; ad veſpe
κατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὃς φάγεται ἄρτον ἕως ἑσπέ-
ram. τ vlciſcar de inimico meo: τ non guſta-
ρας. καὶ ἐκδικήσω εἰς τὸν ἐχθρόν μου. καὶ οὐκ ἐγεύ-
uit vniuerſus ppl's panem: τ omnis terra venit in ſal
σατο πᾶς ὁ λαὸς ἄρτου, καὶ πᾶσα ἡ γῆ ἦλθεν εἰς δρυ-
tum. τ ſaltus erat apiarij ſuper faciem
μόν. καὶ ὁ δρυμὸς ἦν μελισσῶνος κατὰ πρόσωπον τοῦ
agri: τ ingreſſus eſt ppl's in apiarium: τ ecce
ἀγροῦ, καὶ εἰσῆλθεν ὁ λαὸς εἰς τὸν μελισσῶνα, καὶ ἰδοὺ
fluebat mel. τ non fuit cōuertens manū
διεπορεύετο μέλι. καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιστρέφων τὴν χεῖρα
in os ſuum: quia timuit ppl's iuramētū dñi.
εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη ὁ λαὸς τὸν ὅρκον κυρίου.
τ ionathan nō audierat cum adiuraret pater eius
καὶ ἰωναθὰν οὐκ ἀκηκόει ἐν τῷ ὁρκίζειν τὸν πατέρα αὐτοῦ
populum. τ extēdit ſūmitatē ſceptri ſui
τὸν λαόν. καὶ ἐξέτεινεν τὸ ἄκρον τοῦ σκήπτρου αὐτοῦ
qui erat in manu eius τ tinxit ipſum in fa
τοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἔβαψεν αὐτὸ εἰς τὸ κη-
uum mellis: τ conuertit manū ſuam
ρίον τοῦ μέλιτος, καὶ ἐπέστρεψε τὴν χεῖρα αὐτοῦ
in os ſuum: τ viderunt oculi e-
εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐνέβλεψαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
ius. τ reſpondit vnꝰ de ppl'o τ ait: adiu-
τοῦ. καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ εἶπεν, ὁρκί-
rans adiurauit pr̃ tuus ppl'm dicens:
σας ὥρκισεν ὁ πατήρ σου τὸν λαὸν λέγων,

D

ʒeo. maledictus homo qui comederit panē hodie:
ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὃς φάγεται ἄρτον σήμερον,
τ defecit ppl's. τ cognouit ionathan τ dixit: contur
καὶ ἐξελύθη ὁ λαός. καὶ ἔγνω ἰωναθὰν καὶ εἶπεν, ἀπή-
bauit pater meus terrā: vide quia guſtaui
λλαχεν ὁ πατήρ μου τὴν γῆν, ἴδε δὴ ὅτι ἐγευσάμην
paululū dd mellis huius: viderūt oculi
βραχύ τι τοῦ μέλιτος τούτου, εἶδον οἱ ὀφθαλμοί
mei: quāto magis ſi τ comediſſet ppl's hodie veſcens de
μου, ἀλλ' ὅτι εἰ καὶ ἔφαγεν ὁ λαὸς σήμερον ἐσθίων τῶν
ſpolijs inimicoꝝ ſuoꝝ que reppit: nūc maior facta
σκύλων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὧν εὗρε, νῦν ἂν μείζων ἐγε-
E
fuiſſet plaga in philiſtijm τ percuſſit
γόνει ἡ πληγὴ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ ἐπάταξεν ἐν
in die illa ex philiſtijm plures quā ī mach-
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῶν ἀλλοφύλων πλείους ἢ ἐν μαχ-
mas. defatigatꝰ eſt ppl's nimis: τ irruit
μάς. καὶ ἐκοπίασεν ὁ λαὸς σφόδρα, καὶ ὥρμησεν ὁ
populus ſup ſpolia. τ accepit ppl's ouilia τ
λαὸς ἐπὶ τὰ σκῦλα. καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς ποίμνια καὶ
armēta boū τ filios boum: τ mactauerūt in terra:
βουκόλια καὶ τέκνα βοῶν, καὶ ἔσφαξαν ἐπὶ τὴν γῆν,
τ comedit ppl's cum ſanguine. τ nunciauerunt
καὶ ἤσθιεν ὁ λαὸς σὺν τῷ αἵματι. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ
ſaul dicentes: peccauit populus dño in co
σαοὺλ λέγοντες, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς τῷ κυρίῳ τοῦ φα-
medēdo in ſanguine. τ dixit ſaul peccauiſtis, vo
γεῖν ἐν τῷ αἵματι. καὶ εἶπε σαοὺλ ἡμάρτητε. κυ-
lutāte iā mihi hic ſaxum grande. τ dixit ſa
λίσατε δή μοι ἐνταῦθα λίθον μέγαν. καὶ εἶπε σα-
ul diſpergamini in ppl'o τ dicite eis: ad
οὺλ διασπάρητε ἐν τῷ λαῷ καὶ εἴπατε αὐτοῖς, προ-
ducite huc vnuſq̄ſq; vitulū ſuum: τ vnuſ
σαγάγετε ἐνταῦθα ἕκαστος τὸν μόσχον αὐτοῦ, καὶ ἕκα-
quiſq; ouem ſuam: τ occidite ſup lapidem
στος τὸ πρόβατον αὐτοῦ, καὶ σφάξατε ἐπὶ τοῦ λίθου
hunc τ comedite: τ non peccetis dño
τούτου καὶ φάγετε, καὶ οὐ μὴ ἁμάρτητε τῷ κυρίῳ τοῦ
D
comedētes cum ſanguine. τ adduxit oīs populꝰ
ἐσθίειν σὺν τῷ αἵματι. καὶ προσήγαγε πᾶς ὁ λαὸς
vnuſq̄ſq; qđ in manu ſua nocte: τ occi-
ἕκαστος τὸ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὴν νύκτα, καὶ ἔσφα-
debāt ibi. τ edificauit ſaul dño altare:
ζον ἐκεῖ. καὶ ᾠκοδόμησε σαοὺλ τῷ κυρίῳ θυσιαστήριον,
hoc incepit ſaul edificare altare do
τοῦτο ἤρξατο σαοὺλ οἰκοδομῆσαι θυσιαστήριον τῷ κυ-
mino: τ dixit ſaul: deſcēdamus poſt phi
ρίῳ. καὶ εἶπε σαούλ, καταβῶμεν ὀπίσω τῶν ἀλ-
liſtijm nocte: τ diripiamꝰ eos vſq; dū
λοφύλων τὴν νύκτα, καὶ διαρπάσωμεν αὐτοὺς ἕως
F
illuceſcat mane: τ non relinquamus in eis
διαφωτίσῃ τὸ πρωΐ, καὶ μὴ ὑπολείπωμεν ἐν αὐτοῖς
virum. τ dixerūt oē qđ placuerit ī ꝯſpectu tuo fac.
ἄνδρα. καὶ εἶπον πᾶν τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου ποίει.
τ dixit ſacerdos: accedamus huc ad
καὶ εἶπεν ὁ ἱερεύς, προσέλθωμεν ἐνταῦθα πρὸς τὸν
deū. τ interrogauit ſaul deū: ſi deſcēderi
θεόν. καὶ ἐπηρώτησε σαοὺλ τὸν θεόν, εἰ καταβῶ
poſt philiſtijm: τ ſi trades e-
ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων, καὶ εἰ παραδώσεις αὐ-
os in manus iſrael? τ nō reſpondit ei in
τοὺς εἰς χεῖρας ἰσραήλ; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐν τῇ
die illa dñs. τ dixit ſaul: applicate
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κύριος. καὶ εἶπε σαούλ, προσαγάγετε ἐν-
huc vniuerſos angulos populi: τ cognoſcite
ταῦθα πάσας τὰς γωνίας τοῦ λαοῦ, καὶ γνῶτε
τ videte in quo factū eſt peccatū hoc hodie.
καὶ ἴδετε ἐν τίνι γέγονεν ἡ ἁμαρτία αὕτη σήμερον.
quia viuit dñs q ſaluauit iſrael: quia ſi
ὅτι ζῇ κύριος ὁ σώσας τὸν ἰσραήλ, ὅτι ἐὰν

Maledictus vir qui comederit panem hodie. Defecerat autē populus. Dixitq; ionathas. Turbauit pr̃ meuſ terram. Vidiſtis ipi qa illūinati ſūt oculi mei: eo q guſtauerī paululū de melle iſto: quanto magis ſi comediſſet populus de p̄da inimicorū ſuorū quam repperit. Nōne maior plaga facta fuiſſet in philiſtiim? Percuſſerunt ergo in die illa philiſteos a machmis vſq; in hailon. Defatigatus eſt aūt populus nimis: & verſus ad predam tulit oues & boues & vitulos & mactauerūt in terra. Comeditq; populus cū ſanguine. Nunciauerūt āt ſauli dicentes q populus peccaſſet domino: comedens cū ſanguine. Qui ait p̄uaricati eſtis. Voluite ad me iam nūc ſaxū grande. Et dixit ſaul. Diſpergamini in vulgus: & dicite eis: vt adducat ad me vnuſqſq; bouē ſuū & arietē: & occidite ſup iſtud & veſcimini & nō peccabitis domino comedentes cū ſanguine. Adduxit itaq; oīs populus vnuſqſq; bouē in manu ſua vſq; ad noctē: & occiderunt ibi. Edificauit āt ſaul altare dño. Tūcq; primū cepit edificare altare domino. Et dixit ſaul. Irruamꝰ ſup philiſteos nocte: & vaſtemus eos vſq; dum illuceſcat mane: nec relinquamꝰ ex eis virum. Dixitq; ppl'us. Oē qđ bonum videtur in oculis tuis fac. Et ait ſacerdos. Accedamus huc ad deū. Et cōſuluit ſaul deū dicens. Num perſequar philiſtiim? Si trades eos in manu iſrael? Et non rñdit ei in die illa. Dixitq; ſaul. Applicate huc vniuerſos angulos populi: & ſcitote & videte p quē acciderit hoc pctm̄ hodie. Viuit dominus ſaluator iſrael: quia ſi

ארור האיש אשר יאכל לחם
היום ויעף העם: ויאמר יונתן
עכר אבי את הארץ ראו נא כי ראה
ארו עיני כי טעמתי מעט דבש
הזה: אף כי לוא אכל אכל
היום העם משלל איביו אשר
מצא כי עתה לא רבתה מכה רבה נכה
בפלשתים: ויכו ביום ההוא
בפלשתים ממכמש אילנה ויעף
העם מאד: ויעט העם אל עטה
השלל ויקחו צאן ובקר ובני לקח
בקר וישחטו ארצה ויאכל העם שחט אכל
על הדם: ויגידו לשאול לאמר נגד
הנה העם חטאים ליהוה לאכל
על הדם ויאמר בגדתם גלו גלל
אלי היום אבן גדולה: ויאמר גדל אמר
שאול פצו בעם ואמרתם להם פוץ
הגישו אלי איש שורו ואיש נגש
שיהו ושחטתם בזה ואכלתם שה
ולא תחטאו ליהוה לאכל אל חטא
הדם ויגשו כל העם איש שורו
בידו הלילה וישחטו שם: ויבן בנה
שאול מזבח ליהוה אתו החל זבח חלל
לבנות מזבח ליהוה: ויאמר אמר
שאול נרדה אחרי פלשתים ירד
לילה ונבזה בהם עד אור בזז
הבקר ולא נשאר בהם איש שאר
ויאמרו כל הטוב בעיניך עשה
ויאמר הכהן נקרבה הלם אל קרב
האלהים: וישאל שאול באלהים שאל
הארד אחרי פלשתים התתנם נתן
ביד ישראל ולא ענהו ביום
ההוא: ויאמר שאול גשו הלם כל נגש
פנות העם ודעו וראו במה היתה פנה ידע ראה היה
החטאת הזאת היום: כי חי יהוה
המושיע את ישראל כי אם ישע

ישנו ביונתן בני כי מות ימות יש
ואין ענהו מכל העם: ויאמר אל
כל ישראל אתם תהיו לעבר היה
אחד ואני ויונתן בני נהיה לעבר
אחד ויאמרו העם אל שאול
הטוב בעיניך עשה: ויאמר
שאול אל יהוה אלהי ישראל
הבה תמים וילכד יונתן ושאול יהב תמם
והעם יצאו: ויאמר שאול הפילו לכד נפל
ביני ובין יונתן בני וילכד יונתן
ויאמר שאול אל יונתן הגידה נגד
לי מה עשיתה ויגד לו יונתן ויאמר עשה
טעם טעמתי בקצה המטה אשר
בידי מעט דבש הנני אמות: מות
ויאמר שאול כה יעשה אלהים אמר
וכה יוסף כי מות תמות יונתן: יסף
ויאמר העם אל שאול היונתן
ימות אשר עשה הישועה ישע
הגדולה הזאת בישראל חלילה גדל חלל
חי יהוה אם יפל משערת ראשו נפל
ארצה כי עם אלהים עשה היום
הזה ויפדו העם את יונתן ולא פדה
מת: ויעל שאול מאחרי פלשתים עלה
ופלשתים הלכו למקומם: ושאול קום
לכד המלוכה על ישראל מלך
וילחם סביב בכל איביו לחם סבב
במואב ובבני עמון ובאדום
ובמלכי צובה ובפלשתים
ובכל אשר יפנה ירשיע: ויעש פנה רשע
חיל ויך את עמלק ויצל עשה נכה
את ישראל מיד שסהו: ויהיו נצל היה
בני שאול יונתן וישוי ומלכי
שוע ושם שתי בנתיו שם בנה
הבכירה מרב ושם הקטנה מיכל בכר
ושם אשת שאול אחינעם בת איש
אחימעץ ושם שר צבאו אבינר בן שור

p ionathã filiũ meũ factũ ẽ abſqꝫ retractione morietur. Ad qđ nullꝰ cõtradixit ei de oĩ populo. Et ait ad vniuerſũ iſrael. Sepamini vos in ptẽ vnã: & ego cum ionatha filio meo ero ĩ pte altera. Rñditqꝫ populus ad ſaul. Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit ad dñm deũ iſrael. Dñe deus iſrael da iudiciũ. Et dephenſus eſt ionathas & ſaul: populus ãt exiuit. Et ait ſaul. Mittite ſortem iter me & iter ionathã filiũ meũ: & captꝰ ẽ ionathas. Dixit autẽ ſaul ad ionathan. Indica mihi qd feceris. Et indicauit ei ionathas: & ait. Guſtãs guſtaui in ſũmitate virge que erat in mãu mea paululum mellis: & ecce ego morior & ait ſaul. Hec faciat mihi deus & hec addat qa morte morieris ionatha. Dixitqꝫ populꝰ ad ſaul. Ergo ne ionathas morietur quia fecit ſalutem hanc magnã in iſrael? Hoc nephas eſt. Viuit dñs: ſi ceciderit capillus de capite eius ĩ terra: quia cũ deo operatus eſt hodie. Liberauit ergo populꝰ ionathan vt non moreretur. Receſſitqꝫ ſaul: nec pſecutꝰ ẽ philiſtiim. Porro philiſtiim abierũt in loca ſua. Et ſaul confirmato regno ſuper iſrael pugnabat p circuitum aduerſũ oẽs inimicos eius cõtra moab & filios ammõ & edom & reges ſoba & philiſteos: & quocũqꝫ ſe verterat ſupabat. Congregatoqꝫ exercitu pcuſſit amalech: & eruit iſrael de manu vaſtatorũ eius. Fuerunt autem filii ſaul: ionathas & ieſui & melchiſua: & nomina duarum filiarum eius: nomen primogenite merob & nomen minoris michol & nomẽ vxoris ſaul achinoẽ filia achimaas. Et nomen pricipis militie eius abner filius

reſponderit cõtra ionathan filiũ meũ: morte mo
ἀποκριθῇ κατὰ ἰωναθὰν τοῦ υἱοῦ μου, θανάτῳ ἀπο
rietur. τ non fuit reſpondens ex omni
θανεῖται. καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀποκρινόμενος ἐκ παντὸς τοῦ
populo. τ ait vniuerſo viro iſrael: vos eritis
λαοῦ. καὶ εἶπε παντὶ ἀνδρὶ ἰσραὴλ, ὑμεῖς ἔσεσθε
in vnã partẽ τ ego τ ionathan filius meꝰ erimus in
εἰς ἓν μέρος καὶ ἐγὼ καὶ ἰωναθὰν ὁ υἱός μου ἐσόμεθα εἰς
vnã partẽ. τ dixit populꝰ ad ſaulem: qđ placuerit in
ἓν μέρος. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς σαοὺλ, τὸ ἀρεστὸν ἐνώ-
cõſpectu tuo fac. τ dixit ſaul: dñe deus iſrael
πιόν σου ποίει. καὶ εἶπε σαοὺλ, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ
da manifeſtatiões. τ ſorte cõprehẽdit ſaul τ ionathan: τ
δὸς δήλους. καὶ κατακληροῦται σαοὺλ καὶ ἰωναθὰν, καὶ
exiuit populus. τ dixit ſaul: mitte ſortem inter me
ἐξῆλθεν ὁ λαός. καὶ εἶπε σαοὺλ, βάλε κλῆρον ἀναμέσον ἐμοῦ
τ inter ionathan filiũ meũ. τ quẽ ſorte cõp
καὶ ἀναμέσον ἰωναθὰν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ὃν ἂν κατακλη
henderit dñs moriatur. τ mittunt ſortes in
ρώσηται κύριος ἀποθανέτω. καὶ βάλλουσι κλήρους ἀνα-
ter cum τ inter ionathan: τ ſorte cõprehẽdit
μέσον αὐτοῦ καὶ ἀναμέσον ἰωναθὰν, καὶ κατακληροῦται
ionathan. τ dixit ſaul ad ionathan: indica mihi
ἰωναθάν. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς ἰωναθὰν, ἀπάγγειλόν μοι
quid feciſti. τ indicauit ei ionathan dicens: gu
τί πεποίηκας. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἰωναθὰν λέγων, γευσά-
ſtans guſtaui in ſũmitate ſceptri qđ in manu mea paululũ
μενος ἐγευσάμην ἐν ἄκρῳ τοῦ σκήπτρου τοῦ ἐν τῇ χειρί μου μικρὸν
mellis: τ ecce ego morior. τ ait ei ſaul:
μέλιτος, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω. καὶ εἶπεν αὐτῷ σαοὺλ,
hec faciat mihi deus τ hec addat: quia morte
τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι θανάτῳ
morietur hodie ionathan. τ dixit ppls ad ſau
ἀποθανεῖται σήμερον ἰωναθάν. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς σα-
lem: ſi hodie morte morietur qui fecit ſalu
οὺλ, εἰ σήμερον θανάτῳ ἀποθανεῖται ὁ ποιήσας τὴν σω-
tem magnam hanc in iſrael: ppitiꝰ: viuit dñs ſi
τηρίαν τὴν μεγάλην ταύτην ἐν τῷ ἰηλ, ἵλεως, ζῇ κύριος εἰ
ceciderit de capillo capitis eius in terrã: qꝛ
πεσεῖται τῆς τριχὸς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, ὅτι ἐ-
miam dei fecit in die hac. τ orauit po-
λεος θεοῦ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ προσηύξατο ὁ λα-
pulus p ionathan in die illa: τ non eſt mortuus. τ
ὸς περὶ ἰωναθὰν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἀπέθανε. καὶ
aſcendit ſaul a tergo philiſtijm. τ
ἀνέβη σαοὺλ ἀπὸ ὄπισθεν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ οἱ
philiſtijm receſſerũt in locũ ſuũ. τ ſaul ſor
ἀλλόφυλοι ἀπῆλθον εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. καὶ σαοὺλ κατα
titus eſt vt regnaret ſup iſrael. τ oppugnabat i circuitu
κληροῦται τοῦ βασιλεύειν ἐπὶ ἰηλ. καὶ ἐπολέμει κύκλῳ
omnes inimicos eius ꝯ moab τ cõtra filios am
πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὴν μοὰβ καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς ἀμ
mon: τ cõtra filios edom τ cõtra reges
μὼν, καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς ἐδὼμ καὶ εἰς τοὺς βασιλέας
ſuba τ cõtra philiſtijm. quocũqꝫ aſpiciebat
σουβὰ καὶ εἰς τοὺς ἀλλοφύλους. οὗ ἂν ἐπέβλεψεν
ſaluabatur. τ fecit exercitũ: τ percuſſit ama
ἐσώζετο. καὶ ἐποίησεν δύναμιν, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀμα
lec: τ eruit iſrael de manu concul
λὴκ, καὶ ἐξείλετο τὸν ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν καταπα
cantium ipſum. τ fuerũt filij ſaulis ionathan τ ie
τούντων αὐτόν. καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ σαοὺλ ἰωναθὰν καὶ ἰη-
ſui. τ melchiſue. τ nõia duaꝶ fili
σουί. καὶ μελχισουέ. καὶ ὀνόματα τῶν δύο θυγα-
arum ſuarũ: nomẽ primogenite merob: τ
τέρων αὐτοῦ, ὄνομα τῇ πρωτοτόκῳ μερόβ, καὶ
nomẽ ſecũde mechol. τ nomẽ vxori ſa
ὄνομα τῇ δευτέρᾳ μεχόλ. καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ σα-
ul achinaam filia achimaas. τ nomẽ princi
οὺλ ἀχινὰαμ θυγάτηρ ἀχιμαάς. καὶ ὄνομα τῷ ἀρχι-
pi militie eius abener filius
στρατηγῷ αὐτοῦ ἀβεννὴρ υἱός

G

Joſue. 7.c.

1.9.a. ner cognati ſaul. τ cis pater ſaul τ ner pa
1.Pa. τὴρ οἰκείου σαούλ. καὶ κὶς πατὴρ σαοὺλ καὶ νὴρ πα-
8.c. ter abener filij abiel. τ erat bellum potens nimis
τὴρ ἀβεννὴρ υἱοῦ ἀβιήλ. καὶ ἦν ὁ πόλεμος κραταιὸς σφόδρα
contra philiſteos oĩbus diebus ſaul. τ
ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πάσας τὰς ἡμέρας σαούλ. καὶ
videns ſaul quẽcũqꝫ virũ fortẽ: τ quẽcũqꝫ
ἰδὼν σαοὺλ ἅπαντα ἄνδρα δυνατόν, καὶ πάντα
virum filiũ virtutis: τ congregauit eos ad
ἄνδρα υἱὸν δυνάμεως, καὶ συνήθροισεν αὐτοὺς πρὸς
ſeipſum.
ἑαυτόν.

Ca.15.

A Et dixit ſamuel ad ſaulẽ me miſit
Καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαοὺλ ἐμὲ ἀπέσταλκεν ὁ
dñs vt vngerẽ te in regem ſup iſrael po
κύριος τοῦ χρῖσαί σε εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ τὸν λα-
pulũ eius. τ nũc audi vocẽ verbi do:
ὸν αὐτοῦ. καὶ νῦν ἄκουε τῆς φωνῆς τοῦ ῥήματος κυ-
mini. hec dixit dñs exercituũ: nũc ego vlciſcar que ſe
ρίου. τάδε εἶπε κύριος σαβαώθ, νῦν ἐγὼ ἐκδικήσω ἃ ἐποί
Exo.17 d. cit amalec iſrael quõ obuiauit ei in via
ησεν ἀμαλὴκ τῷ ἰσραὴλ ὡς ἀπήντησεν αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ
aſcendenti ex egypto. τ nũc vade τ percuties
ἀναβαίνοντι ἐξ αἰγύπτου. καὶ νῦν πορεύου καὶ πατάξεις
amalec: τ diſperdes eum τ cuncta e-
τὸν ἀμαλὴκ, καὶ ἐξολοθρεύσεις αὐτὸν καὶ πάντα τὰ αὐ-
ius. τ deteſtaberis eum τ oĩa eius: τ nõ
τοῦ. καὶ ἀναθεματιεῖς αὐτὸν καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ οὐ
parces ei. τ interficies a viro τ vſqꝫ ad
μὴ φείσῃ αὐτοῦ. καὶ ἀποκτενεῖς ἀπὸ ἀνδρὸς καὶ ἕως
mulierem: τ a paruulo τ vſqꝫ ad lactantem. τ
γυναικός, καὶ ἀπὸ νηπίου καὶ ἕως θηλάζοντος. καὶ
a vitulo τ vſqꝫ ad ouem: τ a camelo
ἀπὸ μόσχου καὶ ἕως προβάτου, καὶ ἀπὸ καμήλου
τ vſqꝫ ad aſinũ. τ nũciauit ſaul pplo τ recẽ
καὶ ἕως ὄνου. καὶ παρήγγειλε σαοὺλ τῷ λαῷ καὶ ἐπι-
ſuit eos in galgalis ducenta milia
σκέπτεται αὐτοὺς ἐν γαλγάλοις διακοσίας χιλιάδας
pugnatorũ: τ decem milia viroꝶ iude.
ταγμάτων, καὶ δέκα χιλιάδας τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἰούδα.
B τ venit ſaul vſqꝫ ad ciuitatem amalec τ tetẽdit inſidias
καὶ ἦλθε σαοὺλ ἕως τῆς πόλεως ἀμαλὴκ καὶ ἐνήδρευσεν
in torrente. τ dixit ſaul ad cineum: a
ἐν τῷ χειμάρρῳ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν κιναῖον, ἄπελ-
bi τ declina de medio amalec: τ nõ addã te cũ
θε καὶ ἔκκλινον ἐκ μέσου τοῦ ἀμαλὴκ, καὶ οὐ προσθῶ σε με-
eo: τ tu feciſti miam cum filijs iſrael:
τ' αὐτοῦ, καὶ σὺ ἐποίησας ἔλεος μετὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ,
cum aſcẽderẽt ipſi de egypto. τ re-
ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἐξέ-
ceſſit cineus de medio amalec. τ percuſ
κλινεν ὁ κιναῖος ἐκ μέσου τοῦ ἀμαλήκ. καὶ ἐπάτα-
ſit ſaul amalec ab euilat vſqꝫ ad ſur que ẽ
ξε σαοὺλ τὸν ἀμαλὴκ ἀπὸ εὐιλὰτ ἕως σοὺρ τῆς
e regione egypti. τ apphẽdit agag re-
ἐπὶ προσώπου αἰγύπτου. καὶ συνέλαβε τὸν ἀγὰγ βα-
gem amalec viuum: τ omnem pplm e-
σιλέα τοῦ ἀμαλὴκ ζῶντα, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐ-
ius diſperdidit in ore gladij. τ vẽ
τοῦ ἐξωλόθρευσεν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ περιε-
dicauit ſaul τ pplſ agag τ bonas
ποιήσατο σαοὺλ καὶ ὁ λαὸς τὸν ἀγὰγ καὶ τὰ ἀγαθὰ
greges ouiũ τ armẽta boũ τ fercu
τῶν ποιμνίων καὶ τῶν βουκολίων καὶ τῶν ἐδεσμά-
la τ vineta τ omnia bona: τ
των καὶ τῶν ἀμπελώνων καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν, καὶ
non voluerũt ea diſperdere. oẽ ãt opus vi
οὐκ ἐβούλοντο αὐτὰ ἐξολοθρεῦσαι. πᾶν δὲ ἔργον ἠτι-
le τ reprobum id diſperdiderũt. τ
C μωμένον καὶ ἀπεγνωσμένον αὐτὸ ἐξωλόθρευσαν. καὶ
factũ ẽ verbũ dñi
ἐγένετο ῥῆμα κυρίου

ner patruelis ſaul. Porro cis fuit pater ſaul: & ner pater abner filiꝰ abiel. Erat autem bellum potens aduerſum philiſteos oĩbus diebus ſaul. Nã quẽcunqꝫ viderat ſaul virum fortẽ & aptũ ad prelium: ſociabat eum ſibi.

15.

Et dixit ſamuel ad ſaul. Me miſit dñs vt vngerem te in regẽ ſuper populum eius iſrael. Nunc ergo audi vocem domini. Hec dicit dominus exercituum. Recenſui quecunqꝫ fecit amalech iſraeli: quõ reſtitit ei ĩ via cũ aſcẽderet đ egypto. Nũc ergo vade & pcute amalech & demolire vniuerſa eiꝰ. Nõ parcas ei: ſed interfice a viro vſqꝫ ad mulierẽ: & paruulum atqꝫ lactentẽ: bouẽ & ouẽ camelum & aſinum. Precepit itaqꝫ ſaul populo & recenſuit eos quaſi agnos ducenta milia peditum: & decem milia virorum iuda. Cũqꝫ veniſſet ſaul vſqꝫ ad ciuitatem amalech: tetẽdit inſidias in torrente. Dixitqꝫ ſaul cyneo. Abite: recedite: atqꝫ diſcedite ab amalech ne forte inuoluã te cũ eo. Tu enim feciſti miam cum oĩbus filiis iſrael: cũ aſcẽderẽt đ egypto. Et receſſit cyneus đ medio amalech. Percuſſitqꝫ ſaul amalech ab euila: dõec venias ad ſur que eſt e regione egypti. Et apprehendit agag regẽ amalech viuũ. Oẽ autem vulgus interfecit ĩ ore gladii. Et pepercit ſaul & ppls agag & optimis gregibus ouium & armentorũ: veſtibus & arietibus & vniuerſis q̃ pulchra erant: nec voluerũt diſpdere ea. Quicqd ergo vile fuit & repbũ hoc demoliti ſunt. Fctm̃ eſt autem verbum domini

נר דוד שאול: וקיש אבי שאול
ונר אבי אבנר בן אביאל: ותהי היה
המלחמה חזקה על פלשתים לחם
כל ימי שאול וראה שאול כל יום
איש גבור וכל בן חיל ויאספהו גבר אסף
אליו: ויאמר שמואל Cap. xv.
אל שאול אתי שלח יהוה
למשחך למלך על עמו על
ישראל ועתה שמע לקול דברי
יהוה: כה אמר יהוה צבאות
פקדתי את אשר עשה עמלק
לישראל אשר שם לו בדרך שום
בעלתו ממצרים: עתה לך והכיתה עלה הלך נכה
את עמלק והחרמתם את כל חרם
אשר לו ולא תחמל עליו והמתה חמל מות
מאיש עד אשה מעלל ועד איש עלל
יונק משור ועד שה מגמל ועד ינק
חמור: וישמע שאול את העם חמר שמע
ויפקדם בטלאים מאתים אלף פקד מאה
רגלי ועשרת אלפים את איש
יהודה: ויבא שאול עד עיר בוא
עמלק וירב בנחל: ויאמר שאול רוב
אל הקיני לכו סרו רדו מתוך הלך סור
עמלקי פן אספך עמו ואתה ירד
עשיתה חסד עם כל בני ישראל עשה
בעלותם ממצרים ויסר קיני
מתוך עמלק: ויך שאול את נכה
עמלק מחוילה בואך שור אשר בוא
על פני מצרים: ויתפש את פנה תפש
אגג מלך עמלק חי ואת כל העם
החרים לפי חרב: ויחמל שאול חרם פה
והעם על אגג ועל מיטב הצאן חמל יטב
והבקר והמשנים ועל הכרים שנה כר
ועל כל הטוב ולא אבו החרימם אבה
וכל המלאכה נמבזה ונמס אתה אבה בזה
החרימו: ויהי דבר יהוה מסס היה

אֶל שְׁמוּאֵל לֵאמֹר׃ נִחַמְתִּי כִּי
הִמְלַכְתִּי אֶת שָׁאוּל לְמֶלֶךְ כִּי שָׁב מלך שוב
מֵאַחֲרַי וְאֶת דְּבָרַי לֹא הֵקִים קום
וַיִּחַר לִשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל יְהוָה חרה זעק
כָּל הַלָּיְלָה׃ וַיַּשְׁכֵּם שְׁמוּאֵל שכם
לִקְרַאת שָׁאוּל בַּבֹּקֶר וַיֻּגַּד נגד
לִשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא שָׁאוּל בוא
הַכַּרְמֶלָה וְהִנֵּה מַצִּיב לוֹ יָד וַיִּסֹּב יצב סבב
וַיַּעֲבֹר וַיֵּרֶד הַגִּלְגָּל׃ וַיָּבֹא שְׁמוּאֵל עבר
אֶל שָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ שָׁאוּל אמר
בָּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה הֲקִימֹתִי אֶת ברך קום
דְּבַר יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמֶה
קוֹל הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנָי וְקוֹל
הַבָּקָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ׃ וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל מֵעֲמָלֵקִי הֱבִיאוּם אֲשֶׁר בוא
חָמַל הָעָם עַל מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר יטב
לְמַעַן זְבֹחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶת
הַיּוֹתֵר הֶחֱרַמְנוּ׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל יתר חרם
אֶל שָׁאוּל הֶרֶף וְאַגִּידָה לְּךָ אֵת רפה נגד
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי הַלָּיְלָה
וַיֹּאמֶר לוֹ דַּבֵּר׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
הֲלוֹא אִם קָטֹן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ קטן
רֹאשׁ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּה
וַיִּמְשָׁחֲךָ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל׃ משח
וַיִּשְׁלָחֲךָ יְהוָה בְּדָרֶךְ וַיֹּאמֶר לֵךְ שלח ילך
וְהַחֲרַמְתָּה אֶת הַחַטָּאִים אֶת עֲמָלֵק חרם
וְנִלְחַמְתָּ בוֹ עַד כַּלּוֹתָם אֹתָם׃ לחם כלה
וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה
וַתַּעַט אֶת הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע עטה עשה
בְּעֵינֵי יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל רוע
שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל
יְהוָה וָאֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר שְׁלָחַנִי
יְהוָה וָאָבִיא אֶת אֲגַג מֶלֶךְ בוא
עֲמָלֵק וְאֶת עֲמָלֵק הֶחֱרַמְתִּי׃
וַיִּקַּח הָעָם מֵהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר לקח
רֵאשִׁית הַחֵרֶם לִזְבֹּחַ לַיהוָה

ad ſamuel dicēs. Penitet me ꝙ cōſtituerim ſaul regē: quia dereliquit me & verba mea opere non impleuit. Cōtriſtatuſq; ē ſamuel & clamauit ad dñm tota nocte. Cunq; de nocte ſurrexiſſet ſamuel vt iret ad ſaul mane: nunciatum eſt ſamueli eo ꝙ veniſſet ſaul ī carmelū: & erexiſſet ſibi fornicē triūphalē: & reuerſus trāſiſſet ꝙ̄ dſcēdiſſetq; in galgala. Venit ergo ſamuel ad ſaul. Et dixit ei ſaul. Benedictus tu domino. Impleui verbū domini. Dixitq; ſamuel. Et que eſt hec vox gregū q̄ reſōat in auribus meis & armentorū quam ego audio? Et ait ſaul. De amalech adduxerunt ea. Pepcit enī popul9 melioribus ouib9 & armētis vt immolarētur domino deo tuo: reliqua vero occidim9. Ait autem ſamuel ad ſaul. Sine me & indicabo tibi que locutus ſit dominus ad me nocte. Dixitq; ei. Loq̄re. Et ait ſamuel. Nonne cum paruulus eſſes in oculis tuis: caput in tribubus iſrael factus es? Vnxitq; te dominus ī regem ſuper iſrael & miſit te dñs in viam & ait. Vade & interfice peccatores amalech & pugnabis cōtra eos vſq; ad internitionē eorum. Quare ergo non audiſti vocem domini ſed verſus ad predā es: & feciſti malum ī oculis domini? Et ait ſaul ad ſamuelem. Immo audiui vocem dñi: & ambulaui in via per quam miſit me dominus: & adduxi agag regem amalech: & amalech iterfeci. Tulit aūt de p̄da populus oues & boues primitias earū q̄ ceſa ſt̄ vt immolet domino

ad ſamuelem dicens: penitet me qꝛ conſti
πρὸς σαμουὴλ λέγων, μεταμεμέλημαι ὅτι ἐβασίλευ-
tui ſaul in regem: qꝛ auerſus eſt a ter
σα τὸν σαοὺλ εἰς βασιλέα, διότι ἀπέστραφη ἀπὸ ὄπι-
go meo: ⁊ non cōfirmauit verba mea. ⁊ contri
σθέν μου, καὶ οὐκ ἔστησε τοὺς λόγους μου. καὶ ἠθύμη-
ſtatus eſt ſamuel: ⁊ clamauit ad dñm tota nocte. ⁊
σε σαμουήλ, καὶ ἐβόησεν πρὸς κύριον ὅλην τὴν νύκτα. καὶ
ſurrexit ſamuel ⁊ abijt obuiam iſrl̄ mane.
ὤρθρισε σαμουὴλ καὶ ἐπορεύθη εἰς ἀπάντησιν τῷ ἰηλ᾽ πρωΐ.
⁊ nūciauerūt ſamueli dicentes: venit ſaul in
καὶ ἀνήγγειλαν τῷ σαμουὴλ λέγοντες, ἥκει σαοὺλ εἰς τὸν
carmelū: ⁊ ecce erexit ſibi manū. ⁊ ver
κάρμηλον, καὶ ἰδοὺ ἀνέστακεν ἑαυτῷ χεῖρα. καὶ ἀπέστρε-
tit currū ſuū: ⁊ deſcēdit in galgala. ⁊ ve-
ψε τὸ ἅρμα αὐτοῦ, καὶ κατέβη εἰς γάλγαλα. καὶ παρε-
nit ſamuel ad ſaul: ⁊ dixit ei ſaul: be
γένετο σαμουὴλ πρὸς σαούλ· καὶ εἶπεν αὐτῷ σαούλ, εὐ-
nedictus tu dño: impleui omnia que locut9 eſt
λογημένος σὺ τῷ κυρίῳ, ἔστησα ἅπαντα ὅσα ἐλάλησε
dñs. ⁊ dixit ſamuel: ⁊ que vox hec
κύριος. καὶ εἶπε σαμουήλ, καὶ τίς ἡ φωνὴ αὕτη τοῦ
gregis huius in aurib9 meis: ⁊ vox bo
ποιμνίου τούτου ἐν τοῖς ὠσί μου, καὶ ἡ φωνὴ τῶν βο-
um quos ego audio? ⁊ dixit ſaul: ex amalec adduxi
ῶν ὧν ἐγὼ ἀκούω; καὶ εἶπε σαούλ, ἐξ ἀμαλὴκ ἤνεγκα
ea q̄ vendicauit pplſ optima ouiū
αὐτὰ ἃ περιεποιήσατο ὁ λαὸς τὰ κράτιστα τῶν ποι-
gregis ⁊ boū armētoꝝ: vt ſacrificet dño deo
μνίων καὶ τῶν βουκολίων, ὅπως τυθῇ κυρίῳ τῷ θεῷ
tuo: at reliqua deſtruxi. ⁊ dixit ſamuel
σου, τὰ δὲ λοιπὰ ἐξωλόθρευσα. καὶ εἶπε σαμουὴλ
ad ſaul: ſine ⁊ indicabo tibi q̄cūq; locutus é
πρὸς σαούλ, ἄνες καὶ ἀπαγγελῶ σοι ὅσα ἐλάλησε
dñs ad me nocte. ⁊ dixit ei: loque
κύριος πρός με τὴν νύκτα. καὶ εἶπεν αὐτῷ, λάλη-
re. ⁊ dixit ſamuel ad ſaul: nonne paruus tu
σον. καὶ εἶπεν σαμουὴλ πρὸς σαούλ, οὐχὶ μικρὸς σὺ
coram te in ducē ſceptri tribuū iſra
ἐνώπιον σεαυτοῦ εἰς ἡγούμενον σκήπτρου φυλῶν ἰσρα-
el? ⁊ vnxit te dñs in regē ſup iſra
ήλ, καὶ ἔχρισέ σε κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσρα-
el: ⁊ miſit te in via dñs. ⁊ dixit tibi:
ήλ. καὶ ἀπέστειλέ σε ἐν ὁδῷ κύριος. καὶ εἶπέ σοι,
abi ⁊ deſtrue amalec eos qui pec-
πορεύθητι καὶ ἐξολόθρευσον τὸν ἀμαλὴκ τοὺς ἡμαρτη-
cauerūt in me: ⁊ debellabis eos donec ſi
κότας εἰς ἐμέ, καὶ πολεμήσεις αὐτοὺς ἕως ἂν συν-
nias eos. ⁊ quare non audiſti vocem do
τελέσῃς αὐτούς. καὶ ἵνα τί οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς κυ-
mini ſed verſus es ad ſpolia: ⁊ feciſti
ρίου ἀλλὰ ὥρμησας ἐπὶ τὰ σκῦλα, καὶ ἐποίησας τὸ
malum coram dño? ⁊ dixit ſaul ad ſa
πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου; καὶ εἶπεν σαοὺλ πρὸς σα-
muel: qꝛ audiui ego vocem pplī ⁊
μουήλ, διὰ τὸ ἀκοῦσαί με τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ καὶ
ambulaui in via in qua miſit me dñs: ⁊
ἐπορεύθην ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἀπέστειλέ με κύριος, καὶ
adduxi agag regem amalec: ⁊ amalec
ἤγαγον τὸν ἀγὰγ βασιλέα ἀμαλήκ, καὶ τὸν ἀμαλὴκ
vaſtaui. ⁊ accepit pplſ de ſpolijs ouiū
ἐξωλόθρευσα. καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῶν σκύλων ποί-
greges ⁊ armēta boū primitias anathematū
μνια καὶ βουκόλια τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἀναθέματος
vt immolet coram dño
τοῦ θῦσαι ἐνώπιον κυρίου τοῦ

Heb. 6.f. Iſraeo. — Prou. 10.d. — Infra. 28.c. — D — E

deo 'nīo in galgalis. ⁊ dixit ſamuel ad ſaul:
θεοῦ ἡμῶν ἐν γαλγάλοις. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σαούλ,
ſi volūtati eſt dño holocauſta ⁊ victimas vt
εἰ θελητὸν τῷ κυρίῳ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας ὡς τὸ
audire vocē eiꝰ? ecce enī auſcultatio bona magis q̄ ſa
ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ; ἰδοὺ γὰρ ἀκοὴ ἀγαθὴ ὑπὲρ θυ-
crificiū: ⁊ obediētia magis q̄ adeps arietū: qm̄ peccatū ario
σίαν, καὶ ἀκρόασις ὑπὲρ στέαρ κριῶν, ὅτι ἁμαρτία οἰ-
latio eſt irritatio: iniuſtitia ⁊ theraphi dolo-
ωνισμά ἐστι παραπικρασμός, ἀδικία καὶ θεραφὶν ὀδύ-
rem ⁊ labores inducūt. eo q̄ contēpſiſti verbū
νην καὶ πόνους ἐπάγουσιν. ἀνθ᾽ ὧν ἐξουδένωσας τὸ ῥῆμα
dñi: contēnet te dñs ne regnes ſup
κυρίου, ἐξουδενώσει σε κύριος τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπὶ
iſrael. ⁊ dixit ſaul ad ſamuelē: peccaui: qꝛ
ἰσραήλ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς σαμουήλ, ἡμάρτηκα, ὅτι
preuaricatꝰ ſū verbū dñi ⁊ verbū tuū: qꝛ ti
παρέβην τὸ ῥῆμα κυρίου καὶ τὸ ῥῆμά σου, ὅτι ἐφοβή-
mui pplm: ⁊ obediui voci eoꝝ. ⁊ nūc porta
θην τὸν λαόν, καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς αὐτῶν. καὶ νῦν ἆρον
iā peccatū meū: ⁊ reuertere mecū: ⁊ ado
δὴ τὸ ἁμάρτημά μου, καὶ ἀνάστρεψον μετ᾽ ἐμοῦ, καὶ προ-
rabo dñm deū tuū. ⁊ ait ſamuel ad ſa
σκυνήσω κυρίῳ τῷ θεῷ σου. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς σα-
ul: non reuertar tecum: qꝛ contēpſiſti
ούλ, οὐκ ἀναστρέψω μετὰ σοῦ, ὅτι ἐξουδένωσας τὸ
verbū dñi: ⁊ cōtemnet te dñs ne ſis
ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐξουδενώσει σε κύριος τοῦ μὴ εἶ-
rex ſup iſrael. ⁊ reuerſus ē ſamuel
ναι βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπέστρεψε σαμουὴλ τὸ
faciem ſuā vt abiret: ⁊ apprehēdit ſa-
πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ ἀπελθεῖν, καὶ ἐπελάβετο σα-
ul pinnaculū diploidis eius: ⁊ ſci
οὺλ τοῦ πτερυγίου τῆς διπλοΐδος αὐτοῦ, καὶ διέρρη-
dit illud. ⁊ dixit ad eum ſamuel. ſcidit do
ξεν αὐτό. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν σαμουὴλ διέρρηξε κύ-
minus regnū tuū ab iſrael de manu tua
ριος τὴν βασιλείαν σου ἀπὸ ἰσραὴλ ἐκ χειρός σου
hodie: ⁊ dabit illud proximo tuo bo
σήμερον, καὶ δώσει αὐτὴν τῷ πλησίον σου τῷ ἀγα-
no magis q̄ tu. ⁊ ſcindetur iſrael in duo: ⁊ nō
θῷ ὑπὲρ σέ. καὶ διαιρεθήσεται ἰσραὴλ εἰς δύο, καὶ οὐκ
reuertetur neq; pñiam aget ſctūs iſrael: quia
ἐπιστρέψει οὐδὲ μετανοήσει ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ, ὅτι
non vt homo eſt vt agat pñiam. ⁊ ait ſa
οὐχ ὡς ἄνθρωπός ἐστι τοῦ μετανοῆσαι. καὶ εἶπε σα-
ul: peccaui: ſed honora me corā ſenio
ούλ, ἡμάρτηκα, ἀλλὰ δόξασόν με ἐνώπιον τῶν πρεσ-
ribus pplī mei ⁊ corā iſrl̄. ⁊
βυτέρων τοῦ λαοῦ μου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἰσραήλ. καὶ
reuertere mecū ⁊ adorabo dñm deū tuū.
ἀνάστρεψον μετ᾽ ἐμοῦ καὶ προσκυνήσω κυρίῳ τῷ θεῷ σου.
⁊ reuerſus ē ſamuel poſt ſaul: ⁊ adorauit
καὶ ἀνέστρεψε σαμουὴλ ὀπίσω σαούλ, καὶ προσεκύνησε τῷ
dño. ⁊ dixit ſamuel adducite mihi agag
κυρίῳ. καὶ εἶπεν σαμουὴλ προσαγάγετέ μοι τὸν ἀγὰγ
regem amalec. ⁊ acceſſit ad eū agag tre
βασιλέα ἀμαλήκ. καὶ προσῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἀγὰγ τρέ-
mēs. ⁊ dixit agag: ſi ſic amara mors. ⁊
μων. καὶ εἶπεν ὁ ἀγάγ· εἰ οὕτω πικρὸς ὁ θάνατος. καὶ
ait ſamuel ad agag: ſicut fecit abſq; liberis mulieres
εἶπε σαμουὴλ πρὸς ἀγάγ, καθὼς ἠτέκνωσε γυναῖκας
gladius tuus: ſic abſq; liberis erit de mulieribus ma
ἡ ῥομφαία σου, οὕτως ἀτεκνωθήσεται ἐκ γυναικῶν ἡ μή-
ter tua. ⁊ trucidauit ſamuel agag corā do
τηρ σου. καὶ ἔσφαξε σαμουὴλ τὸν ἀγὰγ ἐνώπιον κυ-
mino in galgalis. ⁊ abijt ſamuel in armathē.
ρίου ἐν γαλγάλοις. καὶ ἀπῆλθε σαμουὴλ εἰς ἀρμαθέμ.
⁊ ſaul aſcēdit in domū ſuā in collē.
καὶ σαοὺλ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς τὸν βουνόν.
⁊ nō addidit ſamuel
καὶ οὐ προσέθετο σαμουὴλ

Eccle. 4.d. — F — G

deo tuo in galgalis. Et ait ſamuel. Nunquid vult domin9 holocauſta & victimas & non potius vt obediatur voci domini. Melior eſt enim obedientia q̄; victime: & auſcultare magis q̄; offerre adipem arietum: quoniā quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare: & quaſi ſcel9 idololatrie nolle acquieſcere. Pro eo ergo q̄ abieciſti ſermonē domini: abiecit te dominus ne ſis rex. Dixitq; ſaul ad ſamuelē. Peccaui: quia preuaricatus ſum ſermonem domini & verba tua: timens populum & obediens voci eorum. Sed nunc porta queſo peccatū meum & reuertere mecum vt adorem dominū. Et ait ſamuel ad ſaul. Non reuertar tecū: quia proieciſti ſermonem domini: & proiecit te dñs ne ſis rex ſuper iſrael. Et cōuerſus eſt ſamuel vt abiret. Ille aūt apprehendit ſummitatem pallii eius que & ſciſſa eſt. Et ait ad eum ſamuel. Scidit dñs regnum iſrael a te hodie: & tradidit illud p̄ximo tuo meliori te. Porro triumphator in iſrael nō parcet & penitudine non flectetur. Neq; enim hō eſt vt agat penitentiā. At ille ait. Peccaui. Sed nūc honora me coram ſenioribus populi mei & corā iſrael: & reuertere mecum vt adorē dñm deum tuum. Reuerſus ergo ſamuel ſecutus ē ſaulem. Et adorauit ſaul dñm. Dixitq; ſamuel. adducite ad me agag regem amalech. Et oblatus eſt ei agag pinguiſſimus tremens. Et dixit agag. Siccine ſeparat amara mors. Et ait ſamuel. Sicut fecit abſq; liberis mulieres gladius tuus: ſic abſq; liberis erit inter mulieres mater tua. Et ī fruſta concidit eū ſamuel corā dño in galgalis. Abiit aūt ſamuel in ramatha: ſaul vero aſcēdit ī domū ſuā in gabaa. Et non vidit ſamuel vltra

אֱלֹהֶיךָ בַּגִּלְגָּל׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
הַחֵפֶץ לַיהוָה בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים עלה
כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה הִנֵּה שְׁמֹעַ
מִזֶּבַח טוֹב לְהַקְשִׁיב מֵחֵלֶב אֵילִים׃ קשב איל
כִּי חַטַּאת קֶסֶם מֶרִי וְאָוֶן וּתְרָפִים מרה
הַפְצַר יַעַן מָאַסְתָּ אֶת דְּבַר יְהוָה פצר
וַיִּמְאָסְךָ מִמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מאס
אֶל שְׁמוּאֵל חָטָאתִי כִּי עָבַרְתִּי
אֶת פִּי יְהוָה וְאֶת דְּבָרֶיךָ כִּי פה
יָרֵאתִי אֶת הָעָם וָאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם׃ שמע
וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת חַטָּאתִי וְשׁוּב נשא
עִמִּי וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר שחה אמר
שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל לֹא אָשׁוּב שוב
עִמָּךְ כִּי מָאַסְתָּה אֶת דְּבַר יְהוָה
וַיִּמְאָסְךָ יְהוָה מִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל
יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּסֹּב שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת סבב ילך
וַיַּחֲזֵק בִּכְנַף מְעִילוֹ וַיִּקָּרַע׃ וַיֹּאמֶר חזק מעיל
אֵלָיו שְׁמוּאֵל קָרַע יְהוָה אֶת קרע
מַמְלְכוּת יִשְׂרָאֵל מֵעָלֶיךָ הַיּוֹם מלך
וּנְתָנָהּ לְרֵעֲךָ הַטּוֹב מִמֶּךָּ׃ וְגַם רעה מן
נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר וְלֹא יִנָּחֵם שקר נחם
כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם׃ וַיֹּאמֶר
חָטָאתִי עַתָּה כַּבְּדֵנִי נָא נֶגֶד זִקְנֵי
עַמִּי וְנֶגֶד יִשְׂרָאֵל וְשׁוּב עִמִּי
וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וַיָּשָׁב
שְׁמוּאֵל אַחֲרֵי שָׁאוּל וַיִּשְׁתַּחוּ
שָׁאוּל לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל
הַגִּישׁוּ אֵלַי אֶת אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק נגש
וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אֲגַג מַעֲדַנֹּת וַיֹּאמֶר עדן
אֲגַג אָכֵן סַר מַר הַמָּוֶת׃ וַיֹּאמֶר סור מרר
שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר שִׁכְּלָה נָשִׁים נשה
חַרְבֶּךָ כֵּן תִּשְׁכַּל מִנָּשִׁים אִמֶּךָ שכל
וַיְשַׁסֵּף שְׁמוּאֵל אֶת אֲגַג לִפְנֵי שסף פנה
יְהוָה בַּגִּלְגָּל׃ וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל
הָרָמָתָה וְשָׁאוּל עָלָה אֶל בֵּיתוֹ
גִּבְעַת שָׁאוּל׃ וְלֹא יָסַף שְׁמוּאֵל

לראות את שאול עד יום מותו ראה
כי התאבל שמואל אל שאול אבל
ויהוה נחם כי המליך את שאול מלך
Cap. xvi. על ישראל: ויאמר יהוה אמר
אל שמואל עד מתי אתה מתאבל
אל שאול ואני מאסתיו ממלך
על ישראל מלא קרנך שמן
ולך אשלחך אל ישי בית הלחמי ילך שלח
כי ראיתי בבניו לי מלך: ויאמר ראה
שמואל איך אלך ושמע שאול ילך
והרגני ויאמר יהוה עגלת בקר
תקח בידך ואמרת לזבח ליהוה לקח
באתי: וקראת לישי בזבח ואנכי בוא
אודיעך את אשר תעשה ידע עשה
ומשחת לי את אשר אמר אליך:
ויעש שמואל את אשר דבר
יהוה ויבא בית לחם ויחרדו בוא חרד
זקני העיר לקראתו ויאמר
שלם באך: ויאמר שלום לזבח בוא
ליהוה באתי התקדשו ובאתם קדש
אתי בזבח ויקדש את ישי ואת
בניו ויקרא להם לזבח: ויהי קרא היה
בבאם וירא את אליאב ויאמר ראה
אך נגד יהוה משיחו: ויאמר יהוה משח
אל שמואל אל תבט אל מראהו נבט ראה
ואל גבה קומתו כי מאסתיהו כי
לא אשר יראה האדם כי האדם
יראה לעינים ויהוה יראה ללבב:
ויקרא ישי אל אבינדב ויעברהו קרא עבר
לפני שמואל ויאמר גם בזה
לא בחר יהוה: ויעבר ישי
שמה ויאמר גם בזה לא בחר
יהוה: ויעבר ישי שבעת בניו
לפני שמואל ויאמר שמואל פנה
אל ישי לא בחר יהוה באלה:
ויאמר שמואל אל ישי התמו תמם

ſaul vſq; in diē mortis ſue. Verūtñ lugebat ſamuel ſaul: quoniam dominū penitebat q conſtituiſſet regē ſaul ſuper iſrael. 16.

DIxitq; dominus ad ſamuelē. Vſq; quo tu luges ſaul: cum ego proiecerim eum ne regnet ſup iſrael? Imple cornu tuum oleo: & veni vt mittā te ad iſai bethleemitem. Prouidi ei in filiis eius mihi regem. Et ait ſamuel. Quomodo vadam? Audiet enim ſaul: & iterficiet me. Et ait dñs. Vitulū de armēto tolles in manu tua & dices. Ad imolādum dño vēi. Et vocabis iſai ad victimam: & ego oſtendam tibi qd facias: & vnges quēcūq; mōſtrauero tibi. Fecit ergo ſamuel ſicut locutus eſt ei dñs. Venitq; in bethleem. Et admirati ſunt ſeniores ciuitatis: occurrētes ei. Dixerūtq;. Pacificus ne ē ingreſſus tu? Et ait. Pacificꝰ: ad imolandū dño vēi. Sāctificamini & venite mecū vt imolē. Sāctificauit ergo iſai & filios eius: & vocauit eos ad ſacrificium. Cūq; ingreſſi eēnt vidit heliab & ait. Nū corā dño eſt xp̄s eius? Dixit dominus ad ſamuelē. Ne reſpicias vultum eius neq; altitudinē ſtature eius: quoniam abieci eum: nec iuxta ītuitum hoīs ego iudico. Hō ei videt ea q̄ parēt: dñs āt intuetur cor. Et vocauit iſai aminadab & adduxit eum coram ſamuel. Qui dixit. Nec hunc elegit dominus. Adduxit autem iſai ſamma de quo ait. Etiam hunc non elegit dñs. Adduxit itaq; iſai ſeptem filios ſuos coram ſamuel. Et ait ſamuel ad iſai. Non elegit dominus ex iſtis. Dixitq; ſamuel ad iſai. Nunquid iam completi ſunt

videre ſaul vſq; in diē mortis ſue: q2 luge-
ἰδεῖν τὸν σαοὺλ ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ, ὅτι ἐπέν-
bat ſamuel ſup ſaul: ⁊ dñs penituit q
θει σαμουὴλ ἐπὶ σαοὺλ, καὶ κύριος μετεμελήθη ὅτι
regnare fecit ſaul ſup iſrael.
ἐβασίλευσε τὸν σαοὺλ ἐπὶ ἰσραήλ. Ca.16.
ET dixit dñs ad ſamuelē: vſque quo
Καὶ εἶπε κύριος πρὸς σαμουὴλ, ἕως πότε
luges tu ſup ſaul: ⁊ ego proiect eū vt
πενθεῖς σὺ ἐπὶ σαοὺλ, κἀγὼ ἀπῶσμαι αὐτὸν τοῦ
nō regnet ſup iſrael? imple cornu tuū
μὴ βασιλεύειν ἐπὶ ἰσραήλ; πλῆσον τὸ κέρας σου
oleo ⁊ veni mittā te vſq; ad bethleē ad ieſ-
ἐλαίου καὶ δεῦρο ἀποστελῶ σε ἕως βηθλεὲμ πρὸς ἰεσ-
ſe: qm̄ vidi in filiis eius mihi in re-
σαί, ὅτι ἑώρακα ἐν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐμοὶ εἰς βα-
gem. ⁊ dixit ſamuel quō vadā? ⁊ au-
σιλέα. καὶ εἶπε σαμουὴλ πῶς πορευθῶ; καὶ ἀκού-
diet ſaul ⁊ interficiet me. ⁊ dixit dñs:
σεται σαοὺλ καὶ ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπε κύριος,
accipe in manu tua iuuēcā boū ⁊ dices:
λάβε εἰς τὴν χεῖρά σου δάμαλιν βοῶν καὶ ἐρεῖς,
ad imolādū dño venio: ⁊ vocabis ieſſe ⁊
θῦσαι τῷ κυρίῳ ἥκω. καὶ καλέσεις τὸν ἰεσσαὶ καὶ
filios eius ad victimā: ⁊ oſtēdā tibi
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰς τὴν θυσίαν, καὶ γνωριῶ σοι
que facies. ⁊ vnges mihi quē dixero ad te.
ἃ ποιήσεις. καὶ χρίσεις μοι ὃν ἂν εἴπω πρὸς σέ.
⁊ fecit ſamuel oia q̄ locutus eſt dñs.
καὶ ἐποίησε σαμουὴλ πάντα ὅσα ἐλάλησε κύριος,
⁊ venit in bethleem: ⁊ admirati ſūt ſeniores
καὶ ἦλθεν εἰς βηθλεέμ, καὶ ἐξέστησαν οἱ πρεσβύτεροι
ciuitatis occurſu eius. ⁊ dixerūt: pax
τῆς πόλεως τῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ. καὶ εἶπον, εἰρήνη
ingreſſus tuus? ⁊ dixit pax: ad imolādū dño
ἡ εἴσοδός σου; καὶ εἶπεν εἰρήνη, θῦσαι τῷ κυρίῳ
venio: ſctificamini ⁊ diſcūbite mecū hodie
ἥκω, ἁγιάσθητε καὶ ἀνακλίθητε μετ᾽ ἐμοῦ σήμερον
in ſacrificiū. ⁊ ſctificauit ieſſe ⁊ filios
εἰς τὴν θυσίαν. καὶ ἡγίασε τὸν ἰεσσαὶ καὶ τοὺς υἱοὺς
eius: ⁊ vocauit eos in ſacrificiū. ⁊
αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὴν θυσίαν. καὶ
factū eſt cū veniret ipſi: ⁊ vidit eliab: ⁊ di-
ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτούς, καὶ εἶδε τὸν ἐλιάβ, καὶ εἶ-
xit: vtiq; corā dño xp̄o eius: ⁊ di-
πεν, ἀλλ᾽ ἢ ἐνώπιον κυρίου ὁ χριστὸς αὐτοῦ, καὶ εἶ-
xit dñs ad ſamuel: ne attēdas in vultū
πε κύριος πρὸς σαμουὴλ, μὴ προσχῇς εἰς τὴν ὄψιν
eius neq; in habitū magnitudinis eiꝰ: qm̄
αὐτοῦ μηδὲ εἰς τὴν ἕξιν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ὅτι
contēpſi eū: qm̄ non ſic videbit hō:
ἐξουδένωκα αὐτόν, ὅτι οὐχ ὡς ἂν ἴδῃ ἄνθρωπος,
ſic videbit deus. qm̄ homo videbit in fa-
οὕτως ὄψεται ὁ θεός. ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρό-
ciem: deus āt in cor. ⁊ vocauit ieſſe
σωπον, ὁ θεὸς δὲ εἰς καρδίαν. καὶ ἐκάλεσε ἰεσσαὶ
aminadab: ⁊ trāſiit iuxta faciē ſamue-
τὸν ἀμιναδάβ, καὶ παρῆλθε κατὰ πρόσωπον σαμου-
lis. ⁊ dixit: neq; hunc elegit dñs. ⁊
ήλ. καὶ εἶπεν, οὐδὲ τοῦτον ἐξελέξατο ὁ κύριος. καὶ
adduxit ieſſe ſamma. ⁊ dixit: neq; in hoc
παρήγαγεν ἰεσσαὶ τὸν σαμαά. καὶ εἶπεν, οὐδὲ ἐν τού-
elegit dñs. ⁊ adduxit ieſſe
τῳ ἐξελέξατο ὁ κύριος. καὶ παρήγαγεν ἰεσσαὶ τοὺς
ſeptē filios ſuos corā ſamuel. ⁊ ait ſa-
ἑπτὰ υἱοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον σαμουήλ. καὶ εἶπε σα-
muel ad ieſſe: non elegit dñs in iſtis.
μουὴλ πρὸς ἰεσσαί, οὐκ ἐξελέξατο κύριος ἐν τούτοις.
⁊ dixit ſamuel ad ieſſe: nūqd defecerūt
καὶ εἶπεν σαμουὴλ πρὸς ἰεσσαί, μὴ ἐκλελοίπασι

3.Re. 2.c. Leuit. 20.b. Joſue. 3.b.

filii tui? ⁊ dixit ieſſe: adhuc eſt minor:
τὰ παιδάρια σου; καὶ εἶπεν ἰεσσαί, ἔτι ἐστὶν ὁ μικρότερος.
⁊ ecce paſcit oues in ouile. ⁊ dixit ſamuel ad
καὶ ἰδοὺ ποιμαίνει ἐν τῷ ποιμνίῳ. καὶ εἶπε σαμουὴλ πρὸς
ieſſe: mitte ⁊ accipe eū: qm̄ non diſcūbemus
ἰεσσαί, ἀπόστειλον καὶ λάβε αὐτόν, ὅτι οὐ μὴ κατακλιθῶμεν
donec veniat ipſe huc. ⁊ miſit ⁊ adduxit eum
ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐνταῦθα. καὶ ἀπέστειλεν καὶ εἰσήγαγεν αὐ-
corā ſamuel. ⁊ ipſe erat ruffus cū pulchritudie
τὸν ἐνώπιον σαμουήλ. καὶ αὐτὸς ἦν πυράκης μετὰ κάλλους
oculorū: ⁊ bonus aſpectu. ⁊ dixit dñs ad
ὀφθαλμῶν, καὶ ἀγαθὸς τῇ ὁράσει. καὶ εἶπε κύριος πρὸς
ſamuel: ſurge vnge eū: qm̄ ipſe eſt. ⁊ ac-
σαμουὴλ, ἀνάστα χρῖσον αὐτόν, ὅτι οὗτός ἐστι. καὶ ἔλα-
cepit ſamuel cornu olei: ⁊ vnxit eū in me-
βε σαμουὴλ τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἐν μέ-
dio fratrū eius. ⁊ inſiluit ſpūs dñi
σῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ ἐφήλατο πνεῦμα κυρίου
ſup dauid a die illa ⁊ deinceps. ⁊ ſur-
ἐπὶ δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἀνέ-
rexit ſamuel ⁊ abiit in armathē. ⁊ ſpūs dñi
στη σαμουὴλ καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἀρμαθέμ. καὶ πνεῦμα κυρίου
receſſit a ſaul: ⁊ ſuffocabat eū ſpūs nequā
ἀπέστη ἀπὸ σαοὺλ, καὶ ἔπνιγεν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν
a dño. ⁊ dixerūt ſui ſaul ad eū:
παρὰ κυρίου. καὶ εἶπον οἱ παῖδες σαοὺλ πρὸς αὐτόν,
ecce ſpūs malus a dño ſuffocat te: di-
ἰδοὺ πνεῦμα πονηρὸν παρὰ κυρίου πνίγει σε, εἰπάτω-
cāt iā dñe ſerui tui corā te: ⁊ quē-
σαν δὴ κύριε οἱ δοῦλοί σου ἐνώπιόν σου, καὶ ζητησά-
rant dño nr̄o virū ſciētē pſallere in ci-
τωσαν τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἄνδρα εἰδότα ψάλλειν ἐν κι-
thara. ⁊ erit cū ſit in te ſpūs malus a
νύρᾳ. καὶ ἔσται ἐν τῷ εἶναι ἐπὶ σοὶ πνεῦμα πονηρὸν παρὰ
deo: ⁊ pſallet in cithara ſua: ⁊ bonū tibi erit.
θεοῦ, καὶ ψαλεῖ ἐν τῇ κινύρᾳ αὐτοῦ, καὶ ἀγαθόν σοι ἔσται.
⁊ dixit ſaul ad ſeruos ſuos: videte iā
καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ἴδετε δή
mihi virū bū pſallentē: ⁊ adducite eū
μοι ἄνδρα ἀγαθῶς ψάλλοντα, καὶ εἰσαγάγετε αὐτὸν
ad me. ⁊ rūdit vnꝰ de pueris eius ⁊ ait:
πρός με. καὶ ἀπεκρίθη εἷς τῶν παίδων αὐτοῦ καὶ εἶπεν,
ecce vidi filiū ieſſe in bethleem ſciētē
ἰδοὺ ἑώρακα υἱὸν τοῦ ἰεσσαὶ ἐν τῇ βηθλεὲμ ἐπιστάμενον
pſallere: ⁊ vir prudēs: ⁊ homo belli-
ψάλλειν, καὶ ὁ ἀνὴρ συνετός, καὶ ὁ ἄνθρωπος πολε-
coſus potēs robore: ⁊ ſapiēs in verbo: ⁊ bonus
μιστὴς δυνατὸς ἰσχυΐ, καὶ σοφὸς ἐν λόγῳ, καὶ ἀγαθὸς
forma: ⁊ dñs cū eo. ⁊ miſit ſa-
τῷ εἴδει, καὶ κύριος μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε σα-
ul nuncios ad ieſſe dicēs: mitte ad
οὺλ ἀγγέλους πρὸς ἰεσσαὶ λέγων, ἐξαπόστειλον πρός
me dauid filiū tuū q eſt in ouile. ⁊ tu-
με δαυὶδ τὸν υἱόν σου τὸν ἐν τῷ ποιμνίῳ. καὶ ἔλα-
lit ieſſe aſinū: ⁊ impoſuit ei gomor panū ⁊
βεν ἰεσσαὶ ὄνον, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ γόμορ ἄρτων καὶ
vtrē vini ⁊ hedū caprarū vnū: ⁊ miſit in
ἀσκὸν οἴνου καὶ ἔριφον αἰγῶν ἕνα, καὶ ἐξαπέστειλεν ἐν
manu dauid filii ſui ad ſaul. ⁊ in-
χειρὶ δαυὶδ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πρὸς σαούλ. καὶ εἰ-
greſſus ē dauid ad ſaul ⁊ ſtetit corā eo:
σῆλθε δαυὶδ πρὸς σαοὺλ καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ,
⁊ amauit eū ſaul valde. ⁊ factū eſt ei
καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν σαοὺλ σφόδρα. καὶ ἐγένετο αὐ-
dauid gerēs arma eius. ⁊ miſit ſaul
τῷ δαυὶδ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν σαοὺλ
ad ieſſe dicēs: adſit iā dauid i cōſpectu meo:
πρὸς ἰεσσαὶ λέγων, παριστάσθω δὴ δαυὶδ ἐνώπιόν μου,
qm̄ inuenit grām in oculis meis. ⁊ factū eſt cū eſ-
ὅτι εὗρεν χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶ-
ſet a deo malus ſpūs ſup ſaul: ⁊ accipiebat
ναι παρὰ θεοῦ πονηρὸν πνεῦμα ἐπὶ σαούλ, καὶ ἐλάμβανε

Geñ. 39.b. 2.Re. 7.b. C ā.10. pſ.77. Eccli. 13.d.

filii? Qui r̄ndit. Adhuc reliquus eſt paruulus & paſcit oues. Et ait ſamuel ad iſai. Mitte & adduc eum. Nec enim diſcumbemus priuſq̄ huc ille veniat. Miſit ergo & adduxit eū. Erat āt ruffꝰ & pulcher aſpectu decoraq; facie: & ait dominus. Surge & vnge eum: ipſe eſt ei. Tulit ergo ſamuel cornu olei & vnxit eū in medio fratrū eiꝰ. Et directus eſt ſpūs dñi a die illa in dauid & deinceps. Surgenſq; ſamuel abiit in ramatha. Spūs aūt domini receſſit a ſaul & exagitabat eum ſpiritus neq̄ a domio. Dixeruntq; ſerui ſaul ad eum. Ecce ſpiritus dei malus exagitat te. Iubeat dñs nr̄ rex & ſerui tui qui corā te ſunt q̄rēt hominē ſciētē pſallere cithara vt cū arripuerit te ſpūs dei malus pſallat manu ſua & leuius feras. Et ait ſaul ad ſeruos ſuos. Prouidete ergo mihi aliquē bene pſallētē: & adducite eū ad me. Et rūdens vnꝰ de pueris ait. Ecce vidi filium iſai bethleemitē ſciētē pſallere & fortiſſimum robore: & virū bellicoſum & prudentē in verbis & virū pulchrū: & dominus eſt cū eo. Miſit ergo ſaul nūcios ad iſai: dicens. Mitte ad me dauid filium tuum qui eſt in paſcuis. Tulit itaq; iſai aſinū plenū panibus & lagenam vini & hedū de capris vnū & miſit per manum dauid filii ſui ſauli. & venit dauid ad ſaul & ſtetit coram eo. At ille dilexit eum nimis: & factus eſt ei armiger. Miſitq; ſaul ad iſai dicens. Stet dauid in cōſpectu meo. Inuenit enim gratiā in oculis meis. Igitur quandocunq; ſpiritus dei malus arripiebat ſaul:

הנערים ויאמר עוד שאר הקטן
והנה רעה בצאן ויאמר שמואל
אל ישי שלחה וקחנו כי לא לקח
נסב עד באו פה: וישלח ויביאהו סבב בוא
והוא אדמוני עם יפה עינים שלח בוא
וטוב ראי ויאמר יהוה קום ראה
משחהו כי זה הוא: ויקח שמואל
את קרן השמן וימשח אתו משח
בקרב אחיו ותצלח רוח יהוה צלח
אל דוד מהיום ההוא ומעלה עלה
ויקם שמואל וילך הרמתה: ורוח קום
יהוה סרה מעם שאול ובעתתו סור
רוח רעה מאת יהוה: ויאמרו רוע
עבדי שאול אליו הנה נא רוח
אלהים רעה מבעתך: יאמר נא בעת אמר
אדננו עבדיך לפניך יבקשו איש פנה בקש
ידע מנגן בכנור והיה בהיות נגן כנר
עליך רוח אלהים רעה ונגן בידו היה
וטוב לך: ויאמר שאול אל
עבדיו ראו נא לי איש מיטב לנגן ראה יטב
והביאותם אלי: ויען אחד בוא ענה
מהנערים ויאמר הנה ראיתי בן
לישי בית הלחמי ידע נגן וגבור גבר
חיל ואיש מלחמה ונבון דבר לחם בין
ואיש תאר ויהוה עמו: וישלח
שאול מלאכים אל ישי ויאמר לאך
שלחה אלי את דוד בנך אשר
בצאן: ויקח ישי חמור לחם לקח חמר
ונאד יין וגדי עזים אחד וישלח שלח
ביד דוד בנו אל שאול: ויבא בוא
דוד אל שאול ויעמד לפניו עמד
ויאהבהו מאד ויהי לו נשא אהב היה
כלים: וישלח שאול אל ישי כלה
לאמר יעמד נא דוד לפני כי פנה
מצא חן בעיני: והיה בהיות היה
רוח אלהים אל שאול ולקח

דוד את הכנור ונגן בידו ורוח
לשאול וטוב לו וסרה מעליו   סור
רוח הרעה׃   רוע

Cap. xvij

ויאספו פלשתים את
מחניהם למלחמה ויאספו   אסף חנה
שכה אשר ליהודה ויחנו בין   חנה
שוכה ובין עזקה באפס דמים׃
ושאול ואיש ישראל נאספו
ויחנו בעמק האלה ויערכו   ערך
מלחמה לקראת פלשתים׃   לחם
ופלשתים עמדים אל ההר מזה
וישראל עמדים אל ההר מזה
והגיא ביניהם׃ ויצא איש הבנים   בין
ממחנות פלשתים גלית שמו מגת
גבהו שש אמות וזרת׃ וכובע נחשת   אמה כבע
על ראשו ושריון קשקשים הוא   שרה
לבוש ומשקל השריון חמשת אלפים   לבש שקל
שקלים נחשת׃ ומצחת נחשת על
רגליו וכידון נחשת בין כתפיו׃
וחץ חניתו כמנור ארגים ולהבת   חנה מנר
חניתו שש מאות שקלים ברזל   מאה
ונשא הצנה הלך לפניו׃ ויעמד   צנן פנה
ויקרא אל מערכת ישראל ויאמר   עמד קרא
להם למה תצאו לערך מלחמה   ערך יצא
הלא אנכי הפלשתי ואתם עבדים
לשאול ברו לכם איש וירד   ברה
אליו׃ אם יוכל להלחם אתי והכני   יכל לחם
והיינו לכם לעבדים ואם אני   נכה היה
אוכל לו והכיתיו והייתם לנו
לעבדים ועבדתם אתנו׃ ויאמר
הפלשתי אני חרפתי את מערכות
ישראל היום הזה תנו לי איש   נתן
ונלחמה יחד׃ וישמע שאול וכל   לחם שמע
ישראל את דברי הפלשתי
האלה ויחתו ויראו מאד׃ ודוד   חתת
בן איש אפרתי הזה מבית לחם

dauid tollebat citharā
& percutiebat māu ſua:
& refocillabatur ſaul &
leuius habebat. Recede
bat enim ab eo ſpiritus
malus.

17.

Congregantes autē
philiſtiim
agmina ſua in prelium
conuenerunt in
ſochot iude & caſtrame
tati ſunt inter
ſochot & azecha in fi
nibus domim.
Porro ſaul & filii iſrael
congregati
venerūt in valle there
binthi: & direxerūt
aciem ad pugnandū cō
tra philiſtiim.
Et philiſtiim ſtabāt ſu
per mōtem ex pte hac:
& iſrael ſtabat ſupra
montem ex altera pte:
valliſqꝫ erat īter eos. &
egreſſus ē vir ſpurius
de caſtris philiſtinorū
noīe goliath de geth:
altitudis ſex cubitorꝫ
& palmo: & caſſis erea
ſuper caput eius: & lori
ca hamata
induebatur. Porro pō
dus lorice eius qnqꝫ mi
lia ſiclorū eris erat: & o
creas ereas habebat in
cruribus: & clypeus e
reus tegebat hūeros e
ius. Haſtile āt haſte ei⁹
erat quaſi liciatoriū te
xētiū. Ipſū āt ferrū ha
ſte eius ſexcētos ſiclos
hēbat ferri. Et armiger
eius antecedebat eūm.
Stāſqꝫ clamabat aduer
ſum phalāgas iſrael: &
dicebat eis. Quare ve
niſtis parati ad preliū?
Nunquid ego nō ſum
philiſteus & vos ſerui
ſaul: Eligite ex vobis
virum & deſcendat
ad ſingulare certamen.
Si quiuerit pugnare
mecū & pcuſſerit me:
erimus vobis ſerui. Si
autem ego pualuero &
percuſſero eū: vos ſerui
eritis & ſeruietis no
bis. Et aiebat
philiſteus. Ego expro
braui agminibus
iſrael hodie. Date mi
hi virū & ineat mecū ſi
gulare certamē. Audi
ens aūt ſaul & omnes
iſraelite ſermones phi
liſtei huiuſcemodi: ſtu
pebāt & metuebant ni
mis. Dauid āt erat filius
viri effratei: de quo ſu
pra dictū ē: de bethleē

dauid citharā: ⁊ canebat in manu ſua: ⁊
δαυὶδ τὴν κινύραν, καὶ ἔψαλλεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ
refocillabat ſaul: ⁊ bonū erat ei: ⁊ recedebat ab
ἀνέψυχε σαοὺλ, καὶ ἀγαθὸν ἦν αὐτῷ, καὶ ἀφίστατο ἀπ'
eo ſpiritus malus.
αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν.

Ca.17.

Et cōgregant philiſthijm caſtra
Καὶ συνάγουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τὰς παρεμβολὰς
ſua in prelīū: ⁊ cōueniūt in ſocho iu
αὐτῶν εἰς πόλεμον, καὶ συνάγονται εἰς σοχὼ τῆς ἰουδαί
de. ⁊ caſtrametātur inter ſocho ⁊ in
ας. καὶ παρεμβάλλουσιν ἀναμέσον σοχὼ καὶ ἀναμέ
ter azeca in apheſdomin. ⁊ ſaul ⁊ viri iſrael
σον ἀζηκὰ ἐν ἀφεσδομίν. καὶ σαοὺλ καὶ οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ
cōgregati ſūt: ⁊ caſtrametati ſūt in valle quercus
συνήχθησαν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δρυὸς
iſti ⁊ iſti: ⁊ direxerūt aciē in bellū con
οὗτοι καὶ οὗτοι, καὶ παρατάσσονται εἰς πόλεμον ἐξ ἐναν
tra philiſthijm. ⁊ philiſthijm ſtabat ſup
τίας τῶν ἀλλοφύλων. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἵστανται ἐπὶ τοῦ
mōtē hinc. ⁊ iſrael ſtabat de mōte hinc:
ὄρους ἐντεῦθεν. καὶ ἰσραὴλ ἵσταται ἐκ τοῦ ὄρους ἐντεῦ
⁊ vallis inter eos. ⁊ egreſſus ē vir po
θεν, καὶ ὁ αὐλὼν ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ἀνὴρ δυνα
tēs de acie philiſthijm: goliath erat no
τὸς ἐκ τῆς παρατάξεως τῶν ἀλλοφύλων, γολιὰθ ἦν ὄνο
mē ei de geth. altitudo ei quattuor cubitorū ⁊
μα αὐτῷ ἐκ γέθ. ὕψος αὐτῷ τεσσάρων πηχέων καὶ
palmi: ⁊ caſſis erea ſup caput
σπιθαμῆς, καὶ περικεφαλαία χαλκῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
eius: ⁊ thoracē hamatū ipſe indut⁹. ⁊ erat
αὐτοῦ, καὶ θώρακα ἁλυσιδωτὸν αὐτὸς ἐνδεδυκώς. καὶ ἦν
pōdus thoracis eius quinqꝫ millia ſiclorū
ὁ σταθμὸς τοῦ θώρακος αὐτοῦ πέντε χιλιάδες σίκλων
eris ⁊ ferri. ⁊ ocree eius eree
χαλκοῦ καὶ σιδήρου. καὶ αἱ κνημῖδες αὐτοῦ χαλκαῖ
que ſup crura eius. ⁊ clypeus ereus in medio
αἱ ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ. καὶ ἀσπὶς χαλκῆ ἀναμέσον
humerorū eius ⁊ haſtile haſte eius vt liciatoriū
τῶν ὤμων αὐτοῦ καὶ ὁ κοντὸς τοῦ δόρατος αὐτοῦ ὡσεὶ μεσάντιον
texentiū: ⁊ lācea q̄ ſup eū ſexcētorū ſiclorū fer
ὑφαινόντων, καὶ λόγχη ἡ ἐπ' αὐτῷ ἑξακοσίων σίκλων σιδή
ri. ⁊ gerēs arma eius antecedebat eū an
ρου. καὶ ὁ αἴρων τὰ ὅπλα αὐτοῦ προεπορεύετο αὐτοῦ ἔμ   1.Re. 21.c.
te. ⁊ ſtetit ⁊ clamauit aduerſū aciē iſ
προσθεν. καὶ ἔστη καὶ ἐβόησεν εἰς τὴν παράταξιν ἰσ
rael. ⁊ dixit eis: quare venitis vt ordi
ραήλ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἵνα τί ἐκπορεύεσθε παρα
netis aciē ad bellū aduerſum nos: nōne ego ſum
τάξασθαι εἰς πόλεμον ἐξ ἐναντίας ἡμῶν, οὐκ ἐγώ εἰμι
philiſteus: ⁊ vos hebrei ſaul: eligite
ἀλλόφυλος, καὶ ὑμεῖς ἑβραῖοι τοῦ σαούλ; ἐκλέξασθε
vobis virū ⁊ deſcēdat ad me. ⁊ ſi qui
ἑαυτοῖς ἄνδρα καὶ καταβήτω πρός με. καὶ ἐὰν δυνη
uerit pugnare mecū ⁊ pcuſſerit me: erimus vobi
θῇ πολεμῆσαι μετ' ἐμοῦ καὶ πατάξῃ με, ἐσόμεθα ὑμῖν
in ſeruos. ſi āt ego oppreſſero eum ⁊ per
εἰς δούλους. ἐὰν δὲ ἐγὼ καταδυναστεύσω αὐτοῦ καὶ πα
cuſſero eū: eritis nobis in ſeruos ⁊ ſeruietis
τάξω αὐτόν, ἔσεσθε ἡμῖν εἰς δούλους καὶ δουλεύσετε
nobis. ⁊ dixit philiſteus: ecce ego exprobraui
ἡμῖν. καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυλος, ἰδοὺ ἐγὼ ὠνείδισα τὴν
aciem iſrael in die hac. date ergo mihi
παράταξιν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. δότε οὖν μοι
virū ⁊ ſingulariter certabim⁹ ambo. ⁊ audiuit
ἄνδρα καὶ μονομαχήσομεν ἀμφότεροι. καὶ ἤκουσε
ſaul ⁊ oīs iſrael verba philiſtei
σαοὺλ καὶ πᾶς ἰσραὴλ τὰ ῥήματα τοῦ ἀλλοφύλου
hec: ⁊ ſtupebāt ⁊ metuebāt nimis. ⁊ dauid
ταῦτα, καὶ ἐξέστησαν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ δαυὶδ
filius viri ephrathei iſte de bethleem
υἱὸς ἀνδρὸς ἐφραθαίου οὗτος ἐκ βηθλεὲμ

iude: ⁊ nomen ei ieſſe: ⁊ ei octo filij. ⁊
ἰούδα, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰεσσαί, καὶ αὐτῷ ὀκτὼ υἱοί. καὶ
vir ſenex in diebus ſaul qui venit in an
ὁ ἀνὴρ πρεσβύτερος ἐν ἡμέραις σαοὺλ ἐληλυθὼς ἐν ἔτε
nis. ⁊ abierūt tres filij ieſſe maiores
σιν. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ τρεῖς υἱοὶ ἰεσσαὶ οἱ μείζονες
poſt ſaul in bellum. ⁊ nomen filiorū e
ὀπίσω σαοὺλ εἰς τὸν πόλεμον. καὶ ὄνομα τῶν υἱῶν αὐ
ius qui perrexerunt ad bellum: eliab pri
τοῦ τῶν πορευθέντων εἰς τὸν πόλεμον, ἐλιὰβ ὁ πρω
mogenitus eius: ⁊ ſecundus aminadab: ⁊ ter
τότοκος αὐτοῦ, καὶ ὁ δεύτερος ἀμιναδάβ, καὶ ὁ τρί
tius ſama: ⁊ dauid ipſe iunior. ⁊ tres
τος σαμά, καὶ δαυὶδ αὐτὸς ὁ νεώτερος. καὶ οἱ τρεῖς
maiores abierunt poſt ſaul. ⁊ dauid abi
οἱ μείζονες ἐπορεύθησαν ὀπίσω σαούλ. καὶ δαυὶδ ἀπῆλ
it ⁊ reuerſus eſt a ſaul vt paſceret o
θε καὶ ἀνέστρεψεν ἀπὸ σαοὺλ ποιμαίνειν τὰ πρόβα
ues patris ſui in bethleem. ⁊ procedebat
τα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν βηθλεέμ. καὶ προσῆγεν
philiſteus mane ſurgēs ⁊ veſpere: ⁊ firmat⁹ erat aduer
ὁ ἀλλόφυλος ὀρθρίζων καὶ ὀψίζων, καὶ ἐστηλώθη ἐναντί
ſum iſrael quadraginta diebus. ⁊ dixit ieſſe dauid
ον ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἡμέρας. καὶ εἶπεν ἰεσσαὶ δαυὶδ
filio ſuo: accipe iā fratribus tuis ephi
τῷ υἱῷ αὐτοῦ, λάβε δὴ τοῖς ἀδελφοῖς σου τὸ οἰφὶ
farine huius ⁊ decē panes i
τοῦ ἀλφίτου τούτου καὶ τοὺς δέκα ἄρτους τού
ſtos: ⁊ curre in caſtra ad fra
τους, καὶ δράμε εἰς τὴν παρεμβολὴν πρὸς τοὺς ἀδελ
tres tuos. ⁊ decem formellas lactis has
φούς σου. καὶ τὰς δέκα τρυφαλίδας τοῦ γάλακτος ταύ
deferes: tribuno ⁊ fratres tuos
τας εἰσοίσεις τῷ χιλιάρχῳ, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου
viſitabis in pacem: ⁊ quibuſcūqꝫ indigeant cognoſces.
ἐπισκέψῃ εἰς εἰρήνην, καὶ ὅσα ἂν χρήζωσιν γνώσῃ.
⁊ ſaul ⁊ ipſi ⁊ oīs vir iſrael in val
καὶ σαοὺλ καὶ αὐτοὶ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐν τῇ κοι
le quercus ꝯ pugnantes cum philiſthijm.
λάδι τῆς δρυὸς πολεμοῦντες μετὰ τῶν ἀλλοφύλων.
⁊ ſurrexit dauid mane ⁊ dimiſit oues in
καὶ ὤρθρισε δαυὶδ τὸ πρωῒ καὶ ἀφῆκε τὰ πρόβατα ἐπὶ
cuſtodia: ⁊ accepit ⁊ abijt ſicut preceperat
φυλακῇ, καὶ ἔλαβε καὶ ἀπῆλθε καθὼς ἐνετείλατο
ei ieſſe. ⁊ venit in rotūditatē ⁊
αὐτῷ ἰεσσαί. καὶ ἦλθεν εἰς τὴν στρογγύλωσιν καὶ τὴν
exercitū egrediēs in pugnam. ⁊
δύναμιν τὴν ἐκπορευομένην εἰς τὴν παράταξιν. καὶ
vociferati ſūt in bello ⁊ direxerūt aciē iſ
ἠλάλαξαν ἐπὶ τῷ πολέμῳ καὶ παρετάξαντο ἰσ
rael: ⁊ philiſthijm direxerūt aciē ex cōtraria a
ραήλ, καὶ ἀλλόφυλοι παρετάξαν ἐκ τῆς ἐναντίας πα
cie. ⁊ dereliqt dauid vaſa ſua a ſe
ρατάξεως. καὶ ἀφῆκεν δαυὶδ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀφ' ἑαυ
ipſo in manu cuſtodis ad ſarcinas: ⁊ cucurrit in
τοῦ ἐπὶ χεῖρα τοῦ σκευοφύλακος, καὶ ἔδραμεν εἰς
aciem: ⁊ venit ⁊ interrogauit fra
τὴν παράταξιν, καὶ ἦλθε καὶ ἠρώτησε τοὺς ἀδελ
tres ſuos que ad pacem. ⁊ eo loqnte cum
φοὺς αὐτοῦ τὰ εἰς εἰρήνην. καὶ αὐτοῦ λαλοῦντος μετ' αὐ
eis: ⁊ ecce vir medius aſcēdebat: nomen ei
τῶν, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὁ μεσαῖος ἀνέβαινεν, ὄνομα αὐτῷ
goliath philiſteus de geth de acie
γολιὰθ ὁ φιλισταῖος ἐκ γέθ ἐκ τῆς παρατάξεως τῶν
philiſthijm: ⁊ locutus eſt ſm verba hec.
ἀλλοφύλων, καὶ ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.
⁊ audiuit dauid ⁊ oīs vir iſrael cū vidiſſent
καὶ ἤκουσε δαυὶδ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐν τῷ ἰδεῖν
ipſi virum timuerunt nimis. ⁊ fugerūt
αὐτοὺς τὸν ἄνδρα ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ ἔφυγον
a facie eius.
ἐκ προσώπου αὐτοῦ.

iuda: cui nomē erat i
ſai: qui habebat octo fi
lios: & erat vir in dieb⁹
ſaul ſenex & grādeuus
inter viros. Abierūt āt
tres filii eius
maiores poſt ſaul
in preliū. Et noīa triū
filiorū eius qui
perrexerunt ad bellū:
heliab primogenitus
& ſcds aminadab: terti
us quoqꝫ ſamma.
Dauid āt erat minim⁹.
Tribus ergo maiori
bus ſecutis ſaulem: abi
it dauid
& reuerſus eſt a ſaul vt
paſceret
gregē pris ſui in beth
leem. Procedebat vero
philiſteus mane & veſ
pere & ſtabat
quadragīta dieb⁹. Di
xit autem iſai ad dauid
filium ſuū. Accipe fra
tribus tuis ephi polēte
& decem panes iſtos
& curre
ī caſtra ad fratres tuos:
& decem formellas
caſei has deferes ad tri
bunum.
Et fratres tuos viſita
bis ſi recte agant: & cū
qbus ordiati ſūt diſce.
Saul autem & illi & oēs
filii iſrael in valle the
rebinthi
pugnabant aduerſum
philiſtiim. Surrexit ita
qꝫ dauid mane & cōmē
dauit gregem
cuſtodi: & onuſtus a
biit ſicut
p̄cepat ei iſai. Et venit
ad locū magala & ad
exercitū q egreſſus ad
pugnā vociferat⁹ erat
in certamine. Direxe
rat enim aciem iſrael:
ſed & philiſtiim ex ad
uerſo fuerant
preparati. Derelinquēs
ergo dauid vaſa q̄ attu
lerat ſub manu cuſto
dis ad ſarcinas: cucurrit
ad locū certaminis: & i
terrogabat
ſi oīa recte agerētur er
ga frēs ſuos. Cūqꝫ adhuc
ille loqretur eis appa
ruit vir ille ſpuri⁹ aſcen
dens goliath nomine
philiſteus de geth ē ca
ſtris philiſtinorum. Et
loquēte eo hec eadē ver
ba audiuit dauid. Om
nes autem iſraelite
cum vidiſſent virū fu
gerunt a facie eius

יהודה ושמו ישי ולו שמנה בנים
והאיש בימי שאול זקן בא   יום בוא
באנשים׃ וילכו שלשת בני
ישי הגדלים הלכו אחרי שאול
למלחמה ושם שלשת בניו אשר   לחם
הלכו במלחמה אליאב הבכור   בכר
ומשנהו אבינדב והשלשי שמה׃   שנה
ודוד הוא הקטן ושלשה הגדלים
הלכו אחרי שאול׃ ודוד הלך   הלך
ושב מעל שאול לרעות את   שוב רעה
צאן אביו בית לחם׃ ויגש   נגש
הפלשתי השכם והערב ויתיצב   שכם ערב
ארבעים יום׃ ויאמר ישי לדוד   יצב רבע אמר
בנו קח נא לאחיך איפת הקליא   לקח קלה
הזה ועשרה לחם הזה ורץ   רוץ
המחנה לאחיך׃ ואת עשרת חריצי   חנה חרץ
החלב האלה תביא לשר האלף   בוא שור
ואת אחיך תפקד לשלום ואת   פקד שלם
ערבתם תקח׃ ושאול והמה וכל
איש ישראל בעמק האלה
נלחמים עם פלשתים׃ וישכם   לחם
דוד בבקר ויטש את הצאן   נטש
על שמר וישא וילך כאשר   נשא
צוהו ישי ויבא המעגלה והחיל   בוא עגל
היצא אל המערכה והרעו   ערך רוע
במלחמה׃ ותערך ישראל   לחם
ופלשתים מערכה לקראת
מערכה׃ ויטש דוד את הכלים   כלה
מעליו על יד שומר הכלים וירץ   רוץ
המערכה ויבא וישאל לאחיו   בוא שאל
לשלום׃ והוא מדבר עמם   דבר
והנה איש הבנים עולה גלית   בין
הפלשתי שמו מגת ממערכות
פלשתים וידבר כדברים האלה
וישמע דוד׃ וכל איש ישראל   שמע ראה
בראותם את האיש וינסו מפניו   נוס פנה

וייראו מאד׃ ויאמר איש
ישראל הראיתם האיש העלה
הזה כי לחרף את ישראל עלה
והיה האיש אשר יכנו יעשרנו
המלך עשר גדול ואת בתו יתן
לו ואת בית אביו יעשה חפשי
בישראל׃ ויאמר דוד אל
האנשים העמדים אתו לאמר
מה יעשה לאיש אשר יכה את
הפלשתי הלז והסיר חרפה מעל
ישראל כי מי הפלשתי הערל
הזה כי חרף מערכות אלהים
חיים׃ ויאמר לו העם כדבר הזה
לאמר כה יעשה לאיש אשר יכנו׃
וישמע אליאב אחיו הגדול בדברו
אל האנשים ויחר אף אליאב
בדוד ויאמר למה זה ירדת ועל
מי נטשת מעט הצאן ההנה
במדבר אני ידעתי את זדנך ואת
רע לבבך כי למען ראות
המלחמה ירדת׃ ויאמר דוד מה
עשיתי עתה הלוא דבר הוא׃
ויסב מאצלו אל מול אחר ויאמר
כדבר הזה וישבהו העם דבר
כדבר הראשון׃ וישמעו הדברים
אשר דבר דוד ויגדו לפני
שאול ויקחהו׃ ויאמר דוד אל
שאול אל יפל לב אדם עליו
עבדך ילך ונלחם עם הפלשתי
הזה׃ ויאמר שאול אל דוד לא
תוכל ללכת אל הפלשתי הזה
להלחם עמו כי נער אתה והוא
איש מלחמה מנעריו׃ ויאמר
דוד אל שאול רעה היה עבדך
לאביו בצאן ובא הארי ואת הדב
ונשא שה מהעדר׃ ויצאתי

ירא · נכה עשר · גדל נתן · עשה · נכה · סור · אמר · שמע גדל · חרה · דבר זוד · רעע ראה · לחם · עשה · סבב · שוב · נגד פנה · לקח · נפל · יכל ילך · בוא ארה

timētes eū valdo. Et
dixit vnuſquiſpiam de
iſrael. Nū vidiſtis virū
hunc qui aſcendit?
Ad exprobrādū enim
iſrael aſcendit.
Virum ergo qui pcuſ
ſerit eum ditabit
rex diuitiis magnis: &
filiam ſuam dabit
ei: & domum patris e
ius faciet abſq; tribu
to in iſrael. Et ait dauid
ad
viros qui ſtabant ſecū
dicens.
Quid dabitur viro q
pcuſſerit
philiſteū hūc & tulerit
opprobriū de
iſrael? Quis eſt enī hic
philiſteus incircūciſus
qui exprobrauit aciē
dei
viuētis? Referebat aūt
ei populus eūdē ſermo
nē dicēs. Hec dabūtur
viro qui percuſſerit eū.
Qđ cū audiſſet heliab
frater eius maior loqn
te eo cum aliis iratus eſt
cōtra dauid & ait. qua
re veniſti? & quare
dereliquiſti pauculas
oues illas
in deſerto? Ego noui
ſuperbiam tuam &
nequitiam cordis tui:
quia vt videres
preliū deſcendiſti. Et
dixit dauid. Quid
feci? Nunquid non ver
bum eſt?
Et declinauit paululū
ab eo ad aliū. Dixitq;
eundē ſermonem. Et
rñdit ei populus verbū
ſicut prius. Audita ſūt
autem verba
que locutus eſt dauid:
& annunciata in cōſpe
ctu ſaul. Ad quē cū fuiſ
ſet adductus locutus eſt
ei. Non concidat cor
cuiuſq̄ in eo. Ego
ſeruus tuus vadam &
pugnabo aduerſus phi
liſteum. Et ait ſaul ad
dauid. Non
vales reſiſtere philiſteo
iſti: nec
pugnare aduerſus eum
quia puer es. Hic autē
vir bellator eſt ab ado
leſcentia ſua. Dixitq;
dauid ad ſaul. Paſce
bat ſeruus tuus
patris ſui gregē: & ve
niebat leo vel vrſus
& tollebat arietē đ me
dio gregis: & perſeq̄bar

ꝛ dixit vir de iſrael: ſi vidiſtis virū
καὶ εἶπεν ἀνὴρ ἐξ ἰσραήλ, εἰ ἑωράκατε τὸν ἄνδρα τὸν
aſcendentem hunc: qm̄ ad exprobrādū iſrael aſcēdit:
ἀναβαίνοντα τοῦτον, ὅτι ὀνειδίσαι τὸν ἰσραὴλ ἀνέβη,
ꝛ erit vir qui pcuſſerit eum ditabit eum
καὶ ἔσαι ἀνὴρ ὃς ἂν πατάξῃ αὐτὸν πλουτιεῖ αὐτὸν ὁ βα
rex diuitijs magnis: ꝛ filiam ſuam da
σιλεὺς πλούτῳ μεγάλῳ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ δώ
bit ei: ꝛ domū patris eius faciet
σει αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ποιήσει
liberam in iſrael. ꝛ dixit dauid ad vi
ἐλεύθερον ἐν ἰσραήλ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς ἄν
ros qui aſtabant ſecum dicens: quid fiet
δρας τοὺς συνεστηκότας αὐτῷ λέγων, τί ποιηθήσεται
viro qui percuſſerit philiſteum illum: ꝛ
τῷ ἀνδρὶ ὃς ἂν πατάξῃ τὸν ἀλλόφυλον ἐκεῖνον, καὶ
abſtulerit op.pbꝛiū ab iſrael? qm̄ quis eſt philiſteus
ἀφέλῃ ὄνειδος ἀπὸ ἰσραήλ; ὅτι τίς ἐστιν ὁ ἀλλόφυλος
incircūciſus iſte qui ex.pbꝛauit aciem dei viuē
ὁ ἀπερίτμητος οὗτος ὃς ὠνείδισε παράταξιν θεοῦ ζῶν
tis? ꝛ dixit ei ꝑpłs ſm verbū hoc di
τος; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ λαὸς κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο λέ
cens: ſic fiet viro qui percuſſerit e
γων, οὕτως ποιηθήσεται τῷ ἀνδρὶ ὃς ἂν πατάξῃ αὐ
um. ꝛ audiuit eliab frater eius maioꝛ cū
τόν. καὶ ἤκουσεν ἐλιὰβ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ μείζων ἐν
loq̄retur ipſe ad viros: ꝛ irat⁹ eſt furoꝛe
τῷ λαλεῖν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἄνδρας, καὶ ὠργίσθη θυμῷ
eliab cō dauid ꝛ dixit: quare deſcendiſti: ꝛ
ἐλιὰβ ἐν τῷ δαυίδ καὶ εἶπεν, ἱνατί τοῦτο κατέβης, καὶ
ad quē dereliquiſti paruas oues illas in deſerto.
ἐπὶ τίνα ἀφῆκας τὰ μικρὰ πρόβατα ἐκεῖνα ἐν τῇ ἐρήμῳ.
ego noui ſuperbiam tuam ꝛ nequitiā coꝛ
ἐγὼ οἶδα τὴν ὑπερηφανίαν σου καὶ τὴν κακίαν τῆς καρ
dis tui: qm̄ cauſa videndi prelium deſcēdiſti.
δίας σου, ὅτι ἕνεκεν τοῦ ἰδεῖν τὸν πόλεμον κατέβης.
ꝛ dixit dauid: quid feci nūc: nūqd nō vbū eſt?
καὶ εἶπε δαυίδ, τί ἐποίησα νῦν, οὐχὶ ῥῆμά ἐστιν;
ꝛ reuerſus eſt ab eo in partē alteram: ꝛ dixit
καὶ ἀπέστρεψεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς μέρος ἕτερον, καὶ εἶπεν
ſic. ꝛ reſponderunt ei ſm ſermonē pꝛi
οὕτως. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πρό
oꝛem. ꝛ audita ſunt verba dauid que locut⁹ eſt. ꝛ
τερον. καὶ ἠκούσθησαν οἱ λόγοι δαυίδ οὓς ἐλάλησε. καὶ
annūciata ſūt coram ſaul. ꝛ dixit dauid ad
ἀνηγγέλησαν ἐνώπιον σαούλ. καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς
ſaul: nō concidat coꝛ dñi mei ſup
σαούλ, μὴ συμπεσέτω ἡ καρδία τοῦ κυρίου μου ἐπ'
eum: qm̄ ſeruus tuus vadet ꝛ pugnabit cū
αὐτόν, ὅτι δοῦλός σου πορεύσεται καὶ πολεμήσει με
philiſteo iſto. ꝛ ait ſaul ad
τὰ τοῦ ἀλλοφύλου τούτου. καὶ εἶπε σαούλ πρὸς
dauid: non poteris ire cōtra philiſteum
δαυίδ, οὐ μὴ δυνήσῃ πορευθῆναι πρὸς τὸν ἀλλόφυλον
iſtum vt pugnes aduerſus eū: qm̄ tu pu
τοῦτον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν, ὅτι σὺ παιδά
er es: ipſe aūt vir eſt bellatoꝛ ab adoleſcētia ſua.
ριον εἶ, αὐτὸς δὲ ἀνὴρ ἐστὶ πολεμιστὴς ἐκ νεότητος αὐ
ꝛ dixit dauid ad ſaul: paſcens erat ſer
τοῦ. καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς σαούλ, ποιμαίνων ἦν ὁ δοῦ
uus tuus in grege patri ſuo. ꝛ qñ
λός σου ἐν τῷ ποιμνίῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ. καὶ ὅταν
veniebat leo vel vrſus ꝛ accipiebat ouem de
ἤρχετο λέων ἢ ἄρκτος καὶ ἐλάμβανε πρόβατον ἐκ
grege: ꝛ egrediebar
τῆς ἀγέλης, καὶ ἐξηρχόμην

D

post eum ꝛ percutiebā eum ꝛ eruebam de
κατόπισθεν αὐτοῦ καὶ ἐπάτασσον αὐτὸν καὶ ἐξέσπων ἐκ τοῦ
ore eius: ꝛ ſi inſurgebat aduerſū me appꝛehēdebā gut
στόματος αὐτοῦ, καὶ εἰ ἐπανίστατο ἐπ' ἐμὲ ἐκράτουν τοῦ φά
tur eius ꝛ percutiebam eum ꝛ interficiebā eum:
ρυγγος αὐτοῦ καὶ ἐπάτασσον αὐτὸν καὶ ἐθανάτουν αὐτόν,
ꝛ leonem ꝛ vrſum pcutiebat ſeruus tuus. ꝛ
καὶ τὸν λέοντα καὶ τὴν ἄρκτον ἔτυπτεν ὁ δοῦλός σου. καὶ
erit philiſteus iſte incircūciſus vt vn⁹ hoꝛum.
ἔσαι ὁ ἀλλόφυλος οὗτος ὁ ἀπερίτμητος ὡς ἓν τούτων.
qui ꝑproperauit aciem dei viuētis. ꝛ ait dauid:
ὃς ὠνείδισε παράταξιν θεοῦ ζῶντος. καὶ εἶπε δαυίδ,
dñs deus eripuit me de ore leonis ꝛ de
κύριος ὁ θεὸς ἐξείλετό με ἐκ στόματος τοῦ λέοντος καὶ ἐκ
manu vrſi: ipſe liberabit me de manu phi
χειρὸς τῆς ἄρκτου, αὐτὸς ἐξελεῖταί με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀλ
liſtei incircumciſi huius. ꝛ dixit ſaul ad
λοφύλου τοῦ ἀπεριτμήτου τούτου. καὶ εἶπε σαούλ πρὸς
dauid: vade ꝛ erit dñs tecum. ꝛ induit
δαυίδ, πορεύου καὶ ἔσαι ὁ κύριος μετὰ σοῦ. καὶ ἐνέδυσε
ſaul dauid veſtimēto ſuo: ꝛ galeam
σαούλ τὸν δαυίδ τὸν μανδύαν αὐτοῦ, καὶ περικεφαλαίαν
eream impoſuit ſup caput eius: ꝛ veſtiuit
χαλκῆν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσεν
eum loꝛica: ꝛ accīct⁹ ē dauid gladio ei⁹ ſu
αὐτὸν θώρακα, καὶ ἔζώσατο δαυίδ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐπά
per thoꝛacem ſuum. ꝛ laboꝛauit circūambulās dauid
νω τοῦ θώρακος αὐτοῦ. καὶ ἐκοπίασε περιπατήσας δαυίδ
cū ambularet in eis: qm̄ inexptus erat. ꝛ dixit dd
ἐν τῷ βαδίζειν ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἄπειρος ἦν. καὶ εἶπε δαυίδ
ad ſaul: non poſſum incedere in iſtis: qm̄ nō
πρὸς σαούλ, οὐ μὴ δύνωμαι πορευθῆναι ἐν τούτοις, ὅτι οὐ
expertus ſum: ꝛ depoſuit ea a ſeipſo. ꝛ acce
πεπείραμαι, καὶ περιείλετο αὐτὰ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἔλα
pit dauid baculum ſuum in manu ſua: ꝛ ele
βε δαυίδ τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξε
git ſibi quinq; lapideos lipidos de toꝛrente.
λέξατο ἑαυτῷ πέντε λίθους λείους ἐκ τοῦ χειμάρρου.
ꝛ poſuit eos in pera paſtoꝛali que erat
καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ καδίῳ τῷ ποιμενικῷ τῷ ὄντι
ei ad collectionē. ꝛ funda ſua in manu
αὐτῷ εἰς συλλογήν. καὶ ἡ σφενδόνη αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ
ſua: ꝛ proceſſit aduerſum virum philiſteum.
αὐτοῦ, καὶ προσῆλθε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἀλλόφυλον.
ꝛ iuit philiſteus icedēs ꝛ ap.ppiquās aduerſū
καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀλλόφυλος πορευόμενος καὶ ἐγγίζων πρὸς
dauid. ꝛ vir gerens ſcutū ante eum.
δαυίδ. καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ αἴρων τὸν θυρεὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ.
ꝛ inſpexit philiſteus ꝛ vidit dauid: ꝛ
καὶ ἐπέβλεψεν ὁ ἀλλόφυλος καὶ εἶδε τὸν δαυίδ, καὶ
deſpexit eum: qm̄ erat puer: ꝛ ipſe ruf
ἐξουδένωσεν αὐτόν, ὅτι ἦν παιδάριον, καὶ αὐτὸς πυρρά
fus cū pulchꝛitudine oculoꝛum. ꝛ dixit philiſte
κης μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν. καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυ
us ad dauid: nūqd canis ego ſum ꝙ egreſſus es i
λος πρὸς δαυίδ, μὴ κύων ἐγώ εἰμι ὅτι ἐξῆλθες ἐν
baculo ꝛ lapidib⁹ cōtra me? ꝛ maledixit phili
ῥάβδῳ καὶ λίθοις ἐπ' ἐμέ; καὶ κατηράσατο ὁ ἀλλόφυ
ſteus dauid in dijs ſuis: ꝛ dixit phili
λος τὸν δαυίδ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν ὁ ἀλλόφυ
ſteus ad dauid: veni ad me ꝛ dabo
λος πρὸς δαυίδ, δεῦρο πρός με καὶ δώσω τὰς
carnes tuas volatilibus celi ꝛ
σάρκας σου τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς
beſtijs terre. ꝛ dixit dauid ad phili
θηρίοις τῆς γῆς. καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς τὸν ἀλλόφυ
ſteū: tu venis ad me in gladio ꝛ in haſta ꝛ
λον, σὺ ἔρχῃ πρός με ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν δόρατι καὶ
in clypeo: ego aūt venio ad te in noīe domi
ἐν ἀσπίδι, ἐγὼ δὲ ἔρχομαι πρὸς σὲ ἐν ὀνόματι κυρί
ni exercituū dei aciei iſrael cui ex.pbꝛaſti
ου σαβαὼθ θεοῦ παρατάξεως ἰσραήλ, ἣν ὠνείδισας

E

C

eos & percutiebā: erue
bāq; de ore eorum.
Et illi cōſurgebāt ad
uerſum me: & appꝛehēde
bā mētū eorū & ſuffo
cabā: interficiebāq; eos.
Nā & leonē & vrſum
interfeci ego ſeru⁹ tu⁹.
Erit igitur & philiſteus
hic incircūciſus qſi vn⁹
ex eis: qui auſus eſt ma
ledicere exercitui dei
viuētis. Et ait dauid.
Dominus qui eripuit
me de manu leonis &
de manu vrſi: ipſe me li
berabit de manu phili
ſtei huius. Dixit aūt ſaul
ad dauid. Vade: & do
minus tecum ſit.
Et induit ſaul dauid
veſtimentis ſuis:
& impoſuit galeam e
ream ſuper caput eius:
& veſtiuit eum loꝛica.
Accinctus ergo dauid
gladio eius ſup veſtē ſu
am cepit temptare ſi ar
matus poſſet incedere.
Nō enim hēbat cōſue
tudinē. Dixitq; dauid
ad ſaul. Nō poſſum ſic
incedere: qa nō vſum
habeo. Et depoſuit eā.
Et tulit baculū ſuū quē
ſp hēbat in manib⁹: &
elegit ſibi quiq; lipidiſ
ſimos lapides de torren
te & miſit eos in perā
paſtoralem quam
habebat ſecum: & fun
dā manu tulit: & proceſ
ſit aduerſum philiſteū.
Ibat autem philiſteus
icedēs & ap.ppinquās
aduerſū dauid: & armi
ger eius ante eū. Cūq;
inſpexiſſet eū philiſteus
& vidiſſet dauid: deſpe
xit eum. Erat autem
adoleſcens ruffus: &
pulcher aſpectu.
Et dixit philiſteus ad
dauid. Nunquid
ego canis ſum ꝙ tu ve
nis ad me cum baculo?
Et maledixit philiſteus
dauid
in diis ſuis. Dixitq; ad
dauid: Veni ad me &
dabo carnes tuas
volatilibus celi & beſti
is terre.
Dixit aūt dauid ad phi
liſteum. Tu venis
ad me cū gladio & ha
ſta & clypeo: ego autē
venio ad te ī noīe dñi
exercituū dei
agminum iſrael: quib⁹
exprobraſti

אחריו והכתיו והצלתי מפיו
ויקם עלי והחזקתי בזקנו
והכיתיו והמיתיו׃ גם את הארי
גם הדוב הכה עבדך והיה
הפלשתי הערל הזה כאחד מהם
כי חרף מערכת אלהים חיים׃
ויאמר דוד יהוה אשר הצלני
מיד הארי ומיד הדב הוא יצילני
מיד הפלשתי הזה ויאמר שאול
אל דוד לך ויהוה יהיה עמך׃
וילבש שאול את דוד מדיו
ונתן קובע נחשת על ראשו
וילבש אתו שריון׃ ויחגר דוד
את חרבו מעל למדיו ויאל
ללכת כי לא נסה ויאמר דוד
אל שאול לא אוכל ללכת באלה
כי לא נסיתי ויסרם דוד מעליו׃
ויקח מקלו בידו ויבחר לו
חמשה חלקי אבנים מן הנחל
וישם אתם בכלי הרעים אשר
לו ובילקוט וקלעו בידו ויגש
אל הפלשתי׃ וילך הפלשתי
הלך וקרב אל דוד והאיש נשא
הצנה לפניו׃ ויבט הפלשתי
ויראה את דוד ויבזהו כי היה
נער ואדמני עם יפה מראה׃
ויאמר הפלשתי אל דוד הכלב
אנכי כי אתה בא אלי במקלות
ויקלל הפלשתי את דוד
באלהיו׃ ויאמר הפלשתי אל
דוד לכה אלי ואתנה את בשרך
לעוף השמים ולבהמת השדה׃
ויאמר דוד אל הפלשתי אתה בא
אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי
בא אליך בשם יהוה צבאות אלהי
מערכות ישראל אשר חרפת׃

נכה נצל · קום · חזק מות · דוב · ערב · אמר · ילך היה · לבש מד · קבע · שבה חגר · יכל ילך · נסה סור · לקח בחר · שום כלה · רעה לקט · נגש · הלך · צנן פנה · נבט ראה · בזה · ראה · בוא · קלל · אמר · ילך נתן · בוא · חנה · צבא

הַיּוֹם הַזֶּה יְסַגֶּרְךָ יְהוָה בְּיָדִי
וְהִכִּיתִךָ וַהֲסִרֹתִי אֶת רֹאשְׁךָ
מֵעָלֶיךָ וְנָתַתִּי פֶּגֶר מַחֲנֵה
פְלִשְׁתִּים הַיּוֹם הַזֶּה לְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וּלְחַיַּת הָאָרֶץ וְיֵדְעוּ כָּל
הָאָרֶץ כִּי יֵשׁ אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל׃
וְיֵדְעוּ כָּל הַקָּהָל הַזֶּה כִּי לֹא בְּחֶרֶב
וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ יְהוָה כִּי לַיהוָה
הַמִּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיָדֵנוּ׃
וְהָיָה כִּי קָם הַפְּלִשְׁתִּי וַיֵּלֶךְ וַיִּקְרַב
לִקְרַאת דָּוִד וַיְמַהֵר דָּוִד וַיָּרָץ
הַמַּעֲרָכָה לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי׃
וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת יָדוֹ אֶל הַכֶּלִי
וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶבֶן וַיְקַלַּע וַיַּךְ אֶל
הַפְּלִשְׁתִּי אֶל מִצְחוֹ וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן
בְּמִצְחוֹ וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו אָרְצָה׃
וַיֶּחֱזַק דָּוִד מִן הַפְּלִשְׁתִּי בַּקֶּלַע
וּבָאֶבֶן וַיַּךְ אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִיתֵהוּ
וְחֶרֶב אֵין בְּיַד דָּוִד׃ וַיָּרָץ דָּוִד
וַיַּעֲמֹד אֶל הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֶת
חַרְבּוֹ וַיִּשְׁלְפָהּ מִתַּעְרָהּ וַיְמֹתְתֵהוּ
וַיִּכְרָת בָּהּ אֶת רֹאשׁוֹ וַיִּרְאוּ
הַפְּלִשְׁתִּים כִּי מֵת גִּבּוֹרָם וַיָּנֻסוּ׃
וַיָּקֻמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה
וַיָּרִעוּ וַיִּרְדְּפוּ אֶת הַפְּלִשְׁתִּים עַד
בּוֹאֲךָ גַיְא וְעַד שַׁעֲרֵי עֶקְרוֹן
וַיִּפְּלוּ חַלְלֵי פְלִשְׁתִּים בְּדֶרֶךְ
שַׁעֲרַיִם וְעַד גַּת וְעַד עֶקְרוֹן׃
וַיָּשֻׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִדְּלֹק אַחֲרֵי
פְלִשְׁתִּים וַיָּשֹׁסּוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם׃
וַיִּקַּח דָּוִד אֶת רֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי
וַיְבִאֵהוּ יְרוּשָׁלִָם וְאֶת כֵּלָיו
שָׂם בְּאָהֳלוֹ׃ וְכִרְאוֹת שָׁאוּל
אֶת דָּוִד יֹצֵא לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי
אָמַר אֶל אַבְנֵר שַׂר הַצָּבָא
בֶּן מִי זֶה הַנַּעַר אַבְנֵר וַיֹּאמֶר

hodie: & dabit te dñs in manu mea: & percutiam te & auferam caput tuum a te. Et dabo cadauera caſtrorum philiſtiim hodie volatilibus celi & beſtiis terre: vt ſciat omnis terra: quia eſt deus in iſrael: & nouerit vniuerſa eccleſia hec: quia non in gladio nec in haſta ſaluat dominus. Ipſius enim eſt bellum & tradet vos in manus noſtras. Cum ergo ſurrexiſſet philiſteus & veniret & appropinq̄ret cōtra dauid: feſtinauit dauid & occurrit ad pugnam ex aduerſo philiſtei. Et miſit manum ſuam in peram: tulitq; vnū lapidē & fūda iecit: & circūducēs p̄cuſſit eū in fronte. Et infixus eſt lapis in frōte eius: & cecidit in faciē ſuam ſup terrā. Preualuitq; dauid aduerſum philiſteū in funda & lapide: p̄cuſſumq; philiſteum interfecit. Cūq; gladiū nō hēret in manu dauid: cucurrit & ſtetit ſup philiſteum & tulit gladiū eius: & eduxit eum de vagina ſua: & interfecit eū: p̄ciditq; caput eius. Videntes autē philiſtiim q̄ mortuus eēt fortiſſimus eorū: fugerūt. Et cōſurgētes viri iſrael & iuda vociferati ſūt: & p̄ſecuti ſunt philiſteos vſq; dū veniret in vallē & vſq; ad portas accharon. Ceciderūtq; vulnerati de philiſtiim in via ſarim & vſq; ad geth & vſq; ad accharon. Et reuertētes filii iſrael poſtq̄ p̄ſecuti ſunt philiſteos inuaſerūt caſtra eorum. Aſſumēs autem dauid caput philiſtei: attulit illud in hieruſalem: arma vero eius poſuit in tabernaculo ſuo. Eo āt tp̄e quo viderat ſaul dauid egredientem contra philiſteum ait ad abner principē militie ſue. De qua ſtirpe deſcēdit hic adoleſcens. Dixitq;

hodie. ⁊ claudet te dn̄s hodie in manus
σήμερον. καὶ συγκλείσει σε κύριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς
meas: ⁊ interficiā te ⁊ auferā caput tuū a
μου, καὶ ἀποκτενῶ σε καὶ ἀφελῶ τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ
te: ⁊ dabo cadauera tua ⁊ cadauera caſtroꝝ
σοῦ, καὶ δώσω τὰ κῶλά σου καὶ τὰ κῶλα τῆς παρεμβολῆς
philiſtijm in die hac volatilibus
τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τοῖς πετεινοῖς τοῦ
celi ⁊ beſtijs tre. ⁊ cognoſcet oīs
οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. καὶ γνώσεται πᾶσα ἡ
terra q̄ erit deus in iſrael: ⁊ nouerit vniuerſa eccle-
γῆ ὅτι ἔσαι θεὸς ἐν ἰσραὴλ, καὶ γνώσεται πᾶσα ἐκκλη
ſia hec: q̄ nō in haſta neq; in gladio ſaluat
σία αὕτη, ὅτι οὐκ ἐν δόρατι οὐδὲ ἐν μαχαίρᾳ σώζει
dn̄s: q̄m dn̄i bellū: ⁊ tradet vos
κύριος, ὅτι τοῦ κυρίου ὁ πόλεμος, καὶ παραδώσει ὑμᾶς
in manus nr̄as. ⁊ ſurrexit philiſteus ⁊ iuit
εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ ἀνέστη ὁ ἀλλόφυλος καὶ ἐπορεύ
⁊ app̄p̄inq̄uit in cōgreſſum dauid: ⁊ dauid feſti
θη καὶ ἤγγισεν εἰς συνάντησιν τῷ δαυίδ, καὶ δαυὶδ ἐτά
nauit ⁊ egreſſus ē ⁊ ipſe in pugnā in occur
χυνε καὶ ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν παράταξιν εἰς συνάν
ſum philiſtei. ⁊ extēdit dauid manū
τησιν τοῦ ἀλλοφύλου. καὶ ἐξέτεινε δαυὶδ τὴν χεῖρα
ſuam in perā: ⁊ accepit inde lapidē vnū: ⁊
αὐτοῦ εἰς τὸ κάδιον, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν λίθον ἕνα, καὶ
funda iecit ⁊ p̄cuſſit philiſteū in fron-
ἐσφενδόνησε καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον εἰς τὸ μέτω
te ſua: ⁊ infixus ē lapis in frōte eius:
πον αὐτοῦ, καὶ διέδυ ὁ λίθος ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτοῦ,
⁊ cecidit in faciē ſuā ſup trā. ⁊ p̄e
καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐκρα
ualuit dauid ſup philiſteū funda ⁊
ταιώθη δαυὶδ ὑπὲρ τὸν ἀλλόφυλον τῇ σφενδόνῃ καὶ τῷ
lapide in die illa. ⁊ p̄cuſſit phili
λίθῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐπάταξεν τὸν ἀλλόφυ
ſteū ⁊ interfecit eū: ⁊ gladius nō erat in
λον καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν, καὶ ῥομφαία οὐκ ἦν ἐν
manu dauid. ⁊ cucurrit dauid ⁊ ſtetit ſup
τῇ χειρὶ δαυίδ. καὶ ἔδραμε δαυὶδ καὶ ἐπέστη ἐπ᾽
eum ⁊ tulit gladiū eius ⁊ eduxit e-
αὐτὸν καὶ ἔλαβε τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἐξέσπασεν αὐ-
um de vagina ſua ⁊ interfecit eū: ⁊ abſtu
τὴν ἐκ τοῦ κουλεοῦ αὐτῆς καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν, καὶ ἀφεῖ
lit in eo caput eius. ⁊ viderūt philiſtijm
λεν ἐν αὐτῇ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ εἶδον οἱ ἀλλόφυλοι
q̄ mortuꝰ eēt fortis eoꝝ: ⁊ fugerūt. ⁊ ſurrexerūt
ὅτι τέθνηκεν ὁ δυνατὸς αὐτῶν, καὶ ἔφυγον. καὶ ἀνέστησαν
viri iſrael ⁊ iuda ⁊ vociferati ſūt ⁊ p̄ſecuti
ἄνδρες ἰσραὴλ καὶ ἰούδα καὶ ἠλάλαξαν καὶ κατεδίω
ſunt poſt philiſteos vſq; ad ingreſſū geth ⁊
ξαν ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων ἕως τῆς εἰσόδου γὲθ καὶ
vſq; ad portā accaron. ⁊ ceciderūt vulnerati
ἕως τῆς πύλης ἀκκαρών. καὶ ἔπεσον τραυματίαι τῶν
philiſtijm in via portaꝝ ⁊ vſq; ad geth ⁊ vſq; ad ac
ἀλλοφύλων ἐν τῇ ὁδῷ τῶν πυλῶν καὶ ἕως γὲθ καὶ ἕως ἀκκα
carō. ⁊ reuerſi ſūt viri iſrael declinātes poſt
ρών. καὶ ἀνέστρεψαν ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκκλίνοντες ὀπίσω τῶν
philiſtijm: ⁊ predati ſūt caſtra eoꝝ.
ἀλλοφύλων, καὶ προενόμευσαν τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν.
⁊ accepit dauid caput philiſtei ⁊ attu
καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀλλοφύλου καὶ ἀνήνεγ
lit illud in hieruſalē. ⁊ arma eius poſuit in
κεν αὐτὴν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἔθετο ἐν τῷ
tabernaculo ſuo. ⁊ vt vidit ſaul dauid ex
σκηνώματι αὐτοῦ. καὶ ὡς εἶδε σαοὺλ τὸν δαυὶδ ἐκπο
euntem in occurſū philiſtei: ait ad
ρευόμενον εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου, εἶπε πρὸς
abener principē exercitus: filius cuius ado
ἀβεννὴρ τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως, υἱὸς τίνος ὁ νεα
leſcēs iſte abener? ⁊ r̄ndit abener ⁊ dixit:
νίσκος οὗτος ἀβεννήρ; καὶ ἀπεκρίθη ἀβεννὴρ καὶ εἶπε,

1.Mac. 4.d.

Eccle. 47.d. 1.Mac. 4.d.

viuit aīa tua dn̄e mi rex nō noui. ⁊ dixit
ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου βασιλεῦ οὐκ οἶδα. καὶ εἶπεν
rex: interroga tu filius cuius adoleſcēs iſte:
βασιλεύς, ἐπερώτησον σὺ υἱὸς τίνος ὁ νεανίας οὗτος.
⁊ vt reuerſus ē dauid cū p̄cuſſit philiſteū:
καὶ ὡς ἐπέστρεψε δαυὶδ πατάξας τὸν ἀλλόφυλον,
apprehēdit eū abener ⁊ introduxit eū corā
παρέλαβεν αὐτὸν ἀβεννὴρ καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐνώπιον
ſaul. ⁊ caput philiſtei in manu e-
σαούλ. καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀλλοφύλου ἐν τῇ χειρὶ αὐ
ius. ⁊ ait ad eū ſaul: filius cuius es ado
τοῦ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν σαούλ, υἱὸς τίνος εἶ νεα
leſcēs? ⁊ dixit dauid: filius ſerui tui ieſſe
νίας; καὶ εἶπε δαυίδ, υἱὸς τοῦ δούλου σου ἰεσσαὶ
bethleemite.
τοῦ βηθλεεμίτου.

Ca. 18.

Et factū eſt vt cōpleuit loqui ad ſa
Καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσεν λαλῶν πρὸς σα-
ul: ⁊ aīa ionathan cōglutinata ē aīe
ούλ, καὶ ἡ ψυχὴ ἰωναθὰν συνεδέθη τῇ ψυχῇ
dauid: ⁊ dilexit eū ionathā ſm aīam
δαυίδ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν ἰωναθὰν κατὰ τὴν ψυχὴν
ſuā. ⁊ accepit eū ſaul in die illa
αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν σαοὺλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
⁊ non dimiſit eū reuerti in domū
καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐπιστρέψαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ
Infra. 19.a. pr̄is ſui. ⁊ iniit ionathan ⁊ dauid fe-
πατρὸς αὐτοῦ. καὶ διέθετο ἰωναθὰν καὶ δαυὶδ δια
dus: q̄m dilexit eū ſm aīam ſuā.
θήκην, ὅτι ἠγάπησεν αὐτὸν κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.
⁊ expoliauit ionathā tunicā q̄ ſup eū:
καὶ ἐξεδύσατο ἰωναθὰν τὸν ἐπενδύτην τὸν ἐπ᾽ αὐτῷ,
⁊ dedit eā dauid: ⁊ veſtimētū ſuū
καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῷ δαυίδ, καὶ τὸν μανδύαν αὐτοῦ
⁊ vſq; ad gladiū ſuū ⁊ arcū ⁊
καὶ ἕως τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ καὶ τοῦ τόξου καὶ τῆς
balteū ſuū. ⁊ egrediebatur dauid intelligēs in cū-
ζώνης αὐτοῦ. καὶ ἐξεπορεύετο δαυὶδ συνιῶν ἐν πᾶ
ctis q̄bꝰ miſiſſet eū ſaul. ⁊ cōſtituit e-
σιν οἷς ἂν ἀπέστειλεν αὐτὸν σαούλ. καὶ κατέστησεν αὐ-
um ſaul ſup viros belli. ⁊ ac
τὸν σαοὺλ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ πολέμου. καὶ ἤ-
ceptꝰ erat i oculis vniuerſi p̄p̄li: ⁊ in
ρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ, καί γε καὶ ἐν
oculis famuloꝝ ſaul. ⁊ factū eſt cū in
ὀφθαλμοῖς τῶν δούλων σαούλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰ
grederētur ipſi: quū reuerſus eſt dauid vt p̄cuſſit
σπορεύεσθαι αὐτούς, ὅτε ἐπέστρεψε δαυὶδ πατάξας
philiſteū: ⁊ egreſſe ſunt choros ducētes ⁊ can-
τὸν ἀλλόφυλον, καὶ ἐξῆλθον αἱ χορεύουσαι καὶ ᾄδου
tātes in occurſum ſaul regis de vniuerſis
σαι εἰς ἀπάντησιν σαοὺλ τοῦ βασιλέως ἐκ πασῶν
vrbibus iſrael in tympanis ⁊ in leti
τῶν πόλεων ἰσραὴλ ἐν τυμπάνοις καὶ ἐν χαρμοσύ-
tia ⁊ in cymbalis. ⁊ egrediebātur mulieres
νῃ καὶ ἐν κυμβάλοις. καὶ ἐξήρχοντο αἱ γυναῖκες αἱ
ludētes ⁊ dicebāt: p̄cuſſit ſaul in mili
παίζουσαι καὶ ἔλεγον, ἐπάταξε σαοὺλ ἐν χιλιά-
bus ſuis: ⁊ dauid in decē milibꝰ ſuis. ⁊ ira
σιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ. καὶ ὠρ
tus eſt ſaul ⁊ apparuit prauū verbū nimis in
γίσθη σαοὺλ καὶ ἐφάνη πονηρὸν τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐνώ
cōſpectu ſaul de verbo iſto. ⁊ dixit: dederūt
πιον σαοὺλ περὶ τοῦ λόγου τούτου. καὶ εἶπεν, ἔδωκαν τῷ
dauid decē milia: ⁊ mihi dederūt mille. ⁊ q̄d
δαυὶδ τὰς μυριάδας, καὶ ἐμοὶ ἔδωκαν τὰς χιλιάδας. καὶ τί
ei p̄ter regnū? ⁊ erat ſaul intuens
αὐτῷ πλὴν ἡ βασιλεία; καὶ ἦν σαοὺλ ὑποβλεπόμενος τὸν
dauid a die illa ⁊ deinceps. ⁊ factū ē a
δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἐγενήθη ἀπὸ
craſtino die: ⁊ cecidit ſpūs a deo malus ſup
τῆς ἐπαύριον, καὶ ἔπεσε πνεῦμα παρὰ θεοῦ πονηρὸν ἐπ᾽

abner. Viuit aīa tua rex ſi noui. Et ait rex. Interroga tu cuius filius ſit iſte puer. Cūq; regreſſus eſſet dauid percuſſo philiſteo: tulit eum abner & introduxit corā ſaule: caput philiſtei hn̄tē in manu ſua. Et ait ad eum ſaul. De q̄ p̄geīe es o adoleſcēs? Dixitq; dd̄. Filiꝰ ſerui tui iſai bethleemite ego ſum.

18.

Et factum eſt cum compleſſet loqui ad ſaul: anima ionathe conglutinata eſt anime dauid: & dilexit eum ionathas quaſi aīam ſuam. Tulitq; eum ſaul in die illa: & nō cōceſſit ei vt reuerteretur in domum p̄ris ſui. Inierūt āt dauid & ionathas fedus. Diligebat eī eū q̄ſi animam ſuā. Nā expoliauit ſe ionathas tunica qua erat indutus & dedit eā dauid & reliqua veſtimenta ſua vſq; ad gladiū & arcū ſuū & vſq; ad baltcum. Egrediebatur quoq; dauid ad omnia quecunq; miſiſſet eū ſaul: & prudenter ſe agebat. Poſuitq; eū ſaul ſup viros belli: & acceptꝰ erat ī oculis vniuerſi populi: maximeq; in cōſpectu famulorū ſaul. Porro cū reuerteretur percuſſo philiſteo dauid: egreſſe ſunt mulieres de vniuerſis vrbibus iſrael cātātes chorosq; ducētes in occurſum ſaul regis: in tympanis letitie & in ſiſtris & precinebant mulieres ludentes atq; dicentes. Percuſſit ſaul mille: & dauid decem milia. Iratus eſt autem ſaul nimis & diſplicuit in oculis eius iſte ſermo. Dixitq;. Dederunt dd̄ decē milia: & mihi mille dederunt. Quid ei ſupeſt niſi ſolū regnū? Nō rectis ergo oculis ſaul aſpiciebat dauid a die illa & deinceps: poſt diem autem alteram inuaſit ſpiritus dei malus

אַבְנֵר חֵי נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ אִם יָדָעְתִּי׃
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁאַל אַתָּה בֶּן מִי
זֶה הָעָלֶם׃ וּכְשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת
הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֹתוֹ אַבְנֵר
וַיְבִאֵהוּ לִפְנֵי שָׁאוּל וְרֹאשׁ
הַפְּלִשְׁתִּי בְּיָדוֹ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
שָׁאוּל בֶּן מִי אַתָּה הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
דָּוִד בֶּן עַבְדְּךָ יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי׃

Cap. xviii.

וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר
אֶל שָׁאוּל וְנֶפֶשׁ יְהוֹנָתָן נִקְשְׁרָה
בְּנֶפֶשׁ דָּוִד וַיֶּאֱהָבֵהוּ יְהוֹנָתָן
כְּנַפְשׁוֹ׃ וַיִּקָּחֵהוּ שָׁאוּל בַּיּוֹם
הַהוּא וְלֹא נְתָנוֹ לָשׁוּב בֵּית
אָבִיו׃ וַיִּכְרֹת יְהוֹנָתָן וְדָוִד בְּרִית
בְּאַהֲבָתוֹ אֹתוֹ כְּנַפְשׁוֹ׃ וַיִּתְפַּשֵּׁט
יְהוֹנָתָן אֶת הַמְּעִיל אֲשֶׁר עָלָיו
וַיִּתְּנֵהוּ לְדָוִד וּמַדָּיו וְעַד חַרְבּוֹ
וְעַד קַשְׁתּוֹ וְעַד חֲגֹרוֹ׃ וַיֵּצֵא דָוִד
בְּכֹל אֲשֶׁר יִשְׁלָחֶנּוּ שָׁאוּל
יַשְׂכִּיל וַיְשִׂמֵהוּ שָׁאוּל עַל
אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַיִּיטַב בְּעֵינֵי כָל
הָעָם וְגַם בְּעֵינֵי עַבְדֵי שָׁאוּל׃
וַיְהִי בְּבוֹאָם בְּשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת
אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַתֵּצֶאנָה הַנָּשִׁים
מִכָּל עָרֵי יִשְׂרָאֵל לָשִׁיר וְהַמְּחֹלוֹת
לִקְרַאת שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ בְּתֻפִּים
בְּשִׂמְחָה וּבְשָׁלִשִׁים׃ וַתַּעֲנֶינָה
הַנָּשִׁים הַמְשַׂחֲקוֹת וַתֹּאמַרְןָ
הִכָּה שָׁאוּל בַּאֲלָפָו וְדָוִד
בְּרִבְבֹתָיו׃ וַיִּחַר לְשָׁאוּל מְאֹד
וַיֵּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר
נָתְנוּ לְדָוִד רְבָבוֹת וְלִי נָתְנוּ
הָאֲלָפִים וְעוֹד לוֹ אַךְ הַמְּלוּכָה׃
וַיְהִי שָׁאוּל עוֹיֵן אֶת דָּוִד מֵהַיּוֹם
הַהוּא וָהָלְאָה׃ וַיְהִי מִמָּחֳרָת
וַתִּצְלַח רוּחַ אֱלֹהִים רָעָה אֶל

שאול ויתנבא בתוך הבית ודוד — נבא
מנגן בידו כיום ביום והחנית ביד — נגן חנה
שאול ויטל שאול את החנית — טול
ויאמר אכה בדוד ובקיר ויסב — נכה סבב
דוד מפניו פעמים ויירא שאול
מלפני דוד כי היה יהוה עמו
ומעם שאול סר ויסרהו שאול — סור
מעמו וישמהו לו שר אלף ויצא — שום שור
ויבא לפני העם ויהי דוד לכל — בוא פנה
דרכו משכיל ויהוה עמו וירא — שכל ראה
שאול אשר הוא משכיל מאד
ויגר מפניו וכל ישראל ויהודה — גור
אהב את דוד כי הוא יוצא ובא — יצא בוא
לפניהם ויאמר שאול אל דוד — אמר
הנה בתי הגדולה מרב אתה אתן — נתן
לך לאשה אך היה לי לבן חיל — איש
והלחם מלחמות יהוה ושאול — לחם
אמר אל תהי ידי בו ותהי בו — היה
יד פלשתים ויאמר דוד אל
שאול מי אנכי ומי חיי משפחת — חיה שפחה
אבי בישראל כי אהיה חתן למלך
ויהי בעת תת את מרב בת שאול — נתן
לדוד והיא נתנה לעדריאל
המחלתי לאשה ותאהב מיכל — אהב
בת שאול את דוד ויגדו לשאול — נגד
וישר הדבר בעיניו ויאמר
שאול אתננה לו ותהי לו למוקש — נתן היה
ותהי בו יד פלשתים ויאמר — יקש
שאול אל דוד בשתים תתחתן — חתן
בי היום ויצו שאול את עבדיו — צוה
דברו אל דוד בלט לאמר הנה
חפץ בך המלך וכל עבדיו אהבוך
ועתה התחתן במלך וידברו עבדי — דבר
שאול באזני דוד את הדברים
האלה ויאמר דוד הנקלה — קלל
בעיניכם התחתן במלך ואנכי

saul: & pphetabat in medio dom⁹ sue. Dauid aūt pſallebat manu ſua ſicut p ſingulos dies. Tenebatqȝ ſaul lāceam & miſit eam: putās q configere poſſet dauid cū pariete. Et declinauit dauid a facie eius ſcđo. Et timuit ſaul dauid eo q dominus eſſet cū eo & a ſe receſſiſſet. Amouit ergo eum ſaul a ſe & fecit eū tribunū ſup mille viros. Et egrediebatur & intrabat in cōſpectu ppli. In oibus quoqȝ viis ſuis dauid prudenter agebat: & dñs erat cū eo. Vidit itaqȝ ſaul q prudēs eēt nimis: & cepit cauere eū. Ois āt iſrael & iuda diligebat dauid. Ipſe aūt ingrediebatur & egrediebatur añ eos. Dixitqȝ ſaul ad dauid. Ecce filia mea maior merob: ipſam dabo tibi vxorem: tantūmō eſto vir fortis & preliare bella domini. Saul autem reputabat dicēs. Non ſit manus mea in eo: ſed ſit ſup eū manus philiſtinorum. Ait aūt dauid ad ſaul. Quis ego ſum aut q̄ ē vita mea aut cognatio pris mei in iſrael vt fiā gener regis? Factū ē āt tps cū deberet dari merob filia ſaul dauid: data eſt hadrieli molathite vxor. Dilexit autē dauid michol filiā ſaul alterā. Et nūciatum eſt ſaul & placuit ei. Dixitqȝ ſaul. Dabo eam illi vt fiat ei in ſcandalum: & ſit ſuper eū manus philiſtinorum. Dixitqȝ ſaul ad dauid. In duabus gener meus eris hodie. Et mandauit ſaul ſeruis ſuis. Loqmini ad dauid clam me dicētes. Ecce places regi: & omnes ſerui eius diligunt te. Nūc ergo eſto gener regis. Et locuti ſunt ſerui ſaul in aurib⁹ dauid omnia verba hec: & ait dauid. Nū parum videtur vobis generū eſſe regis? Ego āt ſum

ſaul: ⁊ pphetabat in medio dom⁹ ſue. ⁊
σαούλ, καὶ προεφήτευσεν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ
dauid pſallebat in manu ſua ſicͣ p ſingulos dies
δαυὶδ ἔψαλλεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ὡς καθ' ἑκάστην ἡμέρας
⁊ lācea in manu ſaul: ⁊ ſuſtulit ſaul lāceā ⁊ di-
καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ σαούλ, καὶ ἦρε σαοὺλ τὸ δόρυ καὶ εἶ-
xit pcutiā in dauid ⁊ in pariete. ⁊ declinauit dd
πε πατάξω ἐν δαυὶδ καὶ ἐν τῷ τοίχῳ. καὶ ἐξέκλινε δαδ
a facie eius bis. ⁊ timuit ſaul a fa
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ δίς. καὶ ἐφοβήθη σαοὺλ ἀπὸ προσ-
cie dauid: qm̄ erat dñs cū eo ⁊ a ſaul
ώπου δαυίδ, ὅτι ἦν κύριος μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπὸ σαοὺλ
receſſit. ⁊ amouit eū ſaul a ſe: ⁊ cōſti
ἀπέστη. καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν σαοὺλ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ κατέστη-
tuit eū tribunū ſibi. ⁊ egrediebatur ⁊ ingredie
σεν αὐτὸν χιλίαρχον ἑαυτῷ. καὶ ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύ-
D batur corā pplo. ⁊ erat dd intelligēs in oib⁹
ετο ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ. καὶ ἦν δαδ συνιὼν ἐν πάσαις ταῖς
vijs eius: ⁊ dñs cū eo. ⁊ vidit ſaul q ipſe
ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ κύριος μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶδε σαοὺλ ὡς αὐτὸς
intelligit nimis: ⁊ cauebat a facie eius.
συνιεῖ σφόδρα, καὶ εὐλαβεῖτο ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.
⁊ ois iſrael ⁊ iuda diligebat dauid: qm ip
καὶ πᾶς ἰσραὴλ καὶ ἰούδας ἠγάπα τὸν δαυίδ, ὅτι αὐ-
ſe egrediebatur ⁊ ingrediebatur añ faciē ppli.
τὸς ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ.
⁊ dixit ſaul ad dauid: ecce filia mea ma
καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ, ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ μου ἡ μεί-
ior merob dabo tibi ipſam in vxorē: ceteꝝ fias mihi
ζων μερὸβ δώσω σοι αὐτὴν εἰς γυναῖκα, πλὴν γίνου μοι
in filiū fortitudinis: ⁊ preliare bella dñi.
εἰς υἱὸν δυνάμεως, καὶ πολέμει τοὺς πολέμους κυρίου.
⁊ ſaul dixit: nō ſit manus mea in eo: ſed ſit
καὶ σαοὺλ εἶπε, μὴ ἔσω ἡ χείρ μου ἐπ' αὐτῷ, ἀλλ' ἔσω
in eo manus philiſtinoꝝ. ⁊ dixit dauid
ἐν αὐτῷ ἡ χεὶρ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ εἶπε δαυὶδ
ad ſaul quis ſum ego: ⁊ que vita cogna-
πρὸς σαοὺλ τίς εἰμὶ ἐγώ, καὶ τίς ἡ ζωὴ τῆς συγγε- 2.Re.
tiōis pris mei in iſrael q ero gener 9.8.
νείας τοῦ πατρός μου ἐν ἰσραὴλ ὅτι ἔσομαι γαμβρὸς
regis? ⁊ factū eſt in tpe cū daretur
τοῦ βασιλέως; καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ τοῦ δοθῆναι τὴν
merob filia ſaul dauid: ⁊ ipſa data eſt
μερὸβ θυγατέρα σαοὺλ τῷ δαυίδ, καὶ αὐτὴ ἐδόθη τῷ
edrieli maulathite in vxorē. ⁊ dilexit me
ἐδριὴλ τῷ μαουλαθίτῃ εἰς γυναῖκα. καὶ ἠγάπησεν με-
E chol filia ſaul dauid. ⁊ nūciatū eſt
χὸλ ἡ θυγάτηρ σαοὺλ τὸν δαυίδ. καὶ ἀπηγγέλη
ſaul: ⁊ placuit in oculis eius verbū.
τῷ σαούλ, καὶ ἤρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ τὸ ῥῆμα.
⁊ dixit ſaul dabo eam illi: ⁊ erit ei
καὶ εἶπεν σαοὺλ δώσω αὐτὴν αὐτῷ, καὶ ἔσαι αὐ-
in ſcandalū: ⁊ erit ſup eū manus philiſti-
τῷ εἰς σκάνδαλον, καὶ ἔσαι ἐπ' αὐτῷ χεὶρ ἀλλοφύ-
noꝝ. ⁊ dixit ſaul ad dauid: in duabus
λων. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς δαυίδ, ἐν ταῖς δυσὶν
eris gener mihi hodie. ⁊ mādauit ſa
ἐπιγαμβρεύσεις μοι σήμερον. καὶ ἐνετείλατο σα-
ul ſeruis ſuis dicēs: loquimini vos clā
οὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ λέγων, λαλήσατε ὑμεῖς λά-
dauid dicētes: ecce rex vult in
θρα τῷ δαυίδ λέγοντες, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς θέλει ἐν
te ⁊ oēs ſerui eius diligūt te: ⁊
σοὶ καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀγαπῶσί σε, καὶ
tu gener eſto regi. ⁊ locuti ſunt
σὺ ἐπιγάμβρευσον τῷ βασιλεῖ. καὶ ἐλάλησαν οἱ
ſerui ſaul verba hec in aurib⁹ dd.
παῖδες σαοὺλ τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα δαδ.
⁊ dixit dauid: nū leue eſt in oculis vris ge
καὶ εἶπε δαυίδ, ἦ κοῦφόν ἐστιν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ἐπι-
nerū eſſe regi? ego āt
γαμβρεῦσαι τῷ βασιλεῖ; ἐγὼ δὲ

F vir humilis ⁊ nō honorabilis. ⁊ renūciauerūt ſa-
ἀνὴρ ταπεινὸς καὶ οὐκ ἔντιμος. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σα-
ul ſerui eius ſm oia verba q̄ locut⁹
οὺλ οἱ παῖδες αὐτοῦ κατὰ πάντα τὰ ῥήματα ἃ ἐλάλη-
eſt dauid. ⁊ dixit ſaul: dicite dauid: nō
σε δαυίδ. καὶ εἶπεν σαούλ, εἴπατε τῷ δαυίδ, οὐ βού-
vult rex ſpōſalia: ſed cētū pputia phili
λεται ὁ βασιλεὺς ἕδνα, ἀλλ' ἢ ἑκατὸν ἀκροβυστίας ἀλλο-
ſtinoꝝ: vt fiat vltio in inimicos regis. ⁊ ſa
φύλων, ἐκδικῆσαι εἰς ἐχθροὺς τοῦ βασιλέως. καὶ σα-
ul cogitauit imicere dauid in manus
οὺλ ἐλογίσατο ἐμβαλεῖν τὸν δαυὶδ εἰς τὰς χεῖρας τῶν
philiſtinorū. ⁊ renūciauerūt ſerui ſaul
ἀλλοφύλων. καὶ ἀπήγγειλαν οἱ παῖδες σαοὺλ τῷ
dauid verba hec. ⁊ direct⁹ fuit ſermo in
δαυὶδ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ εὐθύνθη ὁ λόγος ἐν
oculis dauid vt fieret gener regi. ⁊ nō
ὀφθαλμοῖς δαυὶδ ἐπιγαμβρεῦσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ οὐκ
implete fuerūt dies: ⁊ ſurrexit dauid ⁊ abijt
ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι, καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ ἐπορεύθη
G ipſe ⁊ viri eius: ⁊ pcuſſit in phi
αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν ἐν τοῖς ἀλλο-
liſteis ducētos viros. ⁊ attulit preputia
φύλοις διακοσίους ἄνδρας. καὶ ἤνεγκε τὰς ἀκροβυστίας
eoꝝ: ⁊ impleuit eas regi. ⁊ gener
αὐτῶν, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὰς τῷ βασιλεῖ καὶ ἐπιγαμ-
fit regi. ⁊ dat ei ſaul me
βρεύεται τῷ βασιλεῖ. καὶ δίδωσιν αὐτῷ ὁ σαοὺλ τὴν με- 2.Re.
chol filiā ſuā in vxorē. ⁊ vidit ſaul ⁊ 3.c.
χὸλ θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα. καὶ εἶδε σαοὺλ καὶ
cognouit q dñs cū dauid. ⁊ mechol filia e-
ἔγνω ὅτι κύριος μετὰ δαυίδ. καὶ μεχὸλ ἡ θυγάτηρ αὐ-
ius ⁊ ois iſrael diligebat eū. ⁊ addidit ſa
τοῦ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἠγάπα αὐτόν. καὶ προσέθετο σα-
ul timere a facie dauid adhuc. ⁊ factus ē
οὺλ φοβεῖσθαι ἀπὸ προσώπου δαυὶδ ἔτι. καὶ ἐγένετο
ſaul inimicus dauid oibus diebus. ⁊ e-
σαοὺλ ἐχθραίνων τῷ δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐξ-
greſſi ſūt pricipes philiſtinorū: ⁊ factū eſt a ſuffi
ῆλθον οἱ ἄρχοντες τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐγένετο ἀφ' ἱκα-
ciēti egreſſione eoꝝ: ⁊ dauid itelligebat magis q̄ om
νοῦ τῆς ἐξοδίας αὐτῶν, καὶ δαυὶδ συνῆκε παρὰ πάν-
nes ſerui ſaul. ⁊ honoratū eſt nomē e-
τας τοὺς δούλους σαούλ. καὶ ἐτιμήθη τὸ ὄνομα αὐ-
ius nimis.
τοῦ σφόδρα. Ca.19.

E Et locutus eſt ſaul ad ionathan filiū ſuū
A Καὶ ἐλάλησε σαοὺλ πρὸς ἰωναθὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ
⁊ ad oēs ſeruos ſuos: vt occi-
καὶ πρὸς πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ, τοῦ θανατῶ-
derēt dauid. ⁊ ionathan filius ſaul diligebat
6.18.a σαι τὸν δαυίδ. καὶ ἰωναθὰν ὁ υἱὸς σαοὺλ ἠγάπα τὸν
dauid valde. ⁊ indicauit ionathan dauid di-
δαυὶδ σφόδρα. καὶ ἀπήγγειλεν ἰωναθὰν τῷ δαυὶδ λέ-
cens: ſaul pr̄ meus q̄rit occidere te: ⁊ nūc
γων, σαοὺλ ὁ πατήρ μου ζητεῖ θανατῶσαί σε, καὶ νῦν
obſerua te cras mane: ⁊ abſcōdere ⁊ mane clam:
φύλαξαι αὔριον πρωΐ, καὶ κρύβηθι καὶ κάθισον κρυφῇ,
⁊ ego egrediar ⁊ ſtabo inherēs pa-
καὶ ἐγὼ ἐξελεύσομαι καὶ στήσομαι ἐχόμενος τοῦ πα-
tri meo in agro vbi fueris tu ibi. ⁊ ego loquar
τρός μου ἐν ἀγρῷ οὗ ἂν ᾖς σὺ ἐκεῖ. καὶ ἐγὼ λαλήσω
de te ad patrē meū: ⁊ videbo qd̄ cūqȝ
περὶ σοῦ πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ὄψομαι ὅτι ἂν
fuerit: ⁊ nunciabo tibi. ⁊ locutus eſt ionathan de
ᾖ, καὶ ἀπαγγελῶ σοι. καὶ ἐλάλησεν ἰωναθὰν περὶ
dauid bona ad ſaul patrē ſuū: ⁊ dixit
δαυὶδ ἀγαθὰ πρὸς σαοὺλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ εἶπε
ad eum: ne tā peccet rex in ſer-
πρὸς αὐτόν, μὴ δὴ ἁμαρτησάτω ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν δοῦ-
B uum ſuū dauid: quia nō peccauit in te:
λον αὐτοῦ τὸν δαυίδ, ὅτι οὐχ ἥμαρτεν εἰς σέ,

vir paup & tenuis. Et renūciauerunt ſerui ſaul dicentes. Huiuſcemodi verba locutus eſt dauid. Dixit autem ſaul. Sic loqmini ad dauid. Nō habet rex ſpōſalia neceſſe: niſi tantum centū preputia philiſtinorū: vt fiat vltio de inimicis regis. Porro ſaul cogitabat dauid tradere in manus philiſtinorū. Cumqȝ renunciaſſent ſerui ei⁹ dauid verba q̄ dixerat ſaul placuit ſermo in oculis dauid vt fieret gener regis. Et poſt paucos dies ſurgens dauid abiit cū viris q ſub eo erant: & pcuſſit ex philiſtiim ducētos viros: & attulit eorū preputia & annumerauit ea regi: vt eſſet gener eius. Dedit itaqȝ ſaul ei michol filiam ſuam vxorē. Et vidit ſaul & intellexit q dñs eſſet cum dauid. Michol āt filia ſaul diligebat eum: & ſaul magis cepit timere dauid. Factuſqȝ eſt ſaul inimicus dauid cunctis diebus. Et egreſſi ſunt pricipes philiſtinorū. A principio āt egreſſionis eorū: prudētius ſe gerebat dauid q̄ oēs viri ſaul & celebre factū ē nomē eius nimis.

19.

Locutus eſt āt ſaul ad ioathā filiū ſuū & ad oēs ſeruos ſuos vt occiderēt dd. Porro ionathas filius ſaul diligebat dauid valde. Et idicauit ioathas dauid dicens. Querit ſaul pr̄ meus occidere te: q̄propter obſerua te queſo mane: & mānebis clā & abſconderis. Ego aūt egrediēs ſtabo iuxta patrem meū in agro vbicunqȝ fuerit: & ego loquar de te ad prem meū: & qdcūqȝ videro nunciabo tibi. Locutus eſt ergo ionathas de dauid bona ad ſaul patrem ſuum. Dixitqȝ ad eum. Ne pecces rex in ſeruū tuū dauid: qa non peccauit tibi.

רש ונקלה ויגדו עבדי — רוש קלה
שאול לו לאמר כדברים האלה
דבר דוד ויאמר שאול כה — אמר
תאמרו לדוד אין חפץ למלך
במהר כי במאה ערלות פלשתים
להנקם באיבי המלך ושאול — נקם
חשב להפיל את דוד ביד — נפל
פלשתים ויגדו עבדיו לדוד את
הדברים האלה וישר הדבר
בעיני דוד להתחתן במלך ולא
מלאו הימים ויקם דוד וילך הוא — יום קום
ואנשיו ויך בפלשתים מאתים — נכה מאה
איש ויבא דוד את ערלתיהם — בוא
וימלאום למלך להתחתן במלך — מלא
ויתן לו שאול את מיכל בתו — נתן
לאשה וירא שאול וידע כי יהוה — איש ראה
עם דוד ומיכל בת שאול
אהבתהו ויאסף שאול לרא — יסף ירא
מפני דוד עוד ויהי שאול איב — פנה היה
את דוד כל הימים ויצאו שרי — יום שור
פלשתים ויהי מדי צאתם שכל — יצא
דוד מכל עבדי שאול ויקר שמו
מאד: וידבר שאול — Cap. xix.
אל יונתן בנו ואל כל עבדיו — דבר
להמית את דוד ויהונתן בן — מות
שאול חפץ בדוד מאד ויגד — נגד
יהונתן לדוד לאמר מבקש שאול — בקש
אבי להמיתך ועתה השמר נא — שמר
בבקר וישבת בסתר ונחבאת — חבא
ואני אצא ועמדתי ליד אבי
בשדה אשר אתה שם ואני
אדבר בך אל אבי וראיתי מה — ראה
והגדתי לך וידבר יהונתן
בדוד טוב אל שאול אביו
ויאמר אליו אל יחטא המלך — חטא
בעבדו בדוד כי לא חטא לך

כי מעשיו טוב לך מאד׃ וישם
את נפשו בכפו ויך את הפלשתי
ויעש יהוה תשועה גדולה לכל
ישראל ראית ותשמח ולמה
תחטא בדם נקי להמית את דוד
חנם׃ וישמע שאול בקול יהונתן
וישבע שאול חי יהוה אם יומת׃
ויקרא יהונתן לדוד ויגד לו
יהונתן את כל הדברים האלה
ויבא יהונתן את דוד אל שאול
ויהי לפניו כאתמול שלשום׃
ותוסף המלחמה להיות ויצא דוד
וילחם בפלשתים ויך בהם מכה
גדולה וינסו מפניו׃ ותהי רוח
יהוה רעה אל שאול והוא
בביתו ישב וחניתו בידו ודוד
מנגן ביד׃ ויבקש שאול להכות
בחנית בדוד ובקיר ויפטר מפני
שאול ויך את החנית בקיר
ודוד נס וימלט בלילה הוא׃
וישלח שאול מלאכים אל בית
דוד לשמרו ולהמיתו בבקר ותגד
לדוד מיכל אשתו לאמר אם
אינך ממלט את נפשך הלילה
מחר אתה מומת׃ ותרד מיכל את
דוד בעד החלון וילך ויברח
וימלט׃ ותקח מיכל את התרפים
ותשם אל המטה ואת כביר
העזים שמה מראשתיו ותכס
בבגד׃ וישלח שאול מלאכים
לקחת את דוד ותאמר חלה
הוא׃ וישלח שאול את המלאכים
לראות את דוד לאמר העלו
אתו במטה אלי להמתו׃ ויבאו
המלאכים והנה התרפים אל
המטה וכביר העזים מראשתיו׃

& opera eius bona ſũt tibi valde: & poſuit aiam ſuam ĩ manu ſua: & percuſſit philiſteũ: & fecit dominus ſalutẽ magnam vniuerſo iſraeli. Vidiſti & letat9 es. Quare ergo peccas in ſanguĩe innoxio interficiẽs dd̃ qui ẽ abſq; culpa? Q̃d cũ audiſſet ſaul: placatus voce ionathe iurauit. Viuit dñs: quia nõ occidetur. Vocauit itaq; ionathas dauid: & indicauit ei oĩa verba hec. Et introduxit iõathas dauid ad ſaul: & fuit añ eũ ſicut erat heri & nudiuſtertius. Motũ ẽ ãt rurſum bellũ: & egreſſus dauid pugnauit aduerſũ philiſtiĩ: pcuſſitq; eos plaga magna: & fugerunt a facie eius. Et factus ẽ ſpũs dei malus in ſaul. Sedebat autẽ in domo ſua & tenebat lãceam. Porro dauid pſallebat in manu ſua. Niſuſq; ẽ ſaul cõfigere dauid lãcea in pariete. Et declinauit dauid a facie ſaul. Lãcea ãt caſſo vulnere plata ẽ ĩ pariete: & dauid fugit & ſaluatus eſt nocte illa. Miſit ergo ſaul ſatellites ſuos nocte in domũ dauid vt cuſtodirẽt eũ & interficeretur mane. Quod cũ annunciaſſet dauid michol vxor ſua dicẽs. Niſi ſaluaueris te nocte hac: cras morieris: depoſuit eum per feneſtram. Porro ille abiit & aufugit: atq; ſaluatus eſt. Tulit autem michol ſtatuam: & poſuit eam ſuper lectum: & pellem piloſã caprarum poſuit ad caput eius: & operuit eam veſtimẽtis. Miſit autẽ ſaul apparitores qui raperent dauid: & rñſum ẽ q' egrotaret. Rurſumq; miſit ſaul nuncios vt viderẽt dauid dicẽs. Afferte eum ad me in lecto vt occidatur. Cũq; veniſſet nuncii inuentum ẽ ſimulacrum ſuper lectum & pellis caprarum ad caput eius.

καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ καλὰ σφόδρα, καὶ ἔθετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην. καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶδε καὶ ἐχάρησαν. καὶ ἵνα τί ἁμαρτάνεις εἰς αἷμα ἀθῶον θανατῶσαι τὸν δαυὶδ δωρεάν; καὶ ἤκουσε σαοὺλ τῆς φωνῆς ἰωνάθαν, καὶ ὤμοσε σαοὺλ λέγων, ζῇ κύριος εἰ ἀποθανεῖται; καὶ ἐκάλεσεν ἰωνάθαν τὸν δαυίδ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ εἰσήγαγεν ἰωνάθαν τὸν δαυὶδ πρὸς σαοὺλ, καὶ ἦν ἐνώπιον αὐτοῦ καθὼς ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. καὶ προσετέθη γενέσθαι πόλεμος, καὶ κατίσχυσε δαυὶδ καὶ ἐπολέμησε τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν σφόδρα μεγάλην. καὶ ἔφυγον ἐκ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ σαοὺλ παρὰ κυρίου, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐκάθητο καὶ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ δαυὶδ ἔψαλλεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ ἐζήτει σαοὺλ πατάξαι ἐν δόρατι τὸν δαυίδ. καὶ ἀπέστη δαυὶδ ἐκ προσώπου σαοὺλ, καὶ ἐπάταξε τὸ δόρυ εἰς τὸν τοῖχον. καὶ δαυὶδ ἀνεχώρησε καὶ διεσώθη ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ φυλάξαι αὐτὸν τοῦ θανατῶσαι αὐτὸν πρωΐ. καὶ ἀπήγγειλε μελχὸλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ τῷ δαυὶδ λέγουσα, ἐὰν μὴ σὺ σώσεις τὴν ψυχήν σου τὴν νύκτα ταύτην, αὔριον σὺ θανατωθήσῃ. καὶ κατάγει μελχὸλ τὸν δαυὶδ διὰ τῆς θυρίδος. καὶ ἀπῆλθε καὶ ἔφυγε καὶ σώζεται. καὶ ἔλαβε μελχὸλ τὰ κενοτάφια, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ ἧπαρ τῶν αἰγῶν ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὰ ἱματίῳ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους λαβεῖν τὸν δαυίδ. καὶ εἶπε μελχὸλ ἐνοχλεῖσθαι αὐτόν. καὶ ἀποστέλλει σαοὺλ ἀγγέλους ἰδεῖν τὸν δαυὶδ λέγων, ἀγάγετε αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πρός με τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. καὶ ἔρχονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἰδοὺ τὰ κενοτάφια ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ σπογγύλωμα τῶν τριχῶν τῶν αἰγῶν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ.

καὶ εἶπε σαοὺλ τῇ μελχὸλ, ἵνα τί οὕτως παρελογίσω με, καὶ ἐξαπέστειλας τὸν ἐχθρόν μου καὶ διεσώθη; καὶ εἶπε μελχὸλ πρὸς σαοὺλ, αὐτὸς εἶπε πρός με, ἐξαπόστειλόν με, εἰ δὲ μὴ θανατώσω σε. καὶ δαυὶδ ἔφυγε καὶ διεσώθη, καὶ παραγίνεται πρὸς σαμουὴλ εἰς ἀρμαθαίμ, καὶ ἀπαγγέλλει αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ σαούλ. καὶ ἐπορεύθησαν σαμουὴλ καὶ δαυὶδ καὶ ἐκάθισαν ἐν ναβὰθ ἐν ῥαμᾷ. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ λέγοντες, ἰδοὺ δαυὶδ ἐν ναβὰθ ἐν ῥαμᾷ. καὶ ἀπέστειλε σαοὺλ ἀγγέλους λαβεῖν τὸν δαυίδ. καὶ ἐλθόντες εἶδον τὴν ἐκκλησίαν τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων, καὶ σαμουὴλ εἱστήκει καθεστηκὼς ἐπ' αὐτῶν. καὶ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀγγέλους σαοὺλ πνεῦμα θεοῦ, καὶ προεφήτευσαν αὐτοί. καὶ ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους ἑτέρους, καὶ προεφήτευσαν καὶ αὐτοί. καὶ προσέθετο σαοὺλ ἀποστεῖλαι ἀγγέλους τρίτους, καὶ προεφήτευσαν καὶ αὐτοί. καὶ ἐθυμώθη σαοὺλ ὀργῇ, καὶ ἐπορεύθη καὶ αὐτὸς εἰς ἀρμαθαίμ, καὶ ἔρχεται ἕως τοῦ φρέατος τῆς ἅλω τῆς ἐν τῷ σεφί. καὶ ἠρώτησε καὶ εἶπε, ποῦ σαμουὴλ καὶ δαυίδ; καὶ εἶπον, ἰδοὺ ἐν ναβὰθ ἐν ῥαμᾷ. καὶ ἐπορεύθη ἐκεῖθεν εἰς ναβὰθ ἐν ῥαμᾷ. καὶ ἐγένετο καὶ ἐπ' αὐτῷ πνεῦμα θεοῦ, καὶ ἐπορεύθη πορευόμενος καὶ προεφήτευσεν ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς ναβὰθ ἐν ῥαμᾷ. καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ προεφήτευσεν ἐνώπιον σαμουήλ. καὶ ἔπεσε γυμνὸς ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην. διὰ τοῦτο ἔλεγον, εἰ καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις;

Ca. 20.

Καὶ ἀπέδρα δαυὶδ ἐκ ναβὰθ ἐν ῥαμᾷ, καὶ ἔρχεται ἐνώπιον ἰωνάθαν, καὶ λέγει, τί πεποίηκα, καὶ τί τὸ ἀδίκημά μου, καὶ τί ἡμάρτηκα ἐνώπιον τοῦ πατρός σου ὅτι ζητεῖ τὴν ψυχήν μου; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωνάθαν, μηδαμῶς σοι, μὴ ἀποθάνῃς. ἰδοὺ οὐ μὴ ποιήσει ὁ πατήρ μου ῥῆμα μέγα ἢ μικρὸν ὃ οὐκ ἀποκαλύψει τὸ ὠτίον μου. καὶ τί ὅτι ἀποκρύψει ὁ πατήρ μου

Dixitq; ſaul ad michol. Quare ſic illuſiſti mihi & dimiſiſti inimicũ meũ vt fugeret? Et rñdit michol ad ſaul. Quia ipſe locut9 ẽ mihi dicẽs. Dimitte me: alioquin interficiam te. Dauid autem fugiens ſaluatus eſt. Et vẽit ad ſamuel in ramatha: & nunciauit ei omnia q̃ fecerat ſibi ſaul. Et abierũt ipſe & ſamuel & morati ſunt in naioth. Nunciatum eſt autem ſauli a dicentibus. Ecce dauid in naioth in ramatha. Miſit ergo ſaul lictores vt rapent dd̃. Qui cum vidiſſent cuneum prophetarum vaticinantium: & ſamuelem ſtantem ſuper eos: factus eſt etiam ſpiritus dei in illis: & pphetare ceperunt etiam ipſi. Q̃d cũ nunciatũ eſſet ſauli: miſit & alios nũcios. Prophetauerũt ãt & illi. Et rurſum miſit ſaul tertios nuncios q & ipſi pphetauerũt. Abiit etiam ipſe in ramatha & venit vſq; ad ciſternam magnam que eſt in ſochoth: & interrogauit & dixit. In quo loco ſunt ſamuel & dauid? Dictũq; eſt ei. Ecce in naioth ſunt in ramatha. Et abiit ĩ naioth in ramatha. Et factus eſt etiam ſuper eũ ſpiritus dei: & ambulauit ingrediens & prophetabat vſq; dum veniret in naioth in ramatha. Et expoliauit etiam ipſe ſe veſtimentis ſuis & prophetauit cũ ceteris coram ſamuel: & cecidit nudus tota die illa & nocte. Vnde & exiuit prouerbium. Num & ſaul inter prophetas?

20.

Fugit autem dauid de naioth que eſt in ramatha: veniensq; locutus eſt coram ionatha. Quid feci? Que ẽ iniquitas mea: & quod peccatum meũ in patrem tuum: quia querit animam meam? Qui dixit ei. Abſit a te: nõ morieris. Neq; enim faciet pater meus q̃cq̃ grãde vel paruũ: niſi prius indicauerit mihi. Hunc ergo celauit

ויאמר שאול אל מיכל למה ככה
רמיתני ותשלחי את איבי וימלט
ותאמר מיכל אל שאול הוא
אמר אלי שלחני למה אמיתך׃
ודוד ברח וימלט ויבא אל
שמואל הרמתה ויגד לו את כל
אשר עשה לו שאול וילך הוא
ושמואל וישבו בניות׃ ויגד
לשאול לאמר הנה דוד בניות
ברמה׃ וישלח שאול מלאכים
לקחת את דוד וירא את להקת
הנביאים נבאים ושמואל עמד
נצב עליהם ותהי על מלאכי
שאול רוח אלהים ויתנבאו גם
המה׃ ויגדו לשאול וישלח
מלאכים אחרים ויתנבאו גם
המה ויסף שאול וישלח מלאכים
שלשים ויתנבאו גם המה׃ וילך
גם הוא הרמתה ויבא עד בור הגדול
אשר בשכו וישאל ויאמר איפה
שמואל ודוד ויאמר הנה בניות
ברמה׃ וילך שם אל ניות ברמה
ותהי עליו גם הוא רוח אלהים
וילך הלוך ויתנבא עד באו
בניות ברמה׃ ויפשט גם הוא את
בגדיו ויתנבא גם הוא לפני
שמואל ויפל ערם כל היום
ההוא וכל הלילה על כן יאמרו
הגם שאול בנביאים׃

Cap. xx.

ויברח דוד מניות ברמה ויבא
ויאמר לפני יהונתן מה עשיתי מה
עוני ומה חטאתי לפני אביך כי
מבקש את נפשי׃ ויאמר לו חלילה
לא תמות הנה לא יעשה אבי
דבר גדול או דבר קטן ולא
יגלה את אזני ומדוע יסתיר אבי

מפני את הדבר הזה אין זאת׃
וישבע עוד דוד ויאמר ידע ידע — שבע
אביך כי מצאתי חן בעיניך
ויאמר אל ידע זאת יהונתן פן
יעצב ואולם חי יהוה וחי נפשך — עצב אלם
כי כפשע ביני ובין המות׃ ויאמר
יהונתן אל דוד מה תאמר נפשך
ואעשה לך׃ ויאמר דוד אל יהונתן
הנה חדש מחר ואנכי ישב אשב — ישב
עם המלך לאכל ושלחתני
ונסתרתי בשדה עד הערב — סתר
השלשית׃ אם פקד יפקדני — שלש פקד
אביך ואמרת נשאל נשאל — שאל
ממני דוד לרוץ בית לחם עירו
כי זבח הימים שם לכל המשפחה׃ — יום שפחה
אם כה יאמר טוב שלום — אמר שלם
לעבדך ואם חרה יחרה לו דע — חרה ידע
כי כלתה הרעה מעמו׃ ועשית — כלה רוע
חסד על עבדך כי בברית יהוה — עשה ברת
הבאת את עבדך עמך ואם יש — בוא
בי עון המיתני אתה ועד אביך — מות
למה זה תביאני׃ ויאמר יהונתן — אמר
חלילה לך כי אם ידע אדע כי כלתה — חלל ידע
הרעה מעם אבי לבוא עליך ולא
אתה אגיד לך׃ ויאמר דוד אל — נגד
יהונתן מי יגיד לי או מה יענך — ענה
אביך קשה׃ ויאמר יהונתן אל
דוד לכה ונצא השדה ויצאו — הלך יצא
שניהם השדה׃ ויאמר יהונתן אל
דוד יהוה אלהי ישראל כי אחקר — חקר
את אבי כעת מחר השלשית — שלש
והנה טוב אל דוד ולא אז
אשלח אליך וגליתי את אזנך׃ כה — שלח גלה
יעשה יהוה ליהונתן וכה יסיף כי — יסף
ייטב אל אבי את הרעה עליך — יטב
וגליתי את אזנך ושלחתיך

a me pater meus ſermonem tantūmō? Nequaq̄ȝ ei erit iſtud. Et iurauit rurſum dauid. Et ille ait. Scit pfecto pater tuus φ inueni gratiam in oculis tuis & dicet. Neſciat hoc ionathas: ne forte triſtetur. Quinimmo viuit dñs & viuit aīa tua: qa vno tm̄: vt ita dicā: gradu ego morſq̄ȝ diuidimur. Et ait ionathas ad dauid. Quodcūq̄ȝ dixerit mihi aīa tua faciā tibi. Dixit āt dauid ad ionathan. Ecce calēde ſūt craſtino: & ego ex more ſedere ſoleo iuxta regē ad veſcēdū. Dimitte ergo me vt abſcondar in agro vſq̄ȝ ad veſperam diei tertie. Si reſpiciens requiſierit me pater tuus: rñdebis ei. Rogauit me dauid vt iret celeriter in bethleē ciuitatē ſuā: quia victime ſolennes ibi ſūt vniuerſis contribulibus ſuis. Si dixerit bene: pax erit ſeruo tuo. Si āt fuerit iratus: ſcito quia cōpleta eſt malicia eius. Fac ergo miſericordiam in ſeruū tuū: quia fedus dñi me famulū tuū tecum inire feciſti. Si āt eſt iniquitas aliq̄ in me: tu me interfice & ad patrem tuum ꝏ ne introducas me. Et ait ionathas. ꝏꝏꝏ Abſit hoc a te. Neq̄ȝ ei fieri poteſt vt ſi certe cognouero cōpletā eē patris mei maliciā cōtra te nō annūciē tibi. Rñdit dauid ad ionathan. Quis renūciabit mihi: ſi quid forte rñderit tibi pater tuus dure de me. Et ait ionathas ad dauid. Veni & egrediamur foras in agrum. Cumq̄ȝ exiſſent ambo in agrum ait ionathas ad dauid. Domine deus iſrael ſi inueſtigauero ſententiam patris mei craſtino vel perendie & aliquid boni fuerit ſuper dauid & non ſtatim miſero ad te & notum tibi fecero: hec faciat dñs ionathe & hec augeat. Si autem perſeuerauerit patris mei malicia aduerſum te: reuelabo aurem tuam & dimittam te ꝏꝏ

a me verbū hoc? nō eſt hoc. ꝛ rñdit dd
ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ ῥῆμα τοῦτο; οὐκ ἔστι τοῦτο. καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ
ionathan: ꝛ dixit: cognoſcēs ſcit pater tuus: φ
τῷ ἰωναθὰν, καὶ εἶπεν, γινώσκων εἶδεν ὁ πατήρ σου, ὅτι
inueni grām in oculis tuis. ꝛ dixit: nō ſciat hec ionathā: vt nō nūciet dd.
εὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ εἶπεν, μὴ γνώτω ταῦτα ἰωναθάν, ὅπως μὴ ἀναγγείλῃ τῷ δαυίδ.
verū viuit dñs ꝛ viuit aīa tua: qm̄ ſicut dixi impletū eſt inter me ꝛ inter
πλὴν ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, ὅτι καθὼς εἴρηκα πεπλήρωται ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ
patrē tuū vſq̄ȝ ad mortē. ꝛ dixit ionathan ad dauid: qd deſiderat aīa tua: ꝛ faciā tibi?
πατρός σου ἕως θανάτου. καὶ εἶπεν ἰωναθὰν πρὸς δαυίδ, τί ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ ποιήσω σοι;
ꝛ dixit dauid ad ionathan: ecce iā calēde craſtino: ꝛ ego ſedens ſedebo cū rege ad veſcēdū. ꝛ dimittes me ꝛ abſcōdar
καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἰωναθάν, ἰδοὺ δὴ νουμηνία αὔριον, καὶ ἐγὼ καθίσας καθίσομαι μετὰ τοῦ βασιλέως φαγεῖν. καὶ ἐξαποστελεῖς με καὶ κρυβήσομαι
in agro vſq̄ȝ ad veſperā. ſi requirēs requiſierit me pr̄ tuus: dices rogans rogauit a me dauid vt curreret vſq̄ȝ i bethleem ciuitatē ſuā: qm̄ ſacrificiū dierū ibi vniuerſe tribui.
ἐν τῷ πεδίῳ ἕως δείλης. ἐὰν ἐπισκεπτόμενος ἐπισκέψηταί με ὁ πατήρ σου, ἐρεῖς παραιτούμενος παρῃτήσατο παρ᾽ ἐμοῦ δαυὶδ δραμεῖν ἕως βηθλεὲμ τῆς πόλεως αὐτοῦ, ὅτι θυσία τῶν ἡμερῶν ἐκεῖ ὅλῃ τῇ φυλῇ.
ꝛ ſi dixerit pater tuus: bene pax ſeruo tuo. ſi āt dura rñderit tibi: ſcito φ cōpleta eſt malicia ab eo. ꝛ facies miſericordiā cū ſeruo tuo: quia in fedus dñi induxiſti ſeruū tuū tecum. ꝛ ſi eſt iniqtas in ſeruo tuo: interfice me tu. ꝛ vſq̄ȝ ad pſem tuū cur introducas me? ꝛ dixit ionathā:
καὶ ἐὰν εἴπῃ ὁ πατήρ σου, ἀγαθῶς εἰρήνη τῷ δούλῳ σου. ἐὰν δὲ σκληρὰ ἀποκριθῇ σοι, γνῶθι ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία παρ᾽ αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις ἔλεος μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι εἰς διαθήκην κυρίου εἰσήγαγες τὸν δοῦλόν σου μετὰ σεαυτοῦ. καὶ εἰ ἔστιν ἀδικία ἐν τῷ δούλῳ σου, θανάτωσόν με σύ. καὶ ἕως τοῦ πατρός σου ἵνα τί τοῦτο εἰσαγάγῃς με; καὶ εἶπεν ἰωναθάν,
nequaq̄ tibi: qm̄ ſi cognoſcēs cognouero φ cōpleta eſt malicia a patre meo vt veniat cōtra te: ꝛ nō nunciabo tibi? ꝛ dixit dauid ad ionathan: qs nūciabit mihi: ſi rñderit pater tuus dura. ꝛ dixit ionathā ad dauid: vade ꝛ exeamus in agrū. ꝛ exeunt ambo in agrū. ꝛ dixit ionathan ad dauid: dñs deus iſrael nouit: φ ſi interrogauero pſem meū ad tēpus trib' vicib': ꝛ ecce bonū fuerit ſup dauid: ꝛ nonne mittā ad te in agrū? hec faciat deus ionathā ꝛ hec augeat: ſi nō deferā mala ad te ꝛ reuelabo auriculā tuā: ꝛ mittā te
μηδαμῶς σοι, ὅτι ἐὰν γινώσκων γνῶ ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐλθεῖν ἐπί σέ, καὶ μὴ ἀπαγγελῶ σοι; καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἰωναθάν, τίς ἀπαγγελεῖ μοι, ἐὰν ἀποκριθῇ ὁ πατήρ σου σκληρά. καὶ εἶπεν ἰωναθὰν πρὸς δαυίδ, πορεύου καὶ ἐξέλθωμεν εἰς ἀγρόν. καὶ ἐκπορεύονται ἀμφότεροι εἰς ἀγρόν. καὶ εἶπεν ἰωναθὰν πρὸς δαυίδ, κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ οἶδεν, ὅτι ἐὰν ἀνακρίνω τὸν πατέρα μου κατὰ καιρὸν τρισσῶς, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὸν ᾖ ὑπὲρ δαυίδ, καὶ οὐ μὴ ἀποστελῶ πρὸς σὲ εἰς τὸ πεδίον; τάδε ποιήσαι θεὸς τῷ ἰωναθὰν καὶ τάδε προσθείη, ἐὰν μὴ ἀνοίσω τὰ κακὰ ἐπὶ σὲ καὶ ἀποκαλύψω τὸ ὠτίον σου, καὶ ἀποστελῶ σε. ꝏꝏꝏꝏ

B

C

ꝛ vades in pace. ꝛ erit dñs tecum ſicut fuit cum patre meo. ꝛ ſi ēt me viuē te facies mecū miam dñi: ꝛ ſi mortuus fuero nō auferes miam tuā a domo mea vſq̄ȝ in ſeculū. ꝛ nō: cū euerterit dñs inimicos dauid vnūquēq̄ȝ a facie terre: auferet ionathan a domo dauid: ꝛ requirat dñs de manibus inimicoꝝ dauid. ꝛ addidit ionathan deierare dauid eo φ diligeret eum: qm̄ amauit aīam amantis eū. ꝛ dixit ei ionathan: cras calēde: ꝛ viſitatiōe requiretur ſeſſio tua. ꝛ tres dies manebis ꝛ requireris ꝛ venies in locū vbi abſcōdit' es ibi die qñ opari licebat: ꝛ ſedebis iuxta lapidē illū. ꝛ ego ter ſagittabo in ſagittis iaculās: ꝛ mittens in ſcopum. ꝛ ecce mittā puerū dicēs: veni inueni mihi ſagittā. ſi dixero puero ſic ſagitta a te ꝛ hic: tolle eam: veni: φ par tibi ꝛ nō eſt ſermo malus: viuit dñs. ſi āt hec dixero adoleſcēti: ibi ſagitta a te ꝛ vltra: vade qm̄ dimiſit te dñs. ꝛ de verbo qd̄ locuti ſumus ego ꝛ tu: ecce dñs teſtis inter me ꝛ te vſq̄ȝ in ſēpiternū. ꝛ abſcōdit' eſt dauid in agro. ꝛ venerūt calēde: ꝛ venit rex ad menſam ad comedēdū: ꝛ ſedit rex ſup cathedram ſuā ſicut cōſueuerat iuxta parietē. ꝛ preuenit eum ionathan. ꝛ ſedit abener ex latere ſaul. cōſiderabat locus dauid. ꝛ nō locutus ē ſaul quicq̄ in die illa: qm̄ dixit caſus qdā apparet: vt nō mūdus ſit: quia nō purificat' ē. ꝛ fact' eſt die craſtina menſis die ſcdā ꝛ recēſus fuit locus

καὶ ἀπελεύσῃ εἰς εἰρήνην. καὶ ἔσται κύριος μετὰ σοῦ καθὼς ἦν μετὰ τοῦ πατρός μου. καὶ ἐὰν ἔτι ἐμοῦ ζῶντος ποιήσεις μετ᾽ ἐμοῦ ἔλεος κυρίου, καὶ ἐὰν θανάτῳ ἀποθάνω οὐκ ἐξάρῃς ἔλεός σου ἀπὸ τοῦ οἴκου μου ἕως αἰῶνος. καὶ μή, ἐν τῷ ἐξαίρειν κύριον τοὺς ἐχθροὺς δαυὶδ ἕκαστον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἐξαρθῆναι τῷ ἰωναθὰν ἀπὸ τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ἐκζητήσαι κύριος ἐκ χειρῶν ἐχθρῶν δαυίδ. καὶ προσέθετο ἰωναθὰν ὀμόσαι τῷ δαυὶδ διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτόν, ὅτι ἠγάπησεν ψυχὴν ἀγαπῶντος αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωναθάν, αὔριον νουμηνία, καὶ ἐπισκοπῇ ἐπισκεφθήσεται ἡ καθέδρα σου. καὶ τρισσεύσεις καὶ ἐπισκέψῃ καὶ ἥξεις εἰς τὸν τόπον οὗ ἐκρύβης ἐκεῖ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐργασίας, καὶ καθίσῃ παρὰ τῷ λίθῳ ἐκείνῳ. καὶ ἐγὼ τρισσεύσω ἐν ταῖς σχίζαις ἀκοντίζων, καὶ ἐκπέμπων εἰς τὴν ἀματταρί. καὶ ἰδοὺ ἀποστελῶ τὸ παιδάριον λέγων, δεῦρο εὑρέ μοι τὴν σχίζαν. ἐὰν εἴπω τῷ παιδαρίῳ ὧδε ἡ σχίζα ἀπὸ σοῦ καὶ ὧδε, λάβε αὐτήν, παραγίνου, ὅτι εἰρήνη σοι καὶ οὐκ ἔστι λόγος πονηρός, ζῇ κύριος. ἐὰν δὲ τάδε εἴπω τῷ νεανίᾳ, ἐκεῖ ἡ σχίζα ἀπὸ σοῦ καὶ ἐπέκεινα, πορεύου ὅτι ἐξαπέσταλκέ σε κύριος. καὶ περὶ τοῦ ῥήματος οὗ λελαλήκαμεν ἐγὼ καὶ σύ, ἰδοὺ κύριος μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ κέκρυπται δαυὶδ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ἐγένετο νουμηνία, καὶ ἔρχεται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ φαγεῖν, καὶ ἐκάθισεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν καθέδραν αὐτοῦ καθὼς εἰώθει παρὰ τὸν τοῖχον. καὶ προέφθασεν αὐτὸν ἰωναθάν. καὶ ἐκάθισεν ἀβεννὴρ ἐκ πλαγίων τοῦ σαούλ. καὶ ἐπεσκέπη ὁ τόπος τοῦ δαυίδ. καὶ οὐκ ἐλάλησεν σαοὺλ οὐδὲν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι εἶπεν σύμπτωμά τι φαίνεται, μὴ καθαρὸς εἶναι, διότι οὐ κεκάθαρται. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον τοῦ μηνὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ καὶ ἐπεσκέπη ὁ τόπος ꝏꝏꝏꝏ

D

E

vt vadas in pace: & ſit dominus tecum ꝏꝏ ſicut fuit cum patre meo. Et ſi ꝏꝏꝏ vixero facias mihi miſericordiam ꝏꝏꝏ dñi: ſi vero mortuus fuero: non auferes ꝏ miam a domo mea vſq̄ȝ in ſempiternum: ꝏꝏ quādo eradicauerit dominus inimicos dauid vnumquēq̄ȝ de terra: Pepigit ergo ꝏꝏꝏ ionathas fedus cū domo dauid. Et requiſiuit dñs de manu inimicorū dd. Et addidit ionathas deierare dauid eo φ diligeret illum. ꝏꝏ Sicut eī aīam ſuā: ita diligebat eū. Dixitq̄ȝ ad eum ioathas. Cras calēde ſūt: & reqreris. Requiretur enī ſeſſio tua vſq̄ȝ perendie. Deſcendes ergo feſtinus & venies in locum ꝏꝏꝏ vbi celandus es in die qñ operari licet: ꝏꝏ & ſedebis iuxta lapidē cui nomē ē ezel. Et ego tres ſagittas mittā iuxta eum: ꝏꝏꝏ & iaciā q̄ſi exercēs me ad ſignū. Mittā quoq̄ȝ & puerū dicēs ei. Vade & affer mihi ſagittas. Si dixero puero. Ecce ſagitte ꝏꝏꝏ intra te ſunt: tolle eas: tu veni ad me: quia pax eſt & nihil eſt mali: viuit dñs. Si autem ſic locutus fuero puero: ecce ſagitte vltra te ſūt: vade in pace: quia dimiſit te dñs. De verbo āt qd̄ locuti ſuim' ego & tu: ſit ꝏꝏꝏ dominus inter me & te vſq̄ȝ ī ſēpiternum. Abſcōdit' ē ergo dauid in agro: & venerunt calēde & ſedit rex ad comedendum panem. ꝏ Cumq̄ȝ ſediſſet rex ſup cathedrā ſuā ſm̄ cōſuetudinē q̄ erat iuxta parietē: ſurrexit ꝏꝏ iōathas & ſedit abner ex latere ſaul: ꝏꝏ vacuuſq̄ȝ apparuit locus dauid. Et non eſt locutus ſaul quicq̄ȝ in die illa. ꝏꝏꝏ Cogitabat eī φ forte euenitſet ei vt nō eēt mūdus nec purificat'. Cūq̄ȝ illuxiſſet dies ſecūda poſt calendas: rurſus apparuit vacuus locus

שלם היה — והלכת לשלום ויהי יהוה עמך
כאשר היה עם אבי׃ ולא אם
עשה — עודני חי ולא תעשה עמדי חסד
מות כרת — יהוה ולא אמות׃ ולא תכרית את
עלם — חסדך מעם ביתי עד עולם
ולא בהכרית יהוה את איבי דוד
פנה — איש מעל פני האדמה׃ ויכרת
יהונתן עם בית דוד ובקש יהוה
יסף — מיד איבי דוד׃ ויוסף יהונתן
שבע — להשביע את דוד באהבתו אתו
אהב — כי אהבת נפשו אהבו׃ ויאמר לו
פקד — יהונתן מחר חדש ונפקדת כי
ישב ירד — יפקד מושבך׃ ושלשת תרד
בוא קום — מאד ובאת אל המקום אשר
סתר — נסתרת שם ביום המעשה
וישבת אצל האבן האזל׃ ואני
צדד ירה — שלשת החצים צדה אורה
נטר שלח — לשלח לי למטרה׃ והנה אשלח
הלך — את הנער לך מצא את החצים
אם אמר אמר לנער הנה החצים
לקח — ממך והנה קחנו ובאה כי שלום
בוא עלם — לך ואין דבר חי יהוה׃ ואם כה
אמר לעלם הנה החצים ממך
והלאה לך כי שלחך יהוה׃ והדבר
אשר דברנו אני ואתה הנה
יהוה ביני ובינך עד עולם׃
סתר היה — ויסתר דוד בשדה ויהי החדש
וישב המלך אל הלחם לאכול׃
ישב — וישב המלך על מושבו כפעם
קום — בפעם אל מושב הקיר ויקם
צדד — יהונתן וישב אבנר מצד שאול
פקד קום — ויפקד מקום דוד׃ ולא דבר
מאם — שאול מאומה ביום ההוא
קרה טהר — כי אמר מקרה הוא בלתי טהור
הוא כי לא טהור׃ ויהי ממחרת
שנה פקד — החדש השני ויפקד מקום

דוד ויאמר שאול אל יהונתן
בנו מדוע לא בא בן ישי גם תמול — מדע בוא
גם היום אל הלחם: ויען יהונתן — תמל ענה
את שאול נשאל נשאל דוד — שאל
מעמדי עד בית לחם: ויאמר — אמר
שלחני נא כי זבח משפחה לנו — יש פחה
בעיר והוא צוה לי אחי ועתה
אם מצאתי חן בעיניך אמלטה — מלט
נא ואראה את אחי על כן לא — ראה
בא אל שלחן המלך: ויחר אף — חרה
שאול ביהונתן ויאמר לו בן
נעות המרדות הלוא ידעתי כי — עות
בחר אתה לבן ישי לבשתך — בוש
ולבשת ערות אמך: כי כל הימים — ערה יום
אשר בן ישי חי על האדמה לא
תכון אתה ומלכותך ועתה שלח — כון
וקח אתו אלי כי בן מות הוא: — לקח
ויען יהונתן את שאול אביו ויאמר — ענה
אליו למה יומת מה עשה: ויטל — מות טיל
שאול את החנית עליו להכתו — חנה נכה
וידע יהונתן כי כלה היא מעם
אביו להמית את דוד: ויקם יהונתן — קום
מעם השלחן בחרי אף ולא אכל — חרה
ביום החדש השני לחם כי נעצב — שנה עצב
אל דוד כי הכלמו אביו: ויהי — כלם היה
בבקר ויצא יהונתן השדה למועד — יעד
דוד ונער קטן עמו: ויאמר לנערו
רץ מצא נא את החצים אשר — רוץ
אנכי מורה הנער רץ והוא — ירה
ירה החצי להעברו: ויבא הנער — עבר בוא
עד מקום החצי אשר ירה — קום
יהונתן ויקרא יהונתן אחרי — קרא
הנער ויאמר הלוא החצי
ממך והלאה: ויקרא יהונתן — מן
אחרי הנער מהרה חושה אל
תעמד וילקט נער יהונתן — לקט

dauid. Dixitq; ſaul ad ionathan filiũ ſuũ. Cur nõ venit filius iſai nec heri nec hodie ad veſcẽdũ? Rñditq; ionathas ſauli. Rogauit me obnixe vt iret in bethleem: & ait. Dimitte me: quoniam ſacrificium ſolenne eſt in ciuitate mea. vnus de fratribus meis accerſiuit me. Nũc ergo ſi inueni gratiã in oculis tuis vadã cito & videbo frẽs meos. Ob hãc cãm nõ venit ad mẽſam regis. Iratus autem ſaul aduerſũ ionathan dixit ei. Fili mulieris vltro virum rapientis: nũquid ignoro quia diligis filium iſai in cõfuſionem tuam: & ĩ cõfuſionẽ ignominioſe matris tue? Oĩbꝰ enĩ diebꝰ quibus filiꝰ iſai vixerit ſup terram: nõ ſtabilieris tu neq; regnũ tuũ. Itaq; iã nunc mitte & adduc eum ad me: quia filius mortis eſt. Rñdẽs ãt ionathas ſauli patri ſuo ait: Quare morietur? Quid fecit? Et arripuit ſaul lanceam vt percuteret eum. Et intellexit ionathas qꝛ diffinitũ eſſet a patre ſuo vt ĩterficeretur dauid. Surrexit ergo ionathas a mẽſa in ira furoris: & nõ comedit in die calẽdarũ ſcd'a panem. Cõtriſtatus ẽ enĩ ſup dauid eo q cõfudiſſet eũ pr̃ ſuus. Cũq; illuxiſſet mane venit ionathas in agrũ iuxta placitũ dauid: & puer paruulus cũ eo. Et ait ad puerũ ſuũ. Vade & affer mihi ſagittas quas ego iacio. Cũq; puer cucurriſſet iecit aliã ſagittã trans puerũ. Venit itaq; puer ad locũ iaculi quod miſerat ionathas. Et clamauit ionathas poſt tergum pueri & ait. Ecce ibi eſt ſagitta. Porro vltra te. Clamauit iterum ionathas poſt tergũ pueri dicẽs. Feſtina velociter ne ſteteris. Collegit autẽ puer ionathe

dauid. τ dixit ſaul ad ionathan filiũ ſuum:
δαυίδ. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς ἰωναθὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ,
cur nõ venit filius ieſſe τ heri τ ho-
τί ὅτι οὐ παραγέγονεν υἱὸς ἰεσσαὶ καὶ ἐχθὲς καὶ σή-
die ad mẽſam? τ rñdit ionathan ſa
μερον ἐπὶ τὴν τράπεζαν; καὶ ἀπεκρίθη ἰωναθὰν τῷ σα-
ul τ dixit petijt a me dauid vt curreret:
οὺλ καὶ εἶπε, παρῄτηται παρ' ἐμοῦ δαυὶδ δραμεῖν,
vſq; in bethleẽ ciuitatẽ ſuã: τ dixit mihi dimit
ἕως βηθλεὲμ τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ εἶπέ μοι ἐξαπό-
te iã me: qꝛ ſacrificiũ tribus nobis in ciuitate:
στειλον δή με, ὅτι θυσία τῆς φυλῆς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει,
τ mãdauerũt ad me fratres mei. τ nunc ſi
καὶ ἐνετείλαντο πρός με οἱ ἀδελφοί μου. καὶ νῦν εἰ
inueni grãm in oculis tuis: vadam iã τ
εὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ἀπελεύσομαι δὴ καὶ
videbo fratres meos: pp hoc nõ ve
ὄψομαι τοὺς ἀδελφούς μου, διὰ τοῦτο οὐ παραγέ-
nit ad mẽſam regis. τ iratus ẽ
γονεν ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως. καὶ ἐθυμώθη
ſaul ꝯ ionathan valde: τ dixit ei: fili puel
σαοὺλ ἐπὶ ἰωναθὰν σφόδρα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, υἱὲ κο-
larum ſpõte venientiũ nũqd nõ ſcio q tu particeps
ρασίων αὐτομολούντων οὐ γὰρ οἶδα ὅτι σὺ μέτοχος
es filio ieſſe in cõfuſionẽ tuã: τ in cõfuſionẽ re-
εἶ τῷ υἱῷ ἰεσσαὶ εἰς αἰσχύνην σου, καὶ εἰς αἰσχύνην ἀπο-
uelationis matris tue? qm oĩbus diebus
καλύψεως μητρός σου; διότι πάσας τὰς ἡμέρας ἃς
filius ieſſe vixerit ſup terrã: non eris paratus tu ne
υἱὸς ἰεσσαὶ ζῇ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐχ ἑτοιμασθήσῃ σὺ οὐ-
q; regnũ tuũ. nũc igit mitte τ accipe
δὲ ἡ βασιλεία σου. νῦν οὖν ἀπόστειλον καὶ λάβε τὸν
adoleſcẽtẽ: qm filius mortis eſt. τ rñdit iona
νεανίαν, ὅτι υἱὸς θανάτου ἐστίν. καὶ ἀπεκρίθη ἰωνα-
than ſauli patri ſuo τ ait: quare moritur?
θὰν τῷ σαοὺλ πατρὶ αὐτοῦ καὶ εἶπεν, ἱνατί ἀποθνήσκει;
quid fecit? τ ſuſtulit ſaul lãceã cõtra ionathã
τί πεποίηκεν; καὶ ἐπῆρε σαοὺλ τὸ δόρυ ἐπὶ ἰωναθὰν
vt occideret eũ. τ nouit ionathan q diffinita
τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. καὶ ἔγνω ἰωναθὰν ὅτι συντετέ-
eſſet malicia hec a patre ſuo
λεσται ἡ κακία αὕτη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ
vt interficeret dauid. τ ſaliit ionathan a
θανατῶσαι δαυίδ. καὶ ἀνεπήδησεν ἰωναθὰν ἀπὸ τῆς
mẽſa in ira furoris. τ nõ comedit panẽ in ſe-
τραπέζης ἐν ὀργῇ θυμοῦ. καὶ οὐκ ἔφαγεν ἄρτον ἐν τῇ δευ-
cũda die mẽſis: q cõtriſtatꝰ eſt ſup dauid: qꝛ
τέρᾳ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός. ὅτι ἐθραύσθη ἐπὶ τὸν δαυίδ, ὅτι
deliberauit pater ſuus finire eũ. τ
ἐβουλεύσατο ὁ πατὴρ αὐτοῦ συντελέσαι αὐτόν. καὶ
factũ ẽ mane τ exijt ionathan in agrũ: in
ἐγένετο πρωῒ καὶ ἐξῆλθεν ἰωναθὰν εἰς τὸ πεδίον, εἰς τὸ
teſtimoniũ vt ordinauit dauid: τ puer
μαρτύριον καθὼς ἐτάξατο τῷ δαυίδ, καὶ παιδάριον
paruus cũ eo. τ ait puero: curre tu
μικρὸν μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ, δράμε σὺ
τ inueni mihi ſagittas quas ego iaculor. τ pu
καὶ εὗρέ μοι τὰς σχίζας ἃς ἐγὼ ἀκοντίζω. καὶ τὸ παι-
er cucurrit τ ipſe iaculatus eſt iacula: τ trã-
δάριον ἔδραμε καὶ αὐτὸς ἠκόντισε τὰ βέλη, καὶ πα-
ſire fecit hec. τ abijt puer vſq; ad locũ
ρήγαγεν αὐτά. καὶ ἦλθε τὸ παιδάριον ἕως τοῦ τόπου
iaculorũ quꝰ iaculatꝰ fuerat ionathan. τ clamauit iona
τῶν βελῶν ὧν ἠκόντισεν ἰωναθάν. καὶ ἀνεβόησεν ἰωνα-
than poſt puerũ: τ ait: ibi ſagitta a
θὰν ὀπίσω τοῦ παιδαρίου, καὶ εἶπεν, ἐκεῖ ἡ σχίζα ἀπὸ
te τ vlterius. τ clamauit ionathan poſt
σοῦ καὶ ἐπέκεινα. καὶ ἀνεβόησε ἰωναθὰν ὀπίσω τοῦ
puerũ ſuũ dicẽs: velociter feſtina τ non
παιδαρίου αὐτοῦ λέγων, ταχύνας σπεῦσον καὶ μὴ
ſtes. τ collegit puer ionathã
στῇς. καὶ ἀνέλεξε τὸ παιδάριον ἰωναθὰν

ſagittas: τ attulit ad dñm ſuũ. τ
τὰς σχίζας, καὶ ἤνεγκε πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ. καὶ τὸ
puer nonnouit quicq;: tñmõ ionathan τ dauid no
παιδάριον οὐκ ἔγνω οὐδέν, πλὴν ἰωναθὰν καὶ δαυὶδ ἤ-
uerant verbũ. τ impoſuit arma ſua ſup
δεισαν τὸ ῥῆμα. καὶ ἐπέθηκεν τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐπὶ
puerũ ſuũ: τ dixit ei: vade in
τὸ παιδάριον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου εἰς τὴν
ciuitatẽ. τ ingreſſus eſt puer in ciuitatẽ. τ
πόλιν. καὶ εἰσῆλθε τὸ παιδάριον εἰς τὴν πόλιν. καὶ
dauid ſurrexit a auſtro: τ cecidit ſup fa-
δαυὶδ ἀνέστησε ἀπὸ τοῦ νεγὲβ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρό-
ciem ſuã ſup terrã: τ adorauit eũ ter
σωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ τρίς
τ deoſculatus eſt vnuſq; proximũ ſuũ: τ fle-
καὶ κατεφίλησεν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἔ-
uit vnuſq; ſup proximũ ſuũ: vſq; ad cõſu-
κλαυσεν ἕκαστος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἕως συντε-
mationẽ magnã dauid ſuperauit. τ dixit iona
λείας μεγάλης δαυὶδ ὑπερέβαλεν. καὶ εἶπεν ἰωνα-
than ad dauid: vade in pace. τ vt iurauĩ
θὰν πρὸς δαυίδ, πορεύου εἰς εἰρήνην. καὶ ὡς ὀμωμό-
mus nos ambo in noĩe dñi dicẽtes:
καμεν ἡμεῖς ἀμφότεροι ἐν ὀνόματι κυρίου λέγοντες,
dñs erit teſtis inter me τ te τ in
κύριος ἔσται μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ καὶ ἀνα-
ter ſemen meũ τ ſemen tuũ
μέσον τοῦ σπέρματός μου καὶ τοῦ σπέρματός σου
vſq; in ſẽpiternũ. τ ſurrexit dauid τ abijt. τ io
ἕως αἰῶνος. καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ ἀπῆλθεν. καὶ ἰω-
nathan ingreſſus ẽ in ciuitatẽ.
ναθὰν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν.

Ca. 21.

A Et venit dauid in noba ad achimelech
Καὶ ἔρχεται δαυὶδ εἰς νοβὰ πρὸς ἀχιμέλεχ
ſacerdotẽ. τ obſtupuit achimelech occurſu dauid.
τὸν ἱερέα. καὶ ἐξέστη ἀχιμέλεχ τῇ ἀπαντήσει δαδ.
τ dixit: cur ſolus tu τ nemo tecum? τ
καὶ εἶπε, τί ὅτι μόνος σὺ καὶ οὐδεὶς μετὰ σοῦ; καὶ
dixit dauid ſacerdoti achimelech: rex prece-
εἶπε δαυὶδ τῷ ἱερεῖ ἀχιμέλεχ, ὁ βασιλεὺς ἐντέταλ-
pit mihi hodie ſermonẽ: τ dixit ad me: nemo
ταί μοι σήμερον ῥῆμα, καὶ εἶπε πρός με, μηδεὶς
cognoſcat qppiã de verbo pp qd ego mit
γνώτω μηδὲν περὶ τοῦ ῥήματος ὑπὲρ οὗ ἐγὼ ἐξαποστέλ-
lo te τ de quo precepi tibi. τ pue
λω σε καὶ περὶ οὗ ἐντέταλμαί σοι. καὶ τοῖς παιδα-
ris teſtatus ſum in loco dicto phelãni
ρίοις διαμεμαρτύρημαι ἐν τόπῳ λεγομένῳ φελανὶ
alõni. τ nũc ſi ſunt ad manũ tuã quinq; pa-
ἀλμωνί. καὶ νῦν εἰ εἰσὶν ὑπὸ τὴν χεῖρά σου πέντε ἄρ-
nes: da in manũ meã: vl qd inueneris. τ reſpõ-
τοι, δὸς εἰς τὴν χεῖρά μου, ἢ ὃ ἂν εὕρῃς. καὶ ἀπεκρί-
dit ſacerdos dauid τ dixit: nõ ſunt panes propha
θη ὁ ἱερεὺς τῷ δαυὶδ καὶ εἶπεν, οὐκ εἰσὶν ἄρτοι βέβη-
ni ſub manu mea niſi pãis ſctũs. ſi ſũt pueri
λοι ὑπὸ τὴν χεῖρά μου εἰ μὴ ὁ ἄρτος ὁ ἅγιος. εἰ ἐστὶ παιδάρια
cuſtoditi a muliere τ comedãt. τ reſpõ
πεφυλαγμένα ἀπὸ γυναικὸς καὶ φάγωνται. καὶ ἀπεκρί-
B dit dauid ſacerdoti τ dixit ei: ſed τ a mu
θη δαυὶδ τῷ ἱερεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ γυ-
liere abſtinuimus ab heri τ nudiuſtertius.
ναικὸς ἀπεσχήμεθα ἀπὸ τῆς ἐχθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας.
quãdo enĩ egrediebar ego in viã fuerunt oĩa pue
ἐν τῷ γὰρ ἐξελθεῖν με εἰς τὴν ὁδὸν γέγονε πάντα τὰ παι-
ri purificati: τ hec via impura: qm ho
δάρια ἡγνισμένα, καὶ αὐτὴ ἡ ὁδὸς βέβηλος, διότι σήμε-
die ſctificabitur pp vaſa mea. τ dedit ei
ρον ἁγιασθήσεται διὰ τὰ σκεύη μου. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
Math. 12.a. achimelech ſacerdos panes propoſitiõis: quia nõ erat ibi
ἀχιμέλεχ ὁ ἱερεὺς ἄρτους προθέσεως, ὅτι οὐκ ἦν ἐκεῖ
panis alius: niſi panes
ἄρτος ἕτερος, ἀλλ' ἢ οἱ ἄρτοι

ſagittas: & attulit ad dominum ſuum: & quid ageretur, penitus ignorabat. Tantũmodo enim ionathas & dauid rem nouerant. Dedit ergo ionathas arma ſua puero: & dixit ei. Vade & defer in ciuitatẽ. Cũq; abiiſſet puer ſurrexit dauid de loco qui vergebat ad auſtrũ: & cadens pnus in terram adorauit tertio. Et oſculantes ſe alterutrum: fleuerũt pariter: dauid autem amplius. Dixit ergo ionathas ad dauid. Vade in pace. Quecũq; iurauimus ambo in nomine domini dicentes: dominus ſit inter me & te: & inter ſemen tuum & ſemẽ meũ vſq; i ſempiternũ. Et ſurrexit dauid & abiit: ſed & ionathas igreſſus eſt ciuitatẽ. 21.

Venit autem dauid in nobe ad achimelech ſacerdotem. Et obſtupuit achimelech eo q veniſſet dauid & dixit ei. Quare tu ſolus & nullus ẽ tecum. Et ait dauid ad achimelech ſacerdotem. Rex precepit mihi ſermõem & dixit. Nemo ſciat rem propter quam miſſus es a me: & cuiuſmodi precepta tibi dederim. Nam & pueris meis cõdixi in illum & illum locũ. Nunc ergo ſi quid habes ad manum vel quinq; panes da mihi aut quicquid inueneris. Et reſpondens ſacerdos ad dauid: ait illi. Nõ habeo laicos panes ad manũ: ſed tantum panem ſanctum. Si mundi ſunt pueri: maxime a mulieribus. Et reſpõdit dauid ſacerdoti & dixit ei. Et quidem ſi de mulieribus agitur continuimus nos ab heri & nudiuſtertius quãdo egrediebamur: & fuerunt vaſa puerorum ſancta. Porro via hec polluta eſt: ſed & ipſa hodie ſctificabitur ĩ vaſis. Dedit ergo ei ſacerdos ſanctificatũ panem. Neq; enĩ erat ibi panis niſi tantũ panes

את החצים ויבא אל אדניו: והנער — בוא
לא ידע מאומה אך יהונתן ודוד — מאם
ידעו את הדבר: ויתן יהונתן את — נתן
כליו אל הנער אשר לו ויאמר — כלה
לו לך הביא העיר: הנער בא — הלך בוא
ודוד קם מאצל הנגב ויפל — בוא קום
לאפיו ארצה וישתחו שלש — נפל שחה
פעמים וישקו איש את רעהו — נשק
ויבכו איש את רעהו עד דוד — בכה
הגדיל: ויאמר יהונתן לדוד לך — גדל
לשלום אשר נשבענו שנינו — שלם שבע
אנחנו בשם יהוה לאמר יהוה — שנה
יהיה ביני וביניך ובין זרעי ובין
זרעך עד עולם: ויקם וילך — עלם קום
ויהונתן בא העיר:

Cap. xxi.

ויבא דוד נבה אל אחימלך הכהן — בוא
ויחרד אחימלך לקראת דוד — חרד
ויאמר לו מדוע אתה לבדך — אמר מדע
ואיש אין אתך: ויאמר דוד — בדד
לאחימלך הכהן המלך צוני דבר — צוה
ויאמר אלי איש אל ידע
מאומה את הדבר אשר אנכי
שלחך ואשר צויתך ואת
הנערים יודעתי אל מקום פלני — קום
אלמוני: ועתה מה יש תחת
ידך חמשה לחם תנה בידי או — נתן
הנמצא: ויען הכהן את דוד ויאמר — מצא ענה
אין לחם חל אל תחת ידי כי — חלל
אם לחם קדש יש אם נשמרו — שמר
הנערים אך מאשה: ויען דוד — איש
את הכהן ויאמר לו כי אם
אשה עצרה לנו כתמול שלשם
בצאתי ויהיו כלי הנערים קדש — יצא היה
והוא דרך חל ואף כי היום
יקדש בכלי: ויתן לו הכהן קדש — קדש כלה
כי לא היה שם לחם כי אם לחם — נתן

הפנים המוסרים מלפני יהוה — פנה סור
לשום לחם חם ביום הלקחו׃ — חמם לקח
ושם איש מעבדי שאול ביום
ההוא נעצר לפני יהוה ושמו — עצר
דאג האדמי אביר הרעים אשר — אבר רעה
לשאול׃ ויאמר דוד לאחימלך — אמר
ואין יש פה תחת ידך חנית או — חנה
חרב כי גם חרבי וגם כלי לא — כלה
לקחתי בידי כי היה דבר המלך
נחוץ׃ ויאמר הכהן חרב גלית — נחץ
הפלשתי אשר הכית בעמק — נכה
האלה הנה היא לוטה בשמלה
אחרי האפוד אם אתה תקח לך — לקח
קח כי אין אחרת זולתה בזה — זלת
ויאמר דוד אין כמוה תננה לי׃ — נתן
ויקם דוד ויברח ביום ההוא — קום ברח
מפני שאול ויבא אל אכיש — בוא
מלך גת׃ ויאמרו עבדי אכיש
אליו הלוא זה דוד מלך הארץ
הלוא לזה יענו במחלות לאמר — ענה חלל
הכה שאול באלפו ודוד ברבבתו׃ — נכה
וישם דוד את הדברים — שום
האלה בלבבו וירא מאד — ירא
מפני אכיש מלך גת׃ וישנו את — פנה שנה
טעמו בעיניהם ויתהלל בידם — הלל
ויתו על דלתות השער ויורד — תוה ירד
רירו אל זקנו׃ ויאמר אכיש
אל עבדיו הנה תראו איש — ראה
משתגע למה תביאו אתו אלי׃ — שגע
חסר משגעים אני כי הבאתם — בוא
את זה להשתגע עלי הזה
יבוא אל ביתי׃
Cap.xxii. וילך דוד
משם וימלט אל מערת עדלם — מלט
וישמעו אחיו וכל בית אביו — שמע
וירדו אליו שמה׃ ויתקבצו אליו — קבץ
כל איש מצוק וכל איש — צוק

propositionis qui sublati fuerant a facie dñi vt ponerentur pães calidi. Erat autem ibi vir quidam de seruis saul in die illa intus in tabernaculo dñi: & nomen eius doech idumeus potentissimus pastorum saul. Dixitq̃ dauid ad achimelech. Si habes hic ad manũ hastam aut gladiũ: da mihi: quia gladiũ meum & arma mea nõ tuli mecũ. Sermo enim regis vrgebat. Et dixit sacerdos. Ecce hic gladi⁹ goliath philistei quem pcussisti in valle therebĩthi: est inuolut⁹ pallio post ephot. Si istũ vis tollere: tolle. Neq̃ enim hic ẽ alius absq̃ eo. Et ait dauid. Nõ est huic alr̃ similis. Da mihi eũ. Surrexit itaq̃ dauid: & fugit in die illa a facie saul & venit ad achis regẽ geth. Dixerũtq̃ serui achis cũ vidissent dauid. Nũquid nõ iste est dauid rex terre! Nõne huic cantabant per choros dicentes: pcussit saul mille: & dauid decem milia! Posuit autẽ dauid sermones istos ĩ corde suo: & extimuit valde a facie achis regis geth. Et mutauit os suũ coram achis: & collabebatur ĩter man⁹ eorũ: & ĩpĩgebat ĩ ostia porte: defluebantq̃ saliue eius in barbam. Et ait achis ad seruos suos. Vidistis hominem insanum: quare adduxistis eum ad me? An desũt nobis furiosi? q̃a introduxistis istũ vt fureret me p̃nte. Dimittite illũ hic ne igrediatur domũ meã. zz.

Abiit ergo dauid inde & fugit ĩ speluncã odollam. Quod cũ audissent frẽs eius & omnis dom⁹ pr̃is eius descẽderũt ad eũ illuc. Et cõuenerũt ad eũ omnes qui erãt ĩ angustia constituti: &

facie sublenati a facie dñi: vt
τοῦ προσώπου οἱ ἀφῃρημένοι ἐκ προσώπου κυρίου, τοῦ — Mar.2.g. Lu.6.a
ponerẽtur panes calidi in die qua accepit e
παρατεθῆναι ἄρτους θερμοὺς ἐν ἡμέρα ᾗ ἔλαβεν αὐ — Infra.21.b.
os. & erat qdã ibi seruorũ saul in die
τούς. καὶ ἦν τις ἐκεῖ τῶν δούλων σαοὺλ ἐν τῇ ἡμέ
illa retentus corã dño: nomẽ ei
ρᾳ ἐκείνῃ συνεχόμενος ἐνώπιον κυρίου, ὄνομα αὐτῷ
doec idumeus pascẽs mulas saul. & di
δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος νέμων τὰς ἡμιόνους σαούλ. καὶ εἶ — C
xit dauid ad achimelech: vide si est hic sub
πε δαυὶδ πρὸς ἀχιμέλεχ, ἴδε εἰ ἔστιν ἐνταῦθα ὑπὸ
manu tua hasta aut gladius: quia gladiũ
τὴν χεῖρά σου δόρυ ἢ μάχαιρα, ὅτι τὴν μάχαιράν
meũ & arma mea nõ accepi in manu mea:
μου καὶ τὰ σκεύη μου οὐκ εἴληφα ἐν τῇ χειρί μου,
quia verbũ regis vrgebat. &
διότι τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἦν κατὰ σπουδήν. καὶ
dixit sacerdos: ecce gladius goliath philistei
εἶπεν ὁ ἱερεύς, ἰδοὺ ἡ ῥομφαία γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύλου.
quẽ pcussisti in valle q̃rcus. & hic inuolutus
ὃν ἐπάταξας ἐν τῇ κοιλάδι ἠλά. καὶ αὐτὴ ἐνειλημένη
in pallio post superhumeralẽ. si hunc accipies — Infra.22.c.
ἐν ἱματίῳ ὀπίσω τῆς ἐπωμίδος. εἰ ταύτην λήψῃ
tibi accipe ipsũ: q: nõ est alius preter
σεαυτῷ λάβε δὴ αὐτήν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἑτέρα πάρεξ
eum hic. & dixit dauid: nõ est sicut hic:
αὐτῆς ὧδε. καὶ εἶπε δαυίδ, οὐκ ἔστιν ὥσπερ αὐτή,
da mihi hunc. & dedit eum ei. surrexit
δός μοι αὐτήν. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ. καὶ ἀνέστη
dauid & fugit in die illa a facie
δαυὶδ καὶ ἔφυγεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ προσώπου
saul. & abijt dauid ad acchis regẽ geth.
σαούλ. καὶ ἀπῆλθε δαυὶδ πρὸς ἀγχὶς βασιλέα γέθ.
& dixerũt serui acchis ad eũ: nõne ille
καὶ εἶπον οἱ παῖδες ἀγχὶς πρὸς αὐτόν, οὐχ οὗτος
est dauid rex terre? nõne huic canta
ἐστὶ δαυὶδ ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς; οὐχὶ τούτῳ ἐξῆρ — D
bãt choros ducẽtes dicẽtes: percussit saul in
χοντο αἱ χορεύουσαι λέγουσαι, ἐπάταξε σαοὺλ ἐν — S.18.b
mille suis: & dauid in decẽ milib⁹ suis. & po — & infra.
χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ. καὶ ἔθε — 29.b.
suit dauid sermones istos in corde suo.
το δαυὶδ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.
& timuit valde a facie acchis re
καὶ ἐφοβήθη σφόδρα ἀπὸ προσώπου ἀγχὶς βασι — Eccli.
gis geth. & mutauit os suum corã — 47.a.
λέως γέθ. καὶ ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπι
eis. & collabebatur in manibus suis:
ον αὐτῶν. καὶ παρεφέρετο ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ,
& cadebat in ianuis porte. & sa
καὶ ἔπιπτεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς πύλης. καὶ τὰ σία
liue eius defluebãt in barbam eius. & di
λα αὐτοῦ κατέρρει ἐπὶ τὸν πώγωνα αὐτοῦ. καὶ εἶ
xit acchis ad seruos suos: ecce vidistis
πεν ἀγχὶς πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ἰδοὺ ἴδετε
virũ insanũ: & quare adduxistis eũ ad me? an
ἄνδρα ἐπίληπτον, καὶ ἵνα τί εἰσηγάγετε αὐτὸν πρός με; ἢ
egeo furiosis ego: q: introduxistis eum vt fu
προσδέομαι ἐπιλήπτων ἐγώ, ὅτι εἰσενέγκατε αὐτὸν ἐπιλη
reret in me. si iste ingredietur in domũ meã?
πτεῦσαι ἐπ' ἐμέ. εἰ οὗτος εἰσελεύσεται εἰς τὴν οἰκίαν μου;

Et abijt dauid inde & saluat⁹ est: & ve — C.22
Καὶ ἀπῆλθε δαυὶδ ἐκεῖθεν καὶ διεσώθη, καὶ ἔρ — A
nit in speluncã odollam: & audiũt fra — S.10.c
χεται εἰς τὸ σπήλαιον τὸ ὀδολλάμ, καὶ ἀκούουσιν οἱ ἀδελ
tres eius & oĩs domus patris eius: & des
φοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶς ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ κα
cendunt ad eũ illuc. & cõuenerũt ad e
ταβαίνουσι πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ συνήγοντο πρὸς αὐ
um q̃cũq; in necessitate erãt: & oĩs
τὸν πᾶς ἐν ἀνάγκῃ ὤν, καὶ πᾶς

Trās.Gre. lxx.cū interp̄.latina.

debitor: & oĩs amaro aĩo: & erat sup
ὑπόχρεως, καὶ πᾶς κατώδυνος ψυχῇ, καὶ ἦν ἐπ' αὐ
eos dux. & erãt cũ eo q̃si quadrin
τῶν ἡγούμενος. καὶ ἦσαν μετ' αὐτοῦ ὡσεὶ τετρακό
gẽti viri: & profect⁹ est inde in massepha mo
σιοι ἄνδρες, καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς μασσηφὰ τῆς μω
ab. & dixit dauid ad regẽ moab: sint
άβ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τὸν βασιλέα μωάβ, γινέσθω
iam pater meus & mater mea apud te do
σαν δὴ ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου παρὰ σοὶ ἕως ὅ
nec sciã: qd faciet mihi deus. & orauit
του γνῶ, τί ποιήσει μοι ὁ θεός. καὶ παρεκάλεσε τὸ
faciem regis moab: & habitauerũt cũ eo
πρόσωπον τοῦ βασιλέως μωάβ, καὶ κατῴκουν μετ' αὐ
oĩbus diebus: existẽte dauid in presidio.
τοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, ὄντος τοῦ δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ.
& dixit gad ppheta ad dauid: non maneas in p̃
καὶ εἶπε γὰδ ὁ προφήτης πρὸς δαυίδ, μὴ κάθου ἐν τῇ πε
sidio: pficiscere & venies in terrã iuda. & pfectu⁹ ẽ
ριοχῇ, πορεύου καὶ ἥξεις εἰς γῆν ἰούδα. καὶ ἐπορεύθη
dauid & venit & habitabat in ciuitate chareth. & audi — Mar.2.d.
δαυὶδ καὶ ἦλθε καὶ κατῴκει ἐν πόλει χαρήθ. καὶ ἤκου — Luce.6.f.
uit saul q̃ cognitus ẽ dauid: & viri qui cum
σε σαοὺλ ὅτι ἔγνωσται δαυίδ, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐ
eo. & saul manebat in colle sub aruo qui
τοῦ. καὶ σαοὺλ ἐκάθητο ἐν τῷ βουνῷ ὑπὸ τὴν ἄρουραν τὴν
in rhama: & hasta in manu sua: & oẽs
ἐν ῥαμᾷ, καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ
serui eius assistebãt ei. & ait saul
παῖδες αὐτοῦ παρειστήκεισαν αὐτῷ. καὶ εἶπεν σαοὺλ
ad seruos suos qui assistebãt ei:
πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς παρεστηκότας αὐτῷ,
audite iã filij beniamin: si vere oĩbus vobis da
ἀκούετε δὴ οἱ υἱοὶ βενιαμίν, εἰ ἀληθῶς πᾶσιν ὑμῖν δώ — B
bit filius iesse agros & vineas: aut oẽs vos
σει ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ ἀγροὺς καὶ ἀμπελῶνας, ἢ πάντας ὑμᾶς
cõstituet tribunos & cẽturiones? qm̃ cõiurastis
τάξει χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους; ὅτι συγκεῖσθε — D
oẽs vos aduersũ me: & non est qui reuelet
πάντες ὑμεῖς ἐπ' ἐμέ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀποκαλύπτων τὸ
auriculã meã: cũ pepigerit filius meus fedus cũ
ὠτίον μου, ἐν τῷ διατίθεσθαι τὸν υἱόν μου διαθήκην με
filio iesse. & nõ est q̃ doleat de me
τὰ τοῦ υἱοῦ ἰεσσαί. καὶ οὐκ ἔστιν ὁ πονῶν περὶ ἐμοῦ
ex vobis & qui reuelet auriculã meã. qm̃ suscita
ἐξ ὑμῶν καὶ ἀποκαλύπτων τὸ ὠτίον μου. ὅτι ἐπήγειρ — 2.Re.
uit filius meus seruũ meũ aduersũ me in inimicũ sicut — 5.c.
εν ὁ υἱός μου τὸν δοῦλόν μου ἐπ' ἐμὲ εἰς ἐχθρὸν ὡς ἡ
dies hec: & rñdit doeg idumeus: q̃ as
ἡμέρα αὕτη. καὶ ἀπεκρίνετο δωὴγ ὁ ἰδουμαῖος, ὁ κα
sistebat sup mulas saul: & dicit: vidi
θεστηκὼς ἐπὶ τὰς ἡμιόνους σαούλ. καὶ λέγει, ἑώρακα
filiũ iesse venientem in noba apud achime
τὸν υἱὸν ἰεσσαὶ παραγενόμενον εἰς νοβὰ πρὸς ἀχιμέ
lech filiũ achitob sacerdotẽ. & cõsulebat ei per — S.21.b.
λεχ υἱὸν ἀχιτὼβ τὸν ἱερέα. καὶ ἐπηρώτα αὐτῷ διὰ
deũ: & cibaria dedit ei: &
τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπισιτισμὸν ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ τὴν
gladium goliath philistei dedit ei. &
ῥομφαίαν γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύλου ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ
misit rex ad accersendũ achimelech filiũ
ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τὸν ἀχιμέλεχ υἱὸν
achitob sacerdotẽ & oẽs filios pa
ἀχιτὼβ τὸν ἱερέα καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ πα
tris eius sacerdotes qui in nobe. & vene
τρὸς αὐτοῦ τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν νοβᾷ. καὶ παρεγέ
runt vniuersi in regẽ. & ait saul:
νοντο πάντες εἰς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπε σαούλ, — C
audi iã fili achitob. & dixit: ecce ego loq̃re
ἄκουε δὴ υἱὲ ἀχιτώβ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ λάλει
dñe. & dixit
κύριε. καὶ εἶπεν

oppressi ere alieno & amaro animo: Et fctũs est eorũ princeps. Fueruntq̃ cũ eo quasi quadringenti viri. Et profectus est dauid inde in masphat: q̃ ẽ moab. Et dixit ad regẽ moab. Maneat oro pater meus & mater mea vobiscum dõec sciam quid faciat mihi deus. Et reliquit eos ante faciem regis moab. Mãserũtq̃ apd eũ cũctis diebus quib⁹ dauid fuit in presidio. Dixitq̃ gad ppheta ad dd. Noli manere ĩ presidio: proficiscere & vade in terram iuda. Et profectus est dauid & venit in saltũ areth. Et audiuit saul q̃ apparuisset dauid & viri qui erant cũ eo. Saul aũt cũ maneret in gabaa & esset ĩ nemore qd est ĩ rama: hastã manu tenẽs: cuncti q̃ serui eius circũstarent eum: ait ad seruos suos q assistebant ei. Audite me nũc filii gemini. Nũqd oĩbus vobis dabit filius isai agros & vineas: & vniuersos vos faciet tribunos & cẽturiões quoniam cõiurastis oẽs aduersũ me: & non est qui mihi renũciet: maxime cum & filius meus fedus inierit cũ filio isai. Nõ ẽ q vicẽ meã doleat ex vobis: nec q annũciet mihi: eo q̃ suscitauerit filius meus seruũ meũ aduersũ me insidiantẽ mihi vsq̃ hodie. Rñdẽs aũt doech idume⁹ q assistebat & erat prim⁹ iter seruos saul. Vidi inqt filium isai in nobe apud achimelech filium achitob sacerdotẽ. Qui cõsuluit p eo dñm & cibaria dedit ei. Sed & gladium goliath philistei dedit illi. Misit ergo rex ad accersiendum achimelech sacerdotẽ filium achitob: & oẽm domum pr̃is eius sacerdotum qui erant in nobe. Qui vniuersi venerũt ad regẽ. Et ait saul ad achimelech. Audi fili achitob. Qui rñdit. Presto sum domine. Dixitq̃

אשר לו נשא וכל איש מר נפש — נשא מרר
ויהי עליהם לשר ויהיו עמו — היה שור
כארבע מאות איש׃ וילך דוד — רבע מאה
משם מצפה מואב ויאמר אל
מלך מואב יצא נא אבי ואמי
אתכם עד אשר אדע מה יעשה — ידע עשה
לי אלהים׃ וינחם את פני מלך — נחה
מואב וישבו עמו כל ימי היות — יום היה
דוד במצודה׃ ויאמר גד הנביא — צוד נבא
אל דוד לא תשב במצודה לך — ישב הלך
ובאת לך ארץ יהודה וילך דוד — בוא
ויבא יער חרת׃ וישמע שאול
כי נודע דוד ואנשים אשר
אתו ושאול יושב בגבעה תחת — ישב
האשל ברמה וחניתו בידו וכל — חנה
עבדיו נצבים עליו׃ ויאמר שאול
לעבדיו הנצבים עליו שמעו נא
בני ימיני גם לכלכם יתן בן ישי — ימן נתן
שדות וכרמים לכלכם ישים — שדה שום
שרי אלפים ושרי מאות׃ כי — שור מאה
קשרתם כלכם עלי ואין גלה
את אזני בכרת בני עם בן ישי
ואין חלה מכם עלי וגלה את
אזני כי הקים בני את עבדי — קום
עלי לארב כיום הזה׃ ויען דאג — ענה
האדמי והוא נצב על עבדי
שאול ויאמר ראיתי את בן — אמר
ישי בא נבה אל אחימלך בן — בוא
אחיטוב׃ וישאל לו ביהוה וצידה — שאל צוד
נתן לו ואת חרב גלית הפלשתי
נתן לו׃ וישלח המלך לקרא את — שלח
אחימלך בן אחיטוב הכהן ואת
כל בית אביו הכהנים אשר
בנב ויבאו כלם אל המלך׃ ויאמר — בוא
שאול שמע נא בן אחיטוב
ויאמר הנני אדני׃ ויאמר

אליו שאול למה קשרתם עלי
אתה ובן ישי בתתך לו לחם
וחרב ושאול לו באלהים לקום
אלי לארב כיום הזה: ויען
אחימלך את המלך ויאמר ומי
בכל עבדיך כדוד נאמן וחתן
המלך וסר אל משמעתך ונכבד
בביתך: היום החלתי לשאול לו
באלהים חלילה לי אל ישם
המלך בעבדו דבר בכל בית אבי
כי לא ידע עבדך בכל זאת דבר
קטן או גדול: ויאמר המלך מות
תמות אחימלך אתה וכל בית
אביך: ויאמר המלך לרצים
הנצבים עליו סבו והמיתו כהני
יהוה כי גם ידם עם דוד וכי ידעו
כי ברח הוא ולא גלו את אזני
ולא אבו עבדי המלך לשלח את
ידם לפגע בכהני יהוה: ויאמר
המלך לדויג סב אתה ופגע
בכהנים ויסב דויג האדמי ויפגע
הוא בכהנים וימת ביום ההוא
שמנים וחמשה איש נשא אפוד
בד: ואת נב עיר הכהנים הכה
לפי חרב מאיש ועד אשה
מעולל ועד יונק ושור וחמור
ושה לפי חרב: וימלט בן אחד
לאחימלך בן אחטוב ושמו
אביתר ויברח אחרי דוד: ויגד
אביתר לדוד כי הרג שאול את
כהני יהוה: ויאמר דוד לאביתר
ידעתי ביום ההוא כי שם דויג
האדמי כי הגד יגיד לשאול אנכי
סבתי בכל נפש בית אביך: שבה
אתי אל תירא כי אשר יבקש
את נפשי יבקש את נפשך כי

ad eū ſaul. Quare cōiuraſtis aduerſum me tu & filius iſai: & dediſti eis panes & gladium & cōſuluiſti pro eo deū vt cōſurgeret aduerſum me inſidiator vſqȝ hodie pmanēs? Reſpondenſqȝ achimelech regi ait. Et quis in oībus ſeruis tuis ſicut dd fidelis & gener regis: & pgens ad imperium tuum: & glorioſ9 in domo tua? Num hodie cepi pro eo cōſulere deū? Abſit hoc a me. Ne ſuſpicetur rex aduerſum ſeruum ſuū rē huiuſcemodi in vniuerſa domo patris mei. Nō eī ſciuit ſeru9 tuus qcq̄ ſup hoc negocio vel modicū vl grāde. Dixitqȝ rex. Morte morieris achimelech tu & oīs dom9 patris tui. Et ait rex emiſſariis qui circūſtabāt eū. Cōuertimini & interficite ſacerdotes dñi. Nam manus eoꝝ cū dauid ē ſcientes q fugiſſet: & non indicauerūt mihi. Noluerūt autem ſerui regis extendere manus ſuas in ſacerdotes domini. Et ait rex ad doech. Conuertere tu & irrue in ſacerdotes dñi. Cōuerſuſqȝ doech idume9 irruit in ſacerdotes & trucidauit in die illa octoginta quinqȝ viros veſtitos ephot lineo: nobe aūt ciuitatē ſacerdotū percuſſit in ore gladii viros & mulieres & paruulos & lactentes: bouemqȝ & aſinum & ouē in ore gladii. Euadens autem vnus filius achimelech filii achitob cuius nomen erat abiathar: fugit ad dauid: & annunciauit ei q occidiſſet ſaul ſacerdotes dñi. Et ait dauid ad abiathar. Sciebam eni in die illa q cū ibi eſſet doech idumeus: proculdubio annūciaret ſauli. Ego ſum reus oīum aīarum patris tui. Mane mecū: ne timeas. Si quis queſierit animam meam queret & animam tuam:

et ſaul: quare cōiuraſti aduerſū me tu & filius ieſſe
αὐτῷ σαούλ, ἱνατί συνέθου κατ' ἐμοῦ σὺ καὶ ὁ υἱὸς ἰεσσαί
vt dares tu ei panē & gladiū: & cōſuleres tu ei
τοῦ δοῦναί σε αὐτῷ ἄρτον καὶ ῥομφαίαν, καὶ ἐρωτᾶν σε αὐτῷ
per deū vt poneres eū aduerſū me in inimicū: ſicut di
διὰ τοῦ θεοῦ, τοῦ θέσθαι αὐτὸν ἐπ' ἐμὲ εἰς ἐχθρόν, ὡς ἡ ἡμέ
es hec? & rñdit achimelech regi & dixit:
ρα αὕτη; καὶ ἀπεκρίθη ἀχιμέλεχ τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν,
& quis in oibus ſeruis tuis fidelis ſicut dauid: &
καὶ τίς ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις σου πιστὸς ὡς δαυίδ; καὶ
gener regis & cōplēs omē impe
γαμβρὸς τοῦ βασιλέως καὶ ἄρχων παντὸς παραγ
rium tuū: & glorioſus in domo tua? an hodie in
γέλματός σου, καὶ ἔνδοξος ἐν τῷ οἴκῳ σου; ἢ σήμερον ἤρ
cepi cōſulere ei per deū? nequaq̄ ne det
γμαι ἐρωτᾶν αὐτῷ διὰ τοῦ θεοῦ; μηδαμῶς μὴ δότω
rex aduerſū ſeruū tuū verbū & in totā
ὁ βασιλεὺς κατὰ τοῦ δούλου σου λόγον καὶ ἐφ' ὅλον τὸν
domū patris mei: q2 nō ſciuit ſeruus tuus in
οἶκον τοῦ πατρός μου, ὅτι οὐκ ᾔδει ὁ δοῦλός σου ἐν
oibus iſtis verbū paruū vel grāde. & dixit rex
πᾶσι τούτοις ῥῆμα μικρὸν ἢ μέγα. καὶ εἶπεν ὁ βασι
ſaul: morte morieris achimelech tu & oīs
λεὺς σαούλ, θανάτῳ ἀποθανῇ ἀχιμέλεχ σὺ καὶ πᾶς
domus patris tui. & dixit rex
ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς
emiſſariis qui circūſtabāt apud eū: addu
παρατρέχουσι τοῖς ἐφεστηκόσιν ἐπ' αὐτόν, προσαγά
cite & interficite ſacerdotes dñi: qm̄ man9 eo
γετε καὶ θανατώσατε τοὺς ἱερεῖς κυρίου, ὅτι ἡ χεὶρ αὐ
rum cū dauid: qm̄ cognouerūt q fugit ipſe: & non
τῶν μετὰ δαυίδ, διότι ἔγνωσαν ὅτι φεύγει αὐτός, καὶ οὐκ
reuelauerūt auriculā meā. & non voluerūt ſer
ἀπεκάλυψαν τὸ ὠτίον μου. καὶ οὐκ ἠβουλήθησαν οἱ παῖ
ui regis inferre manus eoꝝ irrue
δες τοῦ βασιλέως ἐπενεγκεῖν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἀπαν
re in ſacerdotes dñi. & dixit rex
τῆσαι εἰς τοὺς ἱερεῖς κυρίου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ
doec: cōuertere tu: & irrue in ſacerdotes. &
δωήκ, ἐπίστρεφε σύ, καὶ ἀπάντα εἰς τοὺς ἱερεῖς. καὶ
reuerſus eſt doec idumeus & interfecit ipſe
ἐπέστρεψε δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸς
ſacerdotes dñi. & interfecit in die illa
τοὺς ἱερεῖς τοῦ κυρίου. καὶ ἀπέκτεινεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
octoginta quinqȝ viros: oēs gerētes ephud. &
ὀγδοήκοντα πέντε ἄνδρας, πάντας αἴροντας ἐφούδ. καὶ τὴν
noba ciuitatē ſacerdotū pcuſſit in ore gladii
νοβᾶ τὴν πόλιν τῶν ἱερέων ἐπάταξεν ἐν στόματι ῥομφαίας
a viro vſqȝ ad mulierē a paruulo & vſqȝ ad lactētem:
ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς ἀπὸ νηπίου καὶ ἕως θηλάζοντος,
& a vitulo & aſino & oue pcuſſit in ore
καὶ ἀπὸ μόσχου καὶ ὄνου καὶ προβάτου ἐπάταξεν ἐν στόμα
gladii. & ſaluatur filius vn9 achimelech fi
τι ῥομφαίας. καὶ διασῴζεται υἱὸς εἷς τοῦ ἀχιμέλεχ υἱ
lii achitob: nomē ei abiathar: & fugit poſt
οῦ ἀχιτώβ, ὄνομα αὐτῷ ἀβιάθαρ, καὶ ἔφυγεν ὀπίσω
dauid. & nunciauit abiathar dauid: q
δαυίδ. καὶ ἀπήγγειλεν ἀβιάθαρ τῷ δαυίδ, ὅτι
occidit ſaul oēs ſacerdotes. & dixit
ἐθανάτωσε σαοὺλ πάντας τοὺς ἱερεῖς. καὶ εἶπεν
dauid abiathar: ſciui q in die illa ibi erat
δαυίδ τῷ ἀβιάθαρ, ᾔδειν ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκεῖ ἦν
doec idumeus: & nūciās nunciabit ſaul.
δωὴκ ὁ ἰδουμαῖος, καὶ ἀπαγγέλλων ἀπαγγελεῖ τῷ σαούλ
ego ſum cauſa aiaꝝ vniuerſe domus
ἐγώ εἰμι ὁ αἴτιος τῶν ψυχῶν ὅλου τοῦ οἴκου τοῦ
patris tui. maneas mecū & ne timeas: qm̄
πατρός σου. κάθησο μετ' ἐμοῦ καὶ μὴ φοβοῦ, ὅτι
vbi quęſiero aie mee querā & aie
οὗ ἐὰν ζητῶ τῇ ψυχῇ μου ζητήσω καὶ τῇ ψυχῇ
tue locum:
σου τόπον,

ē.14.b

D

qm̄ ſeruatus es tu apud me.
ὅτι πεφύλαξαι σὺ παρ' ἐμοί.

Ca.23.

A

Et annūciauerūt dauid dicentes: ecce
Καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυίδ λέγοντες, ἰδοὺ οἱ
philiſtei pugnāt in ceila: & ipſi diri
ἀλλόφυλοι πολεμοῦσιν ἐν τῇ κεϊλά, καὶ αὐτοὶ διαρπά
piunt areas & cōſuluit dauid per dñm di
ζουσι τὰς ἅλω. καὶ ἐπηρώτησε δαυίδ διὰ τοῦ κυρίου λέ
cens: ſi vadam & percutiā philiſteos iſtos?
γων, εἰ πορευθῶ καὶ πατάξω τοὺς ἀλλοφύλους τούτους;
& dixit dñs ad dauid: vade & percuties
καὶ εἶπε κύριος πρὸς δαυίδ, πορεύου καὶ πατάξεις τοὺς
philiſteos: & ſaluabis ceila. & dixerūt viri
ἀλλοφύλους, καὶ σώσεις τὴν κεϊλά. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες
dauid ad eū: ecce nos hic exiſtētes in
τοῦ δαυίδ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ ἡμεῖς ἐνταῦθα ὄντες ἐν
iudea timemus: & quō erit ſi abierimus in
τῇ ἰουδαίᾳ φοβούμεθα, καὶ πῶς ἔσται ἐὰν πορευθῶμεν εἰς
ceila aduerſus valles philiſtinorū. & ad
τὴν κεϊλὰ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ἀλλοφύλων. καὶ προ
iecit rurſum dauid cōſulere per dñm. & reſ
σέθετο ἔτι δαυίδ ἐπερωτῆσαι διὰ τοῦ κυρίου. καὶ ἀπε
pōdit ei dñs: & dixit ad eum: ſurge & deſ
κρίθη αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἀνάστηθι καὶ κατά
cēde in ceila: qm̄ ego trado phili
βηθι εἰς κεϊλά, ὅτι ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς ἀλλοφύ
ſteos in manus tuas. & abiit dauid & vi
λους εἰς τὰς χεῖράς σου. καὶ ἐπορεύθη δαυίδ καὶ οἱ ἄν
ri qui cum eo in ceila: & debellauit
δρες οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κεϊλά, καὶ ἐπολέμησε τοὺς
philiſteos. & fugerūt a facie eius: & per
ἀλλοφύλους. καὶ ἔφυγον ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπά
cuſſit eos plaga magna nimis. & abegit
ταξεν αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἀπήλασε
iumēta eoꝝ & ſaluauit dauid habitatores
τὰ κτήνη αὐτῶν καὶ ἔσωσε δαυίδ τοὺς κατοικοῦντας
ceila. & factū ē cū fugeret abiathar fili9 achi
κεϊλά. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ φεύγειν ἀβιάθαρ τὸν υἱὸν ἀχι
melech ad dauid in ceila: deſcēderat hñs ephud in
μέλεχ πρὸς δαυίδ εἰς κεϊλά, κατέβη ἔχων ἐφοὺδ ἐν τῇ
manu ſua. & nūciauerūt ſaul dicentes:
χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σαοὺλ λέγοντες,

D B

q venit dauid in ceila. & dixit ſaul: tradi
ὅτι ἥκει δαυίδ εἰς κεϊλά. καὶ εἶπε σαούλ, πέπρα
dit eū deus in manus meas: qm̄ cōcluſus
κεν αὐτὸν ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖράς μου, ὅτι ἀποκέκλει
eſt introgreſſus in vrbē portaꝝ & ſeraꝝ. & pre
σται εἰσελθὼν εἰς πόλιν θυρῶν καὶ μοχλῶν. καὶ πα
cipit ſaul oī pplo in pugnā deſ
ραγγέλλει σαοὺλ παντὶ τῷ λαῷ εἰς πόλεμον κα
cendere in ceila vt obſideret dauid &
ταβαίνειν ἐπὶ κεϊλά τοῦ συνέχειν τὸν δαυίδ καὶ
viros q cum eo. & cognouit dauid: q
τοὺς ἄνδρας τοὺς μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔγνω δαυίδ, ὅτι
ſaul tacebat de eo malū. & dixit
σαοὺλ παρεσιώπα περὶ αὐτοῦ τὴν κακίαν. καὶ εἶπε

Infra. 30.b.

dauid ad abiathar ſacerdotē: adduc ephud.
δαυίδ πρὸς ἀβιαθὰρ τὸν ἱερέα προσάγαγε τὸ ἐφούδ.
& dixit dauid: dñe deus iſrael audiēs audi
καὶ εἶπε δαυίδ, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀκούων ἀκή
uit ſeru9 tuus: q qrit ſaul venire cōtra me
κοεν ὁ δοῦλός σου, ὅτι ζητεῖ σαοὺλ ἐλθεῖν ἐπ' ἐμὲ
in ceila vt euertat vrbem pp me ſi exclu
εἰς κεϊλὰ διαφθεῖραι τὴν πόλιν δι' ἐμέ. εἰ ἀποκλεί
datur. & nunc ſi deſcendet ſaul ſicut audi
σθήσεται. καὶ νῦν εἰ καταβήσεται σαοὺλ καθὼς ἤκου
uit ſeru9 tuus dñe deus iſrael indica
σεν ὁ δοῦλός σου κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπάγγειλον
ſeruo tuo. & dixit dñs
τῷ δούλῳ σου. καὶ εἶπε κύριος

mecumqȝ ſeruaberis.

23.

ET annunciauerunt dauid dicentes. Ecce philiſtiim oppugnant ceilam & diripiunt areas. Cōſuluit ergo dauid dominum dicens. Nū vadam & percutiam philiſteos iſtos? Et ait dominus ad dauid. Vade & percuties philiſteos & ſaluabis ceilam. Et dixerunt viri qui erant cū dauid ad eum. Ecce nos hic ī iudea cōſiſtētes timem9: quātomagis ſi ierimus in ceilā aduerſum agmina philiſtinorum. Rurſum ergo dauid cōſuluit dñm. Qui reſpondens ait ei. Surge & vade in ceilam. Ego enim tradam philiſteos in manu tua. Abiit ergo dauid & viri eius in ceilam & pugnauit aduerſum philiſteos. Et abegit iumēta eoꝝ: & pcuſſit eos plaga magna & ſaluauit dauid habitatores ceile. Porro eo tpe quo fugiebat abiathar filius achimelech ad dauid in ceilam ephod ſecū hñs deſcēderat. Nūciatū eſt āt ſauli q veniſſet dđ in ceilā. Et ait ſaul. Tradidit eum deus ī man9 meas cōcluſuſqȝ eſt ītrogreſſus vrbē ī qua porte & ſere ſunt. Et precepit ſaul oī pplo vt ad pugnam deſcenderet in ceilam & obſideret dauid & viros eius. Qđ cū dđ reſciſſet: quia pparet ei ſaul clam malum. Dixit ad abiathar ſacerdotem. Applica ephod. Et ait dauid. Domine deus iſrael: audiuit famam ſeruus tuus q diſponat ſaul venire in ceilā vt euertat vrbē propter me. Si tradent me viri ceile in manus eius: & ſi deſcēdet ſaul ſicut audiuit ſeruus tu9 dñe deus iſrael indica ſeruo tuo. Et ait dominus.

משמרת אתה עמדי:
Cap. xxiij
ויגדו לדוד לאמר הנה
פלשתים נלחמים בקעילה והמה
שסים את הגרנות: וישאל דוד
ביהוה לאמר האלך והכיתי
בפלשתים האלה ויאמר יהוה
אל דוד לך והכית בפלשתים
והושעת את קעילה: ויאמרו
אנשי דוד אליו הנה אנחנו פה
ביהודה יראים ואף כי נלך
קעילה אל מערכות פלשתים:
ויסף עוד דוד לשאול ביהוה
ויענהו יהוה ויאמר קום רד
קעילה כי אני נתן את פלשתים
בידך: וילך דוד ואנשיו קעילה
וילחם בפלשתים וינהג את
מקניהם ויך בהם מכה גדולה
וישע דוד את ישבי קעילה:
ויהי בברח אביתר בן אחימלך
אל דוד קעילה אפוד ירד בידו:
ויגד לשאול כי בא דוד קעילה
ויאמר שאול נכר אתו אלהים
בידי כי נסגר לבוא בעיר
דלתים ובריח: וישמע שאול
את כל העם למלחמה לרדת
קעילה לצור אל דוד ואל
אנשיו: וידע דוד כי עליו שאול
מחריש הרעה ויאמר אל
אביתר הכהן הגישה האפוד:
ויאמר דוד יהוה אלהי ישראל
שמע שמע עבדך כי מבקש
שאול לבוא אל קעילה לשחת
לעיר בעבורי: היסגרני בעלי
קעילה בידו הירד שאול כאשר
שמע עבדך יהוה אלהי ישראל
הגד נא לעבדך ויאמר יהוה

ירד: ויאמר דוד היסגרו בעלי
קעילה אתי ואת אנשי ביד
שאול ויאמר יהוה יסגירו:
ויקם דוד ואנשיו כשש מאות
איש ויצאו מקעילה ויתהלכו
באשר יתהלכו ולשאול הגד כי
נמלט דוד מקעילה ויחדל לצאת:
וישב דוד במדבר במצדות וישב
בהר במדבר זיף ויבקשהו שאול
כל הימים ולא נתנו אלהים
בידו: וירא דוד כי יצא שאול
לבקש את נפשו ודוד במדבר
זיף בחרשה: ויקם יהונתן בן
שאול וילך אל דוד חרשה ויחזק
את ידו באלהים: ויאמר אליו
אל תירא כי לא תמצאך יד
שאול אבי ואתה תמלך על
ישראל ואנכי אהיה לך למשנה
וגם שאול אבי ידע כן: ויכרתו
שניהם ברית לפני יהוה וישב
דוד בחרשה ויהונתן הלך לביתו:
ויעלו זפים אל שאול הגבעתה
לאמר הלוא דוד מסתתר עמנו
במצדות בחרשה בגבעת החכילה
אשר מימין הישימון: ועתה לכל
אות נפשך המלך לרדת רד ולנו
הסגירו ביד המלך: ויאמר שאול
ברוכים אתם ליהוה כי חמלתם
עלי: לכו נא הכינו עוד ודעו
וראו את מקומו אשר תהיה
רגלו מי ראהו שם כי אמר אלי
ערום יערם הוא: וראו ודעו מכל
המחבאים אשר יתחבא שם
ושבתם אלי אל נכון והלכתי
אתכם והיה אם ישנו בארץ
וחפשתי אתו בכל אלפי יהודה:

Deſcēdet. Dixitq́ʒ rurſum dauid. Si tradent me viri ceile & viros qui ſunt mecū in manus ſaul. Et dixit dominꝰ. Tradent. ꝏꝏꝏ Surrexit ergo dauid & viri eius quaſi ſexcenti & egreſſi de ceila ꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏ huc atq́ʒ illuc vagabantur incerti. Nūciatūq́ʒ ē ſaul ꝙ fugiſſet dd̄ de ceila & ſaluatꝰ eēt: quãobrē diſſimulauit exire. Morabatur āt dauid ī deſerto in locis firmiſſimis: mãſitq́ʒ in monte ſolitudinis ziph. Querebat eū tñ ſaul cūctis diebus: & nō tradidit eū deus in manus eius. Et vidit dauid ꝙ egreſſus eēt ſaul vt q̄reret aīam eiꝰ. Porro dd̄ erat in deſerto ziph ī ſilua. Et ſurrexit iōathas filiꝰ ſaul & abiit ad dauid in ſiluã: & cōfortauit manꝰ eius ī deo: dixitq́ʒ ei. Ne timeas. Neq́ʒ enī īueniet te manꝰ ſaul patris mei. Et tu regnabis ſuper ꝏꝏ iſrael: & ego ero tibi ſecundus. ꝏꝏꝏ Sed & ſaul pr̄ meꝰ ſcit hoc. Percuſſit ergo ꝏ vterq́ʒ fedus corã domino. Manſitq́ʒ ꝏꝏ dauid in ſilua: iōathas āt reuerſus eſt in domū ſuã. Aſcēderūt autē ziphei ad ſaul in gabaa dicētes. Nōne ecce dauid latitat apud nos ꝏ in locis tutiſſimis ſilue in colle achile ꝏꝏ q̄ eſt ad dextrã deſerti. Nunc ergo ſicut ꝏꝏ deſiderauit aīa tua vt dſcēderes: deſcēde: noſtrū aūt erit vt tradamꝰ eū in manus regis. Dixitq́ʒ ſaul. Bn̄dicti vos a dn̄o: quia doluiſtis vicē meã. Abite ergo oro & diligētius pparate & curioſius agite: & cōſiderate locū vbi ſit ꝏ pes eius: vel quis viderit eū ibi vbi dixiſtis. ꝏ Recogitat enī de me ꝙ callide inſidier ei. Cōſiderate & videte oia latibula eius in quibꝰ abſcōditur: & reuertimini ad me ad rē certã vt vadã vobiſcū. Qd̄ ſi āt in terrã ſe obſtruxerit: ꝏ perſcrutabor eū in cūctis milibus iuda. ꝏꝏ

deſcendet. ⁊ dixit dauid: ſi tradent qui
καταβήσεται. καὶ εἶπε δαυίδ, εἰ παραδώσουσιν οἱ
de ceila me ⁊ viros meos in manus ſa
ἀπὸ τῆς κεϊλὰ ἐμὲ καὶ τοὺς ἄνδρας μου εἰς χεῖρας σα
ul? ⁊ dixit dn̄s tradent. ⁊ ſurrexit dauid
ούλ; καὶ εἶπε κύριος παραδώσουσι. καὶ ἀνέστη δαυίδ
⁊ viri ſui qſi ſexcēti: ⁊ egreſſi ſūt de ceila
καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ὡς ἑξακόσιοι, καὶ ἐξῆλθον ἐκ κεϊλὰ
⁊ ibant quocūq; ibant. ⁊ nūciatū eſt
καὶ ἐπορεύοντο οὗ ἂν ἐπορεύοντο. καὶ ἀπηγγέλη τῷ
ſaul ꝙ ſaluatus eſſet dauid de ceila: ⁊ dimiſit vt
σαοὺλ ὅτι διασέσωσαι δαυὶδ ἐκ κεϊλά, καὶ ἀνῆκεν τοῦ
exiret. ⁊ mãſit dauid in deſerto in anguſtis.
ἐξελθεῖν. καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τοῖς στενοῖς.
⁊ ſedebat in mōte in deſerto ziph. ⁊ q̄rebat ſa
καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει ἐν τῇ ἐρήμῳ ζίφ. καὶ ἐζήτει σα
ul cunctis diebus dauid. ⁊ non tradidit
οὺλ πάσας τὰς ἡμέρας τὸν δαυίδ. καὶ οὐ παρέδωκεν
eum dn̄s in manus eius. ⁊ vidit dauid ꝙ
αὐτὸν κύριος εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. καὶ εἶδε δαυὶδ ὅτι
egrederet̃ ſaul vt q̄reret eum. ⁊ dauid erat i de
ἐξέρχεται σαοὺλ τοῦ ζητεῖν αὐτόν. καὶ δαυὶδ ἦν ἐν τῇ ἐρή
ſerto ziph in noua. ⁊ ſurrexit ionathan filius ſaul ⁊
μῳ ζίφ ἐν τῇ καινῇ. καὶ ἀνέστη ἰωνάθαν υἱὸς σαοὺλ καὶ
abijt ad dauid in nouã: ⁊ cōfortauit
ἐπορεύθη πρὸς δαυὶδ εἰς τὴν καινήν, καὶ ἐκραταίωσε
manus eius in dn̄o. ⁊ dixit ad eū: ne
τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, μὴ
timeas q̄ nō te inueniet manus ſaul patris
φοβοῦ ὅτι οὐ μή σε εὕρῃ ἡ χεὶρ σαοὺλ τοῦ πατρός
mei. ⁊ tu regnabis ſup iſrael: ⁊ ego ero
μου. καὶ σὺ βασιλεύσεις ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ ἔσο
tibi in ſecūdū. ⁊ ſaul pater meus ſciuit ſic.
μαί σοι εἰς δεύτερον. καὶ σαοὺλ ὁ πατήρ μου ἔγνω οὕ
⁊ percuſſerūt ambo fedus corã dn̄o.
τως. καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην ἐνώπιον κυρίου.
⁊ mãſit dauid in noua: ⁊ ionathan abijt
καὶ ἐκάθητο δαυὶδ ἐν τῇ καινῇ, καὶ ἰωνάθαν ἀπῆλθεν
in domū ſuã. ⁊ aſcēderūt ziphei ad ſaul
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἀνέβησαν οἱ ζιφαῖοι πρὸς σαοὺλ
ad collē dicētes: nōne ecce dauid abſcōditꝰ ē
ἐπὶ τὸν βουνὸν λέγοντες, οὐκ ἰδοὺ δαυὶδ κέκρυπται
apud nos in anguſtis in noua in colle
παρ᾽ ἡμῖν ἐν τοῖς στενοῖς ἐν τῇ καινῇ ἐν τῷ βουνῷ
achile q̄d eſt a dextris ieſſemū. ⁊ nunc
τοῦ ἐχελᾶ τοῦ ἐκ δεξιῶν τοῦ ἰεσσεμοῦν. καὶ νῦν
omne qd̄ iuxta aīam regis in deſcen
πᾶν τὸ πρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ βασιλέως εἰς κατά
ſum: deſcendat ad nos: cōcluſi
βασιν, καταβαινέτω πρὸς ἡμᾶς, ἀποκεκλεισμένοι
enī ſunt in manibꝰ regis. ⁊ dixit
γάρ εἰσιν ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν
eis ſaul benedicti vos dn̄o: q̄ do
αὐτοῖς σαοὺλ εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, ὅτι ἐπο
luiſtis de me. abite iã ⁊ preparate
νέσατε περὶ ἐμοῦ. πορεύθητε δὴ καὶ ἑτοιμάσατε
adhuc ⁊ cognoſcite ⁊ videte locū eius vbi eſt
ἔτι καὶ γνῶτε καὶ ἴδετε τὸν τόπον αὐτοῦ οὗ ἐστιν
pes eius velociter ibi vbi dixiſtis: q̄ dixit
ὁ πους αὐτοῦ ἐν τάχει ἐκεῖ οὗ εἴπατε, ὅτι εἶπεν ὁ
ſaul ne forte callide agens hic callide
σαοὺλ μή ποτε πανουργεύσάμενος οὗτος πανουργεύ
agat. ⁊ videte ⁊ cōſiderate de oibus locis
σηται. καὶ ἴδετε καὶ γνῶτε ἐκ πάντων τῶν τόπων
vbi ipſe abſcōditur ibi: ⁊ reuertimini ad
ὅπου αὐτὸς κρύπτεται ἐκεῖ, καὶ ἐπιστρέψατε πρός
me in preparatū: ⁊ vadam vobiſcū. ⁊ erit
με εἰς ἕτοιμον, καὶ πορεύσομαι μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ ἔσται
ſi eſt ſup terrã: pſcrutabor eū in cūctis mi
εἰ ἔστιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξερευνήσω αὐτὸν ἐν πᾶσι χι
libus iuda.
λιάσιν ἰούδα. ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

1.Re. 5.8.

⁊ ſurrexerūt ziphei ⁊ abierūt ante ſa
καὶ ἀνέστησαν οἱ ζιφαῖοι καὶ ἐπορεύθησαν ἔμπροσθεν σα
ul: ⁊ dauid ⁊ viri eius in deſerto ma
ούλ, καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ μα
on in veſpere a dextris ieſemū. ⁊ iuit
ὼν καθ᾽ ἑσπέραν ἐκ δεξιῶν τοῦ ἰεσσεμοῦν. καὶ ἐπορεύθη
ſaul ⁊ viri eius ad q̄rēdū dauid. ⁊ nūcia
σαοὺλ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ζητεῖν τὸν δαυίδ. καὶ ἀπηγ
tū eſt dauid: ⁊ deſcēdit ad petrã in
γέλη τῷ δαυίδ, καὶ κατέβη εἰς τὴν πέτραν ἐν τῇ
deſerto maon. ⁊ audiuit ſaul ⁊ pſecutus eſt in
ἐρήμῳ τῇ μαών. καὶ ἤκουσεν σαοὺλ καὶ κατεδίωξεν εἰς
deſerto maon poſt dauid. ⁊ it ſa
τὴν ἔρημον τὴν μαὼν ὀπίσω δαυίδ. καὶ πορεύεται σα
ul ⁊ viri eius ex parte mōtis huius.
οὺλ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ ὄρους τούτου.
⁊ dauid ⁊ viri eius ex parte mōtis
καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ ὄρους τ
altera. ⁊ dauid erat tectus vt iret a
ἑτέρου. καὶ δαυὶδ ἦν σκεπαζόμενος πορεύεσθαι ἀπὸ
facie ſaul. ⁊ ſaul ⁊ viri eius ap
προσώπου σαούλ. καὶ σαοὺλ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ πα
propinquabãt ſup dauid ⁊ viros eius vt
ρεμβαλον ἐπὶ δαυὶδ καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ τ
caperēt eos. ⁊ nūcius venit ad ſa
συλλαβεῖν αὐτούς. καὶ ἄγγελος παρεγένετο πρὸς σα
ul dicēs: feſtina ⁊ veni q̄ infuſi ſūt philiſ
οὺλ λέγων, σπεῦδε καὶ ἧκε ὅτι ἐχύθησαν οἱ ἀλλόφυ
thijm ſup terrã. ⁊ reuerſus eſt ſaul vt nō per
λοι ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἀνέστρεψε σαοὺλ τοῦ μὴ κα
ſequeret̃ poſt dauid: ⁊ perrexit in occur
ταδιώκειν ὀπίσω δαυίδ, καὶ ἐπορεύθη εἰς συνάντη
ſum philiſtinorū. pp̄ hoc vocatꝰ eſt locus il
σιν τῶν ἀλλοφύλων. διὰ τοῦτο ἐκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖ
le petra diuiſa.
νος πέτρα ἡ μερισθεῖσα.

Ca.24.

Et aſcendit dauid inde ⁊ ſedit in
Καὶ ἀνέβη δαυὶδ ἐκεῖθεν καὶ ἐκάθισεν ἐν τοῖς
anguſtis in gaddi. ⁊ factū eſt vt reuerſus ē ſaul a
στενοῖς ἐν γαδδί. καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέστρεψε σαοὺλ ἀπὸ
tergo philiſtinorū: ⁊ nūciauerūt ei di
ὄπισθεν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέ
cētes: ecce dauid in deſerto in gaddi. ⁊ acce
γοντες, ἰδοὺ δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γαδδί. καὶ ἔλα
pit ſecum tria milia virorū electorū ex
βε μεθ᾽ ἑαυτοῦ τρεῖς χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν ἐκ
omni iſrael: ⁊ perrexit ad inueſtigãdū dauid
παντὸς τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθη ζητεῖν τὸν δαυίδ
⁊ viros eius p anteriorē partē venationis
καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τῆς θήρας
ceruorū. ⁊ venit ad armēta gre
τῶν ἐλάφων. καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὰς ἀγέλας τῶν ποι
gum que in via. ⁊ erat ibi ſpelūca: ⁊
μνίων τῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. καὶ ἦν ἐκεῖ σπήλαιον, καὶ
ingreſſus ē ſaul vt prepararetur. ⁊ dauid ⁊
εἰσῆλθε σαοὺλ παρασκευάσασθαι. καὶ δαυὶδ καὶ οἱ
viri eius in ſpelūca interius ſedebãt in
ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐσώτερον ἐκάθηντο ἐν
ea. ⁊ dixerūt viri dauid ad eum: ecce
αὐτῷ. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες δαυὶδ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ
dies hec: quã dixit dn̄s ad te: ecce ego tra
ἡ ἡμέρα αὕτη, ἣν εἶπε κύριος πρὸς σέ, ἰδοὺ ἐγὼ δί
do inimicū tuū in manus tuas: ⁊ fa
δωμι τὸν ἐχθρόν σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ποιή
cies ei qd̄ placuerit in oculis tuis. ⁊ ſur
σεις αὐτῷ τὸ ἀρεστὸν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἀνέ
rexit dauid ⁊ abſtulit alam diploidis ſa
στη δαυὶδ καὶ ἀφεῖλε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος σα
ul latēter. ⁊ factū eſt poſt hec: ⁊ percuſ
οὺλ λαθραίως. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπάτα
ſit dauid cor ſuū: qm̄ abſtulit
ξεν τὸν δαυὶδ ἡ καρδία αὐτοῦ, ὅτι ἀφείλετο ꝏꝏ

At illi ſurgētes abierūt in ziph ante ſaul. ꝏꝏ Dauid āt & viri eiꝰ erāt ī deſerto maō in cãpeſtribus ad dexterã ieſimuth. Iuit ergo ſaul ꝏ & ſocij eius ad querendū eū. Et nunciatū eſt dd̄: ſtatimq́ʒ deſcendit ad petrã: & verſabatur in deſerto maon. Qd̄ cū audiſſet ſaul pſecutus ē dauid in deſerto maō. Et ibat ſaul & viri eius ad latus mōtis ex pte vna: dd̄ āt & viri eiꝰ erãt in latere mōtis ex pte altera. Porro dauid deſpabat ſe poſſe euadere a facie ſaul. Itaq́ʒ ſaul & viri eius in modum corone cingebãt dd̄ & viros eius vt capent eos. Et nūcius venit ad ſaul dicens. Feſtina & veni qm̄ infuderunt ſe philiſtiim ſup terram. Reuerſus eſt ergo ſaul deſiſtens pſequi dauid: & perrexit in occurſū philiſtinorum. ppter hoc vocauerūt locum illum petram diuidentem.

24.

Aſcendit ergo dd̄ inde & habitauit ꝏꝏ in locis tutiſſimis ēgaddi. Cumq́ʒ ꝏꝏꝏ reuerſus eēt ſaul poſtq́ʒ pſecutus ē philiſteos: nūciauerunt ei dicentes. Ecce dauid ꝏꝏ in deſerto ē engaddi. Aſſumēs ergo ſaul ꝏ tria milia electorꝝ virorum ex omni ꝏꝏ iſrael prexit ad inueſtigandum dauid ꝏꝏ & viros eius ēt ſup abruptiſſimas petras q̄ ſolis ibicibus puie ſūt. Et venit ad caulas ouiū q̄ ſe offerebãt viãti: eratq́ʒ ibi ſpelūca quã īgreſſꝰ eſt ſaul vt purgaret ventrē. Porro dauid & viri eius in interiore pte ſpelūce latebãt. Et dixerūt ſerui dauid ad eū. Ecce dies de qua ꝏꝏ locutus eſt dominus ad te: ego tradam ꝏꝏ tibi inimicum tuū vt facias ei ꝏꝏꝏ ſicut placuerit ī oculis tuis. Surrexit ergo dd̄ & pſcidit orã chlamidis ꝏꝏꝏ ſaul ſilenter. Poſt hec percuſſit ꝏꝏꝏ cor ſuum dauid eo ꝙ abſcidiſſet ꝏꝏꝏ

ויקומו וילכו זיפה לפני שאול
ודוד ואנשיו במדבר מעון בערבה
אל ימין הישימון: וילך שאול
ואנשיו לבקש ויגדו לדוד
וירד הסלע וישב במדבר מעון
וישמע שאול וירדף אחרי דוד
מדבר מעון: וילך שאול מצד
ההר מזה ודוד ואנשיו מצד
ההר מזה ויהי דוד נחפז ללכת
מפני שאול ושאול ואנשיו
עטרים אל דוד ואל אנשיו
לתפשם: ומלאך בא אל שאול
לאמר מהרה ולכה כי פשטו
פלשתים על הארץ: וישב שאול
מרדף אחרי דוד וילך לקראת
פלשתים על כן קראו למקום
ההוא סלע המחלקות:

cap.xxiiii.

ויעל דוד משם וישב
במצדות עין גדי: ויהי כאשר
שב שאול מאחרי פלשתים
ויגדו לו לאמר הנה דוד
במדבר עין גדי: ויקח שאול
שלשת אלפים איש בחור מכל
ישראל וילך לבקש את דוד
ואנשיו על פני צורי היעלים:
ויבא אל גדרות הצאן על
הדרך ושם מערה ויבא שאול
להסך את רגליו ודוד ואנשיו
בירכתי המערה ישבים: ויאמרו
אנשי דוד אליו הנה היום אשר
אמר יהוה אליך הנה אנכי נתן
את איביך בידך ועשית לו
כאשר יטב בעיניך ויקם דוד
ויכרת את כנף המעיל אשר
לשאול בלט: ויהי אחרי כן ויך
לב דוד אתו על אשר כרת את

כנף אשר לשאול: ויאמר
לאנשיו חלילה לי מיהוה אם
אעשה את הדבר הזה לאדני
למשיח יהוה לשלח ידי בו כי
משיח יהוה הוא: וישסע דוד את
אנשיו בדברים ולא נתנם לקום
אל שאול ושאול קם מהמערה
וילך בדרך: ויקם דוד אחרי כן
ויצא מן המערה ויקרא אחרי
שאול לאמר אדני המלך ויבט
שאול אחריו ויקד דוד אפים
ארצה וישתחו: ויאמר דוד
לשאול למה תשמע את דברי
אדם לאמר הנה דוד מבקש
רעתך: הנה היום הזה ראו עיניך
את אשר נתנך יהוה היום בידי
במערה ואמר להרגך ותחס עליך
ואמר לא אשלח ידי באדני כי
משיח יהוה הוא: ואבי ראה גם ראה
את כנף מעילך בידי כי בכרתי
את כנף מעילך ולא הרגתיך דע
וראה כי אין בידי רעה ופשע
ולא חטאתי לך ואתה צדה את
נפשי לקחתה: ישפט יהוה ביני
ובינך ונקמני יהוה ממך וידי
לא תהיה בך: כאשר יאמר משל
הקדמני מרשעים יצא רשע
וידי לא תהיה בך: אחרי מי יצא
מלך ישראל אחרי מי אתה
רדף אחרי כלב מת אחרי פרעש
אחד: והיה יהוה לדין ושפט
ביני ובינך וירא וירב את ריבי
וישפטני מידך: ויהי ככלות
דוד לדבר את הדברים האלה
אל שאול ויאמר שאול הקלך
זה בני דוד וישא שאול קלו

oram chlamidis ſaul. Dixitqз ad viros ſuos. Propitiꝰ ſit mihi dominus ne faciam hanc rem domino meo chriſto dñi: vt mittam manū meā in eū: quia xp̄s dñi eſt. Et confregit dauid viros ſuos ſermōibus iſtis: & nō pmiſit eos vt cōſurgerēt in ſaul. Porro ſaul exurgēs de ſpelūca pgebat cepto itinere. Surrexit aūt dd poſt eū & egreſſus de ſpelūca clamauit poſt tergū ſaul dicens. Domine mi rex. Et reſpexit ſaul poſt ſe: & iclinās ſe dauid pronus in terram adorauit. Dixitqз ad ſaul. Quare audis verba hominum loquentiū: dauid querit malū aduerſū te. Ecce hodie viderūt ocli tui q tradiderit te dñs in manu mea in ſpelūca: & cogitaui vt occiderē te: ſed pepcit tibi oculus meꝰ. Dixi ei. Nō extēdā manū meā in dñm meū: quia xp̄s dñi eſt. Quinpotius pr̄mi vide & cognoſce orā chlamidis tue in manu mea: quō cū pſciderē ſūmitatē chlamidis tue: nolui extēdere manū meā in te. Aīaduerte & vide qm̄ nō eſt in māu mea malū: neqз iniqtas: neqз peccaui in te. Tu aūt iſidiaris aīe mee vt auferas eā. Iudicet dñs inter me & te & vlciſcatur me dñs ex te: manꝰ aūt mea nō ſit in te: ſicut & in puerbio antiquo dicitur. Ab ipiis egredietur impietas. Manus ergo mea non ſit in te. Quē pſeqris rex iſrael? quē pſeqris? Canē mortuū pſeqris & pulicem vnū? Sit dñs iudex & iudicet inter me & te: & videat & iudicet cām meā: & eruat me de māu tua. Cum autem cōpleſſet dauid loquens ſermones huiuſcemodi ad ſaul: dixit ſaul. Nūquid vox hec tua eſt fili mi dauid? Et leuauit ſaul vocem ſuam

alam diploidis eius. et dixit dauid ad
τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς
viros ſuos: nequaquam mihi a dño: ſi
τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ, μηδαμῶς ἐμοὶ παρὰ κυρίου, εἰ
faciam verbum hoc dño meo xpo dñi vt
ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου τῷ χριστῷ κυρίου ἐπε-
inferā manū meā in eum: quia xpo dñi hic
νέγκειν χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτόν, ὅτι χριστὸς κυρίου οὗτός
eſt. et perſuaſit dauid viros ſuis in ſer
ἐστιν. καὶ ἔπεισε δαυὶδ τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ ἐν λό-
mōibꝰ: et nō pmiſit eis vt cōſurgerēt et interficerēt
γοις, καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀναστάντας θανατῶσαι
ſaul. et ſurrexit ſaul et egreſſus eſt in viam
τὸν σαοὺλ. καὶ ἀνέστη σαοὺλ καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν
de ſpelūca. et egreſſus ē dauid poſt ſaul
ἐκ τοῦ σπηλαίου. καὶ ἐξῆλθε δαυὶδ ὀπίσω σαοὺλ
de ſpelūca. et clamauit dauid poſt ſaul di
ἐκ τοῦ σπηλαίου. καὶ ἐβόησε δαυὶδ ὀπίσω σαοὺλ λέ-
cens: dñe rex. et reſpexit ſaul poſt ſe.
γων, κύριε βασιλεῦ. καὶ ἐπέβλεψε σαοὺλ ὀπίσω αὐ-
et inclinauit dauid ſup faciē ſuā ſup
τοῦ. καὶ ἔκυψε δαυὶδ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
terrā: et adorauit eū. et dixit dauid ad ſaul:
γῆν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς σαοὺλ:
quare audis verba ppli dicētiū: ecce
ἱνατί ἀκούεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ λεγόντων, ἰδοὺ
dauid querit aiam tuā. et in die iſta
δαυὶδ ζητεῖ τὴν ψυχήν σου. καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύ-
viderūt oculi tui q tradidit te do
τῃ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου ὡς παρέδωκέ σε κύ-
minus hodie in manus meas in ſpelūca: et
ριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ
nō volui occidere te: et peperci tibi. et
οὐκ ἐβουλήθην ἀποκτεῖναί σε, καὶ ἐφεισάμην σου. καὶ
dixi nō inferā manū meā in dñm meū: quia
εἶπα οὐκ ἐποίσω χεῖρά μου ἐπὶ τὸν κύριόν μου, ὅτι
chriſtus dñi iſte eſt et pater meus. et ecce
χριστὸς κυρίου οὗτός ἐστι καὶ πατήρ μου. καὶ ἰδοὺ
ala diploidis in manu mea. ego abſtu
πτερύγιον τῆς διπλοΐδος ἐν τῇ χειρί μου. ἐγὼ ἀφῄ-
li alam diploidis et nō interfeci
ρηκα τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος καὶ οὐκ ἀπέκτεινά
te. et cognoſce et vide hodie q nō eſt in
σε. καὶ γνῶθι καὶ ἴδε σήμερον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ
manu mea malitia neqз iniqtas neqз impietas: et non
χειρί μου κακία οὐδὲ ἀθέτησις οὐδὲ ἀσέβεια, καὶ οὐχ
peccaui in te. et tu inſidiaris aie mee vt
ἥμαρτον εἰς σέ. καὶ σὺ δεσμεύεις τὴν ψυχήν μου τοῦ
auferas eā. iudicet dñs inter me et in
λαβεῖν αὐτήν. κρίναι κύριος ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀνά-
ter te: et vlciſcatur me dñs ex te. at
μέσον σοῦ, καὶ ἐκδικήσαι μοι κύριος ἐκ σοῦ. ἡ δὲ
manꝰ mea nō erit in te. ſicut dicitur in prouer
χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σοί. καθὼς λέγεται ἡ παραβο-
bio antiquo. ab impijs egredietur delictū.
λὴ ἡ ἀρχαία. ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια. καὶ
manꝰ mea nō erit in te. et nunc poſt quem
ἡ χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σέ. καὶ νῦν ὀπίσω τίνος
perſequeris rex iſrael poſt quē egre
καταδιώκεις βασιλεῦ τοῦ ἰσραὴλ ὀπίσω τίνος ἐκ-
deris: poſt canē mortuū et poſt pulicē
πορεύῃ; ὀπίσω κυνὸς τεθνηκότος καὶ ὀπίσω ψύλλου
vnū: ſit dñs in iudicē et ceſorē inter me et
ἑνός; γένοιτο κύριος εἰς κριτὴν καὶ δικαστὴν ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ
te: et videat dñs et iudicet cauſā meā et vlciſcatur me
σοῦ, καὶ ἴδοι κύριος καὶ κρίναι τὴν δίκην μου καὶ δικάσαι μοι
de manu tua. et factū ē vt cōpleuit dauid loqui
ἐκ χειρός σου. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε δαυὶδ λαλῶν
ſermōes iſtos ad ſaul: et dixit ſaul: vox
τὰ ῥήματα ταῦτα πρὸς σαοὺλ, καὶ εἶπε σαοὺλ, ἡ φωνὴ
tua hec fili dauid? et eleuauit ſaul vocē ſuā
σου αὕτη τέκνον δαυίδ; καὶ ἐπῆρε σαοὺλ τὴν φωνὴν αὐτοῦ

et fleuit. et dixit ad dauid: iuſtus tu ma
καὶ ἔκλαυσε. καὶ εἶπε πρὸς δαυίδ, δίκαιος σὺ ὑ-
gis q ego: quia tu quidē tribuiſti mihi bona: ego
πὲρ ἐμέ, ὅτι σὺ μὲν ἀνταπέδωκάς μοι ἀγαθά, ἐγὼ
aūt reddidi tibi mala. et tu nunciaſti
δὲ ἀνταπέδωκά σοι κακά. καὶ σὺ ἀπήγγειλας
hodie que feciſti mihi bona: quō incluſit me
σήμερον ἃ ἐποίησάς μοι ἀγαθά, ὡς ἀπέκλεισέ με
dñs hodie in manus tuas: et non interfeci
κύριος σήμερον εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ οὐκ ἀπέκτει-
ſti me. et quia ſi inuenerit aliqs inimicū ſuū in an
νάς με. καὶ ὅτι εἰ εὕροι τις τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ἐν θλί-
guſtia: et miſerit eū in via bona: et dñs
ψει, καὶ ἐκπέμψαι αὐτὸν ἐν ὁδῷ ἀγαθῇ, καὶ κύριος
reddet ei bona: ſicut feciſti tu ho
ἀνταποδώσει αὐτῷ ἀγαθά, καθὼς πεποίηκας σὺ σή-
die. et nūc ecce ego cognoſco: qm regnādo re
μερον. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ γινώσκω, ὅτι βασιλεύων βα-
gnabis: et cōſtituet regnū iſrael in manu
σιλεύσεις, καὶ στήσεται ἡ βασιλεία ἰσραὴλ ἐν χειρί
tua. et nūc iura mihi in dño: vt nō diſ
σου. καὶ νῦν ὄμοσόν μοι κατὰ τοῦ κυρίου, ἵνα μὴ ἐξο-
perdas ſemen meū poſt me: et nō de-
λοθρεύσῃς τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου, καὶ μὴ ἀφα-
leas nomē meū de domo patris mei.
νίσῃς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου.
et iurauit dauid ſaul. et abijt ſaul in
καὶ ὤμοσε δαυὶδ τῷ σαούλ. καὶ ἀπῆλθε σαοὺλ εἰς
domū ſuā. et dauid et viri ſui aſcē
τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἀνέ-
derūt in munitionē arctā.
βησαν εἰς μεσαρὰ τὴν στενήν.

Ca. 25.

Infra. 28.a.

Et ſamuel mortuꝰ eſt: et cōgregatur vniuerſus
Καὶ σαμουὴλ ἀπέθανε, καὶ συναθροίζεται πᾶς
iſrael et plāxit eū et ſepelierūt eū in
ἰσραὴλ καὶ κόπτονται αὐτὸν καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν τῷ
domo ſua in armathaim. et ſurrexit dauid deſcēdit
οἴκῳ αὐτοῦ ἐν ἀρμαθαΐμ. καὶ ἀνέστη δαυὶδ καὶ κατέβη
in deſertū pharā. et erat homo in ſoli-
εἰς τὴν ἔρημον φαράν. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐν τῇ ἐρή-
tudine: et poſſeſſio eius in carmelo: et
μῳ, καὶ ἡ ἐργασία αὐτοῦ ἐν τῷ καρμήλῳ, καὶ ὁ
homo magnus nimis. et huic oues tria
ἄνθρωπος μέγας σφόδρα. καὶ τούτῳ πρόβατα τρισ-
milia: et capre mille. et factū eſt cū tōderet
χίλια, καὶ αἶγες χίλιαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κείρειν
ipſi oues eius in carmelo: et nomē
αὐτὸν τὰ ποίμνια αὐτοῦ ἐν τῷ καρμήλῳ, καὶ ὄνομα
homini nabal: et vxori nomē abigail.
τῷ ἀνθρώπῳ ναβάλ, καὶ τῇ γυναικὶ ὄνομα ἀβιγαία.
et erat mulier bona prudētia et pulchra forma nimis.
καὶ ἦν ἡ γυνὴ ἀγαθὴ συνέσει καὶ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα.
et homo durus et malicioſus in exercitijs:
καὶ ὁ ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ πονηρὸς ἐν ἐπιτηδεύμασι,
et homo caninus. et audiuit dauid in deſerto
καὶ ὁ ἄνθρωπος κυνικός. καὶ ἤκουσε δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ
q tōdit nabal carmelius greges ſuos. et
ὅτι κείρει ναβὰλ ὁ καρμήλιος τὰ ποίμνια αὐτοῦ. καὶ
miſit dauid decē pueros. et dixit ad
ἀπέστειλε δαυὶδ δέκα παιδάρια. καὶ εἶπε πρὸς τὰ
pueros: aſcendite in carmelū: et venite ad
παιδάρια, ἀνάβητε εἰς τὸν κάρμηλον, καὶ ἥκατε πρὸς
nabal: et ſalutate eū in noīe meo
ναβάλ. καὶ ἀσπάσασθε αὐτὸν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου
in pace: et dicetis et hec: ad tps et tu ſal
εἰς εἰρήνην, καὶ ἐρεῖτε αὐτῷ τάδε, εἰς ὥρας καὶ σὺ ὑγι-
uus et omnia ſalua et domꝰ tua.
αίνων καὶ πάντα τὰ ὑγιαίνοντα καὶ ὁ οἶκός σου.
et nūc ecce audiui q tōdent tibi nunc paſtores
καὶ νῦν ἰδοὺ ἀκήκοα ὅτι κείρουσί σοι νῦν οἱ ποιμένες

& fleuit: dixitqз ad dauid. Iuſtior tu es quā ego. Tu enim tribuiſti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicaſti mihi hodie que feceris mihi bona: quomodo tradiderit me dñs in manu tua & non occideris me. Quis enim cū inuenerit inimicum ſuū dimittet eum in via bona? Sed dominus reddat tibi viciſſitudinem hanc: pro eo q hodie operatus es in me. Et nunc quia ſcio q certiſſime regnaturus ſis: & habiturus in manu tua regnū iſrael: iura mihi in domino ne deleas ſemen meum poſt me: neqз auferas nomen meum de domo patris mei. Et iurauit dauid ſauli. Abiit ergo ſaul in domum ſuam: & dauid & viri eius aſcenderūt ad tutiora loca. 25.

Mortuus eſt autē ſamuel & cōgregatꝰ eſt vniuerſus iſrael & planxerunt eum nimis & ſepelierūt eum in domo ſua in ramatha. Cōſurgenſqз dauid deſcēdit in deſertum pharā. Erat autem vir quiſpiam in ſolitudine maō: & poſſeſſio eius in carmelo: & homo ille magnus nimis. Erantqз ei oues tria milia: & mille capre. Et accidit vt tonderetur grex eius in carmelo. Nomen autem viri illius erat nabal: & nomen vxoris eius abigail. Eratqз mulier illa prudentiſſima & ſpecioſa. Porro vir eius durus & peſſimus & malicioſus. Erat autem de genere caleph. Cum autem audiſſet dauid in deſerto q tonderet nabal gregem ſuum: miſit decem iuuenes & dixit eis. Aſcendite in carmelum & venietis ad nabal: & ſalutabitis eum ex nomine meo pacifice: & ſic dicetis. Sit fratribus meis & tibi pax: & domui tue pax: & omnibus q̄cunqз habes ſit pax. Audiui q tonderēt paſtores tui greges

ויבך: ויאמר אל דוד צדיק אתה
ממני כי אתה גמלתני הטובה
ואני גמלתיך הרעה: ואתה הגדת
היום את אשר עשיתה אתי
טובה את אשר סגרני יהוה בידך
ולא הרגתני: וכי ימצא איש את
איבו ושלחו בדרך טובה
ויהוה ישלמך טובה תחת היום
הזה אשר עשיתה לי: ועתה
הנה ידעתי כי מלך תמלוך
וקמה בידך ממלכת ישראל:
ועתה השבעה לי ביהוה אם
תכרית את זרעי אחרי ואם
תשמיד את שמי מבית אבי:
וישבע דוד לשאול וילך
שאול אל ביתו ודוד ואנשיו
עלו על המצודה:

Cap.xxv.

וימת שמואל ויקבצו
כל ישראל ויספדו לו ויקברהו
בביתו ברמה ויקם דוד וירד
אל מדבר פארן: ואיש במעון
ומעשהו בכרמל והאיש גדול
מאד ולו צאן שלשת אלפים
ואלף עזים ויהי בגזז את צאנו
בכרמל: ושם האיש נבל ושם
אשתו אביגיל והאשה טובת
שכל ויפת תאר והאיש קשה
ורע מעללים והוא כלבי: וישמע
דוד במדבר כי גזז נבל את צאנו:
וישלח דוד עשרה נערים
ויאמר דוד לנערים עלו כרמלה
ובאתם אל נבל ושאלתם לו בשמי
לשלום: ואמרתם כה לחי ואתה
שלום וביתך שלום וכל אשר
לך שלום: ועתה שמעתי כי
גזזים לך עתה הרעים אשר

לך היו עמנו לא הכלמנום ולא
נפקד להם מאומה כל ימי
היותם בכרמל שאל את נעריך
ויגידו לך וימצאו הנערים חן
בעיניך כי על יום טוב באנו
תנה נא את אשר תמצא ידך
לעבדיך ולבנך לדוד ויבאו נערי
דוד וידברו אל נבל ככל הדברים
האלה בשם דוד וינוחו ויען
נבל את עבדי דוד ויאמר מי דוד
ומי בן ישי היום רבו עבדים
המתפרצים איש מפני אדניו
ולקחתי את לחמי ואת מימי
ואת טבחתי אשר טבחתי לגזזי
ונתתי לאנשים אשר לא ידעתי
אי מזה המה ויהפכו נערי דוד
לדרכם וישבו ויבאו ויגדו לו
ככל הדברים האלה ויאמר דוד
לאנשיו חגרו איש את חרבו
ויחגרו איש את חרבו ויחגר
גם דוד את חרבו ויעלו אחרי
דוד כארבע מאות איש ומאתים
ישבו על הכלים ולאביגיל אשת
נבל הגיד נער אחד מהנערים
לאמר הנה שלח דוד מלאכים
מהמדבר לברך את אדנינו
ויעט בהם והאנשים טבים לנו
מאד ולא הכלמנו ולא פקדנו
מאומה כל ימי התהלכנו אתם
בהיותנו בשדה חומה היו
עלינו גם לילה גם יומם כל
ימי היותנו עמם רעים הצאן
ועתה דעי וראי מה תעשי כי
כלתה הרעה אל אדנינו ועל כל
ביתו והוא בן בליעל מדבר
אליו ותמהר אביגיל ותקח

tuos q erāt nobiſcū ī deſto. Nūq̃ eis moleſti fuimꝰ nec aliqñ dfuit qcq̃ eis de grege oī tēpore quo fuerūt nobiſcū in carmelo. Interroga pueros tuos & indicabunt tibi. Nūc ergo iueniāt pueri gratiā ī oculis tuis. In die eni bōa venimus. Quodcunq̧ inuenerit manus tua da ſeruis tuis & filio tuo dd̄. Cūq̧ veniſſet pueri dauid: locuti ſunt ad nabal omnia verba hec ex noie dauid & ſiluerunt. Rñdens autem nabal pueris dauid ait. Quis eſt dauid & qs eſt filius iſai? Hodie increuerunt ſerui qui fugiunt dominos ſuos. Tollā ergo pāes meos & aquas meas & carnes pecorū q̃ occidi tōſoribus meis: & dabo viris quos neſcio vnde ſint? Regreſſi ſūt itaq̧ pueri dauid p viā ſuā: & reuerſi venerūt & annūciauerunt ei oia verba q̃ dixerat nabal. Tūc ait dauid pueris ſuis. Accīgatur vnuſquiſq̧ gladio ſuo. Et accīcti ſunt ſinguli gladiis ſuis. Accīctuſq̧ eſt & dauid enſe ſuo: & ſecuti ſunt dauid q̃ſi q̃dringēti viri. Porro ducenti remāſerūt ad ſarcinas. Abigail autem vxori nabal nunciauit vnꝰ de pueris ſuis: dicens. Ecce dauid miſit nuncios de deſerto vt bñdicerēt dño noſtro: & auerſatus ē eos. Homies iſti boni ſatis fuerūt nobis & non moleſti: nec quicq̧ aliqñ periit oī tpe quo fuimus conuerſati cum eis in deſerto. Pro muro erant nobis tam in nocte q̃ in die omnibus diebus quibus pauimꝰ apud eos greges. Quā obrē cōſidera & recogita quid facias: qm̄ cōpleta ē malicia aduerſū virū tuū & aduerſū domū tuā: & ipſe eſt filius belial: ita vt nemo poſſit ei loqui. Feſtinauit igitur abigail & tulit

σου οἱ ἦσαν μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐκ ἀπεκωλύσαμεν αὐτούς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμεθα αὐτοῖς οὐδὲν πάσας τὰς ἡμέρας, ὄντων αὐτῶν ἐν τῷ καρμήλῳ. ἐρώτησον τὰ παιδάριά σου, καὶ ἀπαγγελοῦσί σοι. καὶ εὑρέτω τὰ παιδάριά σου χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ὅτι ἐφ' ἡμέραν ἀγαθὴν ἥκομεν. δὸς δὴ ὃ ἂν εὕρῃ ἡ χείρ σου, τοῖς παισί σου καὶ τῷ υἱῷ σου δαυίδ. καὶ ἔρχεται τὰ παιδάρια δαυίδ, καὶ λαλοῦσι πρὸς ναβάλ κατὰ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπὶ τῷ ὀνόματι δαυίδ. καὶ ἀνεπήδησεν ναβάλ, καὶ ἀπεκρίθη τοῖς παισὶ δαυίδ καὶ εἶπε, τίς δαυίδ καὶ τίς υἱὸς ἰεσσαί; σήμερον πεπληθυμμένοι εἰσὶν οἱ δοῦλοι οἱ ἀποδιδράσκοντες ἕκαστος ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ λήψομαι τοὺς ἄρτους μου καὶ τὸν οἶνόν μου καὶ τὰ θύματά μου ἃ τέθυκα τοῖς κείρουσί μοι τὰ πρόβατα, καὶ δώσω αὐτὰ ἀνδράσιν, οἷς οὐκ οἶδα πόθεν εἰσίν; καὶ ἀπεστράφησαν τὰ παιδάρια δαυίδ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν, καὶ ἀνέστρεψαν καὶ ἦλθον, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυίδ κατὰ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ εἶπε δαυίδ τοῖς ἀνδράσιν αὐτοῦ, ζώσασθε ἕκαστος τὴν μάχαιραν αὐτοῦ. καὶ περιεζώσαντο τὰς μαχαίρας αὐτῶν, καὶ δαυίδ καὶ αὐτὸς ἐζώσατο τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ ἀνέβησαν ὀπίσω δαυίδ τετρακόσιοι ἄνδρες, καὶ διακόσιοι ἐκάθισαν ἐπὶ τῶν σκευῶν. καὶ τῇ ἀβιγαίλ γυναικὶ ναβάλ ἀπήγγειλεν ἓν ἀπὸ τῶν παιδαρίων λέγων, ἰδοὺ ἀπέστειλε δαυίδ ἀγγέλους ἐκ τῆς ἐρήμου εὐλογῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῶν. καὶ οἱ ἄνδρες ἀγαθοὶ ἡμῖν σφόδρα καὶ οὐκ ἀπεκώλυσαν ἡμᾶς, οὐδὲ ἐνετείλαντο ἡμῖν οὐδὲν πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἦμεν παρ' αὐτοῖς ἐν τῷ εἶναι ἡμᾶς ἐν ἀγρῷ, ὡσεὶ τεῖχος ἦσαν περὶ ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα πάσας τὰς ἡμέρας ὄντων ἡμῶν μετ' αὐτῶν καὶ ποιμαινόντων τὰ ποίμνια. καὶ νῦν γνῶθι καὶ ἴδε τί ποιήσαις, ὅτι συντετέλεσται ἡ κακία ἐπὶ τὸν κύριον ἡμῶν καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς υἱὸς λοιμός, καὶ οὐκ ἔστι λαλῆσαι πρὸς αὐτόν. καὶ ἔσπευσεν ἀβιγαίλ καὶ ἔλαβε

tui qui fuerūt nobiſcū in deſerto: & nō prohibuimus eos: & nō mādauimus eis quippiā oībus diebus: exiſtibꝰ eis in carmelo. interroga pueros tuos: & annūciabūt tibi. & inueniāt pueri tui grām in oculis tuis: qm̄ in die bona venimus. da tāq̃ð inuenerit manꝰ tua: ſeruis tuis & filio tuo dauid. & veniūt pueri dauid: & loquūtur ad nabal ſcđm oia verba hec in noie dauid. & exiliit nabal: & reſpōdit pueris dauid & dixit: quis dauid & quis filius ieſſe? hodie multiplicati ſunt ſerui q̄ fugiunt vnuſq̧ſq̧ a facie dñi ſui. & tollā panes meos & vinū meū & pecora mea que occidi tōdētibus mihi oues: & dabo ea viris: q̄s nō ſcio vnde ſunt? & reuerſi ſunt pueri dauid in viā ſuam: & reuerſi ſunt & venerūt: & nūciauerūt dauid ſcđm omnia verba hec. & dixit dauid viris ſuis: accingimini vnuſq̧ſq̧ gladio ſuo. & accincti ſunt gladiis ſuis: & dauid & ipſe accinctꝰ eſt enſe ſuo: & aſcēderūt poſt dauid quadringēti viri: & ducēti ſederunt ad ſarcinas. & abygail vxori nabal nunciauit vnus de pueris dicēs: ecce miſit dauid nuncios de deſerto vt bñdicerēt dñō nr̄o: & declinauit ab eis. & viri boni nobis nimis & nō prohibuerūt nos: neq̧ preceperūt nobis quicq̃ oībus diebus qbꝰ fuimꝰ apđ eos cū eramꝰ nos in agro: quaſi murus fuerūt circa nos & die & nocte oībus diebus exiſtibꝰ nobis cum eis & paſcētibus greges. & nūc cōſidera & vide q̄d facias: qm̄ cōpleta eſt malicia aduerſū dñm nr̄m & aduerſū domū ſuā: & ipſe filius peſtilēs: & nō eſt loqui ad eū. & feſtinauit abygail & tulit

διακοσίους ἄρτους καὶ δύο ἀγγεῖα οἴνου, καὶ πέντε πρόβατα πεποιημένα, καὶ πέντε οἰφὶ ἀλφίτων, καὶ γόμορ ἓν σταφίδων, καὶ διακοσίους παλάθας, καὶ ἔθετο ἐπὶ τοὺς ὄνους. καὶ εἶπε τοῖς παιδαρίοις αὐτῆς, πορεύεσθε ἔμπροσθέν μου, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὀπίσω ὑμῶν παραγίνομαι, τῷ δὲ ἀνδρὶ αὐτῆς ναβάλ οὐκ ἀπήγγειλε. καὶ ἐγένετο αὐτῆς ἐπιβεβηκυίας ἐπὶ τὴν ὄνον, καὶ καταβαινούσης ἐν σκέπῃ τοῦ ὄρους. καὶ ἰδοὺ δαυίδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ κατέβαινον εἰς συνάντησιν αὐτῆς, καὶ ὑπήντησεν αὐτοῖς. καὶ δαυίδ εἶπεν, ἴσως εἰς ἄδικον ἐφύλαξα πάντα τὰ τοῦ ναβάλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐκ ᾐτησάμην λαβεῖν ἐκ πάντων τῶν αὐτοῦ οὐδέν. καὶ ἀνταπέδωκέ μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. τάδε ποιήσαι ὁ θεὸς τοῖς ἐχθροῖς δαυίδ, καὶ τάδε προσθείη, εἰ ὑπολείψομαι ἐκ πάντων τῶν ναβάλ ἕως πρωῒ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον. καὶ εἶδεν ἀβιγαίλ τὸν δαυίδ, καὶ ἔσπευσε καὶ κατέβη ἀπὸ τῆς ὄνου, καὶ ἔπεσεν ἐνώπιον δαυίδ ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔπεσε, καὶ εἶπεν ἐν ἐμοὶ κύριέ μου ἡ ἀδικία, λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου εἰς τὰ ὦτά σου, καὶ ἄκουσον τὸν λόγον τῆς δούλης σου. μὴ δὴ θέσθω ὁ κύριός μου τὴν καρδίαν ἐπὶ τὸν ἄνδρα τὸν λοιμὸν τοῦτον ἐπὶ ναβάλ, ὅτι κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὕτως ἐστὶν αὐτός. ναβάλ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἀφροσύνη μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐγὼ ἡ δούλη σου οὐκ εἶδον τὰ παιδάρια τοῦ κυρίου μου ἃ ἀπέστειλας. καὶ νῦν κύριέ μου ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, καθὼς ἐκώλυσέ σε κύριος τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς αἷμα ἀθῷον, καὶ σώζειν τὴν χεῖρά σου σοί. καὶ νῦν γένοιτο ὡς ναβάλ οἱ ἐχθροί σου καὶ οἱ ζητοῦντες τῷ κυρίῳ μου κακά. καὶ νῦν λάβε τὴν εὐλογίαν ταύτην, ἣν ἐνήνοχεν ἡ δούλη σου τῷ κυρίῳ μου, καὶ δώσεις τοῖς παιδαρίοις τοῖς παρεστηκόσι τῷ κυρίῳ μου. ἆρον δὴ τὸ ἀνόμημα τῆς δούλης σου, ὅτι ποιῶν ποιήσει ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου οἶκον πιστόν, ὅτι

ducētos panes & duo vaſa vini: & quinq̧ oues factas: & quinq̧ oephi farinarū: & gomor vnū vue paſſe: & ducētas maſſas caricarū: & poſuit ſup aſinos. & dixit pueris ſuis: abite ante me: & ecce ego poſt vos venio: at viro ſuo nabal nō nunciauit. & factū eſt cū ipſa aſcendiſſet ſup aſinā: & deſcenderet in tegmine mōtis. & ecce dauid & viri eius deſcēdebāt in occurſum eius: & occurrit eis. & dauid dixit: forte ad malū ſeruaui oia nabal in deſerto. & nō petii vt caperē ex oibus eius q̄cq̄. & reddidit mihi mala pro bonis. hec faciat deus inimicis dauid: & hec addat: ſi reliquero de oibus nabal vſq̧ ad mane meiētē ad parietē. & vidit abygail dauid: & feſtināter deſcendit ab aſina & cecidit corā dauid ſup faciem ſuā: & adorauit eū ſup terrā: & ſup pedes eius cecidit: & dixit in me dñe mi iniquitas: loquatur iā ancilla tua in aures tuas: & audi verba famule tue: ne iā ponat dñs meus cor ſup virū iniquū iſtū ſup nabal. qm̄ ſcđm nomē ſuū ſic eſt ipſe nabal nomē eius: & ſtultitia cū eo. & ego famula tua nō vidi pueros dñi mei q̄s miſiſti. & nūc dñe mi viuit dominus & viuit aīa tua: ſicut prohibuit te dñs ne venires in ſāguinē inocētē: & ſaluares manū tuā tibi. & nūc fiat vt nabal inimici tui & q̄ querūt dño meo mala. & nūc accipe benedictionē hāc: quā attulit ancilla tua dño meo: & dabis pueris qui aſſiſtūt dño meo. aufer iā iniquitatē famule tue: q̄ faciēs faciet dñs dño meo domū fidelē: q̄

Gen. 33.b.

ducentos panes & duos vtres vini: & quinq̧ arietes coctos: & quinq̧ ſata polente: & centum ligaturas vue paſſe: & ducentas maſſas caricarū: & poſuit ſuper aſinos: dixitq̧ pueris ſuis. Precedite me & ecce ego poſt tergum ſequar vos. Viro autem ſuo nabal non indicauit. Cū ergo aſcendiſſet aſinum & deſcenderet ad radicem montis: dauid & viri eius deſcēdebant in occurſum eiꝰ. Quibus & illa occurrit. Et ait dauid. Vere fruſtra ſeruaui omnia que huius erant in deſerto & nō periit quicq̃ de cunctis que ad eū pertinebant: & reddidit mihi malum pro bono. Hec faciat deus inimicis dauid & hec addat: ſi reliquero de omnibus que ad ipſum pertinēt vſq̧ mane mingentem ad parietem. Cum aūt vidiſſet abigail dauid: feſtinauit & deſcendit de aſino: & procidit coram dauid ſuper faciem ſuam & adorauit ſuper terram & cecidit ad pedes eius & dixit. In me ſit domine mi hec iniquitas. Loquatur obſecro ancilla tua in auribꝰ tuis: & audi verba famule tue. Ne ponat oro dominus meus rex cor ſuum ſuper virum iſtum iniquum nabal: quoniam ſecundum nomen ſuū ſtultus eſt: & eſt ſtultitia cum eo. Ego autem ancilla tua nō vidi pueros tuos domine mi quos miſiſti. Nūc ergo domine mi viuit dominus & viuit anima tua qui prohibuit te ne venires in ſanguinem: & ſaluauit manum tuam tibi. Et nunc fiāt ſicut nabal inimici tui: & qui querunt domino meo malum. Quapropter ſuſcipe benedictionem hanc quam attulit ancilla tua tibi dño meo: & da pueris qui ſequūtur te dominū meum. Aufer iniquitatē famule tue. Faciens enim faciet dominus tibi dño meo domum fidelē: qa

מאתים לחם ושנים נבלי יין
וחמש צאן עשוית וחמש סאים
קלי ומאה צמקים ומאתים
דבלים ותשם על החמרים
ותאמר לנעריה עברו לפני הנני
אחריכם באה ולאישה נבל לא
הגידה והיה היא רכבת על
החמור וירדת בסתר ההר והנה
דוד ואנשיו ירדים לקראתה
ותפגש אתם ודוד אמר אך
לשקר שמרתי את כל אשר לזה
במדבר ולא נפקד מכל אשר
לו מאומה וישב לי רעה תחת
טובה כה יעשה אלהים לאיבי
דוד וכה יסיף אם אשאיר מכל
אשר לו עד הבקר משתין בקיר
ותרא אביגיל את דוד ותמהר
ותרד מעל החמור ותפל לאפי
דוד על פניה ותשתחו ארץ ותפל
על רגליו ותאמר בי אני אדני
העון ותדבר נא אמתך באזניך
ושמע את דברי אמתך אל נא
ישים אדני את לבו אל איש
הבליעל הזה על נבל כי כשמו כן
הוא נבל שמו ונבלה עמו ואני
אמתך לא ראיתי את נערי אדני
אשר שלחת ועתה אדני חי יהוה
וחי נפשך אשר מנעך יהוה
מבוא בדמים והושע ידך לך
ועתה יהיו כנבל איביך
והמבקשים אל אדני רעה ועתה
הברכה הזאת אשר הביא
שפחתך לאדני ונתנה לנערים
המתהלכים ברגלי אדני שא
נא לפשע אמתך כי עשה יעשה
יהוה לאדני בית נאמן כי

מלחמות יהוה אדני נלחם ורעה
לא תמצא בך מימיך ויקם אדם
לרדפך ולבקש את נפשך והיתה
נפש אדני צרורה בצרור החיים
את יהוה אלהיך ואת נפש
איביך יקלענה בתוך כף הקלע
והיה כי יעשה יהוה לאדני ככל
אשר דבר את הטובה עליך
וצוך לנגיד על ישראל ולא
תהיה זאת לך לפוקה ולמכשול
לב לאדני ולשפך דם חנם
ולהושיע אדני לו והיטב יהוה
לאדני וזכרת את אמתך ויאמר
דוד לאבגל ברוך יהוה אלהי
ישראל אשר שלחך היום
הזה לקראתי וברוך טעמך
וברוכה את אשר כלתני היום
הזה מבוא בדמים והשע
ידי לי ואולם חי יהוה אלהי
ישראל אשר מנעני מהרע
אתך כי לולי מהרת
ותבאתי לקראתי כי אם
נותר לנבל עד אור הבקר
משתין בקיר ויקח דוד מידה
את אשר הביאה לו ולה אמר
עלי לשלום לביתך ראי שמעתי
בקולך ואשא פניך ותבא
אביגיל אל נבל והנה לו
משתה בביתו כמשתה המלך
ולב נבל טוב עליו והוא שכר
עד מאד ולא הגידה לו דבר
קטן וגדול עד אור הבקר
ויהי בבקר בצאת היין מנבל
ותגד לו אשתו את הדברים
האלה וימת לבו בקרבו והוא
היה לאבן ויהי כעשרת הימים

לחם · יצא · קום היה · צרר · קלע · עשה · צוה · היה כשל · ישע טוב · אמה אמר · ברך · כלה · ישע · אלה · רוע · בוא · יתר · לקח נתן · בוא · עלה ראה · נשא פנה · שתה · שכר · נגד · היה יצא · נגד איש · מות · יום

prelia dñi dñe mi tu p̃liaris. Malicia ergo nõ ĩueniatur in te oĩbus diebus vite tue. Si eĩ ſurrexerit aliqñ hõ pſequẽs te vel q̃rẽs aĩam tuã: erit aĩa dñi mei cuſtodita q̃ſi ĩ faſciculo viuentium apud dominũ deum tuum. Porro ĩnimicorũ tuorũ aĩa rotabitur quaſi in impetu & circulo fũde. Cũ ergo fecerit tibi dñs domino meo oĩa hec q̃ locutus ẽ bona de te: & conſtituerit te ducẽ ſuper iſrael: non erit tibi hoc in ſingultum & in ſcrupulum cordis dño meo q̀ effuderis ſanguinẽ ĩnoxiũ: aut ipſe te vltus fueris. Et cũ benefecerit dñs domino meo: recordaberis ancille tue. Et ait dauid ad abigail. Bñdictus dominus deus iſrael qui miſit te hodie in occurſũ meũ: & bñdictũ eloquium tuum: & benedicta tu que p̃hibuiſti me hodie ne irem ad ſanguinẽ: & vlciſcerer me manu mea. Alioqn viuit dominus deus iſrael qui p̃hibuit me ne malum facerem tibi: niſi cito veniſſes in occurſum mihi: non remanſiſſet nabal vſq; ad lucem matutinam mingens ad parietem. Suſcepit ergo dd̃ d̃ manu eius oĩa que attulerat ei. Dixitq; ei. Vade pacifice ĩ domũ tuam. Ecce audiui vocem tuã & honoraui faciem tuam. Venit ãt abigail ad nabal. Et ecce erat ei conuiuiũ in domo eius quaſi cõuiuiũ regis: & cor nabal iocundũ. Erat enim ebrius nimis: & non indicauit ei verbum puſillum aut grãde vſq; mane. Diluculo aũt cũ digeſſiſſet vinum nabal: indicauit ei vxor ſua verba hec. Et emortuum eſt cor eius intrinſecus: & factũs ẽ quaſi lapis. Cũq; pertrãſiſſet decẽ dies

prelíũ dñi dñs meus preliabitur. & malicia
πόλεμον κυρίου ὁ κύριός μου πολεμήσει. καὶ κακία
nõ inuenietur in te vnquã. & ſi ſurrexerit ho
οὐχ εὑρεθήσεται ἐν σοὶ πώποτε. καὶ ἐὰν ἀναστῇ ἄνθρω
mo perſequẽs te & querẽs aĩam tuã: &
πος καταδιώκων σε καὶ ζητῶν τὴν ψυχήν σου, καὶ
erit aĩa dñi mei ligata in vinculo
ἔσται ἡ ψυχὴ τοῦ κυρίου μου ἐνδεδεμένη ἐν δεσμῷ
vite a dño deo: & aĩam
τῆς ζωῆς παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν
inimicoꝝ tuoꝝ funda iaculaberis in medio funde.
ἐχθρῶν σου σφενδονήσεις ἐν μέσῳ τῆς σφενδόνης.
& erit qñ fecerit dñs dño meo ſm
καὶ ἔσται ὅταν ποιήσει κύριος τῷ κυρίῳ μου κατὰ
omnia que locutus eſt bona de te: & cõſtituerit
πάντα ἃ ἐλάλησεν ἀγαθὰ ἐπὶ σέ, καὶ ἐντελεῖταί
te dñs in ducẽ ſup iſrael: & nõ erit
σοι κύριος εἰς ἡγούμενον ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσται
tibi hoc abominatio & ſcandalũ cordis
σοι τοῦτο βδελυγμὸς καὶ σκάνδαλον καρδίας τῷ
dño meo effũdere ſãguinẽ inocẽtẽ gratis: & ſaluare
κυρίῳ μου ἐκχέαι αἷμα ἀθῷον δωρεάν, καὶ σῶσαι
manũ dñi mei ſibi. & bñfaciet dño do
χεῖρα κυρίου μου ἑαυτῷ. καὶ ἀγαθυνεῖ κύριος τῷ κυ
mino meo & recordaberis ancille tue: vt bñ
ρίῳ μου καὶ μνησθήσῃ τῆς δούλης σου, τοῦ καλῶς
facias ei. & ait dauid abygail: bñdictus
ποιῆσαι αὐτῇ. καὶ εἶπε δαυὶδ τῇ ἀβυγαίλ, εὐλογητὸς
dñs deus iſrael: q̃ miſit te hodie in
κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ὃς ἀπέστειλέ σε σήμερον ἐν
hac in occurſũ mihi & benedictus: mos
ταύτῃ εἰς ἀπάντησίν μοι, καὶ εὐλογητὸς ὁ τρόπος
tuus: & benedicta tu que prohibuiſti me hodie in
σου, καὶ εὐλογημένη σὺ ἡ ἀποκωλύσασά με σήμερον ἐν
hac ne irem in ſanguinẽ: & ſaluarẽ manũ meã
ταύτῃ μὴ ἐλθεῖν εἰς αἵματα, καὶ σῶσαι χεῖρά μου
mihi. verũ viuit dñs deus iſrael qui prohibuit me
ἐμοί. πλὴν ζῇ κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὃς ἀπεκώλυσέ με
hodie malũ facere tibi. q2 niſi feſtinaſſes &
σήμερον τοῦ κακοποιῆσαί σοι. ὅτι εἰ μὴ ἔσπευσας καὶ
veniſſes in occurſũ mihi: nõ relictus eſſet
παρεγένου εἰς ἀπάντησίν μου, οὐκ ἂν ὑπελείφθη τῷ
nabal vſq; ad lucẽ matutinã mingẽs ad parietẽ. &
ναβὰλ ἕως φωτὸς τοῦ πρωῒ οὐρῶν πρὸς τοῖχον. καὶ
accepit dauid oĩa de manu eius q̃ attu
ἔλαβε δαυὶδ πάντα τὰ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς ἃ ἤνεγ
lit ei. & dixit ei dauid: aſcẽde in pace
κεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν αὐτῇ δαυίδ, ἀνάβηθι εἰς εἰρήνην
in domũ tuã. aſpice, iã qñ audiui vocẽ
εἰς τὸν οἶκόν σου. βλέπε δὴ ὅτι ἤκουσα τῆς φωνῆς
tuã: & reuerit⁹ ſum faciẽ tuã. & venit
σου, καὶ ἐνετράπην τὸ πρόσωπόν σου. καὶ παρεγένετο
abygail ad nabal. & ecce erat ei cõuiuiũ q̃ſi
ἀβυγαΐλ πρὸς ναβάλ. καὶ ἰδοὺ ἦν αὐτῷ πότος ὡς ὁ
cõuiuiũ regum in domo eius. & cor
πότος τῶν βασιλέων ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἡ καρ
nabal iocũdũ in eo: & ipſe ebrius nimis.
δία ναβὰλ ἀγαθὴ ἐπ' αὐτῷ, καὶ αὐτὸς μεθύων σφόδρα.
& nõ nunciauit abygail nabal verbũ grãde vl
καὶ οὐκ ἀπήγγειλεν ἀβυγαΐλ τῷ ναβὰλ ῥῆμα μέγα ἢ
puſillũ vſq; ad lumẽ matutinũ: & factũ ẽ mane & vt
μικρὸν ἕως φωτὸς τοῦ πρωΐ, καὶ ἐγένετο πρωΐ, καὶ ὡς
reſipuit a vino nabal: nũciauit ei
ἐξένηψεν ἀπὸ τοῦ οἴνου ναβάλ, ἀπήγγειλεν αὐτῷ
vxor eius oĩa verba hec. & emori
ἡ γυνὴ αὐτοῦ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἀπέ
tuũ eſt ei cor eius: & ipſe fit vt
θανεν αὐτῷ ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς γίνεται ὡς
lapis. & facte ſunt quaſi decẽ dies:
λίθος. καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ δέκα ἡμέραι,

F

G

& percuſſit dñs nabal & mortuus eſt. &
καὶ ἐπάταξε κύριος τῷ ναβὰλ καὶ ἀπέθανεν. καὶ
audiuit dauid q̃ mortuus eẽt nabal & dixit: bene
ἤκουσε δαυὶδ ὅτι ἀπέθανε ναβὰλ καὶ εἶπεν, εὐλο
dictus dñs deus qui iudicauit iudiciũ obpro
γητὸς κύριος ὁ θεὸς ὃς ἔκρινε τὴν κρίσιν τοῦ ὀνειδισ
brij mei de manu nabal: & ſeruũ ſuũ
μοῦ μου ἐκ χειρὸς ναβάλ, καὶ τὸν δοῦλον αὐτοῦ
cuſtodiuit de manu malorũ. & maliciã na
περιεποιήσατο ἐκ χειρὸς κακῶν. καὶ τὴν κακίαν να
bal cõuertit dñs in caput eius. &
βὰλ ἐπέστρεψε κύριος εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ
miſit dauid & locutus eſt de abigail: vt
ἀπέστειλε δαυὶδ καὶ ἐλάλησε περὶ ἀβιγαίλ, λα
ſumeret eã ſibi in vxorẽ. & venerũt pue
βεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἦλθον οἱ παῖ
ri dauid ad abigail in carmelũ. & locu
δες δαυὶδ πρὸς ἀβιγαΐλ εἰς τὸν κάρμηλον. καὶ ἐλά
ti ſunt ei dicẽtes: dauid miſit nos ad
λησαν αὐτῇ λέγοντες, δαυὶδ ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς
te vt accipiat ſibi in vxorẽ. & cõſurgẽs ado
σὲ λαβεῖν σε αὑτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἀναστᾶσα προ
rauit ſup faciẽ ſup terrã. & ait:
σεκύνησεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν,
ecce famula tua in ancillã vt lauet pe
ἰδοὺ ἡ δούλη σου εἰς παιδίσκην νίπτειν τοὺς πό
des ſeruorũ dñi mei. & feſtinauit &
δας τῶν παίδων τοῦ κυρίου μου. καὶ ἐτάχυνε καὶ
ſurrexit abigail & aſcẽdit ſup aſinũ: & quinq;
ἀνέστη ἀβιγαίλ καὶ ἐπέβη ἐπὶ τὸν ὄνον, καὶ πέντε
puelle eius ſecute ſunt eã. & abijt poſt
κοράσια αὐτῆς ἠκολούθησαν αὐτῇ. καὶ ἐπορεύθη ὀπί
nuncios dauid: & fit illi in vxorẽ.
σω τῶν ἀγγέλων δαυίδ, καὶ γίνεται αὐτῷ εἰς γυναῖκα.
& achinaam accepit ſibi dauid ex izrael:
καὶ τὴν ἀχιναὰμ ἔλαβεν ἑαυτῷ δαυὶδ ἐξ ἰζραήλ,
& fuerũt ei ambe ſibi vxores. & ſaul dedit
καὶ ἦσαν αὐτῷ ἀμφότεραι εἰς γυναῖκας. καὶ σαοὺλ ἔδωκε
mechol filiã ſuã vxorẽ dauid
μεχὸλ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τὴν γυναῖκα δαυὶδ
phalti filio lais qui de galim.
τῷ φαλτὶ υἱῷ λάις τῷ ἐκ γαλίμ. Ca. 26.

A

Et venerũt ziphei in collem ad ſaul
ΚΑὶ ἔρχονται οἱ ζιφαῖοι εἰς τὸν βουνὸν πρὸς σαοὺλ
dicẽtes: ecce dauid abſcõditus eſt apud nos in
λέγοντες, ἰδοὺ δαυὶδ κέκρυπται παρ' ἡμῖν ἐν
colle echela q̃ eſt ex aduerſo ieſſe
τῷ βουνῷ τῷ ἐχελὰ τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ ἰεσσε
mũ. & ſurrexit ſaul & deſcẽdit in deſertũ ziph.
μοῦν. καὶ ἀνέστη σαοὺλ καὶ κατέβη ἐς τὴν ἔρημον ζίφ.
& cum eo tria milia virorũ electorũ de
καὶ μετ' αὐτοῦ τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν ἐξ
iſrael vt quererẽt dauid in deſerto ziph. &
ἰσραὴλ τοῦ ζητεῖν τὸν δαυὶδ ἐν τῇ ἐρήμῳ ζίφ. καὶ
caſtrametat⁹ eſt ſaul in colle echela ex
παρενέβαλεν σαοὺλ ἐν τῷ βουνῷ τῷ ἐχελὰ ἐπὶ
aduerſo ieſſemũ q̃ eſt in via. &
πρόσωπον ἰεσσεμοῦν τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. καὶ ὁ
dauid ſedebat in deſerto. & vidit dauid q̃
δαυὶδ ἐκάθητο ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶδε δαυὶδ ὅτι
veniſſet ſaul poſt ſe in deſertũ. & mi
ἥκει σαοὺλ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἀπέ
ſit dauid exploratores: & cognouit q̃ veniſſet ſa
στειλε δαυὶδ κατασκόπους, καὶ ἔγνω ὅτι ἥκει σα
ul paratus illuc. & ſurrexit dauid clam & a
οὺλ ἕτοιμος ἐκεῖ. καὶ ἀνέστη δαυὶδ λάθρα καὶ ἐπο
bijt in locũ vbi dormiebat illic ſaul. & vi
ρεύθη εἰς τὸν τόπον οὗ ἐκάθευδε ἐκεῖ σαούλ. καὶ εἶ
dit dd̃ locum vbi dormiuit ibi ſaul: &
δε δαυὶδ τὸν τόπον οὗ ἐκοιμήθη ἐκεῖ σαούλ, καὶ
abener
ἀβεννήρ

percuſſit dñs nabal: & mortuus eſt. Q̃d cũ audiſſet dauid mortuum nabal: ait. Benedictus dñs qui iudicauit cãm obprobrii mei de manu nabal: & ſeruũ ſuũ cuſtodiuit a malo: & maliciam nabal reddidit dominus in caput eius. Miſit ergo dauid & locutus eſt ad abigail vt ſumeret eam ſibi in vxorem. Et venerunt pueri dauid ad abigail in carmelũ: & locuti ſũt ad eam dicentes. Dauid miſit nos ad te vt accipiat te ſibi in vxorẽ. Que conſurgens adorauit prona in terram: & ait. Ecce famula tua ſit in ancillã: vt lauet pedes ſeruorũ dñi mei. Et feſtinauit & ſurrexit abigail & aſcẽdit ſuper aſinum: & quinq; puelle ierunt cũ ea pediſeque eius: & ſecuta eſt nũcios dd̃: & fcã eſt illi vxor. Sed & achinoẽ accepit dd̃ de iezrael: & fuit vtraq; vxor eius. Saul autem dedit michol filiã ſuam vxorẽ dauid phalti filio lais qui erat de gallim.

ET venerunt 26.
ziphei ad ſaul in gabaa dicentes. Ecce dauid abſcõditus eſt in colle achile que ẽ ex aduerſo ſolitudinis. Et ſurrexit ſaul & deſcẽdit in deſertum ziph & cum eo tria milia virorũ de electis iſrael: vt quereret dauid ĩ deſerto ziph. Et caſtrametatus eſt ſaul in gabaa achile que erat ex aduerſo ſolitudinis in via. Dauid ãt hitabat in deſerto. Vidẽs ãt q̃ veniſſet ſaul poſt ſe in deſertum: miſit exploratores: & didicit q̃ illuc veniſſet certiſſime. Et ſurrexit dauid & venit ad locum vbi erat ſaul. Cumq; vidiſſet locum in quo dormiebat ſaul & abner

ויגף יהוה את נבל וימת וישמע
דוד כי מת נבל ויאמר ברוך
יהוה אשר רב את ריב חרפתי
מיד נבל ואת עבדו חשך מרעה
ואת רעת נבל השיב יהוה
בראשו וישלח דוד וידבר
באביגיל לקחתה לו לאשה
ויבאו עבדי דוד אל אביגיל
הכרמלה וידברו אליה לאמר
דוד שלחנו אליך לקחתך לו
לאשה ותקם ותשתחו אפים
ארצה ותאמר הנה אמתך
לשפחה לרחץ רגלי עבדי אדני
ותמהר ותקם אביגיל ותרכב על
החמור וחמש נערתיה ההלכות
לרגלה ותלך אחרי מלאכי דוד
ותהי לו לאשה ואת אחינעם
לקח דוד מיזרעאל ותהיין גם
שתיהן לו לנשים ושאול נתן את
מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן
ליש אשר מגלים ויבאו
Cap. xxvi
הזפים אל שאול הגבעתה לאמר
הלוא דוד מסתתר בגבעת החכילה
על פני הישימן ויקם שאול
וירד אל מדבר זיף ואתו שלשת
אלפים איש בחורי ישראל
לבקש את דוד במדבר זיף
ויחן שאול בגבעת החכילה
אשר על פני הישימן על הדרך
ודוד ישב במדבר וירא כי בא
שאול אחריו המדברה
וישלח דוד מרגלים וידע כי בא
שאול אל נכון ויקם דוד ויבא
אל המקום אשר חנה שם
שאול וירא דוד את המקום
אשר שכב שם שאול ואבנר

נגף שמע · מות אמר · ריב · רוע · שוב · שלח דבר · לקח איש · בוא · קום שחה · אמה · מהר קום · רכב חמר · הלך רגל · היה · נשה · איש · סתר · פנה קום · ירד · בחר · חנה · ראה בוא · שלח רגל · בוא קום · קום

בן נר שר צבאו ושאול שכב
במעגל והעם חנים סביבתו: ויען
דוד ויאמר אל אחימלך החתי
ואל אבישי בן צרויה אחי יואב
לאמר מי ירד אתי אל שאול
אל המחנה ויאמר אבישי אני
ארד עמך: ויבא דוד ואבישי אל
העם לילה והנה שאול שכב
ישן במעגל וחניתו מעוכה בארץ
מראשתיו ואבנר והעם שכבים
סביבתיו: ויאמר אבישי אל
דוד סגר אלהים היום את איבך
בידך ועתה אכנו נא בחנית
ובארץ פעם אחת ולא אשנה
לו: ויאמר דוד אל אבישי אל
תשחיתהו כי מי שלח ידו
במשיח יהוה ונקה: ויאמר דוד
חי יהוה כי אם יהוה יגפנו או
יומו יבוא ומת או במלחמה ירד
ונספה: חלילה לי מיהוה משלח
ידי במשיח יהוה ועתה קח נא את
החנית אשר מראשתו ואת צפחת
המים ונלכה לנו: ויקח דוד את
החנית ואת צפחת המים מראשתי
שאול וילכו להם ואין ראה ואין
יודע ואין מקיץ כי כלם ישנים כי
תרדמת יהוה נפלה עליהם:
ויעבר דוד העבר ויעמד על ראש
ההר מרחוק רב המקום ביניהם:
ויקרא דוד אל העם ואל אבנר
בן נר לאמר הלוא תענה אבנר
ויען אבנר ויאמר מי אתה
קראת אל המלך: ויאמר דוד
אל אבנר הלוא איש אתה ומי
כמוך בישראל ולמה לא שמרת
אל אדניך המלך כי בא אחד

filius ner princeps militie eius & ſaulẽ dormiẽtẽ in tẽtorio & reliquũ vulgus p circuitũ eius: ait dauid ad achimelech etheum: & abiſai filium ſaruie fratrem ioab dicẽs. Quis deſcendet mecum ad ſaul in caſtra? Dixitq; abiſai. Ego deſcendã tecũ. Venerũt ergo dauid & abiſai ad populũ nocte: & inuenerunt ſaul iacentẽ & dormientẽ in tentorio: & haſtam fixã in terra ad caput eius. Abner aũt & populum dormiẽtes in circuitu eius. Dixitq; abiſai ad dauid. Cõcluſit de9 inimicũ tuũ hodie in manus tuas. Nũc ergo perfodiam eũ lãcea in terra ſemel: & ſecũdo opus non erit. & dixit dd ad abiſai. Ne interficias eũ. Quis enĩ extendet manum ſuã in xp̃m dñi & innocẽs erit? Et dixit dauid. Viuit dñs: qa niſi dñs percuſſerit eum: aut dies ei9 venerit vt moriatur: aut in p̃liũ deſcẽdens perierit: propitius mihi ſit dñs ne extẽdã manũ meã in xp̃m dñi. Nũc igitur tolle haſtam que ẽ ad caput eius & ciphum aque & abeamus. Tulit igitur dauid haſtam & ciphũ aq̃ q̃ erat ad caput eius: & abierũt. Et nõ erat quiſq; qui videret & itelligeret & euigilaret ſed oẽs dormiebãt: qa ſopor domini irruerat ſup eos. Cũq; trãſiſſet dd ex aduerſo & ſtetiſſet in vertice mõtis de lõge: & eſſet grãde interuallũ inter eos: clamauit dauid ad ppl'm & ad abner filiũ ner dicens. Nõne rñdebis abner? Et rñdẽs abner ait. Quis es tu qui clamas & inq̃etas regẽ? Et ait dauid ad abner. Nũquid nõ vir tu es? Et quis alius ſilis tui in iſrael? Quare ergo non cuſtodiſti dñm tuum regẽ? Ingreſſus eſt enim vnus

filius ner: princeps militie eius ibi: ⁊ ſaul dormiebat
υἱὸς νὴρ ἀρχιςράτηγος αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ σαοὺλ ἐκάθευδεν
in curru. ⁊ ppl's caſtrametatus erat p circuitũ eius.
ἐν λαμπήνῃ. καὶ ὁ λαὸς παρεμβεβληκὼς κύκλῳ αὐτοῦ.
⁊ rñdit dauid ⁊ dixit ad achimelech
καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ καὶ εἶπε πρὸς ἀχιμέλεχ τὸν
chetteũ ⁊ ad abeſſai filiũ ſaruie fratrẽ io
χετταῖον καὶ πρὸς ἀβεσσαὶ υἱὸν σαρουίας ἀδελφὸν ἰω
ab dicẽs: quis ingredietur mecũ in ca
ὰβ λέγων, τίς εἰσελεύσεται μετ᾽ ἐμοῦ εἰς τὴν πα
ſtra ad ſaul? ⁊ dixit abeſſa: ego in
ρεμβολὴν πρὸς σαούλ; καὶ εἶπεν ἀβεσσά, ἐγὼ εἰσε
grediar tecum. ⁊ abeunt dauid ⁊ B
λεύσομαι μετὰ σοῦ. καὶ εἰσπορεύονται δαυὶδ καὶ
abeſſai in ppl'm nocte. ⁊ ecce ſaul dor
ἀβεσσαὶ εἰς τὸν λαὸν τὴν νύκτα. καὶ ἰδοὺ σαοὺλ κα
miẽs dormiuit in curru: ⁊ haſta fixa
θεύδων ὕπνωσεν ἐν λαμπήνῃ, καὶ τὸ δόρυ ἐμπεπηγὸς
in terra ad caput eius. ⁊ abener ⁊ po
εἰς τὴν γῆν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἀβεννὴρ καὶ ὁ λα
pul' dormiebat i circuitu ei'. ⁊ dixit abeſſai ad
ὸς ἐκάθευδεν κύκλῳ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἀβεσσαὶ πρὸς
dauid: cõcluſit dñs inimicũ tuũ hodie in
δαυὶδ, ἀπέκλεισε κύριος τὸν ἐχθρόν σου σήμερον εἰς
manus tuas. ⁊ nũc percutiã eũ lancea
χεῖράς σου. καὶ νῦν πατάξω δὴ αὐτὸν τῷ δόρατι
ſemel in terra ⁊ nõ ſcdo percutiã eũ. ⁊ dixit
ἅπαξ εἰς τὴν γῆν καὶ οὐ δευτερώσω αὐτῷ. καὶ εἶπε
dauid ad abeſſai: ne interficias eũ: qm̃ quis
δαυὶδ πρὸς ἀβεσσαί, μὴ διαφθείρῃς αὐτόν, ὅτι τίς
inferet manus ſuas in xp̃m dñi ⁊ inno- δ.14.b
ἐποίσει χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν χριστὸν κυρίου καὶ ἀθῳω
cẽs erit? ⁊ dixit dauid viuit dñs: qr niſi dñs
θήσεται; καὶ εἶπε δαυὶδ ζῇ κύριος, ὅτι ἐὰν μὴ κύριος
percuſſerit eũ: aut dies eius venerit ⁊ moriatur: vel in
παίσῃ αὐτόν, ἢ ἡμέρα αὐτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀποθάνῃ, ἢ εἰς
pugnã deſcẽdat ⁊ apponatur: mihi aũt nõ fiat a
πόλεμον καταβῇ καὶ προστεθῇ, ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο παρὰ
dño inferre manũ meã in xp̃m dñi. ⁊
κυρίου ἐπενεγκεῖν χεῖρά μου ἐπὶ χριστὸν κυρίου. καὶ
nũc accipe iã haſtã q̃ ad caput eius ⁊ lẽ
νῦν λάβε δὴ τὸ δόρυ τὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὸν φα
ticulã aque a capite eius: ⁊ abea
κὸν τοῦ ὕδατος ἀπὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀπέλθω
mus nos. ⁊ tulit dd haſtã ⁊ lẽticulã
μεν ἡμεῖς. καὶ ἔλαβε δαυὶδ τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν
aque a capite ei': ⁊ abierũt
τοῦ ὕδατος ἀπὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθον
ipſi. ⁊ nõ erat q̃ videret ⁊ nõ erat q̃ itelligeret
αὐτοί. καὶ οὐκ ἦν ὁ βλέπων καὶ οὐκ ἦν ὁ γινώσκων
⁊ nõ erat q̃ ſurgeret: oẽs dormiẽtes: quia
καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξεγειρόμενος, πάντες ὑπνοῦντες, ὅτι
ſtupor dñi irruerat ſuper eos. ⁊ trãſijt dauid
θάμβος κυρίου ἔπεσεν ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ διέβη δαυὶδ
in vlteriorẽ ptẽ: ⁊ ſtetit in vertice mõtis
εἰς τὸ πέραν, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους
de lõge: ⁊ multa via inter eos: ⁊ vo
μακρόθεν, καὶ πολλὴ ἡ ὁδὸς ἀναμέσον αὐτῶν, καὶ προ
cauit dauid ppl'm: ⁊ abener filio ner
σεκαλέσατο δαυὶδ τὸν λαόν, καὶ τῷ ἀβεννὴρ υἱῷ νὴρ
locut' eſt dicẽs: nõ rñdebis abener? ⁊ rñ
ἐλάλησε λέγων, οὐκ ἀποκριθήσῃ ἀβεννήρ; καὶ ἀπεκρί
dit abener ⁊ dixit: quis es q̃ vocas me: quis es tu?
θη ἀβεννὴρ καὶ εἶπεν, τίς εἶ ὁ καλῶν με, τίς εἶ σύ;
⁊ dixit dauid ad abener: nũqd nõ vir tu? ⁊ qs C
καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεννήρ, οὐχὶ ἀνὴρ σύ; καὶ τίς
in iſrael ſicut tu? ⁊ quare nõ cuſtodis dñm
ἐν ἰσραὴλ ὡς σύ; καὶ ἱνατί οὐ φυλάσσεις τὸν κύριόν
tuũ regem? qm̃ ingreſſus ẽ vnus
σου τὸν βασιλέα; ὅτι εἰσῆλθεν εἷς

de ppl'o vt interficeret dñm tuũ regẽ:
ἐκ τοῦ λαοῦ διαφθεῖραι τὸν κύριόν σου τὸν βασιλέα,
non bonũ verbũ hoc qđ feciſti. viuit dñs: qm̃
οὐκ ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ πεποίηκας. ζῇ κύριος, ὅτι
filij mortis vos q̃ nõ cuſtodiſtis dñm vrm
υἱοὶ θανάτου ὑμεῖς οἱ μὴ φυλάσσοντες τὸν κύριον ὑμῶν
regem xp̃m dñi. ⁊ nũc vide vbi eſt
τὸν βασιλέα τὸν χριστὸν κυρίου. καὶ νῦν ἴδε ποῦ ἐστὶ
haſta regis: ⁊ lẽticula aque q̃
τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ φακὸς τοῦ ὕδατος τὰ
ad caput eius. ⁊ cognouit ſaul vocẽ
πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἐπέγνω σαοὺλ τὴν φωνὴν
dauid: ⁊ dixit vox tua hec fili dd?
δαυίδ, καὶ εἶπεν ἡ φωνή σου αὕτη τέκνον δαυίδ;
⁊ dixit dauid: vox mea dñe mi ſeruus tuus do
καὶ εἶπε δαυίδ, φωνή μου κύριέ μου δοῦλος σός κύ
mine rex. ⁊ dixit quare perſequitur do
ριε βασιλεῦ. καὶ εἶπεν ἱνατί τοῦτο καταδιώκει ὁ κύ
minus meus poſt ſeruũ ſuũ? qm̃ qđ peccaui:
ριός μου ὀπίσω τοῦ δούλου αὐτοῦ; ὅτι τί ἥμαρτον;
δ... vel qđ in me malũ inuẽtũ eſt? ⁊ nũc audiat iã do
ἢ τίς ἐν ἐμοὶ κακία εὑρέθη; καὶ νῦν ἀκουσάτω δὴ ὁ κύ
min' meus rex verba ſerui ſui:
ριός μου ὁ βασιλεὺς τὰ ῥήματα τοῦ δούλου αὐτοῦ,
ſi deus icitauit te aduerſũ me: odoretur ſacrificiũ tuũ.
εἰ ὁ θεὸς ἐπισείει σε ἐπ᾽ ἐμέ, ὀσφρανθείη ἡ θυσία σου.
ſi aũt filij hoĩus: maledicti iſti corã do
εἰ δὲ υἱοὶ ἀνθρώπων, ἐπικατάρατοι οὗτοι ἐνώπιον κυ
mino: quia eiecerũt me hodie vt nõ firmer in here
ρίου, ὅτι ἐξέβαλόν με σήμερον μὴ στηριχθῆναι ἐν κληρο
ditate dñi: dicẽtes vade ſerui diis alijs.
νομίᾳ κυρίου. λέγοντες πορεύου δούλευε θεοῖς ἑτέροις.
⁊ nũc nõ cadat ſanguis me' ſup terrã ex aduerſo
καὶ νῦν μὴ πέσοι τὸ αἷμά μου ἐπὶ τὴν γῆν ἐξ ἐναντίας
D faciei dñi. qr egreſſus eſt rex iſrael
προσώπου κυρίου. ὅτι ἐξελήλυθεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ
vt q̃rat pulicẽ vnũ: ſicut pſequitur nycticorax in
ζητεῖν ψύλλον ἕνα, καθὼς καταδιώκει ὁ νυκτικόραξ ἐν
mõtibus. ⁊ dixit ſaul peccaui: reuertere fi
τοῖς ὄρεσιν. καὶ εἶπε σαοὺλ ἥμαρτον, ἐπίστρεφε τέκ
li dauid: qr nõ malefaciã tibi rurſũ eo q̃ precioſa
νον δαυίδ, ὅτι οὐ κακοποιήσω σε ἔτι ἀνθ᾽ ὧν ἔντιμος
fuerit aĩa mea in oculis tuis in die
ἐγένετο ἡ ψυχή μου ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ
hac: ſtulte egi: ⁊ ignoraui multa nimis.
ταύτῃ, μεματαίωμαι, καὶ ἠγνόηκα πολλὰ σφόδρα.
⁊ rñdit dauid ⁊ dixit: ecce haſta re
καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ δόρυ τοῦ βασιλέ
gis: tranſeat iã vnus puerorũ ⁊ accipiat eã. ⁊
ως, διελθέτω δὴ εἷς τῶν παιδαρίων καὶ λαβέτω αὐτό. καὶ
dñs retribuet vnicuiq; iuſticias ſuas ⁊
κύριος ἐπιστρέψει ἑκάστῳ τὰς δικαιοσύνας αὐτοῦ καὶ τὴν
fidẽ ſuã. vt tradidit te dñs hodie in
πίστιν αὐτοῦ. ὡς παρέδωκέ σε κύριος σήμερον εἰς
manus meas: ⁊ nõ volui inferre manũ meã
χεῖράς μου, καὶ οὐκ ἠθέλησα ἐπενεγκεῖν χεῖρά μου
in xp̃m dñi. ⁊ ecce ſicut magnificata ẽ in
ἐπὶ χριστὸν κυρίου. καὶ ἰδοὺ καθὼς ἐμεγαλύνθη ἐν τῇ
die hac aĩa tua in oculis meis: ſic ma
ἡμέρᾳ ταύτῃ ἡ ψυχή σου ἐν ὀφθαλμοῖς μου, οὕτως με
gnificetur aĩa mea in cõſpectu dñi: ⁊ eruat
γαλυνθείη ἡ ψυχή μου ἐναντίον κυρίου, καὶ σκεπάσαι
me ⁊ liberet me ex oĩ anguſtia. ⁊ dixit
με καὶ ἐξέλοιτό με ἐκ πάσης θλίψεως. καὶ εἶπε
ſaul ad dauid: benedictus tu
σαοὺλ πρὸς δαυίδ, εὐλογημένος σύ

de turba vt interficeret regem dominum tuum. Non eſt bonum hoc quod feciſti. Viuit dñs: quĩ filii mortis eſtis vos: quia non cuſtodiſtis dominum veſtrum chriſtum dñi. Nũc ergo vide vbi ſit haſta regis & vbi ſit ciphus aque qui erat ad caput eius. Cognouit autem ſaul vocem dauid: & dixit. Nunquid vox hec tua fili mi dauid? Et ait dauid. Vox mea dñe mi rex. Et ait. Quãobcauſam dominus meus pſequtur ſeruũ ſuum? Quid feci: aut quod eſt malum in manu mea? Nunc ergo audi oro domine mi rex verba ſerui tui. Si dñs incitat te aduerſũ me: odoretur ſacrificiũ. Si aũt filii hoĩm: maledicti ſunt in conſpectu dñi qui eiecerunt me hodie vt nõ habitem in hereditate dñi dicẽtes. vade ſerui diis alienis. Et nunc non effundatur ſanguis meus in terra coram domino: quia egreſſus eſt rex iſrael vt querat pulicem vnum ſicut perſequitur perdix in montibus. Et ait ſaul. Peccaui. Reuertere fili mi dauid. Nequaq̃ ei vltra tibi malefaciã eo q̃ p̃cioſa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet eĩ q̃ ſtulte egerim & ignorauerim multa nimis. Et rñdens dd ait. Ecce haſta regis: tranſeat vnus de pueris regis & tollat eam. Dominus aũt retribuet vnicuiq; ſm iuſticiam ſuam & fidẽ. Tradidit enim te dominus hodie ĩ manũ meã: & nolui extendere manũ meã in xp̃m domini. Et ſicut magnificata eſt aĩa tua hodie in oculis meis: ſic magnificetur aĩa mea in oculis domini & liberet me de omni anguſtia. Ait ergo ſaul ad dauid. Benedictus tu

העם להשחית את המלך
אדניך: לא טוב הדבר הזה אשר
עשית חי יהוה כי בני מות אתם
אשר לא שמרתם על אדניכם
על משיח יהוה ועתה ראה אי
חנית המלך ואת צפחת המים
אשר מראשתיו: ויכר שאול
את קול דוד ויאמר הקולך זה
בני דוד ויאמר דוד קולי אדני
המלך: ויאמר למה זה אדני רדף
אחרי עבדו כי מה עשיתי ומה
בידי רעה: ועתה ישמע נא
אדני המלך את דברי עבדו אם
יהוה הסיתך בי ירח מנחה ואם
בני האדם ארורים הם לפני
יהוה כי גרשוני היום מהסתפח
בנחלת יהוה לאמר לך עבד
אלהים אחרים: ועתה אל יפל
דמי ארצה מנגד פני יהוה כי
יצא מלך ישראל לבקש את
פרעש אחד כאשר ירדף הקרא
בהרים: ויאמר שאול חטאתי
שוב בני דוד כי לא ארע לך
עוד תחת אשר יקרה נפשי
בעיניך היום הזה הנה הסכלתי
ואשגה הרבה מאד: ויען דוד
ויאמר הנה חנית המלך ויעבר
אחד מהנערים ויקחה: ויהוה
ישיב לאיש את צדקתו
ואת אמנתו אשר נתנך יהוה
היום ביד ולא אביתי לשלח
ידי במשיח יהוה: והנה כאשר
גדלה נפשך היום הזה בעיני
כן תגדל נפשי בעיני יהוה
ויצלני מכל צרה: ויאמר
שאול אל דוד ברוך אתה

בְּנִי דָוִד גַּם עָשֹׂה תַעֲשֶׂה וְגַם
כל יָכֹל תּוּכָל וַיֵּלֶךְ דָּוִד לְדַרְכּוֹ
שוב קום וְשָׁאוּל שָׁב לִמְקוֹמוֹ׃
cap. xxvii. וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל לִבּוֹ עַתָּה אֶסָּפֶה
ספה יוֹם אֶחָד בְּיַד שָׁאוּל אֵין לִי טוֹב
מלט כִּי הִמָּלֵט אִמָּלֵט אֶל אֶרֶץ
יאש פְּלִשְׁתִּים וְנוֹאַשׁ מִמֶּנִּי שָׁאוּל
בקש לְבַקְשֵׁנִי עוֹד בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל
מלט קום וְנִמְלַטְתִּי מִיָּדוֹ׃ וַיָּקָם דָּוִד וַיַּעֲבֹר
עבר מאה הוּא וְשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר
עִמּוֹ אֶל אָכִישׁ בֶּן מָעוֹךְ מֶלֶךְ
גַּת׃ וַיֵּשֶׁב דָּוִד עִם אָכִישׁ בְּגַת
הוּא וַאֲנָשָׁיו אִישׁ וּבֵיתוֹ דָּוִד
נשה וּשְׁתֵּי נָשָׁיו אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית
איש וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִית׃
נגד וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל כִּי בָרַח דָּוִד גַּת
וְלֹא יָסַף עוֹד לְבַקְשׁוֹ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד
אמר אֶל אָכִישׁ אִם נָא מָצָאתִי חֵן
בְּעֵינֶיךָ יִתְּנוּ לִי מָקוֹם בְּאַחַת
נתן קום עָרֵי הַשָּׂדֶה וְאֵשְׁבָה שָּׁם וְלָמָּה
עיר ישב יֵשֵׁב עַבְדְּךָ בְּעִיר הַמַּמְלָכָה עִמָּךְ׃
מלך וַיִּתֶּן לוֹ אָכִישׁ בַּיּוֹם הַהוּא אֶת
נתן צִקְלָג לָכֵן הָיְתָה צִקְלַג לְמַלְכֵי
היה יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיְהִי מִסְפַּר
ספר הַיָּמִים אֲשֶׁר יָשַׁב דָּוִד בִּשְׂדֵה
פְלִשְׁתִּים יָמִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃ יום רבע
עלה פשט וַיַּעַל דָּוִד וַאֲנָשָׁיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶל
הַגְּשׁוּרִי וְהַגִּרְזִי וְהָעֲמָלֵקִי כִּי
עלם הֵנָּה יֹשְׁבוֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם
בוא בּוֹאֲךָ שׁוּרָה וְעַד אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
נכה חיה וְהִכָּה דָוִד אֶת הָאָרֶץ וְלֹא יְחַיֶּה
איש אִישׁ וְאִשָּׁה וְלָקַח צֹאן וּבָקָר
שוב וַחֲמֹרִים וּגְמַלִּים וּבְגָדִים וַיָּשָׁב
בוא וַיָּבֹא אֶל אָכִישׁ׃ וַיֹּאמֶר אָכִישׁ
אַל פְּשַׁטְתֶּם הַיּוֹם וַיֹּאמֶר
דָּוִד עַל נֶגֶב יְהוּדָה וְעַל נֶגֶב

fili mi david. Et quidẽ faciens facies: & potens poteris. Abiit autẽ david in viam suam; & saul reuersus est in locum suum. 27.

ET ait david in corde suo. Aliquã incidã vna die in manus saul. Nonne melius est vt fugiam: & saluer in terra philistinorum: vt deſperet saul: ceſſetq́ me querere in cunctis finibus israel. Fugiã ergo manus ei⁹. Et surrexit david & abiit ipſe & ſexcenti viri cum eo ad achis filiũ maoch regem geth. Et habitauit dd̃ cum achis in geth: ipſe & viri eius: vir & domus eius & due vxores eius: achinoem iezraelites & abigail vxor nabal carmeli. Et nũciatum eſt saul q̃ fugiſſet david in geth: & nõ addidit vltra q̃rere eũ. Dixit autem dd̃ ad achis. Si iã inueni gratiam in oculis tuis detur mihi locus in vna vrbiũ regiõis huius vt habitem ibi. Cur enim manet ſeru⁹ tuus in ciuitate regis tecum. Dedit itaq́ ei achis in die illa ſicelech. Propter quã cauſam facta eſt ſicelech regũ iuda vſq́ in diẽ hãc. Fuit autem numerus dierũ quib⁹ habitauit david in regione philiſtinorum quattuor menſium. Et aſcẽdit dd̃ & viri ei⁹ & agebant predas de geſſuri & de gezre & de amalechitis. Hi enĩ pagi hitabant in terra antiquitus euntibus ſur vſq́ ad terram egypti. Et pcutiebat dd̃ omnẽ terrã illorũ: nec relinq̃bat viuẽtẽ virũ & mulierẽ: tollensq́ boues & oues & aſinos & camelos & veſtes reuertebatur & veniebat ad achis. Dicebat aũt ei achis. In quẽ irruiſti hodie? Rñdebat david. Contra meridiem iude & contra meridiem

fili david: & faciẽs facies & potẽs po
τέκνον δαυίδ, καὶ ποιῶν ποιήσεις καὶ δυνάμενος δυ
teris. & abijt david in viã suam: & sa
νήσῃ. καὶ ἀπῆλθε δαυίδ εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ σα
ul reuerſus eſt in locũ suũ.
οὺλ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ca.27.
ET ait david in corde suo dicẽs: nũc
Καὶ εἶπε δαυίδ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ λέγων, νῦν A
apponar in die vna in manus saul: & nõ
προστεθήσομαι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ εἰς χεῖρας σαούλ, καὶ οὐκ
erit mihi bonũ niſi ſaluer in terra philiſtinorũ &
ἔσαι μοι ἀγαθὸν ἐὰν μὴ διασωθῶ εἰς γῆν ἀλλοφύλων καὶ
ceſſet a me saul vt querat me in cũctis finib⁹ iſra-
ἀνῇ ἀπ᾽ ἐμοῦ σαοὺλ τοῦ ζητεῖν με εἰς πᾶν ὅριον ἰσρα
el: & ſaluabor de manu eius. & ſurrexit david
ήλ, καὶ σωθήσομαι ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ ἀνέστη δαυίδ
& trãſijt ipſe & ſexcenti viri q̃ cũ eo:
καὶ διέβη αὐτὸς καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ,
& abijt ad achis filiũ maoch regẽ geth. &
καὶ ἐπορεύθη πρὸς ἀγχὶς υἱὸν μαὼχ βασιλέα γέθ. καὶ
ſedit david ad achis regẽ in geth ipſe &
ἐκάθισε δαυίδ πρὸς ἀγχὶς βασιλέα ἐν γὲθ αὐτὸς καὶ Infra. 30.a.
viri q̃ cum eo vnuſq́ſq́ & domus eius: &
οἱ ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἕκαστος καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ
david & ambe vxores eius achinaam izraeli-
δαυίδ καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες αὐτ᾽ ἀχιναὰμ ἰζραηλί
tes & abigail vxor nabal carmeli. &
τις καὶ ἀβιγαὶλ ἡ γυνὴ ναβὰλ τοῦ καρμηλίου. καὶ B
nũciatũ eſt sauli q̃ fugit david in geth:
ἀπηγγέλη τῷ σαοὺλ ὅτι πέφευγε δαυίδ εἰς γέθ,
& nõ addidit vltra querere eũ. & dixit david
καὶ οὐ προσέθετο ἔτι ζητεῖν αὐτόν. καὶ εἶπε δαυίδ
ad achis: ſi iã iuenit grãm ſeruus tuus in ocu
πρὸς ἀγχίς, εἰ δὴ εὕρηκε χάριν ὁ δοῦλός σου ἐν ὀφθαλ
lis tuis dent iã mihi locum in vna vr-
μοῖς σου δότωσαν δή μοι τόπον ἐν μιᾷ τῶν πόλε
biũ que in agro & habitabo ibi. & quare ma
ων τῶν κατ᾽ ἀγρὸν καὶ καθίσομαι ἐκεῖ. καὶ ἱνατί κά
net ſeruus tuus in ciuitate regali tecum?
θηται ὁ δοῦλός σου ἐν πόλει βασιλευομένῃ μετὰ σοῦ;
& dedit ei achis in die illa ſece
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀγχὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν σεκε-
lag. pp hoc facta eſt ſecelag regi iu
λάγ. διὰ τοῦτο ἐγένετο ἡ σεκελὰγ τῷ βασιλεῖ τῆς ἰου-
dee vſq́ in diẽ hanc. & fuit numer⁹
δαίας ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθμὸς
dierũ qb⁹ mãſit david in agro philiſti-
τῶν ἡμερῶν ὧν ἐκάθισε δαυίδ ἐν ἀγρῷ τῶν ἀλλοφύ C
norũ mẽſes quattuor. & aſcẽdebat david & vi
λων μῆνες τέσσαρες. καὶ ἀνέβαινε δαυίδ καὶ οἱ ἄν-
ri eius & irruebant in geſſureũ &
δρες αὐτοῦ καὶ ἐπετίθεντο ἐπὶ τὸν γεσουραῖον καὶ
iezreũ & in amalecitẽ: qm̃ habitabatur
τὸν ἰεζραῖον καὶ ἐπὶ τὸν ἀμαληκίτην, ὅτι κατῳκεῖτο ἡ
terra q̃ a geſſur & vſq́ ad trã egypti: & percu-
γῆ ἡ ἀπὸ γεσοὺρ καὶ ἕως γῆς αἰγύπτου, καὶ ἔτυ-
ciebat trã: & nõ reliq̃bat viuẽtẽ virũ & mulierẽ:
πτε τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἐζωογόνει ἄνδρα καὶ γυναῖκα,
& capiebãt greges oviũ & boũ armẽta & aſinos &
καὶ ἐλάμβανον ποίμνια καὶ βουκόλια καὶ ὄνους καὶ
camelos & veſtẽ. & reuertebãtur & venie
καμήλους καὶ ἱματισμόν. καὶ ἀνέστρεφον καὶ ἤρχον-
bãt ad achis. & dixit achis ad david: in
το πρὸς ἀγχίς. καὶ εἶπεν ἀγχὶς πρὸς δαυίδ, ἐπὶ
quẽ irruiſtis hodie? & dixit david ad achis:
τίνα ἐπέθεσθε σήμερον; καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς ἀγχίς,
cõtra meridiẽ iude & cõtra meridiẽ
κατὰ νότον τῆς ἰουδαίας καὶ κατὰ νότον D

ieramiel & cõtra meridiẽ cenezi. & oẽm virũ
ἰεραμιὴλ καὶ κατὰ νότον τοῦ κενεζί. καὶ πάντα ἄνδρα
& mulierẽ nõ viuificabat david vt adduceret in
καὶ γυναῖκα οὐκ ἐζωογόνει δαυίδ τοῦ εἰσαγαγεῖν εἰς
geth: dicẽs ne forte annũciẽt cõtra nos dicen
γέθ, λέγων μή ποτε ἀπαγγείλωσι καθ᾽ ἡμῶν λέγον-
tes: hec facit david. & hec iuſtificatio e-
τες, τάδε ποιεῖ δαυίδ. καὶ τοῦτο τὸ δικαίωμα αὐ
ius oĩbus diebus q̃b⁹ mãſit david in agro
τοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἐκάθητο δαυίδ ἐν ἀγρῷ
philiſtinorũ. & credidit achis in david
τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπιστεύθη ἀγχὶς ἐν δαυίδ
dicẽs: cõfũdebat cõfuſus in pplo ſuo in
λέγων, ᾔσχυνται αἰσχυνόμενος ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν τῷ
iſrael: & erit me⁹ ſeruus in ſeculũ.
ἰσραήλ, καὶ ἔσαι μου δοῦλος εἰς τὸν αἰῶνα. Ca.28.
ET factũ eſt in diebus illis & cõgre
A Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ συνα
gant philiſthijm caſtra ſua
θροίζουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν τ
vt egrederẽtur in bellũ cõtra iſrael. & dixit achis
ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἀγχὶς
ad david: ſciens cognoſces q̃m mecũ egre
πρὸς τὸν δαυίδ, γινώσκων γνώσει ὅτι μετ᾽ ἐμοῦ ἐξε
dieris in bellũ tu & viri tui. &
λεύσῃ εἰς τὸν πόλεμον σὺ καὶ οἱ ἄνδρες σου. καὶ
dixit david ad achis: ſic nunc ſcies que fa
εἶπε δαυίδ πρὸς ἀγχίς, οὕτως νῦν γνώσει ἃ ποιή
B ciet ſeruus tuus. & dixit achis ad david: ſic
σει ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπεν ἀγχὶς πρὸς δαυίδ, οὐ
corporis cuſtodẽ ponã te oĩbus
τως ἀρχισωματοφύλακα θήσομαί σε πάσας τὰς
8.25.a. diebus. & ſamuel mortu⁹ eſt: & planxerũt eum
ἡμέρας. καὶ σαμουὴλ ἀπέθανε, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν
oĩs iſrael: & ſepeliũt eũ in armathaim in
πᾶς ἰσραήλ, καὶ θάπτουσιν αὐτὸν ἐν ἀρμαθαὶμ ἐν τῇ
vrbe ſua. & ſaul abſtulit ventriloquos
πόλει αὐτοῦ. καὶ σαοὺλ ἐξῆρε τοὺς ἐγγαστριμύθους
& diuinatores a terra. & congregãtur
καὶ τοὺς γνώστας ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ συναθροίζονται οἱ
philiſthijm & veniũt & caſtrametãtur in ſu
ἀλλόφυλοι καὶ ἔρχονται καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς σου
nam. & cõgregat ſaul vniuerſũ virũ iſrael:
νάμ. καὶ συναθροίζει σαοὺλ πάντα ἄνδρα ἰσραήλ,
& caſtrametãtur in gelbue. & vidit ſaul
καὶ παρεμβάλλουσιν εἰς γελβουέ. καὶ εἶδε σαοὺλ
caſtra philiſthijm: & timuit &
τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐφοβήθη καὶ
C expauit cor eius nimis. & cõſuluit ſa-
ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα. καὶ ἐπηρώτησεν σα-
ul p dñm. & nõ rñdit ei dñs
οὺλ διὰ τοῦ κυρίου. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ κύριος
& in inſomnijs & in manifeſtis & in
8.14.f καὶ ἐν τοῖς ἐνυπνίοις καὶ ἐν τοῖς δήλοις καὶ ἐν τοῖς
prophetis. & dixit ſaul ſeruis ſuis: que
προφήταις. καὶ εἶπε σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ζη-
rite mihi mulierẽ vẽtriloquã & vadam
Actuũ τήσατέ μοι γυναῖκα ἐγγαστρίμυθον καὶ πορεύσομαι
16.f. ad eam & ſciſcitabor per eã. & dixerũt ſer
πρὸς αὐτὴν καὶ ἐκζητήσω ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπαν οἱ παῖ
ui eius ad eum: ecce mulier ventriloqua in
B δες αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ γυνὴ ἐγγαστρίμυθος ἐν
endor. & mutat⁹ eſt ſaul & veſtitus eſt veſtimẽtis
ἐνδώρ. καὶ ἠλλοιώθη σαοὺλ καὶ περιεβάλετο ἱμάτια
alijs: & vadit ipſe & duo viri cum
ἕτερα, καὶ πορεύεται αὐτὸς καὶ δύο ἄνδρες μετ᾽
eo: & venerũt ad mulierẽ nocte: & di-
αὐτοῦ, καὶ ἦλθον πρὸς τὴν γυναῖκα νυκτός, καὶ εἶ
D xit ei ſaul: diuina iã mihi in ven-
πεν αὐτῇ σαοὺλ, μάντευσαι δή μοι ἐν τῷ ἐγγα-
triloquio:
στριμύθῳ,

hieramel: & cõtra meridiem ceni. Virum & mulierẽ nõ viuificabat david: nec adducebat in geth: dicens. Ne forte loquãtur aduerſũ nos. Hec fecit dd̃. Et hoc erat decretũ illi oĩbus diebus quibus habitauit in regione philiſtinorũ. Credidit ergo Achis David: dicẽs. Multa mala operatus ẽ cõtra pplm ſuũ iſrael. Erit igitur mihi ſeruus ſempiternus. 28.

FActum eſt aũt in diebus illis. Cõgregauerũt philiſtiim agmina ſua vt prepararentur ad bellũ contra iſrael. Dixitq́ achis ad david. Sciẽs nũc ſcito q̃m mecum egredieris in caſtris tu & viri tui. Dixitq́ david ad achis. Nunc ſcies q̃ facturus eſt ſeruus tuus. Et ait achis ad david. Et ego cuſtodem capitis mei ponã te cũctis diebus. Samuel autem mortuus eſt: plãxitq́ eum omnis iſrael: & ſepelierũt eũ in ramatha vrbe ſua. Et ſaul abſtulit magos & arioles de terra: Congregatiq́ ſunt philiſtiim & venerunt & caſtrametati ſunt in ſunam. Congregauit autem & ſaul vniuerſũ iſrl: & venit in gelboe. Et vidit ſaul caſtra philiſtiim & timuit & expauit cor eius nimis. Cõſuluitq́ dominum & nõ rñdit ei: neq́ per ſomnia neq́ p ſacerdotes: neq́ per prophetas. Dixitq́ ſaul ſeruis ſuis. Querite mihi mulierem habentem phitonẽ & vadam ad eam & ſciſcitabor p illã. Et dixerunt ſerui eius ad eũ. Eſt mulier phitonem hñs in endor. Mutauit ergo habitum ſuum: veſtituſq́ eſt alijs veſtimentis: & abiit ipſe & duo viri cum eo. veneruntq́ ad mulierem nocte: & ait illi. Diuina mihi in phitone:

הַיְּרַחְמְאֵלִי וְאֶל נֶגֶב הַקֵּינִי׃ וְאִישׁ
וְאִשָּׁה לֹא יְחַיֶּה דָוִד לְהָבִיא גַת בוא
לֵאמֹר פֶּן יַגִּדוּ עָלֵינוּ לֵאמֹר נגד
כֹּה עָשָׂה דָוִד וְכֹה מִשְׁפָּטוֹ כָּל שפט
הַיָּמִים אֲשֶׁר יָשַׁב בִּשְׂדֵה יום
פְּלִשְׁתִּים׃ וַיַּאֲמֵן אָכִישׁ בְּדָוִד אמן
לֵאמֹר הַבְאֵשׁ הִבְאִישׁ בְּעַמּוֹ באש
בְּיִשְׂרָאֵל וְהָיָה לִי לְעֶבֶד עוֹלָם׃
וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּקְבְּצוּ cap. xxviii. היה קבץ
פְלִשְׁתִּים אֶת מַחֲנֵיהֶם לַצָּבָא חנה
לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אָכִישׁ לחם אמר
אֶל דָּוִד יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אִתִּי תֵּצֵא ידע יצא
בַמַּחֲנֶה אַתָּה וַאֲנָשֶׁיךָ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד
אֶל אָכִישׁ לָכֵן אַתָּה תֵדַע אֵת
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וַיֹּאמֶר אָכִישׁ עשה
אֶל דָּוִד לָכֵן שֹׁמֵר לְרֹאשִׁי
אֲשִׂימְךָ כָּל הַיָּמִים׃ וּשְׁמוּאֵל שום
מֵת וַיִּסְפְּדוּ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל מות ספד
וַיִּקְבְּרֻהוּ בָרָמָה וּבְעִירוֹ וְשָׁאוּל קבר
הֵסִיר אֶת הָאֹבוֹת וְאֶת הַיִּדְּעֹנִים סור אוב
מֵהָאָרֶץ׃ וַיִּקָּבְצוּ פְלִשְׁתִּים קבץ
וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ בְשׁוּנֵם וַיִּקְבֹּץ בוא חנה
שָׁאוּל אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ
בַּגִּלְבֹּעַ׃ וַיַּרְא שָׁאוּל אֶת מַחֲנֵה ראה
פְלִשְׁתִּים וַיִּרָא וַיֶּחֱרַד לִבּוֹ חרד
מְאֹד׃ וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בַּיהוָה שאל
וְלֹא עָנָהוּ יְהוָה גַּם בַּחֲלֹמוֹת גַּם
בָּאוּרִים גַּם בַּנְּבִיאִם׃ וַיֹּאמֶר נבא
שָׁאוּל לַעֲבָדָיו בַּקְּשׁוּ לִי אֵשֶׁת איש
בַּעֲלַת אוֹב וְאֵלְכָה אֵלֶיהָ הלך
וְאֶדְרְשָׁה בָּהּ וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו דרש
הִנֵּה אֵשֶׁת בַּעֲלַת אוֹב בְּעֵין דּוֹר׃
וַיִּתְחַפֵּשׂ שָׁאוּל וַיִּלְבַּשׁ בְּגָדִים חפש לבש
אֲחֵרִים וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים שנה
עִמּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶל הָאִשָּׁה לָיְלָה
וַיֹּאמֶר קָסֳמִי נָא לִי בָּאוֹב קסם

והעלי לי את אשר אמר אליך׃ | עלה
ותאמר האשה אליו הנה אתה | אמר
ידעת את אשר עשה שאול
אשר הכרית את האבות ואת | כרת
הידעני מן הארץ ולמה אתה
מתנקש בנפשי להמיתני׃ וישבע | נקש סות
לה שאול ביהוה לאמר חי יהוה | שבע
אם יקרך עון בדבר הזה׃ ותאמר | קרה אמר
האשה את מי אעלה לך ויאמר | איש
את שמואל העלי לי׃ ותרא | ראה
האשה את שמואל ותזעק בקול | זעק
גדול ותאמר האשה אל שאול | גדל
לאמר למה רמיתני ואתה שאול׃ | רמה
ויאמר לה המלך אל תיראי כי | אמר ירא
מה ראית ותאמר האשה אל | ראה
שאול אלהים ראיתי עלים מן | עלה
הארץ׃ ויאמר לה מה תארו
ותאמר איש זקן עלה והוא עטה
מעיל וידע שאול כי שמואל | מעל
הוא ויקד אפים ארצה וישתחו׃ | קדד שחה
ויאמר שמואל אל שאול למה
הרגזתני להעלות אתי ויאמר | רגז עלה
שאול צר לי מאד ופלשתים | צור
נלחמים בי ואלהים סר מעלי | לחם סור
ולא ענני עוד גם ביד הנביאים | ענה נבא
גם בחלמות ואקראה לך | קרא
להודיעני מה אעשה׃ ויאמר | ידע עשה
שמואל ולמה תשאלני ויהוה | שאל
סר מעליך ויהי ערך׃ ויעש יהוה | סור היה
לו כאשר דבר בידי ויקרע | עור קרע
יהוה את הממלכה מידך ויתנה | מלך נתן
לרעך לדוד׃ כאשר לא שמעת | רעה
בקול יהוה ולא עשית חרון | חרה
אפו בעמלק על כן הדבר הזה
עשה לך יהוה היום הזה׃
ויתן יהוה גם את ישראל עמך

& ſuſcita mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum. Ecce tu noſti quanta fecerit ſaul: & quomodo eraſerit magos & ariolos de terra. Quare ergo inſidiaris aīe mee vt occidar? Et iurauit ei ſaul in domino dicens. Viuit dominus: quia nō eueniet tibi qcq̄ȝ mali pp hāc rē. Dixitq̄ȝ ei mulier. Quem ſuſcitabo tibi? Qui ait. Samuelē mihi ſuſcita. Cum autem vidiſſet mulier ſamuelem: exclamauit voce magna: & dixit ad ſaul. Quare impoſuiſti mihi? Tu es enim ſaul. Dixitq̄ȝ ei rex. Noli timere. Quid vidiſti? Et ait mulier ad ſaul. Deos vidi aſcendentes de t̄ra. Dixitq̄ȝ ei. Qualis eſt forma eius. Que ait. Vir ſenex aſcēdit & ipſe amictus eſt pallio. Et intellexit ſaul q̄ ſamuel eſſet: & inclinauit ſe ſup faciē ſuā in terra: & adorauit. Dixit āt ſamuel ad ſaul. Quare inquietaſti me vt ſuſcitarer? Et ait ſaul. Coarctor nimis. Siquidem philiſtiim pugnāt aduerſum me: & deus receſſit a me: & exaudire me noluit: neq̄ȝ in manu ꝓphetarū: neq̄ȝ per ſomnia. Vocaui ergo te vt oſtenderes mihi qd faciam. Et ait ſamuel. Quid interrogas me cum dominꝰ receſſerit a te: & trāſierit ad emulū tuū? Faciet enim tibi dñs ſicut locutus ē in manu mea: & ſcīdet regnum tuum de māu tua: & dabit illud ꝓximo tuo dauid: qa non obediſti voci domini: neq̄ȝ feciſti iram furoris eiꝰ in amalech. Idcirco qd pateris fecit tibi dominus hodie: & dabit dominus etiā iſrael tecum

ꝛ ſuſcita mihi quē dixero tibi. ꝛ ait mulier ei:
καὶ ἀνάγαγέ μοι ὃν ἂν εἴπω σοι. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ αὐ-
ecce tu noſti q̄ fecit ſaul: quō diſperderit
τῷ, ἰδοὺ σὺ οἶδας ἃ ἐποίησε σαοὺλ, ὡς ἐξωλόθρευ-
vētriloquos ꝛ diuinatores a terra:
σε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς γνώστας ἀπὸ τῆς γῆς.
ꝛ quare tu illaquearis aīe mee vt occidas
καὶ ἵνα τί σὺ παγιδεύεις τὴν ψυχήν μου θανατῶσαι
me? ꝛ iurauit ei ſaul per deū dicēs: viuit
με; καὶ ὤμοσεν αὐτῇ σαοὺλ κατὰ τοῦ θεοῦ λέγων, ζῇ
dñs: ſi obuiabit tibi malū in ſermone hoc.
κύριος, εἰ ἀπαντήσει σοι ἀδικία ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ.
ꝛ dixit mulier ad ſaul: quem ſuſcitabo tibi? ꝛ
καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ σαοὺλ, τίνα ἀναγάγω σοι; καὶ
dixit: ſamuelē ſuſcita mihi. ꝛ dixit mulier:
εἶπε, τὸν σαμουὴλ ἀνάγαγέ μοι. καὶ εἶπεν ἡ γυνή; τὸν
ſamuelē? ꝛ clamauit mulier voce magna. ꝛ dixit
σαμουήλ; καὶ ἐβόησεν ἡ γυνὴ φωνῇ μεγάλῃ. καὶ εἶπεν
mulier ad ſaulē: quare impoſuiſti mihi? ꝛ tu es
ἡ γυνὴ πρὸς σαοὺλ, ἵνα τί παρελογίσω με; καὶ σὺ εἶ
ſaul. ꝛ dixit ei rex: ne timeas: quem
σαοὺλ. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς, μὴ φοβοῦ, τίνα
vidiſti dic? ꝛ dixit mulier ad ſaul: deos
ἑώρακας εἰπέ; καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς σαοὺλ, θεοὺς
vidi ego aſcēdentes de terra. ꝛ dixit ei:
εἶδον ἐγὼ ἀναβαίνοντας ἐκ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν αὐτῇ,
quid cognouiſti? ꝛ ait ei: ſenem aſcendētē
τί ἔγνως; καὶ εἶπεν αὐτῷ, γέροντα ἀναβαίνοντα
amictum pallio. ꝛ cognouit ſaul q̄ ſa
ἀναβεβλημένον διπλοΐδα. καὶ ἔγνω σαοὺλ ὅτι σα-
muel eſt hic. ꝛ inclinauit ſup faciē in
μουήλ ἐστιν οὗτος. καὶ ἔκυψεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν
terra ꝛ adorauit eū. ꝛ ait ſamuel: qua C
γῆν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπε σαμουήλ, ἵνα-
re inquietaſti me vt aſcēderē ego? ꝛ ait ſa-
τί παρηνώχλησάς μοι τοῦ ἀναβῆναί με; καὶ εἶπε σα
ul: coarctor nimis: ꝛ philiſtijm pugnāt
οὺλ, θλίβομαι σφόδρα, καὶ οἱ ἀλλόφυλοι πολεμοῦσιν
in me: ꝛ deus receſſit a me: ꝛ nō exaudi
ἐν ἐμοί, καὶ ὁ θεὸς ἀφέστηκεν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἐπακή
uit me adhuc neq̄ȝ in manu ꝓphetaꝝ neq̄ȝ in
κοέ μου ἔτι οὔτε ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν οὔτε ἐν
inſomnijs. ꝛ nūc vocaui te vt oſtēderes mihi
τοῖς ἐνυπνίοις. καὶ νῦν κέκληκά σε τοῦ γνωρίσαι μοι
quid faciā. ꝛ dixit ſamuel: quare interrogas me
τί ποιήσω. καὶ εἶπε σαμουήλ, ἵνα τί ἐπερωτᾷς με
ꝛ dñs receſſit a te ꝛ factꝰ eſt cū pro-
καὶ κύριος ἀφέστηκεν ἀπὸ σοῦ καὶ γέγονε μετὰ τοῦ πλη
ximo tuo: ꝛ fecit ei ſicut locutꝰ ē in
σίον σου, καὶ ἐποίησεν αὐτῷ καθὼς ἐλάλησεν ἐν
manu mea. ꝛ ſcindet dñs regnum de 3.15.f.
χειρί μου. καὶ διαρρήξει κύριος τὴν βασιλείαν ἐκ
manu tua: ꝛ dabit illud proximo tuo
χειρός σου, καὶ δώσει αὐτὴν τῷ πλησίον σου τῷ
dauid: quia nō obediſti voci dñi:
δαυίδ, διότι οὐχ ὑπήκουσας τῆς φωνῆς κυρίου,
ꝛ non impleſti irā furoris eius in amalec.
καὶ οὐκ ἔπλησας θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ ἐν τῷ ἀμαλήκ.
pp verbū hoc fecit tibi dñs ſic
διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐποίησέ σοι κύριος οὕτως τῇ
die hac. ꝛ tradet dñs iſrael
ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ παραδώσει κύριος τὸν ἰσραὴλ
tecum
μετὰ σοῦ

in manus philiſtijm: ꝛ cras tu ꝛ filij tui
εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων, καὶ αὔριον σὺ καὶ οἱ υἱοί σου
mecum. ꝛ caſtra iſrael ꝛ te tradet
μετ' ἐμοῦ. καὶ τὴν παρεμβολὴν ἰσραὴλ καὶ σὲ δώσει
dñs in manus philiſtijm. ꝛ feſtinauit ſaul ꝛ ceci
κύριος εἰς χεῖρας ἀλλοφύλων. καὶ ἔσπευσε σαοὺλ καὶ ἔπε
dit a ſtatione ſua ſup terrā ꝛ timuit ni
D σεν ἀπὸ στάσεως αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἐφοβήθη σφό-
mis a verbis ſamuelis ꝛ nō erat in eo āpliꝰ
δρα ἀπὸ τῶν λόγων σαμουήλ. καὶ οὐκ ἦν ἐν αὐτῷ ἔτι
robur: quia nō comedit panē tota die illa
ἰσχύς, ὅτι οὐκ ἔφαγεν ἄρτον ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην
ꝛ tota nocte. ꝛ ingreſſa eſt mulier ad ſaul: ꝛ vi
καὶ ὅλην τὴν νύκτα. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ πρὸς σαοὺλ, καὶ εἶ
dit q̄ turbatꝰ erat ſaul valde. ꝛ dixit ad e-
δεν ὅτι ἔσπευσεν σαοὺλ σφόδρα. καὶ εἶπε πρὸς αὐ-
um: ecce obediuit ancilla tua voci tue: ꝛ po
τόν, ἰδοὺ ἤκουσεν ἡ δούλη σου τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐθέ
ſui aīam meā in manu mea: ꝛ audiui
μην τὴν ψυχήν μου ἐν τῇ χειρί μου, καὶ ἤκουσα τοὺς
ſermōes tuos q̄s locutus es mihi. ꝛ nūc audi ꝛ
λόγους σου οὓς ἐλάλησάς μοι. καὶ νῦν ἄκουσον καὶ
vocem ancille tue: ꝛ ponā corā
τῆς φωνῆς τῆς δούλης σου, καὶ παραθήσω ἐνώπιόν
te buccellā panis ꝛ comede: ꝛ erit in te robur
Gen. 18.a. σου ψωμὸν ἄρτου καὶ φάγε, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἰσχὺς
quia vadis in via. ꝛ renuit ꝛ nō voluit
ὅτι πορεύῃ ἐν ὁδῷ. καὶ ἠπείθησε καὶ οὐκ ἐβούλετο
comedere. ꝛ coegerūt eū ſerui eius
φαγεῖν. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ
ꝛ mulier: ꝛ audiuit vocē eoꝝ: ꝛ ſurrexit
καὶ ἡ γυνή, καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ ἀνέστη
de terra ꝛ ſedit ſup ſellam. at mu
ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τὸν δίφρον. τῇ δὲ γυ
lieri erat vitulus lactās in domo: ꝛ feſtinauit
ναικὶ ἦν μοσχάριον γαλαθηνὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἔσπευσε
ꝛ immolauit eum: ꝛ accepit farinas ꝛ miſcuit
καὶ ἔθυσεν αὐτό. καὶ ἔλαβεν ἄλευρα καὶ ἐφύρασε
ꝛ coxit azyma: ꝛ attulit corā ſaul ꝛ
καὶ ἔπεψεν ἄζυμα, καὶ προσήγαγεν ἐνώπιον σαοὺλ καὶ
corā ſeruis eius: ꝛ comederūt. ꝛ ſurgen
ἐνώπιον τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον. καὶ ἀναστάν
tes abierūt nocte illa.
τες ἀπῆλθον τὴν νύκτα ἐκείνην. Ca. 29.
Et congregant philiſtijm vniuerſa
A Καὶ συναθροίζουσιν οἱ ἀλλόφυλοι πάσας τὰς
agmina eoꝝ in aphec. ꝛ iſrael caſtrametatꝰ
παρεμβολὰς αὐτῶν εἰς ἀφέκ. καὶ ἰσραὴλ παρενέβα
eſt in nain q̄ erat in izrael. ꝛ ſatrape phi
λεν ἐν ναὶν τῇ ἐν ἰζραήλ. καὶ οἱ σατράπαι τῶν ἀλ
liſtijm incedebāt in centurijs ꝛ mi
λοφύλων παρεπορεύοντο εἰς ἑκατοντάδας καὶ χι-
libus. ꝛ dauid ꝛ viri eiꝰ incede
λιάδας. καὶ δαυίδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ παρεπο-
bant in nouiſſimis cum acchis. ꝛ dixerūt ſa
ρεύοντο ἐπ' ἐσχάτων μετὰ ἀκχίς. καὶ εἶπον οἱ σα-
trape philiſtijm: qui ſūt incedunt
τράπαι τῶν ἀλλοφύλων, τίνες οἱ παραπορευόμενοι
iſti? ꝛ dixit acchis ad ſatrapas
οὗτοι; καὶ εἶπεν ἀκχὶς πρὸς τοὺς σατράπας τῶν
philiſtinorū: nōne iſte eſt dauid ſeruꝰ ſaul
ἀλλοφύλων, οὐχ οὗτός ἐστι δαυίδ ὁ δοῦλος σαοὺλ
regis iſrael? qui factꝰ eſt mecum iam
τοῦ βασιλέως ἰσραήλ; ὃς γέγονε μετ' ἐμοῦ ἤδη
ſecundus annus hodie. ꝛ non inueni in eo q̄c
δεύτερον ἔτος σήμερον. καὶ οὐχ εὕρον ἐν αὐτῷ οὐ
quā a qua die venit ad me vſq̄ȝ ad diem
δὲν ἀφ' ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε πρός με ἕως τῆς ἡμέρας
hanc. ꝛ irati ſunt aduerſus eū ſatrape
ταύτης. καὶ ἐθυμώθησαν ἐπ' αὐτῷ οἱ σατράπαι

in manu philiſtiim. Cras autē tu & filii tui mecum eritis: ſed & caſtra iſrael tradet dominus in manus philiſtiim. Statimq̄ȝ ſaul cecidit porrectus in terram. Extimuerat enim verba ſamuelis: & robur non erat in eo: quia nō comederat panem tota die illa. Ingreſſa eſt itaq̄ȝ mulier illa ad ſaul. Cōturbatus enim erat valde. Dixitq̄ȝ ad eum. Ecce obediuit ancilla tua voci tue: & poſui aīam meā in māu mea: & audiui ſermones tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur audi & tu vocē ancille tue: & ponā corā te buccellam panis vt comedens conualeſcas: & poſſis iter agere. Qui renuit & ait. Non comedam. Coegerunt autem eum ſerui ſui & mulier: & tandem audita voce eorū ſurrexit de terra: & ſedit ſuper lectū. Mulier āt illa hēbat vitulum paſcualē i domo & feſtinauit & occidit eum. Tollēſq̄ȝ farinā miſcuit eā: & coxit azyma: & poſuit ante ſaul & ante ſeruos eiꝰ. Qui cū comediſſet ſurrexerūt & ābulauerūt p totā noctē illam. 29.

Congregata ſūt ergo philiſtiim vniuerſa agmina in aphec. Sed & iſrael caſtrametatus ē ſup fontē q erat i iezrael. Et ſatrape qdē philiſtiim incedebāt i centuriis & milibus. Dauid autē & viri eius erant in nouiſſimo agmine cum achis. Dixeruntq̄ȝ pricipes philiſtiim ad achis. Quid ſibi volunt hebrei iſti? Et ait achis ad principes philiſtiim. Nūqd ignoratis dauid q fuit ſeruꝰ ſaul regis iſrael: & eſt apud me multis diebꝰ & annis? Et non inueni in eo quicq̄ȝ ex die qua trāſfugit ad me vſq̄ȝ ad diē hāc. Irati ſunt autem aduerſus eū principes

ביד פלשתים ומחר אתה ובניך
עמי גם את מחנה ישראל יתן | חנה
יהוה ביד פלשתים׃ וימהר | מהר
שאול ויפל מלא קומתו ארצה | נפל
וירא מאד מדברי שמואל גם
כח לא היה בו כי לא אכל לחם | כוח
כל היום וכל הלילה׃ ותבוא | בוא
האשה אל שאול ותרא כי | איש ראה
נבהל מאד ותאמר אליו הנה | בהל אמר
שמעה שפחתך בקולך ואשים | שום
נפשי בכפי ואשמע את דבריך | שמע
אשר דברת אלי׃ ועתה שמע
נא גם אתה בקול שפחתך
ואשמה לפניך פת לחם ואכל | פנה פתת
ויהי בך כח כי תלך בדרך׃ וימאן | היה ילך
ויאמר לא אכל ויפרצו בו | מאן
עבדיו וגם האשה וישמע | פרץ איש
לקלם ויקם מהארץ וישב אל | שמע קום
המטה׃ ולאשה עגל מרבק בבית | רבק
ותמהר ותזבחהו ותקח קמח | זבח לקח
ותלש ותפהו מצות׃ ותגש לפני | לוש אפה
שאול ולפני עבדיו ויאכלו | מץ נגש
ויקמו וילכו בלילה ההוא׃ | אכל קום

Cap. xxix

ויקבצו פלשתים את כל
מחניהם אפקה וישראל חנים | קבץ
בעין אשר ביזרעאל׃ וסרני | חנה
פלשתים עברים למאות | מאה
ולאלפים ודוד ואנשיו עברים
באחרנה עם אכיש׃ ויאמרו
שרי פלשתים מה העברים | שור
האלה ויאמר אכיש אל שרי
פלשתים הלוא זה דוד עבד
שאול מלך ישראל אשר היה
אתי זה ימים או זה שנים ולא
מצאתי בו מאומה מיום נפלו | יום שנה
עד היום הזה׃ ויקצפו עליו שרי | מאם קצף

פלשתים ויאמרו לו שרי
פלשתים השב את האיש וישב
אל מקומו אשר הפקדתו שם
ולא ירד עמנו במלחמה ולא יהיה
לנו לשטן במלחמה ובמה
יתרצה זה אל אדניו הלוא
בראשי האנשים ההם: הלוא
זה דוד אשר יענו לו במחלות
לאמר הכה שאול באלפו ודוד
ברבבתו: ויקרא אכיש אל דוד
ויאמר אליו חי יהוה כי ישר
אתה וטוב בעיני צאתך ובאך
אתי במחנה כי לא מצאתי בך
רעה מיום באך אלי עד היום
הזה ובעיני הסרנים לא טוב
אתה: ועתה שוב ולך בשלום
ולא תעשה רע בעיני סרני
פלשתים: ויאמר דוד אל אכיש
כי מה עשיתי ומה מצאת בעבדך
מיום אשר הייתי לפניך עד
היום הזה כי לא אבוא ונלחמתי
באיבי אדני המלך: ויען אכיש
ויאמר אל דוד ידעתי כי טוב
אתה בעיני כמלאך אלהים אך
שרי פלשתים אמרו לא יעלה
עמנו במלחמה: ועתה השכם
בבקר ועבדי אדניך אשר באו
אתך והשכמתם בבקר ואור
לכם ולכו: וישכם דוד הוא
ואנשיו ללכת בבקר לשוב אל
ארץ פלשתים ופלשתים עלו
יזרעאל:

Cap. xxx.

ויהי בבא דוד
ואנשיו צקלג ביום השלישי
ועמלקי פשטו אל נגב ואל
צקלג ויכו את צקלג וישרפו
אתה באש: וישבו את הנשים

שוב אמר · קום פקד · לחם היה · רצה · ענה חלל · נכה · קרא · יצא בוא · חנה · רעע · הלך שלם · עשה · היה פנה · בוא לחם · ענה · לאך · שור עלה · לחם שכם · בוא · ילך · היה בוא · שלש · נכה שרף · שבה נשא

philiſtiim: & dixerunt ei: reuertatur vir: & ſedeat in loco ſuo in quo cõſtituiſti eum: & non deſcendat nobiſcum in prelium: ne fiat nobis aduerſarius cũ preliari cepimus: quõ enim aliter poterit placare dominũ ſuum niſi in capitibus noſtris? Nonne iſte eſt dauid cui cantabant in choris: dicẽtes: pcuſſit ſaul in milibus ſuis: & dauid in decẽ milib9 ſuis? Vocauit ergo achis dauid & ait ei. Viuit domin9 quia rectus es & bonus ĩ cõſpectu meo: & exitus tuus & ĩtroitus tuus mecũ eſt ĩ caſtris. Et nõ ĩueni ĩ te quicq̃ mali ex die qua veniſti ad me vſq ĩ diem hanc: ſed ſatrapis non places. Reuertere ergo & vade in pace: & nõ offendas oculos ſatraparum philiſtiim. Dixitq dauid ad achis. Quid enim feci & quid ĩueniſti in me ſeruo tuo a die qua fui in conſpectu tuo vſq in diem hanc: vt nõ veniam & pugnẽ contra inimicos domini mei regis? Reſpondẽs aũt achis locutus eſt ad dd. Scio quia bonus es tu in oculis meis ſicut angelus dei: ſed principes philiſtinorũ dixerũt. Nõ aſcendat nobiſcum in preliũ. Igitur conſurge mane tu & ſerui domini tui qui venerũt tecũ: & cum de nocte ſurrexeritis & cepit diluceſcere: pgite. Surrexit itaq de nocte dauid ipſe & viri eius vt proficiſcerẽtur mane: & reuerterentur ad terram philiſtiim: philiſtiim aũt aſcẽderunt in iezrael. 30.

Quumq veniſſent dd & viri eius in ſicelech die tertia: amalecite impetũ fecerant ex pte auſtrali in ſicelech: & pcuſſerãt ſicelech & ſuccẽderãt eam igni. Et captiuas duxerant mulieres

phiſtijm: ⁊ dicunt ei: auerte vi
τῶν ἀλλοφύλων, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀπόστρεψον τὸν ἄν-
rũ: ⁊ reuertatur in locũ ſuũ: vbi cõſtitui-
δρα, καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, οὗ κατέστη-
ſti eum ibi: ⁊ nõ veniat nobiſcũ in prelium: ⁊
σας αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μὴ ἐρχέσθω μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ
nõ fiat inſidiator caſtris. ⁊ in quo con-
μὴ γινέσθω ἐπίβουλος τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἐν τίνι διαλ-
ciliabitur iſte dño ſuo: niſi in ca-
λαγήσεται οὗτος τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ἢ οὐχὶ ἐν ταῖς κε-
pitibus virorũ illorũ? nõne iſte eſt dauid cui
φαλαῖς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων; οὐχ οὗτός ἐστι δαυὶδ ᾧ
cãtabãt choros ducẽtes dicẽtes: pcuſſit ſaul in
ἐξῆρχον αἱ χορεύουσαι λέγουσαι, ἐπάταξε σαοὺλ ἐν
milibus ſuis: ⁊ dauid in decẽ milib9 ſuis? ⁊
χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ δαυὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ; καὶ
vocauit acchis dauid ⁊ dixit ei: viuit do-
ἐκάλεσεν ἀγχοῦς τὸν δαυὶδ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ζῇ κύ-
minus q: rectus tu ⁊ bonus in oculis meis: ⁊
ριος ὅτι εὐθὺς σὺ καὶ ἀγαθὸς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ
exitus tuus ⁊ introitus tuus mecum in ca-
ἡ ἔξοδός σου καὶ ἡ εἴσοδός σου μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ παρεμ-
ſtris: q: nõ inueni cõtra te malũ a qua die
βολῇ, ὅτι οὐχ εὗρον κατὰ σοῦ κακίαν ἀφ' ἧς ἡμέ-
veniſti ad me vſq in diem hanc: ⁊ in
ρας ἥκεις πρός με ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐν
oculis ſatraparũ nõ bonus tu. ⁊ nũc
ὀφθαλμοῖς τῶν σατραπῶν οὐκ ἀγαθὸς σύ. καὶ νῦν
reuertere ⁊ vade in pace: ⁊ non facias
ἀνάστρεφε καὶ πορεύου εἰς εἰρήνην, καὶ οὐ μὴ ποιήσῃς
malũ in oculis ſatraparũ phil-
κακίαν ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν σατραπῶν τῶν ἀλλοφύ-
iſtijm. ⁊ dixit dauid ad acchis: qd feci tibi
λων. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀγχοῦς, τί ἐποίησά σοι
vel qd inueniſti in ſeruo tuo a qua die fuim9
ἢ τί εὗρες ἐν τῷ δούλῳ σου ἀφ' ἧς ἡμέρας ἤμην
corã te ⁊ vſq in diẽ hunc: qũ non ve-
ἐνώπιόν σου καὶ ἕως ἡμέρας ταύτης, ὅτι οὐ μὴ ἔλ-
neriz ad debellãdũ inimicos dñi mei
θω πολεμῆσαι τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κυρίου μου τοῦ
regis? ⁊ rñdit acchis ⁊ dixit ad dauid:
βασιλέως; καὶ ἀπεκρίθη ἀγχοῦς καὶ εἶπε πρὸς δαυὶδ,
ſcio φ bonus tu in oculis meis ſicut angelus
οἶδα ὅτι ἀγαθὸς σὺ ἐν ὀφθαλμοῖς μου καθὼς ἄγγελος
dei: ſed pricipes militie philiſtinorũ dicunt: non
θεοῦ, ἀλλ' οἱ στρατηγοὶ τῶν ἀλλοφύλων λέγουσιν, οὐχ
veniet nobiſcũ in preliũ. ⁊ nũc cõſurge mane
ἥξει μεθ' ἡμῶν εἰς πόλεμον. καὶ νῦν ὄρθρισον τὸ πρωῒ
tu ⁊ ſerui dñi tui q venerũt te-
σὺ καὶ οἱ παῖδες τοῦ κυρίου σου οἱ ἥκοντες μετὰ
cum: ⁊ vadite in locũ vbi conſtitui vos ibi.
σοῦ, καὶ πορεύεσθε εἰς τὸν τόπον οὗ κατέστησα ὑμᾶς ἐκεῖ.
⁊ ſurgite in via ⁊ diluceſcat vobis ⁊ per-
καὶ ὀρθρίσατε ἐν τῇ ὁδῷ καὶ φωτισάτω ὑμῖν καὶ πο-
gite. ⁊ ſurrexit dauid ipſe ⁊ viri e-
ρεύθητε. καὶ ὤρθρισε δαυὶδ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐ-
ius vt proficiſcerẽtur mane ⁊ cuſtodirẽt terrã
τοῦ τοῦ ἀπελθεῖν τὸ πρωῒ καὶ φυλάσσειν τὴν γῆν
philiſtijm. ⁊ philiſtijm aſcẽderũt in iz-
τῶν ἀλλοφύλων. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀνέβησαν ἐπὶ ἰσ-
rael ad pugnãdũ.
ραὴλ πολεμεῖν.

Ca. 30.

Et factũ eſt cũ veniſſent dauid ⁊
Καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ παραγενέσθαι δαυὶδ καὶ
viri eius in ſicelag die tertia:
τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ εἰς σικελὰγ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ,
⁊ amalec impetũ fecit in auſtrũ ⁊ in ſicelag.
καὶ ἀμαλὴκ ἐπέθετο ἐπὶ τὸν νότον καὶ ἐπὶ σικελάγ.
⁊ percuſſerãt ſicelag ⁊ ſuccẽderãt eam in
καὶ ἐπάταξαν τὴν σικελὰγ καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὴν ἐν
igne. ⁊ mulieres ⁊ oẽs
πυρί. καὶ τὰς γυναῖκας καὶ πάντας

B · 8.18.b · 7.21.a. · Eccle. 41.a. · C · D · A

qui in ea a paruo vſq ad magnũ nõ interfece-
τοὺς ἐν αὐτῇ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου οὐκ ἐθανάτω-
rant virũ neq mulierẽ: ſed captiuauerũt: ⁊
σαν ἄνδρα οὐδὲ γυναῖκα, ἀλλ' ᾐχμαλώτευσαν, καὶ
abierũt in viã ſuã. ⁊ venit dauid ⁊
ἀπῆλθον εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν. καὶ ἦλθεν δαυὶδ καὶ οἱ
viri eius ad ciuitatẽ: ⁊ ecce ſuccẽſa eſt in igne.
ἄνδρες αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἰδοὺ ἐνεπύριστο ἐν πυρί.
at mulieres eorũ ⁊ filie eorũ ⁊
αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν καὶ οἱ
filij eorũ captiui ducti ſunt. ⁊ leuauit dauid ⁊
υἱοὶ αὐτῶν αἰχμαλωτευόμενοι. καὶ ἐπῆρε δαυὶδ καὶ
viri eius vocẽ ſuã: ⁊ plãxerũt:
οἱ ἄνδρες αὐτοῦ τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν,
donec nõ erat robur in eis vt flerẽt amplius. ⁊
ἕως ὅτου οὐκ ἦν ἰσχὺς ἐν αὐτοῖς τοῦ κλαίειν ἔτι. καὶ
ambe vxores dauid captiue ducte fuerãt achi-
8.17.a ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες δαυὶδ ᾐχμαλωτεύθησαν, ἀχι-
naam izraelites ⁊ abygail vxor nabal car-
νάαμ ἡ ἰζραηλῖτις καὶ ἀβιγαία ἡ γυνὴ ναβὰλ τοῦ καρ-
meli. ⁊ cõtriſtatus ẽ dauid valde: qm dixit popu-
μηλίου. καὶ ἐθλίβη δαυὶδ σφόδρα, ὅτι εἶπεν ὁ λαὸς
lus lapidare eũ: q: amara aĩa totius
λιθοβολῆσαι αὐτόν, διότι κατώδυνος ψυχὴ παντὸς
ppli vniuſcuiuſq ſup filijs ſuis ⁊ ſup
τοῦ λαοῦ ἑκάστου ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ταῖς
filiabus ſuis. ⁊ cõfortatus ẽ dauid in dño
θυγατράσιν αὐτοῦ. καὶ ἐκραταιώθη δαυὶδ ἐν κυρίῳ
deo ſuo. ⁊ dixit dd ad abiathar ſacerdotẽ filiũ achi-
8.23.b. θεῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβιάθαρ τὸν ἱερέα υἱὸν ἀχι-
melech: applica ephud. ⁊ applicuit abiathar
μέλεχ, προσάγαγε τὸ ἐφούδ. καὶ προσήγαγεν ἀβιάθαρ
ephud ad dauid ⁊ cõſuluit dauid per
τὸ ἐφοὺδ πρὸς δαυὶδ καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ τοῦ
dñz dicẽs: ſi perſequar poſt exerci-
κυρίου λέγων, εἰ καταδιώξω ὀπίσω τοῦ στρατεύμα-
tum hunc: ⁊ ſi cõprehendã eos? ⁊ dixit
τος τούτου, καὶ εἰ καταλήψομαι αὐτούς; καὶ εἶπεν
ei dñs: perſequere: qm cõprehẽdẽs com-
αὐτῷ κύριος, καταδίωκε, ὅτι καταλαμβάνων κα-
prehẽdes eos: ⁊ recuperãs recuperabis. ⁊ abi-
ταλήψῃ αὐτούς, καὶ ἐξαιρούμενος ἐξαρῇ. καὶ ἐπορεύ-
it dauid ipſe ⁊ ſexcẽti viri q cum eo:
θη δαυὶδ αὐτὸς καὶ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ,
⁊ venit vſq in torrentẽ boſor. ⁊ di-
καὶ ἔρχονται ἕως τοῦ χειμάρρου τοῦ βοσόρ. καὶ κα-
miſit ibi ducẽtos viros: ⁊ perſecutus eſt in
τέλιπεν ἐκεῖ διακοσίους ἄνδρας, καὶ κατεδίωξεν ἐν
quadringẽtis viris. ſubſtiterũt aũt ducẽti vi-
τετρακοσίοις ἀνδράσι. ὑπέστησαν δὲ οἱ διακόσιοι ἄν-
ri: qui ſederũt. trãs torrẽtẽ bo-
δρες, οἵτινες ἐκάθισαν πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ βο-
ſor. ⁊ inuenerũt virũ egyptiũ in agro: ⁊ ca-
σόρ. καὶ εὑρίσκουσιν ἄνδρα αἰγύπτιον ἐν ἀγρῷ, καὶ λαμ-
piunt eum: ⁊ duxerũt ad dauid eũ. ⁊ dede-
βάνουσιν αὐτόν, καὶ ἄγουσιν πρὸς δαυὶδ αὐτόν. καὶ διδόα-
rũt ei panẽ ⁊ comedit: ⁊ aqua potauerũt eum.
σιν αὐτῷ ἄρτον καὶ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ ἐπότισαν αὐτόν.
⁊ dederũt ei fragmẽtũ maſſe caricarũ ⁊ duas vuas paſſas ⁊
καὶ ἔδωκαν αὐτῷ κλάσμα παλάθης καὶ δύο σταφίδας, καὶ
comedit: ⁊ reuerſus eſt ſpũs eius in eo: quia nõ come-
ἔφαγεν, καὶ κατέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, διότι οὐ βεβρώ-
derat panẽ ⁊ nõ biberat aquã tribus diebus ⁊ tribus
κει ἄρτον καὶ οὐ πεπώκει ὕδωρ τρισὶν ἡμέραις καὶ τρισὶ
noctib9. ⁊ dixit ei dauid: vnde es ⁊ cuius es tu? ⁊ di-
νυξίν. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυὶδ, πόθεν εἶ καὶ τίνος εἶ σύ; καὶ εἶ-
xit puer egyptius: ſeruus ſum ego viri amale-
πεν τὸ παιδάριον τὸ αἰγύπτιον, δοῦλός εἰμι ἐγὼ ἀνδρὸς ἀμαλη-
cite: ⁊ dereliquit me dñs me9: qm egrotaui ego nu-
κίτου, καὶ ἐγκατέλιπέ με ὁ κύριός μου, ὅτι ἠνωχλήθην ἐγὼ σήμερον
dius tertius. nos aũt irruimus in auſtrũ chorethi:
τριταῖος. ἡμεῖς δὲ ἐπεθέμεθα ἐπὶ νότου τοῦ χορεθί,

B · C · D · A

ex ea a minimo vſq ad magnũ: & non interfecerãt quenq̃: ſed ſecum duxerant: & pergebãt itinere ſuo. Cũ ergo veniſſet dauid & viri eius ad ciuitatem: & ĩueniſſent eã ſuccẽſam igni: & vxores ſuas & filios ſuos & filias ductas eſſe captiuas. Leuauerũt dd & populus q erat cum eo voces ſuas: & plãxerunt: donec deficerẽt in eis lachryme. Siquidem & due vxores dd captiue ducte fuerãt achinoem iezraelites & abigail vxor nabal carmeli. & contriſtatus ẽ dauid valde. Volebat enĩ eũ populus lapidare: quia amara erat aĩa vniuſcuiuſq viri ſuper filiis ſuis & filiab9. Cõfortatus ẽ aũt dauid ĩ domino deo ſuo: & ait ad abiathar ſacerdotẽ filium achimelech. Applica ad me ephot. Et applicuit abiathar ephot ad dauid & conſuluit dauid dominum dicens. Perſequar latrunculos hos & cõprehendã eos: an nõ? Dixitq ei dñs. Perſequere: abſq dubio cõprehẽdes eos: & excuties p̃dam. Abiit ergo dd ipſe & ſexcẽti viri qui erãt cũ eo: & venerũt vſq ad torrentẽ beſor: & laſſi quidã ſubſtiterunt. Perſecutus ẽ aũt dd ipſe & q̃dringẽti viri cũ eo. Subſtiterãt enĩ ducẽti q laſſi trãſire nõ poterant torrẽtẽ beſor. Et inuenerunt virũ egyptiũ in agro & adduxerũt eum ad dauid. Dederuntq ei panẽ vt comederet & biberet aquã: ſed & fragmẽ maſſe caricarũ & duas ligaturas vue paſſe. Qui cũ comediſſet reuerſus ẽ ſpũs ei9: & refocillatus eſt. Nõ enim comederat panẽ neq biberat aquã trib9 diebus & trib9 noctibus. Dixit itaq ei dauid. Cuius es tu: vel vnde? Qui ait. Puer egypti9 ego ſũ: ſeru9 viri amalechite. Dereliquit aũt me dñs me9: quia egrotare cepi nudiuſtertius. Siqdẽ nos erupim9 ad auſtralẽ plagã cerethi

אשר בה מקטן ועד גדול לא
המיתו איש וינהגו וילכו לדרכם:
ויבא דוד ואנשיו אל העיר
והנה שרופה באש ונשיהם
ובניהם ובנתיהם נשבו: וישא
דוד והעם אשר אתו את קולם
ויבכו עד אשר אין בהם כח
לבכות: ושתי נשי דוד נשבו
אחינעם היזרעאלית ואביגיל
אשת נבל הכרמלי: ותצר לדוד
מאד כי אמרו העם לסקלו כי
מרה נפש כל העם איש על בנו
ועל בנתיו ויתחזק דוד ביהוה
אלהיו: ויאמר דוד אל אביתר
הכהן בן אחימלך הגישה נא לי
האפוד ויגש אביתר את האפוד
אל דוד: וישאל דוד ביהוה
לאמר ארדף אחרי הגדוד הזה
האשגנו ויאמר לו רדף כי השג
תשיג והצל תציל: וילך דוד הוא
ושש מאות איש אשר אתו
ויבאו עד נחל הבשור והנותרים
עמדו: וירדף דוד הוא וארבע
מאות איש ויעמדו מאתים איש
אשר פגרו מעבר את נחל
הבשור: וימצאו איש מצרי בשדה
ויקחו אתו אל דוד ויתנו לו לחם
ויאכל וישקהו מים: ויתנו לו
פלח דבלה ושני צמקים ויאכל
ותשב רוחו אליו כי לא אכל לחם
ולא שתה מים שלשה ימים
ושלשה לילות: ויאמר לו דוד
למי אתה ואי מזה אתה ויאמר
נער מצרי אנכי עבד לאיש
עמלקי ויעזבני אדני כי חליתי היום
שלשה: אנחנו פשטנו נגב הכרתי

גדל · מות נהג · שרף · בנה נשא · בכה כוח · איש צור · מרר · בנה חזק · נגש · אפד · שאל · רדף גדד · נשג · נצל · מאה · בוא יתר · רדף פגר · עמד מאה · מצא · לקח נתן · אכל שקה · שנה · שוב · יום · אמר · עזב חלה

על אשר ליהודה ועל נגב כלב
ואת צקלג שרפנו באש׃ ויאמר
ירד גדד אליו דוד התורדני אל הגדוד
שבע הזה ויאמר השבעה לי באלהים
מות סגר אם תמיתני ואם תסגרני ביד
ירד אדני ואורדך אל הגדוד הזה׃
פנה וירדהו והנה נטשים על פני
שתה כל הארץ אכלים ושתים
גדל וחגגים בכל השלל הגדול אשר
לקחו מארץ פלשתים ומארץ
נכה יהודה׃ ויכם דוד מהנשף ועד
מלט הערב למחרתם ולא נמלט מהם
רבע מאה איש כי אם ארבע מאות איש
נער אשר רכבו על הגמלים
נוס נצל וינסו׃ ויצל דוד את כל אשר
נשה לקחו עמלק ואת שתי נשיו
עדר הציל דוד׃ ולא נעדר להם מן
הקטן ועד הגדול ועד בנים
ובנות ומשלל ועד כל אשר
שוב לקח לקחו להם הכל השיב דוד׃ ויקח
דוד את כל הצאן והבקר נהגו
פנה קנה לפני המקנה ההוא ויאמרו זה
אמר בוא שלל דוד׃ ויבא דוד אל מאתים
ילך האנשים אשר פגרו מלכת
אחרי דוד וישיבם בנחל
ישב הבשור ויצאו לקראת דוד
ולקראת העם אשר אתו ויגש דוד
נגש שאל שלם את העם וישאל להם לשלום׃
ענה רוע ויען כל איש רע ובליעל
בל מהאנשים אשר הלכו עם דוד
ויאמרו יען אשר לא הלכו עמי
לא נתן להם מהשלל אשר
נצל איש הצלנו כי אם איש את אשתו
נהג ואת בניו וינהגו וילכו׃ ויאמר
עשה דוד לא תעשו כן אחי את אשר
שמר נתן יהוה לנו וישמר אתנו

& contra iudam: & ad meridiem caleph: & ſiceleg ſuccendimus igni. Dixitque ei dauid: Potes me ducere ad iſtum cuneum? Qui ait: Iura mihi per deum, q̄ nō occidas me, & nō tradas me in manus domini mei: & ego ducam te ad cuneum iſtum. Qui cū duxiſſet eū: ecce illi diſcumbebāt ſup faciem vniuerſe terre: comedentes & bibentes: & q̄ſi feſtū celebrantes diem, p̄ cuncta p̄da & ſpoliis q̄ ceperāt de terra philiſtim & de terra iuda. Et percuſſit eos dauid a veſpere vſq; ad veſperam alterius diei: & nō euaſit ex eis quiſq̄, niſi tm̄ quadringenti viri adoleſcētes qui aſcenderant camelos: & fugerant. Eruit ergo dauid omnia que tulerāt amalechite: & duas vxores ſuas eruit. Nec defuit quiſquam a paruo vſq; ad magnū tam de filiis q̄ de filiabus & de ſpoliis: & quecunq; rapuerant omnia reduxit dauid: & tulit vniuerſos greges & armenta & minauit ante faciem ſuam. Dixeruntq;: Hec eſt preda dauid. Venit aūt dauid ad ducentos viros qui laſſi ſubſtiterant: nec ſequi potuerat dd: & reſidere eos iuſſerat in torrente beſor. Qui egreſſi ſūt obuiam dauid & populo qui erat cū eo. Accedēs aūt dauid ad populum: ſalutauit eos pacifice. Rn̄denſq; omnis vir peſſimus & iniquus de viris qui ierant cū dauid dixit: Quia nō venerunt nobiſcum non dabimus eis quicq̄ de preda quam eruimus: ſed ſufficiat vnicuiq; vxor ſua & filii quos cū acceperit recedant. Dixit aūt dauid: Nō ſic facietis fratres mei de his que tradidit nobis dn̄s: & cuſtodiuit nos:

& cõtra iudee ptes: & cõtra auſtrũ
καὶ ἐπὶ τὰ τῆς ἰουδαίας μέρη, καὶ ἐπὶ νότον τῆς
chileb: & ſiceleg ſuccẽdimus in igne. &
χελέβ, καὶ τὴν σικελὰγ ἐνεπρήσαμεν ἐν πυρί. καὶ
dixit ad eum dauid: ſi deduces me ad exer
εἶπε πρὸς αὐτὸν δαυίδ, εἰ κατάξεις με ἐπὶ τὸ σύς
citũ hunc? & dixit: iura iã mihi per deũ
τεμα τοῦτο; καὶ εἶπεν, ὄμοσον δή μοι κατὰ τοῦ θεοῦ
q nõ occidas me: & nõ tradas me in ma
μὴ θανατῶσαί με, καὶ μὴ παραδοῦναί με εἰς χεῖ
nus dñi mei: & ducã te ad exercitũ hũc.
ρας τοῦ κυρίου μου, καὶ κατάξω σε ἐπὶ τὸ σύστεμμα τοῦτο.
& iurauit ei: & duxit eũ. & ecce ip
καὶ ὤμοσεν αὐτῷ, καὶ κατήγαγεν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ αὐ
ſi diffuſi ſup faciem vniuerſe terre come
τοὶ διακεχυμένοι ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς ἐσθίον
dẽtes & bibẽtes & feſtũ celebrãtes ſup oĩb⁹ ſpo
τες καὶ πίνοντες καὶ ἑορτάζοντες ἐπὶ πᾶσι τοῖς σκύ
lijs magnis que ceperũt de terra philiſtijm: &
λοις τοῖς μεγάλοις οἷς ἔλαβον ἐκ γῆς ἀλλοφύλων, καὶ
de terra iuda. & venit cõtra eos dauid: & percuſ
ἐκ γῆς ἰούδα. καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς δαυίδ, καὶ ἐπάτα
ſit eos ab hora matutina & vſq ad veſperã &
ξεν αὐτοὺς ἀπὸ ἑωσφόρου καὶ ἕως ἑσπέρας καὶ τῆς
craſtinũ diẽ. & nõ ſaluatus eſt ex eis vir: ſed quadri
ἐπαύριον. καὶ οὐ διεσώθη ἐξ αὐτῶν ἀνήρ, ἀλλ' ἢ τετρα
genti pueri. qui aſcẽderũt ſup camelos: & fugerũt.
κόσια παιδάρια ἃ ἐπέβη ἐπὶ καμήλων, καὶ ἔφυγεν.
& eruit dauid oĩa que cepit amalec:
καὶ ἀφείλετο δαυίδ πάντα ὅσα ἔλαβεν ὁ ἀμαλήκ,
& ambas vxores ſuas liberauit. & nõ
καὶ ἀμφοτέρας τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἐξείλετο. καὶ οὐ
defuit illis a paruo & vſq ad magnũ: &
διεφώνησεν αὐτοῖς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου, καὶ
vſq ad filios & filias: & ſpolijs & vſq ad
ἕως υἱῶν καὶ θυγατέρων, καὶ ἀπὸ τῶν σκύλων καὶ ἕως
omnia que ceperũt eoꝝ oĩa reduxit dauid.
πάντων ὧν ἔλαβον αὐτῶν τὰ πάντα ἀπέστρεψε δαυίδ.
& tulit dauid vniuerſos greges eoꝝ &
καὶ ἔλαβε δαυίδ πάντα τὰ ποίμνια αὐτῶν καὶ τὰ
armẽta: & abegit ante ſpolia. &
βουκόλια, καὶ ἀπήγαγεν ἔμπροσθεν τῶν σκύλων. καὶ
ſpolijs illis dicebatur: hec ſpolia dauid.
τοῖς σκύλοις ἐκείνοις ἐλέγετο, ταῦτα σκῦλα δαυίδ.
& venit dauid ad ducẽtos viros
καὶ παραγίνεται δαυίδ πρὸς τοὺς διακοσίους ἄνδρας
relictos vt irent poſt dauid:
τοὺς ἀπολειφθέντας τοῦ πορευθῆναι ὀπίσω δαυίδ,
quos collocauit in torrẽte boſor. & egreſſi ſunt in
οὓς ἐκάθισεν ἐν τῷ χειμάρρῳ βοσόρ. καὶ ἐξῆλθον εἰς
occurſum dauid & in occurſũ ppli qui
ἀπάντησιν δαυίδ καὶ εἰς ἀπάντησιν τοῦ λαοῦ τοῦ
cum eo. & acceſſit dauid vſq ad pplm: &
μετ' αὐτοῦ. καὶ προσῆλθε δαυίδ ἕως τοῦ λαοῦ, καὶ
interrogauit eos q̃ ad pacẽ. & rñdit oĩs vir
ἠρώτησεν αὐτοὺς τὰ εἰς εἰρήνην. καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ἀνὴρ
malus & peſtifer de viris bellatoribus qui
πονηρὸς καὶ λοιμὸς τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν
fuerant cũ dauid & dixerũt: quia nõ pſecu
πορευθέντων μετὰ δαυίδ καὶ εἶπον, διότι οὐ κατε
ti fuerũt nobiſcũ: nõ dabimus eis de ſpolijs
δίωξαν μεθ' ἡμῶν, οὐ δώσομεν αὐτοῖς ἐκ τῶν σκύλων
que eruimus: ſed vnuſquiſq vxorẽ ſuã &
ὧν ἐξειλόμεθα, ἀλλὰ ἕκαστος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ
filios ſuos reducant: & reuer
τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀπαγαγέσθωσαν, καὶ ἀποστρεφέ
tantur. & dixit dauid: nõ facietis fratres mei
σθωσαν. καὶ εἶπε δαυίδ, οὐ ποιήσετε ἀδελφοί μου
ſic poſtq̃ tradidit dñs nobis aduerſa
οὕτως μετὰ τὸ παραδοῦναι κύριον ἡμῖν τοὺς ὑπεναντ
rios: & cuſtodiuit nos
ίους, καὶ φυλάξαι ἡμᾶς

E

F

& tradidit exercitũ qui erũperat ↄtra nos
καὶ παραδοῦναι τὸ σύστεμμα τὸ ἐπελθὸν ἐφ' ἡμᾶς
in manus nr̃as. & quis audiet ſermões vros
εἰς χεῖρας ἡμῶν. καὶ τίς ἀκούσεται τῶν λόγων ὑμῶν
iſtos? qui nõ minores nobis ſunt: pp hoc ſm
τούτων; ὅτι οὐχ ἥττους ἡμῶν εἰσί, διὰ τοῦτο κατὰ
parte deſcẽdẽtis ad prelium: ſic
τὴν μερίδα τοῦ καταβάντος εἰς τὸν πόλεμον, οὕ
erit pars remanẽtis ad ſarcinas: &
τως ἔσται ἡ μερὶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τὰ σκεύη, κατὰ
diuident ſm idẽ. & factũ eſt ex die
μεριοῦνται κατὰ τὸ αὐτό. καὶ ἐγένετο ἀπὸ τῆς ἡμέ
illa & deinceps & fuit in preceptũ &
ρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα καὶ ἐγένετο εἰς πρόσταγμα καὶ
G in cõſtitutũ iſrael vſq in diẽ hanc.
εἰς δικαίωμα τῷ ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
& venit dauid in ſiceleg: & miſit
καὶ ἦλθε δαυίδ εἰς σικελάγ, καὶ ἀπέστειλε τοῖς
ſenioribus iuda & proximis de
πρεσβυτέροις ἰούδα καὶ τοῖς πλησίον αὐτοῦ τῶν
ſpolijs dicẽs: ecce bñdictio vobis de ſpolijs
σκύλων λέγων, ἰδοὺ εὐλογία ὑμῖν ἐκ τῶν σκύλων
inimicoꝝ dñi. & his q erãt in bethel: & q
τῶν ἐχθρῶν κυρίου. καὶ τοῖς ἐν βαιθήλ, καὶ τοῖς
in rama auſtri: & q in iather & qui in aroer
ἐν ῥαμᾶ νότου, καὶ τοῖς ἰαθὴρ καὶ τοῖς ἐν ἀροήρ
& q in ſiphamoth: & qui in eſthemon: & qui
καὶ τοῖς ἐν σιφαμώθ, καὶ τοῖς ἐν ἐσθημοά, καὶ τοῖς
in rachal: & qui in vrbibus ieramel:
ἐν ῥαχάλ, καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι ἰεραμιήλ,
& qui in vrbibus ceni & qui in
καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι τοῦ κενὶ, καὶ τοῖς ἐν
erma: & qui in lacu aſan: & qui in athach:
ἑρμᾶ, καὶ τοῖς ἐν βὴρ ἀσάν, καὶ τοῖς ἐν ἀθάχ,
& qui in chebron: & in oẽs locos
καὶ τοῖς ἐν χεβρών, καὶ εἰς πάντας τοὺς τόπους
quos ptranſijt dauid ibi ipſe & viri eius.
οὓς διῆλθε δαυίδ ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτ. Ca. 31.

A 1. Pa. 10.a. Et philiſtijm pugnabãt aduerſũ iſrael: & fuge
Καὶ ἀλλόφυλοι ἐπολέμουν ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔφυ
rũt viri iſrael de facie philiſtijm: &
γον ἄνδρες ἰσραὴλ ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ
cadunt interfecti in mõte gelboe. & cõmi
πίπτουσι τραυματίαι ἐν τῷ ὄρει γελβουέ. καὶ συνά
ſerũt pugnã philiſtijm cũ ſaul & filijs eius:
πτουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαοὺλ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
& percutiũt philiſtijm ionathan & abi
καὶ τύπτουσιν οἱ ἀλλόφυλοι τὸν ἰωνάθαν καὶ τὸν ἀβι
nadab & melchiſue filios ſaul. & grauatur
ναδὰβ καὶ τὸν μελχισουὲ υἱοὺς σαούλ. καὶ βαρύνεται
pliũ in ſaul. & inueniũt eum iacu
ὁ πόλεμος ἐπὶ σαούλ. καὶ εὑρίσκουσιν αὐτὸν οἱ ἀκον
latores viri ſagittarij: & vulnerauerũt eum in
τισταὶ ἄνδρες τοξόται, καὶ ἐτραυμάτισαν αὐτὸν εἰς τὰ
ilibus. & dixit ſaul ad gerẽtẽ arma
Iudi. 9.g. 1. Pa. 10.a. ὑποχόνδρια. καὶ εἶπε σαοὺλ πρὸς τὸν αἴροντα τὰ σκεύη
ſua: euagina gladiũ tuũ & trãſfige me
αὐτοῦ, σπάσαι τὴν μάχαιράν σου καὶ ἐκκέντησόν με
in eo: ne forte veniant incircũciſi iſti &
ἐν αὐτῇ, μήποτε ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι καὶ
interficiant me & illudant in me. & nõ voluit
ἐκκεντήσωσί με καὶ ἐμπαίξωσιν ἐν ἐμοί. καὶ οὐκ ἐβούλε
B gerẽs arma eius: quia timuit nimis.
το ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβήθη σφόδρα.
& cepit ſaul gladiũ ſuũ: & cecidit
καὶ ἔλαβε σαοὺλ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ ἐπέπεσεν
ſup eũ. & vidit gerẽs arma eius quoniam
ἐπ' αὐτήν. καὶ εἶδεν ὁ αἴρων τὰ σκεύη αὐτοῦ ὅτι τέθνη
mortuus eſt ſaul: & cecidit & ipſe ſup gladiũ
κε σαούλ, καὶ ἐπέπεσε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν μάχαιραν
& mortuus eſt cũ eo. & mortuus eſt
καὶ ἀπέθανεν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανε

& dedit latrunculos qui irruperant aduerſum nos in manus nr̄as: nec audiet vos quiſq̄ ſup ſermone hoc. Equa enim pars erit deſcēdētis ad preliū & remanentis ad ſarcinas & ſimiliter diuidēt. Et factū eſt hoc ex die illa & deinceps conſtitutū & p̄finitū: & q̄ſi lex in iſrael vſq; in diem hanc. Venit ergo dd in ſiceleg: & miſit dona de preda ſenioribus iuda proximis ſuis dicens. Accipite benedictionem de preda hoſtium domini. His qui erant in bethel & qui in ramoth ad meridiem: & qui in iether: & qui in aroer: & qui in ſephamoth: & qui in eſthama: & qui in rachal: & qui in vrbibus hieramel: & qui in vrbibus ceni: & qui in rama: & qui in lacu aſan: & qui in athach: & qui in hebrō: & reliq̄s qui erant in his locis in q̄bus cōmoratus fuerat dauid & viri eius. 31.

Philiſtiim autem pugnabant aduerſum iſrael. Et fugerunt viri iſrael ante faciē philiſtiim: & ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntq; philiſtiim in ſaul & in filios eius. & percuſſerunt ionathan: & abinadab & melchiſue filios ſaul: totūq; pondus prelii verſum eſt in ſaul. Et cōſecuti ſunt eū viri ſagittarii & vulneratus eſt vehementer a ſagittariis. Dixitq; ſaul ad armigerum ſuum. Euagina gladiū tuū & percute me: ne forte veniant incircuncisi iſti & interficiant me illudētes mihi. Et noluit armiger eius: fuerat enim nimio terrore perterritus. Arripuit itaq; ſaul gladiū ſuum & irruit ſup eū. Qđ cū vidiſſet armiger ei⁹ videlicet q̄ mortuus eēt ſaul: irruit etiam ipſe ſup gladiū ſuū: & mortuus eſt cum eo. Mortuus eſt ergo

ויתן את הגדוד הבא עלינו בידנו׃ נתן גדד
ומי ישמע לכם לדבר הזה כי בוא שמע
כחלק הירד במלחמה וכחלק לחם
הישב על הכלים יחדו יחלקו׃ כלה חלק
ויהי מהיום ההוא ומעלה וישמה היה עלה
לחק ולמשפט לישראל עד היום שום שפט
הזה׃ ויבא דוד אל צקלג וישלח בוא שלח
מהשלל לזקני יהודה לרעהו
לאמר הנה לכם ברכה משלל
איבי יהוה׃ לאשר בבית אל
ולאשר ברמות נגב ולאשר
ביתר׃ ולאשר בערער ולאשר
בשפמות ולאשר באשתמע׃
ולאשר ברכל ולאשר בערי עיר
הירחמאלי ולאשר בערי הקיני׃
ולאשר בחרמה ולאשר בבור
עשן ולאשר בעתך׃ ולאשר
בחברון ולכל המקמות אשר קום
התהלך שם דוד הוא ואנשיו׃ הלך
ופלשתים נלחמים Cap. xxxi. לחם נוס
בישראל וינסו אנשי ישראל
מפני פלשתים ויפלו חללים פנה נפל
בהר הגלבע׃ וידבקו פלשתים דבק
את שאול ואת בניו ויכו פלשתים נכה
את יהונתן ואת אבינדב ואת מלכי
שוע בני שאול׃ ותכבד המלחמה כבד
אל שאול וימצאהו המורים מצא ירה
אנשים בקשת ויחל מאד חול
מהמורים׃ ויאמר שאול לנשא
כליו שלף חרבך ודקרני בה פן כלה
יבואו הערלים האלה ודקרני
והתעללו בי ולא אבה נשא כליו עלל
כי ירא מאד ויקח שאול את לקח
החרב ויפל עליה׃ וירא נשא נפל ראה
כליו כי מת שאול ויפל גם מות
הוא על חרבו וימת עמו׃ וימת

שאול ושלשת בניו ונשא כליו
גם כל אנשיו ביום ההוא יחדו׃
ויראו אנשי ישראל אשר
בעבר העמק ואשר בעבר הירדן
כי נסו אנשי ישראל וכי — נוס
מתו שאול ובניו ויעזבו את — עזב
הערים וינסו ויבאו פלשתים — עיר בוא
וישבו בהן׃ ויהי ממחרת ויבאו — היה
פלשתים לפשט את החללים
וימצאו את שאול ואת שלשת — מצא
בניו נפלים בהר הגלבע׃ ויכרתו — כרת
את ראשו ויפשטו את כליו — פשט
וישלחו בארץ פלשתים סביב — שלח סבב
לבשר בית עצביהם ואת העם׃
וישמו את כליו בית עשתרות — שום כלה
ואת גויתו תקעו בחומת בית שן׃ — חמה
וישמעו אליו ישבי יביש גלעד — שמע
את אשר עשו פלשתים — עשה
לשאול׃ ויקומו כל איש חיל — קום
וילכו כל הלילה ויקחו את — לקח
גוית שאול ואת גוית בניו
מחומת בית שן ויבאו יבשה
וישרפו אתם שם׃ ויקחו את — שרף
עצמתיהם ויקברו תחת — קבר
האשל ביבשה ויצמו שבעת — צום
ימים׃ — יום

Cap.i. ויהי אחרי מות שאול
ודוד שב מהכות את העמלק — היה
וישב דוד בצקלג ימים שנים׃ — שוב נכה
ויהי ביום השלישי והנה איש — שנה
בא מן המחנה מעם שאול — שלש
ובגדיו קרעים ואדמה על — בוא חנה
ראשו ויהי בבאו אל דוד
ויפל ארצה וישתחו׃ ויאמר — נפל שחה
לו דוד אי מזה תבוא ויאמר — אמר

ſaul & tres filii eius: & armiger illius: & vniuerſi viri eius in die illa pariter. Videntes autem viri iſrael qui erant trans vallem & trans iordanem q fugiſſent viri iſraelite: & q mortuus eſſet ſaul & tres filii eius: reliqrunt ciuitates ſuas & fugert. Veneruntq; philiſtiim & habitauerūt ibi. Facta aūt die altera venerunt philiſtiim vt expoliarent interfectos: & inuenerunt ſaul & tres filios eius iacentes in monte gelboe. Et pciderūt caput ſaul & expoliauerunt eū armis: & miſerūt in terrā philiſtinorum per circuitū vt annūciaretur in tēplis idolorū & in pplis. Et poſuerūt arma eius in templo aſtaroth. corpus vero eius ſuſpēderunt in muro bethſan. Quod cum audiſſent habitatores iabes galaad quecunq; fecerant philiſtiim ſaul: ſurrexerunt omnes viri fortiſſimi: & ambulauerunt tota nocte: & tulerunt cadauer ſaul & cadauer filiorum eius de muro bethſan. Veneruntq; viri iabes galaad & combuſſerūt ca igni: & tulerunt oſſa eorum & ſepelierūt in nemore iabes: & ieiunauerunt ſemptem diebus.

Explicit primus liber regum.

Incipit ſecūdus liber regum. 1.

Factū ē āt poſtquā mortuꝰ ē ſaul: vt dd̄ reuerteretur a cede amalech & maneret i ſiceleg duos dies. In die autē tertia apparuit homo veniens de caſtris ſaul veſte cōſciſſa & puluere conſperſus caput. Et vt venit ad dauid cecidit ſup faciē ſuā & adorauit. Dixitq; ad eum dauid. Vnde venis? Qui ait

ſaul τ tres filij eius τ gerēs arma
σαοὺλ καὶ οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ὁ αἴρων τὰ σκεύη
eius: τ vniuerſi viri eius in die illa
αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί
pariter. τ viderūt viri iſrael ꝗ
νῃ κατὰ τὸ αὐτό. καὶ εἶδον ἄνδρες ἰσραὴλ οἱ ἐν
trans vallē τ ꝗ trans ior
τῷ πέραν τῆς κοιλάδος καὶ οἱ ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορ
danē: ꝙ fugiſſēt viri iſrael: τ ꝙ mortuꝰ eſt
δάνου, ὅτι ἔφυγον ἄνδρες ἰσραὴλ, καὶ ὅτι τέθνηκε
ſaul τ filij eius: τ relinquunt ciui
σαοὺλ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ καταλείπουσι τὰς πό
tates ſuas τ fugiūt. τ veniūt philiſtijm
λεις αὐτῶν καὶ φεύγουσι. καὶ ἔρχονται οἱ ἀλλόφυλοι
τ habitant in eis. τ factū eſt craſtina
καὶ κατοικοῦσιν ἐν αὐταῖς. καὶ ἐγενήθη τῇ ἐπαύριον
τ veniunt philiſtijm vt expoliarēt interfe
καὶ ἔρχονται οἱ ἀλλόφυλοι ἐκδύσαι τοὺς τραυμα-
ctos: τ inueniunt ſaul τ tres fi
τίας, καὶ εὑρίσκουσι τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς τρεῖς υἱ-
lios eius iacētes in mōte gelboe. τ
οὺς αὐτοῦ πεπτωκότας ἐν τῷ ὄρει γελβουέ. καὶ
precindunt caput eius τ expoliant eū
ἀποκεφαλίζουσιν αὐτὸν καὶ ἐκδιδύσκουσιν αὐτὸν τὰ
armis eius: τ mittūt in terrā philiſtinoꝝ
σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς γῆν ἀλλοφύλων
per circuitū annūciātes idolis eoꝝ τ
κύκλῳ εὐαγγελιζόμενοι τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν καὶ τῷ
pplo eoꝝ: τ poſuerūt arma ſaul in
λαῷ αὐτῶν, καὶ ἀνέθηκαν τὰ σκεύη τοῦ σαοὺλ εἰς
aſtarot: τ corpus eius infixerūt in
τὸ ἀσαρτιον, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ κατέπηξαν ἐν
muro bethſan. τ audiunt de eo
τῷ τείχει βαιθσάν. καὶ ἀκούουσι περὶ αὐτοῦ οἱ
habitatores iabes galaad ꝗcūq; fece
κατοικοῦντες ἰαβὴς τῆς γαλααδίτιδος ὅσα ἐποίη-
rūt philiſtijm ſaul: τ ſurrexerūt oēs
σαν οἱ ἀλλόφυλοι τῷ σαοὺλ, καὶ ἀνέστησαν πάντες οἱ
viri fortitudinis: τ ambulauerūt tota nocte
ἄνδρες δυνάμεως, καὶ ἐπορεύθησαν ὅλην τὴν νύκτα
τ ceperūt corpus ſaul τ corpꝰ filioꝝ eiꝰ
καὶ ἔλαβον τὸ σῶμα σαοὺλ καὶ τὸ σῶμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ
a muro bethſan: τ tulerūt eos in ia — 1.Re. 1.a.
ἀπὸ τοῦ τείχους βεθσάν, καὶ ἤνεγκαν αὐτοὺς εἰς ἰα-
bes. τ cōbuſſerūt eos ibi: τ ceperūt
βὴς. καὶ κατέκαυσαν αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ ἔλαβον τὰ
oſſa eoꝝ τ ſepelierūt ſub aruo in iabes
ὀστᾶ αὐτῶν καὶ ἔθαψαν ὑπὸ τὴν ἄρουραν ἐν ἰαβὴς
τ ieiunauerūt ſeptē diebus.
καὶ ἐνήστευσαν ἑπτὰ ἡμέρας.

Regnorum.ij.
Βασιλειῶν. β΄. Ca.i.

Et factū eſt poſtꝙ mortuus eſt ſaul:
Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν σαοὺλ,
τ dauid reuerſus eſt ꝑcutiēs ama
καὶ δαυὶδ ἀνέστρεψε τύπτων τὸν ἀμα-
lec. τ māſit dauid in ſecelag dies duos.
λήκ. καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν σεκελὰγ ἡμέρας δύο.
τ factū eſt in die tertia τ ecce vir ve
καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἦλ-
nit de caſtris ppl̄i qui cum ſa
θεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ λαοῦ τοῦ μετὰ σα-
ul: τ veſtes eius cōſciſſe τ terra ſup ca
οὺλ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ διερρωγότα καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφα-
put eius. factū eſt āt cū ingrederet ipſe ad dauid:
λῆς αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτὸν πρὸς δαυὶδ,
τ cecidit ſup terrā τ adorauit eum. τ
καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ
dixit ad eum dauid: vnde veniſti? τ dixit — 1.Re. 9.c.
εἶπεν πρὸς αὐτὸν δαυὶδ, πόθεν παραγίνου; καὶ εἶπε

ad eū: de caſtris iſrael ſaluatus ſum.
πρὸς αὐτόν, ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἰσραὴλ διασέσωσμαι.
τ dixit dauid ad eū: quod verbū hoc? nun
καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς αὐτόν, τίς ὁ λόγος οὗτος, ἀπάγ-
cia mihi: τ ait: fugit pplꝰ de pre
γειλόν μοι; καὶ εἶπε, πέφευγεν ὁ λαὸς ἐκ τοῦ πολέ-
lio: τ corruerūt multi de pplo: τ ſaul τ
μου, καὶ ἔπεσον πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ; καὶ σαοὺλ καὶ
ionathan filius eius mortui ſunt. τ dixit dauid
ἰωναθὰν ὁ υἱὸς αὐτοῦ τεθνήκασιν. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ
puero qui nunciabat ei: quō ſcis ꝙ
παιδαρίῳ τῷ ἀπαγγέλλοντι αὐτῷ, πῶς οἶδας ὅτι
mortuꝰ eſt ſaul τ ionathan filius eius? τ dixit
τέθνηκε σαοὺλ καὶ ἰωναθὰν υἱὸς αὐτοῦ; καὶ εἶπε τὸ
adoleſcens qui nunciabat ei: caſu inci
παιδάριον τὸ ἀπαγγέλλον αὐτῷ, περιπτώματι περιέ-
di in mōtē gelboe: τ ecce ſaul firma
πεσον ἐν τῷ ὄρει γελβουέ, καὶ ἰδοὺ σαοὺλ ἐπεστη-
tus erat ſup lāceā ſuā: τ ecce currus τ equi
ριγμένος ἐπὶ τὸ δόρυ αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἵπ-
tū pricipes ꝯſtricti erāt ei. τ reſpexit poſt ſe
παρχοι συνῆψαν αὐτῷ. καὶ ἐπέβλεψεν ὀπίσω αὐτοῦ
τ vidit me τ vocauit me. τ dixi: ecce ego. τ
καὶ εἶδέ με καὶ ἐκάλεσέ με. καὶ εἶπα, ἰδοὺ ἐγώ. καὶ
dixit mihi: quis es tu? τ dixi ad eū: amalect
εἶπέ μοι, τίς εἶ σύ; καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, ἀμαληκί-
tes ego ſum. τ dixit ad me: ſta iā ſup me
της ἐγώ εἰμι. καὶ εἶπε πρός με, ἐπίστηθι δὴ ἐπ' ἐμὲ
τ interfice me: qm̄ detinent me tenebre graues
καὶ θανάτωσόν με, ὅτι κατέχει με σκότος δεινόν
τ adhuc aīa mea eſt in me. τ ſteti ſup
καὶ ἔτι ἡ ψυχή μου ἐστὶν ἐν ἐμοί. καὶ ἐπέστησα ἐπ'
eum τ interfeci eū: qz vidi ꝙ non vi
αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσα αὐτόν, ὅτι ᾔδειν ὅτι οὐ ζή-
ueti poſtꝙ cecidit ipſe. τ accepi diade
σεται μετὰ τὸ πεσεῖν αὐτόν. καὶ ἔλαβον τὸ διάδη-
ma qḋ in capite eius τ armillā que
μα τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὸν χλιδῶνα τὸν
in brachio illius: τ attuli eam do
ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, καὶ ἐνήνοχα αὐτὸν τῷ κυ-
mino meo huc. τ apphendit dauid veſtimēta ſua
ρίῳ μου ὧδε. καὶ ἐκράτησε δαυὶδ τῶν ἱματίων αὐ-
Infra. 3.f. — τ ſcidit ea: τ oēs viri ꝗ cū eo: τ
tifra. 15.f. — τοῦ καὶ διέρρηξεν αὐτά, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ
planxerūt τ fleuerūt τ ieiunauerūt vſq; ad crepuſculū
ἐκόψαντο καὶ ἔκλαυσαν καὶ ἐνήστευσαν ἕως δείλης
ſup ſaul τ ſup ionathan filiū eius τ ſup
ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ ἰωναθὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ
pplm iuda τ ſup domū iſrael: qm̄ pcuſ
τὸν λαὸν ἰούδα καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραήλ, ὅτι ἐπλή-
ſi fuerūt in gladio. τ dixit dauid iuueni
γησαν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ παιδαρίῳ
qui nūciauerat ei: vnde es tu? τ dixit
τῷ ἀπαγγείλαντι αὐτῷ, πόθεν εἶ σύ; καὶ εἶπεν
filius viri aduene amalecite ego ſum. τ di
υἱὸς ἀνδρὸς παροίκου ἀμαληκίτου ἐγώ εἰμι. καὶ εἶ-
xit ei dauid: quō nō timuiſti inferre
πεν αὐτῷ δαυίδ, πῶς οὐκ ἐφοβήθης ἐπενεγκεῖν
manū tuā vt occideres xp̄m dn̄i? τ
τὴν χεῖρά σου διαφθεῖραι τὸν χριστὸν κυρίου; καὶ
vocauit dauid vnū de pueris ſuis τ di
ἐκάλεσε δαυὶδ ἓν τῶν παιδαρίων αὐτοῦ καὶ εἶ-
xit: accedēs obuia ei: τ percuſſit e
πεν, προσελθὼν ἀπάντησον αὐτῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐ-
um τ mortuus ē. τ ait dauid ad eū: ſan
τὸν καὶ ἀπέθανεν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς αὐτόν, τὸ αἷ-
guis tuus ſup caput tuū: qz os tuū
μά σου ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου, ὅτι τὸ στόμα σου
reſpondit cōtra te dicēs: ego interfeci
ἀπεκρίθη κατὰ σοῦ λέγων, ἐγὼ τεθανάτωκα

ad eum. De caſtris iſrael fugi. Et dixit ad eum dauid. Quod eſt verbū quod factum eſt? Indica mihi. Qui ait. Fugit populus ex prelio & multi corruentes e populo mortui ſunt: ſed & ſaul & ionathas filius eius interierunt. Dixitq; dauid ad adoleſcentē qui nunciabat ei. Vnde ſcis quia mortuus eſt ſaul & ionathas filius eius? Ait adoleſcens qui nunciabat ei. Caſu veni in montē gelboe: & ſaul incumbebat ſuper haſtā ſuam. Porro currus & equites appropinquabāt ei: & cōuerſus poſt tergum ſuum: videnſq; me vocauit. Cui cū reſpōdiſſem: adſum. Dixit mihi. Quiſnam es tu? Et aio ad eum. Amalechites ego ſum. Et locutus eſt mihi. Sta ſuper me & interfice me: quoniam tenent me anguſtie: & adhuc tota anima mea in me eſt. Stanſq; ſuper eum: occidi illum. Sciebā enim q viuere non poterat poſt ruinā. Et tuli diadema qd̄ erat in capite eius: & armillam de brachio illius: & attuli ad te domi num meum huc. Apprehendens autē dauid veſtimenta ſua ſcidit: omneſq; viri qui erāt cū eo: & planxerūt & fleuerunt & ieiunauerunt vſq; ad veſperam ſuper ſaul & ſuper ionathan filium eius: & ſuper populum dn̄i: & ſuper domū iſrael: eo q corruiſſet gladio: dixitq; dauid ad iuuenē qui nunciauerat ei: vnde es tu? qui reſpondit. Filius hominis aduene amalechite ego ſum. Et ait ad eū dd̄. Quare non timuiſti mittere manū tuam vt occideres chriſtū dn̄i? Vocanſq; dauid vnum de pueris ſuis ait. Accedēs irrue in eū. Qui percuſſit illum & mortuus eſt. Et ait ad eum dauid. Sanguis tuus ſuper caput tuū. Os enim tuū locutū eſt aduerſum te dicens: ego interfeci

אליו ממחנה ישראל נמלטתי׃ — מלט
ויאמר אליו דוד מה היה הדבר
הגד נא לי ויאמר אשר נס — נגד נוס
העם מן המלחמה וגם הרבה נפל — לחם רבה
מן העם וימתו וגם שאול — מות
ויהונתן בנו מתו׃ ויאמר דוד אל
הנער המגיד לו איך ידעת — נגד
כי מת שאול ויהונתן בנו׃ ויאמר
הנער המגיד לו נקרא נקריתי — קרא
בהר הגלבע והנה שאול נשען — שען
על חניתו והנה הרכב ובעלי — חנה
הפרשים הדבקהו׃ ויפן אחריו — דבק פנה
ויראני ויקרא אלי ואמר הנני׃ — ראה
ויאמר לי מי אתה ואמר אליו
עמלקי אנכי׃ ויאמר אלי עמד
נא עלי ומתתני כי אחזני — מות
השבץ כי כל עוד נפשי בי׃
ואעמד עליו ואמתתהו כי ידעתי — עמד
כי לא יחיה אחרי נפלו ואקח — חיה לקח
הנזר אשר על ראשו ואצעדה — צעד
אשר על זרעו ואביאם אל — בוא
אדני הנה׃ ויחזק דוד בבגדו — חזק
ויקרעם וגם כל האנשים אשר — קרע
אתו׃ ויספדו ויבכו ויצמו עד — ספד בכה
הערב על שאול ועל יהונתן בנו — צום
ועל עם יהוה ועל בית ישראל
כי נפלו בחרב׃ ויאמר דוד אל
הנער המגיד לו אי מזה אתה
ויאמר בן איש גר עמלקי אנכי׃ — גור
ויאמר אליו דוד איך לא יראת
לשלח ידך לשחת את משיח — משח
יהוה׃ ויקרא דוד לאחד — קרא
מהנערים ויאמר גש פגע — נגש
בו ויכהו וימת׃ ויאמר אליו — נכה מות
דוד דמיך על ראשך כי פיך — פה
ענה בך לאמר אנכי מתתי את

משיח יהוה: ויקנן דוד את הקינה — קין
הזאת על שאול ועל יהונתן בנו:
ויאמר ללמד בני יהודה קשת
הנה כתובה על ספר הישר: הצבי — כתב צבה
ישראל על במותיך חלל איך
נפלו גבורים: אל תגידו בגת — נפל נגד
אל תבשרו בחוצת אשקלון פן — בשר
תשמחנה בנות פלשתים פן — שמח
תעלזנה בנות הערלים: הרי — עלז
בגלבע אל טל ואל מטר עליכם
ושדי תרומת כי שם נגעל מגן — שדה רום
גבורים מגן שאול בלי משיח — געל גל
בשמן: מדם חללים מחלב גבורים
קשת יהונתן לא נשוג אחור — סוג
וחרב שאול לא תשוב ריקם: — שוב
שאול ויהונתן הנאהבים — אהב
והנעימם בחייהם ובמותם לא — נעם חיה
נפרדו מנשרים קלו מאריות — פרד קלל
גברו: בנות ישראל אל שאול — גבר
בכינה המלבשכם שני עם — בכה לבש
עדנים המעלה עדי זהב על — שנה עלה
לבושכן: איך נפלו גבורים בתוך — עדה
המלחמה יהונתן על במותיך חלל: — לחם נפל
צר לי עליך אחי יהונתן נעמת — צור
לי מאד נפלאתה אהבתך לי — פלא
מאהבת נשים: איך נפלו גבורים — נשה
ויאבדו כלי מלחמה: — אבד כלה

Cap. ii.

ויהי אחרי כן וישאל דוד ביהוה — היה שאל
לאמר האעלה באחת ערי יהודה — עיר
ויאמר יהוה אליו עלה ויאמר
דוד אנה אעלה ויאמר חברנה:
ויעל שם דוד וגם שתי נשיו
אחינעם היזרעאלית ואביגיל
אשת נבל הכרמלי: ואנשיו — איש
אשר עמו העלה דוד איש — עלה
וביתו וישבו בערי חברון:

christum domini. Planxit autem dauid planctum huiuſcemodi ſuper ſaul & ſuper ionathan filium eius: & precepit vt docerent filios iuda arcum: ſicut ſcriptum eſt in libro iuſtorum. Incliti iſrael ſuper montes tuos interfecti ſunt. Quomodo ceciderunt fortes. Nolite annunciare in geth: neque annuncietis in compitis aſcalonis: ne forte letentur filie philiſtiim: ne exultent filie incircunciſorum. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniant ſuper vos. Neque ſint agri primitiarum: quia ibi abiectus eſt clypeus fortium: clypeus ſaul quaſi non eſſet vnctus oleo: a ſanguine interfectorum ab adipe fortium. Sagitta ionathe nunquam rediit retrorſum: & gladius ſaul non eſt reuerſus inanis. Saul & ionathas amabiles & decori valde in vita ſua: in morte quoque non ſunt diuiſi. Aquilis velociores: leonibus fortiores. Filie iſrael ſuper ſaul flete: qui veſtiebat vos coccino in delitiis: qui prebebat ornamenta aurea cultui veſtro. Quomodo ceciderunt fortes in prelio. Ionathas in excelſis tuis occiſus es. Doleo ſuper te frater mi ionatha decore nimis & amabilis ſuper amorem mulierum. Quomodo ceciderunt robuſti & perierunt arma bellica.

IGitur poſt hec conſuluit dauid dominum dicens. Num aſcendam in vnam de ciuitatibus iuda? Et ait dominus ad eum. Aſcende. Dixitque dauid. Quo aſcendam? Et reſpondit ei. In hebron. Aſcendit ergo dauid & due vxores eius achinoem iezraelites & abigail vxor nabal carmeli: ſed & viros qui erant cum eo duxit dauid ſingulos cum domo ſua: & manſerunt in oppidis hebron.

xpm dni. ⁊ planxit dauid planctū hūc
τὸν χριστὸν κυρίου. καὶ ἐθρήνησε δαυὶδ τὸν θρῆνον τοῦ
ſup ſaul ⁊ ſup ionathan filiū eius. ⁊
τον ἐπὶ σαοὺλ καὶ ἐπὶ ἰωναθὰν τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ
dixit vt docerēt filios iuda. ecce ſcriptū eſt
εἶπε τοῦ διδάξαι τοὺς υἱοὺς ἰούδα. ἰδοὺ γέγραπται
in libro iuſti. ⁊ dixit: cōſidera iſ
ἐπὶ βιβλίου τοῦ εὐθοῦς. καὶ εἶπεν, ἀκρίβασαι ἰσ-
rael ſuper mortuis tuis vulneratis quō
ραὴλ ὑπὲρ τῶν τεθνηκότων σου τραυματιῶν πῶς
ceciderūt fortes. ne annūcietis in geth: neque an
ἔπεσον δυνατοί. μὴ ἀπαγγείλητε εἰς γέθ, μηδὲ εὐαγ-
nuncietis in viis aſcalonis: vt nō leten
γελίσησθε ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀσκάλωνος, ὅπως μὴ εὐφραν-
tur filie philiſtijm neque exultent fi
θῶσι θυγατέρες ἀλλοφύλων μηδὲ γαυριάσωσι θυγατέ-
lie incircūciſorū. mōtes q in gelboe nō cadat ſup
ρες ἀπεριτμήτων. ὄρη τὰ ἐν γελβουὲ μὴ πέσοι ἐφ'
vos neque ros neque pluuia. ⁊ agri primitiarū qa
ὑμᾶς μήτε δρόσος μήτε ὑετός. καὶ ἀγροὶ ἀπαρχῶν ὅτι
abiectus eſt clypeus fortiū ⁊ clypeus ſaul non
προσωχθίσθη θυρεὸς δυνατῶν καὶ θυρεὸς σαοὺλ οὐκ
vnctus ē i oleo a ſanguine interfectorū ⁊ ab adipe
ἐχρίσθη ἐν ἐλαίῳ ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ ἀπὸ στέατος
fortiū. arc⁹ ionathan nō reuerſus eſt vacu⁹ retrorſū.
δυνατῶν. τόξον ἰωναθὰν οὐκ ἀνέστρεψε κενὸν εἰς τὰ ὀπίσω.
⁊ gladius ſaul nō reuerſus ē inanis. ſaul ⁊ io
καὶ ῥομφαία σαοὺλ οὐκ ἀνέστρεψε κενή. σαοὺλ καὶ ἰω-
nathan amati ⁊ pulchri nō diuiſi in
ναθὰν οἱ ἠγαπημένοι καὶ ὡραῖοι οὐ διακεχωρισμένοι ἐν
vita ſua: ⁊ in morte ſua nō diuiſi ſūt:
τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν οὐ διεχωρί-
runt: magis q̄ aquile veloces magis q̄ leones for
σθησαν, ὑπὲρ ἀετοὺς κοῦφοι ὑπὲρ λέοντας δυνα-
tes. filie iſrael flete ſup ſaul qui
τοί. θυγατέρες ἰσραὴλ κλαύσατε ἐπὶ σαοὺλ τὸν ἐν-
veſtiebat vos coccino cū ornamēto vrō: qui
διδύσκοντα ὑμᾶς κόκκινα μετὰ κόσμου ὑμῶν, τὸν ἀνα-
referebat ornamētū aureū ſup veſtimētū vrm.
φέροντα κόσμον χρυσοῦν ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν ὑμῶν.
quō ceciderūt fortes in medio prelioꝝ: ionathā
πῶς ἔπεσον δυνατοὶ ἐν μέσῳ πολέμων, ἰωναθὰν
in excelſis tuis occiſus es. doleo ſup te iona
εἰς τὰ ὕψη σου ἐτραυματίσθης. ἀλγῶ ἐπὶ σοὶ ἰωνα-
than frater mi: ſpecioſus fuiſti mihi nimis: admirabilis
θὰν ἀδελφέ μου, ὡραιώθης μοι σφόδρα, ἐθαυμαστώ-
fuit amor tuus mihi ſuper amorē mulierū:
θη ἡ ἀγάπησίς σου ἐμοὶ ὑπὲρ ἀγάπησιν γυναικῶν.
quō ceciderūt fortes ⁊ perierūt arma bellica.
πῶς ἔπεσον δυνατοὶ καὶ ἀπώλοντο σκεύη πολεμικά.

Ca. 2.

ET factū eſt poſt hec ⁊ conſuluit dauid
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἐπηρώτησεν δαυὶδ
in dño dicēs: ſi aſcēdā in vnā de ciuitatibus
ἐν κυρίῳ λέγων, εἰ ἀναβῶ εἰς μίαν τῶν πόλεων τῆς
iuda? ⁊ ait dñs ad eum: aſcēde.
ἰουδαίας; καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν, ἀνάβηθι.
⁊ dixit dauid: quo aſcendā? ⁊ dixit: i chebron.
καὶ εἶπε δαυὶδ, ποῦ ἀναβῶ; καὶ εἶπεν, εἰς χεβρών.
⁊ aſcēdit illuc dauid: ⁊ ambe vxores
καὶ ἀνέβη ἐκεῖ δαυὶδ, καὶ ἀμφότεραι αἱ γυναῖκες
eius achinoem izraelites ⁊ abygail vxor na
αὐτοῦ ἀχιναὰμ ἡ ἰζραηλῖτις καὶ ἀβυγαῖλ ἡ γυνὴ να-
bal carmeli: ⁊ viri eius q cum
βὰλ τοῦ καρμηλίτου, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ οἱ μετ'
eo vnuſquiſque: ⁊ domus ſua. ⁊ habitāt
αὐτοῦ ἕκαστος, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ. καὶ κατοικοῦσιν
in ciuitatib⁹ chebron.
ἐν ταῖς πόλεσι χεβρών.

⁊ venerūt viri iuda ⁊ vngunt
καὶ ἔρχονται οἱ ἄνδρες τῆς ἰουδαίας καὶ χρίουσι τὸν
dauid ibi vt regnaret ſup domū iuda.
δαυὶδ ἐκεῖ τοῦ βασιλεύειν ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα.
⁊ annūciauerūt dauid dicentes: viri ia
καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυὶδ λέγοντες, οἱ ἄνδρες ἰα-
bis galaad ipſi ſepelierūt ſaul.
βὶς τῆς γαλααδίτιδος αὐτοὶ ἔθαψαν τὸν σαούλ.
⁊ miſit dauid nuncios ad duces iabis
καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους πρὸς ἡγεμόνας ἰαβὶς
galaad: ⁊ dixit ad eos: bene
τῆς γαλααδίτιδος, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, εὐλο-
dicti vos a dño: quia feciſtis miam
γημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, ὅτι πεποιήκατε ἔλεος
ſup dnm vrm ſup ſaul ⁊ ſepeliſtis
ἐπὶ τὸν κύριον ὑμῶν ἐπὶ τὸν σαοὺλ καὶ ἐθάψατε
eum. ⁊ nūc faciat dñs vobiſcū miam ⁊ veri
αὐτόν. καὶ νῦν ποιήσαι κύριος μεθ' ὑμῶν ἔλεος καὶ ἀλή-
tatē: ⁊ ego aūt faciā vobiſcū bona hec:
θειαν, καὶ ἐγὼ δὲ ποιήσω μεθ' ὑμῶν τὰ ἀγαθὰ ταῦ-
quia feciſtis verbū iſtud. ⁊ nūc con
τα, ὅτι ἐποιήσατε τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ νῦν κρα-
fortentur manus vre ⁊ eſtote in filios
ταιούσθωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς
fortes: qm̄ mortu⁹ eſt ſaul dñs veſter: ⁊
δυνατούς, ὅτι τέθνηκε σαοὺλ ὁ κύριος ὑμῶν, καὶ
quia me vnxit domus iuda ſup ſe in re
ὅτι ἐμὲ κέχρικεν ὁ οἶκος ἰούδα ἐφ' ἑαυτοῖς εἰς βα-
gem. ⁊ abener filius ner prīceps exercit⁹ ſaul tu
σιλέα. καὶ ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ ἀρχιστράτηγος σαοὺλ ἔ-
lit iſboſeth filiū ſaul: ⁊ traduxit
λαβε τὸν ἰσβόσεθ υἱὸν τοῦ σαούλ, καὶ διεβίβασεν
eum de caſtris: ⁊ regē cōſtituit eū
αὐτὸν ἐκ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐβασίλευσεν αὐτὸν
ſup galaad: ⁊ ſup aſeri: ⁊ ſup
ἐπὶ τὴν γαλααδῖτιν, καὶ ἐπὶ τὸν ἀσερί, καὶ ἐπὶ
izrael: ⁊ ſup ephraim: ⁊ ſup benia
τὸν ἰζραήλ, καὶ ἐπὶ τὸν ἐφραίμ, καὶ ἐπὶ βενια-
min: ⁊ ſup vniuerſū iſrael. fili⁹ quadraginta
μίν, καὶ ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. υἱὸς τεσσαράκοντα
annoꝝ erat iſboſeth filius ſaul qn̄ regnauit ſup
ἐτῶν ἦν ἰσβόσεθ υἱὸς σαοὺλ ὅτε ἐβασίλευσεν ἐπὶ
iſrael: ⁊ duob⁹ annis regnauit: preter do
ἰσραήλ, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν, πλὴν τοῦ οἴ-
mū iuda: qui fuerūt poſt dauid. ⁊ fuit nu
κου ἰούδα, οἳ ἦσαν ὀπίσω δαυίδ. καὶ ἐγένετο ἀρι-
merus dierū qb⁹ regnauit dauid in chebron
θμὸς τῶν ἡμερῶν ὧν ἐβασίλευσε δαυὶδ ἐν χεβρὼν
ſup domū iuda ſeptē anni ⁊ mēſes ſex: ⁊
ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνες ἕξ, καὶ
egreſſus ē abener fili⁹ ner ⁊ pueri iſboſeth filij
ἐξῆλθεν ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ καὶ οἱ παῖδες ἰσβόσεθ υἱοῦ
ſaul de caſtris collis. ⁊ ioab filius ſa
σαοὺλ ἐκ παρεμβολῆς βουνοῦ. καὶ ἰωὰβ υἱὸς σα-
ruia egreſſus eſt de chebron: ⁊ pueri dauid:
ρουΐα ἐξῆλθεν ἐκ χεβρών, καὶ οἱ παῖδες δαυίδ,
⁊ occurrūt ad inuicē ſup fontē gabaon.
καὶ συναντῶσιν ἀλλήλοις ἐπὶ τὴν κρήνην γαβαών.
⁊ ſederūt iſti ex vna pte: ⁊ iſti ex alte
καὶ ἐκάθισαν οὗτοι ἐντεῦθεν, καὶ οὗτοι ἐντεῦ-
ra pte iuxta fontē. ⁊ dixit abener ad ioab:
θεν ἐπὶ τὴν κρήνην. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς ἰωάβ,
ſurgant iā pueri ⁊ ludant co
ἀναστήτωσαν δὴ τὰ παιδάρια καὶ παιξάτωσαν ἐνώ-
ram nobis.
πιον ἡμῶν.

Veneruntque viri iuda: & vnxerunt ibi dauid vt regnaret ſuper domum iuda. Et nunciatum eſt dauid quod viri iabes galaad ſepeliſſent ſaul. Miſit ergo dauid nuncios ad viros iabes galaad. Dixitque ad eos. Benedicti vos a domino qui feciſtis miſericordiam hanc cum domino veſtro ſaul: & ſepeliſtis eum. Et nunc retribuet vobis quidem dominus miſericordiam & veritatem: & ego reddam gratiam eo quod feciſtis verbum iſtud. Confortentur manus veſtre: & eſtote filii fortitudinis: licet enim mortuus ſit dominus veſter ſaul: tamen me vnxit domus iuda in regem ſibi. Abner autem filius ner princeps exercitus ſaul tulit iſboſeth filium ſaul: & circunduxit eum per caſtra: regemque conſtituit ſuper galaad: & ſuper geſſuri: & ſuper iezrael: & ſuper effraim: & ſuper beniamin: & ſuper iſrael vniuerſum. Quadraginta annorum erat iſboſeth filius ſaul cum regnare cepiſſet ſuper iſrael: & duobus annis regnauit. Sola autem domus iuda ſequebatur dauid. Et fuit numerus dierum quos commoratus eſt dauid imperans in hebron ſuper domum iuda ſeptem annorum & ſex menſium. Egreſſuſque eſt abner filius ner & pueri iſboſeth filii ſaul de caſtris in gabaon. Porro ioab filius ſaruie & pueri dauid egreſſi ſunt: & occurrerunt eis iuxta piſcinam gabaon. Et cum in vnum conueniſſent e regione ſederunt hi in vna parte piſcine: & illi ex altera. Dixitque abner ad ioab. Surgant pueri: & ludant coram nobis.

ויבאו אנשי יהודה וימשחו שם — בוא משח
את דוד למלך על בית יהודה,
ויגידו לדוד לאמר אנשי יביש — נגד
גלעד אשר קברו את שאול:
וישלח דוד מלאכים אל אנשי — שלח לאך
יביש גלעד ויאמר אלהם ברכים
אתם ליהוה אשר עשיתם — עשה
החסד הזה עם אדניכם עם
שאול ותקברו אתו: ועתה יעש — קבר
יהוה עמכם חסד ואמת וגם
אנכי אעשה אתכם הטובה הזאת
אשר עשיתם הדבר הזה: ועתה
תחזקנה ידיכם והיו לבני חיל — חזק היה
כי מת אדניכם שאול וגם אתי — מות
משחו בית יהודה למלך עליהם:
ואבנר בן נר שר צבא אשר — שור
לשאול לקח את איש בשת בן
שאול ויעברהו מחנים: וימליכהו — עבר מלך
אל הגלעד ואל האשורי ואל
יזרעאל ועל אפרים ועל בנימן
ועל ישראל כלה: בן ארבעים — רבע
שנה איש בשת בן שאול
במלכו על ישראל ושתים
שנים מלך אך בית יהודה — שנה
היו אחרי דוד: ויהי מספר — היה ספר
הימים אשר היה דוד מלך — יום
בחברון על בית יהודה שבע
שנים וששה חדשים: ויצא
אבנר בן נר ועבדי איש
בשת בן שאול ממחנים
גבעונה: ויואב בן צרויה ועבדי
דוד יצאו ויפגשום על ברכת — פגש
גבעון יחדו וישבו אלה על הברכה
מזה ואלה על הברכה מזה:
ויאמר אבנר אל יואב יקומו — קום
נא הנערים וישחקו לפנינו: — שחק פנה

ויאמר יואב יקמו ויקמו ויעברו עבר
במספר שנים עשר לבנימן
ולאיש בשת בן שאול ושנים
עשר מעבדי דוד ויחזקו איש חזק
בראש רעהו וחרבו בצד רעהו צדד
ויפלו יחדו ויקרא למקום ההוא נפל קרא
חלקת הצרים אשר בגבעון ותהי היה
המלחמה קשה עד מאד ביום לחם
ההוא וינגף אבנר ואנשי נגף
ישראל לפני עבדי דוד ויהיו פנה
שם שלשה בני צרויה יואב
ואבישי ועשהאל ועשהאל קל קלל
ברגליו כאחד הצבים אשר צבה
בשדה וירדף עשהאל אחרי רדף
אבנר ולא נטה ללכת על הימין ילך ימן
ועל השמאל מאחרי אבנר ויפן שמל פנה
אבנר אחריו ויאמר האתה זה
עשהאל ויאמר אנכי ויאמר
לו אבנר נטה לך על ימינך או
על שמאלך ואחז לך אחד
מהנערים וקח לך את חלצתו לקח
ולא אבה עשהאל לסור מאחריו
ויסף עוד אבנר לאמר אל
עשהאל סור לך מאחרי למה
אככה ארצה ואיך אשא פני נכה נשא
אל יואב אחיך וימאן לסור פנה מאן
ויכהו אבנר באחרי החנית אל חנה
החמש ותצא החנית מאחריו יצא
ויפל שם וימת תחתו ויהי כל נפל מות
הבא אל המקום אשר נפל שם היה בוא
עשהאל וימת ויעמדו וירדפו קום
יואב ואבישי אחרי אבנר עמד רדף
והשמש באה והמה באו עד
גבעת אמה אשר על פני גיח
דרך מדבר גבעון ויתקבצו דבר קבץ
בני בנימן אחרי אבנר ויהיו

Et rn̄dit ioab. Surgāt. Surrexerūt ergo & trāſierunt numero duodecim de beniamin ex parte iſboſeth filii ſaul: & duodecim de pueris dauid. Apprehenſoq; vnuſquiſq; capite cōparis ſui defixit gladium in latus cōtrarii: & ceciderūt ſimul. Vocatūq; eſt nomē loci illius ager robuſtorū in gabaon. Et ortū eſt bellum durum ſatis in die illa: fugatuſq; eſt abner & viri iſrael a pueris dauid. Erant autem ibi tres filii ſaruie: ioab & abiſai & aſahel. Porro aſahel curſor velociſſimus fuit quaſi vnus de capreis qui morantur in ſiluis. Perſequebatur autem aſahel abner: & non declinauit ad dextrā ſiue ad ſiniſtram omittens perſequi abner. Reſpexit itaq; abner poſt tergū ſuum & ait. Tu ne es aſahel? Qui rn̄dit. Ego ſū. Dixitq; ei abner. Vade ad dexterā ſiue ad ſiniſtram: & apprehende vnum de adoleſcētibus & tolle tibi ſpolia eius: Noluit āt aſahel omittere quin vrgeret eum. Rurſumq; locutus ē abner ad aſahel. Recede & noli me ſequi: ne forte compellar cōfodere te in terram: & leuare nō potero faciē meam ad ioab fratrē tuū. Qui audire cōtēpſit: & noluit declinare. Percuſſit ergo eū abner auerſa haſta in inguine: & tranſfodit: & mortuus eſt in eodē loco. Omnes qui trāſibāt per locū illum in quo ceciderat aſahel & mortu⁹ erat: ſubſiſtebāt. Perſequētibus autem ioab & abiſai fugientem abner ſol occubuit. Et venerunt vſq; ad collē aqductus: qui eſt ex aduerſo vallis & itineris deſerti in gabaon. Congregatiq; ſunt filii bēiamin ad abner & conglobati

τ dixit ioab: ſurgant. τ ſurrexerūt τ tranſie-
καὶ εἶπεν ἰωὰβ, ἀναςήτωσαν. καὶ ἀνέςησαν καὶ παρῆλ-
rūt in numero duodecim de filijs beniamin iſboſeth
θον ἐν ἀριθμῷ δώδεκα τῶν υἱῶν βενιαμὶν τοῦ ἰσβόσεθ
filij ſaul: τ duodecim de pueris dauid. τ apphēde
υἱοῦ σαοὺλ, καὶ δώδεκα τῶν παίδων δαυίδ. καὶ ἐκράτη
rūt vnuſqſq; manu caput proximi ſui: τ
σαν ἕκαστος τῇ χειρὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πλησίον αὐτ͂, καὶ
gladius eius in latus proximi ſui: τ
ἡ μάχαιρα αὐτ͂ εἰς τὴν πλευρὰν τ͂ πλησίον αὐτοῦ, καὶ
cadūt pariter. τ nomē poſitū eſt loco il-
πίπτουσι κατὰ τὸ αὐτό. καὶ ἐπεκλήθη τῷ τόπῳ ἐκεί-
li pars inſidiatorū que eſt in gabaon. τ factū
νῳ μερὶς τῶν ἐπιβούλων ἥ ἐστιν ἐν γαβαών. καὶ ἐγένε-
eſt bellū durū valde in die illa.
το ὁ πόλεμος σκληρὸς ὥστε λίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
τ cecidit abener τ viri iſrael corā
καὶ ἔπεσεν ἀβεννὴρ καὶ οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ ἐνώπιον
pueris dauid. τ erāt ibi tres filij ſaruia
τῶν παίδων δαυίδ. καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ τρεῖς υἱοὶ σαρουίας
ioab τ abeſſa τ aſſael. τ aſſael le
ἰωὰβ καὶ ἀβεσσὰ καὶ ἀσαήλ. καὶ ἀσαὴλ κοῦ-
uis pedibus ſuis quaſi vna caprea que in agro.
φος τοῖς ποσὶν αὐτοῦ ὡσεὶ μία δορκὰς τῶν ἐν ἀγρῷ.
τ perſecutus eſt aſſael poſt abener: τ nō de-
καὶ κατεδίωξεν ὁ ἀσαὴλ ὀπίσω ἀβεννὴρ, καὶ οὐκ ἐξέ-
clinauit vt ambularet ad dexterā neq; ad ſiniſtrā
κλινε τοῦ πορεύεσθαι εἰς τὰ δεξιὰ οὐδὲ εἰς τὰ ἀριστερὰ
a tergo abener. τ reſpexit abener poſt
ἀπὸ ὄπισθεν ἀβεννήρ. καὶ ἐπέβλεψεν ἀβεννὴρ ὀπίσω
ſe τ ait: tu es ipſe aſſael? τ dixit ego
αὐτοῦ καὶ εἶπε, σὺ εἶ αὐτὸς ἀσαήλ; καὶ εἶπεν ἐγώ
ſum. τ dixit ipſi abener: declina tu ad
εἰμι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀβεννήρ, ἔκκλινον σὺ εἰς τὰ
dexterā vel ad ſiniſtrā τ apphēde tibi vnū
δεξιὰ ἢ εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ κατάσχε σεαυτῷ ἓν τῶν
de adoleſcētib⁹ τ tolle tibi armaturā eius,
παιδαρίων καὶ λάβε σεαυτῷ τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ.
τ non voluit aſſael declinare ab his qui poſt
καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀσαὴλ ἐκκλῖναι ἀπὸ τῶν ὄπισθεν
eum. τ addidit abener rurſū dicere aſſael:
αὐτοῦ. καὶ προσέθετο ἀβεννὴρ ἔτι εἰπεῖν τῷ ἀσαήλ,
recede tu a me: vt nō percutiā te in terrā. τ
ἀπόστηθι σὺ ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ πατάξω σε εἰς τὴν γῆν. καὶ
quō leuabo faciē meā ad ioab fratrē
πῶς ἀρῶ τὸ πρόσωπόν μου πρὸς ἰωὰβ τὸν ἀδελφόν
tuū? τ nō voluit aſſael recedere. τ pcutit
σου; καὶ οὐκ ἐβούλετο ἀσαὴλ ἀποστῆναι. καὶ τύπτει
eum abener poſteriori parte haſte in igui
αὐτὸν ὁ ἀβεννὴρ ἐν τῷ ὀπίσω τοῦ δόρατος ἐπὶ τὴν ψύ-
ne: τ tranſijt lācea de poſterioribus ei⁹: τ
αν, καὶ διεξῆλθεν τὸ δόρυ ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ
cadit ibi τ moritur ſub eum. τ factū
πίπτει ἐκεῖ καὶ ἀποθνήσκει ὑποκάτω αὐτοῦ. καὶ ἐγένε-
eſt ois q̄ veniebat vſq; ad locū vbi cecidit aſ
το πᾶς ὁ ἐρχόμενος ἕως τοῦ τόπου οὗ ἔπεσεν ἀσ-
ſael τ mortu⁹ eſt τ ſubſiſtebat. τ perſecut⁹ eſt io
σαὴλ καὶ ἀπέθανε καὶ ἠφίστατο. καὶ κατεδίωξεν ἰω-
ab τ abeſſa poſt abener: τ ſol occubuit.
ὰβ καὶ ἀβεσσὰ ὀπίσω ἀβεννὴρ, καὶ ὁ ἥλιος ἔδυνε.
τ ipſi venerūt vſq; ad collē amma qui ex ad
καὶ αὐτοὶ εἰσῆλθον ἕως τοῦ βουνοῦ ἀμμὰ τοῦ κατὰ
uerſo gie iter deſertū gabaon. τ cōgregā-
πρόσωπον γιὴ ὁδὸν ἔρημον γαβαών. καὶ συναθροί-
tur filij beniamin poſt abener: τ facti ſūt
ζονται οἱ υἱοὶ βενιαμὶν ὀπίσω ἀβεννήρ, καὶ ἐγένοντο

D
E
F Infra. 10.d.

in cōgregatione vnā: τ ſteterūt in ſūmitate collis
εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ἔστησαν ἐπὶ κεφαλὴν βουνοῦ
vnius. τ vocauit abener ioab τ dixit: nū vſq;
ἑνός. καὶ ἐκάλεσεν ἀβεννὴρ τὸν ἰωὰβ καὶ εἶπε, μὴ εἰς
victoriā deuorabit mucro? nōne ſcis q̄ acer
νῖκος καταφάγεται ἡ ῥομφαία; οὐκ οἶδας ὅτι πι-
Nu.17 d. ba erit in vltimis? τ vſq; quo non dicis
κρὰ ἔσται εἰς τὰ ἔσχατα; καὶ ἕως πότε οὐ μὴ εἴπῃς
pplo vt reuertatur a tergo fratrū ſuo
τῷ λαῷ ἀποστρέφειν ἀπὸ ὄπισθεν τῶν ἀδελφῶν αὐ-
rum. τ dixit ioab: viuit dñs: qm̄ niſi locut⁹ fuiſſes:
τῶν. καὶ εἶπεν ἰωὰβ, ζῇ κύριος, ὅτι εἰ μὴ ἐλάλησας,
qm̄ tunc de mane aſcēdiſſet pplus mane vnuſ
διότι τότε ἐκ πρωΐθεν ἀνέβη ἂν ὁ λαὸς πρωΐθεν ἕκα-
quiſq; poſt fratrē ſuum. τ buccina
στος κατόπισθεν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐσάλπι-
Infra. 10.b. uit ioab buccina: τ receſſit ois pplus τ
σεν ἰωὰβ τῇ σάλπιγγι, καὶ ἀπέστησε πᾶς ὁ λαὸς καὶ
nō perſecut⁹ eſt amplius poſt iſrael: τ
οὐ κατεδίωκεν οὐκέτι κατόπισθεν τοῦ ἰσραήλ, καὶ
nō additus eſt vltra pugnare. τ abener τ vi
οὐ προσέθεντο ἔτι πολεμεῖν. καὶ ἀβεννὴρ καὶ οἱ ἄν-
ri eius abierūt in occaſū tota nocte
δρες αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς δυσμὰς ὅλην τὴν νύκτα
illa. τ tranſierūt iordanē: τ tranſierunt
ἐκείνην. καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην, καὶ ἐπορεύθησαν
totā planiciē: τ veniūt in ca
ὅλην τὴν παρατείνουσαν, καὶ ἔρχονται εἰς παρεμβο-
ſtra. τ ioab reuerſus eſt ab abener: τ cōgre
λάς. καὶ ἰωὰβ ἀνέστρεψεν ἀπὸ τοῦ ἀβεννήρ, καὶ συνή-
gauit oēm pplm. τ recenſiti ſunt de pue
θροισε πάντα τὸν λαόν. καὶ ἐπεσκέπησαν τῶν παι-
ris dauid q̄ ceciderūt nouē τ decē viri:
δων δαυὶδ οἱ πεπτωκότες ἐννέα καὶ δέκα ἄνδρες,
τ aſſael τ pueri dauid percuſſerūt de filijs
καὶ ἀσαήλ. καὶ οἱ παῖδες δαυὶδ ἐπάταξαν τῶν υἱῶν
beniamin de viris abener trecentos τ ſexa
βενιαμὶν τῶν ἀνδρῶν ἀβεννὴρ τριακοσίους καὶ ἑξήκον-
ginta viros. τ tollūt aſſael τ ſepeliūt e-
τα ἄνδρας. καὶ αἴρουσι τὸν ἀσαὴλ καὶ θάπτουσιν αὐ-
um in ſepulchro patris ſui in beth
τὸν ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ ἐν βηθλε-
leē. τ ambulauerūt tota nocte ioab τ vi-
έμ. καὶ ἐπορεύθησαν ὅλην τὴν νύκτα ἰωὰβ καὶ οἱ ἄν-
ri eius: τ lux orta eſt ipſis in chebron.
δρες αὐτοῦ, καὶ διεφωτίσθη αὐτοῖς ἐν χεβρών. Ca.3.

Et facta eſt cōcertatio multū inter
Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐπιπολὺ ἀναμέσον τ͂
domū ſaul τ inter domū dauid: τ do
οἴκου σαοὺλ καὶ ἀναμέσον τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ὁ οἶ-
mus dauid procedebat τ fortificabatur. τ dom⁹
κος δαυὶδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο. καὶ ὁ οἶκος
ſaul procedebat τ debilis fiebat. τ nati ſunt
σαοὺλ ἐπορεύετο καὶ ἠσθένει. καὶ ἐτέχθησαν τῷ
dauid in chebron filij ſex: τ erat primogenitus
δαυὶδ ἐν χεβρὼν υἱοὶ ἕξ, καὶ ἦν ὁ πρωτότοκος
eius amnō achinaā iſraelite. τ
αὐτοῦ ἀμνὼν τῆς ἀχιναὰμ τῆς ἰζραηλίτιδος. καὶ ὁ
ſecūdus eius celeab abygail carme-
δεύτερος αὐτοῦ κελεὰβ τῆς ἀβυγαΐλ τῆς καρμη-
li. τ tertius abeſalon filius maacha fi
λίας. καὶ ὁ τρίτος ἀβεσσαλὼν υἱὸς μααχὰ θυγα-
lie thalmi regis geſſer. τ quartus
τρὸς θαλμὶ βασιλέως γεσσήρ. καὶ ὁ τέταρτος ἀ-
adonia filius aggith. τ quintus ſaphatias
δωνία υἱὸς ἀγγίθ. καὶ ὁ πέμπτος σαφατίας τῆς
abitaal. τ ſextus iethraan egal vxoris
ἀβιτάλ. καὶ ὁ ἕκτος ἰεθραὰν τῆς αἰγὰλ γυναικὸς
dauid. iſti nati ſunt ipſi dauid in che
δαυίδ. οὗτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ τῷ δαυὶδ ἐν χε-
bron. τ factū eſt
βρών. καὶ ἐγένετο

D
G
F
A

in vnum cuneum: ſteterunt in ſummitate tumuli vnius. Et exclamauit abner ad ioab & ait. Nū vſq; ad internitionem tu⁹ mucro deſeuiet? An ignoras q̄ piculoſa ſit deſperatio? Vſq; quo non dicis populo vt omittat pſequi fratres ſuos? Et ait ioab. Viuit deus: ſi locut⁹ fuiſſes mane: receſſiſſet populus pſeqns fratrē ſuū. Inſonuit ergo ioab buccina: & ſtetit ois exercitus: nec perſecuti ſunt vltra iſrael: neq; inire certamen. Abner autem & viri eius abierūt p cāpeſtria tota nocte illa: & trāſierūt iordanem: & luſtrata oi bethoron venerūt ad caſtra. Porro ioab reuerſ⁹ omiſſo abner congregauit omnem populū: & defuerūt de pueris dauid decē & nouē viri excepto aſahele. Serui autē dauid pcuſſerūt de beniamin & de viris q erāt cū abner trecētos ſexagita: qui & mortui ſūt. Tuleruntq; aſahel & ſepelierūt eū in ſepulchro pr̄is ſui in bethleē: & ambulauerunt tota nocte ioab & viri q erāt cū eo: & in ipo crepuſculo puenerunt in hebron. 3.

Facta eſt ergo lōga cōcertatio īter domum dauid & īter domū ſaulis: dd̄ pficiens & ſp ſeipſo robuſtior: dom⁹ āt ſaul decreſcēs quotidie. Natiq; ſūt filii dd̄ in hebrō. Fuitq; primogenitus ei⁹ āmō de achinoē iezraelite: & poſt eum cheleab de abigail vxore nabal carmeli. Porro tertius abſalom filius maacha filie tholomai regis geſſur. Quartus āt adonias filius agith. Et quintus ſaphatias filius abithal. Sextus quoq; hietraā de egla vxore dauid. Hi nati ſunt dauid in hebron. Cū ergo eſſet

לאגדה אחת ויעמדו על ראש
גבעה אחת ויקרא אבנר אל קרא
יואב ויאמר הלנצח תאכל חרב אמר אכל
הלוא ידעתה כי מרה תהיה מרר
באחרונה ועד מתי לא תאמר
לעם לשוב מאחרי אחיהם
ויאמר יואב חי האלהים כי
לולא דברת כי אז מהבקר נעלה עלה
העם איש מאחרי אחיו ויתקע
יואב בשופר ויעמדו כל העם תקע שפר
ולא ירדפו עוד אחרי ישראל רדף
ולא יספו עוד להלחם ואבנר לחם
ואנשיו הלכו בערבה כל הלילה
ההוא ויעברו את הירדן וילכו עבר
כל הבתרון ויבאו מחנים ויואב
שב מאחרי אבנר ויקבץ את כל שוב קבץ
העם ויפקדו מעבדי דוד תשעה פקד
עשר איש ועשהאל ועבדי דוד
הכו מבנימן ובאנשי אבנר שלש נכה
מאות וששים איש מתו וישאו מאה שש
את עשהאל ויקברהו בקבר אביו נשא קבר
אשר בית לחם וילכו כל הלילה
יואב ואנשיו ויאר להם אור
בחברון ותהי המלחמה Cap.iij. היה לחם
ארכה בין בית שאול ובין בית
דוד ודוד הלך וחזק ובית שאול הלך
הלכים ודלים ויולדו לדוד דלל ילד
בנים בחברון ויהי בכורו אמנון היה בכר
לאחינעם היזרעאלת ומשנהו שנה
כלאב לאביגיל אשת נבל איש
הכרמלי והשלשי אבשלום בן
מעכה בת תלמי מלך גשור
והרביעי אדניה בן חגית והחמישי רבע חמש
שפטיה בן אביטל והששי ששה
יתרעם לעגלה אשת דוד אלה
ילדו לדוד בחברון ויהי בהיות

Pritiua.heb. Tex.he.ii.Regū.iii.

המלחמה בין בית שאול ובין　　לחם
בית דוד ואבנר היה מתחזק　　חזק
בבית שאול׃ ולשאול פלגש
ושמה רצפה בת איה ויאמר אל　　אמר
אבנר מדוע באת אל פילגש　　מדע בוא
אבי׃ ויחר לאבנר מאד על דברי　　חרה
איש בשת ויאמר הראש כלב
אנכי אשר ליהודה היום אעשה　　עשה
חסד עם בית שאול אביך אל
אחיו ואל מרעהו ולא המציתך　　רעה מצא
ביד דוד ותפקד עלי עון האשה　　פקד איש
היום׃ כה יעשה אלהים לאבנר
וכה יסיף לו כי כאשר נשבע　　יסף שבע
יהוה לדוד כי כן אעשה לו׃
להעביר הממלכה מבית שאול　　מלך
ולהקים את כסא דוד על ישראל　　קום
ועל יהודה מדן ועד באר שבע׃
ולא יכל עוד להשיב את אבנר　　שוב
דבר מיראתו אתו׃ וישלח אבנר　　שלח
מלאכים אל דוד תחתיו לאמר　　לאך
למי ארץ לאמר כרתה בריתך　　כרת
אתי והנה ידי עמך להסב אליך　　סבב
את כל ישראל׃ ויאמר טוב
אני אכרת אתך ברית אך דבר　　כרת
אחד אנכי שאל מאתך לאמר
לא תראה את פני כי אם לפני　　ראה פנה
הביאך את מיכל בת שאול　　בוא
בבאך לראות את פני׃ וישלח　　בוא
דוד מלאכים אל איש בשת בן
שאול לאמר תנה את אשתי　　נתן איש
את מיכל אשר ארשתי לי
במאה ערלות פלשתים׃ וישלח
איש בשת ויקחה מעם איש　　לקח
מעם פלטיאל בן ליש׃ וילך אתה
אישה הלך ובכה אחריה עד
בחרים ויאמר אליו אבנר לך　　אמר הלך

Trāſla.B.Hie.

prellum inter domū
ſaul &
domū dauid: abner fi
lius ner regebat
domum ſaul. Fuerat āt
ſauli concubina
noīe reſpha filia achia
Dixitq; iſboſeth ad ab
ner. Quare ingreſſꝰ es
ad concubinam
patris mei? Qui iratus
nimis propter verba
iſboſeth: ait. Nūqd ca
put canis
ego ſum aduerſum iu
dam hodie qui fecerim
miām ſup domū ſaul
patris tui: & ſuper
fratres & proximos e
ius: & non tradidi te
in manꝰ dd: & tu reqſi
ſti me q̄ argueres pro
muliere hodie? Hec fa
ciat deus abner
& hec addat ei: niſi
quomodo iurauit
dominus dauid ſic fa
ciam cum eo
vt trāſferatur regnum
de domo ſaul:
& eleuetur thronus da
uid ſuper iſrael
& ſuper iudā a dan vſ
q; berſabee.
Et non potuit reſpon
dere ei
qcq̄: quia metuebat il
lum. Miſit ergo abner
nuncios ad dauid pro
ſe dicentes.
Cuius eſt terra? Et vt
loq̄retur. Fac mecū a
micitias. & erit manus
mea tecum: & reducam
ad te vniuerſū iſrael.
Qui ait. Optime.
Ego faciam tecum a
micitias: ſed
vnā rem peto a te di
cens.
Non videbis faciē meā
anteq̄
adduxeris mihi michol:
filiam ſaul: & ſic
venies & videbis me.
Miſit autem dauid
nuncios ad iſboſeth fi
lium
ſaul dicens. Redde v
xorem meam
michol quam deſpon
di mihi
centum preputiis phi
liſtiim. Miſit ergo
iſboſeth & tulit eam a
viro ſuo
phaltiel filio lais. Seq̄
baturq; eam
vir ſuus plorans vſq;
bahurim. Et dixit ad e
um abner. Vade &

Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

cū eſſet prelīū inter domū ſaul
ἐν τῷ εἶναι τὸν πόλεμον ἀναμέσον τοῦ οἴκου σαοὺλ
τ inter domū dauid: τ abener erat re
καὶ ἀναμέσον τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ἀβεννὴρ ἦν κρα-
gens domū ſaul. τ ſaul erat cōcubina:
τῶν τοῦ οἴκου σαοὺλ. καὶ τῷ σαοὺλ ἦν παλλακή,
τ nomē ei reſpha filia aia. τ dixit iſbo-
καὶ ὄνομα αὐτῇ ῥεσφὰ θυγάτηρ αἰά. καὶ εἶπεν ἰσβό-　　B
ſeth filius ſaul ad abener: quare ingreſſus es ad
σεθ υἱὸς σαοὺλ πρὸς ἀβεννήρ, τί ὅτι εἰσῆλθες πρὸς
cōcubinā patris mei. τ iratus ē abe-
τὴν παλλακὴν τοῦ πατρός μου. καὶ ἐθυμώθη ἀβεν-
ner nimis de verbo hoc iſboſeth.
νὴρ σφόδρα περὶ τοῦ λόγου τούτου τῷ ἰσβόσεθ.
τ dixit ei abener: nūqd caput canis ſum? τ
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀβεννήρ, μὴ κεφαλὴ κυνός εἰμι; καὶ
feci miām cum domo ſaul patris
ἐποίησα ἔλεος μετὰ τοῦ οἴκου σαοὺλ τοῦ πατρός
tui τ de fratribus τ de proximis eius:
σου καὶ περὶ ἀδελφῶν καὶ περὶ γνωρίμων αὐτοῦ,
τ nō tranſfugi in domū dauid: τ requi-
καὶ οὐκ ηὐτομόλησα εἰς τὸν οἶκον δαυίδ, καὶ ἐπιζη-
ris in me de iniuria mulieris hodie? hec
τεῖς ἐπ' ἐμὲ περὶ ἀδικίας γυναικὸς σήμερον; τάδε
faciat mihi deus τ hec addat: q̄ ſicut iu-
ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι καθὼς ὤ-
rauit dñs dauid ſic faciā ei in　　Infra.
μοσε κύριος τῷ δαυίδ οὕτως ποιήσω αὐτῷ ἐν τῇ　　eo.
die hac: vt auferat regnum a do
ἡμέρᾳ ταύτῃ, περιελεῖν τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ οἴ-
mo ſaul τ eleuet thronū dauid ſup
κου σαοὺλ καὶ ἀναστῆσαι τὸν θρόνον δαυίδ ἐπὶ τὸν
iſrael τ ſup iudā a dan vſq; ad berſa
ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν ἰούδαν ἀπὸ δὰν ἕως βηρσα-
bee. τ nō potuit rurſū iſboſeth rñdere
βεέ. καὶ οὐκ ἠδυνήθη ἔτι ἰσβόσεθ ἀνταποκριθῆναι
abener verbū eo q̄ metuebat illū. τ
τῷ ἀβεννὴρ ῥῆμα ἀπὸ τοῦ φοβηθῆναι αὐτόν. καὶ
miſit abener nuncios ad dauid in chebron
ἀπέστειλεν ἀβεννὴρ ἀγγέλους πρὸς δαυίδ εἰς χεβρὼν
dicēs: pāge fedus tuū mecum: τ ecce
λέγων, διάθου διαθήκην σου μετ' ἐμοῦ, καὶ ἰδοὺ ἡ　　C
manus mea tecum vt reducā ad te om
χείρ μου μετὰ σοῦ τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς σὲ πάν-
nem iſrael. τ dixit dauid: bene ego pā
τα τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπε δαυίδ, καλῶς ἐγὼ διαθή-
gam ad te fedus: ceterū verbū vnū ego peto
σομαι πρὸς σὲ διαθήκην, πλὴν λόγον ἕνα ἐγὼ αἰτοῦ-
a te dicēs: non videas faciē meā ni
μαι παρὰ σοῦ λέγων, οὐ μὴ ἴδῃς τὸ πρόσωπόν μου ἐὰν
ſi adduxeris mechol filiā ſaul veniē
μὴ ἀγάγῃς τὴν μεχὸλ θυγατέρα σαοὺλ παραγινομέ-
te te ad videndū faciē meā. τ miſit
νου σου ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. καὶ ἐξαπέστειλε
dauid nuncios ad iſboſeth filiū ſaul dicēs:
δαυίδ ἀγγέλους πρὸς ἰσβόσεθ υἱὸν σαοὺλ λέγων,
redde mihi vxorē meā mechol: quā acce-
ἀπόδος μοι τὴν γυναῖκά μου τὴν μεχόλ, ἣν ἔλα-　　1.Re.
pi in cētū preputiis philiſtijm. τ mi　　18.b.
βον ἐν ἑκατὸν ἀκροβυστίαις ἀλλοφύλων. καὶ ἀπέ-
ſit iſboſeth τ accepit eam a vi
στειλεν ἰσβόσεθ καὶ ἔλαβεν αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀν-
ro ſuo phaltiel filio lais: τ ibat poſt
δρὸς αὐτῆς φαλτιὴλ υἱοῦ λαΐς, καὶ ἐπορεύετο με-
eā vir eius pergens τ plorās poſt
τ' αὐτὴν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς πορευόμενος καὶ κλαίων ὀπί-
eam vſq; ad bachurim. τ dixit abener ad
σω αὐτῆς ἕως βαχουρίμ. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς
eum:
αὐτόν.

Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

vade τ reuertere. τ reuerſus eſt. τ ſermo abe
πορεύου καὶ ἀνάστρεφε. καὶ ἀνέστρεψεν. καὶ λόγος ἀβεν-
ner factꝰ eſt ad ſeniores iſrael: τ dixit:
νὴρ ἐγένετο πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραήλ, καὶ εἶπεν,
heri τ nudiuſtertius q̄rētes fuiſtis dauid vt regnaret
χθὲς καὶ τρίτης ζητοῦντες ἦτε δαυίδ βασιλεῦσαι
ſup vos. τ nūc facite: quia dñs locutus ē de
ἐφ' ὑμᾶς. καὶ νῦν ποιήσατε, ὅτι κύριος ἐλάλησε περὶ
dauid dicēs: in manu ſerui mei dauid ſal-
δαυίδ λέγων, ἐν χειρὶ τοῦ δούλου μου δαυίδ σώ-
uabo ppl'm meū iſrael de manu philiſtijm
σω τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων
τ de manu oium inimicorū eius. τ locutus
καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. καὶ ἐλάλη-
eſt abener τ in aures filiorū beniamin: τ
D　σεν ἀβεννὴρ καὶ εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν βενιαμίν, καὶ
abijt abener vt loq̄retur in aures dauid in
ἐπορεύθη ἀβεννὴρ τοῦ λαλῆσαι εἰς τὰ ὦτα δαυίδ εἰς
chebron oia que placebāt in oculis filiorū iſra
χεβρὼν πάντα ὅσα ἤρεσκεν ἐν ὀφθαλμοῖς υἱῶν ἰσρα-
el: τ in oculis vniuerſe domus bēiamin. τ venit
ήλ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς οἴκου βενιαμίν. καὶ ἦλθεν
abener ad dauid in chebron τ cum eo viginti
ἀβεννὴρ πρὸς δαυίδ εἰς χεβρὼν καὶ μετ' αὐτοῦ εἴκοσι
viri. τ fecit dauid abener τ vi
ἄνδρες. καὶ ἐποίησε δαυίδ τῷ ἀβεννὴρ καὶ τοῖς ἀν-
ris qui cum eo cōuiuiū. τ dixit abener ad
δράσι τοῖς μετ' αὐτοῦ πότον. καὶ εἶπεν ἀβεννὴρ πρὸς
dauid: ſurgam iā τ ibo τ cōgrega-
δαυίδ, ἀναστήσομαι δὴ καὶ πορεύσομαι καὶ συναθροί-
bo ad dñm meū regē oēm popu
σω πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα πάντα τὸν λα-
lū iſrael: τ pangā tecum fedus τ re-
ὸν ἰσραήλ, καὶ διαθήσομαι μετὰ σοῦ διαθήκην καὶ βα-
gnabis in oibus q̄ deſiderat aīa tua. τ mi
σιλεύσεις ἐν πᾶσιν οἷς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου. καὶ ἐξα-
ſit dauid abener τ iuit in pace. τ
πέστειλε δαυίδ τὸν ἀβεννὴρ καὶ ἐπορεύθη ἐν εἰρήνῃ. καὶ
ecce pueri dauid τ ioab venerūt ab
ἰδοὺ οἱ παῖδες δαυίδ καὶ ἰωὰβ παρεγένοντο ἀπὸ
exitu: τ ſpolia afferebāt ſecum τ abe
τῆς ἐξοδίας, καὶ σκῦλα ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἀβεν-
ner nō erat cū dauid in chebron: q2 miſerat eū:
νὴρ οὐκ ἦν μετὰ δαυίδ ἐν χεβρών, ὅτι ἀπεστάλκει αὐτόν,
τ pfectꝰ fuit in pace. τ ioab τ ois exercitꝰ
καὶ ἐπορεύθη ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἰωὰβ καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ
qui cū eo audierūt: τ nūciauerūt ioab di
ἡ μετ' αὐτοῦ ἤκουσαν, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ ἰωὰβ λέ-
cētes: venit abener filius ner ad dauid: τ mi
γοντες, ἦλθεν ἀβεννὴρ υἱὸς νὴρ πρὸς δαυίδ, καὶ ἀπέ-
ſit eū τ abijt in pace. τ ingreſſus ē ioab
E　στειλεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθεν ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἰσῆλθεν ἰωὰβ
ad regem: τ dixit ei: qd hoc feci
πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τοῦτο ἐποίη-
ſti? ecce venit abener ad te: τ quare hoc
σας; ἰδοὺ ἦλθεν ἀβεννὴρ πρὸς σέ, καὶ ἱνατί τοῦτο
dimiſiſti eū τ abijt in pace: vel nō
ἐξαπέστειλας αὐτὸν καὶ ἀπελήλυθεν ἐν εἰρήνῃ; ἢ οὐκ
noſti malitiā abener filij ner: qm̄ ad decipiēdū
οἶδας τὴν κακίαν ἀβεννὴρ υἱοῦ νήρ, ὅτι ἀπατῆσαί
te venit τ ad ſciēdū ingreſſum tuū τ
σε παρεγένετο καὶ γνῶναι τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν
egreſſū tuū τ ad ſciendū oia q̄ tu agis.
ἔξοδόν σου καὶ γνῶναι ἅπαντα ὅσα σὺ ποιεῖς.
τ egreſſus ē ioab a dauid τ miſit nū-
καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ ἀπὸ δαυίδ καὶ ἀπέστειλεν ἀγ-
tios poſt abener: τ reducunt eū a
γέλους ὀπίσω ἀβεννήρ, καὶ ἐπιστρέφουσιν αὐτὸν ἀπὸ
ciſterna ſira: τ dauid nō ſciuit.
3.Re. 1.c.　τοῦ φρέατος σειρᾶ, καὶ δαυίδ οὐκ ᾔδει.

Trāſla.B.Hie.

reuertere. Qui reuer
ſus eſt. Sermonē quoq;
intulit abner ad ſenio
res iſrael dicens. Tā he
ri q̄ nudiuſtertius que
rebatis
dauid vt regnaret ſup
vos. Nunc ergo facite:
qm̄ dñs locutus eſt ad
dauid dicēs. In manu
ſerui mei dauid ſalua
bo populū meū
iſrael de manu philiſti
im & oīm
inimicorū eiꝰ. Locutus
eſt autem abner etiā ad
beniamin. Et abiit vt
loqueretur ad
dauid in hebron oīa q̄
placuerant iſraeli & v
niuerſo
beniamin: venitq; ad
dauid in
hebron cum vigīti vi
ris.
Et fecit dd abner & vi
ris eius
qui venerant cū eo cō
uiuiū. Et dixit abner
ad dauid. Surgam vt
congregem
ad te dominū meū re
gem omnem iſrael
& ineant tecum fedꝰ:
& imperes omnibus
ſicut deſiderat aīa tua.
Cū ergo deduxiſſet da
uid abner & ille iſſet in
pace: ſtatim
pueri dauid & ioab ve
nerūt ceſis latronibus
cum preda magna ni
mis. Abner autem
non erat cum dauid ī
hebrō: qa iā dimiſerat
eū: & pfectus fuerat in
pace: & ioab & omnis
exercitus q erāt cū eo
poſtea venerāt. Nūcia
tū eſt itaq; ioab a narrā
tibus. Veīt abner filius
ner ad regē: & dimiſit
eū: & abiit ī pace. Et
ingreſſus ē ioab ad re
gem & ait. Quid
feciſti? Ecce venit ab
ner ad te.
Quare dimiſiſti eū: &
abiit & receſſit? Igno
ras abner filiū ner: qm̄
ad hoc venit ad te vt d
cipet te: & ſciret exitū
tuum & introitum tuū:
& noſſet oīa que agis.
Egreſſus itaq; ioab a
dauid miſit
nuncios poſt abner: &
reduxit
eum a ciſterna ſyra: i
gnorante dauid.

Tex.heb.ii.Regū.iii. Pritiua.he.

שוב וישב׃ ודבר אבנר היה עם　　שוב
זקני ישראל לאמר גם תמל
גם שלשם הייתם מבקשים את　　היה בקש
דוד למלך עליכם׃ ועתה עשו כי　　עשה
יהוה אמר אל דוד לאמר ביד
דוד עבדי הושיע את עמי　　ישע
ישראל מיד פלשתים ומיד כל
איביהם׃ וידבר גם אבנר באזני　　דבר
בנימין וילך גם אבנר לדבר
באזני דוד בחברון את כל אשר
טוב בעיני ישראל ובעיני כל
בית בנימן׃ ויבא אבנר אל דוד　　בוא
חברון ואתו עשרים אנשים
ויעש דוד לאבנר ולאנשים
אשר אתו משתה׃ ויאמר אבנר　　שתה
אל דוד אקומה ואלכה ואקבצה　　קום הלך
אל אדני המלך את כל ישראל　　קבץ
ויכרתו אתך ברית ומלכת בכל　　כרת מלך
אשר תאוה נפשך וישלח דוד　　אוה שלח
את אבנר וילך בשלום׃ והנה　　שלם
עבדי דוד ויואב בא מהגדוד　　בוא גדד
ושלל רב עמם הביאו ואבנר　　בוא
איננו עם דוד בחברון כי שלחו
וילך בשלום׃ ויואב וכל הצבא
אשר אתו באו ויגדו ליואב　　נגד
לאמר בא אבנר בן נר אל המלך
וישלחהו וילך בשלום׃ ויבא
יואב אל המלך ויאמר מה　　אמר
עשיתה הנה בא אבנר אליך　　עשה בוא
למה זה שלחתו וילך הלוך׃ ידעת
את אבנר בן נר כי לפתתך בא　　פתה
ולדעת את מוצאך ואת מבואך　　ידע יצא
ולדעת את כל אשר אתה עשה׃　　בוא
ויצא יואב מעם דוד וישלח
מלאכים אחרי אבנר וישבו
אתו מבור הסרה ודוד לא ידע׃　　לאך שוב

וישב אבנר חברון ויטהו יואב אל תוך השער לדבר אתו בשלי ויכהו שם החמש וימת בדם עשהאל אחיו: וישמע דוד מאחרי כן ויאמר נקי אנכי וממלכתי מעם יהוה עד עולם מדמי אבנר בן נר: יחלו על ראש יואב ואל כל בית אביו ואל יכרת מבית יואב זב ומצרע ומחזיק בפלך ונפל בחרב וחסר לחם: ויואב ואבישי אחיו הרגו לאבנר על אשר המית את עשהאל אחיהם בגבעון במלחמה: ויאמר דוד אל יואב ואל כל העם אשר אתו קרעו בגדיכם וחגרו שקים וספדו לפני אבנר והמלך דוד הלך אחרי המטה: ויקברו את אבנר בחברון וישא המלך את קולו ויבך אל קבר אבנר ויבכו כל העם: ויקנן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר: ידיך לא אסרות ורגליך לא לנחשתים הגשו כנפול לפני בני עולה נפלת ויספו כל העם לבכות עליו: ויבא כל העם להברות את דוד לחם בעוד היום וישבע דוד לאמר כה יעשה לי אלהים וכה יסיף כי אם לפני בוא השמש אטעם לחם או כל מאומה: וכל העם הכירו וייטב בעיניהם ככל אשר עשה המלך בעיני כל העם טוב: וידעו כל העם וכל ישראל ביום ההוא כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר בן נר: ויאמר המלך אל

נטה · שלה · נכה מות · שמע · אמר נקה · מלך · עלם חול · כרת זוב · צרע חזק · מות · לחם · פנה · קבר · נשא · בכה · קון · נגש · יסף · בוא · ברה · שבע עשה · טעם · מאס נכר · יטב · היה מות · אמר

Cũq; rediſſet abner in hebrõ: ſeorſũ adduxit eum ioab ad medium porte: vt loq̃retur ei in dolo: & pcuſſit illũ ibi in inguine & mortuus eſt in vltionẽ ſanguinis aſahel fr̃is ei9. Q̃d cũ audiſſet dauid rẽ iam geſtã ait. Mũdus ego ſũ & regnum meum apd̃ dominum vſq; in ſempiternum a ſanguine abner filii ner: & veniat ſup caput ioab & ſuper omnem domũ patris ei9: nec deficiat de domo ioab fluxum ſeminis ſuſtinẽs & leproſus & tenẽs fuſũ: & cadẽs gladio & indigens pane. Igitur ioab & abiſai frater eius interfecerunt abner: eo q̃ occidiſſet aſahel fratrẽ eorum in gabaon in p̃lio. Dixit autem dauid ad ioab & ad omnem populum qui erat cũ eo. Scindite veſtimẽta vr̃a & accingimini ſaccis: & plangite ante exequias abner. Porro rex dauid ſeq̃batur feretrũ. Cũq; ſepeliſſent abner in hebron: leuauit rex dauid vocẽ ſuã & fleuit ſuper tumulũ abner. Fleuit aũt & oĩs ppl's. Plangenſq; rex & lugens abner ait. Nequaq̃; vt mori ſolẽt ignaui: mortuus es abner. Manus tue lĩgate nõ ſunt: & pedes tui nõ ſunt cõpedibus aggrauati: ſed ſicut ſolẽt cadere corã filiis iniq̃tatis ſic corruiſti. Congeminãſq; oĩs populus fleuit ſup eũ. Cũq; veniſſet vniuerſa multitudo cibũ cape cũ dauid clara adhuc die: iurauit dauid dicens. Hec faciat mihi deus: & hec addat: ſi ante occaſum ſolis guſtauero panem vel aliud quicq̃;. Oĩſq; populus audiuit: & placuerũt eis cuncta que fecit rex in cõſpectu omnis populi. Et cognouit oẽ vulg9 & vniuerſus iſrael in die illa: q̃m nõ actum fuiſſet a rege vt occideretur abner filius ner. Dixit quoq; rex ad

τ reuerſus eſt abener ad chebron τ declinare fecit eũ io
καὶ ἐπέστρεψεν ἀβεννὴρ εἰς χεβρὼν καὶ ἐξέκλινεν αὐτὸν ἰω
ab a latere porte: vt loq̃retur ad eũ in do
αβ ἐκ πλαγίων τῆς πύλης, λαλῆσαι πρὸς αὐτὸν ἐν πα
lo. τ percuſſit eum ibi in inguine
ραλογισμῷ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ ἐπὶ τὴν ψύαν
τ mortuus eſt in ſanguine aſſael fratris eius.
καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ αἵματι ἀσαὴλ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτ.
τ audiuit dauid poſt hec: τ dixit: innocẽs ſum
καὶ ἤκουσε δαυὶδ μετὰ ταῦτα, καὶ εἶπεν, ἀθῶός εἰμι
ego τ regnum meũ a dño τ vſq; in ſeculũ a
ἐγὼ καὶ ἡ βασιλεία μου ἀπὸ κυρίου καὶ ἕως αἰῶνος ἀπὸ — Dañ. 13.c. Eccluũ 20.f.
ſanguinib9 abener filij ner: veniant ſup
τῶν αἱμάτων ἀβεννὴρ υἱοῦ νὴρ, καταντησάτωσαν ἐπὶ — F
caput ioab τ ſup oẽm domũ p̃tis
κεφαλὴν ἰωὰβ καὶ ἐπὶ πάντα τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς
ei9: τ nõ deficiat de domo ioab fluxũ ſeminis ſuſtinẽs τ
αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκλίποι ἐκ τοῦ οἴκου ἰωὰβ γονορρυὴς καὶ
leproſus τ tenes ſcuticã: τ cadẽs in gladio τ
λεπρὸς καὶ κρατῶν σκυτάλην, καὶ πίπτων ἐν ῥομφαίᾳ καὶ
indigẽs panibus. ioab aũt τ abeſſai fra
ἐλαττονούμενος ἄρτοις. ἰωὰβ δὲ καὶ ἀβεσαὶ ὁ ἀδελ-
ter eius obſeruabãt abener eo q̃ occi
φὸς αὐτοῦ διετηροῦντο τὸν ἀβεννὴρ ἀνθ᾽ ὧν ἐθανάτω-
dit aſſael fratrẽ eorũ in gabaon in
σεν τὸν ἀσαὴλ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν ἐν γαβαὼν ἐν τῷ
prelio. τ dixit dauid ad ioab τ ad oẽm
πολέμῳ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ καὶ πρὸς πάντα
ppl'm q̃ cum eo: ſcindite veſtimẽta vr̃a
τὸν λαὸν τὸν μετ᾽ αὐτοῦ, διαῤῥήξατε τὰ ἱμάτια ὑμῶν — ĩ. i. b. 2 iſra. 13.t.
τ accingimini ſaccis τ plãgite ante abe
καὶ περιζώσασθε σάκκους καὶ κόπτεσθε ἔμπροσθεν ἀβε
ner. τ rex dauid ibat ante
νὴρ. καὶ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἐπορεύετο ἔμπροσθεν τῆς
feretrũ. τ ſepeliũt abener in chebron. τ leuauit
κλίνης. καὶ θάπτουσι τὸν ἀβεννὴρ ἐν χεβρών. καὶ ἐπῆρεν
rex vocẽ ſuã τ fleuit ſup
ὁ βασιλεὺς τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ
tumulũ abener: τ fleuit oĩs ppl's: τ luxit — G
τάφῳ ἀβεννήρ, καὶ ἔκλαυσε πᾶς ὁ λαός. καὶ ἐθρήνησεν
rex ſup abener τ dixit: ſi ẽm mortẽ na
ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ἀβεννὴρ καὶ εἶπεν, εἰ κατὰ θάνατον να
bal morietur abener: manus tue nõ ligate ſunt:
βὰλ ἀποθανεῖται ἀβεννήρ; αἱ χεῖρές σου οὐκ ἐδέθησαν,
neq; pedes tui in cõpedib9: nõ adduxiſti vt na
οὐδὲ οἱ πόδες σου ἐν πέδαις, οὐ προσήγαγες ὡς να
bal: corã filio iniq̃tatis corruiſti. τ cõgregat9 ẽ oĩs
βάλ, ἐνώπιον υἱοῦ ἀδικίας ἔπεσες. καὶ συνήλθε πᾶς
ppl's vt flerent eũ. τ venit vniuerſus ppl's vt
ὁ λαὸς τοῦ κλαῦσαι αὐτόν. καὶ ἦλθεν πᾶς ὁ λαὸς πε
cenã darẽt dauid panib9 adhuc exñte die. τ
ριδειπνίσαι τὸν δαυὶδ ἄρτοις ἔτι οὔσης ἡμέρας. καὶ
iurauit dauid dicẽs: hec faciat mihi de9
ὤμοσε δαυὶδ λέγων, τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς
hec addat: q̃m niſi occiderit ſol nõ guſtabo panẽ neq; omne q̃cq̃;. τ oĩs po
τάδε προσθείη, ὅτι ἐὰν μὴ δύνῃ ὁ ἥλιος οὐ μὴ γεύσομαι ἄρτου οὐδὲ παντός τινος. καὶ πᾶς ὁ λα
pul9 ſciuit: τ placuerũt ĩ cõſpectu eoꝝ cuncta que
ὸς ἐπέγνω, καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτῶν πάντα ὅσα
fecit rex in cõſpectu oĩs ppl'i.
ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ.
τ cognouerũt oĩs ppl's τ oĩs iſrael in
καὶ ἐπέγνωσαν πᾶς ὁ λαὸς καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν
die illa: q̃m nõ actũ eſt a re
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι οὐκ ἐγένετο παρὰ τοῦ βασι
ge vt occideret abener filiũ ner. τ dixit rex ad
λέως τοῦ θανατῶσαι τὸν ἀβεννὴρ υἱὸν νήρ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς

ſeruos ſuos: nõne ſcitis q̃ princeps τ
τοὺς παῖδας αὐτοῦ, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡγούμενος καὶ
magnus cecidit in die hac in iſrael? τ
μέγας πέπτωκεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐν τῷ ἰσραήλ; καὶ
q̃ ego hodie ppinquus cõſtitutus in regem:
ὅτι ἐγὼ σήμερον συγγενὴς κατεσταθμένος εἰς βασιλέα;
τ viri iſti filij ſaruia duriores me
καὶ οἱ ἄνδρες οὗτοι οἱ υἱοὶ σαρουΐα σκληρότεροί μού εἰ
ſunt. retribuat dñs facienti mala iuxta
σίν. ἀνταποδῷ κύριος τῷ ποιοῦντι τὰ πονηρὰ κατὰ
maliciã ſuam.
τὴν κακίαν αὐτοῦ.

Ca. 4.

A — ET audiuit iſboſeth filius ſaul: q̃ mortu9 eẽt
Καὶ ἤκουσεν ἰσβόσεθ υἱὸς σαοὺλ, ὅτι τέθνηκεν
abener in chebron: τ diſſolute ſunt manus eius:
ἀβεννὴρ ἐν χεβρών, καὶ ἐξελύθησαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ,
τ oẽs viri iſrael turbati ſunt: τ duo
καὶ πάντες οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ ἐταράχθησαν, καὶ δύο
viri principes turmarũ iſboſeth filio ſaul.
ἄνδρες ἡγούμενοι συστρεμμάτων τῷ ἰσβόσεθ υἱῷ σαούλ.
nomẽ vni baana: τ ſecũdo nomẽ rechab
ὄνομα τῷ ἑνὶ βαανά, καὶ τῷ δευτέρῳ ὄνομα ῥηχάβ
filij remmõ berothei: de filijs beniami:
οἱ υἱοὶ ῥεμμὼν τοῦ βηρωθαίου ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμίν,
quia τ beroth reputata eſt filijs beniamin. τ fu
ὅτι καὶ βηρὼθ ἐλογίζετο τοῖς υἱοῖς βενιαμίν. καὶ ἀπέ-
gerunt berothite in gethaim: τ fuerũt ibi aduene
δρασαν οἱ βηρωθαῖοι εἰς γεθαΐμ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ παροικοῦν
vſq; in diẽ hunc. τ ionathan filio ſa
τες ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ τῷ ἰωνάθαν υἱῷ σα
ul filius percuſſus pedes filius ãnoꝝ quinq;
οὺλ υἱὸς πεπληγὼς τοὺς πόδας υἱὸς ἐτῶν πέντε — B
τ iſte cũ venit nuncius ſaul τ iona
καὶ οὗτος ἐν τῷ ἐλθεῖν τὴν ἀγγελίαν σαοὺλ καὶ ἰωνα
than filij eius de izrael: τ ſubſtulit eũ nu
θὰν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐξ ἰζραήλ, καὶ ἦρεν αὐτὸν ἡ τιθη
trix ſua: τ fugit. τ factũ eſt cũ feſtinaret ip-
νὸς αὐτοῦ, καὶ ἔφυγε. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπεύδειν αὐ
ſa τ ſecederet: cecidit τ claud9 effect9 ẽ. τ nomẽ — G
τὴν καὶ ἀναχωρεῖν, ἔπεσε καὶ ἐχωλάνθη. καὶ ὄνομα
ei mephiboſeth. τ abierũt filij remmõ be
αὐτῷ μεφιβόσεθ. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ ῥεμμὼν τοῦ βη
rothite rechab τ baana: τ ingreſſi ſũt in fer
ρωθαίου ῥηχὰβ καὶ βαανά, καὶ εἰσῆλθον ἐν τῷ καύ
uore diei in domũ iſboſeth: τ ipſe dor
ματι τῆς ἡμέρας εἰς τὸν οἶκον ἰσβόσεθ, καὶ αὐτὸς ἐκά
miebat in lecto meridiei: τ ecce hoſtiaria
θευδε ἐν τῇ κοίτῃ τῆς μεσημβρίας, καὶ ἰδοὺ ἡ θυρωρὸς
domus purgabat triticũ: τ dormitauit τ dormiuit. — C
τοῦ οἴκου ἐκάθαιρε πυρούς, καὶ ἐνύσταξε καὶ ἐκάθευδεν.
τ rechab τ baana frater eius latuerũt τ in-
καὶ ῥηχὰβ καὶ βαανὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διέλαθον καὶ εἰσε
greſſi ſunt in domũ. τ iſboſeth dormiebat ſup
πορεύθησαν εἰς τὸν οἶκον. καὶ ἰσβόσεθ ἐκάθευδεν ἐπὶ
lectũ ſuũ in cubiculo ſuo. τ percutiũt
τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ. καὶ τύπτουσιν
eum τ interficiũt: τ auferũt caput eius.
αὐτὸν καὶ θανατοῦσιν, καὶ ἀφαιροῦσιν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
τ ceperũt caput eius τ abierũt viã q̃ ad
καὶ ἔλαβον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθον τὴν ὁδὸν τὴν κα
occaſum tota nocte. τ attulerũt caput iſ
τὰ δυσμὰς ὅλην τὴν νύκτα. καὶ ἤνεγκαν τὴν κεφαλὴν ἰσ
boſeth dauid in chebron. τ dixerũt ad regem:
βόσεθ τῷ δαυὶδ εἰς χεβρών. καὶ εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα,
ecce caput iſboſeth filij ſaul inimici tui: q̃ q̃rebat aĩam tuã: τ dedit dñs dño nr̃o regi vltionem inimicoꝝ ſuoꝝ vt dies hec de ſaul inimico tuo τ de
ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ ἰσβόσεθ υἱοῦ σαοὺλ τοῦ ἐχθροῦ σου, ὃς ἐζήτει τὴν ψυχήν σου, καὶ ἔδωκε κύριος τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ βασιλεῖ ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἐκ σαοὺλ τοῦ ἐχθροῦ σου καὶ ἐκ
ſemine eius. τ rñdit dauid rechab τ baana
τοῦ σπέρματος αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθη δαυὶδ τῷ ῥηχὰβ καὶ τῷ βαανᾷ

ſeruos ſuos. Nũ ignoratis q̃m princeps & maximus cecidit hodie in iſrael? Ego autẽ adhuc delicat9 & vnct9 rex. Porro viri iſti filii ſaruie duri ſũt mihi. Retribuat dñs facienti malũ iuxta maliciã ſuã.

4. Hvdiuit aũt filius ſaul q̃ cecidiſſet abner in hebrõ: & diſſolute ſunt manus eius: oĩſq; iſrael pturbat9 ẽ. Duo autem viri principes latronũ erãt filio ſaul: nomen vni banaa: & nomẽ alteri rechab filii rẽmõ berothite: de filiis bẽiami. Siq̃dẽ & beroth reputata eſt in beniamin. Et fugerunt berothite in gethaim: fueruntq; ibi aduene vſq; ad tps illud. Erat autem ionathe filio ſaul filius debilis pedibus. Quinq̃ennis enim fuit quãdo venit nũci9 de ſaul & ionatha ex iezrael. Tollens itaq; eum nutrix ſua fugit. Cũq; feſtinaret vt fugeret: cecidit: & claud9 effect9 eſt: habuitq; vocabulũ miphiboſeth. Venĩetes igitur filii rẽmõ berothite rechab & banaa: ingreſſi ſũt feruente die domũ iſboſeth: Qui dormiebat ſuper ſtratũ ſuũ meridie. Ingreſſi ſũt aũt domũ latenter aſſumẽtes ſpicas tritici: & pcuſſerũt eũ in inguine rechab & banaa fr̃ eius & fugerunt. Cũ aũt ingreſſi fuiſſent domũ ille dormiebat ſup lectũ ſuũ in cõclaui: & pcutientes iterfecerũt eũ. Sublatoq; capite eius: abierunt per viam deſerti tota nocte & attulerunt caput iſboſeth ad dauid in hebrõ. Dixeruntq; ad regem. Ecce caput iſboſeth filii ſaul inimici tui qui querebat animam tuam: & dedit dñs dño meo regi vltionem hodie de ſaul & de ſemine eius. Rñdens autem dauid rechab & banaa

עבדיו הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום הזה בישראל: ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני ישלם יהוה לעשה הרעה כרעתו:

Cap. iiii.

וישמע בן שאול כי מת אבנר בחברון וירפו ידיו וכל ישראל נבהלו: ושני אנשים שרי גדודים היו בן שאול שם האחד בענה ושם השני רכב בני רמון הבארתי מבני בנימן כי גם בארות תחשב על בנימן: ויברחו הבארתים גתימה ויהיו שם גרים עד היום הזה: וליהונתן בן שאול בן נכה רגלים בן חמש שנים היה בבא שמעת שאול ויהונתן מיזרעאל ותשאהו אמנתו ותנס ויהי בחפזה לנוס ויפל ויפסח ושמו מפיבשת: וילכו בני רמון הבארתי רכב ובענה ויבאו כחם היום אל בית איש בשת והוא שכב את משכב הצהרים: והנה באו עד תוך הבית לקחי חטים ויכהו אל החמש ורכב ובענה אחיו נמלטו: ויבאו הבית והוא שכב על מטתו בחדר משכבו ויכהו וימתהו ויסירו את ראשו ויקחו את ראשו וילכו דרך הערבה כל הלילה ויבאו את ראש איש בשת אל דוד חברון ויאמרו אל המלך הנה ראש איש בשת בן שאול איבך אשר בקש את נפשך ויתן יהוה לאדני המלך נקמות היום הזה משאול ומזרעו: ויען דוד את רכב ואת בענה

ידע שור · גדל · רכך משח · קשה · שלם רוע · שמע · רפה · בהל שנה · שור גדד · היה · חשב · ברח · גור · שנה בוא · נשא נוס · היה נפל · פסח · בוא חמם · שכב · חטה נכה · נטה · שכב מות · סור לקח · בוא · נתן · ענה

אמר אחיו בני רמון הבארתי ויאמר
להם חי יהוה אשר פדה את
צור נגד נפשי מכל צרה׃ כי המגיד לי
מות לאמר הנה מת שאול והוא היה
בשר כמבשר בעיניו ואחזה בו
הרג נתן ואהרגהו בצקלג אשר לתתי לו
בשרה׃ אף כי אנשים רשעים
צדק הרגו את איש צדיק בביתו על
שכב בקש משכבו ועתה הלא אבקש את
דמו מידכם ובערתי אתכם מן
צוה הארץ׃ ויצו דוד את הנערים
קצץ ויהרגום ויקצצו את ידיהם
תלה ואת רגליהם ויתלו על הברכה
בחברון ואת ראש איש בשת לקחו
קבר ויקברו בקבר אבנר בחברון׃
Cap. v. ויבאו כל שבטי ישראל
בוא אל דוד חברונה ויאמרו לאמר
אמר הננו עצמך ובשרך אנחנו׃ גם
תמל היה אתמול גם שלשום בהיות
שאול מלך עלינו אתה היית
יצא בוא המוציא והמביא את ישראל
רעה ויאמר יהוה לך אתה תרעה את
היה עמי את ישראל ואתה תהיה
נגד לנגיד על ישראל׃ ויבאו כל זקני
כרת ישראל אל המלך חברונה ויכרת
כרת להם המלך דוד ברית בחברון
פנה משח לפני יהוה וימשחו את דוד
למלך על ישראל׃ בן שלשים
רבע שנה דוד במלכו ארבעים שנה
מלך׃ בחברון מלך על יהודה
שבע שנים וששה חדשים
ובירושלם מלך שלשים ושלש
שנה על כל ישראל ויהודה׃
וילך המלך ואנשיו ירושלם
ישב אל היבסי יושב הארץ
בוא ויאמר לדוד לאמר לא תבוא

fratri eius filiis remmō berothite: dixit ad eos. Viuit dominus qui eruit aīam meā de oī anguſtia: qm̄ eū q annunciauerat mihi & dixerat: mortuus eſt ſaul: q putabat ſe proſpera nūciare: tenui & occidi eū in ſicelech: cui oportebat me mercedē dare pro nuncio. Quanto magis nūc cū hoīes impii interfecerint virū innoxiū in domo ſua ſuper lectum ſuum non queram ſanguinē eius de māu veſtra: & auferā vos de terra? Precepit itaqꝫ dauid pueris ſuis: & interfecerūt eos: p̄cidēteſqꝫ manus & pedes eorū: ſuſpenderūt eos ſuper piſcinā in hebron. Caput autem iſboſeth tulerunt: & ſepelierunt in ſepulchro abner in hebrō. 5.

ET venerunt vniuerſe tribus iſrael ad dauid in hebron dicentes. Ecce nos os tuū & caro tua ſumus. Sed & heri & nudiuſtertius cum eſſet ſaul rex ſuper nos: tu eras educens & reducens iſrael. Dixit autem dominus ad te. Tu paſces populum meum iſrael: & tu eris dux ſuper iſrael. Venerūt quoqꝫ & ſeniores iſrael ad regem in hebron: & percuſſit cū eis rex dauid fedus in hebron coram domino: vnxeruntqꝫ dauid in regem ſuper iſrael. Filius triginta annorum erat dd̄ cū regnare cepiſſet: & quadraginta annis regnauit. In hebrō regnauit ſup iudā ſeptē annis & ſex menſibus. In ieruſalem aūt regnauit triginta tribus annis ſuper omnē iſrael & iudam. Et abiit rex & oēs viri qui erāt cū eo in ieruſalem ad iebuſeum habitatorem terre. Dictūqꝫ eſt dauid ab eis. Non ingredieris

fratris eius filiis remon berothei: ⁊ dixit
ἀδελφοῦ αὐτοῦ υἱοῖς ῥεμὰν τοῦ βηρωθαίου, καὶ εἶπεν
eis: viuit dn̄s qui eruit aīaʒ meā de
αὐτοῖς, ζῇ κύριος ὃς ἐλυτρώσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ B
omni anguſtia: q annūciauerat mihi dicēs q ſ.1.b.
πάσης θλίψεως, ὅτι ὁ ἀπαγγείλας μοι λέγων ὅτι
mortuus eſt ſaul ⁊ ionathan: licet ipſe erat q̄ſi proſpera
τέθνηκε σαοὺλ καὶ ἰωναθάν, κἂν αὐτὸς ἦν ὡς εὐαγγε-
nūcians corā me: ⁊ detinui eū ⁊ occi
λιζόμενος ἐνώπιόν μου, καὶ κατέσχον αὐτὸν καὶ ἀπέ-
di eū in ſecelag: cui oportebat me dare premia
κτεινα αὐτὸν ἐν σεκελάγ, ᾧ ἔδει με δοῦναι εὐαγγέ-
nūciaciōis: ſꝫ ⁊ nūc viri mali interfecerūt virū
λια. ἀλλὰ καὶ νῦν ἄνδρες πονηροὶ ἀπεκτείνασιν ἄνδρα
iuſtū ſup lectū ſuū in domo ſua.
δίκαιον ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
⁊ nūc querā ſāguinē eius de manu vr̄a
καὶ νῦν ἐκζητήσω τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς ὑμῶν
⁊ delebo vos de terra. ⁊ precepit
καὶ ἐξολοθρεύσω ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς. καὶ ἐνετείλατο
dauid pueris ſuis: ⁊ interfecerūt eos
δαυὶδ τοῖς παιδαρίοις αὐτοῦ, καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς
⁊ p̄ciderūt manꝰ eorū ⁊ pe
καὶ ἐκολόβωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πό-
des eorū: ⁊ ſuſpēderūt eos ſup fontē
δας αὐτῶν, καὶ ἐκρέμασαν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς κρήνης
in chebron: ⁊ caput iſboſeth ſepelierūt in
ἐν χεβρών, καὶ τὴν κεφαλὴν ἰσβόσεθ ἔθαψαν ἐν τῷ
ſepulchro abener filii ner in chebron.
τάφῳ ἀβεννὴρ υἱοῦ νὴρ ἐν χεβρών. Ca. 5.
ET venit vniuerſe tribus iſrael A
Καὶ παραγίνονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ ἰσραὴλ 1.Pa. 11.b.
ad dauid in chebron: ⁊ dixit: ecce nos
πρὸς δαυὶδ ἐν χεβρών, καὶ λέγουσιν, ἰδοὺ ἡμεῖς
oſſa tua ⁊ carnes tue: ⁊ heri ⁊ nudiuſtertiꝰ cū
ὀστᾶ σου καὶ σάρκες σου, καὶ χθὲς καὶ τρίτης ὄν-
eſſet ſaul rex ſup nos: tu eras educens ⁊
τος σαοὺλ βασιλέως ἐφ᾽ ἡμῖν, σὺ ἦσθα ἐξάγων καὶ
inducens iſrael. ⁊ dixit dn̄s ad te tu
εἰσάγων τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς σέ, σὺ
paſces ppl̄m meū iſrael: ⁊ tu eris in
ποιμανεῖς τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ, καὶ σὺ ἔσῃ εἰς
ducē ſup iſrael. ⁊ venit oēs
ἡγούμενον ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἔρχονται πάντες οἱ
ſeniores iſrael in chebron ad regē.
πρεσβύτεροι ἰσραὴλ εἰς χεβρὼν πρὸς τὸν βασιλέα.
⁊ pepigit rex dauid fedus in chebron
καὶ διέθετο ὁ βασιλεὺς δαυὶδ διαθήκην ἐν χεβρὼν
corā dn̄o. ⁊ vngunt dauid in re
ἐνώπιον κυρίου. καὶ χρίουσι τὸν δαυὶδ εἰς βασι-
gem ſup vniuerſū iſrael. filius triginta annorū
λέα ἐπὶ πάντα τὸν ἰσραήλ. υἱὸς τριάκοντα ἐτῶν
erat dauid cū regnaret ipſe. ⁊ quadragin
ἦν δαυὶδ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ τεσσαράκον-
ta ānis regnauit. ⁊ regnauit in chebron ſup
τα ἔτη ἐβασίλευσεν. καὶ ἐβασίλευσεν ἐν χεβρὼν ἐπὶ
iuda ānis ſeptē ⁊ mēſibꝰ ſex. ⁊ in hieruſalē
ἰούδα ἔτη ἑπτὰ καὶ μῆνας ἕξ. καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ
regnauit triginta ⁊ duobꝰ ānis ſup oēm
ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τρία ἔτη ἐπὶ πάντα
iſrael ⁊ iudā. ⁊ abiit rex ⁊
ἰσραὴλ καὶ ἰούδαν. καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ
omnes viri eius in hieruſalē ad ie
πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν ἰε- B
buſeum habitatorem terre. ⁊ dictū eſt
βουσαῖον τὸν κατοικοῦντα τὴν γῆν. καὶ ἐρρέθη τῷ
dauid: non ingredieris
δαυίδ, οὐκ εἰσελεύσῃ

huc quia inſurrexerūt claudi ⁊ ceci dicen
ὧδε, διότι ἀντέστησαν οἱ χωλοὶ καὶ οἱ τυφλοὶ λέγον-
tes: nō ingredietur dauid huc. ⁊ cepit
τες, οὐκ εἰσελεύσεται δαυὶδ ὧδε. καὶ κατελάβετο
dauid arcē ſion: hec ciuitas dauid. ⁊ d
δαυὶδ τὴν περιοχὴν σιών, αὕτη ἡ πόλις δαυίδ. καὶ
dixit dauid in die illa: quicūqꝫ pcutiēs iebuſeū
εἶπε δαυὶδ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, πᾶς τύπτων ἰεβουσαῖ-
tāgat in gladio ⁊ claudos ⁊ ce
ον, ἁπτέσθω ἐν παραξιφίδι καὶ τοὺς χωλοὺς καὶ τυφ-
cos odiētes aīaʒ dauid. idcirco di
λοὺς τοὺς μισοῦντας τὴν ψυχὴν δαυίδ. διὰ τοῦτο ἐροῦ-
cēt: cecus ⁊ claudus nō ingredietur in domū dn̄i.
Math. 11.b. σι, τυφλὸς καὶ χωλὸς οὐκ εἰσελεύσεται εἰς οἶκον κυρίου.
⁊ habitauit dauid in arce: ⁊ vocata ē hec ci
καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ ἐκλήθη αὕτη ἡ πό-
uitas dauid. ⁊ edificauit dauid ciuitatē p gyrū
λις δαυίδ. καὶ ᾠκοδόμησε δαυὶδ τὴν πόλιν κύκλῳ
ab extremitate: ⁊ domū ſuā. ⁊ ibat
ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύετο
dauid proficiēs magnificatus: ⁊ dn̄s omni
δαυὶδ πορευόμενος μεγαλυνόμενος, καὶ κύριος παντο-
1.Pa. 14.a. potēs cū eo. ⁊ miſit chirā rex ty
κράτωρ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύ-
ri nūcios ad dauid ⁊ ligna cedrina ⁊ artifices
ρου ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ καὶ ξύλα κέδρινα καὶ τέκτονας
lignorū ⁊ artifices parietis lapidū: ⁊ edificauerūt do
ξύλων καὶ τέκτονας τοίχου λίθων, καὶ ᾠκοδόμησαν οἶ-
mū dauid. ⁊ cognouit dauid: qm̄ parauit eū
κον τῷ δαυίδ. καὶ ἔγνω δαυίδ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτὸν
dn̄s in regē ſup iſrael: ⁊ qm̄ exaltatū eſſet re
κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ὅτι ἐπήρθη ἡ βα-
gnū eiꝰ pp ppl̄m ſuū iſrael. ⁊ acce
σιλεία αὐτοῦ διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ ἔλα-
pit dauid adhuc vxores ⁊ cōcubinas de hieruſa
C βε δαυὶδ ἔτι γυναῖκας καὶ παλλακὰς ἐξ ἱερουσα-
lem poſtqꝫ venerat ipſe de chebron. ⁊ fuerunt
λὴμ μετὰ τὸ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐκ χεβρών. καὶ ἐγένοντο
dauid adhuc filii ⁊ filie. ⁊ hec
τῷ δαυὶδ ἔτι υἱοὶ καὶ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ
noīa eorū qui nati ſunt ei in hieruſalem. ſa
ὀνόματα τῶν γεννηθέντων αὐτῷ ἐν ἱερουσαλήμ. σα-
mua ⁊ ſobab ⁊ nathan ⁊ ſalomon ⁊ iebaar
μαὰ καὶ σωβὰβ καὶ ναθὰν καὶ σαλωμὼν καὶ ἰεβαάρ
⁊ napheg ⁊ iaphie ⁊ eliſama ⁊ eliada ⁊ eliphalet
καὶ ναφὴγ καὶ ἰαφιὲ καὶ ἐλισαμὰ καὶ ἐλιαδὰ καὶ ἐλιφαλέτ
⁊ eliſua. ⁊ audierūt philiſtiim q vnctꝰ eſt dauid
καὶ ἐλισουέ. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι κέχρισται δαυὶδ
rex iſrael: ⁊ aſcenderūt philiſtiim vt q̄rerēt
βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι ζητεῖν τὸν
dauid. ⁊ audiuit dauid: ⁊ deſcēdit in locū
δαυίδ. καὶ ἤκουσε δαυίδ, καὶ κατέβη εἰς τὴν περι-
munitū. ⁊ philiſtiim venerūt ⁊ cōciderūt in
οχήν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι παρεγένοντο καὶ συνέπεσον εἰς
vallem gigātū. ⁊ cōſuluit dauid
τὴν κοιλάδα τῶν τιτάνων. καὶ ἠρώτησε δαυὶδ τὸν
dn̄m dicēs: ſi aſcēdā ad philiſtiim ⁊
κύριον λέγων, εἰ ἀναβῶ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους καὶ
ſi trades eos in manibus meis: ⁊ di
εἰ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς μου; καὶ εἶ-
xit dn̄s ad dauid: aſcende: qm̄ tradēs
πε κύριος πρὸς δαυίδ, ἀνάβαινε, ὅτι παραδιδοὺς
dabo eos in manibꝰ tuis. ⁊ venit
D παραδώσω αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου. καὶ ἦλθε
dauid de ſuperioribꝰ diuiſionibꝰ: ⁊ pcuſſit eos
δαυὶδ ἐκ τῶν ἐπάνω διακοπῶν, καὶ ἔκοψεν αὐτοὺς
dauid ibi. ⁊ dixit dauid: intercidit dn̄s
δαυὶδ ἐκεῖ. καὶ εἶπε δαυίδ, διέκοψε κύριος τοὺς
inimicos meos corā me
ἐχθρούς μου ἐνώπιόν μου

huc niſi abſtuleris cecos & claudos: dicētes. Nō ingredietur dauid huc. Cepit autem dauid arcem ſyon: hec ē ciuitas dd̄. Propoſuerat enī dauid ī die illa p̄miū qui percuſſiſſet iebuſeum & tetigiſſet domatū fiſtulas & abſtuliſſet cecos & claudos odiētes aīam dd̄. Idcirco dicitur in puerbio. Cecus & claudus non intrabūt in tēplū. Hītauit āt dauid in arce ſyon: & vocauit eā ciuitatē dauid. Et edificauit p gyrū a mello & itrinſecus. Et īgrediebatur pficiēs atqꝫ ſuccreſcēs: & dn̄s deus exercituū erat cū eo. Miſit quoqꝫ hirā rex tiri nuncios ad dd̄ & ligna cedrina & artifices lignorū: artificeſqꝫ lapidū ad parietes: & edificauerūt domū dd̄. Et cognouit dauid qm̄ cōfirmaſſet eū dn̄s regē ſup iſrael: & qm̄ exaltaſſet regnū eiꝰ ſup populū ſuū iſrael. Accepit ergo dauid adhuc concubinas & vxores de ieruſalē poſtqꝫ venerat de hebrō. Natiqꝫ ſunt dauid & alii filii & filie: & hec noīa eorū qui nati ſunt ei in ieruſalē. Samua & ſobab & nathan & ſalomon & iabaar & heliſua & nepheg & iaphia & heliſama & helida & heliſeleth. Audierūt ergo philiſtiim q vnxiſſent dauid in regem ſuper iſrael: & aſcēderūt vniuerſi vt q̄rerēt dd̄. Qd̄ cum audiſſet dd̄ deſcendit in preſidium. Philiſtiim autem venientes diffuſi ſunt in valle raphaim. Et conſuluit dauid dominū dicens. Si aſcendam ad philiſtiim: & ſi dabis eos in manu mea? Et dixit dn̄s ad dd̄. Aſcēde quia tradens dabo philiſtiim in māu tua. Venit ergo dauid in baalpharaſim: & percuſſit eos ibi: & dixit. Diuiſit dn̄s inimicos meos coram me

הנה כי אם הסירך העורים סור
והפסחים לאמר לא יבוא דוד
הנה׃ וילכד דוד את מצדת ציון לכד
היא עיר דוד׃ ויאמר דוד ביום
ההוא כל מכה יבסי ויגע בצנור נכה נגע
ואת הפסחים ואת העורים צנר
שנאי נפש דוד על כן יאמרו
עור ופסח לא יבוא אל הבית׃
וישב דוד במצדה ויקרא לה עיר קרא
דוד ויבן דוד סביב מן המלוא בנה סבב
וביתה׃ וילך דוד הלוך וגדול ויהוה מלא הלך
אלהי צבאות עמו׃ וישלח חירם שלח
מלך צר מלאכים אל דוד ועצי צור
ארזים וחרשי עץ וחרשי אבן
קיר ויבנו בית לדוד׃ וידע דוד
כי הכינו יהוה למלך על ישראל כון
וכי נשא ממלכתו בעבור עמו מלך עבר
ישראל׃ ויקח דוד עוד פלגשים לקח
ונשים מירושלם אחרי באו נשא בוא
מחברון ויולדו עוד לדוד בנים ילד
ובנות׃ ואלה שמות הילדים לו בנה
בירושלם שמוע ושובב ונתן
ושלמה׃ ויבחר ואלישוע ונפג
ויפיע׃ ואלישמע ואלידע
ואליפלט׃ וישמעו פלשתים כי שמע
משחו את דוד למלך על
ישראל ויעלו כל פלשתים עלה
לבקש את דוד וישמע דוד וירד
אל המצודה׃ ופלשתים באו מצד בוא
וינטשו בעמק רפאים׃ וישאל נטש שאל
דוד ביהוה לאמר האעלה אל
פלשתים התתנם בידי ויאמר נתן אמר
יהוה אל דוד עלה כי נתן אתן
את הפלשתים בידך׃ ויבא דוד
בבעל פרצים ויכם שם דוד נכה
ויאמר פרץ יהוה את איבי לפני פנה

כפרץ מים על כן קרא שם
המקום ההוא בעל פרצים: ויעזבו — קום עזב
שם את עצביהם וישאם דוד — נשא
ואנשיו: ויספו עוד פלשתים — יסף
לעלות וינטשו בעמק רפאים: — עלה
וישאל דוד ביהוה ויאמר לא — שאל
תעלה הסב אל אחריהם ובאת — סבב
להם ממול בכאים: ויהי בשמעך — היה
את קול צעדה בראשי הבכאים
אז תחרץ כי אז יצא יהוה — חרץ
לפניך להכות במחנה פלשתים: — נכה חנה
ויעש דוד כן כאשר צוהו יהוה — עשה
ויך את פלשתים מגבע עד באך — נכה בוא
גזר: ויסף עוד דוד את כל — Cap. vj.
בחור בישראל שלשים אלף: — בחר
ויקם וילך דוד וכל העם אשר — קום
אתו מבעלי יהודה להעלות משם
את ארון האלהים אשר נקרא — ארן קרא
שם שם יהוה צבאות ישב
הכרבים עליו: וירכבו את ארון — רכב
האלהים אל עגלה חדשה וישאהו — נשא
מבית אבינדב אשר בגבעה ועזא
ואחיו בני אבינדב נהגים את
העגלה חדשה: וישאהו מבית
אבינדב אשר בגבעה עם ארון
האלהים ואחיו הלך לפני הארון: — פנה
ודוד וכל בית ישראל משחקים — שחק
לפני יהוה בכל עצי ברושים — ברש
ובכנרות ובנבלים ובתפים — תפף
ובמנענעים ובצלצלים: ויבאו — נוע צלל
עד גרן נכון וישלח עזא אל ארון — בוא כון
האלהים ויאחז בו כי שמטו — שלח אחז
הבקר: ויחר אף יהוה בעזה ויכהו — חרה נכה
שם האלהים על השל וימת — שלה מות
שם עם ארון האלהים: ויחר
לדוד על אשר פרץ יהוה פרץ

ſicut diuiduntur aque. Propterea vocatū ē nomen loci illius baalpharaſim. Et reliquerunt ibi ſculptilia ſua: q̄ tulit dauid & viri eius. Et addiderūt adhuc philiſtiim vt aſcēderet: & diffuſi ſunt in valle raphaim. Conſuluit aūt dd̄ dominum. Qui reſpondit. Nō aſcēdas contra eos ſed gyra poſt tergū eorū: & vēies ad eos ex aduerſo pirorū. Et cū audieris ſonitū clamoris gradiētis in cacumine pirorū: tūc inibis p̄liū: q2 tūc egredietur dn̄s ante faciē tuā: vt pcutiat caſtra philiſtiim. Fecit itaq3 dauid ſicut preceperat ei dominꝰ. & pcuſſit philiſtiim de gabaa vſq3 dum venias gezer. 6.

Congregauit aūt rurſum dd̄ oēs electos ex iſrael triginta milia. Surrexitq3 dd̄ & abiit: & vniuerſus ppl's q erat cū eo de viris iuda: vt adducerent arcam dei: ſuper quā inuocatum eſt nomen domini exercituum ſedentis in cherubin ſup eam. Et impoſuerunt arcam dei ſuper plauſtrū nouum. Tuleruntq3 eam de domo aminadab q erat in gabaa. Oza aūt & haio filii aminadab minabant plauſtrū nouū. Cumq3 tuliſſent eā de domo aminadab qui erat in gabaa cuſtodiens arcā dei: haio precedebat arcam dei: dauid autem & oēs iſrael ludebant coram domino in omnibus lignis fabrefactis & citharis & lyris & tympanis & ſyſtris & cymbalis. Poſtq3 āt venerunt ad arcam nachor extendit oza manū ad arcā dei & tenuit eā: quoniam calcitrabant boues. Iratuſq3 eſt indignatiōe dn̄s cōtra ozan & pcuſſit eum ſup temeritate: qui mortuus eſt ibi iuxta arcam dei. Contriſtatus ē aūt dauid eo q pcuſſiſſet dominus

ſicut interciduntur aque. pp hoc vocatū eſt nome loci illius ſup inciſiones. & relinquunt ibi philiſtijm deos ſuos: & capiunt eos dauid & viri eiꝰ. & addiderūt adhuc philiſtijm vt aſcēderēt: & diffuſi ſunt ſup valle titanorū. & cōſuluit dauid per dn̄m. & dixit ei dn̄s: nō aſcendes in occurſū eorū: reuertere ab eis: & aderis eis prope fletū. & erit cum audieris in vocē cōcuſſionis ne morū fletus: tunc deſcēdes in preliū. q2 tūc egredietur dn̄s ante te vt percutiat in bello philiſtijm. & fecit dauid ſic ſicut preceperat ei dn̄s: & percuſſit philiſtijm a gabaon vſq3 gezer.

ὡς διακόπτεται τὰ ὕδατα. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου ἐπάνω διακοπῶν. καὶ καταλείπουσιν ἐκεῖ οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς θεοὺς αὐτῶν, καὶ λαμβάνουσιν αὐτοὺς δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ. καὶ προσέθεντο ἔτι οἱ ἀλλόφυλοι τοῦ ἀναβῆναι, καὶ συνέπεσον ἐπὶ τὴν κοιλάδα τῶν τιτάνων. καὶ ἐπηρώτησε δαυὶδ διὰ κυρίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος, οὐκ ἂν ἀναβήσῃ εἰς συνάντησιν αὐτῶν, ἀποστρέφου ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ παρέσῃ αὐτοῖς πλησίον τοῦ κλαυθμῶνος. καὶ ἔσαι ἐν τῷ ἀκοῦσαι σε τὴν φωνὴν τοῦ συσσεισμοῦ τῶν ἀλσῶν τοῦ κλαυθμῶνος, τότε καταβήσῃ εἰς τὸν πόλεμον. ὅτι τότε ἐξελεύσεται κύριος ἔμπροσθέν σου τύπτειν ἐν τῷ πολέμῳ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐποίησε δαυὶδ οὕτως καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους ἀπὸ γαβαὼν ἕως γαζηρά. Ca.6.

D

Et cōgregauit rurſū dauid oēm adoleſcētē de iſrael triginta milia. & ſurrexit & abijt dauid & vniuerſus ppl's q cū eo de principibꝰ iuda: vt reducerēt inde arcā dei ſup q̄ inuocatū eſt nomē, dn̄i exercituū ſedētis in cherubin ſup eā. & impoſuerūt arcā dei ſup plauſtrū nouū & tulerūt eā de domo abinadab q in colle. & oza & fratres eiꝰ filij abinadab ducebāt plauſtrū cū arca: & fratres eius ibant ante arcā: & dauid & oēs filij iſrael. ludētes corā dn̄o in organis cōcinnis: & in cātibus & in citharis & in naulis & in tympanis & in cymbalis: & in tibijs. & veniunt vſq3 ad areā nachō: & extēdit oza manū ſuā ad arcā dei vt teneret eā: & tenuit eā: q2 circūflectebat eā vitulus. & iratus eſt indignatiōe dn̄s cōtra ozā: & percuſſit eum ibi deꝰ ſup temeritate: & mortuꝰ eſt ibi iuxta arcā dn̄i corā deo. cōtriſtatꝰ eſt; dauid eo q pcuſſit dn̄s pcuſſionē

Καὶ συνήγαγεν ἔτι δαυὶδ πάντα νεανίαν ἐξ ἰσραὴλ τριάκοντα χιλιάδας. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἰούδα, τοῦ ἀναγαγεῖν ἐκεῖθεν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐφ᾽ ἣν ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα κυρίου σαβαὼθ καθημένου ἐπὶ τῶν χερουβὶν ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ ἐπεβίβασαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἅμαξαν καινὴν καὶ ἦραν αὐτὴν ἐξ οἴκου ἀβιναδὰβ τοῦ ἐν τῷ βουνῷ. καὶ ὀζὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ ἀβιναδὰβ ἦγον τὴν ἅμαξαν σὺν τῇ κιβωτῷ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπορεύοντο ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ, καὶ δαυὶδ καὶ πάντες υἱοὶ ἰσραὴλ παίζοντες ἐνώπιον κυρίου ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις, καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν ναύλαις καὶ ἐν τυμπάνοις καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν αὐλοῖς. καὶ παραγίνονται ἕως τῆς ἅλω ναχώρ, καὶ ἐξέτεινεν ὀζὰ τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κατασχεῖν αὐτήν, καὶ ἐκράτησεν αὐτήν, ὅτι περιέσπασεν αὐτὴν ὁ μόσχος. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος ἐν τῷ ὀζᾷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ προπετείᾳ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ παρὰ τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ ἠθύμησε δαυὶδ ὑπὲρ οὗ διέκοψε κύριος διακοπὴν

A

1. Pa. 11. b.

B

in oza. & vocatus eſt locus ille pcuſſio oza vſq3 in diē hunc. & extimuit dauid dominū in die illa dicēs: quō ingredietur ad me arca dei? & nō voluit dauid diuertere ad ſe arcā federis dn̄i in ciuitatē dauid: & diuertit eā dd̄ in domū obed edom gethei mēſes tres. & benedixit dn̄s domui obed edom & oībꝰ eiꝰ. & nūciauerūt regi dauid dicētes: benedixit dn̄s domui obed edom & oībꝰ eiꝰ pp arcā dei. & abijt dauid & reduxit arcā dn̄i de domo obed edom in ciuitatē dauid cū gaudio. & erāt cum eo portātes arcā domini ſeptē chori: & victima vituli & agni. & dauid pulſabat in organis concinnis corā dn̄o & ipſe indutus ſtola admirabili. & dauid & oēs iſrael reducebāt arcā dn̄i cum iubileo & clāgore buccine. & factū ē arca dn̄i veniēte vſq3 in ciuitatē dauid: & mechol filia ſaul pſpexit p feneſtrā: & vidit regē dd̄ ludētē & ſaltantem & pulſantē corā dn̄o: & deſpexit eum in corde ſuo. & introducūt arcam dn̄i & impoſuerūt eā in loco ſuo in medio tabnaculi qd̄ infixerat ei dauid. & obtulit dauid holocauſta corā dn̄o & pacifica. & cōpleuit dauid offerēs holocauſta & pacifica: & benedixit pplo in nomine dn̄i exercituū. & partitꝰ eſt vniuerſo pplo in oēm exercitū iſrael a viro vſq3 ad mulierē vnicuiq3 collyridā panis & placētā & laganū de ſartagine. & abijt oīs populus vnuſq̄ſq3.

ἐν τῷ ὀζᾷ. καὶ ἐκλήθη ὁ τόπος ἐκεῖνος διακοπὴ ὀζᾶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐφοβήθη δαυὶδ τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγων, πῶς εἰσελεύσεται πρός με ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ; καὶ οὐκ ἐβούλετο δαυὶδ τοῦ ἐκκλῖναι πρὸς αὐτὸν τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς τὴν πόλιν δαυὶδ, καὶ ἐξέκλινεν αὐτὴν δαυὶδ εἰς οἶκον ὀβὴδ ἐδὼμ τοῦ γεθαίου μῆνας τρεῖς. καὶ εὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον ὀβὴδ ἐδὼμ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ δαυὶδ λέγοντες, εὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον ὀβὴδ ἐδὼμ καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ ἕνεκεν τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ ἀνήγαγε τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου ἐκ τοῦ οἴκου ὀβὴδ ἐδὼμ εἰς πόλιν δαυὶδ ἐν εὐφροσύνῃ. καὶ ἦσαν μετ᾽ αὐτοῦ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου ἑπτὰ χοροί, καὶ θῦμα μόσχου καὶ ἀρνός. καὶ δαυὶδ ἀνεκρούετο ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις ἐνώπιον κυρίου καὶ αὐτὸς ἐνδεδυμένος στολὴν ἔξαλλον. καὶ δαυὶδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀνήγαγον τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου μετὰ κραυγῆς καὶ φωνῆς σάλπιγγος. καὶ ἐγένετο τῆς κιβωτοῦ τοῦ κυρίου παραγινομένης ἕως τῆς πόλεως δαυὶδ, καὶ μελχὸλ θυγάτηρ σαοὺλ διέκυπτε διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἶδε τὸν βασιλέα δαυὶδ παίζοντα καὶ ὀρχούμενον καὶ ἀνακρουόμενον ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ εἰσφέρουσι τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου καὶ ἀπέθηκαν αὐτὴν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς ἧς ἔπηξεν αὐτῇ δαυὶδ. καὶ ἀνήνεγκε δαυὶδ ὁλοκαυτώματα ἐνώπιον κυρίου καὶ εἰρηνικάς. καὶ συνετέλεσε δαυὶδ ἀναφέρων τὰς ὁλοκαυτώσεις καὶ τὰς εἰρηνικάς, καὶ εὐλόγησε τὸν λαὸν ἐν ὀνόματι κυρίου τῶν δυνάμεων. καὶ ἐμέρισε παντὶ τῷ λαῷ εἰς πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς ἑκάστῳ κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐσχαρίτην καὶ λάγανον ἀπὸ τηγάνου. καὶ ἀπῆλθε πᾶς ὁ λαὸς ἕκαστος.

C

1. Pa. 15. d.

D

ozā: & vocatū ē nomē loci illius percuſſio oze vſq3 in diē hanc. Et extimuit dauid dominum in die illa dicens. Quomodo ingredietur ad me arca domini? Et noluit diuertere ad ſe arcam domini in ciuitatē dauid ſed diuertit eā in domū obededom gethei. Et hītauit arca domini in domo obededom gethei tribus mēſibus: & bn̄dixit dominus obededom & oēm domum eius. Nunciatumq3 eſt regi dauid q benedixiſſet dominus obededom & omnia eius propter arcā dei. Abiit ergo dauid & adduxit arcā dei de domo obededom in ciuitatē dauid cum gaudio. Cūq3 trāſcēdiſſēt qui pōrtabant arcam dn̄i ſex paſſus īmolabant bouem & arietem. & dd̄ ſaltabat totis viribꝰ ante dominum. Porro dd̄ erat accinctꝰ ephoth lineo. & dd̄ & oīs domus iſrael ducebant arcam teſtamenti dn̄i in iubilo & in clangore buccine. Cūq3 īttraſſet arca dn̄i in ciuitatem dauid: michol filia ſaul proſpiciēs per feneſtrā vidit regē dd̄ ſubſilientē atq3 ſaltantem coram domino: & deſpexit eū ī corde ſuo. Et introduxerunt arcā dn̄i & īpoſuerūt eam ī loco ſuo in medio tabernaculi qd̄ tetēderat ei dauid. Et obtulit dd̄ holocauſta coram dn̄o & pacifica. Cūq3 compleſſet offerens holocauſta & pacifica: bn̄dixit populo in noīe dn̄i exercituū. Et partitus eſt vniuerſe multitudini iſrael tam viro q̄3 mulieri ſingulis collyridam panis vnā & aſſaturā bubale carnis vnā & ſimilā frixā oleo. & abiit omnis populus vnuſquiſq3

בעזה ויקרא למקום ההוא פרץ — קרא קום
עזה עד היום הזה: וירא דוד את
יהוה ביום ההוא ויאמר איך
יבוא אלי ארון יהוה: ולא אבה — בוא
דוד להסיר אליו את ארון יהוה — סור
על עיר דוד ויטהו דוד בית עבד — נטה
אדם הגתי: וישב ארון יהוה
בית עבד אדם הגתי שלשה
חדשים ויברך יהוה את עבד — ברך
אדם ואת כל ביתו: ויגד למלך — נגד
דוד לאמר ברך יהוה את בית
עבד אדם ואת כל אשר לו
בעבור ארון האלהים וילך דוד — עבר
ויעל את ארון האלהים מבית — עלה
עבד אדם עיר דוד בשמחה:
ויהי כי צעדו נשאי ארון יהוה — היה
ששה צעדים ויזבח שור ומריא: — זבח מרא
ודוד מכרכר בכל עז לפני יהוה — כרר עזז
ודוד חגור אפוד בד: ודוד וכל — פנה חגר
בית ישראל מעלים את ארון — אפד עלה
יהוה בתרועה ובקול שופר: — ארן רוע שפר
והיה ארון יהוה בא עיר דוד — בוא
ומיכל בת שאול נשקפה בעד — שקף
החלון ותרא את המלך דוד — חלל ראה
מפזז ומכרכר לפני יהוה ותבז — פזז פנה
לו בלבה: ויביאו את ארון יהוה — בזה בוא
ויצגו אתו במקומו בתוך האהל — יצג קום
אשר נטה לו דוד ויעל דוד — עלה
עלות לפני יהוה ושלמים:
ויכל דוד מהעלות העולה — כלה
והשלמים ויברך את העם — ברך
בשם יהוה צבאות: ויחלק לכל — חלק
העם לכל המון ישראל למאיש — המן איש
ועד אשה לאיש חלת לחם — חלל
אחת ואשפר אחד ואשישה — שפר אשש
אחת וילך כל העם איש

לביתו׃ וישב דוד לברך את ביתו שוב
ותצא מיכל בת שאול לקראת יצא
דוד ותאמר מה נכבד היום מלך אמר כבד
ישראל אשר נגלה היום לעיני גלה
אמהות עבדיו כהגלות נגלות אחד
הרקים׃ ויאמר דוד אל מיכל ריק
לפני יהוה אשר בחר בי מאביך פנה
ומכל ביתו לצות אתי נגיד על צוה נגד
עם יהוה על ישראל ושחקתי
לפני יהוה׃ ונקלתי עוד מזאת קלל
והייתי שפל בעיני ועם האמהות
אשר אמרת עמם אכבדה׃
ולמיכל בת שאול לא היה לה
Cap. vij. ילד עד יום מותה׃ ויהי כי היה
ישב המלך בביתו ויהוה הניח נוח
לו מסביב מכל איביו׃ ויאמר סבב
המלך אל נתן הנביא ראה נא
אנכי יושב בבית ארזים וארון ישב
האלהים ישב בתוך היריעה׃ ירע
ויאמר נתן אל המלך כל אשר
בלבבך לך עשה כי יהוה עמך׃ הלך
ויהי בלילה ההוא ויהי דבר
יהוה אל נתן לאמר׃ לך ואמרת
אל עבדי אל דוד כה אמר יהוה
האתה תבנה לי בית לשבתי׃ בנה ישב
כי לא ישבתי בבית למיום
העלתי את בני ישראל ממצרים עלה
ועד היום הזה ואהיה מתהלך הלך
באהל ובמשכן׃ בכל אשר שכן
התהלכתי בכל בני ישראל
הדבר דברתי את אחד
שבטי ישראל אשר צויתי צוה
לרעות את עמי את ישראל רעה
לאמר למה לא בניתם לי בית בנה
ארזים׃ ועתה כה תאמר לעבדי אמר
לדוד כה אמר יהוה צבאות

in domū ſuā. Reuerſuſq; ē dd vt bñdiceret domui ſue: & egreſſa michol filia ſaul in occurſum dauid ait. Quam glorioſ⁹ fuit hodie rex iſrael diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruoꝝ ſuorū: & nudatus ē quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris. Dixitq; dauid ad michol. Añ dñm q elegit me potius q̄ patrē tuū & q̄ oēm domū eius: & pcepit mihi vt eſſem dux ſup populū dñi i iſrael: et ludā & vilior fiam pluſq̄ factus ſum: & ero hūilis in oculis meis: & cū ancillis de quibus locuta es glorioſior apparebo. Igitur michol filie ſaul non eſt natus filius vſq; in diē mortis ſue. 7.

Factū ē āt cū ſediſſet rex i domo ſua: & dñs dediſſet ei requiem vndiq; ab vniuerſis inimicis ſuis: dixit ad nathan pphetam. Vides ne q ego habitē in domo cedrina: & arca dei poſita ſit in medio pelliū! Dixitq; nathan ad regem. Omne quod eſt in corde tuo vade fac: quia dñs tecum eſt. Factū eſt autem in illa nocte: & ecce ſermo dñi ad nathan dicens. Vade & loquere ad ſeruum meū dauid. Hec dicit dominus. Nūquid tu edificabis mihi domū ad habitādum? Neq; eni hitaui i domo ex die illa qua eduxi iſrael de terra egypti vſq; in diem hanc: ſed ambulabam in tabernaculo & in tentorio per cuncta loca q̄ tranſiui cum oibus filiis iſrael. Nunquid loquens locutus ſum ad vnam de tribubus iſrael cui precepi vt paſceret populū meum iſrael dicens: quare non edificaſti mihi domum cedrinam? Et nūc hec dices ſeruo meo dauid. Hec dicit dominus exercituum.

in domū ſuā τ reuerſus eſt dauid vt bene
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἀπέστρεψεν δαυὶδ τοῦ εὐλο-
diceret domui ſue: τ egreſſa eſt mechol filia
γῆσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν μεχὸλ ἡ θυγάτηρ
ſaul in occurſū dauid: τ ait: quare glīoſus
σαοὺλ εἰς ἀπάντησιν δαυίδ, καὶ εἶπεν, τί δεδόξα-
fuit hodie rex iſrael? qui diſcoopert⁹ ē ho-
σται σήμερον ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ; ὃς ἀπεκαλύφθη σή-
die in oculis ancillaꝝ ſeruoꝝ ſuoꝝ ſicut
μερον ἐν ὀφθαλμοῖς παιδισκῶν τῶν δούλων αὐτοῦ καθὼς
diſcooperitur vnus ſaltātiū nudatus.
ἀποκαλύπτεται εἷς τῶν ὀρχουμένων ἀποκαλυφθείς.
τ dixit dauid ad mechol: corā dño ſal-
καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς μεχόλ, ἐνώπιον κυρίου ὀρχήσο-
tabo: qui elegit me potiuſq̄ prēm tuū τ quā
μαι, ὃς ἐξελέξατό με ὑπὲρ τὸν πατέρα σου καὶ ὑπὲρ
omnē domū eius vt cōſtitueret me in
πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ τοῦ καταστῆσαί με εἰς ἡ-
ducem ſup ppl'm eius iſrael: τ lu-
γούμενον ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ τοῦ ἰσραήλ, καὶ παίξο-
dam τ tripudiabo corā dño τ nuda-
μαι καὶ ὀρχήσομαι ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀποκαλυφθήσο-
bor adhuc ſic: τ ero inutilis in oculis
μαι ἔτι οὕτως, καὶ ἔσομαι ἀχρεῖος ἐν ὀφθαλμοῖς
tuis τ cum ancillis de qb⁹ locut⁹ ē mihi gloria-
σου καὶ μετὰ τῶν παιδισκῶν ὧν εἶπάς με δοξασθῆ-
ri. τ mechol filie ſaul nō fuit fi-
ναι. καὶ τῇ μεχὸλ θυγατρὶ σαοὺλ οὐκ ἐγένετο παι-
lius vſq; in diē in qua mortua eſt ipſa.
δίον ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ ἀποθανεῖν αὐτήν. Ca. 7.

ET factū eſt cū ſediſſet rex dauid in
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐκάθισεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἐν τῷ A
domo ſua τ dñs dediſſet requiē ei vndiq; ab 1. Pa.
οἴκῳ αὐτοῦ καὶ κύριος κατέπαυσεν αὐτὸν κυκλόθεν ἀπὸ 17. a.
vniuerſis inimicis ſuis. τ dixit rex
πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς
ad nathan prophetā: ecce ego habito in domo
πρὸς ναθὰν τὸν προφήτην, ἰδοὺ ἐγὼ κατοικῶ ἐν οἴκῳ
cedrina: τ arca dei poſita eſt in medio
κεδρίνῳ, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ κάθηται ἐν μέσῳ
tabnaculi. τ dixit nathan ad regem: oīa
σκηνῆς. καὶ εἶπεν ναθὰν πρὸς τὸν βασιλέα, πάντα
que fuerit in corde tuo: vade τ fac: qm̄ do-
ὅσα ἂν ᾖ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, βάδιζε καὶ ποίει, ὅτι ὁ κύ-
minus tecum. τ factū eſt in nocte illa: τ fact⁹
ριος μετὰ σοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένε-
eſt ſermo dñi ad nathā dicens: vade τ
το ῥῆμα κυρίου πρὸς ναθὰν λέγων, πορεύθητι καὶ
loq̄re ad ſeruū meū dauid: hec dicit do-
εἰπὲ πρὸς τὸν δοῦλόν μου δαυίδ, τάδε λέγει κύ-
min⁹: nō tu edificabis mihi domū vt habitē
ριος, οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον τοῦ κατοικῆσαί
ego: qm̄ nō habitaui in domo ex q̄ die edu-
με, ὅτι οὐ κατῴκηκα ἐν οἴκῳ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνήγα-
xi filios iſrael de egypto τ vſq; in di-
γον τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέ-
em hanc. τ fui deambulās in tabernacu-
ρας ταύτης. καὶ ἤμην ἐμπεριπατῶν ἐν καταλύμα-
lo in tētorio in cūctis que trāſiui cū omī iſ-
τι ἐν σκηνῇ ἐν πᾶσιν οἷς διῆλθον ἐν παντὶ τῷ ἰσ-
rael. ſi loquēs locut⁹ ſū ad vnā tribū iſ-
ραήλ. εἰ λαλῶν ἐλάλησα πρὸς μίαν φυλὴν τοῦ ἰσ-
rael: cui precepi vt paſceret ppl'm meū iſ-
ραήλ, ᾧ ἐνετειλάμην ποιμαίνειν τὸν λαόν μου ἰσ-
rael dicēs: quare nō edificaſtis mihi domū ce-
ραὴλ λέγων, τί ὅτι οὐκ ᾠκοδομήκατέ μοι οἶκον κέ-
drinā? τ nūc hec dices ſeruo meo dauid:
δρινον; καὶ νῦν τάδε ἐρεῖς τῷ δούλῳ μου δαυίδ,
hec dicit dñs ops
τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ,

1. Re. 16. b. tuli te de paſcuis ex vna ouium vt
ἔλαβόν σε ἐκ τῆς μάνδρας ἐξ ἑνὸς τῶν προβάτων τοῦ
eſſes tu in ducē ſup ppl'm meū iſrael:
εἶναί σε εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ.
τ fui tecum in oibus qb⁹ ambulaſti: τ de-
καὶ ἤμην μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύου, καὶ ἐξω-
ſtruxi vniuerſos inimicos tuos a facie
λόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἀπὸ προσώπου
tua: τ feci tibi nomē grāde iuxta nomē
σου, καὶ ἐποίησά σοι ὄνομα μέγα κατὰ τὸ ὄνομα τῶν
magnoꝝ qui ſūt in terra. τ ponā locū ppīo
μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ θήσομαι τόπον τῷ λαῷ
meo iſrael: τ plātabo eū: τ habita-
μου ἰσραήλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτόν, καὶ κατασκηνώ-
bit ſub ſeipſum: τ nō erit ſollicitus amplius. τ nō
σει καθ' ἑαυτόν, καὶ οὐ μεριμνήσει οὐκ ἔτι. καὶ οὐ
addet filius iniq̄tatis vt humiliet eum: ſicut
προσθήσει υἱὸς ἀδικίας τοῦ ταπεινῶσαι αὐτόν, καθὼς
ab initio τ ex diebus qb⁹ cōſtitui iudices ſup
ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ὧν ἔταξα κριτὰς ἐπὶ
ppl'm meū iſrael. τ requiē dabo tibi ab oib⁹
τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀναπαύσω σε ἀπὸ πάν-
inimicis tuis. τ nunciabit tibi dñs q̄
των τῶν ἐχθρῶν σου. καὶ ἀναγγελεῖ σοι κύριος ὅτι
domū edificabit tibi. τ erit ſi cōpleti fuerīt di-
οἶκον οἰκοδομήσει σοι. καὶ ἔσται ἐὰν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέ-
4. Re. 8. c. es tui: τ dormieris cū prīibus tuis: τ
ραι σου, καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ
ſuſcitabo ſemē tuū poſt te: q erit de v-
ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετὰ σέ, ὃς ἔσται ἐκ τῆς κοι-
tero tuo: τ preparabo regnū eius. hic
λίας σου, καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. οὗ-
edificabit mihi domū noī meo. τ eri-
τος οἰκοδομήσει μοι οἶκον τῷ ὀνόματί μου. καὶ ἀνορ-
1. Pa. gam thronū eius vſq; in ſēpiternū: τ ego ero
Heb. 1. θώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐγὼ ἔσο-
ei in prēm: τ ipſe erit mihi in filiū.
C μαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν.
τ ſi venerit iniq̄tas eius: τ arguā eū in vir-
καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἡ ἀδικία αὐτοῦ, καὶ ἐλέγξω αὐτὸν ἐν ῥάβ-
ga viroꝝ τ in plagis filioꝝ hoīum. at miſeri-
δῳ ἀνδρῶν καὶ ἐν ἀφαῖς υἱῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ ἔλε-
cordiā meā nō auferā ab eo ſicut abſtuli a
ός μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ' αὐτοῦ καθὼς ἀπέστησα ἀπὸ
ſaul: quē amoui a facie tua. τ fide-
σαούλ, ὃν ἀπέστησα ἀπὸ προσώπου σου. καὶ πιστω-
lis erit dom⁹ tua τ regnū tuū vſq; in eternū co-
θήσεται ὁ οἶκός σου καὶ ἡ βασιλεία σου ἕως αἰῶνος ἐνώ-
ram me. τ thronus tuus erit erectus in
πιόν μου. καὶ ὁ θρόνος σου ἔσται ἀνωρθωμένος εἰς τὸν
ſeculū. ſm oīa verba hec τ ſm
αἰῶνα. κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους καὶ κατὰ
vniuerſam viſionē iſtā. ſic locutus eſt nathan ad
πᾶσαν τὴν ὅρασιν ταύτην. οὕτως ἐλάλησεν ναθὰν πρὸς
dauid. τ ingreſſus eſt rex dauid τ ſedit
δαυίδ. καὶ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ καὶ ἐκάθισεν
coram dño τ dixit: quis ſum ego dñe mi do-
ἐνώπιον κυρίου καὶ εἶπεν, τίς εἰμι ἐγὼ κύριέ μου κύ-
mine. τ que domus mea q amaſti me vſq; ad hec?
ριε. καὶ τίς ὁ οἶκός μου ὅτι ἠγάπησάς με ἕως τούτων;
τ parua viſa ſunt parua hec in cōſpectu tuo dñe
καὶ κατεσμικρύνθη τὰ μικρὰ ταῦτα ἐνώπιόν σου κύριέ
mi dñe: τ locutus es de domo ſerui
μου κύριε, καὶ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ οἴκου τοῦ δούλου
tui in lōginquū. iſta aūt lex hoīs dñe
σου εἰς μακράν. οὗτος δὲ ὁ νόμος τοῦ ἀνθρώπου κύριέ
mi dñe. τ qd addet dauid adhuc vt loqua-
μου κύριε. καὶ τί προσθήσει δαυὶδ ἔτι τοῦ λαλῆ-
tur ad te? τ nūc tu ſeruū tuū ſcis
σαι πρός σέ; καὶ νῦν σὺ δοῦλόν σου οἶδας

Ego tuli te de paſcuis ſequentem greges vt eſſes dux ſuper populum meum iſrael: & fui tecum in omnibus vbicunq; ābulaſti: & interfeci vniuerſos inimicos tuos a facie tua: feciq; tibi nomen grande iuxta nomē magnoꝝ qui ſunt in terra. Et ponam locum populo meo iſrael: & plātabo eum: & habitabit ſub eo: & nō turbabitur āplius: nec addet filii iniq̄tatis vt affligāt eū ſicut prius: ex die qua cōſtitui iudices ſuper populum meum iſrael. Et requiē dabo tibi ab oībus inimicis tuis: predicitq; tibi dñs q domum faciat tibi dñs. Cūq; cōpleti fuerint dies tui: & dormieris cū patrib⁹ tuis: ſuſcitabo ſemen tuum poſt te: quod egredietur de vtero tuo: & firmabo regnū eius. Ipſe edificabit domum nomini meo: & ſtabiliam thronum regni eius vſq; in ſempiternū. Ego ero ei in patrē: & ipſe erit mihi in filiū. Qui ſi inique aliqd geſſerit: arguā eum in virga virorū & in plagis filioꝝ hoīm. Miam āt meam non auferam ab eo ſicut abſtuli a ſaul quem amoui a facie tua. Et fidelis erit domus tua & regnū tuū vſq; in eternum āte faciē tuā: & thronus tuus erit firmus iugiter. Scđm oīa verba hec & iuxta vniuerſā viſionē iſtam: ſic locutus ē nathā ad dd. Ingreſſus ē āt rex dd & ſedit coram domino & dixit. Quis ego ſū domine deus: & que domus mea: q̄ adduxiſti me hucuſq;. Sed & hoc parū viſū eſt in cōſpectu tuo domine deus: niſi loq̄reris etiam de domo ſerui tui in longinquū. Iſta eſt enim lex adam domine deus. Quid ergo addere poterit adhuc dauid vt loquatur ad te: Tu enim ſcis ſeruū tuū

אני לקחתיך מן הנוה מאחר
הצאן להיות נגיד על עמי היה נגד
ישראל׃ ואהיה עמך בכל אשר
הלכת ואכרתה את כל איביך כרת
מפניך ועשתי לך שם גדול פנה עשה
כשם הגדלים אשר בארץ׃ גדל
ושמתי מקום לעמי לישראל שום קום
ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגז רגז
עוד ולא יסיפו בני עולה לענותו יסף ענה
כאשר בראשונה׃ ולמן היום
אשר צויתי שפטים על עמי
ישראל והנחתי לך מכל איביך נוח
והגיד לך יהוה כי בית יעשה נגד
לך יהוה׃ כי ימלאו ימיך ושכבת מלא יום
את אבתיך והקימתי את זרעך קום
אחריך אשר יצא ממעיך יצא כון
והכנתי את ממלכתו׃ הוא יבנה מלך בנה
בית לשמי וכננתי את כסא
ממלכתו עד עולם׃ אני אהיה עלם היה
לו לאב והוא יהיה לי לבן אשר
בהעותו והכחתיו בשבט אנשים עוה יכח
ובנגעי בני אדם׃ וחסדי לא
יסור ממנו כאשר הסרתי מעם סור
שאול אשר הסרתי מלפניך׃ פנה
ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם אמן
לפניך כסאך יהיה נכון עד כון
עולם׃ ככל הדברים האלה וככל
החזיון הזה כן דבר נתן אל דוד׃ חזה
ויבא המלך דוד וישב לפני יהוה בוא
ויאמר מי אנכי אדני יהוה ומי
ביתי כי הביאתני עד הלם׃ בוא
ותקטן עוד זאת בעיניך אדני קטן
יהוה ותדבר גם אל בית עבדך דבר
למרחוק וזאת תורת האדם אדני רחק ירה
יהוה׃ ומה יוסיף דוד עוד לדבר יסף
אליך ואתה ידעת את עבדך

אדני יהוה בעבור דברך וכלבך   עבר
עשית את כל הגדולה הזאת   עשה גדל
להודיע את עבדך: על כן גדלת   ידע
יהוה אלהים כי אין כמוך ואין
אלהים זולתך בכל אשר שמענו   זלת
באזנינו: ומי כעמך כישראל גוי
אחד בארץ אשר הלכו אלהים
לפדות לו לעם ולשום לו שם   פדה
ולעשות לכם הגדולה ונראות   עשה ירא
לארצך מפני עמך אשר פדית   פנה
לך ממצרים גוים ואלהיו: ותכונן   כון
לך את עמך ישראל לך לעם
עד עולם ואתה יהוה היית להם   עלם היה
לאלהים: ועתה יהוה אלהים
הדבר אשר דברת על עבדך
ועל ביתו הקם עד עולם ועשה   קום
כאשר דברת: ויגדל שמך עד   גדל
עולם לאמר יהוה צבאות אלהים
על ישראל ובית עבדך דוד יהיה
נכון לפניך: כי אתה יהוה צבאות   כון
אלהי ישראל גליתה את אזן   גלה
עבדך לאמר בית אבנה לך על כן   בנה
מצא עבדך את לבו להתפלל אליך   פלל
את התפלה הזאת: ועתה אדני
יהוה אתה הוא האלהים ודבריך
יהיו אמת ותדבר אל עבדך את   היה דבר
הטובה הזאת: ועתה הואל וברך   יאל
את בית עבדך להיות לעולם
לפניך כי אתה אדני יהוה דברת   פנה
ומברכתך יברך בית עבדך   ברך
לעולם: ויהי אחרי כן
Cap. viij.
ויך דוד את פלשתים ויכניעם   נכה כנע
ויקח דוד את מתג האמה מיד   לקח
פלשתים: ויך את מואב
וימדדם בחבל השכב אותם   מדד שכב
ארצה וימדד שני חבלים   את שנה

dn̄e deus. Propter ver-
bum tuū & ſm cor tuū
feciſti omnia magnalia
hec: ita vt
notū faceres ſeruo tuo.
Idcirco magnificatus
es dn̄e deus: quia nō ē
ſimilis tui: neq3 eſt
deus extra te in omni-
bus que audiuimus
auribus noſtris. Que ē
aūt vt populus tuus iſrł
gens in terra propter
quam iuit deus
vt redimeret eā ſibi in
populū & poneret ſibi
nomen: faceretq3 eis
magnalia & horribilia
ſup terrā a facie populi
tui quem redemiſti
tibi ex egypto gentem
& deū eius. Firmaſti eī
tibi populum tuum iſ-
rael in populum
ſempiternū: & tu dn̄e
deus factus es eis
in deū. Nunc ergo do-
mine deus
verbum quod locutus
es ſuper ſeruum tuum
& ſup domū eius ſuſci-
ta in ſempiternū: & fac
ſicut locutus es vt ma-
gnificetur nomē tuū vſ-
q3 in ſempiternum: atq3
dicatur. Dn̄s de9 exer-
cituū deus ſup iſrael.
Et domus ſerui tui dd̄
erit ſtabilita corā dn̄o:
quia tu dn̄e exercituū
de9 iſrael reuelaſti au-
riculam
ſerui tui dicens: domū
edificabo tibi: ꝓpter-
ea inuenit ſeruus tuus
cor ſuum vt oraret
te oratione hac. Nūc
ergo domine
deus tu es de9: & ver-
ba tua
erunt vera. Locut9 es
enim ad ſeruum tuum
bōa hec. Incipe ergo
& benedic
domui ſerui tui vt ſit i
ſempiternum
corā te: quia tu dn̄e d-
us locutus es:
bn̄dictiōe tua benedi-
cetur domus ſerui tui
in ſempiternum. 8.

FActū ē aūt poſt hec
pcuſſit dauid phi-
liſtiim & humiliauit eos
& tulit dauid frenū tri-
buti de manu
philiſtiim: & percuſſit
moab:
& menſus eſt eos funi-
culo coequans
terre. Menſus eſt autē
duos funiculos: vnum

dn̄e mi dn̄e. ꝓp verbū tuū ⁊ ꝓp ſeruū
κύριέ μου κύριε. διὰ τὸν λόγον σου καὶ διὰ τὸν δοῦλόν
tuū feciſti ⁊ ſm cor tuū fecī
σου πεποίηκας καὶ κατὰ τὴν καρδίαν σου. πεποίη-
ſti oīa magnalia tua hec: vt notū
κας πᾶσαν τὴν μεγαλοσύνην σου ταύτην, γνωρί-
faceres ſeruo tuo: idcirco magnificat9 es tu do-
σαι τῷ δούλῳ σου, ἕνεκεν τοῦ μεγαλυνθῆναι σε κύ-
mine mi dn̄e: quia nō eſt ſicut tu: ⁊ nō eſt deus
ριέ μου κύριε, ὅτι οὐκ ἔστιν ὡς σύ, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς
extra te in oībus q̄b9 audiuimus in aurib9 no-
πλήν σου ἐν πᾶσιν οἷς ἠκούσαμεν ἐν τοῖς ὠσὶν ἡ-
ſtris. ⁊ quis vt pplꝰ tuus iſrael gens alia in
μῶν. καὶ τίς ὡς ὁ λαός σου ἰσραὴλ ἔθνος ἄλλο ἐν τῇ
terra: vt in viā duxit eū deus vt redimeres ti-
γῇ; ὡς ὡδήγησεν αὐτὸν ὁ θεὸς τοῦ λυτρώσασθαι σε-
bi pplm: vt poneres tu nomē vt faceres ma-
αυτῷ λαόν, τοῦ θέσθαι σε ὄνομα τοῦ ποιῆσαι μεγα-
gnalia ⁊ illuſtria vt eijcias tu a fa-
λοσύνην καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ ἐκβαλεῖν σε ἐκ προσώ-
cie ppli tui: quos redemiſti tibi ex e-
που τοῦ λαοῦ σου, οὓς ἐλυτρώσω σεαυτῷ ἐξ αἰ-
gypto gētes ⁊ tabernacula. ⁊ preparaſti tibi
γύπτου ἔθνη καὶ σκηνώματα. καὶ ἡτοίμασας σεαυτῷ
pplm tuū iſrael in pplm vſq3 in ſēpiternū. ⁊ tu
τὸν λαόν σου ἰσραὴλ εἰς λαὸν ἕως αἰῶνος. καὶ σὺ
dn̄e fact9 es eis in deū. ⁊ nūc dn̄e mi dn̄e
κύριε ἐγένου αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ νῦν κύριέ μου κύριε τὸ
verbū qđ locutus es ſup ſeruū tuū ⁊ ſup
ῥῆμα ὃ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ δούλου σου καὶ ὑπὲρ
domū eius cōfirmetur vſq3 in ſēpiternū: ⁊ ſicut
τοῦ οἴκου αὐτοῦ πιστωθήτω ἕως αἰῶνος, καὶ καθὼς
locutus es fac. ⁊ nūc magnificetur nomē
ἐλάλησας ποίησον. καὶ νῦν μεγαλυνθείη τὸ ὄνομά
tuū vſq3 in ſēpiternū dicēs: dn̄s oīpš de9
σου ἕως αἰῶνος λέγων, κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς
ſup iſrael. ⁊ domus ſerui tui dd̄
ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ ὁ οἶκος τοῦ δούλου σου δαυὶδ
erit erecta corā te: quia tu dn̄s omni-
ἔσται ἀνορθωμένος ἐνώπιόν σου, ὅτι σὺ κύριος παν-
potens deus iſrael reuelaſti auriculā
τοκράτωρ ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ ἀπεκάλυψας τὸ ὠτίον
ſerui tui dicēs: domū edificabo tibi. ꝓp
τοῦ δούλου σου λέγων, οἶκον οἰκοδομήσω σοι. διὰ
hoc inuenit ſeruus tuus cor ſuū vt
τοῦτο εὗρεν ὁ δοῦλός σου τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ τοῦ
oraret ad te orōnem hanc. ⁊
προσεύξασθαι πρός σε τὴν προσευχὴν ταύτην. καὶ
nūc dn̄e mi dn̄e tu es deus: ⁊ verba tua
νῦν κύριέ μου κύριε σὺ εἶ ὁ θεός, καὶ οἱ λόγοι σου
erunt vera: ⁊ locutus es de ſeruo tuo
ἔσονται ἀληθινοί, καὶ ἐλάλησας ὑπὲρ τοῦ δούλου σου
bona hec. ⁊ nūc incipe ⁊ benedic
τὰ ἀγαθὰ ταῦτα. καὶ νῦν ἄρξαι καὶ εὐλόγησον τὸν
domui ſerui tui vt ſit in ſēpiternū corā
οἶκον τοῦ δούλου σου τοῦ εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιόν
te: qr tu dn̄e mi dn̄e locutus es: ⁊ a
σου, ὅτι σὺ κύριέ μου κύριε ἐλάλησας, καὶ ἀπὸ τῆς
bn̄dictione tua bn̄dicetur domus ſerui tui
εὐλογίας σου εὐλογηθήσεται ὁ οἶκος τοῦ δούλου σου
in ſempiternū.
εἰς τὸν αἰῶνα.

Ca. 8.

ET factū eſt poſt hec percuſſit dauid
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα ἐπάταξε δαυὶδ τοὺς   1.Pa. 19.a.
philiſtijm ⁊ in fugā vertit eos: ⁊ tulit dauid
ἀλλοφύλους καὶ ἐτροπώσατο αὐτούς, καὶ ἔλαβε δαυὶδ
ſegregatā de manu philiſtijm. ⁊ percuſ-
τὴν ἀφωρισμένην ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐπάτα-
ſit dauid moab: ⁊ menſus eſt eos funiculo: ſter-
ξε δαυὶδ τὴν μωάβ, καὶ διεμέτρησεν αὐτοὺς χοινίῳ, κοι-
nens eos ſup terrā: ⁊ facti ſunt duo funiculi
μίσας αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο τὰ δύο χοινίσματα

ad occidendū: ⁊ ſupplemētū tertij ſunt
τοῦ θανατῶσαι, καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ τρίτου χοινί-
culi viuificauit. ⁊ fact9 eſt moab dauid in
σματος ἐζώγρησεν. καὶ ἐγένετο μωὰβ τῷ δαυὶδ εἰς
ſeruos ferētes tributa. ⁊ percuſſit dauid adra-
δούλους φέροντας ξένια. καὶ ἐπάταξε δαυὶδ τὸν ἀδρα-
ezer filiū raaph regē ſuba: proficiſcēte ipſo
εζὲρ υἱὸν ῥαὰφ βασιλέα σουβᾶ, πορευομένου αὐτοῦ
vt imponeret manū ſuā ſup euphratē fluuium.
ἐπιστῆσαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν εὐφράτην ποταμόν.
⁊ cepit dauid de reb9 eius mille curr9 ⁊
καὶ προκατελάβετο δαυὶδ τῶν αὐτοῦ χίλια ἅρματα καὶ
ſeptē millia equitū: ⁊ viginti millia viroꝝ pe-
ἑπτακισχιλίους ἱππεῖς, καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πε-
ditū. ⁊ diſſoluit dauid oēs currus: ⁊
ζῶν. καὶ παρέλυσε δαυὶδ πάντα τὰ ἅρματα, καὶ
relicti fuerūt ſibi de eis cētū currus. ⁊ ve-
ὑπελείπετο ἑαυτῷ ἐξ αὐτῶν ἑκατὸν ἅρματα. καὶ πα-
nit ſyria de damaſco vt pſidiū ferret adrae-
ραγίνεται ἡ συρία ἐκ δαμασκοῦ βοηθῆσαι τῷ ἀδραε-
zer regi ſuba. ⁊ percuſſit dauid in ſy-
ζὲρ βασιλεῖ σουβᾶ. καὶ ἐπάταξε δαυὶδ ἐν τῷ σύ-
ro viginti ⁊ duo milia viroꝝ. ⁊ poſuit dd̄
ρῳ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ ἔθετο δαυὶδ
cuſtodiā in ſyria que in damaſco. ⁊ facti ſunt
φρουρὰν ἐν τῇ συρίᾳ τῇ κατὰ δαμασκόν. καὶ ἐγένοντο οἱ
ſyri dauid in ſeruos ferētes tributa. ⁊ ſal-
σύροι τῷ δαυὶδ εἰς δούλους φέροντας ξένια. καὶ ἔ-
uauit dn̄s dauid in oīb9 ad que ꝓfect9 eſt. ⁊
σωσε κύριος τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. καὶ
cepit dauid armillas aureas que fuerūt
ἔλαβε δαυὶδ τοὺς χλιδῶνας τοὺς χρυσοῦς οἳ ἦσαν
in famulis adraezer regis ſuba:
ἐπὶ τῶν παίδων ἀδραεζὲρ τοῦ βασιλέως σουβᾶ,
⁊ tulit ea in hieruſalē. ⁊ de ba-
καὶ ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκ τῆς βα-
tac ⁊ de electis ciuitatib9 adraezer
τὰκ καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων τοῦ ἀδραεζὲρ
cepit rex dauid es multū nimis.
ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ χαλκὸν πολὺν σφόδρα.
⁊ audiuit thou rex emath: qꝛ percuſſit
καὶ ἤκουσεν θοοὺ βασιλεὺς ἡμάθ, ὅτι ἐπάταξε
dauid oē robur adraezer: ⁊ miſit
δαυὶδ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἀδραεζέρ, καὶ ἀπέστει-
thou filiū ſuū ad regem dauid vt in-
λε θοοὺ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα δαυὶδ ἐρω-
terrogaret eū q̄ ad pacē: ⁊ bn̄diceret ei pro eo
τῆσαι αὐτὸν τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ εὐλογῆσαι αὐτὸν ὑπὲρ
qđ expugnaſſet adraezer: ⁊ pcuſſiſſet eū: qm̄
οὗ ἐπολέμησε τὸν ἀδραεζέρ, καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, ὅτι
vir aduerſarius erat adraezer. ⁊ in ma-
ἀνὴρ ἀντικείμενος ἦν τῷ ἀδραεζέρ. καὶ ἐν ταῖς χερ-
nib9 eius erāt vaſa argētea ⁊ vaſa aurea ⁊ vaſa e-
σὶν αὐτοῦ ἦν σκεύη ἀργυρᾶ καὶ σκεύη χρυσᾶ καὶ σκεύη χαλ-
rea. ⁊ hec ſctificauit rex dauid dn̄o cum
κᾶ. καὶ ταῦτα ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ κυρίῳ, με-
argēto ⁊ auro qđ ſctificauit de vniuerſis
τὰ τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου οὗ ἡγίασεν ἐκ πασῶν τῶν
ciuitatib9 q̄s ſubegerat: ⁊ de idumea: ⁊ de
πόλεων ὧν κατεδυνάστευσεν, καὶ ἐκ τῆς ἰδουμαίας, καὶ ἐκ
moab: ⁊ de filijs ammon: ⁊ de philiſtijm:
μωάβ, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων,
⁊ de amalec: ⁊ de manubijs adraezer filij raaph
καὶ ἐξ ἀμαλήκ, καὶ ἐκ τῶν σκύλων ἀδραεζὲρ υἱοῦ ῥαὰφ
regis ſuba. ⁊ fecit dauid nomē: ⁊ cū
βασιλέως σουβᾶ. καὶ ἐποίησε δαυὶδ ὄνομα, καὶ ἐν τῷ
reuerteretur ipſe percuſſit idumeā in valle ſa-
ἀνακάμπτειν αὐτὸν ἐπάταξε τὴν ἰδουμαίαν ἐν γεμε-
linarū ad decē ⁊ octo millia: ⁊ poſuit dauid
λὲχ εἰς ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας, καὶ ἔθετο δαυὶδ
in idumea cuſtodiā: in omni
ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ φρουράν, ἐν πάσῃ

ad occidendum & vnū
ad viuificandum:
Factuſq3 eſt moab dd̄
ſeruiens ſub tributo.
Et percuſſit dauid ada-
dezer filium
roob regem ſoba: qn̄
ꝓfectus eſt vt dn̄aretur
ſup flumē eufratē. Et
captis dauid ex pte eius
mille ſeptingētis equi-
tibus:
& viginti millibus pe-
ditum: ſubneruauit
oēs iugales curruum.
Dereliquit autē ex eis
centū currus. Venit
quoq3 ſyria damaſci
vt pſidiū ferret adade-
zer regi ſoba. Et pcuſ-
ſit dauid de ſyria vigin-
ti duo milia
virorū: & poſuit dauid
preſidium in ſyria
damaſci: factaq3 eſt ſy-
ria dauid ſeruiēs ſub tri-
buto. Seruauitq3 domi-
nus dauid
in oībus ad quecunq3
profectus ē. Et tulit dd̄
arma aurea que ha-
bebant ſerui
adadezer: & detulit ea
in ieruſalem.
Et de bethe & d̄ beroth
ciuitatibus adadezer
tulit rex dauid es mul-
tum
nimis. Audiuit āt thou
rex emath qꝙ
pcuſſiſſet dauid omne
robur adadezer.
Et miſit thou ioran fi-
lium ſuum ad
regem dauid vt ſaluta-
ret eum congratulans
& gratias ageret: eo qꝙ
expugnaſſet adadezer
& pcuſſiſſet eū. Hoſtis
quippe erat thou
adadezer. Et in manu
eius erant vaſa aurea
& vaſa argentea & va-
ſa erea: que & ipſa
ſanctificauit rex dauid
domino cum
argento & auro que
ſanctificauerat
de vniuerſis gentibus
quas ſubegerat d̄ ſyria
& moab & filiis ammō
& philiſtiim
& amalech & de manu-
biis adadezer filii
roob regis ſoba. Fecit
quoq3 ſibi dauid
nomen cum reuertere-
tur capta ſyria
in valle ſalinarū ceſis
decem octo millibus:
& poſuit in idumea cu-
ſtodes:

להמית ומלא החבל להחיות   מות חיה
ותהי מואב לדוד לעבדים נשאי   היה
מנחה: ויך דוד את הדדעזר בן
רחב מלך צובה בלכתו להשיב   ילך שוב
ידו בנהר פרת: וילכד דוד ממנו   לכד
אלף ושבע מאות פרשים   מאה
ועשרים אלף איש רגלי ויעקר   עקר
דוד את כל הרכב ויותר ממנו   יתר
מאה רכב: ותבא ארם דמשק   בוא
לעזר להדדעזר מלך צובה ויך   נכה
דוד בארם עשרים ושנים אלף   שנה
איש: וישם דוד נצבים בארם   שום
דמשק ותהי ארם לדוד לעבדים
נושאי מנחה ויושע יהוה את דוד
בכל אשר הלך: ויקח דוד את   לקח
שלטי הזהב אשר היו אל עבדי   היה
הדדעזר ויביאם ירושלם: בוא
ומבטח ומברתי ערי הדדעזר   עיר
לקח המלך דוד נחשת הרבה   רבה
מאד: וישמע תעי מלך חמת כי   שמע
הכה דוד את כל חיל הדדעזר: נכה
וישלח תעי את יורם בנו אל   שלח
המלך דוד לשאל לו לשלום   שלם
ולברכו על אשר נלחם בהדדעזר   לחם
ויכהו כי איש מלחמות תעי
היה הדדעזר ובידו היו כלי כסף   כלה
וכלי זהב וכלי נחשת: גם אתם
הקדיש המלך דוד ליהוה עם   קדש
הכסף והזהב אשר הקדיש
מכל הגוים אשר כבש: מארם
וממואב ומבני עמון ומפלשתים
ומעמלק ומשלל הדדעזר בן
רחב מלך צובה: ויעש דוד   עשה
שם בשבו מהכותו את ארם   שוב נכה
בגיא מלח שמונה עשר אלף:
וישם באדום נצבים בכל

אדום שם נצבים ויהי כל אדום היה
עבדים לדוד ויושע יהוה את ישע
דוד בכל אשר הלך: וימלך דוד מלך
על כל ישראל ויהי דוד עשה
משפט וצדקה לכל עמו: ויואב
בן צרויה על הצבא ויהושפט
בן אחילוד מזכיר: וצדוק בן זכר
אחיטוב ואחימלך בן אביתר
כהנים ושריה סופר: ובניהו בן ספר
יהוידע והכרתי והפלתי ובני היה
Cap.ix. דוד כהנים היו: ויאמר
דוד הכי יש עוד אשר נותר אמר יתר
לבית שאול ואעשה עמו חסד עשה
בעבור יהונתן: ולבית שאול עבר
עבד ושמו ציבא ויקראו לו אל קרא
דוד ויאמר אליו האתה ציבא
ויאמר עבדך: ויאמר המלך האפס
עוד איש לבית שאול ואעשה
עמו חסד אלהים ויאמר ציבא
אל המלך עוד בן ליהונתן נכה
רגלים: ויאמר לו המלך איפה
הוא ויאמר ציבא אל המלך
הנה הוא בית מכיר בן עמיאל
בלו דבר: וישלח המלך דוד שלח
ויקחהו מבית מכיר בן עמיאל לקח
מלו דבר: ויבא מפיבשת בן בוא
יהונתן בן שאול אל דוד ויפל נפל
על פניו וישתחו ויאמר דוד פנה שחה
מפיבשת ויאמר הנה עבדך:
ויאמר לו דוד אל תירא כי עשה ירא
אעשה עמך חסד בעבור עשה עבר
יהונתן אביך והשבתי לך את שוב
כל שדה שאול אביך ואתה
תאכל לחם על שלחני תמיד: אכל תמד
וישתחו ויאמר מה עבדך כי
פנית אל הכלב המת אשר פנה מות

ſtatuitq; pſidiū. Et facta eſt vniuerſa idumea ſeruiens dauid: & ſeruauit dominus dd in oībus ad quēcūq; pfectus ē. Et regnauit dauid ſuper oēm iſrael: faciebat quoq; dauid iudiciū & iuſtitiam omni populo ſuo. Ioab āt filius ſaruie erat ſuper exercitū. Porro ioſaphat filius achilud erat a cōmētariis & ſadoch filius achitob & achimelech filius abiathar erāt ſacerdotes: & ſaraias ſcriba. Banaias āt filius ioiade ſup cerethi & felethi. Filii autem dd ſacerdotes erāt. .9.

ET dixit dauid. Putas ne ē aliquis qui remanſerit de domo ſaul vt faciā cum eo miſericordiam pp ionathan? Erat autem de domo ſaul ſeruus noīe ſyba. Quē cum vocaſſet rex ad ſe: dixit ei. Tu ne es ſyba? & ille rñdit. Ego ſū ſeruus tuus. Et ait rex. Nunqd ſupeſt aliquis de domo ſaul: vt faciam cū eo miām dī? Dixitq; ſyba regi. Supereſt filius ionathe debilis pedibus. Vbi inquit ē? Et ſyba ad regem. Ecce ait in domo eſt machir filii amihel in lodabar. Miſit ergo rex dauid & tulit eū de domo machir filii amihel de lodabar. Cū āt veniſſet miphiboſeth filius iōathe filii ſaul ad dauid: corruit in faciem ſuam & adorauit. Dixitq; dauid. Miphiboſeth. Qui rñdit. Adſum ſeruus tuꝰ. Et ait ei dauid. Ne timeas: quia faciens faciam in te miſericordiam propter ionathan patrem tuū: & reſtituā tibi omnes agros ſaul patris tui: & tu comedes panē in mēſa mea ſemper. Qui adorās eū dixit. Quis ego ſum ſeruus tuꝰ: qm̄ reſpexiſti ſuper canē mortuum

τῇ ἰδουμαίᾳ ἔθηκεν ἐνσηλωμένους, καὶ ἐγένοντο πάντες οἱ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ δοῦλοι τῷ δαυίδ. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν δαυίδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. καὶ ἐβασίλευσε δαυίδ ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἦν δαυίδ ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ υἱὸς σαρουίας ἐπὶ τῆς στρατιᾶς. (Infra. 10.ſ.) καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων. καὶ σαδοὺκ υἱὸς ἀχιτὼβ καὶ ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀβιαθὰρ ἱερεῖς. καὶ σαρίας γραμματεύς. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ σύμβουλος. καὶ ὁ φελτὶ καὶ ὁ χερεθὶ καὶ οἱ υἱοὶ δαδ αὐλάρχαι ἦσαν. Ca.9.

A ΚΑὶ εἶπε δαυίδ, εἰ ἐστί τις ἔτι ὑπολελειμμένος τῷ οἴκῳ σαοὺλ, καὶ ποιήσω μετ᾽ αὐτοῦ ἔλεος ἕνεκεν ἰωνάθαν. καὶ ἐκ τοῦ οἴκου σαοὺλ ἦν παῖς, καὶ ὄνομα αὐτῷ σιβά. καὶ καλοῦσιν αὐτὸν πρὸς δαυίδ. καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς, σὺ εἶ σιβά; καὶ εἶπε, δοῦλος σός. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ ὑπολέλειπται ἔτι ἀνὴρ ἐκ τοῦ οἴκου σαοὺλ, καὶ ποιήσω μετ᾽ αὐτοῦ ἔλεος θεοῦ; καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, ἔστιν ἔτι υἱὸς τῷ ἰωνάθαν πεπληγὼς τοὺς πόδας. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, ποῦ οὗτος; καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ ἐν οἴκῳ μαχεὶρ υἱοῦ ἀμιὴλ ἐκ τῆς λοδαβάρ. B καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐξ οἴκου μαχεὶρ υἱοῦ ἀμιὴλ ἐκ τῆς λοδαβάρ. καὶ παρεγίνετο μεφιβόσεθ υἱὸς ἰωνάθαν υἱοῦ σαοὺλ πρὸς τὸν βασιλέα δαυίδ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ, μεφιβόσεθ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ δαυίδ, μὴ φοβοῦ, ὅτι ποιῶν ποιήσω ἔλεος μετὰ σοῦ ἕνεκεν ἰωνάθαν τοῦ πατρός σου, (Infra. 19.c.) καὶ ἀποδώσω σοι πάντας τοὺς ἀγροὺς σαοὺλ τοῦ πατρός σου. C καὶ σὺ φαγῇ ἄρτον ἐπὶ τῆς τραπέζης μου διαπαντός. καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ καὶ εἶπεν, τίς εἰμὶ ὁ δοῦλός σου, ὅτι ἐπέβλεψας ἐπὶ τὸν κύνα τὸν τεθνηκότα (1.Re. 18.d.)

τὸν ὅμοιον ἐμοί; καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ τὸν σιβὰ τὸν παῖδα σαοὺλ καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, πάντα ὅσα ὑπῆρχε τῷ σαοὺλ καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ δέδωκα τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καὶ ἐργᾷ αὐτῷ τὴν γῆν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ οἱ δοῦλοί σου, καὶ εἰσοίσεις τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου ἄρτους καὶ φάγονται. D καὶ μεφιβόσεθ υἱὸς τοῦ κυρίου σου φάγεται διαπαντὸς ἄρτους ἐπὶ τῆς τραπέζης μου. καὶ τῷ σιβὰ ἦσαν πεντεκαίδεκα υἱοὶ καὶ εἴκοσι δοῦλοι. καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, πάντα ὅσα ἐντέταλται ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τῷ δούλῳ αὐτοῦ, οὕτως ποιήσει ὁ δοῦλός σου. καὶ μεφιβόσεθ ἤσθιεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως καθὼς εἷς τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως. καὶ τῷ μεφιβόσεθ ἦν υἱὸς μικρός, καὶ ὄνομα αὐτῷ μιχά. καὶ πᾶσα ἡ κατοίκησις τοῦ οἴκου σιβὰ δοῦλοι τῷ μεφιβόσεθ. καὶ μεφιβόσεθ κατῴκει ἐν ἱερουσαλήμ, διότι ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως ἤσθιε διαπαντός. καὶ αὐτὸς ἦν χωλὸς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ca.10

A (1.Pa. 19.a.) ΚΑὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς υἱῶν ἀμμάν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ ἀννὰν υἱὸς αὐτοῦ. B καὶ εἶπε δαυίδ ποιήσω ἔλεος μετὰ ἀννὰν υἱοῦ ναάς, καθὼς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔλεος μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἀπέστειλε δαυίδ παρακαλέσαι αὐτὸν ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ παρεγένοντο οἱ δοῦλοι δαυίδ εἰς γῆν υἱῶν ἀμμάν. καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες υἱῶν ἀμμὼν πρὸς ἀννὰν τὸν κύριον αὐτῶν, οὐχὶ δοξάζων δαυίδ τὸν πατέρα σου ἐνώπιόν σου ἀπέσταλκέ σοι παρακαλοῦντας, ἀλλ᾽ ὅπως ἐξερευνήσωσι τὴν πόλιν σου καὶ κατασκοπήσωσιν αὐτήν, ὅτι κατασκέψασθαι αὐτὴν ἀπέσταλκε δαυίδ τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς σέ. C καὶ ἔλαβεν ἀννὰν τοὺς δούλους δαυίδ καὶ ἐξύρησε τοὺς πώγωνας αὐτῶν τὸ ἥμισυ, καὶ ἀπέκοψε τῶν μανδύων αὐτῶν τὸ ἥμισυ ἕως τῶν ἰσχίων αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτούς. B καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυίδ περὶ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, ὅτι ἦσαν οἱ ἄνδρες

ſimilem mei. Vocauit itaq; rex ſybam puerū ſaul: & dixit ei. Omnia quēcūq; fuerūt ſaul & vniuerſam domum eius dedi filio dñi tui. Operare igitur ei terram tu & filii tui & ſerui tui & inferes filio domini tui cibos vt alatur. Miphiboſeth aūt filius dñi tui comedet ſp panē ſup menſā meā. Erāt autem ſybe quindecim filii & viginti ſerui. Dixitq; ſyba ad regem. Sicut iuſſiſti domīe mi rex ſeruo tuo: ſic faciet ſeruus tuus. Et miphiboſeth comedet ſup menſam meā qſi vnus de filiis regis. Hēbat āt miphiboſeth filiū paruulū noīe micha. Oīs vero cognatio domus ſybe ſeruiebat miphiboſeth. Porro miphiboſeth habitabat in ieruſalē: quia de menſa regis iugiter veſcebatur: & erat claudus vtroq; pede. 10.

FActum eſt aūt poſt hec vt moreretur rex filiorū ammon: & regnauit anon filius eiꝰ p eo. Dixitq; dauid. Faciā miām cū anō filio naas: ſicut fecit pater eius mecum miām. Miſit ergo dauid cōſolans eū per ſeruos ſuos ſup patris interitu. Cū āt veniſſēt ſerui dauid in terrā filiorū āmō: dixērt prīcipes filiorum ammon ad anon dñm ſuum. Putas q͏ propter honorem patris tui miſerit dd ad te cōſolatores? & nō ideo vt te inueſtigaret & exploraret ciuitatē & euerteret eā miſit dauid ſeruos ſuos ad te. Tulit itaq; anon ſeruos dauid: raſitq; dimidiam partem barbe eorum: & preſcidit veſtes eorum medias vſq; ad nates: & dimiſit eos. Qd̄ cū nunciatū eēt dd: miſit in occurſum eorū. Erant enim viri

כמוני: ויקרא המלך אל ציבא קרא
נער שאול ויאמר אליו כל
אשר היה לשאול ולכל ביתו
נתתי לבן אדניך: ועבדת לו את נתן
האדמה אתה ובניך ועבדיך
והבאת והיה לבן אדניך לחם בוא
ואכלו ומפיבשת בן אדניך יאכל
תמיד לחם על שלחני ולציבא
חמשה עשר בנים ועשרים
עבדים: ויאמר ציבא אל המלך
ככל אשר יצוה אדני המלך את צוה
עבדו כן יעשה עבדך ומפיבשת עשה
אכל על שלחני כאחד מבני
המלך: ולמפיבשת בן קטן
ושמו מיכא וכל מושב בית ציבא ישב
עבדים למפיבשת: ומפיבשת
יושב בירושלם כי על שלחן
המלך תמיד הוא אכל והוא פסח
שתי רגליו: ויהי אחרי Cap.x.
כן וימת מלך בני עמון וימלך חנון היה מות
בנו תחתיו: ויאמר דוד אעשה מלך אמר
חסד עם חנון בן נחש כאשר
עשה אביו עמדי חסד וישלח שלח
דוד לנחמו ביד עבדיו אל אביו:
ויבאו עבדי דוד ארץ בני בוא
עמון: ויאמרו שרי בני עמון שור
אל חנון אדניהם המכבד כבד
דוד את אביך בעיניך כי
שלח לך מנחמים הלוא בעבור נחם עבר
חקר את העיר ולרגלה ולהפכה
שלח דוד את עבדיו אליך:
ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח לקח גלח
את חצי זקנם ויכרת את חצה כרת
מדויהם בחצי עד שתותיהם דוה שתה
וישלחם: ויגדו לדוד וישלח שלח נגד
לקראתם כי היו האנשים היה

נכלמים מאד ויאמר המלך שבו
בירחו עד יצמח זקנכם ושבתם׃
ויראו בני עמון כי נבאשו בדוד
וישלחו בני עמון וישכרו את
ארם בית רחוב ואת ארם צובא
עשרים אלף רגלי ואת מלך
מעכה אלף איש ואיש טוב
שנים עשר אלף איש׃ וישמע
דוד וישלח את יואב ואת כל
הצבא הגברים׃ ויצאו בני עמון
ויערכו מלחמה פתח השער
וארם צובא ורחוב ואיש טוב
ומעכה לבדם בשדה׃ וירא יואב
כי היתה אליו פני המלחמה
מפנים ומאחור ויבחר מכל
בחורי ישראל ויערך לקראת
ארם׃ ואת יתר העם נתן ביד
אבשי אחיו ויערך לקראת בני
עמון׃ ויאמר אם תחזק ארם
ממני והיתה לי לישועה ואם
בני עמון יחזקו ממך והלכתי
להושיע לך׃ חזק ונתחזק בעד
עמנו ובעד ערי אלהינו ויהוה
יעשה הטוב בעיניו׃ ויגש יואב
והעם אשר עמו למלחמה בארם
וינסו מפניו׃ ובני עמון ראו כי
נס ארם וינסו מפני אבישי
ויבאו העיר וישב יואב מעל
בני עמון ויבא ירושלם׃ וירא
ארם כי נגף לפני ישראל ויאספו
יחד׃ וישלח הדדעזר ויצא
את ארם אשר מעבר הנהר
ויבאו חילם ושובך שר צבא
הדדעזר לפניהם׃ ויגד לדוד
ויאסף את כל ישראל ויעבר
את הירדן ויבא חלאמה

cõfuſi turpiter valde. Et mãdauit eis dd. Manete in hiericho donec creſcat barba veſtra: & tũc reuertimini. Videntes ãt filii ammõ q̃ iniuriã feciſſent dauid: miſerũt & cõduxerũt mercede ſyrum roob & ſyrum ſoba viginti milia peditum: & a rege maacha mille viros: & ab hiſtob duodecim milia virorum. Quod cũ audiſſet dd miſit ioab & oẽm exercitũ bellatorũ. Egreſſi ſunt ergo filii ammon & direxerunt aciẽ ante ipſum ĩtroitũ porte. Syrus aũt ſoba & roob & hiſtob & maacha ſeorſũ erãt in campo. Vidẽs ergo ioab q̃ ꝑpatũ eẽt aduerſum ſe prelium: & ex aduerſo & poſt tergum elegit ſibi ex oĩb9 electis iſrael: & inſtruxit aciem contra ſyrũ: reliquã ãt partẽ populi tradidit abiſai fratri ſuo. Qui direxit aciẽ aduerſus filios ammon. Et ait ioab. Si ꝓualuerint aduerſũ me ſyri: eris mihi in adiutoriũ: ſi ãt filii ammon preualuerint aduerſum te: auxiliabor tibi. Eſto vir fortis & pugnemus ꝓ ꝑplo noſtro & ciuitate dei noſtri. Dñs aũt faciet qđ bonũ eſt ĩ cõſpectu ſuo. Iniit itaq3 ioab & populus qui erat cum eo certamẽ cõtra ſyros: q ſtatĩ fugerunt a facie ei9. Filii ãt ammon vidẽtes q̃ fugiſſẽt ſyri: fugerũt & ipſi a facie abiſai: & igreſſi ſũt ciuitatẽ. Reuerſuſq3 ẽ ioab a filiis ammõ: & venit ĩ ieruſalẽ. Videntes igitur ſyri q̃m corruiſſent coram iſrael cõgregati ſunt pariter. Miſitq3 adadezer & eduxit ſyros qui erant trans fluuium & adduxit eoꝝ exercitũ. Sobach ãt magiſter militie adadezer erat princeps eorũ. Qđ cũ nũciatũ eẽt dauid: contraxit oẽm iſraelem: & tranſiuit iordanẽ: venitq3 in helam.

inhonorati valde. et dixit rex: manete
ἠτιμωμένοι σφόδρα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, καθίσατε
in hiericho donec oriatur barba vestra: et
ἐν ἱεριχὼ ἕως τοῦ ἀνατεῖλαι τοὺς πώγωνας ὑμῶν καὶ
revertimini. et viderunt filii ammon quod confusi sunt
ἐπιστραφήσεσθε. καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ὅτι ᾐσχύνθησαν
servi david: et miserunt filii ammon: et con
οἱ δοῦλοι δαυίδ, καὶ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ ἀμμών, καὶ ἐμι
duxerunt mercede syrum bethraab: et syrum syba:
σθώσαντο τὸν σύρον βαιθραάβ, καὶ τὸν σύρον σουβά,
viginti milia peditum: et regem maacha mi
εἴκοσι χιλιάδας πεζῶν, καὶ τὸν βασιλέα μααχὰ χι
le viros: et istob duodecim milia virorum.
λίους ἄνδρας, καὶ ἰστὼβ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν.
et audivit david et misit ioab et omnem
καὶ ἤκουσε δαυίδ, καὶ ἀπέστειλε τὸν ἰωὰβ καὶ πᾶσαν
exercitum bellatorum. et egressi sunt filii ammon et
τὴν στρατιὰν τῶν δυνατῶν. καὶ ἐξῆλθον υἱοὶ ἀμμὼν καὶ
direxerunt aciem ante portam
παρετάξαντο τὸν πόλεμον παρὰ τῇ πύλῃ τῆς
civitatis. et syrus syba et roob et istob et
πόλεως. καὶ ὁ σύρος σουβὰ καὶ ῥοὼβ καὶ ἰστὼβ καὶ
maacha seorsum in campo: et vidit ioab quod
μααχὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ. καὶ εἶδεν ἰωὰβ ὅτι
facti essent e regione belli contra eum ex
γεγόνασιν ἀντιπρόσωποι τοῦ πολέμου πρὸς αὐτὸν ἐξ
adverso et post tergum. et elegit de omnibus iuveni
ἐναντίας καὶ ὄπισθεν. καὶ ἐξελέξατο ἐκ πάντων νεανί
bus filiorum israel: et instruxit aciem adversum
σκων υἱῶν ἰσραήλ, καὶ παρετάξατο ἐξεναντίας τοῦ
syri. at reliquam partem populi tradidit in
σύρου. καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ ἔδωκεν εἰς τὴν
manu abessa fratris sui. et direxit aciem
χεῖρα ἀβεσσὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ παρετάξατο
adversus filios ammon. et dixit ad abessa: si
ἐξεναντίας τῶν υἱῶν ἀμμών. καὶ εἶπε πρὸς ἀβεσσά, ἐὰν
praevaluerit syrus super me: et eris mihi in salutem.
κρατήσῃ σύρος ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἔσῃ μοι εἰς σωτηρίαν.
et si filii ammon praevaluerint super te. et
καὶ ἐὰν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν κρατήσωσιν ὑπὲρ σέ, καὶ πο
ibo ut salvem te. esto vir fortis: et confortemur
ρεύσομαι τοῦ σῶσαί σε. ἀνδρίζου, καὶ κραταιωθῶμεν
pro populo nostro: et pro civitatibus dei
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν πόλεων τοῦ θεοῦ
nostri. et dominus faciet bonum in oculis su
ἡμῶν. καὶ ὁ κύριος ποιήσει τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐ
is. et accessit ioab et populus eius cum eo.
τοῦ. καὶ προσῆλθεν ἰωὰβ καὶ ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, εἰς
bellum contra syrum. et fugit syrus a fa
πόλεμον πρὸς τὸν σύρον. καὶ ἔφυγεν ὁ σύρος ἐκ προσώ
cie eius. et filii ammon viderunt quod fugerit
που αὐτοῦ. καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν εἶδον, ὅτι πέφευγεν ὁ
syrus: et fugerunt a facie abessa: et ingressi sunt
σύρος, καὶ ἔφυγον ἐκ προσώπου ἀβεσσά, καὶ εἰσῆλθον
in civitatem. et reversus est ioab a filiis am
εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀνέστρεψεν ἰωὰβ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀμ
mon in hierusalem. et vidit syrus quod corruit
μὼν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ εἶδεν ὁ σύρος ὅτι ἔπταισεν
coram filiis israel. et congregati sunt pari
ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνήχθησαν κατὰ τὸ
ter. et misit adarezer: et eduxit sy
αὐτό. καὶ ἀπέστειλεν ἀδραάζαρ, καὶ ἐξήγαγεν τὸν σύ
rum qui erat trans fluvium et vene
ρον τὸν ἐκ τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ χαλαμάκ, καὶ παρεγένον
runt in elam. et sobach princeps militie adarezer
το εἰς αἰλάμ. καὶ σωβὰκ ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ ἀδραάζαρ
ante eos. et nunciatum est david et contra
ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυίδ, καὶ συνή
xit omnem israel: et transiit iordanem: et
γαγε πάντα ἰσραήλ, καὶ διέβη τὸν ἰορδάνην, καὶ
venit in chalaama.
παρεγένετο εἰς χαλααμά.

C

D

et direxit aciem syrus ex adverso david: et
καὶ παρετάξατο ὁ σύρος ἐξεναντίας δαυίδ, καὶ
pugnavit cum eo. et fugit syrus a fa
ἐπολέμησεν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔφυγεν ὁ σύρος ἐκ προσώ
cie israel. et occidit david de syris
που ἰσραήλ. καὶ ἀνεῖλε δαυὶδ ἐκ τῶν σύρων
septingentos currus et quadraginta milia equi
ἑπτακόσια ἅρματα καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἱπ
tum: et sobach principem militie eius percussit: et
πέων, καὶ τὸν σωβὰκ ἀρχιστράτηγον αὐτοῦ ἐπάταξεν, καὶ
mortuus est ibi. et viderunt universi reges servi
ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ εἶδον πάντες οἱ βασιλεῖς οἱ δοῦλοι
adrazar qui corruerunt coram israel: et pepi
ἀδραάζαρ ὅτι ἔπταισαν ἐνώπιον ἰσραήλ, καὶ ηὐτο
gerunt foedus cum israel: et servierunt israel.
μόλησαν μετὰ ἰσραήλ, καὶ ἐδούλευον τῷ ἰσραήλ.
et timuerunt syri ut salvent filios
καὶ ἐφοβήθησαν σύροι τοῦ σῶσαι τοὺς υἱοὺς
ammon rursum.
ἀμμὼν ἔτι.

Ca. 11.

A

1. Pa. 20.

Et factum est vertente anno in
Καὶ ἐγένετο ἐπιστρέψαντος τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὸν
tempore egressus regum: et misit
καιρὸν τῆς ἐξοδίας τῶν βασιλέων, καὶ ἐξαπέστειλε
david ioab et servos suos cum
δαυὶδ τὸν ἰωὰβ καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ μετ' αὐ
eo et universum israel: et vastavit fi
τοῦ καὶ πάντα τὸν ἰσραήλ, καὶ διέφθειραν τοὺς υἱ
lios ammon. et obsederunt contra rabath. et david
οὺς ἀμμών. καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ ῥαββάθ. καὶ δαυὶδ
habitabat in hierusalem. factum est autem in tempore post me
κατῴκει ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένετο ἐν καιρῷ τῆς δεί
ridie: et surrexit david a lecto suo et de
λης, καὶ ἀνέστη δαυὶδ ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ καὶ πε
ambulabat in solario domus re
ριεπάτει ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέ
gis. et vidit a solario mulierem lavantem se:
ως. καὶ εἶδεν ἀπὸ τοῦ δώματος γυναῖκα λουομένην,
et mulier pulchra aspectu valde. et misit
καὶ ἡ γυνὴ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα. καὶ ἀπέστειλε
david et requisivit mulierem. et dixerunt: nonne hec
δαυὶδ καὶ ἐζήτησε τὴν γυναῖκα. καὶ εἶπεν, οὐχὶ αὕ
est bersabee filia eliam uxor urie chet
τη ἐστὶ βηρσαβεὲ θυγάτηρ ἐλιὰμ γυνὴ οὐρίου τοῦ χετταί
tei? et misit david nuncios: et tulit eam:
ου; καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους, καὶ ἔλαβεν αὐτήν,
et ingressa est ad eum et dormivit cum ea. et hec
καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς. καὶ αὐ
erat sanctificata ab immunditia sua. et reversa
τὴ ἦν ἁγιαζομένη ἀπὸ ἀκαθαρσίας αὐτῆς. καὶ ἀπέστρε
est in domum suam: et concepit mulier.
ψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, καὶ συνέλαβεν ἡ γυνή.
et misit et nunciavit david et dixit: con
καὶ ἀποστείλασα ἀπήγγειλε δαυὶδ καὶ εἶπεν, συ
cepi ego. et misit david ad ioab et
νείληφα ἐγώ. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ πρὸς ἰωὰβ καὶ
dixit: mitte mihi uriam chetteum. et
εἶπεν, ἀπόστειλόν μοι τὸν οὐρίαν τὸν χετταῖον. καὶ
misit ioab uriam ad eum. et ve
ἀπέστειλεν ἰωὰβ τὸν οὐρίαν πρὸς αὐτόν. καὶ πα
nit urias ad david. et interrogavit eum
ραγίνεται οὐρίας πρὸς δαυίδ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν
david: si valeret ioab: et si valeret populus: et si
δαυίδ, εἰ ὑγιαίνει ἰωάβ, καὶ εἰ ὑγιαίνει ὁ λαός, καὶ εἰ
valeret bellum. et dixit david urie: des
ὑγιαίνει ὁ πόλεμος. καὶ εἶπε δαυὶδ τῷ οὐρίᾳ, κατά
cende in domum tuam: et lava pedes tuos. et egres
βηθι εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ νίψαι τοὺς πόδας σου. καὶ ἐξῆλ
sus est urias de domo regis: et egressa est post
θεν οὐρίας ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐξῆλθεν ὀπίσω
eum portio regis. et dormivit urias in vestibulo
αὐτοῦ ἄρσις τοῦ βασιλέως. καὶ ἐκοιμήθη οὐρίας ἐν τῷ πυλῶνι

B

Et direxerunt aciẽ ſyri ex aduerſo dauid & pugnauerũt cõtra iſrael. Fugeruntq3 ſyri a facie iſrael: & occidit dauid de ſyris ſeptingentos currus & quadraginta milia equitum: & ſobach principem militie percuſſit: & ſtatĩ mortuus eſt. Vidẽtes ãt vniuerſi reges q erant in ꝑſidio adadezer ſe victos eſſe ab iſrael: fecerunt pacem cum iſrael & ſeruierunt eis: timueruntq3 ſyri auxiliũ ꝑbere filiis ammon. 11.

Factum eſt autem vertente anno eo tempore quo ſolent reges ad bella procedere: miſit dauid ioab & ſeruos ſuos cum eo: & vniuerſum iſrael & vaſtauerunt filios ammon & obſederũt rabba. Dauid autem remãſit in ieruſalem. Dum hec agerentur accidit quadam die vt ſurgeret dauid d ſtratu ſuo poſt meridiem: & deambularet in ſolario domus regie: viditq3 mulierẽ ſe lauantem ex aduerſo ſuper ſolarium ſuum. Erat autem mulier pulchra valde. Miſit ergo rex & requiſiuit que eſſet mulier. Nunciatumq3 eſt ei q ipſa eſſet berſabee filia heliam vxor vrie ethei. Miſſis itaq3 dauid nunciis tulit eam. Que cũ ingreſſa eſſet ad illum: dormiuit cum ea. Statimq3 ſanctificata eſt ab immundicia ſua: & reuerſa eſt domum ſuam concepto fetu. Mittenſq3 nunciauit dauid & ait. Concepi. Miſit autem dauid ad ioab dicens. Mitte ad me vriam etheum. Miſitq3 ioab vriam ad dauid. Et venit vrias ad dauid. Queſiuitq3 dauid q̃3 recte ageret ioab & populus: & quomodo amminiſtraretur bellũ. Et dixit dauid ad vriam. Vade in domũ tuam: & laua pedes tuos. Et egreſſus eſt vrias d domo regis: ſecutuſq3 eſt eum cibus regius. Dormiuit autem vrias ante portam

ויערכו ארם לקראת דוד
וילחמו עמו׃ וינס ארם מפני
ישראל ויהרג דוד מארם שבע
מאות רכב וארבעים אלף
פרשים ואת שובך שר צבאו
הכה וימת שם׃ ויראו כל המלכים
עבדי הדדעזר כי נגפו לפני
ישראל וישלמו את ישראל
ויעבדום ויראו ארם להושיע
עוד את בני עמון׃ Cap. xi. ויהי
לתשובת השנה לעת צאת
המלכים וישלח דוד את יואב
ואת עבדיו עמו ואת כל ישראל
וישחיתו את בני עמון ויצרו על
רבה ודוד יושב בירושלם׃ ויהי
לעת הערב ויקם דוד מעל
משכבו ויתהלך על גג בית המלך
וירא אשה רחצת מעל הגג
והאשה טובת מראה מאד׃ וישלח
דוד וידרש לאשה ויאמר הלא
זאת בת שבע בת אליעם אשת
אוריה החתי׃ וישלח דוד
מלאכים ויקחה ותבוא אליו וישכב
עמה והיא מתקדשת מטמאתה
ותשב אל ביתה׃ ותהר האשה
ותשלח ותגד לדוד ותאמר
הרה אנכי׃ וישלח דוד אל יואב
שלח אלי את אוריה החתי
וישלח יואב את אוריה אל דוד׃
ויבא אוריה אליו וישאל
דוד לשלום יואב ולשלום
העם ולשלום המלחמה׃ ויאמר
דוד לאוריה רד לביתך ורחץ
רגליך ויצא אוריה מבית
המלך ותצא אחריו משאת
המלך׃ וישכב אוריה פתח

בֵּית הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל עַבְדֵי אֲדֹנָיו
וְלֹא יָרַד אֶל בֵּיתוֹ ׃ וַיַּגִּדוּ
לְדָוִד לֵאמֹר לֹא יָרַד אוּרִיָּה
אֶל בֵּיתוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל
אוּרִיָּה הֲלוֹא מִדֶּרֶךְ אַתָּה בָא
מַדּוּעַ לֹא יָרַדְתָּ אֶל בֵּיתֶךָ ׃
וַיֹּאמֶר אוּרִיָּה אֶל דָּוִד
הָאָרוֹן וְיִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה יֹשְׁבִים
בַּסֻּכּוֹת וַאדֹנִי יוֹאָב וְעַבְדֵי אֲדֹנִי
עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה חֹנִים וַאֲנִי אָבוֹא
אֶל בֵּיתִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׁכַּב
עִם אִשְׁתִּי חַיֶּךָ וְחֵי נַפְשֶׁךָ אִם
אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה ׃ וַיֹּאמֶר
דָּוִד אֶל אוּרִיָּה שֵׁב בָּזֶה גַּם הַיּוֹם
וּמָחָר אֲשַׁלְּחֶךָּ וַיֵּשֶׁב אוּרִיָּה
בִירוּשָׁלִַם בַּיּוֹם הַהוּא וּמִמָּחֳרָת ׃
וַיִּקְרָא לוֹ דָוִד וַיֹּאכַל לְפָנָיו
וַיֵּשְׁתְּ וַיְשַׁכְּרֵהוּ וַיֵּצֵא בָעֶרֶב
לִשְׁכַּב בְּמִשְׁכָּבוֹ עִם עַבְדֵי אֲדֹנָיו
וְאֶל בֵּיתוֹ לֹא יָרָד ׃ וַיְהִי בַבֹּקֶר
וַיִּכְתֹּב דָּוִד סֵפֶר אֶל יוֹאָב וַיִּשְׁלַח
בְּיַד אוּרִיָּה ׃ וַיִּכְתֹּב בַּסֵּפֶר לֵאמֹר
הָבוּ אֶת אוּרִיָּה אֶל מוּל פְּנֵי
הַמִּלְחָמָה הַחֲזָקָה וְשַׁבְתֶּם
מֵאַחֲרָיו וְנִכָּה וָמֵת ׃ וַיְהִי בִּשְׁמוֹר
יוֹאָב אֶל הָעִיר וַיִּתֵּן אֶת אוּרִיָּה אֶל
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָדַע כִּי אַנְשֵׁי חַיִל
שָׁם ׃ וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי הָעִיר וַיִּלָּחֲמוּ
אֶת יוֹאָב וַיִּפֹּל מִן הָעָם מֵעַבְדֵי דָוִד
וַיָּמָת גַּם אוּרִיָּה הַחִתִּי ׃ וַיִּשְׁלַח
יוֹאָב וַיַּגֵּד לְדָוִד אֶת כָּל דִּבְרֵי
הַמִּלְחָמָה ׃ וַיְצַו אֶת הַמַּלְאָךְ
לֵאמֹר כְּכַלּוֹתְךָ אֵת כָּל דִּבְרֵי
הַמִּלְחָמָה לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ ׃
וְהָיָה אִם תַּעֲלֶה חֲמַת הַמֶּלֶךְ
וְאָמַר לְךָ מַדּוּעַ נִגַּשְׁתֶּם אֶל

domus regie cum alijs ſeruis domini ſui: & nō deſcendit ad domum ſuam. Nūciatūq; eſt dauid a dicentibus. Non iuit vrias in domum ſuam. Et ait dauid ad vriam. Nunquid nō de via veniſti? Quare nō deſcendiſti in domum tuam? Et ait vrias ad dauid. Arca dei & iſrael & iuda habitant in papilionibus: & dn̄s meus ioab & ſerui dn̄i mei ſup faciē terre manēt: & ego ĩgrediar domū meā vt comedā & bibā & dormiam cū vxore mea? Per ſalutē tuam & p ſalutē aīe tue non faciam rē hāc. Ait ergo dauid ad vriā. Mane hic etiam hodie: & cras dimittā te. Māſit vrias in ieruſalem in die illa & altera: & vocauit eū dauid vt comederet coram ſe & biberet: & ĩebriauit eū. Qui egreſſus veſpe dormiuit in ſtratu ſuo cū ſeruis domini ſui. & in domū ſuā nō deſcēdit. Factū ē ergo mane: & ſcripſit dauid epiſtolam ad ioab: miſitq; per manum vrie: ſcribens in epiſtola. Ponite vriam ex aduerſo belli vbi fortiſſimū eſt prelium: & dereliqte eū vt pcuſſus intereat. Igitur cū ioab obſideret vrbem poſuit vriā in loco vbi ſciebat viros eſſe fortiſſimos: egreſſiq; viri de ciuitate bellabant aduerſum ioab: & ceciderunt de populo ſeruorū dauid: & mortu⁹ ē ē t vrias etheus. Miſit itaq; ioab & nūciauit dauid omnia uerba prelij: p̄cepitq; nūcio dicens. Cū cōpleueris uniuerſos ſermones belli ad regem: ſi eam uideris indignari & dixerit: quare acceſſiſtis ad

domus regis cū oībus ſer
τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως μετὰ πάντων τῶν παί-
uis dn̄i ſui. ⁊ nō deſcēdit ad domū
δων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ οὐ κατέβη εἰς τὸν οἶκον
ſuā. ⁊ nūciauerūt dauid dicētes: q̄ nō
αὐτοῦ. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ δαυίδ λέγοντες, ὅτι οὐ
deſcēdit vrias in domū ſuā. ⁊ ait dauid
κατέβη οὐρίας εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυίδ
ad vriā: nōne de via veniſti tu?
πρὸς τὸν οὐρίαν. οὐχὶ ἐξ ὁδοῦ παραγέγονας σύ;
quare nō deſcēdiſti in domū tuā? ⁊ ait vrias
τί οὐ κατέβης εἰς τὸν οἶκόν σου; καὶ εἶπεν οὐρίας
ad dauid: arca ⁊ iſrael ⁊ iudas habitant in papiliōib⁹: ⁊ dn̄s meus ioab ⁊
πρὸς δαυίδ, ἡ κιβωτὸς καὶ ἰσραὴλ καὶ ἰούδας κατοικοῦσι ἐν σκηναῖς, καὶ ὁ κύριός μου ἰωὰβ καὶ οἱ
ſerui dn̄i mei ſup faciē cam
παῖδες τοῦ κυρίου μου ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδί-
pi caſtrametati: ⁊ quō ego ingrediar
ου παρεμβεβληκότες, καὶ πῶς ἐγὼ εἰσελεύσομαι
in domū meā vt comedā ⁊ bibā ⁊ dormiā
εἰς τὸν οἶκόν μου φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ κοιμηθῆναι
cum vxore mea? per vitā tuā ⁊ per
μετὰ τῆς γυναικός μου; μὰ τὴν ζωήν σου καὶ μὰ
vitā aīe tue non faciā rem
τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς σου οὐ μὴ ποιήσω τὸ πρᾶγμα
hanc. ⁊ dixit dauid ad vriā: mane
τοῦτο. καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς τὸν οὐρίαν, κάθισον
hic ⁊ hodie: ⁊ cras te dimittā: ⁊ māſit
ὧδε καὶ σήμερον, καὶ αὔριον σὲ ἐξαποστελῶ, καὶ ἐκά-
ſit vrias in hieruſalē in die illa ⁊
θισεν οὐρίας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ τῇ
craſtina: ⁊ vocauit eū dauid ⁊ comedit coram ſe ⁊ bibit ⁊ inebriat⁹ ē: ⁊ egreſſus ē veſ
ἐπαύριον, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν δαυίδ καὶ ἔφαγεν ἐνώ-
πιον αὐτοῦ καὶ ἔπιεν καὶ ἐμεθύσθη, καὶ ἐξῆλθεν ἑσπέ-
pere ⁊ dormiuit vrias in cubili cū ſeruis dn̄i ſui: in āt domū ſuā nō
ρας καὶ ἐκοιμήθη ὁ οὐρίας ἐν τῇ κοίτῃ μετὰ τῶν παί-
δων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸν οἶκον αὐτοῦ οὐ
deſcēdit. ⁊ factū eſt mane: ⁊ ſcripſit dauid epiſtolā ad ioab: ⁊ miſit in manu vrie.
κατέβη. καὶ ἐγένετο πρωΐ, καὶ ἔγραψε δαυίδ βι-
βλίον πρὸς ἰωὰβ, καὶ ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ οὐρίου.
ſcripſit āt in epl̄a dicēs: trade vriā in preliū forte: ⁊ reuertimini a
ἔγραψε δὲ ἐν τῷ βιβλίῳ λέγων, παράδος τὸν οὐρί-
αν εἰς τὸν πόλεμον τὸν κραταιόν, καὶ ἀποστραφήσεσθε ἀπὸ
tergo eius: ⁊ percuciet ⁊ morietur.
ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ πληγήσεται καὶ ἀποθανεῖται.
⁊ factū eſt cū obſideret ioab in
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ φυλάσσειν τὸν ἰωὰβ ἐπὶ τὴν
vrbē ⁊ dedit vriā in locū vbi ſciebat
πόλιν καὶ ἔδωκε τὸν οὐρίαν ἐπὶ τὸν τόπον οὗ ᾔδει
q̄m viri fortitudinis erant ibi. ⁊ egreſſi ſūt viri
ὅτι ἄνδρες δυνάμεως ἦσαν ἐκεῖ. καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄν-
ri ciuitatis ⁊ bellabant aduerſū ioab. ⁊
δρες τῆς πόλεως καὶ ἐπολέμουν πρὸς ἰωάβ. καὶ
ceciderūt de pplo de ſeruis dauid: ⁊
ἔπεσον ἐκ τοῦ λαοῦ ἐκ τῶν δούλων δαυίδ, καὶ
mortu⁹ eſt vrias chetteus. ⁊ miſit ioab ⁊
ἀπέθανεν οὐρίας ὁ χετταῖος. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ καὶ
nunciauit dauid oīa verba prelij.
ἀπήγγειλεν τῷ δαυίδ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ πο-
λέμου. ⁊ precepit ioab nūcio dicēs: cū
καὶ ἐνετείλατο ἰωὰβ τῷ ἀγγέλῳ λέγων, ἐν
cōpleueris tu vniuerſos ſermones belli
τῷ συντελέσαι σε πάντα τὰ ῥήματα τοῦ πολέ-
μου λαλοῦντα πρὸς τὸν βασιλέα,
loquens ad regē: ⁊ erit ſi aſcēderit
καὶ ἔσαι ἐὰν ἀναβῇ
ira regis: ⁊ dixerit tibi: quare acceſſiſtis ad
ὁ θυμὸς τοῦ βασιλέως, καὶ εἴπῃ σοι, τί ὅτι ἠγγίσατε πρὸς

Infra. 14.c.

C

vrbē vt p̄liaremini? nōne ſciebatis q̄ percutiemini de
τὴν πόλιν πολεμῆσαι; οὐκ ᾔδειτε ὅτι πληγήσεσθε ἀπὸ
muro? quis percuſſit abimelech filiū hie
τοῦ τείχους; τίς ἐπάταξε τὸν ἀβιμέλεχ τὸν υἱὸν ἱε-
D
Iudi. 9.g.
robaal? nōne mulier proiecit ſup eū fragmē mole
ροβαάλ; οὐχὶ γυνὴ ἔρριψεν ἐπ' αὐτὸν κλάσμα μύλου
de muro ⁊ mortu⁹ eſt in thabes? quare ac
ἀπὸ τοῦ τείχους καὶ ἀπέθανεν ἐν θαβής; ἵνα τί προσ-
ceſſiſtis ad murū? ⁊ dices ⁊ ſeruus
ηγάγετε πρὸς τὸ τεῖχος; καὶ ἐρεῖς καί γε ὁ δοῦλός
tuus vrias chetteus mortu⁹ ē. ⁊ venit nun
σου οὐρίας ὁ χετταῖος τέθνηκε. καὶ παρεγένετο ὁ ἄγγε-
cius ioab ad regē in hieruſalem ⁊ nūciauit
λος ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπήγ-
γειλε τῷ δαυίδ πάντα ὅσα ἐλάλησεν ἰωάβ. καὶ εἶ-
uit dauid oīa que locut⁹ eſt ioab. ⁊ dixit nūcius ad dauid: q̄ preualuerūt viri
πεν ὁ ἄγγελος πρὸς δαυίδ, ὅτι κατεκράτουν οἱ ἄνδρες
aduerſū nos ⁊ egreſſi ſūt viri ad nos in agrū:
ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες ἐφ' ἡμᾶς εἰς τὸ πεδίον,
⁊ venimus cōtra eos vſq; ad portas veſtibuli:
καὶ ἐγενήθημεν ἐπ' αὐτοὺς ἕως τῶν θυρῶν τοῦ πυλῶνος,
⁊ ſagittauerūt ſagittarij ad ſeruos tuos
καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξεύοντες ἐπὶ τοὺς δούλους σου
ex muro: ⁊ mortui ſunt de ſeruis
ἀπὸ τοῦ τείχους, καὶ ἀπέθανον ἀπὸ τῶν δούλων τοῦ
regis ⁊ ſeruus tuus vrias chetteus mortu⁹ eſt.
βασιλέως καί γε ὁ δοῦλός σου οὐρίας ὁ χετταῖος τέθνη-
κεν. ⁊ dixit dauid ad nūciū: hec dices
καὶ εἶπε δαυίδ πρὸς τὸν ἄγγελον, τάδε ἐρεῖς
ad ioab: nō malū ſit in oculis tuis de
πρὸς ἰωάβ, μὴ πονηρὸν ἔσω ἐν ὀφθαλμοῖς σου περὶ τοῦ
verbo hoc: q̄m q̄ndoq; q̄dē ſic q̄ndoq; āt ſic
ῥήματος τούτου, ὅτι ποτὲ μὲν οὕτως ποτὲ δὲ οὕ-
conſumet gladius. conforta bellum tuū aduerſus vrbē: ⁊ deſtruas eam: ⁊
τως καταφάγεται ἡ ῥομφαία. κραταίωσον τὸν πόλε-
μόν σου ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ κατάσκαψον αὐτήν, καὶ
fortifica eā. ⁊ audiuit vxor vrie q̄ mortuus eēt vir ſuus vrias: ⁊ plāxit ſup virū
κραταίωσον αὐτήν. καὶ ἤκουσεν ἡ γυνὴ οὐρίου ὅτι τέ-
θνηκεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς οὐρίας, καὶ ἐκόψατο ἐπὶ τὸν ἄνδρα
ſuū. ⁊ trāſijt luctus: ⁊ miſit dauid
αὐτῆς. καὶ διῆλθε τὸ πένθος, καὶ ἀπέστειλε δαυίδ
⁊ accepit berſabee in domū ſuā: ⁊
καὶ ἔλαβε τὴν βηρσαβεαὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ
facta eſt ei in vxorē: ⁊ parit ei filiū.
ἐγένετο αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ τίκτει αὐτῷ υἱόν. Ca.12.
A
Et viſa eſt mala res quā fecit dauid
Καὶ ἐφάνη πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ὃ ἐποίησε δαυίδ
corā dn̄o: ⁊ miſit dn̄s nathan prophetam ad dauid. ⁊ ingreſſus ē nathā ad dauid: ⁊
ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπέστειλε κύριος ναθὰν τὸν προφή-
την πρὸς τὸν δαυίδ. καὶ εἰσῆλθε ναθὰν πρὸς δαυίδ, καὶ
dixit ei: ſindica ſā mihi iudiciū hoc.
εἶπεν αὐτῷ, ἀπάγγειλον δή μοι τὴν κρίσιν ταύτην.
duo viri erāt in vna ciuitate: vn⁹ diues ⁊
δύο ἄνδρες ἦσαν ἐν μιᾷ πόλει, εἷς πλούσιος καὶ
vn⁹ pauper: ⁊ erāt diuiti greges ouiū ⁊ armēta boū multa valde: ⁊ pauperi nō erat q̄ppiā aliud
εἷς πένης, καὶ ἦν τῷ πλουσίῳ ποίμνια καὶ βου-
κόλια πολλὰ σφόδρα, καὶ τῷ πένητι οὐκ ἦν οὐθὲν ἀλλ'
quā agna vna parua quā poſſedit ⁊ fouit
ἢ ἀμνὰς μία μικρὰ ἣν ἐκτήσατο καὶ περιεποιήσατο
⁊ nutriuit eā ⁊ nutrita fuit cū eo ⁊ cū
καὶ ἐξέθρεψεν αὐτὴν καὶ συνετράφη μετ' αὐτοῦ καὶ με-
filijs eius pariter: de pane
τὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ κατὰ τὸ αὐτό, ἀπὸ τοῦ ἄρτου
eius comedebat ⁊ de calice bibebat: ⁊ in
αὐτοῦ ἤσθιεν καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου ἔπινε, καὶ ἐν τῷ
ſinu eius
κόλπῳ αὐτοῦ

murū vt preliaremini: an ignorabatis q̄ multa deſup ex muro tela mittantur? qs p cuſſit abimelech filium hieroboal: nonne mulier miſit ſuper eū fragmen mole de muro: & interfecit eū in thebes? quare iuxta murū acceſſiſtis? dices. Etiam ſeruus tuus vrias etheus occubuit. Abiit ergo nuncius & venit & narrauit dauid omnia que ei preceperat ioab: & dixit nūcius ad dd̄. Preualuerunt aduerſum nos viri: & egreſſi ſunt ad nos in agrū. Nos autem facto ĩpetu pſecuti eos ſumus vſq; ad portā ciuitatis: & direxerūt iacula ſagittarii ad ſeruos tuos ex muro deſuper: mortuiq; ſunt de ſeruis regis. Quinetiā ſeru⁹ tuus vrias etheus mortuus eſt. Et dixit dauid ad nuncium. Hec dices ioab. Nō te frangat iſta res. Varius eni eventus eſt belli: & nunc hūc & nunc illum conſumit gladius. Conforta bellatores tuos aduerſus vrbem vt dſtruas eā & exhortare eos. Audiuit autem vxor vrie q̄ mortuus eſſet vrias vir ſuus: & planxit eum. Trāſactoq; luctu miſit dauid & ĩtroduxit eā ĩ domū ſuam: & fctā eſt ei vxor: peperitq; ei filium. Et diſplicuit verbum hoc quod fecerat dauid coram domino. 12.

Miſit ergo dominu⁹ nathan ad dauid. Qui cum veniſſet ad eum: dixit ei. Duo viri erant in ciuitate vna: vnus diues & alter pauper. Diues habebat oues & boues plurimos valde: pauper aūt nihil hēbat oino p̄ter ouem vnam puulā quā emerat & nutrierat & q̄ creuerat apud eū cū filiis eius: ſimul de pane illius comedēs & de calice eius bibēs: & in ſinu illi⁹

הָעִיר לְהִלָּחֵם הֲלוֹא יְדַעְתֶּם אֵת
אֲשֶׁר יֹרוּ מֵעַל הַחוֹמָה ׃ מִי הִכָּה
אֶת אֲבִימֶלֶךְ בֶּן יְרֻבֶּשֶׁת הֲלוֹא
אִשָּׁה הִשְׁלִיכָה עָלָיו פֶּלַח רֶכֶב
מֵעַל הַחוֹמָה וַיָּמָת בְּתֵבֵץ לָמָּה
נִגַּשְׁתֶּם אֶל הַחוֹמָה וְאָמַרְתָּ גַּם
עַבְדְּךָ אוּרִיָּה הַחִתִּי מֵת ׃ וַיֵּלֶךְ
הַמַּלְאָךְ וַיָּבֹא וַיַּגֵּד לְדָוִד אֵת כָּל
אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יוֹאָב ׃ וַיֹּאמֶר
הַמַּלְאָךְ אֶל דָּוִד כִּי גָבְרוּ עָלֵינוּ
הָאֲנָשִׁים וַיֵּצְאוּ אֵלֵינוּ הַשָּׂדֶה
וַנִּהְיֶה עֲלֵיהֶם עַד פֶּתַח הַשָּׁעַר ׃
וַיֹּרְאוּ הַמּוֹרְאִים אֶל עֲבָדֶיךָ מֵעַל
הַחוֹמָה וַיָּמוּתוּ מֵעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ
וְגַם עַבְדְּךָ אוּרִיָּה הַחִתִּי מֵת ׃
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הַמַּלְאָךְ כֹּה
תֹאמַר אֶל יוֹאָב אַל יֵרַע
בְּעֵינֶיךָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה כִּי כָזֹה
וְכָזֶה תֹּאכַל הֶחָרֶב הַחֲזֵק
מִלְחַמְתְּךָ אֶל הָעִיר וְהָרְסָהּ
וְחַזְּקֵהוּ ׃ וַתִּשְׁמַע אֵשֶׁת אוּרִיָּה
כִּי מֵת אוּרִיָּה אִישָׁהּ וַתִּסְפֹּד
עַל בַּעְלָהּ ׃ וַיַּעֲבֹר הָאֵבֶל וַיִּשְׁלַח
דָּוִד וַיַּאַסְפָהּ אֶל בֵּיתוֹ וַתְּהִי לוֹ
לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן וַיֵּרַע
הַדָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה דָוִד בְּעֵינֵי
יְהוָה ׃ וַיִּשְׁלַח

Cap. xii.

יְהוָה אֶת נָתָן אֶל דָּוִד וַיָּבֹא
אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים
הָיוּ בְּעִיר אֶחָת אֶחָד עָשִׁיר
וְאֶחָד רָאשׁ ׃ לְעָשִׁיר הָיָה
צֹאן וּבָקָר הַרְבֵּה מְאֹד ׃ וְלָרָשׁ
אֵין כֹּל כִּי אִם כִּבְשָׂה אַחַת
קְטַנָּה אֲשֶׁר קָנָה וַיְחַיֶּהָ וַתִּגְדַּל
עִמּוֹ וְעִם בָּנָיו יַחְדָּו מִפִּתּוֹ
תֹאכַל וּמִכֹּסוֹ תִשְׁתֶּה וּבְחֵיקוֹ

תשכב ותהי לו כבת ויבא הלך לאיש העשיר ויחמל לקחת שכב
מצאנו ומבקרו לעשות לארח חמל
הבא לו ויקח את כבשת האיש עשה
הראש ויעשה לאיש הבא אליו: בוא לקח
ויחר אף דוד באיש מאד ויאמר
אל נתן חי יהוה כי בן מות חרה
האיש העשה זאת: ואת
הכבשה ישלם ארבעתים
עקב אשר עשה את הדבר הזה שלם רבע
ועל אשר לא חמל: ויאמר נתן
אל דוד אתה האיש כה אמר
יהוה אלהי ישראל אנכי
משחתיך למלך על ישראל
ואנכי הצלתיך מיד שאול:
ואתנה לך את בית אדניך ואת נצל
נשי אדניך בחיקך ואתנה נתן
לך את בית ישראל ויהודה נשה
ואם מעט ואסיפה לך כהנה
וכהנה: מדוע בזית את דבר יסף
יהוה לעשות הרע בעיני את מדע בזה
אוריה החתי הכית בחרב ואת עשה
אשתו לקחת לך לאשה נכה
ואתו הרגת בחרב בני עמון: איש
ועתה לא תסור חרב מביתך
עד עולם עקב כי בזתני ותקח סור
את אשת אוריה החתי להיות עלם לקח
לך לאשה: כה אמר יהוה היה
הנני מקים עליך רעה מביתך
ולקחתי את נשיך לעיניך קום רוע
ונתתי לרעיך ושכב עם נשיך נשה
לעיני השמש הזאת: כי נתן רעה
אתה עשית בסתר ואני אעשה
את הדבר הזה נגד כל
ישראל ונגד השמש: ויאמר
דוד אל נתן חטאתי ליהוה אמר

dormiēs: eratq; illi ſicut filia. Cū āt pegrinꝰ quidā veniſſet ad diuitem: parcēs ille ſumere de ouibus & de bobus ſuis: vt exhiberet conuiuium pegrino illi q venerat ad ſe: tulit ouē viri paupis & pparauit cibos hoi qui venerat ad ſe. Iratus āt indignatione dd̄ aduerſus hoiem illum nimis: dixit ad nathā. Viuit dn̄s: q̄m filius mortis eſt vir q fecit hoc. Ouem reddet in quadruplum: eo q fecerit verbum iſtud & non pepercerit. Dixit autem nathan ad dd̄. Tu es ille vir. Hec dicit dn̄s deus iſrael. Ego vnxi te in regē ſup iſrael: & ego erui te de manu ſaul: & dedi tibi domū dn̄i tui: & vxores dn̄i tui in ſinu tuo: dediq; tibi domū iſrael & iuda: & ſi parua ſūt iſta adiiciā tibi multo maiora. Quare ergo contempſiſti verbum dn̄i vt faceres malū in conſpectu meo? Vriam etheum pcuſſiſti gladio: & vxorem illius accepiſti in vxorem tibi: & interfeciſti eum gladio filiorꝝ ammō. Quā obrē non recedet gladius de domo tua vſq; in ſempiternū: eo q deſpexeris me: & tuleris vxorē vrie ethei vt eſſet vxor tua. Itaq; hec dicit dominus. Ecce ego ſuſcitabo ſuper te malum de domo tua: & tollam vxores tuas in oculis tuis: & dabo pximo tuo: & dormiet cum vxoribus tuis in oculis ſolis huiꝰ. Tu enim feciſti abſcondite: ego autem faciam verbum iſtud in cōſpectu omnis iſrael: & in conſpectu ſolis. Et dixit dauid ad nathā. Peccaui domino.

dormiebat: ꝛ erat ei ſicut filia ſua. venit āt
ἐκάθευδεν, καὶ ἦν αὐτῷ ὡς θυγάτηρ αὐτοῦ. ἦλθε δὲ
viator ad virū diuitē: ꝛ pe-
ὁδοιπόρος πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν πλούσιον, καὶ ἐφεί-
percit vt ſumeret de grege omū ſua ꝛ de
σατο τοῦ λαβεῖν ἐκ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ
armēto boū ſuo vt faceret viro peregrino
βουκολίου αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι τῷ ἀνδρὶ τῷ ξένῳ τῷ
venienti ad ſe: ꝛ tulit agnā
ἥκοντι πρὸς αὐτόν, καὶ ἔλαβε τὴν ἀμνάδα τοῦ
viri pauperis: ꝛ immolauit eā ꝛ fe-
ἀνδρὸς τοῦ πένητος, καὶ ἔθυσεν αὐτὴν καὶ ἐποίη-
cit eā viro qui venerat ad ſe. ꝛ
σεν αὐτὴν τῷ ἀνδρὶ τῷ ἥκοντι πρὸς αὐτόν. καὶ
iratus eſt dauid nimis idignatiōe aduerſū viꝛū. ꝛ dixit
ἐθυμώθη δαυὶδ σφόδρα ὀργῇ ἐπὶ τὸν ἄνδρα. καὶ εἶπεν
ad nathan: viuit dn̄s qm̄ filius mortis vir q fecit
πρὸς ναθάν, ζῇ κύριος ὅτι υἱὸς θανάτου ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας
hoc. ꝛ agnam reddet in quadruplū eo q
τοῦτο. καὶ τὴν ἀμνάδα ἀποτίσει τετραπλάσιον ἀνθ' ὧν
fecit rem hanc: ꝛ eo q nō pepercit.
ἐποίησε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ὑπὲρ οὗ οὐκ ἐφείσατο.
ꝛ dixit nathan ad dauid: tu es vir q feciſti
καὶ εἶπε ναθὰν πρὸς δαυίδ, σὺ εἶ ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας
hoc. hec dicit dn̄s deus iſrael: ego vnxi
τοῦτο. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐγώ ἔχρισά
te in regē ſup iſrael: ꝛ ego elegi te
σε εἰς βασιλέα ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ ἐξελεξάμην σε
de manu ſaul: ꝛ dedi tibi domū domi-
ἐκ χειρὸς σαούλ, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρί-
ni tui: ꝛ vxores eius in ſinu
ου σου, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον
tuo: ꝛ dedi tibi domū iſrael ꝛ iu-
σου, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον ἰσραὴλ καὶ ἰού-
da. ꝛ ſi pauca tibi ſūt addam tibi ſicut
δα. καὶ εἰ ὀλίγα σοί ἐστι προσθήσω σοι καθὼς
hec. ꝛ quare contēpſiſti verbū dn̄i vt
ταῦτα. καὶ τί ὅτι ἐξουδένωσας τὸν λόγον κυρίου τοῦ
faceres malū corā eo? vriam chet-
ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον αὐτοῦ; τὸν οὐρίαν τὸν χετ-
teum pcuſſiſti in gladio: ꝛ vxorē illiꝰ
ταῖον ἐπάταξας ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
accepiſti tibi ipſi in vxorē: ꝛ eum interfeciſti
ἔλαβες σεαυτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ αὐτὸν ἀπέκτεινας
in gladio filiorꝝ ammō. ꝛ nūc nō auferetur gla-
ἐν ῥομφαίᾳ υἱῶν ἀμμών. καὶ νῦν οὐκ ἐξαρθήσεται ῥομ-
dius de domo tua in ſēpiternū cauſa huius:
φαία ἐκ τοῦ οἴκου σου εἰς τὸν αἰῶνα ἕνεκεν τούτου,
quia cōtēpſiſti me: ꝛ accepiſti vxorē vrie
ὅτι ἐξουδένωσάς με, καὶ ἔλαβες τὴν γυναῖκα οὐρίου
chettei tibi ipſi vxorē. hec dicit dn̄s:
τοῦ χετταίου σεαυτῷ γυναῖκα. τάδε λέγει κύριος,
ecce ego ſuſcitabo ſup te mala de domo tua.
ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγερῶ ἐπὶ σὲ κακὰ ἐκ τοῦ οἴκου σου,
ꝛ tollā vxores tuas corā te: ꝛ
καὶ λήψομαι τὰς γυναῖκάς σου ἐνώπιόν σου. καὶ
dabo eas proximo tuo: ꝛ dormiet cū
δώσω αὐτὰς τῷ πλησίον σου, καὶ κοιμηθήσεται με-
vxoribus tuis corā ſole hoc:
τὰ τῶν γυναικῶν σου ἐνώπιον τοῦ ἡλίου τούτου,
quia tu feciſti in abſcōdito: ego āt faciā ver-
ὅτι σὺ ἐποίησας ἐν κρυπτῷ, ἐγὼ δὲ ποιήσω τὸ ῥῆ-
bum iſtud in cōſpectu oīs iſrael ꝛ in cōſpectu
μα τοῦτο ἐνώπιον παντὸς ἰσραὴλ καὶ ἐνώπιον τοῦ
ſolis huius. ꝛ dixit dauid ad nathan: pecca-
ἡλίου τούτου. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ναθάν, ἡμάρτη-
ui dn̄o.
κα τῷ κυρίῳ.

Eccle. 47.b. ꝛ dixit nathan ad dauid: ꝛ dn̄s abſtulit
καὶ εἶπε ναθὰν πρὸς δαυίδ, καὶ κύριος ἀφείλετο τὸ
pctm̄ tuū: ꝛ tu nō morieris. verūtā qꝛ ir-
ἁμάρτημά σου, καὶ σὺ μὴ ἀποθάνῃς. πλὴν ὅτι παρ-
ritans irritaſti in inimicis dn̄m in
οργίζων παρώργισας ἐν τοῖς ὑπεναντίοις τὸν κύριον ἐν
verbo hoc: ꝛ filius tuꝰ q natus eſt tibi mor-
τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ὁ υἱός σου ὁ τικτόμενός σοι θανά-
te morietur. ꝛ reuerſus ē nathan in domū ſuā.
τῳ ἀποθανεῖται. καὶ ἀπῆλθε ναθὰν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
ꝛ percuſſit deus puerū quē peperit vxoꝛ vrie
καὶ ἐπάταξεν ὁ θεὸς τὸ παιδίον ὃ ἔτεκεν ἡ γυνὴ οὐρίου τῷ
dauid: ꝛ egrotabat. ꝛ depcatꝰ ē dauid dn̄m pro
δαυίδ, καὶ ἠῤῥώστει. καὶ ἠξίου δαυὶδ τὸν κύριον ὑπὲρ
puero: ꝛ ieiunauit dauid ieiunio: ꝛ in-
τοῦ παιδίου, καὶ ἐνήστευσεν δαυὶδ νηστείαν, καὶ εἰ-
greſſus ē ꝛ manſit ſup terrā ꝛ ſurrexerūt ſenio-
σῆλθεν καὶ ηὐλίσθη ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἀνέστησαν οἱ πρεσβύτε-
res domus eius ad eū: vt eleuarēt eum de terra:
ροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, τοῦ ἐγεῖραι αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς,
ꝛ nō voluit: neq; cenauit panē cū eis.
καὶ οὐκ ἐβούλετο, οὐδὲ συνεδείπνησεν ἄρτον μετ' αὐτῶν.
factū eſt āt in die ſeptima ꝛ mortuꝰ eſt pu-
ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ καὶ ἀπέθανε τὸ παι-
er: ꝛ timuerūt ſerui dauid nūciare
δίον, καὶ ἐφοβήθησαν οἱ δοῦλοι δαυὶδ ἀπαγγεῖλαι
ei: q mortuꝰ eēt puer dicētes: q adhuc pue-
αὐτῷ, ὅτι τέθνηκε τὸ παιδίον λέγοντες, ὅτι ἔτι τοῦ παι-
ro viuēte loquebamur ad eū: ꝛ nō audiebat
δίου ζῶντος ἐλαλοῦμεν πρὸς αὐτόν, καὶ οὐκ ἤκουεν τῆς
vocē nrām: ꝛ quō dicemus ad eū q mortuꝰ ē
φωνῆς ἡμῶν, καὶ πῶς εἴπωμεν πρὸς αὐτὸν ὅτι τέθνηκεν
puer? ꝛ faciet mala. ꝛ vidit dauid
τὸ παιδίον; καὶ ποιήσει κακά. καὶ εἶδεν δαυὶδ
ſeruos ſuos q muſitāt: ꝛ ſenſit dd̄
τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὅτι ψιθυρίζουσιν, καὶ ἤσθετο δαυὶδ
q mortuꝰ eſſet puer. ꝛ dixit dauid ad
ὅτι τέθνηκε τὸ παιδίον. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς
ſeruos ſuos: ſi mortuꝰ eſt puer? ꝛ dixerūt: mor-
παῖδας αὐτοῦ, εἰ τέθνηκε τὸ παιδίον; καὶ εἶπον, τέ-
tuus eſt. ꝛ ſurrexit dauid de terra: ꝛ lauit ſe
θνηκεν. καὶ ἀνέστη δαυὶδ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐλούσατο
ꝛ vnxit ſe: ꝛ mutauit veſtē ſuā: ꝛ
καὶ ἐχρίσατο, καὶ ἤλλαξε τὸν ἱματισμὸν αὐτοῦ, καὶ
ingreſſus ē i domū dei ꝛ adorauit eū: ꝛ
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ
ingreſſus eſt in domū ſuā: ꝛ petiuit panē vt comederet.
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ᾔτησεν ἄρτον φαγεῖν.
ꝛ dixerūt ei ſerui ſui: quis ſermo iſte quē
καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ παῖδες αὐτοῦ, τίς ὁ λόγος οὗτος ὃν
feciſti? adhuc eū infante viuēte ieiunaſti ꝛ
πεποίηκας; ἔτι γὰρ τοῦ παιδίου ζῶντος ἐνήστευες καὶ
flebas: ꝛ vt mortuꝰ eſt puer: ſurrexiſti ꝛ come-
ἔκλαιες, καὶ ὡς ἀπέθανε τὸ παιδίον, ἀνέστης καὶ ἔφα-
diſti panē ꝛ bibiſti vinū? ꝛ dixit dauid: adhuc
γες ἄρτον καὶ πέπωκας οἶνον; καὶ εἶπε δαυίδ, ἔτι
puero viuēte ieiunaui ꝛ fleui: qꝛ dixi:
τοῦ παιδίου ζῶντος ἐνήστευον καὶ ἔκλαιον, ὅτι εἶπον,
quis nouit ſi miſerebiť mei dn̄s: ꝛ viuet in-
τίς οἶδε εἰ ἐλεήσει με κύριος, καὶ ζήσεται τὸ παιδί-
fans: nūc āt mortuus eſt infans: quare igiť ieiunabo
ον; νῦν δὲ τέθνηκεν τὸ παιδάριον, ἵνα τί οὖν νηστεύσω
ego: nūqd potero vt reducā eum? ego va-
ἐγώ; μὴ δυνήσομαι τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτό; ἐγὼ πο-
dam ad eū: ipſe āt nō reuerteť ad
ρεύσομαι πρὸς αὐτόν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἀναστρέψει πρός
me. ꝛ cōſolatꝰ eſt dauid vxorē ſuā ber-
με. καὶ παρεκάλεσε δαυὶδ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ βηρ-
ſabee: ꝛ ingreſſus ad eam: ꝛ dormiuit cū
σαβεαί, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν, καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐ-
1.Pa. 3.b. Math. 1.a. ea: ꝛ cōcepit ꝛ peperit
τῆς, καὶ συνέλαβε καὶ ἔτικτε

Dixitq; nathan ad dauid. Dn̄s quoq; trāſtulit pctm̄ tuū. Nō morieris. Verūtn̄ qm̄ blaſphemare feciſti inimicos domini ppter verbum hoc: filius qui natus eſt tibi morte morietur. Et reuerſus ē nathan in domum ſuam. Percuſſitq; dn̄s paruulū quem peperit vxor vrie dauid: & deſperatus eſt. Deprecatuſq; eſt dauid deū p paruulo & ieiunauit dd̄ ieiūio: & ingreſſus ſeorſum iacuit ſup terrā. Venerūt autem ſeniores domus eius cogentes eum vt ſurgeret de terra. Qui noluit: nec comedit cum eis cibum. Accidit aūt die ſeptima vt moreretur īfans: timueruntq; ſerui dauid nūciare ei q mortuus eēt paruulus: dixerūt ei. Ecce cū puulus adhuc viueret loq̄bamur ad eum: & nō audiebat vocē nrām: q̄ntomagis ſi dixerimꝰ mortuꝰ ē puer ſe affliget. Cū ergo dd̄ audiſſet ſeruos ſuos muſitantes intellexit q mortuus eſſet infantulus. Dixitq; ad ſeruos ſuos. Nū mortuus ē puer? Qui rn̄derūt ei. Mortuꝰ ē. Surrexit ergo dd̄ de terra: & lotꝰ vnctuſq; ē. Cūq; mutaſſet veſte: īgreſſus eſt domū dn̄i & adorauit & venit in domū ſuā: petiuitq; vt ponerēt ei panem: & comedit. Dixerunt autē ei ſerui ſui. Quis eſt ſermo quem feciſti? Propter infantē cū adhuc viueret ieiunaſti & flebas: mortuo aūt puero ſurrexiſti & comediſti panē? Qui ait. Propter īfantē dū adhuc viueret ieiunaui & fleui. Dicebā ei. Quis ſcit ſi forte donet eū mihi dn̄s & viuat īfās. Nūc āt quia mortuus eſt q̄re ieiuno? Nūqd potero reuocare eū āplius? Ego vadā magis ad eum: ille vero nō reuertetur ad me. Et cōſolatꝰ eſt dd̄ berſabee vxorem ſuam: ingreſſuſq; ad eā dormiuit cū ea. Que genuit

ויאמר נתן אל דוד גם יהוה
העביר חטאתך לא תמות: אפס עבר מות
כי נאץ נאצת את איבי יהוה
בדבר הזה גם הבן הילוד לך מות ילד
ימות: וילך נתן אל ביתו ויגף נגף
יהוה את הילד אשר ילדה אשת איש
אוריה לדוד ויאנש: ויבקש דוד אנש בקש
את האלהים בעד הנער ויצם צום
דוד צום ובא ולן ושכב ארצה: בוא לון
ויקמו זקני ביתו עליו להקימו קום
מן הארץ ולא אבה ולא ברה
אתם לחם: ויהי ביום השביעי היה שבע
וימת הילד ויראו עבדי דוד מות ראה
להגיד לו כי מת הילד כי אמרו נגד
הנה בהיות הילד חי דברנו אליו היה
ולא שמע בקולנו ואיך נאמר אמר
אליו מת הילד ועשה רעה: וירא רוע ראה
דוד כי עבדיו מתלחשים ויבן לחש בין
דוד כי מת הילד ויאמר דוד אל
עבדיו המת הילד ויאמרו מת:
ויקם דוד מהארץ וירחץ ויסך קום רחץ
ויחלף שמלתו ויבא בית סוך חלף
יהוה וישתחו ויבא אל ביתו בוא שחה
וישאל וישימו לו לחם ויאכל: שאל שום
ויאמרו עבדיו אליו מה אכל אמר
הדבר הזה אשר עשיתה עשה עבר
בעבור הילד חי צמת ותבך צום בכה
וכאשר מת הילד קמת מות קום
ותאכל לחם: ויאמר בעוד
הילד חי צמתי ואבכה כי אמרתי
מי יודע וחנני יהוה וחי הילד: ידע
ועתה מת למה זה אני צם
האוכל להשיבו עוד אני הלך יכל שוב
אליו והוא לא ישוב אלי: וינחם נחם
דוד את בת שבע אשתו איש
ויבא אליה וישכב עמה ותלד שכב ילד

בן ותקרא את שמו שלמה ויהוה	קרא
אהבו: וישלח ביד נתן הנביא	שלח
ויקרא את שמו ידידיה בעבור	עבר
יהוה: וילחם יואב ברבת בני	לחם
עמון וילכד את עיר המלוכה:	לכד מלך
וישלח יואב מלאכים אל דוד	לאך
ויאמר נלחמתי ברבה גם לכדתי	
את עיר המים: ועתה אסף את	
יתר העם וחנה על העיר ולכדה	
פן אלכד אני את העיר ונקרא	
שמי עליה: ויאסף דוד את כל	אסף
העם וילך רבתה וילחם בה	
וילכדה: ויקח את עטרת מלכם	לקח
מעל ראשו ומשקלה ככר זהב	שקל
ואבן יקרה ותהי על ראש דוד	היה
ושלל העיר הוציא הרבה מאד:	יצא רבה
ואת העם אשר בה הוציא	
וישם במגרה ובחרצי הברזל	שום גרר
ובמגזרת הברזל והעביר אותם	גזר עבר
במלבן וכן יעשה לכל ערי בני	את לבן
עמון וישב דוד וכל העם	עשה עיר
ירושלם: ויהי אחרי	שוב

Cap. xiij.

כן ולאבשלום בן דוד אחות יפה	היה
ושמה תמר ויאהבה אמנון בן	אהב
דוד: ויצר לאמנון להתחלות	צור חלה
בעבור תמר אחתו כי בתולה היא	עבר בתל
ויפלא בעיני אמנון לעשות לה	פלא עשה
מאומה: ולאמנון רע ושמו יונדב	מאם רעה
בן שמעה אחי דוד ויונדב	
איש חכם מאד: ויאמר לו	אמר
מדוע אתה ככה דל בן המלך	ידע
בבקר בבקר הלוא תגיד לי ויאמר	נגד
לו אמנון את תמר אחות	
אבשלם אחי אני אהב: ויאמר	
לו יהונדב שכב על משכבך	שכב
והתחל ובא אביך לראותך	בוא ראה

filiũ: & vocauit nomen eius ſalomon: & dñs dilexit eum. Miſitq; in manu nathan ꝓphete: & vocauit nomen eius: amabilis dño: eo ꝙ diligeret eũ dñs. Igitur pugnabat ioab cõtra rabaath filiorũ ãmon & expugnabat vrbẽ regiã. Miſitq; ioab nuncios ad dauid dicẽs. Dimicaui aduerſum rabba: & capiẽda ẽ vrbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquã pte ppl'i: & obſide ciuitatẽ: & cape eã: ne cũ a me vaſtata fuerit vrbs noĩ meo aſcribatur victoria. Congregauit itaq; dauid omnẽ ppl'm: & ꝓfectus ẽ ad uerſum rabba. Cũq; dimicaſſet cepit eã. Et tulit dyadema regis eorũ de capite eius põdo auri talẽtum habẽs gẽmas pcioſiſſimas: & impoſitũ ẽ ſup caput dauid. Sed & predã ciuitatis aſportauit multam valde: ppl'm quoq; ei9 adducens ſerrauit: & circũegit ſup eos ferrata carpenta. Diuiſitq; cultris & traduxit i typo laterũ. Sic fecit vniuerſis ciuitatib9 filiorũ ãmon. Et reuerſus eſt dauid & oĩs exercitus in ierusalem. 13.

Actum eſt ãt poſt hec vt abſalõ filii dd' ſororem ſpecioſiſſimã vocabulo thamar adamaret amnon filius dauid: & depiret in eã valde: ita vt pp amorẽ eius egrotaret: quia cũ eſſet virgo difficile ei videbatur: vt quippiã inhoneſte ageret cũ ea. Erat ãt amnon amicus noĩe ionadab filius ſemmaa fratris dauid: vir prudẽs valde. Qui dixit ad eum. Quare ſic attenuaris macie fili regis per ſingulos dies? Cur nõ indicas mihi? Dixitq; ei amnon. Thamar ſororem fratris mei abſalom amo. Cui reſpondit ionadab. Cuba ſuper lectũ tuũ & languorem ſimula. Cũq; venerit pater tuus vt viſitet te

filiũ: & vocauit nomẽ eius ſolomon.
υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ σολομών,
& dñs dilexit eum. & miſit in
καὶ κύριος ἠγάπησεν αὐτόν. καὶ ἀπέστειλεν ἐν
manu nathan ꝓphe: & vocauit nomẽ eius
χειρὶ νάθαν τοῦ προφήτου, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ieddidia in verbo dñi. & expugnauit ioab
ἰεδδιδία ἐν λόγῳ κυρίου. καὶ ἐπολέμησεν ἰωὰβ τὴν
rabbath filiorũ ammõ: & cepit vrbẽ re
ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμών, καὶ προκατελάβετο τὴν πόλιν τῆς βα
gni. & miſit ioab nũcios ad dauid di-
σιλείας. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰβ ἀγγέλους πρὸς δαυὶδ λέ-
cens: expugnaui rabbath & cepi
γων, πεπολέμηκα τὴν ῥαββὰθ καὶ κατελαβόμην τὴν
vrbem aquarũ. & nũc cõgrega reliquã pte
πόλιν τῶν ὑδάτων. καὶ νῦν συνάγαγε τὸ κατάλοιπον
ppl'i: & caſtrametare cõtra ciuitatẽ. & ca
τοῦ λαοῦ, καὶ παρέμβαλε ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ προκα
pe eam tu: ne preoccupem eam
ταλαβοῦ αὐτὴν σύ, ὅπως μὴ προκαταλάβωμαι αὐτὴν
ego vrbẽ: & vocetur nomẽ meũ ſup eã. & cõ
ἐγὼ τὴν πόλιν, καὶ κληθῇ τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτήν. καὶ συν
gregauit dauid oẽm ppl'm & ꝓfect9 ẽ aduerſũ rabbath:
ήγαγε δαυὶδ πάντα τὸν λαὸν καὶ ἐπορεύθη εἰς ῥαββάθ,
& expugnauit eam & cepit eã. & tu
καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν καὶ κατελάβετο αὐτήν. καὶ ἔλα
lit diadema regis eorũ de capite
βε τὸν στέφανον τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς
eius. & põd9 eius talẽtũ auri & la
αὐτοῦ. καὶ ὁ σταθμὸς αὐτοῦ τάλαντον χρυσίου καὶ λί
pidis pcioſi: & erat ſup caput dauid. & ſpolia
θου τιμίου, καὶ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δαυίδ. καὶ τὰ σκῦλα
ciuitatis aſportauit multa valde. & ppl'm q in
τῆς πόλεως ἐξήνεγκε πολλὰ σφόδρα. καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐν
ea eduxit: & poſuit in ſerra & in tribu-
αὐτῇ ἐξήγαγε, καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ πρίονι καὶ ἐν τοῖς τριβό
lis ferreis & aſciis ferreis: & circũegit
λοις τοῖς σιδηροῖς καὶ σκεπάρνοις σιδηροῖς, καὶ διήγαγεν
eos per aciem: & ſic faciebat vniuerſis
αὐτοὺς διὰ τοῦ πλινθίου, καὶ οὕτως ἐποίει πάσαις
ciuitatibus filiorũ ammõ. & reuerſus eſt dauid &
ταῖς πόλεσιν υἱῶν ἀμμών. καὶ ἀνέστρεψε δαυὶδ καὶ
oĩs ppl's in hieruſalem.
πᾶς ὁ λαὸς εἰς ἱερουσαλήμ. Ca. 13.
Et factũ ẽ poſt hec & erat abſalom
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἦν τῷ ἀβεσσα-
filio dauid ſoror pulchra forma nimis:
λὼμ υἱῷ δαυὶδ ἀδελφὴ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα,
& nomẽ ei thamar: & adamauit eam amnõ
καὶ ὄνομα αὐτῇ θαμάρ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν ἀμνὼν
filius dauid. & tribulabat egritudine amnõ pp thamar
υἱὸς δαυίδ. καὶ ἐθλίβετο ἀρρωστία ἀμνὼν διὰ θαμὰρ
ſororẽ ſuã: quia virgo erat ipſa: & nõ pote
τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ὅτι παρθένος ἦν αὐτή, καὶ ἠδυνά-
rat in oculis eius amnon vt faceret aliqd ei.
τει ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀμνὼν τοῦ ποιῆσαί τι αὐτῇ.
& amnõ amicus: & nomẽ ei ionadab fili9
καὶ τῷ ἀμνὼν ἑταῖρος, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰωναδὰβ υἱὸς
ſamaa fratris dauid. & ionadab erat pru-
σαμαὰ τοῦ ἀδελφοῦ δαυίδ. καὶ ἰωναδὰβ ἦν φρό-
dens nimis. & dixit amnõ: qd tibi ꝙ ſic
νιμος σφόδρα. καὶ εἶπε τῷ ἀμνών, τί σοι ὅτι οὕτως
cõtabuiſti mane mane fili regis & nõ
συντέτηκας τοπρωὶ πρωὶ υἱὲ τοῦ βασιλέως καὶ οὐκ
nuncias mihi? & dixit ei amnõ: thamar
ἀπαγγέλεις μοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀμνών, θαμὰρ τὴν
ſororem fratris mei abſalom ego amo. & di
ἀδελφὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἀβεσσαλὼμ ἐγὼ ἀγαπῶ. καὶ εἶ
xit ei ionadab: cuba ſup lectũ tuũ. &
πεν αὐτῷ ἰωναδάβ, κατακλίθητι ἐπὶ τὴν κοίτην σου καὶ
ſimula egrotare: & veniet pr̃ tuus viſitare te:
προσποιοῦ ἐνοχλεῖσθαι, καὶ ἥξει ὁ πατήρ σου ἐπισκέψασθαί σε.

G

1. Pa. 20.b.

A

& dices ei: veniat iã thamar ſoror mea:
καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, ἐλθέτω δὴ θαμὰρ ἡ ἀδελφή μου,
& adſit mihi dãs cibũ mihi: & faciet co-
καὶ παρεστηκέτω μοι ψωμίζουσά με, καὶ ποιήσει ἐνώ
ram me pulmẽtũ vt videã & comedã de manu
πιόν μου βρῶμα ὅπως ἴδω καὶ φάγω ἐκ τῆς χειρὸς
eius. & dormiuit amnon: & ſimulauit egro
αὐτῆς. καὶ ἐκοιμήθη ἀμνών, καὶ προσεποιήσατο ἐνοχ-
tare. & venit rex ad viſitãdũ e-
λεῖσθαι. καὶ παρεγένετο ὁ βασιλεὺς ἐπισκέψασθαι αὐ-
um. & ait amnõ ad regem: veniat
τόν. καὶ εἶπεν ἀμνὼν πρὸς τὸν βασιλέα, παραγενηθή-
iã thamar ſoror mea ad me: & faciat collyri
τω δὴ θαμὰρ ἡ ἀδελφή μου πρός με, καὶ κολλυρισά-
das corã me duas collyridas & comedã de
τω ἐνώπιόν μου δύο κολλυρίδας καὶ φάγομαι ἐκ τῆς
manu eius. & miſit dauid in domũ ad
χειρὸς αὐτῆς. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον πρὸς
thamar dicẽs: vade iã ad amnon fratrẽ
θαμὰρ λέγων, πορεύθητι δὴ πρὸς ἀμνὼν τὸν ἀδελφόν
tuũ & fac ei cenã. & iuit thamar
σου καὶ ποίησον αὐτῷ δεῖπνον. καὶ ἐπορεύθη θαμὰρ
in domũ amnon fratris ſui: & ipſe dor
εἰς τὸν οἶκον ἀμνὼν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, καὶ αὐτὸς ἐκά-
miebat. & accepit thamar farinã & cõmiſcuit & fecit
θευδε. καὶ ἔλαβε θαμὰρ τὸ στέαρ καὶ ἐφύρασε καὶ ἐκολ-
collyridas corã eo: & coxit collyridas.
λύρισεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἥψησε τὰς κολλυρίδας.
& tulit in qd effudũt: & effudit corã
καὶ ἔλαβεν εἰς ὃ ἀποχέουσιν, καὶ ἐπέχεεν ἐνώπιον
eo: & nõ voluit comedere. & dixit amnõ: edu-
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐβούλετο φαγεῖν. καὶ εἶπεν ἀμνών, ἐξα-
cite a me vniuerſos viros. & eduxerũt ab eo
γάγετε ἀπ᾽ ἐμοῦ πάντα ἄνδρα. καὶ ἐξήγαγον ἀπ᾽ αὐτοῦ
oẽs viros. & dixit amnõ ad thamar: infer
πάντα ἄνδρα. καὶ εἶπεν ἀμνὼν πρὸς θαμάρ, εἰσένεγκέ
mihi cibũ in cõclaue & comedã de ma
μοι τὸ βρῶμα εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ φάγομαι ἐκ τῆς χει-
nu tua. & accepit thamar collyridas quas fecit
ρός σου. καὶ ἔλαβε θαμὰρ τὰς κολλυρίδας ἃς ἐποίησεν
& intulit amnõ fratri ſuo in cõclaue:
καὶ εἰσήνεγκεν ἀμνὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς εἰς τὸν κοιτῶνα,
& obtulit ei vt comederet. & apphẽdit eã amnõ
καὶ προσήνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν. καὶ ἐκράτησεν αὐτὴν ἀμνὼν
& dixit ei: ingredere dormi mecũ. & dixit ei:
καὶ εἶπεν αὐτῇ, εἴσελθε κοιμήθητι μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ εἶπεν αὐ-
nõ frater nõ humilies me: qm̃ nõ fiet
τῷ, μή ἀδελφέ μὴ ταπεινώσῃς με, ὅτι οὐ ποιηθήσε-
ſic in iſrael. ne facias ſtultitiã
ται οὕτως ἐν τῷ ἰσραήλ. μὴ ποιήσῃς τὴν ἀφροσύνην
hanc. & ego quo ferã obprobriũ meũ: & tu
ταύτην. καὶ ἐγὼ ποῦ ἀποίσω τὸ ὄνειδός μου, καὶ σὺ
eris q̃ſi vnus de inſipiẽtib9 in iſrael. & nũc loquere
ἔσῃ ὡς εἷς τῶν ἀφρόνων ἐν ἰσραήλ. καὶ νῦν λάλησον
iã ad regem: qm̃ non prohibebit me a
δὴ πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι οὐ μὴ ἀποκωλύσει με ἀπὸ
te. & nõ voluit amnon audire vocẽ e-
σοῦ. καὶ οὐκ ἐβούλετο ἀμνὼν ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐ-
ius. & preualuit magis ꝙ ea & humiliauit
τῆς. καὶ ἐκράτησεν ὑπὲρ αὐτὴν καὶ ἐταπείνωσεν
eam & dormiuit cum ea. & exoſã habuit eã am
αὐτὴν καὶ ἐκοιμήθη μετ᾽ αὐτῆς. καὶ ἐμίσησεν αὐτὴν ἀμ
nõ odio magno nimis: qr magnũ odiũ q̃ ode
νὼν μῖσος μέγα σφόδρα, ὅτι μέγα τὸ μῖσος ὃ ἐμί
rat eam magis ꝙ amor quo dilexerat eam.
σησεν αὐτὴν ὑπὲρ τὴν ἀγάπην ἣν ἠγάπησεν αὐτήν.
& dixit ei amnon: ſurge & reuertere. &
καὶ εἶπεν αὐτῇ ἀμνών, ἀνάστηθι καὶ ἀπότρεχε. καὶ
dixit
εἶπεν

B

C

Act. 14.g.

dic ei. Veniat oro thamar ſoror mea vt det mihi cibum: & faciat pulmentum vt comedam de mãu eius. Accubuit itaq; amnõ: & q̃ſi egrotare cepit. Cũq; vẽiſſet rex ad viſitandũ eũ ait amnon ad regem. Veniat obſecro thamar ſoror mea vt faciat in oculis meis duas ſorbitiũculas: & cibũ paratũ capiã de mãu ei9. Miſit ergo dd' ad thamar domũ dicẽs. Vẽi ĩ domum amnon fr̃is tui: & fac ei pulmẽtũ. Venitq; thamar in domũ amnon fr̃is ſui. ille ãt iacebat. Que tollens farinã cõmiſcuit & liq̃faciens in oculis eius coxit ſorbitiunculas: tollenſq; qd̃ coxerat effudit & poſuit coram eo: & noluit comedere. Dixitq; amnõ. Eiicite vniuerſos a me. Cunq; eieciſſet omnes: dixit amnon ad thamar. Infer cibũ in conclaui vt veſcar de manu tua. Tulit ergo thamar ſorbitiunculas quas fecerat: & intulit ad amnon fratrẽ ſuũ in conclaui. Cunq; obtuliſſet ei cibum: apprehẽdit eã & ait. Veni cuba mecũ ſoror mea. Que rñdit ei. Noli frater mi: noli opprimere me: neq; enim hoc fas eſt in iſrael. Noli facere ſtulticiam hãc. Ego enĩ ferre non potero opprobriũ meũ. Et tu eris quaſi vn9 de inſipientibus in iſrael. quinpotius loquere ad regem & non negabit me tibi. Noluit aũt amnõ acqeſcere p̃cibus eius: ſed p̃ualẽs virib9 oppreſſit eã & cubauit cũ ea. Et exoſam eã habuit odio magno nimis ita vt maius eſſet odiũ quo oderat eam: amore quo ante dilexerat. Dixitq; ei amnõ. Surge & vade. Que reſpondit.

ואמרת אליו תבא נא תמר	
אחותי ותברני לחם ועשתה	ברה עשה
לעיני את הבריה למען אשר	
אראה ואכלתי מידה: וישכב	
אמנון ויתחל ויבא המלך	
לראותו ויאמר אמנון אל המלך	
תבוא נא תמר אחתי ותלבב	בוא לבב
לעיני שתי לבבות ואברה מידה:	
וישלח דוד אל תמר הביתה	שלח
לאמר לכי נא בית אמנון אחיך	הלך
ועשי לו הבריה: ותלך תמר בית	עשה
אמנון אחיה והוא שכב ותקח	לקח
את הבצק ותלוש ותלבב לעיניו	לוש
ותבשל את הלבבות: ותקח את	בשל
המשרת ותצק לפניו וימאן	שרת יצק פנה מאן
לאכל ויאמר אמנון הוציאו כל	יצא
איש מעלי ויצאו כל איש	
מעליו: ויאמר אמנון אל תמר	
הביאי הבריה החדר ואברה	בוא ברה
מידך ותקח תמר את הלבבות	
אשר עשתה ותבא לאמנון	עשה בוא
אחיה החדרה: ותגש אליו לאכל	נגש
ויחזק בה ויאמר לה בואי שכבי	חזק
עמי אחותי: ותאמר לו אל אחי	אמר
אל תענני כי לא יעשה כן	ענה
בישראל אל תעשה את הנבלה	
הזאת: ואני אנה אוליך את	ילך
חרפתי ואתה תהיה כאחד	היה
הנבלים בישראל ועתה דבר	
נא אל המלך כי לא ימנעני	מנע
ממך: ולא אבה לשמע בקולה	מן
ויחזק ממנה ויענה וישכב אתה:	ענה שכב
וישנאה אמנון שנאה גדולה מאד	את שנא
כי גדולה השנאה אשר שנאה	גדל
מאהבה אשר אהבה ויאמר	
לה אמנון קומי לכי: ותאמר	הלך

רעע | לו אל אודת הרעה הגדלה הזאת
מאחרת אשר עשית עמי
לשלחני ולא אבה לשמע לה׃
קרא שרת | ויקרא את נערו משרתו ויאמר
שלחו נא את זאת מעלי החוצה
ונעל הדלת אחריה׃ ועליה
פסס לבש | כתנת פסים כי כן תלבשן בנות
יצא נעל | המלך הבתולת מעילים ויצא
אותה משרתו החוץ ונעל הדלת
לקח | אחריה׃ ותקח תמר אפר על
ראשה וכתנת הפסים אשר
שום | עליה קרעה ותשם ידה על
ילך | ראשה ותלך הלוך וזעקה׃
ויאמר אליה אבשלום אחיה
האמינון אחיך היה עמך ועתה
חרש | אחותי החרישי אחיך הוא אל
שית | תשיתי את לבך לדבר הזה
ישב שמם | ותשב תמר ושממה בית
אבשלום אחיה׃ והמלך דוד
שמע את כל הדברים האלה
חרה | ויחר לו מאד׃ ולא דבר אבשלום
רעע | עם אמנון למרע ועד טוב כי
שנא אבשלום את אמנון על
דבר אשר ענה את תמר אחתו׃
היה שנה | ויהי לשנתים ימים ויהיו גזזים
לאבשלום בבעל חצור אשר
קרא | עם אפרים ויקרא אבשלום
בוא | לכל בני המלך׃ ויבא אבשלום
אמר | אל המלך ויאמר הנה נא גזזים
לעבדך ילך נא המלך ועבדיו
עם עבדך׃ ויאמר המלך אל
ילך | אבשלום אל בני אל נא נלך
כבד פרץ | כלנו ולא נכבד עליך ויפרץ בו
ברך | ולא אבה ללכת ויברכהו׃ ויאמר
אבשלום ולא ילך נא אתנו
אמנון אחי ויאמר לו המלך

Maius eſt hoc malum quod nunc agis aduerſum me: quàm quod ante feciſti: expellens me. Et noluit audire eam: ſed vocato puero qui miniſtrabat ei dixit. Eiice hanc a me foras: & claude oſtium poſt eam. Que induta erat talari tunica: huiuſcemodi enim filie regis virgines veſtibus vtebantur. Eiecit itaque eam miniſter illius foras: clauſitque fores poſt eam. Que aſpergens cinerem capiti ſuo ſciſſa talari tunica: impoſitiſque manibus ſuper caput ſuum: ibat ingrediens & clamans. Dixit autem ei abſalom frater ſuus. Nunquid amnon frater tuus concubuit tecum? Sed nunc ſoror tace: frater tuus eſt. Neque affligas cor tuum pro hac re. Manſit itaque thamar contabeſcens in domo abſalom fratris ſui. Cum autem audiſſet rex dauid verba hec: contriſtatus eſt valde. Porro non eſt locutus abſalom ad amnon nec malum nec bonum. Oderat enim abſalom amnon eo quod violaſſet thamar ſororem ſuam. Factum eſt autem poſt tempus biennii vt tonderentur oues abſalom in balaſor que eſt iuxta effraim. Et vocauit abſalom omnes filios regis: veniteque ad regem & ait ad eum. Ecce tondentur oues ſerui tui: veniat oro rex cum ſeruis ſuis ad ſeruum ſuum. Dixitque rex ad abſalom. Noli fili mi: noli rogare vt veniamus omnes & grauemus te. Cum autem cogeret eum & noluiſſet ire: benedixit ei. Et ait abſalom ad dauid. Si non vis venire: veniat obſecro nobiſcum ſaltem amnon frater meus. Dixitque ad eum

et thamar: quoniam magnum malum vltimum magis quàm pri
αὐτῷ θαμάρ, ὅτι μεγάλη κακία ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώ
mum quod feciſti mecum vt mittas me. ⁊ non
την ἣν πεποίηκας μετ᾽ ἐμοῦ ἐξαποστεῖλαί με. καὶ οὐκ
voluit amnon audire vocem eius: ⁊ voca
ἐβούλετο ἀμνὼν ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτῆς, καὶ ἐκάλε
uit puerum ſuum aſſiſtentem in domo eius
σε τὸν παῖδα αὐτοῦ τὸν προεστηκότα τοῦ οἴκου αὐτοῦ
⁊ dicit ei: emitte iam hanc a me foras:
καὶ λέγει αὐτῷ, ἐξαπόστειλον δὴ ταύτην ἀπ᾽ ἐμοῦ ἔξω,
⁊ claude hoſtium poſt eam. ⁊ ſuper eam erat
καὶ κλεῖσον τὴν θύραν ὀπίσω αὐτῆς. καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς ἦν
tunica talaris: quoniam ſic induebantur
χιτὼν ἀστραγαλωτός, ὅτι οὕτως ἐπενεδιδύσκοντο αἱ
filie regis virgines tuni
θυγατέρες τοῦ βασιλέως αἱ παρθένοι τοὺς ἐπενδύ
cis ſuis. ⁊ eiecit eam miniſter am
τας αὐτῶν. καὶ ἐξήγαγεν αὐτὴν ὁ λειτουργὸς τοῦ ἀμ
non foras: ⁊ clauſit hoſtium poſt eam. ⁊
νὼν ἔξω, καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν ὀπίσω αὐτῆς. καὶ
accepit thamar cinerem: ⁊ impoſuit ſuper caput
ἔλαβε θαμὰρ σποδόν, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
ſuum: ⁊ tunicam talarem que ſuper eam
αὐτῆς, καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ἀστραγαλωτὸν τὸν ἐπ᾽ αὐτῇ
ſcidit: ⁊ poſuit manus ſuas ſuper caput
διέρρηξεν, καὶ ἔθηκε τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
ſuum: ⁊ ibat vadens ⁊ clamans. ⁊ di
αὐτῆς, καὶ ἐπορεύετο πορευομένη καὶ βοῶσα. καὶ εἶ
xit ei abeſalom frater eius: nunquid amnon
πεν αὐτῇ ἀβεσσαλὼμ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς, μὴ ἀμνὼν ὁ
frater tuus fuit tecum? ⁊ nunc ſoror ta
ἀδελφός σου γέγονεν μετὰ σοῦ; καὶ νῦν ἀδελφή σιώ
ce: quoniam frater tuus ipſe. non ponas cor
πησον, ὅτι ἀδελφός σου αὐτός. μὴ θῇς τὴν καρδίαν
tuum loqui aliquid. ⁊ ſedit thamar contabeſcens in
σου λαλῆσαί τι. καὶ ἐκάθισε θαμὰρ ἐκψύχουσα ἐν τῷ
domo abeſalom fratris ſui. ⁊ rex
οἴκῳ ἀβεσσαλὼμ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς. καὶ ὁ βασιλεὺς
dauid audiuit omnia verba hec: ⁊
δαυὶδ ἤκουσε πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ
contriſtatus eſt nimis. ⁊ non locutus eſt abeſalom am
ἐθύμωσε σφόδρα, καὶ οὐκ ἐλάλησε ἀβεσσαλὼμ τῷ ἀμ
non a malo vſque ad bonum: quia oderat abeſalom
νὼν ἀπὸ κακοῦ ἕως ἀγαθοῦ, ὅτι ἐμίσει ἀβεσσαλὼμ
amnon eo quod humiliauit thamar ſororem ſuam.
ἀμνὼν ἀνθ᾽ ὧν ἐταπείνωσε θαμὰρ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ.
⁊ factum eſt poſt duos annos dierum ⁊ fuerunt tondentes
καὶ ἐγένετο μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν καὶ ἦσαν κείρον
tes abeſalom in baalaſor que apud ephraim.
τες τῷ ἀβεσσαλὼμ ἐν βααλασὼρ τῇ παρὰ ἐφραίμ.
⁊ vocauit abeſalom omnes filios
καὶ ἐκάλεσεν ἀβεσσαλὼμ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ
regis: ⁊ venit abeſalom ad regem
βασιλέως, καὶ ἦλθεν ἀβεσσαλὼμ πρὸς τὸν βασιλέα
⁊ dixit: ecce iam tondunt ſeruo tuo:
καὶ εἶπεν, ἰδοὺ δὴ κείρουσι τῷ δούλῳ σου, πο
eat iam rex ⁊ ſerui ſui cum
ρευθήτω δὴ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ με
ſeruo ſuo. ⁊ dixit rex abe
τὰ τοῦ δούλου σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀβε
ſalom: non fili: non veniamus omnes nos:
σσαλὼμ, μὴ τέκνον, οὐ μὴ ἔλθωμεν πάντες ἡμεῖς,
ne grauemur in te. ⁊ coegit e
ὅπως μὴ βαρυνθῶμεν ἐπὶ σέ. καὶ κατεβιάζετο αὐ
um abeſalom: ⁊ non voluit rex
τὸν ἀβεσσαλώμ, καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ βασιλεὺς τοῦ
ire: ⁊ benedixit ei. ⁊ dixit abe
πορευθῆναι, καὶ εὐλόγησεν αὐτόν. καὶ εἶπεν ἀβεσ
ſalom: ſed veniat iam mecum amnon frater
σαλώμ, ἀλλὰ πορευθήτω δὴ μετ᾽ ἐμοῦ ἀμνὼν ὁ ἀδελφός
meus. ⁊ dixit rex:
μου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς,

D

E

quare ibit tecum? ⁊ coegit eum abeſa
ἱνατί πορευθῇ μετὰ σοῦ; καὶ κατεβιάσατο αὐτὸν ἀβε
lom: ⁊ miſit cum eo amnon: ⁊ om
σαλώμ, καὶ ἐξαπέστειλε μετ᾽ αὐτοῦ τὸν ἀμνών, καὶ πάν
nes filios regis. ⁊ iuſſit abeſalom
τας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως. καὶ ἐνετείλατο ἀβεσσαλὼμ
pueris ſuis dicens: ecce quum bene habuerit cor
τοῖς παισὶν αὐτοῦ λέγων, ἴδετε ὅταν εὖ ἔχῃ ἡ καρ
amnon in vino: ⁊ dicam ad vos: percutite
δία ἀμνὼν ἐν τῷ οἴνῳ, καὶ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, πατάξατε
amnon: ⁊ interficite eum: ne timeatis: quoniam ego
τὸν ἀμνών, καὶ θανατώσατε αὐτόν, μὴ φοβεῖσθε, ὅτι ἐγώ
precipio vobis. roboramini ⁊ eſtote in filios forti
ἐντέλλομαι ὑμῖν. κραταιοῦσθε καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνά
tudinis. ⁊ fecerunt pueri abeſalom amnon
μεως. καὶ ἐποίησαν οἱ παῖδες ἀβεσσαλὼμ τῷ ἀμνὼν
ſicut preceperat eis. ⁊ ſurrexerunt omnes filii
καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς. καὶ ἀνέστησαν πάντες οἱ υἱοὶ
regis ⁊ aſcenderunt vnuſquiſque ſuper mulam ſu
τοῦ βασιλέως καὶ ἐπέβησαν ἕκαστος ἐπὶ τὴν ἡμίονον αὐ
am: ⁊ fugerunt. ⁊ factum eſt cum ipſi eſſent in via:
τοῦ, καὶ ἔφυγον. καὶ ἐγένετο ὡς αὐτοὶ ἦσαν ἐν τῇ ὁδῷ,
⁊ nuncium venit ad dauid dicentium: percuſſit
καὶ ἡ ἀγγελία ἦλθε πρὸς δαυὶδ λεγόντων, πέπαικεν
abeſalom omnes filios regis. ⁊ non
ἀβεσσαλὼμ πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως. καὶ οὐχ
remanſit in eis vſque ad vnum. ⁊ ſurrexit rex
ὑπολέλειπται ἐν αὐτοῖς ἕως ἑνός. καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς
ſ.i.b. ⁊ ſcidit veſtimenta ſua: ⁊ ſedit ſuper terram.
ſ.ʒ.ſ. καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς γῆς.
⁊ omnes ſerui eius aſſiſtebant ei qui ſci
καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ παρεστηκασιν αὐτῷ διερρω
derunt veſtimenta. ⁊ reſpondit ionadab filius ſamaa
γότες τὰ ἱμάτια. καὶ ἀπεκρίθη ἰωναδὰβ υἱὸς σαμαὰ
fratris dauid dicens: non dicat dominus meus rex:
ἀδελφοῦ δαυὶδ λέγων, μὴ εἰπάτω ὁ κύριός μου ὁ βασι
quia omnes pueri filii regis mor
λεύς, ὅτι πάντα τὰ παιδάρια οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως τεθνή
tui ſunt: ſed amnon ſolus mortuus eſt: quoniam in ira erat ei
κασιν, ἀλλ᾽ ἢ ἀμνὼν μόνος τέθνηκεν, ὅτι ἐν ὀργῇ ἦν αὐτῷ
abeſalom ex qua die humiliauit amnon ſororem
ἀβεσσαλὼμ ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐταπείνωσεν ἀμνὼν τὴν ἀδελφὴν
ſuam thamar. ⁊ nunc dominus meus rex non ponat in
αὐτοῦ θαμάρ. καὶ νῦν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς μὴ θέσθω ἐπὶ τὴν
corde ſuo verbum dicens: quoniam omnes filii
καρδίαν αὐτοῦ ῥῆμα λέγων, ὅτι πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ
regis mortui ſunt: ſed amnon ſolus mortuus eſt. ⁊
βασιλέως τεθνήκασιν, ἀλλ᾽ ἢ ἀμνὼν μόνος τέθνηκεν. καὶ
fugit abeſalom. ⁊ aſcendit puer ſpeculator:
ἀπέδρα ἀβεσσαλώμ. καὶ ἀνέβη τὸ παιδάριον ὁ σκοπός,
⁊ eleuauit oculos ſuos ⁊ vidit: ⁊ ecce populus
καὶ ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ εἶδε, καὶ ἰδοὺ λαὸς
multus veniens in via poſt eum ex late
πολὺς πορευόμενος ἐν τῇ ὁδῷ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐκ πλευ
re montis. ⁊ dixit ionadab ad regem: ecce
ρᾶς τοῦ ὄρους. καὶ εἶπεν ἰωναδὰβ πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ οἱ
filii regis adſunt: ſecundum verbum ſerui
υἱοὶ τοῦ βασιλέως παραγεγόνασιν, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ δούλου
tui ſic factum eſt. ⁊ factum eſt cum compleſſet ipſe
σου οὕτως γέγονεν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ συντελέσαι αὐτὸν
loqui: ⁊ ecce filii regis vene
λαλοῦντα, καὶ ἰδοὺ οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως παραγε
runt. ⁊ leuauerunt vocem ſuam ⁊ fleuerunt: ⁊
γόνασιν. καὶ ἦραν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν, καὶ
rex ⁊ omnes ſerui eius fleuerunt
ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἔκλαυσαν
ploratu magno nimis. ⁊ abeſalom fugit ⁊
κλαυθμὸν μέγαν σφόδρα. καὶ ἀβεσσαλὼμ ἀπέδρα καὶ
abiit ad tholmi filium amiud regem geſſer.
ἐπορεύθη πρὸς θολμὶ υἱὸν ἀμιοὺδ βασιλέα γεσσήρ.

rex. Non eſt neceſſe vt vadat tecum. Coegit itaque abſalom eum & dimiſit cum eo amnon & vniuerſos filios regis. Preceperat autem abſalom pueris ſuis dicens. Obſeruate cum temulentus fuerit amnon vino: & dixero vobis: percutite eum & interficite: nolite timere. Ego enim ſum qui precipio vobis. Roboramini & eſtote viri fortes. Fecerunt ergo pueri abſalom aduerſum amnon ſicut preceperat eis abſalom. Surgenteſque omnes filii regis aſcenderunt ſinguli mulas ſuas & fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere: fama peruenit ad dauid dicens. Percuſſit abſalom omnes filios regis: & non remanſit ex eis ſaltem vnus. Surrexit itaque rex dauid: & ſcidit veſtimenta ſua: & cecidit ſuper terram: & omnes ſerui illius qui aſſiſtebant ei ſciderunt veſtimenta ſua. Reſpondens autem ionadab filius ſemmaa fratris dauid: dixit. Ne eſtimet dominus meus rex quod omnes pueri filii regis occiſi ſint. Amnon ſolus mortuus eſt: quoniam in ore abſalom erat poſitus ex die qua oppreſſit thamar ſororem eius. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex ſuper cor ſuum verbum iſtud dicens: omnes filii regis occiſi ſunt: quoniam amnon ſolus mortuus eſt. Fugit autem abſalom. Et eleuauit puer ſpeculator oculos ſuos & aſpexit: & ecce populus multus veniebat per iter deuium ex latere montis. Dixit autem ionadab ad regem. Ecce filii regis adſunt: iuxta verbum ſerui tui ſic factum eſt. Cumque ceſſaſſet loqui: apparuerunt & filii regis. Et intrantes leuauerunt vocem ſuam & fleuerunt. Sed & rex & omnes ſerui eius fleuerunt: ploratu magno nimis. Porro abſalom fugiens abiit ad ptholomai filium ammiur regem geſſur.

למה ילך עמך׃ ויפרץ בו | פרץ
אבשלום וישלח אתו את אמנון | שלח
ואת כל בני המלך׃ ויצו אבשלום | צוה
את נעריו לאמר ראו נא כטוב | ראה
לב אמנון ביין ואמרתי אליכם
הכו את אמנון והמתם אתו אל | נכה מות
תיראו הלוא כי אנכי צויתי | ירא
אתכם חזקו והיו לבני חיל׃ | היה
ויעשו נערי אבשלום לאמנון | עשה
כאשר צוה אבשלום ויקמו כל | קום
בני המלך וירכבו איש על פרדו | רכב
וינסו׃ ויהי המה בדרך והשמעה | נוס
באה אל דוד לאמר הכה | בוא
אבשלום את כל בני המלך ולא
נותר מהם אחד׃ ויקם המלך | יתר קום
ויקרע את בגדיו וישכב ארצה | קרע שכב
וכל עבדיו נצבים קרעי בגדים׃
ויען יונדב בן שמעה אחי דוד | ענה
ויאמר אל יאמר אדני את כל | אמר
הנערים בני המלך המיתו כי | מות
אמנון לבדו מת כי על פי | בדד פה
אבשלום היתה שומה מיום ענתו | היה שום
את תמר אחתו׃ ועתה אל ישם | ענה שום
אדני המלך אל לבו דבר לאמר
כל בני המלך מתו כי אמנון
לבדו מת׃ ויברח אבשלום וישא | ברח נשא
הנער הצפה את עיניו וירא | ראה
והנה עם רב הלכים מדרך
אחריו מצד ההר׃ ויאמר יונדב | צדד
אל המלך הנה בני המלך באו | בוא
כדבר עבדך כן היה׃ ויהי | היה
ככלתו לדבר והנה בני המלך | כלה
באו וישאו קולם ויבכו וגם | בכה
המלך וכל עבדיו בכו בכי גדול | גדל
מאד׃ ואבשלום ברח וילך אל
תלמי בן עמיהוד מלך גשור׃

F

G

ויתאבל על בנו כל הימים׃ ואבשלום (אבל יום)
ברח וילך גשור ויהי
שם שלש שנים׃ ותכל דוד (שנה כלה)
המלך לצאת אל אבשלום כי (יצא)
נחם על אמנון כי מת׃ (מות)
Cap. xiiii. וידע יואב בן צרויה כי לב המלך
על אבשלום׃ וישלח יואב (שלח)
תקועה ויקח משם אשה חכמה (לקח איש)
ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי (אמר אבל)
נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן (סוך)
והיית כאשה זה ימים רבים (היה)
מתאבלת על מת׃ ובאת אל (בוא)
המלך ודברת אליו כדבר הזה
וישם יואב את הדברים בפיה׃ (שום פה)
ותאמר האשה התקעית אל
המלך ותפל על אפיה ארצה (נפל)
ותשתחו ותאמר הושעה (שחה ישע)
המלך׃ ויאמר לה המלך מה לך
ותאמר אבל אשה אלמנה אני
וימת אישי׃ ולשפחתך שני (מות שנה)
בנים וינצו שניהם בשדה ואין (נצה)
מציל ביניהם ויכו האחד את (נצל נכה)
האחד וימת אתו׃ והנה קמה כל (קום)
המשפחה על שפחתך ויאמרו (שפח)
תני את מכה אחיו ונמתהו בנפש (נתן)
אחיו אשר הרג ונשמידה גם (שמד)
את היורש וכבו את גחלתי (ירש כבה)
אשר נשארה לבלתי שום
לאישי שם ושארית על פני
האדמה׃ ויאמר המלך אל האשה (פנה איש)
לכי לביתך ואני אצוה עליך׃ (הלך צוה)
ותאמר האשה התקועית אל
המלך עלי אדני המלך העון
ועל בית אבי והמלך וכסאו נקי׃ (נקה)
ויאמר המלך המדבר אליך (דבר)
והבאתו אלי ולא יסף עוד (בוא יסף)

ᵘLuxit ergo dauid ˣfiliū ſuū amnon ʸmultis ᶻdiebus. ᵃAbſalon aūt cū ᵇfugiſſet ᶜ& veniſſet in ᵈgeſſur ᵉfuit ᶠibi ᵍtribus ʰānis: ⁱceſſauitq; rex ᵏdauid ᵐperſequi ᵒabſalō: ᵖeo ꝙ ᵖconſolatus eſſet ᵠſuper ʳamnon ˢinteritu. 14.

Ntelligēs āt ᵇioab ᶜfilius ᵈſaruie ᵉꝙ ᶠcor ᵍregis verſum eſſet ʰad ⁱabſalom ᵏmiſit ᵐthecuā ⁿ& tulit ᵒide ᵖmulierem ᵠſapientem: ʳdixitq; ˢad eā. ᵗLugere te ſimula: ᵘ& induere ˣveſte ʸlugubri: ᶻ& ne ᶜvngaris ᵒoleo: ᵉvt ſis ᶠquaſi mulier ᵍiam ᶠplurimo ʰtempore ᵏlugens ᵐmortuū. ⁿEt ingredieris ᵒad ᵖregē ᵠ& loq̄ris ʳad eum ˢſermōes ᵗhuiuſcemodi. ᵘPoſuit āt ioab ʸverba ᶻi ore eius. Itaq; cū igreſſa fuiſſet ᶜmulier ᵈthecuites ᵉad ᶠregem ᵍcecidit corā eo ʰſuper ᵏterram: ˡ& adorauit ᵐ& dixit. ⁿSalua me ᵒrex. ᵖEt ait ᵠad eā ʳrex. ˢQuid cauſe habes? que ᵘrñdit. Heu ʸmulier ᶻvidua ᵃego ſum. ᵇMortuus eſt ei ᶜvir me ᵈ& ancille tue erant ᵉduo ᶠfilii: q ᵍrixati ſunt aduerſum ſe ⁱin agro: ᵏnulluſq; erat ˡq ᵐeos ˡphiberе poſſet: ⁿ& pcuſſit ᵒalter ᵠalter ʳ& interfecit ˢeū. ᵗEt ecce ᵘconſurgēs ˣvniuerſa ʸcognatio ᶻaduerſū ᵃancillam tuam: ᵇdicit. ᶜTrade ᵈeū ᵉq pcuſſit ᶠfratrē ſuū ᵍvt occidam⁹ eū ʰp aīa ⁱfratris ſui ᵏquē ˡin terfecit: ᵐ& deleamus ᵒheredē: ᵠ& q̄rūt ᵠextinguere ᵉſcintillam meam ᶠque ᵘrelicta eſt: ˣvt non ʸſuperſit ᶻviro meo ᵃnomen ᵇ& reliquie ᶜſuper ᵉterram. ᶠEt ait ᵍrex ʰad ⁱmulierem. ᵏVade ˡin domum tuam ᵐ& ego ⁿiubebo ᵒpro te. ᵖDixitq; ᵠmulier ʳthecuites ˢad ᵗregem. ᵘIn me ˣdñe mi ʸrex ſit ᶻiniquitas: ᵃ& in ᵇdomo ᶜpr̄is mei: ᵈrex āt ᵉ& thronus eius ſit ᶠinocens. ᵍEt ait ʰrex. ⁱQui cōtradixerit ᵏtibi: ˡadduc eū ᵐad me: ⁿ& ᵖvltra ⁿnon ᵒaddet

τ luxit rex ſup filiū ſuū oīb⁹
καὶ ἐπένθησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πάσας τὰς
diebus. τ abeſalom fugit τ abijt in geſſer:
ἡμέρας. καὶ ἀβεσαλὼμ ἔφυγε καὶ ἀπῆλθεν εἰς γεσσήρ,
τ fuit ibi ānis tribus. τ ceſſauit ſpūs
καὶ ἦν ἐκεῖ ἔτη τρία. καὶ ἐκόπασε τὸ πνεῦμα τοῦ
regis dauid vt egrederet cōtra abeſalom: qm̄
βασιλέως δαυὶδ τοῦ ἐξελθεῖν ἐπὶ ἀβεσαλώμ, ὅτι
cōſolatus eſt ſup amnō filio ſuo mortuo.
παρεκλήθη ὑπὲρ ἀμνὼν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ τεθνηκότος.
Infra. 15.b.

ET intellexit ioab filius ſaruia ꝙ cor
Καὶ ἔγνω ἰωὰβ υἱὸς σαρουΐα ὅτι ἡ καρδία τοῦ
C.14 A
regis cōſolatū ē ad abeſalom: τ miſit
βασιλέως παρεκλήθη ἐπὶ ἀβεσαλώμ, καὶ ἀπέστειλεν
ioab in thecue: τ tulit inde mulierē ſapiētē.
ἰωὰβ εἰς θεκουέ, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν γυναῖκα φρονίμην.
τ dixit ei: luge iā τ induere veſtibus
καὶ εἶπεν αὐτῇ, πένθησον δὴ καὶ περιβαλοῦ ἱμάτια
lugubribus: τ ne vngaris oleo. τ ſis ꝗ̄ſi mulier
πενθικά, καὶ μὴ χρίσῃ ἔλαιον. καὶ ἔσῃ ὡς γυνὴ
diebus multis lugēs ſup mortuū. τ venies ad
ἡμέρας πολλὰς πενθοῦσα ἐπὶ τεθνηκότι. καὶ ἥξεις πρὸς
regem τ loqueris ad eum ſm̄ ſmonē
τὸν βασιλέα καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα
hunc. τ poſuit ioab verba in ore
τοῦτο. καὶ ἔθετο ἰωὰβ τοὺς λόγους ἐπὶ τῷ στόματι
eius. τ venit mulier thecuites ad re-
αὐτῆς. καὶ παρεγένετο ἡ γυνὴ ἡ θεκουῖτις πρὸς τὸν βα-
gem: τ cecidit ſup faciē ei⁹ ad terrā:
σιλέα, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς ἐπὶ τὴν γῆν,
τ adorauit eū. τ dixit: ſalua rex
καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπε, σῶσον ὁ βασι-
ſalua. τ ait ad eam rex: qd
λεὺς σῶσον. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν ὁ βασιλεύς, τί
4.Re. 6.f.
tibi eſt? τ dixit mulier: vere mulier vidua ego ſum:
σοι ἐστίν; καὶ εἶπεν ἡ γυνή, ὄντως γυνὴ χήρα ἐγώ εἰμι,
B
τ mortu⁹ eſt vir meus: τ ancille tue duo filij:
καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ μου, καὶ τῇ δούλῃ σου δύο υἱοί,
τ rixati ſunt in agro ambo: τ nō
καὶ διεμαχέσαντο ἐν τῷ πεδίῳ ἀμφότεροι, καὶ οὐκ
fuit q̄ erueret inter eos. τ percuſſit vn⁹
ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ ἐπάταξεν ὁ εἷς
fratrē ſuū τ interfecit eū. τ ecce
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ
cōſurrexit vniuerſa trib⁹ aduerſū ancillā tuā dicētes:
ἐξανέστησαν ὅλη ἡ φυλὴ ἐπὶ τὴν δούλην σου λέγοντες,
trade eū qui percuſſit fratrē ſuū: τ
παράδος τὸν πατάξαντα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ
occidemus pro aīa fratris ſui:
θανατώσομεν ἀντὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
quē interfecit: τ delebim⁹ heredē. τ extin
ὃν ἀπέκτεινε, καὶ ἐξαροῦμεν τὸν κληρονόμον. καὶ σβε-
guetur ſcintilla q̄ relicta eſt mihi: vt nō
σθήσεται ὁ ἄνθραξ ὁ ὑπολελειμμένος μοι, τοῦ μὴ
ſit viro meo nomē τ reliquie ſup fa-
ὑπάρξαι τῷ ἀνδρί μου ὄνομα καὶ λεῖμμα ἐπὶ προ-
ciem terre. τ dixit rex ad mu-
σώπου τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν γυ-
C
lierē: vade in domū tuā bñ valēs: τ ego in
ναῖκα, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου ὑγιαίνουσα, κἀγὼ ἐν-
bebo pro te. τ dixit mulier thecuites ad
τελοῦμαι περὶ σοῦ. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ θεκουῖτις πρὸς
regē: dñe mi rex in me ini-
τὸν βασιλέα, κύριέ μου βασιλεῦ ἐπ' ἐμὲ ἡ ἀδι-
quitas τ in domo pr̄is mei. τ
κία καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου. καὶ ὁ βα-
rex τ thronus eius innocēs. τ ait rex:
σιλεὺς καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἀθῷος. καὶ εἶπεν ὁ βασι-
quis locut⁹ fuerit cōtra te verbū: adduc eū ad
λεύς, τὸν λαλοῦντα πρὸς σὲ ῥῆμα, ἄγαγε αὐτὸν πρός
me: τ non addet vltra
με, καὶ οὐ μὴ προσθήσῃ ἔτι

vt tangat te. τ dixit mulier: recordetur iā
ἅψασθαί σου. καὶ εἶπεν ἡ γυνή, μνησθήτω δὴ ὁ βα-
rex dñi dei tui. ꝙ ſi multiplicauerit
σιλεὺς κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ὅτι ἐὰν πληθύνωσιν οἱ
proximi ſāguine vt interficiāt: τ nō diſpdāt
ἀγχιστεύοντες τὸ αἷμα τοῦ διαφθεῖραι, καὶ οὐκ ἐξάρωσι
filiū meū. τ ait rex: viuit dñs: nō ca-
τὸν υἱόν μου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ζῇ κύριος, οὐ πε-
det de capillis filij tui ſup terrā.
σεῖται ἀπὸ τῶν τριχῶν τοῦ υἱοῦ σου ἐπὶ τὴν γῆν.
τ dixit: mulier: loquatur iā ancilla tua ad
καὶ εἶπεν ἡ γυνή, λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου πρὸς τὸν
dñm meū regē verbū. τ ait rex: lo-
κύριόν μου τὸν βασιλέα ῥῆμα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, λά-
D
quere. τ dixit mulier: quare cogitatū fuit ſic cōtra pplm
λει. καὶ εἶπεν ἡ γυνή, ἵνα τί ἐλογίσθη οὕτως ἐπὶ λαὸν
dei? τ vt loq̄tur rex verbū iſtud
θεοῦ; καὶ ἐκ τοῦ λαλεῖν τὸν βασιλέα τὸν λόγον τοῦτο
quaſi delictū: vt nō reducat rex
ὡς πλημμέλεια, τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα τὸν
electū a ſe: qm̄ morte morimur: τ
ἀπωσμένον ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι θανάτῳ ἀποθανούμεθα, καὶ
ſicut aqua effuſa ſup terrā nō cōgre-
ὥσπερ τὸ ὕδωρ τὸ ἐκχεόμενον ἐπὶ τὴν γῆν ὃ οὐ συναχ-
gabitur: τ nō auferet deus aīam. τ cogitauit
θήσεται, καὶ οὐ λήψεται ὁ θεὸς ψυχήν. καὶ ἐλογίσατο
cogitationē vt nō abijceret a ſe electū.
λογισμὸν τοῦ μὴ ἀπώσασθαι ἀπ' αὐτοῦ ἀπωσμένον.
τ nūc pro q̄ veni vt loquar ad regem
καὶ νῦν ὑπὲρ ὧν ἥκω λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα τὸν
dñm meū verbū hoc: qm̄ aſpiciet me pplš. τ dicet
κύριόν μου τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι ὄψεταί με ὁ λαός. καὶ ἐρεῖ
ancilla tua: loquatur iā ancilla tua ad do-
ἡ δούλη σου, λαλησάτω δὴ ἡ δούλη σου πρὸς τὸν κύ-
minū meū regem: ſi forte faciat rex
ριόν μου τὸν βασιλέα, εἴ πως ποιήσῃ ὁ βασιλεὺς τὸ
verbū ancille ſue: q̄ audiet rex
ῥῆμα τῆς παιδίσκης αὐτοῦ, ὅτι ἀκούσεται ὁ βασι-
τ liberabit ancillā ſuā de manu
λεὺς καὶ ἐξελεῖται τὴν δούλην αὐτοῦ ἐκ χειρὸς τοῦ
viri querētis delere me τ filiū meū
ἀνδρὸς τοῦ ζητοῦντος ἐξολοθρεῦσαί με καὶ τὸν υἱόν μου
ſimul de hereditate dñi. τ dicet
κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκ τῆς κληρονομίας κυρίου. καὶ ἐρεῖ ἡ
ancilla tua: fiat iā verbū dñi mei regis
δούλη σου, γενηθήτω δὴ ὁ λόγος τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως
in ſacrificiū. qm̄ ſicut angelus dei ſic dñs me⁹
εἰς θυσίαν. ὅτι καθὼς ἄγγελος θεοῦ οὕτως ὁ κύριός μου
rex: vt audiat bonū τ malū: τ
ὁ βασιλεύς, τοῦ εἰσακούειν τὸ καλὸν καὶ τὸ πονηρόν, καὶ
dñs deus tuus tecum ſit. τ rñdit rex
κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ ἔσω. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασι-
τ dixit mulieri: nō iā abſcōdas a me
λεὺς καὶ εἶπε τῇ γυναικί, μὴ δὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὸ
verbū qđ ego interrogabo te. τ dixit muli-
ῥῆμα ὃ ἂν ἐγὼ ἐπερωτήσω σε. καὶ εἶπεν ἡ γυ-
er: loquatur iā dñs me⁹ rex.
νή, λαλησάτω δὴ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς.
E
τ dixit rex: ſi iā manus ioab te-
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ δὴ ἡ χεὶρ ἰωὰβ με-
cum in oībus iſtis? τ rñdit τ ait mu-
τὰ σοῦ ἐν πᾶσι τούτοις; καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν ἡ γυ-
lier regi: viuit aīa tua dñe mi rex
νὴ τῷ βασιλεῖ, ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου βασιλεῦ
ſi eſt ad dexterā aut ad ſiniſtrā ex oīb⁹ q̄ locutus eſt
εἰ ἔστιν εἰς τὰ δεξιὰ ἢ εἰς τὰ ἀριστερὰ ἐκ πάντων ὧν ἐλάλησεν
dñs meus rex: qm̄ ſeruus tuus ioab ipſe
ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς, ὅτι ὁ δοῦλός σου ἰωὰβ αὐτὸς
precepit mihi: τ ipſe
ἐνετείλατό μοι, καὶ αὐτὸς

ᵠvt tangat ʳte. Que ᵃait. ᵗRecordetur ˣrex ʸdñi ᵃdei ſui ᵇvt nō multiplicentur ᶜproximi ᵇſanguinis ᶜad vlciſcendū: ᶠ& nequaq̄ ᵉinterficiant ᶠfiliū meū: Qui ᵏait. ˡViuit ᵐdñs: ⁿq̄a non ᵒcadet ᵖde capillis ᵠfilii tui ʳſup terram. ˢDixit ergo ᵗmulier. ᵘLoquatur ʳ ancilla tua ʸad ᵃdñm meū ᵇregē ᶜverbū. ᵈEt ait. ᵉLoquere. ᶠDixitq; ᵍ mulier. ʰQuare ⁱcogitaſti ᵏhuiuſcemodi rē ˡcontra ᵐpopulum ⁿdei: ᵒ& locutus eſt ᵖrex ᵠverbū ʳiſtud ˢvt peccet: ᵗ& non ᵘreducat ʸeiectum ſuum? Omnes ᶜmorimur ᵒ& q̄ſi aq̄ ᵉdilabimur ᶠin terram ᵍq̄ ʰnō ⁱreuertūtur. ᵏNec ˡvult ᵐdeus ˡperire ⁿanimam: ᵒſed retractat ᵖcogitans ᵠne penitus ʳpereat ᵗqui abiectus eſt. ᵘNūc igitur ʳveni ʸvt loquar ᵃad ᶜdñm meum ᵇregem ᵉverbum ᶠhoc ʰpreſente ⁱpopulo. ᵏEt dixit ˡancilla tua. ᵐLoquar ᵒad ᵖregem: ᵠſi quomodo ʳfaciat ˢrex ᵘverbum ˣancille ſue. ʸEt ʸaudiuit ᵃrex ᵇvt liberaret ᵒancillā ſuā ᶜde manu oīm ᶠq volebāt ᵐde hereditate ⁿdei ᵍdelere ʰme ⁱ& ᵏfiliū meū ˡſimul. ᵒDicat ergo ᵖancilla tua vt ᵠfiat ᵒverbum ᶠdomini mei ᵘregis ˣſicut ſacrificium. ʸSicut ʳenim ʸangel⁹ ᵃdei: ᵇſic ē ᶜdñs meus ᵒrex: ᶜvt nec bñdictiōe nec maledictōe moueatur. Vnde ʰ& dñs ⁱdeus tuus ᵏē ˡtecū. ᵐEt rñdēs ⁿrex ᵒdixit ᵖad ᵠmulierem. ʳNe ᵗabſcondas ᵘa me ˣverbū ʸquod ᵇte ᵃinterrogo. ᶜDixitq; ei ᵒmulier. ᶠLoquere ᵍdñe mi ʰrex. ⁱEt ait ᵏrex. ˡNunquid manus ᵐioab ⁿtecum eſt ᵒin oībus ᵖiſtis? ᵠReſpondit ʳmulier ˢ& ait. ᵗPer ſalutē ᵘaīe tue ˣdomine mi ʸrex ᶻnec ᶜad ſiniſtrā nec ᵇad dextram eſt ᵒex oībus his ᵉq̄ ᶠlocutus eſt ᵍdominus meus ʰrex. ᵏSeru⁹ ˡei ᵐipe ⁿprecepit mihi ᵒ& ipſe

לנגע בך׃ ותאמר יזכר נא המלך (נגע זכר)
את יהוה אלהיך מהרבית גאל (רבה)
הדם לשחת ולא ישמידו את (שמד)
בני ויאמר חי יהוה אם יפל (נפל)
משערת בנך ארצה׃ ותאמר
האשה תדבר נא שפחתך אל (איש)
אדני המלך דבר ויאמר דברי׃
ותאמר האשה ולמה חשבתה
כזאת על עם אלהים ומדבר
המלך הדבר הזה כאשם לבלתי
השיב המלך את נדחו׃ כי מות (שוב)
נמות וכמים הנגרים ארצה (מות)
אשר לא יאספו ולא ישא (אסף נשא)
אלהים נפש וחשב מחשבות (חשב)
לבלתי ידח ממנו נדח׃ ועתה (נדח)
אשר באתי לדבר אל המלך (בוא)
אדני את הדבר הזה כי יראני
העם ותאמר שפחתך אדברה (אמר דבר)
נא אל המלך אולי יעשה המלך (עשה)
את דבר אמתו׃ כי ישמע המלך (אמה שמע)
להציל את אמתו מכף האיש (נצל)
להשמיד אתי ואת בני יחד (שמד)
מנחלת אלהים׃ ותאמר
שפחתך יהיה נא דבר אדני (היה)
המלך למנוחה כי כמלאך האלהים (לאך)
כן אדני המלך לשמע הטוב והרע (רוע)
ויהוה אלהיך יהי עמך׃ ויען (ענה)
המלך ויאמר אל האשה אל (איש)
נא תכחדי ממני דבר אשר אנכי (כחד)
שאל אתך ותאמר האשה ידבר
נא אדני המלך׃ ויאמר המלך היד
יואב אתך בכל זאת ותען (ענה)
האשה ותאמר חי נפשך אדני (אמר)
המלך אם אש להמין ולהשמיל (ימן שמאל)
מכל אשר דבר אדני המלך כי
עבדך יואב הוא צוני והוא (צוה)

שׂם בפי שפחתך את כל הדברים שום פה
האלה׃ לבעבור סבב את פני עבר פנה
הדבר עשה עבדך יואב את
הדבר הזה ואדני חכם כחכמת
מלאך האלהים לדעת את כל לאך ידע
אשר בארץ׃ ויאמר המלך אל
יואב הנה נא עשיתי את הדבר עשה
הזה ולך השב את הנער את ילך שוב
אבשלום׃ ויפל יואב אל פניו נפל
ארצה וישתחו ויברך את המלך שחה ברך
ויאמר יואב היום ידע עבדך כי
מצאתי חן בעיניך אדני המלך
אשר עשה המלך את דבר
עבדך׃ ויקם יואב וילך גשורה קום
ויבא את אבשלום ירושלם׃ בוא
ויאמר המלך יסב אל ביתו ופני אמר סבב
לא יראה ויסב אבשלום אל ראה
ביתו ופני המלך לא ראה׃
וכאבשלום לא היה איש יפה
בכל ישראל להלל מאד מכף
רגלו ועד קדקדו לא היה בו קדד
מום׃ ובגלחו את ראשו והיה
מקץ ימים לימים אשר יגלח כי יום גלח
כבד עליו וגלחו ושקל את שער
ראשו מאתים שקלים באבן מאה
המלך׃ ויולדו לאבשלום שלושה ילד שלש
בנים ובת אחת ושמה תמר
היא היתה אשה יפת מראה׃ היה איש
וישב אבשלום בירושלם יפה ראה
שנתים ימים ופני המלך לא שנה יום
ראה׃ וישלח אבשלום אל יואב פנה שלח
לשלח אתו אל המלך ולא אבה
לבוא אליו וישלח עוד שנית שנה
ולא אבה לבוא׃ ויאמר אל
עבדיו ראו חלקת יואב אל ידי ראה
ולו שם שערים לכו והציתה יצת

posuit in os ancille tue omnia verba hec: vt verterē figurā ſermonis huius. Seruꝰ enī tuus ioab precepit iſtud. Tu aūt dñe mi rex ſapiēs es ſicut habet ſapientiā angelus dei: vt intelligas omnia ſuper terrā. Et ait rex ad ioab. Ecce placatus feci verbum tuum. Vade ergo & reuoca puerum abſalom. Cadēſq; ioab ſuper faciem ſuam in terram adorauit: & benedixit regi. Et dixit ioab. Hodie intellexit ſeruus tuus: quia inueni gratiā in oculis tuis domine mi rex. Feciſti enim ſermonē domine mi rex ſerui tui. Surrexit ergo ioab & abiit ī geſſur & adduxit abſalō in ieruſalem. Dixit autem rex. Reuertatur in domū ſuā: & faciē meā nō videat. Reuerſus eſt itaq; abſalō in domum ſuam: & faciē regis non vidit. Porro ſicut abſalō vir nō erat pulcher in oī iſrael: & decorus nimis. A veſtigio pedis vſq; ad verticem nō erat in eo vlla macula. Et qñ tōdebat capillum: ſemel autem in anno tōdebatur: quia grauabat eū ceſaries: ponderabat capillos capitis ſui ducentis ſiclis pondere publico. Nati ſunt autem abſalō filii tres: & filia vna nomīe thamar elegantis forme. Manſitq; abſalom in ieruſalem duobus annis: & faciē regis non vidit. Miſit itaq; ad ioab vt mitteret eū ad regē. Qui noluit venire ad eum. Cumq; ſecundo miſiſſet & ille noluiſſet venire ad eum: dixit ſeruis ſuis. Scitis agrū ioab iuxta agrū meum hñtem meſſem ordei. Ite igiī & ſuccēdite eū

poſuit in ore ancille tue oīa ver-
ἔθετο ἐν τῷ στόματι τῆς δούλης σου πάντας τοὺς λό-
ba hec: vt verteret figurā ſmōis
γους τούτους, ὅπως κυκλώσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ λόγου
huius: fecit ſeruus tuus ioab verbū iſtō.
τούτου, ἐποίησεν ὁ δοῦλός σου ἰωὰβ τὸν λόγον τοῦτον.
τ dñs meus rex ſapiēs ſcdm̄ ſapiē-
καὶ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς φρόνιμος κατὰ τὴν φρό-
tiam angeli dei vt intelligat omnia q̄ ſūt ſup
νησιν ἀγγέλου τοῦ θεοῦ τοῦ γνῶναι πάντα τὰ ἐπὶ
terrā. τ dixit rex ad ioab: ecce fe-
τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἰωὰβ, ἰδοὺ πε-
ci tibi verbū hoc. vade τ reduc
ποίηκά σοι τὸ ῥῆμα τοῦτο. πορεύου καὶ ἐπίστρεψε
puerū abeſalom. τ cecidit ioab ſup
τὸ παιδάριον τὸν ἀβεσσαλώμ. καὶ ἔπεσεν ἰωὰβ ἐπὶ
faciem ſuā ſup terrā. τ adorauit: τ
πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ προσεκύνησεν, καὶ
benedixit regi. τ dixit ioab: hodie cogno-
εὐλόγησε τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν ἰωὰβ, σήμερον ἔγνω-
ui ſeruus tuus: φ inueni grām in oculis tuis
κα ὁ δοῦλός σου, ὅτι εὕρηκα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου
dñe mi rex: quia fecit rex
κύριέ μου βασιλεῦ, καθότι ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς τὸ
verbū ſerui ſui. τ ſurrexit ioab τ a-
ῥῆμα τοῦ δούλου αὐτοῦ. καὶ ἀνέστη ἰωὰβ καὶ ἐπορ-
bijt in geſſur: τ adduxit abeſalom in hieruſa-
εύθη εἰς γεσσούρ, καὶ ἤγαγε τὸν ἀβεσσαλὼμ εἰς ἱερουσα-
lem. τ dixit rex: reuertatur in do-
λήμ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἀποστραφήτω εἰς τὸν οἶ-
mū ſuam: τ faciē meā nō videat. τ
κον αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπόν μου μὴ ἰδέτω. καὶ
reuerſus eſt abeſalō in domū ſuā: τ fa-
ἀπεστράφη ὁ ἀβεσσαλὼμ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὸ πρό-
ciem regis nō vidit. τ ſicut abeſa-
σωπον τοῦ βασιλέως οὐκ εἶδε. καὶ καθὼς ἀβεσσα-
lom nō erat vir pulcher in omni iſrael laudabilis
λὼμ οὐκ ἦν ἀνὴρ καλὸς ἐν παντὶ τῷ ἰσραὴλ αἰνετὸς
nimis a veſtigio pedis eius τ vſq; ad verticē
σφόδρα ἀπὸ ἴχνους ποδὸς αὐτοῦ καὶ ἕως κορυφῆς
eius nō erat in eo macula. τ quādo tōdebat ipſe
αὐτοῦ οὐκ ἦν ἐν αὐτῷ μῶμος. καὶ ἐν τῷ κείρασθαι αὐτὸν
caput ſuū: τ erat a fine dierū
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐγίνετο ἀπὸ τέλους ἡμερῶν
in dies qñ tōdebatur: q̄ grauabatur ſup eū τ
εἰς ἡμέρας ὅτε ἀνεκείρετο, ὅτι κατεβαρύνετο ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ
tonſus pōderabat capillū capitis ſui: τ erat ce-
κειράμενος ἵστα τὴν τρίχα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἦν ἑκα-
tū ſiclorū in pōdere regali. τ nati ſunt
τὸν σίκλων ἐν τῷ σταθμῷ τῷ βασιλικῷ. καὶ ἐτέχθησαν τῷ
abeſalom tres filij τ filia vna: τ nomē eiꝰ
ἀβεσσαλὼμ τρεῖς υἱοὶ καὶ θυγάτηρ μία, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς
thamar: τ hec mulier pulchra valde. τ manſit abe-
θαμάρ, καὶ αὕτη ἡ γυνὴ καλὴ σφόδρα. καὶ ἐκάθισεν ἀβεσ-
ſalom in hieruſalem duobꝰ ānis dierū. τ fa-
σαλὼμ ἐν ἱερουσαλὴμ δύο ἔτη ἡμερῶν. καὶ τὸ πρόσω-
ciē regis nō vidit. τ miſit abeſa-
πον τοῦ βασιλέως οὐκ εἶδε. καὶ ἐξαπέστειλεν ἀβεσσα-
lom ad ioab vt mitteret eū ad
λὼμ πρὸς ἰωὰβ τοῦ ἀποστεῖλαι αὐτὸν πρὸς τὸν
regem. τ nō voluit ioab venire ad
βασιλέα. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἰωὰβ παραγενέσθαι πρὸς
eum. τ miſit rurſū ſcdo ad eū.
αὐτόν. καὶ ἀπέστειλεν ἔτι ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν.
τ nō voluit venire. τ dixit abeſalom
καὶ οὐκ ἠθέλησε παραγενέσθαι. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ
ad ſeruos ſuos: videte pars in agro
πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἴδετε ἡ μερὶς ἐν ἀγρῷ τοῦ
ioab iuxta meū: τ ipſi ibi ordea: ite
ἰωὰβ ἐχόμενά μου, καὶ αὐτῷ ἐκεῖ κριθαί, πορεύθη-
tā τ ſuccendite ea in
τε δὴ καὶ ἐμπυρίσατε αὐτὰ ἐν

igne. τ ſuccēderūt ea ſerui abeſalō in
πυρί. καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὰς οἱ δοῦλοι ἀβεσσαλὼμ ἐν
igne parte ioab. τ ſurrexit ioab τ abijt
πυρὶ τὴν μερίδα ἰωάβ. καὶ ἀνέστη ἰωὰβ καὶ ἐπορεύθη
ad abeſalom in domū: τ dixit ad eū: qua-
πρὸς ἀβεσσαλὼμ εἰς τὸν οἶκον, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἵνα
re ſuccēderūt ſerui tui agrū meū in igne?
τί ἐνεπύρισαν οἱ δοῦλοί σου τὸν ἀγρόν μου ἐν πυρί;
τ dixit abeſalom ad ioab: ecce miſi ad
καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ πρὸς ἰωάβ, ἰδοὺ ἀπέστειλα πρὸς
te dicēs: veni iā: vt mittā te ad
σὲ λέγων, παραγενοῦ δή, ὅπως ἀποστελῶ σε πρὸς τὸν
regem dicentē: quare veni de geſſur?
βασιλέα λέγοντα, ἵνα τί παραγενόμην ἐκ γεσσούρ;
bonū erat mihi vt eſſē ego ibi. τ nūc videbo iā
καλόν ἦν μοι τοῦ εἶναί με ἐκεῖ. καὶ νῦν ὄψομαι δὴ
faciem regis: τ ſi eſt in me iniquitas
πρόσωπον τοῦ βασιλέως, καὶ εἰ ἔστιν ἐν ἐμοὶ ἀδικία
τ interficiar. τ abijt ioab ad re-
καὶ θανατωθήσομαι. καὶ ἐπορεύθη ἰωὰβ πρὸς τὸν βα-
gem: τ nunciauit ei. τ vocauit abe-
σιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἀβεσ-
ſalom: τ ingreſſus ē ad regē: τ adora-
σαλώμ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσεκύ-
uit eū τ cecidit ſup faciē ſuā ſup
νησεν αὐτῷ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
terrā corā rege. τ oſculatus eſt
γῆν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ κατεφίλησεν ὁ βα-
rex abeſalom.
σιλεὺς τὸν ἀβεσσαλώμ.

Ca.15.

Et factū eſt poſt hec τ fecit ſibi
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ
abeſalom currus τ equites: τ quinquaginta
ἀβεσσαλὼμ ἅρματα καὶ ἵππεις, καὶ πεντήκοντα
viros precurrētes aū faciē ſuā. τ ma-
ἄνδρας προτρέχοντας πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ὤρ-
ne ſurrexit abeſalō τ ſtabat in via por-
θρισεν ἀβεσσαλὼμ καὶ ἐφίστατο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πύ-
te. τ erat oīs vir cui erat iudiciū: τ veniebat
λης. καὶ ἦν πᾶς ἀνὴρ ᾧ ἐγένετο κρίσις, καὶ ἤρχετο
ad regem in iudiciū: τ vocabat eū abe-
πρὸς τὸν βασιλέα εἰς κρίσιν, καὶ ἐκάλει αὐτὸν ἀβεσ-
ſalom τ dicebat ei: de qua ciuitate es tu? τ
σαλὼμ καὶ ἔλεγεν αὐτῷ, ἐκ ποίας πόλεως εἶ σύ; καὶ
dicebat: de vna tribuū iſrael ſeruus
ἔλεγεν, ἐκ μιᾶς τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ ὁ δοῦλός
tuus. τ dicebat ad eū abeſalom: ecce ſer-
σου. καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ἀβεσσαλώμ, ἰδοὺ οἱ λό-
mões tui boni τ recti: τ q̄ audiat
γοι σου καλοὶ καὶ κατευθύνοντες, καὶ ὁ ἀκουσόμενος
non eſt tibi a rege. τ dice-
οὐχ ὑπάρχει σοι παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ ἔλε-
bat abeſalom: quis cōſtituet me iudicē ſup
γεν ἀβεσσαλώμ, τίς καταστήσει με κριτὴν ἐπὶ τῆς
terrā ſup iſrael: τ ad me veniet oīs vir
γῆς ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐπ᾽ ἐμὲ ἐλεύσεται πᾶς ἀνὴρ
cui ſit lis τ iudiciū: τ iuſte iudicabo eū?
ᾧ ἂν ᾖ ἀντιλογία καὶ κρίσις, καὶ δικαιώσω αὐτόν;
τ factū eſt cū accederet vir vt ado-
καὶ ἐγίνετο ἐπὶ τὸ προσάγειν τὸν ἄνδρα τοῦ προσκυ-
raret eū: τ extēdebat manū ſuam: τ appre-
νεῖν αὐτῷ, καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐπε-
hendebat eū τ oſculabatur eū. τ faciebat
λαμβάνετο αὐτοῦ καὶ κατεφίλει αὐτόν. καὶ ἐποίει
abeſalō ſm verbū hoc omni iſrael
ἀβεσσαλὼμ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο παντὶ ἰσραὴλ
venientibus in iudiciū ad regem
τοῖς παραγινομένοις εἰς κρίσιν πρὸς τὸν βασιλέα
τ vendicabat
καὶ ἰδιοποιεῖτο

igni. Succenderunt ergo ſerui abſalom ſegetē igni. Surrexitq; ioab & venit ad abſalom in domum eius & dixit. Quare ſuccenderunt ſerui tui ſegetem meam igni. Et reſpondit abſalō ad ioab. Miſi ad te obſecrans vt venires ad me & mitterem te ad regem: & diceres ei. Quare veni de geſſur. Melius mihi erat ibi eſſe. Obſecro ergo vt videam faciē regis: q si memor ē iniqtatis mee: interficiat me. Ingreſſus itaq; ioab ad regē nunciauit ei oīa. Vocatuſq; eſt abſalom & intrauit ad regem: & adorauit ſuper faciē terre coram eo. Oſculatuſq; eſt rex abſalom. 15

Igitur poſt hec fecit ſibi abſalō currus & equites & quinquaginta viros qui precederent eum. Et mane conſurgēs abſalom ſtabat iuxta introitum porte ī via: & omnem virum qui habebat negociū vt veniret ad regis iudicium: vocabat abſalom ad ſe & dicebat. De q̄ ciuitate es tu? Qui rñdens aiebat. Ex vna tribu iſrael ego ſum ſeruus tuus. Reſpondebatq; ei abſalom. Videtur mihi ſermões tui boni & iuſti: ſed non eſt qui te audiat conſtitutus a rege. Dicebatq; abſalom. Quis me conſtituat iudicem ſuper terrā vt ad me veniant omnes qui habent negocium & iuſte iudicem. Sed & cum accederet ad eum homo vt ſalutaret illū: extendebat manū ſuā & apphēdēs oſculabatur eū. Faciebatq; hoc omni iſrael venienti ad iudiciū vt audiretur a rege: & ſollicitabat

באש׃ ויצתו עבדי אבשלום את
החלקה באש׃ ויקם יואב ויבא קום בוא
אל אבשלום הביתה ויאמר
אליו למה הציתו עבדיך את
החלקה אשר לי באש׃ ויאמר
אבשלום אל יואב הנה שלחתי
אליך לאמר בא הנה ואשלחה שלח
אתך אל המלך לאמר למה באתי בוא
מגשור טוב לי עוד אני שם
ועתה אראה פני המלך ואם ראה פנה
יש בי עון והמתני׃ ויבא יואב עוה מות
אל המלך ויגד לו ויקרא אל נגד קרא
אבשלום ויבא אל המלך
וישתחו לו על אפיו ארצה לפני שחה
המלך וישק המלך לאבשלום׃ נשק

Cap. xv.

ויהי מאחרי כן ויעש לו היה עשה
אבשלום מרכבה וססים רכב סוס
וחמשים איש רצים לפניו׃ רוץ
והשכים אבשלום ועמד על שכם
יד דרך השער ויהי כל האיש
אשר יהיה לו ריב לבוא אל ריב
המלך למשפט ויקרא אבשלום שפט
אליו ויאמר אי מזה עיר אתה
ויאמר מאחד שבטי ישראל
עבדך׃ ויאמר אליו אבשלום
ראה דבריך טובים ונכחים
ושמע אין לך מאת המלך׃
ויאמר אבשלום מי ישמני שום
שפט בארץ ועלי יבוא כל בוא
איש אשר יהיה לו ריב היה
ומשפט והצדקתיו׃ והיה צדק
בקרב איש להשתחות לו שחה
ושלח את ידו והחזיק לו ונשק חזק
לו׃ ויעש אבשלום כדבר עשה
הזה לכל ישראל אשר יבאו בוא
למשפט אל המלך׃ ויגנב גנב

אבשלום את לב אנשי ישראל׃
ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר היה רבע
אבשלום אל המלך אלכה אמר ילך
נא ואשלם את נדרי אשר שלם
נדרתי ליהוה בחברון׃ כי נדר
נדר עבדך בשבתי בגשור בארם ישב
לאמר אם ישוב ישיבני יהוה שוב
ירושלם ועבדתי את יהוה׃
ויאמר לו המלך לך בשלום ילך
ויקם וילך חברונה׃ וישלח קום שלח
אבשלום מרגלים בכל שבטי רגל
ישראל לאמר כשמעכם את
קול השפר ואמרתם מלך שפר
אבשלום בחברון׃ ואת אבשלום
הלכו מאתים איש מירושלם מאה
קראים והלכים לתמם ולא
ידעו כל דבר׃ וישלח אבשלום
את אחיתפל הגילני יועץ דוד יעץ
מעירו מגלה בזבחו את
הזבחים ויהי הקשר אמץ
והעם הולך ורב את אבשלום׃ הלך
ויבא המגיד אל דוד לאמר היה בוא נגד
לב איש ישראל אחרי אבשלום׃
ויאמר דוד לכל עבדיו אשר
אתו בירושלם קומו ונברחה כי ברח
לא תהיה לנו פליטה מפני היה פלט
אבשלום מהרו ללכת פן ימהר מהר ילך
והשגנו והדיח עלינו את נשג נדח
הרעה והכה העיר לפי חרב׃ רעע נכה
ויאמרו עבדי המלך אל פה אמר
המלך ככל אשר יבחר בחר
אדני המלך הנה עבדיך׃ ויצא
המלך וכל ביתו ברגליו ויעזב עזב
המלך את עשר נשים נשה
פלגשים לשמר הבית׃ ויצא
המלך וכל העם ברגליו ויעמדו עמד

corda virorum iſrael. Poſt quadraginta autẽ annos dixit abſalom ad regem dauid. Vadam & reddam vota mea q̃ voui dño in hebron. Vouens enim vouit ſeruus tuus cum eſſet in geſſur ſyrie dicẽs. Si reduxerit me dominus in ieruſalem: ſacrificabo domino. Dixitq̧ ei rex dd. Vade in pace. Et ſurrexit & abiit in hebron. Miſit autem abſalom exploratores in vniuerſas tribus iſrael dicẽs. Stati vt audieritis clangorem buccine dicite. Regnabit abſalom in hebrõ. Porro cum abſalom ierunt ducenti viri de ieruſalem vocati: euntes ſimplici corde & cauſam penitus ignorantes. Accerſiuit quoq̧ abſalõ achitofel gilonitem conſiliariũ dd de ciuitate ſua gilo. Cumq̧ immolaret victimas facta eſt coniuratio valida: populuſq̧ concurrens augebatur cũ abſalõ. Venit igitur nũcius ad dauid dicens. Toto corde vniuerſus iſrael ſequitur abſalom. Et ait dauid ſeruis ſuis qui erant cũ eo in ieruſalẽ. Surgite & fugiam9: neq̧ ei erit nobis effugium a facie abſalõ. Feſtinate egredi: ne forte veniens occupet nos: & impellat ſuper nos ruinã: & pcutiat ciuitatẽ in ore gladii. Dixeruntq̧ ſerui regis ad eum: Omnia quecunq̧ precepit dñs noſter rex libenter exequimur ſerui tui. Egreſſus ẽ ergo rex & vniuerſa domus eius pedib9 ſuis. Et reliqt rex decem mulieres cõcubinas ad cuſtodiẽdam domum. Egreſſuſq̧ rex & oĩs iſrael pedibus ſuis ſtetit

ἀβεσαλὼμ τὰς καρδίας πάντων τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη, καὶ εἶπεν ἀβεσαλὼμ πρὸς τὸν βασιλέα λέγων, πορεύσομαι δὴ καὶ ἀποδώσω τὰς εὐχάς μου ἃς ηὐξάμην τῷ κυρίῳ ἐν χεβρών. ὅτι εὐχὴν ηὔξατο ὁ δοῦλός σου ὅτε ἐκαθήμην εἰς γεσσοὺρ ἐν συρίᾳ λέγων, ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃ με ὁ κύριος εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ λατρεύσω τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν αὐτῷ βασιλεύς, πορεύου εἰς εἰρήνην. καὶ ἀνέστη καὶ ᾤχετο ἀβεσαλὼμ εἰς χεβρών. καὶ ἀπέστειλεν ἀβεσαλὼμ κατασκόπους εἰς πάσας τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραὴλ λέγων, ἐν τῷ ἀκοῦσαι ὑμᾶς φωνὴν σάλπιγγος καὶ ἐρεῖτε, βεβασίλευκεν ἀβεσαλὼμ ἐν χεβρών. καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ ἀβεσαλὼμ διακόσιοι ἄνδρες ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐπίκλητοι, καὶ ἐπορεύοντο ἁπλότητι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν οὐδὲν ῥῆμα. καὶ ἀπέστειλεν ἀβεσαλὼμ καὶ ἐκάλεσε τὸν ἀχιτόφελ τὸν γελωναῖον τὸν σύμβουλον δαυὶδ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῦ τῆς γελώ, ἐν τῷ θύειν αὐτὸν τὰς θυσίας, καὶ ἦν τὸ διαβούλιον ἰσχυρόν. καὶ ὁ λαὸς ἐπορεύετο καὶ ἐπληθύνετο μετὰ ἀβεσαλώμ. καὶ παραγίνεται ὁ ἀπαγγέλων πρὸς δαυὶδ λέγων, ἐγενήθη καρδία ἀνδρῶν ἰσραὴλ ὀπίσω ἀβεσαλώμ. καὶ εἶπε δαυὶδ πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ τοῖς μετ᾿ αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλήμ, ἀνάστητε καὶ φύγωμεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν σωτηρία ἀπὸ προσώπου ἀβεσαλώμ. σπεύσατε ἀπελθεῖν μὴ φθάσῃ καὶ καταλάβῃ ἡμᾶς, καὶ ἐξώσηται ἐφ᾿ ἡμᾶς τὴν κακίαν, καὶ πατάξῃ τὴν πόλιν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ εἶπον οἱ παῖδες τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτόν, ἐν πᾶσιν οἷς αἱρεῖται κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεύς, ἰδοὺ οἱ παῖδές σου. καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ οἶκος αὐτοῦ πεζοὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. καὶ κατέλειπεν ὁ βασιλεὺς δέκα γυναῖκας τῶν παλλακῶν αὐτοῦ τοῦ φυλάσσειν τὸν οἶκον αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ πεζοί. καὶ ἔστησαν

abeſalom corda omnium virorum iſrael. et factũ eſt poſt quadraginta ãnos: et ait abeſalom ad regẽ dicẽs: vadam iã et reddã vota mea q̃ voui dño in chebron. quia votũ vouit ſeruus tu9 quã manebã in geſſur in ſyria dicẽs: ſi reducens reduxerit me dñs in hieruſalẽ: et ſeruiam dño. et dixit ei rex: vade in pace. et ſurrexit et abijt abeſalom in chebron. et miſit abeſalom exploratores in vniuerſas tribus iſrael dicẽs: cũ audieritis vos vocẽ buccine et dicetis: regnauit abeſalom in chebron. et ierunt cũ abeſalõ ducenti viri de hieruſalem vocati: et ibant in ſimplicitate: et nõ nouerũt aliqđ verbũ. et miſit abeſalom et vocauit achitophel geloneũ cõſiliariũ dauid de ciuitate ſua gelo. cũ imolaret ipſe victimas: et fuit cõiuratio valida. et pplš ibat et augebatur cũ abeſalom. et venit nuncius ad dauid dicẽs: factũ eſt cor virorũ iſrael poſt abeſalom. et dixit dauid oibus ſeruis ſuis q cũ eo in hieruſalem: ſurgite et fugiamus: quia nõ eſt nobis ſalus a facie abeſalom. feſtinate recedere ne p̃ueniat et occupet nos: et impellat ſup nos maliciã: et percutiat ciuitatẽ in ore gladij. et dixerũt ſerui regis ad eum: in oibus que eligit dñs nr̃ rex: ecce ſerui tui. et egreſſus eſt rex et vniuerſa dom9 eius pedites pedibus ſuis. et reliquit rex decẽ mulieres de cõcubinis ſuis vt cuſtodirẽt domũ ſuã. et egreſſus eſt rex et oĩs pplš eius pedites. et ſteterũt

ἐν οἴκῳ τῷ μακρὰν καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀνὰ χεῖρα αὐτοῦ παρῆγον. καὶ πᾶς ὁ χερεθὶ καὶ πᾶς ὁ φελεθὶ καὶ πάντες οἱ γεθαῖοι ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ ἥκοντες ἐκ γὲθ πεζοὶ παρεπορεύοντο κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐθὶ τὸν γεθαῖον, ἵνα τί πορεύῃ καὶ σὺ μεθ᾿ ἡμῶν; ἐπίστρεφε καὶ οἴκει μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀλλότριος σὺ καὶ ὅτι μετῴκισας ἐκ τοῦ τόπου σου. εἰ ἐχθὲς παραγέγονας σύ, καὶ σήμερον κινήσω σε τοῦ πορεύεσθαι μεθ᾿ ἡμῶν; ἐγὼ δὲ πορεύσομαι οὗ ἂν πορεύομαι. πορεύου καὶ ἀνάστρεφε τοὺς ἀδελφούς σου μετὰ σοῦ, καὶ κύριος ποιήσει μετὰ σοῦ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἐθὶ τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου βασιλεῦ, ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ ἂν ᾖ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς καὶ ἐὰν εἰς θάνατον καὶ ἐὰν εἰς ζωήν, ὅτι ἐκεῖ ἔσται ὁ δοῦλός σου. καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς ἐθί, πορεύου καὶ δίελθε μετ᾿ ἐμοῦ. καὶ παρῆλθεν ἐθὶ ὁ γεθαῖος καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ μετ᾿ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ γῆ φωνῇ μεγάλῃ κλαίοντες. καὶ πᾶς ὁ λαὸς διεπορεύετο ἐν τῷ χειμάρρῳ τοῦ κέδρων. καὶ ὁ βασιλεὺς διέβη τὸν χειμάρρουν κέδρων. καὶ πᾶς ὁ λαὸς παρεπορεύετο ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ τὴν ἔρημον. καὶ ἰδοὺ σαδὼκ καὶ πάντες οἱ λευῖται μετ᾿ αὐτοῦ αἴροντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης τοῦ θεοῦ. καὶ ἔστησαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ. καὶ ἀνέβη ἀβιαθὰρ ἕως ἐπαύσατο ὁ λαὸς διελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σαδώκ, ἐπίστρεψον τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ εἰς τὴν πόλιν, ἐὰν εὕρω χάριν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπιστρέψει με, καὶ δείξει αὐτὴν καὶ τὴν εὐπρέπειαν αὐτῆς. καὶ ἐὰν εἴπῃ μοι, οὐκ ἠθέληκά σε, ἰδοὺ ἐγώ, ποιείτω μοι τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ σαδὼκ τῷ ἱερεῖ, βλέπε σὺ ἀνάστρεφε εἰς τὴν πόλιν ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἰδοὺ ἀχιμαὰς ὁ υἱός σου καὶ ἰωναθὰν

in domo lõginqua et vniuerſi ſerui eius p manũ eius p̃teribãt. et oĩs cherethi et oĩs phelethi et oẽs gethei ſexcẽti viri q venerũt de geth pedites accedebãt ante faciẽ regis. et dixit rex ad ethi getheũ: cur vadis et tu nobiſcũ? reuertere et habita cum rege: quia peregrinus tu et quia egreſſus es de loco tuo. ſi heri veniſti tu: et hodie cõpellã te vt eas nobiſcũ? ego autẽ vadã quo vado. vade et reduc fratres tuos tecum: et dñs faciet tecum miam et veritatẽ. et rñdit ethi regi et dixit: viuit dñs et viuit aĩa tua domine mi rex: quia in loco vbi fuerit dñs meus rex et ſi in morte et ſi in vitã: quia ibi erit ſeru9 tuus. et dixit dauid ad ethi: vade et trãſi mecũ. et trãſiuit ethi getheus et oẽs viri q cũ eo et oẽs ſerui eius et oĩs terra voce magna flentes. et oĩs pplš trãſgrediebãt in torrẽte cedron. et rex trãſiuit torrentẽ cedron. et cũctus pplš incedebat ante faciẽ eius p deſertũ. et ecce ſadoc et vniuerſi leuite cũ eo portãtes arcã federis dei. et depoſuerũt arcã dei. et aſcẽdit abiathar donec ceſſauit pplš exire ex ciuitate. et dixit rex ad ſadoc: reduc arcã dei in vrbẽ: ſi inuenero grãm corã dño: et reducet me: et oſtẽdet eã et decorẽ eius. et ſi dixerit mihi: neq̧ volui te: ecce ego: faciat mihi qđ placuerit corã ſe. et dixit rex ſadoc ſacerdoti: vide tu reuertere in ciuitatẽ in pace: et ecce achimaas filius tu9 et ionathan

procul a domo: & vniuerſi ſerui eius ambulabãt iuxta eũ: & legiões cerethi & felethi & oẽs gethei pugnatores validi ſexcenti viri qui ſecuti eũ fuerãt de geth pedites p̃cedebãt regẽ. Dixit aũt rex ad ethai getheum. Cur venis nobiſcum? Reuertere & habita cũ rege: quia pegrin9 es & egreſſus es de loco tuo. Heri veniſti: & hodie cõpelleris nobiſcum egredi? Ego autẽ vadam quo iturus ſum. Reuertere & reduc tecum fr̃es tuos: & dñs faciet tecũ miſericordiã & veritatem. Et rñdit ethai regi dicens. Viuit dñs & viuit dñs meus rex: qm̃ in quocunq; loco fueris dñe mi rex ſiue in morte ſiue in vita: ibi erit ſeruus tuus. Et ait dauid ethai. Veni & trãſi. Et tranſiit ethai getheus & oĩs viri q cũ eo erãt: & reliqua multitudo. Oẽſq; flebant voce magna: & vniuerſ9 populus tranſibat. Rex vero trãſgrediebatur torrentẽ cedrõ: & cunctus pplš incedebat cõtra viã q̃ reſpicit ad deſertũ. Venit aũt ſadoch ſacerdos & vniuerſi leuite cum eo portantes arcam federis dei: & depoſuerunt arcam dei. Et aſcendit abiathar donec expletus eſſet oĩs pplš q egreſſus fuerat de ciuitate. Et dixit rex ad ſadoch. Reporta arcam dei in vrbẽ. Si inuenero gratiam in oculis dñi: reducet me & oſtendet mihi eã & tabernaculũ ſuũ. Si autem dixerit mihi: nõ places: preſto ſum: faciat quod bonum eſt corã ſe. Et dixit rex ad ſadoch ſacerdotem. O videns reuertere in ciuitatem in pace: & achimaas filius tuus & ionathan

בית המרחק׃ וכל עבדיו עברים רחק
על ידו וכל הכרתי וכל הפלתי
וכל הגתים שש מאות איש מאה
אשר באו ברגלו מגת עברים בוא
על פני המלך׃ ויאמר המלך אל פנה אמר
אתי הגתי למה תלך גם אתה ילך
אתנו שוב ושב עם המלך כי ישב
נכרי אתה וגם גלה אתה למקומך׃ קום
תמול בואך והיום אנועך עמנו תמל נוע
ללכת ואני הולך על אשר אני הלך ילך
הולך שוב והשב את אחיך עמך שוב
חסד ואמת׃ ויען אתי את המלך ענה
ויאמר חי יהוה וחי אדני המלך
כי אם במקום אשר יהיה שם היה
אדני המלך אם למות אם לחיים
כי שם יהיה עבדך׃ ויאמר דוד אמר
אל אתי לך ועבר ויעבר אתי ילך עבר
הגתי וכל אנשיו וכל הטף אשר
אתו׃ וכל הארץ בוכים קול בכה
גדול וכל העם עברים והמלך גדל
עבר בנחל קדרון וכל העם
עברים על פני דרך את המדבר׃ פנה דבר
והנה גם צדוק וכל הלוים אתו
נשאים את ארון ברית האלהים ארן ברת
ויצקו את ארון האלהים
ויעל אביתר עד תם כל העם עלה תמם
לעבור מן העיר׃ ויאמר המלך אמר
לצדוק השב את ארון
האלהים העיר אם אמצא חן מצא
בעיני יהוה והשבני והראני שוב ראה
אתו ואת נוהו׃ ואם כה יאמר
לא חפצתי בך הנני יעשה עשה
לי כאשר טוב בעיניו׃
ויאמר המלך אל צדוק הכהן
הרואה אתה שבה העיר ראה שוב
בשלום ואחימעץ בנך ויהונתן

בֶּן אֶבְיָתָר שְׁנֵי בְנֵיכֶם אִתְּכֶם׃ שָׁנָה
רְאוּ אָנֹכִי מִתְמַהְמֵהַּ בְּעַרְבוֹת מָהַהּ
הַמִּדְבָּר עַד בּוֹא דָבָר מֵעִמָּכֶם
לְהַגִּיד לִי׃ וַיָּשֶׁב צָדוֹק וְאֶבְיָתָר נָגַד
אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים יְרוּשָׁלָ͏ִם אָרַן
וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃ וְדָוִד עֹלֶה בְמַעֲלֵה עָלָה
הַזֵּיתִים עֹלֶה וּבוֹכֶה וְרֹאשׁ לוֹ בָּכָה
חָפוּי וְהוּא הֹלֵךְ יָחֵף וְכָל הָעָם חָפָה
אֲשֶׁר אִתּוֹ חָפוּ אִישׁ רֹאשׁוֹ
וְעָלוּ עָלֹה וּבָכֹה׃ וְדָוִד הִגִּיד
לֵאמֹר אֲחִיתֹפֶל בַּקֹּשְׁרִים עִם
אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר דָּוִד סַכֶּל נָא אָמַר
אֶת עֲצַת אֲחִיתֹפֶל יְהוָה׃ וַיְהִי יָעַץ הָיָה
דָוִד בָּא עַד הָרֹאשׁ אֲשֶׁר בּוֹא
יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לֵאלֹהִים וְהִנֵּה שָׁחָה
לִקְרָאתוֹ חוּשַׁי הָאַרְכִּי קָרוּעַ קָרַע
כֻּתָּנְתּוֹ וַאֲדָמָה עַל רֹאשׁוֹ׃ וַיֹּאמֶר
לוֹ דָוִד אִם עָבַרְתָּ אִתִּי וְהָיִתָ
עָלַי לְמַשָּׂא׃ וְאִם הָעִיר תָּשׁוּב נָשָׂא שׁוּב
וְאָמַרְתָּ לְאַבְשָׁלוֹם עַבְדְּךָ אֲנִי
הַמֶּלֶךְ אֶהְיֶה עֶבֶד אָבִיךָ וַאֲנִי הָיָה
מֵאָז וְעַתָּה וַאֲנִי עַבְדֶּךָ וְהֵפַרְתָּה פּוּר
לִי אֵת עֲצַת אֲחִיתֹפֶל׃ וַהֲלוֹא יָעַץ
עִמְּךָ שָׁם צָדוֹק וְאֶבְיָתָר
הַכֹּהֲנִים וְהָיָה כָּל הַדָּבָר אֲשֶׁר
תִּשְׁמַע מִבֵּית הַמֶּלֶךְ תַּגִּיד לְצָדוֹק שָׁמַע נָגַד
וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים׃ הִנֵּה שָׁם
עִמָּם שְׁנֵי בְנֵיהֶם אֲחִימַעַץ שָׁנָה
לְצָדוֹק וִיהוֹנָתָן לְאֶבְיָתָר וּשְׁלַחְתֶּם
בְּיָדָם אֵלַי כָּל דָּבָר אֲשֶׁר
תִּשְׁמָעוּ׃ וַיָּבֹא חוּשַׁי רֵעֶה דָוִד בּוֹא
הָעִיר וְאַבְשָׁלוֹם יָבוֹא יְרוּשָׁלָ͏ִם׃
וְדָוִד עָבַר מְעַט מֵהָרֹאשׁ
וְהִנֵּה צִיבָא נַעַר מְפִיבֹשֶׁת
לִקְרָאתוֹ וְצֶמֶד חֲמֹרִים חֲבֻשִׁים
וַעֲלֵיהֶם מָאתַיִם לֶחֶם וּמֵאָה מָאָה

filius abiathar duo filii veſtri ſint vobiſcum. Ecce ego abſcondar in cāpeſtribus ꝏꝏꝏꝏ deſerti: donec veniat ſermo a vobis ꝏꝏꝏ idicās mihi. Reportauerunt ergo ſadoch & abiathar arcam dei in ieruſalem: ꝏꝏꝏꝏ & manſerunt ibi. Porro dauid aſcēdebat cliuū oliuarū ſcādēs & flēs nudis pedibus incedēs & opto capite. Sed & omnis populus ꝏꝏꝏ qui erat cū eo operto capite ꝏꝏꝏꝏ aſcēdebat plorās. Nūciatū eſt aūt dauid q ꝏ achitofel eſſet in coniuratiōe cum ꝏꝏꝏꝏ abſalom. Dixitq dd. Infatua queſo ꝏꝏꝏ dñe cōſiliū achitofel. Cumq aſcenderet ꝏꝏ dauid ſummitatē mōtis in quo ꝏꝏꝏꝏ adoraturus erat deū: ecce ꝏꝏꝏꝏꝏ occurrit ei chuſi arachites ſciſſa ꝏꝏꝏꝏ veſte & terra pleno capite. Et dixit ꝏꝏꝏ ei dd. Si veneris mecum: eris ꝏꝏꝏꝏꝏ mihi oneri: ſi aūt ī ciuitatem reuertaris ꝏꝏ & dixeris abſalom ſeruus tuus ſum ꝏꝏꝏꝏ rex: ſicut fui ſeruꝰ patris tui: ſic ero ꝏꝏꝏꝏ ſeruus tuus: diſſipabis ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ conſiliū achitofel. Habes autem ꝏꝏꝏꝏꝏ tecum ſadoch & abiathar ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ſacerdotes: & oē verbum quodcunq ꝏꝏꝏ audieris in domo regis: indicabis ſadoch & abiathar ſacerdotibus. Sunt enim ꝏꝏꝏꝏ cū eis duo filii eorū achimaas filius ꝏꝏꝏꝏ ſadoch: & ionathan filius abiatar: & mittetis per eos ad me oē verbum quod ꝏꝏꝏꝏꝏ audieritis. Veniēte ergo chuſi amico dd in ciuitatē: abſalō quoq ingreſſus ē ieruſalē. 16.

Vnq dd trāſiſſet paululū mōtis verticē: apparuit ſyba puer miphiboſeth ꝏꝏꝏꝏ in occurſū eius cū duobus aſinis qui onerati erāt ducētis pāibus: & centum alligaturis vue

filius abiathar ambo filii vri vobiſcū. ecce
υἱὸς ἀβιαθὰρ ἀμφότεροι υἱοὶ ὑμῶν μεθ᾽ ὑμῶν. ἰδοὺ
ego expecto vos in cāpeſtribꝰ deſerti: donec
ἐγὼ προσδέχομαι ὑμᾶς ἐν ἀραβὼθ τῆς ἐρήμου, ἕως ὂν
veniat ſermo a vobis vt nūcietur mihi. ⁊ re
ἔλθη ὁ λόγος παρ᾽ ὑμῶν τοῦ ἀπαγγελθῆναί μοι. καὶ ἀνέ
duxerūt ſadoc ⁊ abiathar arcam dei
στρεψαν σαδὼκ καὶ ἀβιαθὰρ τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ
in hieruſalem: ⁊ māſerūt ibi. ⁊ dauid aſcen
εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐκάθισαν ἐκεῖ. καὶ δαυὶδ ἀνέβαι
debat ſup aſceſſum oliuarū ⁊ flebat: ⁊
νεν ἐπὶ τὴν ἀνάβασιν τῶν ἐλαιῶν καὶ ἔκλαιεν, καὶ
caput eius opertū: ⁊ ipſe i
ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπικεκαλυμμένη, καὶ αὐτὸς ἐπορεύ
bat nudis pedibꝰ: ⁊ ois pplꝰ q̄ cum
ετο ἀνυπόδετος, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐ
eo operuit vnuſquiſq caput ſuū. ⁊
τοῦ ἐπεκάλυψεν ἕκαστος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ
aſcendebāt aſcendētes ⁊ flentes. ⁊ dauid
ἀνέβαινον ἀναβαίνοντες καὶ κλαίοντες. καὶ τῷ δαυὶδ
nunciauerūt dicentes: ⁊ achitophel in cōiu
ἀπήγγειλαν λέγοντες, καὶ ἀχιτόφελ ἐν τοῖς συγ
ratis cū abeſalom. ⁊ dixit dauid: dñe
κειμένοις μετὰ ἀβεσσαλώμ. καὶ εἶπε δαυίδ, κύριε
deus meꝰ infatua iā cōſiliū achitophel. ⁊
ὁ θεός μου ματαίωσον δὴ τὴν βουλὴν ἀχιτόφελ. καὶ
factū eſt dauid veniente vſq ad cacumē vbi adorauit
ἐγένετο δαυὶδ παραγενομένου ἕως ῥὼς οὗ προσεκύνησεν
ibi deū: ⁊ ecce venit in occurſum eius
ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ ἰδοὺ ἥκει εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ
chuſi archi ſocius dauid ſciſſa ve
χουσὶ ὁ ἀρχὶ ἑταῖρος δαυὶδ διεῤῥηχὼς τὸν χιτῶ
ſte ⁊ terra ſup caput eius. ⁊ dixit ei
να καὶ γῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ
dauid: ſi trāſieris mecū eris ſup me onus.
δαυίδ, ἐὰν διέλθης μετ᾽ ἐμοῦ ἔσῃ ἐπ᾽ ἐμὲ φορτίον.
ſi in ciuitatē reuertaris: ⁊ dices abeſa
ἐὰν εἰς τὴν πόλιν ἀναστρέψῃς, καὶ ἐρεῖς τῷ ἀβεσσα
lom: ſeruus tuus ſum rex: ſine me viuere.
λώμ, παῖς σου εἰμὶ βασιλεῦ, ἔασόν με ζῆσαι.
ſeruus patris tui fui tunc ⁊ nuper: ⁊
παῖς τοῦ πατρός σου ἤμην τότε καὶ ἀρτίως, καὶ
nūc ego ſeruus tuus. ⁊ diſſipa mihi con
νῦν ἐγὼ δοῦλός σου, καὶ διασκέδασόν μοι τὴν βου
ſiliū achitophel. ⁊ ecce ibi tecum ſadoc ⁊
λὴν ἀχιτόφελ. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ μετὰ σοῦ σαδὼκ καὶ
abiathar ſacerdotes. ⁊ erit oē verbū qd̄ audieris
ἀβιαθὰρ οἱ ἱερεῖς. καὶ ἔσται πᾶν ῥῆμα ὃ ἂν ἀκούσῃς
a rege renūciabis ſadoc ⁊
παρὰ τοῦ βασιλέως ἀναγγελεῖς τῷ σαδὼκ καὶ
abiathar ſacerdotibꝰ. ⁊ ecce ibi duo filii eo
τῷ ἀβιαθὰρ τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ δύο υἱοὶ αὐ
rū cum eis achimaas filius ſadoc ⁊ ionathan
τῶν μετ᾽ αὐτῶν ἀχιμάας ὁ υἱὸς σαδὼκ καὶ ἰωνάθαν
filius abiathar. ⁊ mittetis in manibus eo
υἱὸς ἀβιαθάρ. καὶ ἐξαποστελεῖτε ἐν ταῖς χερσὶν αὐ
rū ad me oē verbū qd̄ audieritis. ⁊ ingredi
τῶν πρός με πᾶν ῥῆμα ὃ ἂν ἀκούσητε. καὶ εἰσεπορεύ
tur chuſi amicus dauid in ciuitatē: ⁊ abe
ετο χουσὶ ἑταῖρος δαυὶδ εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀβεσ
ſalom nuper ingrediebat in hieruſalem.
σαλὼμ ἄρτι εἰσεπορεύετο εἰς ἱερουσαλήμ. Ca. 16.
Et dauid trāſiit paululū a cacumine: ⁊
Καὶ δαυὶδ διῆλθε μικρὸν ἀπὸ τῆς ῥῶς, καὶ
ecce ſiba puer mephiboſeth veniebat in
ἰδοὺ σιβὰ τὸ παιδάριον μεμφιβόσθε ἤρχετο εἰς
occurſum ei: ⁊ par aſinorū qui onerati erāt: ⁊
ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ ζεῦγος ὄνων ἐπισεσαγμένων, καὶ
ſup eos ducēti panes: ⁊ cephi
ἐπ᾽ αὐτῶν διακόσιοι ἄρτοι, καὶ οἶφι ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

Infra. 17.c.

vue paſſe. ⁊ cētū maſſe palatharū. ⁊ vter vini. ⁊ di
σταφίδων. καὶ ἑκατὸν παλάθαι. καὶ νέβελ οἴνου. καὶ εἶ
xit rex ad ſiba: qd hec tibi? ⁊ dixit
πεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σιβά, τί ταῦτά σοι; καὶ εἶπε
ſiba: aſini domui regis vt aſcēdant: ⁊
σιβά, οἱ ὄνοι τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἐπιβαίνειν, καὶ
panes ⁊ palathe ⁊ vue paſſe in cibū
οἱ ἄρτοι καὶ αἱ παλάθαι καὶ σταφίδες εἰς βρῶσιν τοῖς
pueris: ⁊ vinū vt bibat qui defecerit in
παιδαρίοις, καὶ ὁ οἶνος πίνειν τῷ ἐκλελυμένῳ ἐν τῇ
deſerto. ⁊ dixit rex: vbi eſt filiꝰ do
ἐρήμῳ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ποῦ ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ κυ
mini tui? ⁊ dixit ſiba ad regem: ecce ma
ρίου σου; καὶ εἶπε σιβὰ πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ κά
net in hieruſalē. ⁊ dicit: hodie reducēt
θηται ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ λέγει, σήμερον ἐπιστρέψουσί
mihi domꝰ iſrael regnum patris mei.
μοι ὁ οἶκος ἰσραὴλ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρός μου.
⁊ ait rex ad ſiba: ecce tibi erūt om
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σιβά, ἰδού σοι ἔσται πάν
nia q̄ erāt mephiboſeth. ⁊ dixit ſiba: adoro:
τα τὰ τοῦ μεμφιβόσθε. καὶ εἶπε σιβά, προσκυνῶ,
inueniā grām in oculis tuis dñe mi rex. ⁊
εὕροιμι χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριέ μου βασιλεῦ. καὶ
venit rex dauid vſq ad bahurī. ⁊ ecce
παραγίνεται ὁ βασιλεὺς δαυὶδ ἕως βαουρίμ. καὶ ἰδοὺ
inde vir egrediebat de cognatiōe domus ſaul: ⁊ no
ἐκεῖθεν ἀνὴρ ἐξεπορεύετο ἐκ πατριᾶς οἴκου σαούλ, καὶ ὄνο
mē ei ſemei filius gera procedebat egrediēs: ⁊
μα αὐτῷ σεμεῒ υἱὸς γηρὰ ἐξεπορεύετο ἐκπορευόμενος, καὶ
maledicēs ⁊ mittens lapides cōtra dauid ⁊
κακολογῶν καὶ βάλλων λίθους ἐπὶ τὸν δαυὶδ καὶ
cōtra vniuerſos ſeruos eius. ⁊ ois pplꝰ
ἐπὶ πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς
⁊ omnes bellatores a dextris ⁊ a ſiniſtris
καὶ πάντες οἱ δυνατοὶ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν
regis. ⁊ ita dixit ſemei cū ma
τοῦ βασιλέως. καὶ οὕτως εἶπε σεμεῒ ἐν τῷ κα
lediceret ei: egredere egredere vir ſanguinū
ταρᾶσθαι αὐτόν, ἔξελθε ἔξελθε ἀνὴρ τῶν αἱμάτων
⁊ vir iniquus: reddidit in te dñs vniuer
καὶ ἀνὴρ ὁ παράνομος, ἐπέστρεψεν ἐπὶ σὲ κύριος πάν
ſum ſanguinē domus ſaul: eo q̄ regna
τα τὰ αἵματα τοῦ οἴκου σαούλ, ἀνθ᾽ ὧν ἐβασίλευ
ſti pro eo. ⁊ dedit dñs regnum in
σας ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε κύριος τὴν βασιλείαν εἰς
manus abeſalom filii tui. ⁊ indicauit tibi
χεῖρας ἀβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ σου. καὶ ἔδειξέ σοι τὴν
maliciā tuā qm̄ vir ſāguinū tu es. ⁊ dixit
κακίαν σου ὅτι ἀνὴρ αἱμάτων σὺ εἶ. καὶ εἶπεν
abeſſa filius ſaruie ad regem: quare ma
ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουΐα πρὸς τὸν βασιλέα, ἵνα τί κα
ledicit canis mortuus iſte dño meo
ταρᾶται ὁ κύων ὁ τεθνηκὼς οὗτος τὸν κύριόν μου
regi? vadā iā ⁊ auferā ca
τὸν βασιλέα; διελεύσομαι δὴ καὶ ἀφελῶ τὴν κεφα
put eius. ⁊ dixit rex ad abeſſa: qd
λὴν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἀβεσσά, τί
mihi ⁊ vobis filii ſaruia? ⁊ dimittite eū: ſic
ἐμοὶ καὶ ὑμῖν υἱοὶ σαρουΐα; καὶ ἄφετε αὐτόν, διό
deo maledicit mihi: qz dñs dixit ei vt male
τι καταρᾶται μοι, ὅτι κύριος εἶπεν αὐτῷ κακολο
diceret dauid. ⁊ quis dicet ei quare fe
γεῖν τὸν δαυίδ. καὶ τίς ἐρεῖ αὐτῷ τί ὅτι πε
ciſti ſic? ⁊ dixit dauid ad abeſſa ⁊
ποίηκας οὕτως; καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεσσὰ καὶ
ad vniuerſos ſeruos ſuos: ecce
πρὸς πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ἰδοὺ ꝏꝏꝏꝏ
ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ
ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

B 3.Re. 2.b.
Infra. 19.d. Eccle. 13.c.

paſſe. & centum maſſis palatarum & vtre vini. Et dixit rex ſybe. ꝏꝏ Quid ſibi volunt hec? Rñditq ſyba. Dñe mi rex: aſini domeſticis ꝏ regis vt ſedeāt: & panes & palate ad veſcendū pueris tuis: vinū āt vt bibat ſi quis defecerit ī deſerto. Et ait rex. Vbi eſt filius ꝏꝏꝏ domini tui? Reſpōditq ſyba regi. ꝏꝏꝏ Remanſit in ieruſalem dicens. ꝏꝏꝏꝏ Hodie reſtituet mihi domus iſrael ꝏꝏꝏ regnum patris mei. Et ait rex ꝏꝏꝏꝏꝏ ſybe. Tua ſunt oīa que fuerunt ꝏꝏꝏꝏꝏ mephiboſeth. Dixitq ſyba. ꝏꝏꝏꝏꝏ Oro vt inueniā gratiā apud te ꝏꝏꝏꝏ dñe mi rex. Vēit ergo rex dauid vſq ꝏ bahurim. Et ecce egrediebatur inde vir ꝏꝏ de cognatione domus ſaul nomine ꝏꝏꝏ ſemei filius gera: pcedebatq egrediēs & maledicebat: mittebatq lapides cōtra dd & cōtra vniuerſos ſeruos regis dauid. Oīs āt ppl's & vniuerſi bellatores a dextro & a ſiniſtro latere regis incedebāt. Ita aūt loq̄batur ſemei cū malediceret regi. Egredere: egredere vir ſanguinū & vir belial. Reddidit tibi dñs vniuerſū ſanguinē domus ſaul: qm̄ inuaſiſti regnū p eo: & dedit dominus regnum in manu ꝏꝏꝏ abſalō filii tui: & ecce premunt te mala tua: qm̄ vir ſanguinū es. Dixit autem ꝏꝏꝏ abiſai filius ſaruie regi. ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ Quare maledicit canis hic moriturus ꝏꝏꝏ domino meo regi? Vadam ꝏꝏꝏꝏꝏ & amputabo caput eiꝰ. Et ait ꝏꝏꝏꝏꝏ rex. Quid mihi & vobis eſt filii ſaruie? Dimitte eū vt maledicat. Dominus enī pcepit ei vt malediceret dd? Et qs eſt qui audeat dicere ꝏ quare ſic fecerit. Et ait rex ꝏꝏꝏꝏꝏ abiſai & vniuerſis ſeruis ſuis. Ecce ꝏꝏꝏ

צִמּוּקִים וּמֵאָה קַיִץ וְנֵבֶל יָיִן׃ צָמַק קִיץ
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל צִיבָא מָה אֵלֶּה אָמַר
לָּךְ וַיֹּאמֶר צִיבָא הַחֲמוֹרִים לְבֵית
הַמֶּלֶךְ לִרְכֹּב וְהַלֶּחֶם וְהַקַּיִץ לֶאֱכוֹל
הַנְּעָרִים וְהַיַּיִן לִשְׁתּוֹת הַיָּעֵף שָׁתָה
בַּמִּדְבָּר׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וְאַיֵּה בֶּן דָּבַר
אֲדֹנֶיךָ וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל הַמֶּלֶךְ
הִנֵּה יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַ͏ִם כִּי אָמַר יָשַׁב
הַיּוֹם יָשִׁיבוּ לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֵת שׁוּב
מַמְלְכוּת אָבִי׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מָלַךְ
לְצִבָא הִנֵּה לְךָ כֹּל אֲשֶׁר
לִמְפִיבֹשֶׁת וַיֹּאמֶר צִיבָא
הִשְׁתַּחֲוֵיתִי אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ שָׁחָה מָצָא
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ וּבָא הַמֶּלֶךְ דָּוִד עַד בּוֹא
בַּחוּרִים וְהִנֵּה מִשָּׁם אִישׁ יוֹצֵא יָצָא
מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית שָׁאוּל וּשְׁמוֹ שָׁפַח
שִׁמְעִי בֶן גֵּרָא יֹצֵא יָצוֹא וּמְקַלֵּל׃ קָלַל
וַיְסַקֵּל בָּאֲבָנִים אֶת דָּוִד וְאֶת כָּל סָקַל
עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְכָל הָעָם וְכָל
הַגִּבֹּרִים מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ׃ וְכֹה יָמַן שָׂמַל
אָמַר שִׁמְעִי בְּקַלְלוֹ צֵא צֵא יָצָא
אִישׁ הַדָּמִים וְאִישׁ הַבְּלִיָּעַל׃ בָּל
הֵשִׁיב עָלֶיךָ יְהוָה כֹּל דְּמֵי שׁוּב
בֵית שָׁאוּל אֲשֶׁר מָלַכְתָּ תַּחְתָּו
וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת הַמְּלוּכָה בְּיַד נָתַן
אַבְשָׁלוֹם בְּנֶךָ וְהִנְּךָ בְּרָעָתֶךָ רוּעַ
כִּי אִישׁ דָּמִים אָתָּה׃ וַיֹּאמֶר
אֲבִישַׁי בֶּן צְרוּיָה אֶל הַמֶּלֶךְ
לָמָּה יְקַלֵּל הַכֶּלֶב הַמֵּת הַזֶּה מוּת
אֶת אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶעְבְּרָה נָּא עָבַר
וְאָסִירָה אֶת רֹאשׁוֹ׃ וַיֹּאמֶר סוּר
הַמֶּלֶךְ מַה לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרֻיָה
כִּי יְקַלֵּל כִּי יְהוָה אָמַר לוֹ
קַלֵּל אֶת דָּוִד וּמִי יֹאמַר אָמַר
מַדּוּעַ עָשִׂיתָה כֵּן׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יָדַע עָשָׂה
אֲבִישַׁי וְאֶל כָּל עֲבָדָיו הִנֵּה

בני אשר יצא ממעי מבקש את — מאה בקש
נפשי ואף כי עתה בן הימיני — יצא ימן
הנחו לו ויקלל כי אמר לו יהוה׃ — נחה קלל
אולי יראה יהוה בעיני והשיב — אלה ראה
יהוה לי טובה תחת קללתו היום — שוב
הזה׃ וילך דוד ואנשיו בדרך
ושמעי הלך בצלע ההר לעמתו
הלך ויקלל ויסקל באבנים — סקל
לעמתו ועפר בעפר׃ ויבא המלך — בוא
וכל העם אשר אתו עיפים
וינפש שם׃ ואבשלום וכל העם — נפש
איש ישראל באו ירושלם
ואחיתפל אתו׃ ויהי כאשר בא — היה
חושי הארכי רעה דוד אל
אבשלום ויאמר חושי אל — אמר
אבשלום יחי המלך יחי המלך׃ — חיה
ויאמר אבשלום אל חושי זה
חסדך את רעך למה לא הלכת — רעה
את רעך׃ ויאמר חושי אל
אבשלום לא כי אשר בחר
יהוה והעם הזה וכל איש ישראל
לו אהיה ואתו אשב׃ והשנית — ישב שנה
למי אני אעבד הלוא לפני — עבד פנה
בנו כאשר עבדתי לפני אביך
כן אהיה לפניך׃ ויאמר אבשלום
אל אחיתפל הבו לכם עצה — יהב יעץ
מה נעשה׃ ויאמר אחיתפל אל — עשה
אבשלום בוא אל פלגשי אביך
אשר הניח לשמור הבית ושמע כל — נחה שמר
ישראל כי נבאשת את אביך וחזקו — באש
ידי כל אשר אתך׃ ויטו לאבשלום — נטה
האהל על הגג ויבא אבשלום — בוא
אל פילגשי אביו לעיני כל
ישראל׃ ועצת אחיתפל אשר
יעץ בימים ההם כאשר ישאל — יום שאל
איש בדבר האלהים כן כל עצת
אחיתפל גם לדוד גם לאבשלום׃

filius meus qui egreſſus eſt de vtero meo q̃rit animam meam: quãtomagis hic filius gemini: dimittite eum vt maledicat iuxta pceptũ dñi ſi forte reſpiciat dominus afflictionẽ meã: & reddat mihi dominus bonũ p maledictione hac hodierna. Ambulabat itaq; dauid & ſocii eius per viã cũ eo. Semei autem per iugũ montis ex latere contra illum gradiebatur maledicens & mittens lapides aduerſum eũ: terramq; ſpargens. Venit itaq; rex dauid & vniuerſus populus cum eo laſſus: & refocillati ſunt ibi. Abſalom autem & oĩs populus eius ingreſſi ſunt ieruſalẽ ſed & achitofel cum eo. Cum autẽ veniſſet chuſi arachites amicus dauid ad abſalom locutus eſt ad eum. Salue rex. ſalue rex. At quem abſalõ. Hec eſt inquit gratia tua ad amicum tuum? Quare nõ iuiſti cũ amico tuo? Reſponditq; chuſi ad abſalõ. Nequaq̃: quia illius ero quem elegit dñs: & oĩs hic populus & vniuerſus iſrael: & cum eo manebo. Sed vt & hoc inferam: cui ego ſeruiturus ſum? Nonne filio regis? Sicut parui patri tuo: ita parebo & tibi. Dixit autem abſalom ad achitofel. Inite conſilium quid agere debeamus. Et ait achitofel ad abſalom. Ingredere ad concubinas patris tui quas dimiſit ad cuſtodiendã domum: vt cum audierit omnis iſrael q̃ fedaueris patrem tuum: roborentur tecum manus eorum. Tetenderunt ergo abſalom tabernaculum in ſolario: ingreſſuſq; eſt ad concubinas patris ſui coram vniuerſo iſrael. Conſilium autem achitofel qđ dabat in diebus illis: quaſi ſi quis conſuleret deum. Sic erat omne cõſilium achitofel: & cum eſſet cum dauid: & cũ eſſet cum abſalom. 17.

filius me⁹ q̃ egreſſus ẽ de vtero meo querit aĩam
ὁ υἱός μου ὁ ἐξελθὼν ἐκ τῆς κοιλίας μου ζητεῖ τὴν ψυχήν
meã. ſi ãt τ nũc hic filius iemmei: dimittite eũ
μου. εἰ δὲ καὶ νῦν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἰεμιναίου, ἄφετε αὐτὸν
τ maledicat: qm̃ dñs dixit ei: ſi forte reſpiciat
καὶ καταράσθω, ὅτι κύριος εἴρηκεν αὐτῷ, εἴ πως ἴδοι
humilitatẽ meã: τ reddat mihi dñs bo
τὴν ταπείνωσίν μου, καὶ ἀνταποδώσῃ μοι κύριος ἀγα
na pro maledictione ei⁹ in die illa. et am
θὰ ἀντὶ τῆς κατάρας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἐπο
bulabat dauid τ oẽs viri eius in via.
ρεύετο δαυὶδ καὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ.
τ ſemei ibat per latus mõtis: ad
καὶ σεμεῒ ἐπορεύετο κατὰ τὸ κλίτος τοῦ ὄρους, ἐχό
herẽs ei ibat τ maledicebat: τ mittebat la
μενα αὐτοῦ ἐπορεύετο καὶ κατηρᾶτο, καὶ ἔβαλλε λί
des aduerſus eũ τ puluere ſpargẽs. τ venit
θους ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ τῷ χοῒ πάσσων. καὶ παρεγένετο
rex τ vniuerſus pplſs q̃ cũ eo deficientes.
ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ ἐκλελυμένοι.
τ refocillati ſũt ibi. τ abeſalom τ oĩs pplſs vi
καὶ ἀνέψυξαν ἐκεῖ. καὶ ἀβεσαλὼμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀν
rorũ iſrael ingreſſi ſũt in hieruſalẽ: τ achitophel
δρῶν ἰσραὴλ εἰσῆλθον εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀχιτόφελ — D
cum eo. τ factũ ẽ cũ venit chuſi archi amicus
μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὅτε ἦλθε χουσὶ ὁ ἀρχὶ ἑταῖρος
dauid ad abeſalom: τ dixit chuſi abeſa
δαυὶδ πρὸς ἀβεσαλώμ, καὶ εἶπε χουσὶ τῷ ἀβεσα
lom: viuat rex viuat rex. τ dixit abeſa
λώμ, ζήτω ὁ βασιλεύς ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ εἶπεν ἀβεσα
lom chuſi: hec miã tua cũ ami
λὼμ τῷ χουσί, τοῦτο τὸ ἔλεός σου μετὰ τοῦ ἑταί
co tuo? quare nõ iuiſti cũ amico tuo? τ
ρου σου; ἵνα τί οὐκ ἐπορεύθης μετὰ τοῦ ἑταίρου σου; καὶ
dixit chuſi ad abeſalom: nequaq̃: ſed poſt
εἶπε χουσὶ πρὸς τὸν ἀβεσαλώμ, οὐχί, ἀλλ᾽ ἢ κατόπισθεν
quẽ elegit dñs τ pplſs hic τ vniuerſus vir iſ
οὗ ἐξελέξατο κύριος καὶ ὁ λαὸς οὗτος καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσ
rael: ei ero τ cũ eo manebo. τ
ραήλ, αὐτῷ ἔσομαι καὶ μετ᾽ αὐτοῦ καθίσομαι. καὶ τὸ
ſecundo cui ego ſeruiã: nõne corã filio
δεύτερον τίνι ἐγὼ δουλεύσω, οὐκ ἐνώπιον τοῦ υἱοῦ
eius? ſicut ſeruiui patri tuo ſic ero te
αὐτοῦ; ὡς ἐδούλευσα τῷ πατρί σου οὕτως ἔσομαι με
cum. τ dixit abeſalom ad achitophel: da
τὰ σοῦ. καὶ εἶπεν ἀβεσαλὼμ πρὸς ἀχιτόφελ, δό
te nobis cõſiliũ qđ agemus? τ dixit achito — 1. Pa. 17. b.
τε ἑαυτοῖς βουλὴν τί ποιήσομεν; καὶ εἶπεν ἀχιτό
phel abeſalom: ingredere ad cõcubinas pa
φελ πρὸς ἀβεσαλώμ, εἴσελθε πρὸς παλλακὰς τοῦ πα
tris tui quas dimiſit ad cuſtodiẽdũ domũ ſuã: τ
τρός σου ἃς κατέλειπε φυλάσσειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ
audiet oĩs iſrael: q̃ fedaueris patrẽ
ἀκούσεται πᾶς ἰσραήλ, ὅτι κατῄσχυνας τὸν πατέρα
tuũ: τ roborabũtur manus oĩum q̃ ſũt te
σου, καὶ κρατήσουσιν αἱ χεῖρες πάντων τῶν μετὰ
cum. τ fixerũt tabernaculũ abeſalom in ſola
σοῦ. καὶ ἔπηξαν σκηνὴν τῷ ἀβεσαλὼμ ἐπὶ τῷ δώμα
rio: τ ingreſſus eſt abeſalõ ad cõcubinas
τι, καὶ εἰσῆλθεν ἀβεσαλὼμ πρὸς τὰς παλλακὰς
patris ſui in oculis vniuerſi iſra
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ ἰσρα
el. τ cõſiliũ achitophel qđ cõſulebat in
ήλ. καὶ ἡ βουλὴ ἀχιτόφελ ἣν ἐβουλεύσατο ἐν ταῖς
diebus priorib⁹: ſicut cõſulit qs per
ἡμέραις ταῖς πρώταις, καθὼς ἐρωτᾷ τις διὰ τοῦ
deũ: ſic oẽ cõſiliũ achitophel τ
θεοῦ, οὕτως πᾶσα ἡ βουλὴ ἀχιτόφελ καὶ τῷ
dauid τ abeſalom.
δαυὶδ καὶ τῷ ἀβεσαλώμ. Ca.17.

A
Et dixit achitophel ad abeſalõ: eligam
Καὶ εἶπεν ἀχιτόφελ πρὸς ἀβεσαλώμ, ἐκλέξομαι
iã mihi duodecim millia viroꝝ: τ ſurgẽs per
δὴ ἐμαυτῷ δώδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἀναστὰς κα
ſequar poſt dauid nocte: τ irruam ſuper
ταδιώξω ὀπίσω δαυὶδ τὴν νύκτα, καὶ εἰσελεύσομαι ἐπ᾽ αὐ
eũ. τ ipſe laſſus τ ſolutus manib⁹:
τόν. καὶ αὐτὸς κοπιῶν καὶ ἐκλελυμένος τὰς χεῖρας,
τ terrebo eũ: τ fugiet oĩs pplſs q̃ cũ
καὶ ἐκστήσω αὐτόν, καὶ ἐκφεύξεται πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽
eo: τ percutiã regẽ ſolũ. τ re
αὐτοῦ, καὶ πατάξω τὸν βασιλέα μονώτατον. καὶ ἐπι
ducã vniuerſũ pplm ad te: ſicut reuertetur
στρέψω πάντα τὸν λαὸν πρὸς σέ, καθὼς ἐπιστρέψει
ſpõſa ad virũ ſuum. verũ aĩam viri vni⁹
νύμφη πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. πλὴν ψυχὴν ἀνδρὸς ἑνὸς
queris: τ oĩs pplſs erit pax. τ placuit
ἐκζητήσεις, καὶ παντὶ τῷ λαῷ ἔσται εἰρήνη. καὶ ἤρεσεν
ſermo in oculis abeſalom τ in oculis om
ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς ἀβεσαλὼμ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς πάν
niũ ſeniorum iſrael. τ ait abeſalom:
των τῶν πρεσβυτέρων ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἀβεσαλώμ,
vocate iã chuſi arachi: τ audiemus qđ
καλέσατε δὴ τὸν χουσὶ τὸν ἀραχί, καὶ ἀκουσόμεθα τί
in ore eius τ ipſius. τ venit chu
ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ καί γε αὐτοῦ. καὶ παρεγένετο χου
ſi ad abeſalom. τ ait abeſalom ad eum di
σὶ πρὸς ἀβεσαλώμ. καὶ εἶπεν ἀβεσαλὼμ πρὸς αὐτὸν λέ
cens: ſm̃ verbũ hoc locutus eſt achitophel: ſi
γων, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο λελάληκεν ἀχιτόφελ, εἰ
faciemus ſm̃ verbũ eius: ſi ãt nõ: tu loque
B ποιήσομεν κατὰ τὸ ῥῆμα αὐτοῦ, εἰ δὲ μή, σὺ λάλη
re. τ dixit chuſi ad abeſalom: nõ bonũ
σον. καὶ εἶπε χουσὶ πρὸς ἀβεσαλώμ, οὐκ ἀγαθὴ ἡ
cõſiliũ qđ cõſuluit achitophel nũc iſtud. τ di
βουλὴ ἣν βεβούλευται ἀχιτόφελ νυνὶ ταύτην. καὶ εἶ
xit chuſi: tu noſti patrẽ tuũ τ vi
πεν χουσί, σὺ οἶδας τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς ἄν
ros qui cum eo: q̃ fortes ſũt nimis τ
δρας τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ, ὅτι δυνατοί εἰσι σφόδρα καὶ
amari aĩo ſuo: τ ſunt veluti vrſa
κατάπικροι τῇ ψυχῇ αὐτῶν, καὶ εἰσὶν ὥσπερ ἄρκτος
filijs priuata in cãpo. τ pater tuus vir bella
ἠτεκνωμένη ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ὁ πατήρ σου ἀνὴρ πολε
tor: τ nõ ſedabit pplm. τ ecce ip
μιστής, καὶ οὐ καταπαύσει τὸν λαόν. καὶ ἰδοὺ αὐ
ſe abſcõdit⁹ eſt in vna valliũ vel in vno locorũ.
τὸς κέκρυπται ἐν ἑνὶ τῶν αὐλώνων ἢ ἐν ἑνὶ τῶν τόπων.
τ erit cũ caderẽt ipſi in pricipio: τ au
καὶ ἔσται ἐν τῷ ἐπιπεσεῖν αὐτοὺς ἐν ἀρχῇ, καὶ ἀκού
diet audiẽs τ dicet: fctã ẽ ruina in pplo q̃
σεται ὁ ἀκούων καὶ ἐρεῖ, γέγονε πτῶσις ἐν τῷ λαῷ τῷ
poſt abeſalom. τ erit fili⁹ pugnator: cuius
ὀπίσω ἀβεσαλώμ. καὶ ἔσται ὁ υἱὸς ὁ μαχητής, οὗ
eſt cor q̃ſi cor leonis: fractũ frã
ἐστιν ἡ καρδία ὡς καρδία λέοντος, θραυσθεὶς θραυ
getur: q̃m cognoſcet oĩs iſrael: q̃ fortis
σθήσεται, ὅτι γνώσεται πᾶς ἰσραήλ, ὅτι δυνα
fuit pater tu⁹ τ bellatores oẽs qui cũ
στεύειν ὁ πατήρ σου καὶ οἱ μαχηταὶ πάντες οἱ με
eo. ſic conſulo ego: cõgregatus cõ
τ᾽ αὐτοῦ. οὕτως συμβουλεύω ἐγώ, συναγόμενος συ
C gregabitur ad te vniuerſus iſrl̃ a dan τ vſq; ad
ναχθήσεται πρὸς σὲ πᾶς ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως
berſabee: q̃ſi arena q̃ ẽ in mari in mul
βηρσαβεέ, ὡς ἡ ἄμμος ἡ ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς πλῆ
titudinẽ. τ facies tua ibit in medio eoꝝ:
θος. καὶ τὸ πρόσωπόν σου πορεύσεται εἰς μέσον αὐτῶν,

Dixit ergo achitofel ad abſalom. Eligam mihi duodecim millia virorum: & cõſurgens perſequar dauid hac nocte: & irruam ſup eũ: qppe q laſſus eſt & ſolutis manibus: pcutiã eũ. Cũq; fugerit ois pplus qui cum eo eſt: percutiã regem deſolatum: & reducã vniuerſũ populum quomodo vnus hõ reuerti ſolet. Vnũ enim virum tu q̃ris: & omnis populus erit in pace. Placuitq; ſermo eius abſalom & cunctis maioribus natu iſrael. Ait autem abſalom. Vocate chuſi arachitẽ: & audiamus qđ ẽt ipſe dicat. Cumq; veniſſet chuſi ad abſalõ: ait abſalõ ad eum. Huiuſcemodi ſermonem locutus eſt achitofel. Facere debemus: an non quod das cõſiliũ? Et dixit chuſi ad abſalom. Non ẽ bonum conſilium quod dedit achitofel hac vice. Et rurſum ĩtulit chuſi. Tu noſti patrẽ tuũ & viros q cũ eo ſunt eſſe fortiſſimos & amaro animo veluti ſi vrſa raptis catulis in ſaltu ſeuiat. Sed & pr̃ tuus vir bellator eſt: nec morabitur cũ populo. Forſitan nũc latitat in foueis aut in vno quo voluerit loco: & cũ ceciderit vnus quilibet in pricipio audiet quicunq; audierit: & dicet. Facta eſt plaga in populo qui ſequebatur abſalõ. Et fortiſſimus quiſq; cuius cor ẽ q̃ſi leõis: pauore ſoluetur. Scit eñi ois populus iſrael fortem eſſe patrem tuum: & robuſtos oẽs qui cũ eo ſunt. Sed hoc mihi videtur rectũ eẽ cõſiliũ. Cõgregetur ad te vniuerſus ppls iſrl a dã vſq; berſabee quaſi arena maris inumerabilis: & tu eris in medio corum

Cap. xvij
ויאמר אחיתפל אל
אבשלום אבחרה נא שנים — בחר
עשר אלף איש ואקומה — קום
וארדפה אחרי דוד הלילה׃ — רדף
ואבוא עליו והוא יגע ורפה ידים — בוא
והחרדתי אתו ונס כל העם אשר — חרד
אתו והכיתי את המלך לבדו׃ — נכה בדד
ואשיבה כל העם אליך כשוב — שוב
הכל האיש אשר אתה מבקש — בקש
כל העם יהיה שלום׃ ויישר — היה שלם
הדבר בעיני אבשלום ובעיני כל — ישר
זקני ישראל׃ ויאמר אבשלום — אמר
קרא נא גם לחושי הארכי
ונשמעה מה בפיו גם הוא׃ ויבא — שמע פה
חושי אל אבשלום ויאמר
אבשלום אליו לאמר כדבר הזה
דבר אחיתפל הנעשה את דברו — עשה
אם אין אתה דבר׃ ויאמר חושי
אל אבשלום לא טובה העצה — יעץ
אשר יעץ אחיתפל בפעם הזאת׃
ויאמר חושי אתה ידעת את
אביך ואת אנשיו כי גברים
המה ומרי נפש המה כדב שכול — מרר דוב
בשדה ואביך איש מלחמה ולא — שכל לחם
ילין את העם׃ הנה עתה הוא — לין
נחבא באחת הפחתים או באחת — חבא
המקומות והיה כנפל בהם — קום
בתחלה ושמע השמע ואמר — חלל
היתה מגפה בעם אשר אחרי — היה נגף
אבשלום׃ והוא גם בן חיל אשר
לבו כלב האריה המס ימס כי — ארה מסס
ידע כל ישראל כי גבור אביך — גבר
ובני חיל אשר אתו׃ כי יעצתי
האסף יאסף עליך כל ישראל — אסף
מדן ועד באר שבע כחול אשר
על הים לרב ופניך הלכים בקרב׃ — פנה

ובאנו אליו באחת המקומת אשר נמצא שם ונחנו עליו כאשר יפל הטל על האדמה ולא נותר בו ובכל האנשים אשר אתו גם אחד׃ ואם אל עיר יאסף והשיאו כל ישראל אל העיר ההיא חבלים וסחבנו אתו עד הנחל עד אשר לא נמצא שם גם צרור׃ ויאמר אבשלום וכל איש ישראל טובה עצת חושי הארכי מעצת אחיתפל ויהוה צוה להפר את עצת אחיתפל הטובה לבעבור הביא יהוה אל אבשלום את הרעה׃ ויאמר חושי אל צדוק ואל אביתר הכהנים כזאת וכזאת יעץ אחיתפל את אבשלום ואת זקני ישראל וכזאת וכזאת יעצתי אני׃ ועתה שלחו מהרה והגידו לדוד לאמר אל תלן הלילה בערבות המדבר וגם עבור תעבור פן יבלע למלך ולכל העם אשר אתו׃ ויהונתן ואחימעץ עמדים בעין רגל והלכה השפחה והגידה להם והם ילכו והגידו למלך דוד כי לא יוכלו להראות לבוא העירה׃ וירא אתם נער ויגד לאבשלום וילכו שניהם מהרה ויבאו אל בית איש בבחורים ולו באר בחצרו וירדו שם׃ ותקח האשה ותפרש את המסך על פני הבאר ותשטח עליו הרפות ולא נודע דבר׃ ויבאו עבדי אבשלום אל האשה הביתה ויאמרו איה אחימעץ

בוא קום מצא חנה נפל יתר אסף נשא צרר יעץ כור עבר בוא רוץ אמר נגד לון דבר עבר בלע יכל ראה שנה בוא לקח איש פרש נסך פנה שטח רוף ידע אמר

Et irruemus ſuper eum in quocunq; loco inuentus fuerit: & operiemus eum ſicut cadere ſolet ros ſuper terram: & non relinquemus de viris qui cū eo ſunt: nec vnū quidem. Quod ſi vrbē aliquā fuerit ingreſſus: circūdabit oīs iſrael ciuitati illi funes: & trahemus eam in torrentem vt non reperiatur nec calculus quidem ex ea. Dixitq; abſalom & omnes viri iſrael. Melius eſt cōſiliū chuſi arachite conſilio achitofel. Dñi autē nutu diſſipatum eſt conſilium achitofel vtile: vt induceret dominus ſup abſalom malum. Et ait chuſi ſadoch & abiathar ſacerdotibus. Hoc & hoc modo conſilium dedit achitofel abſalō & ſenioribus iſrael: & ego tale & tale dedi conſiliū. Nūc ergo mittite cito & nunciate dauid dicētes. Ne moreris nocte hac in cāpeſtribus deſerti: ſed abſq; dilatione trāſgredere: ne forte abſorbeatur rex & oīs populus qui cū eo eſt. Ionathas āt & achimaas ſtabant iuxta fontē rogel. Abiit ancilla & nunciauit eis: & illi pfecti ſūt vt referrēt ad regē dauid nūciū. Nō eīm poterant videri aut introire ciuitatē. Vidit āt eos quidam puer: & indicauit abſalom. Illi vero concito gradu ingreſſi ſunt domū cuiuſdam viri in bahurim q hēbat puteum in veſtibulo ſuo: & deſcēdert in eū. Tulit āt mulier: & expandit velamen ſup os putei quaſi ſiccans ptiſanas: & ſic latuit res. Cunq; veniſſent ſerui abſalō in domū ad mulierem dixerunt. Vbi eſt achimaas

τ irruemus ſup eū in vno locorū vbi inue
καὶ ἥξομεν ἐπ᾽ αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν τόπων οὗ ἂν εὕρω
nerim⁹ eū ibi τ caſtrametabimur aduerſus eū: ſicut
μεν αὐτὸν ἐκεῖ καὶ παρεμβαλοῦμεν ἐπ᾽ αὐτὸν, ὡσεὶ
cadit ros ſup terrā: τ nō relinquemus
πίπτει δρόσος ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ οὐχ ὑπολειψόμεθα
in eo τ in oibus viris q cū eo vl
ἐν αὐτῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀνδράσι τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ οὐ
lum. ſi āt in vrbē cōducetur: τ adducēt ois
δένα. ἐὰν δὲ εἰς πόλιν συναχθῇ, καὶ προσάξουσι πᾶς
iſrael funes ad ciuitatē illā: τ extra
ἰσραὴλ σχοινία ἐπὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ ἐπισπάσον
hent eā in torrētē: donec nō dereliquat ibi
ται αὐτὴν εἰς τὸν χειμάρρουν, ἕως μὴ καταλειφθῇ ἐκεῖ
neq; lapis. τ dixit abeſalō τ ois vir iſ
μηδὲ λίθος. καὶ εἶπεν ἀβεσσαλὼμ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσ
rael: bonū cōſiliū chuſi arachi magis ꝙ con
ραὴλ, ἀγαθὴ ἡ βουλὴ χουσὶ τοῦ ἀραχὶ ὑπὲρ τὴν βου
ſiliū achitophel. τ dñs precepit vt diſſipa
λὴν ἀχιτόφελ. καὶ κύριος ἐνετείλατο τοῦ διασκεδά
retur cōſiliū achitophel bonū: vt
σαι τὴν βουλὴν τοῦ ἀχιτόφελ τὴν ἀγαθήν, ὅπως ἂν
induceret dñs mala ſup abeſalom. τ ait
ἐπαγάγῃ κύριος τὰ κακὰ ἐπὶ ἀβεσσαλώμ. καὶ εἶπε
chuſi ad ſadoc τ ad abiathar ſacerdotes:
χουσὶ πρὸς σαδὼκ καὶ πρὸς ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς,
ſic τ ſic conſuluit achitophel abeſa
οὕτω καὶ οὕτω βεβούλευται ἀχιτόφελ τῷ ἀβεσσα
lom τ ſenioribus iſrael: τ ſic
λὼμ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἰσραήλ, καὶ οὕτω
τ ſic cōſului ego. τ nunc mitti
καὶ οὕτω συμβεβούλευκα ἐγώ. καὶ νῦν ἀποστείλα
te cito τ nūciate dauid dicētes:
τε ταχὺ καὶ ἀπαγγείλατε τῷ δαυὶδ λέγοντες,
ne moreris nocte in occidēte deſerti:
μὴ αὐλισθῇς τὴν νύκτα κατὰ δυσμὰς τῆς ἐρήμου,
ſed tranſiēs trāſgredere: vt nō abſorbeatur
ἀλλὰ διαβαίνων διάβηθι, ὅπως μὴ καταποθῇ ὁ βα
rex τ ois pplus q cū eo. τ ionathan
σιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἰωνάθαν
τ achimaas ſteterūt in fonte ro
καὶ ἀχιμαὰς εἱστήκεισαν ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ῥω
gel: τ abijt ancilla: τ nūciauit e
γήλ, καὶ ἐπορεύετο ἡ παιδίσκη, καὶ ἀπήγγειλεν αὐ
is. τ ipſi pfecti ſūt. τ nūciauerūt
τοῖς. καὶ αὐτοὶ ἐπορεύοντο καὶ ἀπήγγειλαν τῷ
regi dauid: qm̄ nō poterāt videri τ in
βασιλεῖ δαυίδ, ὅτι οὐκ ἐδύναντο ὀφθῆναι καὶ εἰ
troire in ciuitatē. τ vidit eos pu
σελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἶδεν αὐτοὺς παιδάρι
er: τ indicauit abeſalom: τ receſſerūt ſe
ον, καὶ ἀπήγγειλε τῷ ἀβεσσαλώμ, καὶ ἀπῆλθον τα
ſtināter: τ ingreſſi ſunt in domū viri in baurim.
χέως, καὶ εἰσῆλθον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἐν βαουρίμ.
τ hoi puteus in aula: τ deſcendūt
καὶ τῷ ἀνθρώπῳ λάκκος ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ καταβαίνουσιν
illuc. τ tulit mulier τ expādit ve
ἐκεῖ. καὶ ἔλαβεν ἡ γυνὴ καὶ διεπέτασεν τὸ ἐπι
lamē ſup os putei τ ſiccabat
κάλυμμα ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ λάκκου καὶ ἔψυχεν
ſup eū palathas: τ nō cognitū fuit verbū. τ in
ἐπ᾽ αὐτῷ παλάθας, καὶ οὐκ ἐγνώσθη τὸ ῥῆμα. καὶ εἰ
greſſi ſūt ſerui abeſalom ad mulierē in
σῆλθον οἱ παῖδες ἀβεσσαλὼμ πρὸς τὴν γυναῖκα εἰς
domū: τ dixerūt: vbi eſt achimaas
τὸν οἶκον, καὶ εἶπον, ποῦ ἐστὶν ἀχιμαὰς

τ ionathan? τ dixit ad viros mulier: trā
καὶ ἰωνάθαν; καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἄνδρας ἡ γυνή, πα
ſierūt guſtātes parū aque. τ queſierūt τ nō
ρῆλθον γευσάμενοι μικρὸν τοῦ ὕδατος. καὶ ἐζήτουν καὶ οὐχ
inuenerūt eos: τ reuertuntur in hieruſalem. τ
εὕρισκον αὐτούς, καὶ ἀναστρέφουσιν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ
factū eſt poſtq̄ abierūt ipſi: aſcēderūt de
ἐγένετο μετὰ τὸ ἀπελθεῖν αὐτούς, ἀνέβησαν ἐκ τοῦ
puteo τ abierūt. τ nūciauerūt regi
λάκκου καὶ ἀπῆλθον. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ
dauid: τ dicūt ei: ſurgite τ trāſite
δαυίδ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀνάστητε καὶ διάβητε
cito aquas: qm̄ hec conſuluit cōtra
ταχέως τὸ ὕδωρ, ὅτι τάδε βεβούλευται καθ᾽ ὑ
vos achitophel. τ ſurrexit dauid τ ois pplus q
μῶν ἀχιτόφελ. καὶ ἀνέστη δαυίδ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ
cum eo τ trāſierūt iordanē vſq; ad lu
μετ᾽ αὐτοῦ καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην ἕως τοῦ φωτὸς
cem matutinā: vſq; ad vnū nō latuit q nō trāſijt ior
τοῦ πρωΐ, ἕως ἑνὸς οὐκ ἔλαθεν ὃς οὐ διέβη τὸν ἰορ
danē. τ achitophel vidit: q nō factū fuit cōſiliū
δάνην. καὶ ἀχιτόφελ εἶδεν, ὅτι οὐ γέγονεν ἡ βουλὴ
ſuū: τ ſtrauit aſinū ſuū τ ſurrexit τ
αὐτοῦ, καὶ ἐπέσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ καὶ ἀνέστη καὶ
abijt in domū ſuā in ciuitatē ſuā.
ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ.
τ precepit domui ſue τ ſuffocauit ſe τ mor
καὶ ἐνετείλατο τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ἀπήγξατο καὶ ἀπέ
tuus ē: τ ſepult⁹ eſt in ſepulchro patris ſui.
θανε, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
τ dauid venit in caſtra: τ abe
καὶ δαυίδ παρεγένετο εἰς παρεμβολάς, καὶ ἀβεσ
ſalom trāſijt iordanē ipſe τ ois vir iſra
σαλὼμ διέβη τὸν ἰορδάνην αὐτὸς καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσρα
el cū eo. τ ameſſa cōſtituit abeſalom
ὴλ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀμεσσὰ κατέστησεν ἀβεσσαλὼμ
pro ioab ſup exercitū. at ameſſa erat filius vi
ἀντὶ ἰωὰβ ἐπὶ τὴν στρατιάν. ὁ δὲ ἀμεσσὰ ἦν υἱὸς ἀν
ri: τ nomē ei iether iſraelite: q venit ad
δρός, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰεθὲρ τοῦ ἰσραηλίτου, ὃς ἦλθεν ἐπὶ
abigail filiā ieſſe ſororē ſaruia ma
τὴν ἀβιγαὶλ θυγατέρα ἰεσσαὶ ἀδελφὴν σαρουΐας μη
tris ioab. τ caſtrametat⁹ eſt abeſalom τ ois
τρὸς ἰωάβ. καὶ παρενέβαλεν ἀβεσσαλὼμ καὶ πᾶς
vir iſrael in terrā galaath. τ factū eſt qñ igreſſus ē
ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς γῆν γαλαάδ. καὶ ἐγένετο ὅτε εἰσῆλθε
dauid in caſtra τ ſobi τ filius naas de ra
δαυίδ εἰς παρεμβολάς καὶ σοβὶ καὶ υἱὸς ναὰς ἐκ ῥα
bath filiorū ammō: τ machir filius amiel de loda
βὰθ υἱῶν ἀμμών, καὶ μαχὶρ υἱὸς ἀμιὴλ ὁ ἐκ λοδα
bar: τ berzelai galaadites q de rogelim tulerūt
βάρ, καὶ βερζελλαΐ ὁ γαλααδίτης ὁ ἐκ ῥωγελλὶμ ἤνεγκαν
cubilia τ tapetes: τ lebetes τ vaſa fi
κοίτας καὶ ἀμφιτάπους, καὶ λέβητας καὶ σκεύη κε
ctilia: τ frumētū τ ordeū τ farinā τ fabam
ράμου, καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς καὶ ἄλευρα καὶ κύαμον
τ lētē τ ſimilā τ mel τ butyrum τ
καὶ φακὸν καὶ ἄλφιτα καὶ μέλι καὶ βούτυρον καὶ
oues τ lactentes vitulos. τ attulerūt
πρόβατα καὶ γαλαθηνὰ μοσχάρια. καὶ προσήνεγκαν
dauid τ pplo q cum eo ad veſcēdū: qm̄ dicebāt
τῷ δαυίδ καὶ τῷ λαῷ τῷ μετ᾽ αὐτοῦ ἐσθίειν, ὅτι ἔλεγον
pplm̄ fameſcere τ deficere ſitiētē in deſerto.
τὸν λαὸν πεινᾶν καὶ ἐκλελύσθαι διψήσαντα ἐν τῇ ἐρήμῳ.
C.18. Et receſſuit dauid oēm pplm̄ q
Καὶ ἐπεσκέψατο δαυίδ πάντα τὸν λαὸν τὸν
cum eo. τ conſtituit ſup eos tribunos τ
μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ κατέστησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς χιλιάρχους καὶ
centuriones. τ miſit dauid pplz:
ἑκατοντάρχους. καὶ ἀπέστειλε δαυίδ τὸν λαόν, τὸ
tertiā ptē in manu ioab: τ tertiā ptē in manu
τρίτον ἐν χειρὶ ἰωάβ, καὶ τὸ τρίτον ἐν χειρὶ

& ionathas? Et rñdit eis mulier. Trāſierūt feſtināter guſtata paululū aq. At hi q quærebāt cū nō repperiſſent: reuerſi ſunt in ieruſalem. Cunq; abiiſſent aſcēderūt illi de puteo: & pgētes nūciauerunt regi dd & dixerūt. Surgite & tranſite cito fluuiū: qm̄ huiuſcemodi dedit cōſiliū cōtra vos achitofel. Surrexit ergo dd & oīs pplus q cū eo erat: & trāſierūt iordanē donec dilucēſceret: & nec vnus quidē reſiduus fuit qui non trāſiret fluuiū. Porro achitofel videns q non fuiſſet factū cōſilium ſuum: ſtrauit aſinū ſuū: ſurrexitq; & abiit in domū ſuā & in ciuitatē ſuā: & diſpoſita domo ſua: ſuſpēdio interiit: & ſepult⁹ ē in ſepulchro pris ſui. Dauid āt vēit in caſtra: & abſalom tranſiit iordanem: ipſe & omnes viri iſrael cum eo. Amaſam vero cōſtituit abſalom pro ioab ſup exercitū. Amaſa āt erat filius viri qui vocabatur iethra de iezraeli: qui igreſſus eſt ad abigail filiā naas ſororem ſaruie q̄ fuit mater ioab. Et caſtrametat⁹ eſt iſrael cū abſalom in terra galaad. Cūq; veniſſet dauid in caſtra ſobi filius naas de rabbath filiorū āmō & machir filius amihel de lodabar: & berzellai galaadites de rogeli obtulerūt ei ſtratoria & tapetia & vaſa fictilia: frumentū & ordeū & farinā & polentam & fabam & lentē & friχum oleo cicer & mel & butyrum, oues & pingues vitulos: dederuntq; dauid & populo qui cum eo erat ad veſcēdū. Suſpicati enim ſunt populū fame & ſiti fatigari in deſerto. 18.

Igitur cōſiderato dauid populo ſuo: cōſtituit ſup eos tribunos & cēturiones: & dedit populi tertiā partem

ויהונתן ותאמר להם האשה עברו מיכל המים ויבקשו ולא מצאו וישבו ירושלם׃ ויהי אחרי לכתם ויעלו מהבאר וילכו ויגדו למלך דוד ויאמרו אל דוד קומו ועברו מהרה את המים כי ככה יעץ עליכם אחיתפל׃ ויקם דוד וכל העם אשר אתו ויעברו את הירדן עד אור הבקר עד אחד לא נעדר אשר לא עבר את הירדן׃ ואחיתפל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבש את החמור ויקם וילך אל ביתו אל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וימת ויקבר בקבר אביו׃ ודוד בא מחנימה ואבשלום עבר את הירדן הוא וכל איש ישראל עמו׃ ואת עמשא שם אבשלום תחת יואב על הצבא ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגל בת נחש אחות צרויה אם יואב׃ ויחן ישראל ואבשלם ארץ הגלעד׃ ויהי כבוא דוד מחנימה ושבי בן נחש מרבת בני עמון ומכיר בן עמיאל מלו דבר וברזלי הגלעדי מרגלים׃ משכב וספות וכלי יוצר וחטים ושערים וקמח וקלי ופול ועדשים וקלי׃ ודבש וחמאה וצאן ושפות בקר הגישו לדוד ולעם אשר אתו לאכול כי אמרו העם רעב ועיף וצמא במדבר׃

Cap.xviii

ויפקד דוד את העם אשר אתו וישם עליהם שרי אלפים ושרי מאות׃ וישלח דוד את העם השלשית

בקש שוב היה הלך עלה נגד קום עבר עדר עשה יעץ חבש חמר צוה חנק מות קבר בוא שום אח חנה היה שכב ספף כלה יצר חטה קלה שפה נגש אכל דבר פקד שום שור שלח

ביד יואב והשלשית ביד אבישי
בן צרויה אחי יואב והשלשית
ביד אתי הגתי ויאמר המלך אמר
אל העם יצא אצא גם אני יצא
עמכם ויאמר העם לא תצא כי
אם נס ננוס לא ישימו אלינו נוס שום
לב ואם ימתו חצינו לא ישימו מות חצה
אלינו לב כי עתה כמנו עשרה כמו
אלפים ועתה טוב כי תהיה לנו היה
מעיר לעזור ויאמר אליהם עזר
המלך אשר ייטב בעיניכם יטב
אעשה ויעמד המלך אל יד עשה עמד
השער וכל העם יצאו למאות מאה
ולאלפים ויצו המלך את יואב צוה
ואת אבישי ואת אתי לאמר
לאט לי לנער לאבשלום וכל אט
העם שמעו בצות המלך את כל
השרים על דבר אבשלום ויצא שור
העם השדה לקראת ישראל
ותהי המלחמה ביער אפרים היה לחם
וינגפו שם עם ישראל לפני נגף פנה
עבדי דוד ותהי שם המגפה
גדולה ביום ההוא עשרים אלף גדל
ותהי שם המלחמה נפצת על
פני כל הארץ וירב היער לאכל רבה
בעם מאשר אכלה החרב ביום
ההוא ויקרא אבשלום לפני קרא
עבדי דוד ואבשלום רכב על
הפרד ויבא הפרד תחת שובך בוא שבך
האלה הגדולה ויחזק ראשו גדל חזק
באלה ויתן בין השמים ובין נתן
הארץ והפרד אשר תחתיו
עבר וירא איש אחד ויגד ראה
ליואב ויאמר הנה ראיתי את
אבשלם תלוי באלה ויאמר תלה
יואב לאיש המגיד לו והנה נגד

ſub manu ioab: & tertiā ptē ſub manu abiſai filii ſaruie fratris ioab: & tertiam partem ſub manu ethai q erat de geth. Dixitq; rex ad populum. Egrediar & ego vobiſcum. Et rñdit populus. Nō exibis. Siue enim fugerimus non magnope ad eos de nobis ptinebit: ſiue media ps ceciderit e nobis nō ſatis curabūt: quia tu vnus ſolus pro decē milibus cōputaris. Melius eſt igitur vt ſis nobis in vrbe p̄ſidio. Ad quos rex ait. Quod vobis videtur rectum hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portā. Egrediebaturq; ppls p turmas ſuas cēteni & milleni. Et p̄cepit rex ioab & abiſai & ethai dicēs. Seruate mihi puerꝝ abſalom. Et omnis populus audiebat p̄cipientē regem cunctis principibus pro abſalom. Itaq; egreſſus eſt populus in cāpū cōtra iſrael: & factum eſt preliū in ſaltu effraim. Et ceſus eſt ibi populus iſrael ab exercitu dauid: factaq; eſt plaga magna in die illa vigīti miliium. Fuit autem ibi preliū diſperſum ſuper faciē oīs terre: & multo plures erāt quos ſalt⁹ cōſūpſerat de populo q̄ hi quos vorauerat gladius in die illa. Accidit āt vt occurreret abſalom ſeruis dd: ſedēs mulo. Cumq; igreſſus fuiſſet mulus ſubter cōdenſam quercū & magnā: adheſit caput eius quercui & illo ſuſpenſo inter celum & terram mulus cui inſedeſat ptrāſiuit. Vidit āt hoc quiſpiam: & nunciauit ioab dicens. Vidi abſalom pendere de quercu. Et ait ioab viro qui nunciauerat ei. Si

abeſſa fris ioab: ⁊ filii ſaruia: ⁊ ter
ἀβεσσὰ ἀδελφοῦ ἰωὰβ, καὶ υἱοῦ σαρουίας, καὶ τὸ τρί-
tiā ptē i manu ethi gethei. ⁊ dixit rex
τον ἐν χειρὶ ἐθὶ τοῦ γεθαίου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς
ad pplm: egrediēs egrediar ⁊ ego
πρὸς τὸν λαόν, ἐκπορευόμενος ἐκπορεύσομαι καὶ ἐγὼ
vobiſcum. ⁊ dixit ppls nō exibis: qm ſi fu
μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς οὐκ ἐξελεύσῃ, ὅτι ἐὰν φυ-
giētes fugerimus: nō ponetur in nos cor. ⁊ ſi
γόντες φύγωμεν, οὐ στήσεται ἐν ἡμῖν καρδία. καὶ ἐὰν — Infra. ii.d.
mortui fuerim⁹ media ps nrm nō ponent in nos
ἀποθάνωμεν τὸ ἥμισυ ἡμῶν οὐ θήσουσιν εἰς ἡμᾶς
cor: qr tu ſicut nos decē milia. ⁊ nūc bo
καρδίαν, ὅτι σὺ ὡς ἡμεῖς δέκα χιλιάδες. καὶ νῦν κα-
nū eſt nobis vt ſis tu in vrbe in preſidiū
λόν ἐστιν ἡμῖν τοῦ εἶναί σε ἐν τῇ πόλει εἰς βοήθειαν
nrm. ⁊ dixit eis rex: qḋ placuerit co
ἡμῶν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, τὸ ἀρεστὸν ἐνώπι-
rā vobis faciā. ⁊ ſtetit rex iuxta latus
ον ὑμῶν ποιήσω. καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς παρὰ τὸ κλίτος
porte: ⁊ ois ppls egrediebatur in cētenis
τῆς πύλης, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξεπορεύετο εἰς ἑκατοντάδας
⁊ in millenis. ⁊ precepit rex ioab
καὶ εἰς χιλιάδας. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἰωὰβ
⁊ abeſſa ⁊ ethi dicēs: parcite mihi
καὶ τῷ ἀβεσσὰ καὶ τῷ ἐθὶ λέγων, φείσασθέ μοι τοῦ
puero abeſalom. ⁊ ois ppls audiuit — B
παιδαρίου ἀβεσσαλώμ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤκουσεν ἐν-
precipiēte rege oibus pricipib⁹ pro
τελλομένου τοῦ βασιλέως πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν ὑπὲρ
abeſalom. ⁊ egreſſus ē ois ppls in cāpū in
ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐξῆλθε πᾶς ὁ λαὸς εἰς τὸ πεδίον εἰς
occurſum iſrael. ⁊ factū eſt preliū in
ἀπάντησιν τῷ ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος ἐν τῷ
ſaltu ephraim. ⁊ ceſus eſt ibi ppls iſrael co
δρυμῷ ἐφραίμ. καὶ ἔπταισεν ἐκεῖ ὁ λαὸς ἰσραὴλ ἐνώ-
ram ſeruis dauid. ⁊ factū eſt plaga ma
πιον τῶν παίδων δαυίδ. καὶ ἐγένετο πληγὴ μεγά-
gna in die illa: ⁊ cadunt viginti mi
λη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ πίπτουσιν εἴκοσι χιλιά-
lia virorū. ⁊ fuit preliū diſperſū ſup
δες ἀνδρῶν. καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος διεσπαρμένος ἐπὶ
faciem totius ſilue. ⁊ ſupabūdauit ſil
προσώπου ὅλου τοῦ δρυμοῦ. καὶ ἐπλεόνασεν ὁ δρυ-
ua vt cōſumeret de pplo magis q̄ qs vora
μὸς τοῦ καταφαγεῖν ἐκ τοῦ λαοῦ ὑπὲρ οὓς κατέ-
uerat gladius in die illa. ⁊ occurrit
φαγεν ἡ ῥομφαία ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ συνήντησεν
abeſalom corā ſeruis dauid: ⁊ abe
ἀβεσσαλὼμ ἐνώπιον τῶν παίδων δαυίδ, καὶ ἀβεσ-
ſalom ſedebat in mulo: ⁊ ingreſſus ē
σαλὼμ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου, καὶ εἰσῆλθεν
mulus ſubter plātas arboris magnā: ⁊ implica
ὁ ἡμίονος ὑπὸ φυτὸν δένδρου μέγα, καὶ περιεπλά-
tū eſt caput eius in arbore: ⁊ ſuſpēſus eſt
κη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐν τῷ δένδρῳ, καὶ ἀνεκρεμάσθη
in arbore inter terrā ⁊ inter
ἐν τῷ δένδρῳ ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ ἀναμέσον τοῦ
celū: ⁊ mulus q erat ſub eo ptrāſiuit.
οὐρανοῦ, καὶ ὁ ἡμίονος ὁ ὑποκάτω αὐτοῦ παρῆλθε. — G
⁊ vidit vir vnus ⁊ nūciauit ioab. ⁊ di
καὶ εἶδεν ἀνὴρ εἷς καὶ ἀπήγγειλε τῷ ἰωάβ. καὶ εἶ-
xit: ecce ego vidi abeſalom ſuſpēſum in
πεν, ἰδοὺ ἐγὼ ἑώρακα τὸν ἀβεσσαλὼμ κρεμάμενον ἐπὶ
arbore. ⁊ dixit ioab viro qui nūcia
τὸ δένδρον. καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ ἀνδρὶ τῷ ἀπαγ-
uerat ei: ⁊ ecce
γείλαντι αὐτῷ, καὶ ἰδοὺ

vidiſti: ⁊ quare nō percuſſiſti eū ibi ſup
εἶδες, καὶ διατί οὐκ ἐπάταξας αὐτὸν ἐκεῖ ἐπὶ τὴν
terrā? ⁊ dediſſem tibi ego decē ſiclos argēti
γῆν; καὶ ἔδωκα ἄν σοι ἐγὼ δέκα σίκλους ἀργυρίου
⁊ balteū vnū. ⁊ dixit vir ad ioab:
καὶ παραζώνην μίαν. καὶ εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸς ἰωάβ,
⁊ ſi exhiberes tu in manib⁹ meis mille ar
καὶ ἐὰν παραστήσῃς σὺ ἐν ταῖς χερσί μου χιλίους ἀρ-
genti ſiclos non inferrē manus meas in
γυρίου σίκλους οὐ μὴ ἐπιβάλω τὰς χεῖράς μου ἐπὶ τὸν
filiū regis. qm in auribus nris prece
υἱὸν τοῦ βασιλέως. ὅτι ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἐνετείλα-
1.co. pit rex tibi ⁊ abeſſa ⁊ ethi di
το ὁ βασιλεύς σοι καὶ τῷ ἀβεσσᾷ καὶ τῷ ἐθὶ λέ-
cēs: cuſtodite mihi puerū abeſalom. ⁊
γων, φυλάξατέ μοι τὸ παιδάριον τὸν ἀβεσσαλώμ. καὶ
quō faciā in aīa mea iniquū: ⁊ oē ver
πῶς ποιήσω ἐν τῇ ψυχῇ μου ἄδικον; καὶ πᾶς ὁ λό-
bū nō abſcōdetur a rege: ⁊ tu ſta
γος οὐ κρυβήσεται ἀπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ σὺ στή-
D res ex aduerſo. ⁊ dixit ioab pp hoc ego ag
σῃ ἐξ ἐναντίας. καὶ εἶπεν ἰωὰβ διὰ τοῦτο ἐγὼ ἄρ-
grediar corā te. ⁊ tulit ioab tria iacula
ξομαι ἐνώπιόν σου. καὶ ἔλαβεν ἰωὰβ τρία βέλη
in manu ſua: ⁊ infixit ea in cor
ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐνέπηξεν αὐτὰ εἰς τὴν καρ-
B de abeſalom adhuc eo viuēte in corde
δίαν ἀβεσσαλὼμ ἔτι αὐτοῦ ζῶντος ἐν τῇ καρδίᾳ
arboris. ⁊ circuiuerūt decē pueri de
τοῦ δένδρου. καὶ ἐκύκλωσε δέκα παιδάρια τῶν
gerētibus arma ioab: ⁊ percuſſerūt abeſalom:
αἰρόντων τὰ σκεύη ἰωάβ, καὶ ἐπάταξαν τὸν ἀβεσσαλώμ,
⁊ interfecerūt eū. ⁊ cecinit ioab in
καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν. καὶ ἐσάλπισεν ἰωὰβ ἐν
buccina: ⁊ reuerſus eſt ppls vt nō perſeque
σάλπιγγι, καὶ ἐπέστρεψεν ὁ λαὸς τοῦ μὴ καταδιώ-
retur poſt iſrael: qm pepercit ioab
κειν κατόπισθεν τοῦ ἰσραήλ, ὅτι ἐφείδετο ἰωὰβ τοῦ
pplo. ⁊ tulit ioab abeſalom: ⁊ proiecit
λαοῦ. καὶ ἔλαβεν ἰωὰβ τὸν ἀβεσσαλώμ, καὶ ἔρριψεν
Joſue. 7.f. eum in foueā magnā in ſaltu in foueā
αὐτὸν εἰς χάσμα μέγα ἐν τῷ δρυμῷ εἰς τὸν βόθυνον τὸν
grandē: ⁊ ſtatuerūt ſup eū aceruū lapidū magnū ni
μέγαν, καὶ ἔστησαν ἐπ᾽ αὐτὸν σωρὸν λίθων μέγαν σφό-
mis. ⁊ ois iſrael fugerūt vnuſqſq; in tabnacu
δρα. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἔφυγον ἕκαστος εἰς τὸ σκήνω-
lum ſuū. ⁊ abeſalom adhuc viuēs tulit ⁊ ere
μα αὐτοῦ. καὶ ἀβεσσαλὼμ ἔτι ζῶν ἔλαβε καὶ ἔστη-
xit ſibi titulū in valle regis: qm
σεν ἑαυτῷ στήλην ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ βασιλέως, ὅτι
dixit nō eſt mihi filius: vt ſit memoria nomi
ἔλεγεν οὐκ ἔστι μοι υἱός, ἵνα ἀναμιμνήσκηται τὸ ὄνο-
nis mei. ⁊ vocauit titulū in noīe ſuo:
μά μου. καὶ ἐκάλεσε τὴν στήλην ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐ-
⁊ appellauerūt eū manus abeſalom vſq; in
τοῦ, καὶ ἐπεκάλεσαν αὐτὴν χεὶρ ἀβεσσαλὼμ ἕως τῆς
diem hunc. ⁊ achimaas filius ſadoc ait ioab:
ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀχιμαὰς υἱὸς σαδὼκ εἶπε τῷ ἰωάβ,
G E currens iā nūciabo regi: q iudiciū fecit
δραμὼν δὴ εὐαγγελιοῦμαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἔκρινεν
ei dñs de manu inimicorū eius. ⁊ dixit ei
αὐτῷ κύριος ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐ-
ioab: nō vir nūcij es tu in die hac:
τῷ ἰωάβ, οὐκ ἀνὴρ εὐαγγελισμοῦ εἶ σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ,
⁊ tu nūciabis in die alia: in āt die
καὶ σὺ εὐαγγελιῇ ἐν ἡμέρᾳ ἄλλῃ, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ
hac nō nūciabis: qm filius regis mortu⁹
ταύτῃ οὐκ εὐαγγελιῇ, ὅτι υἱὸς τοῦ βασιλέως τέθνη-
eſt. ⁊ dixit ioab chuſi: vade ⁊ nun
κε. καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ χουσί, πορεύου καὶ ἀπάγγει-
cia regi que vidiſti.
λαι τῷ βασιλεῖ ἃ ἑώρακας.

vidiſti: quare non cōfodiſti eum cū terra: & ego dediſſē tibi decē argēti ſiclos & vnum baltheū? Qui dixit ad ioab. Si appēderes in manibus meis mille argēteos: nequaq̄ mitterē manū meā i filiū regis. Audiētibus enī nobis precepit rex tibi & abiſai & ethai dicēs. Cuſtodite mihi puerū abſalom. Sed & ſi feciſſem cōtra aīam meam audacter: nequaq̄ hoc regem latere potuiſſet: & tu ſtares ex aduerſo. Et ait ioab. Non ſicut tu vis: ſed aggrediar eū corā te. Tulit ergo ioab tres lāceas in manu ſua: & infixit eas in corde abſalom. Cumq; adhuc palpitaret herēs in quercu: cucurrerūt decē iuuenes armigeri ioab: & pcutiētes interfecerunt eum. Cecinit aūt ioab buccina & retinuit populum ne pſequeretur fugiētē iſrael: volēs pcere multitudini. Et tulerūt abſalom & proiecerūt eum in ſaltu in foueā grādē: & cōportauerūt ſup eū aceruū lapidū magnū nimis. Omnis autem iſrael fugit i tabernacula ſua. Porro abſalom erexerat ſibi cū adhuc viueret titulum qui eſt in valle regis. Dixerat enim. Non habeo filiū: & hoc erit monimentū nois mei. Vocauitq; titulū nomine ſuo: & appellatur manus abſalō vſq; ad hanc diem. Achimaas aūt filius ſadoch ait. Curram & nunciabo regi quia iudiciū fecerit ei dñs d manu inimicorum eius. Ad quem ioab dixit. Non eris nuncius in hac die: ſed nunciabis in alia. Hodie nolo te nunciare. Filius enim regis eſt mortuus. Et ait ioab chuſi. Vade & nuncia regi que vidiſti.

ראית ומדוע לא הכיתו שם מדע נכה
ארצה ועלי לתת לך עשרה כסף נתן
וחגרה אחת ויאמר האיש אל אמר
יואב ולא אנכי שקל על כפי
אלף כסף לא אשלח ידי אל בן שלח
המלך כי באזנינו צוה המלך
אתך ואת אבישי ואת אתי
לאמר שמרו מי בנער באבשלום
או עשיתי בנפשו שקר וכל עשה
דבר לא יכחד מן המלך ואתה כחד
תתיצב מנגד ויאמר יואב לא יצב
כן אחילה לפניך ויקח שלשה יחל פנה
שבטים בכפו ויתקעם בלב לקח תקע
אבשלום עודנו חי בלב האלה
ויסבו עשרה נערים נשאי כלי סבב כלה
יואב ויכו את אבשלום וימתהו נכה מות
ויתקע יואב בשופר וישב העם שפר שוב
מרדף אחרי ישראל כי חשך
יואב את העם ויקחו את
אבשלום וישליכו אתו ביער אל שלך
הפחת הגדול ויצבו עליו גל גדל גלל
אבנים גדול מאד וכל ישראל
נסו איש לאהליו ואבשלום נוס
לקח ויצב לו בחיו את מצבת חיה יצב
אשר בעמק המלך כי אמר אין
לי בן בעבור הזכיר שמי ויקרא עבר זכר
למצבת על שמו ויקרא לה קרא
יד אבשלום עד היום הזה
ואחימעץ בן צדוק אמר ארוצה רוץ
נא ואבשרה את המלך כי בשר
שפטו יהוה מיד איביו ויאמר אמר
לו יואב לא איש בשרה אתה
היום הזה ובשרת ביום אחר
והיום הזה לא תבשר כי על בן
המלך מת ויאמר יואב לכושי מות ילך
לך הגד למלך אשר ראיתה נגד בוא

וישתחו כושי ליואב וירץ ויסף — שחה רוץ
עוד אחימעץ בן צדוק ויאמר
אל יואב ויהי מה ארצה נא גם — היה
אני אחרי הכושי ויאמר יואב
למה זה אתה רץ בני ולכה אין
בשורה מצאת ויהי מה ארוץ
ויאמר לו רוץ וירץ אחימעץ
דרך הככר ויעבר את הכושי — עבר
ודוד יושב בין שני השערים — ישב
וילך הצפה אל גג השער אל
החומה וישא את עיניו וירא — חמה נשא
והנה איש רץ לבדו ויקרא — ראה רוץ
הצפה ויגד למלך ויאמר המלך — בדד קרא
אם לבדו בשורה בפיו וילך הלוך — בשר פה
וקרב וירא הצפה איש אחר — הלך
רץ ויקרא הצפה אל השער
ויאמר הנה איש רץ לבדו — אמר
ויאמר המלך גם זה מבשר ויאמר
הצפה אני ראה את מרוצת
הראשון כמרצת אחימעץ בן
צדוק ויאמר המלך איש טוב
זה ואל בשורה טובה יבוא — בוא
ויקרא אחימעץ ויאמר אל המלך
שלום וישתחו למלך לאפיו — שלם
ארצה ויאמר ברוך יהוה אלהיך — ברך
אשר סגר את האנשים אשר
נשאו את ידם באדני המלך
ויאמר המלך שלום לנער
לאבשלום ויאמר אחימעץ
ראיתי ההמון הגדול לשלח את — ראה המן
עבד המלך יואב ואת עבדך ולא — גדל
ידעתי מה ויאמר המלך סב — סבב
התיצב כה ויסב ויעמד והנה — יצב עמד
הכושי בא ויאמר הכושי יתבשר — בוא בשר
אדני המלך כי שפטך יהוה
היום מיד כל הקמים עליך — קום

Adorauit chusi ioab: & cucurrit. Rursus aūt achimaas filius sadoch dixit ad ioab. Quid ipedit si etiam ego curro post chusi? Dixitq; ei ioab. Quid vis currere fili mi? Veni huc. Non eris boni nūcii baiulꝰ. Qui rñdit. Quid enī si cucurrero? Et ait ei. Curre. Currēs ergo achimaas per viam compendii transiuit chusi. Dauid autem sedebat inter duas portas. Speculator vero q erat in fastigio porte super murum: eleuans oculos vidit hominem currentem solum: & exclamans indicauit regi. Dixitq; rex. Si solus est: bonus ē nūcius in ore eius. Properāte āt illo & accedēte ppiꝰ vidit speculator hominē alterū currentē: & vociferās in culmine ait. Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitq; rex. Et iste bonus est nuncius. Speculator aūt contemplor ait cursum prioris quasi cursum achimaas filii sadoch. Et ait rex. Vir bonus est & nūcium portans bonum venit. Clamās āt achimaas dixit ad regem. Salue rex. Et adorans regem corā eo pronus in terrā ait. Bñdictus dominus deus tuus qui conclusit homines qui leuauerūt manus suas cōtra dñm meū regē. Et ait rex. Est ne pax puero absalom? Dixitq; achimaas. Vidi tumultū magnū cum mitteret ioab seruus tuus o rex me seruū tuum: nescio aliud. Ad quē rex: transi ait & sta hic. Cumq; ille transisset & staret: apparuit chusi. Et veniēs ait. Bonū apporto nuncium dñe mi rex. Iudicauit enim pro te dominus hodie de manu omnium q surrexerunt cōtra te

τ adorauit chusi ioab: τ cucurrit. τ
καὶ προσεκύνησε χουσὶ τῷ ἰωὰβ, καὶ ἔδραμε. καὶ
addidit rursus achimaas filiꝰ sadoc: τ dixit ioab:
προσέθετο ἔτι ἀχιμαὰς υἱὸς σαδὼκ, καὶ εἶπε τῷ ἰωὰβ,
τ qd erit si cucurrero post chusi? τ dixit
καὶ τί ἔσαι ἐὰν δράμω ὀπίσω τοῦ χουσί; καὶ εἶπεν
ioab: quare tu curris fili mi? τ tibi nō est
ἰωὰβ, ἱνατί σὺ τρέχεις τέκνον μου; καὶ σοὶ οὐκ ἔσιν
bonū nūciū in vtilitatē eunti. τ dixit achi-
εὐαγγελία εἰς ὠφέλειαν πορευομένῳ. καὶ εἶπεν ἀχι-
maas: τ qd erit si cucurrero? τ dixit ei ioab:
μαὰς, καὶ τί ἔσαι ἐὰν δράμω, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰωὰβ,
curre. τ cucurrit achimaas per viā pla-
δράμε. καὶ ἔδραμεν ἀχιμαὰς κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ κι-
niciei: τ trāsiuit chusi. τ dauid sedebat in-
κάρ, καὶ παρῆλθε τὸν χουσί. καὶ δαυὶδ ἐκάθητο ἀνὰ
ter ambas portas. τ abiit speculator
μέσον ἀμφοτέρων τῶν πυλῶν. καὶ ἐπορεύθη ὁ σκοπὸς
in fastigio porte sup murū: τ — f
ἐπὶ τῷ δώματι τῆς πύλης ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ
eleuauit oculos suos τ vidit: τ ecce vir
ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ εἶδε, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ
currēs solus corā eo. τ exclamauit specu-
τρέχων μόνος ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἀνεβόησεν ὁ σκο-
lator: τ nūciauit regi. τ dixit
πὸς καὶ ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βα-
rex: si solus currit: bonū nūciū in o-
σιλεὺς, εἰ μόνος τρέχει, εὐαγγελισμὸς ἐν τῷ σό-
re eius. τ ibat ambulās τ accedebat.
ματι αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύετο πορευόμενος καὶ ἤγγιζε.
τ vidit speculator virū alterū currentē: τ cla-
καὶ εἶδεν ὁ σκοπὸς ἄνδρα ἕτερον τρέχοντα, καὶ ἀνε-
mauit speculator sup portā τ dixit: ecce
βόησεν ὁ σκοπὸς ἐπὶ τὴν πύλην καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
vir alter solus currēs. τ dixit rex τ
ἀνὴρ ἕτερος μόνος τρέχων. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς καὶ
hic bonū nūciās est. τ dixit speculator ɔtēpla-
οὗτος εὐαγγελιζόμενός ἐσι. καὶ εἶπεν ὁ σκοπὸς ἑώρα-
tus sum cursū primi qsi cursum achimaas filij
κα τὸν δρόμον τοῦ πρώτου ὡς δρόμον ἀχιμαὰς υἱοῦ
sadoc. τ dixit rex: vir bonus ille τ
σαδώκ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, ἀνὴρ ἀγαθὸς οὗτος καὶ
ad nūciū bonū veniet. τ clamauit achi- — G
γε εἰς εὐαγγελίαν ἀγαθὴν ἐλεύσεται. καὶ ἐβόησεν ἀχι-
maas τ dixit regi: pax. τ adora-
μαὰς καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ, εἰρήνη. καὶ προσεκύνη-
uit eum sup faciē sup terrā: τ dixit: be-
σεν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἶπεν, εὐ-
nedictus dñs deus tuus q conclusit viros
λογητὸς κύριος ὁ θεός σου ὃς συνέκλεισε τοὺς ἄνδρας
qui leuauerūt manus suas cōtra dñm
τοὺς ἐπηρμένους τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὸν κύριον
meū regē. τ ait rex: pax
μου τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, εἰρήνη τῷ
puero abesalom? τ dixit achimaas: vidi
παιδαρίῳ ἀβεσαλώμ; καὶ εἶπεν ἀχιμαὰς, εἶδον τὸ
tumultū magnū letum cū mitteret ioab
πλῆθος μέγα εὐφραινόμενον ἐν τῷ ἀποστεῖλαι ἰωὰβ
seruū regis τ me seruū tuū: τ
τὸν παῖδα τοῦ βασιλέως καί με τὸν δοῦλόν σου, καὶ
nō noui q ibi. τ dixit rex: trāsi
οὐκ ἔγνων τὰ ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, πάρελθε
τ sta hic. τ transiit τ stetit post
καὶ παράστηθι ὧδε. καὶ παρῆλθε καὶ ἔστη ὀπίσω
eum. τ ecce chusi venit: τ dixit chusi
αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ χουσὶ παρεγένετο, καὶ εἶπεν ὁ χουσὶ
regi: bonū nūciū audiat dñs meꝰ rex
τῷ βασιλεῖ, εὐαγγελισθήτω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς
qm iudicauit tibi dñs hodie de manu oīum
ὅτι ἐδίκασέ σοι κύριος σήμερον ἐκ χειρὸς πάντων
qui surrexerūt tibi.
τῶν ἀνθεστηκότων σοι.

τ dixit rex ad chusi: valet pu-
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν χουσί, ὑγιαίνει τὸ παιδά-
er abesalom? τ dixit chusi: fiāt sicut pu-
ριον ἀβεσαλώμ; καὶ εἶπεν ὁ χουσί, γένοιντο ὡς τὸ παιδά-
er inimici dñi mei regis: τ om-
ριον οἱ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, καὶ πάν-
nes q cōsurrexerūt tibi in mala. τ plorauit rex
τες ὅσοι ἐπανέστησάν σοι εἰς κακά. καὶ ἐδάκρυσεν ὁ βασι-
τ ascēdit in cenaculū porte τ fleuit:
λεὺς καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῷον τῆς πύλης καὶ ἔκλαυσεν,
τ hec dixit cū lugeret ipse: fili mi abe-
καὶ τάδε εἶπεν ἐν τῷ κλαίειν αὐτόν, τέκνον ἐμὸν ἀβε-
salom: fili mi fili mi abesalom fili. qs
σαλώμ, τέκνον ἐμὸν τέκνον ἐμὸν ἀβεσαλὼμ τέκνον. τίς
dabit mihi mortē pro te abesalom fili mi fili mi?
C.19. δώσει μοι θάνατον ἀντὶ σοῦ ἀβεσαλὼμ υἱέ μου υἱέ μου;
A Et nūciauerūt ioab dicētes: ecce
Καὶ ἀπήγγειλαν τῷ ἰωὰβ λέγοντες, ἰδοὺ ὁ βα-
rex flet τ luget pro abesalom. τ facta ē
σιλεὺς κλαίει καὶ πενθεῖ ὑπὲρ ἀβεσαλώμ. καὶ ἐγένετο ἡ
salus in die illa in luctū omni pplo. qm
σωτηρία ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς πένθος παντὶ τῷ λαῷ. ὅτι
audiuit pplus in die illa dicētes: q dolet
ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λεγόντων, ὅτι λυπεῖ-
rex pro filio suo. τ declinabat
ται ὁ βασιλεὺς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ διεκλέπτετο
pplus in die illa ingredi in ciuitatē:
ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν,
sicut declinat pplus confusi vt fugiant
καθὼς διακλέπτεται ὁ λαὸς οἱ αἰσχυνόμενοι ἐν τῷ φεύγειν
ipsi in prelio. τ rex operuit
αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς παρεκάλυψε τὸ
faciem suā: τ clamabat voce magna dicēs: fi-
πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀνεβόα φωνῇ μεγάλῃ λέγων, τέκ-
li mi abesalom abesalom fili mi fili mi.
νον ἐμὸν ἀβεσαλὼμ ἀβεσαλὼμ τέκνον ἐμὸν τέκνον ἐμόν.
τ ingressus est ioab ad regem in domū τ
καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον καὶ
dixit: cōfudisti tu hodie vultus oīuꝫ
E.18.B εἶπεν, κατῄσχυνας σὺ σήμερον τὰ πρόσωπα πάντων
seruorū tuorū q saluā fecerūt aīam tuā
τῶν παίδων σου τῶν διασωσάντων τὴν ψυχήν σου
hodie: τ aīam filioꝝ tuoꝝ τ filia- — G
σήμερον, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέ-
rū tuarū: τ aīam vxorū tuarū τ aīam
ρων σου, καὶ τὴν ψυχὴν τῶν γυναικῶν σου καὶ τὴν ψυ-
mā cōcubinaꝝ tuaꝝ: quia diligis odientes te
χὴν τῶν παλλακῶν σου, τοῦ ἀγαπᾶν τοὺς μισοῦντάς σε
τ odio habes diligētes te: quia ostēdisti hodie
καὶ μισεῖν τοὺς ἀγαπῶντάς σε, ὅτι ἀπήγγελκας σήμερον
q nō sunt tibi pricipes neq; serui: qr cognoui q abe-
ὅτι οὐκ εἰσί σοι ἄρχοντες οὐδὲ παῖδες, ὅτι οἶδα ὅτι ἀβε-
salom si viueret hodie: τ oēs nos mortui essemꝰ:
σαλὼμ εἰ ἔζη σήμερον, καὶ πάντες ἂν ἡμεῖς ἀπεθάνομεν,
quia tūc placeret corā te. τ nūc surge τ lo-
ὅτι τότε ἤρεσκεν ἐνώπιόν σου. καὶ νῦν ἀνάστηθι καὶ λά-
quere ad cor seruoꝝ tuorū: qm per
B λησον ἐπὶ τὴν καρδίαν τῶν παίδων σου, ὅτι κατὰ τοῦ
dñm iurauerūt: q si nō tu exieris: neq; manebit
κυρίου ὀμωμόκασιν, ὅτι εἰ μὴ σὺ ἐξελεύσῃ, οὐ μὴ μείνῃ
aliqs tecum nocte hac. τ scias hoc
τις μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην. καὶ ἐπίγνωθι τοῦτο
tibi ipsi: qm peius tibi erit hoc ex oibus malis
σαυτῷ, ὅτι χεῖρόν σοι ἔσαι τοῦτο ἐκ πάντων τῶν κακῶν
que venerūt sup te ex adolescētia tua vsq; nūc.
τῶν ἐπεληλυθότων ἐπὶ σὲ ἐκ νεότητός σου ἕως τοῦ νῦν.
τ surrexit rex τ sedit sup portā: τ nūciatū est
καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς πύλης, καὶ ἀπηγγέλη
omni pplo a dicētibus: ecce rex sedet sup portā:
παντὶ τῷ λαῷ λεγόντων, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς κάθηται ἐπὶ τὴν πύλην,
τ venit ois pplꝰ corā rege. at israel fugit
καὶ παρεγένετο πᾶς ὁ λαὸς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ ἰσραὴλ ἔφυγεν

Dixit aūt rex ad chusi. Est ne pax puero absalom? Cui respondens chusi: fiant inquit sicut puer inimici dñi mei regis: & vniuersi qui consurgunt aduersus eum in malū. Contristatus itaq; rex ascēdit cenaculū porte & fleuit. Et sic loqbatur vadēs. Fili mi absalō. absalō fili mi. Quis mihi tribuat vt ego morior p te Absalō fili mi: fili mi absalō.

Nunciatū est autē 19 ioab q rex fleret & lugeret filium suum: & versa est victoria in luctum in die illa omni populo. Audiuit enim populus in die illa dici: dolet rex super filio suo. Et declinauit populus in die illa ingredi ciuitatem: quomodo declinare solet populus versus & fugiens de prelio. Porro rex operuit caput suum: & clamabat voce magna. Fili mi absalom: absalō fili mi. Ingressus ergo ioab ad regem in domum dixit. Cōfudisti hodie vultꝰ omnium seruorū tuorum qui saluam fecerūt animam tuam: & aīam filiorū tuorū & filiarū tuarū: & animā vxorꝶ tuaꝶ: & aīam cōcubinarū tuarū. Diligis odiētes te: & odio habes diligētes te. Et ostēdisti hodie quia nō curas de ducibus tuis & de seruis tuis: & vere cognoui mō: q si absalō viueret & oēs nos occubuissemus: tūc placeret tibi. Nūc igitur surge & pcede: & alloquēs satisfac seruis tuis. Iuro enim tibi p dominum q si nō exieris: ne vnꝰ qdē remāsurus sit tecū nocte hac: & peius erit hoc tibi quā oīa mala q venerūt sup te ab adolescentia tua vsq; in pñs. Surrexit ergo rex & sedit in porta. Et omni populo nūciatum est q rex sederet ī porta. Venitq; vniuersa multitudo corā rege: israel autem fugit

ויאמר המלך אל הכושי השלום — אמר שלם
לנער לאבשלום ויאמר הכושי
יהיו כנער איבי אדני המלך וכל — היה
אשר קמו עליך לרעה וירגז — קום רוע
המלך ויעל על עלית השער ויבך — רגז
וכה אמר בלכתו בני אבשלום בני — עלה בכה
בני אבשלום מי יתן מותי אני — הלך
תחתיך אבשלום בני בני — נתן

Cap. xix.

ויגד ליואב הנה המלך בכה — נגד אבל
ויתאבל על אבשלום ותהי — היה ישע
התשעה ביום ההוא לאבל לכל
העם כי שמע העם ביום ההוא
לאמר נעצב המלך על בנו ויתגנב — עצב גנב
העם ביום ההוא לבוא העיר
כאשר יתגנב העם הנכלמים — כלם
בנסם במלחמה והמלך לאט את — נוס לחם
פניו ויזעק המלך קול גדול בני — פנה זעק
אבשלום אבשלום בני בני ויבא — גדל בוא
יואב אל המלך הבית ויאמר
הובשת היום את פני כל עבדיך — בוש
הממלטים את נפשך היום ואת — מלט
נפש בניך ובנתיך ונפש נשיך — בנה נשה
ונפש פלגשיך לאהבה את שנאיך
ולשנא את אהביך כי הגדת היום — נגד
כי אין לך שרים ועבדים כי — שרר
ידעתי היום כי לא אבשלום חי — לו
וכלנו היום מתים כי אז ישר — מות
בעיניך ועתה קום צא ודבר על — יצא
לב עבדיך כי ביהוה נשבעתי — שבע
כי אינך יוצא אם ילין איש אתך — לון
הלילה ורעה לך זאת מכל הרעה — רוע
אשר באה עליך מנעוריך עד — בוא נער
עתה ויקם המלך וישב בשער — קום
ולכל העם הגידו לאמר הנה — נגד
המלך יושב בשער ויבא כל — ישב
העם לפני המלך וישראל נס — פנה נוס

איש לאהליו׃ ויהי כל העם נדון [היה דון]
בכל שבטי ישראל לאמר המלך
הצילנו מכף איבינו והוא [נצל]
מלטנו מכף פלשתים ועתה ברח
מן הארץ מעל אבשלום׃
ואבשלום אשר משחנו עלינו
מת במלחמה ועתה למה אתם [מות לחם]
מחרשים להשיב את המלך׃ והמלך [חרש שוב]
דוד שלח אל צדוק ואל אביתר
הכהנים לאמר דברו אל זקני
יהודה לאמר למה תהיו אחרנים [היה]
להשיב את המלך אל ביתו ודבר
כל ישראל בא אל המלך אל [בוא]
ביתו׃ אחי אתם עצמי ובשרי
אתם ולמה תהיו אחרנים
להשיב את המלך׃ ולעמשא
תמרו הלוא עצמי ובשרי אתה [אמר]
כה יעשה לי אלהים וכה יוסיף [עשה יסף]
אם לא שר צבא תהיה לפני [שור]
כל הימים תחת יואב׃ ויט את [יום נטה]
לבב כל איש יהודה כאיש אחד
וישלחו אל המלך שוב אתה [שלח]
וכל עבדיך׃ וישב המלך ויבא עד [שוב בוא]
הירדן ויהודה בא הגלגלה ללכת [הלך]
לקראת המלך להעביר את [עבר]
המלך את הירדן׃ וימהר שמעי [מהר]
בן גרא בן הימיני אשר
מבחורים וירד עם איש יהודה
לקראת המלך דוד׃ ואלף איש
עמו מבנימן וציבא נער בית
שאול וחמשת עשר בניו ועשרים
עבדיו אתו וצלחו הירדן לפני [פנה]
המלך׃ ועברה העברה להעביר את
בית המלך ולעשות הטוב בעיניו [עשה]
ושמעי בן גרא נפל לפני
המלך בעברו בירדן׃ ויאמר [אמר]

in tabernacula ſua. Omnis quoqꝫ populus certabat in cunctis tribubus iſrael dicens. Rex liberauit nos de manu inimicorum noſtrorū: ipſe ſaluauit nos de manu philiſtinorū: & nūc fugit de terra pp abſalom. Abſalō autem quem vnximus ſuper nos: mortuus eſt in bello. Vſquequo ſiletis & non reducitis regem? Rex vero dauid miſit ad ſadoch & abiathar ſacerdotes dicēs. Loquimini ad maiores natu iuda dicentes. Cur venitis nouiſſimi ad reducendū regē in domum ſuam. Sermo autem omnis iſrael peruenerat ad regem in domo eius: qa dixerat rex. Hec dicetis ad populū. Fratres mei vos: os meum & caro mea vos. Quare nouiſſimi reducitis regē? Et amaſe dicite. Nōne os meū es & caro mea? Hec faciat mihi deus: & hec addat. Si non magiſter militie fueris coram me omni tempore pro ioab. Et inclinauit cor oīm virorum iuda quaſi viri vnius. Miſerūtqꝫ ad regē dicētes. Reuertere tu & oēs ſerui tui. Et reuerſus eſt rex. Et venit vſqꝫ iordanē: & ois iuda venit vſqꝫ in galgala vt occurreret regi & traduceret eum iordanē. Feſtinauit aūt ſemei filius gera filii gemini de bahurim: & deſcendit cū viris iuda in occurſum regis dauid cum mille viris de beniamin: & ſyba puer de domo ſaul: & quindecim filii eius ac viginti ſerui erāt cū eo: & irrūpentes iordanem ante regem trāſierunt vada vt traducerent domū regis & facerēt iuxta iuſſionem eius. Semei autem filius gera proſtratus coram rege cum iam tranſiſſet iordanem: dixit

vnuſquiſqꝫ in tabernaculū ſuū. ⁊ erat oīs pplˢ cer
ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἦν πᾶς ὁ λαὸς διακρι
tans in cunctis tribubus iſrael dicētes: rex
νόμενος ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς ἰσραὴλ λέγοντες, ὁ βα
dauid liberauit nos de manu oīum ini
σιλεὺς δαυὶδ ἐξήρηται ἡμᾶς ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχ
micorū nroꝝ: ⁊ ipſe ſaluauit nos de manu phi
θρῶν ἡμῶν, καὶ αὐτὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἀλ
liſtinorū. ⁊ nūc fugit de terra. ⁊ abe
λοφύλων. καὶ νῦν πέφευγεν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἀβε
ſalom: quē vnximꝰ ſup nos: mortuꝰ eſt in bello.
σαλώμ, ὃν ἐχρίσαμεν ἐφ᾽ ἡμῶν, τέθνηκεν ἐν τῷ πολέμῳ.
⁊ nuncquare ſiletis vos vt reuertamini ad re
καὶ νῦν ἱνατί σιωπᾶτε ὑμεῖς ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν βα
gem? ⁊ verbū oīs iſrael venit ad re
σιλέα; καὶ τὸ ῥῆμα παντὸς ἰσραὴλ ἦλθε πρὸς τὸν βα
gem. at rex dauid miſit ad ſadoc
σιλέα. ὁ δὲ βασιλεὺς δαυὶδ ἐξαπέστειλε πρὸς σαδὼκ
⁊ ad abiathar ſacerdotes dicēs: loquimini ad
καὶ πρὸς ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς λέγων, λαλήσατε πρὸς
maiores natu iuda dicētes: quare veniſtis
τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδα λέγοντες, ἱνατί γίνεσθε
nouiſſimi vt reducatis regem in domū ſu
ἔσχατοι τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐ
am? ⁊ ſermo oīs iſrael puenerat ad re
τοῦ; καὶ ὁ λόγος παντὸς ἰσραὴλ ἦλθε πρὸς τὸν βασι
gem. fratres mei vos eſtis: os meū ⁊ caro mea:
λέα. ἀδελφοί μου ὑμεῖς ἐστέ, ὀστοῦν μου καὶ σάρξ μου,
⁊ quare veniſtis in nouiſſimos ad reducēdū
καὶ ἱνατί γίνεσθε εἰς τοὺς ἐσχάτους τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν
regem in domū ſuā? ⁊ ameſſa dicetis: nōne
βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ; καὶ τῷ ἀμεσσᾶ ἐρεῖτε, οὐχὶ
os meū ⁊ caro mea es tu? ⁊ nūc hec faciat
ὀστοῦν μου καὶ σάρξ μου εἶ σύ; καὶ νῦν τάδε ποιήσαι
mihi deus ⁊ hec addat: ſi nō magr militie fueris
μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, εἰ μὴ ἀρχιστράτηγος ἔσῃ
corā me oībus diebus pro ioab. ⁊ incli
ἐνώπιον ἐμοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἀντὶ ἰωάβ. καὶ ἔκλι
nauit cor oīs viri iuda vt viri vnius.
νε τὴν καρδίαν παντὸς ἀνδρὸς ἰούδα ὡς ἀνδρὸς ἑνός.
⁊ miſerūt ad regem dicētes: reuertere
καὶ ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα λέγοντες, ἐπίστρεψε
tu ⁊ oēs ſerui tui. ⁊ reuerſus ē rex
σὺ καὶ πάντες οἱ παῖδές σου. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασι
⁊ venit vſqꝫ ad iordanē. ⁊ omnes vi
λεὺς καὶ ἔρχεται ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ πάντες οἱ ἄν
ri iude venerūt vſqꝫ in galgala vt deſcēderēt
δρες ἰούδα παρεγένοντο ἕως εἰς γάλγαλα καταβῆναι
in occurſum regi: vt traducerēt re
εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ, τοῦ διαβιβάσαι τὸν βα
gem iordanē. ⁊ feſtinauit ſemei filius gera filii
σιλέα τὸν ἰορδάνην. καὶ ἔσπευσε σεμεῒ υἱὸς γηρὰ υἱοῦ 3.Re. 1.b.
iemeni de bachurin: ⁊ deſcendit cū viris
ἰεμενὶ ἐκ βαχουρίν, καὶ κατέβη μετὰ τῶν ἀνδρῶν
iude in occurſum regi dauid: ⁊ mil
ἰούδα εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ δαυίδ, καὶ χί
le viri cū eo de beniamin: ⁊ ſiba
λιοι ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ ἐκ τοῦ βενιαμίν, καὶ σιβὰ
puer domus ſaul: ⁊ quindecim
τὸ παιδάριον τοῦ οἴκου σαούλ, καὶ πεντεκαίδεκα
filii eius: ⁊ viginti ſerui eius cū eo. ⁊
υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι δοῦλοι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ
direxerūt in iordanē ante regem.
κατεύθυναν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.
⁊ traiectū ē vadū vt traducerēt domū
καὶ διέβη ἡ διάβασις τοῦ διαβιβάσαι τὸν οἶκον τοῦ
regis in oculis eius. ⁊ ſemei filius ge
βασιλέως ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ σεμεῒ υἱὸς γη
ra cecidit ſup faciē ſuā corā rege
ρὰ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως
cū trāſiret ipſe iordanē. ⁊ dixit
διαβαίνοντος αὐτοῦ τὸν ἰορδάνην. καὶ εἶπε

C

D ad regem: ne iā putet dn̄s meus ini
3.16.b πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ δὴ λογισάσθω ὁ κύριός μου ἀδι
quitatē: ⁊ nō meminerit qd̄ iniuſte egit ſeruus tuus in
κίαν, καὶ μὴ μνησθήτω ὧν ἠδίκησεν ὁ δοῦλός σου ἐν τῇ
die qua egreſſus ē dn̄s meus rex de hieruſalem:
ἡμέρᾳ ᾗ ἐξῆλθεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἐξ ἱερουσαλήμ,
vt ponat rex in corde ſuo: qm̄
τοῦ θέσθαι τὸν βασιλέα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι
cognoui ego ſeruus tuꝰ q peccaui: ⁊ ecce ve
ἔγνων ἐγὼ ὁ δοῦλός σου ὅτι ἡμάρτηκα, καὶ ἰδοὺ πα
ni hodie primꝰ de omni domo ioſeph vt
ραγέγονα σήμερον πρῶτος παντὸς τοῦ οἴκου ἰωσὴφ τοῦ
deſcendā ego in occurſum dn̄i mei
καταβῆναί με εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ κυρίου μου τοῦ
regis. ⁊ reſpōdit abeſſa filius ſaruia ⁊ dixit:
βασιλέως. καὶ ἀπεκρίθη ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουίας καὶ εἶπεν,
pro hoc nō occidetur ſemei: qm̄ maledixit
ἀντὶ τούτου οὐ θανατωθήσεται σεμεῒ, ὅτι κατηράσατο
chriſto dn̄i? ⁊ ait dauid: qd̄ mihi ⁊ vobis
τὸν χριστὸν κυρίου; καὶ εἶπε δαυίδ, τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν
filii ſaruia: q efficimini mihi hodie in inſidiatorē? ſi
3.16.b. υἱοὶ σαρουίας, ὅτι γίνεσθέ μοι σήμερον εἰς ἐπίβουλον; εἰ
hodie interficietur qs in iſrael? nō ſcio q
σήμερον θανατωθήσεταί τις ἐν ἰσραήλ; οὐκ οἶδα ὅτι
hodie regno ego ſup iſrael? ⁊ ait
σήμερον βασιλεύω ἐγὼ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ; καὶ εἶπεν ὁ
rex ad ſemei: nō morieris. ⁊ iurauit
βασιλεὺς πρὸς σεμεῒ, οὐ θανατωθήσῃ. καὶ ὤμοσεν
ei rex. ⁊ mephiboſeth filiꝰ ionathā filii ſa
αὐτῷ ὁ βασιλεύς. καὶ μεμφιβοσθὲ υἱὸς ἰωναθὰν υἱοῦ σα
ul deſcēdit in occurſum regi: ⁊ nō
οὺλ κατέβαινεν εἰς ἀπάντησιν τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐκ
curauit pedes ſuos: neqꝫ fecit bar
ἐθεράπευσε τοὺς πόδας αὐτοῦ, οὐδὲ ἐποίησε τὸν μύ
bam ſuā: ⁊ veſtes ſuas nō lauit a
στακα αὐτοῦ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐκ ἔπλυνεν ἀφ᾽
qua die egreſſus eſt rex vſqꝫ ad diē qua
ἧς ἡμέρας ἐξεπορεύθη ὁ βασιλεὺς ἕως τῆς ἡμέρας ἧς
venit in pace in hieruſalem. ⁊ factū eſt qñ
παρεγένετο ἐν εἰρήνῃ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένετο ὅτε
venit in hieruſalem in occurſum re
παρεγένετο εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς ἀπάντησιν τῷ βασι
gi: ⁊ dixit ei rex: quare nō iuiſti
λεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, τί ὅτι οὐκ ἐπορεύθης
mecum mephiboſeth? ⁊ dixit ad eū mephibo
μετ᾽ ἐμοῦ μεμφιβοσθέ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν μεμφιβο
ſeth: dn̄e mi rex ſeruus meus decepit
σθέ, κύριέ μου βασιλεῦ ὁ δοῦλός μου παρελογίσατό
me: qm̄ dixit ſeruus tuus ei: ſterne mihi aſinū ⁊
E με, ὅτι εἶπεν ὁ δοῦλός σου αὐτῷ, ἐπίσαξόν μοι τὸν ὄνον καὶ
aſcendā ſup eū ⁊ ibo cū re
ἀναβήσομαι ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ πορεύσομαι μετὰ τοῦ βα
ge: qm̄ claudus ſeruus tuus: ⁊ accuſauit
3.17.d σιλέως, ὅτι χωλὸς ὁ δοῦλός σου, καὶ κατηγόρηκε τοῦ
Deū. ſeruū tuū ad dn̄m meū regē. at
33.b. δούλου σου πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα. ὁ δὲ
Deſ.15 d. dn̄s meus rex vt angelus dei fecit bonū
3.9.d. κύριός μου ὁ βασιλεὺς ὡς ἄγγελος θεοῦ ἐποίησε τὸ καλὸν
in cōſpectu dei: qm̄ nō eſt vniuerſa domus patris
ἐνώπιον θεοῦ, ὅτι οὐκ ἦν ὅλος ὁ οἶκος τοῦ πατρός
mei niſi viri mortis dn̄o meo regi.
μου ἀλλ᾽ ἢ ἄνδρες θανάτου τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ.
⁊ cōſtituiſti ſeruū tuū inter comedētes in
καὶ κατέστησας τὸν δοῦλόν σου ἐν τοῖς ἐσθίουσιν ἐν τῇ
menſa tua. ⁊ q̄ eſt mihi ampliꝰ iuſtificatio: ⁊ vt vo
τραπέζῃ σου. καὶ τί ἐστί μοι ἔτι δικαίωμα, καὶ τοῦ κε
ciferer vltra ad regem? ⁊ dixit ei
κράξαι ἔτι πρὸς τὸν βασιλέα; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βα
rex: quare loqris ampliꝰ verba tua? dixi:
σιλεύς, ἱνατί λαλεῖς ἔτι τοὺς λόγους σου; εἴρηκα,
te ⁊ ſiba
σὺ καὶ σιβὰ

ad eū. Ne reputes mihi dn̄e mi iniquitatem: neqꝫ memineris iniuriarum ſerui tui in die qua egreſſus es dn̄e mi rex de ieruſalem: neqꝫ pōas rex in corde tuo. Agnoſco enim ſeruus tuus peccatum meum: & idcirco hodie primus veni de omni domo ioſeph: deſcendiqꝫ in occurſum dn̄i mei regis. Rn̄dēs vero abiſai filius saruie dixit. Nūquid pro his verbis non occidetur ſemei qui maledixit chriſto domini? Et ait dauid. Quid mihi & vobis filii saruie? Cur efficimini mihi hodie in ſathan? Ergo ne hodie interficietur vir in iſrael? An ignoro hodie me factum regem ſuper iſrael? Et ait rex ſemei. Non morieris. Iurauitqꝫ ei. Miphiboſeth quoqꝫ filius ſaul deſcendit in occurſum regis illotis pedibus & intonſa barba: veſteſqꝫ ſuas nō lauerat a die qua egreſſus fuerat rex vſqꝫ ad diem reuerſionis eius in pace. Cumqꝫ occurriſſet regi: dixit ei rex. Quare non veniſti mecum miphiboſeth? Et rn̄dens ait. Dn̄e mi rex ſeruus meus contēpſit me. Dixiqꝫ ei ego famulus tuus vt ſterneret mihi aſinū: & aſcēdens abirē cū rege: claudus enim ſum ſeruus tuus. Inſup & accuſauit me ſeruū tuū ad te dn̄m meū regē. Tu aūt dn̄e mi rex ſicut angelus dei es: fac qd̄ placitū eſt tibi. Neqꝫ enim fuit domus patris mei niſi morti obnoxia dn̄o meo regi: tu aūt poſuiſti me ſeruū tuū inter conuiuas menſe tue: Quid ergo habeo iuſte q̄rele: aut qd̄ poſſum vltra vociferari ad regē? Ait ergo ei rex. Quid vltra loqueris. Fixum eſt qd̄ locutus ſum. tu & ſyba

[חשב עוה] אל המלך אל יחשב לי אדני עון
[זכר עוה] ואל תזכר את אשר העוה עבדך
ביום אשר יצא אדני המלך
מירושלם לשום המלך אל לבו׃
כי ידע עבדך כי אני חטאתי
[בוא] והנה באתי היום ראשון לכל
[ירד] בית יוסף לרדת לקראת אדני
[ענה] המלך׃ ויען אבישי בן צרויה
ויאמר התחת זאת לא יומת
[משח] שמעי כי קלל את משיח יהוה׃
ויאמר דוד מה לי ולכם בני
[היה] צרויה כי תהיו לי היום לשטן
[מות] היום יומת איש בישראל כי
הלוא ידעתי כי היום אני מלך
על ישראל׃ ויאמר המלך אל
[שבע] שמעי לא תמות וישבע לו
המלך׃ ומפיבשת בן שאול ירד
לקראת המלך ולא עשה רגליו
ולא עשה שפמו ואת בגדיו
[הלך] לא כבס למן היום לכת המלך
[בוא היה] עד היום אשר בא בשלום׃ ויהי
כי בא ירושלם לקראת המלך
ויאמר לו המלך למה לא הלכת
עמי מפיבשת׃ ויאמר אדני המלך
[רמה] עבדי רמני כי אמר עבדך
[חבש חמר] אחבשה לי החמור וארכב עליה
[רכב הלך] ואלך את המלך כי פסח עבדך׃
[רגל] וירגל בעבדך אל אדני המלך
[לאך] ואדני המלך כמלאך האלהים
ועשה הטוב בעיניך׃ כי לא היה
כל בית אבי כי אם אנשי מות
[שית] לאדני המלך ותשת את עבדך
באכלי שלחנך ומה יש לי עוד
צדקה ולזעק עוד אל המלך׃
[אמר דבר] ויאמר לו המלך למה תדבר עוד
דבריך אמרתי אתה וציבא

תחלקו את השדה: ויאמר מפיבשת — חלק
אל המלך גם את הכל יקח אחרי — לקח
אשר בא אדני המלך בשלום — בוא שלם
אל ביתו: וברזלי הגלעדי ירד — ירד
מרגלים ויעבר את המלך הירדן — עבר
לשלחו את הירדן: וברזלי זקן
מאד בן שמנים שנה והוא
כלכל את המלך בשיבתו במחנים — ישב
כי איש גדול הוא מאד: ויאמר — גדל אמר
המלך אל ברזלי אתה עבר אתי
וכלכלתי אתך עמדי בירושלם:
ויאמר ברזלי אל המלך כמה
ימי שני חיי כי אעלה את — יום שנה
המלך ירושלם: בן שמנים שנה — חיה עלה
אנכי היום האדע בין טוב לרע — ידע רעע
אם יטעם עבדך את אשר אכל — טעם
ואת אשר אשתה אם אשמע — שתה שמע
עוד בקול שרים ושרות ולמה — שור
יהיה עבדך עוד למשא אל אדני — היה נשא
המלך: כמעט יעבר עבדך את — עבר
הירדן את המלך ולמה יגמלני — גמל
המלך הגמולה הזאת: ישב נא — שוב
עבדך ואמת בעירי עם קבר אבי — מות
ואמי והנה עבדך כמהם יעבר
עם אדני המלך ועשה לו את
אשר טוב בעיניך: ויאמר
המלך אתי יעבר כמהם ואני
אעשה לו את הטוב בעיניך — עשה
וכל אשר תבחר עלי אעשה — בחר
לך: ויעבר כל העם את
הירדן והמלך עבר וישק המלך — נשק
לברזלי ויברכהו וישב למקומו: — ברך שוב
ויעבר המלך הגלגלה וכמהן — קום
עבר עמו וכל עם יהודה
העבירו את המלך וגם חצי — חצה
עם ישראל: והנה כל איש

diuidite poſſeſſiones.
Reſpunditq; miphibo-
ſeth regi. Etiam cūcta
accipiat poſtq̃
reuerſus eſt dñs meus
rex pacifice
in domū ſuā. Berzel-
lai quoq; galladites de-
ſcēdēs de rogelim tra-
duxit regem iordanem
paratus ēt vltra fluuium
pſequi eū. Erat āt ber-
zellai galaadites ſenex
valde.i. octogenarius:
& ipſe pbuit alimēta re-
gi cū moraretur in ca-
ſtris. Fuit quippe vir di-
ues nimis. Dixit itaq;
rex ad Berzellai. Veni
mecum
vt requieſcas ſecurus
ieruſalem.
Et ait berzellai ad re-
gem. Quot ſunt
dies annorū vite mee:
vt aſcendam cum
rege in ieruſalem. O-
ctogenarius
ſū hodie. Nūqd viget
ſenſus mei ad diſcernen
dū ſuaue aut amarū: aut
delectare pōt ſeruū tuū
cibus aut potus: vel
audire poſſum
vltra vocē cantorū at
q; cātatricū. Quare
ſeruus tu9 ſit oneri do
mino meo
regi. Paululū procedā
famulus tuus ab
iordane tecum. Non
indigeo
hac viciſſitudie: ſed ob
ſecro vt reuertar
ſeruus tuus & moriar ī
ciuitate mea: & ſepeliar
iuxta ſepulcrū pris mei
& matris mee. Eſt autē
ſeruus tuus chamaā: ip
ſe vadat tecū dñe mi
rex & fac ei quicquid
bonū tibi videtur. Di-
xit itaq; ei rex. Mecum
trāſeat chamaā: & ego
faciam ei quicquid ti-
bi placuerit:
& oē qd petieris a me
impetrabis.
Cunq; tranſiſſet vni-
uerſus populus
& rex iordanem: oſcu
latus eſt rex
berzellai & bñdixit ei:
& ille reuerſus ē ī locū
ſuū. Trāſiuit ergo rex
ad galgalam & chamaā
cū eo. Oīs aūt popul9
iuda
traduxerat regem: &
media tantū pars affue
rat de populo iſrael.
Itaq; omnes viri

diuidere agrū. τ dixit mephiboſeth ad re
διελέσθαι τὸν ἀγρόν. καὶ εἶπε μεφιβόσεθ πρὸς τὸν βα
gem: τ cūcta accipiat poſtq̃ reuerſus
σιλέα, καὶ τὰ πάντα λαβέτω μετὰ τὸ παραγενέ-
eſt dñs meus rex in pace in do
σθαι τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν οἶ
mū ſuā. τ berzelli galaadites deſcēdit de
κον αὐτοῦ. καὶ βερζελλὶ ὁ γαλααδίτης κατέβη ἐκ — 3.Re. 2.b.
rogellim: τ trāſijt cū rege iorda
ῥωγελλὶμ, καὶ διέβη μετὰ τοῦ βασιλέως τὸν ἰορδά — F
nem vt premittat eū ex iordane. τ ber
νην τοῦ προπέμψαι αὐτὸν ἐκ τοῦ ἰορδάνου. καὶ ὁ βερ
zelli ſenex valde filius ānoꝝ octoginta. τ
ζελλὶ πρεσβύτης σφόδρα υἱὸς ἐτῶν ὀγδοήκοντα. καὶ
ipſe educauit regē cū maneret ipſe in
αὐτὸς διέθρεψε τὸν βασιλέα ἐν τῷ καθῆσθαι αὐτὸν ἐν
caſtris: qm̄ vir magn9 erat valde. τ dixit
παρεμβολαῖς, ὅτι ἀνὴρ μέγας ἦν σφόδρα. καὶ εἶπεν
rex ad berzelli: tu trāſibis mecum
ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν βερζελλί, σὺ διαβήσῃ μετ' ἐμοῦ
τ alam ſenectutē tuā mecum in hieruſalem.
καὶ διαθρέψω τὸ γῆράς σου μετ' ἐμοῦ ἐν ἱερουσαλήμ.
τ dixit berzelli ad regē: quot dies erunt
καὶ εἶπε βερζελλὶ πρὸς τὸν βασιλέα, πόσαι αἱ ἡμέραι ἐτῶν
ānoꝝ vite mee: vt aſcēdā cū rege in hieru
ζωῆς μου, ἵνα ἀναβῶ μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς ἱερου-
ſalē: filius octoginta ānoꝝ ego ſum hodie. nūqd cogno
σαλήμ; υἱὸς ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον. μὴ γνώσο
ſcā inter bonū τ inter malū? ſi guſtabit
μαι ἀναμέσον ἀγαθοῦ καὶ ἀναμέσον κακοῦ; εἰ γεύσεται
adhuc ſeruus tuus que comederit vel que potauerit? ſi au
ἔτι ὁ δοῦλός σου ὅσα ἂν ἐσθίῃ ἢ ὅσα ἂν πίνῃ; εἰ ἀκού
diā ampli9 vocē canētiū τ cātatricū? τ quare
σομαι ἔτι φωνὴν ᾀδόντων καὶ ᾀδουσῶν; καὶ ἵνατί
fit ſeruus tuus onus ſup dñm meū
γίνεται ὁ δοῦλός σου φορτίον ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν
regem: qm̄ paululū trāſibit ſeruus tuus ior
βασιλέα, ὅτι ὀλίγον διαβήσεται ὁ δοῦλός σου τὸν ἰορ
danē cū rege? τ quare dñs meus
δάνην μετὰ τοῦ βασιλέως; καὶ ἵνατί ὁ κύριός μου ὁ
rex reddit mihi hanc viciſſitudinē?
βασιλεὺς ἀνταποδίδωσί μοι ταύτην ἀνταπόδομα;
reuertatur iā ſeruus tuus: τ moriatur in
ἀποστρεψάτω δὴ ὁ δοῦλός σου καὶ τελευτησάτω ἐν τῇ
ciuitate mea: τ ſepeliar in ſepulchro pris
πόλει μου, καὶ ταφήσομαι ἐν τῷ τάφῳ τοῦ πατρός
mei τ matris mee. τ ecce ſeruus tuus chi
μου καὶ τῆς μητρός μου. καὶ ἰδοὺ ὁ δοῦλός σου χι-
maan filius me9 trāſibit cū dño meo
μαὰμ ὁ υἱός μου διελεύσεται μετὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ
rege: τ facies ei qđ placuerit corā te.
βασιλέως, καὶ ποιήσεις αὐτῷ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου.
τ dixit rex ad eum: trāſeat mecum
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτόν, διελθέτω μετ' ἐμοῦ — G
achimaan: τ ego faciā ei qđ placuerit corā te:
ἀχιμαάν, καὶ ἐγὼ ποιήσω αὐτῷ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου,
τ quod iuſſeris mihi faciā tibi. τ trāſijt vniuerſus
καὶ ὃ ἂν ἐπιτάξῃς μοι ποιήσω σοι. καὶ διέβη πᾶς ὁ
pplus iordanē: τ rex reſtitit: τ oſcula
λαὸς τὸν ἰορδάνην, καὶ ὁ βασιλεὺς εἱστήκει, καὶ κατε-
tus eſt rex berzelli: τ bñdixit ei:
φίλησεν ὁ βασιλεὺς τὸν βερζελλί, καὶ εὐλόγησεν αὐ-
τ reuerſus eſt in locū ſuū. τ trāſiuit
τόν, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ διέβη ὁ
rex in galgala τ achimaan trāſiuit cū
βασιλεὺς εἰς γάλγαλα καὶ ἀχιμαὰν διέβη μετ'
eo: τ oīs pplus iude traduxerāt eum: τ
αὐτοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰούδα διεβίβασαν αὐτόν, καὶ
media ps ppli iſrael. τ ecce oīs vir
τὸ ἥμισυ τοῦ λαοῦ ἰσραήλ. καὶ ἰδοὺ πᾶς ἀνὴρ

iſrael venerūt ad regem. τ dixerūt
ἰσραὴλ παρεγένοντο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπον
regi: quare furati ſūt te fratres nři
τῷ βασιλεῖ, τί ὅτι ἔκλεψάν σε οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν
viri iuda: τ traduxerūt regem τ
οἱ ἄνδρες ἰούδα, καὶ διεβίβασαν τὸν βασιλέα καὶ
domū eius iordanē: τ oēs vi
τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸν ἰορδάνην, καὶ πάντας τοὺς ἄν-
ros dauid cū eo? τ rñderūt viri
δρας δαυὶδ μετ' αὐτοῦ; καὶ ἀπεκρίθησαν ἄνδρες
iuda viris iſrael τ dixerūt: qꝛ appꝛi
ἰούδα τοῖς ἀνδράσιν ἰσραὴλ καὶ εἶπον, ὅτι ἐγγί-
quat nobis rex. τ quare iratus eſ de
ζει ἡμῖν ὁ βασιλεύς. καὶ ἵνατί τοῦτο ἐθυμώθης περὶ τοῦ
ſermōe hoc? nūqd comedētes comedimus aliquē cibū
λόγου τούτου; ἢ ἐσθίοντες βεβρώκαμεν τι βρῶμα
ex rege: vel mun9 dedit nobis? τ reſ
παρὰ τοῦ βασιλέως, ἢ δόμα δέδωκεν ἡμῖν; καὶ ἀπε
pōderūt viri iſrael ad viros iuda
κρίθησαν οἱ ἄνδρες ἰσραὴλ πρὸς τοὺς ἄνδρας ἰούδα
τ dixerūt: decē mihi manus in rege: τ
καὶ εἶπον, δέκα μοι χεῖρες ἐν τῷ βασιλεῖ, καί
in dauid ſum ſupra te. τ cur iniuriā feciſti
γε ἐν τῷ δαυὶδ εἰμὶ ὑπὲρ σέ. καὶ τί ὅτι ὕβρισάς
mihi: τ nō factū eſt verbū meū prius vt re
με, καὶ οὐκ ἐλογίσθη τὸ ῥῆμά μου πρότερον τοῦ ἐπι
ducerē regē meū? τ durū viſū ē verbū vi
στρέψαι τὸν βασιλέα μου; καὶ ἐσκληρύνθη τὸ ῥῆμα ἀν
roꝝ iuda magis q̃ verbū viroꝝ iſrael.
δρῶν ἰούδα ὑπὲρ τὸ ῥῆμα ἀνδρῶν ἰσραήλ. Ca.20.

A Et ibi occurit vir filius peſtilēs: τ nomē
Καὶ ἐκεῖ ἀπήντα ἀνὴρ υἱὸς λοιμός, καὶ ὄνομα
ei ſabee filius bochori vir iemini: τ cecinit
αὐτῷ σαβεαὶ υἱὸς βοχορὶ ἀνὴρ ἰεμινί, καὶ ἐσάλπισε
buccina: τ ait: nō eſt nobis pars in dauid
σάλπιγγι, καὶ εἶπεν, οὐκ ἔστιν ἡμῖν μερὶς ἐν δαυὶδ
neq; hereditas in filio ieſſe: eamus vnuſqſq;
οὐδὲ κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί, πορευσώμεθα ἕκαστος
in tabernacula ſua iſrael. τ aſcēdit oīs vir
εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ ἰσραήλ. καὶ ἀνέβη πᾶς ἀνὴρ
iſrael a tergo dauid poſt ſabee filiū bo-
ἰσραὴλ ἀπὸ ὄπισθεν δαυὶδ ὀπίσω σαβεαὶ υἱοῦ βο
chori. at' viri iuda adheſerūt ad
χορί. οἱ δὲ ἄνδρες ἰούδα προσεκολλήθησαν πρὸς τὸν
regem ſuū a iordane τ vſq; ad hie
βασιλέα αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου καὶ ἕως τῆς ἱε-
ruſalem: τ ingreſſus eſt dauid in domū ſuā in
ρουσαλήμ, καὶ εἰσῆλθε δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς
hieruſalem: τ tulit rex decē mu
ἱερουσαλήμ, καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τὰς δέκα γυ-
lieres cōcubinas ſuas: quas dereliqrat ad cuſto
ναῖκας τὰς παλλακὰς αὐτοῦ, ἃς κατέλιπε φυλάσ
diēdā domū ſuam: τ tradidit eas in do-
σειν τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτὰς εἰς οἶ-
mū cuſtodie: τ aluit eas: τ ad eas
κον φυλακῆς, καὶ διέτρεφεν αὐτάς, καὶ πρὸς αὐτὰς
nō eſt igreſſus: τ erāt concluſe vſq; ad diē mor-
οὐκ εἰσῆλθε, καὶ ἦσαν συνεχόμεναι ἕως ἡμέρας θανά
tis ſue vidue viuētes. τ dixit rex ad
του αὐτῶν χῆραι ζῶσαι. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς
amaſſa: cōuoca mihi viros iuda in tribus diebus:
ἀμασσά, βόησόν μοι ἄνδρας ἰούδα ἐν τρισὶν ἡμέραις,
tu āt hic ſta. τ abijt amaſſa vt nūcia
σὺ δὲ ἐνταῦθα στῆθι. καὶ ἐπορεύθη ἀμασσὰ παραγ-
ret iuda: τ morat9 eſt a tpe qđ cōſti-
γεῖλαι τῷ ἰούδα, καὶ ἐχρόνισεν ἀπὸ τοῦ καιροῦ οὗ ἐτά
tuerat ei dauid. τ ait dauid ad abeſſa:
ξατο αὐτῷ δαυίδ. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς ἀβεσσά,
B nunc malefaciet nobis
νῦν κακοποιήσει ἡμᾶς

iſrael concurrētes ad
regem dixerunt
ei. Quare te furati ſūt
fratres noſtri
viri iuda & traduxerūt
regem
& domum eius iorda-
nem: omneſq; viros
dauid cū eo. Et rñdit
omnis vir iuda ad
viros iſrael. Quia mi-
hi propior eſt rex.
Cur iraſceris ſuper
hac re?
Nūquid comedimus a-
liquid ex rege: aut
mūera nobis data ſīt.
Et reſpondit vir
iſrael ad viros iuda &
ait.
Decē ptib9 maior ego
ſum apud regē: magiſ-
q; ad me pertinet dauid
q̃ ad te. Cur feciſti mi
hi iniuriam: & nō mihi
nūciatū ē priori vt re-
ducerem regē meū? Du
rius āt rñderunt viri iu
da viris iſrael. 20.

Accidit quoq; vt ibi
eſſet vir belial
nomine ſyba filius bo
chri vir gemineus:
& cecinit buccina & a-
it. Non eſt nobis
pars in dauid: neq; he
reditas in filio
iſai. Reuertere in taber
nacula tua iſrael. Et ſe-
paratus eſt omnis iſra-
el a dauid:
ſecutuſq; eſt ſyba filiū
bochri. Viri autem
iuda adheſerunt regi
ſuo a iordane
vſq; ieruſalem. Cunq;
veniſſet rex in
domum ſuam in ieruſa
lem: tulit
decem mulieres concu
binas quas
dereliqrat ad cuſtodien
dā domū: & tradidit e-
as in cuſtodiā alimenta
eis prebēs. Et non
eſt ingreſſus ad eas ſed
erant clauſe vſq; in diē
mortis ſue in viduitate
viuentes. Dixit autem
rex amaſe. Conuoca
mihi omnes
viros iuda ī die tertiū:
& tu adeſto preſens.
Abiit ergo amaſa
vt conuocaret iudā: &
moratus eſt extra
placitū qđ ei cōſtitue
rat rex. Ait autē dauid
ad abiſai. Nūc magis
affliċturus eſt nos

ישראל באים אל המלך ויאמרו — בוא אמר
אל המלך מדוע גנבוך אחינו — ידע
איש יהודה ויעברו את המלך
ואת ביתו את הירדן וכל אנשי
דוד עמו: ויען כל איש יהודה על — ענה
איש ישראל כי קרוב המלך — קרב
אלי ולמה זה חרה לך על הדבר
הזה האכול אכלנו מן המלך אם — אכל
נשאת נשא לנו: ויען איש
ישראל את איש יהודה ויאמר
עשר ידות לי במלך וגם בדוד
אני ממך ומדוע הקלתני ולא — מן
היה דברי ראשון לי להשיב את — קלל שוב
מלכי ויקש דבר איש יהודה — קשה
מדבר איש ישראל:

Cap. xx.

ושם נקרא איש בליעל — קרא בל
ושמו שבע בן בכרי איש ימיני — ימן
ויתקע בשופר ויאמר אין לנו — תקע שפר
חלק בדוד ולא נחלה לנו בבן
ישי איש לאהליו ישראל: ויעל — עלה
כל איש ישראל מאחרי דוד
אחרי שבע בן בכרי ואיש
יהודה דבקו במלכם מן הירדן
ועד ירושלם: ויבא דוד אל — בוא
ביתו ירושלם ויקח המלך את — לקח
עשר נשים פלגשים אשר — נשה
הניח לשמר הבית ויתנם בית — נוח נתן
משמרת ויכלכלם ואליהם לא — שמר כלכל
באו ותהיינה צררות עד יום — בוא היה
מתן אלמנות חיות: ויאמר — מות חיה
המלך אל עמשא הזעק לי — זעק
את איש יהודה שלשת ימים — יום
ואתה פה עמד: וילך עמשא
להזעיק את יהודה ויחר מן — אחר
המועד אשר יעדו: ויאמר דוד — יעד אמר
אל אבישי עתה ירע לנו — רעע

שבע בן בכרי מן אבשלום אתה
קח את עבדי אדניך ורדף אחריו
עור נצל פן מצא לו ערים בצרות והציל
עינינו ויצאו אחריו אנשי יואב
והכרתי והפלתי וכל הגברים
ויצאו מירושלם לרדף אחרי
שבע בן בכרי הם עם האבן
גדל הגדולה אשר בגבעון ועמשא
בוא פנה בא לפניהם ויואב חגור מדו
חגר צמד לבשו ועליו חגור חרב מצמדת
על מתניו בתערה והוא יצא
נפל ותפל ויאמר יואב לעמשא
אחז השלום אתה אחי ותחז יד ימין
יואב בזקן עמשא לנשק לו
שמר ועמשא לא נשמר בחרב אשר
נכה ביד יואב ויכהו בה אל החמש
שפך מעה וישפך מעיו ארצה ולא שנה לו
מות וימת ויואב ואבישי אחיו רדף
אחרי שבע בן בכרי ואיש עמד
עליו מנערי יואב ויאמר מי אשר
חפץ ביואב ומי אשר לדוד אחרי
גלל יואב ועמשא מתגלל בדם בתוך
סלל ראה המסלה וירא האיש כי עמד כל
סבב העם ויסב את עמשא מן המסלה
שלך השדה וישלך עליו בגד כאשר
בוא ראה כל הבא עליו ועמד
כאשר הגה מן המסלה עבר כל
איש אחרי יואב לרדף אחרי
שבע בן בכרי ויעבר בכל שבטי
ישראל אבלה ובית מעכה
קהל וכל הברים ויקהלו ויבאו אף
צור אחריו ויבאו ויצרו עליו באבלה
בית המעכה וישפכו סללה
עמד חיל אל העיר ותעמד בחל וכל
שחת נפל העם אשר את יואב משחיתם
חמה קרא להפיל החומה ותקרא

Syba filius bochri q̄ absalō. Tolle ergo ſeruos dñi tui & pſequere eū: ne forte inueniat ciuitates munitas: & effugiat nos. Egreſſi ſunt ergo cum eo viri ioab: cerethi quoq; & felethi: & omnes robuſti exierunt de ieruſalē ad pſequendū ſyba filiū bochri. Cumq; illi eſſent iuxta lapidem grandē qui eſt in gabaon: amaſa veniens occurrit eis. Porro ioab veſtitus erat tunica ſtricta ad mēſuram habitus ſui: & deſuper accīct9 gladio dependente vſq; ad ilia in vagina: qui fabricatus leui motu egredi poterat & percutere. Dixit itaq; ioab ad amaſam. Salue mi frater. Et tenuit manū dextra mentum amaſe quaſi oſculans eum. Porro amaſa non obſeruauit gladium quem habebat ioab. Qui percuſſit eum in latere & effudit inteſtina eius in terrā. & mortu9 ē: nec ſcdm vulnus appoſuit. Ioab autem & abiſai frater eius perſecuti ſunt ſiba filium bochri. Interea quidam viri cum ſtetiſſent iuxta cadauer amaſe de ſociis ioab: dixerunt. Ecce qui eſſe voluit pro ioab comes dauid. Amaſa autem conſperſus ſanguīe iacebat in media via. Vidit hoc quidam vir q̄ ſubſiſteret omnis populus ad videndum eum: & amouit amaſam de via in agrum: operuitq; eum veſtimento ne ſubſiſterent tranſeuntes propter eum. Amoto ergo illo de via tranſibat omnis vir ſequens ioab ad perſequendum ſiba filium bochri. Porro ille tranſierat per omnes tribus iſrael vſq; in abelā & in bethmacha: omneſq; viri electi cōgregati fuerāt ad eum. Venerunt itaq; & oppugnabant eum in abela & in bethmacha & circundederūt munitionibus ciuitatē & obſeſſa ē vrbs. Ois aūt turba q̄ erat cum ioab moliebatur deſtruere muros. Et exclamauit

ſabee filii bochoꝛi magis q̄ abeſalō. & nūc tolle — 8.16.c
σαβεαὶ υἱὸς βοχορὶ ὑπὲρ ἀβεσαλώμ. καὶ νῦν λάβε
tecum ſeruos dñi tui: & per
μετὰ σεαυτοῦ τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου σου, καὶ κατα
ſequere poſt eū: vt nō inueniat ſibi ciuitates
δίωκε ὀπίσω αὐτοῦ, ὅπως μὴ εὕρῃ ἑαυτῷ πόλεις
munitas: & inumbꝛet oculos nřos. & egreſſi ſūt
ὀχυράς, καὶ σκιάσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. καὶ ἐξῆλθον
poſt eum viri ioab: & cherethi & phele
ὀπίσω αὐτοῦ ἄνδρες ἰωάβ, καὶ ὁ χερεθὶ καὶ ὁ φελε
thi & oēs robuſti ex hieruſalem. & perſe
θὶ καὶ πάντες οἱ δυνατοὶ ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ κατε
cuti ſūt poſt ſabee filiū bochoꝛi. & illi erant
δίωξαν ὀπίσω σαβεαὶ υἱοῦ βοχορί. καὶ αὐτοὶ ἦσαν
iuxta lapidē grādē q̄ in gabaon. & — C
παρὰ τὸν λίθον τὸν μέγαν τὸν ἐπὶ γαβαών. καὶ
amaſa venit cōtra faciē eoꝝ. & io
ἀμεσσὰ παρεγένετο κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ ἰω
ab circūcīxerat tunica: veſte ſua ſup
ὰβ περιεζωσμένος μανδύαν, τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἐπ'
ſe: & ſup eā accinctus gladio ancipi
αὐτῷ, καὶ ἐπ' αὐτῷ περιεζωσμένος μάχαιραν ἀμφή
te ſup ſtia ſua in vagina ſua. &
κη ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ἐν τῷ κολεῷ αὐτῆς. καὶ ἡ
gladius egreſſus ē & cecidit. & dixit ioab ameſ
μάχαιρα ἐξῆλθε καὶ ἔπεσε. καὶ εἶπεν ἰωὰβ τῷ ἀμεσ
ſa: ſi vales tu frater mi? & tenuit ioab ma
σᾷ, εἰ ὑγιαίνεις σὺ ἀδελφέ μου; καὶ κατέσχεν ἰωὰβ τῇ χει
nu dextera mentū ameſſa vt oſcularetur e
ρὶ τῇ δεξιᾷ τοῦ πώγωνος ἀμεσσὰ τοῦ φιλῆσαι αὐ
um. & ameſſa nō cuſtodiuit ſe a gladio
τόν. καὶ ἀμεσσὰ οὐκ ἐφυλάξατο ἀπὸ τῆς μαχαίρας
qui erat in manu ioab. & percuſſit eū in eo ioab
τῆς ἐν τῇ χειρὶ ἰωάβ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν αὐτῇ ἰωὰβ
ſup inguine: & effudit inteſtina eius ſup — 3.Re. 2.a.
ἐπὶ τὴν ψόαν, καὶ ἐξέχεεν τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἐπὶ
terrā & nō ſecūdo pcuſſit eū: & mortu9 eſt. &
τὴν γῆν καὶ οὐκ ἐδευτέρωσεν αὐτῷ, καὶ ἀπέθανε. καὶ
ioab & abeſſa frater eius pſecuti ſunt poſt
ἰωὰβ καὶ ἀβεσσὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κατεδίωκον ὀπί — D
ſabee filiū bochoꝛi. & vir ſtetit iuxta eū de pue
σω σαβεαὶ υἱοῦ βοχορί. καὶ ἀνὴρ ἐπέστη ἐπ' αὐτὸν τῶν παι
ris ioab. & dixit: quis eſt q̄ vult ioab: &
δαρίων ἰωάβ. καὶ εἶπε, τίς ὁ βουλόμενος ἰωάβ, καὶ
quis dauid? poſt ioab. & ameſſa mortu9 ē
τίς τῷ δαυίδ; ὀπίσω τοῦ ἰωάβ. καὶ ἀμεσσὰ τεθνηκὼς
& cōmixtus in ſanguine ſuo in media via.
καὶ πεφυρμένος ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ.
& vidit vir q̄ ſubſiſteret oīs ppls: & pꝛoie
καὶ εἶδεν ἀνὴρ ὅτι εἱστήκει πᾶς ὁ λαός, καὶ ἀπέρρι
cit ameſſa de via in agrū: & proiecit
ψε τὸν ἀμεσσὰ ἐκ τῆς τρίβου εἰς ἀγρόν, καὶ ἀπέρριψεν
ſup eū veſtimētū: q2 vidit q̄ oīs q̄ veniebat ſubſiſtebat ſup
ἐπ' αὐτὸν ἱμάτιον, ὅτι εἶδεν ὅτι πᾶς ὁ ἐρχόμενος ἵστατο ἐπ'
eum. & factū ē qñ amouit ameſſa de via:
αὐτόν. καὶ ἐγένετο ὅτε μετέστησε τὸν ἀμεσσὰ ἀπὸ τῆς τρί
tranſijt oīs ppls poſt ioab vt perſeq̄retur poſt — E
βου, παρῆλθε πᾶς ὁ λαὸς ὀπίσω ἰωὰβ καταδιῶκειν ὀπί
ſabee filiū bochoꝛi. & trāſijt in oēs tribus
σω σαβεαὶ υἱοῦ βοχορί. καὶ διῆλθεν εἰς πάσας τὰς φυλὰς
iſrael: in abela & bethmaaca. & oēs ciui
τοῦ ἰσραήλ, εἰς ἀβηλὰ καὶ βαιθμαακά. καὶ πᾶσαι αἱ πό
tates cōgregate ſunt: & venīt poſt eū. &
λεις ἐξεκκλησιάσθησαν, καὶ παραγίνονται ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ
venerūt & obſederūt eum in abel & beth
παρεγένοντο καὶ περιεκάθισαν αὐτὸν ἐν τῇ ἀβὲλ καὶ βαιθ
maaca. & iecerūt vallū cōtra ciuitatē: & ſtetit in
μααχά. καὶ ἔβαλον χάρακα ἐπὶ τὴν πόλιν, καὶ ἔστη ἐν
valle. & oīs ppls q̄ cū ioab cogi
τῷ προτειχίσματι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετὰ ἰωὰβ ἐνε
tabāt deſtruere murū. & exclamauit
νόουν καταβαλεῖν τὸ τεῖχος. καὶ ἐβόησε

mulier ſapiēs de ciuitate & dixit: audite tū audi
γυνὴ σοφὴ ἐκ τῆς πόλεως καὶ εἶπεν, ἀκούετε δὴ ἀκούε
te: dicite tū ioab vt appꝛopinq̄t huc vſq; & lo
τε, εἴπατε δὴ τῷ ἰωὰβ ἐγγίσαι ὡς ὧδε καὶ λαλή
quar ad eū. & acceſſit ioab ad eā: & a
σω πρὸς αὐτόν. καὶ ἤγγισεν ἰωὰβ πρὸς αὐτήν. καὶ εἶ
it mulier: tu es tu ioab? & dixit: ego. & dixit:
πεν ἡ γυνή, εἰ σὺ ἰωάβ; καὶ εἶπεν, ἐγώ. καὶ εἶπεν,
F audi tū verba ancille tue. & dixit: audio
ἄκουε δὴ τοὺς λόγους τῆς δούλης σου. καὶ εἶπεν, ἀκούω
ego: dic. & dixit ſermo dict9 fuit in pꝛimis dicen
ἐγώ, λέγε. καὶ εἶπε λόγος ἐλαλήθη ἐν πρώτοις λέγον
tiū: interrogātes interrogabūt in abel: & ſic defi
των, ἐρωτῶντες ἐρωτήσουσιν ἐν ἀβέλ, καὶ οὕτως ἐξέ
ciebāt: ego ſum pacifica firmamētoꝝ iſrael: tu aūt
λιπον, ἐγώ εἰμι εἰρηνικὰ στηριγμάτων ἰσραήλ, σὺ δὲ
queris occidere ciuitatē & metropolim in iſrael.
ζητεῖς θανατῶσαι πόλιν καὶ μητρόπολιν ἐν ἰσραήλ.
quid abſorbes hereditatē dñi? & rñdit ioab
τί καταπίνεις κληρονομίαν κυρίου; καὶ ἀπεκρίθη ἰωὰβ
& ait. nō mihi fiat vt abſorbeā, & ſi demo
καὶ εἶπε, μή μοι γένοιτο εἰς καταπόμα. καὶ εἰ διαφ
lit9 fuero: nō iſtud verbū: q2 vir de mōte ephraim ſa
θερῶ, οὐχ οὗτος ὁ λόγος, ὅτι ἀνὴρ ἐξ ὄρους ἐφραὶμ σα
bee filius bochoꝛi leuauit manū ſuā cōtra
βεαὶ υἱὸς βοχορὶ ἐπῆρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν
regem dauid. tradite mihi eū ſolū: & recē
βασιλέα δαυίδ. παράδοτέ μοι αὐτὸν μόνον, καὶ ἀπε
dam a ciuitate. & dixit mulier ad io
λεύσομαι ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς ἰω
G ab: ecce caput eius pꝛoijcietur a muro.
άβ, ἰδοὺ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ῥιφήσεται ἀπὸ τοῦ τείχους.
& abijt mulier ad oēm pplm: & locu
καὶ ἐπορεύθη ἡ γυνὴ πρὸς πάντα τὸν λαόν, καὶ ἐλά
ta eſt ad oēm ciuitatē iuxta ſuam prudē
λησε πρὸς πᾶσαν τὴν πόλιν κατὰ τὴν αὐτῆς φρόνη
tiam. & auferūt caput ſabee filij bocho
σιν. καὶ ἀφαιροῦσι τὴν κεφαλὴν σαβεαὶ υἱοῦ βοχο
6.2.g. ri: & pꝛoiecerūt illud ad ioab. & cecinit ioab
ρί, καὶ ῥίπτουσιν αὐτὴν πρὸς ἰωάβ. καὶ ἐσάλπισεν ἰωὰβ
in buccina: & diſperſus eſt ppls a ciuitate vnuſ
ἐν σάλπιγγι, καὶ διεσπάρη ὁ λαὸς ἐκ τῆς πόλεως ἕκα
quiſq; in tabernaculū ſuū. & ioab reuerſus eſt in
στος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ ἐπέστρεψεν εἰς
hieruſalem ad regem. at ioab fuit ſup
ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἰωὰβ ἦν ἐπὶ
oēm exercitū iſrael. & banceas fili9 ioiade
6.8.d. πάσης τῆς στρατιᾶς ἰσραήλ. καὶ βανέας υἱὸς ἰωαδὲ
ſup cherethi & phelethi. & adorā ſup
ἐπὶ τοῦ χερεθὶ καὶ τοῦ φελετί. καὶ ἀδωρὰμ ἐπὶ
tributa. & ioſaphat filius achilud a cōmētarijs.
τῶν φόρων. καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ὑπομιμνήσκων.
& ſuſa ſcriba. & ſadoc. & abiathar ſa
καὶ σουσὰ γραμματεύς. καὶ σαδὼκ καὶ ἀβιαθὰρ ἱε
cerdotes. & iras fili9 iari erat ſacerdos dauid.
ρεῖς. καί γε ἴρας ὁ ἰαρὶ ἦν ἱερεὺς τῷ δαυίδ. Ca. 21.
A Et facta eſt fames in diebus dauid trib9
Θ. Καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν ταῖς ἡμέραις δαυὶδ τρία
annis: annus adherēs anno. & querebat dauid
ἔτη, ἐνιαυτὸς ἐχόμενος ἐνιαυτοῦ. καὶ ἐζήτει δαυὶδ
faciem a dño. & dixit dñs: ſup
τὸ πρόσωπον παρὰ κυρίου. καὶ εἶπε κύριος, ἐπὶ
ſaul & ſup domū eius iniquitas: eo q̄ occi
σαοὺλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἡ ἀδικία, διὰ τὸ θανατῶ
dit ipſe gabaonitas. & vocauit
σαι αὐτὸν τοὺς γαβαωνίτας. καὶ ἐκάλεσεν

Mulier ſapiens de ciuitate. Audite: audite: dicite ioab. Appꝛopinqua huc & loquar tecum. Qui cum acceſſiſſet ad eam: ait illi. Tu es ioab? Et ille rñdit. Ego. Ad quē ſic locuta eſt. Audi ſermones ancille tue. Qui rñdit. Audio. Rurſumq; illa. Sermo īquit dicebatur in veteri pꝛouerbio. Qui īterrogant interrogēt in abela: & ſic pficiebāt. Nonne ego ſum que rñdeo veritatē in iſrael? & tu queris ſubuertere ciuitatē & euertere mr̄em in iſrael Quare p̄cipitas hereditatem dñi? Rñdenſq; ioab ait. Abſit: abſit hoc a me: non p̄cipito neq; demolior. Non ſe ſic habet res. Sed homo de mōte effraim ſyba filius bochri cognomine leuauit manū ſuā cōtra regē dd. Tradite illū ſolū: & recedem9 a ciuitate. Et ait mulier ad ioab. Ecce caput eius mittetur ad te per murum. Ingreſſa eſt ergo ad oēm pplm: & locuta eſt eis ſapiēter. Qui abſciſum caput ſybe filii bochri piecerūt ad ioab. Et ille cecinit tuba: & receſſerūt ab vrbe: vnuſquiſq; in tabernacula ſua. Joab aūt reuerſus ē ieruſalem ad regē. Fuit ergo ioab ſup oēm exercitū iſrael. Banaias aūt filius ioiade ſuper ceretheos & feletheos aduram vero ſuper tributa. Porro ioſaphat filius ahilud a cōmētariis. Syba aūt ſcriba. Sadoch vero & abiathar ſacerdotes: hyram autem hyraites erat ſacerdos dauid.

XXI.

Facta eſt quoq; fames in diebus dd' tribus annis iugiter. Et cōſuluit dauid oraculū dñi. Dixitq; dominus. Propter ſaul & domum ei9 ſanguinum: quia occidit gabaonitas. Vocatis ergo

איש אשה חכמה מן העיר שמעו
שמעו אמרו נא אל יואב קרב
דבר קרב עד הנה ואדברה אליך ויקרב
אמר אליה ותאמר האשה האתה יואב
ויאמר אני ותאמר לו שמע
אמה דברי אמתך ויאמר שמע אנכי
ותאמר לאמר דבר ידברו
שאל בראשנה לאמר שאל ישאלו
באבל וכן התמו אנכי שלמי
בקש אמוני ישראל אתה מבקש
מות להמית עיר ואם בישראל למה
בלע ענה תבלע נחלת יהוה ויען יואב
חלל ויאמר חלילה חלילה לי אם
שחת אבלע ואם אשחית לא כן הדבר
כי איש מהר אפרים שבע בן
בכרי שמו נשא ידו במלך בדוד
בין בדד תנו אתו לבדו ואלכה מעל העיר
ילך ותאמר האשה אל יואב הנה
שלך ראשו משלך אליך בעד החומה
בוא ותבוא האשה אל כל העם
כרת בחכמתה ויכרתו את ראש שבע
בן בכרי וישלכו אל יואב ויתקע
פוץ בשופר ויפצו מעל העיר איש
שוב לאהליו ויואב שב ירושלם אל
המלך ויואב אל כל הצבא
ישראל ובניה בן יהוידע על
הכרתי ועל הפלתי ואדרם על
המס ויהושפט בן אחילוד
זכר המזכיר ושיא ספר וצדוק
ואביתר כהנים וגם עירא
היארי היה כהן לדוד
Cap. xxi. ויהי רעב בימי דוד שלש שנים
היה יום שנה אחרי שנה ויבקש דוד
שנה בקש את פני יהוה ויאמר יהוה אל
פנה שאול ואל בית הדמים על
מות קרא אשר המית את הגבענים ויקרא

המלך לגבענים ויאמר אליהם אמר
והגבענים לא מבני ישראל המה
כי אם מיתר האמרי ובני ישראל
נשבעו להם ויבקש שאול שבע
להכתם בקנאתו לבני ישראל נכה
ויהודה׃ ויאמר דוד אל הגבענים
מה אעשה לכם ובמה אכפר עשה כפר
וברכו את נחלת יהוה׃ ויאמרו
לו הגבענים אין לנו כסף וזהב
עם שאול ועם ביתו ואין לנו
איש להמית בישראל ויאמר מות
מה אתם אמרים אעשה לכם׃
ויאמרו אל המלך האיש אשר
כלנו ואשר דמה לנו נשמדנו כלה שמד
מהתיצב בכל גבל ישראל׃ יצב גבל
יתן לנו שבעה אנשים מבניו נתן
והוקענום ליהוה בגבעת שאול יקע
בחיר יהוה ויאמר המלך אני בחר
אתן׃ ויחמל המלך על מפיבשת נתן חמל
בן יהונתן בן שאול על שבעת
יהוה אשר בינתם בין דוד ובין
יהונתן בן שאול׃ ויקח המלך את לקח
שני בני רצפה בת איה אשר שנה
ילדה לשאול את ארמני ואת ילד
מפבשת ואת חמשת בני מיכל
בת שאול אשר ילדה לעדריאל
בן ברזלי המחלתי׃ ויתנם ביד נתן
הגבענים ויקיעם בהר לפני יקע פנה
יהוה ויפלו שבעתים יחד והמה נפל
המתו בימי קציר בראשנים מות יום
בתחלת קציר שערים׃ ותקח קצר חלל
רצפה בת איה את השק ותטהו נטה
לה אל הצור מתחלת קציר עד
נתך מים עליהם מן השמים
ולא נתנה עוף השמים לנוח
עליהם יומם ואת חית השדה חיה

gabaonitis, rex dixit ad eos. Porro gabaonite non erant de filiis iſrael: ſed reliquie ãmorreorum. Filii quippe iſrael iurauerant eis: & voluit ſaul percutere eos zelo quaſi pro filiis iſrael & iuda. Dixit ergo dauid ad gabaonitas. Quid faciã vobis: & qđ erit veſtri piaculum vt bñdicatis hereditati domini. Dixeruntq; ei gabaonite. Nõ ẽ nobis ſuper argento & auro queſtio: ſed cõtra ſaul & cõtra domum eius: neq; volumus vt interficiatur hõ de iſrael. Ad quos rex ait. Quid ergo vultis vt faciam vobis? Qui dixerũt regi. Virum qui attriuit nos & oppreſſit iniq;ita delere debemus vt nec vnus qdẽ reſiduus ſit de ſtirpe eius in cunctis finibus iſrael. Dentur nobis ſeptẽ viri de filiis eius vt crucifigamus eos dño in gabaa ſaul quondã electi dño. Et ait rex. Ego dabo. Pepercitq; rex miphiboſeth filio ionathe filii ſaul propter iuſiurandum domini quod fuit inter dauid & ionathan filiũ ſaul. Tulit itaq; rex duos filios reſpha filie ahia: quos peperit ſaul armoni & miphiboſeth: & quinq; filios michol filie ſaul quos genuerat hadrieli filio berzellai q fuit de molathi: & dedit eos in manus gabaonitarũ: q crucifixerũt eos in mõte corã dño. Et ceciderunt hi ſeptem ſimul occiſi in diebus meſſis prime incipiente meſſiõe ordei. Tollens autem reſpha filia ahia ciliciũ ſubſtrauit ſibi ſupra petram ab initio meſſis donec ſtillaret aqua ſuper eos de celo: & non dimiſit aues lacerare eos per diem neq; beſtias

ὁ βασιλεὺς τοὺς γαβαωνίτας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. καὶ οἱ γαβαωνῖται οὐκ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὅτι ἀπὸ τῶν καταλοίπων ἀμορραίων ἦσαν, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὤμοσαν αὐτοῖς· καὶ ἐζήτησε σαοὺλ πατάξαι αὐτοὺς ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ καὶ ἰούδα. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς τοὺς γαβαωνίτας, τί ποιήσω ὑμῖν, καὶ ἐν τίνι ἐξιλάσομαι, καὶ εὐλογήσετε τὴν κληρονομίαν κυρίου; καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ γαβαωνῖται, οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον μετὰ σαοὺλ καὶ μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν θανατῶσαι ἄνδρα ἐκ παντὸς ἰσραήλ. καὶ εἶπεν, τί ὑμεῖς θέλετε, καὶ ποιήσω ὑμῖν; καὶ εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα, ὁ ἀνὴρ ὃς συνετέλεσεν ἡμᾶς καὶ ὃς ἐδίωξεν ἡμᾶς καὶ ὃς παρελογίσατο ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς, ἀφανίσωμεν αὐτόν, τοῦ μὴ ἀντικαθίστασθαι ἐν παντὶ ὁρίῳ ἰσραήλ. καὶ δοθήτωσαν ἡμῖν ἑπτὰ ἄνδρες ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξιλασόμεθα ἐν αὐτοῖς τῷ κυρίῳ ἐν τῷ βουνῷ τοῦ σαοὺλ ἐκλεκτοῦ τῷ κυρίῳ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἐγὼ δώσω. καὶ ἐφείσατο ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν μεφιβόσθε υἱὸν ἰωνάθαν υἱοῦ σαοὺλ διὰ τὸν ὅρκον κυρίου ὃν ὤμοσαν ἀναμέσον αὐτῶν, ἀναμέσον δαυὶδ καὶ ἀναμέσον ἰωνάθαν υἱοῦ σαούλ. καὶ ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο υἱοὺς ῥεσφὰ θυγατρὸς αἰὰ οὓς ἔτεκε τῷ σαούλ, τὸν ἀρμωνὶ καὶ τὸν μεφιβόσθε, καὶ τοὺς πέντε υἱοὺς τῆς μεχὸλ θυγατρὸς σαούλ, οὓς ἔτεκε τῷ ἀδριὴλ βερζελλὶ τῷ μοουλαθί, καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῶν γαβαωνιτῶν. καὶ ἐξιλέωσαν αὐτοὺς ἔναντι τοῦ κυρίου ἐν τῷ ὄρει. καὶ ἔπεσαν ἐκεῖ οἱ ἑπτὰ κατὰ τὸ αὐτό. καὶ αὐτοὶ ἐθανατώθησαν ἐν ἡμέραις θερισμοῦ ἐν πρώτοις, ἐν ἀρχῇ θερισμοῦ κριθῶν. καὶ ἔλαβε ῥεσφὰ θυγάτηρ αἰὰ τὸν σάκκον καὶ ἔστρωσεν αὐτὸν ἑαυτῇ ἐπὶ τὴν πέτραν ἀπ' ἀρχῆς θερισμοῦ κριθῶν ἕως οὗ ἔσταξεν ὕδατα θεοῦ ἐξ οὐρανοῦ. καὶ οὐκ ἀφῆκε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καθίσαι ἐπ' αὐτοὺς ἡμέρας, οὐδὲ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ

rex gabaonitas: et dixit ad eos. et gabaonite nõ erãt de filiis iſrael: quoniam a reliquiis ammorreorum erãt: et filii iſrael iurauerãt eis. et queſiuit ſaul percutere eos cũ zelaret ipſe filios iſrael et iuda. et dixit dauid ad gabaonitas: qđ faciã vobis: et in quo placabo: et benedicetis hereditati dñi? et dixerũt ei gabaonite: nõ eſt nobis argẽtũ neq; aurũ cũ ſaul et cũ domo eius: et nõ eſt nobis vt interficiamus virũ de omni iſrael. et dixit: qđ vos vultis: et faciã vobis? et dixerũt ad regem: vir qui finiuit nos et qui perſecutus eſt nos et qui cogitauit diſperdere nos: delebimus eum: vt nõ reſiduus ſit in cũctis finibus iſrael. et dentur nobis ſeptẽ viri de filiis eius: et placabimus in eis dñm in colle ſaul electi dño. et ait rex: ego dabo. et pepercit rex ſup mephiboſeth filiũ ionathan filii ſaul pp iuſiurãdũ dñi quod iurauerũt inter eos: inter dauid et inter ionathã filiũ ſaul. et tulit rex duos filios reſpha filie aia quos peperit ſaul: armoni mephiboſeth: et quinq; filios mechol filie ſaul: quos genuit adriel berzelli moulathi: et dedit eos in manus gabaonitarũ. et propitiationẽ fecerũt eos corã dño in mõte. et ceciderũt ibi ſeptẽ ſimul. et ipſi occiſi ſunt in diebus meſſis in primis: in principio meſſiõis ordeorũ. et accepit reſpha filia aia ſaccum et ſubſtrauit eũ ſibi ſupra petrã ab initio meſſis ordeorũ donec ſtillauerũt aque dei de celo. et nõ dimiſit volatilia celi ſedere ſup eos die: neq; beſtias agri

B

C

νυκτός. καὶ ἀπηγγέλη τῷ δαυὶδ πάντα ὅσα ἐποίησε ῥεσφὰ θυγάτηρ αἰὰ ἡ παλλακὴ σαούλ, καὶ ἐπορεύθη δαυὶδ καὶ ἔλαβε τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἀνδρῶν ἰαβὴς γαλαάδ, τῶν κλεψάντων αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους βεθσάν, κρεμασάντων αὐτοὺς ἐκεῖ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐπάταξαν οἱ ἀλλόφυλοι τὸν σαοὺλ ἐν γελβουέ. καὶ ἀνήνεγκεν δαυὶδ ἐκεῖθεν τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ τὰ ὀστᾶ ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ συνήγαγε τὰ ὀστᾶ τῶν ἐξιλεασθέντων. καὶ ἔθαψε τὰ ὀστᾶ σαοὺλ καὶ ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἐξιλεασμένων ἐν τῇ γῇ βενιαμὶν ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ τάφου κὶς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο ὁ βασιλεύς. καὶ ἐξιλάσατο ὁ θεὸς τὴν γῆν μετὰ ταῦτα. καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος τοῖς ἀλλοφύλοις πρὸς ἰσραήλ. καὶ κατέβη δαυὶδ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐξελύθη δαυίδ. καὶ ἰεσβὶ ἀπὸ νὼβ ὃς ἦν ἐκ τῶν ἀπογόνων τῶν γιγάντων, καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ δόρατος αὐτοῦ τριακοσίων σίκλων χαλκοῦ· καὶ οὗτος περιεζωσμένος παραζώνην, καὶ διενοεῖτο τοῦ πατάξαι τὸν δαυίδ. καὶ ἐβοήθησεν αὐτῷ ἀβεσσὰ υἱὸς σαρουίας, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. τότε ὤμοσαν οἱ ἄνδρες δαυὶδ λέγοντες, οὐκ ἐξελεύσῃ μεθ' ἡμῶν ἔτι εἰς πόλεμον, καὶ οὐ μὴ σβέσῃς τὸν λύχνον ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα πόλεμος ἔτι μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν νώβ. τότε ἐπάταξε σοβεχχὶ ὁ ἀσωθὶ τοὺς ἐπισυνηγμένους τῶν ἀπογόνων τῶν γιγάντων. καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν νώβ. καὶ ἐπάταξεν ἐλλανὰν υἱὸς ἰαρὶ τῶν ὑφαινόντων βεθλεεμί, τὸν γολιὰθ τὸν γεθαῖον· καὶ τὸ ξύλον τοῦ δόρατος αὐτοῦ ἦν ὡς ἀντίον ὑφαινόντων. καὶ ἐγένετο ἔτι πόλεμος μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν γέθ. καὶ ἦν ἀνὴρ ἐκ μαδών,

nocte. et nũciata ſũt dauid omnia que fecit reſpha filia aia concubina ſaul: et abiit dauid et tulit oſſa ſaul et oſſa ionathan filii eius a viris iabes galaad qui furati fuerãt eos a muro bethſan cũ ſuſpẽdiſſent eos ibi philiſthijm in die qua percuſſerũt philiſthijm ſaul in gelboe. et aſportauit dauid inde oſſa ſaul et oſſa ionathan filii eius: et cõgregauit oſſa propitiatorum. et ſepeliuit oſſa ſaul et ionathã filii eius et oſſa propitiatorũ in terra beniamin in latere ſepulchri cis patris eius. et fecerũt ſm oia que preceperat rex. et propitiatus eſt deus terre poſt hec. et factũ eſt rurſũ bellũ philiſthijm ad iſrael. et deſcẽdit dauid et ſerui eius cũ eo: et pugnauerũt cũ philiſthijm: et defecit dauid. et ieſbi de nob qui erat de genere gigãtũ: et põdus haſte eius trecentorũ ſiclorũ eris. et iſte accinctus balteo: et cogitabat vt percuteret dauid. et pſidio fuit ei abeſa filius ſaruie: et percuſſit philiſteũ et interfecit eum. tunc iurauerũt viri dauid dicẽtes: nõ egredieris nobiſcũ rurſũ in bellum: et non extingues lucernã iſrael. et factũ eſt poſt hec bellũ rurſũ cũ philiſteis in nob. tunc percuſſit ſobecchi aſothi cõgregatos de ſtirpe gigantũ. et factũ eſt rurſũ bellũ cũ philiſteis in nob. et percuſſit ellanan filius iare de texẽtibus bethleemi: goliath gethenũ. et haſtile haſte eius erat quaſi liciatoriũ texentiũ. et factũ eſt rurſũ bellum cũ philiſteis in geth. et fuit vir ex madon:

1.Re. 17.a.

D

1.Pa. 10.c.

per noctem. Et nunciata ſunt dauid que fecerat reſpha filia ahia concubina ſaul. Et abiit dauid & tulit oſſa ſaul & oſſa ionathe filii eius a viris iabes galaad: qui furati fuerant ea de platea bethſan in qua ſuſpenderãt eos philiſtiim: cum interfeciſſent ſaul in gelboe: & aſportauit inde oſſa ſaul & oſſa ionathe filii eius: & colligentes oſſa eorum qui affixi fuerant: ſepelierunt ea cum oſſibus ſaul & ionathe filii eius in terra beniamin i latere in ſepulchro cis patris eius. Feceruntq; omnia que pceperat rex: & repropitiatus eſt deus terre poſt hec. Factum eſt aũt rurſum prelium philiſtinorum aduerſũ iſrael: & deſcendit dauid & ſerui eius cum eo: & pugnabãt contra philiſtiim. Deficiente ãt dauid ieſbi de nob: qui fuit de genere arafa: cuius ferrũ haſte treceñtas vncias appẽdebat: & accict9 erat enſe nouo: niſus eſt percutere dauid: preſidioq; ei fuit abiſai filius ſaruie: & percuſſũ philiſteũ interfecit. Tũc iurauerũt viri dauid dicentes. Iam non egredieris nobiſcum in bellum ne extiguas lucernã iſrael. Scdm quoq; fuit bellũ in gob cõtra philiſteos. Tunc pcuſſit ſobochai de vſathi ſaph de ſtirpe arafa. Tertium quoq; fuit bellum in gob cõtra philiſteos in quo pcuſſit a deo datus filius ſaltus polymitarius bethleemites goliath getheũ: cuius haſtile haſte erat quaſi liciatorium texẽtium. Quartũ bellũ fuit in geth in quo vir fuit excelſus qui

לילה׃ ויגד לדוד את אשר נגד
עשתה רצפה בת איה פלגש עשה
שאול׃ וילך דוד ויקח את עצמות
שאול ואת עצמות יהונתן בנו
מאת בעלי יביש גלעד אשר
גנבו אתם מרחב בית שן אשר
תלאום שמה פלשתים ביום תלה
הכות פלשתים את שאול נכה
בגלבע׃ ויעל משם את עצמות עלה
שאול ואת עצמות יהונתן בנו
ויאספו את עצמות המוקעים׃ אסף יקע
ויקברו את עצמות שאול קבר
ויהונתן בנו בארץ בנימן בצלע
בקבר קיש אביו ויעשו כל עשה
אשר צוה המלך ויעתר אלהים עתר
לארץ אחרי כן׃ ותהי עוד מלחמה היה לחם
לפלשתים את ישראל וירד
דוד ועבדיו עמו וילחמו את
פלשתים ויעף דוד׃ וישבי בנב
אשר בילידי הרפה ומשקל ילד רפא
קינו שלש מאות משקל נחשת קין מאה
והוא חגור חדשה ויאמר להכות שקל חגר
את דוד׃ ויעזר לו אבישי בן נכה עזר
צרויה ויך את הפלשתי וימיתהו נכה מות
אז נשבעו אנשי דוד לו לאמר שבע
לא תצא עוד אתנו למלחמה יצא
ולא תכבה את נר ישראל׃ ויהי כבה נור
אחרי כן ותהי עוד המלחמה בגוב היה
עם פלשתים אז הכה סבכי
החשתי את סף אשר בילדי
הרפה׃ ותהי עוד המלחמה
בגוב עם פלשתים ויך אלחנן
בן יערי ארגים בית הלחמי
את גלית הגתי ועץ חניתו חנה
כמנור ארגים׃ ותהי עוד מנר
מלחמה בגת ויהי איש מדון דון

צבע ואצבעת ידיו ואצבעת רגליו
רבע שש ושש עשרים וארבע מספר
חרף וגם הוא ילד להרפה: ויחרף את
נכה ישראל ויכהו יהונתן בן שמעה
אחי דוד: את ארבעת אלה ילדו
נפל להרפה בגת ויפלו ביד דוד
וביד עבדיו:

Cap. xxij.

וידבר דוד ליהוה את דברי
דבר השירה הזאת ביום הציל יהוה
נצל שור אתו מכף כל איביו ומכף שאול:
ויאמר יהוה סלעי ומצודתי
אמר מצר ומפלטי לי: אלהי צורי אחסה
פלט חסה בו מגני וקרן ישעי משגבי
שגב ומנוסי משעי מחמס תושעני:
נוס ישע מהלל אקרא יהוה ומאיבי
ישע הלל אושע: כי אפפני משברי מות
שבר נחלי בליעל יבעתוני: חבלי
בל שאול סבני קדמני מקשי
שאל סבב מות: בצר לי אקרא יהוה ואל
יקש אלהי אקרא וישמע מהיכלו
צור קרא שמע קולי ושועתי באזניו: ותגעש
היכל געש ותרעש הארץ מוסדות השמים
ירגזו ויתגעשו כי חרה לו: עלה
רעש יסד רגז עשן באפו ואש מפיו תאכל
פה אכל גחלים בערו ממנו: ויט שמים
נטה וירד וערפל תחת רגליו: וירכב
רכב על כרוב ויעף וירא על כנפי
כנף עוף רוח: וישת חשך סביבתיו סכות
ראה שות חשרת מים עבי שחקים: מנגה
סבב סכך נגדו בערו גחלי אש: ירעם מן
רעם שמים יהוה ועליון יתן קולו:
עלה נתן וישלח חצים ויפיצם ברק ויהם:
שלח פוץ ויראו אפקי ים יגלו מסדות
המם אפק גלה תבל בגערת יהוה מנשמת רוח
אפו: ישלח ממרום יקחני ימשני
רום לקח ממים רבים: יצילני מאיבי עז
משה רבב נצל עזז

ſenos in manibus pedibuſq; habebat digitos, ideſt viginti quattuor: ∞∞∞∞∞ & erat de origine araſa: & blaſphemauit ∞ iſrael. Percuſſit autē eū ionathas filius ſammaa fratris dauid. Hi quattuor nati ſunt ∞∞ de araſa in geth: & ceciderunt in manu dauid & ſeruorum eius. zz.

Locutus ē aūt dd dño verba carminis huius: in die qua liberauit eū dñs de manu oīm inimicorū ſuorū & de manu ſaul. Et ait. Dñs petra mea & robur meum & ſaluator meus. Deus fortis meus: ſpabo in eū. Scutū meum & cornu ſalutis mee: eleuator meus & refugiū meū: ſaluator meus: de iniquitate liberabis me. Laudabilē inuocabo dñm: & ab inimicis meis ſaluus ero. Quia circūdederūt me cōtritiones mortis: torrētes belial terruerūt me. Fūes inferni circundederūt me: pueneruntme laqi mortis. In tribulatione mea inuocabo dñm: & ad deū meū clamabo. Et exaudiet de tēplo ſācto ſuo vocē meā: & clamor meus veniet ad aures eius. Cōmota ē & cōtremuit terra: fundamēta montiū cōcuſſa ſūt & cōquaſſata: qm̄ iratus ē. Aſcēdit fumus de naribus eius: & ignis de ore eius vorauit: carbones ſuccēſi ſunt ab eo. Et inclinauit celos & deſcēdit: & caligo ſub pedibus eius. Et aſcēdit ſup cherubim & volauit: & lapſus eſt ſup pēnas vēti. Poſuit tenebras i circuitu ſuo latibulum: cribrās aqs de nubibus celorū. Pre fulgore in cōſpectu eius: ſuccēſi ſunt carbones ignis. Tonabit de celo dñs: & excelſus dabit vocē ſuam. Miſit ſagittas & diſſipauit eos: fulgura & cōſūpſit eos. Et appuerūt effuſiōes maris: & reuelata ſunt fundamēta orbis ab īcrepatione dñi: ab īſpiratiōe ſpūs furoris eius. Miſit de excelſo & aſſūpſit me: & traxit me de aquis multis

⁊ digiti manuū eius ⁊ digiti
καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν
pedū eius ſex ⁊ ſex: viginti ⁊ quattuor numero. ⁊
ποδῶν αὐτοῦ ἓξ καὶ ἕξ, εἴκοσι καὶ τέσσαρες ἀριθμῷ. καί
ipſe de genere titanoꝝ: ⁊ improperauit iſrael.
γε αὐτὸς ἀπόγονος τιτάνων, καὶ ὠνείδισε τὸν ἰσραήλ.
⁊ percuſſit eū ionathan filius ſamaa fratris dauid
καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰωναθὰν υἱὸς σαμαὰ ἀδελφοῦ δαυίδ.
quattuor iſtos natos de genere
τοὺς τέσσαρας τούτους τοὺς τεχθέντας ἀπογόνους
gigātū in geth. ⁊ ceciderūt in manu dauid ⁊
τῶν γιγάντων ἐν γέθ. καὶ ἔπεσον ἐν χειρὶ δαυίδ καὶ
in manu ſeruoꝝ eius.
ἐν χειρὶ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ca. 22.

Et locut' eſt dauid dño verba A
Καὶ ἐλάλησε δαυὶδ τῷ κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς
carminis huius in die qua liberauit eū dñs de manu
ᾠδῆς ταύτης ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξείλετο αὐτὸν κύριος ἐκ χει-
oium inimicoꝝ ſuoꝝ: ⁊ de manu ſaul.
ρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς σαοὺλ. ps. 17.
⁊ dixit: dñs petra mea ⁊ munitio mea ⁊ eruens
καὶ εἶπεν, κύριος πέτρα μου καὶ ὀχύρωμά μου καὶ ἐξαι-
me mihi: deus me': cuſtos me': cōfiſus ero
ρούμενός με ἐμοί. ὁ θεός μου, φύλαξ μου, πεποιθὼς ἔσο-
in eo. protector meus ⁊ cornu ſalutis
μαι ἐπ' αὐτῷ. ὑπερασπιστής μου καὶ κέρας σωτηρίας
mee: ſuſceptor me' ⁊ refugiū ſalutis mee: de
μου, ἀντιλήπτωρ μου καὶ καταφυγὴ σωτηρίας μου, ἐξ
iniquo ſaluabis me: laudabilē inuocabo dñm: ⁊ ab
ἀδίκου σώσεις με, αἰνετὸν ἐπικαλέσομαι κύριον, καὶ ἀπὸ
inimicis meis ſaluus ero: qm̄ circūdederūt me cōtritiones
τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι, ὅτι περιέσχον με συντριμ-
mortis ⁊ torrētes iniqtatis terruerūt me. funes
μοὶ θανάτου, καὶ χείμαρροι ἀνομίας ἐθάμβησάν με. σχοινία
inferni circūdederūt me: ⁊ preuenerūt me laquei mortis:
ᾅδου ἐκύκλωσάν με, καὶ προέφθασάν με παγίδες θανά-
in tribulatiōe mea inuocabo dñm: ⁊ ad
του, ἐν θλίψει μου ἐπικαλέσομαι τὸν κύριον, καὶ πρὸς
deū meū clamabo. ⁊ audiuit de tēplo ſuo vocem
τὸν θεόν μου βοήσομαι. καὶ ἤκουσεν ἐκ ναοῦ αὐτοῦ φω-
meā: ⁊ clamor me' in auribus eius. ⁊ cō
νῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτοῦ. καὶ ἐσει-
mota ē ⁊ turbata eſt terra ⁊ fundamēta celi cōcuſ-
σθη καὶ ἐταράχθη ἡ γῆ καὶ τὰ θεμέλια τοῦ οὐρανοῦ συνε-
ſa ſunt: qm̄ iratus eſt eis dñs. aſcēdit fumus in ira
ταράχθη, ὅτι ἐθυμώθη αὐτοῖς κύριος. ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀρ-
eius ⁊ ignis ex ore eius vorauit. carbones
γῇ αὐτοῦ καὶ πῦρ ἐκ στόματος αὐτοῦ κατέφαγε. ἄνθρα-
ſuccēſi ſūt ab eo: ⁊ inclinauit celos ⁊ deſ-
κες ἀνήφθησαν ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς καὶ κα- B
cēdit: ⁊ caligo ſub pedibus eius. ⁊ aſcen-
τέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. καὶ ἐπέ-
dit ſup cherubim ⁊ volauit: ⁊ viſus ē ſup pennas
βη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, καὶ ὤφθη ἐπὶ πτερύ-
ventoꝝ: ⁊ poſuit tenebras latibulū ſuū. in cir-
γων ἀνέμων, καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ. κύ-
cuitu ſuo tabernaculū ſuū tenebre aquarū: nubes ae-
κλῳ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ σκότος ὑδάτων, νεφέλαι ἀέ-
ris. de lumine in cōſpectu eius ſuccēſi ſunt carbones ignis.
ρος. ἐκ φέγγους ἀπέναντι αὐτοῦ ἐξεκαύθησαν ἄνθρακες πυρός.
⁊ intonuit de celo dñs: ⁊ excelſus dedit vocē
καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε φωνὴν
ſuā: ⁊ miſit ſagittas ⁊ diſſipauit eos. ⁊ fulgu
αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε βέλη καὶ διεσκόρπισεν αὐτούς. καὶ ἤστρα-
rauit coruſcatiōes ⁊ terruit eos: ⁊ appuerūt emiſſiones maris. ⁊
ψεν ἀστραπὴν καὶ ἐξέστησεν αὐτούς, καὶ ὤφθησαν ἀφέσεις θαλάσσης. καὶ
reuelata ſunt fundamēta orbis in increpatiōe dñi a
ἀπεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης ἐν τῇ ἐπιτιμήσει τοῦ κυρίου ἀπὸ
[illegible]ratiōe ſpūs furoris ei'. miſit de altitudine ⁊ aſſūpſit me: traxit
[illegible]νοῆς πνεύματος ὀργῆς αὐτοῦ. ἐξαπέστειλεν ἐξ ὕψους καὶ ἔλαβέ με, εἵλκυσέ
me de aquis multis: liberauit me de robore inimicoꝝ meoꝝ:
με ἐξ ὑδάτων πολλῶν, ἐξείλατό με ἐξ ἰσχύος ἐχθρῶν μου, ∞∞

de odiētibus me: qm̄ robuſti erāt magis q̄ ego. preuene
ἐκ τῶν μισούντων με, ὅτι ἴσχυον ὑπὲρ ἐμέ. προέφθα-
rūt me in die perditiōis mee. ⁊ fact' ē dñs fir
σάν με ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας μου. καὶ ἐγένετο κύριος ἀντι-
mamētū meū: ⁊ eduxit me in latitudinē. liberauit me: C
στήριγμά μου, καὶ ἐξήγαγέ με εἰς πλατυσμόν. ἐξείλατό με,
quia voluit me. ⁊ retribuit mihi dñs ſcdm
ὅτι ηὐδόκησεν ἐν ἐμοί. καὶ ἀνταπέδωκέ μοι κύριος κατὰ τὴν
iuſtitiā meā ⁊ ſcdm mūdiciā manuū
δικαιοσύνην μου καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν
mearū reddet mihi: qr cuſtodiui vias dñi:
μου ἀνταποδώσει μοι, ὅτι ἐφυλαξάμην ὁδοὺς κυρίου,
⁊ nō impie egi corā deo meo. qm̄ oia iudi
ps.17. καὶ οὐκ ἠνόμησα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. ὅτι πάντα τὰ κρί-
cia eius in cōſpectu meo: ⁊ precepta eius
ματα αὐτοῦ ἀπέναντί μου, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ A
nō amouebūtur a me. ⁊ ero imaculat' ei ⁊
οὐκ ἀποστήσεται ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἔσομαι ἄμωμος αὐτῷ καὶ
cuſtodiā me ab iniqtate mea. ⁊ reſtituet mihi
φυλάξω με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου. καὶ ἀνταποδώσει μοι
dñs ſcdm iuſtitiā meā: ⁊ ſcdm mūdi
κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριό-
ciam manuū meaꝝ in cōſpectu oculoꝝ ſuoꝝ.
τητα τῶν χειρῶν μου ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.
cū ſctō ſctus eris: ⁊ cū inocēti inocēs eris: cū
μετὰ ὁσίου ὁσιωθήσῃ, καὶ μετὰ ἀθώου ἀθῷος ἔσῃ. καὶ μετὰ
electo electus eris: ⁊ cū peruerſo peruer
τοῦ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ στρεβλω-
teris: qm̄ tu ppl'm mānſuetū ſaluabis: ⁊ ocu-
θήσῃ, ὅτι σὺ τὸν λαὸν τὸν πρᾶον σώσεις, καὶ ὀφθαλ-
los excelſoꝝ humiliabis. qm̄ tu illumiabis lucernā meā
μοὺς ὑψηλῶν ταπεινώσεις. ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου
dñe: ⁊ dñs illuminabit in tenebris meis: qr in te cur
κύριε, καὶ ὁ κύριος ἐκλάμψει ἐν σκότει μου, ὅτι ἐν σοὶ δρα-
ram accinctus: ⁊ in deo meo trāſiliā murū.
μοῦμαι μονόζωνος, καὶ ἐν τῷ θεῷ μου ἐξαλοῦμαι τεῖχος. ὁ
[illegible] imaculata via ei'. eloqū dñi igne examinatū. prote
[illegible] ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. τὸ ῥῆμα κυρίου πεπυρωμένον. ὑπερα-
ctor ipſe eſt oib' cōfidētib' in eo. quia
σπιστὴς αὐτός ἐστι πᾶσι τοῖς πεποιθόσιν ἐπ' αὐτόν. διότι
qs deus preter dñm. ⁊ qs creator p̄ter deū no
τίς θεὸς πλὴν τοῦ κυρίου; καὶ τίς κτίστης πλὴν τοῦ θεοῦ ἡ-
ſtrū? de' corroborās me fortitudine: ⁊ poſuit imaculatā
μῶν; ὁ θεὸς ὁ κραταιῶν με δύναμιν, καὶ ἔθετο ἄμωμον τὴν
viā meā. ponēs pedes meos vt ceruī: ⁊ ſta
ὁδόν μου. τιθεὶς τοὺς πόδας μου ὡς ἐλάφου, καὶ ἱ-
tuēs me ſup excelſa: docēs manus meas ad pre
στῶν με ἐπὶ τὰ ὑψηλά, διδάσκων τὰς χεῖράς μου εἰς πό-
liū: ⁊ frāgēs arcū ereū ſup brachia mea. ⁊
λεμον, καὶ κατάξας τόξον χαλκοῦν ἐπὶ βραχίονάς μου. καὶ B
dediſti mihi clypeū ſalutis mee: ⁊ humilitas tua mul-
ἔδωκάς μοι ὅπλον τῆς σωτηρίας μου, καὶ ὑπακοή σου ἐπλή-
tiplicauit me. ⁊ dilataſti greſſus meos ſub
θυνέ με. καὶ ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου ὑποκά-
tus me: ⁊ nō defeci in viſis meis.
τω μου, καὶ οὐκ ἠσθένησα ἐν ταῖς τρίβοις μου.
perſequar inimicos meos: ⁊ conterā eos. ⁊ nō
διώξω τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ ἀφανιῶ αὐτούς. καὶ οὐκ
conuertar donec cōſumā eos. cōfringā eos D
ἀποστρέψω, ἕως οὗ συντελέσω αὐτούς. θλάσω αὐτοὺς
⁊ non conſurgāt: ⁊ cadent ſub pedibus
καὶ οὐ μὴ ἀναστῶσι, καὶ πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας
meis. ⁊ accinxiſti me fortitudine vt expugnē: ⁊ incur-
μου. καὶ περιέζωσάς με δύναμιν τοῦ πολεμεῖν, καὶ κάμ-
uabis inſurgent' cōtra me. ⁊ inimici mei
ψεις τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' ἐμέ. καὶ οἱ ἐχθροί μου
traditi ſunt mihi. ceruices odiētiū me cōculca-
παρεδόθησάν μοι. αὐχένας μισούντων με κατεπά-
ui. clamauerūt ⁊ nō fuit q̄ ſaluaret: deus dñs ⁊ nō
τησα. ἀνεβόησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ σώζων, θεὸς κύριος καὶ οὐκ
audiuit eos. ⁊ delebo eos vt puluerē terre: q̄ſi lutū:
ἐπήκουσεν αὐτῶν. καὶ λεανῶ αὐτοὺς ὡς χοῦν γῆς, ὡς πηλὸν

Liberauit me ab inimico meo potentiſſimo & ab his q oderāt me: qm̄ robuſtiores me erant. Preuenit me in die afflictionis mee: & fctūs eſt dñs firmamētū meū. Et eduxit me in latitudinē: liberauit me: qa complacui ei. Retribuet mihi dñs ſm iuſticiā meā: & ſm mūdiciā manuū mearū reddet mihi. Quia cuſtodiui vias dñi: & nō egi impie a deo meo. Omnia enī iudicia eius in conſpectu meo: & p̄cepta eius nō amoui a me. Et ero pfectus corā eo: & cuſtodiā me ab iniquitate mea. Et reſtituet mihi dñs ſm iuſtitiā meā: & ſm mundiciā manuū mearū in cōſpectu oculorū ſuorū. Cū ſancto ſctūs eris: & cum robuſto pfectus. Et cū electo electus eris: & cū puerſo puerteris. Et populū pauperē ſaluū facies: oculiſq; tuis excelſos hūiliabis. Quia tu lucerna mea dñe: & tu dñe illuminabis tenebras meas. In te eīm currā accinctus: in deo meo trāſiliā murū. Deus īmaculata via eius: eloquium dñi igne examinatū: ſcutum eſt oīm ſpātiū ī ſe. Quis eſt deus p̄ter dñm: & quis fortis p̄ter deum noſtrū? Deus qui accinxit me fortitudīe: & cōplanauit perfectā viam meā. Coequans pedes meos ceruis: & ſup excelſa mea ſtatuens me. Docēs manus meas ad p̄liū: & cōponēs quaſi arcum ereum brachia mea. Dediſti mihi clypeū ſalutis tue: & manſuetudo mea multiplicauit me. Dilatabis greſſus meos ſubtus me: & nō deficiēt tali mei. Perſequar inimicos meos & cōterā: & nō conuertar donec conſumā eos. Cōſumam eos: & cōfringam vt non conſurgāt: cadēt ſub pedibus meis. Accinxiſti me fortitudine ad preliū: incuruaſti reſiſtētes mihi ſubtus me. Inimicos meos dediſti mihi dorſum: odientes me & diſpdā eos. Clamabūt & nō erit q ſaluet ad dñm:

משנאי כי אמצו ממני: יקדמוני קדם
ביום אידי ויהי יהוה משען היה שען
לי: ויצא למרחב אתי יחלצני רחב חלץ
כי חפץ בי: יגמלני יהוה כצדקתי גמל
כבר ידי ישיב לי: כי שמרתי שוב
דרכי יהוה ולא רשעתי מאלהי:
כי כל משפטו לנגדי וחקתיו שפט חקק
לא אסור ממנה: ואהיה תמים סור תמם
לו ואשתמרה מעוני: וישב שמר
יהוה לי כצדקתי כברי לנגד
עיניו: עם חסיד תתחסד עם חסד
גבור תמים תתמם: עם נבר גבר ברר
תתבר ועם עקש תתפל: ואת פתל
עם עני תושיע ועיניך על רמים ענה ישע
תשפיל: כי אתה נירי יהוה רום שפל
ויהוה יגיה חשכי: כי בכה ארוץ נור נגה
גדוד באלהי אדלג שור: האל רוץ גדד
דלג
תמים דרכו אמרת יהוה צרופה צרף
מגן הוא לכל החסים בו: כי מי חסה
אל מבלעדי יהוה ומי צור
מבלעדי אלהינו: האל מעוזי עזז
חיל ויתר תמים דרכי: משוה נתר
רגלי כאילות ועל במתי שוה במה
יעמדני: מלמד ידי למלחמה עמד למד
ונחת קשת נחושה זרעתי: לחם חתת
ותתן לי מגן ישעך וענתך נחש
תרבני: תרחיב צעדי תחתני נתן ענה
ולא מעדו קרסלי: ארדפה איבי רבה רחב
ואשמידם ולא אשוב עד רדף
כלותם: ואכלם ואמחצם ולא שמד שוב
יקומון ויפלו תחת רגלי: ותזרני כלה מחץ
חיל למלחמה תכריע קמי קום נפל
תחתני: ואיבי תתה לי ערף אזר כרע
משנאי ואצמיתם: ישעו ואין קום
משיע אל יהוה ולא ענם: נתן שנא
ואשחקם כעפר ארץ כטיט צמת שוע
ישע ענה
שחק

חוצות אדיקם ארקעם: ותפלטני
מריבי עמי תשמרני לראש
גוים עם לא ידעתי יעבדני: בני
נכר יתכחשו לי לשמוע אזן
ישמעו לי: בני נכר יבלו ויחגרו
ממסגרותם: חי יהוה וברוך צורי
וירם אלהי צור ישעי: האל
הנתן נקמת לי ומריד עמים
תחתני: ומוציאי מאיבי ומקמי
תרוממני מאיש חמסים תצילני:
על כן אודך יהוה בגוים ולשמך
אזמר: מגדול ישועות מלכו
ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו
עד עולם:

Cap. xxiii. ואלה דברי
דוד האחרנים נאם דוד בן
ישי ונאם הגבר הקם על משיח
אלהי יעקב ונעים זמרות
ישראל: רוח יהוה דבר בי ומלתו
על לשוני: אמר אלהי ישראל
לי דבר צור ישראל מושל
באדם צדיק מושל יראת
אלהים: וכאור בקר יזרח שמש
בקר לא עבות מנגה ממטר דשא
מארץ: כי לא כן ביתי עם אל
כי ברית עולם שם לי ערוכה
בכל ושמרה כי כל ישעי וכל
חפץ כי לא יצמיח: ובליעל כקוץ
מנד כלהם כי לא ביד יקחו: ואיש
יגע בהם ימלא ברזל ועץ חנית
ובאש שרוף ישרפו בשבת: אלה
שמות הגברים אשר לדוד ישב
בשבת תחכמני ראש השלשי
הוא עדינו העצני על שמנה
מאות חלל בפעם אחת: ואחריו
אלעזר בן דדו בן אחחי בשלשה
הגברים עם דוד בחרפם

& non exaudiet eos. Delebo eos vt puluerē terre: q̄ſi lutū platearū cōminuā eos atq̧ cōfrigā. Saluabis me a cōtradictiōibus populi mei. cuſtodies me in caput gentiū. Populus quē ignoro ſeruiet mihi: filii alieni reſiſtent mihi: auditu auris obedient mihi. Filii alieni defluxerūt: & cōtrahentur ī anguſtiis ſuis. Viuit dominus & bn̄dictus deus meus: & exaltabitur deus fortis ſalutis mee. Deus qui das vīdictas mihi: & deiicis p̄pl'os ſub me. Qui educis me ab inimicis meis: & a reſiſtentibus mihi eleuas me: a viro iniquo liberabis me. Propterea cōfitebor tibi dn̄e ī gētibus: & noī tuo cantabo. Magnificās ſalutes regis ſui: & faciēs miſericordiā xp̄o ſuo dd̄ & ſemini eius ī ſempitēnū.

Hec ātſūt verba 23. nouiſſima q̄ dixit dd̄ filius iſai. Dixit vir cui cōſtitutū ē de xp̄o dī iacob: egregi⁹ pſaltes iſrael. Spūs dn̄i locutus eſt p me: & ſmo eius p ligua meā: dixit. Deus iſrael mihi locutus eſt fortis iſrl'. Dn̄ator hoīum iuſtus: dn̄ator in timore dei. Sicut lux aurore oriente ſole mane abſq̧ nubib⁹ rutilat: & ſicut pluuiis germinat herba de terra. Nec tāta ē domus mea apud deū vt pactū eternū iniret mecū firmū in oībus atq̧ munitū. Cūcta enī ſal⁹ mea & oīs volūtas: nec ē qcq̄ ex eo qd̄ nō germinet. Preuaricatores aūt q̄ſi ſpine euellētur vniuerſi q̄ nō tollūtur manib⁹. Et ſi qs tāgere voluerit eas: armabitur ferro & ligno lāceato. igneq̧ ſuccenſe cōburentur vſq̧ ad nihilū. Hec noīa fortiū dd̄: ſedēs in cathedra ſapiētiſſim⁹ princeps īter tres. Ipſe ē q̄ſi tenerrim⁹ ligni vermiculꝰ: qui octigētos īterfecit impetu vno. Poſt hūc eleazar filiꝰ patrui eius ahoites inter tres fortes qui erant cū dd̄ quādo exprobrauerūt

qui eſt de viis cōminuā eos. τ libera me de ꝯtradictiōib⁹
γῆς ἐξ ὁδῶν λεπτυνῶ αὐτούς. καὶ ἐξελοῦ με ἐξ ἀντιλογιῶν
ppl'i: cuſtodies me in caput gētiū. ppl's quē nō cognoui
λαοῦ, φυλάξεις με εἰς κεφαλὴν ἐθνῶν. λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων
ſeruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi. filii alie
ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μοι. υἱοὶ ἀλλό-
ni mētiti ſūt mihi: filii alieni abiiciētur: τ
τριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι ἀπορριφήσονται, καὶ
errabūt ex anguſtiis ſuis. viuit dn̄s τ bene
σφαλοῦσιν ἐκ τῶν συγκλεισμῶν αὐτῶν. ζῇ κύριος καὶ εὐλο-
dictus q̄ creauit me: τ exaltabitur deus me⁹ ſaluator me⁹.
γητὸς ὁ πλάσας με, καὶ ὑψωθήσεται ὁ θεός μου ὁ σωτήρ μου.
fortis dn̄s deus q̄ dedit vindictas mihi: τ humi
ἰσχυρὸς κύριος ὁ θεὸς ὃς ἔδωκεν ἐκδικήσεις μοι, καὶ ἐταπει-
liauit ppl'os ſubtus me: τ eduxit me ex inimicis: τ
νῶσεν λαοὺς ὑποκάτω μου, καὶ ἐξήγαγέ με ἐξ ἐχθρῶν, καὶ
de inſurgētibus cōtra me exaltabis me: de viris iniquis liberabis me. pp hoc cōfitebor tibi in gētib⁹ dn̄e.
ἐκ τῶν ἐπεγειρομένων ἐπ' ἐμὲ ὑψώσεις με, ἐξ ἀνδρῶν ἀδικιῶν ῥύσῃ με. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι κύριε. Ro.15 b.
τ nomini tuo cātabo magnificās ſalutes regis ſui: τ faciēs miām xp̄o ſuo dauid
καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ μεγαλύνων τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, καὶ ποιῶν ἔλεος τῷ χριστῷ αὐτοῦ τῷ δαυίδ
τ ſemini ei⁹ vſq̧ in ſempiternū.
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. Ca.23.

Et hec verba dauid nouiſſima. fidelis dauid fili⁹ ieſſe. τ fidelis vir: quē ſuſcitauit deus xp̄m dei iacob: τ pulcher pſalmus iſrael. ſpiritus dn̄i locutus eſt in me: τ ſermo eius in lingua mea. dixit de⁹ iſrael mihi locut⁹ ē plaſtes iſrael: dn̄ator in hominibus iuſtus: dn̄ator timore dei. τ ſicut lux matutina oriētur ſol mane τ nō obſcuritatē īducet. a luce τ ex pluuia vt herba de terra: q̄ñ nō ſic domus mea cū deo: q̄ fedus eternū pepigit mecū vt ſaluaret me paratū in oñi tp̄e cuſtoditū: q̄ñ oīs ſalus mea τ oīs volūtas in dn̄o: q̄ñ non germinabit preuaricator quaſi ſpina eiecta: vniuerſi hi. τ q̄ñ nō manu tollentur. τ vir q̄ laborabit in eis: plenus ferro τ lignis lāceē: τ in igne cōbuſtiōe cōburētur in cōfuſionē eorū. hec nomina potentiū dauid. ieſbaab filius thecemani princeps triū hic. adino aſoneus iſte euaginabat gladiū ſuū cōtra octigentos interfectos vno īpetu. τ poſt eū eleazar fili⁹ dudi filii patrui eius inter tres fortes. hic fuit cū dauid cū exprobrauit ipſe

Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι δαυὶδ οἱ ἔσχατοι. πιστὸς δαυὶδ υἱὸς ἰεσσαί. καὶ πιστὸς ἀνήρ, ὃν ἀνέστησεν ὁ θεὸς ἐπὶ χριστὸν θεοῦ ἰακώβ, καὶ ὡραῖος ὁ ψαλμὸς τοῦ ἰσραήλ. πνεῦμα κυρίου ἐλάλησεν ἐν ἐμοί, καὶ λόγος αὐτοῦ ἐπὶ γλώσσης μου. εἶπεν ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐμοὶ ἐλάλησε πλάστης ἰσραήλ, ἄρχων ἐν ἀνθρώποις δίκαιος, ἀρχὸς φόβῳ θεοῦ. καὶ ὡς φῶς τὸ πρωϊνὸν ἀνατελεῖ ἥλιος τὸ πρωΐ καὶ οὐ σκοτάσει. ἀπὸ φέγγους καὶ ἐξ ὑετοῦ ὡς βοτάνη ἐκ γῆς, ὅτι οὐχ οὕτως ὁ οἶκός μου μετὰ θεοῦ, ὅτι διαθήκην αἰώνιον ἔθετό μοι σῶσαί με ἑτοίμην ἐν παντὶ καιρῷ πεφυλαγμένην, ὅτι πᾶσα σωτηρία μου καὶ πᾶν θέλημα ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐ μὴ βλαστήσει ὁ παράνομος ὥσπερ ἄκανθα ἐξωσμένη, πάντες αὐτοί. καὶ ὅτι οὐ χειρὶ ληφθήσονται. καὶ ἀνὴρ ὃς κοπιάσει ἐν αὐτοῖς, πλήρης σιδήρου καὶ ξύλων δόρατος, καὶ ἐν πυρὶ καύσει καυθήσονται εἰς αἰσχύνην αὐτῶν. ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν δυναστῶν δαυίδ. ἰεσβαὰβ υἱὸς θεκεμανὶ πρῶτος τῶν τριῶν οὗτος. ἀδινὼ ὁ ἀσωναῖος οὗτος ἐσπᾶτο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ ὀκτακοσίους τραυματίας εἰσάπαξ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐλεάζαρ υἱὸς δουδὶ υἱοῦ πατραδέλφου αὐτοῦ ἐν τοῖς τρισὶ τοῖς δυνατοῖς. οὗτος ἦν μετὰ δαυὶδ ἐν τῷ ὀνειδίσαι αὐτόν

A

B

in philiſtijm. τ philiſtijm ibi cōgregati ſunt in preliū. τ aſcēderūt viri iſrael ōn̄s ante faciem eorū: τ ipſe ſurrexit τ percuſſit philiſteos: donec defatigaretur man⁹ eius: τ adheſit man⁹ eius ſup gladiū. τ fecit dn̄s ſalutē magnā in die illa. τ ppl's reuerſus ē poſt eū ad predādū. τ poſt hunc ſameas fili⁹ aga arari. τ cōgregati ſunt philiſtijm in maxillā. τ erat ibi pars agri plena lente. τ ppl's fugit de facie philiſtijm: τ ſtetit in medio partis: τ liberauit eā: τ percuſſit philiſteos. τ fecit dn̄s ſalutē magnā. τ deſcenderunt tres de triginta principib⁹: τ ingreſſi fuerūt ad dauid in ſpeluncā odolā. τ agmina philiſtinorū caſtrametata ſūt in valle titanorū. τ dauid erat tūc in munitione: τ ſtatio philiſtinorū erat tunc in bethleem. τ deſiderauit dauid: τ dixit: qs dabit potū mihi aque de ciſterna q̄ eſt in bethleem, q̄ in porta? τ irruperūt tres fortes caſtra philiſtinorū: τ hauſerūt aquā de ciſterna que in bethleē que in porta. τ ceperūt τ venerūt ad dauid. τ nō voluit dauid bibere illā. τ libauit eā dn̄o: τ dixit: nō mihi fiat a dn̄o vt faciā hoc: ſi ſanguinē viror q̄ profecti ſūt in animis ſuis bibam? τ nō voluit bibere eā. hec fecerunt tres bellatores. τ abeſſa frater ioab fili⁹ ſaruia princeps triū. iſte leuauit haſtā ſuam cōtra trecētos interfectos. iſte erat nominat⁹ in tribus: de trib⁹ glorioſus: τ erat eis in principē: τ vſq̧ ad tres nō puenerat. τ baneas filius ioiada filii viri fortis:

ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐκεῖ συνήχθησαν εἰς πόλεμον. καὶ ἀνέβησαν ἄνδρες ἰσραὴλ πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ αὐτὸς ἐξανέστη καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους, ἕως οὗ ἐκοπίασεν ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ προσεκολλήθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ῥομφαίαν. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ λαὸς ἐπέστρεψεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὸ σκυλεύειν. καὶ μετ' αὐτὸν σαμαίας υἱὸς ἀγὰ ὁ ἀραρί. καὶ ἐπισυνήχθησαν ἀλλόφυλοι ἐπὶ σιαγόνα. καὶ ἦν ἐκεῖ μερὶς ἀγροῦ πλήρης φακοῦ. καὶ ὁ λαὸς ἔφυγε ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ κατέστη ἐν μέσῳ τῆς μερίδος, καὶ ἐξείλετο αὐτήν, καὶ ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην. καὶ κατέβαινουσι τρεῖς ἐκ τῶν τριάκοντα ἀρχόντων, καὶ εἰσῆλθον πρὸς δαυὶδ εἰς τὸ σπήλαιον ὀδολάμ. καὶ τὰ τάγματα τῶν ἀλλοφύλων παρενέβαλεν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν τιτάνων. καὶ δαυὶδ ἦν τότε ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ τὸ σύστημα τῶν ἀλλοφύλων ἦν τότε ἐν βηθλεέμ. καὶ ἐπεθύμησε δαυίδ, καὶ εἶπε, τίς ποτιεῖ με ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ; καὶ διέρρηξαν οἱ τρεῖς δυνατοὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ὑδρεύσαντο ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ. καὶ ἔλαβον καὶ παρεγένοντο πρὸς δαυίδ. καὶ οὐκ ἐβούλετο δαυὶδ πιεῖν αὐτό. καὶ ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπεν, μή μοι γένοιτο παρὰ κυρίου ποιῆσαι τοῦτο, εἰ αἷμα ἀνδρῶν τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι; καὶ οὐκ ἐβούλετο πιεῖν αὐτό. ταῦτα ἐποίησαν οἱ τρεῖς μαχηταί. καὶ ἀβεσσὰ ἀδελφὸς ἰωὰβ υἱὸς σαρουία πρῶτος τῶν τριῶν. οὗτος ἐξήγειρε τὸ δόρυ αὐτοῦ ἐπὶ τριακοσίους τραυματίας. οὗτος ἦν ὀνομαστὸς ἐν τοῖς τρισίν, ἐκ τῶν τριῶν ἔνδοξος, καὶ ἦν αὐτοῖς εἰς ἄρχοντα, καὶ ἕως τῶν τριῶν οὐκ ἤρχετο. καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ υἱοῦ ἀνδρὸς δυνατοῦ,

C

philiſtiim: & congregati ſunt illuc in prelium. Cumq̧ aſcendiſſent viri iſrael: ipſe ſtetit & percuſſit philiſteos donec deficeret man⁹ eius: & obrigeſceret cū gladio. Fecitq̧ dominus ſalutē magnā ī die illa: & ppl's qui fugerat reuerſus eſt ad ceſorū ſpolia detrahenda. Et poſt hūc ſemaa fili⁹ agge de arari. Et cōgregati ſunt philiſtiim ī ſtatione. Erat quippe ibi ager lente plenus. Cūq̧ fugiſſet populus a facie philiſtiim: ſtetit ille in medio agri & tutus ē eū. Percuſſitq̧ philiſteos: & fecit dn̄s ſalutē magnam: necnon & an̄ deſcēderāt tres q erāt principes inter triginta. & venerant tp̄e meſſis ad dd̄ in ſpelūcā odollā. Caſtra aūt philiſtinorum erant poſita in valle gigātū: & dauid erat in p̄ſidio. Porro ſtatio philiſtinorū tūc erat in bethleem. Deſiderauit ergo dd̄ aquam de lacu & ait. O ſi quis mihi daret potum aq̄ de ciſterna q̄ eſt in bethleem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes caſtra philiſtinorum: & hauſerunt aquam de ciſterna bethleem q̄ erat iuxta portam: & attulerūt ad dauid. At ille noluit bibere ſed libauit eam domino dicens. Propiti⁹ ſit mihi dominus: ne faciam hoc. Num ſanguinem hoīm iſtorū q profecti ſunt: & aīarū periculū bibam? Noluit ergo bibere. Hec fecerunt tres robuſtiſſimi. Abiſai quoq̧ frater ioab filius ſaruie: princeps erat d̄ tribus. Ipſe eſt qui leuauit haſtā ſuā cōtra trecentos quos interfecit: noīat⁹ in tribus & inter tres nobilior: eratq̧ eorum princeps: ſed vſq̧ ad tres primos nō puenerat. Et banaias filius ioiade viri fortiſſimi

פלשתים נאספו שם למלחמה
ויעלו איש ישראל: הוא קם
ויך בפלשתים עד כי יגעה ידו
ותדבק ידו אל החרב ויעש יהוה
תשועה גדולה ביום ההוא והעם
ישבו אחריו אך לפשט: ואחריו
שמא בן אגא הררי ויאספו
פלשתים לחיה ותהי שם חלקת
השדה מלאה עדשים והעם נס
מפני פלשתים: ויתיצב בתוך
החלקה ויצילה ויך את פלשתים
ויעש יהוה תשועה גדולה: וירדו
שלשה מהשלשים ראש
ויבאו אל קציר אל דוד אל
מערת עדלם וחית פלשתים
חנה בעמק רפאים: ודוד אז
במצודה ומצב פלשתים אז
בית לחם: ויתאוה דוד ויאמר
מי ישקני מים מבאר בית
לחם אשר בשער: ויבקעו
שלשת הגברים במחנה
פלשתים וישאבו מים מבאר
בית לחם אשר בשער וישאו
ויבאו אל דוד ולא אבה
לשתותם ויסך אתם ליהוה:
ויאמר חלילה לי יהוה
מעשתי זאת הדם האנשים
ההלכים בנפשותם ולא אבה
לשתותם אלה עשו שלשת
הגברים: ואבישי אחי יואב בן
צרויה הוא ראש השלשה
והוא עורר את חניתו על שלש
מאות חלל ולו שם בשלשה:
מן השלשה הכי נכבד ויהי
להם לשר ועד השלשה לא
בא: ובניהו בן יהוידע בן איש חיל

רב פעלים מקבצאל הוא הכה — נכה
את שני אראל מואב והוא — שנה ארה
ירד והכה את הארי בתוך הבאר
ביום השלג והוא הכה את איש
מצרי איש מראה וביד המצרי — ראה
חנית וירד אליו בשבט ויגזל — גזל
את החנית מיד המצרי ויהרגהו — הרג
בחניתו: אלה עשה בניהו בן — חנה
יהוידע ולו שם בשלשה
הגברים: מן השלשים נכבד
ואל השלשה לא בא וישמהו — שום
דוד אל משמעתו: עשהאל — שמע
אחי יואב בשלשים אלחנן
בן דדו בית לחם: שמה החרדי
אליקא החרדי: חלץ הפלטי
עירא בן עקש התקועי:
אביעזר הענתתי מבני החשתי:
צלמון האחחי מהרי הנטופתי:
חלד בן בענה הנטופתי אתי
בן ריבי מגבעת בני בנימן:
בניהו פרעתני הדי מנחלי
געש: אבי עלבון הערבתי
עזמות הברחמי: אליחבא
השעלבני בני ישן יהונתן:
שמה ההררי אחיאם בן שרר
האררי: אליפלט בן אחסבי בן
המעכתי אליעם בן אחיתפל
הגלני: חצרי הכרמלי פערי
הארבי: יגאל בן נתן מצבה בני
הגדי: צלק העמני נחרי הבארתי
נשאי כלי יואב בן צרויה:
עירא היתרי גרב היתרי: אוריה
החתי כל שלשים ושבעה:

cap. xxiiii.

ויסף אף יהוה לחרות בישראל — חרה סית
ויסת את דוד בהם לאמר
לך מנה את ישראל ואת יהודה: — ילך

magnorum operũ de capſeel. Ipſe percuſſit duos leones moab: & ipſe deſcẽdit & pcuſſit leonem in media ciſterna in dieb[us] niuis. Ipſe quoq interfecit virum egiptium: virũ dignũ ſpectaculo habẽtem in manu haſtã. Itaq cũ deſcẽdiſſet ad eũ in virga: vi extorſit haſtã de manu egiptij: & interfecit eũ haſta ſua. Hec fecit banaias filius ioiade. Et ipſe nominatus inter tres robuſtos qui erant inter triginta nobiliores: veruntamẽ vſq ad tres nõ peruenerat. Fecitq eũ ſibi dd auricularium a ſecreto. Aſahel frater ioab inter triginta. Eleanan filius patrui eius de bethleẽ. Semma de arari. Elicha de arodi. Heles de phalti. Hyra filius acces de thecua. Abiezer de anathot. Mobonnai de vſati. Selmon ahoites. Maharai netophatites. Eleph filius bana & ipſe netophatites. Itai filius ribai de gebeeth filiorum beniamin. Banai pharatonites. Heltai de torrente gaas. Albialbon arbathites. Azamaueth de beromi. Eliaba de ſalboni. Filij iaſen: ionathan: ſemma de orodi. Haiã filius ſarar arothites. Eliſeleth filius aaſbai filij maachati. Heliã filius achitofel gelonites. Eſrai de carmelo. Farai de arbi. Igaal filius nathã de ſoba. Bonni de gaddi. Selech e dãmoni. Naarai berothites armiger ioab filij ſaruie. Hira hietrites. Gareb ipſe hietrites. Vrias etheus. Omnes triginta ſeptem. 24.

Et addidit furor domini iraſci cõtra iſrael: cõmouitq dauid in eis dicẽtẽ ad ioab. Vade numera iſrael & iudam

multa opera erãt ei de cabaſael. ille percuſ
πολλὰ ἔργα ἦν αὐτῷ ἀπὸ καβασαὴλ. οὗτος ἐπάτα-
ſit duos filios ariel moab. & ille deſce
ξε τοὺς δύο υἱοὺς ἀριὴλ τοῦ μωάβ. καὶ οὗτος κατέ-
dit & percuſſit leonẽ in medio ciſterne
βη καὶ ἐπάταξε τὸν λέοντα ἐν μέσῳ τοῦ λάκκου
in die niuis. & ille percuſſit virũ
ἐν ἡμέρᾳ χιόνος. καὶ οὗτος ἐπάταξε τὸν ἄνδρα τὸν
egyptiũ virũ dignũ ſpectaculo: & in manu egy
αἰγύπτιον ἄνδρα ὁρατόν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ αἰγυ-
ptij haſta. & deſcẽdit ad eum in virga: &
πτίου δόρυ. καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν ἐν ῥάβδῳ, καὶ
extorſit haſtã de manu egyptij: &
ἀφεῖλε τὸ δόρυ ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ αἰγυπτίου, καὶ
interfecit eũ in haſta eius. hec fe
ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν τῷ δόρατι αὐτοῦ. ταῦτα ἐποί-
cit baneas filius ioiade: & huic nomẽ inter
ησε βανέας υἱὸς ἰωιαδά, καὶ τούτῳ ὄνομα ἐν τοῖς
tres robuſtos ſup triginta glorioſus: &
τρισὶν δυνατοῖς ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἔνδοξος, καὶ
ad tres nõ venit. & cõſtituit eũ
πρὸς τοὺς τρεῖς οὐκ ἤρχετο. καὶ κατέστησεν αὐτὸν
dauid ad auditus ſuos. & hec no
δαυὶδ πρὸς τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνό-
mina fortiũ dauid regis. aſael
ματα τῶν δυνατῶν δαυὶδ τοῦ βασιλέως. ἀσαὴλ
frater ioab inter triginta. eleanan filius pa
ἀδελφὸς ἰωὰβ ἐν τοῖς τριάκοντα. ἐλεανὰν υἱὸς πα-
trui eius de bethleem. ſameas arodi. e
τραδέλφου αὐτοῦ ἐκ βηθλεέμ. σαμαίας ὁ ἀροδί. ἐ-
lica arodi. challis phalti. hira filius eccis thecoi
λικὰ ὁ ἀροδί. χάλλης ὁ φαλτί. ἰρὰ υἱὸς ἐκκὶς ὁ θεκωί-
tes. abiezer anathothites. mebunai aſothites. ſel
της. ἀβιέζερ ὁ ἀναθωθίτης. μεβουναὶ ὁ ἀσωθίτης. σελ-
mon achoites. macharai netophathites. helab filius ba
μὼν ἀχωίτης. μαχαραὶ ὁ νετωφαθίτης. ἐλὰβ υἱὸς βα-
ana netophathites. ethihi filius ribai q de colle ben
ανὰ ὁ νετωφαθίτης. ἐθθὶ υἱὸς ῥιβαὶ ὁ ἐκ τοῦ βουνοῦ βεν-
iamin. baneas pharathonites. hedai de nachaligai
ιαμίν. βανέας ὁ φαραθωνίτης. ἠδαὶ ἐκ ναχαλιγαί-
as. abi albon arabothites. azmoth barchmites.
ας. ἀβὶ ἀλβὼν ὁ ἀραβωθίτης. ἀζμὼθ ὁ βαρχμίτης.
eliaba ſalabonites. filij iaſen: ionathan: ſama
ἐλιαβὰ ὁ σαλαβωνίτης. υἱοὶ ἰασέν, ἰωναθάν, σαμὰ ὁ
arorites. achiam filius ſarar aradites. eliphalat
ἀρωρίτης. ἀχιὰμ υἱὸς σαρὰρ ὁ ἀραδίτης. ἐλιφαλὰτ
filius achaſbai maachathi. eliam filius achitophel
υἱὸς ἀχασβαὶ τοῦ μααχαθί. ἐλιὰμ υἱὸς ἀχιτόφελ
gelonite. aſare carmelius. phaarai arbi.
τοῦ γελωνίτου. ἀσαρὲ ὁ καρμήλιος. φααραὶ ὁ ἀρβί.
igaal filius nathã de ſuba. bani gadi. ſelec
ἰγαὰλ υἱὸς ναθὰν ἐκ σουβᾶ. βανὶ ὁ γαδί. σελὴκ ὁ
amonites. nacharai berotheus q portabat arma
ἀμμωνίτης. ναχαραὶ ὁ βηρωθαῖος ὁ αἴρων τὰ σκεύη
ioab filij ſaruie. iras iethreus. gareb ie
τοῦ ἰωὰβ υἱοῦ σαρουίας. ἰρὰς ὁ ἰεθραῖος. γαρὲβ ὁ ἰε-
threus. vrias etheus. omnes triginta &
θραῖος. οὐρίας ὁ ἐθαῖος. οἱ πάντες τριάκοντα καὶ
ſeptem.
ἑπτά.

Ca. 24.

Et addidit furor dñi iraſci cõtra iſra
Καὶ προσέθετο ὀργὴ κυρίου θυμωθῆναι ἐν ἰσρα- — 1. Pa. 21. a.
el: & cõmouit dauid in eis dicens:
ήλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν δαυὶδ εἰς αὐτοὺς λέγων,
vade numera iſrael & iudam.
πορεύθητι ἀρίθμησον τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἰούδαν.

& dixit rex ad ioab pricipẽ exerci
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἰωὰβ ἄρχοντα τῶν δυνά-
tuum q cũ eo: perambula iã in omnes
μεων τῶν μετ' αὐτοῦ, περίελθε δὴ εἰς πάσας τὰς
tribus iſrael & iuda a dan & vſq ad ber
φυλὰς τοῦ ἰσραὴλ καὶ ἰούδα ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρ-
ſabee: & conſidera pplm: & ſciam
σαβεέ, καὶ ἐπίσκεψαι τὸν λαόν, καὶ γνώσομαι τὸν
numerũ ppli. & dixit ioab ad re
ἀριθμὸν τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν ἰωὰβ πρὸς τὸν βασι-
gem: adaugeat dñs deus tu[us] ſup pplm: ſi
λέα, προσθείη κύριος ὁ θεός σου ἐπὶ τὸν λαόν, ὥσ-
cut & illos centuplum: & ocu
περ καὶ τούτους ἑκατονταπλασίως, καὶ οἱ ὀφθαλ-
li dñi mei regis videntes. &
μοὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως βλέποντες. καὶ
dñs me[us] rex quare vult verbũ hoc?
ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἱνατί θέλει τὸ ῥῆμα τοῦ-
& obtinuit ſermo regis ſup
το; καὶ κατεκράτησε τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ὑπὲρ
ioab & ſuper principes exercitus. &
ἰωὰβ καὶ ὑπὲρ τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως. καὶ
egreſſus ẽ ioab & principes exercitus a fa
ἐξῆλθεν ἰωὰβ καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἐκ προσώ-
cie regis vt cõſiderarẽt pplm iſrael.
που τοῦ βασιλέως ἐπισκέψασθαι τὸν λαὸν ἰσραήλ.
& ptrãſierũt iordanẽ: & caſtrametati ſũt in aroer
καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀροὴρ
a dextris vrbis q in medio vallis gad
ἐκ δεξιῶν τῆς πόλεως τῆς ἐν μέσῳ τῆς φάραγγος γὰδ
& eliezer. & venerũt in galaad & in terrã iferiorẽ
καὶ ἐλιέζερ. καὶ ἦλθον εἰς γαλαὰδ καὶ εἰς γῆν χεττιὶμ
chades: & venerũt vſq in dan. & circuierunt
χάδης, καὶ παρεγένοντο ἕως δάν. καὶ ἐκύκλωσαν τὴν
ſidonẽ & veniũt ĩ munitionẽ tyri: & in om
σιδῶνα καὶ ἔρχονται εἰς μαβσὰρ τύρου, καὶ εἰς πά-
nes ciuitates euei & chananei: & e
σας τὰς πόλεις τοῦ εὐαίου καὶ τοῦ χαναναίου. καὶ ἐκ-
unt ad meridiẽ iuda & berſabee: &
πορεύονται ἐπὶ τὸν νότον ἰούδα καὶ βηρσαβεέ. καὶ
luſtrarũt vniuerſam terrã: & veniunt poſt
περιῆλθον πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ παραγίνονται μετὰ
nouẽ mẽſes & viginti dies in hieruſalem. & de
ἐννέα μῆνας καὶ εἴκοσι ἡμέρας εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔ-
dit ioab numerũ cõſiderationis ppli
δωκεν ἰωὰβ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ
regi. & erat iſrael octigenta milia virorũ
τῷ βασιλεῖ. καὶ ἦν ἰσραὴλ ὀκτακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν
fortitudinis q educerẽt gladiũ. & viri iuda vi
δυνάμεως ἐσπασμένων ῥομφαίαν. καὶ ἄνδρες ἰούδα ἀν-
rorũ pugnatorũ quingẽta milia. & percuſ
δρῶν μαχητῶν πεντακόσιαι χιλιάδες. καὶ ἐπάτα-
ſit cor dauid eum poſt hec: q2 numerauit
ξε καρδία δαυὶδ αὐτὸν μετὰ ταῦτα, ὅτι ἠρίθμησε
pplm. & dixit dauid ad dñs: peccaui ni
τὸν λαόν. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς κύριον, ἡμάρτηκα σφό-
mis faciẽs verbũ hoc. & nũc dñe au
δρα ποιήσας τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ νῦν κύριε περίε-
fer iniq̃tatẽ ſerui tui: q̃m ſtulte egi
λε τὴν ἀδικίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἐματαιώθην
nimis. & ſurrexit dauid mane: & ſermo domi
σφόδρα. καὶ ἀνέστη δαυὶδ τὸ πρωΐ, καὶ ῥῆμα κυρί-
ni fact[us] ẽ ad gad prophetã vidẽtẽ dauid
ου ἐγένετο πρὸς γὰδ τὸν προφήτην τὸν ὁρῶντα δαυὶδ
dicẽs: vade & loquere ad dauid dicẽs.
λέγων, πορεύου καὶ λάλησον πρὸς δαυὶδ λέγων.
hec dicit dñs: tria ego porto cõtra te: eli
τάδε λέγει κύριος, τρία ἐγὼ αἴρω ἐπὶ σέ, ἔκλε-
ge tibi vnũ ex eis:
ξαι σεαυτῷ ἓν ἐξ αὐτῶν,

dixitq rex ad ioab principẽ exercitus ſui. Perambula omnes tribus iſrael a dan vſq ad berſabee: & numera populũ: vt ſciam numerum eius. Dixitq ioab regi. Adaugeat dominus deus tuus ad populũ tuũ q̃ntus nũc eſt: iterũq centuplicet in cõſpectu dñi mei regis. Sed quid ſibi dñs meus rex vult in re huiuſcemodi? Obtinuit aũt ſermo regis verba ioab & principum exercit[us]. Egreſſuſq ẽ ioab & pricipes militũ a facie regis vt numerarent populum iſrael. Cumq pertrãſiſſent iordanem: venerunt in aroer ad dexteram vrbis que ẽ in valle gad: & ꝑ iazer tranſierunt in galaad & in terram inferiorem hodſi & venerũt in dã ſilueſtria. Circũeũteſq iuxta ſydonẽ trãſierunt ꝓpe menia tyri: & oẽm terrã euei & chananei: venerũtq ad meridiẽ iuda in berſabee: & luſtrata vniuerſa terra aſſuerũt poſt nouem mẽſes & viginti dies ieruſalem. Dedit ergo ioab nũerũ deſcriptionis populi regi. Et inuenta ſunt đ iſrael octingenta milia virorum fortium qui educerent gladium: & de iuda q̃ngenta milia pugnatorũ. Percuſſit aũt cor dauid eũ poſtq̃ numeratus ẽ populus. Et dixit dauid ad dominũ. Peccaui valde in hoc facto: ſed p̃cor domie vt transferas iniquitatem ſerui tui: quia ſtulte egi nimis. Surrexit itaq dauid mane: & ſermo dñi factus eſt ad gad ꝓphetam & videntẽ dđ dicens. Vade & loquere ad dauid. Hec dicit dñs. Trium tibi datur optio: elige vnũ qđ volueris ex his:

אמר שור — ויאמר המלך אל יואב שר החיל
אשר אתו שוט נא בכל שבטי
ישראל מדן ועד באר שבע
ופקדו את העם וידעתי את
ספר — מספר העם: ויאמר יואב אל
יסף — המלך ויוסף יהוה אלהיך אל
העם כהם וכהם מאה פעמים
ראה — ועיני אדני המלך ראות ואדני
חזק — המלך למה חפץ בדבר הזה: ויחזק
דבר המלך אל יואב ועל שרי
החיל ויצא יואב ושרי החיל
פנה — לפני המלך לפקד את העם את
עבר — ישראל: ויעברו את הירדן
חנה — ויחנו בערוער ימין העיר אשר
בוא — בתוך הנחל הגד ואל יעזר: ויבאו
הגלעדה ואל ארץ תחתים
סבב — חדשי ויבאו דנה יען וסביב אל
עיר — צידון: ויבאו מבצר צר וכל ערי
החוי והכנעני ויצאו אל נגב
שוט — יהודה באר שבע: וישטו בכל
הארץ ויבאו מקצה תשעה
חדשים ועשרים יום ירושלם:
נתן ספר — ויתן יואב את מספר מפקד העם
פקד היה — אל המלך ותהי ישראל שמנה
מאה — מאות אלף איש חיל שלף
חרב ואיש יהודה חמש מאות
נכה — אלף איש: ויך לב דוד אתו
אחרי כן ספר את העם ויאמר
דוד אל יהוה חטאתי מאד אשר
עשה עבר — עשיתי ועתה יהוה העבר
סכל — נא את עון עבדך כי נסכלתי
קום — מאד: ויקם דוד בבקר ודבר יהוה
היה אל גד הנביא חזה דוד
הלך — לאמר: הלוך ודברת אל דוד
כה אמר יהוה שלש אנכי
נטל — נוטל עליך בחר לך אחת מהם

אעשה לך׃ ויבא גד אל דוד ויגד
לו ויאמר לו התבוא לך שבע
שנים רעב בארצך ואם שלשה
חדשים נסך לפני צריך והוא
רדפך ואם היות שלשת ימים
דבר בארצך עתה דע וראה
מה אשיב שלחי דבר׃ ויאמר
דוד אל גד צר לי מאד נפלה נא
ביד יהוה כי רבים רחמיו וביד
אדם אל אפלה׃ ויתן יהוה דבר
בישראל מהבקר ועד עת מועד
וימת מן העם מדן ועד באר שבע
שבעים אלף איש׃ וישלח ידו
המלאך ירושלם לשחתה וינחם
יהוה אל הרעה ויאמר למלאך
המשחית בעם רב עתה הרף
ידך ומלאך יהוה היה עם גרן
הארונה היבוסי׃ ויאמר דוד
אל יהוה בראתו את המלאך
המכה בעם ויאמר הנה אנכי
חטאתי ואנכי העויתי ואלה
הצאן מה עשו תהי נא ידך בי
ובבית אבי׃ ויבא גד אל דוד
ביום ההוא ויאמר לו עלה
הקם ליהוה מזבח בגרן ארונה
היבוסי׃ ויעל דוד כדבר גד
כאשר צוה יהוה׃ וישקף ארונה
וירא את המלך ואת עבדיו
עברים עליו ויצא ארונה
וישתחו למלך אפיו ארצה׃
ויאמר ארונה מדוע בא אדני
המלך אל עבדו ויאמר דוד
לקנות מעמך את הגרן לבנות
מזבח ליהוה ותעצר המגפה
מעל העם׃ ויאמר ארונה אל

vt faciā tibi. Cumq; venisset gad ad dd̄ nūciauit ei dicens. Aut septem ānis veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos & illi te persequētur: aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera & vide quē respōdeā ei q me misit sermonē. Dixit aūt dd̄ ad gad. Coarctor nimis: sed meli9 ē vt incidam in man9 dn̄i (multe enim miēc ei9 sūt) q̄ in man9 hoīm. Immisitq; dominus pestilētiā in israel de māe vsq; ad tempus constitutū: & mortui sūt ex populo a dan vsq; bersabee septuagīta milia virorū. Cūq; extendisset manū suā angelus dn̄i sup ierusalē vt dispderet eā: misertus est dn̄s sup afflictionē: & ait angelo pcutiēti pplm. Sufficit nunc: contine manū tuā. Erat āt angelus dn̄i iuxta aream areuna iebusei. Dixit dauid ad dominum cum vidisset angelum cedentem populum. Ego sum qui peccaui: & ego inique egi: isti qui oues sunt qd fecerunt? Vertatur obsecro manus tua cōtra me: & cōtra domū pris mei. Venit aūt gad ppheta ad dd̄ in die illa: & dixit ei. Ascēde & constitue altare dn̄o in area areuna iebusei. Et ascendit dd̄ iuxta sermonē gad quē pceperat ei dn̄s. Conspiciensq; areuna animaduertit regem & seruos eius transire ad se: & egressus adorauit regem prono vultu in terram. Et ait. Quid cause est vt veniat domin9 me9 rex ad seruum suum? Cui dauid ait. Vt emam a te areā: & edificem altare domino: & cesset interfectio que grassatur in populo. Et ait areuna ad

τ faciam tibi. τ venit gad ad dauid: τ nūciauit
καὶ ποιήσω σοι. καὶ ἦλθε γὰδ πρὸς δαυὶδ, καὶ ἀπήγ
ei dicēs: elige tibi vt fiat vel tres
γειλεν αὐτῷ λέγων, ἔκλεξαι σεαυτῷ γενέσθαι ἢ τρία
anni famis sup terrā: vl tribus mēsib9 fugias tu de
ἔτη λιμοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ τρεῖς μῆνας φεύγειν σε ἐκ
facie inimicoꝝ tuoꝝ: τ ipsi persequātur
προσώπου τῶν ἐχθρῶν σου, καὶ αὐτοὺς καταδιώκειν
te: aūt q̄ fiat trib9 diel9 mors in terra. τ
σε, ἢ γενέσθαι τρεῖς ἡμέρας θάνατον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ
nūc delibera τ vide qd̄ rn̄deā ei qui misit me. τ
νῦν γνῶθι καὶ ἴδε τί ἀποκριθῶ τῷ ἀποστείλαντί με. καὶ
dixit dauid ad gad: arcta mihi nimis sunt tria:
εἶπε δαυὶδ πρὸς γάδ, στενά μοι σφόδρα ἐστὶ τὰ τρία,
sed incidam in manus dn̄i: quia
πλὴν ἐμπεσοῦμαι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κυρίου, ὅτι
multe miseratiōes eius nimis: τ in manus hominū
πολλοὶ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων
non incidā. τ elegit sibi dauid
οὐ μὴ ἐμπέσω. καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ δαυὶδ
mortē. τ dedit dn̄s mortē in israel a
τὸν θάνατον. καὶ ἔδωκε κύριος θάνατον ἐν ἰσραὴλ ἀπὸ
mane τ vsq; ad horā prādij. τ mortui sūt de po
πρωΐθεν καὶ ἕως ὥρας ἀρίστου. καὶ ἀπέθανον ἐκ τοῦ λα
puli a dan τ vsq; ad bersabee septuaginta mi
οῦ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως βηρσαβεὲ ἑβδομήκοντα χιλιά
lia virorū. τ extēdit angelus manū suā
δες ἀνδρῶν. καὶ ἐξέτεινεν ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα αὐτοῦ
sup hierusalem vt disperderet eam: τ penituit
ἐπὶ ἱερουσαλὴμ τοῦ διαφθεῖραι αὐτήν, καὶ μετεμε
dn̄s sup malū: τ dixit angelo
λήθη κύριος ἐπὶ τῇ κακίᾳ, καὶ εἶπε τῷ ἀγγέλῳ τῷ
corrūpēti in pplo: sufficit nūc: remitte ma
διαφθείροντι ἐν τῷ λαῷ, ἱκανὸν νῦν, ἄνες τὴν χεῖ
nū tuā: τ angelus dei erat stās iuxta
ρά σου, καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἦν ἑστηκὼς παρὰ τὴν
areā orna iebusei. τ dixit dauid ad
ἅλω ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς
dn̄m: cū vidisset ipse angelū ceden
κύριον, ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἄγγελον τὸν τύπτον
tem in pplo: τ dixit: ecce ego peccaui: τ ego
τα ἐν τῷ λαῷ, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγὼ ἥμαρτον, καὶ ἐγὼ
pastor malefeci: τ isti oues qd̄
ὁ ποιμὴν ἐκακοποίησα, καὶ οὗτοι τὰ πρόβατα τί
fecerūt? fiat man9 tua ꝯ me τ ꝯ do
ἐποίησαν; γενέσθω ἡ χείρ σου ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν τῷ οἴ
mū patris mei. τ venit gad ad dauid in
κῳ τοῦ πατρός μου. καὶ ἦλθε γὰδ πρὸς δαυὶδ ἐν
die illa τ dixit: ascēde τ cōstitue alta
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ εἶπε, ἀνάβηθι καὶ στῆσον θυσια
re dn̄o in area orna iebusei: τ ascēdit dauid
στήριον τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἅλῳ ὀρνὰ τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ ἀνέβη δαυὶδ
iuxta verbū gad prophete: quēadmodū pceperat
κατὰ τὸ ῥῆμα γὰδ τοῦ προφήτου, ὃν τρόπον ἐνετείλατο
ei dn̄s. τ inclinauit orna τ vidit regem τ
αὐτῷ κς. καὶ διέκυψεν ὀρνὰ καὶ εἶδε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς
seruos eius trāseuntes ad se: τ egressus ē or
παῖδας αὐτοῦ διαπορευομένους ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐξῆλθεν ὀρ
na τ adorauit regem sup faciē
νὰ καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ ἐπὶ πρόσωπον
suā sup terrā. τ dixit orna: cur venit dn̄s
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν ὀρνά, τί ὅτι ἦλθεν ὁ κύριός
meus rex ad seruū suū? τ dixit
μου ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν δοῦλον αὐτοῦ; καὶ εἶπεν
ei dauid: vt possideā a te areā τ
αὐτῷ δαυίδ, κτήσασθαι παρὰ σοῦ τὴν ἅλω καὶ οἰ
edificē altare dn̄o: vt cesset ruina
κοδομῆσαι θυσιαστήριον κυρίῳ, ὅπως ἐπίσχῃ ἡ θραῦσις
a pplo. τ ait orna ad
ἀπὸ τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν ὀρνὰ πρὸς

C Dan. 13.c. Phili. 1.c. 1.Par. 21.b.

D

dauid: accipe: τ faciat dn̄s meus rex
δαυίδ, λαβὲ, καὶ ποιησάτω ὁ κύριός μου ὁ βασι
dn̄o qd̄ placitū ē corā eo. ecce vi
λεὺς τῷ κυρίῳ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. ἰδοὺ οἱ μό
tuli in holocaustū τ rote τ instrumēta
σχοι εἰς ὁλοκαύτωσιν καὶ οἱ τροχοὶ καὶ τὰ σκεύη τῶν
boū in ligna. τ oīa dedit orna re
βοῶν εἰς ξύλα. καὶ τὰ πάντα ἔδωκεν ὀρνὰ τῷ βα
gi. τ dixit orna ad regē: dn̄s deus
σιλεῖ. καὶ εἶπεν ὀρνὰ πρὸς τὸν βασιλέα, κύριος ὁ θεός
tu9 bn̄dicat tibi. τ dixit rex ad orna:
σου εὐλογήσαι σε. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ὀρνά,
neq̄q̄ sed acquirēs acquirā a te in pre
οὐχὶ ἀλλ' ἢ κτώμενος κτήσομαι παρὰ σοῦ ἐν ἀλ
cio: τ nō offerā dn̄o deo meo ho
λάγματι, καὶ οὐκ ἀνοίσω κυρίῳ τῷ θεῷ μου ὁλο
locaustū gratis: τ emit dauid areā τ
καύτωμα δωρεάν, καὶ ἐκτήσατο δαυὶδ τὴν ἅλω καὶ
boues in argēto quīquaginta siclis. τ edi
τοὺς βόας ἐν ἀργυρίῳ πεντήκοντα σίκλων. καὶ ᾠκο
ficauit ibi dauid altare dn̄o: τ obtulit
δόμησε ἐκεῖ δαυὶδ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ, καὶ ἀνήνεγ
holocausta τ pacifica. τ ppici9 factus ē
κεν ὁλοκαυτώσεις καὶ εἰρηνικάς. καὶ ἵλεως ἐγένετο
dn̄s terre τ cessauit ruina sup israel.
κύριος τῇ γῇ καὶ ἐπέσχεν ἡ θραῦσις ἐπὶ ἰσραήλ.

Regnoꝝ iij.
Βασιλειῶν γ΄. Ca.1.

Et rex dauid senex
Καὶ ὁ βασιλεὺς δαυὶδ πρεσβύτης
valde pueetus in diebus τ
σφόδρα προβεβηκὼς ἐν ἡμέραις καὶ
induebāt eum vestibus: τ nō calefiebat. τ
περιέβαλλον αὐτὸν ἱματίοις, καὶ οὐκ ἐθερμαίνετο. καὶ
dixerūt serui ei9 ei: querāt dn̄o
εἶπον οἱ παῖδες αὐτοῦ αὐτῷ, ζητησάτωσαν τῷ κυρίῳ
nr̄o regi adolescētulā virginē. τ astabit
ἡμῶν τῷ βασιλεῖ νεάνιν παρθένον. καὶ παραστήσεται
corā rege τ erit eū fouēs: τ
ἔναντι τοῦ βασιλέως καὶ ἔσται αὐτὸν θάλπουσα, καὶ
iacebit in sinu suo: τ calefiet
κατακείσεται ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ θερμανθήσε
dn̄s nr̄ rex. τ q̄sierūt ado
ται ὁ κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεύς. καὶ ἐζήτησαν παι
lescētulā speciosā in oib9 finib9 isrl̄. τ inuenerūt abi
δίσκην καλὴν ἐν παντὶ ὁρίῳ ἰσλ. καὶ εὑρίσκουσι τὴν ἀβι
sag sunamitin: τ adducunt eam regi. τ
σὰγ τὴν σουναμῖτιν, καὶ εἰσάγουσιν αὐτὴν τῷ βασιλεῖ. καὶ
puella pulchra forma nimis: τ erat regi fo
ἡ παῖς καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα, καὶ ἦν τῷ βασιλεῖ θάλ
uens τ ministrabat ei. τ rex nō co
πουσα καὶ ἐλειτούργει αὐτῷ. καὶ ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔγ
gnouit eā. τ adonias fili9 aggith eleuabat dicēs: ego
νω αὐτήν. καὶ ἀδωνίας υἱὸς ἀγγὶθ ἐπῆρτο λέγων, ἐγὼ
regnabo. τ fecit sibi currus τ eqtes
βασιλεύσω. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ ἅρματα καὶ ἱππεῖς
et quīquaginta viros precursores eius. τ
καὶ πεντήκοντα ἄνδρας προτρέχοντας αὐτοῦ. καὶ
nō corripuit eū pater suus aliqn̄ di
οὐκ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ πώποτε εἰ
cens: q̄re fecisti sic. τ iste pulcher
πών, τί ὅτι πεποίηκας οὕτως. καὶ οὗτος καλὸς τῇ
aspectu nimis τ hūc genuit post abesalom.
ὄψει σφόδρα καὶ τοῦτον ἐγέννησε μετὰ τὸν ἀβεσσαλώμ.
et erant sermōes eius cū ioab filio saruie: τ
καὶ ἦσαν οἱ λόγοι αὐτοῦ μετὰ ἰωὰβ υἱοῦ σαρουΐα, καὶ
cum abiathar sacerdote: τ adiuuabāt post ado
μετὰ ἀβιάθαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐβοήθουν ὀπίσω ἀδω
niā. τ sadoch sacerdos τ baneas fili9 ioiade τ
νίου. καὶ σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ καὶ
nathan ppheta τ semei τ amici eius
νάθαν ὁ προφήτης καὶ σεμεῒ καὶ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ

dauid. Accipiat & offerat dn̄s meus rex: sicut placet ei. Habes boues in holocaustum: & plaustrū & iuga boū in vsum lignorū. Oīa dedit areuna regi. Dixitq; areuna ad regē. Dn̄s deus tuus suscipiat votū tuū. Cui rn̄dēs rex ait. Nequaquā vt vis: sed emam precio a te: & nō offerā dn̄o deo meo holocausta gratuita. Emit ergo dauid aream & boues argenti siclis quinquaginta: & edificauit ibi dauid altare dn̄o: & obtulit holocausta & pacifica. Et propitiatus ē dn̄s terre. & cohibita est plaga ab israel.

Explicit liber scd̄s regū.

Incipit liber primus Malachī.i. Regū terti9.

Cap.1.

Et rex dd̄ senuerat: hēbatq; etatis plurimos dies. Cūq; opiretur vestibus nō calefiebat. Dixerūt ergo ei serui sui. Queramus dn̄o nr̄o regi adolescētulā virginem & stet coram rege: & foueat eum: dormiatq; ī sinu suo: & calefaciat dn̄m nr̄m regē. Quesierūt igitur adolescētulā speciosam in oībus finibus israel: & inuenerunt abisac sunamitē: & adduxerūt eā ad regē. Erat aūt puella pulchra nimis: dormiebatq; cum rege & ministrabat ei: rex vero nō cognouit eā. Adonias āt filius agith eleuabatur dicens. Ego regnabo. Fecitq; sibi currum & equites: & quinquaginta viros qui currerēt ante eū: Nec corripuit eū pater suus aliquādo dicens. Quare hoc fecisti? Erat autem & ipse pulcher valde: scd̄s natu post absalom. Et sermo eius cum ioab filio saruie: & cum abiathar sacerdote qui adiuuabant partes adonie. Sadoch vero sacerdos & banaias filius ioiade & nathan propheta & semei & rei

לקח דוד יקח ויעל אדני המלך הטוב
בעיניו ראה הבקר לעלה
והמרגים וכלי הבקר לעצים׃ הכל
נתן ארונה המלך למלך ויאמר
ארונה אל המלך יהוה אלהיך
ירצך׃ ויאמר המלך אל ארונה
לא כי קנו אקנה מאותך במחיר
ולא אעלה ליהוה אלהי עלות
חנם ויקן דוד את הגרן ואת
הבקר בכסף שקלים חמשים׃ ויבן
שם דוד מזבח ליהוה ויעל עלות
ושלמים ויעתר יהוה לארץ
ותעצר המגפה מעל ישראל׃

Cap.1.

והמלך דוד זקן בא בימים
ויכסהו בבגדים ולא יחם לו׃
ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני
המלך נערה בתולה ועמדה לפני
המלך ותהי לו סכנת ושכבה
בחיקך וחם לאדני המלך׃ ויבקשו
נערה יפה בכל גבול ישראל
וימצאו את אבישג השונמית
ויבאו אתה למלך׃ והנערה יפה
עד מאד ותהי למלך סכנת
ותשרתהו והמלך לא ידעה׃
ואדניה בן חגית מתנשא לאמר
אני אמלך ויעש לו רכב
ופרשים וחמשים איש רצים
לפניו׃ ולא עצבו אביו מימיו
לאמר מדוע ככה עשית וגם
הוא טוב תאר מאד ואתו ילדה
אחרי אבשלום׃ ויהיו דבריו
עם יואב בן צרויה ועם אביתר
הכהן ויעזרו אחרי אדניה׃
וצדוק הכהן ובניהו בן יהוידע
ונתן הנביא ושמעי ורעי

A Infra. co.

D

והגבורים אשר לדוד לא היו — היה
עם אדניהו: ויזבח אדניהו צאן — זבח
ובקר ומריא עם אבן הזחלת — מרא
אשר אצל עין רגל ויקרא את — קרא
כל אחיו בני המלך ולכל אנשי
יהודה עבדי המלך: ואת נתן
הנביא ובניהו ואת הגבורים ואת — גבר
שלמה אחיו לא קרא: ויאמר
נתן אל בת שבע אם שלמה
לאמר הלוא שמעת כי מלך
אדניהו בן חגית ואדנינו דוד לא
ידע: ועתה לכי איעצך נא עצה — ילך יעץ
ומלטי את נפשך ואת נפש בנך
שלמה: לכי ובאי אל המלך דוד — בוא
ואמרת אליו הלא אתה אדני
המלך נשבעת לאמתך לאמר כי — שבע אמה
שלמה בנך ימלך אחרי והוא — מלך
ישב על כסאי ומדוע מלך — ידע
אדניהו: הנה עודך מדברת שם — דבר
עם המלך ואני אבוא אחריך — בוא
ומלאתי את דבריך: ותבא בת
שבע אל המלך החדרה והמלך זקן
מאד ואבישג השונמית משרתת את — שרת
המלך: ותקד בת שבע ותשתחו — קדד שחה
למלך ויאמר המלך מה לך: — אמר
ותאמר לו אדני אתה נשבעת
ביהוה אלהיך לאמתך כי שלמה
בנך ימלך אחרי והוא ישב על
כסאי: ועתה הנה אדניה מלך
ואתה אדני המלך לא ידעת:
ויזבח שור ומריא וצאן לרב
ויקרא לכל בני המלך ולאביתר — קרא
הכהן וליואב שר הצבא — שור
ולשלמה עבדך לא קרא: ואתה
אדני המלך עיני כל ישראל
עליך להגיד להם מי ישב על — נגד

& omne robur exerci-
tus dauid non erat
cũ adonia. Immolatis
ergo adonias arietibus
& vitulis & vniuerſis pĩ
guibus iuxta lapidẽ zo
cleth qui erat vicinꝰ fõ
ti rogel: vocauit
vniuerſos fratres ſuos
filios regis: & oẽs vi-
ros iuda ſeruos regis.
Nathan
aũt ꝓphetã & banaiam
& robuſtos quoſq; &
ſalomonẽ fratrẽ ſuum
non vocauit. Dixit ita
q; nathan ad berſabee
matrem ſalomonis.
Num audiſti ꝙ regna
uerit
adonias filiꝰ agit & do
minus nr̃ dd̃ hoc igno-
rat? Nũc ergo veni ac-
cipe conſilium a me:
& ſalua animam tuã fi
liiq; tui
ſalomonis. Vade & in
gredere ad regem dd̃
& dic ei. Nonne tu do
mine mi
rex iuraſti mihi ancille
tue dicens: ꝙ
ſalomon filius tuus re-
gnabit poſt me: & ipſe
ſedebit in ſolio meo?
Quare ergo regnat
adonias? Et adhuc ibi
te loquente
cum rege: ego veniã
poſt te
& cõplebo ſermões tu-
os. Ingreſſa ẽ itaq; ber
ſabee ad regem in cubi
culo. Rex aũt ſenuerat
nimis & abiſac ſunami
tis miniſtrabat ei.
Inclinauit ſe berſabee
& adorauit
regem. Ad quam rex.
Quid tibi inquit vis?
Que reſpondens ait.
Domine mi rex tu iura
ſti p dñm deum tuũ an
cille tue: ſalomon
filiꝰ tuꝰ regnabit poſt
me & ipſe ſedebit in
ſolio meo: & ecce nũc
adonias regnat:
te domine mi rex igno
rante.
Mactauit boues & pin
guia q̃q; & arietes plu-
rimos: & vocauit oẽs
filios regis: abiathar
quoq; ſacerdotẽ & io-
ab principem militie:
ſalomonẽ aũt ſeruũ tuũ
nõ vocauit. Verũtamẽ
dñe mi rex in te oculi
reſpiciunt totius iſrael:
vt indices eis qs ſede-
re debeat in

Milites fortes | dauid nõ erãt cũ adonia.
οἱ ὄντες δυνατοὶ τῷ δαυὶδ οὐκ ἦσαν μετὰ ἀδωνίου.
⁊ imolauit adonias ⁊ oues ⁊ boues ⁊ agnas
καὶ ἔθυσεν ἀδωνίας πρόβατα καὶ βόας καὶ ἄρνας
iuxta lapidẽ zocleth q̃ vicinus erat fonti
παρὰ τὸν λίθον τὸν ζωελὲθ τὸν ἐχόμενον τῆς πηγῆς τ̃
rogel. ⁊ vocauit vniuerſos fratres ſuos
ῥωγήλ. καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτ̃ τοὺς
filios regis: ⁊ omnes viros iuda
υἱοὺς τοῦ βασιλέως, καὶ πάντας τοὺς ἄνδρας ἰούδα
ſeruos regis. ⁊ nathan ꝓphetã
τοὺς παῖδας τοῦ βασιλέως. καὶ ναθὰν τὸν προφήτην
⁊ banean ⁊ robuſtos: ⁊ ſalomo
καὶ τὸν βαναίαν καὶ τοὺς δυνατούς, καὶ τὸν σολομῶν
nem fratrẽ ſuũ nõ vocauit. ⁊ ait nathan ad
τα ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἐκάλεσεν. καὶ εἶπε ναθὰν πρὸς
berſabee mr̃em ſalomonis dicẽs: nõne audiſti
βηρσαβεὲ μητέρα σολομῶντος λέγων, οὐκ ἤκουσας
ꝙ regnauit adonias filiꝰ aggith: ⁊ dñs nr̃
ὅτι βεβασίλευκεν ἀδωνίας υἱὸς ἀγγίθ, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν
dauid nõ ſciuit: ⁊ nũc veni: cõſulã tibi
δαυὶδ οὐκ ἔγνω; καὶ νῦν δεῦρο, συμβουλεύσω σοι
cõſiliũ: vt ſalues aĩam tuã ⁊ ani
συμβουλίαν, ὅπως σώσῃς τὴν ψυχήν σου καὶ τὴν ψυ
mã ſalomonis filij tui. age ingredere ad
χὴν σολομῶντος τοῦ υἱοῦ σου. δεῦρο εἴσελθε πρὸς τὸν
regem dauid. ⁊ dices ad eum: nõne tu dñe mi
βασιλέα δαυίδ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, οὐχὶ σὺ κύριέ μου
rex iuraſti ancille tue dicẽs: ꝙ ſalomon
βασιλεῦ ὤμοσας τῇ δούλῃ σου λέγων, ὅτι σολομὼν ὁ
filius tuꝰ regnabit. poſt me: ⁊ ipſe ſedebit in
υἱός σου βασιλεύσει μετ᾽ ἐμέ, καὶ αὐτὸς καθίσεται ἐπὶ
ſolio meo: ⁊ quare regnauit adonias: ⁊
θρόνου μου, καὶ τί ὅτι βεβασίλευκεν ἀδωνίας; καὶ
ecce adhuc te loquẽte ibi cũ rege: ⁊
ἰδοὺ ἔτι σου λαλούσης ἐκεῖ μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ
ego ingrediar poſt te: ⁊ cõplebo ſer
ἐγὼ εἰσελεύσομαι μετὰ σέ, καὶ πληρώσω τοὺς λό-
mões tuos. ⁊ ingreſſa ẽ berſabee ad regẽ
γους σου. καὶ εἰσῆλθε βηρσαβεὲ πρὸς τὸν βασιλέα
in cubiculũ. ⁊ rex ſenex ni-
εἰς τὸν κοιτῶνα. καὶ ὁ βασιλεὺς πρεσβύτης σφό-
mis: ⁊ abiſaac ſunamitis miniſtrãs
δρα, καὶ ἀβισαὰκ ἡ σουναμῖτις λειτουργοῦσα τῷ
regi. ⁊ inclinauit ſe berſabee ⁊ adorauit
βασιλεῖ. καὶ ἔκυψεν βηρσαβεὲ καὶ προσεκύνησε
regem. ⁊ dixit ei rex: q̃d eſt tibi?
τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς, τί ἐστί σοι;
⁊ dixit berſabee: dñe mi rex tu iu
καὶ εἶπε βηρσαβεέ, κύριέ μου βασιλεῦ σὺ ὤμο-
raſti in dño deo tuo ancille tue dicẽs: ꝙ
σας ἐν κυρίῳ τῷ θεῷ σου τῇ δούλῃ σου λέγων, ὅτι
ſalomon filius tuꝰ regnabit poſt me: ⁊ ipſe ſe
σολομὼν ὁ υἱός σου βασιλεύσει μετ᾽ ἐμέ, καὶ αὐτὸς κα
debit in ſolio meo. ⁊ nũc ecce adonias re
θήσεται ἐπὶ θρόνου μου. καὶ νῦν ἰδοὺ ἀδωνίας ἐβα
gnauit: ⁊ tu dñe mi rex nõ ſciuiſti. ⁊
σίλευσεν, καὶ σὺ κύριέ μου βασιλεῦ οὐκ ἔγνως. καὶ
immolauit vitulos ⁊ agnas ⁊ oues in multitudine: ⁊
ἔθυσε μόσχους καὶ ἄρνας καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, καὶ
vocauit oẽs filios regis ⁊ abia-
ἐκάλεσε πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως καὶ ἀβια
thar ſacerdotẽ: ⁊ ioab prĩcipẽ militie: ⁊ ſalo
θὰρ τὸν ἱερέα, καὶ ἰωὰβ τὸν ἀρχιστράτηγον, καὶ σολο-
monẽ ſeruũ tuũ nõ vocauit. ⁊ tu dñe
μῶντα τὸν δοῦλόν σου οὐκ ἐκάλεσεν. καὶ σὺ κύριε
mi rex oculi oĩs iſrael ad
μου βασιλεῦ οἱ ὀφθαλμοὶ παντὸς ἰσραὴλ πρὸς
te. nuncia eis q̃s ſedebit in
σέ. ἀπάγγειλαι αὐτοῖς τίς καθήσεται ἐπὶ

B ifra eo.
D
C
E

ſolio dñi mei regis poſt eũ. ⁊ erit
θρόνου τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως μετ᾽ αὐτόν. καὶ ἔσται
cũ dormierit dñs meus rex cũ
ἐν τῷ κοιμηθῆναι τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα μετὰ τῶν
patribus ſuis: ⁊ erimus ẽgo ⁊ ſolomon filius
πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐσόμεθα ἐγὼ καὶ σολομὼν ὁ υἱός
meus peccatores. ⁊ ecce ipſa loquẽte adhuc cũ
μου ἁμαρτωλοί. καὶ ἰδοὺ αὐτῆς λαλούσης ἔτι μετὰ
rege: ⁊ nathã ꝓpheta ingreſſus ẽ. ⁊
τοῦ βασιλέως, καὶ ναθὰν ὁ προφήτης εἰσῆλθεν. καὶ
nũciauerũt regi dicẽtes: ecce nathã pro
ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ λέγοντες, ἰδοὺ ναθὰν ὁ προ-
pheta. ⁊ ingreſſus ẽ nathã corã rege: ⁊
φήτης. καὶ εἰσῆλθε ναθὰν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ
adorauit regẽ ſup faciem ſuã ſup
προσεκύνησεν τῷ βασιλεῖ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
terrã. ⁊ dixit nathã: tu dñe mi rex locutꝰ es dicẽs:
γῆν. καὶ εἶπε ναθάν, σὺ κύριέ μου βασιλεῦ εἴρηκας λέγων,
adonias regnabit poſt me: ⁊ ipſe ſedebit ſup
ἀδωνίας βασιλεύσει μετ᾽ ἐμέ, καὶ αὐτὸς καθήσεται ἐπὶ
thronũ meũ? q: deſcẽdit hodie ⁊ imolauit vitulos ⁊
θρόνου μου; ὅτι κατέβη σήμερον καὶ τέθυκε μόσχους καὶ
agnos ⁊ oues in multitudine: ⁊ vocauit vni
ἄρνας καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, καὶ ἐκάλεσε πάν
uerſos filios regis ⁊ prĩcipẽ militie ⁊
τας τοὺς υἱοὺς τ̃ βασιλέως καὶ τὸν ἀρχιστράτηγον καὶ
abiathar ſacerdotẽ: ⁊ ecce ipſi comedũt ⁊ bi-
ἀβιαθὰρ τὸν ἱερέα, καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐσθίουσι καὶ πί
bunt corã eo. ⁊ dixerũt: viuat rex ado
νουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπον, ζήτω ὁ βασιλεὺς ἀδω
nias. ⁊ me ſeruũ tuũ ⁊ ſadoc ſacerdotẽ ⁊
νίας. καὶ ἐμὲ τὸν δοῦλόν σου καὶ σαδὼκ τὸν ἱερέα καὶ
banean filiũ ioiada ⁊ ſalomonẽ ſeruũ tuũ
βαναίαν υἱὸν ἰωιαδὰ καὶ σολομῶντα τὸν δοῦλόν σου
nõ vocauit. ſi per dñm meũ regem fa
οὐ κέκληκε. εἰ διὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως γέ
ctũ eſt verbũ hoc: ⁊ quare nõ indicaſti
γονε τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ διατί οὐκ ἐγνώρισας τῷ
ſeruo tuo: q̃s ſeſſurꝰ eſt ſup thronũ dñi
δούλῳ σου, τίς καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ κυρίου
mei regis poſt eũ? ⁊ rñdit rex
μου τοῦ βασιλέως μετ᾽ αὐτόν; καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασι
dauid ⁊ dixit: vocate mihi berſa
λεὺς δαυὶδ καὶ εἶπεν, καλέσατέ μοι τὴν βηρσα-
bee. ⁊ ingreſſa eſt ⁊ ſtetit corã rege.
βεαί. καὶ εἰσῆλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.
⁊ iurauit rex ⁊ dixit: viuit dñs q̃ rede
καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, ζῇ κς̃ ὃς ἐλυτρώ
mit aĩam meã de oĩ anguſtia: ꝙ ſicut
σατο τὴν ψυχήν μου ἐκ πάσης θλίψεως, ὅτι καθὼς
iuraui tibi per dñm deũ iſrael dicẽs: ꝙ
ὤμοσά σοι κατὰ κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ λέγων, ὅτι
ſalomon filius tuꝰ regnabit poſt me: ⁊ ipſe
σολομὼν ὁ υἱός σου βασιλεύσει μετ᾽ ἐμέ, καὶ αὐτὸς
ſedebit ſup ſoliũ meũ pro me: qm̃ ſic
καθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου μου ἀντ᾽ ἐμοῦ, ὅτι οὕτως
faciã in die hac. ⁊ inclinauit berſabee ſup
ποιήσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἔκυψε βηρσαβεαὶ ἐπὶ
vultum ſup terrã ⁊ adorauit re
πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσεκύνησε τῷ βασι-
gẽ ⁊ dixit: viuat rex dñs meus dauid
λεῖ καὶ εἶπεν, ζήτω ὁ βασιλεὺς ὁ κύριός μου δαυὶδ
in eternũ. ⁊ dixit rex dauid voca
εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ, καλέσα
te mihi ſadoc ſacerdotẽ: ⁊ nathã prophetã
τέ μοι σαδὼκ τὸν ἱερέα, καὶ ναθὰν τὸν προφήτην
⁊ baneã filiũ ioiada. ⁊ ingreſſi ſunt corã
καὶ βαναίαν υἱὸν ἰωιαδά. καὶ εἰσῆλθον ἐνώπιον τοῦ
rege. ⁊ dixit eis rex:
βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς,

ſolio tuo dñe mi rex
poſt te. Eritq;
cũ dormierit dñs meꝰ
rex cum patribꝰ ſuis:
erimus ego & filiꝰ me-
us pctõres.
Adhuc illa loquẽte cũ
rege:
nathã ꝓpheta venit.
Et nunciauerũt regi
dicẽtes. Adeſt nathan
ꝓpheta. Cũq; introiſ-
ſet in conſpectu regis
& adoraſſet eũ pronus
in terrã: dixit nathan.
Domine mi
rex tu dixiſti: adonias
regnet
poſt me: & ipſe ſedeat
ſup thronũ meũ? quia
deſcẽdit hodie & imo-
lauit boues & pinguia
& arietes plurimos: &
vocauit vniuerſos filios
regis & principes. A-
biathar quoq;
ſacerdotem: illiſq; ve
ſcentibus & bibentibus
coram eo & dicentibꝰ:
viuat rex adonias:
me ſeruũ tuũ & ſadoch
ſacerdotem
& banaiã filiũ ioiade
& famulũ tuũ ſalomo-
nẽ non vocauit. Nun-
quid a domino meo
rege exiuit hoc verbũ
& mihi non
indicaſti ſeruo tuo
quis ſeſſurus eẽt ſuper
thronũ dñi mei regis
poſt eum? Et reſpõdit
rex dauid dicens. Vo-
cate ad me
berſabee. Que cũ fuiſ-
ſet ingreſſa corã rege:
& ſtetiſſet ante eum: iu
rauit rex
& ait. Viuit dñs qui e
ruit
aĩam meã de oĩ angu-
ſtia: quia ſicut
iuraui tibi p dñm deũ
iſrael
dicens. Salomon filiꝰ
tuus regnabit
poſt me: & ipſe ſedebit
ſuper ſolium meum
pro me: ſic faciam ho
die.
Summiſſoq; berſabee
in terram vultu
adorauit regẽ dicens.
Viuat
dominus meus rex da
uid in eternum. Dixit
quoq; rex dd̃. Vocate
mihi ſadoch ſacerdotẽ
& nathan ꝓphetam &
banaiam filium ioiade.
Qui cũ ingreſſi fuiſſent
corã rege dixit

כסא אדני המלך אחריו: והיה
כשכב אדני המלך עם אבתיו
והייתי אני ובני שלמה חטאים: — היה
והנה עודנה מדברת עם המלך — דבר
ונתן הנביא בא: ויגידו למלך — בוא
לאמר הנה נתן הנביא ויבא — נבא
לפני המלך וישתחו למלך על — פנה שחה
אפיו ארצה: ויאמר נתן אדני
המלך אתה אמרת אדניהו ימלך — מלך
אחרי והוא ישב על כסאי: כי
ירד היום ויזבח שור ומריא — מרא
וצאן לרב ויקרא לכל בני
המלך ולשרי הצבא ולאביתר
הכהן והנם אכלים ושתים — הנה שתה
לפניו ויאמרו יחי המלך אדניהו: — פנה אמר
ולי אני עבדך ולצדק הכהן — חיה
ולבניהו בן יהוידע ולשלמה
עבדך לא קרא: אם מאת אדני
המלך נהיה הדבר הזה ולא — היה
הודעת את עבדיך מי ישב על — ידע
כסא אדני המלך אחריו: ויען — ענה
המלך דוד ויאמר קראו לי
לבת שבע ותבא לפני המלך — בוא
ותעמד לפני המלך: וישבע המלך — עמד שבע
ויאמר חי יהוה אשר פדה את
נפשי מכל צרה: כי כאשר — צור
נשבעתי לך ביהוה אלהי ישראל
לאמר כי שלמה בנך ימלך — מלך
אחרי והוא ישב על כסאי
תחתי כי כן אעשה היום הזה: — עשה
ותקד בת שבע אפים ארץ — קדד
ותשתחו למלך ותאמר יחי
אדני המלך דוד לעלם: ויאמר
המלך דוד קראו לי לצדוק הכהן
ולנתן הנביא ולבניהו בן יהוידע
ויבאו לפני המלך: ויאמר המלך

להם קחו עמכם את עבדי לקח
אדניכם והרכבתם את שלמה רכב
בני על הפרדה אשר לי
והורדתם אתו אל גחון: ומשח ירד
אתו שם צדוק הכהן ונתן הנביא
למלך על ישראל ותקעתם
בשופר ואמרתם יחי המלך שפר
שלמה: ועליתם אחריו ובא עלה בוא
וישב על כסאי והוא ימלך תחתי מלך
ואתו צויתי להיות נגיד על צוה היה
ישראל ועל יהודה: ויען בניהו נגד ענה
בן יהוידע את המלך ויאמר אמן אמר
כן יאמר יהוה אלהי אדני המלך:
כאשר היה יהוה עם אדני
המלך כן יהיה עם שלמה ויגדל היה גדל
את כסאו מכסא אדני המלך
דוד: וירד צדוק הכהן ונתן הנביא
ובניהו בן יהוידע והכרתי והפלתי
וירכבו את שלמה על פרדת רכב
המלך דוד וילכו אתו על גחון:
ויקח צדוק הכהן את קרן השמן לקח
מן האהל וימשחו את שלמה משח
ויתקעו בשופר ויאמרו כל תקע
העם יחי המלך שלמה: ויעלו כל חיה עלה
העם אחריו והעם מחללים חלל
בחללים ושמחים שמחה גדולה גדל
ותבקע הארץ בקולם: וישמע בקע שמע
אדניהו וכל הקראים אשר אתו
והם כלו לאכל וישמע יואב את כלה
קול השופר ויאמר מדוע קול ידע
הקריה הומה: עודנו מדבר והנה קרה המה
יונתן בן אביתר הכהן בא ויאמר דבר בוא
אדניהו בא כי איש חיל אתה
וטוב תבשר: ויען יונתן ויאמר בשר ענה
לאדניהו אבל אדנינו המלך
דוד המליך את שלמה: וישלח מלך שלח

ad eos. Tollite vobiſcum ſeruos domini veſtri: & imponite ſalomonem filium meum ſup mulam meam & ducite eum in giō: & vngat eum ibi ſadoch ſacerdos & nathan ꝑpheta in regem ſuper iſrael. Et canetis buccina atq; dicetis. Viuat rex ſalomon. Et aſcēdetis poſt eum & veniet & ſedebit ſup ſoliū meum: & ipſe regnabit ꝑ me: illiq; precipiā vt ſit dux ſuper iſrael & ſup iudā. Et reſpondit banaias filius ioiade regi dicēs. Amen. Sic loquatur dñs deus domini mei regis. Quomodo fuit dominus cū domino meo rege: ſic ſit cum ſalomōe & ſublimius faciat ſolium eius a ſolio dñi mei regis dd. Deſcēdit ergo ſadoch ſacerdos & nathā ꝑpheta & banaias filius ioiade & cerethi & ſelethi: & impoſuerūt ſalomonem ſuper mulam regis dauid: & adduxerunt eum in gion. Sumpſitq; ſadoch ſacerdos cornu olei de tabernaculo: & vnxit ſalomonem & cecinerunt buccina: & dixit omnis populus. Viuat rex ſalomon. Et aſcendit vniuerſa multitudo poſt eū: & populus canētiū tibiis & letātiū gaudio magno: & inſonuit terra a clamore eorū. Audiuit āt adonias & oēs qui inuitati fuerant ab eo. Iāq; conuiuiū finitum erat. Sed & ioab audita voce tube: ait. Quid ſibi vult clamor ciuitatis tumultuātis. Adhuc illo loquente: ionathā filius abiathar ſacerdotis vēit. Cui dixit adonias. Ingredere quia vir fortis es & bona nuncians. Rñditq; ionathan adonie. Neq̄q̄. Dñs ei noſter rex dd regem cōſtituit ſalomonem: miſitq;

accipite vobiſcū ſeruos dñi, vři:
λάβετε μεθ᾽ ἑαυτῶν τοὺς παῖδας τοῦ κυρίου ὑμῶν,
et iponite ſalomonē filiū meū ſup mu
καὶ ἐπιβιβάσατε σολομῶντα τὸν υἱόν μου ἐπὶ τὴν ἡμίο
lam meā: ꝛ deducite eū in gion: ꝛ
νον τὴν ἐμήν, καὶ καταβιβάσατε αὐτὸν εἰς τὸν γιών, καὶ
vngat eū ibi ſadoch ſacerdos ꝛ nathā ꝑpheta
χρισάτω αὐτὸν ἐκεῖ σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ ναθὰν ὁ προφήτης
in regē ſup iſrael: ꝛ canite in buccina.
εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ σαλπίσατε ἐν σάλπιγ
et dicetis: viuat rex ſalomon: ꝛ aſcende
γι, καὶ ἐρεῖτε, ζήτω ὁ βασιλεὺς σολομών, καὶ ἀναβήσε
tis poſt eū. ꝛ ingredietur ꝛ ſedebit
σθε ὀπίσω αὐτοῦ· καὶ εἰσελεύσεται καὶ καθήσεται
ſup ſoliū meū: ꝛ ipſe regnabit ꝑ me. ꝛ
ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, καὶ αὐτὸς βασιλεύσει ἀντ᾽ ἐμοῦ· καὶ
ei precipiā vt ſit in ducē ſup iu
αὐτῷ ἐντελοῦμαι τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ ἰου
dā ꝛ ſup iſrael. ꝛ rñdit baneas filius ioia
δαν καὶ ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπεκρίθη βαναίας υἱὸς ἰωια
de regi ꝛ dixit: fiat ſic. confirmet
δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπε, γένοιτο οὕτως· πιστώσαι ὁ
deus verba dñi mei regis: ſic
θεὸς τοὺς λόγους τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, οὕτως
dixit dñs deus tuus dñe mi rex. ꝛ ſicut
εἶπε κύριος ὁ θεός σου κύριέ μου βασιλεῦ· καὶ καθὼς
fuit dñs cum dño meo rege: ſic
ἦν ὁ κύριος μετὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως, οὕ
ſit ꝛ cū ſalomone: ꝛ magnificet ſo
τως εἴη καὶ μετὰ σολομῶντος, καὶ μεγαλύναι τὸν θρό
liū eius magis ꝙ ſoliū dñi mei re
νον αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν θρόνον τοῦ κυρίου μου τοῦ βασι
gis dauid. ꝛ deſcēdit ſadoch ſacerdos ꝛ nathā
λέως δαυίδ. καὶ κατέβη σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ ναθὰν
ꝑpheta ꝛ baneas filius ioiade ꝛ cherethi ꝛ
ὁ προφήτης καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ καὶ ὁ χερεθὶ καὶ
phelethi: ꝛ iposuerūt ſalomonē ſup
ὁ φελετί, καὶ ἐπεβίβασαν τὸν σολομῶντα ἐπὶ τὴν
mulā regis dauid: ꝛ abierūt poſt
ἡμίονον τοῦ βασιλέως δαυίδ, καὶ ἐπορεύοντο ὀπί
eū in gion ꝛ ſumpſit ſadoch ſacerdos
σω αὐτοῦ εἰς τὸν γιών. καὶ ἔλαβεν σαδὼκ ὁ ἱερεὺς
cornu olei de tabernaculo: ꝛ vnxit
τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου ἐκ τοῦ σκηνώματος, καὶ ἔχρι
ſalomonē: ꝛ cecinit buccina. ꝛ di
σε τὸν σολομῶντα, καὶ ἐσάλπισε σάλπιγγι. καὶ εἶ
xit oīs ppl's: viuat rex ſalomon. ꝛ aſcē
πε πᾶς ὁ λαός, ζήτω ὁ βασιλεὺς σολομών. καὶ ἀνέ
dit vniuerſus ppl's poſt eum: ꝛ oīs ppl's ſal
βη πᾶς ὁ λαὸς ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐχό
tabāt in choris ꝛ letantes gaudio ma
ρευον ἐν χοροῖς καὶ εὐφραινόμενοι εὐφροσύνῃ μεγά
gno: ꝛ inſonuit terra in voce eoꝝ. ꝛ audi
λῃ, καὶ ἤχησεν ἡ γῆ ἐν τῇ φωνῇ αὐτῶν. καὶ ἤκου
uit adonias ꝛ oēs inuitati q̄ erāt cū eo: ꝛ
σεν ἀδωνίας καὶ πάντες οἱ κλητοὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ
ipſi cōpleuerūt comedētes. ꝛ audiuit ioab
αὐτοὶ συνετέλεσαν ἐσθίοντες. καὶ ἤκουσεν ἰωὰβ τὴν
vocē tube ꝛ dixit: q̄ vox ciui
φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ εἶπε, τίς ἡ φωνὴ τῆς πό
tatis tumultuātis. adhuc eo loquēte: ꝛ ecce iona
λεως ἠχούσης. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, καὶ ἰδοὺ ἰωνα
thā filius abiathar ſacerdotis venit. ꝛ dixit adonias: in
θὰν υἱὸς ἀβιάθαρ τοῦ ἱερέως ἦλθεν. καὶ εἶπεν ἀδωνίας, εἴ
gredere: q2 vir fortitudinis tu: ꝛ bona nūciabis.
σελθε, ὅτι ἀνὴρ δυνάμεως σύ, καὶ ἀγαθὰ εὐαγγελιεῖς.
et rñdit ionathan ꝛ dixit adonie: ꝛ qui
καὶ ἀπεκρίθη ἰωναθὰν καὶ εἶπεν τῷ ἀδωνίᾳ, καὶ μά
dem dñs noſter rex dauid regē cōſtituit
λα ὁ κύριος ἡμῶν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ βεβασίλευκε
ſalomonē: ꝛ miſit
τὸν σολομῶντα, καὶ ἀπέσταλκε

cum eo ſadoc ſacerdotē ꝛ nathan prophetā
μετ᾽ αὐτοῦ σαδὼκ τὸν ἱερέα καὶ ναθὰν τὸν προφήτην
ꝛ baneam filiū ioiada ꝛ cherethi ꝛ phe
καὶ βαναίαν υἱὸν ἰωιαδὰ καὶ τὸν χερεθὶ καὶ τὸν φε
leti: ꝛ impoſuerūt eum ſup mulā
λετί, καὶ ἐπεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἡμίονον τοῦ
regis: ꝛ vnxit eum ſadoc ſacerdos ꝛ na
βασιλέως, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν σαδὼκ ὁ ἱερεὺς καὶ να
than propheta in regē in gion. ꝛ aſcēderūt
θὰν ὁ προφήτης εἰς βασιλέα ἐν τῷ γιών· καὶ ἀνέβησαν
inde letantes: ꝛ inſonuit ciuitas. hec eſt
ἐκεῖθεν εὐφραινόμενοι, καὶ ἤχησεν ἡ πόλις. αὕτη ἐστὶν
vox ſoni quā audiſtis. ꝛ ſedit ſalomon ſup
ἡ φωνὴ τοῦ ἤχου ἣν ἠκούσατε· καὶ ἐκάθισε σολομὼν ἐπὶ
ſoliū regni. ꝛ venerūt ſerui
τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας. καί γε ἦλθον οἱ δοῦλοι τοῦ
G regis vt bñdicerēt dño nr̄o regi
βασιλέως εὐλογῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν τὸν βασιλέα
dauid dicētes: bonū faciat dñs nomē filij
δαυὶδ λέγοντες, ἀγαθύναι κύριος τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ
tui ſalomōis ſup nomē tuū: ꝛ magnifi
σου σολομῶντος ὑπὲρ τὸ ὄνομά σου, καὶ μεγαλύ
cet thronū eius ſuper thronū tuū. ꝛ ado
ναι τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν θρόνον σου. καὶ προ
rauit rex in lecto ſuo. ꝛ ſic
σεκύνησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ. καὶ οὕ
dixit rex: benedictus dñs deus iſra
τως εἶπεν ὁ βασιλεύς, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσρα
el: q̄ dedit de ſemine meo ſedētē in
ήλ, ὃς ἔδωκεν ἐκ τοῦ σπέρματός μου καθήμενον ἐπὶ
ſolio meo: ꝛ oculi mei vident. ꝛ
τοῦ θρόνου μου, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου βλέπουσιν. καὶ
territi ſūt ꝛ ſurrexerūt omnes inuitati ab
ἐξέστησαν καὶ ἐξανέστησαν πάντες οἱ κεκλημένοι ὑπὸ
F adonia: ꝛ abierūt vnuſquiſq; in ſuam viā.
τοῦ ἀδωνίου, καὶ ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ ὁδόν.
ꝛ adonias timuit a facie ſalomonis:
Infra. 2.c. καὶ ἀδωνίας ἐφοβήθη ἀπὸ προσώπου σολομῶντος,
ꝛ ſurrexit ꝛ abijt ꝛ tenuit cornua
καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἐκράτησε τῶν κεράτων τοῦ
altaris. ꝛ nūciatū ē ſalomoni dicens: ecce
θυσιαστηρίου. καὶ ἀνηγγέλη τῷ σολομῶντι λέγων, ἰδοὺ
adonias timuit regem ſalomonē: ꝛ ecce
ἀδωνίας ἐφοβήθη τὸν βασιλέα σολομῶντα, καὶ ἰδοὺ
tenuit cornua altaris: dicēs: iu
ἐκράτησε τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου, λέγων, ὀμο
ret mihi hodie rex ſalomon vt nō inter
σάτω μοι σήμερον ὁ βασιλεὺς σολομὼν τοῦ μὴ θανα
ficiat ſeruū ſuū in gladio. ꝛ dixit ſa
τῶσαι τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ εἶπε σο
lomon ſi fuerit in filiū virtutis non cadet a
λομών, ἐὰν γένηται εἰς υἱὸν δυνάμεως οὐ μὴ πέσῃ ἀπὸ
capite eius capillus in terrā. ſi āt malū
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ θρὶξ ἐπὶ τὴν γῆν. ἐὰν δὲ κακία
inuētū fuerit in eo: morietur. ꝛ miſit rex
εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ, ἀποθανεῖται. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασι
ſalomon ꝛ deduxerūt eū ab al
λεὺς σολομὼν καὶ κατήγαγον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θυσια
tari. ꝛ ingreſſus ē ꝛ adorauit regem ſalo
στηρίου. καὶ εἰσῆλθε καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ σολο
monē. ꝛ dixit ei ſalomon: vade in domū tuā.
μῶντι. καὶ εἶπεν αὐτῷ σολομών, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.
Ca. 2 ET appinquerūt dies dauid vt moreretur ip
Καὶ ἤγγισαν αἱ ἡμέραι δαυὶδ τοῦ ἀποθανεῖν αὐ
A ſe: ꝛ precepit filio ſuo ſalomoni dicēs:
Deut. 31.b. τόν, καὶ ἐνετείλατο τῷ υἱῷ αὐτοῦ σολομῶντι λέγων,
Joſue. 23.d. ego eo in via vniuerſe terre: ꝛ con
ἐγὼ πορεύομαι ἐν ὁδῷ πάσης τῆς γῆς, καὶ κρα
fortaberis ꝛ eris in virū ꝛ obſeruabis cuſtodiā
Iof.1.b ταιωθήσῃ καὶ ἔσῃ εἰς ἄνδρα καὶ φυλάξῃ τὴν φυλακὴν
dñi dei tui vt ambules
κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ πορεύεσθαι

cum eo ſadoch ſacerdotem & nathan prophetam & banaiam filium ioiade: & cerethi & felethi: & impoſuerunt eum ſuper mulam regis. Vnxeruntq; eum ſadoch ſacerdos & nathan ꝑpheta regem in gion: & aſcēderūt inde letantes: & inſonuit ciuitas. Hec ē vox quā audiſtis. Sed & ſalomon ſedet ſuper ſolium regni: & ingreſſi ſerui regis benedixerunt domino noſtro regi dauid dicētes. Amplificet deus nomen ſalomonis ſup nomen tuū: & magnificet thronū eius ſup thronū tuū. Et adorauit rex in lectulo ſuo: inſuper & hec locutus eſt. Benedictus dñs deus iſrael qui dedit hodie ſedentē in ſolio meo vidētibus oculis meis. Territi ſunt ergo & ſurrexerunt oēs q̄ iuitati fuerāt ab adonia: & iuit vnuſquiſq; in viam ſuam. Adōias autem timens ſalomonē ſurrexit & abiit in tabernaculū dñi. tenuitq; cornua altaris. Et nunciauerunt ſalomoni dicentes. Ecce adonias timēs regē ſalomonem tenet cornua altaris dicens. Iuret mihi rex ſalomō hodie ꝙ non interficiat ſeruum ſuū gladio. Dixitq; ſalomon. Si fuerit vir bonus: non cadet ne vnus quidē capillus eius in terrā. Sin aūt malū inuentū fuerit in eo: morietur. Miſit ergo rex ſalomon & eduxit eum ab altari: & ingreſſus adorauit regē ſalomonem. Dixitq; ei ſalomō. Vade in domum tuam. 2.

HAppropinquerūt āt dies dauid vt moreretur: precepitq; ſalomoni filio ſuo dicēs. Ecce ego ingredior viā vniuerſe terre. Cōfortare & eſto vir fortis: & obſerua vt cuſtodias mandata domini dei tui: vt ambules

אתו המלך את צדוק הכהן ואת
נתן הנביא ובניהו בן יהוידע
והכרתי והפלתי וירכבו אתו על רכב
פרדת המלך: וימשחו אתו צדוק
הכהן ונתן הנביא למלך בגחון נבא
ויעלו משם שמחים ותהם עלה הום
הקריה הוא הקול אשר שמעתם:
וגם ישב שלמה על כסא
המלוכה: וגם באו עבדי המלך מלך בוא
לברך את אדנינו המלך דוד
לאמר ייטב אלהים את שם יטב
שלמה משמך ויגדל את כסאו גדל
מכסאך וישתחו המלך על שחה
המשכב: וגם ככה אמר המלך שכב
ברוך יהוה אלהי ישראל אשר ברך
נתן היום ישב על כסאי ועיני
ראות: ויחרדו ויקמו כל הקראים ראה חרד
אשר לאדניהו וילכו איש קום
לדרכו: ואדניהו ירא מפני פנה
שלמה ויקם וילך ויחזק בקרנות חזק
המזבח: ויגד לשלמה לאמר הנה זבח נגד
אדניהו ירא את המלך שלמה
והנה אחז בקרנות המזבח לאמר
ישבע לי כיום המלך שלמה אם שבע
ימית את עבדו בחרב: ויאמר מות
שלמה אם יהיה לבן חיל לא היה
יפל משערתו ארצה ואם רעה נפל רוע
תמצא בו ומת: וישלח המלך מצא שלח
שלמה וירדהו מעל המזבח ירד
ויבא וישתחו למלך שלמה בוא
ויאמר לו שלמה לך לביתך: ילך
ויקרבו ימי דוד למות Cap. ij.
ויצו את שלמה בנו לאמר: אנכי קרב יום
הלך בדרך כל הארץ וחזקת צוה
והיית לאיש: ושמרת את היה
משמרת יהוה אלהיך ללכת שמר ילך

בדרכיו לשמר חקתיו מצותיו חקק
ומשפטיו ועדותיו ככתוב בתורת צוה שפט
משה למען תשכיל את כל עוד כתב
אשר תעשה ואת כל אשר ירה שכל
תפנה שם: למען יקים יהוה את עשה
דברו אשר דבר עלי לאמר פנה קום
אם ישמרו בניך את דרכם ללכת ילך
לפני באמת בכל לבבם ובכל פנה
נפשם לאמר לא יכרת לך כרת
איש מעל כסא ישראל: וגם
אתה ידעת את אשר עשה לי
יואב בן צרויה אשר עשה
לשני שרי צבאות ישראל שנה שור
לאבנר בן נר ולעמשא בן יתר
ויהרגם וישם דמי מלחמה הרג שום
בשלם ויתן דמי מלחמה בחגרתו לחם נתן
אשר במתניו ובנעלו אשר
ברגליו: ועשית כחכמתך ולא עשה ירד
תורד שיבתו בשלם שאול: שוב שאל
ולבני ברזלי הגלעדי תעשה
חסד והיו באכלי שלחנך כי כן היה
קרבו אלי בברחי מפני אבשלום
אחיך: והנה עמך שמעי בן גרא
בן הימיני מבחרים והוא קללני
קללה נמרצת ביום לכתי מחנים מרץ ילך
והוא ירד לקראתי הירדן
ואשבע לו ביהוה לאמר אם שבע
אמיתך בחרב: ועתה אל תנקהו מות נקה
כי איש חכם אתה וידעת את
אשר תעשה לו והורדת את עשה ירד
שיבתו בדם שאול: וישכב דוד שכב
עם אבתיו ויקבר בעיר דוד: קבר
והימים אשר מלך דוד על יום
ישראל ארבעים שנה בחברון רבע
מלך שבע שנים ובירושלם
מלך שלשים ושלש שנים:

in viis eius & cuſtodias
cerimonias ei⁹: & pce-
pta ei⁹ & iuditia & teſti-
monia ſicut ſcriptum eſt
in lege moyſi: vt intel-
ligas vniuerſa
que facis & quocunq̄
te verteris: vt confir-
met dominus
ſermones ſuos quos lo
cutus eſt de me dicens.
Si cuſtodierint filii tui
viā ſuā: & ambulauerint
corā me in veritate in
oī corde ſuo: & in omni
anima ſua: non aufere
tur tibi
vir de ſolio iſrael.
Tu quoq̄ noſti que fe
cerit mihi
ioab filius ſaruie: que
fecerit
duob⁹ principib⁹ exer
citus iſrael:
abner filio ner & ama-
ſe filio iether:
quos occidit: & effudit
ſanguinem belli
in pace: & poſuit cruo-
rem belli in balteo ſuo
qui erat circa lūbos ei⁹
& in calciamēto ſuo q
erat in pedib⁹ eius. Fa-
cies ergo iuxta ſapiētiā
tuā: & nō deduces cani
ciem eius pacifice ad in
feros. Sed & filiis berzel
lai galaaditis reddes
gratiam: eruntq̄ come
dētes in mēſa tua. Occu
rrerūt enim mihi: quā
do fugiebā a facie abſa-
lō fris tui. Habes quoq̄
apud te ſemei filiū ge-
ra filii gemini de bahu-
rim qui maledixit mihi
maledictione peſſima
quādo ibā ad caſtra.
Sed quia deſcendit mi-
hi in occurſum cū tranſi
rē iordanē: & iurau ei
per dn̄m dicens. Non
te interficiam gladio: tu
noli pati eū eſſe inoxiū
Vir autē ſapiens es: vt
ſcias
q̄ facies ei: deduceſq̄
canos eius cū ſanguine
ad inferos. Dormiuit
igr̄ dd̄ cū pr̄ib⁹ ſuis: &
ſepult⁹ eſt ī ciuitate dd̄.
Dies āt quibus regna-
uit dauid ſuper
iſrael: quadraginta an
ni ſunt. In hebron
regnauit ſeptem ānis:
in ieruſalem
triginta tribus.

in viis eius vt cuſtodias mādata eius ⁊
ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ
precepta eius ⁊ iudicia ei⁹ ⁊ teſtimōia
προστάγματα αὐτοῦ καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ τὰ μαρτύρια
eius: ſicut ſcriptū ē in lege moyſi: vt
αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ, ἵνα
intelligas vniuerſa q̄ facies ⁊ quocūq̄ aſ
συνίῃς πάντα ἃ ποιήσεις καὶ πανταχῇ οὗ ἐὰν ἐπι
peteris ibi: vt cōfirmet dn̄s ſermones ſuos q̄s
βλέψῃς ἐκεῖ, ὅπως στήσῃ κύριος τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἃ
locutus eſt de me dicēs: ſi cuſtodierint filij
ἐλάλησε περὶ ἐμοῦ λέγων, ἐὰν φυλάξωνται τὰ τέκνα
tui vias ſuas: vt ambulēt corā me in veri
σου τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, τοῦ πορεύεσθαι ἐνώπιόν μου ἐν ἀλη
tate ⁊ in toto corde ſuo ⁊ in tota aīa ſua
θείᾳ καὶ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ αὐ
dicēs: nō auferetur tibi vir de ſolio
τῶν λέγων, οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ θρόνου
meo iſrael. ⁊ nūc tu noſti q̄ fecit mihi ioab fi
μου ἰσραήλ. καὶ νῦν σὺ οἶδας ἃ ἐποίησέ μοι ἰωὰβ υἱ
lius ſaruia: ⁊ q̄ fecit duob⁹ pricipib⁹ exercit⁹ 2.Re.3 c.7.20 c.
ὸς σαρουΐα, καὶ ἃ ἐποίησε τοῖς δύο ἀρχιστρατήγοις
iſrael abener filio ner: ⁊ ameſſa filio iether:
ἰσραὴλ τῷ ἀβεννὴρ υἱῷ νὴρ, καὶ τῷ ἀμεσσᾶ υἱῷ ἰεθέρ,
⁊ occidit eos ⁊ vltus eſt ſāguinē belli in
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς καὶ ἐξεδίκησεν αἷμα πολέμου ἐν
pace: ⁊ dedit ſāguinē inocētē in balteo ſuo q̄ B
εἰρήνῃ, καὶ ἔδωκεν αἷμα ἀθῷον ἐν τῇ ζώνῃ αὐτοῦ τῇ
in lūbo eius ⁊ in calciamēto ſuo q̄d
ἐν τῇ ὀσφύϊ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ὑποδήματι αὐτοῦ τῷ
in pede eius. ⁊ facies iuxta ſapiētiā
ἐν τῷ ποδὶ αὐτοῦ. καὶ ποιήσεις κατὰ τὴν φρόνησίν
tuā: ⁊ nō deduces caniciē eius
σου, καὶ οὐ κατάξεις ἐν εἰρήνῃ τὴν πολιὰν αὐτοῦ
ad inferos. ⁊ filijs berzelli galaadite
εἰς ᾅδου. καὶ τοῖς υἱοῖς βερζελλὶ τοῦ γαλααδίτου
facies miam: ⁊ erunt in comedētib⁹
ποιήσεις ἔλεος, καὶ ἔσονται ἐν τοῖς ἐσθίουσι τὴν 2.Re. 19.c.
mēſam tuā: qm̄ ſic occurrerūt mihi qñ fugiebā
τράπεζάν σου, ὅτι οὕτως ἤγγισάν μοι ἐν τῷ φεύγειν
ego a facie fratris tui abſalom. ⁊
με ἐκ προσώπου τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀβεσσαλώμ. καὶ
ecce tecum ſemei filius gera fili⁹ iemeni q̄ de bauri:
ἰδοὺ μετὰ σοῦ σεμεῒ υἱὸς γηρὰ υἱὸς τοῦ ἰεμενὶ ὁ ἐκ βαουρίμ,
⁊ ipſe maledixit mihi maledictiōe doloroſa in
καὶ αὐτὸς κατηράσατό με κατάραν ὀδυνηρὰν ἐν τῇ ἡ
die qua ibam in caſtra: ⁊ ipſe deſ
μέρᾳ ᾗ ἐπορευόμην εἰς παρεμβολάς, καὶ αὐτὸς κα
cēdit in occurſum meū in iordane. ⁊ iura 2.Re. 19.c.
τέβη εἰς ἀπάντησίν μου ἐπὶ τὸν ἰορδάνην. καὶ ὤμο
ui ei in dn̄o dicēs: ſi interficiā te in gla
σα αὐτῷ ἐν κυρίῳ λέγων, εἰ θανατώσω σε ἐν ῥομ
dio: ⁊ nō relinq̄s inoxiū eū: q2 vir ſapiēs
φαίᾳ, καὶ οὐ μὴ ἀθῳώσῃς αὐτόν, ὅτι ἀνὴρ σοφὸς
es tu: ⁊ ſcies q̄ facies ei: ⁊ deduces
εἶ σύ, καὶ γνώσῃ ἃ ποιήσεις αὐτῷ, καὶ κατάξεις
caniciē eius in ſāguine ad inferos. ⁊ dor
τὴν πολιὰν αὐτοῦ ἐν αἵματι εἰς ᾅδου. καὶ ἐκοιμή
mit dauid cū patrib⁹ ſuis: ⁊ ſepult⁹ ē
θη δαυὶδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη
in ciuitate dauid. ⁊ dies qb⁹ regnauit
ἐν τῇ πόλει δαυίδ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσε
dauid ſup iſrael: quadraginta anni. in che
δαυὶδ ἐπὶ ἰσραήλ, τεσσαράκοντα ἔτη. ἐν χε
bron regnauit ſeptē ānis: ⁊ in hieruſalem
βρὼν ἐβασίλευσεν ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ
regnauit triginta ⁊ trib⁹ annis.
ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τρία ἔτη.
C

⁊ ſalomon ſedit ſup thronū dauid Actuū 2.c.
καὶ σολομὼν ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου δαυὶδ
patris ſui: ⁊ paratū fuit regnū e-
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία αὐ-
ius nimis. ⁊ ingreſſus ē adonias fili⁹ agith ad
τοῦ σφόδρα. καὶ εἰσῆλθεν ἀδωνίας υἱὸς ἀγὶθ πρὸς
berſabee matrē ſalomonis: ⁊ adora 3.Re. 16.a.
βηρσαβεαὶ τὴν μητέρα σολομῶντος, καὶ προσεκύνη
uit eā. ⁊ dixit ei: pax ingreſſus tuus? ⁊
σεν αὐτῇ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰρήνη ἡ εἴσοδός σου; καὶ
dixit: pax. ⁊ dixit: ſermo mihi ad te. ⁊ a-
εἶπεν, εἰρήνη. καὶ εἶπεν, λόγος μοι πρὸς σέ. καὶ εἶ
it ei: loquere. ⁊ dixit ei: tu noſti q
πεν αὐτῷ, λάλησον. καὶ εἶπεν αὐτῇ, σὺ οἶδας ὅτι
mihi erat regnū: ⁊ in me poſuit oīs iſrael
ἐμοὶ ἦν ἡ βασιλεία, καὶ ἐπ᾽ ἐμὲ ἔθετο πᾶς ἰσραὴλ τὸ
faciem ſuā in regem: ⁊ trāſlatū eſt re
πρόσωπον αὐτῶν εἰς βασιλέα, καὶ ἐπεστράφη ἡ βασι
gnū ⁊ factū eſt fratri meo: qm̄ a dn̄o
λεία καὶ ἐγένετο τῷ ἀδελφῷ μου, ὅτι παρὰ κυρίου
erat ei. ⁊ nūc petitionē vnā ego peto a
ἦν αὐτῷ. καὶ νῦν αἴτησιν μίαν ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ
te: ne auertas faciem tuā. ⁊ dixit
σοῦ, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου. καὶ εἶπεν
ei berſabee: loquere: ⁊ dixit ei: dic
αὐτῷ βηρσαβεαί, λάλει. καὶ εἶπεν αὐτῇ, εἰπὸν
iā ad ſalomonem regem: q2 nō auertet
δὴ πρὸς σολομῶντα τὸν βασιλέα, ὅτι οὐκ ἀποστρέψει
faciem tuā: ⁊ dabit mihi abiſaac
τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δώσει μοι τὴν ἀβισαὰκ τὴν
ſunamitin in vxorē. ⁊ dixit ei berſabee:
σουναμῖτιν εἰς γυναῖκα. καὶ εἶπεν αὐτῷ βηρσαβεαί,
bene ego loquar pro te regi. ⁊ ingreſ
καλῶς ἐγὼ λαλήσω περὶ σοῦ τῷ βασιλεῖ. καὶ εἰσῆλ
ſa ē berſabee ad regem ſalomonē vt loq̄ret
θε βηρσαβεαὶ πρὸς τὸν βασιλέα σολομῶντα λαλῆσαι
ei pro adonia. ⁊ ſurrexit rex in occur
αὐτῷ περὶ ἀδωνίου. καὶ ἐξανέστη ὁ βασιλεὺς εἰς ἀπάν
ſum eius ⁊ adorauit eā: ⁊ ſedit
τησιν αὐτῆς καὶ προσεκύνησεν αὐτήν, καὶ ἐκάθισεν D
ſup thronū ſuū. ⁊ poſit⁹ ē thron⁹ matri
ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἐτέθη θρόνος τῇ μητρὶ τοῦ
regis: ⁊ ſedit a dextris eius. ⁊ dixit
βασιλέως, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν
ei: petitionē vnam paruā ego peto a
αὐτῷ, αἴτησιν μίαν μικρὰν ἐγὼ αἰτοῦμαι παρὰ
te: ne auertas faciē meā. ⁊ dixit ei
σοῦ, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν μου. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ
rex: pete mater mea qm̄ nō auertā te. ⁊
βασιλεύς, αἴτησαι μῆτερ ἐμή ὅτι οὐκ ἀποστρέψω σε. καὶ
dixit: detur abiſaac ſunamitis adonia
εἶπεν, δοθήτω ἡ ἀβισαὰκ ἡ σουναμῖτις τῷ ἀδωνίᾳ τῷ
fratri tuo in vxorē. ⁊ rn̄dit ſalomon rex
ἀδελφῷ σου εἰς γυναῖκα. καὶ ἀπεκρίθη σολομὼν ὁ βα
⁊ dixit matri ſue: ⁊ quare tu petis
σιλεὺς καὶ εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ ἱνατί σὺ αἰτῇ τὴν
abiſaac adonie? ⁊ poſtula ei re
ἀβισαὰκ τῷ ἀδωνίᾳ; καὶ αἴτησαι αὐτῷ τὴν βασι
gnū: qm̄ iſte frater me⁹ magn⁹ magiſ q̄ ego:
λείαν, ὅτι οὗτος ὁ ἀδελφός μου ὁ μέγας ὑπὲρ ἐμέ,
⁊ ei abiathar ſacerdos: ⁊ ei ioab filius ſa-
καὶ αὐτῷ ἀβιάθαρ ὁ ἱερεύς, καὶ αὐτῷ ἰωὰβ υἱὸς σα
ruie princeps militie amicus: ⁊ iurauit rex
ρουΐα ὁ ἀρχιστράτηγος ἑταῖρος, καὶ ὤμοσεν ὁ βασι-
ſalomon per dn̄m dicēs: hec faciat mihi
λεὺς σολομὼν κατὰ τοῦ κυρίου λέγων, τάδε ποιήσαι μοι ὁ
deus ⁊ hec addat: q2 cōtra aīam ſuā locut⁹ eſt
θεὸς καὶ τάδε προσθείη, ὅτι κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐλάλησεν
adonias verbū hoc. ⁊ nūc viuit dn̄s q̄ preparauit me
ἀδωνίας τὸν λόγον τοῦτον. καὶ νῦν ζῇ κύριος, ὃς ἡτοίμασέ με

Salomō āt ſedit ſuper
thronū dauid pr̄is ſui:
& firmatū eſt regnū ei⁹
nimis. Et ingreſſus eſt
adonias filius agith ad
berſabee matrē ſalomo
nis. Que dixit ei. Pacifi
cus ne eſt ingreſſus tu⁹?
Qui rn̄dit. Pacificus.
Addiditq̄. Sermo mi-
hi eſt ad te. Cui ait. Lo-
q̄re. Et ille. Tu inq̄t no
ſti q̄a meū erat regnū:
& me propoſuerat
oīs iſrael ſibi in regem:
ſed tranſlatum eſt
regnū & factū ē fratris
mei. A dn̄o ei cōſtitutū
eſt ei. Nunc ergo peti-
tionem vnam
precor a te: ne confun
das
faciē meam. Que dixit
ad eū. Loq̄re. Et ille a
it. Precor vt dicas ſalo-
mōi regi: neq̄ enī ne
gare tibi quicq̄ poteſt:
vt det mihi
abiſac ſunamitem vxo
rem. Et ait
berſabee. Bene ego lo
quar pro te
regi. Venit ergo berſa
bee ad
regem ſalomonem vt
loqueretur ei pro
adōia. Et ſurrexit rex
in occurſum eius:
adorauitq̄ eam & ſedit
ſup thronū ſuū. Poſi-
tuſq̄ eſt thronus matri
regis: q̄ ſedit ad dextrā
eius. Dixitq̄ ei. Petitio
nē vnā puulā ego
deprecor a te: ne con
fundas
faciem meam. Et dixit
ei rex. Pete
mater mea. Neq̄ enī
fas eſt vt auertā faciē tu
am. Que ait. Detur a-
biſac ſunamitis
adōie fratri tuo vxor.
Reſponditq̄
rex ſalomon & dixit
matri ſue. Quare
poſtulas abiſac ſunami
tem
adōie? Poſtula ei & re
gnum.
Ipſe eſt ei frater meus
maior me: & habet
abiathar ſacerdotē &
ioab filium ſaruie.
Iurauit itaq̄ rex ſalo-
mō per dominū dicēs.
Hec faciat mihi deus:
& hec addat:
q̄a cōtra aīam ſuā locu
tus eſt adonias verbū
hoc. Et nūc viuit dn̄s
qui firmauit me

ושלמה ישב על כסא דוד אביו
ותכן מלכתו מאד: ויבא אדניהו כון בוא
בן חגית אל בת שבע אם שלמה
ותאמר השלום באך ויאמר אמר בוא
שלום: ויאמר דבר לי אליך
ותאמר דבר: ויאמר את ידעת
כי לי היתה המלוכה ועלי שמו היה מלך
כל ישראל פניהם למלך ותסב שום פנה
המלוכה ותהי לאחי כי מיהוה סבב היה
היתה לו: ועתה שאלה אחת
אנכי שאל מאתך אל תשבי את שוב
פני ותאמר אליו דבר: ויאמר
אמרי נא לשלמה המלך כי לא
ישיב את פניך ויתן לי את נתן
אבישג השנמית לאשה: ותאמר איש
בת שבע טוב אנכי אדבר עליך דבר
אל המלך: ותבא בת שבע אל בוא
המלך שלמה לדבר לו על
אדניהו ויקם המלך לקראתה קום
וישתחו לה וישב על כסאו וישם שחה
כסא לאם המלך ותשב לימינו: שום ישב
ותאמר שאלה אחת קטנה אנכי קטן אמר
שאלת מאתך אל תשב את
פני ויאמר לה המלך שאלי
אמי כי לא אשיב את פניך:
ותאמר יתן את אבישג השנמית נתן
לאדניהו אחיך לאשה: ויען איש ענה
המלך שלמה ויאמר לאמו ולמה
את שאלת את אבישג השנמית
לאדניהו ושאלי לו את המלוכה מלך
כי הוא אחי הגדול ממני ולו גדל
ולאביתר הכהן וליואב בן צרויה:
וישבע המלך שלמה ביהוה לאמר שבע
כה יעשה לי אלהים וכה יוסיף עשה יסף
כי בנפשו דבר אדניהו את הדבר
הזה: ועתה חי יהוה אשר הכינני כון

ויושיביני על כסא דוד אבי ואשר ישב
עשה לי בית כאשר דבר כי היום
יומת אדניהו׃ וישלח המלך שלמה מות שלח
ביד בניהו בן יהוידע ויפגע בו פגע
וימת׃ ולאביתר הכהן אמר המלך
ענתת לך על שדיך כי איש מות ילך שדה
אתה וביום הזה לא אמיתך כי מות
נשאת את ארון אדני יהוה לפני ארן
דוד אבי וכי התענית בכל אשר ענה
התענה אבי׃ ויגרש שלמה את גרש
אביתר מהיות כהן ליהוה למלא היה
את דבר יהוה אשר דבר על בית
עלי בשלה׃ והשמעה באה עד בוא
יואב כי יואב נטה אחרי אדניה
ואחרי אבשלום לא נטה וינס נוס
יואב אל אהל יהוה ויחזק חזק
בקרנות המזבח׃ ויגד למלך זבח נגד
שלמה כי נס יואב אל אהל יהוה
והנה אצל המזבח וישלח שלמה שלח
את בניהו בן יהוידע לאמר לך
פגע בו׃ ויבא בניהו אל אהל יהוה בוא
ויאמר אליו כה אמר המלך צא יצא
ויאמר לא כי פה אמות וישב מות שוב
בניהו את המלך דבר לאמר כה
דבר יואב וכה ענני׃ ויאמר לו ענה
המלך עשה כאשר דבר ופגע
בו וקברתו והסירת דמי חנם סור
אשר שפך יואב מעלי ומעל
בית אבי׃ והשיב יהוה את דמו
על ראשו אשר פגע בשני
אנשים צדקים וטבים ממנו טוב
ויהרגם בחרב ואבי דוד לא הרג
ידע את אבנר בן נר שר צבא שור
ישראל ואת עמשא בן יתר
שר צבא יהודה ושבו
דמיהם בראש יואב ובראש

& colocauit me ſup ſo-
liū dd' patris mei: & q
fecit mihi domū ſi-
cut locut9 eſt: qa hodie
occidetur adonias. Mi
ſitq; rex ſalomon ∞∞
per manū banaie filii
ioiade qui interfecit eū
& mortu9 eſt. Abiathar
quoq; ſacerdoti dixit
rex. Vade in anathot
ad agrū tuū. Et quidē
vir mortis es: ſed ho-
die te non interficiam:
quia portaſti arcā dñi
dei coram ∞∞∞∞
dd' patre meo: & ſuſti-
nuiſti laborē in oībus in
quib9 laborauit pater
meus. Eiecit ergo ſalō-
mō abiathar vt nō eſſet
ſacerdos dñi: vt imple
retur ſermo dñi quem
locutus eſt ſuper domū
heli in ſilo. Venit autē
nūcius ad ſalomonē q
ioab declinaſſet poſt
adoniam ∞∞∞∞
& poſt ſalomonem nō
declinaſſet. Fugit er-
go ioab in tabernacu-
lū dñi & apprehendit
cornu altaris. Nuncia-
tūq; eſt regi ∞∞∞∞
ſalomoni q fugiſſet io
ab in tabernaculū dñi
& eſſet iuxta altare.
Miſitq; ſalomon ∞∞∞
banaiā filiū ioiade di-
cens. Vade ∞∞∞∞
interfice eū. Et venit
banaias ad tabernacu-
lū dñi: & dixit ei. Hec
dicit rex. Egredere.
Qui ait. Non egrediar
ſed hic moriar. Renun
ciauit banaias regi ſer-
monē dicēs. Hec locu-
tus eſt ioab: & hec locu
tus eſt mihi. Dixitq; ei
rex. Fac ſicut locutus
eſt: & interfice ∞∞∞
eum & ſepeli: & amoue
bis ſanguinē inocentē
qui effuſus eſt a ioab a
me & a ∞∞∞∞
domo patris mei: &
reddet dominus ſangui
nē eius ſuper caput ei9:
quia interfecit duos ∞∞
viros iuſtos melioreſq;
ſe: ∞∞∞∞
& occidit eos gladio pa
tre meo dd' ignorante:
abner filium ner prin
cipem militie ∞∞∞∞
iſrael: & amaſam filiū
iether ∞∞∞∞
principē exercitus iu-
da. Et reuertetur ∞∞∞
ſanguis illorū in caput
ioab & in caput ∞∞∞

τ poſuit me ſup ſoliū dauid patris mei:
καὶ ἔθετό με ἐπὶ τὸν θρόνον δαυὶδ τοῦ πατρός μου,
τ ipſe fecit mihi domū ſicut locut9 ē mihi domi-
καὶ αὐτὸς ἐποίησέ μοι οἶκον καθὼς ἐλάλησέ μοι κύριο
nus: qꝛ hodie morietur adonias. τ mi
ος· ὅτι σήμερον θανατωθήσεται ἀδωνίας. καὶ ἐξαπέστει
ſit ſalomō rex in manu banaie filij ioiada: τ
λε σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν χειρὶ βαναίου υἱοῦ ἰωιαδά, καὶ
interfecit adoniā: τ mortu9 eſt. τ abiathar
ἀνεῖλε τὸν ἀδωνίαν, καὶ ἀπέθανεν. καὶ τῷ ἀβιάθαρ
ſacerdoti dixit rex: reuertere in anathoth
τῷ ἱερεῖ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἀπότρεχε εἰς ἀναθὼθ
in agrū tuū: qꝛ vir mortis es tu: τ in
εἰς τὸν ἀγρόν σου, ὅτι ἀνὴρ θανάτου εἶ σύ, καὶ ἐν τῇ
die hac nō interficiā te: qꝛ portaſti ar
ἡμέρᾳ ταύτῃ οὐ θανατώσω σε, ὅτι ἦρας τὴν κιβω
cam federis dñi corā dauid patre
τὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐνώπιον δαυὶδ τοῦ πατρός
meo: τ qꝛ laboraſti in oibus qb9 laborauit
μου, καὶ ὅτι ἐκακουχήθης ἐν πᾶσιν οἷς ἐκακουχήθη ὁ
pater me9. τ eiecit ſalomon abiathar ne
πατήρ μου. καὶ ἐξέβαλε σολομὼν τὸν ἀβιάθαρ τοῦ
nō eſſet in ſacerdotē dño: vt impleretur ſer
μὴ εἶναι εἰς ἱερέα τῷ κυρίῳ, τοῦ πληρωθῆναι τὸ ῥῆ
mo dñi quē locut9 eſt ſup domū heli in ſylo. τ
μα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐπὶ τὸν οἶκον ἠλὶ ἐν σηλῶ. καὶ
fama venit vſq; ad ioab filiū ſaruia: qꝛ ioab erāt
ἡ ἀκοὴ ἦλθεν ἕως ἰωὰβ υἱοῦ σαρουΐα, ὅτι ἰωὰβ ἦν
declinans poſt adoniā: τ poſt ſalomonē
κεκλικὼς ὀπίσω ἀδωνίου, καὶ ὀπίσω σολομῶντος
nō declinaſſet. τ fugit ioab in tabernaculū
οὐκ ἐξέκλινε. καὶ ἔφυγεν ἰωὰβ εἰς τὸ σκήνωμα τοῦ
dñi τ apphēdit cornua altaris.
κυρίου καὶ κατέχε τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου.
τ nūciauerūt ſalomoni dicētes: qꝛ fu
καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σολομῶντι λέγοντες, ὅτι πέ
git ioab in tabnaculū dñi: τ ecce te
φευγεν ἰωὰβ εἰς τὸ σκήνωμα κυρίου, καὶ ἰδοὺ κατέ
net cornua altaris. τ miſit
χει τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἀπέστειλεν ὁ
rex ſalomō baneā filiū ioiada dicēs:
βασιλεὺς σολομὼν τὸν βαναίαν υἱὸν ἰωιαδὰ λέγων,
vade τ interfice eū. τ venit baneas ad io-
πορεύου καὶ ἄνελε αὐτόν. καὶ ἦλθε βαναίας πρὸς ἰω
ab in tabnaculū dñi: τ dixit ad eum: hec
ὰβ εἰς τὴν σκηνὴν κυρίου, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τά
dicit rex: egredere. τ dixit ioab nō e-
δε λέγει ὁ βασιλεύς, ἔξελθε. καὶ εἶπεν ἰωὰβ οὐκ ἐκ
gredior: qꝛ hic moriar. τ reuerſus ē ba-
πορεύομαι, ὅτι ὧδε ἀποθανοῦμαι. καὶ ἀπέστρεψε βα
neas τ dixit regi dicēs: hec locutus eſt ioab
ναίας καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ λέγων, τάδε λελάληκεν ἰωὰβ
τ hec rñdit mihi. τ dixit ei rex:
καὶ τάδε ἀποκέκριταί μοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς,
vade: τ fac ei ſicut dixit: τ interfice eū τ
πορεύου, καὶ ποίησον αὐτῷ καθὼς εἴρηκε, καὶ ἄνελε αὐτὸν καὶ
ſepeli eū: τ amouebis hodie ſāguinē quē effudit ioab
θάψον αὐτόν, καὶ ἐξαρεῖς σήμερον τὸ αἷμα ὃ ἐξέχεεν ἰωὰβ
gratis a me τ a domo pris mei. τ reddi
δωρεὰν ἀπ' ἐμοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ πρς μου. καὶ ἀπέστρε
dit dñs ſāguinē iniqtatis eius in caput eius: qꝛ ob
ψε κς τὸ αἷμα τῆς ἀδικίας αὐτοῦ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς ἀ
uiauit duob9 viris iuſtis τ bonis
πήντησε τοῖς δυσὶν ἀνδράσι τοῖς δικαίοις καὶ ἀγαθοῖς
magis qꝫ ipſe: τ occidit eos in gladio. τ pa-
ὑπὲρ αὐτόν, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ὁ πα
ter me9 dd nō nouit abener filiū ner pricipē militie iſ
τήρ μου δαδ οὐκ ἔγνω τὸν ἀβεννὴρ υἱὸν νὴρ ἀρχιστράτηγον ἰσ
rael: τ amaſa filiū iether pricipē exercit9 iuda. τ re-
ραήλ, καὶ τὸν ἀμασὰ υἱὸν ἰεθὲρ ἀρχιστράτηγον ἰούδα. καὶ ἀπο
uertatur ſāguis illoꝝ in caput eius τ in caput
στραφήτω τὰ αἵματα αὐτῶν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν

E

1.Re. 2.f.

E.1.g.

1.Re. c.1.10 c.

ſeminis eius vſq; in ſēpiternū. τ dauid τ
τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ τῷ δαυὶδ καὶ
ſemini ei9 τ domui eius a thro
τῷ σπέρματι αὐτοῦ καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ τῷ θρό
no eius fiat pax a dño vſq; in eternū. τ
νῳ αὐτοῦ γένοιτο εἰρήνη παρὰ κυρίου ἕως αἰῶνος. καὶ
aſcēdit baneas filius ioiada τ obuiauit ei: τ in-
ἀνέβη βαναίας υἱὸς ἰωιαδὰ καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ ἐθα
terfecit eum: τ ſepeliuit eū in domo ſua.
νάτωσεν αὐτόν, καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
τ dedit rex ſalomon baneam filiū io
καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὸν βαναίαν υἱὸν ἰω
iada pro eo ſup exercitū. τ ſadoc ſacerdotē
ιαδὰ ἀντ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν στρατιάν. καὶ τὸν σαδὼκ τὸν ἱερέα
dedit rex in ſacerdotē primū pro abiathar. τ
ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱερέα πρῶτον ἀντὶ ἀβιάθαρ. καὶ
mittens vocauit rex ſalomon ſemei.
ἀποστείλας ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὸν σεμεΐ.
τ dixit ei: edifica tibi domū in hieru
καὶ εἶπεν αὐτῷ, οἰκοδόμησον σεαυτῷ οἶκον ἐν ἱερου
ſalem τ habita ibi: τ nō egredieris inde
σαλὴμ καὶ κατοίκει ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ἐκεῖθεν
nequaqꝫ. τ erit in die egreſſus tui τ
οὐδαμοῦ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐξόδου σου καὶ
trāſieris torrētē cedron: cognoſcēs ſcies
διαβήσῃ τὸν χειμάρρουν τὸν κεδρών, γινώσκων γνώσῃ
qꝛ morte morieris: τ ſanguis tu9 erit ſup
ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ, καὶ τὸ αἷμά σου ἔσται ἐπὶ
caput tuū. τ dixit ſemei ad regem:
τὴν κεφαλήν σου. καὶ εἶπε σεμεΐ πρὸς τὸν βασιλέα,
bonus ſermo quē locutus es dñe mi rex: ſic
ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας κύριέ μου βασιλεῦ, οὕτως
faciet ſeruus tuus. τ habitauit ſemei in hieruſa
ποιήσει ὁ δοῦλός σου. καὶ ἐκάθισε σεμεΐ ἐν ἱερουσα
lem trib9 ānis. τ factū eſt poſt tres ānos: τ fu
λὴμ τρία ἔτη. καὶ ἐγένετο μετὰ τρία ἔτη, καὶ ἀπέ
gerūt duo ſerui ſemei ad achis filiū maacha
δρασαν δύο δοῦλοι σεμεΐ πρὸς ἀχὶς υἱὸν μααχὰ
regem geth. τ nūciauerūt ſemei dicētes:
βασιλέα γέθ. καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σεμεΐ λέγοντες,
ecce ſerui tui in geth. τ ſurrexit ſemei τ ſtra-
ἰδοὺ οἱ δοῦλοί σου ἐν γέθ. καὶ ἀνέστη σεμεΐ καὶ ἐπέ
uit aſinū ſuū τ iuit in geth ad achis
σαξε τὴν ὄνον αὐτοῦ καὶ ἐπορεύθη εἰς γέθ πρὸς ἀχὶς
regem geth vt quereret ſeruos ſuos. τ
βασιλέα γέθ τοῦ ζητῆσαι τοὺς δούλους αὐτοῦ. καὶ
egreſſus eſt ſemei: τ duxit ſeruos ſuos.
ἐξεπορεύθη σεμεΐ, καὶ ἤγαγε τοὺς δούλους αὐτοῦ.
τ nūciauerūt ſalomoni dicentes qꝛ egreſ
καὶ ἀπήγγειλαν τῷ σολομῶντι λέγοντες ὅτι ἐξεπο
ſus eſt ſemei de hieruſalem in geth: τ reuerſus eſt.
ρεύθη σεμεΐ ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς γέθ, καὶ ἀνέστρεψε.
τ miſit rex τ vocauit ſemei:
καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάλεσεν τὸν σεμεΐ,
τ dixit ad eum: nōne adiuraui te per dñm
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, οὐχὶ ὥρκισά σε κατὰ τοῦ κυρίου
τ teſtificatus ſum tibi dicēs: in qua die egreſ
καὶ ἐπεμαρτυράμην σοι λέγων, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐξέλ
ſus fueris de hieruſalē: τ abieris dextrorſū vł ſiniſtrorſū:
θῃς ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ πορευθῇς δεξιὰ ἢ ἀριστερά,
cognoſcēs ſcies qꝛ morte morieris? τ dixiſti mihi?
γινώσκων γνώσῃ ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ; καὶ εἶπάς μοι,
bonus ſermo quē audiui. τ nūc ppꝛ qd nō cuſtodi-
ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἤκουσα. καὶ νῦν διατί οὐκ ἐφύ
ſti iuſiurādū dñi: τ preceptū qd̄ prece
λαξας ὅρκον κυρίου, καὶ τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετειλά
pi cōtra te: τ dixit rex ad ſemei: tu
μην κατὰ σοῦ; καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς σεμεΐ, σὺ
noſti omne malū tuū qd cognouit cor tuū
οἶδας πᾶσαν τὴν κακίαν σου ἣν ἔγνω ἡ καρδία σου
queciīq; feciſti dauid
ὅσα ἐποίησας δαυὶδ ∞∞∞∞∞∞∞∞

E

1.Re. 9.b. Infra. 18.d.

G

1.Re. 16.b.

ſeminis eius in ſempiter
nū: dauid āt & ſemini
ei9 & domui & throno
illius ſit pax vſq; in ∞∞
eternū a dño. Aſcēdit
itaq; banaias filius ∞∞
ioiade: & aggreſſus eū
interfecit: ſepultuſq; ē
in domo ſua ī deſerto.
Et conſtituit rex ∞∞∞
banaiam filiū ioiade
pro eo ſuper ∞∞∞∞
exercitū: & ſadoch ſa
cerdotem poſuit ∞∞∞
p abiathar. Miſit quo-
q; rex ∞∞∞∞∞∞
& vocauit ſemei. Dixit
q; ei. Edifica ∞∞∞∞
tibi domum in ieruſa-
lem: & habita ibi. ∞∞
Et nō egredieris inde
huc atq; illuc. ∞∞∞∞
Quacūq; āt die egreſ-
ſus fueris & trāſieris tor
rentem cedron: ſcito te
interficiendum. ∞∞∞
Sāguis tuus erit ſup ca
put tuū. Dixitq; ſemei
regi. Bonus ſermo.
Sicut locutus eſt ∞∞∞
dominus meus rex: ſic
faciet ſeruus tu9. Habi
tauit itaq; ſemei in ieru
ſalem diebus multis. ∞
Factū ē aūt poſt ānos
tres vt fugerent ∞∞∞
ſerui ſemei ad achis
∞∞∞∞∞∞∞∞∞
filium maacha regem
geth. Nūciatūq; eſt ſe
mei q ſerui eius iſſent i
geth. Et ſurrexit ∞∞∞
ſemei & ſtrauit aſinum
ſuum: iuitq; ∞∞∞∞
ad achis in geth ad req
rendum ſeruos ſuos:
& adduxit eos de geth.
∞∞∞∞∞∞∞∞∞
Nunciatum eſt aūt regi
ſalomoni q iſſet ſemei
in geth de ieruſalē: &
rediſſet. Et mittens ∞∞
vocauit eum: dixitq; il
li. Nonne ∞∞∞∞∞
teſtificatus ſum tibi per
dominū: & pdixi tibi:
quacunq; die egreſſus
fueris huc & illuc: ∞∞∞
ſcito te eſſe moriturū?
Et reſpondiſti ∞∞∞∞
mihi. Bon9 ſermo quē
audiui. Quare ergo ∞
non cuſtodiſti iuſiuran
dum domini ∞∞∞∞
& preceptum qd pre-
ceperā tibi? ∞∞∞∞∞
Dixitq; rex ad ſemei.
Tu ∞∞∞∞∞∞∞∞
noſti omne malum cu
ius tibi conſcium eſt ∞∞
cor tuum quod feciſti
dauid ∞∞∞∞∞∞∞∞

זרעו לעולם ולדוד ולזרעו עלם
ולביתו ולכסאו יהיה שלום עד היה שלם
עולם מעם יהוה׃ ויעל בניהו בן עלה
יהוידע ויפגע בו וימתהו ויקבר פגע מות
בביתו במדבר׃ ויתן המלך את קבר דבר
בניהו בן יהוידע תחתיו על נתן
הצבא ואת צדוק הכהן נתן
המלך תחת אביתר׃ וישלח המלך שלח
ויקרא לשמעי ויאמר לו בנה קרא אמר
לך בית בירושלם וישבת שם
ולא תצא משם אנה ואנה׃ יצא
והיה ביום צאתך ועברת את נחל
קדרון ידע תדע כי מות תמות ידע
דמך יהיה בראשך׃ ויאמר שמעי
למלך טוב הדבר כאשר דבר
אדני המלך כן יעשה עבדך וישב עשה
שמעי בירושלם ימים רבים׃ יום רבב
ויהי מקץ שלש שנים ויברחו היה ברח
שני עבדים לשמעי אל אכיש שנה
בן מעכה מלך גת ויגידו לשמעי נגד
לאמר הנה עבדיך בגת׃ ויקם קום
שמעי ויחבש את חמרו וילך חבש
גתה אל אכיש לבקש את עבדיו
וילך שמעי ויבא את עבדיו מגת׃ בוא
ויגד לשלמה כי הלך שמעי נגד
מירושלם גת וישב׃ וישלח המלך שוב שלח
ויקרא לשמעי ויאמר אליו הלא קרא אמר
השבעתיך ביהוה ואעד בך לאמר עוד
ביום צאתך והלכת אנה ואנה יצא
ידע תדע כי מות תמות ותאמר מות
אלי טוב הדבר שמעתי׃ ומדוע מדע
לא שמרת את שבעת יהוה
ואת המצוה אשר צויתי עליך׃ צוה
ויאמר המלך אל שמעי אתה
ידעת את כל הרעה אשר ידע ידע
לבבך אשר עשית לדוד עשה

אבי והשיב יהוה את רעתך
בראשך: והמלך שלמה ברוך
וכסא דוד יהיה נכון לפני יהוה
עד עולם: ויצו המלך את בניהו
בן יהוידע ויצא ויפגע בו וימת

Cap. iii.

והממלכה נכונה
ביד שלמה: ויתחתן שלמה
את פרעה מלך מצרים ויקח את
בת פרעה ויביאה אל עיר דוד
עד כלתו לבנות את ביתו ואת
בית יהוה ואת חומת ירושלם
סביב: רק העם מזבחים בבמות
כי לא נבנה בית לשם יהוה עד
הימים ההם: ויאהב שלמה את
יהוה ללכת בחקות דוד אביו
רק בבמות הוא מזבח ומקטיר:
וילך המלך גבענה לזבח שם כי
היא הבמה הגדולה אלף עלות
יעלה שלמה על המזבח ההוא:
בגבעון נראה יהוה אל שלמה
בחלום הלילה ויאמר אלהים
שאל מה אתן לך: ויאמר
שלמה אתה עשית עם עבדך
דוד אבי חסד גדול כאשר הלך
לפניך באמת ובצדקה ובישרת
לבב עמך ותשמר לו את החסד
הגדול הזה ותתן לו בן ישב על
כסאו כיום הזה: ועתה יהוה
אלהי אתה המלכת את עבדך
תחת דוד אבי ואנכי נער קטן
לא אדע צאת ובא: ועבדך
בתוך עמך אשר בחרת עם רב
אשר לא ימנה ולא יספר מרב:
ונתת לעבדך לב שמע לשפט
את עמך להבין בין טוב לרע
כי מי יוכל לשפט את עמך

pri meo. Reddidit dn̄s malicia tuā in caput tuum: & rex ſalomon bn̄dictus: & thronus dd̄ erit ſtabilis corā domino vſq; in ſempiternum. Iuſſit itaq; rex banaie filio ioiade qui aggreſſus percuſſit eum: & mortuus eſt. 3.

Confirmatū eſt igitur regnum in manu ſalomonis: & affinitate coniunctus eſt pharaoni regi egypti. Accepit nāq; filiā eius & adduxit in ciuitatē dauid donec cōpleret edificans domū ſuam: & domum domini & murum ieruſalem per circuitum. Attamen populus immolabat in excelſis. Non enim edificatum erat templū nomini domini vſq; in die illū. Dilexit aūt ſalomō dn̄m ambulās in p̄ceptis dd̄ patris ſui: excepto q; in excelſis immolabat & accendebat thymiama. Abiit itaq; ſalomon in gabaon vt immolaret ibi. Illud quippe erat excelſum maximū. Mille hoſtias in holocauſtum obtulit ſalomon ſup altare illud in gabaon. Apparuit autem dominus ſalomoni per ſomnium nocte dicens. Poſtula quod vis vt dem tibi. Et ait ſalomon. Tu feciſti cū ſeruo tuo dauid patre meo miſericordiā magnam: ſicut ambulauit in conſpectu tuo in veritate & iuſticia & recto corde tecum. Cuſtodiſti ei miſericordiā tuā grandē: & dediſti ei filiū ſedentem ſuper thronū: ſicut ē hodie. Et nūc dn̄e deus tu regnare feciſti ſeruū tuū pro dauid patre meo. Ego autē ſum puer paruulus & ignorās egreſſum & introitū meum: & ſeruus tuus in medio eſt ppl̄i quē elegiſti populi infiniti: q numerari & ſupputari nō poteſt pre multitudine. Dabis ergo ſeruo tuo cor docile vt populum tuum iudicare poſſit & diſcernere inter bonū & malū. Quis enim pōt iudicare populū iſtum populum tuum

patri meo: & reddidit dn̄s maliciā
τῷ πατρί μου, καὶ ἀνταπέδωκε κύριος τὴν κακίαν
tuā in caput tuū. & rex ſalomō be
σου εἰς τὴν κεφαλήν σου. καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν εὐ
nedictus: & thron⁹ dauid erit paratus corā domi
λογημένος, καὶ ὁ θρόνος δαυὶδ ἔσται ἕτοιμος ἐνώπιον κυρί
no in ſépiternū. & precepit rex ſalomon
ου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς σολομὼν
banee filio ioiada: & egreſſus ē & interfecit eū.
τῷ βαναίᾳ υἱῷ ἰωιαδά, καὶ ἐξῆλθε καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν.
& mortuus eſt.
καὶ ἀπέθανεν.

Ca. 3.

Et regnū cōfirmatū eſt in manu ſalomo
Καὶ ἡ βασιλεία ἐστερεώθη ἐν χειρὶ τοῦ σολομῶν
nis. & affinitate cōiūct⁹ ē ſalomō pharaoni regi
τος. καὶ ἐγαμβρεύσατο σολομὼν τῷ φαραὼ βασιλεῖ
egypti. & accepit ſalomō filiā pharaōis vxo
αἰγύπτου. καὶ ἔλαβε σολομὼν τὴν θυγατέρα φαραὼ γυ
rem. & adduxit eā in ciuitatē dauid: donec
ναῖκα. καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν πόλιν δαυὶδ, ἕως
cōpleret ipſe edificare ſuam domū:
τοῦ συντελέσαι αὐτὸν οἰκοδομῆσαι αὐτοῦ τὸν οἶκον,
& domū dn̄i in primis: & murū hieru
καὶ τὸν οἶκον κυρίου ἐν πρώτοις, καὶ τὸ τεῖχος ἱερου
ſalem p circuitū. & ppl̄s erāt ſacrificātes in ex
σαλὴμ κύκλῳ. καὶ ὁ λαὸς ἦσαν θύοντες ἐν τοῖς ὑψη
celſiſſimis. & nō edificata fuit dom⁹ nomini do
λοτάτοις. καὶ οὐκ ᾠκοδομήθη ὁ οἶκος τῷ ὀνόματι κυ
mini vſq; ad nūc. & dilexit ſalomō dn̄m:
ρίου ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἠγάπησε σολομὼν τὸν κύριον,
vt ambularet in preceptis dauid pa
τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς προστάγμασι δαυὶδ τοῦ πα
tris ſui: verū in excelſis imolabat & adolebat.
τρὸς αὐτοῦ, πλὴν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἔθυεν καὶ ἐθυμία.
& ſurrexit ſalomō & abijt in gabaō vt imolaret
καὶ ἀνέστη σολομὼν καὶ ἐπορεύθη εἰς γαβαὼν θῦσαι ἐ
ibi: q: excelſiſſimū & magnū. mille hoſtias
κεῖ, ὅτι ὑψηλοτάτη καὶ μεγάλη. χιλίαν ὁλοκαύτωσιν
obtulit ſalomon ſup altare qd in gabaon.
ἀνήνεγκεν σολομὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν γαβαών.
& appuit dn̄s ſalomoni in ſōnniis no
καὶ ὤφθη κύριος τῷ σολομῶντι ἐν ὕπνῳ τὴν νύ
cte. & ait dn̄s ſalomoni: pete aliquā pe
κτα. καὶ εἶπε κύριος τῷ σολομῶντι, αἴτησαί τι αἴ
titionē tibi: & dabo tibi. & dixit ſalomon:
τημα σεαυτῷ, καὶ δώσω σοί. καὶ εἶπε σολομών,
tu feciſti cū ſeruo tuo dauid pa
σὺ ἐποίησας μετὰ τοῦ δούλου σου δαυὶδ τοῦ πα
tre meo miām magnā: ſicut ābulauit i cōſpectu tuo in
τρός μου ἔλεος μέγα, καθὼς διῆλθεν ἐνώπιόν σου ἐν
veritate & in iuſticia & in rectitudine cor
ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν εὐθύτητι καρδί
dis tecum: & cuſtodiſti ei miām grādē
ας μετὰ σοῦ, καὶ ἐφύλαξας αὐτῷ τὸ ἔλεος τὸ μέγα
hanc: vt dares ei filiū ſedentē ſup thronū e
τοῦτο, δοῦναι αὐτῷ υἱὸν καθήμενον ἐπὶ τὸν θρόνον αὐ
ius: ſicut dies hec. & nūc dn̄e mi dn̄e tu regnare feciſti
τοῦ, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κέ μου κέ σὺ ἐβασίλευσας
ſeruū tuū pro dauid patre meo. & ego ſum
τὸν δοῦλόν σου ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου. καὶ ἐγώ εἰμι
puer paruus: & nō noui ingreſſum meū & egreſ
παιδάριον μικρόν, καὶ οὐκ οἶδα τὴν εἴσοδόν μου καὶ τὴν ἔξο
ſum meū. & ſeruus tuus in medio ppl̄i tui: quē elegiſti
δόν μου. καὶ ὁ δοῦλός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου, ὃν ἐξελέξω
ppl̄m multū: q nō numerabit a multitudīe & nō re
λαὸν πολύν, ὃς οὐκ ἀριθμηθήσεται ἀπὸ τοῦ πλήθους καὶ οὐδὲ
cēſebitur. & dabis ſeruo tuo cor ſapiens
ἠγηθήσεται. καὶ δώσεις τῷ δούλῳ σου καρδίαν φρονίμην
vt audiat & iudicet ppl̄m tuū in iuſticia: vt diſcer
τοῦ ἀκούειν καὶ διακρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ, τοῦ συνιέ
nat inter bonū & malū. qm̄ quis poterit iudicare
ναι ἀναμέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. ὅτι τίς δυνήσεται κρίνειν

A. 2. Pa. 1. a.
1. Pa. 1. a. 2. Pa. 1. a. Sap. 9
B

ppl̄m tuū grauē hunc? & placuit ſermo co
τὸν λαόν σου τὸν βαρὺν τοῦτον; καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώ
ram dn̄o: q postulauit ſalomon verbū hoc.
πιον κυρίου, ὅτι ᾐτήσατο σολομὼν τὸ ῥῆμα τοῦτο.
& ait dn̄s ad eum: quoniā poſtulaſti verbū
καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν, ἀνθ᾽ ὧν ᾐτήσω τὸ ῥῆμα
hoc a me: & nō petiſti tibi dies mul
τοῦτο παρ᾽ ἐμοῦ, καὶ οὐκ ᾐτήσω σεαυτῷ ἡμέρας πολ
tos: & nō poſtulaſti diuitias. neq; petiſti aīas
λάς, καὶ οὐκ ᾐτήσω πλοῦτον οὐδὲ ᾐτήσω ψυχὰς τῶν
inimicorū tuorū: ſ; poſtulaſti tibi intellectū ad audiē
ἐχθρῶν σου, ἀλλ᾽ ᾐτήσω σεαυτῷ σύνεσιν τοῦ εἰσα
dum iudicia & iuſtificationes: ecce feci
κούειν κρίματα καὶ δικαιώματα, ἰδοὺ πεποίηκα
ſcd̄m verbū tuū: & ecce dedi tibi cor
κατὰ τὸ ῥῆμά σου, καὶ ἰδοὺ δέδωκά σοι καρδίαν
ſapiēs & peritū: ſicē tibi nō fuit ante te:
φρονίμην καὶ σοφήν, ὡς σὺ οὐ γέγονεν ἔμπροσθέν σου,
& poſt te nō ſurget ſimilis tibi. & q̄ nō peti
καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται ὅμοιός σοι. καί γε ἃ οὐκ ᾔτη
ſti: dedi tibi: & diuitias & gloriā: vt nō fue
σω, δέδωκά σοι, καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν, ὡς οὐ γέ
rit vir ſimilis tibi in regibus. & ſi am
γονεν ἀνὴρ ὅμοιός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσι. καὶ ἐὰν πο
bulaueris in via mea vt cuſtodias mādata mea
ρευθῇς ἐν τῇ ὁδῷ μου τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου
& precepta mea: veluti ābulauit dauid pa
καὶ τὰ προστάγματά μου, ὡς ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πα
ter tuus: & producā dies tuos. & expgefa
τήρ σου, καὶ μακρυνῶ τὰς ἡμέρας σου. καὶ ἐξυπνί
ct⁹ eſt ſalomon: & ecce inſomniū. & ſurrexit & abijt
σθη σολομών, καὶ ἰδοὺ ἐνύπνιον. καὶ ἀνέστη καὶ εἰσῆλθεν
in hieruſalem: & ſtetit ante faciē alta
εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστη κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσια
ris qd̄ ante cōſpectū arce federis do
στηρίου τοῦ κατὰ πρόσωπον τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυ
mini: & obtulit holocauſta & fecit paci
ρίου, καὶ ἀνήγαγεν ὁλοκαυτώσεις καὶ ἐποίησεν εἰρηνι
ficas: & fecit cōuiuiū vniuerſis famulis ſuis.
κάς, καὶ ἐποίησε πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ.
tunc apparuerūt due mulieres meretrices regi:
τότε ὤφθησαν δύο γυναῖκες πόρναι τῷ βασιλεῖ,
& ſteterūt corā eo. & ait mulier vna:
καὶ ἔστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ μία,
in me dn̄e mi. ego & mulier hec hītabam⁹ in do
ἐν ἐμοὶ κύριέ μου. ἐγὼ καὶ ἡ γυνὴ αὕτη ᾠκοῦμεν ἐν οἴ
mo vna: & peperi in domo: & factū eſt die
κῳ ἑνί, καὶ ἐτέκομεν ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέ
tertia poſtq̄ peperi ego: & peperit & mulier hec
ρᾳ τῇ τρίτῃ τεκούσης μου, καὶ ἔτεκεν καὶ ἡ γυνὴ αὐ
filiū: & eramus ſimul. nō erat vllus no
τὴ υἱόν, καὶ ἦμεν κατὰ τὸ αὐτό. οὐκ ἦν οὐθεὶς μεθ᾽
biſcū preter ambas nos in domo. & mor
ἡμῶν πάρεξ ἀμφοτέρων ἡμῶν ἐν τῷ οἴκῳ. καὶ ἀπέ
tuus eſt filius mulieris huius nocte: q: incu
θανεν ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς ταύτης τὴν νύκτα, ὡς ἐπε
buit ſup eū. & ſurrexit media nocte: &
κοιμήθη ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ ἀνέστη μέσης τῆς νυκτός, καὶ
cepit filiū meū ex vlnis meis: &
ἔλαβε τὸν υἱόν μου ἐκ τῶν ἀγκαλῶν μου, καὶ ἡ
ſerua tua dormiebat: & collocauit eū in ſi
δούλη σου ἐκοιμᾶτο, καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸ ἐν τῷ κόλ
nu ſuo: & filiū mortuū poſuit in
πῳ αὐτῆς, καὶ τὸν υἱὸν τὸν τεθνηκότα ἐκοίμισεν ἐν
ſinu meo. & ſurrexi mane ad lactādū fi
τῷ κόλπῳ μου. καὶ ἀνέστην τὸ πρωῒ θηλάσαι τὸν υἱ
liū meū: & ille erat mortuus.
όν μου, καὶ ἐκεῖνος ἦν τεθνηκώς.

C. 1. Pa. 1.

hunc multum. Placuit ergo ſermo coram dn̄o q ſalomon poſtulaſſet huiuſcemodi rē. Et dixit deus ſalomōi. Quia poſtulaſti verbum hoc & non petiſti tibi dies multos: nec diuitias: aut aīas inimicorū tuorū: ſed poſtulaſti tibi ſapiētiam ad diſcernēdū iudicium: ecce feci tibi ſcd̄m ſermōes tuos: & dedi tibi cor ſapiens & intelligēs: in tātū vt nullus añ te ſimilis tui fuerit: nec poſt te ſurrecturus ſit. Sed & hec q̄ nō poſtulaſti dedi tibi: diuitias ſcilicet & gloriam: vt nemo fuerit ſimilis tui in regibus cūctis retro diebus. Si autem ambulaueris in viis meis & cuſtodieris precepta mea & mādata mea: ſicut ambulauit p̄r tuus: lōgos faciā dies tuos. Igitur euigilauit ſalomō & intellexit qd̄ eſſet ſōniū. Cū veniſſet hieruſalē ſtetit corā arca federis domini & obtulit holocauſta: & fecit victimas pacificas & grande cōuiuiū vniuerſis famulis ſuis. Tūc venerūt due mulieres meretrices ad regem: ſteteruntq; coram eo: quarum vna ait. Obſecro mi domine: ego & mulier hec habitabamus in domo vna: & peperi apud eā in cubiculo. Tertia aūt die poſtq̄ ego peperi: pepit & hec. Et eram⁹ ſimul: nulluſq; alius nobiſcū in domo: exceptis nobis duab⁹. Mortuus ē aūt filius mulieris huius nocte. Dormiens quippe oppreſſit eū. Et cōſurgēs intēpeſte noctis ſilētio: tulit filiū meum de latere meo ancille tue dormientis: & collocauit in ſinu ſuo: ſuū aūt filiū qui erat mortuus poſuit in ſinu meo. Cumq; ſurrexiſſem mane vt darem lac filio meo: apparuit mortuus.

הכבד הזה: וייטב הדבר בעיני
אדני כי שאל שלמה את הדבר
הזה: ויאמר אלהים אליו יען
אשר שאלת את הדבר הזה
ולא שאלת לך ימים רבים
ולא שאלת לך עשר ולא
שאלת נפש איביך ושאלת לך
הבין לשמע משפט: הנה עשיתי
כדבריך הנה נתתי לך לב חכם
ונבון אשר כמוך לא היה
לפניך ואחריך לא יקום
כמוך: וגם אשר לא שאלת
נתתי לך גם עשר גם
כבוד אשר לא היה כמוך
איש במלכים כל ימיך: ואם
תלך בדרכי לשמר חקי ומצותי
כאשר הלך דויד אביך והארכתי
את ימיך: ויקץ שלמה והנה
חלום ויבוא ירושלם ויעמד
לפני ארון ברית אדני ויעל
עלות ויעש שלמים ויעש
משתה לכל עבדיו: אז תבאנה
שתים נשים זנות אל המלך
ותעמדנה לפניו: ותאמר האשה
האחת בי אדני אני והאשה הזאת
ישבת בבית אחד ואלד עמה
בבית: ויהי ביום השלישי ללדתי
ותלד גם האשה הזאת ואנחנו
יחדו אין זר אתנו בבית זולתי
שתים אנחנו בבית: וימת בן
האשה הזאת לילה אשר שכבה
עליו: ותקם בתוך הלילה ותקח
את בני מאצלי ואמתך ישנה
ותשכיבהו בחיקה ואת בנה
המת השכיבה בחיקי: ואקם
בבקר להיניק את בני והנה מת

ואתבונן אליו בבקר והנה לא
היה בני אשר ילדתי: ותאמר
האשה האחרת לא כי בני החי
ובנך המת וזאת אמרת לא כי מות
בנך המת ובני החי ותדברנה דבר
לפני המלך: ויאמר המלך זאת פנה
אמרת זה בני החי ובנך המת
וזאת אמרת לא כי בנך המת ובני
החי: ויאמר המלך קחו לי חרב לקח
ויבאו החרב לפני המלך: ויאמר בוא פנה
המלך גזרו את הילד החי
לשנים ותנו את החצי לאחת שנה נתן
ואת החצי לאחת: ותאמר האשה חצה אמר
אשר בנה החי אל המלך כי איש
נכמרו רחמיה על בנה ותאמר כמר
בי אדני תנו לה את הילוד החי נתן ילד
והמת אל תמיתהו וזאת אמרת מות
גם לי גם לך לא יהיה גזרו: ויען היה ענה
המלך ויאמר תנו לה את הילוד
החי והמת לא תמיתהו היא
אמו: וישמעו כל ישראל את שמע
המשפט אשר שפט המלך שפט
ויראו מפני המלך כי ראו כי פנה ראה
חכמת אלהים בקרבו לעשות עשה
משפט:

Cap. iiii.

ויהי המלך שלמה מלך על כל היה
ישראל: ואלה השרים אשר לו היה שור
עזריהו בן צדוק הכהן: אליחרף
ואחיה בני שישא ספרים
יהושפט בן אחילוד המזכיר: זכר
ובניהו בן יהוידע על הצבא
וצדוק ואביתר כהנים: ועזריהו
בן נתן על הנצבים וזבוד בן
נתן כהן רעה המלך: ואחישר
על הבית ואדנירם בן עבדא
על המס: ולשלמה שנים

Quē diligētius intuēs clara luce deprehēdi nō eſſe meū quē genueram. Reſponditq; altera mulier. Non eſt ita vt dicis: ſed filius tuus mortuus eſt: meus āt viuit. Ecōtrario illa dicebat. Mētiris. Filius qppe me⁹ viuit: & fili⁹ tu⁹ mortuus eſt. Atq; in hūc modū contēdebāt corā rege. Tūc rex ait. Hec dicit. Filius meus viuit: & fili⁹ tuus mortu⁹ ē. Et iſta rn̄dit. Non: ſed filius tuus mortuus eſt: me⁹ āt viuit. Dixit ergo rex. Afferte mihi gladiū. Cūq; attuliſſēt gladiū corā rege. Diuidite inqt infantē viuū in duas ptes & date dimidiā ptē vni & dimidiā ptem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat viuus ad regē: cōmota ſunt qppe viſcera eius ſup filio ſuo. Obſecro dn̄e date illi infantem viuum: & nolite interficere eū. E cōtrario illa dicebat Nec mihi nec tibi ſit: ſed diuidatur. Reſpōdit rex & ait. Date huic infantē viuū & non occidatur. Hec eſt enim mater ei⁹. Audiuit itaq; omnis iſrael iudicium qd̄ iudicaſſet rex: & timuerūt regem: videntes ſapientiā dei eſſe in eo ad faciendum iudicium. 4.

Erat autem rex ſalomō regnans ſuper oēm iſrael: & hi principes quos habebat. Azarias filius ſadoch ſacerdotis: helioreph & ahia filii ſeſa ſcribe. Ioſaphat filius ahilud a commentariis. Banaias filius ioiade ſuper exercitum. Sadoch āt & abiathar ſacerdotes: azarias filius Nathan ſup eos qui aſſiſtebāt regi. Sabud filius nathā ſacerdos amic⁹ regis: & ahiſar p̄poſitus domus: & adonirā filius abda ſup tributa. Habebat autē ſalomon duodecim

τ perſpexi eū mane: τ ecce nō erat fili⁹
καὶ κατενόησα αὐτὸν τοπρωΐ, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ὁ υἱός
me⁹ quē genuerā. τ dixit mulier altera: nequaq̄: ſed
μου ὃν ἔτεκον. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ ἑτέρα, οὐχί, ἀλλὰ
filius me⁹ viuēs: τ filius tuus mortuus. τ illa di
ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, καὶ ὁ υἱός σου ὁ τεθνηκώς. καὶ αὐτὴ εἶ-
xit: minime: filius tuus mortuus: τ filius me⁹ viuēs.
πεν, οὐχί, ὁ υἱός σου ὁ τεθνηκώς, καὶ υἱός μου ὁ ζῶν.
τ locute ſunt corā rege. τ dixit e-
καὶ ἐλάλησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐ- D
is rex: tu dicis: iſte filius meus q̄ viuit:
τοῖς ὁ βασιλεύς, σὺ λέγεις, οὗτος ὁ υἱός μου ὁ ζῶν,
τ filius huius q̄ mortuus eſt. τ tu dicis: nequaq̄: ſed
καὶ ὁ υἱός ταύτης ὁ τεθνηκώς. καὶ σὺ λέγεις, οὐχί, ἀλ-
filius me⁹ q̄ viuit: at filius huius q̄ mortu⁹ eſt. τ
λὰ ὁ υἱός μου ὁ ζῶν, ὁ δὲ υἱὸς ταύτης ὁ τεθνηκώς. καὶ
dixit rex: tollite mihi gladiū. τ attule-
εἶπεν ὁ βασιλεύς, λάβετέ μοι μάχαιραν. καὶ προσή-
runt gladiū in cōſpectu regis. τ a
νεγκαν τὴν μάχαιραν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶ-
it rex: diuidite puerū viuū in duo:
πεν ὁ βασιλεύς, διέλετε τὸ παιδίον τὸ ζῶν εἰς δύο,
τ date dimidiā ptē eius huic: τ dimidiā ptē eius
καὶ δότε τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ταύτῃ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ
huic. τ rn̄dit mulier cuius erat fili⁹ viuēs: τ a-
ταύτῃ. καὶ ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ ἧς ἦν υἱὸς ὁ ζῶν, καὶ εἶ-
it ad regem: qm̄ turbata ſūt viſcera eius
πεν πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι ἐταράχθη ἡ μήτρα αὐτῆς
ſup filio ſuo: τ ait: in me dn̄e: date ei
ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐτῆς, καὶ εἶπεν, ἐν ἐμοὶ κύριε, δότε αὐ-
puerū: τ morte ne occidatis ipſū.
τῇ τὸ παιδίον, καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσητε αὐτό.
τ altera dixit: neq; mihi neq; huic ſit: di
καὶ ἡ ἑτέρα εἶπεν, μήτε ἐμοὶ μήτε αὐτῇ ἔστω, διέ-
uidite eū. τ rn̄dit rex τ dixit: da-
λετε αὐτό. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, δό-
te puerū viuētē mulieri q̄ dixit: date eum ei
τε τὸ παιδίον τὸ ζῶν τῇ γυναικὶ τῇ εἰπούσῃ, δότε αὐτὸ αὐ-
τ morte ne occidatis ipm̄ qm̄ ipſa mr
τῇ καὶ θανάτῳ μὴ θανατώσητε αὐτό, ὅτι αὕτη ἡ μήτηρ
eius. τ audiuit vniuerſus iſrael iudiciū hoc
αὐτοῦ. καὶ ἤκουσε πᾶς ἰσραὴλ τὸ κρίμα τοῦτο
qd iudicauit rex: τ timuerūt a fa
ὃ ἔκρινεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώ-
cie regis: qz viderūt q̄ ſapiētia dei in
που τοῦ βασιλέως, ὅτι εἶδον ὅτι φρόνησις θεοῦ ἐν
eo ad faciēdū iudicia.
αὐτῷ τοῦ ποιεῖν δικαιώματα. Ca. 4.

Et erat rex ſalomō regnans ſup iſ
Καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς σολομὼν βασιλεύων ἐπὶ ἰσ- A
rael. τ hi principes q̄ erāt ipſi. azarias fi
ραήλ. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες οἳ ἦσαν αὐτῷ. ἀζαρίας υἱ-
lius ſadoc ſacerdos. τ elichoreph τ achia filii ſiza
ὸς σαδὼκ ὁ ἱερεύς. καὶ ἐλιχόρεφ καὶ ἀχία υἱοὶ σιβὰ
ſcribe. ioſaphat filius achilud a comētariis.
γραμματεῖς. ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ὑπομιμνήσκων.
τ baneas filius ioiada ſup exercitū. τ ſa
καὶ βανέας υἱὸς ἰωιαδὰ ἐπὶ τῆς δυνάμεως. καὶ σα-
doc τ abiathar ſacerdotes. τ azarias filius nathā ſup
δὼκ καὶ ἀβιάθαρ ἱερεῖς. καὶ ἀζαρίας υἱὸς ναθὰν ἐπὶ
aſſiſtētes regi. τ zabud filius nathan amicus
τῶν καθεσταμένων. καὶ ζαβοὺδ υἱὸς ναθὰν ἑταῖρος
regis. τ achiſar p̄poſit⁹ dom⁹. τ adoniram
τοῦ βασιλέως. καὶ ἀχισὰρ οἰκονόμος. καὶ ἀδωνιρὰμ
filius abda ſup tributa. τ ſalomoni duodecim
υἱὸς ἀβδὰ ἐπὶ τῶν φόρων. καὶ τῷ σολομῶντι δώδεκα

prefecti ſup omnē iſrael: ad ſuppeditādū re
καθεσταμένοι ἐπὶ πάντα ἰσραήλ, χορηγεῖν τῷ βασι-
gi τ domui eius. mēſis in anno erat vt
λεῖ καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. μὴν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐγίνετο ἐπὶ
vnuſquiſq; ſubminiſtraret. hec nomina eorū. be
τὸν ἕνα χορηγεῖν. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν. βε-
nor in mōte ephraim filius dacar in macas τ in ſala
νὼρ ἐν ὄρει ἐφραΐμ υἱὸς δακὰρ ἐν μακὰς καὶ ἐν σαλα-
bin τ bethſamis τ elon vſq; in banana. beneſed in ara
βὶν καὶ βεθσαμὶς καὶ ἐλὼν ἕως βεθανάν. βενεσὲδ ἐν ἀρα-
both: ipſi⁹ ſocho τ ois tra opher. filii abina
βώθ, αὐτοῦ σοχὼ καὶ πᾶσα γῆ ὀφέρ. υἱοῦ ἀβινα- B
dab ois nephador. taphath filia ſalomonis
δὰβ πᾶσα νεφαδώρ. ταφὰθ θυγάτηρ σολομῶντος
erat ei in vxorē. baana filius achilud thaanach
ἦν αὐτῷ εἰς γυναῖκα. βαανὰ υἱὸς ἀχιλοὺδ θααναχ
τ mageddo τ oēs domū ſaan q̄ a far-
καὶ μαγεδδὼ καὶ πάντα οἶκον σαὰν τὸν παρὰ σαρ-
than ſubter izrael a bethſaā vſq; in abelmola vſq; i
θὰν ὑποκάτω ἰζραὴλ ἐκ βεθσαὰν ἕως ἀβελμολὰ ἕως
macber iegmaam. filius gaber in ramoth galaa
μαεβὲρ ἰεγμαάμ. υἱὸς γαβὲρ ἐν ῥαμὼθ τοῦ γαλαα-
dite. huius erant ciuitates iaer filii manaſſe in
δίτου. τούτου ἦσαν πόλεις ἰαὴρ υἱοῦ μανασσῆ ἐν
galaad. huic funiculus argob in baſan ſexa
γαλαάδ. τούτῳ σχοίνισμα ἀργὸβ ἐν τῇ βασὰν ἑξήκον-
ginta ciuitates magne τ murate τ vectes e-
τα πόλεις μεγάλαι καὶ τειχήρεις καὶ μοχλοὶ χαλ-
rei. achinadab filius addo manaim achimaas in neph
κοῖ. ἀχιναδὰβ υἱὸς ἀδδὼ μαναΐμ ἀχιμαὰς ἐν νεφ-
thali. τ hic cepit baſemmath filiam ſa
θαλί. καὶ οὗτος ἔλαβε τὴν βασεμμὰθ θυγατέρα σο-
lomonis in vxorē. baneas fili⁹ chuſi in aſer
λομῶντος εἰς γυναῖκα. βανέας υἱὸς χουσὶ ἐν ἀσὴρ
τ in baaloth. ioſaphat filius pharue in iſachar.
καὶ ἐν βααλώθ. ἰωσαφὰτ υἱὸς φαρουὲ ἐν ἰσάχαρ.
ſemei filius ela in beniamin. gaber filius uri in
σεμεῒ υἱὸς ἠλᾶ ἐν τῷ βενιαμίν. γαβὲρ υἱὸς οὐρὶ ἐν
terra galaad terra ſeon regis amorreoꝝ
γῇ γαλαὰδ γῇ σηὼν τοῦ βασιλέως τῶν ἀμορραίων
τ og regis baſan: τ p̄poſitus in terra iu
καὶ ὢγ βασιλέως βασάν, καὶ νασὶβ ἐν τῇ γῇ ἰού-
da vn⁹. iudas τ iſrael multi nimis vt
δα εἷς. ἰούδας καὶ ἰσραὴλ πολλοὶ σφόδρα ὡς ἡ
arena in mari in multitudine comedētes τ bi-
ἄμμος ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς πλῆθος ἐσθίοντες καὶ πίνον-
bētes τ letātes. τ ſalomō erat p̄ceps in cūctis
τες καὶ χαίροντες. καὶ σολομὼν ἦν ἄρχων ἐν πάσαις ταῖς
regnis a flumine terre philiſthijm τ vſq; ad
βασιλείαις ἀπὸ ποταμοῦ γῆς ἀλλοφύλων καὶ ἕως C
terminos egypti. τ erāt afferētes ei do
ὁρίων αἰγύπτου. καὶ ἦσαν προσφέροντες αὐτῷ δῶ-
na: τ ſeruierūt ſalomoni cunctis die
ρα, καὶ ἐδούλευον τῷ σολομῶντι πάσας τὰς ἡ-
bus vite eius. τ hoc prādiū ſa
μέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ τοῦτο ἄριστον τῷ σο-
lomoni in die vna: triginta cori ſimi-
λομῶντι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, τριάκοντα κόροι σεμιδά-
le: τ ſexaginta cori farine: decē vituli
λεως, καὶ ἑξήκοντα κόροι ἀλεύρου, δέκα μόσχοι

prefectos ſuper omnē iſrael: qui prebebāt annonā regi & domui ei⁹. Per ſingulos eni menſes in anno ſinguli neceſſaria miniſtrabāt. Et hec noīa eorū. Benhur i monte effraī. Bendecar in macces & in ſalebi & in bethſames & in helom & in bethanā. Beneſſed in araboth. Ipſius enim erat ſocho: & ois terra epher. Benabiadab ci⁹ ois nephador: taphet filiā ſalomonis hēbat vxorē: bana filius abilud regebat thanach & mageddo & vniuerſam bethſā q̄ eſt iuxta ſarthana ſubter iezrael a bethſan vſq; abelmeula e regiōe iecmaam. ben gaber in ramoth galaad hēbat auothiair filii manaſſe in galaad. Ipē erat in oī regione argob que eſt in baſan ſexaginta ciuitatibus magnis atq; muratis q̄ hēbāt ſeras ereas. Abinadab filius addo preerat in manaim. Achimaas in neptali: ſed & ipē habebāt baſemath filiā ſalomonis in coniugio: banaa fili⁹ huſi in aſer & in baloth. Ioſaphat filius pharue in iſachar. Semei filius hela in beniamin: gaber filius ſuri in terra galaad & in terra ſeon regis āmorrei & og regis baſan: ſuper omnia que erant in illa terra. Iuda & iſrael innumerabiles ſicut arena maris in multitudine comedentes & bibentes atq; letantes. Salomon aūt erat in dictione ſua habens omnia regna: a flumine terre philiſtiim vſq; ad terminum egypti: offerentium ſibi munera & ſeruientium ei cunctis diebus vite eius. Erat autem cibus ſalomonis per dies ſingulos triginta chori ſimile: & ſexaginta chori farine: decem boues

עשר נצבים על כל ישראל
וכלכלו את המלך ואת ביתו
חדש בשנה יהיה על האחד היה
לכלכל: ואלה שמותם בן חור
בהר אפרים: בן דקר במקץ
ובשעלבים ובית שמש ואילון
בית חנן: בן חסד בארבות לו
שכה וכל ארץ חפר: בן אבינדב
כל נפת דאר טפת בת שלמה
היתה לו לאשה: בענא בן נוף היה איש
אחילוד תענך ומגדו וכל בית
שאן אשר אצל צרתנה מתחת
ליזרעאל מבית שאן עד אבל
מחולה עד מעבר ליקמעם: בן
גבר ברמת גלעד לו חות יאיר חוה
בן מנשה אשר בגלעד לו חבל
ארגב אשר בבשן ששים ערים
גדלות חומה ובריח נחשת: אחינדב עיר
בן עדא מחנימה: אחימעץ חנה
בנפתלי גם הוא לקח את בשמת ברח
בת שלמה לאשה: בענא בן חושי
באשר ובעלות: יהושפט בן
פרוח ביששכר: שמעי בן אלה
בבנימן: גבר בן ארי בארץ גלעד
ארץ סיחון מלך האמרי ועוג
מלך הבשן ונציב אחד אשר נצב
בארץ: יהודה וישראל רבים רבב
כחול אשר על הים לרב
אכלים ושתים ושמחים: שתה
ושלמה היה מושל בכל משל
הממלכות מן הנהר ארץ פלשתים מלך
ועד גבול מצרים מגשים גבל נגש
מנחה ועבדים את שלמה כל
ימי חייו: ויהי לחם שלמה יום חיה
ליום אחד שלשים כר סלת היה כור
וששים כר קמח: עשרה בקר

בראים ועשרים בקר רעי ומאה רעה
צאן לבד מאיל וצבי ויחמור חמר
וברברים אבוסים: כי הוא רדה אבס
בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה
בכל מלכי עבר הנהר ושלום שלם
היה לו מכל עבריו מסביב: וישב סבב
יהודה וישראל לבטח איש תחת
גפנו ותחת תאנתו מדן ועד באר
שבע כל ימי שלמה: ויהי יום היה
לשלמה ארבעים אלף ארות רבע ארה
סוסים למרכבו ושנים עשר רכב שנה
אלף פרשים: וכלכלו הנצבים
האלה את המלך שלמה ואת כל
הקרב אל שלחן המלך שלמה
איש חדשו לא יעדרו דבר: עדר
והשערים והתבן לסוסים ולרכש
יבאו אל המקום אשר יהיה בוא קום
שם איש כמשפטו: ויתן אלהים שפט נתן
חכמה לשלמה ותבונה הרבה בין רבה
מאד ורחב לב כחול אשר על
שפת הים: ותרב חכמת שלמה שפה רבה
מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת
מצרים: ויחכם מכל האדם חכם
מאיתן האזרחי והימן וכלכל
ודרדע בני מחול ויהי שמו בכל
הגוים סביב: וידבר שלשת דבר
אלפים משל ויהי שירו חמשה שיר
ואלף: וידבר על העצים מן
הארז אשר בלבנון ועד האזוב אזב
אשר יצא בקיר וידבר על
הבהמה ועל העוף ועל הרמש
ועל הדגים: ויבאו מכל העמים תנה בא
לשמע את חכמת שלמה מאת כל
מלכי הארץ אשר שמעו את
Cap. v. חכמתו: וישלח חירם שלח
מלך צר את עבדיו אל שלמה

pingues: & viginti boues paſcuales: & centũ arietes: excepta venatiõe ceruorũ: capreãrũ atq; bubalorũ & auiũ altilium. Ipſe ẽi obtinebat oẽm regionẽ q̃ erat trãſ flumẽ a thapſa vſq; ab gazã & cũctos reges illarũ regionum: & hẽbat pacẽ ex oĩ pte in circuitu. Habitabatq; iuda & iſrl abſq; timore vllo vnuſquiſq; ſub vite ſua: & ſub ficu ſua a dan vſq; berſabee cũctis diebus ſalomonis. Et habebat ſalomon quadraginta milia preſepia equorum currilium: & duodecim milia eqſtriũ. nutriebantq; eos ſupradicti regis prefecti: ſed & neceſſaria menſe regis ſalomõis cũ ingenti cura p̃bebãt in tempore ſuo. Ordeũ quoq; & paleas equorum & iumẽtorũ deferebant in locũ vbi erat rex iuxta cõſtitutũ ſibi. Dedit quoq; deus ſapiẽtiam ſalomoni & prudentiã multam nimis & latitudinẽ cordis q̃ſi arenã que eſt in littore maris. Et precedebat ſapiẽtia ſalomonis ſapientiã oĩum orientaliũ & egyptiorũ: & erat ſapiẽtior cunctis hoĩbus. Sapiẽtior ethã ezraite & hemã & calchal & dorda filiis maol: & erat noĩatus in vniuerſis gẽtibus per circuitũ. Locutus eſt quoq; ſalomon tria milia pabolas & fuerũt carmina eius quinq; milia. Et diſputauit ſup lignis: a cedro que eſt in libano vſq; ad hyſſopum que egreditur de pariete: & diſſeruit de iumentis & volucrib⁹ & reptilibus & piſcib⁹. Et veniebãt de cũctis populis ad audiendã ſapiãm ſalomonis: & ab vniuerſis regib⁹ terre qui audiebant ſapientiã eius. 5.

Miſit quoq; hiram rex tyri ſuos ſuos ad ſalomonem:

electi τ viginti boues paſcuales: τ centũ pecu
ἐκλεκτοὶ καὶ εἴκοσι βόες νομάδες, καὶ ἑκατὸν πρόβα-
des: extra ceruos τ capreas τ volucres electas
τα, ἐκτὸς ἐλάφων καὶ δορκάδων καὶ ὀρνίθων ἐκλεκτῶν
τ agreſtes: qm̃ erat p̃riceps in cũctis trans flu-
καὶ νομάδων, ὅτι ἦν ἄρχων ἐν παντὶ πέραν τοῦ πο-
men a thapſa vſq; ad gaza in vniuerſis re-
ταμοῦ ἀπὸ θαψὰ ἕως γαζὰ ἐν πάσαις ταῖς βασι-
gnis q̃ trans flumen. τ erat ipſi pax ex om
λείαις ταῖς πέραν τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἦν αὐτῷ εἰρήνη ἐκ πάν-
nibus ptibus eius in circuitu. τ habitabat iu
των τῶν μερῶν αὐτοῦ κυκλόθεν. καὶ κατῴκει ἰού-
das τ iſrael confiſi vnuſq̃ſq; in vite
δας καὶ ἰσραὴλ πεποιθότες ἕκαστος εἰς τὴν ἄμπελον
ſua τ ſub ficu ſua a dan τ vſq; ad
αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τὴν συκῆν αὐτοῦ ἀπὸ δὰν καὶ ἕως
berſabee oĩb⁹ diebus ſalomonis. τ erant
βηρσαβεὲ πάσας τὰς ἡμέρας σολομῶντος. καὶ ἦσαν
ſalomoni quadraginta milia in currus:
τῷ σολομῶντι τεσσαράκοντα χιλιάδες εἰς ἅρματα,
τ duodecim milia equitũ. τ ſufficiebãt neceſſaria
καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων. καὶ ἐχορήγουν οἱ κα-
prefecti iſti regi ſalomoni ſm̃ oĩa
θεστάμενοι οὗτοι τῷ βασιλεῖ σολομῶντι κατὰ πάντα
mãdata ſup mẽſa regis:
τὰ διηγγελμένα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως,
vnuſq̃ſq; mẽſe ſuo: nõ mutabãt verbũ. τ
ἕκαστος τὸν μῆνα αὐτοῦ, οὐ παρήλλασσον λόγον. καὶ
ordea τ paleas equis τ curri
τὰς κριθὰς καὶ τὸ ἄχυρον τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἅρμα-
bus ferebãt in locũ vbi erat rex: vnuſq̃ſq; ſm̃
σιν ἔφερον εἰς τὸν τόπον οὗ ἂν ἦ ὁ βασιλεύς, ἕκαστος κα-
ordinẽ ſuũ. τ dedit dñs prudẽtiã
τὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε κύριος φρόνησιν
ſalomoni: τ ſapiẽtiã multã nimis: τ
τῷ σολομῶντι, καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα, καὶ
latitudinẽ cordis vt arena q̃ iuxta mare.
χύμα καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν.
τ multiplicata ẽ ſapiẽtia ſalomonis magis q̃ ſapiẽ
καὶ ἐπληθύνθη ἡ σοφία σολομῶντος ὑπὲρ τὴν φρό-
tia omniũ antiquorũ hominũ: τ magis q̃ om
νησιν πάντων ἀρχαίων ἀνθρώπων, καὶ ὑπὲρ πάν-
nes ſapiẽtes egypti. τ ſapiẽs erat ſup om
τας φρονίμους αἰγύπτου. καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ πάν-
nes hoĩes: τ ſapiẽtia ãtecedebat ſup ethã ezrai
τας ἀνθρώπους, καὶ ἐσοφίσατο ὑπὲρ αἰθὰμ τὸν ἐζραΐ-
tem: τ eman τ chalcal τ dar
την, καὶ τὸν αἱμὰν καὶ τὸν χαλκὰλ καὶ τὸν δαρ-
dae filiũ machol. τ erat nomẽ eius i vniuerſis
δαὲ υἱὸν μαχώλ. καὶ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν πᾶσι
gẽtibus i circuitu. τ locut⁹ eſt tria milia para
τοῖς ἔθνεσι κύκλῳ. καὶ ἐλάλησε τρεῖς χιλιάδας παρα-
bolas. τ erant carmina ei⁹ quinq; milia. τ
βολάς. καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι. καὶ
locutus eſt de lignis a cedro q̃ in
ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν
libano τ vſq; ad hyſſopũ q̃ egreditur
τῷ λιβάνῳ καὶ ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης
ex pariete. τ locut⁹ eſt de iumẽtis: τ
ἐκ τοῦ τοίχου. καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ
de volucribus: τ de reptilib⁹: τ
περὶ τῶν πετεινῶν, καὶ περὶ τῶν ἑρπετῶν, καὶ
de piſcibus. τ veniebãt omnes ppl̃i
περὶ τῶν ἰχθύων. καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ λαοὶ
ad audiẽdũ ſapiẽtiã ſalomonis. τ accipiebat dona
ἀκούειν τῆς σοφίας σολομῶντος. καὶ ἐλάμβανε δῶρα
a regibus terre: q̃cũq; audiebãt ſapiẽtiã eius.
παρὰ τῶν βασιλέων τῆς γῆς, ὅσοι ἤκουον τῆς σοφίας αὐτοῦ.

Ca. 5. A

Et miſit chirã rex tyri
Καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύρου τοὺς
ſeruos ſuos ad ſalomonem:
παῖδας αὐτοῦ πρὸς σολομῶντα,

D

audiuit eñi q̃ ipſum vnxiſſent in regem pro dauid
ἤκουσε γὰρ ὅτι αὐτὸν ἔχρισαν εἰς βασιλέα ἀντὶ δαυὶδ
patre eius. q2 diligẽs erat chiram dauid
1. Pa. 2. τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ὅτι ἀγαπῶν ἦν χειρὰμ τὸν δαυὶδ
oĩbus diebus: τ miſit ſalomon ad chi
πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἀπέστειλε σολομὼν πρὸς χει-
ram dicẽs: tu noſti dauid patrẽ meũ q2
ρὰμ λέγων, σὺ οἶδας δαυὶδ τὸν πατέρα μου ὅτι
nõ poterat edificare domũ nomini dñi
οὐκ ἠδύνατο οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου
dei mei a facie bellorũ cir-
τοῦ θεοῦ μου ἀπὸ προσώπου τῶν πολέμων τῶν κυ-
cueuntiũ eum: donec daret eos dñs
κλωσάντων αὐτόν, ἕως τοῦ δοῦναι αὐτοὺς κύριον
ſub veſtigiis pedũ eius. τ nũc requiẽ
ὑπὸ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ νῦν ἀνέπαυ-
dedit dñs deus me⁹ mihi p circuitũ: nõ eſt in
σεν κύριος ὁ θεός μου ἐμοὶ κυκλόθεν, οὐκ ἔστιν ἐπί-
ſidiator τ nõ eſt occurſus malus. τ ecce ego
βουλος καὶ οὐκ ἔστιν ἀπάντημα πονηρόν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
dico edificare domũ nomini dñi dei:
λέγω οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ,
ſicut locutus eſt dñs ad dauid patrẽ meũ
καθὼς ἐλάλησεν κύριος πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα μου
dicens: filius tu⁹ quẽ dabo pro te ſup ſoliũ
λέγων, ὁ υἱός σου ὃν δώσω ἀντὶ σοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον
B tuũ: hic edificabit domũ nomini meo.
σου, οὗτος οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τῷ ὀνόματί μου.
τ nũc precipe τ precidant mihi ligna de
καὶ νῦν ἔντειλαι καὶ κοψάτωσάν μοι ξύλα ἐκ τοῦ
libano. ecce ſerui mei cũ ſeruis tuis:
λιβάνου. ἰδοὺ οἱ δοῦλοί μου μετὰ τῶν δούλων σου,
τ mercedẽ ſeruorũ tuorũ dabo tibi ſm̃ om-
καὶ τὸν μισθὸν τῶν δούλων σου δώσω σοι κατὰ πάν-
nia que dixeris. q2 tu ſcis: q̃ nõ eſt in
τα ὅσα ἂν εἴπῃς. ὅτι σὺ οἶδας, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν
nobis q̃ nouerit incidere ligna ſicut ſidonii. τ factũ
ἡμῖν εἰδὼς κόπτειν ξύλα καθὼς οἱ σιδώνιοι. καὶ ἐγένε-
eſt vt audiuit chiram verba ſalomonis letat⁹
το ὡς ἤκουσε χειρὰμ τῶν λόγων σολομῶντος ἐχάρη
eſt valde. τ ait: bñdictus dñs hodie q̃
σφόδρα. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος σήμερον ὃς ἔ-
dedit dauid filiũ ſapiẽtẽ ſup p̃plm̃ mul
δωκε τῷ δαυὶδ υἱὸν φρόνιμον ἐπὶ τὸν λαὸν τὸν πο-
tum hũc. τ miſit chiram ad ſalomonẽ
λὺν τοῦτον. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ πρὸς σολομῶντα
dicẽs: audiui de oĩbus q̃ miſiſti ad me:
λέγων, ἀκήκοα περὶ πάντων ὧν ἀπέσταλκας πρός με,
ego faciã volũtatẽ tuã in lignis cedrinis τ abie
ἐγὼ ποιήσω τὸ θέλημά σου εἰς ξύλα κέδρινα καὶ πεύ-
gnis. ſerui mei deducẽt ea de liba
κινα. οἱ δοῦλοί μου κατάξουσιν αὐτὰ ἐκ τοῦ λιβά-
C no in mare: τ ego ponã ea in rati-
νου εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγὼ θήσομαι αὐτὰ εἰς σχεδί-
bus vſq; ad locũ quẽ nũciaueris ad me: τ ex-
ας ἕως τοῦ τόπου οὗ ἂν ἀποστείλῃς πρός με, καὶ ἐκ-
cutiam ea ibi τ tu tolles. τ tu facies
τινάξω αὐτὰ ἐκεῖ καὶ σὺ ἀρεῖς. καὶ σὺ ποιήσεις τὸ
volũtatẽ meã vt des panes domui mee. τ erat
θέλημά μου τοῦ δοῦναι ἄρτους τῷ οἴκῳ μου. καὶ ἦν
chiram dans ſalomoni cedros τ abietes
χειρὰμ διδοὺς τῷ σολομῶντι κέδρους καὶ πεύκας
iuxta oẽm volũtatẽ ei⁹. τ ſalomõ dedit chiram
κατὰ πᾶν τὸ θέλημα αὐτοῦ. καὶ σολομὼν ἔδωκε τῷ χειρὰμ
viginti milia choros tritici cibũ domui e-
εἴκοσι χιλιάδας κόρους πυροῦ μαχὰλ τῷ οἴκῳ αὐ-
ius: τ viginti batus olei
τοῦ, καὶ εἴκοσι βαὶθ ἐλαίου

audiuit enim q̃ ipſum vnxiſſent regem pro patre eius: q̃a amicus fuerat hiram dauid omni tp̃e. Miſit autem ſalomon ad hiram dicens. Tu ſcis voluntatem dd̃ patris mei: & quia non poterat edificare domũ noĩ dñi dei ſui pp̃ bella imminẽtia per circuitum donec daret dominus eos ſub veſtigio pedũ eius. Nũc aũt re quiẽm dedit deus meus mihi p̃ circuitũ: & non eſt ſathan neq; occurſus malus: quãobrem cogito edificare tẽplũ noĩ dñi dei mei ſicut locutus eſt dauid patri meo dicẽs. Filius tuus quem dabo pro te ſuper ſolium tuum: ipſe edificabit domum noĩ meo. Precipe igitur vt precidant mihi ſerui tui cedros de libano: & ſerui mei ſint cũ ſeruis tuis: mercedẽ aũt ſeruorũ tuorũ dabo tibi quãcunq; petieris. Scis enim quõ non eſt in populo meo vir qui nouerit ligna cedere ſicut ſidonii. Cum ergo audiſſet hiram verba ſalomonis letatus eſt valde & ait. Benedictus dominus hodie qui dedit dauid filium ſapientiſſimum ſup populũ hunc plurimum. Et miſit hiram ad ſalomonem dicens. Audiui quecunq; mandaſti mihi. Ego faciam omnem voluntatẽ tuã in lignis cedrinis & abiegnis. Serui mei deponent ea de libano ad mare: & ego componã ea in ratibus in mari vſq; ad locum quem ſignificaberis mihi: & applicabo ea ibi: & tu tolles ea: Prebebiſq; neceſſaria mihi: vt detur cibus domui mee. Itaq; hiram dabat ſalomoni ligna cedrina & ligna abiegna iuxta oẽm voluntatẽ eius. Salomon aũt p̃bebat hirã vigĩti milia choros tritici in cibũ domui eius: & vigĩti choros puriſſimi o

כי שמע כי אתו משחו למלך
תחת אביהו כי אהב היה חירם
לדוד כל הימים: וישלח שלמה יום
אל חירם לאמר: אתה ידעת את
דוד אבי כי לא יכל לבנות בית בנה
לשם יהוה אלהיו מפני המלחמה פנה לחם
אשר סבבהו עד תת יהוה אתם נתן
תחת כפות רגליו: ועתה הניח יהוה נוח
אלהי לי מסביב אין שטן ואין סבב
פגע רע: והנני אמר לבנות בית רוע
לשם יהוה אלהי כאשר דבר
יהוה אל דוד אבי לאמר בנך
אשר אתן תחתיך על כסאך נתן
הוא יבנה הבית לשמי: ועתה
צוה ויכרתו לי ארזים מן הלבנון כרת
ועבדי יהיו עם עבדיך ושכר היה
עבדיך אתן לך ככל אשר תאמר אמר
כי אתה ידעת כי אין בנו איש
ידע לכרת עצים כצדנים: ויהי היה
כשמע חירם את דברי שלמה
וישמח מאד ויאמר ברוך יהוה שמח ברך
היום אשר נתן לדוד בן חכם
על העם הרב הזה: וישלח חירם שלח
אל שלמה לאמר שמעתי את
אשר שלחת אלי אני אעשה עשה
את כל חפצך בעצי ארזים
ובעצי ברושים: עבדי ירדו מן ברש
הלבנון ימה ואני אשימם דברות שום
בים עד המקום אשר תשלח קום
אלי ונפצתים שם ואתה תשא נשא
ואתה תעשה את חפצי לתת נתן
לחם ביתי: ויהי חירום נתן
לשלמה עצי ארזים ועצי
ברושים כל חפצו: ושלמה נתן
לחירם עשרים אלף כר חטים כור חטה
מכלת לביתו ועשרים כר שמן אכל

כתית כה יתן שלמה לחירם — כתת נתן
שנה בשנה ויהוה נתן חכמה
לשלמה כאשר דבר לו ויהי
שלם בין חירם ובין שלמה
ויכרתו ברית שניהם ויעל המלך — כרת ברת
שלמה מס מכל ישראל ויהי — שנה עלה
המס שלשים אלף איש וישלחם — שלח
לבנונה עשרת אלפים בחדש
חליפות חדש יהיו בלבנון — חלף היה
שנים חדשים בביתו ואדנירם — שנה
על המס ויהי לשלמה שבעים
אלף נשא סבל ושמנים אלף
חצב בהר לבד משרי הנצבים — בדד שור
לשלמה אשר על המלאכה — לאך
שלשת אלפים ושלש מאות — מאה
הרדים בעם העשים במלאכה — רדה עשה
ויצו המלך ויסעו אבנים גדלות — צוה נסע
אבנים יקרות ליסד הבית אבני
גזית ויפסלו בני שלמה ובני — גזז פסל
חירום והגבלים ויכינו העצים — בנה כון
והאבנים לבנות הבית

Cap. vi. ויהי בשמנים שנה וארבע
מאות שנה לצאת בני ישראל — היה רבע
מארץ מצרים בשנה הרביעית — יצא
בחדש זו הוא החדש השני — שנה
למלך שלמה על ישראל ויבן
הבית ליהוה והבית אשר בנה
המלך שלמה ליהוה ששים אמה — ששה
ארכו ועשרים רחבו ושלשים
אמה קומתו והאולם על פני — אלם פנה
היכל הבית עשרים אמה ארכו — הכל
על פני רחב הבית עשר באמה
רחבו על פני הבית ויעש לבית — עשה
חלוני שקפים אטמים ויבן על — חלל אטם
קיר הבית יציע סביב את קירות — בנה יצע
הבית סביב להיכל ולדביר — סבב דבר

lei. Hec tribuebat ſalomon hiram per ſingulos ānos. Dedit quoq; dñs ſapientiam ſalomoni ſicut locutus eſt ei. Et erat pax inter hiram & ſalomonem: & pcuſſerūt ambo fedus. Elegitq; rex ſalomon operarios de oī iſrael: & erat indictio triginta milia virorū. Mittebatq; eos in libanū decē milia per menſes ſingulos viciſſim: ita vt duob' mēſib' eēnt in domibus ſuis. Et adonirā erat ſup huiuſcemodi idictione. Fuerūt itaq; ſalomōi ſeptuagita milia eorū q onera portabāt: & octogita milia latomorū i mōte: abſq; pſitis q p̄erant ſingulis operibus numero trium milium & trecētorum precipientiū populo: & his qui faciebāt op'. Precepitq; rex vt tollerent lapides grandes: lapides p̄cioſos in fundamentum templi: & quadrarēt eos quos dolauerūt cemētarii ſalomōis & cemētarii hirā. Porro biblii p̄parauerūt ligna & lapides ad edificandā domum. 6.

Factum eſt ergo quadrīgēteſimo & octogeſimo anno egreſſionis filiorum iſrael de terra egypti in āno quarto menſe zio ipſe eſt mēſis ſecundus regni ſalomonis ſuper iſrael: edificare cepit domū dño. Dom' aūt quā edificabat rex ſalomō dño habebat ſexagīta cubitos in longitudine: & viginti cubitos in latitudine: & triginta cubitos in altitudine. Et porticus erat ante tēplū vigīti cubitorum longitudinis iuxta mēſurā latitudīs tēpli: & hēbat decē cubitos latitudinis aū faciē tēpli: fecitq; in tēplo feneſtras obliquas. Et edificauit ſuper parietē tēpli tabulata p gyrum in parietibus domus per circuitū tēpli & oraculi:

contuſi. ſcdm hoc dabat ſalomon
κεκοπανισμένου. κατὰ τοῦτο ἐδίδου σολομὼν τῷ
chiram ſingulis ānis. & dñs dedit ſalomo
χειρὰμ κατ' ἐνιαυτόν. καὶ κύριος ἔδωκε τῷ σολομῶν
ni ſapiā ſicut locut' eſt ei. & erat pax in
τι σοφίαν καθὼς ἐλάλησεν αὐτῷ. καὶ ἦν εἰρήνη ἀνα
ter chiram & inter ſalomonē. & pepigeſt
μέσον χειρὰμ καὶ ἀναμέσον σολομῶντος. καὶ διέθεντο
fedus inter ſe. & tulit rex
διαθήκην ἀναμέσον ἑαυτῶν. καὶ ἀνήνεγκεν ὁ βασιλεὺς
ſalomon tributū de omni iſrael. & erat tributū
σολομὼν φόρον ἐκ παντὸς ἰσραήλ. καὶ ἦν ὁ φόρος
triginta milia virorū. & miſit eos
τριάκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς
in libanū: decē milia in mēſe q̄ viciſſim mu
εἰς τὸν λίβανον, δέκα χιλιάδες ἐν τῷ μηνὶ ἀλλασσό
tabātur: mēſe vno erāt in libano: & duob' mē
μενοι, μῆνα ἕνα ἦσαν ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ δύο μῆ
ſib' in domib' ſuis. & adoniram ſup tri
νας ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν. καὶ ἀδωνιρὰμ ἐπὶ τοῦ φό
butū. & fuerūt ſalomoni ſeptuaginta mi
ρου. καὶ ἦσαν τῷ σολομῶντι ἑβδομήκοντα χιλιά
lia eorū q̄ portabāt on': & octoginta milia lato
δες αἰρόντων ἄρσιν, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες λατό
morū in mōte: abſq; p̄ncipib' qui pre
μων ἐν τῷ ὄρει, ἐκτὸς τῶν ἀρχόντων τῶν καθεσταμέ
erāt ſup opa ſalomonis tria milia &
νων ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ σολομῶντος τριχίλιοι καὶ
trecenti prefecti p̄pli q̄ faciebāt ope
τριακόσιοι ἐπιστάται τοῦ λαοῦ τῶν ποιούντων τὰ ἔρ
ra. & precepit rex: & tollūt lapides grā
γα. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεύς, καὶ αἴρουσι λίθους με
des precioſos in fundamētū domus & lapides
γάλους τιμίους εἰς τὸ θεμέλιον τοῦ οἴκου καὶ λίθους
dolatos. & dolauerūt ſerui ſalomo
πελεκητούς. καὶ ἐπελέκησαν οἱ δοῦλοι σολομῶν
nis & ſerui chiram & giblii: & prepa
τος καὶ οἱ δοῦλοι χειρὰμ καὶ οἱ γίβλιοι, καὶ ἡτοί
rauerūt lapides & ligna ad edificādū
μασαν τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα τοῦ οἰκοδομῆσαι
domum.
τὸν οἶκον.

Ca.6. D

Et factū eſt in octogeſimo & quadringēte — 2.Pa. 5.a. A
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ καὶ τετρακοσιο
ſimo āno egreſſiōis filiorū iſrael de egy
στῷ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῆς αἰγύ
pto anno quarto in ſcdo mēſe re
πτου τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ ἐν τῷ δευτέρῳ μηνὶ βα
gnāte rege ſalomone ſup iſra
σιλεύοντος τοῦ βασιλέως σολομῶντος ἐπὶ τὸν ἰσρα
el: & edificauit domū dño. & dom' quā edi
ὴλ, καὶ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον τῷ κυρίῳ. καὶ ὁ οἶκος ὃν ᾠκο
ficauit rex ſalomon dño ſexaginta cu
δόμησεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τῷ κυρίῳ ἑξήκοντα πή
biti lōgitudo eius: & viginti cubiti latitudo
χεις τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ εἴκοσι πήχεις τὸ πλάτος
eius: & triginta cubiti altitudo eius. &
αὐτοῦ, καὶ τριάκοντα πήχεις τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ τὸ
veſtibulū añ faciē tēpli viginti cubiti
ἐλὰμ κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ εἴκοσι πήχεις τὸ
lōgitudo eius ſup latitudinē dom': & decē in
μῆκος αὐτοῦ ἐπὶ τὸ πλάτος τοῦ οἴκου, καὶ δέκα ἐν
cubito latitudo eius añ faciē do
πήχει τὸ πλάτος αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴ
mus. & fecit domui feneſtras cācellatas ſecre
κου. καὶ ἐποίησεν τῷ οἴκῳ θυρίδας δεδικτυωμένας κρυ
tas. & fecit ſup parietē domus tra
πτάς. καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου μέλα
bes per gyrū tēplo & oraculo.
θρα κυκλόθεν τῷ ναῷ καὶ τῷ δαβίρ.

& fecit latera in circuitu. latus qđ ſubter:
καὶ ἐποίησε πλευρὰς κύκλῳ. ἡ πλευρὰ ἡ ὑποκάτω,
quinq; cubitorū latitudo eius. & mediū ſex cu
πέντε πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς. καὶ τὸ μέσον ἓξ πη
bitorū latitudo: & tertiū ſeptē cubitorū lati
χέων τὸ πλάτος, καὶ ἡ τρίτη ἑπτὰ πηχέων τὸ πλά
tudo eius: q2 diſtātiā dedit domui p circuitū foris
τος αὐτῆς, ὅτι διάστημα ἔδωκεν τῷ οἴκῳ κυκλόθεν ἔξω
ſecus dom': vt nō hererēt parietibus
θεν τοῦ οἴκου, ὅπως μὴ ἐπιλαμβάνωνται τῶν τοίχων
dom': nā dom' cū edificaretur ipſa: lapidib'
τοῦ οἴκου, ὁ γὰρ οἶκος ἐν τῷ οἰκοδομεῖσθαι αὐτόν, λίθοις
integris dolatis edificata eſt. & malle' & ſecu
ὁλοκλήροις ἀκροτόμοις ᾠκοδομήθη. καὶ σφύρα καὶ πέλε
ris & omne inſtrumētū ferreū nō auditū fuit quū edi
κυς καὶ πᾶν σκεῦος σιδηροῦν οὐκ ἠκούσθη ἐν τῷ οἰ
B ficabatur ipſa. & oſtium lateris
κοδομεῖσθαι αὐτόν. καὶ ὁ πυλὼν τῆς πλευρᾶς τῆς
inferioris ad humerū dom' dextrū: &
ὑποκάτωθεν ἐπὶ τὴν ὠμίαν τοῦ οἴκου τὴν δεξιάν, καὶ
cochlearis aſcēſus in mediū & de medio in
ἑλικτὴ ἀνάβασις εἰς τὸ μέσον καὶ ἐκ τῆς μέσης ἐπὶ
culmē tertiū. & edificauit domū & conſuma
τὰ τριόροφα. καὶ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον καὶ συνετέλε
uit eam. & laq̄arib' texit eā in cedris. &
σεν αὐτόν. καὶ ἐκοιλοστάθμησε αὐτὸν ἐν κέδροις. καὶ
edificauit tabulata per totā domū quin
ᾠκοδόμησε τοὺς ἐνδέσμους δι' ὅλου τοῦ οἴκου πέν
q; cubitorū altitudo eius: & cōfudebat tabulata
τε πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ συνέχεεν ἐνδέσμους
in lignis cedrinis. & fact' eſt ſermo dñi ad
ἐν ξύλοις κεδρίνοις. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς
ſalomonē dicēs: domus hec quā tu edificas:
σολομῶντα λέγων, ὁ οἶκος οὗτος ὃν σὺ οἰκοδομεῖς,
ſi ābulaueris in preceptis meis: & iudi
ἐὰν ὁδεύσης ἐν τοῖς προστάγμασί μου, καὶ τὰ κρίμα
cia mea feceris: & cuſtodieris oīa mādata
τά μου ποιῇς, καὶ φυλάσσης πάσας τὰς ἐντολάς
mea gradiens in eis: firmabo ſermonē meū
μου ἀναστρέφεσθαι ἐν αὐταῖς, στήσω τὸν λόγον μου
tecum quē locut' ſū ad dauid patrē tuū
μετὰ σοῦ ὃν ἐλάλησα πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα σου
& habitabo in medio filiorū iſrael: & nō de
καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ, καὶ οὐ κα
relinquā pp̄lm meū iſrael. & edificauit ſa
ταλείψω τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ᾠκοδόμησεν σο
lomon domū & cōſumauit eā. & edifi
λομὼν τὸν οἶκον καὶ συνετέλεσεν αὐτόν. καὶ ᾠκοδό
cauit parietes domus intriſec' per ligna ce
μησε τοὺς τοίχους τοῦ οἴκου ἔσωθεν διὰ ξύλων κε
drina a pauimēto domus & vſq; ad
δρίνων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τοῦ οἴκου καὶ ἕως τῶν
parietes & vſq; ad trabes. & laq̄arib' texit cō
τοίχων καὶ ἕως τῶν δοκῶν. καὶ ἐκοιλοστάθμησε συνε
ſtrictim in lignis intriſec'. & texit interiorē ptē
χόμενα ἐν ξύλοις ἔσωθεν. καὶ περιέχεν τὸ ἔσω τοῦ
dom' in abiegnis lateribus. & edificauit vi
οἴκου ἐν πευκίναις πλευραῖς. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς εἴ
ginti cubitos a ſūmitate dom' laterū
κοσι πήχεις ἀπ' ἄκρου τοῦ οἴκου τῶν πλευρῶν τῶν
cedrinorū a pauimēto vſq; ad trabes. & fe
κεδρίνων ἀπὸ ἐδάφους ἕως τῶν δοκῶν. καὶ ἐποίη
cit eam intriſecus de oraculo in ſctm̄
σεν αὐτὸν ἔσωθεν ἐκ τοῦ δαβὶρ εἰς τὸ ἅγιον τῶν
ſanctorū. & quadraginta cubitorū erat ipſum tēplū
ἁγίων. καὶ τεσσαράκοντα πηχέων ἦν αὐτὸς ὁ ναός
C

& fecit latera in circuitu. Tabulatum quod ſubter erat quinq; cubitos hēbat latitudinis: & mediū tabulatū ſex cubitorū latitudīs: & tertiū tabulatū ſeptē habēs cubitos latitudīs. Trabes autē poſuit in domo per circuitum foriſecus vt nō hererēt muris templi. Domus aūt cū edificaretur de lapidib' dolatis atq; perfectis edificata eſt: & malle' & ſecuris & omne ferramentū nō ſunt audita in domo cū edificaretur. Oſtiū lateris medii in pariete erat domus dextre: & per cochleā aſcendebāt in mediū cenaculum: & a medio in tertiū. Et edificauit domū & cōſumauit eam. Texit quoq; domū laquearibus cedrinis: & edificauit tabulatum ſuper oēm domū quinq; cubitis altitudinis: & operuit domū lignis cedrinis. Et fact' eſt ſermo dñi ad ſalomonem dicēs. Dom' hec quā edificas: ſi ambulaueris in preceptis meis: & iudicia mea feceris: & cuſtodieris omnia mandata mea gradiēs per ea: firmabo ſermonē meū tibi quē locutus ſum ad dauid patrem tuū: & habitabo in medio filiorū iſrael: & nō derelinquā populū meum iſrael. Igitur edificauit ſalomō domū & cōſumauit eā. Et edificauit parietes domus intrīſecus tabulatis cedrinis a pauimento domus vſq; ad ſumitatē parietū & vſq; ad laq̄aria: & operuit lignis cedrinis intrinſecus: & texit pauimētū domus tabulis abiegnis. Edificauitq; viginti cubitorū ad poſteriorē partem templi tabulata cedrina a pauimento vſq; ad ſupiora: & fecit interiorē domū oraculi in ſactū ſanctorū. Porro quadraginta cubitorum erat ipſum templum

ויעש צלעות סביב היציע
התחתנה חמש באמה רחבה
והתיכנה שש באמה רחבה — תוך
והשלישית שבע באמה רחבה — שלש
כי מגרעות נתן לבית סביב — גרע
חוצה לבלתי אחז בקירות הבית
והבית בהבנתו אבן שלמה מסע — בנה נסע
נבנה ומקבות והגרזן כל כלי — נקב כלה
ברזל לא נשמע בבית בהבנתו — שמע
פתח הצלע התיכנה אל כתף
הבית הימנית ובלולים יעלו על — עלה
התיכנה ומן התיכנה אל
השלשים ויבן את הבית ויכלהו — כלה
ויספן את הבית גבים ושדרת — ספן גוב
בארזים ויבן את היציע על
כל הבית חמש אמות קומתו
ויאחז את הבית בעצי ארזים — אחז
ויהי דבר יהוה אל שלמה — היה
לאמר הבית הזה אשר אתה
בנה אם תלך בחקתי ואת — ילך
משפטי תעשה ושמרת את כל — שפט עשה
מצותי ללכת בהם והקמתי את — צוה קום
דברי אתך אשר דברתי אל
דוד אביך ושכנתי בתוך בני
ישראל ולא אעזב את עמי — עזב
ישראל ויבן שלמה את הבית
ויכלהו ויבן את קירות הבית
מביתה בצלעות ארזים מקרקע
הבית עד קירות הספן צפה עץ
מבית ויצף את קרקע הבית — צפה ברש
בצלעות ברושים ויבן את
עשרים אמה מירכתי הבית
בצלעות ארזים מן הקרקע עד
הקירות ויבן לו מבית לדביר
לקדש הקדשים וארבעים — רבע
באמה היה הבית הוא היכל — הכל

לפני׃ ואָרז אל הבית פנימה — פנה פנה
מקלעת פקעים ופטורי צצים — קלע פטר
הכל ארז אין אבן נראה׃ ודביר — ציץ ראה
בתוך הבית מפנימה הכין לתתן — דבר כון
שם את ארון ברית יהוה׃ ולפני — נתן
הדביר עשרים אמה ארך — ארן ברית
ועשרים אמה רחב ועשרים
אמה קומתו ויצפהו זהב סגור — סגר
ויצף מזבח ארז׃ ויצף שלמה — זבח
את הבית מפנימה זהב סגור
ויעבר ברתיקות זהב לפני הדביר — עבר רתק
ויצפהו זהב׃ ואת כל הבית צפה
זהב עד תם כל הבית וכל המזבח — תמם
אשר לדביר צפה זהב׃ ויעש — עשה
בדביר שני כרובים עצי שמן — שנה כרב
עשר אמות קומתו׃ וחמש אמות — אמה
כנף הכרוב האחד וחמש אמות
כנף הכרוב השנית עשר אמות — שנה
מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו׃ — קצה
ועשר באמה הכרוב השני מדה — מדד
אחת וקצב אחד לשני הכרבים׃
קומת הכרוב האחד עשר באמה
וכן הכרוב השני׃ ויתן את — נתן
הכרובים בתוך הבית הפנימי
ויפרשו את כנפי הכרבים ותגע — פרש נגע
כנף האחד בקיר וכנף הכרוב
השני נגעת בקיר השני וכנפיהם
אל תוך הבית נגעת כנף אל
כנף׃ ויצף את הכרובים זהב׃ — צפה
ואת כל קירות הבית מסב קלע — סבב
פתוחי מקלעות כרובים ותמרת — פתח קלע
ופטורי צצים מלפנים ולחיצון׃ — פטר ציץ
ואת קרקע הבית צפה זהב — פנה חוץ
לפנימה ולחיצון׃ ואת פתח
הדביר עשה דלתות עצי שמן — דבר
האיל מזוזות חמשית׃ ושתי — זוז

p̄ foribus oraculi: & ce
dro oīs domus intrinſe
cus veſtiebatur: hn̄s tor
naturas & iūcturas ſuas
fabrefactas & celaturas
eminētes. Oīa cedrinis
tabulis veſtiebātur: nec
oīno lapis appere pōte
rat ī piete. Oraculū aūt
ī medio domus in inte
riori p̄te fecerat: vt po
neret ibi arcā federis
dn̄i. Porro oraculū hē
bat vigiti cubitos lōgi
tudinis & vigiti cubitos
latitudīs: & viginti cu
bitos altitudinis: & o
peruit illud atq; veſtiuit
auro puriſſimo. Sed &
altare veſtiuit cedro.
Domū quoq; ante ora
culū opuit auro puriſſi
mo: & affixit lamias cla
uis aureis. Nihil erat in
tēplo q̄d nō auro tege
retur. Sed & totū altare
oraculi texit auro. Et
fecit
in oraculo duos cheru
bin de lignis oliuarum
decē cubitorum altitu
dinis. Quinq; cubitorū
ala cherub vna: & quī
q; cubitorum
ala cherub altera. i. de
cem cubitos habentes
a ſummitate ale vſq; ad
ale alterius ſummitatē.
Decē quoq; cubitorū e
rat cherub ſcd's in men
ſura pari: & opus vnū
erat in duob' cherubī:
i. altitudinē hēbat vnus
cherub decem cubito
rū: & ſilr cherub ſecū
dus. Poſuitq;
cherubin in medio tē
pli interioris.
Extendebant aūt alas
ſuas cherubin & tange
bat ala vna parietem:
& ala cherub
ſcdi tangebat parietē
alterum: ale autem
in media pte tēpli ſem
uicem contingebant.
Texit quoq; cherubin
auro.
Et oēs parietes tem
pli p circuitū ſculpſit va
riis celaturis & torno.
Et fecit in eis cherubin
& palmas: & picturas
varias q̄ſi pmientes de
piete & egredientes. Sz
& pauimentū domus
texit auro itrīſecus &
extrinſecus. Et ī ingreſ
ſu oraculi fecit duo o
ſtiola de lignis oliuarū
poſteſq; angulorū qui
q; & duo

ante facie oraculi: τ cedro ope
κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβίρ, καὶ κέδρῳ περιεσκέπα
ruit domū intrīſecus. τ ſculpſit celaturas τ exten
σε τὸν οἶκον ἔσωθεν. καὶ ἔγλυψεν κολαπτὰς καὶ διαπε
ſas laminas: omnia cedrina: τ lapis nō
πετασμένα πέταλα, πάντα κέδρινα, καὶ λίθος οὐκ
apparebat. τ oraculū in medio dom' ī interiori pte:
ἐφαίνετο. καὶ τὸ δαβὶρ ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἔσωθεν,
vt daret ibi arcā federis dn̄i. viginti cu
δοῦναι ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου. εἴκοσι πη
bitorū lōgitudo τ viginti cubitorū latitudo: τ
χέων τὸ μῆκος καὶ εἴκοσι πηχέων τὸ πλάτος, καὶ
viginti cubitorū altitudo eius. τ operuit illud a
εἴκοσι πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ. καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυ
uro incluſo. τ fecit altare ante
σίῳ συγκεκλεισμένῳ. καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον κατὰ
faciem oraculi: τ operuit illud auro.
πρόσωπον τοῦ δαβίρ, καὶ περιέσχεν αὐτὸ χρυσίῳ.
τ totā domū operuit auro: vſq; ad cōſummationē
καὶ ὅλον τὸν οἶκον περιέσχε χρυσίῳ, ἕως συντελείας
totius domus. τ fecit in oraculo duo
παντὸς τοῦ οἴκου. καὶ ἐποίησεν ἐν τῷ δαβὶρ δύο
cherubim de lignis cupreſſinis decē cubitorū
χερουβὶμ ἐκ ξύλων κυπαρισσίνων δέκα πηχέων τὸ
magnitudo menſurata: τ quinq; cubitorū a
μέγεθος ἐσταθμισμένον, καὶ πέντε πηχέων τὸ πτερύ
la cherub vnius: τ quinq; cubitorū
γιον τοῦ χερουβ τοῦ ἑνός, καὶ πέντε πηχέων τὸ
ala eius ſcda decē in cubito a
πτερύγιον αὐτοῦ τὸ δεύτερον. δέκα ἐν πήχει ἀπὸ
parte ale eius τ vſq; ad partē ale e
μέρους πτερυγίου αὐτοῦ καὶ ἕως μέρους πτερυγίου αὐ
ius. τ ſcdo cherub in menſura vna cōſu
τοῦ. καὶ τῷ δευτέρῳ χερουβ ἐν μέτρῳ ἑνὶ συντέ
matio vna cum ambobus. τ altitudo cherub
λεια μία μετὰ ἀμφοτέρων. καὶ τὸ ὕψος τοῦ χερουβ
vnius decē in cubito. ſic τ ſecūdus che
τοῦ ἑνὸς δέκα ἐν πήχει. οὕτως καὶ τὸ δεύτερον χε
rub. τ poſuit ambo cherubim in medio
ρουβ. καὶ ἔθηκεν ἀμφότερα τὰ χερουβὶμ ἐν μέσῳ τοῦ
domus interioris. τ extēdit alas
οἴκου τοῦ ἐσωτάτου. καὶ διεπέτασε τὰς πτέρυγας
ſuas: τ tāgebat ala vna parietē
αὐτῶν, καὶ ἥπτετο ἡ πτέρυξ ἡ μία τοῦ τοίχου τοῦ
domus: τ ala cherub ſecūdi
οἴκου, καὶ ἡ πτέρυξ τοῦ χερουβ τοῦ δευτέρου
tangebat parietē alterū. τ ale
ἥπτετο τοῦ τοίχου τοῦ ἑτέρου. καὶ αἱ πτέρυγες
eorū in medio dom' ſe inuicē cōtigebāt ala ale.
αὐτῶν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἥπτοντο πτέρυξ πτέρυγος.
τ texit cherubim auro: τ oēs
καὶ περιέσχε τὰ χερουβὶμ χρυσίῳ, καὶ πάντας
parietes domus p circuitū in celaturis ſcul
τοὺς τοίχους τοῦ οἴκου κύκλῳ ἐν κολαπτοῖς ἔγλυ
pſit in ſtilo cherubim: τ palmas τ ex
ψεν ἐν γραφίδι χερουβίμ, καὶ φοίνικας καὶ δια
tenſas laminas intrīſeco τ extrī
πεπετασμένα πέταλα τῷ ἐσωτέρῳ καὶ τῷ ἐξω
ſeco. τ paulmētū domus texit auro
τέρῳ. καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου περιέσχε χρυσίῳ
interioris τ exterioris. τ hoſtio
τοῦ ἐσωτάτου καὶ τοῦ ἐξωτάτου. καὶ τῷ θυρώμα
oraculi fecit portas de lignis iuniperinis.
τι τοῦ δαβὶρ ἐποίησε θύρας ἐκ ξύλων ἀρκευθίνων.
τ limina quincuplicia τ duas
καὶ φλιὰς πενταπλᾶς καὶ δύο

portas de lignis abiegnis. τ ſculpture ſup eā
θύρας ἐκ ξύλων πευκίνων. καὶ ἐγκολαπτὰ ἐπ᾽ αὐτὸν
inſculpte: in eis cherubiz τ palme: τ
ἐγκεκολαμμένα, ἐπ᾽ αὐτῶν χερουβὶμ καὶ φοίνικες, καὶ
extenſe lamine. τ texit auro: τ
διαπεπετασμένα πέταλα. καὶ περιέσχεν χρυσίῳ, καὶ
deſcēdebat ſup cherubim τ ſup pal
κατέβαινεν ἐπὶ τὰ χερουβὶμ καὶ ἐπὶ τοὺς φοίνι
mas aurū. τ ſic fecit veſtibulo
κας τὸ χρυσίον. καὶ οὕτως ἐποίησε τῷ πυλῶνι τοῦ
tēpli. limina de lignis iuniperinis: portic' q̄druplicitet: τ
ναοῦ. φλιαὶ ἐκ ξύλων ἀρκευθίνων, στοαὶ τετραπλῶς, καὶ
in ambabus ianuis ligna abiegna due pli
ἐν ἀμφοτέραις ταῖς θύραις ξύλα πεύκινα δύο πτυ
ce ianua vna τ cardines earū: τ due plice
χαὶ ἡ θύρα μία καὶ στροφεῖς αὐτῶν, καὶ δύο πτυχαὶ
ianua ſecūda: q̄ voluebātur inſculpte cheru
ἡ θύρα ἡ δευτέρα, στρεφόμεναι ἐγκεκολαμμέναι χερου
bim τ palme: τ extenſe lamine:
βὶμ καὶ φοίνικες, καὶ διαπεπετασμένα πέταλα,
τ tecte auro deducto ſup ſcul
καὶ περιεχόμενα χρυσίῳ καταγομένῳ ἐπὶ τὴν ἐκτύ
pturā. τ edificauit atriū interius: tres
πωσιν. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, τρεῖς
ordines per politos: τ ordo fabrefacte ce
στίχους διὰ πελεκητῶν, καὶ στίχος κατειργασμένης κέ
dri in circuitu. in quarto āno fundata eſt do
δρου κυκλόθεν. ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἐθεμελιώθη ὁ οἶ
mus dn̄i in mēſe zio. τ in āno vndecimo in mēſe
κος κυρίου ἐν μηνὶ ζίου. καὶ ἐν ἔτει ἑνδεκάτῳ ἐν μηνὶ
bul: ipſe eſt mēſis octauus: perfecit domū ſe
βούλ, οὗτός ἐστιν μὴν ὄγδοος, συνετέλεσε τὸν οἶκον κα
cūdū oēs rōes eius τ ſcd'z oia
τὰ πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ κατὰ πάντα
iudicia eius. τ edificauit eam in ſeptē
τὰ κρίματα αὐτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησεν αὐτὸν ἐν ἑπτὰ
annis.
ἔτεσιν.

Ca. 7.

Et edificauit ſalomon domū ſuā
Καὶ ᾠκοδόμησε σολομὼν τὸν οἶκον αὐτοῦ τῷ
tredecimo anno: τ perfecit totā do
τρεισκαιδεκάτῳ ἔτει, καὶ συνετέλεσεν ὅλον τὸν οἶ
mū ſuā: τ edificauit domū ſaltus li
κον αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμησεν τὸν οἶκον δρυμοῦ τοῦ λι
bani: cētū cubitorū lōgitudo eius: τ quin
βάνου, ἑκατὸν πηχέων τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ πεντή
quagita cubitorū latitudo eius: τ trigin
κοντα πηχέων τὸ πλάτος αὐτοῦ, καὶ τριάκον
ta cubitorū altitudo eius ſup quattuor ordines co
τα πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ ἐπὶ τεσσάρων στίχων στύ
lūnarū cedrinarū: τ humeri cedrini colūnis. τ te
λων κεδρίνων, καὶ ὠμίαι κέδριναι τοῖς στύλοις. καὶ ἐφά
xit cedro domū deſup in lateribus
τνωσε κέδρῳ τὸν οἶκον ἄνωθεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν
colūnarū. τ numer' colūnarū quinq; τ qua
τῶν στύλων. καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στύλων πέντε καὶ τεσ
draginta: ordo vnus decē τ quinq;. τ
σαράκοντα, ὁ στίχος ὁ εἷς δέκα καὶ πέντε. καὶ
trabes tres: τ regio cōtra regionē tripliciter.
μέλαθρα τρία, καὶ χώρα ἐπὶ χώραν τρισσῶς.
τ oēs porte τ regiōes quadrāgulate
καὶ πάντα τὰ θυρώματα καὶ αἱ χῶραι τετράγωνοι
trabibus cōnexe: a ianua ad ianuā tripliciter. τ
μεμελαθρωμέναι, ἀπὸ θύρας ἐπὶ θύραν τρισσῶς. καὶ
porticū colūnarū quinquaginta cubitorū lōgi
τὸ ἐλὰμ τῶν στύλων πεντήκοντα πηχέων τὸ μῆ
tudo: τ triginta cubitorū in latitudine: cōſtricta
κος, καὶ τριάκοντα πηχέων ἐν πλάτει, ἐζυγωμένα
porticui ante
ἐλὰμ ἐπὶ

oſtia de lignis oliua
rū. Et ſculpſit in eis
picturā cherubī & pal
marū ſpēs & anaglypha
valde prominētia: & te
xit ea auro: & opuit tā
cherubin q̄ palmas &
cetera auro.
Fecitq; in introitu tem
pli poſtes de
lignis oliuarū quadrā
gulatos: & duo
oſtia de lignis abiegnis
altrinſec' & vtrūq; oſtiū
duplex erat: & ſeinuicē
tenens aperiebatur.
Et ſculpſit cherubin &
palmas
& celaturas valde emi
nētes: opuitq; oia lami
nis aureis ope q̄dro ad
regulam. Et edificauit
atriū interi' trib' ordi
nibus lapidū politorum
& vno ordine lignorū
cedri. Anno
quarto fundata eſt do
mus dn̄i in menſe
zio: & in anno vndeci
mo mēſe
elul ipſe eſt mēſis octa
uus: perfecta eſt
domus in omni opere
ſuo: & in vniuerſis vten
ſilib' ſuis. Edificauitq;
eam annis ſeptem. 7.

Omū aūt ſuā edifi
cauit ſalomon
tredeci annis: & ad pfe
ctū vſq; perduxit
Edificauit quoq; do
mū ſaltus libani
centū cubitorū lōgitu
dinis: & quinq̄ginta cu
bitorū latitudinis: & tri
ginta cubitorū altitudi
nis: & quattuor deābu
latoria inter colūnas ce
drinas. Ligna qppe ce
drina exciderat in colū
nas: & tabulatis cedri
nis veſtiuit totā camerā
que quadraginta quin
q; colūnis ſuſtentabatur
Vnus autem ordo habe
bat colūnas quīdecī con
tra ſe inuicem poſitas &
e regione ſe reſpicientes
equali ſpatio inter colū
nas: & ſup colūnas
quadrāgulata ligna in
cūctis equalia
Et porticum colūnarū
fecit quinquaginta cu
bitorū longitudinis:
& trigīta cubitorū latitu
dinis & alterā porticū i

דלתות עצי שמן וקלע עליהם
כרב — מקלעות כרובים ותמרות ופטורי
ירד — צצים וצפה זהב וירד על
הכרובים ועל התמרות את הזהב׃
היכל — וכן עשה לפתח ההיכל מזוזות
עצי שמן מאת רבעית׃ ושתי
ברש — דלתות עצי ברושים שני
גלל — צלעים הדלת האחת גלילים
שנה — ושני קלעים הדלת השנית
גלילים׃ וקלע כרובים ותמרות
ישר — ופטרי צצים וצפה זהב מישר
חקה בנה — על המחקה׃ ויבן את החצר
פנה גזז — הפנימית שלשה טורי גזית
וטור כרתת ארזים׃ בשנה
רבע — הרביעית יסד בית יהוה בירח
זיו — זו׃ ובשנה האחת עשרה בירח
שמן — בול הוא החדש השמיני כלה
שפט — הבית לכל דבריו ולכל משפטו
שנה — ויבנהו שבע שנים׃

ואת ביתו בנה שלמה — Cap. vij.
כלה — שלש עשרה שנה ויכל את כל
ביתו׃ ויבן את בית יער הלבנון
מאה אמה ארכו וחמשים אמה
רחבו ושלשים אמה קומתו על
רבע עמד — ארבעה טורי עמודי ארזים
וכרתות ארזים על העמודים׃
צלע — וספן בארז ממעל על הצלעת
אשר על העמודים ארבעים
וחמשה חמשה עשר הטור׃
חזה — ושקפים שלשה טורים ומחזה
אל מחזה שלש פעמים׃ וכל
זוז — הפתחים והמזוזות רבעים שקף
ומול מחזה אל מחזה שלש
אלם — פעמים׃ ואת אולם העמודים
עשה חמשים אמה ארכו
ושלשים אמה רחבו ואולם על

פניהם ועמדים ועב על פניהם: פנה
ואולם הכסא אשר ישפט שם
אלם המשפט עשה וספון בארז שפט ספן
מהקרקע עד הקרקע: וביתו
אשר ישב שם חצר האחרת
מבית לאולם כמעשה הזה היה עשה
ובית יעשה לבת פרעה אשר
לקח שלמה כאולם הזה: כל
אלה אבנים יקרת כמדות מדד
גזית מגררות במגרה מבית גזז גרר
ומחוץ וממסד עד הטפחות יסד
ומחוץ עד החצר הגדולה: ומיסד גדל
אבנים יקרות אבנים גדלות
אבני עשר אמות ואבני שמנה אמה
אמות: ומלמעלה אבנים יקרות עלה
כמדות גזית וארז: וחצר הגדולה
סביב שלשה טורים גזית וטור סבב
כרתות ארזים ולחצר בית יהוה
הפנימית ולאלם הבית: וישלח שלח
המלך שלמה ויקח את חירם לקח
מצר: בן אשה אלמנה הוא איש
ממטה נפתלי ואביו איש צרי
חרש נחשת וימלא את החכמה מלא
ואת התבונה ואת הדעת לעשות בין ידע
כל מלאכה בנחשת ויבא אל עשה לאך
המלך שלמה ויעש את כל בוא
מלאכתו: ויצר את שני העמודים צור
נחשת שמנה עשרה אמה קומת
העמוד האחד וחוט שתים
עשרה אמה יסב את העמוד סבב עמד
השני: ושתי כתרות עשה שנה
לתת על ראשי העמודים מצק נתן יצק
נחשת חמש אמות קומת
הכותרת האחת וחמש אמות כתר
קומת הכתרת השנית: שבכים
מעשה שבכה גדלים מעשה עשה

facie maioris porticus & colūnas: & epiſtylia ſup colūnas fecit. Porticū quoq; ſolii in q̄ tribunal eſt fecit: & texit lignis cedrinis a pauimēto vſq; ad ſūmitatē & domuncula in quā ſedebatur ad iudicandum erat in medio porticu ſimili opere. Domū quoq; fecit filie pharaonis quā vxorē duxerat ſalomō: tali ope quali & hāc porticū Oīa lapidib9 pciosis q ad normā quādam atq; mēſurā: tā intriſecus q̄ extrinſecus ſerrati erāt a fundamento vſq; ad ſummitatē parietum & extrinſecus vſq; ad atrium maius. Fundamēta aūt de lapidibus preciosis lapidibus magnis decem ſiue octo cubitorū: & deſuper lapides precioſi eq̄lis mēſure fecti erāt: ſimiliterq; de cedro. Et atriū mai9 rotūdū triū ordinū de lapidibus ſectis: & vnius ordinis de dolata cedro: necnō & in atrio domus dñi interiori: & in porticu dom9. Miſit quoq; rex ſalomon & tulit hyram de tyro filiū mulieris vidue de tribu neptali patre tyrio artificē erarium & plenū ſapientia intelligentia & doctrina ad faciendum omne op9 ex ere. Qui cum veniſſet ad regē ſalomonem fecit omne op9 ei9: & finxit duas colūnas ereas decem & octo cubitorū altitudinis colūnam vnā: & linea duodecim cubitorū ambiebat columnam vtranq;. Duo quoq; capitella fecit que ponerentur ſuper capita colūnarū fuſilia ex ere: quinq; cubitorū altitudinis capitellū vnū: & quiq; cubitorum altitudinis capitellū alterū; & quaſi in modum retis & catenarum ſibi iuicē miro ope cōtex

facíem eorū. & colūmne & craſſitudo aū fa
πρόσωπον αὐτῶν. καὶ στύλοι καὶ πάχος ἐπὶ πρόσω
ciem eis: & porticū ſolij vbi iudicabit ibi:
πον αὐτοῖς, καὶ τὸ ἐλὰμ τοῦ θρόνου οὗ κρινεῖ ἐκεῖ,
porticū iudicij. & tabulis texit cedrinis a
ἐλὰμ τοῦ κριτηρίου. καὶ ἐφάτνωσεν κεδρίνοις ἀπὸ
pauimēto vſq; ad ſūmitatē. & domus eius in qua ſede
ἐδάφους ἕως ὑπερῴου. καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ ἐν ᾧ καθή
bit ibi: & atriū vnū circūdatū his ſm
σεται ἐκεῖ, καὶ αὐλὴ μία ἐξελισσομένη τούτοις κατὰ
opus hoc. & edificauit domū ſalomon fi
τὸ ἔργον τοῦτο. καὶ ᾠκοδόμησεν οἶκον σολομὼν τῇ θυ
lie pharaōis: quā duxit ſalomon: iuxta porticū
γατρὶ φαραώ, ἣν ἔλαβεν σολομών, κατὰ τὸ ἐλὰμ τοῦ
hūc. hec oīa ex lapidib9 precioſis ſculpta: ex
το. ταῦτα πάντα ἐκ λίθων τιμίων κεκολαμμένα, ἐκ
diſtātia intrinſec9 & extrinſec9 ex fundamētis: vſq; ad
διαστήματος ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἐκ τῶν θεμελίων ἕως
extremitates pietū: & extrīſec9 ad atriū magnū
τῶν γείσων, καὶ ἔξωθεν ἐς τὴν αὐλὴν τὴν μεγάλην
fundatū lapidib9 pcioſis magnis decē cubi
τὴν τεθεμελιωμένην λίθοις τιμίοις μεγάλοις δέκα πη
tis & octo cubitis: & deſup lapidib9 precio
χέσι καὶ ὀκταπήχεσι, καὶ ἐπάνωθεν λίθοις τιμί
ſis ſm eādem mēſurā politis & cedris:
οις κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον πελεκητοῖς καὶ κέδροις, τῆς
atrij magni ī circuitu tres ordines politorū:
αὐλῆς τῆς μεγάλης κύκλῳ τρεῖς στίχοι πελεκητῶν,
& ordo ſculpte cedri: & atrio dom9
καὶ στίχος ἐγκεκολαμμένης κέδρου, καὶ τῇ αὐλῇ οἴκου
dñi interius & porticui domus. & mi
κυρίου τὸ ἔσωθεν καὶ τῷ ἐλὰμ τοῦ οἴκου. καὶ ἀπέστει
ſit rex ſalomon: & accepit chiram de
λεν ὁ βασιλεὺς σολομών, καὶ ἔλαβε τὸν χειρὰμ ἐκ
tyro filiū mulieris vidue: & iſte de tri
τύρου υἱὸν γυναικὸς χήρας, καὶ οὗτος ἀπὸ τῆς φυ
bu nephthalim. & pater ei9 vir tyrius ar
λῆς νεφθαλίμ. καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνὴρ τύριος τέ
tifex eris: & repletus ſapia
κτων χαλκοῦ, καὶ πεπληρωμένος τῆς σοφίας τῆς
artis & prudētia & ſcīa ad faciēdū oīne
τέχνης καὶ συνέσεως καὶ ἐπιγνώσεως τοῦ ποιεῖν πᾶν
opus in ere. & allat9 eſt ad regem ſalo
ἔργον ἐν χαλκῷ. καὶ εἰσήχθη πρὸς τὸν βασιλέα σολο
monē: & fecit oē opus: & cōflauit
μῶντα, καὶ ἐποίησε πᾶν ἔργον, καὶ ἐχώνευσε τοὺς
duas colūnas: decē & octo cubiti altitudo co
δύο στύλους, δέκα καὶ ὀκτὼ πήχεις τὸ ὕψος τοῦ στύ
lūne: & perimetrū duodecim cubitorū fi
λου, καὶ τὸ περίμετρον δύο καὶ δέκα πηχέων ἀπαρ
lum ambiebat eam. & ſic colūna ſcda. &
τίον ἐκύκλου αὐτόν. καὶ οὕτως ὁ στύλος ὁ δεύτερος. καὶ
duo capitella fecit: vt daret ſup capi
δύο ἐπιθέματα ἐποίησε, δοῦναι ἐπὶ τὰς κεφα
ta colūnarū cōflatilia erea. & quinq; cubito
λὰς τῶν στύλων χωνευτὰ χαλκᾶ. καὶ πέντε πηχέ
rum altitudo capitelli vni9: & quinq;
ων τὸ ὕψος τοῦ ἐπιθέματος τοῦ ἑνός, καὶ πέντε
cubitorū altitudo ſecūdi: & fecit retia
πηχέων τὸ ὕψος τοῦ δευτέρου, καὶ ἐποίησε δίκτυα

B

C

ad cooperiēdū capitella colūnarū: ſeptē
ἐπικαλύψαι τὰ ἐπιθέματα τῶν στύλων, ἑπτὰ τῷ
capitello vni: & ſeptē capitello ſe
ἐπιθέματι τῷ ἑνί, καὶ ἑπτὰ τῷ ἐπιθέματι τῷ δευ
cūdo op9 pēſile. duo ordīes malogranatorū ene
τέρῳ ἔργον κρεμαστόν. δύο στίχοι ῥοῶν χαλ
orū retib9 cōtexti opus pēſile: ordo
κῶν δεδικτυωμένοι ἔργον κρεμαστόν, στίχος
ſupra ordinē. & ſic fecit capitello
ἐπὶ στίχον. καὶ οὕτως ἐποίησε ἐπιθέματι τῷ
ſecundo. & capitella ſup capita
δευτέρῳ. καὶ ἐπιθέματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν
colūnarū: opus lilij iuxta veſtibulū quattuor cu
στύλων, ἔργον κρίνου κατὰ τὸ ἐλὰμ τεσσάρων πη
bitorū. & trabs ſup ambas colūnas: &
χέων. καὶ μέλαθρον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν στύλων, καὶ
ſuper latera capitellū: & malogranatorū du
ἐπάνωθεν τῶν πλευρῶν ἐπίθεμα, καὶ τῶν ῥοῶν δια
cēti ordines ſup capitellū ſecūdū. & ſta
κόσιοι στίχοι ἐπὶ τῆς κεφαλίδος τῆς δευτέρας. καὶ ἔστη
tuit colūnas veſtibuli tēpli. & ſtatuit
σε τοὺς στύλους τοῦ ἐλὰμ τοῦ ναοῦ. καὶ ἔστησε
colūnā dexterā: & vocauit nomē eius
τὸν στύλον τὸν δεξιόν, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ
iachin. & ſtatuit colūnā ſcdam ſini
ἰαχίν. καὶ ἔστησε τὸν στύλον τὸν δεύτερον τὸν ἀρι
ſtrā: & vocauit nomē eius boaz. &
στερόν, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ βοάζ. καὶ
ſup capita colūnarū opus lilij. &
ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων ἔργον κρίνου. καὶ
perfectū eſt opus colūnarū. & fecit
ἐτελειώθη τὸ ἔργον τῶν στύλων. καὶ ἐποίησε τὴν
mare fuſile decē in cubito a la
θάλασσαν χυτὴν δέκα ἐν πήχει ἀπὸ τοῦ χεί
bio eius vſq; ad labiū rotūdū p circuitū
λους αὐτῆς ἕως τοῦ χείλους, στρογγύλην κύκλῳ
eius: quinq; in cubito altitudo eius. & re
αὐτῆς, πέντε ἐν πήχει τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ συ
ſticula triginta cubitorū ambiebāt illud. &
νηγμένα τριάκοντα πήχεις ἐκύκλουν αὐτήν. καὶ
firmamenta ſub labio eius in
ὑποστηρίγματα ὑποκάτω τοῦ χείλους αὐτῆς κυ
circuitu ambiebāt illud. decē in cubito ābiebāt
κλόθεν ἐκύκλουν αὐτήν. δέκα ἐν πήχει ἀνίσαν τὴν
mare in circuitu. duo ordines firmamētorū fu
θάλασσαν κυκλόθεν. δύο στίχοι ὑποστηριγμάτων χυ
ſilis in fuſorio eorū. & duodecī boues
τῶν ἐν τῷ χωνευτηρίῳ αὐτῶν. καὶ δώδεκα βόες
ſub mare: tres reſpiciētes
ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, οἱ τρεῖς ἐπιβλέποντες
aquilonē: & tres reſpiciētes mare: &
βορρᾶν, καὶ οἱ τρεῖς ἐπιβλέποντες θάλασσαν, καὶ οἱ
tres reſpiciētes auſtrū: & tres reſpiciē
τρεῖς ἐπιβλέποντες νότον, καὶ οἱ τρεῖς ἐπιβλέ
tes oriētē: & mare ſup eos de
ποντες ἀνατολάς, καὶ ἡ θάλασσα ἐπ' αὐτῶν ἐπά
ſuper: & oium poſteriora ad intus. &
νωθεν, καὶ πάντων τὰ ὀπίσθια εἰς τὸ ἔνδον. καὶ τὸ
craſſitudo eius palmi: & labiū eius
πάχος αὐτῆς παλαιστῆς, καὶ τὸ χεῖλος αὐτῆς
quaſi opus labij calicis pullulās liliū: duorū
ὡσεὶ ἔργον χείλους ποτηρίου βλαστὸν κρίνου, δύο
miliū batorū capax erat. & fecit decē baſes
χιλιάδας χόεις ἐχώρει. καὶ ἐποίησε δέκα μεχωνὼθ

D

tatū. Vtrūq; capitellum columnarū fuſile erat. Septena verſuū retiacula ī capitello vno: & ſeptē a retiacula ī capitello altero. Et perfecit columnas & duos ordines per circuitū retiaculorū ſingulorum vt tegerēt capitella que erant ſuper ſummitatem malogranatorū. Eodē modo fecit & capitello ſecūdo. Capitella āt q̄ erant ſuper capita colūnarū quaſi ope lilii fabricata erāt in porticu q̄ttuor cubitorum: & rurſū alia capitella ī ſūmitate colūnarū deſup iuxta mēſurā colūne contra retiacula. Malogranatorū āt ducēti ordines erāt in circuitu capitelli ſecundi. Et ſtatuit duas colūnas in porticu tēpli. Cumq; ſtatuiſſet colūnam dexterā: vocauit eā nomīe iachin. Similiter erexit columnā ſecūdā: & vocauit nomē eius booz. Et ſup capita colūnarū opus in modum lilii poſuit: pfectūq; ē opus colūnarū. Fecit quoq; mare fuſile decem cubitorum a labio vſq; ad labiū rotundū in circuitu. Quiq; cubitorū altitudo eius: & reſticula triginta cubitorū cigebāt illud p circuitū: & ſculptura ſubter labiū circuibat illud decē cubitis ambiens mare. Duo ordīes ſculpturarū hiſtriatarū erāt fuſiles: & ſtabant ſuper duodecim boues. E quib9 tres reſpiciebant ad aquilonē: & tres ad occidentem & tres ad meridiem: & tres ad orientem: & mare ſuper eos deſup erat: quorū poſteriora vniuerſa ītrinſec9 latitabāt. Groſſitudo aūt luteris triū vnciarū erat: labiumq; eius q̄ſi labiū calicis & foliū repādi lilii. Duomilia batos capiebat: Et fecit decem baſes

שרשרות לכתרת אשר על
ראש העמודים שבעה לכתרת
האחת ושבעה לכתרת השנית:
ויעש את העמודים ושני טורים
סביב על השבכה האחת לכסות סבב כסה
את הכתרת אשר על ראש
הרמנים וכן עשה לכתרת
השנית: וכתרת אשר על ראש
העמודים מעשה שושן באלם שושן
ארבע אמות: וכתרת על שני רבע שנה
העמודים גם ממעל מלעמת עלה
הבטן אשר לעבר השבכה
והרמונים מאתים טרים סביב מאה טור
על הכתרת השנית: ויקם את שנה קום
העמדים לאלם ההיכל ויקם עמד הכל
את העמוד הימני ויקרא את קרא
שמו יכין ויקם את העמוד
השמאלי ויקרא את שמו בעז: שמל
ועל ראש העמדים מעשה שושן עשה
ותתם מלאכת העמודים: ויעש תמם לאך
את הים מוצק עשר באמה יצק
משפתו עד שפתו עגול סביב שפה עגל
וחמש באמה קומתו וקוה שלשים
באמה יסב אתו סביב: ופקעים
מתחת לשפתו סביב סבבים
אתו עשר באמה מקפים את נקף
הים סביב שני טורים הפקעים
יצוקים ביצקתו: עמד על שני יצק
עשר בקר שלשה פנים צפונה פנה צפן
ושלשה פנים ימה ושלשה
פנים נגבה ושלשה פנים
מזרחה והים עליהם מלמעלה זרח עלה
וכל אחריהם ביתה: ועביו עבה
טפח ושפתו כמעשה שפת שפה עשה
כוס פרח שושן אלפים בת יכיל: שושן כול
ויעש את המכנות עשר כון

נחשת ארבע באמה ארך רבע
המכונה האחת וארבע באמה
רחבה ושלש באמה קומתה:
וזה מעשה המכונה מסגרות סגר
להם ומסגרות בין השלבים:
ועל המסגרות אשר בין
השלבים אריות בקר וכרובים ארה כרב
ועל השלבים כן ממעל ומתחת עלה
לאריות ולבקר ליות מעשה לוה עשה
מורד: וארבעה אופני נחשת ירד אפן
למכונה האחת וסרני נחשת
וארבעה פעמתיו כתפת להם
מתחת לכיר הכתפת יצקות
מעבר איש ליות: ופיהו מבית פה
לכתרת ומעלה באמה ופיה עגול עגל
מעשה כן אמה וחצי האמה חצה
וגם על פיה מקלעות ומסגרתיהם פה קלע
מרבעות לא עגלות: וארבעת רבע
האופנים למתחת למסגרות וידות
האופנים במכונה וקומת האופן כון
האחד אמה וחצי האמה:
ומעשה האופנים כמעשה
אופן המרכבה ידותם וגביהם רכב גב
וחשוקיהם וחשריהם הכל חשק
מוצק: וארבע כתפות אל יצק
ארבע פנות המכנה האחת פנה
מן המכנה כתפיה: ובראש
המכונה חצי האמה קומה חצה
עגול סביב ועל ראש
המכונה ידתיה ומסגרתיה
ממנה: ויפתח על הלחת פתח לוח
ידתיה ועל מסגרתיה כרובים כרב
אריות ותמרת כמער איש ארה
וליות סביב: כזאת עשה את לוה סבב
עשר המכנות מוצק אחד מדה כון מדד
אחת קצב אחד לכלהנה: כלל

eneas quattuor cubitorum longitudinis bases singulas: & quattuor cubitorum latitudinis: & triū cubitorū altitudinis: & ipſum opus baſium interraſile erat. Et ſculpture inter iuncturas & inter coronulas & plectas: leões & boues & cherubin: & in iuncturis ſimiliter deſuper. Et ſubter leones & boues quaſi lora ex ere dependentia: & quattuor rote per baſes ſingulas: & axes erei & per quattuor partes quaſi humeruli ſubter luterē fuſiles cōtra ſe inuicē reſpectātes. Os quoqꝫ luteris intrinſecus erat in capitis ſūmitate: & qđ forinſecus apparebat vnius cubiti erat totū rotundū. pariterqꝫ hēbat vnū cubitū & dimidiū. In angulis aūt colūnarū variē celature erāt: & media intercolūnia q̄drata nō rotunda. Quattuor quoqꝫ rote q̄ p q̄ttuor angulos baſis erant coherebant ſibi ſubter baſim. Vna rota hēbat altitudīs cubitū & ſemis. Tales aūt rote erāt quales ſolēt in curru fieri. Et axes earū & radii & canti & modioli omnia fuſilia. Nā & hūeruli illi quattuor per ſingulos angulos baſis vnius ex ipſa baſi fuſiles & cōiuncti erāt. In ſummitate aūt baſis erat quedā rotūditas vnius & dimidii cubiti ita fabrefacta vt luter deſup poſſet iponi: habens celaturas ſuas variaſqꝫ ſculpturas ex ſemetipſa. Sculpſit quoqꝫ in tabulatis illis q̄ erant ex ere: & in angulis cherubin & leones & palmas quaſi in ſilitudinē hoīs ſtantis vt nō celata ſed appoſita per circuitū viderentur. In hūc modū fecit decē baſes: fuſura vna & menſura ſculpturaqꝫ conſimili.

erea quattuor cubitorū lōgitudo baſis
χαλκᾶς τεσσάρων πηχέων τὸ μῆκος μεχωνὼ τῆς
vnius ⁊ quattuor cubitorū latitudo eius: ⁊
μιᾶς καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς, καὶ
triū cubitorū altitudo eius. ⁊ hoc opus
τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ τοῦτο τὸ ἔργον
baſis interraſile ei⁹: ⁊ interraſile
τῆς μεχωνὼ συγκλειστὸν αὐτῆς, καὶ συγκλειστὸν
in medio īſculpturarū. ⁊ in interraſili
ἀναμέσον τῶν ἐξεχομένων. καὶ ἐπὶ τὰ συγκλείσμα
bus in medio īſculpturarū leones ⁊ boues ⁊ che
τα ἀναμέσον ἐξεχομένων λέοντες καὶ βόες καὶ χε
rubim. ⁊ in īſculpturis ſic ⁊ de
ρουβίμ. καὶ ἐπὶ τῶν ἐξεχομένων οὕτω. καὶ ἐπά
ſuper: ⁊ ſubter leones ⁊ boues
νωθεν, καὶ ὑποκάτωθεν τῶν λεόντων καὶ τῶν βοῶν
regiões op⁹ deſcēſus. ⁊ quattuor rote
χῶραι ἔργον καταβάσεως. καὶ τέσσαρες τροχοὶ
eree baſi vni ⁊ excedētia
χαλκοῖ τῇ μεχωνὼ τῇ μιᾷ καὶ τὰ προέχοντα
erea ⁊ quattuor ptes eius: humeruli eaꝝ ſub
χαλκᾶ καὶ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, ὠμίαι αὐτῶν ὑπο
ter luteres. ⁊ humeruli fuſiles
κάτωθεν τῶν λουτήρων, καὶ ὠμίαι κεχυμέναι ἀπὸ
trans viri appoſite. ⁊ os eius
πέραν ἀνδρὸς προσκείμεναι. καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ
intrinſecus capitelli ⁊ ſup in cubito. ⁊
ἔσωθεν τῆς κεφαλίδος καὶ ἄνω ἐν πήχει. καὶ τὸ
os eius rotūdū: opus ſic cubiti
στόμα αὐτοῦ στρογγυλοῦν, ποίημα οὕτω πήχεως
⁊ dimidij cubiti. ⁊ in ore e-
καὶ ἡμίσεως πήχεως. καὶ ἐπὶ τοῦ στόματος αὐ-
ius tornature ⁊ interraſilia eoꝝ quadrā
τοῦ διατορεύματα καὶ διάπηγα αὐτῶν τετρά-
gulata nō rotūda. ⁊ quattuor rote ſub
γωνα οὐ στρογγύλα. καὶ τέσσαρες οἱ τροχοὶ ὑποκάτω
ter interraſilia. ⁊ manus in rotis
θεν τῶν διαπήγων. καὶ χεῖρες ἐν τοῖς τροχοῖς
in baſe. ⁊ altitudo rote vni⁹
ἐν τῇ μεχωνώ. καὶ τὸ ὕψος τοῦ τροχοῦ τοῦ ἑνὸς
cubiti ⁊ dimidij. ⁊ opus rotaꝝ
πήχεως καὶ ἡμίσους. καὶ τὸ ἔργον τῶν τροχῶν
ſicut opus rotarū currus. ⁊ manus eaꝝ
ὡς ἔργον τροχῶν ἅρματος. καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν
⁊ humeri earū ⁊ opera earū
καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν καὶ αἱ πραγματεῖαι αὐτῶν
oīa fuſilia. ⁊ quattuor humeruli in
τὰ πάντα χωνευτά. καὶ τέσσαρες ὠμίαι ἐπὶ τῶν
quattuor angulis baſis vnius: ex ba
τεσσάρων γωνιῶν τῆς μεχωνὼ τῆς μιᾶς, ἐκ τῆς με
ſe humeri eius. ⁊ in ſummitate ba
χωνὼ οἱ ὦμοι αὐτῆς. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μεχω
ſis medietas cubiti magnitudo eius rotunda
νὼ, ἥμισυ τοῦ πήχεως μέγεθος αὐτῆς στρογγύλον
in circuitu ſup caput baſis. ⁊ ma
κύκλῳ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μεχωνώ. καὶ αἱ χεῖ
nus eius ⁊ interraſilia eius ab ea.
ρες αὐτῆς καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς ἀπ᾽ αὐτῆς.
⁊ aperiebat ſup principia manuū eius.
καὶ ἠνοίγετο ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν χειρῶν αὐτῆς.
⁊ interraſilia eius cherubim ⁊ leones
καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς χερουβὶμ καὶ λέοντες
⁊ palme ſtātia: vnūquodqꝫ appoſitū iuxta fa-
καὶ φοίνικες ἑστῶτα, ἕκαστον ἐχόμενον κατὰ πρόσω
ciem eius intrīſecus in circuitu. iuxta hanc fe
πον αὐτοῦ ἔσωθεν κυκλόθεν. κατὰ ταύτην ἐποί
cit decem baſes ordine vno ⁊ mēſura vna
ησε τὰς δέκα μεχωνὼθ τάξιν μίαν καὶ μέτρον ἓν
in omnibus.
ἐν πάσαις.

E

⁊ fecit decē luteres eneos quadragin
καὶ ἐποίησε δέκα χυτρογαύλους χαλκοῦς τεσσαράκον
ta batoꝝ capacē vnū luterē mēſura
τα χόεις χωροῦντα τὸν ἕνα χυτρόγαυλον μετρήσει
quattuor cubitorū. ⁊ luter vn⁹ ſup ba
τεσσάρων πηχέων. καὶ χυτρόγαυλος ὁ εἷς ἐπὶ τὴν με=
ſim vnā decē baſibus. ⁊ poſuit decē
χωνὼ τὴν μίαν ταῖς δέκα μεχωνώθ. καὶ ἔθετο τὰς δέκα
baſes quinqꝫ ab humero domus q̄
μεχωνὼθ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ
a dextris: ⁊ quinqꝫ ab humero domus q̄
ἐκ δεξιῶν, καὶ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ
a ſiniſtris. ⁊ mare ab humero
ἐξ ἀριστερῶν. καὶ ἡ θάλασσα ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ
domus a dextris cōtra oriētē a la
οἴκου ἐκ δεξιῶν κατὰ ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ κλί=
tere auſtri. ⁊ fecit chirā lebetes
τους τοῦ νότου. καὶ ἐποίησε χειρὰμ τοὺς λέβητας
⁊ calfactoria ⁊ phialas. ⁊ cōple
καὶ τὰς θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας. καὶ συνετέ=
uit chirā facere oīa opera quecūqꝫ fe
λεσε χειρὰμ ποιῶν πάντα τὰ ἔργα ὅσα ἐποίη
cit regi ſalomoni in domo dn̄i.
σε τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου. τοὺς
duas colūnas ⁊ vertibilia ſculpturarū exiſtētia
δύο στύλους καὶ τὰ στρεπτὰ τῶν γλυφῶν τὰ ὄντα
ſup capitalia colūnaꝝ duo. ⁊ retiacula
ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων δύο. καὶ δίκτυα
duo vt operirēt vtraqꝫ vertibilia
δύο τοῦ καλύπτειν ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τῶν
ſculpturarū exiſtētia ſup colūnas. ⁊ malogranata
γλυφῶν τὰ ὄντα ἐπὶ τῶν στύλων. καὶ τὰς ῥόας
ambobus retiaculis quadrigenta. duo ordi
ἀμφοτέροις τοῖς δικτύοις τετρακοσίας. δύο στί=
nes malogranatorū retiaculo vni: ad operiēdū
χοι ῥοῶν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνί, τοῦ περικαλύπτειν
vtraqꝫ vertibilia exiſtētia ſup ambobus
ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τὰ ὄντα ἐπ᾽ ἀμφοτέροις τῶν
colūnis. ⁊ decē baſes: ⁊ lu
στύλων. καὶ τὰς δέκα μεχωνώθ, καὶ τοὺς χυ=
teres decē ſup baſes: ⁊
τρογαύλους τοὺς δέκα ἐπὶ τῶν μεχωνώθ, καὶ
mare vnū: ⁊ duodecim boues qui
τὴν θάλασσαν μίαν, καὶ τοὺς δώδεκα βόας τοὺς
ſubter mare: ⁊ lebetes ⁊
ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς
calfactoria ⁊ phialas: ⁊ oīa vaſa
θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας, καὶ πάντα τὰ σκεύη
perfecit: q̄ fecit chiram regi ſa
συνετέλεσεν, ἃ ἐποίησε χειρὰμ τῷ βασιλεῖ σο=
lomoni in domo dn̄i erea valde. in
λομῶντι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου χαλκᾶ ἄρδην. ἐν τῷ
vicinio iordanis fudit ea rex
περιοίκῳ τοῦ ἰορδάνου ἐχώνευσεν αὐτὰ ὁ βασι=
in craſſitudine terre inter ſocchoth
λεὺς ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς ἀναμέσον σοκχὼθ
⁊ inter ſarthan. ⁊ dedit ſalomō rex
καὶ ἀναμέσον σαρθάν. καὶ ἔδωκε σολομὼν ὁ βασι=
oīa vaſa: pre multitudine nimis nō
λεὺς πάντα τὰ σκεύη, ἐκ πλήθους σφόδρα οὐκ
erat pōdus eris. ⁊ fecit ſalomon
ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἐποίησεν ὁ σολομὼν
omnia vaſa in domo dn̄i: altare
πάντα τὰ σκεύη ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, τὸ θυσιαστήριον
aureū: ⁊
τὸ χρυσοῦν, καὶ

G

Fecit quoqꝫ decem luteres eneos. Quadragīta batos capiebat luter vnus: eratqꝫ quattuor cubitorū. Singuloſqꝫ luteres per ſingulas, ideſt decē baſes poſuit: & cōſtituit decem baſes: quinqꝫ ad dexterā partem tēpli: & quinqꝫ ad ſiniſtram. Mare aūt poſuit ad dexterā ptē tēpli contra orientem ad meridiem. Fecit ergo hyram lebetes & ſcutras & amulas: & perfecit omne opus regis ſalomonis in templo dn̄i. columnas duas: & funiculos capitellorum ſuper capitella colūnarū duos: & retiacula duo: vt operirent duos funiculos qui erant ſuper capita columnarum & malogranata q̄drīgenta in duobus retiaculis: duos verſus malogranatorum in retiaculis ſingulis ad operiendos funiculos capitellorum qui erant ſuper capita columnarū: & baſes decem: & luteres decem ſuper baſes: & mare vnum: & boues duodecim ſubter mare: & lebetes & ſcutras & amulas: omnia vaſa que fecit hyram regi ſalomoni in domo domini de auricalcho erant. In campeſtri regiōe iordanis fudit ea rex in argylloſa terra inter ſochot & ſarthan: & poſuit ſalomon oīa vaſa in domo domini. Propter multitudinem aūt nimiam non erat pondus eris. Fecitqꝫ ſalomon omnia vaſa in domo domini: altare aureū &

ויעש עשרה כירות נחשת עשה
ארבעים בת יכיל הכיור האחד רבע כול
ארבע באמה הכיור האחד כיור כיר
אחד על המכונה האחת לעשר
המכנות: ויתן את המכנות חמש נתן
על כתף הבית מימין וחמש על ימן
כתף הבית משמאלו ואת הים שמל
נתן מכתף הבית הימנית קדמה
ממול נגב: ויעש חירום את
הכירות ואת היעים ואת יעה
המזרקות ויכל חירם לעשות זרק כלה
את כל המלאכה אשר עשה לאך
למלך שלמה בית יהוה: עמדים
שנים וגלת הכתרת אשר על שנה גלה
ראש העמודים שתים והשבכות עמד
שתים לכסות את שתי גלות כסה
הכתרת אשר על ראש העמודים:
ואת הרמנים ארבע מאות לשתי רבע מאה
השבכות שני טורים רמנים
לשבכה האחת לכסות את שתי
גלות הכתרת אשר על פני גלה פנה
העמודים: ואת המכנות עשר כון
ואת הכירת עשרה על המכנות:
ואת הים האחד ואת הבקר
שנים עשר תחת הים: ואת
הסירות ואת היעים ואת
המזרקות ואת כל הכלים האלה כלה
אשר עשה חירם למלך שלמה
בית יהוה נחשת ממרט: בככר מרט
הירדן יצקם המלך במעבה עבה
האדמה בין סכות ובין צרתן:
וינח שלמה את כל הכלים
מרב מאד מאד לא נחקר חקר
משקל הנחשת: ויעש שלמה שקל עשה
את כל הכלים אשר בית
יהוה את מזבח הזהב ואת זהב

השלחן אשר עליו לחם הפנים — פנה
זהב ואת המנרות חמש מימין — נור ימן
וחמש משמאל לפני הדביר זהב — שמאל דבר
סגור והפרח והנרת והמלקחים — סגר נור
זהב: והספות והמזמרות — לקח ספף
והמזרקות והכפות והמחתות — זמר זרק
זהב סגור והפתות לדלתות — חתה
הבית הפנימי לקדש הקדשים — פתה
לדלתי הבית להיכל זהב: ותשלם — פנה
כל המלאכה אשר עשה המלך — היל שלם
שלמה בית יהוה ויבא שלמה — לאך
את קדשי דוד אביו את הכסף — בוא
ואת הזהב ואת הכלים נתן
באצרות בית יהוה: — כלה

Cap. viij.

אז יקהל שלמה את זקני — קהל נטה
ישראל את כל ראשי המטות
נשיאי האבות לבני ישראל אל — נשא
המלך שלמה ירושלם להעלות — עלה
את ארון ברית יהוה מעיר דוד — ארן ברת
היא ציון: ויקהלו אל המלך
שלמה כל איש ישראל בירח
האתנים בחג הוא החדש השביעי: — איתן שבע
ויבאו כל זקני ישראל וישאו — בוא נשא
הכהנים את הארון: ויעלו את
ארון יהוה ואת אהל מועד ואת — יעד
כל כלי הקדש אשר באהל ויעלו — כלה
אתם הכהנים והלוים: והמלך
שלמה וכל עדת ישראל הנועדים — עוד יעד
עליו אתו לפני הארון מזבחים — פנה זבח
צאן ובקר אשר לא יספרו — ספר
ולא ימנו מרב: ויבאו הכהנים — מנה בוא
את ארון ברית יהוה אל מקומו — קום
אל דביר הבית אל קדש — דבר
הקדשים אל תחת כנפי
הכרובים: כי הכרובים פרשים — כנף
כנפים אל מקום הארון ויסכו — פרש

mẽsam sup quam ponerentur panes ppõnis auream: & candelabra aurea quinqȝ ad dextrã & qnqȝ ad sinistrã contra oraculũ ex auro puro & quasi lilii flores & lucernas desup aureas & forcipes aureos & hydrias: & fuscinulas: & phialas: & mortariola: & thuribula de auro purissimo. Et cardines ostiorum domus interioris sancti sanctorum & ostiorũ domꝰ tẽpli ex auro erãt. Et perfecit omne opꝰ qđ faciebat salomon in domo domini: & intulit que sctificauerat dđ pater suus: argentum & aurum & vasa: reposuitqȝ in thesauris domus domini. 8.

Tunc congregati sũt oẽs maiores natu israel cum principibus tribuum & duces familiarum filiorum israel ad regem salomonẽ in ierusalem vt deferrent arcam federis dñi de ciuitate dauid: idest de sion. Cõueneruntqȝ ad regem salomonẽ vniuersus israel in mense bethanim in solẽni die: ipse est mẽsis septimꝰ. Veneruntqȝ senes de israel: & tulerunt arcã sacerdotes & portauerunt arcam domini & tabernaculum federis: & oia vasa sanctuarii q̃ erant in tabernaculo: & ferebãt ea sacerdotes & leuite. Rex autem salomon & ois multitudo israel que cõuenerat ad eũ gradiebatur cũ illo ante arcã: & immolabant oues & boues absqȝ estimatione & numero. Et intulerunt sacerdotes arcam federis domini in locum suum in oraculum templi in sanctum sanctorum subter alas cherubin. Siquidẽ cherubin expandebant alas super locũ arce: & protegebant

mensam in qua panes ppositiõis aureã:
τὴν τράπεζαν ἐφ' ἧς οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως χρυσῆν,
& cãdelabra quinqȝ a dextris & quinqȝ a sini
καὶ τὰς λυχνίας πέντε ἐκ δεξιῶν καὶ πέντε ἐξ εὐ
stris cõtra faciem oraculi aurea in
ωνύμων κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβὶρ χρυσᾶς συγ
clusa: & lampadas: & lucer
κεκλεισμένας, καὶ τὰ λαμπάδια, καὶ τοὺς λύχ
nas: & hydrias aureas: & vesti
νους, καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας χρυσᾶς, καὶ τὰ πρό
bula: & claui: & phiale: & catina: &
θυρα, καὶ οἱ ἧλοι, καὶ αἱ φιάλαι, καὶ τὰ τρυβλία, καὶ
mortariola aurea: inclusa. & cardines
αἱ θυΐσκαι χρυσαῖ, συγκλειστά. καὶ θυρώματα
ostiũ domus interioris sancti
τῶν θυρῶν τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτάτου τοῦ ἁγίου
sctõꝝ: & portas domus tẽpli au
τῶν ἁγίων, καὶ τὰς θύρας τοῦ οἴκου ναοῦ χρυ
reas. & cõpletũ est opus: qđ fecit salo
σᾶς. καὶ ἀνεπληρώθη τὸ ἔργον, ὃ ἐποίησε σολο
mon domui dñi. & intulit salomon
μὼν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ εἰσήνεγκε σολομὼν τὰ — 2.Pa. 5.a.
scta dauid pris sui: argentũ &
ἅγια δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τὸ ἀργύριον καὶ
aurũ & vasa dedit in thesau
τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη ἔδωκεν εἰς τοὺς θησαυ
ros domus dñi.
ροὺς οἴκου κυρίου.

Ca. 8.

Tunc cõgregauit rex salomon — A
Τότε ἐξεκκλησίασεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν — 2.Pa. 5.a.
omnes maiores natu israel & oẽs prin
πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἰσραὴλ καὶ πάντας ἄρχον
cipes tribuũ duces familiarũ filioꝝ israel ad
τας φυλῶν ἡγεμόνας πατριῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς
regem salomonẽ in hierusalem: vt
τὸν βασιλέα σολομῶντα ἐν ἱερουσαλήμ, τοῦ
deferrent arcam federis dñi de ci
ἐνεγκεῖν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐκ πό
uitate dđ: hec est sion in mẽse athanim in solẽ
λεως δαυίδ, αὕτη ἐστὶ σιὼν ἐν μηνὶ ἀθανὶμ ἐν ἑορ
ni die: ipse est mẽsis septimus. & venerũt oẽs
τῇ, αὐτός ἐστιν μὴν ἕβδομος. καὶ ἦλθον πάντες
seniores israel. & tulerũt sacerdotes
οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ. καὶ ἦραν οἱ ἱερεῖς τὴν
arcã & tabnaculũ federis & om
κιβωτὸν καὶ τὸ σκήνωμα τοῦ μαρτυρίου καὶ πάν
nia vasa scta que in tabernaculo
τα τὰ σκεύη τὰ ἅγια τὰ ἐν τῷ σκηνώματι τοῦ
federis. & rex & ois ppls is
μαρτυρίου. καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰσ
rael ante arcã imolãtes boues &
ραὴλ ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ θύοντες βόας καὶ
oues innumerabiles. & inferunt sacer
πρόβατα ἀναρίθμητα. καὶ εἰσφέρουσιν οἱ ἱε
dotes arcã federis dñi in locũ
ρεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς τὸν τόπον
suũ in oraculũ domus in sancta
αὐτῆς εἰς τὸν δαβὶρ τοῦ οἴκου εἰς τὰ ἅγια τῶν
sctõꝝ subter alas cherubim: quia
ἁγίων ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῶν χερουβίμ, ὅτι τὰ
cherubim expansa alis sup
χερουβὶμ διαπεπετασμένα ταῖς πτέρυξιν ἐπὶ
locũ arce. & protegebãt
τόπον τῆς κιβωτοῦ. καὶ περιεκάλυπτον

cherubim sup arcã & sup scta eius
τὰ χερουβὶμ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν καὶ ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῆς
desuper: & eminebãt sctificata: & appare
ἐπάνωθεν, καὶ ὑπερεῖχον τὰ ἡγιασμένα καὶ ἐβλέποντο
bãt summitates sctificatoꝝ de sanctis sup fa
αἱ κεφαλαὶ τῶν ἡγιασμένων ἐκ τῶν ἁγίων ἐπὶ πρό
ciem oraculi. & nõ apparebãt extrisecꝰ: & fuerũt
B — σωπον τοῦ δαβίρ. καὶ οὐκ ὠπτάνοντο ἔξω, καὶ ἦσαν
ibi vsqȝ in diem hanc. & nõ erãt in ar
ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ οὐκ ἦν ἐν τῇ κιβω
ca nisi due tabule lapidee tabule federis:
τῷ πλὴν αἱ δύο πλάκες λίθιναι πλάκες τῆς διαθήκης,
quas posuerat ibi moyses in choreb: q̃s pepigit dñs cũ
ἃς ἔθηκεν ἐκεῖ μωυσῆς ἐν χωρήβ, ἃς διέθετο κύριος με
filiis israel cũ egrederẽtur ipsi de
τὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτοὺς ἐκ
terra egypti. & factũ est vt egressi sũt sacerdotes de
γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον οἱ ἱερεῖς ἐκ τοῦ
sctũario & nebula impleuit domũ dñi. &
ἁγίου καὶ ἡ νεφέλη ἀνέπλησε τὸν οἶκον κυρίου. καὶ
nõ poterãt sacerdotes stare administrãdũ a fa
οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς στῆναι λειτουργεῖν ἀπὸ προσώ
cie nebule: qȝ impleuit glĩa dñi do
που τῆς νεφέλης, ὅτι ἐνέπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶ
mũ dñi. tũc dixit salomõ: dñs dixit: vt habi
2.Pa. 9.a. — κον κυρίου. τότε εἶπε σολομών, κύριος εἶπεν, τοῦ κατα
taret in caligine. & ego edificaui domũ no
σκηνῶσαι ἐν γνόφῳ. καὶ ἐγὼ ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνό
mini tuo sctũ tibi & paratũ: & sollo tuo
ματί σου ἅγιόν σοι καὶ ἕτοιμον, καὶ τῇ καθέδρᾳ σου
vt habites tu in eo in sẽpiternũ. & con
τοῦ κατασκηνῶσαί σε ἐν αὐτῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ ἀπέ
uertit rex faciem suã & bene
στρεψεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ εὐλόγη
dixit oĩ israel. & ois ecclia isra
σε τὸν πάντα ἰσραήλ. καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσρα
el stabat. & ait: bñdictꝰ dñs deus israel:
ὴλ εἱστήκει. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ,
qui locutꝰ est in ore suo de dauid pa
ὃς ἐλάλησεν ἐν στόματι αὐτοῦ περὶ δαυὶδ τοῦ πα
tre meo: & in manibꝰ eius perfecit di
τρός μου, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐπλήρωσεν λέ
cens: a qua die eduxi pplm meũ israel de
γων, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνήγαγον τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἐξ
egypto nõ elegi in ciuitate in vno sceptro is
αἰγύπτου οὐκ ἐξελεξάμην ἐν πόλει ἐν ἑνὶ σκήπτρῳ ἰσ
rael: vt edificarẽ domũ vt esset nomẽ meũ
ραήλ, τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου
ibi: sed elegi in dauid vt esset dux
ἐκεῖ, ἀλλ' ἐξελεξάμην ἐν δαυὶδ τοῦ εἶναι ἡγούμενον
sup pplm meũ israel. & fuit in corde
ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐπὶ τῆς καρδίας
dauid pris mei edificare domũ nomi
δαυὶδ τοῦ πατρός μου οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόμα
ni dñi dei israel. & ait dñs ad dauid
τι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς δαυὶδ
patrẽ meũ: qȝ fuit in corde tuo e
τὸν πατέρα μου, ὅτι ἐγένετο ἐπὶ τὴν καρδίαν σου οἰ
dificare domũ nomini meo: benefecisti: qȝ fu
κοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, ἠγάθυνας, ὅτι ἐγένε
it in corde tuo. verũtñ nõ tu edificabis
το ἐπὶ τὴν καρδίαν σου. πλὴν οὐ σὺ οἰκοδομήσεις
domũ: sed filiꝰ tuus q egressus est ex lateribꝰ
τὸν οἶκον, ἀλλ' ἢ ὁ υἱός σου ὁ ἐξελθὼν ἐκ τῶν πλευρῶν
tuis: iste edificabit domũ nomini meo. &
σου, οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου. καὶ
suscitauit dñs sermonẽ suũ quẽ locutꝰ est: & steti
ἀνέστησε κύριος τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ὃ ἐλάλησε, καὶ ἀνέστην
pro dauid patre meo: & sedi
ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκάθισα

arcam & vectes eius desuper. Cũqȝ eminerẽt vectes & apparerent summitates eorum foris sanctuarium ante oraculũ: nõ apparebãt vltra extrisecus: qui & fuerũt ibi vsqȝ in pñtẽ diẽ. In arca aũt non erat aliud nisi due tabule lapidee q̃s posuerat in ea moyses in oreb qñ pepigit dñs fedus cũ filiis israel cũ egrederentur de terra egypti. Factũ ẽ aũt cũ exissent sacerdotes de sanctuario: nebula impleuit domum dñi: & non poterãt sacerdotes stare & ministrare ꝓp nebulã. Impleuerat enĩ glĩa dñi domum domini. Tunc ait salomon. Dñs dixit vt habitaret in nebula. Edificãs edificaui domũ & habitaculũ tuum firmissimũ soliũ tuũ in sempiternũ. Cõuertitqȝ rex faciẽ suã & bñdixit oĩ ecclesie israel. Oĩs enĩ ecclesia israel stabat. Et ait salomon. Bñdictus dñs deus israel qui locutus est ore suo ad dauid patrẽ meũ: & in manibus eius pfecit dicens. A die qua eduxi populum meũ israel de egypto: nõ elegi ciuitatem de vniuersis tribubus israel: vt edificaretur domus & eẽt nomen meũ ibi: sed elegi dauid vt eẽt super pplm meũ israel. Voluitqȝ dauid pater meꝰ edificare domũ nomini dñi dei israel: & ait dñs ad dauid patrẽ meũ. Qđ cogitasti in corde tuo edificare domum noĩ meo: bñ fecisti hoc ipm mẽte tractãs. Veruntñ tu nõ edificabis mihi domũ: sed filiꝰ tuꝰ q egredietur de renibꝰ tuis ipse edificabit domum noĩ meo. Confirmauit dominus sermonẽ suũ quẽ locutus est: stetiqȝ pro dauid patre meo: & sedi

הכרבים על הארון ועל בדיו — סכך
מלמעלה: ויארכו הבדים ויראו — ארך
ראשי הבדים מן הקדש על פני — ראה
הדביר ולא יראו החוצה ויהיו — היה
שם עד היום הזה: אין בארון רק
שני לחות האבנים אשר הנח — שנה לוח
שם משה בחרב אשר כרת יהוה — נוח
עם בני ישראל בצאתם מארץ — יצא
מצרים: ויהי בצאת הכהנים מן
הקדש והענן מלא את בית
יהוה: ולא יכלו הכהנים לעמד
לשרת מפני הענן כי מלא כבוד — פנה כבד
יהוה את בית יהוה: אז אמר
שלמה יהוה אמר לשכן בערפל:
בנה בניתי בית זבל לך מכון — זבל כון
לשבתך עולמים: ויסב המלך את — ישב עלם
פניו ויברך את כל קהל ישראל — סבב ברך
וכל קהל ישראל עמד: ויאמר
ברוך יהוה אלהי ישראל אשר — אמר
דבר בפיו את דוד אבי ובידו — פה
מלא לאמר: מן היום אשר
הוצאתי את עמי את ישראל — יצא
ממצרים לא בחרתי בעיר מכל
שבטי ישראל לבנות בית להיות — בנה היה
שמי שם ואבחר בדוד להיות על — בחר
עמי ישראל: ויהי עם לבב דוד
אבי לבנות בית לשם יהוה אלהי
ישראל: ויאמר יהוה אל דוד
אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות
בית לשמי הטיבת כי היה עם — יטב
לבבך: רק אתה לא תבנה הבית — בנה
כי אם בנך היצא מחלציך
הוא יבנה הבית לשמי: ויקם — קום
יהוה את דברו אשר דבר
ואקם תחת דוד אבי ואשב — קום ישב

על כסא ישראל כאשר דבר יהוה
ואבנה הבית לשם יהוה אלהי
ישראל: ואשם שם מקום
לארון אשר שם ברית יהוה
אשר כרת עם אבתינו בהוציאו
אתם מארץ מצרים: ויעמד שלמה
לפני מזבח יהוה נגד כל קהל
ישראל ויפרש כפיו השמים:
ויאמר יהוה אלהי ישראל אין
כמוך אלהים בשמים ממעל ועל
הארץ מתחת שמר הברית
והחסד לעבדיך ההלכים לפניך
בכל לבם: אשר שמרת לעבדך
דוד אבי את אשר דברת לו ותדבר
בפיך ובידך מלאת כיום הזה: ועתה
יהוה אלהי ישראל שמר לעבדך
דוד אבי את אשר דברת לו
לאמר לא יכרת לך איש מלפני
ישב על כסא ישראל רק אם
ישמרו בניך את דרכם ללכת
לפני כאשר הלכת לפני: ועתה
אלהי ישראל יאמן נא דבריך
אשר דברת לעבדך דוד אבי: כי
האמנם ישב אלהים על הארץ
הנה השמים ושמי השמים לא
יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר
בניתי: ופנית אל תפלת עבדך
ואל תחנתו יהוה אלהי לשמע
אל הרנה ואל התפלה אשר
עבדך מתפלל לפניך היום:
להיות עיניך פתחת אל הבית
הזה לילה ויום אל המקום
אשר אמרת יהיה שמי שם
לשמע אל התפלה אשר יתפלל
עבדך אל המקום הזה: ושמעת
אל תחנת עבדך ועמך ישראל

שום'קום · כרת · יצא · עמד · פנה'זבח · פרש · עלה · דבר · כרת'פנה · שמר'הלך · אמן · כול · בנה'פנה · פלל'חנן · רנן · היה · קום

ſuper thronum iſrael ſicut locutus eſt dñs: & edificaui domū nomini domini dei iſrael: & conſtitui ibi locum arce in qua ſed⁹ dñi ē qd̄ percuſſit cū patribus noſtris qn̄ egreſſi ſunt de terra egypti. Stetit aūt ſalomon ante altare dñi in conſpectu eccleſie iſrael: & expandit manus ſuas in celum & ait. Dñe deus iſrael non eſt ſimilis tui deus in celo deſuper & ſuper terram deorſum: q cuſtodis pactum & miam ſeruis tuis qui ambulant coram te in toto corde ſuo: qui cuſtodiſti ſeruo tuo dd̄ patri meo q̄ locut⁹ es ei. Ore locutus es & manibus pfeciſti: vt hec dies probat. Nunc igitur dñe deus iſrael conſerua famulo tuo dauid patri meo q̄ locutus es ei: dicēs. Nō auferetur d̄ te vir coram me q ſedeat ſup thronū iſrael: ita tn̄ ſi cuſtodierint filii tui viam ſuam vt ambulēt corā me ſicut tu ambulaſti in conſpectu meo. Et nūc dñe deus iſrael firmētur verba tua q̄ locutus es ſeruo tuo dd̄ patri meo. Ergo ne putandū eſt q̄ vere deus habitet ſuper terrā? Si ei celū & celi celorum te cape nō poſſūt: quantomagis domus hec quam edificaui? Sed reſpice ad orationē ſerui tui & ad preces eius domine deus meus. Audi hymnum & orationē quam ſeruus tuus orat corā te hodie: vt ſint oculi tui aperti ſuper domum hanc nocte ac die ſup domum de qua dixiſti: erit nomē meū ibi: vt exaudias orationem quam orat in loco iſto ad te ſeruus tuus: vt exaudias deprecationē ſerui tui & populi tui iſrael

C

ſup thronū iſrael: ſicut locutus eſt dñs. ⁊
ἐπὶ τοῦ θρόνου ἰσραήλ, καθὼς ἐλάλησε κύριος. καὶ
edificaui domū nomini dñi dei iſrael:
ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ,
⁊ cōſtitui ibi locū arce in qua eſt ibi fe
καὶ ἐθέμην ἐκεῖ τόπον τῇ κιβωτῷ ἐν ᾗ ἐστιν ἐκεῖ ἡ δια
dus dei q̄d pepigit dñs cū patrib⁹ nr̄is cū
θήκη θεοῦ ἣν διέθετο κύριος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν τῷ
educeret ipſe eos de terra egypti. ⁊ ſtetit ſalo
ἐξαγαγεῖν αὐτὸν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔστη σολο
mon ante faciē altaris dñi in ꝯſpectu
μὼν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου ἐνώπιον
omnis eccleſie iſrael. ⁊ expādit ma
πάσης ἐκκλησίας ἰσραήλ. καὶ διεπέτασε τὰς χεῖ
nus ſuas in celū ⁊ dixit: dñe deus
ρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τοῦ
iſrael: nō eſt ſicut tu deus in celo deſup ⁊
ἰσραήλ, οὐκ ἔστιν ὡς σὺ θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ
ſup terrā deorſū: vt cuſtodias pactū ⁊ miam
ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, φυλάσσειν διαθήκην καὶ ἔλεος
ſeruo tuo q̄ ambulauit corā te in
τῷ δούλῳ σου τῷ πεπορευμένῳ ἐνώπιόν σου ἐν
toto corde ſuo: que cuſtodiſti ſeruo tuo dd
ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἃ ἐφύλαξας τῷ δούλῳ σου δαδ
patri meo. que locutus es in ore tuo:
τῷ πατρί μου. ἃ ἐλάλησας ἐν τῷ στόματί σου,
⁊ in manibus tuis impleſti vt dies hec.
καὶ ἐν ταῖς χερσί σου ἐπλήρωσας ὡς ἡ ἡμέρα αὕ
⁊ nūc dñe de⁹ iſrael: cōſerua dauid
τη. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραήλ, φύλαξον δαυὶδ τῷ
ſeruo tuo patri meo q̄ locutus es ei dicēs.
δούλῳ σου τῷ πατρί μου ἃ ἐλάλησας αὐτῷ λέγων.
nō auferetur tibi vir de facie mea ſe
οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἐκ προσώπου μου καθήμε
dēs ſup thronū iſrael: tn̄ ſi cuſtodierint filij
νος ἐπὶ θρόνου ἰσραήλ, πλὴν ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί
tui vias ſuas: vt ambulent corā me
σου τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τοῦ πορεύεσθαι ἐνώπιόν μου
ſicut ambulaſti tu corā me: ⁊ nūc dñe de
καθὼς ἐπορεύθης σὺ ἐνώπιόν μου, καὶ νῦν κύριε ὁ θε
us iſrael firmetur iā verbū tuū dauid patri
ὸς ἰσραὴλ πιστωθήτω δὴ τὸ ῥῆμά σου δαυὶδ τῷ πατρί
meo: q2 ſi vere habitauerit deus cū hominib⁹
μου, ὅτι εἰ ἀληθῶς κατοικήσει ὁ θεὸς μετὰ ἀνθρώπων
ſup terrā: ſi celū ⁊ celi celoꝝ nō ſuffi
ἐπὶ τῆς γῆς; εἰ ὁ οὐρανὸς καὶ οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν οὐκ ἀρκέσου
ciēt tibi: quō domus iſta quā edificaui nomi
σί σοι, πῶς ὁ οἶκος οὗτος ὃν ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόμα
ni tuo: ⁊ reſpicias ⁊ ad orōnē meā ad
τί σου; καὶ ἐπιβλέψῃ καὶ ἐπὶ τὴν προσευχήν μου ἐπὶ
depcationē meā dñe deus iſrael: vt audias ora
τὴν δέησίν μου κύριε ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἀκούειν τῆς δεή
tionē ⁊ preces: q̄s ſeruus tuus o
σεως καὶ τῆς προσευχῆς, ἧς ὁ δοῦλός σου προσεύ
rat corā te ad te hodie: vt ſint ocu
χεται ἐνώπιόν σου πρὸς σὲ σήμερον, τοῦ εἶναι ὀφ
li tui aperti in domū hanc die
θαλμούς σου ἀνεῳγμένους εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἡμέρας
⁊ nocte in locū iſtū: que dixiſti erit
καὶ νυκτὸς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὃν εἶπας ἔσται τὸ
nomē meū: vt exaudias orōnē quā o
ὄνομά μου, τοῦ εἰσακούειν τῆς προσευχῆς ἧς προσ
rat ſeruus tuus in loco iſto: ⁊
εύχεται ὁ δοῦλός σου εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ
audias depcationē ſerui tui ⁊
εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως τοῦ δούλου σου καὶ τοῦ
ppl'i tui iſrael
λαοῦ σου ἰσραήλ

quecūq3 orauerint in loco iſto. ⁊ tu
ὅσα ἂν προσεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ σὺ
exaudies in loco habitaculi tui in
εἰσακούσῃ ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικήσεώς σου ἐν τῷ
celo: ⁊ facies ⁊ ppiti⁹ eris: q̄cūq3 peccauerit
οὐρανῷ, καὶ ποιήσεις καὶ ἵλεως ἔσῃ, ὅσα ἂν ἁμάρτῃ
homo proximo ſuo. ⁊ ſi acceperit ſup eū
ἄνθρωπος τῷ πλησίον αὐτοῦ. καὶ ἐὰν λάβῃ ἐπ' αὐτὸν
execrationē vt execret ipſe. ⁊ venerit ⁊ declarauerit
ἀρὰν τοῦ ἀράσασθαι αὐτόν, καὶ ἔλθῃ καὶ ἐξαγορεύσῃ
corā facie altaris tui in domo hac:
D
κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου σου ἐν τῷ οἴκῳ τού
⁊ exaudies de celo ⁊ facies ⁊
τῳ, καὶ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ποιήσεις καὶ
iudicabis ppl'm tuū iſrael. vt cōdemnes impiū:
κρινεῖς τὸν λαόν σου ἰσραήλ. τοῦ ἀνομῆσαι ἄνομον,
vt des viā ſuā in caput eius: ⁊ vt iu
δοῦναι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τοῦ δι
ſtifices iuſtū vt des ei ſcḋm iuſticiā
καιῶσαι δίκαιον δοῦναι αὐτῷ κατὰ τὴν δικαιοσύνην
ſuā. cū corruerit ppl's tu⁹ iſrael co
αὐτοῦ. ἐν τῷ πταῖσαι τὸν λαόν σου ἰσραὴλ ἐνώ
ram inimicis ſuis: q2 peccaturi ſunt tibi: ⁊ con
πιον ἐχθρῶν αὐτῶν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ ἐπι
uertētur ⁊ cōfitebūtur nomini tuo: ⁊
στρέψουσι καὶ ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ
orabunt ⁊ deprecabūtur in domo hac:
προσεύξονται καὶ δεηθήσονται ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ,
⁊ tu exaudies de celo: ⁊ ppiti⁹ eris
καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ
peccatis ppl'i tui iſrael: ⁊ redu
ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, καὶ ἀποστρέ
ces eos in terrā quā dediſti patribus
ψεις αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκας τοῖς πατράσιν
eoꝝ. cū clauſū fuerit celū ⁊ nō fuerit
αὐτῶν. ἐν τῷ συσχεθῆναι τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ γίνεσθαι
pluuia: q2 peccabunt tibi: ⁊ orabunt in
ὑετόν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ προσεύξονται εἰς
loco iſto: ⁊ cōfitebūtur nomini
τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί
tuo: ⁊ ab iniq̄tatib⁹ ſuis cōuertētur:
σου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ἀποστρέψουσιν,
quādo humiliaueris eos: ⁊ exaudies de ce
ὅταν ταπεινώσῃς αὐτούς, καὶ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐ
lo: ⁊ ppitius eris peccatis ſer
ρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ δού
ui tui ⁊ ppl'i tui iſrael: q2 oſtēdes
λου σου καὶ τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, ὅτι δηλώσεις
eis viā bonā vt ambulēt in ea: ⁊ da
αὐτοῖς τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθὴν πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, καὶ δώ
bis pluuiā ſup terrā tuā: quā dediſti ppl'o tuo
σεις ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν σου, ἣν ἔδωκας τῷ λαῷ σου
in hereditate. fames ſi fuerit: ⁊ mors ſi fue
ἐν κληρονομίᾳ. λιμὸς ἐὰν γένηται, καὶ θάνατος ἐὰν γέ
rit: q̄ erit incēdiū: bruchus: rubigo ſi fue
νηται, ὅτε ἔσται ἐμπυρισμός, βροῦχος, ἐρυσίβη ἐὰν γέ
rit: ⁊ ſi afflixerit eū inimicus eius in vna
νηται, καὶ ἐὰν θλίψῃ αὐτὸν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἐν μιᾷ τῶν
ciuitatū eoꝝ: oēm occurſum: oēm laborē: om
πόλεων αὐτῶν, πᾶν συνάντημα, πάντα πόνον, πᾶ
nis orō ois deprecatio ſi fuerit omi homi
σα προσευχὴ πᾶσα δέησις ἐὰν γένηται παντὶ ἀνθρώ
ni vt cognoſcāt vnuſq̄ſq3 cōtactū cordis ⁊ expā
πῳ ὡς ἂν γνῶσιν ἕκαστος ἁφὴν καρδίας, καὶ διαπε
derit manus in domū hanc: ⁊ tu exau
τάσῃ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ σὺ εἰσα
dies de celo de parato habitaculo
κούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου
tuo: ⁊ ppitius eris: ⁊ facies ⁊ dabis viro
σου, καὶ ἵλεως ἔσῃ, καὶ ποιήσεις καὶ δώσεις ἀνδρὶ
ſcḋm oēs vias ſuas: ſicut cognoueris
κατὰ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καθὼς ἂν γνῷς τὴν

quodcunq3 orauerit in loco iſto: & exaudies in loco habitaculi tui in celo: & cū exaudieris propitius eris. Si peccauerit hō in proximū ſuum: & habuerit aliqd̄ iuramētū quo teneatur aſtrictus: & venerit pp iuramētū corā altari tuo in domū tuā: tu exaudies in celo: & facies & iudicabis ſeruos tuos: condemnans impiū: & reddens viam ſuam ſup caput ei⁹: iuſtificāſq3 iuſtum & retribuens ei ſcḋm iuſticiā ſuam. Si fugerit ppl's tuus iſrael inimicos ſuos: qa peccaturus eſt tibi: & agētes pniam & cōfitentes nomī tuo: venerint & orauerint & dep̄cati te fuerint in domo hac: exaudi in celo: & dimitte peccatum populi tui iſrael: & reduces eos in terrā quam dediſti pr̄ibus eorū. Si clauſū fuerit celū & nō pluerit propter peccata eorū: & orantes in loco iſto penitentiam egerint nomini tuo: et a pctis ſuis cōuerſi fuerint pp afflictionem ſuam: exaudi eos in celo: & dimitte pctā ſeruorū tuorū & populi tui iſrael: & oſtē de eis viam bonam p quā ambulent: & da pluuiam ſuper terram quā dediſti poplo tuo in poſſeſſionē. Fames ſi oborta fuerit in terra: aut peſtilentia: aut corruptus aer: aut erugo aut locuſta: vel rubigo: & afflixerit eum inimicus eius portas obſidens: omis plaga vniuerſa: infirmitas: cūcta deuotatio & iprecatio q̄ acciderit oī homini de populo tuo iſrael: ſi qs cognouerit plagā cordis ſui & expāderit manus ſuas in domo hac: tu exaudies in celo in loco habitationis tue: & repropitiaberis: & facies vt des vnicuiq3 ſcḋm oēs vias ſuas

אשר יתפללו אל המקום הזה
ואתה תשמע אל מקום
שבתך אל השמים ושמעת
וסלחת: את אשר יחטא
איש לרעהו ונשא בו אלה
להאלתו ובא אלה לפני מזבחך
בבית הזה: ואתה תשמע השמים
ועשית ושפטת את עבדיך
להרשיע רשע לתת דרכו
בראשו ולהצדיק צדיק לתת
לו כצדקתו: בהנגף עמך ישראל
לפני אויב אשר יחטאו לך
ושבו אליך והודו את שמך
והתפללו והתחננו אליך בבית
הזה: ואתה תשמע השמים
וסלחת לחטאת עמך ישראל
והשבתם אל האדמה אשר נתת
לאבותם: בהעצר שמים ולא יהיה
מטר כי יחטאו לך והתפללו אל
המקום הזה והודו את שמך
ומחטאתם ישובון כי תענם:
ואתה תשמע השמים וסלחת
לחטאת עבדיך ועמך ישראל כי
תורם את הדרך הטובה אשר
ילכו בה ונתתה מטר על ארצך
אשר נתתה לעמך לנחלה: רעב
כי יהיה בארץ דבר כי יהיה
שדפון ירקון ארבה חסיל כי
יהיה כי יצר לו איבו בארץ
שעריו כל נגע כל מחלה: כל
תפלה כל תחנה אשר תהיה לכל
האדם לכל עמך ישראל אשר
ידעון איש נגע לבבו ופרש
כפיו אל הבית הזה: ואתה תשמע
השמים מכון שבתך וסלחת ועשית
ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע

שמע'ישב · חטא · נשה · בוא'פנה · זבח · עשה · רשע'נתן · צדק · נגף'חטא · שוב'ידה · פלל'חנן · שוב'נתן · עצר'היה · קום · שוב'ענה · ירה · היה · רבה'חסל · צור · חלה · פלל'חנן · שמע · כון'עשה · ידע

את לבבו כי אתה ידעת לבדך בדד
את לבב כל בני האדם: למען
יראוך כל הימים אשר הם יום
חיים על פני האדמה אשר נתתה פנה נתן
לאבתינו: וגם אל הנכרי אשר
לא מעמך ישראל הוא ובא בוא
מארץ רחוקה למען שמך: כי רחק
ישמעון את שמך הגדול ואת גדל
ידך החזקה וזרעך הנטויה ובא נטה בוא
והתפלל אל הבית הזה: אתה פלל
תשמע השמים מכון שבתך שמע
ועשית ככל אשר יקרא אליך קרא
הנכרי למען ידעון כל עמי הארץ
את שמך ליראה אתך כעמך
ישראל ולדעת כי שמך נקרא ידע
על הבית הזה אשר בניתי: כי בנה
יצא עמך למלחמה על איבו לחם
בדרך אשר תשלחם והתפללו שלח
אל יהוה דרך העיר אשר
בחרת בה והבית אשר בנתי
לשמך: ושמעת השמים את
תפלתם ואת תחנתם ועשית חנן עשה
משפטם: כי יחטאו לך כי אין שפט חטא
אדם אשר לא יחטא ואנפת
בם ונתתם לפני אויב ושבום נתן פנה
שביהם אל ארץ האויב רחוקה איב שבה
או קרובה: והשיבו אל לבם רחק קרב
בארץ אשר נשבו שם ושבו שוב
והתחננו אליך בארץ שביהם חנן
לאמר חטאנו והעוינו רשענו: עוה
ושבו אליך בכל לבבם ובכל
נפשם בארץ איביהם אשר
שבו אתם והתפללו אליך דרך פלל
ארצם אשר נתתה לאבותם העיר
אשר בחרת והבית אשר בניתי בנה
לשמך: ושמעת השמים מכון כון

ſicut videris cor eius: quia tu noſti ſolus cor oīm filiorum hominum: vt timeant te cunctis diebus quibus viuūt ſuper faciē terre quam dediſti patribus noſtris. Inſuper & alienigena qui non eſt de populo tuo iſrael cum venerit de terra lōginqua propter nomē tuum: audietur eni nomē tuū magnum & manꝰ tua fortis & brachiū tuū extentū vbicūq̄3. Cū venerit ergo & orauerit in hoc loco tu exaudies in celo in firmamēto habitaculi tui; & facies oīa pro quibꝰ inuocauerit te alienigēa vt diſcāt vniuerſi populi terrarum nomē tuum timere ſicut populus tuus iſrael: & probēt qa nomē tuū inuocatum eſt ſup domū hanc quam edificaui. Si egreſſus fuerit populꝰ tuus ad bellū cōtra inimicos ſuos p viā quocūq̄3 miſeris eos: orabunt te contra viam ciuitatis quam elegiſti: & cōtra domū quā edificaui nomini tuo: & exaudies in celo orationes eorū: & preces eorū: & facies iudiciū eoꝝ. Q̄d ſi peccauerīt tibi: nō ē enim homo qui non peccet & iratus tradideris eos inimicis ſuis: & captiui ducti fuerint in terrā inimicorū longe vel ꝓpe: & egerīt penitentiā in corde ſuo in loco captiuitatis: & conuerſi deprecati te fuerint in captiuitate ſua dicētes peccauimꝰ: iniq̄ egimꝰ: impie geſſimus: & reuerſi fuerit ad te in vniuerſo corde ſuo et tota aīa ſua in terra inimicorum ſuorum ad quā captiui ducti fuerīt & orauerit te cōtra viā t̄re ſue quā dediſti patribus eorū & ciuitatis quā elegiſti & tēpli q̄d edificaui noī tuo: exaudies ī celo in firmamento

cor eius: quia tu ſolus noſti cor
καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι σὺ μονώτατος οἶδας τὴν καρδίαν
omniū filioꝝ hominū: vt timeant te om-
πάντων τῶν υἱῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἂν φοβῶνταί σε πά-
nibus diebꝰ: qbꝰ ipſi viuūt ſup terrā quā dedi
σας τὰς ἡμέρας, ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδω-
ſti patribus nřis. ⁊ alienigene q̄ nō eſt de
κας τοῖς πατράσιν ἡμῶν. καὶ τῷ ἀλλοτρίῳ ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ
pplo tuo iſrael hic: ⁊ veniet de terra lōgiqua
τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἥξει ἐκ γῆς μακρόθεν
pp nomē tuū: qm̄ audiēt nomē tuū magnū
διὰ τὸ ὄνομά σου, διότι ἀκούσονται τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα
⁊ manū tuā forte ⁊ brachium tuū
καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιὰν καὶ τὸν βραχίονά σου
excelſū: ⁊ veniet ⁊ orabit in loco hoc:
τὸν ὑψηλόν, καὶ ἥξει καὶ προσεύξεται εἰς τὸν τόπον τοῦ-
⁊ tu audies de celo de parato
τον, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κα-
habitaculo tuo: ⁊ facies ſcdm oīa in qbꝰ inuo-
τοικητηρίου σου, καὶ ποιήσεις κατὰ πάντα ἃ ἐπικα-
cauerit te alienigena: vt cognoſcāt vniuerſi
λέσηταί σε ὁ ἀλλότριος, ὅπως ἂν γνῶσι πάντες οἱ
ppli terre nomē tuū: ⁊ timeant te: ſicut
λαοὶ τῆς γῆς τὸ ὄνομά σου, καὶ φοβῶνταί σε, καθὼς
pplus tuus iſrael: ⁊ cognoſcāt qꝛ nomē tuū inuo
ὁ λαός σου ἰσραήλ, καὶ γνῶσιν ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπι-
catū eſt ſup domū hanc: quā edificaui. ſi
κέκληται ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ᾠκοδόμησα. ἐὰν
aūt egreſſus fuerit pplus tuꝰ ad bellū cōtra inimicos
δὲ ἐξέλθῃ ὁ λαός σου εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς
ſuos in via qua miſeris eos: ⁊ orauerit in
αὐτοῦ ἐν ὁδῷ ᾗ ἀποστελεῖς αὐτούς, καὶ προσεύξωνται ἐν
nomine dn̄i viā ciuitatis quā elegiſti in ea:
ὀνόματι κυρίου ὁδὸν τῆς πόλεως ἧς ἐξελέξω ἐν αὐτῇ,
⁊ domꝰ quā edificaui nomini tuo:
καὶ τοῦ οἴκου οὗ ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου,
⁊ audies de celo orōnē eoꝝ ⁊
καὶ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ
preces eoꝝ: ⁊ facies iuſticiā eo-
τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐ-
rū: qꝛ peccabunt tibi: qꝛ nō eſt homo:
τῶν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος,
qui nō peccet. ⁊ ſi induxeris cōtra eos ⁊ 2.Pa.
ὃς οὐχ ἁμαρτήσεται. καὶ ἐὰν ἐπάξῃς ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ 9.g.
tradideris eos coram inimicis: ⁊ captiuos duxe-
παραδῷς αὐτοὺς ἐνώπιον ἐχθρῶν, καὶ αἰχμαλωτεύ-
rint captiuantes eos in terrā lōge vel
σωσιν οἱ αἰχμαλωτεύσαντες αὐτοὺς εἰς γῆν μακρὰν ἢ
prope: ⁊ cōuerterit corda ſua in t̄ra vbi
ἐγγύς, καὶ ἐπιστρέψωσι τὰς καρδίας αὐτῶν ἐν τῇ γῇ οὗ
trās migrati ſūt ibi ⁊ reuerſi fuerint ad te ⁊ dep̄-
μετῳκίσθησαν ἐκεῖ καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ καὶ δεη-
cati fuerit te in terra trāſmigratiōis ſue dicētes:
θῶσί σου ἐν τῇ γῇ τῆς μετοικεσίας αὐτῶν λέγοντες, ἡ-
peccauimꝰ iniq̄ egimꝰ impie geſſimꝰ: ⁊ reuerſi fuerint
μάρτομεν ἠνομήσαμεν ἠδικήσαμεν, καὶ ἐπιστρέψωσι
ad te in toto corde ſuo ⁊ in tota aīa
πρὸς σὲ ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ
ſua in t̄ra inimicorū ſuorū quo traduxiſti e-
αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν οὗ μετήγαγες αὐ-
os: ⁊ orauerit ad te viam terre ſue quā
τούς, καὶ προσεύξωνται πρὸς σὲ ὁδὸν τῆς γῆς αὐτῶν ἧς
dediſti patribus ſuis: ⁊ ciuitati quā ele
ἔδωκας τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τῆς πόλεως ἧς ἐξε-
giſti ⁊ domus quā edificaui nomini tuo:
λέξω καὶ τοῦ οἴκου οὗ ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου,
⁊ audies de celo de parato
καὶ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου

E

habitaculo tuo: orōnē eoꝝ ⁊ preces
κατοικητηρίου σου, τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς δεήσεως
eoꝝ: ⁊ facies iudiciū eoꝝ: ⁊ ꝓpitius eris
αὐτῶν, καὶ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐτῶν, καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς
iniq̄tatibꝰ eoꝝ qbꝰ peccauerūt tibi: ⁊ ſm oēs iniqui-
ἀδικίαις αὐτῶν αἷς ἥμαρτόν σοι, καὶ κατὰ πάντα τὰ ἀθετή-
tates eoꝝ qbꝰ p̄uaricati ſūt. ⁊ dabis eos in miſera
ματα αὐτῶν ἃ ἠθέτησαν. καὶ δώσεις αὐτοὺς εἰς οἰκτιρ-
tiōes corā eis q̄ captiuos habuerūt eos: ⁊ mi
μοὺς ἐνώπιον τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς, καὶ οἰ-
ſerebūtur eoꝝ: quia pplꝰ tuus ⁊ hereditas tua
κτειρήσουσιν αὐτούς, ὅτι λαός σου καὶ κληρονομία σου εἰ-
ſunt: quos eduxiſti de terra egypti de medio for
σίν, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐκ μέσου χωνευ-
nacis ferree. ⁊ ſint oculi tui ⁊ aures
τηρίου σιδηροῦ. καὶ ἔστωσαν οἱ ὀφθαλμοί σου καὶ τὰ ὦτά
tue aperte ad dep̄catiōnē ſerui tui ⁊
σου ἠνεῳγμένα εἰς τὴν δέησιν τοῦ δούλου σου καὶ
ad dep̄catiōnē ppli tui iſrael: vt exaudias e-
εἰς τὴν δέησιν τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, εἰσακούειν αὐ-
os in oībus qbꝰ inuocauerint te. quia tu ſe-
τῶν ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ἐπικαλέσωνταί σε. ὅτι σὺ διέ-
paraſti eos tibi in hereditatē de vniuerſis
στειλας αὐτοὺς σεαυτῷ εἰς κληρονομίαν ἐκ πάντων
pplis terre: ſicut locutus es in manu
τῶν λαῶν τῆς γῆς, καθὼς ἐλάλησας ἐν χειρὶ τοῦ
ſerui tui moyſi: qū educeres tu pa-
δούλου σου μωυσῆ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν σε τοὺς πατέ-
tres nřos de terra egypti dn̄e dn̄e. ⁊ factū eſt vt
ρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου κύριε κύριε. καὶ ἐγένετο ὡς
compleuit ſalomon orans ad dn̄m totā
συνετέλεσε σολομὼν προσευχόμενος πρὸς κύριον ὅλην
orōnē ⁊ dep̄catiōnē hanc: ſurrexit a
τὴν προσευχὴν καὶ τὴν δέησιν ταύτην, ἀνέστη ἀπὸ προσώ-
facie altaris dn̄i inclinatꝰ ſup genua ſua:
που τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου κεκλικὼς ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ
⁊ manꝰ ſue expāſe in celū: ⁊
καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ διαπεπετασμέναι εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ
ſtetit: ⁊ bn̄dixit omni eccleſie iſrael voce
ἔστη, καὶ εὐλόγησε πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν ἰσραὴλ φωνῇ
magna dicēs: bn̄dictus dn̄s q̄ dedit hodie re-
μεγάλῃ λέγων, εὐλογητὸς κύριος ὃς ἔδωκε σήμερον ἀνά-
quiem pplo ſuo iſrael. iuxta oīa que lo-
παυσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ ἰσραήλ. κατὰ πάντα ὅσα ἐλά-
cutꝰ ē. nō diſſonuit verbū vnū in oībus verbis ſu-
λησεν. οὐ διεφώνησε λόγος εἷς ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐ-
is bonis: que locutꝰ eſt in manu moyſi ſer-
τοῦ τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς ἐλάλησεν ἐν χειρὶ μωυσῆ τοῦ δού-
ui ſui. ſit dn̄s deus nř nobiſcū ſicut fuit cū
λου αὐτοῦ. γένοιτο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν μεθ᾽ ἡμῶν καθὼς ἦν με-
patribus nřis: nō derelinquat nos neq̄
τὰ τῶν πατέρων ἡμῶν. μὴ ἐγκαταλίποι ἡμᾶς μηδὲ
auertat nos: ſed inclinet corda nřa ad
ἀποστρέψῃ ἡμᾶς, ἀλλ᾽ ἐπικλῖναι τὰς καρδίας ἡμῶν πρὸς
ſe: vt ambulemꝰ in oībus viis eius:
αὐτόν, τοῦ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ,
⁊ cuſtodiamꝰ oīa mādata eius: ⁊ pre-
καὶ φυλάσσειν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ προ-
cepta eius: ⁊ iuſtificatiōes eius: q̄ māda
στάγματα αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἃ ἐνετεί-
uit patribus nřis. ⁊ ſint ſmōes iſti
λατο τοῖς πατράσιν ἡμῶν. καὶ ἔστωσαν οἱ λόγοι οὗτοι
quibꝰ dep̄catꝰ ſū corā dn̄o deo nřo hodie: ap̄ppiquā-
οὓς δεδέημαι ἐνώπιον κυρίου θεοῦ ἡμῶν σήμερον, ἐγγίζον-
tes ad dn̄m deū nřm die ⁊ nocte vt fa-
τες πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός, τοῦ ποι-
ciat iuſtificatiōnē ſeruo tuo ⁊ iuſtificatiōnē po-
εῖν τὸ δικαίωμα τοῦ δούλου σου καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ λα-
puli tui iſrael verbū diei in die eius: vt ſciant
οῦ σου ἰσραὴλ ῥῆμα ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ αὐτοῦ, ὅπως γνῶσι
omnes ppli terre: qꝛ tu dn̄s deus
πάντες οἱ λαοὶ τῆς γῆς, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς

ſolii tui orationes eorū & preces eorum: & facies iudicium eorū: & ꝓpitiaberis populo tuo q̄ peccauit tibi: & oībus iniquitatibꝰ eorū quibꝰ preuaricati ſunt in te: & dabis miam corā eis qui eos captiuos habuerīt vt miſereātur eis. Populus enim tuus eſt & hereditas tua quos eduxiſti de terra egypti de medio fornacis ferree vt ſint oculi tui aperti ad deprecationē ſerui tui & populi tui iſrael: & exaudies eos in vniuerſis pro quibus inuocauerit te. Tu enim ſeparaſti eos tibi in hereditatem de vniuerſis populis terre: ſicut locutus es per moyſen ſeruū tuū quando eduxiſti patres noſtros de egypto dn̄e deus. Factū eſt aūt cū cōpleſſet ſalomō orās dominū oēm orationē & deprecationem hāc: ſurrexit de coſpectu altaris dn̄i. Vtrunq̄3 eni genu in terrā fixerat & manus expāderat ad celum. Stetit ergo & benedixit omni eccleſie iſrael voce magna dicens. Benedictꝰ dn̄s qui dedit requiem populo ſuo iſrael iuxta oīa que locutus eſt. Nō cecidit ne vnus quidē ſermo ex omnibus bonis q̄ locutus eſt p moyſen ſeruū ſuum. Sit dn̄s deus noſter nobiſcum ſicut fuit cū patribꝰ noſtris non derelinquēs nos neq̄3 proiiciēs: ſed inclinet corda noſtra ad ſe vt ambulemus in vniuerſis viis eius & cuſtodiamus mādata eius & cerimonias & iudicia q̄cūq̄3 mādauit patribus noſtris: & ſint ſermōes mei iſti q̄bus dep̄catus ſum corā dn̄o: appropiquātes dn̄o deo noſtro die ac nocte vt faciat iudicium ſeruo ſuo & populo ſuo iſrael p ſingulos dies: vt ſciāt omnes populi terre quia dn̄s ipſe eſt deus: &

ישב שבתך את תפלתם ואת תחנתם
ועשית משפטם: וסלחת לעמך
אשר חטאו לך ולכל פשעיהם
אשר פשעו בך ונתתם לרחמים
לפני שביהם ורחמום: כי עמך
יצא ונחלתך הם אשר הוצאת
ממצרים מתוך כור הברזל:
היה חנן להיות עיניך פתחת אל תחנת
עבדך ואל תחנת עמך ישראל
לשמע אליהם בכל קראם אליך:
בדל כי אתה הבדלתם לך לנחלה
מכל עמי הארץ כאשר דברת
ביד משה עבדך בהוציאך את
אבתינו ממצרים אדני יהוה:
היה כלה ויהי ככלות שלמה להתפלל אל
פלל יהוה את כל התפלה והתחנה
קום כרע הזאת קם מלפני מזבח יהוה
זבח מכרע על ברכיו וכפיו פרשות
עמד ברך השמים: ויעמד ויברך את כל
גדל קהל ישראל קול גדול לאמר:
נוח ברוך יהוה אשר נתן מנוחה
לעמו ישראל ככל אשר דבר
לא נפל דבר אחד מכל דברו
הטוב אשר דבר ביד משה עבדו:
יהי יהוה אלהינו עמנו כאשר
עזב היה עם אבתינו אל יעזבנו
נטש נטה ואל יטשנו: להטות לבבנו אליו
הלך צוה ללכת בכל דרכיו ולשמר מצותיו
חקק שפט וחקיו ומשפטיו אשר צוה את
היה אבתינו: ויהיו דברי אלה אשר
חנן קרב התחננתי לפני יהוה קרובים
אל יהוה אלהינו יומם ולילה
עשה לעשות משפט עבדו ומשפט
עמו ישראל דבר יום
ידע ביומו: למען דעת כל עמי
הארץ כי יהוה הוא האלהים

אֵין עוֹד: וְהָיָה לְבַבְכֶם שָׁלֵם עִם
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת בְּחֻקָּיו
וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו כַּיּוֹם הַזֶּה: וְהַמֶּלֶךְ
וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ זֹבְחִים זֶבַח
לִפְנֵי יְהוָה: וַיִּזְבַּח שְׁלֹמֹה אֵת זֶבַח זָבַח
הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לַיהוָה בָּקָר
עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה שָׁנָה
וְעֶשְׂרִים אָלֶף וַיַּחְנְכוּ אֶת בֵּית חָנַךְ
יְהוָה הַמֶּלֶךְ וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
בַּיּוֹם הַהוּא קִדַּשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת תּוֹךְ
הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵית יְהוָה כִּי בָּנָה
עָשָׂה שָׁם אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה
וְאֵת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי מִזְבַּח
הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה קָטֹן
מֵהָכִיל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה כּוּל
וְאֵת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים: וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה עָשָׂה
בָעֵת הַהִוא אֶת הֶחָג וְכָל יִשְׂרָאֵל
עִמּוֹ קָהָל גָּדוֹל מִלְּבוֹא חֲמָת עַד גָּדַל
נַחַל מִצְרַיִם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים אַרְבָּעָה יוֹם רָבַע
עָשָׂר יוֹם: בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח
אֶת הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ בָּרַךְ
לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב
עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה
יְהוָה לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל
Cap.ix. עַמּוֹ: וַיְהִי כְּכַלּוֹת
שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת בֵּית יְהוָה הָיָה כָּלָה
וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל חֵשֶׁק בָּנָה
שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָפֵץ לַעֲשׂוֹת: וַיֵּרָא רָאָה
יְהוָה אֶל שְׁלֹמֹה שֵׁנִית כַּאֲשֶׁר שָׁנָה
נִרְאָה אֵלָיו בְּגִבְעוֹן: וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלָיו שָׁמַעְתִּי אֶת תְּפִלָּתְךָ וְאֶת פָּלַל
תְּחִנָּתְךָ אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתָּה לְפָנַי חָנַן פָּנָה
הִקְדַּשְׁתִּי אֶת הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר קָדַשׁ
בָּנִתָה לָשׂוּם שְׁמִי שָׁם עַד בָּנָה
עוֹלָם וְהָיוּ עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל עָלַם הָיָה

nō eſt vltra abſq3 eo. Sit quoq3 cor nřm pfectū cū dño deo noſtro vt ambulemus i decretis eius: & cuſtodiamus mandata eius ſicut & hodie. Igitur rex & oīs iſrael cum eo immolabāt victimas corā dño. Mactauitq3 ſalomō hoſtias pacificas q̄s immolauit domino: boum viginti duo milia & ouium centum viginti milia. Et dedicauerunt templum domini rex & filii iſrael. In die illa ſanctificauit rex medium atrii quod erat añ domū dñi. Fecit quippe holocauſtum ibi & ſacrificium & adipem pacificorū: quoniam altare ereum qđ erat coram dño minus erat: & cape non poterat holocauſtum & ſacrificium & adipem pacificorū. Fecit ergo ſalomon in tpe illo feſtiuitatē celebrē: & oīs iſrael cum eo multitudo magna ab introitu emath vſq3 ad riuum egypti coram dño dō noſtro ſeptē diebus & ſeptem diebus .i. quattuordeci diebus: & in die octauo dimiſit populos. Qui bñdicentes regi profecti ſunt in tabernacula ſua letātes & alacri corde ſuper oibus bonis q̄ fecerat dominus dauid ſeruo ſuo & iſrael populo ſuo. 9.

Factū eſt āt cū pfeciſſet ſalomon edificium domus domini & edificiū regis & oē quod optauerat & voluerat facere: apparuit ei dominus ſecūdo ſicut apparuerat ei in gabaō. Dixitq3 dominus ad eum. Exaudiui orationem tuam & depcationē tuā quam depcatus es corā me: ſanctificaui domū hāc quam edificaſti vt ponerē nomen meum ibi in ſēpiternū: & erūt oculi mei & cor meū ibi cū-

τ nō eſt vltra. τ ſint corda nrā perfecta
καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ ἔστωσαν αἱ καρδίαι ἡμῶν τέλειαι
ad dñm deū nřm: vt ſancte ambulem' in
πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, τοῦ ὁσίως πορεύεσθαι ἐν τοῖς
preceptis eius τ cuſtodiamus mādata eius
προστάγμασιν αὐτοῦ καὶ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ
ſicut dies hec. τ rex τ oēs filij iſ
ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσ-
rael imolauerūt victimā corā dño deo. τ ſacri
ραὴλ ἔθυσαν θυσίαν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ. καὶ ἔθυ-
ficauit rex ſalomon victimā pacificoꝝ: quā
σεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὴν θυσίαν τῶν εἰρηνικῶν, ἣν
immolauerūt dño: boū duo τ viginti milia: τ
ἔθυσαν τῷ κυρίῳ, βοῶν δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ
ouium cētū τ viginti milia. τ dedicauit
προβάτων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας. καὶ ἐνεκαίνισε τὸν
domū dñi rex τ oēs filij iſrael.
οἶκον κυρίου ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.
in die illa ſctificauit rex mediū
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡγίασεν ὁ βασιλεὺς τὸ μέσον
atrij qđ erat añ faciem domus dñi.
τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου κυρίου.
quia fecit ibi holocauſtū τ ſacri
ὅτι ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ὁλοκαύτωσιν καὶ τὰς θυ-
ficia τ adipes pacificoꝝ: quia alta
σίας καὶ τὰ στέατα τῶν εἰρηνικῶν, διότι τὸ θυσιαστή-
re ereum qđ erat corā dño paruū erat vt
ριον τὸ χαλκοῦν τὸ ἐνώπιον κυρίου μικρὸν ἦν τοῦ
nō poſſet capere holocauſtū τ mu
μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν ὁλοκαύτωσιν καὶ τὸ δῶ-
nus τ ſacrificia pacificoꝝ. τ fecit ſa
ρον καὶ τὰς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν. καὶ ἐποίησε σο-
lomon feſtiuitatē in die illa. τ oīs iſra
λομὼν ἑορτὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ πᾶς ἰσρα-
el cū eo eccleſia magna ab introitu
ὴλ μετ' αὐτοῦ ἐκκλησία μεγάλη ἀπὸ τῆς εἰσόδου
emath vſq3 ad riuum egypti corā dño deo
ἡμὰθ ἕως ποταμοῦ αἰγύπτου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ
nřo ſeptē diebus τ ſeptē diebus: quattuor τ de- 2.Pa. 7.
ἡμῶν ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἑπτὰ ἡμέρας, τέσσαρες καὶ δέ-
cem diebus. τ in die octauo dimiſit
κα ἡμέρας. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξαπέστειλε τὸν
pplm: τ bñdixerūt regi. τ abierūt vnuſqſq3
λαόν, καὶ εὐλόγησαν τὸν βασιλέα. καὶ ἀπῆλθον ἕκαστος
in tabernaculū ſuū letātes: τ bono corde
εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ χαίροντες, καὶ ἀγαθῇ καρδίᾳ
ſup bonis que fecit dñs dauid ſer
ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησε κύριος τῷ δαυὶδ δού-
uo ſuo τ iſrael pplo ſuo.
λῳ αὐτοῦ καὶ τῷ ἰσραὴλ τῷ λαῷ αὐτοῦ. Ca.9. A
Et factū eſt vt perfecit ſalomon edifica
Καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε σολομὼν οἰκοδομῆ-
re domū dñi τ domū regis: τ
σαι τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ
omne opus ſalomonis: quecūq3 voluit
πᾶσαν τὴν πραγματείαν σολομῶντος, ὅσα ἠθέλησεν
facere: τ apparuit dñs ſalomoni ſecun
ποιῆσαι, καὶ ὤφθη κύριος τῷ σολομῶντι τὸ δεύτε-
do ſicut apparuit ei in gabaon. τ dixit ad 3.c.
ρον καθὼς ὤφθη αὐτῷ ἐν γαβαών. καὶ εἶπε πρὸς 2.Pa.
eum dñs: audiui orōnē tuā τ dep 9.
αὐτὸν κύριος, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου καὶ τῆς δε-
catiōnē tuā: qua depcat' es corā me: ſctificaui do
ήσεώς σου, ἧς ἐδεήθης ἐνώπιόν μου, ἡγίασα τὸν οἶ-
mum hanc quā edificaſti: vt ponerē nomē
κον τοῦτον ὃν ᾠκοδόμησας, τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά
meū ibi in ſēpiternū. τ erūt oculi mei
μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου
τ cor meū ibi cūctis
καὶ ἡ καρδία μου ἐκεῖ πάσας

diebus. τ tu ſi ambulaueris corā me ſicut
τὰς ἡμέρας. καὶ σὺ ἐὰν πορευθῇς ἐνώπιόν μου καθὼς
ambulauit dauid pater tuus in ſanctitate cordis τ
ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πατήρ σου ἐν ὁσιότητι καρδίας καὶ
in rectitudine: vt facias ſcḋm oīa q̄ precepi ei:
ἐν εὐθύτητι, τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐ-
τ precepta mea τ mādata mea ſer-
τῷ, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυ-
uaueris: τ tollam thronū regni tui ſup
λάξῃς, καὶ ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐπὶ
iſrael in ſēpiternū: ſicut locut' ſū patri
ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καθὼς ἐλάλησα τῷ πατρί
tuo dauid dicens: nō auferetur tibi vir dux
σου δαυὶδ λέγων, οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἡγούμενος
in iſrael. ſi āt auerſione auerſi fueritis vos
B ἐν ἰσραήλ. ἐὰν δὲ ἀποστραφέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς
τ filij vři a me: τ precepta
καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ τὰ προστάγματά
mea q̄ dedi corā vobis nō cuſtodieritis: τ abie-
μου ἃ ἔδωκα ἐνώπιον ὑμῶν μὴ φυλάξητε, καὶ πο-
ritis τ ſeruieritis deis alienis τ adoraueritis
ρευθῆτε καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε
eos: τ auferā iſrael a terra quā de-
αὐτοῖς, καὶ ἐξαρῶ τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδω-
di eis: τ domū hanc quā ſctificaui nomi
κα αὐτοῖς, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόμα-
ni meo proijciā a cōſpectu meo. τ erit iſrl̄ in
τί μου ἀπορρίψω ἐκ προσώπου μου. καὶ ἔσται ἰσραὴλ εἰς
perditionē τ in fabulā in cūctis pplīs.
ἀφανισμὸν καὶ εἰς λάλημα εἰς πάντας τοὺς λαούς.
τ dom' hec alta erit in exemplū. oīs
καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὁ ὑψηλὸς ἔσται εἰς παράδειγμα. πᾶς
qui tranſierit per eā: obſtupebit τ ſibilabit. τ
διαπορευόμενος δι' αὐτοῦ, ἐκστήσεται καὶ συριεῖ. καὶ
dicent cauſa cuius fecit dñs ſic terre
ἐροῦσιν ἕνεκεν τίνος ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ γῇ
huic τ domui huic? τ dicēt: eo q̄ dere
ταύτῃ καὶ τῷ οἴκῳ τούτῳ; καὶ ἐροῦσιν, ἀνθ' ὧν ἐγκα-
Deut. liquerūt dñm deū ſuū: qui eduxit
19.c. τέλιπον κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, τὸν ἐξαγαγόντα τοὺς
Here. patres eoꝝ de domo ſeruitutis de egypto: τ ad
22.c. πατέρας αὐτῶν ἐξ οἴκου δουλείας ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἀν-
heſerunt dijs alienis τ adorauerūt eos
τελάβοντο θεῶν ἀλλοτρίων καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς
τ ſeruierūt eis: pp hoc induxit dñs
καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε κύριος
ſup eos omne malū hoc. τ factū ē
ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην. καὶ ἐγένετο
poſt viginti ānos in q̄b' edificauit ſalomon duas
μετὰ εἴκοσι ἔτη ἐν οἷς ᾠκοδόμησε σολομὼν τοὺς δύο
2.Pa. domos: domū dñi τ domū regis:
8.a. οἴκους, τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως,
chiram rex tyri auxilio fuit ſalo
χειρὰμ βασιλεὺς τύρου ἀντελαμβάνετο τοῦ σολο-
moni in lignis cedrinis τ in lignis abiegnis
μῶντος ἐν ξύλοις κεδρίνοις καὶ ἐν ξύλοις πευκίνοις
τ in auro τ in omi voluntate eius. tunc
καὶ ἐν χρυσίῳ καὶ ἐν παντὶ θελήματι αὐτοῦ. τό-
dedit rex ſalomon chiram viginti
τε ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τῷ χειρὰμ εἴκοσι
ciuitates in terra galilea. τ egreſſus eſt chirā de
πόλεις ἐν γῇ γαλιλαίᾳ. καὶ ἐξῆλθε χειρὰμ ἐκ
tyro τ abijt in galileam vt videret
τύρου καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν γαλιλαίαν τοῦ ἰδεῖν
ciuitates q̄s dedit ei ſalomō: τ nō ipla
τὰς πόλεις ἃς ἔδωκεν αὐτῷ σολομών, καὶ οὐκ ἤρε-
cuerūt ei.
σαν αὐτῷ.
C

ctis diebus. Tu quoq3 ſi ambulaueris corā me ſicut ābulauit pater tuus in ſimplicitate cordis & in equitate: & feceris omnia que precepi tibi: & iudicia mea ſeruaueris & legitima mea: ponam thronū regni tui ſuper iſrael in ſempiternū: ſicut locutus ſum dauid patri tuo dicēs. Non auferetur vir de genere tuo de ſolio iſrael. Si autem auerſione auerſi fueritis vos & filii veſtri non ſequētes me: nec cuſtodietes mādata mea & cerimōias q̄s ppoſui vobis: ſed abieritis & colueritis deos alienos & adoraueritis eos: auferam iſrael de ſuperficie terre quam dedi eis: & templum quod ſanctificaui nomini meo proiiciam a cōſpectu meo: eritq3 iſrael in pūerbiū & in fabulā cunctis populis: & domus hec erit in exemplū. Oīs qui trāſierit p eā: ſtupebit & ſibilabit & dicet. Quare fecit dominus ſic terre huic & domui huic? Et rñdebunt. Quia dereliquerūt dominū deum ſuum qui eduxit patres eorū de terra egypti: & ſecuti ſunt deos alienos & coluerūt eos: & adorauerunt eos: idcirco induxit dominus ſup eos omne malum hoc. Expletis autem annis viginti poſtq3 edificauerat ſalomon duas domos. ideſt domū domini & domum regis: hirā rege tyri prebente ſalomoni ligna cedria & abiegnā & aurū iuxta oē qđ opus habuerat: tunc dedit ſalomō hiram viginti oppida in terra galilee Et egreſſus eſt hiram de tyro vt videret oppida que dederat ei ſalomon: & non placuerunt ei

הַיָּמִים: וְאַתָּה אִם תֵּלֵךְ לְפָנַי יוֹם הָלַךְ
כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּוִד אָבִיךָ בְּתָם לֵבָב תָּמַם
וּבְיֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה
צִוִּיתִיךָ חֻקַּי וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמֹר: צָוָה חָקַק
וַהֲקִמֹתִי אֶת כִּסֵּא מַמְלַכְתְּךָ עַל שָׁפַט שָׁמַר
יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי קוּם מָלַךְ
עַל דָּוִד אָבִיךָ לֵאמֹר לֹא יִכָּרֵת כָּרַת
לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל: אִם
שׁוֹב תְּשֻׁבוּן אַתֶּם וּבְנֵיכֶם מֵאַחֲרַי שׁוּב
וְלֹא תִשְׁמְרוּ מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי אֲשֶׁר צָוָה
נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם וַהֲלַכְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם נָתַן פָּנָה
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם שָׁחָה
לָהֶם: וְהִכְרַתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַל כָּרַת
פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם
וְאֶת הַבַּיִת אֲשֶׁר הִקְדַּשְׁתִּי לִשְׁמִי
אֲשַׁלַּח מֵעַל פָּנָי וְהָיָה יִשְׂרָאֵל שָׁלַח
לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה בְּכָל הָעַמִּים: שָׁנַן
וְהַבַּיִת הַזֶּה יִהְיֶה עֶלְיוֹן כָּל עֹבֵר הָיָה עָלָה
עָלָיו יִשֹּׁם וְשָׁרָק וְאָמְרוּ עַל מֶה שָׁמַם
עָשָׂה יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת
וְלַבַּיִת הַזֶּה: וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר
עָזְבוּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר
הוֹצִיא אֶת אֲבֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם יָצָא
וַיַּחֲזִקוּ בֵּאלֹהִים אֲחֵרִים חָזַק
וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם וַיַּעַבְדֻם עַל כֵּן עָבַד
הֵבִיא יְהוָה עֲלֵיהֶם אֵת כָּל בּוֹא
הָרָעָה הַזֹּאת: וַיְהִי מִקְצֵה עֶשְׂרִים רוּעַ הָיָה
שָׁנָה אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת שְׁנֵי שָׁנָה
הַבָּתִּים אֶת בֵּית יְהוָה וְאֶת בֵּית בַּיִת
הַמֶּלֶךְ: חִירָם מֶלֶךְ צֹר נִשָּׂא אֶת
שְׁלֹמֹה בַּעֲצֵי אֲרָזִים וּבַעֲצֵי
בְרוֹשִׁים וּבַזָּהָב לְכָל חֶפְצוֹ אָז בָּרַשׁ
יִתֵּן הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְחִירָם עֶשְׂרִים נָתַן
עִיר בְּאֶרֶץ הַגָּלִיל: וַיֵּצֵא חִירָם
מִצֹּר לִרְאוֹת אֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר
נָתַן לוֹ שְׁלֹמֹה וְלֹא יָשְׁרוּ בְּעֵינָיו: רָאָה

ויאמר מה הערים האלה אשר | אמר עיר
נתתה לי אחי ויקרא להם ארץ | נתן קרא
כבול עד היום הזה: וישלח חירם | כבל שלח
למלך מאה ועשרים ככר זהב:
וזה דבר המס אשר העלה המלך | עלה
שלמה לבנות את בית יהוה | בנה
ואת ביתו ואת המלוא ואת | מלא
חומת ירושלם ואת חצר ואת | חצה
מגדו ואת גזר: פרעה מלך מצרים
עלה וילכד את גזר וישרפה | לכד שרף
באש ואת הכנעני הישב בעיר
הרג ויתנה שלחים לבתו אשת | נתן איש
שלמה: ויבן שלמה את גזר ואת
בית חרן תחתון: ואת בעלת ואת
תדמר במדבר בארץ: ואת כל | דבר
ערי המסכנות אשר היו לשלמה | עיר סכן
ואת ערי הרכב ואת ערי הפרשים | היה
ואת חשק שלמה אשר חשק
לבנות בירושלם ובלבנון ובכל
ארץ ממשלתו: כל העם הנותר | משל יתר
מן האמרי החתי הפרזי החוי
והיבוסי אשר לא מבני ישראל
המה: בניהם אשר נתרו
אחריהם בארץ אשר לא יכלו בני
ישראל להחרימם ויעלם שלמה | חרם עלה
למס עבד עד היום הזה: ומבני
ישראל לא נתן שלמה עבד
כי הם אנשי המלחמה ועבדיו | לחם
ושריו ושלישיו ושרי רכבו | שור שלש
ופרשיו: אלה שרי הנצבים
אשר על המלאכה לשלמה | לאך
חמשים וחמש מאות הרדים | מאה רדה
בעם העשים במלאכה: אך | עשה
בת פרעה עלתה מעיר דוד | עלה
אל ביתה אשר בנה לה אז בנה
את המלוא: והעלה שלמה | מלא

& ait. Heccine ſunt ciuitates quas dediſti mihi frater? Et appellauit eas terram chabul vſq₃ ī diē hāc. Miſit ergo hiram ad regē ſalomonē cētū viginti talenta auri. Hec eſt ſumma expenſarum quā obtulit ſalomon rex ad edificandam domū domini & domū ſuā & mello & murum ieruſalem & heſer & mageddo & gazer. Pharao rex egypti aſcēdit & cepit gazer: ſuccenditq₃ eam igni: & chananeū qui habitabat in ciuitate īterfecit: & dedit eā in dotem filie ſue vxori ſalomōis. Edificauit ergo ſalomon gazer & bethoron inferiorē & baalath & palmirā in terra ſolitudinis: & omnes vicos qui ad ſe ptinebāt & erant abſq₃ muro: mūiuit & ciuitates currū & ciuitates equitū & quodcunq₃ ei placuit: vt edificaret in ieruſalē & in libano & in omni terra ptātis ſue. Vniuerſum pplm qui remāſerat de āmorreis & de etheis & de pherezeiſ & eueis & iebuſeis q non ſunt de filiis iſrael: horum filios qui remanſerant ī terra quos ſcilicet nō potuerant filii iſrael exterminare fecit ſalomon tributarios vſq₃ in diē hanc. De filiis autem iſrael nō cōſtituit ſalomon ſeruire quenq₃: ſed erant viri bellatores & miniſtri eius & principes & duces & prefecti curruum & equorum. Erant autem principes ſup omnia opera ſalomonis prepoſiti qngēti qnq̄ginta qui habebant ſubiectum populū & ſtatutis opibus impabāt. Filia aūt pharaonis aſcendit de ciuitate dauid in domū ſuā quā edificauerat ei ſalomō. Tūc edificauit mello. Offerebat quoq₃ ſalomon

τ ait chiram: qd ſunt ciuitates iſte quas
καὶ εἶπε χειράμ, τί εἰσιν αἱ πόλεις αὗται ἃς
dediſti mihi o frater? τ vocauit eas terminū vſq₃ i
ἔδωκάς μοι ὦ ἀδελφέ; καὶ ἐκάλεσεν αὐτὰς ὅριον ἕως
diem hanc. τ miſit chiram ſa
τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ τῷ σο-
lomoni centū τ viginti talenta auri. τ
λομῶντι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα χρυσίου. καὶ
hec ſumma diſtributiōis quā obtulit rex
αὕτη ἡ πραγματεία τῆς προνομῆς ἧς ἀνήνεγκεν ὁ βασι-
ſalomon ad edificādū domū dñi: τ
λεὺς σολομὼν οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν
domū regis: τ murū hieruſalē τ
οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν
arcem vt ſepiret ſepem ciuitatis dauid
ἄκραν τοῦ περιφράξαι τὸν φραγμὸν τῆς πόλεως δαυίδ
τ aſſor: τ mageddo: τ gazer. pha
καὶ τὴν ἀσσώρ, καὶ τὴν μαγεδδώ, καὶ τὴν γαζέρ. φα-
rao rex egypti aſcēdit: τ cepit
ραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου ἀνέβη, καὶ προκατελάβετο
gazer: τ ſuccendit eā in igne: τ cha
τὴν γαζέρ, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ τὸν χα-
naneū q̄ habitabat in ciuitate interfecit. τ
ναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν τῇ πόλει ἐθανάτωσεν. καὶ
dedit eam pharao emiſſiones filie ſue
ἔδωκεν αὐτὴν φαραὼ ἀποστολὰς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ
vxori ſalomonis. τ ſalomon edificauit gazer:
γυναικὶ σολομῶντος. καὶ σολομὼν ᾠκοδόμησε τὴν γαζέρ,
τ bethorō inferiorē. τ baalath:
καὶ τὴν βαιθωρὼν τὴν κατωτέραν, καὶ τὴν βααλάθ,
τ thamor in deſerto: τ oēs ciuitates
καὶ τὴν θαμὼρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πάσας τὰς πόλεις
munitas: q̄ erant ſalomoni: τ omnes
τὰς ὀχυράς, αἳ ἦσαν τῷ σολομῶντι, καὶ πάσας τὰς
ciuitates curruum: τ omnes ciuitates
πόλεις τῶν ἁρμάτων, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῶν
equitum: τ conatum ſalomonis quē nego-
ἱππέων, καὶ τὴν πραγματείαν σολομῶντος ἣν ἐπραγ-
ciatus eſt vt edificaret in hieruſalem τ in
ματεύσατο οἰκοδομῆσαι ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ
libano: τ in omni terra poteſtatis ſue. vni
λιβάνῳ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῆς δυναστείας αὐτοῦ. πάν- D
uerſum derelictum pplm a chetteo τ
τα τὸν ὑπολελειμμένον λαὸν ἀπὸ τοῦ χετταίου καὶ
amorreo τ phereſeo τ chananeo
τοῦ ἀμορραίου καὶ τοῦ φερεζαίου καὶ τοῦ χαναναίου
τ eueo τ iebuſeo τ gergeſeo
καὶ τοῦ εὐαίου καὶ τοῦ ἰεβουσαίου καὶ τοῦ γεργεσαί-
qui nō erant de filijs iſrael: filios eoꝝ
ου τῶν μὴ ὄντων ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ
qui remāſerāt poſt eos in terra: q̄s nō potuerāt
ὑπολελειμμένα μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ, οὓς οὐκ ἠδύναντο
filij iſrael exterminare eos: τ adduxit eos
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς
ſalomon in tributū vſq₃ in diē hunc. τ de filijs
σολομὼν εἰς φόρον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν
iſrael nō dedit ſalomon in ſeruitutē: q2 ipſi erant vi
ἰσραὴλ οὐκ ἔδωκε σολομὼν εἰς δουλείαν, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἄν-
ri bellatores: τ ſerui eius τ principes τ ter-
δρες οἱ πολεμισταί, καὶ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἄρχοντες καὶ τρι-
narij eius: τ principes curruū eius: τ equites
στοὶ αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ, καὶ ἱππεῖς
eius. erāt aūt principes prefecti ſup opera ſa
αὐτοῦ. ἦσαν δὲ ἄρχοντες οἱ ἐπιστάται ἐπὶ τῶν ἔργων σο-
lomonis quingenti quinquaginta: dominātes in
λομῶντος πεντακόσιοι πεντήκοντα, κυριεύοντες ἐν τῷ
pplo qui faciebat opus. filia aūt pharaōis aſcēdit
λαῷ τῷ ποιοῦντι τὸ ἔργον. ἡ θυγάτηρ δὲ τοῦ φαραὼ ἀνέβη
a ciuitate dauid in domū ſuā: quā edificauerat
ἀπὸ τῆς πόλεως δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, ὃν ᾠκοδόμησεν
ei. tunc edificauit mello. τ offerebat ſalomon
αὐτῇ. τότε ᾠκοδόμησε μηλλὼ καὶ προσήνεγκεν σολομὼν

trib9 vicib9 per annū holocauſta τ pacifica ſup
τρισσῶς κατ' ἐνιαυτὸν ὁλοκαυτώματα καὶ εἰρηνικὰς ἐπὶ
altare qđ edificauerat dño. τ adoleuit ſup
τὸ θυσιαστήριον ὃ ᾠκοδόμησε τῷ κυρίῳ. καὶ ἐθυμίασεν ἐπ'
illud qđ erat coram dño: τ perfecit domū.
αὐτὸ τὸ ὂν ἐνώπιον κυρίου, καὶ συνετέλεσε τὸν οἶκον.
τ fecit rex ſalomon nauē in aſion ga
καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν ναῦν ἐν ἀσιὼν γα-
ber que eſt iuxta elath in littore ma
βὲρ τὴν οὖσαν ἐχόμενα αἰλὰθ ἐπὶ τοῦ χείλους θαλάσ-
ris vltimi in terra edon. τ miſit chiram in
σης τῆς ἐσχάτης ἐν γῇ ἐδώμ. καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ ἐν τῇ
naue ſeruorū ſuoꝝ viros nauticos: pplm gna
νηὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἄνδρας ναυτικούς, λαὸν εἰ-
ros impellere mare cū ſeruis ſalo
δότας ἐλαύνειν θάλασσαν μετὰ τῶν παίδων σολο-
monis. τ venerūt in ſophira: τ ſūpſerūt inde qua
μῶντος. καὶ ἦλθον εἰς σωφειρά, καὶ ἔλαβον ἐκεῖθεν τε-
dringēta τ viginti talenta auri: τ detulerūt
τρακόσια καὶ εἴκοσι τάλαντα χρυσίου, καὶ ἤνεγκαν
regi ſalomoni.
τῷ βασιλεῖ σολομῶντι. Ca. 10.

A
2. Pa. 9. a.
Math. 12. d
Luce. 11. d.

ET regina ſaba audiuit nomē ſalo
Καὶ βασίλισσα σαβὰ ἤκουσε τὸ ὄνομα σολο-
monis τ nomē dñi: τ venit vt ten
μῶντος καὶ τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ ἦλθε τοῦ πειρά-
taret eū in enigmatib9. τ venit in hieruſalem in
σαι αὐτὸν ἐν αἰνίγμασι. καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν
potētia graui nimis. τ cameli portātes aro
δυνάμει βαρείᾳ σφόδρα. καὶ κάμηλοι αἴρουσαι ἀρώ-
mata τ aurū multū nimis: τ lapidē pcioſū
ματα καὶ χρυσίον πολὺν σφόδρα, καὶ λίθον τίμιον
multū. τ venit ad regem ſalomonē. τ
πολύν. καὶ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα σολομῶντα. καὶ
locutus eſt ei vniuerſa que erāt in corde ſuo.
ἐλάλησεν αὐτῷ πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.
τ nunciauit ei ſalomon omnia verba
καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῇ σολομὼν πάντας τοὺς λόγους
eius: nō fuit ſermo neglectus a re-
αὐτῆς, οὐκ ἦν λόγος παρεωραμένος ὑπὸ τοῦ βασι-
ge quē nō nunciauit ei. τ vidit regina
λέως ὃν οὐκ ἀπήγγειλεν αὐτῇ. καὶ εἶδε βασίλισσα
ſaba oēm ſapiētiā ſalomonis: τ do-
σαβὰ πᾶσαν τὴν φρόνησιν σολομῶντος, καὶ τὸν οἶ-
mum quā edificauerat: τ cibos ſalomonis: τ
κον ὃν ᾠκοδόμησε, καὶ τὰ βρώματα σολομῶντος, καὶ
cathedrā ſeruorū eius: τ aſſiſtētiā
τὴν καθέδραν παίδων αὐτοῦ, καὶ τὴν παράστασιν
miniſtrorū ei9: τ veſtem eoꝝ: τ
τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν, καὶ
pincernas eius: τ holocauſtū eius
τοὺς οἰνοχόους αὐτοῦ, καὶ τὴν ὁλοκαύτωσιν αὐτοῦ
qđ offerebat in domo dñi: τ extra ſe facta eſt. τ
ἣν ἀνέφερεν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐξ ἑαυτῆς ἐγένετο. καὶ
dixit ad regem ſalomonē: verus ſermo quē
εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα σολομῶντα, ἀληθινὸς ὁ λόγος ὃν
audiui in terra mea de ſermōe tuo τ de
ἤκουσα ἐν τῇ γῇ μου περὶ τοῦ λόγου σου καὶ περὶ τῆς
ſapiētia tua: τ nō credidi eis q̄ dixerūt mihi:
φρονήσεώς σου, καὶ οὐκ ἐπίστευσα τοῖς εἰρηκόσι μοι,
donec veni τ viderūt oculi mei: τ
ἕως οὗ παρεγενόμην καὶ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί μου, καὶ
ecce nō eſt ſm medietatē ſicut annūciauerūt mihi: ad
ἰδοὺ οὐκ ἔστι κατὰ τὸ ἥμισυ καθὼς ἀπήγγειλάν μοι, προ-
didiſti ſapiās τ bona ſup oēm famā quā audiui
στέθεικας σοφίαν καὶ ἀγαθὰ ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἀκοὴν ἣν ἤκουσα
in terra mea. beate mulieres tue: τ beati
ἐν τῇ γῇ μου. μακάριαι αἱ γυναῖκές σου, καὶ μακάριοι
ſerui tui iſti qui ſtant corā te ſem-
οἱ παῖδές σου οὗτοι οἱ παρεστηκότες ἐνώπιόν σου διὰ
per: q̄ audiūt ſapiētiā tuā.
παντός, οἱ ἀκούοντες τὴν φρόνησίν σου.

tribus vicibus p annos ſingulos holocauſta & pacificas victimas ſuper altare qđ edificauerat dño: & adolebat thymiama corā dño. Perfectūq₃ ē tēplū. Claſſē quoq₃ fecit rex ſalomō in aſiongaber q̄ eſt iuxta haylam in littore maris rubri in terra idumee. Miſitq₃ hiram in claſſe illa ſeruos ſuos viros nauticos & gnaros maris cum ſeruis ſalomonis. Qui cū veniſſent in ophir ſumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum detulerunt ad regem ſalomonem. 10.

Sed & regina ſaba audita fama ſalomonis: in nomine dñi venit tēptare eum in enigmatibus. Et igreſſa ieruſalē mlto cū comitatu & diuitiis: camelis portantibus aromata: & aurū infinitū nimis: & gēmas pcioſas: vēit ad regē ſalomonē: & locuta eſt ei vniuerſa q̄ hēbat in corde ſuo. Et docuit eam ſalomō oīa verba q̄ ꝓpoſuit. Non fuit ſermo qui regem poſſet latere & non rñderet ei. Videns autē regina ſaba oēm ſapiētiā ſalomōis & domum quam edificauerat & cibos mēſe eius & habitacula ſeruorū & ordīes miniſtrantiū: veſteſq₃ eorū: & pīcernas & holocauſta q̄ offerebat ī domo dñi: nō habebat vltra ſpūm: dixitq₃ ad regē. Verus ē ſermo quem audiui in terra mea ſuper ſermonib9 tuis & ſup ſapiētia tua: & nō credebam narrātibus mihi: donec ipſa veni & vidi oculis meis: & pbaui q₃ media pars mihi nūciata nō fuerit. Maior eſt ſapiētia & opera tua q̄₃ rumor quē audiui. Beati viri tui & bea[illegible] ſerui tui hi qui ſtāt coram te ſemper: & audiunt ſapientiam tuam.

שלש פעמים בשנה עלות ושלמים | עלה
על המזבח אשר בנה ליהוה | זבח קטר
והקטיר אתו אשר לפני יהוה | פנה
ושלם את הבית: ואני עשה המלך | אנה
שלמה בעציון גבר אשר את אילות
על שפת ים סוף בארץ אדום: | שפה
וישלח חירם באני את עבדיו | שלח
אנשי אניות ידעי הים עם
עבדי שלמה: ויבאו אופירה | בוא
ויקחו משם זהב ארבע מאות | לקח רבע
ועשרים ככר ויבאו אל המלך | מאה בוא
שלמה: Cap.x. ומלכת שבא
שמעת את שמע שלמה לשם
יהוה ותבא לנסתו בחידות: | בוא נסה
ותבא ירושלמה בחיל כבד | חוד
מאד גמלים נשאים בשמים
וזהב רב מאד ואבן יקרה ותבא
אל שלמה ותדבר אליו את כל | דבר
אשר היה עם לבבה: ויגד לה | נגד
שלמה את כל דבריה לא היה
דבר נעלם מן המלך אשר לא | עלם
הגיד לה: ותרא מלכת שבא את | ראה
כל חכמת שלמה והבית אשר
בנה: ומאכל שלחנו ומושב | אכל ישב
עבדיו ומעמד משרתיו ומלבשיהם | עמד שרת
ומשקיו ועלתו אשר יעלה בית | לבש שקה
יהוה ולא היה בה עוד רוח: ותאמר | עלה
אל המלך אמת היה הדבר אשר | אמר
שמעתי בארצי על דבריך ועל
חכמתך: ולא האמנתי לדברים | אמן
עד אשר באתי ותראינה עיני | בוא ראה
והנה לא הגד לי החצי הוספת | נגד חצה
חכמה וטוב אל השמועה אשר | יסף שמע
שמעתי: אשרי אנשיך אשרי
עבדיך אלה העמדים לפניך | פנה
תמיד השמעים את חכמתך: | תמד

יהי יהוה אלהיך ברוך אשר
חפץ בך לתתך על כסא ישראל
באהבת יהוה את ישראל לעלם
וישימך למלך לעשות משפט
וצדקה: ותתן למלך מאה ועשרים
ככר זהב ובשמים הרבה מאד
ואבן יקרה לא בא כבשם ההוא
עוד לרב אשר נתנה מלכת
שבא למלך שלמה: וגם אני
חירם אשר נשא זהב מאופיר
הביא מאפיר עצי אלמגים
הרבה מאד ואבן יקרה: ויעש
המלך את עצי האלמגים מסעד
לבית יהוה ולבית המלך וכנרות
ונבלים לשרים לא בא כן עצי
אלמגים ולא נראה עד היום
הזה: והמלך שלמה נתן למלכת
שבא את כל חפצה אשר
שאלה מלבד אשר נתן לה
כיד המלך שלמה ותפן ותלך
לארצה היא ועבדיה: ויהי משקל
הזהב אשר בא לשלמה בשנה
אחת שש מאות ששים ושש
ככר זהב: לבד מאנשי התרים
ומסחר הרכלים וכל מלכי
הערב ופחות הארץ: ויעש המלך
שלמה מאתים צנה זהב שחוט
שש מאות זהב יעלה על
הצנה האחת: ושלש מאות
מגנים זהב שחוט שלשת
מנים זהב יעלה על המגן האחת
ויתנם המלך בית יער הלבנון:
ויעש המלך כסא שן גדול
ויצפהו זהב מופז: שש מעלות
לכסה וראש עגול לכסה מאחריו
וידת מזה ומזה אל מקום

Sit dñs deus tuus benedictus cui complacuiſti: & poſuit te ſuper thronum iſrael: eo q dilexerit dominus iſrael in ſempiternũ & cõſtituit te regem vt faceres iudicium & iuſticiã. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri: & aromata multa nimis & gẽmas p̃cioſas. Nõ ſunt allata vltra aromata tam multa q̃ ea q̃ dedit regina ſaba regi ſalomõi. Sed & claſſis hirã q̃ portabat aurũ de o[phir] attulit ex ophir ligna tina multa nimis & gẽmas p̃cioſas. Fecitq; rex de lignis tinis fulcra domus dñi & dom⁹ regie & citharas lyraſq; cãtoribus. Nõ ſunt allata huiuſcemodi ligna tina neq; viſa vſq; in preſentẽ diem. Rex autem ſalomõ dedit regine ſaba omnia que voluit & petiuit ab eo: exceptis his q̃ vltro obtulerat ei munere regio. Que reuerſa eſt & abiit in terrã ſuã cũ ſeruis ſuis. Erat autem pondus auri qd̃ offerebatur ſalomoni per annos ſingulos ſexcentorum ſexaginta ſex talẽtoꝝ auri: excepto eo q offerebãt viri qui ſup vectigalia erãt & negociatores: vniuerſiq; ſcruta vendẽtes: & oẽs reges arabie duceſq; terre. Fecit quoq; rex ſalomõ ducẽta ſcuta d' auro puriſſimo. Sexcẽtos auri ſiclos dedit ĩ laminas ſcuti vnius: & trecentas peltas ex auro p̃bato. Trecente q; mine auri vnam peltã veſtiebant. Poſuitq; eas rex in domo ſaltus libani. Fecit etiã rex ſalomon thronũ de ebore grãdẽ & veſtiuit eũ auro fuluo nimis: q habebat ſex gradus. Et ſummitas throni rotũda erat ĩ parte poſteriori: & due manꝰ hic atq; inde tenẽtes

ſit dñs deus benedictus: q voluit in te
γένοιτο κύριος ὁ θεὸς εὐλογημένος, ὃς ἠθέλησεν ἐν σοὶ
dare te ſup thronũ iſrael eo q dilexerit dñs
δοῦναί σε ἐπὶ θρόνου ἰσραὴλ διὰ τὸ ἀγαπᾶν κύριον
iſrael vt firmaret eũ in ſẽpiternũ: & cõſti
τὸν ἰσραὴλ τοῦ στῆσαι αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἔθε
tuit te in regem ſup eos: vt facias iudiciũ in
τό σε εἰς βασιλέα ἐπ' αὐτούς, τοῦ ποιεῖν κρίμα ἐν
iuſticia. & in iudicijs eius. & dedit ſa
δικαιοσύνῃ καὶ ἐν κρίμασιν αὐτοῦ. καὶ ἔδωκε τῷ σο
lomoni centũ & viginti talentã auri &
λομῶντι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τάλαντα χρυσοῦ καὶ
aromata multa nimis. & lapidẽ p̃cioſũ multũ.
ἀρώματα πολλὰ σφόδρα. καὶ λίθον τίμιον πολύν.
nõ fuerũt allata ſʒ aromata illa vltra in multi
οὐκ ἐλελύθει κατὰ τὰ ἀρώματα ἐκεῖνα ἔτι εἰς πλῆ
tudinẽ q̃ dedit regina ſaba regi ſalo
θος ἃ ἔδωκε βασίλισσα σαβὰ τῷ βασιλεῖ σολο
moni. & nauis chiram portans aurum de
μῶντι. καὶ ἡ ναῦς χειρὰμ ἡ αἴρουσα τὸ χρυσίον ἐκ
ſophir attulit ligna multa nimis dolata: &
σωφεὶρ ἤνεγκε ξύλα πολλὰ σφόδρα πελεκητά, καὶ
lapidẽ p̃cioſũ multũ. & fecit rex li
λίθον τίμιον πολύν. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς τὰ ξύ
gna dolata fulcra domus dñi
λα τὰ πελεκητὰ ὑποστηρίγματα τοῦ οἴκου κυρίου
& domus regis. & citharas & lyras
καὶ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ νάβλας καὶ κινύρας τοῖς
cãtoribꝰ. nõ ſunt allata huiuſcemõi ligna dolata: neq;
ᾠδοῖς. οὐκ ἐληλύθει τοιαῦτα ξύλα πελεκητά, οὐδὲ
viſa ſũt vſq; vltra vſq; ĩ diem hunc. & rex
ὤφθη που ἔτι ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ὁ βασι
ſalomon dedit regine ſaba omnia
λεὺς σολομὼν ἔδωκε τῇ βασιλίσσῃ σαβὰ πάντα
quecũq; voluit: q̃cũq; petijt: abſq; omnibꝰ q̃ de
ὅσα ἠθέλησεν, ὅσα ᾐτήσατο, ἐκτὸς πάντων ὧν ἔδω
dit ei per manũ regis ſalomonis. &
κεν αὐτῇ διὰ χειρὸς τοῦ βασιλέως σολομῶντος. καὶ
reuerſus eſt & abijt in terrã ſuã ipſa &
ἀπεστράφη καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς αὐτὴ καὶ οἱ
ſerui ſui. & erat põdus auri
παῖδες αὐτῆς. καὶ ἦν ὁ σταθμὸς τοῦ χρυσίου τοῦ
qd̃ afferebat ſalomoni in anno vno ſexcenta ſexagi
ἐληλυθότος σολομῶντι ἐν ἐνιαυτῷ ἑνὶ ἑξακόσια ἑξήκον
ta & ſex talẽta auri: abſq; tributis
τα καὶ ἓξ τάλαντα χρυσίου, χωρὶς τῶν φόρων τῶν
ſubditorum & mercatorũ q negociaban
ὑποτεταγμένων καὶ τῶν ἐμπόρων τῶν ἐμπορευομέ
tur: & omniũ regũ q erãt in vlterio
νων, καὶ πάντων τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῷ πέ
ri pte: & ſatrapaꝝ terre. & feci
ραν, καὶ τῶν σατραπῶν τῆς γῆς. καὶ ἐποίησεν ὁ
rex ſalomon ducẽtas lãceas aureas ductiles.
βασιλεὺς σολομὼν διακόσια δόρατα χρυσᾶ ἐλατά.
ſexcẽti aurei inerãt ſup lãceã vnã. &
ἑξακόσιοι χρυσοῖ ἐπῆσαν ἐπὶ τὸ δόρυ τὸ ἕν. καὶ
fecit trecenta ſcuta aurea ductilia: tres
ἐποίησε τριακοσίους θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατούς, τρεῖς
mine auri inerãt ſup ſcutũ vnũ. &
μναῖ χρυσίου ἐπῆσαν ἐπὶ τὸν θυρεὸν τὸν ἕνα. καὶ
dedit ea in domũ ſaltus libani. & fe
ἔδωκεν αὐτὰ εἰς οἶκον δρυμοῦ τοῦ λιβάνου. καὶ ἐποίη
cit rex thronũ eburneũ grãdẽ: & de
σεν ὁ βασιλεὺς θρόνον ἐλεφάντινον μέγαν, καὶ περι
aurauit eũ auro probato. ſex gradus
εχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ δοκίμῳ. ἓξ ἀναβαθμοὶ τῷ
throno. & eminẽtia vitulorũ a poſteriorĭbꝰ eius
θρόνῳ. καὶ προτομαὶ μόσχων ἐκ τῶν ὀπίσω αὐτοῦ
throno: & manus hinc & hinc ſup locũ
τῷ θρόνῳ, καὶ χεῖρες ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τοῦ τόπου

D

ſedis: & duo leones ſtãtes iuxta
τῆς καθέδρας, καὶ δύο λέοντες ἑστηκότες παρὰ τὰς
manus: & duodecim leones ſtãtes ſup ſex gra
χεῖρας, καὶ δώδεκα λέοντες ἑστῶτες ἐπὶ τῶν ἓξ ἀναβαθ
dus hinc & hinc. nõ factũ eſt ſic in vniuerſo re
μῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν. οὐκ ἐγένετο οὕτως ἐν πάσῃ βα
gno. & oĩa vaſa q̃ a ſalomo
σιλείᾳ. καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ὑπὸ τοῦ σολομῶν
ne facta fuerũt aurea: & lauacra aurea: & vni
τος γεγονότα χρυσᾶ, καὶ λουτῆρες χρυσοῖ, καὶ πάν
uerſa vaſa domus ſaltus libani auro in
τα τὰ σκεύη οἴκου δρυμοῦ τοῦ λιβάνου χρυσίῳ συγ
cluſa. & nõ erat argẽtũ: qꝛ nõ erat ar
κεκλεισμένα. καὶ οὐκ ἦν ἀργύριον, ὅτι οὐκ ἦν τὸ ἀρ
gentũ reputatũ p̃cio in diebus ſalomonis: qꝛ
γύριον λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις σολομῶντος, ὅτι
nauis tharſis regi ſalomoni per ma
ναῦς θαρσεὶς τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐπὶ τῆς θαλάσ
re cũ ſeruis chiram per tres annos ve
σης μετὰ τῶν παίδων χειρὰμ διὰ τριῶν ἐτῶν ἤρ
niebat regi ſalomoni nauis de tharſis au
χετο τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ναῦς ἐκ θαρσεὶς χρυσί
ri & argenti & lapidũ torno elaboratorũ & dolatorũ.
ου καὶ ἀργυρίου καὶ λίθων τορευτῶν καὶ πελεκητῶν.
& magnificatꝰ ẽ ſalomon ſup oẽs re
καὶ ἐμεγαλύνθη σολομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασι
ges terre diuitijs & ſapiã. & omnes
λεῖς τῆς γῆς πλούτῳ καὶ φρονήσει. καὶ πάντες οἱ
reges terre q̃rebãt vultum ſalomonis
βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν τὸ πρόσωπον σολομῶντος
vt audirẽt prudentiã eius: quã dederat dñs in
τοῦ ἀκούειν τῆς φρονήσεως αὐτοῦ, ἧς ἔδωκε κύριος ἐν
corde eius. & ipſi deferebãt vnuſq̃ſq; munera
τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ ἔφερον ἕκαστος τὰ δῶρα
ſua: vaſa argẽtea & vaſa aurea & veſtem &
αὐτοῦ, σκεύη ἀργυρᾶ καὶ σκεύη χρυσᾶ καὶ ἱματισμὸν καὶ
aromata & ſtacẽ: & equos & mulos ſin
ἀρώματα καὶ στακτὴν καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους τὸ κα
gulis annis. & cõgregauit ſalomon currus
τ' ἐνιαυτὸν εἰς ἐνιαυτόν. καὶ συνήγαγε σολομὼν ἅρματα
& eqtes: & erãt ei mille & quadringẽti cur
καὶ ἱππεῖς, καὶ ἦσαν αὐτῷ χίλια καὶ τετρακόσια ἅρ
rus: & duodecim milia equitũ. & poſuit e
ματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων. καὶ ἔθετο αὐ
os in ciuitatibꝰ curruum & cum re
τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ἁρμάτων καὶ μετὰ τοῦ βα
ge in hieruſalem. & dedit rex ſalo
σιλέως ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς σολο
mon argẽtũ in hieruſalẽ vt lapides: & ce
μῶν τὸ ἀργύριον ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς κέ
dros dedit q̃ſi ſicomoros q̃ in cãpeſtribꝰ in
δρους ἔδωκεν ὡς τὰς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς
multitudine. & egreſſus equorũ ſalomonis de egy
πλῆθος. καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων σολομῶντος ἐξ αἰγύ
pto & de ecue: negociatores regis accipiebãt
πτου καὶ ἐξ ἐκουέ, οἱ ἔμποροι τοῦ βασιλέως ἐλάμβανον
de ecue in permutatiõe. & aſcẽdebat egreſſus de egypto
ἐξ ἐκουὲ ἐν ἀλλάγματι. καὶ ἀνέβαινεν ἡ ἔξοδος ἐξ αἰγύπτου
currus pro ſexcẽtis argenti: & equus pro centũ &
ἅρμα ἀντὶ ἑξακοσίων ἀργυρίου, καὶ ἵππος ἀντὶ ἑκατὸν καὶ
quinquaginta argenti. & ſic cũctis regi
πεντήκοντα ἀργυρίου. καὶ οὕτως πᾶσι τοῖς βασιλεῦ
bus chettim & regibus ſyrie per manũ eo
σι χεττιεὶμ καὶ τοῖς βασιλεῦσι συρίας διὰ χειρὸς αὐ
rum egrediebãtur.
τῶν ἐξεπορεύοντο.

Ca.xi.

A Et rex ſalomon erat amator mulierũ: & du
Καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν ἦν φιλογύναιος, καὶ ἔλα
3.Re. 9.a. xit mulieres alienigenas: & filiam pharaõis: &
Math. 12.d βε γυναῖκας ἀλλοτρίας, καὶ τὴν θυγατέρα φαραώ, καὶ
Luce. moabitidas:
11.d. μωαβίτιδας,

ſedile: & duo leões ſtabant iuxta manꝰ ſigulas: & duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus hinc atq; ĩde. Nõ eſt factum tale opꝰ ĩ vniuerſis regnis. Sed & oĩa vaſa de qbus potabat rex ſalomõ erãt aurea & vniuerſa ſupellex domus ſaltus libani de auro puriſſimo. Nõ erat argentũ nec alicuiꝰ p̃cii putabatur in diebus ſalomonis: quia claſſis regis p mare cum claſſe hiram ſemel per tres annos ibat in tharſis deferẽs inde aurum & argentum & dentes elephantorũ: & ſimias & pauos. Magnificatus ẽ ergo rex ſalomõ ſup oẽs reges terre diuitiis & ſapientia. Et vniuerſa terra deſiderabat vultũ ſalomonis vt audiret ſapientiam eius quam dederat deus in corde eius. Et ſinguli deferebant ei mũera: vaſa argẽtea & aurea: veſtes & arma bellica: aromata quoq; & equos & mulos per ãnos ſingulos. Cõgregauitq; ſalomõ currus & eqtes: & fcti ſũt ei mille quadringenti currus: & duodeci milia eqtũ: & diſpoſuit eos p ciuitates munitas & cum rege in ieruſalẽ. Fecitq; vt tanta eẽt abũdãtia argẽti in ieruſalẽ quanta & lapidum: & cedrorũ p̃buit multitudinẽ q̃ſi ſicomoros q̃ naſcũtur in cãpeſtribꝰ. Et educebãtur equi ſalomoni de egypto & de choa. Negociatores ei regis emebãt de choa & ſtatuto p̃cio p̃ducebãt. Egrediebatur aũt quadriga ex egypto ſexcentis ſiclis argenti: & equus centũ quĩquaginta. atq; in hũc modũ cũcti reges etheorũ & ſyrie equos venũdabãt. xi.

Rex autem ſalomõ adamauit mulieres alienigenas multas. Filiã quoq; pharaonis & moabitidas

C

השבת ושנים אריות עמדים
אצל הידות: ושנים עשר אריים
עמדים שם על שש המעלות מזה
ומזה לא נעשה כן לכל ממלכות:
וכל כלי משקה המלך שלמה
זהב וכל כלי בית יער הלבנון
זהב סגור אין כסף לא נחשב
בימי שלמה למאומה: כי אני
תרשיש למלך בים עם אני
חירם אחת לשלש שנים תבוא
אני תרשיש נשאת זהב וכסף
שנהבים וקפים ותכיים: ויגדל
המלך שלמה מכל מלכי הארץ
לעשר ולחכמה: וכל הארץ
מבקשים את פני שלמה לשמע
את חכמתו אשר נתן אלהים
בלבו: והמה מביאים איש מנחתו
כלי כסף וכלי זהב ושלמות ונשק
ובשמים סוסים ופרדים דבר
שנה בשנה: ויאסף שלמה רכב
ופרשים ויהי לו אלף וארבע
מאות רכב ושנים עשר אלף
פרשים וינחם בערי הרכב ועם
המלך בירושלם: ויתן המלך את
הכסף בירושלם כאבנים ואת
הארזים נתן כשקמים אשר
בשפלה לרב: ומוצא הסוסים
אשר לשלמה ממצרים ומקוה
סחרי המלך יקחו מקוה
במחיר: ותעלה ותצא מרכבה
ממצרים בשש מאות כסף
וסוס בחמשים ומאה וכן לכל
מלכי החתים ולמלכי ארם
בידם יצאו: Cap.xi.
והמלך שלמה אהב נשים נכריות
רבות ואת בת פרעה מואביות

עמניות אדמית צדנית חתית׃
מן הגוים אשר אמר יהוה אל
בני ישראל לא תבאו בהם והם בוא
לא יבאו בכם אכן יטו את נטה
לבבכם אחרי אלהיהם בהם
דבק שלמה לאהבה׃ ויהי לו היה
נשים שרות שבע מאות שור מאה
ופלגשים שלש מאות ויטו
נשיו את לבו׃ ויהי לעת זקנת
שלמה נשיו הטו את לבבו נטה
אחרי אלהים אחרים ולא היה היה
לבבו שלם עם יהוה אלהיו כלבב
דויד אביו׃ וילך שלמה אחרי
עשתרת אלהי צדנים ואחרי
מלכם שקץ עמנים׃ ויעש עשה
שלמה הרע בעיני יהוה ולא רעע
מלא אחרי יהוה כדוד אביו׃
אז יבנה שלמה במה לכמוש בנה
שקץ מואב בהר אשר על פני שקץ פנה
ירושלם ולמלך שקץ בני עמון׃
וכן עשה לכל נשיו הנכריות
מקטירות ומזבחות לאלהיהן׃ קטר זבח
ויתאנף יהוה בשלמה כי נטה אנף
לבבו מעם יהוה אלהי ישראל
הנראה אליו פעמים׃ וצוה אליו ראה
על הדבר הזה לבלתי לכת אחרי ילך
אלהים אחרים ולא שמר את
אשר צוה יהוה׃ ויאמר יהוה
לשלמה יען אשר היתה זאת היה
עמך ולא שמרת בריתי וחקתי ברת חקק
אשר צויתי עליך קרע אקרע את צוה קרע
הממלכה מעליך ונתתיה לעבדך׃ מלך נתן
אך בימיך לא אעשנה יום עשה
למען דוד אביך מיד בנך
אקרענה׃ רק את כל הממלכה
לא אקרע שבט אחד אתן נתן
לבנך למען דוד עבדי ולמען

& ammonitidas: idumeas & ſydonias & ceth eas: de gentibus ſup quibus dixit dominus filiis iſrael. Nō ingrediemini ad eas: nec de illis ingredietur ad vr̃as. Certiſſime eī auertent corda vr̃a: vt ſequamini deos eaꝝ. His itaq; copulatus eſt ſalomon ardentiſſimo amore. Fueruntq; ei vxores q̄ſi regine ſeptingente: & concubine trecente. Et auerterunt mulieres cor eius. Cūq; iam eſſet ſenex depravatū eſt cor eius per mulieres: vt ſequeretur deos alienos: nec erat cor eius pfectū cū domino deo ſuo: ſicut cor dauid patris eius. Sed colebat ſalomon aſtherthen deam ſidoniorum: & moloch idolū ammonitarum. Fecitq; ſalomon qđ nō placuerat coram dn̄o: & non adipleuit vt ſeq̄retur dn̄m: ſicut dđ pr̄ eius. Tūc edificauit ſalomō phanum chamos idolo moab in monte qui eſt cōtra ierusalem: & moloch idolo filiorū ammon. Atq; in hūc modū fecit vniuerſis vxorib⁹ ſuis alienigenis que adolebant thura & immolabant diis ſuis. Igitur iratus eſt dn̄s ſalomōi q̄ a uerſa eēt mēs eius a domino deo iſrael q apparuerat ei ſecundo & preceperat de verbo hoc ne ſeq̄retur deos alienos: & nō cuſtodiuit q̄ mādauit ei dn̄s. Dixit itaq; dominus ſalomoni. Quia habuiſti hoc apud te & nō cuſtodiſti pactū meū & precepta mea que mandaui tibi: dirumpens ſcindam regnum tuum & dabo illud ſeruo tuo: verūtamē in diebus tuis non faciam propter dauid patrem tuum. De manu filii tui ſcindam illud: nec totum regnum auferam: ſed tribū vnā dabo filio tuo propter dauid ſeruum meum &

τ ammonitidas: τ idumeas: τ ſidonias: τ
καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, καὶ σιδωνίας, καὶ
chetteas: de gētib⁹ quas negauit dn̄s filiis
χετταίας, ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν ἀπεῖπε κύριος τοῖς υἱοῖς
iſrael dicēs: nō ingrediemini ad eos: τ ipſi
ἰσραὴλ λέγων, οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς αὐτούς, καὶ αὐτοὶ Exo.3.b.
nō ingredietur ad vos: ne inclinēt cor
οὐκ εἰσελεύσονται εἰς ὑμᾶς, ἵνα μὴ ἐκκλίνωσι τὰς καρ
da vr̃a poſt idola eoꝝ: ad hos copu
δίας ὑμῶν ὀπίσω τῶν εἰδώλων αὐτῶν, εἰς αὐτοὺς ἐκολ
lat⁹ eſt ſalomō vt amaret. τ fuerūt ei vxo
λήθη σολομὼν τοῦ ἀγαπῆσαι. καὶ ἦσαν αὐτῷ γυναῖ
res imperātes ſeptingēte: τ cōcubine trecente. Cant.6.c.
κες ἄρχουσαι ἑπτακόσιαι, καὶ παλλακαὶ τριακόσιαι.
τ auerterūt mulieres eius cor eius.
καὶ ἔκλινον αἱ γυναῖκες αὐτοῦ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.
τ factū eſt in tēpore ſenectutis ſalomonis mulieres
καὶ ἐγένετο ἐν καιρῷ γήρους σολομῶντος αἱ γυναῖκες
eius auerterūt cor eius poſt deos alie
αὐτοῦ ἐξέκλιναν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω θεῶν ἑτέ
nos: τ nō erat cor eius perfectū cū
ρων, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ τελεία μετὰ τοῦ
dn̄o deo ſuo: ſicut cor dauid
κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἡ καρδία δαυὶδ τοῦ Iſrael.
patris ſui. τ abijt ſalomon poſt aſtar
πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη σολομὼν ὀπίσω τῆς ἀστάρ
tes deā ſidoniorū: τ poſt melchom abominationē
της θεοῦ σιδωνίων, καὶ ὀπίσω μελχὼμ βδελύγματος
ammon. τ fecit ſalomon malū corā do
ἀμμών. καὶ ἐποίησε σολομὼν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυ
mino: τ nō eſt ſecutus dn̄m vt dauid pa B
ρίου, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω κυρίου ὡς δαυὶδ ὁ πα
ter eius. tūc edificauit ſalomon excelſum cha
τὴρ αὐτοῦ. τότε ᾠκοδόμησε σολομὼν ὑψηλὸν τῷ χα
mos idolo moab in mōte qui cōtra faciē
μὼς εἰδώλῳ μωὰβ ἐν τῷ ὄρει τῷ κατὰ πρόσωπον
hieruſalem: τ melchom idolo filioꝝ ammō.
ἱερουσαλήμ, καὶ τῷ μελχὼμ εἰδώλῳ υἱῶν ἀμμών.
τ ſic fecit vniuerſis vxoribus ſuis
καὶ οὕτως ἐποίησε πάσαις ταῖς γυναιξὶν αὐτοῦ ταῖς
alienigenis: adolebāt thura τ immolabāt idolis ſuis: τ
ἀλλοτρίαις, ἐθυμίων καὶ ἔθυον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ
iratꝰ eſt dn̄s cōtra ſalomonē: q auerſū eēt cor
ὠργίσθη κύριος ἐπὶ σολομῶντι, ὅτι ἐξέκλινεν ἡ καρδία
eius a dn̄o deo iſrael q apparuerat ei
αὐτοῦ ἀπὸ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ
bis: τ preceperat ei de verbo hoc:
δίς, καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ λόγου τούτου,
omnino ne ſequeretur deos alienos. τ
τὸ παράπαν μὴ πορευθῆναι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων. καὶ
nō cuſtodiuit q̄ mādauit ei dn̄s. τ dixit
οὐκ ἐφύλαξεν ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. καὶ εἶπε
dn̄s ad ſalomonē: quia facta ſūt hec te
κύριος πρὸς σολομῶντα, ἀνθ᾽ ὧν ἐγένετο ταῦτα μετὰ
cum: τ nō cuſtodiſti precepta mea τ mā
σοῦ, καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ προ
data mea q̄ mādaui tibi: dirūpēs ſcin
στάγματά μου ἃ ἐνετειλάμην σοι, διαρρήσσων διαρρή
dam regnū tuū de manu tua: τ dabo
ξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ χειρός σου, καὶ δώσω
illud ſeruo tuo. verūtā in diebus tuis
αὐτὴν τῷ δούλῳ σου. πλὴν ἐν ταῖς ἡμέραις σου
nō faciā hec pp dauid patrē tuū: de
οὐ ποιήσω ταῦτα διὰ δαυὶδ τὸν πατέρα σου, ἐκ
manu filij tui capiā illud: ſed totū
χειρὸς τοῦ υἱοῦ σου λήψομαι αὐτήν, πλὴν ὅλην τὴν C
regnū nō capiā: ſceptrū vnū dabo filio
βασιλείαν οὐ μὴ λάβω, σκῆπτρον ἓν δώσω τῷ υἱῷ
tuo pp dauid ſeruū tuū: τ pp
σου διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, καὶ διὰ

hieruſalem ciuitatē: quā elegi. τ ſuſcitauit domi
ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν, ἣν ἐξελεξάμην. καὶ ἤγειρε κύρι
nus aduerſariū ſalomoni adar idumeū de
ος σατὰν τῷ σολομῶντι τὸν ἀδὰρ τὸν ἰδουμαῖον ἐκ τοῦ
ſemine regni in idumea. τ factū
σπέρματος τῆς βασιλείας ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ. καὶ ἐγένε
eſt cū diſperderet dauid edom cū iret
το ἐν τῷ ἐξολοθρεύειν δαυὶδ τὸν ἐδὼμ ἐν τῷ πορευθῆ
ioab princeps militie ad ſepeliēdū inter
ναι ἰωὰβ τὸν ἄρχοντα τῆς στρατιᾶς θάπτειν τοὺς τραυ
fectos: τ occiderūt oēm maſculinū in idumea: q: ſex mē
ματίας, καὶ ἔκοψαν πᾶν ἀρσενικὸν ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ, ὅτι ἑξά
ſibus moratꝰ eſt ibi ioab τ oīs iſrael donec in
μηνον ἐνεκάθητο ἐκεῖ ἰωὰβ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἕως οὗ ἐξω
teremit oēm maſculinū de idumea. τ fu
λόθρευσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐκ τῆς ἰδουμαίας. καὶ ἀπέ
git adar ipſe τ viri idumei ſerui
δρα ἀδὰρ αὐτὸς καὶ ἄνδρες ἰδουμαῖοι δοῦλοι
ſeruoꝝ patris eius cum eo: τ in
τῶν παίδων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ εἰ
greſſus ē in egyptū. τ adar puer paruus: τ ſur
σῆλθεν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἀδὰρ παιδάριον μικρόν, καὶ ἀνί
gunt de madiā τ veniūt in pharan: τ capiūt
στανται ἐκ μαδιὰμ καὶ ἔρχονται εἰς φαράν, καὶ λαμβάνου
viros ſecum: τ veniūt ad pharaonē re
σιν ἄνδρας μεθ᾽ ἑαυτῶν, καὶ ἔρχονται πρὸς φαραὼ βα
gem egypti. τ ingreſſus eſt adar ad pharaonē: τ
σιλέα αἰγύπτου. καὶ εἰσῆλθεν ἀδὰρ πρὸς φαραώ, καὶ
D dedit ei pharaō domū: τ panes cōſtituit ei:
ἔδωκεν αὐτῷ φαραὼ οἶκον, καὶ ἄρτους διέταξεν αὐτῷ,
τ terrā dedit ei. τ inuenit adar grām corā
καὶ γῆν ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ εὗρεν ἀδὰρ χάριν ἐναντίον
pharaōe valde: τ dedit ei vxorē ſoro
φαραὼ σφόδρα, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γυναῖκα τὴν ἀδελ
rem vxoris ſue: germanā thechephenes
φὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, τὴν ἀδελφὴν θεχεμείνης τὴν
maiorē. τ peperit ei ſoror thechephenes adar
μείζω. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ θεχεμείνης τῷ ἀδὰρ
ganibath filiū ſuū. τ nutriuit eū thechephenes
τὸν γανηβὰθ υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐξέθρεψεν αὐτὸν θεχεμείνης
in medio domus pharaōis. τ erat ganibath in domo
ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου φαραώ. καὶ ἦν γανηβὰθ ἐν τῷ οἴκῳ
pharaōis in medio filioꝝ pharaōis. τ adar audiuit
φαραὼ ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν φαραώ. καὶ ἀδὰρ ἤκουσεν
in egypto q dormiuit dauid cum patri
ἐν αἰγύπτῳ ὅτι κεκοίμηται δαυὶδ μετὰ τῶν πατέ
bus ſuis: τ q mortuꝰ eſt ioab priceps mi
ρων αὐτοῦ, καὶ ὅτι τέθνηκεν ἰωὰβ ὁ ἄρχων τῆς στρα
Gen.50.d. litie: τ dixit adar ad pharaōē: dimitte me
τιᾶς, καὶ εἶπεν ἀδὰρ πρὸς φαραώ, ἐξαπόστειλόν με
τ reuertar in terrā meā. τ dixit pharao
καὶ ἀναστρέψω εἰς τὴν γῆν μου. καὶ εἶπε φαραὼ τῷ
adar: quare tu indiges mecū: q: ecce tu que
ἀδὰρ, τίνι σὺ ἐλαττονῇ μετ᾽ ἐμοῦ, ὅτι ἰδοὺ σὺ ζη
ris ire ad terrā tuā? τ dixit ei
τεῖς ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ
adar: minime: q: dimittens mittes me.
ἀδάρ, μηδαμῶς, ὅτι ἐξαποστέλλων ἐξαποστελεῖς με.
τ ſuſcitauit deꝰ aduerſariū ei rezon filiū eliada:
καὶ ἤγειρε θεὸς σατὰν αὐτῷ τὸν ῥεζὼν υἱὸν ἐλιαδά,
qui fugerat ab adarezer rege ſoba dn̄o ſuo.
ὃς ἔφυγεν ἀπὸ ἀδαρεζὲρ βασιλέως σουβὰ κυρίου αὐ
τ cōgregati ſūt cōtra eū viri: τ erat
τοῦ. καὶ συνηθροίσθησαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἄνδρες, καὶ ἦν
E priceps agminū: τ cepit dama
ἄρχων συστρεμμάτων, καὶ προκατελάβετο τὴν δαμα
ſcū: τ habitauit in ea τ regnauit in da
σκόν, καὶ ἐκάθισεν ἐν αὐτῇ καὶ ἐβασίλευσεν ἐν δα
maſco. τ erat aduerſariꝰ iſrael cūctis die
μασκῷ. καὶ ἦν σατὰν τῷ ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέ
bus ſalomonis. hoc malū
ρας σολομῶντος. αὕτη ἡ κακία

ieruſalē quā elegi. Suſcitauit autem dominus aduerſarium ſalomoni adad idumeū de ſemine regio: qui erat in edom. Cū enim eſſet dauid in idumea: & aſcendiſſet ioab princeps militie ad ſepeliendum eos qui fuerāt īterfecti: & occidiſſet oē maſculinū in idumea. Sex enim mēſibus ibi moratus ē ioab & oīs iſrael donec interimeret oē maſculinū in idumea: fugit adad ipſe & viri idumei d ſeruis patris eius cū eo vt ingrederetur egyptū. Erat autem adad puer paruulus. Cūq; ſurrexiſſent de madian: venerūt ī pharan. Tulerūtq; ſecū viros de pharā & introierunt egyptū ad pharaonem regē egypti. Qui dedit ei domum & cibos conſtituit: & terrā delegauit. Et inuenit adad gratiam coram pharaone valde: intātū vt daret ei vxorē ſororem vxoris ſue germanam thafnes regine. Gēuitq; ei ſoror thafnes genebath filiū & nutriuit eū thafnes in domo pharaōis. Eratq; genebath habitās apud pharaonē cū filiis eius. Cūq; audiſſet adad in egypto dormiſſe dauid cum patribus ſuis: & mortuū eē ioab principem militie: dixit pharaoni. Dimitte me vt vadam in terrā meam. Dixitq; ei pharao. Qua enim re apud me indiges vt q̄ras ire ad terrā tuā. At ille rn̄dit. Nulla. Sed obſecro te vt dimittas me. Suſcitauit quoq; ei deus aduerſariū razon filiū eliadam qui fugerat adadezer regem ſaba dn̄m ſuū: & congregauit cōtra eū viros: & factus ē priceps latronū cū interficeret eos dđ. abierūtq; damaſcū & hītauerūt ibi: & cōſtituerūt eū regē in damaſco: eratq; aduerſarius iſrael cunctis diebus ſalomōis. Et hoc ē malum

ירושלם אשר בחרתי׃ ויקם קום
יהוה שטן לשלמה את הדד
האדמי מזרע המלך הוא באדום׃
ויהי בהיות דוד את אדום בעלות היה עלה
יואב שר הצבא לקבר את שור
החללים ויך כל זכר באדום׃ כי נכה
ששת חדשים ישב שם יואב ששה
וכל ישראל עד הכרית כל זכר כרת
באדום׃ ויברח אדד הוא ואנשים ברח
אדמיים מעבדי אביו אתו לבוא
מצרים והדד נער קטן׃ ויקמו
ממדין ויבאו פארן ויקחו בוא לקח
אנשים עמם מפארן ויבאו
מצרים אל פרעה מלך מצרים
ויתן לו בית ולחם אמר לו וארץ נתן
נתן לו׃ וימצא הדד חן בעיני נתן מצא
פרעה מאד ויתן לו אשה את אחות איש אח
אשתו אחות תחפניס הגבירה׃ גבר
ותלד לו אחות תחפניס את גנבת ילד
בנו ותגמלהו תחפנס בתוך בית גמל
פרעה ויהי גנבת בית פרעה היה
בתוך בני פרעה׃ והדד שמע
במצרים כי שכב דוד עם אבתיו
וכי מת יואב שר הצבא ויאמר מות שור
הדד אל פרעה שלחני ואלך אל ילך
ארצי׃ ויאמר לו פרעה כי מה
אתה חסר עמי והנך מבקש ללכת הנה בקש
אל ארצך ויאמר לא כי שלח
תשלחני׃ ויקם אלהים לו שטן קום
את רזון בן אלידע אשר ברח
מאת הדדעזר מלך צובה
אדניו׃ ויקבץ עליו אנשים ויהי קבץ היה
שר גדוד בהרג דוד אתם וילכו גדד
דמשק וישבו בה וימלכו מלך
בדמשק׃ ויהי שטן לישראל
כל ימי שלמה ואת הרעה יום רעע

אשר הדד ויקץ בישראל וימלך קוץ
על ארם: וירבעם בן נבט אפרתי
מן הצרדה ושם אמו צרועה
אשה אלמנה עבד לשלמה איש
וירם יד במלך: וזה הדבר אשר רום
הרים יד במלך שלמה בנה את
המלוא סגר את פרץ עיר דוד
אביו: והאיש ירבעם גבור חיל גבר
וירא שלמה את הנער כי עשה ראה
מלאכה הוא ויפקד אתו לכל לאך פקד
סבל בית יוסף: ויהי בעת ההוא
וירבעם יצא מירושלם וימצא מצא
אתו אחיה השילני הנביא נבא
בדרך והוא מתכסה בשלמה כסה
חדשה ושניהם לבדם בשדה: שנה בדד
ויתפש אחיה בשלמה החדשה תפש
אשר עליו ויקרעה שנים עשר קרע
קרעים: ויאמר לירבעם קח לקח
לך עשרה קרעים כי כה אמר
יהוה אלהי ישראל הנני קרע
את הממלכה מיד שלמה מלך
ונתתי לך את עשרה השבטים: נתן
והשבט האחד יהיה לו למען היה
עבדי דוד ולמען ירושלם העיר
אשר בחרתי בה מכל שבטי
ישראל: יען אשר עזבוני
וישתחוו לעשתרת אלהי שחה
צדנין לכמוש אלהי מואב
ולמלכם אלהי בני עמון ולא
הלכו בדרכי לעשות הישר בעיני עשה
וחקתי ומשפטי כדוד אביו: חקק שפט
ולא אקח את כל הממלכה מידו לקח
כי נשיא אשתנו כל ימי חייו נשא שות
למען דוד עבדי אשר בחרתי יום חיה
אתו אשר שמר מצותי צוה
וחקתי: ולקחתי המלוכה מיד מלך

adad & odium contra iſrael: regnauitqȝ in ſyria. Hieroboam quoqȝ filius nabath ephrateus de ſareda ſeruꝰ ſalomōis cuius mater erat nomine ſerua mulier vidua: leuauit manū cōtra regem. Et hec eſt cauſa rebelliōis aduerſus eū: qa ſalomō edificauit mello & coequauit voraginē ciuitatis dauid patris ſui. Erat āt hieroboā vir fortis & potēs. Vidēſqȝ ſalomō adoleſcētē bone indolis & induſtriū: cōſtituerat eū p̄fectū ſuper tributa vniuerſe domꝰ ioſeph. Factū eſt igitur ī tp̄e illo vt hieroboam egrederetur de ieruſalē & inueniret eū ahias ſylonites ꝓpheta in via opertus pallio nouo. Erāt autem duo tantum in agro. Apphēdēſqȝ ahias pallium ſuum nouum quo coopertus erat ſcidit in duodecim partes: & ait ad hieroboam. Tolle tibi decem ſciſſuras. Hec enim dicit dominus deus iſrael. Ego ſcindam regnum de manu ſalomonis: & dabo tibi decem tribus. Porro vna tribus remanebit ei propter ſeruū meū dauid: & ieruſalem ciuitatem quā elegi ex omnibus tribubus iſrael: eo ꝙ dereliq̄rit me: & adorauerit aſtherthē deam ſidoniorum & chamos deum moab: & moloch deum filiorꝫ ammon: & non ābulauerit in viis meis vt faceret iuſticiam corā me & precepta mea & iudicia ſicut dd̄ p̄r eius. Nec auferam om̄e regnum de manu eius: ſed ducem ponā eū cūctis diebus vite ſue propter dauid ſeruum meum quem elegi: qui cuſtodiuit mandata mea & p̄cepta mea. Auferā autem regnū de manu

qꝺ fecit adar. ⁊ graue fuit cōtra iſrael: ⁊ regnauit in terra edom. ⁊ hieroboā filius nabat ephrateꝰ de ſarira filius mulieris vidue ſeruus ſalomonis: ⁊ hanc rem fecit: ꝙ eleuauit manū cōtra regem ſalomonē. ⁊ rex ſalomon edificauit arcem: ⁊ concluſit ſepem ciuitatis dauid patris ſui. ⁊ homo hieroboam fortis robore. ⁊ vidit ſalomon adoleſcentē ꝙ vir operū eſt: ⁊ conſtituit eū ſup tributa domus ioſeph. ⁊ factū eſt in tp̄e illo ⁊ hieroboā egreſſus ē de hieruſalem: ⁊ inuenit eū achia ſylonites ꝓpheta in via: ⁊ ſeparauit eū a via. ⁊ achia indutus veſte noua: ⁊ ambo ſoli in agro. ⁊ apphēdit achia palliū ſuū nouū qꝺ erat ſup ſe: ⁊ ſcidit illud duodecim ſciſſuras. ⁊ ait hieroboā: tolle tibi decē ſciſſuras: q2 hec dicit dn̄s deus iſrael. ecce ego ſcindā regnū de manu ſalomonis: ⁊ dabo tibi decē ſceptra: ⁊ duo ſceptra erūt ei: ꝑp ſeruū meū dauid: ⁊ ꝑp hieruſalem ciuitatē: quā elegi in ea de oībus tribubꝰ iſrael: eo ꝙ dereliquit me ⁊ ſeruiuit aſtarte abominatiōi ſidonioꝝ: ⁊ chamos idolo moab: ⁊ melchom offenſioni filioꝝ ammō: ⁊ nō ambulauit in viis meis vt faceret rectū corā me ⁊ precepta mea ⁊ iuſtificatiōes meas: ſicut fecit dauid pater eius. ⁊ nō auferā totū regnum de manu eius: ꝙ defendēs defendam eum cūctis diebus vite ſue ꝑp dauid ſeruū meū: quē elegi eū: q cuſtodiuit mādata mea ⁊ iuſtificatiōes meas. ⁊ auferā regnum de manu

ὃ ἐποίησεν ἀδάρ. καὶ ἐβαρύνθη ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν γῇ ἐδώμ. καὶ ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ ὁ ἐφραθὶ ἐκ τῆς σαριρὰ υἱὸς γυναικὸς χήρας δοῦλος τοῦ σολομῶντος, καὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἐποίησεν, ὡς ἐπῆρε τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸν βασιλέα σολομῶντα. καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν ᾠκοδόμησε τὴν ἄκραν, καὶ συνέκλεισε τὸν φραγμὸν τῆς πόλεως δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἱεροβοὰμ ἰσχυρὸς δυνάμει. καὶ εἶδε σολομὼν τὸ παιδάριον ὅτι ἀνὴρ ἔργων ἐστί, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὰς ἄρσεις οἴκου ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ καὶ ἱεροβοὰμ ἐξῆλθεν ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἀχία ὁ σηλωνίτης ὁ προφήτης ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἀπέστησεν αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀχία περιβεβλημένος ἱμάτιον καινόν, καὶ ἀμφότεροι μόνοι ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ἐπελάβετο ἀχία τοῦ ἱματίου αὐτοῦ τοῦ καινοῦ τοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ διέρρηξεν αὐτὸ δώδεκα ῥήγματα. καὶ εἶπε τῷ ἱεροβοάμ, λάβε σεαυτῷ δέκα ῥήγματα, ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ῥήσσω τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς σολομῶντος, καὶ δώσω σοι δέκα σκῆπτρα, καὶ δύο σκῆπτρα ἔσται αὐτῷ, διὰ τὸν δοῦλόν μου δαυίδ, καὶ διὰ ἱερουσαλὴμ τὴν πόλιν, ἣν ἐξελεξάμην ἐν αὐτῇ ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν ἰσραήλ, ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπέ με καὶ ἐδούλευσε τῇ ἀστάρτῃ βδελύγματι σιδωνίων, καὶ τῷ χαμὼς εἰδώλῳ μωάβ, καὶ τῷ μελχὸμ προσοχθίσματι υἱῶν ἀμμών, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ταῖς ὁδοῖς μου τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐνώπιόν μου καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰ δικαιώματά μου, καθὼς ἐποίησε δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ οὐ λήψομαι ὅλην τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, ὃν ἐξελεξάμην αὐτόν, ὃς ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ δικαιώματά μου. καὶ λήψομαι τὴν βασιλείαν ἐκ χειρὸς

F

ß.co.

filii eius: ⁊ dabo tibi decē ſceptra: at filio eius dabo duo ſceptra: vt ſit poſitio ſeruo meo dauid cūctis diebus coram me in hieruſalem ciuitate: quā elegi mihi vt ponerem nomē meū ibi. ⁊ te aſſumā ⁊ regnabis in qb' deſiderat aīa tua: ⁊ tu eris rex ſup iſrael. ⁊ erit ſi cuſtodieris omnia que precepero tibi: ⁊ ābulaueris in viis meis: ⁊ feceris rectū corā me vt cuſtodias oīa mādata mea ⁊ precepta mea: ſicut fecit dauid ſeruus meꝰ: ⁊ ero tecum: ⁊ edificabo tibi domū fidelē: quomodo edificaui dauid: ⁊ tradā tibi iſrael: ⁊ affligam ſemē dauid ꝑp hec: verūtñ nō cūctis diebus. ⁊ queſiuit ſalomon vt interficeret hieroboā: ⁊ ſurrexit ⁊ aufugit in egyptum ad ſuſac regem egypti: ⁊ fuit in egypto donec mortuꝰ eſt ſalomon. ⁊ reliqua verborū ſalomonis ⁊ omnia que fecit ⁊ omnis ſapiētia eius: nonne hec ſcripta ſūt in libro verboꝝ dierū ſalomonis: ⁊ dies quos regnauit ſalomon in hieruſalem: quadraginta anni ſup omnē iſrael. ⁊ dormiuit ſalomō cum patribus ſuis: ⁊ ſepelierūt eū in ciuitate dauid patris ſui: ⁊ regnauit roboam filiꝰ eius pro eo.

τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δώσω σοι τὰ δέκα σκῆπτρα, τῷ δὲ υἱῷ αὐτοῦ δώσω τὰ δύο σκῆπτρα, ὅπως ἦ θέσις τῷ δούλῳ μου δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας ἐνώπιόν μου ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ πόλει, ἣν ἐξελεξάμην ἐμαυτῷ τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ σὲ λήψομαι καὶ βασιλεύσεις ἐν οἷς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ σὺ ἔσῃ βασιλεὺς ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ ἔσται ἐὰν φυλάξῃς πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι, καὶ πορευθῇς ἐν ταῖς ὁδοῖς μου, καὶ ποιήσῃς τὸ εὐθὲς ἐνώπιόν μου τοῦ φυλάξαι πάντα τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου, καθὼς ἐποίησε δαυὶδ ὁ δοῦλός μου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ οἰκοδομήσω σοι οἶκον πιστόν, καθὼς ᾠκοδόμησα τῷ δαυίδ, καὶ δώσω σοι τὸν ἰσραήλ, καὶ κακουχήσω τὸ σπέρμα δαυὶδ διὰ ταῦτα, πλὴν οὐ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐζήτησε σολομὼν τοῦ θανατῶσαι τὸν ἱεροβοάμ, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπέδρα εἰς αἴγυπτον πρὸς σουσακὶμ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ἦν ἐν αἰγύπτῳ ἕως ἀπέθανε σολομών. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων σολομῶντος καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε καὶ πᾶσα ἡ φρόνησις αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων ἡμερῶν σολομῶντος; καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσε σολομὼν ἐν ἱερουσαλήμ, τεσσαράκοντα ἔτη ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. καὶ ἐκοιμήθη σολομὼν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν ῥοβοὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.

G

1.Pa.9.d.

Ca.12.

A

Et abiit rex roboam in ſicema: quia in ſicema veniebāt omnis iſrl̄ ad cōſtituēdū regē eum. ⁊ factū eſt vt audiuit hieroboā filius nabat ⁊ eo adhuc eēte in egypto: vt fugit a facie regis ſalomonis: ⁊ manebat in egypto: ⁊ miſerūt ⁊ vocauerūt eū: ⁊ venit hieroboam ⁊ oīs ꝑpls iſrael. ⁊ locutus eſt ꝑpls ad regem roboam dicētes: pater tuus durū impoſuit iugū nr̄m: ⁊ tu nūc eleua de ſeruitute pr̄is tui dura: ⁊ de iugo eius graui:

Καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ εἰς σίκημα, ὅτι εἰς σίκημα ἤρχοντο πᾶς ἰσραὴλ βασιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ καὶ αὐτοῦ ἔτι ὄντος ἐν αἰγύπτῳ, ὡς ἔφυγεν ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως σολομῶντος, καὶ ἐκάθητο ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἀπέστειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτόν, καὶ ἦλθεν ἱεροβοὰμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησεν ὁ λαὸς πρὸς τὸν βασιλέα ῥοβοὰμ λέγοντες, ὁ πατήρ σου ἐσκλήρυνε τὸν κλοιὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ πατρός σου τῆς σκληρᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ κλοιοῦ αὐτοῦ τοῦ βαρέως,

1.Pa.10.a.

filii eiꝰ: & dabo tibi decem tribus: filio autem eius dabo tribum vnam vt remāeat lucerna dauid ſeruo meo cunctis diebus coram me in ieruſalem ciuitate quam elegi: vt eēt nomen meum ibi. Te āt aſſumā & regnabis ſuper omnia que deſiderat aīa tua: eriſqȝ rex ſuper iſrael. Si igitur audieris omnia que precepo tibi: & ambulaueris in viis meis: & feceris qꝺ rectū eſt coram me cuſtodiēs mādata mea & p̄cepta mea: ſicut fecit dd̄ ſeruus meus: ero tecum & edificabo tibi domū fidelē: quō edificaui dd̄ domū: & tradā tibi iſrl̄: & affligā ſemen dd̄ ſuper hoc: verūtñ non cunctis diebus. Voluit ergo ſalomon interficere hieroboā: qui ſurrexit & aufugit in egyptum ad ſeſac regem egypti: & fuit ī egypto vſqȝ ad mortem ſalomonis. Reliquū aūt verborum ſalomonis & omnia q̄ fecit & ſapīa eius: ecce vniuerſa ſcripta ſunt in libro verborū ſalomonis. Dies autem quos regnauit ſalomō in ieruſalem ſuper oēm iſrael: quadraginta anni ſunt. Dormiuitqȝ ſalomon cum patribus ſuis & ſepultus eſt in ciuitate dd̄ pr̄is ſui: regnauitqȝ roboā filius eius ꝓ eo. 12.

Venit autem roboā in ſychē. Illuc enī cōgregatus erat oīs populus iſrael ad cōſtituēdum eū regē. At vero hieroboā filiꝰ nabath cum adhuc eſſet in egypto ꝓfugus a facie ſalomōis regis: audita morte eius reuerſus ē d egypto. Miſeruntqȝ & vocauerūt eū. Venit ergo hieroboā & oīs mltitudo iſrael: & locuti ſunt ad roboā dicētes. Pater tuus duriſſimū iugū impoſuit nobis: tu itaqȝ nūc iminue paululū de imperio pr̄is tui duriſſimo: & de iugo gra-

בנו ונתתיה לך את עשרת נתן
השבטים: ולבנו אתן שבט אחד
למען היות ניר לדויד עבדי כל היה נור
הימים לפני בירושלם העיר יום פנה
אשר בחרתי לי לשום שמי
שם: ואתך אקח ומלכת בכל לקח
אשר תאוה נפשך והיית מלך אוה
על ישראל: והיה אם תשמע שמע
את כל אשר אצוך והלכת
בדרכי ועשית הישר בעיני לשמר עשה
חקותי ומצותי כאשר עשה דוד
עבדי והייתי עמך ובניתי לך בית היה בנה
נאמן כאשר בניתי לדוד ונתתי אמן נתן
לך את ישראל: ואענה את זרע ענה
דוד למען זאת אך לא כל הימים:
ויבקש שלמה להמית את בקש מות
ירבעם ויקם ירבעם ויברח קום ברח
מצרים אל שישק מלך מצרים
ויהי במצרים עד מות שלמה:
ויתר דברי שלמה וכל אשר
עשה וחכמתו הלא הם כתבים
על ספר דברי שלמה: והימים
אשר מלך שלמה בירושלם על
כל ישראל ארבעים שנה: רבע
וישכב שלמה עם אבתיו ויקבר שכב קבר
בעיר דוד אביו וימלך רחבעם מלך
בנו תחתיו: וילך רחבעם
Cap. xij.
שכם כי שכם בא כל ישראל בוא
להמליך אתו: ויהי כשמע היה
ירבעם בן נבט והוא עודנו
במצרים אשר ברח מפני המלך פנה
שלמה וישב ירבעם במצרים:
וישלחו ויקראו לו ויבא ירבעם שלח קרא
וכל קהל ישראל וידברו אל בוא דבר
רחבעם לאמר: אביך הקשה קשה
את עלנו ואתה עתה הקל מעבדת עלל קלל
אביך הקשה ומעלו הכבד

אשר נתן עלינו ונעבדך: ויאמר
אליהם לכו עד שלשה ימים
ושובו אלי וילכו העם: ויועץ
המלך רחבעם את הזקנים אשר
היו עמדים את פני שלמה אביו
בהיתו חי לאמר איך אתם
נועצים להשיב את העם הזה
דבר: וידברו אליו לאמר אם
היום תהיה עבד לעם הזה
ועבדתם ועניתם ודברת אליהם
דברים טובים והיו לך עבדים
כל הימים: ויעזב את עצת הזקנים
אשר יעצהו ויועץ את הילדים
אשר גדלו אתו אשר העמדים
לפניו: ויאמר אליהם מה אתם
נועצים ונשיב דבר את העם
הזה אשר דברו אלי לאמר הקל
מן העל אשר נתן אביך עלינו:
וידברו אליו הילדים אשר גדלו
אתו לאמר כה תאמר לעם הזה
אשר דברו אליך לאמר אביך
הכביד את עלנו ואתה הקל
מעלינו כה תדבר אליהם קטני
עבה ממתני אבי: ועתה אבי
העמיס עליכם על כבד ואני אסיף
על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים
ואני איסר אתכם בעקרבים:
ויבוא ירבעם וכל העם אל
רחבעם ביום השלישי כאשר
דבר המלך לאמר שובו אלי
ביום השלישי: ויען המלך את
העם קשה ויעזב את עצת
הזקנים אשר יעצהו: וידבר
אליהם כעצת הילדים לאמר אבי
הכביד את עלכם ואני אסיף
על עלכם אבי יסר אתכם

uiſſimo qđ impoſuit nobis: & ſuiem9 tibi. Qui ait eis. Ite vſq; ad tertium diem & reuertimini ad me. Cũq; abiſſet ppls iniit cõſiliũ rex roboam cũ ſenioribus qui aſſiſtebant coram ſalomone patre eius cũ adhuc viueret: & ait eis. Quod datis conſilium vt rñdeam populo? qui dixerunt ei. Si hodie obedieris populo huic & ſerni eris & petitioni eorũ ceſſeris: locutuſq; fueris ad eos verba lenia: erunt tibi ſerui cunctis diebus. Qui dereliqt conſilium ſenum qđ dederant ei: & adhibuit adoleſcentes qui nutriti fuerant cũ eo: & aſſiſtebant illi: dixitq; ad eos. Quod mihi datis conſilium vt rñdeam populo huic: qui dixerũt mihi: leuius fac iugum qđ impoſuit pater tuus ſuper nos. Et dixerunt ei iuuenes qui nutriti fuerant cũ eo. Sic loquere populo huic: qui locuti ſunt ad te dicentes. Pater tuus aggrauauit iugum noſtrum: tu releua nos. Sic loqris ad eos. Minimus digitus me9 groſſior eſt dorſo pris mei. Et nũc pater me9 poſuit ſup vos iugum graue: ego aũt addam ſup iugũ veſtrũ. Pater meus cecidit vos flagellis: ego autẽ cedã vos ſcorpionibus. Venit ergo hieroboã & omnis populus ad roboã die tertia: ſicut locut9 fuerat rex dicẽs. Reuertimini ad me die tertia. Rñditq; rex populo dura: dẽrelicto cõſilio ſeniorũ quod ei dederant: & locutus ẽſt eis ſm cõſiliũ iuuenũ dicẽs. Pater meus aggrauauit iugum veſtrum: ego autẽ addam iugo veſtro. Pater meus cecidit vos

qđ dedit ſup nos: & ſeruiemus tibi. & ait
οὗ ἔδωκεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ δουλεύσομέν σοι. καὶ εἶπεν
rex ad eos: abite vſq; ad dies tres:
βασιλεὺς πρὸς αὐτούς, ἀπέλθετε ἕως ἡμερῶν τριῶν,
& reuertimini ad me. & abierũt. & nũcia-
καὶ ἀναστρέψατε πρός με. καὶ ἀπῆλθον. καὶ ἀπήγγει-
uit rex roboam ſenioribus: q erãt
λεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τοῖς πρεσβυτέροις, οἳ ἦσαν
aſſiſtentes corã ſalomone patre e-
παρεστηκότες ἐνώπιον σολομῶντος τοῦ πατρὸς αὐ-
ius: adhuc viuẽte eo: dicẽs: quõ vos conſuli
τοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, λέγων, πῶς ὑμεῖς βουλεύε-
tis vt rñdeã pplo huic verbũ? & locuti
τε ἵνα ἀποκριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ λόγον; καὶ ἐλά-
ſunt ad eum dicẽtes: ſi in die hac
λησαν πρὸς αὐτὸν λέγοντες, εἰ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ
fueris ſeruus pplo huic: & ſerlieris eis:
ἔσῃ δοῦλος τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ δουλεύσεις αὐτοῖς,
& locut9 fueris ad eos verba bona: & e-
καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτοὺς λόγους ἀγαθούς, καὶ ἔσον-
runt tibi ſerui cũctis diebus. & dereli-
ταί σοι δοῦλοι πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐγκατέλι-
quit cõſiliũ ſeniorũ qđ conſulue-
πε τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων ἣν συνεβουλεύσαν-
rant ei: & iniit cõſiliũ cũ pue-
το αὐτῷ, καὶ συνεβουλεύσατο μετὰ τῶν παιδαρί-
ris qui nutriti fuerãt cũ eo q aſſiſtebãt
ων τῶν ἐκτραφέντων μετ' αὐτοῦ τῶν παρεστηκότων
ante faciẽ eius: & dixit eis: qđ vos
πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί ὑμεῖς
conſulitis? & qđ rñdebo pplo huic qui lo
συμβουλεύετε; καὶ τί ἀποκριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ τοῖς λα-
cuti ſunt ad me & q dixerũt: releua a
λήσασι πρός με καὶ εἰρηκόσι, κούφισον ἀπὸ τοῦ
iugo qđ dedit pater tuus ſup nos. & locuti
κλοιοῦ οὗ ἔδωκεν ὁ πατήρ σου ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἐλάλη-
ſunt ad eũ iuuenes qui nutriti fuerãt cũ
σαν πρὸς αὐτὸν τὰ παιδάρια τὰ ἐκτραφέντα μετ'
eo: & dixerũt: hec loqueris pplo huic:
αὐτοῦ, καὶ εἶπον, τάδε λαλήσεις τῷ λαῷ τούτῳ,
qui locuti ſunt ad te & q dixerũt: pater tuus
τοῖς λαλήσασι πρὸς σὲ καὶ εἰρηκόσιν, ὁ πατήρ σου
aggrauauit iugũ nrm: & tu nũc releua a
ἐβάρυνε τὸν κλοιὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀφ'
nobis. hec dices ad eos: paruitas mea groſ-
ἡμῶν. τάδε ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἡ μικρότης μου πα-
ſior eſt dorſo patris mei: & nũc
χυτέρα ἐστὶ τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου, καὶ νῦν ὁ
pater meus ſtrauit vos in iugo graui:
πατήρ μου ἐπεσάξατο ὑμᾶς ἐν κλοιῷ βαρεῖ,
& ego addã ſup iugũ vrm. pater
κἀγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν κλοιὸν ὑμῶν. ὁ πατήρ
meus cecidit vos flagellis: & ego cedam
μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς μάστιξι, κἀγὼ παιδεύσω
vos in ſcorpiõib9. & venit hieroboam & ois
ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ παρεγένετο ἱεροβοὰμ καὶ πᾶς
iſrael ad regem roboam die tertia:
ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα ῥοβοὰμ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ,
ſicut locutus eſt rex dicẽs: reuertimini ad
καθότι ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς λέγων, ἀναστρέψατε πρός
me die tertia. & rñdit rex ad
με τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς πρὸς
pplm dura: & dereliquit roboam cõſiliũ
τὸν λαὸν σκληρά. καὶ ἐγκατέλιπε ῥοβοὰμ τὴν βουλὴν
ſeniorum qđ cõſuluerũt ei: & locu-
τῶν πρεσβυτέρων ἣν συνεβουλεύσαντο αὐτῷ, καὶ ἐλά-
tus eſt ad eos ſm cõſiliũ puerorũ di-
λησε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν βουλὴν τῶν παιδαρίων λέ-
cens: pater meus aggrauauit iugũ vrm: & ego ad-
γων, ὁ πατήρ μου ἐβάρυνε τὸν κλοιὸν ὑμῶν, κἀγὼ προ-
dam ſup iugũ vrm. pater me9 cecidit vos
σθήσω ἐπὶ τὸν κλοιὸν ὑμῶν. ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς

B

C

2.Pa. 10.d.

D

in flagellis & ego cedã vos in ſcorpiõibus. &
ἐν μάστιξι καὶ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ
nõ audiuit rex pplm: qz a dño erat
οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι παρὰ κυρίου ἦν
auerſio: vt firmaret dñs verbũ ſuũ qđ lo-
ἡ μεταστροφή, ὅπως στήσῃ κύριος τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ὃ ἐλά-
cut9 eſt in manu achia prophete ſylonite
λησεν ἐν χειρὶ ἀχία τοῦ προφήτου τοῦ σηλωνίτου
ſup hieroboã filiũ nabat. & vidit ois iſrael: ꝙ
ἐπὶ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ. καὶ εἶδε πᾶς ἰσραήλ, ὅτι
nõ audiuit eos rex. & rñdit pplo
οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν ὁ βασιλεύς. καὶ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς
regi dicẽs: ꝗ nobis pars in dauid? &
τῷ βασιλεῖ λέγων, τίς ἡμῖν μερὶς ἐν δαυίδ; καὶ
nõ eſt nobis hereditas in filio ieſſe: currat
οὐκ ἔστιν ἡμῖν κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί, ἀπότρεχε
vniuſq;q; in tabnaculũ tuũ iſrael: nũc paſce do-
ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμά σου ἰσραήλ, νῦν βόσκε τὸν οἶ-
mum tuã dauid: & abijt iſrael in tabnacula ſua.
κόν σου δαυίδ, καὶ ἀπῆλθεν ἰσραὴλ εἰς τὰ σκηνώματα αὐ-
& filij iſrael habitãtes in ci-
τοῦ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ταῖς πό-
uitatib9 iuda: cõſtituerũt regẽ ſuper ſe roboã. &
λεσιν ἰούδα, ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν ῥοβοάμ. καὶ
miſit rex roboã adoram q ſup
ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τὸν ἀδωρὰμ τὸν ἐπὶ
tributũ: & lapidauerũt eũ in lapidib9 ois
τοῦ φόρου, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις πᾶς
iſrael & mortu9 eſt. & rex roboã pre-
ἰσραὴλ καὶ ἀπέθανε. καὶ ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ ἔφθα-
uenit aſcẽdere ſup currũ vt fugeret in hieruſa-
σεν ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ἅρμα τοῦ φυγεῖν εἰς ἱερουσα-
lem. & inobediẽs fuit iſrl in domũ dauid vſq; in
λήμ. καὶ ἠθέτησεν ἰσραὴλ εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ ἕως
diem hunc. & factũ eſt vt audiuit ois iſ-
τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε πᾶς ἰσ-
rael ꝙ reuerſus eẽt hieroboã de egypto: & mi-
ραὴλ ὅτι ἀνέκαμψεν ἱεροβοὰμ ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἀπέ-
ſerunt & vocauerũt eũ in cõgregationẽ: &
στειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ
cõſtituerũt regẽ eũ ſup iſrael. & nõ erat poſt
ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἦν ὀπί-
domũ dauid preter ſceptrũ iuda & ben-
σω οἴκου δαυὶδ πάρεξ σκήπτρου ἰούδα καὶ βεν-
iamin ſoli. & roboã ingreſſus ẽ in hieruſalẽ: &
ιαμὶν μόνοι. καὶ ῥοβοὰμ εἰσῆλθεν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ
cõgregauit vniuerſam cõgregationẽ iuda: &
ἐξεκκλησίασε πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἰούδα, καὶ
ſceptrũ beniamin: cẽtũ & viginti milia iuue-
σκῆπτρον βενιαμίν, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας νεανί-
num facientiũ bellũ: vt pugnarẽt cõtra domũ
ων ποιούντων πόλεμον, τοῦ πολεμεῖν πρὸς οἶκον
iſrael vt reducerẽt regnũ roboã filio
ἰσραὴλ ἐπιστρέψαι τὴν βασιλείαν ῥοβοάμ, τῷ υἱῷ
ſalomonis. & fact9 eſt ſermo dñi ad ſameam
σολομῶντος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμέαν
hoiez dei dicẽs: dic roboam filio
ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ λέγων, εἰπὲ τῷ ῥοβοὰμ τῷ υἱῷ
ſalomonis regi iuda: & ad oẽm domũ
σολομῶντος βασιλεῖ ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα οἶκον
iuda & beniamin: & reliquo pplo
ἰούδα καὶ βενιαμίν, καὶ τῷ καταλοίπῳ τοῦ λαοῦ
dicẽs hec dicit dñs: nõ aſcẽdetis neq; bel-
λέγων, τάδε λέγει κύριος, οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ πο-
labitis cum
λεμήσετε μετὰ

2.Pa. 10.d.

E

2.Pa. 11.f.

F

flagellis: ego aũt cedã vos ſcorpionibus. Et non acquieuit rex populo: qm̃ auerſatus fuerat eum dominus: vt ſuſcitaret verbũ ſuũ quod locutus fuerat in manu ahie ſylonite ad hieroboã filiũ nabath. Videns itaq; populus ꝙ noluiſſet eos audire rex: reſpondit ei dicens. Que nobis pars in dauid? vel ꝗ hereditas in filio iſai? Vade in tabernacula tua iſrael: nunc vide domum tuã dauid. Et abiit iſrael in tabernacula ſua. Super filios aũt iſrael qcũq; hitabãt in ciuitatib9 iuda: regnauit roboã. Miſit ergo rex roboam adurã q erat ſup tributa: & lapidauit eũ omis iſrael: & mortuus eſt. Porro rex roboam feſtinus aſcendit currum & fugit in ieruſalẽ. Receſſitq; iſrael a domo dauid vſq; in pñtẽ diẽ. Factũ eſt aũt cũ audiſſet ois iſrael ꝙ reuerſus eſſet hieroboam miſerũt & vocauerũt eum congregato cetu: & conſtituerũt eũ regẽ ſuper omnem iſrael: nec ſecutus eſt quiſpiã domum dauid preter tribum iuda ſolã. Venit autem roboam ieruſalem & congregauit vniuerſam domum iuda & tribum beniamin cẽtum octoginta milia electorũ virorũ & bellatorum: vt pugnarent cõtra domũ iſrael & reducerent regnum roboã filio ſalomõis. Factus ẽ autem ſermo dei ad ſemeiam virum dei dicẽs. Loquere ad roboam filium ſalomonis regem iuda & ad omnem domum iuda & beniamin & reliquos de populo dicens. Hec dicit dñs. Nõ aſcendetis neq; bellabitis contra

בשוטים ואני איסר אתכם
בעקרבים: ולא שמע המלך אל
העם כי היתה סבה מעם יהוה
למען הקים את דברו אשר דבר
יהוה ביד אחיה השלני אל
ירבעם בן נבט: וירא כל ישראל
כי לא שמע המלך אליהם
וישיבו העם את המלך דבר לאמר
מה לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן
ישי לאהליך ישראל עתה
ראה ביתך דוד וילך ישראל
לאהליו: ובני ישראל הישבים
בערי יהודה וימלך עליהם
רחבעם: וישלח המלך רחבעם את
אדרם אשר על המס וירגמו כל
ישראל בו אבן וימת והמלך
רחבעם התאמץ לעלות במרכבה
לנוס ירושלם: ויפשעו ישראל
בבית דוד עד היום הזה: ויהי
כשמע כל ישראל כי שב ירבעם
וישלחו ויקראו אתו אל העדה
וימליכו אתו על כל ישראל
לא היה אחרי בית דוד זולתי
שבט יהודה לבדו: ויבא
רחבעם ירושלם ויקהל את
כל בית יהודה ואת שבט
בנימן מאה ושמנים אלף בחור
עשה מלחמה להלחם עם בית
ישראל להשיב את המלוכה
לרחבעם בן שלמה: ויהי דבר
האלהים אל שמעיה איש
האלהים לאמר: אמר אל
רחבעם בן שלמה מלך יהודה
ואל כל בית יהודה ובנימין
ויתר העם לאמר: כה אמר
יהוה לא תעלו ולא תלחמון עם

אחיכם בני ישראל שובו איש
לביתו כי מאתי נהיה הדבר הזה — היה
וישמעו את דבר יהוה וישבו — שמע שוב
ללכת כדבר יהוה׃ ויבן ירבעם — בנה
את שכם בהר אפרים וישב בה
ויצא משם ויבן את פנואל׃
ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב — אמר שוב
הממלכה לבית דוד׃ אם יעלה — מלך
העם הזה לעשות זבחים בבית — עשה
יהוה בירושלם ושב לב העם — שוב
הזה אל אדניהם אל רחבעם מלך
יהודה והרגני ושבו אל רחבעם
מלך יהודה׃ ויועץ המלך ויעש — יעץ
שני עגלי זהב ויאמר אלהם — שנה
רב לכם מעלות ירושלם הנה — עלה
אלהיך ישראל אשר העלוך
מארץ מצרים׃ וישם את האחד — שום
בבית אל ואת האחד נתן בדן׃
ויהי הדבר הזה לחטאת וילכו — היה
העם לפני האחד עד דן׃ ויעש — פנה עשה
את בית במות ויעש כהנים
מקצות העם אשר לא היו מבני — קצה
לוי׃ ויעש ירבעם חג בחדש
השמיני בחמשה עשר יום לחדש — שמן
כחג אשר ביהודה ויעל על — עלה
המזבח כן עשה בבית אל לזבח — זבח
לעגלים אשר עשה והעמיד — עמד
בבית אל את כהני הבמות אשר — כהן
עשה׃ ויעל על המזבח אשר
עשה בבית אל בחמשה עשר
יום בחדש השמיני בחדש אשר
בדא מלבו ויעש חג לבני ישראל
ויעל על המזבח להקטיר׃ — קטר

Cap. xiii.

והנה איש אלהים בא — בוא
מיהודה בדבר יהוה אל בית אל
וירבעם עמד על המזבח

fr̃es vr̃os filios iſrael. Reuertatur vir in domum ſuã. A me enim factũ eſt verbũ hoc. Audierũt ſermonẽ domini: & reuerſi ſunt de itinere ſicut eis pcepat dñs. Edificauit aũt hieroboã ſychẽ in mõte effraim: & habitauit ibi. Et egreſſus inde edificauit phanuel. Dixitq; hieroboã in corde ſuo. Nũc reuertetur regnum ad domũ dauid: ſi aſcenderit populus iſte vt faciat ſacrificia in domo dñi in ieruſalem: & cõuertetur cor populi huius ad dñm ſuũ roboam regem iuda: interficiẽtq; me & reuertentur ad eum. & excogitato cõſilio fecit duos vitulos aureos: & dixit eis. Nolite vltra aſcendere in ieruſalẽ. Ecce dii tui iſrael qui te eduxerunt de terra egypti. Poſuitq; vnum in bethel & alterum in dan: & factũ eſt verbũ hoc in peccatum. Ibat enim ppl's ad adorãdũ vitulũ vſq; in dã. Et fecit phana in excelſis: & ſacerdotes de extremis populi qui non erant de filiis leui. Cõſtituitq; diem ſolemnem in menſe octauo quintadecima die menſis in ſimilitudinẽ ſolẽnitatis que celebratur in iuda. Et aſcẽdẽs altare ſimiliter fecit in bethel: vt imolaret vitulis: quos fabricatus fuerat. Conſtituitq; in bethel ſacerdotes excelſorum que fecerat: & aſcendit ſup altare quod extruxerat in bethel quintadecima die menſis octaui quẽ finxerat de corde ſuo. Et fecit ſolẽnitatẽ filiis iſrael: & aſcẽdit ſup altare vt adoleret incẽſũ. 13.

Et ecce vir dei venit de iuda in ſermone domini in bethel: hieroboam ſtante ſup altare &

fratribus vr̃is filiis iſrael: reuertatur vnuſquiſq;
τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἀναστρεφέτω ἕκαστος
in domũ ſuã: quia a me factũ eſt verbũ hoc.
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι ἐξ ἐμοῦ γέγονε τὸ ῥῆμα τοῦτο.
& audierũt ſermonẽ dñi: & ceſſauerũt vt
καὶ ἤκουσαν τοῦ λόγου κυρίου, καὶ κατέπαυσαν τοῦ
irent ſcd'm verbũ dñi. & edificauit hiero
πορευθῆναι κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ ᾠκοδόμησεν ἱερο-
boam ſicema que in mõte ephraim: & habitauit
βοὰμ τὴν σίκιμα τὴν ἐν ὄρει ἐφραίμ, καὶ κατῴκησεν
in ea: & egreſſus eſt inde & edificauit phanu
ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ᾠκοδόμησε τὴν φανου-
el. & dixit hieroboam in corde ſuo: ecce
ήλ. καὶ εἶπεν ἱεροβοὰμ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἰδοὺ
nũc reuertetur regnũ ad domũ dauid: ſi aſcẽderit
νῦν ἐπιστρέψει ἡ βασιλεία εἰς οἶκον δαυίδ, ἐὰν ἀναβῇ
ppl's iſte vt offerat ſacrificia in domũ dñi
ὁ λαὸς οὗτος ἀναφέρειν τὰς θυσίας εἰς οἶκον κυρίου
hieruſalem: & conuertetur cor ppli ad
ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπιστραφήσεται ἡ καρδία τοῦ λαοῦ πρὸς
dñm ſuũ ad roboam regem iuda: &
τὸν κύριον αὐτῶν πρὸς ῥοβοὰμ βασιλέα ἰούδα, καὶ
interficiẽt me. & deliberauit rex &
ἀποκτενοῦσί με. καὶ ἐβουλεύσατο ὁ βασιλεὺς καὶ
abiit: & fecit duas vitulas aureas. & di
ἐπορεύθη, καὶ ἐποίησε δύο δαμάλεις χρυσᾶς. καὶ εἶ-
xit hieroboã ad pplm: ſufficiat vobis aſcẽ
πεν ἱεροβοὰμ πρὸς τὸν λαόν, ἱκανούσθω ὑμῖν ἀναβαί-
dere in hieruſalem: ecce dei tui iſrael q eduxe
νειν εἰς ἱερουσαλήμ, ἰδοὺ οἱ θεοί σου ἰσραὴλ οἱ ἀναγα-
runt te de terra egypti. & poſuit vnã in — Exo. 32. 3. Re. 11. a.
γόντες σε ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔθετο τὴν μίαν ἐν
bethel: & vnã dedit in dan. & factũ eſt — G
βαιθήλ, καὶ τὴν μίαν ἔδωκεν ἐν δάν. καὶ ἐγένετο
verbũ hoc in pctm. & ibat ppl's
ὁ λόγος οὗτος εἰς ἁμαρτίαν. καὶ ἐπορεύετο ὁ λαὸς
ante faciẽ vnius vſq; in dan: & fecit hierobo
πρὸ προσώπου τῆς μιᾶς ἕως δάν. καὶ ἐποίησεν ἱεροβο-
am domos in excelſis: & fecit ſacerdotes ptẽ quandã d
ὰμ οἴκους ἐφ᾽ ὑψηλῶν, καὶ ἐποίησεν ἱερέας μέρος τι ἐκ
ppl's q nõ erant de filiis leui. & fe
τοῦ λαοῦ οἳ οὐκ ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν λευί. καὶ ἐποίη-
cit hieroboam diẽ ſolẽnẽ mẽſe octauo in quin
σεν ἱεροβοὰμ ἑορτὴν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ ἐν τῇ πεν-
tadecima die mẽſis iuxta ſolẽnitatẽ q̃ in
τεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τὴν ἐν
iuda. & aſcẽdit ſup altare qd fecit
τῷ ἰούδα. καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίησεν
in bethel vt imolaret vitulis quas fecit.
ἐν βαιθὴλ τοῦ θύειν ταῖς δαμάλεσιν αἷς ἐποίησεν.
& cõſtituit in bethel ſacerdotes excelſorum
καὶ παρέστησεν ἐν βαιθὴλ τοὺς ἱερέας τῶν ὑψηλῶν
que fecerat: & aſcẽdit ſup altare qd fe
ὧν ἐποίησεν, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὃ ἐποίη-
cit in quintadecima die in mẽſe octauo
σεν ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ
in ſolẽnitate quã finxerat de corde ſuo. &
ἐν τῇ ἑορτῇ ᾗ ἐπλάσατο ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ, καὶ
fecit ſolẽnitatẽ filiis iſrael: & aſcẽdit ſup
ἐποίησεν ἑορτὴν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἀνέβη ἐπὶ
altare vt ſacrificaret.
τὸ θυσιαστήριον τοῦ θῦσαι. Ca. 13.
Et ecce homo dei venit de iu — A
Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ παρεγένετο ἐξ ἰού- — 4. Re. 23. d.
da in ſermõe dñi in bethel: & hieroboam ſte
δα ἐν λόγῳ κυρίου εἰς βαιθήλ, καὶ ἱεροβοὰμ εἱ-
tit ſup altare
στήκει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον

vt ſacrificaret. & inuocauit ſup altare dei in
τοῦ ἐπιθῦσαι. καὶ ἐπεκάλεσεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ ἐν
ſermõe dñi: & ait: altare altare: hec dicit
λόγῳ κυρίου, καὶ εἶπεν, θυσιαστήριον θυσιαστήριον, τάδε λέγει
dñs: ecce filius naſcitur domui dauid ioſias no-
κύριος, ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται τῷ οἴκῳ δαυίδ ἰωσίας ὄνο-
men ei: & imolabit ſup te ſacerdotes excelſorum
μα αὐτῷ, καὶ θύσει ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερέας τῶν ὑψηλῶν
& ſacrificãtes ſup te: & oſſa hoim in-
καὶ τοὺς ἐπιθύοντας ἐπὶ σέ, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων κα-
cendet ſup te. & dedit in die illa portẽtũ di
ταυσεῖ ἐπὶ σέ. καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τέρας λέ-
cens: hoc verbũ qd locutus eſt dñs, ecce alta
γων, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν κύριος. ἰδοὺ τὸ θυσια-
re ſcinditur: & effundetur pinguedo eius ſup
στήριον ῥήγνυται, καὶ ἐκχυθήσεται ἡ πιότης ἡ οὖσα ἐπ᾽
eum. & factũ eſt vt audiuit rex hieroboam
αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἱεροβοὰμ
Supra co. — ſermões hois dei qui inuo
τῶν λόγων τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐπικαλεσα-
cauit ſup altare quod in bethel: & extẽdit
μένου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθήλ, καὶ ἐξέτεινεν
B — manũ ſuã de altari dicẽs: apprehendite
τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου λέγων, συλ-
eũ: & exaruit man' eius: quã ex
λάβετε αὐτόν, καὶ ἐξηράνθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ἣν ἐξέ-
tendit cõtra eũ. & nõ valuit retrahere eam
τεινεν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ οὐκ ἠδυνήθη ἐπιστρέψαι αὐτὴν
ad ſe. & altare ſciſſum ẽ: & effuſa
πρὸς ἑαυτόν. καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐρράγη, καὶ ἐξεχύ-
eſt pinguedo de altari iuxta portẽtũ qd de
θη ἡ πιότης ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου κατὰ τὸ τέρας ὃ ἔδω-
dit homo dei in ſermõe dñi. & reſpon
κεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν λόγῳ κυρίου. καὶ ἀπεκρί-
dit rex & dixit homini dei: depre
θη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, δεή-
care iã faciẽ dñi dei tui: & re
θητι δὴ τοῦ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἐπι-
uertatur man' mea ad me. & orauit homo
στρεψάτω ἡ χείρ μου πρός με. καὶ ἐδεήθη ὁ ἄνθρωπος τοῦ
dei faciem dñi: & reuerſa eſt manus
θεοῦ τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ χεὶρ τοῦ
regis ad eum: & facta eſt ſicut pri-
βασιλέως πρὸς αὐτόν, καὶ ἐγένετο καθὼς τὸ πρότε-
us. & locut' eſt rex ad hoiez
ρον. καὶ ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ
dei: ingredere mecũ in domũ meã: & prande:
θεοῦ, εἴσελθε μετ᾽ ἐμοῦ εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἀρίστησον,
& dabo tibi munus. & dixit homo dei
καὶ δώσω σοι δόμα. καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θε-
ad regem: ſi dederis mihi mediã ptẽ
οῦ πρὸς τὸν βασιλέα, ἐὰν δώσῃς μοι τὸ ἥμισυ τοῦ
domus tue: nõ ingrediar tecum: neq; co
οἴκου σου, οὐκ εἰσελεύσομαι μετὰ σοῦ, οὐδὲ μὴ φά-
medã panẽ neq; bibã aquã in loco hoc:
γω ἄρτον οὐδὲ μὴ πίω ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ,
quia ſic precepit mihi in ſermõe dñs dicẽs: nõ
C — ὅτι οὕτως ἐνετείλατό μοι ἐν λόγῳ κύριος λέγων, οὐ μὴ
comedas panẽ neq; bibas aquã neq; reuertaris
φάγῃς ἄρτον οὐδὲ μὴ πίῃς ὕδωρ οὐδὲ μὴ ἐπιστρέψῃς
Infra. co. — in via in qua iuiſti in ea. & abiit in
ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἐπορεύθης ἐν αὐτῇ. καὶ ἀπῆλθεν ἐν
via alia: & nõ reuerſus eſt in via qua venerat i
ὁδῷ ἄλλῃ, καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθεν ἐν
ea in bethel. & prophetes vn' ſenex habi
αὐτῇ εἰς βαιθήλ. καὶ προφήτης εἷς πρεσβύτης κατῴ-
tabat in bethel. & veniũt filii ſui & nar
κει ἐν βαιθήλ. καὶ ἔρχονται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ διη-
rant ei
γοῦνται αὐτῷ

thus iaciente: & exclamauit contra altare in ſermone domini & ait. Altare altare: hec dicit dñs. Ecce filius naſcetur domui dauid, ioſias nomiẽ & imolabit ſuper te ſacerdotes excelſorũ qui nũc in te thura ſuccendunt: & oſſa hominum ſuper te incendet. Deditq; in illa die ſignũ dicens. Hoc erit ſignũ qd locutus eſt dominus. Ecce altare ſcindetur: & effundetur cinis qui in eo eſt. Cumq; audiſſet rex ſermonem hominis dei quem inclamauerat contra altare in bethel: extendit manum ſuam de altari dicens. Apphẽdite eũ. Et exaruit manus eius quã extenderat cõtra eũ: nec valuit retrahere eã ad ſe. Altare quoq; ſciſſũ ẽ & effuſus eſt cinis de altari: iuxta ſignũ qd predixerat vir dei in ſermone domini. Et ait rex ad virum dei. Deprecare faciem domini dei tui & ora pro me: vt reſtituatur manus mea mihi. Orauit vir dei faciem domini: & reuerſa eſt manus regis ad eũ: & facta eſt ſicut prius fuerat. Locutus eſt aũt rex ad virum dei. Veni mecũ domũ vt prandeas: & dabo tibi munera. Rñditq; vir dei ad regẽ. Si dederis mihi mediam partem domus tue nõ veniam tecum nec comedam panem neq; bibam aquam in loco iſto. Sic enim mandatum eſt mihi in ſermõe dñi precipientis. Non comedes panem neq; bibes aquã nec reuerteris per viam quã veniſti. Abiit ergo per aliam viam & non eſt reuerſus per iter quo venerat in bethel: prophetes autẽ quidam ſenex hitabat in bethel ad quẽ venerũt filii ſui: & narrauerũt

להקטיר׃ ויקרא על המזבח — קרא
בדבר יהוה ויאמר מזבח מזבח
כה אמר יהוה הנה בן נולד לבית — ילד
דוד יאשיהו שמו וזבח עליך
את כהני הבמות המקטרים — במה
עליך ועצמות אדם ישרפו עליך׃ — שרף
ונתן ביום ההוא מופת לאמר — יפת
זה המופת אשר דבר יהוה הנה
המזבח נקרע ונשפך הדשן אשר — קרע
עליו׃ ויהי כשמע המלך את דבר — שמע היה
איש האלהים אשר קרא על
המזבח בבית אל וישלח ירבעם — שלח
את ידו מעל המזבח לאמר
תפשהו ותיבש ידו אשר שלח — תפש
עליו ולא יכל להשיבה אליו׃ — שוב
והמזבח נקרע וישפך הדשן מן
המזבח כמופת אשר נתן איש
האלהים בדבר יהוה׃ ויען המלך — ענה
ויאמר אל איש האלהים חל — חלה
נא את פני יהוה אלהיך והתפלל — פנה פלל
בעדי ותשב ידי אלי ויחל איש — שוב
האלהים את פני יהוה ותשב
יד המלך אליו ותהי כבראשנה׃ — היה
וידבר המלך אל איש האלהים — דבר
באה אתי הביתה וסעדה ואתנה — בוא נתן
לך מתת׃ ויאמר איש האלהים — נתן אמר
אל המלך אם תתן לי את חצי — חצה
ביתך לא אבא עמך ולא אכל
לחם ולא אשתה מים במקום — שתה קום
הזה׃ כי כן צוה אתי בדבר יהוה
לאמר לא תאכל לחם ולא
תשתה מים ולא תשוב בדרך — שוב
אשר הלכת׃ וילך בדרך אחר
ולא שב בדרך אשר בא בה אל
בית אל׃ ונביא אחד זקן ישב
בבית אל ויבוא בנו ויספר לו את — ספר

כל המעשה אשר עשה איש | עשה
האלהים היום בבית אל את
הדברים אשר דבר אל המלך
ויספרום לאביהם: וידבר
אליהם אביהם אי זה הדרך
הלך ויראו בניו את הדרך אשר | ראה
הלך איש האלהים אשר בא | בוא
מיהודה: ויאמר אל בניו חבשו | אמר
לי החמור ויחבשו לו החמור | חמר חבש
וירכב עליו: וילך אחרי איש | רכב
האלהים וימצאהו ישב תחת | מצא
האלה ויאמר אליו האתה איש
האלהים אשר באת מיהודה | בוא
ויאמר אני: ויאמר אליו לך | ילך
אתי הביתה ואכל לחם: ויאמר
לא אוכל לשוב אתך ולבוא אתך | יכל
ולא אכל לחם ולא אשתה אתך | שתה
מים במקום הזה: כי דבר אלי | קום
בדבר יהוה לא תאכל לחם ולא | אכל
תשתה שם מים ולא תשוב | שוב
ללכת בדרך אשר הלכת בה: | ילך
ויאמר לו גם אני נביא כמוך | נבא
ומלאך דבר אלי בדבר יהוה | לאך
לאמר השבהו אתך אל ביתך
ויאכל לחם וישת מים כחש לו:
וישב אתו ויאכל לחם בביתו | שוב
וישת מים: ויהי הם ישבים אל
השלחן ויהי דבר יהוה אל | היה
הנביא אשר השיבו: ויקרא אל | קרא
איש האלהים אשר בא מיהודה | בוא
לאמר כה אמר יהוה יען כי
מרית פי יהוה ולא שמרת את | מרה פה
המצוה אשר צוך יהוה אלהיך: | צוה
ותשב ותאכל לחם ותשת מים | שתה
במקום אשר דבר אליך אל | קום
תאכל לחם ואל תשת מים לא

et omnia opera que fecerat vir dei illa die in bethel. Et verba que locutus fuerat ad regem narrauerunt patri suo. Et dixit eis pater eorum. Per quam viam abiit? Oſtēderūt ei filii ſui viam per quam abierat vir dei qui venerat de iuda. Et ait filiis ſuis. Sternite mihi aſinum. Qui cū ſtrauiſſent aſcendit & abiit poſt virum dei: & inuenit eū ſedētem ſubtus terebinthum. Et ait illi. Tu ne es vir dei qui veniſti de iuda? Rñdit ille. Ego ſū. Dixitq; ad eum. Veni mecū domū vt comedas panē. Qui ait. Nō poſſum reuerti neq; venire tecum: nec comedam panem neq; bibam aquā in loco iſto: quia locutus eſt dñs ad me in ſermone dñi dicens. Nō comedas panē & nō bibas aquam ibi: nec reuerteris per viā qua ieris. Qui ait illi. Et ego pphe ta ſum ſimilis tui. Et angelus locutus eſt mihi in ſermone domini dicens. Reduc eū tecum in domum tuam: vt comedat panē & bibat aquam. Fefellit eū & reduxit ſecū. Comedit ergo panē in domo eius & bibit aquā. Cūq; ſederent ad mēſam factus eſt ſermo domini ad pphetā qui reduxerat eū: Et exclamauit ad virum dei qui venerat de iuda dicens. Hec dicit dominus. Quia non obediēs fuiſti ori domini: & nō cuſtodiſti mādatū quod precepit tibi dominus deꝰ tuus: & reuerſus es & comediſti panē & bibiſti aquam in loco in quo ꝓcepit tibi ne comederes panē neq; biberes aquam: non

omnia opera que fecit homo dei in
πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐν
die illa in bethel: & verba q̄ locuꝰ
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν βαιθήλ, καὶ τοὺς λόγους οὓς ἐλάλη-
fuerat regi. & locuꝰ eſt ad eos pater eo-
σε τῷ βασιλεῖ· καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ὁ πατὴρ αὐ-
rū dicēs: per quā viā abiit? & oſtēdūt
τῶν λέγων, ποίᾳ ὁδῷ ἀπελήλυθεν; καὶ δεικνύουσιν
ei filii ſui viā p quā abierat homo
αὐτῷ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὴν ὁδὸν ἣν ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος
dei q venerat de iuda. & ait filiis ſuis:
τοῦ θεοῦ ὁ ἐλθὼν ἐξ ἰούδα. καὶ εἶπεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
ſternite mihi aſinū. & ſtrauerūt ei aſinū.
ἐπισάξατέ μοι τὸν ὄνον. καὶ ἐπέσαξαν αὐτῷ τὸν ὄνον.
& aſcēdit ſup eū & abiit poſt ho-
καὶ ἐπέβη ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ ἐπορεύθη κατόπισθεν τοῦ ἀν-
minē dei. & inuenit eū ſedētē ſub
θρώπου τοῦ θεοῦ. καὶ εὗρεν αὐτὸν καθήμενον ὑπὸ τὴν
quercu. & ait ei: tu es homo dei qui
δρῦν. καὶ εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ὁ ἐξε-
egreſſus es de iuda? & ait: ego. & dixit ei:
ληλυθὼς ἐξ ἰούδα; καὶ εἶπεν, ἐγώ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, D
veni mecū & comede panē. & dixit: non po
δεῦρο μετ᾽ ἐμοῦ καὶ φάγε ἄρτον. καὶ εἶπεν, οὐ μὴ δύ-
tero reuerti tecum: neq; comedā panē
νωμαι τοῦ ἐπιστρέψαι μετὰ σοῦ, οὔτε φάγω ἄρτον
neq; bibā aquā in loco illo: qr ſic
οὔτε μὴ πίω ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ὅτι οὕτως
precepit mihi in ſermōe dñs dicēs: nō comedas
ἐντέταλταί μοι ἐν λόγῳ κύριος λέγων, μὴ φάγῃς
panē ibi & nō bibas aquā: & nō reuertaris in
ἄρτον ἐκεῖ καὶ μὴ πίῃς ὕδωρ, καὶ μὴ ἐπιστρέψῃς ἐν
via in qua ieris in ea. & dixit ad eum:
τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἐπορεύθης ἐν αὐτῇ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν,
& ego propheta ſum ſicut & tu: & angelus locu-
καὶ ἐγὼ προφήτης εἰμὶ ὡς καὶ σύ, καὶ ἄγγελος ἐλάλη-
tus ē ad me in ſermōe dñi dicēs: reduc eū
σε πρός με ἐν λόγῳ κυρίου λέγων, ἐπίστρεψον αὐτὸν
tecum in domū tuā: & comedat panē
μετὰ σεαυτοῦ εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ φαγέτω ἄρτον
& bibat aquā. & mētitus eſt ei: & redu
καὶ πιέτω ὕδωρ. καὶ ἐψεύσατο αὐτῷ, καὶ ἐπέστρε-
xit eū & comedit panē & bibit aquā in
ψεν αὐτὸν καὶ ἔφαγεν ἄρτον καὶ ἔπιεν ὕδωρ ἐν τῷ
domo eius. & factū ē cū ipſi ſederēt ad
οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο αὐτῶν καθημένων ἐπὶ τῆς
mēſam: factꝰ ē ſermo dñi ad prophetā
τραπέζης, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς τὸν προφήτην
qui reduxerat eum: & dixit ad homi-
τὸν ἐπιστρέψαντα αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄνθρω-
nem dei qui venerat de iuda dicens: hec
πον τοῦ θεοῦ τὸν ἥκοντα ἐξ ἰούδα λέγων, τάδε
dicit dñs: quia exacerbaſti verbū dñi:
λέγει κύριος, ἀνθ᾽ ὧν παρεπίκρανας τὸ ῥῆμα κυρίου,
& nō cuſtodiſti mādatū qd̄ precepit tibi
καὶ οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατό σοι
dñs deus tuus: & reuerſus es & comediſti pa
κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐπέστρεψας καὶ ἔφαγες ἄρ-
nem & bibiſti aquā in loco iſto: in q̄ E
τον καὶ ἔπιες ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐν ᾧ
locutꝰ ſum ad te dicēs: nō comedas panē & non
ἐλάλησα πρὸς σὲ λέγων, μὴ φάγῃς ἄρτον καὶ μὴ
bibas aquā: non
πίῃς ὕδωρ, οὐ μὴ

ingrediatur corpus tuū in ſepulchrū patrū
εἰσέλθῃ τὸ σῶμά σου εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων
tuorū. & factū eſt poſtq̄ comedit ipſe panē & bi
σου. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτὸν ἄρτον καὶ πι-
bit aquā: & ſtrauit ipſi aſinū pphe:
εῖν ὕδωρ, καὶ ἐπέσαξεν αὐτῷ τὸν ὄνον τῷ προφήτῃ,
& reuerſus eſt & abiit. & inuenit eū leo in
καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἀπῆλθεν. καὶ εὗρεν αὐτὸν ὁ λέων ἐν
via: & occidit eū. & erat corpꝰ
τῇ ὁδῷ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ ἦν τὸ σῶμα
eius proiectū in itinere: & aſinꝰ aſtabat
αὐτοῦ ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ ὄνος εἱστήκει
iuxta illū: & leo ſtabat iuxta cadauer. &
παρ᾽ αὐτῷ, καὶ ὁ λέων εἱστήκει παρὰ τὸ σῶμα. καὶ
ecce viri tranſeuntes & viderūt morticinū
ἰδοὺ ἄνδρες παραπορευόμενοι καὶ εἶδον τὸ θνησιμαῖ-
on proiectū in via: & leo ſtetit iuxta
ον ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ λέων εἱστήκει ἐχόμενα
morticinū. & venerūt viri & loquūtur
τοῦ θνησιμαίου. καὶ ἔρχονται οἱ ἄνδρες καὶ λαλοῦσιν
in ciuitate: vbi propheta ſenex habitabat in
ἐν τῇ πόλει, οὗ ὁ προφήτης ὁ πρεσβύτης κατῴκει ἐν
ea. & audiuit q reduxerat eum de via:
αὐτῇ. καὶ ἤκουσεν ὁ ἐπιστρέψας αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ,
& ait: homo dei iſte: q exacer
καὶ εἶπεν, ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ οὗτος, ὃς παρεπί-
bauit verbū dñi: & tradidit eū dñs
κρανεν τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν κύριος τῷ
leoni: & cōfregit eū & occidit eū
λέοντι. καὶ συνέτριψεν αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν
iuxta verbū dñi qd̄ locutꝰ eſt ei. & locu-
κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν αὐτῷ. καὶ ἐλάλη-
tus eſt ad filios ſuos dicēs: ſternite mihi
σεν πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ λέγων, ἐπισάξατέ μοι
aſinū: & ſtrauerūt: & abiit & inuenit cor-
τὸν ὄνον, καὶ ἐπέσαξαν, καὶ ἐπορεύθη καὶ εὗρε τὸ σῶ-
pus eius proiectū in via: & aſinus & leo
μα αὐτοῦ ἐρριμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὁ ὄνος καὶ ὁ λέων
ſteterunt iuxta corpus. & nō comedit leo
εἱστήκεισαν παρὰ τὸ σῶμα. καὶ οὐκ ἔφαγεν ὁ λέων τὸ
corpus vel aſinū: & nō cōfregit aſinū. & tulit
σῶμα ἢ τὸν ὄνον, καὶ οὐ συνέτριψε τὸν ὄνον. καὶ ἦρεν ὁ
G propheta ſenex corpus hominis
προφήτης ὁ πρεσβύτης τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ
dei: & impoſuit illud ſup aſinū: & redu
θεοῦ, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τὸν ὄνον, καὶ ἐπέστρε-
xit illud in ciuitatē prophete ſe
ψεν αὐτὸ εἰς τὴν πόλιν τοῦ προφήτου τοῦ πρεσβυ-
nis vt plāgerēt & ſepelirēt eū. & poſuit
τέρου τοῦ κόψασθαι καὶ θάψαι αὐτόν. καὶ ἔθηκεν τὸ
corpus eius in ſepulchro ſuo: & plāxerūt
σῶμα αὐτοῦ ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ, καὶ ἐκόψατο
eum: heu frater. & factū ē poſtq̄ plāxerūt
αὐτόν, οὐαὶ ἀδελφέ. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ κόψασθαι
eum: & ait filiis ſuis dicēs: ſi mortuꝰ
αὐτόν, καὶ εἶπεν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ λέγων, ἐὰν ἀποθά-
fuero: ſepelite me i ſepulchro iſto: in quo hō
νω, θάψατέ με ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ, ἐν ᾧ ὁ ἄνθρωπος
dei ſepultus eſt in eo: iuxta oſſa eius po
τοῦ θεοῦ τέθαπται ἐν αὐτῷ, παρὰ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ θέ-
nite me: vt ſaluētur oſſa mea cū oſſibus eius:
τε με, ἵνα σωθῇ τὰ ὀστᾶ μου μετὰ τῶν αὐτοῦ,
quia factū erit verbū qd̄ locutꝰ eſt in ſermōe do-
ὅτι γινόμενον ἔσται τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν ἐν λόγῳ κυ-
mini ſup altare qd̄ in bethel: & cōtra
ρίου ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν βαιθήλ, καὶ ἐπὶ

inferetur cadauer tuū in ſepulchrū patrū tuorū. Cūq; comediſſet & bibiſſet ſtrauit aſinum ſuum propheta quem reduxerat. Qui cū abiſſet inuenit eum leo i via: & occidit: & erat cadauer eius proiectū in itinere. Aſinus autē ſtabat iuxta illū: & leo ſtabat iuxta cadauer. Et ecce viri tranſeuntes viderunt cadauer proiectum in via & leonem ſtantē iuxta cadauer. Et venerūt & diuulgauerūt in ciuitate: in q̄ ꝓphetes ille ſenex hītabat. Qd̄ cū audiſſet propheta ille q reduxerat eū de via ait. Vir dei eſt qui inobediens fuit ori dñi: & tradidit eū dñs leoni: & cōfregit eum: & occidit iuxta verbū domini qd̄ locutus eſt ei. Dixitq; ad filios ſuos. Sternite mihi aſinum. Qui cū ſtrauiſſent & ille abiſſet: iuēit cadauer eius proiectum in via: & aſinum & leonem ſtantes iuxta cadauer. Non comedit leo de cadauere: nec leſit aſinum. Tulit ergo prophetes cadauer viri dei: & poſuit illud ſup aſinū: & reuerſus intulit in ciuitatē pphete ſenis vt plangeret eum: & poſuit cadauer eius i ſepulchro ſuo. Et plāxerūt eū: heu heu mi frater. Cūq; planxiſſent eum: dixit ad filios ſuos. Cum mortuus fuero ſepelite me in ſepulchro i quo vir dei ſepultus eſt: iuxta oſſa eius ponite oſſa mea. Profecto veniet ſermo quē predixit in ſermone domini contra altare quod ē i bethel: & contra

תבוא נבלתך אל קבר אבתיך: | בוא
ויהי אחרי אכלו לחם ואחרי | היה
שתותו ויחבש לו החמור לנביא | חבש חמר
אשר השיבו: וילך וימצאהו | נבא שוב
אריה בדרך וימיתהו ותהי | מצא ארה
נבלתו משלכת בדרך והחמור | מות
עמד אצלה והאריה עמד אצל | שלך
הנבלה: והנה אנשים עברים
ויראו את הנבלה משלכת בדרך | ראה
ואת האריה עמד אצל הנבלה
ויבאו וידברו בעיר אשר הנביא | בוא דבר
הזקן ישב בה: וישמע הנביא | שמע
אשר השיבו מן הדרך ויאמר | אמר
איש האלהים הוא אשר מרה
את פי יהוה ויתנהו יהוה לאריה | פה נתן
וישברהו וימתהו כדבר יהוה | שבר
אשר דבר לו: וידבר אל בניו
לאמר חבשו לי את החמור
ויחבשו: וילך וימצא את נבלתו
משלכת בדרך והחמור והאריה
עמדים אצל הנבלה לא אכל
האריה את הנבלה ולא שבר
את החמור: וישא הנביא את | נשא נבא
נבלת איש האלהים ויניחהו | נוח
אל החמור וישיבהו ויבא אל | שוב בוא
עיר הנביא הזקן לספד ולקברו:
וינח את נבלתו בקברו ויספדו | ספד
עליו הוי אחי: ויהי אחרי | היה
קברו אתו ויאמר אל בניו
לאמר במותי וקברתם אתי
בקבר אשר איש האלהים קבור | קבר
בו אצל עצמתיו הניחו את
עצמתי: כי היה יהיה הדבר
אשר קרא בדבר יהוה על
המזבח אשר בבית אל ועל | זבח

כל בתי הבמות אשר בערי שמרון׃ — בית במה
אחר הדבר הזה לא שב ירבעם — עיר שוב
מדרכו הרעה וישב ויעש מקצות — רוע עשה
העם כהני במות החפץ ימלא — קצה מלא
את ידו ויהי כהני במות׃ ויהי
בדבר הזה לחטאת בית ירבעם
ולהכחיד ולהשמיד מעל פני — כחד שמד
האדמה׃ בעת ההיא — פנה

Cap. xiiij

חלה אביה בן ירבעם׃ ויאמר
ירבעם לאשתו קומי נא — איש
והשתנית ולא ידעו כי את אשת — שנה
ירבעם והלכת שלה הנה שם
אחיה הנביא הוא דבר עלי — נבא
למלך על העם הזה׃ ולקחת
בידך עשרה לחם ונקדים ובקבק
דבש ובאת אליו הוא יגיד לך — בוא נגד
מה יהיה לנער׃ ותעש כן אשת — היה עשה
ירבעם ותקם ותלך שלה ותבא — קום ילך
בית אחיה ואחיהו לא יכל — בוא
לראות כי קמו עיניו משיבו׃ — ראה קום
ויהוה אמר אל אחיהו הנה — שוב
אשת ירבעם באה לדרש
דבר מעמך אל בנה כי
חלה הוא כזה וכזה תדבר — דבר
אליה ויהי כבאה והיא
מתנכרה׃ ויהי כשמע אחיהו — נכר
את קול רגליה באה בפתח
ויאמר באי אשת ירבעם — אמר איש
למה זה את מתנכרה
ואנכי שלוח אליך קשה׃ לכי — שלח ילך
אמרי לירבעם כה אמר
יהוה אלהי ישראל יען אשר
הרימתיך מתוך העם ואתנך — רום נתן
נגיד על עמי ישראל׃ — נגד
ואקרע את הממלכה מבית דוד — קרע מלך
ואתנה לך ולא היית כעבדי — היה

oīa phana excelſoꝝ q̄ ſunt in vrbib9 ſamarie. Poſt verba hec nō eſt reuerſus hieroboam de via ſua peſſima: ſed ecōtrario fecit de nouiſſimis ppl'is ſacerdotes excelſorū: qcūqȝ volebat iplebat manū ſuā: & fiebat ſacerdos excelſoꝝ. Et ppter hāc cām peccauit domus hieroboā & euerſa eſt & deleta de ſupficie terre. 14.

IN tempore illo ꝏꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ egrotauit abia fili9 hieroboam. Dixitqȝ ꝏꝏ hieroboam vxori ſue. Surge ꝏꝏꝏꝏꝏ & cōmuta hitū ne cognoſcaris q' ſis vxor hieroboā: & vade in ſilo vbi eſt ꝏꝏꝏꝏ abias ppheta qui locutus eſt mihi ꝏꝏꝏ q' regnaturus eēm ſup ppl'm hūc. Tolle quoqȝ in manu tua decē panes & cruſtulam & vas mellis: & vade ad illū. Ipſe ei indicabit tibi ꝏ qd euenturū ſit puero huic. Fecit vt dixerat vxor hieroboā: & cōſurgēs abiit in ſylo: & venit in domū ahie. At ille non poterat ꝏꝏꝏ videre: qa caligauerāt oculi eius pre ſenectute. Dixit aūt dn̄s ad ahiā. Ecce ꝏꝏꝏꝏꝏ vxor hieroboam igreditur vt conſulat ꝏꝏꝏ te ſuper filio ſuo qui ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ egrotat. Hec & hec loqueris ꝏꝏꝏꝏꝏ ei. Cum ergo illa itraret & ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ diſſimularet ſe eſſe que erat: audiuit abias ꝏꝏ ſonitum pedum eius itroeuntis per oſtium: & ait. Ingredere vxor hieroboam. ꝏꝏꝏꝏ Quare aliam te eſſe ſimulas? ꝏꝏꝏꝏꝏ Ego āt miſſus ſū ad te durus nūcius. Vade & dic hieroboam. Hec dicit ꝏꝏꝏꝏꝏ dominus deus iſrael. Quia ꝏꝏꝏꝏꝏ exaltaui te de medio populi & dedi te ꝏꝏ ducem ſuper populū meum iſrael: ꝏꝏꝏꝏ & ſcidi regnum dom9 dauid ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ & dedi illud tibi: & nō fuiſti ſicut ſeruus meus

domos excelſorū q̄ ſūt in ſamaria. ꝛ poſt
τοὺς οἴκους τῶν ὑψηλῶν τῶν ἐν σαμαρείᾳ. καὶ μετὰ
verbū hoc nō reuerſus eſt hieroboā de malicia
τὸ ῥῆμα τοῦτο οὐκ ἐπέστρεψεν ἱεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας
ſua: ꝛ reuerſus eſt ꝛ fecit de parte po
αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λα
puli ſacerdotes excelſorū. q̄ volebat implebat
οῦ ἱερέας τῶν ὑψηλῶν. ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν
manū ſuā: ꝛ fiebat ſacerdos excelſoꝝ. ꝛ
χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐγίνετο ἱερεὺς τῶν ὑψηλῶν. καὶ
factū eſt verbū hoc in peccatū domui hierobo
ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο εἰς ἁμαρτίαν τῷ οἴκῳ ἱεροβο
am: ꝛ in deſtructionē ꝛ in pdictonē a fa
ὰμ, καὶ εἰς ὄλεθρον καὶ εἰς ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώ
cie terre.
που τῆς γῆς.

Ca.14.

IN tpe illo egrotauit abia fili9 hieroboā. ꝛ
ΕΝ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἠρρώστησεν ἀβιὰ υἱὸς ἱεροβοάμ. καὶ
vxori ſue dixit hieroboā: ſurge: ꝛ muta
τῇ γυναικὶ αὐτοῦ εἶπεν ἱεροβοάμ, ἀνάστηθι, καὶ ἀλλοι
beris: nō cognoſcēt q' tu vxor hieroboā: ꝛ va
ώθησῃ, οὐ γνώσονται ὅτι σὺ γυνὴ ἱεροβοάμ, καὶ πο
des in ſelo. ecce illic achia propheta:
ρεύσῃ εἰς σηλώ. ἰδοὺ ἐκεῖ ἀχιὰ ὁ προφήτης,
ipſe locutus eſt ad me q' regnabo ſup po
αὐτὸς ἐλάλησεν ἐπ' ἐμὲ τοῦ βασιλεῦσαι ἐπὶ τὸν λα
puli hunc. ꝛ tolle in manu tua decē panes:
ὸν τοῦτον. καὶ λάβε εἰς τὴν χεῖρά σου δέκα ἄρτους,
ꝛ collyrta: ꝛ vas mellis: ꝛ ibis ad
καὶ κολλύρια, καὶ στάμνον μέλιτος, καὶ ἥξεις πρὸς
illū. ipſe nūciabit tibi qd erit puero.
αὐτόν. αὐτὸς ἀναγγελεῖ σοι τί ἔσται τῷ παιδίῳ.
ꝛ fecit ſic vxor hieroboā: ꝛ ſurrexit ꝛ a
καὶ ἐποίησεν οὕτω ἡ γυνὴ ἱεροβοάμ, καὶ ἀνέστη καὶ ἐπο
bijt in ſelo: ꝛ intrauit in domū achia.
ρεύθη εἰς σηλώ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ἀχιά.
ꝛ homo ſenex ad vidēdū: ꝛ caliga
καὶ ὁ ἄνθρωπος πρεσβύτερος τοῦ ἰδεῖν, καὶ ἠμβλυώ
bant oculi eius pre ſenectute eius.
πουν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ γήρως αὐτοῦ.
ꝛ dixit dn̄s ad achia: ecce vxor hieroboā ingre
καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἀχιά, ἰδοὺ γυνὴ ἱεροβοὰμ εἰσέρ
ditur vt querat verbū a te ſup filio ſuo:
χεται τοῦ ἐκζητῆσαι ῥῆμα παρὰ σοῦ ὑπὲρ υἱοῦ αὐτῆς,
qm̄ egrotus eſt: ſm̄ hoc ꝛ ſm̄ hoc lo
ὅτι ἄρρωστός ἐστι, κατὰ τοῦτο καὶ κατὰ τοῦτο λα
queris ad eā. ꝛ factū eſt cū intraret il
λήσεις πρὸς αὐτήν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι αὐ
la ꝛ diſſimulabat. ꝛ factū eſt quū audiuit achia
τὴν καὶ ἀπεξενοῦτο. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀχιὰ
ſonitū pedū eius ingrediēte ea in ho
τὴν φωνὴν ποδῶν αὐτῆς εἰσερχομένης αὐτῆς ἐν τῷ ἀνοιγ
ſtium. ꝛ ait: ingredere vxor hieroboā: quare
ματι. καὶ εἶπεν, εἴσελθε γυνὴ ἱεροβοάμ, ἵνα τί τοῦ
tu diſſimulas: ꝛ ego ſum nūcius ad te
το σὺ ἀποξενοῦσαι, καὶ ἐγώ εἰμι ἀπόστολος πρὸς σὲ
durus. abiens dic hieroboā: hec di
σκληρός. πορευθεῖσα εἰπὸν τῷ ἱεροβοάμ, τάδε λέ
cit dn̄s deus iſrael: quia exaltaui te a
γει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἀνθ' οὗ ὅσον ὕψωσά σε ἀπὸ
medio ppl'i: ꝛ dedi te ducē ſup
μέσου τοῦ λαοῦ, καὶ ἔδωκά σε ἡγούμενον ἐπὶ τὸν
ppl'm iſrael: ꝛ rupi regnū a domo
λαὸν ἰσραήλ, καὶ ἔρρηξα τὸ βασίλειον ἀπὸ οἴκου
dauid: ꝛ dedi illud tibi: ꝛ nō fuiſti
δαυίδ, καὶ ἔδωκα αὐτὸ σοί, καὶ οὐκ ἐγένου
ſicut ſeruus meus
ὡς ὁ δοῦλός μου ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ
ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ
ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

A — 4.Re. 8.c. — B

dauid: qui cuſtodiuit mandata mea: ꝛ qui ambulauit
δαυίδ, ὃς ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου, καὶ ὃς ἐπορεύθη
poſt me in oīnī corde ſuo: ad faciēdū
ὀπίσω μου ἐν πάσῃ καρδίᾳ αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ
rectū in oculis meis: ꝛ male opat9 es vt faceres
εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἐπονηρεύσω τοῦ ποιῆσαι
vltra oēs q̄cūqȝ fuerāt in cōſpectu meo. ꝛ am
παρὰ πάντας ὅσοι ἐγένοντο εἰς πρόσωπόν μου. καὶ ἐπο
bulaſti ꝛ feciſti tibi deos alienos ꝛ cōflatilia
ρεύθης καὶ ἐποίησας σεαυτῷ θεοὺς ἑτέρους καὶ χωνευ
ad irritandum me: ꝛ me piecisti poſt te.
τὰ τοῦ παροργίσαι με, καὶ ἐμὲ ἔρριψας ὀπίσω σου.
idcirco ecce ego induco malū in domū hierobo
διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω κακίαν πρὸς οἶκον ἱεροβο
am: ꝛ perimā hieroboā mingētē ad parietē
άμ, καὶ ἐξολοθρεύσω ἱεροβοὰμ οὐροῦντα πρὸς τοῖχον
ꝛ detentum ꝛ relictum in iſrael. ꝛ
καὶ ἐπεχόμενον καὶ καταλελειμμένον ἐν ἰσραήλ. καὶ
colligā hieroboā vt colligit fimus vſqȝ dū cō
ἐπιλέξω ἱεροβοὰμ καθὼς ἐπιλέγεται ἡ κόπρος ἕως τε
ſumetur ipſe. mortuū ex hieroboā in
λειωθῆναι αὐτόν. τὸν τεθνηκότα τοῦ ἱεροβοὰμ ἐν τῇ
ciuitate comedent canes. ꝛ mortuū in
πόλει καταφάγονται οἱ κύνες. καὶ τὸν τεθνηκότα ἐν
agro comedent volucres celi: quia
τῷ ἀγρῷ καταφάγεται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι
dn̄s locut9 ē. ꝛ tu ſurge vade in domū tuā:
κύριος ἐλάλησε. καὶ σὺ ἀναστᾶσα πορεύθητι εἰς οἶκόν σου,
ꝛ quū intrabunt pedes tui ciui
καὶ ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι τοὺς πόδας σου τὴν πό
tatē: morietur puer: ꝛ plāgent eū oēs
λιν, ἀποθανεῖται τὸ παιδάριον, καὶ κόψονται αὐτὸ πᾶς
iſrael: ꝛ ſepelient eum: qr ille ſolus indu
ἰσραήλ, καὶ θάψουσιν αὐτόν, ὅτι οὗτος μόνος εἰσε
cetur hieroboā ad ſepulchrū: qm̄ inuētū ē in eo
λεύσεται τῷ ἱεροβοὰμ πρὸς τάφον, ὅτι εὑρέθη ἐν αὐ
verbū bonū de dn̄o deo iſrael in do
τῷ ῥῆμα καλὸν περὶ τοῦ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ ἐν οἴ
mo hieroboā. ꝛ ſuſcitabit dn̄s ſibi regem ſup
κῳ ἱεροβοάμ. καὶ ἀναστήσει κύριος ἑαυτῷ βασιλέα ἐπὶ
iſrael: qui pcutiet domū hieroboā hac die
ἰσραήλ, ὃς πλήξει τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ ταύτῃ τῇ ἡμέ
ꝛ ad huc ꝛ nūc. ꝛ pcutiet dn̄s iſrael: ſicut
ρα καὶ ἔτι καί γε νῦν. καὶ πλήξει κύριος τὸν ἰσραήλ, καθὰ
mouetur arūdo in aqua. ꝛ euellet iſ
κινεῖται ὁ κάλαμος ἐν τῷ ὕδατι. καὶ ἐκτιλεῖ τὸν ἰσ
rael a ſitu terre bone huius: quā
ραὴλ ἀπὸ ἄνω τῆς χθονὸς τῆς ἀγαθῆς ταύτης, ἧς
dedit patribus eorū. ꝛ ventilabit eos
ἔδωκε τοῖς πατράσιν αὐτῶν. καὶ λικμήσει αὐτοὺς
a trans flumine. quia fecerūt
ἀπὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ. ἀνθ' οὗ ὅσον ἐποίησαν
lucos ſuos irritantes dn̄m. ꝛ tradet
τὰ ἄλση αὐτῶν παροργίζοντες τὸν κύριον. καὶ δώσει
dn̄s iſrael gr̄a pctōꝝ hieroboā: q̄ pecca
κύριος τὸν ἰσραὴλ χάριν ἁμαρτιῶν ἱεροβοάμ, ὃς ἥμαρ
uit ꝛ q̄ peccare fecit iſrael. ꝛ ſurrexit vxor hieroboā
τε καὶ ὃς ἐξήμαρτεν ἰσραήλ. καὶ ἀνέστη ἡ γυνὴ ἱεροβοὰμ
ꝛ abijt in therſa. ꝛ factū eſt quū igrederet
καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν θερσά. καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθεν
in veſtibulū domus: ꝛ puer mor
ἐν τῷ προθύρῳ τοῦ οἴκου, καὶ τὸ παιδάριον ἀπέ
tu9 eſt: ꝛ ſepelierūt eū: ꝛ plāxerūt eū oēs iſ
θανε, καὶ ἔθαψαν αὐτό, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸ πᾶς ἰσ
rael ſm̄ verbū dn̄i qd̄ locut9 eſt in manu
ραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ
ſerui ſui achia prophete. ꝛ reliquum
δούλου αὐτοῦ ἀχιὰ τοῦ προφήτου. καὶ περισσὸν ꝏ
ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ
ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

C — Infra. 16.b. Infra. n.f. — D — E

dauid qui cuſtodiuit mandata mea: & ꝏꝏ ſecutus eſt me in toto corde ſuo faciens ꝏꝏ qd̄ placitū eēt in cōſpectu meo: ſed opatus es male ſuper omnes qui fuerunt ante te: ꝏꝏꝏ & feciſti tibi deos alienos ꝏꝏꝏꝏꝏ & cōflatiles vt me ad iracundiam prouocares: me āt piecisti poſt corpus tuū. Idcirco ecce ego inducā mala ſup domū hieroboā: & pcutiam de hieroboā mingētē ad parietem clauſū & nouiſſimum i iſrael: & mūdabo reliqas dom9 hieroboā: ſicut mūdari ſolet fimus vſqȝ ad ꝏ purū. Qui mortui fuerint de hieroboā in ciuitate comedēt eos canes. q̄ āt mortui fuerit in agro vorabunt eos aues celi: quia dn̄s locutus eſt. Tu igr̄ ſurge & vade in domū tuā & in ipſo itroitu pedū tuorū i vrbē morietur puer: & planget eū oīs iſrael & ſepeliet. Iſte enim ſol9 inferetur de hieroboā in ſepulchrū: quia inuentus eſt ſup eo ſermo bonus a domino deo iſrael i domo hieroboam: Cōſtituet āt ſibi dominus regem ſup iſrael qui percutiet ꝏꝏꝏ domū hieroboā in hac die & in hoc ꝏꝏꝏꝏ tpe: & pcutiet dn̄s de9 iſrael: ſicut ꝏꝏꝏꝏ moueri ſolet arundo in aqua. Et euellet ꝏꝏ iſrael de terra bona ꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ hac: quā dedit patribus eorum: & vētilabit eos trans flumen: quia fecerunt ſibi ꝏꝏꝏꝏ lucos vt irritarent dominum. Et tradet dominus deus iſrael propter peccata hieroboam ꝏ qui peccauit & peccare fecit ꝏꝏꝏꝏꝏ iſrael. Surrexit itaqȝ vxor ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ hieroboā: & abiit: & venit in therſa. Cumqȝ illa ingrederetur limen domus: puer mortuus eſt & ſepelierūt eū. Et planxit eum omnis ꝏꝏꝏ iſrael iuxta ſermonem dn̄i quē locutus eſt ꝏ in manu ſerui ſui ahie prophete. Reliqua aūt

דוד אשר שמר מצותי ואשר — צוה
הלך אחרי בכל לבבו לעשות — עשה
רק הישר בעיני׃ ותרע לעשות — רוע
מכל אשר היו לפניך ותלך — ילך
ותעשה לך אלהים אחרים
ומסכות להכעיסני ואתי השלכת — נסך כעס
אחרי גוך׃ לכן הנני מביא רעה — שלך גו
אל בית ירבעם והכרתי לירבעם — בוא רוע
משתין בקיר עצור ועזוב — כרת
בישראל ובערתי אחרי בית — שתן עצר
ירבעם כאשר יבער הגלל עד — עזב
תמו׃ המת לירבעם בעיר יאכלו — בער
הכלבים והמת בשדה יאכלו — תמם מות
עוף השמים כי יהוה דבר׃ ואת — אכל
קומי לכי לביתך בבאה רגליך — ילך בוא
העירה ומת הילד׃ וספדו לו כל — מות
ישראל וקברו אתו כי זה לבדו — בדד
יבא לירבעם אל קבר יען נמצא — מצא
בו דבר טוב אל יהוה אלהי
ישראל בבית ירבעם׃ והקים יהוה — קום
לו מלך על ישראל אשר יכרית — כרת
את בית ירבעם זה היום ומה גם
עתה׃ והכה יהוה את ישראל כאשר — נכה
ינוד הקנה במים ונתש את — נוד
ישראל מעל האדמה הטובה
הזאת אשר נתן לאבותיהם וזרם — זרה
מעבר לנהר יען אשר עשו את — עשה
אשריהם מכעיסים את יהוה׃ ויתן — כעס נתן
את ישראל בגלל חטאות ירבעם
אשר חטא ואשר החטיא — חטא
את ישראל׃ ותקם אשת — קום איש
ירבעם ותלך ותבא תרצתה היא — ילך בוא
באה בסף הבית והנער מת׃ — מות
ויקברו אתו ויספדו לו כל — קבר ספד
ישראל כדבר יהוה אשר דבר
ביד עבדו אחיהו הנביא׃ ויתר — נבא

דברי ירבעם אשר נלחם ואשר — לחם
מלך הנם כתובים על ספר דברי — היה כתב
הימים למלכי ישראל: והימים — יום
אשר מלך ירבעם עשרים
ושתים שנה וישכב עם — שכב
אבתיו וימלך נדב בנו תחתיו — מלך
ורחבעם בן שלמה מלך ביהודה
בן ארבעים ואחת שנה רחבעם — רבע
במלכו ושבע עשרה שנה מלך
בירושלם העיר אשר בחר
יהוה לשום את שמו שם
מכל שבטי ישראל ושם אמו
נעמה העמנית: ויעש יהודה הרע — עשה רוע
בעיני יהוה ויקנאו אתו מכל — קנא
אשר עשו אבתם בחטאתם
אשר חטאו: ויבנו גם המה להם — בנה
במות ומצבות ואשרים על כל — בנה יצב
גבעה גבהה ותחת כל עץ רענן:
וגם קדש היה בארץ עשו ככל
התועבת הגוים אשר הוריש — תעב ירש
יהוה מפני בני ישראל: ויהי — פנה היה
בשנה החמישית למלך רחבעם — חמש
עלה שישק מלך מצרים
על ירושלם: ויקח את — לקח
אצרות בית יהוה ואת אוצרות — אצר
בית המלך ואת הכל לקח
ויקח את כל מגני הזהב אשר
עשה שלמה: ויעש המלך — עשה
רחבעם תחתם מגני נחשת
והפקיד על יד שרי הרצים — פקד שור
השמרים פתח בית המלך: ויהי — רוץ היה
מדי בא המלך בית יהוה ישאום — בוא נשא
הרצים והשיבום אל תא הרצים: — שוב
ויתר דברי רחבעם וכל אשר
עשה הלא המה כתובים
על ספר דברי הימים למלכי

verborū hieroboā quō pugnauerit: & quō regnauerit: ecce ſcripta ſunt in libro verborū dierum regum iſrael. Dies autem quibus regnauit hieroboam viginti duo anni ſunt. Et dormiuit hieroboam cum prībus ſuis: regnauitq; nadab filius eius p̄ eo. Porro roboā filius ſalomonis regnauit in iuda. Quadraginta & vnius anni erat roboam cū regnare cepiſſet: & decē & ſeptē annis regnauit in ieruſalem ciuitate quam elegit dominus vt poneret nomen ſuum ibi ex oībus tribubus iſrael. Nomē āt matris eius Naama amanites. Et fecit iudas malum coram domino & irritauerūt eū ſuper oībus que fecerant patres eorum in peccatis ſuis q̄ peccauerūt. Edificauerunt enī & ipſi ſibi aras & ſtatuas & lucos ſuper omnem collē excelſum: & ſubter oēm arborē frōdoſam: ſed & effemīati fuerunt in terra: fecerūtq; oēs abominatiōes gentiū quas attriuit dominus ante faciē filiorum iſrael. In quinto aūt anno regni roboam aſcendit ſeſac rex egypti in ieruſalem: & tulit theſauros domus domini & theſauros regios & vniuerſa diripuit: ſcuta quoq; aurea que fecerat ſalomon pro quibus fecit rex roboam ſcuta erea: & tradidit ea in manū ducū ſcutariorū & eorū qui excubabant añ oſtium domus regis. Cūq; īgrederetur rex in domū dn̄i portabāt ea q̄ p̄eundi habebāt officiū: & poſtea reportabāt ad armamētarium ſcutariorum. Reliq̄ aūt ſermonū roboā & oīa que fecit: ecce ſcripta ſunt in libro ſermonū dierum regum

verbū hieroboā quātū bellauit τ quātū re
ῥήματα ἱεροβοὰμ ὅσα ἐπολέμησε καὶ ὅσα ἐβα-
gnauit: ecce ea ſcripta in libro verbo
σίλευσεν, ἰδοὺ αὐτὰ γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου ῥημά-
rum dierū regum iſrael. τ dies
των τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ. καὶ αἱ ἡμέ-
qb⁹ regnauit hieroboā viginti τ duo ānī: τ
ραι ἃς ἐβασίλευσεν ἱεροβοὰμ εἴκοσι καὶ δύο ἔτη, καὶ
dormiuit cū patribus ſuis: τ regnauit
ἐκοιμήθη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσε
nadab fili⁹ eius pro eo. τ roboā fili⁹ ſalo
ναδὰβ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ῥοβοὰμ υἱὸς σολο-
monis regnauit in iuda: filius quadraginta
μῶντος ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰούδαν, υἱὸς τεσσαράκοντα
τ vni⁹ ānoꝝ roboā cū regnaret ipſe. τ
καὶ ἑνὸς ἐτῶν ῥοβοὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ
ſeptemdecim ānis regnauit in hieruſalē
ἑπτακαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἱερουσαλὴμ τῇ
ciuitate in qua elegit dn̄s vt poneret nomē ſuū ibi
πόλει ἐν ᾗ ἐξελέξατο κύριος θέσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ
ex oībus tribubus iſrael. τ nomē ma
ἐκ πασῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ. καὶ τὸ ὄνομα τῆς μη-
tris eius naama amanitis. τ fecit iudas
τρὸς αὐτοῦ νααμὰ ἡ ἀμμανῖτις. καὶ ἐποίησεν ἰούδας
malū corā dn̄o. τ emulatus eſt eū in
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ παρεζήλωσεν αὐτὸν ἐν
oībus q̄ fecerūt patres ſui: τ in
πᾶσιν οἷς ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς
peccatis ſuis q̄ peccauerūt. τ edificauerūt ſi
ἁμαρτίαις αὐτῶν αἷς ἥμαρτον. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυ-
bi excelſa τ ſtatuas τ lucos ſup oēm collē excel
τοῖς ὑψηλὰ καὶ στήλας καὶ ἄλση ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψη-
ſum: τ ſubter oīne lignū frōdoſū. τ cōiura
λόν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου συσκίου. καὶ σύνδε-
tio facta eſt in terra: τ fecit ab oībus
σμος ἐγένετο ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐποίησεν ἀπὸ πάντων τῶν
abominatiōib⁹ gētiū quas abſtulit dn̄s a fa
βδελυγμάτων τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώ-
cie filioꝝ iſrael. τ factū eſt in anno
που τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ
quinto regnante roboam: aſcēdit ſuſac rex
πέμπτῳ βασιλεύοντος ῥοβοάμ, ἀνέβη σουσὰκ βασι-
egypti in hieruſalem: τ tulit oēs
λεὺς αἰγύπτου ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἔλαβε πάντας τοὺς
theſauros dom⁹ dn̄i τ theſauros dom⁹
θησαυροὺς οἴκου κυρίου καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου τοῦ
regis: τ vniuerſa cepit: τ ſcuta
βασιλέως, καὶ τὰ πάντα ἔλαβε, καὶ τὰ ὅπλα τὰ
aurea q̄ fecit ſalomon. τ fecit roboā
χρυσᾶ ἃ ἐποίησε σολομών. καὶ ἐποίησε ῥοβοὰμ ὁ
rex ſcuta erea pro eis. τ p̄poſiti erāt
βασιλεὺς ὅπλα χαλκᾶ ἀντ' αὐτῶν. καὶ ἐπέθεντο
ſup ea duces p̄curſoꝝ cuſto
ἐπ' αὐτῶν οἱ ἡγούμενοι τῶν παρατρεχόντων οἱ φυλάσ-
diētes portā domus regis. τ factū
σοντες τὸν πυλῶνα οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένε-
eſt vt ingreſſus eſt rex in domū dn̄i:
το ὡς ἂν εἰσεπορεύετο ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου,
portabāt ea p̄curſores τ firmabāt ea
ἦρον αὐτὰ οἱ παρατρέχοντες καὶ ἀπηρείδοντο αὐ-
in thalamū p̄curſoꝝ. τ reliqua
τὰ εἰς τὸ θεὲ τῶν παρατρεχόντων. καὶ τὰ λοιπὰ
ſermonū roboā τ oīa que fecit: nō
τῶν λόγων ῥοβοὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ
ne hec ſcripta in libro ſermonū
ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν
dierū regum
ἡμερῶν τῶν βασιλέων

F

1.Pa. 11.c.

G

iuda: τ bellum fuit inter roboā τ hierobo
ἰούδα; καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ῥοβοὰμ καὶ ἱεροβο-
am cūctis dieb⁹. τ dormiuit roboā cū
ὰμ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐκοιμήθη ῥοβοὰμ μετὰ τῶν
patribus ſuis: τ ſepelitur cū p̄ribus ſu-
πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐ-
is in ciuitate dauid. τ nomē m̄ris eius naa
τοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ναα-
ma ammanitis. τ regnauit abia filius eius
μὰ ἡ ἀμμανῖτις. καὶ ἐβασίλευσεν ἀβιὰ υἱὸς αὐτοῦ
pro eo.
ἀντ' αὐτοῦ.

Ca.15.

A Et octauo decimo anno regnante hiero
Ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλεύοντος ἱερο-
boam filio nabat: regnat abia filius roboā ſup iu-
βοὰμ υἱοῦ ναβάτ, βασιλεύει ἀβιὰ υἱὸς ῥοβοὰμ ἐπὶ ἰού-
2.Pa. 13.a. dan. τ trib⁹ ānis regnauit in hieruſalem. τ no
δαν. καὶ τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνο-
men m̄ris ſue maacha filia abeſalom. τ
μα τῆς μητρὸς αὐτοῦ μααχὰ θυγάτηρ ἀβεσαλώμ. καὶ
ambulauit in oībus peccatis p̄ris ſui q̄
ἐπορεύθη ἐν πάσαις ἁμαρτίαις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ αἷς
fecerat ante eū: τ nō erat cor eius
ἐποίησεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ
perfectū cū dn̄o deo ſuo: ſicut cor dauid
τελεία μετὰ κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἡ καρδία δαυίδ
patris ſui: quia pp̄ dauid dedit ei do
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὅτι διὰ δαυίδ ἔδωκεν αὐτῷ κύ-
minus de⁹ ſu⁹ reliquias in hieruſalem: vt ſtatueret
ριος ὁ θεὸς αὐτοῦ κατάλειμμα ἐν ἱερουσαλήμ, ἵνα στήσῃ τὰ
filios eius poſt eū: τ ſtatueret hieruſalem: vt
τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτόν, καὶ στήσῃ τὴν ἱερουσαλήμ, ὡς
fecit dauid rectū corā dn̄o: τ nō de-
ἐποίησε δαυίδ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, καὶ οὐκ ἐξέ-
clinauit ab oībus que p̄ceperat ei cūctis
κλινεν ἀπὸ πάντων ὧν ἐνετείλατο αὐτῷ πάσας τὰς
diebus vite ſue: p̄terq̄ in ſmōe vrie
ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐν ῥήματι οὐρίου
chetei. τ bellum fuit inter roboā τ in-
τοῦ χετταίου. καὶ πόλεμος ἦν μεταξὺ ῥοβοὰμ καὶ με-
B ter hieroboam oīb⁹ diebus vite eius.
ταξὺ ἱεροβοὰμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.
2.Pa. 14.a. τ reliqua ſermonū abia τ oīa que fe
καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀβιὰ καὶ πάντα ὅσα ἐποί-
cit: nonne hec ſcripta ſunt in libro ſermonū
ησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων
dierū regū iuda: τ p̄eliū fuit
τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ πόλεμος ἦν
inter abia τ inter hieroboā. τ dormiuit
ἀναμέσον ἀβιὰ καὶ ἀναμέσον ἱεροβοάμ. καὶ ἐκοιμήθη
abia cū p̄ribus ſuis: τ ſepelitur in ci-
ἀβιὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται ἐν πό-
uitate dauid. τ regnauit aſa fili⁹ ei⁹ pro eo. in
λει δαυίδ. καὶ ἐβασίλευσεν ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν τῷ
anno viceſimo hieroboā regis iſ
ἐνιαυτῷ τῷ εἰκοστῷ τοῦ ἱεροβοὰμ βασιλέως τοῦ ἰσ-
rael regnat aſa ſup iudā: τ quadragin-
ραὴλ βασιλεύει ἀσὰ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ τεσσαράκον-
ta τ vno anno regnauit in hieruſalem. τ nomē
τα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα
matris eius maacha filia abeſalom. τ
τῆς μητρὸς αὐτοῦ μααχὰ θυγάτηρ ἀβεσαλώμ. καὶ
fecit aſa rectū corā dn̄o: ſicut dauid
ἐποίησεν ἀσὰ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, ὡς δαυίδ ὁ
pater eius. τ abſtulit initiatos a terra: τ
πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἀφεῖλε τοὺς τετελεσμένους ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ
abſtulit vniuerſas abominatiōes q̄ fecerūt p̄s
ἐξῆρε πάντα τὰ βδελύγματα ἃ ἐποίησαν οἱ πατέ-
tres eius. τ maacha m̄rem ſuā amo-
ρες αὐτοῦ. καὶ τὴν μααχὰ τὴν μητέρα αὐτοῦ με-
C uit vt nō eſſet princeps: ſicut
τέστησεν τοῦ μὴ εἶναι ἡγουμένην, καθότι

iuda? Fuitq; bellum inter roboam & hieroboam cunctis diebus. Dormiuitq; roboā cū patribus ſuis: & ſepultus eſt cum eis in ciuitate dauid. Nomen āt matris eius naama amanitis. Et regnauit abia filius eius pro eo.

15. Igitur in octauo decimo āno regni hieroboā filii nabath: regnauit abia ſuper iudam. Tribus annis regnauit in ieruſalem. Nomen matris eius maacha filia abeſſalon. Ambulauitq; in oībus peccatis patris ſui que fecerat ante eū: nec erat cor eius perfectum cum dn̄o deo ſuo ſicut cor dauid patris eius. Sed propter dauid dedit ei dominus de⁹ ſu⁹ lucernā in ieruſalem vt ſuſcitaret filiū eius poſt eū & ſtatueret ieruſalem: eo q̄ feciſſet dauid rectū in oculis dn̄i: & nō declinaſſet ab oībus q̄ p̄ceperat ei cūctis diebus vite ſue: excepto ſermōe vrie ethei. Attamē bellū fuit inter roboam & hieroboā omni t̄pe vite eius. Reliqua aūt ſermonum abie & omnia que fecit: nōne hec ſcripta ſūt in libro verborum dierum regū iuda? Fuitq; prelium inter abiā & inter hieroboam. Et dormiuit abia cū prībus ſuis: & ſepelierūt eū in ciuitate dd: regnauitq; aſa filius eius p̄ eo. In anno ergo viceſimo hieroboā regis iſrael regnauit aſa rex iuda: & quadraginta & vno anno regnauit in ieruſalē. Nomen matris eius maacha filia abeſſalon: & fecit aſa rectū añ cōſpectum domini ſicut dd̄ p̄r eius: & abſtulit effeminatos de terra: purgauitq; vniuerſas ſordes idolorum que fecerāt p̄res eius. Inſuper & maacham matrem ſuā amouit ne eſſet princeps in ſacris

יהודה: ומלחמה היתה בין רחבעם — לחם היה
ובין ירבעם כל הימים: וישכב — יום שכב
רחבעם עם אבתיו ויקבר עם — קבר
אבתיו בעיר דוד ושם אמו
נעמה העמנית וימלך אבים בנו — מלך
תחתיו: Cap. xv. ובשנת שמנה — שנה
עשרה למלך ירבעם בן נבט
מלך אבים על יהודה: שלש
שנים מלך בירושלם ושם
אמו מעכה בת אבישלום: וילך
בכל חטאות אביו אשר עשה
לפניו ולא היה לבבו שלם עם — פנה
יהוה אלהיו כלבב דוד אביו:
כי למען דוד נתן יהוה אלהיו
לו ניר בירושלם להקים את — נור קום
בנו אחריו ולהעמיד את ירושלם: — עמד
אשר עשה דוד את הישר בעיני
יהוה ולא סר מכל אשר צוהו — סור
כל ימי חייו רק בדבר אוריה — יום חיה
החתי: ומלחמה היתה בין רחבעם — לחם היה
ובין ירבעם כל ימי חייו: ויתר
דברי אבים וכל אשר עשה
הלא הם כתובים על ספר דברי
הימים למלכי יהודה ומלחמה
היתה בין אבים ובין ירבעם: וישכב
אבים עם אבתיו ויקברו אתו בעיר — קבר
דוד וימלך אסא בנו תחתיו: ובשנת — מלך שנה
עשרים לירבעם מלך ישראל
מלך אסא מלך יהודה: וארבעים — רבע
ואחת שנה מלך בירושלם ושם
אמו מעכה בת אבישלום:
ויעש אסא הישר בעיני יהוה — עשה
כדוד אביו: ויעבר הקדשים מן — עבר
הארץ ויסר את כל הגלולים — סור גלל
אשר עשו אבתיו: וגם את
מעכה אמו ויסרה מגבירה — גבר

אשר עשתה מפלצת לאשרה — פלץ
ויכרת אסא את מפלצתה — כרת
וישרף בנחל קדרון׃ והבמות לא — שרף · בנה
סרו רק לבב אסא היה שלם
עם יהוה כל ימיו׃ ויבא את — יום · בוא
קדשי אביו וקדשי בית יהוה
כסף וזהב וכלים׃ ומלחמה היתה — כלה · לחם
בין אסא ובין בעשא מלך ישראל — היה
כל ימיהם׃ ויעל בעשא — עלה
מלך ישראל על יהודה ויבן — בנה
את הרמה לבלתי תת יצא — נתן · יצא
ובא לאסא מלך יהודה׃ ויקח — בוא · לקח
אסא את כל הכסף והזהב
הנותרים באוצרות בית יהוה — יתר · אצר
ואת אוצרות בית המלך
ויתנם ביד עבדיו וישלחם — נתן · שלח
המלך אסא אל בן הדד בן טברמן
בן חזיון מלך ארם הישב
בדמשק לאמר׃ ברית ביני ובינך — ברת
בין אבי ובין אביך הנה שלחתי
לך שחד כסף וזהב לך הפרה את — ילך · פור
בריתך את בעשא מלך ישראל
ויעלה מעלי׃ וישמע בן הדד — עלה · שמע
אל המלך אסא וישלח את
שרי החילים אשר לו על ערי — שור · עיר
ישראל ויך את עיון ואת דן — נכה
ואת אבל בית מעכה ואת כל
כנרות על כל ארץ נפתלי׃
ויהי כשמע בעשא ויחדל — היה · חדל
מבנות את הרמה וישב בתרצה׃ — בנה
והמלך אסא השמיע את
כל יהודה אין נקי וישאו — נקה · נשא
את אבני הרמה ואת עציה
אשר בנה בעשא ויבן בם — בנה
המלך אסא את גבע בנימן ואת
המצפה׃ ויתר כל דברי אסא

priapi & in luco eius quē conſecrauerat. Subuertitq; ſpecū eius & confregit ſimulacrū turpiſſimū & cōbuſſit in torrēte cedron. Excelſa autē nō abſtulit. Verūtamen cor aſa perfectū erat cum dño deo ſuo cunctis diebus ſuis: & intulit ea quę ſctificauerat pater ſuus & vouerat in domū dñi argētum & aurū & vaſa. Bellū autē erat inter aſa & baaſa regem iſrael cunctis diebus eorum. Aſcendit quoq; baaſa rex iſrael in iudam: & edificauit rama vt non poſſit quiſpiam egredi vel īgredi de parte aſa regis iude. Tollens itaq; aſa omne argētum & aurum quod remāſerat in theſauris domus domini: & in theſauris domus regie: dedit illud in manus ſeruorum ſuorum: & miſit ad benadab filiū tabremon filii ezion regem ſyrie qui habitabat in damaſco dicēs. Fedus eſt inter me & te & inter patrē meū & patrem tuum: ideo miſi tibi munera argētū & aurū: & peto vt venias & irritū facias fedus quod habes cū baaſa rege iſrael: & recedat a me. Acquieſcens benadab regi aſa miſit principes exercitus ſui in ciuitates iſraelis: & percuſſerunt ahion & dan & abel domum maacha & vniuerſam cenneroth: omnem ſ. terram neptalim. Quod cum audiſſet baaſa intermiſit edificare rama & reuerſus eſt in therſa. Rex autem aſa nunciū miſit in omnem iudā dicēs: Nemo ſit excuſatus. Et tulerūt lapides de rama & ligna eius quibus edificauerat baaſa: & extruxit de eis rex aſa gabaa beniamin & maſpha. Reliqua autē omnium ſermonum aſa

fecit ſynodū luco eius. ⁊ abſcidit aſa
ἐποίησεν σύνοδον τῷ ἄλσει αὐτῆς. καὶ ἐξέκοψεν ἀσὰ
oia luſtra eius: ⁊ cōbuſſit in
πάσας τὰς καταδύσεις αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν ἐν
igne in torrēte cedrō: at excelſa nō ab
πυρὶ ἐν τῷ χειμάρρῳ κεδρών, τὰ δὲ ὑψηλὰ οὐκ ἐξ
ſtulit. verūtū cor aſa erat pfectū cū dño cun
ῆρεν. πλὴν ἡ καρδία ἀσὰ ἦν τελεία μετὰ κυρίου πά
ctis diebus ſuis. ⁊ intulit aſa in do
σας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ. καὶ εἰσήνεγκεν ἀσὰ εἰς τὸν οἶ
mum dñi columnas patris ſui ⁊
κον κυρίου τοὺς κίονας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοὺς
columnas argēteas ⁊ aureas: ⁊ intulit in
κίονας τοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς, καὶ εἰσήνεγκεν εἰς
domū dñi argentū ⁊ aurū ⁊ vaſa. ⁊ bel
τὸν οἶκον κυρίου ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σκεύη. καὶ πόλε
lum erat inter aſa ⁊ inter baaſa regē
μος ἦν ἀναμέσον ἀσὰ καὶ ἀναμέσον βαασὰ βασιλέως
iſrael cunctis diebus. ⁊ aſcēdit baaſa rex
ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἀνέβη βαασὰ βασιλεὺς
iſrael in iudā: ⁊ edificauit rama: vt nō
ἰσραὴλ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν ῥαμά, τοῦ μὴ
eſſet egrediens ⁊ ingrediens aſa re
εἶναι ἐκπορευόμενον καὶ εἰσπορευόμενον τῷ ἀσὰ βασι
gi iuda. ⁊ cepit aſa argentū ⁊ aurū
λεῖ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἀσὰ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον
inuētū in theſauris domus dñi ⁊ in the
τὸ εὑρεθὲν ἐν τοῖς θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ ἐν τοῖς θη
ſauris domus regis: ⁊ dedit illud in manus
σαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ εἰς χεῖρας τῶν
ſeruorū ſuorū. ⁊ miſit eos rex aſa ad
παίδων αὐτοῦ. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἀσὰ πρὸς
filiū ader filii tabremon filii azion regis ſyrie qui
υἱὸν ἄδερ υἱοῦ ταβερεμὼν υἱοῦ ἀζιὼν βασιλέως συρίας τοὺς
habitabat in damaſco dicēs: fedus ſit in
κατοικοῦντας ἐν δαμασκῷ λέγων, διαθήκη ἔστω ἀναμέ
ter me ⁊ inter te ⁊ inter patrē
σον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός
meū ⁊ inter patrē tuū: ecce miſi
μου καὶ ἀναμέσον τοῦ πατρός σου, ἰδοὺ ἀπέσταλκά
tibi munera argēti ⁊ auri: veni irritū facias
σοι δῶρα ἀργυρίου καὶ χρυσίου, δεῦρο διασκέδασον τὴν
fedus tuū quod ad baaſa regē iſrael: ⁊ aſcen
διαθήκην σου τὴν πρὸς βαασὰ βασιλέα ἰσραήλ, καὶ ἀναβή
det a me. ⁊ audiuit filius ader regem aſa:
σεται ἀπ᾽ ἐμοῦ. καὶ ἤκουσεν υἱὸς ἄδερ τοῦ βασιλέως ἀσά,
⁊ miſit principes exercitus ſui in
καὶ ἀπέστειλε τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐν
ciuitates iſrael. ⁊ percuſſit aim: ⁊
ταῖς πόλεσι τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐπάταξε τὴν αἰν, καὶ
dan: ⁊ abel domus maacha: ⁊ vniuerſam
τὴν δάν, καὶ τὴν ἀβὲλ οἴκου μααχά, καὶ πᾶσαν τὴν
chenereth vſq; ad oēm terrā nephthalim. ⁊ factū ē vt
χενερὲθ ἕως πάσης τῆς γῆς νεφθαλίμ. καὶ ἐγένετο ὡς
audiuit baaſa: ⁊ intermiſit edificare ra
ἤκουσε βαασά, καὶ διέλιπε τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν ῥα
ma: ⁊ reuerſus ē in therſa. ⁊ rex aſa nun
μά, καὶ ἀνέστρεψεν εἰς θερσά. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀσὰ πα
ciauit omni iuda vt nullus excuſatus. ⁊ tollūt lapides
ρήγγειλεν παντὶ ἰούδα ἐν ἀκί. καὶ αἴρουσι τοὺς λίθους
rama ⁊ ligna eius quę edificauit baaſa: ⁊
τῆς ῥαμὰ καὶ τὰ ξύλα αὐτῆς ἃ ᾠκοδόμησε βαασά, καὶ
edificauit in eis aſa rex collē ben
ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς ἀσὰ ὁ βασιλεὺς τὸν βουνὸν βεν
iamin ⁊ ſpeculā. ⁊ reliqua ſermonū aſa
ιαμὶν καὶ τὴν σκοπιάν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀσὰ

⁊ vniuerſa fortitudo eius ⁊ cuncta quę fecit: ⁊
καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ καὶ πάντα ἃ ἐποίησε, καὶ
ciuitates quas extruxit: nonne hec ſcripta
αἱ πόλεις ἃς ᾠκοδόμησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπ
ſunt in libro verborū dierū re
ται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασι
gum iuda? verūtū in tpe ſenectutis ſue: do
λέων ἰούδα; πλὴν ἐν καιρῷ τοῦ γήρους αὐτοῦ, ἐπό
1. Pa. 10. d. luit pedes ſuos. ⁊ dormiuit aſa cū
νεσε τοὺς πόδας αὐτοῦ. καὶ ἐκοιμήθη ἀσὰ μετὰ
patribus ſuis: ⁊ ſepultus eſt cū pa
τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πα
tribus ſuis in ciuitate dauid patris ſui.
τέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
⁊ regnauit ioſaphat filius eius pro eo.
καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.
⁊ nabad filius hieroboā regnat ſup iſrael in
καὶ ναβὰδ υἱὸς ἱεροβοὰμ βασιλεύει ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν
anno ſecūdo aſa regis iuda. ⁊ regna
ἔτει δευτέρῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐβασί
uit nabad ſup iſrael duobus ānis. ⁊ fecit
λευσεν ναβὰδ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ δύο ἔτη. καὶ ἐποίησεν
malū coram dño: ⁊ ambulauit in via
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ τοῦ
patris ſui: ⁊ in peccatis eius in quibus
πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἐν αἷς
peccare fecerat iſrael. ⁊ inſidiatus eſt cōtra eū ba
ἐξήμαρτεν τὸν ἰσραήλ. καὶ περιεκάθισεν ἐπ᾽ αὐτὸν βα
aſa filius achia cōtra domū iſachar: ⁊ per
ασὰ υἱὸς ἀχιὰ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰσσαχάρ, καὶ ἐπά
cuſſit eū in gabathō quę eſt philiſtinorū. ⁊ na
ταξεν αὐτὸν ἐν γαβαθὼν τῇ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ να
bad ⁊ eis iſrael obſidebat in gabathō. ⁊
βὰδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ περιεκάθητο ἐπὶ γαβαθών. καὶ
interfecit eum baaſa in anno tertio aſa
ἐθανάτωσεν αὐτὸν βαασὰ ἐν ἔτει τρίτῳ τοῦ ἀσὰ
regis iuda. ⁊ regnauit pro eo. ⁊
βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ
factū ē vt regnauit: percuſſit totā domū hie
G ἐγένετο ὡς ἐβασίλευσεν, ἐπάταξεν ὅλον τὸν οἶκον ἱε
roboam: ⁊ nō reliquit oēm aīaʒ in
ροβοάμ, καὶ οὐχ ὑπελίπετο πᾶσαν πνοὴν ἐν τῷ
hieroboā: donec deleret eū iuxta ver
ἱεροβοάμ, ἕως τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆ
bum dñi quod locutus eſt in manu ſerui ſui achia
μα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἀχιὰ
ſylonite de peccatis hieroboā: vt
τοῦ σηλωνίτου περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοάμ, ὡς
peccare fecit iſrael in irritatione ſua in
ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ ἐν τῷ παροργισμῷ αὐτοῦ ἐν
qua irritauerat dñm deū iſrael. ⁊ re
ᾧ παρώργισε κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ. καὶ τὰ λοι
liqua ſermonū nabad ⁊ oia quę fecit:
πὰ τῶν λόγων ναβὰδ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν,
nonne hec ſcripta ſunt in libro verborū
οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων
dierū regū iſrael? ⁊ bellū fuit in
ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ πόλεμος ἦν ἀνα
ter aſa ⁊ inter baaſa regē iſrael
μέσον ἀσὰ καὶ ἀναμέσον βαασὰ βασιλέως ἰσραὴλ
cūctis diebus eorū. in anno tertio
πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν. ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ
aſa regis iuda regnat baaſa filius
τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα βασιλεύει βαασὰ υἱὸς
ahie ſup iſrael in therſa viginti ⁊ quattuor ānis.
ἀχιὰ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν θερσὰ εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἔτη.
⁊ fecit baaſa malū corā dño: ⁊
καὶ ἐποίησε βαασὰ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ
ambulauit in via hieroboam
ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἱεροβοάμ.

& vniuerſe fortitudines eius & cūcta que fecit: & ciuitates quas extruxit: nonne hec ſcripta ſūt in libro verborū dierum regum iuda? Verūtamen in tempore ſenectutis ſue doluit pedes: & dormiuit cum patribus ſuis: & ſepultus eſt cū eis in ciuitate dauid patris ſui. Regnauitq; ioſaphat filius eius pro eo. Nadab vero filius hieroboā regnauit ſuper iſrael anno ſecūdo aſa regis iuda: regnauitq; ſuper iſrael duobus ānis. & fecit quod malū eſt in cōſpectu dñi & ābulauit in viis patris ſui: & in peccatis eius quibus peccare fecit iſrael. Inſidiatus eſt autem ei baaſa filius ahie de domo iſachar: & percuſſit eū in gebbethon que eſt vrbs philiſtinorū. Siquidē nadab & omnis iſrael obſidebāt gebbethon. Interfecit ergo illū baaſa in anno tertio aſa regis iuda. Et regnauit pro eo. Cūq; regnaſſet percuſſit omnem domum hieroboā. Nō dimiſit nec vnā quidē animam de ſemine eius donec deleret eum iuxta verbū dñi quod locutus fuerat in manu ſerui ſui ahie ſylonitis: propter peccata hieroboam que peccauerat: & quibus peccare fecerat iſrael: & propter delictum quo irritauerat dominū deum iſrael. Reliqua autem ſermonum nadab & oia que operatus eſt: nōne hec ſcripta ſunt in libro verborum dierū regum iſrael? Fuitq; bellum inter aſa & baaſa regem iſrael cunctis diebus eorum. Anno tertio aſa regis iuda regnauit baaſa filius ahie ſuper omnem iſrael in therſa viginti quattuor ānis. & fecit malum corā dño: ābulauitq; in viis hieroboam

גבר — וכל גבורתו וכל אשר עשה
והערים אשר בנה הלא המה
כתב · יום — כתובים על ספר דברי הימים
למלכי יהודה רק לעת זקנתו
חלה את רגליו׃ וישכב אסא עם — שכב
אבתיו ויקבר עם אבתיו בעיר — קבר
דוד אביו וימלך יהושפט בנו — מלך
תחתיו׃ ונדב בן ירבעם מלך על
ישראל בשנת שתים לאסא
מלך יהודה וימלך על ישראל
שנתים׃ ויעש הרע בעיני יהוה — שנה · עשה
וילך בדרך אביו ובחטאתו אשר — רעע
החטיא את ישראל׃ ויקשר עליו — חטא · קשר
בעשא בן אחיה לבית יששכר
ויכהו בעשא בגבתון אשר — נכה
לפלשתים ונדב וכל ישראל
צרים על גבתון׃ וימיתהו בעשא — צור · מות
בשנת שלש לאסא מלך יהודה
וימלך תחתיו׃ ויהי כמלכו הכה — היה
את כל בית ירבעם לא השאיר — שאר
כל נשמה לירבעם עד השמדו — שמד
כדבר יהוה אשר דבר ביד עבדו
אחיה השלני׃ על חטאות
ירבעם אשר חטא ואשר
החטיא את ישראל בכעסו אשר
הכעיס את יהוה אלהי ישראל׃ — כעס
ויתר דברי נדב וכל אשר
עשה הלא הם כתובים על — כתב
ספר דברי הימים למלכי
ישראל׃ ומלחמה היתה בין אסא — לחם · היה
ובין בעשא מלך ישראל כל
ימיהם׃ בשנת שלש לאסא — יום · שנה
מלך יהודה מלך בעשא בן
אחיה על כל ישראל בתרצה
עשרים וארבע שנה׃ ויעש הרע — רבע · עשה
בעיני יהוה וילך בדרך ירבעם — רעע

נחשת ארבע באמה ארך רבע
המכונה האחת וארבע באמה
רחבה ושלש באמה קומתה:
וזה מעשה המכונה מסגרות סגר
להם ומסגרות בין השלבים:
ועל המסגרות אשר בין
השלבים אריות בקר וכרובים ארה כרב
ועל השלבים כן ממעל ומתחת עלה
לאריות ולבקר ליות מעשה לוה עשה
מורד: וארבעה אופני נחשת ירד אפן
למכונה האחת וסרני נחשת
וארבעה פעמתיו כתפת להם
מתחת לכיר הכתפת יצקות
מעבר איש ליות: ופיהו מבית פה
לכתרת ומעלה באמה ופיה עגול עגל
מעשה כן אמה וחצי האמה חצה
וגם על פיה מקלעות ומסגרתיהם פה קלע
מרבעות לא עגלות: וארבעת רבע
האופנים למתחת למסגרות וידות
האופנים במכונה וקומת האופן כון
האחד אמה וחצי האמה:
ומעשה האופנים כמעשה
אופן המרכבה ידותם וגביהם רכב גב
וחשוקיהם וחשריהם הכל חשק
מוצק: וארבע כתפות אל יצק
ארבע פנות המכנה האחת פנה
מן המכנה כתפיה: ובראש
המכונה חצי האמה קומה חצה
עגול סביב ועל ראש
המכונה ידתיה ומסגרתיה
ממנה: ויפתח על הלחת פתח לוח
ידתיה ועל מסגרתיה כרובים כרב
אריות ותמרת כמער איש ארה
וליות סביב: כזאת עשה את לוה סבב
עשר המכנות מוצק אחד מדה כון עבד
אחת קצב אחד לכלהנה: כלל

eneas quattuor cubitorum longitudinis ∞∞∞ baſes ſingulas: & quattuor cubitorum ∞∞∞ latitudinis: & triū cubitorū altitudinis: ∞∞ & ipſum opus baſium interraſile erat. ∞∞∞ Et ſculpture inter iuncturas ∞∞∞ & inter coronulas & ∞∞∞ plectas: leōes & boues & cherubin: ∞∞∞ & in iuncturis ſimiliter deſuper. Et ſubter ∞∞ leones & boues quaſi lora ex ere ∞∞∞ dependentia: & quattuor rote ∞∞∞ per baſes ſingulas: & axes erei ∞∞∞ & per quattuor partes quaſi humeruli ∞∞∞ ſubter luterē fuſiles ∞∞∞ cōtra ſeinuicē reſpectātes. Os quoq; luteris intrinſecus erat in capitis ſūmitate: & qđ forinſecus apparebat vnius cubiti erat totū rotundū. pariterq; hēbat vnū cubitū & dimidiū. In angulis aūt colūnarū varie celature erāt: & media intercolūnia q̄drata nō rotunda. Quattuor quoq; rote q̄ p q̄ttuor angulos baſis erant coherebant ſibi ſubter baſim. Vna rota hēbat altitudis cubitū & ſemis. Tales aūt rote erāt quales ſolēt in curru fieri. Et axes earū & radii ∞∞ & canti & modioli omnia ∞∞∞ fuſilia. Nā & hūeruli illi quattuor per ſingulos angulos baſis vnius ∞∞∞ ex ipſa baſi fuſiles & cōiuncti erāt. In ſummitate aūt baſis erat quedā rotūditas vnius & dimidii cubiti ita fabrefacta vt luter deſup poſſet iponi: habens celaturas ſuas variaſq; ſculpturas ex ſemetipſa. Sculpſit quoq; in tabulatis illis q erant ex ere: & in angulis cherubin & ∞∞∞ leones & palmas quaſi in ſilitudinē hois ſtantis vt nō celata ſed appoſita per circuitū viderentur. In hūc modū fecit decē baſes: fuſura vna & menſura ſculpturaq; conſimili. ∞∞∞

erea quattuor cubitorū lōgitudo baſis
χαλκᾶς τεσσάρων πηχέων τὸ μῆκος μεχωνὰ τῆς
vnius ꝛ quattuor cubitorū latitudo eius: ꝛ
μιᾶς καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ πλάτος αὐτῆς, καὶ
triū cubitorū altitudo eius. ꝛ hoc opus
τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ τοῦτο τὸ ἔργον
baſis interraſile ei9: ꝛ interraſile
τῆς μεχωνὰ συγκλειστὸν αὐτῆς, καὶ συγκλειστὸν
in medio iūcturarū. ꝛ in interraſili
ἀναμέσον τῶν ἐξεχομένων. καὶ ἐπὶ τὰ συγκλείσματα
bus in medio iūcturarū leones ꝛ boues ꝛ che
τὰ ἀναμέσον ἐξεχομένων λέοντες καὶ βόες καὶ χε
rubim. ꝛ in iūcturis ſic ꝛ de
ρουβίμ. καὶ ἐπὶ τῶν ἐξεχομένων οὕτω καὶ ἐπάνω
ſuper: ꝛ ſubter leones ꝛ boues
θεν, καὶ ὑποκάτωθεν τῶν λεόντων καὶ τῶν βοῶν
regiões op9 deſcēſus. ꝛ quattuor rote
χῶραι ἔργον καταβάσεως. καὶ τέσσαρες τροχοὶ
eree baſi vni ꝛ excedētia
χαλκοῖ τῇ μεχωνὰ τῇ μιᾷ καὶ τὰ προέχοντα
erea ꝛ quattuor ptes eius: humeruli eaꝝ ſub
χαλκᾶ καὶ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, ὠμίαι αὐτῶν ὑπο
ter luteres. ꝛ humeruli fuſiles
κάτωθεν τῶν λουτήρων, καὶ ὠμίαι κεχυμέναι ἀπὸ
trans viri appoſite. ꝛ os eius
πέραν ἀνδρὸς προσκείμεναι. καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ
intrinſecus capitelli ꝛ ſup in cubito. ꝛ
ἔσωθεν τῆς κεφαλίδος καὶ ἄνω ἐν πήχει. καὶ τὸ
os eius rotūdū: opus ſic cubiti
στόμα αὐτοῦ στρογγυλοῦν, ποίημα οὕτω πήχεως
ꝛ dimidij cubiti. ꝛ in ore e=
καὶ ἡμίσεως πήχεως. καὶ ἐπὶ τοῦ στόματος αὐ=
ius tornature ꝛ interraſilia eoꝝ quadrā
τοῦ διατορεύματα καὶ διάπηγα αὐτῶν τετρά=
gulata nō rotūda. ꝛ quattuor rote ſub
γωνα οὐ στρογγύλα. καὶ τέσσαρες οἱ τροχοὶ ὑποκάτω
ter interraſilia. ꝛ manus in rotis
θεν τῶν διαπήγων. καὶ χεῖρες ἐν τοῖς τροχοῖς
in baſe. ꝛ altitudo rote vni9
ἐν τῇ μεχωνά. καὶ τὸ ὕψος τοῦ τροχοῦ τοῦ ἑνὸς
cubiti ꝛ dimidij. ꝛ opus rotaꝝ
πήχεως καὶ ἡμίσους. καὶ τὸ ἔργον τῶν τροχῶν
ſic opus rotarū currus. ꝛ manus eaꝝ
ὡς ἔργον τροχῶν ἅρματος. καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν
ꝛ humeri earū ꝛ opera earū
καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν καὶ αἱ πραγματεῖαι αὐτῶν
oīa fuſilia. ꝛ quattuor humeruli in
τὰ πάντα χωνευτά. καὶ τέσσαρες ὠμίαι ἐπὶ τῶν
quattuor angulis baſis vnius: ex ba
τεσσάρων γωνιῶν τῆς μεχωνὰ τῆς μιᾶς, ἐκ τῆς με
ſe humeri eius. ꝛ in ſummitate ba
χωνὰ οἱ ὦμοι αὐτῆς. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μεχω
ſis medietas cubiti magnitudo eius rotunda
νὰ, ἥμισυ τοῦ πήχεως μέγεθος αὐτῆς στρογγύλον
in circuitu ſup caput baſis. ꝛ ma
κύκλῳ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς μεχωνά. καὶ αἱ χεῖ
nus eius ꝛ interraſilia eius ab ea.
ρες αὐτῆς καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς ἀπ᾽ αὐτῆς.
ꝛ aperiebat ſup principia manuū eius.
καὶ ἠνοίγετο ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν χειρῶν αὐτῆς.
ꝛ interraſilia eius cherubim ꝛ leones
καὶ τὰ συγκλείσματα αὐτῆς χερουβὶμ καὶ λέοντες
ꝛ palme ſtātia: vnūqđq; appoſitū iuxta fa=
καὶ φοίνικες ἑστῶτα, ἕκαστον ἐχόμενον κατὰ πρόσω
ciem eius intrīſecus in circuitu. iuxta hanc fe
πον αὐτοῦ ἔσωθεν κυκλόθεν. κατὰ ταύτην ἐποί
cit decem baſes ordine vno ꝛ mēſura vna
ησε τὰς δέκα μεχωνὼθ τάξιν μίαν καὶ μέτρον ἓν
in omnibus.
ἐν πάσαις. ∞∞∞

∞∞∞

E

ꝛ fecit decē luteres eneos quadragin
καὶ ἐποίησε δέκα χυτρογαύλους χαλκοῦς τεσσαράκον
ta batoꝝ capacē vnū luterē mēſura
τα χόεις χωροῦντα τὸν ἕνα χυτρόγαυλον μετρήσει
quattuor cubitorū. ꝛ luter vn9 ſup ba
τεσσάρων πηχέων. καὶ χυτρόγαυλος ὁ εἷς ἐπὶ τὴν με=
ſim vnā decē baſibus. ꝛ poſuit decē
χωνὰ τὴν μίαν ταῖς δέκα μεχωνώθ. καὶ ἔθετο τὰς δέκα
baſes quinq; ab humero domus q̄
μεχωνὼθ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ
a dextris: ꝛ quinq; ab humero domus q̄
ἐκ δεξιῶν, καὶ πέντε ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τοῦ
a ſiniſtris. ꝛ mare ab humero
ἐξ ἀριστερῶν. καὶ ἡ θάλασσα ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ
domus a dextris cōtra orientē a la
οἴκου ἐκ δεξιῶν κατὰ ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ κλί=
tere auſtri. ꝛ fecit chirā lebetes
τους τοῦ νότου. καὶ ἐποίησε χειρὰμ τοὺς λέβητας
ꝛ calfactoria ꝛ phialas. ꝛ cōple
καὶ τὰς θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας. καὶ συνετέ=
uit chirā facere oīa opera q̄cūq; fe
λεσε χειρὰμ ποιῶν πάντα τὰ ἔργα ὅσα ἐποίη
cit regi ſalomoni in domo dñi.
σε τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου. τοὺς
duas colūnas ꝛ vertibilia ſculpturarū exiſtia
δύο στύλους καὶ τὰ στρεπτὰ τῶν γλυφῶν τὰ ὄντα
ſup capitalia colūnaꝝ duo. ꝛ retiacla
ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων δύο. καὶ δίκτυα
duo vt operirēt vtraq; vertibilia
δύο τοῦ καλύπτειν ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τῶν
ſculpturarū exiſtia ſup colūnas. ꝛ malogranata
γλυφῶν τὰ ὄντα ἐπὶ τῶν στύλων. καὶ τὰς ῥόας
ambobus retiaculis quadrigenta. duo ordi
ἀμφοτέροις τοῖς δικτύοις τετρακοσίας. δύο στί=
nes malogranatorū retiaculo vni: ad operiēdū
χοι ῥοῶν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνί, τοῦ περικαλύπτειν
vtraq; vertibilia exiſtia ſup ambobus
ἀμφότερα τὰ στρεπτὰ τὰ ὄντα ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν
colūnis. ꝛ decē baſes: ꝛ lu
στύλων. καὶ τὰς δέκα μεχωνώθ, καὶ τοὺς χυ=
teres decē ſup baſes: ꝛ
τρογαύλους τοὺς δέκα ἐπὶ τῶν μεχωνώθ, καὶ
mare vnū: ꝛ duodecim boues qui
τὴν θάλασσαν μίαν, καὶ τοὺς δώδεκα βόας τοὺς
ſubter mare: ꝛ lebetes ꝛ
ὑποκάτω τῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς
calfactoria ꝛ phialas: ꝛ oīa vaſa
θερμαστρεῖς καὶ τὰς φιάλας, καὶ πάντα τὰ σκεύη
perfecit: q̄ fecit chiram regi ſa
συνετέλεσεν, ἃ ἐποίησε χειρὰμ τῷ βασιλεῖ σο=
lomoni in domo dñi: enea valde. in
λομῶντι ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου χαλκᾶ ἄρδην. ἐν τῷ
vicinio iordanis fudit ea rex
περιοίκῳ τοῦ ἰορδάνου ἐχώνευσεν αὐτὰ ὁ βασι=
in craſſitudine terre inter ſocchoth
λεὺς ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς ἀναμέσον σοκχὼθ
ꝛ inter ſarthan. ꝛ dedit ſalomō rex
καὶ ἀναμέσον σαρθάν. καὶ ἔδωκε σολομὼν ὁ βασι=
oīa vaſa: pre multitudine nimis nō
λεὺς πάντα τὰ σκεύη, ἐκ πλήθους σφόδρα οὐκ
erat pōdus eris. ꝛ fecit ſalomon
ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἐποίησεν ὁ σολομὼν
omnia vaſa in domo dñi: altare
πάντα τὰ σκεύη ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, τὸ θυσιαστήριον
aureū: ꝛ
τὸ χρυσοῦν, καὶ ∞∞∞

∞∞∞

∞∞∞

∞∞∞

G

Fecit quoq; decem luteres eneos. ∞∞∞ Quadragita batos capiebat luter vnus: erat q; quattuor cubitorū. Singuloſq; luteres ∞∞∞ per ſingulas. id eſt decē ∞∞∞ baſes poſuit: & cōſtituit decem baſes: quinq; ad dexterā partem tēpli: & quinq; ∞∞∞ ad ſiniſtram. Mare aūt ∞∞∞ poſuit ad dexterā ptē tēpli contra orientem ad meridiem. Fecit ergo hyram ∞∞∞ lebetes & ſcutras & ∞∞∞ amulas: & perfecit ∞∞∞ omne opus ∞∞∞ regis ſalomonis in templo dñi. columnas ∞∞∞ duas: & funiculos capitellorum ſuper ∞∞∞ capitella colūnarū duos: & retiacula ∞∞∞ duo: vt operirent duos funiculos qui erant ∞ ſuper capita columnarum ∞∞∞ & malogranata q̄drin genta in duobus ∞∞∞ retiaculis: duos verſus malogranatorum ∞∞∞ in retiaculis ſingulis ad operiendos ∞∞∞ funiculos capitellorum qui erant ſuper capita columnarū: & baſes decem: ∞∞∞ & luteres decem ſuper baſes: ∞∞∞ & mare vnum: & boues ∞∞∞ duodecim ſubter mare: & ∞∞∞ lebetes & ſcutras & ∞∞∞ amulas: omnia vaſa ∞∞∞ que fecit hyram regi ſalomoni in ∞∞∞ domo domini de auricalcho erant. In campeſtri regiōe iordanis fudit ea rex in argylloſa terra inter ſochot & ſarthan: ∞∞∞ & poſuit ſalomon oīa vaſa in domo domini. Propter multitudinem aūt nimiam non erat pondus eris. Fecitq; ſalomon ∞∞∞ omnia vaſa in domo ∞∞∞ domini: altare aureū & ∞∞∞

ויעש עשרה כירות נחשת עשה
ארבעים בת יכיל הכיור האחד רבע כול
ארבע באמה הכיור האחד כיור כיר
אחד על המכונה האחת לעשר
המכנות: ויתן את המכנות חמש נתן
על כתף הבית מימין וחמש על ימן
כתף הבית משמאלו ואת הים שמל
נתן מכתף הבית הימנית קדמה
ממול נגב: ויעש חירום את
הכירות ואת היעים ואת יעה
המזרקות ויכל חירם לעשות זרק כלה
את כל המלאכה אשר עשה לאך
למלך שלמה בית יהוה: עמדים
שנים וגלת הכתרת אשר על שנה גלה
ראש העמודים שתים והשבכות עמד
שתים לכסות את שתי גלות כסה
הכתרת אשר על ראש העמודים:
ואת הרמנים ארבע מאות לשתי רבע מאה
השבכות שני טורים רמנים
לשבכה האחת לכסות את שתי
גלות הכתרת אשר על פני גלה פנה
העמודים: ואת המכנות עשר כון
ואת הכירת עשרה על המכנות:
ואת הים האחד ואת הבקר
שנים עשר תחת הים: ואת
הסירות ואת היעים ואת
המזרקות ואת כל הכלים האלה כלה
אשר עשה חירם למלך שלמה
בית יהוה נחשת ממרט: בככר מרט
הירדן יצקם המלך במעבה עבה
האדמה בין סכות ובין צרתן:
וינח שלמה את כל הכלים
מרב מאד מאד לא נחקר חקר
משקל הנחשת: ויעש שלמה שקל עשה
את כל הכלים אשר בית
יהוה את מזבח הזהב ואת זהב

ובחטאתו אשר החטיא את חטא
Cap. xvi. ישראל: ויהי דבר יהוה היה
אל יהוא בן חנני על בעשא
לאמר: יען אשר הרימתיך מן רום
העפר ואתנך נגיד על עמי נתן נגד
ישראל ותלך בדרך ירבעם ילך
ותחטא את עמי ישראל
להכעיסני בחטאתם: הנני מבעיר בער
אחרי בעשא ואחרי ביתו ונתתי נתן
את ביתך כבית ירבעם בן נבט:
המת לבעשא בעיר יאכלו מות אכל
הכלבים והמת לו בשדה יאכלו
עוף השמים: ויתר דברי בעשא
ואשר עשה וגבורתו הלא הם גבר
כתובים על ספר דברי הימים כתב יום
למלכי ישראל: וישכב בעשא שכב
עם אבתיו ויקבר בתרצה וימלך קבר מלך
אלה בנו תחתיו: וגם ביד יהוא
בן חנני הנביא דבר יהוה היה נבא
אל בעשא ואל ביתו ועל כל
הרעה אשר עשה בעיני יהוה רעע
להכעיסו במעשה ידיו להיות כעס עשה
כבית ירבעם ועל אשר הכה היה נכה
אתו: בשנת עשרים ושש שנה
לאסא מלך יהודה מלך אלה בן
בעשא על ישראל בתרצה
שנתים: ויקשר עליו עבדו זמרי שנה קשר
שר מחצית הרכב והוא בתרצה שור חצה
שתה שכור בית ארצא אשר שכר
על הבית בתרצה: ויבא זמרי בוא
ויכהו וימיתהו בשנת עשרים מות שנה
ושבע לאסא מלך יהודה וימלך
תחתיו: ויהי במלכו כשבתו על היה ישב
כסאו הכה את כל בית בעשא
לא השאיר לו משתין בקיר שאר שתן
וגאליו ורעהו: וישמד זמרי את שמד

& in peccatis eius quibus peccare fecit israel. 16.

Factus eſt aūt ſermo dñi ad iehu filium anani cōtra baaſa dicens. Pro eo φ exaltaui te de puluere & poſui te ducem ſup populū meum iſrael: tu aūt ambulaſti in via hieroboam: & peccare feciſti populum meum iſrael: vt me irritares in peccatis eoꝝ: ecce ego demetam poſteriora baaſa & poſteriora domus eius: & faciā domū tuā ſicut domū hieroboā filii nabath. Qui mortuꝰ fuerit de baaſa in ciuitate: comedēt eū canes: & q mortuus fuerit ex eo in regiōe: comedēt eū volucres celi. Reliq̄ aūt ſermonū baaſa & q̄cūq fecit & plia eius: nōne hec ſcripta ſunt i libro verborum dierum regum iſrael? Dormiuit ergo baaſa cū patribus ſuis: ſepultuſq ē ī therſa: & regnauit hela filius eius p eo. Cū aūt in manu iehu filii anani pphete verbum dñi factum eſſet cōtra baaſa & cōtra domū eius: & contra omne malū qđ fecerat coram domino ad irritādū eū in opibꝰ manuū ſuarū vt fieret ſicut domus hieroboā: ob hanc cauſam occidit eū: hoc ē iehu filiū anani pphetā. Anno viceſimo ſexto aſa regis iuda regnauit hela filius baaſa ſuper iſrael in therſa duobus ānis: & rebellauit cōtra eū ſeruus ſuus zambri dux medie ptis equitū. Erat āt hela in therſa bibēs & temulentus in domo arſa prefecti therſa. Irruens ergo zambri percuſſit & occidit eū anno viceſimo ſeptīo aſa regis iuda: & regnauit pro eo. Cunq regnaſſet & ſediſſet ſuper ſoliū eiꝰ: pcuſſit oēm domum baaſa: & nō dereliquit ex ea mingentem ad parietem & ppiquos & amicos eius. Deleuitq zambri

τῆς ἁμαρτίας υἱοῦ ναβὰτ καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἐν αἷς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. Ca.16.

A Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἰοὺ υἱὸν ἀνανὶ πρὸς βαασὰ λέγων, ἀνθ' ὧν ὕψωσά σε ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἔδωκά σε ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθης ἐν ὁδῷ ἱεροβοάμ, καὶ ἐξήμαρτες τὸν λαόν μου ἰσραήλ, τοῦ παροργίσαι με ἐν τοῖς ματαίοις αὐτῶν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ὀπίσω βαασὰ καὶ ὀπίσω τοῦ οἴκου αὐτοῦ κακά, καὶ δώσω τὸν οἶκον αὐτοῦ ὡς τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ. τὸν τεθνηκότα τοῦ βαασὰ ἐν τῇ πόλει, καταφάγονται αὐτὸν οἱ κύνες. καὶ τὸν τεθνηκότα αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ, καταφάγονται αὐτὸν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. 3.Re.14.c 4.Re.9.f.

B καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων βαασὰ, καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη βαασὰ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ θάπτεται ἐν θερσᾷ, καὶ ἐβασίλευσεν ἠλὰ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ ἰοὺ υἱοῦ ἀνανὶ ἐπὶ βαασὰ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν κακίαν αὐτοῦ ἣν ἐποίησεν ἐνώπιον κυρίου τοῦ παροργίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ, τοῦ εἶναι αὐτὸν ὡς ὁ οἶκος ἱεροβοάμ, καὶ ὑπὲρ τοῦ πατάξαι αὐτόν.

C ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει ἀσὰ βασιλέως ἰούδα, ἠλὰ υἱὸς βαασὰ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν θερσᾷ δύο ἔτη. καὶ συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ζαμβρί, ὁ ἄρχων τοῦ ἡμίσους τῶν ἁρμάτων. καὶ αὐτὸς ἦν ἐν θερσᾷ πίνων καὶ μεθύων ἐν τῷ οἴκῳ ὠσὰ τοῦ οἰκονόμου τοῦ ἐν θερσᾷ. καὶ εἰσῆλθε ζαμβρὶ καὶ ἐπάταξεν αὐτόν, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν ἐν ἔτει ἑβδόμῳ καὶ εἰκοστῷ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ βασιλεῦσαι αὐτὸν ἐν τῷ καθίσαι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ἐπάταξεν ὅλον τὸν οἶκον βαασά, καὶ οὐ κατέλιπεν αὐτῷ οὐροῦντα πρὸς τὸν τοῖχον καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ ἑταίρους αὐτοῦ. καὶ ἐξωλόθρευσεν ζαμβρὶ 4.Re. 9.6.

τὸν οἶκον βαασὰ, κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ἐπὶ τὸν οἶκον βαασὰ ἐν χειρὶ ἰοὺ υἱοῦ ἀνανὶ τοῦ προφήτου περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν βαασὰ καὶ ἠλὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ τοῦ παροργίσαι κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ ἐν τοῖς

D ματαίοις αὐτῶν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἠλὰ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; ἐν τῷ εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει ἀσὰ βασιλέως ἰούδα ἐβασίλευσε ζαμβρὶ ἐν θερσᾷ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἡ παρεμβολὴ ἰσραὴλ ἐπὶ γαβαθὼν τὴν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἤκουσεν ὁ λαὸς ἐν τῇ παρεμβολῇ λεγόντων, συνεστράφη ζαμβρί, καὶ ἔπαισε τὸν βασιλέα. καὶ ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τὸν ἀμβρὶ τὸν ἡγούμενον τῆς στρατιᾶς ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ ἀνέβη ἀμβρὶ ἐκ γαβαθών, καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ. καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ θερσᾶ. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδε ζαμβρὶ ὅτι προκατείληπται αὐτοῦ ἡ πόλις, καὶ εἰσπορεύεται εἰς ἄντρον τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐνεπύρισεν ἐφ' ἑαυτὸν τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐν πυρί, καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησε τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου τοῦ πορευθῆναι ἐν ὁδῷ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ,

E καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς ἐποίησεν ὡς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ζαμβρὶ καὶ αἱ συνάψεις αὐτοῦ ἃς συνῆψεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; τότε μερίζεται ὁ λαὸς ἰσραήλ, ἥμισυ τοῦ λαοῦ γίνεται ὀπίσω θαβνὶ υἱοῦ γινὼθ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ λαοῦ γίνεται ὀπίσω ἀμβρὶ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ὁ λαὸς ὁ ὢν ὀπίσω ἀμβρὶ ὑπερεκράτησε τὸν λαὸν τὸν ὀπίσω θαβνὶ υἱοῦ γινώθ. καὶ ἀπέθανε θαβνί. καὶ ἐβασίλευσεν ἀμβρὶ ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ πρώτῳ ἔτει

omnem domum baaſa iuxta verbum domini qđ locutus fuerat ad baaſa in manu iehu pphete ppter vniuerſa peccata baaſa & peccata hela filii eiꝰ qui peccauerunt & peccare fecerūt iſrael prouocantes dominū deum iſrael in vanitatibus ſuis. Reliqua aūt ſermonū hela & oīa que fecit: nōne hec ſcripta ſunt in libro verborum dierū regum iſrael? Anno viceſimo ſeptimo aſa regis iuda regnauit zambri ſeptē diebꝰ in therſa. Porro exercitus obſidebat gebbethō vrbē philiſtinorum. Cunq audiſſet rebellaſſe zambri & occidiſſe regem: fecit ſibi regem ois iſrael amri qui erat princeps militie ſuper iſrael in die illa ī caſtris. Aſcendit ergo amri & omnis iſrael cum eo de gebbethon & obſidebāt therſa. Videns aūt zambri φ expugnanda eſſet ciuitas: igreſſus eſt palatiū & ſuccendit ſecum domū regiā: & mortuus eſt in pctis ſuis: que peccauerat faciens malum corā domino: & ambulans in via hieroboā & i peccato eius quo fecit peccare iſrael. Reliqua aūt ſermonū zambri & inſidiarū eiꝰ & tyrānidis: nonne hec ſcripta ſunt in libro verborum dierū regū iſrael? Tunc diuiſus eſt populus iſrael in duas ptes. Media ps populi ſeq̄batur thebni filium gineth vt cōſtitueret eum regem: & media ps amri. Preualuit āt populꝰ qui erat cum amri populo qui ſequebatur thebni filium gineth: mortuuſq eſt thebni & regnauit amri. Anno triceſimo primo aſa

כל בית בעשא כדבר יהוה
אשר דבר אל בעשא ביד יהוא
הנביא: אל כל חטאות בעשא נבא
וחטאות אלה בנו אשר חטאו
ואשר החטיאו את ישראל חטא
להכעיס את יהוה אלהי ישראל כעס
בהבליהם: ויתר דברי אלה וכל
אשר עשה הלוא הם כתובים על
ספר דברי הימים למלכי ישראל: כתב יום
בשנת עשרים ושבע שנה שנה
לאסא מלך יהודה מלך זמרי
שבעת ימים בתרצה והעם חנים חנה
על גבתון אשר לפלשתים:
וישמע העם החנים לאמר קשר שמע
זמרי וגם הכה את המלך וימלכו קשר מלך
כל ישראל את עמרי שר צבא שור
על ישראל ביום ההוא במחנה: חנה
ויעלה עמרי וכל ישראל עמו עלה
מגבתון ויצרו על תרצה: ויהי צור היה
כראות זמרי כי נלכדה העיר ראה לכד
ויבא אל ארמון בית המלך בוא
וישרף עליו את בית מלך באש שרף
וימת: על חטאתיו אשר חטא מות
לעשות הרע בעיני יהוה ללכת עשה רעע
בדרך ירבעם ובחטאתו אשר ילך
עשה להחטיא את ישראל: חטא
ויתר דברי זמרי וקשרו אשר
קשר הלא הם כתובים על ספר
דברי הימים למלכי ישראל:
אז יחלק העם ישראל לחצי חלק חצה
חצי העם היה אחרי תבני בן גינת
להמליכו והחצי אחרי עמרי: מלך
ויחזק העם אשר אחרי עמרי חזק
את העם אשר אחרי תבני בן
גינת וימת תבני וימלך עמרי:
בשנת שלשים ואחת שנה לאסא שנה

מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ עָמְרִי עַל יִשְׂרָאֵל
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּתִרְצָה
מָלַךְ שֵׁשׁ שָׁנִים׃ וַיִּקֶן אֶת הָהָר קָנָה
שֹׁמְרוֹן מֵאֶת שֶׁמֶר בְּכִכְּרַיִם כָּסֶף
וַיִּבֶן אֶת הָהָר וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם בָּנָה קָרָא
הָעִיר אֲשֶׁר בָּנָה עַל שֵׁם שֶׁמֶר
אֲדֹנֵי הָהָר שֹׁמְרוֹן׃ וַיַּעֲשֶׂה עָמְרִי עָשָׂה
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיָּרַע מִכֹּל אֲשֶׁר רוע
לְפָנָיו׃ וַיֵּלֶךְ בְּכָל דֶּרֶךְ יָרָבְעָם בֶּן פָּנָה
נְבָט וּבְחַטֹּאתָיו אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת חָטָא
יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי
עָמְרִי אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר גָּבַר
עָשָׂה הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר כָּתַב
דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
וַיִּשְׁכַּב עָמְרִי עִם אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר שָׁכַב קָבַר
בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בְּנוֹ מָלַךְ
תַּחְתָּיו׃ וְאַחְאָב בֶּן עָמְרִי מָלַךְ
עַל יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים
וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה
וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בֶּן עָמְרִי עַל יִשְׂרָאֵל
בְּשֹׁמְרוֹן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה׃
וַיַּעַשׂ אַחְאָב בֶּן עָמְרִי הָרַע בְּעֵינֵי עָשָׂה רוע
יְהוָה מִכֹּל אֲשֶׁר לְפָנָיו׃ וַיְהִי הָיָה
הֲנָקֵל לֶכְתּוֹ בְּחַטֹּאות יָרָבְעָם בֶּן קָלַל הָלַךְ
נְבָט וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת אִיזֶבֶל בַּת לָקַח אִישׁ
אֶתְבַּעַל מֶלֶךְ צִידֹנִים וַיֵּלֶךְ
וַיַּעֲבֹד אֶת הַבַּעַל וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ׃ עָבַד שָׁחָה
וַיָּקֶם מִזְבֵּחַ לַבַּעַל בֵּית הַבַּעַל קוּם זָבַח
אֲשֶׁר בָּנָה בְּשֹׁמְרוֹן׃ וַיַּעַשׂ אַחְאָב
אֶת הָאֲשֵׁרָה וַיּוֹסֶף אַחְאָב יָסַף
לַעֲשׂוֹת לְהַכְעִיס אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל מִכֹּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו׃ בְּיָמָיו בָּנָה פָּנָה יוֹם
חִיאֵל בֵּית הָאֱלִי אֶת יְרִיחֹה
בַּאֲבִירָם בְּכֹרוֹ יִסְּדָהּ וּבִשְׂגוּב

regis iuda: regnauit
amri ſuper iſrael
duodecim annis. In
therſa
regnauit ſex annis: e-
mitq; montem
ſamarie a ſomer duo-
bus talentis argenti
& edificauit eum: & vo
cauit nomen
ciuitatis quam extru-
xerat nomine ſomer
dñi mõtis ſamariã. Fe
cit autem amri
malũ in conſpectu dñi
& opatus eſt neqter ſu-
ꝑ oẽs q fuerũt ante eũ.
Ambulauitq; in oĩ via
hieroboã filii nabath:
& in peccatis eius q̄bus
peccare fecerat iſrael:
vt irritaret dñm deum
iſrael in vanitatibus ſu-
is. Reliqua aũt ſermo-
nũ amri & prelia eius q̃
geſſit:
nõne hec ſcripta ſũt in
libro
verborũ dierũ regum
iſrael?
Dormiuitq; amri cum
patribus ſuis & ſepult⁹
eſt in ſamaria: regnauit
q; achab filius eius
pro eo. Achab vero fi
lius amri regnauit
ſuper iſrael anno trice
ſimo
octauo aſa regis iuda.
Et regnauit achab fili-
us amri ſuper iſrael
in ſamaria viginti &
duobus annis.
Et fecit achab filius
amri malum in conſpe
ctu dñi ſup oẽs qui fue-
runt ante eũ. Nec ſuffe-
cit ei vt ambularet i pec
catis hieroboam filii
nabath: inſuper duxit
vxorem iezabel filiam
methbaal regis ſidonio
rum. Et abiit
& ſeruiuit baal: & ado
rauit eum
& poſuit aram baal in
templo baal
qđ edificauerat i ſama
ria: & plantauit
lucũ. Et addidit achab
in opere ſuo irritãs do
minum deum
iſrael ſuper omnes re-
ges iſrael
qui fuerũt añ eum. In
diebus eius edificauit
ahiel de bethel hieri-
cho.
In abirã primitiuo ſuo
fũdauit eam: & i ſegub

aſa regis iuda regnat ambri ſup iſ
τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα βασιλεύει ἀμβρὶ ἐπὶ ἰσ-
rael duodecim ãnis: τ in therſa regnat ſex
ραὴλ δώδεκα ἔτη, καὶ ἐν τῇ θερσᾷ βασιλεύει ἕξ
annis. τ poſſedit ambri mõtẽ ſomorõ a ſem
ἔτη. καὶ ἐκτήσατο ἀμβρὶ τὸ ὄρος τὸ σωμορὼν παρὰ σεμ-
mer dñi mõtis duob⁹ talentis argẽti.
μὴρ τοῦ κυρίου τοῦ ὄρους δύο ταλάντων ἀργυρίου.
τ edificauit mõte: τ vocauit nomẽ
καὶ ᾠκοδόμησε τὸ ὄρος, καὶ ἐπεκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ
mõtis quẽ edificauit in noĩe ſemmer do-
ὄρους οὗ ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τῷ ὀνόματι σεμμὴρ τοῦ κυ-
mini mõtis ſomorõ. τ fecit ambri ma
ρίου τοῦ ὄρους σωμορών. καὶ ἐποίησεν ἀμβρὶ τὸ πο-
lum in cõſpectu dñi: τ opat⁹ eſt neqter ſup om
νηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάν-
nes qui fuerũt ante eũm: τ ambula-
τας τοὺς γενομένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύ-
uit in oĩ via hieroboã filij nabat τ in
θη ἐν πάσῃ ὁδῷ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ καὶ ἐν ταῖς
peccatis eius qb⁹ peccare fecerat iſrael: vt irri
ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ, τοῦ πα-
taret dñm deũ iſrael in vanita
ροργίσαι τὸν κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ ἐν τοῖς ματαί-
tib⁹ ſuis. τ reliqua ſermonũ ambri τ om
οις αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμβρὶ καὶ πάν-
nia que fecit τ prelia eius: nonne
τα ὅσα ἐποίησε καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, οὐκ ἰδοὺ
hec ſcripta ſũt in libro verborũ dierũ re-
ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν
gum iſrael? τ dormiuit ambri cũ patri-
βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἀμβρὶ μετὰ τῶν πατέ-
bus ſuis τ ſepelitur in ſamaria: τ regna
ρων αὐτοῦ καὶ θάπτεται ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐβασίλευ-
uit achaab filius eius pro eo. at achaab fili⁹
σεν ἀχαὰβ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀχαὰβ υἱὸς
ambri regnauit ſup iſrael in anno triceſimo τ
ἀμβρὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ
octauo aſa regis iuda. regnat aũt acha
ὀγδόῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα. βασιλεύει δὲ ἀχα-
ab fili⁹ ambri ſup iſrael in ſamaria viginti τ
ὰβ υἱὸς ἀμβρὶ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ εἴκοσι καὶ
duob⁹ ãnis. τ fecit achaab malũ coram
δύο ἔτη. καὶ ἐποίησεν ἀχαὰβ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον
dño: τ neqter opat⁹ eſt ſup oẽs qui fue
κυρίου, καὶ ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς γενο-
runt ante eũ. τ nõ erat ei ſufficiẽs vt
μένους ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἦν αὐτῷ ἱκανὸν τοῦ
ambularet in peccatis hieroboã filij na
πορευθῆναι ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ἱεροβοὰμ υἱοῦ να-
bat. τ duxit vxorẽ iezabel filiã e-
βάτ. καὶ ἔλαβε γυναῖκα ἰεζάβελ τὴν θυγατέρα ἰε-
baal regis ſidoniorũ. τ abijt achaab τ
βαὰλ βασιλέως σιδωνίων. καὶ ἐπορεύθη ἀχαὰβ καὶ
ſeruiuit baal τ adorauit eũ: τ ſta 3.Re. 10.d.
ἐδούλευσε τῷ βάαλ καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἔστη-
tuit arã baal in domo baal quã edifi-
σε θυσιαστήριον τῷ βάαλ ἐν οἴκῳ τοῦ βάαλ ὃν ᾠκοδό-
cauerat in ſamaria: τ fecit achaab lucum.
μησεν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐποίησεν ἀχαὰβ τὸ ἄλσος.
τ addidit achaab vt faceret irritatio
καὶ ἐπλεόνασεν ἀχαὰβ τοῦ ποιῆσαι παροργίσμα-
nes vt irritaret dñm deũ iſrael
τα τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον θεὸν τοῦ ἰσραὴλ
ſup oẽs reges iſrael q̃ fue
ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλέας ἰσραὴλ τοὺς γενομέ-
runt ante eũ. in diebus eius edifi
νους ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ᾠκο-
cauit chiel bethelites hiericho: in abiron
δόμησε χιὴλ ὁ βαιθηλίτης τὴν ἱεριχώ. ἐν τῷ ἀβιρὼν
primogenito ſuo fundauit eã: τ in ſegub
τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ ἐθεμελίωσεν αὐτήν. καὶ ἐν τῷ σεγοὺβ

nouiſſimo ſuo poſuit portas ei iuxta ver-
τῷ νεωτέρῳ αὐτοῦ ἐπέστησε θύρας αὐτῆς κατὰ τὸ ῥῆ-
bum dñi: qđ locut⁹ fuerat i manu ioſue filij nun.
μα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἰησοῦ υἱοῦ ναυΐ. Ca. 17
A Et dixit helias theſbites q̃ de hitonib⁹
Καὶ εἶπεν ἠλίας ὁ θεσβίτης ὁ ἐκ θεσσεβῶν τῆς
galaad ad achaab: viuit dñs deus iſrael: cui a-
Infra. 18.c. γαλαὰδ πρὸς ἀχαὰβ, ζῇ κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ᾧ πα-
4.Re. ſtiti corã eo: ſi erit ãnis his ros
4.b. ρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος
Jacob. τ pluuia: niſi per verbũ oris mei.
5.d. καὶ ὑετός, ὅτι ἐὰν μὴ διὰ λόγου στόματός μου.
τ factũ eſt verbũ dñi ad heliã: vade hinc
καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἠλίαν, πορεύου ἐν-
cõtra orientẽ: τ abſcõdere in torren-
τεῦθεν κατὰ ἀνατολάς, καὶ κρύβηθι ἐν τῷ χειμάρ-
te cherith q̃ eſt cõtra faciẽ iordanis. τ erit
ρῳ χερὶθ τῷ ἐπὶ προσώπου τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔσται
de torrente bibes aquã: τ coruis
ἐκ τοῦ χειμάρρου πίεσαι ὕδωρ, καὶ τοῖς κόραξιν
precipiã vt paſcant te ibi. τ abijt
ἐντελοῦμαι τοῦ διατρέφειν σε ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη
τ fecit helias iuxta verbũ dñi: τ ſe
καὶ ἐποίησεν ἠλίας κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, καὶ ἐκά-
dit in torrente cherith qui cõtra faciẽ ior-
θισεν ἐν τῷ χειμάρρῳ χερὶθ τοῦ ἐπὶ προσώπου τοῦ ἰορ-
danis. τ corui deferebãt ei panes τ
δάνου. καὶ οἱ κόρακες ἔφερον αὐτῷ ἄρτους καὶ
carnẽ mane: τ panes τ carnẽ veſperi:
κρέας τοπρωΐ, καὶ ἄρτους καὶ κρέας τοδείλης,
τ de torrẽte bibebat aquã. τ factũ eſt
καὶ ἐκ τοῦ χειμάρρου ἔπινεν ὕδωρ. καὶ ἐγένετο
poſt dies τ ſiccat⁹ eſt torrens: qz nõ facta
μεθ' ἡμέρας καὶ ἐξηράνθη ὁ χειμάρρους, ὅτι οὐκ ἐγένε-
eſt pluuia ſup terrã. τ fact⁹ eſt ſermo dñi
το ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου
ad heliã dicẽs: ſurge τ vade in ſare
πρὸς ἠλίαν λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύου εἰς σαρέ-
B ptam ſidonis: τ habitabis ibi: ecce pre-
πτα τῆς σιδωνίας καὶ κατοικήσεις ἐκεῖ, ἰδοὺ ἐντέ-
Luce. cepi ibi mulieri vidue vt paſcat te. τ ſurrexit
4.d. ταλμαι ἐκεῖ γυναικὶ χήρᾳ τοῦ διατρέφειν σε. καὶ ἀνέστη
helias τ abijt in ſareptã ſidonis in
ἠλίας καὶ ἐπορεύθη εἰς σαρέπτα τῆς σιδῶνος εἰς τὸν
portã ciuitatis: τ ecce mulier ibi vidua
πυλῶνα τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐκεῖ χήρα
colligebat ligna. τ clamauit poſt eã helias:
συνέλεγεν ξύλα. καὶ ἐβόησεν ὀπίσω αὐτῆς ἠλίας,
τ dixit ei: accipe iã mihi paululũ aque in vaſe
καὶ εἶπεν αὐτῇ, λάβε δή μοι ὀλίγον ὕδωρ εἰς ἄγγος
τ bibã. τ perrexit vt acciperet: τ clamauit poſt
καὶ πίομαι. καὶ ἐπορεύθη λαβεῖν, καὶ ἐβόησεν ὀπί-
ipſam helias τ dixit ei: accipies iã mihi τ bu-
Judi. σω αὐτῆς ἠλίας καὶ εἶπεν αὐτῇ, λήψῃ δή μοι καὶ ψω-
4.c. cellã panis in manu tua τ comedã. τ dixit
Eccl. μὸν ἄρτου ἐν τῇ χειρί σου καὶ φάγομαι. καὶ εἶπεν ἡ
48.a. mulier: viuit dñs deus tuus: ſi eſt mihi ſubcinericius: ni
γυνή, ζῇ κύριος ὁ θεός σου, εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλ-
ſi quãtũ pugillũ farine in hydria: τ parũ olei
λ' ἢ ὅσον δρὰξ ἀλεύρου ἐν τῇ ὑδρίᾳ, καὶ ὀλίγον ἔλαιον
in lecytho: τ ecce ego colligo duo ligna:
ἐν τῷ καμψάκῃ, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ συλλέγω δύο ξυλάρια,
τ ingrediar τ faciã illud mihi τ fi-
καὶ εἰσελεύσομαι καὶ ποιήσω αὐτὸ ἐμαυτῇ καὶ τοῖς τέ-
liis meis: τ comedem⁹ τ moriemur. τ di-
κνοις μου, καὶ φαγόμεθα καὶ ἀποθανούμεθα. καὶ εἶ-
xit ei helias: cõfide: ingredere τ fac ſm
πεν αὐτῇ ἠλίας, θάρσει, εἴσελθε καὶ ποίησον κατὰ
verbũ tuũ. ſed fac mihi inde
τὸ ῥῆμά σου. ἀλλὰ ποίησόν μοι ἐκεῖθεν

nouiſſimo ſuo poſuit
portas ei⁹ iuxta verbũ
dñi qđ locutus fuerat
i manu ioſue filii nun.
Et dixit helias 17.
theſbites
de hitatoribus galaad
ad achab. Viuit
dñs deus iſrael
in cuius conſpectu ſto:
ſi erit annis his
ros & pluuia: niſi iux-
ta oris mei verba.
Et factũ eſt verbũ dñi
ad eũ dicens. Recede
hinc & vade cõtra oriẽ
tẽ: & abſcondere
in torrente carith: qui
eſt contra iordanem:
& ibi de torrẽte bibes.
Coruiſq;
precepi vt paſcant te i-
bi. Abiit ergo & fecit
iuxta verbũ dñi. Cũq;
abiiſſet ſedit in torrente
carith qui eſt contra
iordanem.
Corui quoq; deferebãt
ei panem & carnes
mane: ſimiliter panem
& carnes veſperi: & bi
bebat de torrẽte. Poſt
dies autem aliquantos
ſiccatus eſt torrẽs: non
enim pluerat
ſuper terrã. Factus eſt
ergo ſermo dñi ad eũ
dicens. Surge & vade
in ſareptam
ſidoniorũ: & manebis
ibi. Precepi enim
ibi mulieri vidue vt pa
ſcat te.
Surrexit & abiit in ſa-
reptã ſidoniorũ. Cũq;
veniſſet ad portã ciuita
tis: apparuit ei mulier
vidua colligẽs ligna &
vocauit
eam: dixitq; ei. Da mi
hi paululum
aque in vaſe vt bibam.
Cũq; illa pgeret vt affe
rret: clamabat poſt ter
gũ ei⁹ dicẽs. Affer mi-
hi obſecro & buccellam
panis in manu tua: que
rñdit. Viuit dñs deus
tu⁹: qa nõ habeo panẽ
niſi q̃tũ pugill⁹ capere
põt farine in hydria: &
paululũ olei in lecytho.
En colligo
duo ligna vt ingrediar
& faciã illud
mihi & filio meo vt co
medamus & moriamur.
Ad quã helias ait. No
li timere: ſed vade &
fac ſicut dixiſti. Verũ-
tñ mihi primũ fac de

צָעַר יָצַב צְעִירוֹ הִצִּיב דְּלָתֶיהָ כִּדְבַר יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן׃
וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי Cap. xvij
מִתֹּשָׁבֵי גִלְעָד אֶל אַחְאָב חַי אָמַר יָשַׁב
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָמַדְתִּי
לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה פָּנָה הָיָה
טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי׃ שָׁנָה פֶּה
וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר׃ לֵךְ יָלַךְ
מִזֶּה וּפָנִיתָ לְּךָ קֵדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ פָּנָה סָתַר
בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הַיַּרְדֵּן׃
וְהָיָה מֵהַנַּחַל תִּשְׁתֶּה וְאֶת הָעֹרְבִים שָׁתָה
צִוִּיתִי לְכַלְכֶּלְךָ שָׁם׃ וַיֵּלֶךְ וַיַּעַשׂ צָוָה עָשָׂה
כִּדְבַר יְהוָה וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב בְּנַחַל
כְּרִית אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הַיַּרְדֵּן׃
וְהָעֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר בּוֹא
בַּבֹּקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעֶרֶב וּמִן
הַנַּחַל יִשְׁתֶּה׃ וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים יוֹם
וַיִּיבַשׁ הַנַּחַל כִּי לֹא הָיָה גֶשֶׁם
בָּאָרֶץ׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלָיו
לֵאמֹר׃ קוּם לֵךְ צָרְפַתָה אֲשֶׁר יָלַךְ
לְצִידוֹן וְיָשַׁבְתָּ שָׁם הִנֵּה צִוִּיתִי
שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָ׃
וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ צָרְפַתָה וַיָּבֹא אֶל קוּם בּוֹא
פֶּתַח הָעִיר וְהִנֵּה שָׁם אִשָּׁה אִישׁ
אַלְמָנָה מְקֹשֶׁשֶׁת עֵצִים וַיִּקְרָא קָשַׁשׁ קָרָא
אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר קְחִי נָא לִי מְעַט לָקַח
מַיִם בַּכְּלִי וְאֶשְׁתֶּה׃ וַתֵּלֶךְ לָקַחַת כָּלָה שָׁתָה
וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר לִקְחִי נָא אָמַר
לִי פַּת לֶחֶם בְּיָדֵךְ׃ וַתֹּאמֶר חַי פָּתַת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם יֶשׁ לִי מָעוֹג כִּי עוּג
אִם מְלֹא כַף קֶמַח בַּכַּד וּמְעַט
שֶׁמֶן בַּצַּפָּחַת וְהִנְנִי מְקֹשֶׁשֶׁת
שְׁנַיִם עֵצִים וּבָאתִי וַעֲשִׂיתִיהוּ שָׁנָה בּוֹא
לִי וְלִבְנִי וַאֲכַלְנֻהוּ וָמָתְנוּ׃ וַיֹּאמֶר עָשָׂה מוּת
אֵלֶיהָ אֵלִיָּהוּ אַל תִּירְאִי בֹּאִי יָרֵא
עֲשִׂי כִדְבָרֵךְ אַךְ עֲשִׂי לִי מִשָּׁם

ipſa farinula ſubcinericium panem paruulū & affer ad me: tibi autem & filio tuo facies poſtea. Hec aūt dicit dñs deus iſrael. Hydria farine nō deficiet: nec lecythus olei minuetur vſq; in diē in qua dominus datur⁹ ē pluuiā ſup faciē terre. Que abiit & fecit iuxta verbū helie. Et comedit ipſe & illa & dom⁹ ei⁹: & ex illa die hydria farine nō defecit: & lecythus olei nō eſt imminutus iuxta verbū dñi qđ locut⁹ fuerat in manu helye. Factū eſt aūt poſt verba hec egrotauit filius mulieris matriſfamilias & erat languor fortiſſimus: ita vt nō remaneret in eo anhelitus. Dixit ergo ad helyam. Quid mihi & tibi vir dei: ingreſſus es ad me vt rememorarētur iniquitates mee: & īterficeres filiū meū? Et ait ad eā helyas. Da mihi filiū tuū. Tulitq; eū de ſinu eius & portauit in cenaculum vbi ipſe manebat: & poſuit ſup lectulū ſuum & clamauit ad dñm & dixit. Dñe deus me⁹ etiā ne viduā apud quā ego vtcunq; ſuſtētor afflixiſti vt interficeres filiū eius? Et expādit ſe atq; menſus eſt ſup puerū tribus vicibus: & clamauit ad dñm & ait. Domine deus meus reuertatur obſecro anima pueri hui⁹ in viſcera ei⁹. Et exaudiuit dñs vocē helye: & reuerſa eſt anima pueri intra eum & reuixit. Tulitq; helyas puerū & depoſuit eū de cenaculo in inferiorem domū: & tradidit matri ſue: & ait illi. En viuit filius tu⁹. Dixitq; mulier ad helyam. Nunc in iſto cognoui quoniam vir dei es tu: & verbū dñi in ore tuo verum eſt.

Ca. 18.

Poſt dies multos factū eſt verbū dñi ad heliam in anno tertio dicens. Vade & oſtende te achab vt dem pluuiam ſup faciē terre. Iuit ergo helias vt oſtenderet ſe achab. Erat aūt fames vehemēs in ſamaria. Vocauitq; achab abdiā diſpēſatorē domus ſue. Abdias autem timebat dñm deū valde. Nā cum interficeret iezabel prophetas domini: tulit ille centum prophetas & abſcondit eos quinquagenos & qnq̄genos in ſpelūcis & pauit eos pane & aq. Dixit ergo achab ad abdiā. Vade in terram ad vniuerſos fontes aquarum: & in cūctas valles: ſi forte poſſim⁹ inuenire herbā & ſaluare equos & mulos & nō penitus iumēta ītereāt. Diuiſeruntq; ſibi regiōes vt circuirēt eas. Achab ibat per viā vnam: & abdias per viam alterā ſeorſum. Cumq; eſſet abdias in via: helias occurrit ei. Qui cū cognouiſſet eum: cecidit ſup faciē ſuam & ait. Num tu es dñe mi helias? Cui ille rñdit. Ego. & dixit. vade & dic dño tuo. Adeſt helias. Et ille. Quid peccaui inquit qm̄ trades me ſeruū tuum in manu achab vt interficiat me? Viuit dñs deus tuus: quia non eſt gens aut regnū in quo non miſerit dominus meus te requirēs. Et rñdentibus cūctis: nō ē hic: adiurauit regna ſingula & gentes eo q̄ minime reperireris. Et nūc dicis mihi vade & dic dño tuo: adeſt helyas? Cumq; receſſero a te: ſpiritus domini aſportabit te in locum quem ego ignoro: & ingreſſus nunciabo achab: & nō inueniēs te interficiet me. Seruus aūt tuus timet dominū ab infantia ſua. Nunquid non indicatum eſt tibi domino meo

אשר עשיתי בהרג איזבל את | עשה
נביאי יהוה ואחבא מנביאי | נבא חבא
יהוה מאה איש חמשים
חמשים איש במערה ואכלכלם | כלכל
לחם ומים׃ ועתה אתה אמר
לך אמר לאדניך הנה אליהו | הלך
והרגני׃ ויאמר אליהו חי יהוה | אמר
צבאות אשר עמדתי לפניו | פנה
כי היום אראה אליו׃ וילך | ראה
עבדיהו לקראת אחאב ויגד לו | נגד
וילך אחאב לקראת אליהו׃ ויהי | היה
כראות אחאב את אליהו ויאמר
אחאב אליו האתה זה עכר
ישראל׃ ויאמר לא עכרתי את
ישראל כי אם אתה ובית אביך
בעזבכם את מצות יהוה ותלך | צוה הלך
אחרי הבעלים׃ ועתה שלח קבץ
אלי את כל ישראל אל הר הכרמל
ואת נביאי הבעל ארבע מאות | רבע מאה
וחמשים ונביאי האשרה ארבע
מאות אכלי שלחן איזבל׃ וישלח | שלח
אחאב בכל בני ישראל ויקבץ | קבץ
את הנביאים אל הר הכרמל׃
ויגש אליהו אל כל העם ויאמר | נגש
עד מתי אתם פסחים על שתי
הסעפים אם יהוה האלהים לכו | הלך
אחריו ואם הבעל לכו אחריו
ולא ענו העם אתו דבר׃ ויאמר | ענה אמר
אליהו אל העם אני נותרתי | יתר
נביא ליהוה לבדי ונביאי הבעל | נבא בדד
ארבע מאות וחמשים איש׃
ויתנו לנו שנים פרים ויבחרו | נתן שנה
להם הפר האחד וינתחהו וישימו | פר בחר
על העצים ואש לא ישימו | נתח שום
ואני אעשה את הפר האחד | עשה
ונתתי על העצים ואש לא אשים׃ | נתן

qđ fecerim cũ interficeret iezabel prophetas dñi: quod abſcõderim de prophetis dñi centũ viros quinquagenos & quinquagenos in ſpeluncis & pauerim eos pane & aqua? Et nunc tu dicis vade & dic domino tuo: adeſt helyas: vt interficiat me. Et dixit helyas. Viuit dñs exercituum ante cuius vultum ſto: quia hodie apparebo ei. Abijt ergo abdias in occurſũ achab & indicauit ei. Venitq; achab in occurſum helye. Et cum vidiſſet eum: ait. Tu ne es ille qui cõturbas iſrael? Et ille ait. Non ego turbaui iſrael: ſed tu & domus patris tui qui dereliquiſtis mãdata domini & ſecuti eſtis baalim. Verũtñ nunc mitte & congrega ad me vniuerſum iſrael in monte carmeli & prophetas baal quadringentos quinquaginta: prophetaſq; lucorũ quadrigẽtos qui comedũt de mẽſa iezabel. Miſit achab ad omnes filios iſrael: & congregauit pphetas in mõte carmeli. Accedẽs aũt helyas ad oẽm populũ iſrael ait. Vſq; quo claudicatis in duas partes? Si dñs eſt deus ſequimini eũ. Si autem baal ſequimini illum. Et nõ rñdit ei popul⁹ verbum. Et ait rurſus helyas ad populũ Ego remanſi propheta domini ſol⁹: prophete autem baal quadringenti & quinquaginta. Dentur nobis duo boues: & illi eligant ſibi bouẽ vnũ & in fruſta cedentes ponant ſuper ligna: ignem autem non ſupponant. Et ego faciã bouẽ alterum: & iponã ſup ligna: ignẽ aũt non ſupponã.

que feci dñe mi cũ interficeret ieʒabel
ἃ πεποίηκα κυρίῳ μου ἐν τῷ ἀποκτείνειν ἰεζάβελ τοὺς
prophetas dñi: τ accepi de prophetis dñi cen
προφήτας κυρίου, καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν προφητῶν κυρίου ἑκα
tum viros: τ abſcõdi eos per quinquagenos in
τὸν ἄνδρας, καὶ ἔκρυψα αὐτοὺς ἀνὰ πεντήκοντα ἐν
ſpeluncis: τ alui eos in panib⁹ τ a
τοῖς σπηλαίοις, καὶ διέθρεψα αὐτοὺς ἐν ἄρτοις καὶ ὕδα
quis? τ nũc tu dicis: vade τ dic dño
τι; καὶ νῦν σὺ λέγεις, πορεύου καὶ λέγε τῷ κυρίῳ
tuo: ecce helias: τ interficiet me. τ dixit helias:
σου, ἰδοὺ ἠλίας, καὶ ἀποκτενεῖ με. καὶ εἶπεν ἠλίας,
viuit dñs exercituũ cui aſſiſti in cõſpectu ei⁹: quia ho 3.17.c. 4.Re. 4.b.
ζῇ κύριος τῶν δυνάμεων ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι ση
die apparebo ei. τ abijt abdias in occur
μερον ὀφθήσομαι αὐτῷ. καὶ ἐπορεύθη ἀβδίου εἰς συνάν
ſum achab: τ nũciauit ei. τ cucur
τησιν τῷ ἀχαάβ, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ. καὶ ἐξέδρα
rit achab τ abijt in occurſum helie. τ fa
μεν ἀχαὰβ καὶ ἐπορεύθη εἰς συνάντησιν ἠλίου. καὶ ἐγέ
ctũ eſt vt vidit achab heliam: τ ait achab ad
νετο ὡς εἶδεν ἀχαὰβ τὸν ἠλίαν, καὶ εἶπεν ἀχαὰβ πρὸς
heliã: ſi tu es ipſe peruertẽs iſrael? τ di
ἠλίαν, εἰ σὺ εἶ αὐτὸς ὁ διαστρέφων τὸν ἰσραήλ; καὶ εἶ
xit helias: nõ peruerto ego iſrael: ſed tu τ
πεν ἠλίας, οὐ διαστρέφω ἐγὼ τὸν ἰσραήλ, ἀλλ᾿ ἢ σὺ καὶ
domus patris tui: cũ dereliquiſtis vos do
ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου, ἐν τῷ καταλιπεῖν ὑμᾶς κύ
minũ deũ vẽm τ abijſtis poſt baa
ριον τὸν θεὸν ὑμῶν καὶ πορευθῆναι ὀπίσω τῶν βααλ
lim: τ nũc mitte τ congrega ad me vniuer
λείμ, καὶ νῦν ἀπόστειλον καὶ συνάθροισον πρός με πάν
ſum iſrael in mõte carmeli. τ prophe
τα ἰσραὴλ εἰς τὸ ὄρος τὸ καρμήλιον. καὶ τοὺς προφή
tas baal quadringẽtos quinquagĩta: τ
τας τοῦ βαὰλ τετρακοσίους πεντήκοντα, καὶ τοὺς
prophetas lucorũ quadringẽtos q̃ comedũt men
προφήτας τῶν ἀλσῶν τετρακοσίους ἐσθίοντας τράπε
ſam ieʒabel. τ miſit achab ad oẽm iſ
ζαν ἰεζάβελ. καὶ ἀπέστειλεν ἀχαὰβ εἰς πάντα τὸν ἰσ
rael: τ cõgregauit oẽs pphas in
ραήλ, καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς προφήτας εἰς τὸ
mõte carmeli. τ acceſſit helias ad oẽm
ὄρος τὸ καρμήλιον. καὶ προσῆλθεν ἠλίας πρὸς πάντα
pplm: τ ait ad eos: vſq; quo vos clau
τὸν λαόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἕως πότε ὑμεῖς χω
dicabitis in ambobus poplitib⁹ vẽis: ſi eſt do
λανεῖτε ἐπ᾿ ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν, εἰ ἔστι κύ
minus de⁹: ite poſt eum. ſi aũt baal eſt:
ριος ὁ θεός, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ βαὰλ ἐστί,
ite poſt eũ. τ nõ rñdit pplſ ver
πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη ὁ λαὸς λό
bum. τ ait helias ad pplm: ego remanſi
γον. καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, ἐγὼ ὑπολέλειμμαι
propheta dñi ſolus τ pphe baal
προφήτης κυρίου μονώτατος καὶ οἱ προφῆται τοῦ βαὰλ
quadringenti τ quinquaginta viri. dent igit
τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα ἄνδρες. δότωσαν οὖν
vobis duos boues: τ eligant ſibi vnũ:
ὑμῖν δύο βόας, καὶ ἐκλεξάτωσαν ἑαυτοῖς τὸν ἕνα,
τ in fruſtra cedãt: τ imponant ſup ligna:
καὶ μελισάτωσαν, καὶ ἐπιθέτωσαν ἐπὶ τῶν ξύλων,
τ ignẽ nõ apponãt. τ ego faciã bouẽ
καὶ πῦρ μὴ ἐπιθέτωσαν. καὶ ἐγὼ ποιήσω τὸν βοῦν
aliũ: τ ignẽ nõ apponã.
τὸν ἄλλον, καὶ πῦρ οὐ μὴ ἐπιθῶ.

C

D

τ clamate in noĩe deoꝝ vẽoꝝ: τ ego inuoca
καὶ βοᾶτε ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν ὑμῶν, καὶ ἐγὼ ἐπικαλέ
bo in noĩe dñi dei mei. τ erit deus q̃
σομαι ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ μου. καὶ ἔσται ὁ θεὸς ὃς ἂν
exaudierit in igne: ille eſt de⁹. τ rñdit oẽs
ἐπακούσῃ ἐν πυρί, οὗτός ἐστι θεός. καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ
pplſ τ ait: bonus ſmo: quẽ locutus es. τ di
1.Re. 9.b. 8.a.f. λαὸς καὶ εἶπεν, ἀγαθὸς ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησας. καὶ εἶ
xit helias pphis baal: eligite vo
πεν ἠλίας τοῖς προφήταις τοῦ βάαλ, ἐκλέξασθε ἑαυ
bis bouẽ vnũ: τ facite primi: q̃z vos
τοῖς τὸν βοῦν τὸν ἕνα, καὶ ποιήσατε πρῶτοι, ὅτι ὑμεῖς
multi: τ inuocate in noĩe deoꝝ vẽoꝝ: τ ignẽ
πολλοί, καὶ ἐπικαλεῖσθε ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν ὑμῶν, καὶ πῦρ
nõ ſupponatis. τ acceperũt bouẽ τ fecerũt: τ inuo
μὴ ἐπιθῆτε. καὶ ἔλαβον τὸν βοῦν καὶ ἐποίησαν, καὶ ἐπεκα
cabant in noĩe baal de mane vſq; ad meridiẽ:
λοῦντο ἐν ὀνόματι τοῦ βάαλ ἐκ πρωΐας ἕως μεσημβρί
τ dixerũt: audi nos baal audi
ας, καὶ εἶπον, ἐπάκουσον ἡμῶν ὦ βάαλ ἐπάκουσον
nos. τ nõ erat vox τ nõ erat auditus. τ trãſiliebãt
ἡμῶν. καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. καὶ διέτρεχον
in altare qđ fecerũt. τ facta eſt meri
ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου οὗ ἐποίησαν. καὶ ἐγένετο μεσημ
dies: τ ſubſannauit eos helias theſbites τ dixit:
βρία, καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτοὺς ἠλίας ὁ θεσβίτης καὶ εἶπεν,
inuocate in voce magna: neforte exercitiũ aliqđ
ἐπικαλεῖσθε ἐν φωνῇ μεγάλῃ, μήποτε ἀδολεσχία τίς
eſt ei: τ ſimul neforte dat reſpõſum ipſe vel neforte
ἐστιν αὐτῷ, καὶ ἅμα μήποτε χρηματίζει αὐτὸς ἢ μήποτε
dormit τ excitabitur. τ inuocabant in voce ma
καθεύδει καὶ ἐξαναστήσεται. καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐν φωνῇ με
gna τ incidebant ſe iuxta ritũ ſuũ in cul
γάλῃ καὶ κατετέμνοντο κατὰ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν ἐν μα
tris τ in lanceis vſq; ad effuſionẽ ſanguinis
χαίραις καὶ ἐν σειρομάσταις ἕως ἐκχύσεως αἵματος
ſup eos: τ ppbãuerũt vſq; q̃ðo trãſijt meri
ἐπ᾿ αὐτούς. καὶ προεφήτευον ἕως οὗ παρῆλθε τὸ μεσημ
dies. τ factũ eſt vt tps meridiei vt aſ
βρινόν. καὶ ἐγένετο ὡς ὁ καιρὸς τῆς μεσημβρίας τοῦ ἀνα
cenderet ſacrificiũ: τ nõ erat vox τ nõ erat auſcultatio.
βῆναι τὴν θυσίαν, καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις.
τ dixit helias ad pplm: accedite ad me: τ
καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, προσαγάγετε πρός με, καὶ
acceſſit oĩs pplſ ad eum: τ curauit altare
προσήγαγε πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰάσατο τὸ θυσιαστήρι
deſtructũ. τ accepit helias duodeci lapides iu
ον τὸ κατεσκαμμένον. καὶ ἔλαβεν ἠλίας δώδεκα λίθους κα
xta numerũ tribuũ iſrl: ſicut locut⁹ eſt dñs ad eũ di
τὰ ἀριθμὸν τῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ, ὡς ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτὸν λέ
cens: iſrl erit nomẽ tuũ. τ edificauit lapides in
γων, ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά σου. καὶ ᾠκοδόμησε τοὺς λίθους ἐν
nomine dñi: τ curauit altare dñi diru
ὀνόματι κυρίου, καὶ ἰάσατο τὸ θυσιαστήριον κυρίου τὸ κατεσκαμ
tum. τ fecit aq̃ductũ q̃ capiebat duas metretas ſeminis
μένον. καὶ ἐποίησε θααλὰ χωροῦσαν δύο μετρητὰς σπέρματος
in circuitu altaris. τ poſuit ligna ſup
κυκλόθεν τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐπέθηκε τὰς σχίδακας ἐπὶ τὸ
altare qđ fecit. τ diuiſit mẽbra holocauſti τ
θυσιαστήριον ὃ ἐποίησε. καὶ ἐμέλισε τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ
poſuit ſup ligna: τ cõſtruxit ſup altare.
ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰς σχίδακας, καὶ ἐστοίβασεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήρι
τ dixit helias: accipite mihi quattuor hydrias aque: τ
ον. καὶ εἶπεν ἠλίας, λάβετέ μοι τέσσαρας ὑδρίας ὕδατος, καὶ
fundite ſup holocauſtũ τ ſup ligna.
ἐπιχέατε ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ ἐπὶ τὰς σχίδακας.
τ dixit ſcđo facite: τ ſcđo fecerũt. τ dixit
καὶ εἶπε δευτερώσατε, καὶ ἐδευτέρωσαν. καὶ εἶπεν
tertio facite: τ tertio fecerũt. τ ibat aqua
τρισσεύσατε, καὶ ἐτρίσσευσαν. καὶ ἐπορεύετο τὸ ὕδωρ
in circuitu altaris: τ aq̃ductũ impleuit
κυκλόθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὴν θααλὰ ἔπλησεν

E

Inuocate noĩa deorũ veſtroꝝ & ego inuocabo nomẽ domini: & de⁹ qui exaudierit p ignẽ ipſe ſit deus. Rñdens oĩs ppls ait. Optima propoſitio quã locutus ẽ helias. Dixit ergo helias pphetis baal. Eligite vobis bouem vnũ & facite primi quia vos plures eſtis: & inuocate nomina deorũ veſtrorũ: ignẽq; nõ ſupponatis. Qui cũ tuliſſent bouẽ quẽ dederat eis: fecerunt & inuocabant nomen baal de mane vſq; ad meridiẽ dicẽtes. Baal exaudi nos. Et nõ erat vox: nec qui rñderet. Tranſiliebantq; altare qđ fecerãt. Cũq; eſſet iam meridies: illudebat illis helias dicens. Clamate voce maiore. Deus ei eſt & forſitã loqtur: aut in diuerſorio eſt: aut in itinere aut certe dormit vt excitetur. Clamabãt ergo voce magna: & incidebant ſe iuxta ritum ſuũ cultris & lãceolis donec pfunderẽtur ſanguine. Poſtq̃ aũt tranſijt meridies & illis pphetãtibus venerat tẽp⁹ quo ſacrificiũ offerri ſolet: nec audiebatur vox nec aliqs rñdebat nec attẽdebat orãtes. Dixit helias oĩ populo. Venite ad me. Et accedente ad ſe pplo curauit altare dñi qđ deſtructum fuerat: & tulit duodecim lapides iuxta numerũ tribuũ filiorum iacob: ad quẽ factus ẽ ſermo dñi dicens: iſrael erit nomẽ tuũ: & edificauit de lapidibus altare in noĩe dñi. Fecitq; aq̃ductũ q̃ſi p duas aratiũculas in circuitu altaris & compoſuit ligna: diuiſitq; per membra bouẽ: & poſuit ſup ligna & ait. Implete quattuor hydrias aqua: & fũdite ſuper holocauſtũ & ſuper ligna. Rurſumq; dixit. Etiam ſcđo hoc facite. Qui cũ feciſſẽt ſcđo ait. Etiã tertio id ipſum facite. Feceruntq; tertio & currebant aque circum altare & foſſa aque ductus repleta eſt

וקראתם בשם אלהיכם ואני אקרא | קרא
בשם יהוה והיה האלהים אשר
יענה באש הוא האלהים ויען כל | ענה
העם ויאמרו טוב הדבר׃ ויאמר
אליהו לנביאי הבעל בחרו לכם
הפר האחד ועשו ראשנה כי
אתם הרבים וקראו בשם | רבב
אלהיכם ואש לא תשימו׃ ויקחו | לקח
את הפר אשר נתן להם ויעשו
ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד
הצהרים לאמר הבעל עננו ואין | ענה
קול ואין ענה ויפסחו על המזבח | פסח
אשר עשה׃ ויהי בצהרים ויהתל | היה התל
בהם אליהו ויאמר קראו בקול
גדול כי אלהים הוא כי שיח וכי | גדל שוח
שיג לו וכי דרך לו אולי ישן הוא | אלי
ויקץ׃ ויקראו בקול גדול ויתגדדו | קרא גדד
כמשפטם בחרבות וברמחים עד | שפט
שפך דם עליהם׃ ויהי כעבר
הצהרים ויתנבאו עד לעלות | נבא עלה
המנחה ואין קול ואין ענה ואין
קשב׃ ויאמר אליהו לכל העם
גשו אלי ויגשו כל העם אליו | נגש
וירפא את מזבח יהוה ההרוס׃ ויקח | רפא זבח
אליהו שתים עשרה אבנים כמספר | הרס לקח
שבטי בני יעקב אשר היה דבר | ספר
יהוה אליו לאמר ישראל יהיה שמך׃ | היה
ויבנה את האבנים מזבח בשם יהוה | בנה
ויעש תעלה כבית סאתים זרע | עשה עלה
סביב למזבח׃ ויערך את העצים | סאה סבב
וינתח את הפר וישם על העצים׃ | ערך נתח
ויאמר מלאו ארבעה כדים מים | שום אמר רבע
ויצקו על העלה ועל העצים | כד
ויאמר שנו וישנו ויאמר שלשו | שנה
וישלשו וילכו המים סביב | שלש
למזבח וגם את התעלה מלא

מים ויהי בעלות המנחה ויגש
אליהו הנביא ויאמר יהוה אלהי
אברהם יצחק וישראל היום
יודע כי אתה אלהים בישראל ואני
עבדך ובדבריך עשיתי את כל
הדברים האלה: ענני יהוה ענני
וידעו העם הזה כי אתה יהוה
האלהים ואתה הסבת את לבם
אחרנית: ותפל אש יהוה ותאכל
את העלה ואת העצים ואת האבנים
ואת העפר ואת המים אשר
בתעלה לחכה: וירא כל העם
ויפלו על פניהם ויאמרו יהוה
הוא האלהים יהוה הוא האלהים:
ויאמר אליהו להם תפשו את
נביאי הבעל איש אל ימלט
מהם ויתפשום ויורדם אליהו
אל נחל קישון וישחטם שם:
ויאמר אליהו לאחאב עלה אכל
ושתה כי קול המון הגשם: ויעלה
אחאב לאכל ולשתות ואליהו
עלה אל ראש הכרמל ויגהר
ארצה וישם פניו בין ברכו:
ויאמר אל נערו עלה נא הבט דרך
ים ויעל ויבט ויאמר אין מאומה
ויאמר שב שבע פעמים: ויהי
בשבעית ויאמר הנה עב קטנה ככף
איש עלה מים ויאמר עלה אמר
אל אחאב אסר ורד ולא יעצרכה
הגשם: ויהי עד כה ועד כה והשמים
התקדרו עבים ורוח ויהי גשם גדול
וירכב אחאב וילך יזרעאלה: ויד
יהוה היתה אל אליהו וישנס מתניו
וירץ לפני אחאב עד באכה יזרעאלה:

Cap.xix.

ויגד אחאב לאיזבל
את כל אשר עשה אליהו ואת

עלה נגש — נבא — ידע — עשה — ענה — סבב — נפל אכל — ראה — מלט — תפש ירד — שחט — המן עלה — שתה — גהר — שום פנה — נבט — מאם — אמר שוב — היה — ירד עצר — קדר — רכב — שנס רוץ — פנה בוא — נגד

Cūq̄ iā tp̄s eſſet vt offerretur holocauſtū accedens helias propheta ait. Domine deus abraam & iſaac & iſrael: oſtende hodie quia tu es deus iſrael. & ego ſeruus tuus: & iuxta p̄ceptū tuum feci omnia verba hec. Exaudi me domine exaudi me vt diſcat populus iſte: quia tu es dominus deus & tu conuertiſti cor eorum iterum. Cecidit autem ignis dn̄i & vorauit holocauſtū & ligna & lapides pulueremq̄ quoq̄ & aquam que erat in aq̄ductu lābēs. Q̄d cū vidiſſet oīs popul cecidit in faciem ſuā: & ait. Dominus ipſe eſt deus: dominus ipſe eſt deus. Dixitq̄ helias ad eos. Apprehendite p̄phetas baal & ne vnus quidem effugiat ex eis. Quos cū apprehēdiſſent duxit eos helias ad torrētē cyſon. Et interfecit eos ibi. Et ait helias ad achab. Aſcende comede & bibe: quia ſon9 multe pluuie eſt. Aſcendit achab vt comederet & biberet: helias autē aſcendit in verticē carmeli. & pronus in terrā poſuit faciem ſuam inter genua ſua: & dixit ad puerū ſuū. Aſcēde & proſpice contra mare. Qui cū aſcendiſſet & cōtēplatus eēt ait. Nō ē q̄cq̄. Et rurſū ait illi. Reuertere ſeptē vicib9. In ſeptīa aūt vice ecce nubecula p̄ua q̄ſi veſtigiū hoīs aſcēdebat de mari. Qui ait. Aſcēde & dic achab. Iūge currū tuū & deſcēde ne occupet te pluuia. Cūq̄ ſe verteret huc atq̄ illuc ecce celi cōtenebrati ſūt: & nubes & vētus & fctā ē pluuia grādis. Aſcēdēs itaq̄ achab abiit in iezrahel & manus dn̄i fctā ē ſup heliā accinctiſq̄ lūbis currebat ante achab donec veniret in iezrahel. 19.

Nunciauit aūt achab iezabel omnia q̄ fecerat helias &

aque. τ cū eſſet tp̄s vt offerretur ſacrificiū:
ὕδατος. καὶ ὡς ἦν καιρὸς τοῦ προσφέρεσθαι τὴν θυσίαν,
τ acceſſit helias p̄pha τ dixit: domine deus abraā τ iſaac τ iſrael hodie cognoſcat oīs pp̄ls iſte: quia tu ſolus dn̄s de9 iſrael: τ ego ſeruus tuus: τ pp̄ te feci hec oīa. exaudi me dn̄e exaudi me: τ
καὶ παρεγένετο ἠλίας ὁ προφήτης καὶ εἶπεν, κύριε ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰσραὴλ σήμερον γνώτω πᾶς ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι σὺ μόνος κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, καὶ ἐγὼ δοῦλος σός, καὶ διὰ σὲ πεποίηκα ταῦτα πάντα. ἐπάκουσόν μου κύριε ἐπάκουσόν μου, καὶ
cognoſcat pp̄ls iſte: q̄r tu dn̄s de9: τ tu cōuertiſti cor pp̄li poſt te. τ cecidit ignis a dn̄o de celo: τ deuorauit holocauſtū τ ligna τ aquā que erat ſup ipſ τ aquā q̄ erat i aq̄ductu τ lapides τ puluerē linxit ignis: τ vidit oīs pp̄ls τ cecidit ſup faciē ſuā. τ dixerūt: vere dominus eſt de9: dn̄s ipſe eſt de9. τ dixit helias ad pp̄lm: app̄hēdite p̄phas baal: nullus ſaluetur ex eis. τ app̄hēderūt eos: τ duxit eos helias in torrentē ciſon: τ interfecit eos ibi. τ ait helias achab: ſurge τ comede τ bibe: q̄r vox ſoni pluuie. τ ſurrexit achab vt comederet τ biberet. τ helias aſcēdit in carmelū τ inclinauit ſe ſup t'rā: τ poſuit faciē ſuā inter genua ſua. τ dixit puero ſuo: aſcēde τ proſpice viā maris. τ aſcēdit τ cōtēplat9 eſt puer: τ ait: nō eſt quicq̄: τ ait helias: reuertere τ aſpice ſeptē vicib9. τ factū eſt in ſeptima: τ ecce nubes parua q̄ſi veſtigiū viri: adducens aquā de mari. τ dixit: aſcēde τ dic achab: iūge currū tuū τ deſcēde: ne occupet te pluuia. τ factū ē vſq̄ hic τ hic: τ celum cōtenebratū ē in nubibus τ vēto: τ facta ē pluuia grādis. τ equitauit achab τ abijt in ieſrael. τ manus dn̄i facta eſt ſup heliā: τ aſtrinxit lūbū ſuū: τ currebat ante achab vſq̄ ad ieſrl.
γνώτω ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεός, καὶ σὺ ἐπέστρεψας τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ ὀπίσω σου. καὶ ἔπεσε πῦρ παρὰ κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγε τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ τὰς σχίδακας καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ θααλὰ καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν χοῦν ἐξέλιξε τὸ πῦρ, καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαὸς καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ εἶπον, ἀληθῶς κύριός ἐστιν ὁ θεός, κύριος αὐτός ἐστι θεός. καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, συλλάβετε τοὺς προφήτας τοῦ βάαλ, μηδεὶς σωθήτω ἐξ αὐτῶν. καὶ συνέλαβον αὐτούς, καὶ κατήγαγεν αὐτοὺς ἠλίας εἰς τὸν χειμάρρουν κισών, καὶ ἔσφαξεν αὐτοὺς ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἠλίας τῷ ἀχαάβ, ἀνάστηθι καὶ φάγε καὶ πίε, ὅτι φωνὴ τοῦ ἤχους τοῦ ὑετοῦ. καὶ ἀνέστη ἀχαὰβ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν. καὶ ἠλίας ἀνέβη εἰς τὸν κάρμηλον καὶ ἔκυψεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἔθηκεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναμέσον τῶν γονάτων αὐτοῦ. καὶ εἶπεν τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, ἀνάβηθι καὶ ἐπίβλεψον ὁδὸν θαλάσσης. καὶ ἀνέβη καὶ ἐπέβλεψε τὸ παιδάριον, καὶ εἶπεν, οὐκ ἔστιν οὐθέν. καὶ εἶπεν ἠλίας, ἐπίστρεψον καὶ ἐπίβλεψον ἑπτάκις. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑβδόμῳ, καὶ ἰδοὺ νεφέλη μικρὰ ὡς ἴχνος ἀνδρός, ἀνάγουσα ὕδωρ ἀπὸ θαλάσσης. καὶ εἶπεν, ἀνάβηθι καὶ εἰπὸν τῷ ἀχαάβ, ζεῦξον τὸ ἅρμα σου καὶ κατάβηθι, μὴ καταλάβῃ σε ὁ ὑετός. καὶ ἐγένετο ἕως ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ὁ οὐρανὸς συνεσκότασεν ἐν νεφέλαις καὶ πνεύματι, καὶ ἐγένετο ὑετὸς μέγας. καὶ ἔκλαιεν ἀχαὰβ καὶ ἐπορεύετο εἰς ἰεζραήλ. καὶ χεὶρ κυρίου ἐγένετο ἐπὶ τὸν ἠλίαν, καὶ συνέσφιγξε τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔτρεχεν ἔμπροσθεν ἀχαὰβ ἕως ἰεζραήλ.

G

ē.17.a Jacob. 5.d.

C.19 A

τ nunciauit achab iezabel oīa que fecerat helias: τ
Καὶ ἀνήγγειλεν ἀχαὰβ τῇ ἰεζαβὲλ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἠλίας, καὶ

quōs occidit prophetas in gladio. τ miſit iezabel ad heliā τ dixit: hec faciāt mihi dij τ hec addāt: q̄ hac hora cras ponā aīam tuā: ſicut aīam vni9 ex illis. τ timuit helias τ ſurrexit τ abijt ſcd'm aīam ſuā: τ venit in berſabee q̄ eſt iuda. τ dimiſit puerū ſuum ibi: τ ipſe perrexit in deſerto viā diei. τ venit τ ſedit ſubter iunipu3: τ petiuit aīe ſue vt moreret. τ ait ſufficiat nūc dn̄e: tolle iā aīam meā a me: q̄r nō melior ſum ego ſup patres meos. τ dormiuit τ obdormiuit ſub plāta ibi. τ ecce q̄dā angelus tetigit eum: τ dixit illi: ſurge τ comede. τ reſpexit: τ ecce ad caput ſuū ſubcinericius panis ſiligine τ lecythus aque. τ ſurrexit helias τ comedit τ bibit: τ reuerſus dormiuit. τ reuerſus eſt angel9 dn̄i ſecundo: τ tetigit eū: τ dixit ei: ſurge τ comede: q̄r multa a te via. τ ſurrexit τ comedit τ bibit. τ abijt in fortitudine cibi illius quadraginta diebus τ quadraginta noctib9 vſq̄ ad mōtē choreb. τ ingreſſus ē illuc in ſpeluncā τ manſit ibi. τ ecce verbū dn̄i ad eū. τ dixit: q̄d tibi hic helia? τ dixit helias: zelans zelat9 ſū dn̄o oīp: quia dereliquerūt te filij iſrael. altaria tua deſtruxerūt: τ p̄phās tuos occiderūt in gladio. τ derelict9 ſum ego ſolus: τ querūt aīam meā vt auferāt eā. τ ait egredieris τ ſtabis corā dn̄o in mōte: τ ecce dn̄s tranſibit τ ſpūs grādis fortis diſſoluēs mōtes τ cōterēs petras corā dn̄o: nō in ſpū dn̄s. τ poſt ſpūm commotio: nō in cōmotione dn̄s. τ poſt cōmotionē ignis: nō in igne dn̄s. τ poſt
ὡς ἀπέκτεινε τοὺς προφήτας ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἀπέστειλεν ἰεζαβὲλ πρὸς ἠλίαν καὶ εἶπεν, τάδε ποιήσαισάν μοι οἱ θεοὶ καὶ τάδε προσθείησαν, ὅτι ταύτην τὴν ὥραν αὔριον θήσομαι τὴν ψυχήν σου, καθὼς ψυχὴν ἑνὸς ἐξ αὐτῶν. καὶ ἐφοβήθη ἠλίας καὶ ἀνέστη καὶ ἀπῆλθε κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται εἰς βηρσαβεὶ ἥ ἐστι τοῦ ἰούδα. καὶ ἀφῆκε τὸ παιδάριον αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸν ἡμέρας. καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ὑποκάτω ῥαθάμ, καὶ ᾐτήσατο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀποθανεῖν, καὶ εἶπεν, ἱκανούσθω νῦν κύριε, λάβε δὴ τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐ κρείσσων εἰμὶ ἐγὼ ὑπὲρ τοὺς πατέρας μου. καὶ ἐκοιμήθη καὶ ὕπνωσεν ὑπὸ φυτὸν ἐκεῖ. καὶ ἰδού τις ἄγγελος ἥψατο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάστηθι καὶ φάγε. καὶ ἐπέβλεψε, καὶ ἰδοὺ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐγκρυφίας ὀλυρίτης καὶ καψάκης ὕδατος. καὶ ἀνέστη ἠλίας καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιεν, καὶ ἐπιστρέψας ἐκοιμήθη. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος κυρίου ἐκ δευτέρου, καὶ ἥψατο αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάστηθι καὶ φάγε, ὅτι πολλὴ ἀπὸ σοῦ ἡ ὁδός. καὶ ἀνέστη καὶ ἔφαγεν καὶ ἔπιεν. καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ ἰσχύϊ τῆς βρώσεως ἐκείνης τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἕως ὄρους χωρήβ. καὶ εἰσῆλθεν ἐκεῖ εἰς τὸ σπήλαιον καὶ κατέλυσεν ἐκεῖ. καὶ ἰδοὺ ῥῆμα κυρίου πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε, τί σοι ἐνταῦθα ἠλία; καὶ εἶπεν ἠλίας, ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολείφθην ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. καὶ εἶπεν ἐξελεύσῃ καὶ στήσῃ ἐνώπιον κυρίου ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἰδοὺ κύριος παρελεύσεται καὶ πνεῦμα μέγα κραταιὸν διαλῦον ὄρη καὶ συντρῖβον πέτρας ἐνώπιον κυρίου, οὐκ ἐν τῷ πνεύματι κύριος. καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα συσσεισμός, οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ κύριος. καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν πῦρ, οὐκ ἐν τῷ πυρὶ κύριος. καὶ μετὰ

4.Re. 4.a.

Jone. 4.a.

B

Infra. 10.

C

quomodo occidiſſet vniuerſos p̄phetas baal gladio. Miſitq̄ iezabel nuncium ad heliam dicens. Hec mihi faciant dii & hec addant: niſi hac hora cras poſuero animā tuā ſicut animā vnius ex illis. Timuit ergo helias & ſurgens abiit quocunq̄ eū ferebat voluntas: venitq̄ in berſabee iuda: & dimiſit ibi puerū ſuū & perrexit in deſertum viam vnius diei. Cunq̄ veniſſet & ſederet ſubter vnā iuniperū petiuit animę ſue vt moreretur: & ait. Sufficit mihi domine: tolle animam meam. Neq̄ enim melior ſum q̄ patres mei. Proiecitq̄ ſe: & obdormiuit in vmbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum: & dixit illi. Surge comede. Reſpexit: & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis & vas aque. Comedit ergo & bibit: & rurſum obdormiuit. Reuerſuſq̄ eſt angelus domini ſecundo: & tetigit eum dixitq̄ illi. Surge comede. Grandis enim tibi reſtat via. Qui cū ſurrexiſſet: comedit & bibit: & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus vſq̄ ad montem dei oreb. Cūq̄ veniſſet illuc: manſit in ſpelunca. Et ecce ſermo dn̄i ad eum: dixitq̄ illi. Quid hic agis helia? At ille reſpōdit: zelo zelatus ſum pro domino deo exercituum: quia dereliquerūt pactum dn̄i filii iſrael. Altaria tua deſtruxerunt: & prophetas tuos occiderunt gladio: & derelictus ſum ego ſolus: & querunt animam meā vt auferant eam. Et ait ei. Egredere & ſta in monte corā dn̄o. Et ecce dn̄s tranſiit: & ſpūs grandis & fortis ſubuertens montes & cōterens petras ante dn̄m. Nō in ſpū dn̄s: & poſt ſpm̄ cōmotio. Non in cōmotiōe dn̄s. Et poſt cōmotionē ignis. Nō in igne dn̄s. Et poſt

כל אשר הרג את כל הנביאים
בחרב: ותשלח איזבל מלאך אל
אליהו לאמר כה יעשון אלהים
וכה יוספון כי כעת מחר אשים
את נפשך כנפש אחד מהם: וירא
ויקם וילך אל נפשו ויבא באר
שבע אשר ליהודה וינח את נערו
שם: והוא הלך במדבר דרך יום
ויבא וישב תחת רתם אחד וישאל
את נפשו למות ויאמר רב עתה
יהוה קח נפשי כי לא טוב אנכי
מאבתי: וישכב ויישן תחת רתם
אחד והנה זה מלאך נגע בו ויאמר
לו קום אכול: ויבט והנה מראשתיו
עגת רצפים וצפחת מים ויאכל
וישת וישב וישכב: וישב מלאך
יהוה שנית ויגע בו ויאמר קום
אכל כי רב ממך הדרך: ויקם ויאכל
וישתה וילך בכח האכילה ההיא
ארבעים יום וארבעים לילה
עד הר האלהים חרב: ויבא שם
אל המערה וילן שם והנה
דבר יהוה אליו ויאמר
לו מה לך פה אליהו: ויאמר
קנא קנאתי ליהוה אלהי צבאות
כי עזבו בריתך בני ישראל
את מזבחתיך הרסו ואת נביאיך
הרגו בחרב ואותר אני
לבדי ויבקשו את נפשי
לקחתה: ויאמר צא ועמדת
בהר לפני יהוה והנה יהוה עבר
ורוח גדולה וחזק מפרק הרים
ומשבר סלעים לפני יהוה
לא ברוח יהוה ואחר הרוח רעש
לא ברעש יהוה: ואחר הרעש
אש לא באש יהוה ואחר

נבא — שלח לאך — עשה — יסף שום — ראה — קום — דבר — שאל — לקח — שכב — נבט — עוג אכל — שתה שוב שכב — נגע — פן — כחח — רבע — בוא — לון — ברת — זבח נבא — יתר — בדד בקש — לקח אמר — יצא פנה — גדל פרק — שבר

הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה׃ וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֵלִיָּהוּ וַיָּלֶט פָּנָיו בְּאַדַּרְתּוֹ וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הַמְּעָרָה וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר מַה לְּךָ פֹה אֵלִיָּהוּ׃ וַיֹּאמֶר קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בֶחָרֶב וָאִוָּתֵר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדַרְכְּךָ מִדְבַּרָה דַמָּשֶׂק וּבָאתָ וּמָשַׁחְתָּ אֶת חֲזָאֵל לְמֶלֶךְ עַל אֲרָם׃ וְאֵת יֵהוּא בֶן נִמְשִׁי תִּמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט מֵאָבֵל מְחוֹלָה תִּמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתֶּיךָ׃ וְהָיָה הַנִּמְלָט מֵחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יֵהוּא וְהַנִּמְלָט מֵחֶרֶב יֵהוּא יָמִית אֱלִישָׁע׃ וְהִשְׁאַרְתִּי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל הַבִּרְכַּיִם אֲשֶׁר לֹא כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא נָשַׁק לוֹ׃ וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנֵים עָשָׂר צְמָדִים לְפָנָיו וְהוּא בִּשְׁנֵים הֶעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֵלִיָּהוּ אֵלָיו וַיַּשְׁלֵךְ אַדַּרְתּוֹ אֵלָיו׃ וַיַּעֲזֹב אֶת הַבָּקָר וַיָּרָץ אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֶשְּׁקָה נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֵלְכָה אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ שׁוּב כִּי מֶה עָשִׂיתִי לָךְ׃ וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת צֶמֶד הַבָּקָר וַיִּזְבָּחֵהוּ וּבִכְלִי הַבָּקָר בִּשְּׁלָם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן לָעָם וַיֹּאכֵלוּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיְשָׁרְתֵהוּ׃

Cap.xx.

וּבֶן הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם קָבַץ אֶת כָּל חֵילוֹ וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ אִתּוֹ וְסוּס וָרָכֶב וַיַּעַל וַיָּצַר עַל שֹׁמְרוֹן

ignẽ ſibilus auræ tenuis. Quod cum audiſſet helias, operuit vultũ ſuũ pallio: & egreſſus ſtetit in oſtio ſpelunce: & ecce vox ad eum dicens. Quid hic agis helia? Et ille reſpondit. zelo zelatus ſum ꝓ domino deo exercituum: quia dereliquerunt pactũ tuum filii iſrael. Altaria tua deſtruxerũt: & prophetas tuos occiderũt gladio: & derelictus ſum ego ſolus: & q̃rũt aĩam meã vt auferant eam. Et ait dñs ad eũ. Vade & reuertere in viã tuã ꝑ deſertũ in damaſcũ. Cũq; perueneris illuc vnges azahel regem ſuper ſyriã: & iehu filium namſi vnges regem ſup iſrael. Heliſeum autem filium ſaphat qui ẽ de abelmeula vnges prophetã ꝓ te. Et erit quicũq; fugerit gladiũ azahel: occidet eũ iehu: & quicũq; fugerit gladium iehu interficiet eũ heliſeus. Et derelinquã mihi in iſrael ſeptem milia virorũ: quorũ genua non ſunt incuruata añ baal & omne os quod non adorauerit eũ oſculans manũ. Profectus ergo ĩde helias reppit heliſeũ filiũ ſaphat arãtẽ in duodecim iugis boũ: & ipſe in duodeci iugis boũ arãtibus vnus erat. Cũq; veniſſet helias ad eũ: miſit palliũ ſuũ ſup eũ. Qui ſtatim relictis bobus cucurrit poſt heliam: & ait. Oſculor oro te patrẽ meũ & matrẽ meã: & ſic ſequar te. Dixitq; ei. Vade & reuertere. Q̃d ei meũ erat feci tibi. Reuerſus autem ab eo: tulit par boũ & mactauit illud: & in aratro boum coxit carnes & dedit populo & comederũt. Conſurgenſq; abiit & ſecutus ẽ heliã & miniſtrabat ei. xx.

Porro benadab rex ſyrie congregauit oẽm exercitũ ſuũ & triginta duos reges ſecum & equos & currus & aſcendens pugnabat contra ſamariam

ὁ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς, κἀκεῖ κύριος. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἠλίας, ἐπεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῇ μηλωτῇ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε καὶ ἔστη παρὰ τὸ σπήλαιον. καὶ ἰδοὺ πρὸς αὐτὸν φωνὴ καὶ εἶπε, τί σοι ἐνταῦθα ἠλία; καὶ εἶπεν ἠλίας, ζηλῶν ἐζήλωκα τῷ κυρίῳ θεῷ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην σου οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ὑπολέλειμμαι ἐγὼ μονώτατος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν, πορεύου καὶ ἀνάστρεφε εἰς τὴν ὁδόν σου, καὶ ἥξεις εἰς ὁδὸν ἐρήμου δαμασκοῦ. καὶ χρίσεις τὸν ἀζαὴλ εἰς βασιλέα ἐπὶ συρίας· καὶ τὸν ἰοῦ υἱὸν ναμεσσὶ χρίσεις εἰς βασιλέα ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ τὸν ἐλισσαιὲ υἱὸν σαφὰτ ἐξ ἀβελμεούλα χρίσεις εἰς προφήτην ἀντὶ σοῦ. καὶ ἔσται τὸν σωζόμενον ἐκ ῥομφαίας ἀζαήλ, θανατώσει ἰοῦ. καὶ τὸν σωζόμενον ἐκ ῥομφαίας ἰοῦ, θανατώσει ἐλισσαιέ. καὶ καταλείψω ἐξ ἰσραὴλ ἑπτὰ χιλιάδας ἀνδρῶν, πάντα τὰ γόνατα ἃ οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ βαάλ, καὶ πᾶν στόμα ὃ οὐ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἠλίας ἐκεῖθεν καὶ εὑρίσκει ἐκεῖ τὸν ἐλισσαιὲ υἱὸν σαφάτ, καὶ αὐτὸς ἦν ἀροτριῶν ἐν βουσί. δώδεκα ζεύγη βοῶν ἦν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς δώδεκα. καὶ ἀπῆλθεν ἐπὶ τὸν ἐλισσαιὲ ἠλίας, καὶ ἔρριψεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ. καὶ κατέλιπεν ἐλισσαιὲ τοὺς βόας, καὶ ἔδραμεν ὀπίσω ἠλίου καὶ εἶπε, καταφιλήσω τὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου, καὶ ἀκολουθήσω σοι ὀπίσω σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου ἀνάστρεφε, τί πεποίηκά σοι; καὶ ἀνέστρεψεν ἀπὸ ὄπισθεν αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὰ ζεύγη τῶν βοῶν, καὶ ἔθυσε καὶ ἥψησεν αὐτὰ ἐν τοῖς σκεύεσι τῶν βοῶν, καὶ ἔδωκε τῷ λαῷ καὶ ἔφαγον. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω ἠλίου, καὶ ἐλειτούργει αὐτῷ. Ca.20.

Καὶ συνήθροισεν υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τριάκοντα καὶ δύο βασιλεῖς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα, καὶ ἀνέβησαν καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ σαμαρείαν,

ignẽ vox aure tenuis: ⁊ ibi dñs. ⁊ factũ eſt vt audiuit helias: operuit vultum ſuũ in pallio ſuo: ⁊ egreſſus ẽ ⁊ ſtetit iuxta ſpeluncã. ⁊ ecce ad eũ vox ⁊ dixit: q̃d tibi hic helia: ⁊ dixit helias: zelãs zelat⁹ ſum dño deo oĩpotẽti: quia dereliquerũt pactũ tuũ filii iſrael: altaria tua deſtruxerũt: ⁊ prophetas tuos occiderũt in gladio: ⁊ derelict⁹ ſum ego ſolus: ⁊ querũt aĩam meã vt auferãt eam. ⁊ ait dñs ad eum: vade ⁊ reuertere in viam tuã: ⁊ venies in viã deſerti damaſci. ⁊ vnges azael in regem ſup ſyriam: ⁊ ieu filiũ nameſſi vnges in regẽ ſup iſrael: ⁊ eliſeum filiũ ſaphat de abelmeula vnges in prophetã pro te. ⁊ erit q̃ ſaluat⁹ fuerit de gladio azael: occidet ieu. ⁊ q̃ ſaluat⁹ fuerit de gladio ieu: interficiet heliſeus. ⁊ derelinquã de iſrael ſeptẽ milia virorũ: oĩa genua q̃ nõ incuruauerũt genu baal: ⁊ oĩe os q̃d nõ adorauit eũ. ⁊ profect⁹ ẽ helias inde ⁊ reperit ibi heliſeũ filiũ ſaphat: ⁊ ipſe erat arans in bobus. duodecim iuga boum erãt coram eo: ⁊ ipſe in duodecim. ⁊ abiit ad heliſeũ helias: ⁊ proiecit ſup eũ palliũ ſuũ. ⁊ reliquit heliſeus boues: ⁊ cucurrit poſt heliã ⁊ ait: deoſculabor patrẽ meũ ⁊ matrẽ meã: ⁊ ſequar te poſt te. ⁊ dixit ei: vade reuertere: q̃d feci tibi? ⁊ reuerſus eſt a tergo eius. ⁊ tulit iuga boũ: ⁊ mactauit ⁊ coxit ea in inſtrumẽtis boũ: ⁊ dedit pp̃lo ⁊ comederũt. ⁊ ſurrexit ⁊ abiit poſt heliã: ⁊ miniſtrabat ei. Et cõgregauit filius ader rex ſyrie omnem exercitũ ſuum: ⁊ triginta ⁊ duo reges ſecum: ⁊ equi ⁊ currus: ⁊ aſcẽderũt ⁊ obſederũt cõtra ſamariam.

Ro.11.a. Eccl.48.b.

D

Ro.11.a.

A

καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς τὸν ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραὴλ εἰς τὴν πόλιν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει υἱὸς ἄδερ, τὸ ἀργύριόν σου καὶ τὸ χρυσίον σου ἐμόν ἐστι, καὶ αἱ γυναῖκές σου καὶ τὰ τέκνα σου τὰ κάλλιστα ἐμά ἐστιν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ εἶπεν, καθὼς ἐλάλησας κύριέ μου βασιλεῦ, σός εἰμι ἐγώ, καὶ πάντα τὰ ἐμά. καὶ ἀνέστρεψαν οἱ ἄγγελοι καὶ εἶπον, τάδε λέγει υἱὸς ἄδερ, ἐγὼ ἀπέσταλκα πρὸς σὲ λέγων, τὸ ἀργύριόν σου καὶ τὸ χρυσίον σου καὶ τὰς γυναῖκάς σου καὶ τὰ τέκνα σου δώσεις μοι, ὅτι ταύτην τὴν ὥραν αὔριον ἐξαποστελῶ τοὺς παῖδάς μου πρὸς σέ, καὶ ἐξερευνήσουσι τοὺς οἴκους σου καὶ τοὺς οἴκους τῶν παίδων σου, καὶ ἔσται πάντα τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ἐφ᾽ ἃ ἂν ἐπιβάλωσι τὰς χεῖρας αὐτῶν, λήψονται. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς γῆς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, γνῶτε δὴ καὶ ἴδετε, ὅτι κακίαν οὗτος ζητεῖ, ὅτι ἀπέσταλκε πρός με περὶ τῶν γυναικῶν μου καὶ περὶ τῶν τέκνων μου. καὶ τὸ ἀργύριόν μου καὶ τὸ χρυσίον μου οὐκ ἐκώλυσα ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ πρεσβύτεροι καὶ πᾶς ὁ λαός, μὴ ἀκούσῃς καὶ μὴ θελήσῃς. καὶ εἶπε τοῖς ἀγγέλοις υἱοῦ ἄδερ, εἴπατε τῷ κυρίῳ ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα ἀπέσταλκας πρὸς τὸν δοῦλόν σου, ἐν πρώτοις ποιήσω· τὸ δὲ ῥῆμα τοῦτο οὐ δυνήσομαι ποιῆσαι. καὶ ἀπῆλθον οἱ ἄνδρες καὶ ἀπέστρεψαν αὐτῷ λόγον. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν υἱὸς ἄδερ λέγων, τάδε ποιήσαιέν μοι οἱ θεοὶ καὶ τάδε προσθείησαν, εἰ ἐκποιήσει ὁ χοῦς σαμαρείας ταῖς δραξὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῖς πεζοῖς μου. καὶ ἀπεκρίθη βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ εἶπεν, ἱκανούσθω ὑμῖν, μὴ καυχάσθω ὁ κυρτὸς ὡς ὁ ὀρθός. καὶ ἐγένετο ὅτε ἀπεκρίθη αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον, πίνων ἦν αὐτὸς καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐν σκηναῖς. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, οἰκοδομήσατε χάρακα. καὶ ἔθεντο χάρακα ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ ἰδοὺ προφήτης εἷς προσῆλθε τῷ ἀχαὰβ βασιλεῖ ἰσραήλ, καὶ εἶπε, τάδε λέγει κύριος, εἰ ἑώρακας πάντα τὸν ὄχλον τὸν μέγαν τοῦτον; ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτὸν σήμερον

⁊ expugnauerũt eã. ⁊ miſit nuncios ad achab regem iſrael in ciuitatẽ. ⁊ dixit ad eũ: hec dicit fili⁹ ader: argẽtũ tuũ ⁊ aurum tuũ meũ eſt: ⁊ vxores tue ⁊ filii tui pulcherrimi mei ſunt. ⁊ rñdit rex iſrael ⁊ dixit: ſicut locut⁹ es dñe mi rex: tu⁹ ſum ego: ⁊ omnia mea. ⁊ reuerſi ſũt nũcii ⁊ dixerũt: hec dicit fili⁹ ader: ego miſi ad te dicẽs: argẽtũ tuũ ⁊ aurũ tuũ ⁊ vxores tuas ⁊ filios tuos dabis mihi: q: hac hora cras mittam ſeruos meos ad te: ⁊ ſcrutabũtur domus tuas ⁊ domus ſeruorũ tuorũ: ⁊ erũt oĩa deſiderta oculorum ſuorũ: ſup q̃ iniecerint manus ſuas: accipiẽt. ⁊ vocauit rex iſrael oẽs ſeniores terre: ⁊ dixit eis: cognoſcite iã ⁊ videte: q̃m malũ iſte querit: q̃m miſit ad me pro vxoribus meis ⁊ pro filiis meis. ⁊ argẽtum meũ ⁊ aurũ meũ nõ prohibui ab eo. ⁊ dixerũt ei maiores natu ⁊ vniuerſus pp̃lus: nõ audias ⁊ nõ velis. ⁊ dixit nunciis filii ader: dicite dño vr̃o iuxta oĩa q̃ miſiſti ad ſeruũ tuũ: in initio faciã. at verbũ hoc nõ potero facere. ⁊ abierũt viri ⁊ retulerũt ei verbũ. ⁊ miſit ad eũ fili⁹ ader dicẽs: hec faciant mihi dii ⁊ hec addant: ſi ſuffecerit puluis ſamarie pugillis oĩ pp̃lo peditib⁹ meis. ⁊ rñdit rex iſrael ⁊ ait: ſufficiat vobis: nõ glorietur gibboſus vt rectus. ⁊ factũ eſt q̃n reſpõdit ei verbũ iſtud: bibẽs erat ipſe ⁊ oẽs reges q̃ cũ eo in tabnaculis. ⁊ ait ſeruis ſuis: edificate vallũ. ⁊ poſuerũt vallũ ſup ciuitatẽ. ⁊ ecce ꝓpheta vn⁹ acceſſit achab regi iſrael: ⁊ dixit: hec dicit dñs: ſi vidiſti oẽm turbã magnã hanc? ecce ego trado eã hodie

B

C

& obſedit eam. Mittenſq; nuncios ad achab regem iſrael in ciuitatem ait. Hec dicit bẽadab. Argentũ tuũ & aurũ tuũ meũ eſt: & vxores tue & filii tui optimi mei ſunt. Rñditq; rex iſrael. Iuxta verbum tuum dñe mi rex: tuus ſum ego & omnia mea. Reuertẽteſq; nũcii dixerunt. Hec dicit benadab qui miſit nos ad te. Argẽtũ tuũ & aurũ tuum & vxores tuas & filios tuos dabis mihi. Cras igitur hac eadem hora mittã ſeruos meos ad te & ſcrutabũtur domũ tuã & domũ ſeruorũ tuorũ: & oẽ qđ eis placuerit ponẽt in manibus ſuis & auferent. Vocauit aũt rex iſrael omnes ſeniores terre: & ait. Aĩaduertite & videte: q̃m inſidietur nobis. Miſit enim ad me pro vxoribus meis & filiis & pro argento & auro: & non abnui. Dixeruntq; oẽs maiores natu & vniuerſus populus ad eũ. Nõ audias neq; acqeſcas illi. Rñditq; nunciis benadab. Dicite dño meo regi. Oĩa ꝓp̃ q̃ miſiſti ad me ſeruum tuum in initio faciam: hanc autem rem facere nõ poſſum. Reuerſiq; nuncii retulerunt ei. Qui remiſit & ait. Hec faciant mihi dii & hec addãt: ſi ſuffecerit puluis ſamarie pugillis omnis populi qui ſequitur me. Et reſpondens rex iſrael ait. Dicite ei. Ne glorietur accictus eque vt diſcictus. Factũ eſt aũt cum audiſſet benadab verbum iſtud bibebat ipſe & reges in vmbraculis: & ait ſeruis ſuis. Circũdate ciuitatẽ. Et circũdederũt eam. Et ecce ꝓpheta vnus accedens ad achab regẽ iſrael: ait ei. Hec dicit dñs. Certe vidiſti oẽm multitudinẽ hãc nimiam. Ecce ego tradã eã in manum tuã hodie:

וַיִּלָּחֶם בָּהּ׃ וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָעִירָה׃ וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר בֶּן הֲדַד כַּסְפְּךָ וּזְהָבְךָ לִי הוּא וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ הַטּוֹבִים לִי הֵם׃ וַיַּעַן מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כִּדְבָרְךָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לְךָ אֲנִי וְכָל אֲשֶׁר לִי׃ וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ כֹּה אָמַר בֶּן הֲדַד לֵאמֹר כִּי שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כַּסְפְּךָ וּזְהָבְךָ וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ לִי תִתֵּן׃ כִּי אִם כָּעֵת מָחָר אֶשְׁלַח אֶת עֲבָדַי אֵלֶיךָ וְחִפְּשׂוּ אֶת בֵּיתְךָ וְאֵת בָּתֵּי עֲבָדֶיךָ וְהָיָה כָּל מַחְמַד עֵינֶיךָ יָשִׂימוּ בְיָדָם וְלָקָחוּ׃ וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְכָל זִקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר דְּעוּ נָא וּרְאוּ כִּי רָעָה זֶה מְבַקֵּשׁ כִּי שָׁלַח אֵלַי לְנָשַׁי וּלְבָנַי וּלְכַסְפִּי וְלִזְהָבִי וְלֹא מָנַעְתִּי מִמֶּנּוּ׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל הַזְּקֵנִים וְכָל הָעָם אַל תִּשְׁמַע וְלוֹא תֹאבֶה׃ וַיֹּאמֶר לְמַלְאֲכֵי בֶן הֲדַד אִמְרוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ אֶל עַבְדְּךָ בָרִאשֹׁנָה אֶעֱשֶׂה וְהַדָּבָר הַזֶּה לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת וַיֵּלְכוּ הַמַּלְאָכִים וַיְשִׁבֻהוּ דָּבָר׃ וַיִּשְׁלַח אֵלָיו בֶּן הֲדַד וַיֹּאמֶר כֹּה יַעֲשׂוּן לִי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּ אִם יִשְׂפֹּק עֲפַר שֹׁמְרוֹן לִשְׁעָלִים לְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלָי׃ וַיַּעַן מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר דַּבְּרוּ אַל יִתְהַלֵּל חֹגֵר כִּמְפַתֵּחַ׃ וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְהוּא שֹׁתֶה הוּא וְהַמְּלָכִים בַּסֻּכּוֹת וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו שִׂימוּ וַיָּשִׂימוּ עַל הָעִיר׃ וְהִנֵּה נָבִיא אֶחָד נִגַּשׁ אֶל אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה הֲרָאִיתָ אֵת כָּל הֶהָמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה הִנְנִי נֹתְנוֹ בְיָדְךָ הַיּוֹם

וידעת כי אני יהוה: ויאמר אחאב
במי ויאמר כה אמר יהוה בנערי
שרי המדינות ויאמר מי יאסר
המלחמה ויאמר אתה: ויפקד את
נערי שרי המדינות ויהיו מאתים
שנים ושלשים ואחריהם פקד
את כל העם כל בני ישראל שבעת
אלפים: ויצאו בצהרים ובן הדד
שתה שכור בסכות הוא והמלכים
שלשים ושנים מלך עזר אתו:
ויצאו נערי שרי המדינות
בראשנה וישלח בן הדד ויגידו לו
לאמר אנשים יצאו משמרון:
ויאמר אם לשלום יצאו תפשום
חיים ואם למלחמה יצאו חיים
תפשום: ואלה יצאו מן העיר נערי
שרי המדינות והחיל אשר
אחריהם: ויכו איש אישו וינסו
ארם וירדפם ישראל וימלט בן
הדד מלך ארם על סוס ופרשים:
ויצא מלך ישראל ויך את הסוס
ואת הרכב והכה בארם מכה גדולה:
ויגש הנביא אל מלך ישראל
ויאמר לו לך התחזק ודע וראה
את אשר תעשה כי לתשובת
השנה מלך ארם עלה עליך: ועבדי
מלך ארם אמרו אליו אלהי הרים
אלהיהם על כן חזקו ממנו ואולם
נלחם אתם במישור אם לא נחזק
מהם: ואת הדבר הזה עשה הסר
המלכים איש ממקמו ושים פחות
תחתיהם: ואתה תמנה לך חיל
כחיל הנפל מאותך וסוס כסוס
ורכב כרכב ונלחמה אותם במישור
אם לא נחזק מהם וישמע לקולם
ויעש כן: ויהי לתשובת השנה

אמר · שור פקד · אסר לחם · היה מאה · שנה · שכר סכך · שלח נגד · שלם · נכה נוס · רדף מלט · גדל · נגש נבא · ילך חזק · ידע עשה · שוב · אלם · לחם יצר · סור · קום שום · פחת מנה · את · את · חזק שמע · עשה היה · שוב

vt ſcias qa ego ſum dominus. Et ait achab. Per quem? Dixitq́ʒ ei. Hec dicit dñs. Per pediſſequos principũ prouinciarũ. Et ait. Quis incipiet pliari? Et ille dixit: tu. Recenſuit ergo pueros pricipũ puinciarũ & reppit numerũ ducẽtorũ trigĩta duorũ. Et receſsuit poſt eos populum omnes filios iſrael ſeptem milia: & egreſſi sũt meridie. Benadab autem bibebat temulẽtus in vmbraculo ſuo & reges trigĩta duo cũ eo q ad auxilium eius venerant. Egreſſi ſunt aũt pueri principum prouĩciarũ ĩ prima frõte. Miſit itaq́ʒ benadab: q nũciauerũt ei dicentes. Viri egreſſi ſunt de ſamaria. At ille ait. Siue p pace veniũt appꝛehendite eos viuos: ſiue vt prelientur viuos eos capite. Egreſſi ſunt ergo pueri principũ prouinciarũ: ac reliquus exercitus ſeq̃batur. & percuſſit vnuſqſq́ʒ virũ qui cõtra ſe veniebat: fugeruntq́ʒ ſyri & pſecutus ẽ eos iſrael. Fugit quoq́ʒ benadab rex ſyrie in equo cũ eqtibus ſuis. Necnõ egreſſus rex iſrl pcuſſit equos & currus: & pcuſſit ſyriam plaga magna nimis. Accedẽs aũt pꝓpheta ad regẽ iſrael dixit ei. Vade & cõfortare: & ſcito & vide quid facias. Sequẽti ei anno rex ſyrie aſcendet contra te. Serui vero regis ſyrie dixerunt ei. Dii montium ſunt dii eorũ: ideo ſupauerũt nos. Sed meli⁹ eſt vt pugnemus cõtra eos ĩ cãpeſtribus & obtinebimus eos. Tu ergo verbũ hoc fac. Amoue reges ſingulos ab exercitu tuo & põe pricipes p eis: & iſtaura numerũ militũ q ceciderũt d̃ tuis: & equos ſm equos priſtinos: & currus ſm curr⁹ quos añ habuiſti: & pugnabim⁹ cõtra eos ĩ cãpeſtrib⁹: & videbis q obtiebim⁹ eos. Credidit cõſilio eoꝝ: & fecit ita. Igitur poſtq́ʒ ann⁹

in manus tuas: et ſcies: q ego dñs. et ait achaab: in quo? et dixit: hec dicit dñs in pediſſequis principũ puinciarũ. et ait achaab: quis

εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ εἶπεν ἀχαάβ, ἐν τίνι; καὶ εἶπε, τάδε λέγει κύριος ἐν τοῖς παιδαρίοις τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν. καὶ εἶπεν ἀχαάβ, τίς συνάψει τὸν πόλεμον; καὶ εἶπεν, σύ. καὶ ἐπεσκέψατο ἀχαάβ τοὺς παῖδας τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν, καὶ ἐγένοντο διακόσιοι τριάκοντα καὶ δύο. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπεσκέψατο τὸν λαὸν πάντα υἱὸν δυνάμεως ἑπτὰ χιλιάδας, καὶ ἐξῆλθεν μεσημβρίας. καὶ υἱὸς ἄδερ πίνων καὶ μεθύων ἐν σοκχὼθ αὐτὸς καὶ οἱ βασιλεῖς, τριάκοντα καὶ δύο βασιλεῖς οἱ συμβοηθοὶ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθον τὰ παιδάρια τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν ἐν πρώτοις. καὶ ἀπέστειλεν υἱὸς ἄδερ, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες, ἄνδρες ἐξῆλθον ἐκ σαμαρείας. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἰ εἰς εἰρήνην αὐτοὶ ἐκπορεύονται, συλλάβετε αὐτοὺς ζῶντας. καὶ εἰ εἰς πόλεμον ἐξῆλθον, συλλάβετε αὐτοὺς ζῶντας. καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως τὰ παιδάρια τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν καὶ ἡ δύναμις ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἐπάταξεν ἕκαστος τὸν παρ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον οἱ σύροι. καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἰσραήλ, καὶ σώζεται υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἐφ' ἵππων ἱππέων. καὶ ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ἔλαβε τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἅρματα, καὶ ἐπάταξεν πληγὴν μεγάλην ἐν συρίᾳ. καὶ προσῆλθεν ὁ προφήτης πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ λέγων, κραταιοῦ καὶ γνῶθι καὶ ἴδε τί ποιήσεις; ὅτι ἐπιστρέφοντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας ἀναβαίνει ἐπὶ σέ. καὶ οἱ παῖδες βασιλέως συρίας εἶπον πρὸς αὐτόν, θεὸς ὀρέων ὁ θεὸς ἰσραὴλ καὶ οὐ θεὸς κοιλάδων, διὰ τοῦτο ἐκράτησαν ὑπὲρ ἡμᾶς. ἐὰν δὲ πολεμήσωμεν αὐτοὺς κατ' εὐθὺ, ἦ μὴν κρατήσομεν ὑπὲρ αὐτούς. καὶ ποίησον κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἀπόστησον τοὺς βασιλεῖς ἕκαστον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ θὲς ἀντ' αὐτῶν σατράπας, καὶ ἄλλαξον σὺ κατὰ τὴν δύναμιν τὴν πεσοῦσαν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἵππον κατὰ τὸν ἵππον, καὶ ἅρματα κατὰ τὰ ἅρματα, καὶ πολεμήσομεν πρὸς αὐτοὺς κατ' εὐθύ, καὶ κρατήσομεν ὑπὲρ αὐτούς. καὶ ἤκουσε τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ ἐποίησεν οὕτως. καὶ ἐγένετο ἐπιστρέφοντος τοῦ ἐνιαυτοῦ,

incipiet prelium? et dixit: tu. et recẽſuit achaab pueros principũ puinciaꝝ: et fuerũt ducenti triginta et duo et poſt hec recẽſuit pplm oẽs filiũ virtutis ſeptẽ milia: et egreſſus ẽ meridie. et fili⁹ ader bibẽs et temulẽt⁹ in vmbraclis ipſe et reges: triginta et duo reges auxiliarij cum eo. et egreſſi ſunt pueri principũ prouĩciaꝝ ĩ primis. et miſit fili⁹ abel: et nũciauerũt ei dicẽtes: viri egreſſi ſũt de ſamaria. et ait rex: ſi in pace ipſi egrediũtur: apprehẽdite eos viuos. et ſi in preliũ egreſſi ſũt: apprehẽdite eos viuos. et egreſſi ſũt de ciuitate pueri principũ puinciarũ et exercitus poſt eos. et percuſſit vnuſq́ſq́ʒ eũ q iuxta ſe: et fugerunt ſyri. et perſecut⁹ eſt eos iſrael: et ſaluat fili⁹ ader rex ſyrias in equis equitũ. et egreſſus ẽ rex iſrael: et cepit equos et currus: et percuſſit plaga magna in ſyria. et acceſſit pꝓpħa ad regẽ iſrael dicẽs: cõfortare et ſcito et vide qd facies? qꝛ reuertente anno: fili⁹ ader rex ſyrie aſcendit cõtra te. et ſerui regis ſyrie dixerũt ad eũ: de⁹ mõtiũ deus iſrael et nõ de⁹ valliũ: pp hoc preualuerũt ſup nos. ſi aũt pugnauerimus cũ eis in plano pfecto obtinebim⁹ ſup eos. et fac iuxta verbũ hoc: amoue reges vnũquemq́ʒ in locũ ſuum: et pone pro eis principes: et inſtaura tu ſm exercitũ q̃ cecidit de te: et equũ ſcdm equum: et currus ſm currus: et pugnabimus cõtra eos in plano: et obtinebimus ſup eos. et audiuit vocẽ eoꝝ: et fecit ita. et factũ eſt trãſeunte anno:

D

Iſra eo.

καὶ ἐπεσκέψατο υἱὸς ἄδερ τὴν συρίαν, καὶ ἀνέβη εἰς ἀφεκὰ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἰσραήλ. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπεσκέπησαν, καὶ παρεγένοντο εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν. καὶ παρενέβαλεν ἰσραὴλ ἐξ ἐναντίας αὐτῶν, ὡσεὶ δύο ποίμνια αἰγῶν. καὶ συρία ἔπλησε τὴν γῆν. καὶ προσῆλθεν ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ, τάδε λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν εἶπεν συρία, ὅτι θεὸς ὀρέων κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ καὶ οὐ θεὸς κοιλάδων αὐτός, καὶ δώσω τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην εἰς χεῖράς σου, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ παρεμβάλλουσιν οὗτοι ἀπέναντι τούτων ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ προσῆγεν ὁ πόλεμος. καὶ ἐπάταξεν ἰσραὴλ τὴν συρίαν ἑκατὸν χιλιάδας πεζῶν μιᾷ ἡμέρᾳ. καὶ ἔφυγον οἱ κατάλοιποι εἰς ἀφεκά, εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἔπεσε τὸ τεῖχος ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ χιλιάδας ἀνδρῶν τῶν καταλοίπων. καὶ υἱὸς ἄδερ ἔφυγε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ κοιτῶνος εἰς τὸ ταμιεῖον. καὶ εἶπον οἱ παῖδες αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ δὴ ἠκούσαμεν, ὅτι βασιλεῖς οἴκου ἰσραὴλ βασιλεῖς ἐλέους εἰσίν. ἐπιθώμεθα οὖν σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφῦς ἡμῶν, καὶ σχοινία ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, καὶ πορευθῶμεν πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραήλ, εἴπως ζωογονήσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν. καὶ περιεζώσαντο τὰς ὀσφύας αὐτῶν σάκκους καὶ ἔδησαν σχοινίοις τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ, ὁ δοῦλός σου υἱὸς ἄδερ λέγει, ζησάτω δὴ ἡ ψυχή μου. καὶ εἶπεν, εἰ ἔτι ζῇ, ἀδελφός μου ἐστίν. καὶ οἱ ἄνδρες οἰωνίσαντο καὶ ἔσπευσαν καὶ ἀνελέξαντο τὸν λόγον αὐτοῦ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ εἶπον, ἀδελφός σου υἱὸς ἄδερ. καὶ εἶπεν, εἰσέλθετε καὶ λάβετε αὐτόν. καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν υἱὸς ἄδερ, καὶ ἀναβιβάζουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, τὰς πόλεις ἃς ἔλαβεν ὁ πατήρ μου παρὰ τοῦ πατρός σου ἀποδώσω σοι. καὶ ἐξόδους θήσεις ἐν δαμασκῷ σεαυτῷ, καθὼς ἔθετο ὁ πατήρ μου ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἐγὼ ἐν διαθήκῃ ἐξαποστελῶ σε. καὶ διέθετο αὐτῷ διαθήκην,

et recenſuit filius ader [illegible] ſyriam: et aſcẽdit in aphecа ad pugnã cõtra iſrael. et filij iſrael recenſiti ſunt: et venerũt in occurſũ eorũ. et caſtrametat⁹ eſt iſrael e regione eoꝝ: quaſi duo greges capraꝝ. et ſyria repleuit terrã. et acceſſit homo dei: et dixit regi iſrael hec dicit dñs: eo q dixit ſyria: q deus mõtiũ dñs de⁹ iſrl et nõ de⁹ valliũ ipſe: et dabo exercitũ magnũ hunc in manus tuas: et ſcies q ego dñs. et caſtrametãtur iſti corã his ſeptẽ diebus. et factũ eſt die ſeptima: et appropinq̃uit bellũ. et percuſſit iſrael ſyriam cẽtũ milia peditũ vna die. et fugerũt reliqui in aphecа: in ciuitatẽ. et cecidit murus ſup viginti et ſeptẽ milia viroꝝ q remãſerãt. et filius ader fugit et ingreſſus eſt in domũ cubiculi in pꝛomptuariũ. et dixerũt ſerui ei⁹ ad eũ: ecce iã audiuimus: q reges domus iſrael reges miĩ ſunt. ponamus igit ſaccos ſup lũbos nřos: et funiculos in capitibus nřis: et eamus ad regẽ iſrael: ſi forte viuificabit aĩas nřas. et accinxerunt lumbos ſuos ſaccis et ligauerũt funiculis capita ſua: et dixerũt regi iſrael: ſeru⁹ tuus fili⁹ ader dicit: viuat iã aĩa mea. et dixit: ſi adhuc viuit: frater meus eſt. et viri pro oĩe acceperũt et feſtinauerũt et rapuerũt verbũ eius de ore eius: et dixerũt: frater tuus filius ader. et dixit: ingredimini et capite eum. et egreſſus ẽ ad eũ fili⁹ ader: et imponunt eum ſup currũ ad eũ. et dixit ad eum: ciuitates quas tulit pater meus a patre tuo reddam tibi. et exitus pones in damaſco tibi: ſicut poſuit pater me⁹ in ſamaria. et ego in federe mittã te. et pepigit ei fedus:

E

5.co:

F

trãſſerat recẽſuit benadab ſyros: & aſcẽdit in afec: vt pugnarẽt cõtra iſrael. Porro filii iſrael recenſiti ſunt: & acceptis cibariis pfecti ex aduerſo: caſtraq́ʒ metati ſunt cõtra eos q̃ſi duo pui greges caprarũ: ſyri autem repleuerunt terram. Et accedens vnus vir dei dixit ad regem iſrael. Hec dicit dominus. Quia dixerunt ſyri: deus mõtiũ eſt dominus: & non eſt deus vallium: dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua: & ſcietis quia ego ſum domin⁹. Dirigebantq́ʒ ſeptem diebus ex aduerſo hi atq́ʒ illi acies: ſeptima autẽ die cõmiſſum eſt bellum. Percuſſeruntq́ʒ filii iſrael de ſyris centum milia peditũ in die vna. Fugerũt aũt qui remanſerũt in afec ĩ ciuitatẽ: & cecidit murus ſuper viginti ſeptem milia hoim q remanſerãt. Porro benadab fugiẽs ingreſſus ẽ ciuitatẽ in cubiculũ qd erat intra cubiculũ. dixerũtq́ʒ ei ſerui ſui. Ecce audiuim⁹ q reges dom⁹ iſrael clementes ſint. Ponamus itaq́ʒ ſaccos in lumbis noſtris & funiculos in capitib⁹ noſtris: & egrediamur ad regẽ iſrael: forſitã ſaluabit aĩas noſtras. Accinxerũt ſaccis lumbos ſuos & poſuerũt funiculos in capitib⁹ ſuis venerũtq́ʒ ad regẽ iſrael & dixerũt ei. Seruus tu⁹ benadab dicit. Viuat oro te aĩa mea. Et ille ait. Si adhuc viuit frater meus eſt. Quod acceperũt viri p omie: & feſtinãtes rapuerunt verbũ ex ore ei⁹ atq́ʒ dixerũt. Frater tu⁹ benadab viuit. Et dixit eis. Ite & adducite eũ ad me. Egreſſus eſt ergo ad eũ benadab: & leuauit eũ in currũ ſuũ. Qui dixit ei. Ciuitates q̃s tulit pr̃ me⁹ a patre tuo reddã: & plateas fac tibi in damaſco ſicut fecit pr̃ meus in ſamaria: & ego federat⁹ recedã a te. Pepigit ergo

ויפקד בן הדד את ארם ויעל אפקה
למלחמה עם ישראל: ובני ישראל
התפקדו וכלכלו וילכו לקראתם
ויחנו בני ישראל נגדם כשני
חשפי עזים וארם מלאו את
הארץ: ויגש איש האלהים ויאמר
אל מלך ישראל ויאמר כה אמר
יהוה יען אשר אמרו ארם אלהי
הרים יהוה ולא אלהי עמקים
הוא ונתתי את כל ההמון הגדול
הזה בידך וידעתם כי אני יהוה:
ויחנו אלה נכח אלה שבעת ימים
ויהי ביום השביעי ותקרב
המלחמה ויכו בני ישראל את
ארם מאה אלף רגלי ביום אחד:
וינסו הנותרים אפקה אל העיר
ותפל החומה על עשרים ושבעה
אלף איש הנותרים ובן הדד נס
ויבא אל העיר חדר בחדר: ויאמרו
אליו עבדיו הנה נא שמענו כי
מלכי בית ישראל כי מלכי חסד
הם נשימה נא שקים במתנינו
וחבלים בראשנו ונצא אל מלך
ישראל אולי יחיה את נפשך:
ויחגרו שקים במתניהם וחבלים
בראשיהם ויבאו אל מלך ישראל
ויאמרו עבדך בן הדד אמר תחי נא
נפשי ויאמר העודנו חי אחי הוא:
והאנשים ינחשו וימהרו ויחלטו
הממנו ויאמרו אחיך בן הדד
ויאמר באו קחהו ויצא אליו בן
הדד ויעלהו על המרכבה: ויאמר
אליו הערים אשר לקח אבי מאת
אביך אשיב וחצות תשים לך
בדמשק כאשר שם אבי בשמרון
ואני בברית אשלחך ויכרת לו

פקד עלה · חנה שנה · נגש · נתן המן · חנה · יום · שבע קרב · לחם נכה · נוס יתר · נפל חמה · בוא אמר · שום · יצא · אלי · חגר · חיה · נחש מהר · חלט · בוא לקח · עלה רכב · עיר · שוב חוץ · שום ברת · שלח כרת

ברית וישלחהו׃ ואיש אחד מבני
הנביאים אמר אל רעהו בדבר יהוה
הכיני נא וימאן האיש להכתו׃ נכה מאן
ויאמר לו יען אשר לא שמעת
בקול יהוה הנך הולך מאתי והכך הנה הלך
האריה וילך מאצלו וימצאהו האריה ארה מצא
ויכהו׃ וימצא איש אחר ויאמר
הכיני נא ויכהו האיש הכה ופצע׃
וילך הנביא ויעמד למלך על הדרך נבא עמד
ויתחפש באפר על עיניו׃ ויהי חפש היה
המלך עבר והוא צעק אל המלך
ויאמר עבדך יצא בקרב המלחמה לחם
והנה איש סר ויבא אלי איש סור בוא
ויאמר שמר את האיש הזה אם אמר
הפקד יפקד והיתה נפשך תחת פקד היה
נפשו או ככר כסף תשקול׃ ויהי שקל
עבדך עשה הנה והנה והוא איננו
ויאמר אליו מלך ישראל כן
משפטך אתה חרצת׃ וימהר ויסר שפט מהר
את האפר מעלי עיניו ויכר אתו סור נכר
מלך ישראל כי מהנביאים הוא׃ נבא
ויאמר אליו כה אמר יהוה יען
שלחת את איש חרמי מיד
והיתה נפשך תחת נפשו ועמך
תחת עמו׃ וילך מלך ישראל על
ביתו סר וזעף ויבא שמרונה׃ בוא

Cap. xxj. ויהי אחר הדברים
האלה כרם היה לנבות היזרעאלי היה
אשר ביזרעאל אצל היכל אחאב הכל
מלך שמרון׃ וידבר אחאב אל דבר
נבות לאמר תנה לי את כרמך נתן
ויהי לי לגן ירק כי הוא קרוב קרב
אצל ביתי ואתנה לך תחתיו נתן
כרם טוב ממנו אם טוב בעיניך
אתנה לך כסף מחיר זה׃ ויאמר מחר
נבות אל אחאב חלילה לי מיהוה חלל

fedus & dimiſit eū. Tūc vir quidā de filiis pphetarū dixit ad ſociū ſuū in ſermone dñi. Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait. Quia noluiſti audire vocē dñi: ecce recedes a me & pcutiet te leo. Cumq; paululū receſſiſſet ab eo: inuenit eū leo atq; pcuſſit. Sed & alterū inueniēs virum dixit ad eū. percute me. Qui pcuſſit eū: & vulnerauit. Abiit ergo ppheta & ocurrit regi in via: & mutauit aſpſione pulueris os & oculos ſuos. Cūq; rex trāſiſſet: clamauit ad regē: & ait. Seruus tuus egreſſus eſt ad preliandum cominus. cūq; fugiſſet vir vnus: adduxit eum quidā ad me: & ait. Cuſtodi virū iſtū q ſi lapſus fuerit: erit aīa tua pro aīa eius: aut talentū argēti appēdes. Dū autē ego turbatus huc illucq; me verterē: ſubito non cōparuit. & ait rex iſrael ad eū. Hoc eſt iudiciū tuū quod ipſe decreuiſti. At ille ſtatī abſterſit puluerē de facie ſua: & cognouit eū rex iſrael q eſſet de pphetis. Qui ait ad eū. Hec dicit dominus. Quia dimiſiſti virū dignum morte de manu tua: erit aīa tua pro anima eius: & populus tuus pro populo eius. Reuerſus eſt igitur rex iſrael in domū ſuā audire cōtēnēs: & furibūdus venit in ſamariam.

21

Poſt verba autem hec vinea erat naboth iezrahelite qui erat in iezrahel iuxta palaciū achab regis ſamarie. Locutus eſt ergo achab ad Naboth dicēs. Da mihi vineā tuam vt faciā mihi hortū olerū: qa vicina eſt & ppe domū meā. Daboq; tibi pro ea vineā meliorem: aut ſi comodius tibi putas argēti preciū quātum digna eſt. Cui reſpōdit naboth. Propitius ſit mihi dñs

⁊ dimiſit eū. ⁊ homo vn⁹ de filijs
καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτόν. καὶ ἄνθρωπος εἷς ἐκ τῶν υἱῶν τῶν
prophetarū dixit ad proximū ſuū: in ſmōe dñi
προφητῶν εἶπεν πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐν λόγῳ κυρίου
percute iā me: ⁊ nō voluit homo percu-
πάταξον δή με, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἄνθρωπος πατά-
tere eū. ⁊ ait ad eum: eo ꝙ nō audiſti
ξαι αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἤκουσας τῆς
vocē dñi: ecce tu recedis a me: ⁊ per-
φωνῆς κυρίου, ἰδοὺ σὺ ἀποτρέχεις ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ πα-
cutiet te leo. ⁊ receſſit ab eo: ⁊ inuenit e-
τάξει σε ὁ λέων. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ εὗρεν αὐ-
um leo ⁊ percuſſit eum. ⁊ inuenit hominē
τὸν ὁ λέων καὶ ἐπάταξεν αὐτόν. καὶ εὑρίσκει ἄνθρωπον
aliū: ⁊ dicit ei: percute iā me. ⁊ percuſſit
ἄλλον, καὶ λέγει αὐτῷ, πάταξον δή με. καὶ ἐπάταξεν
eum homo: ⁊ pcutiēs cōtriuit. ⁊ a- G
αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, καὶ πατάξας συνέτριψε. καὶ ἐπο-
bijt ppha: ⁊ aſtitit regi iſrael ſup
ρεύθη ὁ προφήτης καὶ ἔστη τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἐπὶ τῆς
via: ⁊ ligauit in vitta oculos ſu-
ὁδοῦ, καὶ κατεδήσατο ἐν τελαμῶνι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐ-
os. ⁊ factū ē cū rex tranſiret: ⁊ ip-
τοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ὁ βασιλεὺς παρεπορεύετο, καὶ αὐ-
ſe clamabat ad regē. ⁊ ait: ſeruus tu⁹ egreſ-
τὸς ἐβόα πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν, ὁ δοῦλός σου ἐξῆλ-
ſus ē ad exercitū vt prēliaret: ⁊ ecce vir vn⁹ ad-
θεν ἐπὶ τὴν στρατιὰν τοῦ πολέμου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εἰσήγα-
duxit ad me virū: ⁊ dixit mihi: cuſtodi mihi hunc: ⁊
γε πρός με ἄνδρα, καὶ εἶπέ μοι, φύλαξόν μοι τοῦτον, καὶ
erit ſi ſaliēs ſaltabit: erit aīa tua pro
ἔσται ἐὰν ἐκπηδῶν ἐκπηδήσῃ, ἔσται ἡ ψυχή σου ἀντὶ τῆς
aīa eius: vel talētū argēti appēdes. ⁊ factū
ψυχῆς αὐτοῦ, ἢ τάλαντον ἀργυρίου στήσεις. καὶ ἐγένε-
eſt vt ſeru⁹ tuus circumſpexit huc ⁊ illuc: ⁊
το ὡς ὁ δοῦλός σου περιεβλέπετο ὧδε καὶ ὧδε, καὶ
ecce iſte nō erat. ⁊ ait ad eum rex iſ-
ἰδοὺ οὗτος οὐκ ἦν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἰσ-
rael: ecce iudex tu: apud me necaſti. ⁊ feſtina-
ραήλ, ἰδοὺ δικαστὴς σύ, παρ᾽ ἐμοὶ ἐφόνευσας. καὶ ἔσπευ-
uit ⁊ abſtulit vittam de oculis
σε καὶ ἀφεῖλε τὸν τελαμῶνα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
ſuis. ⁊ cognouit eū rex iſrael q de
αὐτοῦ. καὶ ἐπέγνω αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ὅτι ἐκ
pphetis iſte. ⁊ ait ad eū: hec di-
τῶν προφητῶν οὗτος. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέ-
cit dñs: quia dimiſiſti tu virū pnicioſū de
γει κύριος, διότι ἐξαπέστειλας σὺ ἄνδρα ὀλέθριον ἐκ τῆς
manu tua: ecce aīa tua pro aīa eius: ⁊
χειρός σου, ἰδοὺ ἡ ψυχή σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ
pplſ tuus pro pplo ei⁹. ⁊ abijt rex iſrael
ὁ λαός σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἰσλ
confuſus ⁊ flens: ⁊ venit in ſamariā.
συγκεχυμένος καὶ κλαίων, καὶ ἔρχεται εἰς σαμάρειαν. C. 21

Et factū eſt poſt verba hec: ⁊ vinea
ΚΑὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀμπελὼν A
vna erat nabuth izraelite iuxta domū achaab re-
εἷς ἦν τῷ ναβουθ τῷ ἰζραηλίτῃ παρὰ τῷ οἴκῳ ἀχαὰβ βα-
gis ſamarie. ⁊ locutus eſt achaab ad nabuth
σιλέως σαμαρείας. καὶ ἐλάλησεν ἀχαὰβ πρὸς ναβουθ
dicēs: da mihi vineā tuā: ⁊ erit mihi in hor-
λέγων, δός μοι τὸν ἀμπελῶνά σου, καὶ ἔσται μοι εἰς κῆ-
tum holerū: quia vicina hec domui mee: ⁊
πον λαχάνων, ὅτι ἐγγίζων οὗτος τῷ οἴκῳ μου, καὶ
dabo tibi pro ea vineam aliā bonā magis ꝙ
δώσω σοι ἀντ᾽ αὐτοῦ ἀμπελῶνα ἄλλον ἀγαθὸν ὑπὲρ
ea: ſi āt placet corā te dabo tibi argētū pre-
αὐτόν, εἰ δὲ ἀρέσκει ἐνώπιόν σου δώσω σοι ἀργύριον ἄλ-
tium pro vinea tua hac. ⁊ dixit
λαγμα ἀντὶ τοῦ ἀμπελῶνός σου τούτου. καὶ εἶπεν
nabuth ad achaab: nō mihi fiat a dño
ναβουθ πρὸς ἀχαάβ, μή μοι γένοιτο παρὰ κυρίου

vt dem hereditatē patrum meoꝝ tibi. ⁊ ve-
δοῦναι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου σοί. καὶ ἦλ-
nit achaab ad domū ſuā: cōfuſus ⁊ cōtriſta-
θεν ἀχαὰβ πρὸς οἶκον αὐτοῦ, συγκεχυμένος καὶ ἐκλελυ-
tus ſup verbo qđ locut⁹ eſt ad eū nabuth iſrae-
μένος ἐπὶ τῷ λόγῳ ὃ ἐλάλησεν πρὸς αὐτὸν ναβουθ ὁ ἰσραη-
lites: ⁊ dixit: nō dabo tibi hereditatē B
λίτης, καὶ εἶπεν, οὐ δώσω σοι τὴν κληρονομίαν τῶν
patrū meoꝝ tibi. ⁊ fuit ſpūs achaab tur-
πατέρων μου σοί. καὶ ἐγένετο τὸ πνεῦμα ἀχαὰβ τε-
batus: ⁊ dormiuit ſup lectum ſuū ⁊
ταραγμένον, καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ καὶ
operuit faciē ſuā: ⁊ nō comedit pa-
συνεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔφαγεν ἄρ-
nem. ⁊ egreſſa ē ad eū ieʒabel vxor ſua: ⁊
τον. καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ
dixit ad eū: qđ ſpūs tu⁹ turbat⁹ eſt: ⁊ nō es tu
εἶπε πρὸς αὐτόν, τί τὸ πνεῦμά σου τετάρακται, καὶ οὐκ εἶ σὺ
comedēs panē? ⁊ dixit ad eam: quia locut⁹ ſum ad
ἐσθίων ἄρτον; καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν, ὅτι λελάληκα πρὸς
nabuth izraelitē dicēs: da mihi vineā tuā
ναβουθ τὸν ἰζραηλίτην λέγων, δός μοι τὸν ἀμπελῶνά σου
argento: ſi āt nō vis: dabo tibi vineā pro
ἀργυρίου, εἰ δὲ μὴ βούλει, δώσω σοι ἀμπελῶνα ἀντ᾽ αὐ-
ea. ⁊ dixit: nō dabo tibi hereditatē
τοῦ. καὶ εἶπεν, οὐ δώσω σοι τὴν κληρονομίαν τῶν
patrū meoꝝ. ⁊ dixit ad eum ieʒabel vxor e-
πατέρων μου. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐ-
ius: tu nūc ſic facis regnū ſup iſrael? ſur-
τοῦ, σὺ νῦν οὕτω ποιεῖς βασιλείαν ἐπὶ ἰσραήλ; ἀνά-
ge ⁊ comede panē ⁊ adēe redi: ⁊ ego dabo
στηθι καὶ φάγε ἄρτον καὶ σεαυτοῦ γενοῦ, καὶ ἐγὼ δώσω
tibi vineā nabuth izraelite. ⁊ ſcripſit
σοι τὸν ἀμπελῶνα ναβουθ τοῦ ἰζραηλίτου. καὶ ἔγραψεν
ieʒabel libros in noīe achaab: ⁊ ſigna-
ἰεζάβελ βιβλίον ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἀχαάβ, καὶ ἐσφρα-
uit ſigillo ei⁹. ⁊ miſit libros
γίσατο τῇ σφραγῖδι αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε τὸ βιβλίον C
ad maiores natu ⁊ ad liberos
πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πρὸς τοὺς ἐλευθέρους τοὺς
habitantes cū nabuth. ⁊ ſcriptū erat in libro
κατοικοῦντας μετὰ ναβουθ. καὶ ἐγέγραπτο ἐν τῷ βιβλίῳ
dicēs: ieiunate ieiuniū: ⁊ ſedere facite nabuth
λέγων, νηστεύσατε νηστείαν, καὶ καθίσατε τὸν ναβουθ
in pricipio ppli: ⁊ ſedere facite duos viros filios ini-
ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ, καὶ καθίσατε δύο ἄνδρας υἱοὺς παρα-
quoꝝ ex aduerſo eius: ⁊ teſtificentur cōtra
νόμων ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ καταμαρτυρησάτωσαν
eum dicētes: benedixiſti deo ⁊ regi. ⁊ educi-
αὐτοῦ λέγοντες, εὐλόγηκας θεὸν καὶ βασιλέα. καὶ ἐξαγάγε-
te eū extra: ⁊ lapidate eū ⁊ moria-
τε αὐτὸν ἔξω, καὶ λιθοβολήσατε αὐτὸν καὶ ἀποθανέ-
tur. ⁊ fecerūt viri ciuitatis maiores
τω. καὶ ἐποίησαν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως οἱ πρεσβύ-
natu ⁊ liberi habitātes in vrbe ei⁹:
τεροι καὶ οἱ ἐλεύθεροι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ,
ſicut miſit ad eos ieʒabel ⁊ ſicut ſcriptū
καθὼς ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἰεζάβελ καὶ καθὼς γέγραπ-
erat in libro. ⁊ pcepunt ieiuniū: ⁊ ſedere fecerūt
ται ἐν τῷ βιβλίῳ. καὶ ἐνετείλαντο νηστείαν, καὶ ἐκάθισαν
nabuth in pricipio ppli: ⁊ venerūt duo viri filij iniquo-
τὸν ναβουθ ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ, καὶ ἦλθον δύο ἄνδρες υἱοὶ παρανό-
rum: ⁊ ſedere fecerūt ex aduerſo ei⁹: ⁊ teſtificati ſūt cōtra eū
μων, καὶ ἐκάθισαν ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ κατεμαρτύρησαν αὐ-
viri rebellionis nabuth corā pplo dicētes: bn-
τοῦ ἄνδρες ἀποστασίας ναβουθ κατέναντι τοῦ λαοῦ λέγοντες, εὐ-
dixiſti deo ⁊ regi. ⁊ eduxerūt eū extra ciuita-
λόγηκας θεὸν καὶ βασιλέα. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλε-
tē ⁊ lapidauerūt eū in lapidib⁹ ⁊ mortu⁹ eſt. ⁊ miſe-
ως καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν ἐν λίθοις καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἀπέ-
rūt ad ieʒabel dicētes: lapidat⁹ eſt nabuth ⁊
στειλαν πρὸς ἰεζάβελ λέγοντες, λελιθοβόληται ναβουθ καὶ

ne dē hereditatē patrū meorū tibi. Vēit ergo achab in domū ſuā indignans & frēdēs ſup verbo qđ locutus fuerat ad eū naboth iezrahelites dicēs: nō dabo tibi hereditatem patrū meorū. Et piiciens ſe in lectulū ſuū auertit faciē ſuā ad pariete & nō comedit panē. Ingreſſa ē āt ad eū iezabel vxor ſua: dixitq; ei. Quid ē hoc: vñ aīa tua cōtriſtata ē: & q̄re nō comedis panem? Qui rñdit ei. Locutus ſum naboth iezrahelite: & dixi ei. Da mihi vineā tuā: accepta pecunia: aut ſi tibi placet dabo tibi vineā meliorem p ea. Et ille ait. Nō dabo tibi vineā meam. Dixit ergo ad eū iezabel vxor ei⁹. Grandis autoritatis es: & bñ regis regnum iſrl. Surge & comede panem & equo aīo eſto. Ego dabo tibi vīeā naboth iezrahelite. Scripſit itaq; litteras ex nomine achab: & ſignauit eas anulo eius: & miſit ad maiores natu & optimates qui erāt in ciuitate eius & hītabant cū naboth. Lrarū aūt hec erat ſnīa. Predicate ieiunium & ſedere facite naboth inter primos populi: & ſubmittite duos viros filios belial cōtra eū & falſum teſtimoniū dicāt: bñdixit naboth deū & regem: & educite eū & lapidate: ſicq; moriatur. Fecerūt ergo ciues eius maiores natu & optimates q habitabāt cū eo in vrbe ſicut pcepat eis iezabel: & ſicut ſcriptū erat in litteris quas miſerat ad eos. Predicauerūt ieiunium & ſedere fecerūt naboth iter primos ppli: & adductis duobus viris filiis diaboli fecerunt eos ſedere cōtra eū. At illi ſcilicet vt viri diabolici dixerūt cōtra eū teſtimoniū corā multitudie Bñdixit naboth deū & regem: Quāobrem eduxerūt eū extra citatem & lapidibus iterfecerūt. Miſerūtq; ad iezabel dicentes. Lapida

מתתי את נחלת אבתי לך׃ ויבא נתן
אחאב אל ביתו סר וזעף על הדבר בוא סור
אשר דבר אליו נבות היזרעאלי
ויאמר לא אתן לך את נחלת נתן
אבותי וישכב על מטתו ויסב את שכב נטה
פניו ולא אכל לחם׃ ותבא אליו סבב פנה
איזבל אשתו ותדבר אליו מה בוא איש
זה רוחך סרה ואינך אכל לחם׃ דבר
וידבר אליה כי אדבר אל נבות סור
היזרעאלי ואמר לו תנה לי את נתן
כרמך בכסף או אם חפץ אתה
אתנה לך כרם תחתיו ויאמר לא אמר
אתן לך את כרמי׃ ותאמר אליו
איזבל אשתו אתה עתה תעשה איש עשה
מלוכה על ישראל קום אכל לחם מלך
ויטב לבך אני אתן לך את כרם נבות
היזרעאלי׃ ותכתב ספרים בשם כתב
אחאב ותחתם בחתמו ותשלח חתם שלח
ספרים אל הזקנים ואל החרים חור
אשר בעירו הישבים את נבות׃
ותכתב בספרים לאמר קראו צום
והשיבו את נבות בראש העם׃
והושיבו שנים אנשים בני בליעל
נגדו ויעדהו לאמר ברכת אלהים
ומלך והוציאהו וסקלהו וימת׃ [illegible] מות
ויעשו אנשי עירו הזקנים והחרים
אשר הישבים בעירו כאשר שלחה
אליהם איזבל כאשר כתוב בספרים כתב
אשר שלחה אליהם׃ קראו צום
והשיבו את נבות בראש העם׃ ויבאו בוא
שני האנשים בני בליעל וישבו שנה
נגדו ויעדהו אנשי הבליעל את
נבות נגד העם לאמר ברך נבות
אלהים ומלך ויצאהו מחוץ לעיר
ויסקלהו באבנים וימת׃ וישלחו סקל שלח
אל איזבל לאמר סקל נבות

וימת: ויהי כשמע איזבל כי סקל
נבות וימת ותאמר איזבל אל   אמר
אחאב קום רש את כרם נבות   ירש
היזרעאלי אשר מאן לתת לך   נתן
בכסף כי אין נבות חי כי מת: ויהי   מות
כשמע אחאב כי מת נבות ויקם   קום
אחאב לרדת אל כרם נבות   ירד
היזרעאלי לרשתו: ויהי דבר יהוה   היה
אל אליהו התשבי לאמר: קום רד
לקראת אחאב מלך ישראל אשר
בשמרון הנה בכרם נבות אשר
ירד שם לרשתו: ודברת אליו
לאמר כה אמר יהוה הרצחת וגם
ירשת ודברת אליו לאמר כה
אמר יהוה במקום אשר לקקו   קום
הכלבים את דם נבות ילקו   לקק
הכלבים את דמך גם אתה: ויאמר   אמר
אחאב אל אליהו המצאתני איבי
ויאמר מצאתי יען התמכרך   מכר
לעשות הרע בעיני יהוה: הנני   עשה רוע
מביא אליך רעה ובערתי אחריך   בוא
והכרתי לאחאב משתין בקיר   כרת שתן
ועצור ועזוב בישראל: ונתתי את   עצר עזב
ביתך כבית ירבעם בן נבט וכבית   נתן
בעשא בן אחיה אל הכעס אשר
הכעסת ותחטא את ישראל: וגם   כעס חטא
לאיזבל דבר יהוה לאמר הכלבים
יאכלו את איזבל בחל יזרעאל: חיל
המת לאחאב בעיר יאכלו הכלבים   מות אכל
והמת בשדה יאכלו עוף השמים:
רק לא היה כאחאב אשר התמכר   מכר
לעשות הרע בעיני יהוה אשר   עשה רוע
הסתה אתו איזבל אשתו: ויתעב   סות איש
מאד ללכת אחרי הגללים ככל אשר   תעב הלך
עשו האמרי אשר הוריש יהוה   ירש
מפני בני ישראל: ויהי כשמע   פנה היה

tus eſt naboth: & mor-
tuus ē. Factū eſt aūt cū
audiſſet iezabel lapida-
tū naboth & mortuū:
locuta eſt ad achab.
Surge poſſide vineam
naboth iezrahelite: q
noluit tibi acqeſcere:
& dare eã accepta pecu
nia. nõ ei viuit naboth
ſed mortuus ē. Quod
cū audiſſet achab mor
tuū videlicet naboth:
ſurrexit & deſcēdebat
in vineā naboth iezra
helite vt poſſideret eam.
Fctūs ē igitur ſmo dñi
ad heliā teſbitē dicēs.
Surge & deſcēde in oc
curſum achab regis iſ-
rael q eſt in ſamaria. Ec
ce ad vineā naboth
deſcendit vt poſſideat
eā. Et loqueris ad eum
dicens. Hec dicit do-
minus. Occidiſti inſup
& poſſediſti? Et poſt
hec addes. Hec
dicit dominus. In loco
hoc in quo linxerunt
canes ſāguinē naboth
lambent
quoqꝫ ſanguinē tuum.
Et ait
achab ad heliā. Num
inueniſti me inimicū ti
bi? Qui dixit. Inueni:
eo ꝙ venundatus ſis
vt faceres malū in con
ſpectu dñi. Ecce ego
inducā ſup te malum:
& demetam poſteriora
tua & īterficiā de achab
mingentē ad parietem
& clauſum & vltimum
in iſrael. Et dabo
domū tuā ſicut domū
hieroboā filii nabath
& ſicut domū baaſa fi
lii ahia: qa egiſti vt me
ad iracundiā ꝓuocares:
& peccare feciſti iſrael.
Sed & de iezabel locu
tus eſt dñs dicēs. Cães
comedent iezabel in a
gro iezrahel.
Si mortu⁹ fuerit achab
in ciuitate: comedēt eū
canes. Si āt mortu⁹ fue
rit in agro: comedēt eū
volucres celi. Igr̄ nō
fuit alter talis ſicut a-
chab qui venūdat⁹ eſt:
vt faceret malū ī cōſpe
ctu dñi. Cōcitauit enī
eū iezabel vxor ſua: &
abōiabilis fctūs ē ītātū
vt ſeqretur idola
q̄ fecerant ammorrei
quos conſumpſit dñs
a facie filiorū iſrael. Ita
qꝫ cum audiſſet

mortu⁹ eſt. ⁊ factū eſt vt audiuit iezabel dicētes:
τέθνηκεν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἰεζάβελ τῶν λεγόντων, D
lapidatus eſt nabuth ⁊ mortu⁹ eſt: dixit iezabel ad
λελιθοβόληται ναβουθ καὶ τέθνηκεν, εἶπεν ἰεζάβελ πρὸς
achaab: ſurge ⁊ poſſide vineā na
τὸν ἀχαάβ, ἀνάστα καὶ κληρονόμει τὸν ἀμπελῶνα να-
buth izraelite: qz nō dedit tibi argēto: qz
βουθ τοῦ ἰζραηλίτου, ὅτι οὐκ ἔδωκέ σοι ἀργυρίου, ὅτι
nō eſt nabuth viuēs ſed mortu⁹ eſt. ⁊ factū eſt vt audi-
οὐκ ἔστι ναβουθ ζῶν ἀλλὰ τέθνηκεν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκου-
uit achaab ꝙ mortu⁹ eēt nabuth: ſurrexit achaab ⁊ de
σεν ἀχαάβ ὅτι τέθνηκε ναβουθ, ἀνέστη ἀχαάβ καὶ κα-
ſcēdit in vineā nabuth iezraelite vt
τέβη εἰς τὸν ἀμπελῶνα ναβουθ τοῦ ἰζραηλίτου τοῦ
poſſideret eā. ⁊ dixit dñs ad heliā theſ
κληρονομῆσαι αὐτόν. καὶ εἶπε κύριος πρὸν ἠλίαν τὸν θε-
bytem dicēs: ſurge ⁊ deſcende in occurſum
σβύτην λέγων, ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς ἀπάντησιν
achaab regis iſrael q eſt in ſamaria. ecce ip E
ἀχαάβ βασιλέως ἰσραὴλ τοῦ ἐν σαμαρείᾳ. ἰδοὺ αὐ-
ſe in vinea nabuth: qz deſcendit ibi
τὸς ἐν τῷ ἀμπελῶνι ναβουθ, ὅτι καταβέβηκεν ἐκεῖ
vt poſſideat eā. ⁊ dices ad eū: hec di
κληρονομῆσαι αὐτόν. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέ-
cit dñs: occidiſti ⁊ poſſedeſti? ꝓp hoc
γει κύριος, ἐφόνευσας καὶ ἐκληρονόμησας; διὰ τοῦτο
hec dicit dñs: in loco quo linxerūt canes
τάδε λέγει κύριος, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν οἱ κύνες τὸ
ſāguinē nabuth: ibi lābēt canes ſāguinē tuū. ⁊
αἷμα ναβουθ, ἐκεῖ λείξουσι οἱ κύνες τὸ αἷμά σου. καὶ
abiit helias ad achaab. ⁊ dixit achaab
ἐπορεύθη ἠλίας πρὸς ἀχαάβ. καὶ εἶπεν ἀχαάβ
ad heliā: ſi inueniſti me inimicū mi? ⁊ dixit helias:
πρὸς ἠλίαν, εἰ εὕρηκάς με ὁ ἐχθρός μου; καὶ εἶπεν ἠλίας,
inueni: quia venūdat⁹ es fruſtra: vt faceres ma F
εὕρηκα, διότι πέπρασαι μάτην, τοῦ ποιῆσαι τὸ πο-
lum in cōſpectu dñi: vt irritares eū. hec
νηρὸν ἐνώπιον κυρίου, τοῦ παροργίσαι αὐτόν. τάδε
dicit dñs: ecce ego induco ſup te mala. ⁊ ac
λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ κακά. καὶ ἐκ-
cendā poſt te ⁊ deſtruā achaab mingē
καύσω ὀπίσω σου καὶ ἐξολοθρεύσω τὸν ἀχαάβ οὐροῦν-
tem ad parietē ⁊ clauſum ⁊ relictum
τα πρὸς τοῖχον καὶ συνεχόμενον καὶ ἐγκαταλελειμμένον
in iſrael: ⁊ dabo domū tuā ſicut domū hieroboā fi
ἐν ἰσραήλ, καὶ δώσω τὸν οἶκόν σου ὡς τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ υἱ-
lii nabat ⁊ ſicut domū baaſa filii achia pro
οῦ ναβὰτ καὶ ὡς τὸν οἶκον βαασὰ υἱοῦ ἀχιὰ περὶ τῶν
irritationibus qb⁹ irritaſti ⁊ peccare feciſti
παροργισμάτων ὧν παρώργισας καὶ ἐξήμαρτες τὸν
iſrael. ⁊ iezabel locut⁹ eſt dñs dicēs: ca
ἰσραήλ. καὶ τῇ ἰεζάβελ ἐλάλησε κύριος λέγων, οἱ κύ-
nes comedēt eam in antemurali iſrael.
νες φάγονται αὐτὴν ἐν τῷ προτειχίσματι τοῦ ἰσραήλ. G
mortuū achaab in ciuitate: come
τὸν τεθνηκότα τοῦ ἀχαάβ ἐν τῇ πόλει, καταφάγον- 4.Re. 9.b. ſ.14.c. Infra. 22.f.
dent canes. ⁊ mortuū eius in agro: come
ται οἱ κύνες. καὶ τὸν τεθνηκότα αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ, κατα-
dent volucres celi. verūtñ nō fuit ſicut
φάγονται τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. πλὴν οὐκ ἦν ὡς
achaab q venūdat⁹ eſt vt faceret malū corā dño:
ἀχαάβ ὃς ἐπράθη ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου,
quēadmodū mutauit iezabel vxor ſua: ⁊ abomiabilſ fact⁹ ē
ὡς μετέστησεν ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ἐβδελύχθη
valde vt ambularet poſt abominatiões
σφόδρα τοῦ πορευθῆναι ὀπίσω τῶν βδελυγμάτων
ſcdm oīa que fecit amorreus: quē deſtru
κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ ἀμορραῖος, ὃν ἐξωλόθρευ-
xit dñs a facie filioꝝ iſrael. ⁊ factū
σε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐγέ-
eſt vt audiuit
νετο ὡς ἤκουσεν

achaab ſermões iſtos: ſcidit veſtē ſuā ⁊
ἀχαὰβ τὰ ῥήματα ταῦτα, διέρρηξε τὸν χιτῶνα αὐτοῦ καὶ
operuit ſe cilicio ⁊ ieiunauit ⁊ dormiuit in ſac-
περιεβάλετο σάκκον καὶ ἐνηστεύσατο καὶ ἐκοιμήθη ἐν σάκ-
co: ⁊ ābulabat demiſſo capite. ⁊ fact⁹ eſt ſmo dñi ad
κῳ, καὶ ἐπορεύετο κεκυφώς. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς
heliam theſbytē: ⁊ dixit: vidiſti vt cōpūct⁹
ἠλίαν τὸν θεσβύτην, καὶ εἶπεν, ἑώρακας ὡς κατενύ-
eſt achaab a facie mea? eo ꝙ cōpūct⁹
χθη ἀχαὰβ ἀπὸ προσώπου μου; ἀνθ᾽ οὗ ὅτι κατενύ-
eſt a facie mea: nō inducā malū in
χθη ἀπὸ προσώπου μου, οὐκ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐν ταῖς
diebus eius: ſed in diebus filii ſui
ἡμέραις αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ αὐ-
inducā malū ſup domū eius.
τοῦ ἐπάξω τὴν κακίαν ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ca. 22.
Et ſedit trib⁹ ānis: ⁊ nō erat bellū in
A Καὶ ἐκάθισεν τρία ἔτη, καὶ οὐκ ἦν πόλεμος ἀναμέ-
ter ſyriā ⁊ inter iſrael. ⁊ factū ē in an-
σον συρίας καὶ ἀναμέσον ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνι-
no tertio ⁊ deſcēdit ioſaphat rex iu-
αυτῷ τῷ τρίτῳ καὶ κατέβη ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰού-
da ad achaab regē iſrl. ⁊ dixit rex
δα πρὸς ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασι-
iſrael ad ſeruos ſuos: ſi ſcitis ꝙ
λεὺς ἰσραὴλ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ, εἰ εἴδατε ὅτι
1.Pa. 18.c. nra ſit ramoth galaad: ⁊ nos tacem⁹ vt
ἡμῶν ἐστὶ ῥαμὼθ γαλαάδ, καὶ ἡμεῖς σιωπῶμεν τοῦ
nō capiam⁹ eam de manu regis ſyrie? ⁊
μὴ λαβεῖν αὐτὴν ἐκ χειρὸς βασιλέως συρίας; καὶ
dixit rex iſrael ad ioſaphat: aſcē
εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, ἀναβή-
des mecum in ramoth galaad in bellū? ⁊
σῃ μετ᾽ ἐμοῦ εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον; καὶ
dixit ioſaphat: ſicut tu: ita ⁊ ego. ⁊
εἶπεν ἰωσαφάτ, καθὼς σύ, οὕτως καὶ ἐγώ. καὶ
ſicut pplſ tu⁹: ſic ⁊ pplſ me⁹. ⁊ ſi
καθὼς ὁ λαός σου, οὕτως καὶ ὁ λαός μου. καὶ κα-
cut equi tui equi mei. ⁊ dixit ioſa
θὼς οἱ ἵπποι σου οἱ ἵπποι μου. καὶ εἶπεν ἰωσα-
phat rex iuda ad achaab regem iſra-
4.Re. 3.a. φὰτ βασιλεὺς ἰούδα πρὸς ἀχαὰβ βασιλέα ἰσρα-
el: cōſulamus iā hodie dñm. ⁊ cōgrega
ήλ, ἐπερωτήσωμεν δὴ σήμερον τὸν κύριον. καὶ συνήθροι-
uit rex iſrael oēs ꝓphetas
σεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πάντας τοὺς προφήτας
q̄ſi quadringētos viros. ⁊ ait eis: ſi e-
ὡς τετρακοσίους ἄνδρας. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰ πο-
am in ramoth galaad ad bellū: vel ceſſem?
ρευθῶ εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω;
⁊ dixerūt: aſcēde: quia tradēs dabit dñs in
καὶ εἶπαν, ἀνάβαινε, ὅτι διδοὺς δώσει κύριος εἰς
manus regis. ⁊ dixit ioſaphat ad
χεῖρας τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν ἰωσαφὰτ πρὸς
regē iſrael: nō eſt hic ꝓpheta
τὸν βασιλέα ἰσραήλ, οὐκ ἔστιν ὧδε προφήτης τοῦ
B dñi: ⁊ interrogabim⁹ dñm per eū? ⁊ di
κυρίου, καὶ ἐπερωτήσομεν τὸν κύριον δι᾽ αὐτοῦ; καὶ εἶ-
xit rex iſrael ad ioſaphat: adhuc vn⁹ eſt
πεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, ἔτι εἷς ἐστιν
vir vt cōſulam⁹ dñm per eū. ⁊ ego o-
ἀνὴρ εἰς τὸ ἐπερωτῆσαι τὸν κύριον δι᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐγὼ με-
di eū: quia nō loqtur de me bona: ſed
μίσηκα αὐτόν, ὅτι οὐ λαλεῖ περὶ ἐμοῦ ἀγαθά, ἀλ-
mala: micheas fili⁹ iamla. ⁊ dixit ioſaphat:
λ᾽ ἢ κακά, μιχαίας υἱὸς ἰαμλά. καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ,
ne dicat rex ſic. ⁊ vocauit rex
μὴ λεγέτω ὁ βασιλεὺς οὕτω. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασι-
iſrael eunuchū vnū: ⁊ dixit velociter mi
λεὺς ἰσραὴλ εὐνοῦχον ἕνα, καὶ εἶπε τὸ τάχος μι-
cheam filiū iamla. ⁊ ioſaphat rex
χαίαν υἱὸν ἰαμλά. καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς

achab ſermones iſtos:
ſcidit
veſtimenta ſua: & ope-
ruit cilicio carnē ſuā: ie
iunauitqꝫ & dormiuit ī
ſacco & ābulauit demiſ
ſo capite. Et factus eſt
ſermo dñi ad heliam
teſbitē dicēs. Nōne vi
diſti hūiliatū achab co
rā me? Quia igitur hu
miliatus eſt mei cã. Nō
inducā malū in diebus
eius: ſed ī diebus filii ſui
īferā malū domui eius.
Traſierūt igitur .zz.
tres āni abſqꝫ bel-
lo iter ſyriam & iſrael.
In anno autem tertio
deſcendit ioſaphat
rex iuda ad regem iſ-
rael.
Dixitqꝫ rex iſrael ad
ſeruos ſuos.
Ignoratis ꝙ noſtra ſit
ramoth galaad: &
negligimus tollere eā
de manu regis ſyrie?
Et ait ad ioſaphat. Ve
nies ne mecum
ad preliādū in ramoth
galaad? Dixitqꝫ
ioſaphat ad regem iſ-
rael. Sicut ego ſum:
ita & tu. Ppl's meus &
ppl's tuus vnū ſunt: & e-
quites mei eqtes tui. Di
xitqꝫ ioſaphat ad regē
iſrael. Quere oro te
hodie ſermonē domi-
ni. Congregauit ergo
rex iſrael ꝓphetas
quadringentos circiter
viros & ait
ad eos. Ire debeo ī ra-
moth galaad
ad bellādū: an quieſce
re? Qui reſponderunt.
Aſcende & dabit eā do
minus in manu regis.
Dixit āt ioſaphat. Nō
eſt hic propheta
domini quiſpiam vt in
terrogemus per eum?
Et ait rex iſrael ad ioſa
phat. Remanſit
vir vnus ꝑ quē poſſu-
mus interrogare
dominum: ſed ego odi
eum: quia
non prophetat mihi
bonum ſed malum:
micheas filius iēla. Cui
ioſaphat ait.
Ne loquaris ita rex.
Vocauit ergo
rex iſrael eunuchū q̄n
dam
& dixit ei. Feſtina addu
cere micheā filiū iemla.
Rex autem iſrael & io-
ſaphat rex

אחאב את הדברים האלה ויקרע   קרע
בגדיו וישם שק על בשרו ויצום   שום צום
וישכב בשק ויהלך אט: ויהי דבר   שכב הלך
יהוה אל אליהו התשבי לאמר:
הראית כי נכנע אחאב מלפני יען   ראה כנע
כי נכנע מפני לא אביא הרעה בימיו   בוא רוע
בימי בנו אביא הרעה על ביתו: יום
וישבו שלש שנים אין   Cap. xxij.
מלחמה בין ארם ובין ישראל: ויהי   לחם
בשנה השלישית וירד יהושפט   שלש
מלך יהודה אל מלך ישראל:
ויאמר מלך ישראל אל עבדיו
הידעתם כי לנו רמת גלעד ואנחנו
מחשים מקחת אתה מיד מלך ארם: חשה לקח
ויאמר אל יהושפט התלך אתי   אמר הלך
למלחמה רמת גלעד ויאמר
יהושפט אל מלך ישראל כמוני
כמוך כעמי כעמך כסוסי כסוסיך:
ויאמר יהושפט אל מלך ישראל
דרש נא כיום את דבר יהוה:
ויקבץ מלך ישראל את הנביאים   קבץ נבא
כארבע מאות איש ויאמר   ארבע מאה
אלהם האלך על רמת גלעד
למלחמה אם אחדל ויאמרו   חדל
עלה ויתן אדני ביד המלך: נתן
ויאמר יהושפט האין פה נביא
ליהוה עוד ונדרשה מאתו: דרש
ויאמר מלך ישראל אל יהושפט
עוד איש אחד לדרש את
יהוה מאתו ואני שנאתיו כי
לא יתנבא עלי טוב כי אם רע   נבא
מיכיהו בן ימלה ויאמר יהושפט
אל יאמר המלך כן: ויקרא   קרא
מלך ישראל אל סריס אחד   סרס
ויאמר מהרה מיכיהו בן ימלה:
ומלך ישראל ויהושפט מלך

יהודה ישבים איש על כסאו
מלבשים בגדים בגרן פתח שער
שמרון וכל הנביאים מתנבאים
לפניהם: ויעש לו צדקיה בן
כנענה קרני ברזל ויאמר כה
אמר יהוה באלה תנגח את ארם
עד כלתם: וכל הנביאים נבאים כן
לאמר עלה רמת גלעד והצלח
ונתן יהוה ביד המלך: והמלאך
אשר הלך לקרא מיכיהו דבר אליו
לאמר הנה נא דברי הנביאים
פה אחד טוב אל המלך יהי נא
דבריך כדבר אחד מהם ודברת
טוב: ויאמר מיכיהו חי יהוה כי
את אשר יאמר יהוה אלי אתו
אדבר: ויבוא אל המלך ויאמר
המלך אליו מיכיהו הנלך אל רמת
גלעד למלחמה אם נחדל ויאמר
אליו עלה והצלח ונתן יהוה ביד
המלך: ויאמר אליו המלך עד כמה
פעמים אני משביעך אשר לא
תדבר אלי רק אמת בשם יהוה:
ויאמר ראיתי את כל ישראל
נפצים על ההרים כצאן אשר אין
להם רעה ויאמר יהוה לא אדנים
לאלה ישובו איש לביתו בשלום:
ויאמר מלך ישראל אל יהושפט
הלא אמרתי אליך לא יתנבא
עלי טוב כי אם רע: ויאמר לכן
שמע דבר יהוה ראיתי את יהוה
ישב על כסאו וכל צבא השמים
עמד עליו מימינו ומשמאלו: ויאמר
יהוה מי יפתה את אחאב ויעל
ויפל ברמת גלעד ויאמר זה
בכה וזה אמר בכה: ויצא הרוח
ויעמד לפני יהוה ויאמר אני

iuda ſedebāt vnuſquiſq; in ſolio ſuo veſtiti cultu regio in area iuxta hoſtiū porte ſamarie. & vniuerſi prophete prophetabant in cōſpectu eorū. Fecit quoq; ſibi ſedechias filius chanaā cornua ferrea: & ait. Hec dicit dn̄s. His vētilabiſ ſyriam donec deleas eā. Oēſq; prophete ſimiliter ꝓphetabāt dicētes. Aſcēde in ramoth galaad: & vade ꝓſpe: & tradet dominus in manus regis. Nūcius vero qui ierat vt vocaret micheā locutus eſt ad eū dicēs. Ecce ſermōes ꝓphetarum ore vno regi bona p̄dicāt: ſit ergo ſermo tuus ſimilis eorum: & loquere bona. Cui micheas ait. Viuit dn̄s: quia quodcunq; dixerit mihi dominus hoc loquar. Venit itaq; ad regem & ait illi rex. Michea: ire debemus in ramoth galaad ad p̄liandū an ceſſare? Cui ille r̄ndit. Aſcēde & vade ꝓſpere & tradet dn̄s in manu regis. Dixit āt rex ad eū. Iterum atq; iterum adiuro te vt non loquaris mihi niſi qd̄ verum eſt in noīe dn̄i. Et ille ait. Vidi cunctū iſrael diſꝑſum in mōtib⁹ q̄ſi oues non hn̄tes paſtorem. Et ait dn̄s. Non hn̄t iſti dominū: reuertatur vnuſquiſq; in domū ſuā in pace. Dixit ergo rex ad Ioſaphat. Nunquid nō dixi tibi quia nō ꝓphetat mihi bonū: ſed ſemper malū. Ille vero addēs ait. Propt hoc audi ſermonē dn̄i. Vidi dn̄m ſedentē ſup ſoliū ſuū: & oēm exercitū celi aſſiſtentē ei a dextris & a ſiniſtris. Et ait dn̄s. Quis decipiet achab regē iſrael vt aſcendat & cadat in ramoth galaad? Et dixit vnus verba huiuſcemodi: & alius aliter. Egreſſus ē autem ſpūs: & ſtetit coram dn̄o & ait. Ego

iuda ⁊ achaab rex iſrael ſedebat vnuſquiſq; in
ἰούδα καὶ ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐκάθητο ἕκαστος ἐπὶ
ſolio ſuo armati in area porte ſamarie. ⁊
τὸν θρόνον αὐτοῦ ἔνοπλοι ἐν ἅλω πύλης σαμαρείας. καὶ
vniuerſi ꝓphete ꝓphetabāt in cōſpectu eorū. ⁊
πάντες οἱ προφῆται προεφήτευον ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ
fecit ſibi ſedechias filius chanaā cornua fer
ἐποίησεν ἑαυτῷ σεδεκίας υἱὸς χαναὰμ κέρατα σιδη
rea: ⁊ ait: hec dicit dn̄s: in his vētilabis
ρᾶ, καὶ εἶπε, τάδε λέγει κ̄ς, ἐν τούτοις κερατιεῖς τὴν
ſyriam donec deleatur. ⁊ oēs ꝓphete pro
συρίαν ἕως ἂν συντελεσθῇ. καὶ πάντες οἱ προφῆται προ
phetabāt ſic dicētes: aſcēde in ramoth gala
εφήτευον οὕτως λέγοντες, ἀνάβαινε εἰς ῥαμὼθ γαλα
ad: ⁊ ꝓſperū iter dabit tibi dn̄s: ⁊ dabit in manus tuas
ὰδ, καὶ εὐοδώσει σε κύριος, καὶ δώσει εἰς χεῖράς σου
regem ſyrie. ⁊ nūcius q̄ ierat vt vocaret
τὸν βασιλέα συρίας. καὶ ὁ ἄγγελος ὁ πορευθεὶς καλέ
micheam locutus eſt ei dicēs: ecce iā omnes
σαι τὸν μιχαίαν ἐλάλησεν αὐτῷ λέγων, ἰδοὺ δὴ πάν
ꝓphete loquūtur ore vno bona de re
τες οἱ προφῆται λαλοῦσι στόματι ἑνὶ καλὰ περὶ τοῦ βα
ge: fias iā ⁊ tu in ſmōib⁹ ſm ſmōes
σιλέως, γίνου δὴ καὶ σὺ ἐν λόγοις κατὰ τοὺς λόγους
vnius horū: ⁊ loquere bona. ⁊ dixit micheas:
ἑνὸς τούτων, καὶ λάλησον καλά. καὶ εἶπε μιχαίας,
viuit dn̄s q̄r quecūq; dixerit dn̄s ad me: hec lo
ζῇ κύριος ὅτι ὃ ἐὰν εἴπῃ κύριος πρός με, ταῦτα λαλή
quar. ⁊ venit ad regem. ⁊ ait illi
σω. καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ
rex: michea ſi aſcēdā in ramoth galaad ad
βασιλεύς, μιχαία εἰ ἀναβῶ εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ εἰς
prelium vel ceſſabo? ⁊ dixit ei: aſcēde: ⁊
πόλεμον ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβαινε, καὶ
ꝓſperū iter dabit tibi dn̄s in manu regis. ⁊
εὐοδώσει σε κύριος ἐν χειρὶ τοῦ βασιλέως. καὶ
dixit ei rex: quotiēs ego adiuro te: vt
εἶπεν αὐτῷ βασιλεύς, ποσάκις ἐγὼ ὁρκίζω σε, ὅπως
loquaris ad me veritatē in noīe dn̄i. ⁊ ait
λαλήσῃς πρός με ἀλήθειαν ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ εἶπε
micheas ſic: vidi oēm iſrael diſper
μιχαίας οὕτως, ἑώρακα πάντα τὸν ἰσραὴλ διεσπαρμέ
ſum in mōtib⁹ q̄ſi oues: q̄b⁹ nō erat paſtor. ⁊
νον ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς πρόβατα, οἷς οὐκ ἦν ποιμήν. καὶ
dixit dn̄s: nōne dn̄s his? reuertatur vnuſquiſq;
εἶπε κύριος, οὐ κύριος τούτοις, ἀναστραφήτω ἕκαστος
in domū in pace. ⁊ dixit rex iſrael
εἰς τὸν οἶκον ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ
ad ioſaphat regē iude: nōne dixi tibi: q̄ nō
πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι οὐ
prophetat iſte mihi bona ſed mala? ⁊ dixit
προφητεύει οὗτος ἐμοὶ καλὰ ἀλλ' ἢ κακά; καὶ εἶπεν
micheas: pp̄ hoc audi ſmonē dn̄i: vidi
μιχαίας, διὰ τοῦτο ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου, εἶδον
dn̄m deū iſrael ſedētē ſup ſoliū ſuū. ⁊
κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ
oīs exercitus celi aſſiſtebat circa eū a
πᾶσα ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ εἱστήκει περὶ αὐτὸν ἐκ
dextris eius ⁊ a ſiniſtris eius. ⁊ ait do
δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπε κύ
minus: quis decipiet achab regem iſrael:
ριος, τίς ἀπατήσει τὸν ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραήλ,
⁊ aſcēdet in ramoth galaad ⁊ cadet ibi?
καὶ ἀναβήσεται εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ καὶ πεσεῖται ἐκεῖ;
⁊ dixit iſte ſic: ⁊ iſte ſic. ⁊ egreſſus ē
καὶ εἶπεν οὗτος οὕτως, καὶ οὗτος οὕτως. καὶ ἐξῆλθε
ſpiritus ⁊ ſtetit corā dn̄o. ⁊ dixit: ego
πνεῦμα καὶ ἔστη ἐνώπιον κυρίου. καὶ εἶπεν, ἐγὼ

1 Pa. 18.d.

2 Pa. 18.c.

C

D

decipiam illum. ⁊ dixit ad eum dn̄s: in quo?
ἀπατήσω αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν κύριος, ἐν τίνι;
⁊ ait: egrediar ⁊ ero ſpūs mēdax in
καὶ εἶπεν, ἐξελεύσομαι καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψευδὲς ἐν
ore oīum ꝓphetax eius. ⁊ dixit: deci
στόματι πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, ἀπα
pies: et ꝑualebis: egredi ⁊ fac ita: ⁊ nūc
τήσεις, καίγε δυνήσῃ, ἔξελθε καὶ ποίησον οὕτως, καὶ νῦν
ecce dedit dn̄s ſpūm mēdacē in ore om
ἰδοὺ δέδωκε κύριος πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάν
nium ꝓphetax tuorū iſtorū: ⁊ dn̄s locut⁹ eſt ꝯtra te ma
των τῶν προφητῶν σου τούτων, καὶ κ̄ς ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κα
la. ⁊ acceſſit ſedechias fili⁹ chanaan: ⁊ ꝑcuſſit
κά. καὶ προσῆλθε σεδεκίας υἱὸς χαναάν, καὶ ἐπάταξε
micheam in maxillā. ⁊ dixit: qualis ſpiri
τὸν μιχαίαν ἐπὶ τὴν σιαγόνα. καὶ εἶπεν, ποῖον πνεῦ
tus dn̄i receſſit a me vt loq̄retur in te? ⁊ a
μα κυρίου ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τοῦ λαλῆσαι ἐν σοί; καὶ εἶ
it micheas: ecce tu videbis in die illa: qn̄ ingre
πε μιχαίας, ἰδοὺ σὺ ὄψει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν εἰσε
dieris in cubiculū de cubiculo vt abſcōdaris. ⁊ dixit
λεύσῃ εἰς ταμιεῖον ἐκ ταμιείου τοῦ κρυβῆναι. καὶ εἶπεν
rex iſrael: apph̄ēdite micheam: ⁊ reduci
ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, λάβετε τὸν μιχαίαν, καὶ ἀποστρέψα
te eū ad amon pricipē ciuitatis: ⁊ ad
τε αὐτὸν πρὸς ἀμὼν τὸν ἄρχοντα τῆς πόλεως, καὶ πρὸς
ioas filiū regis. ⁊ dic: ſic dicit rex:
ἰωὰς υἱὸν τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπον, οὕτως λέγει ὁ βα
ponite ipſum in cuſtodia: ⁊ comedat panē tri
σιλεύς, θέσθε αὐτὸν ἐν φυλακῇ, καὶ ἐσθιέτω ἄρτον θλί
bulatōis ⁊ aquā anguſtie donec reuertar ego in pace.
ψεως καὶ ὕδωρ θλίψεως ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι με ἐν εἰρήνῃ.
⁊ dixit micheas: ſi reuertēs reuerſus fueris in pace: nō
καὶ εἶπε μιχαίας, ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ, οὐ
locutus eſt dn̄s in me. ⁊ ait audiat oīs
λελάληκε κύριος ἐν ἐμοί. καὶ εἶπεν, ἀκουσάτω πᾶς ὁ
ppl's. ⁊ aſcēdit rex iſrael ⁊ ioſaphat rex
λαός. καὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς
iuda cū eo in ramath galaad. ⁊ dixit rex
ἰούδα μετ' αὐτοῦ εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ. καὶ εἶπεν ὁ βασι
iſrael ad ioſaphat regē iuda: cooperiā
λεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, συγκαλύ
me ⁊ ingrediar in bellum: ⁊ tu in
ψομαι καὶ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν πόλεμον, καὶ σὺ ἔν
duere veſtibus meis. ⁊ cooperuit ſe rex
δυσαι τὸν ἱματισμόν μου. καὶ συνεκαλύψατο ὁ βα
iſrl': ⁊ ingreſſus ē in bellū. ⁊ rex
σιλεὺς ἰσραήλ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον. καὶ ὁ βα
ſyrie precepit pricipibus curruū
σιλεὺς συρίας ἐνετείλατο τοῖς ἄρχουσιν τῶν ἁρμάτων
eius triginta ⁊ duob⁹ dicēs: nō cōmittatis pu
αὐτοῦ τριάκοντα καὶ δύο λέγων, μὴ συνάψητε πό
gnam cōtra paruū vel magnū: niſi cōtra regē
λεμον πρὸς μικρὸν ἢ μέγαν, ἀλλ' ἢ πρὸς τὸν βασιλέα
iſrael ſolum. ⁊ factū eſt vt viderūt pricipes
ἰσραὴλ μονώτατον. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες
curruū ioſaphat regē iuda: ⁊ ipſi
τῶν ἁρμάτων τὸν ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰούδα, καὶ αὐτοὶ
dixerūt: apparet rex iſrael iſte: ⁊ circūda
εἶπον, φαίνεται βασιλεὺς ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἐκύκλω
uerūt eū ad pugnādū. ⁊ exclamauit ioſaphat. ⁊
σαν αὐτὸν τοῦ πολεμῆσαι. καὶ ἀνέκραξεν ἰωσαφάτ. καὶ
factū eſt vt viderūt pricipes curruū q̄ nō
ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων ὅτι οὐκ
eſt rex iſrael iſte: ⁊ reuerſi ſunt ab
ἔστι βασιλεὺς ἰσραὴλ οὗτος, καὶ ἀπεστράφησαν ἀπ' αὐ
eo. ⁊ tetēdit vn⁹ arcū ſuū ſimpliciter: ⁊
τοῦ. καὶ ἐνέτεινεν εἰς τὸ τόξον αὐτοῦ ὁ εἷς, καὶ
percuſſit regē iſrael inter pulmo
ἐπάταξε τὸν βασιλέα ἰσραὴλ ἀναμέσον τοῦ πνεύμο
nē ⁊ inter pectus. ⁊ dixit
νος καὶ ἀναμέσον τοῦ θώρακος. καὶ εἶπεν

E

decipiā illū. Cui locutus eſt dn̄s. In quo? Et ille ait. Egrediar: et ero ſpūs mēdax in ore oīm ꝓphetarū eius. Et dixit dn̄s. Decipies & p̄ualebis: egredere & fac ita. Nunc igitur ecce dedit dn̄s ſpm̄ mēdacii in ore oīm ꝓphetarū tuorū qui hic ſunt: & dn̄s locutus ē cōtra te malū. Acceſſit āt ſedechias filius chanaan & ꝑcuſſit micheā i maxillā & dixit. Me ne ergo dimiſit ſpūs dn̄i: & locutus ē tibi? Et ait micheas. Viſurus es in die illa qn̄ ingredieris i cubiculū intra cubiculū vt abſcōdaris. Et ait rex iſrael. Tollite micheam & maneat apud ammō pricipem ciuitatis & apd̄ ioas filiū amalech: & dicite eis. Hec dicit rex. Mittite virū iſtū in carcerem & ſuſtentate eum pane tribulatiōis & aq̄ anguſtie donec reuertar i pace: dixitq; micheas. Si reuerſus fueris in pace: nō eſt locutus in me dn̄s. Et ait. Audite populi oēs. Aſcendit itaq; rex iſrael & ioſaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixit itaq; rex iſrael ad ioſaphat. Sume arma & ingredere prelium: & induere veſtibus tuis. Porro rex iſrael mutauit hītū ſuum: & ingreſſus ē bellū. Rex āt ſyrie p̄cepat principibus curruum triginta duobus dicēs. Non pugnabitis cōtra minorem & maiorē quēpiā niſi cōtra regem iſrael ſolum. Cum ergo vidiſſet principes curruum ioſaphat: ſuſpicati ſunt q̄ ipſe eſſet rex iſrael: & īpetu fc̄tō pugnabant contra eum. Et exclamauit ioſaphat. Intellexerūtq; pricipes curruū q̄ nō eēt rex iſrael: & ceſſauerūt ab eo. Vir āt quidā tetēdit arcum in icertū ſagittā dirigēs & caſu ꝑcuſſit regē iſrael iter pulmonē & ſtomachum. At ille dixit

אפתנו ויאמר יהוה אליו במה:
ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי
כל נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל
צא ועשה כן: ועתה הנה נתן יהוה
רוח שקר בפי כל נביאיך אלה
ויהוה דבר עליך רעה: ויגש צדקיהו
בן כנענה ויכה את מיכיהו על
הלחי ויאמר אי זה עבר רוח יהוה
מאתי לדבר אותך: ויאמר מיכיהו
הנך ראה ביום ההוא אשר תבא
חדר בחדר להחבה: ויאמר מלך
ישראל קח את מיכיהו והשיבהו
אל אמן שר העיר ואל יואש בן
המלך: ואמרת כה אמר המלך שימו
את זה בית הכלא והאכילהו לחם
לחץ ומים לחץ עד באי בשלום:
ויאמר מיכיהו אם שוב תשוב
בשלום לא דבר יהוה בי ויאמר
שמעו עמים כלם: ויעל מלך
ישראל ויהושפט מלך יהודה רמת
גלעד: ויאמר מלך ישראל אל
יהושפט התחפש ובא במלחמה
ואתה לבש בגדיך ויתחפש מלך
ישראל ויבוא במלחמה: ומלך ארם
צוה את שרי הרכב אשר לו
שלשים ושנים לאמר לא
תלחמו את קטן ואת גדול כי
אם את מלך ישראל לבדו:
ויהי כראות שרי הרכב את
יהושפט והמה אמרו אך מלך
ישראל הוא ויסרו עליו להלחם
ויזעק יהושפט: ויהי כראות שרי
הרכב כי לא מלך ישראל הוא
וישובו מאחריו: ואיש משך בקשת
לתמו ויכה את מלך ישראל
בין הדבקים ובין השרין ויאמר

לרכבו הפך ידך והוציאני מן יצא
המחנה כי החליתי: ותעל המלחמה חלה עלה
ביום ההוא והמלך היה מעמד עמד
במרכבה נכח ארם וימת בערב רכב מות
ויצק דם המכה אל חיק הרכב: נכה יצק
ויעבר הרנה במחנה כבא השמש עבר בוא
לאמר איש אל עירו ואיש אל
ארצו: וימת המלך ויבוא שמרון
ויקברו את המלך בשמרון: וישטף קבר שטף
את הרכב על ברכת שמרון וילקו לקק
הכלבים את דמו והזנות רחצו זנה
כדבר יהוה אשר דבר: ויתר דברי
אחאב וכל אשר עשה ובית השן
אשר בנה וכל הערים אשר בנה עור
הלא הם כתובים על ספר דברי כתב
הימים למלכי ישראל: וישכב יום שכב
אחאב עם אבתיו וימלך אחזיהו מלך
בנו תחתיו: ויהושפט בן אסא
מלך על יהודה בשנת ארבע רבע
לאחאב מלך ישראל: יהושפט בן
שלשים וחמש שנה במלכו
ועשרים וחמש שנה מלך בירושלם
ושם אמו עזובה בת שלחי: וילך
בכל דרך אסא אביו לא סר סור
ממנו לעשות הישר בעיני עשה
יהוה: אך הבמות לא סרו עוד
העם מזבחים ומקטרים בבמות: זבח קטר
וישלם יהושפט עם מלך שלם
ישראל: ויתר דברי יהושפט
וגבורתו אשר עשה ואשר גבר
נלחם הלא הם כתובים על ספר לחם כתב
דברי הימים למלכי יהודה: ויתר יום
הקדש אשר נשאר בימי אסא שאר
אביו בער מן הארץ: ומלך אין
באדום נצב מלך: יהושפט עשה
אניות תרשיש ללכת אופירה אנה הלך

[l]aurige ſuo. [m]Verte [n]manū tuā:[o]& eiice me[p]de[q]exercitu:[r]quia grauit[s]vulneratus ſum.[t]Cōmiſſū ē ergo[u]prelium[x]in die[y]illa.[z]Et rex[b]ſtabat ꝏꝏꝏ [c]in curru ſuo[d]cōtra[e]ſyrios.[f]Et mortu⁹ ē[g]veſpe.[h]Fluebat āt[i]ſanguis[k]plage[l]in[m]ſinū[n]currus:[o]& ꝏ [p]preco[o]inſonuit[q]in vniuerſo[q]exercitu[r]anq̄[s]ſol [r]occūberet[t]dicēs.[u]Vnuſquiſq; reuertatur[x]i[y]citatē[z]& i[a]terrā ſuā.[b]Mortuus eſt āt[c]rex[d]& plat⁹ ē in[e]ſamariā.[f]Sepelierunt q;[h]regē[i]in ſamaria[k]& lauerūt[m]currū eius[n]in[o]piſcina[p]ſamarie:[q]& linxerūt [r]canes[t]ſanguinē eius[u]& habenas[x]lauerūt ꝏꝏ [y]iuxta verbū[z]dn̄i[a]qd̄[b]locutus fuerat.[c]Reliqua āt [o]ſermonum[c]achab[d]& vniuerſa[g]que[h]fecit[i]& domus[k]eburnea[l]quam[m]edificauit:[n]cunctarumq; [o]vrbiū[p]q̄s[q]extruxit:[r]nōne[s]hec[t]ſcripta ſunt[u]i[x]libro[y]ſermonū[z]dierū[a]regū[b]iſrael?[c]Dormiuit ergo[d]achab[e]cū[f]pr̄ibus ſuis:[g]& regnauit[h]ochozias[i]filius eius[k]p̄ eo.[l]Ioſaphat vero[m]filius[n]aſa ꝏ [o]regnare ceperat[p]ſuper [q]iudam[r]anno[s]quarto ꝏ [t]achab[u]regis[x]iſrael. ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [a]Trigīta[b]qnq;[c]annorū erat[d]cū regnare cepiſſet: [e]& viginti[f]quinq;[g]annis [h]regnauit[i]in ieruſalem.[k]Nomē[l]mr̄is eius[m]azuba[n]filia[o]ſalai.[p]Et ambulauit[q]in oī[r]via[s]aſa[t]patris ſui &[u]non[x]declinauit ꝏ [y]ex ea.[z]Fecitq;[a]quod rectum eſt[b]in conſpectu [c]dn̄i:[d]verūtn̄[e]excelſa[f]nō [g]abſtulit.[h]Adhuc enim [i]pp̄ls[k]ſacrificabat[l]& adolebat incenſū[m]i excelſis.[n]Pacemq; habuit[o]ioſaphat[p]cum[q]rege ꝏꝏ [r]iſrael.[s]Reliqua autem [t]verborū[u]ioſaphat ꝏ [x]& opera eius[y]que[z]geſſit [a]& ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [b]prelia:[c]nonne[d]hec[e]ſcripta ſunt[f]in[g]libro ꝏꝏ [h]verborū[i]dierū[k]regū[l]iuda?[m]Sed & reliquias ꝏ [n]effeminatorū[o]q[p]remanſerant[q]in diebus[r]aſa ꝏ [s]pr̄is ei⁹[t]abſtulit[u]de[x]terra.[y]Nec erat tunc ꝏꝏ [c]rex[d]conſtitutus[a]in edō. Rex vero[o]ioſaphat[f]fecerat[c]claſſes in[g]mari que nauigarent[i]in ophir ꝏꝏ

rex aurige ſuo: verte manū tuā
ὁ βασιλεὺς τῷ ἡνιόχῳ αὐτοῦ, ἐπίστρεψον τὴν χεῖρά σου
ꝛ educ me de prelio: qr vulneratus ſum.
καὶ ἐξάγαγέ με ἐκ τοῦ πολέμου, ὅτι τετραυμάτισμαι.
ꝛ retrouerſū eſt prelīū in die illa. ꝛ rex
καὶ ἐτροπώθη ὁ πόλεμος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ βασι
erat ſtans in curru ex aduerſo ſyrie ꝛ
λεὺς ἦν ἑστηκὼς ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐξ ἐναντίας συρίας ἀπὸ
mane vſq; ad veſperā. ꝛ egrediebatur ſanguis plage
πρωῒ ἕως ἑσπέρας. καὶ ἐξεπορεύετο τὸ αἷμα τῆς πληγῆς
ſtragis in ſinū currus: ꝛ mor
τῆς τροπώσεως εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἅρματος, καὶ ἀπέ
tu⁹ eſt rex veſperi. ꝛ ſtetit exercit⁹ preco i ca
θανεν ὁ βασιλεὺς ἑσπέρας. καὶ ἔστη ὁ στρατοκήρυξ ἐν τῇ παρεμ
ſtris occidēte ſole: ꝛ dixit: vnuſq̄ſq; i ſu
βολῇ δύνοντος τοῦ ἡλίου, καὶ εἶπεν, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυ
am ciuitatē: ꝛ vnuſq̄ſq; in ſuam hereditatē: qr
τοῦ πόλιν, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ κληρονομίαν, ὅτι
mortu⁹ eſt rex. ꝛ venerūt in ſamariā: ꝛ ſepe
τέθνηκεν ὁ βασιλεύς. καὶ ἦλθον εἰς σαμάρειαν, καὶ ἔθα
lierūt regem achab in ſamaria. ꝛ lauerūt
ψαν τὸν βασιλέα ἀχαὰβ εἰς σαμάρειαν. καὶ ἀπενίψαντο
ſanguinē a curru in fonte ſamarie.
τὸ αἷμα ἀπὸ τοῦ ἅρματος ἐπὶ τὴν κρήνην σαμαρείας.
ꝛ linxerūt canes ſāguinē: ꝛ meretrices lote ſunt ē.21.f.
καὶ ἔλειξαν οἱ κύνες τὸ αἷμα, καὶ αἱ πόρναι ἐλούσαντο
in ſanguine eius iuxta verbū dn̄i: qd̄ locut⁹ ſuit.
ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησε.
ꝛ reliqua ſmonū achab ꝛ vniuerſa que fe
καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀχαὰβ καὶ πάντα ὅσα ἐποίη
cit: ꝛ domū eburneā quā edificauit: ꝛ cunctas
σε, καὶ οἶκον ἐλεφάντινον ὃν ᾠκοδόμησε, καὶ πάσας τὰς
vrbes quas fecit: nonne hec ſcripta ſūt in
πόλεις ἃς ἐποίησε, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ
libro ſmonū dierū regum iſrael? ꝛ dor
βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοι
miuit achab cū pr̄ibus ſuis: ꝛ regna
μήθη ἀχαὰβ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐβασί
uit ochozias filius eius pro eo. ꝛ ioſaphat
λευσεν ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἰωσαφὰτ
filius aſa regnauit in iuda in āno quarto
υἱὸς ἀσὰ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰούδα ἐν ἔτει τῷ τετάρτῳ
achaab regis iſrael. ꝛ ioſaphat erat qua
τοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραήλ. καὶ ἰωσαφὰτ ἦν τεσσα
draginta ꝛ quinq; ānoꝝ cū regnaret ipſe. ꝛ
ράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ
viginti ꝛ quinq; ānos regnauit in hieruſalem.
εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.
ꝛ nomē mr̄i eius azuba filia ſalai. ꝛ am
καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀζουβὰ θυγάτηρ σαλαΐ. καὶ ἐπο
bulauit in omī via aſa patris eius. nō declina
ρεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. οὐκ ἐξέκλι
uit ab ea: vt faceret rectū in oculis domi
νεν ἀπ᾽ αὐτῆς, τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρί
ni. verūtn̄ de excelſis nō abſtulit: adhuc pp̄ls ſacrificabat ꝛ ado
ου. πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ ἐθυ
lebāt in excelſis. ꝛ pacē habuit ioſaphat cū re
μίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ εἰρήνευσεν ἰωσαφὰτ μετὰ βασι
ge iſrl̄. ꝛ reliqua verboꝝ ioſaphat ꝛ prelia
λέως ἰσλ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωσαφὰτ καὶ αἱ δυναστεῖ
eius q̄ fecit: nonne hec ſcripta in li
αι αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βι
bro verboꝝ dierū regū iuda? ꝛ reli
βλῷ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ τῆς λοι
quos intiatoꝝ qui remanſerāt in die
πὰς τῶν τετελεσμένων τῶν καταλελειμμένων ἐν ταῖς ἡμέ
bus aſa pr̄is eius abſtulit de terra. ꝛ
ραις ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ
rex nō erat ꝯſtitut⁹ in idumea. ꝛ ioſaphat
βασιλεὺς οὐκ ἦν ἑστηκὼς ἐν ἰδουμαίᾳ. καὶ ἰωσαφὰτ
fecit naues maris vt irent in ophir
ἐποίησε νῆας θαρσεῖς τοῦ πορεύεσθαι εἰς ὀφὶρ ꝏ

P

G

propter aurum. ꝛ nō ibant: qr confracte
ἕνεκεν τοῦ χρυσίου. καὶ οὐκ ἐπορεύοντο, ὅτι συνετρίβη
ſunt naues in geſſon gaber. tunc ait ochozias fili⁹
σαν αἱ νῆες ἐν γασιὼν γάβερ. τότε εἶπεν ὁ ὀχοζίας υἱὸς
achaab ad ioſaphat: vadant ſerui mei cū
ἀχαὰβ πρὸς ἰωσαφάτ, πορευέσθωσαν οἱ δοῦλοί μου με
ſeruis tuis. ꝛ nō voluit ioſaphat. ꝛ dor
τὰ τῶν δούλων σου. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἰωσαφάτ. καὶ ἐκοι
miuit ioſaphat cū pr̄ibus ſuis: ꝛ ſepult⁹ ē
μήθη ἰωσαφὰτ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη
apud patres ſuos in ciuitate dauid pr̄is
παρὰ τοῖς πατράσιν αὐτοῦ ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ πρὸς
ſui. ꝛ regnauit ioram filius eius pro eo: ꝛ
αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ, καὶ
ochozias fili⁹ achaab regnauit ſup iſrael in ſama
ὀχοζίας υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμα
ria. in anno ſeptimodecimo ioſaphat regis iu
ρείᾳ. ἐν ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰου
da ochozias fili⁹ achaab regnauit ſup iſrael in ſa
δα ὀχοζίας υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σα
maria duob⁹ ānis: ꝛ fecit malū in cōſpectu dn̄i:
μαρείᾳ δύο ἔτη, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου,
ꝛ ambulauit in via achaab patris ſui ꝛ in
καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ ἀχαὰβ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐν
via iezabel mr̄is ei⁹: ꝛ in peccatis dom⁹ hiero
ὁδῷ ἰεζάβελ τῆς μρς αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις οἴκου ἱερο
boam filij nabat: q̄ peccare fecit iſr̄. ꝛ ſeruiuit
βοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰηλ. καὶ ἐδούλευσε
baalim ꝛ adorauit eos. ꝛ irritauit dn̄z
τοῖς βααλὶμ καὶ προσεκύνησεν αὐτοῖς. καὶ παρώργισε κν
deū iſrael iuxta oīa q̄ fecit pater eius.
τὸν θεὸν ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

Regnorum. iiij.
Βασιλειῶν. δ'. Ca.i.

A Et p̄uaricat⁹ ē moab i iſrl̄ poſtq̄ mortuus eſt
Αἰθέτησε μωὰβ ἐν ἰηλ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν
achaab: ꝛ cecidit ochozias p cancellos
ἀχαάβ, καὶ ἔπεσεν ὀχοζίας διὰ τοῦ δικτυωτοῦ
q̄ in cenaculo ſuo qd̄ in ſamaria: ꝛ egrotauit: ꝛ
τοῦ ἐν τῷ ὑπερῴῳ αὐτοῦ τῷ ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἠρρώστησε, καὶ
miſit nūcios. ꝛ dixit ad eos: abite ꝛ
ἀπέστειλεν ἀγγέλους, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, πορεύεσθε καὶ
conſulite per baal muſcā deū accarō: ſi viuam
ἐπερωτήσατε διὰ τοῦ βάαλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρών, εἰ ζήσομαι
de egritudine mea hac. ꝛ abierūt ad cōſulē
ἐκ τῆς ἀρρωστίας μου ταύτης. καὶ ἐπορεύθησαν ἐπερωτῆ
dum: ꝛ angel⁹ dei locut⁹ eſt ad heliā theſbitē di
σαι, καὶ ἄγγελος θεοῦ ἐλάλησε πρὸς ἠλίαν τὸν θεσβίτην λέ
cēs: ſurgēs occurre nuncijs ochozie regis
γων, ἀναστὰς ἀπάντησον τοῖς ἀγγέλοις ὀχοζίου βασιλέως
ſamarie: ꝛ loquere ad eos: ſi eo q̄ nō eſt de⁹ in
σαμαρείας, καὶ λάλησον πρὸς αὐτούς, εἰ διὰ τὸ μὴ εἶναι θεὸν ἐν
iſrael: vos itis ad cōſulēdū per baal muſcā
ἰσραήλ, ὑμεῖς πορεύεσθε ἐπερωτῆσαι διὰ τοῦ βάαλ μυῖαν
deū accarō? quāobrē hec dicit dn̄s: lect⁹ ſup quē aſcē
θεὸν ἀκκαρών; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἡ κλίνη ἐφ᾽ ἧς ἀνέ
diſti ſup eū: nō deſcēdes ab eo: qr in eo morte
βης ἐπ᾽ αὐτῆς, οὐ καταβήσῃ ἀπ᾽ αὐτῆς, ὅτι ἐν αὐτῇ θανάτῳ
morieris. ꝛ abijt helias: ꝛ dixit ad eos. ꝛ reuerſi
ἀποθανῇ. καὶ ἐπορεύθη ἠλίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. καὶ ἐπεστρά
ſunt nuncij ad eū. ꝛ dixit ad eos: cur
φησαν οἱ ἄγγελοι πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, τί ὅτι
reuerſi eſtis? ꝛ dixerūt ad eū. vir aſcēdit in occur
ἐπεστρέψατε; καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, ἀνὴρ ἀνέβη εἰς συνάν
ſum nr̄m: ꝛ dixit ad nos: ite reuertimini ad
τησιν ἡμῶν, καὶ εἶπε πρὸς ἡμᾶς, δεῦτε ἀποστράφητε πρὸς
regem q̄ miſit vos: ꝛ dicite ei:
τὸν βασιλέα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς, καὶ εἴπατε αὐτῷ,
hec dicit dn̄s: ſi eo q̄ nō eſt de⁹ in iſrael:
τάδε λέγει κύριος, εἰ παρὰ τὸ μὴ εἶναι θεὸν ἐν ἰσραήλ,
vadis tu ad interrogādū in baal muſcā deū
πορεύῃ σὺ ἐκζητῆσαι ἐν τῷ βάαλ μυῖαν θεὸν ꝏꝏ

B

[k]pp aurū:[l]&[m]ire[l]nō potuerūt:[n]qa[o]cōfracte ſunt [q]in aſiongaber.[s]Tūc[t]ait [u]ochozias[x]filius ꝏꝏꝏ [y]achab[z]ad[a]ioſaphat.[b]Vadant[c]ſerui mei[d]cū ꝏꝏ [e]ſeruis tuis [f]in nauibus.[g]Et noluit[i]ioſaphat. ꝏ [k]Dormiuitq;[l]ioſaphat [m]cū[n]pr̄ibus ſuis:[o]& ſepl⁹ tus eſt[p]cū[q]eis[r]in ciuitate [s]dauid patris ſui:[t]regnauitq;[u]iorā[x]filius eius[y]p̄ eo.[z]Ochozias aūt[a]filius [b]achab[c]regnare ceperat [d]ſuper[e]iſrael[f]in ſamaria [g]āno[h]ſeptīo[i]decimo[k]ioſaphat[l]regis[m]iuda:[n]regnauitq;[o]ſup[p]iſrl̄[q]duob⁹ ānis.[r]Et fecit[s]malū[t]i cōſpectu[u]dn̄i:[x]& ābulauit[y]in via[z]patris ſui[a]& [b]matris ſue:[c]& ī via[d]hieroboā[e]filii[f]nabath[g]qui [h]peccare fecit[k]iſrael.[l]Seruiuit quoq;[n]baal ꝏꝏ [o]& adorauit[p]eum:[q]& irritauit[r]dominum[s]deum [t]iſrael:[u]iuxta oīa[x]que[y]fecerat[z]pater eius.

Explicit primus liber malachī.i.Regū tertius.

Incipit ſcd̄s liber malachī.i.quart⁹ Regū. 1.

Preuaricat⁹ ē āt[b]moab[c]in iſrael[d]poſtq; [e]mortu⁹ ē[f]achab.[g]Ceciditq;[h]ochozias[i]p[k]cācellos[l]cenaculi ſui[m]qd̄ hēbat[n]i ſamaria[o]& egrotauit.[p]Miſitq;[q]nūcios[r]dicēs[s]ad eos.[t]Ite[u]cōſulite [x]beelzebub[y]deū[z]accarō: [b]vtrū[c]viuere queā[d]de infirmitate mea[e]hac.[f]Angelus āt[g]dn̄i[h]locutus eſt [i]ad[k]heliā[l]theſbitē:dicēs. [m]Surge[n]aſcēde[o]in occurſū[p]nūciorū[q]regis[r]ſamarie:[s]& dices[t]ad eos.[u]Nūqd nō eſt[y]deus[z]in iſrl̄ vt [b]eatis[c]ad cōſulēdū[d]beelzebub[f]deum[g]accaron? [h]Quā obrē[i]hec[k]dicit[l]dominus.[s]De[m]lectulo ſup [n]quē[o]aſcēdiſti[q]nō[r]deſcēdes:[t]ſed[u]morte[x]morieris.[y]Et abiit[z]helias:[a]reuerſiq; ſūnt[b]nuncii[c]ad ochoziam. Qui[d]dixit[e]eis [f]Quare[g]reuerſi eſtis? At illi[i]reſponderūt[k]ei.[l]Vir [m]occurrit[n]nobis:[o]& dixit[p]ad nos.[q]Ite ꝏꝏ [r]reuertimini[s]ad[t]regē[u]q [x]miſit[y]vos: ꝏꝏꝏꝏ [z]& dicetis[a]ei.[b]Hec[c]dicit [d]dominus.[e]Nūquid qa [f]nō erat[g]deus[h]in iſrael: ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ [k]mittis[l]vt cōſulatur[m]beelzebub[o]deus ꝏꝏꝏ

לזהב ולא הלך כי נשברה אניות
בעציון גבר: אז אמר אחזיהו בן אחאב
אל יהושפט ילכו עבדי עם עבדיך
באניות ולא אבה יהושפט: וישכב
יהושפט עם אבתיו ויקבר עם שכב קבר
אבתיו בעיר דוד אביו וימלך יהורם מלך
בנו תחתיו: אחזיהו בן אחאב מלך על
ישראל בשמרון בשנת שבע עשרה שנה
ליהושפט מלך יהודה וימלך על
ישראל שנתים: ויעש הרע בעיני עשה רוע
יהוה וילך בדרך אביו ובדרך אמו
ובדרך ירבעם בן נבט אשר החטיא חטא
את ישראל: ויעבד את הבעל עבד
וישתחוה לו ויכעס את יהוה אלהי שחה כעס
ישראל ככל אשר עשה אביו:

Cap.i.

ויפשע מואב בישראל אחרי מות פשע
אחאב: ויפל אחזיה בעד השבכה נפל
בעליתו אשר בשמרון ויחל וישלח עלה חלה
מלאכים ויאמר אלהם לכו דרשו שלח לאך
בבעל זבוב אלהי עקרון אם אחיה הלך חיה
מחלי זה: ומלאך יהוה דבר אל חלה
אליה התשבי קום עלה לקראת
מלאכי מלך שמרון ודבר אלהם
המבלי אין אלהים בישראל אתם
הלכים לדרש בבעל זבוב אלהי זבב
עקרון: ולכן כה אמר יהוה המטה
אשר עלית שם לא תרד ממנה עלה ירד
כי מות תמות וילך אליה: וישובו שוב
המלאכים אליו ויאמר אליהם
מה זה שבתם: ויאמרו אליו איש
עלה לקראתנו ויאמר אלינו לכו אמר
שובו אל המלך אשר שלח אתכם
ודברתם אליו כה אמר יהוה המבלי כלל
אין אלהים בישראל אתה
שלח לדרש בבעל זבוב אלהי

עקרון לכן המטה אשר עלית שם לא תרד ממנה כי מות תמות: וידבר אליהם מה משפט האיש אשר עלה לקראתכם וידבר אליכם את הדברים האלה: ויאמרו אליו איש בעל שער ואזור עור אזור במתניו ויאמר אליה התשבי הוא: וישלח אליו שר חמשים וחמשיו ויעל אליו והנה ישב על ראש ההר וידבר אליו איש האלהים המלך דבר רדה: ויענה אליהו וידבר אל שר החמשים ואם איש אלהים אני תרד אש מן השמים ותאכל אתך ואת חמשיך ותרד אש מן השמים ותאכל אתו ואת חמשיו: וישב וישלח אליו שר חמשים אחר וחמשיו ויען וידבר אליו איש האלהים כה אמר המלך מהרה רדה: ויען אליה וידבר אליהם אם איש האלהים אני תרד אש מן השמים ותאכל אתך ואת חמשיך ותרד אש אלהים מן השמים ותאכל אתו ואת חמשיו: וישב וישלח שר חמשים שלשים וחמשיו ויעל ויבא שר החמשים השלישי ויכרע על ברכיו לנגד אליהו ויתחנן אליו וידבר אליו איש האלהים תיקר נא נפשי ונפש עבדיך אלה חמשים בעיניך: הנה ירדה אש מן השמים ותאכל את שני שרי החמשים הראשנים ואת חמשיהם ועתה תיקר נפשי בעיניך: וידבר מלאך יהוה אל אליהו רד אותו אל תירא מפניו ויקם וירד אותו אל

accarō. Idcirco de lectulo ſup quē aſcendiſti nō deſcēdes: ſed morte morieris. Qui dixit eis. Cuius figure & habitus eſt vir ille qui occurrit vobis: & locutus eſt verba hec? At illi dixerunt. Vir piloſus & zona pellicea accinctus renib9. Qui ait. Helias teſbites eſt. Miſitq; ad eū quinquagenariū principem & quinqgīta qui erant ſub eo. Qui aſcēdit ad eū: ſedētiq; in vertice montis: ait. Homo dei rex pcepit vt deſcēdas. Reſpondenſq; helias: dixit quinquagenario. Si homo dei ſum: deſcendat ignis de celo: & deuoret te & quinquaginta tuos. Deſcēdit ergo ignis de celo: & deuorauit eum & quinqginta qui erāt cū eo. Rurſumq; miſit ad eū principē quinquagenariū alterū: & quīquagīta cū eo. Qui locutus eſt illi. Hō dei. Hec dicit rex. Feſtina deſcende. Rñdēs helias ait. Si homo dei ego ſum: deſcendat ignis de celo & deuoret te & quinqgīta tuos. Deſcēdit ergo ignis de celo & deuorauit illū & quinquagīta eius. Iterū miſit principem quinqgenariū tertium: & quinqgīta qui erātcū eo. Qui cum veniſſet: curuauit genua cōtra heliam: & precatus eſt eum: & ait. Homo dei noli deſpicere animam meam: & animas ſeruorū tuorum qui mecum ſunt. Ecce deſcēdit ignis de celo & deuorauit duos principes quinquagenarios primos & quīquagēos qui cū eis erant. Sed nūc obſecro vt miſerearis anime mee. Locut9 ē aūt āgelus dñi ad heliā dicēs. Deſcēde cū eo. Ne timeas. Surrexit igr̃ & deſcendit cū eo ad

accaron idcirco lectus ſup quē aſcēdiſti ſup eū:
ἀκκαρὼν διὰ τοῦτο ἡ κλίνη ἐφ᾽ ἧς ἀνέβης ἐπ᾽ αὐτῆς,
nō deſcēdes ab eo: q2 morte morieris. & di-
οὐ καταβήσῃ ἀπ᾽ αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ εἶ-
xit eis rex: qđ iudiciū viri
πεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, τίς ἡ κρίσις τοῦ ἀνδρὸς τοῦ
qui aſcēdit in occurſum vobis: & q locutus eſt ad
ἀναβάντος εἰς συνάντησιν ὑμῖν, καὶ λαλήσαντος πρὸς
vos verba hec? & dixerūt: vir piloſus & zo-
ὑμᾶς τοὺς λόγους τούτους; καὶ εἶπον, ἀνὴρ δασὺς καὶ ζώ-
na pellicea accinctus lūbū ſuū. & dixit:
νη δερματίνη περιεζωσμένος τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν,
helias theſbytes hic. & mittit ad eū quin-
ἠλίας ὁ θεσβύτης οὗτος. καὶ ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν πεν-
quagenariū pncipē & quinquaginta eius: & abie-
τηκόνταρχον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύ-
runt ad eū. ipſe āt ſedebat in vertice
θησαν πρὸς αὐτόν. αὐτὸς δὲ ἐκάθητο ἐπὶ τῆς κορυφῆς
mōtis. & locutus eſt ad eū quinqgenari9 pnceps
τοῦ ὄρους. καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτὸν ὁ πεντηκόνταρχος
& dixit: homo dei hec dicit rex:
καὶ εἶπεν, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ τάδε λέγει ὁ βασιλεύς,
deſcende. & rñdit helias & dixit ad quin-
κατάβηθι. καὶ ἀπεκρίθη ἠλίας καὶ εἶπε πρὸς τὸν πεν-
quagenariū pncipē: ſi homo dei ſum ego: de-
τηκόνταρχον, εἰ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ εἰμὶ ἐγώ, κα-
ſcendet ignis de celo & deuorabit te &
ταβήσεται πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ καταφάγεταί σε καὶ
quinquaginta tuos. & deſcēdit ignis de ce-
τοὺς πεντήκοντά σου. καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρα-
lo & deuorauit eū & quinquagita eius. &
νοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτὸν καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ
adiiciēs rex miſit ad eū pricipē quinq-
προσθεὶς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πεντηκόνταρ-
genariū alterū & quinquaginta eius. & aſcēdit
χον ἕτερον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ ἀνέβη ὁ
quinqgenari9 pnceps & locut9 eſt ad eū: & dixit:
πεντηκόνταρχος καὶ ἐλάλησεν πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν,
homo dei hec dicit rex: cito de-
ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, ταχέως κα-
ſcende. & rñdit helias & dixit ad eū: ſi ho-
τάβηθι. καὶ ἀπεκρίθη ἠλίας καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, εἰ ἄν-
mo dei ſum ego: deſcēdet ignis de celo
θρωπος τοῦ θεοῦ εἰμὶ ἐγώ, καταβήσεται πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
& deuorabit te & quinquaginta tuos. & de-
καὶ καταφάγεταί σε καὶ τοὺς πεντήκοντά σου. καὶ κα-
ſcēdit ignis de celo & deuorauit illū &
τέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτὸν καὶ
quinquaginta ei9. & addēs rex rurſū mi-
τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ προσθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔτι ἀπέστει-
ſit quinqgenariū pncipē tertiū & quinquagita eius. &
λε πεντηκόνταρχον τρίτον καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ. καὶ
venit quinqgenari9 pnceps terti9: & curuauit in . ge-
ἦλθεν ὁ πεντηκόνταρχος ὁ τρίτος, καὶ ἔκαμψεν ἐπὶ τὰ γό-
nua ſua cōtra heliā: & pcat9 ē eū: & locut9 eſt
νατα αὐτοῦ ἀπέναντι τοῦ ἠλίου, καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν
ad eū dicēs: homo dei honoretur iā aīa
πρὸς αὐτὸν λέγων, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ ἐντιμωθήτω δὴ ἡ ψυχή
mea & aīe ſeruorū tuorū quinqgīta in ocu-
μου καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν δούλων σου τῶν πεντήκοντα ἐν ὀφ-
lis tuis. ecce eīn deſcēdit ignis de celo & deuo-
θαλμοῖς σου. ἰδοὺ γὰρ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέ-
rauit duos quīqgenarios pncipes primos & vniuſcuiuſq;
φαγε τοὺς δύο πεντηκοντάρχους τοὺς πρώτους καὶ ἑκάστου
quinqgīta: & nūc honoretur iā aīa ſer-
τοὺς πεντήκοντα, καὶ νῦν ἐντιμωθήτω δὴ ἡ ψυχὴ τῶν δού-
uorū tuorū in oculis tuis. & locut9 eſt angelus dñi ad heli-
λων σου ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἐλάλησεν ἄγγελος κυρίου πρὸς ἠλί-
am dicēs: deſcēde cū eo ne timeas a facie
αν λέγων, κατάβηθι μετ᾽ αὐτοῦ μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου
eorū. & ſurgens deſcēdit helias: & abiit cū eis
αὐτῶν. καὶ ἀναστὰς κατέβη ἠλίας, καὶ ἐπορεύθη μετ᾽ αὐτῶν

C

D

ad regem. & locut9 eſt ad eum: hec di-
πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν, τάδε λέ-
cit dñs: eo q miſiſti nuncios ad cōſu-
γει κύριος, ἀνθ᾽ ὧν ἀπέστειλας ἀγγέλους ἐπερω-
lendū in baal muſcā deū accaron quaſi nō eēt
τῆσαι ἐν τῷ βαὰλ μυῖαν θεὸν ἀκκαρὼν ὡσεὶ μὴ ἦν
deus in iſrael vt interrogares ſermonē eius:
θεὸς ἐν ἰσραὴλ τοῦ ἐπερωτῆσαι τὸν λόγον αὐτοῦ,
ideo lectus ſup quē aſcēdiſti ſup eū nō de-
διὰ τοῦτο ἡ κλίνη ἐφ᾽ ἧς ἀνέβης ἐπ᾽ αὐτῆς οὐ κα-
ſcēdes ab eo: q2 morte morieris. & mor-
ταβήσῃ ἀπ᾽ αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ. καὶ ἀπέ-
tu9 ē iuxta ſmonē dñi: quē locut9 eſt helias. &
θανεν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἠλίας. καὶ
regnauit ioram frater ochozie pro eo:
ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ ὁ ἀδελφὸς ὀχοζίου ἀντ᾽ αὐτοῦ,
quia nō erat ei filius in anno ſcđo io-
ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ υἱὸς ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ ἰω-
ram filii ioſaphat regis iude. & reliqua
ρὰμ υἱοῦ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα. καὶ τὰ λοιπὰ
verborū ochozie & oīa que fecit: nō-
τῶν λόγων ὀχοζίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ
ne ſcripta ſūt in libro ſermonū dierū re-
ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασι-
gum iſrael?
λέων ἰσραήλ;

Ca.2.

A Et factū eſt cū leuaret dñs heliā in
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀναγαγεῖν κύριον τὸν ἠλίαν ἐν
cōmotione q̃ſi in celū: & iuit helias &
συσσεισμῷ ὡς εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπορεύθη ἠλίας καὶ
eliſeus de galgalis. & ait helias ad eliſeū:
ἐλισσαιὲ ἐκ γαλγάλων. καὶ εἶπεν ἠλίας πρὸς ἐλισσαιέ,
ſede iā hic: q2 dñs miſit me vſq; in be-
κάθου δὴ ἐνταῦθα, ὅτι κύριος ἀπέσταλκέ με ἕως βαι-
thel. & ait eliſe9: viuit dñs & viuit aīa tua:
θήλ. καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου,
ſi derelinquā te. & venit in bethel. &
εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ ἔρχονται εἰς βαιθήλ. καὶ
egreſſi ſūt filii prophetarū q in bethel ad eli-
ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν βαιθὴλ πρὸς ἐλι-
ſeum: & dixerūt ei: ſi iā noſti q hodie
σσαιέ, καὶ εἶπον αὐτῷ, εἰ δὴ ἔγνως ὅτι σήμερον
tollit dñs dñm tuū ſuper ca-
λαμβάνει κύριος τὸν κύριόν σου ἐπάνωθεν τῆς κεφα-
put tuū. & dixit: et ego noui: ſilete. &
λῆς σου. καὶ εἶπε, καί γε ἐγὼ ἔγνων, σιωπᾶτε. καὶ
dixit helias eliſeo: ſede iā hic: q2 do-
εἶπεν ἠλίας τῷ ἐλισσαιέ, κάθου δὴ ἐνταῦθα, ὅτι κύ-
minus miſit me in hiericho. & ait eliſeus: viuit
ριος ἀπέσταλκέ με εἰς ἱεριχώ. καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ, ζῇ
dñs & viuit aīa tua: ſi derelinquā te. &
κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ
venerūt in hiericho & appropinquerūt filii pphetarū q
ἦλθον εἰς ἱεριχὼ καὶ ἤγγισαν οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ
in hiericho ad eliſeū: & dixerūt ei: ſi iā
ἐν ἱεριχὼ πρὸς ἐλισσαιέ, καὶ εἶπον αὐτῷ, εἰ δὴ
noſti q hodie tollit dñs dñm tuū
ἔγνως ὅτι σήμερον λαμβάνει κύριος τὸν κύριόν σου
ſuper caput tuū? & dixit: ego noui: ſi-
ἐπάνω τῆς κεφαλῆς σου; καὶ εἶπεν, ἐγὼ ἔγνων, σιω-
lete. & dixit ei helias: ſede iā hic:
πᾶτε. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἠλίας, κάθου δὴ ἐνταῦθα,
quia dñs miſit me vſq; ad iordanē. & a-
ὅτι κύριος ἀπέσταλκέ με ἕως τοῦ ἰορδάνου. καὶ εἶ-
it eliſeus: viuit dñs & viuit aīa tua: ſi dereli-
πεν ἐλισσαιέ, ζῇ κύριος καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκατα-
quā te. & ierunt ambo & quinqua-
λείψω σε. καὶ ἐπορεύθησαν ἀμφότεροι καὶ πεντή-
ginta viri de filiis pphetarū.
κοντα ἄνδρες ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν

regem & locutus eſt ei. Hec dicit dominus. Quia miſiſti nuncios ad conſulendum beelzebub deū accarō quaſi non eſſet deus in iſrael a quo poſſes interrogare ſermonē: ideo de lectulo ſup quem aſcendiſti nō deſcēdes: ſed morte morieris. Mortu9 ē aūt iuxta ſermonē dñi quē locutus eſt helias: & regnauit iorā fr̃ eius pro eo: anno ſecūdo ioram filii ioſaphat regis iude. Nō eī hēbat filiū. Reliqua autem verborum ochozie que operatus eſt: nonne hec ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum iſrael? 2.

Factū ē āt cū leuare vellet dñs heliam p turbinem in cēlum: ibant helias & heliſeus de galgalis. Dixitq; helias ad heliſeū. Sede hic: quia dominus miſit me vſq; ī bethel. Cui ait heliſeus. Viuit dñs & viuit aīa tua: quia nō derelinquā te. Cūq; deſcēdiſſēt bethel: egreſſi ſunt filii pphetarū qui erāt in bethel ad heliſeū & dixerūt ei. Nūqd noſti: quia hodie dominus tollet dominum tuum a te? Qui reſpondit. Et ego noui. Silete. Dixit autem helias ad heliſeum. Sede hic quia dñs miſit me in hiericho. Et ille ait. Viuit dñs & viuit anima tua: quia nō derelinquā te. Cūq; vēiſſēt hiericho: acceſſerūt filii pphetarū q erāt in hiericho ad heliſeū: & dixerūt ei. Nūquid noſti: quia dominus hodie tollet dominum tuum a te? Et ait. Et ego noui. Silete. Dixit autem ei helias. Sede hic: quia dñs miſit me vſq; ad iordanem. Qui ait. Viuit dominus: & viuit aīa tua: quia nō dereliquā te. Ierūt igitur ambo pariter & quinquagīta viri de filiis prophetarū

המלך: וידבר אליו כה אמר יהוה יען אשר שלחת מלאכים לדרש בבעל זבוב אלהי עקרון המבלי אין אלהים בישראל לדרש בדברו לכן המטה אשר עלית שם לא תרד ממנה כי מות תמות: וימת כדבר יהוה אשר דבר אליהו וימלך יהורם תחתיו בשנת שתים ליהורם בן יהושפט מלך יהודה כי לא היה לו בן: ויתר דברי אחזיהו אשר עשה הלוא המה כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל:

Cap. ij.

ויהי בהעלות יהוה את אליהו בסערה השמים וילך אליהו ואלישע מן הגלגל: ויאמר אליהו אל אלישע שב נא פה כי יהוה שלחני עד בית אל ויאמר אלישע חי יהוה וחי נפשך אם אעזבך וירדו בית אל: ויצאו בני הנביאים אשר בית אל אל אלישע ויאמרו אליו הידעת כי היום יהוה לקח את אדניך מעל ראשך ויאמר גם אני ידעתי החשו: ויאמר לו אליהו אלישע שב נא פה כי יהוה שלחני יריחו ויאמר חי יהוה וחי נפשך אם אעזבך ויבאו יריחו: ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו אל אלישע ויאמרו אליו הידעת כי היום יהוה לקח את אדניך מעל ראשך ויאמר גם אני ידעתי החשו: ויאמר לו אליהו שב נא פה כי יהוה שלחני הירדנה ויאמר חי יהוה וחי נפשך אם אעזבך וילכו שניהם: וחמשים איש מבני הנביאים

הלכו ויעמדו מנגד מרחוק ושניהם — עמד רחק
עמדו על הירדן׃ ויקח אליהו את — לקח
אדרתו ויגלם ויכה את המים — גלם נכה
ויחצו הנה והנה ויעברו שניהם — חצה עבר
בחרבה׃ ויהי כעברם ואליהו אמר — היה
אל אלישע שאל מה אעשה לך — עשה
בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע — לקח אמר
ויהי נא פי שנים ברוחך אליו׃ — פה שנה
ויאמר הקשית לשאול אם תראה — קשה שאל
אתי לקח מאתך יהי לך כן ואם — ראה
אין לא יהיה׃ ויהי המה הלכים
הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי — הלך
אש ויפרדו בין שניהם ויעל — פרד עלה
אליהו בסערה השמים׃ ואלישע
ראה והוא מצעק אבי אבי — צעק
רכב ישראל ופרשיו ולא ראהו
עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם — חזק קרע
לשנים קרעים׃ וירם את אדרת — שנה רום
אליהו אשר נפלה מעליו וישב — שוב
ויעמד על שפת הירדן׃ ויקח את — עמד שפה
אדרת אליהו אשר נפלה מעליו — לקח
ויכה את המים ויאמר איה — נכה
יהוה אלהי אליהו אף הוא ויכה
את המים ויחצו הנה והנה ויעבר — חצה עבר
אלישע׃ ויראהו בני הנביאים — ראה נבא
אשר ביריחו מנגד ויאמרו — אמר
נחה רוח אליהו על אלישע ויבאו — נוח בוא
לקראתו וישתחוו לו ארצה׃ — שחה
ויאמרו אליו הנה נא יש את
עבדיך חמשים אנשים בני חיל
ילכו נא ויבקשו את אדניך פן — בקש
נשאו רוח יהוה וישלכהו באחד — שלך
ההרים או באחת הגאיות — גיא
ויאמר לא תשלחו׃ ויפצרו בו עד — שלח פצר
בש ויאמר שלחו וישלחו חמשים — בוש
איש ויבקשו שלשה ימים — יום

ſecuti ſunt eos. Qui &
ſteterūt ecōtra lōge. Il
li āt ābo ſtabāt ſup Ior
danē. Tulitq; helias
palliū ſuū & inuoluit il
lud: & percuſſit aquas: q̃
diuiſe ſunt in vtramq;
partē: & trāſierūt ābo
p ſiccū. Cumq; tranſiſ
ſent: helias dixit
ad heliſeū. Poſtula qđ
vis: vt faciam tibi
anteq̃ tollar a te. Di
xitq; heliſeus.
Obſecro vt fiat in me
duplex ſpūs tu9. Qui
rñdit. Rem difficilē po
ſtulaſti. Attamē ſi vide
ris me qñ tollar a te: e
rit quod petiſti. Si autē
non videris: non erit.
Cumq; pergerent &
incedētes ſermocina
rētur: ecce curr9 igne9
& equi ignei diuiſerūt
vtrūq;. Et aſcendit
helias p turbinē in ce
lū: heliſeus autem
videbat & clamabat.
Pater mi: pater mi
currus iſrael & auriga
eius. Et non vidit eum
amplius. Apphēditq;
veſtimēta ſua: et ſcidit
illa in duas partes. Et
leuauit pallium
helie quod ceciderat
ei. Reuerſuſq;
ſtetit ſup ripā iordãis
&
pallio helie quod ceci
derat ei
percuſſit aquas. Et di
xit. Vbi eſt
deus helie etiam nūc.
Percuſſitq;
aquas & diuiſe ſūt huc
atq; illuc: & tranſiit
heliſeus. Videntes autē
filii prophetarum
qui erant in hiericho
de contra dixerunt.
Requieuit ſpūs helie
ſup heliſeū. Et venien
tes in occurſū ei9 adora
uerunt eum proni in terrā:
dixerūtq; illi. Ecce cū
ſeruis tuis ſunt quīqua
gīta viri fortes: qui poſ
ſunt ire & q̃rere domi
num tuum: ne forte
tulerit eū ſpūs dñi & p
iecerit eum in vnum
mōtiū aut in vnā valli
um. Qui
ait. Nolite mittere. Co
egeruntq; eum donec
acquieſceret & diceret.
Mittite. Et miſerunt
quinq̃gita viros. Qui
cū q̃ſiſſent trib9 dieb9

venerūt: ꝛ ſteterūt econtra lōge. ambo aūt ſte
ἦλθον, καὶ ἔστησαν ἐξεναντίας μακρόθεν· ἀμφότεροι δὲ ἔστη — B
terūt ſup iordanē. ꝛ tulit helias pallium
σαν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἔλαβεν ἠλίας τὴν μηλωτὴν
ſuum ꝛ inuoluit illud: ꝛ percuſſit in eo a-
αὐτοῦ καὶ εἵλησεν αὐτήν, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτῇ τὰ ὕδα
quas: ꝛ diuiſa eſt aqua hinc ꝛ hinc. ꝛ trāſierūt
τα, καὶ διῃρέθη τὸ ὕδωρ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ διέβησαν
ambo per ſiccū. ꝛ factū ē vt trāſiuit: dixit helias
ἀμφότεροι διὰ ξηρᾶς. καὶ ἐγένετο ὡς διῆλθεν, εἶπεν ἠλίας
eliſeo: poſtula qđ faciā tibi anteq̃ tollar
τῷ ἐλισσαιέ, αἴτησαι τί ποιήσω σοι πρὶν ἢ ἀναληφθῆναί
ego a te. ꝛ dixit eliſeus: fiat iā ſpūs q̃ ē
με ἀπὸ σοῦ. καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ, γενηθήτω δὴ τὸ πνεῦμα τὸ
in te dupliciter in me. ꝛ dixit helias rē durā dixiſti
ἐπὶ σοὶ διπλῶς ἐπ᾽ ἐμέ. καὶ εἶπεν ἠλίας, ἐσκλήρυνας
in petendo: attamē ſi videris me recedētē
τοῦ αἰτήσασθαι, πλὴν ἐὰν ἴδῃς με ἀναλαμβανόμενον
a te: erit tibi ſic. ſi aūt nō videris: non fi
ἀπὸ σοῦ, ἔσται σοι οὕτως. ἐὰν δὲ μὴ ἴδῃς, οὐ μὴ γένη
et. ꝛ factū eſt ipſis pergētibus ꝛ loquētibus: ꝛ
ται. καὶ ἐγένετο αὐτῶν πορευομένων καὶ λαλούντων, καὶ — Eccl. 58.b.
ecce currus igneus ꝛ equi ignei: ꝛ diuiſerūt
ἰδοὺ ἅρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρός, καὶ διεχώρισαν
inter ambos. ꝛ aſſumpt9 eſt helias in commotio
ἀναμέσον ἀμφοτέρων. καὶ ἀνελήφθη ἠλίας ἐν συσσεισ
ne vſq; ad celū. ꝛ eliſe9 videbat ꝛ ipſe clamabat:
μῷ ἕως εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἐλισσαιὲ ἑώρα καὶ αὐτὸς ἐβόα,
pater pater: currus iſrael ꝛ eques eius: ꝛ — Infra. 13.c.
πάτερ πάτερ, ἅρμα ἰσραὴλ καὶ ἱππεὺς αὐτοῦ, καὶ
nō vidit eū āpli9. ꝛ apphēdit eliſeus veſtimē
οὐκ εἶδεν αὐτὸν ἔτι. καὶ ἐκράτησεν ἐλισσαιὲ τοῦ ἱματί
ta ſua ꝛ ſcidit illud in duas ptes: ꝛ leuauit pal — C
ου αὐτοῦ καὶ διέρρηξεν αὐτὸ εἰς δύο, καὶ εἵλετο τὴν μη
lium helie eliſe9 qđ ceciderat ſuper eū.
λωτὴν ἠλίου ὁ ἐλισσαιὲ τὴν πεσοῦσαν ἐπάνωθεν αὐτοῦ.
ꝛ reuerſus eſt eliſe9 ꝛ ſtetit ſup ripā iorda
καὶ ἐπέστρεψεν ἐλισσαιὲ καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ἰορδά
nis: ꝛ tulit palliū helie: qđ ceciderat ſuper eū:
νου, καὶ ἔλαβε τὴν μηλωτὴν ἠλίου, ἣ ἔπεσεν ἐπάνωθεν αὐτοῦ
ꝛ percuſſit aquas ꝛ nō ſūt diuiſe. ꝛ dixit eliſeus:
καὶ ἐπάταξε τὰ ὕδατα καὶ οὐ διῃρέθη. καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ,
vbi eſt deus helie etiā ipſe: ꝛ percuſſit aquas:
ποῦ ἐστὶν θεὸς ἠλίου ἀφφώ, καὶ ἐπάταξε τὰ ὕδατα
ꝛ diuiſe ſūt huc ꝛ huc. ꝛ trāſiit p ſiccū ꝛ viderūt
καὶ διῃρέθη ἔνθα καὶ ἔνθα. καὶ ἦλθε διὰ ξηρᾶς καὶ εἶδον
filij pphetarū q̃ in hiericho ecōtra reuer
οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν οἱ ἐν ἱεριχῷ ἐξεναντίας ἀναστρέ
tentē eū. ꝛ dixerūt: requieuit ſpūs
φοντα αὐτόν. καὶ εἶπον, ἐπαναπέπαυται τὸ πνεῦμα
helie ſup eliſeum. ꝛ abierunt in occurſum
ἠλίου ἐπὶ ἐλισσαιέ. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς συνάντησιν
ei ꝛ adorauerunt eū ſup terrā. ꝛ dixerūt ad
αὐτῷ καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπον πρὸς
eum: ecce iā ſunt cū ſeruis tuis quinqua
αὐτόν, ἰδοὺ δὴ εἰσὶ μετὰ τῶν παίδων σου πεντή
ginta viri filij roboris: euntes iā que
κοντα ἄνδρες υἱοὶ δυνάμεως, πορευθέντες δὴ ζητη
rant dñm tuū ne forte tulerit eū ſpiri
σάτωσαν τὸν κύριόν σου, μήποτε ἦρεν αὐτὸν πνεῦ
tus dñi: ꝛ proiecit eū in vnū montiū vel in
μα κυρίου, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐφ᾽ ἓν τῶν ὀρέων ἢ ἐπὶ
vnū colliū. ꝛ ait eliſeus: nō mitte
ἕνα τῶν βουνῶν. καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ, οὐκ ἀποστελεῖ
tis. ꝛ coegerunt eū donec erubeſceret. ꝛ di
τε. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν ἕως ᾐσχύνετο. καὶ εἶ
xit: mittite. ꝛ miſerūt quinquaginta vi
πεν, ἀποστείλατε. καὶ ἀπέστειλαν πεντήκοντα ἄν
ros: ꝛ queſierūt tribus diebus:
δρας, καὶ ἐζήτησαν τρισὶν ἡμέραις,

B
ꝛ nō inuenerūt. ꝛ reuerſi ſunt ad eum. ꝛ eliſeus
D καὶ οὐχ εὗρον. καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς αὐτόν. καὶ ἐλισσαιὲ
ſedebat in hiericho: ꝛ dixit eis: nōne dixi vobis
ἐκάθητο ἐν ἱεριχῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ εἶπον ὑμῖν
nō eatis? ꝛ dixerūt viri ciuitatis ad eli
μὴ πορεύεσθε; καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως πρὸς ἐλι
ſeum: ecce iā habitatio ciuitatis huius bo
σσαιέ, ἰδοὺ δὴ ἡ κατοίκησις τῆς πόλεως ταύτης ἀγα
na ſicut tu dñe pſpicis: ꝛ aque male: ꝛ
θὴ καθὼς σὺ κύριε ὁρᾷς, καὶ τὰ ὕδατα πονηρά, καὶ ἡ
terra ſterilis. ꝛ ait eliſeus: tollite mihi hydri
γῆ ἀτεκνουμένη. καὶ εἶπεν ἐλισσαιέ, λάβετέ μοι ὑδρί
am nouā: ꝛ mittite ibi ſalē. ꝛ tulerūt ei:
σκην καινήν, καὶ ἐμβάλετε ἐκεῖ ἅλας. καὶ ἔλαβον αὐ
ꝛ egreſſus ē ad trāſitū aquarū ꝛ mi
τῷ, καὶ ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν διέξοδον τῶν ὑδάτων καὶ ἔρρι
ſit ibi ſalē. ꝛ ait: hec dicit dñs: ſa
ψεν ἐκεῖ τὸ ἅλας. καὶ εἶπεν, τάδε λέγει κύριος, ἴα
naui aquas has: nō erit āpli9 inde mo
μαι τὰ ὕδατα ταῦτα, οὐκ ἔσται ἔτι ἐκεῖθεν ἀποθνή
riēs neq; ſterilis. ꝛ ſanate ſūt aque vſq; ad di
σκων οὐδὲ ἀτεκνουμένη. καὶ ἰάθη τὰ ὕδατα ἕως τῆς ἡμέ
em hanc iuxta vbū qđ locut9 eſt eliſeus. ꝛ aſcē
ρας ταύτης κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν ἐλισσαιέ. καὶ ἀνέ
dit eliſeus inde in bethel: ꝛ ipſo aſcēdē
βη ἐλισσαιὲ ἐκεῖθεν εἰς βαιθήλ, καὶ αὐτοῦ ἀναβαίνον
te in via: egreſſi ſūt pueri parui de ciuitate
τος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐξῆλθε παιδάρια μικρὰ ἐκ τῆς πόλεως
ꝛ illudebāt ei: ꝛ dicebāt ei: aſcēde cal
καὶ κατέπαιζον αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, ἀνάβαινε φα
ue aſcēde calue. ꝛ reſpexit poſt ſe:
λακρὲ ἀνάβαινε φαλακρέ. καὶ ἐξένευσεν ὀπίσω αὐτοῦ,
ꝛ vidit eos: ꝛ maledixit eis in noīe do
καὶ εἶδεν αὐτά, καὶ κατηράσατο αὐτὰ ἐν ὀνόματι κυ
C
mini. ꝛ egreſſi ſūt duo vrſi de ſaltu: ꝛ lacera
ρίου. καὶ ἐξῆλθον δύο ἄρκοι ἐκ τοῦ δρυμοῦ, καὶ ἀνέρρη
uerūt ex eis quadraginta ꝛ duos pueros. ꝛ trā
ξαν ἐξ αὐτῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο παιδάρια. καὶ διῆλ
ſijt inde in mōtē carmeli: ꝛ inde reuerſuſ
θεν ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος τὸ καρμήλιον, καὶ ἐκεῖθεν ἐπέστρε
eſt in ſamariam.
ψεν εἰς σαμαρείαν.

Ca. 3.

A Et ioram filius achaab regnauit in iſrael in
Καὶ ἰωρὰμ υἱὸς ἀχαὰβ ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραὴλ ἐν
ſamaria in octauo decimo āno ioſaphat regis
σαμαρείᾳ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει ἰωσαφὰτ βασιλέως
iuda. ꝛ regnauit duodecim ānis: ꝛ fecit
ἰούδα. καὶ ἐβασίλευσεν δώδεκα ἔτη, καὶ ἐποίησε τὸ
malū corā dño: ſed nō ſicut pater ſu
πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς ὁ πατὴρ αὐ
us ꝛ mater ſua. ꝛ ammouit ſtatuas ba
τοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. καὶ μετέστησε τὰς στήλας τοῦ βα
al: q̃s fecit pater eius: verūtñ in pecca
άλ, ἃς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πλὴν ἐν ταῖς ἁμαρ
tis hieroboā filij nabat q̃ peccare fecit iſrael:
τίαις ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ,
adheſit: ꝛ nō receſſit ab eis. ꝛ meſa rex
ἐκολλήθη, καὶ οὐκ ἀπέστη ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ μεσὰ βασιλεὺς
moab erat hñs pecora: ꝛ erat afferēs tributū: ꝛ reddēs
μωὰβ ἦν νωκήδ, καὶ ἦν φέρων φόρον, καὶ ἐπιστρέφων τῷ
regi iſrael cētum milia agnorū ꝛ cētum
βασιλεῖ ἰσραὴλ ἑκατὸν χιλιάδας ἀρνῶν καὶ ἑκατὸν
milia arietū in velleribus. ꝛ factū ē poſtq̃
χιλιάδας κριῶν ἐπὶ πόκων. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ
mortu9 eſt achaab: pūaricat9 ē moab in rege iſ
ἀποθανεῖν ἀχαάβ, ἠθέτησεν μωὰβ ἐν βασιλεῖ ἰσ
rael. ꝛ egreſſus ē ioram rex iſrael de ſa
ραήλ. καὶ ἐξῆλθεν ἰωρὰμ ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐκ σα
maria in die illa: ꝛ recenſuit iſr.
μαρείας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐπεσκέψατο τὸν ἰσλ.

nō inuenerūt. Et reuer
ſi ſunt ad eum. At ille
hītabat in hiericho: &
dixit eis. Nunquid non
dixi vobis: nolite mit
tere? Dixerunt quoq;
viri ciuitatis ad heliſe
um. Ecce
hītatio ciuitatis huius
optima eſt ſicut tuipſe
dñe pſpicis. Sed aque
peſſime ſūt: & terra ſte
rilis. At ille ait. Affer
te mihi vas nouum
& mittite in illud ſal.
Qđ cū attuliſſet: egreſ
ſus ad fōtē aq̃rū miſit
in illum ſal:
& ait. Hec dicit domi
nus. Sanaui aquas
has: & non erit vltra i
eis mors
neq; ſterilitas. Sanate
ſunt ergo aq̄ vſq; in di
em hanc iuxta verbum
heliſei qđ locutus eſt.
Aſcēdit āt inde heliſe9
in bethel. Cūq; aſcen
deret p viā: pueri parui
egreſſi ſunt de
ciuitate & illudebāt ei
dicentes.
Aſcēde calue: aſcende
calue. Qui cū reſpexiſ
ſet vidit eos: & maledi
xit eis in noīe dñi. Egreſ
ſiq; ſunt duo vrſi de ſal
tu & lacerauerunt
ex eis quadraginta du
os pueros. Abiit autē
inde in mōtem carme
li: & inde reuerſus eſt in
ſamariam. 3.
Ioram vero filius a
chab regnauit ſup
iſrael in ſamaria: anno
decio octauo ioſaphat
regis
iude. Regnauitq; duo
decim annis.
& fecit malū corā do
mino: ſed non
ſicut pater ſuus & ma
ter. Tulit enim ſtatuas
baal quas fecerat pater
eius: veruntñ in pctis
hieroboā filii nabat q
peccare fecit
iſrael adheſit nec receſ
ſit ab eis. Porro meſa
rex moab nutriebat
pecora multa: & ſolue
bat regi iſrael cētū mi
lia agnorū: & cētū mi
lia arietū cū velleribus
ſuis. Cūq; mortuus fuiſ
ſet achab: pūaricatus ē
fedus qđ hēbat cū rege
iſrael. Egreſſus ē igitur
rex ioram in die illa
de ſamaria: & recenſuit
vniuerſum iſrael

ולא מצאהו׃ וישבו אליו והוא — שוב
ישב ביריחו ויאמר אלהם הלא
אמרתי אליכם אל תלכו׃ ויאמרו — הלך
אנשי העיר אל אלישע הנה נא
מושב העיר טוב כאשר אדני ראה — ישב
והמים רעים והארץ משכלת׃ — רוע שכל
ויאמר קחו לי צלחית חדשה — לקח
ושימו שם מלח ויקחו אליו׃ ויצא — שום
אל מוצא המים וישלך שם מלח — יצא
ויאמר כה אמר יהוה רפאתי למים
האלה לא יהיה משם עוד מות — היה
ומשכלת׃ וירפו המים עד היום — רפא
הזה כדבר אלישע אשר דבר׃
ויעל משם בית אל והוא עלה — עלה
בדרך ונערים קטנים יצאו מן
העיר ויתקלסו בו ויאמרו לו — קלס
עלה קרח עלה קרח׃ ויפן אחריו — פנה
ויראם ויקללם בשם יהוה ותצאנה — ראה קלל
שתים דבים מן היער ותבקענה — יצא דוב
מהם ארבעים ושני ילדים׃ וילך — בקע ילד
משם אל הר הכרמל ומשם שב — שנה
שמרון׃ ויהורם בן אחאב — שוב

Cap. iij.

מלך על ישראל בשמרון בשנת
שמנה עשרה ליהושפט מלך — שנה
יהודה וימלך שתים עשרה שנה׃ — מלך
ויעשה הרע בעיני יהוה רק לא — עשה רוע
כאביו וכאמו ויסר את מצבת — סור יצב
הבעל אשר עשה אביו׃ רק בחטאת
ירבעם בן נבט אשר החטיא את — חטא
ישראל דבק לא סר ממנה׃ ומישע
מלך מואב היה נקד והשיב למלך — שוב
ישראל מאה אלף כרים ומאה אלף
אילים צמר׃ ויהי כמות אחאב — כר היה
ויפשע מלך מואב במלך ישראל׃ — פשע
ויצא המלך יהורם ביום ההוא
משמרון ויפקד את כל ישראל׃ — פקד

וילך וישלח אל יהושפט מלך שלח
יהודה לאמר מלך מואב פשע בי
התלך אתי אל מואב למלחמה ילך לחם
ויאמר אעלה כמוני כמוך כעמי עלה
כעמך כסוסי כסוסיך: ויאמר אי אמר
זה הדרך נעלה ויאמר דרך מדבר דבר
אדום: וילך מלך ישראל ומלך
יהודה ומלך אדום ויסבו דרך שבעת סבב
ימים ולא היה מים למחנה ולבהמה יום חנה
אשר ברגליהם: ויאמר מלך
ישראל אהה כי קרא יהוה לשלשת
המלכים האלה לתת אותם ביד נתן את
מואב: ויאמר יהושפט האין פה
נביא ליהוה ונדרשה את יהוה נבא דרש
מאותו ויען אחד מעבדי מלך ענה
ישראל ויאמר פה אלישע בן
שפט אשר יצק מים על ידי אליהו:
ויאמר יהושפט יש אותו דבר
יהוה וירדו אליו מלך ישראל
ויהושפט ומלך אדום: ויאמר אלישע
אל מלך ישראל מה לי ולך לך אל ילך
נביאי אביך ואל נביאי אמך
ויאמר לו מלך ישראל אל כי
קרא יהוה לשלשת המלכים האלה
לתת אותם ביד מואב: ויאמר
אלישע חי יהוה צבאות אשר עמדתי
לפניו כי לולי פני יהושפט מלך פנה
יהודה אני נשא אם אביט אליך נבט
ואם אראך: ועתה קחו לי מנגן ראה לקח
והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד נגן היה
יהוה: ויאמר כה אמר יהוה עשה
הנחל הזה גבים גבים: כי כה אמר יכב
יהוה לא תראו רוח ולא תראו גשם ראה
והנחל ההוא ימלא מים ושתיתם מלא שתה
אתם ומקניכם ובהמתכם: ונקל קנה קלל
זאת בעיני יהוה ונתן את מואב

Miſitqȝ ad ioſaphat regem iuda dicens. Rex moab receſſit a me. veni mecum cōtra eū ad prelium. Qui rn̄dit. Aſcendam. Qui meus ē: tuus eſt: populus meus pp̄ls tuus: & equi mei eq tui. Dixitqȝ. Per quā viā aſcēdem⁹? At ille rn̄dit. Per deſertum idumee. Perrexerūt igitur rex iſrael & rex iuda & rex edō: & circuierunt p viam ſeptem dierum: nec erat aqua exercitui & iumentis que ſequebantur eos. Dixitqȝ rex iſrl. Heu heu heu. Cōgregauit nos dn̄s tres reges: vt traderet i manu moab. Et ait ioſaphat. Eſt ne hic propheta dn̄i vt dep̄cemur dominum p eū? Et rn̄dit vnus d ſeruis regis iſrael. Eſt hic heliſeus filius ſaphat qui fūdebat aquā ſup man⁹ helie. Et ait Ioſaphat. Eſt apud eum ſermo dn̄i. Deſcēditqȝ ad eū rex iſrael & ioſaphat rex iuda & rex edō. Dixit autē heliſeus ad regem iſrael. Quid mihi & tibi eſt? Vade ad pphetas patris tui & matris tue. Et ait illi rex iſrael. Quare congregauit dn̄s tres reges hos vt traderet eos in manus moab. Dixitqȝ ad eū heliſeus. Viuit dn̄s exercituū in cuius conſpectu ſto: q̄ ſi nō vultū ioſaphat regis iude erubeſcerē: nō atēdiſſem quidem te: nec reſpexiſſem. Nūc aūt adducite mihi pſaltem. Cūqȝ caneret pſaltes: facta eſt ſup eū manus dn̄i. Et ait. Hec dicit dominus. Facite alueū torrētis huius foſſas & foſſas. Hec ei dicit dn̄s. Non videbitis ventum neqȝ pluuiam: & alue⁹ iſte replebitur aquis: & bibetis vos & familie vr̄e: & iumenta veſtra. Paruūqȝ ē hoc in cōſpectu dn̄i: in ſup tradet etiam moab

ꝛ abijt ꝛ miſit ad ioſaphat regem iu
καὶ ἐπορεύθη καὶ ἀπέστειλεν πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰού
da dicēs: rex moab p̄uaricat⁹ ē in me: ſi i
δα λέγων, βασιλεὺς μωὰβ ἠθέτησεν ἐν ἐμοί, εἰ πορεύ
bis mecū cōtra moab in p̄eliū? ꝛ dixit: a
σῃ μετ᾽ ἐμοῦ ἐπὶ μωὰβ εἰς πόλεμον; καὶ εἶπεν, πορεύ
bo. ſimilis tibi: ſimilis mihi: ꝛ vt pp̄ls tuus pp̄ls
σομαι. ὅμοιός σοι, ὅμοιος ἐμοί, καὶ ὡς ὁ λαός σου ὁ λαός
meus: ꝛ vt equi tui equi mei. ꝛ dixit qua
μου, καὶ ὡς οἱ ἵπποι σου οἱ ἵπποι μου. καὶ εἶπεν ποίᾳ
via aſcēdemus? ꝛ dixit: via deſerti edom. ꝛ
ὁδῷ ἀναβησόμεθα; καὶ εἶπεν, ὁδὸν ἐρήμου ἐδώμ. καὶ
abijt rex iſrael ꝛ rex iuda ꝛ
ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ὁ βασιλεὺς ἰούδα καὶ
rex edom: ꝛ ibant circūdātes viā ſeptē
ὁ βασιλεὺς ἐδώμ, καὶ ἐπορεύοντο κυκλοῦντες ὁδὸν ἑπτὰ
dierū: ꝛ nō erat aqua caſtris ꝛ iumē
ἡμερῶν, καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ παρεμβολῇ καὶ τοῖς κτήνε
tis q̄ erāt in pedib⁹ eoꝝ. ꝛ dixit rex
σι τοῖς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς
iſrael: heu q: vocauit dn̄s tres reges i
ἰσραήλ, ὦ ὅτι κέκληκεν κύριος τοὺς τρεῖς βασιλεῖς τού
ſtos vt traderet eos in manu moab. ꝛ ait
τους παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς χεῖρα μωάβ. καὶ εἶπεν
ioſaphat ad eū: ſi eſt hic pp̄heta dn̄i:
ἰωσαφὰτ πρὸς αὐτόν, εἰ ἔστιν ἐνταῦθα προφήτης τοῦ κυρίου,
ꝛ cōſulemus dn̄s per eū? ꝛ rn̄dit
καὶ ἐπερωτήσομεν τὸν κύριον δι᾽ αὐτοῦ; καὶ ἀπεκρίθη
vn⁹ de ſeruis regis iſrael. ꝛ ait: eſt
εἷς τῶν παίδων τοῦ βασιλέως ἰσραήλ. καὶ εἶπεν, ἔστιν
hic eliſeus filius ſaphat: q̄ fundebat aquā ſup
ἐνταῦθα ἐλισαιὲ υἱὸς σαφάτ, ὃς ἐπέχεεν ὕδωρ ἐπὶ
manus helie. ꝛ ait ioſaphat: eſt in eo ſmo
χεῖρας ἡλίου. καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ, ἔστιν ἐν αὐτῷ ῥῆμα
dn̄i? ꝛ deſcēdit ad eum rex iſrael ꝛ
κυρίου; καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ
ioſaphat rex iuda ꝛ rex edom. ꝛ
ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα καὶ ὁ βασιλεὺς ἐδώμ. καὶ
dixit eliſeus ad regem iſrael: qd mihi ꝛ
εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραήλ, τί ἐμοὶ καὶ
tibi? vade ad p̄phetas patris tui
σοί, δεῦρο πρὸς τοὺς προφήτας τοῦ πατρός σου
ꝛ ad pp̄hetas mr̄is tue. ꝛ ait
καὶ πρὸς τοὺς προφήτας τῆς μητρός σου. καὶ εἶπεν
ei rex iſrael: nūquid vocauit dn̄s
αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, μὴ ὅτι κέκληκε κύριος τοὺς
tres reges iſtos vt traderet eos in
τρεῖς βασιλεῖς τούτους τοῦ παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς
manus moab? ꝛ dixit eliſeus: viuit dn̄s exer
χεῖρας μωάβ; καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, ζῇ κύριος τῶν δυνά
cituū cui adſui corā eo: q̄ ſi nō vultum
μεων ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι εἰ μὴ πρόσωπον
ioſaphat regis iuda ego accipiā: ſi aſpe
τοῦ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα ἐγὼ λαμβάνω, εἰ ἐπέ
xiſſem ad te vel vidiſſē te. ꝛ nūc accipite mihi pſal
βλεψα πρὸς σὲ ἢ εἶδόν σε. καὶ νῦν λάβετέ μοι ψάλ
tem. ꝛ factū ē vt caneret pſaltes: ꝛ fa
λοντα. καὶ ἐγένετο ὡς ἔψαλλεν ὁ ψάλλων, καὶ ἐγέ
cta eſt ſup eū man⁹ dn̄i: ꝛ ait: hec dicit dn̄s:
νετο ἐπ᾽ αὐτὸν χεὶρ κυρίου, καὶ εἶπεν, τάδε λέγει κύριος,
facite torrentē hunc foſſas foſ
ποιήσατε τὸν χειμάρρουν τοῦτον βοθύνους βοθύ
ſas: q: hec dicit dn̄s: nō videbitis vētum:
νους, ὅτι τάδε λέγει κύριος, οὐκ ὄψεσθε πνεῦμα,
neqȝ videbitis pluuiā. ꝛ torrens iſte reple
οὔτε μὴ ἴδετε ὑετόν. καὶ ὁ χειμάρρους οὗτος πλη
bitur aqua: ꝛ bibetis vos ꝛ ca
σθήσεται ὕδατος, καὶ πίεσθε ὑμεῖς καὶ αἱ παρεμ
ſtra vr̄a: ꝛ poſſeſſiōes vr̄e ꝛ iumēta vr̄a.
βολαὶ ὑμῶν, καὶ αἱ κτήσεις ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν.
ꝛ leue hoc i cōſpectu dn̄i: ꝛ dabit dn̄s moab
καὶ κοῦφον τοῦτο ἐνώπιον κυρίου, καὶ δώσει κύριος τὴν μωὰβ

1.Re. 22.a.

B

1.Re. 17.a.
18.c.

C

in manus vr̄as. ꝛ percutite oēm ciuitatē muni
εἰς χεῖρας ὑμῶν. καὶ πατάξετε πᾶσαν πόλιν ὀχυ
tam ꝛ oēm vrbē electā: ꝛ vniuerſū lignū bonū
ρὰν καὶ πᾶσαν πόλιν ἐκλεκτήν, καὶ πᾶν ξύλον ἀγαθὸν
ſuccidetis: ꝛ oēs fontes aque obturabitis:
καταβαλεῖτε, καὶ πάσας πηγὰς ὕδατος ἐμφράξετε,
ꝛ oēm p̄tē bonā inutilē reddetis in lapidib⁹. ꝛ
καὶ πᾶσαν μερίδα ἀγαθὴν ἀχρειώσετε ἐν λίθοις. καὶ
factū eſt in matutino quā aſcēdebat ſacrificiū: ꝛ ecce
ἐγένετο ἐν τῷ πρωΐᾳ ἀναβαινούσης τῆς θυσίας, καὶ ἰδοὺ
aque veniebāt de via edom: ꝛ repleta eſt terra
ὕδατα ἤρχετο ἐξ ὁδοῦ ἐδώμ, καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ τῶν
aquis. ꝛ vniuerſa moab audiuit q̄ aſcēderūt
ὑδάτων. καὶ πᾶσα μωὰβ ἤκουσεν ὅτι ἀνέβησαν οἱ
reges vt pugnarēt ꝯ eos: ꝛ clamauerūt de omī
βασιλεῖς πολεμῆσαι αὐτούς, καὶ ἐβόησαν ἐκ παντὸς
accincto balteum ꝛ deſuper: ꝛ ſteterūt in
περιζωννυμένου παραζώνην καὶ ἐπάνω, καὶ ἔστησαν ἐπὶ
terio: ꝛ ſurrexerūt mane: ꝛ ſol ortus eſt
τοῦ ὁρίου, καὶ ὤρθρισαν τοπρωΐ, καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν
aduerſus aquas. ꝛ vidit moab aquas ecōtra
ἐπὶ τὰ ὕδατα. καὶ εἶδε μωὰβ τὰ ὕδατα ἐξεναντίας
rubras q̄ſi ſanguinē. ꝛ dixit ſanguis iſte gladij. pu
πυῤῥὰ ὡσεὶ αἷμα. καὶ εἶπεν αἷμα τοῦτο ῥομφαίας. ἐμα
gnauerūt reges: ꝛ percuſſit vnuſqſqȝ p̄xi
χέσαντο οἱ βασιλεῖς, καὶ ἐπάταξεν ἕκαστος τὸν πλησί
mū ſuū: ꝛ nūc ad ſpolia moab. ꝛ venerūt
ον αὐτοῦ, καὶ νῦν ἐπὶ τὰ σκῦλα μωάβ. καὶ παραγίνονται
in caſtra iſrael. ꝛ ſurgit iſrael ꝛ
εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰσραήλ. καὶ ἀνίσταται ἰσραὴλ καὶ
percuſſit moab. ꝛ fugit moab a facie eoꝝ.
τύπτει τὸν μωάβ. καὶ ἔφυγε μωὰβ ἐκ προσώπου αὐτῶν
ꝛ ingreſſi ſūt ingredientes ꝛ percutiētes moab:
καὶ εἰσῆλθον εἰσπορευόμενοι καὶ τύπτοντες τὸν μωάβ,
ꝛ ciuitates deſtruxerūt: ꝛ oēm partē bonā: p̄io
καὶ τὰς πόλεις καθεῖλον, καὶ πᾶσαν μερίδα ἀγαθήν, ἔῤ
iecit vir lapidē ſuū ꝛ repleuit eā: ꝛ vni
ριψεν ἀνὴρ τὸν λίθον αὐτοῦ καὶ ἐνέπλησεν αὐτήν, καὶ πᾶ
uerſū fontē aque obturauerūt: ꝛ oīe lignū bonū ſucci
σαν πηγὴν ὕδατος ἐνέφραξαν, καὶ πᾶν ξύλον ἀγαθὸν κατέ
derūt: donec remaneret lapides in muro ope edifi
βαλον. ἕως τοῦ καταλιπεῖν λίθον ἐν τείχῳ τεκτονι
catōis. ꝛ circūdederūt fundibularij: ꝛ percuſ
κῆς. καὶ περιεκύκλωσαν οἱ σφενδονῆται, καὶ ἐπά
ſerunt eam. ꝛ vidit rex moab q̄ p̄ua
ταξαν αὐτήν. καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς μωὰβ ὅτι κεκρα
luit ſup eū bellum: ꝛ tulit ſecum
ταίωται ὑπὲρ αὐτὸν ὁ πόλεμος, καὶ ἔλαβε μεθ᾽ ἑαυτοῦ
ſeptingētos viros educētes gladium: vt irrūperēt
ἑπτακοσίους ἄνδρας σπωμένους ῥομφαίαν, διακόψαι
ad regem edom: ꝛ nō potuerūt. ꝛ tu
πρὸς βασιλέα ἐδώμ, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. καὶ ἔλα
lit filiū ſuū primogenitū quē regē cōſtituit
βεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρωτότοκον ὃν ἐβασίλευσεν
p̄o eo: ꝛ obtulit eū holocauſtū ſup mu
ἀντ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν ὁλοκαύτωσιν ἐπὶ τὸ τεῖ
rum: ꝛ facta eſt p̄nia magna in iſrael. ꝛ receſſe
χος, καὶ ἐγένετο μετάμελος μέγας ἐν ἰσραήλ. καὶ ἀπῆ
runt ab eo ꝛ reuerſi ſunt in terrā ſuam.
ραν ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὴν γῆν αὐτῶν. Ca. 4.
Et mulier vna de filijs pp̄hetaꝝ clamabat
Καὶ γυνὴ μία ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν προφητῶν ἐβόα
ad eliſeū dicēs: ſeruus tuus vir me⁹ mortu⁹
πρὸς ἐλισαιὲ λέγουσα, ὁ δοῦλός σου ὁ ἀνήρ μου τέθνη
eſt: ꝛ tu noſti: q̄ ſeruus tuus erat timēs
κεν, καὶ σὺ οἶδας, ὅτι ὁ δοῦλός σου ἦν φοβούμενος τὸν
dn̄m. ꝛ creditor venit vt tollat duos filios meos
κύριον. καὶ ὁ δανειστὴς ἦλθε λαβεῖν τοὺς δύο υἱούς μου
in ſeruos ſibi. ꝛ dixit ei eliſeus: qd
εἰς δούλους ἑαυτῷ. καὶ εἶπεν αὐτῇ ἐλισαιέ, τί

D

A

Iſraeo.

in manus vr̄as. Et percutietis oēm citatē munitā: & oēm vrbē electā: & vniuerſū lignū fructiferū ſuccidetis: cunctoſqȝ fōtes aquarū obturabitis: & oēm agrum egregiū opietis lapidibus. Factū eſt igr̄ mane qn̄ ſacrificiū offerri ſolet: & ecce aq̄ veniebāt per viā edom. Et repleta ē terra aqs. Vniuerſi āt moabite audiētes q̄ aſcēdiſſent tres reges vt pugnarēt aduerſum eos: cōuocauerūt oēs q accincti erant balteo deſup & ſteterūt in terminis. Primoqȝ mane ſurgētes: & orto iā ſole ex aduerſo aq̄rū viderunt moabite ecōtra aquas rubras q̄ſi ſanguinem: dixerūtqȝ. Sāguis gladij eſt. Pugnauerūt reges cōtra ſe & ceſi ſunt mutuo. Nūc pge ad p̄dā moab. Perrexerūtqȝ in caſtra iſrael. Porro conſurgens iſrael pcuſſit moab: at illi fugerūt corā eis. Venerūt igr̄ q vicerāt & pcuſſerūt moab: & citates deſtruxerūt: & oēm agrū optimum mittentes ſinguli lapides repleuerūt: & vniuerſos fontes aquarū obturauerūt: & oīa ligna fructifera ſucciderunt: ita vt muri tm̄ fictiles remanerent. Et circūdata ē citas a fūdibularijs: & magna ex pte pcuſſa. Qd cum vidiſſet rex moab p̄ualuiſſe .ſ. hoſtes: tulit ſecū ſeptīgētos viros educentes gladios vt irrūperent ad regē edō: & nō potuerūt. Arripiēſqȝ filiū ſuū p̄iogeitū q regnaturus erat p eo: obtulit holocauſtū ſup murū & fcā ē idignatio magna in iſrael. Statiqȝ receſſerūt ab eo: & reuerſi ſūt in terrā ſuam. 4.
Mulier aūt q̄dā de vxoribus pphetarū clamabat ad heliſeum dicens. Seruus tuus vir meus mortu⁹ ē: & tu noſti quia ſeru⁹ tuus fuit timens dn̄m. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad ſeruiēdū ſibi. Cui dixit heliſeus. Quid vis vt

בידכם: והכיתם כל עיר מבצר וכל נכה בצר
עיר מבחור וכל עץ טוב תפילו וכל בחר נפל
מעיני מים תסתמו וכל החלקה עין סתם
הטובה תכאבו באבנים: ויהי בבקר כאב היה
כעלות המנחה והנה מים באים עלה בוא
מדרך אדום ותמלא הארץ את
המים: וכל מואב שמעו כי עלו
המלכים להלחם בם ויצעקו מכל לחם צעק
חגר חגרה ומעלה ויעמדו על הגבול: עלה עמד
וישכימו בבקר והשמש זרחה על גבל שכם
המים ויראו מואב מנגד ראה
את המים אדמים כדם: ויאמרו אמר
דם זה החרב נחרבו המלכים חרב
ויכו איש את רעהו ועתה לשלל נכה
מואב: ויבאו אל מחנה ישראל חנה
ויקמו ישראל ויכו את מואב קום
וינסו מפניהם ויבו בה והכות נוס פנה
את מואב: והערים יהרסו וכל עיר הרס
חלקה טובה ישליכו איש אבנו שלך
ומלאוה וכל מעין מים יסתמו
וכל עץ טוב יפילו עד השאיר נפל שאר
אבניה בקיר חרשת ויסבו הקלעים סבב
ויכוה: וירא מלך מואב כי חזק ממנו ראה
המלחמה ויקח אותו שבע מאות לחם לקח
איש שלף חרב להבקיע אל את מאה
מלך אדום ולא יכלו: ויקח את בקע
בנו הבכור אשר ימלך תחתיו בכר מלך
ויעלהו עלה על החמה ויהי קצף עלה היה
גדול על ישראל ויסעו מעליו גדל נסע
וישבו לארץ: שוב
Cap. iiij.
ואשה אחת מנשי בני הנביאים איש נשה
צעקה אל אלישע לאמר עבדך נבא
אישי מת ואתה ידעת כי עבדך מות
היה ירא את יהוה והנשה
בא לקחת את שני ילדי לו בוא לקח
לעבדים: ויאמר אליה אלישע מה שנה

אעשה לך הגידי לי מה יש לך — עשה נגד
בבית ותאמר אין לשפחתך כל — אמר
בבית כי אם אסוך שמן ויאמר — סוך
לכי שאלי לך כלים מן החוץ מאת — ילך כלה
כל שכניך כלים רקים אל — ריק
תמעיטי ובאת וסגרת הדלת — מעט בוא
בעדך ובעד בניך ויצקת על כל
הכלים האלה והמלא תסיעי — נסע
ותלך מאתו ותסגר הדלת בעדה — ילך סגר
ובעד בניה הם מגישים אליה והיא — נגש
מוצקת ויהי כמלאת הכלים — יצק היה
ותאמר אל בנה הגישה אלי עוד — נגש
כלי ויאמר אליה אין עוד כלי
ויעמד השמן ותבא ותגד לאיש — עמד בוא
האלהים ויאמר לכי מכרי את — נגד
השמן ושלמי את נשיך ואת ובניך — נשה
תחיי בנותר ויהי היום ויעבר — חיה יתר
אלישע אל שונם ושם אשה — עבר איש
גדולה ותחזק בו לאכל לחם ויהי — חזק
מדי עברו יסור שמה לאכל לחם — סור
ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי — אמר
כי איש אלהים קדוש הוא עבר
עלינו תמיד נעשה נא עלית קיר — תמד עשה
קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן — עלה שום
וכסא ומנורה והיה בבאו אלינו — נור בוא
יסור שמה ויהי היום ויבא שמה — סור
ויסר אל העליה וישכב שמה — שכב
ויאמר אל גיחזי נערו קרא
לשונמית הזאת ויקרא לה — קרא
ותעמד לפניו ויאמר לו אמר — עמד פנה
נא אליה הנה חרדת אלינו את
כל החרדה הזאת מה לעשות לך — עשה
היש לדבר לך אל המלך או אל
שר הצבא ותאמר בתוך עמי אנכי — שור
ישבת ויאמר ומה לעשות לה
ויאמר גיחזי אבל בן אין לה

faciam tibi? Dic mihi. Quid habes in domo tua? At illa reſpondit. Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea niſi parum olei quo vngar. Cui ait. Vade pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vaſa vacua non pauca: & ingredere & claude oſtium tuum: cum intrinſecus fueris tu & filii tui: & mitte inde in omnia vaſa hec: & cum plena fuerint tolles. Iuit itaque mulier & clauſit oſtium ſuper ſe & ſuper filios ſuos. Illi offerebant vaſa: & illa infundebat. Cumque plena fuiſſent vaſa: dixit ad filium ſuum. Affer mihi adhuc vas. Et ille reſpondit. Non habeo. Stetitque oleum. Venit autem illa & indicauit homini dei. Et ille. Vade inquit vende oleum: & redde creditori tuo: tu autem & filii tui viuite de reliquo. Facta eſt autem quedam dies: & tranſibat heliſeus per ſunam ciuitatem. Erat autem ibi mulier magna: que tenuit eum vt comederet panem. Cumque frequenter inde tranſiret: diuertebat ad eam vt comederet panem. Que dixit ad virum ſuum. Animaduerto quod vir dei ſanctus eſt iſte: qui tranſit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cenaculum paruum: & ponamus ei in eo lectulum: & menſam & ſellam: & candelabrum: vt cum venerit ad nos maneat ibi. Facta eſt ergo dies quedam: & veniens diuertit in cenaculum: & requieuit ibi. Dixitque ad giezi puerum ſuum. Voca ſunamitem iſtam: qui cum vocaſſet eam: & illa ſtetiſſet coram eo dixit ad puerum ſuum. Loquere ad eam. Ecce ſedule in omnibus miniſtraſti nobis: quid vis vt faciam tibi? Nunquid habes negocium & vis vt loquar regi ſiue principi militie? Que reſpondit. In medio populi mei habito. Et ait. Quid ergo vult vt faciam ei? Dixitque giezi. Ne queras. Filium enim non habet:

faciam tibi? nuncia mihi: quid tibi eſt in domo — iſra.eo
ποιήσω σοι; ἀπάγγειλόν μοι, τί σοί ἐστιν ἐν τῷ οἴκῳ
tue? ipſa autem dixit: non eſt ancille tue quicquam: niſi vas
σου; ἡ δὲ εἶπεν, οὐκ ἔστι τῇ δούλῃ σου οὐθὲν, ἀλλ᾽ ἢ ἀγγεῖον
olei in domo quo vngar. et ait ad eam:
ἐλαίου ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ἀλείψομαι. καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν,
vade pete tibi vaſa forinſecus ab omnibus
δεῦρο αἴτησαι σεαυτῇ ἀγγεῖα ἔξωθεν παρὰ πάντων τῶν
vicinis tuis vaſa vacua: et non pauca tollas: et ingredie
γειτόνων σου σκεύη κενά, καὶ μὴ ὀλιγώσῃς, καὶ εἰσελεύ
ris et claudes hoſtium ſuper te et ſuper
σῃ καὶ ἀποκλείσεις τὴν θύραν ἐπὶ σεαυτὴν καὶ ἐπὶ
filios tuos: et effundes in vaſa hec: et
τὰ τέκνα σου, καὶ ἐκχεεῖς εἰς τὰ ἀγγεῖα ταῦτα, καὶ
quod plenum fuerit tolles. et receſſit ab eo mulier et fe
τὸ πληρωθὲν ἀρεῖς. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡ γυνὴ καὶ ἐποίη
cit ſic. et clauſit hoſtium ſuper ſeipſam et
σεν οὕτως. καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν ἐφ᾽ ἑαυτὴν καὶ
ſuper filios ſuos: et illi adducebant ei: et — B
ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ προσῆγον αὐτῇ, καὶ
ipſa effundebat oleum. et factum eſt vt repleta fuere
αὐτὴ ἐνέχεεν τὸ ἔλαιον. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπληρώθη
omnia vaſa: et dixit ad filios ſuos:
πάντα τὰ ἀγγεῖα, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτῆς,
appropinquate mihi vas: et dixerunt ei non eſt adhuc vas:
ἐγγίσατέ μοι σκεῦος, καὶ εἶπον αὐτῇ οὐκ ἔστιν ἔτι ἀγ
et ſtetit oleum. et venit: et nun
γεῖον, καὶ ἔστη τὸ ἔλαιον. καὶ παραγίνεται, καὶ ἀπαγ
ciat homini dei. ipſe autem dixit ei: va
γέλλει τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, πο
de et redde oleum: et ſolue mu
ρεύου καὶ ἀπόδου τὸ ἔλαιον, καὶ ἀπότισον τὸ δά
tuum: et tu et filii tui viuetis in reliquo.
νειον, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου ζήσεσθε ἐν τῷ καταλοίπῳ.
et facta eſt dies: et tranſiit eliſeus in ſonam:
καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ διῆλθεν ἐλισαιὲ εἰς σωνάμ,
et ibi mulier magna: et tenuit eum vt comederet
καὶ ἐκεῖ γυνὴ μεγάλη, καὶ ἐκράτησεν αὐτὸν φαγεῖν
panem. et factum eſt a frequentia tranſitus ipſius:
ἄρτον. καὶ ἐγένετο ἀφ᾽ ἱκανοῦ τοῦ εἰσπορεύεσθαι αὐτόν,
inclinauit eum vt comederet panem. et dixit mulier ad
ἐξέκλινεν αὐτὸν φαγεῖν ἄρτον. καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ πρὸς
virum ſuum: ecce iam ſcio quod homo dei
τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἰδοὺ δὴ οἶδα ὅτι ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ
iſte ſanctus tranſit per nos frequenter: facia
οὗτος ἅγιος διαπορεύεται ἐφ᾽ ἡμᾶς διαπαντός, ποιή
mus iam ei cenaculum paruum: et ponamus ei ibi
σωμεν δὴ αὐτῷ ὑπερῷον μικρόν, καὶ θῶμεν αὐτῷ ἐκεῖ
lectum et menſam et ſellam et candelabrum: et
κλίνην καὶ τράπεζαν καὶ δίφρον καὶ λυχνίαν, καὶ
erit cum ipſe venerit ad nos et declinabit ibi.
ἔσται ἐν τῷ αὐτὸν ἔρχεσθαι πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐκκλινεῖ ἐκεῖ.
et facta eſt dies: et venit eliſeus illuc: et
καὶ ἐγένετο ἡμέρα, καὶ ἔρχεται ἐλισαιὲ ἐκεῖ, καὶ
diuertit in cenaculum: et dormiuit ibi. et dixit
ἐξέκλινεν εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ. καὶ εἶπεν
eliſeus ad giezi puerum ſuum: voca
ἐλισαιὲ πρὸς γιεζὶ τὸ παιδάριον αὐτοῦ, κάλεσον τὴν
ſunamitem iſtam. et vocauit eam: et ſtetit co
σωναμῖτιν ταύτην. καὶ ἐκάλεσεν αὐτήν, καὶ ἔστη ἐνώ
ram eo. et dixit puero: dic ad eam: — C
πιον αὐτοῦ. καὶ εἶπε τῷ παιδαρίῳ, εἰπὲ πρὸς αὐτήν,
ecce preparaſti nobis omnem preparationem iſtam: quid facie — ſ.eo.
ἰδοὺ ἐξέστησας ἡμῖν πᾶσαν τὴν ἔκστασιν ταύτην, τί ποιή
mus tibi? ſi eſt tibi verbum vt loquar ad regem vel
σομέν σοι; εἰ ἔστι σοι λόγος λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα ἢ
ad principem militie? ipſa autem dixit: in medio
πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως; ἡ δὲ εἶπεν, ἐν μέσῳ τοῦ
populi mei ego habito. et ait eliſeus ad giezi: quid opus
λαοῦ μου ἐγὼ κατοικῶ. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς γιεζί, τί δεῖ
vt faciam ei? et dixit giezi: et profecto non eſt ei filius:
ποιῆσαι αὐτῇ; καὶ εἶπε γιεζί, καὶ μάλα οὐκ ἔστιν αὐτῇ υἱός,

et vir eius ſenex. et dixit eliſeus: voca
καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς πρεσβύτης. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, κάλεσον
eam. et vocauit eam: et veniens ſtetit iuxta hos
αὐτήν. καὶ ἐκάλεσεν αὐτήν, καὶ ἐλθοῦσα ἔστη παρὰ τὴν θύ
tium. et dixit eliſeus ad eam: in tempore iſto:
gen.18. b. ραν. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς αὐτήν, εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον,
vt hora hec: viuens tu concepiſti filium. illa autem dixit: non
ὡς ἡ ὥρα αὕτη, ζῶσα σὺ περιειληφυῖα υἱόν. ἡ δὲ εἶπε, μή
domine homo dei: non mentiaris ancille tue. et conce
κύριε ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, μὴ διαψεύσῃ τὴν δούλην σου. καὶ συνέλα
pit mulier et peperit filium in tempore hoc vt hora vi
βεν ἡ γυνὴ καὶ ἔτεκεν υἱὸν εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ὡς ἡ ὥρα ζῶ
uens: vt locutus eſt ad eam eliſeus. et creuit pu
D σα, ὡς ἐλάλησε πρὸς αὐτὴν ἐλισαιέ. καὶ ἡδρύνθη τὸ παιδά
er: et fuit dies meſſionis: et egreſſus eſt puer
ριον, καὶ ἐγένετο ἡμέρα θερισμοῦ, καὶ ἐξῆλθε τὸ παιδάριον
ad patrem ſuum ad meſſores. et ait ad
πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ πρὸς τοὺς θερίζοντας. καὶ εἶπε πρὸς τὸν
patrem ſuum: caput meum caput meum. et di
πατέρα αὐτοῦ, τὴν κεφαλήν μου τὴν κεφαλήν μου. καὶ εἶ
xit puero: duc eum ad matrem ſuam. et
πεν τῷ παιδαρίῳ, ἄγαγε αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ. καὶ
tulit eum et adduxit eum ad matrem eius: et
ἦρεν αὐτὸν καὶ εἰσήνεγκεν αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ
collocauit eum mater ſua ſuper genua ſua vſque ad
ἐκάθισεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῆς ἕως τοῦ
meridiem: et mortuus eſt. et tulit eum et colloca
μεσημβρινοῦ, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν καὶ ἐκοίμι
uit eum ſuper lectum hominis dei: et clauſit
σεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν κλίνην τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. καὶ ἀπέκλεισε τὴν
hoſtium ſuper ſe et egreſſa eſt: et vocauit virum ſuum:
θύραν ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ ἐξῆλθεν, καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἄνδρα αὐτῆς,
et dixit: mitte iam mecum vnum puerorum: et vnam
καὶ εἶπεν, ἀπόστειλον δή μοι ἓν τῶν παιδαρίων, καὶ μίαν
aſinarum: et curram vſque ad hominem dei: et re
τῶν ὄνων, καὶ δραμοῦμαι ἕως τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπι
uertar. et dixit: quare tu hodie vadis ad eum:
στρέψω. καὶ εἶπεν, τί ὅτι σὺ σήμερον πορεύῃ πρὸς αὐτόν,
et non calende et non ſabbatum? ipſa autem dixit: pax. et
καὶ οὐ νουμηνία καὶ οὐ σάββατον; ἡ δὲ εἶπεν, εἰρήνη. καὶ
ſtrauit aſinam et dixit puero ſuo: age et va
ἐπέσαξε τὴν ὄνον καὶ εἶπε τῷ παιδαρίῳ αὐτῆς, ἄγε καὶ πο
de et non moram facias mihi vt aſcendam ego donec dicam
ρεύου καὶ μὴ ἐπίσχῃς μοι τοῦ ἐπιβῆναί με ἕως τοῦ εἰπεῖν
tibi. et ibis et venies ad hominem dei in
iſra 8.f σοι. καὶ πορεύσῃ καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ εἰς τὸ
montem carmeli. et exiit et profecta eſt vſque ad hominem
ὄρος τὸ καρμήλιον. καὶ ἐξῆλθε καὶ ἐπορεύθη ἕως τοῦ ἀνθρώπου τοῦ
dei in montem. et factum eſt vt vidit eam homo
θεοῦ εἰς τὸ ὄρος. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος τοῦ
dei de contra: et ait giezi puero ſuo: ecce
θεοῦ ἐξεναντίας, καὶ εἶπεν γιεζὶ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, ἰδοὺ
ſunamitis illa: nunc curre in occurſum eius: et
ἡ σουναμῖτις ἐκείνη, νῦν δράμε εἰς συνάντησιν αὐτῆς, καὶ
dices ei: pax tibi? pax viro tuo? pax fi
ἐρεῖς αὐτῇ, εἰρήνη σοί; εἰρήνη τῷ ἀνδρί σου; εἰρήνη τῷ παι
lio tuo? et cucurrit in occurſum eius: et dixit
δαρίῳ σου; καὶ ἔδραμεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς, καὶ εἶπεν
E pax tibi? pax viro tuo? pax fi
εἰρήνη σοί; εἰρήνη τῷ ἀνδρί σου; εἰρήνη τῷ παιδα
lio tuo? ipſa autem dixit: pax. et venit ad hominem
ρίῳ σου; ἡ δὲ εἶπεν, εἰρήνη. καὶ κατεύθυνε πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ
dei in montem. et apprehendit pedes eius. et acceſ
θεοῦ εἰς τὸ ὄρος. καὶ ἐκράτησε τῶν ποδῶν αὐτοῦ. καὶ προσῆλ
ſit giezi vt amoueret eam: et dixit ad eum ho
θε γιεζὶ ἀπώσασθαι αὐτήν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἄνθρω
mo dei: dimitte eam: quia amara anima eius:
πος τοῦ θεοῦ, ἄφες αὐτήν, ὅτι κατώδυνος ἡ ψυχὴ αὐτῆς,
et dominus celauit a me et non nunciauit mihi. et
καὶ κύριος ἀπέκρυψεν ἀπ᾽ ἐμοῦ καὶ οὐκ ἀνήγγειλέ μοι. καὶ
dixit mulier: nunquid petiui filium a domino meo?
εἶπεν ἡ γυνή, μὴ ᾐτησάμην υἱὸν παρὰ τοῦ κυρίου μου;

& vir eius ſenex eſt. Precepit itaque vt vocaret eam. Que cum vocata fuiſſet & ſtetiſſet ante oſtium: dixit ad eam. In tempore iſto & in hac eadem hora: ſi vita comes fuerit: habebis in vtero filium. At illa. Noli queſo domine mi vir dei: noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier & peperit filium in tempore & in hora eadem qua dixerat heliſeus. Creuit autem puer: & cum eſſet quedam dies & egreſſus iſſet ad patrem ſuum ad meſſores: ait patri ſuo. Caput meum doleo: caput meum doleo. At ille dixit puero. Tolle: & duc eum ad matrem ſuam. Qui cum tuliſſet & duxiſſet eum ad matrem ſuam: poſuit eum illa ſuper genua ſua vſque ad meridiem: & mortuus eſt. Aſcendit autem & collocauit eum ſuper lectulum hominis dei: & clauſit oſtium. Et egreſſa vocauit virum ſuum. Et ait. Mitte mecum obſecro vnum de pueris & aſinam vt excurram vſque ad hominem dei: & reuertar. Qui ait illi. Quam ob cauſam vadis ad eum? Hodie non ſunt calende neque ſabbatum: que reſpondit: vadam. Strauitque aſinam & precepit puero. Mina & propera: ne mihi moram facias in eundo: & hoc age quod precipio tibi. Profecta eſt igitur: & venit ad virum dei in montem carmeli. Cumque vidiſſet eam vir dei de contra: ait ad giezi puerum ſuum. Ecce ſunamitis illa: vade ergo in occurſum eius: & dic ei. Recte ne agitur circa te & circa virum tuum: & circa filium tuum? Que reſpondit. Recte. Cumque veniſſet ad virum dei in montem apprehendit pedes eius: & acceſſit giezi vt amoueret eam. Et ait homo dei. Dimitte illam. Anima enim eius in amaritudine eſt: & dominus celauit a me & non indicauit mihi. Que dixit illi. Nunquid petiui filium a domino meo?

ואישה זקן ויאמר קרא לה ויקרא
לה ותעמד בפתח ויאמר למועד — עמד נצר
הזה כעת חיה את חבקת בן ותאמר
אל אדני איש האלהים אל תכזב — כזב
בשפחתך ותהר האשה ותלד בן — הרה איש
למועד הזה כעת חיה אשר דבר — ילד
אליה אלישע ויגדל הילד ויהי — גדל היה
היום ויצא אל אביו אל הקצרים
ויאמר אל אביו ראשי ראשי
ויאמר אל הנער שאהו אל אמו
וישאהו ויביאהו אל אמו וישב — נשא בוא
על ברכיה עד הצהרים וימת — מות
ותעל ותשכבהו על מטת איש — עלה שכב
האלהים ותסגר בעדו ותצא — נטה סגר
ותקרא אל אישה ותאמר שלחה — יצא קרא אמר
נא לי אחד מן הנערים ואחת
האתנות וארוצה עד איש האלהים — רוץ
ואשובה ויאמר מדוע את הלכתי — שוב מדע
אליו היום לא חדש ולא שבת
ותאמר שלום ותחבש האתון — חבש אתן
ותאמר אל נערה נהג ולך אל — ילך
תעצר לי לרכב כי אם אמרתי — עצר
לך ותלך ותבא אל איש האלהים — בוא
אל הר הכרמל ויהי כראות איש — היה ראה
האלהים אתה מנגד ויאמר
אל גיחזי נערו הנה השונמית
הלז עתה רוץ נא לקראתה
ואמר לה השלום לך השלום — שלם
לאישך השלום לילד ותאמר — אמר
שלום ותבא אל איש
האלהים אל ההר ותחזק — חזק
ברגליו ויגש גיחזי להדפה — נגש
ויאמר איש האלהים הרפה לה כי — רפה
נפשה מרה לה ויהוה העלים — מרר עלם
ממני ולא הגיד לי ותאמר — נגד
השאלתי בן מאת אדני

ee

הלא אמרתי לא תשלה אתי׃ (שלה)
ויאמר לגיחזי חגר מתניך וקח (לקח)
משענתי בידך ולך כי תמצא (שען ילך)
איש לא תברכנו וכי יברכך איש (מצא ברך)
לא תעננו ושמת משענתי על פני (ענה שום)
הנער׃ ותאמר אם הנער חי יהוה (פנה)
וחי נפשך אם אעזבך ויקם וילך (עזב קום)
אחריה׃ וגחזי עבר לפניהם
וישם את המשענת על פני הנער
ואין קול ואין קשב וישב (שוב)
לקראתו ויגד לו לאמר לא (נגד)
הקיץ הנער׃ ויבא אלישע (קוץ בוא)
הביתה והנה הנער מת משכב על (מות שכב)
מטתו׃ ויבא ויסגר הדלת בעד (סגר)
שניהם ויתפלל אל יהוה׃ ויעל (פלל עלה)
וישכב על הילד וישם פיו על
פיו ועיניו על עיניו וכפיו על כפו
ויגהר עליו ויחם בשר הילד׃ וישב (גהר חמם)
וילך בבית אחת הנה ואחת הנה
ויעל ויגהר עליו ויזורר הנער (זור)
עד שבע פעמים ויפקח הנער את (פקח)
עיניו׃ ויקרא אל גיחזי ויאמר (קרא)
קרא אל השנמית הזאת
ויקראה ותבוא אליו ויאמר
שאי בנך׃ ותבא ותפל על רגליו (נשא נפל)
ותשתחו ארצה ותשא את (שחה)
בנה ותצא׃ ואלישע שב (יצא שוב)
הגלגלה והרעב בארץ ובני
הנביאים ישבים לפניו ויאמר (נבא פנה)
לנערו שפת הסיר הגדולה (גדל)
ובשל נזיד לבני הנביאים׃ (זיד)
ויצא אחד אל השדה ללקט (לקט)
ארת וימצא גפן שדה וילקט (אור לקט)
ממנו פקעת שדה מלא בגדו
ויבא ויפלח אל סיר הנזיד (בוא פלח)
כי לא ידעו׃ ויצקו לאנשים

Nunquid nō dixi tibi: ne illudas me? Et ille ait ad giezi. Accinge lūbos tuos: & tolle baculū meū in manu tua: & vade. Si occurrerit tibi hō: nō ſalutes eum: & ſi ſalutauerit te quiſpiā: nō rñdeas illi. Et pones baculū meū ſup faciē pueri. Porro mater pueri ait. Viuit dñs & viuit aīa tua: nō dimittā te. Surrexit ergo & ſecut⁹ ē eā. Giezi aūt pceſſerat añ eos: & poſuerat baculū ſup faciē pueri: & nō erat vox neqꝫ ſenſus. Reuerſuſqꝫ eſt in ocurſū eius: & nunciauit ei dicens. Non ſurrexit puer. Ingreſſus eſt ergo heliſeus domum. Et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingreſſuſqꝫ clauſit oſtiū ſup ſe & ſup puerum: & orauit ad dominū. Et aſcēdit & incubuit ſup puerū poſuitqꝫ os ſuum ſup os eius: & oculos ſuos ſup oculos eius: & manus ſuas ſuper manus eius: & incuruauit ſe ſuper eum: & calefacta eſt caro pueri. At ille reuerſus deambulabat in domo ſemel huc atqꝫ illuc: & aſcendit & incubuit ſuper eum. Et oſcitauit puer ſepties: aperuitqꝫ oculos. Et ille vocauit giezi: & dixit ei. Voca ſunamitē hāc. Que vocata ingreſſa ē ad eum. Qui ait. Tolle filium tuum. Venit illa & corruit ad pedes eius: & adorauit ſuper terram. Tulitqꝫ filium ſuum & egreſſa eſt: & heliſeus reuerſus eſt in galgalam. Erat autē fames in terra: & filii prophetarū habitabāt coram eo: dixitqꝫ vni de pueris ſuis. Pone ollam grandem: & coq̄ pulmentum filiis prophetarū. Et egreſſus eſt vnus in agrū vt colligeret herbas agreſtes. Inuenitqꝫ q̄ſi vitem ſilueſtrem: & collegit ex ea colocynthidas agri & impleuit palliū ſuum: & reuerſus conſcidit in ollā pulmēti. Ne ſciebat enī quid eēt. Infuderunt ergo ſociis

nō dixi nō ſeduces mecum? τ dixit eliſeus
οὐκ εἶπον οὐ πλανήσεις μετ' ἐμοῦ; καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ τῷ
giezi: accinge lūbū tuū: τ tolle baculū meū in
γιεζί, ζῶσαι τὴν ὀσφύν σου, καὶ λάβε τὴν βακτηρίαν μου ἐν — Infra.9.a.
manu tua τ vade: τ ſi inueneris aliquē nō bñdicas
τῇ χειρί σου καὶ πορεύου, καὶ ἐὰν εὕρῃς τινά, μὴ εὐλογήσῃς
ei: τ ſi bñdixerit tibi qſpiā: nō rñdeas ei: τ
αὐτόν, καὶ ἐὰν εὐλογήσῃ σε τις, μὴ ἀποκριθῇς αὐτῷ, καὶ
pones baculum meū ſup faciem pue
ἐπιθήσεις τὴν βακτηρίαν μου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ παι-
ri. τ dixit mater pueri: viuit dñs τ viuit
δαρίου. καὶ εἶπεν ἡ μήτηρ τοῦ παιδαρίου, ζῇ κύριος καὶ ζῇ
aīa tua: ſi relinquā te. τ ſurrexit eliſeus: τ
ἡ ψυχή σου, εἰ ἐγκαταλείψω σε. καὶ ἀνέστη ἐλισαιέ, καὶ
abijt poſt eā: τ giezi trāſijt ante eos:
ἐπορεύθη ὀπίσω αὐτῆς, καὶ γιεζὶ διῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν,
τ poſuit baculū ſup faciem pue
καὶ ἐπέθηκε τὴν βακτηρίαν ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ παιδα-
ri: τ nō erat vox τ nō erat auditus. τ reuerſus eſt
ρίου, καὶ οὐκ ἦν φωνὴ καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. καὶ ὑπέστρεψεν
giezi in occurſum eliſei: τ dixit ei: τ nun-
ὁ γιεζὶ εἰς ἀπάντησιν τῷ ἐλισαιέ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, καὶ ἀπήγ-
ciauit ei dicēs: q nō ſurrexit puer. τ
γειλεν αὐτῷ λέγων, ὅτι οὐκ ἐξηγέρθη τὸ παιδάριον. καὶ
ingreſſus ē eliſeus ad domū: τ ecce puer mor
εἰσῆλθεν ἐλισαιὲ εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἰδοὺ τὸ παιδάριον τε-
tuus iacens ſup lectū ſuū: τ ingreſſus ē — F
θνηκὸς κεκοιμισμένον ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν
eliſeus τ clauſit hoſtiū ſup ambos eos. τ
ἐλισαιὲ καὶ ἀπέκλεισε τὴν θύραν κατὰ τῶν δύο ἑαυτῶν. καὶ — 3.Reg. 18.d. Act.19.c.
orauit ad dñm: τ aſcēdit τ incubuit ſup pue
προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ ἀνέβη καὶ ἐκοιμήθη ἐπὶ τὸ παιδά-
rum: τ poſuit faciem ſuā ſup faciem eius:
ριον, καὶ ἐπέθηκε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
τ oculos ſuos ſup oculos eius: τ
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ τὸ
os ſuū ſup os eius: τ manus ſuas ſup
στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς
manus eius: τ incuruauit ſe ſup eū: τ inſlauit
χεῖρας αὐτοῦ, καὶ συνέκαμψεν ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐνεφύσησεν
ſup eū: τ calefacte ſunt carnes pueri. τ
ἐπ' αὐτόν, καὶ διεθερμάνθησαν αἱ σάρκες τοῦ παιδαρίου. καὶ
reuerſus eſt eliſeus: τ trāſijt in domo hinc τ hinc:
ἐπέστρεψεν ἐλισαιέ, καὶ διῆλθεν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔνθεν καὶ ἔνθεν,
τ aſcēdit τ cooperuit ſup puerum τ inſpira
καὶ ἀνέβη καὶ συνέκαλυψεν ἐπὶ τὸ παιδάριον καὶ ἐνέπνευ-
uit ſup eū: τ cōfortatū ē puer ſepties: τ
σεν ἐπ' αὐτό, καὶ ἠνώρθωσε τὸ παιδάριον ἑπτάκις, καὶ — Infra.8.a.
motus eſt puer τ aperuit oculos ſuos. τ vocauit
διεκίνησεν τὸ παιδάριον καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν
eliſeus giezi: τ dixit: voca mihi ſunamitin hanc. τ
ἐλισαιὲ τὸν γιεζί, καὶ εἶπε, κάλεσόν μοι τὴν σουναμῖτιν ταύτην. καὶ
vocauit eā: τ ingreſſa ē ad eum. τ dixit eliſeus ei: tol
ἐκάλεσεν αὐτήν, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ αὐτῇ, λά-
le filiū tuū. τ ingreſſa mulier corruit ad pedes eius ſu
βε τὸν υἱόν σου. καὶ εἰσῆλθεν ἡ γυνὴ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ
per genua ſua: τ adorauit eum ſup terrā τ tulit
τὰ γόνατα αὐτῆς, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἔλαβε τὸν
filiū ſuū τ egreſſa eſt. τ eliſeus reuerſus eſt in galgala. τ erat fa-
υἱὸν αὐτῆς καὶ ἐξῆλθεν. καὶ ἐλισαιὲ ἐπέστρεψεν εἰς γάλγαλα. καὶ λι-
mes ſup terrā: τ filij pphetarū habitabāt corā eo. τ
μὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν ἐκάθηντο ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ
dixit eliſeus puero ſuo: pone lebete magnū
εἶπεν ἐλισαιὲ τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ, ἐπίστησον τὸν λέβητα τὸν μέγαν,
τ coque pulmētū filijs pphetarū. τ egreſſus ē in agrū vt
καὶ ἕψε ἕψημα τοῖς υἱοῖς τῶν προφητῶν. καὶ ἐξῆλθεν εἷς εἰς τὸν ἀγρὸν συλ-
colligeret holera. τ inuenit vitē ſylueſtrē: τ collegit ex ea colo
λέξαι ἀριώθ. καὶ εὗρεν ἄμπελον ἀγρίαν, καὶ συνέλεξεν ἀπ' αὐτῆς τολύ-
cynthidā agreſtē plenū pallij ſui. τ ingreſſus ē τ iniecit in
πην ἀγρίαν πλῆρες τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθε καὶ ἐνέβαλεν εἰς
lebetē coctiōis: q2 nō ſciebat. τ effudit viris
τὸν λέβητα τοῦ ἑψήματος, ὅτι οὐκ ᾔδει. καὶ ἐνέχεεν τοῖς ἀνδράσιν

vt comederēt: τ factū eſt comederēt ipſi de co
φαγεῖν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἑψή-
ctione: τ ipſi clamauerūt τ dixerūt: mors in
ματος, καὶ αὐτοὶ ἀνεβόησαν καὶ εἶπον, θάνατος ἐν τῷ
lebete homo dei. τ nō potuerūt comedere.
λέβητι ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ. καὶ οὐκ ἠδύναντο φαγεῖν.
τ dixit eliſeus: accipite farinā τ mittite in
καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, λάβετε ἄλευρον καὶ ἐμβάλετε εἰς
lebetem. τ miſerūt. τ dixit eliſeus ad gie
τὸν λέβητα. καὶ ἐνέβαλον. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς γιε-
zi: infunde pplo τ comedant. τ nō fuit verbū
ζί, ἔγχει τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέτωσαν. καὶ οὐκ ἐγένετο ῥῆμα
malū amplius in lebete. τ venit vir de baal ſa-
πονηρὸν ἔτι ἐν τῷ λέβητι. καὶ ἦλθεν ἀνὴρ ἐκ βααλσα-
liſa: τ attulit homini dei panes primi-
λισά, καὶ ἤνεγκεν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ ἄρτους πρωτο-
tiarum viginti panes ordeaceos: τ palathas in pera ſua.
γεννημάτων εἴκοσι κριθίνους, καὶ παλάθας ἐν τῇ πήρᾳ αὐ-
τ dixit eliſeus: date pplo τ comedant.
τοῦ. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, δότε τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέτωσαν.
τ dixit miniſter eius: qd dem corā centū vi-
καὶ εἶπεν ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ, τί δῶ τοῦτο ἐνώπιον ἑκατὸν ἀν-
ris hoc? τ dixit eliſeus: da pplo τ co
δρῶν; καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, δὸς τῷ λαῷ καὶ ἐσθιέ-
medāt: q2 hec dicit dñs: comedēt τ relin
τωσαν, ὅτι τάδε λέγει κύριος, φάγονται καὶ καταλείψου-
quēt. τ comederūt τ dereliquerūt iuxta verbū dñi.
σιν. καὶ ἔφαγον καὶ κατέλιπον κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. Ca. 5.
Et neemā princeps militie regis ſyrie erat ho
A — Καὶ νεεμὰν ὁ ἀρχιστράτηγος βασιλέως συρίας ἦν ἄν-
mo magnus corā dño ſuo τ admira-
θρωπος μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ τεθαυμασ-
bilis facie: q2 per illū dedit dñs ſalutem
μένος προσώπῳ, ὅτι δι' αὐτοῦ ἔδωκε κύριος σωτηρίαν
ſyrie. τ vir erat potēs fortitudine ſed leproſus. τ egreſſi fuerāt de
συρίᾳ. καὶ ὁ ἀνὴρ ἦν δυνατὸς ἰσχύϊ λεπρός. καὶ ἐξῆλθον ἐκ
ſyria accincti: τ captiuā duxerāt de terra iſrael
συρίας μονοζῶνοι, καὶ ᾐχμαλώτευσαν ἐκ γῆς ἰσραὴλ
puellam paruā: τ erat corā vxore neeman.
νεάνιδα μικράν, καὶ ἦν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς νεεμάν.
τ ait dñe ſue: vtinā appareret dñs meus co
καὶ εἶπε τῇ κυρίᾳ αὐτῆς, ὄφελον ὁ κύριός μου ἐνώ-
ram ppheta in ſamaria: τ deprecaret faci-
πιον τοῦ προφήτου ἐν σαμαρείᾳ, καὶ δεηθείη τοῦ προσώ-
em eius: τ auferret ab eo lepram ſu
που αὐτοῦ, καὶ ἀποσυνάξει ἀπ' αὐτοῦ τὴν λέπραν αὐ-
am. τ ingreſſus ē τ nunciauit dño ſuo: τ
τοῦ. καὶ εἰσελθὼν ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτῆς, καὶ
dixit: ſic τ ſic locuta eſt puella q̄ ē de ter
εἶπεν, οὕτω καὶ οὕτως ἐλάλησεν ἡ νεᾶνις ἡ ἐκ γῆς
iſrael. τ dixit rex ſyrie: age va
B — ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς συρίας, δεῦρο ἄπελ-
de τ mittam lrās ad regem iſrael.
θε, καὶ ἀποστελῶ βιβλίον πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραήλ.
τ pfectus eſt τ tulit in manu ſua decē ta
καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δέκα τά-
lenta argenti τ ſex milia aureos τ decē
λαντα ἀργυρίου καὶ ἑξακισχιλίους χρυσοῦς καὶ δέκα
mutatorias ſtolas: τ detulit lrās re
ἀλλασσομένας στολάς, καὶ ἤνεγκε τὸ βιβλίον τῷ βα-
gi iſrael dicēs: τ nūc vt allata fuerit epla
σιλεῖ ἰσραὴλ λέγων, καὶ νῦν ὡς ἂν ἔλθῃ τὸ βιβλίον
hec ad te: ecce miſi tibi ſeruū meū
τοῦτο πρὸς σέ, ἰδοὺ ἀπέσταλκά σοι τὸν δοῦλόν μου τὸν
neeman τ curabis eum a lepra ſua.
νεεμάν, καὶ ἀποσυνάξεις αὐτὸν ἀπὸ τῆς λέπρας αὐ-
τ factū eſt vt legit rex iſrael
τοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέγνω ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ τὸ
litteras: ſcidit
βιβλίον, διέρρηξε

vt comederēt. Cūqꝫ guſtaſſent de coctione: exclamauerūt dicētes. Mors in olla vir dei. Et non potuerūt comedere. At ille. Afferte inquit farinā. Cūqꝫ tuliſſent: miſit in ollā: & ait. Infūde turbe vt comedāt. Et nō fuit amplius qcq̄ amaritudinis in olla. Vir aūt qdā venit de balſaliſa deferens viro dei panes primitiarū: & viginti panes ordeaceos & frumentū nouū in pera ſua. At ille dixit. Da populo vt comedat. Rñditqꝫ ei miniſter eius. Quantū eſt hoc vt apponā coram centū viris? Rurſū ille. Da ait populo vt comedat. Hec enī dicit dominus. Comedēt & ſupererit. Poſuit itaqꝫ corā eis. Qui comederunt & ſuperfuit iuxta verbū domini. 5.

Naaman princeps militie regis ſyrie erat vir magnus apd dominū ſuū: & honoratus. Per illū enī dedit dñs ſalutem ſyrie. Erat aūt vir fortis & diues: ſed leproſus. Porro de ſyria egreſſi fuerant latrunculi: & captiuā duxerant de terra iſrael puellā paruulā que erat in obſequio vxoris naamā: que ait ad dominā ſuā. Vtinā fuiſſet dominus meus ad pphetā qui eſt in ſamaria: profecto curaſſet eum a lepra quā habet. Ingreſſus eſt itaqꝫ naaman ad dñm ſuū: & nūciauit ei dicēs. Sic & ſic locuta eſt puella de terra iſrl. Dixitqꝫ ei rex ſyrie. Vade & mittā lrās ad regem iſrael. Qui cum pfectus eēt & tuliſſet ſecū decē talenta argēti: & ſex milia aureos: & decē mutatoria veſtimētoꝝ: detulit litteras ad regem iſrael in hec verba. Cum acceperis epiſtolam hanc ſcito qꝫ miſerim ad te naaman ſeruum meum vt cures eū a lepra ſua. Cumqꝫ legiſſet rex iſrael litteras: ſcidit

לאכול ויהי כאכלם מהנזיד והמה (אכל היה)
צעקו ויאמרו מות בסיר איש (אמר)
האלהים ולא יכלו לאכל׃ ויאמר
וקחו קמח וישלך אל הסיר ויאמר (לקח שלך)
צק לעם ויאכלו ולא היה דבר (יצק)
רע בסיר׃ ואיש בא מבעל שלשה (רעע בוא)
ויבא לאיש האלהים לחם בכורים (בכר)
עשרים לחם שערים וכרמל
בצקלנו ויאמר תן לעם ויאכלו׃ (נתן)
ויאמר משרתו מה אתן זה לפני (שרת)
מאה איש ויאמר תן לעם ויאכלו
כי כה אמר יהוה אכל והותר׃ ויתן (יתר)
לפניהם ויאכלו ויותירו כדבר (פנה)
יהוה׃ Cap. v.
ונעמן שר צבא מלך ארם היה (שור)
איש גדול לפני אדניו (גדל)
ונשא פנים כי בו נתן יהוה
תשועה לארם והאיש היה גבור (ישע גבר)
חיל מצרע׃ וארם יצאו גדודים (צרע יצא)
וישבו מארץ ישראל נערה קטנה (שבה)
ותהי לפני אשת נעמן׃ ותאמר (היה איש)
אל גברתה אחלי אדני לפני
הנביא אשר בשמרון אז יאסף אתו (אסף)
מצרעתו׃ ויבא ויגד לאדניו לאמר (בוא נגד)
כזאת וכזאת דברה הנערה אשר
מארץ ישראל׃ ויאמר מלך
ארם לך בא ואשלחה ספר אל (הלך שלח)
מלך ישראל וילך ויקח בידו (לקח)
עשר ככרי כסף וששת אלפים (ששה)
זהב ועשר חליפות בגדים׃ ויבא (חלף)
הספר אל מלך ישראל לאמר
ועתה כבוא הספר הזה אליך
הנה שלחתי אליך את נעמן עבדי
ואספתו מצרעתו׃ ויהי כקרא (היה)
מלך ישראל את הספר ויקרע (קרע)

בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר הַאֱלֹהִים אָנִי לְהָמִית מות
וּלְהַחֲיוֹת כִּי זֶה שֹׁלֵחַ אֵלַי לֶאֱסֹף חיה
אִישׁ מִצָּרַעְתּוֹ כִּי אַךְ דְּעוּ נָא ידע
וּרְאוּ כִּי מִתְאַנֶּה הוּא לִי׃ וַיְהִי ראה אנה
כִּשְׁמֹעַ אֱלִישָׁע אִישׁ הָאֱלֹהִים שמע
כִּי קָרַע מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת
בְּגָדָיו וַיִּשְׁלַח אֶל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שלח
לָמָּה קָרַעְתָּ בְּגָדֶיךָ יָבֹא נָא בוא
אֵלַי וְיֵדַע כִּי יֵשׁ נָבִיא בְּיִשְׂרָאֵל׃ נבא
וַיָּבֹא נַעֲמָן בְּסוּסָו וּבְרִכְבּוֹ וַיַּעֲמֹד עמד
פֶּתַח הַבַּיִת לֶאֱלִישָׁע׃ וַיִּשְׁלַח
אֵלָיו אֱלִישָׁע מַלְאָךְ לֵאמֹר הָלוֹךְ לאך הלך
וְרָחַצְתָּ שֶׁבַע פְּעָמִים בַּיַּרְדֵּן וְיָשֹׁב שוב
בְּשָׂרְךָ לְךָ וּטְהָר׃ וַיִּקְצֹף נַעֲמָן קצף
וַיֵּלַךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָמַרְתִּי אֵלַי אמר
יֵצֵא יָצוֹא וְעָמַד וְקָרָא בְּשֵׁם
יְהוָה אֱלֹהָיו וְהֵנִיף יָדוֹ אֶל נוף
הַמָּקוֹם וְאָסַף הַמְּצֹרָע׃ הֲלֹא קום
טוֹב אֲמָנָה וּפַרְפַּר נַהֲרוֹת דַּמֶּשֶׂק טוב
מִכֹּל מֵימֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא אֶרְחַץ רחץ
בָּהֶם וְטָהָרְתִּי וַיִּפֶן וַיֵּלֶךְ בְּחֵמָה׃ פנה
וַיִּגְּשׁוּ עֲבָדָיו וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ נגש דבר
אָבִי דָּבָר גָּדוֹל הַנָּבִיא דִּבֶּר אֵלֶיךָ גדל
הֲלוֹא תַעֲשֶׂה וְאַף כִּי אָמַר אֵלֶיךָ עשה
רְחַץ וּטְהָר׃ וַיֵּרֶד וַיִּטְבֹּל בַּיַּרְדֵּן טבל
שֶׁבַע פְּעָמִים כִּדְבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים
וַיָּשָׁב בְּשָׂרוֹ כִּבְשַׂר נַעַר קָטֹן
וַיִּטְהָר׃ וַיָּשָׁב אֶל אִישׁ הָאֱלֹהִים טהר
הוּא וְכָל מַחֲנֵהוּ וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד חנה בוא
לְפָנָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי עמד פנה
כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּכָל הָאָרֶץ כִּי אִם
בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח נָא בְרָכָה לקח
מֵאֵת עַבְדֶּךָ׃ וַיֹּאמֶר חַי יְהוָה
אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם אֶקָּח
וַיִּפְצַר בּוֹ לָקַחַת וַיְמָאֵן׃ וַיֹּאמֶר פצר מאן
נַעֲמָן וָלֹא יֻתַּן נָא לְעַבְדְּךָ מַשָּׂא נתן נשא

veſtimenta ſua: & ait. Nūqd de' ego ſū vt occidere poſſim & viuificare: qa' iſte miſit ad me vt curē hoīem a lepra ſua? Animaduertite & videte q' occaſiones querat aduerſū me. Q d cum audiſſet heliſeus vir dei: ſcidiſſe videlicet regē iſrael veſtimēta ſua: miſit ad eum dicens. Quare ſcidiſti veſtimēta tua? Veniat ad me: & ſciat eſſe p̄phetam in iſrael. Venit ergo naamā cū equis & curribus & ſtetit ad oſtium dom' heliſei. Miſitqꝫ ad eum heliſeus nūciū dicēs. Vade & lauare ſepties in iordane: & recipiet ſanitatē caro tua: atqꝫ mūdaberis. Iratus naaman recedebat dicens. Putabam q' egrederetur ad me: & ſtans inuocaret nomen dn̄i dei ſui: & tangeret manu ſua locū lepre & curaret me. Nunquid non meliores ſunt abana & pharfar fluuii damaſci omnibus aquis iſrael: vt lauer in eis & munder? Cū ergo vertiſſet ſe & abiret idignās: acceſſerūt ad eū ſerui ſui: & locuti ſūt ei. Pater & ſi rē grādē dixiſſet tibi propheta: certe facere debueras. Quātomagis qa nunc dixit tibi lauare & mūdaberis. Deſcēdit & lauit ſepties in iordāe iuxta ſermonē viri dei: & reſtituta eſt caro ei' ſicut caro pueri paruuli & mūdatus eſt. Reuerſuſqꝫ ad virum dei cū vniuerſo comitatu ſuo: venit & ſtetit coram eo: & ait. Vere ſcio q' nō ſit alius deus in vniuerſa terra: niſi tm̄ in iſrael. Obſecro itaqꝫ vt accipias bn̄dictionē a ſeruo tuo. At ille rn̄dit. viuit dn̄s an̄ quē ſto: qa nō accipiā. Cū qꝫ vim faceret: penit' nō acquieuit. Dixitqꝫ naaman. Vt vis. Sed obſecro concede mihi ſeruo tuo vt tollam onus

[Greek text (LXX) with interlinear Latin translation: illegible]

C

D

Luce. 4.c.

E

[Greek text (LXX) with interlinear Latin translation, continued: illegible]

F

1.Pa. 18.c.

4.4. G

duorū burdonū de terra. Non enim faciet vltra ſeru' tuus holocauſtū aut victimā diis alienis: niſi dn̄o. Hoc autem ſolum eſt de quo depc̄eris dn̄m p̄ ſeruo tuo: qn̄ ingredietur dominus me' tēplū remō vt adoret: & illo innitēte ſup manū meā: ſi adorauero ī tēplo remō adorāte eo ī eodē loco: vt ignoſcat mihi dn̄s ſeruo tuo p̄ hac re. Qui dixit ei. Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo tp̄e. Dixitqꝫ giezi puer viri dei. Pepercit dominus meus naamā ſyro iſti: vt nō acciperet ab eo que attulit. Viuit dn̄s quia curram poſt eum: & accipiam ab eo aliquid. Et ſecutus ē giezi poſt tergū naaman. Quem cū vidiſſet ille currentē ad ſe: deſiliit de curru ī occurſum eius: & ait. Recte ne ſūt oīa? Et ille ait. Recte. Dn̄s meus miſit me ad te: dicens. Modo venerūt ad me duo adoleſcētes de mōte effraim: ex filiis prophetarū. Da eis talentū argenti: & veſtes mutatorias duplices. Dixitqꝫ naaman. Melius eſt vt accipias duo talēta. Et coegit eū: ligauitqꝫ duo talēta argēti in duob' ſaccis: & duplicia veſtimēta & īpoſuit duob' pueris ſuis: qui & portauerūt corā eo. Cūqꝫ veniſſet iam veſperi: tulit de manu eorum: & repoſuit ī domo. Dimiſitqꝫ viros & abierūt: ipſe autem ingreſſus ſtetit coram dn̄o ſuo. Et dixit heliſeus. Vnde venis giezi? Qui reſpondit. Non iuit ſeruus tuus quoqꝫ. At ille ait. Nonne cor meum in preſenti erat: quando reuerſus ē hō de curru ſuo in occurſum tui? Nunc igitur accepiſti argentū & accepiſti veſtes: vt emas oliueta & vineas & oues & boues & ſeruos & ancillas.

צֶמֶד פְּרָדִים אֲדָמָה כִּי לֹא יַעֲשֶׂה
עוֹד עַבְדְּךָ עֹלָה וָזֶבַח לֵאלֹהִים
אֲחֵרִים כִּי אִם לַיהוָה׃ לַדָּבָר הַזֶּה
יִסְלַח יְהוָה לְעַבְדֶּךָ בְּבוֹא אֲדֹנִי בֵית סלח
רִמּוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֺת שָׁמָּה וְהוּא נִשְׁעָן שחה שען
עַל יָדִי וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי בֵּית רִמֹּן
בְּהִשְׁתַּחֲוָיָתִי בֵּית רִמֹּן יִסְלַח נָא
יְהוָה לְעַבְדְּךָ בַּדָּבָר הַזֶּה׃ וַיֹּאמֶר לוֹ
לֵךְ לְשָׁלוֹם וַיֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ כִּבְרַת אָרֶץ׃ ילך שלם
וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי נַעַר אֱלִישָׁע אִישׁ נער
הָאֱלֹהִים הִנֵּה חָשַׂךְ אֲדֹנִי אֶת
נַעֲמָן הָאֲרַמִּי הַזֶּה מִקַּחַת מִיָּדוֹ אֵת לקח
אֲשֶׁר הֵבִיא חַי יְהוָה כִּי אִם רַצְתִּי בוא רוץ
אַחֲרָיו וְלָקַחְתִּי מֵאִתּוֹ מְאוּמָה׃ מאם
וַיִּרְדֹּף גֵּיחֲזִי אַחֲרֵי נַעֲמָן וַיִּרְאֶה רדף ראה
נַעֲמָן רָץ אַחֲרָיו וַיִּפֹּל מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה נפל רכב
לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם׃ וַיֹּאמֶר אמר
שָׁלוֹם אֲדֹנִי שְׁלָחַנִי לֵאמֹר הִנֵּה
עַתָּה זֶה בָּאוּ אֵלַי שְׁנֵי נְעָרִים מֵהַר בוא שנה
אֶפְרַיִם מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים תְּנָה נָא נבא נתן
לָהֶם כִּכַּר כֶּסֶף וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים׃
וַיֹּאמֶר נַעֲמָן הוֹאֵל קַח כִּכָּרָיִם יאל לקח
וַיִּפְרָץ בּוֹ וַיָּצַר כִּכְּרַיִם כֶּסֶף בִּשְׁנֵי פרץ צור
חֲרִטִים וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים
וַיִּתֵּן אֶל שְׁנֵי נְעָרָיו וַיִּשְׂאוּ נתן נשא
לְפָנָיו׃ וַיָּבֹא אֶל הָעֹפֶל פנה
וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּפְקֹד בַּבָּיִת וַיְשַׁלַּח פקד שלח
אֶת הָאֲנָשִׁים וַיֵּלֵכוּ׃ וְהוּא
בָא וַיַּעֲמֹד אֶל אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר עמד
אֵלָיו אֱלִישָׁע מֵאַן גֵּחֲזִי וַיֹּאמֶר
לֹא הָלַךְ עַבְדְּךָ אָנֶה וָאָנָה׃
וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא לִבִּי הָלַךְ
כַּאֲשֶׁר הָפַךְ אִישׁ מֵעַל מֶרְכַּבְתּוֹ
לִקְרָאתֶךָ הַעֵת לָקַחַת אֶת הַכֶּסֶף
וְלָקַחַת בְּגָדִים וְזֵיתִים וּכְרָמִים
וְצֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת׃

וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך לעולם ויצא מלפניו מצרע כשלג׃

Cap.vi. ויאמרו בני הנביאים אל אלישע הנה נא המקום אשר אנחנו ישבים שם לפניך צר ממנו׃ נלכה נא עד הירדן ונקחה משם איש קורה אחת ונעשה לנו שם מקום לשבת שם ויאמר לכו׃ ויאמר האחד הואל נא ולך את עבדיך ויאמר אני אלך׃ וילך אתם ויבאו הירדנה ויגזרו העצים׃ ויהי האחד מפיל הקורה ואת הברזל נפל אל המים ויצעק ויאמר אהה אדני והוא שאול׃ ויאמר איש האלהים אנה נפל ויראהו את המקום ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל׃ ויאמר הרם לך וישלח ידו ויקחהו׃ ומלך ארם היה נלחם בישראל ויועץ אל עבדיו לאמר אל מקום פלני אלמני תחנתי׃ וישלח איש האלהים אל מלך ישראל לאמר השמר מעבר המקום הזה כי שם ארם נחתים׃ וישלח מלך ישראל אל המקום אשר אמר לו איש האלהים והזהירה ונשמר שם לא אחת ולא שתים׃ ויסער לב מלך ארם על הדבר הזה ויקרא אל עבדיו ויאמר אליהם הלוא תגידו לי מי משלנו אל מלך ישראל׃ ויאמר אחד מעבדיו לוא אדני המלך כי אלישע הנביא אשר בישראל יגיד למלך ישראל את הדברים אשר תדבר

Sed & lepra Naamā adherebit tibi & ſemini tuo vſq in ſempiternū. Et egreſſus eſt q̄ſi nix ab eo leproſus. 6.

Dixerunt autem filii pphetarū ad heliſeum. Ecce locus in quo habitamus coram te anguſtus eſt nobis. Eamus vſq ad iordanē & tollant ſinguli de ſylua materias ſingulas: vt edificemus nobis ibi locum ad hitandū. Qui dixit. Ite. Et ait vnus ex illis. Veni ergo & tu cū ſeruis tuis. Reſpondit. Ego veniā. Et abiit cū eis. Cūq veniſſet ad iordanem: cedebāt ligna. Accidit aūt vt cū vnus materiā ſuccidiſſet: caderet ferrum ſecuris ī aquā. Exclamauitq ille: & ait. Heu heu heu domine mi: & hoc ipm mutuo acceperā. Dixit autē hō dei. Vbi cecidit? At ille mōſtrauit ei locū: pcidit ergo lignū: & miſit illuc. Natauitq ferrum: & ait. Tolle. Qui extendit manum: & tulit illud. Rex autem ſyrie pugnabat cōtra iſrael: cōſiliūq iniit cū ſeruis ſuis: dicens in loco illo & illo ponamus inſidias. Miſit itaq vir dei ad regē iſrael: dicēs. Caue ne tranſeas in locū illum: quia ibi ſyri in inſidiis ſunt. Miſit itaq rex iſrael ad locū quem dixerat ei vir dei: & preoccupauit eū & obſeruauit ſe ibi nō ſemel neq bis. Cōturbatumq eſt cor regis ſyrie pro hac re: & cōuocatis ſeruis ſuis: ait. Quare non indicatis mihi: quis proditor mei ſit apud regem iſrael? Dixitq vnus ſeruorū eius. Nequaq̄ dñe mi rex. ſed heliſeus propheta qui eſt in iſrael indicat regi iſrael omnia verba quecunq locutus fueris

et lepra neemā adherebit in te et in ſemine tuo vſq in ſepiternū: et egreſſus ē giezi de facie eius leproſus q̄ſi nix.

καὶ ἡ λέπρα νεεμὰν κολληθήσεται ἐν σοὶ καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος, καὶ ἐξῆλθε γιεζὶ ἐκ προσώπου αὐτοῦ λεπρὸς ὡσεὶ χιών.

Ca. 6.

A Et dixerūt filii pphtaꝝ ad eliſeum: ecce iā locus in quo nos hitamus corā te anguſt⁹ a nobis. eamus iā vſq ad iordanē et tollamus inde vir trabē vnā et faciamus nobis tegmē vt hitem⁹ ibi. et dixit eliſeus: ite. et dixit vn⁹ māſuete: veni cum ſeruis tuis. et dixit eliſeus: ego ibo vobiſcū: et abiit cū eis: et venitit ad iordanē: et cedunt ligna. et factū eſt cū vnus ſuccideret trabē et cecidit ex manubrio ferrū in aquā: et clamauit vir et dixit: heu iā dñe: et ipſum mutuo acceptū. et dixit homo dei: B vbi cecidit? et indicauit ei locū. et fregit eliſeus lignū et miſit illuc: et ſupnatauit ferrū. et dixit eliſeus: attolle et accipe tibi. et extēdit manū ſuā et accepit illud. et rex ſyrie erat pugnans iſrael: et conſuluit ſeruis ſuis dicēs: in loco illo illo faciemus inſidias. et miſit homo dei ad regem iſrael dicēs: attēde vt nō trāſeamus locū illum: q: ibi ſyri inſidiātur. et miſit rex iſrael in locū quē dixit ei homo dei: C et obſeruauit inde nō ſemel neq bis: et obſtupuit cor regis ſyrie de verbo hoc. et vocauit ſeruos ſuos et dixit ad eos: nō nūciatis mihi: qs tradit me regi iſrael? et dixit vn⁹ de ſeruis eius: nequaq̄ dñe mi rex: ſed eliſeus pphta q in iſrael: indicat regi iſrael oia quecūq locutus fueris

Καὶ εἶπον οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν πρὸς ἐλισαιέ, ἰδοὺ δὴ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν ἐνώπιόν σου στενὸς ἀφ' ἡμῶν. πορευθῶμεν δὴ ἕως τοῦ ἰορδάνου καὶ λάβωμεν ἐκεῖθεν ἀνὴρ δοκὸν μίαν καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς σκέπην τοῦ οἰκεῖν ἐκεῖ. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, πορεύεσθε. καὶ εἶπεν ὁ εἷς ἐπιεικῶς, δεῦρο μετὰ τῶν δούλων σου. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, ἐγὼ πορεύσομαι μεθ' ὑμῶν, καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτῶν, καὶ ἔρχονται ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ τέμνουσι ξύλα. καὶ ἐγένετο τοῦ ἑνὸς καταβάλλοντος τὴν δοκὸν καὶ ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ στελέχους τὸ σίδηρον εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐβόησεν ὁ ἀνὴρ καὶ εἶπεν, ὢ δὴ κύριε, καὶ αὐτὸ κεχρησμένον. καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ποῦ ἔπεσεν; καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τὸν τόπον. καὶ ἀπέκλασεν ἐλισαιὲ ξύλον καὶ ἔρριψεν ἐκεῖ, καὶ ἐπεπόλασε τὸ σίδηρον. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, μετεώρισον καὶ λάβε σεαυτῷ. καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἔλαβεν αὐτό. καὶ βασιλεὺς συρίας ἦν πολεμῶν τὸν ἰσραήλ, καὶ συνεβουλεύσατο τοῖς παισὶν αὐτοῦ λέγων, εἰς τὸν τόπον φελμωνὶ ἐλμωνὶ ποιήσομεν ἔνεδρον. καὶ ἀπέστειλεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ἰσραὴλ λέγων, πρόσεχε τοῦ μὴ διελθεῖν τὸν τόπον τοῦτον, ὅτι ἐκεῖ σύροι ἐνεδρεύουσιν. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐφυλάξατο ἐκεῖθεν οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δίς, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία τοῦ βασιλέως συρίας περὶ τοῦ λόγου τούτου. καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, οὐκ ἀπαγγελεῖτέ μοι, τίς προδίδωσί με τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ; καὶ εἶπεν εἷς ἐκ τῶν παίδων αὐτοῦ, οὐχί κύριέ μου βασιλεῦ, ἀλλ' ἢ ἐλισαιὲ ὁ προφήτης ὁ ἐν ἰσραήλ, ἀπαγγέλλει τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃς

1. Reg. 22. b.

in conclaui cubilis tui. et dixit rex: ite et videte vbi eſt iſte: et mittens capiam eū. et annūciauerūt ei dicētes: ecce in dothaim. et miſit equos et currus et exercitū grauem: et venerūt nocte et circūdederūt ciuitatē. et cōſurrexit miniſter hoīs dei vt ſurgeret mane et egreſſus ē. et ecce exercit⁹ circuiens ciuitatē et equi et currus. et dixit puer eius ad D eum: o dñe qd faciem⁹? et dixit eliſeus: nō timeas: quia plures q ſūt nobiſcū ſuper eos q ſūt cū eis. et orauit eliſeus et dixit: dñe aperi oculos eius et videat. et aperuit dñs oculos pueri et vidit. et ecce mōs totus plenus equoꝝ: et currus ignis in circuitu eliſei: et deſcēderunt ad eum. et orauit eliſeus ad dñm et dixit: percute iā gentē hanc cecitate. et percuſſit eos dñs cecitate iuxta verbū eliſei. et dixit eliſeus ad eos: nō hec via et nō iſta ciuitas: venite poſt me: et ducā vos ad virū quē queritis: et duxit eos in ſamariam. et factū eſt vt ingreſſi ſūt in ſamariam: et dixit eliſeus: E dñe aperi oculos iſtorū: et videant. et aperuit dñs oculos eorū et viderūt. et ecce ipſi in medio ſamarie. et dixit rex iſrael ad eliſeum vt vidit eos: ſi percutiēs percutiā pater? et dixit eliſeus: nō percuties: quos captiuos cepiſti in gladio tuo et arcu tuo: tu percuties. appone eis panes et aquā et comedāt et bibant et vadant ad dñm ſuū. et appoſuit eis pparatione magnā: et comederūt et biberūt et miſit eos: et abierūt ad dñm ſuū. et nō addiderūt vltra accincti ſyrie venire in terrā iſrl. et factū eſt poſt hec et cōgregauit filius ader rex ſyrie vniuerſa caſtra ſua: F et aſcēdit et obſederunt cōtra ſamariā. et facta eſt

1. Par 9. d.

Gen. 19. a.

ἐν τῷ ταμιείῳ τοῦ κοιτῶνός σου. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, πορεύθητι καὶ ἴδετε ποῦ ἐστιν οὗτος, καὶ ἀποστείλας λήψομαι αὐτόν. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες, ἰδοὺ ἐν δωθαΐμ. καὶ ἀπέστειλεν ἵππους καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν βαρεῖαν, καὶ ἦλθον νυκτὸς καὶ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν. καὶ ὤρθρισεν ὁ λειτουργὸς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ἀναστῆναι τὸ πρωῒ καὶ ἐξῆλθεν. καὶ ἰδοὺ δύναμις κυκλοῦσα τὴν πόλιν καὶ ἵπποι καὶ ἅρματα. καὶ εἶπε τὸ παιδάριον αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ὦ κύριε τί ποιήσομεν. καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, μὴ φοβοῦ, ὅτι πλείους οἱ μεθ' ἡμῶν ὑπὲρ τοὺς μετ' αὐτῶν. καὶ προσεύξατο ἐλισαιὲ καὶ εἶπε, κύριε ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἰδέτω. καὶ διήνοιξε κύριος τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ παιδαρίου καὶ εἶδεν. καὶ ἰδοὺ τὸ ὄρος ὅλον πλῆρες ἵππων, καὶ ἅρμα πυρὸς περικύκλῳ ἐλισαιέ, καὶ κατέβησαν πρὸς αὐτόν. καὶ προσεύξατο ἐλισαιὲ πρὸς κύριον καὶ εἶπεν, πάταξον δὴ τὸ ἔθνος τοῦτο ἀορασίᾳ. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς κύριος ἀορασίᾳ κατὰ τὸ ῥῆμα ἐλισαιέ. καὶ εἶπεν ἐλισαιὲ πρὸς αὐτούς, οὐχὶ αὕτη ἡ ὁδὸς καὶ οὐχ αὕτη ἡ πόλις, δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ἀπάξω ὑμᾶς πρὸς τὸν ἄνδρα ὃν ζητεῖτε, καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς εἰς σαμάρειαν. καὶ ἐγένετο ὡς εἰσῆλθον εἰς σαμάρειαν, καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, κύριε διάνοιξον τοὺς ὀφθαλμοὺς τούτων, καὶ ἰδέτωσαν. καὶ διήνοιξε κύριος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον. καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐν μέσῳ σαμαρείας. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἐλισαιὲ ὡς εἶδεν αὐτούς, εἰ πατάξας πατάξω πάτερ; καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, οὐ πατάξεις, οὓς ᾐχμαλώτευσας ἐν ῥομφαίᾳ σου καὶ τόξῳ σου, σὺ πατάξεις. παράθες αὐτοῖς ἄρτους καὶ ὕδωρ καὶ φαγέτωσαν καὶ πιέτωσαν καὶ ἀπελθέτωσαν πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς παράθεσιν μεγάλην, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ ἀπέστειλεν αὐτούς, καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. καὶ οὐ προσέθεντο ἔτι μονόζωνοι συρίας ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ συνήθροισεν υἱὸς ἄδερ βασιλεὺς συρίας πάσας τὰς παρεμβολὰς αὐτοῦ, καὶ ἀνέβη καὶ περιεκάθισαν ἐπὶ σαμάρειαν. καὶ ἐγένετο

in conclaui tuo. Dixitq eis. Ite & videte vbi ſit vt mittā & capiam eū. Annūciauerunt ei dicētes. Ecce in dothaim. Miſit ergo illuc equos & currus & robur exercitus. Qui cum veniſſent nocte: circumdederūt ciitatē. Cōſurgens aūt diluculo miniſter viri dei egreſſus eſt viditq exercitū in circuitu ciuitatis & equos & currus. Nunciauitq ei dicēs. Heu heu heu dñe mi quid faciemus. At ille rñdit. Noli timere. Plures ei nobiſcū ſunt q̄ cū illis. Cumq oraſſet heliſe⁹: ait. Domine api oculos pueri huius vt videat. Et aperuit dominus oculos pueri: & vidit: & ecce mons plenus equorū & curruū igneorū ī circuitu heliſei. Hoſtes vero deſcēderūt ad eum. Porro heliſe⁹ orauit ad dñm dicens. Percute obſecro gentem hanc cecitate. Percuſſitq eos dñs ne viderēt iuxta verbū heliſei. Dixit aūt ad eos heliſeus. Nō eſt hec via: neq iſta ē ciuitas. Sequimini me & oſtendam vobis virum quem queritis. Duxit ergo eos in ſamariam. Cumq ingreſſi fuiſſent in ſamariā: dixit heliſe⁹. Domine aperi oculos iſtorum vt videant. Aperuitq dñs oculos eorum: & viderunt ſe eē in medio ſamarie. Dixitq rex iſrael ad heliſeum cū vidiſſet eos. Nūquid pcutiā eos pater mi? Et ille ait. Non pcuties. Neq ei cepiſti eos gladio & arcu tuo vt percutias. Sed pōe panem & aquā coram eis: vt comedāt & bibāt & vadant ad dñm ſuum. Appoſitaq ē eis ciborū magna prepatio. Et comederūt & biberūt: & dimiſit eos: abierūtq ad dñm ſuū. Et vltra nō venerūt latrōes ſyrie in terrā iſrael. Factū ē āt poſt hec cōgregauit benadab rex ſyrie vniuerſum exercitum ſuū: & aſcēdit & obſidebat ſamariam. Factāq eſt

בחדר משכבך׃ ויאמר לכו וראו איכה הוא ואשלח ואקחהו ויגד לו לאמר הנה בדתן׃ וישלח שמה סוסים ורכב וחיל כבד ויבאו לילה ויקפו על העיר׃ וישכם משרת איש האלהים לקום ויצא והנה חיל סובב את העיר וסוס ורכב ויאמר נערו אליו אהה אדני איכה נעשה׃ ויאמר אל תירא כי רבים אשר אתנו מאשר אותם׃ ויתפלל אלישע ויאמר יהוה פקח נא את עיניו ויראה ויפקח יהוה את עיני הנער וירא והנה ההר מלא סוסים ורכב אש סביבת אלישע׃ וירדו אליו ויתפלל אלישע אל יהוה ויאמר הך נא את הגוי הזה בסנורים ויכם בסנורים כדבר אלישע׃ ויאמר אלהם אלישע לא זה הדרך ולא זה העיר לכו אחרי ואוליכה אתכם אל האיש אשר תבקשון וילך אותם שמרונה׃ ויהי כבאם שמרון ויאמר אלישע יהוה פקח את עיני אלה ויראו ויפקח יהוה את עיניהם ויראו והנה בתוך שמרון׃ ויאמר מלך ישראל אל אלישע כראתו אותם האכה אכה אבי׃ ויאמר לא תכה האשר שבית בחרבך ובקשתך אתה מכה שים לחם ומים לפניהם ויאכלו וישתו וילכו אל אדניהם׃ ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו וישלחם וילכו אל אדניהם ולא יספו עוד גדודי ארם לבוא בארץ ישראל׃ ויהי אחרי כן ויקבץ בן הדד מלך ארם את כל מחנהו ויעל ויצר על שמרון׃ ויהי

רעב גדול בשמרון והנה צרים צור
עליה עד היות ראש חמור בשמנים חמר
כסף ורבע הקב דביונים בחמשה דיב
כסף ויהי מלך ישראל עבר על
החמה ואשה צעקה אליו לאמר איש
הושיעה אדני המלך ויאמר אל ישע
יושעך יהוה מאין אושיעך המן
הגרן או מן היקב ויאמר לה המלך אמר
מה לך ותאמר האשה הזאת אמרה
אלי תני את בנך ונאכלנו היום ואת נתן אכל
בני נאכל מחר ונבשל את בני בשל
ונאכלהו ואמר אליה ביום האחר
תני את בנך ונאכלנו ותחבא את חבא
בנה ויהי כשמע המלך את דברי
האשה ויקרע את בגדיו והוא עבר קרע
על החמה וירא העם והנה השק על ראה
בשרו מבית ויאמר כה יעשה לי עשה
אלהים וכה יוסף אם יעמד ראש יסף עמד
אלישע בן שפט עליו היום
ואלישע ישב בביתו והזקנים
ישבים אתו וישלח איש מלפניו שלח פנה
בטרם יבא המלאך אליו והוא אמר בוא לאך
אל הזקנים הראיתם כי שלח בן ראה
המרצח הזה להסיר את ראשי רצח סור
ראו כבא המלאך סגרו הדלת
ולחצתם אתו בדלת הלוא קול רגלי
אדניו אחריו עודנו מדבר עמם דבר
והנה המלאך ירד אליו ויאמר הנה
זאת הרעה מאת יהוה מה אוחיל רוע יחל
ליהוה עוד׃ ויאמר אלישע Cap. vij.
שמעו דבר יהוה כה אמר יהוה כעת אמר
מחר סאה סלת בשקל וסאתים סאה
שערים בשקל בשער שמרון ויען ענה
השליש אשר למלך נשען על ידו שליש שען
את איש האלהים ויאמר הנה יהוה
עשה ארבות בשמים היהיה הדבר היה

fames magna in ſamaria: & tādiu obſeſſa eſt donec venūdaretur caput aſini octoginta argenteis: & q̄rta pars cabi ſtercoris colūbarū quinq; argenteis. Cū q; rex iſrael tranſiret p murū: mulier quedam exclamauit ad eum dicens. Salua me domine mi rex. Qui ait. Non te ſaluet dn̄s. Vnde te poſſum ſaluare: de area vel de torculari? Dixitq; ad eam rex. Quid tibi vis. Que rn̄dit. Mulier iſta dixit mihi. Da filiū tuum vt comedamus eū hodie: & filiū meū comedem9 cras. Coxim9 ergo filium meū & comedim9: dixiq; ei altera die. Da filiū tuū vt comedamus eū. Que abſcondit filium ſuum. Qd cum audiſſet rex: ſcidit veſtimēta ſua: & tranſibat p murū. Viditq; ois ppl's ciliciū: quo veſtit9 erat ad carnē ītrinſec9. Et ait rex. Hec mihi faciat deus: & hec addat: ſi ſteterit caput heliſei filii ſaphat ſup ipſum hodie. Heliſeus aūt ſedebat i domo ſua: & ſenes ſedebant cū eo. Premiſitq; virum & anteq̄ veniret nunci9: ille dixit ad ſenes. Nūquid ſcitis q̄ miſerit filius homicide huc vt preſcidatur caput meum. Videte ergo cū venerit nūcius: claudite oſtiū: & nō ſinatis eū introire. Ecce ei ſonitus pedū dn̄i eius poſt eū eſt. Adhuc illo loq̄nte eis: appuit nūcius q veniebat ad eū. Et ait. Ecce tantū malū a domino eſt. Quid amplius expectabo a dn̄o? 7.

Dixit autem heliſe9. Audite verbū domini. Hec dicit dn̄s. In tpe hoc cras modius ſimile vno ſtatere erit: & duo modii hordei ſtatere vno i porta ſamarie. Rn̄dēs vnus de ducib9 ſup cuius manū rex incūbebat: homini dei ait. Si dn̄s fecerit etiā cataractas i celo: nunqd poterit eē qd loqueris?

faines magna in ſamaria. & ecce obſidebat cōtra
λιμὸς μέγας ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἰδοὺ περιεκάθητο ἐπ᾽
eam donec fieret caput aſini octoginta ſiclis
αὐτὴν ἕως τοῦ γενέσθαι κεφαλὴν ὄνου ὀγδοήκοντα σίκλων
argēti: & quarta ps cabi ſtercoris colūbarū
ἀργυρίου, καὶ τέταρτον τοῦ κάβου κόπρου περιστερῶν
quinq; ſiclis argēti. & erat rex iſrael trā-
πέντε σίκλων ἀργυρίου. καὶ ἦν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ δια-
ſiens per murū. & mulier clamauit ad e- 2.Regi 14.a.
πορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους. καὶ γυνὴ ἐβόησε πρὸς αὐ-
um dicēs: ſalua me dn̄e rex. & dixit ei
τὸν λέγουσα, σῶσόν με κύριε βασιλεῦ. καὶ εἶπεν αὐ-
rex: nō ſaluet te dn̄s: vnde te ſaluabo: de
τῇ ὁ βασιλεύς, μή σε σώσαι κύριος, πόθεν σε σώσω, ἀπὸ
area vel de torculari? & dixit ei rex:
τῆς ἅλω ἢ ἀπὸ τῆς ληνοῦ; καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ βασιλεύς,
quid eſt tibi? & dixit ei mulier: mulier hec dixit
τί ἐστί σοι; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνή, ἡ γυνὴ αὕτη εἶπέ
mihi: da filiū tuū & comedamus eū hodie: Deut. 18.f.
μοι, δός τὸν υἱόν σου καὶ καταφάγωμεν αὐτὸν σήμερον,
& filiū meū comedem9 cras. & coximus filiū Thre. 4.b.
καὶ τὸν υἱόν μου φαγόμεθα αὔριον. καὶ ἡψήσαμεν τὸν υἱόν
meū & comedim9 eū: & dixi ei in die
μου καὶ ἐφάγομεν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
alia: da filiū tuū & comedamus eū: & abſcōdit
ἄλλῃ, δός τὸν υἱόν σου καὶ καταφάγωμεν αὐτόν, καὶ ἔκρυ-
filiū ſuū. & factū eſt vt audiuit rex
ψε τὸν υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς
verba mulieris: & ſcidit veſtimēta ſua
τοὺς λόγους τῆς γυναικός, καὶ διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
& ipſe trāſibat per murū. & vidit ppls
καὶ αὐτὸς διεπορεύετο ἐπὶ τοῦ τείχους. καὶ εἶδεν ὁ λαὸς
& ecce ſaccus in carne eius intrinſec9. & a- G
καὶ ἰδοὺ σάκκος ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔσωθεν. καὶ εἶ- 3.Re. 19.a.
it: hec faciat mihi deus & hec addat: ſi ſta-
πεν, τάδε ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ τάδε προσθείη, εἰ στή-
bit caput eliſei filij ſaphat ſup ipſum hodie:
σεται κεφαλὴ ἐλισαιὲ υἱοῦ σαφὰτ ἐπ᾽ αὐτῷ σήμερον,
& eliſeus ſedebat in domo ſua: & ſenio-
καὶ ἐλισαιὲ ἐκάθητο ἐπὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ οἱ πρεσβύ-
res ſedebāt cū eo. & miſit rex vi-
τεροι ἐκάθηντο μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄν-
rum de facie ſua ad eum. & anteq̄ veniret
δρα ἐκ προσώπου αὐτοῦ πρὸς αὐτόν. καὶ πρὶν ἐλθεῖν
nūcius ad eū: & eliſeus dixit ad
τὸν ἄγγελον πρὸς αὐτόν, καὶ ἐλισαιὲ εἶπε πρὸς τοὺς
ſeniores: vidiſtis q̄ miſit filius ho-
πρεσβυτέρους, ἑωράκατε ὅτι ἀπέστειλεν ὁ υἱὸς τοῦ φο-
micide iſte vt auferat caput meū? videte vt ve-
νευτοῦ οὗτος ἀφελεῖν τὴν κεφαλήν μου; ἴδετε ὡς ἂν ἔ-
nerit nūcius claudite oſtiū: & illidite
λθῃ ὁ ἄγγελος ἀποκλείσατε τὴν θύραν, καὶ ἐκθλίψατε
eum in oſtio. nonne vox pedū dn̄i
αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ. οὐκ ἰδοὺ φωνὴ τῶν ποδῶν τοῦ κυρίου
eius poſt eū? adhuc ipſo loquente cū
αὐτοῦ κατόπισθεν αὐτοῦ; ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος μετ᾽
eis: & ecce angelus deſcēdit ad eū: & ait:
αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελος κατέβη πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν,
ecce hoc malū a dn̄o: q̄d dep̄cabor dn̄z āpli9.
ἰδοὺ αὕτη ἡ κακία παρὰ κυρίου, τί δεηθῶ τοῦ κυρίου ἔτι. Ca.7

Et dixit eliſeus: audi verbū dn̄i: hec dixit
Καὶ εἶπεν ἐλισαιέ, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου, τάδε εἶπε A
dn̄s vt hora hec: cras mēſura ſimile ſicli: &
κύριος ὡς ἡ ὥρα αὕτη, αὔριον μέτρον σεμιδάλεως σίκλου, καὶ Infra.e.
due mēſure ordei ſiclo in porta ſamarie. & reſ-
δύο μέτρα κριθῶν σίκλου ἐν τῇ πύλῃ σαμαρείας. καὶ ἀπε-
pōdit triſtata ſup quē requieſcebat rex ſup
κρίθη ὁ τριστάτης ἐφ᾽ ὃν ἐπανεπαύετο ὁ βασιλεὺς ἐπὶ
manū eius hoi dei: & ait: & ſi dn̄s
τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν, καὶ ἐὰν κύριος
fecerit cataractas in celo: ſi erit verbū hoc?
ποιήσῃ καταράκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, μὴ ἔσται τὸ ῥῆμα τοῦτο;

& ait ei eliſeus: ecce tu videbis in oculis
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισαιέ, ἰδοὺ σὺ ὄψει ἐν ὀφθαλμοῖς
tuis: & inde non comedes. & quattuor leproſi vi-
σου, καὶ ἐκεῖθεν οὐ μὴ φάγῃς. καὶ τέσσαρες λεπροὶ ἄν-
ri erāt iuxta hoſtiū ciuitatis: & dixit
δρες ἦσαν παρὰ τὴν θύραν τῆς πόλεως, καὶ εἶπεν
vnuſquiſq; ad proximū ſuū: q̄d nos ſedem9 donec
ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, τί ἡμεῖς καθήμεθα ἕως
moriamur? ſi dixerimus ingrediamur in
ἂν ἀποθάνωμεν; ἐὰν εἴπωμεν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν
ciuitatē: & fames in ciuitate: & moriemur ibi:
πόλιν, καὶ ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀποθανούμεθα ἐκεῖ,
& ſi māſerimus hic: moriemur. & nūc venite
καὶ ἐὰν καθήσωμεν ὧδε, ἀποθανούμεθα. καὶ νῦν δεῦτε
& incidamus in caſtra ſyrie: ſi vitā
καὶ ἐμπέσωμεν εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας, ἐὰν ζωογο-
dederit nobis: & viuemus. & ſi occiderint nos:
νήσωσιν ἡμᾶς, καὶ ζησόμεθα. καὶ ἐὰν θανατώσωσιν ἡμᾶς,
moriemur. & ſurrexerūt in tenebris vt igrederēt
ἀποθανούμεθα. καὶ ἀνέστησαν ἐν τῷ σκότει εἰσελθεῖν
in caſtra ſyrie. & ingreſſi ſūt vſq; ad ptē B
εἰς τὴν παρεμβολὴν συρίας. καὶ εἰσῆλθον ἕως μέρους τῆς
caſtrorum ſyrie: & ecce nō erat vir ibi. &
παρεμβολῆς συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἀνὴρ ἐκεῖ. καὶ
dn̄s audibilia fecit caſtra ſyrie vo-
κύριος ἀκουστὴν ἐποίησε τὴν παρεμβολὴν συρίας φω-
ce currū & voce equorū & ſonitu exercitus ma-
νὴ ἁρμάτων καὶ φωνὴ ἵππων καὶ φωνὴ δυνάμεως με-
gni. & dixit vir ad proximū ſuū: ecce
γάλης. καὶ εἶπεν ἀνὴρ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἰδοὺ
mercede cōduxit aduerſū nos rex iſrael reges
μεμίσθωται ἐφ᾽ ἡμᾶς βασιλεὺς ἰσραὴλ τοὺς βασιλεῖς
chetteorū & reges egypti vt venirēt
τῶν χετταίων καὶ τοὺς βασιλεῖς αἰγύπτου τοῦ ἐλθεῖν
ſup nos. & ſurrexerūt & fugerūt in tenebris &
ἐφ᾽ ἡμᾶς. καὶ ἀνέστησαν καὶ ἀπέδρασαν ἐν τῷ σκότει καὶ
dereliquerūt tabernacula ſua & equos ſu-
ἐγκατέλιπον τὰς σκηνὰς αὐτῶν καὶ τοὺς ἵππους αὐ-
os & aſinos ſuos: ſic erāt in caſtris:
τῶν καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὡς ἦσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ,
& fugerūt ſcdm aias ſuas. & venerūt leproſi
καὶ ἔφυγον κατὰ τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ ἦλθον οἱ λεπροὶ
iſti vſq; ad partē caſtrorum: & igreſſi ſūt vſq; ad
οὗτοι ἕως μέρους τῆς παρεμβολῆς, καὶ εἰσῆλθον ἕως
tabnaculū vnū: & comederūt & biberūt & tulerūt inde
σκήνωμα ἕν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ ἦραν ἐκεῖθεν
argentū & aurum & veſtes: & abierūt
ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ ἱματισμόν, καὶ ἀπῆλθον
& abſcōderūt. & reuerſi leproſi iſti
καὶ κατέκρυψαν. καὶ ἐπιστρέψαντες οἱ λεπροὶ οὗτοι
ingreſſi ſūt in tabnaculū aliud: & ceperūt inde & abie-
εἰσῆλθον εἰς σκηνὴν ἄλλην, καὶ ἔλαβον ἐκεῖθεν καὶ ἀπῆλ-
runt: & abſcōderūt. & dixerūt leproſi vnuſquiſq; ad
θον, καὶ κατέκρυψαν. καὶ εἶπον οἱ λεπροὶ ἕκαστος πρὸς
proximū ſuū: q̄d ſic nos facimus hodie? &
τὸν πλησίον αὐτοῦ, τί οὕτως ἡμεῖς ποιοῦμεν σήμερον; καὶ
dies hec dies boni nuncij eſt: & nos tace-
ἡ ἡμέρα αὕτη ἡμέρα εὐαγγελισμοῦ ἐστί, καὶ ἡμεῖς σιωπῶ-
mus & manem9 vſq; ad lucē matutinā: & inueniemus iniq̄tatē.
μεν καὶ μένομεν ἕως φωτὸς τοῦ πρωΐ, καὶ εὑρήσομεν ἀδικίαν.
nūc igit eamus & nunciemus in domū re- C
νῦν οὖν πορευθῶμεν καὶ ἀναγγείλωμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασι-
gis. & ingreſſi ſūt & clamauerūt ad portā ciuitatis:
λέως. καὶ εἰσῆλθον καὶ ἐβόησαν εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως,
& nūciauerūt eis dicētes: ingreſſi ſum9 in ca-
καὶ ἀνήγγειλαν αὐτοῖς λέγοντες, εἰσήλθομεν εἰς τὴν παρεμ-
ſtra ſyrie: & ecce nō erat ibi vir neq; vox hois: ni-
βολὴν συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἐκεῖ ἀνὴρ οὐδὲ φωνὴ ἀνθρώπου, ἀλ-
ſi equus ligatus & aſinus ligatus & tētoria eorum
λ᾽ ἢ ἵππος δεδεμένος καὶ ὄνος δεδεμένος καὶ σκηναὶ αὐτῶν
vt ſunt. & vocauerūt portarios & nunciant
ὡς εἰσίν. καὶ ἐκάλεσαν τοὺς θυρωροὺς καὶ ἀναγγέλλουσι,

Qui ait. Videbis oculis tuis & inde non comedes. Quattuor ergo viri erāt leproſi iuxta ītroitū porte: qui dixerunt adinuicem. Quid hic eſſe volumus donec moriamur? Siue ingredi voluerimus ciuitatem fame moriemur: ſiue māſerim9 hic moriendū nobis ē. Veite ergo & trāſfugiamus ad caſtra ſyrie. Si pepercerint nobis viuemus: ſi aūt occidere voluerint nihilomin9 moriemur. Surrexerunt ergo veſpi vt venirēt ad caſtra ſyrie. Cūq; veniſſent ad principiū caſtrorū ſyrie nullū ibidē repperūt. Siquidē dn̄s ſonitū audiri fecerat in caſtris ſyrie curruū & equorū & exercitus plurimi: dixeruntq; adīuicē. Ecce mercede cōduxit aduerſum nos rex iſrl' reges getheorū & egyptiorū & venerūt ſup nos. Surrexerunt ergo & fugerūt in tenebris: & dereliqrūt tentoria ſua: & equos & aſinos in caſtris: fugeruntq; aias tm̄ ſuas ſaluare cupientes. Igitur cū veniſſent leproſi illi ad principiū caſtrorū ingreſſi ſunt vnū tabernaculū: & comederūt & biberūt. Tuleruntq; inde argētū & aurū & veſtes: & abierūt & abſcōderunt. Et rurſū reuerſi ſunt ad aliud tabernaculū: & inde ſimilr auferētes abſconderunt. Dixerūtq; adinuicē. Nō recte facimus. Hec eni dies boni nuncii eſt. Si tacuerimus & noluerimus nunciare vſq; mane: ſceleris arguemur. Venite eamus & nunciemus in aula regis. Cumq; veniſſent ad portam cītatis: narrauerūt eis: dicentes. Iuimus ad caſtra ſyrie: & nullum ibidem reppimus hominem: niſi equos & aſinos alligatos: & fixa tentoria. Ierūt ergo portarii: & nunciauerunt in

הזה ויאמר הנכה ראה בעיניך הנה
ומשם לא תאכלו וארבעה אנשים אכל רבע
היו מצרעים פתח השער ויאמרו צרע
איש אל רעהו מה אנחנו ישבים
פה עד מתנו אם אמרנו נבוא מות בוא
העיר והרעב בעיר ומתנו שם ואם
ישבנו פה ומתנו ועתה לכו ונפלה ילך
אל מחנה ארם אם יחינו נחיה חנה חיה
ואם ימיתנו ומתנו ויקמו בנשף קום
לבוא אל מחנה ארם ויבאו עד
קצה מחנה ארם והנה אין שם
איש ואדני השמיע את מחנה שמע
ארם קול רכב קול סוס קול חיל
גדול ויאמרו איש אל אחיו הנה גדל
שכר עלינו מלך ישראל את מלכי
החתים ואת מלכי מצרים לבוא
עלינו ויקומו וינוסו בנשף ויעזבו נוס עזב
את אהליהם ואת סוסיהם ואת
חמריהם המחנה כאשר היא וינסו
אל נפשם ויבאו המצרעים האלה בוא
עד קצה המחנה ויבאו אל אהל
אחד ויאכלו וישתו וישאו משם אכל שתה
כסף וזהב ובגדים וילכו ויטמנו נשא טמן
וישבו ויבאו אל אהל אחר שוב
וישאו משם וילכו ויטמנו ויאמרו
איש אל רעהו לא כן אנחנו
עשים היום הזה יום בשרה עשה
הוא ואנחנו מחשים וחכינו חשה חכה
עד אור הבקר ומצאנו עון
ועתה לכו ונבאה ונגידה בית ילך בוא
המלך ויבאו ויקראו אל שער נגד קרא
העיר ויגידו להם לאמר באנו
אל מחנה ארם והנה אין שם
איש וקול אדם כי אם הסוס אסור אסר
והחמור אסור ואהלים כאשר חמר
המה ויקרא השערים ויגידו

palãtio regis intrinſe-cꝰ. Qui ſurrexit nocte: & ait ad ſeruos ſuos. Dico vobis quid fecerĩt nobis ſyri. Sciunt quia fame laboramus: & id circo egreſſi ſunt de ca ſtris & latitant in agris: dicentes. Cum egreſſi fuerĩt de cĩtate capiemus eos viuos: & tũc ciuitatẽ ĩgredi pote rimus. Rñdit aũt vnus ſeruorũ eius. Tollamꝰ quinqꝫ equos q remanſerunt in vrbe quia ipſi tantum ſunt: in v niuerſa multitudĩe iſra el alii eĩ cõſumpti ſunt: & mittentes explorare po terimus. Adduxerunt ergo duos equos: miſitqꝫ rex ĩ caſtra ſyrorũ dicẽs. Ite & videte. Qui abierũt poſt eos vſ-qꝫ ad iordanẽ. Ecce aũt oĩs via plena erat veſti bus & vaſis: que proiece rãt ſyri cũ turbarentur. Reuerſiqꝫ nuncii indicauerũt regi. Et e-greſſus populus diripu it caſtra ſyrie: factũqꝫ eſt modius ſimile ſtatere vno. & duo modii or-dei ſtatere vno iuxta ver bum dñi. Porro rex ducẽ illum in cuius manu ĩcubue rat cõſtituit ad portam: quẽ cõculcauit turba ĩ introitu porte & mortu us eſt iuxta qd locutus fuerat vir dei: qñ deſcẽderat rex ad e um. Factũqꝫ eſt ſm ſer-monẽ viri dei: quẽ di-xerat regi qñ ait. duo modii ordei ſtatere v-no erunt: & modius ſi-mile ſtatere vno hoc eo dẽ tpe cras in porta ſa marie: qñ rñderat dux ille viro dei: & dixerat: etiã ſi dñs fecerit cataractas in celo nunquid pote-rit fieri quod loqueris? & dixit ei: videbis ocu lis tuis: & inde nõ comedes. Euẽit er go ei ſicut p̃dictũ erat: & cõculcauit eũ ppl's ĩ porta: & mortuꝰ eſt. 8.

Heliſeus autem locutus eſt ad mu lierẽ cuius viuere fece-rat filium: dicẽs. Surge vade tu & domus tua & pegri-nare vbicũqꝫ repperis. Vocabit ei dñs famẽ: & veniet ſup terrã ſe-ptẽ ãnis. Que ſurrexit & fecit iuxta verbum hominis dei: & vadens cum domo ſua: pegrinata eſt in terra philiſtiim diebus mltis. Cũqꝫ finiti eſſent anni ſeptẽ: reuerſa eſt mulier de terra philiſti im. Et egreſſa eſt vt interpellaret regem pro domo ſua & pro a griſuis. Rex aũt loq̃-batur cũ giezi puero viri dei: dicẽs. Narra mihi omnia magnalia que fecit he liſeus. Cumqꝫ ille narraret regi quõ mortuũ ſuſcitaſſet: appuit mulier cuius vi uificauerat filiũ clamãs ad regem pro domo ſua & p̃ agris ſuis. Dixit-qꝫ giezi. Dñe mi rex hec eſt mulier: & hic ẽ filius eiꝰ quẽ ſuſcitauit heliſeus. Et interroga uit rex mulierem. Que narrauit ei vera eẽ. De ditqꝫ ei rex eunuchum vnum: dicẽs. Reſtitue ei oĩa que ſua ſunt: & vniuerſos reddítus agrorũ a die qua reliquit terrã vſqꝫ ad pñs. Venit quoqꝫ heliſeus damaſcũ & be nadab rex ſyrie egrotabat. Nun-ciaueruntqꝫ ei: dicẽtes. Venit vir dei huc. Et ait rex ad azahel. Tolle tecum munera & vade in occurſum vi ri dei & conſule dñm per eũ dicẽs. Si euaderẽ pote ro de infirmitate mea hac. Iuit igitur azahel in occurſũ eius hñs ſe cũ munera & oĩa bõa damaſci onera q̃dragĩta camelorũ. Cũqꝫ ſtetiſſet corã eo: ait. Filius tuꝰ benadab rex ſyrie miſit me ad te: dicens. Si ſanari potero de ĩfirmitate mea hac. Dixitqꝫ heliſeus. Vade dic ei. Sanabe-ris. Porro oñdit mihi dñs qa morte morie-tur. Stetitqꝫ

את פניו וישם עד בש ויבך איש
האלהים׃ ויאמר חזאל מדוע אדני
בכה ויאמר כי ידעתי את אשר
תעשה לבני ישראל רעה מבצריהם
תשלח באש ובחריהם בחרב
תהרג ועלליהם תרטש והרתיהם
תבקע׃ ויאמר חזהאל כי מה עבדך
הכלב כי יעשה הדבר הגדול הזה
ויאמר אלישע הראני יהוה אתך
מלך על ארם׃ וילך מאת אלישע
ויבא אל אדניו ויאמר לו מה אמר לך
אלישע ויאמר אמר לי חיה תחיה׃
ויהי ממחרת ויקח המכבר ויטבל
במים ויפרש על פניו וימת וימלך
חזאל תחתיו׃ ובשנת חמש ליורם
בן אחאב מלך ישראל ויהושפט
מלך יהודה מלך יהורם בן
יהושפט מלך יהודה׃ בן שלשים
ושתים שנה היה במלכו ושמנה
שנים מלך בירושלם׃ וילך בדרך
מלכי ישראל כאשר עשו בית
אחאב כי בת אחאב היתה לו
לאשה ויעש הרע בעיני יהוה׃
ולא אבה יהוה להשחית את יהודה
למען דוד עבדו כאשר אמר לו
לתת לו ניר ולבניו כל הימים׃
בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה
וימלכו עליהם מלך׃ ויעבר יורם
צעירה וכל הרכב עמו ויהי הוא
קם לילה ויכה את אדום הסביב
אליו ואת שרי הרכב וינס העם
לאהליו׃ ויפשע אדום מתחת יד
יהודה עד היום הזה אז תפשע
לבנה בעת ההיא׃ ויתר דברי יורם
וכל אשר עשה הלא הם כתובים
על ספר דברי הימים למלכי

שום בוש
בכה ידע
עשה רעע
בצר שלח
בחר
הרג רטש
הרה בקע
אמר גדל
בוא
חיה
היה לקח
כבר טבל
פרש פנה
מות מלך
שנה
עשה בית
היה
איש
שחת
נתן ניר
יום
מלך עבר
היה
קום נכה
שור נוס
פשע
כתב

cū eo: & cōturbatus ē vſqȝ ad ſuffuſionē vultꝰ. Fleuitqȝ vir dei. Cui azahel ait. Quare dominus meus flet? At ille dixit. Quia ſcio que facturus ſis filiis iſrael mala. Ciuitates eorum munitas igne ſuccendes: & iuuenes eorum interficies gladio: & paruulos eorū elides: & pgnātes diuides. Dixitqȝ azahel. Quid enim ſum ſeruus tuus canis: vt faciam rē iſtā magnā? Et ait heliſeus. Oſtendit mihi dominus te regē ſyrie fore. Qui cū receſſiſſet ab heliſeo: venit ad dñm ſuū. Qui ait ei. Quid tibi dixit heliſeus? At ille rñdit. Dixit mihi. recipies ſanitatē. Cūqȝ veniſſet dies altera: tulit ſtragulū & īfudit aquā: & expādit ſup faciē eiꝰ. Quo mortuo regnauit azahel p eo. Anno quinto iorā filii achab regis iſrael regnauit ioram filius ioſaphat rex iuda. Triginta duorū annorū erat cū regnare cepiſſet: & octo annis regnauit in ieruſalē. Ambulauitqȝ in viis regū iſrael: ſicut ambulauerat domus achab. Filia enī achab erat vxor eius. Et fecit quod malū eſt in conſpectu domini. Noluit autem dñs diſperdere iudam pter dauid ſeruū ſuū ſicut promiſerat ei. vt daret illi lucernam: & filiis eiꝰ cūctis diebꝰ. In diebus eius receſſit edom ne eēt ſub iuda & cōſtituit ſibi regem. Venitqȝ ioram ſeyra & oīs exercitꝰ cū eo. Et ſurrexit nocte pcuſſitqȝ idumeos qui eū circūdederāt & principes curruū. Populus aūt fugit in tabernacula ſua. Receſſit ergo edom ne eēt ſub iuda vſqȝ ad diem hāc. Tūc receſſit & lobna in tpe illo. Reliqua āt ſermonū iorā & vniuerſa q̄ fecit: nonne hec ſcripta ſūt in libro verborū dierū regum

ante faciem eius: & appoſuit corā eo
κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ παρέθηκεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὰ
munera donec cōfuſus eēt. & fleuit homo dei: & D
δῶρα ἕως ᾐσχύνετο· καὶ ἔκλαυσεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, καὶ
dixit azael: quare dñs meꝰ flet? & dixit: quia ſcio q̄
εἶπεν ἀζαὴλ, τί ὅτι ὁ κύριός μου κλαίει; καὶ εἶπεν, ὅτι οἶδα ὅ-
cūqȝ facturꝰ es filijs iſrl mala. in ciuitates eorū
σα ποιήσεις τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κακά· σὺ τὰς πόλεις αὐτῶν
munitas ſuccēdes in igne: & electos
τὰς ἐστερεωμένας ἐμπρήσεις ἐν πυρί, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς
eorū interficies in gladio: & puulos eorū alli
αὐτῶν ἀποκτενεῖς ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν ἐδα-
des: & pregnātes eoꝝ diuides. & di
φιεῖς, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας αὐτῶν διαρρήξεις· καὶ εἶ-
xit azael: quis eſt ſeruꝰ tuus canis mortuus: q
πεν ἀζαὴλ, τίς ἐστιν ὁ δοῦλός σου ὁ κύων ὁ τεθνηκώς, ὅτι
faciam verbū magnū hoc? & dixit et eliſeus:
ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο; καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐλισσαιέ,
oſtēdit mihi dñs te regnātē ſup ſyriam. & receſſit
ἔδειξέ μοι κύριος σὲ βασιλεύοντα ἐπὶ συρίαν· καὶ ἀπῆλθεν
azael ab eliſeo hoīe dei: & venit ad
ἀζαὴλ ἀπὸ ἐλισσαιὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἦλθε πρὸς τὸν
dñm ſuū. & dixit ei dñs ſuꝰ: qd dixit tibi eliſeus? &
κύριον αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, τί εἶπέν σοι ἐλισσαιέ; καὶ
ait: dixit mihi: q vita viues. & factū eſt altera die:
εἶπεν, εἶπέ μοι, ὅτι ζωῇ ζήσῃ. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον,
& tulit ſtragulū & tinxit ipſum aqua: & inie
καὶ ἔλαβε τὸ στρῶμα καὶ ἔβαψεν αὐτὸ ὕδατι, καὶ περιέβα-
cit ſup faciem eiꝰ & mortuꝰ eſt: & regna E
λεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν, καὶ ἐβασίλευ- 2.Par. 21.
uit azael pro eo. In āno quinto ioram filij a
σεν ἀζαὴλ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει πέμπτῳ τοῦ ἰωρὰμ υἱοῦ ἀ-
chaab regis iſrael regnauit ioram filiꝰ ioſa
χαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς ἰωσα-
phat rex iuda: filiꝰ triginta & duo ānoꝝ erat io
φὰτ βασιλεὺς ἰούδα, υἱὸς τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἦν ἰω-
ram cū regnaret ipſe: & octo ānis regnauit
ρὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν
in hieruſalem. & ābulauit in via regū iſrael
ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ βασιλέων ἰσραὴλ
ſicut fecit domꝰ achaab: qȝ filia achaab erat ei
καθὼς ἐποίησεν οἶκος ἀχαάβ, ὅτι θυγάτηρ ἀχαὰβ ἦν αὐ-
in vxorē. & fecit malū corā dño.
τῷ εἰς γυναῖκα· καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου.
& nō voluit dñs corrūpere iudā pp dauid
καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος διαφθεῖραι τὸν ἰούδαν διὰ δαυὶδ
ſeruū ſuū: ſicut dixit ei vt daret ei lucernā
τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καθὰ εἶπεν αὐτῷ δοῦναι αὐτῷ λύχνον 2.Regi 7.b.
& filijs eius oībus diebus. in diebus
καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. ἐν ταῖς ἡμέραις
eius pūaricatꝰ ē edō ſub manu iuda. &
αὐτοῦ ἠθέτησεν ἐδὼμ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰούδα· καὶ
regnare fecit ſup ſe regem: & aſcēdit ioram in
ἐβασίλευσεν ἐφ' ἑαυτὸν βασιλέα, καὶ ἀνέβη ἰωρὰμ εἰς
ſior ipſe & oēs currus eius. & factū ē
σιὼρ αὐτὸς καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο
vt ſurrexit nocte: & percuſſit edom q circūdederat ē F
ὡς ἀνέστη νυκτὸς, καὶ ἐπάταξε τὸν ἐδὼμ κυκλοῦντα ἐπ'
cum: & pricipes curruū. & fugit
αὐτόν, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἁρμάτων· καὶ ἔφυγεν ὁ
pplꝰ in tabnacula ſua: & pūaricatꝰ ē edom ſub
λαὸς εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ, καὶ ἠθέτησεν ἐδὼμ ὑποκά-
manu iuda vſqȝ ad diem hanc. tūc
τωθεν χειρὸς ἰούδα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· τότε
pūaricata eſt lobna in tpe illo. & reli
ἠθέτησε λοβνὰ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ· καὶ τὰ λοι-
qua ſermonū ioram & oīa quecūqȝ fecit:
πὰ τῶν λόγων ἰωρὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν,
nonne hec ſcripta ſunt in libro verborū
οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων
dierū regum
τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων

iuda? & dormiuit ioram cū patribus ſuis:
ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἰωρὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ,
& ſepelitur cū patribus ſuis in ciuitate dauid:
καὶ θάπτεται μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ,
& regnauit ochozias filiꝰ eius pro eo. in anno
καὶ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἐν ἔτει
duodecimo iorā filij achaab regis iſrael
δωδεκάτῳ τοῦ ἰωρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσραὴλ
regnauit ochozias filius iorā regis iuda: filiꝰ
G ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλέως ἰούδα, υἱὸς
viginti & duorū annoꝝ erat ochozias filiꝰ iorā cū regna
εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἦν ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ ἐν τῷ βασιλεύ-
ret ipſe, & regnauit anno in hieruſalem: &
ειν αὐτόν· καὶ ἐβασίλευσεν ἐνιαυτὸν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ
nomē matris eiꝰ gotholia filia amri regis
ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ γοθολία θυγάτηρ ἀμρὶ βασιλέως
iſrael. & abijt in viā domꝰ achaab: & fecit
ἰσραήλ· καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ οἴκου ἀχαάβ, καὶ ἐποίησε
malū corā dño: ſicut domus achaab: qȝ ge
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καθὼς οἶκος ἀχαάβ, ὅτι γαμ-
ner domus achaab eſt. & abijt ochozias cū io
βρὸς οἴκου ἀχαάβ ἐστι· καὶ ἐπορεύθη ὀχοζίας μετὰ ἰω-
ram filio achaab in preliū cōtra azael regē ſyrie
ρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἀζαὴλ βασιλέα συρίας
in ramath galaad. & pcuſſerūt ſyri ioram.
εἰς ῥαμὰθ γαλαάδ· καὶ ἐπάταξαν οἱ σύροι τὸν ἰωράμ.
& reuerſus eſt rex iorā vt curaretur in iez
καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς ἰωρὰμ τοῦ ἰατρευθῆναι ἐν ἰεζ-
rael de plagis qbꝰ pcuſſerūt eū ſyri in
ραὴλ ἀπὸ τῶν πληγῶν ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν οἱ σύροι ἐν
ramath galaad: cū preliaret ipſe cū azael re
ῥαμὰθ γαλαάδ, ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτὸν μετὰ ἀζαὴλ βασι-
ge ſyrie. & ochozias filiꝰ iorā rex iuda de
λέως συρίας· καὶ ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλεὺς ἰούδα κα-
ſcendit vt videret iorā filiū achaab in iezrael: q egro
τέβη τοῦ ἰδεῖν τὸν ἰωρὰμ υἱὸν ἀχαὰβ ἐν ἰεζραήλ, ὅτι ἠρ-
tabat ipſe.
ρώστει αὐτός.

Ca. 9.

Et eliſeus ppheta vocauit vnū filioꝝ
Καὶ ἐλισσαιὲ ὁ προφήτης ἐκάλεσεν ἕνα τῶν υἱῶν
A pphetaꝝ: & dixit ei: accinge lūbū tuū:
3.14.c. τῶν προφητῶν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ζῶσαι τὴν ὀσφύν σου,
& tolle lēticulā olei qd in manu tua:
καὶ λάβε τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐν τῇ χειρί σου,
& vade in ramath galaad: & ingredieris &
καὶ πορεύθητι εἰς ῥαμὰθ γαλαάδ, καὶ εἰσελεύσῃ καὶ
videbis ibi ieu filiū ioſaphat filij nameſſi: & ingredie
ὄψει ἐκεῖ ἰοὺ υἱὸν ἰωσαφὰτ υἱοῦ ναμεσσί, καὶ εἰσελεύ-
ris & ſuſcitabis eū de medio fratrū ſuoꝝ:
σῃ καὶ ἀναστήσεις αὐτὸν ἐκ μέσου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ,
& introduces eū in cubiculū de cubiculo: & accipies
καὶ εἰσάξεις αὐτὸν εἰς τὸ ταμιεῖον ἐκ ταμιείου, καὶ λήψῃ
lēticulā olei: & fundes ſup caput
τὸν φακὸν τοῦ ἐλαίου, καὶ ἐπιχεεῖς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
eius, & dices: hec dicit dñs: vnxi te in re
αὐτοῦ· καὶ ἐρεῖς, τάδε λέγει κύριος, κέχρικά σε εἰς βα-
gem ſup iſrael. & aperies hoſtiū & fugies
σιλέα ἐπὶ ἰσραήλ· καὶ ἀνοίξεις τὴν θύραν καὶ φεύξῃ
& nō ſubſiſtes. & abijt puer pro
καὶ οὐχ ὑπομενεῖς· καὶ ἐπορεύθη τὸ παιδάριον ὁ προ-
pheta in ramath galaad: & ingreſſus ē. & ecce
φήτης εἰς ῥαμὰθ γαλαάδ, καὶ εἰσῆλθε· καὶ ἰδοὺ οἱ
principes exercitus ſedebāt. & dixit: verbū mihi
ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἐκάθηντο· καὶ εἶπεν, λόγος μοι
ad te princeps. & dixit ieu: ad quem ex
πρὸς σὲ ὁ ἄρχων· καὶ εἶπεν ἰού, πρὸς τίνα ἐκ
oībus nobiſ? & dixit: ad te princeps. &
B πάντων ἡμῶν; καὶ εἶπεν, πρὸς σὲ ὁ ἄρχων. καὶ
ſurrexit & ingreſſus ē in domū: & effudit
ἀνέστη καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐπέχεεν τὸ
oleum ſup caput eius.
ἔλαιον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

iuda. Et dormiuit ioram cum patribus ſuis: ſepultuſqȝ ē cū eis in ciuitate dauid: & regnauit ochozias filius eius pro eo. Anno duodecimo ioram filii achab regis iſrael regnauit ochozias filius ioram regis iude. Vigiti duorum annorū erat ochozias cū regnare cepiſſet: & vno āno regnauit in ieruſalē. Nomē mris eius athalia filia amri regis iſrael. & ambulauit in viis domus achab: & fecit qd malū ē corā dño ſicut domꝰ achab. Gener enim domus achab fuit. Abiit quoqȝ cum ioram filio achab ad preliandum cōtra azahel regem ſyrie in ramoth galaad: & vulnerauerunt ſyri ioram. Qui reuerſus ē vt curaretur in iezrahel: quia vulnerauerunt eum ſyri in ramoth pliantē contra azahel regē ſyrie. Porro ochozias filius ioram rex iuda deſcendit inuiſere ioram filiū achab in iezrahel: quia egrotabat ibi. 9.

Eliſeus āt pphetes vocauit vnū de filiis prophetarum: & ait illi. Accige lūbos tuos: & tolle lenticulā olei hāc in manu tua: & vade ī ramoth galaad. Cūqȝ veneris illuc: videbis iehu filium ioſaphat filii nāſi. Et ingreſſus ſuſcitabis eum de medio fratrū ſuorū: & ītroduces in īterius cubiculū: tenēſqȝ lenticulā olei fūdes ſup caput eius: & dices. Hec dicit dñs. Vnxi te regem ſuper iſrael. Aperieſqȝ oſtiū & fugies: & non ibi ſubſiſtes. Abiit ergo adoleſcēs puer pphete ī ramoth galaad: & ingreſſus ē illuc. Ecce aūt pricipes exercitꝰ ſedebāt. Et ait. Verbū mihi ad te o princeps. Dixitqȝ iehu. Ad quem ex oibus nobis? At ille dixit. Ad te o princeps. Et ſurrexit: & igreſſus eſt cubiculū. At ille fudit oleū ſup caput eiꝰ.

יהודה׃ וישכב יורם עם אבתיו
ויקבר עם אבתיו בעיר דוד וימלך
אחזיהו בנו תחתיו׃ בשנת שתים
עשרה שנה ליורם בן אחאב מלך
ישראל מלך אחזיהו בן יהורם
מלך יהודה׃ בן עשרים ושתים
שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת
מלך בירושלם ושם אמו עתליהו
בת עמרי מלך ישראל׃ וילך בדרך
בית אחאב ויעש הרע בעיני יהוה
כבית אחאב כי חתן בית אחאב
הוא׃ וילך את יורם בן אחאב
למלחמה עם חזאל מלך ארם
ברמת גלעד ויכו ארמים את
יורם׃ וישב יורם המלך להתרפא
ביזרעאל מן המכים אשר יכהו
ארמים ברמה בהלחמו את חזהאל
מלך ארם ואחזיהו בן יהורם
מלך יהודה ירד לראות את יורם
בן אחאב ביזרעאל כי חלה הוא׃

Cap. ix.

ואלישע הנביא קרא
לאחד מבני הנביאים ויאמר לו
חגר מתניך וקח פך השמן הזה
בידך ולך רמת גלעד׃ ובאת שמה
וראה שם יהוא בן יהושפט בן
נמשי ובאת והקמתו מתוך אחיו
והביאת אתו חדר בחדר׃ ולקחת
פך השמן ויצקת על ראשו ואמרת
כה אמר יהוה משחתיך למלך אל
ישראל ופתחת הדלת ונסתה ולא
תחכה׃ וילך הנער הנער הנביא
רמת גלעד׃ ויבא והנה שרי
החיל ישבים ויאמר דבר לי
אליך השר ויאמר יהוא אל מי
מכלנו ויאמר אליך השר׃ ויקם
ויבא הביתה ויצק השמן אל ראשו

שכב
קבר
שנה
עשה רעע
לחם
נכה
שוב רפא
ראה
נבא
חגר לקח
פכה ילך
בוא
קום
בוא
נוס
חכה
בוא שור
קום

Et ait. Hec dicit dominus deus iſrael. Vnxi te regẽ ſuper populum domini iſrael: & percuties domum achab dñi tui. Et vlciſcar ſanguinẽ ſeruorum meorũ pphetarũ: & ſãguinẽ oĩm ſeruorũ dñi de manu iezabel: pdãq; oẽm domũ achab. Et interficiã de domo achab mingentẽ ad parietem & clauſum & nouiſſimũ in iſrael. Et dabo domũ achab ſicut domũ hieroboã filii nabath: & ſicut domũ baſa filii achia. Iezabel quoq; comedẽt cães ĩ agro iezrahel: nec erit q ſepeliat eam. Apuitq; oſtiũ & fugit. Iehu aũt egreſſus ẽ ad ſeruos dñi ſui: q dixerũt ei. Recte ne ſũt oĩa? Quid venit inſan9 iſte ad te? Qui ait eis. Noſtis hoĩem: & quid locutus ſit. At illi reſpõderunt. Falſũ eſt: ſed magis narra nobis. Qui ait eis. Hec & hec locutus eſt mihi. Et ait. Hec dicit dominus. Vnxi te regem ſuper iſrael. Feſtinauerũt itaq;: & vnuſquiſq; tollẽs palliũ ſuũ poſuerũt ſub pedibus ei9 in ſimilitudinẽ tribunalis: & cecinerũt tuba atq; dixerũt. Regnauit iehu. Cõiurauit ergo iehu filius ioſaphat filii nãſi contra ioram. Porro ioram obſederat ramoth galaad: ipſe & oĩs iſrael cõtra azahel regem ſyrie: & reuerſus fuerat vt curaretur i iezrahel propter vulnera: quia percuſſerant eum ſyri preliantem contra azahel regem ſyrie. Dixitq; iehu. Si placet vobis nemo egrediatur pfugus de ciuitate ne vadat & nũciet in iezrahel. Et aſcẽdit & pfectus ẽ in iezrahel. Iorã ei egrotabat ibi: & ochozias rex Iuda deſcenderat ad viſitãdũ iorã. Igitur ſpeculator q ſtabat ſuper turrim iezrahel vidit globum iehu venientis.

Et ait. Video ego globum. Dixitq; iorã. Tolle currum: & mitte ĩ occurſum eorũ: & dicat vadẽs. Recte ne ſunt oĩa? Abiit ergo qui aſcẽderat currum in occurſum eius: & ait. Hec dicit rex. Pacata ſunt omnia? Dixitq; iehu. Quid tibi & paci? Trãſi & ſeq̃re me. Nũciauit quoq; ſpeculator dicẽs. Venit nũcius ad eos: & nõ reuertitur. Miſit ẽt currũ equorũ ſcdm. Venitq; ad eos: & ait. Hec dicit rex. Nũquid pax eſt? Et ait iehu. Quid tibi & paci? Trãſi & ſeq̃re me. Nũciauit aũt ſpeculator: dicens. Venit vſq; ad eos: & nõ reuertitur. Eſt autẽ inceſſus q̃ſi inceſſus iehu filii namſi. Preceps ẽi graditur. Et ait iorã. Iũgite currũ. Iũxerũt q; currũ eius. Et egreſſus eſt iorã rex iſrael: & ochozias rex iuda: ſinguli in curribus ſuis. Egreſſiq; ſũt in occurſum iehu: & inuenerũt eũ in agro naboth iezrahelite. Cumq; vidiſſet iorã iehu: dixit. Pax ẽ iehu? At ille reſpõdit. Que pax? Adhuc fornicatiões iezabel matris tue & veneficia ei9 multa vigẽt. Cõuertit aũt iorã manũ ſuam: & fugiens ait ad ochoziã. Inſidie ochozia. Porro iehu tetẽdit arcum manu: & pcuſſit iorã inter ſcapulas: & egreſſa ẽ ſagitta p cor eius: ſtatĩq; corruit in curru ſuo. Dixitq; iehu ad badacher ducẽ. Tolle proiice eũ in agro nabot iezrahelite. Memini ẽi qñ ego & tu ſedentes in curru ſeq̃batur achab patrem huius: q dominus onus hoc leuauerit ſup eũ dicẽs. Si non pro ſanguine naboth & p ſanguine filiorũ eius q̃ vidi heri: ait dñs: reddã tibi in agro iſto dicit dominus. Nunc ergo tolle & proiice eũ in agro iuxta verbũ dñi. Ochozias autem rex iuda videns hoc: fugit per viam domus horti:

וירדף אחריו יהוא ויאמר גם — רדף
אתו הכהו אל המרכבה במעלה — את נכה
גור אשר את יבלעם וינס מגדו — רכב עלה
וימת שם וירכבו אתו עבדיו — נוס
ירושלמה ויקברו אתו בקברתו — מות
עם אבתיו בעיר דוד ובשנת אחת — קבר
עשרה שנה ליורם בן אחאב מלך — שנה
אחזיה על יהודה ויבוא יהוא — בוא
יזרעאלה ואיזבל שמעה ותשם — שום
בפוך עיניה ותיטב את ראשה — יטב
ותשקף בעד החלון ויהוא בא — שקף חלל
בשער ותאמר השלום זמרי הרג — אמר שלם
אדניו וישא פניו אל החלון — נשא פנה
ויאמר מי אתי מי וישקיפו אליו
שנים שלשה סריסים ויאמר — שנה סרס
שמטה וישמטוה ויז מדמה אל — שמט נזה
הקיר ואל הסוסים וירמסנה ויבא — רמס אכל
ויאכל וישת ויאמר פקדו נא את — שתה
הארורה הזאת וקברוה כי בת מלך — אמר
היא וילכו לקברה ולא מצאו בה
כי אם הגלגלת והרגלים וכפות — רגל
הידים וישבו ויגידו לו ויאמר דבר — שוב נגד
יהוה הוא אשר דבר ביד עבדו
אליהו התשבי לאמר בחלק
יזרעאל יאכלו הכלבים את בשר
איזבל והית נבלת איזבל כדמן על — היה
פני השדה בחלק יזרעאל אשר
לא יאמרו זאת איזבל — אמר

Cap.x.

ולאחאב שבעים בנים — בנה
בשמרון ויכתב יהוא ספרים — כתב
וישלח שמרון אל שרי יזרעאל — שלח שור
הזקנים ואל האמנים אחאב
לאמר ועתה כבא הספר הזה — בוא
אליכם ואתכם בני אדניכם
ואתכם הרכב והסוסים ועיר
מבצר והנשק וראיתם הטוב — בצר ראה

persecutusq; ē eū iehu: & ait. Etiam hunc percutite in curru suo. Et pcusserunt eū in ascensu gaber qui ē iuxta ieblaam. Qui fugit in mageddo: & mortuus est ibi. Et imposuerunt eū serui eius super currū suum & tulerūt in ierusalē: sepelierūtq; in sepulchro cū patrib⁹ suis in ciuitate dauid. Anno vndecimo ioram filii achab regis israel: regnauit ochozias super iudā: venitq; iehu i iezrabel. Porro iezabel introitu eius audito depixit oculos suos stibio & ornauit caput suū & respexit per fenestrā ingredientē iehu per portā & ait. Nunqd pax pt esse zamri qui interfecit dn̄m suū? Leuauitq; iehu faciē suam ad fenestrā: & ait. Que est ista? Et inclinauerunt se ad eum duo vel tres eunuchi: at ille dixit eis. Precipitate eam deorsum. Et precipitauerunt eam: aspersusq; ē sanguine paries & equorū vngule conculcauerūt eā. Cumq; ingressus eēt vt comederet biberetq;: ait. Ite & videte maledictam illam & sepelite eam: quia filia regis est. Cumq; issent vt sepelirent eam non inuenerūt nisi caluariā & pedes & summas manus. Reuersiq; nunciauerūt ei. Et ait iehu. Sermo domini est quem locutus est per seruū suum heliam tesbitē: dicēs. In agro iezrahel comedent canes carnes iezabel. Et erūt carnes iezabel sicut stercus sup faciē terre in agro iezrahel: ita vt p̄tereūtes dicant. Heccine est illa iezabel? 10.

Erant autem achab septuagita filii in samaria. Scripsit ergo iehu litteras: & misit i samariā ad optimates ciuitatis & ad maiores natu: & ad nutricios achab: dicens. Statim vt acceperitis litteras has qui habetis filios dn̄i vr̄i & currus & equos & ciuitates firmas & arma eligite meliorē

τ persecut⁹ est ieu post eum. τ ait: etiam ip
καὶ κατεδίωξεν ἰοὺ ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, καίγε αὐ
sum percutite eum in curru existētem ascē
τὸν πατάξατε αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἅρματι ὄντα ἐν τῇ ἀναβά
su gur: q̄ est ieblaam. τ fugit ochozias in
σει γούρ, ἥ ἐστιν τοῦ ἰεβλαάμ. καὶ ἔφυγεν ὀχοζίας εἰς
mageddo: τ mortu⁹ est ibi. τ attulerūt eū ser-
μαγεδδώ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ ἀνήνεγκαν αὐτὸν οἱ παῖ-
ui eius in hierusalē: τ sepelierūt eū cū
δες αὐτοῦ εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν
patribus suis in ciuitate dauid: τ in anno vndecimo
πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἐν ἔτει ἑνδεκάτῳ
ioram regis israel regnauit ochozias sup iu
ἰωρὰμ βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ὀχοζίας ἐπὶ ἰού
dam. τ venit ieu in iezrael. τ audiuit iezabel:
δαν. καὶ ἦλθεν ἰοὺ εἰς ἰεζραήλ. καὶ ἤκουσεν ἰεζάβελ,
τ stibio depinxit oculos suos: τ ornauit
καὶ ἐστιβάσατο τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἐκόσμησεν
caput suū: τ inclinauit se p fenestrā. τ
τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ διέκυψεν διὰ τῆς θυρίδος. καὶ
ieu ingressus est in ciuitatē. τ ipsa dixit: si pax
ἰοὺ εἰσεπορεύετο ἐν τῇ πόλει. καὶ αὐτὴ εἶπεν, εἰ εἰ-
zambri q̄ interfecit dn̄m suū? τ leuauit ieu
ρήνη ζαμβρὶ ὁ φονεὺς τοῦ κυρίου αὐτοῦ; καὶ ἐπῆρεν ἰοὺ 3.Re. 16.c.
oculos suos ad fenestrā: τ vidit e- G
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὴν θυρίδα, καὶ εἶδεν αὐ-
am: τ dixit: quis es tu: descēde ad me. τ incli
τήν, καὶ εἶπεν, τίς εἶ σύ, κατάβηθι πρός με. καὶ ἐξέ-
nauerūt se ad eū duo eunuchi eius. τ dixit ieu:
κυψαν πρὸς αὐτὸν δύο εὐνοῦχοι αὐτῆς. καὶ εἶπεν ἰού,
precipitate eam: τ precipitauerūt eā: τ aspersus ē
κατακρημνίσατε αὐτήν, καὶ ἔρριψαν αὐτήν, καὶ ἐραντίσθη
sanguis eius ad parietē τ ad equos:
τὸ αἷμα αὐτῆς πρὸς τὸν τοῖχον καὶ πρὸς τοὺς ἵππους,
τ conculcauerūt eā. τ ingressus ē ieu τ comedit
καὶ συνεπάτησαν αὐτήν. καὶ εἰσῆλθεν ἰοὺ καὶ ἔφαγε
τ bibit: τ ait: aiaduertite iā maledi
καὶ ἔπιεν, καὶ εἶπεν, ἐπισκέψασθε δὴ τὴν κεκατηρα-
ctam hanc: τ sepelite eā: qz filia re-
μένην ταύτην, καὶ θάψατε αὐτήν, ὅτι θυγάτηρ βασι-
gis est. τ abierūt vt sepelirēt eā: τ nō inuenerūt
λέως ἐστίν. καὶ ἐπορεύθησαν θάψαι αὐτήν, καὶ οὐχ εὗρον
in ea nisi caluariā τ pedes τ extrema
ἐν αὐτῇ ἀλλ᾽ ἢ τὸ κρανίον καὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ ἴχνη 3.Reg. 21.f. 8.cod
manuū. τ reuersi sunt τ nunciauerūt ei. τ
τῶν χειρῶν. καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ. καὶ
ait ieu: verbū dn̄i est hoc qđ locut⁹ est in manu
εἶπεν ἰού, ῥῆμα κυρίου ἐστὶ τοῦτο ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ
serui sui helie thesbyte dicens: in par
τοῦ δούλου αὐτοῦ ἠλίου τοῦ θεσβύτου λέγων, ἐν τῇ με-
te iezrael comedēt canes carnes iezabel.
ρίδι ἰεζραὴλ καταφάγονται οἱ κύνες τὰς σάρκας ἰεζάβελ.
τ erit morticiniū iezabel vt stercus sup faciem
καὶ ἔσται τὸ θνησιμαῖον ἰεζάβελ ὡς κοπρία ἐπὶ πρόσωπον
agri in parte iezrael: vt nō dicāt: hec iezabel.
τοῦ ἀγροῦ ἐν τῇ μερίδι ἰεζραήλ, ὥστε μὴ εἰπεῖν, αὕτη ἰεζάβελ.
Et achaab septuaginta filii in sa-
Καὶ τῷ ἀχαὰβ ἑβδομήκοντα υἱοὶ ἐν σα- Ca.10. A
maria. τ scripsit ieu libros: τ misit in Judic. 10.g.
μαρείᾳ. καὶ ἔγραψεν ἰοὺ βιβλίον, καὶ ἀπέστειλεν εἰς
samariam ad principes ciuitatis τ ad
σαμάρειαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως καὶ πρὸς
maiores natu τ ad nutricios filiorū
τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πρὸς τοὺς τιθηνοὺς τῶν υἱῶν
achaab dicēs: τ nūc vt venerit littere i-
ἀχαὰβ λέγων, καὶ νῦν ὡς ἂν ἔλθῃ τὸ βιβλίον τοῦ-
ste ad vos: τ vobiscū filii dn̄i
το πρὸς ὑμᾶς, καὶ μεθ᾽ ὑμῶν οἱ υἱοὶ τοῦ κυρίου
vr̄i: τ vobiscū currus τ equi τ
ὑμῶν, καὶ μεθ᾽ ὑμῶν τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἵπποι καὶ
ciuitates munite τ arma: τ videbitis bonum
πόλεις ὀχυραὶ καὶ ὅπλα, καὶ ὄψεσθε τὸν ἀγαθὸν

τ rectū in filiis dn̄i vr̄i: τ cōstituit
καὶ εὐθῆ ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ κυρίου ὑμῶν, καὶ καταστή-
te eū sup soliū patris sui: τ pu
σατε αὐτὸν ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πο-
gnate pro domo dn̄i vr̄i. τ timue
λεμεῖτε ὑπὲρ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου ὑμῶν. καὶ ἐφοβή-
runt nimis τ dixerūt: ecce duo reges nō
θησαν σφόδρα καὶ εἶπον, ἰδοὺ οἱ δύο βασιλεῖς οὐκ
steterūt cōtra faciē ei⁹: τ quō nos stabi
ἔστησαν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ πῶς ἡμεῖς στησόμε-
mus? τ miserūt q̄ sup domū τ q̄ sup ciui
θα; καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἐπὶ τοῦ οἴκου καὶ οἱ ἐπὶ τῆς πό-
tatem τ maiores natu τ nutricii ad ieu dicen
λεως καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ τιθηνοὶ πρὸς ἰοὺ λέγον-
tes: nos serui tui: τ oīa q̄cūq; dixeris nobis facie
τες, ἡμεῖς δοῦλοί σου, καὶ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς ποιή- B
mus: τ nō regē cōstituem⁹ vllum: bonū in ocu
σομεν, καὶ οὐ βασιλεύσομεν οὐδένα, τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλ-
lis tuis faciemus. τ scripsit ad eos ieu lit
μοῖς σου ποιήσομεν. καὶ ἔγραψεν πρὸς αὐτοὺς ἰοὺ βι-
teras secūdo dicēs: si mei estis vos: τ vo
βλίον δεύτερον λέγων, εἰ ἐμοὶ ἐστὲ ὑμεῖς, καὶ τῆς φω-
cē meā auditis: tollite capita virorū filiorū do
νῆς μου ἀκούετε, λάβετε κεφαλὰς ἀνδρῶν υἱῶν τοῦ κυ-
mini vr̄i: τ afferte ad me vt hora hec cras
ρίου ὑμῶν, καὶ ἐνέγκατε πρός με ὡς ἡ ὥρα αὕτη αὔριον
in iezrael. τ filii regis erāt septuagin
εἰς ἰεζραήλ. καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως ἦσαν ἑβδομήκον-
ta viri: quos adulti ciuitatis nutriebant e
τα ἄνδρες, οὓς οἱ ἁδροὶ τῆς πόλεως ἐξέτρεφον αὐ-
os. τ factū est et venit ad eos epistola:
τούς. καὶ ἐγένετο ὡς ἦλθε πρὸς αὐτοὺς τὸ βιβλίον,
τ ceperūt filios regis τ occiderūt e-
καὶ ἔλαβον τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως καὶ ἔσφαξαν αὐ-
os septuaginta viros: τ posuerūt capita
τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας, καὶ ἔθηκαν τὰς κεφαλὰς
eorū in cartallis: τ miserūt ei in iezrael.
αὐτῶν ἐν καρτάλλοις, καὶ ἀπέστειλαν αὐτῷ εἰς ἰεζραήλ.
τ venit nūci⁹ τ nunciauit ei dicēs: tule
καὶ ἦλθεν ἄγγελος καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ λέγων, ἤνεγ-
runt capita filiorū regis. τ di-
καν τὰς κεφαλὰς τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως. καὶ εἶ-
xit ieu: ponite ea duos aceruos iuxta portā
πεν ἰού, θέτε αὐτὰς δύο βουνοὺς παρὰ τὴν πύλην τῆς
ciuitatis vsq; mane. τ factū ē mane τ egressus ste
πόλεως ἕως πρωΐ. καὶ ἐγένετο πρωΐ καὶ ἐξῆλθεν καὶ ἔ-
tit in porta ciuitatis: τ dixit ad oēm
στη ἐν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ εἶπε πρὸς πάντα τὸν
ppl'm: iusti vos: ecce ego cōuersus sū cōtra
λαόν, δίκαιοι ὑμεῖς, ἰδοὺ ἐγὼ συνεστράφην ἐπὶ τὸν
meum dn̄m: τ interfeci eum: τ i- C
ἐμαυτοῦ κύριον, καὶ ἀπέκτεινα αὐτόν, καὶ τού-
stos oēs quis percussit: videte qz nō cadet
τους πάντας τίς ἐπάταξεν; ἴδετε ὅτι οὐ πεσεῖται
de sermōib⁹ dn̄i sup terrā: quos locutus est
ἀπὸ τῶν λόγων κυρίου ἐπὶ τὴν γῆν, ὧν ἐλάλησεν
cōtra domū achaab. τ fecit dn̄s q̄cūq; lo-
κατὰ τοῦ οἴκου ἀχαάβ. καὶ ἐποίησεν κύριος ὅσα ἐλά-
cut⁹ est in manu serui sui helie. τ per
λησεν ἐν χειρὶ τοῦ δούλου αὐτοῦ ἠλίου. καὶ ἐπά-
cussit ieu oēs qui reliqui fuerāt in domo
ταξεν ἰοὺ πάντας τοὺς καταλειφθέντας ἐν τῷ οἴκῳ
achaab in iezrael: τ oēs adultos eius:
ἀχαὰβ ἐν ἰεζραήλ, καὶ πάντας τοὺς ἁδροὺς αὐτοῦ,
τ oēs notos eius: τ sacerdotes
καὶ πάντας τοὺς γνωστοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἱερεῖς
eius: donec nō remanerent ex eo reli
αὐτοῦ, ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι αὐτοῦ κατάλειμ-
quie. τ surrexit τ abiit ieu in samariā. τ
μα. καὶ ἀνέστη καὶ ἐπορεύθη ἰοὺ εἰς σαμάρειαν. καὶ
ipse erat in via bethacad pastorū: τ inuenit
αὐτὸς ἦν ἐν τῇ ὁδῷ βαιθακὰδ τῶν ποιμένων, καὶ εὗρε τοὺς

& eū qui vobis placuerit de filiis dn̄i vr̄i: & eū ponite sup soliū patris sui: & pugnate pro domo dn̄i vr̄i. Timuerunt illi vehemēter: & dixerunt. Ecce duo reges non potuerūt stare corā eo: & quō nos valebimus resistere? Miserunt ergo p̄positi domus & p̄fecti ciuitatis & maiores natu & nutricii ad iehu: dicētes. Serui tui sumus: quecūq; iusseris faciemus: nec cōstituemus nobis regē. Quecunq; tibi placent fac. Rescripsit aūt eis litteras scdo: dicēs. Si mei estis & obeditis mihi: tollite capita filiorum domini vestri: & venite ad me hac eadē hora cras in iezrahel. Porro filii regis septuaginta viri apud optiates ciuitatis nutriebantur. Cūq; venissent littere ad eos: tulerūt filios regis & occiderūt septuaginta viros: & posuerunt capita eorū i cophinis: & miserunt ad eum in iezrahel. Venit aūt nūcius ad eū & indicauit ei: dicens. Attulerūt capita filiorum regis. Qui rn̄dit. Ponite ea ad duos aceruos iuxta itroitū porte vsq; mane. Cūq; diluxisset egressus ē & stās dixit ad omnem populum. Iusti estis. Si ego cōiuraui cōtra dn̄m meū & iterfeci eū quis percussit oēs hos? Videte ergo nunc qm̄ non cecidit de sermōibus dn̄i i terrā quos locutus est dn̄s sup domū achab: & dominus fecit quod locutus est in manu serui sui helie. Percussit igitur iehu oēs qui reliq erāt de domo achab in iezrahel & vniuersos optimates eius & notos & sacerdotes: donec non remanerent ex eo reliquie. Et surrexit & venit in samariam. Cūq; venisset ad cameram pastorum in via inuenit

והישר מבני אדניכם ושמתם על — שום
כסא אביו והלחמו על בית אדניכם — לחם
ויראו מאד מאד ויאמרו הנה
שני המלכים לא עמדו לפניו — שנה פנה
ואיך נעמד אנחנו וישלח אשר — עמד שלח
על הבית ואשר על העיר והזקנים
והאמנים אל יהוא לאמר עבדיך
אנחנו וכל אשר תאמר אלינו — אמר
נעשה לא נמליך איש הטוב — עשה מלך
בעיניך עשה ויכתב אליהם ספר
שנית לאמר אם לי אתם ולקלי — שנה קול
אתם שמעים קחו את ראשי — לקח
אנשי בני אדניכם ובאו אלי — בוא
כעת מחר יזרעאלה ובני המלך
שבעים איש את גדלי העיר
מגדלים אותם ויהי כבא הספר — גדל את
אליהם ויקחו את בני המלך — היה
וישחטו שבעים איש וישימו את — שחט שום
ראשיהם בדודים וישלחו אליו — שלח
יזרעאלה ויבא המלאך ויגד לו — לאך נגד
לאמר הביאו ראשי בני המלך — בוא
ויאמר שימו אתם שני צברים — שנה
פתח השער עד הבקר ויהי בבקר
ויצא ויעמד ויאמר אל כל העם — עמד
צדקים אתם הנה אני קשרתי
על אדני ואהרגהו ומי הכה את — הרג נכה
כל אלה דעו אפוא כי לא יפל — ידע איפה
מדבר יהוה ארצה אשר דבר — נפל
יהוה על בית אחאב ויהוה
עשה את אשר דבר ביד עבדו
אליהו ויך יהוא את כל הנשארים — נכה
לבית אחאב ביזרעאל וכל
גדליו ומידעיו וכהניו עד בלתי — ידע
השאיר לו שריד ויקם ויבא — שאר שרד
וילך שמרון הוא בית עקד — קום בוא
הרעים בדרך ויהוא מצא — רעה

את אחי אחזיהו מלך יהודה
ויאמר מי אתם ויאמרו אחי
אחזיהו אנחנו ונרד לשלום בני
המלך ובני הגבירה׃ ויאמר תפשום
חיים ויתפשום חיים וישחטום
אל בור בית עקד ארבעים ושנים
איש ולא השאיר איש מהם׃ וילך
משם וימצא את יהונדב בן רכב
לקראתו ויברכהו ויאמר אליו
היש את לבבך ישר כאשר לבבי
עם לבבך ויאמר יהונדב יש ויש
תנה את ידך ויתן ידו ויעלהו אליו
אל המרכבה׃ ויאמר לכה אתי
וראה בקנאתי ליהוה וירכבו אתו
ברכבו׃ ויבא שמרון ויך את כל
הנשארים לאחאב בשמרון עד
השמידו כדבר יהוה אשר דבר
אל אליהו׃ ויקבץ יהוא את כל
העם ויאמר אלהם אחאב עבד
את הבעל מעט יהוא יעבדנו הרבה׃
ועתה כל נביאי הבעל כל
עבדיו וכל כהניו קראו אלי איש
אל יפקד כי זבח גדול לי לבעל
כל אשר יפקד לא יחיה ויהוא
עשה בעקבה למען האביד את עבדי
הבעל׃ ויאמר יהוא קדשו
עצרה לבעל ויקראו׃ וישלח
יהוא בכל ישראל ויבאו כל
עבדי הבעל ולא נשאר איש
אשר לא בא ויבאו בית הבעל
וימלא בית הבעל פה לפה׃
ויאמר לאשר על המלתחה
הוצא לבוש לכל עבדי הבעל
ויצא להם המלבוש׃ ויבא יהוא
ויהונדב בן רכב בית הבעל
ויאמר לעבדי הבעל חפשו

fratres ochozie regis iuda: dixitq; ad eos. Qui nã eſtis vos? Qui rñderũt Frẽs ochozie regis ſumus: & deſcedimus ad ſalutãdos filios regis & filios regine. Qui ait. Comprehẽdite eos vivos. Quos cũ cõphẽdiſſent vivos: iugulauerũt eos in ciſterna iuxta camerã q̃dragita duos viros: & nõ reliquit ex eis quẽq̃. Cũq; abiſſet ĩde: iuenit iõadab filiũ rechab in occurſũ ſibi. Et bñdixit ei. Et ait ichu ad eum. Nunqd eſt cor tuũ rectũ cũ corde meo: ſicut cor meũ cũ corde tuo? Et ait ioñadab. Eſt. Si ẽ inquit: da mihi manum tuam. Qui dedit ei manũ ſuã. At ille leuauit eũ ad ſe in currũ: dixitq; ad eũ. Veni mecũ & vide zelũ meũ p dño. Et impoſitũ in curru ſuo duxit ĩ ſamariã. Et pcuſſit oẽs qui reliqui fuerant de achab in ſamaria vſq; ad vnũ: iuxta verbum dñi qđ locutus eſt p heliã. Cõgregauit ergo ichu oẽm populũ: & dixit ad eos. Achab coluit baal parum: ego aũt colã eum amplius. Nũc igitur oẽs pphetas baal & vniuerſos ſeruos eius & cunctos ſacerdotes ipſius vocate ad me. Nullus ſit qui nõ veniat. Sacrificiũ ẽĩ grande eſt mihi baal. Quicũq; defuerit non viuet. Porro ichu faciebat hoc ĩſidioſe: vt diſpderet cultores baal: & dixit. Sctificate diem ſolẽnẽ baal. Vocauitq; & miſit in vniuerſos terminos iſrael: & venerũt cũcti ſerui baal. Nõ fuit reſiduus ne vnus quidem q nõ veniret. Et ĩgreſſi ſunt templum baal. Et repleta ẽ dom9 baal a ſũmo vſq; ad ſũmũ. Dixitq; his q preerant ſup veſtes. Proferte veſtimenta vniuerſis ſeruis baal. Et ptulerũt eis veſtes. Ingreſſuſq; ichu & iõadab filius rechab templum baal: ait cultoribus baal. Perquirite

[illegible]

[illegible]

& videte ne quis forte vobiſcum ſit de ſeruis dñi: ſed vt ſint ſerui baal ſoli. Ingreſſi ſunt igitur vt facerent victimas & holocauſta: iehu aũt pparauerat ſibi foris octoginta viros: & dixerat eis. Quicũq; fugerit de hominib9 his quos ego adduxero ĩ manus veſtras: aĩa eius erit p aĩa illius. Factũ ẽ aũt cum completũ eſſet holocauſtum pcepit iehu militibus & ducibus ſuis. Ingredimini & percutite eos. Null9 euadat. Percuſſeruntq; eos in ore gladii & proiecerũt milites & duces. Et ierũt in ciuitatẽ templi baal: & ptulerũt ſtatuam de phano baal: & cõbuſſerũt & cõminuerũt eam. Deſtruxerunt quoq; edem baal: & fecerũt pro ea latrinas vſq; in diẽ hãc. Deleuit itaq; iehu baal de iſrael. verũtñ a peccatis hieroboã filii nabath qui peccare fecit iſrael nõ receſſit: nec dereliquit vitulos aureos q erãt ĩ bethel & in dan. Dixit aũt dñs ad iehu. Quia ſtudioſe egiſti qđ rectũ erat & placebat in oculis meis: & oĩa q̃ erãt ĩ corde meo feciſti cõtra domum achab: filii tui vſq; ad quartã generationẽ ſedebũt ſuper thronum iſrael. Porro iehu nõ cuſtodiuit vt ambularet in lege dñi dei iſrael ĩ toto corde ſuo: nõ ẽĩ receſſit a pctĩs hieroboã qui peccare fecerat iſrael. In diebus illis cepit dominus tedere ſuper iſrael. Percuſſitq; eos azahel in vniuerſis finibus iſrael: a iordane cõtra orientalẽ plagam: oẽm terram galaad & gad & ruben & manaſſe: ab aroer q̃ eſt ſuper torrentem arnon & galaad & baſan. Reliqua autem verborũ iehu & vniuerſa que fecit & fortitudo eius: nonne hec ſcripta ſunt in libro verborũ dierum regum

וראו פן יש פה עמכם מעבדי יהוה
כי אם עבדי הבעל לבדם׃ ויבאו
לעשות זבחים ועלות ויהוא שם
לו בחוץ שמנים איש ויאמר
האיש אשר ימלט מן האנשים
אשר אני מביא על ידיכם נפשו
תחת נפשו׃ ויהי ככלתו לעשות
העלה ויאמר יהוא לרצים
ולשלשים באו הכום איש אל
יצא ויכום לפי חרב וישלכו
הרצים והשלשים וילכו עד עיר
בית הבעל׃ ויצאו את מצבות בית
הבעל וישרפוה׃ ויתצו את מצבת
הבעל ויתצו את בית הבעל
וישמהו למחראות עד היום׃ וישמד
יהוא את הבעל מישראל׃ רק חטאי
ירבעם בן נבט אשר החטיא את
ישראל לא סר יהוא מאחריהם
עגלי הזהב אשר בית אל ואשר
בדן׃ ויאמר יהוה אל יהוא יען
אשר הטיבת לעשות הישר בעיני
ככל אשר בלבבי עשית לבית
אחאב בני רבעים ישבו לך על
כסא ישראל׃ ויהוא לא שמר
ללכת בתורת יהוה אלהי ישראל
בכל לבבו לא סר מעל חטאות
ירבעם אשר החטיא את ישראל׃
בימים ההם החל יהוה לקצות
בישראל ויכם חזאל בכל גבול
ישראל׃ מן הירדן מזרח השמש
את כל ארץ הגלעד הגדי והראובני
והמנשי מערער אשר על נחל
ארנן והגלעד והבשן׃ ויתר
דברי יהוא וכל אשר עשה
וכל גבורתו הלוא הם כתובים
על ספר דברי הימים למלכי

שכב ישראל׃ וישכב יהוא עם אבתיו
קבר מלך ויקברו אתו בשמרון וימלך יהואחז
בנו תחתיו׃ והימים אשר מלך
יהוא על ישראל עשרים ושמנה
Cap.xi. שנה בשמרון׃ ועתליה אם
ראה מות אחזיהו וראתה כי מת בנה ותקם
קום אבד ותאבד את כל זרע הממלכה׃ ותקח
לקח את יהושבע בת המלך יורם אחות
גנב אחזיהו את יואש בן אחזיה ותגנב
מות אתו מתוך בני המלך הממותים
ינק נטה אתו ואת מינקתו בחדר המטות
סתר פנה ויסתרו אתו מפני עתליהו ולא
היה חבא הומת׃ ויהי אתה בית יהוה מתחבא
שנה שש שנים ועתליה מלכת על
שבע הארץ׃ ובשנה השביעית שלח
שור מאה יהוידע ויקח את שרי המאות לכרי
כר רוץ ולרצים ויבא אתם אליו בית יהוה
בוא ברת ויכרת להם ברית וישבע אתם
ברת שבע בבית יהוה וירא אתם את בן
ראה המלך׃ ויצום לאמר זה הדבר
צוה אשר תעשון השלשית מכם
עשה שלש באי השבת ושמרי משמרת בית
בוא שמר המלך׃ והשלשית בשער סור
והשלשית בשער אחר הרצים
נסח ושמרתם את משמרת הבית מסח׃
יצא ושתי הידות בכם כל יצאי
השבת ושמרו את משמרת בית
נקף יהוה אל המלך׃ והקפתם על
סבב כלה המלך סביב איש וכליו בידו
סור היה והבא אל השדרות יומת והיו
יצא את המלך בצאתו ובבאו׃
עשה שור ויעשו שרי המאות ככל אשר
מאה לקח צוה יהוידע הכהן ויקחו
איש את אנשיו באי השבת
עם יצאי השבת ויבאו אל
נתן יהוידע הכהן׃ ויתן הכהן לשרי

israel. Et dormiuit iehu cum patribus suis: sepelierūtq; eū in samaria: & regnauit ioachaz filius eius p̄ eo. Dies āt quos regnauit iehu super israel viginti & octo āni sunt in samaria. 11.

Athalia vero mater ochozie vidēs mortuū filiū suū surrexit & iterfecit oē semē regiū. Tollens autem iosaba filia regis iorā soror ochozie ioas filiū ochozie: furata est eū de medio filiorum regis qui interficiebantur & nutricem eius de triclinio: & abscondit eū a facie athalie vt non interficeretur: eratq; cū ea sex annis clam ī domo dñi. Porro athalia regnauit super terram. Anno autē septimo misit ioiada: & assumens cēturiones & milites itroduxit ad se in templum domini: pepigitq; cū eis fedus. Et adiurans eos in domo dñi: ostendit eis filium regis: & precepit illis dicēs. Iste est sermo quē facere d̄betis. Tertia pars vestrum introeat sabbato & obseruet excubias domus regis. Tertia aūt pars sit ad portam seyr: & tertia p̄s sit ad portā q̄ est post hītaculū scutariorum: & custodietis excubias domus messa. Due vero p̄tes e vobis oēs egredientes sabbato custodiāt excubias domus domini circa regem: & vallabitis eum habentes arma in manibus vestris. Si quis aūt ingressꝰ fuerit septū tēpli iterficiatur. Eritisq; cum rege introeunte & egrediente. Et fecerūt centuriones iuxta omnia que p̄cepat eis ioiada sacerdos. Et assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur sabbatū cū his q egrediebātur e sabbato: venerūt ad ioiadam sacerdotem. Qui dedit eis

israeli ⁊ dormiuit ieu cū patribus suis: ⁊
ἰσραήλ· καὶ ἐκοιμήθη ἰοὺ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ
sepelitur in samaria: ⁊ regnauit ioachas filiꝰ e-
θάπτεται ἐν σαμαρείᾳ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαχὰς υἱὸς αὐ-
ius pro eo. ⁊ dies qbꝰ regnauit ieu sup
τοῦ ἀντ' αὐτοῦ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐβασίλευσεν ἰοὺ ἐπὶ
israel viginti ⁊ octo anni in samaria.
ἰσραὴλ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐν σαμαρείᾳ. Ca.11. A
Et gotholia mater ochozie vidit q mortuꝰ est 2.Pa. 22.d.
Καὶ γοθολία ἡ μήτηρ ὀχοζίου εἶδεν ὅτι ἀπέθανεν
filiꝰ suus: ⁊ surrexit ⁊ disꝑdidit omne se-
ὁ υἱὸς αὐτῆς, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπώλεσεν πᾶν τὸ σπέρ-
men regni. ⁊ accepit iosabee filia
μα τῆς βασιλείας. καὶ ἔλαβεν ἰωσαβεαὶ ἡ θυγάτηρ
regis ioram: soror āt ochozie ioas filiū 2.Par 14.a.
τοῦ βασιλέως ἰωράμ, ἀδελφὴ δὲ ὀχοζίου τὸν ἰωὰς υἱὸν
ochozie fratris sui: ⁊ furata est eū de me-
ὀχοζίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, καὶ ἔκλεψεν αὐτὸν ἐκ μέ-
dio filiorū regis qui interficiebātur: e-
σου τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως τῶν θανατουμένων, αὐ-
um ⁊ nutricē eius. ⁊ abscōdit eū in
τὸν καὶ τὴν τροφὸν αὐτοῦ. καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῷ
triclinio lectorū a facie gotholie: ⁊ nō
ταμιείῳ τῶν κλινῶν ἐκ προσώπου γοθολίας, καὶ οὐκ
interfectꝰ est. ⁊ erat cū ea in domo dñi abscon-
ἐθανατώθη. καὶ ἦν μετ' αὐτῆς ἐν οἴκῳ κυρίου κεκρυμ-
ditus sex ānis. ⁊ gotholia regnauit sup terrā.
μένος ἓξ ἔτη. καὶ γοθολία ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς.
⁊ in anno septimo misit ioiada sacerdos:
καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἀπέστειλεν ἰωϊαδὲ ὁ ἱερεύς,
⁊ assumpsit cēturiones militū ⁊
καὶ ἔλαβεν τοὺς ἑκατοντάρχους τῶν χορρὶ καὶ τῶν
cursorū: ⁊ introduxit eos ad se in domū do-
ῥασὴμ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν εἰς οἶκον κυ-
mini: ⁊ pepigit cū eis fedus: ⁊ adiurauit eos
ρίου, καὶ διέθετο αὐτοῖς διαθήκην, καὶ ὥρκισεν αὐτοὺς
coram dño: ⁊ ostēdit eis filiū re-
ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ βα-
gis. ⁊ precepit eis dicēs: iste sermo
σιλέως. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, τοῦτο τὸ ῥῆμα
quē fecistis: tertia pars ex vobis ingredientes sab-
ὃ ἐποιήσατε, τὸ τρίτον ἐξ ὑμῶν οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ σάβ-
bato: obseruent custodiā domus re-
βατον, φυλασσέτωσαν τὴν φυλακὴν οἴκου τοῦ βασιλέ-
gis: ⁊ tertia ps in porta viarū: ⁊ tertia ps
ως, καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ πύλῃ τῶν ὁδῶν, καὶ τὸ τρίτον
in porta post cursores: ⁊ custodietis
ἐν τῇ πύλῃ ὀπίσω τῶν παρατρεχόντων, καὶ φυλάξετε
custodiā domꝰ messae. ⁊ due manus in vobis
τὴν φυλακὴν τοῦ οἴκου μεσσαέ. καὶ δύο χεῖρες ἐν ὑμῖν,
oīs q egredietur sabbato custodiēt custo- B
πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος τὸ σάββατον φυλάξουσι τὴν φυλα-
diā domꝰ dñi circa regē. ⁊ vallate circa
κὴν οἴκου κυρίου ἐπὶ τὸν βασιλέα. καὶ κυκλώσατε περὶ
regem in circuitu vir: ⁊ arma eius in ma-
τὸν βασιλέα κύκλῳ ἀνήρ, καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἐν τῇ χει-
nu eiꝰ: ⁊ q ingredietur in atriū tēpli morietur.
ρὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὰ σαδηρὼθ ἀποθανεῖται.
⁊ fitis cū rege qū ingredietur ip-
καὶ γίνεσθε μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐ-
se ⁊ qū egredietur. ⁊ fecerūt centurio-
τὸν καὶ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι. καὶ ἐποίησαν οἱ ἑκατόνταρ-
nes iuxta oīa q̄cūq; preceperat eis ioiade sacdos.
χοι κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς ἰωϊαδὲ ὁ ἱερεύς.
⁊ ceperūt vnusquisq; viros suos qui ingredie-
καὶ ἔλαβον ἕκαστος τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ, τοὺς εἰσπορευο-
bantur sabbato cū his q egrediebātur
μένους τὸ σάββατον μετὰ τῶν ἐκπορευομένων τὸ
sabbato. ⁊ ingressi sūt ad ioiade sacerdotē: ⁊
σάββατον. καὶ εἰσῆλθον πρὸς ἰωϊαδὲ τὸν ἱερέα, καὶ
dedit eis sacerdos centurionibus
ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρχοις τὰς

pharetras ⁊ hastas dauid regis: q̄ erāt
φαρέτρας καὶ τὰ δόρατα δαυὶδ τοῦ βασιλέως, ἃ ἦν
in domo dñi: ⁊ steterūt cursores vnusquisq;:
ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἔστησαν οἱ παρατρέχοντες ἕκαστος,
⁊ arma sua in manu sua ab humero
καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὠμίας
domus dextero vsq; ad humerū domus sini-
τοῦ οἴκου τῆς δεξιᾶς ἕως τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς ἀριστε-
strū altaris ⁊ domus circa regem
ρᾶς τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου περὶ τὸν βασιλέα
in circuitu: ⁊ eduxit filiū regis: ⁊ dedit
κύκλῳ, καὶ ἐξήγαγε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδωκεν
C sup eū sctificationē ⁊ testimoniū: ⁊ vnxit e-
ἐπ' αὐτὸν τὸ ἁγίασμα καὶ τὸ μαρτύριον, καὶ ἔχρισεν αὐ-
um ⁊ regē cōstituit eū. ⁊ plauserūt ppl's
τὸν καὶ ἐβασίλευσεν αὐτόν. καὶ ἐκρότησαν ὁ λαὸς ταῖς
manibꝰ suis: ⁊ dixerūt: viuat rex. ⁊ audiuit
χερσὶν αὐτῶν, καὶ εἶπον, ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ ἤκουσε
gotholia vocē cursorum ⁊ po-
γοθολία τὴν φωνὴν τῶν παρατρεχόντων καὶ τοῦ λα-
puli. ⁊ venit ad ppl'm in domū dñi: ⁊ vidit.
οῦ, καὶ ἦλθε πρὸς τὸν λαὸν εἰς οἶκον κυρίου, καὶ εἶδεν.
⁊ ecce rex stabat sup tribunal iuxta
καὶ ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς εἱστήκει ἐπὶ τοῦ στύλου κατὰ τὸ
morē. ⁊ cātores ⁊ tube circa re-
κρίμα. καὶ οἱ ᾠδοὶ καὶ αἱ σάλπιγγες περὶ τὸν βασι-
gem: ⁊ oīs ppl's terre letās ⁊ canēs
λέα, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς χαίρων καὶ σαλπίζων
in tubis. ⁊ scidit vestimētū suū gotho-
ἐν σάλπιγξιν. καὶ διέρρηξεν τὸν ἱματισμὸν αὐτῆς γοθο-
lia: ⁊ clamauit: cōiuratio cōiuratio. ⁊ precepit io-
λία, καὶ ἐβόησεν, σύνδεσμος σύνδεσμος. καὶ ἐνετείλατο ἰω-
iade sacerdos cēturionibus ⁊ speculatoribꝰ
ϊαδὲ ὁ ἱερεὺς τοῖς ἑκατοντάρχοις καὶ τοῖς ἐπισκόποις
exercitus: ⁊ dixit ad eos: educite e-
δυνάμεως, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἐξαγάγετε αὐ-
am extra septa: ⁊ q ingressus fuerit post e-
τὴν ἔξωθεν τῶν σαδηρώθ, καὶ ὁ εἰσπορευόμενος ὀπίσω αὐ-
am morietur gladio: qz dixerat sacerdos: nō occida-
τῆς ἀποθανεῖται ῥομφαίᾳ, ὅτι εἶπεν ὁ ἱερεύς, μὴ ἀποθανέ-
tur ī domo dñi. ⁊ iniecerūt ei manus: ⁊ induxe-
τω ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐπέβαλον αὐτῇ χεῖρας, καὶ εἰσήγα-
runt eā via introitus equorū domꝰ re-
D γον αὐτὴν ὁδὸν εἰσόδου τῶν ἵππων οἴκου τοῦ βασιλέ-
gis: ⁊ interfecerūt eā ibi. ⁊ pepigit ioiade sacer-
ως, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὴν ἐκεῖ. καὶ διέθετο ἰωϊαδὲ ὁ ἱε-
dos fedus inter dñm ⁊ inter re-
ρεὺς διαθήκην ἀναμέσον κυρίου καὶ ἀναμέσον τοῦ βασιλέ-
gē ⁊ inter ppl'z vt esset in ppl'm dño.
ως καὶ ἀναμέσον τοῦ λαοῦ τοῦ εἶναι εἰς λαὸν τῷ κυρίῳ.
⁊ ingressus ē oīs ppl's terre in domū baal:
καὶ εἰσῆλθε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς εἰς τὸν οἶκον τοῦ βάαλ,
⁊ p̄cipitauerūt eū ⁊ altaria eius: ⁊
καὶ κατέσπασαν αὐτὸν καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ
imagines eius cōtriuerūt acurate. ⁊ ma-
τὰς εἰκόνας αὐτοῦ συνέτριψαν ἐπιμελῶς. καὶ τὸν μα-
than sacerdotē baal occiderunt aū faciē
θὰν τὸν ἱερέα τοῦ βάαλ ἀπέκτειναν πρὸ προσώπου
altarium. ⁊ cōstituit sacerdos custodes
τῶν θυσιαστηρίων. καὶ κατέστησεν ὁ ἱερεὺς ἐπισκόπους
in domo dñi. ⁊ tulit centuriones
ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔλαβεν τοὺς ἑκατοντάρχους τῶν
militū ⁊ cursorū: ⁊ oēm ppl'm
χορρὶ καὶ τῶν ῥασείμ, καὶ πάντα τὸν λαὸν τῆς
terre: ⁊ deduxerūt regē de domo dñi:
γῆς, καὶ κατήγαγον τὸν βασιλέα ἐξ οἴκου κυρίου,
⁊ adduxerūt eū via porte cur-
καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν παρα-
sorum domꝰ regis. ⁊ collocauerūt e-
τρεχόντων οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐκάθισαν αὐ-
um sup thronū regum.
τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν βασιλέων.

hastas & arma regis dauid: que erant in domo domini. Et steterūt singuli habētes arma in manu sua a parte templi dextera vsq; ad ptem sinistrā altaris & edis circum regem. Produxitq; filiū regis & posuit super eum diadema & testimonium. Feceruntq; eū regē & vnxerūt: & plaudentes manu dixerunt. Viuat rex. Audiuit autem athalia vocem populi currentis: & ingressa ad turbas in templum domini vidit regem stantē sup tribunal iuxta morem: & cantores & tubas p̄pe eum: oēmq; ppl'm terre letātē & canentem tubis: & scidit vestimēta sua: clamauitq;. Cōiuratio: coniuratio. Precepit aūt ioiada cēturionibus qui erāt super exercitū & ait eis. Educite eā extra septa templi: & quicunq; eam secutus fuerit feriatur gladio. Dixerat enī sacerdos: non occidatur in tēplo dñi. Imposuerūtq; ei manus & impegerunt eam pꝰ viā introitꝰ equorū iuxta palaciū & interfecta est ibi. Pepigit ergo ioiada fedus inter dñm & regē & inter populum: vt esset populus dñi: & inter regem & ppl'm. Ingressusq; ē oīs populus terre tēplū baal: & destruxerunt aras eius: & imagines cōtriuerunt valide: mathan quoq; sacerdotē baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo dñi. tulitq; centuriones & cerethi & pheleti legiones & omnem populū terre: deduxeruntq; regem de domo domini. Et venerūt per viā porte scutariorū ī palaciū: & sedit super thronū regum.

המאות את החנית ואת השלטים חנה
אשר למלך דוד אשר בבית יהוה׃
ויעמדו הרצים איש וכליו בידו עמד
מכתף הבית הימנית עד כתף הבית
השמאלית למזבח ולבית על המלך שמל זבח
סביב׃ ויוצא את בן המלך ויתן יצא
עליו את הנזר ואת העדות נזר
וימלכו אתו וימשחהו ויכו כף מלך משח
ויאמרו יחי המלך׃ ותשמע נכה חיה
עתליה את קול הרצין העם ותבא שמע
אל העם בית יהוה׃ ותרא והנה בוא
המלך עמד על העמוד כמשפט ראה
והשרים והחצצרות אל המלך עמד שפט
וכל עם הארץ שמח ותקע שור חצר
בחצצרות ותקרע עתליה את
בגדיה ותקרא קשר קשר׃ קרע
ויצו יהוידע הכהן את שרי המאות קרא
פקדי החיל ויאמר אליהם צוה
הוציאו אתה אל מבית לשדרת
והבא אחריה המת בחרב כי אמר
הכהן אל תומת בית יהוה׃ וישמו בוא מות
לה ידים ותבוא דרך מבוא שום
הסוסים בית המלך ותומת שם׃
ויכרת יהוידע את הברית בין
יהוה ובין המלך ובין העם כרת
להיות לעם ליהוה ובין המלך
ובין העם׃ ויבאו כל עם הארץ היה
בית הבעל ויתצהו את מזבחתו ואת נתץ זבח
צלמיו שברו היטב ואת מתן
כהן הבעל הרגו לפני המזבחות יטב
וישם הכהן פקדת על בית יהוה׃ פנה
ויקח את שרי המאות ואת הכרי לקח שור
ואת הרצים ואת כל עם הארץ כר רוץ
וירידו את המלך מבית יהוה
ויבאו דרך שער הרצים בית ירד
המלך וישב על כסא המלכים׃ בוא

Letatuſq; eſt ois populus terre: & ciuitas conquieuit: athalia aūt occiſa eſt gladio in domo regis: ſeptēq; annorū erat ioas cū regnare cepiſſet. 12.

Anno ſeptimo iehu regnauit ioas. Quadraginta annis regnauit in ieruſalem: nomē matris eius ſebia de berſabee. Fecitq; ioas rectum corā dño cunctis diebus quibus docuit eum ioiada ſacerdos. Verū tamen excelſa nō abſtulit. Adhuc eī populus imolabat & adolebat in excelſis incēſum. Dixitq; ioas ad ſacerdotes. Oēm pecuniā ſctōrū q̄ illata fuerit in templū dñi a p̄tereuntibus q̄ offertur p̄ p̄cio aīe & quam ſpōte & arbitrio cordis ſui infrūt in tēplum dñi: accipiant illam ſacerdotes iuxta ordinem ſuum: & inſtaurent ſartatecta domus: ſi quid neceſſariū viderint inſtauratione. Igitur vſq; ad viceſimum tertium annum regis ioas nō inſtaurauerunt ſacerdotes ſartatecta tēpli. Vocauitq; rex ioas ioiadam pōtificē & ſacerdotes: dicens eis. Quare ſartatecta non inſtauratis tēpli? Nolite ergo amplius accipere pecuniā iuxta ordinē vrm: ſed ad inſtauratione tēpli reddite eā. Prohibitiq; ſunt ſacerdotes vltra accipe pecuniā a populo & inſtaurare ſartatecta dom9. Et tulit ioiada pōtifex gazophylatiū vnū apuitq; foramē deſup & poſuit illud iuxta altare ad dexterā ingredientium domū dñi: mittebantq; in eo ſacerdotes qui cuſtodiebant oſtia oēm pecuniam q̄ deferebatur ad tēplū dñi. Cūq; viderent nimiā pecuniā eſſe ī gazophylatio: aſcendebat ſcriba regis & pōtifex: effundebantq; & numerabāt pecuniam q̄ inueniebatur in domo dñi: & dabāt eā iuxta

numerū atq; mēſurā ī manu eorū q̄ p̄erant cementariis domus dñi. Qui impendebant eam ī fabris lignorū & ī cemētariis his q̄ opabantur in domo dñi: & ſartatecta faciebāt: & ī his q̄ cedebant ſaxa: & vt emerent ligna & lapides q̄ excidebātur: ita vt impleretur inſtauratio domus dñi in vniuerſis q̄ īdigebāt expēſa ad muniēdā domum. Verūtñ nō fiebant ex eadē pecunia hydrie tēpli dñi & fuſcinule & thuribula & tube & oē vas aureū & argēteū: de pecūia q̄ inferebatur in tēplū dñi. His enim q̄ faciebant opus dabatur: vt inſtauraretur tēplū dñi & nō fiebat rō his hoībus q̄ accipiebāt pecuniā vt diſtribuerēt eā artificibus: ſed in fide tractabant eā. Pecuniā vero p̄ delicto & pecuniā p̄ pctīs nō īferebāt in tēplū dñi: qa ſacerdotū erat. Tūc aſcēdit azahel rex ſyrie & pugnabat contra geth: cepitq; eā & direxit faciē ſuā vt aſcēderet in ieruſalē. Quāobrem tulit ioas rex iuda oīa ſanctificata que cōſecrauerat ioſaphat & ioram & ochozias patres ei9 reges iuda: & q̄ ipſe obtulerat: & vniuerſum aurū qđ inueniri potuit in theſauris tēpli dñi & in palacio regis: miſitq; azahel regi ſyrie: & receſſit ab ieruſalem. Reliq̄ āt ſermonum ioas & vniuerſa q̄ fecit: nōne hec ſcripta ſunt in libro verborū dierū regum iuda? Surrexerunt aūt ſerui eius & cōiurauerūt īter ſe: pcuſſerūtq; ioas ī domo mello in deſcēſu ſela. Ioſachar nāq; filius ſemath & ioſabath filius ſomer ſerui eius percuſſerunt eum: & mortu9 eſt. Et ſepelierūt eū cū prib9 ſuis ī citate dđ: regnauitq; amaſias filius ei9 p eo. 13.

Anno viceſimo tertio ioas filii ochozie

מלך יהודה מלך יהואחז בן יהוא
על ישראל בשמרון שבע עשרה
שנה: ויעש הרע בעיני יהוה וילך
אחר חטאת ירבעם בן נבט אשר
החטיא את ישראל לא סר ממנה:
ויחר אף יהוה בישראל ויתנם
ביד חזאל מלך ארם וביד בן הדד
בן חזאל כל הימים: ויחל יהואחז
את פני יהוה וישמע אליו יהוה
כי ראה את לחץ ישראל כי לחץ
אתם מלך ארם: ויתן יהוה
לישראל מושיע ויצאו מתחת יד
ארם וישבו בני ישראל באהליהם
כתמול שלשום: אך לא סרו
מחטאת בית ירבעם אשר החטי
את ישראל בה הלך וגם האשרה
עמדה בשמרון: כי לא השאיר
ליהואחז עם כי אם חמשים
פרשים ועשרה רכב ועשרת אלפים
רגלי כי אבדם מלך ארם וישמם
כעפר לדש: ויתר דברי יהואחז
וכל אשר עשה וגבורתו הלוא הם
כתובים על ספר דברי הימים למלכי
ישראל: וישכב יהואחז עם אבתיו
ויקברהו בשמרון וימלך יואש בנו
תחתיו: בשנת שלשים ושבע
שנה ליואש מלך יהודה מלך
יהואש בן יהואחז על ישראל
בשמרון שש עשרה שנה:
ויעשה הרע בעיני יהוה לא סר
מכל חטאות ירבעם בן נבט
אשר החטיא את ישראל בה
הלך: ויתר דברי יואש וכל אשר
עשה וגבורתו אשר נלחם עם
אמציה מלך יהודה הלא הם
כתובים על ספר דברי הימים למלכי

regis iude: regnauit ioachaz filius iehu super iſrael in ſamaria decem & ſeptem annis: & fecit malũ coram dño. Secutuſq; eſt pctã hieroboã filii nabath qui peccare fecit iſrael: & non declinauit ab eis. Iratuſq; eſt furor dñi cõtra iſrael: & tradidit eos in manu azahel regis ſyrie: & in manu bẽadab filii azahel cũctis diebus. Depcatus eſt ãt ioachaz faciẽ dñi: & audiuit eũ dominus. Vidit enĩ anguſtiã iſrael: quia attriuerat eos rex ſyrie. Et dedit dominus ſaluatorẽ iſraeli: & liberatus eſt de manu regis ſyrie: habitaueruntq; filii iſrael i tabernaculis ſuis: ſicut heri & nudiuſtertius. Verũtñ nõ receſſerunt a pctis domus hieroboã q peccare fecit iſrael: ſed in ipſis ambulauerũt. Siqdem & lucus pmãſit in ſamaria: & nõ ſunt derelicti ioachaz de pplo niſi quinquaginta eqtes: & decẽ curr9 & decem milia peditũ. Interfecerat ei eos rex ſyrie & redegerat q̃ſi puluerẽ in triturã arce. Reliq ãt ſmonũ ioachaz & vniuerſa q̃ fecit & fortitudo eius: nõne hec ſcripta ſũt i libro ſermonũ dierum regũ iſrl? Dormiuitq; ioachaz cũ prib9 ſuis: & ſepelierũt eũ in ſamaria: regnauitq; ioas filius eius p eo. Anno triceſimo ſeptimo ioas regis iuda regnauit ioas filius ioachaz ſuper iſrael in ſamaria ſedecim annis: & fecit qđ malũ eſt i cõſpectu dñi. Nõ declinauit ab oĩbus pctĩs hieroboam filii nabath q peccare fecit iſrael: ſed in ipſis ambulauit. Rellq autẽ ſermonũ ioas & vniuerſa q̃ fecit: & fortitudo eius quõ pugnauerit cõtra amaſiã regem iuda: nõnne hec ſcripta ſũnt in libro ſermonũ dierũ regum

iſrael? Et dormiuit ioas cũ patribus ſuis: hieroboã ãt ſedit ſuper ſoliũ eius. Porro Ioas ſepultus eſt in ſamaria cũ regibus iſrael. Heliſeus ãt egrotabat infirmitate qua & mortuus eſt. Deſcẽditq; ad eum ioas rex iſrael & flebat corã eo: dicebatq;: pater mi: pater mi: currus iſrael & auriga eius. Et ait illi heliſe9. Affer arcũ & ſagittas. Cũq; attuliſſet ad eũ arcũ & ſagittas: dixit ad regẽ iſrael. Pone manũ tuam ſup arcũ. Et cũ poſuiſſet ille manũ ſuã: ſuppoſuit heliſeus manus ſuas manibus regis: & ait. Api feneſtrã oriẽtalẽ. Cũq; apuiſſet dixit heliſeus: iace ſagittã: & iecit: & ait heliſeus. Sagitta ſalutis dñi: & ſagitta ſalutis cõtra ſyriã: pcutieſq; ſyriã i aphec donec cõſumas eã. Et ait. Tolle ſagittas. Qui cũ tuliſſet: rurſũ dixit ei. Percute iaculo terrã. Et cũ pcuſſiſſet tribus vicibus & ſtetiſſet: iratus eſt vir dei cõtra eũ: & ait. Si pcuſſiſſes quinquies aut ſexies ſiue ſepties: pcuſſiſſes ſyriam vſq; ad cõſumatiõem. Nũc ãt tribus vicibus percuties eã. Mortu9 ẽ ergo heliſeus & ſepelierũt eũ. Latrũculi aũt de moab venerũt i terrã in ipo anno. Quidã ãt ſepeliẽtes hoiem viderũt latrunculos: & pieceerũt cadauer i ſepulchro heliſei. Qđ cũ tetigiſſet oſſa heliſei: reuixit homo & ſtetit ſup pedes ſuos. Igitur azahel rex ſyrie afflixit iſrael cũctis diebus ioachaz. Et miſert9 eſt dominus eorum & reuerſus eſt ad eos pp pactũ ſuũ qđ hẽbat cum abraam & iſaac & iacob & noluit diſpdere eos: neq; piicere penitus vſq; in pñs tps. Mortuus ẽ ãt Azahel rex ſyrie & regnauit benadab filius eius pro eo. Porro ioas filius ioachaz tulit vrbes de manu benadab filii azahel q̃s tulerat de manu

ישראל: וישכב יואש עם אבתיו
וירבעם ישב על כסאו ויקבר יואש
בשמרון עם מלכי ישראל: ואלישע
חלה את חליו אשר ימות בו וירד
אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו
ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו:
ויאמר לו אלישע קח קשת וחצים
ויקח אליו קשת וחצים: ויאמר למלך
ישראל הרכב ידך על הקשת
וירכב ידו וישם אלישע ידיו על
ידי המלך: ויאמר פתח החלון
קדמה ויפתח ויאמר אלישע ירה
ויור ויאמר חץ תשועה ליהוה וחץ
תשועה בארם והכית את ארם
באפק עד כלה: ויאמר קח החצים
ויקח ויאמר למלך ישראל הך ארצה
ויך שלש פעמים ויעמד: ויקצף
עליו איש האלהים ויאמר להכות
חמש או שש פעמים אז הכית
את ארם עד כלה ועתה שלש
פעמים תכה את ארם: וימת אלישע
ויקברהו וגדודי מואב יבאו בארץ
בא שנה: ויהי הם קברים איש
והנה ראו את הגדוד וישליכו את
האיש בקבר אלישע וילך ויגע
האיש בעצמות אלישע ויחי ויקם
על רגליו: וחזאל מלך ארם לחץ
את ישראל כל ימי יהואחז: ויחן
יהוה אתם וירחמם ויפן אליהם
למען בריתו את אברהם יצחק
ויעקב ולא אבה השחיתם ולא
השליכם מעל פניו עד עתה: וימת
חזאל מלך ארם וימלך בן הדד
בנו תחתיו: וישב יהואש בן
יהואחז ויקח את הערים מיד
בן הדד בן חזאל אשר לקח מיד

יהואחז אביו במלחמה שלש
פעמים הכהו יואש וישב את
ערי ישראל

Cap. xiiii

בשנת
שתים ליואש בן יואחז מלך ישראל
מלך אמציהו בן יואש מלך יהודה
בן עשרים וחמש שנה היה במלכו
ועשרים ותשע שנה מלך בירושלם
ושם אמו יהועדין מן ירושלם
ויעש הישר בעיני יהוה רק לא
כדוד אביו ככל אשר עשה יואש
אביו עשה רק הבמות לא סרו עוד
העם מזבחים ומקטרים בבמות
ויהי כאשר חזקה הממלכה בידו
ויך את עבדיו המכים את המלך
אביו ואת בני המכים לא המית
ככתוב בספר תורת משה אשר
צוה יהוה לאמר לא יומתו אבות
על בנים ובנים לא יומתו על
אבות כי אם איש בחטאו יומת
הוא הכה את אדום בגי המלח
עשרת אלפים ותפש את הסלע
במלחמה ויקרא את שמה יקתאל
עד היום הזה אז שלח אמציה
מלאכים אל יהואש בן יהואחז בן יהוא
מלך ישראל לאמר לכה
נתראה פנים וישלח יהואש מלך
ישראל אל אמציהו מלך יהודה
לאמר החוח אשר בלבנון שלח אל
הארז אשר בלבנון לאמר תנה את
בתך לבני לאשה ותעבר חית
השדה אשר בלבנון ותרמס את
החוח הכה הכית את אדום
ונשאך לבך הכבד ושב בביתך
ולמה תתגרה ברעה ונפלתה
אתה ויהודה עמך ולא שמע
אמציהו ויעל יהואש מלך

Ioachaz patris ſui in re prelii. Tribus vicibus percuſſit eum Ioas: & reddidit ciuitates iſrael. 14.

In anno ſcđo Ioas filii Ioachaz regis Iſrael regnauit amaſias filius Ioas regis iuda: viginti quinq; annorum erat cũ regnare cepiſſet. Viginti aũt & nouẽ annis regnauit in ieruſalẽ. Nomẽ matris eius Ioaden de ieruſalem. Et fecit rectũ corã domino: verũtñ non vt dauid pr̃ eius. Iuxta omnia que fecit ioas pater ſuus fecit: niſi tãtũ hoc q excelſa nõ abſtulit. Adhuc ei pp̃ls adolebat & immolabat icẽſum in excelſis. Cumq; obtinuiſſet regnum pcuſſit ſeruos ſuos q interfecerant regem patrẽ ſuũ: filios aũt eorũ qui occiderant nõ occidit: iuxta qđ ſcriptũ ẽ i libro legis moyſi ſicut pcepit dñs dicẽs. Non morientur patres pro filiis neq; filii p patribus: ſed vnuſquiſq; in pctõ ſuo morietur. Ipſe pcuſſit edõ in valle ſalinarum decem milia & apphẽdit petram in plio: vocauitq; nomen eius iezechel vſq; in pñtẽ diẽ. Tunc miſit amaſias nũcios ad ioas filiũ Ioachaz filii iehu regis iſrael dicẽs. Veni & videamus nos. Remiſitq; ioas rex iſrael ad amaſiam regẽ iuda: dicens. Carduus libani miſit ad cedrũ qui eſt in libano dicens. Da filiã tuã filio meo vxorem. Trãſierũtq; beſtie ſaltus que ſunt in libano: & conculcauerunt carduũ. Percutiẽs inualuiſti ſuper edom: & ſubleuauit te cor tuum. Cõtentus eſto gloria: & ſede i domo tua. Quare prouocas malũ: vt cadas tu & iudas tecum? Et non acquieuit amaſias. Aſcenditq; ioas rex

Ioachaz patris ſui in prelio. & percuſ
ἰωάχαζ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ ἐπάτα-
ſit eũ ter ioas: & reddidit ciuitates
ξεν αὐτὸν τρὶς ἰωὰς, καὶ ἀπέστρεψε τὰς πόλεις
iſrael.
ἰσραήλ.

Ca.14.

In anno ſecundo ioas filii ioachaz re
Ἐν ἔτει δευτέρῳ τοῦ ἰωὰς υἱοῦ ἰωάχαζ βασι-
gis iſrael regnauit ameſſias filius ioas re
λέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἀμεσσίας υἱὸς ἰωὰς βασι-
gis iuda: filius exñs viginti & quinq; annorũ ameſſias
λέως ἰούδα, υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἀμεσσίας
cum regnaret ipſe. & viginti & nouẽ annis re
ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβα-
gnauit in hieruſalem. & nomẽ matris ſue
σίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ
ioadẽ de hieruſalem. & fecit rectũ corã
ἰωαδὴν ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον
dño: verũtñ nõ vt dauid pater eius. iuxta
κυρίου, πλὴν οὐχ ὡς δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. κατὰ
omnia quecũq; fecit pater ſuus ioas fecit:
πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰωὰς ἐποίησεν,
verũ excelſa nõ abſtulit: adhuc pplo immolabat &
πλὴν τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἐθυσίαζε καὶ
adolebãt icẽſũ in excelſis. & factũ eſt vt roboratũ eſt
ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς. καὶ ἐγένετο ὡς ἐκραταιώθη
regnum in manu ameſſie: percuſſit ſer-
ἡ βασιλεία ἐν τῇ χειρὶ ἀμεσσίου, ἐπάταξεν τοὺς παῖ-
uos ſuos qui percuſſerũt patrẽ ſuũ.
δας αὐτοῦ τοὺς πατάξαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ.
at filios eorũ q percuſſerũt nõ occidit: ſi-
τοὺς δὲ υἱοὺς τῶν παταξάντων οὐκ ἐθανάτωσεν, κα-
cut ſcriptũ eſt in libro legis moyſi: ſicut prece-
θὼς γέγραπται ἐπὶ βιβλίου νόμου μωυσῆ, ὡς ἐνετεί-
pit dñs dicẽs: nõ morientur patres pro
λατο κύριος λέγων, οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ
filiis: neq; filii morientur pro patribus: ſed
τέκνων, οὐδὲ υἱοὶ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ᾽ ἢ
vnuſquiſq; in peccato ſuo morietur: ipſe ameſ-
ἕκαστος ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται. αὐτὸς ἀμε-
ſias percuſſit edom in valle ſalſis decẽ milia:
σσίας ἐπάταξεν τὸν ἐδὼμ ἐν γέμελα δέκα χιλιάδας,
& apphẽdit petram in prelio: & voca-
καὶ συνέλαβε τὴν πέτραν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐκάλε-
uit nomẽ eius iecthoel vſq; in diem hanc.
σε τὸ ὄνομα αὐτῆς ἰεκθοὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
tunc miſit ameſſias nuncios ad ioas filiũ ioa-
τότε ἀπέστειλεν ἀμεσσίας ἀγγέλους πρὸς ἰωὰς υἱὸν ἰωά-
chaz filii ieu regis iſrael dicẽs: veni & videa-
χαζ υἱοῦ ἰοὺ βασιλέως ἰσραὴλ λέγων, δεῦρο καὶ ὀφθῶ-
mur ad inuicem. & miſit ioas rex iſra-
μεν προσώποις. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσρα-
el ad ameſſiam regem iuda dicẽs: carduus q
ὴλ πρὸς ἀμεσσίαν βασιλέα ἰούδα λέγων, ὁ ἀκχὰχ ὁ
in libano miſit ad cedrũ que in
ἐν τῷ λιβάνῳ ἀπέστειλε πρὸς τὴν κέδρον τὴν ἐν τῷ
libano dicẽs: da filiam tuã filio meo in
λιβάνῳ λέγων, δὸς τὴν θυγατέρα σου τῷ υἱῷ μου εἰς
vxorem. & trãſierũt beſtie agri q in
γυναῖκα. καὶ διῆλθε τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ τὰ ἐν τῷ
libano & cõculcauerũt carduũ. percutiẽs per-
λιβάνῳ καὶ συνεπάτησεν τὸν ἀκχάχ. πατάξας ἐπά-
cuſſiſti idumeã: & leuauit te cor tuũ: glo-
ταξας τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἐπῆρέν σε ἡ καρδία σου, ἐν-
riare ſedens in domo tua. & quare con-
δοξάσθητι καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ σου. καὶ ἱνατί ἐρί-
tẽdis in malo: & cades tu & iudas tecum?
ζεις ἐν κακίᾳ; καὶ πεσῆ σὺ καὶ ἰούδας μετὰ σοῦ.
& nõ audiuit ameſſias: & aſcẽdit ioas
καὶ οὐκ ἤκουσεν ἀμεσσίας. καὶ ἀνέβη ἰωὰς βα-
rex
σιλεὺς

iſrael: & viſi ſunt ad inuicem ipſe & ame-
ἰσραὴλ, καὶ ὤφθησαν ἐν προσώποις αὐτὸς καὶ ἀμε-
ſias rex iuda in bethſamis iudee. &
σσίας βασιλεὺς ἰούδα ἐν βαιθσαμὶς τῆς ἰουδαίας. καὶ
corruit pplo iuda corã iſrael: & fugerũt
ἔπεσεν ὁ λαὸς ἰούδα ἐνώπιον ἰσραήλ, καὶ ἔφυγον
vir in tabernaculũ ſuũ. & ameſſiam filiũ ioas
ἀνὴρ εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀμεσσίαν υἱὸν ἰωὰς
regem iuda cepit ioas rex iſrael in
βασιλέα ἰούδα συνέλαβεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν
bethſamis: & duxit eũ in hieruſalem. & de-
βαιθσαμὶς, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ κα-
ſtruxit muros hieruſalem a porta ephra-
θεῖλεν τοὺς τείχους ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῆς πύλης ἐφρα-
im vſq; ad portã anguli quadringẽtis cubitis.
ὶμ ἕως τῆς πύλης τῆς γωνίας τετρακοσίους πήχεις.
& tulit aurum & argẽtũ & vniuerſa
καὶ ἔλαβεν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ πάντα τὰ
vaſa q inuẽta ſunt in domo dñi: & in theſauris
σκεύη τὰ εὑρεθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν θησαυροῖς
domus regis: & filios cõmixtorũ:
οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν συμμίξεων,
& reuerſus eſt in ſamariam. & reliqua ver-
καὶ ἀπέστρεψεν εἰς σαμάρειαν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λό-
borũ ioas que fecit in fortitudine ſua: q pu-
γων ἰωὰς ὅσα ἐποίησεν ἐν δυναστείᾳ αὐτοῦ, ἃ ἐπο-
gnauit cũ ameſſia rege iuda: nõne hec
λέμησε μετὰ ἀμεσσίου βασιλέως ἰούδα, οὐχὶ ταῦτα
ſcripta ſunt in libro ſmonũ dierũ re-
γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βα-
gum iſrael? & dormiuit ioas cũ patribus
σιλέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἰωὰς μετὰ τῶν πατέρων
ſuis: & ſepultꝰ eſt in ſamaria cũ regibus
αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν σαμαρείᾳ μετὰ τῶν βασιλέων
iſrael. & ſedit hieroboam filius eius ſup
ἰσραήλ. καὶ ἐκάθησεν ἱεροβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ
thronũ eius. & vixit ameſſias filiꝰ ioas rex
θρόνου αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἀμεσσίας υἱὸς ἰωὰς βασιλεὺς
iuda poſtq̃ mortuꝰ eſt ioas filius ioachaz rex
ἰούδα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἰωὰς υἱὸν ἰωάχαζ βασι-
iſrael quĩdecim ãnis. & reliqua ſer-
λέα ἰσραὴλ πεντεκαίδεκα ἔτη. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λό-
monũ ameſſie & oĩa quecũq; fecit: nonne hec
γων ἀμεσσίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦ-
ſcripta ſunt in libro ſmonũ dierũ re-
τα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βα-
gum iuda? & cõuerſus ẽ exercitus cõtra ameſſiam
σιλέων ἰούδα; καὶ συνεστράφη σύστρεμμα ἐπὶ ἀμεσσίαν
in hieruſalem. & fugit in lachis: & miſerũt
ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἔφυγεν εἰς λαχίς, καὶ ἀπέστειλαν
poſt eum in lachis. & interfecerũt eum ibi:
ὀπίσω αὐτοῦ εἰς λαχὶς καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐκεῖ,
& aſportauerũt eũ in equis: & ſepultꝰ ẽ i hie-
καὶ ἦραν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ ἐτάφη ἐν ἱε-
ruſalem cũ pr̃ibus ſuis in ciuitate
ρουσαλὴμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει
dauid. & tulit vniuerſus pplˢ iuda aza-
δαυίδ. καὶ ἔλαβεν πᾶς ὁ λαὸς ἰούδα τὸν ἀζα-
riam filiũ eius: & ipſe erat filiꝰ ſedecim
ρίαν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν υἱὸς ἑκκαίδεκα
annorũ: & regẽ cõſtituerũt eũ pro patre
ἐτῶν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς
eius ameſſia. ipſe edificauit eloth &
αὐτοῦ ἀμεσσίου. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν ἐλὼθ καὶ
reſtituit eã iuda poſtq̃ dormiuit
ἐπέστρεψεν αὐτὴν τῷ ἰούδᾳ μετὰ τὸ κοιμηθῆναι
rex cũ patribus ſuis. in an-
τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. ἐν ἔ-
no quintodecimo ameſſias filii ioas re-
τει πεντεκαιδεκάτῳ ἀμεσσίας υἱοῦ ἰωὰς βα-
gis iuda: regnauit hieroboam
σιλέως ἰούδα, ἐβασίλευσεν ἱεροβοὰμ

Deut. 14.c. 2.Par 25.a.

2.Pa. 25.c.

2.Par 26.a.

iſrael: & viderunt ſe ipſe & amaſias rex iuda in bethſames oppido iude. Percuſſuſq; eſt iuda coram iſrael: & fugerũt vnuſquiſq; i tabernacula ſua. Amaſiã vero regẽ iuda filium ioas filii ochozie cepit ioas rex iſrael in bethſames: & adduxit eum in ieruſalem. Et interrupit murũ ieruſalem a porta effraim vſq; ad portã anguli: quadringentis cubitis. Tulitq; omne aurum & argẽtum & vniuerſa vaſa que inuenta ſunt i domo dñi & in theſauris regis & obſides: & reuerſus eſt in ſamariam. Reliqua aũt verborum ioas q̃ fecit & fortitudo eius q̃ pugnauit contra amaſiam regem iuda: nõne hec ſcripta ſunt in libro ſermonũ dierũ regum iſrael: Dormiuitq; ioas cum pr̃ibus ſuis & ſepultꝰ ẽ in ſamaria cũ regibꝰ iſrael: & regnauit hieroboã filius eius p eo. Vixit aũt amaſias filius ioas rex iuda poſtq̃ mortuus eſt ioas filius ioachaz regis iſrael: viginti quinq; annis. Reliqua aũt ſmonũ amaſie: nõne hec ſcripta ſunt i libro ſermonum dierum regũ iuda? Factaq; eſt contra eum cõiuratio in ieruſalẽ: at ille fugit i lachis. Miſeruntq; poſt eũ i lachis: & interfecerunt eum ibi: & aſportauerunt in equis: ſepultuſq; ẽ in ieruſalẽ cũ pr̃ibꝰ ſuis in ciuitate dauid. Tulit aũt vniuerſus populus iude azariam annos natum ſedecĩ: & conſtituerunt eũ regẽ p patre eius amaſia. Ipſe edificauit ahylam & reſtituit eam iude poſtq̃ dormiuit rex cũ patribus ſuis. Anno quintodecimo amaſie filii ioas regis iuda regnauit hieroboam

ישראל ויתראו פנים הוא
ואמציהו מלך יהודה בבית שמש
אשר ליהודה וינגף יהודה לפני
ישראל וינסו איש לאהלו ואת
אמציהו מלך יהודה בן יהואש בן
אחזיהו תפש יהואש מלך ישראל
בבית שמש ויבאו ירושלם
ויפרץ בחומת ירושלם בשער
אפרים עד שער הפנה ארבע
מאות אמה ולקח את כל הזהב
והכסף ואת כל הכלים הנמצאים
בית יהוה ובאצרות בית המלך
ואת בני התערבות וישב שמרונה
ויתר דברי יהואש אשר עשה
וגבורתו ואשר נלחם עם אמציהו
מלך יהודה הלא הם כתובים על
ספר דברי הימים למלכי ישראל
וישכב יהואש עם אבתיו ויקבר
בשמרון עם מלכי ישראל וימלך
ירבעם בנו תחתיו ויחי אמציהו בן
יואש מלך יהודה אחרי מות יהואש
בן יהואחז מלך ישראל חמש
עשרה שנה ויתר דברי אמציהו
הלא הם כתבים על ספר דברי
הימים למלכי יהודה ויקשרו עליו
קשר בירושלם וינס לכישה
וישלחו אחריו לכישה וימתהו
שם וישאו אתו על הסוסים ויקבר
בירושלם עם אבתיו בעיר דוד
ויקחו כל עם יהודה את עזריה
והוא בן שש עשרה שנה וימלכו
אתו תחת אביו אמציהו הוא בנה
את אילת וישבה ליהודה אחרי
שכב המלך עם אבתיו בשנת
חמש עשרה שנה לאמציהו בן
יואש מלך יהודה מלך ירבעם

בן יואש מלך ישראל בשמרון
ארבעים ואחת שנה: ויעש הרע רבע עשה
בעיני יהוה לא סר מכל חטאות רעע סור
ירבעם בן נבט אשר החטיא את חטא
ישראל: הוא השיב את גבול שוב גבל
ישראל מלבוא חמת עד ים
הערבה כדבר יהוה אלהי ישראל
אשר דבר ביד עבדו יונה בן
אמתי הנביא אשר מגת החפר:
כי ראה יהוה את עני ישראל ענה
מרה מאד ואפס עצור ואפס עצר
עזוב ואין עזר לישראל: ולא דבר עזב
יהוה למחות את שם ישראל מחה
מתחת השמים ויושיעם ביד ישע
ירבעם בן יואש: ויתר דברי ירבעם
וכל אשר עשה וגבורתו אשר גבר
נלחם ואשר השיב את דמשק לחם
ואת חמת ליהודה בישראל הלא
הם כתובים על ספר דברי הימים כתב יום
למלכי ישראל: וישכב ירבעם עם שכב
אבתיו עם מלכי ישראל וימלך מלך
זכריה בנו תחתיו:

Cap. xv. בשנת
עשרים ושבע שנה לירבעם מלך שנה
ישראל מלך עזריה בן אמציה
מלך יהודה: בן שש עשרה שנה
היה במלכו וחמשים ושתים שנה
מלך בירושלם ושם אמו יכליהו
מירושלם: ויעש הישר בעיני עשה
יהוה ככל אשר עשה אמציהו
אביו: רק הבמות לא סרו עוד העם זבח סור
מזבחים ומקטרים בבמות: וינגע זבח קטר
יהוה את המלך ויהי מצרע עד נגע היה
יום מתו וישב בבית החפשית
ויותם בן המלך על הבית שפט את
עם הארץ: ויתר דברי עזריהו וכל
אשר עשה הלא הם כתובים על כתב

filius ioas regis iſrael i ſamaria quadraginta & vno ano: & fecit quod malum eſt corā dño. Non receſſit ab omnibus peccatis hieroboā filii nabath q peccare fecit iſrael. Ipſe reſtituit terminos iſrael ab introitu emath vſq ad mare ſolitudis: iuxta ſermonem domini dei iſrael quē locutus eſt p ſeruum ſuum ionā filium amathi pphetā: q erat de geth q eſt in opher. Vidit eni dñs afflictionem iſrael amarā nimis: & q conſumpti eēnt vſq ad clauſos carceris & extremoſ & nō eēt q auxiliaretur iſrael. Nec locutus eſt dñs vt deleret nomē iſrael de ſub celo: ſed ſaluauit eos in manu hieroboā filii ioas. Reliq aūt ſermonū hieroboā & vniuerſa q fecit: & fortitudo eius qua preliatus eſt & quō reſtituit damaſcum & emath iude in iſrael: nonne hec ſcripta ſūt in libro ſermonum dierum regum iſrael? Dormiuitq hieroboam cum patribus ſuis regib⁹ iſrael: & regnauit zacharias filius eius p eo. 15.

Anno viceſimo ſeptimo hieroboam regis iſrael regnauit azarias filius amaſie regis iuda. Sedeci annorum erat cū regnare cepiſſet: & qnqginta duob⁹ ānis regnauit i ieruſalē. Nomē mřis ei⁹ iecelia de ieruſalē. Fecitq qd erat placitū coram domio: iuxta oia q fecit amaſias pater eius. verumtñ excelſa nō ē demolit⁹. Adhuc ppl's ſacrificabat & adolebat incēſū in excelſis. Percuſſit āt dñs regē & fuit leproſus vſq in diem mortis ſue: & hitabat in domo libera ſeorſū. Ioathā vero fili⁹ regis gubernabat palatiū & iudicabat pplm terre. Reliq āt ſmonū azarie & vniuerſa q fecit: nōne hec ſcripta ſunt in

filius ioas regis iſrael in ſamaria ſup iſrael qua
υἱὸς ἰωὰς βασιλέως ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ ἐπὶ ἰσραὴλ τεσ
draginta et vno anno. et fecit malū co
σαράκοντα καὶ ἓν ἔτος. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώ
ram dño: nō receſſit a pctis hieroboā
πιον κυρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ
filij nabat: qui peccare fecit iſrael. ipſe reſti
υἱοῦ ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. αὐτὸς ἀπεκα
tuit terius iſrael a via emath vſq ad ma
τέστησε τὸ ὅριον ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αἰμὰθ ἕως τῆς θα
re qd ad veſperū: iuxta ſmonē dñi dei iſ
λάσσης τῆς πρὸς ἑσπέραν, κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου θεοῦ ἰσ
rael: quē locut⁹ ē in manu ſerui ſui iona filij
ραήλ, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλου αὐτοῦ ἰωνᾶ τοῦ υἱοῦ
amathi pphte: qui erat de gethepher. quia vidit do
ἀμαθὶ τοῦ προφήτου, τοῦ ἀπὸ γαιθεφέρ. ὅτι εἶδε κύ
minus humilitatē iſrael amarā nimis: quia
ριος τὴν ταπείνωσιν τοῦ ἰσραὴλ πικρὰν σφόδρα, διό
attenuat⁹ erat: et paucos et clauſos et de
τι ἐλεπτύνθη, καὶ ὀλιγοστοὺς καὶ συνεχομένους καὶ ἐγκα
relictos: et nō erat qui auxiliaret iſrael. et
ταλελειμμένους, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν τῷ ἰσραήλ. καὶ
nō locut⁹ eſt dñs vt deleret nomē iſra
οὐκ ἐλάλησε κύριος τοῦ διαφθεῖραι τὸ ὄνομα τοῦ ἰσρα
el deſub celo. et ſaluauit eos dñs
ὴλ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς κύριος
in manu hieroboā filij ioas. et reliqua ſmonū
ἐν χειρὶ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ἰωάς. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων
hieroboā et vniuerſa que fecit et fortitudines e
ἱεροβοὰμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησε καὶ αἱ δυναστεῖαι αὐ
ius et quecūq preliatus ē et quecūq reſtituit da
τοῦ καὶ ὅσα ἐπολέμησε καὶ ὅσα ἐπέστρεψε τὴν δα
maſcū et emath iude in iſrael: nonne hec
μασκὸν καὶ τὴν αἰμὰθ τῷ ἰούδα ἐν ἰσραήλ, οὐκ ἰδοὺ ταῦ
ſcripta ſunt in libro ſmonū dierū re
τα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασι
gum iſrael: et dormiuit hieroboā cū patribus
λέων ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἱεροβοὰμ μετὰ τῶν πατέρων
ſuis cum regibus iſrael. et regnauit
αὐτοῦ μετὰ τῶν βασιλέων ἰσραήλ. καὶ ἐβασίλευσε
zacharias filius eius pro eo.
ζαχαρίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca. 15.

In anno viceſimo et ſeptimo hieroboā re
Ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ τοῦ ἱεροβοὰμ βασι
gis iſrael regnauit azarias filius ameſie re
λέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἀζαρίας υἱὸς ἀμεσσίου βασι
gis iuda: fili⁹ ſedecim annoꝝ azarias erat cū re
λέως ἰούδα, υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ἀζαρίας ἐν τῷ βα
gnaret ipſe: et quinquaginta et duob⁹ annis re
σιλεύειν αὐτόν, καὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἔτη ἐβασί
gnauit in hieruſalem. et nomē matris eius
λευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ
techelia de hieruſalē. et fecit rectū co
ἰεχελία ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώ
ram dño iuxta oia quecūq fecit ameſias
πιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀμεσσίας
pater eius: verūtñ excelſa nō ē demolit⁹:
ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πλὴν τῶν ὑψηλῶν οὐκ ἐξῆρεν,
adhuc ppls ſacrificabat et adolebāt icēſū in excelſis.
ἔτι ὁ λαὸς ἔθυεν καὶ ἐθυμίων ἐν τοῖς ὑψηλοῖς.
et pcuſſit dñs regem et inie
καὶ ἥψατο ὁ κύριος τοῦ βασιλέως καὶ ἐπέβα
cit ei leprā vſq ad diē mortis eius:
λεν αὐτῷ λέπραν ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ,
et ſedebat in domo libera. et ioathā fili⁹
καὶ ἐκάθητο ἐν οἴκῳ ἀφφουσώθ. καὶ ἰωαθὰμ υἱὸς
regis ſup domū iudicās pplm
τοῦ βασιλέως ἐπὶ τοῦ οἴκου κρίνων τὸν λαὸν
terre. et reliqua ſmonū azarie et
τῆς γῆς. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀζαρίου καὶ
vniuerſa que fecit: nonne hec ſcripta ſunt in
πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ

---

libro verborū dierū regum iuda: et
βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ
dormiuit azarias cū patrib⁹ ſuis: et ſepe
ἐκοιμήθη ἀζαρίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθα
lierūt eū cū patribus ſuis in ciuitate dauid:
ψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ,
et regnauit ioatham filius eius pro eo. anno
καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαθὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. ἔτει
triceſimo et octauo azarie regis iuda re
τριακοστῷ καὶ ὀγδόῳ ἀζαρίου βασιλέως ἰούδα ἐβα
gnauit zacharias fili⁹ hieroboā in ſamaria ſup iſ
σίλευσε ζαχαρίας υἱὸς ἱεροβοὰμ ἐν σαμαρείᾳ ἐπὶ ἰσ
rael ſex mēſib⁹. et fecit malū corā dño
ραὴλ ἑξάμηνον. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου
iuxta oia quecūq fecerūt patres eius. nō
κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. οὐκ
receſſit a peccatis hieroboā filij nabat: q peccare
ἀπέστη ἀπὸ ἁμαρτιῶν ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρ
fecit iſrael. et cōuerſus eſt cōtra eū ſalū fili⁹
τε τὸν ἰσραήλ. καὶ συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν σαλοὺμ υἱὸς
iabes: et percuſſit eū in ceblaam: et regna
ἰαβὴς, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν κεβλαάμ, καὶ ἐβασίλευ
uit pro eo. et reliqua verboꝝ zacharie: ecce
σεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ζαχαρίου, ἰδοὺ
hec ſcripta ſunt in libro ſmonū dierū
ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν
regum iſrael. iſte ſmo dñi quē locut⁹ eſt
βασιλέων ἰσραήλ. οὗτος ὁ λόγος κυρίου ὃν ἐλάλησεν
ad ieu dicēs: filij quarti ſedebunt tibi ſup thro
πρὸς ἰοὺ λέγων, υἱοὶ τέταρτοι καθίσονταί σοι ἐπὶ θρό
num iſrael. et factū eſt ita. et ſalum filius ia
νου ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ σαλοὺμ υἱὸς ἰα
bes regnauit in āno triceſimo et nono aza
βὴς ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ἐννάτῳ τοῦ ἀζα
rie regis iuda: et regnauit menſe dierū
ρίου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσε μῆνα ἡμερῶν
in ſamaria. et aſcēdit manaem filius gadi de ther
ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἀνέβη μαναὴμ υἱὸς γαδὶ ἐκ θερ
ſa et ingreſſus ē in ſamariam: et percuſſit
σὰ καὶ εἰσῆλθεν εἰς σαμάρειαν, καὶ ἐπάταξε τὸν
ſalum filiū iabes in ſamaria et interfecit eū:
σαλοὺμ υἱὸν ἰαβὴς ἐν σαμαρείᾳ καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν,
et regnauit pro eo. et reliqua ver
καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λό
boꝝ ſalum et ɔiuratio ei⁹ quā ɔiurauit: ecce
γων σαλοὺμ καὶ ἡ συστροφὴ αὐτοῦ ἣν συνέστρεψεν, ἰδοὺ
hec ſcripta ſunt in libro ſmonū dierū
ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν
regum iſrael. tūc percuſſit manaē thephſa
βασιλέων ἰσραήλ. τότε ἐπάταξε μαναὴμ τὴν θεφσὰ
et oia q in ea: et terios eius de ther
καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς ἀπὸ θερ
ſa: quia nō aperuit ei: et pregnantes
σά, ὅτι οὐκ ἤνοιξεν αὐτῷ, καὶ τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας
ſcidit. in āno triceſimo et nono azarie re
διέρρηξεν. ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ἐννάτῳ τοῦ ἀζαρίου βα
gis iuda regnauit manaem fili⁹ gadi ſup iſ
σιλέως ἰούδα ἐβασίλευσε μαναὴμ υἱὸς γαδὶ ἐπὶ ἰσ
rael in ſamaria decē ānis. et fecit ma
ραὴλ ἐν σαμαρείᾳ δέκα ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονη
lum in oculis dñi. nō receſſit a peccatis
ρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου. οὐκ ἀπέστη ἀπὸ ἁμαρτιῶν
hieroboā filij nabat: qui peccare fecit iſrael. in
ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. ἐν ταῖς
diebus manaez aſcēdit phul rex aſſyrioꝝ
ἡμέραις τοῦ μαναὴμ ἀνέβη φοὺλ βασιλεὺς ἀσσυρίων
ſup terrā. et dedit manaem phul mil
ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔδωκε μαναὴμ τῷ φοὺλ χί
le talenta argenti: vt eſſet manus e
λια τάλαντα ἀργυρίου, τοῦ εἶναι χεῖρα αὐ
ius cū eo: vt firmaret regnum
τοῦ μετ' αὐτοῦ, τοῦ κρατῆσαι τὴν βασιλείαν

libro verborum dierū regum iuda. Et dormiuit azarias cū pribus ſuis: ſepelieruntq eū cū maiorib⁹ ſuis i ciuitate dauid: & regnauit ioathā filius ei⁹ p eo. Anno triceſimo octauo azarie regis iude: regnauit zacharias filius hieroboā ſup iſrael in ſamaria ſex menſibus: & fecit qd malū eſt corā dño ſicut fecerāt pres eius. Nō receſſit a pctis hieroboam filii nabath: qui peccare fecit iſrael. Cōiurauit autem cōtra eū ſellū filius iabes: pcuſſitq eū palam & iterfecit: regnauitq pro eo. Reliqua autem verborū zacharie: nōne hec ſcripta ſunt in libro ſermonū dierū regum iſrael? Iſte eſt ſermo dñi quē locutuſ eſt ad iehu: dicēs. Filii tui vſq ad qrtā gnationē ſedebūt de te ſup thronū iſrael. Factūq eſt ita. Sellū filī⁹ iabes regnauit triceſimo nono anno azarie regis iude. Regnauit autē vno mēſe i ſamaria. Et aſcēdit manahē filius gaddi de therſa venitq ſamariā: & pcuſſit ſellum filiū iabes i ſamaria & interfecit eū: regnauitq pro eo. Reliqua aūt verborū ſellū & cōiuratio ei⁹ p quā tetēdit inſidias: nōne hec ſcripta ſunt in libro ſermonū dierū regū iſrael? Tūc pcuſſit manahē tapſā & omnes qui erant i ea: & terminos eius de therſa. Noluerāt ei apire ~~ei Et iter~~ fecit oēs pgnātes ei⁹: & ſcidit eas. Anno triceſimo nono azarie regis iuda regnauit manahē filius gaddi ſup iſrael decē ānis i ſamaria: fecitq qd erat malū corā dño. Nō receſſit a peccatis hieroboā filii nabath qui peccare fecit iſrael cunctis diebus eius. Vēiebat phul rex aſſyriorum i terrā: & dabat manahē phul mille talenta argenti: vt eēt ei in auxiliū & firmaret regnū

יום ספר דברי הימים למלכי יהודה:
שכב קבר וישכב עזריה עם אבתיו ויקברו
מלך אתו עם אבתיו בעיר דוד וימלך
שנה יותם בנו תחתיו: בשנת שלשים
ושמנה שנה לעזריהו מלך יהודה
מלך זכריהו בן ירבעם על ישראל
בשמרון ששה חדשים: ויעש
עשה הרע בעיני יהוה כאשר עשו אבתיו
רעע לא סר מחטאות ירבעם בן נבט
סור אשר החטיא את ישראל: ויקשר
חטא קשר עליו שלם בן יבש ויכהו קבל עם
נכה וימיתהו וימלך תחתיו: ויתר
מות דברי זכריה הנם כתובים על ספר
יתר דברי הימים למלכי ישראל: הוא
דבר יהוה אשר דבר אל יהוא
רבע לאמר בני רביעים ישבו לך על
היה כסא ישראל ויהי כן: שלום בן
יבש מלך בשנת שלשים ותשע
שנה לעזיה מלך יהודה וימלך ירח
עלה ימים בשמרון: ויעל מנחם בן גדי
בוא נכה מתרצה ויבא שמרון ויך את שלום
בן יבש בשמרון וימיתהו וימלך
תחתיו: ויתר דברי שלום וקשרו
אשר קשר הנם כתובים על ספר
דברי הימים למלכי ישראל: אז יכה
מנחם את תפסח ואת כל אשר
גבל בה ואת גבוליה מתרצה כי לא פתח
היה שנה ויך את כל ההרותיה בקע: בשנת
שלשים ותשע שנה לעזריה מלך
יהודה מלך מנחם בן גדי על ישראל
עשר שנים בשמרון: ויעש הרע
עשה בעיני יהוה לא סר מעל חטאות
סור ירבעם בן נבט אשר החטיא את
חטא ישראל כל ימיו: בא פול מלך אשור
יום בוא על הארץ ויתן מנחם לפול אלף ככר
נתן היה כסף להיות ידיו אתו להחזיק הממלכה
חזק מלך

בידו׃ ויצא מנחם את הכסף על
ישראל על כל גבורי החיל לתת
למלך אשור חמשים שקלים כסף
לאיש אחד וישב מלך אשור ולא שוב
עמד שם בארץ׃ ויתר דברי מנחם
וכל אשר עשה הלוא הם כתובים כתב
על ספר דברי הימים למלכי יום
ישראל׃ וישכב מנחם עם אבתיו שכב
וימלך פקחיה בנו תחתיו׃ בשנת שנה
חמשים שנה לעזריה מלך יהודה
מלך פקחיה בן מנחם על ישראל
בשמרון שנתים׃ ויעש הרע בעיני עשה רעע
יהוה לא סר מחטאות ירבעם בן סור
נבט אשר החטיא את ישראל׃ חטא
ויקשר עליו פקח בן רמליהו קשר
שלישו ויכהו בשמרון בארמון בית שלש נכה
המלך את ארגב ואת האריה ועמו
חמשים איש מבני גלעדים
וימתהו וימלך תחתיו׃ ויתר דברי מות מלך
פקחיה וכל אשר עשה הנם כתובים הנה כתב
על ספר דברי הימים למלכי יום
ישראל׃ בשנת חמשים ושתים
שנה לעזריה מלך יהודה מלך
פקח בן רמליהו על ישראל
בשמרון עשרים שנה׃ ויעש הרע
בעיני יהוה לא סר מן חטאות
ירבעם בן נבט אשר החטיא את
ישראל׃ בימי פקח מלך ישראל
בא תגלת פלאסר מלך אשור בוא
ויקח את עיון ואת אבל בית מעכה לקח
ואת ינוח ואת קדש ואת חצור ואת
הגלעד ואת הגלילה כל ארץ נפתלי
ויגלם אשורה׃ ויקשר קשר הושע גלה קשר
בן אלה על פקח בן רמליהו ויכהו
וימיתהו וימלך תחתיו בשנת מות מלך
עשרים ליותם בן עזיהו׃ ויתר דברי

eius. Indixitq; manahem argentum ſuper iſrael cunctis potentibus & diuitibus vt daret regi aſſyriorum quinquaginta ſiclos argenti per ſingulos. Reuerſuſq; eſt rex aſſyriorū: & nō eſt moratus in terra. Reliqua aūt ſermonū manahē & vniuerſa que fecit: nōne hec ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum iſrael? Et dormiuit manahem cū patrib⁹ ſuis. Regnauitq; phaceia filius eius pro eo. Anno quinquageſimo azarie regis iude regnauit phaceia filius manahem ſuper iſrael in ſamaria biēnio: & fecit quod erat malū corā dño: nō receſſit a peccatis hieroboam filii nabath qui peccare fecit iſrael. Cōiurauit aūt aduerſus eū phacee filius romelie dux eius: & pcuſſit eum ī ſamaria ī turre domus regie iuxta argob & iuxta ariph: & cū eo quinq̄ginta viros de filiis galaaditarum: & iterfecit eū regnauitq; p eo. Reliq̄ aūt ſermonū phacee & vniuerſa q̄ fecit: nōne hec ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regum iſrael? Anno quinquageſimo ſecundo azarie regis iude: regnauit phacee filius romelie ſuper iſrael in ſamaria viginti annis: & fecit qd̄ erat malū corā dño. Nō receſſit a peccatis hieroboā filii nabath qui peccare fecit iſrael. In diebus phacee regis iſrael venit theglatphalaſar rex aſſur & cepit ahilō: & abel domum maacha: & ianoe & cedes & aſor & galaad & galileā & vniuerſam terrā neptali: & trāſtulit eos in aſſyrios. Coniurauit aūt & tetēdit īſidias oſee filius hela cōtra phacee filiū romelie: & percuſſit eum & interfecit: regnauitq; p eo viceſimo anno ioathā filii ozie. Reliqua aūt ſermonum

eius in manu eius. τ manaē eduxit argē
αὐτοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ μαναὴμ ἐξήνεγκε τὸ ἀργύ
tum ſup iſrael ſup oēm potētē fortitudine vt
ριον ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἐπὶ πάντα δυνατὸν ἰσχύϊ δοῦ
daret regi aſſyrioꝝ quinquaginta ſiclos vt
ναι τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων πεντήκοντα σίκλους τῷ ἀν
ro vni. τ reuerſus eſt rex aſſyrioꝝ: τ
δρὶ τῷ ἑνί. καὶ ἀπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ
nō ſtetit āpli⁹ in terra. τ reliqua ſmonū ma
οὐκ ἔστη ἔτι ἐν τῇ γῇ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων μα
naem τ vniuerſa q̄ fecit: nonne hec ſcri
ναὴμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέ
pta ſunt in libro ſmonū dierū regum
γραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων
iſrael? τ dormiuit manaem cū ptib⁹ ſu
ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη μαναὴμ μετὰ τῶν πατέρων αὐ
is: τ regnauit phaceia filius eius pro eo.
τοῦ, καὶ ἐβασίλευσε φακεΐα υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.
In āno quinq̄geſimo azarie regis iuda re
ἐν ἔτει πεντηκοστῷ τοῦ ἀζαρίου βασιλέως ἰούδα ἐβα
gnauit phaceia fili⁹ manaem ſup iſrael in ſama
σίλευσε φακεΐα υἱὸς μαναὴμ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμα
ria duob⁹ ānis. τ fecit malū corā do
ρείᾳ δύο ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυ
mino: nō receſſit ab oībus peccatis hiero
ρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ἱερο
boam filij nabat: q̄ peccare fecit iſrael. τ cō
βοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. καὶ συ
uerſus ē cōtra eū phaceia filius romelie triſtata
νεστράφη ἐπ' αὐτὸν φακεαὶ υἱὸς ῥωμελίου ὁ τριστάτης
eius: τ percuſſit eū in ſamaria in domo
αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν σαμαρείᾳ ἐν οἴκῳ τοῦ
regis cū argob τ cū arie: τ cū
βασιλέως μετὰ τοῦ ἀργὸβ καὶ μετὰ τοῦ ἀριέ, καὶ μετ'
eo quinquaginta viri de filijs galaa
αὐτοῦ πεντήκοντα ἄνδρες ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν γαλαα
ditaꝝ: τ interfecit eū τ regnauit pro
διτῶν, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐ
eo. τ reliqua ſmonū phaceia τ vniuerſa
τοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων φακεΐα καὶ πάντα
que fecit: ecce hec ſcripta ſunt in libro
ὅσα ἐποίησεν, ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου
ſermonū dierū regū iſrael. in āno quinq̄ge
λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραήλ. ἐν ἔτει πεντηκο
ſimo τ ſcdo azarie regis iuda re
στῷ καὶ δευτέρῳ τοῦ ἀζαρίου βασιλέως ἰούδα ἐβα
gnauit phacee fili⁹ romelie ſup iſrael in ſama
σίλευσεν φακεαὶ υἱὸς ῥωμελίου ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμα
ria ānis viginti. τ fecit malū corā do
ρείᾳ ἔτη εἴκοσι. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυ
mino: nō receſſit ab oībus peccatis hiero
ρίου, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ἱερο
boam filij nabat: q̄ peccare fecit iſrael. in die
βοὰμ υἱοῦ ναβάτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. ἐν ταῖς ἡμέ
bus phacee regis iſrael aſcēdit theglath pha
ραις τοῦ φακεαὶ βασιλέως ἰσραὴλ ἀνέβη θεγλὰθ φα
laſar rex aſſyrioꝝ: τ cepit nain τ
λασὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἔλαβε τὴν ναῒν καὶ
abel τ bethmaacha τ ianoch τ
τὴν ἄβελ καὶ τὴν βαιθμααχὰ καὶ τὴν ἰωνὼχ καὶ τὴν
cenez τ aſor τ galaad τ galileam
κενὲζ καὶ τὴν ἀσὼρ καὶ τὴν γαλαὰδ καὶ τὴν γαλιλαίαν
vniuerſā trā nephthalim: τ trāſtulit eos in aſſy
πᾶσαν γῆν νεφθαλείμ, καὶ ἀπῴκισεν αὐτοὺς εἰς ἀσσυ
rios. τ cōuertit exercitū oſee filius ela cōtra
ρίους. καὶ συνέστρεψε σύστρεμμα ὡσηὲ υἱὸς ἠλὰ ἐπὶ
phacee filiū romelie: τ percuſſit eum τ inter
φακεαὶ υἱὸν ῥωμελίου, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἐθανά
fecit eū: τ regnauit pro eo in āno
τωσεν αὐτόν, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἐν ἔτει
viceſimo ioth̄ filij ozie. τ reliqua ſermonū
εἰκοστῷ ἰωθὰμ υἱοῦ ὀζίου. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων

E

F

G

1.Par.17.a.

phacee τ vniuerſa que fecit: ecce hec ſcri
φακεαὶ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, ἰδοὺ ταῦτα γέ
pta ſunt in libro ſmonū dierū re
γραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασι
gum iſrael. in āno ſcdo phacee filij ro
λέων ἰσραήλ. ἐν ἔτει δευτέρῳ τοῦ φακεαὶ υἱοῦ ῥω
melie regis iſrael regnauit iotham fili⁹ ozie
μελίου βασιλέως ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν ἰωθὰμ υἱὸς ὀζίου
regis iuda: fili⁹ viginti τ quinq; ānoꝝ erat eū
βασιλέως ἰούδα, υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἐν τῷ
regnaret ipſe: τ ſedecim ānis regnauit in
βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν
hieruſalem. τ nomē matris eius hieruſa
ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἱερουσὰ θυ
lia ſaduc. τ fecit rectū corā dño iux
γάτηρ σαδούκ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου κα
ta oīa que fecit ozias pr̄ ſuus: veruntamē
τὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὀζίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πλὴν
excelſa nō abſtulit: adhuc pplſ īmolabat τ adolebāt icēſū i
τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξῆρεν, ἔτι ὁ λαὸς ἔθυεν καὶ ἐθυμίων ἐν
excelſis: ipſe edificauit portā dom⁹ do
τοῖς ὑψηλοῖς. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν πύλην οἴκου κυ
mini ſublimē. τ reliqua ſmonū iotham τ
ρίου τὴν ὑψηλήν. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωθὰμ καὶ
vniuerſa que fecit: nonne hec ſcripta ſunt in
πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ
libro ſmonū dierū regum iuda? in
βιβλίου λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; ἐν
diebus illis incepit dñs mittere in iu
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἤρξατο κύριος ἀποστέλλειν ἐν ἰού
da raſſon regē ſyrie: τ phacee filiū
δα τὸν ῥαασὼν βασιλέα συρίας, καὶ τὸν φακεαὶ υἱὸν
romelie. τ dormiuit iothā cū ptib⁹ ſuis:
ῥωμελίου. καὶ ἐκοιμήθη ἰωθὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ,
τ ſepult⁹ ē in ciuitate dauid cū patribus ſuis: τ
καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυὶδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ
regnauit achaz fili⁹ eius pro eo.
ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca.16.

A

2.Par.28.a.

IN anno decimo ſeptimo phacee filij rome
Ἐν ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ τοῦ φακεαὶ υἱοῦ ῥωμε
lie regnauit achaz filius iothā regis iuda:
λίου ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱὸς ἰωθὰμ βασιλέως ἰούδα,
fili⁹ viginti ānoꝝ erat achaz cū regnaret ipſe. τ
υἱὸς εἰκοσιν ἐτῶν ἦν ἄχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ
ſedecim ānis regnauit in hieruſalem. τ nō
ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ οὐκ
fecit rectū in oculis dñi dei: ſicut dauid
ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου θεοῦ, καθὼς δαυὶδ
pater eius. τ ābulauit in via regū iſrael:
ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ βασιλέων ἰσραήλ,
inſup τ filiū ſuū trāſtulit in igne ſm abomina
καί γε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διῆγεν ἐν πυρὶ κατὰ τὰ βδελύγ
tiones gētiū: q̄ abſtulit dñs a facie
ματα τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν
filioꝝ iſrael: τ imolabat τ adolebat icēſū in excelſis
υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐθυσίαζε καὶ ἐθυμία ἐν τοῖς ὑψηλοῖς
τ in collibus τ ſub oīli ligno frō
καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλ
doſo. tunc aſcēdit raaſon rex ſyrie τ
Eſa.7.a. σώδους. τότε ἀνέβη ῥαασὼν βασιλεὺς συρίας καὶ
phacee filius romelie rex iſrael cōtra hieru
φακεαὶ υἱὸς ῥωμελίου βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐπὶ ἱερου
ſalem in preliū: τ obſidebāt achaz
σαλὴμ εἰς πόλεμον, καὶ ἐπολιόρκουν τὸν ἄχαζ
τ nō valuerūt pugnare. in tpe illo
καὶ οὐκ ἠδύναντο πολεμεῖν. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
reſtituit raaſon rex ſyrie aillath
ἀπέστρεψε ῥαασὼν βασιλεὺς συρίας τὴν αἰλὰθ τῇ
ſyrie: τ eiecit iudeos de ailath:
συρίᾳ, καὶ ἐξέβαλε τοὺς ἰουδαίους ἐξ αἰλάθ,
τ venerūt idumei in ailath:
καὶ ἦλθον οἱ ἰδουμαῖοι εἰς αἰλάθ,

phacee & vniuerſa que fecit: nonne hec ſcripta ſūt in libro ſermonū dierū regū iſrael? Anno ſcdo phacee filii romelie regis iſrl: regnauit ioathā filius Ozie regis iuda. Vigiti quinq; annorum erat cū regnare cepiſſet: & ſedecim annis regnauit in ieruſalē. Nomē matris eius hieruſa filia ſadoch: fecitq; qd̄ erat placitū corā dño. Iuxta oīa que fecit ozias pater ſuus operatus eſt: verūtamen excelſa nō abſtulit. Adhuc populus īmolabat & adolebat incēſū in excelſis. Ipſe edificauit portā domus dñi ſublimiſſimā. Reliqua aūt ſermonū ioathā & vniuerſa q̄ fecit: nōne hec ſcripta ſunt in libro verborū dierū regū iuda? In diebus illis cepit dñs mittere in iudam raſin regem ſyrie & phacee filium romelie: & dormiuit ioathā cū patribus ſuis: ſepultuſq; eſt cū eis ī ciuitate dauid patris ſui: & regnauit achaz filius eius. 16.

ANno decimo ſeptimo phacee filii romelie: regnauit achaz filius ioathā regis iuda. Vigiti annorū erat achaz cū regnare cepiſſet: & ſedecī ānis regnauit in ieruſalē. Non fecit qd̄ erat placitum in cōſpectu dñi dei ſui ſicut dauid pater eius: ſed ābulauit ī via regū iſrael. Inſup & filium ſuū cōſecrauit trāſferēs p ignē ſm idola gētium q̄ diſſipauit dñs corā filiis iſrael: īmolabat quoq; victimas & adolebat incēſū in excelſis & ī collib⁹ & ſub oī ligno frōdoſo. Tūc aſcēdit raſin rex ſyrie & phacee filius romelie rex iſrael ad pliādū ī ieruſalē. Cūq; obſiderēt achaz non valuerunt ſuperare eū. In tpe illo reſtituit raſin rex ſyrie haylam ſyrie: & eiecit iudeos de hayla. Et idumei venerūt in haylā

פקח וכל אשר עשה הנם כתובים
על ספר דברי הימים למלכי ישראל׃
בשנת שתים לפקח בן רמליהו
מלך ישראל מלך יותם בן עזיהו
מלך יהודה׃ בן עשרים וחמש שנה
היה במלכו ושש עשרה שנה מלך
בירושלם ושם אמו ירושא בת
צדוק׃ ויעש הישר בעיני יהוה עשה
ככל אשר עשה עזיהו אביו עשה׃
רק הבמות לא סרו עוד העם במה סור
מזבחים ומקטרים בבמות הוא זבח קטר
בנה את שער בית יהוה העליון׃ עלה
ויתר דברי יותם וכל אשר עשה
הלא הם כתובים על ספר דברי
הימים למלכי יהודה׃ בימים ההם יום
החל יהוה להשליח ביהודה רצין חלל שלח
מלך ארם ואת פקח בן רמליהו׃
וישכב יותם עם אבתיו ויקבר שכב קבר
עם אבתיו בעיר דוד אביו וימלך מלך
אחז בנו תחתיו׃ בשנת Cap.xvi.
שבע עשרה שנה לפקח בן רמליהו שנה
מלך אחז בן יותם מלך יהודה׃ בן
עשרים שנה אחז במלכו ושש
עשרה שנה מלך בירושלם ולא
עשה הישר בעיני יהוה אלהיו
כדוד אביו׃ וילך בדרך מלכי ישראל
וגם את בנו העביר באש כתועבת עבר תעב
הגוים אשר הוריש יהוה אתם ירש
מפני בני ישראל׃ ויזבח ויקטר בבמות פנה זבח
ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן׃ קטר גבע
אז יעלה רצין מלך ארם ופקח בן עלה
רמליהו מלך ישראל ירושלם
למלחמה ויצרו על אחז ולא יכלו לחם צור
להלחם׃ בעת ההיא השיב רצין מלך שוב
ארם את אילת לארם וינשל את נשל
היהודים מאילות ואדומים באו אילת בוא

וישבו שם עד היום הזה׃ וישלח
אחז מלאכים אל תגלת פלסר מלך
אשור לאמר עבדך ובנך אני
עלה והושעני מכף מלך ארם ומכף
מלך ישראל הקומים עלי׃ ויקח
אחז את הכסף ואת הזהב הנמצא
בית יהוה ובאצרות בית המלך
וישלח למלך אשור שחד׃ וישמע
אליו מלך אשור ויעל מלך אשור
אל דמשק ויתפשה ויגלה קירה
ואת רצין המית׃ וילך המלך אחז
לקראת תגלת פלאסר מלך אשור
דומשק וירא את המזבח אשר
בדמשק וישלח המלך אחז אל
אוריה הכהן את דמות המזבח ואת
תבניתו לכל מעשהו׃ ויבן אוריה
הכהן את המזבח ככל אשר שלח
המלך אחז מדמשק כן עשה
אוריה הכהן עד בוא המלך אחז
מדמשק׃ ויבא המלך מדמשק
וירא המלך את המזבח ויקרב
המלך על המזבח ויעל עליו
ויקטר את עלתו ואת מנחתו
ויסך את נסכו ויזרק את דם
השלמים אשר לו על המזבח׃
ואת המזבח הנחשת אשר לפני
יהוה ויקרב מאת פני הבית
מבין המזבח ומבין בית יהוה ויתן
אתו על ירך המזבח צפונה׃
ויצוה המלך אחז את אוריה הכהן
לאמר על המזבח הגדול הקטר את
עלת הבקר ואת מנחת הערב ואת
עלת המלך ואת מנחתו ואת
עלת כל עם הארץ ומנחתם ונסכיהם
וכל דם עלה וכל דם זבח עליו
תזרק ומזבח הנחשת יהיה לי

שלח · לאך · ישע · לקח · מצא · שמע · עלה · תפש גלה · מות · ראה זבח · דמה · בנה עשה · בנה · בוא · קרב · קטר עלה · נסך זרק · פנה · קרב · נתן · צפן · צוה · קטר · בקר

& hitauerũt ibi vſqʒ in diem hãc. Miſit autem achaz nuncios ad theglatphalaſar regẽ aſſyriorũ: dicẽs. Seru⁹ tu⁹ & filius tuus egó ſum. Aſcẽde & saluũ me fac de manu regis ſyrie & de manu regis iſrael q cõſurrexerunt aduerſũ me. Et cũ collegiſſet argentum & aurũ qđ inueniri potuit ĩ domo dñi & in theſauris regis miſit regi aſſyriorum munera: q & acquieuit volũtati eius. Aſcendit ãt rex aſſyriorum ĩ damaſcũ: & vaſtauit eã & tranſtulit hitatores eius cyrenen: raſin aũt interfecit. Perrexitqʒ rex achaz ĩ occurſum theglatphalaſar regi aſſyriorũ in damaſcũ. Cũqʒ vidiſſet altare damaſci miſit rex achaz ad vriam ſacerdotẽ exemplar eius: & ſĩilitudinẽ iuxta oẽ opus eius. Extruxitqʒ vrias ſacerdos altare. Iuxta oĩa q̃ preceperat rex achaz đ damaſco: ita fecit ſacerdos vrias dõec veniret rex achaz de damaſco. Cũqʒ veniſſet rex de damaſco vidit altare & venerat⁹ eſt illud. Aſcenditqʒ & immolauit holocauſta & ſacrificium ſuum: & libauit libamina & fudit ſanguinem pacificorũ q̃ obtulerat ſuper altare. Porro altare ereũ qđ erat coram domino trãſtulit de facie templi & de loco altaris & de loco templi dñi: poſuitqʒ illud ex latere altaris ad aquilonem. Precepit quoqʒ rex achaz vrie ſacerdoti: dicens. Super altare maius offer holocauſtũ matutinum & ſacrificiũ veſptinum & holocauſtũ regis & ſacrificia eius: & holocauſtum vniuerſi pp̃li terre & ſacrificia eorũ & libamĩa eorũ & oẽm ſãguinẽ holocauſti & vniuerſũ ſanguinem victime ſup illud effundes. Altare vero ereũ e

τ habitauerũt ibi vſqʒ ad diẽ hanc. τ mi-
καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀπέ-
ſit achaz nuncios ad thaglath phalaſar re-
στειλεν ἄχαζ ἀγγέλους πρὸς θαγλὰθ φαλασὰρ βασιλέ- B
gem aſſyrioꝝ dicẽs: ſeruus tu⁹ τ fili⁹ tuus ego: aſcẽ-
α ἀσσυρίων λέγων, δοῦλός σου καὶ υἱός σου ἐγώ, ἀνά-
de τ libera me de manu regis ſyrie τ de
βηθι καὶ ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς βασιλέως συρίας καὶ ἐκ
manu regis iſrael: q̃ ↄſurrexerũt aduerſus me. τ
χειρὸς βασιλέως ἰσραήλ, ὅτι ἐπανέστησάν μοι. καὶ
cepit achaz argentũ τ aurum qđ inuẽtũ fuit i
ἔλαβεν ἄχαζ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον τὸ εὑρεθὲν ἐν
theſauris domus dñi τ domus regis: τ
θησαυροῖς οἴκου κυρίου καὶ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ
miſit regi aſſyrioꝝ munera. τ audiuit
ἀπέστειλεν τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων δῶρα. καὶ ἤκουσεν
eum rex aſſyrioꝝ: τ aſcẽdit rex aſſy-
αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἀνέβη βασιλεὺς ἀσσυ-
rioꝝ in damaſcũ: τ cepit eã: τ trãſtu-
ρίων ἐπὶ δαμασκόν, καὶ συνέλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπῴ-
lit vrbẽ: τ raſſon interfecit. τ per-
κισε τὴν πόλιν, καὶ τὸν ῥασὼν ἐθανάτωσεν. καὶ ἐπο-
rexit rex achaz in occurſum thaglath pha-
ρεύθη ὁ βασιλεὺς ἄχαζ εἰς συνάντησιν τῷ θαγλὰθ φα-
laſar regi aſſyrioꝝ in damaſcũ. τ vidit
λασὰρ βασιλεῖ ἀσσυρίων εἰς δαμασκόν. καὶ εἶδε τὸ
altare qđ in damaſco. τ miſit rex
θυσιαστήριον τὸ ἐν δαμασκῷ. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασι-
achaz ad vriam ſacerdotẽ ſimilitudinẽ al-
λεὺς ἄχαζ πρὸς οὐρίαν τὸν ἱερέα τὴν ὁμοίωσιν τοῦ θυ-
taris τ rhythmũ eius ẽm omne opus e-
σιαστηρίου καὶ τὸν ῥυθμὸν αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ποίησιν αὐ-
ius: τ extruxit altare vrias iuxta oia
τοῦ, καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον οὐρίας κατὰ πάντα
quecũqʒ miſit ei rex achaz de damaſco:
ὅσα ἀπέστειλεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἄχαζ ἐκ δαμασκοῦ,
ita fecit vrias ſacerdos donec veniret rex
οὕτως ἐποίησεν οὐρίας ὁ ἱερεὺς ἕως τοῦ ἐλθεῖν τὸν βα-
de damaſco. τ venit rex de da-
σιλέα ἐκ δαμασκοῦ. καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς ἐκ δα- C
maſco: τ vidit altare. τ acceſſit ad
μασκοῦ, καὶ εἶδε τὸ θυσιαστήριον. καὶ προσῆλθε πρὸς
altare rex τ aſcẽdit ſup illud: τ
τὸ θυσιαστήριον ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνέβη ἐπ' αὐτό, καὶ
obtulit holocauſtum τ ſacrificiũ ſuũ: τ
ἀνήνεγκε τὴν ὁλοκαύτωσιν καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, καὶ
libamẽ ſuũ libauit ei: τ effudit
τὴν σπονδὴν αὐτοῦ ἔσπεισεν αὐτῷ, καὶ προσέχεεν
ſup illud ſanguinẽ pacificoꝝ ſuoꝝ ſup altare.
ἐπ' αὐτῷ τὸ αἷμα τῶν εἰρηνικῶν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
at ereum altare qđ erat corã dño tra-
τὸ δὲ χαλκοῦν θυσιαστήριον ὃ ἦν ἐναντίον κυρίου προσή-
duxit illud de facie dom⁹ de medio al-
γαγεν αὐτὸ ἀπὸ προσώπου τοῦ οἴκου ἐκ μέσου τοῦ θυ-
taris τ de medio dom⁹ dñi: τ dedit illđ
σιαστηρίου καὶ ἐκ μέσου τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ
ad femur altaris ad aqlonẽ. τ precepit
ἐπὶ μηρὸν τοῦ θυσιαστηρίου κατὰ βορρᾶν. καὶ ἐνετείλατο ὁ
rex achaz vrie ſacerdoti dicẽs: aſcẽde ſup al-
βασιλεὺς ἄχαζ τῷ οὐρίᾳ τῷ ἱερεῖ λέγων, ἀνάβηθι ἐπὶ τὸ θυ-
tare magnũ: τ ſup illđ offer holocauſtũ
σιαστήριον τὸ μέγα, καὶ ἐπ' αὐτὸ πρόσφερε τὴν ὁλοκαύτωσιν
matutinũ τ ſacrificiũ veſptinũ τ holocau-
τὴν πρωϊνὴν καὶ τὴν θυσίαν τὴν ἑσπερινὴν καὶ τὰς ὁλοκαυτώ-
ſta regis τ ſacrificia ei⁹: τ holocau-
σεις τοῦ βασιλέως καὶ τὰς θυσίας αὐτοῦ, καὶ τὴν ὁλοκαύτω-
ſtũ vniuerſi ppli τ ſacrificia eoꝝ τ libamina
σιν παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν καὶ τὰς σπονδὰς
eoꝝ: τ oẽʒ ſãguinẽ holocauſti τ vniuerſũ ſãguinẽ victĩe ſup il-
αὐτῶν, καὶ πᾶν αἷμα ὁλοκαυτώσεως καὶ πᾶν αἷμα θυσίας ἐπ' D
lud effundes. τ altare ereum erit mihi
αὐτῷ προχεεῖς. καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ἔσται μοι

in mane. τ fecit vrias ſacerdos iuxta oia q̃cũqʒ
εἰς τὸ πρωΐ. καὶ ἐποίησεν οὐρίας ὁ ἱερεὺς κατὰ πάντα ὅσα
precepit ei achaz rex. τ cõcidit achaz
ἐνετείλατο αὐτῷ ἄχαζ ὁ βασιλεύς. καὶ συνέκοψεν ἄχαζ
rex celaturas baſium τ depo-
ὁ βασιλεὺς τὰ συγκλείσματα τῶν μεχωνὼθ καὶ μετῆ-
ſuit. τ trãſtulit ab eis luterem τ ma-
ρε. καὶ μετῆρεν ἀπ' αὐτῶν τὸν λουτῆρα καὶ τὴν θάλασ-
re: τ deduxit de vitulis ere-
σαν, καὶ κατεβίβασεν ἀπὸ τῶν μόσχων τῶν χαλ-
is q̃ erãt ſub eo: et poſuit illud ſup baſin lapideã.
κῶν τῶν ὑπ' αὐτήν, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐπὶ βάσιν λιθίνην.
τ fundamẽtũ cathedre ſabbatoꝝ edifi-
καὶ τὸ θεμέλιον τῆς καθέδρας τῶν σαββάτων ᾠκοδό-
cauit in domo dñi: τ ingreſſum regis
μησεν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ βασιλέως
exteriorẽ cõuertit in domo dñi a fa-
τὴν ἐξωτέραν ἐπέστρεψεν ἐν οἴκῳ κυρίου ἀπὸ προσώ-
cie regis aſſyrioꝝ. τ reliqua ver-
που τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λό-
boꝝ achaz q̃cũqʒ fecit: nonne hec ſcripta ſũt
γων ἄχαζ ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται
in libro ſmonũ dieꝝ regum iuda?
ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα;
τ dormiuit achaz cũ pr̃ibus ſuis τ ſepul-
καὶ ἐκοιμήθη ἄχαζ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ καὶ ἐτά-
tus ẽ cũ pr̃ibus ſuis in ciuitate dauid: τ
φη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ, καὶ
regnauit ezecias filius eius pro eo.
ἐβασίλευσεν ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca. 17.
IN anno duodecimo achaz regis iuda re-
ΕΝ ἔτει δωδεκάτῳ ἄχαζ βασιλέως ἰούδα ἐβασί-
A gnauit oſee fili⁹ ela in ſamaria ſup iſrael nouẽ
λευσεν ὡσηὲ υἱὸς ἠλὰ ἐν σαμαρείᾳ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐννέα
annis. τ fecit malũ corã dño: verũ
ἔτη. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, πλὴν
nõ ſicut reges iſrael q̃ fuerũt ante eũ.
οὐχ ὡς οἱ βασιλεῖς ἰσραὴλ οἳ ἦσαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ.
cõtra eũ aſcẽdit ſalmanaſar rex aſſyrioꝝ: τ
ἐπ' αὐτὸν ἀνέβη σαλμανασὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ
fact⁹ eſt ei oſee ſeruus τ reddebat ei munera.
ἐγένετο αὐτῷ ὡσηὲ δοῦλος καὶ ἔφερεν αὐτῷ δῶρα.
τ inuenit rex aſſyrioꝝ in oſee inſidias:
καὶ εὗρεν ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐν ὡσηὲ ἐπιβουλήν,
quia miſit nuncios ad ſua regem egy-
διότι ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς σουὰ βασιλέα αἰγύ-
pti: τ nõ attulit munera regi aſſy-
πτου, καὶ οὐκ ἤνεγκεν δῶρα τῷ βασιλεῖ ἀσσυ-
rioꝝ ſingulis annis: τ obſedit eũ
ρίων ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν, καὶ ἐπολιόρκησεν αὐτὸν
rex aſſyrioꝝ: τ ligauit eũ in domo cu-
ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν οἴκῳ φυ-
ſtodie. τ rex aſſyrioꝝ aſcẽdit ſup om-
λακῆς. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἀνέβη ἐπὶ πᾶ-
nem terrã τ aſcẽdit in ſamariam: τ
σαν τὴν γῆν καὶ ἀνέβη εἰς σαμάρειαν, καὶ
obſedit eã trib⁹ ãnis. in ãt nono
ἐπολιόρκησεν αὐτὴν τρία ἔτη. ἐν δὲ τῷ ἐνάτῳ
anno oſee cepit ſamariam rex
ἔτει ὡσηὲ συνέλαβε τὴν σαμάρειαν ὁ βασιλεὺς
aſſyrioꝝ: τ tranſtulit iſrael in
τῶν ἀσσυρίων, καὶ ἀπῴκισεν τὸν ἰσραὴλ εἰς
aſſyrios: τ hitare fecit eos in ela τ
ἀσσυρίους, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν ἐλαὰ καὶ
in habor fluuijs gozan in terminis medoꝝ. τ factũ
ἐν ἀβὼρ ποταμοῖς γοζὰν ἐν ὁρίοις μήδων. καὶ ἐγέ-
eſt cũ peccaſſent filij iſrael dño
B νετο ὅτε ἥμαρτον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ τῷ
deo ſuo q̃ eduxerat eos de egypto de
θεῷ αὐτῶν τῷ ἀγαγόντι αὐτοὺς ἐξ αἰγύπτου ὑπο-
ſub
κάτωθεν

rit paratũ ad volũtatem meã. Fecit igitur vrias ſacerdos iuxta oĩa q̃ p̃cepat rex achaz. Tulit ãt rex achaz celatas baſes & luterẽ q erat deſup: & mare depoſuit de bobus ereis qui ſuſtentabãt illud: & poſuit ſup pauimentũ ſtratũ lapide. Muſach quoqʒ ſabbati quod edificauerat in tẽplo: & ingreſſũ regis exterius cõuertit in templũ dñi pp regẽ aſſyrioꝝ. Reliq aũt verborum achaz & oĩa q̃ fecit: nõne hec ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regũ iuda? Dormiuitqʒ achaz cum patribus ſuis: & ſepultus eſt cũ eis in ciuitate dd: & regnauit ezechias filius eius pro eo. 17.

HAnno duodecimo achaz regis iuda regnauit oſee filius hela in ſamaria ſup iſrael nouem annis: fecitqʒ malũ coram domino: ſed non ſicut reges iſrael qui ante eũ fuerũt. Contra hunc aſcendit ſalmanaſar rex aſſyriorũ: & fctũs eſt ei oſee ſeruus: reddebatqʒ illi tributa. Cũqʒ dephendiſſet rex aſſyriorũ oſee q rebellare nitens miſiſſet nuncios ad Sua regem egypti: ne preſtaret tributa regi aſſyriorũ: ſicut ſingulis annis ſolitus erat: obſedit eum & vinctum miſit in carcerẽ: puagatuſqʒ eſt oẽm terram: & aſcendens ſamariam obſedit eam tribus annis. Anno autem nono oſee cepit rex aſſyriorũ ſamariã: & tranſtulit iſrael in aſſyrios: poſuitqʒ eos in haylã & in abor iuxta fluuiũ gozã in ciuitatibus medorũ. Factũ eſt ei cũ peccaſſent filij iſrael domino deo ſuo qui eduxerat eos de terra egypti de

לבקר׃ ויעש אוריה הכהן ככל אשר
צוה המלך אחז׃ ויקצץ המלך
אחז את המסגרות המכנות
ויסר מעליהם את הכיר ואת הים
הורד מעל הבקר הנחשת אשר
תחתיה ויתן אתו על מרצפת
אבנים׃ ואת מוסך השבת אשר
בנו בבית ואת מבוא המלך החיצונה
הסב בית יהוה מפני מלך אשור׃
ויתר דברי אחז אשר עשה הלא
הם כתובים על ספר דברי הימים
למלכי יהודה׃ וישכב אחז עם
אבתיו ויקבר עם אבתיו בעיר
דוד וימלך חזקיהו בנו תחתיו׃
בשנת שתים עשרה — Cap. xvij.
לאחז מלך יהודה מלך הושע בן
אלה בשמרון על ישראל תשע
שנים׃ ויעש הרע בעיני יהוה
רק לא כמלכי ישראל אשר היו
לפניו׃ עליו עלה שלמנאסר מלך
אשור ויהי לו הושע עבד וישב
לו מנחה׃ וימצא מלך אשור
בהושע קשר אשר שלח מלאכים
אל סוא מלך מצרים ולא העלה
מנחה למלך אשור כשנה בשנה
ויעצרהו מלך אשור ויאסרהו
בית כלא׃ ויעל מלך אשור
בכל הארץ ויעל שמרון
ויצר עליה שלש שנים׃ בשנת
התשיעית להושע לכד מלך
אשור את שמרון ויגל את
ישראל אשורה וישב אותם
בחלח ובחבור נהר גוזן וערי
מדי׃ ויהי כי חטאו בני
ישראל ליהוה אלהיהם המעלה
אתם מארץ מצרים מתחת

עשה · צוה · קצץ · סגר כון · סור · ירד · נתן רצף · סכך · בנה בוא · חוץ סבב · כתב יום · שכב · קבר · מלך · שנה · רעע · היה · פנה · שוב · מצא · לאך · עלה · עצר אסר · צור שנה · גלה · עיר · היה · עלה · את

יד פרעה מלך מצרים וייראו — ירא
אלהים אחרים׃ וילכו בחקות הגוים — חקק
אשר הוריש יהוה מפני בני — ירש פנה
ישראל ומלכי ישראל אשר עשו — עשה
ויחפאו בני ישראל דברים אשר — חפא
לא כן על יהוה אלהיהם ויבנו — בנה
להם במות בכל עריהם ממגדל — במה עיר
נוצרים עד עיר מבצר׃ ויצבו להם — גדל נצר
מצבות ואשרים על כל גבעה גבהה — בצר נצב
ותחת כל עץ רענן׃ ויקטרו שם בכל — קטר
במות כגוים אשר הגלה יהוה — גלה
מפניהם ויעשו דברים רעים להכעיס — כעס
את יהוה׃ ויעבדו הגללים אשר — עבד
אמר יהוה להם לא תעשו את הדבר
הזה׃ ויעד יהוה בישראל וביהודה
ביד כל נביאו כל חזה לאמר שבו — נבא שוב
מדרכיכם הרעים ושמרו מצותי — רוע צוה
חקותי ככל התורה אשר צויתי — חקק ירה
את אבתיכם ואשר שלחתי אליכם
ביד עבדי הנביאים׃ ולא שמעו
ויקשו את ערפם כערף אבותם — קשה
אשר לא האמינו ביהוה אלהיהם׃ — אמן
וימאסו את חקיו ואת בריתו אשר — מאס ברת
כרת את אבותם ואת עדותיו אשר — עוד
העיד בם וילכו אחרי ההבל ויהבלו — הבל
ואחרי הגוים אשר סביבתם אשר — סבב
צוה יהוה אתם לבלתי עשות — עשה
כהם׃ ויעזבו את כל מצות יהוה — עזב
אלהיהם ויעשו להם מסכה שנים — נסך שנה
עגלים ויעשו אשירה וישתחוו — אשר שחה
לכל צבא השמים ויעבדו את — עבד
הבעל׃ ויעבירו את בניהם ואת — עבר בנה
בנותיהם באש ויקסמו קסמים — קסם
וינחשו ויתמכרו לעשות הרע בעיני — נחש מכר
יהוה להכעיסו׃ ויתאנף יהוה מאד — רוע כעס אנף
בישראל ויסרם מעל פניו לא — פנה

manu pharaōis regis egypti coluerūt deos alienos: & ambulauerūt iuxta ritū gentiū quas conſumpſerat dominus in cōſpectu filiorū iſrael: & regū iſrael: quia ſimiliter fecerant. Et irritauerūt filii iſrael verbis nō rectis dñm deū ſuum: & edificauerunt ſibi excelſa i cūctis vrbibus ſuis a turre cuſtodū vſq; ad ciuitatē munitā. Fecerūtq; ſibi ſtatuas & lucos in omni colle ſublimi: & ſubter omne lignū nemoroſū: & adolebāt ibi īcēſum ſup aras in morē gētiū quas tranſtulerat dñs a facie eorū. Feceruntq; verba peſſima irritātes dñm: & coluerūt immūdicias de qb? p̄cepit eis dñs ne facerent verbum hoc. Et teſtificatus eſt dñs in iſrael & in iuda p manū oīum pphetarū & vidētiū: dicēs. Reuertimini a viis veſtris peſſimis: & cuſtodite p̄cepta mea & cerimonias: iuxta oēm legem quam precepi pribus veſtris: & ſicut miſi ad vos in manu ſeruorum meorū pphetarū. Qui nō audierūt: ſed indurauerūt ceruicē ſuā iuxta ceruicē patrū ſuorum q nolueruut obedire dño deo ſuo & abiecerunt legitima eius & pactū qd pepigit cum pribus eorū & teſtificationes qb? cōteſtatus ē eos: ſecutiq; ſunt vanitates & vane egerūt: & ſecuti ſūt gētes q̄ erāt p circuitū eorū: ſup qbus p̄cepat dñs eis vt nō facerēt ſicut & ille faciebāt. Et dreliqrūt oīa p̄cepta dñi dei ſui. Feceruntq; ſibi conflatiles duos vitulos & lucos: & adorauerunt vniuerſam militiā celi. Seruieruntq; baal: & cōſecrauerunt filios ſuos & filias ſuas p ignem. Et diuinationi inſeruiebāt & auguriis: & tradiderūt ſe vt facerēt malum corā dño vt irritarēt eum. Iratuſq; ē dñs vehemēter iſraeli: & abſtulit eos a cōſpectu ſuo &

manu pharaōis regis egypti: & timuerūt
χειρὸς φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου, καὶ ἐφοβήθησαν B
deos alienos: & ambulauerūt in ritibus
θεοὺς ἑτέρους, καὶ ἐπορεύθησαν τοῖς δικαιώμασι τῶν
gētiū: quos abſtulit dñs a facie filiorū iſ
ἐθνῶν, ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσ-
rael: & reges iſrael quecūq; fecerūt: &
ραὴλ, καὶ οἱ βασιλεῖς ἰσραὴλ ὅσα ἐποίησαν, καὶ
induti ſunt filii iſrael verbis iniquis cōtra dominū deū ſuū. & edificauerūt ſibi excelſa in
ἠμφιέσαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λόγους ἀδίκους κατὰ κυρίου θεοῦ αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν ἑαυτοῖς ὑψηλὰ ἐν
cunctis vrbibus ſuis a turre cuſtodum vſq; ad ciuitatē munitā. & cōſtituerūt ſibi filii
πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἀπὸ πύργου φυλασσόντων ἕως πόλεως ὀχυρᾶς. καὶ ἐστήλωσαν ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ
iſrael ſtatuas & lucos in omni colle ſublimi &
ἰσραὴλ στήλας καὶ ἄλση ἐν παντὶ βουνῷ ὑψηλῷ καὶ
ſubter omne lignū nemoroſum: & adolebāt icēſū ibi
ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους, καὶ ἐθυμίων ἐκεῖ
in oībus excelſis: ſicut gētes quas trāſtulit dominus de facie eorū: & fecerūt pticipes: &
ἐν πᾶσι τοῖς ὑψηλοῖς, καθὼς τὰ ἔθνη ἃ ἀπῴκισε κύριος ἐκ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐποίησαν κοινωνούς, καὶ
ſculpſerūt vt irritarent dñm & coluerunt
ἐχάραξαν τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον καὶ ἐλάτρευσαν
idola: que dixit dñs eis nō facietis
τοῖς εἰδώλοις, οἷς εἶπεν κύριος αὐτοῖς οὐ ποιήσετε τὸ
verbū hoc. & teſtificatus eſt iſrael & iude Iere.
ῥῆμα τοῦτο. καὶ διεμαρτύρατο τῷ ἰσραὴλ καὶ τῷ ἰούδα 25.b.
dñs in manib? oīum pphetarū ei?: omni
ὁ κύριος ἐν χερσὶ πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, παντὸς
bus vidētib? dicēs: reuertimini a viis vřis
ὁρῶντος λέγων, ἀποστράφητε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν
malis: & cuſtodite precepta mea & iuſti
τῶν πονηρῶν, καὶ φυλάξατε τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ δι- C
ficatiōes meas & oēm legē meā: quā precepi
καιώματά μου καὶ πάντα τὸν νόμον μου, ὃν ἐνετειλάμην
patribus vřis: q̄cūq; miſi ad eos in manu
τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ὅσα ἀπέστειλα πρὸς αὐτοὺς ἐν χειρὶ
ſeruorū meorū pphetarū: & nō audierūt: & induratuerūt tergū ſuū ſup tergū patrū ſuorū:
τῶν δούλων μου τῶν προφητῶν, καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν νῶτον αὐτῶν ὑπὲρ τὸν νῶτον τῶν πατέρων αὐτῶν:
q nō crediderūt dño deo ſuo: & abiecerūt
οἳ οὐκ ἐπίστευσαν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν, καὶ ἀπώσαντο
fedus eius & iuſtificatiōes q̄ pepigit cum
τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα ἃ διέθετο τοῖς
patribus eorū: & teſtificatiōes ei? qbus cōteſtat? eſt eos: & abierūt poſt vanitates &
πατράσιν αὐτῶν, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ ὅσα διεμαρτύρατο αὐτοῖς, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων καὶ
vane egerūt: & poſt gētes q p circuitū eorū:
ἐματαιώθησαν, καὶ ὀπίσω τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ αὐτῶν:
de qb? preceperat dñs eis vt nō facerēt iuxta ea.
ὧν ἐνετείλατο κύριος αὐτοῖς τοῦ μὴ ποιῆσαι κατὰ ταῦτα.
& dereliquerūt precepta dñi dei ſui: &
καὶ ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ
fecerūt ſibi cōflatilia duas iuuēcas: & fecerūt
ἐποίησαν ἑαυτοῖς χωνευτὰ δύο δαμάλεις, καὶ ἐποίησαν
lucū: & adorauerūt vniuerſā militiā celi. & ſeruierūt
ἄλσος, καὶ προσεκύνησαν πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐλάτρευσαν
baal: & pduxerūt filios ſuos &
τῷ βάαλ, καὶ διήγαγον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς
filias ſuas in igne. & diuinabāt diuinatiōes &
θυγατέρας αὐτῶν ἐν πυρί. καὶ ἐμαντεύοντο μαντείας καὶ
augurabātur auguriis. & vēditi ſunt vt facerēt malū
οἰωνίζοντο οἰωνισμοῖς. καὶ ἐπράθησαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν
corā dño vt irritarent eū. & irat? ē dñs vehemēter
ἐνώπιον κυρίου τοῦ παροργίσαι αὐτόν. καὶ ἐθυμώθη κύριος σφόδρα
in iſrael: & abſtulit eos a facie ſua: nō
ἐν ἰσραήλ, καὶ ἀπέστησεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, οὐχ

remanſit niſi tribus iuda ſola. etiam iuda
ὑπελείφθη πλὴν φυλὴ ἰούδα μονωτάτη. καί γε ἰούδας
nō cuſtodiuit mādata dñi dei ſui. & ambulauerūt in iuſtificatiōib? iſrael quas fecerūt: &
οὐκ ἐφύλαξε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐπορεύθησαν ἐν τοῖς δικαιώμασιν ἰσραὴλ οἷς ἐποίησαν, καὶ
proiecit dñs omne ſemē iſrael. & irat? eſt dñs
D ἀπώσατο κύριος ἅπαν τὸ σπέρμα ἰσραήλ. καὶ ἐθυμώθη κύριος
ſup eis: & cōmouit eos & tradidit eos dominus in manu diripientiū eos: donec proiiceret
ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐσάλευσεν αὐτοὺς καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ὁ κύριος ἐν χειρὶ τῶν διαρπαζόντων αὐτούς, ἕως οὗ ἀπέρριψεν
eos a facie ſua. verūtñ qz ſciſſus ē iſrael
αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. πλὴν ὅτι ἐρράγη ὁ ἰσραὴλ
a domo dauid: & regē cōſtituerūt ſup ſe
ἀπὸ τοῦ οἴκου δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν
hieroboā filiū nabat: & proiecit hieroboā iſrael a poſt dñz: & peccare fecit eos pctm magnum: & ambulauerūt filii iſrl in oībus pctis
ἱεροβοὰμ υἱὸν ναβάτ, καὶ ἀπώσατο ὁ ἱεροβοὰμ τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ κυρίου, καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν πάσαις ἁμαρτίαις
hieroboā q̄ fecerat: nō receſſerūt ab eis vſq; quo
ἱεροβοὰμ αἷς ἐποίησεν, οὐκ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτῶν ἕως οὗ
amouit dñs iſrael a facie ſua: ſicut locut? eſt
μετέστησε κύριος τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ὡς ἐλάλησε
dñs in manu oīum ſeruorū ſuorū pphetarū.
κύριος ἐν χειρὶ πάντων τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν.
& trāſlat? eſt iſrael de terra ſua in aſſyrios vſq; in
καὶ ἀπῳκίσθη ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ εἰς ἀσσυρίους ἕως
diem hanc. & adduxit rex aſſyriorū de babylone & de chotha & de auan & de emath & de
τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἤγαγεν βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐκ βαβυλῶνος καὶ ἐκ χωθὰ καὶ ἀπὸ αὐὰν καὶ ἀπὸ αἱμὰθ καὶ ἀπὸ
ſempharuaim: & collocauit eos in ciuitatib? ſamarie pro filiis iſrael. & poſſederūt ſamariam: & habitauerūt in ciuitates ei?: & habitauerūt in eis.
σεπφαρουαΐμ, καὶ κατῴκισεν αὐτοὺς ἐν ταῖς πόλεσι σαμαρείας ἀντὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν σαμάρειαν καὶ ... πόλεις αὐτῆς, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐταῖς.
& ... habitauerūt gētes iſte ibi in
καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ κατοικισθῆναι τὰ ἔθνη ταῦτα ἐκεῖ ἐν
pricipio: nō timuerūt dñm. & miſit dñs in eos leones: & interficiebāt eis. & locuti ſūt ad regem aſſyriorū dicētes:
ἀρχῇ, οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν κύριον. καὶ ἀπέστειλε κύριος εἰς αὐτοὺς λέοντας, καὶ ἐθανάτουν ἐν αὐτοῖς. καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων λέγοντες,
E gētes quas trāſtuliſti & hitare feciſti in ciuitatib? ſamarie: nō cognouerūt iudiciū
τὰ ἔθνη ἃ ἀπῴκισας καὶ κατῴκισας ἐν ταῖς πόλεσι σαμαρείας, οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρίμα τοῦ
dei terre. & miſit in eos leones: & ecce
θεοῦ τῆς γῆς. καὶ ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς λέοντας, καὶ ἰδοὺ
ſunt interficiētes eos: quia nō ſciunt iuditiū dei
εἰσὶ θανατοῦντες αὐτούς, καθότι οὐκ οἴδασι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ
terre. & precepit rex aſſyriorū dicēs ducite
τῆς γῆς. καὶ ἐνετείλατο βασιλεὺς ἀσσυρίων λέγων, ἀπαγάγετε
illuc vnū ſacerdotū quos trāſtuli de ſamaria: &
ἐκεῖ ἕνα τῶν ἱερέων ὧν ἀπῴκισα ἐκ σαμαρείας, καὶ
vadat & habitet ibi: & declarbit eis
πορευθήτω καὶ κατοικήτω ἐκεῖ, καὶ φωτιεῖ αὐτοῖς τὸ
iuditiū dei terre. & duxerūt vnū ſacerdotū quos
κρίμα τοῦ θεοῦ τῆς γῆς. καὶ ἤγαγον ἕνα τῶν ἱερέων ὧν
trāſtulerūt de ſamaria: & ſedit in bethel.
ἀπῴκισαν ἀπὸ σαμαρείας, καὶ ἐκάθισεν ἐν βαιθήλ.
& erat ſacerdos illuminās eos quō timerēt dñm. &
καὶ ἦν ὁ ἱερεὺς φωτίζων αὐτοῖς πῶς φοβηθῶσι τὸν κύριον. καὶ
erant facientes gens gens deos ſuos. & poſuerunt eos in domib? excelſorū: q̄ fecerūt ſamarite gens gens in vrbibus ſuis in qb? habitabāt
ἦσαν ποιοῦντες ἔθνος ἔθνος τοὺς θεοὺς αὐτῶν. καὶ ἔθηκαν αὐτοὺς ἐν οἴκοις τῶν ὑψηλῶν, ὧν ἐποίησαν οἱ σαμαρεῖται ἔθνος ἔθνος ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἐν αἷς κατῴκουν

nō remāſit niſi trib? iuda tantūmodo. Sed nec ipſe iuda cuſtodiuit mandata domini dei ſui: verūtñ ambulauit in erroribus iſrael quos operatus fuerat. Proiecitq; dñs oēm ſemen iſrael: & afflixit eos & tradidit eos in manu diripientiū: donec proiiceret eos a facie ſua. Ex eo iam tpe quo ſciſſus eſt iſrael a domo dd: & cōſtituerūt ſibi regē hieroboā filiū nabath. Separauit eī hieroboā iſrael a dño: & peccare eos fecit pctm magnū. Et ambulauerūt filii iſrael in vniuerſis pctis hieroboā q fecerat: & non receſſerunt ab eis vſq; quo dñs auferret iſrael a facie ſua: ſicut locutus fuerat ī māu oīum ſeruorū ſuorū pphetarū. Trāſlatuſq; ē iſrael de terra ſua in aſſyrios vſq; in diē hāc. Adduxit aūt rex aſſyriorū viros de babilone & de curtha & de abiat: & de emath & de ſepharuaī: & collocauit eos in ciuitatibus ſamarie p filiis iſrael. q poſſederūt ſamariā & hītauerūt in vrbibus eius. Cūq; ibi hītare cepiſſent nō timebāt dñm. & īmiſit eis dñs leones q interficiebāt eos. Nūciatumq; ē regi aſſyriorū & dictū. Gētes quas tranſtuliſti & hītare feciſti in cītatibus ſamarie ignorāt legitima dei terre: & īmiſit in eos dñs leones: & ecce interficiunt eos eo q ignorent ritum dei terre. Precepit autem rex aſſyriorum dicens. Ducite illuc vnum de ſacerdotibus quos inde captiuos adduxiſtis: vt vadat & hītet cū eis: & doceat eos legitima dei terre. Igitur cū veniſſet vnus de ſacerdotib? his q captiui ducti fuerāt de ſamaria: hītauit in bethel: & docebat eos quō colerent dñm. Et vnaqq; gēs fabricata ē deū ſuū. Poſueruntq; eos in phanis excelſis q̄ fecerāt ſamarite gens & gēs in vrbibus ſuis in qbus habitabāt.

נשאר רק שבט יהודה לבדו׃ גם — שאר בדד
יהודה לא שמר את מצות יהוה — צוה
אלהיהם וילכו בחקות ישראל — חקק
אשר עשו׃ וימאס יהוה בכל זרע — עשה מאס
ישראל ויענם ויתנם ביד שסים — ענה נתן
עד אשר השליכם מפניו׃ כי קרע — שסה שלך
ישראל מעל בית דוד וימליכו את — מלך
ירבעם בן נבט וידח ירבעם את — נדח
ישראל מאחרי יהוה והחטיאם — חטא
חטאה גדולה׃ וילכו בני ישראל בכל — גדל
חטאות ירבעם אשר עשה לא סרו — סור
ממנה׃ עד אשר הסיר יהוה את
ישראל מעל פניו כאשר דבר ביד — פנה
כל עבדיו הנביאים ויגל ישראל מעל — נבא גלה
אדמתו אשורה עד היום הזה׃ ויבא — בוא
מלך אשור מבבל ומכותה ומעוא
ומחמת וספרוים וישב בערי שמרון — עיר
תחת בני ישראל וירשו את שמרון
וישבו בעריה׃ ויהי בתחלת שבתם — היה חלל
שם לא יראו את יהוה וישלח — ישב שלח
יהוה בהם את האריות ויהיו הרגים
בהם׃ ויאמרו למלך אשור לאמר — ארה אמר
הגוים אשר הגלית ותושב בערי — גלה ישב
שמרון לא ידעו את משפט אלהי — שפט
הארץ וישלח בם את האריות והנם
ממיתים אותם כאשר אינם ידעים — מות את
את משפט אלהי הארץ׃ ויצו מלך — צוה
אשור לאמר הליכו שמה אחד — הלך
מהכהנים אשר הגליתם משם וילכו — גלה
וישבו שם וירם את משפט אלהי — ירה
הארץ׃ ויבא אחד מהכהנים אשר — בוא
הגלו משמרון וישב בבית אל ויהי
מורה אתם איך ייראו את יהוה׃ — ירה ירא
ויהיו עשים גוי גוי אלהיו ויניחו — עשה נוח
בבית הבמות אשר עשו השמרנים — במה
גוי גוי בעריהם אשר הם ישבים — עיר

שם: ואנשי בבל עשו את סכות
בנות ואנשי כות עשו את נרגל
ואנשי חמת עשו את אשימא:
והעוים עשו נבחז ואת תרתק
והספרוים שרפים את בניהם
באש לאדרמלך וענמלך אלהי — היה
ספרוים: ויהיו יראים את יהוה
ויעשו להם מקצותם כהני במות — קצה
ויהיו עשים להם בבית הבמות: את
יהוה היו יראים ואת אלהיהם
היו עבדים כמשפט הגוים אשר — שפט
הגלו אתם משם: עד היום הזה — גלה
הם עשים כמשפטים הראשנים
אינם יראים את יהוה ואינם
עשים כחקתם וכמשפטם וכתורה — חקק חקה
וכמצוה אשר צוה יהוה את בני — צוה
יעקב אשר שם שמו ישראל: — שום
ויכרת יהוה אתם ברית ויצום — כרת דת
לאמר לא תיראו אלהים אחרים — ירא
ולא תשתחוו להם ולא תעבדום ולא — שחה עבד
תזבחו להם: כי אם את יהוה אשר — זבח
העלה אתכם מארץ מצרים בכח — עלה כח
גדול ובזרוע נטויה אתו תיראו ולו — גדל זרע
תשתחוו ולו תזבחו: ואת החקים ואת — נטה
המשפטים והתורה והמצוה אשר
כתב לכם תשמרון לעשות כל — שמר עשה
הימים ולא תיראו אלהים אחרים: — יום
והברית אשר כרתי אתכם לא
תשכחו ולא תיראו אלהים אחרים: — שכח
כי אם את יהוה אלהיכם תיראו והוא
יציל אתכם מיד כל איביכם: ולא — ירא נצל
שמעו כי אם כמשפטם הראשון — שפט
הם עשים: ויהיו הגוים האלה יראים — היה
את יהוה ואת פסיליהם היו עבדים — פסל
גם בניהם ובני בניהם כאשר עשו
אבתם הם עשים עד היום הזה:

Viri enim babylõii fecerunt sochot benoth: viri autem cutheni fecerunt nergel: & viri de emath fecerũt asima. Porro euei fecerũt nebaã & tachã. Hi aũt qui erãt de sapharuaim cõburebant filios suos igni. Adramelech & anamelech diis sepharuaim: & nihilominus colebant dominũ. Fecerunt aũt sibi de nouissimis sacerdotes excelsorũ: & ponebant eos in phanis sublimibus. Et cũ dñm colerent: diis quoq; suis seruiebant iuxta cõsuetudinem gentium: de quibus trãslati fuerant samariã. Vsq; in presentẽ diem morẽ sequuntur antiquum: non timẽt dominum: neq; custodiunt cerimõias eius atq; iudicia & legẽ & mandatum quod preceperat dñs filiis iacob quem cognominauit israel: & percusserat cũ eis pactum & mãdauerat eis dicens. Nolite timere deos alienos: & nõ adoretis eos neq; colatis eos: & non immoletis eis. Sed dominũ deũ vestrum qui eduxit vos de terra egypti in fortitudine magna & ĩ brachio extẽto: ipsum timete & illũ adorate: & ipsi immolate. Cerimõias quoq; & iudicia & legẽ & mãdatũ quod scripsit vobis custodite: vt faciatis cunctis diebus: & nõ timeatis deos alienos: & pactũ quod percussit vobiscum nolite obliuisci: nec colatis deos alienos. Sed dñm deũ vestrum timete: & ipse eruet vos de manu omnium inimicorũ vestrorũ. Illi vero nõ audierũt: sed iuxta cõsuetudinẽ suã pristinã perpetrabãt. Fuerũt igitur gẽtes iste timẽtes quidem dñm: sed nihilominus & idolis suis seruiẽtes. Nã & filii eorũ & nepotes sicut fecerũt patres sui: ita faciũt vsq; in presentẽ diem. 18.

in eis. & viri babylonis fecerunt soc-
ἐν αὐταῖς. καὶ οἱ ἄνδρες βαβυλῶνος ἐποίησαν τὴν σοκ-
choth banoth. & viri chuth fecerũt nergel.
χὼθ βενώθ. καὶ ἄνδρες χοὺθ ἐποίησαν τὸν νηρεγέλ.
& viri emath fecerũt asima. & euei
καὶ ἄνδρες αἰμὰθ ἐποίησαν τὴν ἀσιμάθ. καὶ οἱ εὐαῖοι
fecerũt nibchaz & tharthac. & seppha-
ἐποίησαν τὴν νιβχὰζ καὶ τὴν θαρθάκ. καὶ οἱ σεπφα-
ruim cõburebãt in igne filios suos adra-
ρουὶμ κατέκαιον ἐν πυρὶ τὰ τέκνα αὐτῶν τῷ ἀδρα-
melech deo seppharuim: & erant timentes do-
μέλεχ θεῷ σεπφαρουίμ, καὶ ἦσαν φοβούμενοι τὸν κύ-
minũ. & fecerũt ex se sacerdotes excelsorum de
ριον. καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν ἀπὸ
parte: & fecerũt sibi in domib⁹ excel-
μέρους, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ὑψη-
sorũ. dñm ipsi timebant: & deos su-
λῶν. τὸν κύριον αὐτοὶ ἐφοβοῦντο, καὶ τοῖς θεοῖς αὐτ-
os colebãt iuxta iudiciũ gẽtiũ: vnde tran-
ῶν ἐλάτρευον κατὰ τὸ κρίμα τῶν ἐθνῶν, ὅθεν ἀπῴ-
stulit eos inde. vsq; in diem hanc sic
κισεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν. ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης οὕτως
faciebãt iuxta iudiciũ eorũ quod ab initio. nõ erant
ἐποίουν κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν τὸ ἀπ' ἀρχῆς. οὐκ ἦσαν
timentes dñm: & nõ fecerũt iuxta iusti-
φοβούμενοι τὸν κύριον, καὶ οὐκ ἐποίησαν κατὰ τὰ δι-
ficationes & iudicia & precepta & secũ-
καιώματα καὶ τὰ κρίματα καὶ τὰς ἐντολάς. καὶ κα-
dum legẽ quã preceperat dñs filiis iacob:
τὰ τὸν νόμον ὃν ἐνετείλατο κύριος τοῖς υἱοῖς ἰακώβ,
cui imposuit nomẽ israel: & pepigit dñs cum
ᾧ ἐπέθηκεν ὄνομα ἰσραήλ, καὶ διέθετο κύριος μετ' αὐ-
eis fedus. & mãdauit eis dicẽs: nõ ti-
τῶν διαθήκην. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, οὐ φο-
mebitis deos alienos. & nõ adorabitis eos:
βηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους, καὶ οὐ προσκυνήσετε αὐτοῖς,
& nõ coletis eos: & nõ imolabitis eis:
καὶ οὐ λατρεύσετε αὐτοῖς, καὶ οὐ θύσετε αὐτοῖς,
nisi dño qui eduxit vos de terra egy-
ὅτι ἀλλ' ἢ κυρίῳ τῷ ἀναγαγόντι ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύ-
pti in fortitudine magna & in brachio excelso: e-
πτου ἐν ἰσχύϊ μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, αὐ-
um timebitis: & eũ adorabitis: & ei
τὸν φοβηθήσεσθε, καὶ αὐτῷ προσκυνήσετε, καὶ αὐ-
immolabitis: & iustificatiões ei⁹ & iu-
τῷ θύσετε, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ τὰ κρί-
dicia & mãdata & legẽ quã scripsit
ματα καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ τὸν νόμον ὃν ἔγραψεν
vobis custodietis vt faciatis cib⁹ dieb⁹: & nõ
ὑμῖν φυλάξεσθε ποιεῖν πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ οὐ
timebitis deos alienos: & pactum quod pe-
φοβηθήσεσθε θεοὺς ἑτέρους, καὶ τὴν διαθήκην ἣν ἔθε-
pigit vobiscũ nõ obliuiscemini: & nõ timebitis de-
το μεθ' ὑμῶν οὐκ ἐπιλήσεσθε, καὶ οὐ φοβηθήσεσθε θε-
os alienos: nisi dñm deũ vestrũ eum ti-
οὺς ἑτέρους, ὅτι ἀλλ' ἢ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν αὐτὸν φο-
mebitis: & ipse eruet vos de manu om-
βηθήσεσθε, καὶ αὐτὸς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς πάν-
nium inimicorũ vestrorũ: & nõ audierũt nisi in
των τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἤκουσαν ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς
iustificatiõibus suis primis ipsi perpetrabãt.
δικαιώμασιν αὐτῶν τοῖς πρώτοις αὐτοὶ ἐποίουν.
& fuerũt gẽtes iste timentes dñm: &
καὶ ἦσαν τὰ ἔθνη ταῦτα φοβούμενοι τὸν κύριον, καὶ
sculptilibus suis seruiebant. etiã filii eo-
τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν ἐδούλευον. καίγε οἱ υἱοὶ αὐ-
rum & filii filiorũ eorũ sicut fecerũt
τῶν καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν καθὼς ἐποίησαν οἱ
patres eorũ ipsi faciũt vsq; in diem
πατέρες αὐτῶν αὐτοὶ ποιοῦσιν ἕως τῆς ἡμέρας
hanc.
ταύτης.

Ca. 18.

Et factũ est in anno tertio osee filii hela re-
Καὶ ἐγένετο ἐν ἔτει τρίτῳ τοῦ ὡσηὲ υἱοῦ ἠλᾶ βασι-
A gis israel: regnauit ezechias fili⁹ achaz regis
2.Pa. 29.c. λέως ἰσραήλ, ἐβασίλευσεν ἐζεκίας υἱὸς ἄχαζ βασιλέως
iuda: filius viginti & quinq; annorũ erat cũ regnaret
ἰούδα, υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἐν τῷ βασιλεύειν
ipse: & viginti & nouẽ annis regnauit in hierusa-
αὐτόν, καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσα-
lem: & nomẽ matris eius abi filia zacharie. &
λήμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀβὶ θυγάτηρ ζαχαρίου. καὶ
fecit rectũ ezechias corã dño iuxta omnia
ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐζεκίας ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα
quecunq; fecit dauid pater eius. ipse abstulit
ὅσα ἐποίησεν δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. αὐτὸς ἐξῆρε τὰ
excelsa & cõtriuit statuas & lucos succidit.
ὑψηλὰ καὶ συνέτριψε τὰς στήλας καὶ τὰ ἄλση ἐξέκοψε.
& concidit ezechias serpentẽ eneum: quẽ fe-
καὶ συνέκοψεν ἐζεκίας τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, ὃν ἐποίη-
cit moyses: quia vsq; ad dies illos fuerũt filii
σε μωυσῆς, ὅτι ἕως τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἦσαν οἱ υἱοὶ
israel adolẽtes incẽsum ei: & vocauerũt eũ ne-
ἰσραὴλ θυμιῶντες αὐτῷ, καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν νεε-
B um. in dño deo israel sperauit. nõ fuit post
σθάν. ἐν κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ ἤλπισεν. οὐκ ἐγένετο μετ'
eum similis ipsi in regibus iuda: & in
αὐτὸν ὅμοιος αὐτῷ ἐν τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα, καὶ ἐν
his qui fuerũt ante eum. & adhesit do-
τοῖς γενομένοις ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἐκολλήθη τῷ κυ-
mino: nõ recessit a tergo eius: & custodiuit
ρίῳ, οὐκ ἀπέστη ἀπὸ ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐφύλαξε
mãdata eius que preceperat dñs moy-
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ὅσας ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυ-
si: & erat dñs cum eo: in oib⁹ que fe-
σῇ, καὶ ἦν κύριος μετ' αὐτοῦ, ἐν πᾶσιν οἷς ἐποίη-
cit intellexit. & rebellauit contra regem assyriorũ: &
σε συνῆκεν. καὶ ἠθέτησεν ἐν τῷ βασιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ
nõ seruiuit ei. ipse percussit phili-
οὐκ ἐδούλευσεν αὐτῷ. αὐτὸς ἐπάταξε τοὺς ἀλλοφύ-
steos vsq; ad gazã & vsq; ad terminũ ei⁹ a turre
λους ἕως γάζης καὶ ἕως ὁρίου αὐτῆς, ἀπὸ πύργου
custodum & vsq; ad ciuitatẽ munitã. & factũ est
φυλασσόντων καὶ ἕως πόλεως ὀχυρᾶς. καὶ ἐγένετο
in anno quarto regnãte ezechia: ip-
ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ βασιλεύοντος ἐζεκίου, αὐ-
se ann⁹ septimus osee filio hela regi is-
τὸς ἐνιαυτὸς ἕβδομος τῷ ὡσηὲ υἱῷ ἠλᾶ βασιλεῖ ἰσ-
rael: ascẽdit salmanasar rex assyriorũ cõtra sa-
ραήλ, ἀνέβη σαλμανασὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων ἐπὶ σα-
C mariam. & obsidebat eam & cepit e-
μάρειαν, καὶ ἐπολιόρκει αὐτὴν καὶ κατελάβετο αὐ-
am in fine trium annorũ. in ãno sexto eze-
τὴν εἰς τέλος τριῶν ἐτῶν. ἐν ἔτει ἕκτῳ τοῦ ἐζε-
chie: ipse annus nonus osee regi is-
κίου, αὐτὸς ἐνιαυτὸς ἔνατος τῷ ὡσηὲ βασιλεῖ ἰσ-
rael: capta est samaria. & trãstulit rex
ραήλ, συνελήφθη σαμάρεια. καὶ ἀπῴκισε βασιλεὺς
assyriorũ samariam in assyrios: & collocauit e-
ἀσσυρίων τὴν σαμάρειαν εἰς ἀσσυρίους, καὶ ἔθετο αὐ-
os in elaa & in habor fluuiis gozã & in
τοὺς ἐν ἐλαὲ καὶ ἐν ἀβὼρ ποταμοῖς γοζὰν καὶ ἐν
teris medorũ: eo quod nõ audierũt vocẽ dñi
ὅροις μήδων, ἀνθ' ὧν οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου
dei sui: & pretergressi sũt pactum
τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ παρέβησαν τὴν διαθήκην
eius: omnia quecunq; precepit moyses seruus
αὐτοῦ, πάντα ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ δοῦλος
dñi: & nõ audierũt & nõ fecerunt. &
2.Pa. 32.a. κυρίου, καὶ οὐκ ἤκουσαν καὶ οὐκ ἐποίησαν. καὶ
in quarto decimo anno regis ezechie
Esai. 36.a. ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει βασιλέως ἐζεκίου
ascendit sennacherib rex
ἀνέβη σενναχηρὶβ βασιλεὺς ασ

Anno tertio osee filii hela regis israel: regnauit ezechias filius achaz regis iuda. Viginti quinq; annorũ erat cum regnare cepisset: & viginti nouẽ annis regnauit in ierusalem: nomen matris eius abisa filia zacharie. Fecitq; quod erat bonũ corã dño: iuxta oĩa que fecerat dauid pater eius. Ipse dissipauit excelsa & cõtriuit statuas & succidit lucos: cõfregitq; serpẽtẽ eneum quem fecerat moyses. Siquidem vsq; ad illud tempus filii israel adolebãt ei incẽsum. Vocauitq; nomẽ eius nohestã. Et in dño deo israel sperauit. Itaq; post eũ non fuit similis ei de cũctis regibus iuda: sed neq; in his qui ãte eũ fuerũt. Et adhesit dño: & nõ recessit a vestigiis eius: fecitq; mandata eius que preceperat dñs moysi. Vnde & erat dñs cũ eo: & in cunctis ad que procedebat sapiẽter se agebat. Rebellauit quoq; cõtra regẽ assyriorũ: & nõ seruiuit ei. Ipse percussit philisteos vsq; ad gazã: & oẽs terminos eorum, a turre custodũ vsq; ad ciuitatẽ munitã. Anno quarto regis ezechie qui erat annus septimus osee filii hela regis israel: ascẽdit salmanasar rex assyriorum samariã: & oppugnauit eam: & cepit. Nam post annos tres anno sexto ezechie, idest nono anno osee regis israel: capta est samaria: & transtulit rex assyriorũ israel in assyrios: collocauitq; eos in hayla & in abor fluuiis gozã in ciuitatibus medorũ: quia nõ audierunt vocem domini dei sui: sed pretergressi sunt pactum eius. Oĩa que preceperat moyses seruus dñi non audierunt neq; fecerunt. Anno quartodecimo regis ezechie ascendit sennacherib rex

Cap. xviij
היה שנה — ויהי בשנת שלש להושע
בן אלה מלך ישראל מלך חזקיה
בן אחז מלך יהודה: בן עשרים
וחמש שנה היה במלכו ועשרים
ותשע שנה מלך בירושלם ושם
עשה — אמו אבי בת זכריה: ויעש הישר
בעיני יהוה ככל אשר עשה דוד
סור שבר — אביו: הוא הסיר את הבמות ושבר
נצב — את המצבות וכרת את האשרה
וכתת נחש הנחשת אשר עשה
יום היה — משה כי עד הימים ההמה היו בני
קטר קרא — ישראל מקטרים לו ויקרא לו
נחשתן: ביהוה אלהי ישראל בטח
כמו — ואחריו לא היה כמהו בכל מלכי
פנה דבק — יהודה ואשר היו לפניו: וידבק
סור שמר — ביהוה לא סר מאחריו וישמר
צוה — מצותיו אשר צוה יהוה את משה:
והיה יהוה עמו בכל אשר יצא
שכל מרד — ישכיל וימרד במלך אשור ולא
נכה — עבדו: הוא הכה את פלשתים עד
גבל גדל — עזה ואת גבוליה ממגדל נוצרים
נצר בצר — עד עיר מבצר: ויהי בשנה הרביעית
רבע — למלך חזקיהו היא השנה השביעית
שבע — להושע בן אלה מלך ישראל
עלה שלמנאסר מלך אשור על
צור לכד — שמרון ויצר עליה: וילכדה מקצה
שנה — שלש שנים בשנת שש לחזקיה
היא שנת תשע להושע מלך
גלה — ישראל לכדה שמרון: ויגל מלך
נחה — אשור את ישראל אשורה וינחם
עיר — בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי:
על אשר לא שמעו בקול יהוה
עבר ברת — אלהיהם ויעברו את בריתו את כל
אשר צוה משה עבד יהוה ולא שמעו
עשה רבע — ולא עשו: ובארבע עשרה שנה
למלך חזקיה עלה סנחריב מלך

אשור על כל ערי יהודה הבצרות
ויתפשם׃ וישלח חזקיה מלך תפש שלח
יהודה אל מלך אשור לכישה לאמר
חטאתי שוב מעלי את אשר תתן נתן
עלי אשא וישם מלך אשור על נשא שום
חזקיה מלך יהודה שלש מאות ככר מאה
כסף ושלשים ככר זהב׃ ויתן חזקיה
את כל הכסף הנמצא בית יהוה מצא
ובאצרות בית המלך׃ בעת ההיא
קצץ חזקיה את דלתות היכל יהוה הכל
ואת האמנות אשר צפה חזקיה
מלך יהודה ויתנם למלך אשור׃
וישלח מלך אשור את תרתן ואת
רב סריס ואת רבשקה מן לכיש
אל המלך חזקיהו בחיל כבד
ירושלם ויעלו ויבאו ירושלם עלה בוא
ויעלו ויבאו ויעמדו בתעלת הברכה עמד צלה
העליונה אשר במסלת שדה כובס׃ עלה סלל
ויקראו אל המלך ויצא אליהם כבס קרא
אליקים בן חלקיהו אשר על
הבית ושבנה הספר ויואח בן אסף
המזכיר׃ ויאמר אלהם רבשקה זכר
אמרו נא אל חזקיהו כה אמר
המלך הגדול מלך אשור מה גדל
הבטחון הזה אשר בטחת׃ אמרת
אך דבר שפתים עצה וגבורה שפה יעץ
למלחמה עתה על מי בטחת כי גבר לחם
מרדת בי׃ עתה הנה בטחת לך על
משענת הקנה הרצוץ הזה על מצרים שען רצץ
אשר יסמך איש עליו ובא בכפו סמך בוא
ונקבה כן פרעה מלך מצרים לכל
הבטחים עליו׃ וכי תאמרון אלי אל אמר
יהוה אלהינו בטחנו הלוא הוא אשר
הסיר חזקיהו את במתיו ואת סור במה
מזבחתיו ויאמר ליהודה ולירושלם זבח
לפני המזבח הזה תשתחוו פנה שחה

aſſyriorum ad vniuer
ſas ciuitates iuda muni
tas: & cepit eas. Tūc mi
ſit ezechias rex
iuda nuncios ad regē
aſſyriorū in lachis: di
cēs. Peccaui. Recede a
me: & oē qđ impoſueris
mihi feram. Indixit i
taq; rex aſſyriorum
ezechie regi iude tre
centa talenta
argēti: & triginta talē
ta auri. Deditq; ezechi
as oē argentū qđ reper
tū fuerat in domo dñi
& in theſauris regis.
In tempore illo
confregit ezechias val
uas templi domini
& laminas auri quas ip
ſe affixerat:
& dedit eas regi aſſyrio
rum.
Miſit autem rex aſſy
riorum tharthā &
rapſaris & rapſacen de
lachis
ad regem ezechiā cum
manu valida
ieruſalē. Qui cū aſcen
diſſent venerūt ieruſalē
& ſteterunt iuxta aque
ductum piſcine
ſuperioris que eſt i via
agri fullonis:
vocaueruntq; regē. E
greſſus eſt aūt ad eos
eliachim filius helchie
prepoſitus
domꝰ: & ſobna ſcriba
& ioahe filius aſaph
a commentariis: dixit
q; ad eos rapſaces.
Loquimini ezechie.
Hec dicit
rex magnus rex aſſy
riorū. Que eſt iſta fidu
cia qua niteris? Forſitan
iniſti
conſilium: vt prepares
te
ad preliū? In quo con
fidis vt audeas
rebellare? An ſperas i
baculo arundineo atq;
confracto egypto?
Sup quē ſi incubuerit
hō comminutus ingredie
tur manū eius & pfora
bit eam. Sic eſt pharao
rex egypti oibꝰ q cō
fidunt in ſe. Q' ſi dixeri
tis mihi: In dño deo no
ſtro hēmus fiduciā: nōne
iſte eſt cuius abſtulit
ezechias excelſa &
altaria & precepit iude
& ieruſalem
ante altare hoc adora
bitis

aſſyrioꝝ in ciuitates iuda munitas: & ce
ἀσσυρίων ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα τὰς ὀχυράς, καὶ συ
pit eas: & miſit ezechias rex iu
νέλαβεν αὐτάς, καὶ ἀπέστειλεν ἐζεκίας βασιλεὺς ἰου
da nuncios ad regem aſſyrioꝝ in la
δα ἀγγέλους πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων εἰς λα
chis dicēs: peccaui recede a me: & quecū
χὶς λέγων, ἡμάρτηκα ἀποστράφηθι ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὅσα
impoſueris ſup me feram. & iniecit rex
ἂν ἐπιθῇς ἐπ' ἐμὲ βαστάσω. καὶ ἐπέβαλε βασιλεὺς
aſſyrioꝝ ſup ezechiā regem iuda trecenta talen
ἀσσυρίων ἐπὶ ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα τριακόσια τάλαν
ta argenti & triginta talenta auri. & D
τα ἀργυρίου καὶ τριάκοντα τάλαντα χρυσίου. καὶ
dedit ezechias oē argētū qđ reptū fuerat i domo do
ἔδωκεν ἐζεκίας πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυ
mini & in theſauris domus regis. in tpe
ρίου καὶ ἐν θησαυροῖς οἴκου τοῦ βασιλέως. ἐν τῷ καιρῷ
illo confregit ezechias rex iuda va
ἐκείνῳ κατέκοψεν ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς ἰούδα τὰς θύ
luas tēpli dñi & q̄ firmata erāt q̄ deaurauit
ρας τοῦ ναοῦ κυρίου καὶ τὰ ἐστηριγμένα ἃ ἐχρύσωσεν
ezechias rex iuda. & dedit ea re
ἐζεκίας βασιλεὺς ἰούδα. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τῷ βα
gi aſſyrioꝝ. & miſit rex aſſyrioꝝ
σιλεῖ ἀσσυρίων. καὶ ἀπέστειλε βασιλεὺς ἀσσυρίων τὸν
tharthā & rapſaris & rapſacem de lachis ad
θαρθὰν καὶ τὸν ῥαψαρὶς καὶ τὸν ῥαψάκην ἐκ λαχὶς πρὸς
regem ezechiā in exercitu graui in hieruſa
τὸν βασιλέα ἐζεκίαν ἐν δυνάμει βαρείᾳ εἰς ἱερουσα
lem: & aſcēderūt & venerūt in hieruſalem: &
λήμ, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ
ſteterūt in aqueductu ſuperioris piſcine: q̄ eſt
ἔστησαν ἐν τῷ ὑδραγωγῷ τῆς ἄνω κολυμβήθρας, ἥ ἐστιν
in via agri fullonis. & clamauerūt ad
ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ γναφέως. καὶ ἐβόησαν πρὸς
ezechiā: & egreſſus ē ad eos eliacim filius chelcie
ἐζεκίαν, καὶ ἐξῆλθε πρὸς αὐτοὺς ἐλιακὶμ υἱὸς χελκίου
ꝑpoſitꝰ domꝰ: & ſobnas ſcriba: & ioach
ὁ οἰκονόμος, καὶ σωβνὰς ὁ γραμματεύς, καὶ ἰωὰχ
filius aſaph a cōmētariis. & dixit ad eos ra
υἱὸς ἀσὰφ ὁ ἀναμιμνήσκων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ῥα
pſaces: dicite iā ad ezechiā: hec dicit rex
ψάκης, εἴπατε δὴ πρὸς ἐζεκίαν, τάδε λέγει ὁ βασι
magnus rex aſſyrioꝝ: que fiducia
λεὺς ὁ μέγας βασιλεὺς ἀσσυρίων, τίς ἡ πεποίθησις
hec qua cōfidis? verū ſi verbis labioꝝ & cōſilio
αὕτη ἣν πέποιθας; πλὴν λόγοις χειλέων καὶ βουλὴ
acies fit in bellum. & nūc in quo cō
παράταξις γίνεται εἰς πόλεμον. καὶ νῦν ἐπὶ τίνι πέ
fidis: q' puaricatꝰ es in me? ecce cōfidis tibi
ποιθας, ὅτι ἠθέτησας ἐν ἐμοί; ἰδοὺ πέποιθας σεαυ
ipſi in baculo arundineo fra E
τῷ ἐπὶ τὴν ῥάβδον τὴν καλαμίνην τὴν τεθλασμέ
cto hoc in egypto: q' ſi firmatꝰ fuerit vir ſup
νην ταύτην ἐπ' αἴγυπτον· ὡς ἐὰν ἐπιστηριχθῇ ἀνὴρ ἐπ'
eum: ingredietur in manū eius & pforabit
αὐτήν, εἰσελεύσεται εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ τρήσει
eam. ſic eſt pharao rex egypti om
αὐτήν. οὕτως ἐστὶ φαραὼ βασιλεὺς αἰγύπτου πᾶ
nibꝰ qui confidunt in eo. & ſi dixeris ad
σι τοῖς πεποιθόσιν ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἐὰν εἴπῃς πρὸς
me: in dño deo nřo habemꝰ fiduciā: nōne ip
με, ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν πεποίθαμεν, οὐχὶ αὐ
ſe ezechias abſtulit excelſa eius & al
τὸς ἐζεκίας ἀπέστησε τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καὶ τὰ θυ
taria eius: & dixit iuda & hieru
σιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἰούδα καὶ τῇ ἱερου
ſalem corā altari iſto: adorate
σαλὴμ ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου, προσκυνήσατε

in hieruſalem. & nūc cōmiſcearis dño meo re
ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ νῦν μίχθητι τῷ κυρίῳ μου τῷ βα
gi aſſyrioꝝ: & dabo tibi duo milia equoꝝ: ſi pote
σιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ δώσω σοι δισχιλίους ἵππους, εἰ δυνή
ris dare tibi aſcēſores ſup eos. & quō auer
σῃ δοῦναι σεαυτῷ ἐπιβάτας ἐπ' αὐτούς. καὶ πῶς ἀπο
tis faciem toparche vnius ſeruoꝝ
στρέψεις τὸ πρόσωπον τοπάρχου ἑνὸς τῶν δούλων τοῦ
dñi mei minimoꝝ. & ſperaſti tibi in
κυρίου μου τῶν ἐλαχίστων. καὶ ἤλπισας σεαυτῷ ἐπ'
egypto ꝑp currus & equites. & nūc nō ſine
αἴγυπτον ἐπὶ ἅρματα καὶ ἱππέας. καὶ νῦν μὴ ἄνευ
dño aſcēdimus in locum hūc vt de
τοῦ κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον τοῦ δια
molirer eū? dñs dixit ad me: aſcēde ad
F φθεῖραι αὐτόν; κύριος εἶπε πρός με, ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν
terrā hanc & demolire eam. & dixit eliacis filiꝰ
γῆν ταύτην καὶ διάφθειρον αὐτήν. καὶ εἶπεν ἐλιακὶμ ὁ
chelcie & ſobnas & ioach ad rapſacem: lo
τοῦ χελκίου καὶ σωβνὰς καὶ ἰωὰχ πρὸς ῥαψάκην, λά
quere ad ſeruos tuos ſyriace: audimus eñi
λησον πρὸς τοὺς παῖδάς σου συριστί, ἀκούομεν γὰρ
nos: & ne loquaris ad nos iudaice in aurībꝰ
ἡμεῖς, καὶ μὴ λάλει πρὸς ἡμᾶς ἰουδαϊστὶ ἐν τοῖς ὠσὶ τοῦ
ppři q̄ ſup murum. & dixit ad eos
λαοῦ τοῦ ἐπὶ τοῦ τείχους. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς
rapſaces: nūqđ ad dñm tuū vel ad te miſit
ῥαψάκης, μὴ πρὸς τὸν κύριόν σου ἢ πρὸς σὲ ἀπέσταλκέ
me dñs meꝰ vt loquerer ſermões hos? nōne ad
με κύριός μου λαλῆσαι τοὺς λόγους τούτους; οὐχὶ πρὸς
viros qui ſedent ſup murū:
τοὺς ἄνδρας τοὺς καθημένους ἐπὶ τοῦ τείχους,
vt comedāt ſtercus ſuum & bibant vri
I ἵνα φάγωσι τὴν κόπρον αὐτῶν καὶ πίωσι τὸ οὖ
nam ſuā vobiſcū ſimul? & ſtetit rapſaces & clama
ρον αὐτῶν μεθ' ὑμῶν ἅμα; καὶ ἔστη ῥαψάκης καὶ ἐβόη
uit voce magna iudaice: & locutꝰ eſt & dixit:
σε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊστί, καὶ ἐλάλησε καὶ εἶπεν,
audite verba hec regis
ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους τοῦ βασιλέως τοῦ
magni regis aſſyrioꝝ: hec dicit rex:
μεγάλου βασιλέως ἀσσυρίων, τάδε λέγει ὁ βασι
ne vos tollat ezecias: q' non po
λεύς, μὴ ὑμᾶς ἐπαιρέτω ἐζεκίας, ὅτι οὐ μὴ δυνή
terit eruere vos de manu mea. & nō fiductā
σῃ ἐξελέσθαι ὑμᾶς ἐκ χειρός μου. καὶ μὴ ἐπελ
tribuat vobis ezecias ſup dñm dicēs: eruens
πιζέτω ὑμᾶς ἐζεκίας ἐπὶ κύριον λέγων, ἐξαιρούμε
liberabit vos dñs: & non tradetur
νος ἐξελεῖται ὑμᾶς ὁ κύριος, καὶ οὐ μὴ παραδοθῇ
ciuitas hec in manꝰ regis aſſyrioꝝ. nō
ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας βασιλέως ἀσσυρίων. μὴ
audiatis ezeciam: q' hec dicit rex aſſy
ἀκούετε ἐζεκίου, ὅτι τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ἀσσυ
rioꝝ: facite mecum bñdictionē: & egredimini ad
ρίων, ποιήσατε μετ' ἐμοῦ εὐλογίαν, καὶ ἐξέλθετε πρός
me: & comedet vnuſq̄ſq; vineā ſuam
με, καὶ φάγεται ἕκαστος τὴν ἄμπελον αὐτοῦ
& vnuſq̄ſq; ficū ſuā & bibet vnuſq̄ſq;
G καὶ ἕκαστος τὴν συκῆν αὐτοῦ καὶ πίεται ἕκαστος τὸ
aquam ciſterne ſue donec veniam: & capiaꝫ
ὕδωρ τοῦ λάκκου αὐτοῦ ἕως ἂν ἔλθω, καὶ λάβω
vos i terrā ſicut in terrā vrām: terrā frumēti & vi
ὑμᾶς εἰς γῆν ὡς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, γῆν σίτου καὶ οἴ
ni & panis & vineaꝝ: terrā olei & mel
νου καὶ ἄρτου καὶ ἀμπελώνων, γῆν ἐλαίου καὶ μέ
lis: & viuetis & nō moriemini. & nō audiatis
λιτος, καὶ ζήσεσθε καὶ οὐκ ἀποθανεῖσθε. καὶ μὴ ἀκούετε

in ieruſalem. Nunc igi
tur tranſite ad
dñm meū regem aſſy
riorum: & dabo vobis
duo milia equorū: & vi
dete an hēre valeatis a
ſcenſores eorū. Et quō
poteſtis reſiſtere ante
vnū ſatrapam de ſeruis
dñi mei minimis. An
fiduciam habes in egy
pto propter currus
& equites? Nunqd ſine
domini voluntate
aſcendi ad locū iſtum
vt demolirer eum?
Dñs dixit mihi. Aſcē
de ad terram
hanc: & demolire eam.
Dixerunt aūt hellachī
filius helchie & ſobna
ſcriba & ioahe rapſaci.
Precamur vt loq̄ris no
bis ſeruis tuis ſyriace:
ſiquidē intelligimꝰ hāc
linguā: & non loquaris
nobis iudaice audiente
populo qui eſt ſuper
murū. Rñditq; eis ra
pſaces dicens. Nūquid
ad dñm tuū & ad te mi
ſit me dñs meus vt loq̄
rer ſermones hos & nō
potius ad
viros qui ſedent ſuper
murum vt comedant
ſtercora ſua: & bibant
vrinam ſuam
vobiſcū. Stetit itaq; ra
pſaces & exclamauit vo
ce magna iudaice: & a
it. Audite
verba regis magni re
gis aſſyriorum. Hec
dicit rex. Non vos ſe
ducat
ezechias. Non eñi po
terit eruere
vos de manu mea: ne
q; fiduciā vobis tribuat
ſuper dominū dicens.
Eruens
liberabit nos dñs: &
non tradetur
ciuitas hec in māu re
gis aſſyriorum.
Nolite audire ezechiā.
Hec enim dicit
rex aſſyriorū. Facite
mecū qđ vobis ē vtile:
& egredimini ad me.
Et comedet vnuſquiſ
q; de vinea ſua: & de fi
cu ſua: & bibetis aq̄s de
ciſternis veſtris: donec
veniā & trāſferā vos in
terrā q̄ ſimilis eſt terre vr̄e
in terrā fructiferā & fer
tilē vini: terrā panis &
vinearū: terrā oliuarū
& olei ac mellis: & viue
tis: & nō moriemini.
Nolite audire

ערב בירושלם׃ ועתה התערב נא את
נתן אדני את מלך אשור ואתנה לך
יכל אלפים סוסים אם תוכל לתת לך
שוב פנה רכבים עליהם׃ ואיך תשיב את פני
פחה פחת אחד עבדי אדני הקטנים
בטח ותבטח לך על מצרים לרכב
ולפרשים׃ עתה המבלעדי יהוה
עלה קום עליתי על המקום הזה להשחתו
שחת יהוה אמר אלי עלה על הארץ
הזאת והשחיתה׃ ויאמר אליקים
בן חלקיהו ושבנה ויואח אל רבשקה
דבר נא אל עבדיך ארמית כי
שמעים אנחנו ואל תדבר עמנו
דבר יהודית באזני העם אשר על
ידה החמה׃ ויאמר אליהם רבשקה העל
אדניך ואליך שלחני אדני לדבר
את הדברים האלה הלא על
האנשים הישבים על החמה לאכל
חור שתה את חריהם ולשתות את שיניהם
עמד קרא עמכם׃ ויעמד רבשקה ויקרא בקול
גדל אמר גדול יהודית וידבר ויאמר שמעו
דבר המלך הגדול מלך אשור׃ כה
נשא אמר המלך אל ישא לכם
יכל נצל חזקיהו כי לא יוכל להציל
בטח אתכם מידו׃ ואל יבטח אתכם
חזקיהו אל יהוה לאמר הצל
נתן יצילנו יהוה ולא תנתן את
העיר הזאת ביד מלך אשור׃
שמע אל תשמעו אל חזקיהו כי כה אמר
עשה מלך אשור עשו אתי ברכה
יצא וצאו אלי ואכלו איש גפנו ואיש
שתה בור תאנתו ושתו איש מי ברו׃ עד
בוא באי ולקחתי אתכם אל ארץ
ירש כארצכם ארץ דגן ותירוש ארץ
צהר לחם וכרמים ארץ זית יצהר ודבש
חיה מות וחיו ולא תמתו ואל תשמעו

אל חזקיהו כי יסית אתכם לאמר יהוה יצילנו: ההצל הצילו אלהי הגוים איש את ארצו מיד מלך אשור: איה אלהי חמת וארפד איה אלהי ספרוים הנע ועוה כי הצילו את שמרון מידי: מי בכל אלהי הארצות אשר הצילו את ארצם מידי כי יציל יהוה את ירושלם מידי: והחרישו העם ולא ענו אתו דבר כי מצות המלך היא לאמר לא תענהו: ויבא אליקים בן חלקיה אשר על הבית ושבנא הספר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגדו לו דברי רבשקה:

Cap.xix.

ויהי כשמע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו ויתכס בשק ויבא בית יהוה: וישלח את אליקים אשר על הבית ושבנא הספר ואת זקני הכהנים מתכסים בשקים אל ישעיהו הנביא בן אמוץ: ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו יום צרה ותוכחה ונאצה היום הזה כי באו בנים עד משבר וכח אין ללדה: אולי ישמע יהוה אלהיך את כל דברי רבשקה אשר שלחו מלך אשור אדניו לחרף אלהים חי והוכיח בדברים אשר שמע יהוה אלהיך ונשאת תפלה בעד השארית הנמצאה: ויבאו עבדי המלך חזקיהו אל ישעיהו: ויאמר להם ישעיהו כה תאמרון אל אדניכם כה אמר יהוה אל תירא מפני הדברים אשר שמעת אשר גדפו נערי מלך אשור אתי: הנני נתן בו רוח ושמע שמועה ושב לארצו והפלתיו בחרב

ezechiam qui vos decipit: dicens. Dñs liberabit nos. Nūquid liberauerunt dii gentium terrā ſuā de manu regis aſſyriorū? Vbi eſt deus emath & arphat? Vbi eſt deus ſepharuaim ana & aua? Nūquid liberauerūt ſamariam de manu mea? Qui nā illi ſunt in vniuerſis diis terrarū, q eruerunt regionē ſuā de manu mea: vt poſſit eruere dñs ierusalē de manu mea? Tacuit itaq populus & nō rñdit ei quicq̄. Siquidē p̄ceptū regis acceperant: vt nō rñderet ei. Venitq eliachim filius helchie prepoſitus domus & ſobna ſcriba & ioahe filius aſaph a commētariis ad ezechiam ſciſſis veſtibus: & nunciauerunt ei verba rapſacis. 19.

Qve cum audiſſet ezechias rex ſcidit veſtimēta ſua: & optus eſt ſacco. Ingreſſuſq eſt domū dñi & miſit eliachim p̄poſitum domus: & ſobnam ſcribam: & ſenes de ſacerdotibus opertos ſaccis ad eſaiā p̄phetā filium amos. Qui dixerūt. Hec dicit ezechias. Dies tribulatiōis & increpationis & blaſphemie dies iſte. Venerūt filii vſq ad partū: & vires nō habet parturiēs. Si forte audiat dñs deus tuus vniuerſa verba rapſacis quem miſit rex aſſyriorū dñs ſuus vt exp̄braret deū viuentē & argueret verbis q̄ audiuit dominus deus tuus: & fac orationē pro reliquiis que repte ſūt. Venerunt ergo ſerui regis ezechie ad eſaiā. Dixitq eis eſaias. Hec dicetis dño vro: hec dicit dñs. Noli timere a facie ſermonū quos audiſti quibus blaſphemauerūt pueri regis aſſyriorum me. Ecce ego imittā ei ſpiritū: & audiet p̄nūciū & reuertetur in terrā ſuā: & deiiciam eum gladio

ezechie: qui decipit vos dicēs: dñs liberauit vos.
ἐζεκίου, ὅτι ἀπατᾷ ὑμᾶς λέγων, κύριος ἐξελεῖται ὑμᾶς.
nūquid eruētes liberauerūt dei gētiū vnuſquiſq; terrā
μὴ ῥυόμενοι ἐρύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν ἕκαστος τὴν γῆν
ſuam de manu regis aſſyriorū? vbi ſunt
αὐτοῦ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων; ποῦ εἰσιν οἱ
dei emath ꝛ arphad? ꝛ vbi ſunt dei ſeppharuin hana ꝛ aua? nūquid liberauerūt ſamariam de
θεοὶ αἰμὰθ καὶ ἀρφάδ; καὶ ποῦ εἰσιν οἱ θεοὶ σεπφαρουὶν ἀνὰ καὶ ἀουά; μὴ ἐξείλαντο τὴν σαμάρειαν ἐκ
manu mea? quis in vniuerſis diis terrarū q eruerit terrā ſuā de manu mea: qr eruet dominus hieruſalem de manu mea? ꝛ tacuerunt
χειρός μου; τίς ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν γαιῶν ὃς ἐξείλετο τὴν γῆν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου, ὅτι ἐξελεῖται κύριος τὴν ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου; καὶ ἐσιώπησαν
ꝛ nō rñderunt ei verbū: quia p̄ceptū regis hoc dicētis: nō rñdebitis ei.
καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ λόγον, ὅτι ἐντολὴ τοῦ βασιλέως αὕτη λέγοντος, οὐκ ἀποκριθήσεσθε αὐτῷ.
ꝛ ingreſſus eſt eliachim filius chelcie p̄poſitus domus ꝛ ſobna ſcriba: ꝛ ioach filius aſaph a cōmentariis ad ezechiā ſciſſis veſtibus ꝛ nūtiauerūt ei verba rapſacis.
καὶ εἰσῆλθεν ἐλιακὶμ ὁ τοῦ χελκίου ὁ οἰκονόμος καὶ σόβνας ὁ γραμματεύς, καὶ ἰωὰχ ὁ τοῦ ἀσὰφ ὁ ἀναμιμνήσκων πρὸς ἐζεκίαν διερρηχότες τὰ ἱμάτια καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ τοὺς λόγους ῥαψάκου.

Ca.19.

Et factū ē vt audiuit rex ezechias: ſcidit veſtimēta ſua ꝛ indutus eſt ſacco ꝛ ingreſſus ē in domū dñi: ꝛ miſit eliachim p̄poſitū domus: ꝛ ſomnā ſcribam ꝛ ſeniores ſacerdotū opertos ſaccis ad eſaiam filiū amos prophetā. ꝛ dixerūt ad eum:
Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ ἀπέστειλεν ἐλιακὶμ τὸν οἰκονόμον, καὶ σοβνὰν τὸν γραμματέα καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῶν ἱερέων περιβεβλημένους σάκκους πρὸς ἠσαΐαν υἱὸν ἀμὼς τὸν προφήτην. καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν,

Eſai. 37.a.

hec dicit ezechias: dies tribulatiōis ꝛ increpatiōis ꝛ irritationis dies iſte: qr venerūt filii vſq ad dolores partus ꝛ nō eſt robur pariēti: ſi forte audiet dñs deus tuus vniuerſa verba rapſacis: quē miſit eū rex aſſyriorū dominus ſuus vt exp̄braret deū viuētē ꝛ argueret in verbis que audiuit dñs deus tuus: ꝛ accipies orationem pro reliquiis que reperte ſunt.
τάδε λέγει ἐζεκίας, ἡμέρα θλίψεως καὶ ἐλεγμοῦ καὶ παροργισμοῦ ἡ ἡμέρα αὕτη, ὅτι ἦλθον οἱ υἱοὶ ἕως ὠδίνων καὶ οὐκ ἔστιν ἰσχὺς τῇ τικτούσῃ, εἴπως εἰσακούσεται κύριος ὁ θεός σου πάντας τοὺς λόγους ῥαψάκου, ὃν ἀπέστειλεν αὐτὸν βασιλεὺς ἀσσυρίων ὁ κύριος αὐτοῦ ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα καὶ ἐλέγχειν ἐν λόγοις οὓς ἤκουσεν κύριος ὁ θεός σου, καὶ λήψῃ προσευχὴν ὑπὲρ τοῦ λείμματος τοῦ εὑρισκομένου.
ꝛ venerūt ſerui regis ezechie ad eſaiam. ꝛ dixit eis eſaias: ſic dicetis ad dominū vrm: hec dicit dñs: ne timeas a ſermōibus quos audiſti: quibus blaſphemauerūt in me pueri regis aſſyriorū: ecce ego do ſpūm in eo: ꝛ audiet nuntium: ꝛ reuertetur in terrā ſuā: ꝛ deiiciam eū in gladio
καὶ ἦλθον οἱ παῖδες βασιλέως ἐζεκίου πρὸς ἠσαΐαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἠσαΐας, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν, τάδε λέγει κύριος, μὴ φοβηθῇς ἀπὸ τῶν λόγων ὧν ἤκουσας, ὧν ἐβλασφήμησαν εἰς ἐμὲ τὰ παιδάρια τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι πνεῦμα ἐν αὐτῷ, καὶ ἀκούσεται ἀγγελίαν, καὶ ἀποστραφήσεται εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ καταβαλῶ αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ

B

in terra ſua. ꝛ reuerſus eſt rapſaces ꝛ inuenit regem aſſyriorū pugnātē cōtra lobna: qr audierat q receſſit de lachis. ꝛ audiuit rex aſſyriorū de tharaca rege ethiopū dicentiū: ecce egreſſus eſt vt pugnet cū te. ꝛ reuerſus eſt ꝛ miſit nuncios ad ezechiā dicēs:
ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστρεψε ῥαψάκης καὶ εὗρε τὸν βασιλέα ἀσσυρίων πολεμοῦντα ἐπὶ λοβνά, ὅτι ἤκουσεν ὅτι ἀπῆρεν ἀπὸ λάχις. καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τῶν ἀσσυρίων περὶ θαρακὰ βασιλέως τῶν αἰθιόπων λεγόντων, ἰδοὺ ἐξελήλυθε τοῦ πολεμῆσαί σε. καὶ ἀπέστρεψεν καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἐζεκίαν λέγων,
hec dicetis ad ezechiā regē iuda: nō te ſeducat deus tuus in quo tu fiduciā habes in eo dicens: non tradetur hieruſalem in manus regis aſſyriorū. ecce tu audiſti oia q̄cūq fecerūt reges aſſyriorū vniuerſis terris: quō vaſtauerūt eas: ꝛ quō tu liberaberis? nūquid liberauerūt dii gētiū quos vaſtauerūt patres mei gozan ꝛ charran ꝛ raſeph ꝛ filios aden q in thalaſſar. vbi eſt rex emath ꝛ rex arphad ꝛ rex ciuitatis ſeppharuim hana ꝛ aua.
τάδε ἐρεῖτε πρὸς ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα, μή σε ἀπατάτω ὁ θεός σου ἐφ᾽ ᾧ σὺ πέποιθας ἐπ᾽ αὐτῷ λέγων, οὐ μὴ παραδοθῇ ἱερουσαλὴμ εἰς χεῖρας βασιλέως ἀσσυρίων. ἰδοὺ σὺ ἤκουσας πάντα ὅσα ἐποίησαν βασιλεῖς ἀσσυρίων πάσαις ταῖς γαῖς, ὡς ἐξολοθρεῦσαι αὐτάς, καὶ πῶς σὺ ῥυσθήσῃ; μὴ ἐξείλαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν οὓς διέφθειραν οἱ πατέρες μου τήν τε γωζὰν καὶ τὴν χαρρὰν καὶ ῥασὲφ καὶ τοὺς υἱοὺς ἐδὲν τοὺς ἐν θαλασσάρ. ποῦ ἐστιν ὁ βασιλεὺς αἱμὰθ καὶ ὁ βασιλεὺς ἀρφὰδ καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως σεπφαρουὶμ ἀνὰ καὶ ἀουά.

C

ꝛ accepit ezechias litteras a nuntiis ꝛ legit eas: ꝛ aſcēdit in domū dñi: ꝛ expādit eas ezechias in cōſpectu dñi: ꝛ orauit ezechias ad dominū dicēs: dñe deus iſrael q ſedes ſup cherubim tu es deus ſolus in oibus regnis terre: tu feciſti celū ꝛ trā: inclina dñe aurē tuā ꝛ audi: aperi domine oculos tuos ꝛ vide: ꝛ audi verba ſennacherib: que miſit vt exp̄braret deū viuētem. vere enī dñe deſolauerūt reges aſſyriorū gētes ꝛ oēm terrā eoꝝ: ꝛ dederunt deos eoꝝ in ignē: nō enī erāt dei ſed opa manuū hominū ligna ꝛ lapides: ꝛ perdiderūt eos. ꝛ nūc dñe deus nr̄ libera nos de manu eius: ꝛ ſciant oia regna terre: q tu es dñs deus ſolus. ꝛ miſit eſaias filius amos ad ezechiam
καὶ ἔλαβεν ἐζεκίας τὰ βιβλία ἐκ τῶν ἀγγέλων καὶ ἀνέγνω αὐτά, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰ ἐζεκίας ἐνώπιον κυρίου, καὶ προσηύξατο ὁ ἐζεκίας πρὸς κύριον λέγων, κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσον, ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε, καὶ ἄκουσον τῶν λόγων σενναχηρίβ, οὓς ἀπέστειλεν ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα. ἐπ᾽ ἀληθείᾳ γὰρ κύριε ἠρήμωσαν βασιλεῖς ἀσσυρίων τὰ ἔθνη καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἔδωκαν τοὺς θεοὺς αὐτῶν εἰς τὸ πῦρ, οὐ γὰρ ἦσαν θεοὶ ἀλλ᾽ ἢ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων ξύλα καὶ λίθοι, καὶ ἀπώλεσαν αὐτούς. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ γνώτωσαν πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς, ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς μόνος. καὶ ἀπέστειλεν ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς πρὸς ἐζεκίαν

D

in terra ſua. Reuerſus ē ergo rapſaces & inuēit regē aſſyriorum expugnārē lobnā. Audierat eī q receſſiſſet de lachis. Cūq audiſſet de tharacha rege ethiopie: dicens. Ecce egreſſꝰ ē vt pugnet aduerſum te: & iret contra eū: miſit nuncios ad ezechiam dicens. Hec dicite ezechie regi iuda. Non te ſeducat deꝰ tuus in quo habes fiduciā: neq dicas. Non tradetur ieruſalē in manꝰ regis aſſyriorū. Tu enī ipſe audiſti q̄ fecerūt reges aſſyriorum vniuerſis terris: quō vaſtauerūt eas: tu ergo ſolus poteris liberari? Nūquid liberauerūt dii gētium ſingulos quos vaſtauerūt patres mei gozan: videlicet & arā & reſeph & filios eden q erāt i thelaſſar? Vbi eſt rex emath & rex arphat & rex ciuitatis ſepharuaim ana & aua? Itaq cum accepiſſet ezechias litteras de manu nūciorū: & legiſſet eas: aſcendit in domū dñi & expādit eas corā dño: & orauit in conſpectu eiꝰ dicēs. Domine deus iſrael qui ſedes ſuper cherubin: tu es deus ſolus regū omnium terre: tu feciſti celum & terram. Inclina aurē tuā: & audi. Apí dñe oculos tuos & vide: & audi oīa verba ſennacherib: que miſit vt exp̄braret deum viuentem. Vere dñe diſſipauerūt reges aſſyriorum gentes & terras omnium: & miſerunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii: ſed opera manuū hominum ex ligno & lapide: & p̄diderunt eos. Nūc igitur dñe deꝰ nr̄ ſaluos nos fac de manu eoꝝ: vt ſciāt oīa regna terre: quia tu es dominus deus ſolus. Miſit āt eſaias filius amos ad ezechiam.

בארצו: וישב רבשקה וימצא את מלך אשור נלחם על לבנה כי שמע כי נסע מלכיש: וישמע אל תרהקה מלך כוש לאמר הנה יצא להלחם אתך וישב וישלח מלאכים אל חזקיהו לאמר: כה תאמרון אל חזקיהו מלך יהודה לאמר אל ישאך אלהיך אשר אתה בטח בו לאמר לא תנתן ירושלם ביד מלך אשור: הנה אתה שמעת את אשר עשו מלכי אשור לכל הארצות להחרימם ואתה תנצל: ההצילו אתם אלהי הגוים אשר שחתו אבתי את גוזן ואת חרן ורצף ובני עדן אשר בתלאשר: איו מלך חמת ומלך ארפד ומלך לעיר ספרוים הנע ועוה: ויקח חזקיהו את הספרים מיד המלאכים ויקראם ויעל בית יהוה ויפרשהו חזקיהו לפני יהוה: ויתפלל חזקיהו לפני יהוה ויאמר יהוה אלהי ישראל ישב הכרבים אתה הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ אתה עשית את השמים ואת הארץ: הטה יהוה אזנך ושמע פקח יהוה עיניך וראה ושמע את דברי סנחריב אשר שלחו לחרף אלהים חי: אמנם יהוה החריבו מלכי אשור את הגוים ואת ארצם: ונתנו את אלהיהם באש כי לא אלהים המה כי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן ויאבדום: ועתה יהוה אלהינו הושיענו נא מידו וידעו כל ממלכות הארץ כי אתה יהוה אלהים לבדך: וישלח ישעיהו בן אמוץ אל חזקיהו

לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶל סַנְחֵרִב
מֶלֶךְ אַשּׁוּר שָׁמָעְתִּי: זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו בָּזָה לְךָ לָעֲגָה לְךָ
בְּתוּלַת בַּת צִיּוֹן אַחֲרֶיךָ רֹאשׁ
הֵנִיעָה בַּת יְרוּשָׁלָםִ: אֶת מִי חֵרַפְתָּ
וְגִדַּפְתָּ וְעַל מִי הֲרִימוֹתָ קּוֹל וַתִּשָּׂא
מָרוֹם עֵינֶיךָ עַל קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:
בְּיַד מַלְאָכֶיךָ חֵרַפְתָּ אֲדֹנָי וַתֹּאמֶר
בְּרֹב רִכְבִּי אֲנִי עָלִיתִי מְרוֹם הָרִים
יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן וְאֶכְרֹת קוֹמַת אֲרָזָיו
מִבְחוֹר בְּרֹשָׁיו וְאָבוֹאָה מְלוֹן קִצּוֹ
יַעַר כַּרְמִלּוֹ: אֲנִי קַרְתִּי וְשָׁתִיתִי
מַיִם זָרִים וְאַחְרִב בְּכַף פְּעָמַי כֹּל
יְאֹרֵי מָצוֹר: הֲלֹא שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק
אֹתָהּ עָשִׂיתִי לְמִימֵי קֶדֶם וִיצַרְתִּיהָ
עַתָּה הֲבֵאתִיהָ וּתְהִי לְהַשְׁאוֹת גַּלִּים
נִצִּים עָרִים בְּצֻרוֹת: וְיֹשְׁבֵיהֶן
קִצְרֵי יָד חַתּוּ וַיֵּבֹשׁוּ הָיוּ עֵשֶׂב
שָׂדֶה וִירַק דֶּשֶׁא חֲצִיר גַּגּוֹת וּשְׁדֵפָה
לִפְנֵי קָמָה: וְשִׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ וּבֹאֲךָ
יָדָעְתִּי וְאֵת הִתְרַגֶּזְךָ אֵלָי: יַעַן
הִתְרַגֶּזְךָ אֵלַי וְשַׁאֲנַנְךָ עָלָה בְאָזְנָי
וְשַׂמְתִּי חַחִי בְּאַפֶּךָ וּמִתְגִּי בִּשְׂפָתֶיךָ
וַהֲשִׁבֹתִיךָ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר בָּאתָ
בָּהּ: וְזֶה לְּךָ הָאוֹת אָכוֹל הַשָּׁנָה
סָפִיחַ וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית סָחִישׁ
וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית זִרְעוּ וְקִצְרוּ
וְנִטְעוּ כְרָמִים וְאִכְלוּ פִרְיָם: וְיָסְפָה
פְּלֵיטַת בֵּית יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה
שֹׁרֶשׁ לְמָטָּה וְעָשָׂה פְרִי לְמָעְלָה:
כִּי מִירוּשָׁלַםִ תֵּצֵא שְׁאֵרִית
וּפְלֵיטָה מֵהַר צִיּוֹן קִנְאַת יְהוָה
צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹּאת: לָכֵן כֹּה אָמַר
יְהוָה אֶל מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא יָבֹא אֶל
הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא יוֹרֶה שָׁם חֵץ וְלֹא יְקַדְּמֶנָּה

dicens. Hec dicit dñs deus iſrael. Que deprecatus es me ſuper ſennacherib rege aſſyriorū: audiui. Iſte eſt ſermo quem locutus eſt dñs de eo: ſpreuit te & ſubſannauit te virgo filia ſyon: poſt tergū tuum caput mouit filia ieruſalem. Cui exprobraſti. & quem blaſphemaſti. Cōtra quē exaltaſti vocē tuā? & eleuaſti in excelſum oculos tuos cōtra ſctm̄ iſrael. Per manū ſeruorū tuorū exprobraſti dño & dixiſti. In multitudine curruū meorū aſcēdi excelſa mōtiū in ſūmitate libani: & ſuccidi ſublimes cedros eius & electas abietes illius. Et ingreſſus ſum vſq; ad terminos eius: & ſaltū carmeli eius ego ſuccidi. Et bibi aquas alienas: & ſiccaui veſtigiis pedū meorū oēs aq̄s clauſas. Nunqd nō audiſti qd ab initio fecerī? Ex dieb9 antiquis plaſmaui illud: & nūc adduxi. Erūtq; in ruinā colliū cōpugnantiū citates munite. Et q ſedēt in eis hūiles manu. Cōtremuerūt & cōfuſi ſūt: facti ſūt velut fenū agri & virēs herba tectorū q̄ arefacta ē āñq̄ veniret ad maturitatē. Hitaculū tuū & egreſſum tuū & itroitū tuū & viā tuā ego pſciui: & furorē tuū cōtra me. Inſaniſti ī me: & ſupbia tua aſcēdit in aures meas. Ponā itaq; circulū ī naribꝰ tuis & camū in labiis tuis: & reducā te in viā p quā vēiſti. Tibi āt ezechia hoc erit ſignū. Cōede hoc āno q̄ repperis: in ſcdo āt āno q̄ ſpōte naſcūtur. Porro ī tertio āno ſemiate & metite: plātate vīeas & comedite fructꝰ earū. Et quodcūq; reliquū fuerit d' domo iuda mittet radicē deorſū: & faciet fructū ſurſum. De ieruſalē qppe egredietur reliq̄e: & qd ſaluetur d' mōte ſyō. zelꝰ dñi exercituum faciet hoc. Quāobrē hec dicit dominꝰ de rege aſſyriorū. Nō igredietur vrbem hāc: nec mittet ī eā ſa

λέγων, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ἤκουσα ἃ προσηύξω πρός με περὶ σενναχηρὶβ βασιλέως ἀσσυρίων. οὗτος ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτόν, ἐφαύλισέ σε καὶ ἐμυκτήρισέ σε παρθένος θυγάτηρ σιών, ἐπὶ σοὶ κεφαλὴν ἐκίνησε θυγάτηρ ἱερουσαλήμ. τίνα ὠνείδισας καὶ ἐβλασφήμησας; καὶ ἐπὶ τίνα ὕψωσας τὴν φωνήν σου καὶ ἦρας εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμούς σου; εἰς τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ. ἐν χειρὶ ἀγγέλων σου ὠνείδισας τὸν κύριον, καὶ εἶπας ἐν τῷ πλήθει τῶν ἁρμάτων μου ἐγὼ ἀνέβην εἰς ὕψος ὀρέων μέρους τοῦ λιβάνου, καὶ ἔκοψα τὸ μέγεθος τῆς κέδρου αὐτοῦ, τὰ ἐκλεκτὰ κυπαρίσσων αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς μέρος δρυμοῦ τοῦ καρμήλου. ἐγὼ ἔψυξα καὶ ἔπιον ὕδατα ἀλλότρια, καὶ ἐξήρανα αὐτὰ, τῷ ἴχνει τῶν ποδῶν μου πάντας ποταμοὺς συνοχῆς. οὐκ ἤκουσας ὅτι μακρόθεν ἐγὼ ἐποίησα αὐτήν; ἐξ ἡμερῶν ἀρχῆς ἔπλασα αὐτήν, καὶ νῦν ἤγαγον αὐτήν. καὶ ἐγένετο εἰς ἐπάρσεις ἀποικεσιῶν μαχίμων, πόλεις ὀχυράς. καὶ οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐταῖς ἠσθένησαν τῇ χειρί, ἔπτηξαν καὶ κατῃσχύνθησαν. ἐγένοντο ὡς χόρτος ἀγροῦ καὶ χλωρὰ βοτάνη, ὡς χλόη δωμάτων καὶ πάτημα ἀπέναντι ἑστηκότος. καὶ τὴν καθέδραν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου καὶ τὴν εἴσοδόν σου ἔγνων, καὶ τὸν θυμόν σου ἐπ' ἐμέ. διὰ τὸ ὀργισθῆναί σε ἐπ' ἐμέ, καὶ τὸ στρῆνός σου ἀνέβη εἰς τὰ ὦτά μου, καὶ ἐμβαλῶ τὰ ἄγκιστρά μου εἰς τοὺς μυκτῆράς σου, καὶ χαλινὸν ἐν τοῖς χείλεσί σου, καὶ ἀποστρέψω σε ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθες ἐν αὐτῇ. καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον, φαγὴ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον αὐτόματα, καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τὰ αὐτόματα, καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ σπορὰ καὶ ἄμητος καὶ φυτεύσετε ἀμπελῶνας καὶ φάγεσθε τὸν καρπὸν αὐτῶν. καὶ προσθήσει τὸ διασεσωσμένον οἴκου ἰούδα τὸ ὑπολειφθὲν ῥίζαν κάτω καὶ ποιήσει καρπὸν ἄνω, ὅτι ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσεται κατάλειμμα, καὶ ἀνασῳζόμενος ἐξ ὄρους σιών, ὁ ζῆλος κυρίου τῶν δυνάμεων ποιήσει ταῦτα. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος πρὸς βασιλέα ἀσσυρίων, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ οὐ τοξεύσει ἐκεῖ βέλος καὶ οὐ

προφθάσει αὐτὴν θυρεός, οὐδὲ μὴ προχέῃ ἐπ' αὐτὴν πρόσχωμα. καὶ τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθεν ἐν αὐτῇ ἀποστραφήσεται, καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐκ εἰσελεύσεται, φησὶ κύριος. καὶ ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης τοῦ σῶσαι αὐτὴν δι' ἐμὲ καὶ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου. καὶ ἐγένετο νυκτὸς καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος κυρίου καὶ ἐπάταξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοηκοντα καὶ πέντε χιλιάδας. καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωΐ, καὶ ἰδοὺ πάντες σώματα νεκρά. καὶ ἀπῆρε καὶ ἐπορεύθη καὶ ἀπέστρεψε σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ κατῴκησεν ἐν νινευῆ. καὶ ἐγένετο αὐτοῦ προσκυνοῦντος ἐν τῷ οἴκῳ νεσραχ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ἀδραμέλεχ καὶ σαρασὰρ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐπάταξαν αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ, καὶ αὐτοὶ διεσώθησαν εἰς γῆν ἀραράθ. καὶ ἐβασίλευσεν ἀσορδὰν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca. 20.

A Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἠρρώστησεν ἐζεκίας ἕως θανάτου. καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν ἡσαΐας υἱὸς ἀμὼς ὁ προφήτης, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ἔντειλαι τῷ οἴκῳ σου, ὅτι ἀποθνήσκεις σὺ καὶ οὐ ζήσῃ. καὶ ἀπέστρεψεν ἐζεκίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον λέγων, ὦ δὴ κύριε μνήσθητι δὴ ὅσα περιεπάτησα ἐνώπιόν σου ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ, καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἐποίησα. καὶ ἔκλαυσεν ἐζεκίας κλαυθμῷ μεγάλῳ. καὶ ἦν ἡσαΐας ἐν τῇ αὐλῇ τῇ μέσῃ, καὶ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο πρὸς αὐτὸν λέγων, ἐπίστρεψον, καὶ ἐρεῖς πρὸς ἐζεκίαν τὸν ἡγούμενον τοῦ λαοῦ μου, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου καὶ εἶδον τὰ δάκρυά σου, ἰδοὺ ἐγὼ ἰάσομαί σε. τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναβήσῃ εἰς οἶκον κυρίου, καὶ προσθήσω ἐπὶ τὰς ἡμέρας σου δεκαπέντε ἔτη. καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων ῥύσομαί σε καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης δι' ἐμὲ καὶ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου. καὶ εἶπεν ἡσαΐας, λαβέτωσαν παλάθην σύκων

B

gittam: nec occupabit eā clipeus: nec circūdabit eam munitio. Per viā qua venit: reuertetur: & ciuitatē hāc non ingredietur dicit dñs. Protegāq; vrbē hāc & ſaluabo eam ppter me & ppter dauid ſeruum meum. Factū eſt igitur ī nocte illa venit āgelus dñi: & pcuſſit in caſtris aſſyriorum cētū octogīta quinq; milia. Cumq; diluculo ſurrexiſſet vidit omnia corpa mortuorū. & recedēs abiit & reuerſus eſt ſenacherib rex aſſyriorū: & manſit in Niniue. Cumq; adoraret in templo neſrach deū ſuū adramelech & ſaraſar filii eius percuſſerūt eū gladio: fugerūtq; ī terrā armeniorū: & regnauit aſaraddō filiꝰ eiꝰ p eo. zo.

IN diebus illis egrotauit ezec[hias] vſq; ad mortem: & venit ad eum eſaias filius amos pphetes: dixitq; ei. Hec dicit dñs deus. Precipe domui tue. Morieris ei tu & nō viues. Qui cōuertit faciē ſuā ad parietem & orauit dñm dicēs. Obſecro domine memento queſo quomodo ambulauerim coram te in veritate & in corde perfecto: & qd placitū eſt corā te fecerim. Fleuit itaq; ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur eſaias mediam ptē atrii: factus eſt ſermo domini ad eum dicens. Reuertere & dic ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus dauid patris tui. Audiui orationē tuā: & vidi lachrymam tuam: & ecce ſanaui te. Die tertio aſcēdes templū dñi: & addam diebus tuis quindecim annos. Sed & de manu regis aſſyriorum liberabo te & ciuitatem hanc: & protegam vrbē iſtā propter me & ppter dauid ſeruū meum. Dixitq; eſaias. Afferte maſſam ficorū. Quā cū attuliſ

קְדָם וְלֹא יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ
סֹלְלָה: בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יָבֹא בָּהּ יָשׁוּב
וְאֶל הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבֹא נְאֻם יְהוָה:
וְגַנּוֹתִי אֶל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ
לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי: וַיְהִי
בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא מַלְאַךְ יְהוָה וַיַּךְ
בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה שְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה
אָלֶף וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם
פְּגָרִים מֵתִים: וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב
סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיֵּשֶׁב בְּנִינְוֵה:
וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית נִסְרֹךְ
אֱלֹהָיו וְאַדְרַמֶּלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר בָּנָיו
הִכֻּהוּ בַחֶרֶב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ
אֲרָרָט וַיִּמְלֹךְ אֵסַר חַדֹּן בְּנוֹ תַּחְתָּיו:

Cap. xx.

בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ
לָמוּת וַיָּבֹא אֵלָיו יְשַׁעְיָהוּ בֶן אָמוֹץ
הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה
צַו לְבֵיתֶךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה:
וַיַּסֵּב אֶת פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל
אֶל יְהוָה לֵאמֹר: אָנָּה יְהוָה זְכָר
נָא אֵת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ
בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ
עָשִׂיתִי וַיֵּבְךְּ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל:
וַיְהִי יְשַׁעְיָהוּ לֹא יָצָא חָצֵר
הַתִּיכֹנָה וּדְבַר יְהוָה הָיָה אֵלָיו
לֵאמֹר: שׁוּב וְאָמַרְתָּ אֶל חִזְקִיָּהוּ
נְגִיד עַמִּי כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
דָּוִד אָבִיךָ שָׁמַעְתִּי אֶת
תְּפִלָּתֶךָ רָאִיתִי אֶת דִּמְעָתֶךָ
הִנְנִי רֹפֶא לָךְ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
תַּעֲלֶה בֵּית יְהוָה: וְהֹסַפְתִּי עַל יָמֶיךָ
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמִכַּף מֶלֶךְ
אַשּׁוּר אַצִּילְךָ וְאֵת הָעִיר הַזֹּאת
וְגַנּוֹתִי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְמַעֲנִי
וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי: וַיֹּאמֶר
יְשַׁעְיָהוּ קְחוּ דְּבֶלֶת תְּאֵנִים וַיִּקְחוּ

וישימו על השחין ויחי ויאמר
חזקיהו אל ישעיהו מה אות כי
ירפא יהוה לי ועליתי ביום
השלישי בית יהוה׃ ויאמר ישעיהו
זה לך האות מאת יהוה כי יעשה
יהוה את הדבר אשר דבר הלך
הצל עשר מעלות אם ישוב עשר
מעלות׃ ויאמר יחזקיהו נקל לצל
לנטות עשר מעלות לא כי ישוב
הצל אחרנית עשר מעלות׃ ויקרא
ישעיהו הנביא אל יהוה וישב את
הצל במעלות אשר ירדה במעלות
אחז אחרנית עשר מעלות׃ בעת
ההיא שלח בראדך בלאדן בן בלאדן
מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו
כי שמע כי חלה חזקיהו׃ וישמע
עליהם חזקיהו ויראם את כל בית
נכתה את הכסף ואת הזהב ואת
הבשמים ואת שמן הטוב ואת בית
כליו ואת כל אשר נמצא באצרתיו
לא היה דבר אשר לא הראם חזקיהו
בביתו ובכל ממשלתו׃ ויבא ישעיהו
הנביא אל המלך חזקיהו ויאמר
אליו מה אמרו האנשים האלה
ומאין יבאו אליך ויאמר חזקיהו
מארץ רחוקה באו מבבל׃ ויאמר
מה ראו בביתך ויאמר חזקיהו את
כל אשר בביתי ראו לא היה דבר
אשר לא הראיתים באצרתי׃
ויאמר ישעיהו אל חזקיהו שמע
דבר יהוה׃ הנה ימים באים ונשא
כל אשר בביתך ואשר אצרו
אבתיך עד היום הזה בבלה לא
יותר דבר אמר יהוה׃ ומבניך אשר
יצאו ממך אשר תוליד יקחו
והיו סריסים בהיכל מלך בבל׃

ſent & poſuiſſent ſuper vlcus eius: curatus eſt. Dixerat autem ezechias ad eſaiā. Quod erit ſignum quia dñs me ſanabit: & quia aſcenſurus ſum die tertia templū dñi? Cui ait eſaias. Hoc erit ſignū a domino quod facturus ſit dñs ſermonē quē locutus eſt. Vis vt aſcēdat vmbra decē lineis: aut vt reuertatur totidem gradibus? Et ait ezechias. Facile eſt vmbrā creſcere decem lineis. Nec hoc volo vt fiat: ſed vt reuertatur retrorſū decē gradibus. Inuocauit itaq́ʒ eſaias ꝓpheta dñm: & reduxit vmbrā ꝑ lineas quibus iā deſcēderat in horologio achaz retrorſū decē gradibus. In tpe illo miſit merodach baladan filius baladā rex babyloniorū litteras & mūera ad ezechiam: audierat enim quod egrotaſſet ezechias. Letatus eſt aūt in aduētu eorū ezechias: & oñdit eis domū aromatū & aurum & argētū & pigmenta varia: vnguēta quoq́ʒ & domū vaſorū ſuorū: & oia q̄ habere poterat in theſauris ſuis. Nō fuit verbū qd nō monſtraſſet eis ezechias i domo ſua & ī oī ptāte ſua. Venit autē eſaias ꝓpheta ad regē ezechiam: dixitq́ʒ ei. Quid dixerūt viri iſti: aut vnde venerunt ad te? Cui ait ezechias. De terra longinq̄ venerunt ad me de babylōe. At ille rñdit. Quid viderūt ī domo tua? Ait ezechias. Oia q̄cunq́ʒ ſunt in domo mea viderūt. Nihil eſt eī qd nō mōſtrauerī eis ī theſauris meis. Dixit itaq́ʒ eſaias ezechie. Audi ſermonē dñi. Ecce dies venient: & auferentur oia q̄ ſunt in domo tua: & q̄ condiderunt pres tui vſq́ʒ in diem hāc in babylonem. Nō remanebit qcq̄ʒ ait dominus. Sed & de filiis tuis q egredientur ex te quos gñabis tollētur: & erūt eunuchi in palatio regis babylonis.

& imponant ſup vlcus & ſanaberis. & di
καὶ ἐπιθέτωσαν ἐπὶ τὸ ἕλκος καὶ ὑγιάσῃ. καὶ εἶ
xit ezechias ad eſaiam: quod ſignū quod ſana
πεν ἐζεκίας πρὸς ἠσαΐαν, τί τὸ σημεῖον ὅτι ἰάσε
bit me dñs: & aſcēdā in domū dñi die
ταί με κύριος, καὶ ἀναβήσομαι εἰς οἶκον κυρίου τῇ ἡμέ
tertia? & dixit eſaias: hoc tibi ſi
ρᾳ τῇ τρίτῃ; καὶ εἶπεν ἠσαΐας, τοῦτό σοι τὸ ση
gnū a dño: quod faciet dñs ſmonē quē lo
μεῖον παρὰ κυρίου, ὅτι ποιήσει κύριος τὸν λόγον ὃν ἐλά
cut9 eſt. ibit vmbra decē gradibus: aut reuertet
λησε. πορεύσεται ἡ σκιὰ δέκα ἀναβαθμούς, ἢ ἀναστρέψει
decē gradibus. & dixit ezechias: facile vmbrā
δέκα ἀναβαθμούς. καὶ εἶπεν ἐζεκίας, κοῦφον τὴν σκιὰν
inclinare decē gradibus: nō ſic: ſed reuerta
κλῖναι δέκα ἀναβαθμούς, οὐχ οὕτως, ἀλλ᾽ ἀποστρα
tur vmbra decē gradibus in ea q̄ retrorſū. & clama
φήτω ἡ σκιὰ δέκα ἀναβαθμοὺς εἰς τὰ ὀπίσω. καὶ ἐβόη
uit eſaias ꝓpheta ad dñm: & reuerſa eſt
σεν ἠσαΐας ὁ προφήτης πρὸς κύριον, καὶ ἐπέστρεψεν ἡ
vmbra in gradibus achaz q̄b9 deſcēdit decē
σκιὰ ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς ἄχαζ οἷς κατέβη τοὺς δέκα
gradibus in ea q̄ retrorſū. in tpe illo mi
ἀναβαθμοὺς εἰς τὰ ὀπίσω. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέ
ſit barodach filius baladā rex babylo
στειλε βαρωδὰχ υἱὸς βαλαδὰν βασιλεὺς βαβυλῶ
nis litteras & munera ad ezechiā: audiuerat enī quod
νος ἐπιστολὰς καὶ δῶρα πρὸς ἐζεκίαν, ἤκουσε γὰρ ὅτι
egrotauit ezechias. & letat9 eſt in eis ezechias: &
ἠρρώστησεν ἐζεκίας. καὶ ἐχάρη ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐζεκίας, καὶ
oſtēdit eis oēm domū aromatū & ar
ἔδειξεν αὐτοῖς πάντα τὸν οἶκον τοῦ νεχωθὰ καὶ τὸ ἀρ
gentū & aurum & aromata & oleū
γύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ ἀρώματα καὶ τὸ ἔλαιον
bonū & domū vaſorū ſuorū: & om
τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸν οἶκον τῶν σκευῶν αὐτοῦ, καὶ πάν
nia q̄cūq́ʒ iuēta ſūt in theſauris: & nō reliquit
τα ὅσα εὑρέθη ἐν τοῖς θησαυροῖς, καὶ οὐ παρέλειπεν
q̄dpiā qd nō oñdit eis ezechias in domo ſua
οὐδὲν ὃ οὐκ ἔδειξεν αὐτοῖς ἐζεκίας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ
& in oñi theſauro ſuo. & ingreſſus eſt eſaias
καὶ ἐν παντὶ θησαυρῷ αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν ἠσαΐας ὁ
propheta ad ezechiā regē & dixit ei:
προφήτης πρὸς ἐζεκίαν τὸν βασιλέα καὶ εἶπεν αὐ
quid locuti ſunt ad te viri iſti: &
τῷ, τί ἐλάλησαν πρὸς σὲ οἱ ἄνδρες οὗτοι, καὶ
vnde venerūt ad te? & dixit ezechias de tra lon
πόθεν ἥκον πρὸς σέ; καὶ εἶπεν ἐζεκίας ἐκ γῆς πόρ
ginqua venerūt ad me de babilone. & dixit eſai
ρωθεν ἥκον πρὸς με ἐκ βαβυλῶνος. καὶ εἶπεν ἠσαΐ
as: q̄d viderūt in domo tua? & dixit ezechias:
ας, τί εἶδον ἐν τῷ οἴκῳ σου; καὶ εἶπεν ἐζεκίας,
omnia q̄cūq́ʒ in domo mea viderūt: nō fuit in domo
πάντα ὅσα ἐν τῷ οἴκῳ μου εἶδον, οὐκ ἦν ἐν τῷ οἴκῳ
mea qd nō mōſtraui eis: & in theſauris
μου ὃ οὐκ ἔδειξα αὐτοῖς, καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς
meis. & dixit eſaias ad ezechiā: audi
μου. καὶ εἶπεν ἠσαΐας πρὸς ἐζεκίαν, ἄκουσον τὸν
ſermonē dñi: ecce dies veniūt dicit dñs:
λόγον κυρίου, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται φησὶ κύριος,
& auferētur oia q̄ ſūt in domo tua: & q̄cūq́ʒ
καὶ ἀρθήσεται πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ ὅσα
condiderunt patres tui vſq́ʒ in diem hanc
ἐθησαύρισαν οἱ πατέρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης
in babylonē. nō remanebit verbū dixit do
εἰς βαβυλῶνα. οὐχ ὑπολειφθήσεται ῥῆμα εἶπε κύ
minus. & a filiis tuis q egreſſi ſunt de
ριος. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν σου τῶν ἐξεληλυθότων ἐκ
te quos generaſti capient: & erunt eunuchi
σοῦ ὧν ἐγέννησας λήψονται, καὶ ἔσονται εὐνοῦχοι
in domo regis babylonis.
ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος.

Eccl. 48.b.

C

Eſai. 39.a.

D

& dixit ezechias ad eſaiam: bonus ſermo quē lo
καὶ εἶπεν ἐζεκίας πρὸς ἠσαΐαν, ἀγαθὸς ὁ λόγος ὃν ἐλά
cut9 ē dñs: ſit pax & iuſtitia in
λησε κύριος, γενέσθω εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη ἐν ταῖς
diebus meis. & reliqua ſmonū ezechie & om
ἡμέραις μου. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἐζεκίου καὶ πάν
nia q̄cūq́ʒ fecit & oīs fortitudo eius &
τα ὅσα ἐποίησε καὶ πᾶσα ἡ δυναστεία αὐτοῦ καὶ
fontē & aqueductū q̄ fecit: & intro
τὴν κρήνην καὶ τὸν ὑδραγωγὸν ἃ ἐποίησε, καὶ εἰσήνε
duxit aquā in ciuitatē: nonne hec ſcri
γκε τὸ ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέ
pta ſunt in libro ſmonū dierū regum
γραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων
iuda? & dormiuit ezechias cū patrib9 ſu
ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη ἐζεκίας μετὰ τῶν πατέρων αὐ
is & ſepult9 ē in ciuitate dauid: & regnauit
τοῦ καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσε
manaſſes filius eius pro eo.
μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.

Ca.21.

Filius annoꝝ duodecim manaſſes cū regnaret
Υἱὸς ἐτῶν δώδεκα μανασσῆς ἐν τῷ βασιλεύειν
ipſe: & quinquaginta & quinq́ʒ ānis regnauit
αὐτόν, καὶ πεντήκοντα καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν
in hieruſalem: & nomē matris ei9 epſiba.
ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐψιβά.
& fecit malū corā dño: & abijt
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἐπορεύ
iuxta abominatiões gētiū: q̄s abſtulit domi
θη κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῆρε κύρι
nus a facie filioꝝ iſrael. & cōuerſus ē ma
ος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπέστρεψε μα
naſſes & edificauit excelſa: q̄ diſſipauit eze
νασσῆς καὶ ᾠκοδόμησε τὰ ὑψηλά, ἃ κατέσκαψεν ἐζε
chias pater eius: & erexit altare baal:
κίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῷ βάαλ,
& fecit lucos ſicut fecit achaab rex
καὶ ἐποίησεν ἄλση καθὼς ἐποίησεν ἀχαὰβ βασι
iſrael: & adorauit oēm militiā
λεὺς ἰσραήλ, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ
celi: & ſeruiuit eis & edificauit al
οὐρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς καὶ ᾠκοδόμησε θυ
tare in domo dñi: in quo dixit in hieruſalem po
σιαστήριον ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν ᾧ εἶπεν ἐν ἱερουσαλὴμ θή
nam nomē meū. & edificauit altaria vniuerſe
σω τὸ ὄνομά μου. καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια πάσῃ τῇ
militie celi in duob9 atrijs domus domi
στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ ἐν ταῖς δύο αὐλαῖς οἴκου κυρί
ni: & traduxit filios ſuos in igne: & ariola
ου, καὶ διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρί, καὶ ἐκληδο
tus eſt & augurat9 eſt. & fecit ventriloquos: &
νίζετο καὶ οἰωνίζετο. καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους, καὶ
cōiectores multiplicauit vt faceret malū coram
γνώστας ἐπλήθυνε τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον
dño vt irritaret eum. & poſuit ſculptile
κυρίου τοῦ παροργίσαι αὐτόν. καὶ ἔθηκε τὸ γλυπτὸν
luci in domo dñi: in qua dixit dñs ad
τοῦ ἄλσους ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ἐν ᾧ εἶπε κύριος πρὸς
dauid & ad ſalomonē filiū ei9: in domo
δαυὶδ καὶ πρὸς σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ οἴκῳ
hac elegit dñs in hieruſalem de oibus tribub9 iſ
τούτῳ ἐξελέξατο κς ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκ πασῶν φυλῶν ἰσ
rael vt ponā nomē meū ibi in ſeculū: & nō addā cō
ραὴλ θεῖναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς αἰῶνα, καὶ οὐ προσθήσω σα
mouere pedē iſrael de tra quā dedit patri
λεῦσαι τὸν πόδα ἰηλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατρά
bus ſuis: verū ſi cuſtodierint vt faciāt iuxta oia q̄
σιν αὐτῶν, πλὴν ἐὰν φυλάξωνται τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα ἃ
precepi eis: iuxta oēm legē quē mādauit
ἐνετειλάμην αὐτοῖς, κατὰ πάντα τὸν νόμον ὃν ἐνετείλατο
eis ſeruus me9 moyſes: & nō audierūt. & manaſſes
αὐτοῖς ὁ παῖς μου μωυσῆς, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ μανασσῆς

Dixit Ezechias ad eſaiam. Bonus ſermo domini quē locutus eſt. Sit tantum pax & veritas in diebus meis. Reliq̄ aūt ſermonū ezechie & oīs fortitudo eius & quō fecerit piſcinā & aqueductum & introduxerit aquas ī ciuitatem nonne hec ſcripta ſūt in libro ſermonum dierū regum iuda? Dormiuitq́ʒ ezechias cum prībus ſuis & regnauit manaſſes fili9 eius ꝓ eo. 21.

Duodecim annorū erat manaſſes cū regnare cepiſſet: & qnquagīta qnq́ʒ annis regnauit in ieruſalē. Nomē matris ei9 aphſiba. Fecitq́ʒ malū in cōſpectu dñi: iuxta idola gētiū quas deleuit dominus a facie filiorū iſrael. Cōuerſuſq́ʒ ē & edificauit excelſa que diſſipauerat ezechias pr̄ eius: & erexit aras baal & fecit lucos ſicut fecerat achab rex iſrael: & adorauit oēm militiam celi & coluit eā. Extruxitq́ʒ aras in domo domini de qua dixit dominus: in ieruſalem ponam nomē meum. & extruxit altaria vniuerſe militie celi: in duobus atriis templi domini. Et traduxit filiū ſuū ꝑ ignē & ariolatus ē & obſeruauit auguria & fecit phitones: & aruſpices multiplicauit: vt faceret malū corā dño & irritaret eū. Poſuitq́ʒ idolū luci quē fecerat in templo dñi: ſup quo locut9 eſt dñs ad dd & ad ſalomonē filiū eius. In templo hoc & in ieruſalem quē elegi de cūctis tribubus iſrael ponā nomen meum in ſempiternum. & vltra non faciā cōmoueri pedē iſrael dē terra quam dedi patribus eorum: ſi cuſtodierint opere omnia que p̄cepi eis: & vniuerſam legē quā mandauit eis ſeru9 meus moyſes. Illi vero nō audierunt: ſed ſeducti ſunt a manaſſe

ויאמר חזקיהו אל ישעיהו טוב
דבר יהוה אשר דברת ויאמר הלוא
אם שלום ואמת יהיה בימי׃ ויתר
דברי חזקיהו וכל גבורתו ואשר
עשה את הברכה ואת התעלה
ויבא את המים העירה הלא הם
כתובים על ספר דברי הימים
למלכי יהודה׃ וישכב חזקיהו עם
אבתיו וימלך מנשה בנו תחתיו׃
בן שתים עשרה שנה

Cap. xxi.

מנשה במלכו וחמשים וחמש
שנה מלך בירושלם ושם אמו
חפצי בה׃ ויעש הרע בעיני יהוה
כתועבת הגוים אשר הוריש יהוה
מפני בני ישראל׃ וישב ויבן את
הבמות אשר אבד חזקיהו אביו
ויקם מזבחת לבעל ויעש אשרה
כאשר עשה אחאב מלך ישראל
וישתחו לכל צבא השמים ויעבד
אתם׃ ובנה מזבחת בבית יהוה אשר
אמר יהוה בירושלם אשים את
שמי׃ ויבן מזבחות לכל צבא
השמים בשתי חצרות בית יהוה׃
והעביר את בנו באש ועונן ונחש
ועשה אוב וידענים הרבה לעשות
הרע בעיני יהוה להכעיס׃ וישם את
פסל האשרה אשר עשה בבית
אשר אמר יהוה אל דוד ואל שלמה
בנו בבית הזה ובירושלם אשר
בחרתי מכל שבטי ישראל אשים
את שמי לעולם׃ ולא אסיף להניד
רגל ישראל מן האדמה אשר
נתתי לאבותם רק אם ישמרו
לעשות ככל אשר צויתים
ולכל התורה אשר צוה אתם עבדי
משה׃ ולא שמעו ויתעם מנשה

A

2.Par 33.b.

B

לעשות את הרע מן הגוים אשר
השמיד יהוה מפני בני ישראל׃ שמד פנה
וידבר יהוה ביד עבדיו הנביאים דבר נבא
לאמר׃ יען אשר עשה מנשה מלך
יהודה התעבות האלה הרע מכל רוע
אשר עשו האמרי אשר לפניו
ויחטא גם את יהודה בגלוליו׃ לכן חטא
כה אמר יהוה אלהי ישראל הנני
מביא רעה על ירושלם ויהודה בוא רוע
אשר כל שמעיו תצלנה שתי אזניו׃ צלל
ונטיתי על ירושלם את קו נטה קוה
שמרון ואת משקלת בית אחאב שקל
ומחיתי את ירושלם כאשר ימחה מחה
את הצלחת מחה והפך על פניה׃ פנה
ונטשתי את שארית נחלתי
ונתתים ביד איביהם והיו לבז נתן היה
ולמשסה לכל איביהם׃ יען אשר בזז שסס
עשו את הרע בעיני ויהיו מכעסים עשה רוע
אתי מן היום אשר יצאו אבותם היה
ממצרים ועד היום הזה׃ וגם דם נקי נקה
שפך מנשה הרבה מאד עד אשר רבה
מלא את ירושלם פה לפה לבד בדד
מחטאתו אשר החטיא את יהודה חטא
לעשות הרע בעיני יהוה׃ ויתר
דברי מנשה וכל אשר עשה וחטאתו
אשר חטא הלא הם כתובים על כתב
ספר דברי הימים למלכי יהודה׃ יום
וישכב מנשה עם אבתיו ויקבר בגן שכב קבר
ביתו בגן עזא וימלך אמון בנו מלך
תחתיו׃ בן עשרים ושתים שנה
אמון במלכו ושתים שנים מלך שנה
בירושלם ושם אמו משלמת בת
חרוץ מן יטבה׃ ויעש הרע בעיני עשה
יהוה כאשר עשה מנשה אביו׃
וילך בכל הדרך אשר הלך
אביו ויעבד את הגללים עבד

vt facerent malum ſuper gentes quas contriuit dominus a facie filiorum iſrael. Locutuſq; eſt dñs in manu ſeruorū ſuorū ꝓphetarum dicens. Quia fecit manaſſes rex iuda abominationes iſtas peſſimas ſuper oia que fecerunt ammorrei ante eum: & peccare fecit etiā iudā in imūdiciis ſuis: ꝓpterea hec dicit dominus deus iſrael. Ecce ego inducam mala ſup ieruſalem & iudam: vt quicunq; audierit tiniant ambe aures eius. Et extēdā ſuper ieruſalem funiculum ſamarie & pondus domus achab: & delebo ieruſalem ſicut deleri ſolent tabule. Delens vertam & ducā crebrius ſtilū ſup faciē eius. Dimittā vero reliqas hereditatis mee & tradā eas in manus inimicorū eius: eruntq; in vaſtitatē & in rapinā cūctis aduerſariis ſuis: eo qꝙ fecerint malū corā me & perſeuerauerīt irritantes me ex die qua egreſſi ſūt patres eorū ex egypto vſq; ad hāc diē. Inſup & ſanguinē inoxiū fudit manaſſes multū nimis donec ipleretur ieruſalē vſq; ad os: abſq; peccatis ſuis qb⁹ peccare fecit iudam vt faceret malum corā domino. Reliqua autē ſermonū manaſſe & vniuerſa que fecit: & peccatum eius qđ peccauit nōne hec ſcripta ſunt ī libro ſermonū dierum regum iuda? Dormiuitq; manaſſes cū patribus ſuis: & ſepultus eſt in horto domus ſue: in horto oza: & regnauit amon fili⁹ eius ꝓ eo. Viginti duo rū ānorū erat amō cū regnare cepiſſet: duobus quoq; annis regnauit in ieruſalē. Nomen mrīs ei⁹ meſſallemeth filia arus de ietheba. Fecitq; malū in cōſpectu dñi ſicut fecerat manaſſes pr̄ ei⁹: & ambulauit in oī via ꝑ quā ābulauerat pater eius: ſeruiuitq; immundiciis

ſeduxit eos vt facerent malū coram
ἐπλάνησεν αὐτοὺς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον
dño ſup gētes: quas abſtulit dñs a facie
κυρίου ὑπὲρ ἔθνη, ἃ ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν
filioꝝ iſrael. ⁊ locutus eſt dñs in manu ſeruoꝝ
υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ τῶν παίδων
ſuoꝝ prophetaꝫ dicēs: quia fecit ma
αὐτοῦ τῶν προφητῶν λέγων, ἀνθ᾽ ὧν ὅσα ἐποίησε μα-
naſſes rex iuda abominationes has
νασσῆς βασιλεὺς ἰούδα τὰ βδελύγματα ταῦτα τὰ
malas: iuxta oia quecūq; fecit amorreus qui an-
πονηρά, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ ἀμορραῖος, ὁ ἔμπρο-
te eū: inſup ⁊ iudam peccare fecit in
σθεν αὐτοῦ, καί γε καὶ τὸν ἰούδαν ἐξήμαρτεν ἐν τοῖς
idolis ſuis. nōne ſic hec dicit dñs deus iſ-
εἰδώλοις αὐτοῦ. οὐχ οὕτω τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσ-
rael? ecce ego induco mala ſup hieruſalem ⁊ ſup
ραήλ; ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ
iudam: vt omnis qui audiat ea tiniāt am-
ἰούδαν, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ ἠχῆσαι ἀμφότε-
be aures eius: ⁊ extēdā ſup hieruſalem mē
ρα τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ ἐκτενῶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ τὸ μέ-
ſurā ſamarie ⁊ pondus dom⁹ achab: ⁊ de
τρον σαμαρείας καὶ τὸν σταθμὸν οἴκου ἀχαάβ, καὶ ἐξα-
lebo hieruſalem ſicut deletur pyxis ⁊
λείψω τὴν ἱερουσαλὴμ καθὼς ἐξαλείφεται τὸ πυξίον καὶ
vertitur ſup faciem ſuā: ⁊ delebo
καταστρέφεται ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀπαλείψω
reliquias hereditatis mee: ⁊ tradam e-
τὸ ὑπόλειμμα τῆς κληρονομίας μου, καὶ παραδώσω αὐ-
os in manus inimicorū ſuoꝝ: ⁊ erunt in rapi-
τοὺς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἔσονται εἰς διαρ-
nam ⁊ in direptionē cūctis inimicis ſuis: eo
παγὴν καὶ εἰς προνομὴν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, ἀν-
quod fecerunt malū in oculis meis: ⁊
θ᾽ ὧν ὅσα ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς μου, καὶ
fuerūt irritantes me ex die qua eduxi
ἦσαν παροργίζοντές με ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγον
patres eoꝝ ex egypto ⁊ vſq; ad di-
τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέ-
em hanc. inſup ſāguinē inoxiū fudit manaſſes mul
ρας ταύτης. καί γε αἷμα ἀθῷον ἐξέχεεν μανασσῆς πο-
tum nimis donec impleuit hieruſalem os
λὺ σφόδρα ἕως οὗ ἔπλησε τὴν ἱερουσαλὴμ στόμα
ſupra os abſq; pctis ſuis: quib⁹ peccare fecit
ἐπὶ στόμα ἐκτὸς τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, ὧν ἐξήμαρτε
iudā vt faceret malū in oculis do
τὸν ἰούδαν τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυ-
mini. ⁊ reliqua ſmonū manaſſe ⁊ vniuerſa quecūq;
ρίου. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων μανασσῆ καὶ πάντα ὅσα
fecit ⁊ peccata eius que peccauit: nonne
ἐποίησε καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ ἃς ἥμαρτεν, οὐκ ἰδοὺ
hec ſcripta ſunt in libro ſmonū dierū re-
ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βα-
gum iuda? ⁊ dormiuit manaſſes cū patri-
σιλέων ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη μανασσῆς μετὰ τῶν πατέ-
bus ſuis: ⁊ ſepult⁹ ē in horto dom⁹ ſue in hor
ρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν κήπῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐν κή-
to oza: ⁊ regnauit amō filius eius pro eo.
πῳ ὀζά. καὶ ἐβασίλευσεν ἀμὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.
fili⁹ viginti ⁊ duoꝝ ānoꝝ amon cū regnaret ipſe.
υἱὸς εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἀμὼν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν.
⁊ duob⁹ ānis regnauit in hieruſalem. ⁊ nomē
καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῇ
matri eius meſollam filia arus ex iteba. ⁊ fe
μητρὶ αὐτοῦ μεσολλὰμ θυγάτηρ ἀρούς ἐξ ἰτεβά. καὶ ἐποί-
cit malū coram dño: ſicut fecit manaſ
ησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, καθὼς ἐποίησε μανα-
ſes pater eius: ⁊ ambulauit in omni via qua
σσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ ᾗ
ambulauit pater ei⁹: ⁊ ſeruiuit idolis
ἐπορεύθη ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐδούλευσε τοῖς εἰδώλοις

C

D

quib⁹ ſeruiuit pater eius: ⁊ adorauit ea:
οἷς ἐδούλευσεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐ-
⁊ dereliquit dñm deū patrum
τοῖς, καὶ ἐγκατέλιπε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων
ſuoꝝ: ⁊ nō ambulauit in via dñi: ⁊ coniur
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπορεύθη ἐν ὁδῷ κυρίου, καὶ συνεστρά-
auerūt ſerui amon cōtra eū: ⁊ interfecerūt
φησαν οἱ παῖδες ἀμὼν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἐθανάτωσαν τὸν
regem in domo ſua. ⁊ percuſſit pplꝰ
βασιλέα ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἐπάταξεν ὁ λαὸς τῆς
terre eos qui inſidiati ſunt regi amon: ⁊
γῆς τοὺς ἐπιβεβουλευκότας τῷ βασιλεῖ ἀμών, καὶ
regē cōſtituit pplꝰ tre ioſiam filiū eius pro
ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωσίαν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ᾽
eo. ⁊ reliqua ſmonū amon quecūq; fecit:
αὐτοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἀμὼν ὅσα ἐποίησεν,
nonne hec ſcripta ſūt in libro ſmonū
οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίου λόγων τῶν
dierū regum iuda? ⁊ ſepelierūt amon in
ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ ἔθαψαν τὸν ἀμὼν ἐν
ſepulchro ſuo in horto oza. ⁊ regnauit
τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἐν τῷ κήπῳ ὀζά. καὶ ἐβασίλευσεν
ioſias fili⁹ eius pro eo.
ἰωσίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ, Ca.22.

A
1.Par 34.a.
Filius octo ānoꝝ ioſias cū regnaret ipſe:
Υἱὸς ὀκτὼ ἐτῶν ἰωσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν,
⁊ triginta ⁊ vno āno regnauit in hieruſalē:
καὶ τριάκοντα καὶ ἕνα ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ,
⁊ nomē matri ei⁹ ieddida filia adeia
καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰεδδίδα θυγάτηρ ἐδεϊά
de baſucoth: ⁊ fecit ioſias rectū coram
ἐκ βασουκώθ. καὶ ἐποίησεν ἰωσίας τὸ εὐθὲς ἐνώπιον
dño: ⁊ ābulauit in oīni via dauid pa
κυρίου, καὶ ἐπορεύθη ἐν πάσῃ ὁδῷ δαυὶδ τοῦ πα-
tris ſui: nō receſſit ad dexterā vel ad ſiniſtrā. ⁊ factū ē
τρὸς αὐτοῦ, οὐκ ἀπέστη δεξιὰ ἢ ἀριστερά. καὶ ἐγένετο
in decimo octauo anno ioſie regis iuda
ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει ἰωσίου βασιλέως ἰούδα
miſit rex ſaphan filiū eſſelie filij
ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν σαφὰν υἱὸν ἐσσελίου υἱοῦ
meſollam ſcribam dom⁹ dñi dicēs: aſcē
μεσολλὰμ τὸν γραμματέα οἴκου κυρίου λέγων, ἀνά-
de ad chelciam ſacerdotē magnū: ⁊ conſla-
βηθι πρὸς χελκίαν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ χωνευ-
te argentū quod illatū eſt in domo dñi quod col
σάτε τὸ ἀργύριον τὸ εἰσενεχθὲν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ὃ συ-
legerūt cuſtodiētes limen a pplo:
νήγαγον οἱ φυλάσσοντες τὸν σταθμὸν παρὰ τοῦ λαοῦ,
⁊ detur in manu facientiū opa qui
καὶ δοθήτω ἐπὶ χεῖρα τῶν ποιούντων τὰ ἔργα τῶν
prepoſiti ſunt in domo dñi. ⁊ dederūt illō ipſi
καθεσταμένων ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκαν αὐτὸ κα-
ta verbū regis faciētib⁹ opera i
τὰ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα ἐν
domo dñi vt inſtaurēt ſartatecta domus
οἴκῳ κυρίου τοῦ κατισχῦσαι τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου τοῖς
fabris lignariis ⁊ edificatorib⁹ ⁊ muratorib⁹ vt
τέκτοσι καὶ τοῖς οἰκοδόμοις καὶ τοῖς τειχισταῖς τοῦ
emant ligna ⁊ lapides excīſos: vt re-
κτήσασθαι ξύλα καὶ λίθους λατομητούς, τοῦ κρα-
ſtaurent ſartatecta domus. verūtñ nō ſupputa
ταιῶσαι τὸ βεδὲκ τοῦ οἴκου. πλὴν οὐκ ἐξελογίζον-
bāt eis argentū quod dabatur eis: quia in
το αὐτοὺς τὸ ἀργύριον τὸ διδόμενον αὐτοῖς, ὅτι ἐν
fide ipſi faciebāt. ⁊ dixit chelcias ſacerdos
πίστει αὐτοὶ ἐποίουν. καὶ εἶπε χελκίας ὁ ἱερεὺς ὁ
magnus ad ſaphan ſcribam: librū
μέγας πρὸς σαφὰν τὸν γραμματέα, βιβλίον τοῦ
legis repperi in domo dñi. ⁊ dedit chelci
νόμου εὗρον ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔδωκε χελκί-
as ſaphan volumē: ⁊ legit illud:
ας τῷ σαφὰν τὸ βιβλίον, καὶ ἀνέγνω αὐτό,

B

quib⁹ ſeruiebat pater eius: & adorauit eas: & dereliqt dñm deum patrum ſuorum: & nō ambulauit in via domini. Tetenderuntq; ei inſidias ſerui ſui & interfecerunt regē in domo ſua. Percuſſit autē populus terre oēs qui coniurauerāt cōtra regē ammon: & conſtituerūt ſibi regē ioſiam filiū eius pro eo. Reliqua aūt ſermonū ammō que fecit: nonne hec ſcripta ſunt in libro ſermonū dierū regum iuda? Sepelierūtq; eū in ſepulchro ſuo in horto oza: & regnauit ioſias filius eius ꝓ eo. xxii.

Octo annorum erat ioſias cum regnare cepiſſet & trigintauno anno regnauit in ieruſalem. Nomē matris eius idida filia phadaia de beſechat. Fecitq; qđ placitū erat coram dño: & ābulauit ꝑ oēs vias dauid pr̄is ſui. Nō declinauit ad dexteram ſiue ad ſiniſtram. Anno autē octauo decimo regis ioſie miſit rex ſaphan filiū aſlia filii meſullam ſcribā tēpli domini: dicens ei. Vade ad helchiam ſacerdotem magnum vt cōfletur pecunia q̄ illata eſt in tēplū dñi: quam collegerunt ianitores templi a poplo: deturq; fabris per ꝑpoſitos domus dñi. Qui & diſtribuant eam his qui operantur in tēplo domini ad inſtauranda ſartatecta templi: tignariis videlicet & cemētariis: & his qui interrupta compo nūt: & vt emātur ligna & lapides de lapidicinis ad inſtaurādū tēplū dñi. Verūtñ non ſupputetur eis argentū qđ accipiunt: ſed ī ꝑtāte hēant & in fide. Dixit aūt helchias pontifex ad ſaphan ſcribā. Librum legis repperi in domo domini. Deditq; helchias volumen ſaphā ſcribe: qui & legit illud.

שחה אשר עבד אביו וישתחו להם׃
עזב ויעזב את יהוה אלהי אבתיו ולא
קשר הלך בדרך יהוה׃ ויקשרו עבדי
מות אמון עליו וימיתו את המלך בביתו׃
נכה ויך עם הארץ את כל הקשרים על
מלך המלך אמון וימליכו עם הארץ את
יאשיהו בנו תחתיו׃ ויתר דברי
כתב אמון אשר עשה הלא הם כתובים
יום על ספר דברי הימים למלכי
קבר יהודה׃ ויקבר אתו בקברתו בגן
מלך עזא וימלך יאשיהו בנו תחתיו׃
Cap.xxii. בן שמנה
שנה יאשיהו במלכו ושלשים
ואחת שנה מלך בירושלם
ושם אמו ידידה בת עדיה
עשה מבצקת׃ ויעש הישר בעיני
יהוה וילך בכל דרך דוד אביו
סור ימן ולא סר ימין ושמאול׃ ויהי בשמנה
שמל היה עשרה שנה למלך יאשיהו
שלח המלך את שפן בן אצליהו
בן משלם הספר בית יהוה לאמר׃
גדל עלה אל חלקיהו הכהן הגדול
תמם בוא ויתם את הכסף המובא בית יהוה
אשר אספו שמרי הסף מאת
נתן עשה העם׃ ויתנהו על יד עשי המלאכה
לאר פקד המפקדים בבית יהוה ויתנו אתו
לעשי המלאכה אשר בבית יהוה
בנה לחזק בדק הבית׃ לחרשים ולבנים
קנה ולגדרים ולקנות עצים ואבני
חצב מחצב לחזק את הבית׃
חשב אך לא יחשב אתם הכסף
אמן הנתן על ידם כי באמונה הם
עשים׃ ויאמר חלקיהו הכהן הגדול
ירה על שפן הספר ספר התורה
נתן מצאתי בבית יהוה ויתן חלקיה
את הספר אל שפן ויקראהו׃

ויבא שפן הספר אל המלך וישב בוא שוב
את המלך דבר ויאמר התיכו עבדיך נתך
את הכסף הנמצא בבית ויתנהו על יצא
יד עשי המלאכה המפקדים בית
יהוה: ויגד שפן הספר למלך נגד
לאמר ספר נתן לי חלקיה הכהן
ויקראהו שפן לפני המלך: ויהי קנה היה
כשמע המלך את דברי ספר התורה
ויקרע את בגדיו: ויצו המלך את קרע צוה
חלקיה הכהן ואת אחיקם בן שפן
ואת עכבור בן מיכיה ואת שפן
הספר ואת עשיה עבד המלך לאמר:
לכו דרשו את יהוה בעדי ובעד הלך
העם ובעד כל יהודה על דברי
הספר הנמצא הזה כי גדולה חמת יחם
יהוה אשר היא נצתה בנו על יצת
אשר לא שמעו אבתינו על דברי
הספר הזה לעשות ככל הכתוב עשה כתב
עלינו: וילך חלקיהו הכהן ואחיקם
ועכבור ושפן ועשיה אל חלדה
הנביאה אשת שלם בן תקוה נבא איש
בן חרחס שמר הבגדים והיא
ישבת בירושלם במשנה וידברו ישב שנה דבר
אליה: ותאמר אליהם כה אמר אמר
יהוה אלהי ישראל אמרו לאיש
אשר שלח אתכם אלי: כה
אמר יהוה הנני מביא רעה אל בוא רוע
המקום הזה ועל ישביו את כל קום
דברי הספר אשר קרא מלך
יהודה: תחת אשר עזבוני
ויקטרו לאלהים אחרים למען קטר
הכעיסני בכל מעשה ידיהם כעס עשה
ונצתה חמתי במקום הזה ולא
תכבה: ואל מלך יהודה השלח כבה
אתכם לדרש את יהוה כה תאמרו
אליו כה אמר יהוה אלהי

Venit quoq; ſaphan ſcriba ad regē & renū-
ciauit ei qđ pceperat & a-
it. Cōflauerūt ſerui tui
pecuniā q̄ repta eſt in
domo dñi: & dederunt
vt diſtribueretur fabris
ac pfectis operū tēpli
dñi. Narrauit quoq;
ſaphan ſcriba regi
dicēs. Librū dedit mi
hi helchias ſacerdos:
quē cum legiſſet ſaphā
coram rege: &
audiſſet rex verba li-
bri legis domini:
ſcidit veſtimēta ſua: &
pcepit
helchie ſacerdoti & a-
hicham filio ſaphan:
& achobor filio micha
& ſaphan
ſcribe & aſaie ſeruo
regis: dicens.
Ite & cōſulite dñm ſu
per me & ſuper
pplo & ſuper omni iu
da: de verbis
voluminis iſtius qđ in
uentū eſt. Magna enī
ira dñi ſuccēſa eſt cōn-
tra nos: quia
non audierunt patres
noſtri verba
libri huius vt facerent
omne quod ſcriptū eſt
nobis. Ierunt itaq; hel
chias ſacerdos & ahi-
chā & achobor & ſaphā
& aſia ad oldan
propheten vxorē ſellū
filii thecue
filii aras cuſtodis ve-
ſtium que
hitabat in ieruſalē in ſe
cunda: locutiq; ſunt
ad eam. Et illa reſpon
dit. Hec dicit
dñs deus iſrael. Dici
te viro
qui miſit vos ad me.
Hec
dicit dñs. Ecce ego
adducā mala ſuper
locū iſtum: & ſup hita
tores eius: omnia
verba legis que legit
rex
iuda: quia dereliqrūt
me:
& ſacrificauerunt diis
alienis
irritantes me in cūctis
operibus manuū ſuaꝝ.
Et ſuccēdetur indigna
tio mea in loco hoc &
non extinguetur. Regi
āt iuda q miſit
vos vt conſuleretis do-
minum: ſic dicetis.
Hec dicit dominus de
us

τ adduxit ſaphan regi ioſias. τ red
καὶ εἰσήνεγκε σαφὰν τῷ βασιλεῖ ἰωσίας· καὶ ἐπέ-
didit ei verbū τ dixit: cōflauerūt ſerui
στρεψεν αὐτῷ ῥῆμα καὶ εἶπεν, ἐχώνευσαν οἱ δοῦλοί
tui argentū qđ inuētū fuit i domo dñi: τ dede
σου τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἔδω-
rūt illō in manib⁹ faciētiū opa
καν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρας τῶν ποιούντων τὰ ἔργα τῶν
prefectoꝝ in domo dñi. τ nūciauit ſaphan
καθεσταμένων ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἀπήγγειλε σαφὰν
ſcriba regi ioſia dicēs: librū
ὁ γραμματεὺς τῷ βασιλεῖ ἰωσίᾳ λέγων, βιβλίον
dedit mihi chelcias ſacerdos: τ legit eum ſaphā
ἔδωκέ μοι χελκίας ὁ ἱερεύς, καὶ ἀνέγνω αὐτὸ σαφὰν
coram rege. τ factū eſt vt audiuit rex C
ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βα-
verba libri legis: ſcidit
σιλεὺς τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τοῦ νόμου, διέρρηξε
veſtimēta ſua: τ precepit rex chel
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ χελ-
cie ſacerdoti τ achicam filio ſaphan τ achobor
κίᾳ τῷ ἱερεῖ καὶ τῷ ἀχικὰμ υἱῷ σαφὰν καὶ ἀχοβὼρ
filio michee: τ ſaphan ſcribe τ
υἱῷ μιχαίου, καὶ τῷ σαφὰν τῷ γραμματεῖ καὶ τῷ
eſaie ſeruo regis dicēs: ite cō
ἀσαίᾳ τῷ δούλῳ τοῦ βασιλέως λέγων, δεῦτε ἐκ-
ſulite dñm de me τ de oī ppło meo τ
ζητήσατε τὸν κύριον περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ παντὸς τοῦ λαοῦ μου καὶ
de oī iuda de verbis libri
περὶ παντὸς ἰούδα ὑπὲρ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου
huius qui inuēt⁹ eſt: q: magna ira dñi q̄
τούτου τοῦ εὑρεθέντος, ὅτι μεγάλη ἡ ὀργὴ κυρίου ἡ
ſuccēſa eſt in nos: quia nō audierūt pa
ἐκκεκαυμένη ἐν ἡμῖν, διότι οὐκ ἤκουσαν οἱ πατέ-
tres nr̄i verba libri huius vt face
ρες ἡμῶν τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τούτου τοῦ ποιῆ-
rent iuxta oīa que ſcripta ſunt in eo. τ i-
σαι κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν αὐτῷ. καὶ ἐπο-
uit chelcias ſacerdos τ achicam τ ſaphan τ
ρεύθη χελκίας ὁ ἱερεὺς καὶ ἀχικὰμ καὶ σαφὰν καὶ
achobor τ eſaias ad oldam ppbetē vxo
ἀχοβὼρ καὶ ἀσαίας πρὸς ὀλδὰν τὴν προφῆτιν γυ-
rem ſellem filij thecue filij aras cuſtodis ve
ναῖκα σελλὴμ υἱοῦ θεκουὲ υἱοῦ ἀρὰς τοῦ ἱματιοφύ-
ſtium. τ ipſa habitabat in hieruſalem in ſe
λακος. καὶ αὐτὴ κατῴκει ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ μα-
cūda. τ locuti ſunt ad eam. τ dixit ad e-
σενᾶ. καὶ ἐλάλησαν πρὸς αὐτήν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐ-
os: hec dicit dñs deus iſrael: dicite
τούς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, εἴπατε τῷ
viro qui miſit vos ad me: hec dicit D
ἀνδρὶ τῷ ἀποστείλαντι ὑμᾶς πρός με, τάδε λέγει
dñs: ecce ego mala adduco ſup locū hunc
κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ κακὰ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ-
τ ſup habitantes in eo oīa
τον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῷ πάντας
verba libri quē legit rex iuda:
τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου οὗ ἀνέγνω ὁ βασιλεὺς ἰούδα,
eo φ dereliquerunt me τ ſacrificauerūt dijs alienis:
ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπόν με καὶ ἐθυμίασαν θεοῖς ἑτέροις,
vt irritarent me in oībus opibus ma-
ἵνα παροργίσωσί με ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χει-
nuū ſuarū: τ ſuccēdetur idignatio mea in lo
ρῶν αὐτῶν, καὶ ἐκκαυθήσεται ὁ θυμός μου ἐν τῷ τό-
co iſto: τ nō extinguetur. ad āt re-
πῳ τούτῳ, καὶ οὐ σβεσθήσεται. πρὸς δὲ τὸν βα-
gem iuda qui miſit vos vt cōſulere
σιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα ὑμᾶς τοῦ ἐκζητῆ-
tis dñm: ſic dicetis ad eū: hec
σαι τὸν κύριον, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς αὐτόν, τάδε
dicit dñs deus
λέγει κύριος ὁ θεὸς

iſrael: eo φ audiſti verba mea τ pterritū eſt
ἰσραήλ, ἀνθ᾽ ὧν ἤκουσας τοὺς λόγους μου καὶ ἐπαλύνθη
cor tuū τ verſus eſt a facie mea vt audi
ἡ καρδία σου καὶ ἐνετράπης ἀπὸ προσώπου μου ὡς ἤκου-
ſti q̄cūq; locut⁹ ſū cōtra locū iſtū τ cōtra
σας ὅσα ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς
habitātes in eo vt fiat in interitū τ in ma-
ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῷ τοῦ γενέσθαι εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς κα-
ledictionē: τ ſcidiſti veſtimēta tua τ fleuiſti co
τάραν, καὶ διέρρηξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἔκλαυσας ἐνώ-
ram me: etiam ego audiui dicit dñs. nōne ſic
πιόν μου, καί γε ἐγὼ ἤκουσα φησὶ κύριος. οὐχὶ οὕτως
ecce ego addo te ad patres tuos τ col- C
ἰδοὺ ἐγὼ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου καὶ συ-
ligeris ad ſepulchrū tuū in pace: τ nō videbūt
ναχθήσῃ εἰς τὸν τάφον σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὄψονται οἱ
oculi tui oīa mala q̄ ego induco ſup
ὀφθαλμοί σου πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν
locum iſtū τ ſup habitātes eum:
τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν; Cα.23.
A ET renūciauerūt regi verbū. τ miſit
ΚΑὶ ἐπέστρεψαν τῷ βασιλεῖ ῥῆμα. καὶ ἀπέστειλεν
ioſias rex τ cōgregauit ad eum oēs
2.Pa. 34.f. ἰωσίας ὁ βασιλεὺς καὶ συνήγαγεν πρὸς αὐτὸν πάντας
ſeniores iuda τ hieruſalem. τ aſcēdit
τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνέβη
rex in domū dñi τ oīs vir iuda τ
ὁ βασιλεὺς εἰς οἶκον κυρίου καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰούδα καὶ
omnes habitātes hieruſalem cū eo: τ
πάντες οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ
ſacerdotes τ pphete τ oīs ppłs a paruo
οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ προφῆται καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ
vſq; ad magnū. τ legit in auribꝰ eorū oīa
ἕως μεγάλου. καὶ ἀνέγνω ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν πάντας
verba libri federis q̄ inuētus eſt
τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τῆς διαθήκης τοῦ εὑρεθέντος
in domo dñi. τ ſtetit rex ſup colūnā τ
ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔστη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν στύλον καὶ
pepigit fedus corā dño vt ambularēt poſt
διέθετο τὴν διαθήκην ἐνώπιον κυρίου τοῦ πορευθῆναι ὀπί-
dñm τ vt cuſtodirēt mādata eius τ
σω κυρίου καὶ τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ
teſtimonia eius τ pcepta eius in toto
τὰ μαρτύρια αὐτοῦ καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἐν ὅλῃ
corde τ in tota aīa: vt ſuſcitarēt verba
καρδίᾳ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ, τοῦ ἀναστῆσαι τοὺς λόγους
federis huius que ſcripta ſunt in libro
τῆς διαθήκης ταύτης τοὺς γεγραμμένους ἐν τῷ βιβλίῳ
illo. τ ſtetit oīs ppłs in federe. τ pcepit
τούτῳ. καὶ ἔστη πᾶς ὁ λαὸς ἐν τῇ διαθήκῃ. καὶ ἐνετείλα-
rex chelcie ſacerdoti magno τ ſac
το ὁ βασιλεὺς χελκίᾳ τῷ ἱερεῖ τῷ μεγάλῳ καὶ τοῖς ἱε-
dotibꝰ ſcđi ordinis τ cuſtodiētibus li-
ρεῦσι τοῖς δευτερεύουσι καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὸν σταθ-
men: vt educerēt de tēplo dñi oīa vaſa:
μόν, τοῦ ἐξαγαγεῖν ἐκ τοῦ ναοῦ κυρίου πάντα τὰ σκεύη,
que fecerāt baal τ luco τ vniuerſe mili
ἃ ἐποίησαν τῷ βάαλ καὶ τῷ ἄλσει καὶ πάσῃ τῇ στρα-
tie celi. τ combuſſit ea foris hieruſa
τιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ κατέκαυσεν αὐτὰ ἔξω ἱερουσα-
lem in ſalemoth cedron: τ tulit puluerē eoꝝ
λὴμ ἐν σαδημὼθ κεδρών, καὶ ἔλαβε τὸν χοῦν αὐτῶν
B in bethel. τ cōbuſſit ſacerdotes qs cōſtitue
εἰς βαιθήλ. καὶ κατέκαυσε τοὺς ἱερεῖς οὓς κατέστη-
runt reges iuda vt adolerēt icēſū in excelſis
σαν οἱ βασιλεῖς ἰούδα τοῦ θυμιᾶν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς
τ in ciuitatibꝰ iuda τ in circuitu hieruſalem:
καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα καὶ κυκλόθεν ἱερουσαλήμ,
τ adolētes icēſū baal τ ſoli τ lu-
καὶ τοὺς θυμιῶντας τῷ βάαλ καὶ τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ σε-
ne τ planetis τ oī militie celi.
λήνῃ καὶ τοῖς μαζαλὼθ καὶ πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ.

iſrael. Pro eo φ audiſti
verba voluminis &
perterritū eſt cor tuum
& humiliatus es corā
dño auditis ſermōibus
contra locum iſtum &
hitatores eius: φ videli
cet fierēt in ſtuporē & ī
maledictū: & ſcidiſti ve
ſtimēta tua & fleuiſti co
ram me: & ego audiui a
it dominus: idcirco
colligā te ad patres tu-
os & colligeris
ad ſepulchrū tuū ī pa
ce: vt non videant
oculi tui oīa mala que
introducturus ſum
ſuper locum iſtum. 23.
ET renunciauerunt
regi qđ dixerat.
Qui miſit: & congre-
gati ſunt ad eum om-
nes ſenes iuda & ieru-
ſalē: aſcenditq; rex tē-
plū domini & omnes
viri iuda vniuerſi qui
habitabant in ieruſalem
cū eo: ſacerdotes & p
phete & omnis popul⁹
a puo vſq; ad magnū:
legitq; cunctis audien-
tibus oīa verba libri
federis qui inuentus ē
in domo domini. Ste
titq; rex ſuper gradum
& fedus pcuſſit coram
domino vt ambularēt
poſt dñm: & cuſtodirēt
precepta eius &
teſtimonia & cerimo-
nias in omni corde &
in tota anima: & ſu-
ſcitarent verba fede-
ris huius que ſcripta e-
rant in libro illo.
Acqeuitq; populus pa
cto. Et pcepit rex
helchie pontifici &
ſacerdotibus ſcđi or
dinis & ianitoribus
vt proiicerent de tem-
plo domini omnia
vaſa que facta fuerant
baal & in luco
& vniuerſe militie celi:
& combuſſit ea
foris ieruſalem in con-
valle cedron
& tulit puluerem eorū
in bethel.
Et deleuit aruſpices
quos poſuerant
reges iuda ad ſacrificā-
dū in excelſis p citates
iuda & in circuitu ieru
ſalem: & eos
qui adolebāt incēſum
baal & ſoli & lune
& duodecim ſignis &
omni militie celi.

ישראל הדברים אשר שמעת: יען
רך לבבך ותכנע מפני יהוה בשמעך רכך כנע
אשר דברתי על המקום הזה ועל פנה
ישביו להיות לשמה ולקללה היה שמם
ותקרע את בגדיך ותבכה לפני קלל בכה
וגם אנכי שמעתי נאם יהוה: לכן
הנני אספך על אבתיך ונאספת אסף
אל קברתיך בשלום ולא תראינה שלם ראה
עיניך בכל הרעה אשר אני מביא רוע בוא
על המקום הזה: וישיבו את קום
Cap.xxiii.
המלך דבר: וישלח המלך ויאספו שוב שלח
אליו כל זקני יהודה וירושלם: אסף
ויעל המלך בית יהוה וכל איש עלה
יהודה וכל ישבי ירושלם אתו
והכהנים והנביאים וכל העם נבא
למקטן ועד גדול ויקרא באזניהם קטן גדל
את כל דברי ספר הברית הנמצא קרא ברת
בבית יהוה: ויעמד המלך על העמוד מצא עמד
ויכרת את הברית לפני יהוה ללכת כרת הלך
אחר יהוה ולשמר מצותיו ואת צוה
עדותיו ואת חקתיו בכל לב ובכל עוד חקק
נפש להקים את דברי הברית קום
הזאת הכתבים על הספר הזה
ויעמד כל העם בברית: ויצו המלך צוה
את חלקיהו הכהן הגדול ואת
כהני המשנה ואת שמרי הסף שנה
להוציא מהיכל יהוה את כל יצא היכל
הכלים העשוים לבעל ולאשרה כלה עשה
ולכל צבא השמים וישרפם שרף
מחוץ לירושלם בשדמות קדרון
וישא את עפרם בית אל: נשא
והשבית את הכמרים אשר נתנו שבת
מלכי יהודה ויקטר בבמות בערי קטר במה
יהודה ומסבי ירושלם ואת עיר סבב
המקטרים לבעל לשמש ולירח
ולמזלות ולכל צבא השמים: זלל

ויצא את האשרה מבית יהוה
מחוץ לירושלם אל נחל קדרון
וישרף אתה בנחל קדרון וידק דקק
לעפר וישלך את עפרה על קבר בני שלך
העם׃ ויתץ את בתי הקדשים אשר נתץ
בבית יהוה אשר הנשים ארגות נשה
שם בתים לאשרה׃ ויבא את כל בית בוא
הכהנים מערי [illegible]ה ויטמא את עיר טמא
הבמות אשר קטרו שמה הכהנים במה
מגבע עד באר שבע ונתץ את במות
השערים אשר פתח שער יהושע
שר העיר אשר על שמאול איש שור שמל
בשער העיר׃ אך לא יעלו כהני עלה
הבמות אל מזבח יהוה בירושלם כי זבח
אם אכלו מצות בתוך אחיהם׃ מץ
וטמא את התפת אשר בגי בני גיא
הנום לבלתי להעביר איש את עבר
בנו ואת בתו באש למלך׃ וישבת שבת
את הסוסים אשר נתנו מלכי יהודה
לשמש מבא בית יהוה אל לשכת בוא
נתן מלך הסריס אשר בפרורים סרס
ואת מרכבות השמש שרף באש׃ רכב
ואת המזבחות אשר על הגג
עלית אחז אשר עשו מלכי יהודה עלה עשה
ואת המזבחות אשר עשה מנשה
בשתי חצרות בית יהוה נתץ
המלך וירץ משם והשליך את רוץ שלך
עפרם אל נחל קדרון׃ ואת הבמות במה
אשר על פני ירושלם אשר פנה
מימין להר המשחית אשר בנה ימן שחת
שלמה מלך ישראל לעשתרת
שקץ צדנים ולכמוש שקץ מואב
ולמלכם תועבת בני עמון טמא תעב
המלך׃ ושבר את המצבות יצב
ויכרת את האשרים וימלא את כרת מלא
מקומם עצמות אדם׃ וגם את קום

& efferri fecit lucũ de domo domini foras ieruſalem in conualle cedron: & combuſſit eum ibi & redegit in puluerẽ & ꝓiecit ſuper ſepulchra vulgi. Deſtruxit quoq; ediculas effeminatorũ q̃ erant in domo dñi: p quibus mulieres texebãt q̃ſi domũculas luci. Congregauitq; oẽs ſacerdotes de ciuitatib⁹ iuda: & contaminauit excelſa vbi ſacrificabant ſacerdotes de gabaa vſq; berſabee. Et deſtruxit aras portarum in introitu oſtii ioſue principis ciuitatis qđ erat ad ſiniſtram porte ciuitatis. Verũtamen nõ aſcẽdebãt ſacerdotes excelſorũ ad altare dñi in ieruſalem. ſed tm̃ comedebant azyma in medio fratrum ſuorũ. Cõtaminauit quoq; tophet qđ eſt in conualle filii ennom: vt nemo conſecraret filiũ ſuum aut filiã per ignem moloch. Abſtulit quoq; equos quos dederant reges iude ſoli in introitu templi domini iuxta exedram natãmelech eunuchi qui erat in pharurim: currus autem ſolis cõbuſſit igni. Altaria quoq; que erãt ſuper tecta cenaculi achaz q̃ fecerant reges iuda & altaria q̃ fecerat manaſſes in duobus atriis tẽpli domini deſtruxit rex: & cucurrit inde & diſperſit cinerem eorum in torrentem cedron. Excelſa quoq; que erãt in ieruſalem ad dexterã ptẽ mõtis offenſiõis q̃ edificauerat ſalomon rex iſrael aſtaroth idolo ſidoniorum & chamos offenſioni moab & melchon abomĩationi filiorum ãmõ polluit rex: & contriuit ſtatuas & ſuccidit lucos repleuitq; loca eorum oſſib⁹ mortuorum. Inſuper &

& extulit lucũ de domo dñi foras hieruſalem
καὶ ἐξήνεγκε τὸ ἄλσος ἐξ οἴκου κυρίου ἔξω τῆς ἱερουσαλὴμ
in torrentem cedrõ: & combuſſit
εἰς τὸν χειμάῤῥουν κεδρὼν, καὶ κατέκαυσεν
ea in torrente cedron & cõminuit ĩ puluerẽ:
αὐτὰ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ κεδρὼν καὶ ἐλέπτυνεν εἰς χοῦν,
& proiecit puluerẽ in ſepulchra filiorũ
καὶ ἔῤῥιψε τὸν χοῦν εἰς τοὺς τάφους τῶν υἱῶν τοῦ
ppli: & deſtruxit domũ initiatorũ q̃ in domo
λαοῦ, καὶ καθεῖλε τὸν οἶκον τῶν καδησὶμ τὸν ἐν οἴκῳ
dñi in quo mulieres texebant ibi ſtolas luco.
κυρίου ἐν ᾧ αἱ γυναῖκες ὕφαινον ἐκεῖ ςολὰς τῷ ἄλσει.
& eduxit omnes ſacerdotes d' ciuitatib⁹ iuda:
καὶ ἐξήγαγε πάντας τοὺς ἱερεῖς ἐκ πόλεων ἰούδα,
& cõtaminauit excelſa vbi adolebãt icẽſũ ibi ſacdotes
καὶ ἐμίανε τὰ ὑψηλὰ οὗ ἐθυμίων ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς
de gabaa & vſq; ad berſabee. & deſtruxit domũ
ἀπὸ γαβαὰ καὶ ἕως βηρσαβεαί. καὶ καθεῖλε τὸν οἶκον
excelſorũ q̃ iuxta oſtiũ porte ioſue
τῶν ὑψηλῶν τὸν παρὰ τῇ θύρᾳ τῆς πύλης ἰωσηὲ
principis ciuitatis: q̃ erat a ſiniſtris viri
ἄρχοντος τῆς πόλεως, τὸν ὄντα ἐξ ἀριςερῶν ἀνδρὸς
ingredientis portã ciuitatis. verũtñ nõ
εἰσπορευομένου τὴν πύλην τῆς πόλεως. πλὴν οὐκ
aſcẽdebãt ſacerdotes excelſorũ ad altare
ἀνέβησαν οἱ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν πρὸς τὸ θυσιαςήριον
dñi in hieruſalem: niſi comediſſẽt azyma in medio
κυρίου ἐν ἱερουσαλὴμ, εἰ μὴ ἔφαγον ἄζυμα ἐν μέσῳ
fratrum ſuorũ: & cõtaminauit topheth qđ ĩ cõualle
τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, καὶ ἐμίανε τόφεθ τὸ ἐν φάραγγι
filij ennom: vt nõ traduceret vir filiũ ſuum
υἱοῦ ἐννόμ, τοῦ μὴ διάγειν ἄνδρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ
& filiam ſuam in ignẽ moloch. & cõbuſſit
καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρὶ τῷ μολόχ. καὶ κατέκαυσε
equos q̃s dedicauerũt reges iuda
τοὺς ἵππους οὓς ἀνέθηκαν βασιλεῖς ἰούδα
ſoli in introitu dom⁹ dñi iuxta gazophylacium nathã eunuchi regis q̃ in pharurim.
τῷ ἡλίῳ ἐν τῇ εἰσόδῳ οἴκου κυρίου πρὸς τὸ γαζοφυλάκιον νάθαν εὐνούχου τοῦ βασιλέως τοῦ ἐν φαρουρείμ.
& currũ ſolis cõbuſſit in igne
καὶ τὸ ἅρμα τοῦ ἡλίου κατέκαυσεν ἐν πυρί
& altaria q̃ erãt ſup tecta cenaculorũ achaz: q̃ fecerũt reges iuda: & altaria
καὶ τὰ θυσιαςήρια ἃ ἦν ἐπὶ τῶν δωμάτων τῶν ὑπερῴων ἄχαζ, ἃ ἐποίησαν βασιλεῖς ἰούδα, καὶ τὰ θυσιαςήρια
q̃ fecit manaſſes in duob⁹ atrijs dom⁹ dñi demolit⁹ eſt ea rex: & deſtruxit
ἃ ἐποίησε μανασσῆς ἐν ταῖς δύο αὐλαῖς οἴκου κυρίου κατέσπασεν αὐτὰ ὁ βασιλεύς, καὶ καθεῖλεν
ea inde: & cõtriuit puluerẽ eorũ in torrente cedron. & domũ q̃ in facie
αὐτὰ ἐκεῖθεν, καὶ συνέτριψεν τὸν χοῦν αὐτῶν εἰς τὸν χειμάῤῥουν κεδρών. καὶ τὸν οἶκον τὸν ἐπὶ προσώπου
hieruſalem q̃ a dextris mõtis offẽſiõis quã edificauit ſalomon rex iſrael aſtarte abominatiõi ſidoniorũ & chamos offenſioni
ἱερουσαλὴμ τὸν ἐκ δεξιῶν τοῦ ὄρους μαχὶθ ὃν ᾠκοδόμησε σολομὼν βασιλεὺς ἰσραὴλ τῇ ἀςάρτῃ βδελύγματι σιδωνίων καὶ τῷ χαμὼς προσοχθίσματι
moab & moloch abominatiõi filiorũ ammon:
μωὰβ καὶ τῷ μολὸχ βδελύγματι υἱῶν ἀμμών,
polluit rex & cõtriuit ſtatuas: &
ἐμίανεν ὁ βασιλεὺς καὶ συνέτριψε τὰς ςήλας, καὶ
ſuccidit lucos & impleuit loca eorũ
ἐξέκοψε τὰ ἄλση καὶ ἔπλησε τοὺς τόπους αὐτῶν
oſſib⁹ hoium. inſuper
ὀςέων ἀνθρώπων. καί γε τὸ

C

altare qđ in bethel excelſũ qđ fecit hieroboã
θυσιαςήριον τὸ ἐν βαιθὴλ τὸ ὑψηλὸν ὃ ἐποίησεν ἱεροβοὰμ
fili⁹ nabat qui peccare fecit iſrael: & illud altare
υἱὸς ναβὰτ ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραὴλ, καίγε ἐκεῖνο τὸ θυσιαςήριον
excelſũ deſtruxit & cõtriuit lapides
τὸ ὑψηλὸν καθεῖλε καὶ συνέτριψε τοὺς λίθους
eius: & cõminuit in puluerẽ & ſuccẽdit lucum. &
αὐτοῦ, καὶ ἐλέπτυνεν εἰς χοῦν καὶ κατέκαυσε τὸ ἄλσος. καὶ
cõuerſus ẽ ioſias & vidit ſepulchra q̃ erant
ἀπέςρεψεν ἰωσίας καὶ εἶδεν τοὺς τάφους τοὺς ὄντας
D ibi in mõte: & miſit & accepit oſſa de
ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἀπέςειλε καὶ ἔλαβε τὰ ὀςᾶ ἐκ τῶν
5.Reg. ſepulchris: & cõbuſſit ſup altare. & polluit
13.a. τάφων, καὶ κατέκαυσεν ἐπὶ τὸ θυσιαςήριον. καὶ ἐμίανε
altare iuxta verbũ dñi qđ locutus eſt homo
τὸ θυσιαςήριον κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου ὃ ἐλάλησεν ὁ ἄνθρωπος
dei cũ ſtaret hieroboã ſup altare in
τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἑςάναι ἱεροβοὰμ ἐπὶ τὸ θυσιαςήριον ἐν
feſto. & reuerſus ioſias leuauit oculos ſuos
τῇ ἑορτῇ. καὶ ἐπιςρέψας ἰωσίας ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ
ſup ſepulchrũ hois dei q̃ locutus eſt
ἐπὶ τὸν τάφον ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ λαλήσαντος τοὺς
verba hec: & dixit: quis ſcopulus ille quẽ ego
λόγους τούτους, καὶ εἶπε, τίς ὁ σκόπελος ἐκεῖνος ὃν ἐγὼ
video? & dixerũt ei viri ciuitatis: hoc ſepulchrũ
ὁρῶ; καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως, οὗτος ὁ τάφος
hois dei qui venit de iuda &
τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐληλυθότος ἐκ τοῦ ἰούδα καὶ
qui locut⁹ eſt omnia verba hec q̃ feciſti nũc ſup altare qđ in bethel. & dixit ioſias:
λελαληκότος πάντας τοὺς λόγους τούτους οὓς ἐποίησας νῦν ἐπὶ τὸ θυσιαςήριον τὸ ἐν βαιθήλ. καὶ εἶπεν ἰωσίας,
C
dimittite eũ: nemo cõmoueat oſſa eius. & ſaluata ſũt oſſa eius cũ oſſibus prophete qui venit
ἐάσατε αὐτόν, μηδεὶς κινησάτω τὰ ὀςᾶ αὐτοῦ. καὶ διεσώθη τὰ ὀςᾶ αὐτοῦ μετὰ τῶν ὀςέων τοῦ προφήτου τοῦ ἥκοντος
de ſamaria. etiam omnes domos excelſorũ
ἐκ σαμαρείας. καί γε πάντας τοὺς οἴκους τῶν ὑψηλῶν
que in ciuitatib⁹ ſamarie quas fecerũt reges
τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι σαμαρείας οὓς ἐποίησαν βασιλεῖς
iſrael vt irritarẽt dñm: deſtruxit ioſias: &
ἰσραὴλ τοῦ παροργίσαι τὸν κύριον, καθεῖλεν ἰωσίας, καὶ
fecit eis ſcđm oĩa opera q̃ fecit in bethel. & occidit vniuerſos ſacerdotes excelſorũ
ἐποίησεν αὐτοῖς κατὰ πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησεν ἐν βαιθήλ. καὶ ἔθυσε πάντας τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν τοὺς
qui erãt ibi ſup altaria. & combuſſit oſſa
ὄντας ἐκεῖ ἐπὶ τῶν θυσιαςηρίων. καὶ κατέκαυσεν ὀςᾶ
hoium ſup ea. & reuerſus ẽ ioſias in hieruſalem: & precepit rex omni pplo dicens: facite pascha dño deo vr̃o: ſicut
ἀνθρώπων ἐπ᾽ αὐτά. καὶ ἀπέςρεψεν ἰωσίας εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς παντὶ τῷ λαῷ λέγων, ποιήσατε τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καθὼς
E ſcriptũ eſt in libro federis huius. quia
γέγραπται ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς διαθήκης ταύτης. ὅτι
2.Pa. nõ factũ ẽ ſcđm paſcha hoc a diebus
35.a. οὐκ ἐγένετο κατὰ τὸ πάσχα τοῦτο ἀπὸ τῶν ἡμερῶν
iudicũ q̃ iudicauerũt iſrael: & in omnibus
τῶν κριτῶν οἳ ἔκρινον τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐν πάσαις
diebus regum iſrael & regum iuda:
ταῖς ἡμέραις βασιλέων ἰσραὴλ καὶ βασιλέων ἰούδα,
niſi in octauo decimo ãno regis ioſie factũ eſt paſcha hoc dño
ὅτι ἀλλ᾽ ἢ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τοῦ βασιλέως ἰωσίου ἐγένετο τὸ πάσχα τοῦτο τῷ κυρίῳ
in hieruſalem. etiam ventriloquos
ἐν ἱερουσαλήμ. καί γε τοὺς ἐγγαςριμύθους
& aruſpices & theraphin & idola &
καὶ τοὺς γνώςας καὶ θεραφεὶν καὶ τὰ εἴδωλα καὶ
omnes abominatiões que fuerunt in
πάντα τὰ προσοχθίσματα τὰ γεγονότα ἐν τῇ

altare quod erat in bethel & excelſum quod fecerat hieroboã filius nabath qui peccare fecit iſrael: & altare illđ excelſum deſtruxit atq; combuſſit & cõminuit in puluerem ſuccenditq; etiã lucũ. Et cõuerſus ioſias vidit ibi ſepulchra q̃ erãt ĩ mõte: miſitq; & tulit oſſa de ſepulchris: & cõbuſſit ea ſuper altare & polluit illđ iuxta verbũ dñi quod locutus ẽ vir dei qui predixerat verba hec. Et ait. quis eſt titulus ille quẽ video? Rñderũtq; ei cives vrbis illi⁹. Sepulchrum eſt hominis dei qui venit de iuda: & p̃dixit verba hec q̃ feciſti ſup altare bethel. Et ait. Dimittite eum. Nemo cõmoueat oſſa eius. Et intacta manſerunt oſſa illius cũ oſſibus ꝓphete qui venerat de ſamaria. Inſup & oĩa phana excelſorũ q̃ erãt in ciuitatib⁹ ſamarie que fecerant reges iſrael ad irritãdũ dñm abſtulit ioſias: & fecit eis ſcđm oĩa q̃ fecerat in bethel. & occidit vniuerſos ſacerdotes excelſorũ qui erant ibi ſuper altaria: & combuſſit oſſa humana ſuper ea. Reuerſuſq; eſt ieruſalẽ & precepit omni populo dicens. Facite phaſe domino deo vr̃o: ſecũdũ quod ſcriptũ eſt in libro federis huius. Nec enĩ factũ eſt phaſe tale a diebus iudicũ qui iudicauerunt iſrael: & omniũ dierũ regũ iſrael & regum iuda: ſicut in octauodecimo anno regis ioſie factum eſt phaſe iſtud domino in ieruſalẽ. Sed & phitones & ariolos & figuras idolorũ & immũdicias & abomĩationes que fuerunt in terra

המזבח אשר בבית אל הבמה אשר זבח
עשה ירבעם בן נבט אשר החטיא חטא
את ישראל גם את המזבח ההוא
ואת הבמה נתץ וישרף את הבמה שרף
הדק לעפר ושרף אשרה׃ ויפן דקק פנה
יאשיהו וירא את הקברים אשר ראה
שם בהר וישלח ויקח את העצמות שלח לקח
מן הקברים וישרף על המזבח
ויטמאהו כדבר יהוה אשר קרא טמא
איש האלהים אשר קרא את
הדברים האלה׃ ויאמר מה הציון ציין
הלז אשר אני ראה ויאמרו אליו
אנשי העיר הקבר איש האלהים
אשר בא מיהודה ויקרא את בוא קרא
הדברים האלה אשר עשית על עשה
המזבח בית אל׃ ויאמר הניחו לו איש ינח
אל ינע עצמתיו וימלטו עצמתיו נוע מלט
את עצמות הנביא אשר בא נבא
משמרון׃ וגם את כל בתי הבמות בית במה
אשר בערי שמרון אשר עשו עיר
מלכי ישראל להכעיס הסיר יאשיהו כעס סור
ויעש להם ככל המעשים אשר עשה
עשה בבית אל׃ ויזבח את כל כהני זבח
הבמות אשר שם על המזבחות
וישרף את עצמות אדם עליהם שרף
וישב ירושלם׃ ויצו המלך את כל שוב צוה
העם לאמר עשו פסח ליהוה
אלהיכם ככתוב על ספר הברית
הזה׃ כי לא נעשה כפסח הזה מימי עשה יום
השפטים אשר שפטו את ישראל
וכל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה׃
כי אם בשמנה עשרה שנה למלך
יאשיהו נעשה הפסח הזה ליהוה
בירושלם׃ וגם את האבות ואת אוב
הידענים ואת התרפים ואת הגללים
ואת כל השקצים אשר נראו בארץ ראה

יהודה ובירושלם בער יאשיהו למען הקים את דברי התורה הכתבים על הספר אשר מצא חלקיהו הכהן בית יהוה: וכמהו לא היה לפניו מלך אשר שב אל יהוה בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו ככל תורת משה ואחריו לא קם כמהו: אך לא שב יהוה מחרון אפו הגדול אשר חרה אפו ביהודה על כל הכעסים אשר הכעיסו מנשה: ויאמר יהוה גם את יהודה אסיר מעל פני כאשר הסרתי את ישראל ומאסתי את העיר הזאת אשר בחרתי את ירושלם ואת הבית אשר אמרתי יהיה שמי שם: ויתר דברי יאשיהו וכל אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה: בימיו עלה פרעה נכה מלך מצרים על מלך אשור על נהר פרת וילך המלך יאשיהו לקראתו וימיתהו במגדו כראתו אתו: וירכבהו עבדיו מת ממגדו ויבאהו ירושלם ויקברהו בקברתו ויקח עם הארץ את יהואחז בן יאשיהו וימשחו אתו וימליכו אתו תחת אביו: בן עשרים ושלש שנה יהואחז במלכו ושלשה חדשים מלך בירושלם ושם אמו חמוטל בת ירמיהו מלבנה: ויעש הרע בעיני יהוה ככל אשר עשו אבתיו: ויאסרהו פרעה נכה ברבלה בארץ חמת ממלך בירושלם ויתן ענש על הארץ מאה ככר כסף וככר זהב: וימלך פרעה נכה את אליקים בן יאשיהו תחת יאשיהו אביו ויסב את שמו יהויקים ואת יהואחז

iuda & ieruſalem abſtulit ioſias vt ſtatueret verba legis q̄ ſcripta ſunt in libro quem inuenit helchias ſacerdos in tēplo dñi. Similis illi non fuit ante eū rex qui reuerteretur ad dominū in oī corde ſuo & in tota aīa ſua & vniuerſa virtute ſua iuxta oēm legē moyſi: neq; poſt eū ſurrexit ſilis illi. Verumtñ nō eſt auerſus dñs ab ira furoris ſui magni quo iratus eſt furor eiꝰ cōtra iudā pp irritatiōes qbus puocauerat eum manaſſes. Dixitq; ita dñs. Etiā iudā auferā a facie mea ſicut abſtuli iſrael: & proiiciā ciuitatem hanc quam elegi ieruſalem & domum de qua dixi: erit nomen meum ibi. Reliq̄ āt ſermonū Ioſie & vniuerſa que fecit nonne hec ſcripta ſunt in libro verborum dierū regū iuda? In diebus eius aſcendit pharao nechao rex egypti cōtra regem aſſyriorū ad flumē eufratē. Et abiit ioſias rex iuda in occurſum eius: & occiſus eſt in mageddo cū vidiſſet eum. Et portauerunt eū ſui ſui mortuū de mageddo & ptulerūt in ieruſalē: & ſepelierūt eū i ſepulchro ſuo. Tulitq; pplꝰs terre ioachaz filiū ioſie & vnxerūt eū: & cōſtituerūt eū regē p patre ſuo. Viginti triū annorum erat ioachaz cū regnare cepiſſet: & tribus mēſibus regnauit in irl'm. Nomē matris eiꝰ amithal filia ieremie d lobna. Et fecit malū coram dño: iuxta oīa q̄ fecerāt pr̄es eiꝰ. Vinxitq; eum pharao nechao in reblatha: q̄ ē in terra emath: ne regnaret in ieruſalē. Et iᵖoſuit mulctā terre cētū talētis argēti: & talēto auri: regemq; cōſtituit pharao nechao eliachim filiū ioſie p ioſia patre eius: vertitq; nomen eius ioachim: porro ioachaz

γῆ ἰούδα καὶ ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ ἐξῆρεν ὁ βασιλεὺς ἰωσίας, ἵνα στήσῃ τοὺς λόγους τοῦ νόμου τοὺς γεγραμμένους ἐπὶ τοῦ βιβλίου, οὓς εὗρε χελκίας ὁ ἱερεὺς ἐν οἴκῳ κυρίου. ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγένετο βασιλεὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ὃς ἐπέστρεψεν πρὸς κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ κατὰ πάντα τὸν νόμον μωσῆ. καὶ μετ᾽ αὐτὸν οὐκ ἀνέστη ὅμοιος αὐτοῦ, πλὴν οὐκ ἀπεστράφη κύριος ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου, οὗ ἐθυμώθη ἐν ὀργῇ αὐτοῦ ἐν τῷ ἰούδα ἐπὶ πάντας τοὺς παροργισμούς, οὓς παρώργισεν αὐτὸν μανασσῆς. καὶ εἶπεν κύριος, καί γε καὶ τὸν ἰούδαν ἀποστήσω ἀπὸ προσώπου μου, καθὼς ἀπέστησα τὸν ἰσραὴλ καὶ ἀπώσομαι τὴν πόλιν ταύτην ἣν ἐξελεξάμην τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν οἶκον εἰς ὃν εἶπον ἔσται τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωσίου καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐχὶ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη φαραὼ νεχαὼ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων ἐπὶ τὸν ποταμὸν εὐφράτην. καὶ ἐπορεύθη ἰωσίας ὁ βασιλεὺς εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν φαραὼ ἐν μαγεδδῷ, ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν αὐτόν. καὶ ἀνεβίβασαν οἱ παῖδες αὐτοῦ νεκρὸν ἐν μαγεδδῷ. καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ ἐν πόλει δαυίδ. καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωάχαζ υἱὸν ἰωσίου, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. υἱὸς εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ἦν ἰωάχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερεμίου ἐκ λοβενά. καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ. καὶ μετέστησεν αὐτὸν φαραὼ νεχαὼ ἐν ῥεβλαὰ ἐν γῇ αἱμὰθ τοῦ μὴ βασιλεύειν αὐτὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπέβαλε φόρον ἐπὶ τὴν γῆν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ δέκα τάλαντα χρυσίου, καὶ ἐβασίλευσε φαραὼ νεχαὼ ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸν ἐλιακὶμ υἱὸν ἰωσίου ἀντὶ ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα ἰωακίμ. τὸν δὲ ἰωάχαζ

terra iuda & in hieruſalem abſtulit rex ioſias: vt ſtatueret verba legis q̄ ſcripta ſunt in libro: q̄ inuenit chelcias ſacerdos i domo domini. ſimilis ipſi nō fuit rex ante eū: qui reuerſus eſt ad dñm in toto corde ſuo & in tota aīa ſua: & in vniuerſa virtute ſua iuxta omnē legē moyſi. & poſt eum nō ſurrexit ſimilis illi: verūtñ nō auerſus eſt dñs ab ira furoris ſui magni: quo iratꝰ eſt in furore ſuo in iuda pp omnes irritationes: qbꝰ irritauit eū manaſſes. & dixit dñs: etiam & iudā auferā a facie mea: ſicut abſtuli iſrael & proiiciam ciuitatē hanc quā elegi hieruſalem: & domū in qua dixi erit nomē meū ibi. & reliqua ſmonū ioſie & omnia q̄cūq; fecit: nōne hec ſcripta ſunt in libro verboꝝ dierū regum iuda? in diebus eius aſcēdit pharao nechao rex egypti in regem aſſyrioꝝ ad flumen euphratē. & abijt ioſias rex in occurſum ei: & occidit eum pharao in mageddo: cū vidit ipſe eū. & traduxerūt eū ſerui ſui mortuū in mageddo. & duxerūt eū in hieruſalem: & ſepelierūt eū in ſepulchro ſuo in ciuitate dauid. & tulit pplꝰ terre ioachaz filiū ioſie: & vnxerūt eū & cōſtituerūt regē eū pro pr̄e ſuo. filiꝰ viginti & triū ānoꝝ erat ioachaz cū regnaret ipſe: & tribꝰ mēſibꝰ regnauit i hierl'm: & nomē mr̄i eiꝰ amital filia hieremie de lobna. & fecit malū coram dño iuxta oīa q̄cūq; fecerūt pr̄es eius. & abſtulit eum pharao nechao i reblaa in terra emath vt nō regnaret ipſe in hierl'm. & impoſuit tributū ſup terrā centū talenta argenti & decē talenta auri: & regē cōſtituit pharao nechao ſup eos eliachin filiū ioſie pro ioſia patre eius: & impoſuit ei nomē ioachim. at ioachaz

F

2.Pa. 35.c.

2.Pa. 36.a.

G

ἔλαβε καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς αἴγυπτον, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον ἔδωκεν ἰωακὶμ τῷ φαραώ, πλὴν ἐφορολόγησε τὴν γῆν τοῦ δοῦναι τὸ ἀργύριον ἐπὶ στόματος φαραώ, ἀνὴρ κατὰ δύναμιν αὐτοῦ ἐδωκαν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον μετὰ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς δοῦναι αὐτὸ τῷ φαραὼ νεχαώ. υἱὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἰωακὶμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ ζαβουδὰ θυγάτηρ φαδαΐα ἐκ ῥουμά. καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ.

tulit & duxit eū in egyptum: & mortuus ē ibi. & argētū & aurum dedit ioachim pharaōi: ſed tributū indixit terre vt daret argētum in os pharaōis: vir iuxta vires ſuas dederūt argētū & aurum cū pplo terre vt daret illud pharaōi nechao. filiꝰ viginti & quinq; annoꝝ erat ioachī cū regnaret ipſe: & vndecim ānis regnauit in hierl'm. & nomē matris eius zabuda filia phadaia de ruma. & fecit malum corā dño iuxta oīa q̄cūq; fecerunt patres eius.

Ca. 24.

A

Ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἐγένετο αὐτῷ ἰωακὶμ δοῦλος τρία ἔτη, καὶ ἐπέστρεψεν καὶ ἠθέτησεν ἐν αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλεν ἐπὶ τὸν ἰωακὶμ κύριος μονοζώνους τῶν χαλδαίων καὶ μονοζώνους συρίας καὶ μονοζώνους μωαβιτῶν καὶ μονοζώνους υἱῶν ἀμμών. καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸν ἰούδαν τοῦ ἀπολύειν αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν ἐν χειρὶ δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. πλὴν θυμὸς κυρίου ἦν ἐπὶ τὸν ἰούδαν τοῦ ἀποστῆναι αὐτὸν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ διὰ πάσας τὰς ἁμαρτίας μανασσῆ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν, καὶ ἐν τῷ αἵματι τῷ ἀθώῳ ὧ ἐξέχεεν, καὶ ἐπέπλησε τὴν ἱερουσαλὴμ αἵματος ἀθώου, καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος τοῦ ἱλασθῆναι. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωακὶμ καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίου λόγων ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰούδα; καὶ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαχὶν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ οὐ προσέθετο ἔτι βασιλεὺς αἰγύπτου τοῦ ἐξελθεῖν ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ, διότι ἔλαβε βασιλεὺς βαβυλῶνος ἀπὸ χειμάρρου αἰγύπτου ἕως ποταμοῦ εὐφράτου πάντα ὅσα ἦν βασιλέως αἰγύπτου. δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν ἦν ἰωαχὶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ νεεσθὰν θυγάτηρ ἐλναθὰν ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέβη ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς

In diebus eius aſcēdit nabuchodonoſor rex babylōis: & factꝰ ē ei ioachiz ſeruus trib' ānis: & reuerſus ē & puaricatꝰ ē in eo. & miſit in ioachim dñs accinctos chaldeoꝝ & accinctos ſyrie & accinctos moabitarū & accinctos filioꝝ amon. & miſit eos in iudā vt diſpderēt eum iuxta verbū dñi: qd' locutꝰ eſt in manu ſeruoꝝ ſuoꝝ pphtarū. verūtñ furor dñi erat cōtra iudam vt auferet eum a facie ſua pp oīa peccata manaſſe ſecūdū oīa q̄cūq; fecit: & in ſanguine inorio quē effudit: & impleuit hierl'm cruore innocētū: & nō voluit dñs ppitiari. & reliqua ſmonū ioachiz & oīa q̄cūq; fecit: nonne hec ſcripta ſūt in libro ſmonū dierū regum iuda? & dormiuit cum pr̄ibꝰ ſuis. & regnauit ioachin filiꝰ eius pro eo. & nō addidit vltra rex egypti vt egrederet de terra ſua: quia cepit rex babylonis a torrente egypti vſq; ad fluuiū euphratē oīa q̄cūq; erāt regis egypti. decē & octo ānoꝝ erat ioachī cū regnaret ipſe: & tribꝰ mēſibꝰ regnauit in hieruſalem: & nomē matri eius neeſthan filia elnathan de hieruſalem. & fecit malū corā dño iuxta oīa q̄cūq; fecit pater ſuus. in tpe illo aſcēdit nabuchodonoſor rex

B

G

Da.1.a

tulit & duxit i egyptū. Argentum autem & aurū dedit Ioachim pharaoni cum indixiſſet terre per ſingulos vt conferretur iuxta pceptū pharaonis. Et vnūquēq; iuxta vires ſuas exegit tā argētū q̄ aurū de populo terre vt daret pharaoni nechao. Vigiti qnq; annorū erat ioachī cū regnare cepiſſet: & vndeci annis regnauit in ieruſalē. Nomē matris eiꝰ zebida filia phadaia de ruma. Et fecit malū corā dño iuxta oīa q̄ fecerāt pr̄es eius.

Cap. 24.

IN diebus eius aſcēdit nabuchodonoſor rex babylōis: & factus eſt ei ioachī ſeruus tribus ānis: & rurſum rebellauit cōtra eum. Immiſitq; ei dñs latrunculos chaldeorū & latrunculos ſyrie: & latrunculos moab & latrunculos filiorū ammon: & immiſit eos in iudam vt diſperderent eū iuxta verbū dñi qd locutꝰ fuerat p ſeruos ſuos pphetas. Fctm̄ eſt aūt hoc p verbū domini cōtra iudā vt auferret eū corā ſe pp pctā manaſſe vniuerſa q̄ fecit: & pp ſanguinē innoxiū quē effudit: & īpleuit ieruſalē cruore inocentiū & ob hāc rem noluit dñs propitiari. Reliq̄ āt ſermonū ioachim & vniuerſa q̄ fecit nōne hec ſcripta ſūt in libro ſermonum dierū regum iuda? Et dormiuit ioachī cū pr̄ibus ſuis: & regnauit ioachin filius eius pro eo. Et vltra nō addidit rex egypti vt egrederetur de terra ſua. Tulerat ei rex babylōis a riuo egypti vſq; ad fluuium eufraten oīa q̄ fuerant regis egypti. Decē & octo annorum erat ioachin cū regnare cepiſſet & tribus mēſibus regnauit in ieruſalem. Nomen matris eiꝰ noeſtha filia helnathan de ieruſalem. Et fecit malum coram dño: iuxta oīa q̄ fecerat pater eiꝰ. In tpe illo aſcenderunt ſerui nabuchodonoſor regis

לקח ויבא מצרים וימת שם: והכסף והזהב נתן יהויקים לפרעה אך העריך את הארץ לתת את הכסף על פי פרעה איש כערכו נגש את הכסף ואת הזהב את עם הארץ לתת לפרעה נכה: בן עשרים וחמש שנה יהויקים במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם ושם אמו זבידה בת פדיה מן רומה: ויעש הרע בעיני יהוה ככל אשר עשו אבתיו:

Capitulum xxiiii

בימיו עלה נבכדנאצר מלך בבל ויהי לו יהויקים עבד שלש שנים וישב וימרד בו: וישלח יהוה בו את גדודי כשדים ואת גדודי ארם ואת גדודי מואב ואת גדודי בני עמון וישלחם ביהודה להאבידו כדבר יהוה אשר דבר ביד עבדיו הנביאים: אך על פי יהוה היתה ביהודה להסיר מעל פניו בחטאת מנשה ככל אשר עשה: וגם דם הנקי אשר שפך וימלא את ירושלם דם נקי ולא אבה יהוה לסלח: ויתר דברי יהויקים וכל אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה: וישכב יהויקים עם אבתיו וימלך יהויכין בנו תחתיו: ולא הסיף עוד מלך מצרים לצאת מארצו כי לקח מלך בבל מנחל מצרים עד נהר פרת כל אשר היתה למלך מצרים: בן שמנה עשרה שנה יהויכין במלכו ושלשה חדשים מלך בירושלם ושם אמו נחשתא בת אלנתן מירושלם: ויעש הרע בעיני יהוה ככל אשר עשה אביו: בעת ההיא עלה עבדי נבכדנאצר מלך

בבל ירושלם ותבא העיר במצור׃ צור
ויבא נבכדנאצר מלך בבל על
העיר ועבדיו צרים עליה׃ ויצא צור
יהויכין מלך יהודה על מלך בבל
הוא ואמו ועבדיו ושריו וסריסיו שור סרס
ויקח אתו מלך בבל בשנת שמנה לקח שנה
למלכו׃ ויוצא משם את כל אוצרות יצא אצר
בית יהוה ואוצרות בית המלך
ויקצץ את כל כלי הזהב אשר עשה קצץ כלה
שלמה מלך ישראל בהיכל יהוה היכל
כאשר דבר יהוה׃ והגלה את כל גלה
ירושלם ואת כל השרים ואת כל
גבורי החיל עשרת אלפים גולה גבר
וכל החרש והמסגר לא נשאר זולת סגר שאר
דלת עם הארץ׃ ויגל את יהויכין זלת דלל
בבלה ואת אם המלך ואת נשי גלה נשה
המלך ואת סריסיו ואת אולי איל
הארץ הוליך גולה מירושלם בבלה׃ הלך
ואת כל אנשי החיל שבעת אלפים
והחרש והמסגר אלף הכל גברים
עשי מלחמה ויביאם מלך בבל עשה לחם בוא מלך
גולה בבלה׃ וימלך מלך בבל את
מתניה דדו תחתיו ויסב את שמו דוד סבב
צדקיהו׃ בן עשרים ואחת שנה
צדקיהו במלכו ואחת עשרה שנה
מלך בירושלם ושם אמו חמוטל
בת ירמיהו מלבנה׃ ויעש הרע רעע
בעיני יהוה ככל אשר עשה
יהויקים׃ כי על אף יהוה היתה היה
בירושלם וביהודה עד השלכו שלך
אתם מעל פניו וימרד צדקיהו פנה מרד
Cap.xxv. במלך בבל׃ ויהי בשנת שנה
התשיעית למלכו בחדש העשירי תשע
בעשור לחדש בא נבכדנאצר מלך
בבל הוא וכל חילו על ירושלם ויחן חנה
עליה ויבנו עליה דיק סביב׃ ותבא סבב בוא

babylonis in ieruſalē: & circūdata ē vrbs munitiōibus. Venitq; nabuchodonoſor rex babylonis ad ciuitatē cū ſeruis ſuis: vt oppugnaret eam. Egreſſuſq; eſt ioachī rex iuda ad regē babylonis ipſe & mater eius & ſerui ei⁹ & principes eius & eunuchi eius: & ſuſcepit eum rex babylonis anno octauo regni ſui. Et ptulit inde oēs theſauros dom⁹ dn̄i & theſauros domus regie: & cōcidit vniuerſa vaſa aurea que fecerat ſalomō rex iſrael in templo domini iuxta verbum dn̄i: & tranſtulit omnem ieruſalem & vniuerſos principes: & omnes fortes exercitus decē milia in captiuitatē: & oēm artificem & incluſorem: nihilq; relictum eſt exceptis pauperib⁹ populi terre. Tranſtulit quoq; ioachin in babylonem & matrem regis & vxores regis & eunuchos regis & iudices terre duxit in captiuitatem de ieruſalem in babylōem: & oīs viros robuſtos ſeptem milia & artifices & incluſores mille oīs viros fortes & bellatores: duxitq; eos rex babylōis captiuos in babylonē. Et conſtituit mathathiā patruū eius pro eo: impoſuitq; nomen ei ſedechiā. Viceſimum & primum annū etatis hēbat ſedechias cū regnare cepiſſet: & vndecim annis regnauit in ieruſalem. Nomē mrīs eius erat amithal filia hieremie de lobna. & fecit malū corā domino iuxta oia q̄ fecerat ioachim. Iraſcebatur enim dominus cōtra ieruſalem & contra iudā: donec p̄iiceret eos a facie ſua. Receſſitq; ſedechias a rege babylonis. 25.

FActū eſt aūt anno nono regni ei⁹ mēſe decio: decima die mēſis venit nabuchodonoſor rex babylōis ipſe & oīs exercitus eius in ieruſalem & circundederūt eam: & extruxerūt in circuitu eius munitiones. Et clauſa eſt

babylonis in hierſm. τ venit ciuitas in obſidione: τ ve C
βαβυλῶνος εἰς ἱλ͞ημ. καὶ ἦλθεν ἡ πόλις ἐν περιοχῇ, καὶ ἦλ
nit nabuchodonoſor rex babylonis in ciuitatē:
θεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς τὴν πόλιν,
τ ſerui eius obſidebāt eam. τ egreſſus ē ioachī Meſ. 1.a.
καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπολιόρκουν αὐτήν. καὶ ἐξῆλθεν ἰωακὶν
rex iuda ad regem babylōis: ipſe τ
βασιλεὺς ἰούδα πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος, αὐτὸς καὶ
mr̄ eius τ ſerui eius τ principes ei⁹ τ eu
ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ καὶ οἱ εὐ
nuchi eius. τ ſuſcepit eos rex babylonis in
νοῦχοι αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῷ
octauo āno regni ſui. τ extulit inde om
ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἐξήνεγκεν ἐκεῖθεν πάν
nes theſauros q̄ in domo dn̄i τ theſauros
τας τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ κυ καὶ τοὺς θησαυροὺς
dom⁹ regis. τ cōcidit vniuerſa vaſa au
οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ συνέκοψε πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυ
rea q̄ fecit ſalomō rex iſrael in tēplo do
σᾶ ἃ ἐποίησε σολομὼν βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν τῷ ναῷ κυ
mini iuxta verbū dn̄i. τ trāſtulit hieruſalem
ρίου κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου. καὶ ἀπῴκισε τὴν ἱερουσαλὴμ
τ omnes pricipes τ omnes fortes
καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ πάντας τοὺς δυνατοὺς
robore decē milia in captiuitatē: τ omnē artificē
ἰσχύι δέκα χιλιάδας αἰχμαλωσίας, καὶ πάντα τέκτονα
τ incluſorem: nō relicti ſunt preter pau
καὶ τὸν συγκλείοντα, οὐχ ὑπελείφθησαν πλὴν τῶν πενο
peres ppl̄i terre. τ trāſtulit ioachim in ba
μένων τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. καὶ μετῴκισε τὸν ἰωακὶμ εἰς βα D
bylonem τ matrē regis τ vxores
βυλῶνα καὶ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως καὶ τὰς γυναῖκας
eius. τ eunuchos eius τ robuſtos
αὐτοῦ. καὶ τοὺς εὐνούχους αὐτοῦ καὶ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς
terre duxit in trāſmigratiōe ex hieruſalē in babylo
γῆς ἀπήγαγεν ἐν ἀποικισμῷ ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶ
nē: τ oēs viros robuſtos ſeptē milia. τ
να, καὶ πάντας ἄνδρας δυνατοὺς ἑπτὰ χιλιάδας. καὶ τὸν
artificem τ incluſorē. mille omnes fortes
τέκτονα καὶ τὸν συγκλείοντα. χιλίους τοὺς πάντας δυνατοὺς
viros robore facientes bellū duxit eos rex
ἄνδρας ἰσχύι ποιοῦντας πόλεμον ἀπήγαγεν αὐτοὺς βασιλεὺς
babylonis trāſmigratione in babylonē. τ regē cōſtituit
βαβυλῶνος μετοικεσίαν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐβασίλευσε
rex babylonis mathaniā fratrē patris
βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν ματθανίαν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς
ſui pro eo. τ impoſuit ei nomē ſedechiā. fili⁹ vi
αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα σεδεκίαν. υἱὸς εἴ
ginti τ vni⁹ annorū erat ſedechias quū regnaret ipſe. τ 2.Par 26.b.
κοσι καὶ ἑνὸς ἐτῶν ἦν σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ
vndecī annis regnauit in hieruſalē: τ nomē ma Iere. 52.a.
ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μη
tri eius amital filia hieremie de lobenna. τ fecit
τρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερεμίου ἐκ λοβεννά. καὶ ἐποίησε
malū corā dn̄o iuxta oia que fecit ioachī:
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἰωακίμ,
quia in ira dn̄i erat in hieruſalē τ in iuda:
ὅτι ἐπὶ τὸν θυμὸν κυ ἦν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ ἰούδα,
donec proiecit eos a facie ſua. τ p̄uaricat⁹ ē
ἕως ἀπέρριψεν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἠθέτησε
ſedechias in rege babylonis.
σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. Ca.25.

ET factū eſt in nono anno regni ſedechie A
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐννάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας σεδεκίου Hiere. 39.a.
in mēſe decimo vndecima mēſis: venit nabuchodono
ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ ἑνδεκάτῃ τοῦ μηνός, ἦλθε ναβουχοδονό co.52.a.
ſor rex babylonis: τ omnis exercitus e
σωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐ
ius ſup hieruſalem. τ caſtrametatus eſt in ea τ
τοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ παρενέβαλεν ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ
extruxit ſup eā murū in circuitu. τ venit
περιῳκοδόμησεν ἐπ᾽ αὐτὴν τεῖχος κύκλῳ. καὶ ἦλθεν

ciuitas in munitionē vſq; ad vndecimum annū ſede
ἡ πόλις εἰς περιοχὴν ἕως τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους σεδε
chie regis nona mēſis. τ preualuit fa
κίου τοῦ βασιλέως ἐννάτῃ τοῦ μηνός. καὶ ἐνίσχυσεν ὁ λι
mes in ciuitate: τ nō erat panis ppl̄o terre. τ
μὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐκ ἦν ἄρτος τῷ λαῷ τῆς γῆς. καὶ
interrupta ē ciuitas τ oēs viri bellatores exie
ἐρράγη ἡ πόλις καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἐξῆλ
rūt nocte via porte q̄ inter muros: q̄ eſt
θον νυκτὸς ὁδὸν πύλης τῆς ἀναμέσον τῶν τειχῶν, ἥ ἐστι
horti regis. τ chaldei obſidebāt
τοῦ κήπου τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ χαλδαῖοι ἐκύκλουν
ciuitatē: τ abierunt viā q̄ ad occaſum: τ
τὴν πόλιν, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν ἐπὶ δυσμάς, καὶ
perſecut⁹ eſt exercit⁹ chaldeorū poſt re
κατεδίωξε δύναμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω τοῦ βασι
B gem: τ cōprehēderūt eū cōtra occaſum hiericho: τ om
λέως, καὶ κατέλαβον αὐτὸν κατὰ δυσμὰς ἱεριχώ, καὶ πᾶ
nis exercit⁹ eius diſperſi ſunt deſuper eius:
σα ἡ δύναμις αὐτοῦ διεσπάρησαν ἀπὸ ἐπάνωθεν αὐτοῦ,
τ cōprehēderūt regem: τ duxerūt eū ad
καὶ συνέλαβον τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς
regem babylonis in deblatha. τ locut⁹ ē cum
τὸν βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθά. καὶ ἐλάλησε μετ᾽
eo iudiciū: τ occidit filios ei⁹ coram eo. τ
αὐτοῦ κρίσιν, καὶ ἔσφαξε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ
oculos ſedechie excecauit τ vinxit eum
τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσε καὶ ἔδησεν αὐτὸν
in pedicis: τ duxit eū in babylonē. τ in
ἐν πέδαις, καὶ ἐπήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐν τῷ
mēſe quinto ſeptima mēſis: iſte annus non⁹
μηνὶ τῷ πέμπτῳ ἑβδόμῃ τοῦ μηνός, οὗτος ἐνιαυτὸς ἐννεα
decimus regni nabuchodonoſor regis
καιδέκατος τῆς βασιλείας ναβουχοδονόσωρ βασιλέως
babylonis: venit nabuzardā p̄nceps coquorū q̄ ſta
βαβυλῶνος, ἦλθε ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ὁ ἑστη
C bat coram rege babylonis in hieruſalem:
κὼς ἐνώπιον βασιλέως βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ,
τ ſuccēdit domū dn̄i: τ domū
καὶ ἐνέπρησεν τὸν οἶκον κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ
regis τ oēs domos hieruſalem: τ
βασιλέως καὶ πάντας τοὺς οἴκους ἱερουσαλήμ, καὶ
oēm domū magnā cōbuſſit in igne: τ
πάντα οἶκον μέγαν ἐνέπρησεν ἐν πυρί, καὶ τὸ
murū hierl̄m deſtruxit exercitus chaldeorū in circui
τεῖχος ἱλ͞ημ καθεῖλεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων κυκλό
tu: τ reliquā p̄tē ppl̄i in ciuitate τ trāſ
θεν, καὶ τὸ καταλειφθὲν τοῦ λαοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς προ
fugas regi babylonis. τ reli
κεχωρηκότας τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. καὶ τὸ κατάλοι
quū ppl̄i trāſtulit nabuzardan p̄iceps coquorū:
πον τοῦ λαοῦ μετῴκισεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος,
τ de paupib⁹ ppl̄i terre reliquit p̄n
καὶ τῶν πενήτων τοῦ λαοῦ τῆς γῆς ὑπελείπετο ὁ ἀρ
ceps coquorū in vinitores τ agricolas. τ
D χιμάγειρος εἰς ἀμπελουργοὺς καὶ γεωργούς. καὶ τοὺς
colūnas ereas q̄ in domo dn̄i τ
στύλους τοὺς χαλκοῦς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ τὰς
baſes τ mare ereum qđ in domo
βάσεις καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν τὴν ἐν οἴκῳ
dn̄i: cōciderūt chaldei: τ ceperūt
κυρίου, συνέκοψαν οἱ χαλδαῖοι, καὶ ἔλαβον τὸν
es eorū τ trāſtulerūt in babylonem τ
χαλκὸν αὐτῶν καὶ ἀπήνεγκαν εἰς βαβυλῶνα καὶ
lebetes τ fuſcinulas τ phialas
τοὺς λέβητας καὶ τὰς κρεάγρας καὶ τὰς φιάλας
τ mortariola: τ oia vaſa erea
καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ χαλ
in q̄b⁹ miniſtrabant in eis: tulerūt: τ
κᾶ ἐν οἷς ἐλειτούργουν ἐν αὐτοῖς, ἔλαβον, καὶ
thuribula τ phialas
τὰ πυρεῖα καὶ τὰς φιάλας τὰς

ciuitās atq; vallata vſq; ad vndecimum annum regis ſedechie nona die menſis. Preualuitq; fames in ciuitate: nec erat panis populo terre. Et interrupta eſt ciuitas: & oēs viri bellatores nocte fugerunt p viā porte q̄ eſt inter duplicē murū ad hortū regis. Porro chaldei obſidebāt in circuitu ciūtatē. Fugit itaq; ſedechias p viā q̄ ducit ad cāpeſtria ſolitudīs. Et pſecutus ē exercit⁹ chaldeorū regē: cōprehēdit q; eū in planicie hiericho: & oēs bellatores q erāt cū eo diſpſi ſūt & reliq̄rūt eū. Apphēſū ergo regē duxerūt ad regē babylōis in rebbatha q locut⁹ eſt cū eo iudiciū. Filios aūt ſedechie occidit corā eo: & oculos eius effodit: vinxitq; eū catenis & adduxit in babylonē. Mēſe quito ſeptima die mēſis: ipſe eſt ānus nonuſdecimus regis babylōis: venit nabuzārdan princeps exercitus ſeru⁹ regis babylonis in ieruſalē: & ſuccēdit domum dn̄i & domū regis & domos ieruſalē: oēm q; domum combuſſit igni: & muros ieruſalem in circuitu deſtruxit oīs exercit⁹ chaldeorū q erat cū principe militū. Reliquā āt ppl̄i p̄tē q̄ remāſerat in ciuitate: & pfugas q trāſfugerant ad regē babylonis: & reliquū vulgus tranſtulit nabuzardan princeps militie: & de pauperibus terre reliq̄t vinitores & agricolas. Colūnas autem ereas que erāt i templo domini & baſes & mare ereum quod erat i domo dn̄i confregerunt chaldei & trāſtulerunt es omne in babylonē. Ollas quoq; ereas & trullas & tridentes & cyphos & mortariola: & oia vaſa erea: in quibus miniſtrabant tulerūt: necnō & thuribula & phialas. Que

העיר במצור עד עשתי עשרה צור
שנה למלך צדקיהו׃ בתשעה לחדש
ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם חזק
לעם הארץ׃ ותבקע העיר וכל אנשי בקע
המלחמה הלילה דרך שער בין לחם
החמתים אשר על גן המלך וכשדים חמה
על העיר סביב וילך דרך הערבה׃
וירדפו חיל כשדים אחר המלך רדף
וישגו אתו בערבות ירחו וכל חילו נשג
נפצו מעליו׃ ויתפשו את המלך תפש
ויעלו אתו אל מלך בבל רבלתה עלה
וידברו אתו משפט׃ ואת בני דבר שפט
צדקיהו שחטו לעיניו ואת עיני
צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים אסר
ויבאהו בבל׃ ובחדש החמישי בוא חמש
בשבעה לחדש היא שנת תשע שנה
עשרה שנה למלך נבכדנאצר מלך
בבל בא נבוזראדן רב טבחים עבד
מלך בבל ירושלם׃ וישרף את בית שרף
יהוה ואת בית המלך ואת כל
בתי ירושלם ואת כל בית גדול בית גדל
שרף באש׃ ואת חומת ירושלם חמה
סביב נתצו כל חיל כשדים אשר את סבב
רב טבחים׃ ואת יתר העם הנשארים שאר
בעיר ואת הנפלים אשר נפלו על
המלך בבל ואת יתר ההמון הגלה המן גלה
נבוזראדן רב טבחים׃ ומדלת הארץ רבב דלל
השאיר רב טבחים לכרמים
וליגבים׃ ואת עמודי הנחשת אשר עמד
בית יהוה ואת המכנות ואת ים כון
הנחשת אשר בבית יהוה שברו
כשדים וישאו את נחשתם בבלה׃ נשא
ואת הסירות ואת היעים ואת יעה
המזמרות ואת הכפות ואת כל כלי זמר כפף
הנחשת אשר ישרתו בם לקחו׃ כלה שרת
ואת המחתות ואת המזרקות אשר חתה זרק

זהב זהב ואשר כסף כסף לקח רב
טבחים׃ העמודים שנים הים שנה
האחד והמכנות אשר עשה שלמה
לבית יהוה לא היה משקל לנחשת שקל
כל הכלים האלה׃ שמנה עשרה
אמה קומת העמוד האחד וכתרת
עליו נחשת וקמת הכתרת שלש קום
אמות ושבכה ורמנים על הכתרת
סביב הכל נחשת וכאלה לעמוד
השני על השבכה׃ ויקח רב טבחים שנה לקח
את שריה כהן הראש ואת צפניהו
כהן משנה ואת שלשת שמרי הסף׃ שנה
ומן העיר לקח סריס אחד אשר
הוא פקיד על אנשי המלחמה פקד לחם
וחמשה אנשים מראי פני המלך ראה פנה
אשר נמצאו בעיר ואת הספר שר מצא שור
הצבא המצבא את עם הארץ צבא
וששים איש מעם הארץ
הנמצאים בעיר׃ ויקח אתם
נבוזראדן רב טבחים וילך אתם
על מלך בבל רבלתה׃ ויך אתם נכה
מלך בבל וימיתם ברבלה בארץ מות
חמת ויגל יהודה מעל אדמתו׃ גלה
והעם הנשאר בארץ יהודה אשר שאר
השאיר נבוכדנאצר מלך בבל
ויפקד עליהם את גדליהו בן פקד
אחיקם בן שפן׃ וישמעו כל שרי שמע שור
החילים המה והאנשים כי הפקיד
מלך בבל את גדליהו ויבאו אל בוא
גדליהו המצפה וישמעאל בן
נתניה ויוחנן בן קרח ושריה בן
תנחמת הנטפתי ויאזניהו בן המעכתי
המה ואנשיהם׃ וישבע להם גדליהו שבע
ולאנשיהם ויאמר להם אל תיראו אמר ירא
מעבדי הכשדים שבו בארץ ישב
ועבדו את מלך בבל וייטב לכם׃

aurea aurea: & q̄ argē tea argentea: tulit princeps militie .i. columnas duas: mare vnū & baſes quas fecerat rex ſalomon in tēplo dn̄i. Non erat pondus eris omnium vaſorū. Decē & octo cubitos altitudinis hēbat colūna vna & capitellū ereum ſup ſe altitudinis trium cubitorū & retiaculum & malogranata ſup capitellū colūne: oīa erea. Similem & columna ſcda hēbat ornatū. Tulit quoq; princeps militie ſaraiā ſacerdotem primū: & ſophoniam ſacerdotē ſcdm & tres ianitores: & de ciuitate eunuchū vnum qui erat prefectus ſup bellatores viros: & quinq; viros de his q ſteterant coram rege: quos repperit in ciuitate: & ſopher principē exercitus qui probabat tyrones de populo terre: & ſexaginta viros e vulgo qui inuenti fuerāt in ciuitate. Quos tollens nabuzardan princeps militum duxit ad regem babylonis i reblata: percuſſitq; eos rex babylōis & interfecit eos in reblatha i terra emath. Et trāſlatus eſt iuda de terra ſua. Populo aūt qui relict⁹ erat in terra iuda quem dimiſerat nabuchodonoſor rex babylonis prefecit godoliā filium aichā filii ſaphan. Q̄d cum audiſſent omnes duces militū ipſi & viri qui erant cū eis: videlicet q̄ cōſtituiſſet rex babylonis godoliā: venerunt ad godoliam in maſpha hiſmael filius nathanie: & iohānā filius caree: & ſaraia filius thanameth nethophatites: & iezonias filius maachati: ipſi & ſocii eorū. Iurauitq; godolias ipſis & ſociis eorum dicens. Nolite timere ſeruire chaldeis. Manete in terra & ſeruite regi babylonis: & bn̄ erit vobis.

aureas ⁊ argēteas tulit p̄riceps coquoꝝ: ⁊
χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ τοὺς
colūnas duas: ⁊ mare vnū ⁊ baſes:
στύλους δύο, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν μίαν καὶ τὰς βάσεις,
quas fecit ſalomon in domo dn̄i: nō erat pōdus
ἃς ἐποίησεν σολομὼν ἐν οἴκῳ κυρίου, οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ
eris omniū vaſoꝝ. decē ⁊ octo cubitoꝝ
χαλκοῦ πάντων τῶν σκευῶν. ὀκτωκαίδεκα πήχεων τὸ
altitudo colūne vni⁹. ⁊ capitella erea
ὕψος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός. καὶ τὰ ἐπιθέματα χαλκᾶ τῶν
colūnaꝝ: triū cubitoꝝ altitudo capitelli vni⁹:
στύλων, τριῶν πήχεων τὸ ὕψος τοῦ ἐπιθέματος τοῦ ἑνός,
⁊ retiaculū ⁊ malogranata q̄ ſup capitella i circuitu omnia erea.
καὶ δίκτυον καὶ ῥοαὶ αἱ ἐπὶ τὰ ἐπιθέματα κύκλῳ πάντα χαλκᾶ.
⁊ ſm̄ hec colūne ſecūde ſup retiaculū.
καὶ κατὰ ταῦτα τῷ στύλῳ τῷ δευτέρῳ ἐπὶ
⁊ tulit p̄riceps coquoꝝ ſaraa
τοῦ δικτύου. καὶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος τὸν σαραία τὸν
ſacerdotē primū ⁊ ſaphaniam ſacerdotē ſecundū
ἱερέα τὸν πρῶτον καὶ τὸν σαφανίαν τὸν ἱερέα τὸν δεύτερον
⁊ tres cuſtodiētes limen. ⁊ de
καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς φυλάσσοντας τὸν σταθμόν. καὶ ἐκ
ciuitate tulit eunuchū vnū cōſtitutum ſup
τῆς πόλεως ἔλαβεν εὐνοῦχον ἕνα τὸν καθεσταθμένον ἐπὶ
viros bellatores. ⁊ quinq; viros de
τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστάς. καὶ πέντε ἄνδρας τῶν
videntib⁹ faciem regis qui reperti ſunt in
ὁρώντων τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως τοὺς εὑρεθέντας ἐν
ciuitate: ⁊ ſcribam principis exercitus ordinātē p̄p̄lm terre. ⁊ ſexaginta
τῇ πόλει, καὶ τὸν γραμματέα τοῦ ἄρχοντος τῆς δυνάμεως τὸν ἐκτάσσοντα τὸν λαὸν τῆς γῆς. καὶ ἑξήκοντα
viros de p̄p̄lo terre qui inuēti ſunt in
ἄνδρας ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς τοὺς εὑρεθέντας ἐν τῇ
ciuitate. ⁊ cepit eos nabuzardā p̄riceps
πόλει. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμά-
coquoꝝ ⁊ duxit eos ad regem babylonis in deblatha. ⁊ percuſſit eos rex
γειρος καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθά. καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς βασι-
babylonis ⁊ interfecit eos in deblatha in t̄ra emath. ⁊ trāſlat⁹ eſt iudas de terra
λεὺς βαβυλῶνος καὶ ἐθανάτωσεν αὐτοὺς ἐν δεβλαθὰ ἐν γῇ αἱμάθ. καὶ ἀπῳκίσθη ἰούδας ἀπὸ τῆς γῆς
ſua. ⁊ ſup p̄p̄lm qui relictus fuit in t̄ra
αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν γῇ
iuda quē dimiſit nabuchodonoſor rex babylonis: conſtituit ſup eū godoliā filiū achicam filij ſaphan.
ἰούδα ὃν κατέλειπε ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος, κατέστησεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σαφάν.
⁊ audierūt omnes principes exercitus ipſi ⁊ viri eius: q̄ cōſtituit rex babylonis godoliam: ⁊ venerūt ad godoliam in maſſepha: ⁊ iſmael filius nathanie ⁊ ioanan filius carie: ⁊ ſareas filius thanemath netophatites: ⁊ iezonias filius machathite ipſi ⁊ viri eoꝝ.
καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, ὅτι κατέστησε βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν γοδολίαν, καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφά, καὶ ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου καὶ ἰωανὰν υἱὸς καρηέ, καὶ σαραίας υἱὸς ταναεμὰθ ὁ νετωφατίτης, καὶ ἰεζονίας υἱὸς τοῦ μαχαθίτου αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν.
⁊ iurauit eis godolias ⁊ viris eoꝝ: ⁊ dixit eis: ne timeatis a chaldeis:
καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς γοδολίας καὶ τοῖς ἀνδράσιν αὐτῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν χαλδαίων,
manete in t̄ra: ⁊ ſeruite regi babylonis: ⁊ bene erit vobis.
καθήσατε ἐν τῇ γῇ, καὶ δουλεύσατε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, καὶ καλῶς ἔσται ὑμῖν.

E F Hiere. 40.c. G

⁊ factū eſt in mēſe ſeptimo venit iſmael filius nathanie filij liſaman de ſemine regni:
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἦλθεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου υἱοῦ λισαμὰν ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας,
⁊ decē viri cū eo: ⁊ percuſſit godoliam ⁊ interfecit eū ⁊ iudeos ⁊ chaldeos qui erāt cū eo in maſſepha.
καὶ δέκα ἄνδρες μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν τὸν γοδολίαν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν καὶ τοὺς ἰουδαίους καὶ τοὺς χαλδαίους τοὺς ὄντας μετ᾽ αὐτοῦ ἐν μασσηφά.
⁊ ſurrexit oīs p̄p̄ls a paruo vſq; ad magnū ⁊ principes exercitus: ⁊ ingreſſi ſūt in egyptū: quia timuerunt a facie chaldeorū.
καὶ ἀνέστη πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως, καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, ὅτι ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων.
⁊ factū eſt in triceſimo ⁊ ſeptimo anno trāſmigratiōis ioachin regis iuda in duodecimo mēſe ſeptima ⁊ viceſima mēſis ſubleuauit ebil merodach rex babylonis in anno regni ſui caput ioachin regis iuda: ⁊ eduxit eum de domo cuſtodie: ⁊ locut⁹ eſt cum eo bona: ⁊ poſuit thronū ei⁹ ſup thronos regum q̄ cū eo in babylone.
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς ἀποικεσίας ἰωαχὶν βασιλέως ἰούδα ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ὕψωσεν ἐβὶλ μαροδὰχ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἰωαχὶν βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐξ οἴκου φυλακῆς, καὶ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ ἀγαθά, καὶ ἔθηκε τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ᾽ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι.
⁊ mutauit veſtes carceris eius: ⁊ comedebat panē ſemper corā eo oībus diebus vite ſue. ⁊ cōtinuū eius ſemper cōuiuium dabat ei de domo regis rōnē diei in dieb⁹ eius oībus diebus vite ſue.
καὶ ἤλλαξε τὰ ἱμάτια τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιεν ἄρτον διαπαντὸς ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἡ ἑστιατορία αὐτοῦ διαπαντὸς ἑστιατορία ἐδόθη αὐτῷ ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέραις αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Explicit Liber Quartus Regum.

Factū eſt aūt in menſe ſeptimo venit hiſmael filius nathanie filii eliſama de ſemine regio & decem viri cū eo: percuſſeruntq; godoliam qui & mortuus eſt: ſed & iudeos & chaldeos qui erant cum eo in maſpha. Conſurgēſq; omnis pp̄ls a paruo vſq; ad magnū & principes militū venerūt in egyptū timētes chaldeos. Factum eſt vero in anno triceſimo ſeptimo tranſmigrationis ioachin regis iude: menſe duodecimo viceſima & ſeptima die menſis ſubleuauit euilmerodach rex babilōis anno quo regnare ceperat caput ioachī regis iuda d̄ carcere: & locutus ē ei benigne. Et poſuit thronum ei⁹ ſuper thronū regū qui erant cū eo i babylōe: & mutauit veſtes eius q̄s habuerat in carcere: & comedebat panem ſemper in conſpectu eius cūctis diebus vite ſue. Annonam quoq; cōſtituit ei ſine itermiſſiōe: q̄ & dabatur ei a rege p ſingulos dies oībus diebus vite ſue.

Explicit ſecundus liber Malachim .i. regum quartus.

ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל היה שבע
בן נתניה בן אלישמע מזרע
המלוכה ועשרה אנשים אתו ויכו מלך נכה
את גדליהו וימת ואת היהודים מות ידה
ואת הכשדים אשר היו אתו
במצפה׃ ויקמו כל העם מקטן קום
ועד גדול ושרי החילים ויבאו גדל שור
מצרים כי יראו מפני כשדים׃ ויהי פנה
בשלשים ושבע שנה לגלות גלה
יהויכין מלך יהודה בשנים עשר
חדש בעשרים ושבעה לחדש
נשא אויל מרדך מלך בבל בשנת שנה
מלכו את ראש יהויכין מלך יהודה
מבית כלא׃ וידבר אתו טבות דבר טוב
ויתן את כסאו מעל כסא המלכים נתן
אשר אתו בבבל׃ ושנא את בגדי שנה
כלאו ואכל לחם תמיד לפניו תמד
כל ימי חייו׃ וארחתו ארחת תמיד יום חיה
נתנה לו מאת המלך דבר יום
ביומו כל ימי חייו׃

INCIPIT PRAEFATIO SANCTI HIERO nymi in librũ dabreiamim : qui eſt paralipome non: quod nos dicere poſſumus verba dierum.

QANTVS AC TALIS EST LIBER
iſte vt abſqȝ illo ſi quis ſcientiam ſcriptura
rum ſibi voluerit arrogare ſemetipſum ir
rideat. Per ſingula quippe nomina iũctu
raſqȝ verborũ & pretermiſſe in libris re=
gum tãguntur hiſtorie & innumerabiles
explicantur euangelii queſtiones. Sed ſi
ſeptuaginta interpretum pura & vt ab eis in grecum ver
ſa eſt editio permaneret: ſuperflue me mi chromati epiſco
porum ſanctiſſime atqȝ doctiſſime impelleres vt hebrea ti
bi volumina latino ſermone tranſferrem. Quod enim ſe=
mel aures hominum occupauerat & naſcentis eccleſie ro=
borauerat fidem: iuſtum erat etiam noſtro ſilentio cõpro
bari. Nunc vero cum pro varietate regionum diuerſa ferã
tur exemplaria & germana illa antiquaqȝ tranſlatio corru
pta ſit atqȝ violata: noſtri arbitrii putas aut e pluribus iudi
care quid verum ſit: aut nouum opus in veteri opere cude
re: illudentibuſqȝ iudeis cornicum: vt dicitur: oculos confi
gere. Alexandria & egyptus in ſeptuaginta ſuis heſychiũ
laudat auctorem: conſtantinopolis vſqȝ antiochiam lucia
ni martyris exemplaria ꝓbat. Medie inter has prouincie
paleſtinos codices legunt: quos ab origene elaboratos eu
ſebius & pamphilus vulgauerunt. Totuſqȝ orbis hac inter
ſe trifaria varietate compugnat. Et certe origenes non ſo
lum exempla compoſuit quattuor editionum e regiõe ſin
gula verba deſcribens: vt vnus diſſentiens ſtatim ceteris in
ter ſe conſentientibus arguatur: ſed quod maioris auda=
cie eſt: in editione ſeptuaginta theodotionis editionẽ mi=
ſcuit: aſtericis deſignans que minus fuerint & virgulis que
ex ſuperfluo videbantur appoſita. Si igitur aliis licuit nõ
tenere quod ſemel ſuſceperant: & poſt ſeptuaginta cellu=
las que vulgo ſine auctore iactantur ſingulas cellulas ape=
ruere: hocqȝ in eccleſiis legitur quod ſeptuaginta neſcie=
runt: cur me non ſuſcipiant latini mei qui inuiolata editio
ne veteri ita nouam condidi vt laborem meum hebreis &
quod his maius eſt apoſtolis auctoribus comprobẽ? Scrip
ſi nuper librum de optimo genere interpretandi oſtẽdens
illa de euangelio: ex egypto vocaui filium meum: & quo=
niam nazareus vocabitur: & videbunt in quem compun=
xerunt: & illud apoſtoli: ꝙ oculus non vidit nec auris audi
uit & in cor hominis non aſcendit que preparauit deus di
ligentibus ſe ceteraqȝ his ſimilia in hebreorum libris inue
niri. Certe apoſtoli & euangeliſte: ſeptuaginta interpretes
nouerãt. Et vnde eis hec que in ſeptuaginta interpretibus
non habentur? Chriſtus dominus noſter vtriuſqȝ teſtamẽ
ti conditor in euangelio ſecundum ioannem : qui credit
inquit in me ſicut dicit ſcriptura: flumina de vẽtre eius flu
ent aque viue. Vtiqȝ ſcriptum eſt: quod ſaluator ſcriptum
eſſe teſtatur. Vbi ſcriptum eſt? Septuaginta non habent: a=
pocrypha neſcit eccleſia. Ad hebreos igitur reuertendum
eſt: vnde & dominus loquitur: & diſcipuli exempla preſu=
munt. Hec pace veterum loquar & obtrectatoribus meis
tantum reſpondeo: qui canino dente me rodunt: in publi
co detrahentes & legentes in angulis: ideſt accuſatores &
defenſores cum in aliis probent quod in me reprobant:
quaſi virtus & vitium nõ in rebus ſit: ſed cum auctore mu
tetur. Ceterum memini editionem ſeptuaginta tranſlato=
rum olim de greco emendatã tribuiſſe me noſtris : nec ini
micum debere eſtimari eorum quos in conuentu fratrum
ſemp ediſſero. Et quod nũc dabreiamim : ideſt verba die
rum interpretatus ſum: idcirco feci vt inextricabiles mo=
ras & ſyluam nominum que ſcriptorum confuſa ſunt vi=
cio: ſenſuumqȝ barbariem apertius & per verſuum cola di
gererẽ: mihimetipſi & meis iuxta hiſmenium canens ſi au
res ſurdi ſunt ceterorum.

ITEM ALIVS PROLOGVS.

EVſebius Hieronymus Domnoni & Ro
gatiano ſuis in Chriſto Ieſu Salutem.
Quomodo gręcorũ hiſtorias magis in
telligunt qui Athenas viderint & tertiũ
Virgilii librum a troade per leucaten &
acroceraunia ad ſyciliam & inde ad oſtia
tyberis nauigauerit. Ita ſanctam ſcriptu=
ram lucidius intuebitur qui Iudęam oculis contemplatus
eſt: & antiquarum vrbium memorias locorumqȝ vel eadẽ
vocabula vel mutata cognouerit. Vnde & nobis curę fuit
cum eruditiſſimis Hebręorum hũc laborem ſubire: vt cir
cuiremus prouinciam quam vniuerſę Chriſti eccleſię ſo=
nant. Fateor enim mi Domnon & rogatione chariſſimi
nunq̃ me diuinis voluminibus propriis viribus credidiſ=
ſe nec habuiſſe opinionem meam: ſed ea etiam de quibus
ſcire me arbitrabar interrogare me ſolitum. Quanto ma=
gis de his ſuper quibus anceps eram. Deniqȝ cum a me nu
per literis flagitaſſetis: vt vobis paralipomenon latino ſer
mone tranſferrem de tyberiade legis quondam auctorem
qui apud Hebręos admirationi habebatur aſſumpſi & cõ
tuli cum eo a vertice: vt aiunt: vſqȝ ad extremum vnguem
& ſic confirmatus auſus ſum facere quod iubebatis. Libe=
re enim vobis loquor. Ita enim in gręcis & latinis codici=
bus hic nominum liber vitioſus eſt: vt non tam hebręa q̃
barbara quędam & ſarmatica nomina coniecta arbitran=
dum ſit. Nec hoc ſeptuaginta interpretibus qui ſpiritu ſan
cto pleni ea quę vera fuerunt tranſtulerant: ſed ſcriptorũ
culpę aſcribendum: dum de inemendatis inemendata ſcri
ptitant: & ſępe tria nomina ſubtractis e medio ſyllabis in
vnum vocabulum cogunt vel e regiõe vnum nomen pro=
pter latitudinem ſuam in duo vel tria vocabula diuidunt.
Sed & ipſę appellationes non homines vt pleriqȝ eſtimãt:
ſed vrbes & regiones & ſaltus & prouincias ſonant: & ob=
lique ſub interpretatione et figura eorum quędam narrã=
tur hiſtorię. de quibus in regnorum libro dicitur. Nõne ec
ce hęc ſcripta ſunt in libro verborum dierum regũ iuda ?
Quę vtiqȝ in noſtris codicibus nõ habentur. Hoc primũ
ſciendum ꝙ apud Hebręos liber paralipomenon vnus ſit:
et apud illos vocatus dabreiamim. i. verba dierũ : qui pro
pter magnitudinem apud nos diuiſus eſt. Deinde etiam il=
lud attendendum ꝙ frequenter noĩa non vocabula hoĩm:
ſed rerum: vt dixi: ſignificantias ſonant. Ad extremum ꝙ
omnis eruditio ſcripturarum in hoc cõtinetur: et hiſtorię
quę vel prętermiſſę ſunt in ſuis locis: vel perſtricte leuiter
hic per quędam verborum cõpendia explicentur. Oratio
num itaqȝ veſtrarum adiutus auxilio miſi librũ beniuo=
lis placiturum: tm̃ inuidis diſpliciturum eſſe non ambigo.
Optima enim quęqȝ: vt ait Plinius: malunt cõtemnere plę
riqȝ q̃ diſcere. Si quis ĩ hac interpretatiõe voluerit aliquid
reprehendere interroget Hebręos ſuam conſcientiã reco
lat: videat ordinem textumqȝ ſermonis: et tunc noſtro la=
bori ſi potuerit detrahat. vbicunqȝ ergo aſteriſcos. i. ſtellas
radiare in hoc volumine videritis: ibi ſciatis de hebręo ad
ditum quod ĩ latinis codicibus nõ habetur. Vbi vero obe=
lus tranſuerſa. ſ. virga prępoſita eſt: illic ſignatur quid ſe=
ptuaginta interpretes addiderunt: vel ob decoris gratiam
vel ob ſpiritus ſancti auctoritatem licet in hebręis volumi
nibus non legatur.

Explicit Pręfatio.

PARALIPOMENON. i.

Παραλειπομένων: α.

Adam ſeth enos cainan malelecl iared:
A α. Ἀδὰμ σὴθ ἐνώς, καϊνὰν μαλελεὴλ ἰάρεδ,
enoch mathuſala lamech noe ſem: cham
Gen. 5. a. ἐνὼχ μαθουσάλα λάμεχ νῶε σὴμ, χὰμ
iapheth. filij iapheth: gomer ⁊ magog ⁊ madai: ⁊ iauan
Gen. 10. c. ἰάφεθ. υἱοὶ ἰάφεθ, γομὲρ καὶ μαγὼγ καὶ μαδαΐ, καὶ ἰαυὰν
⁊ thubal ⁊ moſoch ⁊ thiras. ⁊ filij gomer: aſchanaz
καὶ θουβὰλ καὶ μοσὸχ καὶ θειράς. καὶ υἱοὶ γωμέρ, ἀσχανὰζ
⁊ riphat ⁊ thogarma. ⁊ filij iauan: eliſa ⁊ tharſis ⁊
καὶ ῥιφὰτ καὶ θογαρμά. καὶ υἱοὶ ἰαυάν, ἐλισὰ καὶ θαρσεὶς καὶ
chettim ⁊ dodanim. filij cham: chus ⁊ meſraim phut
χεττὶμ καὶ δωδανείμ. υἱοὶ χάμ, χοῦς καὶ μεσραῒμ φοὺτ
⁊ chanaã. ⁊ filij chus: ſaba ⁊ euela ⁊ ſebatha
καὶ χαναάν. καὶ υἱοὶ χοῦς, σαβὰ καὶ εὐηλὰ καὶ σεβαθὰ
⁊ regma ⁊ ſebacatha. ⁊ filij regma: ſeba ⁊
καὶ ῥεγμὰ καὶ σεβακαθά. καὶ υἱοὶ ῥεγμά, σεβὰ καὶ
dadan. ⁊ chus genuit nemrod. iſte cepit
δαδάν. καὶ χοῦς ἐγέννησε τὸν νεμρώδ. οὗτος ἤρξατο
eſſe gigas in terra. ⁊ meſraim genuit
τοῦ εἶναι γίγας ἐν τῇ γῇ. καὶ μεσραῒμ ἐγέννησε τοὺς
ludijm ⁊ enomim ⁊ labim: ⁊
λουδιεὶμ καὶ τοὺς αἰνομὶμ καὶ τοὺς λαβίμ, καὶ
nephthochim ⁊ phetruſim ⁊ cha=
τοὺς νεφθωχὶμ καὶ τοὺς φετρουσὶμ καὶ τοὺς χα=
ſloim: vnde egreſſi ſũt illinc phyliſtijm: ⁊ caphtho
σλωὶμ, ὅθεν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φυλιστιείμ, καὶ τοὺς καφθω
rim. ⁊ chanaã genuit ſidona primogeni
ριμ. καὶ χαναὰν ἐγέννησε τὸν σιδῶνα τὸν πρωτότο=
tum ſuum: ⁊ heth ⁊ iebuſeũ ⁊ amor
κον αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐθ καὶ τὸν ἰεβουσὶ καὶ τὸν ἀμορ
reũ ⁊ gergeſeũ ⁊ eueũ: ⁊ araci ⁊
ρὶ καὶ τὸν γεργεσὶ καὶ τὸν εὐεί, καὶ τὸν ἀρακὶ καὶ τὸν
aſenni ⁊ aruadi ⁊ ſamareon ⁊
ἀσεννὶ καὶ τὸν ἀρουαδὶ καὶ τὸν σαμαραῖον καὶ τὸν
amathi. ⁊ filij ſem: elam ⁊ aſur ⁊ arphaxad
ἀμαθεῖ. καὶ υἱοὶ σήμ, αἰλὰμ καὶ ἀσσοὺρ καὶ ἀρφαξάδ
⁊ lud ⁊ aram ⁊ hus ⁊ vl: ⁊ gether ⁊
B καὶ λοὺδ καὶ ἀρὰμ καὶ οὖς καὶ οὖλ, καὶ γεθὲρ καὶ
Gen. moſoch. ⁊ arphaxad genuit cainan: ⁊ cainan
10. c. μοσόχ. καὶ ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν, καὶ καϊνὰν
genuit ſala: ⁊ ſala: genuit heber. ⁊
ἐγέννησε τὸν σαλά, καὶ σαλὰ ἐγέννησε τὸν ἔβερ. καὶ τῷ
heber nati ſunt duo filij: nomẽ vni phaleg: qr
ἔβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοί, ὄνομα τῷ ἑνὶ φαλέγ, ὅτι
in diebus eius diuiſa eſt terra: ⁊ nomẽ
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐμερίσθη ἡ γῆ, καὶ ὄνομα τῷ
fratri eius iectan. ⁊ iectan genuit elmo
ἀδελφῷ αὐτοῦ ἰεκτάν. καὶ ἰεκτὰν ἐγέννησε τὸν ἐλμω
dad ⁊ ſaleph ⁊ aſermoth: ⁊ ia
δὰδ καὶ τὸν σαλὲφ καὶ τὸν ἀσερμώθ, καὶ τὸν ἰα
re ⁊ adoram ⁊ vzad ⁊ decla:
ρὲ καὶ τὸν ἀδωρὰμ καὶ τὸν οὐζὰδ καὶ τὸν δικλά,
⁊ ebel ⁊ abimeil ⁊ ſaba ⁊
καὶ τὸν ἠβὴλ καὶ τὸν ἀβιμεεὶλ καὶ τὸν σαβᾶ καὶ τὸν
ophir: ⁊ euilat ⁊ iobab. oẽs iſ
ὠφείρ, καὶ τὸν εὐιλὰτ καὶ τὸν ἰωβάβ. πάντες οὗ
ti filij iectan: ſem arphaxad cainan ſala heber
τοι υἱοὶ ἰεκτάν, σὴμ ἀρφαξὰδ καϊνὰν σαλὰ ἔβερ
phaleg ragau ſerug nachor thara abram iſte abra=
φαλὲγ ῥαγαῦ σεροὺχ ναχὼρ θάρα ἀβρὰμ αὐτὸς ἀβρα
am. filij abraam:
άμ. υἱοὶ ἀβραάμ, oooooooooooo

oooooooooooooooooooooooo

oooooooooooooooooooooooo

oooooooooooooooooooooooo

Incipit primus liber
dabreiamim .i. paralipo
menon. 1.
A[a]Dã [b]ſeth [c]enos [d]cay=
nã [e]malaleel [f]iareth
[g]enoch [h]mathuſalem [i]la=
mech [k]noe [l]ſem [m]chã & [n]ia
phet. [o]Filii [p]iaphet [q]go=
mer [r]magod [s]madai [t]& ia
uan [u] thubal [x] moſoch
[y]thiras. [z]Porro filii [a] go=
mer [b]aſcenẽ [c]& riphat [d]&
togorma: [e]filii aũt [f]iauã:
[g]eliſa [h]& tharſis [i]cethim
[k]& dodanim: [l]filii [m]Chã:
[n]chus [o]& meſraim oooooo
[p]phut [q]& chanaã: [r]filii ãt
[s]chus [t] ſaba [u]& euila oooo
[x]ſabatha [y]& regma [z] & ſa
batacha. [a]Porro filii oooo
[b]regma [c]ſaba [d]& dadan.
[e]Chus autem [f]genuit ooo
[h]nẽroth. [i]Iſte [k]cepit [l] eſſe
[m]potens [n]in terra. oooooo
[o] Meſraim vero [p] genu=
it [r]ludim [s]& oooooooooooo
[t] anami [u] & [x]laabĩ [y]& [z]nep
thuim: oooooooooooooo
[b]phetruſim [a] quoqȝ [c]&
[d]chaſluim: oooooooooooo
[g]de quibus [f] egreſſi ſunt
[h]philiſtiim [i]& oooooooooo
[k]capthurim. [l]Chanaã ve
ro [m]genuit [o]ſidonem ooo
[p]primogẽitũ ſuũ: [r]etheũ
[q]quoqȝ [s]& [t]iebuſeum [u]&
[x]amorreum [y]& [z]gergeſeũ
[b]eueumqȝ oooooooooooo
[c]& [d]aracheum [e]& [f]aſineũ:
[h]aradium [g]quoqȝ oooooo
[i]& [k]ſamareum [l] & [m]ema=
theum. oooooooooooooo
[n]Filii [o]ſem: [p]elam [q]& aſſur
[r]& arfaxat oooooo ooooo
[s]lud [t]& aran: [u]hus [x]& hul
[y]& gether [z]& mes. ooooo
[a]Arfaxat autem [b]genuit
[c]ſale: qui [e] & ipſe oooooo
[f]genuit [b]heber. [i] Porro
heber [k]nati ſunt [l]duo ooo
[m]filii [n]nomen [o]vni [p]pha=
lech: [q]quia [r]in diebus eiꝰ
[s]diuiſa eſt [t]terra: [u] & no=
men [x]fratris eius [y] iectan.
[z] Iectan autem [a]gẽuit [c]el
modad [d]& oooooooooooo
[e]ſaleph [f]& [g]aſormoth [h]&
[i]iare: oooooooooooooooo
[l]adurã [k]quoqȝ [m] & [n] vzal
[o]& [p]decla: oooooooooooo
[r]ebal [q]etiã [s]& [t]abimael [u]&
oooooooooooo oooooooooooo
[x]ſaba: necnon [y]& [z] ophir
[a]& [b]euila oooooooooooooo
[c]& [d]iobab. [e]Oẽs [f]iſti [g]filii
[h]iectan. oooooooooooooo
[b]Sẽ [i]arfaxat [k] ſale [l]heber
[m]phalech oooooooooooooo
[n]ragau [o]ſeruch [p]nachor
[q]thare [r]abram: oooooooo
[s]iſte eſt [t]abraã. [u]Filii autẽ
[x]abraam oooooooooooooo

אדם שת אנוש׃ קינן מהללאל Cap. i.
ירד׃ חנוך מתושלח למך׃ נח שם
חם ויפת׃ בני יפת גמר ומגוג ומדי
ויון ותבל ומשך ותירס׃ ובני גמר
אשכנז ודיפת ותגרמה׃ ובני יון
אלישה ותרשישה כתים
ורודנים׃ בני חם כוש ומצרים
פוט וכנען׃ ובני כוש סבא וחוילה
וסבתא ורעמא וסבתכא ובני
רעמה שבא ודדן׃ וכוש ילד את
נמרוד הוא החל להיות גבור בארץ׃ חלל היה
ומצרים ילד את לודיים ואת גבר
ענמים ואת להבים ואת נפתחים׃
ואת פתרסים ואת כסלחים אשר
יצאו משם פלשתים ואת
כפתרים׃ וכנען ילד את צידון
בכרו ואת חת׃ ואת היבוסי ואת
האמרי ואת הגרגשי׃ ואת החוי
ואת הערקי ואת הסיני׃ ואת
הארודי ואת הצמרי ואת החמתי׃
בני שם עילם ואשור וארפכשד
ולוד וארם ועוץ וחול וגתר ומשך׃
וארפכשד ילד את שלח ושלח
ילד את עבר׃ ולעבר ילד שני
בנים שם האחד פלג כי בימיו יום
נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן׃ פלג
ויקטן ילד את אלמודד ואת
שלף ואת חצרמות ואת ירח׃
ואת הדורם ואת אוזל ואת דקלה׃
ואת עיבל ואת אבימאל ואת
שבא׃ ואת אופיר ואת חוילה
ואת יובב כל אלה בני יקטן׃
שם ארפכשד שלח׃ עבר פלג
רעו׃ שרוג נחור תרח׃ אברם
הוא אברהם׃ בני אברהם

יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל׃ אֵלֶּה תֹּלְדוֹתָם יָלַד
בְּכוֹר יִשְׁמָעֵאל נְבָיוֹת וְקֵדָר בָּכַר
וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם׃ מִשְׁמָע וְדוּמָה
מַשָּׂא חֲדַד וְתֵימָא׃ יְטוּר נָפִישׁ
וָקֵדְמָה אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל׃
וּבְנֵי קְטוּרָה פִּילֶגֶשׁ אַבְרָהָם
יָלְדָה אֶת זִמְרָן וְיָקְשָׁן וּמְדָן
וּמִדְיָן וְיִשְׁבָּק וְשׁוּחַ וּבְנֵי
יָקְשָׁן שְׁבָא וּדְדָן׃ וּבְנֵי מִדְיָן
עֵיפָה וָעֵפֶר וַחֲנוֹךְ וַאֲבִידָע
וְאֶלְדָּעָה כָּל אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה׃
וַיּוֹלֶד אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנֵי יָלַד
יִצְחָק עֵשָׂו וְיִשְׂרָאֵל׃ בְּנֵי עֵשָׂו
אֱלִיפַז רְעוּאֵל וִיעוּשׁ וְיַעְלָם
וְקֹרַח׃ בְּנֵי אֱלִיפָז תֵּימָן וְאוֹמָר
צְפִי וְגַעְתָּם קְנַז וְתִמְנָע וַעֲמָלֵק׃
בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת זֶרַח שַׁמָּה
וּמִזָּה׃ וּבְנֵי שֵׂעִיר לוֹטָן וְשׁוֹבָל
וְצִבְעוֹן וַעֲנָה וְדִישׁוֹן וְאֵצֶר וְדִישָׁן׃
וּבְנֵי לוֹטָן חֹרִי וְהוֹמָם וַאֲחוֹת לוֹטָן אָח
תִּמְנָע׃ בְּנֵי שׁוֹבָל עַלְיָן וּמָנַחַת
וְעֵיבָל שְׁפִי וְאוֹנָם וּבְנֵי צִבְעוֹן
אַיָּה וַעֲנָה׃ בְּנֵי עֲנָה דִּישׁוֹן
וּבְנֵי דִישׁוֹן חַמְרָן וְאֶשְׁבָּן וְיִתְרָן
וּכְרָן׃ בְּנֵי אֵצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן יַעֲקָן
בְּנֵי דִישׁוֹן עוּץ וַאֲרָן׃ וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים
אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלָךְ פָּנָה
מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּלַע בֶּן בְּעוֹר
וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה׃ וַיָּמָת בָּלַע מוּת
וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּן זֶרַח מָלַךְ
מִבָּצְרָה׃ וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
חוּשָׁם מֵאֶרֶץ הַתֵּימָנִי׃ וַיָּמָת יָמַן
חוּשָׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַד בֶּן
בְּדַד הַמַּכֶּה אֶת מִדְיָן בִּשְׂדֵה מוֹאָב נָכָה
וְשֵׁם עִירוֹ עֲוִית׃ וַיָּמָת הֲדָד

Iſaac & hiſmael. Et he generationes eorum. Primogēitus hiſmahelis: nabaioth & cedar & abdehel & mabſam & maſma & duma maſſa addad & thema iachur naphis cedma. Hi ſūt filii hiſmaelis. Filii aūt cethure cōcubine abraam quos genuit: zamrā iacſan madan madian ieſboc & ſue. Porro filii iecſā ſaba & dadā. Filii autem madian: epha & epher & enoch & abida & eldaa. Oēs hi filii cethure. Genuit aūt abraam iſaac: cuius fuerunt filii eſau & iſrael. Filii Eſau eliphaz rahuel iehus ielom chore. Filii eliphaz theman omar cepphi gotham cenaz thāna amalech. Filii rahuel: naath zara ſamma meſa. Filii ſeyr lothan ſobal ſebeon ana diſon eſer diſan. Filii lothā: horri ahimā. Soror āt lothā fuit thāna. Filii ſobal alian & manaath & ebal ſephi & onā. Filii ſebeon: abala & ana: filii ana: diſon. Filii diſon: hamarā & eſeban: & iethran & charrā. Filii eſer: baalan & zauā & iachan: filii diſan hus & aran. Iſti ſunt reges qui imperauerūt in terra edom: antequā eſſet rex ſuper filios iſrael. Bale filius beor: & nomē ciuitatis eius denaba. Mortuus ē āt bale: & regnauit p̄ eo iobab filius zare de boſra. Cumq; & iobab fuiſſet mortuus regnauit p̄ eo huſan de terra themanorū. Obiit quoq; & huſan: & regnauit pro eo adad filius badad qui percuſſit madiā in terra moab: & nomē ciuitatis eius auith. Cumq; & adad

Iſaac ⁊ iſmael. he gnratiōes eoꝝ. pꝛimoge-
Ἰσαὰκ καὶ ἰσμαήλ. αὗται αἱ γενέσεις αὐτῶν. πρωτότο-
nitus iſmael: nabaioth ⁊ cedar: ⁊ abdeel ⁊
κος ἰσμαήλ, ναβαϊὼθ καὶ κηδάρ, καὶ ἀβδεήλ καὶ
mauſan: ⁊ maſema ⁊ duma ⁊ maſſa: ⁊ a- Gen. xxv. b.
μαυσάν, καὶ μασεμὰ καὶ δουμὰ καὶ μασσά, καὶ ἀ-
dad ⁊ thama ⁊ ietur ⁊ naphis ⁊ cedma. hi
δὰδ καὶ θαιμὰ καὶ ἰετοὺρ καὶ ναφὲς καὶ κεδμά. οὗ-
ſunt filii iſmael. filii cetturas cōcubine a- C
τοί εἰσιν υἱοὶ ἰσμαήλ. υἱοὶ κεττούρας τῆς παλλακῆς ἀ-
braam ⁊ peperit zemran ⁊ iezan ⁊ madan Gen. xvi. a.
βραὰμ καὶ ἔτεκε τὸν ζεμρὰν καὶ τὸν ἰεζὰν καὶ μαδὰν
⁊ madian ⁊ ieſboc ⁊ ſue. ⁊ filii iezan: ſa-
καὶ μαδιὰν καὶ ἰεσβὸκ καὶ σουέ. καὶ υἱοὶ ἰεζάν, σα-
ba ⁊ dadan. ⁊ filii madian: gepha ⁊ gopher
βὰ καὶ δαδάν. καὶ υἱοὶ μαδιάν, γεφὰ καὶ γοφέρ
⁊ enoch ⁊ abida ⁊ eldaa. omnes iſti filii
καὶ ἐνὼχ καὶ ἀβιδὰ καὶ ἐλδαά. πάντες οὗτοι υἱοὶ
cetture. ⁊ genuit habraam iſaac. filii iſa-
κεττούρας. καὶ ἐγέννησεν ἀβραὰμ τὸν ἰσαάκ. υἱοὶ ἰσα-
ac: eſau ⁊ iſrael. filii eſau: eliphaz ⁊ ra-
άκ, ἠσαῦ καὶ ἰσραήλ. υἱοὶ ἠσαῦ, ἐλιφὰζ καὶ ῥα-
guel ieſus ⁊ ieglam ⁊ core. filii eliphaz: the-
γουὴλ ἰησοῦς καὶ ἰεγλὰμ καὶ κορέ. υἱοὶ ἐλιφάζ, θαι-
man ⁊ omar ſepphue ⁊ goothom: cenez ⁊ tham-
μὰν καὶ ὠμὰρ σεπφοὺν καὶ γοοθώμ, κενὲζ καὶ θαμ-
na ⁊ amalec. ⁊ filii raguel: nacheth ⁊ ſam-
νὰ καὶ ἀμαλήκ. καὶ υἱοὶ ῥαγουήλ, ναχὲθ καὶ σαμ-
ma ⁊ zare ⁊ maze. ⁊ filii ſeir: lotan ⁊ ſu-
μὰ καὶ ζαρὲ καὶ μαζέ. καὶ υἱοὶ σηείρ, λωτὰν καὶ σου-
bal ⁊ ſebegon: ⁊ ana ⁊ deſon ⁊ aſar
βὰλ καὶ σεβεγών, καὶ ἀνὰ καὶ δησὼν καὶ ἀσὰρ
⁊ diſan. ⁊ filii lotan: chorri ⁊ imam. ⁊ ſo-
καὶ δισάν. καὶ υἱοὶ λωτάν, χορρεὶ καὶ ἰμάμ. καὶ ἀδελ-
ror lotan: thamna. filii ſubal: aluan ⁊ manaath
φὴ λωτάν, θαμνά. υἱοὶ σουβάλ, ἀλουὰν καὶ μαναὰθ
⁊ ubal ⁊ ſapphi ⁊ onam. ⁊ filii ſebegon:
καὶ οὐβὰλ καὶ σαπφεὶ καὶ ὠνάμ. καὶ υἱοὶ σεβεγών,
aia ⁊ ana. ⁊ filii ana: deſon. ⁊ filii deſon: ama-
αἰὰ καὶ ἀνά. καὶ υἱοὶ ἀνά, δησών. καὶ υἱοὶ δησών, ἀμα-
dan ⁊ eſeban ⁊ iethran ⁊ charran. ⁊ filii a-
δὰν καὶ ἐσεβὰν καὶ ἰεθρὰν καὶ χαρράν. καὶ υἱοὶ ἀ-
ſar: balaan ⁊ zaan ⁊ iacan. ⁊ filii deſon: hos
σάρ, βαλαὰν καὶ ζααν καὶ ἰακάν. καὶ υἱοὶ δισάν, ὢς
⁊ aran. ⁊ iſti reges q̄ regnauerūt
καὶ ἀράν. καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς οἱ βασιλεύσαντες
in terra edom: anteq̄ regnaſſet rex ſup
ἐν γῇ ἐδώμ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν τοῖς
filios iſrael. baal filius beor: ⁊ nomē ciuitati
υἱοῖς ἰσραήλ. βαλὰ υἱὸς βεώρ, καὶ ὄνομα τῇ πόλει
eius dennaba. ⁊ mortuus eſt balac: ⁊ regna-
αὐτοῦ δενναβά. καὶ ἀπέθανε βαλάκ, καὶ ἐβασί-
uit pro eo iobab filius zara de boſſorras. ⁊ D
λευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἰωβὰβ υἱὸς ζαρὰ ἐκ βοσόρρας. καὶ
mortuus eſt iobab: ⁊ regnauit pro eo aſom:
ἀπέθανεν ἰωβάβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀσόμ,
de terra themanon. ⁊ obiit aſom ⁊
ἐκ τῆς γῆς τοῦ θαιμανῶν. καὶ ἀπέθανεν ἀσὸμ καὶ
regnauit pro eo adad filius badad: q̄ per-
ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀδὰδ υἱὸς βαδάδ, ὁ πα-
cuſſit madiam in agro moab: ⁊ nomē
τάξας τὴν μαδιὰμ ἐν τῷ ἀγρῷ μωάβ, καὶ ὄνομα τῇ
ciuitati eius euith. ⁊ mortuus eſt adad:
πόλει αὐτοῦ εὐίθ. καὶ ἀπέθανεν ἀδάδ,

⁊ regnauit pro eo ſamla de maſreca.
καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ σαμλὰ ἐκ μασρεκά.
⁊ mortuus eſt ſamla: ⁊ regnauit pro eo
καὶ ἀπέθανε σαμλά, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ
ſaul de rooboth fluminis. ⁊ mortuus eſt ſa-
σαοὺλ ἐκ ῥοωβὼθ τοῦ ποταμοῦ. καὶ ἀπέθανε σα-
ul: ⁊ regnauit pro eo ballennon filius
ούλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ βαλλεννὼν υἱὸς
achobor. ⁊ mortuus eſt ballennon: ⁊ regna-
ἀχοβώρ. καὶ ἀπέθανεν βαλλεννών, καὶ ἐβασίλευ-
uit pro eo adad. ⁊ nomē ciuitati eius
σεν ἀντ' αὐτοῦ ἀδάδ. καὶ ὄνομα τῇ πόλει αὐτοῦ
phua: ⁊ nomē vxori eius metabeel fi-
φαού, καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μεταβεὴλ θυγά-
lia matreth filia mezaab. ⁊ mortuus eſt adad:
τηρ ματρὴθ θυγάτηρ μεζαάβ. καὶ ἀπέθανεν ἀδάδ,
⁊ fuerunt duces edom: dux thamna: dux
καὶ ἐγένοντο ἡγεμόνες ἐδώμ, ἡγεμὼν θαμνά, ἡγε-
alua: dux iether: dux elibama: dux
μὼν ἀλουᾶ, ἡγεμὼν ἰεθέρ, ἡγεμὼν ἐλιβαμά, ἡγεμὼν
hela: dux phinon: dux cenez: dux theman:
ἠλά, ἡγεμὼν φινών, ἡγεμὼν κενέζ, ἡγεμὼν θαιμάν,
dux mapſar: dux mamgeel: dux eram. hi
ἡγεμὼν μαψάρ, ἡγεμὼν μαμγεήλ, ἡγεμὼν ἐράμ. οὗ-
duces edom.
τοι ἡγεμόνες ἐδώμ.

Ca. 2.

A Gen. 29. g. Gen. 38. a. Mat. 1. a.

Hi filii iſrael: ruben ſymeon leui iuda
ΤΟῦτοι υἱοὶ ἰσραήλ, ῥουβὴν συμεὼν λευὶ ἰούδα
iſſachar zabulon dan: ioſeph beniamin nephtha-
ἰσσάχαρ ζαβουλὼν δάν, ἰωσὴφ βενιαμὶν νεφθα-
lim gad ⁊ aſer. filii iuda er ⁊ aunan ⁊
λεὶμ γὰδ καὶ ἀσήρ. υἱοὶ ἰούδα ἢρ καὶ αὐνὰν καὶ
ſelo. tres hi nati ſunt ei de fi-
σηλώ. τρεῖς οὗτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ ἐκ τῆς θυ-
lia ſue de chananitide. ⁊ fuit er
γατρὸς σουὲ ἐκ τῆς χαναανίτιδος. καὶ ἐγένετο ἢρ
primogenitus iuda malus corā dño: ⁊
ὁ πρωτότοκος ἰούδα πονηρὸς ἐνώπιον κυρίου, καὶ
occidit eū. ⁊ thamar nurus eius pepe-
ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ θάμαρ ἡ νύμφη αὐτοῦ ἔτε-
rit ei phares ⁊ zara. omnes hi
κεν αὐτῷ τὸν φαρὲς καὶ τὸν ζαρά. πάντες οὗτοι
Ruth. 4. d. filii iuda quinq;. filii phares: eſron ⁊ chamul.
υἱοὶ ἰούδα πέντε. υἱοὶ φαρές, ἐσρὼν καὶ χαμούλ.
Joſ. 7. a. ⁊ filii zara: bambri ⁊ hethan: ⁊ heman ⁊
καὶ υἱοὶ ζαρέ, βαμβρί, καὶ ἠθάν, καὶ αἱμὰν καὶ
calchal ⁊ darade: omnes hi quinq;.
καλχὰλ καὶ δαραδέ, πάντες οὗτοι πέντε.
⁊ filii charmi: achar q̄ turbauit iſrael: qui
καὶ υἱοὶ χαρμί, ἄχαρ ὁ ταράξας τὸν ἰσραήλ, ὃς
peccauit in anathemate. ⁊ filii ethan: aza-
ἠσυνθέτησεν ἐν τῷ ἀναθέματι. καὶ υἱοὶ αἰθάν, ἀζα-
rias. ⁊ filii eſron q̄ nati ſunt ei: hierema-
ρίας. καὶ υἱοὶ ἐσρὼν οἳ ἐγεννήθησαν αὐτῷ, ὁ ἱερεμα-
el ⁊ aram ⁊ chalobi. ⁊ aram genuit
ὴλ καὶ ὁ ἀρὰμ καὶ ὁ χαλωβί. καὶ ἀρὰμ ἐγέννησε τὸν
aminadab: ⁊ aminadab genuit naaſſon pri-
Mat. 1. a. ἀμιναδάβ, καὶ ἀμιναδὰβ ἐγέννησε τὸν ναασσὼν ἄρ-
B cipem domus iuda. ⁊ naaſſon genuit ſal-
χοντα οἴκου ἰούδα. καὶ ναασσὼν ἐγέννησε τὸν σαλ-
mon: ⁊ ſalmon genuit booz: ⁊ booz ge-
μών, καὶ σαλμὼν ἐγέννησε τὸν βοόζ, καὶ βοὸζ ἐγέν-
1. Reg. 16. b. nuit obed: ⁊ obed genuit ieſſe: ⁊
νησε τὸν ὠβήδ, καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί, καὶ
ieſſe genuit primogenitū ſuum eliab. ⁊
ἰεσσαὶ ἐγέννησε τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ ἐλιάβ. καὶ
abinadab: ſcđs. ⁊ ſamaa: tertius. ⁊ nathana-
ἀβιναδάβ, ὁ δεύτερος. καὶ σαμαά, ὁ τρίτος. καὶ ναθανα-
el: quartus. ⁊ redai: quintus. ⁊ aſam: ſextus.
ήλ, ὁ τέταρτος. καὶ ῥεδδαΐ, ὁ πέμπτος. καὶ ἀσάμ, ὁ ἕκτος.

fuiſſet mortuus regnauit p̄ eo ſemla de maſreca. Sed & ſemla mortuus ē: & regnauit pro eo ſaul de rooboth que iuxta amnē ſita ē. Mortuo quoq; ſaul regnauit p̄ eo Balaanā filius achobor. Sed & hic mortuus ē: & regnauit pro eo adad cuius vrbis nomē fuit phau: & appellata eſt vxor eius mehethabel filia matred: filie mezaab. Addat aūt mortuo: duces p̄ regibus in edō ec̄ ceperunt. Dux thāna: dux alua dux iether: dux oolibama: dux hela: dux phinon: dux chenez: dux theman: dux mapſar dux magdihel dux hyram. Hi duces edom. z.

Filii autem iſrael: ruben ſymeon leui iuda iſachar & zabulō dan & ioſeph bēiamī nephtali gad & aſer. Filii iuda her onan & ſela. Hi tres nati ſunt ei de filia Sue chananitide. Fuit aūt her priogenitus iuda malus corā dño: & occidit eum. Thamar āt nurus eius pepit ei phares & zara. Oēs ergo filii iuda quinq;. Filii autem phares efrō & camul. Filii quoq; zare zāri & ethan & emā: chalchal quoq; & darā ſimul quinq;. Filii charmi: achar qui turbauit iſrael & peccauit ī furto anathematis. Filii ethan azarias: filii āt eſron qui nati ſunt ei: ieramehel & rā & caiubi. Porro ram genuit amīadab. Aminadab āt genuit naaſon principem filiorum iuda. Naaſō quoq; genuit ſalma: de quo ortus eſt booz. Booz vero genuit obed: qui & ipſe genuit iſai. Iſai autem genuit primogenitum heliab: ſecūdū amīnadab: tertiū ſymmaha: quartum nathanahel: quintum raddai: ſextū aſon:

וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שַׂמְלָה מִמַּשְׂרֵקָה׃
וַיָּמָת שַׂמְלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שָׁאוּל
מֵרְחֹבוֹת הַנָּהָר׃ וַיָּמָת שָׁאוּל וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתָּיו בַּעַל חָנָן בֶּן עַכְבּוֹר׃ וַיָּמָת
בַּעַל חָנָן בֶּן עַכְבּוֹר וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
הֲדַד וְשֵׁם עִירוֹ פָּעִי וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ
מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב׃
וַיָּמָת הֲדָד וַיִּהְיוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם הָיָה
אַלּוּף תִּמְנָע אַלּוּף עַלְיָה אַלּוּף יְתֵת׃
אַלּוּף אָהֳלִיבָמָה אַלּוּף אֵלָה אַלּוּף
פִּינֹן׃ אַלּוּף קְנַז אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף
מִבְצָר׃ אַלּוּף מַגְדִּיאֵל אַלּוּף עִירָם
אֵלֶּה אַלּוּפֵי אֱדוֹם׃ אֵלֶּה Cap. ij.
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי
וִיהוּדָה יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן׃ דָּן יוֹסֵף
וּבִנְיָמִן נַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר׃ בְּנֵי יְהוּדָה
עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה שְׁלוֹשָׁה נוֹלַד לוֹ יָלַד
מִבַּת שׁוּעַ הַכְּנַעֲנִית וַיְהִי עֵר בְּכוֹר בָּכַר
יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְמִיתֵהוּ׃ רוּעַ מוּת
וְתָמָר כַּלָּתוֹ יָלְדָה לּוֹ אֶת פֶּרֶץ וְאֶת כָּלַל
זָרַח כָּל בְּנֵי יְהוּדָה חֲמִשָּׁה׃ בְּנֵי
פֶרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל׃ וּבְנֵי זֶרַח זִמְרִי
וְאֵיתָן וְהֵימָן וְכַלְכֹּל וָדָרַע כֻּלָּם
חֲמִשָּׁה׃ וּבְנֵי כַּרְמִי עָכָר עוֹכֵר
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מָעַל בַּחֵרֶם׃ וּבְנֵי אֵיתָן
עֲזַרְיָה׃ וּבְנֵי חֶצְרוֹן אֲשֶׁר נוֹלַד לוֹ
אֶת יְרַחְמְאֵל וְאֶת רָם וְאֶת כְּלוּבָי׃
וְרָם הוֹלִיד אֶת עַמִּינָדָב וְעַמִּינָדָב
הוֹלִיד אֶת נַחְשׁוֹן נְשִׂיא בְּנֵי נָשָׂא
יְהוּדָה׃ וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד אֶת שַׂלְמָא
וְשַׂלְמָא הוֹלִיד אֶת בֹּעַז׃ וּבֹעַז
הוֹלִיד אֶת עוֹבֵד וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת
יִשָׁי׃ וְאִישַׁי הוֹלִיד אֶת בְּכֹרוֹ אֶת
אֱלִיאָב וַאֲבִינָדָב הַשֵּׁנִי וְשִׁמְעָא שָׁנָה
הַשְּׁלִישִׁי׃ נְתַנְאֵל הָרְבִיעִי שָׁלַשׁ רָבַע
רַדַּי הַחֲמִישִׁי׃ אֹצֶם הַשִּׁשִּׁי חָמֵשׁ

דוד השבעי ואחיתיהם צרויה
ואביגיל ובני צרויה אבשי ויואב
ועשהאל שלשה ואביגיל ילדה
את עמשא ואבי עמשא יתר
הישמעאלי וכלב בן חצרון הוליד
את עזובה אשה ואת יריעות איש
ואלה בניה ישר ושובב וארדון
ותמת עזובה ויקח לו כלב את מות לקח
אפרת ותלד לו את חור וחור
הוליד את אורי ואורי הוליד את
בצלאל ואחר בא חצרון אל בת בוא
מכיר אבי גלעד והוא לקחה והוא
בן ששים שנה ותלד לו את שגוב
ושגוב הוליד את יאיר ויהי ילד היה
לו עשרים ושלש ערים בארץ עיר
הגלעד ויקח גשור וארם את
חות יאיר מאתם את קנת ואת חיה
בנתיה ששים עיר כל אלה
בני מכיר אבי גלעד ואחר מות
חצרון בכלב אפרתה ואשת איש
חצרון אביה ותלד לו את אשחור ילד
אבי תקוע ויהיו בני ירחמאל בכור בכר
חצרון הבכור רם ובונה וארן
ואצם אחיה ותהי אשה אחרת היה
לירחמאל ושמה עטרה היא אם
אונם ויהיו בני רם בכור
ירחמאל מעץ וימין ועקר
ויהיו בני אונם שמי וידע
ובני שמי נדב ואבישור ושם
אשת אבישור אביהיל ותלד
לו את אחבן ואת מוליד ובני
נדב סלד ואפים וימת סלד לא מות
בנים ובני אפים ישעי ובני
ישעי ששן ובני ששן אחלי
ובני ידע אחי שמי יתר ויונתן
וימת יתר לא בנים ובני

ſeptimũ dauid: quorũ ſorores fuerunt ſaruia & abigail. Filii ſaruie: abiſai ioab & aſahel tres. Abigail autem genuit amaſa: cuius pater fuit iether iſmaelites. Caleph vero filius eſrõ accepit vxorẽ noĩe azuba: de q̃ genuit hierioth: fueruntq; filii eius iaſer & ſobab & ardon. Cũq; mortua fuiſſet azuba accepit vxorẽ caleph ephrata: que peperit ei vr. Porro vr genuit vri: & vri genuit beſeleel. Poſt hec igreſſus eſt eſron ad filiam machir pr̃is galaad: & accepit eam cum eſſet annorũ ſexagita. Que pepit ei ſegub. Sed & ſegub gẽuit iair: & poſſedit viginti tres ciuitates i terra galaad. Cepitq; geſſur & aram oppida iair: & canath & viculos eius ſexagĩta ciuitatum. Omnes iſti filii Machir pr̃is galaad. Cũ ãt mortuus eẽt eſrom: ingreſſus eſt caleph ad ephrata. Habuit quoq; eſrõ vxorẽ abia q̃ peperit ei aſſur patrẽ thecue. Nati ſunt aũt filii ieramehel priogeniti eſrõ: rã priogenitus eius: & buna & arã & aſom & achia. Duxit quoq; vxorẽ alterã ieramehel nomine athara: que fuit mater onam. Sed & filii ram primogeniti ieramehel fuerunt moos ioamim & achar. Onã aũt habuit filios ſemei & iadan: filii aũt ſemei: nadab & abiſur. Nomen vero vxoris abiſur abihail: que peperit ahobbã & molid. Filii autem nadab fuerunt ſaled & apphaim. Mortuus eſt ãt ſaled abſq; liberis: filiꝰ vero apphaim ieſi: q ieſi genuit ſeſan. Porro ſeſan genuit oholai: filii ãt iadai fr̃is ſemei: iether & ionathã. Sed & iether mortuꝰ ẽ abſq; liberis. Porro

⁊ dauid ſeptimus. ⁊ ſorores eorũ:
καὶ δαυὶδ ἕβδομος. καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτῶν,
ſaruia ⁊ abigail. ⁊ filij ſaruie: abeſſai
σαρουΐα καὶ ἀβιγαΐλ. καὶ υἱοὶ σαρουΐα, ἀβιασαὶ
⁊ ioab ⁊ aſſael: tres hi. ⁊ abigail
καὶ ἰωὰβ καὶ ἀσαὴλ, τρεῖς οὗτοι. καὶ ἀβιγαΐλ
peperit ameſſa. ⁊ pater ameſſa iether iſ-
ἔτεκε τὸν ἀμεσσά. καὶ πατὴρ ἀμεσσὰ ἰεθὲρ ὁ ἰσ-
maelites. ⁊ chaleb filius eſron accepit azu-
μαηλίτης. καὶ χαλὲβ υἱὸς ἐσρὼν ἔλαβε τὴν ἀζου-
ba vxorem ⁊ hierioth. ⁊ hi filij eius:
βὰ γυναῖκα καὶ τὴν ἱεριώθ. καὶ οὗτοι υἱοὶ αὐτῆς,
iaſar ⁊ ſubab ⁊ ardon. ⁊ mortua eſt azu-
ἰασὰρ καὶ σουβὰβ καὶ ἀρδών. καὶ ἀπέθανεν ἀζου-
ba: ⁊ accepit ſibi chaleb ephrath: ⁊
βά, καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ χαλὲβ τὴν ἐφράθ, καὶ
peperit ei or: ⁊ or genuit vri:
ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ὤρ, καὶ ὢρ ἐγέννησε τὸν οὐρεῖ,
⁊ vri genuit beſeleel. ⁊ poſt hoc
καὶ οὐρεῖ ἐγέννησε τὸν βεσελεήλ. καὶ μετὰ τοῦ-
ingreſſus eſt eſron ad filiam machir
το εἰσῆλθεν ὁ ἐσρὼν πρὸς τὴν θυγατέρα μαχείρ
patris galaad: iſte accepit eã: ⁊ ipſe
πατρὸς γαλαάδ, αὐτὸς ἔλαβε αὐτήν, καὶ αὐτὸς
filius ſexagita ãnorũ. ⁊ peperit ei ſegub:
υἱὸς ἑξήκοντα ἐτῶν. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν σεγούβ,
⁊ ſegub genuit iair. ⁊ fuerũt ei
καὶ σεγοὺβ ἐγέννησε τὸν ἰαείρ. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ
viginti ⁊ tres ciuitates in terra galaad. ⁊
εἴκοσι καὶ τρεῖς πόλεις ἐν τῇ γῇ γαλαάδ. καὶ
accepit geſur ⁊ aram ⁊ auoth iair ab
ἔλαβε γεσοὺρ καὶ ἀρὰμ καὶ τὴν αὐὼθ ἰαεὶρ παρ'
eis canath ⁊ filias eius ſexagi-
αὐτῶν τὴν καναθ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς ἑξήκον-
ta ciuitates. oẽs iſti filij machir patris
τα πόλεις. πάντες οὗτοι υἱοὶ μαχεὶρ πατρὸς
galaad. ⁊ poſtquã mortuus eſſet eſron: igreſſus
γαλαάδ. καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἐσρών, εἰσῆλ-
eſt chaleb ad ephratha: ⁊ vxor eſrom abia:
θε χαλὲβ πρὸς ἐφραθά, καὶ γυνὴ ἐσρὼμ ἀβία,
⁊ peperit ei aſoor: patrem thecoe. ⁊
καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἀσσώρ, πατέρα θεκωέ. καὶ
fuerunt filij hieramael primogeniti: eſron prio-
ἐγένοντο υἱοὶ ἱεραμαὴλ πρωτοτόκου, ἐσρὼν ὁ πρω-
genitus ram ⁊ buna ⁊ aran ⁊ aſom ⁊
τότοκος ῥὰμ καὶ βουνὰ καὶ ἀρὰν καὶ ἀσὼμ καὶ
achian. ⁊ fuit vxor altera hieramael: ⁊
ἀχιάν. καὶ ἐγένετο γυνὴ ἑτέρα τῷ ἱεραμαὴλ, καὶ
nomẽ ei atara: hec mater onam. ⁊ fue-
ὄνομα αὐτῇ ἀταρά, αὕτη μήτηρ ὀνάμ. καὶ ἐγένον-
runt filij ram primogeniti hieramael: maas ⁊ ia-
το υἱοὶ ῥὰμ πρωτοτόκου ἱεραμαὴλ, μαὰς καὶ ἰα-
min ⁊ icar. ⁊ fuerunt filij ianam: ſemei ⁊
μὶν καὶ ἰκάρ. καὶ ἐγένοντο υἱοὶ ἰανὰμ, σεμεεὶ καὶ
iada. ⁊ filij ſemei: nadab ⁊ abiſur.
ἰαδά. καὶ υἱοὶ τοῦ σεμεεί, ναδὰβ καὶ ἀβισούρ.
⁊ nomẽ vxori: abiſur abiel: ⁊ pepe-
καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ ἀβισοὺρ ἀβιήλ, καὶ ἔτε-
rit ei haban ⁊ molid. ⁊ filij na-
κεν αὐτῷ τὸν ἀβὰν καὶ τὸν μωλίδ. καὶ υἱοὶ να-
dab: ſaled ⁊ ophim. ⁊ mortuꝰ ẽ ſaled
δάβ, σαλὲδ καὶ ὀφείμ. καὶ ἀπέθανε σαλὲδ
abſq; liberis. ⁊ filij ophim: ieſſui. ⁊ filij ieſ-
ἄτεκνος. καὶ υἱοὶ ὀφείμ, ἰεσσουεί. καὶ υἱοὶ ἰεσ-
ſui: ſiſan. ⁊ filij ſiſan: vlai. ⁊ filij
σουεί, σισάν. καὶ υἱοὶ σισάν, οὐλαί. καὶ υἱοὶ
iada fratris ſemei: iether ⁊ ionathã. ⁊ mor-
ἰαδὰ ἀδελφοῦ σεμεΐ, ἰέθερ καὶ ἰωναθάν. καὶ ἀπέ-
tuꝰ eſt iether abſq; liberis. ⁊ filij
θανεν ἰέθερ ἄτεκνος. καὶ υἱοὶ

C

D

E

ionathan: phalat ⁊ ziza. iſti fuerunt filij hiera-
ἰωναθάν, φαλὰτ καὶ ζηζά. οὗτοι ἐγένοντο υἱοὶ ἱερα-
mael. ⁊ nõ fuerũt ſiſan filij: ſed fi-
μαήλ. καὶ οὐκ ἦσαν τῷ σισὰν υἱοί, ἀλλ' ἢ θυγατέ-
lie. at ſiſa ſeruus egyptius: ⁊ nomẽ ei
ρες. τῷ δὲ σισὰ δοῦλος αἰγύπτιος, καὶ ὄνομα αὐ-
hierec. ⁊ dedit ſiſan filiam ſuã
τῷ ἱερεέ. καὶ ἔδωκε σισὰν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ
hierec ſeruo ſuo in vxorem: ⁊ peperit ei
ἱερεὲ δούλῳ αὐτοῦ εἰς γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ
ethi: ⁊ ethi genuit nathan: ⁊ nathan ge-
τὸν ἐθί, καὶ ἐθὶ ἐγέννησε τὸν νάθαν, καὶ νάθαν ἐγέν-
nuit zabad: ⁊ zabad genuit ephael:
νησε τὸν ζαβάδ, καὶ ζαβὰδ ἐγέννησε τὸν ἐφαήλ,
⁊ ephael genuit obed: ⁊ obed genuit
καὶ ἐφαὴλ ἐγέννησε τὸν ὠβήδ, καὶ ὠβὴδ ἐγέννησε
ieu: ⁊ ieu genuit azarian: ⁊ azarias
τὸν ἰηοῦ, καὶ ἰηοῦ ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, καὶ ἀζαρίας
genuit hallas: ⁊ hallas genuit eleaſa:
ἐγέννησε τὸν ἀλλάς, καὶ ἀλλὰς ἐγέννησε τὸν ἐλεασά,
⁊ eleaſa genuit ſaſami: ⁊ ſaſami
καὶ ἐλεασὰ ἐγέννησε τὸν σασαμεί, καὶ σασαμεὶ
genuit ſallum: ⁊ ſallum genuit
ἐγέννησε τὸν σαλλούμ, καὶ σαλλοὺμ ἐγέννησε τὸν
iacemian: ⁊ iacemias genuit eliſama.
ἰακεμίαν, καὶ ἰακεμίας ἐγέννησε τὸν ἐλισαμά.
⁊ filij chaleph fratris ieremael: muſa pri-
καὶ υἱοὶ χαλὲφ ἀδελφοῦ ἱερεμαήλ, μουσὰ ὁ πρω-
mogenitus eius: ipſe pater zeph. ⁊ filij mari-
τότοκος αὐτοῦ, αὐτὸς πατὴρ ζήφ. καὶ υἱοὶ μαρι-
ſa patris chebron. ⁊ filij chebron: core tha-
σὰ πατρὸς χεβρών. καὶ υἱοὶ χεβρών, κορὲ θα-
phua ⁊ rocem ⁊ ſama. ſama vero genuit
φοὺ καὶ ῥωκὴμ καὶ σαμά. σαμὰ δὲ ἐγέννησε
rhaam patrẽ hierecam. ⁊ rocem genuit
τὸν ῥαὰμ πατέρα ἱερεκάμ. καὶ ῥωκὴμ ἐγέννησε τὸν
ſamai. ⁊ filius ſamai: maon. ⁊ maon pater
σαμαί. καὶ υἱὸς σαμαί, μαών. καὶ μαὼν πατὴρ
bethſur. ⁊ gepha cõcubina chaleb pepit
βηθσούρ. καὶ ἡ γεφὰ παλλακὴ χαλὲβ ἔτεκε
horon ⁊ muſe ⁊ gazez. ⁊ horõ
τὸν ὡρὼν καὶ τὸν μουσὴ καὶ τὸν γαζήζ. καὶ ὡρὼν
genuit gazas. ⁊ filij iadi: rigma ⁊
ἐγέννησε τὸν γαζάς. καὶ υἱοὶ ἰαδί, ῥεγμὰ καὶ
iotham ⁊ giſon ⁊ phale ⁊ gepha ⁊ ſaaph.
ἰωθὰμ καὶ γεισὼν καὶ φαλὲ καὶ γεφὰ καὶ σαάφ.
⁊ cõcubina chaleb maacha genuit ſa-
καὶ ἡ παλλακὴ χαλὲβ μααχὰ ἐγέννησε τὸν σα-
bab ⁊ tharana: ⁊ genuit ſaaph
βὲβ καὶ τὸν θαραχά, καὶ ἐγέννησε τὸν σαὰφ
patrem medmena. ⁊ ſui patrẽ mach-
πατέρα μεδμηνά, καὶ τὸν σουὶ πατέρα μαχ-
bana ⁊ patrẽ gabbaa: ⁊ filia ca-
βανὰ καὶ πατέρα γαββαά, καὶ θυγάτηρ τῷ χα-
leb ora. hi erant filij chaleb filij or pri-
λὲβ ἡ ὀξά. οὗτοι ἦσαν υἱοὶ χαλὲβ υἱοὶ ὢρ πρω-
mogeniti ephratha: ſobal pater cariathiarim: ſa-
τοτόκου ἐφραθά, σωβὰλ πατὴρ καριαθιαρείμ, σα-
maa pater bethleem: areph pater bethgeddor.
μαὰ πατὴρ βηθλεέμ, ἀρὴφ πατὴρ βηθγεδδώρ.
⁊ fuerunt filij ſoba pr̃i cariathiarim:
καὶ ἐγένοντο υἱοὶ τῷ σωβὰλ πατρὶ καριαθιαρείμ,
q videt ⁊ dimidiũ ⁊ requietionũ ⁊ cognationes ⁊
ἀραὰ καὶ αἰσὺ καὶ ἀμαναθ καὶ οὐμασφααὶ καὶ
cariathiaris ethri ⁊ aphphuthi ⁊ ſamathi ⁊
καριαθιαρεὶς ὁ ἐθρὶ καὶ ἀφφουθὶ καὶ ὁ σαμαθὶ καὶ
maſerei.
ὁ μασερεΐ.

F

Joſue. 15.d. Iudi. 1.c.

G

ionathan genuit phalech & ziza. Iſti fuerũt filii ieramehel. Seſan aũt non habuit filios: ſed filias & ſeruum egyptium nomine ieraa. Deditq; ei filiam ſuam vxorem: que pepit ei ethei. Ethei autem genuit nathan: & nathan genuit zabad. zabad quoq; genuit ophal: & ophal genuit obed: obed genuit iehu: iehu genuit azariam: azarias genuit helles: & helles genuit heleſa: heleſa genuit zizomoi: zizomoi genuit ſellũ: ſellum genuit ithamiã: ithamia aũt genuit eliſama: filii autem caleph fr̃is ieramehel: meſa primogenitus eiꝰ: ipſe eſt pater ziph filii mareſa patris hebron: Porro filii hebrõ chore & taphua & recem & ſamma. Sãma ãt genuit raam patrẽ hierchaã: & recẽ genuit ſemei: filius ſemei maon: & maon pater bethſur. Epha autem concubina caleph peperit aran & muſa & gezez. Porro aran genuit gezez: filii iahaddai: regom & ioathã & geſan phalech & epha & ſaaph. Cõcubina caleph maacha peperit ſaber & tharana. Genuit autem ſaaph pater madmena: ſue patrem machbena & patrẽ gabaa: filia vero caleph fuit achſa. Hi erant filii caleph filii vr primogeniti ephrata: ſobal pater cariathiarim: ſalma pater bethleem: ariph pater bethgader. Fuerũt ãt filii ſobal patris cariathiarim qui videbat dimidium requietionum: & de cognatione cariathiarim iethrei & aputhei & ſemathei & maſerei.

יונתן פלת וזזא אלה היו בני היה
ירחמאל ולא היה לששן בנים
כי אם בנות ולששן עבד מצרי
ושמו ירחע ויתן ששן את בתו נתן בנה
לירחע עבדו לאשה ותלד לו את ילד
עתי ועתי הוליד את נתן ונתן
הוליד את זבד וזבד הליד את
אפלל ואפלל הליד את עובד
ועובד הוליד את יהוא ויהוא הוליד
את עזריה ועזריה הוליד את חלץ
וחלץ הליד את אלעשה ואלעשה
הליד את ססמי וססמי הליד את
שלום ושלום הוליד את יקמיה
ויקמיה הליד את אלישמע ובני
כלב אחי ירחמאל מישע בכרו
הוא אבי זיף ובני מרשה אבי חברון
ובני חברון קרח ותפח ורקם
ושמע ושמע הוליד את רחם
אבי ירקעם ורקם הוליד את
שמי ובן שמי מעון ומעון אבי
בית צור ועיפה פילגש כלב
ילדה את חרן ואת מוצא ואת
גזז וחרן הליד את גזז ובני יהדי
רגם ויותם וגישן ופלט ועיפה
ושעף פלגש כלב מעכה ילד
שבר ואת תרחנה ותלד שעף ילד
אבי מדמנה את שוא אבי
מכבנה ואבי גבעא ובת
כלב עכסה אלה היו בני היה
כלב בן חור בכור אפרתה שובל
אבי קרית יערים שלמא
אבי בית לחם חרף אבי בית
גדר ויהיו בנים לשובל אבי קרית
יערים הראה חצי המנחות חצה נוח
ומשפחות קרית יערים היתרי שפחה
והפותי והשמתי והמשרעי

מאלה יצאו הצרעתי והאשתאלי׃
בני שלמא בית לחם ונטופתי
עטרות בית יואב וחצי המנחתי
הצרעי׃ ומשפחות ספרים ישבי
יעבץ תרעתים שמעתים שוכתים
המה הקינים הבאים מחמת אבי — בוא
בית רכב׃ ואלה היו בני — Cap.iij.
דויד אשר נולד לו בחברון הבכור — ילד
אמנן לאחינעם היזרעאלית השני — שנה
דניאל לאביגיל הכרמלית׃
השלישי לאבשלום בן מעכה בת — שלש
תלמי מלך גשור הרביעי אדניה בן — רבע
חגית׃ החמישי שפטיה לאביטל — חמש
הששי יתרעם לעגלה אשתו׃ — איש
ששה נולד לו בחברון וימלך שם — ילד מלך
שבע שנים וששה חדשים
ושלשים ושלוש שנה מלך
בירושלם׃ ואלה נולדו לו
בירושלים שמעא ושובב ונתן
ושלמה ארבעה לבת שוע בת
עמיאל׃ ויבחר ואלישמע ואליפלט׃
ונגה ונפג ויפיע׃ ואלישמע ואלידע
ואליפלט תשעה׃ כל בני דויד
מלבד בני פילגשים ותמר — בדד
אחותם׃ ובן שלמה רחבעם אביה — אח
בנו אסא בנו יהושפט בנו׃
יורם בנו אחזיהו בנו יואש
בנו׃ אמציהו בנו עזריה בנו יותם
בנו׃ אחז בנו חזקיהו בנו מנשה בנו׃
אמון בנו יאשיהו בנו׃ ובני יאשיהו
הבכור יוחנן השני יהויקים — בכר שנה
השלישי צדקיהו הרביעי
שלום׃ ובני יהויקים יכניה בנו
צדקיה בנו׃ ובני יכניה אסר
שאלתיאל בנו׃ ומלכירם ופדיה
ושנאצר יקמיה הושמע ונדביה׃

Ex his egreſſi ſunt ſaraite & eſthaholite: Filii ſalma bethleem & netophati corone domus ioab & dimidium requietionis ſarai. Cognatiões quoq; ſcribarum habitātiū in iabes canētes atq; reſonātes & in tabernaculis cōmorātes. Hi ſūt cinei q venerūt de calore pr̄is dom° rechab. 3.

Dauid vero hos habuit filios q ei nati ſunt in hebrō. Priogenitū amnon: ex achinoe iezrahelitide: ſecūdū daniel de abigail carmelitide: tertiū abſalō filium maacha filie tholomei regis ieſſur: quartum adoniā filiū agith: quintū ſaphatiam ex abithal: ſextū iethrahā de egla vxore ſua. Sex ergo nati ſunt ei in hebron. vbi regnauit ſeptem annis & ſex menſibus. Triginta aūt & tribus annis regnauit in ieruſalē. Porro in ieruſalem nati ſunt ei filii ſimmaa & ſobab & nathan & ſalomō quattuor de berſabee filia amihel. Iebaar quoq; & beliſua & eliphaleth & noge & napheg & iaphie: necnō eliſama & eliade & eliphaleg nouē. Oēs hi filii dauid abſq; filiis cōcubinarū: habuerunt q; ſororem thamar. Filius āt ſalomōis roboā cui° abia filius genuit aſa. De hoc quoq; natus eſt ioſaphat p̄r iorā: q iorā genuit ozíam: ex quo ortus ē ioas: & huius amaſias filius genuit azariā. Porro azarie filius ioathā ꝓcreauit achaz patrē ezechie de quo nat° ē manaſſes: ſed & manaſſes genuit ammō patrē ioſie. Filii aūt ioſie fuerunt primogenitus iohannā: ſecundus ioachim: terti° ſedechias: quartus ſellū. De ioachim natus eſt ieconias & ſedechias. Filii iecoñie fuerunt: aſir: ſalathiel: melchirā: phadaia: ſenneſer & iecemia: ſama & nadabia:

et his egreſſi ſūt ſaraathi τ eſthaoli. τ filij ſal
ἐκ τούτων ἐξῆλθον ὁ σαραθὶ καὶ ὁ ἐσθαολί. καὶ υἱοὶ σαλ
ma: bethleem τ netophathi ataroth τ bethioab τ
μά, βηθλεὲμ καὶ νετωφαθεὶ ἀταρὼθ καὶ βηθιωὰβ καὶ
manathi τ ſarai. τ ppl̄ ſopherim ha
ὁ μαναθὶ καὶ ὁ σαραΐ. καὶ δῆμοι σωφηρεὶμ τῶν κα
bitantium iabis: tharathin ſamathin ſuchathim.
τοικούντων ἰαβὶς, θαραθεὶν σαμαθεὶν σουχαθείμ.
hi cenei q̄ venerūt ex hemath patris dom°
οὗτοι οἱ κιναῖοι οἱ ἐλθόντες ἐξ αἱμαθ πατρὸς οἴκου
rechab.
ῥηχάβ.

Ca.3.

Et hi fuerūt filij dauid: q̄ nati ſunt ei
Καὶ οὗτοι ἦσαν υἱοὶ δαυίδ, οἱ ἐτέχθησαν αὐ‑ — A 1.Reg. 3.a.
in chebron. primogenitus amnon ex achinaam
τῷ ἐν χεβρών. ὁ πρωτότοκος ἀμνὼν τῆς ἀχιναὰμ
iſraelitide. τ ſecūdus daniel. de abiga
τῆς ἰσραηλίτιδος. καὶ ὁ δεύτερος δανιὴλ τῆς ἀβιγά
el carmelitide. τ tertius abeſſalom fi‑
ελ τῆς καρμηλίτιδος. καὶ ὁ τρίτος ἀβεσσαλὼμ υἱ
li° maacha filie tholomi regis geſſur. quar
ὸς μααχὰ θυγατρὸς θολομὶ βασιλέως γεσσούρ. ὁ τέ
tus adonias fili° aggith. quintus ſaphatias
ταρτος ἀδωνίας υἱὸς ἀγγίθ. ὁ πέμπτος σαφατίας
ex abital: ſextus iethraam de egla vxore dauid.
τῆς ἀβιτάλ, ὁ ἕκτος ἰεθραὰμ τῆς ἐγλὰ γυναικὸς δαδ.
ſex nati ſunt ei in chebron. τ regnauit — B
ἓξ ἐγεννήθησαν αὐτῷ ἐν χεβρών. καὶ ἐβασίλευσεν
dauid in chebron ſeptē ānis τ mēſes ex. τ trigi
δαυὶδ ἐν χεβρὼν ἑπτὰ ἔτη καὶ μῆνας ἕξ. καὶ τριά
ta τ trib° ānis regnauit in hieruſalem.
κοντα καὶ τρία ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ.
τ iſti nati ſunt ei in hieruſalem ſamaa τ
καὶ οὗτοι ἐτέχθησαν αὐτῷ ἐν ἱερουσαλὴμ σαμαὰ καὶ
ſobab τ nathan τ ſalomon. quattuor de ber
σοβὰβ καὶ ναθὰν καὶ σαλομών. τέσσαρες τῆς βηρ‑
ſabee filia amiel: τ iebaar τ eliſama τ
σαβεαὶ θυγατρὸς ἀμιήλ, καὶ ἰεβαὰρ καὶ ἐλισαμὰ καὶ
eliphaleth τ noge τ nepheg τ iaphie τ eliſama:
ἐλιφαλὲθ καὶ νογὲ καὶ νεφὲγ καὶ ἰαφιὲ καὶ ἐλεισαμά,
τ eliada τ eliphalad. nouē oēs hi fi
καὶ ἐλιαδὰ καὶ ἐλιφαλάδ. ἐννέα πάντες οὗτοι υἱ
lij dauid: abſq; filijs cōcubinarū. τ thamar
οὶ δαυίδ, ἐκτὸς τῶν υἱῶν τῶν παλλακῶν. καὶ θάμαρ
ſoror eoꝝ. τ filij ſalomon roboam fili° e‑
ἡ ἀδελφὴ αὐτῶν. καὶ υἱοὶ σολομὼν ῥοβοὰμ υἱὸς αὐ
ius: abia filius eius: aſa filius eius: ioſaphat
τοῦ, ἀβία υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἰωσαφὰτ
filius eius: ioram filius eius: ochozias filius eius:
υἱὸς αὐτοῦ, ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ὀχοζίας υἱὸς αὐτοῦ,
ioas filius eius: amaſias filius eius: ozias filius ei°:
ἰωὰς υἱὸς αὐτοῦ, ἀμασίας υἱὸς αὐτοῦ, ὀζίας υἱὸς αὐτ,
iotham fili° eius: achaz filius eius: ezechias fili° e‑ — C
ἰωθὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ἄχαζ υἱὸς αὐτοῦ, ἐζεκίας υἱὸς αὐ
ius: manaſſes filius eius: amon filius eius: ioſi — Mat. 1.b.
τοῦ, μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ, ἀμὼν υἱὸς αὐτοῦ, ἰωσί‑
as filius eius. τ filij ioſie primogenit° ioanan:
ας υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ ἰωσίου πρωτότοκος ἰωανάν,
ſecūdus ioachim: tertius ſedecias: quar
ὁ δεύτερος ἰωακείμ, ὁ τρίτος σεδεκίας, ὁ τέ‑
tus ſellum. τ filii ioachim fuerunt iecho
ταρτος σελλούμ. καὶ υἱοὶ ἰωακεὶμ ἐγένοντο ἰεχο‑
nias fili° eius: ſedecias filius eius. τ filii iecho
νίας υἱὸς αὐτ, σεδεκίας υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ ἰεχο
nie aſeir ſalathiel filius eius. τ melchiram
νίου, ἀσεὶρ σαλαθιὴλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ μελχιρὰμ
τ phadaia τ ſanaſar τ iecemia τ hoſa
καὶ φαδαΐα καὶ σανάσαρ καὶ ἰεκεμία καὶ ὡσα
ma τ nadabia.
μὰ καὶ ναδαβία. — D

τ filij phadaia: zorobabel τ ſemei. τ filij zo
καὶ υἱοὶ φαδαΐα, ζοροβαβὲλ καὶ σεμεΐ. καὶ υἱοὶ ζο
rababel: moſollam τ ananias τ ſolomith ſo‑
ροβαβέλ, μοσολλὰμ καὶ ἀνανίας καὶ σαλωμὶθ ἀδελ
ror eoꝝ: τ aſaba τ ool τ barachia τ aſa
φὴ αὐτῶν, καὶ ἀσαβὰ καὶ ὀὸλ καὶ βαραχία καὶ ἀσα
dia τ ioſabeſed quinq;. τ filij ananie: pha
δία καὶ ἰωσαβεσὲδ πέντε. καὶ υἱοὶ ἀνανίου, φα‑
latias: τ ieſee filius eius: raphaia filius eius:
λατίας, καὶ ἰεσεαὶ υἱὸς αὐτοῦ, ῥαφαΐα υἱὸς αὐτοῦ,
arnon filius eius: obdias filius eius: ſechenias fili°
ἀρνὼν υἱὸς αὐτοῦ, ὀβδίας υἱὸς αὐτοῦ, σεχενίας υἱὸς
eius. τ filij ſechenie ſamaia. τ filij ſamaia:
αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ σεχενίου σαμαΐα. καὶ υἱοὶ σαμαΐα,
attus τ gegaal τ beria τ nearia τ ſaphat
ἀττοὺς καὶ γεγαὰλ καὶ βερία καὶ νεαρία καὶ σαφὰτ
ſex filij. τ filij nearie: elionai τ ezechias τ azi
ἓξ υἱοί. καὶ υἱοὶ νεαρίου, ἐλιωναῒ καὶ ἐζεκίας καὶ ἀζι‑
ſcam tres. τ filij elionai: odia τ elia
σκὰμ τρεῖς. καὶ υἱοὶ ἐλιωναΐ, ὠδία καὶ ἐλια‑
ſib τ phalia τ acun τ ionan τ dalea
σεὶβ καὶ φαλία καὶ ἀκοὺν καὶ ἰωνὰν καὶ δαλεὰ
et ananias ſeptem.
καὶ ἀνανίας ἑπτά.

Ca.4.

Filij iuda: phares eſrom charmi or ſobal.
Υἱοὶ ἰούδα, φαρὲς ἐσρὼμ χαρμὶ ὢρ σοβάλ. — A Gen. 38.g.
et reia filius ſobal genuit iaoth: et iaoth ge
καὶ ῥειὰ υἱὸς σοβὰλ ἐγέννησε τὸν ἰαώθ, καὶ ἰαὼθ ἐγέννη
nuit achimai et laad. he gn̄ratiões ſa
σε τὸν ἀχιμαῒ καὶ τὸν λαάδ. οὗτοι δῆμοι τοῦ σα
rathi. et iſti patres etham iezrel ceſama ie
ραθί. καὶ οὗτοι πατέρες ἠτὰμ ἰεζρὲλ κεσαμὰ ἰε‑
debas. et nomē ſororis eoꝝ aſelapho‑
δεβάς. καὶ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν ἀσελαφω
ni. et phanuel pater geddor et ezer pater v‑
νί. καὶ φανουὴλ πατὴρ γεδδὼρ καὶ ἔζερ πατὴρ οὐ
ſa. iſti filij or primogeniti ephratha patris be
σά. οὗτοι υἱοὶ ὢρ πρωτοτόκου ἐφραθὰ πατρὸς βε
thleem. et aſſur patri thecoe erāt vxores
θλεέμ. καὶ τῷ ἀσσὼρ πατρὶ θεκωὲ ἦσαν γυναῖκες
due: elaa et noera. et peperit ei noera
δύο, ἑλαὰ καὶ νοερά. καὶ ἔτεκεν αὐτῷ νοερὰ τὸν
ozamet apher et themani et aeſtha‑
ὀζὰμ καὶ τὸν ἀφὲρ καὶ τὸν θεμανεῒ καὶ τὸν αἰσθα‑
ri. oēs iſti filij noera. et filij elea: ſareth
ρί. πάντες οὗτοι υἱοὶ νοερά. καὶ υἱοὶ ἐλεά, σαρὲθ
et ſoar τ ethnan. et cos genuit anob et — B
καὶ σωὰρ καὶ ἐθνάν. καὶ κὼς ἐγέννησε τὸν ἀνὼβ καὶ τὸν
ſabeba. he gn̄ratiões fratris rechal filij
σαβηβά. αὗται αἱ πατριαὶ ἀδελφοῦ ῥηχὰλ υἱοῦ
harim: et fuit iabies inclytus ſupra fra
ἀρίμ, καὶ ἐγένετο ἰαβὶης ἔνδοξος ὑπὲρ τοὺς ἀδελ
tres ſuos. et vocauit mater eius no‑
φοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὸ ὄνο‑
men illius iabes dicens: qr peperi in do
μα αὐτοῦ ἰαβὴς λέγουσα, ὅτι ἔτεκον ἐν δια‑
lore et inuocauit iabes deū iſ
πλάσει. καὶ ἐπεκαλέσατο ἰαβὴς τὸν θεὸν ἰσ‑
rael dicens: ſi bn̄dicēs bn̄dixeris mihi et dila‑
ραὴλ λέγων, ἐὰν εὐλογῶν εὐλογήσῃς με καὶ πλη
taueris teríos meos: et manus tua fuerit mecum:
θύνῃς τὰ ὅριά μου, καὶ ἡ χείρ σου ᾖ μετ᾿ ἐμοῦ,
et feceris cognitionē vt nō opprimat me. et
καὶ ποιήσῃς γνῶσιν τοῦ μὴ ταπεινῶσαί με. καὶ
adduxit deus omnia q̄cūq; precat° eſt.
ἐπήγαγεν ὁ θεὸς πάντα ὅσα ᾐτήσατο.

de phadaia orti ſūt zorobabel & ſemei. Zorobabel genuit moſollam ananiam: & ſalomith ſoorem eorum: aſabam quoq; & ohol & barachian & aſadian ioſabeſeth quinq;. Filius āt ananie: phaltias p̄r hieſeie: cuius filius raphaia. Huius quoq; filius arnā de quo natus eſt obdia: cuius fili° fuit ſechenias. Filius ſechenie: ſemeia cuius filii attus & egiaal & baria: & naaria & ſaphat & ſeſa: ſex numero. Filius naarie: elioneai: & ezechias & ezricā tres. Filii elioenai oduia & heliaſub & pheleia & accub & iohānā & dalaia & anan ſeptem. 4.

Filii iuda: phares: eſrom: & charmi & vr & ſubal. Rahia vero filius ſubal gēuit gaad: de quo nati ſunt ahumai & laad. He generationes ſarathi. Iſta quoq; ſtirps etham: iezrael & ieſema & iedebos. Nomen quoq; ſororis eorū aſalephū. Phuniel autem pater iedor & ezer pater oſa. Iſti ſunt filii vr primogeniti ephrata patris bethleem. Aſſur vero patris thecue erant due vxores alaa & naara. Peperit autem ei naara oozam & epher & theman & aſtari. Iſti ſūt filii naara. Porro filii aala ſereth iſaar & ethnā: chus autem gēuit anob & ſoboba & cognationem aharel filii arum. Fuit āt iabes inclytus p̄ fribus ſuis: & mr̄ eius vocauit nomē illius iabes dicēs: quia peperi eū in dolore. Inuocauit ergo iabes deum iſrael dicēs. Si benedicens benedixeris mihi: & dilataueris terminos meos et fuerit manus tua mecū: & feceris me a malicia nō opprimi. Et preſtitit deus que precatus eſt.

ובני פדיה זרבבל ושמעי ובן
זרבבל משלם וחנניה ושלמית
אחותם׃ וחשבה ואהל וברכיה
וחסדיה יושב חסד חמש׃ ובן
חנניה פלטיה וישעיה בני רפיה
בני ארנן בני עבדיה בני שכניה׃
ובני שכניה שמעיה ובני שמעיה
חטוש ויגאל ובריח ונעריה ושפט
ששה׃ ובן נעריה אליועיני וחזקיה
ועזריקם שלשה׃ ובני אליועיני
הודיהו ואלישיב ופליה ועקוב
ויוחנן ודליה וענני שבעה׃
בני יהודה פרץ חצרון — Cap.iiij.
וכרמי וחור ושובל׃ וראיה בן שובל
הוליד את יחת ויחת הוליד את
אחומי ואת להד אלה משפחות — שפחה
הצרעתי׃ ואלה אבי עיטם
יזרעאל וישמא וידבש ושם
אחתם הצללפוני׃ ופנואל אבי
גדר ועזר אבי חושה אלה
בני חור בכור אפרתה אבי — בכר
בית לחם׃ ולאשחור אבי תקוע
היו שתי נשים חלאה ונערה׃ — היה נשה
ותלד לו נערה את אחזם ואת — ילד
חפר ואת תימני ואת האחשתרי
אלה בני נערה׃ ובני חלאה
צרת וצחר ואתנן׃ וקוץ
הוליד את ענוב ואת הצבבה
ומשפחות אחרחל בן הרום׃ ויהי
יעבץ נכבד מאחיו ואמו קראה — כבד
שמו יעבץ לאמר כי ילדתי
בעצב׃ ויקרא יעבץ לאלהי — קרא
ישראל לאמר אם ברך תברכני
והרבית את גבולי והיתה ידך — רבה גבל
עמי ועשית מרעה לבלתי עצבי — היה עשה
ויבא אלהים את אשר שאל׃ — רוע בוא

וכלוב אבי שוחה הוליד את מחיר ילד
הוא אבי אשתון׃ ואשתון
הוליד את בית רפה ואת פסח
ואת תחנה אבי עיר נחש אלה חנן
אנשי רכה׃ ובני קנז עתניאל
ושריה ובני עתניאל חתת׃
ומעונתי הוליד את עפרה
ושריה הוליד את יואב אבי גיא
חרשים כי חרשים היו׃ ובני קנה
כלב בן יפנה עירו אלה ונעם
ובני אלה וקנז׃ ובני יהללאל
זיף וזיפה תיריא ואשראל׃ ובן
עזרה יתר ומרד ועפר וילון
ותהר את מרים ואת שמי ואת הרה
ישבח אבי אשתמע׃ ואשתו איש
היהדיה ילדה את ירד אבי ילד
גדור ואת חבר אבי שוכו ואת
יקותיאל אבי זנוח ואלה בני
בתיה בת פרעה אשר לקח מרד׃
ובני אשת הודיה אחות נחם אבי
קעילה הגרמי ואשתמע המעכתי׃
ובני שימון אמנון ורנה בן חנן
ותולון ובני ישעי זוחת ובן
זוחת׃ בני שלה בן יהודה ער
אבי לכה ולעדה אבי מרשה
ומשפחות בית עבדת הבץ שפח חלה בוץ
לבית אשבע׃ ויוקים ואנשי שבע קום
כזבא ויואש ושרף אשר בעלו אש
למואב וישבי לחם והדברים
עתיקים׃ המה היוצרים וישבי עתק יצר
נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו לאך
ישבו שם׃ בני שמעון נמואל
וימין יריב זרח שאול׃ שלם בנו
מבשם בנו משמע בנו׃ ובני משמע
חמואל בנו זכור בנו שמעי בנו׃
ולשמעי בנים ששה עשר ובנות בנה

Caleph aūt pater Sua genuit machir: qui fuit pater eſthon. Porro eſthon genuit bethrapha & pheſſe & tehinna patrē vrbis naas: hi ſunt viri recha. Filii āt cenez: othoniel & ſaraia. Porro filii othoniel athat & maonathi. Maonathi genuit ophra. Saraias autem genuit ioab patrem vallis artificū. Ibi quippe artifices erant. Filii vero caleph filii iephōe hir & hela & nahem. Filii quoqꝫ hela: cenez. Filii quoqꝫ ialel: elziph: & zypha thiria & aſrahel. Et filii ezra iether & mereth & epher & iahalon. Genuitqꝫ mariā & ſamai & ieſba patrem eſthamo. Vxor quoqꝫ eius iudaia peperit iareth patrem gedor & heber patrē ſocho & ichutiel patrē zanoa. Hi autem filii bethie filie pharaonis quam accepit mered: & filii vxoris odaie ſororis naham patris ceila charmi & eſthamo qui fuit de maachati. Filii quoqꝫ ſymon: amnon & rimma. Filius anan ethilon: & filii ieſi: zoeth & benzoeth. Filii ſela filii iude: her pater lecha & laada pater mareſa & cognationes domꝰ opantium byſſum in domo iuramēti. & q ſtare fecit ſolem: viriqꝫ mēdacii & ſecurus & incendens: qui principes fuerūt in moab: & q̄ reuerſe ſūt in lehē. Hec āt verba vetera. Hi ſūt figuli habitantes in plātationibus & in ſepibus apud regē in opibꝰ eius cōmoratiqꝫ ſūt ibi. Filii ſymeon: namuel & iamin: iarbi: zara: ſaul. Sellum filius eius mabſā filius eiꝰ maſma filius eiꝰ. Filii maſma: amuhel filius eius: zachur filius eiꝰ: ſemmei filius eiꝰ. Filii ſemmei ſedecim & filie

⁊ chaleb frater ſua genuit machir: i-
καὶ χαλὲβ ὁ ἀδελφὸς σουὰ ἐγέννησε τὸν μαχίρ, ὅν
ſte pater eſſathon. ⁊ eſſathon genuit be
τος πατὴρ ἐσσαθών. καὶ ἐσσαθὼν ἐγέννησε τὸν βη-
thrapha ⁊ phaſſe ⁊ theenna pſem ernaas.
θραφὰ καὶ τὸν φασσὲ καὶ τὸν θεεννὰ πατέρα ἠρναάς.
iſti viri recha. ⁊ filij cenz: gothoniel ⁊ ſa-
οὗτοι ἄνδρες ῥηχά. καὶ υἱοὶ κενέζ, γοθονιὴλ καὶ σα-
raia. ⁊ filij gothoniel: atheth ⁊ maonathi. ⁊ mao
ραία. καὶ υἱοὶ γοθονιὴλ, ἀθὲθ καὶ μαωναθί. καὶ μαω-
nathi genuit ephra. ⁊ ſarai genuit ioab
ναθὶ ἐγέννησε τὸν ἐφρά. καὶ σαραὶ ἐγέννησε τὸν ἰωάβ
patrem vallis artificū: qm̄ fabri lignarij erāt. ⁊ filij cha
πατέρα γηχαρασίμ, ὅτι τέκτονες ἦσαν. καὶ υἱοὶ χα-
leb filij iephonne: iru ela ⁊ noem. ⁊ filij ela:
λὲβ υἱοῦ ἰεφοννῆ, ἰροὺ ἠλὰ καὶ νοέμ. καὶ υἱοὶ ἠλᾶ,
cenez. ⁊ filij aleleel: ziph ⁊ zipha ⁊ thiria ⁊ aſe-
κενέζ. καὶ υἱοὶ ἀλελεὴλ, ζὶφ καὶ ζιφὰ καὶ θιριὰ καὶ ἀσε-
rel. ⁊ filij ieſraa: iether ⁊ marad ⁊ epher ⁊
ρήλ. καὶ υἱοὶ ἰεσραά, ἰεθὲρ καὶ μαρὰδ καὶ ἐφὲρ καὶ
ialon. ⁊ iether genuit marias ⁊ ſamai ⁊
ἰαλών. καὶ ἰεθὲρ ἐγέννησε τὴν μαριὲμ καὶ σαμαὶ καὶ
ieſba patrem eſtheſmo. ⁊ vxor eius iudia
ἰεσβὲ πατέρα ἐσθεμώ. καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἰουδεία
peperit ei iared patrē geddor: ⁊
ἔτεκεν αὐτῷ τὸν ἰαρὲδ πατέρα γεδδώρ, καὶ τὸν
aber patrē ſocho: ⁊ iechutiel patrem
ἀβὲρ πατέρα σωχώ, καὶ τὸν ἰεχουτιὴλ πατέρα
zonoe. ⁊ iſti filij phaththuia filie pharaōis:
ζανωέ. καὶ οὗτοι υἱοὶ φαθθουΐα θυγατρὸς φαραώ,
quā accepit marod. ⁊ filij vxoris odia fratris
ἣν ἔλαβε μαρώδ. καὶ υἱοὶ γυναικὸς ὠδία ἀδελφοῦ
naum patris ceila: garmi ⁊ eſthama ⁊ ma
ναοὺμ πατρὸς κεειλά, ὁ γαρμὶ καὶ ἐσθαμὰ καὶ ὁ μα-
cathi. ⁊ filij ſymon: amnon ⁊ rena filius anan
χαθί. καὶ υἱοὶ συμών, ἀμνὼν καὶ ῥενὰ υἱὸς ἀνὰν
⁊ thilon. ⁊ filij ieſi: zochath filij zochath: filij ſelo.
καὶ θιλών. καὶ υἱοὶ ἰεσί, ζωχὰθ υἱοὶ ζωχάθ, υἱοὶ σηλώ.
filij iuda her pater lecha. ⁊ laada pater ma
υἱοῦ ἰούδα ἢρ πατὴρ ληχά. καὶ λααδὰ πατὴρ μα-
reſa. ⁊ cognatiōes domꝰ opātiū luſſi domui aſeba.
ρησά. καὶ δῆμοι οἴκου ὠβὴθ ἀβοὺς τῷ οἴκῳ ἀσεβά.
⁊ ioachim viri chozeba ⁊ ioas ⁊ ſaraph.
καὶ ἰωακεὶμ ἄνδρες χωζηβὰ καὶ ἰωὰς καὶ σαρὰφ.
qui dominati ſunt in pplo moab. ⁊ reuerſi
οἳ ἐξουσίασαντες ἐν τῷ λαῷ μωάβ. καὶ ἀπέ-
ſunt in leem. at verba vetera ſunt. hi
στρεψαν εἰς λεέμ. οἱ δὲ λόγοι παλαιοί εἰσιν. οὗ-
figuli habitātes i plātatiōibꝰ ⁊ ſe-
τοι οἱ κεραμεῖς οἱ κατοικοῦντες ἐν νεταΐμ καὶ γα-
pibus cū rege in opibus eius
δηρὰ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ
cōfortati ſūt ⁊ hitauerūt ibi. filij ſymeon: namuel
ἐνίσχυσαν καὶ ᾤκησαν ἐκεῖ. υἱοὶ συμεών, ναμουὴλ
⁊ iamin iarib zara ſaul. ſelem filiꝰ eius:
καὶ ἰαμεὶν ἰαρεὶβ ζαρὲ σαούλ. σελὴμ υἱὸς αὐτοῦ,
mabſam filius eius: maſma filius eius. ⁊ filij
μαβσὰμ υἱὸς αὐτοῦ, μασμὰ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ
maſma: amuel filius eius: zachur filiꝰ eius:
μασμά, ἀμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ, ζακχοὺρ υἱὸς αὐτοῦ,
ſemi filius eius. ⁊ ſemei filij ſedecim:
σεμεΐ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ τῷ σεμεῒ υἱοὶ ἑξκαίδεκα,
⁊ file
καὶ θυγατέρες

C

D

E

ſex. ⁊ fratribus eius nō fuerūt filij multi.
ἕξ. καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ οὐκ ἦσαν υἱοὶ πολλοί.
⁊ vniuerſe cognatiōes eoꝝ nō mltiplicate ſūt ſic̄ filioꝝ
καὶ πάντες οἱ δῆμοι αὐτῶν οὐκ ἐπλήθυναν ὡς υἱῶν
iuda. ⁊ habitauerūt in berſabee ⁊ mola
ἰούδα. καὶ κατῴκησαν ἐν βηρσαβεαὶ καὶ μωλα-
da ⁊ aſerſual ⁊ in balaa ⁊ in aſom ⁊ in
δὰ καὶ ἀσερσουὰλ καὶ ἐν βαλαὰ καὶ ἐν ἀσὸμ καὶ ἐν
tholath: ⁊ in bathuel ⁊ in arama ⁊ in ſecelag
θολάθ, καὶ ἐν βαθουὴλ καὶ ἐν ἀραμὰ καὶ ἐν σεκελὰγ
⁊ in bethmarchaboth: ⁊ i eſerſuſim ⁊ in beth
καὶ ἐν βεθμαρχαβώθ, καὶ ἐν ἐσερσουσὶμ καὶ ἐν βεθ-
bari ⁊ in ſarim. hec ciuitates eoꝝ vſqꝫ ad
βαρεὶ καὶ ἐν σαρεΐμ. αὗται αἱ πόλεις αὐτῶν ἕως
regem dauid. ⁊ ſuburbia earū: etam
τοῦ βασιλέως δαυίδ. καὶ ἐπαύλεις αὐτῶν, ἐτὰμ
⁊ ain ⁊ remmō ethecen ⁊ aſan ciuitates quinqꝫ.
καὶ ἀῒν καὶ ῥεμμὼν ἐθεκὲν καὶ ἀσὰν πόλεις πέντε.
⁊ vniuerſi viculi earū in circuitu ciui-
καὶ πᾶσαι αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν ἐν κύκλῳ τῶν πό-
tatum iſtarū vſqꝫ ad balaad. hec habitatio eorum:
λεων τούτων ἕως βαλαάδ. αὕτη ἡ κατοικία αὐτῶν,
⁊ genealogia eorū ipſis et moſobab et
καὶ ἡ γενεαλογία αὐτῶν αὐτοῖς καὶ μωσωβὰβ καὶ
amalec ⁊ ioſia filius amaſſiu ⁊ ioel ⁊ eu
ἀμαλὴκ καὶ ἰωσία υἱὸς ἀμασίου καὶ ἰωὴλ καὶ ἠοῦ
filij ioſabia filij ſarea filij aſiel: ⁊ elionai ⁊
υἱοὶ ἰωσαβία υἱοῦ σαρέα υἱοῦ ἀσιήλ, καὶ ἐλιωναῒ καὶ
iecebα ⁊ ieſuia: ⁊ aſaia ⁊ adiel ⁊ iſma-
ἰεκεβὰ καὶ ἰεσουΐα, καὶ ἀσαΐα καὶ ἀδιὴλ καὶ ἰσμα-
el ⁊ baneas: ⁊ ziza filius ſophi filius ſelon filiꝰ
ὴλ καὶ βανέας, καὶ ζιζὰ υἱὸς σωφεὶ υἱὸς σηλὼν υἱὸς
iedia: filius ſamarie filius ſamaia. iſti q̄ venerūt in
ἰεδδία, υἱὸς σαμαρεὶ υἱὸς σαμαΐα. οὗτοι οἱ ἐλθόντες ἐν
nominibꝰ principū in cognatiōibꝰ ſuis ⁊ domibꝰ
ὀνόμασιν ἀρχόντων ἐν τοῖς δήμοις αὐτῶν καὶ οἴκοις
affinitatū ſuarū. ⁊ fuſi ſunt in multitudinē ⁊ pro-
πατριῶν αὐτῶν. καὶ ἐχύθησαν εἰς πλῆθος καὶ ἐπο-
fecti ſunt vt ingrederētur in gerara vſqꝫ ad orientem
ρεύθησαν τοῦ ἐλθεῖν εἰς γέραρα ἕως κατ' ἀνατολὰς
vallis: vt quererēt paſcua gregibus ſu
τῆς φάραγγος, τοῦ ζητῆσαι νομὴν τοῖς ποιμνίοις αὐ-
is. ⁊ inuenerūt paſcua pinguia ⁊ bona: ⁊ terra la
τῶν. καὶ εὗρον νομὴν πίονα καὶ ἀγαθήν, καὶ ἡ γῆ εὐ-
tiſſima ante eos ⁊ in pace ⁊ quie
ρύχωρος ἐναντίον αὐτῶν καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχά-
ta ⁊ fertilis: qm̄ ex filijs cham qui
ζουσα καὶ εὐθυνοῦσα, ὅτι ἐκ τῶν υἱῶν χὰμ τῶν
habitabant illic antea. ⁊ venerūt iſti q̄
κατοικούντων ἐκεῖ ἔμπροσθεν. καὶ παρεγένοντο οὗτοι οἱ
deſcripti ſūt in nominibꝰ in diebꝰ ezechie regis
γεγραμμένοι ἐν ὀνόμασιν ἐν ἡμέραις ἐζεκίου βασιλέ-
iuda. ⁊ percuſſerūt tabnacula eorū: ⁊
ως ἰούδα. καὶ ἐπάταξαν τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ
mineos qui īuēti fuerāt ibi: ⁊ delene
τοὺς μιναίους τοὺς εὑρεθέντας ἐκεῖ, καὶ ἀνεθεμάτι-
runt eos vſqꝫ ad diem hanc: ⁊ ha
σαν αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ κα-
bitauerunt pro eis: qm̄ paſcua gregibus
τῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν, ὅτι νομὴ τοῖς ποιμνίοις
eoꝝ ibi. ⁊ ex ipſis filijs ſymeon abie
αὐτῶν ἐκεῖ. καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν υἱῶν συμεὼν ἐπο-
runt in mōtē ſeir viri quingenti: ⁊
ρεύθησαν εἰς τὸ ὄρος σηείρ ἄνδρες πεντακόσιοι, καὶ
phaltias ⁊ naarias ⁊ raphcas ⁊ oziel filij
φαλτίας καὶ νααρίας καὶ ῥαφέας καὶ ὀζιὴλ υἱοὶ
ieſie principes eorū. ⁊ percuſſerūt reli
ἰεσοὶ ἄρχοντες αὐτῶν. καὶ ἐπάταξαν τὸ κατά-
quias q̄ ſaluate fuerāt amalec: ⁊ habitauerūt
λειμμα τὸ διασωθὲν τοῦ ἀμαλήκ, καὶ κατῴκησαν
ibi vſqꝫ ad diem hanc.
ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Ca. 5.

F

G

ſex Frēs āt eiꝰ nō habuerunt filios multos et vniuerſa cognatio nō potuit adequare ſūmā filioꝝ iuda. Habitauerunt aūt in berſabee: & molada & haſarſual & in ballaa & in aſom & in tholad & in bathuel & in horma & in ſicelech & in bethmarchaboth & ī aſarſaſuſim & in betherai & in ſaarim. He ciuitates eorum vſqꝫ ad regē dauid. ville quoqꝫ eorū ethan & aen rēmon & thocē & aſan ciuitates quīqꝫ & vniuerſi viculi eorū per circuitū ciuitatum iſtarū vſqꝫ ad baal. Hec eſt habitatio eorū: & ſediū diſtributio. Moſobab quoqꝫ & iemleth & ioſa filius amaſie & iohel: & iehu filius ioſabie filii ſaraie filii aſihel & elioenai & iacoba & iſuaia & aſaia & adihel & iſmihel & banaia: ziza quoqꝫ filius ſephei filii allō: filii idaia filii ſemri: filii ſamaia. Iſti ſunt nominati principes in cognationibus ſuis: & ī domo affinitatū ſuarū multiplicati ſūt vehemēter. Et pfecti ſunt vt īgrederētur ī gador vſqꝫ ad oriētē vallis: & vt qrerēt paſcua gregibus ſuis. Inuenerunt qꝫ paſcuas vberes & valde bōas et terrā latiſſimā et quietā & fertilē: in q̄ ant̄ hitauerant de ſtirpe chā. Hi ergo venerūt quos ſupra dſcripſimꝰ noīatim in diebꝰ ezechie regis iuda et pcuſſerūt tabernacula eorū et hitatores q īuēti fuerāt ibi & deleuerūt eos vſqꝫ ad pñtē diem: hitauerūtqꝫ p eis. qm̄ vberrimas paſcuas ibidē reperunt. De filiis quoqꝫ ſymeō abierunt in mōtē ſeyr viri quingēti: habentes principes phaltiā et naariā et raphiam et ozihel filius ieſi: et pcuſſerūt reliqas q̄ euadere potuerāt amalechitarū et hītauerunt ibi pro eis vſqꝫ ad diem hanc.

שש ולאחיו אין בנים רבים וכל רבב
משפחתם לא הרבו עד בני רבה
יהודה׃ וישבו בבאר שבע
ומולדה וחצר שועל׃ ובבלהה
ובעצם ובתולד׃ ובבתואל ובחרמה
ובציקלג׃ ובבית מרכבות ובחצר
סוסים ובבית בראי ובשערים
אלה עריהם עד מלך דויד׃ עיר
וחצריהם עיטם ועין רמון ותכן
ועשן ערים חמש׃ וכל חצריהם
אשר סביבות הערים האלה עד סבב
בעל׃ זאת מושבתם והתיחשם ישב יחש
להם׃ ומשובב וימלך ויושה בן
אמציה׃ ויואל ויהוא בן יושביה בן
שריה בן עשיאל׃ ואליועיני ויעקבה
וישוחיה ועשיה ועדיאל וישימאל
ובניה׃ וזיזא בן שפעי בן אלון בן
ידיה בן שמרי בן שמעיה׃ אלה
הבאים בשמות נשיאים בוא נשא
במשפחותם ובית אבותיהם פרצו שפח
לרב׃ וילכו למבוא גדר עד למזרח בוא זרח
הגיא לבקש מרעה לצאנם׃ וימצאו רעה מצא
מרעה שמן וטוב והארץ רחבת
ידים ושקטת ושלוה כי מן חם שקט שלה
הישבים שם לפנים׃ ויבאו אלה פנה בוא
הכתובים בשמות בימי יחזקיהו כתב יום
מלך יהודה ויכו את אהליהם נכה
ואת המעונים אשר נמצאו שמה עון
ויחרימם עד היום הזה וישבו
תחתיהם כי מרעה לצאנם שם׃
ומהם מן בני שמעון הלכו להר
שעיר אנשים חמש מאות מאה
ופלטיה ונעריה ורפיה ועזיאל
בני ישעי בראשם׃ ויכו את נכה
שארית הפלטה לעמלק וישבו
שם עד היום הזה׃

Cap.v.

ובני ראובן בכור ישראל
כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו — בכר יצע
נתנה בכרתו לבני יוסף בן ישראל
ולא להתיחש לבכרה: כי יהודה
גבר באחיו ולנגיד ממנו והבכרה — נגד
ליוסף: בני ראובן בכור ישראל חנוך
ופלוא חצרון וכרמי: בני יואל
שמעיה בנו גוג בנו שמעי בנו:
מיכה בנו ראיה בנו בעל בנו: בארה
בנו אשר הגלה תלגת פלנאסר מלך — גלה
אשר הוא נשיא לראובני: ואחיו — נשא
למשפחתיו בהתיחש לתלדותם — שפחה יחש
הראש יעיאל וזכריהו: ובלע בן עזז — ילד
בן שמע בן יואל הוא יושב בערער — ישב
ועד נבו ובעל מעון: ולמזרח ישב — זרח
עד לבוא מדברה למן הנהר פרת: כי — דבר
מקניהם רבו בארץ גלעד: ובימי — קנה רבה
שאול עשו מלחמה עם ההגראים — יום עשה
ויפלו בידם וישבו באהליהם על — לחם נפל
כל פני מזרח לגלעד: ובני גד לנגדם — פנה
ישבו בארץ הבשן עד סלכה: יואל
הראש ושפם המשנה ויעני ושפט — שנה
בבשן: ואחיהם לבית אבותיהם — אח
מיכאל ומשלם ושבע ויורי ויעכן
וזיע ועבר שבעה: אלה בני אביחיל
בן חורי בן ירוח בן גלעד בן מיכאל
בן ישישי בן יחדו בן בוז: אחי בן
עבדיאל בן גוני ראש לבית אבתם:
וישבו בגלעד בבשן ובבנתיה ובכל
מגרשי שרון על תוצאותם: כלם — גרש יצא
התיחשו בימי יותם מלך יהודה
ובימי ירבעם מלך ישראל: בני
ראובן וגדי וחצי שבט מנשה — חצה
מן בני חיל אנשים נשאי מגן
וחרב ודרכי קשת ולמדי — למד
מלחמה ארבעים וארבעה אלף — לחם רגל

Filii quoq; ruben primogeniti israel: ipſe quippe fuit primogenitus eius: ſed cū violaſſet torū patris ſui: data ſunt primogenita eius filiis ioſeph filii iſrael: & nō eſt ille reputatus ī primogenitū. Porro iudas qui erat fortiſſimus īter frēs ſuos: de ſtirpe eius principes germinati ſūt: primogenita āt reputata ſunt Ioſeph. Filii ergo rubē primogēiti iſrael: enoch & phallu: eſrō & charmi. Filii iohel: ſamaia filius eius: gog filius eius: ſemei filius eius: micha filius eius: rechia filius eius: baal filius eius: beera filius eius: quē captiuū duxit theglatphalaſar rex aſſyriorū: & fuit princeps in tribu rubē. Frēs āt eius & vniuerſa cognatio eius quā nūerabātur per familias ſuas habuerūt principes iehihel & zachariā. Porro bala filius azaz filii ſāna filii iohel ipſe hītauit in aroer vſq; ad nebo & beelmeō. Cōtra orietalē quoq; plagā hītauit vſq; ad introitū heremi & fluuiū eufratē. Multū quippe iumētorū numeꝝ poſſidebāt ī terra galaad. In diebus āt ſaul pliati ſunt cōtra agarenos & īterfecerūt illos: hītauerūtq; pro eis in tabernaculis eorū ī oī plaga q̄ reſpicit ad oriētē galaad. Filii vero gad e regiōe eorū hitauerūt ī terra baſā vſq; ſelcha: iohel ī capite: & ſapham ſcdꝰ: ianai āt & ſaphat ī baſan. Frēs vero eoꝝ ſcḋm domos cognatiōnū ſuarū michael & moſollā & ſebe: & iori & iachā & zie & heber ſeptē. Hi filii abihail: filii vri: filii iara: filii galaad: filii michael: filii ieſeſi: filii geddo: filii buz. Frēs quoq; filii abdihel filii guni principes domus ī familiis ſuis: & hītauerūt ī galaad & in baſā & in viculis eius & in cūctis ſuburbanis ſarō vſq; ad terminos. Oēs hi nūerati ſūt ī diebus ioathā regis iuda & ī diebus hieroboā regis iſrl. Filii rubē et gad & dimidie tribꝰ manaſſe: viri bellatores ſcuta portantes & gladios et

⁊ filij ruben primogeniti iſrael: qm̄ ipſe
Καὶ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραήλ, ὅτι αὐτὸς
primogenitus: cū āt violaſſet torum — A Exo.6.b. Nu.26.a.
ὁ πρωτότοκος, ἐν δὲ τῷ βεβηλῶσαι τὴν στρωμνὴν τοῦ πα-
tris ſui: data ſūt primogenita eius filiis ioſeph
τρὸς αὐτοῦ, ἐδόθη τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ υἱοῖς ἰωσὴφ
filij iſrael. et nō eſt reputatus in primogenita ru-
υἱοῦ ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἐγενεαλογήθη εἰς πρωτοτόκια ῥου-
ben. qr iudas potens fortitudine in fratribꝰ ſu-
βήν. ὅτι ἰούδας δυνατὸς ἰσχύϊ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐ-
is: et in ducē ex ipſo: et primogenita
τοῦ, καὶ εἰς ἡγούμενον ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὰ πρωτοτόκια
ioſeph. et filij ruben primogeniti iſrael: enoch
τῷ ἰωσήφ. καὶ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραήλ, ἐνὼχ
et phallu aſron et charmi. filij ioel: ſemei filiꝰ
καὶ φαλλοὺ ἀσρὼν καὶ χαρμί. υἱοὶ ἰωήλ, σεμεῒ υἱὸς
eius: gog filius eius: ſamee filiꝰ eius micha filiꝰ
αὐτοῦ, γὼγ υἱὸς αὐτοῦ, σαμεὲ υἱὸς αὐτοῦ, μιχὰ υἱὸς
eius: raia filius eius: baal filius eius: bara fi-
αὐτοῦ, ῥαΐα υἱὸς αὐτοῦ, βαὰλ υἱὸς αὐτοῦ, βαρὰ υἱ-
lius eius: quē ſeduxit theglaphalaſar rex aſſy-
ὸς αὐτοῦ, ὃν ἀπῴκισε θεγλαφαλασὰρ βασιλεὺς ἀσσυ-
riorū: ipſe princeps ruben. et fratres eius
ρίων αὐτὸς ἄρχων τοῦ ῥουβήν. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
in pp̄lis eius per familias ſuas in ge-
ἐν τοῖς δήμοις αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἐν τῇ γε-
nealogia eorū. princeps ioel: et zacharias et ba-
νεαλογίᾳ αὐτῶν. ὁ ἄρχων ἰωήλ, καὶ ζαχαρίας καὶ βα-
la filiꝰ azaz filius ſemei filius ioel: ipſe habitans
λαὰ υἱὸς ἀζὰζ υἱὸς σεμεῒ υἱὸς ἰωήλ, αὐτὸς κατοικῶν
in aroer et vſq; ad nabo. et beelmeon et cōtra orien-
ἐν ἀροὴρ καὶ ἕως ναβώ. καὶ βεελμεὼν καὶ κατὰ ἀνατο-
tem habitauit vſq; ad introitū eremi a — B
λὰς κατῴκησεν ἕως τῆς εἰσόδου τῆς ἐρήμου ἀπὸ τοῦ
flumine euphrate: qm̄ iumēta eorū multiplicata
ποταμοῦ εὐφράτου, ὅτι τὰ κτήνη αὐτῶν ἐπληθύνθη-
ſunt in terra galaad. et in diebus ſaul fece-
σαν ἐν τῇ γῇ γαλαάδ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις σαοὺλ ἐποί-
runt bellum cum agarenis. et ceciderūt in ma-
ησαν πόλεμον μετὰ τῶν ἀγαρηνῶν. καὶ ἔπεσον ἐν τῇ χει-
nu ſua: et habitauerūt in tabnaculis eorū in
ρὶ αὐτῶν, καὶ κατῴκησαν ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν ἐπὶ
omni facie orientis galaad. et filij gad
παντὸς προσώπου ἀνατολῶν τῆς γαλαάδ. καὶ υἱοὶ γὰδ
habitauerūt e regione eorū in terra baſan vſq;
κατῴκησαν ἐξεναντίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ γῇ τῆς βασανίτιδος ἕως
ſelcha: et ioel princeps: et ſaphan ſecūdus: et io-
σελχά, καὶ ἰωὴλ ὁ ἄρχων, καὶ σαφὰν ὁ δεύτερος, καὶ ἰω- — C
ani ſcriba et ſaphan in baſan et fratres eorū
ανὶ ὁ γραμματεὺς καὶ σαφὰν ἐν τῇ βασάν. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν
ſcḋm domos cognationū ſuarū michael et moſolam et ſabee et
κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν μιχαὴλ καὶ μοσολὰμ καὶ σαβεὲ καὶ
iori ⁊ ioachan ⁊ zia ⁊ heber ſeptē. hi filij abiel filij v-
ἰωρεὶ καὶ ἰωάχαν καὶ ζιὰ καὶ ὠβὴδ ἑπτά. οὗτοι υἱοὶ ἀβιὴλ υἱοῦ οὐ-
ri filij iarue filij galaad filij michael filij ſuſi filij ieddo fi-
ρὶ υἱοῦ ἰαρουὲ υἱοῦ γαλαὰδ υἱοῦ μιχαὴλ υἱοῦ σουσὶ υἱοῦ ἰεδδῶ υἱ-
lij buz: filij abdiel filij guni princeps ſcḋm domū familie ſue.
οῦ βοὺζ, υἱοῦ ἀβδιὴλ υἱοῦ γουνὶ ἄρχων κατ' οἶκον πατριᾶς αὐτῶν.
⁊ habitauerūt in terra galaad ⁊ in terra baſan ⁊ in vi-
καὶ κατῴκησαν ἐν τῇ γῇ γαλαὰδ καὶ ἐν τῇ γῇ βασὰν καὶ ἐν ταῖς κώ-
culis eius ⁊ in oibꝰ ſuburbanis ſaron vſq; ad ter-
μαις αὐτῆς καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀφωρισμένοις σαρὼν ἕως ἐξό-
minos eoꝝ. oēs numerati ſunt in diebꝰ ioathā re-
δων αὐτῶν. πάντες ἐγενεαλογήθησαν ἐν ἡμέραις ἰωάθαμ βασιλέ-
gis iuda: ⁊ in diebus hierobam regis iſrl. filij ruben ⁊
ως ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις ἱεροβοὰμ βασιλέως ἰσλ. υἱοὶ ῥουβὴν καὶ
gad ⁊ dimidiū tribus manaſſe a filijs fortitudinis: oēs vi-
γὰδ καὶ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἀπὸ υἱῶν δυνάμεως, πάντες ἄν-
ri tollētes ſcutum ⁊ enſem ⁊ tēdētes arcū ⁊
δρες αἴροντες ἀσπίδα καὶ μάχαιραν καὶ ἐντείνοντες τόξον καὶ
eruditi ad prelia quadraginta ⁊ quattuor milia
δεδιδαγμένοι πόλεμον τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρες χιλιάδες

⁊ ſeptingenti ⁊ ſexaginta procedētes ad pu-
καὶ ἑπτακόσιοι καὶ ἑξήκοντα ἐκπορευόμενοι εἰς πα-
gnam: ⁊ fecerūt bellum cum agarenis
ράταξιν, καὶ ἐποίησαν πόλεμον μετὰ τῶν ἀγαρηνῶν
⁊ itureis ⁊ naphiſſeis ⁊ nedabeis ⁊ clamaue-
καὶ ἰτουραίων καὶ ναφισαίων καὶ νηδαβαίων καὶ ἐβόη-
rūt cōtra eos: ⁊ traditi ſunt in manꝰ eorū aga-
σαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ παρεδώθησαν ἐν χειρὶ αὐτῶν οἱ ἀγα-
reni ⁊ vniuerſi q cum eis: qm̄ deū inuocauerūt
ρηνοὶ καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτῶν, ὅτι τῷ θεῷ ἐβόησαν
in bello: ⁊ exaudiuit eos: qm̄ credide-
ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῶν, ὅτι ἐπεποί-
runt in eum. ⁊ ceperūt ī captiuitate poſſeſſiōes eo-
θησαν ἐπ' αὐτῷ. καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὰς κτήσεις αὐ-
rum: camelorū quinquagīta milia: ⁊ ouium
τῶν, καμήλων πεντήκοντα χιλιάδας, καὶ προβάτων
ducēta ⁊ quinquaginta milia: ⁊ aſinoꝝ
διακοσίας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας, καὶ ὄνους — D
duo milia: ⁊ aīas hoīum centū milia.
δισχιλίους, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων ἑκατὸν χιλιάδας.
vulnerati ēm multi corruerūt: qm̄ a deo
τραυματίαι γὰρ πολλοὶ ἔπεσον, ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ ὁ
bellum: ⁊ habitauerūt pro eis vſq; ad trāſmigra-
πόλεμος, καὶ κατῴκησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς ἀποικί-
tionē. ⁊ dimidie tribus manaſſe hītauerūt in
ας. καὶ οἱ ἡμίσεις τῆς φυλῆς μανασσῆ ᾤκησαν ἐν τῇ
terra a baſan vſq; baal hermō ⁊ ſanir ⁊ mōtē
γῇ ἀπὸ βασὰν ἕως βαὰλ ἑρμὼν καὶ σανεὶρ καὶ ὄρους
hermō hi multiplicati ſūt. ⁊ iſti principes do-
ἑρμών αὐτοὶ ἐπληθύνθησαν. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες οἴ-
mus cognatiōnū eoꝝ: apher ⁊ ieſi ⁊ ediel ⁊ ezri-
κου πατριῶν αὐτῶν, ἄφερ καὶ ἱεσεῒ καὶ ἐδιὴλ καὶ ἐζρι-
el ⁊ hieremias ⁊ hodvia ⁊ iediel: viri poten-
ὴλ καὶ ἱερεμίας καὶ ὠδουΐα καὶ ἰεδιήλ, ἄνδρες δυνα-
tes fortitudine viri nominati principes in domo familia-
τοὶ ἰσχύϊ ἄνδρες ὀνομαστοὶ ἄρχοντες κατ' οἶκον πατρι-
rū ſuarū. ⁊ preuaricati ſūt in deū patrum ſuorū:
ῶν αὐτῶν. καὶ ἠθέτησαν ἐν τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν,
⁊ fornicati ſunt poſt deos ppl'oꝝ terre:
καὶ ἐπόρνευσαν ὀπίσω τῶν θεῶν τῶν λαῶν τῆς γῆς,
quos abſtulit deꝰ a facie eorū. ⁊ ſuſcitauit
οὓς ἐξῆρεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἐξήγειρεν
deus iſrael ſpūm phul regis aſſyriorū
ὁ θεὸς ἰσραὴλ τὸ πνεῦμα φουλ βασιλέως ἀσσυρίων
⁊ ſpūm theglatphalaſar regis aſſy-
καὶ τὸ πνεῦμα θεγλατφαλασὰρ βασιλέως ἀσσυ-
riorū. ⁊ trāſtulit ruben ⁊ gaddi ⁊
ρίων. καὶ ἀπῴκισε τὸν ῥουβὴν καὶ τὸν γαδδὶ καὶ
dimidiā tribus manaſſe. ⁊ adduxit eos
τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ. καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς
in ala ⁊ abor ⁊ arra ⁊ fluuium gozā
εἰς ἀλὰ καὶ ἀβὼρ καὶ ἀρρὰ καὶ ποταμὸν γωζὰν
vſq; ad diem hanc.
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. — Cα.6.

A Gen. 46.b. Infra 13.b.

Filij leui: gerſon ⁊ caath ⁊ merari. ⁊
Υἱοὶ λευί, γερσὼν καὶ καὰθ καὶ μεραρί. καὶ
filij caath: ambram ⁊ iſſaar chebron ⁊ oziel.
υἱοὶ καάθ, ἀμβρὰμ καὶ ἰσαὰρ χεβρὼν καὶ ὀζιήλ.
⁊ filij ambram: aarō ⁊ moyſes ⁊ mariā.
καὶ υἱοὶ ἀμβράμ, ἀαρὼν καὶ μωυσῆς καὶ μαριάμ.
⁊ filij aaron: nadab ⁊ abiud eleazar ⁊
καὶ υἱοὶ ἀαρών, ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ ἐλεάζαρ καὶ
ithamar. ⁊ eleazar genuit phinees: ⁊ phinees
ἰθάμαρ. καὶ ἐλεάζαρ ἐγέννησε τὸν φινεές, καὶ φινεὲς
genuit abiſu: ⁊ abiſu genuit boci:
ἐγέννησε τὸν ἀβισού, καὶ ἀβισοὺ ἐγέννησε τὸν βοκί,
⁊ boci genuit ozi: ⁊ ozi genuit zarea: ⁊
καὶ βοκὶ ἐγέννησε τὸν ὀζί, καὶ ὀζὶ ἐγέννησε τὸν ζαρέα, καὶ
zarea genuit marioth: ⁊ marioth genuit
ζαρέα ἐγέννησε τὸν μαριώθ, καὶ μαριὼθ ἐγέννησε τὸν
amaria: ⁊ amaria genuit
ἀμαρία, καὶ ἀμαρία ἐγέννησε

tēdētes arcū: eruditiq; ad pl̄ia q̄dragita q̄ttuor milia & ſeptīgēti ſexagīta pcedētes ad pugnā: dimicauerūt contra agarenos. Ithurei vero & naphis & nodab prebuerunt eis auxiliū. Traditiq; ſunt ī manꝰ eorū agareni & vniuerſi q fuerant cū eis: q̄ a deū īuocauerūt cū pl̄iarentur & exaudiuit eos eo q̄ credidiſſēt in eū. Ceperūtq; oīa q̄ poſſederāt camelorū quīq̄gīta milia & ouiū ducēta quīq̄gita milia aſinos duo milia & aīas hoīm cētū milia. Vulnerati āt multi corruerūt. Fuit eī bellū dei. Hītauerūtq; pro eis vſq; ad trāſmigratiōnē. Filii quoq; dimidie tribus manaſſe poſſederūt terrā a finibus baſan vſq; baal hermō & ſanir: & mōtē hermō. Ingēs quippe nūerus erat. Et hi fuerāt principes domus cognatiōis eorū: epher & ieſi & helihel: ezrihel & ieremia & odoia & iedihel viri fortiſſimi & potentes & noīati duces ī familiis ſuis. Reliq̄rūt āt deū patrū ſuorū & fornicati ſūt poſt deos populorū terre quos abſtulit deus corā eis: & ſuſcitauit deus iſrael ſpiritum phul regis aſſyriorū & ſpiritum theglatphalaſar regis aſſur: & trāſtulit rubē & gad & dimidiam tribū manaſſe: & adduxit eos in ale & in abor & ara & fluuiū gozan vſq; ad diem hanc. 6.

Filii leui: gerſō: caath: & merari. Filii caath: amram: iſaar: hebron: & ozihel. Filii amram: aarō moyſes et maria. Filii aaron nadab & abiu eleazar et ithamar. Eleazar genuit finees: et finees genuit abiſue. Abiſue vero genuit bocci: & bocci genuit ozi: ozi gēuit zaraiam: & zaraias genuit meraioth: porro meraioth genuit

ושבע מאות וששים יצאי צבא — מאה
ויעשו מלחמה עם ההגריאים ויטור — עשה
ונפיש ונודב: ויעזרו עליהם וינתנו — עזר נתן
בידם ההגריאים וכל שעמהם — עם
כי לאלהים זעקו במלחמה ונעתור — עתר
להם כי בטחו בו: וישבו מקניהם — שבה קנה
גמליהם חמשים אלף וצאן מאתים — מאה
וחמשים אלף וחמורים אלפים — חמר
ונפש אדם מאה אלף: כי חללים
רבים נפלו כי מהאלהים המלחמה
וישבו תחתיהם עד הגלה: ובני — גלה
חצי שבט מנשה ישבו בארץ
מבשן עד בעל חרמון ושניר והר
חרמון המה רבו: ואלה ראשי בית — רבה
אבותם ועפר וישעי ואליאל
ועזריאל וירמיה והודויה ויחדיאל
אנשים גבורי חיל אנשי שמות — גבר
ראשים לבית אבותם: וימעלו — מעל
באלהי אבותיהם ויזנו אחרי אלהי — זנה
עמי הארץ אשר השמיד אלהים — שמד
מפניהם: ויער אלהי ישראל את — פנה עור
רוח פול מלך אשור ואת רוח
תלגת פלנסר מלך אשור
ויגלם לראובני ולגדי ולחצי — גלה חצה
שבט מנשה ויביאם לחלח וחבור — בוא
והרא ונהר גוזן עד היום הזה:

Cap.vi.

בני לוי גרשון קהת
ומררי: ובני קהת עמרם יצהר
וחברון ועזיאל: ובני עמרם
אהרן ומשה ומרים ובני אהרן
נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר:
אלעזר הוליד את פינחס פינחס — ילד
הוליד את אבישוע: ואבישוע
הוליד את בקי ובקי הוליד את עזי
ועזי הוליד את זרחיה וזרחיה
הוליד את מריות מריות הוליד

את אמריה ואמריה הוליד את
אחיטוב: ואחיטוב הוליד את צדוק
וצדוק הוליד את אחימעץ
ואחימעץ הוליד את עזריה ועזריה
הוליד את יוחנן: ויוחנן הוליד את
עזריה הוא אשר כהן בבית אשר
בנה שלמה בירושלם: ויולד עזריה
את אמריה ואמריה הוליד את
אחיטוב: ואחיטוב הוליד את צדוק
וצדוק הוליד את שלום: ושלום
הוליד את חלקיה וחלקיה הוליד
את עזריה: ועזריה הוליד את
שריה ושריה הוליד את יהוצדק:
גלה ויהוצדק הלך בהגלות יהוה את
יהודה וירושלם ביד נבכדנאצר:
בני לוי גרשם קהת ומררי: ואלה
שמות בני גרשום לבני ושמעי: ובני
קהת עמרם ויצהר וחברון ועזיאל:
בני מררי מחלי ומשי ואלה
שפחה משפחות הלוי לאבתיהם: לגרשום
לבני בנו יחת בנו זמה בנו: יואח
בנו עדו בנו זרח בנו יאתרי בנו:
בני קהת עמינדב בנו קרח בנו
אסיר בנו: אלקנה בנו ואביסף
בנו ואסיר בנו: תחת בנו אוריאל
בנו עזיה בנו ושאול בנו: ובני
אלקנה עמשי ואחימות: אלקנה
בני אלקנה צופי בנו ונחת
בנו: אליאב בנו ירחם בנו אלקנה
בנו: ובני שמואל הבכר ושני
ואביה: בני מררי מחלי לבני
בנו שמעי בנו עזה בנו: שמעא
בנו חגיה בנו עשיה בנו: ואלה
עמד שור אשר העמיד דויד על ידי שיר
נוח היה בית יהוה ממנוח הארון: ויהיו
שרת פנה שכן יעד משרתים לפני משכן אהל מועד

amariā & amarias genuit achitob achitob genuit ſadoch: & ſadoch genuit achimaas: achimaas genuit azariam: azarias genuit iohannan: iohannan genuit azariā. Ipſe eſt qui ſacerdotio functus eſt i domo quā edificauit ſalomō in ieruſalē: gēuit āt azarias amariā: & amarias genuit achitob. Achitob genuit ſadoch: & ſadoch genuit ſellū. Sellum genuit helchiā: & helchias genuit azariam. Azarias genuit zaraiā: & zaraias genuit ioſedech. Porro ioſedech egreſſus eſt quando tranſtulit dominus iudā & ieruſalē p man⁹ nabuchodonoſor. Filii ergo leui: gerſon caath & merari. Et hec noīa filiorū gerſō: lobni & ſemei: filii caath amrā & iſaar & hebron & ozihel. Filii merari: mooli & muſi. He autē gnatiōes leui ſm familias eoꝝ. Gerſon lobni filius eius iaath filius eius zāma filius eius: ioaa fili⁹ ei⁹: addo filius ei⁹: ſara filius ei⁹ iethrai fili⁹ eius. Filii caath: amiadab filius ei⁹: chore filius eius: aſir filius eius: helchana filius ei⁹: abiaſaph filius eius. aſir filius eius: caath filius ei⁹: vriel filius eius: ozias filius eius: ſaul filius ei⁹. Filii helchana: amaſai & achimoth & helchana. Filii helchana: ſophai filius eius naath filius eius helia b filius eius: hieroā filius eius helchana filius eius. Filii ſamuel primogenitus vaſſeni & abia. Filii āt merari mooli: lobni filius eius: ſemei filius eius: oza filius eius: ſamaa filius eius: aggia filius eius: aſia filius ei⁹. Iſti ſunt quos cōſtituit dauid ſuper cantores domus dñi: ex quo collocata eſt arca: & miniſtrabant corā tabernaculo teſtimonii

achitob: ⁊ achitob genuit ſadduc:
τὸν ἀχιτώβ, καὶ ἀχιτὼβ ἐγέννησε τὸν σαδδούκ,
⁊ ſadduc genuit achimaas: ⁊ achimaas
καὶ σαδδοὺκ ἐγέννησε τὸν ἀχιμαάς, καὶ ἀχιμαὰς
genuit azariam: azarias genuit ionan: ⁊
ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, ἀζαρίας ἐγέννησε τὸν ἰωνᾶν, καὶ
ionas genuit azariā: iſte eſt azarias q̃ ſa-
ἰωνὰς ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, αὐτός ἐστιν ἀζαρίας ὁ ἱε-
cerdotio fūct⁹ ē i domo quā edificauit ſalomon ihe
ρατεύσας ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ᾠκοδόμησε σολομὼν ἐν ἱε
ruſalem. ⁊ genuit azarias amariā: ⁊
ρουσαλήμ· καὶ ἐγέννησεν ἀζαρίας τὸν ἀμαρίαν, καὶ
amarias genuit achitob: ⁊ achitob ge
ἀμαρίας ἐγέννησε τὸν ἀχιτώβ, καὶ ἀχιτὼβ ἐγέννη
nuit ſadduc: ⁊ ſadduc genuit ſel
σε τὸν σαδδούκ, καὶ σαδδοὺκ ἐγέννησε τὸν σελ
lum: ⁊ ſellum genuit chelciam: ⁊ chel
λούμ, καὶ σελλοὺμ ἐγέννησε τὸν χελκίαν, καὶ χελ
cias genuit azariā: ⁊ azarias genuit
κίας ἐγέννησε τὸν ἀζαρίαν, καὶ ἀζαρίας ἐγέννησε τὸν
ſareā: ⁊ ſareas genuit ioſedec: ⁊
σαρέαν, καὶ σαρέας ἐγέννησε τὸν ἰωσεδέκ, καὶ
ioſedec egreſſus ē q̃n trāſtulit dñs iudā
ἰωσεδὲκ ἐπορεύθη ἐν τῷ ἀποικίζειν κύριον τὸν ἰούδα
⁊ hieruſalem in manu nabuchodonoſor ad
καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ ναβουχοδονόσωρ εἰς
babylonem. filij leui: gerſon caath ⁊ merari. ⁊
βαβυλῶνα. υἱοὶ λευί, γερσὼν καὰθ καὶ μεραρί. καὶ
hec nomina filioꝝ gerſon: lobeni ⁊
ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν γερσών, λοβενὶ καὶ
ſemei. ⁊ filij caath: amram ⁊ iſaar chebron ⁊
σεμεΐ. καὶ υἱοὶ καάθ, ἀμρὰμ καὶ ἰσαὰρ χεβρὼν καὶ
oziel. ⁊ filij merari: mooli et muſi. hec gñ
ὀζιήλ. καὶ υἱοὶ μεραρί, μοολὶ καὶ μουσί. αὗται αἱ
rationes leui ſecūdū familias eoꝝ.
συγγένειαι τοῦ λευὶ κατὰ πατριὰς αὐτῶν. τῷ
gerſon lobeni filius eius: iaath filius eius: zem-
γερσὼν λοβενὶ υἱὸς αὐτοῦ, ἰαὰθ υἱὸς αὐτοῦ, ζεμ-
ma fili⁹ eius: ioaa fili⁹ eius: addo filius eius: za-
μὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἰωὰχ υἱὸς αὐτοῦ, ἀδδὼ υἱὸς αὐτοῦ, ζα-
ra filius eius: iethri filius eius. filij caath: iſaar fi-
ρὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἰεθρὶ υἱὸς αὐτοῦ. υἱοὶ καάθ, ἰσαὰρ υἱ
lius ei⁹: aminadab filius eius: core filius eius:
ὸς αὐτοῦ, ἀμιναδὰβ υἱὸς αὐτοῦ, κορὲ υἱὸς αὐτοῦ,
aſer filius eius: elcana filius eius: abiaſaph
ἀσὴρ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλκανὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀβιασὰφ
filius eius: aſer filius eius: thaath fili⁹ eius:
υἱὸς αὐτοῦ, ἀσὲρ υἱὸς αὐτοῦ, θαὰθ υἱὸς αὐτοῦ,
vriel filius ei⁹: hozias fili⁹ ei⁹: ſaul fili⁹ eius. et filij
οὐριὴλ υἱὸς αὐτοῦ, ὀζίας υἱὸς αὐτοῦ, σαοὺλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ
elcana: amaſa et achimoth elcana. elcana fi
ἐλκανά, ἀμασὰ καὶ ἀχιμὼθ ἐλκανά. ἐλκανὰ υἱ
lius eius: ſophi filius eius: naath filius eius:
ὸς αὐτοῦ, σωφὶ υἱὸς αὐτοῦ, ναὰθ υἱὸς αὐτοῦ,
eliab filius eius: hieroā filius eius: elcana fili⁹
ἐλιὰβ υἱὸς αὐτοῦ, ἱεροὰμ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλκανὰ υἱὸς
eius: ſamuel filius eius. et filij ſamuel: pri
αὐτοῦ, σαμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ σαμουήλ, ὁ πρω
mogenit⁹ eius ioel: et ſecundus abia. filij me
τότοκος αὐτοῦ ἰωήλ, καὶ ὁ δεύτερος ἀβιά. υἱοὶ με
rari: mooli: lobeni filius eius: ſemei filius eius:
ραρί, μοολί, λοβενὶ υἱὸς αὐτοῦ, σεμεῒ υἱὸς αὐτοῦ,
ozias filius eius: ſamaa filius eius: agia filius
ὀζίας υἱὸς αὐτοῦ, σαμαὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἀγία υἱὸς
eius: aſaia filius eius. et hi quos cōſti-
αὐτοῦ, ἀσαΐα υἱὸς αὐτοῦ. καὶ οὗτοι οὓς κατέστη
tuit dauid in man⁹ cantātiū dom⁹ dñi: ex
σεν δαυὶδ ἐπὶ χεῖρας ᾀδόντων οἴκου κυρίου, ἐξ
quo quieuit arca: et erāt miniſtrā
οὗ κατέπαυσεν ἡ κιβωτός, καὶ ἦσαν λειτουργοῦν
tes corā tegumēto tabernaculi teſtimonij
τες ἀπέναντι τῆς σκέπης τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου

B

C

in cantu: donec edificaret ſalomon do
ἐν ᾠδῇ, ἕως τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν σολομῶντα τὸν οἶ
mū dñi in hieruſalem. ⁊ ſtabāt iuxta ordinē
κον κυρίου ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστησαν κατὰ τὴν κρίσιν
ſuum in miniſterijs ſuis. ⁊ iſti q̃ aſſiſte
αὐτῶν ἐπὶ τὰς λειτουργίας αὐτῶν. καὶ οὗτοι οἱ ἑστῶ
bant ⁊ filij eorū: a filijs caath: hemā can-
τες καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, ἀπὸ τῶν υἱῶν καάθ, αἱμὰν ὁ ψαλ
tor fili⁹ ioal filij ſamuel filij elcana filij hie
τῳδὸς υἱὸς ἰωὴλ υἱοῦ σαμουὴλ υἱοῦ ἐλκανὰ υἱοῦ ἱε
ram: filij eliel filij thou filij ſuph filij elcana: filij
ρὰμ, υἱοῦ ἐλιὴλ υἱοῦ θοοῦ υἱοῦ σοὺφ υἱοῦ ἐλκανά, υἱοῦ
maath filij amaſai: filij elcana filij ioel filij azaria
μαὰθ υἱοῦ ἀμασαΐ, υἱοῦ ἐλκανὰ υἱοῦ ἰωὴλ υἱοῦ ἀζαρία
filij ſaphania: filij thaath filij aſer filij abiaſaph filij
υἱοῦ σαφανία, υἱοῦ θαὰθ υἱοῦ ἀσὲρ υἱοῦ ἀβιασὰφ υἱοῦ
core: filij iſaar filij caath fili leui filij iſrael.
κορέ, υἱοῦ ἰσαὰρ υἱοῦ καὰθ υἱοῦ λευὶ υἱοῦ ἰσραήλ.
D ⁊ frater eius aſaph: q̃ ſtabat a dextris eius.
καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀσάφ, ὁ ἑστὼς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ.
aſaph fili⁹ barachia filij ſamaa filij michael filij
ἀσὰφ υἱὸς βαραχία υἱοῦ σαμαὰ υἱοῦ μιχαὴλ υἱοῦ
baſia filij melchia: filij ethani filij zare filij adia:
βασία υἱοῦ μελχία, υἱοῦ ἠθανὶ υἱοῦ ζαραῒ υἱοῦ ἀδία,
filij ethan filij zemma filij ſemei filij iaath filij gerſon
υἱοῦ ἐθὰν υἱοῦ ζεμμὰ υἱοῦ σεμεῒ υἱοῦ ἰαὰθ υἱοῦ γερσὼν
filij leui. ⁊ filij merari fratres eoꝝ ad
υἱοῦ λευί. καὶ υἱοὶ μεραρὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐπὶ τὰ
ſiniſtrā: ethan fili⁹ cuſi filij abdi filij maloch fi
ἀριστερά, αἰθὰν υἱὸς κουσεὶ υἱοῦ ἀβδὶ υἱοῦ μαλὼχ υἱ
lij aſabia: filij amaſia filij chelcia filij amaſi fi
οῦ ἀσαβία, υἱοῦ ἀμασία υἱοῦ χελκία υἱοῦ ἀμασεῒ υἱ
lij bani filij ſemmer: filij mooli filij muſe filij
οῦ βανὶ υἱοῦ σεμμήρ, υἱοῦ μοολὶ υἱοῦ μουσὴ υἱοῦ
merari filij leui. ⁊ fratres eorū dati
μεραρὶ υἱοῦ λευί. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν δεδομένοι
leuite in cunctū miniſteriū tabnaculi domus
οἱ λευῖται εἰς πᾶσαν δουλείαν τῆς σκηνῆς οἴκου τοῦ
dei. ⁊ aaron ⁊ filij eius adolentes icēſū ſup
θεοῦ. καὶ ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ θυμιῶντες ἐπὶ τὸ
altare holocauſtoꝝ: ⁊ ſup al
θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ ἐπὶ τὸ θυ
tare thymiamatis in omnia opa
σιαστήριον τοῦ θυμιάματος εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ
ſancti ſctōꝝ. ⁊ vt placarētur pro iſrael
ἁγίου τῶν ἁγίων. καὶ τὸ ἐξιλάσκεσθαι περὶ ἰσραήλ
iuxta omnia que preceperat moyſes ſeruus
κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς ὁ δοῦλος τοῦ
dei. ⁊ hi filij aarō: eleazar filius eius: phi
θεοῦ. καὶ οὗτοι οἱ υἱοὶ ἀαρών, ἐλεάζαρ υἱὸς αὐτοῦ, φι
nees filius eius: abiaſu filius eius: bocci fili⁹
νεὲς υἱὸς αὐτοῦ, ἀβιασοὺ υἱὸς αὐτοῦ, βοκκὶ υἱὸς
eius: ozi filius eius: zarea filius eius: mari
αὐτοῦ, ὀζὶ υἱὸς αὐτοῦ, ζαρέα υἱὸς αὐτοῦ. μαρι
oth filius eius: amaria filius eius: achitob fili⁹
ὼθ υἱὸς αὐτοῦ, ἀμαρία υἱὸς αὐτοῦ, ἀχιτὼβ υἱὸς
eius: ſaduc filius eius: achimaas filius eius.
αὐτοῦ, σαδοὺκ υἱὸς αὐτοῦ, ἀχιμαὰς υἱὸς αὐτοῦ.
⁊ hec habitacula eorū in ſuburbanis
καὶ αὗται αἱ κατοικίαι αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν
eorū ⁊ in termis eorū: filijs aaron
αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν, τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τῇ
cognatiōi caathitaꝝ: qm̄ eis fuerūt ſor-
συγγενείᾳ τοῦ καάθ, ὅτι αὐτοῖς ἐγένοντο οἱ κλῆ
tes: ⁊ dederūt eis chebron in tra iuda:
ροι, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν χεβρὼν ἐν γῇ ἰούδα,
⁊ ſuburbana eius ꝑ circuitū eius.
καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς κύκλῳ αὐτῆς. τοὺς

canentes donec edificaret ſalomon domum dñi in ieruſalē. Stabāt aūt iuxta ordinem ſuū in miniſterio. Hi vero ſunt qui aſſiſtebāt cū filiis ſuis de filiis caath: hemā cantor filius iohel: filii ſamuel: filii helcana: filii ieroā: filii helihel: filii thou: filii ſuph: filii helchana: filii maath: filii amaſai: filii helchana: filii iohel: filii azarie filii ſophonie: filii thaath: filii aſir: filii abiſaph: filii chore: filii iſaar: filii caath: filii leui: filii iſrael: & frater eius aſaph: q ſtabat a dextris ei⁹: aſaph filius barachie: filii ſamaa: filii michael: filii baſaie filii melchie: filii athanai: filii zara: filii adaia: filii ethan: filii zāma: filii ſemei: filii iet: filii gerſō: filii leui. Filii autem merari fratres eorum ad ſiniſtram ethā filii chuſi: filii abdi: filii maloch filii aſabie filii amaſie filii helchie: filii amaſai: filii bōni: filii ſomer: filii mooli: filii muſi: filii merari: filii leui. Frēs quoq eorū leuite q ordinati ſūt in cūctū miniſteriū tabernaculi domus dei. Aaron vero & filii eius adolebāt icēſū ſup altare holocauſti: & ſup altare thymiamatis in oē opus ſcti ſanctorum & vt precarētur pro iſrl iuxta oīa que pceperat moyſes ſeruus dei. Hi ſūt āt filii aarō. Eleazar filius eius: finees filius eius: abiſue fili⁹ eius: bocci filius eius ozi filius eius: zaraia filius eius: meraioth filius eius: amaria filius ei⁹: achitob fili⁹ eius: ſadoch filius eius achimaas filius eius. Et hec hītacula eorū p vicos atq cōfinia filiorū. ſ. aaron iuxta cognationes caathitarū. Ipſis eni forte contigerant. Dederunt igitur eis hebrō i terra iuda & ſuburbana eius per circuitum:

בנה בשיר עד בנות שלמה את בית
עמד שפט יהוה בירושלם ויעמדו כמשפטם
על עבודתם: ואלה העמדים ובניהם
שור מבני הקהתי הימן המשורר בן
יואל בן שמואל: בן אלקנה בן
ירחם בן אליאל בן תוח: בן צוף בן
אלקנה בן מחת בן עמשי: בן
אלקנה בן יואל בן עזריה בן
צפניה: בן תחת בן אסיר בן
אביסף בן קרח: בן יצהר בן קהת
בן לוי בן ישראל: ואחיו אסף
ימן העמד על ימינו אסף בן ברכיהו
בן שמעא: בן מיכאל בן בעשיה
בן מלכיה: בן אתני בן זרח בן
עדיה: בן איתן בן זמה בן שמעי: בן
יחת בן גרשם בן לוי: ובני מררי
שמל אחיהם על השמאול איתן
בן קישי בן עבדי בן מלוך: בן
חשביה בן אמציה בן חלקיה: בן
אמצי בן בני בן שמר: בן מחלי
בן מושי בן מררי בן לוי: ואחיהם
נתן הלוים נתונים לכל עבודת משכן
בית האלהים: ואהרן ובניו
קטר זבח מקטירים על מזבח העולה ועל
לאך מזבח הקטרת לכל מלאכת קדש
הקדשים ולכפר על ישראל ככל
אשר צוה משה עבד האלהים:
ואלה בני אהרן אלעזר בנו פינחס
בנו אבישוע בנו: בקי בנו עזי
בנו זרחיה בנו: מריות בנו
אמריה בנו אחיטוב בנו: צדוק בנו
ישב אחימעץ בנו: ואלה מושבותם
גבל לטירותם בגבולם לבני אהרן
שפחה למשפחת הקהתי כי להם היה
גרל נתן הגורל: ויתנו להם את חברון בארץ
גרש סבב יהודה ואת מגרשיה סביבתיה:

וְאֶת שְׂדֵה הָעִיר וְאֶת חֲצֵרֶיהָ נָתְנוּ
לְכָלֵב בֶּן יְפֻנֶּה: וְלִבְנֵי אַהֲרֹן נָתְנוּ
אֶת עָרֵי הַמִּקְלָט אֶת חֶבְרוֹן וְאֶת עיר קל
לִבְנָה וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת יַתִּר וְאֶת
אֶשְׁתְּמֹעַ וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ: וְאֶת חִילֵן
וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת דְּבִיר וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ: וְאֶת עָשָׁן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ
וְאֶת בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ:
וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן אֶת גֶּבַע וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ
וְאֶת עָלֶמֶת וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת
עֲנָתוֹת וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ כָּל עָרֵיהֶם
שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה עִיר בְּמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם:
וְלִבְנֵי קְהָת הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפַּחַת יתר
הַמַּטֶּה מִמַּחֲצִית מַטֵּה חֲצִי מְנַשֶּׁה חצה נטה
בַּגּוֹרָל עָרִים עָשֶׂר: וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹם
לְמִשְׁפְּחוֹתָם מִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר
וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי
וּמִמַּטֵּה מְנַשֶּׁה בַּבָּשָׁן עָרִים שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה: לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחוֹתָם
מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וּמִמַּטֵּה גָד וּמִמַּטֵּה
זְבוּלֻן בַּגּוֹרָל עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה:
וַיִּתְּנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם אֶת
הֶעָרִים וְאֶת מִגְרְשֵׁיהֶם: וַיִּתְּנוּ גרש
בַגּוֹרָל מִמַּטֵּה בְנֵי יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה גרל
בְנֵי שִׁמְעוֹן וּמִמַּטֵּה בְּנֵי בִנְיָמִן
אֵת הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יִקְרְאוּ קרא
אֶתְהֶם בְּשֵׁמוֹת: וּמִמִּשְׁפְּחוֹת בְּנֵי שפח
קְהָת וַיְהִי עָרֵי גְבוּלָם מִמַּטֵּה היה עיר
אֶפְרָיִם: וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת עָרֵי נתן
הַמִּקְלָט אֶת שְׁכֶם וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ קלט
בְּהַר אֶפְרָיִם וְאֶת גֶּזֶר וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ: וְאֶת יָקְמְעָם וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת בֵּית חוֹרוֹן וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ: וְאֶת אַיָּלוֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ
וְאֶת גַּת רִמּוֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ:
וּמִמַּחֲצִית מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת עָנֵר

agros aũt citatis & villas caleph filio iephone. Porro filiis aarõ dederũt ciuitates ad cõfugiẽdum hebron & lobna & ſuburbana eius. Iether quoq; & eſtemo cũ ſuburbanis ſuis: ſed & helon & dabir cum ſuburbanis ſuis: aſan quoq; & bethſemes & ſuburbana earũ. De tribu ãt beniamin gabee & ſuburbana ei⁹ & almath cũ ſuburbanis ſuis anathoth quoq; cũ ſuburbanis ſuis. Omnes ciuitates tredeci cũ ſuburbanis ſuis: per cognatiões ſuas. Filiis ãt caath reſiduis de cognatiõe ſua dederunt ex dimidia tribu manaſſe in poſſeſſionem vrbes decẽ. Porro filiis gerſon p cognationes ſuas de tribu iſſachar & de tribu aſer & de tribu neptalim & de tribu manaſſe in baſan vrbes tredecim. Filiis autem merari p cognationes ſuas de tribu rubẽ & de tribu gad & de tribu zabulon: dederũt ſorte ciuitates duodecim. Dederũt quoq; filii iſrael leuitis ciuitates & ſuburbana earũ. Dederuntq; p ſortẽ ex tribu filiorũ iuda & ex tribu filiorũ ſymeõ & ex tribu filiorũ beniamin vrbes has quas vocauerunt noĩbus ſuis: & his q erant ex cognatiõe filiorũ caath. Fuerũtq; ciuitates in terminis eorum de tribu ephraim. Dederunt ergo eis vrbes ad cõfugiẽdũ ſychẽ cũ ſuburbanis ſuis in monte ephraim & gazer cum ſuburbanis ſuis: iecmaam quoq; cum ſuburbanis ſuis & bethorõ ſimiliter: necnõ & helon cum ſuburbanis ſuis: & gethremon in eũdẽ modũ. Porro ex dimidia tribũ manaſſe aner

at agros ciuitatis & ſuburbana eius dede
δὲ ἀγροὺς τῆς πόλεως καὶ τὰς ἐπαύλεις αὐτῆς ἔδω
runt chaleb filio iephone. & filiis aaron
καν τῷ χαλὲβ υἱῷ ἰεφονή. καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν
dederũt ciuitates fugitiuorũ: che
ἔδωκαν τὰς πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων, τὴν χε
bron & lobna & ſuburbana eius: &
βρὼν καὶ τὴν λοβνὰ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ
iether & ſtemo & ſuburbana eius: &
ἰαθὴρ καὶ σημὼ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν
chelon & ſuburbana eius: & dabir &
χελὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν δαβεὶρ καὶ
ſuburbana eius: & aſan & ſubur
τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀσὰν καὶ τὰ περι
bana eius: & bethſames & ſuburbana
πόλια αὐτῆς, καὶ τὴν βεθσαμὺς καὶ τὰ περιπόλια
eius. & a tribu beniamin: gabee &
αὐτῆς. καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς βενιαμὶν, τὴν γαβεαὶ καὶ
ſuburbana eius: & alamoth &
τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀλαμὼθ καὶ τὰ
ſuburbana eius: & enathoth & ſuburba
περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἐναθὼθ καὶ τὰ περιπό
bana eius: omnes ciuitates eorũ tredecim
λια αὐτῆς, πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῶν δέκα καὶ τρεῖς
ciuitates in cognatiõib⁹ ſuis. & filiis
πόλεις ἐν ταῖς συγγενείαις αὐτῶν. καὶ τοῖς υἱοῖς
caath reſiduis de cognatione
καὰθ τοῖς καταλελειμμένοις ἀπὸ τῆς συγγενείας
tribus ex dimidia tribu manaſſe
τῆς φυλῆς ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τῆς φυλῆς μανασσῆ
in poſſeſſionẽ ciuitates decẽ. & filiis gerſon per
ἐν κλήρῳ πόλεις δέκα. καὶ τοῖς υἱοῖς γερσὼν κατὰ
cognationes ſuas: de tribu iſſachar & de
συγγενείας αὐτῶν, ἀπὸ φυλῆς ἰσάχαρ καὶ ἀπὸ
tribu aſer & de tribu nephthalim & de tri
φυλῆς ἀσὴρ καὶ ἀπὸ φυλῆς νεφθαλεὶμ καὶ ἀπὸ φυ
bu manaſſe in baſan ciuitates tredecim.
λῆς μανασσῆ ἐν τῇ βασὰν πόλεις δέκα καὶ τρεῖς.
filiis merari per cognatiões ſuas de tri
τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν ἀπὸ φυ
bu ruben & de tribu gad & de tribu za
λῆς ῥουβὴν καὶ ἀπὸ φυλῆς γὰδ καὶ ἀπὸ φυλῆς ζα
bulon in ſorte ciuitates duodecim. & dede
βουλὼν ἐν κλήρῳ πόλεις δέκα καὶ δύο. καὶ ἔδω
runt filii iſrael leuitis ciuitates &
καν υἱοὶ ἰσραὴλ τοῖς λευίταις τὰς πόλεις καὶ τὰ
ſuburbana earũ. & dederũt eas in ſorte de
περιπόλια αὐτῶν. καὶ ἔδωκαν αὐτὰς ἐν κλήρῳ ἀπὸ
tribu filiorũ iuda: & de tribu filiorũ ſymeon
φυλῆς υἱῶν ἰούδα, καὶ ἀπὸ φυλῆς υἱῶν συμεὼν
& de tribu filiorũ beniamin: ciuitates has
καὶ ἀπὸ φυλῆς υἱῶν βενιαμὶν, τὰς πόλεις ταύ
quas vocant eas in nominib⁹. & his q̃ de
τας ἃς καλοῦσιν αὐτὰς ἐν ὀνόμασιν. καὶ τοῖς ἀπὸ
pplis filiorũ caath fuerũt ciuitates terminorũ ſuo
τῶν δήμων υἱῶν καὰθ ἐγένοντο πόλεις ὁρίων αὐ
rum de tribu ephraim. & dederũt eis
τῶν ἀπὸ φυλῆς ἐφραίμ. καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τὰς
ciuitates confugii: ſichem &
πόλεις τοῦ φυγαδευτηρίου, τὴν σιχὲμ καὶ τὰ
ſuburbana eius in mõte ephraim: & gazer
περιπόλια αὐτῆς ἐν ὄρει ἐφραίμ, καὶ τὴν γαζὲρ
& ſuburbana eius: & iecman &
καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰεκμὰν καὶ τὰ
ſuburbana eius: & bethoron & ſubur
περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν βεθωρὼν καὶ τὰ περιπό
bana eius: & elon & ſuburbana eius. &
λια αὐτῆς, καὶ τὴν ἐλὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ
gethremmõ & ſuburbana eius. & ex
τὴν γεθρεμμὼν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ τοῦ
dimidia tribu manaſſe aner
ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ τὴν ἀνὴρ

& ſuburbana eius: & ieblam &
καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰεβλὰμ καὶ τὰ
ſuburbana eius: cognationi filiorũ caath
περιπόλια αὐτῆς, τῇ συγγενείᾳ τῶν υἱῶν καὰθ
reliquis. filiis gerſon de
τοῖς καταλελειμμένοις. τοῖς υἱοῖς γερσὼν ἀπὸ
cognatione dimidie tribus manaſſe: gau
συγγενείας τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ, τὴν γαυ
lon in baſan & ſuburbana eius: &
λὼν ἐν βασὰν καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν
aſtaroth & ſuburbana eius. & de tri
ἀσαρὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ φυ
bu iſſachar cedes & ſuburbana e
λῆς ἰσάχαρ τὴν κεδὲς καὶ τὰ περιπόλια αὐ
ius: & deberoth & ſuburbana eius:
τῆς, καὶ τὴν δεβρὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς,
& ramoth & ſuburbana eius: & enam
καὶ τὴν ῥαμὼθ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἐνὰμ
& ſuburbana eius. & de tribu aſer
καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ ἀπὸ φυλῆς ἀσὴρ τὴν
maſal & ſuburbana eius: & abdon &
μασὰλ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἀβδὼν καὶ
ſuburbana eius: & huccoc & ſuburbana
τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν οὐκκὼκ καὶ τὰ περιπόλια
eius: & roob & ſuburbana eius.
αὐτῆς, καὶ τὴν ῥοὸβ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς. καὶ
de tribu nephthalim cedes in galilea
ἀπὸ φυλῆς νεφθαλεὶμ τὴν κάδης ἐν τῇ γαλιλαίᾳ
& ſuburbana eius: & chamon &
καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν χαμὼν καὶ τὰ
ſuburbana eius: & cariathaim & ſu
περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν καριαθαὶμ καὶ τὰ πε
burbana eius. & filiis merari re
ριπόλια αὐτῆς. καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρεὶ τοῖς κα
ſiduis de tribu zabulon remmon
ταλελειμμένοις ἀπὸ φυλῆς ζαβουλὼν τὴν ῥεμμὼν
& ſuburbana eius: & thabor &
καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν θαβὼρ καὶ
ſuburbana eius. & trãs ior
τὰ ἀφορίσματα αὐτῆς. καὶ τοῦ πέραν τοῦ ἰορ
danem hiericho cõtra oriẽtẽ iordani de
δάνου ἱεριχὼ κατὰ ἀνατολὰς τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ
tribu ruben: boſor in ſolitudine &
φυλῆς τοῦ ῥουβὴν, τὴν βοσὼρ ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ
ſuburbana eius: & ieſſa & ſubur
τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰεσσὰ καὶ τὰ περι
bana eius: & cademoth & ſuburba
πόλια αὐτῆς, καὶ τὴν καδημὼθ καὶ τὰ περιπό
na eius: & miphaath & ſuburbana
λια αὐτῆς, καὶ τὴν μιφαὰθ καὶ τὰ περιπόλια
eius. & de tribu gad ramath in gala
αὐτῆς. καὶ ἀπὸ φυλῆς γὰδ τὴν ῥαμὰθ ἐν γαλα
ad & ſuburbana eius: & manaim
ὰδ καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν μαναΐν
& ſuburbana eius: & eſſebon &
καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἐσεβὼν καὶ τὰ
ſuburbana eius: & iazer & ſubur
περιπόλια αὐτῆς, καὶ τὴν ἰαζὴρ καὶ τὰ περι
bana eius.
πόλια αὐτῆς.

Ca.7.

Et filiis iſſachar thala & phua iaſub
Καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσάχαρ θαλὰ καὶ φουὰ ἰασοὺβ
& ſombran quattuor. & filii tholam: ozi &
καὶ σομβρὰν τέσσαρες. καὶ υἱοὶ θωλάμ, ὀζὶ καὶ
raphea & iaruel & iami & iabſan & ſa
ῥαφαΐα καὶ ἰαρουὴλ καὶ ἰαμὶ καὶ ἰαβσὰν καὶ σα
muel: pricipes per domũ cognationũ ſuarũ. tha
μουὴλ, ἄρχοντες κατ᾿ οἶκον πατριῶν αὐτῶν. τῷ θα
la potentes fortitudine familias eorũ: numer⁹
λὰ δυνατοὶ ἰσχύϊ κατὰ γενέσεις αὐτῶν, ὁ ἀριθμὸς
eorũ in diebus dauid
αὐτῶν ἐν ἡμέραις δαυίδ

& ſuburbana eius: baalam & ſuburbana ei⁹. His videlicet qui de cognatione filiorum caath reliq erant. Filiis ãt gerſõ de cognatione dimidie tribus manaſſe gaulõ in baſan & ſuburbana eius & aſtaroth cum ſuburbanis ſuis. De tribu iſachar cedes cum ſuburbanis ſuis & dabereth cũ ſuburbanis ſuis: ramoth quoq; & ſuburbana eius & anem cum ſuburbãis ſuis. De tribu vero aſer maſal cum ſuburbanis ſuis: & abdon ſimiliter: & hucac & ſuburbana eius: roob cũ ſuburbanis ſuis. Porro de tribu neptalim cedes in galilea & ſuburbana eius: amon cum ſuburbanis ſuis: & cariathaim & ſuburbana eius. Filiis autem merari reſiduis de tribu zabulon remmono & ſuburbana eius: & thabor cum ſuburbanis ſuis. Trans iordanẽ quoq; ex aduerſo hiericho cõtra oriẽtẽ iordanis de tribu rubens boſor in ſolitudine cum ſuburbanis ſuis & iaſſa cum ſuburbanis ſuis: cademot quoq; & ſuburbana eius & miphaat cum ſuburbanis ſuis. Necnon de tribu gad: ramoth in galaad & ſuburbana eius & manaim cũ ſuburbanis ſuis: ſed & eſebon cum ſuburbanis ſuis: & iezer cum ſuburbanis ſuis. 7.

Porro filii iſachar: thola & phua iaſub & ſamrõ quattuor. Filii thola: ozi et raphaia et hierihel & iemai et iepſẽ et ſamuel principes per domus cognationũ ſuarũ. De ſtirpe thola viri fortiſſimi numerati ſunt in diebus dauid:

וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת בִּלְעָם
וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ לְמִשְׁפַּחַת לִבְנֵי
קְהָת הַנּוֹתָרִים: לִבְנֵי גֵּרְשׁוֹם יתר
מִמִּשְׁפַּחַת חֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת חצה
גּוֹלָן בַּבָּשָׁן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת
עַשְׁתָּרוֹת וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ: וּמִמַּטֵּה
יִשָּׂשכָר אֶת קֶדֶשׁ וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ
אֶת דָּבְרַת וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ: וְאֶת
רָאמוֹת וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת גרש
עָנֵם וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ: וּמִמַּטֵּה נטה
אָשֵׁר אֶת מָשָׁל וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ
וְאֶת עַבְדּוֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ:
וְאֶת חוּקֹק וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת
רְחֹב וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ: וּמִמַּטֵּה
נַפְתָּלִי אֶת קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת חַמּוֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ
וְאֶת קִרְיָתַיִם וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ:
לִבְנֵי מְרָרִי הַנּוֹתָרִים מִמַּטֵּה
זְבוּלֻן אֶת רִמּוֹנוֹ וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ
וְאֶת תָּבוֹר וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ: וּמֵעֵבֶר
לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ לְמִזְרַח הַיַּרְדֵּן מִמַּטֵּה זרח
רְאוּבֵן אֶת בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר וְאֶת דבר
מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת יַהְצָה וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ: וְאֶת קְדֵמוֹת וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת מֵיפַעַת וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ: וּמִמַּטֵּה גָד אֶת רָאמוֹת
בַּגִּלְעָד וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת מַחֲנַיִם
וְאֶת מִגְרָשֶׁיהָ: וְאֶת חֶשְׁבּוֹן וְאֶת
מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת יַעְזֵיר וְאֶת Cap. vij.
מִגְרָשֶׁיהָ: וְלִבְנֵי
יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפוּאָה יָשׁוּב
וְשִׁמְרוֹן אַרְבָּעָה: וּבְנֵי תוֹלָע רבע
עֻזִּי וּרְפָיָה וִירִיאֵל וְיַחְמַי
וְיִבְשָׂם וּשְׁמוּאֵל רָאשִׁים לְבֵית
אֲבוֹתָם לְתוֹלָע גִּבּוֹרֵי חַיִל גבר ילד
לְתוֹלְדֹתָם מִסְפָּרָם בִּימֵי דָוִיד ספר יום

עשרים ושנים אלף ושש מאות
ובני עזי יזרחיה ובני יזרחיה מיכאל
ועבדיה ויואל ישיה חמשה ראשים
כלם ועליהם לתולדותם לבית
אבותם גדודי צבא מלחמה שלשים
וששה אלף כי הרבו נשים ובנים
ואחיהם לכל משפחות יששכר
גבורי חילים שמונים ושבעה
אלף התיחשם לכל: בנימן בלע
ובכר וידיעאל שלשה: ובני בלע
אצבון ועזי ועזיאל וירימות ועירי
חמשה ראשי בית אבות גבורי
חילים והתיחשם עשרים ושנים
אלף ושלשים וארבעה: ובני בכר
זמירה ויועש ואליעזר ואליועיני
ועמרי וירמות ואביה וענתות
ועלמת כל אלה בני בכר:
והתיחשם לתלדותם ראשי בית
אבותם גבורי חיל עשרים אלף
ומאתים: ובני ידיעאל בלהן ובני
בלהן יעיש ובנימן ואהוד וכנענה
וזיתן ותרשיש ואחישחר: כל
אלה בני ידיעאל לראשי האבות
גבורי חילים שבעה עשר אלף
ומאתים יצאי צבא למלחמה:
ושפם וחפם בני עיר חשם בני
אחר: בני נפתלי יחציאל וגוני
ויצר ושלום בני בלהה: בני מנשה
אשריאל אשר ילדה פילגשו
הארמיה ילדה את מכיר אבי
גלעד: ומכיר לקח אשה לחפים
ולשפים ושם אחתו מעכה ושם
השני צלפחד ותהיינה לצלפחד
בנות: ותלד מעכה אשת מכיר בן
ותקרא שמו פרש ושם אחיו
שרש ובניו אולם ורקם: ובני

שנה מאה · גדד לחם · רבה נשא · שפחה · גבר שנן · יחש · מאה · לחם · איש · אח · שנה היה · ילד איש · קרא

viginti duo milia ſexcenti. Filii ozi: iſrahia ð quo nati ſunt michael & obadia & iohel & ieſia quinqꝫ: oēs principes cū eis p familias & populos ſuos accincti ad preliū viri fortiſſimi: triginta ſex milia. Multas eni habuerūt vxores & filios. Frēs quoqꝫ eorū p oēm cognationem iſſachar robuſtiſſimi ad pugnādū octoginta ſeptē milia numerati ſunt. Filii beniamin: bale bochor & iadihel tres. Filii bale: eſbō & ozi & ozihel & hierimoth & vrai quinqꝫ principes familiarū & ad pugnādū ro[illegible] eorum viginti duo milia & triginta quatuor. Porro filii bochor zāmira & ioas & elieżer & elioenai & amri & hierimoth & abia & anathuth & almathan. Omnes hi filii bochor. Nūerati ſunt āt p familias ſuas principes cognationū ſuarum ad bella fortiſſimi viginti milia & ducēti. Porro filii iadihel: balan: filii āt balan iehus & beniamin & ahoth & chanana & iothā & tharſis & haiſaar. Omnes hi filii iadiel prīcipes cognationū ſuarū viri fortiſſimi decem & ſeptem milia & ducenti ad preliū pcedentes: ſephā quoqꝫ & haphan filii hir & aſim filii aher: filii aūt neptalim: iaſihel & guni & aſer & ſellū filii bala. Porro filius manaſſe eſrihel: cōcubinaqꝫ ei⁹ ſyra peperit machir patrem galaad. Machir aūt accepit vxorem filiis ſuis happhi & ſephā & habuit ſororē noīe maacha. Nomē āt ſcdi ſalphaath. Nateqꝫ ſunt ſalphaath filie et pepit maacha vxor machir filiū: vocauitqꝫ nomen eius phares. Porro nomen fratris eius ſares et filii eius vlā et rehē: fili⁹ āt

viginti ꝛ duo milia ꝛ ſexcenti. ꝛ filii ozi:
εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. καὶ υἱοὶ ὀζί,
hiezeria. ꝛ filii hiezeria: michael ꝛ abdia ꝛ io
ἰεζερία. καὶ υἱοὶ ἰεζερία, μιχαὴλ καὶ ἀβδία καὶ ἰω
el ꝛ ioſia: quinqꝫ principes oēs hi. ꝛ
ὴλ καὶ ἰωσία, πέντε ἄρχοντες πάντες αὐτοί. καὶ
qui ſup eos per familias ſuas per domū cognatio
οἱ ἐπ' αὐτοὺς κατὰ γενέσεις αὐτῶν κατ' οἶκον πατρι
num ſuaꝝ accincti fortes ad pugnādū in bel
ῶν αὐτῶν μονόζωνοι ἰσχυροὶ παρατάξασθαι εἰς πόλε
lo triginta ꝛ ſex milia: qm̄ multas habuerūt vxo
μον τριάκοντα καὶ ἓξ χιλιάδες, ὅτι ἐπλήθυναν γυ
res ꝛ filios. ꝛ fratres eorū in om
ναῖκας καὶ υἱούς. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν εἰς πά
nes cognationes iſſachar potentes fortitudine: octo
σας συγγενείας ἰσσάχαρ δυνατοὶ δυνάμει, ὀγδοή
ginta ꝛ ſeptē milia genealogia eorū om
κοντα καὶ ἑπτὰ χιλιάδες ἡ γενεαλογία αὐτῶν πάν
niū. filii āt beniamin: balae ꝛ bochor ꝛ idiel
των. υἱοὶ δὲ βενιαμίν, βαλαὲ καὶ βοχὼρ καὶ ἰδιήλ
tres. ꝛ filii balae: aſebon ꝛ ozi ꝛ ozi
τρεῖς. καὶ υἱοὶ βαλαέ, ἀσεβὼν καὶ ὀζὶ καὶ ὀζι
el ꝛ hieremuth ꝛ [illegible] quinqꝫ principes domoꝝ
ὴλ καὶ ἰερ[illegible] καὶ οὐρί, πέντε ἄρχοντες οἴκων
familiarū ſuarū fortes potētia. ꝛ genealogia
πατριῶν αὐτῶν ἰσχυροὶ δυνάμει, καὶ ἡ γενεαλογία
eorū viginti duo milia ꝛ triginta ꝛ quat
αὐτῶν εἰκοσιδύο χιλιάδες καὶ τριάκοντα καὶ τέσ
tuor. ꝛ filii bochor: zamaria ꝛ ioas ꝛ elieżer
σαρες. καὶ υἱοὶ βοχώρ, ζαμαρία καὶ ἰωὰς καὶ ἐλιέζερ
ꝛ elione ꝛ amari ꝛ iermoth: ꝛ abia ꝛ ana
καὶ ἐλιωνὲ καὶ ἀμαρὶ καὶ ἱερμὼθ, καὶ ἀβιὰ καὶ ἀνα
thoth ꝛ alamoth omnes hi filii bochor: ꝛ
θὼθ καὶ ἀλαμὼθ πάντες οὗτοι υἱοὶ βοχώρ, καὶ ἡ
genealogia eorū per familias ſuas principes
γενεαλογία αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἄρχοντες
domoꝝ cognationū ſuaꝝ potētes fortitudie: vigīti milia ꝛ
οἴκων πατριῶν αὐτῶν δυνατοὶ ἰσχύϊ, εἴκοσι χιλιάδες καὶ
ducenti. ꝛ filii iediel: balaan. ꝛ filii balaan:
διακόσιοι. καὶ υἱοὶ ἰεδιήλ, βαλαάν. καὶ υἱοὶ βαλαάν,
ieſus ꝛ beniamin ꝛ aoth ꝛ chanaa ꝛ zethan ꝛ
ἰησοῦς καὶ βενιαμὶν καὶ ἀὼδ καὶ χαναὰ καὶ ζηθὰν καὶ
tharſis ꝛ aſſair: omnes hi filii iediel prin
θαρσεὶς καὶ ἀσσαείρ, πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεδιὴλ ἄρ
cipes cognationū potētes fortitudie: decē ꝛ ſeptē
χοντες τῶν πατριῶν δυνατοὶ ἰσχύϊ, δεκαεπτὰ
milia ꝛ ducenti procedētes fortitudine ad
χιλιάδες καὶ διακόσιοι ἐκπορευόμενοι δυνάμει εἰς
bellum. ꝛ ſapham ꝛ hephā ꝛ filii hir ꝛ a
πόλεμον. καὶ σαφὰμ καὶ ἑφὰμ καὶ υἱοὶ ἴρ καὶ ἀ
ſim filii acher. ꝛ filii nephthali: iaſiel guni ꝛ
σὶμ υἱοὶ ἀχέρ. καὶ υἱοὶ νεφθαλεί, ἰασιὴλ γουνὶ καὶ
ieſſer ꝛ ſellem filii balaa. filii manaſſe: eſ
ἰεσσὲρ καὶ σελλὴμ υἱοὶ βαλαά. υἱοὶ μανασσῆ, ἐσ
riel: quē peperit cōcubina eius ſyra ma
ριήλ, ὃν ἔτεκεν ἡ παλλακὴ αὐτοῦ ἡ σύρα τὸν μα
chir patrē galaad. ꝛ machir accepit vxo
χεὶρ πατέρα γαλαάδ. καὶ μαχεὶρ ἔλαβεν γυναῖ
rem hophem ꝛ ſaphim. ꝛ nomē ſoro
κα τῷ ὀφὲμ καὶ τῷ σαφίμ. καὶ ὄνομα τῇ ἀδελ
ri eorū maacha: ꝛ nomē ſecūdo ſalphaad.
φῇ αὐτῶν μααχά, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ σαλφαάδ.
nate ſunt ð ſalphaad filie: ꝛ peperit ma
ἐγεννήθησαν δὲ τῷ σαλφαὰδ θυγατέρες, καὶ ἔτεκεν μα
acha vxor machir filiū: ꝛ vocauit nomē eius
αχὰ ἡ γυνὴ μαχεὶρ υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ
phares: ꝛ nomē fratri eius ſaros. ꝛ filii
φάρες, καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ σάρος. καὶ υἱοὶ
eius: elam ꝛ racam. ꝛ filii
αὐτοῦ, οὐλὰμ καὶ ῥακάμ. καὶ υἱοὶ

B
C
D

elam: badan. hi filii galaad filii macher filii
οὐλάμ, βαδάν. οὗτοι υἱοὶ γαλαὰδ υἱοῦ μαχὴρ υἱοῦ
manaſſe. ꝛ ſoror eius melchath peperit
μανασσῆ. καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μελχὲθ ἔτεκεν
ieſſud ꝛ abiezer ꝛ maala. ꝛ e
τὸν ἰεσσοὺδ καὶ τὸν ἀβιέζερ καὶ τὸν μααλά. καὶ ἐγέ
rant filii ſamida: heim et ſychem et lochei et eniam.
νοντο υἱοὶ σαμειδά, ἀεὶμ καὶ συχὲμ καὶ λοχεὶ καὶ ἐνιάμ.
et filii ephraim: ſuthalaa et barad filius eius: et
καὶ υἱοὶ ἐφραίμ, σουθαλαὰ καὶ βαρὰδ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ
thaath fili⁹ ei⁹: et elada fili⁹ eius: et thaath filius ei⁹:
θαὰθ υἱὸς αὐτ, καὶ ἐλαδὰ υἱὸς αὐτ, καὶ θαὰθ υἱὸς αὐτ,
et zabab filius ei⁹: et ſuthala filius eius: et ezer et
καὶ ζαβὲδ υἱὸς αὐτ, καὶ σουθάλα υἱὸς αὐτ, καὶ ἔζερ καὶ
elaad. et occiderunt eos viri geth na
ἐλαάδ. καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς οἱ ἄνδρες γὲθ οἱ τεχ
ti in terra: qr deſcēderant vt caperēt pecora eo
θέντες ἐν τῇ γῇ, ὅτι κατέβησαν λαβεῖν τὰ κτήνη αὐ
rum. et luxit ephraim pr̄ eoꝝ dieb⁹ mul
τῶν. καὶ ἐπένθησεν ἐφραὶμ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἡμέρας πολ
tis: et venerūt fratres eoꝝ vt cōſolarētur e
λάς, καὶ ἦλθον οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν παρακαλέσαι αὐ
um. et ingreſſus ē ad vxorē ſuā: et cōce
τόν. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ συνέ
pit et peperit filiū: et vocauit nomē eius
λαβε καὶ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ
barie: qm̄ in malis fact⁹ eſt in domo eius: et
βαριέ, ὅτι ἐν κακοῖς ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἡ
filia eius ſara. et edificauit bethoron
θυγάτηρ αὐτοῦ σαρέ. καὶ ᾠκοδόμησεν τὴν βαιθωρὼν
ſupiorē et inferiorē: ꝛ ezenſaara. et rapha filius
τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω, καὶ τὴν ὀζενσαρά. καὶ ῥαφὴ υἱὸς
eius: et raſeph filius eius: et thala filius eius: et
αὐτ, καὶ ῥασὴφ υἱὸς αὐτ, καὶ θαλὲ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ
thaan fili⁹ eius: et ladan filius eius: amiud fili⁹ e
θαὰν υἱὸς αὐτ, καὶ λαδὰν υἱὸς αὐτοῦ, ἀμιοὺδ υἱὸς αὐ
ius: eliſama filius eius: num fili⁹ ei⁹: ioſee fili⁹ ei⁹: et
τ, ἐλισαμὰ υἱὸς αὐτ, νοὺμ υἱὸς αὐτ, ἰωσηὲ υἱὸς αὐτ, καὶ
poſſeſſio eorū et habitatio bethel et viculi
κατάσχεσις αὐτῶν καὶ κατοικία βαιθὴλ καὶ αἱ κῶμαι
eius. et cōtra orientē noaran: et ad occidētē ga
αὐτῆς. καὶ εἰς ἀνατολὰς νοαρὰν, καὶ εἰς δυσμὰς γα
zer et viculi eius: et ſychem et viculi e
ζὲρ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ συχὲμ καὶ αἱ κῶμαι αὐ
ius: et adia et viculi eius. et habitata ſilus
τῆς, καὶ ἀδιὰ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς. καὶ ἕως ὁρίων υἱῶν
manaſſe: bethſan et filie eius. thaana et
μανασσῆ, βαιθσὰν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς. θαανὰ καὶ
filie eius: mageddo et viculi eius:
αἱ θυγατέρες αὐτῆς, μαγεδδὼ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς,
dor ꝛ viculi eius. in his habitauerūt filii
δὼρ καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς. ἐν ταύταις κατῴκησαν οἱ υἱοὶ
ioſeph: filii iſrl'. filii aſer: iamna et iaſua et
ἰωσήφ, υἱοῦ ἰσραήλ. υἱοὶ ἀσήρ, ἰαμνὰ καὶ ἰασουὰ καὶ
ieſſue et baria: et ſaraa ſoror eorū. et fi
ἰεσουὶ καὶ βαρία, καὶ σαραὰ ἀδελφὴ αὐτῶν. καὶ υἱ
lii baria chober ꝛ melchiel: ipſe pater barzeth.
οὶ βαρία χοβὲρ καὶ μελχιὴλ, αὐτὸς πατὴρ βαρζαίθ.
ꝛ chober genuit iaphlet ꝛ ſomer ꝛ
καὶ χοβὲρ ἐγέννησε τὸν ἰαφλὴτ καὶ τὸν σωμὴρ καὶ τὸν
hotham: ꝛ ſua ſororem eoꝝ. ꝛ filii iaphlet:
ὠθάμ, καὶ τὴν σουὰ ἀδελφὴν αὐτῶν. καὶ υἱοὶ ἰαφλέτ,
phaſech ꝛ baamath ꝛ aſuath: hi filii iaphlet.
φασὲχ καὶ βααμὰθ καὶ ἀσουάθ, οὗτοι υἱοὶ ἰαφλέτ.
ꝛ filii ſomer achi ꝛ roaga ꝛ iaba ꝛ aram. ꝛ
καὶ υἱοὶ σωμὴρ ἀχὶ καὶ ῥααγὰ καὶ ἰαβὰ καὶ ἀράμ. καὶ
filii helem fratris eius. ſupha ꝛ iamna ꝛ ſelee
υἱοὶ ἑλὲμ ἀδελφοῦ αὐτ. σουφὰ καὶ ἰαμνὰ καὶ σελὲς
ꝛ amal. filii ſupha: ſue ꝛ arnaph ꝛ ſual ꝛ
καὶ ἀμάλ. υἱοὶ σουφά, σουὲ καὶ ἀρναφεὶ καὶ σουὰλ καὶ
beri ꝛ iembra baſar: ꝛ iehud ꝛ ſemma
βηρεὶ καὶ ἰεμβρὰ βασάρ, καὶ ἰηοὺδ καὶ σεμμ

vlā bedā. Hi ſunt filii galaad filii machir filii manaſſe. Soror āt eius regina peperit virū decorū & abiezer & moola. Erāt āt filii ſemida: ahin: & ſechē & leci & aniā. Filii autem ephraim: ſuthala: bareth filius eius: thaath filius eius: elada filius eius thaath filius eius: & huius fili⁹ zadab: & huius fili⁹ ſuthala: & huius fili⁹ eſer & elad. Occiderunt āt eos viri geth indigene qa deſcēderāt vt īuaderent poſſeſſiones eorū. Luxit igitur ephraī pater eorū multis diebus: & venerūt frēs ei⁹ vt cōſolarentur eū. Ingreſſuſqꝫ eſt ad vxorē ſuā: q̄ cōcepit & pepit filiū & vocauit nomen eius beria: eo q̄ in malis domus eius ortus eēt: filia āt eius fuit ſara q̄ edificauit bethorō iferiorem & ſuperiorē & ozēzara. Porro filius eius rapha & reſeph & thale: de quo natus eſt thalā: q genuit laadā. Huius quoqꝫ fili⁹ āmiud q genuit eliſama de quo ortus ē nun: q habuit filiū ioſue. Poſſeſſio āt eoꝝ & hītatio bethel cū filiabus ſuis: & cōtra oriētē norā: ad occidentalē plagā gazer & filie ei⁹: ſychē quoqꝫ cū filiab⁹ ſuis vſqꝫ ad aſa cū filiab⁹ ei⁹: iuxta filios quoqꝫ manaſſe bethſā & filias eius: thānā & filias eius: mageddo & filias eius: dor & filias ei⁹. In his hītauerūt filii ioſeph filii iſrael. Filii aſer: iemna & ieſua & iſui & baria & ſara ſoror eoꝝ. Filii aūt baria heber & melchiel. Ipſe eſt pater barzaith. Heber aūt gēuit iephlat & ſomer & otham & ſuaa ſororē eorū: filii iephlat: phoſech & chamaal & aſoph: hi filii iephlat. Porro filii ſomer: ahi & roaga & aba & aran: filii autem helem fratris eius: ſupha & iemna & ſelles & amal. Filii ſupha ſue aruaphed & ſual & beri & iamra boſor & od & ſamma

אולם בדן אלה בני גלעד בן מכיר
בן מנשה: ואחתו המלכת ילדה
את אישהוד ואת אביעזר ואת
מחלה: ויהיו בני שמידע אחין
ושכם ולקחי ואניעם: ובני אפרים
שותלח וברד בנו ותחת בנו
ואלעדה בנו ותחת בנו: וזבד בנו
ושותלח בנו ועזר ואלעד והרגום
אנשי גת הנולדים בארץ כי
ירדו לקחת את מקניהם: ויתאבל
אפרים אביהם ימים רבים ויבאו
אחיו לנחמו: ויבא אל אשתו
ותהר ותלד בן ויקרא את שמו בריעה
כי ברעה היתה בביתו: ובתו
שארה ותבן את בית חורון
התחתון ואת העליון ואת אזן
שארה: ורפח בנו ורשף ותלח
בנו ותחן בנו: לעדן בנו עמיהוד בנו
אלישמע בנו: נון בנו יהושע בנו:
ואחזתם ומשבותם בית אל ובנתיה
ולמזרח נערן ולמערב גזר ובנתיה
ושכם ובנתיה עד עיה ובנתיה: ועל
ידי בני מנשה בית שאן ובנתיה
תענך ובנתיה מגדו ובנותיה
דור ובנותיה באלה ישבו בני
יוסף בן ישראל: בני אשר ימנה
וישוה וישוי ובריעה ושרח אחותם:
ובני בריעה חבר ומלכיאל הוא
אבי ברזות: וחבר הוליד את יפלט
ואת שומר ואת חותם ואת
שועא אחותם: ובני יפלט פסך
ובמהל ועשות אלה בני יפלט:
ובני שמר אחי ורוהגה וחבה וארם: ובן
הלם אחיו צופח וימנע ושלש ועמל:
בני צופח סוח וחרנפר ושועל
ובֵרי וימרה: בצר והוד ושמא

יהה · ילד · לקח קנה · אבל יום · רבה בוא · איש · הרה ילד · קרא רעע · היה בנה · עלה · ישב · זרח ערב · בנה · ילד

E
F
G

ושלשה ויתרן ובארא ובני יתר
יפנה ופספא וארא ובני עלא ארח
וחניאל ורציא כל אלה בני אשר
ראשי בית האבות ברורים גבורי — ברר גבר
חילים ראשי הנשיאים והתיחשם — נשא יחש
בצבא במלחמה מספרם אנשים — לחם ספר
עשרים וששה אלף

Cap. viij.
ובנימן הוליד את בלע בכרו — ילד
אשבל השני ואחרח השלישי — שנה שלש
נוחה הרביעי ורפא החמישי — רבע חמש
ויהיו בנים לבלע אדר וגרא — היה
ואביהוד ואבישוע ונעמן ואחוח
וגרא ושפופן וחורם ואלה בני
אחוד אלה הם ראשי אבות ליושבי
גבע ויגלום אל מנחת ונעמן — גלה
ואחיה וגרא הוא הגלם והוליד
את עזא ואת אחיחד ושחרים
הוליד בשדה מואב מן שלחו אתם
חשים ואת בערא נשיו ויולד מן — נשה ילד
חדש אשתו את יובב ואת צביא — איש
ואת מישא ואת מלכם ואת יעוץ
ואת שכיה ואת מרמה אלה
בניו ראשי אבות ומחשים
הוליד את אביטוב ואת אלפעל
ובני אלפעל עבר ומשעם ושמר
הוא בנה את אונו ואת לד
ובנתיה ובריעה ושמע המה ראשי
האבות ליושבי אילון המה
הבריחו את יושבי גת ואחיו ששק — ברח
וירמות וזבדיה וערד ועדר
ומיכאל וישפה ויוחא בני
בריעה וזבדיה ומשלם וחזקי
וחבר וישמרי ויזליאה ויובב
בני אלפעל ויקים וזכרי
וזבדי ואליעני וצלתי ואליאל
ועדיה ובראיה ושמרת

& ſaluſa & iethrã & bera. Filii gether: iephone & phaſpha & ara: filii aũt olla: aree & anihel & reſia. Omnes hi filii aſer principes cognationũ electi atq; fortiſſimi duces ducũ. Numerus aũt eorũ etatis que apta eſſet ad bellum: viginti ſex milia. 8.

BEniamin aũt genuit bale primogenitũ ſuũ: aſbal ſecũdum: ahara tertium: noaba quartum: & rapha quintum. Fueruntq; filii bale adoar & gera & abiud: abiſue quoq; & nemã & ahoe: ſed & gera & ſephuphã & vram. Hi ſunt filii ahod principes cognationum habitantium in gabaa. qui tranſlati ſũt in manaath. Nomã ãt & achia & gera ipſe trãſtulit eos: & genuit ozã & abiud. Porro ſarrahim genuit in regiõe moab poſtquam dimiſit vſim & bara vxores ſuas. Genuit autem de edes vxore ſua iobab & ſebia et moſa et molchõ: iebus quoq; et ſethia et marmach. Hi ſunt filii eius principes ĩ familiis ſuis. Mehuſi vero genuit achitob & elphaal. Porro filii elphaal heber et miſaam & ſamad: hic edificauit ono & lod & filias eius. Bara autẽ et ſama principes cognationũ habitantium in ahialon. Hi fugauerũt habitatores geth. Et haio et ſeſac & hierimoth & zabadia et arod et heder: michael quoq; et ieſpha et ioaa filii baria. Et zabadia et moſollam et ezeci et heber et eſamari et ieſlia et iobab filii elphaal: et iaci et zechri et zaddi et elioenai et ſelethai et heliel et adaia et baraia et ſamarat

τ ſelſa τ iethran τ beera. τ filii iether:
καὶ σελσὰ καὶ ἰεθρὰν καὶ βηρά. καὶ υἱοὶ ἰεθέρ,
iephõne τ phaſpha τ arai. τ filii olla: aree
ἰεφοννὴ καὶ φασφὰ καὶ ἀραΐ. καὶ υἱοὶ ὀλλά, ἀρεὲ
τ aniel τ raſia: omnes hi filii aſer princi-
καὶ ἀνιὴλ καὶ ῥασία, πάντες οὗτοι υἱοὶ ἀσὴρ ἄρχον-
pes domus cognationũ: electi fortes potẽtia
τες οἴκου τῶν πατριῶν, ἐκλεκτοὶ ἰσχυροὶ δυνάμει
duces principũ qui numerati ſũt in ſta-
ἀρχηγοὶ τῶν ἀρχόντων τῶν γενεαλογηθέντων ἐν τῇ στά-
tiõe ad bellum: numerus eorũ viri viginti
σει ἐν τῷ πολέμῳ, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἄνδρες εἴκοσι
τ ſex milia.
καὶ ἓξ χιλιάδες. Ca. 8. A

ET beniamin genuit bale primogenitũ
Καὶ βενιαμὶν ἐγέννησε τὸν βαλὲ πρωτότοκον
ſuum: τ aſbel ſecũdus: τ aara ter-
αὐτοῦ, καὶ ἀσβὴλ ὁ δεύτερος, καὶ ἀαρὰ ὁ τρί-
tius: τ nua quartus: et rapha quin-
τος, καὶ νουὰ ὁ τέταρτος, καὶ ῥαφὰ ὁ πέμ-
tus. et fuerũt filii bale: adar et gera
πτος. καὶ ἐγένοντο υἱοὶ τῷ βαλέ, ἀδὰρ καὶ γηρὰ
et abiud et abiſue et naaman τ aod. et hi
καὶ ἀβιούδ καὶ ἀβισουὲ καὶ νααμὰν καὶ ἀώδ. καὶ οὗ-
filii aod: gera et ſepphaim et auram. hi
τοι υἱοὶ ἀώδ, γηρὰ καὶ σεπφὰμ καὶ ἀουράμ. οὗ-
ſunt principes cognationũ habitãtium ga-
τοί εἰσιν ἄρχοντες πατριῶν τῶν κατοικούντων γα-
baa. et trãſtulerũt ipſos in manuath et naa-
βαὰ. καὶ ἀπῴκισαν αὐτοὺς εἰς μαναουὰθ καὶ νααμὰν
man et achia et gera: ipſe trãſtulit eos et
καὶ ἀχιὰ καὶ γηρά, αὐτὸς ἀπῴκισεν αὐτοὺς καὶ
genuit aza et achiud. et ſeorim ge-
ἐγέννησε τὸν ἀζὰ καὶ τὸν ἀχιούδ. καὶ σεωρεὶμ ἐγέννη-
nuit in campo moab: poſtq̃ dimiſerunt ipſi
σεν ἐν πεδίῳ μωάβ, μετὰ τὸ ἐξαποστεῖλαι αὐτοὺς
eum. et oſim et baara vxores eius. et
αὐτόν. καὶ ὡσεὶμ καὶ βααρὰ γυναῖκες αὐτοῦ. καὶ
genuit de chodes vxore ſua io-
ἐγέννησεν ἀπὸ τῆς χόδες γυναικὸς αὐτοῦ τὸν ἰω-
bab et ſabia et miſa: et mel-
βὰβ καὶ τὸν σαβιὰ καὶ τὸν μισά, καὶ τὸν μελ-
chom τ ioas τ ſechia τ marmia:
χὼμ καὶ τὸν ἰωὰς καὶ τὸν σεχιὰ καὶ τὸν μαρμία,
iſti filii eius principes cognationũ. τ me-
οὗτοι υἱοὶ αὐτοῦ ἄρχοντες τῶν πατριῶν. καὶ με-
ſim genuit abitob τ eliphaal. B
σεὶμ ἐγέννησεν τὸν ἀβιτὼβ καὶ τὸν ἐλφαάλ.
τ filii eliphaal aber τ meſoam τ ſamed.
καὶ υἱοὶ ἐλφαὰλ ἀβὲρ καὶ μεσοὰμ καὶ σαμήδ.
ipſe edificauit ono τ lod: τ
αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν ὠνὼ καὶ τὴν λώδ, καὶ
vicos eius τ baria τ ſamaa: hi
τὰς κώμας αὐτῆς καὶ βαρία καὶ σαμαά, αὐτοὶ
principes cognationũ habitantiũ ailon.
ἄρχοντες πατριῶν τῶν κατοικούντων αἰλών.
hi pſecuti ſũt habitantes geth. τ
οὗτοι ἐξεδίωξαν τοὺς κατοικοῦντας γέθ. καὶ
fratres eorũ ſiſach τ hierimoth τ zaba-
οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν σισὰχ καὶ ἱεριμὼθ καὶ ζαβα-
dia τ arad: τ adar τ michael τ hieſpha τ
δία, καὶ ἀράδ. καὶ ἀδὰρ καὶ μιχαὴλ καὶ ἰεσφὰ καὶ
hiocha filii baria. τ zabadia τ meſollam τ
ἰωχὰ υἱοὶ βαρεία. καὶ ζαβαδία καὶ μεσολλὰμ καὶ
ezeci τ aber τ iaſſemari τ hiezelia τ io-
ἐζεκὶ καὶ ἀβὲρ καὶ ἰασσημαρὶ καὶ ἰεζελία καὶ ἰω-
bab filii aliphal. τ iacim τ zechri τ zeb-
βὰβ υἱοὶ ἀλφαάλ. καὶ ἰακεὶμ καὶ ζεχρὶ καὶ ζεβ-
di: τ elione τ ſelathi τ eliel τ adaia:
δί, καὶ ἠλιωνὲ καὶ σελαθὶ καὶ ἐλιὴλ καὶ ἀδαΐα,
τ baria τ ſamarath
καὶ βαραΐα καὶ σαμαράθ

C filii ſemei. τ ieſphan ader τ eliel τ ab-
υἱοὶ σεμεΐ. καὶ ἰεσφὰν καὶ ἄδερ καὶ ἐλιὴλ καὶ ἀβ-
don: τ zechri τ anan τ anania τ elam τ
δών, καὶ ζεχρὶ καὶ ἀνὰν καὶ ἀνανία καὶ ἠλὰμ καὶ
anathotha τ iephadia τ phanuel filii ſiſach. τ
ἀναθωθὰ καὶ ἰεφαδία καὶ φανουὴλ υἱοὶ σισάχ. καὶ
ſampſari τ ſaraia τ otholia τ hierſia τ elia
σαμψαρὶ καὶ σαραΐα καὶ ὀθολία καὶ ἰερσία καὶ ἠλία
τ zechri filii hieream. hi principes cognationũ per
καὶ ζεχρὶ υἱοὶ ἱεραάμ. οὗτοι ἄρχοντες πατριῶν κατὰ
gẽnerationes eorũ principes ipſi habitauerũt in hieru-
γενέσεις αὐτῶν ἀρχηγοί αὐτοὶ κατῴκησαν ἐν ἱερου-
ſalem. τ in gabaon habitauit pater gabaon:
σαλήμ. καὶ ἐν γαβαὼν κατῴκησεν πατὴρ γαβαών,
Infra 9. ſ. τ nomẽ vxori eius macha: τ filius eius
καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μααχά, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ
primogenitus abdon τ ſur τ cis τ baal.
ὁ πρωτότοκος ἀβδὼν καὶ σοὺρ καὶ κὶς καὶ βαάλ.
τ nadab τ geddor τ fratres eius τ
καὶ ναδὰβ καὶ γεδδὼρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ
zechri. τ maceddoth q̃ genuit ſamaa. et
ζεχρί. καὶ μακεδδὼθ ὁ γεννήσας τὸν σαμαά. καὶ
hi ex aduerſo fratrum ſuorũ habita-
αὐτοὶ κατέναντι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κατῴκη-
1. Reg. 9. a. uerũt in hieruſalem cum fratribus ſuis.
σαν ἐν ἱερουσαλὴμ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.
et ner genuit cis: et cis genuit ſa-
καὶ νὴρ ἐγέννησε τὸν κίς, καὶ κὶς ἐγέννησε τὸν σα-
ul: et ſaul genuit ionathan et mel-
ούλ, καὶ σαοὺλ ἐγέννησε τὸν ἰωναθὰν καὶ τὸν μελ-
D chiſue et abinabab et iſbaal. et fi-
χισουὲ καὶ τὸν ἀβιναδὰβ καὶ τὸν ἰσβαάλ. καὶ υἱ-
lii ionathan meribaal: et meribaal genuit
οὶ ἰωναθὰν μεριβαάλ, καὶ μεριβαὰλ ἐγέννησε τὸν
micha. et filii micha: phithon et melech et tha-
μιχά. καὶ υἱοὶ μιχά, φιθὼν καὶ μέλεχ καὶ θα-
raa et achaz. et achaz genuit ioda: et io-
ραὰ καὶ ἀχάζ. καὶ ἀχὰζ ἐγέννησε τὸν ἰωδά, καὶ ἰω-
da genuit alemeth et aſmoth et zam-
δὰ ἐγέννησε τὸν ἀλεμὲθ καὶ τὸν ἀσμὼθ καὶ τὸν ζαμ-
bri: et zambri genuit moſa: et moſa
βρί, καὶ ζαμβρὶ ἐγέννησε τὸν μωσά, καὶ μωσὰ
genuit baana. rapha filius eius: eleaſa fi-
ἐγέννησε τὸν βαανά. ῥαφὰ υἱὸς αὐτοῦ, ἐλεασὰ υἱ-
lius eius: aſel filius eius. et aſel ſex filii: et
ὸς αὐτοῦ, ἀσὴλ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ τῷ ἀσὴλ ἓξ υἱοί, καὶ
hec nomina eorũ: ezericam primogenitus e-
ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἐζρικὰμ πρωτότοκος αὐ-
ius: τ iſmael τ ſaria τ abdia τ an-
τοῦ, καὶ ἰσμαὴλ καὶ σαρία καὶ ἀβδία καὶ ἀν-
nan hi filii aſel. τ filii aſec fra-
νὰν οὗτοι υἱοὶ ἀσήλ. καὶ υἱοὶ ἀσὲκ τοῦ ἀδελ-
tris eius. vlam primogenitus eius: τ ieus
φοῦ αὐτοῦ, οὐλὰμ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ἰηοὺς
ſecũdus: τ eliphalet tertius. τ fuerũt
ὁ δεύτερος, καὶ ἐλιφαλὲτ ὁ τρίτος. καὶ ἐγένοντο
filii vlam: viri potẽtes fortitudine tẽdẽtes arcũ
υἱοὶ οὐλάμ, ἄνδρες δυνατοὶ ἰσχύϊ τείνοντες τόξον
τ multiplicãtes filios τ filios filiorũ centũ τ
καὶ πληθύνοντες υἱοὺς καὶ υἱοὺς υἱῶν ἑκατὸν καὶ
quinquaginta: oẽs hi filii beniamin.
πεντήκοντα, πάντες οὗτοι υἱοὶ βενιαμίν. Ca. 9.

A ET vniuerſus iſrael dinumerati ſũt: τ ecce
Καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐγενεαλογήθησαν, καὶ ἰδοὺ
ſunt ſcripti in libro regum iſra-
εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσρα-
el τ iuda. τ trãſlati ſunt
ὴλ καὶ ἰούδα. καὶ ἀπῳκίσθησαν

filii ſemei. Et ieſphan & heber & heliel & abdõ & zechri & hanã & anania & ailam & anathothia & iephdaia & phanuel: filii ſeſac. & ſamſari & ſooria & otholia & ierſia & helia & zechri: filii ieroã. Hi patriarche & cognationum principes qui habitauerunt in ieruſalem. In gabaõ ãt habitauerũt abigabaon & nomen vxoris eius maacha: filiusq; eius primogẽitus abdõ & ſur & cis & baal & nadab: gedur quoq; & ahio & zacher & macelloth. Et macelloth genuit ſamaa. Hitaueruntq; ex aduerſo fratrum ſuorũ in ieruſalẽ cũ fratribus ſuis. Ner autem genuit cis: & cis genuit ſaul. Porro ſaul genuit Jonathan & melchiſue & abĩadab & eſbaal. Filius autem ionathã miribaal: & miribaal genuit micha. Filii micha: phiton & melech & thara & ahaz: & ahaz genuit ioada: & ioada genuit almoth & aſmoth & zamri. Porro zamri genuit moſa: & moſa genuit baana cuius filius fuit rapha: de quo ortus eſt elaſa q genuit aſel. Porro aſel ſex filii fuerunt his nominibus ezricã: bochru: hiſmael: ſaria: obdia: anã. Oẽs hi filii aſel. Filii autem eſech fratris eius vlã primogenitus: & hus ſecũdus & eliphaleth tertius: fueruntq; filii vlã viri robuſtiſſimi: & magno robore tẽdẽtes arcũ & multos hñtes filios ac nepotes vſq; ad centum quinquaginta. Omnes hi filii beniamin. 9.

VNiuerſus ergo iſrael dinumeratus eſt & ſũma eorũ ſcripta ẽ ĩ libro regũ iſrael & iuda: tranſlatiq; ſunt

בני שמעי וישפן ועבר ואליאל
ועבדון וזכרי וחנן וחנניה ועילם
וענתתיה ויפדיה ופנואל בני
ששק ושמשרי ושחריה ועתליה
ויערשיה ואליה וזכרי בני ירחם
אלה ראשי אבות לתולדתם — ילד
ראשים אלה ישבו בירושלם
ובגבעון ישבו אבי גבעון ושם
אשתו מעכה ובנו הבכור עבדון — איש בכר
וצור וקיש ובעל ונדב וגדור
ואחיו וזכר ומקלות הוליד את — ילד
שמאה ואף המה נגד אחיהם
ישבו בירושלם עם אחיהם
ונר הוליד את קיש וקיש הוליד
את שאול ושאול הוליד את
יהונתן ואת מלכי שוע ואת
אבינדב ואת אשבעל ובן
יהונתן מריב בעל ומריב בעל הוליד
את מיכה ובני מיכה פיתון
ומלך ותארע ואחז ואחז
הוליד את יהועדה ויהועדה
הוליד את עלמת ואת עזמות ואת
זמרי וזמרי הוליד את מוצא
ומוצא הוליד את בנעא רפה בנו
אלעשה בנו אצל בנו ולאצל
ששה בנים ואלה שמותם עזריקם
בכרו וישמעאל ושעריה ועבדיה
וחנן כל אלה בני אצל ובני עשק
אחיו אולם בכרו יעוש השני — שנה
ואליפלט השלישי ויהיו בני — שלש היה
אולם אנשים גבורי חיל דרכי — גבר
קשת ומרבים בנים ובני בנים — רבה בנה
מאה וחמשים כל אלה מבני
בנימן

Cap. ix.
וכל ישראל
התיחשו והנם כתובים על — יחש הנה
ספר מלכי ישראל ויהודה הגלו — כתב גלה

לנבל במעלם : והישבים
הראשנים אשר באחזתם בעריהם עיר
ישראל הכהנים הלוים והנתינים: נתן
ובירושלם ישבו מן בני יהודה
ומן בני בנימן ומן בני אפרים
ומנשה: עותי בן עמיהוד בן עמרי
בן אמרי בן בני מן בני פרץ בן יהודה:
ומן השילוני עשיה הבכור ובניו: בכר
ומן בני זרח יעואל ואחיהם שש
מאות ותשעים: ומן בני בנימן מאה
סלוא בן משלם בן הודויה בן
הסנאה: ויבניה בן ירחם ואלה
בן עזי בן מכרי ומשלם בן שפטיה
בן רעואל בן יבניה: ואחיהם
לתלדותם תשע מאות וחמשים ילד
וששה כל אלה אנשים ראשי
אבות לבית אבתיהם: ומן הכהנים
ידעיה ויהויריב ויכין: ועזריה בן
חלקיה בן משלם בן צדוק בן
מריות בן אחיטוב נגיד בית
האלהים: ועדיה בן ירחם בן
פשחור בן מלכיה ומעשי בן
עדיאל בן יחזרה בן משלם בן
משלמית בן אמר: ואחיהם
ראשים לבית אבותם אלף
ושבע מאות וששים גבורי חיל גבר
מלאכת עבדת בית האלהים: לאך
ומן הלוים שמעיה בן חשוב
בן עזריקם בן חשביה מן
בני מררי: ובקבקר חרש
וגלל ומתניה בן מיכה בן
זכרי בן אסף: ועבדיה בן
שמעיה בן גלל בן ידותון: וברכיה
בן אסא בן אלקנה היושב ישב
בחצרי נטופתי: והשערים
שלום ועקוב וטלמון ואחימן

in babilonē pp dlictū ſuū. Qui aūt habitauerunt primi in poſſeſſionibus & in vrbibus ſuis iſrael & ſacerdotes & leuite & nathiunei: cōmorati ſunt in ieruſalē de filiis iuda & de filiis beniamin. De filiis quoq; ephraī & manaſſe othei filiꝰ amiud filii emri: filii omrai: filii bonni. De filiis phares filii iuda: & de filōi aſaia primogenitus & filii eius. De filiis āt zara: iehuel & fratres eorū ſexcenti nonaginta. Porro de filiis beniamin: ſalo filius moſollam filii oduia filii aſana & iobama filius ieroam & helā filius ozi filii mochori & moſollā filius ſaphacie filii rahuel filii iebanie & fratres eorum per familias ſuas nongenti quinquaginta ſex. Omnes hi principes cognationū p domos patrū ſuorū. De ſacerdotibꝰ āt iedaia iotarib & iachī: azarias quoq; filius helchie filii moſollā filii ſadoch filii meraioth filii achitob pōtifex domus dei. Porro adaias filius ieroā filii phaſor filii melchia & maaſia filius adihel filii iezra filii moſollam filii moſollamoth filii emmer fratres quoq; eorū principes per familias ſuas mille ſeptīgēti ſexagīta fortiſſimi robore ad faciendū opus miniſterii ī domo dei. De leuitis autē ſemeia filius aſſub & filii ezricā filii aſebia de filiis merari. Bachachar quoq; carpētarius & galal & mathania filius micha: filii zechri filii aſaph & obdia filius ſemeie filii galal filii idithun & barachia filius aza filii elcana q habitauit in atriis nethophati. Ianitores autem ſellum & achub & thelmon & ahiman

in babylonē pp delictum ſuum: qd iniuſte fecerunt.
εἰς Βαβυλῶνα διὰ τὴν ἀσυνθεσίαν αὐτῶν, ἣν ἠδίκησαν.
τ q habitabant prius in poſſeſſionibus ſuis in ciuitatibꝰ ſuis iſrael: τ ſacerdotes τ leuite τ nathinei. τ in hieruſalem habitauerūt de filijs iuda: τ de filijs beniamin: τ de filiis ephraim τ manaſſe. vthi filiꝰ ſamiud filius ambri filij embri filii beniamin. de filiis phares: filii iuda. τ de seloni: aſaia primogenitꝰ eius: τ filii eius. τ de filiis zera: ieel τ fratres eius ſexcenti τ nonaginta. τ de filiis beniamin: ſalo filiꝰ moſollam filii oduia filii ſanaa: τ iebnaa filiꝰ hieroam: τ hi filii ozi: filii machiri τ moſollam filii ſaphatia filii raguel filii iechonie: τ fratres eorū per gñrationes eorū nongenti τ quinquaginta ſex. omnes hi principes p domū cognationū ſuarū. τ de ſacerdotibꝰ iodae τ iorib τ ioachim: τ azarias filius elcie filii moſollam filii ſadduc filii meraioth filii achitob: duces domꝰ dei: τ adaia filius hieroā filii phaſcur filii melchie. τ maaſi filius adiel filii ezera filii moſollam filii maſelimoth filii emmer: τ fratres eorū duces per domū familiarū ſuarū: mile τ ſeptingenti τ ſexaginta: fortes robore in opere miniſterij domꝰ dei. τ de leuitis: ſameas filius aſub filii ezricam filii aſabia. de filiis merari τ bacbacar τ ares τ galal. τ matthanias filius micha filii zechri filii aſaph. τ abdia filius ſamaia filii galal filii iduthun. τ barachias filiꝰ aſa filii elcana q habitabat in atriis netophati. τ ianitores ſellum τ accub τ telmon τ achiman:

εἰς Βαβυλῶνα διὰ τὴν ἀσυνθεσίαν αὐτῶν, ἣν ἠδίκησαν. καὶ οἱ κατοικοῦντες πρότερον ἐν ταῖς κατασχέσεσιν αὐτῶν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν ἰσραήλ, καὶ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ ναθινεῖοι. καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ κατῴκησαν ἐκ τῶν υἱῶν ἰούδα, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμὶν, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἐφραὶμ καὶ μανασσῆ. οὐθὶ υἱὸς σαμιοὺδ υἱὸς ἀμβρὶ υἱοῦ ἐμβρὶ υἱοῦ βενιαμίν. ἀπὸ τῶν υἱῶν φάρες, υἱοῦ ἰούδα. καὶ ἀπὸ τοῦ σηλωνεί, ἀσαΐα ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ζηρά, ἰεὴλ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἑξακόσιοι καὶ ἐνενήκοντα. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν βενιαμὶν, σαλὼ υἱὸς μοσολλὰμ υἱοῦ ὠδουΐα υἱοῦ σαναά, καὶ ἰεβναὰ υἱὸς ἱεροάμ, καὶ οὗτοι υἱοὶ ὀζί, υἱοῦ μαχειρὶ καὶ μοσολλὰμ υἱοῦ σαφατία υἱοῦ ῥαγουὴλ υἱοῦ ἰεχονίου, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν κατὰ γενέσεις αὐτῶν ἐννακόσιοι καὶ πεντήκοντα ἕξ. πάντες οὗτοι πατριάρχαι κατ' οἶκον πατριῶν αὐτῶν. καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων ἰωδαὲ καὶ ἰωρεὶβ καὶ ἰωαχείμ, καὶ ἀζαρίας υἱὸς ἐλκίου υἱοῦ μεσολλὰμ υἱοῦ σαδδοὺκ υἱοῦ μεραϊὼθ υἱοῦ ἀχιτώβ, ἡγούμενοι οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ ἀδαΐα υἱὸς ἱεροὰμ υἱοῦ φασσοὺρ υἱοῦ μελχίου. καὶ μαασαὶ υἱὸς ἀδιὴλ υἱοῦ ἐζερὰ υἱοῦ μοσολλὰμ υἱοῦ μασελμὼθ υἱοῦ ἐμμήρ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἡγούμενοι κατ' οἶκον πατριῶν αὐτῶν, χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι καὶ ἑξήκοντα, δυνατοὶ ἰσχύϊ εἰς ἔργον λειτουργίας οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν, σαμαίας υἱὸς ἀσοὺβ υἱοῦ ἐζρικὰμ υἱοῦ ἀσαβία. ἐκ τῶν υἱῶν μεραρὶ καὶ βακβακὰρ καὶ ἀρὴς καὶ γαλάλ. καὶ ματθανίας υἱὸς μιχὰ υἱοῦ ζεχρὶ υἱοῦ ἀσάφ. καὶ ἀβδία υἱὸς σαμαΐα υἱοῦ γαλὰλ υἱοῦ ἰδουθούν. καὶ βαραχίας υἱὸς ἀσὰ υἱοῦ ἐλκανὰ ὁ κατοικῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ νετοφατί. καὶ οἱ πυλωροὶ σελλοὺμ καὶ ἀκκοὺβ καὶ τελμὼν καὶ ἀχιμάν,

B

C

D

τ fratres eorū ſellum pīceps τ vſq; huc in porta regis ad orientē. hi ianitores in caſtra filiorū leui. τ ſellum filius core filij abiaſach filij core: τ fratres eius per domū cognationū ſuarū. coritæ ſup opera miniſterij cuſtodiētes veſtibula tabernaculi: τ patres eorū ſup caſtra dñi cuſtodiētes introitū. τ phinees filius eleazar dux erat in ipſis coram dño. τ poſt hec zacharias filius meſollamia ianitor porte tabnaculi teſtimonij. omnes hi electi in oſtiarios in liminibꝰ: ducenti duodecim. hi in ſuburbanis eorū: familia eorū τ numeratio eorum. hos numerauit τ cōſtituit dauid τ ſamuel videns in fide ipſorū. hi τ filij eorū in oſtijs domꝰ dñi τ domui tabernaculi ad cuſtodiēdū p vices in quattuor ventos: τ erant oſtiarij ad orientem τ ad mare τ auſtrū τ aqlonē. τ fratres eorū in viculis ſuis: vt venirēt in ebdomadas tēporū. vt venirent ad ſeptē dies de tpe ad tēpus cū his: qm in fide ſunt quattor potētes ianitorū ipſi leuitæ. τ erāt ſup paſtophoria τ ſup theſauros domus dei τ per gyrū domus dei morabuntur: qm ſup ipſos cuſtodia eorū τ ipſi ſup claues mane mane vt aperirēt fores tēpli. τ ex his ſup vaſa miniſterij: qm in numero inferent: τ in numero efferent ea. τ de ipſis cōſtituti ſup vaſa: τ ſup omnia vaſa ſctā: τ ſup ſimilam τ vinū τ oleū τ thus τ aromata. τ a filijs ſacerdotū erāt vnguētarij vnguēti in aromatibꝰ. τ matthathias ex leuitis hic primogenitus ſellum corite

καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν σελλοὺμ ὁ ἄρχων καὶ ἕως ὧδε ἐν τῇ πύλῃ τοῦ βασιλέως κατὰ ἀνατολάς. αὗται αἱ πύλαι εἰς τὰς παρεμβολὰς υἱῶν λευί. καὶ σελλοὺμ υἱὸς κορὲ υἱοῦ ἀβιάσαφ υἱοῦ κορέ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ κατ' οἶκον πατριῶν αὐτῶν. οἱ κορῖται ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς λειτουργίας φυλάσσοντες τὰ πρόθυρα τῆς σκηνῆς, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν κυρίου φυλάσσοντες τὴν εἴσοδον. καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ ἡγούμενος ἦν ἐπ' αὐτῶν ἔμπροσθεν κυρίου. καὶ μετὰ ταῦτα ζαχαρίας υἱὸς μεσολλαμία πυλωρὸς τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. πάντες οὗτοι ἐκλελεγμένοι εἰς πυλωροὺς ἐν τοῖς σαθμοῖς, διακόσιοι δεκαδύο. οὗτοι ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν, ἡ γενεὰ αὐτῶν καὶ ὁ καταλοχισμὸς αὐτῶν. τούτους ἠρίθμησε καὶ ἔστησε δαυὶδ καὶ σαμουὴλ ὁ ὁρῶν ἐν τῇ πίστει αὐτῶν. αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν πυλῶν οἴκου κυρίου καὶ τῷ οἴκῳ τῆς σκηνῆς τοῦ φυλάσσειν εἰς ἐφημερίας εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους, καὶ ἦσαν πυλωροὶ κατ' ἀνατολὰς καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ νότον καὶ βορρᾶν. καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν, ἔρχεσθαι εἰς τὰς ἑβδομάδας τῶν καιρῶν, τοῦ εἰσπορεύεσθαι κατὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μετὰ τούτων, ὅτι ἐν πίστει εἰσὶν οἱ τέσσαρες δυνατοὶ τῶν πυλωρῶν. αὐτοὶ οἱ λευῖται. καὶ ἦσαν ἐπὶ τῶν παστοφορίων καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν οἴκου τοῦ θεοῦ καὶ περικύκλω τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ αὐλισθήσονται, ὅτι ἐπ' αὐτοὺς ἡ φυλακὴ αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῶν κλειδῶν τοπρωῒ πρωῒ ἀνοίγειν τὰς θύρας τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας, ὅτι ἐν ἀριθμῷ εἰσοίσουσι, καὶ ἐν ἀριθμῷ ἐξοίσουσιν αὐτά. καὶ ἐξ αὐτῶν καθεσταμένοι ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, καὶ ἐπὶ τῆς σεμιδάλεως καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ λιβάνου καὶ τῶν ἀρωμάτων. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἱερέων ἦσαν μυρεψοὶ τοῦ μύρου ἐν τοῖς ἀρώμασι. καὶ ματθαθίας ἐκ τῶν λευιτῶν οὗτος ὁ πρωτότοκος τῷ σελλοὺμ τῷ κορινῷ

E

F

& frater eorū ſellū princeps vſq; ad illud tēpus in porta regis ad oriētem obſeruabant per vices ſuas de filiis leui. Sellum vero filius chore filii abiaſaph filii chore cū frībus ſuis & domo prīs ſui. Hi ſunt chorite ſup opa miniſterii cuſtodes veſtibulorum tabernaculi & familie eorū per vices caſtrorū dñi cuſtodiētes introitū. Finees autem filius eleazar erat dux eorū corā domino. Porro zacharias filius moſollamia: ianitor porte tabernaculi teſtimonii. Oēs hi electi in oſtiaríos per portas ducenti duodecim: & deſcripti in villis ppriis: quos conſtituerunt dauid & ſamuel vidēs in fide ſua tam ipſos q̄ filios eorū in oſtiis domus domini & in tabernaculo vicibus ſuis. Per quattuor ventos erant oſtiarii. ideſt ad orietē & ad occidētem & ad aquilonē & ad auſtrū. Frēs āt eorū in viculis morabātur & vēiebant in ſabbatis ſuis de tpe vſq; ad tempus. His qttuor leuitis credítus erat oīs numerus ianitorum: & erant ſuper exedras & theſauros domꝰ domini. Per gyrū quoq; templi domini morabantur in cuſtodiis ſuis vt cū tps fuiſſet ipſi mane aperirēt fores. De eorū grege erant & ſuper vaſa miniſterii: ad numerū enī & inferebantur vaſa & efferebātur. De ipſis & qui credita habebant vtenſilia ſanctuarii preerant ſimile & vino & oleo et thuri & aromatibus. Filii autem ſacerdotū vnguēta ex aromatibus cōficiebāt. Et mathatias leuites primogenitus ſellum chorite prefectus erat

ואחיהם שלום הראש: ועד הנה
בשער המלך מזרחה המה זרח
השערים למחנות בני לוי: ושלום חנה
בן קורא בן אביסף בן קרח
ואחיו לבית אביו הקרחים על
מלאכת העבדה שמרי הספים ספף
לאהל ואבתיהם על מחנה
יהוה שמרי המבוא: ופינחס בן בוא
אלעזר נגיד היה עליהם לפנים נגד פנה
יהוה עמו: זכריה בן משלמיה
שוער פתח לאהל מועד: כלם שער יעד
הברורים לשערים בספים ברר
מאתים ושנים עשר המה
בחצריהם התיחשם המה יסד יחש
דויד ושמואל הראה באמונתם: אמן
והם ובניהם על השערים לבית
יהוה לבית האהל למשמרות: שמר
לארבע רוחות יהיו השערים ארבע היה
מזרח ימה צפונה ונגבה: זרח צפן
ואחיהם בחצריהם לבוא
לשבעת הימים מעת אל עת יום
עם אלה: כי באמונה המה
ארבעת גברי השערים הם גבר
הלוים והיו על הלשכות ועל היה
האוצרות בית האלהים: וסביבות אצר סבב
בית האלהים ילינו כי עליהם לון
משמרת והם על המפתח פתח
ולבקר לבקר: ומהם על כלי כלה
העבודה כי במספר יביאום עבד ספר
ובמספר יוציאום: ומהם ממנים בוא יצא
על הכלים ועל כל כלי מנה
הקדש ועל הסלת והיין והשמן
והלבונה והבשמים: ומן בני לבן
הכהנים רקחי המרקחת רקח
לבשמים: ומתתיה מן הלוים
הוא הבכור לשלם הקרחי בכר

corũ q̃ in ſartagine fri-
gebantur. Porro de
filiis caath fratribus co
rum ſup panes erant
ppoſitiõis vt ſp nouos
p ſingula ſabbata p̃pa-
rent. Hi ſunt pricipes
cãtorũ p familias leui-
tarũ q in exedris mora-
bantur: ita vt die ac no
cte iugiter ſuo miniſte-
rio deſeruirent. Capita
leuitarum per familias
ſuas principes
manſerũt in ieruſalem.
In gabaon autem
commorati ſunt pater
gabaon iahic: & nomẽ
vxoris eius maacha. Fi
lius primogenitus eius
abdõ & ſur & cis & ba
al & ner & nadab ge-
dor quoq; & achio & za
charias & macelloth.
Porro macelloth gẽu
it ſemmaã. Iſti habita
uerũt e regiõe fratrũ ſu
orũ in ieruſalem cum
fratribus ſuis. Ner aũt
genuit cis: & cis
genuit ſaul. Et ſaul ge
nuit
iõnathã & melchiſue
& abinadab & eſbaal.
Filius autem
ionathan miribaal: &
miribaal
genuit micha. Porro
filii micha:
phitõ & melech & tha
ra & ahaz. Ahaz autem
genuit iara: & iara ge
nuit
alamath & azmoth &
zamri.
zamri autem genuit
moſa: moſa vero
genuit baana cuius fili
us raphaia genuit
elaſa: de quo ortus eſt a
ſel. Porro aſel
ſex filios hũit his no-
minibus:
ezricã bochru hiſma-
el ſaria
obdia anan: hi filii a-
ſel. 10.

Philiſtiim autem pu
gnabant
cõtra iſrael: fugerũtq;
filii iſrael
paleſtinos: & ceciderũt
vulnerati
in mõte gelboe. Cũq;
appropĩquaſſent phili-
ſtei perſequentes ſaul
& filios eius:
percuſſerunt ionathan
&
amiadab & melchiſue

filios ſaul. Et aggraua
tum eſt prelium contra
ſaul: inueneruñtq; eum
ſagittarii
& vulnerauerunt iacu
lis. Et dixit ſaul ad
armigerũ ſuũ. Euagia
gladiũ tuũ & interfice
me ne forte veniant in
circuncíſi iſti & illudant
mihi. Noluit ãt armi-
ger ei9 hoc facere timo
re pterritus. Arripuit
ergo ſaul enſem & irru
it in eũ. Qđ cũ vidiſſet
armiger eius videlicet
mortuũ eſſe ſaul: irru-
it etiam ipſe in gladiũ
ſuũ: & mortuus eſt. In-
teriit ergo ſaul & tres
filii eius: & oĩs domus
illius piter cõcidit. Qđ
cũ vidiſſent viri iſrl q
hitabãt in cãpeſtrib9 fu
gerũt: & ſaul & filiis e-
ius mortuis dereliqrunt
vrbes ſuas & huc illuc-
q; diſpſi ſũt: veneruntq;
philiſtiim & hitauerunt
i eis. Die igitur altero
detrahẽtes philiſtiim
ſpolia ceſorũ: iuenerũt
ſaul & filios eius iacen
tes in monte gelboe.
Cumq; ſpoliaſſent eum
& amputaſſent caput
armiſq; nudaſſent: mi
ſerunt in terram ſuam
vt circũferretur & oſtẽ
deretur idolorũ templis
& populis. Arma autẽ
eius cõſecrauerũt in fa-
no dei ſui: & corp9 af-
fixerũt in tẽplo dagon.
Hoc cũ audiſſent viri ia
bes galaad omnia ſcili
cet que philiſtiim fece
rant ſuper ſaul.
cõſurrexerũt ſinguli vi
rorũ fortiũ: & tulerunt
cadauera ſaul & filiorũ
eius: attuleruntq; ea
in iabes: & ſepelierunt
oſſa eorum ſubter
q̃rcũ q̃ erat in iabes: &
ieiunauerũt ſeptẽ die-
bus. Mortuus eſt ergo
ſaul pp iniq̃tates ſuas
eo q̃ puaricatus ſit mã
datũ dñi qđ p̃cepat: &
nõ cuſtodierit illđ: ſed
inſup etiã phitoniſſam
cõſulerit nec ſpauerit i
dño: pp qđ interfecit e
um: & traſtulit regnum
eius ad dđ filiũ iſai. 11.

Congregat9 eſt igi-
tur oĩs iſrl ad dđ i
hebron dicens. Os tuũ
ſumus & caro tua:
heri quoq; & nudiuſ
tertius

גַּם הֱיוֹת שָׁאוּל מֶלֶךְ אַתָּה הָיִה הַמּוֹצִיא וְהַמֵּבִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אַתָּה תִרְעֶה אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וַיָּבֹאוּ כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה וַיִּכְרֹת לָהֶם דָּוִיד בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְהוָה בְּיַד שְׁמוּאֵל׃ וַיֵּלֶךְ דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלִַם הִיא יְבוּס וְשָׁם הַיְבוּסִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמְרוּ יֹשְׁבֵי יְבוּס לְדָוִיד לֹא תָבוֹא הֵנָּה וַיִּלְכֹּד דָּוִיד אֶת מְצֻדַת צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִיד׃ וַיֹּאמֶר דָּוִיד כָּל מַכֵּה יְבוּסִי בָּרִאשֹׁנָה יִהְיֶה לְרֹאשׁ וּלְשָׂר וַיַּעַל בָּרִאשׁוֹנָה יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וַיְהִי לְרֹאשׁ׃ וַיֵּשֶׁב דָּוִיד בַּמְצָד עַל־כֵּן קָרְאוּ לוֹ עִיר דָּוִיד׃ וַיִּבֶן הָעִיר מִסָּבִיב מִן הַמִּלּוֹא וְעַד הַסָּבִיב וְיוֹאָב יְחַיֶּה אֶת־שְׁאָר הָעִיר׃ וַיֵּלֶךְ דָּוִיד הָלוֹךְ וְגָדוֹל וַיהוָה צְבָאוֹת עִמּוֹ׃ וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד הַמִּתְחַזְּקִים עִמּוֹ בְמַלְכוּתוֹ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיכוֹ כִּדְבַר יְהוָה עַל יִשְׂרָאֵל׃ וְאֵלֶּה מִסְפַּר הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד יָשָׁבְעָם בֶּן חַכְמוֹנִי רֹאשׁ הַשָּׁלוֹשִׁים הוּא עוֹרֵר אֶת חֲנִיתוֹ עַל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם אֶחָת׃ וְאַחֲרָיו אֶלְעָזָר בֶּן דּוֹדוֹ הָאֲחוֹחִי הוּא בִּשְׁלוֹשָׁה הַגִּבֹּרִים׃ הוּא הָיָה עִם דָּוִיד בַּפַּס דַּמִּים וְהַפְּלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ שָׁם לַמִּלְחָמָה וַתְּהִי חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה שְׂעוֹרִים וְהָעָם נָסוּ מִפְּנֵי

היה · יצא בוא · אמר רעה · היה · נגד בוא · כרת ברת פנה · משח · בוא לכד · צוד · נכה · שור עלה · היה · בנה סבב · מלא · חיה · גדל · חזק · מלך · ספר · גבר · שלש · חנה · מאה · היה · אסף לחם · שער נוס

cum adhuc regnaret ſaul: tu eras qui educebas & introducebas iſrael. Tibi enim dixit dñs deus tuus. Tu paſces populū meū iſrael: & tu eris princeps ſuper eum. Venerunt ergo omnes maiores natu iſrael ad regem in hebron: & iniit dauid cū eis fedus coram domino. Vnxeruntq́ꝫ eum regem ſuper iſrael iuxta ſermonem dñi quē locutus eſt in manu ſamuel. Abiit quoq́ꝫ dd & oīs iſrael in ieruſalē. Hec eſt iebus: vbi erant iebuſei hitatores terre. Dixerūtq́ꝫ q hītabāt in ieb9 ad dd. Nō ingredieris huc. Porro dauid cepit arcem ſion que eſt ciuitas dauid. Dixitq́ꝫ. Oīs qui percuſſerit iebuſeum in primis: erit princeps & dux. Aſcendit igitur prim9 ioab filius ſaruie & factus eſt prīceps. Habitauit aūt dauid in arce: & idcirco appellata eſt ciuitas dauid. Edificauitq́ꝫ vrbē in circuitu a mello vſq́ꝫ ad gyrū. Ioab autem reliqua vrbis extruxit. Proficiebatq́ꝫ dd vadēs & creſcēs: & dominus exercituum erat cū eo. Hi principes virorū fortium dauid qui adiuuerunt eū vt rex fieret ſuper omnem iſrael iuxta verbū dñi qđ locutus ē ad iſrael. & iſte numerus robuſtorū dauid. Ieſbaam filius ahamoni princeps īter triginta. Iſte leuauit haſtam ſuā ſup trecentos vulneratos vna vice. Et poſt eum eleazar filius patrui eius ahoites qui erat inter tres potentes. Iſte fuit cum dauid in aphec domim quando philiſtiim cōgregati ſunt ad locū illum in prelium. Et erat ager regionis illius plenus ordeo: fugeratq́ꝫ populus a facie

exiſtēte ſaul rege: tu eras q̄ introducebas & edu
ὄντος σαοὺλ βασιλέως, σὺ ἦσθα ὁ εἰσάγων καὶ ἐξά- 1.Reg. 5.a.
cebas iſrael. & dixit tibi dñs deus tuus: tu paſ-
γων τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν σοι κύριος ὁ θεός σου, σὺ ποι-
ſces pplm meū iſrael: & tu eris in prin
μανεῖς τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ, καὶ σὺ ἔσῃ εἰς ἡγού-
cipē ſup pplm meū iſrael. & venerūt omnes
μενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ. καὶ ἦλθον πάντες οἱ
ſeniores iſrael ad regem in chebron:
πρεσβύτεροι ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς χεβρών,
& diſpoſuit eis rex dauid fedus in che
καὶ διέθετο αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς δαυὶδ διαθήκην ἐν χε-
bron corā dño. & vnxerunt dauid in re
βρὼν ἔναντι κυρίου. καὶ ἔχρισαντο δαυὶδ εἰς βα-
gem ſup iſrael ſm verbū dñi per manū ſa
σιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ κατὰ λόγον κυρίου διὰ χειρὸς σα-
muel. & iuit rex dauid & oīs iſ-
μουήλ. καὶ ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς δαυὶδ καὶ πᾶς ἰσ-
rael in hieruſalem: hec iebus: & illic iebu
ραὴλ εἰς ἱερουσαλήμ, αὕτη ἰεβοῦς, καὶ ἐκεῖ οἱ ἰεβου- B
ſei habitatores terre. & dixerūt habitato
σαῖοι οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν. καὶ εἶπον οἱ κατοικοῦν-
res iebus dauid: nō ingredieris huc. & ce
τες ἰεβοὺς τῷ δαυίδ, οὐκ εἰσελεύσῃ ὧδε. καὶ προκα-
pit dauid arcem ſion: hec ciuitas
τελάβετο δαυὶδ τὴν περιοχὴν σιών, αὕτη ἡ πόλις
dauid. & dixit dauid: oīs q̄ pcuſſerit iebuſeum in
δαυίδ. καὶ εἶπεν δαυίδ, πᾶς τύπτων ἰεβουσαῖον ἐν
primis: erit in principē & in ducem. & aſcē
πρώτοις, ἔσται εἰς ἄρχοντα καὶ εἰς στρατηγόν. καὶ ἀνέ-
dit in eam ioab filius ſaruia in primis: & fa
βη ἐπ᾽ αὐτὴν ἰωὰβ υἱὸς σαρουία ἐν πρώτοις, καὶ ἐγέ-
ct9 ē in principē: & habitauit dauid in arce.
νετο εἰς ἄρχοντα, καὶ ἐκάθισε δαυὶδ ἐν τῇ περιοχῇ.
pp hoc appellauit eā ciuitatē dauid. & edifi
διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν αὐτὴν πόλιν δαυίδ. καὶ ᾠκοδό-
cauit dauid ciuitatē in circuitu: ab arce
μησε δαυὶδ τὴν πόλιν κυκλόθεν, ἀπὸ τῆς ἄκρας
& vſq́ꝫ ad gyrum: & ioab fouit
καὶ ἕως τοῦ κύκλου, καὶ ἰωὰβ περιεποιήσατο τὸ
reliquū vrbis. & ibat dauid proce
λοιπὸν τῆς πόλεως. καὶ ἐπορεύετο δαυὶδ πορευό-
dens & creſcens: & dñs omnipotens
μενος καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ κύριος παντοκράτωρ
cum eo. & hi principes potentiū: q̄
μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες τῶν δυνατῶν, οἳ
fuerūt dauid: adiuuantes cum eo in
ἦσαν τῷ δαυίδ, οἱ ἀντεχόμενοι μετ᾽ αὐτοῦ ἐν τῇ
regno eius cū oīi iſrael vt regna
βασιλείᾳ αὐτοῦ μετὰ παντὸς ἰσραὴλ τοῦ βασι-
re facerēt eū ſm verbū dñi ſup iſrael.
λεῦσαι αὐτὸν κατὰ τὸν λόγον κυρίου ἐπὶ ἰσραήλ.
& iſte numerus potētiū dauid: ieſba
καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνατῶν δαυίδ, ἰεσβα-
an fili9 acemoni primus ex triginta: iſte euagi C
ὰν υἱὸς ἀκεμονὶ πρῶτος τῶν τριάκοντα, οὗτος ἐσπά-
nauit gladium ſuū in trecentos vul
σατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τριακοσίους τραυ-
neratos ſemel. & poſt eum eleazar filius do
ματίας εἰσάπαξ. καὶ μετ᾽ αὐτὸν ἐλεάζαρ υἱὸς δω-
dai patrui eius: hic fuit in tribus
δαὶ πατραδέλφου αὐτοῦ, οὗτος ἦν ἐν τοῖς τρισὶ
potentib9. hic fuit cum dauid in phaſdamim.
δυνατοῖς. οὗτος ἦν μετὰ δαυὶδ ἐν φασδαμίμ.
& philiſtiim cōgregati ſunt illic ad bellum:
καὶ οἱ ἀλλόφυλοι συνήχθησαν ἐκεῖ εἰς πόλεμον,
& erat pars agri plena ordeo & ppls
καὶ ἦν μερὶς τοῦ ἀγροῦ πλήρης κριθῶν καὶ ὁ λαὸς
fugit a facie
ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου

philiſtinorū. & ſtetit in medio partis: &
τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἔστη ἐν μέσῳ τῆς μερίδος, καὶ
ſaluauit eam: & percuſſit philiſteos: &
ἔσωσεν αὐτήν, καὶ ἐπάταξεν τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ
fecit dñs ſalutem magnā. & deſcēderūt
ἐποίησε κύριος σωτηρίαν μεγάλην. καὶ κατέβησαν
tres de tribus pricipib9 ad petrā ad dauid:
τρεῖς ἐκ τῶν τριῶν ἀρχῶν εἰς τὴν πέτραν πρὸς δαδ,
ad ſpeluncā odollam. & caſtra phi
εἰς τὸ σπήλαιον ὀδολλάμ. καὶ ἡ παρεμβολὴ τῶν ἀλ-
liſtinorū caſtrametata ſunt in valle gigan D
λοφύλων παρεμβεβλήκει ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάν-
tum. & dauid tunc in preſidio: & ſta 1.Reg. 23.b.
των. καὶ δαυὶδ τότε ἐν τῇ περιοχῇ, καὶ τὸ σύ-
tio philiſtinoꝝ tunc in bethleem. & deſide
στημα τῶν ἀλλοφύλων τότε ἐν βηθλεέμ. καὶ ἐπεθύ-
rauit dauid & dixit: quis potabit me aqua de
μησε δαυὶδ καὶ εἶπεν, τίς ποτιεῖ με ὕδωρ ἐκ τοῦ
ciſterna bethleem que in porta. & ruperūt
λάκκου βηθλεὲμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ. καὶ διέρρηξαν οἱ
tres caſtra philiſtinorū: & aquati
τρεῖς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ὑδρεύ-
ſunt aquā de ciſterna bethleem: q̄ erat in por
σαντο ὕδωρ ἐκ τοῦ λάκκου βηθλεέμ, ὃς ἦν ἐν τῇ πύ-
ta: & ceperūt & venerūt ad dauid. & nō vo
λῃ, καὶ ἔλαβον καὶ ἦλθον πρὸς δαυίδ. καὶ οὐκ ἠθέ-
luit dauid vt biberet eam. & libauit eam do
λησε δαυὶδ τοῦ πιεῖν αὐτό. καὶ ἔσπεισεν αὐτὸ τῷ κυ-
mino & dixit: ꝓpitius mihi deus vt facerem verbū
ρίῳ καὶ εἶπεν, ἵλεώς μοι ὁ θεὸς τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα
hoc: ſi ſāguinē virorū iſtorū bibā in ani
τοῦτο, εἰ αἷμα τῶν ἀνδρῶν τούτων πίομαι ἐν ψυ- E
mab9 ſuis: qm̄ in aīabus ſuis attulerūt e-
χαῖς αὐτῶν; ὅτι ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἤνεγκαν αὐ-
am: & nō voluit bibere eam. hec fece
τό, καὶ οὐκ ἐβούλετο πιεῖν αὐτό. ταῦτα ἐποίη-
runt tres potētes. & abeſſai frater io
σαν οἱ τρεῖς δυνατοί. καὶ ἀβεσσαὶ ὁ ἀδελφὸς ἰω-
ab: hic erat pūceps triū: hic euaginauit
άβ, οὗτος ἦν ἄρχων τῶν τριῶν, οὗτος ἐσπάσατο
gladium ſuum cōtra trecentos vulneratos
τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τριακοσίους τραυματίας
in tpe vno. hic erat noīatus in tribus: de
ἐν καιρῷ ἑνί. οὗτος ἦν ὀνομαστὸς ἐν τοῖς τρισίν, ἀπὸ
tribus ſup duos glorioſus: & fact9 eſt e-
τῶν τριῶν ὑπὲρ τοὺς δύο ἔνδοξος, καὶ ἐγένετο αὐ-
is in principē: & vſq́ꝫ ad tres nō puenerat.
τοῖς εἰς ἄρχοντα, καὶ ἕως τῶν τριῶν οὐκ ἤρχετο.
& baneas filius ioiade filius viri potētis: mul-
καὶ βαναίας υἱὸς ἰωιαδὲ υἱὸς ἀνδρὸς δυνατοῦ, πολ-
ta opa ei9 de cabſeel: ipſe percuſſit
λὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπὸ καβσεήλ, αὐτὸς ἐπάταξε τοὺς
duos ariel moab: & hic deſcēdit & percuſ
δύο ἀριὴλ μωάβ, καὶ οὗτος κατέβη καὶ ἐπάτα- C
ſit leonem in ciſterna in die niuis: &
ξε τὸν λέοντα ἐν τῷ λάκκῳ ἐν ἡμέρᾳ χιόνος, καὶ
hic percuſſit virū egyptiū virū grā
οὗτος ἐπάταξεν τὸν ἄνδρα τὸν αἰγύπτιον ἄνδρα εὐ-
dem quinq́ꝫ cubitoꝝ: & in manu egyptij lan
μήκη πεντάπηχη, καὶ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ αἰγυπτίου δό-
cea tāq̄ liciatoriū texentiū: & deſcēdit ad eum
ρυ ὡς ἀντίον ὑφαινόντων, καὶ κατέβη πρὸς αὐτὸν
baneas in virga: & rapuit haſtā de ma
βαναίας ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀφείλετο τὸ δόρυ ἐκ τῆς χει- F
nu egyptij: & interfecit eum in
ρὸς τοῦ αἰγυπτίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐν τῷ
haſta ſua: hec fecit baneas filius ioia
δόρατι αὐτοῦ. ταῦτα ἐποίησε βαναίας υἱὸς ἰωια-
de: & huic nomē in tribus potētibus:
δέ, καὶ τούτῳ ὄνομα ἐν τοῖς τρισὶ δυνατοῖς,
ſuper
ὑπὲρ τοὺς

philiſtinorum. Hi ſteterunt in medio agri & defenderūt eū. Cūq́ꝫ pcuſſiſſet philiſteos dedit dñs ſalutē magnam populo ſuo. Deſcēderūt aūt tres de triginta principibus ad petrā in q̄ erat dauid ad ſpeluncā odollam: quando philiſtiim fuerāt caſtra metati in valle raphai. Porro dd erat in preſidio: & ſtatio philiſtinorū in bethleē. Deſiderauit igitur dd aquā: & dixit. O ſi quis daret mihi aquā de ciſterna bethleem que eſt in porta. Tres ergo iſti p media caſtra philiſtinorū prexerūt & hauſerunt aquā de ciſterna bethleē q̄ erat in porta & attulerūt ad dauid vt biberet. Qui noluit: ſed magis libauit illā domino dicēs. Abſit vt in conſpectu dei mei hoc faciam: & ſanguinē iſtorū virorū bibam: quia in piculo animarū ſuarū attulerūt mihi aquā. Et ob hāc cām noluit bibere. Hec fecerūt tres robuſtiſſimi. Abiſai quoq́ꝫ frater ioab ipſe erat princeps trium & ipſe leuauit haſtā ſuam contra trecentos vulneratos: & ipe erat inter tres noīatiſſimus: inter tres ſecundus inclytus & princeps eorū. Verūtñ vſq́ꝫ ad tres primos nō puenerat. Banaia fili9 ioiade viri robuſtiſſimi q̄ multa opa ppetrarat de capſeel: ipſe pcuſſit duos ariel moab. Et ipſe deſcendit & interfecit leonem in media ciſterna tempore niuis: & ipſe percuſſit virum egyptiū: cuius ſtatura erat quinq́ꝫ cubitorum: & habebat lanceam vt liciatoriū texentiū. Deſcēdit igitur ad eū cū virga & rapuit haſtam quam tenebat manu & interfecit eū haſta ſua. Hec fecit banaia filius ioiade qui erat inter tres robuſtos nominatiſſimus: inter

פְּלִשְׁתִּים׃ וַיִּתְיַצְּבוּ בְתוֹךְ הַחֶלְקָה וַיַּצִּילוּהָ וַיַּכּוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיּוֹשַׁע יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה׃ וַיֵּרְדוּ שְׁלוֹשָׁה מִן הַשְּׁלוֹשִׁים רֹאשׁ עַל הַצֻּר אֶל דָּוִיד אֶל מְעָרַת עֲדֻלָּם וּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים חֹנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים׃ וְדָוִיד אָז בַּמְּצוּדָה וּנְצִיב פְּלִשְׁתִּים אָז בְּבֵית לָחֶם׃ וַיִּתְאָו דָּוִיד וַיֹּאמַר מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבּוֹר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר׃ וַיִּבְקְעוּ הַשְּׁלֹשָׁה בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁאֲבוּ מַיִם מִבּוֹר בֵּית לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וַיִּשְׂאוּ וַיָּבִאוּ אֶל דָּוִיד וְלֹא אָבָה דָוִיד לִשְׁתּוֹתָם וַיְנַסֵּךְ אֹתָם לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִּי מֵאֱלֹהַי מֵעֲשׂוֹת זֹאת הֲדַם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶשְׁתֶּה בְנַפְשׁוֹתָם כִּי בְנַפְשׁוֹתָם הֱבִיאוּם וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם אֵלֶּה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבּוֹרִים׃ וְאַבְשַׁי אֲחִי יוֹאָב הוּא הָיָה רֹאשׁ הַשְּׁלוֹשָׁה וְהוּא עוֹרֵר אֶת חֲנִיתוֹ עַל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלָל וְלוֹ שֵׁם בַּשְּׁלוֹשָׁה׃ מִן הַשְּׁלוֹשָׁה בַשְּׁנַיִם נִכְבָּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׂר וְעַד הַשְּׁלוֹשָׁה לֹא בָא׃ בְּנָיָה בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַיִל רַב פְּעָלִים מִן קַבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֵת שְׁנֵי אֲרִיאֵל מוֹאָב וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאֲרִי בְּתוֹךְ הַבּוֹר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג׃ וְהוּא הִכָּה אֶת הָאִישׁ הַמִּצְרִי אִישׁ מִדָּה חָמֵשׁ בָּאַמָּה וּבְיַד הַמִּצְרִי חֲנִית כִּמְנוֹר אֹרְגִים וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשָּׁבֶט וַיִּגְזֹל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ בַּחֲנִיתוֹ׃ אֵלֶּה עָשָׂה בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וְלוֹ שֵׁם בִּשְׁלוֹשָׁה הַגִּבֹּרִים׃ מִן

יצב · נצל נכה · ישע ירד שלש · צור · חנה · צוד · אוה · שקה · בקע · שאב · נשא בוא · שתה נסך · אמר חלל · עשה · בוא · עשה · גבר אח · חנה · מאה · שלש שנה כבד היה · שור · נכה · ארה · מדד · מנר · גזל · הרג · שלש

השלושים הנו נכבד הוא ואל
השלושה לא בא וישימהו דויד
על משמעתו׃ וגבורי החילים
עשהאל אחי יואב אלחנן בן דודו
מבית לחם׃ שמות ההרורי חלץ
הפלוני׃ עירא בן עקש התקועי
אביעזר הענתותי׃ סבכי החשתי
עילי האחוחי׃ מהרי הנטופתי חלד
בן בענה הנטופתי׃ איתי בן ריבי
מגבעת בני בנימן בניה הפרעתוני׃
חורי מנחלי געש אביאל הערבתי׃
עזמות הבחרומי אליחבא
השעלבני׃ בני השם הגזוני
יונתן בן שגה ההררי׃ אחיאם
בן שכר ההררי אליפל בן אור׃
חפר המכרתי אחיה הפלוני׃
חצרו הכרמלי נערי בן אזבי׃
יואל אחי נתן מבחר בן הגרי׃
צלק העמוני נחרי הברתי נשא
כלי יואב בן צרויה׃ עירא היתרי
גרב היתרי׃ אוריה החתי זבד
בן אחלי׃ עדינא בן שיזא
הראובני ראש לראובני ועליו
שלשים׃ חנן בן מעכה ויושפט
המתני׃ עזיא העשתרתי שמע
ויעיאל בני חותם הערערי׃ ידיעאל
בן שמרי ויוחא אחיו התיצי׃
אליאל המחוים וירבי ויושויה
בני אלנעם ויתמה המואבי׃ אליאל
ועבד ויעשיאל המצביה׃

Cap.xii.

ואלה הבאים אל דויד לציקלג
עוד עצור מפני שאול בן קיש
והמה בגברים עזרי המלחמה׃
נשקי קשת מימינים ומשמאלים
באבנים ובחצים בקשת מאחי
שאול מבנימן׃ הראש אחיעזר

היה כבד · בוא שום · שמע גבר · כלה · בוא עצר · פנה · לחם · ימן שמאל

triginta primus. Verū-
tamen ad tres vſque nō puenerat.
Poſuit autē eū dauid
ad auriculā ſuā. Porro
fortiſſimi viri in exerci
tu aſael frater ioab & e
leanā filius patrui eius
de bethleem: ſāmoth a
rodites: helles
polonites: hiras filius
acces thecuites:
abiezer anathotites ſo
bochai vſatites:
ilai ahotites: marai ne
tophatites: helles
filius baana netophati
tes: ethai filius ribai
de gabaath filiorū ben
iamin banaia pharato
nites: hurai de torrēte
gaas: abiel arabathi
tes: aſmoth baurānites
eliaba
ſalabonites: filii aſſem
gezonites:
ionathan filius ſaie a
ratithes: ahiam
filius ſachar aratithes
eliphal filius vr:
epher meheratites: a
hia phellonites:
ezro carmelites naa
rai filius azbi:
iohel frater nathā: mi
baar filius agarai:
ſelech āmonites naarai
berothites armiger
ioab filii ſaruie: hiras
iethreus:
iareb iethreus: vrias e
theus: zabab
filius ooli: adyna fili
ſechar
rubenites princeps ru
benitarum: & cum eo
triginta: hanan filius
macha: & ioſaphat
mathanites: ozias a
ſtarothithes: ſemma &
iahihel filii hotham a
rorites: iedihel
filius zamri & ioha fra
ter eius thoſaites:
helihel mahumites: &
ieribai & ioſoia
filii elnaem & iethma
moabites: elihel
& obed & iaſiel de ma
ſobia. 12.

Hi quoque venerunt
ad dd in ſicelech cū
adhuc fugeret ſaul fili
um cis:
q erant fortiſſimi & e
gregii pugnatores
tendentes arcū & vtra
que manu fundis
ſaxa iacientes & dirigē
tes ſagittas. De fribus
ſaul ex tribu beniamī.
Princeps abiezer:

triginta glorioſus: & ad tres nō puene
τριάκοντα ἔνδοξος, καὶ πρὸς τοὺς τρεῖς οὐκ ἤρχε
rat. et cōſtituit eū dauid in familia
το. καὶ κατέστησεν αὐτὸν δαυὶδ ἐπὶ τὴν πατριὰν
ſua. et potētes exercituū: aſael fra
αὐτοῦ. καὶ οἱ δυνατοὶ τῶν δυνάμεων, ἀσαὴλ ἀδελ-
ter ioab: eleana filius dodi de bethleem: ſam
φὸς ἰωὰβ, ἐλεανὰ υἱὸς δωδὶ ἀπὸ βηθλεέμ, σαμ
moth arori: chelles phelloni: iras filius ec-
μὼθ ὁ ἀρωρί, χελλὴς ὁ φελλωνί, εἰρὰς υἱὸς ἐκ-
cis thecoites: abiezer anathothites: ſobochai
κὶς ὁ θεκωΐτης, ἀβιέζερ ὁ ἀναθωθίτης, σοβοχαὶ ὁ
huſathi: hela achachi: marri netophathi: alad
οὐσαθεί, ἠλὰ ὁ ἀχαχί, μαρεὶ ὁ νετωφαθί, ἀλὰδ
filius bana netophathi. ithai filius ribai de ga
υἱὸς βανὰ ὁ νετωφαθί. ἰθαὶ υἱὸς ῥιβαὶ ἀπὸ γα-
baath filiorum beniamin banaia pharathoni: vri de
βαὰθ υἱῶν βενιαμὶν βαναΐα ὁ φαραθωνί, οὐρὶ ἀπὸ
nachali: gaas abiel arabathi: aſmoth bacharu
ναχαλί, γαὰς ἀβιὴλ ὁ ἀραβαθί, ἀσμὼθ βαχαρου-
mi: eliba ſalaboni. filii aſom guni: io
μί, ἐλιβὰ ὁ σαλαβωνί. υἱοὶ ἀσὸμ τοῦ γουνί, ἰω-
nathan filius ſage arori: achiam filius zachar ara-
νάθαν υἱὸς σαγαὶ ὁ ἀρωρί, ἀχιὲμ υἱὸς ζαχὰρ ὁ ἀρα-
ri: eliphal filius vr: aphar mechorathi: achia
ρί, ἐλιφὰλ υἱὸς οὐρ, ἀφὰρ ὁ μεχωραθί, ἀχία ὁ
pheloni: eſri chermeli: narai filius aſbai: io
φελλωνί, ἐσρὶ ὁ χερμελί, ναραὶ ὁ υἱὸς ἀσβαΐ, ἰω-
el frater nathan: mabar filius ageri: ſellec
ὴλ ἀδελφὸς νάθαν, μαβὰρ υἱὸς ἀγηρί, σελλὴκ ὁ
ammani: naarai berothi tollens arma ioab filii
ἀμμανί, νααραὶ ὁ βηρωθὶ αἴρων σκεύη ἰωὰβ υἱοῦ
ſaruia. ira iethri: gareb iethri: vrias chethi:
σαρουΐα. ἰρὰ ὁ ἰεθρί, γαρὴβ ὁ ἰεθρί, οὐρίας ὁ χετθί,
zabad filius halai: adina filius ſiza rubeni: prin
ζαβὰδ υἱὸς ἀλαΐ, ἀδινὰ υἱὸς σιζὰ ὁ ῥουβηνί, ἄρ-
ceps ruben: & in eo triginta. anan filius
χων τῷ ῥουβὴν, καὶ ἐπ' αὐτῷ τριάκοντα. ἀνὰν υἱὸς
maacha: & ioſaphat matthani: hozias eſtharo-
μααχά, καὶ ἰωσαφὰτ ὁ ματθανί, ὀζίας ὁ ἐσθαρω-
thi: ſamma & ieiel filii chotham arari: ie-
θί, σάμμα καὶ ἰειὴλ υἱοὶ χωθὰμ τοῦ ἀραρί, ἰε-
diel filius ſamari: & ioha frater eius
διὴλ υἱὸς σαμαρί, καὶ ἰωχὰ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ
thoſi: eliel maouim: & iaribai & ioſoia
θωσί, ἐλιὴλ ὁ μαωουίμ, καὶ ἰαριβαὶ καὶ ἰωσωΐα
filii elnaam: & iethan moabites: eliel &
οἱ υἱοὶ ἐλναάμ, καὶ ἰεθὰμ ὁ μωαβίτης, ἐλιὴλ καὶ
obed: & eſſiel maſabia.
ὠβήδ, καὶ ἐσσιὴλ ὁ μασαβία.

Ca.12.

Et hi qui venerūt ad dauid in ſice-
Καὶ οὗτοι οἱ ἐλθόντες πρὸς δαυὶδ εἰς σικε-
lag: adhuc compreſſo dauid a facie
λάγ, ἔτι συνεχομένου τοῦ δαυὶδ ἀπὸ προσώπου
ſaul filii cis. illi in potētibus auxiliātes
σαοὺλ υἱοῦ κίς. αὐτοὶ ἐν τοῖς δυνατοῖς βοηθοῦν-
tes in bello extēdētes arcū dextris vtē
τες ἐν τῷ πολέμῳ ἐντείνοντες τόξον δεξιάζον-
tes & ſiniſtris: & funditores in lapidibus
τες καὶ ἀριστερεύοντες, καὶ σφενδονίζοντες ἐν λίθοις
& in iaculis & arcu. de fratribus ſa-
καὶ ἐν βέλεσι καὶ τόξῳ. ἐκ τῶν ἀδελφῶν σα-
ul ex beniamin: princeps achiezer
οὺλ ἐκ τοῦ βενιαμίν, ἄρχων ἀχιέζερ

& ioas filii aſma: gabaanite: & ezIel & phalet
καὶ ἰωὰς υἱοὶ ἀσμά, τοῦ γαβααθίτου, καὶ ἐζιὴλ καὶ φαλὲτ
filii aſmoth: & barachia & ieu anathothi: &
υἱοὶ ἀσμὼθ, καὶ βαραχία καὶ ἰηοὺ ὁ ἀναθωθί, καὶ
ſameas gabaonites robuſtus inter triginta &
σαμέας ὁ γαβαωνίτης δυνατὸς ἐν τοῖς τριάκοντα καὶ
ſup triginta. hieremias & iezIel & ionan:
ἐπὶ τῶν τριάκοντα. ἱερεμίας καὶ ἰεζιὴλ καὶ ἰωνάν,
& iozabad gaderothites eliozi & iarimuth baalia:
καὶ ἰωζαβὰδ ὁ γαδηρωθὶ ἐλιωζὶ καὶ ἰαριμοὺθ βααλία,
& ſamarias & ſaphatias charaphi: eleana &
καὶ σαμαρείας καὶ σαφατίας ὁ χαραφί, ἐλκανὰ καὶ
ieſia & azarel & ioezer & ieſbaam coro-
ἰεσία καὶ ἀζαρὴλ καὶ ἰοεζὲρ καὶ ἰεσβαὰμ οἱ κορί-
te: & ioela & zabadia filii ieroam filii ged-
ται, καὶ ἰωηλὰ καὶ ζαβαδία υἱοὶ ἰεροὰμ υἱοὶ τοῦ γεδ-
dor. & de gad ſeparati ſunt ad dauid
δώρ. καὶ ἀπὸ τοῦ γὰδ διεχωρίσθησαν πρὸς δαυὶδ
in deſerto robuſti fortitudine viri potentie in
ἀπὸ τῆς ἐρήμου δυνατοὶ ἰσχύϊ ἄνδρες δυνάμεως εἰς
bellū ordinati clypeo & haſta: &
πόλεμον παρατασσόμενοι θυρεῷ καὶ δόρατι, καὶ
facies leonum facies eorum: & velo-
πρόσωπα λέοντων τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ κοῦ-
ces vt capree in mōtibus velocitate. ezer
φοι ὡς δορκάδες ἐπὶ τῶν ὀρέων τῷ τάχει. ἔζερ
princeps: abdia ſecūdus: eliab tertius: ma
ὁ ἄρχων, ἀβδία ὁ δεύτερος, ἐλιὰβ ὁ τρίτος, μα-
ſmana quartus: hieremias quintus: ethi ſextus:
σμανὴ ὁ τέταρτος, ἱερεμίας ὁ πέμπτος, ἐθθὶ ὁ ἕκτος,
eliel ſeptimus: ioanan octauus: elſabad no-
ἐλιὴλ ὁ ἕβδομος, ἰωανὰν ὁ ὄγδοος, ἐλσαβὰδ ὁ ἔννα-
nus: hieremias decimus: machabani vndecimus.
τος, ἱερεμίας ὁ δέκατος, μαχαβανὶ ὁ ἑνδέκατος.
iſti de filiis gad principes exercitus vnus
οὗτοι ἐκ τῶν υἱῶν γὰδ ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς εἷς
centū paruus: & magnus ad mille. iſti
τοῖς ἑκατὸν μικρός, καὶ μέγας πρὸς χιλίους. οὗτοι
fuerūt qui trāſierūt iordanem in mēſe pri
ἦσαν οἱ διαβάντες τὸν ἰορδάνην ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώ-
mo: & ipſe erat plenus ſup oēs ri-
τῳ, καὶ αὐτὸς ἦν πεπληρωκὼς ἐπὶ πᾶσαν τὴν κρη-
pas ſuas. & ſecuti ſunt oēs habitā-
πῖδα αὐτοῦ. καὶ ἐξεδίωξαν πάντας τοὺς κατοι-
tes valles ad oriētē & ad occidētē. &
κοῦντας αὐλῶνας εἰς ἀνατολὰς καὶ εἰς δυσμάς. καὶ
venerūt a filiis beniamin & iuda ad auxiliū
ἦλθον ἀπὸ τῶν υἱῶν βενιαμὶν καὶ ἰούδα εἰς βοήθειαν
dauid: & egreſſus ē dauid in occurſum e-
τῷ δαυίδ, καὶ ἐξῆλθε δαυὶδ εἰς ἀπάντησιν αὐ-
is: & rñdit & dixit eis: ſi in pace
τῶν, καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰ εἰς εἰρήνην
veniſtis ad me ad auxiliādū mihi: ſit mihi cor ſup
ἥκατε πρός με βοηθῆσαί μοι, εἴη μοι καρδία ἐφ'
vos in vnitatē. & ſi vt tradatis me aduer
ὑμᾶς εἰς ἕνωσιν. καὶ εἰ τοῦ παραδοῦναί με τοῖς ἐχθ-
ſariis meis nō in veritate manus: videat deus pa-
ροῖς μου οὐκ ἐν ἀληθείᾳ χειρός, ἴδοι ὁ θεὸς τῶν πα-
trum noſtrorum & arguat. & ſpūs induit
τέρων ἡμῶν καὶ ἐλέγξαι. καὶ πνεῦμα ἐνέδυσε τὸν
amaſai principē triginta: & dixit: va-
ἀμασαὶ ἄρχοντα τῶν τριάκοντα, καὶ εἶπε, πο-
de dauid fili ieſſai tu & pplſ tuus in pace:
ρεύου δαυὶδ υἱὸς ἰεσσαὶ σὺ καὶ ὁ λαός σου ἐν εἰρήνῃ,
pax tibi & pax adiutoribus tuis: qm adiuuauit
εἰρήνη σοι καὶ εἰρήνη τοῖς βοηθοῖς σου, ὅτι ἐβοήθησέ
te deus tuus. & ſuſcepit eos
σοι ὁ θεός σου. καὶ προσεδέξατο αὐτούς

& ioas filii ſamaa: gabaathites & iazibel
& phalleth filii aſmoth
& baracha & iehu
anatothites: ſamaias
quoque gabaōites fortiſ-
ſimus inter triginta: &
ſup triginta: hieremias
& iezichel & iohannan
& ieſabad gaderothites
eluzai & hierimut & ba
alia & ſamaia
& ſaphatia araphites.
Helcana & ieſia
& azarhel & ioezer &
ieſbaan de carein
Ioela quoque & zabadia
filii ieroam de
gedor. Sed & de gaddi
trāſfugerūt ad dd cū la
teret in deſerto viri ro-
buſtiſſimi &
pugnatores optimi te-
nentes clypeū & haſtā.
Facies eorū qſi facies le
onis: & veloces qſi capre
in mōtibus. Ezer prin
ceps: obdias
ſecūdus: eliab tertius:
maſmana
quartus hieremias qui
tus: ethi
ſextus: heliel ſeptimus:
iohannan
octauus: helzebad no
nus hieremias
decimus: bachanai vn
decimus.
Hi de filiis gad princi-
pes exercitus.
Nouiſſimus cētū militi
bus pr̄erat: & maximus mil
le. Iſti ſunt qui tranſie-
runt
iordanem menſe pri-
mo quando
inundare cōſueuit ſup
ripas ſuas: & oēs fuga
uerūt qui morabātur in
vallibus ad oriētalē plagā
& occidētalē. Venerūt
autem & de beniamin
& de iuda ad preſidiū in
quo morabatur dauid.
Egreſſuſque eſt dd ob-
uiam eis: & ait.
Si pacifice veniſtis ad
me: vt auxiliemini mi
hi: cor meum iūgatur
vobis.
Si aūt inſidiamini mihi
pro aduerſariis meis cū
ego iniqtatē in manibus
nō habeā: videat deus
patrū nr̄orū & iudicet.
Spūs vero dn̄i iduit ama
ſai pricipē iter triginta: &
ait. tui ſumus o dd̄ & tecū
filii iſai. Pax pax tibi:
& pax adiutoribus tuis.
Te enim adiuuat deus
tuus. Suſcepit ergo eos

ויואש בני השמעה הגבעתי ויזואל
ופלט בני עזמות וברכה ויהוא
הענתתי׃ וישמעיה הגבעוני גבור
בשלשים ועל השלשים׃ וירמיה
ויחזיאל ויוחנן ויוזבד הגדרתי׃
אלעוזי וירימות ובעליה ושמריהו
ושפטיהו החרופי׃ אלקנה וישיהו
ועזראל ויועזר וישבעם הקרחים׃
ויועאלה וזבדיה בני ירחם מן
הגדור׃ ומן הגדי נבדלו אל דויד
למצד מדברה גברי החיל אנשי
צבא למלחמה ערכי צנה ורמח
ופני אריה פניהם וכצבאים על
ההרים למהר׃ עזר הראש עבדיה
השני אליאב השלשי׃ משמנה
הרביעי ירמיה החמשי׃ עתי
הששי אליאל השבעי׃ יוחנן
השמיני אלזבד התשיעי׃ ירמיהו
העשירי מכבני עשתי עשר׃
אלה מבני גד ראשי הצבא
אחד למאה הקטן והגדול לאלף׃
אלה הם אשר עברו את
הירדן בחדש הראשון והוא
ממלא על כל גדותיו ויבריחו
את כל העמקים למזרח
ולמערב׃ ויבאו מן בני בנימן
ויהודה עד למצד לדויד׃ ויצא
דויד לפניהם ויען ויאמר להם
אם לשלום באתם אלי לעזרני
יהיה לי עליכם לבב ליחד
ואם לרמותני לצרי בלא חמס
בכפי ירא אלהי אבותינו
ויוכח׃ ורוח לבשה את עמשי
ראש השלושים לך דויד ועמך
בן ישי שלום שלום לך ושלום
לעזרך כי עזרך אלהיך ויקבלם

בדל · דבר גבר · צנן · פנה ארה · צבה · שנה שלש · רבע חמש · שנה תשע · עשר · גדל · מלא גדה · ברח זרח · ערב בוא · פנה ענה · אמר בוא · היה · רמה צור · ראה · יכח · קבל

דויד ויתנם בראשי הגדוד ׃
וממנשה נפלו על דויד בבאו
עם פלשתים על שאול
למלחמה ולא עזרם כי בעצה
שלחהו סרני פלשתים לאמר
בראשינו יפול אל אדניו שאול ׃
בלכתו אל ציקלג נפלו עליו
ממנשה עדנח ויוזבד וידיעאל
ומיכאל ויוזבד ואליהוא וצלתי
ראשי האלפים אשר למנשה ׃
והמה עזרו עם דויד על הגדוד
כי גבורי חיל כלם ויהיו שרים
בצבא ׃ כי לעת יום ביום יבאו
על דויד לעזרו עד למחנה גדול
כמחנה אלהים ׃ ואלה מספרי
ראשי החלוץ לצבא באו על
דויד חברונה להסב מלכות
שאול אליו כפי יהוה ׃ בני
יהודה נשאי צנה ורמח ששת
אלפים ושמונה מאות חלוצי
צבא ׃ מן בני שמעון גבורי חיל
לצבא שבעת אלפים ומאה ׃
מן בני הלוי ארבעת אלפים
ושש מאות ׃ ויהוידע הנגיד
לאהרן ועמו שלשת אלפים
ושבע מאות ׃ וצדוק נער גבור
חיל ובית אביו שרים עשרים
ושנים ׃ ומן בני בנימן אחי
שאול שלשת אלפים ועד הנה
מרביתם שמרים משמרת בית
שאול ׃ ומן בני אפרים עשרים
אלף ושמונה מאות גבורי חיל
אנשי שמות לבית אבותם ׃
ומחצי מטה מנשה שמונה
עשר אלף אשר נקבו בשמות
לבוא להמליך את דויד ׃ ומבני

dauid & conſtituit principes turme. Porro de manaſſe trāſfugerūt ad dd̄ qn̄ veniebat cū philiſtijm aduerſus ſaul vt pugnaret: & non dimicauit cū eis: qa inito cōſilio remiſerūt eū principes philiſtinoꝝ dicentes. Periculo capitis nr̄i reuertetur ad dn̄ʒ ſuū ſaul. Qn̄ igr̄ reuerſus ē in ſicelech trāſfugerūt ad eum de manaſſe ednas ioſabad: & iedihel & michael & ednas & iozabath heliu & ſalathi: principes milium in manaſſe. Hi p̄buerūt auxiliū dd̄ aduerſus latrunculos. Oēs eni erāt viri fortiſſimi: & facti ſūt pricipes in exercitu. Sed & p ſingulos dies veniebant ad dd̄ ad auxiliandū ei: vſqʒ dū fieret grādis numerus q̄ſi exercit⁹ dei. Iſte quoqʒ eſt nūerus principū exercitus qui venerunt ad dauid cū eſſet in hebrō vt transferrent regnū ſaul ad eum iuxta verbum domini. Filii iuda portantes clypeū & haſtam ſex milia octingenti expediti ad preliū. De filiis ſymeon virorū fortiſſimoꝝ ad pugnādum ſeptem milia centum. De filiis leui: q̄ttuor milia ſexcenti. Ioiada quoqʒ princeps de ſtirpe aaron & cum eo tria milia ſeptingenti. Sadoch etiā puer egregie indolis & domus pr̄is eius principes viginti duo. De filiis autē beniamin fratribus ſaul tria milia. Magna eni pars eorū adhuc ſeq̄batur domū ſaul. Porro de filiis ephraim viginti milia octingenti: fortiſſimi robore viri nomiati in cognationibus ſuis. & ex dimidia tribu manaſſe decē & octo milia ſinguli per nomina ſua: venerūt vt cōſtituerēt regē dd̄. De filiis quoqʒ

dauid: τ cōſtituit eos principes turma
δαυίδ, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν δυνά-
rum. τ de manaſſe trāſfugerunt ad dauid veni
μεων. καὶ ἀπὸ μανασσῆ προσεχώρησαν πρὸς δαυὶδ ἐρχο-
ente eo cū philiſtijm venietib⁹ ɔtra ſaul
μένου αὐτοῦ μετὰ ἀλλοφύλων τῶν ἐλθόντων ἐπὶ σαοὺλ
ad bellum. τ nō auxiliat⁹ eſt eis dd: qm̄
εἰς πόλεμον. καὶ οὐκ ἐβοήθησεν αὐτοῖς δαυίδ, ὅτι
in cōſilio fuerunt principes philiſtinoꝝ dicen
ἐν βουλῇ ἐγένοντο οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων λέγον-
tes: in capitibus nr̄is reuertetur ad do
τες, ἐν ταῖς κεφαλαῖς ἡμῶν ἐπιστρέψει πρὸς τὸν κύ-
minū ſuū ſaul: τ dimiſerunt eū: τ cū
ριον αὐτοῦ σαούλ, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτόν. καὶ ἐν τῷ
veniret dauid in ſecelag: trāſfugerūt
πορεύεσθαι τὸν δαυὶδ εἰς σεκελάγ, προσεχώρησαν
ad eū de manaſſe: edna τ iozabad τ iadiel
αὐτῷ ἀπὸ μανασσῆ, ἐδνὰ καὶ ἰωζαβὰδ καὶ ἰαδιὴλ
τ michael: τ iozabad τ heliu τ ſalathi
καὶ μιχαήλ, καὶ ἰωζαβὰδ καὶ ἐλιοὺ καὶ σαλαθὶ οἱ
principes milium q̄ manaſſe. τ hi
ἄρχοντες τῶν χιλιάδων τῶν τοῦ μανασσῆ. καὶ αὐ-
auxiliati ſunt dauid cōtra latrūculos: qm̄
τοὶ συνεμάχησαν τῷ δαυὶδ ἐπὶ τοῦ γεδούρ, ὅτι
robuſti fortitudine oēs hi. τ facti ſūt princi
δυνατοὶ ἰσχύϊ πάντες αὐτοί. καὶ ἐγένοντο ἄρχον-
pes exercitui in virtute: qm̄ per tēpus di
τες τῇ στρατείᾳ ἐν δυνάμει, ὅτι κατὰ καιρὸν ἡμέ-
ei in diem veniebāt ad dauid vt auxiliarēt
ρας εἰς ἡμέραν ἤρχοντο πρὸς δαυὶδ τοῦ βοηθῆσαι
ei ſic in caſtra magna: ſicut caſtra
αὐτῷ ὡς εἰς παρεμβολὴν μεγάλην, ὡς παρεμβολὴ
dei. τ hec nomina principum exer
θεοῦ. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων τῆς στρα-
citus q̄ venerūt ad dauid in chebron: vt
τείας τῶν ἐλθόντων πρὸς δαυὶδ εἰς χεβρών, τοῦ
trāſferrēt regnum ſaul ad eū iuxta
ἐπιστρέψαι τὴν βασιλείαν σαοὺλ πρὸς αὐτὸν κατὰ
verbū dn̄i. τ hic numer⁹: filij iuda
τὸν λόγον κυρίου. καὶ οὗτος ὁ ἀριθμός, υἱοὶ ἰούδα
portātes clypeū τ haſtā ſex milia τ octingenti
αἴροντες θυρεὸν καὶ δόρυ ἑξακισχίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι
armati robore. de filijs ſymeon robuſti
καθωπλισμένοι δυνάμει. τῶν υἱῶν συμεὼν δυνατοὶ
fortitudine ad pugnam ſeptē milia τ centū. τ
ἰσχύϊ εἰς παράταξιν ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. καὶ
de filijs leui: quattuor milia τ ſexcenti. τ
τῶν υἱῶν λευί, τετρακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. καὶ
ioada dux aarō: τ cum eo tria mi
ἰωαδὰ ὁ ἡγούμενος τῷ ἀαρών, καὶ μετ' αὐτοῦ τρισχί-
lia τ ſeptingenti. τ ſadduc iuuenis potens for
λιοι καὶ ἑπτακόσιοι. καὶ σαδδοὺκ νέος δυνατὸς ἰσ-
titudine: τ domus patris ei⁹ viginti
χύϊ, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἴκοσι
τ duo principes. τ de filijs beniamin
καὶ δύο ἄρχοντες. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν βενιαμὶν τῶν
fratribus ſaul: tria milia τ vſqʒ nūc
ἀδελφῶν σαούλ, τρισχίλιοι καὶ ἕως τοῦ νῦν οἱ
plurimi eorū cuſtodiebāt cuſtodiā dom⁹ ſaulis.
πλεῖστοι αὐτῶν ἐφύλασσον τὴν φυλακὴν οἴκου σαούλ.
τ de filijs ephraim: viginti milia τ octin
καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραΐμ, εἴκοσι χιλιάδες καὶ ὀκτα-
genti potentes fortitudine viri noīati per domos co
κόσιοι δυνατοὶ ἰσχύϊ ἄνδρες ὀνομαστοὶ κατ' οἴκους πα-
gnationū ſuaꝝ. τ ex dimidia tribu manaſ
τριῶν αὐτῶν. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασ-
ſe: decē τ octo milia: noīati in
σῆ, ὀκτωκαίδεκα χιλιάδες, οἱ ὀνομασθέντες ἐν
nomine vt venirent ad cōſtituendū regē
ὀνόματι τοῦ παραγενέσθαι τοῦ βασιλεῦσαι τὸν
dauid. τ de filijs
δαυίδ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν

D 1.Reg. 19.b.

E

F

iſſachar: qui cognoſcūt prudētiā in tempora: co
ἰσσάχαρ, γινώσκοντες σύνεσιν εἰς τοὺς καιρούς, γι-
gnoſcentes qd faciet iſrael in pricipatus eorū du
νώσκοντες τί ποιήσει ἰσραὴλ εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν δια-
centi: et omnes fratres eorum cum eis. et
κόσιοι, καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν μετ' αὐτῶν. καὶ
de zabulon qui egrediebātur ad prelium bel
ἀπὸ ζαβουλὼν ἐκπορευόμενοι εἰς παράταξιν πολέ-
li in oībus armis bellicis quinquaginta mi
μου ἐν πᾶσι σκεύεσι πολεμικοῖς πεντήκοντα χιλιά-
lia ad auxiliādū dauid: neqʒ cum corde et cor
δες βοηθῆσαι τῷ δαυίδ, οὐδὲ μετὰ καρδίας καὶ καρ-
de. et de nephthali: principes mille: et cum
δίας. καὶ ἀπὸ νεφθαλεί, ἄρχοντες χίλιοι, καὶ μετ'
eis in clypeis et haſtis triginta et ſeptē
αὐτῶν ἐν θυρεοῖς καὶ δόρασιν τριάκοντα καὶ ἑπτὰ
milia. et de dan: preparati ad
χιλιάδες. καὶ ἀπὸ τοῦ δάν, παρατασσόμενοι εἰς
prelium viginti et octo milia et ſexcenti. et
πόλεμον εἴκοσι καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. καὶ
de aſer: egredientes ad auxiliādū ad pugnā q̄
ἀπὸ ἀσήρ, ἐκπορευόμενοι βοηθῆσαι εἰς πόλεμον τε-
draginta milia. τ de trans ior
σσαράκοντα χιλιάδες. καὶ ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορ-

G

danem de rubē τ gad et de dimidia tri
δάνου ἀπὸ ῥουβὴν καὶ γὰδ καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυ-
bu manaſſe: in oībus armis bellicis in forti
λῆς μανασσῆ, ἐν πᾶσι σκεύεσι πολεμικοῖς ἐν δυνά-
tudine centū viginti milia. oēs iſti viri bel
μει ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες. πάντες οὗτοι ἄνδρες πο-
latores: ordinati in acie: in ala
λεμισταί, παρατασσόμενοι ἐν παρατάξει, ἐν ψυχῇ
pacifica venerūt in chebrō vt cōſtituerēt regē dauid
εἰρηνικῇ ἦλθον εἰς χεβρών, τοῦ βασιλεῦσαι τὸν δαυὶδ
ſup vniuerſū iſrael: τ reliquus iſrael: ani
ἐπὶ πάντα ἰσραήλ, καὶ ὁ κατάλοιπος ἰσραήλ, ψυ-
ma vna vt cōſtituerēt regē dauid. et fuerūt ibi
χὴ μία τοῦ βασιλεῦσαι τὸν δαυίδ. καὶ ἦσαν ἐκεῖ
cum dauid diebus tribus comedētes τ bibentes:
μετὰ δαυὶδ ἡμέρας τρεῖς ἐσθίοντες καὶ πίνοντες,
qm̄ pparauerāt eis fratres eoꝝ: τ con
ὅτι ἡτοίμασαν αὐτοῖς οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, καὶ οἱ ὁμο-
fines eis vſqʒ ad iſſachar τ zabulon τ nephtha
ροῦντες αὐτοῖς ἕως ἰσσάχαρ καὶ ζαβουλὼν καὶ νεφθα-
lim: afferebāt eis in aſinis τ in came
λείμ, ἔφερον αὐτοῖς ἐπὶ τῶν ὄνων καὶ ἐπὶ τῶν καμή-
lis τ in mulis τ in bobus ciba
λων καὶ ἐπὶ τῶν ἡμιόνων καὶ ἐπὶ τῶν μόσχων βρώμα-
ria: farinā palathas vuā paſſā vinū τ oleū: bo
τα, ἄλευρον παλάθας σταφίδας οἶνον καὶ ἔλαιον, μό-
ues τ oues in copiā: qm̄ gaudiū erat
σχους καὶ πρόβατα εἰς πλῆθος, ὅτι εὐφροσύνη ἦν
in iſrael.
τῷ ἰσραήλ.

Ca. 13.

A

ET iniit cōſiliū dauid cum principib⁹ τ
Καὶ ἐβουλεύσατο δαυὶδ μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ
tribunis τ centurionib⁹: τ cū vniuerſis
τῶν χιλιάρχων καὶ ἑκατοντάρχων, καὶ μετὰ παντὸς
ducibus. τ ait dauid omni cetui iſrael
ἡγουμένου. καὶ εἶπεν δαυὶδ πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἰσραήλ,
ſi in vobis bonū: τ a dn̄o deo nr̄o pſpere veniet:
εἰ ἐφ' ὑμῖν ἀγαθόν, καὶ παρὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν εὐοδωθῇ,
mittamus ad fratres nr̄os reli
ἀποστείλωμεν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς ὑπολελειμ-
quos in vniuerſa terra iſrael: τ cū eis ſacerdotes τ
μένους ἐν πάσῃ γῇ ἰσραήλ, καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ
leuite in ciuitatib⁹ poſſeſſionū eoꝝ: τ cōgregen
λευῖται ἐν πόλεσι κατασχέσεων αὐτῶν, καὶ συναχθήτω-
tur ad nos: τ reducam⁹ arcam dei nr̄i
σαν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐπιστρέψωμεν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἡμῶν
ad nos: qm̄ nō q̄ſiuimus eā a dieb⁹ ſaul.
πρὸς ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἐζητήσαμεν αὐτὴν ἀφ' ἡμερῶν σαούλ.

Iſſachar viri eruditi qui nouerāt ſingula tpa ad precipiendū qd facere deberet iſrael principes ducēti. Oīs āt reliq̄ trib⁹ eoꝝ cōſiliū ſeq̄batur. Porro d̄ zabulō q egrediebātur ad preliū & ſtabāt i acie inſtructi armis bellicis: q̄nq̄gīta milia venerūt in auxiliū nō i corde duplici. Et de neptalim prīcipes mille & cū eis īſtructi clypeo & haſta: triginta & ſeptē milia. De dan etiam preparati ad preliū viginti octo milia ſexcenti. Et de aſer egredientes ad pugnā & in acie puocātes: quadraginta milia. Trans iordanē aūt de filiis ruben & de gad & dimidia parte tribus manaſſe: īſtructi armis bellicis: centum viginti milia. Omnes iſti viri bellatores expediti ad pugnandum corde pfecto venerūt in hebrō: vt cōſtituerēt regem dauid ſup vniuerſum iſrael. Sed & oēs reliqui ex iſrl̄ vno corde erant vt rex fieret dauid. Fueruntqʒ ibi apud dauid trib⁹ dieb⁹ comedētes & bibētes. Preparauerāt enim eis frēs ſui. Sed & qui iuxta eos erant vſqʒ iſachar & zabulon & neptalim: afferebāt panes in aſinis & camelis & mulis & bobus ad veſcendum: farinam: palathas: vuā paſſam: vinum: oleū: boues: arietes ad oēm copiā. Gaudiū quippe erat in iſrael.

13. INiit autem cōſilium dauid cū tribunis & cēturionibus & vniuerſis pricipib⁹: & ait ad omnem cetum iſrael. Si placet vobis & a domino deo nr̄o egredietur ſermo quē loquor: mittamus ad fratres nr̄os reliquos in vniuerſas regōes iſrl̄ & ad ſacerdotes & leuitas qui habitāt in ſuburbanis vrbium: vt congregētur ad nos & reducamus arcam dei noſtri ad nos. Non enim requiſiuimus eā in diebus ſaul.

יששכר יודעי בינה לעתים לדעת
מה יעשה ישראל ראשיהם
מאתים וכל אחיהם על פיהם ׃
מזבולן יוצאי צבא ערכי מלחמה
בכל כלי מלחמה חמשים אלף
ולעדר בלא לב ולב ׃ ומנפתלי
שרים אלף ועמהם בצנה וחנית
שלשים ושבעה אלף ׃ ומן הדני
ערכי מלחמה עשרים ושמונה
אלף ושש מאות ׃ ומאשר יוצאי
צבא לערך מלחמה ארבעים אלף ׃
ומעבר לירדן מן הראובני והגדי
וחצי שבט מנשה בכל כלי צבא
מלחמה מאה ועשרים אלף ׃ כל
אלה אנשי מלחמה עדרי מערכה
בלבב שלם באו חברונה להמליך
את דויד על כל ישראל וגם כל
שרית ישראל לב אחד להמליך
את דויד ׃ ויהיו שם עם דויד ימים
שלושה אכלים ושותים כי הכינו
להם אחיהם ׃ וגם הקרובים
אליהם עד יששכר וזבולן
ונפתלי מביאים לחם בחמורים
ובגמלים ובפרדים ובבקר מאכל
קמח דבלים וצמוקים ויין ושמן
ובקר וצאן לרב כי שמחה
בישראל ׃ Cap. xiij. ויועץ
דויד עם שרי האלפים והמאות
לכל נגיד ׃ ויאמר דויד לכל קהל
ישראל אם עליכם טוב ומן יהוה
אלהינו נפרצה נשלחה על
אחינו הנשארים בכל ארצות
ישראל ועמהם הכהנים והלוים
בערי מגרשיהם ויקבצו אלינו ׃
ונסבה את ארון אלהינו אלינו
כי לא דרשנהו בימי שאול ׃

ויאמרו כל הקהל לעשות כן כי אמר עשה
ישר הדבר בעיני כל העם :
ויקהל דויד את כל ישראל מן קהל
שיחור מצרים ועד לבא חמת בוא
להביא את ארון האלהים מקרית בוא
יערים : ויעל דויד וכל ישראל עלה
בעלתה אל קרית יערים אשר
ליהודה להעלות משם את ארון
האלהים יהוה יושב הכרובים ישב כרב
אשר נקרא שם : וירכיבו את קרא רכב
ארון האלהים על עגלה חדשה
מבית אבינדב ועזא ואחיו נהגים
בעגלה : ודויד וכל ישראל
משחקים לפני האלהים בכל עז שחק פנה
ובשירים ובכנרות ובנבלים עזז שור
ובתפים ובמצלתים ובחצצרות : תפף צלל חצר
ויבאו עד גרן כידן וישלח עזא בוא שלח
את ידו לאחז את הארון כי ארן
שמטו הבקר : ויחר אף יהוה חרה
בעזא ויכהו על אשר שלח נכה
ידו על הארון וימת שם לפני מות
האלהים : ויחר לדויד כי פרץ יהוה
פרץ בעזא ויקרא למקום ההוא קרא קום
פרץ עזא עד היום הזה : ויירא ירא
דויד את האלהים ביום ההוא
לאמר היך אביא אלי את ארון בוא
האלהים : ולא הסיר דויד את סור
הארון אליו אל עיר דויד ויטהו נטה
אל בית עבד אדם הגתי : וישב ארון
האלהים עם בית עבד אדם בביתו
שלשה חדשים ויברך יהוה את ברך
בית עבד אדם ואת כל אשר לו :

Cap. xiiij

וישלח חירם מלך צר שלח
מלאכים אל דויד ועצי ארזים וחרשי לאך
קיר וחרשי עצים לבנות לו בית : בנה
וידע דויד כי הכינו יהוה למלך על כון

Et rñdit vniuerſa multitudo vt ita fieret. Placuerat enim ſermo omni populo. Congregauit ergo dauid cunctum iſrael a ſior egypti vſq; dũ ingrediaris emath vt adduceret arcã dei de cariathiarim. Et aſcẽdit dauid & omnis vir iſrael ad collem cariathiarim qui eſt in iuda vt afferret ĩde arcam domini dei ſedentis ſuper cherubim vbi inuocatum eſt nomen ei9. Impoſuerũtq; arcam dei ſuper plauſtrum nouum de domo aminadab. Oza aũt & fr̃ ei9 minabant plauſtrum. Porro dauid & vniuerſus iſrael ludebant corã deo omni virtute in canticis & in citharis & pſalteriis & tympanis & cymbalis & tubis. Cũ ãt peruenilſet ad areã chidõ: tetendit oza manum ſuam vt ſuſtentaret arcã: bos quippe laſciuiẽs paululũ icliauerat eã. Irat9 ẽ itaq; dñs contra ozã & percuſſit eum eo q tetigiſſet arcam: & mortuus eſt ibi coram deo. Cõtriſtatuſq; eſt dauid eo q diuiſiſſet domin9 ozam: vocauitq; locũ illum diuiſio oze vſq; in preſentem diem. Et timuit deum tunc temporis dicẽs. Quõ poſſum ad me introducere arcam dei? Et ob hãc cauſam non adduxit eam ad ſe: hoc ẽ in ciuitatẽ dauid: ſed auertit in domũ obededõ gethei. Manſit ergo arca dei in domo obededõ tribus mẽſibus: & bñdixit dominus domui ei9: & omnib9 que habebat. 14.

Miſit quoq; hyram rex tyri nũcios ad dd: & ligna cedrina & artifices pietum lignorũmq; vt edificarẽt ei domũ cognouitq; dd eo q cõfirmaſſet eũ dñs in regẽ ſup

τ dixit vniuerſa multitudo vt facerẽt ita:
καὶ εἶπε πᾶσα ἡ ἐκκλησία τοῦ ποιῆσαι οὕτως,
qm̃ rectus ſmo in oculis totius ppl̃i.
ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ.
τ congregauit dauid cunctũ iſrael a
καὶ ἐξεκκλησίασε δαυὶδ τὸν πάντα ἰσραὴλ ἀπὸ
terminis egypti τ vſq; ad introitũ emath: vt ad
ὁρίων αἰγύπτου καὶ ἕως εἰσόδου ἀμὰθ, τοῦ εἰσ-
duceret arcam dei de ciuitate iarim. τ
ενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐκ πόλεως ἰαρείμ. καὶ
aſcẽdit dauid τ oĩs vir iſrael in cariathia-
ἀνέβη δαυὶδ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς καριαθια-
rim: q̃ eſt iuda: vt adducerẽt illinc
ρείμ, ἥ ἐστι τοῦ ἰούδα, τοῦ ἀγαγεῖν ἐκεῖθεν τὴν
arcam dei dñi ſedentis ſup cherubim:
κιβωτὸν θεοῦ κυρίου τοῦ καθημένου ἐπὶ χερουβίμ,
vbi inuocatũ ẽ nomẽ eius ibi. τ impoſuerũt
οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν
arcam dei ſup plauſtrũ nouũ: de domo
τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἅμαξαν καινήν, ἐξ οἴκου
abinadab. τ oza τ fratres eius ducebãt
ἀβιναδάβ. καὶ ὀζὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἦγον
plauſtrũ: τ dauid τ oĩs iſrael ludẽ-
τὴν ἅμαξαν, καὶ δαυὶδ καὶ πᾶς ἰσραὴλ παίζον-
tes coram deo: in omĩ virtute τ in
τες ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ ἐν
cãticis τ in cytharis τ in pſalteriis τ in tym
ᾠδαῖς καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν τυμ-
panis τ in cymbalis τ in tubis: τ venerũt vſq; ad arcam chedon. τ tetendit oza
πάνοις καὶ ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν σάλπιγξιν, καὶ ἦλ-
θον ἕως τῆς ἅλωνος χαιδὼν. καὶ ἐξέτεινεν ὀζὰ τὴν
manũ ſuã vt ſuſtẽtaret arcam: qm̃ inclinauit eam vitulus. τ iratus ẽ ira dñs ↄtra
χεῖρα αὐτοῦ τοῦ κατασχεῖν τὴν κιβωτὸν, ὅτι ἐξέ-
κλινεν αὐτὴν ὁ μόσχος. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος ἐπὶ
oza: τ percuſſit eũ ibi: qm̃ tetendit
ὀζᾶ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐκεῖ, διὰ τὸ ἐκτεῖναι τὴν
manũ ſuã in arcam: τ mortu9 eſt ibi
χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ
coram deo. τ cõtriſtat9 ẽ dauid: qm̃ di-
ἀπέναντι τοῦ θεοῦ. καὶ ἠθύμησε δαυὶδ, ὅτι διέ-
uiſit dñs inciſionẽ in oza: pp̃ hoc vocauit
κοψε κύριος διακοπὴν ἐν ὀζᾶ, διὰ τοῦτο ἐκάλεσεν
nomẽ loci illius inciſionẽ oza vſq; ad
τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου διακοπὴν ὀζᾶ ἕως τῆς
diem hanc. τ timuit dauid deũ in
ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐφοβήθη δαυὶδ τὸν θεὸν ἐν τῇ
die illa dicẽs: quõ introducã ad meipſum
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγων, πῶς εἰσοίσω πρὸς ἐμαυτὸν τὴν
arcam dei? τ nõ adduxit dauid
κιβωτὸν τοῦ θεοῦ; καὶ οὐκ ἀπέστρεψε δαυὶδ τὴν
arcam dei ad ſe in ciuitatẽ dauid:
κιβωτὸν τοῦ θεοῦ πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν δαυὶδ,
τ auertit eam in domũ obed edom geth
καὶ ἐξέκλινεν αὐτὴν εἰς οἶκον ὀβὴδ ἐδὼμ τοῦ γεθ-
thei. τ manſit arca dei in domo
θαίου. καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ἐν οἴκῳ
obed edom in domo ſua mẽſib9 tribus. τ
ὀβὴδ ἐδὼμ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μῆνας τρεῖς. καὶ
bñdixit dñs domui obed edom τ oĩbus
εὐλόγησε κύριος τὸν οἶκον ὀβὴδ ἐδὼμ καὶ πάντα
ſuis.
τὰ αὐτοῦ.

Ca.24.

Et miſit chiram rex tyri nuncios
Καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ, βασιλεὺς τύρου ἀγγέλους
ad dauid τ ligna cedrina: τ artifices parietũ:
πρὸς δαυὶδ καὶ ξύλα κέδρινα, καὶ τέκτονας τοίχων,
τ artifices lignoꝝ: vt edificarẽt ei domũ. τ cognouit
καὶ τέκτονας ξύλων, τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον. καὶ ἔγνω
dauid: q cõfirmauit eũ dñs in regem ſup
δαυὶδ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτὸν κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ

B
C 1.Reg. 6.a.
D
A 2.Re. 5.a.

B
iſrael: τ q auctũ ẽ in altitudinẽ regnũ ſuũ
ἰσραὴλ, καὶ ὅτι ηὐξήθη εἰς ὕψος ἡ βασιλεία αὐτοῦ
pp̃ ppl̃m ſuũ iſrael. τ accepit dauid
διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸν ἰσραήλ. καὶ ἔλαβεν δαυὶδ
adhuc vxores in hieruſalem: τ nati ſunt ei
ἔτι γυναῖκας ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐτέχθησαν αὐτῷ
filii τ filie. τ hec noĩa eorũ
υἱοὶ καὶ θυγατέρες. καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν
qui nati ſunt ei in hieruſalem: ſamaa τ
τῶν τεχθέντων αὐτῷ ἐν ἱερουσαλὴμ, σαμαὰ καὶ
ſobab nathan τ ſalomon τ iebaar: τ eliſue
σωβὰβ ναθὰν καὶ σαλομὼν καὶ ἰεβαάρ, καὶ ἐλισοὺ
B
τ eliphalet τ nage τ naphec τ iaphia: τ
καὶ ἐλιφαλὲτ καὶ ναγὲ καὶ ναφὲκ καὶ ἰαφία, καὶ
eliſama τ baaliada τ eliphalat. τ audierũt
ἐλισαμὰ καὶ βααλιαδὰ καὶ ἐλιφαλάτ. καὶ ἤκουσαν
philiſtijm q vnct9 fuit dauid in regem ſup
οἱ ἀλλόφυλοι ὅτι ἐχρίσθη δαυὶδ εἰς βασιλέα ἐπὶ
vniuerſũ iſrael: τ aſcenderũt oẽs philiſtijm
πάντα ἰσραήλ, καὶ ἀνέβησαν πάντες οἱ ἀλλόφυλοι
vt q̃rerẽt dauid. τ audiuit dauid τ egreſſus ẽ
ζητῆσαι τὸν δαυίδ. καὶ ἤκουσε δαυὶδ καὶ ἐξῆλθεν
in occurſum eis. τ philiſtijm venerũt τ diffu
εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἦλθον, καὶ ἐξε-
ſi ſunt in valle gigãtum. τ cõſuluit
χύθησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν γιγάντων. καὶ ἠρώτησε
dauid per deũ dicẽs: ſi aſcẽdã cõtra phi-
δαυὶδ διὰ τοῦ θεοῦ λέγων, εἰ ἀναβῶ ἐπὶ τοὺς ἀλ-
liſteos: τ ſi trades eos in ma
λοφύλους, καὶ εἰ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖ-
C
nus meas? τ dixit ei dñs: aſcẽde τ dabo
ράς μου; καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος, ἀνάβηθι καὶ δώσω
eos in manus tuas. τ aſcẽdit in baal pha
αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς σου. καὶ ἀνέβη εἰς βαὰλ φα-
raſin: τ percuſſit eos dauid ibi. τ dixit
ρασίν, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς δαυὶδ ἐκεῖ. καὶ εἶπεν
dauid: diuiſit dñs inimicos meos ĩ manu mea:
δαυίδ, διέκοψε κύριος τοὺς ἐχθρούς μου ἐν χειρί μου,
ſicut diuiſionẽ aque. idcirco vocauit nomẽ
ὡς διακοπὴν ὕδατος. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα
loci illius diuiſio baal pharaſin. τ re-
τοῦ τόπου ἐκείνου διακοπὴ βαὰλ φαρασίν. καὶ ἐγ-
liquerunt ibi philiſtijm deos ſuos. τ
κατέλιπον ἐκεῖ οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς θεοὺς αὐτῶν. καὶ
dixit dauid: τ cõbuſti ſunt in igne. τ addide-
εἶπε δαυίδ, καὶ ἐνεπρήσθησαν ἐν πυρί. καὶ προσέθεν-
D
runt iterũ philiſtijm: τ diffuſi ſunt in valle
το ἔτι οἱ ἀλλόφυλοι, καὶ ἐξεχύθησαν ἐν τῇ κοιλάδι
gigantum. τ interrogauit iterũ dauid in deo. τ
τῶν γιγάντων. καὶ ἠρώτησεν ἔτι δαυὶδ ἐν θεῷ. καὶ
dixit ei deus: nõ ibis poſt eos: re
εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός, οὐ πορεύσῃ ὀπίσω αὐτῶν, ἀπο-
uertere ab eis. τ venies ↄtra eos prope piros
στρέφου ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἥξεις αὐτοῖς πλησίον τῶν ἀπίων
τ erit cũ audieris vocem terremotũ a cacu
καὶ ἔσται ἐν τῷ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς τοῦ σεισμοῦ ἀπ'
mine pirorũ: tunc egredieris in bellum:
ἄκρου τῶν ἀπίων, τότε ἐξελεύσῃ εἰς τὸν πόλεμον,
qm̃ egreſſus ẽ deus ante te: vt percutiat
ὅτι ἐξῆλθεν ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου, τοῦ πατάξαι τὴν
caſtra philiſtijm. τ fecit dauid
παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ἐποίησε δαυὶδ
ſicut preceperat ei deus. τ percuſſit
καθὼς ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός. καὶ ἐπάταξε τὴν
caſtra philiſtijm a gabaon vſq; ga
παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων ἀπὸ γαβαὼν ἕως γα-
zera. τ egreſſũ ẽ nomẽ dauid in oĩbus
ζηρᾶ. καὶ ἐξῆλθε τὸ ὄνομα δαυὶδ ἐν πάσαις ταῖς
terris: τ dñs dedit pauorẽ eius ſup
γαίαις, καὶ κύριος ἔδωκεν τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ
omnes gentes.
πάντα τὰ ἔθνη.

Ca.15.

iſrael: & ſublimatum ẽ regnum ſuum ſuper ppl̃m eius iſrael. Accepit quoq; dd alias vxores in hieruſalem: genuitq; filios & filias. Et hec nomina eorum qui nati ſunt in hieruſalem. Samma & ſobab nathan & ſalomon iebar eliſu & eliphalech noga quoq; & napheg & iaphie eliſama & baliada & eliphaleth. Audientes autẽ philiſtiim eo q vnct9 eſſet dauid in regem ſup vniuerſũ iſrl: aſcenderunt omnes vt quererent eum. Quod cum audiſſet dd egreſſus eſt obuiam eis. Porro philiſtiim venientes diffuſi ſunt in valle raphaim. Conſuluitq; dauid deum dicens. Si aſcẽdam ad philiſteos & ſi trades eos ĩ manu mea? Et dixit ei dñs. Aſcende & tradã eos in manu tua. Cũq; illi aſcẽdiſſet in baalpharaſim pcuſſit eos ibi dd & dixit. Diuiſit deus inimicos meos per manũ meam ſicut diuiduntur aque: & idcirco vocatũ ẽ nomẽ illi9 loci baalpharaſim. Dereliqueruntq; ibi deos ſuos: quos da uid iuſſit exuri. Alia etiam vice philiſtiim irruerũt & diffuſi ſũt ĩ valle. Cõſuluit q; rurſum dauid deum: & dixit ei deus. Nõ aſcẽdas poſt eos: recede ab eis & venies contra illos ex aduerſo pirorum. Cumq; audieris ſonitũ gradientis in cacumine pirorum: tunc egredieris ad bellum. Egreſſus eſt enim deus ante te vt percutiat caſtra philiſtiim. Fecit ergo dauid ſicut preceperat ei deus: & percuſſit caſtra philiſtinoꝝ de gabaon vſq; gazera. Diuulgatũq; eſt nomẽ dd in vniuerſis regiõibus: & dñs dedit pauorem eius ſuper omnes gentes. 15

ישראל כי נשאת למעלה מלכותו עלה
בעבור עמו ישראל : ויקח דויד עוד עבר לקח
נשים בירושלם ויולד דויד עוד נשה ילד
בנים ובנות : ואלה שמות יי בנה
הילודים אשר היו לו בירושלם היה
שמוע ושובב נתן ושלמה :
ויבחר ואלישוע ואלפלט : ונגה
ונפג ויפיע : ואלישמע ובעלידע
ואליפלט : וישמעו פלשתים כי שמע
נמשח דויד למלך על כל ישראל משח
ויעלו כל פלשתים לבקש את עלה
דויד וישמע דויד ויצא לפניהם : פנה
ופלשתים באו ויפשטו בעמק בוא פשט
רפאים : וישאל דויד באלהים שאל
לאמר האעלה על פלשתים עלה
ונתתם בידי ויאמר לו יהוה עלה נתן אמר
ונתתים בידך : ויעלו בבעל פרצים
ויכם שם דויד ויאמר דויד נכה
פרץ האלהים את אויבי בידי איב
כפרץ מים על כן קראו שם
המקום ההוא בעל פרצים : ויעזבו קום עזב
שם את אלהיהם ויאמר דויד
וישרפו באש : ויסיפו עוד שרף יסף
פלשתים ויפשטו בעמק : וישאל פשט שאל
עוד דויד באלהים ויאמר לו
האלהים לא תעלה אחריהם
הסב מעליהם ובאת להם ממול סבב בוא
הבכאים : ויהי כשמעך את קול היה
הצעדה בראשי הבכאים אז
תצא במלחמה כי יצא האלהים יצא לחם
לפניך להכות את מחנה יי פנה נכה
פלשתים : ויעש דויד כאשר חנה עשה
צוהו האלהים ויכו את מחנה נכה
פלשתים מגבעון ועד גזרה : ויצא
שם דויד בכל הארצות ויהוה
נתן את פחדו על כל הגוים :

Capy.x.

ויעש לו בתים בעיר דויד
בית כון ויכן מקום לארון האלהים ויט לו
קום ארן אהל׃ אז אמר דויד לא לשאת
נטה נשא את ארון האלהים כי אם הלוים
כי בם בחר יהוה לשאת את
ארון יהוה ולשרתו עד עולם׃
קהל ויקהל דויד את כל ישראל אל
עלה ירושלם להעלות את ארון יהוה
קום כון אל מקומו אשר הכין לו׃ ויאסף
אסף דויד את בני אהרן ואת הלוים׃
שור לבני קהת אוריאל השר ואחיו
מאה ועשרים׃ לבני מררי עשיה
מאה השר ואחיו מאתים ועשרים׃
לבני גרשום יואל השר ואחיו
מאה ושלשים׃ לבני אליצפן
שמעיה השר ואחיו מאתים׃
לבני חברון אליאל השר ואחיו
שמן שמונים׃ לבני עזיאל עמינדב
השר ואחיו מאה ושנים עשר׃
קרא ויקרא דויד לצדוק ולאביתר
הכהנים וללוים לאוריאל
עשיה יואל ושמעיה ואליאל
אמר ועמינדב׃ ויאמר להם אתם ראשי
קדש האבות ללוים התקדשו אתם
עלה ארן ואחיכם והעליתם את ארון
כון יהוה אלהי ישראל אל הכינותי
לו׃ כי למבראשונה לא אתם
פרץ יהוה אלהינו בנו כי לא
שפט דרשנהו כמשפט׃ ויתקדשו
הכהנים והלוים להעלות את
נשא ארון יהוה אלהי ישראל׃ וישאו
בני הלוים את ארון האלהים
כאשר צוה משה כדבר
מוט יהוה בכתפם במטות עליהם׃
שור ויאמר דויד לשרי הלוים
עמד שור להעמיד את אחיהם המשררים

Fecit quoq; ſibi domos in ciuitate dd̄: & edificauit locū arce dei: tetenditq; ei tabernaculū. Tūc dixit dd̄. Illicitū eſt vt a quocunq; portetur arca dei: niſi a leuitis quos elegit dominus ad portandum eam: & ad miniſtrandū ſibi vſq; in eternum. Cōgregauitq; vniuerſum iſrael in ieruſalem: vt afferretur arca domini in locum ſuum quē p̄parauerat ei: necnon & filios aaron & leuitas. De filiis caath: vriel princeps fuit: & frēs eius cētū viginti. De filiis merari: aſaia princeps & fratres eius ducenti viginti. De filiis gerſon: iohel princeps: & fratres ei⁹ centū triginta. De filiis eliſaphan: ſemeias princeps: & frēs eius ducenti. De filiis hebrō: elihel princeps: & frēs eius octoginta. De filiis ozihel: aminadab prīceps: & frēs eius cētū duodecim. Vocauitq; dauid ſadoch & abiathar ſacerdotes & leuitas vriel aſaiam iohel ſemeiam elihel & aminadab: & dixit ad eos. Vos qui eſtis principes familiarū leuiticarum ſanctificamini cū fratribus veſtris: & afferte arcam dn̄i dei iſrael ad locum qui ei preparatus eſt: ne vt a principio qa nō eratis preſentes percuſſit nos dn̄s: ſic & nūc fiat: illicitū quid nobis agentibus. Sanctificati ſunt ergo ſacerdotes & leuite vt portarēt arcā dn̄i dei iſrael. Et tulerūt filii leui arcam dei ſicut preceperat moyſes iuxta verbum dn̄i humeris ſuis in vectibus. Dixitq; dauid principibus leuitarum vt cōſtituerēt de fratribus ſuis cātores

Et fecit ſibi domos in ciuitate dauid: ⁊
Καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ οἴκους ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἡ- A
preparauit locū arce dei: ⁊ fixit ei
τοίμασε τόπον τῇ κιβωτῷ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπηξεν αὐ-
tabernaculū. tūc dixit dauid: nō eſt portare ar-
τῇ σκηνήν. τότε εἶπεν δαυίδ, οὐκ ἔστιν αἴρειν τὴν κι-
cam dei: niſi leuitas: quia eos ele-
βωτὸν τοῦ θεοῦ, ἀλλ᾽ ἢ τοὺς λευίτας, ὅτι αὐτοὺς ἐξέ-
git dn̄s vt portarēt arcam dn̄i: ⁊
λεξατο ὁ κύριος αἴρειν τὴν κιβωτὸν τοῦ κυρίου, καὶ
miniſtrarēt ei vſq; in eternū: ⁊ cōgregauit dauid
λειτουργεῖν αὐτῷ ἕως αἰῶνος, καὶ συνήγαγε δαυίδ
oēm iſrael in hieruſalem: vt afferrent
τὸν πάντα ἰσραὴλ εἰς ἱερουσαλήμ, τοῦ ἀνενεγκεῖν
arcam dn̄i ad locum quē p̄parauit ei.
τὴν κιβωτὸν κυρίου εἰς τὸν τόπον ὃν ἡτοίμασεν αὐ-
⁊ cōgregauit dauid filios aaron ⁊ leui-
καὶ συνήγαγε δαυίδ τοὺς υἱοὺς ἀαρὼν καὶ τοὺς λευί-
tas. de filiis caath: vriel p̄ceps ⁊ fratres
τας. τῶν υἱῶν καάθ, οὐριὴλ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ
eius: centū ⁊ viginti. de filiis merari: aſaia
αὐτοῦ, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τῶν υἱῶν μεραρεί, ἀσαία ὁ
princeps ⁊ fratres eius: ducēti viginti. de fi-
ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, διακόσιοι εἴκοσι. τῶν υἱ-
liis gerſon: ioel p̄iceps ⁊ fratres eius: du-
ῶν γερσών, ἰωὴλ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, δια-
centi triginta. de filiis eliſaphan: ſamea prin-
κόσιοι τριάκοντα. τῶν υἱῶν ἐλισαφάν, σαμεΐα ὁ ἄρ-
ceps ⁊ fratres eius: ducēti. de filiis che-
χων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, διακόσιοι. τῶν υἱῶν χεβ-
bron: eliel princeps ⁊ fratres eius: octogin-
ρών, ἐλιὴλ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὀγδοήκον-
ta. de filiis oziel: aminadab princeps ⁊ fra-
τα. τῶν υἱῶν ὀζιήλ, ἀμιναδὰβ ὁ ἄρχων καὶ οἱ ἀδελ-
tres eius: centū ⁊ duodecim. ⁊ vocauit dauid
φοὶ αὐτοῦ, ἑκατὸν καὶ δεκαδύο. καὶ ἐκάλεσε δαυίδ
ſadoc ⁊ abiathar ſacerdotes ⁊ leui-
τὸν σαδὼκ καὶ τὸν ἀβιαθὰρ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευί-
tas vriel ⁊ aſaia ⁊ ioel ⁊ ſamea ⁊ eli-
τας τὸν οὐρουὴλ καὶ ἀσαία καὶ ἰωὴλ καὶ σαμεΐα καὶ ἐλι-
el ⁊ aminadab: ⁊ dixit eis: vos princi-
ὴλ καὶ ἀμιναδάβ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς οἱ ἄρχον-
pes familiarū leuitarū: ſctificamini vos
τες τῶν πατριῶν τῶν λευιτῶν, ἁγνίσθητε ὑμεῖς
⁊ fratres vr̄i: ⁊ afferte arcam do-
καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, καὶ ἀνοίσατε τὴν κιβωτὸν κυ-
mini dei iſrael: vbi p̄parauit ei: quia nō
ρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, οὗ ἡτοίμασα αὐτῇ, ὅτι οὐκ B
in principio vos eratis p̄parati: percuſſit dn̄s
ἐν τῷ πρότερον ὑμᾶς εἶναι ἑτοίμους, διέκοψε κύριος
deus nr̄ in nobis: quia nō queſiuimus eū in iu-
ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἐζητήσαμεν αὐτὸν ἐν κρί-
dicio. ⁊ ſctificati ſunt ſacerdotes ⁊ leuite vt por-
ματι. καὶ ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἐνεγ-
tarēt arcam dn̄i dei iſrael. ⁊ tulerūt fi-
κεῖν τὴν κιβωτὸν κυρίου θεοῦ ἰσραήλ. καὶ ἦραν οἱ υἱ-
lii leuitarū arcam dei: ſicut preceperat
οὶ τῶν λευιτῶν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ, ὡς ἐνετείλατο
moyſes in verbo dn̄i ſcd̄m ſcripturā in vecti-
μωυσῆς ἐν λόγῳ κυρίου κατὰ τὴν γραφὴν ἐν ἀναφορεῦ-
bus in hūeris ſuis. ⁊ dixit dauid principibus
σιν ἐν ὤμοις αὐτῶν. καὶ εἶπε δαυίδ τοῖς ἄρχουσι τῶν
leuitarū: cōſtituite fratres vr̄os cantores
λευιτῶν, στήσατε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν τοὺς ψαλτῳδοὺς

in organis muſicorū: in naulis ⁊ in lyris ⁊ cym-
A ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν, ἐν νάβλαις καὶ ἐν κινύραις καὶ κυμ-
balis: vt audire faciāt vt exaltarēt in voce in leti-
βάλοις, ἀκουτίζοντες τοῦ ὑψῶσαι ἐν φωνῇ εἰς εὐφρο-
ciam. ⁊ ſteterūt leuite: hemā filius ioel: ⁊ de
σύνην. καὶ ἔστησαν οἱ λευῖται, αἱμὰν υἱὸς ἰωήλ, καὶ ἐκ
fratribus eius aſaph filius barachia: ⁊ de
τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἀσὰφ υἱὸς βαραχία, καὶ ἀπὸ
filiis merari fratris eius ethan fili⁹ ciſei:
τῶν υἱῶν μεραρὶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ αἰθὰν υἱὸς κισαίου,
⁊ cum eis fratres eorū. q̄ in ſcd̄o ordine: za-
καὶ μετ᾽ αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν. οἱ δευτερεύοντες, ζα-
charias fili⁹ ieiel ⁊ ſemiramoth ⁊ iaiel ⁊ ani:
χαρίας υἱὸς ἰεϊὴλ καὶ σεμιραμὼθ καὶ ἰαϊὴλ καὶ ἀνί,
⁊ eliab ⁊ banea ⁊ maaſia ⁊ mattathias
καὶ ἐλιὰβ καὶ βαναία καὶ μαασία καὶ ματταθίας
⁊ eliphal: ⁊ maccania ⁊ obed eddom ⁊ ieel
καὶ ἐλιφαλά, καὶ μακκανία καὶ ὠβὴδ ἐδδὼμ καὶ ἰεϊὴλ
ianitores. ⁊ cātores: heman aſaph hetham in cym-
οἱ πυλωροί. καὶ οἱ ᾠδοί, αἱμὰν ἀσὰφ αἰθὰμ ἐν κυμ- C
balis eneis vt audire faciāt: ⁊ zacharias ⁊
βάλοις χαλκοῖς τοῦ ἀκουτίσαι, καὶ ζαχαρίας καὶ
oziel ⁊ ſemiramoth ⁊ ieiel ⁊ ani ⁊ eliab ⁊
ὀζιὴλ καὶ σεμιραμὼθ καὶ ἰεϊὴλ καὶ ἀνὶ καὶ ἐλιὰβ καὶ
maaſias ⁊ baneas in naulis pro arcanis.
μαασίας καὶ βαναίας ἐν νάβλαις περὶ τῶν κρυφίων
⁊ mattathias ⁊ eliphalu ⁊ maccanias ⁊ obed
καὶ ματταθίας καὶ ἐλιφαλοὺ καὶ μακκανίας καὶ ὠβὴδ
eddom ⁊ ieiel ⁊ ozias in lyris pro octa-
ἐδδὼμ καὶ ἰεϊὴλ καὶ ὀζίας ἐν κινύραις περὶ τῆς ὀγ-
ua victorie ⁊ chonenias p̄iceps leui-
δόης τοῦ ἐνισχῦσαι. καὶ χωνενίας ἄρχων τῶν λευι-
tarū in eleuatione p̄iceps cātorū: quia ſapiēs erat.
τῶν ἐν τῇ ἄρσει ἄρχων τῶν ᾠδῶν, ὅτι συνετὸς ἦν.
⁊ barachias ⁊ helcana ianitores arce.
καὶ βαραχίας καὶ ἐλκανὰ πυλωροὶ τῆς κιβωτοῦ.
⁊ ſabanea ⁊ ioſaphat ⁊ nathanael ⁊ amaſai
καὶ σαβανία καὶ ἰωσαφὰτ καὶ ναθαναὴλ καὶ ἀμασαΐ
⁊ zacharias ⁊ banaias ⁊ eliezer ſacerdotes clan-
καὶ ζαχαρίας καὶ βαναίας καὶ ἐλιέζερ οἱ ἱερεῖς σαλ-
gentes in tubis coram arca
πίζοντες ἐν ταῖς σάλπιγξιν ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ
dei: ⁊ obed eddom ⁊ hiechia ianitores ar-
τοῦ θεοῦ, καὶ ὠβὴδ ἐδδὼμ καὶ ἰεχία πυλωροὶ τῆς κι-
ce. ⁊ erat dauid ⁊ ſeniores iſrael ⁊
βωτοῦ. καὶ ἦν δαυίδ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ καὶ
tribuni euntes ad portādū ar-
οἱ χιλίαρχοι οἱ πορευόμενοι τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν κι-
cam federis dn̄i de domo obed eddom in
βωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου ἐξ οἴκου ὠβὴδ ἐδδὼμ ἐν
letitia. ⁊ factū eſt cū cōfortaret de⁹
εὐφροσύνῃ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατισχῦσαι τὸν θεὸν τοὺς
leuitas portātes arcam federis dn̄i: ⁊
λευίτας αἴροντας τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου, καὶ
immolauerūt ſeptē vitulos ⁊ ſeptē arietes. ⁊ dauid
ἔθυσαν ἑπτὰ μόσχους καὶ ἑπτὰ κριούς. καὶ δαυίδ
accinctus in ſtola byſſina ⁊ oēs leui-
περιεζωσμένος ἐν στολῇ βυσσίνῃ καὶ πάντες οἱ λευῖ-
D te ⁊ omnes q̄ portabāt arcam federis do-
1.Reg. 6.c. ται καὶ πάντες οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυ-
mini ⁊ cantores ⁊ chonenias p̄iceps cā-
ρίου καὶ οἱ ψαλτῳδοὶ καὶ χωνενίας ὁ ἄρχων τῶν ᾠ-
torū canētiū: ⁊ ſup dauid ephud byſſinum
δῶν τῶν ᾀδόντων, καὶ ἐπὶ δαυίδ ἐφοὺδ βύσσινον
⁊ oīs iſrael deducētes arcam federis do-
καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀνάγοντες τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυ-
mini in ſigno ⁊ in voce tube
ρίου ἐν σημασίᾳ καὶ ἐν φωνῇ σωφάρ

in organis muſicorum: nablis videlicet & lyris & cymbalis vt reſonaret in excelſis ſonitus leticie. Cōſtitueruntq; leuitas hemā filiū iohel & de fratribus eius aſaph filiū barachie. de filiis vero merari fratribus eorū: ethan filium caſaie: & cū eis fratres eorū. In ſcd̄o ordine zachariā & ben & iazihel & ſemiramoth & iehihel & ani: eliab & banaiam & maaſiam & mathathiā & eliphalu & maceniam & obededom & iehihel ianitores. Porro cantores hemā aſaph & ethan in cymbalis eneis concrepantes. zacharias aūt & ozihel & ſemiramoth & iahihel & ani eliab & maaſias & banaias in nablis arcana cantabant. Porro mathathias & eliphalu & macenias & obededom & iehihel & ozaziu in citharis pro octaua canebāt epinicion. Chonenias aūt prīceps leuitarū p̄phetie p̄erat: & ad p̄cinendā melodiā. Erat quippe valde ſapiēs. Et barachias & helcana ianitores arce. Porro ſebenias & ioſaphat & nathanael & amaſai & zacharias & banaias & eliezer ſacerdotes clangebāt tubis coram arca dei: & obededom & ahias erāt ianitores arce. Igitur dd̄ & oēs maiores natu iſrael & tribuni: ierunt ad portandam arcam federis domini de domo obededom cū leticia. Cumq; adiuuiſſet deus leuitas qui portabant arcam federis dn̄i: immolabantur ſeptem tauri & ſeptē arietes. Porro dauid erat indutus ſtola byſſina: & vniuerſi leuite qui portabāt arcā federis cātoreſq;: et chonenias princeps p̄phetie īter cantores. dd̄ āt idut⁹ erat ephot lineo. Vniuerſuſq; iſrael deducebant arcam federis dn̄i ī iubilo et ſonitu buccine

כלה בכלי שיר נבלים וכנרות ומצלתים
צלל שמע משמיעים להרים בקול לשמחה׃
רום ויעמידו הלוים את הימן בן יואל
ומן אחיו אסף בן ברכיהו ומן בני
מררי אחיהם איתן בן קושיהו׃
שנה ועמהם אחיהם המשנים זכריהו
בן ויעזיאל ושמירמות ויחיאל
ועני אליאב ובניהו ומעשיהו
ומתתיהו ואליפלהו ומקניהו
ועבד אדם ויעיאל השערים׃
והמשררים הימן אסף ואיתן
במצלתים נחשת להשמיע׃
וזכריה ועזיאל ושמירמות ויחיאל
ועני ואליאב ומעשיהו ובניהו
בנבלים על עלמות׃ ומתתיהו
ואליפלהו ומקניהו ועבד אדם
ויעיאל ועזזיהו בכנרות על
שמן השמינית לנצח׃ וכנניהו שר
נשא שור הלוים במשא יסר במשא כי מבין
בין הוא׃ וברכיה ואלקנה שערים
ארן לארון׃ ושבניהו ויושפט ונתנאל
ועמשי וזכריהו ובניהו ואליעזר
חצר הכהנים מחצרים בחצצרות
חנה לפני ארון האלהים ועבד אדם
היה ויחיה שערים לארון׃ ויהי דויד וזקני
שור ישראל ושרי האלפים ההלכים
עלה ברת להעלות את ארון ברית יהוה מן
בית עבד אדם בשמחה׃ ויהי בעזר
האלהים את הלוים נשאי ארון
זבח ברית יהוה ויזבחו שבעה פרים
כרבל מעל ושבעה אילים׃ ודויד מכרבל במעיל
בוץ וכל הלוים הנשאים את
שור נשא הארון והמשררים וכנניה השר
אפד המשא המשררים ועל דויד אפוד
עלה בד׃ וכל ישראל מעלים את ארון
רוע שפר ברית יהוה בתרועה ובקול שופר

וּבַחֲצֹצְרוֹת וּבִמְצִלְתָּיִם מַשְׁמִעִים — צלל שׁמע
בִּנְבָלִים וְכִנֹּרוֹת: וַיְהִי אֲרוֹן בְּרִית
יְהוָה בָּא עַד עִיר דָּוִיד וּמִיכַל בַּת — בוא
שָׁאוּל נִשְׁקְפָה בְּעַד הַחַלּוֹן וַתֵּרֶא — שקף חלל
אֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִיד מְרַקֵּד וּמְשַׂחֵק — ראה רקד
וַתִּבֶז לוֹ בְּלִבָּהּ: וַיָּבִיאוּ אֶת — שחק בזה
Cap. xvj.
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּצִּיגוּ אֹתוֹ בְּתוֹךְ — בוא יצג
הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה לוֹ דָּוִיד וַיַּקְרִיבוּ — קרב
עֹלוֹת וּשְׁלָמִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים: — עלה פנה
וַיְכַל דָּוִיד מֵהַעֲלוֹת הָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים — כלה עלה
וַיְבָרֶךְ אֶת הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה: וַיְחַלֵּק — ברך חלק
לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה — איש
לְאִישׁ כִּכַּר לֶחֶם וְאֶשְׁפָּר — שפר
וַאֲשִׁישָׁה: וַיִּתֵּן לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה מִן — אשש נתן
הַלְוִיִּם מְשָׁרְתִים וּלְהַזְכִּיר וּלְהוֹדוֹת — ארן שרת
וּלְהַלֵּל לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: אָסָף — זכר ידה
הָרֹאשׁ וּמִשְׁנֵהוּ זְכַרְיָה יְעִיאֵל — שנה
וּשְׁמִירָמוֹת וִיחִיאֵל וּמַתִּתְיָה וֶאֱלִיאָב
וּבְנָיָהוּ וְעֹבֵד אֱדֹם וִיעִיאֵל בִּכְלֵי — כלה
נְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת וְאָסָף בַּמְצִלְתַּיִם
מַשְׁמִיעַ: וּבְנָיָהוּ וְיַחֲזִיאֵל הַכֹּהֲנִים — שמע
בַּחֲצֹצְרוֹת תָּמִיד לִפְנֵי אֲרוֹן בְּרִית — חצץ תמד
הָאֱלֹהִים: בַּיּוֹם הַהוּא אָז נָתַן דָּוִיד — ברת
בָּרֹאשׁ לְהֹדוֹת לַיהוָה בְּיַד אָסָף
וְאֶחָיו: הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ
הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ — ידע עלל
זַמְּרוּ לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל נִפְלְאֹתָיו: — שור שוח
הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב — פלא הלל
מְבַקְשֵׁי יְהוָה: דִּרְשׁוּ יְהוָה — שמח בקש
וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: — עזז פנה
זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה
מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי פִיהוּ: זֶרַע — יפת שפט
יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: — פה בחר
הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל
הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם — עלם
בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר:

& tubis & cymbalis & nablis & citharis concrepantes. Cumq; perueniſſet arca federis domini vſq; ad ciuitatem dauid: michol filia ſaul proſpiciens per feneſtram vidit regē dauid ſaltātē atq; ludētē: & deſpexit eū i corde ſuo. 16.

Attulerunt igitur arcam dei & conſtituerunt eam in medio tabernaculi qd tetēderat ei dd: & obtulerūt holocauſta & pacifica coram deo. Cūq; cōpleſſet dd offerēs holocauſta & pacifica: benedixit populo i nomine dñi: & diuiſit vniuerſis per ſingulos a viro vſq; ad mulierē tortam panis & partē aſſe carnis bubale: & frixā oleo ſimilā. Cōſtituitq; corā arca dñi de leuitis q miniſtrarēt & recordarētur opū ei⁹ & glorificarent atq; laudarent dñm deū iſrael: aſaph pricipē & ſm ei⁹ zachariā. Porro iahihel & ſemiramoth iehihel & mathathiam & eliab & banaiam & obededō ieihel ſuper organa pſalterii & lyras: aſaph autem vt in cymbalis pſonaret: banaiā vero & azihel ſacerdotes: canere tuba iugiter coram arca federis dei. In illo die fecit dauid principem ad confitendum domino aſaph & fres eius. Cōfitemini dño & inuocate nomē ei⁹: notas facite i pplis adiuētiōes eius. Cātate ei, & pſallite ei & narrate omīa mirabilia eius: laudate nomen ſanctū eius: letetur cor querentium dominū. Querite dominum & virtutem eius: querite faciem eius ſemper. Recordamini mirabilium eius que fecit ſignorum illi⁹ & iudiciorum oris eius. Semen iſrael ſerui eius: filii iacob electi eius. Ipſe dominus deus noſter: in vniuerſa terra iudicia eius. Recordamini in ſēpiternū pacti ei⁹: ſermonis quē pcepit i mille gñatiōes.

τ in tubis τ in cymbalis reſonantes in nau
καὶ ἐν σάλπιγξι καὶ ἐν κυμβάλοις ἀναφωνοῦντες ἐν ναύ
lis τ in citharis. τ factū ē τ venit arca fede
λοις καὶ ἐν κινύραις. καὶ ἐγένετο καὶ ἦλθεν ἡ κιβωτὸς διαθή
ris dñi vſq ad ciuitatē dd: τ mechol filia ſaulis
κης κῡ ἕως πόλεως δᾱδ, καὶ μεχὸλ ἡ θυγάτηρ σαοὺλ
proſpexit per feneſtrā: τ vidit regem dauid
παρέκυψε διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἶδε τὸν βασιλέα δαυὶδ
ſaltantē τ ludentē: τ deſpexit eum in
ὀρχούμενον καὶ παίζοντα, καὶ ἐξουδένωσεν αὐτὸν ἐν τῇ
anima ſua.
ψυχῇ αὐτῆς.

Ca. 16.

Et attulerūt arcam dei τ cōſtitue
Καὶ εἰσήνεγκαν τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ καὶ ἀπηρεί
runt eam in medio tabnaculi: qd fixerat ei dauid:
σαντο αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς, ἧς ἔπηξεν αὐτῇ δαυίδ,
τ obtulerūt holocauſta τ pacifica coram
καὶ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα καὶ εἰρηνικὰς ἐναντί
deo. τ cōpleuit dauid offerēs holo
ον τοῦ θεοῦ. καὶ συνετέλεσε δαυὶδ ἀναφέρων τὰ ὁλοκαυ
cauſta τ pacifica: τ bñdixit pplo in no
τώματα καὶ τὰς εἰρηνικάς, καὶ εὐλόγησε τὸν λαὸν ἐν ὀνό
mine dñi. τ diuiſit dauid omni viro iſrael a
ματι κῡ. καὶ διεμέρισε δαυὶδ παντὶ ἀνδρὶ ἰη̄λ ἀπὸ
viro τ vſq ad mulierē: viro tortā panis: τ la
ἀνδρὸς καὶ ἕως γυναικός, τῷ ἀνδρὶ χέχαρ ἄρτου, καὶ λά
ganū ſartaginis τ collyridā. τ ordinauit dd iuxta fa
γανον τηγάνου καὶ κολλυρίτην. καὶ ἔταξε δᾱδ κατὰ πρό
ciem arce federis dñi de leuitis mi
σωπον τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου ἐκ τῶν λευιτῶν λει
niſtrarēt τ reſonarēt: vt cōfiterētur τ
τουργοῦντας καὶ ἀναφωνοῦντας, τοῦ ἐξομολογεῖσθαι καὶ
laudarēt dñz deū iſrl: aſaph dux: ſecūdus eius
αἰνεῖν κω̄ τῷ θεῷ ἰη̄λ, ἀσὰφ ὁ ἡγούμενος, ὁ δεύτερος αὐτοῦ
zacharias τ hieiel τ ſemiramoth τ iael τ matha
ζαχαρίας καὶ ἱειὴλ καὶ σεμιραμὼθ καὶ ἰαὴλ καὶ ματθα
thias: τ eliab τ baneas τ obed eddom τ iiel
θίας, καὶ ἐλιὰβ καὶ βανέας καὶ ὠβὴδ ἐδδὼμ καὶ ἰειὴλ
in organis in naulis τ lyris: τ aſaph in cymba
ἐν ὀργάνοις ἐν ναύλοις καὶ κινύραις, καὶ ἀσὰφ ἐν κυμβά
lis pſonans: τ baneas τ hieziel ſacerdotes in
λοις ἀναφωνῶν, καὶ βανέας καὶ ἰεζιὴλ οἱ ἱερεῖς ἐν ταῖς
tubis iugiter corā arca federis
σάλπιγξι διαπαντὸς ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης
dei in die illo. tunc ordinauit dd in principio ad
τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. τότε ἔταξε δαυὶδ ἐν ἀρχῇ τοῦ
laudādū dñm in manu aſaph τ fratrum eius.
αἰνεῖν τὸν κύριον ἐν χειρὶ ἀσὰφ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.
cōfitemini dño τ inuocate eū in nomi
ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε αὐτὸν ἐν ὀνόμα
ne eius: notas facite in pplis adinuētiones
τι αὐτοῦ, γνωρίσατε ἐν τοῖς λαοῖς τὰ ἐπιτηδεύματα
eius. cātate ei τ pſallite ei: narrate in
αὐτοῦ. ᾄσατε αὐτῷ καὶ ὑμνήσατε αὐτῷ, διηγήσασθε ἐν
vniuerſis mirabilia eius: q̄ fecit dñs. laudate in no
πᾶσι τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε κς. αἰνεῖτε ἐν ὀνό
mine ſctō eius. letabitur cor querēs bo
ματι ἁγίῳ αὐτοῦ. εὐφρανθήσεται καρδία ζητοῦσα τὴν εὐ
nā volūtatē ei⁹: querite dñm τ cōfortamini: que
δοκίαν αὐτοῦ, ζητήσατε τὸν κύριον καὶ ἰσχύσατε, ζητή
rite faciem ei⁹ ſemper: recordami
σατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαπαντός, μνημονεύ
ni mirabiliū eius: q̄ fecit: portētorū eius τ
τε τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ ἐποίησε, τὰ τέρατα αὐτοῦ καὶ
iudiciorū oris eius. ſemē iſrael ſerui eius:
τὰ κρίματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. σπέρμα ἰη̄λ δοῦλοι αὐτοῦ,
filij iacob electi eius. ipſe dñs de⁹ nr: in vni
υἱοὶ ἰακὼβ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. αὐτὸς κύριος ὁ θς ἡμῶν ἐν πά
uerſa tra iudicia eius: recordamini in ſēpiternū pa
σῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα αὐτοῦ, μνημονεύετε εἰς αἰῶνα διαθή
cti eius. ſmōis eius quē precepit in mille gñatiōes:
κης αὐτοῦ, λόγου αὐτοῦ ὃν ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς,

A B — pſal. 104. Eſa. 21.b.

quē pepigit cū abraam: τ iuramēti illius cū iſaac:
ὃν διέθετο τῷ ἀβραάμ, καὶ τὸν ὅρκον αὐτοῦ τῷ ἰσαάκ,
τ cōſtituit illū iacob in pceptū: τ iſrael
καὶ ἔστησεν αὐτὸν τῷ ἰακὼβ εἰς πρόσταγμα, καὶ τῷ ἰη̄λ
in pactū ſēpiternū, dicēs: tibi dabo trā chanaan: funi
εἰς διαθήκην αἰώνιον λέγων, σοὶ δώσω τὴν γῆν χαναὰν σχοί
culū hereditatis vr̄e: cū eſſent ipſi pauci nu
νισμα κληρονομίας ὑμῶν, ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ὀλιγοστοὺς ἀρι
mero: ſic parui τ coloni in ea. τ trāſierūt
θμῷ, ὡς μικροὺς καὶ παροίκους ἐν αὐτῇ. καὶ ἐπορεύθησαν
de gēte in gētē: τ de regno ad pplz alterū.
ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος, καὶ ἀπὸ βασιλείας εἰς λαὸν ἕτερον.
nō dimiſit virū vt vim inferēt eis. et increpauit
οὐκ ἀφῆκεν ἄνδρα τοῦ δυναστεῦσαι αὐτούς. καὶ ἤλεγξε
pro eis reges. ne tangatis xp̄os meos et in
ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖς, μὴ ἅπτεσθε τῶν χριστῶν μου καὶ ἐν
pphetis meis ne malignemini. cātate dño ois
τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε. ᾄσατε τῷ κῳ πᾶσα
terra: annunciate de die in diem ſalutare eius:
ἡ γῆ, ἀναγγείλατε ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸ σωτήριον αὐτοῦ,
narrate in gētib⁹ gl̄iam eius: in cūctis po
ἐξηγεῖσθε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λα
pulis mirabilia eius: qm̄ magn⁹ dñs et laudabilis nimis:
οῖς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ὅτι μέγας κς καὶ αἰνετὸς σφόδρα,
horribilis eſt ſup omnes deos: qm̄ omnes dei
φοβερός ἐστιν ἐπὶ πάντας τοὺς θεούς, ὅτι πάντες οἱ θεοὶ
gētiū idola: et dñs celos fecit. laus
τῶν ἐθνῶν εἴδωλα, καὶ ὁ κς τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν. αἶνος
et magnificētia corā eo: fortitudo et gloria
καὶ μεγαλοπρέπεια ἐνώπιον αὐτοῦ, ἰσχὺς καὶ καύχημα
in loco ſctō eius. date dño familie
ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ. δότε τῷ κυρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν
gētiū: date dño gl̄iā et fortitudinē: date dño
ἐθνῶν, δότε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ ἰσχύν, δότε τῷ κυρίῳ
gl̄iā noī ei⁹. leuate ſacrificia et venite co
δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ. ἄρατε θυσίας καὶ ἐνέγκατε ἐνώ
ram eo: et adorate dñm in habitaculo
πιον αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ κυρίῳ ἐν κατοικητηρίῳ
ſctō eius. timeat a facie eius ois ter
ἁγίῳ αὐτοῦ. φοβηθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ
ra: et eīm fundauit orbem: q̄ nō cōmoue
γῆ, καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθή
bit. letetur celū et exultet terra: et di
σεται. εὐφρανθήτω ὁ οὐρανὸς καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, καὶ εἰ
cant in gētibus dñs regnauit. to
πάτωσαν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὁ κύριος ἐβασίλευσεν. βομβή
net mare plenitudinē eius: exultet ager
σει ἡ θάλασσα σὺν τῷ πληρώματι αὐτῆς, ἀγαλλιάσθω ὁ ἀγρὸς
et omnia q̄ in eo. tunc letabuntur ligna
καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. τότε εὐφρανθήσεται τὰ ξύλα τοῦ
ſaltus a facie dñi: qm̄ venit iudicare trā.
δρυμοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἥκει κρῖναι τὴν γῆν.
cōfitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in eternū
ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
miſericordia ei⁹. τ dicite: ſalua nos de⁹ ſalua
ἔλεος αὐτοῦ. καὶ εἴπατε, σῶσον ἡμᾶς ὁ θεὸς τῆς σωτη
tionū nr̄arū: τ cōgrega nos: τ erue nos de
ρίας ἡμῶν, καὶ ἄθροισον ἡμᾶς, καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ τῶν
gētib⁹ vt laudem⁹ nomē tuū ſctūm: vt exulte
ἐθνῶν τοῦ αἰνεῖν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, τοῦ ἐγκαυχᾶ
mus in laudib⁹ tuis. benedict⁹ dñs deus iſ
σθαι ἐν ταῖς αἰνέσεσί σου. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσ
rael ab eterno τ vſq in eternū: τ dicet ois
ραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐρεῖ πᾶς
pplſ: amē. τ laudauerūt dñz. τ dereliquit ibi
ὁ λαός, ἀμήν. καὶ ᾔνεσαν τῷ κυρίῳ. καὶ κατέλιπεν ἐκεῖ
corā arca federis dñi aſaph τ
ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ διαθήκης κυρίου, τὸν ἀσὰφ καὶ τοὺς
fratres eius: vt miniſtrarēt coram arca
ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τοῦ λειτουργεῖν ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ
iugiter in ſermonē q̄ diei in diem eius:
διαπαντὸς εἰς λόγον τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν αὐτοῦ,

A C — pſal. 104 — pſal. 95 — pſal. 95 — B — pſ. 65

Quē pepigit cū abraam & iuramenti illius cum iſaac. Et cōſtituit illud iacob in pceptū & iſrael in pactum ſempiternum: dicens. Tibi dabo terrā chanaā: funiculū hereditatis vr̄e. Cum eſſent pauci numero parui & coloni eius. Et trāſierūt de gēte i gētē: & de regno ad pplm alterū. Non dimiſit quemquam calūniari eos: ſed increpauit pro eis reges. Nolite tāgere chriſtos meos: & i pphetis meis nolite malignari. Cātate dño ois tra: ānūciate de die in diē ſalutarē eius. Narrate in gētib⁹ gloriam eius: & in cunctis ppl̄is mirabilia eiuſ. quia magn⁹ dñs & laudabilis nimiſ: & horribilis ſuper omnes deos. Omnes enim dii populorum idola: dominus autem celos fecit. Cōfeſſio & magnificētia corā eo: fortitudo & gaudiū in loco ei⁹. Afferte dño familie populorū: afferte dño gloriā & imperiū: date dño gloriā noī ei⁹. Leuate ſacrificiū & venite in cōſpectu eius: & adorate dominū in decore ſctō. Cōmoueatur a facie ei⁹ ois terra: ipſe em̄ fundauit orbē immobilem. Letentur celi & exultet terra & dicāt in nationibus: dominus regnauit. Tonet mare & plenitudo ei⁹: exultēt agri: & oia q̄ in eis ſūt. Tunc laudabunt ligna ſaltus coram domino: quia venit iudicare terrā. Cōfitemini dño qm̄ bon⁹: qm̄ in eternum mia eius. Et dicite: ſalua nos de⁹ ſaluator noſter: & cōgrega nos & erue de gentib⁹: vt cōfiteamur noī ſctō tuo: & exultemus in carminib⁹ tuis. Benedictus dominus deus iſrael ab eterno vſq; in eternū: & dicat ois populus amē: & hymnum dño. Dereliqt itaq; ibi coram arca federis dñi aſaph & fratres ei⁹: vt miniſtrarent i cōſpectu arce iugit p ſinglos dies & vices ſuaſ.

אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ — שבע
לְיִצְחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק — עמד
לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ
אֶתֵּן אֶרֶץ כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם: — נתן
בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים — היה פתה
בָּהּ: וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה — ספר גור
אֶל עַם אַחֵר: לֹא הִנִּיחַ לְאִישׁ — הלך מלך
לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: — נוח
אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי וּבִנְבִיאַי אַל — יכח
תָּרֵעוּ: שִׁירוּ לַיהוָה כָּל הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ — נגע משח נבא רוע
מִיּוֹם אֶל יוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ בַגּוֹיִם — שור
אֶת כְּבוֹדוֹ בְּכָל הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו: — ישע
כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְנוֹרָא — כבד פלא
הוּא עַל כָּל אֱלֹהִים: כִּי כָּל אֱלֹהֵי — גדל הלל ירא
הָעַמִּים אֱלִילִים וַיהוָה שָׁמַיִם
עָשָׂה: הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְחֶדְוָה — פנה עזז
בִּמְקֹמוֹ: הָבוּ לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת — חדה קום
עַמִּים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ — יהב שפחה
לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ — כבד
לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת — נשא בוא
קֹדֶשׁ: חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל הָאָרֶץ אַף — שחה
תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם — חול
וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה — כון מטט
מָלָךְ: יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ יַעֲלֹץ — גול אמר
הַשָּׂדֶה וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ: אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי — רעם עלץ
הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי בָא לִשְׁפּוֹט — רנן
אֶת הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי — בוא שפט
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ — ידה
אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן — ישע
הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ — נצל
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְהוָה — שבח הלל
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד — ברך עלם
הָעֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל
לַיהוָה: וַיַּעֲזָב שָׁם לִפְנֵי אֲרוֹן — עזב פנה
בְּרִית יְהוָה לְאָסָף וּלְאֶחָיו לְשָׁרֵת — ארן ברת
לִפְנֵי הָאָרוֹן תָּמִיד לִדְבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: — תמד

ועבד אדם ואחיהם ששים
ושמונה ועבד אדם בן ידיתון וחסה
לשערים ואת צדוק הכהן ואחיו
הכהנים לפני משכן יהוה בבמה — שכן
אשר בגבעון להעלות עלות ליהוה — עלה
על מזבח העלה תמיד לבקר ולערב — זבח תמד
ולכל הכתוב בתורת יהוה אשר צוה — כתב ירה
על ישראל ועמהם הימן וידותון
ושאר הברורים אשר נקבו — ברר
בשמות להודות ליהוה כי לעולם — ידה עלם
חסדו ועמהם הימן וידותון חצצרות — חצר
ומצלתים למשמיעים וכלי שיר — צלל שמע
האלהים ובני ידותון לשער וילכו — כלה שור
כל העם איש לביתו ויסב דויד — סבב
לברך את ביתו׃

Cap.xvii

ויהי כאשר ישב דויד בביתו — היה
ויאמר דויד אל נתן הנביא הנה — נבא
אנכי יושב בבית הארזים וארון — ישב ארז
ברית יהוה תחת יריעות׃ ויאמר — ברת ירע
נתן אל דויד כל אשר בלבבך עשה
כי האלהים עמך׃ ויהי בלילה ההוא
ויהי דבר אלהים אל נתן לאמר׃
לך ואמרת אל דויד עבדי כה אמר — ילך
יהוה לא אתה תבנה לי הבית — בנה
לשבת׃ כי לא ישבתי בבית מן — ישב
היום אשר העליתי את ישראל — עלה
עד היום הזה ואהיה מאהל אל — היה
אהל וממשכן׃ בכל אשר התהלכתי — שכן הלך
בכל ישראל הדבר דברתי את
אחד שפטי ישראל אשר צויתי — צוה
לרעות את עמי לאמר למה לא — רעה
בניתם לי בית ארזים׃ ועתה כה — בנה
תאמר לעבדי לדויד כה אמר יהוה — אמר
צבאות אני לקחתיך מן הנוה מן
אחרי הצאן להיות נגיד על עמי — היה נגד
ישראל׃ ואהיה עמך בכל אשר

Porro obededō & fratres eius ſexaginta octo: & obededō filiū ydithū & oza cōſtituit ianitores. Sadoch aūt ſacerdotem & frēs eius ſacerdotes corā tabernaculo dñi in excelſo qđ erat in gabaō: vt offerrēt holocauſta dño ſup altare holocauſtomatis iugit mãe & veſpe iuxta oĩa q̄ ſcripta ſūt ĩ lege dñi quā precepit iſrael. Et poſt eum heman & ydithun & reliquos electos vnū quemq; vocabl'o ſuo ad cōfitēdū dño: qm̄ in eternū mĩa eius. Hemā quoq; & ydithun canentes tuba: & q̄tiētes cymbala & oĩa muſicoꝝ organa ad canēdū deo. Filios āt ydithū fecit eē portarios. Reuerſuſq; ē ois populꝰ ĩ domū ſuā: & dđ vt bñdiceret etiam domui ſue.

17.

Cvm autē habitaret dđ in domo ſua: dixit ad nathan prophetam. Ecce ego habito in domo cedrina: arca autem federis dñi ſub pellibꝰ eſt. Et ait nathan ad dđ. Oĩa q̄ i corde tuo ſunt: fac: deꝰ enim tecum eſt. Igitur nocte illa factus ē ſermo dei ad nathan dicens. Vade & loquere dauid ſeruo meo. Hec dicit dominus. Non edificabis tu mihi domum ad habitādū. Neq; enī manſi in domo ex eo tempore quo eduxi iſrael de terra egypti vſq; ad diē hāc: ſed fui ſemp mutās loca tabernaculi: & in tētorio manens cum omni iſrael. Nunquid locutꝰ ſum ſaltem vni iudicū iſrael quibus preceperam vt paſcerent popolum meū: & dixi. Quar nō edificaſti mihi domum cedrinā: Nunc itaq; ſic loqueris ad ſeruum meum dđ. Hec dicit dñs exercituum. Ego tuli te cum in paſcuis ſequereris gregem vt eſſes dux populi mei iſrael: & fui tecū quocumq;

z obed eddō z fratres eiꝰ ſexaginta z
καὶ ἀβδὸ ἐδδὼμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἑξήκοντα καὶ
octo z obed eddō filiꝰ idithū z oſa in ianitores:
ὀκτώ· καὶ ἀβδὸ ἐδδὼμ υἱὸς ἰδιθοὺμ καὶ ὁσὰ εἰς πυλωρούς,
z ſaddoc ſacerdotē z fratres eius
καὶ τὸν σαδδὼκ τὸν ἱερέα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ
ſacerdotes corā tabernaculo dñi in
τοὺς ἱερεῖς ἐνώπιον τῆς σκηνῆς τοῦ κυρίου ἐν τῇ
excelſo qđ in gabaon: vt offerrēt holocauſta
βαμὰ τῇ ἐν γαβαὼν, τοῦ ἀναφέρειν ὁλοκαυτώματα τῷ
dño ſup altare holocauſtorū iugiter mane z veſpere: z iuxta omnia q̄ ſcripta ſunt in lege dñi: que precepit ad filios iſrael.
κυρίῳ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων διαπαντὸς τὸ πρωῒ καὶ τὸ ἑσπέρας, καὶ κατὰ πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν νόμῳ κυρίου, ὅσα ἐνετείλατο ἐφ' υἱοῖς ἰσραήλ.
z cū eis hemā z idithū z reliqui electi in nomine ad laudādū dñm: qm̄ in eternū mĩa eius.
καὶ μετ' αὐτῶν αἱμὰν καὶ ἰδιθοὺμ καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐκλεχθέντες ἐπ' ὀνόματος τοῦ αἰνεῖν τὸν κύριον, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
z cum eis hemā z idithū tubis z cymbalis vt reſonarent z organis muſicorū dei: z filij idithū vt eſſēt ianitores
καὶ μετ' αὐτῶν αἱμὰν καὶ ἰδιθοὺμ σάλπιγξι καὶ κυμβάλοις τοῦ ἀναφωνεῖν καὶ ὀργάνοις τῶν ᾠδῶν τοῦ θεοῦ, καὶ υἱοὶ ἰδιθοὺμ εἰς τὸ πυλωρεῖν.
z iuit ois populꝰ vnuſquiſq; in domū ſuā: z reuerſus eſt dauid vt benediceret domui ſue.
καὶ ἐπορεύθη πᾶς ὁ λαὸς ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψε δαυὶδ τοῦ εὐλογῆσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Ca.17.

Et factū ē vt habitauit dauid in domo ſua:
Καὶ ἐγένετο ὡς κατῴκησε δαυὶδ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ,
z dixit dauid ad nathā prophetā: ecce ego habito in domo cedrina: z arca federis domini ſub pellibus.
καὶ εἶπε δαυὶδ πρὸς νάθαν τὸν προφήτην, ἰδοὺ ἐγὼ κατοικῶ ἐν οἴκῳ κεδρίνῳ, καὶ ἡ κιβωτὸς διαθήκης κυρίου ὑποκάτω τῶν δέρρεων.
z dixit nathā ad dauid: oia que in aia tua fac: qm̄ deꝰ tecū.
καὶ εἶπε νάθαν πρὸς δαυὶδ, πάντα ὅσα ἐν τῇ ψυχῇ σου ποίει, ὅτι ὁ θεὸς μετὰ σοῦ.
z factū eſt in nocte illa: z factꝰ eſt ſermo dei ad nathan dicēs: vade z loq̄re ad dauid ſeruū meū: ſic dixit dñs: nō tu edificabis mihi domū vt habitem ego in ea:
καὶ ἐγένετο ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ ἐγένετο λόγος θεοῦ πρὸς νάθαν λέγων, πορεύου καὶ εἶπον πρὸς δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, οὕτως εἶπε κύριος, οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον τοῦ κατοικῆσαί με ἐν αὐτῷ,
qm̄ nō habitaui in domo a die qua eduxi iſrael vſq; ad diem hanc:
ὅτι οὐ κατῴκησα ἐν οἴκῳ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἀνήγαγον τὸν ἰσραὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης,
z fui in tabnaculo in tētorio z in diuerſorio in oibus q̄ trāſiui in omi iſrael: ſi loquēs locutꝰ ſum ad vnā tribū iſrael: qbꝰ p̄cepā vt paſcerent pplm meū dicēs: ꝓp q̄d nō edificaſtis mihi domū cedrinā:
καὶ ἤμην ἐν σκηνῇ εἰς σκέπην καὶ ἐν καταλύματι ἐν πᾶσιν οἷς διῆλθον ἐν παντὶ ἰσραὴλ, εἰ λαλῶν ἐλάλησα πρὸς μίαν φυλὴν ἰσραὴλ, οἷς ἐνετειλάμην τοῦ ποιμαίνειν τὸν λαόν μου λέγων, διατί οὐκ ᾠκοδομήσατέ μοι οἶκον κέδρινον;
z nūc ſic loq̄ris ſeruo meo dauid: hec dicit dñs exercituum: ego accepi te ex ouili a tergo gregum vt eſſes in ducem in pplo meo iſrael.
καὶ νῦν οὕτως ἐρεῖς τῷ δούλῳ μου δαυὶδ, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἐγὼ ἔλαβόν σε ἐκ τῆς μάνδρας ἐξόπισθεν τῶν ποιμνίων τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραήλ.
z fui tecum in oibus que
καὶ ἤμην μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς

A 2.Reg. 7.a.

Infra. 20d.

B

perrexiſti: z perdidi omnes inimicos tuos a facie tua: z feci tibi nomē ſm nomē magnorū q̄ in terra:
ἐπορεύθης, καὶ ἐξωλόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἐποίησά σοι ὄνομα κατὰ τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς,
z ponā locū pplo meo iſrael: z plantabo eū: z habitabit apud ſeipſū: z nō perturbabitur ãplꝰ: z nō apponet filiꝰ iniuſtitie vt humiliet eum: ſicut a principio z a diebus: qbꝰ ordinaui iudices ſup pplm meū iſrael: z humiliaui oēs inimicos tuos: z augebo te z edificabo tibi domū dixit dñs.
καὶ θήσω τόπον τῷ λαῷ μου ἰσραὴλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτόν, καὶ κατασκηνώσει καθ' ἑαυτόν, καὶ οὐ ταραχθήσεται ἔτι, καὶ οὐ προσθήσει υἱὸς ἀδικίας τοῦ ταπεινῶσαι αὐτόν, καθὼς ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἀφ' ἡμερῶν, ὧν ἔταξα κριτὰς ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραὴλ, καὶ ἐταπείνωσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ αὐξήσω σε καὶ οἰκοδομήσω σοι οἶκον εἶπε κύριος.
z erit qn̄ impleātur dies tui vt vadas cum patribus tuis: z ſuſcitabo ſemē tuū poſt te qđ erit ex ventre tuo: z preparabo regnum eius. ipſe edificabit mihi domū: z firmabo thronū eius vſq; ĩ eternū. ego ero ei in patrē: z ipſe erit mihi i filiū. z miaꝫ meā nō auferā ab eo: ſicut abſtuli ab hiis q̄ ante te. z ſtatuā eum in domo mea z in regno eius vſq; in ſépiternū. z thronꝰ eius erit firmatus vſq; in ſeculū iuxta omnes ſermōes hos: z iuxta vniuerſā viſionē iſtā. ſic locutꝰ eſt nathā ad dauid.
καὶ ἔσται ὅταν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι σου τοῦ πορευθῆναι μετὰ τῶν πατέρων σου, καὶ ἀναστήσω τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ ὃ ἔσται ἐκ τῆς κοιλίας σου, καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· αὐτὸς οἰκοδομήσει μοι οἶκον, καὶ ἀνορθώσω τὸν θρόνον αὐτοῦ ἕως αἰῶνος· ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν· καὶ τὸ ἔλεός μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ' αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἀπέστησα ἀπὸ τῶν ἔμπροσθέν σου· καὶ στήσω αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἕως αἰῶνος· καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἔσται ἀνωρθωμένος ἕως αἰῶνος κατὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὅρασιν ταύτην· οὕτως ἐλάλησε νάθαν πρὸς δαυίδ,
z venit rex dauid: z ſedit corā dño: z dixit: quis ſum ego dñe deꝰ: z q̄ domus mea: q̄ dilexiſti me vſq; in ſeculū?
καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ, καὶ ἐκάθισεν ἐνώπιον κυρίου, καὶ εἶπε, τίς εἰμι ἐγὼ κύριε ὁ θεός; καὶ τίς ὁ οἶκός μου, ὅτι ἠγάπησάς με ἕως αἰῶνος;
z paruaſunt hec coram te deꝰ: z locutus es hec ſuper domū ſerui tui a lōge: z iſpexiſti me ſicut viſio hois: z exaltaſti me dñe deꝰ: q̄d apponet vltra dauid ad te vt glorificet te ſeruus tuus: z tu ſeruū tuū cognouiſti dñe: propter ſeruū tuū z iuxta cor tuū feciſti omnē magnificētiā hanc: vt nota faceres oia magna.
καὶ ἐσμικρύνθη ταῦτα ἐνώπιόν σου ὁ θεός, καὶ ἐλάλησας ταῦτα ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ παιδός σου ἀπὸ μακρῶν, καὶ ἐπεῖδές με ὡσεὶ ὅρασις ἀνθρώπου, καὶ ὕψωσάς με κύριε ὁ θεός; τί προσθήσει ἔτι δαυὶδ πρὸς σὲ τοῦ δοξάσαι σε τὸν δοῦλόν σου; καὶ σὺ τὸν δοῦλόν σου οἶδας κύριε, διὰ τὸν δοῦλόν σου καὶ κατὰ τὴν καρδίαν σου ἐποίησας τὴν πᾶσαν μεγαλωσύνην ταύτην, τοῦ γνωρίσαι πάντα τὰ μεγάλα.
dñe nō eſt ſimilis tibi: z nō eſt deus p̄ter te iuxta oia que audiuimus in aurib' nr̄is: z nō eſt ſicut populꝰ tuꝰ iſrael gens vna in terra: ſicut perrexit deꝰ vt liberaret ſibi pplꝫ: vt poneret ſibi nomē magnū z illuſtre vt eiiceret a facie populi tui: quē liberaſti ex egypto gētes.
κύριε οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ κατὰ πάντα ἃ ἠκούσαμεν ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ὡς ὁ λαός σου ἰσραὴλ ἔθνος ἐν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ἐπορεύθη θεὸς τοῦ λυτρώσασθαι ἑαυτῷ λαόν, τοῦ θέσθαι ἑαυτῷ ὄνομα μέγα καὶ ἐπιφανὲς τοῦ ἐκβαλεῖν ἀπὸ προσώπου τοῦ λαοῦ σου, οὓς ἐλυτρώσω ἐξ αἰγύπτου ἔθνη.

C Infra. 18 b. heb. 1.b.

D

perrexiſti: & interfeci omnes inimicos tuos corā te: feciq; tibi nomē quaſi vnius magnorū q celebrabātur in t̄ra. Et dedi locū pplo meo iſrl. Plātabitur & habitabit in eo: & vltra non cōmouebitur: nec filii iniquitatis attercnt eos ſicut a principio ex diebus quibus dedi iudices populo meo iſrl: & hūiliaui vniuerſos inimicos tuos. Annuncio ergo tibi q̄ edificaturꝰ ſit tibi dñs domū. Cūq; ĩpleueris dies tuos vt vadas ad p̄res tuos ſuſcitabo ſemen tuū poſt te quod erit de filiis tuis: & ſtabiliam regnum eius. Ipe edificabit mihi domū: & firmabo ſoliū eiꝰ vſq; ĩ eternū. Ego ero ei in patrem: & ipſe erit mihi ĩ filiū. Et miā meā nō auferam ab eo: ſicut abſtuli ab eo qui ante te fuit. Et ſtatuā eum in domo mea & ĩ regno meo vſq; ĩ ſépiternū: & thronꝰ eiꝰ erit firmiſſimꝰ ĩ ppetuum. Iuxta oĩa verba hec & iuxta vniuerſā viſionē iſtā: ſic locutus eſt nathā ad dđ. Cūq; veniſſet rex dđ & ſediſſet corā dño dixit. Quis ego ſum dñe deus: & q̄ domus mea vt p̄ſtares mihi talia? Sꝫ & hoc parū viſū ē in cōpectu tuo. Ideoq; locutꝰ es ſup domū ſerui tui etiā ĩ futurū: & feciſti me ſpectabileꝫ ſup oēs hoies. Domiē deus quid vltra addere poteſt dauid cū ita glorificaueris ſeruum tuum & cognoueris eū? Dñe ꝓpter famulū tuū iuxta cor tuum feciſti omneꝫ magnificentiam hāc: & nota eē voluiſti vniuerſa magnalia. Dñe nō ē ſimilis tui: & nō eſt aliꝰ deus abſq; te ex oibus quos audiuimꝰ aurib' nr̄is. Quis eī eſt alius vt ppl's tuus iſrael gēs vna in terra ad quam perrexit deus vt liberaret & faceret pplꝫ ſibi: & magnitudie ſua atq; terroribus eiiceret natiōes a facie eius quē de egypto liberarat?

הלכת ואכרית את כל אויביך — כרת איב
מפניך ועשיתי לך שם כשם — פנה עשה
הגדולים אשר בארץ׃ ושמתי מקום — שום קום
לעמי ישראל ונטעתיהו ושכן תחתיו
ולא ירגז עוד ולא יוסיפו בני עולה — רגז יסף
לבלתו כאשר בראשונה׃ ולמימים — בלה יום
אשר צויתי שפטים על עמי
ישראל והכנעתי את כל אויביך — כנע
ואגד לך ובית יבנה לך יהוה׃ והיה — נגד
כי מלאו ימיך ללכת עם אבתיך — יום ילך
והקימותי את זרעך אחריך אשר — קום
יהיה מבניך והכינותי את מלכותו׃ — היה כון
הוא יבנה לי בית וכננתי את כסאו — בנה כון
עד עולם׃ אני אהיה לו לאב והוא — עלם
יהיה לי לבן וחסדי לא אסיר מעמו
כאשר הסירותי מאשר היה לפניך׃ — סור פנה
והעמדתיהו בביתי ובמלכותי עד — עמד
העולם וכסאו יהיה נכון עד עולם׃ — כון
ככל הדברים האלה וככל החזון — חזה
הזה כן דבר נתן אל דויד׃ ויבא המלך — בוא
דויד וישב לפני יהוה ויאמר מי אני — ישב
יהוה אלהים ומי ביתי כי הביאתני — בוא
עד הלם׃ ותקטן זאת בעיניך אלהים — קטן
ותדבר על בית עבדך למרחוק — דבר רחק
וראיתני כתור האדם המעלה יהוה — ראה עלה
אלהים׃ מה יוסיף עוד דויד אליך — יסף
לכבוד את עבדך ואתה את עבדך — כבד
ידעת׃ יהוה בעבור עבדך וכלבך — עבר לבב
עשית את כל הגדולה הזאת — עשה גדל
להודיע את כל הגדלות׃ יהוה אין — ידע
כמוך ואין אלהים זולתך בכל — זלת
אשר שמענו באזנינו׃ ומי כעמך
כישראל גוי אחד בארץ אשר
הלך האלהים לפדות לו עם לשום — פדה
לך גדלות ונוראות לגרש מפני — ירא
עמך אשר פדית ממצרים גוים׃

ויתן את עמך ישראל לך לעם עד נתן
עולם ואתה יהוה היית להם עלם היה
לאלהים: ועתה יהוה הדבר אשר
דברת על עבדך ועל ביתו יאמן אמן
עד עולם ועשה כאשר דברת:
ויאמן ויגדל שמך עד עולם לאמר גדל
יהוה צבאות אלהי ישראל אלהים
לישראל ובית דויד עבדך נכון כון
לפניך: כי אתה אלהי גלית את אזן פנה גלה
עבדך לבנות לו בית על כן מצא בנה
עבדך להתפלל לפניך: ועתה יהוה פלל
אתה הוא האלהים ותדבר על דבר
עבדך הטובה הזאת: ועתה הואלת יאל
לברך את בית עבדך להיות לעולם היה עלם
לפניך כי אתה יהוה ברכת ומברך ברך
לעולם: ויהי אחרי כן

Ca.xviij.

ויך דויד את פלשתים ויכניעם היה נכה
ויקח את גת ובנתיה מיד פלשתים: כנע לקח
ויך את מואב ויהיו מואב עבדים בנה היה
לדויד נשאי מנחה: ויך דויד את
הדדעזר מלך צובה חמתה בלכתו הלך
להציב ידו בנהר פרת: וילכד דויד יצב לכד
ממנו אלף רכב ושבעת אלפים
פרשים ועשרים אלף איש רגלי
ויעקר דויד את כל הרכב ויותר עקר יתר
ממנו מאה רכב: ויבא ארם דרמשק בוא
לעזור להדדעזר מלך צובה ויך
דויד בארם עשרים ושנים אלף שנה
איש: וישם דויד בארם דרמשק שום
ויהי ארם לדויד עבדים נשאי
מנחה ויושע יהוה לדויד בכל ישע
אשר הלך: ויקח דויד את שלטי לקח
הזהב אשר היו על עבדי הדדעזר היה
ויביאם ירושלם: ומטבחת ומכון בוא
ערי הדדעזר לקח דויד נחשת עיר
רבה מאד בה עשה שלמה את ים רבב

Et poſuiſti populũ tuũ
iſrl tibi in populũ vſq;
in eternum: & tu domi
ne factus es
deus eius. Nũc igitur
domine ſermo quem
locutꝰ es famulo tuo &
ſup domũ eiꝰ: cõfirme-
tur in ppetuum: & fac
ſicut locutus es:
pmaneatq; & magnifi-
cetur nomẽ tuũ vſq; in
ſempiternũ: & dicatur
dñs exercituũ deꝰ iſrl
& domus dauid ſerui
eius permanens
corã eo. Tu enĩ dñe deꝰ
meus reuelaſti auriculã
ſerui tui vt edificares ei
domum: idcirco inuenit
ſeruꝰ tuꝰ fiduciã vt oret
corã te. Nũc ergo dñe
tu es deus & locutus
es ad
ſeruum tuum tanta bñ
ficia: & cepiſti
bñdicere domui ſerui tui
vt ſit ſemper
corã te. Te enĩ dñe bñ
dicente benedicta erit
in perpetuum. 18.

Factũ eſt aũt poſt hec
vt percuteret dd̃ phili
ſtiim & humiliaret eos
& tolleret geth & filias
eiꝰ de manu philiſtiim
percuteretq; moab: &
fierent moabite ſerui
dauid: offerẽtes ei mũe
rá. Eo tpe pcuſſit dd̃ et
adadezer regẽ ſoba re
giõis emath q̃n prexit
vt dilataret impiũ ſuũ
vſq; ad flumẽ eufratẽ.
Cepit ergo dd̃ mile q̃-
drigas eiꝰ: & ſeptẽ milia
equitũ ac viginti milia
virorum peditum.
Subneruauitq; omnes
equos curruum:
exceptis centũ q̃drigis
quas reſeruauit ſibi. Sup
uenit aũt & ſyrus damaſ-
cenus vt auxilium pbe
ret adadezer regi ſoba.
Sz & huiꝰ pcuſſit dd̃ vi
ginti duo milia virorũ.
Et poſuit milites in da
maſco: vt ſyria quoq;
ſeruiret ſibi & offerret
munera. Adiuuitq; eũ
dominus in cunctis ad
que perrexerat. Tulit
quoq; dauid pharetras
aureas quas habuerũt
ſerui adadezer:
& attulit eas in hieruſa
lẽ: necnõ de thebath &
chun vrbibus adadezer
eris
plurimum: de quo fe
cit ſalomon mare

τ dediſti pplm tuũ iſrael tibi ipſi ppl'ɜ vſq; i eter
καὶ ἔδωκας τὸν λαόν σου ἰσραὴλ σεαυτῷ λαὸν ἕως αἰῶ
num: τ tu dñe factꝰ es eis in deũ. τ nũc dñe
νος, καὶ σὺ κύριε ἐγένου αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ νῦν κύριε ὁ
ſermo tuus quẽ locutꝰ es ad ſeruũ tuũ τ ſup
λόγος σου ὃν ἐλάλησας πρὸς τὸν παῖδά σου καὶ ἐπὶ τὸν
domũ eius: cõfirmetur vſq; in eternũ: τ fac ſicut
οἶκον αὐτοῦ, πιστωθήτω ἕως αἰῶνος, καὶ ποίησον καθὼς
locutus es. cõfirmetur τ magnificetur nomẽ tuũ
ἐλάλησας. πιστωθήτω καὶ μεγαλυνθήτω τὸ ὄνομά σου
vſq; i ſẽpiternũ dicẽtibꝰ: dñs omnipotens deus
ἕως αἰῶνος λεγόντων, κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς τοῦ
iſrael: deus iſrael. τ domus dauid ſer
ἰσραήλ, θεὸς τῷ ἰσραήλ. καὶ ὁ οἶκος δαυὶδ τοῦ παι-
ui tui preparata corã te: quia tu dñe deꝰ
δός σου ἡτοιμασμένος ἐνώπιόν σου, ὅτι σὺ κύριε ὁ θεός
meus reuelaſti aurẽ ſerui tui: vt edifica-
μου ἀπεκάλυψας τὸ οὖς τοῦ δούλου σου, τοῦ οἰκοδο-
res ei domũ: pp hoc inuenit ſeruus tuus vt
μῆσαι αὐτῷ οἶκον, διὰ τοῦτο εὗρεν ὁ δοῦλός σου τοῦ
oraret iuxta faciẽ tuã. τ nũc dñe tu es
προσεύξασθαι κατὰ πρόσωπόν σου. καὶ νῦν κύριε σὺ εἶ
ipſe deus: τ locutꝰ es ſup ſeruũ tuũ bo-
αὐτὸς ὁ θεός, καὶ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου τὰ ἀγα-
na hec. τ nũc cepiſti bñdicere domũ
θὰ ταῦτα. καὶ νῦν ἤρξω τοῦ εὐλογῆσαι τὸν οἶκον τοῦ
ſerui tui vt eſſet in ppetuũ corã te: quia tu
δούλου σου τοῦ εἶναι εἰς αἰῶνα ἐναντίον σου, ὅτι σὺ
dñe bñdixiſti: τ bñdicta eſt in ſẽpiternũ
κύριε εὐλόγησας, καὶ εὐλόγηται εἰς τὸν αἰῶνα. Ca.18.

2.Reg. 8.a.

Et factũ ẽ poſt hec: τ percuſſit dauid
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐπάταξεν δαυὶδ
philiſtijm τ humiliauit eos. τ cepit
τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐτροπώσατο αὐτούς. καὶ ἔλαβε
geth τ vicos eius de manu philiſtijm. τ
τὴν γὲθ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων. καὶ
percuſſit moab: τ factꝰ eſt moab ſeruus dauid:
ἐπάταξε τὸν μωάβ, καὶ ἐγενήθη μωὰβ δοῦλος τῷ δαυίδ,
offerẽtes munera. τ percuſſit dauid adadezer re
φέροντες δῶρα. καὶ ἐπάταξε δαυὶδ τὸν ἀδαδεζὲρ βα-
gem ſuba in emath: quã ibat ipſe vt ſta
σιλέα σουβὰ ἐν αἱμάθ, ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν τοῦ στῆ-
tueret manũ ſuã in flumine euphrate: τ ce
σαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ ποταμῷ εὐφράτῃ, καὶ προ-
pit ab eo dauid mille currus τ ſeptẽ
κατελάβετο ἀπ' αὐτοῦ δαυὶδ χίλια ἅρματα καὶ ἑπτὰ
milia equorũ τ viginti milia virorũ peditũ.
χιλιάδας ἵππων καὶ εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πεζῶν.
τ diſſoluit dauid omnes currus: τ reliquit
καὶ παρέλυσε δαυὶδ πάντα ἅρματα, καὶ ὑπελίπε-
ex his centũ currus. τ venit ſyrus ex da
το ἐξ αὐτῶν ἑκατὸν ἅρματα. καὶ ἦλθεν σύρος ἐκ δα-
maſco ad auxiliãdũ adadezer regi ſuba: τ
μασκοῦ βοηθῆσαι τῷ ἀδαδεζὲρ βασιλεῖ σουβά, καὶ
percuſſit dauid in ſyro viginti τ duo milia
ἐπάταξε δαυὶδ ἐν τῷ σύρῳ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας
virorũ. τ poſuit dauid cuſtodiã in ſyria q̃ eſt iuxta
ἀνδρῶν. καὶ ἔθετο δαυὶδ φρουρὰν ἐν συρίᾳ τῇ κατὰ
damaſcũ: τ fuerũt dauid in ſeruos offerẽtes mu
δαμασκόν, καὶ ἦσαν τῷ δαυὶδ εἰς δούλους φέροντες δῶ-
nera. τ ſaluauit dñs dauid in oĩbus q̃bꝰ prexe-
ρα. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύε-
rat. τ cepit dauid torques aureos q̃ fuerũt
το. καὶ ἔλαβε δαυὶδ τοὺς κλοιοὺς τοὺς χρυσοῦς οἳ ἦσαν
ſup ſeruos adadezer: τ attulit eos in
ἐπὶ τοὺς παῖδας ἀδαδεζέρ, καὶ ἤνεγκεν αὐτοὺς εἰς
hieruſalem. τ de tabath τ de electis
ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκ τῆς ταβὰθ καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν
ciuitatibꝰ q̃ adadezer: cepit dauid es plu
πόλεων τῶν ἀδαδεζέρ, ἔλαβε δαυὶδ χαλκὸν πο-
rimũ valde. ex eo fecit ſalomon mare
λὺν σφόδρα. ἐξ αὐτοῦ ἐποίησε σολομὼν τὴν θάλασσαν

eneũ: τ columnas τ vaſa enea.
τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς στύλους καὶ τὰ σκεύη τὰ χαλκᾶ.
τ audiuit thou rex emath: q̃ percuſſit dauid
καὶ ἤκουσε θωοῦ βασιλεὺς αἱμάθ, ὅτι ἐπάταξε δαυὶδ
omnẽ exercitũ adadezer regis ſoba: τ
τὴν πᾶσαν δύναμιν ἀδαδεζὲρ βασιλέως σουβά, καὶ
miſit adorã filiũ ſuũ ad dauid: vt inte
ἀπέστειλεν τὸν ἀδωρὰμ υἱὸν αὐτοῦ πρὸς δαυίδ, τοῦ ἐρω-
rrogaret eũ q̃ ad pacẽ: τ vt benediceret ei
τῆσαι αὐτὸν τὰ εἰς εἰρήνην, καὶ τοῦ εὐλογῆσαι αὐτὸν
pro eo q̃ expugnaſſet adadezer τ percuſſiſſet eũ:
ὑπὲρ οὗ ἐπολέμησε τὸν ἀδαδεζὲρ καὶ ἐπάταξεν αὐτόν,
quia vir bellator erat thou adadezer. τ omnia
ὅτι ἀνὴρ πολεμιστὴς ἦν τῷ θωοῦ ὁ ἀδαδεζέρ. καὶ πάντα
vaſa aurea τ argẽtea τ enea: τ hec cõſe
τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ, καὶ ταῦτα ἡγία-
crauit rex dauid domino cũ argento τ au-
σεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ κυρίῳ μετὰ τοῦ ἀργυρίου καὶ χρυ-
ro: qd̃ cepit de omnibꝰ gentibꝰ: τ de idumea
σίου, οὗ ἔλαβεν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐξ ἰδουμαί-
τ moab τ de filijs ammõ: τ de philiſti
ας καὶ μωὰβ καὶ ἐξ υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων
τ de amalec. τ abeſai filiꝰ ſaruie percuſſit
καὶ ἐξ ἀμαλήκ. καὶ ἀβεσσαὶ υἱὸς σαρουίας ἐπάταξε τὴν
idumeam in valle ſalis decem τ octo mi
ἰδουμαίαν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν ἁλῶν ὀκτωκαίδεκα χιλιά-
lia: τ poſuit in idumea cuſtodiã. τ fuerũt om-
δας, καὶ ἔθετο ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ φρουράν. καὶ ἦσαν πάν-
nes idumei ſerui dauid. τ ſaluauit dñs
τες οἱ ἰδουμαῖοι παῖδες τῷ δαυίδ. καὶ ἔσωσε κύριος
dauid in oĩbus ad q̃ perrexerat. τ regnauit
τὸν δαυὶδ ἐν πᾶσιν οἷς ἐπορεύετο. καὶ ἐβασίλευσε
dauid ſup oẽm iſrael: τ fuit faciẽs iudiciũ τ iu
δαυὶδ ἐπὶ πάντα ἰσραήλ, καὶ ἦν ποιῶν κρίμα καὶ δι-
ſtitiam oĩ pplo ſuo. τ ioab filius ſaru-
καιοσύνην παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἰωὰβ υἱὸς σαρου-
ia ſup exercitũ: τ ioſaphat filius achilud a cõ-
ΐα ἐπὶ τῆς στρατιᾶς, καὶ ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλοὺδ ὑπο-
mentarijs: τ ſadduc filiꝰ achitob τ achi
μνηματογράφος, καὶ σαδδοὺκ υἱὸς ἀχιτὼβ καὶ ἀχι-
melech filiꝰ abiathar ſacerdotes: τ ſuſa ſcriba: τ
μέλεχ υἱὸς ἀβιάθαρ ἱερεῖς, καὶ σοῦσα γραμματεύς, καὶ
baneas filiꝰ ioiade ſup cerethi τ phelethi: τ
βανέας υἱὸς ἰωδαὲ ἐπὶ τοῦ χερεθὶ καὶ φελεθί, καὶ οἱ
filij dauid primi ſucceſſores regis.
υἱοὶ δαυὶδ οἱ πρῶτοι διάδοχοι τοῦ βασιλέως. Ca.19.

2.Reg. 11.a.

Et factũ ẽ poſt hec τ mortuꝰ eſt naas rex
Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ἀπέθανεν ναὰς βασι-
filiorũ ammõ: τ regnauit anan filius eius
λεὺς υἱῶν ἀμμών, καὶ ἐβασίλευσεν ἀνὰν υἱὸς αὐτοῦ
pro eo. τ dixit dauid: faciã miaz cum
ἀντ' αὐτοῦ. καὶ εἶπε δαυίδ, ποιήσω ἔλεος μετὰ
anan filio naas: ſic fecit pater eius me
ἀνὰν υἱοῦ ναὰς, ὡς ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετ' ἐ-
cum miaz. τ miſit dauid nuncios ad
μοῦ ἔλεος. καὶ ἀπέστειλε δαυὶδ ἀγγέλους πρὸς τὸν
anan ad cõſolãdũ eũ de pře eiꝰ.
ἀνὰν παρακαλέσαι αὐτὸν περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
τ venerũt ſerui dauid in terrã filiorũ ammõ ad
καὶ ἦλθον οἱ παῖδες δαυὶδ εἰς γῆν υἱῶν ἀμμὼν πρὸς
anan vt cõſolarẽtur eũ. τ dixerũt princi
ἀνὰν τοῦ παρακαλέσαι αὐτόν. καὶ εἶπον οἱ ἄρχον-
pes filiorũ ammon ad anan: nũ honorãs dauid
τες υἱῶν ἀμμὼν πρὸς ἀνάν, μὴ δοξάζων δαυὶδ τὸν
patrem tuũ in oculis tuis miſit tibi q̃ cõ
πατέρα σου ἐν ὀφθαλμοῖς σου ἀπέστειλέν σοι πα-
ſolarẽtur? nõne: vt ſcrutentur
ρακαλοῦντας; οὐχί, ὅπως ἐξερευνήσωσι

eneum & columnas &
vaſa
enea. Quod cum audiſ
ſet thou rex emath p-
cuſſiſſe videlicet dd̃ oẽm
exercitũ adadezer re-
gis ſoba. Miſit aduram
filium ſuum ad
regẽ dauid vt poſtula-
ret ab eo pacem
& cõgratularetur ei: eo
q̃ pcuſſiſſet et expugna
ſet adadezer. Aduerſa-
rius quippe erat thou
adadezer. Sed & oĩa va
ſa aurea & argentea &
enea conſecrauit dauid
rex domino
cũ argẽto & auro qd̃
tulerat ex vniuerſis
gẽtibꝰ tã de idumea &
moab & filijs ammõ q̃
de philiſtijm & amalech.
Abiſai vero filius
ſaruie pcuſſit edom in
valle ſalinarum
decẽ & octo milia: & cõ
ſtituit in edom
preſidium vt ſeruiret
idumea
dauid. Saluauitq; dñs
dauid in cunctis ad
q̃ perrexerat. Regna-
uit ergo dd̃ ſup vniuer-
ſum iſrl: & faciebat iu-
diciũ atq; iuſticiam
cũcto pplo ſuo. Porro
ioab filius ſaruie erat ſu
p exercitum & ioſaphat
filius ahilud a cõmen
tarijs. Sadoch aũt filius
achitob & abimelech
filius abiathar ſacerdo
tes & ſuſa ſcriba.
Banaias quoq; filius io
iade ſup legiones cere-
thi & felethi. Porro filij
dauid primi ad manũ
regis. 19.

Accidit autẽ vt mo-
reretur
naas rex filiorũ ammon
& regnaret
filiꝰ eius p eo. Dixitq;
dauid. Faciã miſericor
diã cũ anon filio naas.
Preſtitit enim
mihi pater eius gratiã.
Miſitq; dauid
nũcios ad cõſolãdũ eũ
ſup mortem patris ſui.
Qui cũ peruenissent in
terrã filiorum ammõ
vt cõſolarẽtur anõ: di-
xerũt principes filiorũ
ammõ ad anon. Tu for-
ſitã putas q̃ dauid hono
ris cauſa in patrem tuũ
miſerit qui conſolaren
tur te? nec animaduer-
tis q̃ vt explorent

הנחשת ואת העמודים ואת כלי עמד כלה
הנחשת: וישמע תעו מלך חמת כי שמע
הכה דויד את כל חיל הדדעזר מלך נכה
צובה: וישלח את הדורם בנו אל שלח
המלך דויד לשאול לו לשלום שלם
ולברכו על אשר נלחם בהדדעזר לחם
ויכהו כי איש מלחמות תעו היה
הדדעזר וכל כלי זהב וכסף ונחשת: כלה
גם אתם הקדיש המלך דויד ליהוה קדש
עם הכסף והזהב אשר נשא מכל
הגוים מאדום וממואב ומבני עמון
ומפלשתים ומעמלק: ואבשי בן
צרויה הכה את אדום בגיא המלח נכה
שמונה עשר אלף: וישם באדום שמן שום
נציבים ויהיו כל אדום עבדים נצב היה
לדויד ויושע יהוה את דויד בכל ישע
אשר הלך: וימלך דויד על כל מלך
ישראל ויהי עשה משפט וצדקה שפט
לכל עמו: ויואב בן צרויה על הצבא
ויהושפט בן אחילוד מזכיר: זכר
וצדוק בן אחיטוב ואבימלך בן
אביתר כהנים ושושא סופר: ספר
ובניהו בן יהוידע על הכרתי
והפלתי ובני דויד הראשנים
ליד המלך:

Cap.xix.

ויהי אחרי כן וימת
נחש מלך בני עמון וימלך היה מות
בנו תחתיו: ויאמר דויד אעשה אמר עשה
חסד עם חנון בן נחש כי עשה
אביו עמי חסד וישלח דויד שלח
מלאכים לנחמו על אביו ויבאו לאך בוא
עבדי דויד אל ארץ בני עמון אל
חנון לנחמו: ויאמרו שרי בני אמר שור
עמון לחנון המכבד דויד כבד
את אביך בעיניך כי שלח
לך מנחמים הלא בעבור לחקר נחם עבר

& inueſtigēt & ſcrutentur terrā tuā venerit ad te ſerui ei⁹. Igitur anon pueros dauid decaluauit & raſit: & p̄ſcidit tunicas eorū a natib⁹ vſq; ad pedes: & dimiſit eos: q cū abiſſet & hoc mādaſſent dauid miſit in occurſū eorū. Grādē ei cōtumeliā ſuſtinuerāt et p̄cepit vt manerent in hiericho donec creſceret barba eorū: et tūc reuerterētur. Videntes aūt filii āmō q iniuriā feciſſent dd̄ tā anon q̄ reliqu⁹ ppl's miſerūt mille talenta argenti vt cōducerent ſibi de meſopotamia: & de ſyria maacha: & de ſoba currus & eqtes. Cōduxeritq; triginta duo milia currū & regem maacha cū ppl'o ei⁹. Qui cū veniſſent caſtrametati ſūt e regione medaba. Filii quoq; āmō congregati de vrbib⁹ ſuis: venerūt ad bellū. Qd̄ cū audiſſet dauid miſit ioab & oēm exercitū virorum fortiū. Egreſſiq; filii āmō: direxerunt aciem iuxta portā citatis. Reges aūt q ad auxiliū eius venerāt ſepati in agro ſteterūt. Igitur ioab intelligens bellū ex aduerſo & poſt tergū cōtra ſe fieri elegit viros fortiſſimos de vniuerſo iſrl': & perrexit cōtra ſyrū. Reliquā aūt ptē ppli dedit ſub manu abiſai fratris ſui & perrexerūt cōtra filios ammō. Dixitq;: ſi vicerit me ſyrus: auxilio eris mihi: ſi aūt ſupauerit te filii ammō: ero tibi in p̄ſidium. Confortare & agamus viril'r p̄ populo nr̄o & p̄ vrbibus dei nr̄i. Dn̄s aūt qd̄ ī cōſpectu ſuo bonū ē faciat. Perrexit ergo ioab & ppl's q cū eo erat cōtra ſyrū ad preliū: & fugauit eos. porro filii ammō videtes q fugiſſet ſyr⁹: ipi quoq; fugerūt abiſai fratrē ei⁹ & ingreſſi ſūt citatē: reuerſuſq; eſt etiā ioab i hierl'm. Videns aūt ſir⁹ q ceciſſet corā iſrl' miſit nūcios & adduxit

ſyrum qui erat trās fluuium: ſophat autē princeps militie adadezer erat dux eorū: qd' cū annūciatū eſſet dd' congregauit vniuerſū iſrael et tranſiuit iordanē: irruitq; in eos et direxit ex aduerſo aciē: illis contra pugnātib⁹. Fugit autē ſyrus iſrael. Et interfecit dauid de ſyris: ſeptē milia currū et quadraginta milia peditū et ſophat exercitus principem. Videntes aūt ſerui adadezer ſe ab iſrael eſſe ſuperatos: trāſfugerūt ad dauid: et ſeruierunt ei. Noluitq; vltra ſyria auxilium prebere filiis ammon.

20

Actū eſt autē poſt anni circulum eo tēpore quo ſolēt reges ad bella p̄cedere: cōgregauit ioab exercitum & robur militie: et vaſtauit trā filiorū ammon. Perrexitq; & obſedit rabba. Porro dd' manebat in ieruſalē q̄n ioab p̄cuſſit rabba: et deſtruxit eā. Tulit autē dauid coronā melchō de capite eius: & inuenit in ea auri pōdo talentū: & precioſiſſimas gēmas: fecitq; ſibi īde diadema. Manubias quoq; vrbis plurimas tulit: populū autem qui erat in ea eduxit: & fecit ſup eos tribulas et trahas & ferrata carpenta trāſire ita vt diſſecarētur & contererētur. Sic fecit dd' cūctis vrbib⁹ filiorū amō: & reuerſus eſt cū oī populo ſuo in hieruſalem. Poſt hec initū eſt bellū in gazer aduerſū philiſteos: in quo p̄cuſſit ſobochai vſathites ſaphai de gn̄e raphai & hūiliauit eos. Aliud quoq; bellū geſtū eſt aduerſus philiſteos: in quo p̄cuſſit adeodat⁹ fili⁹ ſalt⁹ bethleemites fratrē goliath gethei: cuius haſte lignū erat q̄ſi liciatoriū texētiū. Sed & aliud bellū accidit in geth: in quo fuit hō lōgiſſim⁹ ſenos habens digitos: id eſt ſimul vigītiq̄ttuor: qui et ipe de raphai fuerat ſtirpe gn̄atus. Hic blaſphemauit iſrael & p̄cuſſit eum ionathan

בן שמעא אחי דויד: אל נולדו — ילד
להרפה בגת ויפלו ביד דויד וביד — נפל
Cap. xxj. עבדיו: ויעמד שטן על
ישראל ויסת את דויד למנות — עמד
את ישראל: ויאמר דויד אל — סות מנה
יואב ואל שרי העם לכו ספרו — אמר
את ישראל מבאר שבע ועד דן — שור ילך
והביאו אלי ואדעה את מספרם: — בוא ידע
ויאמר יואב יוסף יהוה על עמו — ספר יסף
כהם מאה פעמים הלא אדני
המלך כלם לאדני לעבדים למה
יבקש זאת אדני למה יהיה — בקש
לאשמה לישראל: ודבר המלך
חזק על יואב ויצא יואב ויתהלך — הלך
בכל ישראל ויבא ירושלם: ויתן — בוא נתן
יואב את מספר מפקד העם אל — פקד
דויד ויהי כל ישראל אלף אלפים — היה
ומאה אלף איש שלף חרב ויהודה
ארבע מאות ושבעים אלף איש — רבע מאה
שלף חרב: ולוי ובנימן לא פקד
בתוכם כי נתעב דבר המלך את — תעב
יואב: וירע בעיני האלהים על — רוע
הדבר הזה ויך את ישראל: ויאמר — נכה
דויד אל האלהים חטאתי מאד
אשר עשיתי את הדבר הזה — עשה
ועתה העבר נא את עון עבדך — עבר
כי נסכלתי מאד: וידבר יהוה — סכל דבר
אל גד חזה דויד לאמר: לך — ילך
ודברת אל דויד לאמר כה
אמר יהוה שלוש אני נטה — שלש נטה
עליך בחר לך אחת מהנה ואעשה — עשה
לך: ויבא גד אל דויד ויאמר — בוא אמר
לו כה אמר יהוה קבל לך: אם
שלוש שנים רעב ואם שלשה — שנה
חדשים נספה מפני צריך וחרב — ספה פנה
אויביך למשגת ואם שלשת — צור נשג

filius ſamaa fratris dauid. Hi ſunt filii raphaim in geth qui ceciderunt in manu dauid & ſeruorum eius.

21.

Conſurrexit autem ſathan contra iſrael & incitauit dauid vt numeraret iſrael. Dixitque dauid ad ioab & ad principes populi. Ite & numerate iſrael a berſabee vſque dan: & afferte mihi numerum vt ſciam. Reſponditque ioab. Augeat dominus populum ſuum centuplum quam ſunt. Nonne domine mi rex omnes ſerui tui ſunt? Quare hoc quærit dominus meus quod in peccatum reputetur iſraeli? Sed ſermo regis magis præualuit. Egreſſuſque eſt ioab & circuiuit vniuerſum iſrael: & reuerſus eſt in hieruſalem. Deditque dauid numerum eorum quos circuierat: & inuentus eſt omnis numerus iſrael mille milia & centum milia virorum educentium gladium. De iuda autem quadringenta ſeptuaginta milia bellatorum. Nam leui & beniamin non numerauit: eo quod inuitus exequeretur regis imperium. Diſplicuit autem deo quod iuſſum erat: & percuſſit iſrael. Dixitque dauid ad deum. Peccaui nimis: vt hoc facerem. Obſecro aufer iniquitatem ſerui tui quia inſipienter egi. Et locutus eſt dominus ad gad videntem dauid dicens. Vade & loquere ad dauid & dic ei. Hec dicit dominus. Trium tibi optionem do: vnum quod volueris elige vt faciam tibi. Cumque veniſſet gad ad dauid dixit ei. Hec dicit dominus. Elige quod volueris. Aut tribus annis peſtilentiam famis: aut tribus menſibus te fugere hoſtes tuos & gladium eorum non poſſe euadere: aut tribus

filii ſamaa fratris dauid. hi nati ſunt rapha in geth: omnes fuerunt quattuor gigantes: & ceciderunt in manu dauid. & in manu ſeruorum eius.
υἱὸς σαμαὰ ἀδελφοῦ δαυίδ. οὗτοι ἐγεννήθησαν τῷ ῥαφὰ ἐν γέθ, πάντες ἦσαν τέσσαρες γίγαντες, καὶ ἔπεσον ἐν χειρὶ δαυίδ καὶ ἐν χειρὶ τῶν παίδων αὐτοῦ.

Ca. 21. A

Et inſurrexit ſatan contra iſrael: & perſuaſit dauid vt numeraret iſrael. & dixit rex dauid ad ioab & ad duces exercitus: ite & numerate iſrael a berſabee vſque ad dan: & afferte ad me: & cognoſcam numerum eorum. & dixit ioab: apponat dominus ad populum ſuum: vt ſunt centuplum: & oculi domini mei regis aſpicientes: nonne domine mi rex omnes domino meo in ſeruos? & quare vult hoc dominus meus: vt non fiat in delictum iſrael? & preualuit verbum regis in ioab: & egreſſus eſt ioab & venit in omnem iſrael: & reuerſus eſt in hieruſalem. & dedit ioab numerum cenſus populi dauid. & fuit omnis iſrael: mille milia & centum milia virorum educentium gladium. & iudas quadringenta octuaginta milia virorum educentium gladium. & leui & beniamin non numerauit in medio eorum: quoniam turpis viſus eſt ſermo regis ad ioab. & malum apparuit coram deo de ſermone hoc: & percuſſit iſrael. & dixit dauid ad deum: peccaui valde: quoniam feci rem hanc: & nunc aufer iniquitatem ſerui tui: quoniam inſipienter egi valde. & locutus eſt dominus ad gad videntem dauid dicens: vade & loquere ad dauid dicens: ſic dicit dominus: tria ego tollam contra te: elige tibi ipſi vnum ex his & faciam tibi. & venit gad ad dauid & dixit ei: ſic dicit dominus: elige tibi tres annos famis: vel tres menſes fugere te a facie inimicorum tuorum & gladium inimicorum tuorum perſequi te: aut tribus

1.Reg. 24.a.

Καὶ ἀνέστη σατὰν ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν δαυίδ τοῦ ἀριθμῆσαι τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυίδ πρὸς ἰωὰβ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως, πορεύθητε καὶ ἀριθμήσατε τὸν ἰσραὴλ ἀπὸ βηρσαβεὲ ἕως δάν, καὶ ἐνέγκατε πρός με, καὶ γνώσομαι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ εἶπεν ἰωάβ, προσθείη κύριος ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡς εἰσὶν ἑκατονταπλασίως, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως βλέποντες, οὐχὶ κύριέ μου βασιλεῦ, πάντες τῷ κυρίῳ μου εἰς δούλους; καὶ ἱνατί ζητεῖ τοῦτο ὁ κύριός μου, ὅπως μὴ γένηται εἰς πλημμέλειαν τῷ ἰσραήλ; καὶ ἴσχυσε τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἐπὶ ἰωάβ, καὶ ἐξῆλθεν ἰωὰβ καὶ ἦλθεν ἐν παντὶ ἰσραήλ, καὶ ἀνῆλθεν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκεν ἰωὰβ τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ τῷ δαυίδ. καὶ ἦν πᾶς ἰσραήλ, χίλιαι χιλιάδες καὶ ἑκατὸν χιλιάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν. καὶ ἰούδας τετρακόσιαι ὀγδοήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν. καὶ τὸν λευὶ καὶ βενιαμὶν οὐκ ἠρίθμησεν ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὅτι κατίσχυσεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως πρὸς ἰωάβ. καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ περὶ τοῦ λόγου τούτου, καὶ ἐπάταξε τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς τὸν θεόν, ἡμάρτηκα σφόδρα, ὅτι ἐποίησα τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ νῦν περίελε τὴν ἀδικίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἠφρόνησα σφόδρα. καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς γὰδ τὸν ὁρῶντα τῷ δαυίδ λέγων, βάδιζε καὶ λάλησον πρὸς δαυίδ λέγων, οὕτως λέγει κύριος, τρία ἐγὼ αἴρω ἐπὶ σέ, ἔκλεξαι σεαυτῷ ἓν ἐξ αὐτῶν καὶ ποιήσω σοι. καὶ ἦλθε γὰδ πρὸς δαυίδ καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὕτω λέγει κύριος, ἔκλεξαι σεαυτῷ τρία ἔτη λιμοῦ, ἢ τρεῖς μῆνας φυγεῖν σε ἐκ προσώπου τῶν ἐχθρῶν σου καὶ μάχαιραν ἐχθρῶν σου καταδιώκειν, ἢ τρεῖς

B

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina. Trāſla.B.Hie. Tex.he.i.Paral.xxj. Priitiua.heb.

diebus gladium domini & mortem in terra: & angelus domini perdens in omni hereditate iſrael. & nunc vide quid reſpondeam ei qui miſit me verbum. & dixit dauid ad gad: anguſtia mihi valde: & incidam iam in manus domini: quoniam multe miſerationes eius valde: & in manus hominum non incidam. & dedit dominus mortem in iſrael: & ceciderunt de iſrael ſeptuaginta milia virorum. & miſit deus angelum in hieruſalem vt perderet eam. & poſtquam corrupit: vidit dominus: & penituit in malo. & dixit angelo qui corrumpebat: ſufficiat tibi: remitte manum tuam: & angelus domini ſtans in area ornan iebuſei. & ſuſtulit dauid oculos ſuos: & vidit angelum domini ſtantem inter terram & inter celum: & gladius eius euaginatus in manu eius extenſus contra hieruſalem: & cecidit dauid & ſeniores de ſuper faciem in faciem ſuam. & dixit dauid ad deum: nonne ego dixi vt numeraret in populo: & ego ſum qui peccaui: & malum faciens malefeci: & hee oues quid fecerunt: domine deus fiat manus tua in me: & in domum patris mei: & non in populum tuum in perditionem. & angelus domini dixit ad gad: vt diceret ad dauid: vt aſcenderet vt ſtatueret altare domino in area ornan iebuſei. & aſcendit dauid ſecundum ſermonem gad: quem locutus eſt in nomine domini. & conuerſus eſt ornan & vidit regem: & quattuor filii eius abſcondentes cum eo: & ornan erat triturans triticum. & venit dauid ad ornan: & conſpexit ornan & vidit dauid: & egreſſus eſt ornan de area: & adorauit dauid in faciem in terram. & dixit dauid ad ornan: da mihi locum aree: & edificabo in ea altare domino in argento digno da mihi ipſum: & ceſſabit plaga a populo.

ἡμέρας ῥομφαίαν κυρίου καὶ θάνατον ἐν τῇ γῇ, καὶ ἄγγελος κυρίου ἐξολοθρεύων ἐν πάσῃ κληρονομίᾳ ἰσραήλ. καὶ νῦν ἴδε τί ἀποκριθῶ τῷ ἀποστείλαντί με ῥῆμα. καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς γάδ, στενά μοι σφόδρα, ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς χεῖρας κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ σφόδρα, καὶ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων οὐ μὴ ἐμπέσω. καὶ ἔδωκε κύριος θάνατον ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔπεσον ἐξ ἰσραὴλ ἑβδομήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν. καὶ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς ἄγγελον εἰς ἱερουσαλὴμ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτήν. καὶ ὡς διέφθειρεν, εἶδεν κύριος, καὶ μετεμελήθη ἐπὶ τῇ κακίᾳ. καὶ εἶπεν τῷ ἀγγέλῳ τῷ διαφθείραντι, ἱκανούσθω σοι, ἄνες τὴν χεῖρά σου, καὶ ὁ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐν τῇ ἅλῳ ὀρνὰν τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ ἐπῆρε δαυὶδ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶδεν τὸν ἄγγελον κυρίου ἑστῶτα ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ ῥομφαία αὐτοῦ ἐσπασμένη ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐκτεταμένη ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἔπεσεν δαυὶδ καὶ οἱ πρεσβύτεροι περιβεβλημένοι σάκκους ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς τὸν θεόν, οὐκ ἐγὼ εἶπον τοῦ ἀριθμῆσαι ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἐγώ εἰμι ὁ ἁμαρτών, καὶ κακοποιῶν ἐκακοποίησα, καὶ ταῦτα τὰ πρόβατα τί ἐποίησε; κύριος ὁ θεὸς γενηθήτω ἡ χείρ σου ἐν ἐμοί, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, καὶ μὴ ἐν τῷ λαῷ σου εἰς ἀπώλειαν. καὶ ἄγγελος κυρίου εἶπεν τῷ γάδ, τοῦ εἰπεῖν πρὸς δαυίδ, ἵνα ἀναβῇ τοῦ στῆσαι θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ ἐν ἅλῳ ὀρνὰν τοῦ ἰεβουσαίου. καὶ ἀνέβη δαυὶδ κατὰ τὸν λόγον γάδ, ὃν ἐλάλησεν ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ ἐπέστρεψεν ὀρνὰν καὶ εἶδε τὸν βασιλέα, καὶ τέσσαρες υἱοὶ αὐτοῦ κρυβόμενοι μετ' αὐτοῦ, καὶ ὀρνὰν ἦν ἀλοῶν πυρούς. καὶ ἦλθε δαυὶδ πρὸς ὀρνάν, καὶ ἐπέβλεψεν ὀρνὰν καὶ εἶδεν τὸν δαυίδ, καὶ ἐξῆλθεν ὀρνὰν ἐκ τῆς ἅλω, καὶ προσεκύνησε τῷ δαυὶδ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν δαυὶδ πρὸς ὀρνάν, δός μοι τὸν τόπον τῆς ἅλω, καὶ οἰκοδομήσω ἐν αὐτῷ θυσιαστήριον κυρίῳ ἐν ἀργυρίῳ ἀξίῳ δός μοι αὐτόν, καὶ παύσεται ἡ πληγὴ ἐκ τοῦ λαοῦ.

1.Reg. 24.c.

C

diebus gladium domini verſari in terra & angelum domini interficere in vniuerſis finibus iſrael. Nunc igitur vide quid reſpondeam ei qui miſit me. Et dixit dauid ad gad. Ex omni parte me anguſtie premunt. Sed melius mihi eſt vt incidam in manus domini: quia multe ſunt miſerationes eius: quam in manus hominum. Miſit ergo dominus peſtilentiam in iſrael: & ceciderunt de iſrael ſeptuaginta milia virorum. Miſit quoque angelum in hieruſalem vt percuteret eam. Cumque percuteretur vidit dominus & miſertus eſt ſuper magnitudine mali: & imperauit angelo qui percutiebat. Sufficit iam: ceſſet manus tua. Porro angelus domini ſtabat iuxta aream hornan iebuſei. leuanſque dauid oculos ſuos vidit angelum domini ſtantem inter celum & terram: & euaginatum gladium in manu eius & verſum contra hieruſalem: & ceciderunt tam ipſe quam maiores natu veſtiti ciliciis proni in terram. Dixitque dauid ad deum. Nonne ego ſum qui iuſſi vt numeraretur populus? Ego qui peccaui. Ego qui malum feci. Iſte grex quid commeruit? Domine deus meus vertatur obſecro manus tua in me & in domum patris mei: populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini precepit gad vt diceret dauid: vt aſcenderet extrueretque altare domino deo in area hornan iebuſei. Aſcendit ergo dauid iuxta ſermonem gad quem locutus ei fuerat ex nomine domini. Porro hornan cum ſuſpexiſſet & vidiſſet angelum quattuorque filii eius cum eo abſconderunt ſe. Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum veniret dauid ad hornan: conſpexit eum hornan & proceſſit ei obuiam de area: & adorauit eum pronus in terram. Dixitque ei dauid. da mihi locum aree tue vt edificem in ea altare domino: ita vt quantum valet argenti accipias: & ceſſet plaga a populo.

ימים חרב יהוה ודבר בארץ
ומלאך יהוה משחית בכל גבול — שחת גבל
ישראל ועתה ראה מה אשיב — שוב
את שלחי דבר: ויאמר דויד — אמר
אל גד צר לי מאד אפלה נא — צור נפל
ביד יהוה כי רבים רחמיו מאד — רבב
וביד אדם אל אפל: ויתן יהוה — נתן
דבר בישראל ויפל מישראל
שבעים אלף איש: וישלח — שלח
האלהים מלאך לירושלם
להשחיתה ובהשחית ראה יהוה — שחת
וינחם על הרעה ויאמר למלאך — נחם רוע
המשחית רב עתה הרף ידך — רפה
ומלאך יהוה עמד עם גרן ארנן
היבוסי: וישא דויד את עיניו וירא — נשא ראה
את מלאך יהוה עמד בין הארץ
ובין השמים וחרבו שלופה בידו — שלף
נטויה על ירושלם ויפל דויד — נטה נפל
והזקנים מכסים בשקים על פניהם: — כסה פנה
ויאמר דויד אל האלהים הלא — אמר
אני אמרתי למנות בעם ואני הוא — מנה
אשר חטאתי והרע הרעותי ואלה — רוע
הצאן מה עשו יהוה אלהי תהי נא — עשה היה
ידך בי ובבית אבי ובעמך לא
למגפה: ומלאך יהוה אמר אל גד — נגף לאך
לאמר לדויד כי יעלה דויד להקים — עלה קום
מזבח ליהוה בגרן ארנן היבסי: — זבח
ויעל דויד בדבר גד אשר דבר בשם
יהוה: וישב ארנן וירא את המלאך — שוב ראה
וארבעת בניו עמו מתחבאים וארנן — רבע חבא
דש חטים: ויבא דויד עד ארנן ויבט — דוש בוא
ארנן וירא את דויד ויצא מן הגרן — נבט
וישתחו לדויד אפים ארצה: ויאמר — שחה
דויד אל ארנן תנה לי מקום הגרן — נתן קום
ואבנה בו מזבח ליהוה בכסף מלא — בנה
תנהו לי ותעצר המגפה מעל העם: — עצר

ויאמר ארנן אל דויד קח לך ויעש — לקח עשה
אדני המלך הטוב בעיניו ראה נתתי — נתן
הבקר לעלות והמורגים לעצים — עלה
והחטים למנחה הכל נתתי׃ ויאמר — חנט נתן
המלך דויד לארנן לא כי קנה
אקנה בכסף מלא כי לא אשא אשר — קנה נשא
לך ליהוה והעלות עולה חנם׃ ויתן — עלה נתן
דויד לארנן במקום שקלי זהב
משקל שש מאות׃ ויבן שם דויד — שקל מאה
מזבח ליהוה ויעל עלות ושלמים — בנה זבח
ויקרא אל יהוה ויענהו באש מן — קרא ענה
השמים על מזבח העלה׃ ויאמר
יהוה למלאך וישב חרבו אל נדנה׃ — לאך
בעת ההיא בראות דויד כי ענהו — ראה
יהוה בגרן ארנן היבוסי ויזבח — זבח
שם׃ ומשכן יהוה אשר עשה — שכן
משה במדבר ומזבח העולה בעת — דבר
ההיא בבמה בגבעון׃ ולא יכל
דויד ללכת לפניו לדרש אלהים — ילך פנה
כי נבעת מפני חרב מלאך יהוה׃ — בעת

Cap.xxij. ויאמר דויד זה הוא
בית יהוה האלהים וזה מזבח לעלה — אמר
לישראל׃ ויאמר דויד לכנס את
הגרים אשר בארץ ישראל ויעמד — גור עמד
חצבים לחצב אבני גזית לבנות בית — גזז בנה
האלהים׃ וברזל לרב למסמרים — סמר
לדלתות השערים ולמחברות הכין — חבר כון
דויד ונחשת לרב אין משקל׃ ועצי — שקל
ארזים לאין מספר כי הביאו — ספר בוא
הצידנים והצרים עצי ארזים
לדויד׃ ויאמר דויד שלמה בני נער
ורך והבית לבנות ליהוה להגדיל — רכך בנה
למעלה לשם ולתפארת לכל — גדל עלה
הארצות אכינה נא לו ויכן דויד — פאר כון
לרב לפני מותו׃ ויקרא אל שלמה — פנה קרא
בנו ויצוהו לבנות בית לשם יהוה — צוה

Dixit aũt hornan ad dauid. Tolle & faciat dñs me⁹ rex quodcũqȝ ei placet. Sed & boues do in holocauſtum: & tribulas in ligna ∞∞∞∞ & triticũ i ſacrificiũ oĩa libẽs p̃bebo. Dixitqȝ ei rex dauid. Nequaquã ita fiet: ſed ∞∞∞∞ argẽtũ dabo quãtũ valet. Neqȝ eñi tibi auferre debeo: & ſic offerre dño holocauſta gratuita. Dedit ergo dd hornã p loco ſiclos auri iuſtiſſimi põderis ſexcentos: & edificauit ibi ∞ altare dño: obtulitqȝ holocauſta & pacifica: & inuocauit dñm & exaudiuit eum in igne de celo ſup altare holocauſti. Precepitqȝ ∞∞ dñs ãgelo: & cõuertit gladiũ ſuũ i vaginam. Protinus ergo dauid videns φ exaudiſſet eum dñs in area hornan iebuſei: immolauit ∞∞ ibi victimas. Tabernaculũ ãt dñi quod fecerat moyſes in deſerto & altare holocauſtorum ea tẽpeſtate erat in excelſo gabaõ: & nõ p̃ualuit dd ire ad altarẽ vt ibi obſecraret deũ. Nimio eñi fuerat timore pterrit⁹: vidẽs gladiũ angeli domini.

22.

Dixitqȝ dd. Hec eſt domus dñi & hoc altare in holocauſtum ∞∞ iſrl. Et p̃cepit vt cõgregarentur omnes ∞∞ proſeliti de terra iſrael: & conſtituit ex eis ∞∞ latomos ad cedẽdos lapides & poliẽdos vt edificaretur dom⁹ dei. Ferrũ quoqȝ plurimũ ad clauos ianuarũ & ad cõmiſſuras atqȝ iũcturas p̃parauit dd: & eris põd⁹ inũerabile. Ligna quoqȝ cedrina non poterant eſtimari que ∞∞∞ ſidonii & tyrii deportauerunt ad dauid. ∞∞ Et dixit dauid. Salomon fili⁹ me⁹ puer paruul⁹ ẽ & delicat⁹. Dom⁹ aũt quã edificare volo dño talis eẽ debet vt i cũctis regiõib⁹ noĩetur. Prepabo ergo ei neceſſaria. Et ob hanc cauſã ãn morte ſuã oẽs p̃parauit ĩpẽſas. Vocauitqȝ ſalomõ filiũ ſuũ: & p̃cepit ei vt edificaret domum

τ dixit ornan ad dauid: accipe tibi ipſi: τ faciat
καὶ εἶπεν ὀρνὰν πρὸς δαυίδ, λαβὲ σεαυτῷ, καὶ ποιησάτω
dñs meus rex bonũ corã eo.
ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ.
ecce dedi boues in holocauſtum τ currus in ligna τ triticũ in ſacrificia: omnia dedi.
ἰδοὺ δέδωκα τοὺς βόας εἰς ὁλοκάρπωσιν καὶ τὰς ἁμάξας εἰς ξύλα καὶ τὸν πυρὸν εἰς θυσίας, τὰ πάντα δέδωκα.
τ dixit rex dauid ornan: minime ſed emens emam argento digno: qm̃ nõ accipiã tua
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς δαυὶδ τῷ ὀρνάν, οὐχὶ ἀλλ᾽ ἢ ἀγοράζων ἀγοράσω ἀργυρίου ἀξίου, ὅτι οὐ μὴ λάβω τὰ σὰ
dño: vt offerã holocauſtũ gratuitũ dño.
τῷ κυρίῳ, τοῦ ἀνενεγκεῖν ὁλοκαύτωσιν δωρεὰν τῷ κυρίῳ.
τ dedit dauid ornan pro loco eius ſiclos auri põderis ſexcẽtos. τ edificauit illic altare dño dauid: τ obtulit holocauſta
καὶ ἔδωκεν δαυὶδ τῷ ὀρνὰν περὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ σίκλους χρυσίου ὁλκῆς ἑξακοσίους. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον κυρίῳ ὁ δαυίδ, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώματα
ſalutis. τ clamauit dauid ad dñm: τ exaudiuit eũ dñs in igne de celo ſup altare
σωτηρίου. καὶ ἐβόησε δαυὶδ πρὸς κύριον, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος ἐν πυρὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον
holocauſti. τ dixit dñs ad angelum: τ impoſuit gladiũ ſuũ in vaginã eius.
τῆς ὁλοκαυτώσεως. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τὸν ἄγγελον, καὶ κατέθηκε τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ εἰς τὸν κουλεὸν αὐτῆς.
in tpe illo cũ vidit dauid φ exaudiuit eũ dñs in area ornan iebuſei: τ
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν τῷ ἰδεῖν τὸν δαυὶδ ὅτι ἐπήκουσεν αὐτοῦ κύριος ἐν τῇ ἅλῳ ὀρνὰν τοῦ ἰεβουσαίου, καὶ
immolauit ibi: τ tabnaculũ dñi qd fecit moyſes in
ἐθυσίασεν ἐκεῖ, καὶ ἡ σκηνὴ κυρίου ἣν ἐποίησε μωυσῆς ἐν τῇ
eremo: τ altare holocauſtorum in tẽpore illo in excelſo in gabaon: τ nõ potuit dauid ire ante eũ ad q̃rẽdũ deũ: qm̃ pterritus erat
ἐρήμῳ, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν βαμὰ ἐν γαβαών, καὶ οὐκ ἐδυνήθη δαυὶδ τοῦ πορευθῆναι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ζητῆσαι τὸν θεόν, ὅτι κατέσπευσεν
a facie gladij angeli dñi.
ἀπὸ προσώπου τῆς ῥομφαίας τοῦ ἀγγέλου κυρίου.

Ca.22.

τ dixit dauid: hec eſt domus dñi dei
Καὶ εἶπεν δαυίδ, οὗτός ἐστιν ὁ οἶκος κυρίου τοῦ θεοῦ
τ hoc altare in holocauſtum iſrael. τ
καὶ τοῦτο τὸ θυσιαστήριον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ ἰσραήλ. καὶ
dixit dauid vt cõgregarẽt omnes proſelitos
εἶπεν δαυὶδ τοῦ συναγαγεῖν πάντας τοὺς προσηλύτους
in tra iſrael. τ cõſtituit eos latomos ad cedendũ
ἐν γῇ ἰσραήλ. καὶ κατέστησεν αὐτοὺς λατόμους λατομῆσαι
lapides politos: ad edificãdũ domũ dño. τ ferrum multũ ad clauos portarum τ ianuarũ τ
λίθους ξεστοὺς τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ κυρίῳ. καὶ σίδηρον πολὺν εἰς τοὺς ἥλους τῶν θυρωμάτων καὶ τῶν πυλῶν καὶ
ad cõmiſſuras τ ad cõiũcturas p̃parauit dauid:
εἰς τὰς συμβολὰς καὶ εἰς τοὺς στροφεῖς ἡτοίμασε δαυίδ,
τ es in multitudinẽ nõ erat põdus: τ ligna cedria nõ
καὶ χαλκὸν εἰς πλῆθος οὐκ ἦν σταθμός, καὶ ξύλα κέδρινα οὐκ
erat numer⁹. qm̃ deportauerũt ſidonij: τ tyrij dauid
ἦν ἀριθμός. ὅτι ἤνεγκαν οἱ σιδώνιοι καὶ οἱ τύριοι τῷ δαυὶδ
ligna cedrina τ dixit dauid: ſalomon filius me⁹ puerulus tener: τ domus vt edificet dño: vt magnifice ſupra ad nomẽ τ ad gloriã oĩbus terris
ξύλα κέδρινα. καὶ εἶπεν δαυίδ, σολομὼν ὁ υἱός μου παιδάριον ἁπαλόν, καὶ ὁ οἶκος τοῦ οἰκοδομῆσαι τῷ κυρίῳ, τοῦ μεγαλῦναι ἄνω εἰς ὄνομα καὶ εἰς δόξαν πάσαις ταῖς γαίαις
preparabo ei. τ p̃parauit dauid in multitudinẽ ante
ἑτοιμάσω αὐτῷ. καὶ ἡτοίμασε δαυὶδ εἰς πλῆθος ἔμπροσθεν
mortẽ ſuã. τ vocauit dauid ſalomonẽ filiũ ſuum: τ p̃cepit ei vt edificaret domũ dño
τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσε δαυὶδ σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τῷ κυρίῳ

deo iſrael. τ dixit dauid: ſalomon fili mihi
θεῷ ἰσραήλ. καὶ εἶπεν δαυίδ, σολομὼν τέκνον ἐμοὶ
2.Re. 7.a. fuit in aĩa mea vt edificarẽ domũ nomini dñi dei mei. τ fact⁹ eſt ad me ſermo domini
ἐγένετο ἐπὶ ψυχῇ μου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἐγένετο ἐπ᾽ ἐμὲ λόγος κυρίου
3.Re. 8.a. dicens: ſanguinẽ in multitudinẽ effudiſti: τ bella magna feciſti: nõ edificabis domũ nomini
λέγων, αἷμα εἰς πλῆθος ἐξέχεας, καὶ πολέμους μεγάλους ἐποίησας, οὐκ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματί
16.c. 2.pa.7 3.Reg 7. meo: qm̃ ſanguinẽ multũ effudiſti in terra corã me. ecce fili⁹ naſcit̃ tibi: hic erit vir requiei:
μου, ὅτι αἵματα πολλὰ ἐξέχεας ἐπὶ τῆς γῆς ἐναντίον μου. ἰδοὺ υἱὸς τίκτεταί σοι, οὗτος ἔσται ἀνὴρ ἀναπαύσεως,
τ requiẽ dabo ei ab oĩbus inimicis ſuis p circuitũ: qm̃ ſalomon nomẽ ei⁹: τ
καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κυκλόθεν, ὅτι σολομὼν ὄνομα αὐτοῦ, καὶ
pacẽ τ ociũ dabo in iſrael in dieb⁹ illius.
εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν δώσω ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ.
ipſe edificabit domũ nomini meo: τ ipſe erit mihi in filiũ: τ ego ero ei in patrẽ:
οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καὶ οὗτος ἔσται μοι εἰς υἱόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα.
τ parabo ſoliũ regni ei⁹ in iſrael vſqȝ in ſeculũ. τ nũc filij mi ſit dño tecũ
καὶ ἑτοιμάσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν ἰσραὴλ ἕως αἰῶνος. καὶ νῦν υἱέ μου ἔστω κύριος μετὰ σοῦ,
τ diriges τ edificabis domũ dño deo tuo: ſicut locut⁹ eſt de te. verũtñ det tibi dominus ſapiẽtiã τ intellectũ: τ cõfortet te in iſrael:
καὶ κατευθυνεῖς καὶ οἰκοδομήσεις οἶκον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὡς ἐλάλησε περὶ σοῦ. πλὴν δῴη σοι κύριος σοφίαν καὶ σύνεσιν, καὶ κατισχύσαι σε ἐπὶ ἰσραήλ,
vt cuſtodias tu τ facias legẽ domini dei tui. tũc proſper eris: ſi cuſtodieris
τοῦ φυλάσσεσθαί σε καὶ ποιεῖν τὸν νόμον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τότε εὐοδωθήσῃ, ἐὰν φυλάξῃς
vt facias mandata τ iudicia: que p̃cepit dñs moyſi in iſrael.
τοῦ ποιεῖν τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ.
viriliter age τ cõfortare ne timeas neqȝ paueas: τ ecce ego
ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε μὴ φοβοῦ μηδὲ δειλία, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
ſcd̃m paupertatẽ meã preparaui ad domũ domini auri talenta centũ milia: τ argẽti taleta mille milia: τ eris τ ferri
κατὰ τὴν πτωχείαν μου ἡτοίμασα εἰς τὸν οἶκον κυρίου χρυσίου ταλάντων ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ ἀργυρίου ταλάντων χιλίας χιλιάδας, καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον
cui⁹ nõ eſt põdus: qm̃ in multitudinẽ eſt. τ
οὗ οὐκ ἔστι σταθμός, ὅτι εἰς πλῆθός ἐστιν. καὶ
ligna τ lapides p̃paraui: τ appone in his.
ξύλα καὶ λίθους ἡτοίμασα, καὶ πρόσθες ἐπ᾽ αὐτοῖς.
τ tecum in multitudinẽ faciẽtes opa artifices
καὶ μετὰ σοῦ εἰς πλῆθος ποιούντων ἔργα τεχνῖται
latomi lapidũ: τ artifices lignoꝝ τ oĩs ſapiẽs
λατόμοι λίθων, καὶ τέκτονες ξύλων καὶ πᾶς σοφὸς
in omni ope in auro τ argẽto in ere
ἐν παντὶ ἔργῳ ἐν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ ἐν χαλκῷ
τ ferro qb⁹ nõ eſt numerus: ſurge τ fac
καὶ σιδήρῳ οἷς οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ἀνάστηθι καὶ ποίει
τ dñs tecum. τ p̃cepit dauid cibus
καὶ κύριος μετὰ σοῦ. καὶ ἐνετείλατο δαυὶδ πᾶσι
principibus iſrael: vt adiuuarent ſalomonẽ filiũ ſuũ.
τοῖς ἄρχουσιν ἰσραήλ, ἀντιλαβέσθαι τῷ σολομῶντι υἱῷ αὐτοῦ.
τ dixit: nõne dñs vobiſcũ: τ fecit requieſcere vos p circuitũ: qm̃ dedit in manu mea
καὶ εἶπεν, οὐχὶ κύριος μεθ᾽ ὑμῶν; καὶ ἀνέπαυσεν ὑμᾶς κυκλόθεν, ὅτι παρέδωκεν ἐν χειρί μου
habitantes terrã: τ ſubiecta eſt terra coram
τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, καὶ ὑπετάγη ἡ γῆ ἐναντίον

dño deo iſrael. Dixitqȝ dauid ∞∞∞∞∞ ad ſalomonem. Fili mi: voluntatis mee fuit ∞ vt edificarẽ domũ nomini dñi dei mei: ſed factus eſt ſermo dñi ad me: dicens. Multũ ſãguinẽ effudiſti: & plurima bella bellaſti: non poteris edificare domũ nomini meo: ∞∞∞∞ tãto effuſo ſãguine corã me. Filius q naſcetur tibi: erit vir quietiſſimus. Faciã eñ eũ requieſcere ab oĩb⁹ inimicis ſuis p circuitũ: ob hanc cauſã pacificus vocabitur: & pacẽ & ocium dabo in iſrael cũctis dieb⁹ eius. Ipſe edificabit domũ noĩ meo: & ipſe erit mihi in filiũ & ego ero illi i patrem firmaboqȝ ſoliũ regni eius ∞∞ ſup iſrl ĩ eternũ. Nũc ergo fili mi: ∞∞∞∞ ſit dñs tecũ & p̃ſperarĩ: & edifica domum ∞∞ dño deo tuo ſicut locutus es de te. ∞∞∞∞ Detqȝ tibi dñs prudentiam & ſenſum ∞∞∞ vt regere poſſis iſrl & cuſtodire ∞∞∞∞ legẽ dñi dei tui. Tunc enim proficere poteris ſi cuſtodieris mandata ∞∞∞∞∞∞∞∞ & iudicia que precepit dominus ∞∞∞∞ moyſi vt doceret iſrael. Confortare & viriliter age: ne timeas neqȝ paueas: ecce ego i paupertaticula mea p̃paraui ipẽſas dom⁹ dñi: auri talenta cẽtũ milia: & argenti mille milia talentorũ: eris vero & ferri nõ eſt põd⁹: vincitur eñ nũer⁹ magnitudie. Ligna & lapides p̃paraui ad vniuerſa ĩpẽdia. Habes quoqȝ plurimos artifices ∞∞ latomos & cemẽtarios artificeſqȝ lignorum ∞ & oĩm artiũ: ad faciẽdũ op⁹ prudentiſſimos in auro & argẽto in ere & ferro cui⁹ nõ ẽ nũer⁹. Surge igit̃ & fac & erit dñs tecũ. P̃cepit quoqȝ dd cũctis pricipib⁹ iſrl vt adiuuarẽt ſalomonẽ filiũ ſuũ. Cernitis inqẽs φ dñs de⁹ vr̃ vobiſcũ ſit & dederit vobis requiem p circuitum: & tradiderit oẽs inimicos vr̃os ĩ manus vr̃as: & ſubiecta ſit terra corã ∞∞∞∞

אלהי ישראל׃ ויאמר דויד
לשלמה בני אני היה עם לבבי
לבנות בית לשם יהוה אלהי׃ ויהי — היה
עלי דבר יהוה לאמר דם לרב
שפכת ומלחמות גדלות עשית לא
תבנה בית לשמי כי דמים רבים — לחם
שפכת ארצה לפני׃ הנה בן נולד — בנה רבב
לך הוא יהיה איש מנוחה והניחותי — ילד
לו מכל איביו מסביב כי שלמה — נוח
יהיה שמו ושלום ושקט אתן על — סבב
ישראל בימיו׃ הוא יבנה בית — שלם נתן
לשמי והוא יהיה לי לבן ואני לו — יום
לאב והכינותי את כסא מלכותו — היה
על ישראל עד עולם׃ עתה בני — כון
יהי יהוה עמך והצלחת ובנית בית — עלם
יהוה אלהיך כאשר דבר עליך׃ — צלח
אך יתן לך יהוה שכל ובינה
ויצוך על ישראל ולשמור את
תורת יהוה אלהיך׃ אז תצליח — צוה
אם תשמור לעשות את החקים — ירה
ואת המשפטים אשר צוה יהוה — שמר עשה
את משה על ישראל חזק ואמץ — שפט
אל תירא ואל תחת׃ והנה בעניי
הכינותי לבית יהוה זהב ככרים — ירא חתת
מאה אלף וכסף אלף אלפים ככרים — ענה
ולנחשת ולברזל אין משקל כי
לרב היה ועצים ואבנים הכינותי — שקל
ועליהם תוסיף׃ ועמך לרב עשי
מלאכה חצבים וחרשי אבן ועץ — יסף
וכל חכם בכל מלאכה׃ לזהב לכסף — לאך
ולנחשת ולברזל אין מספר קום
ועשה ויהי יהוה עמך׃ ויצו דויד — ספר
לכל שרי ישראל לעזר לשלמה — היה
בנו׃ הלא יהוה אלהיכם עמכם — שור
והניח לכם מסביב כי נתן בידי את
ישבי הארץ ונכבשה הארץ לפני — נוח סבב
— כבש פנה

יהוה ולפני עמו: עתה תנו לבבכם
ונפשכם לדרוש ליהוה אלהיכם
וקומו ובנו את מקדש יהוה
האלהים להביא את ארון ברית
יהוה וכלי קדש האלהים לבית
הנבנה לשם יהוה:

Cap. xxiij

ודויד זקן ושבע ימים וימלך את
שלמה בנו על ישראל: ויאסף את
כל שרי ישראל והכהנים והלוים:
ויספרו הלוים מבן שלשים שנה
ומעלה, ויהי מספרם לגלגלתם
לגברים שלשים ושמונה אלף:
מאלה לנצח על מלאכת בית יהוה
עשרים וארבעה אלף ושטרים
ושפטים ששת אלפים: וארבעת
אלפים שערים וארבעת אלפים
מהללים ליהוה בכלים אשר
עשיתי להלל: ויחלקם דויד
מחלקות לבני לוי לגרשון קהת
ומררי: לגרשני לעדן ושמעי: בני
לעדן הראש יחיאל וזתם ויואל
שלשה: בני שמעי שלמית וחזיאל
והרן שלשה אלה ראשי האבות
ללעדן: ובני שמעי יחת זינא
ויעוש ובריעה אלה בני שמעי
ארבעה: ויהי יחת הראש וזיזה
השני ויעוש ובריעה לא הרבו
בנים ויהיו לבית אב לפקדה אחת:
בני קהת עמרם יצהר חברון ועזיאל
ארבעה: בני עמרם אהרן ומשה
ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים
הוא ובניו עד עולם להקטיר לפני
יהוה לשרתו ולברך בשמו עד
עולם: ומשה איש האלהים בניו
יקראו על שבט הלוי: בני משה
גרשום ואליעזר: בני גרשום שבואל

dn̄o & corā pp̄lo eius. Prebete igr̄ corda vr̄a & aīas vr̄as: vt queratis dominum deum vr̄m: & cōſurgite & edificate ſanctuarium domino deo: vt ītroducatur arca federis: & vaſa deo conſecrata in domum que edificatur nomini domini. 23.

IGitur dd̄ ſenex & plen⁹ dieꝝ regē conſtituit ſalomōeꝫ filiū ſuū ſup iſrl̄: & congregauit oēs pricipes iſral̄ & ſacerdotes atqꝫ leuitas. Nūmeratiqꝫ ſunt leuite a viginti annis & ſupra: & inuēti ſunt virorum trigīta octo milia: Ex his electi ſūt & diſtributi ī miniſteriū dom⁹ dn̄i viginti quattuor milia: prepoſitorū aūt & iudicum ſex milia. Porro quattuor milia ianitores & totidem pſaltes canentes domino in organis que fecerat ad canēdū: & diſtribuit eos dauid per vices filiorū leui: gerſon videlicet & caath & merari. Filii gerſon leedan & ſemei: filii leedan principes: ichihel & zetthan & iohel tres. Filii ſemei: ſalomith & ozihel & aran tres. Iſti principes familiarum leedan. Porro filii ſemei: leeth & ziza & iaus & baria. Iſti filii ſemei quattuor. Erat autem leeth prior: ziza ſcd̄s. Porro iaus & baria nō habuerūt plurios filios: & idcirco in vna familia vnaqꝫ domo cōputati ſunt. Filii caath amrā & iſaar hebrō & ozihel quattuor. Filii amrā aarō & moyſes. Seperatuſqꝫ eſt aarō vt miniſtraret ī ſctā ſctōrū ipſe & filii ei⁹ ī ſempiternū: & adoleret incenſū dn̄o ſ̄m ritū ſuū: ac bn̄diceret noī eius in perpetuū. Moyſi quoqꝫ hoīs dei filii ānumerati ſūt in tribu leui. Filii moyſi: gerſon & eliezer. Filii gerſon: ſubuhel

dn̄o τ coram pp̄lo eius. nūc igit̄ date
κυρίου καὶ ἐναντίον τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. νῦν οὖν δότε τὰς
corda vr̄a τ aīas vr̄as vt queratis dn̄m
καρδίας ὑμῶν καὶ τὰς ψυχὰς ὑμῶν τοῦ ἐκζητῆσαι κυ
minū deū vr̄m. τ ſurgite τ edificate
ρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. καὶ ἀνάστητε καὶ οἰκοδομήσατε τὸ
ſāctuariū dn̄o deo vr̄o: vt introducatis ar
ἁγίασμα κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, τοῦ εἰσενεγκεῖν τὴν κιβω
cā federis dn̄i: τ vaſa ſctā dei in
τὸν διαθήκης κυρίου, καὶ τὰ σκεύη τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ εἰς
domū edificatā nomini dn̄i.
τὸν οἶκον τὸν οἰκοδομούμενον τῷ ὀνόματι κυρίου. Ca. 23

ET dauid ſenior τ plenus dieꝝ: τ
Καὶ δαυὶδ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν, καὶ
regnare fecit ſalomonē filiū ſuū pro ſe in
ἐβασίλευσε σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ᾽ ἑαυτοῦ ἐπὶ A
iſrael: τ cōgregauit oēs principes iſrael
ἰσραήλ, καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰσραὴλ
τ ſacerdotes τ leuitas: τ nūerati ſunt
καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, καὶ ἠριθμήθησαν
leuite a triginta annis τ ſupra. τ fuit
οἱ λευῖται ἀπὸ τριάκοντα ἔτους καὶ ἐπάνω. καὶ ἐγένε
numerus eoꝝ per capita eoꝝ in viros
το ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν εἰς ἄνδρας
triginta τ octo milia. ex his p̄fecti
τριάκοντα καὶ ὀκτὼ χιλιάδας. ἀπὸ τούτων ἐργοδιῶ
operū in opib⁹ domus dn̄i viginti τ quat
κται ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ οἴκου κυρίου εἴκοσι καὶ τέσσα
tuor milia: τ ſcribe τ iudices ſex mi
ρες χιλιάδες, καὶ γραμματεῖς καὶ κριταὶ ἓξ χιλιά
lia: τ ianitores quattuor milia. τ laudātes
δες, καὶ πυλωροὶ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ αἰνοῦντες
dn̄z in organis: q̄ fecerat ad laudādū
τῷ κυρίῳ ἐν τοῖς ὀργάνοις, οἷς ἐποίησε τοῦ αἰνεῖν τῷ
dn̄m quattuor milia. τ diſtribuit eos dauid
κυρίῳ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ διεῖλεν αὐτοὺς δαυὶδ
per dies filijs leui: gerſon τ caath
ἐφημερίας τοῖς υἱοῖς λευί, τῷ γερσὼν καὶ τῷ κάαθ τῷ
merari gerſon: laadā τ ſemei filij leadam
μεραρὶ τῷ γερσών, λααδὰν καὶ σεμεεῖ υἱοὶ λεαδὰμ
princeps ieiel. τ zethā τ ioel tres. filij ſemei.
ὁ ἄρχων ἰεϊὴλ. καὶ ζηθὰν καὶ ἰωὴλ τρεῖς. υἱοὶ σεμεεῖ.
ſalomith τ oziel τ aran tres. iſti principes
σαλωμὶθ καὶ ὀζιὴλ καὶ ἀρὰν τρεῖς. οὗτοι ἄρχοντες
familiaꝝ laadan. τ filij ſemei: ieeth τ zi
τῶν πατριῶν τῷ λααδάν. καὶ υἱοὶ σεμεεῖ, ἰεὲθ καὶ ζι
za τ ioas τ beria: iſti filij ſemei quat
ζὰ καὶ ἰωὰς καὶ βερία, οὗτοι υἱοὶ σεμεεῖ τέσσα
tuor. τ erat ieeth pꝛīceps: τ ziza ſecundus. τ
ρες. καὶ ἦν ἰεὲθ ὁ ἄρχων, καὶ ζιζὰ ὁ δεύτερος. καὶ
ioas τ beria nō multiplicauerūt filios: τ facti
ἰωὰς καὶ βερία οὐκ ἐπλήθυναν υἱούς, καὶ ἐγενήθη B
ſunt in domo familie in cōputatiōe vna. filij ca
σαν εἰς οἶκον πατριᾶς εἰς ἐπίσκεψιν μίαν. υἱοὶ κα
ath: amram τ iſaar τ chebron τ oziel quat
άθ, ἀμρὰμ καὶ ἰσαὰρ καὶ χεβρὼν καὶ ὀζιὴλ τέσσα
tuor. filij amram: aaron τ moyſes. τ ſepat⁹ Exo. 6.c.
ρες. υἱοὶ ἀμράμ, ἀαρὼν καὶ μωυσῆς. καὶ διεστά 6.d
eſt aaron vt ſctificaret ſctm̄ ſctōꝝ ipſe τ filij
λη ἀαρὼν τοῦ ἁγιασθῆναι ἅγιον ἁγίων αὐτὸς καὶ υἱοὶ
eius vſqꝫ in ſēpiternū: vt adoleret icēſū corā dn̄o: vt
αὐτοῦ ἕως αἰῶνος, τοῦ θυμιᾶν ἐναντίον κυρίου, τοῦ
miniſtrarēt ei τ orarent in noīe
λειτουργεῖν αὐτῷ καὶ ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι
eius vſqꝫ in ppetuū. τ moyſes hō dei:
αὐτοῦ ἕως αἰῶνος. καὶ μωυσῆς ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ;
τ filij eius vocati ſūt in tribu leui.
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐκλήθησαν ἐπὶ τῆς φυλῆς λευί.
filij moyſi: gerſam. τ eliezer. filij zerſam: ſubiel
υἱοὶ μωυσῆ, γηρσὰμ καὶ ἐλιέζερ. υἱοὶ ζηρσάμ, σουβιὴλ

Exo. 10 princeps. τ fuerūt filij eliezer: rabia pꝛiceps. τ
ὁ ἄρχων. καὶ ἦσαν υἱοὶ τῷ ἐλιέζερ, ῥαβία ὁ ἄρχων. καὶ
nō erant eliezer filij alij. τ filij rabia multi
οὐκ ἦσαν τῷ ἐλιέζερ υἱοὶ ἕτεροι. καὶ οἱ υἱοὶ ῥαβία ηὐξήν
plicati ſūt i altitudie. filij iſaar: ſalomith pꝛiceps. filij che
θησαν εἰς ὕψος. υἱοὶ ἰσαάρ, σαλωμὶθ ὁ ἄρχων. υἱοὶ χε
bron: ieria pꝛiceps: amaria ſcd̄s: iaziel ter
βρών, ἰεριὰ ὁ ἄρχων, ἀμαρία ὁ δεύτερος, ἰαζιὴλ ὁ τρί
tius: iacamias quart⁹. filij oziel: michas pꝛiceps
τος, ἰακαμίας ὁ τέταρτος. υἱοὶ ὀζιὴλ, μιχὰς ὁ ἄρχων
τ ioſias ſecūd⁹. filij merari: moolli τ muſi.
καὶ ἰωσείας ὁ δεύτερος. υἱοὶ μεραρεί, μοολλὶ καὶ μουσεί.
C filij moolli: eleazar τ cis. τ mortu⁹ ē eleazar: τ
υἱοὶ μοολλί, ἐλεάζαρ καὶ κίς. καὶ ἀπέθανεν ἐλεάζαρ, καὶ
nō erant ei filij: ſed filie. τ acceperūt eas
οὐκ ἦσαν αὐτῷ υἱοί, ἀλλ᾽ ἢ θυγατέρες. καὶ ἔλαβον αὐ
filij cis frēs eoꝝ. filij muſi: moolli τ
τὰς υἱοὶ κὶς ἀδελφοὶ αὐτῶν. υἱοὶ μουσεί, μοολλὶ καὶ
eder τ hierimoth tres. hi filij leui p domos familia
ἰδὲρ καὶ ἰερειμὼθ τρεῖς. οὗτοι υἱοὶ λευὶ κατ᾽ οἴκους πατρι
rū ſuarū: principes familiaꝝ ſuarū per viſi
ῶν αὐτῶν, ἄρχοντες τῶν πατριῶν αὐτῶν κατὰ τὴν ἐπί
tationē eorū per numerū nominū eoꝝ τ per
σκεψιν αὐτῶν κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ κα
capita eoꝝ facientes opera miniſterij
τὰ κεφαλὴν αὐτῶν ποιοῦντες τὰ ἔργα τῆς λειτουργίας
dom⁹ dn̄i: a vigīti ānis τ ſupra. qm̄ dixit
οἴκου κυρίου, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω. ὅτι εἶπεν
dauid: requiē dedit dn̄s deus iſrael pp̄lo ſuo:
δαυίδ, κατέπαυσε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ τῷ λαῷ αὐ
τ habitauit in hieruſalem vſqꝫ in eternū. τ
τοῦ, καὶ κατεσκήνωσεν ἐν ἱερουσαλὴμ ἕως αἰῶνος. καί
leuitis nō eſt tollere tabnacl'ū τ oīa
γε τοῖς λευίταις οὐκ ἔστιν αἴρειν τὴν σκηνὴν καὶ πάντα
vaſa eius ad miniſteriū eius: qm̄ in
τὰ σκεύη αὐτῆς εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτῆς, ὅτι ἐν τοῖς
ſermōib⁹ dauid nouiſſimis eſt numer⁹ filioꝝ
λόγοις δαυὶδ τοῖς ἐσχάτοις ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν
leui a vigīti ānis τ ſupra. qm̄ iſtituit eos
λευὶ ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω. ὅτι ἔστησεν αὐτοὺς
in manu filioꝝ aarō: ad miniſtrādū in domo
ἐπὶ χεῖρα τῶν υἱῶν ἀαρών, τοῦ λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ
D dn̄i in aulis τ in paſtophoriis: τ
κυρίου ἐπὶ τὰς αὐλὰς καὶ ἐπὶ τὰ παστοφόρια, καὶ
in purificatione oīum ſctōꝝ: τ in
ἐπὶ τὸν καθαρισμὸν πάντων τῶν ἁγίων, καὶ ἐπὶ τὰ
opib⁹ miniſterij domus dei: τ in
ἔργα τῆς λειτουργίας οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τοὺς
panib⁹ propoſitiōis: τ in ſimila ſa
ἄρτους τῆς προθέσεως, καὶ εἰς τὴν σεμίδαλιν τῆς θυ
crificij: τ in laganis azimis: τ in ſar
σίας, καὶ εἰς τὰ λάγανα τὰ ἄζυμα, καὶ εἰς τὰ τη
tagine coctis: τ in fermētatis: τ in oēm ponde
γανιστά, καὶ εἰς τὰ πεφυρμένα, καὶ εἰς πᾶν ἀποστη
re τ mēſura: τ vt ſtēt mane ad confiten
ρωτὸν καὶ μέτρον, καὶ τοῦ στῆναι πρωῒ τοῦ ἐξομολογεῖ
dum τ laudādū dn̄m: ſiliter veſperi in om
σθαι καὶ αἰνεῖν τῷ κυρίῳ, οὕτως τοεσπέρας ἐπὶ πᾶν
nib⁹ oblationib⁹ holocauſtoꝝ dn̄o
των τῶν ἀναφερομένων ὁλοκαυτωμάτων τῷ κυρίῳ
in ſabbatis τ in neomeniis τ in
ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις καὶ ἐν
ſolēnitatib⁹ per numeꝝ eaꝝ: τ iuxta iudi
ταῖς ἑορταῖς κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν κρί
ciū in ipſis ſemꝑ corā dn̄o. τ cuſtodient
σιν ἐπ᾽ αὐτοῖς διαπαντὸς ἐνώπιον κυρίου. καὶ φυλάξουσι
obſeruatiōes tabnaculi federis: τ obſer
τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν φυλα
uatiōeꝫ ſctuarij: τ obſeruatiōes filioꝝ aaron fra
κὴν τοῦ ἁγίου, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἀαρὼν τῶν ἀδελ
trum eoꝝ: vt miniſtrarēt in domo dn̄i.
φῶν αὐτῶν, τοῦ λειτουργεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου. Ca. 24

primus. Fuerunt autē filii eliezer: roobia primus: & nō erant eliezer filii alii. Porro filii roobia multiplicati ſūt nimis. Filii iſaar ſalimoth primus: filii hebron ieriau prim⁹: amarias ſecundus: iazihel terti⁹: iecmaan quartus. Filii ozihel: micha primus: ieſia ſecundus. Filii merari: mooli & muſi. Filii mooli: eleazar & cis. Mortu⁹ eſt autē eleazar & nō habuit filios ſed filias: acceperūtqꝫ eas filii cis fratres earū. Filii muſi: mooli & eder & hierimuth tres. Hi filii leui in cognationibus & familiis ſuis: principes per vices & numerum capitū ſingulorū: q faciebāt opera miniſterii domus dn̄i a viginti annis & ſupra. Dixit enim dauid. Requiem dedit dominus deus iſrael pp̄lo ſuo: & habitationē hieruſalē vſqꝫ ī eternū: nec erit officii leuitarū vt vltra portent tabernaculū & omnia vaſa eius ad miniſtrādū. Iuxta p̄cepta quoqꝫ dauid nouiſſima ſupputabitur nūer⁹ filiorū leui a vigīti ānis & ſupra: & erūt ſub manu filioꝝ aaron in cultum domus domini: in veſtibulis & in exedris: & in loco purificatiōis & in ſctūario & ī vniuerſis opib⁹ miniſterii templi dei. Sacerdotes āt ſup panes p̄poſitiōis & ad ſile ſacrificiū & ad lagana & azyma & ſartaginē & ad torrēdū: & ſup omē pōd⁹ atqꝫ mēſurā. Leuite vero vt ſtēt māe ad cōfitēdū & canendū dn̄o: ſiliterqꝫ ad veſpā tā ī oblatione holocauſtorū dn̄i q̄ȝ in ſabbatis & calendis & ſolēnitatibus reliqs iuxta nūeꝝ & cerimōias vniuſcuiuſqꝫ rei iugiter corā dn̄o: & cuſtodiāt obſeruationes tabernaculi federis: & ritū ſāctuarii: & obſeruationē filioꝝ aaron fratrum ſuorū: vt miniſtrēt in domo dn̄i. 24.

הראש: ויהיו בני אליעזר רחביה
הראש ולא היה לאליעזר בנים
אחרים ובני רחביה רבו למעלה:
בני יצהר שלמית הראש: בני
חברון יריהו הראש אמריה השני
יחזיאל השלישי ויקמעם הרביעי:
בני עזיאל מיכה הראש וישיה
השני: בני מררי מחלי ומושי בני
מחלי אלעזר וקיש: וימת אלעזר
ולא היו לו בנים כי אם בנות
וישאום בני קיש אחיהם: בני מושי
מחלי ועדר וירמות שלשה: אלה
בני לוי לבית אבותיהם ראשי
האבות לפקודיהם במספר שמות
לגלגלתם עשה המלאכה לעבדת
בית יהוה מבן עשרים שנה ומעלה:
כי אמר דויד הניח יהוה אלהי
ישראל לעמו וישכן בירושלם עד
לעולם: וגם ללוים אין לשאת את
המשכן ואת כל כליו לעבדתו: כי
בדברי דויד האחרונים המה מספר
בני לוי מבן עשרים שנה ולמעלה:
כי מעמדם ליד בני אהרן לעבדת
בית יהוה על החצרות ועל הלשכות
ועל טהרת לכל קדש ומעשה עבדת
בית האלהים: וללחם המערכת
ולסלת למנחה ולרקיקי המצות
ולמחבת ולמרבכת ולכל משורה
ומדה: ולעמד בבקר בבקר להדות
ולהלל ליהוה וכן לערב: ולכל
העלות עלות ליהוה לשבתות
לחדשים ולמעדים במספר
כמשפט עליהם תמיד לפני יהוה:
ושמרו את משמרת אהל מועד ואת
משמרת הקדש ומשמרת בני אהרן
אחיהם לעבדת בית יהוה:

Ca.xxiiij.

ולבני אהרן מחלקותם בני אהרן
נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: [חלק]
וימת נדב ואביהוא לפני אביהם [מות]
ובנים לא היו להם ויכהנו אלעזר [כהן]
ואיתמר: ויחלקם דויד וצדוק מן
בני אלעזר ואחימלך מן בני איתמר
לפקדתם בעבדתם: וימצאו בני [מצא] [רבב]
אלעזר רבים לראשי הגברים מן
בני איתמר ויחלקום לבני אלעזר
ראשים לבית אבות ששה עשר
ולבני איתמר לבית אבותם שמונה: [שמן]
ויחלקום בגורלות אלה עם אלה כי [גרל]
היו שרי קדש ושרי האלהים מבני [היה] [שור]
אלעזר ובבני איתמר: ויכתבם שמעיה [כתב]
בן נתנאל הספר מן הלוי לפני המלך [פנה]
והשרים וצדוק הכהן ואחימלך בן
אביתר וראשי האבות לכהנים
וללוים בית אב אחד אחז לאלעזר
ואחז אחז לאיתמר: ויצא הגורל
הראשון ליהויריב לידעיה השני: [שנה]
לחרם השלישי לשערים הרביעי: [שלש] [רבע]
למלכיה החמישי למימן הששי: [חמש]
להקוץ השביעי לאביה השמיני: [שבע] [שמן]
לישוע התשיעי לשכניהו העשירי: [תשע] [עשר]
לאלישיב עשתי עשר ליקים
שנים עשר: לחפה שלשה עשר [שנה]
לישבאב ארבעה עשר: לבלגה [רבע]
חמשה עשר לאמר ששה עשר:
לחזיר שבעה עשר להפצץ שמונה
עשר: לפתחיה תשעה עשר
ליחזקאל העשרים: ליכין אחד
ועשרים לגמול שנים ועשרים:
לדליהו שלשה ועשרים למעזיהו
ארבעה ועשרים: אלה פקדתם
לעבדתם לבוא לבית יהוה כמשפטם [שפט]
ביד אהרן אביהם כאשר צוהו יהוה

Porro filiis aarõ he partitiões erãt: filii aaron nadab et abiu et eleazar & ithamar. ∞∞ mortui ſunt aũt nadab & abiu ante patrẽ ſuũ abſq; liberis: ſacerdotioq; functus eſt eleazar et ithamar. Et diuiſit eos dauid et ſadoch de filiis eleazari: & achimelech de filiis ithamar ∞ ſcdm vices ſuas & miniſteriũ. Inuẽtiq; ſũt multo plures filii eleazar in principibus viris q̃ ∞ filii ithamar: diuiſit aũt eis: hoc eſt filiis eleazar principes p familias ſedecim: ∞∞∞∞ et filiis ithamar p familias & domos ſuas octo. Porro diuiſit vtraſq; inter ſe & familias ſortib9. Erãt enim prĩcipes ſãctuarii et prĩcipes dom9 dei: tam de filiis eleazar q̃ de filiis ithamar. Deſcripſitq; eos ſemeias filius nathanel ſcriba leuites corã rege & prĩcipib9 et ſadoch ſacerdote & achimelech filio abiathar: prĩcipib9 quoq; familiarũ ſacerdotaliũ & leuitarũ vnã domũ q̃ ceteris pꝑerat eleazar et alterã domũ q̃ ſub ſe habebat ceteros: ithamar. Exiuit aũt ſors prima ioiarib: ſecunda iedeie: tertia harĩ: quarta ſeorĩ: qnta melchia: ſexta maiman: ſeptima ∞∞ acchos: octaua abia. nona ∞∞∞ ieſu: decima ſechenia: ∞∞∞ vndecima eliaſib: duodecima iacim ∞∞ tredecima hoppha: ∞ ∞∞∞ decima quarta iſbaab decimaqnta belga: ∞ decimaſexta emmer: ∞∞∞ decimaſeptima ezir: decimaoctaua ∞∞ aphſes: decimanona apheceia: ∞∞∞ viceſima ezechiel: viceſima prima iacim ∞ viceſimaſecũda gamul ∞∞∞ viceſimatertia dilaiau: viceſimaquarta maziau. He vices eorum ∞∞ ſcdm miniſteria ſua vt ingrediãtur domũ domini: & iuxta ritum ſuum ſub manu aaron patris eorũ ſicut pceperat dñs

Et filiorum aaron partitiões: filii aaron: nadab et abiu eleazar et ithamar. et mortuus est nadab et abiu corã patre suo: et filii nõ fuerũt eis: et sacerdotio functus est eleazar et ithamar filii aaron. et diuisit eos dauid et sadduc de filiis eleazar: et achimelec de filiis ithamar secundum cõputationẽ eorum secundum ministeriũ eorum: et inuẽti sunt filii eleazar plures in principes potentiũ: quam filii ithamar. et diuisit eos filiis eleazar in principes in domos familiarum sedecim. et filiis ithamar per domos familiarũ eorum octo. et diuisit eos in sortibus hos ad hos: quia erãt principes sanctorum: et principes dei in filiis eleazar et in filiis ithamar. et descripsit eos sameas filius nathanael scriba de leui: coram rege et principibus et sadduc sacerdote et achimelec filio abiathar: et principibus familiarũ sacerdotum et leuitarum. domus familie vna: vna eleazar. et domus familie vna: vna ithamar. et exiuit sors prima ioarib: ideia secunda. charim tertia: seorim quarta: melchia quinta. miamim sexta: accos septima: abia octaua: iasu nona: sechenia decima: eliasub vndecima: iacim duodecima: ophpha tredecima: isbaab quarta decima: belga quinta decima: emmer sexta decima: chezir septima decima: aphessi octaua decima. phathia nona decima: hiezechel vicesima: iachim prima et vicesima: gamul secunda et vicesima: dalaia tertia et vicesima: moozia quarta et vicesima. hec cõputatio eorum secundum ministerium eorum: vt ingrediantur in domum domini iuxta iudicium suum: per manum aaron patris eorum: sicut

Καὶ τῶν υἱῶν ἀαρὼν διαιρέσεις, υἱοὶ ἀαρὼν, ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ. καὶ ἀπέθανε ναδὰβ καὶ ἀβιοὺδ ἐναντίον τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ υἱοὶ οὐκ ἦσαν αὐτοῖς, καὶ ἱεράτευεν ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ υἱοὶ ἀαρών. καὶ διεῖλεν αὐτοὺς δαυὶδ καὶ σαδδοὺκ ἐκ τῶν υἱῶν ἐλεάζαρ, καὶ ἀχιμέλεκ ἐκ τῶν υἱῶν ἰθάμαρ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῶν κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, καὶ εὑρέθησαν υἱοὶ ἐλεάζαρ πλείους εἰς ἄρχοντας τῶν δυνατῶν, παρὰ τοὺς υἱοὺς ἰθάμαρ. καὶ διεῖλεν αὐτοὺς τοῖς υἱοῖς ἐλεάζαρ εἰς ἄρχοντας εἰς οἴκους πατριῶν ἑκκαίδεκα. καὶ τοῖς υἱοῖς ἰθάμαρ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν ὀκτώ. καὶ διεῖλεν αὐτοὺς ἐν κλήροις τοὺς πρὸς τούτους, ὅτι ἦσαν ἄρχοντες τῶν ἁγίων, καὶ οἱ ἄρχοντες τῷ θεῷ ἐν τοῖς υἱοῖς ἐλεάζαρ καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς ἰθάμαρ. καὶ ἔγραψεν αὐτοὺς σαμέας υἱὸς ναθαναὴλ ὁ γραμματεὺς ἐκ τοῦ λευὶ, κατεναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ σαδδοὺκ τοῦ ἱερέως καὶ ἀχιμέλεκ υἱοῦ ἀβιάθαρ, καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν. οἶκος πατριᾶς εἷς, εἷς τῷ ἐλεάζαρ. καὶ οἶκος πατριᾶς εἷς, εἷς τῷ ἰθάμαρ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ πρῶτος τῷ ἰωαρεὶβ, τῷ ἰδεία ὁ δεύτερος. τῷ χαρὶμ ὁ τρίτος, τῷ σεωρεὶμ ὁ τέταρτος, τῷ μελχία ὁ πέμπτος, τῷ μιαμεὶμ ὁ ἕκτος, τῷ ἀκκὼς ὁ ἕβδομος, τῷ ἀβία ὁ ὄγδοος, τῷ ἰασοῦ ὁ ἔννατος, τῷ σεχενία ὁ δέκατος, τῷ ἐλιασοὺβ ὁ ἑνδέκατος, τῷ ἰακεὶμ ὁ δωδέκατος, τῷ ὀφφὰ ὁ τρισκαιδέκατος, τῷ ἰσβαὰβ ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος, τῷ βελγὰ ὁ πεντεκαιδέκατος, τῷ ἐμμὴρ ὁ ἑκκαιδέκατος, τῷ χηζεὶρ ὁ ἑπτακαιδέκατος, τῷ ἀφεσεὶ ὁ ὀκτωκαιδέκατος. τῷ φαθία ὁ ἐννεακαιδέκατος, τῷ ἰεζεκιὴλ ὁ εἰκοστός, τῷ ἰαχεὶμ ὁ πρῶτος καὶ εἰκοστός, τῷ γαμοὺλ ὁ δεύτερος καὶ εἰκοστός, τῷ δαλαΐα ὁ τρίτος καὶ εἰκοστός, τῷ μοοζία ὁ τέταρτος καὶ εἰκοστός. αὕτη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, τοῦ εἰσπορεύεσθαι εἰς οἶκον κυρίου κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν, διὰ χειρὸς ἀαρὼν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καθὼς

precepera dominus deus israel. et filiis leui qui reliqui fuerãt: filiis amram subael. filiis subael: iadaia. rabia. filiis rabia: princeps iesia. filiis issaar: salomith. filiis salomith: iaath. filiis ieddiu amaria secundus: iaziel tertius: iacamias quartus. filiis oziel: micha. filiis micha: semmer: frater micha isias. filius isie: zacharias. filiis merari: mooli et musi: ioziaa filius eius. filii merari ioziaa filius eius: soam et sacchur et abari. mooli: eleazar. et nõ erãt eleazar filii: cis: filii cis hieremael filii musi: mooli et eder et hierimoth. isti filii leuitarum secundum domos familiarum suarum. et miserunt et ipsi sortes sicut fratres eorum. filii aaron coram dauid rege et sadduc et achimelech: et principes familiarũ sacerdotum et leuitarum assistẽtes. familia primi in cõspectu fratris eius iunioris.

ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, καὶ τοῖς υἱοῖς λευὶ τοῖς καταλοίποις, τοῖς υἱοῖς ἀμρὰμ σουβαὴλ. τοῖς υἱοῖς σουβαὴλ, ἰαδαία τῷ ῥαβία. τοῖς υἱοῖς ῥαβία, ὁ ἄρχων ἰσία. τοῖς υἱοῖς ἰσαὰρ, σαλομὶθ. τοῖς υἱοῖς σαλομὶθ, ἰαὰθ. τοῖς υἱοῖς ἰεδδίου ὁ ἀμαρία ὁ δεύτερος, ἰαζιὴλ ὁ τρίτος, ἰακαμίας ὁ τέταρτος. τοῖς υἱοῖς ὀζιὴλ, μιχά. τοῖς υἱοῖς μιχὰ, σεμμὴρ, ὁ ἀδελφὸς μιχὰ ἰσίας. τοῖς υἱοῖς ἰσίου, ζαχαρίας. τοῖς υἱοῖς μεραρί, μοολὶ καὶ μουσί, ἰοζίας υἱὸς αὐτοῦ. υἱοὶ μεραρί, ἰοζίας υἱὸς αὐτοῦ, σοὰμ καὶ σακχοὺρ καὶ ἀβαρί. τῷ μοολί, ἐλεάζαρ. καὶ οὐκ ἦσαν τῷ ἐλεάζαρ υἱοί. τῷ κίς, υἱοὶ κὶς ἰερεμαὴλ υἱοὶ μουσί, μοολὶ καὶ ἔδερ καὶ ἰεριμώθ. οὗτοι υἱοὶ τῶν λευιτῶν κατ' οἴκους τῶν πατριῶν αὐτῶν. καὶ ἔβαλον καὶ αὐτοὶ κλήρους καθὼς οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν υἱοὶ ἀαρὼν ἐναντίον τοῦ δαυὶδ τοῦ βασιλέως καὶ σαδδοὺκ καὶ ἀχιμέλεχ, καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν παρεστῶτες. πατριὰ τοῦ πρώτου κατέναντι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ νεωτέρου.

Ca. 25.

Et cõstituit dauid rex et principes exercitus super opera filios asaph et heman et idithum: qui prophetabant in citharis et in nablis et in cymbalis. et fuit numerus eorum per capita virorum operãtium in seruitute eorum. filii asaph: sacchur et ioseph et nathanias et asrela. filii asaph: adherẽtes asaph prophete adherẽtes regi. idithum: filii idithum: godolias et suri et isaia et asabia et mathathias sex adherẽtes patri suo: idithum in citharis qui prophetabat cõfessionem et laudẽ dño. heman: filii heman: bocchias et matthanias et oziel et subael: et ierimoth et ananias et anani et elitha et goddolathi et rommathi ezer et iesbocasa: et mallithi et othir et maziοth: omnes isti filii heman videntis regi in sermonibus dei vt exaltaret cornu: et dedit deus

Καὶ ἔστησε δαυὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως εἰς τὰ ἔργα τοὺς υἱοὺς ἀσὰφ καὶ αἱμὰν καὶ ἰδιθοὺμ, τοὺς ἀποφθεγγομένους ἐν κινύραις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν κυμβάλοις. καὶ ἐγένετο ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ κεφαλὴν ἀνδρῶν τῶν ἐργαζομένων ἐν τῇ δουλείᾳ αὐτῶν. υἱοὶ ἀσὰφ, σακχοὺρ καὶ ἰωσὴφ καὶ ναθανίας καὶ ἀσιρηλά. υἱοὶ ἀσὰφ, ἐχόμενοι ἀσὰφ τοῦ προφήτου ἐχόμενοι τοῦ βασιλέως. τῷ ἰδιθούμ, υἱοὶ ἰδιθούμ, γοδολίας καὶ σουρὶ καὶ ἰσαΐα καὶ ἀσαβία καὶ ματθαθίας ἓξ ἐχόμενοι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἰδιθοὺμ ἐν κινύραις τοῦ προφητεύοντος ἐξομολόγησιν καὶ αἴνεσιν τῷ κυρίῳ. τῷ αἱμὰν, υἱοὶ αἱμὰν, βοκχίας καὶ ματθανίας καὶ ὀζιὴλ καὶ σουβαὴλ, καὶ ἱεριμὼθ καὶ ἀνανίας καὶ ἀνανὶ καὶ ἠλιαθὰ καὶ γοδδολαθὶ καὶ ῥωμμαθὶ ἐζὲρ καὶ ἰεσβοκασά, καὶ μαλλιθὶ καὶ ὠθεὶρ καὶ μαζιώθ, πάντες οὗτοι υἱοὶ τοῦ αἱμὰν τοῦ ὁρῶντος τῷ βασιλεῖ ἐν λόγοις θεοῦ τοῦ ὑψῶσαι κέρας. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς τῷ ∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

de israel. Porro filiorũ leui qui reliq fuerãt de filiis amrã erat ſubahel: et de filiis ſubahel iedeia. De filiis quoq; roobie: ∞∞∞ princeps ieſias. Iſaaris vero filius ſalemoth: filius q; ſalemoth ianadiath. Filiuſq; ei9 ieriau prim9 amarias ſecũdus: iaziel tertius: iechmoam quartus. Filius ozihel: micha filius ∞∞∞ micha ſamir: fratrer micha ieſia: filiuſq; ∞ ieſie zacharias: filii merari: mooli & muſi: ∞∞ filius ozíau bennon: filii quoq; merari ozíau & ſoã et ſachur: et hebri. Porro mooli filius eleazar: qui non habebat liberos. ∞∞∞ filius vero cis hieramihel: filii muſi: mooli: ∞ eder et hierimoth. iſti filii leui ſecundum ∞∞ domos familiarũ ſuarũ Miſerũtq; & ipi ſortes cõtra fratres ſuos filios aarõ corã dauid ∞∞ rege: et ſadoch et abimelech: et principibus familiarũ ſacerdotaliũ et leuiticarum: tam ∞∞ maiores q̃ minores: õs ſors eq̃lit diuidebat.

Igitur dauid 25. & magiſtrat9 exercitus ſegregauerũt in miniſteriũ filios aſaph & hemã & idithũ q pphetarẽt in citharis & pſalteriis & cymbalis ſcdm nũerũ ſuũ dedicato ſibi offi cio ſeruientes. De filiis aſaph zahur & ioſeph et nathania & azarela filii aſaph ſub ∞∞∞ manu aſaph pphetãtis iuxta rege. Porro ∞∞ idithum: filii idithum godolias: ſori ∞∞∞ ieſeias: et aſabias: & mathathias: ſex ∞∞∞ ſub manu patris ſui idithũ: qui in cithara pphetabat ſup cõfitẽtes & laudãtes dñm. Hemã quoq;: filii hemã: bocciau: mathaniau: oziel: ſubuhel: & hierimoth ananias anani eliatha geldelthi & romethiezer & ieſbaccaſa: ∞∞∞ mellothi othir mozioth. Omnes iſti ∞∞ filii hemã videntis regis in ſermonibus ∞∞ dei vt exaltaret cornu. Deditq; deus ∞∞∞

אלהי ישראל: ולבני לוי הנותרים [יתר]
לבני עמרם שובאל לבני שובאל
יחדיהו: לרחביהו לבני רחביהו
הראש ישיה: ליצהרי שלמות לבני
שלמות יחת: ובני יריהו אמריהו
השני יחזיאל השלישי יקמעם [שנה] [שלש]
הרביעי: בני עזיאל מיכה לבני [רבע]
מיכה שמיר: אחי מיכה ישיה לבני
ישיה זכריהו: בני מררי מחלי ומושי
בני יעזיהו בנו: בני מררי ליעזיהו
בנו ושהם וזכור ועברי: למחלי
אלעזר ולא היה לו בנים: לקיש
בני קיש ירחמאל: ובני מושי מחלי
ועדר וירימות אלה בני הלוים
לבית אבותיהם: ויפילו גם הם [נפל] [גרל]
גורלות לעמת אחיהם בני אהרן לפני [פנה]
דויד המלך וצדוק ואחימלך וראשי
האבות לכהנים וללוים אבות
הראש לעמת אחיו הקטן:

Cap.xxv.

ויבדל דויד ושרי הצבא
לעבדה לבני אסף והימן וידותון [בדל] [שור]
הנבאים בכנרות בנבלים ובמצלתים [צלל]
ויהי מספרם אנשי מלאכה [היה] [ספר]
לעבדתם: לבני אסף זכור ויוסף [לאך]
ונתניה ואשראלה בני אסף על
יד אסף הנבא על ידי המלך:
לידותון בני ידותון גדליהו וצרי
וישעיהו חשביהו ומתתיהו ששה
על ידי אביהם ידותון בכנור הנבא
על הודות והלל ליהוה: להימן [ידה]
בני הימן בקיהו מתניהו עזיאל
שבואל וירימות חנניה חנני אליאתה
גדלתי ורממתי עזר ישבקשה
מלותי הותיר מחזיאות: כל אלה
בנים להימן חזה המלך בדברי
האלהים להרים קרן ויתן האלהים [רום] [נתן]

להימן בנים ארבעה עשר ובנות
שלוש: כל אלה על ידי אביהם
בשיר בית יהוה במצלתים נבלים
וכנרות לעבדת בית האלהים על
ידי המלך אסף וידותון והימן: ויהי
מספרם עם אחיהם מלמדי שיר
ליהוה כל המבין מאתים שמונים
ושמונה: ויפילו גורלות משמרת
לעמת כקטן כגדול מבין עם תלמיד:
ויצא הגורל הראשון לאסף ליוסף
גדליהו השני הוא ואחיו ובניו שנים
עשר: השלישי זכור בניו ואחיו
שנים עשר: הרביעי ליצרי בניו
ואחיו שנים עשר: החמישי נתניהו
בניו ואחיו שנים עשר: הששי
בקיהו בניו ואחיו שנים עשר:
השביעי ישראלה בניו ואחיו שנים
עשר: השמיני ישעיהו בניו ואחיו
שנים עשר: התשיעי מתניהו בניו
ואחיו שנים עשר: העשירי שמעי
בניו ואחיו שנים עשר: עשתי עשר
עזראל בניו ואחיו שנים עשר: השנים
עשר לחשביה בניו ואחיו שנים עשר:
לשלשה עשר שובאל בניו ואחיו
שנים עשר: לארבעה עשר מתתיהו
בניו ואחיו שנים עשר: לחמשה עשר
לירמות בניו ואחיו שנים עשר: לששה
עשר לחנניהו בניו ואחיו שנים עשר:
לשבעה עשר לישבקשה בניו ואחיו
שנים עשר: לשמונה עשר לחנני בניו
ואחיו שנים עשר: לתשעה עשר
למלותי בניו ואחיו שנים עשר:
לעשרים לאליתה בניו ואחיו שנים
עשר: לאחד ועשרים להותיר בניו
ואחיו שנים עשר: לשנים ועשרים
לגדלתי בניו ואחיו שנים עשר:

שיר · ספר למד · בין מאה · שמן נפל · גרל שמר · גדל למד · שנה · שלש · רבע · חמש · שבע · שנה · תשע · עשר

heman filios quattuordecim & filias tres. Vniuerſi ſub manu patris ſui ad cātandū in tēplo dn̄i diſtributi erāt in cymbalis & pſalteriis et citharis ī miniſteria domus dei iuxta regē: aſaph videlicet & idithū & heman. Fuit aūt numerus eorū cū fratribus ſuis q erudiebāt cāticū dn̄i cuncti doctores ducēti octogitaocto. Miſerūtq; ſortes p vices ſuas ex equo tā maior q̄ minor: doct⁹ pariter et indoctus. Egreſſaq; eſt ſors prima ioſeph qui erat de aſaph ſcda godolie: ipi & filiis ei⁹ et fratrib⁹ ei⁹ duodeci: tertia zachur filiis & fratribus eius duodecim: quarta iſari filiis & fratribus eius duodecim: quinta nathanie filiis & fratrib⁹ ei⁹ duodecim: ſexta bocciau filiis & fratrib⁹ eius duodecim: ſeptima iſreela filiis & fratrib⁹ eius duodecim: octaua eſaie filiis & fratribus eius duodecim: nona mathanie filiis & fratrib⁹ ei⁹ duodeci: decima ſemeie filiis et fratrib⁹ ei⁹ duodecim: vndecima azarel filiis & fratribus eius duodeci: duodecima aſabie filiis & fratribus eius duodecim: tertiadecima ſubuhel filiis & fratribus eius duodecim: quartadecima mathathie filiis & fratrib⁹ ei⁹ duodecim: quintadecima hierimoth filiis & fratribus eius duodeci: ſextadecima ananie filiis & fratribus eius duodecim ſeptimadecima ieſboccaſe filiis & fratrib⁹ eius duodeci: octauadecima anani filiis & fratribus ei⁹ duodecim: nonadecima mellothi filiis & fratribus eius duodecim: viceſima eliatha filiis & fratribus ei⁹ duodeci viceſimaprima othir filiis & fratribus eius duodecim: viceſimaſecunda goddolathi filiis & fratribus eius duodecim:

heman filios quattuordecim: ⁊ filias tres.
αἱμὰν υἱοὺς τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ θυγατέρας τρεῖς.
vniuerſi hi cū pr̄e ſuo: canentes
πάντες οὗτοι μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὑμνῳδοῦντες
in domo dn̄i: in cymbalis ⁊ in nablis ⁊ in
ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν
citharis in miniſteriū domus dei iuxta
κινύραις εἰς τὴν δουλείαν οἴκου τοῦ θεοῦ ἐχόμενα τοῦ
regem: ⁊ aſaph ⁊ idithum ⁊ heman. ⁊ fuit
βασιλέως, καὶ ἀσὰφ καὶ ἰδιθοὺμ καὶ αἱμάν. καὶ ἐγένετο
numerus eorū cū fratribus ſuis: q̄ eruditi
ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, δεδιδαγ-
erāt ad cātādū dn̄o: oīs itelligēs ducēti octoginta
μένοι ᾄδειν κυρίῳ, πᾶς συνιὼν διακόσιοι ὀγδοήκοντα-
octo. ⁊ miſerūt ⁊ ipſi ſortes per vices cō-
οκτώ. καὶ ἐπέβαλον καὶ αὐτοὶ κλήρους ἐφημεριῶν κα-
tra vices ſm̄ paruū ⁊ ſm̄ magnū:
τέναντι ἐφημεριῶν κατὰ τὸν μικρὸν καὶ κατὰ τὸν μέγαν,
intelligēs cū diſcipulo. ⁊ egreſſa ē ſors prima
συνιὼν μετὰ μανθάνοντος. καὶ ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος ὁ πρῶτος
aſaph: godolie ioſeph ſecūda: ipſe
τῷ ἀσάφ, γοδολία τῷ ἰωσήφ ὁ δεύτερος, αὐτὸς
⁊ fratres eius ⁊ filij eius duodecim. ter
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ υἱοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ τρί-
tia zacchur: ipſe ⁊ fratres eius ⁊ filij e-
τος ζακχούρ, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ υἱοὶ αὐ-
ius duodecim. quarta ieſri: filij eius ⁊ fra
τοῦ δώδεκα. ὁ τέταρτος ἰεσρί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελ-
tres eius duodecim. quinta nathanias: filij eius
φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ πέμπτος ναθανίας, υἱοὶ αὐτοῦ
⁊ fratres eius duodecim. ſexta bocchias: filij
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἕκτος βοκχίας, υἱοὶ
eius ⁊ fratres eius duodecim. ſeptima iaſa
αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἕβδομος ἰασα-
rela: filij eius ⁊ fratres eius duodecim. octa
ρελά, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ὄγ-
ua iſaia: filij eius ⁊ fratres eius duodecim.
δοος ἰσαία, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.
nona matthanias: filij eius ⁊ fratres eius
ὁ ἔννατος ματθανίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
duodecim decima ſemei: filij eius ⁊ fratres e-
δώδεκα. ὁ δέκατος σεμαεί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
ius duodecim. vndecima aſriel: filij eius ⁊ fra
τοῦ δώδεκα. ὁ ἑνδέκατος ἀσριήλ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελ-
tres eius duodecim. duodecima aſabia: filij eius
φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ δωδέκατος ἀσαβία, υἱοὶ αὐτοῦ
⁊ fratres eius duodecim. tertiadecima ſu
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ τρισκαιδέκατος σου-
biel: filij eius ⁊ fratres eius duodecim. quarta
βιήλ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ τεσσα-
decima matthias: filij eius ⁊ fratres eius
ρεσκαιδέκατος ματθίας, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
duodecim. quinta decima hierimuth: filij eius ⁊ fra
δώδεκα. ὁ πεντεκαιδέκατος ἱεριμούθ, υἱοὶ αὐτ̃ καὶ ἀδελ-
tres eius duodecim. ſexta decima ananias: filij eius
φοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἑκκαιδέκατος ἀνανίας, υἱοὶ αὐτοῦ
⁊ fratres eius duodecim. ſeptima decima ieſbocaſa:
καὶ ἀδελφοὶ αὐτ̃ δώδεκα. ὁ ἑπτακαιδέκατος ἰεσβοκασά,
filij eius ⁊ fratres ei⁹ duodecim. octaua decima ana
υἱοὶ αὐτ̃ καὶ ἀδελφοὶ αὐτ̃ δώδεκα. ὁ ὀκτωκαιδέκατος ἀνα-
ni: filij eius ⁊ fratres eius duodecim. nona deci
νί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ ἐννεακαιδέκα-
ma mallethi: filij eius ⁊ fratres eius duodecim. vi
τος μαλληθί, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. ὁ εἰ-
ceſima heliatha: filij eius ⁊ fratres eius duodecim.
κοστὸς ἠλιαθά, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.
viceſima prima othir: filij eius ⁊ fratres e-
ὁ εἰκοστὸς πρῶτος ὠθίρ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐ-
ius duodecim. viceſima ſecunda goddolathi: filij eius
τοῦ δώδεκα. ὁ εἰκοστὸς δεύτερος γοδολαθί, υἱοὶ αὐτοῦ
⁊ fratres eius duodecim.
καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα.

viceſima tertia mazioth: filij eius ⁊ fratres eius
ὁ εἰκοστὸς τρίτος μαζιώθ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
duodecim. viceſima quarta ramathiezer: filij eius ⁊
δώδεκα. ὁ εἰκοστὸς τέταρτος ῥαμαθιέζερ, υἱοὶ αὐτοῦ καὶ
fratres eius duodecim.
ἀδελφοὶ αὐτοῦ δώδεκα. Ca. 26.

Tū diuiſiones ianuarū choritis: meſelemias fi
Εἰς διαιρέσεις πυλῶν τοῖς κορίοις, μεσελεμίας υἱ-
lius core de filijs aſaph: ⁊ meſelemia filij zacha
ὸς κορὲ ἐκ τῶν υἱῶν ἀσάφ, καὶ τῷ μεσελεμία υἱοὶ ζαχα-
rias primogenitus: iadiel ſecundus: zabadias
ρίας ὁ πρωτότοκος, ἰαδιὴλ ὁ δεύτερος, ζαβαδίας ὁ
tertius: iathanael quartus: elam quītus: io
τρίτος, ἰαθαναὴλ ὁ τέταρτος, αἰλὰμ ὁ πέμπτος, ἰω-
nathan ſextus: elionai ſeptim⁹. ⁊ obed ed
νάθαν ὁ ἕκτος, ἐλιωναὶ ὁ ἕβδομος. καὶ τῷ ὠβὴδ ἐδ-
dom filij ſameas primogenitus: iozabad ſecun
δὼμ υἱοὶ σαμέας ὁ πρωτότοκος, ἰωζαβὰδ ὁ δεύτε-
dus: ioa tertius: ſachar quartus: nathana
ρος, ἰωὰ ὁ τρίτος, σάχαρ ὁ τέταρτος, ναθανα-
el quintus: amiel ſext⁹: iſſachar ſepti
ὴλ ὁ πέμπτος, ἀμιὴλ ὁ ἕκτος, ἰσάχαρ ὁ ἕβδο-
mus: phellathi octauus: qm̄ benedixit ei de⁹.
μος, φελλαθὶ ὁ ὄγδοος, ὅτι εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός.
⁊ ſamea filio eius nati ſunt filij prepo
καὶ τῷ σαμέα υἱῷ αὐτοῦ ἐτέχθησαν υἱοὶ καθεστα-
ſiti in domo patris eorū: qm̄ potētes
μένοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὅτι δυνατοὶ
erāt fortitudine. filij ſamea: othni ⁊ raphael ⁊ obed
ἦσαν ἰσχύϊ. υἱοὶ σαμέα, ὀθνὶ καὶ ῥαφαὴλ καὶ ὠβὴδ
⁊ ezabad: ⁊ fratres ei⁹ filij fortitudinis eliu
καὶ ἐζαβάδ, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνάμεως ἐλι-
⁊ ſamachia. oēs hi filij obed edom.
οὺ καὶ σαμαχία. πάντες οὗτοι υἱοὶ ὠβὴδ ἐδδώμ.
ipſi ⁊ filij eorū ⁊ fratres eorum for
αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἰσχυ-
tes potentia: facientes in fortitudine in operatiōe: ſexa
ροὶ δυνάμει, ποιοῦντες ἐν ἰσχύϊ ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ἑξή-
ginta duo obed eddom. ⁊ meſelemia fi
κοντα δύο τῷ ὠβὴδ ἐδδώμ. καὶ τῷ μεσελεμία υἱ-
lij ⁊ fratres robuſti octo ⁊ decē. ⁊ hoſa
οὶ καὶ ἀδελφοὶ δυνατοὶ ὀκτωκαίδεκα. καὶ τῷ ὀσὰ
filio merari filij cuſtodientes pricipatū: qm̄ nō
τῷ υἱῷ μεραρὶ υἱοὶ φυλάσσοντες τὴν ἀρχήν, ὅτι οὐκ
erat primogenitus: ⁊ poſuit eū pater ei⁹ in
ἦν πρωτότοκος, καὶ ἔθετο αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἰς
principē: chelcias ſecundus: tabelia tertius:
ἄρχοντα, χελκίας ὁ δεύτερος, ταβελία ὁ τρίτος,
zacharias quartus. oēs hi hoſa filij
ζαχαρίας ὁ τέταρτος. πάντες οὗτοι τῷ ὀσὰ υἱοὶ
⁊ fratres eorū tredecim. his diuiſiones
καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν δεκατρεῖς. τούτοις αἱ διαιρέσεις
ianuarū principib⁹ exercituū per vi
τῶν πυλῶν τοῖς ἄρχουσι τῶν δυνάμεων ἐφημερί-
ces e regione fratrum eorū: ad miniſtrādū in
ας κατέναντι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, λειτουργεῖν ἐν
domo dn̄i. ⁊ miſerūt ſortes ſm̄ paruū ⁊
οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔβαλον κλήρους κατὰ τὸν μικρὸν καὶ
ſecūdū magnū per domos familiarū eorū: in ianu
κατὰ τὸν μέγαν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, εἰς πύ-
am ⁊ ianuam. ⁊ cecidit ſors eorū q̄ ad oriē
λην καὶ πύλην. καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος τῶν πρὸς ἀνα-
tem ſelemia ⁊ zacharia filio eius: conſul
τολὰς τῷ σελεμία καὶ ζαχαρία υἱῷ αὐτοῦ, βουλευ-
tus in prudētia miſit ſortes: ⁊ exiuit eius
τὴς ἐν συνέσει ἔβαλεν κλήρους, καὶ ἐξῆλθεν αὐτοῦ
ſors ad aqlonē. obed eddom ad au
ὁ κλῆρος κατὰ βορρᾶν. τῷ ὠβὴδ ἐδδὼμ κατὰ νό-
ſtrū ⁊ filijs eius e regione domus
τον καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κατέναντι οἴκου

viceſima tertia māziud filiis & fratribus eius duodecim: viceſima quarta romethiezer filiis & fratribus ei⁹ duodeci. 26.

Diuiſiones autem ianitorum de choritis meſellemia filius chore de filiis aſaph: filii meſellemie zacharias primogenitus: iadihel ſecundus: zabadias tertius: iathanael quartus: ahilam quintus: iohannan ſextus: elioenai ſeptimus. Filii autem obededom ſemeias primogenit⁹: iozabad ſecūdus: iohaa tertius ſachar quart⁹: nathanael quintus: amihel ſextus: iſachar ſeptimus: phollathi octauus: qa benedixit illi deus. Semeie aūt filio ei⁹ nati ſunt filii prefecti familiarum ſuarū: erāt enim filii fortiſſimi. Filii ergo ſemeia othin & raphael & obed elzabath & frēs ei⁹ viri fortiſſimi: heliu quoq; & ſamathias. Omēs hi de filiis obededom ipi & filii & frātres eorū fortiſſimi ad miniſtrandū ſexagīta duo de obededom. Porro meſellamie filii & fratres eorum robuſtiſſimi decem & octo. De hoſa aūt.i. de filiis merari ſemri princeps. Non enim habuerat primogenitū & idcirco poſuerat eum pr̄ ei⁹ in principē: helchias ſecund⁹: tabelias terti⁹: zacharias quart⁹. Omnes hi filii & fratres oza tredecim. Hi diuiſi ſunt in ianitores vt ſemper principes cuſtodiarū ſicut et fratres eorum miniſtrarēt ī domo dn̄i. Miſſe ſunt ergo ſortes ex equo: & paruiſ & magnis p familias ſuas in vnāquāq; portarū. Cecidit ergo ſors oriētalis ſelemie. Porro zacharie filio ei⁹ viro prudētiſſimo & erudito ſortito obtigit plaga ſeptētrionalis. Obededō vero & filiis eius ad auſtrū in qua parte domus erat

לשלשה ועשרים למחזיאות בניו
ואחיו שנים עשר: לארבעה ועשרים
לרוממתי עזר בניו ואחיו שנים
עשר: למחלקות לשערים
לקרחים משלמיהו בן קורא מן בני
אסף: ולמשלמיהו בנים זכריהו
הבכור ידיעאל השני זבדיהו
השלישי יתניאל הרביעי: עילם
החמישי יהוחנן הששי אליהועיני
השביעי: ולעבד אדם בנים שמעיה
הבכור יהוזבד השני יואח השלישי
ושכר הרביעי ונתנאל החמישי:
עמיאל הששי יששכר השביעי
פעלתי השמיני כי ברכו אלהים:
ולשמעיה בנו נולד בנים הממשלים
לבית אביהם כי גבורי חיל המה:
בני שמעיה עתני ורפאל ועובד
אלזבד אחיו בני חיל אליהו
וסמכיהו: כל אלה מבני עבד אדם
המה ובניהם ואחיהם איש חיל
בכח לעבדה ששים ושנים לעבד
אדם: ולמשלמיהו בנים ואחים בני
חיל שמנה עשר: ולחסה מן בני
מררי בנים שמרי הראש כי לא
היה בכור וישימהו אביהו לראש:
חלקיהו השני טבליהו השלשי
זכריהו הרבעי כל בנים ואחים
לחסה שלשה עשר: לאלה
מחלקות השערים לראשי
הגברים משמרות לעמת אחיהם
לשרת בבית יהוה: ויפילו גורלות
כקטן כגדול לבית אבותם לשער
ושער: ויפל הגורל מזרחה
לשלמיהו וזכריהו בנו יועץ בשכל
הפילו גורלות ויצא גורלו צפונה:
לעבד אדם נגבה ולבניו בית

רבע · Cap. xxvi. · חלק · בכר שנה · שלש רבע · חמש · שבע · ילד משל · גבר · בכר שום · חלק · שמר · נפל גרל · גדל · זרח · יעץ

האספים: לשפים ולחסה למערב ערב
עם שער שלכת במסלה העולה סלל עלה
משמר לעמת משמר: למזרח שמר
הלוים ששה לצפונה ליום ארבעה צפן
לנגבה ליום ארבעה ולאספים
שנים שנים: לפרבר למערב ארבעה שנה רבע
למסלה שנים לפרבר: אלה
מחלקות השערים לבני הקרחי חלק
ולבני מררי: והלוים אחיה על
אוצרות בית האלהים ולאצרות
הקדשים: בני לעדן בני הגרשני
ללעדן ראשי האבות ללעדן
הגרשני יחיאלי: בני יחיאלי זיתם
ויואל אחיו על אצרות בית יהוה:
לעמרמי ליצהרי לחברוני לעזיאלי:
ושבאל בן גרשום בן משה נגיד על נגד
האצרות: ואחיו לאליעזר רחביהו אצר
בנו וישעיהו בנו וירם בנו וזכרי
בנו ושלמית בנו: הוא שלמות
ואחיו על כל אצרות הקדשים
אשר הקדיש דויד המלך וראשי קדש
האבות לשרי האלפים והמאות שור מאה
ושרי הצבא: מן המלחמות ומן לחם
השלל הקדישו לחזק לבית יהוה:
וכל ההקדיש שמואל הראה
ושאול בן קיש ואבנר בן נר ויואב
בן צרויה כל המקדיש על יד
שלמית ואחיו: ליצהרי כנניהו
ובניו למלאכה החיצונה על ישראל לאך חוץ
לשטרים ולשפטים: לחברוני
חשביהו ואחיו בני חיל אלף
ושבע מאות על פקדת ישראל
מעבר לירדן מערבה לכל מלאכת ערב
יהוה ולעבדת המלך: לחברוני
יריה הראש לחברוני לתלדתיו ילד
לאבות בשנת הארבעים למלכות שנה רבע

ſeniorum concilium. Sephphima & hoſa ad occidentē iuxta portā que ducit ad viā aſcenſionis: cuſtodia cōtra cuſtodiā. ad orientē vero leuite ſex: et ad aquilonē quattuor per diem: atq; ad meridiem ſimiliter in die q̄ttuor: vbi erat conciliū bini & bini. In cellulis quoq; ianitorū ad occidentē: q̄ttuor in via: biniq; p cellulas. He ſunt diuiſiões ianitorū filiorū chore & merari. Porro achias erat ſuper theſauros domꝰ dei & vaſa ſanctorum. Filii quoq; ledan filii gerſonni. De ledan principes familiarum: ledan & gerſonni iciheli. Filii iciheli: zatham & iohel frater eius ſuper theſauros domꝰ domini amramitis & yſaaritis & hebrōitis et ozielitis. Subahel aūt filius gerſan filii moyſi prepoſitus theſauris. Frater quoq; eius eliezer cuius filius raabia: & huius filiꝰ eſaias et huius filius iorā: huius quoq; filiꝰ zechri & huius filiꝰ ſelemith. Ipſe ſelemith & fratres eius ſuper theſauros ſanctorū q̄ ſanctificauit dd' rex & principes familiarū & tribuni & cēturiones & duces exercitus: de bellis & manubiis p̄liorū q̄ conſecrauerāt ad iſtaurationē & ſuppellectilē templi dn̄i. Hec aūt vniuerſa ſctificauit ſamuel videns: et ſaul filius cis: & abner filiꝰ ner: & ioab filiꝰ ſaruie: oēſq; ſanctificauerāt ea p manū ſalemith & fratrū eiꝰ. Iſaaritis vero p̄erat chonenias & filii eius ad opa forinſecꝰ ſup iſrl' ad docēdū & iudicādum eos. Porro de hebronitis aſabias & fratres eius viri fortiſſimi mille ſeptingenti preerāt iſrael: trans iordanē cōtra occidentē in cūctis operibus dn̄i & in miniſteriū regis. Hebronitarū autē princeps fuit ieria ſecundū familias & cognationes eorum. Quadrageſimo anno regni

aſaphim in ſecūdis veſtibulis. oſa ad occidētē cū porta paſtophorij in ſemita aſcē
ἀσαφὶμ εἰς δεύτερον τοῖς προθύροις. τῷ ὡσὰ πρὸς δυσμαῖς μετὰ τῆς πύλης παστοφορίου ἐν τῇ τρίβῳ τῆς ἀναβάσεως φυλακὴ κατέναντι φυλακῆς. πρὸς ἀνατολὰς
ſionis cuſtodia cōtra cuſtodiā. ad oriētē leuite ſex per diē ad aqlonē: quattuor per diem ad meridiē. & aſaphim duo duo p ſucceſſionem.
οἱ λευῖται ἓξ τὴν ἡμέραν πρὸς βορρᾶν, τέσσαρες τὴν ἡμέραν πρὸς νότον. καὶ τοῖς ἀσαφὶμ δύο δύο εἰς διαδεχομένους.
& ad occidētē quattuor. & in ſemitā duo duo per ſucceſſionē. he diuiſiones ianitorū filijs core: & filijs merari. & leuite fratres eorum ſup theſauros domus dn̄i & ſup theſauros ſctōꝝ. filij laadan filij gerſon laadan principes cognationū laadan: gerſon iehiel. filij iehiel: zethan & ioel fratres eius: ſup theſauros domus dn̄i. amran & iſſaar & chebron & oziel:
καὶ πρὸς δυσμαῖς τέσσαρες. καὶ εἰς τὴν τρίβον δύο δύο διαδεχόμενοι. αὗται αἱ διαιρέσεις τῶν πυλωρῶν τοῖς υἱοῖς κορέ, καὶ τοῖς υἱοῖς μεραρί. καὶ οἱ λευῖται οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν θησαυρῶν οἴκου κυρίου καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τῶν ἁγίων. υἱοὶ λααδὰν υἱοὶ γηρσὼν τῷ λααδὰν ἄρχοντες τῶν πατριῶν τῶν λααδὰν, τῷ γηρσὼν ἰεϊήλ. υἱοὶ ἰεϊήλ, ζηθὰν καὶ ἰωὴλ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ἐπὶ θησαυρῶν οἴκου κυρίου. τῷ ἀμρὰν καὶ ἰσαὰρ καὶ χεβρὼν καὶ ὀζιήλ.
ſobiel filius gerſam filius moyſe dux ſup theſauros. & fratri eius eliezer raabia fili9 eius: & ioſee filius eius: & ioram filius eius: & zechri filius eius: & ſalamith filius eius: ipſe ſalamith & fratres eius ſup oēs theſauros ſctōꝝ: quos ſctificauit dauid rex: & prīcipes familiarū tribuni & cēturiões: & prīcipes exercitus q̄ cepeſt ex bellis & ex ſpolijs. & ſctificauit ab ipſis vt nō deficeret edificatio domus dn̄i: & in omnibus ſctis dei q̄ ſctificauit ſamuel vidēs: & ſaul filius cis: & abenner filius ner: & ioab filius ſaruia: & ois ſctificās per manū ſalomith & fratrum eorum. iſſaari & chononia & filij eius ad opus miniſterij forinſec9 ſup iſrael vt ſcriberent & iudicarēt. chebroni aſabias & fratres eius filij fortitudinis: mille & ſeptingenti: q̄ ſup cōſiderationē iſrael: trās iordanē ad occidentē in omne miniſteriū dn̄i & opus regis. chebroni iorias princeps chebroni ſm gñationes eoꝝ & ſm familias eoꝝ in anno quadrageſimo regni
σωβιὴλ ὁ τοῦ γηρσὰμ ὁ τοῦ μωυσῆ ἡγούμενος ἐπὶ τῶν θησαυρῶν. καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἐλιέζερ ῥααβία υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἰωσηὲ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ζεχρὶ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ σαλαμὶθ υἱὸς αὐτοῦ, αὐτὸς σαλαμὶθ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πάντων τῶν θησαυρῶν τῶν ἁγίων, οὓς ἡγίασεν δαυὶδ ὁ βασιλεύς, καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι, καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἃ ἔλαβον ἐκ πολέμων καὶ ἐκ λαφύρων. καὶ ἡγίασεν ἀπ' αὐτῶν τοῦ μὴ καθυστερῆσαι τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἁγίων τοῦ θεοῦ ὅσα ἡγίασεν σαμουὴλ ὁ ὁρῶν, καὶ σαοὺλ ὁ τοῦ κίς, καὶ ἀβεννὴρ ὁ τοῦ νήρ, καὶ ἰωὰβ ὁ τοῦ σαρουία, καὶ πᾶς ὁ ἁγιάζων διὰ χειρὸς σαλωμὶθ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. ἰσσααρὶ καὶ χωνενία καὶ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐργασίας τῆς ἔξω ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ τοῦ γραμματεύειν καὶ διακρίνειν. τῷ χεβρωνὶ ἀσαβίας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνάμεως, χίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι, οἳ ἐπὶ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ἰσραὴλ, πέραν τοῦ ἰορδάνου πρὸς δυσμαῖς εἰς πᾶσαν λειτουργίαν κυρίου καὶ ἐργασίαν τοῦ βασιλέως. τοῦ χεβρωνὶ ἰωρίας ὁ ἄρχων τῶν χεβρωνὶ κατὰ γενέσεις αὐτῶν καὶ κατὰ πατριὰς αὐτῶν ἐν τῷ ἔτει τῷ τεσσαρακοστῷ τῆς βασιλείας

C

D

dauid recenſiti ſunt: & inuēt9 ē vir fortis in iazer galaaditidos: & fratres eius filij potētie duo milia & ſeptingēti principes familiarū. & cōſtituit eos dauid rex in ruben & gad & dimidie tribui manaſſe in oēm ſermonē dei & ſermonē regis.
δαυὶδ ἐπεσκέπησαν, καὶ εὑρέθη ἀνὴρ δυνατὸς ἐν αὐτοῖς ἐν ἰαζὴρ τῆς γαλααδίτιδος, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ υἱοὶ δυνάμεως δισχίλιοι καὶ ἑπτακόσιοι ἄρχοντες πατριῶν. καὶ κατέστησεν αὐτοὺς δαυὶδ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ ῥουβὴν καὶ τοῦ γὰδ καὶ τοῦ ἡμίσους φυλῆς μανασσῆ εἰς πάντα λόγον τοῦ θεοῦ καὶ λόγον τοῦ βασιλέως. Ca.27.

A

C

Et filij iſrael ſm numerū ſuū principes familiarū tribuni & cēturiones & ſcribe miniſtrantes regi & in oēm ſermonē regis ſm diuiſiones in omnē ſmonē ingredientis & egredientis mēſe ex mēſe: in oēs mēſes anni diuiſio vna viginti & quattuor milia. & in diuiſione prima mēſis primi: ieſboam filius zabdiel: & in diuiſione eius viginti & quattuor milia. de filijs phares pricepſ oium principum exercitus mēſis primi. & in diuiſione mēſis ſecundi dodai achochi: & diuiſio eius: & macelloth dux: & in diuiſione eius viginti & quattuor milia. princeps exercitus tertius mēſe tertio banaias filius ioiade ſacerdos pricepſ: & in diuiſione eius viginti & quattuor milia: ipſe baneas fortior triginta. & ſup triginta: & in diuiſione eius amizabal filius eius. quartus in mēſe quarto aſſael frater ioab & zabdeas filius eius: & fratres eius poſt eum: & in diuiſione ei9 viginti & quattuor milia. quintus in mēſe quinto pricepſ ſamaoth fili9 iezra: & in diuiſione eius viginti & quattuor milia. ſextus in mēſe ſexto: ira filius eccés thecoites: & in diuiſione eius viginti & quattuor milia. ſeptimus in mēſe ſeptimo: chelles phalloni de filijs ephraim: & in diuiſione eius viginti & q̄ttuor milia.
Καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν ἄρχοντες τῶν πατριῶν χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι καὶ γραμματεῖς οἱ λειτουργοῦντες τῷ βασιλεῖ καὶ εἰς πάντα λόγον τοῦ βασιλέως κατὰ διαιρέσεις εἰς πάντα λόγον τοῦ εἰσπορευομένου καὶ ἐκπορευομένου μῆνα ἐκ μηνός, εἰς πάντας τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ διαίρεσις μία εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἰεσβοὰμ ὁ τοῦ ζαβδιήλ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ἀπὸ τῶν υἱῶν φαρὲς ἄρχων πάντων τῶν ἀρχόντων τῆς δυνάμεως τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου δωδαὶ ὁ ἀχωχεί, καὶ ἡ διαίρεσις αὐτοῦ, καὶ μακελλὼθ ὁ ἡγούμενος, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως ὁ τρίτος τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ βαναίας ὁ τοῦ ἰωαδὲ ὁ ἱερεὺς ὁ ἄρχων, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες, αὐτὸς βαναίας δυνατώτερος τῶν τριάκοντα καὶ ἐπὶ τῶν τριάκοντα, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ ἀμιζαβὰλ υἱὸς αὐτοῦ. ὁ τέταρτος ἐν τῷ μηνὶ τῷ τετάρτῳ ἀσαὴλ ὁ ἀδελφὸς ἰωὰβ καὶ ζαβδαίας υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ πέμπτος ἐν τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ ὁ ἄρχων σαμαὼθ ὁ ἰεζράε, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἕκτος ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ, ἰρὰ υἱὸς ἐκκὴς ὁ θεκωΐτης, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἕβδομος ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, χελλὴς ὁ φαλλωνὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραίμ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες.

D

B

dauid recēſiti ſunt & inuenti ſunt viri fortiſſimi iazer galaad fratreſq; eius robuſtioris etatis duo milia ſeptingenti principes familiarum. Prepoſuit autē eos dauid rex rubenitis & gaditis & dimidie tribui manaſſe: in omne miniſteriū dei & regis.

27.

Filii autem iſrael ſecundū nūerum ſuū principes familiarū tribuni & centuriones & prefecti qui miniſtrabant regi iuxta turmas ſuas ingredietes & egrediētes p ſingulos meſes in anno viginti quattuor milibus ſinguli preerant. Prime turme in primo menſe ieſboam preerat filius zabdihel & ſub eo viginti quattuor milia. De filiis phares: princeps cunctorū principum exercitus mēſe primo. Secūdi mēſis habebat turmam dudiā obites, & poſt ſe alter noīe macelloth q regebat ptē exercitꝰ viginti q̄ttuor miliū. Dux quoq; turme tertie in menſe tertio erat banaias filius ioiade ſacerdotis. & in diuiſione ſua viginti quattuor milia. Ipſe eſt banaias fortiſſimus inter triginta & ſuper triginta. Preerat aūt turme ipſius amizadab filius eius. Quartus menſe quarto aſael frater ioab & zabedias filius eius poſt eū: & in turma eiꝰ viginti quattuor milia. Quintus menſe quinto princeps ſamaoth iezerites: et in turma eiꝰ viginti quattuor milia. Sextus mēſe ſexto hyra filius acces thecuites: & in turma eius viginti quattuor milia. Septimus menſe ſeptimo helles phallonites de filiis ephraim: & in turma eius viginti quattuor milia.

דויד נדרשו וימצא בהם גבורי דרש מצא
חיל ביעזיר גלעד: ואחיו בני חיל גבר
אלפים ושבע מאות ראשי האבות מאה
ויפקידם דויד המלך על הראובני פקד
והגדי וחצי שבט המנשי לכל חצה
דבר האלהים ודבר המלך:

Ca. xxvij

ובני ישראל למספרם
ראשי האבות ושרי האלפים ספר
והמאות ושטריהם המשרתים שור
את המלך לכל דבר המחלקות שרת
הבאה והיצאת חדש בחדש חלק
לכל חדשי השנה המחלקת בוא
האחת עשרים וארבעה אלף:
על המחלקת הראשונה לחדש
הראשון ישבעם בן זבדיאל
ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף:
מן בני פרץ הראש לכל שרי הצבאות
לחדש הראשון: ועל מחלקת החדש
השני דודי האחוחי ומחלקתו
ומקלות הנגיד ועל מחלקתו עשרים נגד
וארבעה אלף: שר הצבא השלישי שלש
לחדש השלישי בניהו בן יהוידע
הכהן ראש ועל מחלקתו עשרים
וארבעה אלף: הוא בניהו גבור רבע גבר
השלשים ועל השלשים ומחלקתו חלק
עמיזבד בנו: הרביעי לחדש
הרביעי עשהאל אחי יואב וזבדיה
בנו אחריו ועל מחלקתו עשרים
וארבעה אלף: החמישי לחדש חמש
החמישי השר שמהות היזרח ועל
מחלקתו עשרים וארבעה אלף:
הששי לחדש הששי עירא בן
עקש התקועי ועל מחלקתו עשרים
וארבעה אלף: השביעי לחדש שבע
השביעי חלץ הפלוני מן בני אפרים
ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף:

השמיני לחדש השמיני סבכי — שכן
החשתי לזרחי ועל מחלקתו עשרים
וארבעה אלף: התשיעי לחדש — תשע
התשיעי אביעזר הענתותי לבני ימיני
ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף:
העשירי לחדש העשירי מהרי — עשר
הנטופתי לזרחי ועל מחלקתו
עשרים וארבעה אלף: עשתי עשר
לעשתי עשר החדש בניה הפרעתוני
מן בני אפרים ועל מחלקתו עשרים
וארבעה אלף: השנים עשר לשנים — שנה
עשר החדש חלדי הנטופתי
לעתניאל ועל מחלקתו עשרים
וארבעה אלף: ועל שבטי ישראל
לראובני נגיד אליעזר בן זכרי — נגד
לשמעוני שפטיהו בן מעכה:
ללוי חשביה בן קמואל לאהרן
צדוק: ליהודה אליהו מאחי דויד
ליששכר עמרי בן מיכאל: לזבולן
ישמעיהו בן עבדיהו לנפתלי ירימות
בן עזריאל: לבני אפרים הושע
בן עזזיהו לחצי שבט מנשה יואל — חצה
בן פדיהו: לחצי המנשה גלעדה
ידו בן זכריהו לבנימן יעשיאל בן
אבנר: לדן עזראל בן ירחם אלה
שרי שבטי ישראל: ולא נשא דויד — שור
מספרם למבן עשרים שנה ולמטה — ספר
כי אמר יהוה להרבות את ישראל — רבה
ככוכבי השמים: יואב בן צרויה — כבב
החל למנות ולא כלה ויהי בזאת — חלל מנה
קצף על ישראל ולא עלה המספר — היה
במספר דברי הימים למלך דויד: — יום
ועל אצרות המלך עזמות בן עדיאל
ועל האצרות בשדה בערים ובכפרים — עיר
ובמגדלות יהונתן בן עזיהו: ועל — גדל
עשי מלאכת השדה לעבדת — עבד

Octauus mēſe octauo ſobochai uſathites de ſtirpe zarai & in turma eius vigīti quattuor milia. Nonus menſe nono abiezer anathotites de filiis iemini & in turma eius vigīti quattuor milia. Decimus menſe decimo marai & ipſe nethophatites de ſtirpe zarai et in turma eius viginti quattuor milia. Vndecimus menſe vndecimo banaias pharathonites de filiis ephraim: & in turma eius viginti quattuor milia. Duodecimus mēſe duodecimo addai nethophatites de ſtirpe gothoniel et in turma eius viginti quattuor milia. Porro tribubus preerāt in iſrl: rubenitis: dux eliezer filius zechri. Symeonitis: dux ſaphacias filius macha: leuitis aſabias filius chamuel: aaronitis ſadoch: iuda heliu frater dauid: yſachar amri filius michael: zabulonitis ieſmaias filius abdie: neptalitibus hierimoth filius oziel: filiis ephraī oſee filius ozaziu: dimidie tribui manaſſe: iohel filius phadaie: & dimidie tribui manaſſe in galaad iaddo filius zacharie: beniamī autē iaſihel filius abner: dan vero ezrihel filius ieroam. Hi principes filiorū iſrl. Noluit autem dauid numerare eos a vigīti annis inferius: quia dixerat dominus vt multiplicaret iſrael quaſi ſtellas celi. Ioab filius ſaruie ceperat numerare nec cōpleuit: quia ſup hoc ira dei irruerat in iſrl: & idcirco numerus eorū q fuerāt recēſiti nō ē relatus in faſtos regis dd. Sup theſauros aūt regis fuit aſmoth filius adihel. His aūt theſauris q erāt in vrbibus & in vicis & in turribus preſidebat ionathan filius ozie. Operi aūt ruſtico & agricolis qui exercebant

octauus in mēſe octauo: ſabachai vſathi
ὁ ὄγδοος ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ, σαβαχαὶ ὁ ουσαθὶ τῷ
zaraithe: & in diuiſione eius viginti &
ζαραΐθη, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ
quattuor milia. nonus in mēſe nono:
τέσσαρες χιλιάδες. ὁ ἔννατος ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐννάτῳ,
abiezer q ex anathoth de tribu bēiamin: & in diui
ἀβιέζερ ὁ ἐξ ἀναθὼθ ἐκ τῆς βενιαμίν, καὶ ἐπὶ τῆς διαι
ſione eius viginti & quattuor milia. deci
ρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ δέκα
mus in mēſe decimo: maari netophathi zarai
τος ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, μααρὶ ὁ νετοφαθὶ τῷ ζαραΐ,
& in diuiſione eius viginti & quattuor mi
καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χι
lia. vndecimus in mēſe vndecimo: ba
λιάδες. ὁ ἑνδέκατος ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑνδεκάτῳ, βα
naias q ex pharathon de filiis ephraim: & in
ναίας ὁ ἐκ φαραθὼν ἐκ τῶν υἱῶν ἐφραΐμ, καὶ ἐπὶ τῆς
diuiſione eius viginti & quattuor milia. duo
διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρες χιλιάδες. ὁ δω
decimus in mēſe duodecimo: holdai nepha
δέκατος ἐν τῷ μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ, ὀλδαῒ ὁ νεφα
thi gothoniel: & in diuiſione eius viginti
θὶ τῷ γοθονιήλ, καὶ ἐπὶ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ εἴκοσι
& quattuor milia. & in tribubus iſrael:
καὶ τέσσαρες χιλιάδες. καὶ ἐπὶ τῶν φυλῶν ἰσραήλ,
ruben dux eliezer filius zechri. ſymeon
τῷ ῥουβὴν ἡγούμενος ἐλιέζερ υἱὸς ζεχρί. τῷ συμεὼν
ſaphatias filius maacha. leui aſabia filius ca
σαφατίας ὁ τοῦ μααχά. τῷ λευὶ ἀσαβία υἱὸς κα
muel. aaron ſadduc. iuda elia fra
μουήλ. τῷ ἀαρὼν σαδδούκ. τῷ ἰούδα ἐλία τῶν ἀδελ
trū dauid. iſſachar ambri filius michael.
φῶν δαυίδ. τῷ ἰσσάχαρ ἀμβρὶ ὁ τοῦ μιχαήλ. τῷ
zabulon ſamaias filius audiu. nephthalī hieri
ζαβουλὼν σαμαίας ὁ τοῦ αὐδίου. τῷ νεφθαλεὶμ ἱερι
muth filius ezihel. ephraim oſee filius ozīu.
μοὺθ ὁ τοῦ ἐζιήλ. τῷ ἐφραῒμ ὠσηὲ ὁ τοῦ ὀζίου. τῷ
dimidie tribus manaſſe ioel filius phadaie. dimi
ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ ἰωὴλ υἱὸς φαδαίου. τῷ ἡμί
die manaſſe qui in terra galaad iaddai filius
σει τοῦ μανασσῆ τῶν ἐν γῇ γαλαὰδ ἰαδδαὶ ὁ τοῦ
zacharie. filiorum beniamin iaſihel filius abenner.
ζαχαρίου. τῶν υἱῶν βενιαμὶν ἰασιὴλ ὁ τοῦ ἀβεννήρ.
dan azriel filius hieroam. hi patriarche
τῷ δὰν ἀζριὴλ ὁ τοῦ ἱεροάμ. οὗτοι οἱ πατριάρχαι τῶν
tribuum iſrael. & nō accepit dauid numerū ip
φυλῶν ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἔλαβε δαυὶδ τὸν ἀριθμὸν αὐ
ſorum a viginti annis & infra: qm̄ dixerat dn̄s
τῶν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ κάτω, ὅτι εἶπε κύριος
vt multiplicaret iſrael quaſi ſtellas celi. & — 2.Reg. 24.a.
πληθῦναι τὸν ἰσραὴλ ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ
ioab filius ſaruia incepit numerare in populo: &
ἰωὰβ υἱὸς σαρουία ἤρξατο ἀριθμεῖν ἐν τῷ λαῷ, καὶ
nō compleuit. & facta eſt in hoc ira in iſ
οὐ συνετέλεσεν. καὶ ἐγένετο ἐν τούτῳ ὀργὴ ἐπὶ ἰσ
rael: & nō relatus eſt numerus in libro ſermonū
ραήλ, καὶ οὐ κατεχωρίσθη ὁ ἀριθμὸς ἐν βιβλίῳ λόγων
dierum regis dauid. & ſuper theſauros
ἡμερῶν τοῦ βασιλέως δαυίδ. καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν
regis: aſmoth filius odiel. & ſup the
τοῦ βασιλέως, ἀσμὼθ ὁ τοῦ ὠδιήλ. καὶ ἐπὶ τῶν θη
ſauros qui in agro & in vrbibus &
σαυρῶν τῶν ἐν ἀγρῷ καὶ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ταῖς
vicis & in villis & in turribus:
κώμαις καὶ ἐν τοῖς ἐποικίοις καὶ ἐν τοῖς πύργοις,
ioanathan filius ozie. & ſup agricolas
ἰωνάθαν ὁ τοῦ ὀζίου. καὶ ἐπὶ τῶν γεωργούντων τῶν
qui exercebant
ἐργαζομένων

D
terrā: ezrai filius chalub. & ſup vineta: ſe
τὴν γῆν, ἐζραὶ ὁ τοῦ χαλούβ. καὶ ἐπὶ τῶν ἀμπελώνων, σε
mei ramatheus. & ſup theſauros qui in cel
μεεὶ ὁ ῥαμαθαῖος. καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τῶν ἐν τοῖς χωρί
lis vini: zabdi filius ſaphami. & ſup oliueta
οις τοῦ οἴνου, ζαβδὶ ὁ τοῦ σεφαμί. καὶ ἐπὶ τῶν ἐλαιώνων
& ſup ſycomoros in cāpeſtri: balaanan geddo
καὶ ἐπὶ τῶν συκαμίνων ἐν τῇ πεδινῇ, βαλλαανὰν ὁ γεδδω
rites. & ſup theſauros olei: ioas. & ſup
ρίτης. καὶ ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τοῦ ἐλαίου, ἰωάς. καὶ ἐπὶ τῶν
boues q paſcebāt q in ſaron: ſatrai ſaronites.
βοῶν τῶν νομάδων τῶν ἐν τῷ σαρών, σατραῒ ὁ σαρωνίτης.
& ſup boues qui in vallibus: ſaphat filius adlai.
καὶ ἐπὶ τῶν βοῶν τῶν ἐν τοῖς αὐλῶσι, σαφὰτ υἱὸς ἀδλαΐ.
& ſup camelos: obil iſmaelites. & ſup a
καὶ ἐπὶ τῶν καμήλων, ὠβὶλ ὁ ἰσμαηλίτης. καὶ ἐπὶ τῶν ὄ
ſinos: iadias q de merathō: & ſup oues: iazis
νων, ἰαδίας ὁ ἐκ μεραθών, καὶ ἐπὶ τῶν προβάτων, ἰαζὶζ ὁ
agarenus. omnes hi principes ſubſtantie re
ἀγαρί. πάντες οὗτοι ἄρχοντες τῶν ὑπαρχόντων τοῦ βα
gis dauid. & ionathā patruus dauid: con
σιλέως δαυίδ. καὶ ἰωνάθαν ὁ πατράδελφος δαυίδ, σύμ
ſiliarius homo prudēs & litteratus ipſe. & io
βουλος ἄνθρωπος συνετὸς καὶ γραμματεὺς αὐτός. καὶ ἰω
el filius achamani cū filiis regis. & achitophel
ὴλ ὁ τοῦ ἀχαμανὶ μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως. καὶ ἀχιτόφελ
cōſiliarius regis. & chuſi primus amicus re
σύμβουλος τοῦ βασιλέως. καὶ χουσὶ ὁ ἀρχιεταῖρος τοῦ βασι
gis. & poſt achitophel adherēs ioiade filius banaie
λέως. καὶ μετὰ ἀχιτόφελ ἐχόμενος ἰωαδὲ ὁ τοῦ βαναίου
& abiathar. & princeps exercitus regis dauid ioab.
καὶ ἀβιάθαρ. καὶ ἀρχιστράτηγος τοῦ βασιλέως δαυὶδ ἰωάβ.
C
Et cōuocauit dauid oēs principes
28. Καὶ ἐξεκκλησίασε δαυὶδ πάντας τοὺς ἄρχοντας
A
iſrael principes tribuū: & principes di
ἰσραὴλ ἄρχοντας τῶν φυλῶν, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν δι
uiſionū q circa ſe q miniſtrabant re
αιρέσεων τῶν ἐφημεριῶν τοὺς λειτουργοῦντας τῷ βασι
gi: & principes miliarios & centurio
λεῖ, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν χιλιάδων καὶ τῶν ἑκατοντά
num: & principes theſaurorū: & q erāt ſup
δων, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν θησαυρῶν, καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν
ſubſtātias eius & oēs poſſeſſiōes regis
ὑπαρχόντων αὐτοῦ καὶ πάσης τῆς κτήσεως τοῦ βασιλέως
& filios ſuos cū eunuchis: & potētes
καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ σὺν τοῖς εὐνούχοις, καὶ τοὺς δυνάστας
& pugnatores exercitus cōuocauit in hieru
καὶ τοὺς μαχητὰς τῆς στρατιᾶς ἐξεκκλησίασεν ἐν ἱερου
ſalem. & ſtetit dauid rex in medio cōcionis
σαλήμ. καὶ ἔστη δαυὶδ ὁ βασιλεὺς ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας
& dixit: audite me fratres mei & pp̄ls meus: mihi fu
καὶ εἶπεν, ἀκούσατέ μου ἀδελφοί μου καὶ λαός μου, ἐμοὶ ἐγέ
it in corde vt edificarē domū requiei ar
νετο ἐπὶ καρδίαν οἰκοδομῆσαι οἶκον ἀναπαύσεως τῆς κιβω
ū.22.b. ce federis dn̄i: & ſtationē ſcabello pedum dei
τοῦ διαθήκης κυρίου, καὶ στάσιν τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν τοῦ θεοῦ
nr̄i: & preparaui q̄ in edificationē apta. & di
ἡμῶν. καὶ ἡτοίμασα τὰ εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐπιτήδεια. καὶ εἶ
3.Reg. b. xit deus: nō edificabis mihi tu domū vt nominem ego
πεν ὁ θεός, οὐκ οἰκοδομήσεις μοι σὺ οἶκον τοῦ ἐπονομάσαι με
nomē meū in ea: qm̄ hō bellator es tu: & ſangui
τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτῷ, ὅτι ἄνθρωπος πολεμιστὴς εἶ σύ, καὶ αἵμα
nē fudiſti: & elegit dn̄s deus iſrl' in me de vniuerſa domo
τα ἐξέχεας, καὶ ἐξελέξατο κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐν ἐμοὶ ἀπὸ παντὸς τοῦ οἴκου
patris mei vt eſſē rex in iſrl' in ſēpiternū: & in iuda elegit
τοῦ πατρός μου εἶναι βασιλέα ἐπὶ ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐν ἰούδα ἐξελέξατο
ducem: & de domo iuda domū patris mei: & in filiis
τὸ ἡγούμενον, καὶ ἐξ οἴκου ἰούδα τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου. καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς
patris mei in me voluit vt fierem ego rex ſup cūctū
τοῦ πατρός μου ἐν ἐμοὶ ἠθέλησε τοῦ γενέσθαι με βασιλέα ἐπὶ παντὶ τῷ
iſrl'. & de oībus filiis meis: qm̄ multos dedit mihi filios deus:
ἰσραήλ. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν υἱῶν μου, ὅτι πολλοὺς ἔδωκέ μοι υἱοὺς ὁ θεός,

terram preerat ezri filius chelub: vinearumq; cultoribus ſemeias romathites: cellis aūt vinariis zabdias aphonites. Nam ſup olliueta & ficeta q erāt in campeſtribus balanā gederites: ſup apothecas autem olei ioas. Porro armētis q paſcebantur in ſarona p̄poſitus fuit ſetrai ſaronites: ſup boues ī vallibus ſaphat filius adli: ſup camelos vero vbil hiſmaelites & ſuper aſinos iadias meronathites: ſuper oues quoq; iazi agarenus. Oēs hi principes ſubſtantie regis dauid. Ionathan autē patruus dauid cōſiliarius vir prudēs & litteratus: ipſe & iahihel filius achamoni erāt cū filiis regis. Achitofel etiā conſiliarius regis et chuſi arachites amicus regis. Poſt achitofel fuit ioiada filius banaie & abiathar. Princeps aūt exercitus regis erat ioab. 28.

Conuocauit igitur dauid omnes principes iſrael: duces tribuum: & p̄poſitos turmarum qui miniſtrabāt regi: tribunos quoq; & centuriones & qui preerant ſubſtātie & poſſeſſionibus regis: filioſq; ſuos cū eunuchis & potētes & robuſtiſſimos quoſq; in exercitu hieruſalē. Cūq; ſurrexiſſet rex & ſtetiſſet: ait. Audite me fratres mei et populus meus. Cogitaui vt edificarē domū in q requieſceret arca federis dñi et ſcabellū pedū domini dei nr̄i: & ad edificādū oīa preparaui. Deus aūt dixit mihi: nō edificabis domū noī meo: eo q ſis vir bellator & ſanguinem fuderis: ſed elegit dominus deus iſrael me de vniuerſa domo patris mei vt eſſē rex ſuper iſrael in ſempiternū. De iuda enī elegit principes. Porro d̄ domo iuda domū patris mei: & de filiis patris mei placuit ei vt me eligeret regē ſuper cunctū iſrael. Sed & de filiis meis: filios enī mihi multos dedit dñs;

האדמה עזרי בן כלוב: ועל הכרמים
שמעי הרמתי ועל שבכרמים — כרם
לאצרות היין זבדי השפמי: ועל
הזיתים והשקמים אשר בשפלה
בעל חנן הגדרי ועל אצרות השמן
יועש: ועל הבקר הרעים בשרון — רעה שבה
שטרי השרוני ועל הבקר בעמקים
שפט בן עדלי: ועל הגמלים אוביל
הישמעאלי ועל האתנות יחדיהו
המרנתי: ועל הצאן יזיז ההגרי כל
אלה שרי הרכוש אשר למלך דויד: — שור רכש
ויהונתן דוד דויד יועץ איש מבין — יעץ בין
וסופר הוא ויחיאל בן חכמוני עם — ספר
בני המלך: ואחיתפל יועץ למלך
וחושי הארכי רע המלך: ואחרי — רעה
אחיתפל יהוידע בן בניהו ואביתר
ושר צבא למלך יואב:

Ca. xxviij
ויקהל דויד את כל
שרי ישראל שרי השבטים ושרי — קהל
המחלקות המשרתים את המלך — חלק שרת
ושרי האלפים ושרי המאות ושרי
כל רכוש ומקנה למלך ולבניו עם — קנה
הסריסים והגבורים ולכל גבור חיל — סרס גבר
אל ירושלם: ויקם דויד המלך על — קום
רגליו ויאמר שמעוני אחי ועמי אני — אח
עם לבבי לבנות בית מנוחה לארון — בנה נוח
ברית יהוה ולהדם רגלי אלהינו — ארן ברית
והכינותי לבנות: והאלהים אמר — כון
לי לא תבנה בית לשמי כי איש
מלחמות אתה ודמים שפכת: — לחם
ויבחר יהוה אלהי ישראל בי מכל — בחר
בית אבי להיות למלך על ישראל — היה
לעולם כי ביהודה בחר לנגיד — עלם נגד
ובבית יהודה בית אבי ובבני אבי
בי רצה להמליך על כל ישראל: — מלך
ומכל בני כי רבים בנים נתן לי יהוה — רבב

ויבחר בשלמה בני לשבת על — ישב
כסא מלכות יהוה על ישראל׃
ויאמר לי שלמה בנך הוא יבנה — אמר בנה
ביתי וחצרותי כי בחרתי בו לי לבן
ואני אהיה לו לאב׃ והכינותי את — היה כון
מלכותו עד לעולם אם יחזק — עלם חזק
לעשות מצותי ומשפטי כיום — עשה צוה
הזה׃ ועתה לעיני כל ישראל קהל — שפט
יהוה ובאזני אלהינו שמרו ודרשו
כל מצות יהוה אלהיכם למען
תירשו את הארץ הטובה — ירש
והנחלתם לבניכם אחריכם עד — נחל
עולם׃ ואתה שלמה בני דע את — ידע
אלהי אביך ועבדהו בלב שלם
ובנפש חפצה כי כל לבבות דורש — דרש
יהוה וכל יצר מחשבות מבין אם — חשב בין
תדרשנו ימצא לך ואם תעזבנו — מצא עזב
יזניחך לעד׃ ראה עתה כי יהוה — זנח
בחר בך לבנות בית למקדש חזק — בנה קדש
ועשה׃ ויתן דויד לשלמה בנו — נתן
את תבנית האולם ואת בתיו — בנה אלם
ואת גנזכיו ועליתיו וחדריו הפנימים — בית עלה
ובית הכפרת׃ ותבנית כל אשר — בנה
היה ברוח עמו לחצרות בית יהוה
ולכל הלשכות סביב לאצרות בית — סבב
האלהים ולאצרות הקדשים׃
ולמחלקות הכהנים והלוים ולכל — חלק
מלאכת עבודת בית יהוה ולכל כלי — לאך עבד
עבודת בית יהוה׃ לזהב במשקל — כלה שקל
לזהב לכל כלי עבודה ועבודה לכל
כלי הכסף במשקל ומשקל כלי
הכסף במשקל לכל כלי עבודה — עבד
ועבודה׃ ומשקל למנרות הזהב — נור
ונרתיהם זהב במשקל מנורה
ומנורה ונרתיה ולמנרות הכסף
במשקל למנורה ונרתיה כעבודת

elegit ſalomonẽ filium meum vt ſederet in throno regni domini ſuper iſrael: dixitq; mihi. Salomõ filius tuus edificabit domũ meã & atria mea. Ipm̃ enim elegi mihi in filiũ: & ego ero ei in patrem: & firmabo regnũ eius vſq; in eternum: ſi perſeuerauerit facere precepta mea et iudicia ſicut & hodie. Nũc ergo corã vniuerſo cetu iſrael audiẽte deo noſtro cuſtodite & perquirite cũcta mãdata domini dei veſtri: vt poſſideatis terram bonam: & relinquatis eam filiis vr̃is poſt vos vſq; in ſempiternũ. Tu autẽ ſalomõ fili mi ſcito deũ pr̃is tui: et ſerui ei corde perfecto & animo voluntario. Oĩa enĩ corda ſcrutatur dominꝰ: & vniuerſas mẽtiũ cogitationes intelligit. Si q̃ſieris eũ: inuenies: ſi aũt dereliq̃ris eũ: ꝓiciet te i eternũ. Nunc ergo quia elegit te dñs vt edificares domũ ſãctuarii: cõfortare et perfice. Dedit aũt dd ſalomõi filio ſuo deſcriptionẽ porticꝰ & templi & cellariorũ et cenaculi & cubiculorũ in aditis & domus propitiationis: necnõ et oĩum que cogitauerat atriorum & exedrarũ per circuitũ in theſauros domus dei & in theauros ſanctorum: diuiſionũq; ſacerdotaliũ et leuiticarum in oĩa opera domꝰ dñi: & in vniuerſa vaſa miniſterii templi domini aurum in pondere per ſingula vaſa miniſterii: argenti quoq; pondus pro vaſorum & operũ diuerſitate: ſed & in cãdelabra aurea & ad lucernas aurũ ꝓ mẽſura vniuſcuiuſq; cãdelabri et lucernarũ: ſimilr & i cãdelabra argẽtea & in lucernas eorũ ꝓ diuerſitate mẽſure põdus argenti tradidit

elegit in ſalomone filio meo: vt ſederet in throno regni dñi ſup iſrael. ꝛ dixit mihi deꝰ: ſalomon
ἐξελέξατο ἐν σολομῶντι τῷ υἱῷ μου, καθίσαι ἐπὶ θρόνου βασιλείας κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπέ μοι ὁ θεός, σολομῶν — δ.17.b
filius tuus edificabit domũ meã ꝛ atria mea: qm̃
ὁ υἱός σου οἰκοδομήσει τὸν οἶκόν μου καὶ τὰς αὐλάς μου, ὅτι
elegi in ipſo vt eſſet mihi i filiũ: et ego ero ei in
ἐξελεξάμην ἐν αὐτῷ εἶναί μοι εἰς υἱόν, κἀγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς
patrẽ. ꝛ preparabo regnũ eius vſq; i eternũ:
πατέρα. καὶ ἑτοιμάσω τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἕως αἰῶνος,
ſi pſeuerauerit facere ꝛ cuſtodire precepta mea: ꝛ
ἐὰν ἰσχύσῃ ποιεῖν καὶ φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ
iudicia mea ſicut dies hec. ꝛ nũc in oculis om
κρίματά μου ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κατ᾽ ὀφθαλμοὺς παν
nis iſrael omnis cetus dñi: ꝛ in aurib9 dei nr̃i:
τὸς ἰσραὴλ πάσης ἐκκλησίας κυρίου, καὶ ἐν ὠσὶν θεοῦ ἡμῶν,
cuſtodite ꝛ querite cuncta mãdata dñi
φυλάξατε καὶ ζητήσατε πάσας τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ
dei nr̃i: vt poſſideatis terrã bonã: ꝛ in he
θεοῦ ἡμῶν, ἵνα κληρονομήσητε τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ κατα
reditate reliquatis ipſã filiis vr̃is poſt vos vſq; i ſẽpitenũ.
κληρονομήσητε αὐτὴν τοῖς υἱοῖς ὑμῶν μεθ᾽ ὑμᾶς ἕως αἰῶνος.
ꝛ nũc ſalomon fili mi ſcito deũ patrũ tuoꝝ:
καὶ νῦν σολομῶν υἱέ μου γνῶθι τὸν θεὸν τῶν πατέρων σου,
ꝛ ſerui ei in corde pfecto ꝛ aĩo volũtario:
καὶ δούλευσον αὐτῷ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ καὶ ψυχῇ θελούσῃ,
qm̃ oĩa corda ſcrutatur dñs: ꝛ oẽ cogitationẽ mẽ
ὅτι πάσας καρδίας ἐξετάζει κύριος, καὶ πᾶν ἐνθύμημα δια
tium cognoſcit. ſi queſieris eũ: inuenieſ a te. ꝛ ſi
νοιῶν γινώσκει. ἐὰν ζητήσῃς αὐτόν, εὑρεθήσεταί σοι. καὶ ἐὰν
reliqueris eũ: relinquet te in finẽ. vide igi
καταλείπῃς αὐτόν, καταλείψει σε εἰς τέλος. ἴδε τοί
tur qm̃ elegit te vt edificares ei domũ in ſctuariũ:
νυν ὅτι ᾑρέτικέν σε οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον εἰς ἁγίασμα,
ꝛ cõfortare ꝛ fac. ꝛ dedit dauid ſalomõi
καὶ ἀνδρίζου καὶ ποίει. καὶ ἔδωκεν δαυὶδ σολομῶντι τῷ
filio ſuo exemplar tẽpli ꝛ domoꝝ e
υἱῷ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα τοῦ ναοῦ καὶ τῶν οἴκων αὐ
ius: ꝛ cellariorũ eius: ꝛ cenaculorũ ꝛ
τοῦ, καὶ τῶν ἀποθηκῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑπερῴων καὶ
cubiculoꝝ eiꝰ interioꝝ: ꝛ domus
τῶν ταμείων αὐτοῦ τῶν ἐσωτέρων, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ
propitiatorij ꝛ exemplar oĩum que fuerũt in ſpũ
ἱλαστηρίου καὶ τὸ παράδειγμα πάντων ὧν ἦν ἐν πνεύματι
cum eo: ꝛ atrioꝝ domꝰ dñi ꝛ oĩum pa
μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐλῶν οἴκου κυρίου καὶ πάντων πα
ſtophorioꝝ q̃ i circuitu q̃ in cellaria domꝰ dñi
στοφορίων τῶν κύκλῳ τῶν εἰς τὰς ἀποθήκας οἴκου κυρίου
ꝛ cellariorũ ſctoꝝ: ꝛ in diuiſiõib9 que
καὶ τῶν ἀποθηκῶν τῶν ἁγίων, καὶ εἰς τὰς διαιρέσεις τῶν
per vices ſacerdotũ ꝛ leuitarũ: ꝛ in oẽ
ἐφημεριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν, καὶ εἰς πᾶσαν
opus miniſterij domꝰ dñi: ꝛ cellariorũ
ἐργασίαν λειτουργίας οἴκου κυρίου, καὶ τῶν ἀποθηκῶν
miniſterij vaſoꝝ cultus domꝰ dñi
τῶν λειτουργησίμων σκευῶν τῆς λατρείας οἴκου κυρίου
in auro: ꝛ pondus eius oib9
εἰς τὸ χρυσίον, καὶ τὸν σταθμὸν τῆς ὁλκῆς αὐτοῦ πᾶσι
vaſis miniſterij ꝛ miniſterij: ꝛ oibus
τοῖς σκεύεσι δουλείας καὶ δουλείας, καὶ πᾶσι τοῖς
vaſis argẽti in põdere oĩũ vaſi miniſterij
σκεύεσι τοῦ ἀργυρίου ἐν σταθμῷ παντὶ σκεύει δουλείας
ꝛ miniſterij: ꝛ põdus cãdelabris au
καὶ δουλείας, καὶ σταθμὸν ταῖς λυχνίαις ταῖς χρυ
reis ꝛ lucernis eoꝝ: aurũ in põdere
σαῖς καὶ τοῖς λύχνοις αὐτῶν, χρυσίον ἐν σταθμῷ
cãdelabri ꝛ cãdelabri. ꝛ lucernis eius ꝛ
λυχνίας καὶ λυχνίας. καὶ τοῖς λύχνοις αὐτῆς καὶ
cãdelabris. ꝛ aureoꝝ ꝛ argẽteoꝝ cãdelabroꝝ
ταῖς λυχνίαις. τῶν τε χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν λυχνιῶν
pondus dedit ei:
τὴν ὁλκὴν ἔδωκεν αὐτῷ,

C

D

ꝛ cãdelabroꝝ dedit ei põdus: ſimiliter põdus
καὶ τῶν λυχνιῶν ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλκήν, ὁμοίως τὸν σταθμὸν
mẽſarũ propoſitiõis ſingule mẽſe auree: ꝛ
τῶν τραπεζῶν τῆς προθέσεως ἑκάστης τραπέζης χρυσῆς, καὶ
ſimiliter argẽteaꝝ: ꝛ fuſcinularũ ꝛ vaſoꝝ libãinũ ꝛ
ὡσαύτως τῶν ἀργυρῶν, καὶ τῶν κρεαγρῶν καὶ σπονδείων καὶ
phialaꝝ aureaꝝ. ꝛ cyathos aureos in põdere
φιαλῶν τῶν χρυσῶν. καὶ τὰ κεφφουρὲ τὰ χρυσᾶ ἐν σταθμῷ
in cyathũ ꝛ cyathum. ꝛ põdus aureo
εἰς κεφφουρ καὶ κεφφουρ. καὶ τὸν σταθμὸν τῶν χρυ
rum ꝛ argẽteoꝝ ſinguli põderis: ꝛ altaris
σῶν καὶ τῶν ἀργυρῶν ἑκάστου σταθμοῦ. καὶ τὸν τοῦ θυσιαστηρίου
incenſorum põdus ex auro apꝓbato. ꝛ oſten
τῶν θυμιαμάτων σταθμὸν ἐκ χρυσίου δοκίμου. καὶ ὑπέδει
dit ei exemplar currus cherubim
ξεν αὐτῷ τὸ παράδειγμα τοῦ ἅρματος τῶν χερουβὶμ τῶν
extenſorum alis ꝛ obũbrãtiũ ſup a
διαπεπετασμένων ταῖς πτέρυξι καὶ σκιαζόντων ἐπὶ τῆς κι
cã federis dñi. oĩa in ſcriptura de manu dñi de
βωτοῦ διαθήκης κυρίου. πάντα ἐν γραφῇ ἐκ χειρὸς κυρίου ἔδω
dit dauid ſalomoni: ſm aſſiſtẽtem ei
κε δαυὶδ τῷ σολομῶντι, κατὰ τὴν περιγενηθεῖσαν αὐτῷ
prudẽtiã: vt itelligeret pfectionẽ exemplaris.
σύνεσιν, τοῦ συνιέναι τὴν κατεργασίαν τοῦ παραδείγματος.
ꝛ dixit dauid ſalomoni filio ſuo: cõfortare ꝛ viriliť age
καὶ εἶπε δαυὶδ σολομῶντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου
ꝛ fac: ne timeas ꝛ ne paueas: qm̃ dñs deꝰ tecum:
καὶ ποίει, μὴ φοβοῦ καὶ μὴ πτοηθῇς, ὅτι κύριος ὁ θεός μετὰ σοῦ,
nõ dimittet te ꝛ non te derelinquet donec perfi
οὐκ ἀνήσει σε καὶ οὐ μή σε ἐγκαταλείπῃ ἕως τοῦ συντελέ
cias tu oĩe miniſteriũ operis domꝰ dñi. ꝛ ecce
σαι σε πᾶσαν λειτουργίαν ἐργασίας οἴκου κυρίου. καὶ ἰδοὺ
diuiſiões per vices ſacerdotũ ꝛ leuitaꝝ in om
αἱ διαιρέσεις τῶν ἐφημεριῶν τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν εἰς πᾶ
ne miniſteriũ domus dei. ꝛ tecum in oĩi
σαν τὴν λειτουργίαν τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ μετὰ σοῦ ἐν παντὶ
ope oĩs prõptus in oĩi volũtario: in ſpĩa te
ἔργῳ πᾶς πρόθυμος ἐν παντὶ ἑκουσίῳ, ἐν σοφίᾳ κα
cũdũ oẽm artẽ: ꝛ pricipes ꝛ oĩs pp̃ls
τὰ πᾶσαν τέχνην, καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαὸς
in oẽs ſmões tuos.
εἰς πάντας τοὺς λόγους σου.

Ca.29.

Et dixit dauid rex oĩi eccleſie: ſa
Καὶ εἶπεν δαυὶδ ὁ βασιλεὺς πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, σο
lomon filiꝰ meꝰ: in quẽ elegit in eo dñs: iuuenis ꝛ te
λομῶν ὁ υἱός μου, εἰς ὃν ᾑρέτικεν ἐν αὐτῷ κύριος, νέος καὶ ἁπα
ner ꝛ opus grãde: qm̃ nõ hoi hitatio: ſed dño
λὸς καὶ τὸ ἔργον μέγα, ὅτι οὐκ ἀνθρώποις ἡ οἴκησις, ἀλλ᾽ ἢ κυρίῳ
deo. ꝛ ego ſm oẽm potẽtiã meã ꝑparaui in
τῷ θεῷ. καὶ ἐγὼ κατὰ πᾶσαν τὴν δύναμίν μου ἡτοίμακα εἰς
domũ dei mei aurũ in aurũ: ꝛ argentũ
τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ μου τὸ χρυσίον εἰς χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον
in argẽtũ: ꝛ es in es: ꝛ ferrum in
εἰς ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκὸν εἰς χαλκόν, καὶ τὸν σίδηρον εἰς
ferrum: ꝛ ligna in ligna. ꝛ lapides onychinos: ꝛ ad
σίδηρον, καὶ ξύλα εἰς ξύλα. καὶ λίθους ὄνυχος, καὶ πλη
copiam lapides precioſos ꝛ varios: ꝛ oẽm lapi
ρώσεως λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους, καὶ πάντα λί
dẽ pcioſũ: ꝛ lapides parios i multitudinẽ. ꝛ adhuc eſt ha
θον τίμιον, καὶ λίθους παρίους εἰς πλῆθος. καὶ ἔτι ἐν τῷ εὐ
beo i volũtatẽ ego i domũ dñi dei mei: eſt mihi qđ acqui
δοκῆσαί με εἰς οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ μου, ἔστι μοι ὃ περιπεποίη
ſiui aurũ ꝛ argẽtũ: ꝛ ecce dedi in domũ dei
μαι χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ ἰδοὺ δέδωκα εἰς τὸν οἶκον θεοῦ
mei in altitudinẽ: exceptis q̃ ꝑparaui in domũ ſctã tria millia
μου εἰς ὕψος, ἐκτὸς ὧν ἡτοίμασα εἰς τὸν οἶκον τὸν ἅγιον. τρισχί
talentoꝝ auri qđ ex ophir: ſeptẽ millia talẽtoꝝ
λια τάλαντα χρυσίου τοῦ ἐξ ὀφείρ, ἑπτακισχίλια τάλαντα
argenti approbati: ad liniendum in ipſis parietes tẽ
ἀργυρίου δοκίμου, τοῦ καταχρῖσαι ἐν αὐτοῖς τοὺς τοίχους τοῦ ἱε
pli in aurum auro: ꝛ in argentum
ροῦ εἰς τὸ χρυσίον τῷ χρυσίῳ, καὶ εἰς τὸ ἀργύριον τῷ

D
C
A
B

Aurum quoq; dedit in mẽſas ꝓpoſitiõis ꝓ diuerſitate mẽſarũ: ſimilr & argẽtũ in alias mẽſas argenteas. Ad fuſcinulas quoq; et phialas & thuribula ex auro puriſſimo: et leũculos aureos: ꝓ qualitate mẽſure põdus diſtribuit in leunculũ & leunculũ. Similiter & in leones argẽteos diuerſũ argẽti pondꝰ ſeparauit. Altari autẽ in quo adolebatur incẽſum aurũ puriſſimũ dedit: et vt ex ipo fieret ſimilitudo q̃drige cherubi extẽdentiũ alas et velãtiũ arcam federis dñi. Oĩa inqt venerunt ſcripta manu dñi ad me vt itelligerem vniuerſa opa exẽplaris. Dixit quoq; dauid ſalomoni filio ſuo. Virilr age et cõfortare et fac: ne timeas & ne paueas. Dñs enĩ deꝰ meꝰ tecũ erit: & non dimittet te nec derelinq̃t: donec ꝑficias oĩe opꝰ miniſterii domꝰ dñi. Ecce diuiſiões ſacerdotũ & leuitarũ in oĩe miniſteriũ domus dei aſſiſtũt tibi & parati ſũt et nouerũt tã principes q̃ populꝰ omnia p̃cepta tua.
29.
Locutuſq; eſt dauid rex ad oẽm eccleſiã. Salomone filiũ meum vnũ elegit deus adhuc puerũ et tenellũ. Opꝰ enĩ grãde eſt: neq; enĩ hoi ꝑparatur habitatio ſed dño. Ego enĩ totis viribꝰ meis ꝑparaui impẽſas domꝰ dñi dei mei aurũ ad vaſa aurea: et argentũ in argẽtea: es i enea: ferrũ in ferrea: ligna ad lignea lapides onychinos et quaſi ſtibinos & diuerſorũ colorũ om neq; pcioſum lapidẽ et marmor pariũ abũdantiſſime: et ſup hec q̃ obtuli in domũ dei mei: de peculio meo aurũ & argẽtũ do in templũ dei mei: exceptis his q̃ preparaui in edẽ ſanctam tria milia talenta auri de auro ophir: et ſeptem milia talẽtorũ argenti ꝓbatiſſimi ad ðaurãdos parietes tẽpli: et vbicũq; opꝰ eſt: aurũ de auro: & vbicũq; opꝰ ẽ argẽtũ

מנורה ומנורה׃ ואת הזהב משקל
לשלחנות המערכת לשלחן ושלחן — ערך
וכסף לשלחנות הכסף׃ והמזלגות — זלג
והמזרקות והקשות זהב טהור — זרק קשה
ולכפורי הזהב במשקל לכפור וכפור — טהר כפר
ולכפורי הכסף במשקל לכפור
וכפור׃ ולמזבח הקטרת זהב מזקק — זבח זקק
במשקל ולתבנית המרכבה הכרבים — בנה רכב
זהב לפרשים וסככים על ארון — ארן
ברית יהוה׃ הכל בכתב מיד יהוה — ברת
עלי השכיל כל מלאכות התבנית׃ — שכל
ויאמר דויד לשלמה בנו חזק — אמר
ואמץ ועשה אל תירא ואל תחת — ירא חתת
כי יהוה אלהים אלהי עמך לא ירפך — רפה
ולא יעזבך עד לכלות כל מלאכת — עזב כלה
עבודת בית יהוה׃ והנה מחלקות — חלק
הכהנים והלוים לכל עבודת בית — עבד
האלהים ועמך בכל מלאכה לכל — לאך
נדיב בחכמה לכל עבודה והשרים — נדב
וכל העם לכל דבריך׃
Cap. xxix
ויאמר דויד המלך לכל הקהל
שלמה בני אחד בחר בו אלהים נער
ורך והמלאכה גדולה כי לא לאדם — רכך לאך
הבירה כי ליהוה אלהים׃ ובכל כחי — גדל כח
הכינותי לבית אלהי הזהב לזהב — כון
והכסף לכסף והנחשת לנחשת
הברזל לברזל והעצים לעצים
אבני שהם ומלואים אבני פוך — מלא
ורקמה וכל אבן יקרה ואבני שיש
לרב׃ ועוד ברצותי בבית אלהי — רצה
יש לי סגלה זהב וכסף נתתי — נתן
לבית אלהי למעלה מכל הכינותי — עלה
לבית הקדש׃ שלשת אלפים
ככרי זהב מזהב אופיר ושבעת
אלפים ככר כסף מזקק לטוח
קירות הבתים׃ לזהב לזהב ולכסף — זקק בית

לַכֶּסֶף וּלְכֹל מְלָאכָה בְּיַד חָרָשִׁים
וּמִי מִתְנַדֵּב לְמַלֹּאות יָדוֹ הַיּוֹם לַיהוָה:
וַיִּתְנַדְּבוּ שָׂרֵי הָאָבוֹת וְשָׂרֵי שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת
וּלְשָׂרֵי מְלֶאכֶת הַמֶּלֶךְ: וַיִּתְּנוּ לַעֲבֹדַת
בֵּית הָאֱלֹהִים זָהָב כִּכָּרִים חֲמֵשֶׁת
אֲלָפִים וַאֲדַרְכֹנִים רִבּוֹ וְכֶסֶף
כִּכָּרִים עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וּנְחֹשֶׁת רִבּוֹ
וּשְׁמוֹנַת אֲלָפִים כִּכָּרִים וּבַרְזֶל
מֵאָה אֶלֶף כִּכָּרִים: וְהַנִּמְצָא אִתּוֹ
אֲבָנִים נָתְנוּ לְאוֹצַר בֵּית יְהוָה עַל
יַד יְחִיאֵל הַגֵּרְשֻׁנִּי: וַיִּשְׂמְחוּ הָעָם
עַל הִתְנַדְּבָם כִּי בְּלֵב שָׁלֵם הִתְנַדְּבוּ
לַיהוָה וְגַם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ שָׂמַח שִׂמְחָה
גְדוֹלָה: וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְהוָה לְעֵינֵי
כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם
וְעַד עוֹלָם: לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה
וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל
בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה
וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר
וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל
וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל
וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים
אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ:
וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי כִּי נַעְצֹר כֹּחַ
לְהִתְנַדֵּב כָּזֹאת כִּי מִמְּךָ הַכֹּל וּמִיָּדְךָ
נָתַנּוּ לָךְ: כִּי גֵרִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ
וְתוֹשָׁבִים כְּכָל אֲבֹתֵינוּ כַּצֵּל יָמֵינוּ
עַל הָאָרֶץ וְאֵין מִקְוֶה: יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
כֹּל הֶהָמוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר הֲכִינֹנוּ לִבְנוֹת
לְךָ בַיִת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ מִיָּדְךָ הוּא
וּלְךָ הַכֹּל: וְיָדַעְתִּי אֱלֹהַי כִּי אַתָּה
בֹּחֵן לֵבָב וּמֵישָׁרִים תִּרְצֶה אֲנִי
בְּיֹשֶׁר לְבָבִי הִתְנַדַּבְתִּי כָל אֵלֶּה
וְעַתָּה עַמְּךָ הַנִּמְצְאוּ פֹה רָאִיתִי

de argēto. Opera fiant per manus artificum et ſi quis ſponte offert ipleat manū ſuā hodie: et offerat quod voluerit dño. Polliciti ſunt itaq̃ pricipes familiarū & p̄ceres tribuū iſrl. Tribuni quoq̃ et centuriones et principeſ poſſeſſionum regis. dederuntq̃ ĩ opa domus dei auri taleta q̃nq̃ milia: et ſolidos decē milia: argeti talenta decē milia: & eris talenta decem & octo milia: ferri quoq̃ centū milia talētorū. Et apud quecūq̃ inuēti ſunt lapides: dederūt in theſauros dom⁹ dñi p̄ manū iehihel gerſonitis. Letatuſq̃ eſt pop̄ul⁹ cū vota ſpōte p̄mitterēt: q̃a corde toto offerebāt ea dño. Sed & dauid rex letatus eſt gaudio magno & benedixit domino coram vniuerſa multitudine & ait. Benedictus es dñe deus iſrael patris noſtri ab eterno in eternū. Tua eſt dñe magnificētia et potētia et gloria atq̃ victoria et tibi la⁹. Cūcta enī q̃ ĩ celo ſūt & in terra tua ſūt. Tuū dñe regnum: & tu es ſup omnes pricipes. Tue diuitie et tua eſt gloria: tu dominaris omnium. In manu tua virtus & potentia: in manu tua magnitudo & imperiū oīum. Nūc igitur deus nr̄ cōfitemur tibi et laudam⁹ nomē tuū inclytū Quis ego & quis pp̄ls me⁹ vt poſſim⁹ hec tibi vniuerſa p̄mittere? tua ſūt oīa & q̃ de manu tua accepim⁹: dedimuſ tibi. Peregrini enī ſum⁹ corā te & aduene: ſicut omnes patres nrī. Dies nrī quaſi vmbra ſup terrā: & nulla eſt mora. Dñe de⁹ nr̄: ois hec copia quā parauimus vt edificaretur dom⁹ noī ſcto tuo: de manu tua eſt: et tua ſūt oīa. Scio de⁹ meus q̃ p̄bes corda et ſimplicitatē diligas: vnde & ego in ſimplicitate cordis mei let⁹ obtuli vniuerſa hec: & populum tuum qui hic repert⁹ eſt vidi

argento: ⁊ in oīꝫ opus per manū artificū. ⁊ q̃s
ἀργυρίῳ, καὶ εἰς πᾶν ἔργον διὰ χειρὸς τεχνιτῶν. καὶ τίς
promptus eſt vt impleat manus ſuas hodie
ὁ προθυμούμενος πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ σήμερον τῷ
dño: ⁊ prōpti fuerūt principes familiarū: ⁊
κυρίῳ, καὶ προεθυμήθησαν οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν, καὶ
principes filiorꝫ iſrael: ⁊ tribuni ⁊ centurio
οἱ ἄρχοντες τῶν υἱῶν ἰηλ, καὶ οἱ χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρ
nes: ⁊ p̄poſiti operū regis: ⁊ diſpē
χοι, καὶ οἱ προστάται τῶν ἔργων τοῦ βασιλέως, καὶ οἱ οἰκο-
ſatores: ⁊ dederūt in opa domus dñi auri ta-
νόμοι, καὶ ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου κυρίου χρυσίου τά
lenta quinq̃ milia: ⁊ dragmas decē mille: ⁊ argen
λαντα πεντακισχίλια, καὶ δραχμὰς μυρίας, καὶ ἀργυρί
ti taléta decē milia: ⁊ eris talenta de
ου ταλάντων δέκα χιλιάδας, καὶ χαλκοῦ τάλαντα μύ
cem octo milia: ⁊ ferri centū milia talento-
ρια ὀκτακισχίλια, καὶ σιδήρου ἑκατὸν χιλιάδας ταλάν-
rum. ⁊ q̃b⁹ inuētū ſūt apud ipſos lapides: dederūt in
των. καὶ οἷς εὑρέθησαν παρ᾽ αὐτοῖς λίθοι, ἔδωκαν εἰς τὰς
theſauros dom⁹ dñi per manū ieiel gerſoni. ⁊
ἀποθήκας οἴκου κυρίου διὰ χειρὸς ἰεϊὴλ τοῦ γερσωνί. καὶ
letat⁹ eſt pp̄ls cū ſpōte vota p̄mitterēt: q̃m ex corde ple
εὐφράνθη ὁ λαὸς ἐπὶ τῷ ἑκουσιασμῷ, ὅτι ἐκ καρδίας πλή
no ſpōte offerebāt dño. ⁊ dauid rex
ρους ἑκουσιάσαντο τῷ κυρίῳ. καὶ δαυὶδ ὁ βασιλεὺς
letat⁹ eſt gaudio magno: ⁊ bñdixit rex
εὐφράνθη εὐφροσύνῃ μεγάλῃ, καὶ εὐλόγησεν ὁ βασιλεὺς
dauid dño corā eccleſia dicēs: benedi
δαυὶδ τὸν κύριον ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας λέγων, εὐλογη
ctus es dñe de⁹ iſrael pater nr̄ ab eterno
τὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος
⁊ vſq̃ in eternū: tibi dñe magnitudo ⁊ potētia ⁊
καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, σοί κε ἡ μεγαλωσύνη καὶ ἡ δύναμις καὶ
magnificētia ⁊ victoria ⁊ cōfeſſio: q̃m tu
ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ νίκη καὶ ἡ ἐξομολόγησις, ὅτι σὺ
cūctorū q̃ in celo ⁊ in terra dñaris. tibi
πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς δεσπόζεις. σοὶ
dñe regnū ⁊ exaltatio in oia ⁊ in om
κύριε ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἔπαρσις εἰς πάντα καὶ εἰς πᾶ-
nem pricipatū: a te diuitie ⁊ gl̃ia a fa
σαν ἀρχήν, παρὰ σοῦ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα ἐκ προσώ
cie tua: tu oīum dñaris dñe p̄riceps oīs im
που σου, σὺ πάντων ἄρχεις κύριε ὁ ἄρχων πάσης ἀρ
perij: ⁊ in manu tua fortitudo ⁊ potētia: ⁊ in ma
χῆς, καὶ ἐν τῇ χειρί σου ἰσχὺς καὶ δυναστεία, καὶ ἐν τῇ χει
nu tua magnificare ⁊ fortificare oia. ⁊ nūc do
ρί σου μεγαλῦναι καὶ κατισχῦσαι τὰ πάντα. καὶ νῦν κύ-
mine cōfitemur tibi: ⁊ laudam⁹ nomē gl̃ie
ριε ἐξομολογούμεθά σοι, καὶ αἰνοῦμεν τὸ ὄνομα τῆς δόξης
tue: q̃m q̃s ſum ego: ⁊ q̃s pp̄ls meus: q̃m po-
σου, ὅτι τίς εἰμὶ ἐγώ, καὶ τίς ὁ λαός μου, ὅτι ἰσχύ
tuimus p̄mittere ſpōte tibi ſic? q̃m tua ſūt om
σαμεν τοῦ ἑκουσιάσασθαί σοι οὕτως; ὅτι σά ἐστι τὰ πάν
nia: ⁊ ex tuis dedimus tibi: q̃m peregrini ſumuſ
τα, καὶ ἐκ τῶν σῶν δεδώκαμέν σοι, ὅτι πάροικοί ἐσμεν
coram te ⁊ aduene: ſicut oēs patres
ἐναντίον σου καὶ πάροικοι, καθὼς πάντες οἱ πατέρες ἡ
nr̄i: ⁊ ſicut vmbre dies nr̄i in terra: ⁊ nō eſt
μῶν, καὶ ὡς σκιαὶ αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔστιν
mora. dñe deus nr̄ ad oēm multitudinē hāc: quā
ὑπομονή. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς πᾶν τὸ πλῆθος τοῦτο, ὃ
parauimus tibi ad edificādū domū. noī tuo
ἡτοιμάσαμεν σοὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί σου
ſācto: de manu enī tua eſt: ⁊ tua ſūt oia. ⁊
τῷ ἁγίῳ, ἐκ χειρὸς γάρ σου ἐστί, καὶ σά ἐστι τὰ πάντα. καὶ
ſciui dñe: q̃m tu es probās corda: ⁊ diligēs iuſti-
ἔγνων κύριε, ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐξετάζων καρδίας, καὶ ἀγαπῶν δικαι
tiam: ⁊ ego in ſimplicitate cordis mei prōpte obtuli hec
οσύνην, καὶ ἐγὼ ἐν ἁπλότητι καρδίας μου ἑκουσιάσθην ταῦ
vniuerſa: ⁊ nūc pp̄lm tuū qui reptus eſt hic vidi
τα πάντα, καὶ νῦν τὸν λαόν σου τὸν εὑρεθέντα ὧδε εἶδον

in gaudio prompte offerre tibi dñe deus abraam ⁊
ἐν εὐφροσύνῃ ἑκουσιασθέντα σοι κύριε ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ
iſaac ⁊ iſrael patrum nr̄orꝫ: cuſtodi eorū
ἰσαὰκ καὶ ἰσραὴλ τῶν πατέρων ἡμῶν, φύλαξον αὐτῶν τὸ
plaſma cogitationū cordis pp̄li tui in eternū: ⁊ di
πλάσμα διανοιῶν καρδίας λαοῦ σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ κα
rige corda eorꝫ ad te. ⁊ ſalomoni
τεύθυνον τὰς καρδίας αὐτῶν πρὸς σέ. καὶ σολομῶντι τῷ
filio meo da cor bonum: vt faciat mādata tua ⁊
υἱῷ μου δὸς καρδίαν ἀγαθήν, τοῦ ποιεῖν τὰς ἐντολάς σου καὶ
teſtimōia tua ⁊ precepta tua: ⁊ vt in fi
τὰ μαρτύριά σου καὶ τὰ προστάγματά σου, καὶ τοῦ ἐπὶ τέ
nem adducat oia: ⁊ vt edificet apparatū
λους ἀγαγεῖν πάντα, καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν κατασκευὴν
domus tue: quē paraui. ⁊ dixit dauid oīmi ec
τοῦ οἴκου σου, ἣν ἡτοίμασα. καὶ εἶπεν δαυὶδ πάσῃ τῇ ἐκ
cleſie: bñdicite iā dño deo nr̄o. ⁊ benedi
κλησίᾳ, εὐλογήσατε δὴ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ εὐλόγη
xit ois eccleſia dño deo patrū ſuorꝫ.
σε πᾶσα ἡ ἐκκλησία κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν,
⁊ flectentes genua adorauerūt dñm
καὶ κάμψαντες τὰ γόνατα προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ
⁊ regem. ⁊ ſacrificauit dd̄ dño ſa
καὶ τῷ βασιλεῖ. καὶ ἔθυσε δαυὶδ τῷ κυρίῳ θυ-
crificia: ⁊ obtulit holocauſta dño cra
σίας, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ τῇ
ſtrina die primi diei vitulos mille: arietes mil
ἐπαύριον τῆς πρώτης ἡμέρας μόσχους χιλίους, κριοὺς χιλί
le: agnos mille: ⁊ libamina ſua ⁊ ſacrificia
ους, ἄρνας χιλίους, καὶ τὰς σπονδὰς αὐτῶν καὶ θυσίας
in multitudinē oīni iſrael. ⁊ comederūt ⁊ bi
εἰς πλῆθος παντὶ τῷ ἰσραήλ. καὶ ἔφαγον καὶ ἔ-
berūt corā dño in die illo cū letitia
πιον ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μετὰ χαρᾶς
grādi. ⁊ elegerūt regē ſcd̄o ſalo
μεγάλης. καὶ ἐβασίλευσαν ἐκ δευτέρου τὸν σολο-
monē filiū dauid: ⁊ vnxerūt eum dño
μῶντα υἱὸν δαυὶδ, καὶ ἔχρισαν αὐτὸν τῷ κυρίῳ
in regē: ⁊ ſadduc in ſacerdotē. ⁊ ſe
εἰς βασιλέα, καὶ τὸν σαδδοὺκ εἰς ἱερέα. καὶ ἐκά
dit ſalomō in throno dñi in regem pro
θισεν σολομὼν ἐπὶ θρόνου κυρίου εἰς βασιλέα ἀν-
dauid patre ſuo: ⁊ p̄ſp̄ fuit. ⁊
τὶ δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ εὐοδώθη. καὶ
paruerūt ei ois iſrael. ⁊ pricipes
ἐπήκουσαν αὐτοῦ πᾶς ἰσραήλ. καὶ οἱ ἄρχοντες
⁊ potentes et cuncti filij re
καὶ οἱ δυνατοὶ καί γε πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ βασι-
gis dauid ſubditi ſūt ei. ⁊ magnificauit dñs
λέως δαυὶδ ὑπετάγησαν αὐτῷ. καὶ ἐμεγάλυνε κύριος
ſalomonē corā oīni iſrael: ⁊ dedit ſup
τὸν σολομῶντα ἐναντίον παντὸς ἰσραήλ, καὶ ἔδωκεν ἐπ᾽
eum gloriā regni: ſicut nō fuit in oīni re
αὐτὸν δόξαν βασιλείας, ὡς οὐκ ἐγένετο ἐπὶ παντὸς βα-
ge ante eū ſupra iſrael. ⁊ dauid filius ieſ
σιλέως ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐπάνω τοῦ ἰηλ. καὶ δαυὶδ υἱὸς ἰεσ-
ſe regnauit ſup vniuerſū iſrael. ⁊ dies q̃b⁹ re
σαὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ πάντα ἰσραήλ. καὶ αἱ ἡμέραι ἃς ἐ-
gnauit ſup iſrael quadraginta āni: in chebron re-
βασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη, ἐν χεβρὼν ἐ-
gnauit ſeptē ānis: ⁊ in hieruſalem triginta ⁊
βασίλευσεν ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ τριάκοντα καὶ
trib⁹ ānis. ⁊ mortu⁹ ē dauid in ſenectute bōa: plenus dierū
τρία ἔτη. καὶ ἀπέθανε δαδ ἐν γήρᾳ καλῷ, πλήρης ἡμερῶν
diuitijs ⁊ gloria: ⁊ regnauit ſalomon filius eius p̄
πλούτῳ καὶ δόξῃ, καὶ ἐβασίλευσεν σολομὼν υἱὸς αὐτοῦ ἀν
eo. ⁊ reliqui ſmōes dauid regis p̄rio
τ᾽ αὐτοῦ. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι τοῦ δαυὶδ τοῦ βασιλέως οἱ πρότε
res ⁊ nouiſſimi: nōne ſunt ſcripti in ſmōib⁹ ſa
ροι καὶ οἱ ὕστεροι, οὐκ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ λόγων σα
muel videntis: ⁊ in ſmōibus
μουὴλ τοῦ ὁρῶντος, καὶ ἐπὶ λόγων

cum ingēti gaudio tibi offerre donaria. Dñe deus abraā & yſaac & iſrl̄ patrum noſtrorum cuſtodi in eternū hanc voluntatem cordis eorū: & ſemp̄ in venerationē tui mēs iſta p̄maneat. Salomōi quoq̃ filio meo da cor p̄fectū vt cuſtodiat mādata tua et teſtimonia tua et cerimōias tuas: et faciat vniuerſa: & edificet edē cui⁹ ĩpēſas paui. Precepit aūt dd̄ vniuerſe eccleſie. Bñdicite dño deo vr̄o. Et bñdixit omnis eccleſia dño deo patrū ſuorum: & inclinauerūt ſe et adorauerūt dñm & deinde regē. Immolauerūtq̃ victimas dño: et obtulerunt holocauſta die ſequenti: tauros mille: arietes mille: agnos mille cū libaminib⁹ ſuis & vniuerſo ritu abūdātiſſime in oēm iſrl̄. Et comederūt & biberūt corā dño in die illo cū grādi leticia: & vnxerūt ſecundo ſalomonē filiū dauid. Vnxerunt autē eū dño in principē: & ſadoch in pōtificē. Seditq̃ ſalomō ſup ſoliū dñi in regē pro dauid patre ſuo & cūctis placuit: et paruit illi omnis iſral̄. Sed et vniuerſi pricipes & potentes & cuncti filii regis dd̄ dederunt manū: & ſubiecti fuerūt ſalomoni regi. Magnificauit ergo dñs ſalomonē ſuper omnem iſrael: & dedit illi gloriam regni qualem nullus habuit ante eum rex iſrael. Igitur dauid filius iſai regnauit ſup vniuerſū iſrael. Et dies quibus regnauit ſuper iſrael fuerunt quadraginta anni. In hebron regnauit ſeptē annis: & in hieruſalem annis triginta tribus. Et mortuus eſt in ſenectute bona plenus dierū & diuitiis & gloria. Et regnauit ſalomō filius eius p̄ eo. Geſta autem dauid regis priora & nouiſſima ſcripta ſunt in libro ſamuel videntis: & in libro

בְּשִׂמְחָה לְהִתְנַדֶּב לָךְ: יְהוָה אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבֹתֵינוּ
שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת
לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ:
וְלִשְׁלֹמֹה בְנִי תֵּן לֵבָב שָׁלֵם לִשְׁמוֹר
מִצְוֹתֶיךָ עֵדְוֹתֶיךָ וְחֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת
הַכֹּל וְלִבְנוֹת הַבִּירָה אֲשֶׁר הֲכִינוֹתִי:
וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל הַקָּהָל בָּרְכוּ
נָא אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וַיְבָרְכוּ כָל
הַקָּהָל לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם
וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה וְלַמֶּלֶךְ:
וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה זְבָחִים וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת
לַיהוָה לְמָחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא פָּרִים
אֶלֶף אֵילִים אֶלֶף כְּבָשִׂים אֶלֶף
וְנִסְכֵּיהֶם וּזְבָחִים לָרֹב לְכָל יִשְׂרָאֵל:
וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ לִפְנֵי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיַּמְלִיכוּ שֵׁנִית
לִשְׁלֹמֹה בֶן דָּוִיד וַיִּמְשְׁחוּ לַיהוָה
לְנָגִיד וּלְצָדוֹק לְכֹהֵן: וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה
עַל כִּסֵּא יְהוָה לְמֶלֶךְ תַּחַת דָּוִיד אָבִיו
וַיַּצְלַח וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו כָּל יִשְׂרָאֵל:
וְכָל הַשָּׂרִים וְהַגִּבֹּרִים וְגַם כָּל בְּנֵי
הַמֶּלֶךְ דָּוִיד נָתְנוּ יָד תַּחַת שְׁלֹמֹה
הַמֶּלֶךְ: וַיְגַדֵּל יְהוָה אֶת שְׁלֹמֹה
לְמַעְלָה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן
עָלָיו הוֹד מַלְכוּת אֲשֶׁר לֹא הָיָה
עַל כָּל מֶלֶךְ לְפָנָיו עַל יִשְׂרָאֵל:
וְדָוִיד בֶּן יִשַׁי מָלַךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל:
וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל
אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע
שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַ͏ִם מָלַךְ שְׁלֹשִׁים
וְשָׁלוֹשׁ: וַיָּמָת בְּשֵׂיבָה טוֹבָה שְׂבַע
יָמִים עֹשֶׁר וְכָבוֹד וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה
בְנוֹ תַּחְתָּיו: וְדִבְרֵי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ
הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים
עַל דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה וְעַל דִּבְרֵי

נתן הנביא ועל דברי גד החזה עם
כל מלכותו וגבורתו והעתים אשר גבר
עברו עליו ועל ישראל ועל כל
ממלכות הארצות: עבר

Cap.i.

ויתחזק שלמה בן דויד על מלכותו חזק
ויהוה אלהיו עמו ויגדלהו למעלה: גדל
ויאמר שלמה לכל ישראל לשרי אמר שור
האלפים והמאות ולשפטים ולכל מאה
נשיא לכל ישראל ראשי האבות: נשא
וילכו שלמה וכל הקהל עמו לבמה
אשר בגבעון כי שם היה אהל
מועד האלהים אשר עשה משה עבד עבד
יהוה במדבר: אבל ארון האלהים דבר ארן
העלה דויד מקרית יערים בהכין עלה כון
לו דויד כי נטה לו אהל בירושלם:
ומזבח הנחשת אשר עשה בצלאל זבח
בן אורי בן חור שם לפני משכן פנה שכן
יהוה וידרשהו שלמה והקהל: ויעל דרש עלה
שלמה שם על מזבח הנחשת לפני
יהוה אשר לאהל מועד ויעל עליו
עלות אלף: בלילה ההוא נראה ראה
אלהים לשלמה ויאמר לו שאל
מה אתן לך: ויאמר שלמה לאלהים נתן
אתה עשית עם דויד אבי חסד עשה
גדול והמלכתני תחתיו: עתה גדל מלך
יהוה אלהים יאמן דברך עם דויד אמן
אבי כי אתה המלכתני על עם רב
כעפר הארץ: עתה חכמה ומדע תן ידע נתן
לי ואצאה לפני העם הזה ואבואה יצא בוא
כי מי ישפט את עמך הזה הגדול: שפט
ויאמר אלהים לשלמה יען אשר
היתה זאת עם לבבך ולא שאלת היה
עשר נכסים וכבוד ואת נפש
שנאיך וגם ימים רבים לא כבד
שאלת ותשאל לך חכמה ומדע שאל

nathan prophete: atq; in volumine gad videtis: vniuerſiq; regni eius & fortitudinis: & tēporū q̄ trāſierunt ſub eo: ſiue in iſrael: ſiue in cunctis regnis terrarum.

Explicit dabreiamī .i. palipomenō liber p̄m⁹.
Incipit dabriciamin ſiue Paralipomenon liber ſecundus. 1.

Cōfortat⁹ eſt ergo ſalomō fili⁹ dd̄ in regno ſuo: & dn̄s deus eius erat cū eo: et magnificauit eū i excelſū: p̄cepitq; ſalomō vniuerſo iſrl̄ tribūis & cēturionibus & ducibus et iudicibus oīs iſrl̄ et principibus familiarū: et abiit cum vniuerſa multitudine in excelſū gabaō: vbi erat tabernaculū federis dn̄i q̄d fecit moyſes famulus dn̄i in ſolitudine. Arcam autem dei adduxerat dauid de cariathiarim in locū quē preparauerat ei: et vbi fixerat illi tabernaculū: hoc eſt in hieruſalē. Altare quoq; eneū q̄d fabricat⁹ fuerat beſeleel filius vri filii vr: ibi erat corā tabernaculo dn̄i: quod et reqſiuit ſalomō & oīs eccleſia. Aſcēditq; ſalomō ad altare eneū corā tabernaculo federis dn̄i: et obtulit in eo mille hoſtias. Ecce autē in ipa nocte apparuit ei deus dicēs Poſtula quod vis vt dem tibi. Dixitq; ſalomon deo Tu feciſti cū dauid patre meo miſericordiam magnā et cōſtituiſti me regē pro eo. Nūc ergo dn̄e deus impleatur ſermo tuus quē pollicitus es dauid patri meo. Tu eni me feciſti regē ſup populū tuū multū q̄ tā innūerabilis eſt q̄ puluis terre. Da mihi ſpiam & itelligetiā vt igrediar & egrediar corā pplo tuo. Quis enim poteſt hunc pplm tuū digne q tā grandis eſt iudicare? Dixit autē deus ad ſalomonem. qa hoc magis placuit cordi tuo & nō poſtulaſti diuitias & ſubſtātiā & gl'iā: neq; aīas corū qui te oderant: ſed nec dies vite plurimos. Petiſti autē ſapientiā & ſcientiam

nathan prophete: τ in ſermōib⁹ gad videntis
νάθαν τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ λόγων γὰδ τοῦ ὁρῶντος
pro vniuerſo regno eius: τ vniuerſa po
περὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ πάσης τῆς δυ=
tentia eius: τ tēporib⁹ que trāſierūt in
ναστείας αὐτοῦ, καὶ τῶν καιρῶν τῶν διελθόντων ἐπ᾽
eo τ in iſrael: τ in cūctis re
αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς βα=
gnis terrarū.
σιλείας τῶν γαιῶν.

Paralipomenon. ß.
Παραλειπομένων. β.

Et cōfortat⁹ ē ſalomon filius dauid in
Καὶ ἐνίσχυσε σολομὼν υἱὸς δαυὶδ ἐπὶ τὴν
regno ſuo: τ dn̄s deus eius cū
βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ με
eo: τ magnificauit eū in excelſū. τ dixit ſa
τ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐμεγάλυνεν αὐτὸν εἰς ὕψος. καὶ εἶπε σο=
lomon ad vniuerſū iſrael tribunis τ cen
λομὼν πρὸς πάντα ἰσραὴλ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς ἑκα
turionibus τ iudicib⁹ τ oib⁹ pricipib⁹ co
τοντάρχοις καὶ τοῖς κριταῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἄρχουσιν ἐναν
ram oīi iſrael pricipib⁹ familiarū. τ a=
τίον παντὸς ἰσραὴλ τοῖς ἄρχουσι τῶν πατριῶν. καὶ ἐπο
biit ſalomon τ vniuerſa eccleſia cū eo in excel
ρεύθη σολομὼν καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν ὑψη
ſum qd̄ in gabaon: qm̄ illic erat tabnaculū federis
λὴν τὴν ἐν γαβαών, ὅτι ἐκεῖ ἦν ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου τοῦ
dei qd̄ fecit moyſes ſeru⁹ dn̄i in eremo. at
θεοῦ ἣν ἐποίησε μωυσῆς παῖς κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ. τὴν δὲ
arcam dei adduxerat dauid de ciuitate cariathia
κιβωτὸν τοῦ θεοῦ ἀνήνεγκεν δαυὶδ ἐκ πόλεως καριαθια
rim: qm̄ preparauit ei dauid: qm̄ fixerat ei tabna
ρείμ, ὅτι ἡτοίμασεν αὐτῇ δαυίδ, ὅτι ἔπηξεν αὐτῇ σκη
culū in hieruſalem. τ altare eneum qd̄ fe
νὴν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν ὃ ἐποί
cit beſeleel filius vri: filij or: illic erat corā tabna
ησε βεσελεὴλ υἱὸς οὐρεί, υἱοῦ ὢρ, ἐκεῖ ἦν ἔναντι τῆς σκη
culo dn̄i. τ queſiuit illud ſalomon τ eccleſia τ ob
νῆς κυρίου. καὶ ἐξεζήτησεν αὐτὸ σολομὼν καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ ἀνή
tulit illic ſalomon ad altare eneum qd̄ co
νεγκεν ἐκεῖ σολομὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν τὸ ἐνώ
rā dn̄o qd̄ in tabnaculo federis: τ obtulit in eo
πιον κυρίου τὸ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνήνεγκεν ἐπ᾽ αὐτὸ
holocauſta mille. in nocte illa appuit deus
ὁλοκαύτωσιν χιλίαν. ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ὤφθη ὁ θεὸς τῷ
ſalomoni: τ dixit ei: poſtula qd̄ tibi dabo.
σολομῶντι, καὶ εἶπεν αὐτῷ, αἴτησαι τί σοι δώσω.
τ dixit ſalomon ad deū: tu feciſti cū
καὶ εἶπε σολομὼν πρὸς τὸν θεόν, σὺ ἐποίησας μετὰ
dauid patre meo miam magnā: τ cōſtitui=
δαυὶδ τοῦ πατρός μου ἔλεος μέγα, καὶ ἐβασί=
ſti regē me pro eo. τ nūc dn̄e deus implea
λευσάς με ἀντ᾽ αὐτοῦ. καὶ νῦν κύριε ὁ θεός πιστω=
tur verbū tuū cū dauid patre meo: qm̄
θήτω τὸ ῥῆμά σου μετὰ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, ὅτι
tu cōſtituiſti regē me ſup pplm multū: ſicut puluerē terre.
σὺ ἐβασίλευσάς με ἐπὶ λαὸν πολύν, ὡς τὸν χοῦν τῆς γῆς.
nūc igit ſapiētiā τ itelligētiā da mihi: τ egrediar an
νῦν οὖν σοφίαν καὶ σύνεσιν δός μοι, καὶ ἐξελεύσομαι ἔμπρο
te pplm hunc τ ingrediar: qm̄ qs iudicabit
σθεν τοῦ λαοῦ τούτου καὶ εἰσελεύσομαι, ὅτι τίς κρινεῖ
ppl'z tuū grandē hunc? τ dixit de⁹
τὸν λαόν σου τὸν μέγαν τοῦτον; καὶ εἶπεν ὁ θεὸς
ad ſalomonē: eo qd̄ fuit hoc in corde
πρὸς σολομῶντα, ἀνθ᾽ ὧν ἐγένετο τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ
tuo: τ nō petiſti diuitias ſubſtātiarū: neq;
σου, καὶ οὐκ ᾐτήσω πλοῦτον ὑπαρχόντων, οὐδὲ
gloriā: neq; aiam odientiū te: τ nō petiſti
δόξαν, οὐδὲ τὴν ψυχὴν τῶν μισούντων σε, καὶ οὐκ ᾐτήσω
dies multos: τ petiſti tibi ipſi ſapiētiā τ ſcientiā:
ἡμέρας πολλάς, καὶ ᾔτησας σεαυτῷ σοφίαν καὶ σύνεσιν,

2.Reg. 3.a.
Exo. 38.a.
1.Par. 28.a.
Sap. 8.d.

vt iudices ppl'z meū: ſup quē cōſtitui regē te ſuper
ὅπως κρίνῃς τὸν λαόν μου, ἐφ᾽ ὃν ἐβασίλευσά σε ἐπ᾽ αὐ=
eum: τ ſapiētiā τ ſciētiā do tibi: τ diui
τόν, καὶ σοφίαν καὶ τὴν σύνεσιν δίδωμί σοι, καὶ πλοῦ
tias τ ſubſtātiā τ gloriā dabo tibi: vt nō ſit
τον καὶ ὕπαρξιν καὶ δόξαν δώσω σοι, ὡς οὐκ ἐγένετο
ſimilis tibi in regibus qui ante te: τ
ὅμοιός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσι τοῖς ἔμπροσθέν σου, καὶ
poſt te nō erit ſic. τ venit ſalomon ab excelſo
μετὰ σὲ οὐκ ἔσαι οὕτως. καὶ ἦλθε σολομὼν ἐκ βαμὰ
quod in gabaon in hieruſalem a facie tabna
τῆς ἐν γαβαὼν εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῆς σκη
culi federis: τ regnauit ſup iſrael: τ
νῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ
cōgregauit ſalomon currus τ equites. τ facti ſūt ei
συνήγαγε σολομὼν ἅρματα καὶ ἱππεῖς. καὶ ἐγένετο αὐ
mille τ quadringēti currus: τ duodecim mi
τῷ χίλια καὶ τετρακόσια ἅρματα, καὶ δώδεκα χι=
lia equitum: τ reliquit eos in ciuitati=
λιάδες ἱππέων, καὶ κατέλιπεν αὐτὰ ἐν ταῖς πόλεσι
bus curruum: τ cum rege in hieruſa=
τῶν ἁρμάτων, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν ἱερουσα
lem. τ poſuit rex argentū τ aurum
λήμ. καὶ ἔθηκεν ὁ βασιλεὺς τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον
in hieruſalem ſicut lapides. τ cedros dedit in
ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους. καὶ τὰς κέδρους ἔδωκεν ἐν τῇ
iudea q̄ſi ſycomoros que in cāpeſtri i multitudine.
ἰουδαίᾳ ὡς τὰς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πεδινῇ εἰς πλῆθος.
τ exitus equorū ſalomoni ex egypto. τ
καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων τῷ σολομῶντι ἐξ αἰγύπτου. καὶ
preciū negotiatorū regis p̄ciū qd̄ accipie
ἡ τιμὴ τῶν ἐμπόρων τοῦ βασιλέως τιμὴν ἐλάμβα=
bāt τ emebāt in cōmutatiōe. τ aſcēdebāt τ educebāt
νον καὶ ἠγόραζον ἐν ἀλλάγματι. καὶ ἀνέβαινον καὶ ἐξῆγον
ex egypto currū vnū ſexcētis argēteis: τ equum
ἐξ αἰγύπτου ἅρμα ἓν ἑξακοσίων ἀργυρίου, καὶ ἵππον
quinquaginta τ centū. τ ſic oib⁹ regibus
πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. καὶ οὕτω πᾶσι τοῖς βασιλεῦσι
chetteorū: τ regibus ſyrie in manib⁹
τῶν χετταίων, καὶ τοῖς βασιλεῦσι τῆς συρίας ἐν χερσὶν
ſuis educebāt.
αὐτῶν ἐξέφερον.

Ca.2.

Et dixit ſalomon vt edificaret domū no
Καὶ εἶπεν σολομὼν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνό
mini dn̄i: τ domū regno ſuo. τ cōgregauit
ματι κυρίου, καὶ οἶκον τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ συνήγαγεν
ſalomon ſeptuaginta milia virorū portātiū humeris: τ
σολομὼν ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν νωτοφόρων, καὶ
octoginta milia virorū lapicidarū in mōte. τ
ὀγδοήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν λατόμων ἐν τῷ ὄρει. καὶ
prepoſiti ſup eos tria milia τ ſexcenti. τ mi
ἐπιστάται ἐπ᾽ αὐτῶν τρισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. καὶ ἀπέ
ſit ſalomon ad chiram regem tyri dicens:
στειλε σολομὼν πρὸς χειρὰμ βασιλέα τύρου λέγων, ὃν
ſicut feciſti cū dauid patre meo: τ miſi
τρόπον ἐποίησας μετὰ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἀπέστει
ſti ei cedros vt edificaret ſibi domū vt habita
λας αὐτῷ κέδρους τοῦ οἰκοδομῆσαι ἑαυτῷ οἶκον τοῦ κατοικῆ=
ret in ea: τ ecce ego filius ei⁹ edifico domū no
σαι ἐν αὐτῷ, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὁ υἱὸς αὐτοῦ οἰκοδομῶ οἶκον τῷ ὀνό=
mini dn̄i dei mei: vt ſctificē eā ipſi ad adolēdū corā
ματι κυρίου τοῦ θεοῦ μου, ἁγιάσαι αὐτὸν αὐτῷ τοῦ θυμιᾶν ἀπέναν
illo incēſum aromatū: τ ad faciēdū ppoſitionē ſem
τι αὐτοῦ θυμίαμα ἀρωμάτων, καὶ ποιεῖν πρόθεσιν διαπαν
per: τ ad offerē holocauſtōata ſemper mane
τός, καὶ τοῦ ἀναφέρειν ὁλοκαυτώματα διαπαντὸς τὸ πρωὶ
τ veſperi: τ ſabbatis τ in neomenijs
καὶ τὸ ἑσπέρας, καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις
τ in ſolēnitatib⁹ dn̄i dei nr̄i: in ſēpiternū hoc ſup
καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτο ἐπὶ
iſrael. τ dom⁹ quā ego edifico magna: qm̄ magn⁹
τὸν ἰσραήλ. καὶ ὁ οἶκος ὃν ἐγὼ οἰκοδομῶ μέγας, ὅτι μέγας

3.Reg. 5.a.

vt iudicare poſſis populum meum ſuper quē cōſtitui te regē: ſapiētia et ſcientia data ſunt tibi. Diuitias aūt et ſubſtātiā et gloriā dabo tibi: ita vt nullus in regibus nec ante nec poſt te fuerit ſimilis tui. Venit ergo ſalomon ab excelſo gabaon in hieruſalem corā tabernaculo federis: et regnauit ſuper iſrael. Congregauitq; ſibi currus & equites: et facti ſunt ei mille quadringenti currus: et duodecim milia equitum: et fecit eos eſſe in vrbibus quadrigarū et cū rege in hieruſalē. Prebuitq; rex argentum & aurū in hieruſalem quaſi lapides: & cedros quaſi ſycomoros que naſcuntur in campeſtribus multitudine magna. Adducebantur aūt ei equi de egypto de choa a negociatoribus regis q ibāt et emebāt precio quadrigam equorum ſexcentis argenteis: et equum centum quinq̄ginta. Simil'r de vniuerſis regnis cetheorū & a regib⁹ ſyrie emptio celebrabatur. 2.

Decreuit aūt ſalomō edificare domum nomini dn̄i & palatiū ſibi. Et numerauit ſeptuaginta milia virorū portantiū humeris: et octoginta milia qui cederēt lapides in mōtib⁹: prepoſitoſq; eorū tria milia ſexcētos. Miſit quoq; ad hyram regem tyri dicens Sicut egiſti cū dauid patre meo et miſiſti ei ligna cedrina vt edificaret ſibi domū in qua et habitauit: ſic fac mecū vt edificem domū nomini dn̄i dei mei: vt conſecrem eam ad adolendū incenſum coram illo & fumigāda aromata: et ad ppoſitionē panū ſempiternā & ad holocauſtōata mane & veſpere. Sabbatis quoq; et neomenijs & ſolēnitatib⁹ dn̄i dei nr̄i i ſēpitnū: q̄ mādata ſūt iſrl'i. Dom⁹ eni quā edificare cupio magna eſt.

אשר תשפוט את עמי אשר
המלכתיך עליו: החכמה והמדע
נתון לך ועשר ונכסים וכבוד אתן נתן
לך אשר לא היה כן למלכים אשר
לפניך ואחריך לא יהיה כן: ויבא היה בוא
שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלם
מלפני אהל מועד וימלך על פנה יעד
ישראל: ויאסף שלמה רכב אסף
ופרשים ויהי לו אלף וארבע מאות רכב מאה
רכב ושנים עשר אלף פרשים שנה
וינחם בערי הרכב ועם המלך נוח עיר
בירושלם: ויתן המלך את הכסף נתן
ואת הזהב בירושלם כאבנים ואת
הארזים נתן כשקמים אשר
בשפלה לרב: ומוצא הסוסים יצא
אשר לשלמה ממצרים ומקוא קוה
סחרי המלך מקוא יקחו במחיר: לקח סחר
ויעלו ויוציאו ממצרים מרכבה עלה יצא
בשש מאות כסף וסוס בחמשים רכב
ומאה וכן לכל מלכי החתים ומלכי
ארם בידם יוציאו:

Cap.ii.

ויאמר שלמה לבנות בית לשם אמר בנה
יהוה ובית למלכותו: ויספר שלמה ספר
שבעים אלף איש סבל ושמונים
אלף חצב בהר ומנצחים עליהם נצח
שלשת אלפים ושש מאות: וישלח שלח
שלמה אל חורם מלך צר לאמר:
כאשר עשית עם דויד אבי
ותשלח לו ארזים לבנות לו בית עשה
לשבת בו: הנה אני בונה בית ישב
לשם יהוה אלהי להקדיש לו קדש
להקטיר לפניו קטרת סמים קטר פנה
ומערכת תמיד ועלות לבקר ולערב ערך תמד
לשבתות ולחדשים ולמועדי יהוה עלה יעד
אלהינו לעולם זאת על ישראל: עלם
והבית אשר אני בונה גדול כי גדול בנה גדל

אלהינו מכל האלהים: ומי יעצר — עצר
כח לבנות לו בית כי השמים ושמי — כוח
השמים לא יכלכלהו ומי אני אשר — כלכל
אבנה לו בית כי אם להקטיר לפניו: — בנה
ועתה שלח לי איש חכם לעשות — שלח עשה
בזהב ובכסף ובנחשת ובברזל
ובארגון וכרמיל ותכלת וידע
לפתח פתוחים עם החכמים אשר — פתח
עמי ביהודה ובירושלם אשר הכין — כון
דויד אבי: ושלח לי עצי ארזים
ברושים ואלגומים מהלבנון כי — ברש לגם
אני ידעתי אשר עבדיך יודעים — ידע
לכרות עצי לבנון והנה עבדי עם
עבדיך: ולהכין לי עצים לרב כי
הבית אשר אני בונה גדול והפלא: — גדל פלא
והנה לחטבים לכרתי העצים נתתי — נתן
חטים מכות לעבדיך כרים עשרים — חטה נכה
אלף ושערים כרים עשרים אלף — כור
ויין בתים עשרים אלף ושמן בתים — בת
עשרים אלף: ויאמר חורם מלך צר — אמר
בכתב וישלח אל שלמה באהבת — שלח
יהוה את עמו נתנך עליהם מלך:
ויאמר חורם ברוך יהוה אלהי — ברך
ישראל אשר עשה את השמים
ואת הארץ אשר נתן לדויד המלך
בן חכם יודע שכל ובינה אשר — ידע
יבנה בית ליהוה ובית למלכותו: — בנה
ועתה שלחתי איש חכם יודע בינה
לחורם אבי: בן אשה מן בנות דן — איש בנה
ואביו איש צרי יודע לעשות בזהב — עשה
ובכסף בנחשת בברזל באבנים
ובעצים בארגמן בתכלת ובבוץ
ובכרמיל ולפתח כל פתוח ולחשב — פתח
כל מחשבת אשר ינתן לו עם — חשב נתן
חכמיך וחכמי אדני דויד אביך:
ועתה החטים והשערים השמן

Magnus eſt enim deus noſter ſuper omnes deos. Quis ergo poterit p̄ualere vt edificet ei dignā domū? Si celū & celi celorū capere eū nequeūt: quantus ego ſum vt poſſim edificare ei domū? Sed ad hoc tantū: vt adoleatur incēſum corā illo. Mitte ergo mihi virū eruditum q nouerit operari in auro & argento: ere et ferro: purpura: coccino & hyacintho: et q ſciat ſculpere celaturas cum his artificibus quos mecū habeo in iudea & in hieruſalē: quos preparauit dd̄ pater meus. Sed & ligna cedrina mitte mihi & arceuthina: & pinea de libano. Scio enim q ſerui tui nouerint cedere ligna de libano. Et erunt ſerui mei cū ſeruis tuis: vt parētur mihi ligna plurima. Domus enim quā cupio edificare magna eſt nimis & inclyta. Preterea operariis q ceſuri ſūt ligna ſeruis tuis dabo in cibaria tritici choros viginti milia: et ordei choros totidem et vini viginti milia metretaſ: olei quoq̧ ſata viginti milia. Dixit aūt hyrā rex tyri per litteras quas miſerat ſalomoni. Quia dilexit dn̄s populū ſuū: idcirco te regnare fecit ſup eū. Et addidit dicēs. Benedictus dn̄s deus iſrael qui fecit celum & terrā: qui dedit dauid regi filiū ſapientē & eruditū et ſenſatū atq̧ prudētē: vt edificaret domū domino: et palatium ſibi. Miſi ergo tibi virū prudentē & ſcientiſſimum hyrā patrē meū filium mulieris de filiabus dā: cuius pater fuit tyrius qui nouerit operari in auro et argento: ere & ferro & marmore & lignis. In purpura quoq̧ & hyacintho & byſſino et coccino: & qui ſciat celare omnem ſculpturā: & adinuenire prudenter qdcūq̧ in opere neceſſariū eſt cū artificibus tuis & cū artificibus dn̄i mei dd̄ pr̄is tui. Triticū ergo & ordeū & oleū

dn̄s deus noſter ſuper oēs deos. & quis poterit edificare ei domū: qm̄ celū & celū celi nō ferunt eum: & quis ſum ego q edifico ei domū: ſed ad adolēdū icēſū coram eo. & nūc mitte mihi virū ſapiētē & q nouerit facere in auro & in argēto & in ere & in ferro & in purpura & in coccino & in hyacintho: & qui ſciat ſculpere celaturas cū ſapiētib⁹ qui mecum in iudea & in hieruſalem: quos p̄parauit dauid pater meus. & mitte mihi ligna cedrina & arceuthina & pinea de libano. ego enī ſcio q ſerui tui ſciunt cedere ligna de libano. & ecce ſerui mei ibunt cū ſeruis tuis vt preparent mihi ligna in multitudinē: qm̄ dom⁹ quā ego edifico magna & inclyta. & ecce operātibus qui cedunt ligna in cibaria dedi triticū in dona ſeruis tuis corox tritici viginti milia: & ordei corox viginti milia: & olei mēſurarū viginti milia: & vini mēſurax viginti milia. & dixit chirā rex tyri in ſcriptura: & miſit ad ſalomonē: qm̄ dilexit dn̄s p̄plm̄ ſuum: dedit te ſup eos in regem. & dixit chiram: benedict⁹ dn̄s de⁹ iſrael: qui fecit celū & terrā: qui dedit regi dauit filiū ſapiētē & ſcientē prudentiā & ſcientiā: q edificabit domū dn̄o & domū regno ſuo. & nūc miſi tibi virū ſapiētē & ſcientē prudētiā chiram ſeruū meū filiū mulieris de filiabus dan: & pater eius vir tyrius: ſcientē facere in auro & argēto & in ere & in ferro in lapidib⁹ & lignis: & texere in purpura & in hyacintho & in byſſo & in coccino: & celare ſculpturas: & excogitare adinuētionē in oībus q dederis ei cū ſapiētib⁹ tuis & cū ſapiētibus dn̄i mei dauid patris tui. & nūc triticū & ordeū & vinū & oleum

κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεούς. καὶ τίς ἰσχύσει οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον; ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐ φέρουσιν αὐτόν, καὶ τίς εἰμι ἐγὼ ὁ οἰκοδομῶν αὐτῷ οἶκον; ἀλλ᾽ ἢ τοῦ θυμιᾶν κατέναντι αὐτοῦ. καὶ νῦν ἀπόστειλόν μοι ἄνδρα σοφὸν καὶ εἰδότα τοῦ ποιῆσαι ἐν τῷ χρυσίῳ καὶ ἐν τῷ ἀργυρίῳ καὶ ἐν χαλκῷ καὶ ἐν σιδήρῳ καὶ ἐν τῇ πορφύρᾳ καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ καὶ ἐν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ ἐπιστάμενον γλύφειν γλυφὰς μετὰ τῶν σοφῶν τῶν μετ᾽ ἐμοῦ ἐν Ἰούδᾳ καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ, ὧν ἡτοίμασεν ὁ Δαυὶδ ὁ πατήρ μου. καὶ ἀπόστειλόν μοι ξύλα κέδρινα καὶ ἀρκεύθινα καὶ πεύκινα ἐκ τοῦ Λιβάνου. ἐγὼ γὰρ οἶδα ὅτι οἱ δοῦλοί σου οἴδασι κόπτειν ξύλα ἐκ τοῦ Λιβάνου. καὶ ἰδοὺ οἱ παῖδές μου πορεύσονται μετὰ τῶν παίδων σου ἑτοιμάσαι μοι ξύλα εἰς πλῆθος, ὅτι ὁ οἶκος ὃν ἐγὼ οἰκοδομῶ μέγας καὶ ἔνδοξος. καὶ ἰδοὺ τοῖς ἐργαζομένοις τοῖς κόπτουσι ξύλα εἰς βρώματα δέδωκα σῖτον εἰς δόματα τοῖς παισί σου κόρων πυροῦ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ κριθῶν κόρων εἴκοσι χιλιάδας, καὶ ἐλαίου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας, καὶ οἴνου μέτρων εἴκοσι χιλιάδας. καὶ εἶπεν Χειρὰμ βασιλεὺς Τύρου ἐν γραφῇ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς Σολομῶντα, ἐν τῷ ἀγαπῆσαι κύριον τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἔδωκέ σε ἐπ᾽ αὐτοὺς εἰς βασιλέα. καὶ εἶπεν Χειράμ, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὃς ἔδωκε τῷ βασιλεῖ Δαυὶδ υἱὸν σοφὸν καὶ εἰδότα φρόνησιν καὶ ἐπιστήμην, ὃς οἰκοδομήσει οἶκον τῷ κυρίῳ καὶ οἶκον τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ νῦν ἀπέσταλκά σοι ἄνδρα σοφὸν καὶ εἰδότα σύνεσιν τὸν Χειρὰμ τὸν παῖδά μου, υἱὸν γυναικὸς ἀπὸ τῶν θυγατέρων Δάν, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνὴρ Τύριος, εἰδότα ποιεῖν ἐν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ καὶ ἐν χαλκῷ καὶ ἐν σιδήρῳ ἐν λίθοις καὶ ξύλοις, καὶ ὑφαίνειν ἐν τῇ πορφύρᾳ καὶ ἐν τῇ ὑακίνθῳ καὶ ἐν τῇ βύσσῳ καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ, καὶ γλύφειν γλυφάς, καὶ διανοεῖσθαι διανόησιν ἐν πᾶσιν οἷς ἂν δῷς αὐτῷ μετὰ τῶν σοφῶν σου καὶ μετὰ τῶν σοφῶν τοῦ κυρίου μου Δαυὶδ τοῦ πατρός σου. καὶ νῦν τὸν σῖτον καὶ τὴν κριθὴν καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον

C

D

q dixit dn̄s me⁹: mittat ſeruis ſuis: & nos cedemus ligna de libano iuxta oēm neceſſitatē tuā: & ferem⁹ tibi ea ratibus in mare ioppes: & tu trāſferes ea in hieruſalem. & cōgregauit ſalomon oēs viros proſelytos q in terra iſrl̄ poſt numerū quē nūerauit eos dauid pater eius: & inuēti ſūt centū quinquagita milia & tria milia ſexcenti. & fecit ex eis ſeptuaginta milia virox hūeriſportātiū: & octoginta milia lapicidax in mōte: & tria milia ſexcentos operx p̄poſitos ſup populum.

ἃ εἶπεν ὁ κύριός μου, ἀποστειλάτω τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἡμεῖς κόψομεν ξύλα ἐκ τοῦ Λιβάνου κατὰ πᾶσαν τὴν χρείαν σου, καὶ οἴσομεν σοι αὐτὰ σχεδίαις ἐπὶ τὴν θάλασσαν Ἰόππης, καὶ σὺ ἀνοίσεις αὐτὰ εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ συνήγαγεν Σολομὼν πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς προσηλύτους τοὺς ἐν τῇ γῇ Ἰσραὴλ μετὰ τὸν ἀριθμὸν ὃν ἠρίθμησεν αὐτοὺς Δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εὑρέθησαν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι ἑξακόσιοι. καὶ ἐποίησεν ἐξ αὐτῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν νωτοφόρων, καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας λατόμων ἐν τῷ ὄρει, καὶ τρισχιλίους ἑξακοσίους ἐργοδιώκτας ἐπὶ τὸν λαόν.

Ca.3.

A
3.Reg. 6.a.

Et incepit ſalomon edificare domū dn̄i in hieruſalem in mōte moria: vbi apparuit dn̄s dauid patri eius in loco: quē parauerat dauid in area ornā iebuſei. & cepit edificare ſalomon in mēſe ſecundo in anno quarto regni ſui. & hec incepit ſalomon vt edificaret domū dei: lōgitudo menſure prime cubitox ſexaginta: & latitudo cubitox viginti: & porticū iuxta frontē domus lōgitudo in frontē latitudinis dom⁹ cubitox viginti: & altitudo cubitox centū & viginti. & deaurauit eā intriſec⁹ auro puro. & domū magnū texit lignis cedrinis: & deaurauit auro puro. & ſculpſit in ea palmas & catenas. & ornauit domū lapidib⁹ precioſis in gloriā: & auro auri qd̄ ex pharuim. & deaurauit domū auro & parietes & veſtibula & tecta & hoſtia eius. & celauit cherubim in parietib⁹. & fecit domū ſancti ſanctox: lōgitudo eius in facie latitudinis domus cubitox viginti: & latitudo cubitox viginti. & deaurauit eam auro puro in talentis ſexcentis. & pondus

Καὶ ἤρξατο Σολομὼν οἰκοδομεῖν τὸν οἶκον κυρίου ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐν ὄρει τῷ Ἀμορία, οὗ ὤφθη κύριος τῷ Δαυὶδ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἡτοίμασε Δαυὶδ ἐν τῇ ἅλῳ Ὀρνᾶν τοῦ Ἰεβουσαίου. καὶ ἤρξατο οἰκοδομῆσαι Σολομὼν ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ταῦτα ἤρξατο Σολομὼν τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, μῆκος τῆς διαμετρήσεως τῆς πρώτης πηχῶν ἑξήκοντα, καὶ εὖρος πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ αιλὰμ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου μῆκος ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλάτους τοῦ οἴκου πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ ὕψος πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸν ἔσωθεν χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ τὸν οἶκον τὸν μέγαν ἐξύλωσε ξύλοις κεδρίνοις, καὶ κατεχρύσωσε χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ἔγλυψεν ἐπ᾽ αὐτοῦ φοίνικας καὶ χαλάσεις. καὶ ἐκόσμησε τὸν οἶκον λίθοις τιμίοις εἰς δόξαν, καὶ χρυσίῳ χρυσοῦ τοῦ ἐκ Φαρουείμ. καὶ ἐχρύσωσε τὸν οἶκον χρυσίῳ καὶ τοὺς τοίχους καὶ τοὺς πυλῶνας καὶ τὰ ὀροφώματα καὶ τὰ θυρώματα αὐτοῦ. καὶ ἔγλυψε χερουβὶμ ἐπὶ τῶν τοίχων. καὶ ἐποίησε τὸν οἶκον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, μῆκος αὐτοῦ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλάτους τοῦ οἴκου πηχῶν εἴκοσι, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν εἴκοσι. καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ καθαρῷ εἰς ταλάντοις ἑξακοσίοις. καὶ ὁλκὴ

C

B

D

& vinum: que pollicitus es domine mi mitte ſeruis tuis. Nos aūt cedemus ligna de libano quot neceſſaria habueris: & applicabimus ea ratibus per mare in ioppe: tuū āt erit trāſferre ea in hieruſalem. Numerauit igitur ſalomon omnes viros proſelytos qui erant in terra iſrael poſt dinumerationem quā dinumerauit dd̄ pr̄ eius: & inuēti ſunt cētū quinquagita tria milia & ſexcenti. Fecitq̧ ex eis ſeptuaginta milia qui humeris onera portarēt: & octoginta milia q lapides de mōtibus cederēt. Tria āt milia & ſexcētos p̄poſitos operū p̄poſuit.

Cepit ſalomon edificare domum dn̄i in hieruſalem in mōte moria qui demōſtratus fuerat dauid patri eius i loco quē parauerat dauid in area hornan iebuſei. Cepit autem edificare menſe ſecundo anno quarto regni ſui. Et hec ſūt fundamēta q iecit ſalomon vt edificaret domū dei: lōgitudinis cubitos in menſura prima ſexagīta: latitudinis cubitos viginti. Porticum vero ante frōtē q tēdebatur in lōgū iuxta mēſurā latitudinis domus cubitorum viginti. Porro altitudo cētū viginti cubitorū erat. Et deaurauit eā intrīſecus auro mundiſſimo. Domū quoq̧ maiorē texit tabulis ligneis abiegnis: & laminas auri obrizi affixit per totū. Sculpſitq̧ in ea palmas: & quaſi catenulas ſe inuicē cōplectētes. Strauit quoq̧ pauimētū tēpli p̄cioſiſſimo marmore decore multo. Porro aurū erat p̄batiſſimū: de cuius laminis texit domū: & trabes eius & poſtes: parietes & oſtia: & celauit cherubin in parietibus. Fecit quoq̧ domū ſcti ſctorum: lōgitudinē iuxta latitudinē domus cubitorum vigīti: & latitudinē ſimiliter vigīti cubitorū. Et laminis aureis texit eam quaſi talentis ſexcentis. Sed &

והיין אשר אמר אדני ישלח — שלח
לעבדיו: ואנחנו נכרת עצים מן — כרת
הלבנון ככל צרכך ונביאם לך — בוא
רפסדות על ים יפו ואתה תעלה — עלה
אתם ירושלם: ויספר שלמה — ספר
כל האנשים הגירים אשר בארץ
ישראל אחרי הספר אשר ספרם
דויד אביו וימצאו מאה וחמשים — מצא
אלף ושלשת אלפים ושש מאות: — מאה
ויעש מהם שבעים אלף — עשה
סבל ושמנים אלף חצב בהר
ושלשת אלפים ושש מאות מנצחים — נצח עבד
להעביד את העם: — Cap.iii.
ויחל שלמה לבנות את בית יהוה בירושלם — חלל
בהר המוריה אשר נראה לדויד — בנה ראה
אביהו אשר הכין במקום דויד בגרן — כון קום
ארנן היבוסי: ויחל לבנות בחדש
השני בשני בשנת ארבע למלכותו: — שנה
ואלה הוסד שלמה לבנות את בית — רבע סוד בנה אמה
האלהים הארך אמות במדה — מדד
הראשונה אמות ששים ורחב
אמות עשרים: והאולם אשר על — אלם
פני הארך על פני רחב הבית אמות — פנה
עשרים וגבה מאה ועשרים
ויצפהו מפנימה זהב טהור: ואת — צפה פנה טהר גדל
הבית הגדול חפה עץ ברושים — ברש
ויחפהו זהב טוב ויעל עליו תמרים — חפה עלה
ושרשרות: ויצף את הבית אבן
יקרה לתפארת והזהב זהב — פאר
פרוים: ויחף את הבית הקרות
הספים וקירותיו ודלתותיו זהב — ספף
ופתח כרובים על הקירות: ויעש — כרב עשה
את בית קדש הקדשים ארכו
על פני רחב הבית אמות עשרים
ורחבו אמות עשרים ויחפהו זהב
טוב לככרים שש מאות ומשקל — מאה שקל

למסמרות לשקלים חמשים זהב — ספר
והעליות חפה זהב ׃ ויעש בבית — עלה
קדש הקדשים כרובים שנים — שנה
מעשה צעצעים ויצפו אתם זהב ׃ — עשה
וכנפי הכרובים ארכם אמות — אמה
עשרים כנף האחד לאמות חמש
מגעת לקיר הבית והכנף האחרת — נגע
אמות חמש מגיע לכנף הכרוב
האחר ׃ וכנף הכרוב האחד אמות
חמש מגיע לקיר הבית והכנף
האחרת אמות חמש דבקה לכנף
הכרוב האחר ׃ כנפי הכרובים האלה
פרשים אמות עשרים והם עמדים
על רגליהם ופניהם לבית ׃ ויעש — פנה עשה
את הפרכת תכלת וארגמן וכרמיל
ובוץ ויעל עליו כרובים ׃ ויעש — עלה
לפני הבית עמודים שנים אמות — עמד
שלשים וחמש ארך והצפת אשר — צפה
על ראשו אמות חמש ׃ ויעש
שרשרות בדביר ויתן על ראש — דבר נתן
העמודים ויעש רמנים מאה ויתן
בשרשרות ׃ ויקם את העמודים על — קום
פני ההיכל אחד מימין ואחד — הכל ימן
מהשמאול ויקרא שם הימיני יכין — קרא
ושם השמאלי בעז ׃

Cap. iiij.

ויעש מזבח נחשת עשרים אמה
ארכו ועשרים אמה רחבו ועשר — זבח
אמות קומתו ׃ ויעש את הים מוצק — יצק
עשר באמה משפתו אל שפתו עגל — שפה עגל
סביב וחמש באמה קומתו וקו — סבב קנה
שלשים באמה יסב אתו סביב ׃ — סבב
ודמות בקרים תחת לו סביב סביב — דמה
סובבים אתו עשר באמה מקיפים — נקף
את הים סביב שנים טורים הבקר — שנה
יצוקים במצקתו ׃ עומד על שנים — יצק עמד
עשר בקר שלשה פנים צפונה — פנה צפן

clauos fecit aureos: ita vt ſinguli claui ſiclos quinq̄genos appēderēt. Cenacula quoqȝ texit auro. Fecit ēt in domo ſcti ſctōꝝ cherubin duos opere ſtatuario: & texit eos auro. Ale cherubin viginti cubitis extēdebātur: ita vt vna ala haberet cubitos quinqȝ: & tangeret parietem domus: & altera quinqȝ cubitos hn̄s: alā tāgeret alterius cherub. Similr cherub alterius ala quinqȝ habebat cubitos: & tangebat parietem: & ala eius altera quinqȝ cubitoꝝ alam cherub alterius cōtingebat. Igr̄ ale vtriuſqȝ cherub expāſe erāt: & extendebātur p cubitos viginti. Ipſi āt ſtabāt erectis pedibus: & facies eorum erāt verſe ad exteriorem domū. Fecit quoqȝ velū ex hyacintho purpura cocco & byſſo: & intexuit ei cherubin. Ante fores ēt tēpli duas colūnas q̄ triginta & quinqȝ cubitos hēbāt altitudinis. Porro capita earum quinqȝ cubitorū: necnon & q̄ſi catenulas in oraculo: & ſuppoſuit eas capitibus colūnarū. Malogranata etiam centum: que catenulis interpoſuit. Ipas quoqȝ colūnas poſuit in veſtibulo tēpli: vnā a dextris: & alterā a ſiniſtris. Eā q̄ a dextris erat vocauit iachin: & que ad leuam vocauit booz. 4.

Fecit quoqȝ altare eneū viginti cubitoꝝ lōgitudinis: & viginti cubitoꝝ latitudinis: & decē cubitorum altitudinis. Mare ēt eneū fuſile decē cubitis a labio vſqȝ ad labium: rotundū per circuitū. Quinqȝ cubitos habebat altitudinis: & fūiculus trigīta cubitoꝝ ambiebat gyrum eius. Similitudo quoqȝ boum erat ſubter illū. Et decē cubitis q̄dā extrinſecus celature q̄ſi duobus verſibus labiū maris circuibant. Boues aūt erāt fuſiles: & ipſū mare ſuper duodecī boues ipoſitū erat: quorū tres reſpicibāt ad aquilonem:

clauoꝝ põdus vnius quinquaginta ſicli
τῶν ἥλων, ὁλκὴ τοῦ ἑνὸς πεντήκοντα σίκλοι τοῦ
auri: & cenacula deaurauit auro. & fe
χρυσίου, καὶ τὰ ὑπερῷα ἐχρύσωσε χρυσίῳ. καὶ ἐποί
cit in domo ſancta ſanctoꝝ cherubim duos
ησεν ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων χερουβὶμ δύο
opus de lignis iputribilibus: & deaurauit eos au
ἔργον ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ ἐχρύσωσεν αὐτὰ χρυ
ro. & ale cherubim lõgitudo cu
σίῳ. καὶ αἱ πτέρυγες τῶν χερουβὶμ τὸ μῆκος πη
bitoꝝ viginti & ala vna cherub
χῶν εἴκοσι. καὶ ἡ πτέρυξ ἡ μία τοῦ χερουβ τοῦ
vnius: cubitoꝝ quinqȝ q̄ tangebat parietē do
ἑνὸς, πηχῶν πέντε ἁπτομένη τοῦ τοίχου τοῦ οἴ
mus: & ala altera cubitoꝝ quinqȝ: q̄ tāgebat
κου, καὶ ἡ πτέρυξ ἡ ἑτέρα πηχῶν πέντε, ἁπτομένη
alam cherub alterius. & a
τῆς πτέρυγος τοῦ χερουβ τοῦ ἑτέρου. καὶ αἱ πτέρυ
le cherubi hoꝝ extenſe cu
γες τῶν χερουβὶμ τούτων διαπεπετασμέναι πή
biti viginti. ipſa ſtantia in pedibus
χεις εἴκοσι. καὶ αὐτὰ ἑστηκότα ἐπὶ τοὺς πόδας
ſuis: et facies eoꝝ in domū. &
αὐτῶν, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. καὶ
fecit velum ex hyacintho & purpu
ἐποίησε τὸ καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύ
ra & coccino & byſſo. & intexuit in eo
ρας καὶ κοκκίνου καὶ βύσσου. καὶ ὕφανεν ἐν αὐτῷ
cherubi. & fecit ante domū
χερουβίμ. καὶ ἐποίησε κατέμπροσθεν τοῦ οἴκου
colūnas duas cubitoꝝ triginta quinqȝ altitudo: &
C
στύλους δύο πηχῶν τριάκοντα πέντε τὸ ὕψος, καὶ τὰς
capitella eaꝝ cubitoꝝ quinqȝ. & fecit ca
κεφαλίδας αὐτῶν πηχῶν πέντε. καὶ ἐποίησεν ἁλυ
tenas in oraculo & poſuit in capi
σιδωτὰ ἐν τῷ δαβὶρ καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τῶν κεφα
tibus colūnaꝝ. & fecit malogranata centū. &
λῶν τῶν στύλων. καὶ ἐποίησε ῥοΐσκους ἑκατόν. καὶ
impoſuit in catenis: & ſtatuit colūnas
ἐπέθηκεν ἐπὶ τῶν ἁλύσεων, καὶ ἔστησε τοὺς στύλους
iuxta faciem tēpli: vnā a dextris: &
κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ τὸν
vnā a ſiniſtris. & vocauit nomē eius q̄ a dex
ἕνα ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ δεξι
tris directio: & nomē eius q̄ a ſiniſtris fortitudo.
ῶν κατόρθωσις, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐξ ἀριστερῶν ἰσχύς. Ca.4.
D
Et fecit altare eneum: viginti
Καὶ ἐποίησε τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν, εἴκοσι
cubitoꝝ longitudo: & viginti cubitoꝝ latitudo: &
πηχέων τὸ μῆκος, καὶ εἴκοσι πηχέων τὸ εὖρος, καὶ
decē cubitoꝝ altitudo: & fecit mare
δέκα πηχέων τὸ ὕψος. καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν
fuſile decē cubitoꝝ menſurā a la
χυτὴν δέκα πηχέων τὴν διαμέτρησιν ἀπὸ τοῦ χεί
bio eius in labiū eius rotundū p circuitū
λους αὐτῆς εἰς τὸ χεῖλος αὐτῆς στρογγύλην κυκλόθεν
& quinqȝ cubitoꝝ altitudo. & circuitus tri
καὶ πέντε πηχέων τὸ ὕψος. καὶ τὸ κύκλωμα τριά
ginta cubitoꝝ ambiebat illud pcircuitū: & ſimilitudo
A
κοντα πηχῶν ἐκύκλου αὐτὴν κύκλῳ. καὶ ὁμοίωμα
vituloꝝ ſubter illud pcircuitū ambientes il
μόσχων ὑποκάτωθεν αὐτῆς κυκλόθεν κυκλοῦντες αὐ
lud decē in cubito ambientes mare p
τὴν δέκα ἐν πήχει κυκλοῦντες τὴν θάλασσαν κυ
circuitū. duo ordines boues fuſiles in effuſione eo
κλόθεν. δύο στίχοι βόες χωνευτοὶ ἐν τῇ χωνεύσει αὐ
rum: fecerunt eos: & ſtans ſup duodecim boues
τῶν, ἐποίησαν αὐτούς, ἑστῶσα ἐπὶ δώδεκα μόσχους
mare. tres reſpicientes ad aquilonem:
ἡ θάλασσα. οἱ τρεῖς βλέποντες πρὸς βορρᾶν,

& tres aſpicientes ad occidentē: & tres
καὶ οἱ τρεῖς βλέποντες πρὸς δυσμάς, καὶ οἱ τρεῖς
C
aſpicientes ad auſtrū: & tres aſpicientes ad
βλέποντες πρὸς νότον, καὶ οἱ τρεῖς βλέποντες πρὸς
orientem: & mare in ipſis ſupra. & erāt
ἀνατολάς, καὶ ἡ θάλασσα ἐπ᾽ αὐτῶν ἄνω. καὶ ἦν τὰ
poſteriora ipſoꝝ intus: & craſſitudo maris
B
ὀπίσθια αὐτῶν ἔσω, καὶ τὸ πάχος τῆς θαλάσσης
palmi. & labiū eius: ſicut labiū cali
παλαιστῆς. καὶ τὸ χεῖλος αὐτῆς, ὡς χεῖλος ποτηρί
cis ſculpti germinibus lilij: capiēs metre
ου διαγεγλυμμένου βλαστοὺς κρίνου, χωροῦσα μετρη
tas tria millia: & perfecit illud. & fe
τὰς τρισχιλίους, καὶ ἐξετέλεσεν αὐτήν. καὶ ἐποί
cit peluues decē: & poſuit quinqȝ a dex
ησε λουτῆρας δέκα, καὶ ἔθηκε τοὺς πέντε ἐκ δε
tris & quinqȝ a ſiniſtris: vt lauarēt in
ξιῶν καὶ τοὺς πέντε ἐξ ἀριστερῶν, τοῦ πλύνειν ἐν
ipſis opa holocauſtoꝝ & vt illuerēt
αὐτοῖς τὰ ἔργα τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ ἀποκλύζειν
in ipſis: & mare vt lauarent ſa
ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὸ νίπτεσθαι τοὺς ἱε
cerdotes in eo. & fecit cādelabra au
ρεῖς ἐν αὐτῇ. καὶ ἐποίησε τὰς λυχνίας τὰς χρυ
rea decē ſm iudiciū ipſoꝝ. & poſuit in tē
σᾶς δέκα κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν. καὶ ἔθηκεν ἐν τῷ
plo quinqȝ a dextris: & quinqȝ a ſiniſtris. &
ναῷ πέντε ἐκ δεξιῶν, καὶ πέντε ἐξ ἀριστερῶν. καὶ
fecit mēſas decem: & poſuit quinqȝ a dex
ἐποίησε τραπέζας δέκα, καὶ ἔθηκεν πέντε ἐκ δεξι
tris & quinqȝ a ſiniſtris. & fecit phialas
ῶν καὶ πέντε ἐξ ἀριστερῶν. καὶ ἐποίησε φιάλας
aureas centum. & fecit atriū ſacerdotū:
χρυσᾶς ἑκατόν. καὶ ἐποίησε τὴν αὐλὴν τῶν ἱερέων,
C
& atrium magnū: & fores a
καὶ τὴν αὐλὴν τὴν μεγάλην, καὶ τὰς θύρας τῆς αὐ
trij: & hoſtia ipſoꝝ erata
λῆς, καὶ τὰ θυρώματα αὐτῶν κατακεχαλκωμένα
ere. & mare poſuit ab angulo
χαλκῷ. καὶ τὴν θάλασσαν ἔθηκεν ἀπὸ γωνίας τοῦ
dom9 a dextris ad orientē partis q̄
οἴκου ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ μέρους τοῦ
ad auſtrū. & fecit chiram lebetes &
πρὸς νότον. καὶ ἐποίησε χειρὰμ τοὺς λέβητας καὶ
creagras & thuribula. & perfecit chi
τὰς κρεάγρας καὶ τὰ πυρεῖα. καὶ συνετέλεσε χει
ram facere omne opus qđ fecit ſa
ρὰμ ποιῆσαι πᾶσαν τὴν ἐργασίαν ἣν ἐποίησε σα
lomon rex in domo dei colūnas duas
λωμὼν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ στύλους δύο
& baſes. & capitella in capitibus
καὶ τὰς βάσεις. καὶ τὰς χωθαρὼθ ἐπὶ κεφαλῶν
colūnaꝝ duo. & reticula duo vt tegerent
τῶν στύλων δύο. καὶ δίκτυα δύο συγκαλύψαι τὰς
duas baſes capitelloꝝ: q̄ ſūt in capitib9
δύο βάσεις τῶν χωθαρὼθ, ἅ ἐστιν ἐπὶ κεφαλῶν τῶν
colūnaꝝ. & malogranata aurea quadringēta in duo
στύλων. καὶ ῥοὰς χρυσοῦς τετρακοσίους εἰς τὰ δύο
reticula. duo ordines malo granatoꝝ reticulo vno: vt tegerēt
δίκτυα. δύο στίχους ῥοῶν ἐν τῷ δικτύῳ τῷ ἑνί, τοῦ συγκαλύψαι
duas baſes capitelloꝝ: q̄ ſunt ſupra
τὰς δύο βάσεις τῶν χωθαρὼθ, ἅ ἐστιν ἐπάνω τῶν
colūnas. & baſes fecit decē. & pe
στύλων. καὶ τοὺς μεχωνὼθ ἐποίησε δέκα. καὶ τοὺς λου
lues fecit ſup baſes. & ma
τῆρας ἐποίησεν ἐπὶ τῶν μεχωνώθ. καὶ τὴν θάλασ
re vnū & vitulos duodecim ſub
σαν μίαν καὶ τοὺς μόσχους τοὺς δώδεκα ὑποκάτω
eo. & lebetes & creagras & phia
αὐτῆς. καὶ τοὺς λέβητας καὶ τὰς κρεάγρας καὶ φιά
las: & omnia vaſa eoꝝ q̄ fecit
λας, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν ἃ ἐποίησε

& alii tres ad occidētē. Porro tres alii meridiē: & tres q̄ reliq̄ erāt orientē: hn̄tes mare ſuppoſitum. Poſteriora autem boum erant intrinſecus ſub mari. Porro vaſtitas eius hēbat menſurā palmi: & labiū illius erat q̄ſi labiū calicis vel repādi lilii: capiebatq̄ tria millia metretas. Fecit quoqȝ cōchas decē: & poſuit quinqȝ a dextris: & quinqȝ a ſiniſtris: vt lauarent in eis oīa que in holocauſtum oblaturi erāt. Porro in mari ſacerdotes lauabantur. Fecit autem & cādelabra aurea decem ſʒ ſpeciē quā iuſſerat fieri: & poſuit ea in tēplo quinqȝ a dextris & quinqȝ a ſiniſtris. Nec nō & menſas decē: & poſuit eas in tēplo: quinqȝ a dextris & quinqȝ a ſiniſtris. Phialas quoqȝ aureas centum. Fecit etiam atrium ſacerdotū & baſilicam grandem: & oſtia in baſilica que texit ere. Porro mare poſuit in latere dextero cōtra orientem ad meridiem. Fecit autē hyrā lebetes & creagras & phialas. Et cōpleuit oē opus regis in domo dei: hoc eſt columnas duas & epiſtylia & capita: & quaſi quedā retiacula que capita tegerēt ſuper epiſtylia. Malogranata quoqȝ quadrigenta & retiacula duo: ita vt bini ordines malogranatorum ſingulis retiaclis iūgerentur: q̄ protegerēt epiſtylia & capita columnarū. Baſes etiā fecit: & conchas quas ſuper poſuit baſibus. Mare vnum: boues quoqȝ duodecim ſub mari. Et lebetes & creagras & phialas. Omnia vaſa fecit

ושלשה פנים ימה ושלשה פנים
נגבה ושלשה פנים מזרחה והים — זרח
עליהם מלמעלה וכל אחריהם — עלה
ביתה ׃ ועביו טפח ושפתו כמעשה — עבה שפה
שפת כוס פרח שושנה מחזיק — עשה שושן
בתים שלשת אלפים יכיל ׃ ויעש — חזק
כיורים עשרה ויתן חמשה מימין — כול
וחמשה משמאול לרחצה בהם את — כיר נתן
מעשה העולה ידיחו בם והים — ימן שמל
לרחצה לכהנים בו ׃ ויעש את — רוח
מנרות הזהב עשר כמשפטם ויתן
בהיכל חמש מימין וחמש משמאול ׃ — נור שפט
ויעש שלחנות עשרה וינח בהיכל — נתן הכל
חמשה מימין וחמשה משמאול
ויעש מזרקי זהב מאה ׃ ויעש
חצר הכהנים והעזרה הגדולה — זרק
ודלתות לעזרה ודלתותיהם צפה — גדל
נחשת ׃ ואת הים נתן מכתף הימנית
קדמה ממול נגבה ׃ ויעש חורם
את הסירות ואת היעים ואת — עשה
המזרקות ויכל חורם לעשות — יעה
את המלאכה אשר עשה למלך — כלה
שלמה בבית האלהים ׃ עמודים — מלך
שנים והגלות והכתרות על ראש — עמד
העמודים שתים והשבכות שתים — שנה גלל
לכסות את שתי גלות הכתרות
אשר על ראש העמודים ׃ ואת — כסה
הרמונים ארבע מאות לשתי
השבכות שנים טורים רמונים — רמן רבע
לשבכה האחת לכסות את שתי — מאה
גלות הכתרות אשר על פני
העמודים ׃ ואת המכנות עשה ואת — פנה
הכירות עשה על המכנות ׃ את הים — כון
אחד ואת הבקר שנים עשר
תחתיו ׃ ואת הסירות ואת היעים
ואת המזלגות ואת כל כליהם עשה — יעה
זלג כלה

חורם אביו למלך שלמה לבית
יהוה נחשת מרוק : בככר הירדן
יצקם המלך בעבי האדמה בין
סכות ובין צרדתה : ויעש שלמה
כל הכלים האלה לרב מאד
כי לא נחקר משקל הנחשת :
ויעש שלמה את כל הכלים אשר
בית האלהים ואת מזבח הזהב
ואת השלחנות ועליהם לחם
הפנים : ואת המנרות ונרתיהם
לבערם כמשפט לפני הדביר
זהב סגור : והפרח והנרות
והמלקחים זהב הוא מכלות זהב :
והמזמרות והמזרקות והכפות
והמחתות זהב סגור ופתח הבית
דלתותיו הפנימיות לקדש הקדשים
ודלתי הבית להיכל זהב : ותשלם
כל המלאכה אשר עשה שלמה
Cap. v. לבית יהוה ויבא שלמה
את קדשי דויד אביו ואת הכסף
ואת הזהב ואת כל הכלים נתן
באצרות בית האלהים : אז יקהיל
שלמה את זקני ישראל ואת כל
ראשי המטות נשיאי האבות לבני
ישראל אל ירושלם להעלות את
ארון ברית יהוה מעיר דויד היא
ציון : ויקהלו אל המלך כל איש
ישראל בחג הוא החדש השבעי :
ויבאו כל זקני ישראל וישאו
הלוים את הארון : ויעלו את הארון
ואת אהל מועד ואת כל כלי
הקדש אשר באהל העלו אתם
הכהנים הלוים : והמלך שלמה
וכל עדת ישראל הנועדים עליו
לפני הארון מזבחים צאן ובקר
אשר לא יספרו ולא ימנו מרב :

[Margin: מרק · ענה · עשה · חקר שקל · זבח · פנה נור · שפט דבר · סגר נור · לקח כלה · זמר זרק · כפף · חתה · פנה · היכל שלם · לאך · בוא · קהל · נטה נשא · עלה · ארן ברת · בוא נשא · יעד כלה · יעד יעד · פנה זבח · ספר מנה]

salomoni hyram pater eius in domo dñi ex ere mūdiſſimo. In regione iordanis fudit ea rex in argilloſa terra: inter ſochot & ſaredatha. Erat autem multitudo vaſorum innumerabilis ita vt ignoraretur pondus eris. Fecitq; ſalomon omnia vaſa domꝰ dei: & altare aureum & menſas: & ſuper eas panes propoſitiōis. Cādelabra quoq; cum lucernis ſuis vt lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro puriſſimo: & florentia quedā & lucernas & forcipes aureoſ. Oīa de auro mūdiſſimo facta ſunt. Timiamateria quoq; & thuribla & phialas & mortariola ex auro puriſſimo. Et oſtia celauit tēpli interioris .i. in ſancta ſanctorum: & oſtia tēpli forinſecus aurea. Sicq; cōpletū eſt omne opus quod fecit ſalomon in domo domini. 5.

INtulit igr̄ ſalomon oīa que vouerat dauid pater ſuus argentum & aurum & vniuerſa vaſa poſuit in theſauris domꝰ dei. Poſt que congregauit maiores natu iſrael: & cunctos principes tribuū: & capita familiarum de filiis iſrael in hieruſalem: vt adducerent arcā federis dñi de ciuitate dauid que eſt ſyon. Venerūt itaq; ad regem omnes viri iſrael in die ſolēni mēſis ſeptimi. Cūq; veniſſent cūcti ſeniorꝫ iſrl̄: portauerūt leuite arcam: & intulerunt eam: & omnem paraturam tabernacli. Porro vaſa ſanctuarii que erant in tabernaculo portauerūt ſacerdotes cum leuitis. Rex autem ſalomon & vniuerſus cetꝰ iſrl̄: & oēs q fuerunt cōgregati ante arcā immolabant arietes & boues abſq; vllo nūero. Tanta ei erat mltitudo victiarꝫ.

chiram: obtulit regi ſalomoni in domo do
χειράμ, ἀνήνεγκε τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐν οἴκῳ κυ
mini ex ere puro. in regione iordanis fu
ρίου χαλκοῦ καθαροῦ. ἐν περιχώρῳ τοῦ ἰορδάνου ἐχώ
dit ea rex in craſſitudine terre: in
νευσεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς, ἀνα
ter ſochoth & inter ſaridatha. & fecit ſa
μέσον σοχὼθ καὶ ἀναμέσον σαριδαθά. καὶ ἐποίησε σο
lomon omnia vaſa hec in multitudinē valde.
λομὼν πάντα τὰ σκεύη ταῦτα εἰς πλῆθος σφόδρα.
quia nō inueſtigabat pōdus eris. & fecit ſa
ὅτι οὐκ ἠκριβάσθη ὁλκὴ τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἐποίησε σο
lomon omnia vaſa domus dñi: & al
λομὼν πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ τὸ θυ
tare aureū: & mēſas: & ſuper e
σιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὰς τραπέζας, καὶ ἐπ᾽ αὐ
as panes ꝑpoſitionis: & cādelabra & lucer
τῶν ἄρτους προθέσεως, καὶ τὰς λυχνίας καὶ τοὺς λύχ
nas lucis iuxta ritum ante faciem ora
νους τοῦ φωτὸς κατὰ τὸ κρίμα κατὰ πρόσωπον τοῦ δα
culi ex auro puro. & lucerne eorū & forci
βεὶρ χρυσίου καθαροῦ. καὶ οἱ λύχνοι αὐτῶν καὶ αἱ λαβί
pes eorꝫ & phiale & mortariola & thimiamateria
δες αὐτῶν καὶ αἱ φιάλαι καὶ αἱ θυΐσκαι, καὶ τὰ πυρεῖα
ex auro puro. & hoſtiū domus interius qd
χρυσίου καθαροῦ. καὶ ἡ θύρα τοῦ οἴκου ἡ ἐσωτέρα ἡ
in ſctā ſanctorꝫ: & hoſtia domus te
εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ αἱ θύραι τοῦ οἴκου τοῦ να
pli aurea. & cōpletum eſt omne opus qd
οῦ χρυσαῖ. καὶ συνετελέσθη πᾶσα ἡ ἐργασία ἣν
fecit ſalomon in domo domini.
ἐποίησε σολομὼν ἐν οἴκῳ κυρίου. Ca. 5.

ET intulit ſalomon ſancta dauid pa
Καὶ εἰσήνεγκε σολομὼν τὰ ἅγια δαυὶδ τοῦ πα
tris ſui: & argentum & aurum & vniuer
τρὸς αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ πάν
ſa vaſa: & dedit in theſaurum domꝰ domi 3.Reg. 7.g.
τα τὰ σκεύη, καὶ ἔδωκεν εἰς θησαυρὸν οἴκου κυρί
ni. tunc congregauit ſalomon omnes ſe
ου. τότε ἐξεκκλησίασε σολομὼν πάντας τοὺς πρεσ
niores iſrael: & cunctos principes
βυτέρους ἰσραήλ, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν 3.Reg. 8.a.
tribuū: & duces familiarꝫ filiorꝫ
φυλῶν, καὶ τοὺς ἡγουμένους τῶν πατριῶν τῶν υἱῶν
iſrael in hieruſalem: vt adducerent arcam
ἰσραὴλ εἰς ἱερουσαλήμ, τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν κιβωτὸν
federis dñi de ciuitate dauid: hec ſion. &
διαθήκης κυρίου ἐκ πόλεως δαυίδ, αὕτη σιών. καὶ
congregatus eſt ad regem ſalomonē oīs vir
ἐξεκκλησιάσθη πρὸς τὸν βασιλέα σολομῶντα πᾶς ἀνὴρ
iſrael in ſolēnitate: hic mēſis ſeptimus. & ve
ἰσραὴλ ἐν τῇ ἑορτῇ, οὗτος ὁ μὴν ὁ ἕβδομος. καὶ ἦλ
nerūt cuncti ſeniores iſrael: & acceperūt
θον πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ, καὶ ἔλαβον οἱ
leuite arcā: & attulerunt arcam &
λευῖται τὴν κιβωτόν, καὶ ἀνήνεγκαν τὴν κιβωτὸν καὶ
tabernaculū teſtimonij: & omnia vaſa
τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ
ſancta q̄ in tabernaculo. & attulerunt eā ſacerdotes
ἅγια τὰ ἐν τῇ σκηνῇ. καὶ ἀνήνεγκαν αὐτὴν οἱ ἱερεῖς
& leuite: & rex ſalomon: & vniuer
καὶ οἱ λευῖται, καὶ ὁ βασιλεὺς σολομών, καὶ πᾶ
ſus cetus iſrael: & q̄ congregati ſunt ad
σα ἡ συναγωγὴ ἰσραήλ, καὶ οἱ ἐπισυνηγμένοι ἐπ᾽ αὐ
eā ante arcam dei imolātes vitulos
τὴν ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ θύοντες μόσχους
& oues que nō numerabunt neq; ſupputabū
καὶ πρόβατα ἃ οὐκ ἀριθμηθήσεται οὐδὲ λογισθήσε
tur pre multitudine.
ται ἀπὸ πλήθους.

et intulerūt ſacerdotes arcam federis dñi in
καὶ εἰσήνεγκαν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν διαθήκης κυρίου εἰς
locū ſuū: in oraculū domꝰ in ſctā
τὸν τόπον αὐτῆς, εἰς τὸ δαβεὶρ τοῦ οἴκου εἰς τὰ ἅγια
ſanctorꝫ: ſubt alas cherubim.
τῶν ἁγίων, ὑποκάτω τῶν πτερύγων τῶν χερουβίμ.
& erāt cherubī expādentia alas ſuas
καὶ ἦν τὰ χερουβὶμ διαπεπετακότα τὰς πτέρυγας αὐτῶν
ſup locū arce: & cooperiebāt che
ἐπὶ τὸν τόπον τῆς κιβωτοῦ, καὶ συνεκάλυπτε τὰ χε
rubi arcā: & appropinq̄bāt cherubi ſup
ρουβὶμ τὴν κιβωτόν, καὶ προσήγγιζε τὰ χερουβὶμ ἐπὶ τὴν
arcā & ſup vectes eius ſupra. &
κιβωτὸν καὶ ἐπὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς ἐπάνωθεν. καὶ
eminebāt vectes: & aſpiciebātur capita
ὑπερεῖχον οἱ ἀναφορεῖς, καὶ ἐβλέποντο αἱ κεφαλαὶ τῶν
vectium ab arca de ſctis in faci
ἀναφορέων ἀπὸ τῆς κιβωτοῦ ἐκ τῶν ἁγίων ἐπὶ πρόσω
em oraculi: & nō videbātur extra: & fuerūt illic
πον τοῦ δαβείρ, καὶ οὐκ ἐβλέποντο ἔξω, καὶ ἦσαν ἐκεῖ
vſq; ad diem hanc. nō erat in arca preter due
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. οὐκ ἦν ἐν τῇ κιβωτῷ πλὴν δύο
tabule: q̄s poſuerat moyſes in choreb: que diſpoſuit domi
πλάκες, ἃς ἔθηκε μωυσῆς ἐν χωρήβ, ὅσα διέθετο κύρι
nꝰ cū filijs iſrael: cū exirent ipſi de terra
ος μετὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς
egypti. & factū eſt cū egrederēt ſacerdotes de ſctuarijs:
αἰγύπτου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξελθεῖν τοὺς ἱερεῖς ἐκ τῶν ἁγίων,
quia oēs ſacerdotes q̄ inuenti ſūt: ſctificati ſūt: nō fue
ὅτι πάντες οἱ ἱερεῖς οἱ εὑρεθέντες, ἡγιάσθησαν, οὐκ ἦ
rūt ordinati per vices. & leuite
σαν διατεταγμένοι κατ᾽ ἐφημερίαν. καὶ οἱ λευῖται οἱ
cantores oēs cū filijs aſaph e
ψαλτῳδοὶ πάντες σὺν τοῖς υἱοῖς τοῦ ἀσάφ τοῦ αἱ
mā: idithū: & filijs eorꝫ: & fra
μάν, τῷ ἰδιθούμ, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ τοῖς ἀδελ
tribꝰ eorꝫ q̄ veſtiti erāt ſtolis byſſinis in cym
φοῖς αὐτῶν τοῖς ἐνδεδυμένοις στολὰς βυσσίνας ἐν κυμ
balis & in nablis & in citharis: ſtātes an
βάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν κινύραις, ἑστηκότες κατέ
te altare. & cū eis ſacerdotes centū
ναντι τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ μετ᾽ αὐτῶν οἱ ἱερεῖς ἑκατὸν
& viginti canētes in tubis. & facta eſt
καὶ εἴκοσι σαλπίζοντες ἐν ταῖς σάλπιγξιν. καὶ ἐγένετο
vna vox cū tuba canerent & cū pſalterio cantarēt & cū
μία φωνὴ ἐν τῷ σαλπίζειν καὶ ἐν τῷ ψαλτῳδεῖν καὶ ἐν
vociferarēt vox vna vt laudarēt vt cōfiterentur
τῷ ἀναφωνεῖν φωνῇ μιᾷ τοῦ αἰνεῖν τοῦ ἐξομολογεῖσθαι
dño. & vt extulerūt vocē in tubis &
τῷ κυρίῳ. καὶ ὡς ὕψωσαν τὴν φωνὴν ἐν ταῖς σάλπιγξιν καὶ
in cymbalis & in organis cātorꝫ & in hymnis:
ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν τοῖς ὀργάνοις τῶν ᾠδῶν καὶ ἐν ὕμνοις,
& dicebāt: cōfitemini dño qm̄ bonū: qm̄ in eter
καὶ ἔλεγον, ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶ
nū mia eius: & domꝰ plena fuit nube & gl̄ia dñi:
να τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ὁ οἶκος ἐνεπλήσθη νεφέλης καὶ δόξης κυρίου,
& nō potuerūt ſacerdotes ſtare & miniſtrare a fa
καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς τοῦ στῆναι καὶ λειτουργεῖν ἀπὸ προ
cie nubis: qm̄ impleuit gl̄ia dñi domū dei.
σώπου τῆς νεφέλης, ὅτι ἐνέπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ.

Ca. 6

TUnc dixit ſalomō: dñs dixit vt habitaret in cali
Τότε εἶπε σολομών, κύριος εἶπε τοῦ κατασκηνῶσαι ἐν γνό
gine: & ego edificaui domū nomini tuo ſanctā tibi &
φῳ, καὶ ἐγὼ ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνόματί σου ἅγιόν σοι καὶ
ꝑparatā vt habitares tu in ea in ꝑpetuū. & con
ἕτοιμον τοῦ κατασκηνῶσαι ἐν αὐτῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ ἐπέ
uertit rex faciem ſuā: & benedixit vni
στρεψεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε πᾶ
uerſe eccleſie iſrael. & oīs eccleſia iſra
σαν τὴν ἐκκλησίαν ἰσραήλ. καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσρα
el ſtetit. & ait: bñdictus dñs deus
ὴλ παρειστήκει. καὶ εἶπε, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς

Et intulerunt ſacerdotes arcam federis dñi i locū ſuū: ideſt ad oraculum templi in ſancta ſanctorū ſubter alas cherubī: ita vt cherubim expāderēt alas ſuas ſup locū i quo poſita erat arca: & ipſam arcam tegerent cum vectibus ſuis. Vectiū āt qbꝰ portabatur arca: qa paululū longiores erant capita parebant ante oraculū. Si vero qs paululū fuiſſet extriſecꝰ: eos videre nō poterat. Fuit itaq; arca ibi vſq; i preſentem diem. Nihilq; erat aliud i arca niſi due tabule quas poſuerat moyſes i oreb: qñ legē dedit dñs filiis iſrl̄ egredientibus ex egypto. Egreſſis āt ſacerdotibꝰ de ſanctuario: oēs eni ſacerdotes q ibi potuerāt iueniri ſctificati ſūt: nec adhuc i illo tpe vices & miniſteriorꝫ ordo iter eos diuiſus erat: tā leuite q̄ cātores .i. qui ſub aſaph erāt: & qui ſub heman: & qui ſub idithun filii & frēs eorꝫ veſtiti byſſinis: cymbalis & pſalteriis & citharis cōcrepabāt ſtātes ad orientalē plagā altaris: & cū eis cātores cētū viginti canentes tubiſ. Igitur cunctis pariter & tubis & voce & cymbalis & organis & diuerſi gn̄is muſicorū cōcinētibus & voce in ſublime tollētibꝰ lōge ſonitꝰ audiebatur: ita vt cū dñm laudare cepiſſet: & dicere: cōfitemini dño qm̄ bonꝰ: qm̄ in etnū mia eiꝰ: ipleretur domꝰ dñi nube: ne poſſēt ſacerdotes ſtare & miniſtrare ꝑpter caliginē. cōpleuerat eī gl̄ia domini domū dei. 6.

TVnc ſalomon ait: dñs pollicitus eſt vt habitaret in caligine: ego aūt edificaui domū nomini eius vt habitaret ibi in perpetuum. Et cōuertit rex faciē ſuam & bñdixit vniuerſe multitudini iſrl̄. Nam omnis turba ſtabat intēta: & ait. Benedictus dominus deus

ויביאו הכהנים את ארון ברית
יהוה אל מקומו אל דביר הבית
אל קדש הקדשים אל תחת
כנפי הכרובים : ויהיו הכרובים
פרשים כנפים על מקום הארון
ויכסו הכרובים על הארון ועל
בדיו מלמעלה : ויאריכו הבדים
ויראו ראשי הבדים מן הארון על
פני הדביר ולא יראו החוצה ויהי
שם עד היום הזה : אין בארון רק
שני הלחות אשר נתן משה
בחרב אשר כרת יהוה עם בני
ישראל בצאתם ממצרים : ויהי
בצאת הכהנים מן הקדש כי כל
הכהנים הנמצאים התקדשו אין
לשמור למחלקות : והלוים
המשררים לכלם לאסף להימן
לידותון ולבניהם ולאחיהם
מלבשים בוץ במצלתים ובנבלים
ובכנרות עמדים מזרח למזבח
ועמהם כהנים למאה ועשרים
מחצררים בחצצרות : ויהי כאחד
למחצצרים ולמשררים להשמיע
קול אחד להלל ולהדות ליהוה
וכהרים קול בחצצרות ובמצלתים
ובכלי השיר ובהלל ליהוה כי טוב
כי לעולם חסדו והבית מלא ענן
בית יהוה : ולא יכלו הכהנים לעמוד
לשרת מפני הענן כי מלא כבוד
יהוה את בית האלהים :
Cap. vj. אז אמר שלמה יהוה אמר
לשכון בערפל : ואני בניתי בית
זבול לך מכון לשבתך עולמים :
ויסב המלך את פניו ויברך את כל
קהל ישראל וכל קהל ישראל
עומד : ויאמר ברוך יהוה אלהי

[Margin: בוא · קום דבר · כון היה · כסה · עלה ארך · בד ראה · שנה לוח · יצא היה · מצא קדש · חלק · שור · לבש צלל · זבח זבח · חצר · שמע · ידה · רום · כלה שור · עמד · כבד · שכן בנה · זבל כון · ישב עלם · סבב פנה · ברך עמד · אמר]

ישראל אשר דבר בפיו את דויד — פה
אבי ובידיו מלא לאמר מן היום
אשר הוצאתי את עמי מארץ — יצא
מצרים לא בחרתי בעיר מכל
שבטי ישראל לבנות בית להיות — בנה היה
שמי שם ולא בחרתי באיש להיות
נגיד על עמי ישראל ואבחר — נגד בחר
בירושלם להיות שמי שם ואבחר
בדויד להיות על עמי ישראל
ויהי עם לבב דויד אבי לבנות — היה
בית לשם יהוה אלהי ישראל
ויאמר יהוה אל דויד אבי יען
אשר היה עם לבבך לבנות בית
לשמי הטיבות כי היה עם לבבך — יטב
רק אתה לא תבנה הבית כי בנך
היוצא מחלציך הוא יבנה הבית — יצא
לשמי ויקם יהוה את דברו אשר — קום
דבר ואקום תחת דויד אבי ואשב — קום ישב
על כסא ישראל כאשר דבר יהוה
ואבנה הבית לשם יהוה אלהי — בנה
ישראל ואשים שם את הארון — שום ארן
אשר שם ברית יהוה אשר כרת — כרת
עם בני ישראל ויעמד לפני — עמד פנה
מזבח יהוה נגד כל קהל ישראל — זבח
ויפרש כפיו כי עשה שלמה כיור — פרש כיר
נחשת ויתנהו בתוך העזרה חמש — נתן
אמות ארכו וחמש אמות רחבו — אמה
ואמות שלוש קומתו ויעמד עליו — שלש
ויברך על ברכיו נגד כל קהל — ברך
ישראל ויפרש כפיו השמימה
ויאמר יהוה אלהי ישראל אין
כמוך אלהים בשמים ובארץ
שמר הברית והחסד לעבדיך
ההלכים לפניך בכל לבם אשר
שמרת לעבדך דויד אבי את
אשר דברת לו ותדבר בפיך ובידך — דבר

israel: qui quod locut⁹ eſt dauid patri meo opere cōpleuit dicens. A die qua eduxi populū meum de terra egypti: nō elegi ciuitatem de cunctis tribub⁹ iſrl' vt edificaretur in ea domus nomini meo: neq₃ elegi quēq₃ aliū virū vt eēt dux in populo meo iſrael: ſed elegi hieruſalē vt ſit nomen meum in ea: & elegi dauid vt cōſtituerē eum ſup populū meū iſrael. Cūq₃ fuiſſet volūtatis dd' pr̄is mei vt edificaret domum nomini domini dei iſrael: dixit domin⁹ ad eum. Quia hec fuit voluntas tua vt edificares domum noī meo: bñ qdē feciſti huiuſcemōi h̄re volūtatē: ſed nō tu edificabis mihi domū. Verūtñ filius tu⁹, q egredietur de lūbis tuis: ip̄e edificabit domū noī mō. Cōpleuit ergo dñs ſmonē ſuū quē locutus fuerat: & ego ſurrexi p̄ dd' pr̄e meo: & ſedi ſup thronū iſrl' ſicut locut⁹ ē dñs: & edificaui domum nomini domini dei iſrael: & poſui in ea arcam in qua eſt pactū domini quod pepigit cū filiis iſrael. Stetit ergo coram altare dñi ex aduerſo vniuerſe multitudinis iſrl': & extēdit manus ſuas: ſiqdē fecerat ſalomō baſim eneā: & poſuerat eā in medio baſilice: habētē quiq₃ cubitos lōgitudinis: & quiq₃ latitudinis: & tres cubitos altitudinis. Stetitq₃ ſuper eā: & deiceps flexis genib⁹ cōtra vniuerſā mltitudinē iſrl': & palmis in celum leuatis: ait. Domine deus iſrael non eſt ſimilis tui deus in celo & in terra: qui cuſtodis pactum & miam cum ſeruis tuis qui ambulāt corā te in toto corde ſuo: qui preſtitiſti ſeruo tuo dauid patri meo q̄cūq₃ locut⁹ fueras ei: & q̄ ore p̄miſeras: ope

iſrael: q locut⁹ eſt in ore ſuo ad dauid patrem
ἰηλ, ὃς ἐλάλησεν ἐν στόματι αὐτοῦ πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα
meū ꝛ in manib⁹ ſuis cōpleuit dicēs: a
μου καὶ ἐν χερσὶν αὐτοῦ ἐπλήρωσε λέγων, ἀπὸ τῆς ἡ-
die q̄ eduxi populū meū de terra egypti: nō ele-
μέρας ἧς ἀνήγαγον τὸν λαόν μου ἐκ γῆς αἰγύπτου, οὐκ ἐξε-
gi in ciuitate de cūctis tribub⁹ iſrael: vt edi-
λεξάμην ἐν πόλει ἀπὸ πασῶν φυλῶν ἰσραὴλ, τοῦ οἰκο-
ficarent domū vt eſſet nomē meū illic: ꝛ nō ele-
δομῆσαι οἶκον τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἐξελεξά-
gi in viro vt eſſet in ducē ſup populū meū iſ-
μην ἐν ἀνδρὶ τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσ-
rael: ꝛ elegi hieruſalē vt ſit no
ραὴλ, καὶ ἐξελεξάμην τὴν ἱερουσαλὴμ τοῦ γενέσθαι τὸ ὄνο-
mē meū illic: ꝛ elegi dauid vt eſſet ſu-
μά μου ἐκεῖ, καὶ ἐξελεξάμην τὸν δαυὶδ ὥστε εἶναι ἐπά-
per ppſm meū iſrael. ꝛ fuit in corde dauid
νω τοῦ λαοῦ μου ἰσραὴλ. καὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν δαυὶδ
patris mei vt edificaret domū nomini do
τοῦ πατρός μου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματι κυ- 1.Reg. 7.
mini dei iſrael. ꝛ dixit dñs ad dauid 1.Pa. 22.
ρίου τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς δαυὶδ τὸν
patrem meū: ppterea qd factū eſt in corde tuo vt
πατέρα μου, ἀνθ' ὧν ὅτι ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν σου τοῦ
edificares domū nomini meo: bene feciſti
οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καλῶς ἐποίησας
qm̄ factū eſt in corde tuo: verūtñ nō edificabis
ὅτι ἐγένετο ἐπὶ καρδίαν σου, πλὴν οὐκ οἰκοδομήσεις
mihi tu domū: ſed fili⁹ tu⁹ q egredieť ex lū-
μοι σὺ οἶκον, ἀλλ' ἢ ὁ υἱός σου ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τῆς ὀσ-
bis tuis: ipſe edificabit domū nomini meo:
φύος σου, αὐτὸς οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τῷ ὀνόματί μου.
ꝛ ſtatuit dñs ſermonē quē locut⁹ fuerat: ꝛ fact⁹ ſū
καὶ ἀνέστησε κύριος τὸν λόγον ὃν ἐλάλησε, καὶ ἐγενόμην
p̄o dauid patre meo: ꝛ ſedi ſup thro
ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ τὸν θρό-
nū iſrael: ſicut locut⁹ eſt dñs: ꝛ edificaui
νον ἰσραὴλ, καθὼς ἐλάλησε κύριος, καὶ ᾠκοδόμησα τὸν
domū nomini dñi dei iſrael: ꝛ poſui illic
οἶκον τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἔθηκα ἐκεῖ
arcam: in q̄ eſt illic pactū dñi qd pepigit
τὴν κιβωτόν, ἐν ᾗ ἐστιν ἐκεῖ ἡ διαθήκη κυρίου ἣν διέθετο
cū iſrael. ꝛ ſtetit corā altari dñi
τῷ ἰσραὴλ. καὶ ἔστη κατέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κυρί-
ni corā vniuerſa eccleſia iſrael: ꝛ extendit
ου ἐναντίον πάσης ἐκκλησίας ἰσραὴλ. καὶ διεπέτασε
man⁹ ſuas: qm̄ fecit ſalomō baſin ene
τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὅτι ἐποίησε σολομὼν βάσιν χαλ-
am: ꝛ poſuerat eā in medio atrii tēpli: quinq₃ cu
κῆν, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ, πέντε πη-
bitoꝝ lōgitudo eius ꝛ quinq₃ cubitoꝝ latitudo eius:
χῶν τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος αὐτῆς,
ꝛ qnq₃ cubitoꝝ altitudo eius. ꝛ ſtetit ſup eā: ꝛ
καὶ πέντε πηχῶν τὸ ὕψος αὐτῆς. καὶ ἔστη ἐπ' αὐτῆς, καὶ
flexit ſup genua ſua cōtra vniuerſā eccle-
ἔκαμψεν ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ ἐναντίον πάσης ἐκκλη-
ſiā iſrael: ꝛ extendit man⁹ ſuas in
σίας ἰσραὴλ. καὶ διεπέτασε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν
celum ꝛ dixit: dñe de⁹ iſrael nō eſt ſi
οὐρανὸν καὶ εἶπεν, κύριε ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ οὐκ ἔστιν ὅ-
milis tibi de⁹ in celo ꝛ in terra: q cuſtodis
μοιός σοι θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, φυλάσσων τὴν
pactū ꝛ miam ſeruis tuis q ambu
διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος τοῖς δούλοις σου τοῖς πορευομέ-
lant corā te in toto corde ſuo: q̄ cuſtodiſti
νοις ἐναντίον σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν, ἃ ἐφύλαξας
ſeruo tuo dauid patri meo: q̄ locutus es ei:
τῷ παιδί σου δαυὶδ τῷ πατρί μου, ἃ ἐλάλησας αὐ-
ꝛ locutus es in ore tuo ꝛ in manib⁹ tuis
τῷ, καὶ ἐλάλησας ἐν στόματί σου καὶ ἐν χερσί σου

cōpleuiſti: ſicut dies hec. ꝛ nūc dñe deus iſra
ἐπλήρωσας, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσρα-
el cuſtodi ſeruo tuo dauid patri meo: q̄
ὴλ φύλαξον τῷ παιδί σου δαυὶδ τῷ πατρί μου, ἃ
locutus es ei dicens: nō deficiet tibi vir a fa-
ἐλάλησας αὐτῷ λέγων, οὐκ ἐκλείψει σοι ἀνὴρ ἀπὸ προ-
cie mea q ſedeat ſup thronū iſrael: verūtñ ſi cu
σώπου μου καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἰσραὴλ, πλὴν ἐὰν φυ-
ſtodierint filij tui viā ſuā vt ambulent in
λάξωνται οἱ υἱοί σου τὴν ὁδὸν αὐτῶν τοῦ πορεύεσθαι ἐν
lege mea ſicut ambulaſti corā me. ꝛ nūc dñe
τῷ νόμῳ μου ὡς ἐπορεύθης ἐναντίον μου. καὶ νῦν κύριε
deus iſrael firmeť iā verbū tuū qd locut⁹ es
ὁ θεὸς ἰσραὴλ πιστωθήτω δὴ τὸ ῥῆμά σου ὃ ἐλάλησας
ſeruo tuo dauid: qm̄ ſi vere habitabit de⁹ cū
τῷ δούλῳ σου δαυίδ. ὅτι εἰ ἀληθῶς οἰκήσει θεὸς με-
hoīb⁹ ſup terrā: ſi celum ꝛ celum
τὰ ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ
celi nō ſufficient tibi: ꝛ q̄ dom⁹ hec quā
οὐρανοῦ οὐκ ἀρκέσουσί σοι, καὶ τίς ὁ οἶκος οὗτος ὃν
edificaui? ꝛ inſpicies ad oratione ſer
ᾠκοδόμησα; καὶ ἐπιβλέψῃ ἐπὶ τὴν προσευχὴν τοῦ δού-
ui tui: ꝛ ad obſecratione eius dñe de⁹ me⁹
λου σου, καὶ ἐπὶ τὴν δέησιν αὐτοῦ κύριε ὁ θεός μου
vt audias preces ꝛ oratione: quā
τοῦ ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως καὶ τῆς προσευχῆς, ἣς
ſeruus tuus orat corā te hodie: vt
ὁ δοῦλός σου προσεύχεται ἐναντίον σου σήμερον, τοῦ
D ſint oculi tui aperti ſup domū i-
εἶναι τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀνεωγμένους ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ-
ſtā die ꝛ nocte: in loco hoc quē
τον ἡμέρας καὶ νυκτός, εἰς τὸν τόπον τοῦτον ὃν
B dixiſti vt inuocet nomē tuū illic: vt audires
εἶπας ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου ἐκεῖ, τοῦ ἀκοῦσαι
orōnem quā orat ſeruus tuus in
τῆς προσευχῆς ἧς προσεύχεται ὁ δοῦλός σου εἰς τὸν
loco hoc. ꝛ exaudies preces ſer-
τόπον τοῦτον. καὶ ἀκούσῃ τῆς δεήσεως τοῦ δού-
ui tui ꝛ ppli tui iſrael. q̄cūq₃ orauerint
λου σου καὶ τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ. ἃ ἂν προσεύξων-
tur in loco iſto: ꝛ tu exaudies de
ται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ σὺ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ
loco habitationis tue de celo: ꝛ exaudies
τόπου τῆς κατοικήσεώς σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀκούσῃ
ꝛ ppitius eris. ſi peccauerit vir in proximū
καὶ ἵλεως ἔσῃ. ἐὰν ἁμάρτῃ ἀνὴρ εἰς τὸν πλησίον
3.Reg. 8.d. ſuū ꝛ ceperit in eū maledictionē vt maledicat ei:
αὐτοῦ καὶ λάβῃ ἐπ' αὐτὸν ἀρὰν τοῦ ἀράσασθαι αὐ-
ꝛ venerit ꝛ maledixerit ei coram al
τόν, καὶ ἔλθῃ καὶ ἀράσηται αὐτὸν κατέναντι τοῦ θυ-
tari in loco hoc: ꝛ tu exaudies
σιαστηρίου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ σὺ εἰσακούσῃ
de celo: ꝛ facies ꝛ iudicabis ſer
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσεις καὶ κρινεῖς τοὺς δού-
uos tuos: vt reddas iniquo ꝛ reddas
λους σου, τοῦ ἀποδοῦναι τῷ ἀνόμῳ καὶ ἀποδοῦ-
vias ſuas in caput ſuū: ꝛ vt iu-
ναι ὁδοὺς αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τοῦ δι-
ſtificā deo iuſto vt reddas ei ſm iu-
καιῶσαι δίκαιον τοῦ ἀποδοῦναι αὐτῷ κατὰ τὴν δι-
ſtitiā ſuam. ꝛ ſi frāgatur ppl's tu⁹ iſra-
καιοσύνην αὐτοῦ. καὶ ἐὰν θραυσθῇ ὁ λαός σου ἰσρα-
el corā inimico: ſi peccauerit tibi: ꝛ cōuerſi
ὴλ ἐνώπιον ἐχθροῦ, ἐὰν ἁμάρτωσί σοι, καὶ ἐπιστρέ-
fuerit ꝛ confeſſi fuerint noī tuo: ꝛ ora
ψωσι καὶ ἐξομολογήσωνται τῷ ὀνόματί σου, καὶ προ-
C uerint ꝛ deprecati fuerit corā te in domo i-
σεύξωνται καὶ δεηθῶσιν ἐναντίον σου ἐν τῷ οἴκῳ τού-
ſta: ꝛ tu exaudies de celo ꝛ ppici⁹ eris
τῳ, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἵλεως ἔσῃ
peccatis ppl̄i tui iſrael:
ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ,

cōpleſti: ſicut & p̄ſēs tēpus p̄bat. Nūc ergo domine de⁹ iſrl' iple ſeruo tuo patri meo dauid quecūq₃ locutus es dicens. Non deficiet ex te vir corā me qui ſedeat ſuper thronum iſrael: ita tamen ſi cuſtodierint filii tui viā ſuā: & ambulauerīt in lege mea: ſicut & tu ambulaſti corā me. Et nunc domine deus iſrael firmetur ſermo tuus quem locutus es ſeruo tuo dauid. Ergo ne credibile ē vt habitet deus cum hominibus ſuper terram. Si celum & celi celorum non te capiunt: quanto magis domus iſta quā edificaui: Sʒ ad hoc tātū facta eſt: vt reſpicias orōnē ſerui tui & obſecrationē eius dñe de⁹ me⁹: & audias p̄ceſ quas fundit famulus tuus corā te: vt apias oculos tuos ſuper domum iſtā diebus ac noctibus ſuper locum ī quo pollicitus es vt inuocetur nomen tuū & exaudires orationem quam ſeruus tuus orat in eo: & exaudias preces famuli tui & ppli tui iſrael. Quicunq₃ orauerit in loco iſto: exaudi de habitaculo tuo: ideſt de celis: & propitiare. Si peccauerit quiſpiā in p̄ximū ſuū: & iurare cōtra eū paratus venerit: ſeq₃ maledicto cōſtrīxerit corā altari in domo iſta: tu audies de celo: & facies iudiciū ſeruoꝝ tuorum: ita vt reddas iniquo viam ſuam in caput proprium: & vlciſcaris iuſtū: retribuēs ei ſcd̄ʒ iuſticiā ſuā. Si ſupat⁹ fuerit ppl's tuus iſrl' ab inimicis: peccabūt em̄ tibi: & cōuerſi egerit pniam: & obſecrauerint nomē tuū: & fuerint dep̄cati te i loco iſto: tu exandies de celo: & propitiare peccato populi tui iſrael:

מלאת כיום הזה ועתה יהוה אלהי
ישראל שמר לעבדך דויד אבי
את אשר דברת לו לאמר לא יכרת — כרת
לך איש מלפני יושב על כסא — פנה ישב
ישראל רק אם ישמרו בניך את
דרכם ללכת בתורתי כאשר — ילך ירה
הלכת לפני ועתה יהוה אלהי
ישראל יאמן דברך אשר דברת — אמן
לעבדך לדויד כי האמנם ישב
אלהים את האדם על הארץ הנה
שמים ושמי השמים לא יכלכלוך — כלל
אף כי הבית הזה אשר בניתי — בנה
ופנית אל תפלת עבדך ואל תחנתו — פנה פלל
יהוה אלהי לשמע אל הרנה ואל — חנן רנן
התפלה אשר עבדך מתפלל
לפניך להיות עיניך פתחות — היה פתח
אל הבית הזה יומם ולילה אל
המקום אשר אמרת לשום — קום
שמך שם לשמוע אל התפלה — שמע
אשר יתפלל עבדך אל המקום — פלל קום
הזה ושמעת אל תחנוני עבדך — חנן
ועמך ישראל אשר יתפללו
אל המקום הזה ואתה תשמע
ממקום שבתך מן השמים — ישב
ושמעת וסלחת אם יחטא — חטא
איש לרעהו ונשא בו אלה — נשא
להאלתו ובא אלה לפני מזבחך — אלה בוא
בבית הזה ואתה תשמע מן השמים — זבח
ועשית ושפטת את עבדיך להשיב — עשה שוב
לרשע לתת דרכו בראשו — נתן
ולהצדיק צדיק לתת לו כצדקתו — צדק
ואם ינגף עמך ישראל לפני אויב — נגף איב
כי יחטאו לך ושבו והודו את שמך — שוב
והתפללו והתחננו לפניך בבית — ידה פלל
הזה ואתה תשמע מן השמים — חנן שמע
וסלחת לחטאת עמך ישראל

וַהֲשֵׁבוֹתָם אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה
לָהֶם וְלַאֲבֹתֵיהֶם׃ בְּהֵעָצֵר הַשָּׁמַיִם
וְלֹא יִהְיֶה מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ לָךְ
וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ
אֶת שְׁמֶךָ מֵחַטָּאתָם יְשׁוּבוּן כִּי
תַעֲנֵם׃ וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם
וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרֵם אֶל הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה
אֲשֶׁר יֵלְכוּ בָהּ וְנָתַתָּה מָטָר עַל
אַרְצְךָ אֲשֶׁר נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה׃
רָעָב כִּי יִהְיֶה בָאָרֶץ דֶּבֶר כִּי יִהְיֶה
שִׁדָּפוֹן וְיֵרָקוֹן אַרְבֶּה וְחָסִיל כִּי יִהְיֶה
כִּי יָצַר לוֹ אוֹיְבָיו בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו כָּל
נֶגַע וְכָל מַחֲלָה׃ כָּל תְּפִלָּה כָל תְּחִנָּה
אֲשֶׁר יִהְיֶה לְכָל הָאָדָם וּלְכֹל עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּ אִישׁ נִגְעוֹ
וּמַכְאֹבוֹ וּפָרַשׂ כַּפָּיו אֶל הַבַּיִת הַזֶּה׃
וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמַיִם מְכוֹן
שִׁבְתֶּךָ וְסָלַחְתָּ וְנָתַתָּה לָאִישׁ כְּכָל
דְּרָכָיו אֲשֶׁר תֵּדַע אֶת לְבָבוֹ כִּי אַתָּה
לְבַדְּךָ יָדַעְתָּ אֶת לְבַב בְּנֵי הָאָדָם׃
לְמַעַן יִירָאוּךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכֶיךָ כָּל
הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ׃ וְגַם
אֶל הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שִׁמְךָ
הַגָּדוֹל וְיָדְךָ הַחֲזָקָה וּזְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה
וּבָאוּ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל הַבַּיִת הַזֶּה׃
וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן
שִׁבְתֶּךָ וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא
אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּ כָל עַמֵּי
הָאָרֶץ אֶת שְׁמֶךָ וּלְיִרְאָה אֹתְךָ
כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלָדַעַת כִּי שִׁמְךָ
נִקְרָא עַל הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃
כִּי יֵצֵא עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל אוֹיְבָיו
בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ

Et reduc eos in terram quam dediſti eis & patribus eorum. Si clauſo celo pluuia non fluxerit propter peccata populi tui & dep̃cati te fuerint in loco iſto: & confeſſi nomini tuo: & conuerſi a peccatis ſuis: cum eos afflixeris: exaudi de celo domine: & dimitte peccata ſeruis tuis & populi tui iſrael: & doce eos viam bonam per quã ingrediantur: & da pluuiam terre quam dediſti populo tuo ad poſſidendũ. Fames ſi orta fuerit in terra: & peſtilentia: erugo & aurugo & locuſta & bruchus: & hoſtes vaſtatis regiõib⁹ portas obſederint ciuitatis: oĩſq3 plaga & infirmitas p̃ſſerit: ſi quis de populo tuo iſrael fuerit deprecat⁹: cognoſcẽs plagam & infirmitatẽ ſuã: & expãderit man⁹ ſuas i domo hac: tu exaudies de celo de ſublimi ſcilicet hĩtaculo tuo: & ꝓpitiare & redde vnicuiq3 ſcd̃m vias ſuas: q̃s noſti eũ habere i corde ſuo. Tu enim ſolus noſti corda filiorum hominum: vt timeant te & ambulent in viis tuis: cunctis diebus quibus viuunt ſuper faciem terre quã dediſti prĩb⁹ nr̃is. Externum quoq3 qui non eſt de populo tuo iſrael ſi venerit de terra longinq̃ ꝓpter nomen tuũ magnũ & ꝓpter manũ tuã robuſtã & brachiũ tuum extentũ & adorauerit in loco iſto: tu exaudies de celo firmiſſimo habitaculo tuo: & facies cũcta p̃ q̃b⁹ inuocauerit te ille peregrinus: vt ſciant omnes populi terre nomen tuum: & timeant te ſicut pp̃ls tu⁹ iſrl̃ & cognoſcãt quia nomẽ tuũ inuocatũ ẽ ſup domũ hanc quam edificaui. Si egreſſus fuerit pp̃ls tu⁹ ad bellũ cõtra aduerſarios ſuos ꝑ viã in qua miſeris eos: adorabũt

τ reduces eos in terrã quã dediſti eis
καὶ ἀποστρέψεις αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκας αὐτοῖς
τ patrib⁹ eoꝝ. cũ clauſum fuerit celum
καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν. ἐν τῷ συσχεθῆναι τὸν οὐρανὸν
τ nõ ſit pluuia: qm̃ peccabunt tibi: τ ora
καὶ μὴ γενέσθαι ὑετόν, ὅτι ἁμαρτήσονταί σοι, καὶ προ
bunt in loco iſto: τ cõfitebuntur
σεύξονται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἐξομολογήσονται τῷ
nomini tuo: τ a peccatis ſuis cõuertebũ
ὀνόματί σου, καὶ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ἐπιστρέψου
tur: qm̃ humiliabis eos: τ tu exaudies de
σιν, ὅτι ταπεινώσεις αὐτούς, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ
celo: τ ꝓpici⁹ eris peccatis ſeruoꝝ
οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσῃ ταῖς ἁμαρτίαις τῶν δούλων
tuoꝝ τ populi tui iſrael: qm̃ manifeſtabis eis
σου καὶ τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, ὅτι δηλώσεις αὐτοῖς
viã bonã: in q̃ ambulabũt in ea. τ da
τὴν ὁδὸν τὴν ἀγαθήν, ἐν ᾗ πορεύσονται ἐν αὐτῇ. καὶ δώ
bis pluuiã ſup terrã tuã: quã dediſti pplo tuo in
σεις ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν σου, ἣν ἔδωκας τῷ λαῷ σου εἰς
poſſeſſionẽ. fames ſi fuerit in terra: mors ſi
κληρονομίαν. λιμὸς ἐὰν γένηται ἐπὶ τῆς γῆς, θάνατος ἐὰν
fuerit: aeris corruptio: icteritia: locuſta: bruchus ſi fue
γένηται, ἀνεμοφθορία, ἴκτερος, ἀκρίς, βροῦχος ἐὰν γέ
rit: τ ſi cõtriuerint eũ hoſtes eius in trã
νηται, καὶ ἐὰν θλίψωσιν αὐτὸν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ
coram ciuitatib⁹ ſuis: ſm oẽm plagã
κατέναντι τῶν πόλεων αὐτοῦ, κατὰ πᾶσαν πληγὴν
τ ſm oẽm laborẽ τ ſm oẽm plagã: τ om
καὶ κατὰ πάντα πόνον καὶ κατὰ πᾶσαν ἁφήν, καὶ πᾶ
nem orõnem τ oẽm dep̃catiõẽ: q̃ ſi fuerit om
σαν προσευχὴν καὶ πᾶσαν δέησιν, ἢ ἐὰν γένηται παν
ni homini τ omni pplo tuo iſrael: qui
τὶ ἀνθρώπῳ καὶ παντὶ τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, οἵτινες
ſi nouerit homo plagã ſuã τ infirmitatẽ ſuã:
ἐὰν γνῷ ἄνθρωπος ἁφὴν αὐτοῦ καὶ τὴν μαλακίαν αὐτοῦ,
τ expãderit manus ſuas in domo hac:
καὶ διαπετάσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον τοῦ
τ tu exaudies de celo de parato habi
τον, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοι
taculo tuo: τ ꝓpitiaberis τ dabis viro ſm vi
κητηρίου σου, καὶ ἱλάσῃ καὶ δώσεις ἀνδρὶ κατὰ τὰς ὁ
as ſuas: ſicut noueris cor ſuum: qm̃ tu
δοὺς αὐτοῦ, ὡς ἂν γνῷς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅτι σὺ
ſolus cognoſcis cor filioꝝ hoĩum:
μονώτατος γινώσκεις τὴν καρδίαν τῶν υἱῶν ἀνθρώπων, ὅ
vt timeant te vt ambulent in omnibus vijs
πως φοβῶνταί σε τοῦ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς
tuis cũctis diebus qb⁹ ipſi viuunt ſup faciẽ
σου πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ προσώπου
terre: quã dediſti patribus nris. et oĩs exter
τῆς γῆς, ἧς ἔδωκας τοῖς πατράσιν ἡμῶν. καί γε πᾶς ἀλλό
nus q̃ nõ eſt de pplo tuo iſrael: τ venerit de terra lõ
τριος ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, καὶ ἔλθῃ ἐκ γῆς μα
giqua ꝓpter nomẽ tuũ magnũ: τ manũ tuã ro
κρόθεν διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα, καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κρα
buſtã: τ brachium tuum excelſum: τ venerit τ ora
ταιάν, καὶ τὸν βραχίονά σου τὸν ὑψηλόν, καὶ ἔλθωσι καὶ προ
uerint in loco iſto: τ tu exaudies de celo
σεύξωνται εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ σὺ εἰσακούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
de parato habitaculo tuo: τ facies ſm cuncta
ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ποιήσεις κατὰ πάντα
q̃ inuocauerit te peregrin⁹: vt ſciant omnes
ὅσα ἂν ἐπικαλέσηταί σε ὁ ἀλλότριος, ὅπως γνῶσι πάντες
ppli terre nomẽ tuũ: τ vt timeãt te: ſicut pplo
οἱ λαοὶ τῆς γῆς τὸ ὄνομά σου, καὶ ἵνα φοβῶνταί σε, ὡς ὁ λαός
tu⁹ iſrael: τ vt cognoſcãt q2 nomẽ tuũ inuocatũ eſt ſup
σου ἰσραήλ, καὶ τοῦ γνῶναι ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὸν
domũ hãc: quã edificaui. ſi vero egreſſ⁹ fuerit pplo tu⁹ in bel
οἶκον τοῦτον, ὃν ᾠκοδόμησα. ἐὰν δὲ ἐξέλθῃ ὁ λαός σου εἰς πόλε
lũ cõtra inimicos ſuos: i via q̃ mittes eos: τ ora
μον ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, ἐν ὁδῷ ᾗ ἀποστελεῖς αὐτούς, καὶ προ

uerint. ad te ſm viã ciuitatis huius in q̃ ele
σεύξωνται πρὸς σὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πόλεως ταύτης ἣν ἐξε
giſti in ea: τ domus quã edificaui nomini tuo:
λέξω ἐν αὐτῇ, καὶ τοῦ οἴκου οὗ ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου,
τ exaudies de celo preces eoꝝ τ obſe
καὶ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς δε
5.Reg. 8.c. G crationem eoꝝ: τ facies iuſtificationẽ eorũ: qm̃ pec
ήσεως αὐτῶν, καὶ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐτῶν, ὅτι ἁ
cabunt tibi: qm̃ nõ eſt homo q̃ nõ pecca
μαρτήσονταί σοι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὃς οὐχ ἁμαρ
bit: τ ſi irat⁹ fueris in eos: τ tradideris e
τήσεται, καὶ ἐὰν θυμωθῇς ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ παραδῷς αὐ
os iuxta faciem hoſtiũ: τ captiuos duxerint
τοὺς κατὰ πρόσωπον ἐχθρῶν, καὶ αἰχμαλωτεύσωσιν
eos q̃ captiuauerint in terrã lõgiquã vel q̃ iuxta:
αὐτοὺς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες εἰς γῆν μακρὰν ἢ ἐγγύς,
τ cõuerſi fuerint ad te in corde ſuo: in trã quo
καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ἐν τῇ γῇ οὗ
captiui ducti fuerãt illuc: τ cõuerſi fuerit τ dep̃cati fuerit te
ᾐχμαλωτεύθησαν ἐκεῖ, καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ δεηθῶσί σου
in trã captiuitatis ſue: dicentes: peccauimus iniq̃
ἐν γῇ αἰχμαλωσίας αὐτῶν, λέγοντες, ἡμάρτομεν ἠνομή
fecim⁹ τ impie egim⁹: τ cõuerſi fuerint ad te in toto
σαμεν καὶ ἠσεβήσαμεν, καὶ ἐπιστρέψωσι πρὸς σὲ ἐν ὅλῃ
corde ſuo τ in tota anima ſua in trã captiuan
καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτῶν ἐν γῇ αἰχμαλω
tium eos: quo captiuos duxerũt eos illuc:
τευσάντων αὐτούς, οὗ ᾐχμαλώτευσαν αὐτοὺς ἐκεῖ,
τ orauerint viã terre ſue: quã dediſti ipſis
καὶ προσεύξωνται ὁδὸν γῆς αὐτῶν, ἧς ἔδωκας αὐτοῖς
τ patribus eoꝝ: τ vrbis quã elegiſti
καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τῆς πόλεως ἧς ἐξελέξω
τ dom⁹ quã edificaui nomini tuo: τ exau
καὶ τοῦ οἴκου οὗ ᾠκοδόμησα τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἀκού
dies de celo de parato habitaculo tuo
σῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου σου τῆς
preces eoꝝ τ dep̃catiõẽ eorũ: τ fa
προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν, καὶ ποιή
cies iudiciũ eorũ: τ ꝓpici⁹ eris pplo q̃ pecca
σεις τὸ κρίμα αὐτῶν, καὶ ἵλεως ἔσῃ τῷ λαῷ τῷ ἁμαρ
uit tibi. τ nũc dñe deus ſint tũ oculi
τόντι σοι. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἔστωσαν δὴ οἱ ὀφθαλμοί
tui apti: τ aures tue attẽdẽtes in dep̃catiõẽ
ps.131. σου ἀνεῳγμένοι, καὶ τὰ ὦτά σου ἐπήκοα εἰς τὴν δέησιν τοῦ
loci huius. τ nũc cõſurge dñe deus in requiem
τόπου τούτου. καὶ νῦν ἀνάστηθι κύριε ὁ θεὸς εἰς τὴν κατάπαυ
tuam: tu τ arca fortitudinis tue. ſacerdotes tui dñe
σίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς ἰσχύος σου. οἱ ἱερεῖς σου κύριε ὁ
deus induent ſalutẽ: τ ſcti tui letabuntur
θεὸς ἐνδύσονται σωτηρίαν, καὶ οἱ ὅσιοί σου εὐφρανθήσονται
in bonis. dñe deus ne auerteris faciem chri
ἐν ἀγαθοῖς. κύριε ὁ θεὸς μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χρι
ſti tui: memento miãꝝ tuaꝝ dauid ſeruo tuo.
στοῦ σου, μνήσθητι τὰ ἐλέη σου τῷ δαυίδ τῷ δούλῳ σου.

Ca.7 A
Et vt cõpleuit ſalomon orans: τ
Καὶ ὡς συνετέλεσε σολομὼν προσευχόμενος, καὶ τὸ
ignis deſcendit de celo: τ deuorauit holocau
πῦρ κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγε τὰ ὁλοκαυτώ
ſta τ ſacrificia: τ gloria dñi impleuit domũ:
ματα καὶ τὰς θυσίας, καὶ δόξα κυρίου ἔπλησε τὸν οἶκον,
τ nõ potuerunt ſacerdotes ingredi in domũ dñi in
καὶ οὐκ ἐδύναντο οἱ ἱερεῖς εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἐν τῷ
tẽpore illo: qm̃ impleuit gloria dñi domũ dñi: τ
καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτι ἐνέπλησε δόξα κυρίου τὸν οἶκον κυρίου. καὶ
omnes filij iſrael videbãt deſcendentẽ ignẽ: τ glo
πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἑώρων καταβαῖνον τὸ πῦρ, καὶ δό
ria dñi ſup domũ. τ corruerũt in faciem ſup terrã
ξα κυρίου ἐπὶ τὸν οἶκον, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν
ſup pauimẽtũ lapideũ: τ adorauerunt τ laudauerũt
ἐπὶ τὸ λιθόστρωτον, καὶ προσεκύνησαν καὶ ᾔνεσαν τῷ
dñm: qm̃ bonum qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
κυρίῳ, ὅτι ἀγαθὸν ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

te cõtra viã in qua ciuitas hec eſt quã elegiſti & domus quam edificaui nomini tuo: vt exaudias de celo p̃ces eorum & obſecrationem: & vlciſcaris. Si autem peccauerint tibi: neq3 enim eſt homo qui nõ peccet: & iratus fueris eis: & tradideris hoſtibus: & captiuos duxerint eos in terram longinquam: vel certe que iuxta ẽ: & cõuerſi i corde ſuo in t̃ra ad quã captiui ducti fuerãt egerint pniam: & deprecati te fuerĩt i t̃ra captiuitatis ſue dicẽtes. Peccauimus: iniq̃ fecim⁹: iniuſte egim⁹: & reuerſi fuerint ad te in toto corde ſuo: & tota aĩa ſua: in t̃ra captiuitatis ſue ad quã ducti ſunt: adorabũt te cõtra viã terre ſue quã dediſti prĩb⁹ eoꝝ: & vrbis quã elegiſti: & domus quã edificaui nomini tuo vt exaudias de celo: hoc eſt de firmo hĩtaculo tuo p̃ces eoꝝ: & facias iudicium & dimittas pop̃lo tuo: q̃uis p̃ctõri. Tu es em̃ deus me⁹. Aperiãtur q̃ſo oculi tui & aures tue intente ſint ad orationẽ q̃ fit in loco iſto. Nũc igr̃ conſurge dñe deus in requiem tuam: tu & arca fortitudinis tue. Sacerdotes tui dñe deus induantur ſalutẽ: & ſancti tui letentur in boniſ. Dñe deus meus ne auerteris faciẽ xp̃i tui. Memẽto miſericordiaꝝ dauid ſerui tui. 7.

Cumq3 compleſſet ſalomon fundens p̃ces: ignis deſcẽdit de celo & deuorauit holocauſta & victimas: & maieſtas domini impleuit domum: nec poterãt ſacerdotes ingredi templum dñi: eo q̃ ipleſſet maieſtas dñi templũ dñi. Sed & omnes filii iſrael videbãt deſcẽdẽtem ignem & gloriam dñi ſuper domũ: & corruẽtes p̃ni i t̃ra ſup pauimẽtũ ſtratũ lapide: adorauerũt & laudauerũt dñm: q̃m bonus: q̃m i ſeculũ mĩa ei⁹.

אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ
בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃
וְשָׁמַעְתָּ מִן הַשָּׁמַיִם אֶת תְּפִלָּתָם
וְאֶת תְּחִנָּתָם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם׃ כִּי
יֶחֶטְאוּ לָךְ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא
יֶחֱטָא וְאָנַפְתָּ בָם וּנְתַתָּם לִפְנֵי
אוֹיֵב וְשָׁבוּם שׁוֹבֵיהֶם אֶל אֶרֶץ
רְחוֹקָה אוֹ קְרוֹבָה׃ וְהֵשִׁיבוּ אֶל
לְבָבָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ שָׁם וְשָׁבוּ
וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שִׁבְיָם
לֵאמֹר חָטָאנוּ הֶעֱוִינוּ וְרָשָׁעְנוּ׃
וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל לִבָּם וּבְכָל נַפְשָׁם
בְּאֶרֶץ שִׁבְיָם אֲשֶׁר שָׁבוּ אֹתָם
וְהִתְפַּלְלוּ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה
לַאֲבוֹתָם וְהָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְלַבַּיִת
אֲשֶׁר בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃ וְשָׁמַעְתָּ מִן
הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן שִׁבְתְּךָ אֶת תְּפִלָּתָם
וְאֶת תְּחִנֹּתֵיהֶם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם
וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ לָךְ׃ עַתָּה
אֱלֹהַי יִהְיוּ נָא עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת וְאָזְנֶיךָ
קַשֻּׁבוֹת לִתְפִלַּת הַמָּקוֹם הַזֶּה׃
וְעַתָּה קוּמָה יְהוָה אֱלֹהִים לְנוּחֶךָ
אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ כֹּהֲנֶיךָ יְהוָה
אֱלֹהִים יִלְבְּשׁוּ תְשׁוּעָה וַחֲסִידֶיךָ
יִשְׂמְחוּ בַטּוֹב׃ יְהוָה אֱלֹהִים אַל
תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ זָכְרָה לְחַסְדֵי
דָּוִיד עַבְדֶּךָ׃ וּכְכַלּוֹת
Cap. vii.
שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל וְהָאֵשׁ יָרְדָה
מֵהַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל הָעֹלָה וְהַזְּבָחִים
וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת הַבָּיִת׃ וְלֹא
יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לָבוֹא אֶל בֵּית יְהוָה
כִּי מָלֵא כְבוֹד יְהוָה אֶת בֵּית יְהוָה׃
וְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רֹאִים בְּרֶדֶת הָאֵשׁ
וּכְבוֹד יְהוָה עַל הַבָּיִת וַיִּכְרְעוּ אַפַּיִם
אַרְצָה עַל הָרִצְפָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְהוֹדוֹת
לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

והמלך וכל העם זבחים זבח לפני
יהוה: ויזבח המלך שלמה את זבח
זבח הבקר עשרים ושנים אלף וצאן
שנה מאה ועשרים אלף ויחנכו את בית
חנך האלהים המלך וכל העם: והכהנים
שמר כלה על משמרותם עמדים והלוים בכלי
שור שיר יהוה אשר עשה דויד
המלך להודות ליהוה כי לעולם
חסדו בהלל דויד בידם והכהנים
חצר מחצצרים נגדם וכל ישראל
קדש עמדים: ויקדש שלמה את תוך
פנה החצר אשר לפני בית יהוה כי עשה
עלה שם העלות ואת חלבי השלמים
זבח כי מזבח הנחשת אשר עשה שלמה
יכל כול לא יכול להכיל את העלה ואת
עשה המנחה ואת החלבים: ויעש שלמה
יום את החג בעת ההיא שבעת ימים
גדל וכל ישראל עמו קהל גדול מאד
מלבוא חמת עד נחל מצרים: ויעשו
שמן ביום השמיני עצרת כי חנכת
זבח עשה המזבח עשו שבעת ימים והחג
שבעת ימים: וביום עשרים
שבע ושלשה לחדש השביעי שלח את
העם לאהליהם שמחים וטובי לב
על כל הטובה אשר עשה יהוה
כלה לדויד ולשלמה ולישראל עמו: ויכל
שלמה את בית יהוה ואת בית
בוא המלך ואת כל הבא על לב שלמה
עשה צלח לעשות בבית יהוה ובביתו הצליח:
ראה אמר וירא יהוה אל שלמה בלילה ויאמר
פלל לו שמעתי את תפלתך ובחרתי
קום במקום הזה לי לבית זבח: הן
עצר היה אעצר השמים ולא יהיה מטר והן
צוה אצוה על חגב לאכול הארץ ואם
שלח כנע אשלח דבר בעמי: ויכנעו עמי אשר
קרא נקרא שמי עליהם ויתפללו

Rex ãt & oĩs ppl̃s immo-
labant victimas coram
domino. Mactauit igi
tur rex ſalomõ hoſtias
boum viginti duo mi-
lia: arietum
centum viginti milia.
Et dedicauit domum
dei rex & vniuerſus po
pulus. Sacerdotes ãt ſta
bant in officiis ſuis: &
leuite in organis
carminum domini q̃
fecit dauid
rex ad laudandũ domi-
num: quoniã in eternũ
mĩa ei9: hymnos dĩ ca-
nẽtes p man9 ſuas. Por-
ro ſacerdotes canebãt tu
bis añ eos: cũctuſq; iſrl̃
ſtabat. Sãctificauit quo
q; ſalomon medium
atrii ante templũ do-
mini. Obtulerat enim
ibi holocauſta & adi-
pes pacificorum:
quia altare eneum qd̃
fecerat
non poterat ſuſtinere
holocauſta &
ſacrificia & adipes paci
ficorum. Fecit ergo ſalo
mon ſolennitatem in tẽ
pore illo ſeptẽ diebus
& oĩs iſrael cũ eo eccle
ſia magna valde
ab introitu emath vſq;
ad torrẽtem egypti. Fe
citq; die octauo colle-
ctam eo q dedicaſſet
altare ſeptẽ dieb9: & ſo
lenitatẽ celebraſſet die-
bus ſeptẽ. Igitur in die
viceſimo
tertio menſis ſeptimi
dimiſit
ppl̃s ad tabernacula ſua
letãtes atq; gaudẽtes
ſuper bono quod fece
rat dominus
dauid & ſalomõi & iſrl̃
ppl̃o ſuo. Cõpleuitq;
ſalomon domum dñi
& domum
regis: & omnia que di
ſpoſuerat in corde ſuo
vt faceret ĩ domo dñi &
in domo ſua: & pſpatus ẽ.
Apparuit autem ei do-
minus nocte & ait.
Audiui orationem tuã
& elegi
locum iſtũ mihi in do-
mum ſacrificii. Si
clauſero celum & plu-
uia non fluxerit &
mãdauero & p̃cepero lo
custe vt deuoret trã: &
miſero peſtilẽtiã ĩ ppl̃m
meũ: cõuerſus aũt ppl̃s
meus ſuper quos inuo
catum eſt nomen meum
deprecatus me fuerit:

τ rex τ oĩs popul9 imolãtes ſacrificia co-
καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς θύοντες θύματα ἐνώπι
rã dñõ. τ ſacrificauit rex ſalomon ſacrificiũ
ον κυρίου. καὶ ἔθυσεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν τὴν θυσίαν
boum viginti τ duo milia: τ ouium cen-
μόσχων εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας, καὶ προβάτων ἑκα- B
tũ τ viginti milia. τ dedicauit domũ
τὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδας. καὶ ἐνεκαίνισεν τὸν οἶκον ὁ
rex τ oĩs ppl̃s τ ſacerdotes p cuſto
βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὰς φυλα
dias ſuas ſtantes: τ leuite in organis carminũ
κὰς αὐτῶν ἑστηκότες, καὶ οἱ λευῖται ἐν ὀργάνοις ᾠδῶν
domini: q̃ fecit dauid rex ad confiten-
κυρίου, ὧν ἐποίησε δαυὶδ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐξομολογεῖ
dum coram dño: qm̃ bonũ qm̃ in eternũ miſeri
σθαι ἔναντι κυρίου, ὅτι ἀγαθὸν ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλε
cordia ei9: in hymnis dauid p manũ ſuam. τ ſacer-
ος αὐτοῦ, ἐν ὕμνοις δαυὶδ διὰ χειρὸς αὐτῶν. καὶ οἱ ἱε
dotes canentes tubis ante eos: τ oĩs
ρεῖς σαλπίζοντες σάλπιγξιν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ πᾶς
iſrael ſtans. τ ſctificauit ſalomon mediũ a-
ἰσραὴλ ἑστηκώς. καὶ ἡγίασε σολομὼν τὸ μέσον τῆς αὐ
trii qd̃ in domo dñi: qm̃ fecit ibi holocau-
λῆς τῆς ἐν οἴκῳ κυρίου, ὅτι ἐποίησεν ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυ-
ſta τ adipes ſalutarioꝝ: qm̃ alta-
τώματα καὶ τὰ στέατα τῶν σωτηρίων, ὅτι τὸ θυσια
re eneũ qd̃ fecerat ſalomon nõ ſufficiebat ſu
στήριον τὸ χαλκοῦν ὃ ἐποίησε σολομὼν οὐκ ἐξεποίει δέ
ſtinere holocauſta τ ſacrificia τ adi
ξασθαι τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰ στέα
pes pacificoꝝ. τ fecit ſalomon ſolẽnitatẽ in
τα τῶν εἰρηνικῶν. καὶ ἐποίησε σολομὼν τὴν ἑορτὴν ἐν
tẽpore illo ſeptẽ dieb9. τ oĩs iſrael cũ
τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ'
eo eccleſia magna valde: ab introitu e-
αὐτοῦ ἐκκλησία μεγάλη σφόδρα, ἀπὸ εἰσόδου αἰ-
math τ vſq; ad torrentẽ egypti. τ fecit in
μὰθ καὶ ἕως χειμάρρου αἰγύπτου. καὶ ἐποίησεν ἐν
die octauo exodiũ: qm̃ dedicationẽ al-
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον, ὅτι ἐγκαινισμὸν τοῦ θυ
taris fecit ſeptẽ dieb9: τ ſolẽnitatẽ ſeptẽ C
σιαστηρίου ἐποίησεν ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τὴν ἑορτὴν ἑπτὰ
diebus. τ in die vigeſimo τ tertio mẽ
ἡμέρας. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ εἰκοστῇ καὶ τρίτῃ τοῦ μη
ſis ſeptimi miſit ſalomon ppl̃m in
νὸς τοῦ ἑβδόμου ἀπέστειλε σολομὼν τὸν λαὸν εἰς τὰ
tabernacula ſua: letantes τ bonos cor-
σκηνώματα αὐτῶν, εὐφραινομένους καὶ ἀγαθοὺς τῇ καρ
de in bonis q̃ fecit dñs dauid τ 3.Reg. 7.a.
δίᾳ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησε κύριος τῷ δαυὶδ καὶ
ſalomoni τ iſrael pplo ſuo. τ comple-
σολομῶντι καὶ ἰσραὴλ τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ συνετέλε
uit ſalomon domũ dñi τ domũ re-
σε σολομὼν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασι-
gis: τ in oĩb9 que voluit ſalomõ in aĩa
λέως, καὶ πάντα ὅσα ἠθέλησε σολομὼν ἐν τῇ ψυχῇ
ſua facere in domo dñi τ in domo ſua pſpe
αὐτοῦ ποιῆσαι ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εὐω-
rat9 eſt. τ apparuit dñs ſalomoni in nocte:
δώθη. καὶ ὤφθη κύριος τῷ σολομῶντι ἐν τῇ νυκτί,
ait ei: audiui orationem tuã τ ele-
καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου. καὶ ἐξελε
gi in loco iſto mihi in domũ ſacrificii. ſi clau
ξάμην ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἐμοὶ εἰς οἶκον θυσίας. ἐὰν συ
ſero celũ τ nõ fiat pluuia: τ ſi mandauero
σχῶ τὸν οὐρανὸν καὶ μὴ γένηται ὑετός, καὶ ἐὰν ἐντείλωμαι τῇ
locuſte vt deuoret terrã: τ ſi miſero mortem
ἀκρίδι τοῦ καταφαγεῖν τὴν γῆν, καὶ ἐὰν ἀποστείλω θάνατον
in pplm meũ: τ cõuertat ad me popul9 me9 ſup quos in
ἐν τῷ λαῷ μου, καὶ ἐντραπῇ με ὁ λαός μου ἐφ' οὓς ἐπι
uocatũ eſt nomẽ meũ ſup eos: τ deprecati fuerint
κέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, καὶ προσεύξωνται

τ queſiuerit faciem meã: τ cõuerſi fuerint a
καὶ ζητήσωσι τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ἀποστρέψωσιν ἀπὸ
vijs ſuis malis: τ ego exaudiam
τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἐγὼ εἰσακούσομαι
de celo: τ ppiti9 ero peccatis eoꝝ: τ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ
ſanabo terrã eoꝝ. τ nũc oculi mei erunt D
ἰάσομαι τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ νῦν οἱ ὀφθαλμοί μου ἔσονται
aperti: τ aures mee exaudiẽtes orõnem
ἀνεῳγμένοι, καὶ τὰ ὦτά μου ἐπήκοα τῇ προσευχῇ τοῦ
loci huius. τ nũc elegi τ ſanctificaui domũ
τόπου τούτου. καὶ νῦν ἐξελεξάμην καὶ ἡγίακα τὸν οἶκον
hanc: vt ſit nomẽ meũ ibi vſq; in ſempiternũ. τ
τοῦτον, τοῦ εἶναι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ ἕως αἰῶνος. καὶ ἔ-
erunt oculi mei τ cor meũ ibi cũctis
σονται οἱ ὀφθαλμοί μου καὶ ἡ καρδία μου ἐκεῖ πάσας
diebus. τ tu ſi ambulaueris corã me ſicut
τὰς ἡμέρας. καὶ σὺ ἐὰν πορευθῇς ἐνώπιόν μου ὃν τρόπον
ãbulauit dauid pater tuus: τ feceris iuxta om-
ἐπορεύθη δαυὶδ ὁ πατήρ σου, καὶ ποιήσῃς κατὰ πάν
nia q̃ precepi tibi: τ precepta mea τ
τα ἃ ἐνετειλάμην σοι, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰ
iudicia mea ſeruaueris: τ ſuſcitabo thronũ re-
κρίματά μου φυλάξῃς, καὶ ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασι
gni tui: ſicut pepigi cũ dauid patre tuo dicens:
λείας σου, ὡς διεθέμην δαυὶδ τῷ πατρί σου λέγων,
nõ auferetur tibi vir dux in iſrael. τ ſi
οὐκ ἐξαρθήσεταί σοι ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν ἰσραήλ. καὶ ἐὰν
auerſi fueritis vos: τ ſi dereliqueritis prece-
ἀποστραφῆτε ὑμεῖς, καὶ ἐὰν καταλείπητε τὰ προστάγ-
pta mea τ mandata mea q̃ dedi corã vobis:
ματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου ἃς ἔδωκα ἐναντίον ὑμῶν,
τ ãbulaueritis τ ſeruieritis dijs alienis: τ ado-
καὶ πορευθῆτε καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προ-
raueritis eos: τ auferã vos de terra quã de-
σκυνήσητε αὐτοῖς, καὶ ἐξαρῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδω
di vobis: τ domũ hanc quã ſctificaui nomini
κα ὑμῖν, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον ὃν ἡγίασα τῷ ὀνόματί
meo proijciam ipſam a facie mea: τ dabo
μου ἀπορρίψω αὐτὸν ἀπὸ προσώπου μου, καὶ δώσω
ipſam in parabolã τ in narrationẽ in cũctis
αὐτὸν εἰς παραβολὴν καὶ εἰς διήγημα ἐν πᾶσι τοῖς
populis. τ dom9 hec: q̃ erat excelſa deſolabitur:
λαοῖς. καὶ ὁ οἶκος οὗτος, ὃς ἦν ὑψηλὸς ἐρημωθήσεται,
oĩs ptranſiens eã ſtupebit: τ dicet: pro
πᾶς ὁ παραπορευόμενος αὐτὸν ἐκστήσεται, καὶ ἐρεῖ, ἕνε
pter qd̃ fecit dñs terre huic τ domui
κεν τίνος ἐποίησεν ὁ κύριος τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τῷ οἴκῳ
huic? τ dicent: qm̃ dereliquerũt dñm de-
τούτῳ; καὶ ἐροῦσιν, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλειπον κύριον τὸν θε-
um patrũ ſuoꝝ q̃ eduxit eos de trã
ὸν τῶν πατέρων αὐτῶν τὸν ἐξαγαγόντα αὐτοὺς ἐκ γῆς
egypti: τ apprehẽderũt deos alienos τ adoraue-
αἰγύπτου, καὶ ἀντελάβοντο θεῶν ἑτέρων καὶ προσεκύνη
rũt eos: τ ſeruierũt ipſis: idcirco indu-
σαν αὐτοῖς, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, διὰ τοῦτο ἐπήγα
xit in eos vniuerſum malũ hoc.
γεν ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην. Ca. 8.
A 3.Reg. 9.b. Et factũ eſt poſt viginti annos: in qb9 edifica-
Καὶ ἐγένετο μετὰ εἴκοσι ἔτη, ἐν οἷς ᾠκοδόμη-
uit ſalomon domũ dñi τ domũ ſuã: τ
σε σολομὼν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ
ciuitates q̃s dedit chiram ſalomoni: edi-
τὰς πόλεις ἃς ἔδωκε χειρὰμ τῷ σολομῶντι, ᾠκο-
ficauit ipſas ſalomon τ habitare fecit ibi
δόμησεν αὐτὰς σολομὼν καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ τοὺς
filios iſrael. τ venit ſalomon in emath ſuba τ
υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἦλθεν σολομὼν εἰς αἱμὰθ σουβὰ καὶ
preualuit cõtra eã: τ edificauit thedmor in
κατίσχυσεν ἐπ' αὐτήν, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν θεδμὸρ ἐν τῇ
deſerto: τ oẽs ciuitates
ἐρήμῳ, καὶ πάσας τὰς πόλεις

& exq̃ſierit faciẽ meã:
& egerit pniam a vijs ſu
is peſſimiſ: & ego exau
diam de celo: &
propitius ero peccatis
eorum: & ſanabo
terrã eorũ. Oculi quo-
q; mei erũt apti & aures
mee erecte ad orõnẽ ei9
qui ĩ loco iſto orauerit.
Elegi enim & ſanctifica
ui locum iſtum
vt ſit nomẽ meũ ibi in
ſempiternũ: & pmaneãt
ocli mei et cor meũ ibi
cũctis dieb9. Tu quoq;
ſi ãbl̃aueris corã me ſi
cut ãbulauit dd̃ pr̃ tu9:
et feceris iuxta oĩa q̃ p̃
cepit tibi: et iuſticias me
as iudiciaq; ſeruaueris:
ſuſcitabo
thronũ regni tui: ſicut
pollicitus ſum dauid
patri tuo dicẽs. Nõ au-
feretur de ſtirpe tua vir
qui non ſit princeps in
iſrl̃. Si ãt auerſi fueritis
& dereliqueritis iuſtitias
meas & p̃cepta mea que
pp̃oſui vobis: & abeũ
tes ſeruieritis diis
alienis & adoraueritis
eos:
euellam vos de terra
mea quam dedi
vobis: & domũ hanc
quam
ſãctificaui nomini meo
proiiciam a facie mea:
& tradã eã in pabolã &
in exẽplũ cũctis ppl̃is:
& dom9 iſta q̃ erat ex-
celſa erit in pu̇erbiũ vni
uerſis trãſeũtibus: & di
cent ſtupẽtes. Q̃re fecit
dñs ſic terre huic & do
mui huic?
Rñdebuntq;. Quia de
reliquerũt dominũ deũ
patrũ ſuorum qui edu
xit eos de terra
egypti: & apprehende
rũt deos alienos:
& adorauerunt eos &
coluerunt: idcirco
venerunt ſuper eos vni
uerſa hec mala. 8.
Expletis autem vi-
ginti annis
poſtq; edificauit ſalo-
mon domũ domini
& domũ ſuã: ciuitates
quas dederat hyram
ſalomoni edificauit: &
habitare
ibi fecit filios iſrael.
Abiitq; in
emath ſuba & obtinuit
eam: & edificauit
palmiram in deſerto &
alias ciuitates

ויבקשו פני וישבו מדרכיהם בקש פנה
הרעים ואני אשמע מן השמים רעע שמע
ואסלח לחטאתם וארפא את סלח רפא
ארצם: עתה עיני יהיו פתחות ואזני היה
קשבות לתפלת המקום הזה: ועתה קום
בחרתי והקדשתי את הבית הזה קדש
להיות שמי שם עד עולם והיו היה עלם
עיני ולבי שם כל הימים: ואתה אם יום
תלך לפני כאשר הלך דויד אביך ילך
ולעשות ככל אשר צויתיך וחקי עשה צוה
ומשפטי תשמור: והקימותי את שפט שמר
כסא מלכותך כאשר כרתי לדויד קום
אביך לאמר לא יכרת לך איש כרת
מושל בישראל: ואם תשובון אתם משל שוב
ועזבתם חקותי ומצותי אשר נתתי צוה נתן
לפניכם והלכתם ועבדתם אלהים פנה
אחרים והשתחויתם להם: שחה
ונתשתים מעל אדמתי אשר נתתי
להם ואת הבית הזה אשר
הקדשתי לשמי אשליך מעל פני קדש שלך
ואתננו למשל ולשנינה בכל העמים: נתן שנן
והבית הזה אשר היה עליון לכל עלה
עבר עליו ישם ואמר במה עשה שמם
יהוה ככה לארץ הזאת ולבית הזה:
ואמרו על אשר עזבו את יהוה אלהי
אבותיהם אשר הוציאם מארץ יצא
מצרים ויחזיקו באלהים אחרים חזק
וישתחוו להם ויעבדום על כן עבד
הביא עליהם את כל הרעה הזאת: בוא רעע
ויהי מקץ עשרים שנה Cap. viij.
אשר בנה שלמה את בית יהוה היה
ואת ביתו: והערים אשר נתן חורם עיר
לשלמה בנה שלמה אתם ויושב ישב
שם את בני ישראל: וילך שלמה
חמת צובה ויחזק עליה: ויבן את חזק בנה
תדמר במדבר ואת כל ערי דבר

munitiſſimas edificauit in emath: extruxitq; bethoron ſuperiorem & bethoron inferiorẽ: ciuitates muratas habentes portas & vectes & ſeras. Balaath etiam & oẽs vrbes firmiſſimas que fuerũt ſalomonis cũctaſq; vrbes quadrigarum & vrbes equitũ. Oĩa quecunq; voluit rex ſalomon atq; diſpoſuit edificauit in hierl'm & ĩ libano & ĩ vniuerſa terra ptãtis ſue. Oẽm ppl'm q derelict⁹ fuerat de etheis & ammorreis & pherezeis & eueis & iebuſeis qui nõ erãt de ſtirpe iſrl': de filiis eoꝝ: & de poſteris quos non interfecerant filii iſrael ſubiugauit ſalomõ ĩ tributarios vſq; ĩ diẽ hãc. Porro de filiis iſrael non poſuit vt ſeruirẽt opib⁹ regis. Ipſi ei erãt viri bellatores & duces primi & pncipes quadrigarum & equitũ eius. Omnes autẽ principes exercitus regis ſalomonis fuerũt ducẽti quinqginta qui erudiebant populum. Filiam vero pharaonis trãſtulit de ciuitate dauid in domũ quã edificauerat ei. Dixit em̃ rex. Non habitabit vxor mea in domo dd̃ regis iſrael eo q ſanctificata ſit: quia ingreſſa eſt in eam arca domini. Tunc obtulit ſalomon holocauſta domino ſuper altare domini quod extruxerat ante porticum: vt p ſingl'os dies offerretur in eo iuxta pceptũ moyſi in ſabbatis & in calẽdis: & in feſtis dieb⁹ ter p annũ.i. in ſolẽnitate azymorum: & ſolẽnitate hebdomadarũ: & in ſolẽnitate tabernaculoꝝ. Et cõſtituit iuxta diſpoſitionẽ dd̃ pris ſui officia ſacerdotũ ĩ miniſteriis ſuis: & leuitas ĩ ordine ſuo vt laudarẽt & miniſtrarẽt corã ſacerdotib⁹ iuxta ritũ vniuſcuiuſq; diei: & ianitores ĩ diuiſiõib⁹ ſuis p portã & portã. Sic ei

preceperat dauid homo dei: nec ptergreſſi ſunt de mandatis regis tam ſacerdotes q̃ leuite ex oĩb⁹ que pceperat: et in cuſtodiis theſaurorũ oẽs impenſas pparatas habuit ſalomõ: ex eo die quo fũdauit domũ dñi vſq; in diẽ quo perfecit eã. Tũc abiit ſalomõ in aſiõgaber & in hailath ad orã maris rubri: que eſt in terra edõ. Miſit ergo ei hyram per manus ſeruorũ ſuorũ naues & nautas gnaros maris: & abierũt cũ ſeruis ſalomõis ĩ ophir. Tulerũtq; inde quadrĩgẽta qnquaginta talẽta auri: & attulerũt ad regẽ ſalomonẽ 9.

3.Reg. 10. Mat. 12.d.

Cap. ix.

Regina quoq; ſaba cũ audiſſet famã ſalomonis: venit vt tentaret eum in enigmatibus in hieruſalem cũ magnis opib⁹ & camelis qui portabant aromata & auri pluримũ: gẽmaſq; precioſas. Cumq; veniſſet ad ſalomonẽ: locuta eſt ei quecunq; erãt in corde ſuo. Et expoſuit ei ſalomon omnia q̃ propoſuerat: nec quicq̃ fuit qd' non perſpicuum ei feceri. Que poſtq̃ vidit ſapientiam ſcilicet ſalomonis: & domũ quã edificauerat: necnõ & cibaria mẽſe eius: & habitacula ſeruorũ: & officia miniſtrorũ eius: & veſtimẽta eorũ: pincernas quoq; & veſtes eorum et victimas q̃s ĩmolabat in domo dñi: nõ erat p ſtupore vltra in ea ſpũs. Dixitq; ad regẽ. Verus eſt ſermo quẽ audierã in terra mea: de virtutib⁹ & ſapiẽtia tua. Non credebam narrantibus: donec ipſa veniſſem: & vidiſſent oculi mei: et pbaſſem vix medietatem ſapiẽtie tue mihi fuiſſe narratam. Viciſti famã virtutib⁹ tuis. Beati viri tui & beati ſerui tui: hi qui aſſiſtunt coram te omni tẽpore & audiũt ſapientiã tuam. Sit dñs deus tuus benedict⁹ q voluit te ordinare

עַל כִּסְאוֹ לְמֶלֶךְ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּאַהֲבַת אֱלֹהֶיךָ אֶת יִשְׂרָאֵל
לְהַעֲמִידוֹ לְעוֹלָם וַיִּתֶּנְךָ עֲלֵיהֶם עמד עלם
לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃ נתן עשה
וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים כִּכַּר שפט
זָהָב וּבְשָׂמִים לָרֹב מְאֹד וְאֶבֶן רבב
יְקָרָה וְלֹא הָיָה כַּבֹּשֶׂם הַהוּא
אֲשֶׁר נָתְנָה מַלְכַּת שְׁבָא לַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה׃ וְגַם עַבְדֵי חוּרָם וְעַבְדֵי
שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ זָהָב מֵאוֹפִיר בוא
הֵבִיאוּ עֲצֵי אַלְגּוּמִּים וְאֶבֶן יְקָרָה׃ לגם
וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת עֲצֵי הָאַלְגּוּמִּים עשה
מְסִלּוֹת לְבֵית יְהוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ סלל
וְכִנֹּרוֹת וּנְבָלִים לַשָּׁרִים וְלֹא נִרְאוּ שור ראה
כָהֵם לְפָנִים בְּאֶרֶץ יְהוּדָה׃ וְהַמֶּלֶךְ פנה
שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת שְׁבָא אֶת כָּל
חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאָלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר בדד
הֵבִיאָה אֶל הַמֶּלֶךְ וַתַּהֲפֹךְ וַתֵּלֶךְ הפך הלך
לְאַרְצָהּ הִיא וַעֲבָדֶיהָ׃ וַיְהִי מִשְׁקַל היה שקל
הַזָּהָב אֲשֶׁר בָּא לִשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה בוא
אֶחָת שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ מאה
כִּכְּרֵי זָהָב׃ לְבַד מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים תור
וְהַסֹּחֲרִים מְבִיאִים וְכָל מַלְכֵי עֲרַב בוא
וּפַחוֹת הָאָרֶץ מְבִיאִים זָהָב וָכֶסֶף פחה
לִשְׁלֹמֹה׃ וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה עשה
מָאתַיִם צִנָּה זָהָב שָׁחוּט שֵׁשׁ מֵאוֹת מאה צנן
זָהָב שָׁחוּט יַעֲלֶה עַל הַצִּנָּה הָאֶחָת׃ שחט עלה
וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת מָגִנִּים זָהָב שָׁחוּט
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל הַמָּגֵן
הָאֶחָת וַיִּתְּנֵם הַמֶּלֶךְ בְּבֵית יַעַר נתן
הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּסֵּא שֵׁן
גָּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר׃ וְשֵׁשׁ גדל צפה
מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא וְכֶבֶשׁ בַּזָּהָב לַכִּסֵּא טהר עלה
מָאֳחָזִים וְיָדוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה עַל אחז
מְקוֹם הַשָּׁבֶת וּשְׁנַיִם אֲרָיוֹת עֹמְדִים קום ישב
אֵצֶל הַיָּדוֹת׃ וּשְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת שנה ארה

super thronū ſuū regē domini dei tui: Quia diligit deus iſrael & vult ſeruare eū in eternū: idcirco poſuit te ſup eum regem vt facias iudicia atq; iuſticiam. Dedit autem regi cētū viginti talenta auri: & aromata multa nimis: & gēmas p̄cioſiſſimas. Non fuerūt aromata talia vt hec que dedit regina ſaba regi ſalomoni. Sed & ſerui hyram cum ſeruis ſalomonis attulerūt aurum de ophir: & ligna tina: & gēmas p̄cioſiſſimas. De quibus fecit rex de lignis ſilicet tinis grad⁹ in domo dn̄i & in domo regia: citharas quoq; & pſalteria cātoribus. Nūq̄ visa ſunt in terra iuda ligna talia. Rex aūt ſalomon dedit regine ſaba cuncta q̄ voluit et q̄ poſtulauit: et multo plura q̄ȝ attulerat ad eū. Que reuerſa abiit in terrā ſuā cū ſeruis ſuiſ. Erat autem pondus auri quod afferebatur ſalomoni per ſingulos annos ſexcēta ſexaginta ſex taleta auri: excepta ea ſūma quā legati diuerſarū gentiū & negociatores afferre conſueuerant: oēſq; reges arabie & ſatrape terrarū q̄ cōportabāt aurū et argentū ſalomōi. Fecit igitur rex ſalomō ducētas haſtas aureas: de ſūma ſexcētorū aureorū: q̄ in ſingulis haſtis expēdebantur. Trecēta quoq; ſcuta aurea trecentorum aureorū quibus tegebantur ſingula ſcuta. Poſuitq; ea rex in armamētario qd̄ erat cōſitū nēore. Fecit q̄q; rex ſoliū eburneū grande: & veſtiuit illud auro mundiſſimo. Sex quoq; gradus quib⁹ aſcēdebatur ad ſolium & ſcabellum aureum: & brachiola duo altrinſecus: & duos leones ſtantes iuxta brachiola: ſed & alios duodecī leunculos

ſup thronū ſuū in regem p̄p̄lo ſuo: q̄a
ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ εἰς βασιλέα τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν
diligit dn̄s deus tuus iſrael: vt ſta
τῷ ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου τὸν ἰσραὴλ, τοῦ ςῆ
tuat eum in eternū: ⁊ dedit te ſup eos
σαι αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἔδωκέ σε ἐπ' αὐτοὺς
in regem: vt faceres iudiciū ⁊ iuſticiam.
εἰς βασιλέα, τοῦ ποιῆσαι κρίσιν καὶ δικαιοσύνην.
⁊ dedit regi centum talenta ⁊ vigin
καὶ ἔδωκε τῷ βασιλεῖ ἑκατὸν τάλαντα καὶ εἴκο
ti auri: ⁊ aromata in multitudinē nimis: ⁊
σι χρυσίου, καὶ ἀρώματα εἰς πλῆθος σφόδρα, καὶ
lapidē p̄cioſum: ⁊ non erāt ſecūdū aromata illa
λίθον τίμιον, καὶ οὐκ ἦν κατὰ τὰ ἀρώματα ἐκεῖνα
q̄ dedit regina ſaba regi ſalomoni.
ἃ ἔδωκε βασίλισσα σαβὰ τῷ βασιλεῖ σολομῶντι.
⁊ ſerui chiram ⁊ ſerui ſalomonis
καὶ οἱ παῖδες χειρὰμ καὶ οἱ παῖδες σολομῶντος
attulerūt aurū ſalomoni de ſuphir: ⁊ li
ἔφερον χρυσίον τῷ σολομῶντι ἐκ σουφίρ, καὶ ξύ
gna pinea: ⁊ lapidē p̄cioſum. ⁊ fecit rex
λα πεύκινα, καὶ λίθον τίμιον. καὶ ἐποίησεν ὁ βασι
ligna pinea gradus domui do
λεὺς τὰ ξύλα τὰ πεύκινα ἀναβάσεις τῷ οἴκῳ κυ
mini: ⁊ domui regis: ⁊ citharas ⁊
ρίου, καὶ τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ κιθάρας καὶ
nablas cātorib⁹: ⁊ nō viſa ſūt talia antea
νάβλας τοῖς ᾠδοῖς, καὶ οὐκ ὤφθη τοιαῦτα ἔμπροσθεν
in terra iude. ⁊ rex ſalomō dedit re
ἐν γῇ ἰούδα. καὶ ὁ βασιλεὺς σολομὼν ἔδωκε τῇ βα
gine ſaba cūcta q̄cūq; voluit q̄cūq; poſtulauit
σιλίσσῃ σαβὰ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὅσα ᾐτήσατο
extra oīa q̄ obtulit regi ſalomoni: ⁊
ἐκτὸς πάντων ὧν ἤνεγκεν τῷ βασιλεῖ σολομῶντι, καὶ
reuerſa eſt in terrā ſuam. ⁊ erat pondus
ἀπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς. καὶ ἦν ὁ σταθμὸς τοῦ
auri quod offerebatur ſalomoni in anno
χρυσίου τοῦ ἐνεχθέντος τῷ σολομῶντι ἐν ἐνιαυτῷ
vno ſexcenta ⁊ ſexaginta ⁊ ſex talenta auri:
ἑνὶ ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα καὶ ἓξ τάλαντα χρυσίου,
preter viros ordinatos ⁊ mer
πλὴν τῶν ἀνδρῶν τῶν ὑποτεταγμένων καὶ τῶν ἐμ
catores: q̄ afferebāt. ⁊ omnes reges
πορευομένων, οἳ ἔφερον. καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς
arabie ⁊ ſatrape terre ferebāt aurum
ἀραβίας καὶ σατράπαι τῆς γῆς ἔφερον χρυσίον
⁊ argentū regi ſalomoni. ⁊ fecit
καὶ ἀργύριον τῷ βασιλεῖ σολομῶντι καὶ ἐποίησεν
rex ſalomon ducenta ſcuta aurea
ὁ βασιλεὺς σολομὼν διακοσίους θυρεοὺς χρυσοῦς
ductilia: ſexaginta aurei puri inerāt in
ἐλατούς, ἑξακόσιοι χρυσοῖ καθαροὶ ἐπῆσαν ἐπὶ τὸν
ſcuto vno ⁊ clypeos aureos ductiles trecen
θυρεὸν τὸν ἕνα. καὶ ἀσπίδας χρυσᾶς ἐλατὰς τρια
tos: trecenti aurei ſuppoſiti in
κοσίας, τριακόσιοι χρυσοῖ ἀναφέροντες ἐπὶ τὴν
clypeū ſingulū. ⁊ dedit eā rex in do
ἀσπίδα ἑκάστην. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἐν οἴ
mo ſaltus libani. ⁊ fecit rex
κῳ δρυμοῦ τοῦ λιβάνου. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς
thronū ex dētibus elephātorū magnū. ⁊ deaura
θρόνον ἐξ ὀδόντων ἐλεφάντων μέγαν. καὶ κατεχρύ
uit eū auro approbato. ⁊ ſex gradus
σωσεν αὐτὸν χρυσίῳ δοκίμῳ. καὶ ἓξ ἀναβαθμοὶ τῷ
throno induti auro: ⁊ ſcabellum ſuppoſuit
θρόνῳ ἐνδεδυμένοι χρυσίῳ, καὶ ὑποπόδιον ὑπέθηκεν
in aureo throno: ⁊ brachia hinc ⁊ inde in
ἐν χρυσῷ τῷ θρόνῳ, καὶ ἀγκῶνες ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τῆς
throno cathedre: ⁊ duo leones ſtantes iu
θρόνου τῆς καθέδρας, καὶ δύο λέοντες ἑστῶτες πα
xta brachia: ⁊ duodecim leones
ρὰ τοὺς ἀγκῶνας, καὶ δώδεκα λέοντες

C
D
E

ſtantes illic in ſex gradibus hinc ⁊ inde. nō fuit
ἑστῶτες ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ἓξ ἀναβαθμῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν. οὐκ ἐγένε
ſic omni regno. ⁊ omnia vaſa do
το οὕτως πάσῃ βασιλείᾳ. καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ οἴ
mus regis ſalomonis aurea: ⁊ oīa
κου τοῦ βασιλέως σολομῶντος χρυσᾶ, καὶ πάντα τὰ
vaſa domus ſaltus libani auro linita.
σκεύη οἴκου δρυμοῦ τοῦ λιβάνου χρυσίῳ κατηλειμμένα.
C nō erat argentū reputatū in diebus ſalomonis in
οὐκ ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ἡμέραις σολομῶντος εἰς
q̄cq̄. qm̄ nauis regi ſalomoni ibat in
οὐθέν. ὅτι ναῦς τῷ βασιλεῖ σολομῶντι ἐπορεύετο εἰς
tharſis cū ſeruis chiram: ſemel p tres an
θαρσεῖς μετὰ τῶν παίδων χειράμ, ἅπαξ διὰ τριῶν ἐ
nos veniebāt naues de tharſis regi plene
τῶν ἤρχετο πλοῖα ἐκ θαρσεῖς τῷ βασιλεῖ γέμοντα
auro ⁊ argento: ⁊ dētibus elephātinis: ⁊
χρυσίου καὶ ἀργυρίου, καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων, καὶ
ſimijs ⁊ pauonib⁹. ⁊ magnificat⁹ eſt ſalomon ſup
πιθήκων καὶ θεχείμ. καὶ ἐμεγαλύνθη σολομὼν ὑπὲρ
3.Reg. 10.b. omnes reges terre ⁊ diuitijs ⁊ ſa
F πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πλούτῳ καὶ σο
pientia. ⁊ omnes reges terre q̄rebāt fa
φίᾳ. καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν τὸ πρό
ciem ſalomonis vt audirēt ſapiētiā eius: quā de
σωπον σολομῶντος ἀκοῦσαι τῆς σοφίας αὐτοῦ, ἧς ἔ
dit deus in corde eius. ⁊ ipſi ferebāt vnuſq̄ſq;
δωκεν ὁ θεὸς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ ἔφερον ἕκαστος
dona ſua vaſa aurea ⁊ vaſa argētea: arma
τὰ δῶρα αὐτοῦ σκεύη χρυσᾶ καὶ σκεύη ἀργυρᾶ, ὅπλα
⁊ veſtimenta: ſtactē ⁊ aromata: equos ⁊
καὶ ἱματισμόν, στακτὴν καὶ ἡδύσματα, ἵππους καὶ ἡ
D mulos q̄ per annū in annū. ⁊ fuerūt
μιόνους τοὺς κατ' ἐνιαυτὸν εἰς ἐνιαυτόν. καὶ ἦσαν τῷ
ſalomoni quattuor mille femine eque in cur
σολομῶντι τέσσαρες χιλιάδες θήλειαι ἵπποι εἰς ἅρμα
rus: ⁊ duodecī millia equitū: ⁊ poſuit ipſos in
τα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν
ciuitatib⁹ curruū: ⁊ cū rege in
πόλεσι τῶν ἁρμάτων, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν
hieruſalē. ⁊ fuit dux oīum re
ἱερουσαλήμ. καὶ ἦν ἡγούμενος πάντων τῶν βασι
gū: a flumine ⁊ vſq; ad terrā philiſtijm: ⁊
λέων, ἀπὸ ποταμοῦ καὶ ἕως γῆς ἀλλοφύλων, καὶ
vſq; ad terminū egypti. ⁊ dedit rex ſa
ἕως τῆς ὁρίου αἰγύπτου. καὶ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς σο
lomon argentū in hieruſalē q̄ſi lapides: ⁊
λομὼν τὸ ἀργύριον ἐν ἱερουσαλὴμ ὡς λίθους, καὶ τὰς
cedros dedit ſicut ſycomoros q̄ in cā
κέδρους ἔδωκεν ὡς τὰς συκαμίνους τὰς ἐν τῇ πε
G peſtri in multitudinē. ⁊ exitus equorū ex egy
δινῇ εἰς πλῆθος. καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἵππων ἐξ αἰγύ
3.Reg. 11.g. pto ſalomoni ⁊ ex oībus terris. ⁊
πτου τῷ σολομῶντι καὶ ἐκ πασῶν τῶν γαιῶν. καὶ
reliqui ſermonū ſalomonis primi ⁊
οἱ κατάλοιποι τῶν λόγων σολομῶντος οἱ πρῶτοι καὶ οἱ
nouiſſimi nōne ipſi ſcripti ſunt in ver
ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ αὐτοὶ γεγραμμένοι ἐπὶ τῶν λό
bis nathā prophete: ⁊ in verbis achia
γων ναθὰν τοῦ προφήτου, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἀχία
E ſelonite: ⁊ in viſionibus ioed vi
τοῦ σηλωνίτου καὶ ἐν ταῖς ὁράσεσιν ἰωὴδ τοῦ ὁ
dentis cōtra hieroboā filiū nabat: ⁊ regnauit
ρῶντος κατὰ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ; καὶ ἐβασίλευ
ſalomon in hieruſalē ſup omnē iſrael qua
σε σολομὼν ἐν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ τεσ
draginta annis. ⁊ dormiuit ſalomon cum
σαράκοντα ἔτη. καὶ ἐκοιμήθη σολομὼν μετὰ

ſtātes ſup ſex gradus ex vtraq; p̄te. Nō fuit tale ſoliū in vniuerſis regnis. Oīa quoq; vaſa conuiuij regis erant aurea & vaſa dom⁹ ſaltus libani ex auro puriſſimo. Argētum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur. Siquidem naues regis ibāt in tharſis cum ſeruis hyram ſemel in annis tribus: & deferebant inde aurum & argentum & ebur & ſimias & pauos. Magnificatus eſt igitur ſalomon ſuper omnes reges terre: pre diuitiis & glīa. Omneſq; reges terrarū deſiderabāt viderē faciē ſalomonis vt audirent ſapientiam quam dederat deus in corde eius. Et deferebant ei munera: vaſa argentea & aurea: & veſtes & arma & aromata equos & mulos per ſingulos annos. Habuit quoq; ſalomon quadraginta milia equorum in ſtabulis: & curruū equitūq; duodecī milia. Conſtituitq; eos in vrbibus quadrigarū: & vbi erat rex in hieruſalem. Exercuitq; etiā poteſtatem ſup cunctos reges a flumine eufrate vſq; ad terrā philiſtinorū: & vſq; ad terminos egypti. Tantamq; copiam prebuit argenti in hieruſalem quaſi lapidum: & cedrorū tantā multitudinē velut ſycomorū q̄ gignūtur in cāpeſtrib⁹. Adducebantur āt ei equi de egypto cunctiſq; regionibus. Reliqua autē opera ſalomonis priorum & nouiſſimorū ſcripta ſunt in verbis nathan prophete & in libris ahye ſilonitis: in viſione q̄q; addo videntis contra hieroboam filium nabath. Regnauit autem ſalomon in hieruſalem ſuper omnem iſrael quadraginta annis. Dormiuitq; cum

עֹמְדִים שָׁם עַל שֵׁשׁ הַמַּעֲלוֹת
מִזֶּה וּמִזֶּה לֹא נַעֲשָׂה כֵן לְכָל עשה
מַמְלָכָה׃ וְכֹל כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ מלך כלה
שְׁלֹמֹה זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵית יַעַר הַלְּבָנוֹן שקה
זָהָב סָגוּר אֵין כֶּסֶף נֶחְשָׁב בִּימֵי סגר חשב
שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה׃ כִּי אֳנִיּוֹת לַמֶּלֶךְ יום מאם
הֹלְכוֹת תַּרְשִׁישׁ עִם עַבְדֵי חוּרָם אנה
אַחַת לְשָׁלוֹשׁ שָׁנִים תָּבוֹאנָה אֳנִיּוֹת שלש שנה
תַּרְשִׁישׁ נֹשְׂאוֹת זָהָב וָכֶסֶף שֶׁנְהַבִּים בוא
וְקוֹפִים וְתוּכִּיִּים׃ וַיִּגְדַּל הַמֶּלֶךְ תכה גדל
שְׁלֹמֹה מִכֹּל מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׁר
וְחָכְמָה׃ וְכֹל מַלְכֵי הָאָרֶץ מְבַקְשִׁים בקש
אֶת פְּנֵי שְׁלֹמֹה לִשְׁמֹעַ אֶת חָכְמָתוֹ פנה
אֲשֶׁר נָתַן הָאֱלֹהִים בְּלִבּוֹ׃ וְהֵם
מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ כְּלֵי כֶסֶף בוא כלה
וּכְלֵי זָהָב וּשְׂלָמוֹת נֵשֶׁק וּבְשָׂמִים
סוּסִים וּפְרָדִים דְּבַר שָׁנָה בְּשָׁנָה׃
וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבַּעַת אֲלָפִים היה רבע
אֻרְיוֹת סוּסִים וּמַרְכָּבוֹת וּשְׁנֵים ארה רכב
עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים וַיַּנִּיחֵם בְּעָרֵי שנה נוח
הָרֶכֶב וְעִם הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ עיר
וַיְהִי מוֹשֵׁל בְּכָל הַמְּלָכִים מִן משל
הַנָּהָר וְעַד אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד
גְּבוּל מִצְרָיִם׃ וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת נתן
הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלִַם כָּאֲבָנִים וְאֵת
הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים אֲשֶׁר
בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב׃ וּמוֹצִיאִים סוּסִים יצא
מִמִּצְרַיִם לִשְׁלֹמֹה וּמִכָּל הָאֲרָצוֹת׃
וּשְׁאָר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה הָרִאשֹׁנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים כתב
עַל דִּבְרֵי נָתָן הַנָּבִיא וְעַל נבא
נְבוּאַת אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי
וּבַחֲזוֹת יֶעְדּוֹ הַחֹזֶה עַל יָרָבְעָם חזה
בֶּן נְבָט׃ וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה מלך
בִּירוּשָׁלִַם עַל כָּל יִשְׂרָאֵל
אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה עִם רבע שכב

אבתיו ויקברהו בעיר דויד אביו קבר
וימלך רחבעם בנו תחתיו׃

Cap.x. וילך רחבעם
שכמה כי שכם באו כל ישראל בוא
להמליך אתו׃ ויהי כשמע ירבעם היה
בן נבט והוא במצרים אשר ברח
מפני שלמה המלך וישב ירבעם שוב
ממצרים׃ וישלחו ויקראו לו ויבא שלח קרא
ירבעם וכל ישראל וידברו אל בוא דבר
רחבעם לאמר׃ אביך הקשה את קשה
עלינו ועתה הקל מעבודת אביך עלל קלל
הקשה ומעלו הכבד אשר נתן
עלינו ונעבדך׃ ויאמר אלהם עוד עבד אמר
שלשת ימים ושובו אלי וילך יום
העם׃ ויועץ המלך רחבעם את יעץ
הזקנים אשר היו עמדים לפני היה פנה
שלמה אביו בהיתו חי לאמר היה
איך אתם נועצים להשיב לעם
הזה דבר׃ וידברו אליו לאמר
אם תהיה לטוב להעם הזה
ורציתם ודברת אליהם דברים רצה
טובים והיו לך עבדים כל הימים׃ היה
ויעזב את עצת הזקנים אשר עזב יעץ
יעצהו ויועץ את הילדים אשר
גדלו אתו העמדים לפניו ויאמר
אלהם מה אתם נועצים ונשיב שוב
דבר את העם הזה אשר דברו אלי
לאמר הקל מן העל אשר נתן קלל
אביך עלינו׃ וידברו אתו הילדים דבר
אשר גדלו אתו לאמר כה תאמר אמר
לעם אשר דברו אליך לאמר
אביך הכביד את עלנו ואתה הקל כבד
מעלינו כה תאמר אליהם קטני
עבה ממתני אבי׃ ועתה אבי
העמיס עליכם על כבד ואני אסיף עמס יסף
על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים על

pꝛibus ſuis. Et ſepelie-rũt eũ in ciuitate dauid. Regnauitq; roboam fi-lius eius pro eo. 10.

Profectus eſt autem roboam in ſyche. Illuc eñ cũct' iſrl' cõuenerat vt conſti-tuerent eũ regem. Qd cũ audiſſet hieroboã filius nabath q erat i egy-pto: fugerat q̃ppe illuc añ ſalomonẽ: ſtatim re-uerſus eſt. Vocaueruntq; eum & venit cum vniuerſo iſrael: & locuti ſunt ad roboam: dicentes. Pa-ter tuus duriſſimo iugo nos p̃ſſit: tu leui-ora impa p̃re tuo qui no-bis ipoſuit graue ſuita-te: & paululũ de onere ſu-bleua: vt ſeruiam⁹ tibi. Qui ait. Poſt tres dies reuertimĩ ad me. Cũq; abiiſſet populus: iniit conſiliũ cum ſenibus qui ſteterãt co-ram patre eius ſalomone dum adhuc viueret dicens. Quid datis conſilii vt reſpondeam pplo? Qui dixerunt ei. Si placueris pplo huic & linieris eos verbis clemẽtibus: ſeruient ti-bi omni tempore. At ille reliquit cõſiliũ ſenum: & cum iuuenibus tra-ctare cepit qui cũ eo nutriti fuerant: & erãt i cõitatu illi⁹. Dixit q; ad eos. Quid vobis videtur: reſpõdere quid debeo populo hu-ic qui dixit mihi ſubleua iugum quod impoſuit nobis pater tuus. At illi reſ-ponderunt vt iuuenes & nutriti cũ eo in deliciis: atq; dixerũt. Sic loq̃ris populo qui dixit tibi: p̃r tu⁹ aggrauauit iugũ noſtrum: tu ſubleua: & reſpondebis ei. Mini-mus digitus meus groſſior eſt lumbis pa-tris mei. Pater meus impoſuit vobis graue iugum: & ego maius põ-dus apponã. Pater me-us cecidit vos flagellis:

patribus ſuis: τ ſepelierũt eũ in ciuitate dauid
τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ τοῦ
patris eius. τ regnauit roboã fili⁹ ei⁹ pro eo.
πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐβασίλευσε ῥοβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

Ca.10 A
Et venit roboã in ſychem: qm̃ in ſychem veniebat
Καὶ ἦλθε ῥοβοὰμ εἰς συχέμ, ὅτι εἰς συχὲμ ἤρχετο
oĩs iſrael vt cõſtituerẽt regẽ eũ. τ factũ eſt vt audiuit
πᾶς ἰσραὴλ βασιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν
5.Reg. 12.a.
hieroboã fili⁹ nabat τ ipẽ in egypto: qm̃ fugit
ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβὰτ καὶ αὐτὸς ἐν αἰγύπτῳ, ὅτε ἀπέδρα
a facie ſalomonis regis: τ habita-
ἀπὸ προσώπου σολομῶντος τοῦ βασιλέως, καὶ κατῴκη-
uit hieroboã in egypto: τ reuerſus eſt hieroboã ex egy
σεν ἱεροβοὰμ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἀπέστρεψεν ἱεροβοὰμ ἐξ αἰγύ
pto, τ miſerunt τ vocauerũt eũ. τ venit hiero
πτου. καὶ ἀπέστειλαν καὶ ἐκάλεσαν αὐτόν. καὶ ἦλθεν ἱερο-
boam τ oĩs eccleſia iſrael: τ locuti ſũt ad
βοὰμ καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἰσραήλ, καὶ ἐλάλησαν πρὸς
roboam dicentes: pater tu⁹ durũ ipoſuit iugũ nr̃m:
ῥοβοὰμ λέγοντες, ὁ πατήρ σου ἐσκλήρυνε τὸν ζυγὸν ἡμῶν,
τ nũc ſubleua tu a ſeruitute patris tui
καὶ νῦν κούφισον σὺ ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ πατρός σου τῆς
dura τ a iugo eius graui: qd̃ dedit ſup
σκληρᾶς καὶ ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ αὐτοῦ τοῦ βαρέως, οὗ ἔδωκεν ἐφ' ἡ-
nos: τ ſeruiemus tibi. τ dixit ipſis roboã: i-
μᾶς, καὶ δουλεύσομεν σοι. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ῥοβοάμ, πορεύ
te vſq; in tres dies: τ reuertimini ad me: τ abiit
εσθε ἕως τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστρέψατε πρός με, καὶ ἀπῆλ
B
populus. τ congregauit rex roboam ſe-
θεν ὁ λαός. καὶ συνήγαγεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τοὺς πρεσ
niores q ſteterũt corã ſalomone patre
βυτέρους τοὺς ἑστῶτας ἐναντίον σολομῶντος τοῦ πατρὸς
eius viuẽte eo: τ conſuluit eũ eis di-
αὐτοῦ ζῶντος αὐτοῦ, καὶ συνεβουλεύσατο μετ' αὐτῶν λέ
cens: quõ vos datis cõſiliũ vt reſpõdeã ego pplo
γων, πῶς ὑμεῖς βουλεύεσθε τοῦ ἀποκριθῆναί με τῷ λαῷ
huic verbũ: τ locuti ſũt ſeniores ad eũ
τούτῳ λόγον; καὶ ἐλάλησαν οἱ πρεσβύτεροι πρὸς αὐτὸν
dicentes: ſi in hodierno ſis in bonũ pplo huic
λέγοντες, ἐὰν ἐν τῇ σήμερον γένῃ εἰς ἀγαθὸν τῷ λαῷ τούτῳ
τ placueris eis: τ locut⁹ fueris eis ſermones bonos:
καὶ ἀρέσῃς αὐτοῖς, καὶ λαλήσῃς αὐτοῖς λόγους ἀγαθούς,
τ erũt tibi ſerui oĩbus diebus. τ reli-
καὶ ἔσονταί σοι δοῦλοι πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ κατέλι-
quit cõſiliũ ſenioꝝ: q conſuluerũt ei:
πε τὴν βουλὴν τῶν πρεσβυτέρων, οἳ συνεβουλεύσαντο αὐ
τ conſuluit cũ puerulis q nutriti
τῷ, καὶ συνεβουλεύσατο μετὰ τῶν παιδαρίων τῶν συνεκ
erant cũ eo: q ſteterãt corã eo. τ
τραφέντων μετ' αὐτοῦ, τῶν ἑστώτων ἐναντίον αὐτοῦ. καὶ
5.Reg. 12.c.
dixit eis: qd vos cõſulitis: τ qd̃ verbũ reſ
εἶπεν αὐτοῖς, τί ὑμεῖς βουλεύεσθε, καὶ τίνα λόγον ἀπο
põdeã pplo huic: q locuti ſũt ad me dicẽtes: di-
κριθῶ τῷ λαῷ τούτῳ, οἳ ἐλάλησαν πρός με λέγοντες, ἄ
mitte de iugo qd̃ dedit pater tu⁹ ſup nos? τ
νες ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ οὗ ἔδωκεν ὁ πατήρ σου ἐφ' ἡμᾶς; καὶ
locuti ſunt ei pueruli q nutriti fuerãt cũ
ἐλάλησαν αὐτῷ τὰ παιδάρια τὰ συνεκτραφέντα μετ'
eo dicentes: ſic loqueris populo huic: q
αὐτοῦ λέγοντα, οὕτως λαλήσεις τῷ λαῷ τούτῳ, τῷ
locutus eſt ad te τ dicebat: pater tu⁹ aggrauauit
λαλήσαντι πρὸς σὲ καὶ λέγοντι, ὁ πατήρ σου ἐβάρυνεν
iugũ nr̃m: τ tu nũc ſubleua de iugo nr̃o.
τὸν ζυγὸν ἡμῶν, καὶ σὺ νῦν κούφισον ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ ἡμῶν.
ſic dices ad eos. puum digitus me⁹ groſſi-
οὕτως ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὁ μικρὸς δάκτυλός μου παχύ
or lũbis patris mei: τ nũc pater meus
τερος τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου, καὶ νῦν ὁ πατήρ μου
ipoſuit vobis iugũ graue: τ ego addã ſup iu
ἐνέθηκεν ὑμῖν ζυγὸν βαρύν, καὶ ἐγὼ προσθήσω ἐπὶ τὸν ζυ
gũ vr̃m. pater me⁹ corripuit vos in flagellis.
γὸν ὑμῶν. ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ἡμᾶς ἐν μάστιξι,

τ ego corripiã vos in ſcorpionib⁹. τ venit hiero
καὶ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. καὶ ἦλθεν ἱερο-
boam τ oĩs popul⁹ ad roboã die tertia:
βοὰμ καὶ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς ῥοβοὰμ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ,
ſicut locut⁹ eſt rex dicẽs: reuertimini ad me
ὡς ἐλάλησεν ὁ βασιλεὺς λέγων, ἐπιστρέψατε πρός με
die tertia: τ reſpõdit eis rex du-
τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς σκλη
ra: τ reliquit rex roboã cõſiliũ
ρά, καὶ ἐγκατέλιπεν ὁ βασιλεὺς ῥοβοὰμ τὴν βουλὴν
ſenioꝝ: τ locut⁹ eſt ad eos iuxta
τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν
cõſiliũ iunioꝝ dicens: pater me⁹ aggrauauit
βουλὴν τῶν νεωτέρων λέγων, ὁ πατήρ μου ἐβάρυνε τὸν
iugũ veſtrũ: τ ego apponã in illud. pater me⁹
ζυγὸν ὑμῶν, καὶ ἐγὼ προσθήσω ἐπ' αὐτόν. ὁ πατήρ μου
corripuit vos in flagellis: τ ego corripiã vos
ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ἐν μάστιξι, καὶ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς
in ſcorpionib⁹. τ nõ audiuit rex pplm̃: qm̃
ἐν σκορπίοις. καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὅτι
erat ſubuerſio a deo: vt ſtatueret dñs
ἦν μεταστροφὴ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀναστήσῃ κύριος τὸν
ſermonẽ ſuũ: quẽ locut⁹ eſt in manu achia ſyloni-
λόγον αὐτοῦ, ὃν ἐλάλησεν ἐν χειρὶ ἀχία τοῦ συλωνί-
te de hieroboã filio nabat. τ oĩs iſrael vi-
του περὶ ἱεροβοὰμ υἱοῦ ναβάτ. καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶ-
dit: qm̃ nõ audiuit eos rex: τ reſpon-
δεν, ὅτι οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν ὁ βασιλεύς, καὶ ἀπεκρί-
B
dit oĩs pplꝰ ad regẽ dicẽs: q̃ nobis
θη πᾶς ὁ λαὸς πρὸς τὸν βασιλέα λέγων, τίς ἡμῖν
pars in dauid τ hereditas in filio ieſſai? reuerte-
μερὶς ἐν δαυὶδ καὶ κληρονομία ἐν υἱῷ ἰεσσαί; ἀπότρε-
re vir in tabernacula tua iſrael: nũc aſpice
χε ἀνὴρ εἰς τὰ σκηνώματά σου ἰσραήλ, νῦν βλέπε
domũ tuã dauid. τ abiit oĩs iſrael in
τὸν οἶκόν σου δαυίδ. καὶ ἐπορεύθη πᾶς ἰσραὴλ εἰς τὰ
tabernacula ſua. τ viri iſrael q habitabant
σκηνώματα αὐτοῦ. καὶ ἄνδρες ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες
1.Reg. 2.d.
in ciuitatib⁹ iude regnare fecerũt ſuper ſe robo
ἐν πόλεσιν ἰούδα ἐβασίλευσαν ἐπὶ ἑαυτοὺς τὸν ῥοβο-
am. τ miſit roboã rex adorã
άμ. καὶ ἀπέστειλεν ῥοβοὰμ ὁ βασιλεὺς τὸν ἀδωράμ
q ſup tributũ: τ lapidauerũt eũ filii iſ-
τὸν ἐπὶ τοῦ φόρου, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν υἱοὶ ἰσ
rael in lapidib⁹: τ mortu⁹ eſt. τ rex robo
ραὴλ ἐν λίθοις, καὶ ἀπέθανεν. καὶ ὁ βασιλεὺς ῥοβο
am feſtinauit aſcendere in currũ: vt fu-
ὰμ ἔσπευσε τοῦ ἀναβῆναι εἰς τὸ ἅρμα, τοῦ φυ-
C
geret in hieruſalẽ: τ p̃uaricat⁹ ẽ iſrael in do
γεῖν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἠθέτησεν ἰσραὴλ ἐν τῷ οἴ
5.Reg. 12.c.
mo dauid vſq; ad diem hanc
κῳ δαυὶδ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Ca.11.
A
Et venit roboã in hieruſalẽ: τ congre-
Καὶ ἦλθε ῥοβοὰμ εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐξεκκλη-
5.Reg. 1.a.
gauit domũ iuda τ beniamĩ centũ octogin-
σίασε τὸν οἶκον ἰούδα καὶ βενιαμὶν ἑκατὸν ὀγδοήκον-
ta milia iuuenũ facientiũ bellũ: vt
τα χιλιάδας νεανίσκων ποιούντων πόλεμον, τοῦ
dimicaret cũ iſrael τ cõuerteret re-
πολεμῆσαι μετὰ ἰσραὴλ καὶ ἐπιστρέψαι τὴν βασι
gnũ ſibi. τ fact⁹ eſt ſermo dñi ad ſamea
λείαν ἑαυτῷ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαμέα
hominẽ dei dicens: loquere ad roboã filiũ
ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ λέγων, εἰπὲ πρὸς ῥοβοὰμ τὸν τοῦ
ſalomonis regẽ iuda: τ ad oẽm iſrael
σολομῶντος βασιλέα ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα ἰσραὴλ
q eſt iuda τ beniamĩ dicẽs: hec dicit dñs
τὸν μετὰ ἰούδα καὶ βενιαμὶν λέγων, τάδε λέγει κύριος,
nõ aſcẽdetis τ nõ pugnabitis cũ fratribus
οὐκ ἀναβήσεσθε καὶ οὐ πολεμήσετε μετὰ τῶν ἀδελφῶν
uris: reuertimini vnuſquiſq; in domũ ſuam:
ὑμῶν, ἀποστρέφετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,

ego vero cedã vos ſcor-pionib⁹. Venit ergo hie-roboã & vniuerſus po-pul⁹ ad roboã die tertio ſicut preceperat eis. Reſponditq; rex dura derelicto conſilio ſenioꝝ: locutuſq; ẽ iux-ta iuuenũ voluntatẽ. P̃r me⁹ graue vobis ipoſuit iugũ: qd ego graui⁹ fa-ciam. Pater meus ceci-dit vos flagellis: ego vero cedã vos ſcor-pioib⁹. Et nõ acquieuit populi precibus. Erat enim voluntatis dei: vt compleretur ſmo ei⁹ quẽ locut⁹ fue-rat p manũ ahie ſylõitis ad hieroboã filiũ naba-th. Populus ãt vniuerſus rege duriora dicente: ſic locutus eſt ad eum. Non eſt nobis pars in dauid; neq; hereditas in filio iſai. Reuertere i taberna-cula tua iſrl'. Tu aũt pa-ſce domum tuã dauid. Et abiit iſrael in taber-nacula ſua. Sup filios ãt iſrael qui habitabant i ciuitatibus iuda regnauit roboam. Mi-ſitq; rex roboam aduram qui preerat tributis: & lapidauerũt eum filii iſrael: & mortu⁹ ẽ. Porro rex roboam currũ feſtinauit aſcẽdere: & fugit in hie-ruſalem. Receſſitq; iſrl' a domo dd' vſq; ad diẽ hãc. 11.

Venit autem roboã in hieruſalẽ & conuocauit vniuerſam domũ iuda & bẽiamin cẽtũ octogĩ-ta milia electorum atq; bellãtiũ: vt dimica-ret contra iſrael & conuerteret ad ſe re-gnum ſuum. Factuſq; ẽ ſmo dñi ad ſemeiam hominem dei: dicens. Loquere ad roboam filium ſalomonis regẽ iuda: & ad vniuerſum iſrael qui eſt in iuda & beniamin. Hec dicit dñs. Nõ aſcẽ-detis neq; pugnabitis cõtra fr̃es vr̃os: reuerta-tur vnuſq;ſq; i domũ ſuã

ואני בעקרבים׃ ויבא ירבעם וכל בוא
העם אל רחבעם ביום השלישי שלש
כאשר דבר המלך לאמר שובו אלי
ביום השלישי׃ ויענם המלך קשה ענה
ויעזב המלך רחבעם את עצת עזב יעץ
הזקנים׃ וידבר אלהם כעצת הילדים דבר
לאמר אכביד את עלכם ואני אסיף כבד יסף
עליו אבי יסר אתכם בשוטים
ואני בעקרבים׃ ולא שמע המלך
אל העם כי היתה נסבה מעם היה סבב
האלהים למען הקים יהוה את קום
דברו אשר דבר ביד אחיהו השלוני
אל ירבעם בן נבט׃ וכל ישראל כי לא
שמע המלך להם וישיבו העם את שוב
המלך לאמר מה לנו חלק בדויד
ולא נחלה בבן ישי איש לאהליך
ישראל עתה ראה ביתך דויד
וילך כל ישראל לאהליו׃ ובני
ישראל הישבים בערי יהודה עיר
וימלך עליהם רחבעם׃ וישלח מלך שלח
המלך רחבעם את הדרם אשר על
המס וירגמו בו בני ישראל אבן רגם
וימת והמלך רחבעם התאמץ מות אמץ
לעלות במרכבה לנוס ירושלם׃ עלה רכב
ויפשעו ישראל בבית דויד עד פשע
היום הזה׃ Cap.xj. ויבא רחבעם
ירושלם ויקהל את בית יהודה בוא
ובנימן מאה ושמנים אלף בחור קהל בחר
עשה מלחמה להלחם עם ישראל לחם
להשיב את הממלכה לרחבעם׃ שוב מלך
ויהי דבר יהוה אל שמעיה איש היה
האלהים לאמר׃ אמר אל רחבעם
בן שלמה מלך יהודה ואל כל
ישראל ביהודה ובנימן לאמר׃
כה אמר יהוה לא תעלו ולא תלחמו עלה
עם אחיכם שובו איש לביתו

כִּי מֵאִתִּי נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁמְעוּ — הָיָה שָׁמַע
אֶת דִּבְרֵי יְהוָה וַיָּשֻׁבוּ מִלֶּכֶת אֶל — שׁוּב יָלַךְ
יָרָבְעָם׃ וַיֵּשֶׁב רְחַבְעָם בִּירוּשָׁלָם
וַיִּבֶן עָרִים לְמָצוֹר בִּיהוּדָה׃ וַיִּבֶן אֶת — בָּנָה עִיר
בֵּית לֶחֶם וְאֶת עֵיטָם וְאֶת תְּקוֹעַ׃ וְאֶת — צוּר
בֵּית צוּר וְאֶת שׂוֹכוֹ וְאֶת עֲדֻלָּם׃ וְאֶת
גַּת וְאֶת מָרֵשָׁה וְאֶת זִיף׃ וְאֶת אֲדוֹרַיִם
וְאֶת לָכִישׁ וְאֶת עֲזֵקָה׃ וְאֶת צָרְעָה
וְאֶת אַיָּלוֹן וְאֶת חֶבְרוֹן אֲשֶׁר בִּיהוּדָה
וּבְבִנְיָמִן עָרֵי מְצֻרוֹת׃ וַיְחַזֵּק אֶת — חָזַק
הַמְּצוּרוֹת וַיִּתֵּן בָּהֶם נְגִידִים וְאֹצְרוֹת — נָתַן נָגַד
מַאֲכָל וְשֶׁמֶן וָיָיִן׃ וּבְכָל עִיר וָעִיר — אָכַל
צִנּוֹת וּרְמָחִים וַיְחַזְּקֵם לְהַרְבֵּה — צָנַן רָבָה
מְאֹד וַיְהִי לוֹ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן׃ — הָיָה
וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר בְּכָל יִשְׂרָאֵל
הִתְיַצְּבוּ עָלָיו מִכָּל גְּבוּלָם׃ כִּי עָזְבוּ — יָצַב גָּבַל
הַלְוִיִּם אֶת מִגְרְשֵׁיהֶם וַאֲחֻזָּתָם — גָּרַשׁ
וַיֵּלְכוּ לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלָם כִּי הִזְנִיחָם — זָנַח
יָרָבְעָם וּבָנָיו מִכַּהֵן לַיהוָה׃ וַיַּעֲמֶד — עָמַד
לוֹ כֹּהֲנִים לַבָּמוֹת וְלַשְּׂעִירִים — בָּמָה שָׂעַר
וְלָעֲגָלִים אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וְאַחֲרֵיהֶם
מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל הַנֹּתְנִים — נָתַן
אֶת לְבָבָם לְבַקֵּשׁ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל בָּאוּ יְרוּשָׁלַם לִזְבּוֹחַ לַיהוָה — בּוֹא זָבַח
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם׃ וַיְחַזְּקוּ אֶת מַלְכוּת
יְהוּדָה וַיְאַמְּצוּ אֶת רְחַבְעָם בֶּן — אָמַץ
שְׁלֹמֹה לְשָׁנִים שָׁלוֹשׁ כִּי הָלְכוּ בְּדֶרֶךְ — שָׁנָה
דָּוִיד וּשְׁלֹמֹה לְשָׁנִים שָׁלוֹשׁ׃ וַיִּקַּח — לָקַח
לוֹ רְחַבְעָם אִשָּׁה אֶת מָחֲלַת בַּת — אִישׁ
יְרִימוֹת בֶּן דָּוִיד אֲבִיהַיִל בַּת אֱלִיאָב
בֶּן יִשָׁי׃ וַתֵּלֶד לוֹ בָּנִים אֶת יְעוּשׁ — יָלַד בָּנָה
וְאֶת שְׁמַרְיָה וְאֶת זָהַם׃ וְאַחֲרֶיהָ
לָקַח אֶת מַעֲכָה בַּת אַבְשָׁלוֹם
וַתֵּלֶד לוֹ אֶת אֲבִיָּה וְאֶת עַתַּי וְאֶת
זִיזָא וְאֶת שְׁלֹמִית׃ וַיֶּאֱהַב רְחַבְעָם — אָהַב
אֶת מַעֲכָה בַת אַבְשָׁלוֹם מִכָּל

qa mea hoc geſtū ē volūtate. Qui cū audiſſent ſermonem dn̄i: reuerſi ſūt: nec prexerūt cōtra hieroboam. Habitauit autē roboam in hierl'z: & edificauit citates muratas ī iuda: extruxitq; bethleem & ethan & thecue. Bethſur quoq; & ſocco & odollā: necnon & geth & mareſa & ziph ſed & aduram & lachis & azecha: ſaraa quoq; ahialon & hebron q̄ erant in iuda & bēiamin citates muniſſimas. Cūq; clauſiſſet eas muris: poſuit in eis principes: ciborūq; horea: hoc eſt olei & vini. Sed & ī ſingulis vrbibus fecit armamentaria ſcutorū & haſtarū: firmauitq; eas ſūma diligētia: & impauit ſup iudā & bēiamin. Sacerdotes āt & leuite q erāt in vniuerſo iſrl': venerūt ad eū de cūctis ſedib9 ſuis relinquētes ſuburbana & poſſeſſiones ſuas: et trāſeūtes ad iudā et hierl'm: eo q abieciſſet eos hieroboā & poſteri ei9 ne ſacerdotio dn̄i fūgerentur: q cōſtituit ſibi ſacerdotes excelſoꝝ & demonioꝝ vitolorumq; quos fecerat. Sed & de cūctis tribub9 iſrael quicunq; dederant cor ſuum vt quererent dominum deum iſrl': venerūt ī hierl'z ad īmoladū victias ſuas corā dn̄o deo patrū ſuoꝝ: & roborauerunt regnū iuda & cōfirmauerunt roboā filiū ſalomōis p tres annos. Ambulauerunt enim in viis dauid & ſalomōis ānis tantū tribus. Duxit aūt roboam vxorem maalath filiam hierimuth filii dauid: abiail quoq; filiā heliab filii iſai que peperit ei filios ieos & ſomoriā & zoom. Poſt hanc quoq; accepit maacham filiā abſalom: que peperit ei abiā & abi & ziza et ſalumith. Amauit autem roboam maacham filiam abſalon ſuper omnes

qm̄ a me factū eſt verbū hoc. τ audierūt ſer
ὅτι παρ᾽ ἐμοῦ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ ἤκουσαν τοῦ λό
monē dn̄i: τ reuerſi ſunt vt nō irent cōtra hie
γου κυρίου, καὶ ἀπεστράφησαν τοῦ μὴ πορευθῆναι ἐπὶ ἱε
roboam. τ habitauit roboā in hieruſalē: τ edifi
ροβοάμ. καὶ κατῴκησε ῥοβοὰμ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ᾠκοδό
cauit ciuitates muratas in iudea: τ edificauit
μησε πόλεις τειχήρεις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ ᾠκοδόμησε τὴν
bethleem τ etā τ thecoe τ bethſur τ
βηθλεὲμ καὶ τὴν ἐτὰμ καὶ τὴν θεκωὲ καὶ τὴν βεθσοὺρ καὶ
ſoccho: τ hodollā τ geth τ mariſſa
τὴν σοκχώ, καὶ τὴν ὀδολλὰμ καὶ τὴν γαὶθ καὶ τὴν μαρισὰ
τ zith: τ adorā τ lachis τ azeca τ
καὶ τὴν ζίφ, καὶ τὴν ἀδωρὰμ καὶ τὴν λαχεὶς καὶ τὴν ἀζηκὰ καὶ
ſaraa: τ calō τ chebrō que in iu
τὴν σαραά, καὶ τὴν αἰαλὼμ καὶ τὴν χεβρῶν τὴν ἐν τῇ ἰου
dea τ bēiamin ciuitates muratas. τ muniuit e
δαίᾳ καὶ βενιαμὶν πόλεις τειχήρεις. καὶ ὠχύρωσεν αὐ
as muris: τ dedit in eis duces: τ cel
τὰς τείχεσιν, καὶ ἔδωκεν ἐν αὐταῖς ἡγουμένους, καὶ πα
laria ciboꝝ τ vinū τ oleū: per ciuitatē
ραθέσεις βρωμάτων καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, κατὰ πόλιν
τ ciuitatē ſcuta τ haſtas: τ firmauit eas in
καὶ πόλιν θυρεοὺς καὶ δόρατα, καὶ κατίσχυσεν αὐτὰς εἰς
multitudinē valde: τ fuerūt ei iuda τ bēiamin.
πλῆθος σφόδρα, καὶ ἦσαν αὐτῷ ἰούδας καὶ βενιαμίν.
τ ſacerdotes τ leuite q fuerūt in omni iſrael cō
καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται οἳ ἦσαν ἐν παντὶ ἰσραὴλ συ
gregati ſūt ad eū de oibus terminis: qm̄ de
νήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν ὁρίων, ὅτι ἐγ
reliquerūt leuite habitacula ſua q ſūt
κατέλιπον οἱ λευῖται τὰ σκηνώματα αὐτῶν τὰ τῆς
poſſeſſionis ſue: τ tranſierunt ad iudam
κατασχέσεως αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς ἰούδαν
in hieruſalē: qm̄ eiecit eos hieroboā τ
εἰς ἱερουσαλήμ, ὅτι ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἱεροβοὰμ καὶ
filii eius: ne miniſtrarēt dn̄o. τ conſti
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, μὴ λειτουργεῖν κυρίῳ. καὶ κατέστη
tuit ſibi ſacerdotes excelſoꝝ τ idolis
σεν ἑαυτῷ ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν καὶ τοῖς εἰδώλοις
τ vanis τ vitulis: quas fecit
καὶ τοῖς ματαίοις καὶ τοῖς δαμάλεσιν, ἃς ἐποίη
hieroboā. τ eiecit leuitas de tri
σεν ἱεροβοάμ. καὶ ἐξέβαλε τοὺς λευίτας ἀπὸ φυ
bub9 iſrael: q dederūt corda ſua vt quererēt
λῶν ἰσραήλ, οἳ ἔδωκαν καρδίας αὐτῶν ζητῆσαι
dn̄m deū iſrael: τ venerūt in hieruſalē: ad ſacri
κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ, θῦ
ficādū dn̄o deo patrū ſuoꝝ: τ robo
σαι κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ κατί
rauerūt regnū iuda. τ fortificat9 eſt ro
σχυσαν τὴν βασιλείαν ἰούδα. καὶ κατίσχυσε ῥο
boam filius ſalomonis in ānos tres: qm̄ ābulauit via
βοὰμ υἱὸς σολομῶντος εἰς ἔτη τρία, ὅτι ἐπορεύθη ὁδῷ
dauid τ ſalomonis in ānos tres. τ accepit ſibi
δαυὶδ καὶ σολομῶντος εἰς ἔτη τρία. καὶ ἔλαβεν ἑαυ
roboam vxorē maelleth filiā hierimuth fi
τῷ ῥοβοὰμ γυναῖκα τὴν μαελλὲθ θυγατέρα ἱεριμοὺθ υἱ
lii dauid τ abichail filiā eliab filii iſai: τ
οῦ δαυὶδ καὶ ἀβιχαῒλ θυγατέρα ἐλιὰβ υἱοῦ ἰεσσαΐ, καὶ
peperit ei filios ieus τ ſamariā τ
ἔτεκεν αὐτῷ υἱοὺς τὸν ἰεοὺς καὶ τὸν σαμαρίαν καὶ
zaam. τ poſt hec accepit maacha ſibi
τὸν ζαάμ. καὶ μετὰ ταῦτα ἔλαβεν τὴν μααχὰ ἑαυ
filiā abeſſalom: τ peperit ei
τῷ τὴν θυγατέρα ἀβεσσαλώμ, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν
abia τ eththi τ ziza τ sal[illegible]th.
ἀβιὰ καὶ τὸν ἐθθὶ καὶ τὸν ζιζὰ καὶ τὸν σαλομίθ.
τ amauit roboam maacha filiā abeſ
καὶ ἠγάπησε ῥοβοὰμ τὴν μααχὰ θυγατέρα ἀβεσ
ſalom ſup omnes
σαλὼμ ὑπὲρ πάσας τὰς

B
C
1.Reg. 18.g.
D

vxores ſuas τ cōcubinas: qm̄ vxores decē
γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰς παλλακάς, ὅτι γυναῖκας δέκα
et octo habuit: τ cōcubinas ſexaginta: τ genuit viginti
ὀκτὼ εἶχε, καὶ παλλακὰς ἑξήκοντα, καὶ ἐγέννησεν εἴκοσι
τ octo filios: τ filias ſexaginta. τ cōſtitu
καὶ ὀκτὼ υἱούς, καὶ θυγατέρας ἑξήκοντα. καὶ κατέστη
it roboam abia filiū maacha in principē τ du
σε ῥοβοὰμ τὸν ἀβιὰ τὸν τῆς μααχὰ εἰς ἄρχοντα καὶ ἡγού
cē in fratrib9 ſuis: qm̄ cogitabat facere
μενον ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ὅτι διενοεῖτο τοῦ βα
regē eū. τ auct9 fuit abia: τ pfecit ſuper
σιλεῦσαι αὐτόν. καὶ ηὐξήθη ἀβία, καὶ διέκοψε παρὰ
oēs filios eius: τ in cūctis finib9 iu
πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις ἰού
da τ beniamin: τ in ciuitatib9 munitis
δα καὶ βενιαμίν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ὀχυραῖς ἔ
prebuit in eis eſcas in multitudinē multā: τ pe
δωκεν ἐν αὐτοῖς τροφὰς εἰς πλῆθος πολύ, καὶ ᾐτή
tiuit multitudinē vxorum.
σατο πλῆθος γυναικῶν.

Ca.12.

A
Et factū eſt poſtq̄ pparatū eſt regnū roboā: τ
Καὶ ἐγένετο ὡς ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ῥοβοάμ, καὶ
poſtq̄ roboratū eſt: dereliquit legē dn̄i: τ ois
ὡς ἐκραταιώθη, ἐγκατέλιπε τὸν νόμον κυρίου, καὶ πᾶς
iſrael cū eo. τ factū eſt in āno quinto
ἰσραὴλ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ τῆς
regni roboā: aſcēdit ſuſac rex egypti
βασιλείας ῥοβοάμ, ἀνέβη σουσὰκ βασιλεὺς αἰγύπτου
in hieruſalē: q2 peccauerāt corā dn̄o: in mil
ἐπὶ ἱερουσαλήμ, ὅτι ἥμαρτον ἔναντι κυρίου, ἐν χιλί
le τ ducentis currib9: τ ſexaginta milib9 equi
οις καὶ διακοσίοις ἅρμασι, καὶ ἑξήκοντα χιλιάσιν ἵπ
tū. τ nō erat nūerus multitudinis q̄ venit
πων. καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ πλήθους τοῦ ἐλθόντος
cū eo ex egypto libyes troglodyte τ ethiopes
μετ᾽ αὐτοῦ ἐξ αἰγύπτου λίβυες σουχιεὶμ καὶ χουσιείμ,
τ ceperunt ciuitates munitas: q̄ erant
καὶ κατεκράτησαν τῶν πόλεων τῶν ὀχυρῶν, αἳ ἦσαν
in iuda: τ venerūt in hieruſalē. τ ſemeas pro
ἐν ἰούδα, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ σαμαίας ὁ προ
pheta venit ad roboā τ ad principes iu
φήτης ἦλθε πρὸς ῥοβοὰμ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἰού
da q cōgregati fuerāt in hieruſalē a facie
δα τοὺς συναχθέντας εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου
ſuſac. τ dixit eis: ſic dixit dn̄s: vos
σουσάκ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, οὕτως εἶπεν κύριος, ὑμεῖς
B
reliquiſtis me: τ ego reliquā vos in ma
ἐγκατελείψατέ με, κἀγὼ ἐγκαταλείψω ὑμᾶς ἐν χει
nu ſuſac. τ verecūdati ſūt pricipes iſrael τ
ρὶ σουσάκ. καὶ ᾐσχύνθησαν οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ καὶ ὁ
rex: τ dixerūt: iuſtus dn̄s. τ cū vi
βασιλεύς, καὶ εἶπον, δίκαιος ὁ κύριος. καὶ ἐν τῷ ἰ
diſſet dn̄s: q cōuerſi fuerāt: fact9 eſt ſermo domi
δεῖν τὸν κύριον, ὅτι ἐνετράπησαν, ἐγένετο λόγος κυρί
ni ad ſameā dicēs: conuerſi ſunt nō diſper
ου πρὸς σαμαίαν λέγων, ἐνετράπησαν οὐ καταφθε
dā eos: τ dabo eis q̄ſi paruilū in ſalu
ρῶ αὐτούς, καὶ δώσω αὐτοῖς ὡσεὶ μικρὸν εἰς σωτη
tē: τ nō ſtillabit furor me9 ſup hieruſalem in ma
ρίαν, καὶ οὐ μὴ στάξει ὁ θυμός μου ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν χει
nu ſuſac: qm̄ erunt ei in ſeruos: τ cogno
ρὶ σουσάκ, ὅτι ἔσονται αὐτῷ εἰς δούλους, καὶ γνώσον
ſcēt ſeruitutē meā τ ſeruitutē regni
ται τὴν δουλείαν μου καὶ τὴν δουλείαν τῆς βασιλείας
terre. τ aſcēdit ſuſac rex egypti ad
τῆς γῆς. καὶ ἀνέβη σουσὰκ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ
hieruſalē: τ cepit theſauros q erant in domo
ἱερουσαλήμ, καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ
dn̄i: τ theſauros q erāt in domo regis:
C
κυρίου, καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ βασιλέως,
omnia tulit. τ tulit clypeos
τὰ πάντα ἔλαβεν. καὶ ἔλαβε τοὺς θυρεοὺς

vxores ſuas & concubinas. Nam vxores decem & octo duxerat: cōcubinas āt ſexagita: & genuit viginti octo filios & ſexaginta filias. Cōſtituit vero in capite abiam filium maacha ducem ſuper omnes frēs ſuos: ipſū eīm regē facere cogitabat: quia ſapiētior fuit & potētior ſup oēs filios ei9: & ī cūctis finib9 iuda & beniamin: & in vniuerſis citatib9 muratis. Prebuitq; eis eſcas plurias: & mlt̄as petiuit vxores.

Vnq; roboratū 12. fuiſſet regnū roboā & cōfortatum: dereliquit legem domini: & omīs iſrael cum eo. Anno autem quinto regni roboam: aſcēdit ſeſac rex egypti in hieruſalē: quia peccauerunt domino: cū mille ducentis curribus: & ſexagita milib9 equitum. Nec erat numerus vulgi quod venerat cū eo ex egypto: libies ſcz & troglodyte & ethiopes: cepitq; ciuitates munitiſſimas in iuda: & venit vſq; in hieruſalem. Semeias āt ppheta ingreſſus ē ad roboam & pricipes iuda: q cōgregati fuerāt in hierl'm fugiētes ſeſac. Dixitq; ad eos. Hec dicit dominus. Vos reliquiſtis me: & ego reliqui vos in manu ſeſac. Conſternatiq; principes iſrael & rex: dixerunt. Iuſtus eſt dn̄s. Cūq; vidiſſet dn̄s q humiliati eſſet: fact9 ē ſermo dn̄i ad ſemeiam dicēs. Quia hūiliati ſūt non diſperdam eos: daboq; eis pauxillum auxilii: & non ſtillabit furor meus ſup hierl'm p manū ſeſac. Verūt[illegible] ſeruient ei vt ſciāt diſtātiam ſeruitutis mee & ſeruitutis regni terrarū. Receſſit itaq; ſeſac rex egypti ab hieruſalem ſublatis theſauris domus domini & domus regis: omniaq; ſecum tulit: & clypeos

נָשָׁיו וּפִילַגְשָׁיו כִּי נָשִׁים שְׁמוֹנֶה — נָשָׁה
עֶשְׂרֵה נָשָׂא וּפִילַגְשִׁים שִׁשִּׁים
וַיּוֹלֶד עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה בָּנִים — יָלַד שָׁמַן
וְשִׁשִּׁים בָּנוֹת׃ וַיַּעֲמֵד לָרֹאשׁ — בָּנָה עָמַד
רְחַבְעָם אֶת אֲבִיָּה בֶן מַעֲכָה לְנָגִיד — נָגַד
בְּאֶחָיו כִּי לְהַמְלִיכוֹ׃ וַיָּבֶן וַיִּפְרֹץ — מָלַךְ בָּנָה
מִכָּל בָּנָיו לְכָל אַרְצוֹת יְהוּדָה — פָּרַץ עִיר
וּבִנְיָמִן לְכֹל עָרֵי הַמְּצֻרוֹת וַיִּתֵּן — צוּר נָתַן
לָהֶם הַמָּזוֹן לָרֹב וַיִּשְׁאַל הֲמוֹן — זוּן שָׁאַל
נָשִׁים׃ וַיְהִי כְּהָכִין — הָמַן נָשָׁה

Cap. xii.

מַלְכוּת רְחַבְעָם וּכְחֶזְקָתוֹ עָזַב אֶת — הָיָה כּוּן
תּוֹרַת יְהוָה וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ׃ — יָרָה
וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ — חָמַשׁ
רְחַבְעָם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם
עַל יְרוּשָׁלָם כִּי מָעֲלוּ בַּיהוָה׃
בְּאֶלֶף וּמָאתַיִם רֶכֶב וּבְשִׁשִּׁים אֶלֶף — מֵאָה
פָּרָשִׁים וְאֵין מִסְפָּר לָעָם אֲשֶׁר — סָפַר
בָּאוּ עִמּוֹ מִמִּצְרַיִם לוּבִים סֻכִּיִּים — בּוֹא
וְכוּשִׁים׃ וַיִּלְכֹּד אֶת עָרֵי הַמְּצֻרוֹת — לָכַד עִיר
אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיָּבֹא עַד יְרוּשָׁלָם
וּשְׁמַעְיָה הַנָּבִיא בָּא אֶל רְחַבְעָם וְשָׂרֵי — נָבָא שׂוּר
יְהוּדָה אֲשֶׁר נֶאֶסְפוּ אֶל יְרוּשָׁלָם — אָסַף
מִפְּנֵי שִׁישָׁק וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר — פָּנָה אָמַר
יְהוָה אַתֶּם עֲזַבְתֶּם אֹתִי וְאַף אֲנִי
עָזַבְתִּי אֶתְכֶם בְּיַד שִׁישָׁק׃ וַיִּכָּנְעוּ — כָּנַע
שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל וְהַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ צַדִּיק — צָדַק
יְהוָה׃ וּבִרְאוֹת יְהוָה כִּי נִכְנָעוּ הָיָה — רָאָה כָּנַע
דְבַר יְהוָה אֶל שְׁמַעְיָה לֵאמֹר נִכְנְעוּ
לֹא אַשְׁחִיתֵם וְנָתַתִּי לָהֶם כִּמְעַט — שָׁחַת נָתַן
לִפְלֵיטָה וְלֹא תִתַּךְ חֲמָתִי — פָּלַט נָתַךְ
בִּירוּשָׁלַם בְּיַד שִׁישָׁק׃ כִּי יִהְיוּ לוֹ — יָחַם הָיָה
לַעֲבָדִים וְיֵדְעוּ עֲבוֹדָתִי וַעֲבוֹדַת — עָבַד
מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת׃ וַיַּעַל שִׁישַׁק מֶלֶךְ — מָלַךְ עָלָה
מִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלַם וַיִּקַּח אֶת — לָקַח
אֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה וְאֶת אוֹצְרוֹת בֵּית — אָצַר
הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֹּל לָקָח וַיִּקַּח אֶת מָגִנֵּי

הזהב אשר עשה שלמה: ויעש
המלך רחבעם תחתיהם מגני נחשת
והפקיד על יד שרי הרצים
השמרים פתח בית המלך: ויהי
מדי בוא המלך בית יהוה באו
הרצים ונשאום והשיבום אל תא
הרצים: ובהכנעו שב ממנו אף יהוה
ולא להשחית לכלה וגם ביהודה
היה דברים טובים: ויתחזק המלך
רחבעם בירושלם וימלך כי בן
ארבעים ואחת שנה רחבעם במלכו
ושבע עשרה שנה מלך בירושלם
העיר אשר בחר יהוה לשום את
שמו שם מכל שבטי ישראל ושם
אמו נעמה העמנית: ויעש הרע
כי לא הכין לבו לדרוש את יהוה:
ודברי רחבעם הראשנים
והאחרונים הלא הם כתובים
בדברי שמעיה הנביא ועדו החזה
להתיחש ומלחמות רחבעם
וירבעם כל הימים: וישכב רחבעם
עם אבתיו ויקבר בעיר דויד וימלך
Cap. xiij. אביה בנו תחתיו: בשנת
שמנה עשרה למלך ירבעם וימלך
אביה על יהודה: שלוש שנים מלך
בירושלם ושם אמו מיכיהו בת
אוריאל מן גבעה ומלחמה היתה בין
אביה ובין ירבעם: ויאסר אביה את
המלחמה בחיל גבורי מלחמה ארבע
מאות אלף איש בחור וירבעם ערך
עמו מלחמה בשמונה מאות אלף
איש בחור גבור חיל: ויקם אביה
מעל להר צמרים אשר בהר אפרים
ויאמר שמעוני ירבעם וכל ישראל:
הלא לכם לדעת כי יהוה אלהי
ישראל נתן ממלכה לדויד על ישראל

עשה · פקד שור · רוץ היה · בוא · שוב · כנע · שוב שחת · חזק · מלך · רבע · עשה רוע · כון דרש · כתב · נבא · יחש לחם · יום שכב · קבר · שנה · שנה · היה · אסר · גבר רבע · מאה בחר · שמן · קום · ידע · מלך

aureos quos fecerat ſa
lomon: pro quibꝰ fecit
rex eneos:
& tradidit illos principi
bus ſcutariorum
qui cuſtodiebāt veſtibu
lum palatii. Cumq̄
introiret rex domū dei
veniebant
ſcutarii & tollebāt eos:
iterūq̄ referebāt eos ad
armamētariū ſuū. Verū
tñ qa hūiliati ſūt aūſa ē
ab eis ira dñi: nec de
leti ſūt penitꝰ. Siqdē & i
iuda iucta ſūt opa bōa.
Cōfortatꝰ eſt ergo rex
roboā i hierl'm: atq̄ re
gnauit.
Quadragīta āt & vnius
anni erat cū regnare ce
piſſet. Et decē & ſeptē
annis regnauit i hierl'z
vrbe quā elegit dñs vt
confirmaret
nomē ſuū ibi de cūctis
tribubꝰ iſrl'. Nomen āt
matris eiꝰ naama ama
nites. Fecitq̄ malum: &
non preparauit cor ſu
um vt quereret dñm.
Opera vero roboam
prima
& nouiſſima ſcripta ſūt
in libris ſemeie prophe
te: & addo videtis: & di
ligēter expoſita. Pugna
uerūtq̄ aduerſū ſe robo
am & hieroboā cunctis
diebꝰ. Et dormiuit ro
boam cum pñbus ſuis.
Sepultuſq̄ eſt in ciuita
te dauid. Et regnauit
abia filiꝰ eiꝰ p eo.

Anno 13.
octauodecīo regis hie
roboam regnauit
abia ſuper iudam. Tri
bus annis regnauit
in hierl'z. Nomēq̄ ma
tris eius michaia filia
vriel de gabaa. Et erat
bellum inter
abia & hieroboam. Cū
q̄ iniſſet abia
certamē: & hēret belli
coſiſſimos viros: & ele
ctorū quadrigenta mi
lia: hieroboā cōſtruxit e
contra aciem octingen
ta milia
viroꝝ: q & ipi electi erāt
& ad bella fortiſſimi.
Stetit ergo abia ſup mō
tē ſemerō q erat i effraī:
& ait. Audi hieroboā
& omnis iſrael.
Num ignoratis ꝙ do
minus deus
iſrael dederit regnum
dauid ſuper iſrael

aureos quos fecerat ſalomon. ⁊ fecit roboā
τοὺς χρυσοῦς οὓς ἐποίησεν σολομών. καὶ ἐποίησεν ῥοβοὰμ
rex pro eis clypeos eneos ⁊ cōſtituit
ὁ βασιλεὺς ἀντ' αὐτῶν θυρεοὺς χαλκοῦς καὶ κατέστησεν
in manus principū accurrentiū cuſto-
ἐπὶ χεῖρας ἀρχόντων τῶν παρατρεχόντων τῶν φυλασ-
dientiū portas domꝰ regis. ⁊ factū eſt a frequē
σόντων τὰς θύρας οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ἀπὸ ἱκα-
cia cū ingrederet rex in domū dñi: ingre
νοῦ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν βασιλέα εἰς οἶκον κυρίου, εἰσε-
diebant ⁊ accurrentes: ⁊ tollebant cly
πορεύοντο καὶ οἱ παρατρέχοντες, καὶ ἐλάμβανον τοὺς θυ
peos ⁊ collocabant in ordinē accurrentiū.
ρεοὺς καὶ ἀποκαθίστων εἰς τὴν τάξιν τῶν παρατρεχόντων.
⁊ cū humiliauit ſe rex: auerſa eſt ab eo i-
καὶ ἐν τῷ ἐντραπῆναι τὸν βασιλέα, ἀπεστράφη ἀπ' αὐτοῦ ὀρ
ra dñi: ⁊ nō in corruptionē in finē oibus: et
γὴ κυρίου, καὶ οὐκ εἰς διαφθορὰν εἰς τέλος τοῖς πᾶσι, καί γε
in iuda fuerūt ſermones boni. ⁊ cōfortatꝰ eſt rex
ἐν τῷ ἰούδᾳ ἦσαν λόγοι ἀγαθοί. καὶ κατίσχυσεν ὁ βασι
roboā in hieruſalē ⁊ regnauit: filiꝰ qua
λεὺς ῥοβοὰμ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐβασίλευσεν, υἱὸς τεσ
draginta ⁊ vniꝰ anni erat roboā cū regnaret
σαράκοντα καὶ ἑνὸς ἔτους ἦν ῥοβοὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν
ipſe. ⁊ ſeptē ⁊ decē ānis regnauit in hieru
αὐτόν. καὶ ἑπτὰ καὶ δέκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερου
ſalem: in ciuitate quā elegit dñs vt nominaret
σαλήμ, ἐν τῇ πόλει ἣν ἐξελέξατο κύριος ἐπονομάσαι
nomē ſuū ibi de cūctis tribubꝰ filioꝝ iſrael:
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐκ πασῶν φυλῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
⁊ nomē matri ſue naama ammanitis. ⁊
καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ νααμὰ ἡ ἀμμανῖτις. καὶ
fecit malū: qm̄ nō direxit cor ſu-
ἐποίησε τὸ πονηρόν, ὅτι οὐ κατεύθυνε τὴν καρδίαν αὐ-
um ad q̄rendū dñm. ⁊ ſermones roboā primi ⁊
τοῦ ἐκζητῆσαι κύριον. καὶ οἱ λόγοι ῥοβοὰμ οἱ πρῶτοι καὶ
nouiſſimi nōne ſunt ſcripti in ſermonibꝰ ſe-
οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐν τοῖς λόγοις σα
meu prophete: ⁊ addo videtis vt genealogiā
μαίου τοῦ προφήτου, καὶ ἀδδὼ τοῦ ὁρῶντος τοῦ γενεαλογῆ-
deſcriberet ⁊ actus eius: ⁊ pugnauit roboā ⁊ hieroboā
σαι καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ; καὶ ἐπολέμει ῥοβοὰμ καὶ ἱεροβοὰμ
cūctis diebus. ⁊ dormiuit roboā cū pa-
πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐκοιμήθη ῥοβοὰμ μετὰ τῶν πα
tribus ſuis: ⁊ ſepultꝰ ē in ciuitate dauid: ⁊ re-
τέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασί
gnauit abia filiꝰ eius pro eo.
λευσεν ἀβία υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

Ca.13.

In octauo ⁊ decimo anno regni hierobo
ΕΝ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἱεροβο-
am: regnauit abia ſup iudā: tribꝰ annis regna
άμ, ἐβασίλευσεν ἀβία ἐπὶ ἰούδαν, τρία ἔτη ἐβασί-
uit in hieruſalē. ⁊ nomē matri eiꝰ maacha fi
λευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ μααχὰ θυ
lia abeſſalō. ⁊ bellū erat inter abia ⁊ in
γάτηρ ἀβεσσαλώμ. καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀβία καὶ ἀνα
ter hieroboā. ⁊ ordinauit abia bellū in
μέσον ἱεροβοάμ. καὶ παρετάξατο ἀβία τὸν πόλεμον ἐν
exercitu potentiū bellatoꝝ in quadringētis milibus
δυνάμει δυνατῶν πολεμιστῶν ἐν τετρακοσίαις χιλιάσιν
viroꝝ electoꝝ. ⁊ hieroboā cōſtruxit cōtra eū bel
ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν. καὶ ἱεροβοὰμ παρετάξατο πρὸς αὐτὸν πό
lū in octingentis milibus viroꝝ electoꝝ potentiū
λεμον ἐν ὀκτακοσίαις χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν δυνατῶν
fortitudine viroꝝ bellatoꝝ. ⁊ ſurrexit abia a monte ſomo
ἰσχύϊ ἀνδρῶν πολεμιστῶν. καὶ ἀνέστη ἀβία ἀπὸ τοῦ ὄρους σομο
rim: q̄ eſt in monte ephraī: ⁊ dixit: audite me hie
ρίμ, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ὄρει ἐφραίμ, καὶ εἶπεν, ἀκούσατέ μου ἱε-
roboam ⁊ ois iſrl': nōne vobis cognoſcere ꝙ dñs deus iſ-
ροβοὰμ καὶ πᾶς ἰηλ', οὐχὶ ὑμῖν γνῶναι ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσ
rael dedit regnū dauid ſup iſrael
ραὴλ ἔδωκε βασιλείαν τῷ δαυὶδ ἐπὶ ἰσραὴλ

D

5.Reg. 24.f.

A

3.Reg. 15.a.

B

in ſempiternū ⁊ filiis eius in pactū ſalis. ⁊ ſur
εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς διαθήκην ἁλός. καὶ ἀνέ
rexit hieroboā filiꝰ nabat ſeruus ſalomonis filij dauid
στη ἱεροβοὰμ ὁ τοῦ ναβὰτ ὁ παῖς σολομῶντος υἱοῦ δαυίδ
⁊ receſſit a dño ſuo. ⁊ cōgregati ſūt ad eū
καὶ ἀπέστη ἀπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν
viri peſtilētes filij iniqui: ⁊ pualuerūt cōtra roboā
ἄνδρες λοιμοὶ υἱοὶ παράνομοι, καὶ ἐνίσχυσαν ἐπὶ ῥοβοὰμ
filiū ſalomonis. ⁊ roboā erat iunior ⁊ pauidus
υἱὸν σολομῶντος. καὶ ῥοβοὰμ ἦν νεώτερος καὶ δειλὸς τῇ
corde: ⁊ nō cōfortatꝰ eſt cōtra faciē eoꝝ. ⁊
καρδίᾳ, καὶ οὐκ ἐκραταιώθη κατὰ προσώπου αὐτῶν. καὶ
nūc vos dicitis reſiſtere cōtra faciē regni
νῦν ὑμεῖς λέγετε ἀντιστῆναι κατὰ προσώπου βασιλείας
dñi p manū filioꝝ dauid: ⁊ vos multitudo multa
κυρίου διὰ χειρὸς υἱῶν δαυίδ, καὶ ὑμεῖς πλῆθος πολὺ
⁊ vobiſcū vitule auree: quas fecit vobis hiero
καὶ μεθ' ὑμῶν δαμάλεις χρυσαῖ, ἃς ἐποίησεν ὑμῖν ἱερο
boam in deos. an nō reiecitis ſacerdotes dñi
βοὰμ εἰς θεούς. ἦ οὐχὶ ἀπώσασθε τοὺς ἱερεῖς κυρίου τοὺς
filios aaron ⁊ leuitas: ⁊ feciſtis vobis ipſis
υἱοὺς ἀαρὼν καὶ τοὺς λευίτας, καὶ ἐποιήσατε ἑαυτοῖς
ſacerdotes de pplo terre: ois veniens vt
ἱερεῖς ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς; πᾶς ὁ προσπορευόμενος τοῦ
impleat manus ſuas in vitulo filio armēti ⁊
πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐν μόσχῳ υἱῷ βουκολίου καὶ
arietibꝰ ſeptē: ⁊ factꝰ eſt in ſacerdotē nō exiſtēti deo. ⁊ nos
κριοῖς ἑπτά, καὶ ἐγένετο εἰς ἱερέα τῷ μὴ ὄντι θεῷ. καὶ ἡμεῖς
dñm deū nſm nō relinquimus: ⁊ ſacerdotes filij aa-
κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν οὐκ ἐγκαταλείπομεν, καὶ οἱ ἱερεῖς υἱοὶ ἀα
ron miniſtrant dño ⁊ leuite in vicibꝰ
ρὼν λειτουργοῦσι τῷ κυρίῳ καὶ οἱ λευῖται ἐν ταῖς ἐφημερί
ſuis: ⁊ adolēt dño holocauſta mane
αις αὐτῶν, καὶ θυμιῶσι τῷ κυρίῳ ὁλοκαυτώσεις τὸ πρωῒ
mane ⁊ veſpere veſpere: ⁊ thymiama cōpoſitiōis ⁊
πρωῒ καὶ τὸ ἑσπέρας ἑσπέρας, καὶ θυμίαμα συνθέσεως καὶ
ppoſitionē panū in mēſa munda. ⁊ cāde
πρόθεσιν ἄρτων ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς καθαρᾶς. καὶ ἡ λυχ
labꝝ aureū ⁊ lucerne eius vt accēdant veſpere ve-
νία ἡ χρυσῆ καὶ οἱ λύχνοι αὐτῆς τοῦ ἀνάπτειν τὸ ἑσπέρας ἑσ
ſpere: qm̄ cuſtodimus nos cuſtodiā dñi
πέρας, ὅτι φυλάσσομεν ἡμεῖς τὴν φυλακὴν κυρίου τοῦ
dei patrū nſoꝝ: vos vero reliquiſtis
θεοῦ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑμεῖς δὲ ἐγκατελίπετε
eū. ⁊ ecce nobiſcū in pricipatu dñs: ⁊ ſa
τε αὐτόν. καὶ ἰδοὺ μεθ' ἡμῶν ἐν ἀρχῇ κύριος, καὶ οἱ ἱε
cerdotes eiꝰ: ⁊ tube ſignificationis vt ſi-
ρεῖς αὐτοῦ, καὶ αἱ σάλπιγγες τῆς σημασίας τοῦ ση-
gnificēt cōtra vos: filij iſrael nō pugnetis cōtra do
μαίνειν ἐφ' ὑμᾶς, υἱοὶ ἰσραὴλ μὴ πολεμήσητε πρὸς κύ-
minū deū patrū vſoꝝ: quia nō expediet vobis.
ριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι οὐκ εὐοδωθήσεσθε.
⁊ hieroboā circundedit inſidias vt iret poſt
καὶ ἱεροβοὰμ περιεκύκλωσε τὸ ἔνεδρον ἐλθεῖν κατόπι
eos. ⁊ fuerūt ante iuda: ⁊ inſi
σθεν αὐτῶν. καὶ ἦσαν ἔμπροσθεν ἰούδα, καὶ τὸ ἔνε-
die ab his q̄ retro. ⁊ reſpexit iudas: ⁊
δρον ἐκ τῶν ὄπισθεν. καὶ ἐπέβλεψεν ἰούδας, καὶ
ecce bellū eis ex his q̄ ante ⁊ ex his
ἰδοὺ ὁ πόλεμος αὐτοῖς ἐκ τῶν ἔμπροσθεν καὶ ἐκ
q̄ retro: ⁊ clamauerūt ad dñm. ⁊ ſacer
τῶν ὄπισθεν, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον. καὶ οἱ ἱε
dotes cecinerunt tubis: ⁊ vociferatus ē
ρεῖς ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξιν, καὶ ἠλάλαξεν
vir iudas. ⁊ factū eſt q̄n vociferati ſūt viri iu
ἀνὴρ ἰούδας. καὶ ἐγένετο ὅτε ἠλάλαξαν ἄνδρες ἰού
da: ⁊ dñs cōfregit iſrael ⁊ hierobo
δα, καὶ κύριος ἔθραυσεν τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἱεροβο
am corā abia ⁊ iuda: ⁊ fugerūt fi-
ὰμ ἐναντίον τοῦ ἀβία καὶ ἰούδα, καὶ ἔφυγον υἱ-
lij iſrael
οἱ ἰσραὴλ

D

C

A

D

in ſēpiternū: ipſi & filiis
eiꝰ i pactū ſalis. Et ſur
rexit hieroboā filiꝰ na
bath ſuꝰ ſalomonis filii
dd: & rebellauit cōtra
dñm ſuū. Cōgregatiq̄
ſūt ad eū viri vaniſſimi
& filii belial: & pualuerūt
contra roboā filiū ſalo
mōis. Porro roboā erat
rudis & corde pauido:
nec potuit reſiſtere eis.
Nunc ergo vos dicitis
ꝙ reſiſtere poſſitis
regno dñi qd poſſidet
p filios dd. Hētiſq̄ grā
dē ppli multitudine: at
q̄ vitulos aureos quos
fecit vobis hieroboam
in deos.
Et eieciſtis ſacerdotes
domini filios
aarō atq̄ leuitas: & feci
ſtis vobis ſacerdotes ſi
cut oēs ppli trāꝝ. Qui
cūq̄ venerit & initiaue
rit manū ſuā in tauro
de bobꝰ & i arietibꝰ ſe
ptē fit ſacerdos eoꝝ qui
nō ſunt dii. Nr āt dñs
deus eſt: quē nō relinq
mus. Sacerdoteſq̄ mi
niſtrāt dño de filiis aarō
& leuite ſūt i ordie ſuo:
holocauſta q̄q̄ offerūt
dño p ſingulos dies ma
ne & veſpere: & thymia
ma iuxta legis p̄cepta cō
fectū: & ponūtur pa
nes in mēſa mūdiſſima.
Eſtq̄ apd nos cādelabrū
aureū & lucerne eiꝰ vt
accēdātur ſemp ad veſ
perā. Nos qppe cuſtodi
mus precepta dñi dei
noſtri quem vos
reliquiſtis. Ergo i exer
citu noſtro dux
deꝰ eſt: & ſacerdotes eiꝰ
qui clangunt tubis
& reſonant cōtra vos.
Filii iſrael nolite
pugnare contra domi
num deū patrum vroꝝ:
qa nō vobis expedit.
Hec illo loquente hiero
boam retro moliebatur
inſidias. Cūq̄ ex aduer
ſo hoſtiū ſtaret: ignorātē
iudā: ſuo ābiebat exerci
tu. Reſpiciēſq̄ iudas vi
dit iſtar bellū ex aduerſo
& poſt tergū: & clama
uit ad dñz: ac ſacerdotes
tubis canere ceperunt:
omneſq̄ viri
iuda vociferati ſūt. Et
ecce illis clamātibꝰ pter
ruit deꝰ hieroboā & om
nem iſrael qui ſtabat ex
aduerſo abia & iuda:
fugeruntq̄ filii iſrael

לעולם לו ולבניו ברית מלח: ויקם
ירבעם בן נבט עבד שלמה בן דויד
וימרד על אדניו: ויקבצו עליו
אנשים רקים בני בליעל ויתאמצו
על רחבעם בן שלמה ורחבעם היה
נער ורך לבב ולא התחזק לפניהם:
ועתה אתם אמרים להתחזק לפני
ממלכת יהוה ביד בני דויד ואתם
המון רב ועמכם עגלי זהב אשר
עשה לכם ירבעם לאלהים: הלא
הדחתם את כהני יהוה את בני
אהרן והלוים ותעשו לכם כהנים
כעמי הארצות כל הבא למלא ידו
בפר בן בקר ואילם שבעה והיה
כהן ללא אלהים: ואנחנו יהוה
אלהינו ולא עזבנהו וכהנים משרתים
ליהוה בני אהרן והלוים במלאכתו:
ומקטרים ליהוה עלות בבקר
בבקר ובערב בערב וקטרת סמים
ומערכת לחם על השלחן הטהור
ומנורת הזהב ונרתיה לבער בערב
בערב כי שמרים אנחנו את
משמרת יהוה אלהינו ואתם
עזבתם אתו: והנה עמנו בראש
האלהים וכהניו וחצצרות התרועה
להריע עליכם בני ישראל אל
תלחמו עם יהוה אלהי אבתיכם
כי לא תצליחו: וירבעם הסב את
המארב לבוא מאחריהם ויהיו
לפני יהודה והמארב מאחריהם:
ויפנו יהודה והנה להם המלחמה פנים
ואחור ויצעקו ליהוה והכהנים
מחצצרים בחצצרות: ויריעו איש
יהודה ויהי בהריע איש יהודה
והאלהים נגף את ירבעם וכל ישראל
לפני אביה ויהודה: וינוסו בני ישראל

עלם ברת · קום · מרד קבץ · בל אמץ · רכך חזק · פנה · המן · נדח · עשה · בוא · שרת · לאך · קטר עלה · סם · ערך טהר · נור · שמר · חצר רוע · לחם · צלח סבב · ארב היה · פנה לחם · פנה אחר · צעק · נוס

מפני יהודה ויתנם אלהים בידם׃ נתן
ויכו בהם אביה ועמו מכה רבה נכה רבב
ויפלו חללים מישראל חמש מאות נפל מאה
אלף איש בחור׃ ויכנעו בני ישראל בחר כנע
בעת ההיא ויאמצו בני יהודה אמץ
כי נשענו על יהוה אלהי אבותיהם׃ שען
וירדף אביה אחרי ירבעם וילכד רדף לכד
ממנו ערים את בית אל ואת עיר
בנותיה ואת ישנה ואת בנותיה בנה
ואת עפרון ובנתיה׃ ולא עצר כח עצר כוח
ירבעם עוד בימי אביהו ויגפהו יום נגף
יהוה וימת׃ ויתחזק אביהו וישא לו מות חזק
נשים ארבע עשרה ויולד עשרים נשא נשה
ושנים בנים ושש עשרה בנות׃ רבע ילד שנה
ויתר דברי אביה ודרכיו ודבריו
כתובים במדרש הנביא עדו׃ כתב דרש נבא

Cap. xiiij.

וישכב אביה עם אבתיו שכב
ויקברו אתו בעיר דויד וימלך קבר מלך
אסא בנו תחתיו בימיו שקטה יום
הארץ עשר שנים׃ ויעש אסא הטוב שקט עשה
והישר בעיני יהוה אלהיו׃ ויסר את סור
מזבחות הנכר והבמות וישבר את זבח במה
המצבות ויגדע את האשרים׃ שבר נצב
ויאמר ליהודה לדרוש את יהוה גדע אמר
אלהי אבותיהם ולעשות התורה עשה ירה
והמצוה׃ ויסר מכל ערי יהודה את צוה סור
הבמות ואת החמנים ותשקט עיר
הממלכה לפניו׃ ויבן ערי מצורה שקט
ביהודה כי שקטה הארץ ואין מלך פנה בנה צור
עמו מלחמה בשנים האלה כי שקט
הניח יהוה לו׃ ויאמר ליהודה לחם שנה
נבנה את הערים האלה ונסב חומה נוח אמר
ומגדלים דלתים ובריחים עודנו בנה סבב חמה
הארץ לפנינו כי דרשנו את יהוה גדל ברח
אלהינו דרשנו וינח לנו מסביב סבב
ויבנו ויצליחו׃ ויהי לאסא חיל צלח היה

iudam: & tradidit eos deus in manu eorum. Percuſſit ergo eos abia & pp̃ls ei⁹ plaga magna: & corruerunt vulnerati ex iſrael quingenta milia virorũ fortiũ. Humiliatiq; ſunt filii iſrael in tp̃e illo: & vehemẽtiſſime confortati filii iuda: eo q̃ ſperaſſent in dño deo patrum ſuoꝝ. Perſecut⁹ eſt aũt abia fugientẽ hieroboã: & cepit ciuitates eius: bethel & filias eius: & hieſana cũ filiabus ſuis: effron quoq; & filias eius. Nec valuit contra reſiſtere hieroboam in dieb⁹ abia. Quem percuſſit dñs: & mortu⁹ eſt. Igr̃ abia cõfortato imperio ſuo: accepit vxores q̃ttuordecim: procreauitq; viginti duos filios & ſedecim filias. Reliqua aũt ſmonũ abia viarũq; & operum eius: ſcripta ſunt diligẽtiſſime in libro addo prophete.

D Ormiuit aũt abia 14 cum patribus ſuis & ſepelierũt eum in ciuitate dauid. Regnauitq; aſa filius eius pro eo. In cuius diebus requieuit terra annis decẽ. Fecit ergo aſa quod bonum & placitũ erat i cõſpectu dñi dei ſui: & ſubuertit altaria peregrini cultus & excelſa: & cõfregit ſtatuas: lucoſq; ſuccidit: & precepit iude vt quereret dominum deum patrũ ſuorũ: & faceret legem & vniuerſa mandata. Et abſtulit de cũctis vrbibus iuda aras & phana: & regnauit in pace. Edificauit quoq; vrbes munitas in iuda: quia quiet⁹ erat: & nulla temporibu eius bella ſurrexerant: pacem domino largiente. Dixit autem iude. Edificem⁹ ciuitates iſtas & vallemus muris: & roborem⁹ turrib⁹ & portis & ſeris: donec a bellis quieta ſunt oĩa: eo q̃ queſierimus dominũ deũ patrũ nr̃oꝝ: & dederit nobis pacẽ p gyrum. Edificauerũt igr̃: & nullũ i extruẽdo ipedimẽtũ fuit. Habuit aũt aſa i exercitu

a facie iuda: & tradidit ipſos dñs
ἀπὸ προσώπου ἰούδα, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος
in manus eoꝝ. & percuſſit in eis abia & populus eius plaga magna: & corruerũt vulnerati ex
εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἀβία καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ πληγὴν μεγάλην, καὶ ἔπεσον τραυματίαι ἀπὸ
iſrael quingenta milia viroꝝ fortiũ. & humiliati ſunt filij iſrael in die illa: & cõfor
ἰσραὴλ πεντακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν δυνατῶν. καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ κατίσ
tati ſũt filij iuda: q̃ ſperauerũt in dño deo
χυσαν οἱ υἱοὶ ἰούδα, ὅτι ἤλπισαν ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν τῶν
patrũ ſuoꝝ. & pſecutus eſt abia poſt hieroboã:
πατέρων αὐτῶν. καὶ κατεδίωξεν ἀβία ὀπίσω ἱεροβοάμ,
& cepit ab eo ciuitates: bethel &
καὶ προκατελάβετο παρ᾽ αὐτοῦ πόλεις, τὴν βαιθὴλ καὶ
vicos eius: & ieſſena & vicos eius: &
τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν ἱεσηνὰ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ
ephrõ & vicos eius. & nõ hũit fortitudinẽ hiero
τὴν ἐφρὼν καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ οὐκ ἔσχεν ἰσχὺν ἱεροβο
boã vltra cũctis diebus abia: & percuſſit eũ do
ὰμ ἔτι πάσας τὰς ἡμέρας ἀβία, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν κύ
min⁹: & mortuus eſt. & cõfortatus eſt abia: & accepit ſibi
ριος, καὶ ἀπέθανεν. καὶ κατίσχυσεν ἀβία, καὶ ἔλαβεν ἑαυ
vxores q̃ttuordecĩ. & genuit viginti
τῷ γυναῖκας τέσσαρας καὶ δέκα. καὶ ἐγέννησεν εἴκοσι
& duos filios: & ſedecim filias. & reli
καὶ δύο υἱούς, καὶ ἑκκαίδεκα θυγατέρας. καὶ τὰ λοι
qua ſermonũ abia & opera eius & ſermo
πὰ τῶν λόγων ἀβία καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ καὶ οἱ λό
nes ipſius ecce ſcripti ſũt in libro in reqſ
γοι αὐτοῦ ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου ἐν τῇ ἐκζη
ſitione addo prophete.
τήσει ἀδδὼ τοῦ προφήτου.

Ca.14.

Et dormiuit abia cũ patribus ſuis: & ſe
Καὶ ἐκοιμήθη ἀβία μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἔθα
pelierũt eũ in ciuitate dauid: & regnauit aſa fili⁹ e
ψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀσὰ υἱὸς αὐ
ius pro eo. in diebus aſa quieuit terra iuda
τοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἀσὰ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἰούδα
decẽ annis. & fecit aſa bonũ & rectũ corã
δέκα ἔτη. καὶ ἐποίησεν ἀσὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ εὐθὲς ἐνώπιον
dño deo ſuo. & ſubuertit altaria alie
κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστησε τὰ θυσιαστήρια τὰ ἀλ
na & excelſa & contriuit ſtatuas & ſucci
λότρια καὶ τὰ ὑψηλά, καὶ συνέτριψε τὰς στήλας καὶ ἐξέκο
dit lucos. & dixit iuda vt quereret dñm
ψε τὰ ἄλση. καὶ εἶπε τῷ ἰούδα τοῦ ἐκζητῆσαι κύριον
deũ patrũ ſuoꝝ: & vt faceret legẽ &
τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ ποιῆσαι τὸν νόμον καὶ
mãdata: & abſtulit de cũctis vrbibus
τὰς ἐντολάς, καὶ ἀπέστησεν ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων
iuda altaria & idola: & pacificũ fuit
ἰούδα τὰ θυσιαστήρια καὶ τὰ εἴδωλα, καὶ εἰρήνευσεν ἡ
regnũ corã eo. & edificauit vrbes mu
βασιλεία ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ᾠκοδόμησεν πόλεις τει
ratas in terra iuda: & nõ fuit ei bellũ in
χήρεις ἐν γῇ ἰούδα, καὶ οὐκ ἦν αὐτῷ πόλεμος ἐν τοῖς
annis his: qm̃ requiẽ dedit ei dñs. &
ἔτεσι τούτοις, ὅτι κατέπαυσεν αὐτῷ κύριος. καὶ
dixit aſa iuda: edificemus ciuitates i
εἶπεν ἀσὰ τῷ ἰούδα, οἰκοδομήσωμεν τὰς πόλεις ταύ
ſtas: & faciamus muros & turres & portas
τας, καὶ ποιήσωμεν τείχη καὶ πύργους καὶ πύλας
& vectes: in quo dominamur terre: qm̃ ſicut que
καὶ μοχλούς, ἐν ᾧ κυριεύομεν τῆς γῆς, ὅτι καθὼς ἐξε
ſiuimus dñm deũ nr̃m queſiuit nos & de
ζητήσαμεν κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν ἐξεζήτησεν ἡμᾶς καὶ κα
tem dedit nobis p gyrum. & edificauerũt & di
τέπαυσεν ἡμᾶς κυκλόθεν. καὶ ᾠκοδόμησαν καὶ κα
rexerunt. & fuit aſa exercitus
τηύθυναν. καὶ ἐγένετο τῷ ἀσὰ δύναμις

A

3.Reg. 15.b.

B

7

C

arma portãtiũ viroꝝ tollentiũ ſcuta & haſtas in
ὁπλοφόρων ἀνδρῶν αἰρόντων θυρεοὺς καὶ δόρατα ἐν τῇ
iuda trecenta milia: & in beniamin ſcutarii
ἰούδα τριακόσιαι χιλιάδες, καὶ ἐν βενιαμὶν πελτασταὶ
& ſagittarii ducenta & octoginta milia: om
καὶ τοξόται διακόσιαι καὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδες, πάν
nes hi bellatores fuit potentie. & egreſſus ẽ cõtra
τες οὗτοι πολεμισταὶ υἱοὶ δυνάμεως. καὶ ἐξῆλθεν ἐπ᾽ αὐ
eos zarai ethiops i exercitu in mille milibus &
τοὺς ζαραὶ ὁ αἰθίοψ ἐν δυνάμει ἐν χιλίαις χιλιάσι καὶ
in curribus trecentis: & venit vſq; ad mareſa. & egreſſ⁹ ẽ
ἐν ἅρμασι τριακοσίοις, καὶ ἦλθεν ἕως μαρησά. καὶ ἐξῆλθεν
aſa in occurſum ei: & direxit bellũ in
ἀσὰ εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ παρετάξατο πόλεμον ἐν
valle cõtra aquilonem mareſa. & clamauit aſa ad
τῇ φάραγγι κατὰ βορρᾶν μαρησά. καὶ ἐβόησεν ἀσὰ πρὸς
dñm deum ſuum. & dixit: dñe nõ impoſſibile ẽ a
κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ. καὶ εἶπε, κύριε οὐκ ἀδυνατεῖ πα
pud te ſaluare in multis vel in paucis: q̃b⁹ nõ eſt fortitudo:
ρὰ σοὶ σώζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις, οἷς οὐκ ἔστιν ἰσχύς,
auxiliare nobis dñe deus noſter: qm̃ in te confidi
βοήθησον ἡμῖν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ σοὶ πεποίθα
mus: & in noĩe tuo venim⁹ cõtra multitudinẽ mul
μεν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἤλθομεν ἐπὶ τὸ πλῆθος τὸ πο
tã hanc. dñe deus noſter: tu es deus ne p̃ualeat
λὺ τοῦτο. κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, σὺ εἶ ὁ θεὸς μὴ κατισχυσάτω
tecum homo. & pcuſſit dñs ethiopes
μετὰ σοῦ ἄνθρωπος. καὶ ἐπάταξε κύριος τοὺς αἰθίοπας
coram aſa & coram iuda. & fugerunt ethiopes:
ἐναντίον ἀσὰ καὶ ἐναντίον ἰούδα. καὶ ἔφυγον οἱ αἰθίοπες,
& pſecutus eſt eos aſa & pp̃ls eius vſq; ad gerara.
καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἀσὰ καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἕως γεράρων.
& ruerũt ethiopes: vt nõ eſſet in eis ſaluti
καὶ ἔπεσον οἱ αἰθίοπες, ὥστε μὴ εἶναι ἐν αὐτοῖς περιποί
um. qm̃ cõtriti ſunt coram dño & co
ησιν. ὅτι συνετρίβησαν ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐνώπι
rã exercitu eius. & ſpoliauerũt ſpolia mul
ον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. καὶ ἐσκύλευσαν σκῦλα πολ
ta: & deſtruxerunt vicos eorũ p circuitũ gedor.
λά, καὶ ἐξέκοψαν τὰς κώμας αὐτῶν κύκλῳ γεδώρ.
qm̃ factus eſt ſtupor dñi in eis. & diripuerunt
ὅτι ἐγένετο ἔκστασις κυρίου ἐπ᾽ αὐτοῖς. καὶ διήρπασαν τὰς
ciuitates eorum: qm̃ ſpolia multa fuerũt eis. &
πόλεις αὐτῶν, ὅτι σκῦλα πολλὰ ἐγενήθη αὐτοῖς. καί γε
tabernacula iumẽtoꝝ deſtruxerũt: & tulerũt oues multas &
σκηνὰς κτηνῶν ἐξέκοψαν, καὶ ἔλαβον πρόβατα πολλὰ καὶ
camelos: & cõuerſi ſunt in hieruſalem.
καμήλους, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ.

Ca.15.

Et azarias filius oded: factus ẽ in eo ſpũs
Καὶ ἀζαρίας υἱὸς ὠδήδ, ἐγένετο ἐπ᾽ αὐτὸν πνεῦμα
dei: & egreſſus ẽ in occurſum aſa. & dixit ei:
θεοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν τῷ ἀσά. καὶ εἶπεν αὐτῷ,
audi me aſa: & oĩs iuda & beniamin: dñs
ἄκουσόν μου ἀσά, καὶ πᾶς ἰούδα καὶ βενιαμίν, κύριος
vobiſcũ q̃ꝛ fuiſtis vos cum eo. & ſi q̃ſieri
μεθ᾽ ὑμῶν ἐν τῷ εἶναι ὑμᾶς μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐὰν ἐκζητήση
tis eum: inuenietur a vobis. & ſi dereliq̃ritis e
τε αὐτόν, εὑρεθήσεται ὑμῖν. καὶ ἐὰν ἐγκαταλείπητε αὐ
um: relinquet vos. & dies multi iſ
τόν, ἐγκαταλείψει ὑμᾶς. καὶ ἡμέραι πολλαὶ τῷ ἰσ
rael abſq; deo vero & nõ ſacerdote oſtẽdente
ραὴλ ἄνευ θεοῦ ἀληθινοῦ καὶ οὐχὶ ἱερέως ὑποδεικνύντος
& in nõ lege. & cõuertet eos i tribulatiõe ad dñm
καὶ ἐν οὐ νόμῳ. καὶ ἐπιστρέψει αὐτοὺς ἐν θλίψει ἐπὶ κύριον
deũ iſrael: & q̃rent eum: & inuenietur e
θεὸν ἰσραήλ, καὶ ζητήσουσιν αὐτόν, καὶ εὑρεθήσεται αὐ
is. & in tpĩbus illis nõ eſt pax egredien
τοῖς. καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις οὐκ ἔστιν εἰρήνη τῷ ἐκπορευο
ti & ingredienti: qm̃ terror dñi multus
μένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ, ὅτι ἔκστασις κυρίου πολλὴ
in oĩbus hĩtantibus regiões. & pugnabit
ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας χώρας. καὶ πολεμήσει

D

A

A

ſuo portãtiũ ſcuta & haſtas de iuda trecẽta milia: de beniamĩ vero ſcutariorum & ſagitariorum ducẽta octoginta milia. Omneſq; iſti viri fortiſſimi. Egreſſus eſt aũt cõtra eos zara ethiops cũ exercitu ſuo decies cẽtena milia & curribus treceptis: & venit vſq; mareſa. Porro aſſa p̃rexit obuiã ei: & inſtruxit aciẽ ad bellũ in valle ſephata q̃ eſt iuxta mareſa: et inuocauit dominum deum et ait. Dñe nõ eſt apud te vlla diſtãtia vtrum in paucis auxilieris aut in pluribus: adiuua nos dñe deus nr̃. In te eni & i tuo nomine habẽtes fiduciã venim⁹ cõtra hãc multitudinẽ. Dñe deus nr̃ tu es: nõ p̃ualeat cõtra te homo. Exterruit itaq; dominus ethiopes coram aſſa & iuda. Fugerũtq; ethiopes et pſecutus eſt eos aſſa & pp̃ls q̃ cũ eo erat vſq; gerara. Et ruerũt ethiopes vſq; ad internitione: quia dño cedẽte cõtriti ſunt: & exercitu illius preliãte. Tulerut ergo ſpolia multã: & pcuſſerunt ciuitates oẽs p circuitum gerare. Grãdis q̃ppe cũctos terror inuaſerat. Et diripuerũt vrbes & multã predã aſportauerunt. Sed et caulas ouiũ deſtruentes tulerunt pecorũ infinitã multitudinẽ & camelorũ. Reuerſiq; ſũt i hierlm̃. 15.

H Zarias aũt filius obed facto in ſe ſpũ dei: egreſſus eſt i occurſũ aſſa: & dixit ei. Audite me aſſa & oĩs iuda & beniamĩ. Dñs vobiſcũ: q̃a fuitis cũ eo. Si q̃ſieritis eũ: inuenietis. Si aũt dereliq̃ritis eum dereliquet vos. Trãſibũt aũt multi dies i iſrl̃ abſq; deo vero & abſq; ſacerdote: abſq; doctore q̃q; & abſq; lege. Cũ q; reuerſi fuerit in anguſtia ſua: et clamauerit ad dñm deũ iſrl̃ & q̃ſierit eũ: repient eũ. In tẽpore illo non erit pax egredieti & ingredieti: ſed terrores vndiq; in cũctis habitatoribus trarũ. Pugnabit eni

נשא צנה ורמח מיהודה שלש צנן
מאות אלף ומבנימן נשאי מגן מאה
ודרכי קשת מאתים ושמונים אלף מאה שמן
כל אלה גבורי חיל׃ ויצא אליהם גבר
זרח הכושי בחיל אלף אלפים
ומרכבות שלש מאות ויבא עד רכב בוא
מרשה׃ ויצא אסא לפניו ויערכו פנה ערך
מלחמה בגיא צפתה למרשה׃
ויקרא אסא אל יהוה אלהיו ויאמר לחם קרא
יהוה אין עמך לעזר בין רב לאין
כח עזרנו יהוה אלהינו כי עליך כוח
נשענו ובשמך באנו על ההמון שען בוא
הזה יהוה אלהינו אתה אל יעצר המן עצר
עמך אנוש׃ ויגף יהוה את הכושים אנש נגף
לפני אסא ולפני יהודה וינסו נוס
הכושים׃ וירדפם אסא והעם אשר
עמו עד לגרר ויפל מכושים לאין רדף נפל
להם מחיה כי נשברו לפני יהוה חיה שבר
ולפני מחנהו וישאו שלל הרבה חנה נשא
מאד׃ ויכו את כל הערים סביבות גרר רבה נכה
כי היה פחד יהוה עליהם ויבזו עיר סבב
את כל הערים כי בזה רבה היתה בזז
בהם׃ וגם אהלי מקנה הכו וישבו רבב היה
צאן לרב וגמלים וישבו ירושלם׃ קנה שבה רבב שוב
ועזריהו בן עודד היתה עליו

Cap. xv.

רוח אלהים׃ ויצא לפני אסא ויאמר היה פנה
לו שמעוני אסא וכל יהודה ובנימן אמר
יהוה עמכם בהיותכם עמו ואם היה
תדרשהו ימצא לכם ואם תעזבהו דרש מצא
יעזב אתכם׃ וימים רבים לישראל עזב יום
ללא אלהי אמת וללא כהן מורה רבב
וללא תורה׃ וישב בצר לו על ירה
יהוה אלהי ישראל ויבקשהו ירה שוב
וימצא להם׃ ובעתים ההם אין צור בקש
שלום ליוצא ולבא כי מהומות שלם יצא
רבות על כל יושבי הארצות׃ וכתתו בוא הום

gens cōtra gētē: et ciuitas cōtra ciuitatē: qa de⁹ cōturbabit eos in omni anguſtia. Vos ergo cōfortamini et nō diſſoluātur manus vr̄e: erit enī merces opi vr̄o. Quod cū audiſſet aſſa verba .ſ. et prophetiā azarie filii obed pphete cōfortat⁹ eſt: et abſtulit idola de omī terra iuda & de beniamin et ex vrbibus quas ceperat mōtis effraim: et dedicauit altare domini quod erat ante porticū dn̄i: cōgregauitq; vniuerſum iudā & beniamin & aduenas cum eis de effraim & manaſſe & de ſymeon. Plures enī ad eū confugerant ex iſrael: videntes q̄ dn̄s de⁹ illi⁹ eſſet cū eo. Cūq; veniſſent in hieruſalem mēſe tertio anno decimoquīto regni aſſa: immolauerunt dn̄o in die illa de manubiis & preda quam adduxerāt boues ſeptingentos: & arietes ſeptē milia. Et ītrauit ex more ad corroborandū fedus vt q̄rerēt dn̄m deū patrū ſuorū in toto corde & in tota aīa ſua. Si q̄s aūt inq̄t non queſierit dominū deū iſrael: moriatur a minimo vſq; ad maximum: a viro vſq; ad mulierē. Iurauerūtq; domino voce magna in iubilo & in clāgore tube & in ſonitu buccinarū omnes qui erāt in iuda cum execratione. In omī enī corde ſuo iurauerunt: et in tota volūtate queſierunt eū: & inuenerūt. Preſtitit q; eis dn̄s requiē p circuitū. Sed & maacham matrem aſſa regis ex auguſto depoſuit imperio eo q̄ feciſſet in luco ſimulachrū priapi qd̄ oē cōtriuit: & in fruſta cōminuens cōbuſſit in torrēte cedron. Excelſa autem derelicta ſunt in iſrael. Attamē cor aſſa erat pfectū cūctis dieb⁹ ei⁹. Eaq; que vouerat pater ſuus et ipſe: intuliſt in domū dei argentū & aurū: vaſorūq; diuerſam ſupellectilē. Bellū vero non fuit

B

C

D

Ca.16.

Cap.xvj.

A

B

C

vſq; ad triceſimū quītū annū regni aſa. 16.

Anno autē triceſimo ſexto regni eius aſcendit baaſa rex iſrl̄ in iudā & muro circundabat rama vt nullus tute poſſet egredi & ingredi de regno aſa. Protulit autem aſa argentum & aurum de theſauris dom⁹ domini & de theſauris regis: miſitq; ad benedab regem ſyrie qui habitabat in damaſco dicens. Fedus inter me & te eſt. Pater q̄q; me⁹ & pater tu⁹ habuere cōcordiam: quāobrē miſi tibi argētū & aurū: vt rupto federe qd̄ habes cum baaſa rege iſrael facias eum a me recedere. Quo cōperto benadab miſit principes exercituum ſuorū ad vrbes iſrael: qui percuſſerunt ahion & dan & abelmaim et vniuerſas vrbes neptalim muratas. Quod cum audiſſet baaſa deſiit edificare rama & intermiſit opus ſuū. Porro aſa rex aſſumpſit vniuerſum iudā & tulerunt lapides de rama & ligna q̄ edificationi p̄parauerat baaſa: edificauitq; ex eis gabaa & maſpha. In tēpore illo venit anani ppheta ad aſa regē iuda: et dixit ei. Quia habuiſti fiduciam in rege ſyrie & nō in domino deo tuo: idcirco euaſit ſyrie regis exercitus de manu tua. Nonne ethiopes & libies multo plures erāt quadrigis et equitibus & multitudine nimia: quos cū in dn̄o credidiſſes tradidit in manu tua? Oculi enī dn̄i contēplantur vniuerſam terrā: & p̄bent fortitudinē his q̄ corde pfecto credūt in eū. Stulte igitur egiſti: & ppter hoc etiā p̄ſenti tēpe aduerſum te bella cōſurgēt. Iratuſq; aſa aduerſ⁹ videntē: iuſſit eū mitti i neruū: valde q̄ppe ſup hoc fuerat indignatus: & interfecit de populo

2.Mac 9.

Gen. 31.
1.Reg. 13.c.

בעת ההיא והנה דברי אסא
הראשנים והאחרנים הנם כתובים הנה כתב
על ספר המלכים ליהודה וישראל׃
ויחלא אסא בשנת שלושים ותשע חלה שנה
למלכותו ברגליו עד למעלה חליו עלה
וגם בחליו לא דרש את יהוה כי
ברפאים׃ וישכב אסא עם אבתיו שכב
וימת בשנת ארבעים ואחת למלכו׃ מות רבע
ויקברהו בקברתיו אשר כרה לו קבר
בעיר דויד וישכיבהו במשכב שכב
אשר מלא בשמים וזנים מרקחים זון רקח
במרקחת מעשה וישרפו לו שרפה עשה שרף
גדולה עד למאד׃ גדל

Cap. xvij.
וימלך יהושפט בנו מלך
תחתיו ויתחזק על ישראל׃ ויתן חזק נתן
חיל בכל ערי יהודה הבצרות עיר
ויתן נציבים בארץ יהודה ובערי נצב
אפרים אשר לכד אסא אביו׃
ויהי יהוה עם יהושפט כי הלך היה
בדרכי דויד אביו הראשנים
ולא דרש לבעלים׃ כי לאלהי
אביו דרש ובמצותיו הלך ולא צוה
כמעשה ישראל׃ ויכן יהוה את עשה כון
הממלכה בידו ויתנו כל יהודה מלך נתן
מנחה ליהושפט ויהי לו עשר
וכבוד לרב׃ ויגבה לבו בדרכי יהוה כבד גבה
ועוד הסיר את הבמות ואת האשרים סור במה
מיהודה׃ ובשנת שלוש למלכו שנה
שלח לשריו לבן חיל ולעבדיה שור
ולזכריה ולנתנאל ולמיכיהו
ללמד בערי יהודה׃ ועמהם
הלוים שמעיהו ונתניהו וזבדיהו
ועשהאל ושמירמות ויהונתן
ואדניהו וטוביהו וטוב אדוניה
הלוים ועמהם אלישמע ויהורם
הכהנים׃ וילמדו ביהודה ועמהם למד

in tẽpore illo plurimos. Opera autem asa prima et nouissima scripta sunt in libro regum iuda & israel. Egrotauit etiã asa ãno tricesimo nono regni sui: dolore pedum vehementissimo: & nec in infirmitate sua quesiuit dñm: sed magis in medicorũ arte cõfisus est. Dormiuitq; cũ patrib⁹ suis. Et mortu⁹ est ãno quadragesimo primo regni sui: & sepelierũt eũ in sepulchro suo qđ foderat sibi in ciuitate dauid. Posuerunt q; eũ sup lectũ suũ plenũ aromatibus & vnguẽtis meretriciis q̃ erãt pigmẽtariorũ arte cõfecta et cõbusserũt sup eũ ambitione nimia. 17.

Regnauit autem iosaphat filius eius pro eo: et inualuit contra israel. Constituitq; militũ numeros in cunctis vrbibus iuda q̃ erãt vallate muris: p̃sidiaq; disposuit in terra iuda & in ciuitatibus ephraĩ quas ceperat asa pater eius. Et fuit dñs cũ iosaphat: quia ambulauit in viis Dauid patris sui primis: et non sperauit in baalim: sed in deo patris sui: et ꝑrexit in preceptis illius: & non iuxta peccata isrl. Cõfirmauitq; dominus regnum in manu eius & dedit omnis iuda munera iosaphat: facteq; sunt ei infinite diuitie & multa gloria. Cũq; sumpsisset cor ei⁹ audaciam propter vias dñi: etiã excelsa et lucos de iuda abstulit. Tertio autem anno regni sui misit de principib⁹ suis benail et obdiam & zachariam et nathanael & micheam vt docerẽt in ciuitatib⁹ iuda: & cum eis leuitas semeiã & nathaniam & zabadiam asael q̃q; & semiramoth & ionathan adoniãq; et tobiam & tobadoniam leuitas: & cum eis elisama & ioram sacerdotes. Docebãtq; ppl'm in iuda: habẽtes

in tpe illo. et ecce sermões asa pri
ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ ἰδοὺ οἱ λόγοι ἀσὰ οἱ πρῶ- D
mi et nouissimi scripti sunt in libro sermonũ
τοι καὶ οἱ ἔσχατοι γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου λόγων
regum iuda et israel. et egrotauit asa
βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσραήλ. καὶ ἐμαλακίσθη ἀσὰ τῷ
anno tricesimo et nono regni sui 3. Reg. 15. c.
ἔτει τῷ τριακοστῷ καὶ ἐννάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
in pedibus suis: vsq; ad supra infirmitas sua. et
ἐν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, ἕως ἄνω ἡ ἀρρωστία αὐτοῦ. καὶ
in egritudie sua nõ quesiuit dñm sed
ἐν τῇ μαλακίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἐξεζήτησε τὸν κύριον ἀλλὰ
medicos. et dormiuit asa cum patrib⁹
τοὺς ἰατρούς. καὶ ἐκοιμήθη ἀσὰ μετὰ τῶν πατέρων
suis. et defunctus est asa in q̃dragesimo et
αὐτοῦ. καὶ ἐτελεύτησεν ἀσὰ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ καὶ
primo anno regni sui. et sepelierũt e
πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν αὐ-
um in monumẽto: quod fodit sibi in ciuitate dauid.
τὸν ἐν τῷ μνήματι, ὃ ὤρυξεν ἑαυτῷ ἐν πόλει δαυίδ.
et collocauerũt eũ in lecto: et impleuerũt
καὶ ἐκοίμισαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κοίτης, καὶ ἔπλησαν
cum aromatibus: et gña vnguẽtoꝝ aromatarioꝝ. et fece
ἀρωμάτων, καὶ γένη μύρων μυρεψικῶν. καὶ ἐποί-
runt ei funus magnũ: et cõbusserunt eũ cõ
ησαν αὐτῷ ἐκφορὰν μεγάλην, καὶ ἔκαυσαν αὐτὸν καύ-
bustiõe magna vsq; nimis.
σιν μεγάλην ἕως σφόδρα.

Ca. 17.

Et regnauit iosaphat filius eius p eo:
Καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐ- A
et ꝑualuit iosaphat cõtra israel: et de
τοῦ, καὶ ἐνίσχυσεν ἰωσαφὰτ ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ἔδω-
dit exercitum in cũctis vrbibus iuda
κεν δύναμιν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἰούδα ταῖς
munitis: et constituit duces in terra iuda
ὀχυραῖς, καὶ κατέστησεν ἡγουμένους ἐν τῇ γῇ ἰούδα
et in ciuitatib⁹ ephraim: quas ceperat
καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐφραίμ, ἃς προκατελάβετο ὁ
pater eius asa. et fuit dñs cũ iosaphat:
πατὴρ αὐτοῦ ἀσά. καὶ ἐγένετο κύριος μετὰ ἰωσαφάτ,
q̃ꝛ ambulauit in viis dauid patris sui
ὅτι ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς δαυίδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ταῖς
primis: et nõ q̃siuit idola: sed dñm
πρώταις, καὶ οὐκ ἐξεζήτησε τὰ εἴδωλα, ἀλλὰ κύριον
deũ patris sui q̃siuit: et in mã
τὸν θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐξεζήτησεν, καὶ ἐν ταῖς ἐν-
datis eius ãbulauit: et nõ iuxta opera isra
τολαῖς αὐτοῦ ἐπορεύθη, καὶ οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἰσραή-
el. et direxit dñs regnum in manu e
λ. καὶ κατεύθυνε κύριος τὴν βασιλείαν ἐν χειρὶ αὐ-
ius: et dedit oĩs iuda dõna iosaphat:
τοῦ, καὶ ἔδωκε πᾶς ἰούδα δῶρα τῷ ἰωσαφάτ,
et facte sunt ei diuitie et gloria multa. et exaltatũ ẽ
καὶ ἐγένετο αὐτῷ πλοῦτος καὶ δόξα πολλή. καὶ ὑψώθη
cor ei⁹ in viis dñi. et adhuc abstulit excelsa et
ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν ὁδοῖς κυρίου. καὶ ἔτι ἐξῆρε τὰ ὑψηλὰ καὶ
lucos de terra iuda. et in anno tertio re- B
τὰ ἄλση ἀπὸ τῆς γῆς ἰούδα. καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασι-
gni sui misit duces suos et filios
λείας αὐτοῦ ἀπέστειλε τοὺς ἡγουμένους αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν
potentiũ et abdiã et zachariã et nathana
δυνατῶν καὶ τὸν ἀβδίαν καὶ τὸν ζαχαρίαν καὶ τὸν ναθαναή-
el et micheam: vt docerent in ciuitatib⁹ iuda. et cũ
λ καὶ τὸν μιχαίαν, τοῦ διδάσκειν ἐν πόλεσιν ἰούδα. καὶ μετ᾽
eis leuite sameas et nathanias et zabdias et
αὐτῶν οἱ λευῖται σαμαίας καὶ ναθανίας καὶ ζαβδίας καὶ
asiel et semiramoth et ionathan et adonias et tobi
ἀσιὴλ καὶ σεμιραμὼθ καὶ ἰωνάθαν καὶ ἀδωνίας καὶ τωβί-
as et tobadonia leuite: et cum ipsis elisama et
ας καὶ τωβαδωνία οἱ λευῖται, καὶ μετ᾽ αὐτῶν ἐλισαμὰ καὶ
ioram sacerdotes: et docebant in iuda: et cum eis
ἰωρὰμ οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐδίδασκον ἐν τῷ ἰούδα, καὶ μετ᾽ αὐτῶν

liber legis dñi: et circuibãt in vrbibus iuda: C
βίβλος νόμου κυρίου, καὶ διῆλθον ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα,
et erudiebãt populũ. et fact⁹ fuit pauor dñi sup
καὶ ἐδίδασκον τὸν λαόν. καὶ ἐγένετο ἔκστασις κυρίου ἐπὶ
oĩa regna terre in circuitu iuda: et nõ
πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς κύκλῳ ἰούδα, καὶ οὐκ
bellabant cõtra iosaphat. et de philistiim
ἐπολέμουν πρὸς ἰωσαφάτ. καὶ ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων
deferebãt iosaphat dona et argentũ. et ara
ἔφερον τῷ ἰωσαφὰτ δῶρα καὶ ἀργύριον. καί γε οἱ ἄρα-
bes deferebant ei ouium arietes septẽ milia septin
βες ἔφερον αὐτῷ προβάτων κριοὺς ἑπτακισχιλίους ἑπτα-
gentos: et hircos septẽ milia septingentos. et
κοσίους, καὶ τράγους ἑπτακισχιλίους ἑπτακοσίους. καὶ
fuit iosaphat ꝓcedens et magnificatus vsq; in sublime.
ἦν ἰωσαφὰτ πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος ἕως ὕψους.
et edificauit adhuc in iuda domos et vrbes muni
καὶ ᾠκοδόμησεν ἔτι ἐν τῷ ἰούδα βάρεις καὶ πόλεις ὀχυ-
tas: et opa multa fuerũt ei in iuda. et vi
ράς, καὶ ἔργα πολλὰ ἐγένετο αὐτῷ ἐν τῷ ἰούδα. καὶ ἄν-
ri bellatores robusti potẽtes in hierusalẽ. et
δρες πολεμισταὶ δυνατοὶ ἰσχύοντες ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ
hic numerus eoꝝ ꝑ domos familiarũ eorũ.
οὗτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν. τῷ
iuda tribuni ednas princeps: et cum eo filii
ἰούδα χιλίαρχοι ἐδνᾶς ὁ ἄρχων, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ υἱοὶ
potẽtie viri robusti trecenta milia. et adhe-
δυνάμεως ἄνδρες δυνατοὶ τριακόσιαι χιλιάδες. καὶ ἐχό-
rentes eis: ioanan princeps: et cum eo ducẽta D
μενοι αὐτῶν, ἰωανὰν ὁ ἄρχων, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ διακόσιαι
octoginta milia. et adherentes eis: amasias filius
ὀγδοήκοντα χιλιάδες. καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, ἀμασίας ὁ τοῦ
zechri promptus erga dño: et cum eo ducẽ-
ζεχρὶ ὁ προθυμούμενος τῷ κυρίῳ, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ διακόσι-
ta milia potẽtes fortitudie. et ex beniamin potẽtes
αι χιλιάδες δυνατοὶ ἰσχύϊ. καὶ ἐκ τοῦ βενιαμὶν δυνατοὶ
fortitudine eliada: et cum eo sagittarii et clypeati
δυνάμει ἐλιαδά, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ τοξόται καὶ πελτασταὶ
ducenta milia. et adherẽtes eis: iozabad: et
διακόσιαι χιλιάδες. καὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, ἰωζαβάδ, καὶ
cum eo centũ octoginta milia robusti bel-
μετ᾽ αὐτοῦ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδες δυνατοὶ πολέ-
lo. hi q̃ ministrabant regi: extra quos
μου. οὗτοι οἱ λειτουργοῦντες τῷ βασιλεῖ, ἐκτὸς ὧν ἔ-
dedit rex in vrbibus munitis in vni-
δωκεν ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ὀχυραῖς ἐν πά-
uersa iudea.
σῃ τῇ ἰουδαίᾳ.

Ca. 18.

Et fuerunt iosaphat adhuc diuitie et gloria
Καὶ ἐγένετο τῷ ἰωσαφὰτ ἔτι πλοῦτος καὶ δόξα A
multa: et affinitate cõiunct⁹ ẽ in domo achaab: et de-
πολλή, καὶ ἐπεγαμβρεύσατο ἐν τῷ οἴκῳ ἀχαάβ, καὶ κα-
scendit in fine annoꝝ ad achaab in samariã: et ma-
τέβη εἰς τέλος ἐτῶν πρὸς ἀχαὰβ εἰς σαμάρειαν, καὶ ἔθυ-
ctauit ei achaab oues et boues in multitudie: et
σεν αὐτῷ ἀχαὰβ πρόβατα καὶ μόσχους εἰς πλῆθος, καὶ τῷ
populo q̃ cum eo. et achaab psuasit iosaphat vt
λαῷ τῷ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἀχαὰβ ἔπεισε τὸν ἰωσαφὰτ τοῦ
ascenderet cum eo in ramoth galaad. et dixit
συναναβῆναι μετ᾽ αὐτοῦ εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ. καὶ εἶπεν
achaab rex israel ad iosaphat regem iu-
ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφὰτ βασιλέα ἰού-
da: si venies mecum in ramoth galaad? et di-
δα, εἰ πορεύσῃ μετ᾽ ἐμοῦ εἰς ῥαμὼθ τῆς γαλαάδ; καὶ εἶ-
xit ei iosaphat: vt tu sic et ego: et vt popu-
πεν αὐτῷ ἰωσαφάτ, ὡς σὺ οὕτω καὶ ἐγώ, καὶ ὡς ὁ λα-
lus tu⁹: et popul⁹ meus: et tecum in bellũ. et
ός σου, καὶ ὁ λαός μου, καὶ μετὰ σοῦ εἰς πόλεμον. καὶ
dixit iosaphat regi israel: q̃re iam ho-
εἶπεν ἰωσαφὰτ τῷ βασιλεῖ ἰσραήλ, ζήτησον δὴ σή-
die sermonẽ dñi. et cõgregauit
μερον τὸν λόγον κυρίου. καὶ συνήγαγεν

librum legis dñi & circuibant cunctas vrbes iuda: atq; erudiebãt populũ. Itaq; factus est pauor dñi sup oĩa regna terrarum que erant per gyrum iuda nec audebant bellare contra iosaphat. Sed et philistei iosaphat munera deferebant: & vectigal argẽti. Arabes quoq; adducebãt pecora arietum septem milia septingẽtos: et hircos totidem. Creuit ergo iosaphat et magnificatus est vsq; in sublime: atq; edificauit in iuda domos ad instar turriũ vrbesq; muratas: & multa opa patrauit in vrbib⁹ iuda. Viri q̃q; bellatores & robusti erãt in hierusalẽ quorũ iste numerus per domos atq; familias singulorum. In iuda princeps exercitus ednas dux & cũ eo robustissimorũ viri trecẽta milia. Post hũc iohanã princeps: & cũ eo ducẽta octoginta milia. Post illũ quoq; amasias fili⁹ zechri consecratus dño & cum eo ducenta milia virorũ fortiũ. Hũc sequebatur robustus ad prelia eliada & cũ eo tenentiũ arcũ & clypeum ducenta milia. Post istũ iozabad & cum eo centũ octoginta milia expeditorum militum. Hi oẽs erant ad manum regis: exceptis aliis quos posuerat in vrbibus muratis et in vniuerso iuda. 18.

Fuit ergo iosaphat diues et inclytus multũ & affinitate cõiũctus est achab: descẽditq; post annos ad eũ in samariã. Ad cui⁹ aduentũ mactauit achab arietes & boues plurimos ipĩ & populo q venerat cũ eo: ꝑsuasitq; illi vt ascenderet in ramoth galaad. Dixitq; achab rex isrl ad iosaphat regẽ iuda. Veni mecũ in ramoth galaad. Cui ille respondit. Vt ego et tu: sicut ppl's tu⁹: sic & ppl's meus tecunq; erim⁹ in bello: dixit iosaphat ad regẽ isrl. Cõsule obsecro in p̃sentiarũ sermonẽ dñi. Congregauit igitur

ספר תורת יהוה ויסבו בכל ערי ירה סבב
יהודה וילמדו בעם׃ ויהי פחד יהוה עיר היה
על כל ממלכות הארצות אשר מלך
סביבות יהודה ולא נלחמו עם סבב לחם
יהושפט׃ ומן פלשתים מביאים בוא
ליהושפט מנחה וכסף משא גם נשא
הערביאים מביאים לו צאן אילים
שבעת אלפים ושבע מאות ותישים מאה
שבעת אלפים ושבע מאות׃ ויהי
יהושפט הלך וגדל עד למעלה עלה
ויבן ביהודה בירניות וערי מסכנות׃ בנה סכן
ומלאכה רבה היה לו בערי יהודה לאה
ואנשי מלחמה גבורי חיל בירושלם׃ לחם גבר
ואלה פקדתם לבית אבותיהם
ליהודה שרי אלפים עדנה השר שור
ועמו גבורי חיל שלש מאות אלף׃ מאה
ועל ידו יהוחנן השר ועמו מאתים מאה
ושמנים אלף׃ ועל ידו עמסיה בן
זכרי המתנדב ליהוה ועמו מאתים נדב
אלף גבור חיל׃ ומן בנימן גבור חיל
אלידע ועמו נשקי קשת ומגן
מאתים אלף׃ ועל ידו יהוזבד ועמו
מאה ושמנים אלף חלוצי צבא׃ חלץ
אלה המשרתים את המלך מלבד שרת בדד
אשר נתן המלך בערי המבצר בכל עיר בצר
יהודה׃ ויהי ליהושפט עשר Ca. xviij.
וכבוד לרב ויתחתן לאחאב׃ וירד היה כבד
לקץ שנים אל אחאב לשמרון חתן שנה
ויזבח לו אחאב צאן ובקר לרב זבח
ולעם אשר עמו ויסיתהו לעלות אל סית עלה
רמות גלעד׃ ויאמר אחאב מלך אמר
ישראל אל יהושפט מלך יהודה
התלך עמי רמות גלעד ויאמר לו ילך
כמוני כמוך וכעמך עמי ועמך במלחמה׃ לחם
ויאמר יהושפט אל מלך ישראל
דרש נא כיום את דבר יהוה׃ ויקבץ קבץ

מלך ישראל את הנביאים ארבע — נבא רבע
מאות איש ויאמר אלהם הנלך אל — מאה
רמת גלעד למלחמה אם אחדל — חדל
ויאמרו עלה ויתן האלהים ביד — נתן
המלך ויאמר יהושפט האין פה
נביא ליהוה עוד ונדרשה מאתו — דרש
ויאמר מלך ישראל אל יהושפט
עוד איש אחד לדרוש את יהוה
מאתו ואני שנאתיהו כי איננו
מתנבא עלי לטובה כי כל ימיו — נבא יום
לרעה הוא מיכיהו בן ימלא ויאמר — רעע אמר
יהושפט אל יאמר המלך כן
ויקרא מלך ישראל אל סריס — קרא סרס
אחד ויאמר מהר מיכיהו בן ימלא
ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה
יושבים איש על כסאו מלבשים — ישב לבש
בגדים וישבים בגרן פתח שער
שמרון וכל הנביאים מתנבאים — נבא
לפניהם ויעש לו צדקיהו בן — פנה עשה
כנענה קרני ברזל ויאמר כה אמר
יהוה באלה תנגח את ארם — נגח
עד כלותם וכל הנביאים נבאים — כלה
כן לאמר עלה רמת גלעד והצלח — צלח
ונתן יהוה ביד המלך והמלאך — לאך
אשר הלך לקרא למיכיהו דבר
אליו לאמר הנה דברי הנביאים
פה אחד טוב אל המלך ויהי נא — היה
דברך כאחד מהם ודברת טוב
ויאמר מיכיהו חי יהוה כי את אשר — חיה
יאמר אלהי אתו אדבר ויבא אל — אמר דבר
המלך ויאמר המלך אליו מיכה — בוא
הנלך אל רמת גלעד למלחמה — הלך לחם
אם אחדל ויאמר עלו והצליחו — חדל
וינתנו בידכם ויאמר אליו המלך — נתן
עד כמה פעמים אני משביעך — שבע
אשר לא תדבר אלי רק אמת

rex israel prophetarũ quadringentos viros & dixit ad eos. In ramoth galaad ad bellandũ ire debem⁹ an quieſcere? At illi. Aſcēde inquiũt: & tradet deus in manu regis. Dixitq́ʒ ioſaphat. Nunqt nō eſt hic prophetes dñi: vt ab illo etiã requiramus? Et ait rex iſrael ad ioſaphat. Eſt vir vn⁹ a quo poſſum⁹ querere dñi voluntatē. ſed ego odi eum: quia non prophetat mihi bonũ: ſed malum omni tpe. Eſt autē micheas filius iemla. Dixitq́ʒ ioſaphat. Ne loquaris rex hoc modo. Vocauit ergo rex iſrl' vnum de eunuchis: & dixit ei. Voca cito micheam filium iemla. Porro rex iſrael & ioſaphat rex iuda vterq́ʒ ſedebant in ſolio ſuo veſtiti cultu regio. Sedebant autē in area iuxta portã ſamarie: omneſq́ʒ ꝓphete vaticinabantur corã eis: ſedechias vero filius chanana fecit ſibi cornua ferrea: & ait. Hec dicit dominus. His ventilabis ſyriam: donec cōteras eã. Oēſq́ʒ prophete ſimilr̃ prophetabãt. atq́ʒ dicebant. Aſcende in ramoth galaad & proſperaberis: & tradet eos dñs in manu regis. Nuncius aũt qui ierat ad vocandum micheam: ait illi. En verba omnium prophetarũ vno ore bona regi annunciant. Queſo ergo te vt & ſermo tu⁹ ab eis nō diſſentiat: loquariſq́ʒ ꝓſpera. Cui reſpondit micheas. Viuit dñs: quia quodcunq́ʒ dixerit mihi deus meus hoc loqr. Venit ergo ad regem. Cui rex ait. Michea ire debem⁹ in ramoth galaad ad bellandum: an quieſcere? Cui ille reſpōdit. Aſcendite: cũcta enim proſpera euenient: & tradētur hoſtes in manus veſtras. Dixitq́ʒ rex. Iterum atq́ʒ iterũ te adiuro: vt mihi nō loquaris niſi quod verum eſt

rex israel ꝓphetas quadringentos viros: & dixit eis: ſi eam in ramoth galaad in bellum: an quieſcam: & dixerũt: aſcende: & tradet deus in manus regis. &
ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ τοὺς προφήτας τετρακοσίους ἄνδρας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰ πορευθῶ εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον, ἢ ἐπίσχω; καὶ εἶπον, ἀνάβαινε, καὶ δώσει ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ βασιλέως. καὶ
dixit ioſaphat: nō eſt hic ꝓphetes domini adhuc: & querimus ab eo? & ait
εἶπεν ἰωσαφάτ, οὐκ ἔστιν ὧδε προφήτης τοῦ κυρίου ἔτι, καὶ ἐπιζητήσομεν παρ' αὐτοῦ; καὶ εἶπεν ὁ
rex israel ad ioſaphat: eſt vir vn⁹ vt querimus dñm per eum: & ego odi eum: quia nō eſt ꝓphetans de me in bonis: quia oēs dies eius in malis: ipſe micheas filius iemla. & dixit ioſaphat ne loqͣtur rex ſic. & vocauit rex israel eunuchum vnũ: & dixit: cito voca micheam filiũ iemla. & rex israel & ioſaphat
βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, ἔστιν ἀνὴρ εἷς τοῦ ζητῆσαι τὸν κύριον δι' αὐτοῦ, καὶ ἐγὼ μεμίσηκα αὐτόν, ὅτι οὐκ ἔστι προφητεύων περὶ ἐμοῦ εἰς ἀγαθά, ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ εἰς κακά, αὐτὸς μιχαίας υἱὸς ἰεμλά. καὶ εἶπεν ἰωσαφάτ, μὴ λαλείτω ὁ βασιλεὺς οὕτως. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ εὐνοῦχον ἕνα, καὶ εἶπεν, ταχέως κάλεσον μιχαίαν υἱὸν ἰεμλά. καὶ ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βα-
rex iuda ſedētes vnuſquiſq́ʒ in throno ſuo: veſtiti ſtolis ſedebant in area porte ſamarie. & oēs ꝓphete vaticinabãtur coram eis. & fecit ſibi ſedecias filius chanaana cornua ferrea: & ait: hec dicit dñs: in his ventilabis ſyriam: donec cōſumatur. & oēs ꝓphete ꝓphetabant ſic dicentes: aſcende in ramoth galaad & ꝓſperaberis: & tradet dñs in manibus regis.
σιλεὺς ἰούδα καθήμενοι ἕκαστος ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, ἐνδεδυμένοι στολὰς ἐκάθηντο ἐν τῷ εὐρυχώρῳ τῆς θύρας σαμαρείας. καὶ πάντες οἱ προφῆται προεφήτευον ἐναντίον αὐτῶν. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ σεδεκίας υἱὸς χαναανὰ κέρατα σιδηρᾶ, καὶ εἶπεν, τάδε λέγει κύριος, ἐν τούτοις κερατιεῖς τὴν συρίαν, ἕως ἂν συντελεσθῇ. καὶ πάντες οἱ προφῆται προεφήτευον οὕτως λέγοντες, ἀνάβηθι εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ καὶ εὐοδωθήσῃ, καὶ δώσει κύριος εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως.
& nuncius qui iuit ad vocãdum micheã: locutus ē ei dicēs: ecce locuti ſunt ꝓphete in ore vno bona de rege: & ſint iam ſermones tui ſicut vnius ipſorum: & loqueris bona. &
καὶ ὁ ἄγγελος ὁ πορευθεὶς τοῦ καλέσαι τὸν μιχαίαν, ἐλάλησεν αὐτῷ λέγων, ἰδοὺ ἐλάλησαν οἱ προφῆται ἐν στόματι ἑνὶ ἀγαθὰ περὶ τοῦ βασιλέως, καὶ γενέσθωσαν δὴ οἱ λόγοι σου ὡς ἑνὸς αὐτῶν, καὶ λαλήσεις ἀγαθά. καὶ
dixit micheas: viuit dñs: quia quodcunq́ʒ dixerit deus ad me: ei loquar: & venit ad regem.
εἶπεν μιχαίας, ζῇ κύριος, ὅτι ὃ ἂν εἴπῃ ὁ θεὸς πρός με, αὐτῷ λαλήσω, καὶ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα.
& dixit ei rex: michea ſi eam in ramoth galaad in bellum aut quieſcam. & dixit: aſcende & ꝓſperaberis & tradetur in manu veſtra. & dixit ei rex: quoties ego adiuraui te: vt nō loquaris ad me niſi veritatem
καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, μιχαία εἰ πορευθῶ εἰς ῥαμὼθ γαλαὰδ εἰς πόλεμον ἢ ἐπίσχω. καὶ εἶπεν, ἀνάβαινε καὶ εὐοδωθήσῃ καὶ παραδοθήσεται ἐν χειρὶ ὑμῶν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, ποσάκις ἐγὼ ὥρκισά σε, ἵνα μὴ λαλήσῃς πρός με πλὴν ἀλήθειαν

B
D
3.Reg.22.c.

in noie dñi? & ait micheas: vidi israel vniuerſum diſperſum in mōtibus ſicut oues: quibus nō eſt paſtor. & dixit dñs: nō habent duces hi: reuertãtur vnuſquiſq́ʒ in domũ ſuã in pace. & ait rex israel ad ioſaphat: nōne dixi tibi: q nō ꝓphetat de me bona: ſed mala? & dixit micheas: nō ſic. audite verbũ domini. vidi dñm ſedentē in ſolio ſuo: & omnis exercitus celi ſtetit a dextris eius: & a ſiniſtris eius. & dixit dñs: quis decipiet achaab regem israel: vt aſcendat & corruat in ramoth galaad? & dixit hic ſic: & hic dixit ſic. & egreſſus eſt ſpũs & ſtetit corã dño: & ait: ego decipiam eũ. & dixit dñs in quo? & dixit: egrediar & ero ſpũs mēdax in ore omnium ꝓphetarũ eius. & dixit: decipies & ꝓualebis: egredere & fac ita. & nũc ecce dedit dñs ſpũm mendacē in ore oĩm prophetarũ tuorum horũ: & dñs locut⁹ eſt ſup te mala. & acceſſit ſedecias fili⁹ chanaana & pcuſſit micheam in maxillã: & ait ei: q̃ hac via trãſiuit ſpũs dñi a me vt loqueretur ad te? & dixit micheas: ecce tu videbis in die illa in q̃ igreſſus fueris cubiculũ de cubiculo vt abſcōdaris. & dixit rex iſrl': tollite micheã & reducite ad ãmon principem ciuitatis: & ad ioas filiũ regis: & dicetis: ſic dixit rex: ponite hunc in domũ cuſtodie: & comedat panē tribulationis & aquã tribulationis: donec reuertar ego in pace. & dixit micheas: ſi reuertēs reuerſus fueris ĩ pace: nō locutus eſt dñs in me. & ait: audite populi oēs. & aſcēdit achaab rex israel & ioſaphat rex iuda in ramoth galaad. & dixit rex israel ad ioſaphat: cooperiar

E
ἐν ὀνόματι κυρίου; καὶ εἶπεν μιχαίας, εἶδον τὸν ἰσραὴλ πάντα διεσπαρμένον ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν. καὶ εἶπεν κύριος, οὐκ ἔχουσιν ἡγούμενον οὗτοι, ἀναστρεφέτωσαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, οὐκ εἶπόν σοι, ὅτι οὐ προφητεύει περὶ ἐμοῦ ἀγαθά, ἀλλ' ἢ κακά; καὶ εἶπε μιχαίας, οὐχ οὕτως. ἀκούσατε λόγον κυρίου. εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, καὶ πᾶσα δύναμις τοῦ οὐρανοῦ εἱστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν κύριος, τίς ἀπατήσει τὸν ἀχαὰβ βασιλέα ἰσραήλ, τοῦ ἀναβῆναι καὶ πεσεῖσθαι εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ; καὶ εἶπεν οὗτος οὕτως, καὶ οὗτος εἶπεν οὕτως. καὶ ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα καὶ ἔστη ἐνώπιον κυρίου, καὶ εἶπεν, ἐγὼ ἀπατήσω αὐτόν. καὶ εἶπεν κύριος ἐν τίνι; καὶ εἶπεν, ἐξελεύσομαι καὶ ἔσομαι πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἀπατήσεις καὶ δυνήσῃ, ἔξελθε καὶ ποίησον οὕτως. καὶ νῦν ἰδοὺ ἔδωκε κύριος πνεῦμα ψευδὲς ἐν στόματι πάντων τῶν προφητῶν σου τούτων, καὶ κύριος ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακά. καὶ ἤγγισε σεδεκίας υἱὸς χαναανὰ καὶ ἐπάταξε τὸν μιχαίαν ἐπὶ τὴν σιαγόνα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ποίᾳ ταύτῃ τῇ ὁδῷ παρῆλθε πνεῦμα κυρίου ἀπ' ἐμοῦ τοῦ λαλῆσαι πρὸς σέ; καὶ εἶπεν μιχαίας, ἰδοὺ σὺ ὄψει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν ᾗ εἰσελεύσῃ ταμιεῖον ἐκ ταμιείου τοῦ κατακρυβῆναι. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἰη̄λ, λάβετε τὸν μιχαίαν καὶ ἀποστρέψατε πρὸς ἀμμὼν τὸν ἄρχοντα τῆς πόλεως, καὶ πρὸς ἰωὰς υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρεῖτε, οὕτως εἶπεν ὁ βασιλεύς, θέσθε τοῦτον εἰς οἶκον φυλακῆς, καὶ ἐσθιέτω ἄρτον θλίψεως καὶ ὕδωρ θλίψεως, ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι με ἐν εἰρήνῃ. καὶ εἶπεν μιχαίας, ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ, οὐκ ἐλάλησε κύριος ἐν ἐμοί. καὶ εἶπεν, ἀκούσατε λαοὶ πάντες. καὶ ἀνέβη ἀχαὰβ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ. καὶ εἶπεν βασιλεὺς ἰσραὴλ πρὸς ἰωσαφάτ, κατακαλύψομαι
3.Reg.22.d.

in noie dñi. At ille ait. Vidi vniuerſum iſrael diſperſum in mōtibus ſicut oues abſq́ʒ paſtore. Et dixit dominus. Non habent iſti dominos: reuertatur vnuſquiſq́ʒ in domũ ſuam in pace. Et ait rex iſrael ad ioſaphat. Nonne dixi tibi q non prophetaret iſte mihi quicq́ʒ boni: ſed ea que mala ſũt? At ille. Idcirco ait: audite verbum dñi. Vidi dñm ſedētē ĩ ſolio ſuo & oēm exercitũ celi aſſiſtentē ei a dextris & a ſiniſtris. Et dixit dñs. Quis decipiet achab regem iſrl' vt aſcēdat & corruat in ramoth galaad. Cũq́ʒ diceret vnus hoc modo: & alter alio: proceſſit ſpũs & ſtetit corã domino: & ait. Ego decipiã eũ. Cui dñs: in quo inqͣt decipies? At ille reſpōdit. Egrediar & ero ſpũs mēdax in ore oĩum ꝓphetarũ eius. Dixitq́ʒ dñs. Decipies: & ꝓualebis: egredere et fac ita. Nũc igitur ecce dñs dedit ſpũm mendacii in ore omniũ ꝓphetarũ tuorũ: et dñs locutus eſt de te mala. Acceſſit aũt ſedechias fili⁹ chanana: & pcuſſit michee maxillã & ait. Per quã viã trãſiuit ſpũs dñi a me vt loqueretur tibi? Dixitq́ʒ micheas. Tu ipſe videbis in die illo: qñ ingreſſus fueris cubiculũ de cubiculo: vt abſcōdaris. Precepit aũt rex iſrl' dicēs. Tollite micheã & ducite eum ad ammō principē ciuitatis et ad ioas filium amelech: & dicetis. Hec dicit rex. Mittite hũc in carcerem & date ei panis modicũ & aque pauxillum donec reuertar in pace. Dixitq́ʒ micheas. Si reuerſus fueris in pace: non eſt dñs locutus ĩ me. Et ait. audite oēs populi. Igitur aſcēderunt rex iſrael & ioſaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixitq́ʒ rex iſrael ad ioſaphat. Mutabo habitum

ראה — בשם יהוה ויאמר ראיתי את כל
נפץ — ישראל נפוצים על ההרים כצאן
אשר אין להן רעה ויאמר יהוה לא
שוב — אדנים לאלה ישובו איש לביתו
שלם — בשלום ויאמר מלך ישראל אל
יהושפט הלא אמרתי אליך לא
נבא רעע — יתנבא עלי טוב כי אם לרע ויאמר
ראה — לכן שמעו דבר יהוה ראיתי את
ישב — יהוה יושב על כסאו וכל צבא
השמים עמדים על ימינו ושמאלו
ימן פתה — ויאמר יהוה מי יפתה את אחאב מלך
עלה נפל — ישראל ויעל ויפל ברמת גלעד ויאמר
זה אמר ככה וזה אמר ככה ויצא
עמד פנה — הרוח ויעמד לפני יהוה ויאמר אני
אפתנו ויאמר יהוה אליו במה ויאמר
יצא היה — אצא והייתי לרוח שקר בפי כל
פה נבא — נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל
יכל יצא — צא ועשה כן ועתה הנה נתן יהוה
רוח שקר בפי נביאיך אלה ויהוה
רעע נגש — דבר עליך רעה ויגש צדקיהו בן
נכה לחה — כנענה ויך את מיכיהו על הלחי
ויאמר אי זה הדרך עבר רוח יהוה
מאתי לדבר אתך ויאמר מיכיהו
הנה בוא — הנך ראה ביום ההוא אשר תבוא
חבא — חדר בחדר להחבא ויאמר מלך
לקח שוב — ישראל קחו את מיכיהו והשיבהו
שור — אל אמון שר העיר ואל יואש
בן המלך ואמרתם כה אמר
שום — המלך שימו זה בית הכלא
והאכלהו לחם לחץ ומים לחץ
אכל שלם — עד שובי בשלום ויאמר מיכיהו
שוב — אם שוב תשוב בשלום לא דבר
אמר — יהוה בי ויאמר שמעו עמים כלם
עלה — ויעל מלך ישראל ויהושפט מלך
יהודה אל רמת גלעד ויאמר מלך
חפש — ישראל אל יהושפט התחפש

ובוא במלחמה ואתה לבש בגדיך ים
ויתחפש מלך ישראל ויבאו בוא
במלחמה: ומלך ארם צוה את שרי שור
הרכב אשר לו לאמר לא תלחמו
את הקטן ואת הגדול כי אם את גדל
מלך ישראל לבדו: ויהי כראות בדד היה
שרי הרכב את יהושפט והמה אמרו ראה
מלך ישראל הוא ויסבו עליו סבב
להלחם ויזעק יהושפט ויהוה עזרו זעק
ויסיתם אלהים ממנו: ויהי כראות היה
שרי הרכב כי לא היה מלך ישראל
וישובו מאחריו: ואיש משך שוב
בקשת לתמו ויך את מלך תמם נכה
ישראל בין הדבקים ובין
השרין ויאמר לרכב הפך ידיך שרה
והוצאתני מן המחנה כי יצא חנה
החליתי: ותעל המלחמה ביום חלה עלה
ההוא ומלך ישראל היה
מעמיד במרכבה נכח ארם עד עמד נכח
הערב וימת לעת בוא השמש: מות

Cap.xix.

וישב יהושפט שוב
מלך יהודה אל ביתו בשלום שלם
לירושלם: ויצא אל פניו פנה
יהוא בן חנני החזה ויאמר
אל המלך יהושפט הלרשע
לעזר ולשנאי יהוה תאהב אהב
ובזאת עליך קצף מלפני יהוה: פנה
אבל דברים טובים נמצאו עמך כי מצא
בערת האשרות מן הארץ והכינות כון
לבבך לדרש האלהים: וישב
יהושפט בירושלם וישב ויצא שוב
בעם מבאר שבע עד הר אפרים
וישיבם אל יהוה אלהי אבותיהם:
ויעמד שפטים בארץ בכל ערי עמד עיר
יהודה הבצרות לעיר ועיר: ויאמר אמר
אל השפטים ראו מה אתם עשים ראה עשה

& ſic ad pugnā vadā: tu autē induere veſtibus tuis. Mutatoq; rex iſrael habitu venit ad bellum. Rex autē ſyrie preceperat ducibus equitatꝰ ſui dicēs. Ne pugnetis contra minimū: aut cōtra maximū niſi contra ſolū regē iſrael: itaq; cū vidiſſent principes equitatus ioſaphat: dixerunt. rex iſrael eſt iſte. Et circundederunt eum dimicantes. At ille clamauit ad dñm: et auxiliatus eſt ei: atq; auertit eos ab illo. Cū eni vidiſſent duces equitatus q nō eſſet rex iſrael reliquerunt eū. Accidit autem vt vnus e populo ſagittā in incertū iaceret & percuteret regem iſrael inter ceruicem & ſcaplas. At ille aurige ſuo ait. Cōuerte manū tuam & educ me de acie: quia vulneratus ſum. Et finita eſt pugna in die illo. Porro rex iſrl ſtabat in curru ſuo contra ſyros vſq; ad veſperam: & mortuꝰ eſt occidente ſole. 19.

Reuerſus eſt autē ioſaphat rex iuda in domum ſuā pacifice in hieruſalē. Cui occurrit iehu filius anani vidēs & ait ad eum. Impio p̄bes auxiliū: & his qui oderūt dñm amicitia iūgeris & idcirco iram quidem domini merebaris: ſed bona opera inuēta ſunt in te: eo q abſtuleris lucos de terra iuda: & preparaueris cor tuū vt reqreres deū. Habitauit ergo ioſaphat in hieruſalem. Rurſumq; egreſſus eſt ad ppl'm de berſabee vſq; ad montē ephraim et reuocauit eos ad dñm deū patrum ſuorum: conſtituitq; iudices terre in cunctis ciuitatibus iuda munitis per ſingula loca: & precipiens iudicibus: videte ait qd faciatis.

⁊ ingrediar in bellum: ⁊ tu induere
καὶ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν πόλεμον, καὶ σὺ ἔνδυσαι
veſtibus tuis. ⁊ mutatus ē rex iſrael:
τὸν ἱματισμόν σου. καὶ ἠλλοιώθη βασιλεὺς ἰσραήλ.
⁊ ingreſſus ē in bellum. ⁊ rex ſyrie
καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον. καὶ βασιλεὺς συρίας
p̄cepit pricipibꝰ curruū ſuorū dicens:
ἐνετείλατο τοῖς ἄρχουσι τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ λέγων,
ne pugnetis cōtra puū ⁊ magnū: ſed
μὴ πολεμεῖτε τὸν μικρὸν καὶ τὸν μέγαν, ἀλλ' ἢ τὸν
regem iſrael ſolum. ⁊ factū ē poſtq̄ viderūt
βασιλέα ἰσραὴλ μονώτατον. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ
principes curruū ioſaphat: ⁊ ipſi
ἄρχοντες τῶν ἁρμάτων τὸν ἰωσαφάτ, καὶ αὐτοὶ
dixerūt: rex iſrael eſt. ⁊ circūdederūt eum
εἶπον, βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐστιν. καὶ ἐκύκλωσαν αὐτὸν
vt dimicarēt. ⁊ clamauit ioſaphat: ⁊ dñs
τοῦ πολεμεῖν. καὶ ἐβόησεν ἰωσαφάτ, καὶ κύριος
ſaluauit eum: ⁊ auertit eos deus ab il
ἔσωσεν αὐτόν. καὶ ἀπέστρεψεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀπ' αὐ
lo. ⁊ factū ē poſtq̄ viderūt p̄ncipes curru
τοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἄρχοντες τῶν ἁρμά
um: q nō erat rex iſrael: ⁊ auerſi ſunt
των, ὅτι οὐκ ἦν ὁ βασιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ἀπέστρεψαν
ab eo. ⁊ tetendit vir directe arcū ⁊ percuſ
ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἐνέτεινεν ἀνὴρ εὐστόχως τόξον καὶ ἐπά
ſit regem iſrael inter pulmonem
ταξε τὸν βασιλέα ἰσραὴλ ἀναμέσον τοῦ πνεύμονος
⁊ inter thoracē. ⁊ ait rex
καὶ ἀναμέσον τοῦ θώρακος. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς
aurige: cōuerte manū tuam ⁊ educ me
τῷ ἡνιόχῳ, ἐπίστρεφε τὴν χεῖρά σου καὶ ἐξάγαγέ με
de pugna: quia vulneratus ſum. ⁊ finita
ἐκ τοῦ πολέμου, ὅτι τετραυμάτισμαι. καὶ ἐτρο
ta eſt pugna in die illo. ⁊ rex
πώθη ὁ πόλεμος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ὁ βασιλεὺς
iſrael cōſiſtēs in curru e cōtrario ſyri
ἰσραὴλ ἦν ἑστηκὼς ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐξεναντίας συρί
e vſq; ad veſpꝫ: ⁊ mortuꝰ ē occidēte ſole.
ας ἕως ἑσπέρας, καὶ ἀπέθανε δύνοντος τοῦ ἡλίου. Ca. 19.

Et reuerſus eſt ioſaphat rex iuda in
Καὶ ἀπέστρεψεν ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα εἰς
domū ſuam in pace in hieruſalem. ⁊ egreſſꝰ ē
τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξῆλθεν
in occurſum eius ieu filiꝰ anani ꝓpheta.
εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἰηοῦ ὁ τοῦ ἀνανὶ ὁ προφήτης.
⁊ ait ad regē ioſaphat: ſi pctō
καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα ἰωσαφάτ, εἰ ἁμαρτω
ri tu p̄bes auxiliū: vel illi q̄ hītus ē odio a dño tu amicitia
λῷ σὺ βοηθεῖς, ἢ μισουμένῳ ὑπὸ κυρίου σὺ φιλιά
tūgeris: ꝓpter hoc facta eſt in te ira dñi. ſed
ζεις; διὰ τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ σὲ ὀργὴ κυρίου. ἀλλ'
ſermōes boni inuēti ſunt in te qui abſtuliſti lu
ἢ λόγοι ἀγαθοὶ εὑρέθησαν ἐν σοὶ ὅτι ἐξῆρες τὰ ἄλ
cos de terra iuda: ⁊ direxiſti cor
ση ἀπὸ τῆς γῆς ἰούδα, καὶ κατεύθυνας τὴν καρ
tuū vt reqreres dñm. ⁊ hītauit io
δίαν σου ἐκζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ κατῴκησεν ἰω
ſaphat in hieruſalem: ⁊ rurſus egreſſus ē ad popu
σαφὰτ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ πάλιν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λα
lū de berſabee vſq; ad mōtē ephraim: ⁊ cōuer
ὸν ἀπὸ βηρσαβεὲ ἕως ὄρους ἐφραίμ, καὶ ἐπέστρε
tit eos ad dñm deū patrum ſuo
ψεν αὐτοὺς ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐ
rum. ⁊ cōſtituit iudices in cūctis ciuitati
τῶν. καὶ κατέστησε κριτὰς ἐν πάσαις ταῖς πόλε
bus iuda munitis in ciuitate ⁊ ciuitate.
σιν ἰούδα ταῖς ὀχυραῖς ἐν πόλει καὶ πόλει.
⁊ dixit iudicibus: videte qd vos facitis:
καὶ εἶπε τοῖς κριταῖς, ἴδετε τί ὑμεῖς ποιεῖτε,

G A B

C Ro.2.b Actuū.10.f.

qm nō hoī vos iudicatis ſed dño: ⁊ vo
ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ ὑμεῖς κρίνετε ἀλλ' ἢ τῷ κυρίῳ, καὶ με
biſcum verba iudicii: ⁊ nūc ſit timor do
θ' ὑμῶν λόγοι κρίσεως, καὶ νῦν γενέσθω ὁ φόβος κυ
mini ſup vos ⁊ cuſtodite ⁊ facite: qm non
ρίου ἐφ' ὑμᾶς καὶ φυλάσσετε καὶ ποιεῖτε, ὅτι οὐκ
eſt cū dño deo noſtro iniuſticia: nec admirari pſo
ἔστι μετὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἀδικία, οὐδὲ θαυμάσαι πρό
nam: nec accipe munera. ⁊ in hieruſalem cō
σωπον, οὐδὲ λαβεῖν δῶρα. καί γε ἐν ἱερουσαλὴμ κα
ſtituit ioſaphat de leuitis ⁊ ſacerdotibꝰ
τέστησεν ἰωσαφὰτ ἐκ τῶν λευιτῶν καὶ τῶν ἱερέων
⁊ patriarchis iſrael in iudiciū dñi ⁊
καὶ τῶν πατριαρχῶν ἰσραὴλ εἰς κρίσιν κυρίου καὶ
in iuſtificationē vt iudicarēt hītantes hieruſa
εἰς δικαίωσιν τοῦ κρίνειν τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσα
lem. ⁊ p̄cepit eis dicens: ſic agite
λήμ. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων, οὕτως ποιήσα
in timore dñi in veritate ⁊ in corde pleno
τε ἐν φόβῳ κυρίου ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ πλήρει
oīs vir iudiciū veniēs ad vos fra
πᾶς ἀνὴρ κρίσιν τὴν ἐρχομένην ἐφ' ὑμᾶς τῶν ἀδελ
trū veſtrorū q hītant in vrbibus ſuis:
φῶν ὑμῶν τῶν κατοικούντων ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν,
D
inter ſanguinē ⁊ ſanguinē: ⁊ inter p̄ce
ἀναμέσον αἵματος καὶ αἵματος, καὶ ἀναμέσον προστάγ
ptū ⁊ mādatū: ⁊ in iuſtificatiōes ⁊ iu
ματος καὶ ἐντολῆς, καὶ εἰς τὰ δικαιώματα καὶ κρί
dicia. ⁊ diſtinguetis eis: ⁊ nō peccabūt
ματα. καὶ διαστελεῖτε αὐτοῖς, καὶ οὐχ ἁμαρτήσονται τῷ
dño: ⁊ non erit ira ſup vos ⁊ ſup fra
κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται ὀργὴ ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀδελ
tres veſtros. ſic agite: ⁊ non peccabitis.
φοὺς ὑμῶν. οὕτως ποιήσατε, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεσθε.
⁊ ecce amarias ſacerdos dux in vobis in om
καὶ ἰδοὺ ἀμαρίας ὁ ἱερεὺς ἡγούμενος ἐφ' ὑμᾶς εἰς πάν
ne verbū dñi. ⁊ zabadias filius iſmael dux
τα λόγον κυρίου. καὶ ζαβαδίας ὁ υἱὸς ἰσμαὴλ ἡγού
domui iuda in oē verbū regis.
μενος τῷ οἴκῳ ἰούδα εἰς πάντα λόγον τοῦ βασιλέως.
⁊ ſcribe leuite corā vobis: agite viriliter ⁊
καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ λευῖται ἐνώπιον ὑμῶν, ἀνδρίζεσθε καὶ
facite: ⁊ erit dñs cū bono.
ποιεῖτε, καὶ ἔσται κύριος μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ. Ca. 20.

A
Et poſt hec venerunt filii moab ⁊ filii ammon:
Καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθον οἱ υἱοὶ μωὰβ καὶ υἱοὶ ἀμμών,
⁊ cum eis de ammanitis cōtra ioſaphat in pu
καὶ μετ' αὐτῶν ἐκ τῶν ἀμμανιτῶν ἐπὶ ἰωσαφὰτ εἰς πόλε
gnā. ⁊ venerūt ⁊ nūciauerūt ioſaphat dicētes: venit
μον. καὶ ἦλθον καὶ ἀπήγγειλαν τῷ ἰωσαφὰτ λέγοντες, ἥκει
cōtra te multitudo multa trans mare de ſy
ἐπὶ σὲ πλῆθος πολὺ ἐκ τοῦ πέραν τῆς θαλάσσης ἀπὸ συ
ria: ⁊ ecce ſunt in aſaſanthamar: ipſa eſt engadi.
ρίας, καὶ ἰδού εἰσιν ἐν ἀσασανθαμάρ, αὕτη ἐστὶν ἐνγαδί.
⁊ timuit ioſaphat: ⁊ dedit faciem ſuā ad
καὶ ἐφοβήθη ἰωσαφάτ, καὶ ἔδωκε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐκ
querendū dñm. ⁊ p̄dicauit ieiuniū in vniuerſa iuda:
ζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ ἐκήρυξεν νηστείαν ἐν παντὶ ἰούδα.
⁊ cōgregatꝰ ē iudas vt qreret dñm. ⁊ venerūt ex oī
καὶ συνήχθη ἰούδας ἐκζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ ἦλθον ἐκ πα
bus vrbibus iuda ad qrendū dñm. ⁊ ſtetit io
σῶν τῶν πόλεων ἰούδα ζητῆσαι τὸν κύριον. καὶ ἀνέστη ἰω
ſaphat in cōtione iuda in hieruſalē: in domo do
σαφὰτ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἰούδα ἐν ἱερουσαλήμ, ἐν οἴκῳ κυ
mini ante faciem atrii noui. ⁊ dixit: dñe
ρίου κατὰ πρόσωπον τῆς αὐλῆς τῆς καινῆς. καὶ εἶπε, κύριε
deus patrū nroꝝ nōne tu es ipſe deus in celo:
ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν οὐχὶ σὺ εἶ αὐτὸς θεὸς ἐν οὐρανῷ,
⁊ dñaris cūctis regnis gentiū: in
καὶ ἐξουσιάζεις πασῶν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐθνῶν; καὶ ἐν τῇ
B
manu tua fortitudo ⁊ potentia: ⁊ nō eſt apud te vt
χειρί σου ἰσχὺς καὶ δυναστεία, καὶ οὐκ ἔστι παρὰ σοὶ τοῦ

Non enim hoīs exercetis iudicium ſed domini: et qdcūq; iudicaueritis in vos redundabit. Sit timor domini vobiſcū & cū diligentia cūcta facite. Nō ē eni apud dñm deū nr̄m iniquitas nec pſonarū acceptio: nec cupido munerū. In hieruſalē quoq; conſtituit ioſaphat leuitas & ſacerdotes & pricipes familiarū ex iſrael vt iudicium & cauſam dñi iudicarēt habitatoribus eius: p̄cepitq; eis dicens. Sic agetis in timore dñi fideliter & corde pfecto. Omnē cauſam q̄ venerit ad vos fratrū vr̄orum qui habitant in vrbibꝰ ſuis: inter cognationem & cognationē vbicūq; q̄ſtio eſt de lege: de mandato: de cerimoniis: de iuſtificationibꝰ oſtendite eis: vt non peccēt in dñm: & ne veniat ira ſup vos & ſup frēs vr̄os. Sic ergo agētes nō peccabitis. Amarias autē ſacerdos & pōtifex vr̄ in his q̄ ad dñm ptinent pſidebit: Porro zabadias filiꝰ hiſmael q ē dux ī domo iuda: ſup ea opa erit q̄ ad regis officiū pertinet. Habetiſq; magiſtros leuitas corā vobis: cōfortamini & agite diligēt: & erit dñs cū bonis. 20.

Poſt hec cōgregati ſūt filii moab & filii āmō & cū eis de āmonitis ad ioſaphat vt pugnarēt contra eū. Veneruntq; nūcii: & īdicauerūt ioſaphat dicētes. Venit cōtra te multitudo magna de his locis q̄ trans mare ſūt et de ſyria: & ecce cōſiſtūt i aſaſonthamar: q̄ eſt engaddi. Ioſaphat aūt timore pterritus totū ſe cōtulit ad rogandū dñm: & p̄dicauit ieiuniū vniūſo iuda. Cōgregatuſq; ē iudas ad deprecādū dñz: ſed & oēs de vrbibꝰ ſuis venerūt ad obſecrādū eū. Cumq; ſtetiſſet ioſaphat ī medio cetu iude & hierl'm in domo dñi āte atriū nouū ait. Dñe deꝰ patrū nr̄orū tu ē deꝰ ī celo: & dñaris cūctis regnis gētiū. In manu tua eſt fortitudo & potētia: nec qſq̄ tibi pōt reſiſtere. Nō

כי לא לאדם תשפטו כי ליהוה שפט
ועמכם בדבר משפט: ועתה יהי היה
פחד יהוה עליכם שמרו ועשו כי
אין עם יהוה אלהינו עולה ומשא נשא
פנים ומקח שחד: וגם בירושלם לקח
העמיד יהושפט מן הלוים והכהנים עמד
ומראשי האבות לישראל למשפט
יהוה ולריב וישבו ירושלם: ויצו ריב שוב
עליהם לאמר כה תעשון ביראת צוה עשה
יהוה באמונה ובלבב שלם: וכל ריב אמן
אשר יבוא עליכם מאחיכם הישבים בוא
בעריהם בין דם לדם בין תורה עיר דרה
למצוה לחקים ולמשפטים והזהרתם צוה שפט
אתם ולא יאשמו ליהוה והיה קצף זהר אשם
עליכם ועל אחיכם כה תעשון ולא
תאשמו: והנה אמריהו כהן הראש
עליכם לכל דבר יהוה וזבדיהו בן
ישמעאל הנגיד לבית יהודה לכל נגד
דבר המלך ושטרים הלוים לפניכם פנה
חזקו ועשו ויהי יהוה עם הטוב: היה

Cap.xx.

ויהי אחרי כן באו בני בוא
מואב ובני עמון ועמהם מהעמונים לחם בוא
על יהושפט למלחמה: ויבאו ויגידו נגד
ליהושפט לאמר בא עליך המון
רב מעבר לים מארם והנם בחצצון חנה
תמר היא עין גדי: וירא ויתן נתן
יהושפט את פניו לדרוש ליהוה פנה
ויקרא צום על כל יהודה: ויקבצו קרא קבץ
יהודה לבקש מיהוה גם מכל ערי עיר
יהודה באו לבקש את יהוה: ויעמד עמד
יהושפט בקהל יהודה וירושלם
בבית יהוה לפני החצר החדשה:
ויאמר יהוה אלהי אבותינו הלא אמר
אתה הוא אלהים בשמים ואתה
מושל בכל ממלכות הגוים ובידך משל מלך
כח וגבורה ואין עמך להתיצב: הלא כוח גבר

אתה אלהינו הורשת את ישבי   ירש
הארץ הזאת מלפני עמך ישראל
ותתנה לזרע אברהם אהבך לעולם: נתן עלם
וישבו בה ויבנו לך בה מקדש   בנה קדש
לשמך לאמר: אם תבוא עלינו רעה   בוא רוע
חרב שפוט ודבר ורעב נעמדה לפני   שפט עמד
הבית הזה ולפניך כי שמך בבית   פנה
הזה ונזעק אליך מצרתנו ותשמע   צעק צור
ותושיע: ועתה הנה בני עמון ומואב   שמע ישע
והר שעיר אשר לא נתתה לישראל   נתן
לבוא בהם בבאם מארץ מצרים   בוא
כי סרו מעליהם ולא השמידום: סור שמד
והנה הם גמלים עלינו לבוא לגרשנו
מירשתך אשר הורשתנו: אלהינו   ירש
הלא תשפט בם כי אין בנו כח לפני   שפט כח
ההמון הרב הזה הבא עלינו ואנחנו   המן
לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו: וכל   בוא ידע
יהודה עמדים לפני יהוה גם טפם   עשה טפף
נשיהם ובניהם: ויחזיאל בן זכריהו   נשה
בן בניה בן יעיאל בן מתניה הלוי
מן בני אסף היתה עליו רוח יהוה   היה
בתוך הקהל: ויאמר הקשיבו כל   אמר קשב
יהודה וישבי ירושלם והמלך
יהושפט כה אמר יהוה לכם אתם
אל תיראו ואל תחתו מפני ההמון   ירא חתת
הרב הזה כי לא לכם המלחמה כי   פנה לחם
לאלהים: מחר רדו עליהם הנם   ירד הנה
עלים במעלה הציץ ומצאתם   עלה
אתם בסוף הנחל פני מדבר ירואל: דבר
לא לכם להלחם בזאת התיצבו   לחם יצב
עמדו וראו את ישועת יהוה עמכם   ראה ישע
יהודה וירושלם אל תיראו ואל   ירא
תחתו מחר צאו לפניהם ויהוה   חתת יצא
עמכם: ויקד יהושפט אפים ארצה   פנה קדד
וכל יהודה וישבי ירושלם נפלו   אף
לפני יהוה להשתחות ליהוה: ויקומו   שחה קום

ne tu deus nr̃ interfeci-
ſti omnes habitatores ∞
terre huius coram po-
pulo tuo iſrael: ∞∞∞∞
& dediſti eã ſemini abraã
amici tui in ſempiternũ?
Habitaueruntq̃ in ea: &
extruxerũt in illa ſctũa-
riũ nomini tuo dicẽtes.
Si irruerit ſup nos ma-
la: gladius iudicii: peſti-
lẽtia & fames: ſtabimus
corã domo hac in con
ſpectu tuo in q̃ inuocatũ
eſt nomẽ tuũ: & clama-
bimus ad te in tribulatio
nib9 noſtris: & exaudies
nos ſaluoſq̃ facies. Nũc
igitur ecce filii ammõ &
moab et mons ſeyr per
quos nõ cõceſſiſti iſrael
vt trãſirent quãdo egre-
diebãtur de egypto: ſed
declinauerũt ab eis & nõ
interfecerũt illos. E cõ-
trario agũt et nitũtur eii-
cere nos de poſſeſſione
quã tradidiſti nobis de9
nr̃. Ergo non iudicabis
eos? In nobis qdẽ non
eſt tãta fortitudo vt poſſi
mus huic multitudini re
ſiſtere q̃ irruit ſup nos.
Sed cũ ignorem9 quid
agere debeam9 hoc ſolũ
habem9 reſidui vt oc'los
nr̃os dirigam9 ad te. Oĩs
vero iuda ſtabat coram
dño cũ puulis & vxori
b9 & liberis ſuis. Erat aũt
iazihel fili9 zacharie fi
lii banaie filii iehihel fi
lii mathanie leuites de
filiis aſaph: ſup quẽ fa
ctus ẽ ſpũs dñi in medio
turbe: & ait. Attendite
oĩs iuda: & q habitatis ĩ
hieruſalẽ: & tu rex ioſa
phat. Hec dicit dñs vo
bis. Nolite timere nec
paueatis hãc multitudi
nẽ. Non eſt enĩ vr̃a pu
gna: ſed dei. Cras deſcẽ
detis cõtra eos. ∞∞∞∞
Aſcenſuri enĩ ſunt p cli
uũ noĩe ſeis: & inuenietis
illos in ſũmitate torrẽ-
tis q eſt cõtra ſolitudinẽ
hieruhel. Nõ enim eri-
tis vos qui dimicabitis:
ſed tantũmodo cõfidẽter
ſtate: & videbitis auxi-
liũ dñi ſup vos. O iuda
& hierl'm nolite time-
re nec paueatis. Cras
egredimini cõtra eos:
& dñs erit vobiſcũ. Io-
ſaphat ergo ∞∞∞∞
et iuda & oẽs habitato
res hierl'z ceciderũt pni
in terrã corã dño & ado
rauerunt eum. Porro ∞

reſiſtat tibi. nõne tu es deus nr̃ q interfeciſti
ἀντιστῆναί σοι. οὐχὶ σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ἐξολοθρεύσας τοὺς
habitantes terrã hanc a facie populi
κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην ἀπὸ προσώπου τοῦ λαοῦ
tui iſrael: ⁊ dediſti eam ſemini abraam
σου ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκας αὐτὴν τῷ σπέρματι ἀβραὰμ τῷ
amico tuo in ſeculũ: ⁊ habitauerũt in ea: ⁊ edifi
φίλῳ σου εἰς τὸν αἰῶνα; καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ, καὶ ᾠκο-
cauerũt tibi in ea ſanctuariũ noĩ tuo dicentes:
δόμησάν σοι ἐν αὐτῇ ἁγίασμα τῷ ὀνόματί σου λέγοντες,
ſi irruerint ſup nos mala: gladius: iudiciũ: mors: fa
ἐὰν ἐπέλθῃ ἐφ' ἡμᾶς κακά, ῥομφαία, κρίσις, θάνατος, λι-
mes: ſtabimus coram domo hac ⁊ coram te:
μός, στησόμεθα ἐναντίον τοῦ οἴκου τούτου καὶ ἐναντίον σου,
qm̃ nomẽ tuũ inuocatũ eſt in loco hoc: ⁊
ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ
clamabimus ad te a tribulatiõe nr̃a: ⁊ exaudies ⁊
βοήσομεν πρὸς σὲ ἀπὸ τῆς θλίψεως ἡμῶν, καὶ ἀκούσῃ καὶ
ſaluabis. ⁊ nũc ecce filii ammon ⁊ moab ⁊ mõs ſeir:
σώσεις. καὶ νῦν ἰδοὺ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν καὶ μωὰβ καὶ ὄρος σηείρ,
in quos nõ dediſti iſrael vt trãſiret p eos qñ egre
εἰς οὓς οὐκ ἔδωκας τῷ ἰσραὴλ διελθεῖν δι' αὐτῶν ἐν τῷ ἐκ-
diebãtur ipſi de terra egypti: qm̃ declinauerũt ab e
πορεύεσθαι αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι ἐξέκλιναν ἀπ' αὐ-
is ⁊ non interfecerũt illos: ⁊ ecce ipſi aggrediũ
τῶν καὶ οὐκ ἐξωλόθρευσαν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐπιχει-
tur cõtra nos venire ⁊ eiicere nos a poſ-
ροῦσιν ἐφ' ἡμᾶς τοῦ ἐλθεῖν καὶ ἐκβαλεῖν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς κλη-
ſeſſiõe noſtra: quã dediſti nobis: dñe de9 noſter nõ iu-
ρονομίας ἡμῶν, ἧς δέδωκας ἡμῖν, κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν οὐ κρι-
dicabis in eis? qm̃ nõ eſt nobis fortitudo ad reſiſtẽdũ cõtra
νεῖς ἐν αὐτοῖς; ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἰσχὺς τοῦ ἀντιστῆναι πρὸς τὸ
multitudinẽ multã hanc q̃ venit ſup nos: ⁊ nõ ſci
πλῆθος τὸ πολὺ τοῦτο τὸ ἐλθὸν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ οἴδα-
mus qd faciemus: qm̃ in te oculi noſtri. ⁊
μεν τί ποιήσομεν, ὅτι ἐπὶ σοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. καὶ
oĩs iuda ſtetit corã dño: ⁊ puuli eorum
πᾶς ἰούδα εἱστήκει ἔναντι κυρίου, καὶ τὰ παιδία αὐτῶν
⁊ vxores eorum ⁊ filii eorũ. ⁊ ieziel filius
καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν. καὶ ἰεζιὴλ ὁ τοῦ
zacharie filii banaie filii ieiel filii mathanie leui
ζαχαρίου υἱοῦ βαναίου υἱοῦ ἰειὴλ υἱοῦ μαθθανίου ὁ λευί-
tes de filiis aſaph: factus ẽ ſup eũ ſpũs do
της ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀσάφ, ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυ-
mini in cõcione: ⁊ dixit: audite oĩs iuda
ρίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ εἶπεν, ἀκούσατε πᾶς ἰούδα
⁊ q̃ habitatis in hierl'm: ⁊ rex io
καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἰω-
ſaphat. hec dicit dñs vobis: nõ timeatis vos nec
σαφάτ. τάδε λέγει κ̅ς ὑμῖν, μὴ φοβηθῆτε ὑμεῖς μηδὲ
formidetis a facie turbe multe huius:
πτοηθῆτε ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄχλου τοῦ πολλοῦ τούτου,
qm̃ nõ vobis eſt acies: ſed deo. cras de-
ὅτι οὐχ ὑμῖν ἐστιν ἡ παράταξις, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ. αὔριον κα-
ſcẽdite cõtra eos: ecce aſcendunt p aſcẽſum
τάβητε ἐπ' αὐτούς, ἰδοὺ ἀναβαίνουσι κατὰ τὴν ἀνάβασιν
aſis: ⁊ inuenietis eos vos in ſũmitate torrẽtis iu-
ἀσίς, καὶ εὑρήσετε αὐτοὺς ὑμεῖς ἐπ' ἄκρου τοῦ χειμάρρου κα-
xta faciem ſolitudinis ieriel: nõ vobis ẽ pugnare
τὰ πρόσωπον τῆς ἐρήμου ἰεριήλ, οὐχ ὑμῖν ἐστι πολεμῆσαι
in hac: ſtate ⁊ intelligite ⁊ videte ſalutẽ dñi q̃
ἐν ταύτῃ, στῆτε καὶ σύνετε καὶ ἴδετε τὴν σωτηρίαν κ̅υ τὴν
vobiſcum: iuda ⁊ hierl'm ne timeatis nec pauea-
μεθ' ὑμῶν, ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ μὴ φοβεῖσθε μηδὲ δειλιᾶ-
tis egredi cras in occurſum eorum: ⁊ dñs vobiſcum. ⁊
τε ἐξελθεῖν αὔριον εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, καὶ κ̅ς μεθ' ὑμῶν. καὶ
cadens ioſaphat in faciem in terrã: ⁊ oĩs iu
κύψας ἰωσαφὰτ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶς ἰού-
da ⁊ hitantes hieruſalem: ceciderũt in faci
δα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ, ἔπεσον ἐπὶ πρόσω-
em coram dño vt adorarent dñm. ⁊ ſurrexerũt
πον ἔναντι κυρίου τοῦ προσκυνῆσαι τῷ κυρίῳ. καὶ ἀνέστησαν

C

D

E

leuite de filiis caath ⁊ de filiis core:
οἱ λευῖται ἀπὸ τῶν υἱῶν καὰθ καὶ ἐκ τῶν υἱῶν τῶν κορηνῶν,
ad laudãdũ dñm deũ iſrael in voce magna in excelſũ
τοῦ αἰνεῖν κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἐν φωνῇ μεγάλῃ εἰς ὕψος.
⁊ ſurrexerũt mane: ⁊ egreſſi ſũt in deſertũ thecoe.
καὶ ὤρθρισαν τοπρωΐ, καὶ ἐξῆλθον εἰς τὴν ἔρημον θεκωέ.
cũ vero pficiſcerẽtur ipſi: ſtetit ioſaphat ⁊ clamauit ⁊ di
ἐν δὲ τῷ ἐξελθεῖν αὐτούς, ἔστη ἰωσαφὰτ καὶ ἐβόησε καὶ εἶ-
xit: audite me iuda ⁊ hitantes in hieru-
πεν, ἀκούσατέ μου ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερου-
ſalem: credite dño deo veſtro: ⁊ fideles
σαλήμ, ἐμπιστεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ ἐμπιστευθή-
eritis. credite in ꝓphetis eius: ⁊ pſperabimini.
σεσθε. ἐμπιστεύσατε ἐν προφήταις αὐτοῦ, καὶ εὐοδωθήσεσθε.
⁊ dans cõſiliũ cum populo: ſtatuit cantores
Pſal. 106.
καὶ συμβουλευσάμενος μετὰ τοῦ λαοῦ, ἔστησε ψαλτῳδοὺς
⁊ laudãtes dñm: vt cõfiterẽtur ⁊ laudarẽt dñz
καὶ αἰνοῦντας τὸν κύριον, τοῦ ἐξομολογεῖσθαι καὶ αἰνεῖν κυρίῳ
ſanctũ cũ egrederẽtur ante exercitum. ⁊
τὰ ἅγια ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι ἔμπροσθεν τῆς δυνάμεως. καὶ
dicebãt: cõfitemini dño: qm̃ in eternũ mĩa
ἔλεγον, ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος
eius. ⁊ cũ cepiſſent laudẽ ſuã ⁊ con
αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ ἄρξασθαι τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐξο-
feſſiõez: dedit dñs inſidias vt pugnarent cõtra
μολογήσεως, ἔδωκε κύριος ἔνεδρον τοῦ πολεμεῖν τοὺς
filios ammon ⁊ moab ⁊ mõtẽ ſeir q egreſſi fuerãt cõtra
υἱοὺς ἀμμὼν καὶ μωὰβ καὶ ὄρος σηεὶρ τοὺς ἐξελθόντας ἐπὶ
iudã: ⁊ cõuerſi ſunt. ⁊ ſurrexerũt filii ammon ⁊
ἰούδαν, καὶ ἐτροπώθησαν. καὶ ἀνέστησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν καὶ
moab aduerſus hitantes montẽ ſeir: vt cõtererẽt ⁊ dele
μωὰβ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ὄρος σηείρ, ἐκτρίψαι καὶ ἐξο-
rent eos ⁊ poſtq̃ pdiderũt hitantes
λοθρεῦσαι αὐτούς. καὶ ὡς συνετέλεσαν τοὺς κατοικοῦντας
ſeir: ſurrexerũt adinuicẽ: ⁊ apphendit vir pxi-
σηείρ, ἀνέστησαν ἐπ' ἀλλήλους, καὶ ἐλάβετο ἀνὴρ τοῦ πλη-
mũ ſuũ in corruptionẽ. ⁊ iudas venit in ſpecu-
σίον αὐτοῦ εἰς διαφθοράν. καὶ ἰούδας ἦλθεν ἐπὶ τὴν σκο-
lam in ſolitudinem: ⁊ aſpexit ⁊ vidit multitudinẽ
πιὰν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐπέβλεψε καὶ εἶδε τὸ πλῆθος,
⁊ ecce oẽs mortui q ceciderũt in terra; ſi erat
καὶ ἰδοὺ πάντες νεκροὶ πεπτωκότες ἐπὶ τῆς γῆς, οὐκ ἦν
F
ſaluatus. ⁊ venit ioſaphat ⁊ popul9 eius ad ſpoli
ἀνασῳζόμενος. καὶ ἦλθεν ἰωσαφὰτ καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ σκυλεῦ-
andũ ſpolia eorum: ⁊ inuenerũt iumẽta multa ⁊ ſarci
σαι τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ εὗρον κτήνη πολλὰ καὶ ἀποσκευ-
nã ⁊ ſpolia ⁊ vaſa deſiderabilia. ⁊ diripuerunt ſi
ὴν καὶ σκῦλα καὶ σκεύη ἐπιθυμητά. καὶ ἐσκύλευσαν ἑαυ-
bi. ⁊ fuerunt dies tres predantium ſpo
τοῖς. καὶ ἐγένοντο ἡμέραι τρεῖς προνομευόντων τὰ σκῦ-
lia: qm̃ multa erãt. ⁊ die quarta cõgregati ſunt
λα, διότι πολλὰ ἦν. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ ἐπισυνήχθη-
in valle bñdictiõis: illic.n. bñdixerunt
σαν εἰς τὴν κοιλάδα τῆς εὐλογίας, ἐκεῖ γὰρ εὐλόγησαν τὸν
dño. ꝓpter hoc vocauerũt nomẽ loci illius val
κύριον, διὰ τοῦτο ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου κοι-
lis bñdictiõis vſq; in diẽ hanc. ⁊ reuerſus ẽ oĩs
λὰς εὐλογίας ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐπέστρεψε πᾶς
vir iuda in hieruſalẽ: ⁊ ioſaphat dux eo-
ἀνὴρ ἰούδα εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἰωσαφὰτ ἡγούμενος αὐ-
rum reuerſus ẽ in hierl'm in leticia magna: qm̃
τῶν ὑπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν εὐφροσύνῃ μεγάλῃ, ὅτι
letificauit ipſos dñs de inimicis ſuis. ⁊ ingreſſi ſũt ĩ hieru
εὔφρανεν αὐτοὺς κ̅ς ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθον εἰς ἱερου-
ſalem in pſalteriis ⁊ citharis ⁊ in tubis in domũ dñi. ⁊ fact9
σαλὴμ ἐν νάβλαις καὶ κινύραις καὶ ἐν σάλπιγξιν εἰς οἶκον κ̅υ. καὶ ἐγένε-
eſt pauor dñi ſup vniuerſa regna terre cũ audiſſẽt ip-
το ἔκστασις κ̅υ ἐπὶ πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς ἐν τῷ ἀκοῦσαι αὐ-
ſi: qm̃ pugnauit dñs cum inimicis iſrl'. ⁊ fuit ĩ pace
τούς, ὅτι ἐπολέμησε κ̅ς μετὰ τῶν ὑπεναντίων ἰσλ̅. καὶ εἰρήνευσεν
regnum ioſaphat: ⁊ reqẽm dedit ei deus ei9 p circuitũ.
ἡ βασιλεία ἰωσαφάτ, καὶ κατέπαυσεν αὐτῷ ὁ θεὸς αὐτοῦ κυκλόθεν.

leuite de filiis caath et
de filiis chore ∞∞∞∞
laudabant dñm deum
iſrael voce ∞∞∞∞
magna in excelſũ. Cũ-
q̃ mane ſurrexiſſent e-
greſſi ſunt p deſertũ the
cue. profectiſq̃ eis ſtãs
ioſaphat in medio eorũ
dixit. Audite me viri iu
da: & omnes habitato
res hieruſalẽ. Credite
in dño deo vr̃o: & ſe-
curi eritis: credite pphe
tis eius: & cũcta eueniẽt
pſpera. Deditq̃ cõſiliũ
poplo & ſtatuit cãtores
dñi vt laudarẽt eũ ĩ tur
mis ſuis et antecederent
exercitũ: ac voce conſo
na diceret. Confitemini
dño: qm̃ in eternũ mi
ſericordia eius. Cũq̃ ce
piſſet laudes canere ver
tit dñs iſidias eorũ in ſe
metipos filiorũ .ſ. ãmõ
et moab & montis ſe-
yr: q egreſſi fuerãt vt pu
gnarẽt cõtra iudã & pcuſ
ſi ſũt. Nãq̃ filii ãmon &
moab cõſurrexerũt ad-
uerſũ habitatores mon
tis ſeyr: vt interficerent
& dlerẽt eos. Cũq̃ hoc
ope ppetraſſent: etiã in
ſemetipos verſi mutuis
cõcidere vulnerib9. Por
ro iuda cum veniſſet ad
ſpeculã q̃ reſpicit ſolitu-
dinẽ vidit pcul oẽm late
regionẽ plenã cadaueri-
b9: nec ſupeſſe quẽq̃
q necẽ potuiſſet euadere.
Venit ergo ioſaphat et
oĩs ppl's cu eo ad dtrahẽ
da ſpolia mortuorũ: & in
uenerũtq̃ int cadauera
variã ſuppellectilẽ veſtes
q̃q̃ & vaſa pcioſiſſima:
& dirpuerunt: ita vt oĩa
portare nõ poſſet: nec p
tres dies ſpolia auferre
p pde magnitudĩe: die
ãt qrto cõgregati ſũt ĩ
valle bñdictiõis. Etenĩ
qm̃ ibi bñdixerũt dño.
vocauerũt locũ illũ vall
bñdictiõis vſq; in pñtẽ
diem. Reuerſuſq̃ ẽ oĩs
vir iuda & hitatoꝛs hie
rl'm & ioſaphat ante eoſ
ĩ hierl'm cum leticia ma
gna eo q dediſſet eis dñs
gaudiũ de inimicis ſuis.
Ingreſſiq̃ ſũt in hierl'm
cũ pſalteriis et citharis
& tubis ĩ domũ dñi. Ir
ruitq̃ pauor dñi ſup vni
uerſa regna terrarũ cũ au
diſſẽt q pugnaſſet dñs
cõtra inimicos iſrl': qe-
uitq̃ regnũ ioſaphat &
pbuit ei de9 pacẽ p cir

הלוים מן בני הקהתים ומן בני
הקרחים להלל ליהוה אלהי ישראל
בקול גדול למעלה: וישכימו בבקר   גדל עלה
ויצאו למדבר תקוע ובצאתם עמד   שכם דבר
יהושפט ויאמר שמעוני יהודה וישבי   תקע יצא
ירושלם האמינו ביהוה אלהיכם   אמן
ותאמנו האמינו בנביאיו והצליחו: נבא צלח
ויועץ אל העם ויעמד משררים   יעץ עמד
ליהוה ומהללים להדרת קדש   שור הלל
בצאת לפני החלוץ ואמרים הודו   פנה
ליהוה כי לעולם חסדו: ובעת החלו   ידה עלם
ברנה ותהלה נתן יהוה מארבים   חלל רנן
על בני עמון מואב והר שעיר הבאים   הלל ארב
ליהודה וינגפו: ויעמדו בני עמון   בוא
ומואב על ישבי הר שעיר להחרים   נגף עמד חרם
ולהשמיד וככלותם ביושבי שעיר   שמד כלה
עזרו איש ברעהו למשחית: ויהודה   ישב שחת
בא על המצפה למדבר ויפנו אל   בוא צפה
ההמון והנם פגרים נפלים ארצה   פנה המן
ואין פליטה: ויבא יהושפט ועמו   פלט בוא
לבז את שללם וימצאו בהם לרב   בזז מצא
ורכוש ובגדים וכלי חמדות וינצלו   רכב רכש
להם לאין משא ויהיו ימים שלושה   נצל נשא
בזזים את השלל כי רב הוא: וביום   היה יום שלש
הרביעי נקהלו לעמק ברכה כי שם   רבע קהל
ברכו את יהוה על כן קראו את שם
המקום ההוא עמק ברכה עד היום: קום
וישבו כל איש יהודה וירושלם   שוב
ויהושפט בראשם לשוב אל
ירושלם בשמחה כי שמחם יהוה
מאויביהם: ויבאו ירושלם בנבלים   בוא
ובכנרות ובחצצרות אל בית יהוה: חצר
ויהי פחד אלהים על כל ממלכות   היה פחד
הארצות בשמעם כי נלחם יהוה   לחם
עם אויבי ישראל: ותשקט מלכות   איב שקט
יהושפט וינח לו אלהיו מסביב: נוח סבב

וימלך יהושפט על יהודה בן
שלשים וחמש שנה במלכו
ועשרים וחמש שנה מלך בירושלם
ושם אמו עזובה בת שלחי: וילך
בדרך אביו אסא ולא סר ממנה
לעשות הישר בעיני יהוה: אך
הבמות לא סרו ועוד העם לא הכינו
לבבם לאלהי אבתיהם: ויתר דברי
יהושפט הראשנים והאחרנים
הנם כתובים בדברי יהוא בן חנני
אשר העלה על ספר מלכי ישראל:
ואחרי כן אתחבר יהושפט מלך
יהודה עם אחזיה מלך ישראל הוא
הרשיע לעשות: ויחברהו עמו
לעשות אניות ללכת תרשיש
ויעשו אניות בעציון גבר: ויתנבא
אליעזר בן דדוהו ממרשה על
יהושפט לאמר כהתחברך עם
אחזיהו פרץ יהוה את מעשיך
וישברו אניות ולא עצרו ללכת
אל תרשיש:

Cap. xxi.

וישכב
יהושפט עם אבתיו ויקבר עם
אבתיו בעיר דויד וימלך יהורם בנו
תחתיו: ולו אחים בני יהושפט
עזריה ויחיאל וזכריהו ועזריהו
ומיכאל ושפטיהו כל אלה בני
יהושפט מלך יהודה: ויתן להם
אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב
ולמגדנות עם ערי מצרות ביהודה
ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא
הבכור: ויקם יהורם על ממלכת
אביו ויתחזק ויהרג את כל אחיו
בחרב וגם משרי ישראל: בן
שלשים ושתים שנה יהורם במלכו
ושמונה שנים מלך בירושלם: וילך
בדרך מלכי ישראל כאשר

cuitum. Regnauit igitur ioſaphat ſuper iudam & erat triginta quinq; annorū cū regnare cepiſſet. Viginti autē & quinq; annis regnauit in hieruſalē & nomē matris eius azuba filia ſelachi. Et ambulauit in via patris ſui aſa: nec declinauit ab ea faciens q̄ placita erāt corā dño. Veruntamen excelſa non abſtulit: & adhuc pplˢ non direxerat cor ſuū ad dñm deū patrū ſuorum. Reliqua aūt geſtorū ioſaphat priorum & nouiſſimorum ſcripta ſūt in verbis Iehu filii anani: que digeſſit in libro regū iſrael. Poſt hec iniit amicitias ioſaphat rex iuda cum ochozia rege iſrael: cuius opera fuerunt impiiſſima: & particeps fuit vt faceret naues q̄ irēt in tharſis. Feceruntq; claſſem ī aſiō gaber. Prophetauit aūt eliezer filius dodau de mareſa ad ioſaphat dicens. Quia habuiſti fedus cum ochozia: percuſſit dñs opera tua: contriteq; ſunt naues nec potuerunt ire in tharſis. 21.

Dormiuit autem ioſaphat cum patribus ſuis: & ſepultus eſt cū eis in ciuitate dauid: regnauitq; ioram filius eius pro eo: qui habuit fratres filios ioſaphat: azariā et iahiel & zachariam et azariam et michael & ſaphatiā. Omnes hi filii ioſaphat regis iuda. Deditq; eis pater ſuus multa munera argenti & auri & pēſationes cū ciuitatibus munitiſſimis ī iuda. Regnū autem tradidit iorā eo q̄ eſſet primogenitus. Surrexit autem ioram ſuper regnū patris ſui. Cumq; ſe cōfirmaſſet: occidit oēs fratres ſuos gladio & quoſdā de pricipibˀ iſrl. Triginta duorū ānorū erat iorā cum regnare cepiſſet: & octo annis regnauit in hieruſalem: ambulauitq; in viis regum iſrael ſicut

τ regnauit ioſaphat ſup iuda filius trigin
καὶ ἐβασίλευσεν ἰωσαφὰτ ἐπὶ τὸν ἰούδα υἱὸς τριάκον
ta τ quinq; annoꝝ cū regnaret ipſe: τ viginti
τα καὶ πέντε ἐτῶν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ εἴκοσι
τ q̄nq; annis regnauit in hieruſalem: τ nomen
καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα
matri eius azuba filia ſelei. τ ambulauit in
τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀζουβὰ θυγάτηρ σελεΐ. καὶ ἐπορεύθη ἐν
viis aſa patris ſui. τ non declinauit
ταῖς ὁδοῖς ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐξέκλινεν
ab ipſis vt faceret rectū corā dño. verūtñ
ἀπ᾽ αὐτῶν τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου. πλὴν
excelſa nō ablata ſūt: τ adhuc populˢ nō direxerat
τὰ ὑψηλὰ οὐκ ἐξήρθη, καὶ ἔτι ὁ λαὸς οὐ κατεύθυνεν τὴν
cor ſuum ad dñm deū patrum ſuorū.
καρδίαν αὐτῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν.
τ reliqui ſermōes ioſaphat primi τ nouiſſimi
καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ἰωσαφὰτ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι
nōne ſcripti ſunt in ſermōibˀ ieu filii anani: quos ſcripſit
οὐκ ἰδοὺ γεγραμμένοι ἐν λόγοις ἰηοῦ τοῦ ἀνανί, οὓς κατέ
in libro regum iſrael. τ poſt hec
γραψεν ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσραήλ. καὶ μετὰ ταῦ
cōmunicauit ioſaphat rex iuda cum ochozia
τα ἐκοινώνησεν ἰωσαφὰτ βασιλεὺς ἰούδα μετὰ ὀχοζί
rege iſrael. τ ipſe egit impie ad faciendū.
ου βασιλέως ἰσραήλ. καὶ αὐτὸς ἠνόμησε τοῦ ποιῆσαι.
τ cōmunicauit cum ipſo vt faceret naues τ
καὶ ἐκοινώνησε μετ᾽ αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι πλοῖα καὶ πο
irent in tharſis. τ fecit naues in geſiongaber.
ρευθῆναι εἰς θαρσεῖς. καὶ ἐποίησε νῆας εἰς γαισιὼν γά
τ pphetauit eliezer filiˀ dodiu de mari
βερ. καὶ προεφήτευσεν ἐλιέζερ ὁ τοῦ δωδίου ἐκ μαρι
ſa cōtra ioſaphat dicens: quia cōmunicaſti ochozie:
σὰ ἐπὶ ἰωσαφὰτ λέγων, ὡς ἐκοινώνησας τῷ ὀχοζίᾳ,
diſſipauit dñs opera tua: τ cōtrite ſunt naues: τ nō potuerunt ire in tharſis.
διέκοψε κύριος τὰ ἔργα σου, καὶ συνετρίβησαν αἱ νῆες, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν τοῦ πορευθῆναι εἰς θαρσεῖς. Ca. 21.

τ dormiuit ioſaphat cū patribus ſuis: τ ſepultˀ ē cum patribus ſuis in ciuitate
Καὶ ἐκοιμήθη ἰωσαφὰτ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει
dauid: τ regnauit ioram filius eius p eo.
δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ.
τ ei fratres filii ioſaphat: azarias τ ieiel τ
καὶ αὐτῷ ἀδελφοὶ υἱοὶ ἰωσαφάτ, ἀζαρίας καὶ ἰεϊὴλ καὶ
zacharias τ michael τ ſaphatias. oēs hi
ζαχαρίας καὶ μιχαὴλ καὶ σαφατίας. πάντες οὗ
filii ioſaphat regis iude. τ dedit eis
τοι υἱοὶ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἔδωκεν αὐ
ioſaphat pater ſuus dona multa: argentum τ aurum: τ arma cū ciuitatibˀ muratis in iuda. τ regnum dedit
τοῖς ἰωσαφὰτ ὁ πατὴρ αὐτῶν δόματα πολλά, ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ ὅπλα μετὰ πόλεων τετειχισμένων ἐν ἰούδα. καὶ τὴν βασιλείαν ἔδωκεν
ioram: qm̄ ipſe pmogenitus. τ ſurrexit ioram ſup regnū patris ſui: τ cōfirmatˀ ē: τ interfecit oēs fratres ſuos in gladio: τ de pricipibus iſrael:
τῷ ἰωράμ, ὅτι αὐτὸς ὁ πρωτότοκος. καὶ ἀνέστη ἰωρὰμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκραταιώθη, καὶ ἀπέκτεινε πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν ῥομφαίᾳ, καί γε ἀπὸ τῶν ἀρχόντων ἰσραήλ.
filiˀ exñs triginta τ duoꝝ annoꝝ ioram cū regnaret ipſe: τ octo annis regnauit in hieruſalem. τ ambulauit in via regum iſrael: ſicut
υἱὸς ὢν τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἰωρὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐπορεύετο ἐν τῇ ὁδῷ βασιλέων ἰσραήλ, ὡς

3. Reg. 8. c.

egerat domus achaab: qm̄ filia achaab erat ipſi vxor.
ἐποίησεν οἶκος ἀχαάβ, ὅτι θυγάτηρ ἀχαὰβ ἦν αὐτῷ γυνή.
τ fecit malū coram dño. τ non voluit dñs perdere domū dauid ppter pactum quod iniera t cū dd:
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ οὐκ ἐβούλετο κύριος ἐξολοθρεῦσαι τὸν οἶκον δαυὶδ διὰ τὴν διαθήκην ἣν διέθετο τῷ δαυίδ,
τ quēadmodū dixit ei vt daret eum lucernā τ filiis ſuis oībus diebus. in diebus illis rebellauit edom de ſub manu iuda: τ cōſtituit regē ſup ſeipſos regem.
καὶ ὃν τρόπον εἶπεν αὐτῷ δοῦναι αὐτὸν λύχνον καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀπέστη ἐδὼμ ἀπὸ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰούδα, καὶ ἐβασίλευσεν ἐφ᾽ ἑαυτοὺς βασιλέα.
τ abiit ioram cum pricipibus ſuis τ oēs currus ſui τ ois equitatus q̄ ſecum.
καὶ ᾤχετο ἰωρὰμ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ ἵππος ἡ μετ᾽ αὐτοῦ.
τ factū eſt τ ſurrexit ioram: τ pcuſſit edom q̄ circūdabat ſe: τ oēs pricipes curruum. τ diſceſſit edom a manu iuda vſq; ad diē hanc.
καὶ ἐγένετο καὶ ἀνέστη ἰωράμ, καὶ ἐπάταξε τὸν ἐδὼμ τὸν κυκλοῦντα αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἁρμάτων. καὶ ἀπέστη ἐδὼμ ἀπὸ χειρὸς ἰούδα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
tunc receſſit lobna in tpē illo de ſub manu ioram: qm̄ reliqt dñm deū patrum ſuoꝝ. et.n. τ ipſe fecit excelſa in ciuitatibˀ iuda. τ fornicari fecit hītantes hieruſalem: τ ſeduxit iudam.
τότε ἀπέστη λοβνὰ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ ὑποκάτωθεν χειρὸς ἰωράμ, ὅτι ἐγκατέλιπε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐποίησεν ὑψηλὰ ἐν πόλεσιν ἰούδα. καὶ ἐξεπόρνευσεν τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπεπλάνησε τὸν ἰούδαν.
τ venit ei ſcriptura ab helia ppheta dicente: hec dicit dñs deus dauid patris tui: qm̄ nō ambulaſti in via ioſaphat patris tui: τ in viis aſa regis iuda: τ ambulaſti in viis regis iſrael: τ fornicari feciſti iudam τ hītantes hieruſalem: quēadmodū fornicata eſt domˀ achaab: τ fratres tuos filios patris tui [illegible] bonos ſup te occidiſti:
καὶ ἦλθεν αὐτῷ ἐγγραφὴ παρὰ ἠλιοῦ τοῦ προφήτου λέγοντος, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου, ἀνθ᾽ ὧν οὐκ ἐπορεύθης ἐν ὁδῷ ἰωσαφὰτ τοῦ πατρός σου, καὶ ἐν ὁδοῖς ἀσὰ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐπορεύθης ἐν ὁδοῖς βασιλέως ἰσραήλ, καὶ ἐξεπόρνευσας τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ, ὃν τρόπον ἐξεπόρνευσεν οἶκος ἀχαάβ, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου υἱοὺς τοῦ πατρός σου τοὺς ἀγαθοὺς ὑπὲρ σὲ ἀπέκτεινας,
ppter hoc ecce dñs pcutiet te plaga magna in pplo tuo τ in filiis tuis τ in vxoribus tuis τ in omni ſubſtātia tua: τ tu eris in infirmitatibus malis in īfirmitatibˀ ventris tui: vſq; quo egrediātur viſcera tua ab infirmitate ex diebus in dies.
διὰ τοῦτο ἰδοὺ κύριος πατάξει σε πληγὴν μεγάλην ἐν τῷ λαῷ σου καὶ ἐν τοῖς υἱοῖς σου καὶ ἐν ταῖς γυναιξί σου καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἀποσκευῇ σου, καὶ σὺ ἔσῃ ἐν ἀρρωστίαις πονηραῖς ἐν ἀρρωστίαις κοιλίας σου, ἕως οὗ ἐξέλθῃ τὰ ἔντερά σου ἀπὸ τῆς ἀρρωστίας ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας.
τ ſuſcitauit dñs in ioram philiſtiī τ arabas τ cōfines ethiopum: τ aſcenderūt in iudam: τ vaſtauerūt eum: τ diripuerūt oēm ſubſtātiā quā inuenerūt in domo regis: τ filios eius τ filias eius: τ nō relictus eſt ei filius niſi ioachaz iunior de filiis eius. τ poſt hec omnia pcuſſit eum dñs in ventre eius ī infirmitate ī q̄ nō eſt curatio. τ factū eſt de diebus in dies: τ poſtq̄
καὶ ἐπήγειρε κύριος ἐπὶ ἰωρὰμ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ τοὺς ἄραβας καὶ τοὺς ὁμόρους τῶν αἰθιόπων, καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ ἰούδαν, καὶ κατεδυνάστευσαν αὐτόν, καὶ ᾐχμαλώτευσαν πᾶσαν τὴν ὕπαρξιν ἣν εὗρον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη αὐτῷ υἱὸς ἀλλ᾽ ἢ ἰωαχὰζ ὁ νεώτερος τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἐπάταξεν αὐτὸν κύριος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ ἐν ἀρρωστίᾳ ἐν ᾗ οὐκ ἔστιν ἴασις. καὶ ἐγένετο ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας, καὶ ὡς

egerat domˀ achab. Filia quippe achab erat vxor eius. Et fecit malum in conſpectu dñi. Noluit aūt dominˀ diſperdere domum dauid propter pactum quod inierat cum eo: & quia pmiſerat vt daret ei lucernā & filiis eiˀ in omni tēpore. In diebus illiˀ rebellauit edō ne eſſet ſubditus iude: et cōſtituit ſibi regem. Cumq; trāſiret iorā cū principibus ſuis et cuncto equitatu qui erat ſecū: ſurrexit nocte & percuſſit edō: q̄ ſe circūdederat: & oēs duces equitatus eius. Attamē rebellauit edō: ne eſſet ſub ditione iuda vſq; ad hāc die. Eo tēpore et lobna receſſit: ne eſſet ſub manu illiˀ. Dereliq̄rat enī dñm deū patrū ſuorū: inſup et excelſa fabricatˀ ē in vrbibˀ iuda et fornicari fecit habitatores hierlm & preuaricari iudā. Allate ſunt aūt ei litere ab helia ppheta in q̄bus ſcriptum erat. Hec dicit dñs deˀ dauid patris tui. q̄m non ambulaſti in viis ioſaphat patris tui: & in viis aſa regis iuda: ſed inceſſiſti per iter regum iſrael: & fornicari feciſti iudam & habitatores hieruſalē: imitatus fornicationem domus achab: inſup & fratres tuos domū patris tui meliores te occidiſti: ecce dñs pcutiet te plaga magna cū populo tuo: & filiis et vxoribˀ tuis: vniuerſaq; ſubſtātia tua. Tu aūt egrotabis peſſimo lāguore vteri: donec egrediātur vitalia tua paulatī p ſingulos dies. Suſcitauit ergo dñs cōtra iorā ſpūm philiſtinorum & arabū q cōfines ſunt ethiopibus: & aſcenderūt in terram iuda & vaſtauerūt eam. diripuerūtq; cūctā ſubſtātiā q̄ inuēta ē in domo regis: inſup et filios eiˀ & vxores. Nec remāſit ei filius niſi ioachaz q minimˀ natu erat. Et ſup hec oīa pcuſſit eū dominˀ alui lāguore inſanabili. Cumq; diei ſuccederet dies et temporum ſpacia voluerentur:

עשו בית אחאב כי בת אחאב היתה
לו לאשה ויעש הרע בעיני יהוה:
ולא אבה יהוה להשחית את בית
דויד למען הברית אשר כרת לדויד
וכאשר אמר לתת לו ניר ולבניו
כל הימים: בימיו פשע אדום מתחת
יד יהודה וימליכו עליהם מלך:
ויעבר יהורם עם שריו וכל הרכב
עמו ויהי קם לילה ויך את אדום
הסובב אליו ואת שרי הרכב: ויפשע
אדום מתחת יד יהודה עד היום
הזה אז תפשע לבנה בעת ההיא
מתחת ידו כי עזב את יהוה אלהי
אבתיו: גם הוא עשה במות בהרי
יהודה ויזן את ישבי ירושלם וידח
את יהודה: ויבא אליו מכתב מאליהו
הנביא לאמר כה אמר יהוה אלהי
דויד אביך תחת אשר לא הלכת
בדרכי יהושפט אביך ובדרכי אסא
מלך יהודה: ותלך בדרך מלכי
ישראל ותזנה את יהודה ואת
ישבי ירושלם כהזנות בית אחאב
וגם את אחיך בית אביך הטובים
ממך הרגת: הנה יהוה נגף מגפה
גדולה בעמך ובבניך ובנשיך ובכל
רכושך: ואתה בחלים רבים
במחלה מעיך עד יצאו מעיך מן
החלי ימים על ימים: ויער יהוה
על יהורם את רוח הפלשתים
והערבים אשר על יד כושים:
ויעלו ביהודה ויבקעוה וישבו את
כל הרכוש הנמצא לבית המלך
וגם בניו ונשיו ולא נשאר לו בן
כי אם יהואחז קטן בניו: ואחרי
כל זאת נגפו יהוה במעיו לחלי לאין
מרפא: ויהי לימים מימים וכעת

צאת הקץ לימים שנים יצאו מעיו — יצא שנה
עם חליו וימת בתחלאים רעים ולא — חלה מות
עשו לו עמו שרפה כשרפת אבתיו: — רוע עשה
בן שלשים ושתים היה במלכו
ושמונה שנים מלך בירושלם
וילך בלא חמדה ויקברהו בעיר — קבר
דויד ולא בקברות המלכים:
Cap. xxij. וימליכו יושבי ירושלם
את אחזיהו בנו הקטן תחתיו כי כל — מלך ישב
הראשנים הרג הגדוד הבא בערבים — גדד בוא
למחנה וימלך אחזיהו בן יהורם — חנה
מלך יהודה: בן ארבעים ושתים — רבע
שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת
מלך בירושלם ושם אמו עתליהו
בת עמרי: גם הוא הלך בדרכי בית
אחאב כי אמו היתה יועצתו — היה יעץ
להרשיע: ויעש הרע בעיני יהוה — רשע עשה
כבית אחאב כי המה היו לו יועצים — רוע היה
אחרי מות אביו למשחית לו: גם — שחת
בעצתם הלך וילך את יהורם בן — יעץ
אחאב מלך ישראל למלחמה על — לחם
חזאל מלך ארם ברמות גלעד ויכו — נכה
הרמים את יורם: וישב להתרפא — שוב רפא
ביזרעאל כי המכים אשר הכהו
ברמה בהלחמו עם חזהאל מלך ארם — לחם
ועזריהו בן יהורם מלך יהודה ירד
לראות את יהורם בן אחאב — ראה
ביזרעאל כי חלה הוא: ומאלהים
היתה תבוסת אחזיהו לבוא אל — בוס
יורם ובבאו יצא עם יהורם אל — בוא
יהוא בן נמשי אשר משחו יהוה
להכרית את בית אחאב: ויהי — כרת היה
כהשפט יהוא עם בית אחאב וימצא — שפט מצא
את שרי יהודה ובני אחי אחזיהו — שור שרת
משרתים לאחזיהו ויהרגם: ויבקש — הרג בקש
את אחזיהו וילכדהו והוא מתחבא — לכד חבא

duorū annorū explect⁹ eſt circulus: & ſic lōga cōſumpt⁹ tabe ita vt egereret etiam viſcera ſua: lāguore pariter & vita caruit. Mortuuſq; eſt in infirmitate peſſima: & nō fecit ei ppl's ſm morē cōbuſtiōis exequias: ſicut fecerat maiorib⁹ ei⁹. Triginta duorū ānorū fuit cū regnare cepiſſet & octo ānis regnauit in hieruſalē. Ambulauitq; nō recte: & ſepelierūt eū in ciuitate dd. verūtñ nō i ſepulchro regū. 22.

Conſtituerūt aūt habitatores hierl'm ochoziā filiū ei⁹ minimū regē p eo. Oēs eni maiores natu q ante eū fuerāt intfecerāt latrones arabū q irruerāt in caſtra. Regnauitq; ochozias fili⁹ iorā regiſ iuda. Quadraginta duorū ānorū erat ochozias cū regnare cepiſſet: & vno anno regnauit in hierl'm: & nomē mris ei⁹ athalia filia amri. Sed et ipe ingreſſus ē p vias dom⁹ achab. Mater eni ei⁹ ipulit eū vt ipſe ageret. Fecit igitur malum in cōſpectu dñi ſicut domus achab. Ipi eni fuerūt ei cōſiliarii poſt morte patris ſui in interitū ei⁹: ābulauitq; in cōſiliis eorū. Et prexit cū iorā filio Achab rege iſrael in bellū cōtra azael regē ſyrie in ramoth galaad: vl'nerauertq; ſyri iorā. Qui reuerſus eſt vt curaretur ī iezrael. Multas eni plagas acceperat in ſupradicto certamine. ꝏꝏꝏ Igitur ochozias fili⁹ ioram rex iuda deſcendit vt inuiſeret Iorā filiū achab ꝏꝏꝏꝏ in iezrael egrotantem. Volūtatis quippe ꝏꝏ fuit dei aduerſus ochoziā: vt veniret ad ꝏꝏ iorā: & cum veniſſet & egrederetur cū eo aduerſum iehu filium namſi: quem vnxit dominus vt deleret domū achab. Cum ergo ꝏꝏꝏ euerteret iehu domum achab inuenit ꝏꝏꝏ principes iuda & filios fratrum ochozie ꝏꝏ q miniſtrabāt ei et iterfecit illos. Ipm q̄q; pquirens ochoziam, cōprehendit latitantem ꝏꝏ

venit tēpus dierū ſuorū i diebus duob⁹ egreſſa ſūt
ἧλθεν ὁ καιρὸς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ εἰς ἡμέρας δύο ἐξῆλθε τὰ
viſcera ſua cum ventre ſuo in infirmitate ſua. τ
ἔντερα αὐτοῦ μετὰ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ἐν ἀρρωστίᾳ αὐτ. καὶ
mortuus ē in infirmitatibus malis: τ nō fecit ei
ἀπέθανεν ἐν ἀρρωστίαις πονηραῖς, καὶ οὐκ ἐποίησεν αὐτῷ
populus ſuus funus τ cōbuſtionē iuxta cōbuſtionē
ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐκφορὰν καὶ καῦσιν κατὰ τὴν καῦσιν τῶν
patrū eius. filius erat triginta τ duorū annorū iorā
πατέρων αὐτοῦ. υἱὸς ἦν τριάκοντα καὶ δύο ἐτῶν ἰωρὰμ
cū regnaret ipſe: τ octo annis regnauit in hie
ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰε
ruſalem. τ mortuus ē in nō laude: τ ſepultus ē i ci
ρουσαλήμ. καὶ ἀπέθανεν ἐν οὐκ ἐπαίνῳ, καὶ ἐτάφη ἐν πό
uitate dauid: τ nō in ſepulchris regum.
λει δαυίδ, καὶ οὐκ ἐν τάφοις τῶν βασιλέων. Ca. 22.
Et regem cōſtituerūt hitantes in hieruſalem
Καὶ ἐβασίλευσαν οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ
ochoziā filiū eius iuniorē pro eo: q̄m omnes
τὸν ὀχοζίαν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεώτερον ἀντ' αὐτοῦ, ὅτι πάν
ſeniores interfecit latrociniū qd venit
τας τοὺς πρεσβυτέρους ἀπέκτεινε τὸ λῃστήριον τὸ ἐπελθὸν
contra eos ab arabibus: τ in caſtris. τ
ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀράβων, καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ
regnauit ochozias filius iorā regis iuda. fili⁹ erās
ἐβασίλευσεν ὀχοζίας υἱὸς ἰωρὰμ βασιλέως ἰούδα. υἱὸς ὢν
quadraginta τ duorū ānorū ochozias cū regnaret
τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν ὀχοζίας ἐν τῷ βασιλεύειν
ipſe: τ anno vno regnauit in hieruſalem:
αὐτόν, καὶ ἐνιαυτὸν ἕνα ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ,
τ nomen matri eius gotholia: filia ambri. τ
καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ γοθολία, θυγάτηρ ἀμβρί. καὶ
ipſe ambulauit in viis domus achaab: q̄m mater
γε αὐτὸς ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς οἴκου ἀχαάβ, ὅτι ἡ μήτηρ
eius fuit cōſiliatrix eius vt peccaret. τ fecit
αὐτοῦ ἦν σύμβουλος αὐτοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐποίησεν
ochozias malum in oculis dñi: ſicut domus achaab.
ὀχοζίας τὸ πονηρὸν ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, ὡς οἶκος ἀχαάβ.
q̄m ipſi fuerūt ei cōſiliarii poſtq̄ mortuus eſt
ὅτι αὐτοὶ ἦσαν αὐτῷ σύμβουλοι μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν
patrē eius vt pderent eum: τ in
πατέρα αὐτοῦ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτόν, καὶ ἐν ταῖς
cōſiliis eorū ambulauit. τ prexit ochozias cum io
βουλαῖς αὐτῶν ἐπορεύθη. καὶ ἐπορεύθη ὀχοζίας μετὰ ἰω
ram filio achaab rege iſrael in bellum cōtra azael re
ρὰμ υἱοῦ ἀχαὰβ βασιλέως ἰσλ̄ εἰς πόλεμον ἐπὶ ἀζαὴλ βα
gem ſyrie in ramoth galaad. τ peuſſerūt ſagittarii
σιλέα συρίας εἰς ῥαμὼθ γαλαάδ. καὶ ἐπάταξαν οἱ τοξόται
iorā: τ reuerſus ē ioram vt curaretur in iezrael a
τὸν ἰωράμ, καὶ ἐπέστρεψεν ἰωρὰμ τοῦ ἰατρευθῆναι εἰς ἰεζραὴλ ἀπὸ
plagis q̄bus peuſſerant eū ſyri in ramoth cū bel
τῶν πληγῶν ὧν ἐπάταξαν αὐτὸν οἱ σύροι ἐν ῥαμὼθ ἐν τῷ πο
laret ipſe cōtra azael regem ſyrie. τ ochozias filius io
λεμεῖν αὐτὸν πρὸς ἀζαὴλ βασιλέα συρίας. καὶ ὀχοζίας υἱὸς ἰω
ram rex iuda deſcendit ad videndū ioram filiū
ρὰμ βασιλεὺς ἰούδα κατέβη θεάσασθαι τὸν ἰωρὰμ υἱὸν
achaab in iezrael: q̄m egrotabat. τ a deo facta
ἀχαὰβ ἐν ἰεζραήλ, ὅτι ἠρρώστει. καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐγένε
eſt ſubuerſio ochozie vt veniret ad ioram. τ cū
το καταστροφὴ ὀχοζίου τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἰωράμ. καὶ ἐν τῷ
venit ipſe: egreſſus ē iorā cum eo cōtra iu filiū namſi
ἐλθεῖν αὐτόν, ἐξῆλθεν ἰωρὰμ μετ' αὐτοῦ πρὸς ἰοῦ υἱὸν ναμεσσί
vnctū dñi: quē vnxit eū dñs vt deleret
χριστὸν κυρίου, ὃν ἔχρισεν αὐτὸν κύριος τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τὸν
domū achaab. τ factū eſt cū vlciſceretur in domū
οἶκον ἀχαάβ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐκδικῆσαι τὸν ἰοῦ τὸν οἶκον
achaab: τ inuenit pricipes iuda τ fratres
ἀχαάβ, καὶ εὗρε τοὺς ἄρχοντας ἰούδα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
ochozie q̄ miniſtrabant ochozie: τ interfecit eos.
ὀχοζίου λειτουργοῦντας τῷ ὀχοζίᾳ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς.
τ dixit iu vt quereret ochoziam: τ cōphenderūt eū
καὶ εἶπεν ἰοῦ τοῦ ζητῆσαι τὸν ὀχοζίαν, καὶ κατέλαβον αὐτὸν

dū curabatur in ſamaria. τ adduxerūt eū ad iu: τ
ἰατρευόμενον ἐν σαμαρείᾳ. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς ἰοῦ, καὶ
interfecit eū: τ ſepelierūt eū: q̄m dixit fili⁹ eſt io
ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ ἔθαψαν αὐτόν, ὅτι εἶπεν υἱός ἐστιν ἰω
4.Re. 1.9. ſaphat: qui queſiuit dñm in toto corde ſuo. τ
σαφάτ, ὅστις ἐζήτησεν τὸν κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτ. καὶ
nō erat in domo ochozie q̄ retineret virtutē de re
οὐκ ἦν ἐν τῷ οἴκῳ ὀχοζίου, κατισχῦσαι δύναμιν περὶ τῆς βα
gno. τ gotholia mater ochozie vidit q̄ mortu⁹ eſt
σιλείας. καὶ γοθολία ἡ μήτηρ ὀχοζίου εἶδεν ὅτι τέθνηκεν ὁ
fili⁹ ſuus: τ ſurrexit τ pdidit omne ſemē re
υἱὸς αὐτῆς, καὶ ἀνέστη καὶ ἀπώλεσε πᾶν τὸ σπέρμα τῆς βα
gni in domo iuda. τ tulit ioſabeeth fi
σιλείας ἐν τῷ οἴκῳ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἰωσαβεαὶθ ἡ θυγά
lia regis ioas filiū ochozie: τ furata eſt eū
τηρ τοῦ βασιλέως τὸν ἰωὰς υἱὸν ὀχοζίου, καὶ ἔκλεψεν αὐ
de medio filiorū regis q̄ interficiebant
τὸν ἐκ μέσου τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως τῶν θανατουμένων,
τ dedit eū τ nutricē eius in cubiculo
καὶ ἔδωκεν αὐτὸν καὶ τὴν τροφὸν αὐτ. ἐν τῷ ταμιείῳ τῶν
lectulorū: τ abſcōdit eū filia regis io
κλινῶν, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως ἰω
rā ioſabeeth ſoror ochozie vxor iolade ſa
ρὰμ ἰωσαβεαὶθ ἡ ἀδελφὴ ὀχοζίου ἡ γυνὴ ἰωιαδὲ τοῦ ἱε
cerdotis. τ abſcondit eū a facie gotholie
ρέως. καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου γοθολίας,
τ nō interfecit eū. τ fuit ioas abſconditus
καὶ οὐκ ἀπέκτεινεν αὐτόν. καὶ ἦν ἰωὰς κεκρυμμένος
cū ea in domo dei ſex ānis: τ gotholia
μετ' αὐτῆς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἓξ ἔτη, καὶ γοθολία
regnauit ſup terram.
ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ca. 23.
A
4.Reg. 1.a. In anno autē ſeptimo cōfortat⁹ ē iolade τ ſum
Ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἐνίσχυσεν ἰωιαδὲ καὶ ἔλα
pſit centuriones azariam filiū ioram: τ
βε τοὺς ἑκατοντάρχους τὸν ἀζαρίαν υἱὸν ἰωράμ, καὶ τὸν
iſmael filiū ioanā: τ azariam filiū obed: τ
ἰσμαὴλ υἱὸν ἰωανάν, καὶ τὸν ἀζαρίαν υἱὸν ὠβήδ, καὶ τὸν
maaſiā filiū adaie: τ eliſaphat filiū zacharie.
μαασίαν υἱὸν ἀδαΐου, καὶ τὸν ἐλισαφὰτ υἱὸν ζαχαρὶ
τ accepit eos ſecū in domū dñi in
ου. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς μετ' αὐτοῦ εἰς οἶκον κυρίου ἐν
federe. τ circūdederūt iudam: τ cōgregauerūt
διαθήκῃ. καὶ ἐκύκλωσαν τὸν ἰούδαν, καὶ συνήγαγον τοὺς
leuitas de cūctis vrbibus iuda: τ princi
λευίτας ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ἰούδα, καὶ τοὺς ἄρχον
pes familiarū iſrael. τ venit in hieruſa
τας τῶν πατριῶν τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἦλθεν εἰς ἱερουσα
lem: τ iniit ois eccleſia pactū in domo
λήμ, καὶ διέθετο πᾶσα ἡ ἐκκλησία διαθήκην ἐν οἴκῳ τοῦ
dei cū rege. τ dixit eis: ecce
θεοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ ὁ
fili⁹ regis regnet: ſicut locut⁹ eſt do
υἱὸς τοῦ βασιλέως βασιλευσάτω, καθὼς ἐλάλησε κύ
min⁹ ſup domū dauid. τ nūc hic ſermo quē fa
ριος ἐπὶ τὸν οἶκον δαυίδ. καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ὃν ποι
cietis: tertia ps ex vobis eant ad ſab
ήσετε, τὸ τρίτον ἐξ ὑμῶν εἰσπορευέσθωσαν τὸ σάβ
bath ſacerdotū τ leuitarū τ ianitorū
βατον, τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ τῶν πυλωρῶν
in portis introituū: τ tertia ps in domo
ἐν ταῖς πύλαις τῶν εἰσόδων, καὶ τὸ τρίτον ἐν οἴκῳ
regis: τ tertia ps in porta media. τ
τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ πύλῃ τῇ μέσῃ. καὶ
ois populus in atriis dom⁹ dñi: τ nemo ingre
πᾶς ὁ λαὸς ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου, καὶ μηδεὶς εἰσελ
diatur in domū dñi: niſi ſacerdotes τ leuite τ
θέτω εἰς οἶκον κυρίου, εἰ μὴ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ
miniſtrantes leuitis: ipſi ingredietur:
οἱ λειτουργοῦντες τοῖς λευίταις, αὐτοὶ εἰσελεύσονται,
q̄m ſcti ſūt: τ ois populus obſeruent
ὅτι ἅγιοί εἰσι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς φυλασσέτωσαν ꝏꝏ

in ſamaria adductumq; ad ſe occidit ꝏꝏꝏ & ſepelierūt eum: eo q̄ eſſet filius ioſaphat: ꝏ qui q̄ſierat dñm in toto corde ſuo. Nec erat vltra ſpes aliqua vt de ſtirpe q̄s regnaret ochozie. Siquidē athalia mat ei⁹ videns q̄ mortuus eſſet filius ſuus: ſurrexit & interfecit omnem ſtirpem regiā domus iuda. Porro ꝏꝏꝏꝏ ioſabeth filia regis tulit ioas filium ꝏꝏꝏ ochozie: & furata eſt eū de medio filiorū regis cū interficerētur abſcōditq; eū cū nutrice ſua in cubiculo lectulorum. Ioſabeth aūt q̄ abſcōderat eū: erat filia regis iorā vxor iolade pōtificis ſoror ochozie: & idcirco ꝏꝏꝏꝏ athalia non interfecit eum. Fuit ergo cum eis in domo dei abſcōdit⁹ ſex annis qbus regnauit athalia ſuper terram.

23.

Anno autē ſeptimo ꝏꝏꝏꝏ confortat⁹ iolada aſſumpſit centuriones ꝏꝏ azariam videlicet filium hieroboam ꝏꝏꝏ et hiſmael filium iohānan: azariam quoq; ꝏ filium obed & maaſiam filium adaie ꝏꝏꝏ & eliſaphat filiū zechri: & iniit cū eis fedus. Qui circūeuntes iudam congregauerunt leuitas de cunctis vrbibus iuda: & principes ꝏꝏꝏ familiarum iſrael: veneruntq; in hieruſalem. Iniit ergo omnis multitudo pactū in domo dei cum rege. Dixitq; ad eos iolada. Ecce filius regis regnabit ſicut locutus eſt domin⁹ ſuper filios dauid. Iſte eſt ſermo quem facietis. ꝏꝏ Tertia pars veſtrū q venīūt ad ſabbatū ſacerdotū & leuitarū & ianitorū erit in portis: tertia vero pars ad domū regis. & tertia ad portā q̄ appellatur fundamēti. Oē vero reliquū vulg⁹ ſit ī atriis dom⁹ dñi nec q̄ſpiā ali⁹ ingrediatur domū dñi niſi ſacerdotes & q miniſtrāt de leuitis. Ipſi tm̄modo igrediātur q̄a ſanctificati ſunt & omne reliquum vulgus obſeruet

בשמרון ויביאהו אל יהוא וימתהו — בוא מות
ויקברהו כי אמרו בן יהושפט הוא — קבר
אשר דרש את יהוה בכל לבבו ואין
לבית אחזיהו לעצר כח לממלכה: — כוח מלך
ועתליהו אם אחזיהו ראתה כי מת — ראה מות
בנה ותקם ותדבר את כל זרע — קום דבר
הממלכה לבית יהודה: ותקח — לקח
יהושבעת בת המלך את יואש בן
אחזיהו ותגנב אתו מתוך בני המלך — גנב
המומתים ותתן אתו ואת מינקתו — נתן ינק
בחדר המטות ותסתירהו יהושבעת — נטה סתר
בת המלך יהורם אשת יהוידע הכהן — איש
כי היא היתה אחות אחזיהו מפני — היה פנה
עתליהו ולא המיתתהו: ויהי אתם — מות היה
בבית האלהים מתחבא שש שנים — שנה
ועתליה מלכת על הארץ:
Ca. xxiij. ובשנה השבעית — שבע
התחזק יהוידע ויקח את שרי — חזק שור
המאות לעזריהו בן ירחם — מאה
ולישמעאל בן יהוחנן ולעזריהו
בן עובד ואת מעשיהו בן עדיהו
ואת אלישפט בן זכרי עמו בברית: — כרת
ויסבו ביהודה ויקבצו את — סבב קבץ
הלוים מכל ערי יהודה וראשי — עיר
האבות לישראל ויבאו אל ירושלם: — בוא
ויכרת כל הקהל ברית בבית האלהים — כרת
עם המלך ויאמר להם הנה בן
המלך ימלך כאשר דבר יהוה על — מלך
בני דויד: זה הדבר אשר תעשו — עשה
השלשית מכם באי השבת לכהנים — שלש בוא
וללוים לשערי הספים: והשלישית — ספף
בבית המלך והשלישית בשער
היסוד וכל העם בחצרות בית — יסד
יהוה: ואל יבוא בית יהוה כי אם — בוא
הכהנים והמשרתים ללוים המה — שרת
יבאו כי קדש המה וכל העם ישמרו — שמר

משמרת יהוה והקיפו הלוים את המלך סביב איש וכליו בידו והבא אל הבית יומת והיו את המלך בבאו ובצאתו ויעשו הלוים וכל יהודה ככל אשר צוה יהוידע הכהן ויקחו איש את אנשיו באי השבת עם יוצאי השבת כי לא פטר יהוידע הכהן את המחלקות ויתן יהוידע הכהן לשרי המאות את החניתים ואת המגנות ואת השלטים אשר למלך דויד אשר בית האלהים ויעמד את כל העם ואיש שלחו בידו מכתף הבית הימנית עד כתף הבית השמאלית למזבח ולבית על המלך סביב ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות וימליכו אתו וימשחהו יהוידע ובניו ויאמרו יחי המלך ותשמע עתליהו את קול העם הרצים והמהללים את המלך ותבוא אל העם בית יהוה ותרא והנה המלך עומד על עמודו במבוא והשרים והחצצרות על המלך וכל עם הארץ שמח ותוקע בחצצרות והמשוררים בכלי השיר ומודיעים להלל ותקרע עתליהו את בגדיה ותאמר קשר קשר ויוצא יהוידע הכהן את שרי המאות פקודי החיל ויאמר אלהם הוציאוה אל מבית השדרות והבא אחריה יומת בחרב כי אמר הכהן לא תמיתוה בית יהוה וישימו לה ידים ותבוא אל מבוא שער הסוסים בית המלך וימיתוה שם ויכרת יהוידע ברית בינו ובין כל העם ובין המלך להיות לעם ליהוה ויבאו כל העם בית

custodias dñi. Leuite āt circūdēt regē habētes ſinguli arma ſua: & ſi qs aliꝰ igreſſus fuerit tēplū interficiatur: ſintq; cū rege & itrāte & egrediē te. Fecerūt ergo leuite & vniuerſus iuda iuxta oīa q̄ p̄cepat ioiada pō tifex. Et aſſūpſerūt ſin guli viros q ſub ſe erāt: & veniebāt p ordinē ſabba ti cū his q iplecuerāt ſab batū: & egreſſi erāt. Siq dē ioiada pōtifex nō di miſerat abire turmas: q̄ ſi bi p ſingulas hebdoma das ſuccedere cōſueuerāt. Deditq; ioiada ſacerdos cēturioib⁹ lāceas clype oſq; & peltas regis dd: q̄s cōſecrauerat i domo dei. Cōſtituitq; oēs po pulū tenētiū pugiones a pte tēpli dextra vſq; ad partē tēpli ſiniſtra corā altari & tēplo p circuitū regis: & eduxerunt filiū regis & ipoſuerūt ei dia dema & teſtimoniū: & cōſtituerūt eū regē. Vn xit eūq; illū ioiada pōtifex & filii eiꝰ iprecatiq; ſūt ei atq; dixerūt. Viuat rex. Quod cū audiſſet atha lia vocē ſcilicet currētiū atq; laudātiū regē: igreſ ſa eſt ad ppl'm in tēplum dñi. Cūq; vidiſſet regē ſtantē ſup gradū in itroi tu: & principes turmaſ q; circa eum oēmq; ppl'm terre gau dētem atq; clangentem tubis & diuerſi gn̄is or ganis cōcinentē: vocēq; laudantium: ſcidit veſtimēta ſua: & ait. In ſidie inſidie. Egreſſus aūt io iada pontifex ad cēturiones & principes exercitus: dixit eis. Educite illam extra ſepta templi: & iterficiatur foris gladio. Precepitq; ſacerdos ne occideretur i domo dñi. Et ipoſuerūt ceruicibus eius manus. Cumq; in traſſet portam equorum domus regis interfecerunt eam ibi. Pepigit autem ioia da fedus iter ſe vniuerſumq; po pulum & regem vt eſſet pp'ls dñi. Itaq; igreſſus eſt ois populus domū

custodias dñi: ⁊ circundabunt leuite regem
τὰς φυλακὰς κυρίου, καὶ κυκλώσουσιν οἱ λευῖται τὸν βασιλέα
in circuitu vir: ⁊ arma eius in manu eius: ⁊ in
κύκλῳ ἀνήρ, καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰσπο
grediēs in domū morietur. ⁊ erunt cum re
ρευόμενος εἰς τὸν οἶκον ἀποθανεῖται. καὶ ἔσονται μετὰ τοῦ βα
ge ingrediente eo ⁊ egrediente. ⁊ fece
σιλέως εἰσπορευομένου αὐτοῦ καὶ ἐκπορευομένου. καὶ ἐποίη
rūt leuite ⁊ vniuerſꝰ iuda iuxta omnia que precepe
σαν οἱ λευῖται καὶ πᾶς ἰούδα κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλα
rat ioiade ſacerdos. ⁊ aſſūpſit vnuſquiſq; viros ſuos in
το ἰωιαδὲ ὁ ἱερεύς. καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ εἰς
grediente ſabbato vſq; ad exitū ſabbati: q̄ñ
πορευομένου τοῦ σαββάτου ἕως ἐξόδου τοῦ σαββάτου, ὅτι
nō ſoluit ioiade ſacerdos viciſſitudines. ⁊ dedit
οὐ κατέλυσεν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς τὰς ἐφημερίας. καὶ ἔδωκεν
ioiade ſacerdos centuriones ordinatos: ⁊
ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς τοὺς ἑκατοντάρχους τεταγμένους, καὶ τὰς
enſes ⁊ clypeos ⁊ lanceas ⁊ ſcuta
μαχαίρας καὶ τοὺς θυρεοὺς καὶ τὰ δόρατα καὶ τὰς ἀσπίδας
⁊ arma: q̄ erāt regis dauid: in domo dei de
καὶ τὰ ὅπλα, ἃ ἦν τοῦ βασιλέως δαυίδ, ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἔδω
dit eis. ⁊ cōſtituit omnē ppl'm vnūquēq; in armis
κεν αὐτοῖς. καὶ ἔστησε πάντα τὸν λαὸν ἕκαστον ἐν τοῖς ὅπλοις
ſuis: ab humero domus dextro vſq; ad humeꝝ do
αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς ὠμίας τοῦ οἴκου τῆς δεξιᾶς ἕως τῆς ὠμίας τοῦ οἴ
mus ſiniſtrū in altari ⁊ domo iuxta re
κου τῆς ἀριστερᾶς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου ἐπὶ τὸν βασι
gē in circuitu. ⁊ eduxit filiū regis: ⁊ de
λέα κύκλῳ. καὶ ἐξήγαγεν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδω
dit ſup eū inſigne regiū ⁊ teſtimoniū: ⁊ cōſtitue
κεν ἐπ' αὐτὸν τὸ βασίλειον καὶ τὸ μαρτύριον, καὶ ἐβασί
rūt regē eum: ⁊ vnxit eum ioiade ſacerdos ⁊ filii
λευσαν αὐτόν, καὶ ἔχρισεν αὐτὸν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ υἱοὶ
eius. ⁊ dixerūt: viuat rex. ⁊ audiuit gotholia
αὐτοῦ. καὶ εἶπον, ζήτω ὁ βασιλεύς. καὶ ἤκουσε γοθολία τὴν
vocem ppl'i currentiū ⁊ confitentiū ⁊
φωνὴν τοῦ λαοῦ τῶν τρεχόντων καὶ ἐξομολογουμένων καὶ
laudantiū cū rege: ⁊ ingreſſa ē ad re
αἰνούντων μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὸν βα
gē in domū dñi: ⁊ vidit: ⁊ ecce rex
σιλέα εἰς τὸν οἶκον κυρίου, καὶ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ ὁ βασι
ſtabat in ſtatione ſua: ⁊ in introi
λεὺς εἱστήκει ἐπὶ τῆς στάσεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς εἰσό
tu principes ⁊ tube: ⁊ principes circa
δου οἱ ἄρχοντες καὶ αἱ σάλπιγγες, καὶ οἱ ἄρχοντες περὶ τὸν
regē: ⁊ ois populus terre gaudentes ⁊ clangen
βασιλέα, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς εὐφραινόμενοι καὶ σαλπί
tes in tubis: ⁊ canētes in organis
ζοντες ἐν ταῖς σάλπιγξιν, καὶ οἱ ᾄδοντες ἐν τοῖς ὀργάνοις
cātus cātores ⁊ laudantes laudē: ⁊ ſcidit gotholia
τῆς ᾠδῆς οἱ ᾠδοὶ καὶ ὑμνοῦντες αἶνον, καὶ διέρρηξε γοθολία τὴν
ſtolā ſuā: ⁊ clamauit ⁊ dixit: cōiuratio cōiuratio.
στολὴν αὐτῆς, καὶ ἐβόησε καὶ εἶπε, σύνδεσμος σύνδεσμος.
⁊ egreſſꝰ ē ioiade ſacerdos ⁊ precepit centurioni
καὶ ἐξῆλθεν ἰωιαδὲ ὁ ἱερεὺς καὶ ἐνετείλατο τοῖς ἑκατοντάρ
bus ⁊ epiſcopis exercitꝰ. ⁊ dixit eis:
χοις καὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
educite eā extra domū: ⁊ ite poſt eā:
ἐξάγετε αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ οἴκου, καὶ εἰσέλθετε ὀπίσω αὐτῆς,
⁊ moriatur in gladio: q̄ñ dixit ſacerdos nō interficia
καὶ ἀποθανέτω ἐν ῥομφαίᾳ, ὅτι εἶπεν ὁ ἱερεὺς μὴ θανατωθή
tur in domo dñi. ⁊ ipoſuerūt ei manus: ⁊ trāſiuit p
τω ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐπέθηκαν αὐτῇ χεῖρας, καὶ διῆλθε διὰ τῆς
portā equitū domꝰ regis: ⁊ interfecerūt
πύλης τῶν ἱππέων τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθανάτωσαν
eā ibi. ⁊ pepigit ioiade fedus inter ſe ⁊ in
αὐτὴν ἐκεῖ. καὶ διέθετο ἰωιαδὲ διαθήκην ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ ἀνα
ter vniuerſū populū ⁊ inter regē: vt eſſet
μέσον παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ἀναμέσον τοῦ βασιλέως, τοῦ εἶναι
in populū dñi. ⁊ igreſſꝰ ē ois populꝰ terre in domū
εἰς λαὸν τῷ κυρίῳ. καὶ εἰσῆλθε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς εἰς τὸν οἶκον

C

D

baal: ⁊ deſtruxerūt eū ⁊ altaria eius: ⁊
τοῦ βαάλ, καὶ κατέσπασαν αὐτὸν καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ
imagines eius cōfregerūt: ⁊ mathā ſacerdotē ba
τὰς εἰκόνας αὐτοῦ ἐλέπτυναν, καὶ τὸν ματθὰν τὸν ἱερέα τοῦ βα
al interfecerūt coram altaribus ſuis. ⁊ aggreſſꝰ
αλ ἐθανάτωσαν ἐναντίον τῶν θυσιαστηρίων αὐτοῦ. καὶ ἐνεχεί
eſt ioiade viſitationē domꝰ dñi in manu ſacerdotū ⁊
ρισεν ἰωιαδὲ τὴν ἐπισκοπὴν οἴκου κυρίου ἐν χειρὶ τῶν ἱερέων καὶ
leuitaꝝ. ⁊ cōſtituit viciſſitudines ſacerdotū ⁊
τῶν λευιτῶν. καὶ ἀνέστησε τὰς ἐφημερίας τῶν ἱερέων καὶ τῶν
leuitaꝝ: ſicut diſtribuit dd in domo dñi: vt offer
λευιτῶν, καθὼς διέστειλε δαυὶδ ἐπὶ τὸν οἶκον κυρίου, τοῦ ἀναφέ
rēt dño holocauſta: ſicut ſcriptū eſt in lege moy
ρειν κυρίῳ ὁλοκαυτώματα, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ μωυ
ſi: in gaudio ⁊ in canticis p manū dauid. ⁊ ſteterūt
σῆ, ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἐν ᾠδαῖς διὰ χειρὸς δαυίδ. καὶ ἔστησαν
ianitores in portis domꝰ dñi: ⁊ nō ingredieť
οἱ πυλωροὶ ἐπὶ τὰς πύλας οἴκου κυρίου, καὶ οὐκ εἰσελεύσε
immundus in omni verbo. ⁊ aſſūpſit patriarchas
ται ἀκάθαρτος εἰς πάντα λόγον. καὶ ἔλαβε τοὺς πατριάρχας
⁊ fortes ⁊ principes ppl'i ⁊ omnē
καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ καὶ πάντα τὸν
ppl'm terre: ⁊ aſcendere fecerūt regem in domū dñi:
λαὸν τῆς γῆς, καὶ ἀνεβίβασαν τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον κυρίου,
⁊ ingreſſꝰ eſt p interiorē portā in domū regis.
καὶ εἰσῆλθε διὰ τῆς ἐσωτέρας πύλης εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέ
⁊ collocauerūt regē in throno regni.
ως. καὶ ἐκάθισαν τὸν βασιλέα ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς βασιλείας.
⁊ letatꝰ eſt ois ppl's terre: ⁊ vrbs quieuit: ⁊
καὶ εὐφράνθη πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἡ πόλις ἡσύχασεν, καὶ
gotholiā interfecerūt gladio.
τὴν γοθολίαν ἐθανάτωσαν μαχαίρᾳ.

Ca. 24.

A 4. Reg. 11. d. Filiꝰ exiſtēs ſeptē annoꝝ ioas qū regnauit ipſe: ⁊
Υἱὸς ὢν ἑπτὰ ἐτῶν ἰωὰς ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ
quadraginta annis regnauit in hieruſalē: ⁊ nomē
τεσσαράκοντα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα
matri eius ſebia de berſabee. ⁊ fecit ioas
τῇ μητρὶ αὐτοῦ σαβιὰ ἐκ βηρσαβεαί. καὶ ἐποίησεν ἰωὰς τὸ
rectū corā dño cūctis diebus ioiade ſacerdotis. ⁊ ac
εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας ἰωιαδὲ τοῦ ἱερέως. καὶ ἔ
cepit ſibi ioiade duas vxores: ⁊ genuit filios ⁊ fi
λαβεν αὐτῷ ἰωιαδὲ δύο γυναῖκας, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυ
lias. ⁊ factū eſt poſt hec: ⁊ fuit in cor
γατέρας. καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα, καὶ ἐγένετο ἐπὶ καρδί
de ioas vt inſtauraret domū dñi: ⁊ cōgregauit ſacer
αν ἰωὰς τοῦ ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου, καὶ συνήγαγεν τοὺς ἱε
dotes ⁊ leuitas: ⁊ dixit eis: egredimini in ciui
ρεῖς καὶ τοὺς λευίτας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἐξέλθετε εἰς τὰς πό
tates iuda ⁊ colligite de vniuerſo iſrael argentū
λεις ἰούδα καὶ συναγάγετε ἀπὸ παντὸς ἰσραὴλ ἀργύριον
ad reſtaurandū domū dñi dei vrī a ſufficiēte an
τοῦ κραταιῶσαι τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀπὸ ἱκανοῦ ἐνιαυ
nū p annū. ⁊ vos feſtinate ad loquendū.
τὸν κατ' ἐνιαυτόν. καὶ ὑμεῖς ταχύνατε τοῦ λαλῆσαι.
B ⁊ nō feſtinauerūt leuite. ⁊ vocauit rex
καὶ οὐκ ἐτάχυναν οἱ λευῖται. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τὸν
ioiade principē: ⁊ dixit ei: quare nō queſiui
ἰωιαδὲ τὸν ἄρχοντα, καὶ εἶπεν αὐτῷ, διατί οὐκ ἐξεζήτη
ſti de leuitis vt inferrent de iuda ⁊
σας περὶ τῶν λευιτῶν τοῦ εἰσενέγκειν ἀπὸ ἰούδα καὶ
hieruſalē cōſtitutā aſſūptionē a moyſi homine
ἱερουσαλὴμ τὸ κεκριμένον λῆμμα ὑπὸ μωυσῆ ἀνθρώπου
dei: qñ cōgregauit iſrael in tabernaculo
τοῦ θεοῦ, ὅτε ἐξεκκλησίασεν τὸν ἰσραὴλ εἰς τὴν σκηνὴν
teſtimonii in deſerto: q̄ñ athalia fuit impia ⁊
τοῦ μαρτυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ; ὅτι γοθολία ἦν ἄνομος καὶ
filii eius deſtruxerūt domū dei: ⁊
οἱ υἱοὶ αὐτῆς κατέσπασαν τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καί γε
omnia ſancta domꝰ dñi fecerunt baalim.
πάντα τὰ ἅγια οἴκου κυρίου ἐποίησαν τοῖς βααλείμ.
⁊ dixit rex: fiat capſula
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, γενηθήτω γλωσσόκομον

baal: & deſtruxerūt eū: et altaria ac ſimulachra illiꝰ cōfregerūt: mathan q̄q; ſacerdotē baal iter fecerūt ante aras. Cōſti tuit aūt ioiada p̄poſitos in domo dñi & ſub ma nibꝰ ſacerdotū & leuita rum q̄s diſtribuit dauid in domo dñi: vt offer rent holocauſta dño: ſi cut ſcriptū ē i lege moy ſi: in gaudio & canticis: iuxta diſpoſitionē dd. Cōſtituit q̄q; ianitores in portis domꝰ dñi: vt nō igrederetur eā immun dus in oī re. Aſſūpſitq; centuriones & fortiſſi mos viros ac principes ppl'i & oē vulgꝰ terre: & fecerūt deſcēdere re gem de domo dñi & in troire per medium porte ſupioris i domū regis. & collocauerunt eum in ſolio regali. Letatuſq; eſt ois popu lus terre & vrbs quieuit. Porro athalia interfe cta eſt gladio.

24.

Septem annorū erat ioas cū regnare ce piſſet & q̄draginta annis regnauit in hierl'm. No mē matris eius ſebia de berſabee. Fecitq; quod bonum eſt coram domino cunctis diebus ioiade ſacerdotis. Acce pit autem ei ioiada vxores duas: e qbꝰ genu it filios & filias: poſt q̄ placuit ioas vt iſtauraret domū dñi: congregauitq; ſacerdotes & leuitas & dixit eis. Egredimini ad ciuitates iuda & colli gite de vniuerſo iſrl' pe cuniā ad ſartatecta tēpli dei nr̄i p ſingulos ānos: feſtinatoq; hoc facite. Porro leuite egere negligētius. Vocauitq; rex ioiadam principem & dixit ei. Quare tibi nō fuit cure: vt cogeres leuitas infer re de iuda & de hierl'm pecuniā q̄ cōſtituta eſt a moyſe ſuo dñi vt infer ret eā ois multitudo iſrl' in tabernaculū teſtimo nii? Athlia eni ipiſſima & filii eiꝰ deſtruxerūt do mū dei: & de vniuerſis q̄ ſctificata fuerāt in tēplo dñi ornauerunt phanū baalim. Precepit ergo rex & fecerunt arcam:

הבעל ויתצהו ואת מזבחתיו ואת צלמיו שברו ואת מתן כהן הבעל הרגו לפני המזבחות וישם יהוידע פקדת בית יהוה ביד הכהנים הלוים אשר חלק דויד על בית יהוה להעלות עלות יהוה ככתוב בתורת משה בשמחה ובשיר על ידי דויד ויעמד השוערים על שערי בית יהוה ולא יבא טמא לכל דבר ויקח את שרי המאות ואת האדירים ואת המושלים בעם ואת כל עם הארץ ויורד את המלך מבית יהוה ויבאו בתוך שער העליון בית המלך ויושיבו את המלך על כסא הממלכה וישמחו כל עם הארץ והעיר שקטה ואת עתליהו המיתו בחרב

Ca. xxiiij.

בן שבע שנים יואש במלכו וארבעים שנה מלך בירושלם ושם אמו צביה מבאר שבע ויעש יואש הישר בעיני יהוה כל ימי יהוידע הכהן וישא לו יהוידע נשים שתים ויולד בנים ובנות ויהי אחרי כן היה עם לב יואש לחדש את בית יהוה ויקבץ את הכהנים והלוים ויאמר להם צאו לערי יהודה וקבצו מכל ישראל כסף לחזק את בית אלהיכם מדי שנה בשנה ואתם תמהרו לדבר ולא מהרו הלוים ויקרא המלך ליהוידע הראש ויאמר לו מדוע לא דרשת על הלוים להביא מיהודה ומירושלם את משאת משה עבד יהוה והקהל לישראל לאהל העדות כי עתליהו המרשעת בניה פרצו את בית האלהים וגם כל קדשי בית יהוה עשו לבעלים ויאמר המלך ויעשו ארון אחד

וַיִּתְּנֻהוּ בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה חוּצָה׃ וַיִּתְּנוּ נתן
קוֹל בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלִַם לְהָבִיא לַיהוָה בוא
מַשְׂאַת מֹשֶׁה עֶבֶד הָאֱלֹהִים עַל
יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר׃ וַיִּשְׂמְחוּ כָל הַשָּׂרִים דבר שמח
וְכָל הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיַּשְׁלִיכוּ לָאָרוֹן עַד שור בוא
לְכַלֵּה׃ וַיְהִי בְּעֵת יָבִיא אֶת הָאָרוֹן אֶל שלך ארן היה
פְּקֻדַּת הַמֶּלֶךְ בְּיַד הַלְוִיִּם וְכִרְאוֹתָם כִּי בוא ראה
רַב הַכֶּסֶף וּבָא סוֹפֵר הַמֶּלֶךְ וּפְקִיד כֹּהֵן בוא ספר
הָרֹאשׁ וִיעָרוּ אֶת הָאָרוֹן וְיִשָּׂאֻהוּ פקד ערה
וִישִׁיבֻהוּ אֶל מְקֹמוֹ כֹּה עָשׂוּ לְיוֹם בְּיוֹם נשא שוב
וַיַּאַסְפוּ כֶסֶף לָרֹב׃ וַיִּתְּנֵהוּ הַמֶּלֶךְ וִיהוֹיָדָע קום עשה אסף
אֶל עוֹשֵׂה מְלֶאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית יְהוָה עשה לאך
וַיִּהְיוּ שֹׂכְרִים חֹצְבִים וְחָרָשִׁים לְחַדֵּשׁ עבד היה
בֵּית יְהוָה וְגַם לְחָרָשֵׁי בַרְזֶל וּנְחֹשֶׁת
לְחַזֵּק אֶת בֵּית יְהוָה׃ וַיַּעֲשׂוּ עֹשֵׂי
הַמְּלָאכָה וַתַּעַל אֲרוּכָה לַמְּלָאכָה בְּיָדָם עלה ארך
וַיַּעֲמִידוּ אֶת בֵּית הָאֱלֹהִים עַל מַתְכֻּנְתּוֹ עמד תכן
וַיְאַמְּצֻהוּ׃ וּכְכַלּוֹתָם הֵבִיאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אמץ כלה
וִיהוֹיָדָע אֶת שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשֵׂהוּ בוא פנה עשה
כֵלִים לְבֵית יְהוָה כְּלֵי שָׁרֵת וְהַעֲלוֹת כלה עלה
וְכַפּוֹת וּכְלֵי זָהָב וָכָסֶף וַיִּהְיוּ מַעֲלִים כפף היה
עֹלוֹת בְּבֵית יְהוָה תָּמִיד כֹּל יְמֵי יְהוֹיָדָע׃ תמד יום
וַיִּזְקַן יְהוֹיָדָע וַיִּשְׂבַּע יָמִים וַיָּמֹת בֶּן זקן שבע
מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּמוֹתוֹ׃ וַיִּקְבְּרֻהוּ מות קבר
בְעִיר דָּוִיד עִם הַמְּלָכִים כִּי עָשָׂה טוֹבָה
בְּיִשְׂרָאֵל וְעִם הָאֱלֹהִים וּבֵיתוֹ׃ וְאַחֲרֵי
מוֹת יְהוֹיָדָע בָּאוּ שָׂרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ בוא שור
לַמֶּלֶךְ אָז שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם׃ וַיַּעַזְבוּ שחה עזב
אֶת בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת עבד
הָאֲשֵׁרִים וְאֶת הָעֲצַבִּים וַיְהִי קֶצֶף עַל היה
יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בְּאַשְׁמָתָם זֹאת׃
וַיִּשְׁלַח בָּהֶם נְבִאִים לַהֲשִׁיבָם אֶל שלח שוב
יְהוָה וַיָּעִידוּ בָם וְלֹא הֶאֱזִינוּ׃ וְרוּחַ עוד אזן
אֱלֹהִים לָבְשָׁה אֶת זְכַרְיָה בֶּן יְהוֹיָדָע
הַכֹּהֵן וַיַּעֲמֹד מֵעַל לָעָם וַיֹּאמֶר עמד אמר
לָהֶם כֹּה אָמַר הָאֱלֹהִים לָמָּה
אַתֶּם עֹבְרִים אֶת מִצְוֹת צוה

poſuerūtq̃ eā iuxta portā domꝰ dn̄i foriſecus. Et p̄dicatū ē in iuda & hierl̄m vt deferret ſingli preciū dn̄o qd cōſtituit moyſes ſuꝰ dei ſr oēm iſrl̄ in deſerto. Letatiq̃ ſunt cūcti principes & oīs ppl̄s: & ingreſſi cōtulerunt in arcā atq̃ miſerūt ita vt ipleretur. Cūq̃ tp̄s eſſet vt deferrēt arcā corā rege p manus leuitaꝝ: videbāt eī multā pecuniā: īgrediebatur ſcriba regiſ & quē primꝰ ſacerdos cōſtituerat: effūdebātq̃ pecuniā q̄ erat ī arca. Porro arcā reportabāt ad locū ſuū. Sicq̃ faciebāt p ſinglos dies. Et cōgregata eſt infinita pecunia quā dederunt rex & ioiada his q̄ p̄erāt opibꝰ domꝰ dn̄i. At illi conducebāt ex ea ceſores lapidū & artifices operū ſingulorꝝ vt inſtaurarēt domū dn̄i: fabros q̃q̃ ferri & eris vt qd cadere cepat fulciretur. Egerūtq̃ hi q opabātur idultrie & obducebatur parietū cicatrix p manꝰ eoꝝ. ac ſuſcitauerūt domū dei in ſtatū priſtinū: & firmiter eā ſtare fecerūt. Cūq̃ cōpleſſent oīa opa: detulerūt corā rege & ioiada reliquā p̄tē pecunie: de q̄ facta ſūt vaſa tēpli in miſteriū ad holocauſta: phiale q̃q̃ & cetera vaſa aurea & argētea. Et offerebātur holocauſta ī domo dn̄i iugit cūctis diebꝰ ioiade. Senuit āt ioiada plenus dierū & mortuꝰ ē cū cētū trigīta eēt ānorū: ſepelierūtq̃ eū ī ciuitate dd cū regibus: eo q fecīſſet bonū cū iſrl̄ & cū domo eius. Poſtq̃ autē obiit ioiada īgreſſi ſunt pricipes iuda: & adorauerūt regē. Qui delinitꝰ obſequiis eorū acqeuit eis. Et dereliq̄rūt tēplū dn̄i dei patrū ſuoꝝ: ſeruierūtq̃ lucis & ſculptilibꝰ: & facta ē ira dn̄i cōtra iudā & hierl̄ꝫ p̄pter hoc pcm̄. Mittebatq̃ eis p̄phetas vt reuerterētur ad dn̄m: q̄s p̄teſtātes illi audire nolebāt. Spūs itaq̃ dei iduit zachariā filiū ioiade ſacerdotē: & ſtetit ī cōſpectu populi & dixit eiſ. Hec dicit dn̄s deus. Quare tranſgredimini preceptum

τ ponatur in porta domꝰ dn̄i foras: τ predicent
καὶ τεθήτω ἐν τῇ πύλῃ τοῦ οἴκου κυρίου ἔξω, καὶ κηρυξάτωσαν
in iuda τ in hieruſalē vt deferant dn̄o: ſicut di
ἐν ἰούδᾳ καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ εἰσενεγκεῖν τῷ κυρίῳ, καθὼς εἶ-
xit moyſes ſeruus dei ſup iſrl̄ in deſerto. τ le-
πεν μωυσῆς δοῦλος τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εὐ-
tati ſunt cūcti principes τ oīs pplˢ: τ intule-
φράνθησαν πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαός, καὶ εἰσέφε-
rūt τ immiſerūt in capſulā vſq̃ quo impleta eſt. τ
ρον καὶ ἐνέβαλον εἰς τὸ γλωσσόκομον ἕως οὗ ἐπληρώθη. καὶ
factū eſt in tēpore quo īferrebāt capſulā ad pre-
ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἐνεγκεῖν τὸ γλωσσόκομον πρὸς τοὺς προ-
ſides regis p manū leuitaꝝ: τ qñ
στάτας τοῦ βασιλέως διὰ χειρὸς τῶν λευιτῶν, καὶ ἡνίκα
viderūt q̄ ſupabūdauit argentū: τ venit ſcriba
εἶδον ὅτι ἐπλεόνασε τὸ ἀργύριον, καὶ ἦλθεν ὁ γραμματεὺς τοῦ
regis: τ prefeꝰ magni ſacerdotis: τ euacua-
βασιλέως, καὶ ὁ προστάτης τοῦ μεγάλου ἱερέως, καὶ ἐξεκένω-
uerūt capſulam: τ tulerūt τ cōſtituerūt eā in
σαν τὸ γλωσσόκομον, καὶ ἦραν καὶ κατέστησαν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ
loco ſuo. ſic faciebāt die ex die: τ cōgre-
τόπου αὐτοῦ. οὕτως ἐποίουν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ συνή-
gauerūt argētū multū. τ dedit argentū rex
γαγον ἀργύριον πολύ. καὶ ἔδωκεν τὸ ἀργύριον ὁ βασιλεὺς
τ ioiade ſacerdos facientibꝰ opa in opere
καὶ ἰωαδὲ ὁ ἱερεὺς τοῖς ποιοῦσι τὰ ἔργα εἰς τὴν ἐργασίαν
domꝰ dn̄i τ cōducebāt ceſores lapidū τ artifices vt
οἴκου κυρίου. καὶ ἐμισθοῦντο λατόμους καὶ τέκτονας ἐπι-
inſtaurarēt domū dn̄i. τ ad artifices eris τ
σκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ πρὸς τοῖς τέκτοσι χαλκοῦ καὶ
ferri vt fulcirent domū dn̄i: τ faciebāt facien-
σιδήρου τοῦ κραταιῶσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἐποίουν οἱ ποιοῦν-
tes opa: τ aſcēdit lōgitudo operū in manibꝰ ſuis.
τες τὰ ἔργα, καὶ ἀνέβη μῆκος τῶν ἔργων ἐν χερσὶν αὐτῶν.
τ conſtituerūt domū dn̄i in ſtatū ſuū. τ firmiſſi-
καὶ ἀνέστησαν τὸν οἶκον κυρίου ἐπὶ τὴν στάσιν αὐτοῦ. καὶ ἠσφαλί-
re fecerūt eū. τ cū cōpleuerūt domū: detulerūt
σαντο αὐτόν. καὶ ἡνίκα συνετέλεσαν τὸν οἶκον, ἤνεγκαν
ad regē τ ad ioiade reliquū argē-
πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πρὸς ἰωαδὲ τὸ κατάλοιπον τοῦ ἀργυρί-
ti: τ fecerūt illud vaſa in domū dn̄i: vaſa miniſtra-
ου, καὶ ἐποίησαν αὐτὸ σκεύη εἰς τὸν οἶκον κυρίου, σκεύη λειτουρ-
toria: τ holocauſtorū: τ mortariola: τ vaſa au-
γικά, καὶ τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ θυΐσκας, καὶ σκεύη χρυ-
rea τ argētea. τ intulerūt holocauſta in domo dn̄i
σᾶ καὶ ἀργυρᾶ. καὶ ἤνεγκαν ὁλοκαυτώσεις ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου
ſemper cūctis diebus ioiade. τ ſenuit ioiade: τ fuit
διαπαντὸς πάσας τὰς ἡμέρας ἰωαδέ. καὶ ἐγήρασεν ἰωαδέ, καὶ ἦν
plenus dierū. τ mortuus eſt filiꝰ exiſtēs cētū τ triginta annorū
πλήρης ἡμερῶν. καὶ ἐτελεύτησεν υἱὸς ὢν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἐτῶν
cū finiuit ipē. τ ſepelierūt eū in ciuitate dauid cum
ἐν τῷ τελευτᾶν αὐτόν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυὶδ μετὰ τῶν
regibus: qm̄ fecit bonitatem cū iſrael: τ cum deo τ
βασιλέων, ὅτι ἐποίησεν ἀγαθωσύνην μετὰ ἰσραήλ, καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ
domo eiꝰ. τ factū eſt poſt mortē ioiade igreſſi ſūt princi-
τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰωαδὲ εἰσῆλθον οἱ ἄρχον-
pes iuda: τ adorauerūt regē. tūc audiuit eos rex:
τες ἰούδα, καὶ προσεκύνησαν τὸν βασιλέα. τότε ἤκουσεν αὐτῶν ὁ βα-
τ dereliquerunt domū dn̄i dei patrū ſuoꝝ.
σιλεύς, καὶ ἐγκατέλιπον τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν.
τ ſeruierunt aſtarte τ idolis. τ facta eſt ira in
καὶ ἐλάτρευσαν ταῖς ἀστάρταις καὶ τοῖς εἰδώλοις. καὶ ἐγένετο ὀργὴ ἐπὶ
iudā τ in hieruſalē in peccato ſuo. τ miſit
ἰούδαν καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ πλημμελείᾳ αὐτῶν. καὶ ἀπέστειλε
dn̄s ad eos p̄phetas vt cōuerterēt eos ad dn̄m. τ p̄teſtaban-
κύριος πρὸς αὐτοὺς προφήτας ἐπιστρέψαι αὐτοὺς πρὸς κύριον. καὶ διεμαρτύραν-
tur eis: τ nō audierūt. τ ſpiritus dei induit zacha-
το αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐνέδυσε τὸν ζαχα-
riā filiū ioiade ſacerdotis: τ ſtetit ſupra ppl̄m: τ dixit e-
ρίαν τὸν τοῦ ἰωαδὲ τοῦ ἱερέως, καὶ ἀνέστη ἐπάνω τοῦ λαοῦ, καὶ εἶπεν αὐ-
is: hec dixit dn̄s: quare vos tranſgredimini precepta
τοῖς, τάδε λέγει κύριος, ἵνα τί ὑμεῖς παραπορεύεσθε τὰς ἐντολὰς

C

D

E

dn̄i: τ nō p̄ſperabitis: q̄m dereliquiſtis dn̄m: τ
κυρίου, καὶ οὐκ εὐοδωθήσεσθε, ὅτι ἐγκαταλείπατε τὸν κύριον, καὶ
derelinquet vos. τ ſurrexerūt cōtra eū: τ lapidauerunt
ἐγκαταλείψει ὑμᾶς. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ, καὶ ἐλιθοβόλη-
eū lapidibus p p̄ceptū ioas regis in atrio domꝰ
σαν αὐτὸν λίθοις διʼ ἐντολῆς ἰωὰς τοῦ βασιλέως ἐν αὐλῇ οἴκου
dn̄i: τ nō ē recordatꝰ ioas rex miſe quā fecit
κυρίου, καὶ οὐκ ἐμνήσθη ἰωὰς ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐλέους οὗ ἐποίησεν
ioiade pater illius ſecum: τ interfecit filiū eius.
ἰωαδὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετʼ αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ.
cū aūt moriebatur: dixit: videat dn̄s τ iudicet. τ factū eſt in
ὡς δὲ ἀπέθνησκεν, εἶπεν, ἴδοι κύριος καὶ κρίναι. καὶ ἐγένετο εἰς
finem anni: aſcendit cōtra ioas exercitus ſyrie:
συντέλειαν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἰωὰς δύναμις συρίας,
τ venerūt in iudam τ in hieruſalem: τ interfecerūt
καὶ ἦλθον ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ διέφθειραν
omnes p̄ncipes populi de populo: τ vniuerſa
πάντας τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ πάντα τὰ
ſpolia eorum miſerunt regi damaſci: qm̄ in
σκῦλα αὐτῶν ἀπέστειλαν τῷ βασιλεῖ δαμασκοῦ, ὅτι ἐν
paucis viris venerūt exercitus ſyrie. τ dn̄s tradi-
ὀλίγοις ἀνδράσιν ἦλθον δυνάμεις συρίας. καὶ ὁ κύριος παρέδω-
dit in manibus eorū exercitū multū nimis. qm̄ de-
κεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν δύναμιν πολλὴν σφόδρα, ὅτι ἐγ-
reliquerūt dn̄ꝫ deū patrū ſuoꝝ. τ cum ioas
κατέλιπον κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ μετὰ ἰωὰς
fecerūt iudicia: τ poſtq̄ abierunt ipſi ab eo.
ἐποίησαν κρίματα, καὶ μετὰ τὸ ἀπελθεῖν αὐτοὺς ἀπʼ αὐτοῦ,
reliq̄rūt eū in egritudine magna. τ ſurrexerūt cōtra io-
κατέλιπον αὐτὸν ἐν μαλακίᾳ μεγάλῃ. καὶ ἐπέθεντο τῷ ἰω-
as ſerui ſui in ſanguine filiorū ioiade ſacerdotis: τ
ὰς οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵμασι τῶν υἱῶν ἰωαδὲ τοῦ ἱερέως, καὶ
interfecerūt eum in lecto ſuo τ mortuus ē. τ
ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν. καὶ
ſepelierūt eū in ciuitate dauid: τ nō ſepelierūt eū ī ſepul-
ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει δαυίδ, καὶ οὐκ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τά-
chro regum. τ q̄ inſurrexerūt cōtra eū ꝫabad filius
φῳ τῶν βασιλέων. καὶ οἱ ἐπιθέμενοι ἐπʼ αὐτὸν ζαβὰδ υἱὸς
ſamaath ammanitidis: τ ioꝫabed filꝰ ſamarith
σαμαὰθ τῆς ἀμμανίτιδος, καὶ ἰωζαβὲδ υἱὸς σαμαρὶθ τῆς
moabitidis: τ filii eius: τ plures aſſumptiōes cōtra eū.
μωαβίτιδος, καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ πλεῖστα λήμματα κατʼ αὐτοῦ.
τ fundamentū domꝰ dei: τ reliq̄ ecce ſūt ſcri-
καὶ ἡ θεμελίωσις οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ ἰδοὺ ἔστι γε-
pta in ſcriptura libri regum: τ re-
γραμμένα ἐπὶ τὴν γραφὴν βιβλίου τῶν βασιλέων, καὶ ἐβα-
gnauit ameſias filius eius p eo.
σίλευσεν ἀμεσίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντʼ αὐτοῦ. Ca.25.

G

Filius exiſtēs viginti τ q̄nq̃ annoꝝ ameſias cū
Υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἀμεσίας ἐν
regnaret ipē. τ viginti τ nouē annis re-
τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβα-
gnauit in hierl̄m: τ nomē matri eiꝰ ioadain ex hieruſa-
σίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰωδαὶν ἐξ ἱερουσα-
lem. τ fecit rectū corā dn̄o: ſed nō in corde p̄fecto.
λήμ. καὶ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, ἀλλʼ οὐκ ἐν καρδίᾳ πλήρει.
τ factū ē poſtq̄ firmatū fuit regnū eiꝰ in manu eius: τ interfecit
καὶ ἐγένετο ὡς κατέστη ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθανάτωσεν
ſeruos ſuos q̄ interfecerūt regem patrē ſuū: τ
τοὺς παῖδας αὐτοῦ τοὺς φονεύσαντας τὸν βασιλέα τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ
filios eorū nō interfecit ſecundū fedus legis dn̄i: ſicut
τοὺς υἱοὺς αὐτῶν οὐκ ἀπέκτεινε κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ νόμου κυρίου, καθὼς
ſcriptum ē in lege moyſi: ſicut p̄cepit dn̄s dicens: nō morientur
γέγραπται ἐν νόμῳ μωυσῆ, ὡς ἐνετείλατο κύριος λέγων, οὐκ ἀποθανοῦν-
patres p filiis: τ filii nō moriētur p p̄ribꝰ: ſꝫ vnuſ-
ται πατέρες ὑπὲρ τέκνων καὶ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων, ἀλλʼ ἕ-
q̄ſq̃ in pctō ſuo morietur. τ cōgregauit ameſias domū
καστος ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται. καὶ συνήγαγεν ἀμεσίας τὸν οἶκον
iuda: τ cōſtituit eos p domos familiarū eorum in tribunos τ
ἰούδα καὶ ἔστησεν αὐτοὺς κατʼ οἴκους πατέρων αὐτῶν εἰς χιλιάρχους καὶ
cēturiones in vniuerſo iuda τ beniamin. τ recenſuit eos
ἑκατοντάρχους ἐν παντὶ ἰούδα καὶ βενιαμίν. καὶ ἐπεσκέψατο αὐτοὺς

dn̄i qd vobis nō p̄derit: & dereliquiſtis dn̄m vt derelinqueret vos. Qui congregati aduerſus eū miſerunt lapides iuxta regis imperiū in atrio domꝰ dn̄i. Et nō eſt recordatꝰ ioas rex miſericordie quā fecerat ioiada pater illiꝰ ſecū: ſed interfecit filiū eiꝰ. Qui cū moreretur ait. Videat dn̄s & reqrat. Cūq̃ euolutꝰ eſſet annus aſcēdit cōtra eū exercitꝰ ſyrie: venitq̃ in iudā & hieruſalē: & interfecit cūctos pricipes ppl̄i: atq̃ vniuerſam predā miſerunt regi in damaſcū. Et certe cū p̄modicꝰ veniſſet numerus ſyrorum: tradidit dn̄s in manibꝰ eorū infinitā multitudinē eo q dereliqſſet dn̄ꝫ deū patrū ſuorum. In ioas q̃q̃ ignominioſa exercuere iudicia: & abeuntes dimiſerūt eū in lāguoribꝰ magnis. Surrexerūt aūt cōtra eū ſerui ſui in vltionē ſanguinis filii ioiade ſacerdotis & occiderunt eū in lectulo ſuo & mortuꝰ eſt: ſepelierūtq̃ eū in ciuitate dd ſed non in ſepulchris regū. Inſidiati vero ſūt ei zabath filius ſemath āmanitidis: & ioſabath filiꝰ ſemarith moabitidis. Porro filii eiꝰ ac ſūma pecunie que adunata fuerat ſub eo: & inſtauratio domꝰ dī ſcripta ſūt diligentiꝰ in libro regū. Regnauit aūt amaſias filius eius pro eo.

25.

Viginti quinq̃ annorū erat amaſias cum regnare cepiſſet & viginti nouē ānis regnauit in hierl̄m. Nomē m̄ris eiꝰ ioiadē de hierl̄m. Fecitq̃ bonū ī cōſpectu dn̄i verūtn̄ nō in corde p̄fecto. Cūq̃ roboratū ſibi videret īperiū iugulauit ſeruos q occiderāt regē patrē ſuū: ſed filios eorū nō īterfecit: ſicut ſcriptū eſt in libro legis moyſi: vbi p̄cepit dn̄s dicēs. Nō occidētur patres p filiis: neq̃ filii p patribꝰ ſuis: ſed vnuſqſq̃ ī ſuo pcō morietur. Cōgregauit igitur amaſias iudā: & cōſtituit eos p familias: tribunoſq̃ & cēturiōes in vniuerſo iuda & bēiamin & recēſuit

יְהוָה וְלֹא תַצְלִיחוּ כִּי עֲזַבְתֶּם אֶת צלח
יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם׃ וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו עזב קשר
וַיִּרְגְּמֻהוּ אֶבֶן בְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ בַּחֲצַר בֵּית רגם
יְהוָה׃ וְלֹא זָכַר יוֹאָשׁ הַמֶּלֶךְ הַחֶסֶד
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָדָע אָבִיו עִמּוֹ וַיַּהֲרֹג הרג
אֶת בְּנוֹ וּכְמוֹתוֹ אָמַר יֵרֶא יְהוָה וְיִדְרֹשׁ׃ ראה
וַיְהִי לִתְקוּפַת הַשָּׁנָה עָלָה עָלָיו חֵיל דרש היה
אֲרָם וַיָּבֹאוּ אֶל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם קוף בוא
וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת כָּל שָׂרֵי הָעָם מֵעָם וְכָל שחת שור
שְׁלָלָם שִׁלְּחוּ לְמֶלֶךְ דַּרְמָשֶׂק׃ כִּי
בְמִצְעַר אֲנָשִׁים בָּאוּ חֵיל אֲרָם צער בוא
וַיהוָה נָתַן בְּיָדָם חַיִל לָרֹב מְאֹד כִּי
עָזְבוּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְאֶת
יוֹאָשׁ עָשׂוּ שְׁפָטִים׃ וּבְלֶכְתָּם מִמֶּנּוּ כִּי עשה הלך
עָזְבוּ אֹתוֹ בְּמַחֲלִיִים רַבִּים הִתְקַשְּׁרוּ חלה רבב
עָלָיו עֲבָדָיו בִּדְמֵי בְּנֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן קשר
וַיַּהַרְגֻהוּ עַל מִטָּתוֹ וַיָּמֹת וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר הרג נטה מות קבר
דָּוִיד וְלֹא קְבָרֻהוּ בְּקִבְרוֹת הַמְּלָכִים׃
וְאֵלֶּה הַמִּתְקַשְּׁרִים עָלָיו זָבָד בֶּן שִׁמְעָת
הָעַמּוֹנִית וִיהוֹזָבָד בֶּן שִׁמְרִית הַמּוֹאָבִית׃
וּבָנָיו יִרֶב הַמַּשָּׂא עָלָיו וִיסוֹד בֵּית נשא יסד
הָאֱלֹהִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל מִדְרַשׁ סֵפֶר הנה כתב
הַמְּלָכִים וַיִּמְלֹךְ אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ דרש מלך
בֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ Cap.xxv.
אֲמַצְיָהוּ וְעֶשְׂרִים וָתֵשַׁע שָׁנָה
מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְהוֹעַדָּן
מִירוּשָׁלָיִם׃ וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה היה
רַק לֹא בְּלֵבָב שָׁלֵם׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מלך חזק
חָזְקָה הַמַּמְלָכָה עָלָיו וַיַּהֲרֹג אֶת נכה
עֲבָדָיו הַמַּכִּים אֶת הַמֶּלֶךְ אָבִיו׃ וְאֶת מות כתב
בְּנֵיהֶם לֹא הֵמִית כִּי כַכָּתוּב בַּתּוֹרָה ירה
בְּסֵפֶר מֹשֶׁה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר לֹא
יָמוּתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא
יָמוּתוּ עַל אָבוֹת כִּי אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יָמוּתוּ׃
וַיִּקְבֹּץ אֲמַצְיָהוּ אֶת יְהוּדָה וַיַּעֲמִידֵם קבץ עמד
לְבֵית אָבוֹת לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וּלְשָׂרֵי שור
הַמֵּאוֹת לְכָל יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וַיִּפְקְדֵם מאה פקד

למבן עשרים שנה ולמעלה וימצאם — עלה יצא
שלש מאות אלף בחור יוצא צבא — גבר
אחז רמח וצנה: וישכר מישראל — צנן שכר
מאה אלף גבור חיל במאה ככר כסף: — גבר
ואיש האלהים בא אליו לאמר — בוא
המלך אל יבוא עמך צבא ישראל כי
אין יהוה עם ישראל כל בני אפרים:
כי אם בא אתה עשה חזק למלחמה — לחם
יכשילך האלהים לפני אויב כי יש כח — כשל פנה
באלהים לעזור ולהכשיל: ויאמר — איב עזר
אמציהו לאיש האלהים ומה לעשות — עשה
למאת הככר אשר נתתי לגדוד — מאה נתן
ישראל ויאמר איש האלהים יש — גדד
ליהוה לתת לך הרבה מזה: ויבדילם — נתן רבה
אמציהו להגדוד אשר בא אליו מאפרים — בדל
ללכת למקומם ויחר אפם מאד — בוא
ביהודה וישובו למקומם בחרי אף: — הלך קום חרה שוב
ואמציהו התחזק וינהג את עמו וילך — חזק נהג
גיא המלח ויך את בני שעיר עשרת — נכה
אלפים: ועשרת אלפים חיים שבו — חיה שבה
בני יהודה ויביאום לראש הסלע — בוא
וישליכום מראש הסלע וכלם נבקעו: — שלך בקע
ובני הגדוד אשר השיב אמציהו
מלכת עמו למלחמה ויפשטו בערי — הלך לחם
יהודה משמרון ועד בית חורון ויכו — פשט עיר
מהם שלשת אלפים ויבזו בזה — נכה בזז
רבה: ויהי אחרי בוא אמציהו — רבב היה
מהכות את אדומים ויבא את אלהי — נכה בוא
בני שעיר ויעמידם לו לאלהים — עמד
ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר: ויחר — פנה שחה
אף יהוה באמציהו וישלח אליו — קטר שלח
נביא ויאמר לו למה דרשת את — נבא
אלהי העם אשר לא הצילו את — נצל
עמם מידך: ויהי בדברו אליו ויאמר — היה
לו הליועץ למלך נתנוך חדל לך למה — יעץ
יכוך ויחדל הנביא ויאמר ידעתי כי — נכה חדל

a viginti annis ſurſum inuenitq; trecēta millia iuuenū q egrederentur ad pugnā & tenerēt haſtā et clypeū. Mercede quoq; conduxit de iſrl' centū milia roboſtorū: centū talentis argēti. Venit aūt homo dei ad illū: & ait. O rex ne egrediatur tecū exercitus iſrael. Nō eſt enim dñs cū iſrl' & cūctis filiis ephraim. Quod ſi putas in robore exercitus bella conſiſtere: ſuperari te faciet de9 ab hoſtibus. Dei quippe eſt & adiuuare & in fugā cōuertere. Dixitq; amaſias ad hominē dei. Quid ergo fiet de centum talentis, que dedi militibus iſrl'? Et reſpondit ei homo dei. Habet dominus vnde tibi dare poſſit multo his plura. Separauit itaq; amaſias exercitū q venerat ad eū ex ephraī: vt reuerteretur in locū ſuū. At illi contra iudam vehementer irati: reuerſi ſunt in regionē ſuā. Porro amaſias cōfidēter duxit populū ſuū: & abiit in vallē ſalinarū: percuſſitq; filios ſeyr decē milia. Et alia decē milia virorū ceperūt filii iuda: & adduxerūt ad p̄ruptū cuiuſdā petre: precipitauerūtq; eos de ſūmo in p̄ceps: q vniuerſi crepuerūt. At ille exercitus quē remiſerat amaſias ne ſecum iret ad p̄liū: diffuſus eſt in ciuitatibus iuda: a ſamaria vſq; bethorō: & interfectis tribus milib9 diripuit predam magnā. Amaſias quoq; poſt cedem idumeorum & allatos deos filiorū ſeyr: ſtatuit illos in deos ſibi & adorabat eos: & illis adolebat incenſū. Quāobrem iratus dominus contra amaſiā miſit ad illum prophetam qui diceret ei. Cur adoraſti deos qui non liberauerunt p̄plm ſuū de manu tua? Cūq; hec ille loq̄retur. Rñdit ei. Nū cōſiliarius regis es? Quieſce ne i terficiam te. Diſcedenſq; p̄pheta: ſcio inquit q

a viginti annis & ſupra: & inuenit eos trecē
ἀπὸ εἰκοσαετοὺς καὶ ἐπάνω, καὶ εὗρεν αὐτοὺς τριακο-
ta milia potētiū q egrederentur in pugnam: q te-
σίας χιλιάδας δυνατῶν ἐξερχομένων εἰς πόλεμον, κρα-
nerent haſtā & clypeū. & mercede cōduxit de iſrael
τοῦντων δόρυ καὶ θυρεόν. καὶ ἐμισθώσατο ἀπὸ ἰσραὴλ
centum milia robuſtoꝝ fortitudic centū talētis argen
ἑκατὸν χιλιάδας δυνατῶν ἰσχύϊ ἑκατὸν ταλάντων ἀργυρί-
ti. & homo dei venit ad eū dicēs: rex
ου. καὶ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἦλθε πρὸς αὐτὸν λέγων, βασιλεῦ
nō eat tecū exercitus iſrael: quia nō eſt do-
μὴ πορευέσθω μετὰ σοῦ δύναμις ἰσραὴλ, ὅτι οὐκ ἔστι κύ-
minus cū iſrael cunctis filiis ephraim. quia ſi pu-
ριος μετὰ ἰσραὴλ πάντων τῶν υἱῶν ἐφραίμ. ὅτι ἐὰν ὑπο-
tes p̄ualere in his in bello: & fu-
λάβῃς τοῦ κατισχῦσαι ἐν τούτοις ἐν τῷ πολέμῳ, τρο-
gā vertet dñs corā inimicis: quia eſt fortitudo
πώσεταί κύριος ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, ὅτι ἔστιν ἰσχὺς τῷ
dño vt adiuuet & in fugā vertat. & dixit ameſias
κυρίῳ τοῦ βοηθῆσαι καὶ τροπώσασθαι. καὶ εἶπεν ἀμεσίας
homi dei: & qd faciam centū talen-
τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ τί ποιήσω τοῖς ἑκατὸν ταλάν-
tis q̄ dedi exercitui iſrael? & dixit homo
τοις οἷς ἔδωκα τῇ δυνάμει ἰσραήλ; καὶ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος
dei: eſt dño dare tibi plura his. & ſe-
τοῦ θεοῦ, ἔστι τῷ κυρίῳ δοῦναί σοι πλείω τούτων. καὶ διε-
parauit ameſias exercitū q venit ad eum
χώρισεν ἀμεσίας τὴν δύναμιν τὴν ἐλθοῦσαν πρὸς αὐτὸν
ab ephraim: vt abiret in locū ſuū. & irati
ἀπὸ ἐφραίμ, ἀπελθεῖν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. καὶ ἐθυμώ-
ſunt furore ſuo valde cōtra iudā: & reuerſi
θησαν τῇ ὀργῇ αὐτῶν σφόδρα ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ἐπέστρε-
ſunt in locū ſuū in ira furoris. & ameſias con
ψαν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν ἐν ὀργῇ θυμοῦ, καὶ ἀμεσίας κα-
fortat9 ē & accepit populū ſuū & iuit in
τίσχυσε καὶ παρέλαβε τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ ἐπορεύθη εἰς
vallem ſalinarū: & percuſſit illic filios
τὴν κοιλάδα τῶν ἁλῶν, καὶ ἐπάταξεν ἐκεῖ τοὺς υἱοὺς
ſeir decem milia. & decē milia ceperūt viuos
σηεὶρ δέκα χιλιάδας. καὶ δέκα χιλιάδας ἐζώγρησαν οἱ
filii iuda: & attulerūt eos in ſūmitatē p̄cipitii:
υἱοὶ ἰούδα, καὶ ἔφερον αὐτοὺς ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ κρημνοῦ,
& p̄cipitabant eos a ſūmitate p̄cipitii:
καὶ κατεκρήμνιζον αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ κρημνοῦ,
& oēs interrupti ſunt. & filii exercitus quos
καὶ πάντες διερρήγνυντο. καὶ οἱ υἱοὶ τῆς δυνάμεως οὓς
remiſerat ameſias ne irent cum ipſo in p̄e-
ἀπέστρεψεν ἀμεσίας τοῦ μὴ πορευθῆναι μετ᾽ αὐτοῦ εἰς πό-
lium: impoſiti ſunt in ciuitatibus iuda a ſamaria &
λεμον, ἐπέθεντο ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα ἀπὸ σαμαρείας καὶ
vſq; ad bethoron, & percuſſerunt in eis tria milia:
ἕως βαιθωρών. καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς τρεῖς χιλιάδας,
& ſpoliauerūt ſpolia multa. & factū eſt poſtq̄ venit
καὶ ἐσκύλευσαν σκῦλα πολλά. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἐλθεῖν
ameſias q percuſſit idumeā: & intulit ad
ἀμεσίαν πατάξαντα τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἤνεγκεν πρὸς
ſe deos filiorū ſeir: & cōſtituit eos ſibi in
ἑαυτὸν τοὺς θεοὺς υἱῶν σηείρ, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς ἑαυτῷ εἰς
deos & in cōſpectu eoꝝ adorabat: & eis adolebat. &
θεοὺς καὶ ἐναντίον αὐτῶν προσεκύνει, καὶ αὐτοῖς ἔθυεν. καὶ
facta eſt ira dñi in ameſiā: & miſit ei p-
ἐγένετο ὀργὴ κυρίου ἐπὶ ἀμεσίαν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ προ-
phetam: & dixit ei: qd q̄ſiuiſti deos populi: q
φήτην, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί ἐζήτησας τοὺς θεοὺς τοῦ λαοῦ, οἳ
non liberauerūt populū ſuū de manu tua? & factū ē
οὐκ ἐξείλαντο τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ χειρός σου; καὶ ἐγένετο ἐν
loq̄retur ipſe ad eum: & dixit ei: nū cōſilia-
τῷ λαλῆσαι αὐτὸν πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, μὴ σύμβου-
riū regis dedi te? attende tibi ipſi: vt nō percu-
λον τοῦ βασιλέως δέδωκά σε; πρόσεχε αὐτῷ, ἵνα μὴ πα-
tiant te. & tacuit p̄pheta. & dixit: cognoui q
τάξωσί σε. καὶ ἐσιώπησεν ὁ προφήτης. καὶ εἶπεν, ἔγνων ὅτι

C

D

E

conſuluit dñs occidere te: quia feciſti hoc:
ἐβουλεύσατο κύριος τοῦ διαφθεῖραί σε, ὅτι ἐποίησας τοῦ-
& nō audiuiſti cōſilium meū. & cōſulu-
το, καὶ οὐκ ἤκουσας τῆς συμβουλίας μου. καὶ ἐβουλεύσα-
4.Re. 14.c. it ameſias rex iuda: & miſit ad ioas
το ἀμεσίας βασιλεὺς ἰούδα, καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἰωὰς
filiū ioachaz filiū iu regem iſrael: dicens: veni &
υἱὸν ἰωάχαζ υἱοῦ ἰοῦ βασιλέα ἰσραήλ, λέγων, δεῦρο καὶ
videamur faciebus. & miſit ioas rex iſra-
ὀφθῶμεν προσώποις. καὶ ἀπέστειλεν ἰωὰς βασιλεὺς ἰσρα-
el ad ameſiā regem iuda dicēs: carduus q
ὴλ πρὸς ἀμεσίαν βασιλέα ἰούδα λέγων, ὁ ἀκχοὺχ ὁ
in libano miſit ad cedrum q̄ in liba-
ἐν τῷ λιβάνῳ ἀπέστειλε πρὸς τὴν κέδρον τὴν ἐν τῷ λιβά-
no dicens: da filiā tuam filio meo in vxo-
νῳ λέγων, δὸς τὴν θυγατέρα σου τῷ υἱῷ μου εἰς γυναῖ-
F
rem: & ecce ingredietur beſtie agri q̄ in
κα, καὶ ἰδοὺ εἰσελεύσεται τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ τὰ ἐν τῷ
libano. & venerunt beſtie & cōculcauerūt carduum.
λιβάνῳ. καὶ ἦλθε τὰ θηρία καὶ κατεπάτησε τὸν ἀκχούχ.
dixiſti: ecce percuſſi idumeā & eleuat te
εἶπας, ἰδοὺ ἐπάταξα τὴν ἰδουμαίαν καὶ ἐπαίρει σε ἡ
cor tuū graue: & nūc ſede in domo tua: &
καρδία σου ἡ βαρεῖα. καὶ νῦν κάθισον ἐν οἴκῳ σου, καὶ
quare cōtēdis in malo: & cades tu & iudas
ἱνατί συμβάλλεις ἐν κακίᾳ, καὶ πεσῇ σὺ καὶ ἰούδας
tecum? & nō audiuit ameſias: quia a dño
μετὰ σοῦ, καὶ οὐκ ἤκουσεν ἀμεσίας, ὅτι παρὰ κυρίου
factū eſt vt traderet eum in manus ioas: quia quę-
ἐγένετο τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς χεῖρας ἰωάς, ὅτι ἐξε-
ſiuit deos edom. & aſcēdit ioas
ζήτησε τοὺς θεοὺς τῶν ἰδουμαίων. καὶ ἀνέβη ἰωὰς ὁ βα-
rex iſrael: & viſi ſunt adinuicē ipſe & ame-
σιλεὺς ἰσραήλ, καὶ ὤφθησαν ἀλλήλοις αὐτὸς καὶ ἀμε-
ſias rex iuda in bethſames q̄ eſt iuda.
σίας βασιλεὺς ἰούδα ἐν βεθσαμὺς ἥ ἐστι τοῦ ἰούδα.
& corruit iudas ante faciem iſrael. &
καὶ ἐτροπώθη ἰούδας κατὰ πρόσωπον ἰσραήλ. καὶ
fugit vnuſquiſq; in tabernaculū ſuū. & ameſi-
ἔφυγεν ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀμεσί-
am regem iuda filium ioas filii ochozie cepit
αν βασιλέα ἰούδα υἱὸν ἰωὰς υἱοῦ ὀχοζίου συνέλαβεν
ioas rex iſrael in bethſames: & adduxit
ἰωὰς βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν βεθσαμύς, καὶ εἰσήγαγεν
eum in hieruſalem: & deſtruxit a mu-
αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ καθεῖλεν ἀπὸ τοῦ τεί-
ro hieruſalem a porta ephraim vſq; ad portam
G
χους ἱερουσαλὴμ ἀπὸ πύλης ἐφραὶμ ἕως πύλης
anguli quadringētis cubitis. & oē aurū
γωνίας τετρακοσίους πήχεις. καὶ πᾶν τὸ χρυσίον
& argentum & oīa vaſa q̄ inuenta ſūt
καὶ τὸ ἀργύριον καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ εὑρεθέντα
in domo dñi: & q̄ apud obededom &
ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὰ παρὰ τὸν ὠβὴδ ἐδὼμ καὶ
theſauros domus regis: & filios
τοὺς θησαυροὺς οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς υἱ-
os commixtionum cepit: & reuerſus eſt in ſa-
οὺς τῶν συμμίξεων ἔλαβεν, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς σα-
mariam. & vixit ameſias filius ioas rex
μάρειαν. καὶ ἔζησεν ἀμεσίας ὁ τοῦ ἰωὰς βασιλεὺς
iuda poſtq̄ mortuus ē ios filius ioachaz
ἰούδα μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἰωὰς τὸν τοῦ ἰωάχαζ βα-
rex iſrael: q̄nq; & decē annis. & reliq
σιλέα ἰσραήλ, πέντε καὶ δέκα ἔτη. καὶ οἱ λοιποὶ
ſermōes ameſie primi & nouiſſimi nonne ſcri-
λόγοι ἀμεσίου οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ γε-
pti ſunt in libro regum iuda & iſra-
γραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ ἰσρα-
el? & in tempore
ήλ; καὶ ἐν τῷ καιρῷ

cogitauerit deus occidere te: qui et feciſti hoc malū: & inſuper nō acquieuiſti conſilio meo. Igitur amaſias rex iuda inito peſſimo cōſilio miſit ad ioas filiū ioachaz filii iehu regem iſrael dicens. Veni videamus nos mutuo. At ille remiſit nuncios dicens. Carduus qui eſt in libano: miſit ad cedrum libani dicens. Da filiā tuam filio meo vxorem. Et ecce beſtie que erant in ſilua libani trāſierunt & conculcauerunt carduū. Dixiſti percuſſi edō: et idcirco erigitur cor tuum in ſuperbiam. Sede in domo tua. Cur malū aduerſum te puocas: vt cadas et tu et iudas tecum? Noluit autē audire amaſias: eo q dei eſſet volūtas vt traderetur in man9 hoſtiū p̄pter deos edom. Aſcendit igitur ioas rex iſrael: & mutuos ſibi prebuere conſpectus. Amaſias autem rex iuda erat in bethſames iude. Corruitq; iudas coram iſrael: & fugit in tabernacula ſua. Porro amaſiā regē iuda filiū ioas filii ioachaz cepit ioas rex iſrael in bethſames & adduxit in hieruſalem deſtruxitq; murum ei9 a porta ephraim vſq; ad portā anguli quadringentis cubitis. Omne quoq; aurū & argētū & vniuerſa vaſa q̄ repererat in domo dei: & apud obededō: in theſauris etiam domus regie: necnon & filios obſidū reduxit in ſamariā. Vixit autē amaſias filius ioas rex iuda poſtq̄ mortu9 eſt ioas filius ioachaz rex iſrael quindecī annis. Reliqua aūt ſermonū amaſie priorum & nouiſſimorum ſcripta ſunt in libro regū iuda et iſrael. Qui poſtq̄

יעץ אלהים להשחיתך כי עשית — שחת עשה
זאת ולא שמעת לעצתי: ויועץ
אמציהו מלך יהודה וישלח אל
יואש בן יהואחז בן יהוא מלך
ישראל לאמר לך נתראה פנים: — הלך ראה
וישלח יואש מלך ישראל אל — פנה
אמציהו מלך יהודה לאמר החוח
אשר בלבנון שלח אל הארז אשר
בלבנון לאמר תנה את בתך לבני — נתן בנה
לאשה ותעבר חית השדה אשר — איש עבר
בלבנון ותרמס את החוח: אמרת — רמס
הנה הכית את אדום ונשאך לבך — נכה
להכביד עתה שבה בביתך למה — כבד ישב
תתגרה ברעה ונפלת אתה ויהודה — גרה רוע
עמך: ולא שמע אמציהו כי
מהאלהים היא למען תתם ביד כי — נתן
דרשו את אלהי אדום: ויעל יואש — עלה
מלך ישראל ויתראו פנים הוא — ראה פנה
ואמציהו מלך יהודה בבית שמש
אשר ליהודה: וינגף יהודה לפני — נגף
ישראל וינסו איש לאהליו: ואת — נוס
אמציהו מלך יהודה בן יואש בן
יהואחז תפש יואש מלך ישראל
בבית שמש ויביאהו ירושלם — בוא
ויפרץ בחומת ירושלם משער — פרץ חמה
אפרים עד שער הפונה ארבע מאות — פנה רבע
אמה: וכל הזהב והכסף ואת כל — מאה
הכלים הנמצאים בבית האלהים — כלה מצא
עם עבד אדום ואת אוצרות בית — אצר
המלך ואת בני התערבות וישב — ערב שוב
שמרון: ויחי אמציהו בן יואש מלך — חיה
יהודה אחרי מות יואש בן יהואחז
מלך ישראל חמש עשרה שנה:
ויתר דברי אמציהו הראשנים
והאחרונים הלא הנם כתובים על — הלך כתב
ספר מלכי יהודה וישראל: ומעת

אשר סר אמציהו מאחרי יהוה
ויקשרו עליו קשר בירושלם וינס
לכישה וישלחו אחריו לכישה
וימיתהו שם: וישאהו על הסוסים
ויקברו אתו עם אבתיו בעיר יהודה:

Ca.xxvi.

ויקחו כל עם יהודה
את עזיהו והוא בן שש עשרה שנה
וימליכו אתו תחת אביו אמציהו:
הוא בנה את אילות וישבה ליהודה
אחרי שכב המלך עם אבתיו: בן
שש עשרה שנה עזיהו במלכו
וחמשים ושתים שנה מלך
בירושלם ושם אמו יכליה מן
ירושלם: ויעש הישר בעיני יהוה
ככל אשר עשה אמציהו אביו: ויהי
לדרש אלהים בימי זכריהו המבין
בראת האלהים ובימי דרשו את
יהוה הצליחו האלהים: ויצא וילחם
בפלשתים ויפרץ את חומת גת
ואת חומת יבנה ואת חומת אשדוד
ויבנה ערים באשדוד ובפלשתים:
ויעזרהו האלהים על פלשתים ועל
הערביים הישבים בגור בעל
והמעונים: ויתנו העמונים מנחה
לעזיהו וילך שמו עד לבוא מצרים
כי החזיק עד למעלה: ויבן עזיהו
מגדלים בירושלם על שער הפנה
ועל שער הגיא ועל המקצוע
ויחזקם: ויבן מגדלים במדבר ויחצב
ברות רבים כי מקנה רב היה לו
ובשפלה ובמישור אכרים וכרמים
בהרים ובכרמל כי אהב אדמה היה:
ויהי לעזיהו חיל עשה מלחמה יוצאי
צבא לגדוד במספר פקדתם ביד
יעואל הסופר ומעשיהו השוטר
על יד חנניהו משרי המלך: כל מספר

recessit a domino: tetēderūt ei inſidias in hieruſalē. Cūq; fugiſſet lachis miſerunt et interfecerūt eum ibi: reportāteſq; ſup equos ſepelierūt eū cū ptrib⁹ ſuis in ciuitate dd̄. 26.

Omnis autem populus iuda filium eius oziam annorum ſedecim conſtituit regē p amaſia patre ſuo. Ipſe edificauit ahilat: & reſtituit eā ditioni iude poſtq; dormiuit rex cū patribus ſuis. Sedecim annorum erat ozias cū regnare cepiſſet & quinquaginta duobus annis regnauit in hierl̄m. Nomē matris eius iecelia de hierl̄m. Fecitq; qd̄ erat rectū in oculis domini iuxta omnia q̄ fecerat amaſias pater eius: & exquiſiuit deū in dieb⁹ zacharie intelligentis & videntis deum. Cumq; requireret dn̄m direxit eū in omnibus. Deniq; egreſſus eſt & pugnauit contra philiſtiim & deſtruxit murū geth et murum iamnie murumq; azoti. Edificauit quoq; opida in azoto & philiſtiim: & adiuuit eum deus cōtra philiſtiim & contra arabes qui habitabāt in gurbaal et cōtra āmonitas. Appēdebātq; āmonite munera ozie: et diuulgatū eſt nomē eius vſq; ad introitū egypti ppter crebras victorias. Edificauitq; ozias turres in hieruſalē: ſup portā āguli: et ſup portā vallis: & reliqs in eodē muri latere firmauitq; eas. Extruxitq; turres ī ſolitudine et effodit ciſternas plurimas eo q᷑ haberet multa pecora: tā in cāpeſtribus q̄ in heremi vaſtitate. Vineas quoq; habuit & vinitores in mōtib⁹ et ī carmelo: erat quippe homo agriculture deditus. Fuit āt exercit⁹ bellatorū ei⁹ q pcedebāt ad plia ſub manu iehihel ſcribe: maaſieq; doctoris: & ſub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omniſq; numerus

quo receſſit ameſias a dn̄o: cōuerſa ē cōtra ipm cōiuratio in hieruſalem: τ fugit in lachis: τ miſerunt poſt eū in lachis: τ interfecerūt eum ibi. τ reportauerūt eū ſup equos: τ ſepelierūt eum cum patribus ſuis in ciuitate dd̄.

ὢ ἀπέστη ἀμεσίας ἀπὸ τοῦ κυρίου, συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν σύνδεσμος ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔφυγεν εἰς λαχεῖς, καὶ ἀπέστειλαν κατόπισθεν αὐτοῦ εἰς λαχεῖς, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν πόλει δαδ'. Ca.26

Et accepit oīs popul⁹ terre oziā: τ ipſe fili⁹ ſedecim annoꝝ: τ cōſtituerūt regē ipm p patre ſuo ameſia. ipſe edificauit aılath: ipſe reſtituit ipſam iuda: poſtq̄ dormiuit rex cū patribus ſuis. filius ſedecim annoꝝ ozias cū regnaret ipſe. τ quīquaginta τ duob⁹ ānis regnauit in hieruſalem: τ nomen matri ſue iechelia ab hierl̄m. τ fecit rectū corā dn̄o iuxta oīa q̄ fecit ameſias pater eius. τ fuit q̄rens dn̄m in diebus zacharie intelligētis in viſione dei: τ in diebus ſuis qbus q̄ſiuit dn̄m: direxit eum dn̄s deus. τ egreſſus ē ozias τ pugnauit cōtra philiſtiī: τ deſtruxit muros geth: τ muros iabnia: τ muros azoti. τ edificauit ciuitates in azoto: τ in philiſtiī. τ adiuuit eum dn̄s cōtra philiſtiī τ cōtra arabes q̄ hītabant in petra τ cōtra mineos. τ dederūt minei dona ozie: τ fuit nomē eius vſq; ad introitū egypti: qm̄ preualuit vſq; ad ſupra. τ edificauit ozias turres in hieruſalem: τ ſup portā anguli τ ſup portā vallis τ ſup angulos: τ firmauit eas. τ edificauit turres in ſolitudīe: τ effodit ciſternas multas: qm̄ pecora multa fuerunt ei in planicie τ in cāpeſtri. agricultores τ vinitores in mōtib⁹ τ in carmelo: qm̄ vir agriculture dedit⁹ erat. τ fuerūt ozie exercitus faciētes bellum: τ q egrediebātur in acīe. τ numerus cōſiderationis eoꝝ p manū ieiel ſcribe τ maaſie iudicis: τ p manū ananie ſucceſſoris regis. oīs numerus

καὶ ἔλαβε πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς ὀζίαν, καὶ αὐτὸς υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν, καὶ ἐβασίλευσαν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀμεσίου. αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὴν αἰλάθ, αὐτὸς ἐπέστρεψεν αὐτὴν τῷ ἰούδα, μετὰ τὸ κοιμηθῆναι τὸν βασιλέα μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. υἱὸς ἑκκαίδεκα ἐτῶν ὀζίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ πεντήκοντα καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἰεχελία ἀπὸ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀμεσίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἦν ἐκζητῶν τὸν κύριον ἐν ταῖς ἡμέραις ζαχαρίου τοῦ συνιέντος ἐν ὁράσει θεοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ αἷς ἐξεζήτησε τὸν κύριον, κατεύθυνεν αὐτὸν κύριος ὁ θεός. καὶ ἐξῆλθεν ὀζίας καὶ ἐπολέμησεν πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ καθεῖλε τὰ τείχη γέθ, καὶ τὰ τείχη ἰαβνά, καὶ τὰ τείχη ἀζώτου. καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις ἐν ἀζώτῳ, καὶ ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις. καὶ κατίσχυσεν αὐτὸν κύριος ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐπὶ τοὺς ἄραβας τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς πέτρας καὶ ἐπὶ τοὺς μιναίους. καὶ ἔδωκαν οἱ μιναῖοι δῶρα τῷ ὀζίᾳ, καὶ ἦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἕως εἰσόδου αἰγύπτου, ὅτι κατίσχυσεν ἕως ἄνω. καὶ ᾠκοδόμησεν ὀζίας πύργους ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς γωνίας καὶ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς φάραγγος καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν, καὶ κατίσχυσεν αὐτάς. καὶ ᾠκοδόμησεν πύργους ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐλατόμησε λάκκους πολλούς, ὅτι κτήνη πολλὰ ὑπῆρχεν αὐτῷ ἐν σεφηλᾶ καὶ ἐν τῇ πεδινῇ. γεωργοὶ καὶ ἀμπελουργοὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ἐν τῷ καρμήλῳ, ὅτι ἀνὴρ φιλογεωργὸς ἦν. καὶ ἐγένοντο τῷ ὀζίᾳ δυνάμεις ποιοῦσαι πόλεμον, καὶ ἐκπορευόμεναι εἰς παράταξιν. καὶ ὁ ἀριθμὸς τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν διὰ χειρὸς ἰεϊὴλ τοῦ γραμματέως καὶ μαασίου τοῦ κριτοῦ, καὶ διὰ χειρὸς ἀνανίου τοῦ διαδόχου τοῦ βασιλέως. πᾶς ἀριθμὸς

A

4.Re. 4.c.

4.Re. 15.g.

B

principū familiarū fortium in bellū duo milia ſexcenti. τ cū eis exercitus bellatores trecenta milia τ ſeptē mille quingenti. hi facientes bellū in potētia fortitudinis: ad auxiliādū regi cōtra aduerſarios. τ pparauit eis ozias cūcto exercitui clypeos τ haſtas τ galeas τ loricas τ arcus τ ſagittas funda: τ fecit ozias in hieruſalē machinas fabricatas artificiis vt eſſet in turribus τ in angulis: vt pcuterēt ſagittis τ ſaxis grandibus. τ audita eſt preparatio eoꝝ vſq; ad pcul: qm̄ admirationi fuit vt adiuuaret vſq; quo cōfortat⁹ eſt. τ poſtq̄ roborat⁹ ē ozias exaltatū ē cor eius vt corrūperet. τ iniq̄ fecit in dn̄o deo ſuo: τ ingreſſus ē in tēplū dn̄i vt adoleret icēſū in altari thymiamatū: τ ingreſſus ē poſt ipſum azarias ſacerdos: τ cū eo octoginta ſacerdotes dn̄i filii fortitudinis: τ reſtiterūt cōtra oziā regē: τ dixerūt ei: nō tibi ozia vt adoleas dn̄o: ſed ſacerdotib⁹ filiis aaron qui ſctificati ſunt vt adoleāt icēſū: egredere a ſanctuario: qm̄ receſſiſti a dn̄o τ nō erit tibi hoc in gl̄iam a dn̄o deo. τ iratus ē ozias: τ in manu ſua thuribulū ad adolendū icēſū in tēplo. τ cū irat⁹ fuiſſet ipſe cōtra ſacerdotes: τ lepra orta eſt in fronte eius in domo dn̄i coram ſacerdotib⁹ ſupra altare thymiamatū. τ cōuerſus eſt in ipm azarias ſacerdos prim⁹ τ ſacerdotes: τ ecce ipſe lepros⁹ in frōte ſua. τ expulit eū illinc: τ eni ipſe celerauit egredi: qm̄ redarguit eū dn̄s. τ fuit ozias rex lepros⁹ vſq; ad diē mortis ſue. τ habitauit in domo ſeparata lepꝛoſus: qm̄ expulſ⁹ fuit a domo dn̄i. τ ioathā fili⁹ eius in regno eius iudicās ppl'm terre. τ reliqui ſermōes ozie primi τ nouiſſimi nōne ſunt ſcripti ab eſaia filio amos prophete: τ dormiuit ozias cū patrib⁹ ſuis τ ſepelierūt eum

τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν τῶν δυνατῶν εἰς πόλεμον δισχίλιοι ἑξακόσιοι. καὶ μετ' αὐτῶν δυνάμεις πολεμικαὶ τριακόσιαι χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι πεντακόσιοι. οὗτοι οἱ ποιοῦντες πόλεμον ἐν δυνάμει ἰσχύος, βοηθῆσαι τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους. καὶ ἡτοίμαζεν αὐτοῖς ὀζίας πάσῃ τῇ δυνάμει θυρεοὺς καὶ δόρατα καὶ περικεφαλαίας καὶ θώρακας καὶ τόξα καὶ σφενδόνας εἰς λίθους. καὶ ἐποίησεν ὀζίας ἐν ἱερουσαλὴμ μηχανὰς μεμηχανευμένας λογισμοῖς τοῦ εἶναι ἐπὶ τῶν πύργων καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν, τοῦ βάλλειν βέλεσιν καὶ λίθοις μεγάλοις. καὶ ἠκούσθη ἡ κατασκευὴ αὐτῶν ἕως πόρρω, ὅτι ἐθαυμαστώθη τοῦ βοηθηθῆναι ἕως οὗ κατίσχυσεν. καὶ ὡς κατίσχυσεν ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ τοῦ διαφθεῖραι. καὶ ἠδίκησεν ἐν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν κυρίου τοῦ θυμιᾶσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων, καὶ εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ ἀζαρίας ὁ ἱερεύς, καὶ μετ' αὐτοῦ ὀγδοήκοντα ἱερεῖς κυρίου υἱοὶ δυνάμεως, καὶ ἐπέστησαν ἐπὶ ὀζίαν τὸν βασιλέα, καὶ εἶπον αὐτῷ, οὐ σοὶ ὀζία τὸ θυμιᾶσαι τῷ κυρίῳ, ἀλλ' ἢ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἡγιασμένοις τὸ θυμιᾶσαι, ἔξελθε ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπέστης ἀπὸ τοῦ κυρίου καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο εἰς δόξαν παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ. καὶ ἐθυμώθη ὀζίας, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ θυμιατήριον τοῦ θυμιᾶσαι ἐν τῷ ναῷ. καὶ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἡ λέπρα ἀνέτειλεν ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων. καὶ ἐπέστρεψεν ἐπ' αὐτὸν ἀζαρίας ὁ ἱερεὺς ὁ πρῶτος καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς λεπρὸς ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ. καὶ κατέσπασεν αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔσπευσεν ἐξελθεῖν, ὅτι ἤλεγξεν αὐτὸν ὁ κύριος. καὶ ἦν ὀζίας ὁ βασιλεὺς λεπρὸς ἕως ἡμέρας τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκάθησεν ἐν οἴκῳ ἀφφουσὼθ λεπρός, ὅτι ἐξώσθη ἀπὸ οἴκου κυρίου. καὶ ἰωαθὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ κρίνων τὸν λαὸν τῆς γῆς. καὶ οἱ λοιποὶ λόγοι ὀζίου οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι οὐκ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἀπὸ ἠσαΐου υἱοῦ ἀμὼς τοῦ προφήτου; καὶ ἐκοιμήθη ὀζίας μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ καὶ ἔθαψαν αὐτὸν

C

D

4.Re. 5.g.

principū p familias ſuas virorū fortiū duorū milium ſexcentorū: & ſub eis vniuerſus exercitus trecentorū & ſeptē milium quingētorū: qui erant apti ad bella & p rege cōtra aduerſarios dimicabāt. Preparauit quoq; eis ozias. i. cūcto exercitui clypeos & haſtas & galeas & loricas arcuſq; & fundas ad iaciēdos lapides. & fecit in hierl̄m diuerſi generis machinas q̄s ī turribus collocauit: & in angulis murorū vt mitteret ſagittas & ſaxa grādia. Egreſſumq; eſt nomē ei⁹ procul: eo q᷑ auxiliaretur ei dn̄s & corroboraſſet illū. Sed cū roborat⁹ eēt eleuatū ē cor ei⁹ in iteritū ſuū & neglexit dn̄z deū ſuū: īgreſſuſq; tēplū dn̄i: adolere voluit icēſum ſup altare thymiamatꝭ. Statiq; igreſſus poſt eū azarias ſacerdos: & cū eo ſacerdotes dn̄i octoginta viri fortiſſimi: reſtiterunt regi atq; dixerunt. Non eſt tui officii ozia vt adoleas incēſum dn̄o ſed ſacerdotū: hoc eſt filioꝝ aarō q cōſecrati ſūt ad huiuſcemodi miniſteriū. Egredere de ſctūario ne cōtēpſeris: qa nō reputabitur tibi ī gloriā hoc a dn̄o deo. Iratuſq; ozias & tenēs in manu thuribulū vt adoleret incēſū mīabatur ſacerdotib⁹. Statiq; orta ē lep in fronte ei⁹ corā ſacerdotib⁹ ī domo dn̄i ſup altare thymiamatꝭ. Cūq; reſpexiſſet eū azarias pōtifex & oēs reliq ſacerdotes: viderūt leprā in frōte ei⁹: & feſtinato expulerūt eū. Sed & ipſe pterritus accelerauit egredi: eo q᷑ ſenſiſſet ilico plagā dn̄i. Fuit igitur ozias rex lepſus vſq; ad diē mortis ſue. Et hītauit ī domo ſepata: plen⁹ lepra ob quā eiect⁹ fuerat de domo dn̄i. Porro ioathā fili⁹ ei⁹ rexit domū regis & iudicauit ppl'z terre. Reliq āt ſmonū ozie priorū & nouiſſimorū ſcripſit eſaias fili⁹ amos ppheta. Dormiuitq; ozias cum patribus ſuis: & ſepelierunt eum

ראשי האבות לגבורי חיל אלפים
ושש מאות: ועל ידם חיל צבא
שלש מאות אלף ושבעת אלפים
וחמש מאות עושי מלחמה בכח חיל
לעזור למלך על האויב: ויכן להם
עזיהו לכל הצבא מגנים ורמחים
וכובעים ושרינות וקשתות ולאבני
קלעים: ויעש בירושלם חשבנות
מחשבת חושב להיות על המגדלים
ועל הפנות לירוא בחצים ובאבנים
גדלות ויצא שמו עד למרחוק כי
הפליא להעזר עד כי חזק: וכחזקתו
גבה לבו עד להשחית וימעל ביהוה
אלהיו ויבא אל היכל יהוה להקטיר
על מזבח הקטרת: ויבא אחריו
עזריהו הכהן ועמו כהנים ליהוה
שמונים בני חיל: ויעמדו על עזיהו
המלך ויאמרו לו לא לך עזיהו
להקטיר ליהוה כי לכהנים בני
אהרן המקדשים להקטיר צא מן
המקדש כי מעלת ולא לך לכבוד
מיהוה אלהים: ויזעף עזיהו ובידו
מקטרת להקטיר ובזעפו עם הכהנים
והצרעת זרחה במצחו לפני הכהנים
בבית יהוה מעל למזבח הקטרת:
ויפן אליו עזריהו כהן הראש וכל
הכהנים והנה הוא מצרע במצחו
ויבהלוהו משם וגם הוא נדחף
לצאת כי נגעו יהוה: ויהי עזיהו
המלך מצרע עד יום מותו וישב
בית החפשית מצרע כי נגזר
מבית יהוה ויותם בנו על בית
המלך שופט את עם הארץ: ויתר
דברי עזיהו הראשנים והאחרנים
כתב ישעיהו בן אמוץ הנביא: וישכב
עזיהו עם אבתיו ויקברו אתו עם

אבתיו בשדה הקבורה אשר
למלכים כי אמרו מצורע הוא
וימלך יותם בנו תחתיו׃ מלך

Cap.xxvij.

בן עשרים וחמש שנה יותם במלכו
ושש עשרה שנה מלך בירושלם
ושם אמו ירושה בת צדוק׃ ויעש עשה
הישר בעיני יהוה ככל אשר עשה
עזיהו אביו רק לא בא אל היכל יהוה בוא היכל
ועוד העם משחיתים׃ הוא בנה את שחת
שער בית יהוה העליון ובחומת עלה חמה
העפל בנה לרב׃ וערים בנה בהר רבב עיר
יהודה ובחרשים בנה בירניות
ומגדלים׃ והוא נלחם עם מלך בני גדל לחם
עמון ויחזק עליהם ויתנו לו בני חזק
עמון בשנה ההיא מאה ככר כסף נתן
ועשרת אלפים כרים חטים כור חנט
ושעורים עשרת אלפים זאת שער
השיבו לו בני עמון ובשנה השנית שוב שנה
והשלשית׃ ויתחזק יותם כי הכין שלש חזק כון
דרכיו לפני יהוה אלהיו׃ ויתר דברי פנה
יותם וכל מלחמתיו ודרכיו הנם לחם הנה
כתובים על ספר מלכי ישראל כתב
ויהודה׃ בן עשרים וחמש שנה
היה במלכו ושש עשרה שנה מלך
בירושלם׃ וישכב יותם עם אבתיו שכב
ויקברו אתו בעיר דויד וימלך אחז קבר מלך
בנו תחתיו׃

Ca.xxviij.

בן עשרים
שנה אחז במלכו ושש עשרה שנה
מלך בירושלם ולא עשה הישר
בעיני יהוה כדויד אביו׃ וילך בדרכי
מלכי ישראל וגם מסכות עשה נסך
לבעלים׃ והוא הקטיר בגיא בן הנם קטר
ויבער את בניו באש כתעבות הגוים בער
אשר הוריש יהוה מפני בני ישראל׃ ירש פנה
ויזבח ויקטר בבמות ועל הגבעות זבח קטר
ותחת כל עץ רענן׃ ויתנהו יהוה נתן

in agro regalium ſepulchrorum eo quod eſſet leproſus. regnauitq; ioatham filius eius pro eo. 27.

Viginti quinq; annorũ erat ioatham cũ regnare cepiſſet: & ſedecĩ ãnis regnauit in hierl'm. Nomẽ mr̃is ei⁹ hieruſa filia ſadoch. Fecitq; quod rectum erat corã dño iuxta oĩa q̃ fecerat ozias pr̃ ſu⁹: excepto q̃ nõ ẽ ingreſſus tẽplũ dñi & adhuc populus delinquebat. Ipſe edificauit portam domus domini excelſam: & in muro ophel multa cõſtruxit. Vrbes q̃q; edificauit in montib⁹ iudã & in ſaltib⁹ caſtella & turres. Ipſe pugnauit contra regem filiorum ammon & vicit eum. Dederuntq; ei filii ammõ in tempore illo centum talenta argenti & decem milia choros tritici: ac totidẽ choros ordei. Hec ei p̃buerũt filii ammon in anno ſecundo & tertio. Corroboratuſq; eſt ioathã: eo q̃ direxiſſet vias ſuas corã dño deo ſuo. Reliqua ãt ſermonũ ioatham & oẽs pugne eius & opera ſcripta ſunt in libro regum iſrael & iuda. Viginti quinq; annorum erat cũ regnare cepiſſet & ſedecĩ annis regnauit in hierl'm. Dormiuitq; ioatham cũ pr̃ibus ſuis: & ſepelierũt eũ ĩ ciuitate dauid: & regnauit achaz fili⁹ eius pro eo. 28.

Viginti annorum erat achaz cum regnare cepiſſet: & ſedecim ãnis regnauit in hieruſalẽ. Non fecit rectũ in cõſpectu dñi: ſicut dd̃ pr̃ ei⁹: ſed ãbulauit ĩ viis regum iſrael: inſuper & ſtatuas fudit baalim. Ipſe eſt q̃ adoleuit incẽſũ in valle bẽnon & luſtrauit filios ſuos in igne iuxta ritũ gẽtium quas interfecit dñs in aduentu filiorum iſrael. Sacrificabat q̃q; & thymiama ſuccẽdebat in excelſis & in collib⁹: & ſub oĩ ligno frõdoſo. Tradiditq; eum dominus

in agro ſepulchri regum. quõ dixerũt leproſus eſt.
ἐν ἀγρῷ τῆς ταφῆς τῶν βασιλέων· ὅτι εἶπαν λεπρός ἐστιν.
⁊ regnauit ioathã filius eius pro eo.
καὶ ἐβασίλευσεν ἰωαθὰμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. Ca.27.
Filius exiſtẽs viginti ⁊ quinq; ãnoꝝ ioathã cũ regna=
Υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἰωαθὰμ ἐν τῷ βασι= A 4.Re. 16.a.
ret ipſe: ⁊ ſedecim ãnis regnauit in hieruſa
λεύειν αὐτόν, καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσα
lem: ⁊ nomẽ matri eius hieruſa filia ſad=
λήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἱερουσὰ θυγάτηρ σαδ=
duc. ⁊ fecit rectũ coram dño: iuxta omnia
δούκ· καὶ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, κατὰ πάντα
que fecit ozias pater eius. veruntñ ad tẽplũ do
ὅσα ἐποίησεν ὀζίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ· πλὴν εἰς τὸν ναὸν κυ
mini nũquã ingreſſ⁹ ẽ: ⁊ adhuc popul⁹ corrũpebat. ipſe edi
ρίου οὐκ εἰσῆλθεν, καὶ ἔτι ὁ λαὸς κατεφθείρετο· αὐτὸς ᾠκο
ficauit portã dom⁹ dñi excelſã. ⁊ in muro
δόμησε τὴν πύλην οἴκου κυρίου τὴν ὑψηλήν· καὶ ἐν τῷ τείχει τοῦ B
ophel edificauit in multitudinẽ: ⁊ vrbes edificauit in
ὠφὲλ ᾠκοδόμησεν εἰς πλῆθος, καὶ πόλεις ᾠκοδόμησεν ἐν
mõtibus iuda: ⁊ in ſaltibus edificauit ca=
τοῖς ὄρεσιν ἰούδα, καὶ ἐν τοῖς δρυμοῖς ᾠκοδόμησεν βά
ſtella ⁊ turres. ⁊ ipſe pugnauit cũ re=
ρεις καὶ πύργους· καὶ αὐτὸς ἐπολέμησε μετὰ τοῦ βα=
ge filioꝝ ãmon: ⁊ ꝓualuit cõtra eũ. ⁊ da=
σιλέως υἱῶν ἀμμών, καὶ κατίσχυσεν ἐπ᾽ αὐτόν· καὶ ἐδί C
bãt ei filij ãmon ꝑ annũ centũ talenta
δουν αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἑκατὸν τάλαντα
argenti: ⁊ decẽ milia coroꝝ tritici: ⁊ ordei
ἀργυρίου, καὶ δέκα χιλιάδας κόρων πυροῦ, καὶ κριθῶν
decẽ milia. hec offerebat ei rex filioꝝ
δέκα χιλιάδας. ταῦτα ἔφερεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς υἱῶν
ammon ꝑ annum: ⁊ in ãno ſecundo ⁊
ἀμμὼν κατ᾽ ἐνιαυτόν, καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ
tertio. ⁊ corroborat⁹ ẽ ioathã quõ ꝓparauit vias ſu=
τρίτῳ. καὶ κατίσχυσεν ἰωαθὰν ὅτι ἡτοίμασε τὰς ὁδοὺς αὐ
as corã dño deo ſuo. ⁊ reliqui ſermo
τοῦ ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ· καὶ οἱ λοιποὶ λό D
nes ioathã ⁊ bellũ ⁊ opera eius nõne
γοι ἰωαθὰμ καὶ ὁ πόλεμος καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ οὐκ ἰδοὺ
ſcripta ſunt in libro regũ iſrael ⁊ iuda? fi
γέγραπται ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα; υἱ
li⁹ viginti ⁊ quinque ãnoꝝ fuit ioathã cũ regnaret
ὸς εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἰωαθὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν
ipſe. ⁊ ſedecim ãnis regnauit in hieruſa=
αὐτόν. καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσα=
lem. ⁊ dormiuit ioathã cũ patribus ſuis:
λήμ. καὶ ἐκοιμήθη ἰωαθὰμ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ,
⁊ ſepult⁹ ẽ in ciuitate dauid: ⁊ regnauit achaz fili=
καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ ἐβασίλευσεν ἄχαζ υἱ=
us eius pro eo.
ὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. Ca.28.
Filius viginti ãnoꝝ fuit achaz cũ regnaret ipſe: A
Υἱὸς εἴκοσι ἐτῶν ἦν ἄχαζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, 4.Re. 15.d.
⁊ ſedecim ãnis regnauit in hieruſalem. ⁊
καὶ ἑκκαίδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ
nõ fecit rectũ coram dño: ſicut dauid pa=
οὐκ ἐποίησεν τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, ὡς δαυὶδ ὁ πα=
ter eius. ⁊ ãbulauit ẽm vias regũ iſ=
τὴρ αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη κατὰ τὰς ὁδοὺς βασιλέων ἰσ
rael: ⁊ enĩ ſculptilia fecit baalim: ⁊ ſacrificauit
ραήλ, καὶ γὰρ γλυπτὰ ἐποίησε τοῖς βααλείμ, καὶ ἔθυεν
in valle benẽnõ: ⁊ luſtrauit filios ſuos in igne iu
ἐν φάραγγι βενεννόμ, καὶ διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ κα
xta abominationes gentiũ: quas abſtulit dñs a fa=
τὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προ
cie filioꝝ iſrael. ⁊ adolebat in excelſis ⁊
σώπου υἱῶν ἰσραήλ· καὶ ἐθυμία ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ
in domibus: ⁊ ſub omni ligno frõ
ἐπὶ τῶν δωμάτων, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλ
doſo. ⁊ tradidit eũ dominus
σώδους. καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος

deus eius in manu regis ſyrie: ⁊ ꝑcuſſit in eo:
ὁ θεὸς αὐτοῦ ἐν χειρὶ βασιλέως συρίας, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐ
⁊ cepit captiuitatẽ multã ex ipſis
τῷ, καὶ ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν πολλὴν ἐξ αὐτῶν
⁊ adduxit in damaſcũ. ⁊ in manus regis
καὶ ἤγαγεν εἰς δαμασκόν· καὶ εἰς τὰς χεῖρας βασιλέ=
iſrael tradidit eũ dñs: ⁊ ꝑcuſſit in eo
ως ἰσραὴλ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐ=
plaga grandi. ⁊ occidit phacee filius romelie
τῷ πληγὴν μεγάλην. καὶ ἀπέκτεινε φακεὲ υἱὸς ῥομελίου
rex iſrael in iuda in vna die centũ ⁊ viginti mi
βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐν ἰούδα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χι
lia viroꝝ potentiũ fortitudine: quõ reliquerunt ipſi
λιάδας ἀνδρῶν δυνατῶν ἰσχύϊ, ἐν τῷ καταλιπεῖν αὐτοὺς
dñm deũ patrũ ſuoꝝ. ⁊ occidit zechri po
κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ ἀπέκτεινε ζεχρὶ ὁ δυ
tens ex ephraĩ maaſſian filiũ regis ⁊
νατὸς τοῦ ἐφραὶμ τὸν μαασίαν τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως καὶ
B eſricam ducẽ dom⁹ eius: ⁊ elcanan ſecũ
τὸν ἐσρικὰμ ἡγούμενον τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐλκανὰν τὸν δεύ
dũ regis. ⁊ captiuos ceperunt filij iſrael de
τερον τοῦ βασιλέως. καὶ ᾐχμαλώτευσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ
fratribus ſuis ducenta milia mulieꝝ: ⁊ fili=
τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν διακοσίας χιλιάδας γυναικῶν, καὶ υἱ
os ⁊ filias: ⁊ ſpolia multa ſpoliauerunt ex e=
οὺς καὶ θυγατέρας, καὶ σκῦλα πολλὰ ἐσκύλευσαν ἐξ αὐ
is ⁊ intulerũt ſpolia in ſamariam. ⁊ illic fuit pro=
τῶν καὶ ἤνεγκαν τὰ σκῦλα εἰς σαμάρειαν. καὶ ἐκεῖ ἦν προ=
pheta dñi: oded nomẽ ei. ⁊ egreſſ⁹ ẽ in occur=
φήτης τοῦ κυρίου, ὠδὴδ ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντη
ſũ exercitui venientũ in ſamariã. ⁊ dixit
σιν τῆς δυνάμεως τῶν ἐρχομένων εἰς σαμάρειαν. καὶ εἶπεν
eis: ecce ira dñi dei patrũ vroꝝ cõtra
αὐτοῖς, ἰδοὺ ὀργὴ κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων ὑμῶν ἐπὶ
iudã: ⁊ tradidit eos in manib⁹ vris:
τὸν ἰούδαν, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν,
⁊ occidiſtis in eis in ira: ⁊ vſq; ad celos
καὶ ἀπεκτείνατε ἐν αὐτοῖς ἐν ὀργῇ, καὶ ἕως τῶν οὐρανῶν
peruenit. ⁊ nũc filios iudã ⁊ hieruſalẽ vos di=
ἔφθασε. καὶ νῦν τοὺς υἱοὺς ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ ὑμεῖς λέ=
citis poſſidere in ſeruos ⁊ ſeruas: nõne ſũ
γετε καταχτήσασθαι εἰς δούλους καὶ δούλας, οὐκ ἰδοὺ εἰ=
vobiſcũ: vt teſtificer dño deo vro: peccata
μὶ μεθ᾽ ὑμῶν, μαρτυρῆσαι κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, πλημμέλει
vobiſcũ dño deo vro: ⁊ nũc audite me ⁊
αι μεθ᾽ ὑμῶν κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ νῦν ἀκούσατέ μου καὶ
reducite captiuitatẽ quã cepiſtis a
ἀποστρέψατε τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλωτεύσατε ἀπὸ
fratribus vris: quõ ira furoris dñi ſup vos. ⁊ ſte
τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὅτι ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐφ᾽ ὑμῖν. καὶ ἀνέ
terũt principes a filijs ephraĩ azarias fili⁹ io=
στησαν ἄρχοντες ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐφραὶμ ἀζαρίας ὁ τοῦ ἰω=
nan: ⁊ barachias filius maſſalmoth: ⁊ ezecias filius
άν, καὶ βαραχίας ὁ τοῦ μασαλμώθ, καὶ ἐζεκίας ὁ τοῦ
ſellum: ⁊ amaſias fili⁹ addi cõtra eos q̃ veniebãt
σελλείμ, καὶ ἀμασίας ὁ τοῦ ἀδδὶ ἐπὶ τοὺς ἐρχομένους
C a bello. ⁊ dixerunt eis: non introduce=
ἀπὸ τοῦ πολέμου. καὶ εἶπον αὐτοῖς, οὐ μὴ εἰσαγάγη=
tis captiuitatẽ huc ad nos: quõ vt peccẽ=
τε τὴν αἰχμαλωσίαν ὧδε πρὸς ἡμᾶς, ὅτι εἰς τὸ πλημ
mus dño ſup nos: vos dicitis adijci
μελῆσαι τῷ κυρίῳ ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὑμεῖς λέγετε προσθεῖναι
ſup peccata nra ⁊ ſup ignorãtiã nrãm: quõ
ἐπὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἐπὶ τὴν ἄγνοιαν ἡμῶν, ὅτι
multũ peccatũ nrm ⁊ ira furoris dñi in
πολλὴ ἡ ἁμαρτία ἡμῶν καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπὶ τὸν
iſrael. ⁊ dimiſerũt bellatores captiuitatẽ ⁊
ἰσραήλ. καὶ ἀφῆκαν οἱ πολεμισταὶ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ
ſpolia coram principibus ⁊ omni ec=
τὰ σκῦλα ἐναντίον τῶν ἀρχόντων καὶ πάσης τῆς ἐκ
cleſia. ⁊ ſteterunt viri
κλησίας. καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες

deus ei⁹ in manu regis ſyrie: q̃ p̃cuſſit eũ: magnãq; p̃dã cepit de ei⁹ ĩ pio: & adduxit in damaſcũ. Manibus q̃q; regis iſrl̃ tradit⁹ eſt & p̃cuſſus plaga grandi. Occiditq; phacee filius romelie de iuda centum viginti milia in die vno omnes viros bellatores: eo q̃ reliquiſſent dñm deum patrũ ſuoꝝ. Eodẽ tp̃e occidit zechri vir potens ex ephraim maaſſiam filium regis: & ezricam ducem domus eius helchanã quoq; ſecũdũ a rege. Ceperuntq; filii iſrael de fratribus ſuis ducenta milia mulierũ puerorum & puellarũ & infinitam predam: & pertulerũtq; eã in ſamariam. Ea tempeſtate erat ibi p̃pheta domini nomine oded qui egreſſus obuiã exercitui venienti in ſamariam: dixit eis. Ecce irat⁹ dominus deus patrũ vr̃orũ cõtra iudã tradidit eos ĩ manib⁹ vr̃is & occidiſtis eos atrociter: ita vt ad celũ p̃tingeret veſtra crudelitas. Inſup filios iuda & hieruſalem vultis vobis ſubiicere in ſeruos & ancillas: quod nequaq̃ facto opus eſt. Peccaſtis enim ſuper hoc domino deo veſtro. Sed audite conſiliũ meum & reducite captiuos quos adduxiſtis de fr̃ibus vr̃is: q̃a magn⁹ furor domini imminet vobis. Steterunt itaq; viri de principibus filiorum ephraim: azarias filius iohannan: barachias filius moſollamoth ezechias filius ſellum: & amaſias filius hadali: cõtra eos qui veniebãt de prelio: & dixerunt eis. Non introducetis huc captiuos: ne peccemus dño. Quare vultis adiicere ſup p̃ctã nr̃a: & vetera cumulare delicta? Grande quippe peccatum eſt & ira furoris dñi iminet ſup iſrl̃. Dimiſerũtq; viri iſrael bellatores predã & vniuerſa q̃ ceperãt corã principib⁹ & omĩ multitudine. ſteterũtq; viri

אלהיו ביד מלך ארם ויכו בו וישבו נכה שבה
ממנו שביה גדולה ויביאו דרמשק גדל בוא
וגם ביד מלך ישראל נתן ויך בו
מכה גדולה׃ ויהרג פקח בן רמליהו הרג
ביהודה מאה ועשרים אלף ביום
אחד הכל בני חיל בעזבם את
יהוה אלהי אבותם׃ ויהרג זכרי
גבור אפרים את מעשיהו בן המלך גבר
ואת עזריקם נגיד הבית ואת
אלקנה משנה המלך׃ וישבו בני שנה
ישראל מאחיהם מאתים אלף נשים מאה נשה
בנים ובנות וגם שלל רב בזזו
מהם ויביאו את השלל לשמרון׃ בוא
ושם היה נביא ליהוה עדד שמו נבא
ויצא לפני הצבא הבא לשמרון פנה בוא
ויאמר להם הנה בחמת יהוה אלהי אמר חמם
אבותיכם על יהודה נתנם בידכם
ותהרגו בם בזעף עד לשמים הגיע׃ הרג נגע
ועתה בני יהודה וירושלם
אתם אמרים לכבש לעבדים
ולשפחות לכם הלא רק אתם שפחה
עמכם אשמות ליהוה אלהיכם׃
ועתה שמעוני והשיבו השביה שוב שבה
אשר שביתם מאחיכם כי חרון חרה
אף יהוה עליכם׃ ויקמו אנשים
מראשי בני אפרים עזריהו בן
יהוחנן ברכיהו בן משלמות
ויחזקיהו בן שלם ועמשא בן
חדלי על הבאים מן הצבא׃ ויאמרו בוא אמר
להם לא תביאו את השביה הנה בוא
כי לאשמת יהוה עלינו אתם
אמרים להוסיף על חטאתנו ועל יסף
אשמתינו כי רבה אשמה לנו רבב
וחרון אף על ישראל׃ ויעזב החלוץ עזב חלץ
את השביה ואת הבזה לפני בזז פנה
השרים וכל הקהל׃ ויקמו האנשים שור קום

אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה חזק
וכל מערמיהם הלבישו מן השלל ערם לבש
וילבשום וינעלום ויאכלום וישקום נעל אכל
ויסכום וינהלום בחמרים לכל שקה סוך
כושל ויביאום ירחו עיר התמרים נהל כשל
אצל אחיהם וישובו שמרון: בעת בוא
ההיא שלח המלך אחז על מלכי שוב
אשור לעזר לו: ועוד אדומים באו בוא
ויכו ביהודה וישבו שבי: ופלשתים נכה שבה
פשטו בערי השפלה והנגב ליהודה עיר
וילכדו את בית שמש ואת אילון לכד
ואת הגדרות ואת שוכו ובנותיה בנה
ואת תמנה ובנותיה ואת גמזו ואת
בנותיה וישבו שם: כי הכניע כנע
יהוה את יהודה בעבור אחז מלך עבר
ישראל כי הפריע ביהודה ומעול פרע
מעל ביהוה: ויבא עליו תלגת בוא
פלנאסר מלך אשור ויצר לו ולא צור
חזקו: כי חלק אחז את בית יהוה
ואת בית המלך והשרים ויתן למלך שור נתן
אשור ולא לעזרה לו: ובעת הצר צור
לו ויוסף למעול ביהוה הוא המלך יסף מעל
אחז: ויזבח לאלהי דרמשק המכים זבח נכה
בו ויאמר כי אלהי מלכי ארם הם
מעזרים אתם להם אזבח ויעזרוני עזר זבח
והם היו לו להכשילו ולכל ישראל: עזר היה
ויאסף אחז את כלי בית האלהים כשל
ויקצץ את כלי בית האלהים ויסגר אסף כלה
את דלתות בית יהוה ויעש לו קצץ סגר
מזבחות בכל פנה בירושלם: ובכל עשה
עיר ועיר ליהודה עשה במות לקטר זבח
לאלהים אחרים ויכעס את יהוה במה
אלהי אבתיו: ויתר דבריו וכל כעס
דרכיו הראשנים והאחרונים הנם הנה
כתובים על ספר מלכי יהודה
וישראל: וישכב אחז עם אבתיו כתב שכב

quos ſupra mēorauimꝰ
& apprehendētes capti
uos oēs qui nudi erant
veſtierunt de ſpoliis. ∞
Cūq; veſtiſſent eos & cal
ciaſſent: & refeciſſent ci=
bo ac potu: vnxiſſentq;
ꝑpt laborē & adhibuiſſet
eis curā: quicūq; ambulare
nō poterāt: & erāt imbecil
li corpe impoſuerunt eos
iumētis: & adduxerūt eos
hierico ciuitatē palma=
rū ad frēs eorū: ipſiq; re
uerſi ſūt in ſamariā. Tpē
illo miſit rex achaz ad
regē aſſyrioꝝ: poſtulās
auxiliū. Veneruntq; idu
mei & ꝑcuſſerūt multos
ex iuda: & cepērūt predā
magnā. Philiſtii quoq; dif
fuſi ſūt ꝑ vrbes cāpeſtres:
& ad meridiē iuda: cepe
rūtq; beth ſames & ahi=
lon & gadiroth ſocho quo
q; & thamnā & ganzo
cū viculis ſuis: & hitaue
rūt in eis. Humiliauerat
enim dominus iudam
propter achaz regem
iuda eo q nudaſſet eū
auxilio & contēptui ha=
buiſſet dnm: adduxitq;
cōtra eum Theglatpha
laſar regē aſſyriorū qui &
afflixit eū: & nullo reſi=
ſtente vaſtauit. Igitur a=
chaz ſpoliata domo dñi
& domo regū ac prin=
cipum: dedit regi ∞
aſſiriorū munera: & tñ
nihil ei ꝓfuit. Inſup & tē
pore anguſtie ſue auxit
contēptū in dnm. Ipſe
ꝑ ſe rex achaz imolauit
diis damaſci victimas ꝑ=
cuſſoribus ſuis: & dixit.
Dii regum ſyrie ∞
auxiliātur eis quos ego pla
cabo hoſtiis: & aderunt
mihi: cum econtrario ipſi
fuerīt ruine ei & vniuer
ſo iſrael. Direptis itaq;
achaz vaſis domus dei
atq; confractis clauſit ∞
∞
ianuas templi dñi & fe=
cit ſibi ∞
altaria in vniuerſis an=
gulis hierſm. In oībus quo
q; vrbibus iuda extruxit
aras ad cremandū thus:
atq; ad iracundiam pro=
uocauit dominum ∞
deū patrū ſuorū. Reliq
aūt ſermonū eiꝰ & oim
operum ſuorum prio=
rum & nouiſſimorum ∞
ſcripta ſūt in libro regū
iuda ∞
& iſrael. Dormiuitq; a=
chaz cum patribus ſuis:

quæ vocati ſunt in nominibꝰ: τ apprehēderūt captiui
οἳ ἐπεκλήθησαν ἐν ὀνόμασιν, καὶ ἀντελάβοντο τῆς αἰχμα
tate: τ oēs nudos veſtierunt de
λωσίας, καὶ πάντας τοὺς γυμνοὺς περιέβαλον ἀπὸ τῶν
ſpoliis τ induerūt eos τ calciauerūt: τ dederūt
σκύλων καὶ ἐνέδυσαν αὐτοὺς καὶ ὑπέδησαν, καὶ ἔδωκαν
eis vt comederēt τ biberēt τ vngerentur: τ auxilio fue=
αὐτοῖς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἀλείψασθαι, καὶ ἀντελάβον
rūt eis in iumētis omni infirmo: τ cōſtituerunt
το αὐτῶν ἐν ὑποζυγίοις παντὸς ἀσθενοῦς· καὶ κατέστησαν
eos in hiericho ciuitatē palmaꝝ ad fratres
αὐτοὺς εἰς ἱεριχὼ τὴν πόλιν τῶν φοινίκων πρὸς ἀδελφοὺς
eoꝝ: τ reuerſi ſunt in ſamariā. τ in tēpore il=
αὐτῶν, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς σαμάρειαν. καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκεί
lo miſit rex achaz ad regē aſſy=
νῳ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυ
rioꝝ vt auxiliaretꝰ ei. τ in hoc anno τ idu=
ρίων τοῦ βοηθῆσαι αὐτῷ. καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἔτει καὶ οἱ ἰδου
mei irruerūt τ ꝑcuſſerunt in iuda: τ cepe=
μαῖοι ἐπέθεντο καὶ ἐπάταξαν ἐν ἰούδα, καὶ ᾐχμαλώ
runt captiuitatē. τ philiſtii irruerūt in
τευσαν αἰχμαλωσίαν. καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐπέθεντο ἐπὶ
vrbes cāpeſtres: τ a meridie iuda:
τὰς πόλεις τῆς πεδινῆς, καὶ ἀπὸ λιβὸς τοῦ ἰούδα,
τ ceperunt bethſames τ ailō τ gaderoth
καὶ ἔλαβον τὴν βαιθσαμὺς καὶ τὴν αἰλὼν καὶ τὴν γαδηρὼθ
τ ſocchoth τ vicos eius: τ thamnā τ
καὶ τὴν σοκχὼθ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν θάμναν καὶ
vicos eius: τ gāzo τ vicos eius. τ
τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν γαμζὼ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. καὶ
habitauerunt illic: quā humiliauit dñs iudā ꝑpt
κατῴκησαν ἐκεῖ, ὅτι ἐταπείνωσε κύριος τὸν ἰούδαν διὰ
achaz regē iuda: quā nudauit in iuda:
τὸν ἄχαζ βασιλέα ἰούδα, ἀνθ᾽ ὧν ἀπεκάλυψεν ἐν τῷ ἰούδα,
τ rebellauit rebellione a dño. τ venit cōtra achaz
καὶ ἀπέστη ἀποστασίᾳ ἀπὸ κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν ἄχαζ
theglath phalſar rex aſſirioꝝ: τ ꝑcuſſit eū.
θεγλὰθ φαλσὰρ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἐπάταξεν αὐτόν.
τ cepit achaz quæ in domo dñi τ quæ in domo
καὶ ἔλαβεν ἄχαζ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου καὶ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
regis τ principū: τ dedit regi
βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἔδωκε τῷ βασιλεῖ τῶν
aſſyrioꝝ: τ nō in auxiliū ei fuit: ſed vt tribularet
ἀσσυρίων, καὶ οὐκ εἰς βοήθειαν αὐτῷ ἦν, ἀλλ᾽ ἢ τοῦ θλιβῆναι
ipſe: τ auxit achaz rebellionē a dño.
αὐτόν, καὶ προσέθηκεν ἄχαζ τοῦ ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου.
τ dixit rex achaz: querā deos dama=
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ, ζητήσω τοὺς θεοὺς δαμα
ſci ꝑcutiētes me. τ dixit: quā dei re=
σκοῦ τοὺς τύπτοντάς με. καὶ εἶπεν, ὅτι οἱ θεοὶ βασι
gis ſyrie confortant eos: igit ſacrificabo eis
λέως συρίας κατισχύουσιν αὐτούς, τοίνυν θύσω αὐτοῖς
τ auxiliabūtur mihi. τ fuerūt ei ipſi in ſcādalū
καὶ ἀντιλήψονταί μου. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ αὐτοὶ εἰς σκῶλον
τ omni iſrael. τ abſtulit achaz vaſa domꝰ dñi
καὶ παντὶ ἰσραήλ. καὶ ἀπέστησεν ἄχαζ τὰ σκεύη οἴκου κυρίου
τ fregit ea: τ clauſit achaz fores do=
καὶ κατέκοψεν αὐτά, καὶ ἀπέκλεισεν ἄχαζ τὰς θύρας οἴ
mꝰ dñi. τ fecit ſibi altare in omni angulo
κου κυρίου. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ θυσιαστήριον ἐν πάσῃ γωνίᾳ
in hieruſalē τ in omni vrbe: τ in ciuitate iuda
ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ πόλει, καὶ ἐν πόλει ἰούδα
fecerūt excelſa: ad adolēdū diis alienis. τ irrita=
ἐποίησαν ὑψηλά, τοῦ θυμιᾶν θεοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ παρώρ
uit dñm deū patrū ſuoꝝ. τ reliqui ſmo
γισε κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ οἱ λοιποὶ λό
nes eius τ opera eius prima τ nouiſſima nō=
γοι αὐτοῦ καὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ αἱ πρῶται καὶ ἔσχαται οὐκ
ne ſunt ſcripti in libro regū iuda τ
ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ
iſrael? τ dormiuit achaz cū patribus ſuis:
ἰσραήλ; καὶ ἐκοιμήθη ἄχαζ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ,

D

τ ſepultꝰ ē in ciuitate dauid: τ nō attulerūt eū in
καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυίδ, καὶ οὐκ ἤνεγκαν αὐτὸν εἰς
ſepulchra regū iſrael: τ regnauit
τοὺς τάφους τῶν βασιλέων ἰσραήλ, καὶ ἐβασίλευσεν
ezechias filiꝰ eius pro eo.
ἐζεκίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. Ca. 29.
Filiꝰ erat ezechias viginti τ quinq; annoꝝ ezechias cū regna=
A Υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἐζεκίας ἐν τῷ βασιλεύ
4.Re. ret ipſe: τ viginti τ nouē annis regnauit in hieru
18.a. ειν αὐτόν, καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερου
ſalē: τ nomē matri eius abia filia zacharie.
σαλήμ, καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀβία θυγάτηρ ζαχαρίου.
τ fecit ezechias rectū corā dño: iuxta omnia
καὶ ἐποίησεν ἐζεκίας τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου, κατὰ πάντα
quæ fecit dauid pater eius. τ factū eſt quā ſtetit
ὅσα ἐποίησε δαυίδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἔστη
ezechias in regno ſuo in mēſe primo ape=
ἐζεκίας ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ ἀνέῳ
ruit valuas domꝰ dñi: τ inſtaurauit eas. τ intro
ξε τὰς θύρας οἴκου κυρίου, καὶ ἐπεσκεύασεν αὐτάς. καὶ εἰσή
duxit ſacerdotes τ leuitas: τ cōſtituit eos
γαγεν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς
in latus quod ad orientē. τ dixit eis: audite
εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσα
me leuite: nūc ſctificamini: τ ſanctificate domū
τέ μου οἱ λευῖται, νῦν ἁγιάσθητε, καὶ ἁγιάσατε τὸν οἶκον
dñi dei patrū vroꝝ: τ eiicite immundiciā
κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων ὑμῶν, καὶ ἐκβάλετε τὴν ἀκαθαρσί
de ſanctuariis: quā rebellauerūt patres noſtri: τ fece
αν ἐκ τῶν ἁγίων, ὅτι ἀπέστησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἐποί
B rūt malū corā dño deo noſtro: τ dereliquerunt
ησαν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἐγκατέλιπον
eū: τ auerterūt faciē ſuā a tabernaculo
αὐτόν, καὶ ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς
dñi: τ dederūt ceruicē τ clauſerunt hoſtia
κυρίου, καὶ ἔδωκαν αὐχένα καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ
tēpli: et extinxerūt lucernas: τ thymiama nō adole=
ναοῦ, καὶ ἔσβεσαν τοὺς λύχνους, καὶ θυμίαμα οὐκ ἐθυμία
uerūt: τ holocauſta nō obtulerūt in ſctuario
σαν, καὶ ὁλοκαυτώματα οὐ προσήνεγκαν ἐν τῷ ἁγίῳ τῷ
deo iſrael. τ fuit ira dñi ſup iudā τ hieruſa=
θεῷ ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ὀργὴ κυρίου ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσα
lē. τ tradidit eos in cōmotionē τ in interitū τ
λήμ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς ἔκστασιν καὶ εἰς ἀφανισμὸν καὶ
in ſibilū: ſicut vos cernitis oculis vris. τ ecce
εἰς συριγμόν, ὡς ὑμεῖς ὁρᾶτε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. καὶ ἰδοὺ
corruerūt patres nři in gladio: τ filii nři τ fi=
ἔπεσον οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ οἱ υἱοὶ ἡμῶν καὶ αἱ θυγατέ
lie nře: τ vxores nře in captiuitate in terra nō ſua.
ρες ἡμῶν, καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐν γῇ οὐχ ἑαυ
cauſa huius fuit in corde meo vt diſponat fe=
τῶν. ἕνεκεν τούτου ἐγένετο ἐπὶ καρδίας μου τοῦ διαθέσθαι δια
dus dño deo iſrael: τ auertet a nobis irā
θήκην τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ, καὶ ἀποστρέψει ἀφ᾽ ἡμῶν τὴν ὀρ
furoris ſui. τ nūc nō relinquatis facere: quā in vobis
γὴν τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ. καὶ νῦν μὴ διαλίπητε ποιεῖν, ὅτι ἐν ὑμῖν
elegit dñs vt ſtetis corā eo ad miniſtrandū ei: τ
ᾑρέτικε κύριος τοῦ στῆναι ἐναντίον αὐτοῦ λειτουργεῖν αὐτῷ, καὶ
C ſitis eiꝰ miniſtri τ adolētes icēſū. τ ſurrexerūt leui=
εἶναι αὐτοῦ λειτουργοὺς καὶ θυμιῶντας. καὶ ἀνέστησαν οἱ λευῖ
te maath filiꝰ ameſi τ ioel filiꝰ azarie de filiis ca
ται μαὰθ ὁ τοῦ ἀμεσὶ καὶ ἰωὴλ ὁ τοῦ ἀζαρίου ἐκ τῶν υἱῶν κα
ath. τ de filiis merari: cis filiꝰ abdi τ azarias filiꝰ
άθ. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν μεραρί, κὶς ὁ τοῦ ἀβδὶ καὶ ἀζαρίας ὁ τοῦ
ialeel. τ de filiis gerſon: ioach filius zemat o=
ἰαλαιήλ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν γερσῶν, ἰωὰχ ὁ τοῦ ζεμμὰ καὶ ὠ
daā filius ioach. τ de filiis eliſaphan: ſambri
δαὰν ὁ τοῦ ἰωάχ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐλισαφάν, σαμβρὶ
τ hieiel. τ de filiis aſaph: zacharias τ mat=
καὶ ἰειήλ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀσάφ, ζαχαρίας καὶ ματ
thanias. τ de filiis eman: hieiel τ ſemei.
θανίας. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν αἱμάν, ἰειὴλ καὶ σεμεΐ. ∞

et ſepelierūt eum in ciui
tate hierſm. Neq; enim
receperūt eum in ſepul=
chra regū iſrl. Regna=
uitq; ezechias filius eius
pro eo. 29.
Igitur ezechias re=
gnare cepit cū viginti
quinq; eēt annoꝝ: & viginti
nouē annis regnauit in
hierſm. Nomē mřis eiꝰ
abia filia zacharie. fecit
q; quod erat placitū in con
ſpectu dñi: iuxta oīa quæ
fecerat dauid pater eiꝰ.
Ipſo anno & menſe
primo regni ſui aperuit
valuas domus domini:
& inſtaurauit eas: addu=
xitq; ſacerdotes atq; le=
uitas & cōgregauit eos
in plateā orietalē: dixit=
q; ad eos: Audite me leui
te & ſanctificamini: ∞
mundate domū domini
dei patrum veſtrorum:
& auferte oēm immun
diciam de ſanctuario.
Peccauerūt přes nři &
fecerūt malū in cōſpectu
dñi dei nři derelinquētes
eū: auerterūt facies ſuas
a tabernaculo dñi: & ꝑ=
buerūt dorſū: clauſerūt
oſtia quæ erant in porticu
& extinxerūt lucernas:
incēſūq; nō adoleuerūt:
& holocauſta nō obtu=
lerūt in ſctūario deo iſrl.
Cōcitatus eſt itaq; furor
dñi ſup iudā & hierſm.
Tradiditq; eos in cōmo
tionē & in interitū & in
ſibilū: ſicut ipſi cernitis
oculis vřis. En corrue=
rūt patres noſtri gladiis:
filii nři & filie nře & cōiu
ges captiue ducte ſunt ꝓ
pter hoc ſcelꝰ. Nūc ergo
placet mihi vt ineamꝰ fe
dus cū dño deo iſrael: &
auertet a nobis furorē
ire ſue. Filii mei nolite
negligere. Vos ∞
elegit dñs vt ſtetis corā
eo & miniſtretis ∞
illi colatiſq; eum: & cre
metis ei incenſum. ∞
Surrexerūt ergo leuite:
maath filiꝰ amaſie & io
hel filius azarie de filiis
caath. Porro de filiis ∞
merari cis filius abdai:
& azarias filius ∞
ialalehel. De filiis autē
gerſon: ioha filiꝰ iemna
& eden filiꝰ iohaha. At
vero de filiis eliſaphan
ſamri & iahiel. De filiis
quoq; aſaph: zacharias
& mathanias: necnō de
filiis hemā iahiel & ſemei

ויקברהו בעיר בירושלם כי לא קבר
הביאהו לקברי מלכי ישראל וימלך בוא מלך
יחזקיהו בנו תחתיו: יחזקיהו Cap. xxix
מלך בן עשרים וחמש שנה ועשרים
ותשע שנה מלך בירושלם ושם
אמו אביה בת זכריהו: ויעש הישר עשה
בעיני יהוה ככל אשר עשה דויד אביו:
הוא בשנה הראשונה למלכו בחדש
הראשון פתח את דלתות בית יהוה
ויחזקם: ויבא את הכהנים ואת הלוים חזק בוא
ויאספם לרחוב המזרח: ויאמר להם אסף רחב
שמעוני הלוים עתה התקדשו זרח אמר
וקדשו את בית יהוה אלהי אבתיכם קדש
והוציאו את הנדה מן הקדש: כי יצא נדד
מעלו אבתינו ועשו הרע בעיני יהוה עשה רעע
אלהינו ויעזבהו ויסבו פניהם ממשכן עזב סבב
יהוה ויתנו ערף: גם סגרו דלתות שכן נתן
האולם ויכבו את הנרות וקטרת לא אלם כבה
הקטירו ועלה לא העלו בקדש קטר עלה
לאלהי ישראל: ויהי קצף יהוה על היה
יהודה וירושלם ויתנם לזועה נתן
לשמה ולשרקה כאשר אתם ראים שמם ראה
בעיניכם: והנה נפלו אבתינו בחרב
ובנינו ובנותינו ונשינו בשבי על זאת: נשה שבה
עתה עם לבבי לכרות ברית ליהוה כרת ברית
אלהי ישראל וישב ממנו חרון שוב חרה
אפו: בני עתה אל תשלו כי בכם שלה
בחר יהוה לעמד לפניו לשרתו פנה
ולהיות לו משרתים ומקטרים: היה שרת
ויקמו הלוים מחת בן עמשי ויואל קטר קום
בן עזריהו מן בני הקהתי ומן בני
מררי קיש בן עבדי ועזריהו בן
יהללאל ומן הגרשני יואח בן זמה
ועדן בן יואח ומן בני אליצפן
שמרי ויעיאל ומן בני אסף זכריהו
ומתניהו ומן בני הימן יחואל ושמעי

ומן בני ידותון שמעיה ועזיאל׃
ויאספו את אחיהם ויתקדשו ויבאו אסף קדש
כמצות המלך בדברי יהוה לטהר בוא צוה
בית יהוה׃ ויבאו הכהנים לפנימה פנה
בית יהוה לטהר ויוציאו את כל יצא
הטמאה אשר מצאו בהיכל יהוה היכל
לחצר בית יהוה ויקבלו הלוים קבל
להוציא לנחל קדרון חוצה׃ ויחלו חלל
באחד לחדש הראשון לקדש
וביום שמונה לחדש באו לאולם שמן בוא
יהוה ויקדשו את בית יהוה לימים אלם יום
שמונה וביום ששה עשר לחדש
הראשון כלו׃ ויבואו פנימה אל חזקיהו כלה בוא
המלך ויאמרו טהרנו את כל בית אמר
יהוה את מזבח העלה ואת כל זבח
כליו ואת שלחן המערכת ואת כל כלה ערך
כליו׃ ואת כל הכלים אשר הזניח זנח
המלך אחז במלכותו במעלו הכנו כון
והקדשנו והנם לפני מזבח יהוה׃ הנה פנה
וישכם יחזקיהו המלך ויאסף את זבח שכם
שרי העיר ויעל בית יהוה׃ ויביאו אסף שור
פרים שבעה ואילים שבעה עלה בוא
וכבשים שבעה וצפירי עזים שבעה צפר
לחטאת על הממלכה ועל המקדש מלך קדש
ועל יהודה ויאמר לבני אהרן הכהנים
להעלות על מזבח יהוה׃ וישחטו שחט
הבקר ויקבלו הכהנים את הדם קבל
ויזרקו המזבחה וישחטו האילים זרק
ויזרקו הדם המזבחה וישחטו
הכבשים ויזרקו הדם המזבחה׃ ויגישו נגש
את שעירי החטאת לפני המלך והקהל שער פנה
ויסמכו ידיהם עליהם׃ וישחטום סמך
הכהנים ויחטאו את דמם המזבחה חטא כפר
לכפר על כל ישראל כי לכל
ישראל אמר המלך העולה והחטאת׃ עלה
ויעמד את הלוים בית יהוה במצלתים עמד צלל

Sed & de filiis idithun ſemeias & ozihel. Cōgregaueruntq; fr̄es ſuos & ſctificati ſunt: & ingreſſi ſunt iuxta mādatū regis & īperiū dn̄i vt expiarent domū dn̄i. Sacerdotes quoq; ingreſſi templū dn̄i vt ſanctificarēt illud extulerūt oēm immunditiam quam intro repererant in veſtibulo dom⁹ dn̄i: quam tulerunt leuite: & aſportauerūt ad torrentem cedrō foras. Ceperunt aūt prima die menſis primi mundare & in die octauo eiuſdem mēſis ingreſſi ſunt porticū dom⁹ tēpli dn̄i: expiaueruntq; templū dieb⁹ octo: & in die ſextadecima mēſis eiuſdē qd̄ ceperāt ipleuerūt. Ingreſſi quoq; ſunt ad ezechiam regē: & dixerunt ei. Sanctificauim⁹ omnē domū domini & altare holocauſti: vaſaq; ei⁹: necnō & mēſam ꝓpoſitionis cū oīb⁹ vaſis ſuis: cunctāq; tēpli ſuppellectilē quā polluerat rex achaz in regno ſuo: poſtq̄ ꝑuaricat⁹ eſt: & ecce expoſita ſunt oīa coram altari domini. Conſurgenſq; diluculo ezechias rex adunauit oēs principes ciuitatis: & aſcēdit in domū dn̄i: obtuleruntq; ſimul tauros ſeptē & arietes ſeptem: & agnos ſeptem: & hircos ſeptem: pro peccato: ꝓ regno: pro ſanctuario: pro iuda. Dixitq; ſacerdotibus filiis aaron vt offerrēt ſuper altare dn̄i. Mactauerūt igitur tauros: & ſuſceperūt ſāguinem ſacerdotes & fuderūt illū ſup altare. Mactauerūt etiā arietes & illoꝝ ſāguinē ſup altare fuderūt. Immolauerūt agnos & fuderūt ſup altare ſanguinē. Applicuerūt hircos ꝓ pctō corā rege & vniuerſa multitudine. Impoſueruntq; man⁹ ſuas ſup eos: & immolauerūt illos ſacerdotes & aſperſerūt ſanguinē eoꝝ corā altari ꝓ piaculo vniuerſi iſrael. Pro omī quippe iſrael ꝓceperat rex vt holocauſtū fieret pro peccato. Cōſtituit quoq; leuitas in domo domini cum cymbalis &

⁊ de filiis idithū: ſameas ⁊ oziel. ⁊ cōgregauit
καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰδιθοῦν, σαμέας καὶ ὀζιήλ. καὶ συνήγαγε
fratres ſuos ⁊ purificati ſūt iuxta mādatū ezecie
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ ἡγνίσθησαν κατὰ τὴν ἐντολὴν ἐζεκί
regis ꝓpter imperiū dn̄i: vt purgarēt
ου τοῦ βασιλέως διὰ προστάγματος κυρίου, τοῦ καθαρίσαι τὸν
domū dn̄i. ⁊ ingreſſi ſūt ſacerdotes intro in domū dn̄i
οἶκον κυρίου. καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς ἔσω εἰς τὸν οἶκον κυρίου
ad purificādū: ⁊ extulerūt omnē immundítiā in-
ἁγνίσαι, καὶ ἐξέβαλον πᾶσαν τὴν ἀκαθαρσίαν τὴν εὑρε-
uentā in domo dn̄i in veſtibulū dom⁹ dn̄i. ⁊ ſuſcepe
θεῖσαν ἐν οἴκῳ κυρίου εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου. καὶ ἐδέξαν
rūt leuite vt aſportarēt in torrentē cedrō foras:
το οἱ λευῖται τοῦ ἐξενεγκεῖν εἰς τὸν χειμάρρουν κεδρῶν ἔξω.
⁊ ceperūt in vna mēſis primi ſctificare: ⁊
καὶ ἤρξαντο ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου τοῦ ἁγιάσαι, καὶ τῇ
die octaua mēſis primi īgreſſi ſūt in tēplū dn̄i
ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν κυρίου
⁊ ſctificauerūt domū dn̄i in dieb⁹ octo: ⁊ die
καὶ ἡγίασαν τὸν οἶκον κυρίου ἐν ἡμέραις ὀκτώ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ſextadecima mēſis primi impleuerūt. ⁊ ingreſſi
ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου συνετέλεσαν. καὶ εἰσῆλ-
ſūt intro ad ezeciam regē: ⁊ dixerūt ipſi: ſctifica
θον ἔσω πρὸς ἐζεκίαν τὸν βασιλέα, καὶ εἶπον αὐτῷ, ἡγιά-
uim⁹ omnia q̄ in domo dn̄i: ⁊ altare
σαμεν πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς
holocauſti: ⁊ vaſa eius: ⁊ mēſam
ὁλοκαυτώσεως, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὴν τράπεζαν τῆς
ꝓpoſitionis ei⁹ ⁊ omnia vaſa eius: ⁊ omnia
προθέσεως αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ
vaſa: q̄ polluit rex achaz in regno ſuo:
σκεύη, ἃ ἐμίανεν ὁ βασιλεὺς ἄχαζ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ,
cū ꝑuaricat⁹ eſt ipſe: ꝑparauim⁹ ⁊ ſctificauim⁹ ea:
ἐν τῷ ἀποστῆναι αὐτόν, ἡτοιμάσαμεν καὶ ἡγιάσαμεν αὐτά,
⁊ ecce ſunt corā altari dn̄i. ⁊ ſurrexit diluculo eze
καὶ ἰδού ἐστιν ἐναντίον τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου. καὶ ὤρθρισεν ἐζεκί
cias rex: ⁊ cōgregauit principes ciuitatis:
ας ὁ βασιλεύς, καὶ συνήγαγεν τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως,
⁊ aſcēdit in domū dn̄i: ⁊ obtulit ſeptē vitulos ⁊ ſeptē
καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου, καὶ ἀνήγαγεν ἑπτὰ μόσχους καὶ ἑπτὰ
arietes ⁊ ſeptē agnos ⁊ ſeptē hircos caprā pro pecca
κριοὺς καὶ ἑπτὰ ἀμνοὺς καὶ ἑπτὰ χιμάρους αἰγῶν περὶ ἁμαρ
to: pro regno: ⁊ pro ſanctis: ⁊ pro iu-
τίας, περὶ τῆς βασιλείας, καὶ περὶ τῶν ἁγίων, καὶ περὶ ἰού
da. ⁊ dixit filiis aaron ſacerdotib⁹: vt offerrēt
δα. καὶ εἶπεν τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἱερεῦσι, τοῦ ἀνενεγκεῖν
in altari dn̄i ⁊ ſacrificauerūt vitulos: ⁊
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου. καὶ ἔθυσαν τοὺς μόσχους, καὶ
ſuſceperūt ſacerdotes ſāguinē ⁊ fuderūt ſup alta-
ἐδέξαντο οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα καὶ προσέχεον ἐπὶ τὸ θυσιαστή
re. ⁊ ſacrificauerūt arietes: ⁊ fuderūt ſup alta-
ριον. καὶ ἔθυσαν τοὺς κριούς, καὶ προσέχεον ἐπὶ τὸ θυσια
re ſanguinē. ⁊ ſacrificauerūt agnos: ⁊ fuderūt
στήριον τὸ αἷμα. καὶ ἔθυσαν τοὺς ἀμνούς, καὶ προσέχεον τὸ
ſāguinē ſup altare. ⁊ applicuerūt hircos
αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ προσήγαγον τοὺς χιμάρους
q̄ pro peccato corā rege ⁊
τοὺς περὶ ἁμαρτίας ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς
eccleſia: ⁊ impoſuerūt man⁹ ſuas ſup eos
ἐκκλησίας, καὶ ἐπέθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτούς.
⁊ ſacrificauerūt eos ſacerdotes: ⁊ aſperſerūt ſangui-
καὶ ἔθυσαν αὐτοὺς οἱ ἱερεῖς, καὶ περιεῤῥάντισαν τὸ αἷ-
nē eorū ad altare: ⁊ placauerūt pro
μα αὐτῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξιλάσαντο περὶ
omni iſrael: qm̄ pro omni iſrael dixit
παντὸς ἰσραήλ, ὅτι περὶ παντὸς ἰσραὴλ εἶπεν
rex adduci holocauſta: ⁊ q̄
ὁ βασιλεὺς προσενεχθῆναι τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ
pro peccato. ⁊ cōſtituit leuitas in domo dn̄i
περὶ ἁμαρτίας. καὶ ἔστησεν τοὺς λευίτας ἐν οἴκῳ κυρίου
in cymbalis
ἐν κυμβάλοις

⁊ in nablis ⁊ in citharis ſecundū mādatū dauid
καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν κινύραις κατὰ τὴν ἐντολὴν δαυίδ
regis ⁊ gad videntis regi ⁊
τοῦ βασιλέως καὶ γὰδ τοῦ ὁρῶντος τῷ βασιλεῖ καὶ
nathan prophete. qm̄ ꝑ mandatū dn̄i pre-
νάθαν τοῦ προφήτου. ὅτι δι᾽ ἐντολῆς κυρίου τὸ πρό-
ceptū in manu prophetaꝝ eius. ⁊ ſteterūt
σταγμα ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν αὐτοῦ. καὶ ἔστησαν οἱ
leuite in organis dauid: ⁊ ſacerdotes in tubis.
λευῖται ἐν ὀργάνοις δαυίδ, καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν σάλπιγξιν.
⁊ dixit ezecias: vt offerrent holocauſtū
καὶ εἶπεν ἐζεκίας, τοῦ ἀνενεγκεῖν τὴν ὁλοκαύτωσιν
ſup altare. ⁊ cū inciperēt offerre
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐν τῷ ἄρξασθαι ἀναφέρειν
1. Para. 15.d. holocauſtū: ceperūt canere dn̄o: ⁊ tu-
τὴν ὁλοκαύτωσιν, ἤρξαντο ᾄδειν τῷ κυρίῳ. καὶ αἱ
be ad organa dauid regis iſra-
σάλπιγγες πρὸς τὰ ὄργανα δαυίδ βασιλέως ἰσρα
el. ⁊ omnis eccleſia adorabat: ⁊ can-
ήλ. καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία προσεκύνει, καὶ οἱ ψαλ-
tores canentes ⁊ tube clangentes: donec
τῳδοὶ ᾄδοντες καὶ αἱ σάλπιγγες σαλπίζουσαι, ἕως
cōpleretur holocauſtū. ⁊ cū finiſſent
οὗ συνετελέσθη ἡ ὁλοκαύτωσις. καὶ ὡς συνετέλεσαν
offerentes: flexit rex ⁊ oēs q̄
ἀναφέροντες, ἔκαμψεν ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ
inuenti ſūt cū eo: adorauerūt. ⁊ dixit
εὑρεθέντες σὺν αὐτῷ, καὶ προσεκύνησαν. καὶ εἶπεν
ezecias rex ⁊ principes leuitis:
ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες τοῖς λευίταις,
vt laudarēt dn̄m in ſermonib⁹ dd̄ ⁊ aſaph
τοῦ ὑμνεῖν τὸν κύριον ἐν λόγοις δαυίδ καὶ ἀσάφ τοῦ
prophete. ⁊ laudabāt in leticia: ⁊ ceciderūt ⁊
προφήτου. καὶ ὕμνουν ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἔπεσον καὶ
adorauerunt. ⁊ reſpondit ezecias ⁊ dixit: nūc
προσεκύνησαν. καὶ ἀπεκρίθη ἐζεκίας καὶ εἶπεν, νῦν
impleſtis manus veſtras: adducite ⁊ fer
ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν, προσαγάγετε καὶ φέ
te ſacrificia laudis in domū dn̄i. ⁊ obtulit
ρετε θυσίας αἰνέσεως εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἀνήνεγκεν
eccleſia ſacrificia in domū dn̄i: ⁊ omnis prō-
ἡ ἐκκλησία θυσίας εἰς οἶκον κυρίου, καὶ πᾶς πρό-
ptus corde holocauſta. ⁊ fuit nume
θυμος τῇ καρδίᾳ ὁλοκαυτώσεις. καὶ ἐγένετο ὁ ἀριθ
rus holocauſti: qd̄ obtulit eccleſia: vi
μὸς τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἧς ἀνήνεγκεν ἡ ἐκκλησία, μό
tuli ſeptuaginta: arietes centū: agni ducenti: in
χοι ἑβδομήκοντα, κριοὶ ἑκατόν, ἀμνοὶ διακόσιοι, εἰς
holocauſtū dn̄i omnia hec. ⁊ ſanctifica
ὁλοκαύτωσιν κυρίου πάντα ταῦτα. καὶ οἱ ἡγιασμέ
ti vituli ſexcenti: oues tria milia: veruntū ſacerdotes
νοι μόσχοι ἑξακόσιοι, πρόβατα τρισχίλια, πλὴν οἱ ἱερεῖς
pauci erāt: ⁊ nō potuerūt excoriare holocauſtū:
ὀλίγοι ἦσαν, καὶ οὐκ ἠδύναντο δεῖραι τὴν ὁλοκαύτωσιν,
⁊ adiuuerunt eos leuite: donec impleretur
καὶ ἀντελαμβάνοντο αὐτῶν οἱ λευῖται, ἕως οὗ συνετελέσθη
opus: et donec ſctificarent ſacerdotes: qm̄ leuite prō
τὸ ἔργον, καὶ ἕως οὗ ἡγιάσθησαν οἱ ἱερεῖς, ὅτι οἱ λευῖται προ
pte ſctificati ſunt magis q̄ ſacerdotes. ⁊ holocauſtū
θύμως ἡγιάσθησαν παρὰ τοὺς ἱερεῖς. καὶ ἡ ὁλοκαύτωσις
multū in adipib⁹ ꝑfectionis ſalutaris ⁊
πολλὴ ἐν τοῖς στέασι τῆς τελειώσεως τοῦ σωτηρίου καὶ αἱ
libamina holocauſti. ⁊ ꝑparatū eſt opus in
σπονδαὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως. καὶ ἡτοιμάσθη τὸ ἔργον ἐν τῷ
domo dn̄i: ⁊ letat⁹ eſt ezecias ⁊ oīs popul⁹: eo qd̄ ꝑpara-
οἴκῳ κυρίου, καὶ εὐφράνθη ἐζεκίας καὶ πᾶς ὁ λαός, διὰ τὸ ἡτοιμα
uit deus populo: qm̄ repente fuit ſermo.
κέναι τὸν θεὸν τῷ λαῷ, ὅτι ἐξάπινα ἐγένετο ὁ λόγος. Ca. 30.
ET miſit ezecias ad omnē iſrael ⁊
Καὶ ἀπέστειλεν ἐζεκίας ἐπὶ πάντα ἰσραὴλ καὶ
iudā epiſtolas: ⁊ ſcripſit ad ephraim
ἰούδαν ἐπιστολάς, καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τὸν ἐφραίμ

pſalteriis & citharis ſm diſpoſitionem dauid regis & gad videntis & nathan ꝓphete. Siquidē dn̄i preceptū fuit ꝑ manū ꝓphetarū ei⁹. Steteruntq; leuite tenētes organa dd̄ & ſacerdotes tubas. & iuſſit ezechias vt offerrēt holocauſta ſup altare. Cūq; offerrētur holocauſta cepērūt laudes canere dn̄o & clāgere tubis atq; in diuerſis organis q̄ dauid rex iſrl̄ reperat cōcrepare. Omni āt turba adorāte: cātores & hi q tenebāt tubas erāt in officio ſuo donec compleretur holocauſtū. Cūq; finita eſſet oblatio īcuruatus eſt rex & oēs qui erāt cum eo: & adorauerūt. Precepitq; ezechias & principes leuitis vt laudarent dominum ſermonib⁹ dd̄ & aſaph videntis: q laudauerūt deū magna leticia & incuruato genu adorauerunt. Ezechias aūt etiam hec addidit. Impleſtis man⁹ veſtras dn̄o accedite & offerte victimas & laudes in domo dn̄i. Obtulit ergo vniuerſa multitudo hoſtias & laudes & holocauſta mente deuota. Porro numer⁹ holocauſtorū q̄ obtulit multitudo hic fuit. Tauros ſeptuagīta: arietes centum: agnos ducentos: ſanctificaueruntq; domino boues ſexcētos & oues tria milia. Sacerdotes vero pauci erāt nec poterāt ſufficere vt pelles holocauſtorū detraherent. Vnde & leuite frēs eoꝝ adiuuerūt eos donec īpleretur opus & ſctificarētur antiſtites. Leuite quippe faciliori ritu ſanctificātur q̄ ſacerdotes. Fuerūt ergo holocauſta plurima adipes pacificorum & libamina holocauſtorū: & cōpletus eſt cult⁹ domus dn̄i letatuſq; eſt ezechias & oīs populus eo q miniſteriū dei eſſet expletum: de repente quippe hoc fieri placuerat. 30.

Miſit quoq; ezechias ad omnē iſrael & iudam: ſcripſitq; epiſtolas ad ephraim

בנבלים ובכנרות במצות דויד וגד חזה צוה
המלך ונתן הנביא כי ביד יהוה נבא
המצוה ביד נביאיו׃ ויעמדו הלוים
בכלי דויד והכהנים בחצצרות׃ ויאמר כלה חצר
חזקיהו להעלות העלה להמזבח אמר עלה
ובעת החל העולה החל שיר יהוה חלל שיר
והחצצרות ועל ידי כלי דויד מלך כלה
ישראל׃ וכל הקהל משתחוים שחה
והשיר משורר והחצצרות מחצצרים שיר
הכל עד לכלות העלה׃ וככלות כלה
להעלות כרעו המלך וכל הנמצאים מצא
אתו וישתחוו׃ ויאמר יחזקיהו אמר
המלך והשרים ללוים להלל ליהוה שור
בדברי דויד ואסף החזה ויהללו הלל
עד לשמחה ויקדו וישתחוו׃ ויען קדד ענה
יחזקיהו ויאמר עתה מלאתם
ידכם ליהוה גשו והביאו זבחים נגש בוא
ותודות לבית יהוה ויביאו הקהל ידה
זבחים ותודות וכל נדיב לב עלות׃ נדב עלה
ויהי מספר העלה אשר הביאו היה ספר
הקהל בקר שבעים אילים מאה
כבשים מאתים לעלה ליהוה מאה
כל אלה׃ והקדשים בקר שש
מאות וצאן שלשת אלפים׃ רק
הכהנים היו למעט ולא יכלו היה
להפשיט את כל העלות ויחזקום פשט חזק
אחיהם הלוים עד כלות המלאכה כלה לאך
ועד יתקדשו הכהנים כי הלוים קדש
ישרי לבב להתקדש מהכהנים׃
וגם עלה לרב בחלבי השלמים
ובנסכים לעלה ותכון עבודת בית כון עבד
יהוה׃ וישמח יחזקיהו וכל העם שמח
על ההכין האלהים לעם כי כון
בפתאם היה הדבר׃
וישלח יחזקיהו על כל ישראל Cap. xxx. שלח
ויהודה וגם אגרות כתב על אפרים

ומנשה לבוא לבית יהוה בירושלם
לעשות פסח ליהוה אלהי ישראל: עשה
ויועץ המלך ושריו וכל הקהל יעץ שור
בירושלם לעשות הפסח בחדש
השני: כי לא יכלו לעשתו בעת ההיא שנה
כי הכהנים לא התקדשו למדי די
והעם לא נאספו לירושלם: וישר אסף
הדבר בעיני המלך ובעיני כל הקהל:
ויעמידו דבר להעביר קול בכל עמד עבר
ישראל מבאר שבע ועד דן לבוא
לעשות פסח ליהוה אלהי ישראל
בירושלם כי לא לרב עשו ככתוב: כתב
וילכו הרצים באגרות מיד המלך רוץ
ושריו בכל ישראל ויהודה וכמצות שור צוה
המלך לאמר בני ישראל שובו
אל יהוה אלהי אברהם יצחק
וישראל וישב אל הפליטה שוב פלט
הנשארת לכם מכף מלכי אשור: ואל שאר
תהיו כאבותיכם וכאחיכם אשר היה
מעלו ביהוה אלהי אבותיהם ויתנם נתן
לשמה כאשר אתם ראים: עתה שמם ראה
אל תקשו ערפכם כאבותיכם תנו קשה נתן
יד ליהוה ובאו למקדשו אשר בוא קדש
הקדיש לעולם ועבדו את יהוה עלם
אלהיכם וישב מכם חרון אפו: כי שוב חרה
בשובכם על יהוה אחיכם ובניכם
לרחמים לפני שוביהם ולשוב לארץ פנה שבה
הזאת כי חנון ורחום יהוה אלהיכם חנן רחם
ולא יסיר פנים מכם אם תשובו סור פנה
אליו: ויהיו הרצים עברים מעיר לעיר שוב היה
בארץ אפרים ומנשה ועד זבולן רוץ
ויהיו משחיקים עליהם ומלעגים שחק
בם: אך אנשים מאשר ומנשה לעג
וזבולן נכנעו ויבאו לירושלם: כנע בוא
גם ביהודה היתה יד האלהים לתת היה נתן
להם לב אחד לעשות מצות המלך עשה צוה

et manaſſen vt venirent ad domũ dñi in hierl'm & facerent phaſe domino deo iſrael. Inito ergo cõſilio regis & principũ & vniuerſi cetus hieruſalẽ decreuerunt vt facerẽt phaſe mẽſe ſecũdo. Non enĩ occurrerãt facere ĩ tp̃e ſuo: q̃a ſacerdotes q poſſent ſufficere ſctificati nõ fuerãt: & pp̃ls nõdũ cõgregat⁹ fuerat in hierl'z. Placuitq; ſermo regi & omnĩ multitudini & decreuerũt vt mitterẽt nuncios in vniuerſum iſrael de berſabee vſq; dan: vt venirent & facerent phaſe domino deo iſrael in hierl'm. Multi enĩ nõ fecerãt ſicut ĩ lege p̃ſcriptũ eſt. Perrexerũtq; curſores cũ ep̃lis ex regis ĩperio & principũ ei⁹ in vniuerſũ iſrl' & iudã iuxta id q̃d rex iuſſerat predicãtes. Filii iſrael reuertimini ad dominũ deum abraham & iſaac & iſrael: & reuertetur ad reliquias q̃ effugerunt manus regi aſſyriorum. Nolite fieri ſicut patres veſtri & fratres: qui receſſerunt a dño deo patrũ ſuorũ: & tradidit eos in interitum: vt ipſi cernitis. Nolite indurare ceruices vr̃as ſicut patres vr̃i. Tradite manus vr̃as dño: & venite ad ſanctuariũ ei⁹ q̃d ſanctificauit in eternũ. Seruite domino deo p̃rm vr̃orũ: & auertetur a vobis ira furoris ei⁹. Si enĩ vos reuerſi fueritis ad dñm: f̃res vr̃i & filii habebũt mĩam corã dñis ſuis: q illos duxerũt captiuos & reuertẽtur in terrã hãc. Pius enĩ & clemẽs eſt dñs de⁹ vr̃: & nõ auertet faciẽ ſuã a vobis ſi reuerſi fueritis ad eũ. Igitur curſores p̃gebant velocit᷑ de ciuitate ĩ ciuitatẽ p terrã ephraim & manaſſe vſq; ad zabulõ: illis irridẽtib⁹ & ſubſãnantibus eos. Attñ quidã viri ex aſer & manaſſe & zabulõ acquieſcentes cõſilio: venerũt hieruſalem. In iuda vero facta ẽ manus dei vt daret eis cor vnũ: vt facerent iuxta preceptum regis

τ manaſſe vt venirẽt in domũ dñi in hieruſalẽ: vt
καὶ μαναςῆ ἐλθεῖν εἰς οἶκον κυρίου εἰς ἱερουσαλὴμ, τοῦ
facerẽt phaſech dño deo iſrael. τ conſuluit
ποιῆσαι τὸ φασὲχ τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ. καὶ ἐβουλεύσατο
rex τ principes τ oĩs eccleſia q̃ in
ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἡ ἐν
hieruſalẽ: vt facerẽt phaſech mẽſe ſecundo:
ἱερουσαλὴμ, ποιῆσαι τὸ φασὲχ τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ,
nõ enĩ poterãt illud facere in tẽpore illo: q̃ñ
οὐ γὰρ ἐδυνήθησαν αὐτὸ ποιῆσαι ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτι
ſacerdotes nõ ſctificati ſũt ſufficiẽtes: τ pp̃ls nõ cõgregat⁹ ẽ in
οἱ ἱερεῖς οὐχ ἡγιάσθησαν ἱκανοί, καὶ ὁ λαὸς οὐ συνήχθη εἰς ἱε
hieruſalẽ. τ placuit ſermo corã rege τ
ρουσαλήμ. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ
corã omni eccleſia: τ cõſtituerũt ſermonẽ vt trã
ἐναντίον πάσης τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔστησαν λόγον τοῦ διελ
ſiret p̃conũ in omni iſrael a dan vſq; ad berſabee:
θεῖν κήρυγμα ἐν παντὶ ἰσραὴλ ἀπὸ δὰν ἕως βηρσαβεαί,
vt venirẽt τ facerent phaſech dño deo iſrael in
τοῦ ἐλθεῖν καὶ ποιῆσαι τὸ φασὲχ τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ ἐν
hieruſalẽ: q̃ñ multitudo nõ fecit ſecundũ ſcripturã.
ἱερουσαλήμ, ὅτι τὸ πλῆθος οὐκ ἐποίησε κατὰ τὴν γραφήν.
τ perrexerũt curſores cũ epiſtolis a
καὶ ἐπορεύθησαν οἱ τρέχοντες σὺν ταῖς ἐπιστολαῖς παρὰ
rege τ principibus in omnẽ iſrael τ iu
τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων εἰς πάντα ἰσραὴλ καὶ ἰού
dan: ſecundũ p̃ceptũ regis dicentes: filii iſ
δαν, κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως λέγοντες, υἱοὶ ἰσ
rael cõuertimini ad dñm deũ abraam τ iſaac τ
ραὴλ ἐπιστρέψατε πρὸς κύριον θεὸν ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ
iacob: τ reuertet ſaluatos re
ἰακώβ, καὶ ἐπιστρέψει τοὺς ἀνασεσωσμένους τοὺς κατα
lictos a manu regis aſſyrioꝝ. τ nõ ſi
λειφθέντας ἀπὸ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων. καὶ μὴ γίνε
tis ſicut patres vr̃i τ fratres veſtri: q̃ receſſe
σθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν, οἳ ἀπέστη
rũt a dño deo patrũ ſuoꝝ: τ tradi
σαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ παρέδω
dit eos in deſolationẽ: ſicut vos videtis. τ nũc nõ
κεν αὐτοὺς εἰς ἐρήμωσιν, καθὼς ὑμεῖς ὁρᾶτε. καὶ νῦν μὴ
induretis ceruices vr̃as: ſicut patres vr̃i:
σκληρύνητε τοὺς τραχήλους ὑμῶν, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν,
date gloriã dño deo: τ ingredimini in ſanctuariũ e
δότε δόξαν κυρίῳ τῷ θεῷ, καὶ εἰσέλθετε εἰς τὸ ἁγίασμα αὐ
ius qḋ ſctificauit in eternũ: τ ſeruite dño
τοῦ, ὃ ἡγίασεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ δουλεύσατε κυρίῳ τῷ
deo vr̃o: τ cõuertet a vobis furorẽ ire
θεῷ ὑμῶν, καὶ ἀποστρέψει ἀφ᾽ ὑμῶν τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς
ſue. q̃ñ cũ reuerſi fueritis vos ad dñm: fratres
αὐτοῦ. ὅτι ἐν τῷ ἐπιστρέφειν ὑμᾶς πρὸς κύριον, οἱ ἀδελφοὶ
veſtri τ filii veſtri erũt in miſericordiis corã
ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἔσονται ἐν οἰκτιρμοῖς ἐναντίον
omnib⁹ q̃ duxerũt captiuos eos: τ cõuertet
πάντων τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς, καὶ ἀποστρέ
eos in terrã hanc: q̃ñ miſericors τ clemẽs
ψει αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων
dñs de⁹ noſter: τ nõ auertet faciẽ ſuã
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
a nobis: ſi cõuerſi fuerim⁹ ad eũ. τ fuerũt curſo
ἀφ᾽ ἡμῶν, ἐὰν ἐπιστρέψωμεν πρὸς αὐτόν. καὶ ἦσαν οἱ τρέχον
res trãſeuntes ciuitatẽ de ciuitate in mõte ephraĩ
τες διαπορευόμενοι πόλιν ἐκ πόλεως ἐν τῷ ὄρει ἐφραὶμ
τ manaſſe τ vſq; ad ʒabulõ. τ fuerũt ſicut irridẽ
καὶ μανασσῆ καὶ ἕως ζαβουλών. καὶ ἐγένοντο ὡς καταγε
tes eos: τ ſubſannãtes eos. ſed homines ab
λῶντες αὐτῶν, καὶ μυκτηρίζοντες αὐτούς. ἀλλὰ ἄνθρωποι ἀπὸ
aſer τ manaſſe τ a ʒabulon cõuerſi ſunt: τ venerũt
ἀσὴρ καὶ μανασσῆ καὶ ἀπὸ ζαβουλὼν ἐνετράπησαν, καὶ ἦλθον
in hierl'z: τ in iuda facta eſt man⁹ dñi vt daret eis cor
εἰς ἱλὴμ, καὶ ἐν ἰούδα ἐγένετο χεὶρ κυρίου δοῦναι αὐτοῖς καρδί
vnũ vt venirẽt τ facerent iuxta p̃ceptũ regis
αν μίαν ἐλθεῖν καὶ ποιῆσαι κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως

B

τ principũ in verbo dñi. τ cõgregati ſũt in
καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν λόγῳ κυρίου. καὶ συνήχθησαν εἰς
hieruſalẽ popul⁹ mult⁹ vt facerent ſolẽnitatẽ
ἱερουσαλὴμ λαὸς πολὺς τοῦ ποιῆσαι τὴν ἑορτὴν τῶν
azymoꝝ in menſe ſecũdo: eccleſia multa val
ἀζύμων ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἐκκλησία πολλὴ σφό
de. τ ſurrexerũt τ deſtruxerũt altaria in hieruſa
δρα. καὶ ἀνέστησαν καὶ καθεῖλον τὰ θυσιαστήρια ἐν ἱερουσα
C
lẽ: τ vniuerſa in qb⁹ adolebãt icẽſũ mẽdacibus: ſubuerte
λήμ, καὶ πάντα ἐν οἷς ἐθυμίων τοῖς ψευδέσι, κατέσπα
rũt τ p̃iecerũt in torrentẽ cedron. τ imolaue
σαν καὶ ἔρριψαν εἰς τὸν χειμάρρουν κεδρών. καὶ ἔθυσαν
rũt phaſech quarta decima menſis ſecun
τὸ φασὲχ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέ
di. τ ſacerdotes τ leuite cõuerſi ſunt τ ſctificati
ρου. καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἐνετράπησαν καὶ ἡγιάσθη
ſunt τ intulerunt holocauſta in domũ dñi:
σαν καὶ εἰσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα εἰς τὸν οἶκον κυρίου,
τ ſteterunt in ſtatione ſua iuxta iudiciũ ſuũ:
καὶ ἔστησαν ἐπὶ τὴν στάσιν αὐτῶν κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν,
iuxta p̃ceptũ moyſi hominis dei. τ ſacer
κατὰ τὴν ἐντολὴν μωυσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. καὶ οἱ ἱε
dotes ſuſcipiebãt ſanguinẽ de manu leuitarũ: q̃ñ
ρεῖς ἐδέχοντο τὰ αἵματα ἐκ χειρὸς τῶν λευιτῶν, ὅτι
multitudo eccleſie nõ purificati ſũt. τ leuite
πλῆθος τῆς ἐκκλησίας οὐχ ἡγνίσθησαν. καὶ οἱ λευῖται
fuerũt vt ſacrificarẽt phaſech omni q̃ nõ poterat puri
ἦσαν τοῦ θύειν τὸ φασὲχ παντὶ τῷ μὴ δυναμένῳ ἁγνι
ficari dño: q̃ñ plurimũ populi ab ephraim
σθῆναι τῷ κυρίῳ, ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ ἀπὸ ἐφραὶμ
τ manaſſe τ iſſachar τ ʒabulõ nõ ſctificati
καὶ μανασσῆ καὶ ἰσσάχαρ καὶ ζαβουλὼμ οὐχ ἡγνίσθη
ſunt: ſed τ comederũt phaſech: nõ p̃ter ſcriptu
σαν, ἀλλὰ καὶ ἔφαγον τὸ φασὲχ, οὐ παρὰ τὴν γρα
rã. τ orauit ezecias pro his dicens: do
φήν. καὶ προσηύξατο ἐζεκίας περὶ τούτων λέγων, κύ
mine de⁹ bone propitiare pro omni corde di
ριε ὁ θεὸς ὁ ἀγαθὸς ἐξίλασαι ὑπὲρ πάσης καρδίας κα
rigente ad querendũ dñm deũ patrũ
τευθυνούσης ἐκζητῆσαι τὸν κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων
ſuoꝝ: τ nõ ſicut ſecundũ purificationẽ ſanctoꝝ. τ
αὐτῶν, καὶ οὐχ ὡς κατὰ τὴν ἁγνείαν τῶν ἁγίων. καὶ
exaudiuit dñs ezeciam: τ ſanauit populũ. τ
ἐπήκουσε κύριος τοῦ ἐζεκίου, καὶ ἰάσατο τὸν λαόν. καὶ
fecerunt filii iſrael q̃ inuenti ſũt in hieruſalẽ
ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ εὑρεθέντες ἐν ἱερουσαλὴμ τὴν
ſolẽnitatẽ azymoꝝ ſeptẽ dieb⁹ in letitia magna:
ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας ἐν εὐφροσύνῃ μεγάλῃ,
τ laudabãt dñm diẽ per diẽ. τ leui
καὶ καθυμνοῦν τῷ κυρίῳ ἡμέραν καθ᾽ ἡμέραν. καὶ οἱ λευῖ
D
te τ ſacerdotes in organis fortitudinis dño. τ locutus
ται καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν ὀργάνοις ἰσχύος τῷ κυρίῳ. καὶ ἐλάλη
eſt ezecias ad cor omniũ leuitaꝝ τ
σεν ἐζεκίας ἐπὶ καρδίαν πάντων τῶν λευιτῶν καὶ τῶν
intelligẽtiũ intelligẽtiã bonã dño. τ perfecerunt
συνιέντων σύνεσιν ἀγαθὴν τῷ κυρίῳ. καὶ συνετέλεσαν
ſolẽnitatẽ azymoꝝ ſeptẽ dieb⁹ ſacrificãtes ſacrificia ſa
τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέραις θύοντες θυσίας σω
lutis τ confitentes dño deo patrũ
τηρίου καὶ ἐξομολογούμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων
ſuoꝝ. τ conſuluit oĩs eccleſia vt facerẽt
αὐτῶν. καὶ ἐβουλεύσατο πᾶσα ἡ ἐκκλησία ποιῆσαι
ſeptẽ dies alios. τ fecerũt ſeptẽ dies alios
ἑπτὰ ἡμέρας ἄλλας. καὶ ἐποίησαν ἑπτὰ ἡμέρας ἄλλας
in letitia: q̃ñ ezecias rex iuda p̃mitias obtulit
ἐν εὐφροσύνῃ, ὅτι ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς ἰούδα ἀπήρξατο
omni eccleſie mille vitulos τ ſeptẽ milia
πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ χιλίους μόσχους καὶ ἑπτακισχίλια
ouiũ. τ principes p̃mitias attulerũt pp̃lo mil
πρόβατα, καὶ οἱ ἄρχοντες ἀπήρξαντο τῷ λαῷ χι
le vitulos τ ouiũ decẽ milia.
λίους μόσχους καὶ προβάτων δέκα χιλιάδας.

et principũ verbũ dñi. Congregatiq; ſunt in hieruſalẽ populi multi: vt facerent ſolẽnitatem azymorum in menſe ſecundo. Et ſurgentes deſtruxerunt altaria que erant in hierl'z: atq; vniuerſa in qb⁹ idolis adolebatur incenſũ ſubuertẽtes p̃iecerũt in torrẽtem cedrõ. Immolauerũt aũt phaſe q̃rtadecima die menſis ſecũdi. Sacerdotes q̃q; atq; leuite tãdem ſctificati obtulerunt holocauſta in domo dñi: ſteterũtq; in ordine ſuo iuxta diſpoſitionẽ & legẽ moyſi hoĩs dei. Sacerdotes vero ſuſcipiebãt effudẽdeum ſanguinẽ de manibus leuitarũ eo q multa turba ſanctificata nõ eſſet: & idcirco immolarent leuite phaſe his qui nõ occurrerãt ſanctificari domĩo. Magna etiam pars populi de ephraim & manaſſe & iſachar & zabulon q̃ ſanctificata non fuerat: comedit phaſe: non iuxta q̃d ſcriptum eſt. & orauit pro eis ezechias dicẽs. Dñs bonus propitiabitur cũctis q in toto corde requirũt dominũ deũ patrũ ſuorũ: & nõ ĩputabit eis q̧ min⁹ ſctificati ſunt. Quẽ exaudiuit dñs: & placatus eſt populo. Fecerũtq; filii iſrael qui inuẽti ſunt in hieruſalem ſolẽnitatem azymorum ſeptem diebus in leticia magna: laudantes dominum p ſingulos dies leuite q̃q; & ſacerdotes per organa q̃ ſuo officio ɔgruebãt. Et locut⁹ ẽ ezechias ad cor oĩm leuitarũ: q habebãt intelligẽtiã bonã ſup dño. & comederunt ſeptẽ diebus ſolẽnitatis imolãtes victimas pacificorũ & laudantes dñm deũ patrũ ſuorũ: placuitq; vniuerſe multitudini vt celebrarẽt etiã alios dies ſeptẽ: q̃d & fecerũt cum ingẽti gaudio. Ezechias autem rex iuda prebuerat multitudini mille tauros & ſeptem milia ouium. Principes vero dederant populo tauros mille: & oues decem milia.

והשרים בדבר יהוה: ויאספו שור אסף
ירושלם עם רב לעשות את חג עשה
המצות בחדש השני קהל לרב מאד: שנה
ויקמו ויסירו את המזבחות אשר קום סור
בירושלם ואת כל המקטרות הסירו זבח קטר
וישליכו לנחל קדרון: וישחטו הפסח שלך
בארבעה עשר לחדש השני שחט
והכהנים והלוים נכלמו ויתקדשו רבע
ויביאו עלות בית יהוה: ויעמדו על כלם קדש בוא עלה
עמדם כמשפטם כתורת משה עמד שפט
איש האלהים הכהנים זרקים את ירה
הדם מיד הלוים: כי רבת בקהל רבב
אשר לא התקדשו והלוים על
שחיטת הפסחים לכל לא טהור טהר
להקדיש ליהוה: כי מרבית העם רבה
רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבלון
לא הטהרו כי אכלו את הפסח בלא
ככתוב כי התפלל יחזקיהו עליהם כתב פלל
לאמר יהוה הטוב יכפר בעד: כל כפר
לבבו הכין לדרוש האלהים יהוה כון דרש
אלהי אבותיו ולא כטהרת הקדש:
וישמע יהוה אל יחזקיהו וירפא את שמע רפא
העם: ויעשו בני ישראל הנמצאים עשה מצא
בירושלם את חג המצות שבעת ימים
בשמחה גדולה ומהללים ליהוה יום יום גדל
ביום הלוים והכהנים בכלי עז ליהוה: הלל כלה
וידבר יחזקיהו על לב כל הלוים עזז דבר
המשכילים שכל טוב ליהוה ויאכלו שכל אכל
את המועד שבעת הימים מזבחים יעד יום
זבחי שלמים ומתודים ליהוה אלהי זבח ידה
אבותיהם: ויועצו כל הקהל לעשות יעץ עשה
שבעת ימים אחרים ויעשו שבעת
ימים שמחה: כי חזקיהו מלך יהודה
הרים לקהל אלף פרים ושבעת
אלפים צאן והשרים הרימו לקהל שור רום
פרים אלף וצאן עשרת אלפים.

Scṫificata eſt ergo ſacerdotū plurima multitudo & hilaritate pfuſa oīs turba iuda tā ſacerdotū & leuitarū ꝗ̄ vniuerſe freq̄ntie ꝗ̄ venerat ex iſrl: pſelitorū quoq̄ de tra iſrael & habitantium in iuda. Factaq̄ eſt grādis celebritas in hieruſalem qualis a diebus ſalomonis filii dauid regis iſrael in ea vrbe non fuerat. Surrexerunt autem ſacerdotes atq̄ leuite benedicentes populo: & exaudita eſt vox eorū: peruenitq̄ oratio in habitaculum ſanctum celi.

51.

Cap. xxxj.

Ca. 31.

Cvnq̄ hec fuiſſent rite celebrata egreſſus eſt oīs iſrl ꝗ inuētus fuerat in vrbibus iuda: & fregerunt ſimulachra: ſucciderūtq̄ lucos: demoliti ſunt excelſa: & altaria deſtruxerūt: nō ſolū de vniuerſo iuda & bēiamī: ſed & de ephraī q̄q̄ & manaſſe: donec penit⁹ euerterēt. Reuerſiq̄ ſunt oēs filii iſrl in poſſeſſiōes & ciuitates ſuas. Ezechias aūt conſtituit turmas ſacerdotales: & leuiticas per diuiſiones ſuas vnūquēq̄ in officio ꝓprio tā ſacerdotū videlicet ꝗ̄ leuitarū ad holocauſta & pacifica: vt miſtrarent & cōfiterētur canerētq̄ in portis caſtroꝝ dñi. Pars aūt regis erat vt de ꝓpria ei⁹ ſubſtātia offerretur holocauſtū mane ſemp & veſpe: ſabbatis q̄q̄ & Kalēdis & ſolēnitatib⁹ ceteris: ſicut ſcriptū eſt in lege dñi. Precepit etiam poplo habitātiū hierlm vt darēt partes ſacerdotib⁹ & leuitis: vt poſſent vacare legi dñi. Quod cū pcrebruiſſet in auribus multitudinis: plurimas obtulerūt primitias filii iſrl frumēti vini & olei: mellis q̄q̄ & oīz q̄ gignit hum⁹ decias obtulerūt. Sed & filii iſrael & iuda qui habitabāt in vrbib⁹ iuda obtulerūt decimas boū & ouiū: decimaſq̄ ſanctoꝝ q̄ vouerāt dño deo ſuo: atq̄ vniuerſa portātes fecerūt acervos plurimos. Menſe tertio ceperūt aceruorū iacere fundamēta: & menſe ſeptimo cōpleuerūt eos. Cūq̄ igreſſi fuiſſēt ezechias & pricipes eius: viderūt aceruos & bn̄dixerūt dño ac pplo iſrael. Interrogauitq̄ ezechias ſacerdotes & leuitas cur ita iacerent acerui. Reſpōdit illi azarias ſacerdos primus de ſtirpe ſadoch dicens. Ex quo ceperunt offerri primitie i domo dñi comedim⁹ & ſaturati ſum⁹ & remāſerūt plurima: eo ꝙ benedixerit dñs pplo ſuo. Reliqarū aūt eſt copia iſta quā cernis. Precepit igr̄ ezechias vt ꝑpararēt horrea i domo dñi. qđ cū feciſſēt: ītulerūt tā primitias ꝗ̄ decimas: & q̄cunq̄ vouerāt fideliter. Fuit aūt ꝑfectus coꝝ chonenias leuita & ſemei frat ei⁹ ſcđs: poſt quē ichihel & azarias & naad & aſahel & hierimoth: iozabar q̄q̄ & elihel & ieſmachias & maath & banaias ꝑpoſiti ſub manib⁹ chonenie & ſemei fris ei⁹ ex imperio ezechie regis & azarie pontificis domus dei. Chore vero fili⁹ iemna leuites & ianitor oriētalis porte prepoſitus erat his q̄ ſpōte offerebātur deo: primitiiſq̄ & cōſecratis in ſctā ſanctoꝝ & ſub cura eius eden & beniamin: ieſue & ſemeiaſ. Amarias q̄q̄ & ſechenias ī ciuitatib⁹ ſacerdotum: vt fideliter diſtribuerent fratribus ſuis partes minorib⁹ atq̄ maiorib⁹: exceptis marib⁹ ab annis tribus & ſupra: cunctis qui ingrediebantur templū dñi. Et quicqđ ꝑ ſingulos dies cōducebāt in miſterio atq̄ obſeruatiōib⁹ iuxta diuiſiones ſuas: ſacerdotibus per familias: & leuitis a viceſimo anno & ſupra per ordines & turmas ſuas. Vniuerſeq̄ multitudini tā vxorib⁹ ꝗ̄ liberis coꝝ vtriuſq̄ ſexus fideliter cibi de his que ſctificata fuerant ꝑbebātur. Sed & filiorū aaron ꝑ agros & ſuburbana vrbium ſingularū diſpoſiti erant viri qui

מנות לכל זכר בכהנים ולכל התיחש — מנה
בלוים: ויעש כזאת יחזקיהו בכל — עשה
יהודה ויעש הטוב והישר והאמת
לפני יהוה אלהיו: ובכל מעשה — פנה עשה
אשר החל בעבודת בית האלהים — חלל עבד
ובתורה ובמצוה לדרש לאלהיו בכל — דרש צוה
לבבו עשה והצליח: — צלח

Ca.xxxij. אחרי הדברים והאמת האלה בא — בוא
סנחריב מלך אשור ויבא ביהודה — חנה עיר
ויחן על הערים הבצרות ויאמר — אמר
לבקעם אליו: וירא יחזקיהו כי בא — ראה
סנחריב ופניו למלחמה על — פנה לחם
ירושלם: ויועץ עם שריו וגבריו — יעץ שור
לסתם את מימי העינות אשר — סתם
מחוץ לעיר ויעזרוהו: ויקבצו עם — עזר קבץ
רב ויסתמו את כל המעינות ואת — עין
הנחל השוטף בתוך הארץ לאמר — שטף
למה יבואו מלכי אשור ומצאו מים — בוא
רבים: ויתחזק ויבן את כל החומה — רבב חזק
הפרוצה ויעל על המגדלות ולחוצה — בנה חמה
החומה אחרת ויחזק את המלוא — פרץ עלה
עיר דויד ויעש שלח לרב ומגנים: — גדל חזק
ויתן שרי מלחמות על העם ויקבצם — מלא
אליו אל רחוב שער העיר וידבר — נתן שור
על לבבם לאמר: חזקו ואמצו אל — קבץ רחב
תיראו ואל תחתו מפני מלך אשור — דבר
ומלפני כל ההמון אשר עמו כי — ירא חתת
עמנו רב מעמו: עמו זרוע בשר ועמנו — פנה המה
יהוה אלהינו לעזרנו ולהלחם — זרע
מלחמתנו ויסמכו העם על דברי — לחם
יחזקיהו מלך יהודה: אחר זה שלח — ספר
סנחריב מלך אשור עבדיו
ירושלימה והוא על לכיש וכל
ממשלתו עמו על יחזקיהו מלך — משל
יהודה ועל כל יהודה אשר
בירושלם לאמר: כה אמר סנחריב

partes diſtribuerẽt vniuerſo ſexui maſculino: de ſacerdotib⁹ & leuitis. Fecit ergo ezechias vniuerſa q̃ diximus in omni iuda operatuſq; eſt bonũ & rectum & verũ corã dño deo ſuo: in vniuerſa cultura miniſterii domus dei ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ iuxta legẽ & cerimõias: volens requirere deũ ſuũ in toto corde ſuo. Fecit q; & pſperatus eſt. 32.

POſt q̃ & huiuſcemodi veritatem, venit ſennacherib rex aſſyriorum & ingreſſus iudam obſedit ciuitates munitas. volens ꝏꝏꝏꝏ eas capere. Quod cũ vidiſſet ezechias veniſſe. ſ. ſennacherib & totũ belli impetum verti contra hieruſalẽ inito cũ principib⁹ cõſilio viriſq; fortiſſimis vt obturaret capita fontium qui erant extra vrbẽ: & hoc omnium decernẽte ſentẽtia cõgregauit plurimã multitudinẽ: & obturauerũt cũctos fontes & riuũ q fluebãt in medio terre dicẽtes. Ne veniãt reges aſſyriorum & inueniãt aquarũ abũdantiã. Edificauit q̃q; agens induſtrie omnẽ murũ q fuerat diſſipat⁹: & extruxit turres deſup & forinſecus alterũ murũ. Inſtaurauitq; mello in ciuitate dauid & fecit vniuerſi gñris armaturã & clypeos. Cõſtituitq; principes bellatorũ in exercitu. Et cõuocauit vniuerſos in platea porte ciuitatis: ac locut⁹ eſt ad cor eoꝝ dicẽs. Viriliter agite & cõfortamini: nolite timere: nec paueatis regem aſſyriorũ & vniuerſã multitudinẽ q̃ ẽ cũ eo. Multo eĩ plures nobiſcũ ſunt q̃; cũ illo. Cũ illo enĩ ẽ brachiũ carneũ: nobiſcũ dñs de⁹ nr̃ q auxiliator ẽ nr̃: pugnatq; p nobis. Cõfortat⁹q; ẽ pp̃ls huiuſcemodi verbis ezechie regis iuda. Q̃ poſtq̃; geſta ſunt: miſit ſennacherib rex aſſyriorũ ſeruos ſuos hierl̃m: ipſe eĩ cũ vniuerſo exercitu obſidebat lachis: ad ezechiam regem ꝏꝏꝏꝏ iuda & ad omnem populum qui erat ꝏꝏꝏꝏ in vrbe dicens. Hec dicit ſennacherib ꝏꝏꝏꝏ

partẽ omni maſculo in ſacerdotib⁹: ⁊ omni nu-
μερίδα παντὶ ἀρσενικῷ ἐν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ παντὶ κα-
merato in leuitis. ⁊ fecit ezecias ſic
ταριθμουμένῳ ἐν τοῖς λευίταις. καὶ ἐποίησεν ἐζεκίας οὕ-
in omni iuda: ⁊ fecit ezecias bonũ ⁊
τως ἐν παντὶ ἰούδα, καὶ ἐποίησεν ἐζεκίας τὸ καλὸν καὶ τὸ
rectũ ⁊ verũ corã dño deo ſuo: ⁊ in om
εὐθὲς καὶ τὸ ἀληθὲς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐν παν
ni opere in quo incepit in opere in domo dñi: ⁊ in
τὶ ἔργῳ ἐν ᾧ ἤρξατο ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν
lege ⁊ in preceptis queſiuit deũ ſuũ ex
τῷ νόμῳ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασιν ἐξεζήτησε τὸν θεὸν αὐτοῦ ἐξ
tota anima ſua: ⁊ fecit ⁊ pſperatus eſt.
ὅλης τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε καὶ εὐοδώθη. Ca.32. A
ET poſt ſermones hos ⁊ veritatẽ hanc 4.Reg 18.c.
Καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν ἀλήθειαν ταύ-
venit ſennacherib rex aſſyrioꝝ: ⁊ venit in iu-
την ἦλθε σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ ἦλθεν ἐπὶ ἰού
dã: ⁊ caſtrametat⁹ eſt iuxta ciuitates muratas:
δαν, καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς τειχήρεις,
⁊ dixit vt caperent eas. ⁊ vidit ezecias q
καὶ εἶπε τοῦ προκαταλαβέσθαι αὐτάς. καὶ εἶδεν ἐζεκίας ὅτι
venerat ſennacherib: ⁊ facies eius ad bellandũ
ἥκει σενναχηρὶβ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι
in hieruſalẽ: ⁊ conſuluit cum ſeniori-
ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐβουλεύσατο μετὰ τῶν πρεσβυτέ-
bus ſuis ⁊ potẽtib⁹: vt obturarẽt aquas fontiũ
ρων αὐτοῦ καὶ τῶν δυνατῶν, ἐμφράξαι τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν
q erãt extra ciuitatẽ: ⁊ cõfortauerũt eũ. ⁊ cõgrega
ἃ ἦν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ συνεπίσχυσαν αὐτῷ. καὶ συνήγα-
uit populũ multũ: ⁊ obturauit aquas fontiũ: ⁊
γεν λαὸν πολύν, καὶ ἐνέφραξε τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν, καὶ
torrẽtẽ qui diuidit p ciuitatẽ dicens: ne
τὸν χειμάρρουν τὸν διορίζοντα διὰ τῆς πόλεως λέγων, μή
forte veniat rex aſſyrioꝝ: ⁊ inueniat aquã multã: ⁊
ποτε ἔλθῃ βασιλεὺς ἀσσυρίων, καὶ εὕρῃ ὕδωρ πολύ, καὶ
corroboret. ⁊ fortificauit ezecias ⁊ edificauit omnẽ
κατισχύσῃ. καὶ κατίσχυσεν ἐζεκίας καὶ ᾠκοδόμησε πᾶν τὸ
murũ dirutũ ⁊ turres: ⁊ foris ante
τεῖχος τὸ κατεσκαμμένον καὶ πύργους, καὶ ἔξω προτεί-
murale aliud: ⁊ edificauit plenitudinẽ ciuitatis
χισμα ἄλλο, καὶ ᾠκοδόμησε τὸ ἀνάλημμα τῆς πόλεως
dauid: ⁊ preparauit arma multa: ⁊ poſuit princi
δαυίδ, καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά, καὶ ἔθετο ἄρχον B
pes belli in populo. ⁊ cõgregati ſũt ad eũ in
τας πολέμου ἐπὶ τὸν λαόν. καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ
platea porte ciuitatis. ⁊ locutus eſt in
τὴν πλατεῖαν τῆς πύλης τῆς πόλεως. καὶ ἐλάλησεν ἐπὶ
corde eoꝝ dicens: viriliter agite ⁊ cõfortamini: nolite
τὴν καρδίαν αὐτῶν λέγων, ἀνδρίζεσθε καὶ ἰσχύσατε, μὴ φο
meatis nec paueatis a facie regis aſſyrio
βηθῆτε μηδὲ πτοηθῆτε ἀπὸ προσώπου βασιλέως ἀσσυρί
rũ: ⁊ a facie omnis gentis q cũ eo: qm̃ 4.Re. 6.d.
ων, καὶ ἀπὸ προσώπου παντὸς τοῦ ἔθνους τοῦ μετ' αὐτοῦ, ὅτι
nobiſcũ plures q̃ qui cũ eo. cũ eo brachia
μεθ' ἡμῶν πλείους ὑπὲρ τοὺς μετ' αὐτοῦ. μετ' αὐτοῦ βραχίονες
carnea: nobiſcũ vero dñs de⁹ noſter ad ſaluãdũ ⁊ ad pu-
σαρκικοί, μεθ' ἡμῶν δὲ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῦ σώζειν καὶ τοῦ πο
gnandũ bellũ nr̃m. ⁊ cõfortatus eſt popul⁹ in
λεμεῖν τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ κατεθάρσησεν ὁ λαὸς ἐπὶ
ſermonib⁹ ezecie regis iuda. ⁊ poſt hec
τοῖς λόγοις ἐζεκίου τοῦ βασιλέως ἰούδα. καὶ μετὰ ταῦ
miſit ſennacherib rex aſſyrioꝝ ſer-
τα ἀπέστειλε σενναχηρὶβ βασιλεὺς ἀσσυρίων τοὺς παῖ
uos ſuos in hieruſalẽ. ipſe erat in la-
δας αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ αὐτὸς ἦν ἐπὶ λα-
chis: ⁊ omnis exercitus eius cũ eo. ⁊ mi-
χεῖς, καὶ πᾶσα ἡ στρατιὰ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἀπέ-
ſit ad ezeciã regem iuda: ⁊ ad omnẽ iu
στειλε πρὸς ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα ἰού C
dã q in hieruſalẽ dicens: ſic dicit ſennacherib
δαν τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ λέγων, οὕτως λέγει σενναχηρὶβ

4.Re. 6.d.
rex aſſyrioꝝ: in quo vos fiduciã habetis: ⁊ ſe-
βασιλεὺς ἀσσυρίων, ἐπὶ τίνι ὑμεῖς πεποίθατε, καὶ κά-
detis in obſidione in hieruſalẽ? nõne ezecias decipit
θησθε ἐν τῇ περιοχῇ ἐν ἱερουσαλήμ; οὐχὶ ἐζεκίας ἀπατᾷ
vos vt tradat vos in mortẽ ⁊ in famẽ ⁊ in
ὑμᾶς τοῦ ἀποδοῦναι ὑμᾶς εἰς θάνατον καὶ εἰς λιμὸν καὶ εἰς
ſiti dicẽs: dñs deus nr̃ ſaluabit nos de manu re-
δίψαν λέγων, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν σώσει ἡμᾶς ἐκ χειρὸς βα
gis aſſyrioꝝ? nõne hic eſt ezecias q deſtruxit ex-
σιλέως ἀσσυρίων; οὐχ οὗτός ἐστιν ἐζεκίας ὃς περιεῖλε τὰ ὑ-
celſa eius: ⁊ altaria eius. ⁊ ait iuda
ψηλὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ. καὶ εἶπε τῷ ἰούδα
⁊ habitantib⁹ in hieruſalẽ dicens: corã al-
καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν ἱερουσαλὴμ λέγων, ἐνώπιον τοῦ θυ
tari hoc adorate: ⁊ in eo adolete incẽſũ.
σιαστηρίου τούτου προσκυνήσατε, καὶ ἐπ' αὐτῷ θυμιάσατε.
nõne ſcitis q feci ego ⁊ patres mei omnib⁹ popu-
οὐκ οἴδατε ὃ ἐποίησα ἐγὼ καὶ οἱ πατέρες μου πᾶσι τοῖς λα-
lis regionũ: nũ potẽtes potuerũt dij gẽtiũ
οῖς τῶν χωρῶν, μὴ δυνάμενοι ἐδυνήθησαν οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν
omnis terre ſaluare populũ ſuũ de manu mea? qs
πάσης τῆς γῆς σῶσαι τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ χειρός μου; τίς
eſt in omnib⁹ dijs gentiũ haꝝ: quos pdide-
ἐστιν ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν τούτων, οὓς ἐξωλόθρευ-
rũt patres mei: q potuerit ſaluare populũ ſuũ de
σαν οἱ πατέρες μου, ὃς ἐδυνήθη σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ
manu mea: vt poſſit deus veſter ſaluare vos de ma
χειρός μου, ὅτι δυνήσεται ὁ θεὸς ὑμῶν σῶσαι ὑμᾶς ἐκ χει
nu mea? ⁊ nũc nõ decipiat vos ezecias: ⁊ nõ faci-
ρός μου; καὶ νῦν μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας, καὶ μὴ ποιεί-
at vos cõfidere: nec cõmoueat vos in hoc:
D τω ὑμᾶς πεποιθέναι, μηδὲ ἐπισειέτω ὑμᾶς ἐπὶ τού-
⁊ nõ credatis ei: qm̃ nõ potuit deus omnis
τῳ, καὶ μὴ πιστεύετε αὐτῷ, ὅτι οὐ μὴ ἐδυνήθη θεὸς παντὸς
gẽtis ⁊ regni ſaluare populũ ſuũ de manu
ἔθνους καὶ βασιλείας τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς
mea ⁊ de manu patrũ meoꝝ. ⁊ quomõ deus
μου καὶ ἐκ χειρὸς τῶν πατέρων μου. καὶ πῶς ὅτι ὁ θεὸς
veſter nõ liberabit vos de manu mea? ⁊ adhuc locuti ſũt
ὑμῶν οὐ μὴ ῥύσεται ὑμᾶς ἐκ χειρός μου; καὶ ἔτι ἐλάλησαν
ſerui eius cõtra dñm deũ ⁊ cõtra ezeciã ſer-
οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν καὶ ἐπὶ ἐζεκίαν παῖ-
uũ ei⁹. ⁊ librũ ſcripſit ſennacherib: ad exprobrã
δα αὐτοῦ. καὶ βιβλίον ἔγραψεν σενναχηρὶβ, τοῦ ὀνειδί-
dũ dñm deũ iſrael. ⁊ ait de eo dicens:
ζειν κύριον τὸν θεὸν ἰσραήλ. καὶ εἶπεν περὶ αὐτοῦ λέγων,
ſicut dij gentiũ terre nõ liberauerũt populos
καθὼς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς οὐκ ἐξείλοντο τοὺς λαοὺς
ſuos de manu mea: ſic nõ eruet de⁹ ezecie
αὐτῶν ἐκ χειρός μου, οὕτως οὐ μὴ ἐξέληται ὁ θεὸς ἐζεκίου
populũ ſuũ de manu mea. ⁊ clamauerũt in voce ma-
τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρός μου. καὶ ἐβόησαν ἐν φωνῇ με-
gna iudaice cõtra populũ hieruſalẽ q in mu-
γάλῃ ἰουδαϊστὶ ἐπὶ τὸν λαὸν ἱερουσαλὴμ τὸν ἐπὶ τοῦ τεί
ro: vt terrerẽt eos ⁊ cõturbarẽt eos:
χους, τοῦ φοβῆσαι αὐτοὺς καὶ τοῦ κατασπάσαι αὐτούς,
vt caperent ciuitatẽ. ⁊ locuti ſunt cõtra
ὅπως προκαταλάβωνται τὴν πόλιν. καὶ ἐλάλησαν ἐπὶ
deũ hieruſalẽ: ſicut ⁊ cõtra deos pploꝝ
τὸν θεὸν ἱερουσαλήμ, ὡς καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς τῶν λαῶν
terre opa manuũ hominũ. ⁊ orauit eze-
τῆς γῆς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. καὶ προσηύξατο ἐζε-
cias rex ⁊ eſaias filius ammos propheta
E κίας ὁ βασιλεὺς καὶ ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς ὁ προφήτης
de his: ⁊ clamauerũt in celũ. ⁊ mi-
περὶ τούτων, καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἀπέ-
ſit dñs angelũ ⁊ cõtriuit omnẽ potentẽ bel-
στειλε κύριος ἄγγελον καὶ ἐξέτριψε πάντα δυνατὸν πο
latorẽ ⁊ principẽ ⁊ ducem
λεμιστὴν καὶ ἄρχοντα καὶ στρατηγόν ꝏꝏꝏꝏ

rex aſſyriorum. In quo habẽtes fiduciã: ſedetis obſeſſi in hieruſalem? Num ꝏꝏꝏꝏ ezechias decepit vos vt tradat ꝏꝏꝏꝏ morti in fame & ſiti affirmans q dominus de⁹ veſter liberet vos de manu regis aſſyriorum. Nunqd nõ iſte ẽ ezechias q deſtruxit excelſa illi⁹ & altaria: & precepit iude ꝏꝏꝏꝏ & hieruſalem dicens: coram altari vno ꝏꝏꝏ adorabitis & in ipo cõburetis incẽſum? An ignoratis q̃ ego fecerĩ: & patres mei cunctis terrarũ populis? Nunquid preualuerunt dij ꝏꝏꝏ gentiũ omniũq; terrarũ liberare regionẽ ſuam de manu mea? Quis eſt de vniuerſis dijs gẽtiũ quas vaſtauerũt patres mei qui potuerit ꝏꝏꝏ eruere pplm ſuũ de manu mea: vt poſſit etiam deus veſter eruere vos de hac manu? ꝏꝏꝏ Nõ vos ergo decipiat ezechias: nec vana pſuaſione deludat: neq; credatis ei. ꝏꝏꝏꝏ Si enĩ nullus potuit de⁹ cunctarũ gentiũ atq; regionũ liberare pplm ſuũ de manu mea: & de manu patrũ meoꝝ: cõſequenter nec deus vr̃ poterit eruere vos de hac manu. Sed & alia multa locuti ſunt ſerui ei⁹ cõtra dñm deũ: & cõtra ezechiã ſeruũ ei⁹. Epiſtolas quoq; ſcripſit plenas blaſphemie in dñm deũ iſrl̃: & locutus ẽ aduerſum eũ. Sicut dij gentiũ ceteraꝝ nõ potuerũt liberare pplm ſuũ de manu mea: ſic & de⁹ ezechie eruere nõ poterit pplm ſuũ de manu iſta. Inſuper & clamore magno lingua iudaica cõtra pplm q ſedebat in muris hierlm pſonabat vt terreret eos & caperet ciuitatẽ. Locutuſq; eſt cõtra deũ hierlm ſicut aduerſum deos populorũ terre opera manuũ hominũ. Orauerunt igitur ezechias rex & eſaias filius amos ppheta aduerſũ hãc blaſphemiã ac vociferati ſũt vſq; in celũ. Et miſit dñs angelum: qui pcuſſit oẽs virũ robuſtũ bellatorẽ & pricipẽ exer

מלך אשור על מה אתם בטחים
וישבים במצור בירושלם: הלא — צור
יחזקיהו מסית אתכם לתת אתכם — סות נתן
למות ברעב ובצמא לאמר יהוה
אלהינו יצילנו מכף מלך אשור: — נצל
הלא הוא יחזקיהו הסיר את במתיו — סור במה
ואת מזבחתיו ויאמר ליהודה — זבח אמר
ולירושלם לאמר לפני מזבח אחד — פנה
תשתחוו ועליו תקטירו: הלא — שחה קטר
תדעו מה עשיתי אני ואבותי לכל — ידע עשה
עמי הארצות היכול יכלו אלהי — יכל
עמי הארצות להציל את ארצם — נצל
מידי: מי בכל אלהי הגוים האלה
אשר החרימו אבותי אשר יכול — חרם
להציל את עמו מידי כי יוכל
אלהיכם להציל אתכם מידי: ועתה
אל ישיא אתכם חזקיהו ואל — נשא
יסית אתכם כזאת ואל תאמינו לו — אמן
כי לא יוכל כל אלוה כל גוי וממלכה — יכל מלך
להציל עמו מידי ומיד אבותי אף
כי אלהיכם לא יצילו אתכם מידי:
ועוד דברו עבדיו על יהוה האלהים
ועל יחזקיהו עבדו: וספרים כתב
לחרף ליהוה אלהי ישראל ולאמר
עליו לאמר כאלהי גויי הארצות
אשר לא הצילו עמם מידי כן לא
יציל אלהי יחזקיהו עמו מידי:
ויקראו בקול גדול יהודית על עם — קרא גדל
ירושלם אשר על החומה ליראם — חמה
ולבהלם למען ילכדו את העיר: — לכד
וידברו אל אלהי ירושלם כעל — דבר
אלהי עמי הארץ מעשה ידי האדם: — עשה
ויתפלל יחזקיהו המלך וישעיהו בן — פלל
אמוץ הנביא על זאת ויזעקו — נבא זעק
השמים: וישלח יהוה מלאך — שלח לאך
ויכחד כל גבור חיל ונגיד ושר — כחד גבר / נגד שור

במחנה מלך אשור וישב בבשת פנים לארצו ויבא בית אלהיו ומיציאו מעיו שם הפילהו בחרב׃ ויושע יהוה את יחזקיהו ואת ישבי ירושלם מיד סנחריב מלך אשור ומיד כל וינהלם מסביב׃ ורבים מביאים מנחה ליהוה לירושלם ומגדנות ליחזקיהו מלך יהודה וינשא לעיני כל הגוים מאחרי כן׃ בימים ההם חלה יחזקיהו עד למות ויתפלל אל יהוה ויאמר לו ומופת נתן לו׃ ולא כגמל עליו השיב יחזקיהו כי גבה לבו ויהי עליו קצף ועל יהודה וירושלם׃ ויכנע יחזקיהו בגבה לבו הוא ויושבי ירושלם ולא בא עליהם קצף יהוה בימי יחזקיהו׃ ויהי ליחזקיהו עשר וכבוד הרבה מאד ואצרות עשה לו לכסף ולזהב ולאבן יקרה ולבשמים ולמגנים ולכל כלי חמדה׃ ומסכנות לתבואת דגן ותירוש ויצהר וארות לכל בהמה ובהמה ועדרים לאורות׃ וערים עשה לו ומקנה צאן ובקר לרב כי נתן לו האלהים רכוש רב מאד׃ והוא יחזקיהו סתם את מוצא מימי גיחון העליון ויישרם למטה מערבה לעיר דויד ויצלח יחזקיהו בכל מעשהו׃ וכן במליצי שרי בבל המשלחים עליו לדרש המופת אשר היה בארץ עזבו האלהים לנסותו לדעת כל בלבבו׃ ויתר דברי יחזקיהו וחסדיו הנם כתובים בחזון ישעיהו בן אמוץ הנביא על ספר מלכי יהודה וישראל׃ וישכב יחזקיהו עם אבתיו ויקברהו במעלה קברי בני דויד וכבוד עשו לו במותו

חנה שוב · בוש פנה · בוא יצא · מעה נפל · ישע · נהל סבב · רבב בוא · נשא · יום · פלל יפת · שוב · היה · כנע · ישב · בוא יום · כבד · רבה · כלה סכן · בוא ירש · צהר ארה · עיר קנה · רכש · יצא · עלה · ערב צלח · עשה מלץ · שור שלח · יפת נסה · ידע · הגה כתב · חזה נבא · שכב · קבר עלה · כבד עשה

citus regis aſſyriorum: reuerſuſq; eſt cū ignominia in terrā ſuā. Cūq; ingreſſus eſſet domū dei ſui: filii q egreſſi fuerāt de vtero eiꝰ interfecerūt eū gladio. Saluauitq; dñs ezechiā & habitatores hieruſalē de manu ſennacherib regis aſſyriorū & de manu oim: & pſtitit ei quietē per circuitū. Multi etiā deferebāt hoſtias & ſacrificia dño in hieruſalē & munera ezechie regi iuda. Qui exaltatꝰ eſt poſt hec corā cunctis gentibus. In diebꝰ illis egrotauit ezechias vſq; ad mortē: & orauit dñm. Exaudiuitq; eum: & dedit ei ſignū: ſed nō iuxta bñficia q̄ acceperat retribuit: qa eleuatū eſt cor eiꝰ. Et facta ē cōtra eū ira: & contra iudā & hierl'm. Humiliatuſq; eſt poſtea eo φ exaltatū fuiſſet cor eiꝰ: tā ipſe q̄ʒ habitatores hierl'm: ideirco nō venit ſup eos ira dñi in diebus ezechie. Fuit aūt ezechias diues & inclytꝰ valde: & theſauros ſibi plurimos cōgregauit argenti & auri: & lapidis pcioſi: aromatum & armorū vniuerſi gñis & vaſoꝝ magni pcii apothecas q̄ʒ frumēti vini & olei & preſepia omniū iumentorū cauláſq; pecoribus & vrbes edificauit. Habebat qppe greges ouiū & armētorū innumerabiles: eo φ dediſſet ei deꝰ ſubſtantiā multā nimis. Ipſe eſt ezechias q obturauit ſupiorē fontē aq̄ꝝ gyon & auertit eas ſubt ad occidentem vrbis dauid. In oibꝰ opibꝰ ſuis fecit pſpe q̄ voluit. Attñ in legatiōe pricipū babylonis q miſſi fuerant ad eū vt iterrogarēt de portēto qd acciderat ſup trā dereliqt eū deꝰ vt tēptaretur & nota fierēt oia q̄ erāt in corde eiꝰ. Reliq̄ aūt ſermonum ezechie & miarū eiꝰ ſcripta ſunt in viſione eſaie filii amos pphete & in libro regū iuda & iſrł. Dormiuitq; ezechias cū pribus ſuis: & ſepelierūt eum ſupra ſepulchra filiorū dauid. Et celebrauit eiꝰ exeqas

in caſtris regis aſſyrioꝝ: ꝛ reuerſus eſt
ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ ἀπέστρεψε
cū ignominia faciei in terrā ſuā. ꝛ ingreſſus ē in
μετὰ αἰσχύνης προσώπου εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν εἰς
domū dei ſui: ꝛ de egredientibꝰ de vtero eius: percuſ-
οἶκον θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐξελθόντων ἐκ κοιλίας αὐτοῦ, κατέ-
ſerūt eū in gladio. ꝛ ſaluauit dñs ezeciā ꝛ
βαλον αὐτὸν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἔσωσε κύριος τὸν ἐζεκίαν καὶ
habitantes in hieruſalē de manu ſennacherib
τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρὸς σενναχηρὶβ
regis aſſyrioꝝ ꝛ de manu omniū: ꝛ quieſcere fe-
βασιλέως ἀσσυρίων καὶ ἐκ χειρὸς πάντων, καὶ κατέπαυ-
cit eos p circuitū. ꝛ multi deferebāt dona dño
σεν αὐτοὺς κυκλόθεν. καὶ πολλοὶ ἔφερον δῶρα τῷ κυρίῳ
in hieruſalē: ꝛ dona ezecie regi iuda. ꝛ
εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ δόματα τῷ ἐζεκίᾳ βασιλεῖ ἰούδα. καὶ
exaltatꝰ ē ante oculos omniū gentiū poſt hec.
ὑπερήρθη κατ' ὀφθαλμοὺς πάντων τῶν ἐθνῶν μετὰ ταῦ-
in diebꝰ illis egrotauit ezecias vſq; ad mor-
τα. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐμαλακίσθη ἐζεκίας ἕως θανά-
tē: ꝛ orauit ad dñm: ꝛ exaudiuit eū.
του, καὶ προσεύξατο πρὸς κύριον, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ.
ꝛ ſignū dedit ei dñs: ꝛ nō iuxta retributionē
καὶ σημεῖον ἔδωκεν αὐτῷ κς, καὶ οὐ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα
quā retribuit ei ezecias: ſed exaltatū ē cor eius:
ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ ἐζεκίας, ἀλλ' ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ,
ꝛ fuit ira cōtra eū ꝛ cōtra iudam ꝛ hieruſalē.
καὶ ἐγένετο ὀργὴ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσαλήμ.
ꝛ humiliatꝰ eſt ezecias ab exaltatione cordis ſui:
καὶ ἐταπεινώθη ἐζεκίας ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ,
ipſe ꝛ habitātes hieruſalē. ꝛ nō venit ſup
αὐτὸς καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ. καὶ οὐκ ἐπῆλθεν ἐπ'
eos ira dñi in diebus ezecie. ꝛ fuerūt ezecie
αὐτοὺς ὀργὴ κυ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐζεκίου. καὶ ἐγένετο τῷ ἐζεκίᾳ
diuitie ꝛ gloria multa valde. ꝛ theſauros fe-
πλοῦτος καὶ δόξα πολλὴ σφόδρα. καὶ θησαυροὺς ἐποίη-
cit ſibi argenti ꝛ auri ꝛ lapidis pcioſi ꝛ in
σεν αὐτῷ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ λίθου τιμίου καὶ εἰς τὰ
aromatibꝰ: ꝛ armamētaria fecit: ꝛ omnibꝰ va-
ἀρώματα, καὶ ὁπλοθήκας ἐποίησεν, καὶ πᾶσι τοῖς σκεύε-
ſis deſiderii apothecas. ꝛ ciuitates in frugibus
σι τῆς ἐπιθυμίας ἀποθήκας. καὶ πόλεις εἰς τὰ γενήματα
tritici vini ꝛ olei: ꝛ pſepia omnis iumenti:
τοῦ σίτου οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ φάτνας παντὸς κτήνους,
ꝛ caulas ad pecora. ꝛ vrbes fecit ſibi ipſi:
καὶ μάνδρας εἰς τὰ ποίμνια. καὶ πόλεις ἐποίησεν ἑαυτῷ,
ꝛ poſſeſſiones ouiū ꝛ boū in multitudine: qm̄ dedit i-
καὶ κτήσεις προβάτων καὶ βοῶν εἰς πλῆθος, ὅτι ἔδωκεν αὐ-
pſi dñs ſubſtātiā multā valde. ipſe ezecias obturauit
τῷ κς ἀποσκευὴν πολλὴν σφόδρα. αὐτὸς ἐζεκίας ἐνέφραξε
exitū aque gion ſuperiorē. ꝛ direxit eas
τὴν ἔξοδον τοῦ ὕδατος γειὼν τὴν ἄνω. καὶ κατεύθυνεν αὐτὰ
infra ad occidentē vrbis dauid. ꝛ pſperatꝰ ē ezecias
κάτω πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως δαδ. καὶ εὐοδώθη ἐζεκίας
in oibus operibꝰ ſuis. ꝛ ſic in legationibus
ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. καὶ οὕτως ἐν τοῖς πρεσβείαις
principū q̄ a babylone miſſis ad
τῶν ἀρχόντων τῶν ἀπὸ βαβυλῶνος τοῖς ἀποσταλεῖσι πρὸς
eū: vt iterrogarēt ab eo portentū: qḋ factū eſt in terra.
αὐτόν, πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ τὸ τέρας, ὃ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς.
ꝛ dereliquit eū dñs: vt tēptaret eū: vt ſciret q̄ in cor-
καὶ ἐγκατέλιπεν αὐτὸν κς, τοῦ πειράσαι αὐτόν, εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρ-
de eius. ꝛ reliqua ſmonū ezecie: ꝛ mie eiꝰ: no-
δίᾳ αὐτοῦ. καὶ τὰ κατάλοιπα τῶν λόγων ἐζεκίου, καὶ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, οὐκ
ne ſcripta ſunt in prophetia eſaie filii ammos prophete:
ἰδοὺ γέγραπται ἐν τῇ προφητείᾳ ἡσαΐου υἱοῦ ἀμμὼς τοῦ προφήτου,
ꝛ in libro regū iuda ꝛ iſrael: ꝛ dormiuit ezecias cū
καὶ ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰούδα καὶ ἰηλ; καὶ ἐκοιμήθη ἐζεκίας μετὰ
patribꝰ ſuis. ꝛ ſepelierūt eū in aſcenſu ſepulchroꝝ filio-
τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῇ ἀναβάσει τῶν τάφων υἱ-
rū dauid. ꝛ gloriā ꝛ honorē dederūt ei in morte eius
ῶν δαυίδ. καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἔδωκαν αὐτῷ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ

F

4.Reg 20.a.
Eſai. 38.a.

G

ois iuda: ꝛ habitantes in hieruſalē: ꝛ regna
πᾶς ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐβασί-
uit manaſſes filiꝰ eius pro eo.
λευσε μανασσῆς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca.33.

A 4.Re. 21.a.

Filius exiſtēs duodecī annoꝝ manaſſes eū regnaret
Υἱὸς ὢν δώδεκα ἐτῶν μανασσῆς ἐν τῷ βασιλεύειν
ipſe: ꝛ quinquaginta ꝛ quinq; ānis regnauit in hie-
αὐτόν, καὶ πεντήκοντα καὶ πέντε ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱε-
ruſalē. ꝛ fecit malū corā dño iuxta
ρουσαλήμ. καὶ ἐποίησεν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ
omnes abominationes gentiū q̄s abſtulit dñs a fa-
πάντα τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῆρε κς ἀπὸ προσώ-
cie filioꝝ iſrael. ꝛ cōuerſus ē manaſſes ꝛ edifi-
που τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐπέστρεψε μανασσῆς καὶ ᾠκοδό-
cauit excelſa: q̄ euulſit ezecias pater eius. ꝛ
μησε τὰ ὑψηλά, ἃ κατέσπασεν ἐζεκίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ
cōſtruxit altaria baalim: ꝛ fecit lucos: ꝛ
ἔστησε θυσιαστήρια τοῖς βααλείμ, καὶ ἐποίησεν ἄλση, καὶ
adorauit omnē militiā celi: ꝛ ſeruiuit
προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν
eis. ꝛ edificauit manaſſes altare in domo dñi
αὐτοῖς. καὶ ᾠκοδόμησε μανασσῆς θυσιαστήριον ἐν τῷ οἴκῳ κυ
in quo dixit dñs in hieruſalē erit nomē meū in eternū.
ἐν ᾧ εἶπεν κς ἐν ἱερουσαλὴμ ἔσται τὸ ὄνομά μου εἰς τὸν αἰῶνα.
ꝛ edificauit altaria cuncto exercitui celi: in
καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, ἐν
duobꝰ atriis domꝰ dñi. ꝛ ipſe trāſire fecit filios ſuos
ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου κυ. καὶ αὐτὸς διήγαγε τὰ τέκνα αὐτοῦ
in igne in valle benenō. ꝛ obſeruabat ſōnia ꝛ augurabat ꝛ
ἐν πυρὶ ἐν γῇ βενεννόμ. καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο καὶ
veneficiis vtebat: ꝛ fecit vētriloquos: ꝛ multiplicauit
ἐφαρμακεύετο, καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους, καὶ ἐπλήθυνεν
incātatores. ꝛ multiplicauit manaſſes vt faceret malū
ἐπαοιδούς. καὶ ἐπλήθυνε μανασσῆς τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν
corā dño: vt irritaret eū. ꝛ poſuit ſculptū ꝛ
ἐνώπιον κυ, τοῦ παροργίσαι αὐτόν. καὶ ἔθηκε τὸ γλυπτὸν καὶ
cōflatile imaginē quā fecit in domo dñi: in q̄ dixit
τὸ χωνευτὸν εἰκόνα ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, ἐν ᾧ εἶπε
dñs ad dauid ꝛ ad ſalomonē filiū eiꝰ: in do-
κς πρὸς δαυὶδ καὶ πρὸς σολομῶντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ οἴ-
mo hac ꝛ in hieruſalē quā elegi de cūctis tribu
κῳ τούτῳ καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἣν ἐξελεξάμην ἐκ πασῶν φυ-
bus iſrael: ponā nomē meū illic in ſēpiternū. ꝛ nō ad-
λῶν ἰσραήλ, θήσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ οὐ προ-
dam vt cōmoueat pedē iſrael a terra quā de-
σθήσω τοῦ σαλεῦσαι τὸν πόδα ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδω-
di patribꝰ ſuis. ſed ſi cuſtodierint vt fa-
κα τοῖς πατράσιν αὐτῶν. πλὴν ἐὰν φυλάσσωνται τοῦ ποιῆ-
ciāt omnia q̄ precepi eis iuxta cūctā legē
σαι πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτοῖς κατὰ πάντα τὸν νόμον
ꝛ precepta ꝛ iudicia in manu moyſi. ꝛ
καὶ τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρίματα ἐν χειρὶ μωυσῆ. καὶ
ſeduxit manaſſes iudā ꝛ habitantes
ἐπλάνησε μανασσῆς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς κατοικοῦντας
in hieruſalē vt facerent malū ſup omnes
ἐν ἱερουσαλὴμ τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ὑπὲρ πάντα τὰ
gētes q̄s abſtulit dñs a facie filioꝝ iſrael.
ἔθνη ἃ ἐξῆρε κύριος ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
ꝛ locutꝰ eſt dñs ad manaſſe ꝛ ad ppłm
καὶ ἐλάλησε κύριος ἐπὶ τὸν μανασσῆ καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν
eius: ꝛ nō audierūt. ꝛ adduxit dñs ſup eos
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ ἤγαγεν κύριος ἐπ' αὐτοὺς
principes exercitus regis aſſyrio-
τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως τοῦ βασιλέως ἀσσυρί-
rū: ꝛ ceperunt manaſſen in vinculis: ꝛ
ων, καὶ κατελάβοντο τὸν μανασσῆν ἐν δεσμοῖς, καὶ
ligauerūt eū in cōpedibꝰ: ꝛ duxerūt eū in babilo-
ἔδησαν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἦγον αὐτὸν εἰς βαβυλῶ-
nē. ꝛ poſtq̄ āguſtatꝰ ē manaſſes: orauit faciē
να. καὶ ὡς ἐθλίβη μανασσῆς, ἐδεήθη τοῦ προσώπου
dñi dei ſui: ꝛ humiliatus eſt
κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐταπεινώθη

B

vniuerſus iuda: & oēs habitatores hierl'm: regnauitq; manaſſes filius eius pro eo. 33.

Duodecī annoꝝ erat manaſſes cū regnare cepiſſet & quinquginta quinq; annis regnauit in hierl'm. Fecit aūt malū corā dño iuxta abominationes gentiū quas ſubuertit dominꝰ corā filiis iſrael & cōuerſus inſtaurauit excelſa que demolitꝰ fuerat ezechias pr̄ eius: cōſtruxitq; aras baalim & fecit lucos & adorauit omnē militiā celi & coluit ea. Edificauit quoq; altaria in domo dñi: de qua dixerat dominus in hieruſalē erit nomen meū in eternū. Edificauit aūtea cuncto exercitui celi in duobus atriis domus domini: tranſireq; fecit filios ſuos p igne in valle benhennō. Obſeruabat ſomnia: ſectabatur auguria: maleficis artibꝰ inſeruiebat. Hēbat ſecū magos & incātatores: multaq; mala opatus ē corā dño vt irritaret eū. Sculptile q̄q; & cōflatile ſignū poſuit in domo dei: de q locutꝰ ē deꝰ ad dauid & ad ſalomonē filiū eiꝰ dicēs. In domo hac & in hierl'm quā elegi de cūctis tribubus iſrael ponam nomen meum in ſempiternū: & mouere non faciam pedem iſrael de terra quā tradidi patribus eorū: ita dūtaxat ſi cuſtodierint facere que precepi eis cunctā q; legem & cerimōias atq; iudicia q̄ mādaui p manū moyſi. Igitur manaſſes ſeduxit iudam & habitatores hieruſalē vt facerēt malum ſuper omēs gentes quas ſubuerterat dñs a facie filiorumq; iſrael. Locutuſq; eſt dñs ad eū & ad populum illius & attendere noluerūt. Idcirco ſupinduxit eis principes exercitus regis aſſyriorum: ceperūtq; manaſſen & vinctum cathenis atq; cōpedibꝰ duxerūt in babylonē. Qui poſtq̄ʒ coāguſtatus eſt orauit dñm deū ſuū & egit penitētiā

כל יהודה וישבי ירושלם וימלך מנשה בנו תחתיו׃

Ca.xxxiij

בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלם׃ ויעש הרע בעיני יהוה כתועבות הגוים אשר הוריש יהוה מפני בני ישראל׃ וישב ויבן את הבמות אשר נתץ יחזקיהו אביו ויקם מזבחות לבעלים ויעש אשרות וישתחו לכל צבא השמים ויעבד אתם׃ ובנה מזבחות בבית יהוה אשר אמר יהוה בירושלם יהיה שמי לעולם׃ ויבן מזבחות לכל צבא השמים בשתי חצרות בית יהוה׃ והוא העביר את בניו באש בגי בן הנם ועונן ונחש וכשף ועשה אוב וידעוני הרבה לעשות הרע בעיני יהוה להכעיסו׃ וישם את פסל הסמל אשר עשה בבית האלהים אשר אמר אלהים אל דויד ואל שלמה בנו בבית הזה ובירושלם אשר בחרתי מכל שבטי ישראל אשים את שמי לעילום׃ ולא אסיף להסיר את רגל ישראל מעל האדמה אשר העמדתי לאבותיכם רק אם ישמרו לעשות את כל אשר צויתים לכל התורה והחקים והמשפטים ביד משה׃ ויתע מנשה את יהודה וישבי ירושלם לעשות רע מן הגוים אשר השמיד יהוה מפני בני ישראל׃ וידבר יהוה אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו׃ ויבא יהוה עליהם את שרי הצבא אשר למלך אשור וילכדו את מנשה בחחים ויאסרהו בנחשתים ויוליכהו בבלה׃ וכהצר לו חלה את פני יהוה אלהיו ויכנע

מלך · עשה רוע · תעב ירש · פנה שוב · בנה קום · זבח · שחה · עבד · היה עלם · עבר · רבה · עשה כעס · שום · שום · עלם יסף · סור · שמר עשה · צוה ירה · שפט תעה · רוע · שמד פנה · דבר · קשב בוא · שיר · לכד חח · אסר · ילך צור · פנה כנע

מאד מלפני אלהי אבתיו ׃ ויתפלל פלל
אליו ויעתר לו וישמע תחנתו עתר שמע חנן
וישיבהו ירושלם למלכותו וידע שוב ידע
מנשה כי יהוה הוא האלהים ׃
ואחרי כן בנה חומה חיצונה לעיר בנה חוץ
דויד מערבה לגיחון בנחל ולבוא ערב
בשער הדגים וסבב לעפל ויגביהה גבה
מאד וישם שרי חיל בכל הערים שום עיר
הבצרות ביהודה ׃ ויסר את אלהי סור
הנכר ואת הסמל מבית יהוה וכל
המזבחות אשר בנה בהר בית יהוה זבח
ובירושלם וישלך חוצה לעיר ׃ שלך
ויבן את מזבח יהוה ויזבח עליו זבחי בנה
שלמים ותודה ויאמר ליהודה ידה אמר
לעבוד את יהוה אלהי ישראל ׃ אבל עבד
עוד העם זבחים בבמות רק ליהוה במה
אלהיהם ׃ ויתר דברי מנשה
ותפלתו אל אלהיו ודברי החזים פלל חזה
המדברים אליו בשם יהוה אלהי דבר
ישראל הנם על דברי מלכי ישראל ׃ הנה
ותפלתו והעתר לו וכל חטאתו עתר
ומעלו והמקמות אשר בנה בהם קום
במות והעמיד האשרים והפסילים עמד פסל
לפני הכנעו הנם כתובים על דברי בנה כנע
חוזי ׃ וישכב מנשה עם אבתיו כתב חזה
ויקברהו ביתו וימלך אמון בנו תחתיו ׃ שכב קבר
בן עשרים ושתים שנה אמון במלכו מלך
ושתים שנים מלך בירושלם ׃ שנה
ויעש הרע בעיני יהוה כאשר עשה עשה רעע
מנשה אביו ולכל הפסילים אשר
עשה מנשה אביו זבח אמון ויעבדם ׃ עבד
ולא נכנע מלפני יהוה כהכנע מנשה כנע פנה
אביו כי הוא אמון הרבה אשמה ׃ רבה
ויקשרו עליו עבדיו וימיתהו בביתו ׃ קשר מות
ויכו עם הארץ את כל הקשרים נכה
על המלך אמון וימליכו עם

valde coram deo patrū ſuorum. Deprecatus eſt eum & obſecrauit intē te: & exaudiuit orōnē eiꝰ: reduxitqꝫ eū hierl'm in regnū ſuū: & cognouit manaſſes ꝙ dominus ipſe eſſet deus. Poſt hec edificauit murum extra ciuitatem dauid ad occidentē gyō in conualle ab introitu porte piſciū ꝑcircuitum vſqꝫ ad ophel & exaltauit illū vehemēter. Cōſtituitqꝫ principes exercitꝰ in cūctis ciuitatibꝰ iuda munitis & abſtulit deos alienos & ſimulachrū de domo domini: aras quoqꝫ quas fecerat in monte domus dñi et in hieruſalē: & ꝓiecit omnia extra vrbē. Porro inſtaurauit altare dñi: & imolauit ſup illud victīas & pacifica & laudē. precepitqꝫ iude vt ſeruiret domino deo iſrael. Attamen adhuc populus immolabat in excelſis domino deo ſuo. Reliqua aūt geſtorum manaſſe & obſecratio eiꝰ ad deū ſuū verba quoqꝫ videtiū qui loquebātur ad eum in nomine domini dei iſrael: cōtinētur in ſmonibꝰ regū iſrl'. Orō qꝙ eius & exauditio & cuncta peccata atqꝫ contemptus: loca etiā in quibus edificauit excelſa & fecit lucos & ſtatuas anteqꝫ ageret penitētiā ſcripta ſunt in ſmonibꝰ ozai. Dormiuit ergo manaſſes cū pribꝰ ſuis: & ſepelierūt eū in domo ſua. Regnauitqꝫ ꝓ eo filius eiꝰ amō. Vigintiduorū annoꝝ erat amon cū regnare cepiſſet: & duobus ānis regnauit in hieruſalē. Fecitqꝫ malū in ꝯſpectu dñi ſicut fecerat manaſſes pr̄ eiꝰ: & cunctis idolis q̄ manaſſes fuerat fabricatꝰ imolauit atqꝫ ſeruiuit & nō eſt reueritus faciē dñi ſicut reueritꝰ eſt manaſſes pater eius & multo maiora deliquit. Cūqꝫ cōiuraſſent aduerſus eū ſui ſui interfecerūt eū i domo ſua. Porro reliq̄ ppl'i multitudo ceſis his qui amon percuſſerant conſtituit regem

valde a facie dei patrū ſuoꝝ: ⁊ ora
σφόδρα ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ προ
uit ad eū: ⁊ exaudiuit eū ⁊ exaudiuit
σηύξατο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ καὶ ἐπήκουσε τῆς
clamorē eiꝰ: ⁊ reduxit eū in hieruſalē in re
βοῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὴν βα
gnū ſuū. ⁊ cognouit manaſſes: ꝙ dñs ipſe eſt de
σιλείαν αὐτοῦ. καὶ ἔγνω μανασσῆς, ὅτι κύριος αὐτός ἐστιν ὁ θε
us. ⁊ poſt hec edificauit murū extra ciuitatē
ός. καὶ μετὰ ταῦτα ᾠκοδόμησε τεῖχος ἔξω τῆς πόλεως
dauid ab aphrico gyō in torrēte egredien
δαυὶδ ἀπὸ λιβὸς τοῦ γειὼν ἐν τῷ χειμάρρῳ ἐκπορευομέ
tiū porta piſciū ꝑcircuitū in ophel: ⁊ exaltauit
νων τὴν πύλην τὴν ἰχθυϊκὴν κύκλῳ εἰς τὸ ὀφέλ, καὶ ὕψωσεν
eā vehemēter. ⁊ cōſtituit principes exercitus in cū=
αὐτὴν σφόδρα. καὶ κατέστησεν ἄρχοντας δυνάμεως ἐν πά
ctis ciuitatibꝰ muratis in iuda. ⁊ abſtu=
σαις ταῖς πόλεσι ταῖς τειχήρεσιν ἐν ἰούδα. καὶ περιεῖ=
lit deos alienos: ⁊ ſculptile de domo domi
λε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, καὶ τὸ γλυπτὸν ἐξ οἴκου κυρί
ni: ⁊ omnia altaria: q̄ edificauit in mōte domꝰ
ου, καὶ πάντα τὰ θυσιαστήρια, ἃ ᾠκοδόμησεν ἐν ὄρει οἴκου
dñi ⁊ in hieruſalē: ⁊ eiecit extra vrbē. ⁊
κυρίου καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐξέβαλεν ἔξω τῆς πόλεως. καὶ
inſtaurauit altare dñi. ⁊ imolauit ſup illud
κατώρθωσε τὸ θυσιαστήριον κυρίου. καὶ ἐθυσίασεν ἐπ' αὐτῷ
ſacrificia ſalutis ⁊ laudis. ⁊ dixit iudā: vt ſer=
θυσίας σωτηρίου καὶ αἰνέσεως. καὶ εἶπεν τῷ ἰούδα, τοῦ δου
uiret dño deo iſrael. verūtñ adhuc pplꝰ in ex
λεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραήλ. πλὴν ἔτι ὁ λαὸς ἐπὶ τῶν ὑ=
celſis adolebat: ſed dño deo ſuo. ⁊ reliqua
ψηλῶν ἐθυμίαζεν, πλὴν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν. καὶ τὰ λοιπὰ

D

ſermonū manaſſe ⁊ obſecratio eiꝰ q̄ ad deū ⁊
τῶν λόγων μανασσῆ καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ ἡ πρὸς τὸν θεὸν καὶ
ſmones videntiū q̄ loquebant ad eū in nomine
οἱ λόγοι τῶν ὁρώντων τῶν λαλούντων πρὸς αὐτὸν ἐν ὀνόματι
dñi dei iſrael: ecce in ſmonibꝰ regū iſrael.
κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐπὶ λόγων βασιλέων ἰσραήλ.
⁊ oratio eiꝰ: ⁊ quomō exaudiuit eū: ⁊ cūcta
καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐπήκουσεν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ
peccata eiꝰ ⁊ rebelliones eiꝰ: ⁊ loca in qbꝰ
ἁμαρτίαι αὐτοῦ καὶ αἱ ἀποστασίαι αὐτοῦ, καὶ οἱ τόποι ἐφ' οἷς
edificauit in eis excelſa: ⁊ cōſtituit illic lucos ⁊
ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτοῖς τὰ ὑψηλά, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ ἄλση καὶ
ſculptilia: anteqꝫ cōuerteret: nōne ſcripta ſūt in ſmo
γλυπτά, πρὸ τοῦ ἐπιστρέψαι, οὐκ ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ λό
nibus videntiū: ⁊ dormiuit manaſſes cū patri=
γων τῶν ὁρώντων; καὶ ἐκοιμήθη μανασσῆς μετὰ τῶν πατέ
bus ſuis: ⁊ ſepelierūt eū in horto domus ſue. ⁊
ρων αὐτοῦ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν παραδείσῳ οἴκου αὐτοῦ. καὶ
regnauit āmon filius eius pro eo: filiꝰ exiſtēs viginti ⁊
ἐβασίλευσεν ἀμμὼν υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ
duoꝝ ānoꝝ āmon cū regnaret ipſe: ⁊ duobꝰ ānis re
δύο ἐτῶν ἀμμὼν ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ δύο ἔτη ἐβα
gnauit in hieruſalē. ⁊ fecit āmon malū
σίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησεν ἀμμὼν τὸ πονηρὸν
in cōſpectu dñi: ſicut fecerat manaſſes pater eiꝰ. ⁊
ἐνώπιον κυρίου, καθὼς ἐποίησεν μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ
cūctis idolis que fecit manaſſes pater eiꝰ: imo
πᾶσι τοῖς εἰδώλοις οἷς ἐποίησε μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἐθυ
lauit āmō ⁊ ſeruiuit eis. ⁊ nō humiliatus ē co
εν ἀμμὼν καὶ ἐδούλευεν αὐτοῖς. καὶ οὐκ ἐταπεινώθη ἐνώ
rā dño: ſicut hūiliatus eſt manaſſes pater eiꝰ:
πιον κυρίου, ὡς ἐταπεινώθη μανασσῆς ὁ πατὴρ αὐτοῦ,
qm̄ filius eius āmon multiplicauit peccatū. ⁊ cōſpi
ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀμμὼν ἐπλήθυνε πλημμέλειαν. καὶ ἐπε
rauerūt ſerui eiꝰ ⁊ ꝑcuſſerūt eū in domo ſua.
θέντο οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἐπάταξαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐ
⁊ ꝑcuſſit pplꝰ terre eos q̄ cōſpirauerāt cōtra
τοῦ. καὶ ἐπάταξεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τοὺς ἐπιθεμένους ἐπὶ
regē ammō. ⁊ cōſtituit regē populus
τὸν βασιλέα ἀμμών. καὶ ἐβασίλευσεν ὁ λαὸς τῆς

C

terre ioſiā filiū eius pro eo.
γῆς τὸν ἰωσίαν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ. Ca.34.
Filiꝰ exiſtēs octo ānoꝝ ioſias cū regnaret ipſe:
A Υἱὸς ὢν ὀκτὼ ἐτῶν ἰωσίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐ
⁊ triginta: ⁊ vno āno regnauit in hieru
4.Re. 11.a. τόν, καὶ τριάκοντα καὶ ἓν ἔτος ἐβασίλευσεν ἐν ἱερου
ſalē. ⁊ fecit ioſias rectū corā dño
σαλήμ. καὶ ἐποίησεν ἰωσίας τὸ εὐθὲς ἐνώπιον κυρίου,
⁊ ambulauit in vijs dauid patris ſui: ⁊
καὶ ἐπορεύθη ἐν ὁδοῖς δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ
nō declinauit ad dextrā vel ſiniſtrā. ⁊ in octauo āno
οὐκ ἐξέκλινεν δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. καὶ ἐν τῷ ὀγδόῳ ἔτει
regni ſui: ⁊ ipſe ioſias adhuc pueru=
τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἰωσίας ἔτι παιδάρι
lus incepit querere dñm deū dauid patris
ον ἤρξατο τοῦ ζητῆσαι κύριον θεὸν δαυὶδ τοῦ πατρὸς
ſui. ⁊ in duodecimo āno regni ſui
αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐ
incepit mundare iudā ⁊ hieruſalē
τοῦ ἤρξατο τοῦ καθαρίσαι ἰούδαν καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ
ab excelſis ⁊ lucis ⁊ altaribꝰ
ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ τῶν ἄλσεων καὶ τῶν βωμῶν
⁊ ſculptilibꝰ ⁊ cōflatilibus. ⁊ deſtru=
καὶ τῶν γλυπτῶν καὶ τῶν χωνευτῶν. καὶ κατέσκα
xit q̄ ante faciē eius altaria: q̄
ψε τὰ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ θυσιαστήρια, τὰ τῶν
baalim: ⁊ excelſa q̄ in eis. ⁊ ſuccidit
βααλείμ, καὶ τὰ ὑψηλὰ τὰ ἐπ' αὐτῶν. καὶ ἐξέκοψε τὰ
lucos ⁊ ſculptilia ⁊ cōflatilia cōtriuit:
ἄλση καὶ τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ χωνευτὰ συνέτριψε,
⁊ cōminuit ⁊ proiecit ſup faciē monumē
καὶ ἐλέπτυνεν καὶ ἔρριψεν ἐπὶ πρόσωπον τῶν μνημά
B toꝝ eoꝝ q̄ imolabāt eis. ⁊ oſſa ſacerdotū cōbuſ=
των τῶν θυσιαζόντων αὐτοῖς. καὶ ὀστᾶ ἱερέων κατέκαυ
ſit in altaribus eoꝝ. ⁊ mundauit ioſias
σεν ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν. καὶ ἐκαθάρισεν ἰωσίας
iudā ⁊ hieruſalē: ⁊ in ciuitatibꝰ ephrai
τὸν ἰούδαν καὶ τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἐφραὶμ
⁊ manaſſe ⁊ ſymeon ⁊ nephthalim: ⁊ in lo=
καὶ μανασσῆ καὶ συμεὼν καὶ νεφθαλείμ, καὶ ἐν τοῖς τό
cis eoꝝ in circuitu. ⁊ diſſipauit lucos ⁊
ποις αὐτῶν κύκλῳ. καὶ κατέσπασε τὰ ἄλση καὶ τὰ
altaria: ⁊ idola cōtriuit cōminuta: ⁊ om=
θυσιαστήρια, καὶ τὰ εἴδωλα κατέκοψε λεπτά, καὶ πάν
nia excelſa demolitꝰ eſt ab omni terra iſrael:
τα τὰ ὑψηλὰ κατέκοψεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς ἰσραήλ,
⁊ reuerſus eſt in hieruſalē. ⁊ in octauo deci=
καὶ ἀπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκά
mo āno regni ſui: iuſſit vt munda=
τῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐκέλευσε τοῦ καθαρί=
rēt domū ⁊ terrā. ⁊ miſit ſaphan filiū
σαι τὸν οἶκον καὶ τὴν γῆν. καὶ ἀπέστειλεν τὸν σαφὰν υἱὸν
eſſelie ⁊ maaſiā principē ciuitatis: ⁊
ἐσελίου καὶ τὸν μαασίαν ἄρχοντα τῆς πόλεως, καὶ
ioa filiū ioachaz a cōmentarijs vt inſtau
τὸν ἰωὰ υἱὸν ἰωάχαζ τὸν ὑπομνηματογράφον τοῦ κραται
rarēt domū dñi dei ſui. ⁊ venerūt ad chel
ῶσαι τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς χελ
ciā ſacerdotē magnū: ⁊ dederūt argentū qđ il=
κίαν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, καὶ ἔδωκαν τὸ ἀργύριον τὸ εἰ
latū fuit in domū dñi: qđ cōgregauerūt leuite cuſto
σενεχθὲν εἰς οἶκον κυρίου, ὃ συνήγαγον οἱ λευῖται οἱ φυ
dientes portā de manu manaſſe ⁊ ephraim ⁊
λάσσοντες τὴν πύλην ἐκ χειρὸς μανασσῆ καὶ ἐφραὶμ καὶ
principū: ⁊ ab omni reliquo iſrael:
τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπὸ παντὸς τοῦ καταλοίπου ἰσραήλ,
⁊ ex omni iuda ⁊ bēiamin ⁊ habitanti=
καὶ ἐκ παντὸς ἰούδα καὶ βενιαμὶν καὶ τῶν κατοικούν
bus hieruſalē. ⁊ dederūt illud in manu fa=
των ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδωκαν αὐτὸ ἐπὶ χεῖρα τῶν ποι
cientiū opera q̄ ꝑfecti erant in domo
ούντων τὰ ἔργα τῶν καθεσταμένων ἐν οἴκῳ

ioſiam filium eius pro eo.

34.

OCto annorum erat ioſias cum regnare cepiſſet: & triginta & vno anno regnauit in hieruſalē. Fecitqꝫ qđ erat rectū in conſpectu dñi: & ambulauit in viis dđ patris ſui: nō declinauit neqꝫ ad dexterā neqꝫ ad ſiniſtrā. Octauo aūt āno regni ſui cū adhuc eēt puer cepit q̄rere deū patris ſui dauid: & duodecimo anno poſtqꝫ regnare ceperat mundauit iudam & hieruſalem ab excelſis & lucis ſimulachriſqꝫ & ſculptilibꝰ. Deſtruxerūtqꝫ corā eo aras baalim & ſimulachra que ſuperpoſita fuerant demoliti ſunt. Lucos etiam & ſculptilia ſuccidit atqꝫ comminuit: & ſuper cumulos eorū qui eis imolare cōſueuerant fragmēta diſperſit. Oſſa ꝓterea ſacerdotū cōbuſſit in altaribꝰ idolorum: mūdauitqꝫ iudā & hieruſalē. Sed in vrbibꝰ manaſſe & ephraī & ſymeō vſqꝫ neptalim cūcta ſubuertit. Cūqꝫ altaria diſſipaſſet & lucos & ſculptilia cōtriuiſſet in fruſta: cunctaqꝫ delubra demolitꝰ eſſet de vniuerſa terra iſrael reuerſus eſt in hieruſalem. Igitur anno octauo decimo regni ſui mundata iam terra & templo domini: miſit ſaphan filium ezelie & maaſiam principē ciuitatis: & ioha filium ioachaz a cōmētariis vt inſtaurarēt domū dñi dei ſui. Qui venerūt ad helchiā ſacerdotem magnum: acceptaqꝫ ab eo pecunia q̄ illata fuerat in domū dei: & quā congregauerāt leuite & ianitores de manaſſe & ephraim & vniuerſis reliquiis iſrael: ab oī qꝫ iuda & beniamin & habitatoribus hieruſalem: tradiderunt in manibus eorum qui preerant operariis in domo domini

הארץ את יאשיהו בנו תחתיו ׃ Ca.xxxiiij.
בן שמונה שנים שמן
יאשיהו במלכו ושלשים ואחת
שנה מלך בירושלם ׃ ויעש הישר עשה
בעיני יהוה וילך בדרכי דויד אביו
ולא סר ימין ושמאל ׃ ובשמונה סור ימן
שנים למלכו והוא עודנו נער החל שמאל חלל
לדרוש לאלהי דויד אביו ובשתים דרש
עשרה שנה החל לטהר את יהודה
וירושלם מן הבמות והאשרים במה
והפסילים והמסכות ׃ וינתצו לפניו נסך נתץ
את מזבחות הבעלים והחמנים אשר פנה זבח
למעלה מעליהם גדע והאשרים עלה
והפסילים והמסכות שבר והדק דקק
ויזרק על פני הקברים הזבחים זרק פנה
להם ׃ ועצמות כהנים שרף על
מזבחותים ויטהר את יהודה ואת טהר
ירושלם ׃ ובערי מנשה ואפרים עיר
ושמעון ועד נפתלי בחר בתיהם
סביב ׃ וינתץ את המזבחות סבב נתץ
ואת האשרים והפסילים כתת פסל
להדק וכל החמנים גדע בכל
ארץ ישראל וישב לירושלם ׃ שוב
ובשנת שמונה עשרה למלכו שנה שמן
לטהר הארץ והבית שלח את
שפן בן אצליהו ואת מעשיהו
שר העיר ואת יואח בן יואחז שור
המזכיר לחזק את בית יהוה אלהיו ׃ זכר
ויבאו אל חלקיהו הכהן הגדול בוא גדל
ויתנו את הכסף המובא בית אלהים נתן בוא
אשר אספו הלוים שמרי הסף מיד
מנשה ואפרים ומכל שארית
ישראל ומכל יהודה ובנימן וישבו
ירושלם ׃ ויתנו על יד עשי המלאכה עשה לאך
המפקדים בבית יהוה ויתנו אתו פקד
עשי המלאכה אשר עשים בבית

יהוה לבדוק ולחזק הבית׃ ויתנו בדק
לחרשים ולבנים, לקנות אבני בנה קנה
מחצב ועצים למחברות, ולקרות חצב חבר
את הבתים אשר השחיתו מלכי קרה בית
יהודה׃ והאנשים עשים באמונה שחת
במלאכה ועליהם מפקדים יחת אמן פקד
ועבדיהו הלוים מן בני מררי
וזכריה ומשלם מן בני הקהתים
לנצח, והלוים כל מבין בכלי שיר בין כלה
ועל הסבלים ומנצחים לכל עשה שיר נצח
מלאכה לעבודה ועבודה, ומהלוים
סופרים ושטרים ושוערים׃ ובהוציאם שער יצא
את הכסף המובא בית יהוה מצא בוא
חלקיהו הכהן את ספר תורת יהוה ירה
ביד משה׃ ויען חלקיהו ויאמר ענה
אל שפן הסופר, ספר התורה
מצאתי בבית יהוה, ויתן חלקיהו נתן
את הספר אל שפן׃ ויבא שפן את בוא
הספר אל המלך, וישב עוד את שוב
המלך דבר לאמר, כל אשר נתן
ביד עבדיך הם עשים׃ ויתיכו את עשה נתך
הכסף הנמצא בבית יהוה, ויתנוהו מצא
על יד המפקדים ועל יד עושי פקד
המלאכה׃ ויגד שפן הסופר למלך נגד
לאמר ספר נתן לי חלקיהו הכהן
ויקרא בו שפן לפני המלך׃ ויהי קרא פנה
כשמע המלך את דברי התורה היה
ויקרע את בגדיו׃ ויצו המלך את קרע צוה
חלקיהו ואת אחיקם בן שפן
ואת עבדון בן מיכה ואת שפן
הסופר ואת עשיה עבד המלך
לאמר׃ לכו דרשו את יהוה בעדי הלך
ובעד הנשאר בישראל וביהודה שאר
על דברי הספר אשר נמצא, כי
גדולה חמת יהוה אשר נתכה בנו גדל נתך
על אשר לא שמרו אבותינו את

vt iſtauraret templū: & infirma q̄cq̄ ſartiret. At illi dederūt eū artificibus & cemētariis vt emerēt lapides e lapidicidiis & ligna ad cōmiſſuras edificii & ad cōtignationē domorū quas deſtruxerāt reges iuda. Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autē prepoſiti operantium iadab & abdias de filiis merari: zacharias & moſollam de filiis caath qui vrgebāt opus oēs leuite ſciētes organis canere. Super eos vero qui ad diuerſos vſus onera portabant: erant ſcribe & magiſtri de leuitis ianitores. Cūq̄ efferrēt pecuniā q̄ illata fuerat in templū dñi repit Helchias ſacerdos librū legis dñi q datus fuerat per manu3 moyſi: & ait ad ſaphan ſcribam. Librum legis inueni in domo domini. Et tradidit ei. At ille intulit volumen ad regem: & nunciauit ei dicens: omnia que dediſti in manu ſeruorum tuorum: ecce complentur. Argentū qđ reptū eſt in domo dñi conflauerūt: datumq̄ eſt prefectis artificum & diuerſa opera fabricātiū. Preterea tradidit mihi helchias ſacerdos hunc librum. Quē cū3 rege preſente recitaſſet: audiſſetq̄ ille verba legis ſcidit veſtimenta ſua: & precepit helchie & aicham filio ſaphan: & abdon filio micha: ſaphan quoq̄ ſcribe & aſaie ſeruo regis: dicens. Ite & orate dominum pro me & pro reliquiis iſrael & iuda ſuper vniuerſis ſermonib⁹ libri iſti q reptus ē. Magnus enī furor domini ſtillauit ſuper nos: eo q non cuſtodierint patres noſtri

C

B

E

דבר יהוה לעשות ככל הכתוב על עשה
הספר הזה׃ וילך חלקיהו ואשר
המלך אל חלדה הנביאה נבא
אשת שלום בן תוקהת בן חסרה איש
שומר הבגדים, והיא יושבת שמר ישב
בירושלם במשנה, וידברו אליה שנה דבר
כזאת׃ ותאמר להם כה אמר יהוה אמר
אלהי ישראל, אמרו לאיש אשר
שלח אתכם אלי׃ כה אמר יהוה
הנני מביא רעה על המקום הזה בוא רעע
ועל יושביו, את כל האלות קום ישב
הכתובות על הספר אשר קראו אלה כתב
לפני מלך יהודה׃ תחת אשר עזבוני פנה
ויקטירו לאלהים אחרים, למען קטר
הכעיסני בכל מעשי ידיהם, ותתך כעס עשה
חמתי במקום הזה ולא תכבה׃ ואל נתך יחם
מלך יהודה השלח אתכם לדרוש כבה דרש
ביהוה כה תאמרו אליו, כה אמר
יהוה אלהי ישראל הדברים
אשר שמעת׃ יען רך לבבך ותכנע רכך כנע
מלפני אלהים, בשמעך את דבריו
על המקום הזה ועל ישביו, ותכנע
לפני, ותקרע את בגדיך ותבך קרע בכה
לפני וגם אני שמעתי נאם יהוה׃
הנני אספך אל אבתיך, ונאספת אסף
אל קברתיך בשלום ולא תראינה שלם ראה
עיניך בכל הרעה אשר אני מביא רעע בוא
על המקום הזה ועל ישביו, וישיבו קום שוב
את המלך דבר׃ וישלח המלך שלח
ויאסף את כל זקני יהודה וירושלם׃
ויעל המלך בית יהוה וכל איש יהודה עלה
וישבי ירושלם והכהנים והלוים וכל
העם מגדול ועד קטן, ויקרא באזניהם גדל קרא
את כל דברי ספר הברית הנמצא ברת מצא
בית יהוה׃ ויעמד המלך על עמדו עמד
ויכרת את הברית לפני יהוה, ללכת כרת הלך

verba dñi: vt facerent oīa q̄ ſcripta ſūt in iſto volumine. Abiit ergo helchias & hi q ſimul a rege miſſi fuerāt ad oldam prophetem vxorem ſellum filii thecuath filii aras cuſtodis veſtium: que habitabat in hierl'm in ſcđa: & locuti ſunt ei verba q̄ ſupra narrauim⁹. At illa rn̄dit eis. Hec dicit dominus deus iſrael. Dicite viro qui miſit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego inducam mala ſuper locum iſtum & ſuper habitatores ei⁹: cunctaq̄ maledicta que ſcripta ſun in libro hoc: quem legerunt coram rege iuda: quia dereliquerunt me & ſacrificauerunt diis alienis vt me ad iracūdiā puocarēt in cūctis opib⁹ manuū ſuarū. Idcirco ſtillabit furor me⁹ ſr locū iſtū & nō extinguetur. Ad regē aūt iuda q miſit vos pro domino deprecando ſic loquimini. Hec dicit dñs de⁹ iſrael. Quoniā audiſti verba voluminis atq̄ emollitum eſt cor tuum & humiliatus es in conſpectu dei ſup his que dicta ſunt cōtra locū hūc & habitatores hierl'm: reuerituſq̄ faciem meam ſcidiſti veſtimēta tua & fleuiſti corā me: ego quoq̄ exaudiui te dicit dñs. Iam enim colligam te ad patres tuos: & infereris in ſepulchrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui omē malū qđ ego inducturus ſum ſup locū iſtū & ſup habitatores ei⁹. Retulerūt itaq̄ regi cuncta que dixerat. At ille cōuocatis vniuerſis maiorib⁹ natu iuda & hierulē: aſcēdit in domū dñi: vnaq̄ omnes viri iuda & habitatores hieruſalē ſacerdotes & leuite: & cunctus ppl's a minimo vſq̄ ad maximū. Quib⁹ audiētib⁹ legit rex oīa verba voluminis: & ſtans in tribunali ſuo percuſſit fedus coram domino: vt ambularet

4.Re. 22.d.

G

אַחֲרֵי יְהוָה וְלִשְׁמוֹר אֶת מִצְוֹתָיו שָׁמַר צָוָה
וְעֵדְוֹתָיו וְחֻקָּיו בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ עוּד
לַעֲשׂוֹת אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַכְּתוּבִים עָשָׂה כָּתַב
עַל הַסֵּפֶר הַזֶּה׃ וַיַּעֲמֵד אֵת כָּל
הַנִּמְצָא בִּירוּשָׁלִַם וּבִנְיָמִן וַיַּעֲשׂוּ
יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם כִּבְרִית אֱלֹהִים אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיהֶם׃ וַיָּסַר יֹאשִׁיָּהוּ אֶת כָּל סוּר
הַתּוֹעֵבוֹת מִכָּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לִבְנֵי תָּעַב
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֵד אֵת כָּל הַנִּמְצָא עָבַד
בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹד אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
כָּל יָמָיו לֹא סָרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יוֹם
Ca.xxxv. אֲבוֹתֵיהֶם׃ וַיַּעַשׂ יֹאשִׁיָּהוּ
עָשָׂה בִּירוּשָׁלִַם פֶּסַח לַיהוָה וַיִּשְׁחֲטוּ
שָׁחַט הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ
רָבַע הָרִאשׁוֹן׃ וַיַּעֲמֵד הַכֹּהֲנִים עַל
עָמַד מִשְׁמְרוֹתָם וַיְחַזְּקֵם לַעֲבוֹדַת בֵּית
שָׁמַר חָזַק יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְּבוֹנִים לְכָל
עָבַד אָמַר בִּין יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לַיהוָה תְּנוּ אֶת
קָדַשׁ אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בַּבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה
אָרַן שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין
לָכֶם מַשָּׂא בַּכָּתֵף עַתָּה עִבְדוּ אֶת נָשָׂא
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְאֵת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃
וְהָכִינוּ לְבֵית אֲבוֹתֵיכֶם כְּמַחְלְקוֹתֵיכֶם כּוּן חָלַק
בִּכְתָב דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּבְמִכְתַּב כָּתַב
שְׁלֹמֹה בְנוֹ׃ וְעִמְדוּ בַקֹּדֶשׁ לִפְלֻגּוֹת
בֵּית הָאָבוֹת לַאֲחֵיכֶם בְּנֵי הָעָם
וַחֲלֻקַּת בֵּית אָב לַלְוִיִּם׃ וְשַׁחֲטוּ
הַפָּסַח וְהִתְקַדְּשׁוּ וְהָכִינוּ לַאֲחֵיכֶם
לַעֲשׂוֹת כִּדְבַר יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה׃ עָשָׂה
וַיָּרֶם יֹאשִׁיָּהוּ לִבְנֵי הָעָם צֹאן רוּם
כְּבָשִׂים וּבְנֵי עִזִּים הַכֹּל לַפְּסָחִים
לְכָל הַנִּמְצָא לְמִסְפַּר שְׁלֹשִׁים אֶלֶף מָצָא סָפַר
וּבָקָר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אֵלֶּה מֵרְכוּשׁ רָכַשׁ
הַמֶּלֶךְ׃ וְשָׂרָיו לִנְדָבָה לָעָם לַכֹּהֲנִים שׂוּר
וְלַלְוִיִּם הֵרִימוּ חִלְקִיָּהוּ וּזְכַרְיָהוּ
וִיחִיאֵל נְגִידֵי בֵּית הָאֱלֹהִים לַכֹּהֲנִים נָגַד

post eum & cuſtodiret precepta & teſtimonia & iuſtificationes eius in toto corde ſuo: & in tota anima ſua: faceretque que ſcripta ſunt in volumine illo qd legerat. Adiurauit quoque ſuper hoc omnes qui reperti fuerant in hieruſalem & beniamin: & fecerunt habitatores hieruſalem iuxta pactum domini dei patrum ſuorum. Abſtulit ergo ioſias cunctas abominationes de vniuerſis regionibus filiorum iſrael: & fecit omnes qui reſidui erant in iſrael ſeruire domino deo ſuo. Cunctis diebus vite eius non receſſerunt a domino deo patrum ſuorum. 35.

Fecit autem ioſias in hieruſalem phaſe domino quod immolatum eſt quartadecima die menſis primi. Et conſtituit ſacerdotes in officiis ſuis: hortatuſque eſt eos vt miniſtrarent in domo domini. Leuitis quoque ad quorum eruditionem omnis iſrael ſanctificabatur domino locutus eſt. Ponite arcam in ſanctuario templi quod edificauit ſalomon filius dauid rex iſrael. Nequaquam enim eam vltra portabitis. Nunc ergo miniſtrate domino deo veſtro & populo eius iſrael: & preparate vos per domos & cognationes veſtras in diuiſionibus ſingulorum ſicut precepit dauid rex iſrael: & deſcripſit ſalomon filius eius: & miniſtrate in ſanctuario per familias turmaſque leuiticas: & ſanctificati immolate phaſe. Fratres etiam veſtros vt poſſint iuxta verba que locutus eſt dominus in manu moyſi facere: preparate. Dedit preterea ioſias omni populo qui ibi fuerat inuentus in ſolennitate phaſe: agnos & hedos de gregibus & reliqui pecoris: triginta milia: boum quoque tria milia. Hec de regis vniuerſa ſubſtantia. Duces quoque eius ſponte quod vouerant obtulerunt tam populo quam ſacerdotibus & leuitis. Porro helchias & zacharias & iehiel principes domus dei dederunt ſacerdotibus

in cōſpectu dñi: vt cuſtodiret mādata eius τ teſti=
ἐνώπιον κυρίου, τοῦ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ μαρ
monia eius τ precepta eius in toto corde τ in to
τύρια αὐτοῦ καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ἐν ὅ
ta anima: vt faceret verba federis ſcri
λῃ ψυχῇ, ὥστε ποιεῖν τοὺς λόγους τῆς διαθήκης τοὺς γε
pta in volumine hoc. τ cōſtituit omnes
γραμμένους ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. καὶ ἔστησε πάντας τοὺς
inuentos in hieruſalē τ in iuda τ beniamin: τ
εὑρεθέντας ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν ἰούδᾳ καὶ βενιαμίν, καὶ
fecerūt habitantes in hieruſalē iuxta pa=
ἐποίησαν οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν διαθή=
ctū dñi dei patrū ſuorum. τ abſtulit ioſias
κην κυρίου θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ περιεῖλεν ἰωσίας
cūctas abominationes de vniuerſa terra: q̄ fuit filiorum
πάντα τὰ βδελύγματα ἐκ πάσης τῆς γῆς, ἣ ἦν τῶν υἱῶν
iſrael: τ fecit omnes q̄ inuēti ſunt in hieruſa
ἰσραήλ, καὶ ἐποίησε πάντας τοὺς εὑρεθέντας ἐν ἱερουσα
lem τ iſrael vt ſeruirent dño deo patrū
λὴμ καὶ ἰσραὴλ τοῦ δουλεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων
ſuorum cūctis diebus ſuis: nō declinauit a tergo
αὐτῶν πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ, οὐκ ἐξέκλινεν ἀπὸ ὄπισθεν
dñi dei patrū ſuorum.
κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτοῦ. Ca.35.

Et fecit ioſias phaſech in hieruſalē dño
Καὶ ἐποίησεν ἰωσίας τὸ φασὲχ ἐν ἱερουσαλὴμ κῶ A 4.Re. 23.d.
deo ſuo: τ ſacrificauit phaſech quarta decima
τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ ἔθυσε τὸ φασὲχ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ
mēſis primi: τ cōſtituit ſacerdotes in cuſtodiis
μηνὸς τοῦ πρώτου, καὶ ἔστησε τοὺς ἱερεῖς ἐπὶ τὰς φυλακὰς
ſuis: τ fortificauit ipſos in opera domus dñi. τ di
αὐτῶν, καὶ κατίσχυσεν αὐτοὺς εἰς τὰ ἔργα οἴκου κυ. καὶ εἶ
xit leuitis potentibus in omni iſrael: vt
πεν τοῖς λευίταις τοῖς δυνατοῖς ἐν παντὶ ἰσραήλ, τοῦ
ſctificarent ipſi dño: τ vt darēt arcā ſan=
ἁγιασθῆναι αὐτοὺς τῷ κῶ, καὶ τοῦ δοῦναι τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγί=
ctā in domo dñi. τ poſuit arcā ſanctā in domo
αν ἐν οἴκῳ κυ. καὶ ἔθηκεν τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν εἰς τὸν οἶκον
quā edificauit ſalomon filius dauid regis iſrael.
ὃν ᾠκοδόμησεν σολομὼν υἱὸς δαυὶδ τοῦ βασιλέως ἰσραήλ.
τ dixit rex: nō eſt vobis tollere in humeris quicquam: nunc
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, οὐκ ἔστιν ὑμῖν ἆραι ἐπ᾽ ὤμων οὐθέν, νῦν
igitur miniſtrate dño deo veſtro: τ populo eius iſ=
οὖν λειτουργήσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ ἰσ
rael: τ pparamini ſm domos familiarum veſtrarum: τ ſm
ραήλ, καὶ ἑτοιμάσθητε κατ᾽ οἴκους πατριῶν ὑμῶν, καὶ κα
vices veſtras: τ ſecundū ſcripturā dauid re=
τὰ τὰς ἐφημερίας ὑμῶν, καὶ κατὰ τὴν γραφὴν δαδ βασι=
gis iſrael: τ ſm deſcriptionē ſalomonis filij eius:
λέως ἰηλ, καὶ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν σολομῶντος υἱοῦ αὐτοῦ,
τ ſtate in domo ſm diuiſiones domorum familiarum
καὶ στῆτε ἐν τῷ οἴκῳ κατὰ τὰς διαιρέσεις οἴκων πατριῶν
veſtrarum fratribus veſtris filiis populi: τ pars domus fa=
ὑμῶν τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν υἱοῖς τοῦ λαοῦ, καὶ μερὶς οἴκου πα
milie leuitis. τ imolate phaſech τ ſancta
τριᾶς τοῖς λευίταις. καὶ θύσατε τὸ φασὲχ καὶ τὰ ἅγια
preparate fratribus veſtris vt faciant ſecundū ver
ἑτοιμάσατε τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὸν λό
bū dñi, qđ p manū moyſi. τ pmitias obtulit ioſias fi=
γον κυ τοῦ διὰ χειρὸς μωυσῆ. καὶ ἀπήρξατο ἰωσίας τοῖς υἱ=
liis populi oues τ agnos τ hedos de filiis caprarum
οῖς τοῦ λαοῦ πρόβατα καὶ ἀμνοὺς καὶ ἐρίφους ἀπὸ υἱῶν αἰγῶν
omnia in phaſech omni inuento in nūero
πάντα εἰς τὸ φασὲχ παντὶ τῷ εὑρισκομένῳ εἰς ἀριθμὸν
triginta milia: τ vitulorum tria milia: hec
τριάκοντα χιλιάδας, καὶ μόσχων τρεῖς χιλιάδας, ταῦτα
a ſubſtantia regis. τ principes eius pmitias B
ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἀπήρ
obtulerūt pplo τ ſacerdotibus τ leuitis: τ chelcias τ za
ξαντο τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις, καὶ χελκίας καὶ ζα
charias τ hiel principes domus dei dederūt ſacerdotibus
χαρίας καὶ ἰεϊὴλ οἱ ἄρχοντες οἴκου τοῦ θεοῦ ἔδωκαν τοῖς ἱερεῦσιν

in phaſech oues τ agnos τ hedos duo mi=
εἰς τὸ φασὲχ πρόβατα καὶ ἀμνοὺς καὶ ἐρίφους δύο χιλιά=
lia τ ſexcenta τ vitulos trecentos. τ chonenias
δας καὶ ἑξακοσίους καὶ μόσχους τριακοσίους. καὶ χωνενίας
τ ſemeas τ nathanael frater eius: τ aſabias τ hie
καὶ σαμέας καὶ ναθαναὴλ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἀσαβίας καὶ ἰε
iel τ ioazabad principes leuitarum: dederūt pmitias
ϊὴλ καὶ ἰωζαβὰδ ἄρχοντες τῶν λευιτῶν, ἀπήρξαντο τοῖς
leuitis in phaſech ouiū quinque milia τ vi=
λευίταις εἰς τὸ φασὲχ πρόβατα πεντακισχίλια καὶ μό=
tulos quingentos τ pparatū eſt miniſteriū: τ ſtete
σχους πεντακοσίους καὶ κατωρθώθη ἡ λειτουργία, καὶ ἔστη
rūt ſacerdotes in ſtatione ſua τ leuite in diui
σαν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὴν στάσιν αὐτῶν καὶ οἱ λευῖται ἐπὶ τὰς δι=
ſionibus ſuis iuxta imperiū regis: τ imolauerūt
αιρέσεις αὐτῶν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, καὶ ἔθυσαν
phaſech. τ fuderūt ſacerdotes ſanguinē de manu ſua:
τὸ φασέχ. καὶ προσέχεον οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐκ χειρὸς αὐτῶν,
τ leuite excoriauerūt τ preparauerūt holocauſtū
καὶ οἱ λευῖται ἐξέδειραν καὶ ἡτοίμασαν τὴν ὁλοκαύτωσιν
vt darent eis iuxta diuiſionē per domos familia=
παραδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν διαίρεσιν κατ᾽ οἴκους πατρι
rū ſuarum filiis populi: vt offerrent dño:
ῶν αὐτῶν τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ, τοῦ προσενεγκεῖν τῷ κυρίῳ,
ſicut ſcriptū eſt in libro moyſi: τ ſic in mane.
ὡς γέγραπται ἐν βιβλίῳ μωυσῆ, καὶ οὕτως εἰς τὸ πρωΐ.
τ aſſauerūt phaſech in igne ſecundū iudiciū: τ ſan
καὶ ὤπτησαν τὸ φασὲχ ἐν πυρὶ κατὰ τὴν κρίσιν, καὶ τὰ ἅ=
cta coxerūt in ahenis τ in lebetibus: τ pſpe=
για ἥψησαν ἐν τοῖς χαλκείοις καὶ ἐν τοῖς λέβησι, καὶ εὐω
ratū ē. τ cucurrerūt curſu ad omnes filios populi:
δώθη. καὶ ἔδραμον δρόμῳ πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ,
τ poſt hoc pparauerūt ſibiipſis τ ſacerdotibus: quia
καὶ μετὰ τοῦτο ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἱερεῦσιν, ὅτι
ſacerdotes filij aarō in oblatione holocauſtorum τ
G οἱ ἱερεῖς υἱοὶ ἀαρὼν ἐν ἀναφορᾷ τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ τῶν
adipū vſque ad noctē. τ leuite pparauerūt ſibi τ
στεάτων ἕως νυκτός, καὶ οἱ λευῖται ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς
fratribus ſuis filiis aaron. τ cantores filij aſaph
ἀδελφοῖς αὐτῶν υἱοῖς ἀαρών. καὶ οἱ ψαλτῳδοὶ υἱοὶ ἀσὰφ
in ſtatione ſua iuxta pcepta dauid aſaph τ
ἐπὶ τῆς στάσεως αὐτῶν κατὰ τὰς ἐντολὰς δαυὶδ ἀσὰφ καὶ
eman τ idithū ,pphetarum regis. τ principes
αἱμὰν καὶ ἰδιθοὺμ τῶν προφητῶν βασιλέως. καὶ οἱ ἄρχοντες
τ ianitores porte τ porte: nō eſt ipſis amo
καὶ οἱ πυλωροὶ πύλης καὶ πύλης, οὐκ ἔστιν αὐτοῖς κινεῖ=
ueri a miniſterio eorum: quia fratres eorum
σθαι ἀπὸ τῆς λειτουργίας αὐτῶν, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ
leuite pparauerūt eis. τ pparatū eſt omne miniſte=
λευῖται ἡτοίμασαν αὐτοῖς. καὶ κατωρθώθη πᾶσα ἡ λειτουρ
riū dñi in die illa: vt facerent phaſech τ offer
γία κυρίου τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τοῦ ποιῆσαι τὸ φασὲχ καὶ ἐνεγ
rēt holocauſta in altari dñi iuxta pre=
κεῖν τὰ ὁλοκαυτώματα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυ κατὰ τὴν ἐν
ceptū regis ioſie. τ fecerūt filij iſrael q
τολὴν τοῦ βασιλέως ἰωσίου. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ
reperti ſūt phaſech in tēpore illo: τ ſolēnitatē
εὑρεθέντες τὸ φασὲχ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν
azymorum ſeptē diebus. τ nō fuit phaſech ſimile il=
ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ οὐκ ἐγένετο τὸ φασὲχ ὅμοιον αὐ=
li in iſrael a diebus ſamuel prophete. τ
τοῦ ἐν ἰσραὴλ ἀπὸ ἡμερῶν σαμουὴλ τοῦ προφήτου. καὶ
omnes reges iſrael nō fecerunt phaſech qđ
πάντες βασιλεῖς ἰσραὴλ οὐκ ἐποίησαν τὸ φασὲχ ὃ
fecit ioſias τ ſacerdotes τ leuite τ omnis
ἐποίησεν ἰωσίας καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ πᾶς
iuda τ iſrael: q reperti ſūt τ q habitabant in
ἰούδα καὶ ἰσραήλ, οἱ εὑρεθέντες καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν
hieruſalē dño. in octauo decimo āno
ἱερουσαλὴμ τῷ κυρίῳ. ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς
regni ioſie factū eſt phaſech hoc.
βασιλείας ἰωσίου ἐποιήθη τὸ φασὲχ τοῦτο.

ad faciendum phaſe: pecora commixtim duo milia ſexcenta & boues trecentos. Chonenias autem & ſemeias etiam & nathanael freſeius: necnon aſabias & iahihel & iozabad principes leuitarum dederunt ceteris leuitis ad celebrandum phaſe: quinque milia pecorum & boues quingentos. Preparatumque eſt miniſterium & ſteterunt ſacerdotes in officio ſuo. Leuite quoque in turmis iuxta regis imperium: & immolatum eſt phaſe. Aſperſeruntque ſacerdotes manu ſua ſanguinem & leuite detraxerunt pelles holocauſtorum: & ſeparauerunt ea vt darent per domos & familias ſingulorum: & offerrentur domino ſicut ſcriptum eſt in libro moyſi: de bobus quoque fecerunt ſimiliter. Et aſſauerunt phaſe ſuper ignem iuxta quod in lege ſcriptum eſt. Pacificas vero hoſtias coxerunt in lebetibus & cacabis & ollis: & feſtinato diſtribuerunt vniuerſe plebi: ſibi autem & ſacerdotibus poſtea parauerunt. Nam in oblatione holocauſtorum & adipum vſque ad noctem ſacerdotes fuerunt occupati: vnde & leuite ſibi & ſacerdotibus filiis aaron parauerunt nouiſſimis. Porro cantores filii aſaph ſtabant in ordine ſuo iuxta preceptum dauid & aſaph & eman & idithun prophete regis dauid. Ianitores vero per portas ſingulas obſeruabant ita vt nec puncto quidem diſcederent a miniſterio. Quam obrem & fratres eorum leuite parauerunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite completa eſt in die illa vt facerent phaſe: & offerrent holocauſta ſuper altare domini iuxta preceptum regis ioſie. Feceruntque filii iſrael qui reperti fuerant ibi phaſe in tempore illo & ſolennitatem azymorum ſeptem diebus. Non fuit phaſe ſimile huic in iſrael a diebus ſamuelis prophete: ſed nec quiſquam de cunctis regibus iſrael fecit phaſe ſicut ioſias ſacerdotibus & leuitis & omni iude & iſrael qui repertus fuerat & habitantibus in hieruſalem. Octauo decimo anno regni ioſie hoc phaſe celebratum eſt.

נָתְנוּ לַפְּסָחִים אַלְפַּיִם וְשֵׁשׁ מֵאוֹת מֵאָה
וּבָקָר שְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃ וְכוֹנַנְיָהוּ
וּשְׁמַעְיָהוּ וּנְתַנְאֵל אֶחָיו וַחֲשַׁבְיָהוּ
וִיעִיאֵל וְיוֹזָבָד שָׂרֵי הַלְוִיִּם הֵרִימוּ שׂוּר רוּם
לַלְוִיִּם לַפְּסָחִים חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים
וּבָקָר חֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ וַתִּכּוֹן הָעֲבוֹדָה כּוּן עָבַד
וַיַּעַמְדוּ הַכֹּהֲנִים עַל עָמְדָם וְהַלְוִיִּם עָמַד
עַל מַחְלְקוֹתָם כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ׃ חָלַק צָוָה
וַיִּשְׁחֲטוּ הַפָּסַח וַיִּזְרְקוּ הַכֹּהֲנִים שָׁחַט זָרַק
מִיָּדָם וְהַלְוִיִּם מַפְשִׁיטִים׃ וַיָּסִירוּ פָּשַׁט סוּר
הָעֹלָה לְתִתָּם לְמִפְלַגּוֹת לְבֵית אָבוֹת
לִבְנֵי הָעָם לְהַקְרִיב לַיהוָה כַּכָּתוּב נָתַן פָּלַג
בְּסֵפֶר מֹשֶׁה וְכֵן לַבָּקָר׃ וַיְבַשְּׁלוּ קָרַב כָּתַב
הַפֶּסַח בָּאֵשׁ כַּמִּשְׁפָּט וְהַקֳּדָשִׁים בָּשַׁל
בִּשְּׁלוּ בַּסִּירוֹת וּבַדְּוָדִים וּבַצֵּלָחוֹת שָׁפַט
וַיָּרִיצוּ לְכָל בְּנֵי הָעָם׃ וְאַחַר הֵכִינוּ רוּץ כּוּן
לָהֶם וְלַכֹּהֲנִים כִּי הַכֹּהֲנִים בְּנֵי
אַהֲרֹן בְּהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַחֲלָבִים עַד עָלָה
לָיְלָה וְהַלְוִיִּם הֵכִינוּ לָהֶם וְלַכֹּהֲנִים
בְּנֵי אַהֲרֹן׃ וְהַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי אָסָף עַל שׁוּר
מַעֲמָדָם כְּמִצְוַת דָּוִיד וְאָסָף וְהֵימָן עָמַד
וִידִתוּן חוֹזֵה הַמֶּלֶךְ וְהַשֹּׁעֲרִים לְשַׁעַר חָזָה
וָשָׁעַר אֵין לָהֶם לָסוּר מֵעַל עֲבֹדָתָם
כִּי אֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם הֵכִינוּ לָהֶם׃ וַתִּכּוֹן
כָּל עֲבוֹדַת יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא לַעֲשׂוֹת עָבַד עָשָׂה
הַפֶּסַח וְהַעֲלוֹת עֹלוֹת עַל מִזְבַּח יְהוָה עָלָה זָבַח
כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ׃ וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי צָוָה
יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצְאִים אֶת הַפֶּסַח בָּעֵת מָצָא
הַהִיא וְאֶת חַג הַמַּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים׃ מָצַץ יוֹם
וְלֹא נַעֲשָׂה פֶסַח כָּמֹהוּ בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ
מִימֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל מַלְכֵי יוֹם נָבָא
יִשְׂרָאֵל לֹא עָשׂוּ כַּפֶּסַח אֲשֶׁר עָשָׂה
יֹאשִׁיָּהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל
יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וְיוֹשְׁבֵי יָשַׁב
יְרוּשָׁלִָם׃ בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה שָׁנָה
לְמַלְכוּת יֹאשִׁיָּהוּ נַעֲשָׂה הַפֶּסַח הַזֶּה׃

אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה נכו מלך מצרים להלחם בכרכמיש על פרת ויצא לקראתו יאשיהו: וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלהים אמר לבהלני חדל לך מאלהים אשר עמי ואל ישחיתך: ולא הסב יאשיהו פניו ממנו כי להלחם בו התחפש ולא שמע אל דברי נכו מפי אלהים ויבא להלחם בבקעת מגדו: וירו היורים למלך יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני כי החליתי מאד: ויעבירהו עבדיו מן המרכבה וירכיבהו על רכב המשנה אשר לו ויוליכהו ירושלם וימת ויקבר בקברות אבתיו וכל יהודה וירושלם מתאבלים על יאשיהו: ויקונן ירמיהו על יאשיהו ויאמרו כל השרים והשרות בקינותיהם על יאשיהו עד היום ויתנום לחק על ישראל והנם כתובים על הקינות: ויתר דברי יאשיהו וחסדיו ככתוב בתורת יהוה: ודבריו הראשנים והאחרנים הנם כתובים על ספר מלכי ישראל ויהודה:

Ca. xxxvj.

ויקחו עם הארץ את יהואחז בן יאשיהו וימליכהו תחת אביו בירושלם: בן שלוש ועשרים שנה יואחז במלכו ושלשה חדשים מלך בירושלם: ויסירהו מלך מצרים בירושלם ויענש את הארץ מאה ככר כסף וככר זהב: וימלך מלך מצרים את אליקים אחיו על יהודה וירושלם ויסב

Postq̄ instaurauerat iosias templum: ascendit nechao rex egypti ad pugnādū in charchamis iuxta euphratē: & ꝓcessit in occursū ei⁹ iosias. At ille missis ad eum nunciis ait. Quid mihi & tibi rex iuda? nō aduersū te hodie venio: sed cōtra aliā pugno domū ad quā me de⁹ festinato ire ꝓcepit. Desine aduersum deū facere qui mecum est ne interfiat te. Noluit iosias reuerti: sed preparauit cōtra eū bellum: nec acquieuit sermonibus nechao ex ore dei: verū ꝓrexit vt dimicaret in campo mageddo. Ibiq; vulneratus a sagittariis dixit pueris suis. Educite me de ꝓlio: q̄a oppido vulneratus sum. Qui trāstulerūt eū de curru in alterū currum qui sequebatur eum more regio: & asportauerūt eum in hierusalē. Mortuusq; est & sepult⁹ in mausoleo p̄rm suoꝝ: & vniuersus iuda & hierusalē luxerūt eum: hieremias maxime: cui⁹ oēs cātores atq; cātatrices vsq; in p̄ntem diē lamētationes sup iosiā replicant: & quasi lex obtinuit in isrl. Ecce scriptum fertur in lamētationib⁹. Reliqua aūt ſmonū iosie & mīaꝝ eius, q̄ lege precepta sunt dñi: opera quoq; illius prima & nouissima scripta sunt in libro regum israel & iuda. 36.

Tulit ergo populus terre ioachaz filiū iosie: & cōstituit regem pro patre suo in hierusalem. Viginti triū annoꝝ erat ioachaz cū regnare cepisset: & trib⁹ mēsibus regnauit in hierusalē. Amouit aūt eum rex egypti cū venisset in hierusalē: & condēnauit terram centū talentis argenti & talento auri. Constituitq; pro eo regem eliachim fratrē eius super iudā & hierusalem: & vertit

καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἃ ἡτοίμασεν ἰωσίας τὸν οἶκον, ἀνέβη φαραὼ νεχαὼ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ τὸν βασιλέα τῶν ἀσσυρίων ἐπὶ τὸν ποταμὸν εὐφράτην, τοῦ πολεμῆσαι αὐτὸν ἐν χαρχαμὶς. καὶ ἐπορεύθη ἰωσίας ὁ βασιλεὺς εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν φαραὼ ἀγγέλους, λέγων, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ βασιλεῦ ἰούδα; οὐκ ἐπὶ σὲ ἥκω σήμερον ποιῆσαι πόλεμον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ πολέμου μου, καὶ ὁ θεὸς εἶπε τοῦ κατασπεῦσαί με. πρόσεχε σὺ ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ μετ᾽ ἐμοῦ, μὴ καταφθειρήσῃ. καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἰωσίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐκραταιώθη τοῦ πολεμεῖν αὐτόν. καὶ οὐκ ἤκουσεν ἰωσίας τῶν λόγων φαραὼ νεχαὼ διὰ στόματος θεοῦ, καὶ ἦλθε τοῦ πολεμῆσαι ἐν τῷ πεδίῳ μαγεδδώ. καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξόται ἐπὶ τὸν βασιλέα ἰωσίαν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἐπόνεσα σφόδρα. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἅρματος, καὶ ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δευτέρον, ὃ ἦν αὐτοῦ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέθανεν ἰωσίας, καὶ ἐτάφη μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ πᾶς ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ ἐπένθησαν ἐπὶ ἰωσίαν. καὶ ἐθρήνησεν ἱερεμίας ἐπὶ ἰωσίαν, καὶ εἶπον πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ αἱ ἄρχουσαι θρῆνον ἐπὶ ἰωσίαν ἕως τῆς σήμερον. καὶ ἔδωκαν αὐτὸν εἰς πρόσταγμα ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ ἰδοὺ γέγραπται ἐπὶ τῶν θρήνων. καὶ ἦσαν οἱ λόγοι ἰωσίου καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ γεγραμμένα ἐν νόμῳ κυρίου. καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι, οὐκ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα; Ca. 36.

Καὶ ἔλαβεν ὁ λαὸς τῆς γῆς τὸν ἰωαχὰζ υἱὸν ἰωσίου, καὶ ἔχρισαν αὐτόν, καὶ κατέστησαν αὐτὸν εἰς βασιλέα ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. υἱὸς ὢν τριῶν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἰωαχὰζ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τρίμηνον ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ μετέστησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου τοῦ μὴ βασιλεύειν αὐτὸν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπεβάλλε φόρον ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐπὶ τὴν γῆν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ τάλαντον χρυσίου. καὶ κατέστησε βασιλεὺς αἰγύπτου τὸν ἐλιακεὶμ υἱὸν ἰωσίου βασιλέα ἐπὶ ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ, καὶ μετέστρεψε

Et post hec omnia q̄ ꝑparauit iosias domū: ascēdit pharao nechao rex egypti cōtra regē assyrioꝝ in flumine euphrate: ad oppugnandū eū in charchamis. et iuit iosias rex in occursum eis. et misit ad eū pharao nūcios: dicens: quid mihi et tibi rex iuda? nō aduersū te venio hodie facere bellū: sed cōtra locū belli mei: et deus dixit vt ꝑperarē ego. caue tu a deo q̄ est mecū: ne corrūpat te. et nō cōuertit iosias faciē suā ab eo: sed fortificatus est vt bellaret ipse. et nō audiuit iosias sermones pharaonis nechao de ore dei: et venit ad bellādū in cāpo mageddo. et sagittauerūt sagittarii cōtra regē iosiam. ... et mortuus est iosias: et sepultus est cum patribus suis. ... lamētationē sup iosiā vsq; ad hodie. ... in libro regū israel et iuda.

4. Re. 23. c.

D

A

4. Re. 23. f.

את שמו יהויקים ואת יואחז אחיו לקח נכו ויביאהו מצרימה: בן עשרים וחמש שנה יהויקים במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם ויעש הרע בעיני יהוה אלהיו: עליו עלה נבוכדנאצר מלך בבל ויאסרהו בנחשתים להליכו בבלה: ומכלי בית יהוה הביא נבוכדנאצר לבבל ויתנם בהיכלו בבבל: ויתר דברי יהויקים ותעבתיו אשר עשה והנמצא עליו הנם כתובים על ספר מלכי ישראל ויהודה וימלך יהויכין בנו תחתיו: בן שמונה שנים יהויכין במלכו ושלשה חדשים ועשרת ימים מלך בירושלם ויעש הרע בעיני יהוה: ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר ויבאהו בבלה עם כלי חמדת בית יהוה וימלך את צדקיהו אחיו על יהודה וירושלם: בן עשרים ואחת שנה צדקיהו במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם: ויעש הרע בעיני יהוה אלהיו לא נכנע מלפני ירמיהו הנביא מפי יהוה: וגם במלך נבוכדנאצר מרד אשר השביעו באלהים ויקש את ערפו ויאמץ את לבבו משוב אל יהוה אלהי ישראל: גם כל שרי הכהנים והעם הרבו למעול מעל ככל תעבות הגוים ויטמאו את בית יהוה אשר הקדיש בירושלם: וישלח יהוה אלהי אבותיהם עליהם ביד מלאכיו השכם ושלוח כי חמל על עמו ועל מעונו: ויהיו מלעבים במלאכי האלהים ובוזים דבריו

B

C

τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰωακείμ. καὶ τὸν ἰωαχὰζ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔλαβε φαραὼ νεχαὼ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς αἴγυπτον. υἱὸς ὢν εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν ἰωακεὶμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἀνέβη ἐπ᾽ αὐτὸν ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν χαλκαῖς πέδαις, καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα. καὶ μέρος τῶν σκευῶν οἴκου κυρίου ἀπήνεγκεν εἰς βαβυλῶνα, καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωακεὶμ καὶ πάντα ἃ ἐποίησεν, οὐκ ἰδοὺ ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν τῶν βασιλέων ἰσραὴλ καὶ ἰούδα; καὶ ἐβασίλευσεν ἰεχονίας υἱὸς αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ. υἱὸς ὀκτὼ ἐτῶν ἰεχονίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ τρίμηνον καὶ δέκα ἡμέρας ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἐπιστρέφοντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα μετὰ τῶν σκευῶν τῶν ἐπιθυμητῶν οἴκου κυρίου. καὶ ἐβασίλευσεν σεδεκίαν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἱερουσαλήμ. ἐτῶν εἴκοσι ἑνὸς σεδεκίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν, καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου θεοῦ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐνετράπη ἀπὸ προσώπου ἱερεμίου τοῦ προφήτου καὶ ἐκ στόματος κυρίου, ἐν τῷ ἀθετῆσαι, ὃ ὥρκισεν αὐτὸν κατὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐσκλήρυνε τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσε τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον θεὸν ἰσραήλ. καὶ πάντες οἱ ἔνδοξοι ἰούδα καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐπλήθυναν τοῦ ἀθετῆσαι ἀθετήματα κατὰ τὰ βδελύγματα ἐθνῶν, καὶ ἐμίαναν τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξαπέστειλε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, ὅτι ἦν φειδόμενος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἁγιάσματος αὐτοῦ. καὶ ἦσαν μυκτηρίζοντες τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐξουδενοῦντες τοὺς λόγους

nomē eius ioacim: et ioachaz fratrē eius cepit pharao nechao et adduxit eū in egyptū. filius existēs viginti et quinq; annoꝝ ioacim cū regnaret ipse. et vndecim ānis regnauit in hierusalē. et fecit malū corā dño. et ascēdit cōtra eū nabuchodonosor rex babylonis: et ligauit eū in ereis cōpedib⁹: et abduxit eū in babylonē. ... et reliqua sermonū ioacim et omnia q̄ fecit: nōne hec scripta sunt in libro sermonū dieꝝ regū israel et iuda? ... fecit malū corā dño. ... et ipsi erant subsannantes nuncios eius: et paruipendentes sermones

nomē eius ioachim. Ipsum vero ioachaz tulit secū: & adduxit in egyptum. Viginti quinq; annorū erat ioachim cū regnare cepisset: & vndecim annis regnauit in hierusalem. Fecitq; malum coram domino deo suo. Cōtra hūc ascēdit nabuchodonosor rex chaldeorum: & vinctum cathenis duxit in babylonem: ad quam & vasa domini trāstulit: & posuit ea in tēplo suo. Reliqua aūt verborū ioachim & abominationū eius q̄s opatus est & que inuēta sunt in eo cōtinētur in libro regum iuda & israel. Regnauit aūt ioachin fili⁹ ei⁹ ꝓ eo. Octo annorū erat ioachin cū regnare cepisset: & tribus mēsibus ac decem diebus regnauit in hierusalē: fecitq; malū in cōspectu dñi. Cumq; anni circulus volueretur: misit nabuchodonosor rex nūcios: q & adduxerūt eū in babylonē asportatis simul ꝓciosissimis vasis dom⁹ dñi. Regē vero cōstituit sedechiā frēm eius sup iudā & hierusalē. Viginti & vni⁹ anni erat sedechias cū regnare cepisset: & vndecī ānis regnauit in hierusalē. Fecitq; malū in oculis domini dei sui: nec erubuit faciē hieremie ꝓphete loquētis ad se ex ore dñi. A rege quoq; nabuchodonosor recessit qui adiurauerat eum per deum: & indurauit ceruicem suam & cor vt nō reuerteretur ad dominum deum israel. Sed & vniuersi principes sacerdotū & ppl's ꝓuaricati sunt iniq̄ iuxta vniuersas abominationes gentiū: & polluerūt domū dñi quā sctificauerat sibi in hierusalē. Mittebat aūt dominus deus patrum suorū ad illos per manum nūciorū suorū de nocte cōsurgēs & q̄tidie cōmonens: eo q ꝓceret pplo & hītaculo suo. At illi subsannabāt nūcios dei: & ꝓuipendebāt ſmones

וּמַתְעְתְּעִים בִּנְבִאָיו עַד עֲלוֹת — תעע נבא
חֲמַת יְהוָה בְּעַמּוֹ עַד לְאֵין מַרְפֵּא׃ — עלה עם
וַיַּעַל עֲלֵיהֶם אֶת מֶלֶךְ כַּשְׂדִּים וַיַּהֲרֹג — רפא עלה הרג
בַּחוּרֵיהֶם בַּחֶרֶב בְּבֵית מִקְדָּשָׁם — בחר קדש
וְלֹא חָמַל עַל בָּחוּר וּבְתוּלָה זָקֵן — בתל
וְיָשֵׁשׁ הַכֹּל נָתַן בְּיָדוֹ׃ וְכֹל כְּלֵי בֵּית — כלה
הָאֱלֹהִים הַגְּדֹלִים וְהַקְּטַנִּים וְאֹצְרוֹת
בֵּית יְהוָה וְאֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו — שור
הַכֹּל הֵבִיא בָבֶל׃ וַיִּשְׂרְפוּ אֶת בֵּית — בוא שרף
הָאֱלֹהִים וַיְנַתְּצוּ אֵת חוֹמַת — נתץ חמה
יְרוּשָׁלָם וְכָל אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׂרְפוּ
בָאֵשׁ וְכָל כְּלֵי מַחֲמַדֶּיהָ לְהַשְׁחִית׃ — חמד שחת
וַיֶּגֶל הַשְּׁאֵרִית מִן הַחֶרֶב אֶל בָּבֶל — גלה
וַיִּהְיוּ לוֹ וּלְבָנָיו לַעֲבָדִים עַד מְלֹךְ — היה
מַלְכוּת פָּרָס׃ לְמַלֹּאת דְּבַר יְהוָה
בְּפִי יִרְמְיָהוּ עַד רָצְתָה הָאָרֶץ אֶת — פה רצה
שַׁבְּתוֹתֶיהָ כָּל יְמֵי הָשַּׁמָּה שָׁבָתָה — שמם
לְמַלֹּאות שִׁבְעִים שָׁנָה׃ וּבִשְׁנַת
אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לִכְלוֹת דְּבַר — כלה
יְהוָה בְּפִי יִרְמְיָהוּ הֵעִיר יְהוָה אֶת — עור
רוּחַ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וַיַּעֲבֶר קוֹל — עבר
בְּכָל מַלְכוּתוֹ וְגַם בְּמִכְתָּב לֵאמֹר׃ כֹּה — כתב
אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כָּל מַמְלְכוֹת — מלך
הָאָרֶץ נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
וְהוּא פָקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ בַיִת — בנה
בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה מִי בָכֶם
מִכָּל עַמּוֹ יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיָעַל׃ — עלה

eius: illudebant prophetis: donec aſcenderet, furor dñi in populū ei9: & eſſet nulla curatio. Adduxit ei ſup eos regē chaldeorū & interfecit iuuenes eorū gladio in domo ſanctuarii. Non eſt miſert9 adoleſcētis & virginis & ſenis nec decrepiti quidē: ſed oēs tradidit in manibus eius. vniuerſaqꝫ vaſa domus dei tā maiora ꝙ̄ minora. & theſauros tēpli & regis & principum tranſtulit in babylonē. Incēderūt hoſtes domū dei: deſtruxeruntqꝫ murum hieruſalem. Vniuerſas turres combuſſerunt. & quicquid precioſum fuerat demoliti ſunt. Si quis euaſerat gladiū ductus in babylonem ſeruiuit regi & filiis eius donec imperaret rex perſarū: & compleretur ſermo domini ex ore hieremie: & celebraret terra ſabbata ſua. Cūctis enī dieb9 deſolationis egit ſabbatū vſqꝫ dū cōplerentur ſeptuagita anni. Anno aūt primo cyri regis pſarū ad explendū ſmonē dñi quē locut9 fuerat p os hieremie ſuſcitauit dñs ſpiritum cyri regis perſaꝝ: qui iuſſit p̄dicari in vniuerſo regno ſuo et pſcripturā dicēs. Hec dicit cyrus rex pſarū. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi: et ipſe precepit mihi vt edificarem ei domum in hieruſalem que eſt in iudea. Quis ex vobis eſt in oī pplo ei9. Sit dñs de9 ſu9 cū eo: & aſcēdat.

eius: et illudentes in prophetis eius: vſqꝫ quo aſcēdit
αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίζοντες ἐν τοῖς προφήταις αὐτοῦ, ἕως ἀνέβη ὁ
furor dñi in populū ſuū: vſqꝫ quo nō fuit curatio. et adduxit cō
θυμὸς κυρίου ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἕως οὐκ ἦν ἴαμα. καὶ ἤγαγεν ἐπ'
tra eos regē chaldeoꝝ: et interfecit iuuenes
αὐτοὺς βασιλέα χαλδαίων, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς νεανίσκους
eoꝝ in gladio in domo ſanctuarij ſui. et nō peper
αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἐν οἴκῳ ἁγιάσματος αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐφεί
cit adoleſcētib9: et virginū eoꝝ nō miſer
σατο τῶν νεανίσκων, καὶ τὰς παρθένους αὐτῶν οὐκ ἠλέη
t9 eſt: et ſeniores eoꝝ abduxit: om
σεν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν ἀπήγαγεν, τὰ πάν
nia tradidit in manib9 eius: et omnia vaſa dom9
τα παρέδωκεν ἐν χερσὶν αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου
dñi magna et parua: et theſauros dom9 domi
κυρίου τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά, καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου κυρί
ni: et oēs theſauros regis: et prin
ου, καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν με
cipū omnia intulit in babylonē. et incēdit
γιστάνων πάντα εἰσήνεγκεν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ἐνέπρησε τὸν
domū dñi: et deſtruxit murū hieruſalē: et
οἶκον κυρίου, καὶ κατέσκαψεν τὸ τεῖχος ἱερουσαλήμ, καὶ
turres eius incēdit in igne: et omne vas pulchrū
τὰς βάρεις αὐτῆς ἐνέπρησεν ἐν πυρί, καὶ πᾶν σκεῦος ὡραῖον
in interitū: et trāſtulit reliquos in ba
εἰς ἀφανισμόν, καὶ ἀπῴκισε τοὺς καταλοίπους εἰς Βα
bylonē. et fuerūt ei et filijs eius in ſeruos vſqꝫ ad
βυλῶνα. καὶ ἦσαν αὐτῷ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς δούλους ἕως
regnū medoꝝ: vt cōpleretur ſermo dñi p os
βασιλείας μήδων, τοῦ πληρωθῆναι λόγον κυρίου διὰ στόμα
hieremie: vſqꝫ quo ſuſciperet terra ſabbata — Hiere. 25.c.et 29.c.
τος ἱερεμίου, ἕως τοῦ προσδέξασθαι τὴν γῆν τὰ σάββατα
ſua vt ageret ſabbata: cūctis diebus deſolationis ſue
αὐτῆς σαββατίσαι, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐ
egit ſabbata in cōplementū ānoꝝ ſeptuaginta.
τῆς ἐσαββάτισεν εἰς συμπλήρωσιν ἐτῶν ἑβδομήκοντα.
āno primo cyri regis pſaꝝ: poſtꝙ̄ impletū
ἔτους πρώτου κύρου βασιλέως περσῶν, μετὰ τὸ πληρω
eſt verbū dñi p os hieremie: ſuſcitauit dñs ſpirit
θῆναι ῥῆμα κυρίου διὰ στόματος ἱερεμίου, ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦ
tū cyri regis perſaꝝ: et iuſſit p̄dicare in
μα κύρου βασιλέως περσῶν, καὶ παρήγγειλε κηρύξαι ἐν
omni regno ſuo in ſmonib9 ſcriptura dicēs: hec di
πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐν λόγοις γραφῇ λέγων, τάδε λέ
cit cyrus rex perſaꝝ oibus regnis — 1. Eſd. a.
γει κῦρος βασιλεὺς περσῶν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς
terre. dedit mihi dñs deus celi: et ipſe prece
γῆς. ἔδωκέ μοι κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτὸς ἐνετείλα
pit mihi: vt edificarē ei domū in hieruſalē ꝙ̄ in iu
τό μοι, οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ ἐν τῇ ἰου
dea. quis ex vobis ex omni populo ſuo: dñs
δαίᾳ. τίς ἐξ ὑμῶν ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, κύριος
deus eius erit cum eo: aſcendat.
ὁ θεὸς αὐτοῦ ἔσαι μετ' αὐτοῦ, ἀναβήτω.

Explicit liber. Dabreſami ſiue Paralipomenō ſcd's.

Finis paralipomenon.
Τέλος παραλειπομένων.

Incipit oratio manaſſes regis iuda: que neqꝫ in hebreo neqꝫ in greco habetur.

Domine deus oīpotēs patrū noſtrorū abraā iſaac & iacob: & ſemini eorū: qui feciſti celū & terrā cū omni ornatu eorū: qui ſignaſti mare verbo p̄cepti tui: q cōcluſiſti abyſſum: et ſignaſti terribili & laudabili noī tuo quē oēs pauēt & tremunt a vultu virtutis tue: & inſuſtētabilis ira ſup pctōres cōminationis tue: īmenſa vero & inueſtigabilis mīa pmiſſionis tue: qm̄ tu es dñs altiſſimus ſup oēm terrā lōga nimis & multū miſericors & penitēs ſup malicīā hoīm. Tu aūt dñe ſm bonitatē tuā pmiſiſti penitentiā remiſſionis peccatorū. & tu deus iuſtorū nō poſuiſti penitentiā iuſtis: abraā iſaac & iacob his qui tibi nō peccauerūt: qm̄ peccaui ſup numerū arene maris: multiplicate ſunt iniqtates mee: incuruat9 ſum multo vinculo ferri. & nō eſt reſpiratio mihi. qa excitaui iracūdiā tuā: & malū corā te feci ſtatuēs abominationes: & multiplicās offenſiones. Et nūc flecto genua cordis mei: p̄cans ad te bonitatē dñe. Peccaui dñe: peccaui: & iniqtatē meā agnoſco. Peto rogās te dñe remitte mihi: remitte mihi: ne ſimul pdas me cum iniquitatib9 meis neqꝫ in eternū reſerues mala mihi: quia indignū ſaluabis me ſm magnā miſericordiā tuam. & laudabo te ſemp oībus diebus vite mee: quoniā te laudat oīs virtus celorum: & tibi eſt gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Explicit oratio manaſſes regis iuda.

Regiſtrum huius voluminis.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z. aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ſſ tt vv.

Omnes ſunt terni preter. vv. qui eſt duernus.

Ioſue.

Ca.1.c. τατακχεῖν pro κατακχεῖν. ca.1.d. ὥπερ p ὥσπερ. ca.2. ὅσα ἐποίησατε p ἴσα ἐποιήσατε. & ἐξολοθρεύσατε p ἐξωλοθρεύσατε. ca.6.a. πέλεως p πόλεως. ca.7.d. ὑοὺς p υἱούς. ca.10.a. ἐξολωθρεύσει pro ἐξωλόθρευσεν. ca.11.d. ἐξωλοθρευθῶσι p ἐξολοθρευθῶσι. ca.12.a. ἀερμὼν pro ἀερμών. & ἀνοτολὰς p ἀνατολάς. ca.14.a. φωλῆς pro φυλῆς. ca.14.c. διέθρεψεν p διέτρεψεν. ca.16.f. γαμμέτων p γραμμέτων. ca.17.a. γαλαὰγ pro γαλαάδ. ca.17.b. τερίμυθος p τερέβινθος. ca.18.c. Βαρρᾶ p Βορρᾶ. ca.20.b. ἱρεὺς p ἱερεύς. ca.21.a. μωησῆ pro μωυσῆ. ca.22.a. φυλλάξασθε p φυλάξασθε. ca.22.g. ὑιὺς p υἱούς. ca.24.f. νόμον pro νόμου.

Iudices.

Ca.2.b. ἀτοὺς p αὐτούς. ca.3.c. κρυφίος p κρύφιος. ca.3.d. κερατήνη p κερατίνη. ca.4.c. ηρέτησε p ηρέτισε. ca.5.d. ταλαιπόρως pro ταλαιπώρως. ca.6.d. ἱεροβιὲλ pro ἱεροβαάλ. ca.8.c. τραχίλοις p τραχήλοις. ca.9.d. κατιχύσαντες pro κατισχύσαντες. ca.16.a. ὤμω p ὤμῳ. ca.16.b. σιππύου pro σιππίου. ca.18.f. χυψὴν p ψυχήν. ca.19.d. ὁδιπόροι p ὁδοιπόρον. ca.19.g. ἐμέλησεν pro ἐμίλισεν. ca.20.a. ἐμέλησε p ἐμίλισα. & ἐξαπάστειλα pro ἐξαπέστειλα.

Ruth.

Ca.4.b. ἡμήρα p ἡμέρα. ca.4.c. μωαβίτην pro μωαβῖτιν. & τιῦ p τοῦ.

Regū primus.

Ca.8. ἄδρας pro ἄνδρας. ca.4.c. βοῶς p βοῦς. ca.6.c. κυλάδι pro κοιλάδι. ca.8.b. διαμαρτήρῃ p διαμαρτύρῃ. ca.10.a. ἀλλοιθέους pro ἀλλοφύλους. ca.11.b. ἐφείλατο p ἐφύλατο. & ἀρεῖτε pro ἐρεῖτε. ca.12.c. ἡμεῖς p ὑμεῖς. ca.13.d. παρεμβεβλήκασιν p παρεμβεβλήκεισαν. ca.14.a. ἀκροτηρίοι p ἀκρωτήριον quater. ca.15.b. ἀδρῶν pro ἀνδρῶν. ca.17.a. κιμίδες p κνημίδες. ca.17.b. προτότοκος pro πρωτότοκος. ca.17.c. ἀπερίτμηκος p ἀπερίτμητος. ca.17.g. ἐκκλίνοντος p ἐκκλίνοντες. ca.18.b. χαρμοσήνη p χαρμοσύνη. ca.18.c. ἡμέρας pro ἡμέραν. ca.18.d. θυγατὴρ p θυγάτηρ. ca.19.c. σώσεις pro σώσῃς. ca.20.f. αἰχύνη p αἰσχύνη. ca.20.g. παιδάριον pro παιδάριον. ca.25.g. σεαυτῷ p σεαυτῷ. ca.28.a. γνώσει pro γνώσῃ. & ἐγγαστριμύθους p ἐγγαστριμύθους. ca.29.c. ἐρήνη p εἰρήνη. ca.30.b. ὑὸν pro υἱόν. ca.31.b. ἐμπέξωσι pro ἐμπαίξωσι.

Regū ſecundus.

Ca.2.d. δουίδ pro δαυίδ. ca.3.g. παίδαις pro πίδαις. & κατεσάνθος p καθεσάνθος. ca.4.c. ἀδελφοῦ pro ἀδελφῷ. ca.4.d. ἐκολάβωσαν pro ἐκολόβωσαν. ca.8.c. μεγαλοσύνη pro μεγαλωσύνη bis. ca.11.b. ἀπήγειλαν pro ἀπήγγειλαν. ca.12.a. κὰν p καί. ca.13.g. κλαθμὸν p κλαυθμόν. ca.15.c. ἀτοῦ p αὐτοῦ. ca.17.c. χειμάρου p χειμάρρου. & συμβεβούλευκα p συμβεβούλευκα. ca.19.b. ὠμομόκασιν p ὀμωμόκασι. ca.19.g. διεβήβασαι pro διεβίβασαν. ca.20.f. ἔπεν p εἶπεν. ca.22.b. ἀπολείας p ἀπωλείας. ca.24.b. λέγων p λέγοι. ca.24.d. δορεὰν pro δωρεάν.

Regū tertius.

Da.2.a. ἐνετείλατω pro ἐνετείλατο. ca.2.b. τεσσαράκοντα pro τεσσαράκοντα. ca.4.d. ἔρχυρα pro ἄχυρον. ca.6.b. πηλῶν pro πυλῶν. ca.6.c. κυπαρισσίνων pro κυπαρισσίνων. ca.7.c. διδυκτυωθοὶ pro διδικτυωθοί. ca.7.g. θυσαυροὺς pro θησαυρούς. Ca.8.b. σκήπτω pro σκῆπτρον. ca.8.b. ᾠκοδόμησα pro ᾠκοδόμησα. ca.9.d. προσήνεγγει pro προσήνεγκεν. ca.10.a. πολὺν p πολύ. ca.10.b. ἐλελύθη pro ἐληλύθει. ca.12.c. ἐπεσάξατο pro ἐπεσάξατο. ca.14.b. ἄρρωστος pro ἄρρωστος. ca.14.c. εἴσοσι pro εἴκοσι. ca.15.c. ἐνέπρυσεν p ἐνέπρησεν. ca.16.a. τεθηκότα pro τεθνηκότα. ca.16.c. οἶκοι pro οἶκον. ca.16.d. εἰσπορευθῆναι pro εἰσπορευθῆναι. & παρευθῆναι pro πορευθῆναι. ca.16.g. πορευθῆσαι pro πορευθῆναι. & εἴσοσι pro εἴκοσι. ca.18.g. συνέσφυγξε p συνέσφιγξε. ca.20.d. ἀπόστειον p ἀπόστησον. ca.21.a. ἰσραηλίτης pro ἰζραηλίτης. ca.21.f. ἰσραὴλ p ἰσραήλ. ca.22.a. εἴδατε p ὕδατε. ca.22.f. ὑψυλῶν p ὑψηλῶν.

Regū quartus.

Ca.1.c. πεντηκόταρχος pro πεντηκόνταρχος. ca.2.a. καὶ pro καί. ca.3.a. μίτηρ pro μήτηρ. ca.3.c. ὄρθρισαν pro ὤρθρισαν. ca.5.c. ἀτοῦ pro αὐτοῖ. ca.5.g. κύπους pro κήπους. ca.7.d. ἐφόδον pro ἐφόδιον. ca.8.b. ὑιὸν pro υἱόν. ca.8.g. ὑοῦ pro υἱοῦ. ca.9.c. ἰατρευθῆναι pro ἰατρευθῆναι. ca.10.f. ὑς pro ὅς. & κυς p κς. ca.13.c. οἰχὶ pro οὐχί. ca.14.d. ὑιίος pro υἱός. ca.14.c. ἀμεσσίας p ἀμεσσίου. ca.17.c. ἐφυγαξε pro ἐφύλαξε. ca.17.f. ὑψυλῶ pro ὑψηλῷ. ca.17.g. δικαιώματα pro δικαιώματα. ca.18.f. παραδωθῆ pro παραδοθῆ. ca.18.g. ἐρύσατο pro ἐρρύσατο. ca.19.c. παραδωθῆ pro παραδοθῆ. ca.19.e. συνεχῆς p

Ioſue.

Cap.1.c.in margine. זָכַר pro וכר
Cap.4.c. עָבְרוּ pro עִבְרוּ
Cap.7.d. הָאֹהֶל pro הָאהֶל
Cap.9.c. יֹשְׁבִים pro יֹשֵׁבִים
Cap.12.b. הַנְּשׁוּרִי pro הַגְּשׁוּרִי
Cap.16.a. יוֹסֵף pro יוסף
Ca.19.b.in margine. שְׂמֹאל pro שְׂמֹאל
Cap.23.b. לְשָׂמֹאל pro לִשְׂמֹאל
Et in codē.b.in margine. שְׂמֹאל pro שְׂמֹאל
Cap.24.c. וָאֲשַׁלַּח pro וָאֲשַׁלֵּחַ

Iudi.

Cap.1.a. וַיִּתֵּן pro וַיִּתֵּן
Et in eodem.b. אַתָּה pro אַתָּה
Cap.2.d. יְהוָה pro יְהוָח
Cap.9. בְּרֹאשׁ pro כְּרֹאשׁ
Et in eodem. אֵת pro אֵח
Et in eodem. אִישׁ pro אִישׁ
Et in eodem.d. בְּתוֹךְ pro כְּתוֹךְ
Ca.11.c. הִיא pro הִחִיא
Cap.15.b. וַיַּעֲלוּ pro וַיִּעֲלוּ
Et in eodem.d. הַקּוֹרֵא pro רַקּוֹרֵא
Cap.16.c. דְּלִילָה pro דְּלִילָח
Cap.18.b. שֵׁשׁ pro שֵׁשׁ
Et in codē.f.in margine. עָשָׂה pro עָשָׂה
Cap.20.b. יִשְׂרָאֵל pro יִשְׂרָאֵל

Ruth.

Cap.4.a. וְהִנֵּה pro וְהִנֵּה

Primo regum.

Cap.6.d. אֲלֵיכֶם pro אֱלֵיכֶם
Cap.8.c. שְׁרוּתֵיכֶם pro שְׂדוֹתֵיכֶם
Cap.9.b. הָעִיר pro הָעִיר
C.ap.13.b.in margine. יַעַר pro יָעַר
Cap.14.a. נֹשֵׂא pro נוֹשֵׂא
Et in eodem.g. יִשְׂרָאֵל pro יִשְׂרָאֵל
Cap.16.d. לְיִשַׁי pro לִישַׁי
Cap.15.a. וְשִׁרְיוֹן pro וְשִׁרְיֹן

Cap.17.e. וַיִּבְזֵהוּ pro וַיְבָזֵהוּ
Cap.18.b. הַמְשַׂחֲקוֹת pro הַמְשַׂהֲקוֹת
Cap.20.d. וַיִּפְשַׁט pro וַיְפַשֵּׁט
Cap.25.c. אֲמָתֶךָ pro אֲמָתְךָ
Cap.26.b. תַּשְׁחִיתֵהוּ pro תַּשְׁחִיתֵהוּ

Secundo regum.

Cap.30.e.in margine. עָשָׂה pro עָשֵׂר
Cap.18.g. יוֹאָב pro יוֹאָב
Cap.19.c. וְלַעֲשׂוֹת pro וְלַעֲשׂוֹת
Cap.21.b. שְׂעֹרִים pro שְׂעָרִים
Cap.22.a. מְשַׂגְּבִי pro מִשְׂגַּבִּי
Et in eodem.c. וְנִחַת pro וְנִחַת
Cap.24.d. אֶלְיַחְבָּא pro אֶלְיַחְבָּא

Tertio regum.

Cap.18.d. תִּשְׁמַע pro תִּשְׁמַע
Cap.9.c.in margine. שָׂרַף pro שָׂרַף
Cap.10.b. וַיִּשְׁמַךְ pro וַיִּשְׁמַךְ
Cap.11.d. מְאֹד pro מְאַד
Et in eodem.d. וְהִנָּךְ pro וְהִנֵּךְ
Cap.12.c. הַכְּבִיר pro הַכְּבִיד
Cap.18.b.in margine. נֶכֶד pro נִכַּר

Quarto regum.

Cap.9.b. יִשְׂרָאֵל pro יִשְׂרָאֵל
Cap.10.b.in margine. בּוֹוא pro בּוֹא
Cap.14.b. מֶלַח pro מֶלַח
Et in eodem.b שָׁלָה pro שָׁלַח
Cap.15.b.in margine. עָשָׂה pro עָשָׂה
Et in eodem.c. אִם pro עִם
Cap.16.a. הַיָּשָׁר pro הַיָּשָׁר
Cap.19.c. הִזְקִיָּהוּ pro חִזְקִיָּהוּ
Et in eodem.c. עָשִׂיתָ pro עָשִׂיתָ
Et in eodē.d.in margine. שָׁלָה pro שָׁלַח
Cap.21.a. אֲשֵׁים pro אֲשִׁים
Cap.23.c.in margine. סָרִם pro סָרִם

Primo paralipomenon.

Cap.1.d. אָהֳלִיבָמָה pro אָהֳלִיבָמָה
Cap.2.a בִּתּוֹ pro בִּתּוֹ
Cap.5.a. בְּנוֹ pro בְּנוֹ

συνοχῆς.ca.19.g.θυρεῷ pro θυρεὸς.ca.20.a.κλαθμῷ pro κλαυθμῷ.Ca.20.c. ἐ pro ἐν.ca.20.d.διαχαιοσύνη pro δικαιοσύνη.ca.22.c. προφήτην pro προφήτη.ca.23.d.κινησάτο pro κινησάτω. Paralipomenō prim⁹.

Capi.1.a.ἐξῆλθεν pro ἐξῆλθον.ca.2.d.σαρὲδ pro σαλὲδ.ca.4.g.κατοικούντων pro κατοικούντων.ca.5.a.ἐδώθη pro ἐδόθη.ca.5.c.παρεδώθησαν pro παρεδόθησαν.& ἐπεποίθησαν pro ἐπεποίθεισαν.ca.6.f.καταλελειμμένοις pro καταλελειμμένοις.ca.9.e.λειτρουργίας pro λειτουργίας.ca.10.a.ἐπολέμησαν pro ἐπολέμησαν.ca.10.b.ἐπροπώθη pro ἐτροπώθη.ca.10.c.σκηλεῦσαι pro σκυλεῦσαι.ca.11.g.ἄιρων pro αἴρων.ca.12.a.δαιὶδ pro δαυὶδ.ca.12.c.βοηθῆσαι pro βοηθῆσαι.ca.12.d.στρατείᾳ ꝓ στρατιᾷ.bis.ca.12.g.εὐφρωσύνη pro εὐφροσύνη.ca.16.d.κυβωτοῦ pro κιβωτοῦ.ca.18.b.δαμοσκὸν pro δαμασκὸν.ca.19.c.αὐτιπρόσωποι pro ἀντιπρόσωποι.ca.21.b.λοιμοῦ pro λιμοῦ.ca.21.c.ἑστὼς pro ἑστὼς.& ἀπόλειαν pro ἀπώλειαν.& κρυβόμοι pro κρυβόμενοι.ca.22.d.ἀτοῦ pro αὐτοῦ.ca.28.d.πλωνησῆς pro πλονησῆς.ca.29.c.εὐοδώθη pro εὐωδόθη. Paralipomenō secūdus.

Capi.2.b.ἀλλ' ἢ pro ἀλλ' ἢ.ca.6.c.ἀλλ' ἢ pro ἀλλ' ἢ.ca.13.c.ἐγκαταλείψατε ꝓ ἐγκατελείψατε.ca.16.c.ὀργίσθη pro ὠργίσθη.ca.15.d.παραδωθήσεσθαι pro παραδοθήσεσθαι.ca.18.g.ἐτροπίθη pro ἐτροπώθη.ca.20.a.ἱερουσαλὴμ pro ἱερουσαλήμ.ca.20.c.πλωνήθητε pro πλονήθητε.ca.20.e.ἐτροπώθησαν ꝓ ἐτροπώθησαν.ca.21.c.τιὺς pro τοὺς.ca.25.c.ἐγκαταλείπατε pro ἐγκατελείπατε.ca.31.d.εὐοδώθη pro εὐωδώθη.ca.32.d.ποιήτω pro ποιείτω.ca.32.g.εὐοδώθη pro εὐωδώθη.ca.34.b.ἀπεδώθη pro ἀπεδόθη.

Errores tranſlationis latine interlinearis.

Ioſue.

Capi.1.a.rubuſtus pro robuſtus.ca.2.a.tolles pro tollēs. & abſcondidit pro abſcondidit.ca.2.b.nr̃ pro vr̃.ca.2.c.pmitetis pro pmitretis.ca.4.b.portabnnt pro portabūt.ca.6.b.ſecras pro ſacras.ca.7.a.fugierūt pro fugerūt. & ſexr pro ſex.ca.7.b.poſurūt pro poſuerūt.ca.7.d.archo pro achor.ca.8.f.inhabitabile pro inhabitabilem.ca.10.a.mitropolū pro metropolū.ca.10.c.feuerūt pro fuerūt. & abſonderūt pro abſconderūt.ca.11.c.qcq; pro quicq;.ca.12.a.torrentis pro torrētem.ca.13.d.iardanē pro iordanē.ca.15.b.que pro qui.ca.15.d.aſino pro aſina. & que pro qui.ca.17.c.corū pro carū. & habitate pro habitare.ca.18.c.quod pro qui.ca.22.c.filiii pro filii. & filitis pro filiis.ca.24.c.nr̃a pro vr̃a.ca.24.f.legē pro legis. Iudices.

Capi.2.a.poſtq; pro poſtq;.ca.2.b.ſēptentrione pro ſeptentrione.ca.3.b.filus pro filius.ca.3.c.ocludit pro occludit.ca.4.d.eſpirauit ꝓ expirauit.ca.5.d.abſciſa pro abſiſſa.ca.6.b.quē pro quod.ca.7.b.meum pro mecū. & interfeceerūt pro interfecerūt.ca.8.a.tuā pro meā. & filū pro filiū.ca.9.c.imponeret pro imponerent. & auferrā pro auferā.ca.9.d.qulib; pro quilibet.ca.12.a.ſilios pro filios.ca.15.a.nō ecce pro nōne.ca.15.b.que pro qui.ca.16.c.fila pro filū.ca.16.g.accepeunt pro acceperūt.ca.18.c.tarra pro terrā. & illuderūt pro illuſerunt.ca.20.b.centū pro excentū.ca.20.g.ingnē pro ignē.ca.21.b.faciam⁹ pro faciemus.ca.21.d.corū pro carū bis. Ruth.

Ca.2.b.hi pro hic.ca.4.a.tollit pro tolit.ca.4.d.conſulentē pro conuertentem. Regum primus.

Capi.1.a.ſacrificadū pro ſacrificandū.ca.2.b.ſucerdotis pro ſacerdotis.ca.3.a.extingeretur pro extingueretur.ca.3.b.gr pro.qr.ca.9.b.pp pro p.ca.9.d.ea pro eo. & cā pro cū.ca.10.b.inſuluit pro inſiluit.ca.10.d.obmutenſcens pro obmuteſcens.ca.12.c.nos pro vos.ca.12.d porpter pro propter.ca.13.d.ſderſertū pro deſertū.ca.14.b.quā pro qua. & coniuguntur pro coniūguntur.ca.14.c.requirerūt pro requiſierūt. & fugierūt pro fugerunt.ca.14.d.qui pro quod.ca.14.e.deeſt et. & dirapiamus pro diripiamus.ca.14.f.ecos pro eos.ca.15.a.lanctantem pro lactantem.ca.15.d.ſacrificetur pro ſacrificentur.ca.15.f.reuerſus eſt pro conuertit.ca.16.b.ouile pro ouili.bis.ca.16.d.factū ē pro factus eſt.ca.17.a.ſtabat pro ſtabāt.ca.17.b.ſemetis.ꝓ ſeruietis.ca.17.d.leō pro leo.ca.17.c.egrediens pro egredientē.ca.18.a.egridiebatur pro egrediebatur.ca.18.c.reguū pro regnū.ca.18.c.maulahtite pro maulathite.ca.19.c.ſimulatra pro ſimulachra.ca.19.d.abit pro abiit.ca.20.a.dixit pro dicit.ca.20.d.licebat pro licebit. & puro pro puero. & ſic ꝓ hic.ca.20.f.deeſt quib⁹.ca.20.g.a.ꝓ ab.ca.21.c.hūc pro eum.ca.21.c.mille ꝓ millibus.ca.22.a.neciſſitate ꝓ neceſſitate. & pfectuus ꝓ profectus. & qui ꝓ que.ca.22.b.accerſendum ꝓ accerſiendū. & in ꝓ ad.ca.23.a.cūſuluit ꝓ conſuluit.ca.23.b.ſual ꝓ ſaul.ca.23.d.hui⁹ ꝓ hac.ca.24.a.ingaddi ꝓ engaddi.ter.ca.25.a.deeſt.et.ca.25.e.fumule ꝓ famule.ca.25.g.deeſt.te.ca.28.a.philiſtiūm ꝓ philiſtiim.ca.30.e.vniutrſos ꝓ vniuerſos.ca.30.f.quod ꝓ qui.

Regū ſecundus.

Ca.1.b.vidi.ꝓ.ſciebam.ca.1.d.mih ꝓ mihi.ca.3.c.tui ꝓ mei.ca.3.f.tenes ꝓ tenens.ca.4.b.meridiei ꝓ meridie.ca.4.d.fratris ꝓ fratri.ca.5.a.duobus ꝓ tribus.ca.7.d.dices ꝓ dicēs.ca.7.c.longiquum ꝓ longinquum. & quibus ꝓ que.ca.11.a.vria ꝓ vrie.ca.11.c.fortem ꝓ forte.ca.11.d.ſit ꝓ ſic.ca.12.a.ſua ꝓ ſuo.ca.13.e.ſuo ꝓ tuo.ca.14.a.quiſi ꝓ quaſi.ca.14.c.inbebo ꝓ iubebo.ca.14.f.pulcha ꝓ pulchra.ca.16.c.lades ꝓ lapides.ca.17.a.ſupirruam ꝓ irruam ſup.ca.17.c.dereliquatur ꝓ derelinquatur.ca.18.b factum eſt ꝓ facta eſt.ca.18.c.mile ꝓ mille.ca.20.e.velle ꝓ vallo.ca.21.b.eos ꝓ eis.ca.22.c.corroberas ꝓ corroborās.ca.22.d.cōſurgāt ꝓ cōſurgēt.ca.23.a.ingne ꝓ igne. & octigētos ꝓ octingētos.

Regū tertius.

Ca.2.c.rgnum ꝓ regnum.ca.2.f.tranſſeris ꝓ tranſibis.ca.3.a.ſōmniis ꝓ ſomniis.ca.4.a.deeſt.et.ca.4.c.egyti ꝓ egypti.ca.6.b.confudebat ꝓ confundebat. & altitudo ꝓ altitudinem. & intriſecus ꝓ intrinſecus.bis.ca.6.c.extendit ꝓ extendebant.ca.7.a.porticum ꝓ porticus. & colummne ꝓ columne.ca.7.b.hunc ꝓ hanc.ca.7.e.intriſecus ꝓ intrinſecus.ca.7.f.capitalla ꝓ capitella.ca.7.g.oſtium ꝓ oſtiorum.ca.8.d.longiqua ꝓ longinqua.ca.8.e.miſſeris ꝓ miſeris.ca.9.c.emiſiones ꝓ emiſſiones.ca.10.a.loquutus ꝓ loquuta.ca.10.b.abq; ꝓ abſq;.ca.10.d.ſicomoros ꝓ ſycomoros.ca.11.a.hos ꝓ eos.ca.11.c.tuū ꝓ meum.ca.11.d.phalaon ꝓ pharao ca.15.g.totum ꝓ totam.ca.16.d.ſupereſt qui.ca.15.e.ſup ꝓ ſup.ca.16.g.nouiſimo ꝓ nouiſſimo.ca.17.b.pugillum ꝓ pugillus.ca.18.d.boſt pro poſt.ca.18.e.altere ꝓ altare.ca.21.e.poſſedeſti ꝓ poſſediſti.ca.22.d.egredi ꝓ egredere.ca.22.e.circūdauerūt ꝓ circūdederūt.

Regū quartus.

Ca.1.b.pillicea pro pellicea.ca.3.a.ammouit pro amouit.ca.3.b.dominū pro dominus.ca.3.d.vniuerſam pro vniuerſum.ca.3.c.percutite pro pcutietis.ca.3.d.lapidem pro lapis.ca.4.a.feciem pro faciam.ca.4.b.effundebat pro infundebat.ca.4.f.holera pro olera. & deliquerunt pro dereliquerunt.ca.5.a.ſuam pro eius.ca.8.c.intriſecus pro intrinſecus.ca.8.c.duo pro duorum.ca.10.f.tuo pro meo.ca.17.b.que pro quas.ca.17.c.ea pro eas.ca.17.e.declarbit pro declarabit.ca.17.f.quem pro quā ca.18.g.ezechie pro ezechiam. & liberauit pro liberabit.ca.19.d.quam pro quem.ca.19.f.fecit pro faciet.ca.21.b.dedit pro dedi.ca.21.b.quem pro quam.ca.23.b.quo pro qua.ca.24.a.auferet pro auferret.ca.24.d āmnorum pro annorum.ca.25.d.bobylonem pro babylonem.

Paralipomenon primus.

Ca.1.d.fluminis pro flumine.ca.1.d.phua pro phau.ca.3.b.ex pro ſex.ca.4.b.cenz pro cenez.ca.4.d.ſemi pro ſemel.ca.5.a.eius pro eorum ca.5.b.hierobam pro hieroboam.ca.5.d.potente pro potentes.ca.6.b.filus pro filius.ca.6.c.cōſtiuit pro conſtituit.ca.9.c.ebdomadas pro hebdomadas.ca.9.f.hiaruſalem pro hieruſalem.ca.10.a.vulnaratus pro vulneratus.ca.11.g.fratrer pro frater.ca.12.g.vnam pro vuam.ca.14.d terremoti pro terremotus.ca.16.b.inferrent pro inferret.ca.17.a.dauit pro dauid.ca.17.b.que pro quibus.ca.18.a.diſoluit pro diſſoluit.ca.19.b.edduxit pro eduxit.ca.21.b.corrrupit pro corrupit.ca.21.c.abſcōdentes pro abſconditi.ca.21.d.altarere pro altare. & eo pro ea.ca.22.a.proſelitas pro proſelytos. & comiſſuras pro commiſſuras.ca.22.c.fili pro filii.ca.23.c.vigiti pro viginti.ca.24.a.arron pro aaron.

Paralipomenon ſecundus.

Ca.2.c.danit pro dauid. & ſapientbus pro ſapientibus.ca.4.c.deeſt in.ca.5.c.preter pro preterquam.ca.6.e.conuertebuntur pro conuertentur ca.6.f.mettes pro mittes.ca.8.b.iduxit pro induxit. & pharonis ꝓ pharaonis.ca.8.c.tn pro in.ca.9.d.offerebatur pro afferebatur.ca.14.c.ve⁹ pro deus.ca.19.b.ſecerdos ſacerdos.ca.20.a.deeſt &.ca.26.c.eſſet pro eſſent.ca.26.d.loproſus pro leproſus.ca.28.d.ſcripti pro ſcripta.ca.30.a.fecerent pro facerent. & reuertet pro conuertet.ca.31.d.hic pro hec.ca.32.b.dices pro dicens.ca.34.a.offerrent pro efferrent.ca.34.e.prophetā pro prophetē.ca.35.c pharaon pro pharao.bis.ca.36.a.ſupeſt in.

Errores tranſlationis beati Hieronimi.

Ioſue.

Cap.6.b.in margine. קַל pro קָלט
Cap.9.g. וּמְרִיבַעַל pro וּמְרִיבַעַל
Cap.12.c. עֶזְרָךְ pro עֲזָרֶךָ
Cap.14.a. וְחָרָשֵׁי pro וְחָרָשֵׁי
Cap.15.a הַשַּׁר pro הַשָּׁר
Cap.16.d. אֲשֶׁר pro אָשֵׁר
Cap.19.b.in margine. חָעָה pro חָצָה
Cap.21.a. שָׁבַע pro שֶׁבַע
Cap.26.b.in margine. בּוֹחַ pro כּוֹחַ
Cap.27.d. וִיהוֹנָתָן pro וִיהוֹנָתָן
Cap.28.a. לַמֶּלֶךְ pro לְמֶלֶךְ
Et in eodem.d. לְפָרָשִׁים pro לְפָרָשִׁים
Cap.29.d.in margine. רָא pro רָאָה

Secundo paralipomenon.

Cap.5.a. וְאֵת pro וְאֵת
cap.7.a. בִּי pro כִּי
Cap.19.b. לא pro לֹא
Cap.12.d.in margine. נָכָא pro נָבָא
Cap.15.a. לְיִשְׂרָאֵל pro לְיִשְׂרָאֵל
Cap.17.a. יִיבְנָה pro וַיִּבְנֶה
Cap.20.b. לִכְנֵ pro לִפְנֵי
Et in eodē.c. מִירֻשָּׁתְךָ pro מִירֻשָּׁתְךָ
Cap.22.c. אֲחַזְיָהוּ pro אֲחַזְיָהוּ
Cap.29.d.in margine. זָנָ pro זָנַח
Cap.34.a. וּשְׁמָאל pro וּשְׂמֹאל
Cap.35.a.in quibuſdā libris. שְׁלֹמֹה pro שְׁלֹמֹה

Ca.11.a.egreſi pro egreſſi.ca.11.d.qubus pro quibus.ca.13.d.trihul pro tribul.& conguationes pro cognationes. ca.15.c.cōgnationib9 pro cognationib9.bis.ca.15.d.nenē pro nonē.ca.15.g.habitauit pro habitabit.ca.16.c.i pro in.ca.17.b.filorū pro filiorū.ca.19.a.cōgnationes pro cognationes.ca.20.d.cnnſtitue pro conſtitute.ca.22.f.altere pro altare.ca.24.d.āmorreoerū pro āmorreorum.

Iudices.

Ca.1.d.cōgnati pro cognati.& curibus pro curribus.ca.5.illus pro illius.ca.7.egyptio pro egypto.ca.7.crepidē pro crepidinē.& tran pro trans.ca.14.d.cōuiuii pro conuiuii.ca.20.d.erūpunt pro eruperunt.

Regū primus.

Ca.6.c.erax pro erat.ca.10.d.cithārā pro cithara.ca.12.d.tex pro rex ca.14.a.eū pro cū.ca.17.a.therebinthus pro terebinthus.bis.ca.24.c.clamidis pro clamydis quater.ca.25.c.quicq; pro quicq;.ca.30.f.erumperant pro eruperant.

Regū ſecūdus.

ca.3.a.bebrō ꝑ hebrō.ca.6.c.dn̄dixit ꝑ bn̄dixit.ca.14.d.rege ꝑ regē ca.16.d.at pro ad.ca.18.g.morior pro moriar.ca.19.c.feſtinait pro feſtinauit.ca.19.e.miphiboſeph ꝑ miphiboſeth.ca.19.f.quod ꝑ quot.

Regū tertius.

Ca.1.f.fac dos pro ſacerdos.ca.2.b.cruoren pro cruorē.ca.2.f.colocauit pro collocauit.ca.4.c.dictione pro ditioue.& ab pro ad.ca.6.b.ſumitatē pro ſummitatē.ca.7.e.canti pro canthi.ca.8.f.coſpectu pro cōſpectu.ca.20.e.venerū ꝑ venerūt.ca.21.a.comodius ꝑ cōmodius.

Regū quartus.

Ca.4.e.ocurſum pro occurſum.ca.10.c.deſcedimus pro diſcendim9 ca.6.f.cōmedamus pro comedamus.ca.2.b.quē pro quam.

Paralipomenō prim9.

In prologo.rogatione pro rogatiane.ca.2.g.canentēs pro canentes ca.9.d.oſtiarais pro oſtiarios.ca.16.b.eus pro eius.ca.17.c.conpectu pro conſpectu.ca.18.c.expugnaſet pro expugnaſſet.ca.19.b.miſſi ꝑ miſi.ca.22.b.elege pro elige.ca.22.c.es pro eſt.ca.23.b.ſeperatus pro ſeparatus.ca.26.c.ſuppellectilē pro ſupellectilē.ca.27.d.ſuſtantie pro ſubſtantie.ca.29.c.trigintam pro triginta.

Paralipomenō ſecūdus.

Ca.1.b.intelligetiā pro intelligentiā ca.3.b.taletis pro talentis.ca.4.a.cubitoū pro cubitorū.ca.7.d.precepit pro precepi.ca.11.b.horea pro horrea.ca.11.c.vitolorū pro vitulorū.ca.20.a.venerū pro venerūt.ca.20.f.hitatores pro habitatores.ca.21.d.pcuſit pro pcuſſit.& explectus pro expletus.ca.24.b.athlia pro thalia.ca.29.d.igreſſi ꝑ ingreſſi.ca.31.b.multitidinis ꝑ multitudinis.ca.34.f.hierulē ꝑ hierusalem.ca.35.b.ſacredotibus pro ſacerdotibus.ca.35.d.cātratrices pro cantatrices.ca.36.b.verboru pro verborū.ca.36.d.conbuſſerunt pro conbuſerunt.& ſnbata pro ſabata.

Finis ſecūde partis.

Haec tibi pentadecas tetragonon reſpicit illud
Hoſpitium petri ⁊ pauli ter quinq; dierum.
Namq; inſtrumētum vetus hebdoas innuit: octo
Lex noua ſignatur. ter quinq; receptat vtrunq;.

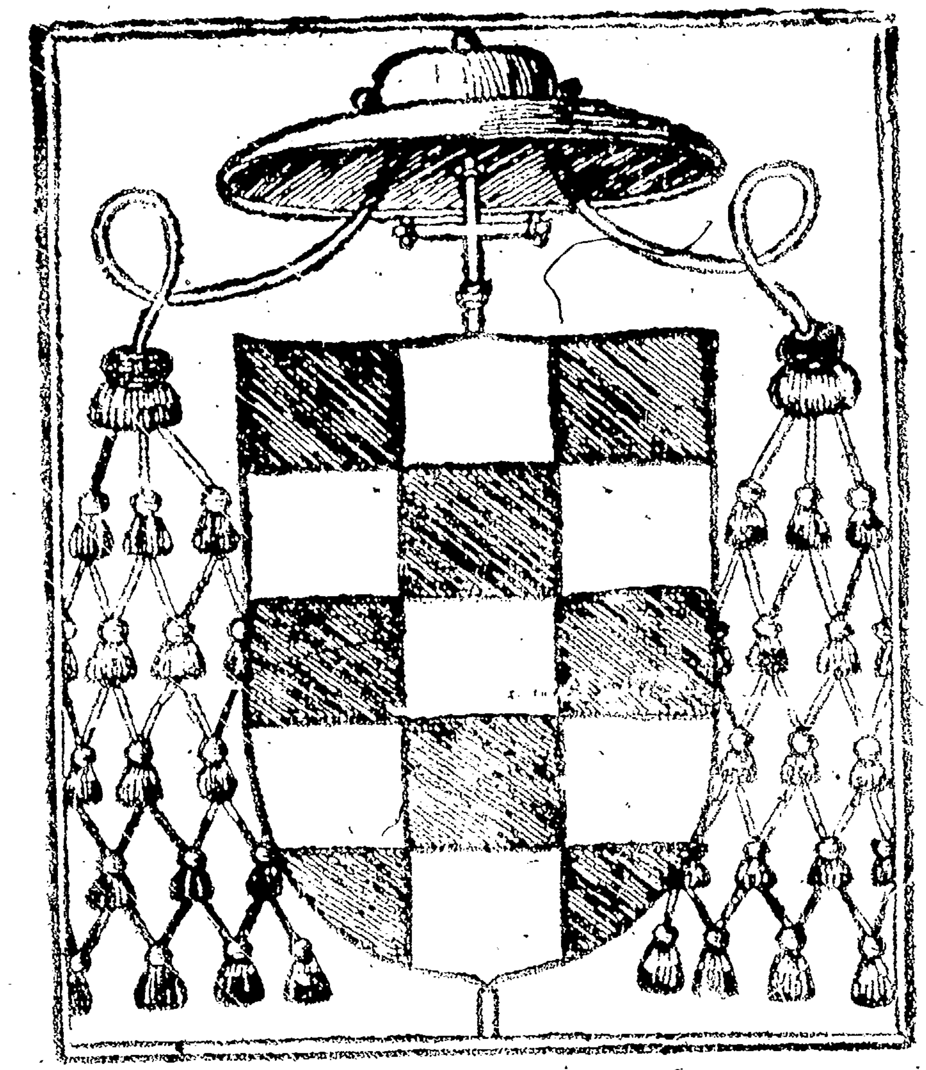

Tertia pars Veteris teſtamenti Hebraico Grecoq; idiomate nunc primum impreſſa: adiuncta vtriq; ſua latina interpretatione.

Ad ſanctiſſimum ac clemẽtiſſimum dominum

noſtrum. D. Leonem Decimum diuina prouidentia Pontificem Maximum Reuerendiſſimi in Chriſto patris ac dñi. D. F. Franciſci Simenii de Ciſneros Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli. S. Balbinæ Preſbyteri Cardinalis Hiſpaniæ Archiepiſcopiqꝫ Toletani ac regnorum Caſtellæ Archicancellarii &c. In libros veteris ac noui teſtamenti multiplici lingua impreſſos.

Prologus

Multa ſunt beatiſſime Pater: quæ ad excudẽdas impreſſoriis formis originales ſacræ ſcripturæ liguas nos incitarũt. Atqꝫ hæc imprimis. Quũ cum uniuſcuiuſqꝫ idiomatis ſuæ ſint verborum proprietates: quarum totam vim non poſſit quantumlibet abſoluta traductio prorſus exprimere: tum id maxime in ea lingua accidit: per quam os domini locutum eſt. Cuius littera q̃uis ex ſe mortua ſit & velut caro: quæ non prodeſt quicq̃ (Nam ſpiritus eſt qui viuificat) quia tamen Chriſtus verborum figuris velatus intra eius vterum manet incluſus: non dubiũ: quĩ tam admiranda ſit fœcunditate repleta: tam exuberãti myſteriorũ copia cumulata: vt cũ plena ſemper ſit & redũdans: flumina de ventre eius fluãt aquæ viuæ: vnde hi quibus datum eſt reuelata facie gloriã dñi ſpeculari: vt in eandẽ imaginem trãſformẽtur: poſſit aſſidue haurire mira diuinitatis eius arcana. Quippe cũ nulla dictio nulla litterarum connexio eſſe poſſit: ex qua non emergant & veluti pullulent reconditiſſimi cœleſtis ſapientiæ ſenſus ex quibus cũ non poſſit eruditiſſimus quiſq; interpres niſi vnicum explicare: neceſſe eſt vt poſt interpretationẽ maneat adhuc ſcriptura grauida: variiſqꝫ ac ſublimibus intelligentiis plena: quæ nequeant aliunde q̃ ex ipſo archetypæ linguæ fonte cognoſci. Accedit: ꝙ vbicũqꝫ latinorum codicum varietas eſt: aut deprauatæ lectionis ſuſpitio (id quod librariorũ imperitia ſimul & negligentia frequentiſſime accidere videmus) ad primam ſcripture originem recurrẽdum eſt: ſicut beatus Hieronymus & Auguſtinus ac cæteri eccleſiaſtici tractatores admonent: ita vt librorũ Veteris teſtamẽti ſynceritas ex Hebraica veritate: Noui autem ex Græcis exemplaribus examinetur. Vt ipſa igitur originalia in promptu haberet quicũqꝫ diuinarũ litterarũ ſtudioſus: poſſetqꝫ non ſolis riuulis eẽ cõtentus: ſed ex ipſo fonte ſalientis aquæ in vitam æternã ſitim pectoris extinguere: iuſſimus archetypas ſacræ ſcripturæ linguas cum adiunctis variarũ linguarũ tranſlationibus impreſſioni mãdari Sanctitatis tuæ nomini dedicandas. Atqꝫ imprimis nouum teſtamẽtum Græco Latinoqꝫ ſermone excudendum curauimus ſimul cum Lexico græcarum omnium dictionum: quæ poſſunt in eo legẽtibus occurrere: vt his quoqꝫ qui nõ integram linguæ cognitionem adepti ſunt pro viribus conſuleremus. Deinde vero anteq̃ Vetus teſtamentum aggrederemur: Dictionarium præmiſimus Hebraicorum Chaldaicorumqꝫ totius veteris inſtrumẽti vocabulorũ. Vbi non tantũ multiplex ſignificatio cuiuſqꝫ dictionis exprimitur: ſed [quod ſtudioſis vtiliſſimũ fore credimus] locus ſcripturæ in cuiuſqꝫ ſignificati teſtimoniũ citatur. Rurſus: cũ non ſolus litteræ occidentis: cortex ſed introrſus latitans ſpiritus viuificãtis nucleus maxime ſit a ſtudioſo diuinæ ſcripturæ requirẽdus: atqꝫ huius præcipua pars ex propriorũ nominũ interpretatione depẽdeat: quorũ ab æterno præuiſa impoſitio incredibilẽ opẽ affert ad propalãdos ſpirituales abſtruſoſqꝫ ſenſus & detegẽda arcana myſteria: quæ ſub ipſo litteralis textus vmbraculo ſpiritus ſanctus velauit. Idcirco interpretationes propriorũ nominum a viris linguarũ peritia præcellẽtibus maxima diligentia iuſſimus elucubrari: & ſecũdũ Alphabeticã ſeriẽ diſpoſitas Dictionario adiungi. Quibus ſuccedit legendorũ Hebræorũ charecterũ inſtructio & eiuſdẽ idiomatis Grãmatica ex pluribus receptæ fidei Hebræis autoribus collecta & ad latini artificii normã reducta. Quibus omnibus veluti ꝓpræludio ita peractis: ad excuſſionem diuerſarum veteris teſtamẽti linguarum nos conuertimus: adiicientes etiam ſingulis earum ſuam latinam trãſlationẽ. Qua in re id aperte Beatitudini tuæ teſtari poſſumus Pater ſanctiſſime: maximam laboris noſtri partẽ in eo præcipue fuiſſe verſatã: vt & virorũ in linguarum cognitione eminentiſſimorum opera vteremur & caſtigatiſſima om̃i ex parte vetuſtiſſimaqꝫ exemplaria pro archetypis haberemus: quorũ quidẽ tã Hebræorũ q̃ Græcorũ ac latinorũ multiplicẽ copiã variis ex locis non ſine ſummo labore cõquiſiuimꝰ. Atqꝫ ex ipſis quidẽ Græca Sanctitati tuæ debemꝰ: qui ex iſta apoſtolica Bibliotheca antiquiſſimos tum Veteris tum noui teſtamẽti codices perq̃ humane ad nos miſiſti: qui nobis in hoc negocio maximo fuerunt adiumento. Conſumata itaqꝫ excuſſiõe Noui teſtamenti Græce Latineqꝫ impreſſi cum ſuo Lexico. Impreſſo etiã Hebraico Chaldaicoqꝫ dictionario: cui adiuncta eſt Grammatica cum nominum propriorum interpretationibus. Abſolutis præterea annotationibꝰ differentiarum Veteris teſtamenti: quas cum Nicolaus de Lyra non omnino abſolutas edidiſſet: eas nos per viros linguarum peritiſſimos multis in locis addi fecimus. Tandẽ diuino auxilio Vetus teſtamentum multiplici lingua excudi fecimus. Quæ omnia nunc ad Sanctitatẽ tuam mittimus. Nã cui potius vniuerſæ vigiliæ noſtræ dicandæ ſunt q̃ Apoſtolicæ iſti ſedi: cui omnia debemus? Aut quis libẽtius ſacros Chriſtianæ religionis libros ſuſcipere & amplecti debet: q̃ ſacer Chriſti vicarius? Accipiat igitur Sanctitas tua læta fronte munuſculum: quod in domini gazophylacium offerimus: vt incipiant diuinarum litterarum ſtudia hactenus intermortua nunc tandem reuiuiſcere. Obſecramꝰ autẽ Beatitudinem tuã enixiſſime: vt libros hoſce: qui nunc ſe ſacris iſtis veſtigiis ſupplices aduoluũt examines: & ad ſeueriſſimi iuditii tui cẽſuram reuoces: vt ſi Chriſtiane reip. vtiles fore videbuntur: editionis beneficium a Sanctitate tua recipiant. Nã eos nos hucuſqꝫ continuimus: ſacrũ iſtum Apoſtolici faſtigii oraculum cõſulturi. Sed iam hæc ad Beatitudinem tuam ſatis. Nũc ad inſtruendum de operis artificio lectorem conuertimur

BIBLIOTHEK DER CANTONAL LEHR ANSTALTEN ZU ZÜRICH

Prologus

Ad lectorem De his que ad lectionem Veteris

teſtamenti diuerſis linguis nunc primum impreſſi: ſunt prænotanda.

Ut intelligas ſtudioſe Lector modũ & ordinẽ: quẽ in hac veteris teſtamenti impreſſione ſeruauimꝰ: ac inde poſſis hoc libro facile vti: nõnullorũ te admonitũ prius eſſe oportet. Imprimis igitur id eſt præmittendũ: ꝙ cũ Vetus teſtamentũ a ſacris doctoribus trifariã diuidatur: hoc eſt in legẽ: quã Pẽtateuchum appellant: & in libros deinde Agiographos: ac demum in eos qui dicũtur Prophetales: in his oĩbus nõ eſt idẽ numerus linguarũ. Sed Pentateuchus quidẽ triplicẽ linguã habet: Hebraicã videlicet Chaldaicã & Græcã: quas imprimẽdas iuſſimus cũ aliis tribus latinis interpretationibus iuxta correſpondentibus: ita vt Hebraicæ veritati reſpondeat latina beati Hieronymi tranſlatio: Chaldaicæ vero alia latina fere de verbo ad verbũ a viris eiꝰ liguæ peritiſſimis elaborata. Græcæ aũt ſeptuaginta interpretum editioni interlinearis latina traductio. Agiographi deinde libri ſimul & Prophetales duplici lingua excuduntur: hoc eſt Hebræa & Græca cũ aliis duabus latinis trãſlationibus illis correſpondentibus. Nã Chaldaica in cæteris libris præterq̃ in Pẽtateucho corrupta eſt aliquibꝰ in locis: & fabulis meriſqꝫ Thalmudiſtarũ nugis cõſperſa: indigna prorſus quæ ſacris codicibus inſeratur. Verum quia quibuſdam in locis vbi integra eſt littera & incorrupta: mirũ in modũ fauet Chriſtianæ religioni: idcirco reliquos libros totius veteris teſtamenti e Chaldaica lingua in latinã verti fecimus: & diligentiſſime cũ ſua latina traductiõe cõſcriptos in publica Cõplutenſis noſtræ Vniuerſitatis Bibliotheca reponi. At vero libri extra canonẽ: quos Eccleſia potius ad edificationẽ populi: q̃ ad auctoritatẽ eccleſiaſticorũ dogmatum confirmãdã recipit: Græcã tm̃ habent ſcripturã: ſed cũ duplici latinã interpretatione: altera beati Hieronymi: altera interlineari de verbo ad verbũ: eo modo quo in cæteris. Hæc autem de numero linguarum huius libri oportuit in vniuerſum prælibaſſe. Nunc de modo quo linguas in libro ipſo diſpoſuimus: breuibus agendum eſt. Primum itaqꝫ aperto codice duæ ſe tibi chartarũ facies hinc & inde offerent: quarum vnaquæqꝫ tres colũnas habet. Ex quibus ea quæ ad marginem exteriorem ſita eſt: Hebraicam continet veritatem. Quæ vero interiori margini adhæret Græca eſt ſeptuaginta interpretum editio: cui ſuperponitur latina interlinearis traductio de verbo ad verbum. Mediam autem inter has latinã beati Hieronymi tranſlationẽ velut inter Synagogã & Oriẽtalem Eccleſiã poſuimꝰ: tanq̃ duos hinc & inde latrones mediũ autẽ Ieſum hoc eſt Romanã ſiue latinã Eccleſiã collocãtes. Hæc enĩ ſola ſupra firmã petrã ædificata (reliquis a recta Scripturæ intelligentia q̃nqꝫ deuiãtibus) immobilis ſemper in veritate permanſit. Diſponũtur vero colũnæ ipſæ hoc modo: vt ſingulis lineis Hebraicis correſpondeant binæ lineæ latinæ e regione: hoc tamẽ ſemper obſeruato: vt omnes colũnæ tam in principio q̃ in fine cõſentiant: niſi vbi loci anguſtia nõ patitur: quod rariſſime deprehẽdes.

Deinde quia inſtitutũ noſtrũ eſt: nõ ſolũ his cõſulere: qui abſolutã linguarum peritiã ſunt aſſecuti: ſed his etiam opem ferre qui parum in eis profecerunt: vtriſqꝫ enim debitores ſumus: neminẽqꝫ eſſe cupimus: quẽ peregrinorũ idiomatum difficultas abſterreat a diuinorum librorum penetralibus adeũdis. Idcirco vt Hebraicas dictiones facile poſſit quicũqꝫ diſtinguere: & ſuam latinã interpretationẽ cuiqꝫ aſſignare: inter ſingulas dictiones Hebraicas ſuponuntur minutæ litterulæ latinæ Alphabetico ordine procedentes: quibus conſimiles aliæ ĩ latina proxima colũna correſpõdent: vt per ſimilitudinẽ litterulæ cognoſcatur: quæ dictio latina ad quã Hebraicã ſit referenda. Quãdo vero interpres per circũlocutionem pluribus dictionibus vnicam interpretatur: aut e diuerſo vnica dictiõe plures amplectitur: tũc vnica litterula toti circũlocutioni vel etiã cõpendio deſeruiet. Ex his præterea litterulis nõnullas reperies: quibꝰ tenue punctũ ſubſcribitur hoc modo . Quod quidẽ punctũ deſignat: vel dictionẽ Hebraicã ſubiacentẽ multiplicem eſſe & æquiuocã: ac proinde recõditum aliquod ſecretæ intelligẽtiæ myſteriũ claudere: quod poſſit facile conſulto Dictionario a perſpicacibus mẽtibꝰ inueſtigari: vel denotat ſaltẽ: ipſam eius ſignificationẽ in latina colũna poſitã potius tranſlatitiam eſſe & ſoli ſenſui ſubſeruientem: q̃ propriam omnino & litteralem. Rurſus quia inuenire primitiua ſiue radices dictionũ Hebraicarum & Chaldaicarum a prima origine deuiantium res eſt perquã neceſſaria ad reperiẽda in Dictionario vocabula: ſed tãtæ difficultatis: vt homines eius linguæ peritiſſimi frequẽter in ea titubent: ac nonnunq̃ etiã labantur: artificium excogitauimus q̃ vtiliſſimum: quo poſſit quiſpiam vel primis dũtaxat Hebraicis rudimentis imbutus radicẽ cuiuſqꝫ dictionis in promptu habere: vt iã his adminiculis adiuti: Hebræorum [vt ait beatus Hieronymus] nauſeam & ructum faſtidiẽtes: præceptores eorum conſulere nõ egeamus. Aduertendũ itaqꝫ eſt: ꝙ cũ dictioni Hebraicæ ſiue Chaldaicæ correſpondet alia in margine (quod dignoſces ex ſimili litterula vtriqꝫ dictioni impoſita) tunc dictio ipſa ſicut eſt in margine notata: querenda eſt in vocabulario. Illæ enim ſunt primæ litteræ ſubſtantiales primitiui. Reliquæ uero dictiones Hebraici textꝰ: quibꝰ nulla dictio primitiua repondet in margine: ex primis earũ tribus aut quãdoqꝫ etiã ſolis duabus litteris ſunt in dictionario requirendæ. Preterq̃ vbi preceſſerit aliqua ex his quinqꝫ litteris beth: he: caph: lamed: mem: quocunqꝫ apice ſubiecto: dũ modo ſit apice deſuper notata hoc modo ב ה כ ל מ Tunc enim talis littera pro articulo ſeu prępoſitione ſumitur: ac proinde cum non ſit littera ſubſtantialis auferenda eſt: & proxime tres vel quandoqꝫ etiã ſolæ duæ litteræ ſequentes erunt primæ litteræ primitiui: ex quibꝰ dictio ipſa in vocabulario reperietur. Quod eodẽ modo intelligendũ eſt de ו vau littera etiam ſi nunq̃ tali ſigno notetur. Vbicunqꝫ enĩ alicui dictioni præponitur: ſemper pro coniunctione copulatiua vſurpatur: quare tollere eã oportebit. Atqꝫ hæc quidem ſuccincte dicta ſunt: vt legẽtibus Hebraicã litterã ſtatim abſqꝫ arte ſeu conſideratione vlla pateat dictionis primitiuum. Quod ſi curioſus lector non ſolo vſu contentus artẽ reperiendarũ radicum noſſe deſiderat: legat vltimum capitulũ noſtræ Hæbraicæ Grãmaticæ in fine Hebraici dictionarii: quod tamen vt abſqꝫ librorum reuolutione facile occurreret: in principio Pẽtateuchi duximus apponendũ. Illud eſt etiã conſiderandũ ꝙ in hebraicis characteribꝰ ſciẽter omiſimus apices illos:

quibus nunc vtũtur Hebræi pro accentibus. Nam hi cum ad nullã vel ſignificati vel pronunciationis differentiam pertineant: ſed ad ſolam cãtus ipſorũ modulationẽ: merito a veteribus Hebræis reiecti ſunt: quos in hoc imitari maluimus. Verũ ne locus accentus cuiuſque dictionis ignoraretur: hoc modo prouidimus: vt quoniam dictiones Hebraicæ vt plurimũ in vltima habent accentũ: oẽs huiuſmodi dictiones nullo prorſus apice notarẽtur: reliquæ vero nõ habentes accentum in vltima (quæ rariſſime occurrunt) ſuper ſyllabam vbi prædominatur accentus: apice ſignarentur hoc modo אֶרֶץ. Cæterum in diſtinctione clauſularum colo etiã vtuntur Hebræi & cõmate: ſed ita: vt colum ſit duplex punctum: ſicut coma apud latinos: hoc modo: Cõma vero tale ſignũ ‸. Quod autẽ ad Græcam ſcripturã attinet: illud te nõ latere volumus: nõ vulgaria ſeu temere oblata exẽplaria fuiſſe huic noſtræ impreſſioni archetypa: ſed vetuſtiſſima ſimul & emẽdatiſſima: quæ ſanctiſſim9 Dñs noſter Leo Decimus Pontifex maximus ceptis noſtris aſpirans ex ipſa apoſtolica Bibliotheca ad nos miſit: tantæ integritatis: vt niſi eis plena fides adhibeatur: nulli reliqui eſſe uideantur: quibus merito ſit adhibenda. Quibus etiã adiunximus alia non pauca: quorum partẽ ex Beſſarionis caſtigatiſſimo codice ſumma diligẽtia tranſcriptã Illuſtris Venetorũ Senatus ad nos miſit: partẽ ipſi magnis laboribus & expenſis vndique cõquiſiuim9: ut copia emẽdatorum codicũ abunde ſupereſſet. Latinã itidem beati Hieronymi tranſlationẽ cõtulimus cũ quàm plurimis exemplaribus venerãdæ vetuſtatis: ſed his maxime: quæ in publica Cõpluteñ noſtræ vniuerſitatis Bibliotheca reconduntur: quæ ſupra octingenteſimũ ab hinc annũ litteris Gotthicis conſcripta ea ſunt ſynceritate: vt nec apicis lapſus poſſit in eis deprehendi. Aliqua tamen nomina propria vitio ſcriptorũ aliter ſcripta quàm in originalibus vtriuſque teſtamẽti habentur: intacta dimiſimus: atque id quidẽ conſulto. Nã ſi nũc in eis litterã aliquã mutaſſemus: nequaquàm poſſent reperiri in tractatu interpretationũ: quẽ iuxta vulgatam horũ nominũ ſcripturã alphabetico ordine pridẽ cõfeceramus. Adnotauimus tamẽ in ipſis interpretationibus eadẽ nomina propria nõ ſolũ ponẽtes ea ſicut cõmuniter ſcribũtur: ſed etiã prout habẽtur ad litteram in ſuis originalib9. Demũ in libro pſalmorũ illud eſt admonendum: cõmunẽ tranſlationem latinam: qua vtimur: poſitam eſſe pro interlineari ſupra græcam ſeptuaginta interpretum editionem: quia ei de verbo ad verbum fere correſpõdet. Eam autẽ quam beatus Hieronymus iuxta hebraicã tranſtulit veritatem ĩ medio duarum columnarum fuiſſe locatam. Vale.

Incipit Prologus beati Hieronymi presbyteri in librum Eſdre.

VTRVM DIFICILIVS SIT FACERE quod poſcitis: an negare: necdũ ſtatui. Nã vobis aliquid ĩperãtib9 ãnuere ſnĩa eſt: & magnitudo oneris ĩpoſiti ita ceruices premit: vt añ ſub faſce ruendũ ſit quàm leuandũ. Accedũt ad hoc iuidorũ ſtudia: q oẽ quod ſcribimus reprehendendũ putãt. Et ĩterdũ contra ſe cõſcia repugnãte publice lacerãt quæ occulte legũt: intantũ vt clamare cõpellar & dicere. Dñe libera aĩam meam a labiis iniquis & a lingua doloſa. Tertius ann9 ẽ quod ſemp ſcribitis atque reſcribitis vt Eſdre librũ & heſter vobis de hebræo trãſferam: quaſi non hẽatis græca & latina volumĩa aut quicquid illud eſt quod a nobis vertitur: nõ ſtatĩ ab oĩbus cõſpuẽdũ ſit. Fruſtra autẽ (vt ait quidã) niti neque aliud fatigando niſi odiũ querere: extreme demẽtie eſt. Itaque obſecro vos mi dõmon & rogatiãe chariſſimi vt priuata lectione cõtẽti libros nõ efferatis in publicũ: nec faſtidioſis cibos ingeratis: viteti ſque eorũ ſupercilium qui iudicare tm̃ de aliis: & ĩpi facere nihil nouerunt. Si qui autẽ fratrũ ſunt quib9 nr̃a nõ diſplicẽt his tribuatis exẽplar ãmonẽtes vt hebræa noĩa quorũ grãdis in hoc volumine copia eſt: diſtincte & per interualla tranſcribãt. Nihil enĩ proderit emẽdaſſe librũ niſi emendatio librariorũ diligẽtia cõſeruetur. Nec quemquàm moueat quod vnus a nobis liber editus eſt: nec apocriphorũ tertii & quarti libri ſomniis delectetur. quia & apud hebræos eſdre: neemieque ſermones in vnũ volumẽ coartãtur: & quæ non habẽtur apud illos: nec de vigintiquattuor ſenibus ſunt procul abiicienda. Si quis autẽ ſeptuaginta vobis oppoſuerit interpretes: quorũ exẽplaria varietas ipſa lacerata & euerſa demõſtrat nec poteſt vtique verũ aſſeri quod diuerſũ eſt: mittite eũ ad euangelia: in quibus multa ponũtur quaſi de veteri teſtamento que apud ſeptuaginta interpretes nõ habẽtur velud illud: quoniam nazare9 vocabitur: & ex egypto vocaui filiũ meum & videbunt in quẽ cõpunxerunt: multaque alia que latiori operi reſeruam9: & quærite ab eo vbi ſcripta ſunt. Cũ que proferre nõ potuerit: vos legite de his exẽplaribus que nuper a nobis edita maledictorũ quotidie linguis cõfodiũtur. Sed vt ad cõpendiũ veniã: certe quod illaturus ſum equiſſimũ eſt. Edidi aliquid quod nõ hr̃ in greco: aut aliter hr̃ quàm a me verſum eſt. Quid interpretem laniant. Interrogẽt hebræos: & ipſis autoribus trãſlationi mee vel arrogẽt vel derogent fidẽ. Porro aliud eſt ſi clauſis quod dicitur oclis mihi volũt maledicere: & nõ imitãtur græcorũ ſtudium & beniuolentiã: qui poſt ſeptuaginta trãſlatores iam xp̃i euangelio coruſcante iudeos & hebionitas legis veteris interpretes aquilam videlicet & ſymachũ & theodotionẽ & curioſe legunt & per origenis laborẽ in hexaplois eccl̃iis dedicarũt. Quanto magis latini grati eſſe deberent quod exultantẽ cernerent græciã a ſe aliquid mutuari. Primũ enĩ magnorũ ſumptuum eſt & infinite difficultatis. exẽplaria poſſe habere oĩa deinde etiã qui habuerint: & hebræi ſermonis ignari ſunt magis errabũt: ignorãtes quis e multis veri9 dixerit. Quod etiam ſapientiſſimo cuidã nuper apud græcos accidit vt interdũ ſcripture ſenſum relinquẽs vniuſcuiuſlibet interpretis ſequeretur errorẽ. Nos autẽ qui hebræe lingue ſaltẽ paruam habemus ſciam: & latinus nobis vtcunque ſermo non deeſt: & de aliis magis poſſumus iudicare & ea que ipſi ĩtelligim9 in noſtra lingua promere. Itaque licet hydra ſibilet: victorque ſinon incendia iactet: nunquàm meũ iuuãte xp̃o ſilebit eloquiũ etiã precĩſa lingua balbutiet. Legant qui volunt qui nolunt abiiciant. Euentilent apices: lr̃as calũniẽtur. Magis veſtra charitate prouocabor ad ſtudium quàm illorum detractione & odio deterrebor.

Explicit Prologus.

ESDRAS PRIMVS.
ΕΣΔΡΑΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Ca. 1.

A Hiere. 25.c. & 29.c. 2.Pa. 36.d.

Et in anno primo cyri re-
Αἱ ἐν τῷ ἔτει τῷ πρώτῳ κύρου βα-
gis perſarum vt cõpleret ver-
σιλέως περσῶν τοῦ τελεσθῆναι λό-
bũ dñi ab ore hieremie:
γον κυρίου ἀπὸ στόματος ἱερεμίου,
ſuſcitauit dñs ſpũm cyri re-
ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα κύρου τοῦ βα-
gis perſarum: & mãdauit vocẽ in omni re-
σιλέως περσῶν, καὶ παρήγγειλε φωνὴν ἐν πάσῃ τῇ βασι-
gno ſuo: etiã in ſcripto dicẽs: ſic dixit cyrus
λείᾳ αὐτοῦ, καί γε ἐν γραπτῷ λέγων, οὕτως εἶπε κῦρος ὁ
rex perſarum: omnia regna terre dedit
βασιλεὺς περσῶν, πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς ἔδωκέ
mihi dñs deus celi. & ipſe cõſiderauit
B μοι κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ. καὶ αὐτὸς ἐπεσκέψατο
ſuper me vt edificarẽ ipſi domũ in hieruſalẽ que
ἐπ' ἐμὲ τοῦ οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἶκον ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ
in iudea. quis in vobis de vniuerſo pplo e-
ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. τίς ἐν ὑμῖν ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ αὐ-
ius? & erit deus illius cũ eo: & aſcendat
τοῦ; καὶ ἔσται ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναβήτω
in hieruſalẽ que in iudea: & edificet
εἰς ἱερουσαλὴμ τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ οἰκοδομησάτω
domũ dñi dei iſrael: ipſe deus qui in hieru-
τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ, αὐτὸς ὁ θεὸς ὁ ἐν ἱερου-
ſalẽ. & ois relictus ab omnib9 lo-
σαλήμ. καὶ πᾶς ὁ καταλιπόμενος ἀπὸ πάντων τῶν τό-
cis vbi ipſe habitat ibi adiuuabũt eũ viri
πων οὗ αὐτὸς παροικεῖ ἐκεῖ λήψονται αὐτοῦ ἄνδρες τοῦ
loci ſui in argẽto & auro & in ſubſtãtia & in
C τόπου αὐτοῦ ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ καὶ ἐν ὑπάρξει καὶ ἐν
iumẽtis cũ voluntario in domũ dei que in hieru-
κτήνεσι μετὰ τοῦ ἑκουσίου εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν ἱερου-
ſalẽ. & ſurrexerũt principes familiarũ iuda &
σαλήμ. καὶ ἀνέστησαν ἄρχοντες τῶν πατριῶν ἰούδα καὶ
beniamin & ſacerdotes & leuite oẽs quorũ excitauit
βενιαμὶν καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται πάντες ὧν ἐξήγειρεν ὁ
deus ſpm eorũ vt aſcẽderet ad edificandũ do-
θεὸς τὸ πνεῦμα αὐτῶν τοῦ ἀναβῆναι οἰκοδομῆσαι τὸν οἶ-
mũ dñi que in hieruſalẽ. & vniuerſi qui in circuitu eorũ
κον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ πάντες οἱ κυκλόθεν αὐ-
cõfortauerũt in manib9 eorũ in vaſis argenti
τῶν ἐνίσχυσαν ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐν σκεύεσιν ἀργυρίου
in auro & in apparatu & in iumẽtis & in muneribus:
ἐν χρυσῷ καὶ ἐν ἀποσκευῇ καὶ ἐν κτήνεσι καὶ ἐν ξενίοις,
preter ea que in voluntariis. & rex cyrus protulit vaſa
πάρεξ τῶν ἐν ἑκουσίοις. καὶ ὁ βασιλεὺς κῦρος ἐξήνεγκε σκεύη
D dom9 dñi que cepit nabuchodonoſor ab hieruſalẽ:
οἴκου κυρίου ἃ ἔλαβε ναβουχοδονόσορ ἀπὸ ἱερουσαλήμ,
& dedit ea in domo dei ſui. & protulit ea
καὶ ἔδωκεν αὐτὰ ἐν οἴκῳ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἐξήνεγκεν αὐ-
cyrus rex perſarum in manum mithridatis gaz-
τὰ κῦρος ὁ βασιλεὺς περσῶν ἐπὶ χεῖρα μιθριδάτου γαζ-
barei. & numerauit ea ſaſabaſar princi-
βαρέου. καὶ ἠρίθμησεν αὐτὰ τῷ σασαβασὰρ τῷ ἄρχον-
pi iuda. & hic numerus eorum. phiale
τι τοῦ ἰούδα. καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν. ψυκτῆρες
auree triginta: & argentee phiale mille: muta-
χρυσοῖ τριάκοντα, καὶ ἀργυροῖ ψυκτῆρες χίλιοι, παραλ-
toria noue & viginti. chephori aurei triginta:
λαγιδῆα ἐννέα καὶ εἴκοσι. χεφορὴ χρυσοῖ τριάκοντα,
& argẽtei duplicati quadringenti & decem. & vaſa
καὶ ἀργυροῖ διπλοῖ τετρακόσιοι καὶ δέκα. καὶ σκεύη
alia mille. omnia vaſa & auri &
ἕτερα χίλια. πάντα τὰ σκεύη τοῦ χρυσίου καὶ
argenti quinque milia quadringenta. vniuerſa
τοῦ ἀργυρίου πεντακισχίλια τετρακόσια. τὰ πάντα

Incipit liber eſdre prim9:
Cap. 1.

IN anno primo cyri regis perſarum vt cõpleretur verbũ dñi ex ore hieremie ſuſcitauit dominus ſpiritũ cyri regis perſarum: & traduxit vocẽ in oĩ regno ſuo etiã per ſcripturã dicens. Hec dicit cyrus rex perſarum. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi: & ipſe precepit mihi: vt edificarem ei domum in hieruſalem: que eſt in iudea. Quis eſt in vobis de vniuerſo populo ei9? Sit deus illi9 cũ eo. Aſcẽdat in hieruſalẽ que eſt in iudea: & edificet domum domini dei iſrael: ipſe eſt de9 qui eſt in hieruſalẽ. Et omnes reliqui in cunctis locis vbicunque habitant adiuuent eum viri de loco ſuo argento & auro ſubſtãtia & pecorib9: excepto quod voluntarie offerũt templo dei quod eſt in hieruſalẽ. Et ſurrexerunt principes patrum de iuda & beniamin & ſacerdotes & leuite: & omnis cuius ſuſcitauit deus ſpiritũ vt aſcẽderet ad edificandum templũ domini: quod erat in hierl̃m. Vniuerſique qui erant ĩ circuitu adiuuerũt manus eorũ in vaſis argẽteis & aureis in ſubſtãtia & iumentis in ſuppellectili: exceptis his que ſponte obtulerant. Rex quoque cyrus protulit vaſa templi domini que tulerat nabuchodonoſor de hieruſalẽ: & poſuerat ea in templo dei ſui. Protulit autem ea cyrus rex perſarũ per manũ mitridatis filii gazabar & annumerauit ea ſaſabaſar principi iude. & hic eſt numerus eorum. Phiale auree triginta. phiale argentee mille. cultri viginti nouem: cyphi aurei triginta: cyphi argentei ſecundi quadringenti decem: vaſa alia mille. Omnia vaſa aurea & argentea quinque milia quadringenta. Vniuerſa

Cap. j.

וּבִשְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס — שָׁנָה
לִכְלוֹת דְּבַר יְהוָה מִפִּי יִרְמְיָה הֵעִיר — כָּלָה פֶּה
יְהוָה אֶת רוּחַ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס — עוּר
וַיַּעֲבֶר קוֹל בְּכָל מַלְכוּתוֹ וְגַם בְּמִכְתָּב — עָבַר כָּתַב
לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כֹּל
מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי — מָלַךְ
הַשָּׁמָיִם וְהוּא פָקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ — בָּנָה
בַיִת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה׃ מִי
בָכֶם מִכָּל עַמּוֹ יְהִי אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיַעַל — הָיָה עָלָה
לִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וְיִבֶן אֶת — בָּנָה
בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָם׃ וְכָל
הַנִּשְׁאָר מִכָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר הוּא — שָׁאַר קוּם
גָר שָׁם יְנַשְּׂאוּהוּ אַנְשֵׁי מְקֹמוֹ — גּוּר נָשָׂא
בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבִרְכוּשׁ וּבִבְהֵמָה עִם — רָכַשׁ
הַנְּדָבָה לְבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלָם׃ וַיָּקוּמוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת — קוּם
לִיהוּדָה וּבִנְיָמִן וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
לְכֹל הֵעִיר הָאֱלֹהִים אֶת רוּחוֹ לַעֲלוֹת — עָלָה
לִבְנוֹת אֶת בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר
בִּירוּשָׁלָם׃ וְכָל סְבִיבֹתֵיהֶם חִזְּקוּ — סָבַב
בִידֵיהֶם בִּכְלֵי כֶסֶף בַּזָּהָב בָּרְכוּשׁ — כָּלָה
וּבַבְּהֵמָה וּבַמִּגְדָּנוֹת לְבַד עַל כָּל — בָּדַד
הִתְנַדֵּב׃ וְהַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ הוֹצִיא אֶת כְּלֵי — נָדַב יָצָא
בֵית יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיא נְבוּכַדְנֶצַּר
מִירוּשָׁלַם וַיִּתְּנֵם בְּבֵית אֱלֹהָיו׃ — נָתַן
וַיּוֹצִיאֵם כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס עַל יַד — יָצָא
מִתְרְדָת הַגִּזְבָּר וַיִּסְפְּרֵם לְשֵׁשְׁבַּצַּר — סָפַר
הַנָּשִׂיא לִיהוּדָה׃ וְאֵלֶּה מִסְפָּרָם — נָשָׂא
אֲגַרְטְלֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים אֲגַרְטְלֵי כֶסֶף
אָלֶף מַחֲלָפִים תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים׃ — חָלַף
כְּפוֹרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים כְּפוֹרֵי כֶסֶף — כָּפַר
מִשְׁנִים אַרְבַּע מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה כֵּלִים — שָׁנָה רָבַע
אֲחֵרִים אָלֶף׃ כָּל כֵּלִים לַזָּהָב וְלַכֶּסֶף — מֵאָה
חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת הַכֹּל

העלה ששבצר עם העלות הגולה עלה גלה
מבבל לירושלם׃

Cap.ij.

ואלה בני המדינה העלים משבי
הגולה אשר הגלה נבוכדנצור נדן שבה
מלך בבל לבבל וישבו לירושלם שוב
ויהודה איש לעירו׃ אשר באו עם בוא
זרבבל ישוע נחמיה שריה רעליה
מרדכי בלשן מספר בגוי רחום
בענה מספר אנשי עם ישראל׃
בני פרעש אלפים מאה שבעים
ושנים׃ בני שפטיה שלש מאות שנה מאה
שבעים ושנים׃ בני ארח שבע
מאות חמשה ושבעים׃ בני פחת
מואב לבני ישוע יואב אלפים
שמנה מאות ושנים עשר׃ בני
עילם אלף מאתים חמשים וארבעה׃
בני זתוא תשע מאות וארבעים
וחמשה׃ בני זכי שבע מאות
וששים׃ בני בני שש מאות
ארבעים ושנים׃ בני בבי שש מאות רבע
עשרים ושלשה׃ בני עזגד אלף
מאתים עשרים ושנים׃ בני אדניקם מאה
שש מאות ששים וששה׃ בני
בגוי אלפים חמשים וששה׃ בני
עדין ארבע מאות חמשים וארבעה׃
בני אטר ליחזקיה תשעים ושמנה׃
בני בצי שלש מאות עשרים
ושלשה׃ בני יורה מאה ושנים שנה
עשר׃ בני חשם מאתים עשרים
ושלשה׃ בני גבר תשעים וחמשה׃
בני בית לחם מאה עשרים ושלשה׃
אנשי נטופה חמשים וששה׃
אנשי ענתות מאה עשרים ושמנה׃
בני עזמות ארבעים ושנים׃ בני
קרית ערים כפירה ובארות שבע
מאות וארבעים ושלשה׃ בני הרמה מאה

tulit ſaſabaſar: cũ his q aſcẽdebãt de tranſmigratione babylonis in hieruſalem.

2. HI ſunt aũt prouincie filii q aſcẽderũt de captiuitate quam tranſtulerat nabuchodonoſor rex babylõis in babylonẽ & reuerſi ſunt in hieruſalẽ & iudeã vnuſqſq; in ciuitatẽ ſuã: q venerũt cum zorobabel: ieſua: neemia: ſaraia: rahelaia mardochai: belſan meſphar: beguai: reum. baana. Numerus virorum populi iſrael. Filii phares: duo millia centum ſeptuaginta duo. Filii ſaphatia: trecenti ſeptuaginta duo. Filii area ſeptingenti ſeptuaginta quinq;. Filii phetmoab filiorũ ioſue ioab duo milia octingenti duodecim. Filii helam: mille ducenti quiquaginta quattuor. Filii zethua: nongenti quadraginta quinq;. Filii zachai: ſeptingenti ſexaginta. Filii bani: ſexcenti quadraginta duo. Filii bebai: ſexcenti viginti tres. Filii azgad mille ducẽti viginti duo. Filii adonicam: ſexcenti ſexaginta ſex. Filii begui: duo milia quinquaginta ſex. Filii adin: quadringẽti quinquaginta quattuor. Filii ather qui erant ex ezecia: nonaginta octo. Filii beſai: trecẽti viginti tres. Filii iora: centũ duodecim. Filii aſem: ducenti viginti tres. Filii gebbar: nongenti quinq;. filii bethleem: centum viginti tres. Viri nethupha: quinquaginta ſex. Viri anathoth: cẽtum viginti octo. Filii azmaueth: quadraginta duo. Filii cariathiarim cephira & beroth: ſeptingenti quadraginta tres. Filii rama

tulit ſaſabaſar cũ aſcenſu trãſmigrationis ex babylone in hieruſalem.
ἀνήγαγε σασαβασὰρ μετὰ τῆς ἀναβάσεως τῆς ἀποικίας ἐκ βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ.

Ca. 2.

Et hi filii prouincie q aſcendũt de captiuitate trãſmigrationis: quã
Καὶ οὗτοι οἱ υἱοὶ τῆς χώρας οἱ ἀναβαίνοντες ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἀποικίας, ἧς
trãſtulit nabuchodonoſor rex babylonis in babylonẽ. & reuerſi ſunt in hieruſalẽ & iudam vir in ciuitatẽ ſuã: q
ἀπῴκισε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ ἰούδαν ἀνὴρ εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ, οἳ
venerũt cũ zorobabel: ieſua neemias ſaraias reelias: mardocheus balaſan maſphar bague reũ baana. nũerus virorũ populi iſrael.
ἦλθον μετὰ ζοροβαβέλ, ἰησουὰ νεεμίας σαραίας ῥεελίας, μαρδοχαῖος βαλασὰν μάσφαρ βαγουὲ ῥεούμ βαανά. ἀριθμὸς ἀνδρῶν λαοῦ ἰσραήλ.
filii phoros duo millia centũ ſeptuaginta duo filii ſaphatia trecenti ſeptuaginta duo.
υἱοὶ φόρος δισχίλιοι ἑκατὸν ἑβδομήκοντα δύο υἱοὶ σαφατία τριακόσιοι ἑβδομήκοντα δύο.
filii areo ſeptingẽti ſeptuagintaquinq;.
υἱοὶ ἀρὲς ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε.
filii phaath moab filiis ieſue ioab duo millia octingẽti & duodecim. filii elam mille
υἱοὶ φαὰθ μωὰβ τοῖς υἱοῖς ἰησουὲ ἰωὰβ δισχίλιοι ὀκτακόσιοι καὶ δώδεκα. υἱοὶ ἐλὰμ χίλιοι
ducenti quinquaginta quattuor. filii zethua nongẽti quadragintaquinq;. filii zacchaia ſeptingenti ſexaginta.
διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ζαθουὰ ἐννακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ ζακχαΐα ἑπτακόσιοι ἑξήκοντα.
filii banea ſexcẽti quadraginta & duo filii babai ſexcenti viginti tres.
υἱοὶ βανέα ἑξακόσιοι τεσσαράκοντα καὶ δύο. υἱοὶ βαβαὶ ἑξακόσιοι εἰκοσιτρεῖς.
filii azigad mille ducenti vigintiduo.
υἱοὶ ἀζιγὰδ χίλιοι διακόσιοι εἰκοσιδύο.
filii adonicã ſexcenti ſexaginta ſex. filii bague duo milia quinquaginta ſex. filii addin quadringẽti quinquaginta quattuor.
υἱοὶ ἀδωνικὰμ ἑξακόσιοι ἑξηκονταέξ. υἱοὶ βαγουὲ δισχίλιοι πεντηκονταέξ. υἱοὶ ἀδδὶν τετρακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες.
filii ater ezecia nonaginta octo. filii baſſu trecenti viginti tres.
υἱοὶ ἀτὴρ τῷ ἐζεκία ἐνενηκοντaοκτώ. υἱοὶ βασσοῦ τριακόσιοι εἰκοσιτρεῖς.
filii iora centũ duodecim. filii aſum ducenti viginti tres.
υἱοὶ ἰωρὰ ἑκατὸν δώδεκα. υἱοὶ ἀσοὺμ διακόσιοι εἰκοσιτρεῖς.
filii gaber nonaginta quinq;. filii bethleẽ centũ viginti tres.
υἱοὶ γαβὲρ ἐννενηκονταπέντε. υἱοὶ βεθλεὲμ ἑκατὸν εἰκοσιτρεῖς.
filii netophath quinquagĩta ſex. filii anathoth centũ viginti octo.
υἱοὶ νετωφὰθ πεντηκονταέξ. υἱοὶ ἀναθὼθ ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ.
filii aſmoth quadraginta duo. filii cariathiarim chaphera & beroth ſeptingenti quadraginta tres.
υἱοὶ ἀσμὼθ τεσσαρακονταδύο. υἱοὶ καριαθιαρεὶμ χαφηρὰ καὶ βηρὼθ ἑπτακόσιοι τεσσαρακοντατρεῖς.
filii rama
υἱοὶ τῆς ῥαμὰ

A

B

& gabaa ſexcenti viginti vn9. viri machmas centũ viginti duo.
καὶ γαβαὰ ἑξακόσιοι εἰκοσιεῖς. ἄνδρες μαχμὰς ἑκατὸν εἰκοσιδύο.
viri bethel & hai ducenti viginti tres. filii nabo quinquaginta duo.
ἄνδρες βαιθὴλ καὶ αἳ διακόσιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ ναβὼ πεντηκονταδύο.
filii magbis centũ quinquagĩta ſex. filii helã alteri9 mille ducenti quinquaginta quattuor.
υἱοὶ μαγβεὶς ἑκατὸν πεντηκονταέξ. υἱοὶ ἠλὰμ ἑτέρου χίλιοι διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες.
filii eram trecenti viginti.
υἱοὶ ἠρὰμ τριακόσιοι εἴκοσιν.
filii lodadid & ono ſeptigẽti viginti quinq;.
υἱοὶ λοδαδὶδ καὶ ὠνὼ ἑπτακόσιοι εἰκοσιπέντε.
filii hiericho trecenti quadraginta quinq;.
υἱοὶ ἱεριχὼ τριακόσιοι τεσσαρακονταπέντε.
filii ſenaa tria millia ſexcenti triginta.
υἱοὶ σεναὰ τρισχίλιοι ἑξακόσιοι τριάκοντα.
& ſacerdotes filii iedua in domo ieſu nongenti ſeptuagintatres.
καὶ οἱ ἱερεῖς υἱοὶ ἰεδουὰ τῷ οἴκῳ ἰησοῦ ἐννακόσιοι ἑβδομηκοντατρεῖς.
filii emmer mille quinquagĩta duo.
υἱοὶ ἐμμὴρ χίλιοι πεντηκονταδύο.
filii phaſur mille ducẽti qdraginta ſeptẽ.
υἱοὶ φασοὺρ χίλιοι διακόσιοι τεσσαρακονταεπτά.
filii charim mille & decẽ & ſeptẽ.
υἱοὶ χαρὶμ χίλιοι καὶ δεκαεπτά.
& leuite filii ieſu & cadmiel filiis oduie ſeptuagintaquattuor:
καὶ οἱ λευῖται υἱοὶ ἰησοῦ καὶ καδμιὴλ τοῖς υἱοῖς ὠδουΐα ἑβδομηκοντατέσσαρες.
cantores: filii aſaph cẽtũ vigitiocto. filii ianitorũ:
οἱ ᾄδοντες, υἱοὶ ἀσὰφ ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ. υἱοὶ τῶν πυλωρῶν,
filii ſelũ: filii ater: filii telmon:
υἱοὶ σελλούμ, υἱοὶ ἀτὴρ, υἱοὶ τελμών,
filii acub: filii atita: filii ſobai: omnes centũ triginta nouẽ.
υἱοὶ ἀκούβ, υἱοὶ ἀτιτά, υἱοὶ σωβαί, οἱ πάντες ἑκατὸν τριακονταεννέα.
nathenei: filii ſiaa: filii aſuphat: filii tabaoth: filii ceros:
οἱ ναθιναῖοι, υἱοὶ σουαά, υἱοὶ ἀσουφάτ, υἱοὶ ταβαώθ, υἱοὶ κερὸς,
filii ſiaa: filii phadon: filii labana: filii agaba:
υἱοὶ σιαά, υἱοὶ φαδών, υἱοὶ λαβανά, υἱοὶ ἀγαβά,
filii acub: filii agab: filii ſellami. filii annã:
υἱοὶ ἀκούβ, υἱοὶ ἀγάβ, υἱοὶ σελαμί, υἱοὶ ἀνάν,
filii gaddel: filii gaer: filii raia: filii raſon: filii necoda: filii gazã: filii aza:
υἱοὶ γεδδήλ, υἱοὶ γαὴρ, υἱοὶ ῥαιά, υἱοὶ ῥασών, υἱοὶ νεκωδί, υἱοὶ γαζάμ, υἱοὶ ἀζά,
filii phaſi: filii baſi: filii aſena: filii mounim:
υἱοὶ φασί, υἱοὶ βασί, υἱοὶ ἀσενά, υἱοὶ μοουνίμ,
filii nephuſim: filii bagbuc: filii acupha:
υἱοὶ νεφουσείμ, υἱοὶ βαγβούκ, υἱοὶ ἀκουφά,
filii arur. filii baſaloth: filii meida:
υἱοὶ ἀρούρ. υἱοὶ βασαλώθ, υἱοὶ μεϊδά,
filii arſa: filii barcos: filii ſiſara: filii thema:
υἱοὶ ἀρσά, υἱοὶ βαρκός, υἱοὶ σισαρά, υἱοὶ θαμά,
filii neſia: filii atipha: filii ſeruoꝝ ſalomon:
υἱοὶ νεσία, υἱοὶ ἀτιφά, υἱοὶ τῶν δούλων σολομών,
filii ſotai: filii ſephera: filii pharuda: filii iela. filii dercon: filii
υἱοὶ σωταί, υἱοὶ σεφηρά, υἱοὶ φαρουδά, υἱοὶ ἰελά. υἱοὶ δερκών, υἱοὶ

C

et gabaa ſexcenti viginti vnus. Viri machmas: centũ viginti duo. Viri bethel & chai: ducenti viginti tres. Filii nebo: quinquaginta duo. Filii megbis: centum quinquaginta ſex. Filii helam alteri9: mille ducenti quinquaginta quattuor. Filii arim: trecenti viginti. Filii lodadin & ono: ſeptingẽti viginti quinq;. Filii hiericho: trecenti quadraginta quinq;. Filii ſenaa: tria milia ſexcenti triginta. Sacerdotes filii iadaia in domo ieſue: nongenti ſeptuaginta tres. Filii emmer: mille quinquaginta duo. Filii pheſſur: mille ducenti quadraginta ſeptem. Filii arim: mille decem & ſeptem. Leuite: Filii ieſue & cedmihel filiorũ oduie: ſeptuaginta quattuor. Cantores: Filii aſaph: centum viginti octo: filii ianitorum: filii ſellum filii ather. filii thelmon: filii accub: filii athita: filii ſobai: vniuerſi centum triginta nouẽ. Nathinei: Filii ſia: filii aſupha: filii thebboat: filii ceros: filii ſiaa: filii phadon: filii lebana: filii agaba: filii accub: filii agab: filii ſelmai: filii anan: Filii gaddel: filii gaer: filii raabia: Filii raſin. filii nechoda: filii gazen. Filii azec: filii phaſea: filii beſee: Filii aſenaa: filii munĩ filii nephuſim: filii bechuc. filii acupha. filii azur: filii beſluth. filii maida. filii arſa. Filii bercos. filii zizara. filii thema. Filii naſia. filii athupha. Filii ſeruorum ſalomonis. filii ſothei. filii ſophereth. filii pharuda. Filii iala. filii darcon. filii

וגבע שש מאות עשרים ואחד׃
אנשי מכמס מאה עשרים ושנים׃
אנשי בית אל והעי מאתים עשרים
ושלשה׃ בני נבו חמשים ושנים׃
בני מגביש מאה חמשים וששה׃
בני עילם אחר אלף מאתים מאה
חמשים וארבעה׃ בני חרם שלש רבע
מאות ועשרים׃ בני לד חדיד ואונו
שבע מאות עשרים וחמשה׃ בני
ירחו שלש מאות ארבעים וחמשה׃
בני סנאה שלשת אלפים ושש
מאות ושלשים׃ הכהנים בני ידעיה
לבית ישוע תשע מאות שבעים
ושלשה׃ בני אמר אלף חמשים
ושנים׃ בני פשחור אלף מאתים
ארבעים ושבעה׃ בני חרם אלף
ושבעה עשר׃ הלוים בני ישוע
וקדמיאל לבני הודויה שבעים
וארבעה׃ המשררים בני אסף מאה שור
עשרים ושמנה׃ בני השערים
בני שלום בני אטר בני טלמן בני
עקוב בני חטיטא בני שבי הכל
מאה שלשים ותשעה׃ הנתינים נתן
בני ציחא בני חשופא בני טבעות׃
בני קרס בני סיעהא בני פדון׃ בני
לבנה בני חגבה בני עקוב׃ בני חגב
בני שמלי בני חנן׃ בני גדל בני
גחר בני ראיה׃ בני רצין בני נקודא
בני גזם׃ בני עזא בני פסח בני בסי׃
בני אסנה בני מעונים בני נפוסים׃
בני בקבוק בני חקופא בני חרחור׃
בני בצלות בני מחידא בני חרשא׃
בני ברקוס בני סיסרא בני תמח׃
בני נציח בני חטיפא׃ בני עבדי
שלמה בני סטי בני הספרת בני
פרודא׃ בני יעלא בני דרקון בני

גדל׃ בני שפטיה בני חטיל בני
פכרת הצביים בני אמי׃ כל הנתינים נתן
ובני עבדי שלמה שלש מאות מאה
תשעים ושנים׃ ואלה העלים שנה עלה
מתל מלח תל חרשא כרוב אדן
אמר ולא יכלו להגיד בית אבותם נגד
וזרעם אם מישראל הם׃ בני דליה
בני טוביה בני נקודא שש מאות
חמשים ושנים׃ ומבני הכהנים בני
חביה בני הקוץ בני ברזלי אשר
לקח מבנות ברזלי הגלעדי אשה בנה איש
ויקרא על שמם׃ אלה בקשו כתבם קרא
המתיחשים ולא נמצאו ויגאלו יחס מצא גאל
מן הכהנה׃ ויאמר התרשתא להם אמר
אשר לא יאכלו מקדש הקדשים אכל
עד עמד כהן לאורים ולתמים׃ כל תמם
הקהל כאחד ארבע רבוא אלפים רבע רבב
שלש מאות ששים׃ מלבד בדד
עבדיהם ואמהתיהם אלה שבעת
אלפים שלש מאות שלשים
ושבעה ולהם משררים ומשררות שור
מאתים׃ סוסיהם שבע מאות מאה
שלשים וששה פרדיהם מאתים
ארבעים וחמשה׃ גמליהם ארבע
מאות שלשים וחמשה חמרים
ששת אלפים שבע מאות ועשרים׃
ומראשי האבות בבואם לבית יהוה
אשר בירושלם התנדבו לבית נדב
האלהים להעמידו על מכונו׃ ככחם עמד כון כוח
נתנו לאוצר המלאכה זהב אצר לאך
דרכמונים שש רבאות ואלף וכסף רבב
מנים חמשת אלפים וכתנת מנה
כהנים מאה׃ וישבו הכהנים
והלוים ומן העם והמשררים
והשוערים והנתינים בעריהם נתן עיר
וכל ישראל בעריהם׃

gedel. Filii ſaphata: filii athil: filii phocereth: q erāt de aſebaim: filii amim. Oēs nathinnei & filii ſeruorum ſalomonis: trecēti nonagīta duo. Et hi q aſcenderunt de thelmala: thelarſa cherub & don & mer: & nō potuerūt indicare domū patrū ſuoꝝ & ſemen ſuū: vtrum ex iſrael eſſet. Filii dalaia: filii thobia. filii nechoda: ſexcenti quinquaginta duo. Et de filiis ſacerdotum: filii obia filii acos. filii berzellai: qui accepit de filiab9 berzellai galaaditidis vxorē: & vocatus eſt noīe eoꝝ. Hi queſierunt ſcripturā genealogie ſue: & nō inuenerunt: & eiecti ſunt de ſacerdotio. Et dixit atherſatha eis vt non comederent de ſancto ſanctorum donec ſurgeret ſacerdos doct9 atq; pfectus. Omīs multitudo quaſi vn9 q̄dragīta duo milia trecenti ſexaginta. Exceptis ſeruis eorum & ancillis qui erant ſeptem milia trecenti triginta ſeptem: & in ipſis cantores atq; cantatrices ducēti. Equi eorum ſeptingenti triginta ſex: muli eorū ducenti quadraginta quinq;: cameli eorum quadringēti triginta quinq;: aſini eorum ſex milia ſeptingenti viginti. Et de principib9 patrū cū ingrederētur templū dñi qđ eſt in hieruſalē: ſponte obtulerūt in domū dei ad extruendā eā in loco ſuo. Secūdū vires ſuas dederunt impenſas operis: auri ſolidos ſexaginta milia & mille: argenti minas quinq; milia: & veſtes ſacerdotales centum. Habitauerūt ergo ſacerdotes & leuite & de populo & cantores & ianitores & nathinnei in vrbibus ſuis: vniuerſuſq; iſrael in ciuitatibus ſuis. 3.

geddel: filii ſaphatia: filii atiel: filii phacherath:
γεδδήλ, υἱοὶ σαφατία, υἱοὶ ἀτιήλ, υἱοὶ φαχεράθ,
filii aſeboim: filii emei: omnes iſti nathenei
υἱοὶ ἀσεβωείμ, υἱοὶ ἠμεί, πάντες οὗτοι οἱ ναθιναῖ-
ſimul ⁊ filii ſeruorum ſalomonis trecenti nona-
οι ἅμα καὶ υἱοὶ δούλων σολομῶντος τριακόσιοι ἐννενή-
gitaduo. ⁊ hi q̄ aſcēderūt de thelmelech
κονταδύο. καὶ οὗτοι οἱ ἀναβάντες ἀπὸ θελμελέχ
thelareſa cherub: edan emmer: ⁊ nō potue
θελαρησὰ χερούβ, ἠδὰν ἐμμήρ, καὶ οὐκ ἠδυνήθη-
runt indicare domū familie ſue ⁊ ſe-
σαν τοῦ ἀναγγεῖλαι οἶκον πατριᾶς αὐτῶν καὶ σπέρ-
men ſuum ſi ex iſrael ſunt. filii dalaia: filii to-
μα αὐτῶν εἰ ἐξ ἰσραὴλ εἰσιν. υἱοὶ δαλαΐα, υἱοὶ τω-
bie: filii necoda ſexcenti quinq̄gintaduo. ⁊ de
βίου, υἱοὶ νεκωδὰ ἑξακόσιοι πεντηκονταδύο. καὶ ἀπὸ
filiis ſacerdotū filii obaia: filii accus: filii
τῶν υἱῶν τῶν ἱερέων υἱοὶ ὀβαΐα, υἱοὶ ἀκκούς, υἱοὶ
berzelai: q̄ accepit de filiabus berze
βερζελλαΐ, ὃς ἔλαβεν ἀπὸ τῶν θυγατέρων βερζελ-
lai galaadite vxorem: ⁊ vocatus ē i
λαΐ τοῦ γαλααδίτου γυναῖκα, καὶ ἐκλήθη ἐπὶ τῷ
noīe eorum. hi quoq; q̄ſierūt ſcriptu
ὀνόματι αὐτῶν. οὗτοι ὧν ἐζήτησαν τὴν γρα-
ram ſuam q̄re eos genealogiā ⁊ nō inuēte fuerūt:
φὴν αὐτῶν οἱ γενεαλογοῦντες καὶ οὐχ εὑρέθησαν,
⁊ eiecti ſunt de ſacerdotio. ⁊ dixit ather
καὶ ἐξώσθησαν ἀπὸ τῆς ἱερατείας, καὶ εἶπεν ἀθερ-
ſatha eis vt nō comederēt de ſancto
σαθὰ αὐτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ἁγίου τῶν
ſctōrum: donec ſurgeret ſacerdos illuminātibus ⁊
ἁγίων, ἕως ἀναστῇ ἱερεὺς τοῖς φωτίζουσι καὶ τοῖς
pfectis. oīs āt cōuocatio ſimul q̄ſi q̄ter
τελείοις. πᾶσα δὲ ἡ ἐκκλησία ὁμοῦ ὡσεὶ τέσσα-
decē milia duo milia trecenti ſexaginta: abſq;
ρες μυριάδες δισχίλιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα, χωρὶς
ſeruis eorum ⁊ ancillis eorum. iſti ſeptē
δούλων αὐτῶν καὶ παιδισκῶν αὐτῶν. οὗτοι ἑπτα-
mille trecenti triginta ſeptem. ⁊ eis
κισχίλιοι τριακόσιοι τριακονταεπτά. καὶ αὐτοῖς
cantores ⁊ cātatrices ducenti. equi eorū ſepti
ᾄδοντες καὶ ᾄδουσαι διακόσιοι. ἵπποι αὐτῶν ἑπτα-
genti trigintaſex. muli eorum ducenti q̄dra-
κόσιοι τριακονταέξ. ἡμίονοι αὐτῶν διακόσιοι τεσσα-
gintaquinq;. cameli eorum q̄dringēti trigi
ράκοντα πέντε. κάμηλοι αὐτῶν τετρακόσιοι τρια-
taquinq;. aſini eorū ſex milia ſeptingēti vigi
κονταπέντε. ὄνοι αὐτῶν ἑξακισχίλιοι ἑπτακόσιοι εἴκο-
ti. ⁊ de pricipibus familiaꝝ cū in
σι. καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων τῶν πατριῶν ἐν τῷ εἰ-
grederentur ipſi in domū dñi q̄ in hieruſalē:
σελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ,
ſponte obtulerūt in domū dei ad extruēdā eā
ἠκουσιάσαντο εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦ στῆσαι αὐτὸν
in pparationē eius queadmodū potētia eoꝝ:
ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ ὡς ἡ δύναμις αὐτῶν,
dederūt in theſaurum operis: auri drag
ἔδωκαν εἰς θησαυρὸν τοῦ ἔργου, χρυσίου δραχ-
mas ſex decēmille ⁊ mille: ⁊ argenti minas
μῶν ἓξ μυριάδας καὶ χιλίας, καὶ ἀργυρίου μνᾶς
quinq; milia: ⁊ veſtes ſacerdotū centū.
πεντακισχιλίας, καὶ χιτῶνας τῶν ἱερέων ἑκατόν.
⁊ habitauerūt ſacerdotes ⁊ leuite ⁊ qui de
καὶ ἐκάθισαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ ἀπὸ
populo ⁊ cantores ⁊ ianitores ⁊
τοῦ λαοῦ καὶ οἱ ᾄδοντες καὶ οἱ πυλωροὶ καὶ οἱ
nathenei in vrbibus ſuis: ⁊ vniuerſus iſrael
ναθιναῖοι ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, καὶ πᾶς ἰσραὴλ
in vrbibus ſuis.
ἐν πόλεσιν αὐτῶν.
Ca. 3.

D

A Et puenit mēſis ſeptimus: ⁊ filii iſrael
Καὶ ἔφθασεν ὁ μὴν ὁ ἕβδομος, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
Nee. 8 a. in ciuitatib9 ſuis: ⁊ cōgregat9 ē popul9 q̄ſi vir vn9 in hieru
ἐν πόλεσιν αὐτῶν, καὶ συνήχθη ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς εἰς ἱερου-
ſalem. ⁊ ſurrexit ioſue filius ioſedec ⁊ fratres
σαλήμ. καὶ ἀνέστη ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ καὶ οἱ ἀδελφοὶ
eius ſacerdotes: ⁊ zorobabel filius ſalathiel ⁊
αὐτοῦ οἱ ἱερεῖς, καὶ ζοροβαβὲλ ὁ τοῦ σαλαθιὴλ καὶ οἱ
fratres eius: ⁊ edificauerūt altare
ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστήριον τοῦ
dei iſrael vt offerrent in eo holocauſtomata: ſi-
θεοῦ ἰσραὴλ τοῦ ἀνενέγκαι ἐπ᾽ αὐτὸ ὁλοκαυτώσεις, κα-
cut ſcriptum eſt in lege moyſi hoīs dei.
θὼς γέγραπται ἐν νόμῳ μωυσῆ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ.
⁊ parauerunt altare ſup pparationē ſu
καὶ ἡτοίμασαν τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐ-
am: q̄m in terrore ſup ipſos de populis
τοῦ, ὅτι ἐν καταπλήξει ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν λαῶν τῶν
terrarū. ⁊ obtulerūt ſup illud holocauſtomata do
γαιῶν. καὶ ἀνεβίβασαν ἐπ᾽ αὐτὸ ὁλοκαυτώσεις τῷ κυ-
B mino mane ⁊ in veſperā. ⁊ fecerunt ſolēnitatē
ρίῳ τοπρωῒ καὶ εἰς ἑσπέραν. καὶ ἐποίησαν τὴν ἑορτὴν
tabernaculoꝝ ſm̄ ſcriptum: ⁊ holocauſta
τῶν σκηνῶν κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ ὁλοκαυτώσεις
ſingulis diebus in nūero vt iudiciū ratiōe diei in di
ἡμέραν ἐν ἡμέρᾳ ἐν ἀριθμῷ ὡς ἡ κρίσις, λόγον ἡμέρας ἐν τῇ ἡ-
e eius. ⁊ poſt hoc holocauſtū cōtinui ſacri
μέρᾳ αὐτοῦ. καὶ μετὰ τοῦτο τὴν ὁλοκαύτωσιν τοῦ ἐνδελεχι-
ficii ⁊ in neomenias ⁊ in ſolēnitates dño
σμοῦ καὶ εἰς τὰς νουμηνίας καὶ εἰς τὰς ἑορτὰς τῷ κυρίῳ
ſanctificatas: ⁊ oī ſpōte offerenti voluntariū
τὰς ἡγιασμένας, καὶ παντὶ ἑκουσιαζομένῳ ἑκούσιον τῷ
dño. in die vno mēſis ſeptimi incepe
κυρίῳ. ἐν ἡμέρᾳ τῇ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἤρξαν-
runt offerre holocauſta dño: ⁊ domus
το ἀναφέρειν ὁλοκαυτώσεις τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ
dñi nōdū fundata erat. ⁊ dederūt argētum latomis
κυρίου οὐκ ἐθεμελιώθη. καὶ ἔδωκαν ἀργύριον τοῖς λατόμοις
⁊ cemētariis ⁊ cibum. ⁊ potū ⁊ oleum
καὶ τοῖς τέκτοσιν καὶ βρώσιν καὶ πόσιν καὶ ἔλαιον
ſidoniis ⁊ tyriis: vt deferrēt ligna
τοῖς σιδωνίοις καὶ τοῖς τυρίοις, τοῦ ἐξενέγκαι ξύλα
C cedrina de libano ad mare ioppes: p
κέδρινα ἀπὸ τοῦ λιβάνου πρὸς θάλασσαν ἰόππης, διὰ
ſniam cyri regis pſarum ſup eos. ⁊ in
γνώμης κύρου βασιλέως περσῶν ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ἐν τῷ
anno ſecūdo aduentus eoꝝ in domū dñi dei
ἔτει τῷ δευτέρῳ τοῦ ἐλθεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ
q̄ in hierl'm: in mēſe ſecūdo incepit zoro
τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἤρξατο ζορο-
babel filius ſalathiel: ⁊ ioſue fili9 ioſedec: ⁊
βαβὲλ ὁ τοῦ σαλαθιὴλ, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδέκ, καὶ
reliqui de fratribus eorū ſacerdotes ⁊ leui
οἱ κατάλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖ-
te: ⁊ oēs q̄ venerāt de captiuitate in
ται, καὶ πάντες οἱ ἐρχόμενοι ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς
hieruſalem. ⁊ cōſtituerūt leuitas a viginti annis
ἱερουσαλήμ. καὶ ἔστησαν τοὺς λευίτας ἀπὸ εἰκοσαέτους
⁊ ſupra vt vrgerent ſup facientes opa
καὶ ἐπάνω τοῦ νικοποιεῖν ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα
in domo dñi. ⁊ ſtetit ioſue ⁊ filii eius ⁊ fratres
ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἔστη ἰησοῦς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ
eius cedmiel ⁊ filii ei9 filii iuda vnanimiter vt vr-
αὐτοῦ κεδμιὴλ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ υἱοὶ ἰούδα ὁμοθυμαδὸν τοῦ ἐπινι-
gerēt ſup facientes opa in domo dei. filii enaa
κᾶν ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ. υἱοὶ ἠνα-
dad: filii eoꝝ ⁊ fratres eorum leuite. ⁊ fundaue
δάδ, υἱοὶ αὐτῶν καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ λευῖται. καὶ ἐθεμελίω-
runt edificantes vt edificarēt domū dñi. ⁊ ſteterūt ſacer
σαν οἱ οἰκοδομοῦντες τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου. καὶ ἔστησαν οἱ ἱε-
dotes ornati in tubis ⁊ leuite filii aſaph in cymbalis
ρεῖς ἐστολισμένοι ἐν σάλπιγξι καὶ οἱ λευῖται υἱοὶ ἀσὰφ ἐν κυμβάλοις

Iamq; venerat mēſis ſeptimus & erāt filii iſrael in ciuitatib9 ſuis. Cōgregat9 eſt ergo ppl's q̄ſi vir vn9 in hieruſalē: & ſurrexit ioſue fili9 ioſedech & frēs eius ſacerdotes & zorobabel filius ſalathiel & fratres eius: & edificauerunt altare dei iſrael vt offerrent in eo holocauſtomata: ſicut ſcriptum eſt in lege moyſi viri dei. Collocauerūt aūt altare dei ſr̄ baſes ſuas deterrētib9 eos p circuitū ppl'is terraꝝ: & obtulerūt ſup illud holocauſtum dño mane & veſpere. Fecerūtq; ſolēnitatē tabernacl'orū: ſicut ſcriptū eſt: & holocauſtū diebus ſingulis p ordinē ſm̄ p̄ceptū: op9 diei i die ſuo: & poſt hec holocauſtū iuge tā in Kalendis q̄ in vniuerſis ſolēnitatib9 dñi q̄ erāt cōſecrate & in oībus in q̄bus vltro offerebatur mun9 dño. A primo die menſis ſeptimi ceperunt offerre holocauſtū dño. Porro tēplū dñi nōdū fundatū erat. Dederūt āt pecunias latomis & cemētariis: cibū quoq; & potū: & oleum ſidoniis tyriiſq;: vt deferrent ligna cedrina de libano ad mare ioppem: iuxta quod p̄ceperat cyrus rex perſarum eis. Anno aūt ſecūdo aduētus eorum ad templum dei in hieruſalem menſe ſecundo ceperunt zorobabel filius ſalathiel: & ioſue filius ioſedech & reliqui de frib9 eorū ſacerdotes & leuite: & oēs q venerāt de captiuitate in hierl'm: & conſtituerunt leuitas a viginti annis & ſupra vt vrgerēt opus domini. Stetitq; ioſue & filii ei9 & fratres ei9: cedmihel & filii ei9 & filii iuda q̄ſi vir vnus vt inſtarēt ſup eos qui faciebant opus in templo dei: filii enadab: & filii eorum & fratres eorum leuite. Fundato igitur a cementariis templo domini: ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cum tubis: & leuite filii aſaph in cymbalis

Cap. iij.
ויגע החדש השביעי ובני ישראל
בערים ויאספו העם כאיש אחד נגע שבע
אל ירושלם׃ ויקם ישוע בן יוצדק אסף
ואחיו הכהנים וזרבבל בן קום
שאלתיאל ואחיו ויבנו את מזבח בנה זבח
אלהי ישראל להעלות עליו עלות עלה
ככתוב בתורת משה איש האלהים׃ כתב ירה
ויכינו המזבח על מכונתיו כי באימה כון
עליהם מעמי הארצות ויעל עליו
עלות ליהוה עלות לבקר ולערב׃
ויעשו את חג הסכות ככתוב ועלת עשה סכך
יום ביום במספר כמשפט דבר ספר שפט
יום ביומו׃ ואחרי כן עלת תמיד עלה תמד
ולחדשים ולכל מועדי יהוה יעד
המקדשים ולכל מתנדב נדבה קדש נדב
ליהוה׃ מיום אחד לחדש השביעי שבע
החלו להעלות עלות ליהוה והיכל חלל הכל
יהוה לא יסד׃ ויתנו כסף לחצבים נתן
ולחרשים ומאכל ומשתה ושמן אכל שתה
לצדנים ולצרים להביא עצי בוא
ארזים מן הלבנון אל ים יפוא
כרשיון כורש מלך פרס עליהם׃ רשה
ובשנה השנית לבואם אל בית שנה
האלהים לירושלם בחדש השני
החלו זרבבל בן שאלתיאל וישוע
בן יוצדק ושאר אחיהם הכהנים
והלוים וכל הבאים מהשבי ירושלם בוא שבה
ויעמידו את הלוים מבן עשרים שנה עמד
ומעלה לנצח על מלאכת בית יהוה׃ עלה לאך
ויעמד ישוע בניו ואחיו קדמיאל
ובניו בני יהודה כאחד לנצח על
עשה המלאכה בבית האלהים בני עשה
חנדד בניהם ואחיהם הלוים׃
ויסדו הבנים את היכל יהוה בנה
ויעמידו הכהנים מלבשים לבש
בחצצרות והלוים בני אסף במצלתים חצר צלל

vt laudarent dominum per manus dauid regis iſrael. Et cõcinebant in hymnis & cõfeſſiõe dño: qm̃ bonus: qm̃ in eternũ miſericordia eius ſup iſrl'. Omnis quoque ppl's vociferabatur clamore magno in laudãdo dñm: eo q fundatũ eſſet tẽplũ dñi. Plurimi etiã de ſacerdotibus & leuitis & principes pãm & ſeniores qui viderant templum prius cũ fundatũ eſſet: & hoc tẽplũ in oculis eorum flebãt voce magna: & multi vociferantes in leticia eleuabant vocem: nec poterat quiſquam agnoſcere vocem clamoris letantiũ: & vocem fletus ppl'i. Cõmixtim enim ppl's vociferabatur clamore magno: & vox audiebatur procul.

4\.

Audierunt autem hoſtes iude & beniamĩ: quia filii captiuitatis edificarẽt templũ domino deo iſrael: & accedentes ad zorobabel & ad principes patrum: dixerunt eis. Edificemus vobiſcũ: quia ita vt vos querimus deũ vrm. Ecce nos immolauimus victimas a diebus aſſoraddã regis aſſur: qui adduxit nos huc. Et dixit eis zorobabel & ioſue & reliqui principes patrum iſrael. Non eſt nobis & vobis vt edificemus domum deo noſtro: ſicut precepit nobis cyrus rex pſarũ. Factũ eſt igitur vt ppl's terre ĩpediret manus populi iude: & turbaret eos in edificãdo. Cõduxerũt quoque aduerſus eos cõſiliatores vt deſtruerẽt cõſiliũ eorũ omnibus diebus cyri regis pſarũ: & vſque ad regnũ darii regis pſarum. In regno aũt aſſueri ipſe ẽ artaxerxes. In principio regni eius ſcripſerũt accuſationẽ aduerſus hĩtatores iude & hieruſalẽ. Et in diebus artaxerxis ſcripſit beſellam mitridates & thabeel & reliqui q erant in cõſilio eorum ad artaxerxem regẽ pſarum. Epl'a aũt accuſatõis ſcripta erat ſyriace: & legebatur ſermone ſyro. Reũ beeltheem & ſamſai ſcriba ſcripſerunt epiſtolam vnam de hieruſalẽ artaxerxi regi huiuſcemodi. Reũ beeltheem & ſamſai ſcriba & reliqui cõſiliatores eorum. dynei & apharſathei: therphalei: arphaſei: herchuei: babylonii: ſuſannachei: dyei: & elamite: & ceteri de gentibus quas tranſtulit aſſennãphar magnus & glorioſus: & hĩtare eas fecit ĩ ciuitatibus ſamarie: & in reliquis regionibus trans flumẽ in pace. Hoc ẽ exẽplar ep'le quã miſerũt ad eũ. Artaxerxi regi ſerui tui viri qui ſũt trans fluuium ſalutem dicunt. Notum ſit regi: quia iudei qui aſcenderunt a te ad nos venerunt in hieruſalem ciuitatem rebellem & peſſimã: quã edificant extruentes muros eius & parietes componẽtes. Nũc igitur notum ſit regi: quia ſi ciuitas illa edificata fuerit: & muri eius inſtaurati: tributũ & vectigal & annuos redditus nõ dabũt: & vſque ad reges hec noxa perueniet. Nos ergo memores ſalis quod in palacio comedimus: & quia leſiones regis videre nephas ducimus: idcirco miſimus & nunciauimus regi vt recẽſeas in libris hiſtoriarum patrum tuorum: & inuenies ſcriptũ in cõmẽtariis: & ſcies quoniã vrbs illa vrbs rebellis eſt & nocens regibus & prouĩciis: & bella concitantur in ea ex diebus antiquis: quamobrem & ciuitas illa deſtructa eſt. Nũciamus nos regi: quoniam ſi ciuitas illa edificata fuerit & muri ipſius inſtaurati: poſſeſſionẽ trans fluuium non habebis. Verbum miſit rex ad reum beeltheem & ſamſai ſcribã: & ad reliquos qui erãt in cõſilio eorum habitatores ſamarie & ceteris trãs fluuiũ ſalutẽ dicẽs

D

A

B

C

D

כְּעַן
פְּרַשׁ קְרָא
שׂוּם שְׁכַח
קְרָה
נְשָׂא
עֲבַד
תְּקַף הֲוָה
שְׁלַט
הֲלַךְ
יְהַב
אֱלָה
בְּנָה שׂוּם
זְהַר שְׁלָה
עֲבַד שְׂגָא
נְזַק
בְּהַל
בְּטַל דְּרַע
הֲוָה שְׁנָה
נְבָא
קוּם
שְׁרָה בְּנָה
סְעַד
פֶּחָה
שׂוּם
בְּנָה
שׁוּר
בְּנָה
הֲוָה שׂוּב

וּכְעֶנֶת׃ נִשְׁתְּוָנָא דִּי שְׁלַחְתּוּן עֲלֶינָא
מְפָרַשׁ קְרִי קֳדָמָי׃ וּמִנִּי שִׂים טְעֵם
וּבַקַּרוּ וְהַשְׁכַּחוּ דִּי קִרְיְתָא דָךְ מִן
יוֹמָת עָלְמָא עַל מַלְכִין מִתְנַשְּׂאָה
וּמְרַד וְאֶשְׁתַּדּוּר מִתְעֲבֶד בַּהּ׃ וּמַלְכִין
תַּקִּיפִין הֲווֹ עַל יְרוּשְׁלֶם וְשַׁלִּיטִין
בְּכֹל עֲבַר נַהֲרָה וּמִדָּה בְלוֹ וַהֲלָךְ
מִתְיְהֵב לְהוֹן׃ כְּעַן שִׂימוּ טְעֵם
לְבַטָּלָא גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ וְקִרְיְתָא דָךְ
לָא תִתְבְּנֵא עַד מִנִּי טַעְמָא יִתְּשָׂם׃
וּזְהִירִין הֱווֹ שָׁלוּ לְמֶעְבַּד עַל דְּנָה
לְמָה יִשְׂגֵּא חֲבָלָא לְהַנְזָקַת מַלְכִין׃
אֱדַיִן מִן דִּי פַּרְשֶׁגֶן נִשְׁתְּוָנָא דִּי
אַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא מַלְכָּא קֱרִי קֳדָם רְחוּם
וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא וּכְנָוָתְהוֹן אֲזַלוּ
בִבְהִילוּ לִירוּשְׁלֶם עַל יְהוּדָיֵא
וּבַטִּלוּ הִמּוֹ בְּאֶדְרָע וְחָיִל׃ בֵּאדַיִן
בְּטֵלַת עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָא דִּי
בִּירוּשְׁלֶם וַהֲוָת בָּטְלָא עַד שְׁנַת
תַּרְתֵּין לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ מֶלֶךְ פָּרָס׃

Cap. v.

וְהִתְנַבִּי חַגַּי נְבִיָּאה
וּזְכַרְיָה בַר עִדּוֹא נְבִיַּיָּא עַל יְהוּדָיֵא
דִּי בִיהוּד וּבִירוּשְׁלֶם בְּשֻׁם אֱלָה
יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהוֹן׃ בֵּאדַיִן קָמוּ זְרֻבָּבֶל
בַּר שְׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ בַּר יוֹצָדָק
וְשָׁרִיו לְמִבְנֵא בֵּית אֱלָהָא דִּי
בִירוּשְׁלֶם וְעִמְּהוֹן נְבִיַּיָּא דִּי
אֱלָהָא מְסָעֲדִין לְהוֹן׃ בֵּהּ זִמְנָא
אֲתָה עֲלֵיהוֹן תַּתְּנַי פַּחַת עֲבַר נַהֲרָה
וּשְׁתַר בּוֹזְנַי וּכְנָוָתְהוֹן וְכֵן אָמְרִין
לְהֹם מַן שָׂם לְכֹם טְעֵם בַּיְתָא דְנָה
לִבְּנֵא וְאֻשַּׁרְנָא דְנָה לְשַׁכְלָלָה׃
אֱדַיִן כְּנֵמָא אֲמַרְנָא לְּהֹם מַן אִנּוּן
שְׁמָהָת גֻּבְרַיָּא דִּי דְנָה בִנְיָנָא בָּנַיִן׃
וְעֵין אֱלָהֲהֹם הֲוָת עַל שָׂבֵי יְהוּדָיֵא
וְלָא בַטִּלוּ הִמּוֹ עַד טַעְמָא לְדָרְיָוֶשׁ

et pacem. Accuſationē quam miſiſtis ad nos manifeſte lecta eſt corā me: & a me preceptū eſt & recenſuerūt: inuenerūtq; quoniā ciuitas illa a diebus antiquis aduerſum reges rebellat & ſeditiones & prelia cōcitantur in ea. Nā & reges fortiſſimi fuerūt in hieruſalē: qui & dñati ſunt oī regioni q̄ trāſ fluuiū eſt. Tributū quoq; & vectigal & reddit accipiebāt. Nūc ergo audite ſniam. Prohibeatis viros illos vt vrbs illa non edificetur donec ſi forte a me iuſſum fuerit. Videte ne negligenter hoc impleatis & paulatim creſcat malum contra reges. Itaq; exemplum edicti artaxerxis regis lectum eſt coram reum & ſamſai ſcriba & conſiliarius eorū. Et abierūt feſtini in hieruſalem ad iudeos: & prohibuerunt eos in brachio & robore. Tūc intermiſſum eſt opus dei in hieruſalem: & non fiebat vſq; ad annum ſecūdm regni darii regis perſarum.

Ca. 5.

Prophetauerunt autem aggeus ppheta & zacharias filius addo prophetantes ad iudeos qui erāt in iuda & hieruſalem: in nomine dei iſrael. Tunc ſurrexerūt zorobabel filius ſalathiel & ioſue filius ioſedech & ceperunt edificare templum dei in hieruſalem: & cū eis prophete dei adiuuātes eos. In ipſo autem tempore venit ad eos thantanai q erat dux trans flumen & ſtarbuzanai & conſilarii eorum: ſicq; dixerūt eis. Quis dedit vobis cōſilium vt domū hanc edificaretis & muros eius inſtauretis? Ad quod reſpondimus eis que eſſent nomina hominū auctorum edificationis illius. Oculus autē dei eorū factus eſt ſup ſenes iudeorū: & nō potuerūt inhibere eos. Placuitq; vt res ad

τ ait: tabellarius quē miſiſtis ad nos vocat
καὶ φησίν, ὁ φορολόγος ὃν ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς ἐκλή-
eſt corā me: τ a me poſita ē ſnia τ cōſi
θη ἔμπροσθεν ἐμοῦ, καὶ παρ' ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη καὶ ἐπε-
derauerūt τ inuenerūt ē q ciuitas illa a diebus anti
σκέψαντο καὶ εὑρέθη ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη ἀφ' ἡμερῶν αἰῶ-
quis aduerſ reges attollitur: τ rebelliones τ profu
νος ἐπὶ βασιλεῖς ἐπαίρεται, καὶ ἀποστάσεις καὶ φυγά-
gia fiunt in ipſa τ reges fortes fuerūt in
δες γίνονται ἐν αὐτῇ καὶ βασιλεῖς ἰσχυροὶ ἐγένοντο ἐπὶ
hieruſalē domināntes omni quod trans
τῆς ἱερουσαλὴμ ἐπικρατοῦντες παντὸς τοῦ πέραν τοῦ
fluuii. τ tributa exactionesq; τ vectigalia dan-
ποταμοῦ. καὶ φόροι πράξεις τε καὶ συντελέσματα δίδον-
tur eis. τ nūc ponite ſniam: vt phibeatis vi-
ται αὐτοῖς. καὶ νῦν θέτε γνώμην, καταργῆσαι τοὺς ἄν-
ros illos: τ ciuitas illa nō edificabitur
δρας ἐκείνους, καὶ ἡ πόλις ἐκείνη οὐκ οἰκοδομηθήσεται
amplius, p me poſitū eſt edictū τ attendite ne
ἔτι. δι' ἐμοῦ ἐξετέθη τὸ δόγμα καὶ προσέχετε τοῦ μὴ
faciatis deceptionē circa hoc. ne forte multiplicet
ποιῆσαι παράλογον περὶ τούτου. μή ποτε πληθυνθῇ
interitus in maleficiū regibus: tūc tabella
ἀφανισμὸς εἰς κακοποίησιν βασιλεῦσι. τότε ὁ φορολό-
rius arthaſaſtha regis legit corā reum
γος τοῦ ἀρθασασθὰ βασιλέως ἀνέγνω ἐνώπιον ῥεοὺμ
belteē τ ſampſa ſcriba τ conſeruis ſu-
βελτεὲμ καὶ σαμψὰ γραμματέως καὶ συνδούλων ἑαυ-
is. τ abierūt feſtinant in hieruſalē τ in iu
τῶν. καὶ ἐπορεύθησαν σπουδῇ εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν ἰού-
da: τ impedierūt eos in equis τ exercitu.
δα, καὶ κατήργησαν αὐτοὺς ἐν ἵπποις καὶ δυνάμει.
tūc quieuit opus dom⁹ dei qd in hieruſa
τότε ἤργησε τὸ ἔργον οἴκου τοῦ θεοῦ τὸ ἐν ἱερουσα-
lē. τ erat deſcens vſq; ad ſecundū annū re-
λήμ. καὶ ἦν ἀργοῦν ἕως δευτέρου ἔτους τῆς βασι-
gni darii regis perſarum.
λείας δαρείου βασιλέως περσῶν.

Ca. 5.

Et prophetauit aggeus propheta τ za-
Καὶ προεφήτευσεν ἀγγαῖος ὁ προφήτης καὶ ζα-
charias filius addo prophetiā ad iudeos
χαρίας ὁ τοῦ ἀδδὼ προφητείαν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους
qui in iuda τ in hieruſalē in nomine dei
τοὺς ἐν ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν ὀνόματι θεοῦ
iſrael ſup ipos: tūc ſurrexerūt zorobabel fili⁹
ἰσραὴλ ἐπ' αὐτούς. τότε ἀνέστησαν ζοροβαβὲλ ὁ τοῦ
ſalathiel τ ieſue fili⁹ ioſedec: τ ceperūt edifi-
σαλαθιὴλ καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδὲκ, καὶ ἤρξαντο οἰκοδο-
care domū dei que in hieruſalē. τ
μῆσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ τὸν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ
cū eis prophete dei adiuuātes eos.
μετ' αὐτῶν οἱ προφῆται τοῦ θεοῦ βοηθοῦντες αὐτοῖς.
in ipſo tēpore venit ad eos thaththanai dux
ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς θαθθαναὶ ἔπαρ-
trans flumē: τ ſathrabuzanes τ
χος πέραν τοῦ ποταμοῦ, καὶ σαθραβουζάνης καὶ οἱ
conſerui eoꝝ τ talia dixit eis: qs poſu
σύνδουλοι αὐτῶν καὶ τοιάδε εἶπεν αὐτοῖς, τίς ἔθη-
it vobis cōſiliū vt edificaretis domū hanc:
κεν ὑμῖν γνώμην τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦτον,
τ impēſam hanc prepararetis? tūc hec
καὶ τὴν χορηγίαν ταύτην καταρτίσασθαι; τότε ταῦ-
dixerūt eis: que ſūt nomina viroꝝ
τα εἴπον αὐτοῖς, τίνα ἐστὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν
qui hanc ciuitatē edificant? τ ocu-
τῶν ταύτην τὴν πόλιν οἰκοδομούντων; καὶ οἱ ὀφθαλ-
li dei facti ſūt ſup captiuitatē iuda
μοὶ τοῦ θεοῦ ἐγένοντο ἐπὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἰούδα
τ nō inhibuerūt eos donec ſnia ad dariū
καὶ οὐ κατήργησαν αὐτοὺς ἕως γνώμη τῷ δαρείῳ

A

B

delata fuit. τ tūc dat tabellario de hoc.
ἀπηνέχθη. καὶ τότε ἀπέδωσαν φορολόγῳ περὶ τούτου.
exēplar epiſtole quā miſit thaththanai dux re
διασάφησις ἐπιστολῆς ἧς ἀπέστειλε θαθθαναὶ ὁ ἔπαρ-
gionis q̄ trās flumē τ ſathrabuzanes τ
χος τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ σαθραβουζάνης καὶ
conſerui eoꝝ aphaſarchei qui in eo qd trās
οἱ σύνδουλοι αὐτῶν ἀφασαρχαῖοι οἱ ἐν τῷ πέραν τοῦ
flumē: dario regi verba miſerūt
ποταμοῦ, δαρείῳ τῷ βασιλεῖ ῥήματα ἀπέστειλαν
ad eū: τ hec ſcripta ſunt in eo. dario
πρὸς αὐτόν, καὶ τάδε γέγραπται ἐν αὐτῷ. δαρείῳ
regi pax omnis. notū ſit regi:
τῷ βασιλεῖ εἰρήνη πᾶσα. γνωστὸν ἔστω τῷ βασιλεῖ,
q iuimus in iudeā puinciā ad domū
ὅτι ἐπορεύθημεν εἰς τὴν ἰουδαίαν χώραν εἰς οἶκον τοῦ
dei magni: τ ipſa edificat in la
θεοῦ τοῦ μεγάλου, καὶ αὐτὸς οἰκοδομεῖται ἐν τοῖς λί-
pidib⁹ electis τ ligna ponunt in parietibus τ
θοις ἐκλεκτοῖς καὶ ξύλα ἐντίθεται ἐν τοῖς τοίχοις καὶ
opus illud dexterū fit: τ pſperat in
τὸ ἔργον ἐκεῖνο ἐπιδέξιον γίνεται, καὶ εὐοδοῦται ἐν ταῖς
manib⁹ eoꝝ. tūc interrogauim⁹ ſeniores
χερσὶν αὐτῶν. τότε ἠρωτήσαμεν τοὺς πρεσβυτέρους
illos: τ ita diximus eis: qs poſuit vobis
ἐκείνους, καὶ οὕτως εἴπομεν αὐτοῖς, τίς ἔθηκεν ὑμῖν
ſentētiā vt domū hāc edificaretis: τ impen
γνώμην τὸν οἶκον τοῦτον οἰκοδομῆσαι, καὶ τὴν χορηγί-
ſam hāc pparaetis? τ nomina eoꝝ
αν ταύτην καταρτίσασθαι; καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν
interrogauim⁹ ab eis vt notificarem⁹ tibi: vt ſcriberemus
ἠρωτήσαμεν αὐτοὺς τοῦ γνωρίσαι σοι, ὥστε γράψαι
tibi nomina viroꝝ principū eoꝝ.
σοι τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀρχόντων αὐτῶν.
τ tale verbū reſpōderunt nobis dicētes: nos
καὶ τοιοῦτον ῥῆμα ἀπεκρίθησαν ἡμῖν λέγοντες, ἡμεῖς
ſumus ſerui dei celi τ terre: τ
ἐσμὲν δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ
edificamus domū q̄ fuit edificata ante hoc
οἰκοδομοῦμεν τὸν οἶκον ὃς ἦν ᾠκοδομημένος πρὸ τούτου
ānos multos: τ rex iſrael magnus edifica
ἔτη πολλά, καὶ βασιλεὺς τοῦ ἰσραὴλ μέγας ᾠκοδό-
uerat eā: τ perfecit eā ipſis. ex quo
μησεν αὐτόν, καὶ κατηρτίσατο αὐτὸν αὐτοῖς. ἀφ' ὅτου
aūt ad iracūdiā cōcitauerūt patres noſtri deū ce-
δὲ παρώργισαν οἱ πατέρες ἡμῶν τὸν θεὸν τοῦ οὐ-
li: tradidit eos in manus nabuchodonoſor
ρανοῦ, ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσορ
regis babylonis chaldei: τ domū
βασιλέως βαβυλῶνος τοῦ χαλδαίου, καὶ τὸν οἶκον
hāc deſtruxit: τ pplm trāſtulit in ba-
τοῦτον κατέλυσε, καὶ τὸν λαὸν ἀπῴκισεν εἰς βα-
bylonē. ſed in āno primo cyri re-
βυλῶνα. ἀλλ' ἐν τῷ ἔτει τῷ πρώτῳ κύρου τοῦ βα-
gis babylonioꝝ cyrus rex poſuit ſen
σιλέως τῶν βαβυλωνίων κῦρος ὁ βασιλεὺς ἔθετο γνώ-
tētiā vt domus dei hec edificaret. τ
μην τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦτον οἰκοδομηθῆναι. καὶ τὰ
vaſa domus dei aurea τ argētea q̄ na
σκεύη τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἃ να-
buchodonoſor extulerat de domo que in hieru
βουχοδονόσορ ἐξήνεγκεν ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ ἐν ἱερου-
ſalē: τ aſportauerat ea in tēplū regis
σαλήμ, καὶ ἐπήνεγκεν αὐτὰ εἰς τὸν ναὸν τοῦ βασιλέ-
qd in babylone: abſtulit ea cyrus rex
ως τὸν ἐν βαβυλῶνι, ἐξήνεγκεν αὐτὰ κῦρος ὁ βα-
a tēplo qd in babylone: τ dedit ea
σιλεὺς ἀπὸ ναοῦ τοῦ ἐν βαβυλῶνι, καὶ ἔδωκεν αὐ-
ſaſabaſar theſauri cuſtodi q ſup
τὰ τῷ σασαβασὰρ τῷ θησαυροφύλακι τῷ ἐπὶ τοῦ
theſaurū. τ dixit ei: hec vaſa tolle
θησαυροῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ταῦτα τὰ σκεύη λάβε

C

D

darium referretur: & tunc ſatiſfacerent aduerſus accuſationē illam. Exemplar epiſtole quas miſit thantanai dux regionis trans flumē & ſtarbuzanai & conſiliatores eius apharſathei q erāt trās flumen: ad darium regem. Sermo quem miſerant ei ſic ſcriptus erat. Dario regi pax omnis. Notum ſit regi iiſſe nos ad iudeam prouinciam ad domum dei magni que edificatur lapide impolito: & ligna ponūtur in parietibus: opuſq; illud diligenter extruitur & creſcit in manibus eorum. Interrogauimus ergo ſenes illos: & ita diximus eis. Quis dedit vobis poteſtatē vt domū hāc edificaretis: & muros hos inſtauraretis? Sed & nomina eorū queſiuimus ab eis vt nūciaremus tibi: & ſcripſimuſq; noia eorū viroꝝ qui ſunt pricipes in eis. Huiuſcemodi āt ſmone rnderūt nobis dicētes. Nos ſumus ſerui dei celi & terre: & edificamus templum quod erat extructū ante hos annos multos: quod q; rex iſrael magnus edificauerat & extruxerat. Poſtq; aūt ad iracūdiā puocauerūt patres noſtri deum celi: tradidit eos in manus nabuchodonoſor regis babylonis chaldei: domū quoq; hāc deſtruxit & pplm eius trāſtulit in babylonē. Anno autē primo cyri regis: cyrus rex babylonis ppoſuit edictum vt domus dei edificaretur. Nam & vaſa templi dei aurea & argentea que nabuchodonoſor tulerat de teplo quod erat in hieruſalem: & aſportauerat ea in templū babylonis: protulit cyrus rex de teplo babylonis & data ſunt ſaſabaſar vocabulo: quē & principem cōſtituit: dixitq; ei. Hec vaſa tolle

יְהָךְ וֶאֱדַיִן יְתִיבוּן נִשְׁתְּוָנָא עַל
דְּנָה׃ פַּרְשֶׁגֶן אִגַּרְתָּא דִּי שְׁלַח
תַּתְּנַי פַּחַת עֲבַר נַהֲרָה וּשְׁתַר בּוֹזְנַי
וּכְנָוָתֵהּ אֲפַרְסְכָיֵא דִּי בַּעֲבַר
נַהֲרָה עַל דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא׃ פִּתְגָמָא
שְׁלַחוּ עֲלוֹהִי וְכִדְנָה כְּתִיב בְּגַוֵּהּ
לְדָרְיָוֶשׁ מַלְכָּא שְׁלָמָא כֹלָּא׃
יְדִיעַ לֶהֱוֵא לְמַלְכָּא דִּי אֲזַלְנָא
לִיהוּד מְדִינְתָּא לְבֵית אֱלָהָא רַבָּא
וְהוּא מִתְבְּנֵא אֶבֶן גְּלָל וְאָע מִתְּשָׂם
בְּכֻתְלַיָּא וַעֲבִידְתָּא דָךְ אָסְפַּרְנָא
מִתְעַבְדָא וּמַצְלַח בִּידְהֹם׃ אֱדַיִן
שְׁאֵלְנָא לְשָׂבַיָּא אִלֵּךְ כְּנֵמָא אֲמַרְנָא
לְהֹם מַן שָׂם לְכֹם טְעֵם בַּיְתָא דְנָה
לְמִבְנְיָה וְאֻשַּׁרְנָא דְנָה לְשַׁכְלָלָה׃
וְאַף שְׁמָהָתְהֹם שְׁאֵלְנָא לְהֹם
לְהוֹדָעוּתָךְ דִּי נִכְתֻּב שֻׁם גֻּבְרַיָּא דִּי
בְרָאשֵׁיהֹם׃ וּכְנֵמָא פִתְגָמָא הֲתִיבוּנָא
לְמֵמַר אֲנַחְנָא הִמּוֹ עַבְדוֹהִי דִי
אֱלָה שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וּבָנַיִן בַּיְתָא
דִּי הֲוָא בְנֵה מִן קַדְמַת דְּנָה
שְׁנִין שַׂגִּיאָן וּמֶלֶךְ לְיִשְׂרָאֵל
רַב בְּנָהִי וְשַׁכְלְלֵהּ׃ לָהֵן מִן דִּי
הַרְגִּזוּ אֲבָהֳתַנָא לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא
יְהַב הִמּוֹ בְּיַד נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ
בָּבֶל כַּסְדָּאָה וּבַיְתָה דְנָה סַתְרֵהּ
וְעַמָּה הַגְלִי לְבָבֶל׃ בְּרַם בִּשְׁנַת
חֲדָה לְכוֹרֶשׁ מַלְכָּא דִּי בָבֶל כּוֹרֶשׁ
מַלְכָּא שָׂם טְעֵם בֵּית אֱלָהָא דְנָה
לִבְּנֵא׃ וְאַף מָאנַיָּא דִי בֵית אֱלָהָא
דִּי דַהֲבָה וְכַסְפָּא דִּי נְבוּכַדְנֶצַּר
הַנְפֵּק מִן הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְהֵיבֵל
הִמּוֹ לְהֵיכְלָא דִּי בָבֶל הַנְפֵּק הִמּוֹ
כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא מִן הֵיכְלָא דִּי בָבֶל
וִיהִיבוּ לְשֵׁשְׁבַּצַּר שְׁמֵהּ דִּי פֶחָה
שָׂמֵהּ׃ וַאֲמַר לֵהּ אֵלֶה מָאנַיָּא שֵׂא

תּוּב
שְׁלַח
כְּתַב
יְדַע
מְדַן רְבַב
בְּנָה שׂוּם
עֲבַד צְלַח
שׁוּב אֱלָה
שׂוּם
בְּנָה שׁוּר
יְדַע
תּוּב
אֲמַר
בְּנָה
הֲוָה
שְׁנָה שְׂגָא
רְגַז
גְּלָה שְׁנָה
בְּנָה
נְפַק יְבַל
יְבַל
יְהַב פֶּחָה
שׂוּם מַן
נְשָׂא

אזל אחת המו בהיכלא די בירושלם היכל
ובית אלהא יתבנא על אתרה : בנה
אדין ששבצר דך אתא יהב אשיא אשש
די בית אלהא די בירושלם ומן
אדין ועד כען מתבנא ולא שלם
וכען הן על מלכא טב יתבקר טוב בקר
בבית גנזיא די מלכא תמה די בבבל
הן איתי די מן כורש מלכא שים שום
טעם למבנא בית אלהא דך די
בירושלם ורעות מלכא על דנה רעה
ישלח עלינא : שלח

Cap. vi.

באדין דריוש מלכא
שם טעם ובקרו בבית ספריא
די גנזיא מהחתין תמה בבבל : אחת
והשתכח באחמתא בבירתא די חמת
במדי מדינתא מגלה חדה וכן כתיב מדן
בגוה דכרונה : בשנת חדה לכורש גלל כתב
מלכא כורש מלכא שם טעם שנה
בית אלהא בירושלם ביתא שום
יתבנא אתר די דבחין דבחין
ואשוהי מסובלין רומה אמין אשש סבל
שתין פתיה אמין שתין : נדבכין אמה שת
די אבן גלל תלתא ונדבך די אע פתה
חדת ונפקתא מן בית מלכא
תתיהב : ואף מאני בית אלהא יהב
די דהבא וכספא די נבוכדנאצר
הנפק מן היכלא די בירושלם נפק היכל
והיבל לבבל יהתיבון ויהך יבל תוב
להיכלא די בירושלם לאתרה
ותחת בבית אלהא : כען תתני פחת אחת פחה
עבר נהרא שתר בוזני וכנותהון
אפרסכיא די בעבר נהרה רחיקין רחק
הוו מן תמה : שבקו לעבידת בית הוה עבד
אלהא דך פחת יהודיא ולשבי יהד שוב
יהודיא בית אלהא דך יבנון על בנה
אתרה : ומני שים טעם למה די שום

et vade: & pone ea in tē plo quod eſt in hieruſalē & domus dei edificetur in loco ſuo. ∞∞∞∞∞∞ Tunc itaq; ſaſabaſar ille venit: & poſuit fundamē ta templi dei in hieruſa lem: & ex ∞∞∞∞∞∞ eo tp̄e vſq; nūc edificatur & necdū cōpletū eſt. Nunc ergo ſi videtur re gi bonum recenſeat ∞∞ in bibliotheca regis que eſt in babylone: ∞∞∞∞ vtrum nam a cyro rege iuſſum fuerit ∞∞∞∞∞ vt edificaretur domus dei ∞∞∞∞∞∞∞∞∞ in hieruſalē: & voluntatem regis ſuper hoc ∞∞ remittat ad nos.

6.

Tunc darius rex ∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ precepit & recenſuerūt in bibliotheca librorū qui erant repoſiti in babylone: ∞∞∞∞∞∞∞∞ & inuentum eſt in egbathanis quod eſt caſtrum in medena p̄uincia: volumē vnū taliſq; ſcriptus erat in eo cōmentarius. Anno primo cyri ∞∞ regis: cyrus rex decreuit vt ∞∞∞∞∞∞∞∞∞ domus dei ∞∞∞∞∞∞ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ edificaretur q̄ ē in hierl'z: in loco vbi īmolant hoſtias: & vt ponāt fūdamē ta ſupportātia altitudinē cubitorū ſexaginta: & latitudinē cubitorū ſexaginta: ordines de lapidibus īpolitis tres: & ſic ordies de lignis nouis. Sumptus aūt de domo regis dabuntur. Sed & vaſa templi dei ∞∞∞∞∞∞∞ aurea & argentea que nabuchodonoſor ∞∞ tulerat de templo hieruſalem: ∞∞∞∞∞∞∞∞ & attulerat ea in babylonem: reddātur & referātur in templum hieruſalem: in locum ſuum que & poſita ſint in templo dei. Nūc ergo thantānai dux regionis q̄ eſt trans flumē & ſtarbuzānai & cōſiliarii vrī apharſathei q̄ eſtis trās flumē: p̄cul recedite ab illis: dimittite fieri templum ∞∞ dei illud a duce iudeorū & a ſenioribus eorū: & domus dei illa edificetur ∞∞∞∞∞∞∞∞ in loco ſuo. Sed & a me p̄ceptū eſt qd' oporteat

τ vade: pone ea in domo q̄ in hieruſa
καὶ πορεύου, θὲς αὐτὰ ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἐν ἱερουσα
lē τ domus dei edificet in ſuo
λὴμ καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ οἰκοδομηθήτω εἰς τὸν αὐτοῦ
loco. tūc ſaſabaſar ille venit τ dedit
τόπον. τότε σασαβασὰρ ἐκεῖνος ἦλθε καὶ ἔδωκε τοὺς
fundamēta domus dei q̄ in hieruſalē τ ex
θεμελίους τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπὸ
tunc vſq; nūc edificatur τ nōdū p̄fecta eſt.
τότε ἕως τοῦ νῦν οἰκοδομεῖται καὶ οὐκ ἐτελέσθη.
τ nūc ſi ſup regē bonū: cōſideret in
καὶ νῦν εἰ ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀγαθόν, ἐπισκοπείτω ἐν
domo diuitiaꝝ regis ibi in babylo
τῷ οἴκῳ τῆς γάζης τοῦ βασιλέως ἐκεῖ ἐν βαβυλῶ
ne: vt cognoſcas ꝙ a rege cyro poſita fuit
νι, ὅπως γνῷς ὅτι ἀπὸ τοῦ βασιλέως κύρου ἐτέθη
ſentētia vt edificarem⁹ domū dei illā q̄ in hie
γνώμη οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον τὸν ἐν ἱε
ruſalē. τ cognoſcēs rex circa hoc mit
ρουσαλήμ. καὶ γνοὺς ὁ βασιλεὺς περὶ τούτου πεμ
tat ad nos.
ψάτω πρὸς ἡμᾶς.

Ca. 6.

Tunc darius rex poſuit ſentētiā τ cōſi
Τότε δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἔθηκε γνώμην καὶ ἐπε
derauit in bibliothecis vbi diuicie iacebāt
σκέψατο ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις οὗ αἱ γάζαι ἔκειντο
ibi in babylone: τ inuētū ē in amatha ciuitate
ἐκεῖ ἐν βαβυλῶνι, καὶ εὑρέθη ἐν ἀμαθὰ πόλει ἐν τῇ
palacio medoꝝ ciuitatis capitulū vnū: τ hoc
βάρει τῆς μήδων πόλεως κεφαλὶς μία, καὶ τοῦτο
erat ſcriptū in eo cōmentariū. in āno pri
ἦν γεγραμμένον ἐν αὐτῇ τὸ ὑπόμνημα. ἐν ἔτει πρώ
mo cyri regis: cyrus rex poſuit ſentē
τῳ κύρου βασιλέως, κῦρος ὁ βασιλεὺς ἔθηκε γνώ
tiā circa domū dei que in hieruſalē: domus
μην περὶ οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ, ὁ οἶκος
edificetur: τ locus vbi ſacrificāt ſacri
οἰκοδομηθήτω, καὶ τόπος οὗ θυσιάζουσι τὰ θυσιά
ficia τ fundamēta ponant craſſa altitudo cu
σματα καὶ τὰ θεμέλια τεθήτω παχία ὕψος πη
bitoꝝ ſexaginta: latitudo eius cubitoꝝ ſexagita:
χεῖς ἑξήκοντα, πλάτος αὐτοῦ πηχέων ἑξήκοντα,
τ domus lapidee fortes tres: τ domū lignoꝝ
καὶ δόμοι λίθινοι κραταιοὶ τρεῖς, καὶ δόμον ξύλων
nouoꝝ vnā. et τ ſumptus de domo regis da
καινῶν ἕνα. καὶ ἡ δαπάνη ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως δο
bitur. τ vaſa domus dei aurea τ
θήσεται. καὶ τὰ σκεύη οἴκου τοῦ θεοῦ τὰ χρυσᾶ καὶ
argentea: q̄ nabuchodonoſor abſtulit de do
τὰ ἀργυρᾶ, ἃ ναβουχοδονόσορ ἐξήνεγκεν ἀπὸ τοῦ οἴ
mo que in hieruſalē: τ portauit in babylonē:
κου τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκόμισεν εἰς βαβυλῶνα,
τ dentur τ referātur in tēplū qd' in hieru
καὶ δοθήτω καὶ ἀπελθέτω εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱερου
ſalē in locū ſuū τ ponant in domo dei.
σαλὴμ ἐπὶ τόπου αὐτῶν καὶ τεθήτω ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ.
nūc igit thathanee dux ei⁹ qd' trās fluuiū
νῦν οὖν θαθαναῒ ἐπάρχε πέραν τοῦ ποταμοῦ
ſathrabuzanes τ cōſerui eius apharſachei q̄ in
σαθραβουζάνης καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ ἀφαρσαχαῖοι οἱ ἐν
eo qd' trās fluuiū lōge exiſtētes illinc: τ
τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ μακρὰν ὄντες ἐκεῖθεν, καὶ
nūc dimittite opus dom⁹ dei duces
νῦν ἄφετε τὸ ἔργον οἴκου τοῦ θεοῦ οἱ ἀφηγούμενοι
iudeoꝝ τ ſeniores iudeoꝝ: do
τῶν ἰουδαίων καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἰουδαίων, οἶ
mū dei illā edificent in lo
κον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον οἰκοδομησάτωσαν ἐπὶ τοῦ τό
co ſuo. τ per me poſitū ē edictum
που αὐτοῦ. καὶ δι' ἐμοῦ ἐτέθη δόγμα τοῦ ∞∞∞∞∞∞

A

B

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

vt faciāt per ſeniores iudeoꝝ illoꝝ vt
ποιῆσαι διὰ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἰουδαίων ἐκείνων τοῦ
edificet domus dei illa. τ a ſubſtā
οἰκοδομηθῆναι οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον. καὶ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόν
tiis regis tributoꝝ trās flumē: ſtu
των τοῦ βασιλέως τῶν φόρων πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἐπι
dioſe ſumptus ſit datus viris illis
μελῶς δαπάνη ἔστω διδομένη τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις τοῦ
ne impediant: τ quodcūq; neceſſe fuerit. τ filios boū τ
μὴ καταργηθῆναι, καὶ ὃ ἂν ὑστέρημα. καὶ υἱοὺς βοῶν καὶ
arietū τ agnos in holocauſtomata deo celi:
κριῶν καὶ ἀμνοὺς εἰς ὁλοκαυτώσεις τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ,
frumētū: ſal: vinū: oleū: ſm̄ verbū ſacerdotū
πυρούς, ἅλας, οἶνον, ἔλαιον, κατὰ τὸ ῥῆμα τῶν ἱερέων
qui in hieruſalē: ſit datū eis p̄ ſingulos di
τῶν ἐν ἱερουσαλήμ. ἔστω διδόμενον αὐτοῖς ἡμέραν ἐν ἡ
es immutabiliter quodcūq; petierint: vt ſint bonū
μέρᾳ ἀπαραλλάκτως ὃ ἂν αἰτήσωσιν, ἵνα ὦσιν εὐω
odorē offerentes deo celi: τ orent
δίας προσφέροντες τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ προσεύχων
pro vita regis τ filioꝝ eius. τ
ται εἰς ζωὴν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ
a me poſitū ē decretū: ꝙ ois homo q̄ mutaue
ἀπ' ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν ἀλλά
rit verbū hoc: tollet lignū de do
ξει τὸ ῥῆμα τοῦτο, καθαιρεθήσεται ξύλον ἐκ τῆς οἰκί
mo eius: τ erectus cōfiget in eo: τ
ας αὐτοῦ, καὶ ὠρθωμένος παγήσεται ἐπ' αὐτοῦ, καὶ
dom⁹ eius erit in direptionē. τ deus cui⁹ habi
ὁ οἶκος αὐτοῦ ἔσται εἰς διαρπαγήν. καὶ ὁ θεὸς οὗ κατα
tat nomē ibi: diſſipet oēs regē
σκηνοῖ τὸ ὄνομα ἐκεῖ, καταστρέψαι πάντα βασιλέα
τ p̄plm̄ q̄ extenderit manū ſuā: vt mutet τ
καὶ λαὸν ὃς ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἀλλάξαι καὶ
diſſipet domū dei illā que in hieruſa
ἀφανίσαι τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐκεῖνον τὸν ἐν ἱερουσα
lē. ego darius poſui decretū: accurate fiat.
λήμ. ἐγὼ δαρεῖος ἔθηκα γνώμην, ἐπιμελῶς γινέσθω.
tūc thathanai dux trans flumē τ
τότε θαθαναῒ ὁ ἔπαρχος πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ
ſathrabuzanes τ cōſerui eius: ſm̄ qd'
σαθραβουζάνης καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ, καθότι
miſit darius rex: ſic diligenter fece
ἀπέστειλε δαρεῖος ὁ βασιλεύς, οὕτως ἐπιμελῶς ἐποίη
rūt. τ ſeniores iudeoꝝ edificabāt τ
σαν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἰουδαίων ᾠκοδόμουν καὶ
p̄ſperabant in prophetia aggei prophete τ
κατευθυνον ἐν προφητείᾳ ἀγγαίου τοῦ προφήτου καὶ
zacharie filij addo. τ edificauerūt τ cōſtru
ζαχαρίου υἱοῦ ἀδδώ. καὶ ἀνῳκοδόμησαν καὶ κατηρ
xerūt ex ſentētia dei iſrael: τ ex decre
τίσαντο ἀπὸ γνώμης θεοῦ ἰσραήλ, καὶ ἀπὸ γνώ
to cyri τ darij τ arthaſaſtha regū per
μης κύρου καὶ δαρείου καὶ ἀρθασασθὰ βασιλέων περ
ſaꝝ. τ cōpleuerūt domū iſtā vſq; ad diē
σῶν. καὶ ἐτέλεσαν τὸν οἶκον τοῦτον ἕως ἡμέρας
tertiū mēſis adar: q̄ eſt ānus ſextus regni
τρίτης μηνὸς ἀδάρ, ὅ ἐστιν ἔτος ἕκτον τῆς βασιλείας
darij regis. τ fecerūt filij iſrael
δαρείου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
ſacerdotes τ leuite: τ reliqui filioꝝ trāſ
οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ κατάλοιποι υἱῶν ἀποι
migratiōis dedicationē domus dei cū gaudio.
κίας ἐγκαίνια τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ μετ' εὐφροσύνης.
τ obtulerūt in dedicationē dom⁹ dei
καὶ προσήνεγκαν εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ οἴκου τοῦ θε
huius vitulos centū: arietes ducētos: a
οῦ τούτου μόσχους ἑκατόν, κριοὺς διακοσίους, ἀμ
gnos quadringētos: hircos capraꝝ pro pecca
νοὺς τετρακοσίους, χιμάρους αἰγῶν περὶ ἁμαρ
to pro omni iſrael
τίας ὑπὲρ παντὸς ἰσραὴλ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

C

fieri a preſbyteris iudeorum illis: ∞∞∞∞∞∞∞∞ vt edificetur domus dei ſcilicet vt de arca ∞∞∞ regis. i. de tributis q̄ dātur de regione trans flumen: ſtudioſe ſumptus dentur viris ∞∞∞∞∞∞ illis ne īpediatur opus. Quod ſi neceſſe fuerit & vitulos & agnos & hedos in holocauſtum deo celi: frumentū ſal vinum ∞∞∞∞∞∞∞∞∞ & oleū ſm ritum ſacerdotū q ſunt in hieruſalē: detur eis per ſingulos dies ne ſit in aliquo ∞∞∞ querimonia: & offerant oblationes ∞∞∞∞∞∞ deo celi: orentq; pro vita regis ∞∞∞∞∞∞∞ & filiorū ei⁹. A me ergo poſitū ē decretū vt oīs homo qui hanc mutauerit iuſſionem: ∞∞∞∞ tollatur lignū de domo ipi⁹: & erigatur & cōfigatur in eo: domus aūt ei⁹ publicetur. ∞∞∞∞∞∞ Deus autem qui habitare fecit nomen ſuum ∞∞ ibi: diſſipet oīa regna & populū qui extenderit manū ſuam vt repugnet & diſſipet domum dei: illam que eſt in hieruſalem. Ego darius ∞∞∞ ſtatui decretum: quod ſtudioſe implere volo. Igitur thantānai dux regionis trās flumē & ſtarbuzānai & cōſiliarii eius ſecundū quod p̄ceperat darius rex ſic diligenter executi ſunt. ∞∞∞∞ Seniores āt iudeoꝝ edificabāt & p̄ſpabātur iuxta p̄phetiā aggei p̄phete & zacharie filii addo. & edificauerūt & cōſtruxerunt iubente deo iſrael: & iubente cyro & dario & artaxerxe ∞∞∞∞∞∞∞ regibus perſarū. Et cōpleuerūt domū dei iſtā vſq; ad diem tertiū mēſis adar qui eſt ∞∞∞∞ annus ſextus regni darii regis. ∞∞∞∞∞∞∞∞∞ Fecerunt autem filii iſrael ſacerdotes & leuite & reliq filiorū trāſmigratiōis dedicationē dom⁹ dei in gaudio & obtulerūt in dedicatione dom⁹ dei vitulos centum: arietes ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞ ducentos: agnos quadringentos: hircos ∞∞∞ caprarum pro peccato totius iſrael ∞∞∞∞∞∞∞

עבד אלה תעבדון עם שבי יהודיא אלך
למבנא בית אלהא דך ומנכסי
מדד מלכא די מדת עבר נהרה אספרנא
הוה יהב נפקתא תהוא מתיהבא לגבריא
אלך די לא לבטלא : ומה חשחן
עלה ובני תורין ודכרין ואמרין לעלון
לאלה שמיא חנטין מלח חמר
אמר ומשח כמאמר כהניא די בירושלם
להוא מתיהב להם יום ביום די לא
קרב נוח שלו : די להון מהקרבין ניחוחין
צלא חיה לאלה שמיא ומצלין לחיי מלכא
ובנוהי : ומני שים טעם די כל
שנה אנש די יהשנא פתגמא דנה
נסח זקף יתנסח אע מן ביתה וזקיף יתמחא
עבד עלוהי וביתה נולו יתעבד
שכן על דנה : ואלהא די שכן שמיה
מגר שלח תמה ימגר כל מלך ועם די ישלח
שנה ידה להשניא לחבלא בית אלהא
דך די בירושלם אנא דריוש
שום שמת טעם אספרנא יתעבד :
פחה אדין תתני פחת עבר נהרא שתר
בוזני וכנותהון לקבל די שלח
דריוש מלכא כנמא אספרנא עבדו :
שוב יהד ושבי יהודיא בנין ומצלחין בנבואת
בנה צלח חגי נביאה וזכריה בר עדוא ובנו
נבא בנה ושכללו מן טעם אלה ישראל
שכלל ומטעם כורש ודריוש וארתחששתא
שצא מלך פרס : ושיציא ביתא דנה
עד יום תלתה לירח אדר די היא
שנה שנת שת למלכות דריוש מלכא :
ועבדו בני ישראל כהניא ולויא
גלה ושאר בני גלותא חנכת בית אלהא
קרב דנה בחדוה : והקרבו לחנכת בית
אלהא דנה תורין מאה דכרין
מאה רבע מאתין אמרין ארבע מאה וצפירי
צפר עז עזין לחטאה על כל ישראל
חטא

תרי עשר למנין שבטי ישראל׃
והקימו כהניא בפלגתהון ולויא קום
במחלקתהון על עבידת אלהא די חלק עבד
בירושלם ככתב ספר משה׃ ויעשו עשה
בני הגולה את הפסח בארבעה גלה
עשר לחדש הראשון׃ כי הטהרו טהר
הכהנים והלוים כאחד כלם
טהורים וישחטו הפסח לכל בני שחט
הגולה ולאחיהם הכהנים ולהם׃
ויאכלו בני ישראל השבים אכל שוב
מהגולה וכל הנבדל מטמאת גוי בדל
הארץ אלהם לדרש ליהוה אלהי
ישראל׃ ויעשו חג מצות שבעת מין
ימים בשמחה כי שמחם יהוה והסב יום סבב
לב מלך אשור עליהם לחזק
ידיהם במלאכת בית האלהים לאך
אלהי ישראל׃

Cap. vij. ואחר הדברים האלה במלכות
ארתחשסתא מלך פרס עזרא בן
שריה בן עזריה בן חלקיה׃ בן שלום
בן צדוק בן אחיטוב׃ בן אמריה בן
עזריה בן מריות׃ בן זרחיה בן עזי
בן בקי׃ בן אבישוע בן פינחס בן
אלעזר בן אהרן הכהן הראש׃ הוא
עזרא עלה מבבל והוא ספר מהיר מהר
בתורת משה אשר נתן יהוה אלהי ירה
ישראל ויתן לו המלך כיד יהוה נתן
אלהיו עליו כל בקשתו׃ ויעלו עלה
מבני ישראל ומן הכהנים והלוים
והמשררים והשערים והנתינים אל שור נתן
ירושלם בשנת שבע לארתחשסתא שנה
המלך׃ ויבא ירושלם בחדש החמישי בוא חמש
היא שנת השביעית למלך׃ כי באחד שבע
לחדש הראשון הוא יסד המעלה עלה
מבבל ובאחד לחדש החמישי בא בוא
אל ירושלם כיד אלהיו הטובה עליו׃

duodecim iuxta numerum tribuum iſrael. Et ſtatuerũt ſacerdotes in ordinibꝰ ſuis & leuitas in vicibus ſuis ſup opera dei in hieruſalẽ: ſicut ſcriptũ eſt in libro moyſi. Fecerũt aũt filii tranſmigrationis paſca quartadecima die menſis primi. Purificati enim fuerant ſacerdotes & leuite quaſi vnus: omnes mundi ad imolandũ paſca vniuerſis filiis trãſmigratiõis & fribus ſuis ſacerdotibus: & ſibi. Et comederũt filii iſrael qui reuerſi fuerant de trãſmigratione & oẽs q ſe ſepauerãt a coinquatione gẽtiũ terre ad eos vt quererẽt dñm deum iſrael. Et fecerunt ſolẽnitatem azymorũ ſeptẽ diebꝰ in leticia: qm letificauerat eos dñs: & conuerterat cor regis aſſur ad eos: vt adiuuaret manus eorum in opere domus domini dei iſrael. 7.

Poſt hec autem verba in regno artaxerxis regis perſarum: eſdras filius ſaraie filii azarie: filii helchie. filii ſellum: filii ſadoch: filii achitob filii amarie: filii azarie: filii maraioth: filii zarie: filii ozi: filii bocci: filii abiſue: filii phinees: filii eleazar filii aaron ſacerdotis ab initio. Ipſe eſdras aſcendit de babylone: & ipſe ſcriba velox in lege moyſi quam dominus deus dedit iſrael. Et dedit ei rex ſecũdum manũ domini dei eius ſuper eum oẽm petitionẽ eiꝰ: & aſcẽderũt de filiis iſrl & de filiis ſacerdotũ & de filiis leuitarũ & de cantoribꝰ & de ianitoribꝰ & de nathineis: in hieruſalẽ anno ſeptimo artaxerxis regis: & venerũt in hieruſalem menſe quinto: ipſe eſt annus ſeptimus regis. Quia in prio die menſis primi cepit aſcẽdere de babylone: & ĩ primo die menſis quinti venit in hieruſalẽ iuxta manũ dei ſui bonam ſuper ſe.

duodecim in numeꝝ tribuũ iſrael. ⁊ ſtatuerũt ſacer
δώδεκα εἰς ἀριθμὸν φυλῶν ἰσραήλ. καὶ ἔστησαν τοὺς ἱε
dotes in diuiſionibꝰ ſuis ⁊ leuitas in ptitio
ρεῖς ἐν διαιρέσεσιν αὐτῶν καὶ τοὺς λευίτας ἐν μερισ
nibꝰ ſuis: ſup ſeruitutẽ domꝰ dei que in hieruſa
μοῖς αὐτῶν, ἐπὶ δουλείας οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν ἱερουσα
lẽ: ſm ſcripturã libri moyſi. ⁊ fecerũt
λήμ, κατὰ τὴν γραφὴν βίβλου μωυσῆ. καὶ ἐποίησαν
filii trãſmigrationis paſcha quarta decima
οἱ υἱοὶ τῆς ἀποικίας τὸ πάσχα τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ
mẽſis primi. qm purificati fuerãt ſacerdotes ⁊
τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. ὅτι ἐκαθαρίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ
leuite qſi vnus omnes mũdi. ⁊ imolauerũt pa
λευῖται ὡς εἷς πάντες καθαροί. καὶ ἔσφαξαν τὸ πά
ſcha vniuerſis filiis trãſmigrationis: ⁊ fratri
σχα τοῖς πᾶσιν υἱοῖς τῆς ἀποικεσίας, καὶ τοῖς ἀδελ
bus eoꝝ ſacerdotibꝰ ⁊ ſibi. ⁊ comederũt
φοῖς αὐτῶν τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἑαυτοῖς. καὶ ἔφαγον
filii iſrael paſcha q venerũt a trãſmi
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πάσχα οἱ ἐξελθόντες ἀπὸ τῆς ἀποι
gratione: ⁊ ois ſeparatꝰ a coinquinatione gẽtiũ
κεσίας, καὶ πᾶς ὁ χωριζόμενος τῆς ἀκαθαρσίας ἐθνῶν
terre ad eos: vt qrerent dñm deũ iſ
τῆς γῆς πρὸς αὐτούς, τοῦ ἐκζητῆσαι κύριον θεὸν ἰσ
rael. ⁊ fecerunt ſolẽnitatẽ azymoꝝ ſeptẽ die
ραήλ. καὶ ἐποίησαν τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων ἑπτὰ ἡμέ
bus cũ leticia. qm letificauerat eos dñs: ⁊
ρας μετ᾽ εὐφροσύνης. ὅτι εὔφρανεν αὐτοὺς κύριος, καὶ
cõuerterat coꝛ regis aſſur ad eos vt forti
ἐπέστρεψε καρδίαν βασιλέως ἀσσοὺρ ἐπ᾽ αὐτοὺς κραταιῶ
ficaret manus eoꝝ in operibꝰ domꝰ dei iſrael.
σαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐν ἔργοις οἴκου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. C. 7.

Et poſt verba hec in regno artha
Καὶ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀρθα
ſaſtha regis perſaꝝ: aſcẽdit eſdras filiꝰ ſaraie:
σασθὰ βασιλέως περσῶν, ἀνέβη ἔσδρας υἱὸς σαραίου,
filii azarie: filii chelcie: filii ſellũ: filii ſadoc:
υἱοῦ ἀζαρίου, υἱοῦ χελκίου, υἱοῦ σελλούμ, υἱοῦ σαδώκ,
filii achitob: filii amarie: filii azarie: filii marioth fi
υἱοῦ ἀχιτώβ, υἱοῦ ἀμαρίου, υἱοῦ ἀζαρίου, υἱοῦ μαριὼθ υἱ
lii zaraie: filii ozi: filii bocci: filii abiſue: filii phi
οῦ ζαραίου, υἱοῦ ὀζί, υἱοῦ βοκκί, υἱοῦ ἀβισουέ, υἱοῦ φι
nees: filii eleazar: filii aaron ſacerdotis pri
νεές, υἱοῦ ἐλεάζαρ, υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως τοῦ πρώ
mi. ipſe eſdras aſcẽdit de babylone: ⁊ ipſe
του. αὐτὸς ἔσδρας ἀνέβη ἐκ βαβυλῶνος, καὶ αὐτὸς
ſcriba velox in lege moyſi: quã dedit do
γραμματεὺς ταχὺς ἐν νόμῳ μωυσῆ, ὃν ἔδωκε κύ
minus deus iſrael. ⁊ dedit ei rex:
ριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς,
qm manus dñi dei eius ſup ipm in oibus qbꝰ qſi
ὅτι χεὶρ κυρίου θεοῦ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτὸν ἐν πᾶσιν οἷς ἐζή
uit ipſe. ⁊ aſcenderũt de filiis iſrael ⁊
τει αὐτός. καὶ ἀνέβησαν ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ καὶ
de ſacerdotibus ⁊ de leuitis: ⁊ cãto
ἀπὸ τῶν ἱερέων καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν, καὶ οἱ ᾄδον
res ⁊ ianitores ⁊ nathinei in hieruſalẽ in anno
τες καὶ οἱ πυλωροὶ καὶ οἱ ναθιναῖοι εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ἔτει
ſeptimo arthaſaſtha regi. ⁊ venerũt in hieru
ἑβδόμῳ τῷ ἀρθασασθὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ ἦλθον εἰς ἱερου
ſalẽ mẽſe quinto: iſte ãnus ſe
σαλὴμ τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ, τοῦτο τὸ ἔτος ἑβ
ptimus regi: quia in vna mẽſis pri
δομον τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώ
mi ipſe fundauit aſcẽſum qui a baby
του αὐτὸς ἐθεμελίωσε τὴν ἀνάβασιν τὴν ἀπὸ βαβυ
lone. in aũt prima mẽſis quinti ve
λῶνος. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πέμπτου ἦλ
nit in hieruſalẽ: qm manus dei ſui fuit bo
θεν εἰς ἱερουσαλήμ, ὅτι χεὶρ θεοῦ αὐτοῦ ἦν ἀγα
na ſup eum.
θὴ ἐπ᾽ αὐτόν.

A

B

quia eſdras parauit coꝛ ſuũ vt qreret
ὅτι ἔσδρας ἡτοίμασε τὴν καρδίαν αὐτοῦ ζητῆσαι τὸν
legẽ dñi ⁊ faceret ⁊ doceret in iſrael mã
νόμον τοῦ κυρίου καὶ ποιεῖν καὶ διδάσκειν ἐν ἰσραὴλ προ
data ⁊ iudicia. ⁊ hoc trãſumptũ
στάγματα καὶ κρίματα. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τοῦ
edicti: quod dedit arthaſaſtha rex eſ
διατάγματος, ὃ ἔδωκεν ἀρθασασθὰ ὁ βασιλεὺς ἔσ
dre ſacerdoti ſcribe libri ſmonũ mã
δρᾳ τῷ ἱερεῖ τῷ γραμματεῖ βιβλίου λόγων ἐντο
datoꝝ dñi ⁊ pceptoꝝ eius ſup iſrael.
λῶν κυρίου καὶ προσταγμάτων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἰσραήλ.
arthaſaſtha rex regũ: eſdre ſacerdoti ſcri
ἀρθασασθὰ βασιλεὺς βασιλέων, ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ γραμ
be legis dei celi pfectus eſt ſer
ματεῖ νόμου τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ τετέλεσται λό
mo ⁊ reſponſio. a me poſita ẽ ſentẽtia: q ois
γος καὶ ἡ ἀπόκρισις. ἀπ᾽ ἐμοῦ ἐτέθη γνώμη, ὅτι πᾶς
ſponte volẽs in regno meo de populo iſrael ⁊
ὁ ἑκουσιαζόμενος ἐν βασιλείᾳ μου ἀπὸ λαοῦ ἰσραὴλ καὶ
ſacerdotibꝰ ⁊ leuitis ire in hieruſalẽ: tecũ
ἱερέων καὶ λευιτῶν πορευθῆναι εἰς ἱερουσαλήμ, μετὰ
vadat: qm a facie re
σοῦ πορευθήτω, καθότι ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέ
gis ⁊ ſeptẽ cõſiliatoꝝ eius miſſus es viſitare
ως καὶ τῶν ἑπτὰ συμβούλων αὐτοῦ ἀπεστάλης σκέψασθαι
in iudeã ⁊ hieruſalẽ ⁊ in lege dei ipo
ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν νόμῳ θεοῦ αὐ
rũ in manu tua: vt feras ⁊ in domũ dñi ar
τῶν ἐν χειρί σου, ἀπενεγκεῖν καὶ εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἀρ
gentũ ⁊ aurũ qđ rex ⁊ cõſiliatores ſpon
γύριον καὶ χρυσίον ὃ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι ἑκου
te obtulerũt deo iſrael in hieruſalẽ habitã
σιάσθησαν τῷ θεῷ τοῦ ἰσραὴλ τῷ ἐν ἱερουσαλὴμ κατοι
ti. ⁊ omne argentũ ⁊ aurũ qđcũq; inueneris in
κοῦντι. καὶ πᾶν ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅτι ἂν εὕρῃς ἐν
omni puincia babylonis cũ voluntario ppli:
πάσῃ χώρᾳ βαβυλῶνος μετὰ ἑκουσιασμοῦ τοῦ λαοῦ,
⁊ ſacerdotũ ſpõte offerentiũ in domũ dei q in
C καὶ ἱερέων τῶν ἑκουσιαζομένων εἰς οἶκον τοῦ θεοῦ τὸν ἐν
hieruſalẽ: ⁊ omnẽ accedentẽ hũc prõ
ἱερουσαλήμ, καὶ πάντα προσπορευόμενον τοῦτον ἑτοί
pte ordina in libro hoc vitulos arietes agnos:
μως ἔνταξον ἐν βιβλίῳ τούτῳ μόσχους κριοὺς ἀμνούς,
⁊ ſacrificia ipſoꝝ ⁊ libamina eoꝝ. ⁊ offeres
καὶ θυσίας αὐτῶν καὶ σπονδὰς αὐτῶν. καὶ προσοίσεις
ea ſup altare domꝰ dei vři quod in
αὐτὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ ὑμῶν τοῦ ἐν
hieruſalẽ. ⁊ ſi aliqđ ſup te ⁊ fratres tuos
ἱερουσαλήμ. καὶ εἴ τι ἐπὶ σὲ καὶ τοὺς ἀδελφούς σου
bene viſũ fuerit in reliquo argenti ⁊ auri fa
ἀγαθυνθῇ ἐν καταλοίπῳ τοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου ποι
cere: ſicut placitũ deo vřo facite. ⁊ vaſa
ῆσαι, ὡς ἀρεστὸν τῷ θεῷ ὑμῶν ποιήσατε. καὶ τὰ σκεύη
data tibi in miniſteriũ domꝰ dei: trade
τὰ διδόμενά σοι εἰς λειτουργίαν οἴκου θεοῦ, παράδος
in cõſpectu dei in hieruſalẽ. ⁊ reliquũ neceſſi
ἐνώπιον θεοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ τὸ κατάλοιπον χρεί
tatis domꝰ dei tui: qđcũq; apparuerit tibi dare: dabis
ας οἴκου θεοῦ σου, ὃ ἂν φανῇ σοι δοῦναι, δώσεις
de domibus gaze regis ⁊ a me. ego artha
D ἀπὸ οἴκων γάζης βασιλέως καὶ ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἐγὼ ἀρθα
ſaſtha rex ſtatui ſententiã oibus gazis
σασθὰ βασιλεὺς ἔθηκα γνώμην πάσαις ταῖς γάζαις
qui trans flumẽ: q omne qđcũq; pe
ταῖς ἐν πέραν τοῦ ποταμοῦ, ὅτι πᾶν ὃ ἂν αἰ
tierit a vobis eſdras ſacerdos ⁊ ſcriba le
τήσῃ ὑμᾶς ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ γραμματεὺς τοῦ νό
gis dei celi: pꝛopte fiat vſq; ad
μου τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἑτοίμως γινέσθω ἕως
argenti talenta centum:
ἀργυρίου ταλάντων ἑκατόν,

Eſdras aũt parauit cor ſuũ vt inueſtigaret legẽ domini: & faceret & doceret in iſrael pceptũ & iudiciũ. Hoc eſt aũt exẽplar epĩe edicti: quod dedit rex artaxerxes eſdre ſacerdoti ſcribe erudito in ſmonibꝰ & in preceptis dñi & cerimoniis eius in iſrael. Artaxerxes rex regũ: eſdre ſacerdoti ſcribe legis dei celi doctiſſimo: ſalutem. A me decretum eſt: vt cuicũq; placuerit in regno meo de populo iſrael & de ſacerdotibus eius & de leuitis ire in hieruſalem tecum vadat. A facie enim regis & ſeptem conſiliatorum eius miſſus es vt viſites iudeam & hieruſalem in lege dei tui que eſt in manu tua: et vt feras argentũ & aurum quod rex & conſiliatores eius ſponte obtulerunt deo iſrael cuius in hieruſalẽ tabernaculũ eſt. Et omẽ argẽtũ & aurũ qdcũq; inueneris in vniuerſa puincia babylonis & ppl's offerre voluerit & de ſacerdotibꝰ q ſpõte obtulerint domui dei ſui q ẽ in hieruſalẽ: libere accipe: & ſtudioſe eme de hac pecunia vitulos: arietes: agnos & ſacrificia & libamina eorum: & offer ea ſuper altare templi dei veſtri quod eſt in hieruſalem. Sed & ſi quid tibi & fratribus tuis placuerit de reliq argento & auro vt faciatis: iuxta voluntatem dei veſtri facite. Vaſa quoq; que dantur tibi in miniſteriũ domus dei tui: trade in conſpectu dei in hieruſalẽ. Sed & cetera qbus opus fuerit in domũ dei tui qꝫtũcũq; neceſſe eſt vt expendas dabis de theſauro & de fiſco regis: & a me. Ego artaxerxes rex ſtatui atq; decreui oĩbus cuſtodibꝰ arce publice q ſũt trãs flumẽ vt quodcũq; petierit a vobis eſdras ſacerdos ſcriba legis dei celi abſq; mora detis vſq; ad argenti talenta centum:

כי עזרא הכין לבבו לדרש את תורת כון
יהוה ולעשת וללמד בישראל עשה
חק ומשפט׃ וזה פרשגן הנשתון שפט
אשר נתן המלך ארתחשסתא
לעזרא הכהן הספר ספר דברי
מצות יהוה וחקיו על ישראל׃ צוה
ארתחשסתא מלך מלכיא לעזרא
כהנא ספר דתא די אלה שמיא
גמיר וכענת׃ מני שים טעם די גמר שום
כל מתנדב במלכותי מן עמא נדב
ישראל וכהנוהי ולויא למהך יהך
לירושלם עמך יהך׃ כל קבל די
מן קדם מלכא ושבעת יעטהי
שליח לבקרה על יהוד ולירושלם שלח
בדת אלהך די בידך׃ ולהיבלה יבל
כסף ודהב די מלכא ויעטוהי
התנדבו לאלה ישראל די בירושלם
משכנה׃ וכל כסף ודהב די תהשכח שכן שכח
בכל מדינת בבל עם התנדבות עמא מדן
וכהניא מתנדבין לבית אלההם די
בירושלם׃ כל קבל דנה אספרנא
תקנא בכספא דנה תורין דכרין
אמרין ומנחתהון ונסכיהון ותקרב קרב
המו על מדבחה די בית אלהכם דבח
די בירושלם׃ ומה די עליך ועל
אחיך ייטב בשאר כספא ודהבה
למעבד כרעות אלהכם תעבדון׃ עבד רעה
ומאניא די מתיהבין לך לפלחן בית יהב
אלהך השלם קדם אלה ירושלם׃ שלם
ושאר חשחות בית אלהך די יפל נפל
לך למנתן תנתן מן בית גנזי מלכא׃ נתן
ומני אנה ארתחשסתא מלכא שים שום
טעם לכל גזבריא די בעבר נהרה
די כל די ישאלנכון עזרא כהנא שאל
ספר דתא די אלה שמיא אספרנא
יתעבד׃ עד כסף ככרין מאה עבד

ועד חנטין כורין מאה ועד חמר
בתין מאה ועד בתין משח מאה
ומלח די לא כתבו כל די מן טעם
אלה שמיא יתעבד אדרזדא
לבית אלה שמיא די למה להוא הוה
קצף על מלכות מלכא ובנוהי ולכם
מהודעין די כל כהניא ולויא זמריא ידע
תרעיא נתיניא ופלחי בית אלהא נתן
דנה מנדה בלו והלך לא שליט שלט
למרמא עליהם ואנת עזרא רמה
כחכמת אלהך די בידך מני שפטין מנה
ודינין די להון דאנין לכל עמא דון
די בעבר נהרא לכל ידעי דתי
אלהך ודי לא ידע תהודעון וכל
די לא להוא עבד דתא די אלהך
ודתא די מלכא אספרנא דינא
להוא מתעבד מנה הן למות הן עבד
לשרשו הן לענש נכסין ולאסורין אסר
ברוך יהוה אלהי אבתינו אשר ברך
נתן כזאת בלב המלך לפאר את
בית יהוה אשר בירושלם ועלי
הטה חסד לפני המלך ויועציו ולכל נטה כנה
שרי המלך הגברים ואני התחזקתי יעץ שור
כיד יהוה אלהי עלי ואקבצה חזק
מישראל ראשים לעלות עמי קבץ עלה

Cap.viij. ואלה ראשי אבתיהם
והתיחשם העלים עמי במלכות יחש
ארתחשסתא המלך מבבל מבני
פינחס גרשם מבני איתמר דניאל
מבני דויד חטוש מבני שכניה
מבני פרעש זכריה ועמו התיחש
לזכרים מאה וחמשים מבני פחת
מואב אליהועיני בן זרחיה ועמו
מאתים הזכרים מבני שכניה בן מאה
יחזיאל ועמו שלש מאות הזכרים
ומבני עדין עבד בן יונתן ועמו

et vſq ad frumenti choros centũ: & vſq ad vini bathos centum: & vſq ad bathos olei centum: ſal vero abſq menſura. Omne quod ad ritũ dei celi pertinet: tribuatur diligenter in domo dei celi: ne forte iraſcatur cõtra regnum regis & filiorum eius. Vobis quoq notũ facimus de vniuerſis ſacerdotibus & leuitis & cantoribus & ianitoribus nathineis & miniſtris domus dei huius vt vectigal & tributũ & ãnonas nõ habeatis poteſtatẽ imponẽdi ſuper eos. Tu autem eſdra ſecundum ſapiẽtiã dei tui quæ eſt in manu tua cõſtitue iudices & preſides: vt iudicent omni populo q eſt trans flumẽ: his videlicet qui nouerũt legẽ dei tui: ſed & imperitos docete libere. Et omnis qui non fecerit legem dei tui & legem regis diligenter: iudicium erit de eo ſiue in mortem ſiue in exiliũ: ſiue in cõdemnationẽ ſubſtãtie eius: vel certe in carcerẽ. Bñdictus dñs deus patrũ nrorũ q dedit hoc in corde regis: vt glorificaret domum domini que eſt in hieruſalem: & in me inclinauit miam ſuã corã rege & cõſiliatoribus eius & vniuerſis prĩcipibus regis potẽtibus. Et ego cõfortatus manu dñi dei mei q erat in me: cõgregaui de iſrael prĩcipes q aſcẽderunt mecum.

8\.

Hi ſunt ergo principes familiarum & genealogia eorum q aſcẽderũt mecum in regno artaxerxis regis de babylone. De filiis phinees: gerſon. De filiis ithamar: daniel. De filiis dauid: atthus. de filiis ſechenie: & de filiis pharos: zacharias: & cũ eo nũerati ſũt viri centũ quinquaginta. De filiis phetmoab: elioenai filius zarce: & cum eo ducenti viri. De filiis ſechenie: filius ezechiel: & cum eo trecenti viri. De filiis addan: nabeth filius ionathan & cũ eo

⁊ vſq ad tritici coros centum: ⁊ vſq ad vini batos cen
καὶ ἕως πυροῦ κόρων ἑκατόν, καὶ ἕως οἴνου βατῶν ἑκα-
tum: ⁊ vſq ad olei batos centũ: ⁊ ſal cui9 nõ eſt
τόν, καὶ ἕως ἐλαίου βατῶν ἑκατόν, καὶ ἅλας οὗ οὐκ ἔστι
ſcriptura. oẽ qđ eſt in ſnia dei celi fiat
γραφή. πᾶν ὅ ἐστιν ἐν γνώμῃ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ γινέσθω
in domo dei celi. attendite ne aliqs co D
ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ. προσέχετε μήτις ἐπι-
netur in domũ dei celi: ne forte fiat iracũ
χειρήσῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ, μήποτε γένηται ὀρ-
dia ſup regnum regis ⁊ filiorũ e-
γὴ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν υἱῶν αὐ-
ius. ⁊ vobis notũ fuit in oĩbus ſacerdotib9 ⁊
τοῦ. καὶ ὑμῖν ἐγνώρισαι ἐν πᾶσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς
leuitis cãtoribus: ianitorib9: nathineis: ⁊ mini
λευίταις ᾄδουσι, πυλωροῖς, ναθιναίοις, καὶ λειτουρ-
ſtris dom9 dei hoc: tributũ ⁊ exactionẽ ⁊ vecti
γοῖς οἴκου θεοῦ τούτο, τὸν φόρον καὶ πρᾶξιν καὶ ἀποφο-
gal nõ habere vos ptãtem iponẽdi ſup eos. ⁊
ρὰν οὐκ ἔχειν ὑμᾶς ἐξουσίαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτούς. καὶ
tu eſdra ſcd'm ſapiam dei q in manu tua:
σὺ ἔσδρα κατὰ τὴν σοφίαν τοῦ θεοῦ τὴν ἐν χειρί σου,
cõſtitue ſcribas ⁊ iudices: vt ſint iudices
κατάστησον γραμματεῖς καὶ κριτάς, ἵνα ὦσι κρίνοντες
oĩ populo q trans flumẽ oĩbus
παντὶ τῷ λαῷ τῷ ἐν πέραν τοῦ ποταμοῦ πᾶσι τοῖς
cognoſcẽtib9 legitĩa dei tui: ⁊ nõ cognoſcẽti notifi
εἰδόσι τὰ νόμιμα τοῦ θεοῦ σου, καὶ τῷ μὴ εἰδότι γνωριεῖ-
cabitis. ⁊ oĩs q nõ fuerit faciẽs legẽ dei ⁊
τε. καὶ πᾶς ὃς ἂν μὴ ᾖ ποιῶν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ καὶ τὸν
legem regis diligẽter iudiciũ erit factum
νόμον τοῦ βασιλέως ἐπιμελῶς, τὸ κρίμα ἔσται γινόμενον
de ipſo: ſiue in mortẽ: ſiue ſit eradicare eũ aut
ἐξ αὐτοῦ, ἐάντε εἰς θάνατον, ἐάντε ἢ ἐκριζῶσαι αὐτὸν ἢ
caſtigare aut cõdẽnare ſubſtãtiã aut in carcerẽ clau
παιδεῦσαι ἢ ζημιῶσαι τὰ ὑπάρχοντα ἢ εἰς φυλακὴν ἐγ-
dere. bñdictus dñs deus patrũ nroꝝ:
κλεῖσαι. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,
q dedit in corde regis ſic: vt glorifi
ὃς ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ τοῦ βασιλέως οὕτως, τοῦ δοξά-
caret domũ dñi q in hieruſalẽ: ⁊ ſup me iclina
σαι τὸν οἶκον κυρίου τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπ' ἐμὲ ἔκλι-
uit miam in oculis regis ⁊ cõſiliato
νεν ἔλεος ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συμβου-
rum eius: ⁊ oĩm principum re
λων αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων τοῦ βασιλέ-
gis potẽtiũ. ⁊ ego cõfortatus ſũ in manu dñi
ως τῶν δυνατῶν. καὶ ἐγὼ ἐκραταιώθην ἐν τῇ χειρὶ κυρί-
dei mei bona ſup me: ⁊ cõgregaui de iſrl' prin
ου τοῦ θεοῦ μου τῇ ἀγαθῇ ἐπ' ἐμέ, καὶ συνῆξα ἀπὸ ἰηλ' ἄρ-
cipes vt aſcẽderẽt mecum.
χοντας τοῦ ἀναβῆναι μετ' ἐμοῦ. Ca. 8.

Et iſti principes familiarũ eoꝝ ⁊ ge A
Καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες πατριῶν αὐτῶν καὶ ἡ γε-
nealogia eoꝝ q aſcenderũt mecum in regno ar
νεαλογία τῶν ἀναβάντων μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀρ-
thaſaſtha regis de babylone de filijs
θασασθὰ τοῦ βασιλέως ἐκ βαβυλῶνος ἀπὸ τῶν υἱῶν
phinees gerſõ de filijs ithamar daniel: de filijs
φινεὲς γηρσώμ. ἀπὸ υἱῶν ἰθάμαρ δανιήλ, ἀπὸ υἱῶν
dauid attus: de filijs ſachanie de filijs phoros za
δαυὶδ ἀττοῦς, ἀπὸ υἱῶν σαχανία ἀπὸ υἱῶν φόρος ζα-
charias: ⁊ cum eo genealogia nũerati ſũt maſculi cẽtũ
χαρίας, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐγενεαλογήθησαν οἱ ἄρσενες ἑκατὸν
quinquaginta. de filijs phaath moab elianai fili9 farate: ⁊
πεντήκοντα. ἀπὸ υἱῶν φαὰθ μωὰβ ἐλιαναὶ υἱὸς σαραΐα, καὶ
cum eo ducenti maſculi. de filijs ſechenie
μετ' αὐτοῦ διακόσιοι τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ υἱῶν σεχενίου
filius aziel: ⁊ cũ eo trecenti maſculi. de
υἱὸς ἀζιήλ, καὶ μετ' αὐτοῦ τριακόσιοι τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ
filijs adin obed fili9 ionathan: ⁊ cum eo
τῶν υἱῶν ἀδὴν ὠβὴδ υἱὸς ἰωνάθαν, καὶ μετ' αὐτοῦ

quinquaginta maſculi. de filijs elã iſaias
πεντήκοντα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν ἐλὰμ ἰσαΐας
fili9 athelia: ⁊ cum eo ſeptuaginta maſculi.
υἱὸς ἀθελία, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑβδομήκοντα τὰ ἀρσενικά.
de filijs ſaphatia zabdias filius michael: ⁊ cũ
ἀπὸ τῶν υἱῶν σαφατία ζαβδίας υἱὸς μιχαήλ, καὶ με-
eo octoginta maſculi. de filijs ioab
τ' αὐτοῦ ὀγδοήκοντα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰωάβ
abadias filius iehel: ⁊ cũ eo ducenti decẽ et octo
ἀβαδίας υἱὸς ἰεήλ, καὶ μετ' αὐτοῦ διακόσιοι δεκαοκτὼ
maſculi. de filijs ſelimuth fili9 ioſephia:
τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν σελιμοὺθ υἱὸς ἰωσεφία, B
⁊ cũ eo centũ ſexaginta maſculi. de
καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν ἑξήκοντα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν
filijs babi zacharias fili9 babi: ⁊ cũ eo viginti
υἱῶν βαβὶ ζαχαρίας υἱὸς βαβί, καὶ μετ' αὐτοῦ εἰκο-
ti octo maſculi. de filijs aſgad ionã fili9
σιοκτὼ τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀσγὰδ ἰωνὰν υἱὸς
acatã: ⁊ cũ eo centũ decẽ maſculi. de
ἀκατάν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν δέκα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ
filijs adonicã nouiſſimi: ⁊ hec nomina
τῶν υἱῶν ἀδωνικὰμ ἔσχατοι, καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα
eoꝝ: eliphalat iehel ⁊ ſamaia: ⁊ cũ eis ſexa
αὐτῶν, ἐλιφαλὰτ ἰεὴλ καὶ σαμαΐα, καὶ μετ' αὐτῶν ἑξή-
ginta maſculi. de filijs bague vthai ⁊
κοντα τὰ ἀρσενικά. ἀπὸ τῶν υἱῶν βαγουὲ οὐθαὶ καὶ
zacchur: ⁊ cũ eis ſeptuaginta maſculi.
ζακχούρ, καὶ μετ' αὐτῶν ἑβδομήκοντα τὰ ἀρσενικά.
⁊ cõgregaui eos ad fluuiũ veniẽtẽ ad
καὶ συνῆξα αὐτοὺς πρὸς ποταμὸν τὸν ἐρχόμενον πρὸς
eui: ⁊ caſtrametati ſum9 ibi diebus tribus. ⁊
τὸ εὐί, καὶ παρενεβάλομεν ἐκεῖ ἡμέρας τρεῖς. καὶ
intellexi in populo ⁊ in ſacerdotib9: ⁊ de
συνῆκα ἐν τῷ λαῷ καὶ ἐν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἀπὸ
filijs leui nõ inueni ibi. ⁊ miſi eleazar
υἱῶν λευὶ οὐχ εὗρον ἐκεῖ. καὶ ἀπέστειλα τῷ ἐλεάζαρ
ariel ſemeia: ⁊ elnathã ⁊ ia- C
τῷ ἀριὴλ τῷ σεμεΐα, καὶ τῷ ἐλνάθαν καὶ τῷ ἰα-
reb elnathã nathã zacharia meſſolã
ρὴβ τῷ ἐλναθὰν τῷ νάθαν τῷ ζαχαρίᾳ τῷ μεσολὰμ
principes iorib ⁊ elnathã ſapientes. ⁊
ἄρχοντας τῷ ἰωρεὶβ καὶ τῷ ἐλναθὰν συνιέντας. καὶ
precepi eis ad adai principẽ de ca-
ἐνετειλάμην αὐτοῖς πρὸς ἀδαὶ τὸν ἄρχοντα ἐκ κα-
ſphie loco ⁊ poſui in ore eoꝝ verba
σφὲ τοῦ τόπου καὶ ἔθηκα ἐν στόματι αὐτῶν λόγους
vt loquerent ad addai ⁊ ad fratres eo-
λαλῆσαι πρὸς ἀδδαεὶ καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐ-
rũ nathineos qui in argẽto loci ca-
τῶν τοὺς ναθιναίους τοὺς ἐν ἀργυρίῳ τοῦ τόπου κα-
ſphie vt adducerẽt nobis miniſtros ⁊ cantores in
σφὲ τοῦ ἐνέγκαι ἡμῖν λειτουργοὺς καὶ ᾄδοντας εἰς
domũ dei nri. ⁊ venerũt nobis ſicut man9 dei
οἶκον θεοῦ ἡμῶν. καὶ ἦλθον ἡμῖν ὡς ἡ χεὶρ τοῦ θεοῦ
nri bona ſuper nos: vir prudẽs de filijs mooli
ἡμῶν ἡ ἀγαθὴ ἐφ' ἡμᾶς, ἀνὴρ συνετὸς ἀπὸ υἱῶν μοολεὶ
filij leui filij iſrael. ⁊ ſaruia ⁊ filij e-
τοῦ λευὶ τοῦ ἰσραήλ. καὶ σαρουία καὶ οἱ υἱοὶ αὐ-
ius ⁊ fratres eius decẽ et octo: ⁊ aſebia
τοῦ καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δεκαοκτώ, καὶ ἀσεβία
⁊ eſaia de filijs merari: fratres eius ⁊
καὶ ἠσαΐα ἀπὸ υἱῶν μεραρί, ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ
filij eius viginti. ⁊ de nathineis quos de- D
υἱοὶ αὐτοῦ εἴκοσι. καὶ ἀπὸ τῶν ναθιναίων ὧν ἔδω-
dit dauid ⁊ principes in ſeruitutẽ leui-
κε δαυὶδ καὶ οἱ ἄρχοντες εἰς δουλείαν τῶν λευι-
tarũ nathinei ducenti viginti: omnes iſti nomi
τῶν ναθιναῖοι διακόσιοι εἴκοσι, πάντες οὗτοι ὠνο-
nati ſunt in noĩbus: ⁊ vocaui ibi ieiuniũ ſuper
μάσθησαν ἐν ὀνόμασι, καὶ ἐκάλεσα ἐκεῖ νηστείαν ἐπὶ
fluuium
τὸν ποταμόν

quinquaginta viri. De filiis helam eſaias filius athalie: & cum eo ſeptuaginta viri. De filiis ſaphatie: zebedia filius michael: & cũ eo octoginta viri. De filiis ioab: obedia filius iehiel: & cum eo ducenti decem & octo viri. De filiis ſelomith: filius ioſphie & cum eo centum ſexaginta viri. De filiis bebai zacharias filius bebai: & cum eo viginti octo viri. De filiis ezeab iohannan filius ezethan & cum eo centum decem viri. De filiis adonicã qui erant nouiſſimi: & hec noĩa eorum: helipheleth & iehiel & ſamaias: & cum eis ſexaginta viri. De filiis begui: vthai & zachur: & cum eis ſeptuaginta viri. Congregaui aũt eos ad fluuiũ q decurrit ad hana: & manſimus ibi tribus diebus. Queſiuiq in populo & in ſacerdotibus de filiis leui: & non inueni ibi. Itaq miſi helíezer & ariel & ſemeiã & helnathan & arib & alterũ helnathã & nathan & zachariã & moſollã principes: & ioarib & helnathan ſapientes: & miſi eos ad heddo qui eſt primus in caſphie loco. Et poſui in ore eorũ verba q loquerentur ad heddo: & ad fratres eius nathineos in loco caſphie: vt adducerẽt nobis miniſtros domus dei noſtri. Et adduxerũt nobis per manum dei noſtri bonam ſuper nos virũ doctiſſimũ de filiis mooli filii leui filii iſrael: & ſarabiam: & filios eius & fratres eius decẽ & octo: & aſabiã & cũ eo eſaiã de filiis merari: fratreſq eius & filios eius viginti. Et de nathinneis quos dederat dauid & principes ad miniſteria leuitarum nathinneos ducentos viginti. Omnes hi ſuis nominibus vocabãtur. Et pdicaui ibi ieiuniũ iuxta fluuiũ

חמשים הזכרים ומבני עילם
ישעיה בן עתליה ועמו שבעים
הזכרים ומבני שפטיה זבדיה בן
מיכאל ועמו שמנים הזכרים מבני
יואב עבדיה בן יחיאל ועמו
מאתים ושמנה עשר הזכרים
ומבני שלומית בן יוספיה ועמו
מאה וששים הזכרים ומבני בבי
זכריה בן בבי ועמו עשרים ושמנה
הזכרים ומבני עזגד יוחנן בן הקטן
ועמו מאה ועשרה הזכרים ומבני
אדניקם אחרנים ואלה שמותם
אליפלט יעיאל ושמעיה ועמהם
ששים הזכרים ומבני בגוי עותי
וזכור ועמו שבעים הזכרים
ואקבצם אל הנהר הבא אל אהוא קבץ בוא
ונחנה שם ימים שלשה ואבינה חנה יום
בעם ובכהנים ומבני לוי לא בין
מצאתי שם ואשלחה לאליעזר שלח
לאריאל לשמעיה ולאלנתן ולירי
ולאלנתן ולנתן ולזכריה ולמשלם
ראשים וליויריב ולאלנתן
מבינים ואצואה אותם על אדו בין צוה
הראש בכספיא המקום ואשימה את קום
בפיהם דברים לדבר אל אדו אחיו שום פה
הנתינים בכספיא המקום להביא נתן בוא
לנו משרתים לבית אלהינו ויביאו שרת בוא
לנו כיד אלהינו הטובה עלינו
איש שכל מבני מחלי בן לוי בן
ישראל ושרביה ובניו ואחיו
שמנה עשר ואת חשביה ואתו
ישעיה מבני מררי אחיו ובניהם
עשרים ומן הנתינים שנתן דויד
והשרים לעבדת הלוים נתינים שור
מאתים ועשרים כלם נקבו מאה
בשמות ואקרא שם צום על הנהר קרא

אַהֲוָא לְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ יְשָׁרָה לָנוּ וּלְטַפֵּנוּ וּלְכָל רְכוּשֵׁנוּ

hana: vt affligeremur coram deo noſtro & peteremus ab eo viam rectam nobis & filiis nr̃is: vniuerſeq̃ ſubſtãtie nr̃e. Erubui eĩ petere regem auxiliũ & equites qui defenderẽt nos ab inimico in via: quia dixeram regi. Manus dei noſtri eſt ſuper omnes qui quærunt eũ in bonitate: & imperiũ eius & fortitudo eius & furor ſup oẽs q̃ dereliquũt eum. Ieiunauimus aũt & rogauim⁹ deũ nr̃m p̃ hoc: & euenit nobis pſpere. Et ſepaui de pricipib⁹ ſacerdotũ duodecim: ſarabia & haſabia: & cũ eis de fribus eorum decem. Appendiq; eis argentum & aurum & vaſa conſecrata domus dei noſtri que obtulerat rex & conſiliatores eius & principes ei⁹: vniuerſuſq; iſrael eorũ q inuẽti fuerãt. Et appẽdi in manib⁹ eorũ argẽti talẽta ſexcẽta quinquaginta: & vaſa argentea centum: auri vero centum talenta: & crateras aureas viginti que habebãt ſolidos millenos: & vaſa eris fulgentis optimi duo pulchra vt aurum. Et dixi eis. Vos ſancti domini & vaſa ſancta & argentum & aurũ: qd̃ ſpõte oblatũ eſt dño deo pꝛm nr̃oꝝ. Vigilate & cuſtodite: donec appendatis coram principib⁹ ſacerdotũ & leuitarũ & ducib⁹ familiarũ iſrael in hieruſalem in theſauris domus dñi. Suſceperũt autẽ ſacerdotes & leuite pondus argenti & auri et vaſorũ vt deferrent hieruſalẽ in domum dei noſtri. Promouimus ergo a flumine hana duodecima die menſis primi vt pergeremus hieruſalem. Et manus dei noſtri fuit ſuper nos & liberauit nos de manu inimici & inſidiatoris in via. Et venimus hieruſalem & manſimus ibi tribus diebus. Die aũt quarta appẽſum eſt argentum & aurum & vaſa in domo dei noſtri per manum remoth

ahue: vt humiliaremur in cõſpectu dei nr̃i: vt peteremus ab eo viã rectã nobis & filiis nr̃is & omni ſubſtãtie nr̃e. quia erubui petere a rege potentiã & equites vt ſaluarẽt nos ab inimico in via: quia locuti ſum⁹ regi dicentes: man⁹ dei nr̃i ſup omnes querẽtes eum in bonũ: & fortitudo eius & furor eius ſup omnes q̃ dereliquũt eũ. & ieiunauimus & q̃ſiuimus a deo nr̃o pro hoc: & exaudiuit nos. & ſeparaui de principib⁹ ſacerdotũ duodecim: ſarabia aſabia: & cũ eis fratribus eoꝝ decẽ. & cõmẽdaui eis argentũ & aurũ & vaſa primitiaꝝ domꝰ dei nr̃i: q̃ obtulit rex & cõſiliatores eius & principes eius & oĩs iſrael q̃ inuẽti fuerãt. & cõmẽdaui in manus eoꝝ argẽti talenta ſexcenta quinquaginta: & vaſa argẽtea centũ: & talenta auri centũ: & crateres aureos viginti draſmaꝝ mille: & vaſa eris fulgentis boni diuerſa deſiderabilia vt aurũ. & dixi ad eos: vos ſancti dño deo: & vaſa ſancta: & argentũ & aurũ ſpõte oblata dño deo patrũ nr̃oꝝ: vigilate & cuſtodite donec apponatis corã principibus ſacerdotũ & leuitaꝝ & principib⁹ familiaꝝ iſrael in hieruſalẽ: in paſtophoria domꝰ dñi. & ſuſceperũt ſacerdotes & leuite pondus argenti & auri & vaſo rũ vt deferrẽt in hieruſalẽ in domũ dei nr̃i. & pmouim⁹ a flumine ahua in duodecima menſe primi vt venirem⁹ in hieruſalẽ. & manus dei nr̃i fuit ſup nos: & liberauit nos de manu inimici & hoſtis in via: & venimus in hieruſalẽ. & ſedimus ibi diebus tribus. & die quarta appoſuimus argentũ & aurũ & vaſa in domo dei nr̃i ſup manũ marimoth

filii vrie ſacerdotis: & cũ eo eleazar filius phinees: & cũ eis ioſabad filius ieſu: & noadia filius bannia leuite: in numero & in pondere omnia: & deſcriptũ eſt oẽ pondus. in tẽpore illo q̃ venerũt de captiuitate filii tranſmigrationis: obtulerũt holocauſtomata deo iſrael: vitulos duodecim pro omni iſrael: arietes nonagintaſex: agnos ſeptuaginta ſeptẽ: hircos pro peccato duodecim: omnia holocauſta dño. & dederũt edicta regis ſatrapis regis & ducibus trãs flumẽ. & eleuauerũt populũ & domũ dei.

Ca. 9.

Et poſtq̃ cõpleta ſũt hec: acceſſerũt ad me principes dicentes: nõ ſeparati ſũt ppls iſrael & ſacerdotes & leuite a pplis terraꝝ in abominationibus eoꝝ chananei ethei pherezi iebuſi amoni moabi moſri & amorri: quia acceperũt de filiabus eoꝝ ſibi & filiis ſuis. & cõmixtũ eſt ſemẽ ſanctũ in pplis terraꝝ. & manus principũ & magiſtratuũ in tranſgreſſione iſta in principio. & poſtq̃ audiui ſermonẽ iſtũ: ſcidi veſtimẽta mea & tunicã meã: & euellebã capillos capitis mei & barbe mee: & ſedi quieſcẽs. & cõuenerũt ad me oẽs tremẽtes ſermonẽ dei iſrael in tranſgreſſione tranſmigrationis. et ego ſedens deſolatus vſq; ad ſacrificiũ veſpertinũ. & in ſacrificio veſpertino ſurrexi de afflictione mea. & cũ ſcidiſſem veſtimẽta mea & tunicã: & incliuo ſup genua mea: & extendo manus meas ad dñm deũ meũ: & dixi: dñe deus meus cõfuſus ſũ & erubui leuare deus meus faciẽ meã ad te: quia iniquitates nr̃e multiplicate ſũt ſuper caput nr̃m: & delicta nr̃a creuerũt vſq; ad celum: a diebus patrũ nr̃oꝝ ſumus in delicto magno vſq; ad diem hanc.

filii vrie ſacerdotis: & cum eo eleazar filius phinees. Cumq; eis ioſabed filius ioſue & noadaia filius bennoi leuite: iuxta numerũ & pondus omniũ. Deſcriptum eſt omne pondus in tpe illo. Sed & qui venerant de captiuitate filii tranſmigrationis obtulerũt holocauſtomata deo iſrael: vitulos duodecim pro omni populo iſrael: arietes nonaginta ſex: agnos ſeptuaginta ſeptem: hircos pro peccato duodecim: omnia in holocauſtum domino. Dederunt autem edicta regis ſatrapis q erant de cõſpectu regis & ducib⁹ trans flumen: & eleuauerunt populum & domum dei.

9.

Poſtq̃ aũt hec cõpleta ſunt acceſſerũt ad me principes dicentes. Nõ eſt ſepat⁹ ppls iſrael & ſacerdotes & leuite a populis terrarũ: & de abominationibus eorum chananei videl; & ethei & pherezei & iebuſei & amonitarũ & moabitaꝝ & egyptiorũ & amorreorũ. Tulerũt eñi de filiabus eoꝝ ſibi & filiis ſuis: & cõmiſcuerũt ſemẽ ſanctũ cũ pplis terrarũ. Manus etiã principũ & magiſtratuũ fuit in trãſgreſſione hac prima. Cũq; audiſſem ſmonẽ iſtũ ſcidi palliũ meum & tunicam: & euelli capillos capitis mei & barbe: & ſedi merẽs. Conuenerũt aũt ad me oẽs qui timebãt verbũ dei iſrael p̃ trãſgreſſione eorũ q de captiuitate venerãt: & ego ſedebã triſtis vſq; ad ſacrificiũ veſptinũ. Et in ſacrificio veſptino ſurrexi de afflictione mea: & ſciſſo pallio & tunica curuaui genua mea & expandi manus meas ad dñm deũ meũ & dixi. Deus me⁹ cõfũdor & erubeſco leuare faciem meã ad te: quoniã iniquitates noſtre multiplicate ſunt ſup caput nr̃m: & delicta nr̃a creuerunt vſq; ad celũ a dieb⁹ pꝛm nr̃orũ. Sed & nos ipſi peccauim⁹ grauiter vſq; ad diem hanc:

בֶּן אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְעִמּוֹ אֶלְעָזָר בֶּן פִּינְחָס

Cap. ix.

Pritiua.heb. Tex.he.i.Eſd.ix. Trāſla.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

ובעונתינו נתנו אנחנו מלכינו
כהנינו ביד מלכי הארצות בחרב
בשבי ובבזה ובבשת פנים כהיום
הזה: ועתה כמעט רגע היתה תחנה
מאת יהוה אלהינו להשאיר לנו
פליטה ולתת לנו יתד במקום
קדשו להאיר עינינו אלהינו
ולתתנו מחיה מעט בעבדתנו: כי
עבדים אנחנו ובעבדתנו לא
עזבנו אלהינו ויט עלינו חסד לפני
מלכי פרס לתת לנו מחיה לרומם
את בית אלהינו ולהעמיד את
חרבתיו ולתת לנו גדר ביהודה
ובירושלם: ועתה מה נאמר
אלהינו אחרי זאת כי עזבנו
מצותיך: אשר צוית ביד עבדיך
הנביאים לאמר הארץ אשר
אתם באים לרשתה ארץ נדה היא
בנדת עמי הארצות בתועבתיהם
אשר מלאוה מפה אל פה בטמאתם:
ועתה בנותיכם אל תתנו לבניהם
ובנתיהם אל תשאו לבניכם ולא
תדרשו שלמם וטובתם עד עולם
למען תחזקו ואכלתם את טוב
הארץ והורשתם לבניכם עד
עולם: ואחרי כל הבא עלינו
במעשינו הרעים ובאשמתנו
הגדלה כי אתה אלהינו חשכת
למטה מעוננו ונתתה לנו פליטה
כזאת: הנשוב להפר מצותיך
ולהתחתן בעמי התעבות האלה
הלוא תאנף בנו עד כלה לאין
שארית ופליטה: יהוה אלהי
ישראל צדיק אתה כי נשארנו
פליטה כהיום הזה הננו לפניך
באשמתינו כי אין לעמוד

et in iniquitatibus nr̄is traditi ſumus ipſi & reges nr̄i: & ſacerdotes nr̄i in manū regū terrarū: & in gladiū & in captiuitatē & in rapinā & in cōfuſionē vultus: ſicut & die hac. Et nūc quaſi ad parū & momē tum facta ē deprecatio nr̄a apud dn̄m deū nr̄m vt dimitterētur nobis reliquie: & daretur nobis paxillus in loco ſctō eius: & illuminaret oculos nr̄os deus nr̄: & daret nobis vitā modicā in ſeruitute nr̄a: quia ſerui ſumus & in ſeruitute noſtra non dereliqt nos deus nr̄: & inclinauit ſup nos miām corā rege perſarū: vt daret nobis vitā & ſublimaret domum dei noſtri: & extrueret ſolitudines eius: & daret nobis ſepem in iuda & hieruſalem. Et nunc quid dicemus domine deus noſter poſt hec? Quia dereliquimus mādata tua que precepiſti in manu ſeruoꝝ tuoꝝ prophetarum: dicens. Terra ad quam vos ingredimini vt poſſideatis eā: terra immunda eſt iuxta immūdiciā ppl'oꝝ ceterarūq; terrarū abominationibus eoꝝ que repleuerūt eā ab ore vſq; ad os coinquinatōe ſua. Nūc ergo filias vr̄as ne detis filiis eorū: & filias eoꝝ ne accipiatis filiis vr̄is: & nō quęratis pacē eorū & pſperitatē eorū vſq; in eternū vt cōfortemini & comedatis q̄ bona ſūt terre: & heredes habeatis filios veſtros vſq; in ſeculum. Et poſt omnia que venerunt ſuper nos in operibus noſtris peſſimis & in delicto noſtro magno: quia tu deus noſter liberaſti nos de iniquitate noſtra & dediſti nobis ſalutem ſicut ē hodie: vt nō conuerteremur: & irrita faceremus mādata tua: neq; matrimonia iūgeremus cū ppl'is abominationū iſtarū. Nūquid iratus es nobis vſq; ad cōſūmationē: ne dimitteres nobis reliquias ad ſalutē? Dn̄e deus iſrl' iuſtus es tu: quoniam derelicti ſumus qui ſaluaremur ſicut die hac. Ecce corā te ſumus in delicto nr̄o. Non enim ſtari poteſt

ꝛ iniquitatibus nr̄is traditi ſumus nos ꝛ re-
καὶ ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν παρεδόθημεν ἡμεῖς καὶ οἱ βα-
ges nr̄i ꝛ ſacerdotes nr̄i in manibus regū
σιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἱερεῖς ἡμῶν ἐν χερσὶ βασιλέων
gentiū in gladio ꝛ in captiuitate in rapina
ἐθνῶν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν ἁρπα-
ꝛ in cōfuſione vultus nr̄i: ſicut dies hec.
γῇ καὶ ἐν αἰσχύνῃ προσώπου ἡμῶν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.
ꝛ nūc quaſi parū māſuefactus eſt nobis dn̄s deus
καὶ νῦν ὡς βραχὺ ἐπιεικεύσατο ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς
noſter vt dimitteret nos in ſalutē: ꝛ daret no
ἡμῶν τοῦ καταλιπεῖν ἡμᾶς εἰς σωτηρίαν, καὶ δοῦναι ἡ-
bis firmamentū in loco ſanctificationis eius vt illumi
μῖν στήριγμα ἐν τόπῳ ἁγιάσματος αὐτοῦ τοῦ φω-
naret oculos nr̄os: ꝛ daret vitā mo-
τίσαι ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ δοῦναι ζωοποίησιν μι-
dicā in ſeruitute nr̄a: quia ſerui ſumus. ꝛ
κρὰν ἐν τῇ δουλείᾳ ἡμῶν, ὅτι δοῦλοί ἐσμεν. καὶ
in ſeruitute nr̄a nō dereliquit nos dn̄s
ἐν τῇ δουλείᾳ ἡμῶν οὐκ ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς κύριος ὁ
deus noſter: ꝛ inclinauit ſup nos miām corā re-
θεὸς ἡμῶν, καὶ ἔκλινεν ἐφ' ἡμᾶς ἔλεος ἐνώπιον βασι-
gibus perſaꝝ: vt darēt nobis viuificationē vt ſubli
λέων περσῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ζωοποίησιν τοῦ ὑψῶ-
marēt ipſi domū dei nr̄i: ꝛ erigeret
σαι αὐτοὺς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἀναστῆσαι
deſerta eius: ꝛ darēt nobis ſepē in
τὰ ἔρημα αὐτοῦ, καὶ τοῦ δοῦναι ἡμῖν φραγμὸν ἐν
iuda ꝛ hieruſalē. ꝛ nūc quid dicemus deus nr̄
ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ. καὶ νῦν τί εἴπωμεν ὁ θεὸς ἡμῶν
poſt hoc? quia dereliquimus precepta tua
μετὰ τοῦτο; ὅτι ἐγκατελίπομεν τὰς ἐντολάς σου
q̄ dediſti nobis in manu ſeruoꝝ tuoꝝ pro
ἃς ἔδωκας ἡμῖν ἐν χειρὶ τῶν δούλων σου τῶν προ-
phetaꝝ dicēs: terra in quā ingredimini ibi vt heredi
φητῶν λέγων, ἡ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονο-
tetis eā: terra cōmota eſt in cōmotione
μῆσαι αὐτήν, γῆ μετακινουμένη ἐστὶν ἐν μετακινήσει
pploꝝ terraꝝ abominationibus eoꝝ quibus repleuerūt
λαῶν τῶν γαιῶν βδελύγμασιν αὐτῶν ὧν ἔπλησαν
eam ab ore in os in immūdiciis eoꝝ.
αὐτὴν ἀπὸ στόματος ἐπὶ στόμα ἐν ἀκαθαρσίαις αὐτῶν.
ꝛ nūc filias vr̄as nō detis filiis
καὶ νῦν τὰς θυγατέρας ὑμῶν μὴ δῶτε τοῖς υἱοῖς
eoꝝ: ꝛ a filiabus eoꝝ ne accipiatis
αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων αὐτῶν μὴ λάβητε
filiis vr̄is: ꝛ ne queratis pacē eoꝝ ꝛ
τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐκζητήσητε εἰρήνην αὐτῶν καὶ
bonū eoꝝ vſq; in eternū: vt cōfortemini ꝛ come
ἀγαθὸν αὐτῶν ἕως αἰῶνος, ὅπως ἐνισχύσητε καὶ φάγη-
datis bona terre: ꝛ ſorte diuidatis filiis
τε τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ κληροδοτήσητε τοῖς υἱοῖς
vr̄is vſq; in eternū. ꝛ poſt omne quod venit ſuper
ὑμῶν ἕως αἰῶνος. καὶ μετὰ πᾶν τὸ ἐρχόμενον ἐφ' ἡ-
nos in operibus nr̄is prauis ꝛ in deli
μᾶς ἐν ποιήμασιν ἡμῶν τοῖς πονηροῖς καὶ ἐν πλημ-
cto nr̄o magno: quia tu deus noſter leua
μελείᾳ ἡμῶν τῇ μεγάλῃ, ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκού-
uiſti noſtras iniquitates: ꝛ dediſti nobis ſalutē: q
φισας ἡμῶν τὰς ἀνομίας, καὶ ἔδωκας ἡμῖν σωτηρίαν, ὅτι
cōuerſi ſumus diſſipare mādata tua: et matrimo
ἐπεστρέψαμεν διασκεδάσαι τὰς ἐντολάς σου, καὶ ἐπιγαμ-
nia iūgere cū ppl'is terraꝝ iſtaꝝ. nūquid irritatus es tu
βρεῦσαι τοῖς λαοῖς τῶν γαιῶν τούτων. μὴ παροξυνθῇς ἐν
nobis vſq; in cōſūmationē ne eſſet reliquū ꝛ ſal
ἡμῖν ἕως συντελείας τοῦ μὴ εἶναι ἐγκατάλειμμα καὶ δια-
uū. dn̄e deus iſrael iuſtus tu: quia relicti ſu-
σωζόμενον. κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ δίκαιος σύ, ὅτι κατελείφ-
mus ſalui ſicut dies hec. ecce nos omnes
θημεν διασωζόμενοι ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἰδοὺ ἡμεῖς πάντες
corā te in delictis nr̄is: quia nō eſt ſtare
ἐναντίον σου ἐν πλημμελείαις ἡμῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν στῆναι
t

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina. Trāſla.B.Hie. Tex.heb.i.Eſd.x. Pritiua.heb.

corā te ſup hoc.
ἐνώπιόν σου ἐπὶ τούτῳ. Ca.10.
A Et poſtq̄ orauit eſdras ꝛ poſtq̄ cōcionatus ē
Καὶ ὡς προσηύξατο ἔσδρας καὶ ὡς ἐξηγόρευσε
plorās ꝛ cadens corā domo dei: collecti
κλαίων καὶ προσπίπτων ἐνώπιον οἴκου τοῦ θεοῦ, συνήχ-
ſunt ad eū, de iſrael cetus multus ni-
θησαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ ἰσραὴλ ἐκκλησία πολλὴ σφό-
mis: viri ꝛ mulieres ꝛ adoleſcētuli. quia fleuit
δρα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ νεανίσκοι. ὅτι κλαυθμῷ
magno fleuit pplus. ꝛ reſpōdit ſechenias filius
μεγάλῳ ἔκλαυσεν ὁ λαός. καὶ ἀπεκρίθη σεχενίας υἱὸς
iehiel de filiis elā: ꝛ dixit eſdre: nos preua
ἰεϊὴλ ἀπὸ υἱῶν ἠλάμ, καὶ εἶπε τῷ ἔσδρᾳ, ἡμεῖς ἠσυ-
ricati ſumus in deū nr̄m: ꝛ duximus vxores alie
νθετήσαμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν γυναῖκας ἀλ-
nas de ppl'is terre. ꝛ nūc eſt ſpes
λοτρίας ἀπὸ τῶν λαῶν τῆς γῆς. καὶ νῦν ἔστιν ἐλπὶς τῷ
iſrael ſup hoc: ꝛ nūc pcutiamus fedus
ἰσραὴλ ἐπὶ τούτῳ, καὶ νῦν διαθώμεθα διαθήκην τῷ
deo nr̄o ad educēdū oēs mulieres ꝛ gent-
θεῷ ἡμῶν ἐξαγαγεῖν πάσας τὰς γυναῖκας καὶ τὰ γεννώ-
ta ex eis in cōſilio dn̄i: ꝛ eoꝝ q̄ timēt in
μενα ἐξ αὐτῶν ἐν βουλῇ κυρίου, καὶ τῶν τρεμόντων ἐν
mādatis dei nr̄i: ꝛ ſicut lex: fiat: ſurge.
ἐντολαῖς θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὡς ὁ νόμος, γενηθήτω, ἀνάστηθι.
quia ſup te verbū: ꝛ nos tecū: cōfortare ꝛ
ὅτι ἐπὶ σὲ τὸ ῥῆμα, καὶ ἡμεῖς μετὰ σοῦ, κραταιοῦ καὶ
fac. ꝛ ſurrexit eſdras ꝛ adiurauit principes ſacer
ποίησον. καὶ ἀνέστη ἔσδρας καὶ ὥρκισε τοὺς ἄρχοντας τῶν ἱε-
dotū ꝛ leuitas ꝛ omnē iſrael: vt facerēt ſm
ρέων καὶ λευίτας καὶ πάντα ἰσραήλ, τοῦ ποιῆσαι κατὰ τὸ
verbū hoc: ꝛ iurauerūt. ꝛ ſurrexit eſdras a fa-
ῥῆμα τοῦτο, καὶ ὤμοσαν. καὶ ἀνέστη ἔσδρας ἀπὸ προσώ-
cie domus dei: ꝛ abiit in gazophylaciū io
που οἴκου τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπορεύθη εἰς γαζοφυλάκιον ἰω-
anan filii eliſub ꝛ māſit ibi. panē nō comedit
ανὰν υἱοῦ ἐλισοὺβ καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ. ἄρτον οὐκ ἔφαγεν
B ꝛ aquā nō bibit: quia lugebat ſup trāſgreſſione
καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν, ὅτι ἐπένθει ἐπὶ τῇ ἀσυνθεσίᾳ τῆς
trāſmigrationis. ꝛ miſerūt vocē in iuda ꝛ in hieruſa
ἀποικίας. καὶ παρήνεγκαν φωνὴν ἐν ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσα-
lē oībus filiis trāſmigrationis vt cōgregarē-
λὴμ πᾶσι τοῖς υἱοῖς τῆς ἀποικίας τοῦ συναθροισθῆ-
tur in hieruſalē. oīs q̄ nō venerit in tribus die-
ναι εἰς ἱερουσαλήμ. πᾶς ὃς ἂν μὴ ἔλθῃ εἰς τρεῖς ἡμέ-
bus quēadmodū cōſiliū principū ꝛ ſenio
ρας ὡς ἂν ἡ βουλὴ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν πρεσβυτέ-
rū: anathematizabitur omnis ſubſtātia eius: ꝛ
ρων, ἀναθεματισθήσεται πᾶσα ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ, καὶ
ipſe abiicietur de cetu trāſmigrationis. ꝛ
αὐτὸς διασταλήσεται ἀπὸ ἐκκλησίας τῆς ἀποικίας. καὶ
cōgregati ſūt oēs viri iuda ꝛ beniamin in hie
συνήχθησαν πάντες ἄνδρες ἰούδα καὶ βενιαμὶν εἰς ἱε-
ruſalē in tribus diebus: ipſe mēſis nonus.
ρουσαλὴμ εἰς τὰς τρεῖς ἡμέρας, οὗτος ὁ μὴν ὁ ἔννατος.
in viceſima mēſis ſedit oīs pplus in platea
ἐν τῇ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἐκάθισε πᾶς ὁ λαὸς ἐν πλατείᾳ
domus dei in tremore pro verbo: ꝛ ab
οἴκου τοῦ θεοῦ ἐν τρόμῳ περὶ τοῦ ῥήματος, καὶ ἀπὸ
hieme. ꝛ ſurrexit eſdras ſacerdos ꝛ dixit
τοῦ χειμῶνος. καὶ ἀνέστη ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ εἶπε
ad eos: vos trāſgreſſi eſtis: ꝛ duxiſtis
πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς ἠσυνθετήκατε, καὶ ἐκαθίσατε
vxores alienas vt adderetis ſup deli-
γυναῖκας ἀλλοτρίας τοῦ προσθῆναι ἐπὶ πλημμέ-
ctū iſrael. ꝛ nūc date laudē dn̄o deo
λειαν ἰσραήλ. καὶ νῦν δότε αἴνεσιν κυρίῳ τῷ θεῷ
patrū noſtroꝝ: ꝛ facite placitū corā
τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ποιήσατε τὸ ἀρεστὸν ἐνώπι-
eo: ꝛ ſeparamini
ον αὐτοῦ, καὶ διαστάλητε

corā te ſup hoc. 10.
C Sic ergo orante eſdra & implorāte eo: & flente & iacēte ante templum dei: collectus eſt ad eum de iſrael cetus grandis nimis virorum & mulierum & pueroꝝ. Et fleuit populus multo fletu. Et rn̄dit ſechenias filius iehihel de filiis helam: & dixit eſdre. Nos preuaricati ſumus in deum noſtrū & duximus vxores alienigenas de populis terre. Et nunc ſi eſt penitentia in iſrael ſuper hoc: percutiamus fedus cū deo nr̄o vt proiciamus vniuerſas vxores & eos qui de his nati ſunt. Iuxta volūtatem dn̄i & eorū qui tenēt preceptū dn̄i dei nr̄i: ſm legē fiat. Surge: tuū eſt diſcernere: noſq; erimus tecum. Cōfortare & fac. Surrexit ergo eſdras & adiurauit principes ſacerdotū & leuitarū & omnē iſrael vt facerēt ſm verbū hoc. Et iurauerūt. Et ſurrexit eſdras ante domū dei: & abiit ad cubiculū iohannā filii eliaſib: & ingreſſus eſt illuc. Panē nō comedit & aquā nō bibit. Lugebat enī trāſgreſſionē eorū qui venerāt de captiuitate.
D Et miſſa ē vox in iuda & i hieruſalē oībus filiis trāſmigrationis vt cōgregarētur in hierl'ꝫ: & oīs qui non venerit in tribus diebus iuxta cōſiliū principū & ſenioꝝ: auferetur vniuerſa ſubſtātia eius: & ipſe abiicietur de cetu trāſmigrationis. Cōuenerūt igitur oēs viri iuda & bēiamin in hieruſalē tribus diebus: ipſe eſt menſis nonus viceſima die menſis & ſedit omnis populus in platea domus dei trementes pro peccato & pluuiis. Et ſurrexit eſdras ſacerdos & dixit ad eos. Vos trangreſſi eſtis & duxiſtis vxores alienigenas vt adderetis ſuper delictum iſrael. Et nunc date confeſſionem domino deo patrū vr̄oꝝ & facite placitum eius: & ſeparamini

Cap. x.

לפניך על זאת: ובהתפלל
עזרא וכהתודתו בכה ומתנפל לפני
בית האלהים נקבצו אליו
מישראל קהל רב מאד אנשים
ונשים וילדים כי בכו העם הרבה
בכה: ויען שכניה בן יחיאל מבני
עילם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו
באלהינו ונשב נשים נכריות
מעמי הארץ ועתה יש מקוה
לישראל על זאת: ועתה נכרת
ברית לאלהינו להוציא כל נשים
והנולד מהם בעצת אדני והחרדים
במצות אלהינו וכתורה יעשה:
קום כי עליך הדבר ואנחנו עמך
חזק ועשה: ויקם עזרא וישבע את
שרי הכהנים הלוים וכל ישראל
לעשות כדבר הזה וישבעו: ויקם
עזרא מלפני בית האלהים וילך
אל לשכת יהוחנן בן אלישיב וילך
שם לחם לא אכל ומים לא שתה
כי מתאבל על מעל הגולה: ויעבירו
קול ביהודה וירושלם לכל בני
הגולה להקבץ ירושלם: וכל
אשר לא יבוא לשלשת הימים
כעצת השרים והזקנים יחרם כל
רכושו והוא יבדל מקהל הגולה:
ויקבצו כל אנשי יהודה ובנימן
ירושלם לשלשת הימים הוא
חדש התשיעי בעשרים בחדש
וישבו כל העם ברחוב בית האלהים
מרעידים על הדבר ומהגשמים:
ויקם עזרא הכהן ויאמר אלהם
אתם מעלתם ותשיבו נשים
נכריות להוסיף על אשמת ישראל:
ועתה תנו תודה ליהוה אלהי
אבתיכם ועשו רצונו והבדלו

בן הלוחש שר חצי פלך
ירושלם הוא ובנותיו: את שער הגיא
החזיק חנון וישבי זנוח המה
בנוהו ויעמידו דלתתיו מנעליו
ובריחיו ואלף אמה בחומה
עד שער השפות: ואת שער האשפות
החזיק מלכיה בן רכב
שר פלך בית הכרם הוא יבננו
ויעמיד דלתתיו מנעליו ובריחיו
ואת שער העין החזיק שלון בן
כל חזה שר פלך המצפה הוא
יבננו ויטללנו ויעמידו דלתתיו
מנעליו ובריחיו ואת חומת
ברכת השלח לגן המלך ועד
המעלות היורדות מעיר דויד: אחריו
החזיק נחמיה בן עזבוק שר חצי
פלך בית צור עד נגד קברי דויד
ועד הברכה העשויה ועד בית
הגברים: אחריו החזיקו הלוים
רחום בן בני על ידו החזיק חשביה
שר חצי פלך קעילה לפלכו:
אחריו החזיקו אחיהם בוי בן חנדד
שר חצי פלך קעילה: ויחזק
על ידו עזר בן ישוע שר המצפה
מדה שנית מנגד עלת הנשק
המקצע: אחריו החרה החזיק
ברוך בן זבי מדה שנית מן
המקצע עד פתח בית אלישיב
הכהן הגדול: אחריו החזיק
מרמות בן אוריה בן הקוץ
מדה שנית מפתח בית
אלישיב ועד תכלית בית
אלישיב: ואחריו החזיקו
הכהנים אנשי הככר: אחריו
החזיק בנימן וחשוב נגד ביתם
אחריו החזיק עזריה בן

בנה עמד · עלה ברך · בנה · עמד · טלל · עלה · שור חצה · עשה · חזק · עלה · קצע חרה · גדל · כלה

filius aloes princeps medie partis vici hieruſalem ipſe & filie eius. Et portam vallis edificauit annũ & habitatores zanoe: ipſi edificauerũt eã: & ſtatuerunt valuas eius & ſeras & vectes: & mille cubitos in muro vſq; ad portam ſterquilinii. Et portam ſterqlinii edificauit melchias filius rechab princeps vici bethacharem. Ipſe edificauit eam & ſtatuit valuas eius & ſeras & vectes. Et portam fontis edificauit ſellum filius colozai princeps pagi maſpha. Ipſe edificauit eam & texit: & ſtatuit valuas eius & ſeras & vectes & muros piſcine ſyloe in hortum regis: & vſq; ad gradus qui deſcẽdũt de ciuitate dauid. Poſt eum edificauit neemias filius azboch princeps dimidie ptis vici bethſur: vſq; cõtra ſepulchrũ dauid & vſq; ad piſcinã q̃ grãdi opere cõſtructa eſt: & vſq; ad domũ fortiũ. Poſt eum edificauerũt leuite: reum filius benni. Poſt eum edificauit aſebias princeps dimidie partis vici ceile in vico ſuo. Poſt eũ edificauerũt fratres eorũ bechiu filius enebad princeps dimidie partis ceile. Et edificauit iuxta eum azer filius ioſue princeps maſpha menſuram ſecundam: cõtra aſcenſum firmiſſimi anguli. Poſt eum in monte edificauit baruch filius zachai mẽſuram ſecundam: ab angulo vſq; ad portam domus eliaſib ſacerdotis magni. Poſt eum edificauit merimuth filius vrie filii atthus menſuram ſecundam: a porta domus eliaſib donec extenderetur domus eliaſib. Et poſt eum edificauerunt ſacerdotes viri de cãpeſtribus iordanis. Poſt eos edificauit beniamin & aſub cõtra domũ ſuam. Et poſt eos edificauit azarias filius

filius ſaloes pnceps dimidij vici hieruſalẽ.
υἱὸς σαλώς ἄρχων ἡμίσους περιχώρου ἱερουσαλήμ.
ipſe & filie eius portã val
αὐτὸς καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ τὴν πύλην τῆς φά
lis tenuerũt. ãnun & habitatores zanoe
ραγγος ἐκράτησαν. ἀνοὺν καὶ οἱ κατοικοῦντες ζανώ,
ipſi edificauerũt eã: & ſtatuerũt valuas eius:
αὐτοὶ ᾠκοδόμησαν αὐτήν, καὶ ἔστησαν θύρας αὐτῆς,
& ſeras eius: & vectes eius: & mille cu
καὶ κλεῖθρα αὐτῆς, καὶ μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ χίλιοι πή
biti in muro vſq; ad portã ſterquilinij. &
χεις ἐν τῷ τείχει ἕως τῆς πύλης τῆς κοπρίας. καὶ
portã ſterqlinij tenuit melchias filius re
τὴν πύλην τῆς κοπρίας ἐκράτησε μελχίας υἱὸς ῥε
chab: pnceps vici bethachcharã ipſe & filij
χάβ, ἄρχων περιχώρου βηθαχχαράμ αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ
eius. & cooperuerũt eã: & ſtatuerũt valuas eius:
αὐτοῦ. καὶ ἐσκέπασαν αὐτήν, καὶ ἔστησαν θύρας αὐτῆς,
& ſeras eius: & vectes eius. at portã
καὶ κλεῖθρα αὐτῆς, καὶ μοχλοὺς αὐτῆς. τὴν δὲ πύλην τῆς
fontis muniuit ſolon filius chalceze: pnceps par
πηγῆς ἠσφαλίσατο σολὼν υἱὸς χαλεζέ, ἄρχων μέ
tis maſpha: ipſe edificauit eã & te
ρους τῆς μασφά, αὐτὸς ἐξῳκοδόμησεν αὐτὴν καὶ ἐστέ
xit eã: & ſtatuit valuas eius & ve
γασεν αὐτήν, καὶ ἔστησε τὰς θύρας αὐτῆς καὶ μοχ
ctes eius. & murũ piſcine ſi
λοὺς αὐτῆς. καὶ τὸ τεῖχος τῆς κολυμβήθρας τοῦ σι
loa in hortũ regis & vſq; ad gradus
λωὰ εἰς τὸν κῆπον τοῦ βασιλέως καὶ ἕως τῶν βαθμῶν
qui deſcendũt de ciuitate dauid. poſt eũ
τῶν καταβαινόντων ἀπὸ πόλεως δαυίδ. ὀπίσω αὐτοῦ
tenuit neemias filius ezbuch pnceps dimidij vici
ἐκράτησε νεεμίας υἱὸς ἐζβοὺχ ἄρχων ἡμίσους περιχώρου
bethſur vſq; ad hortũ ſepulchri dauid: & vſq; ad piſci
βηθσοὺρ ἕως κήπου τάφου δαυίδ, καὶ ἕως τῆς κολυμ
nã q̃ facta erat & vſq; ad domũ fortiũ. &
βήθρας τῆς γεγονυίας καὶ ἕως οἴκου τῶν δυνατῶν. καὶ
poſt eũ tenuerũt leuite: raũ filius banea. ad
μετ' αὐτὸν ἐκράτησαν οἱ λευῖται, ῥαοὺμ υἱὸς βανέα. ἐπὶ
manũ eius tenuit aſabias pnceps dimidij vi
χεῖρα αὐτοῦ ἐκράτησεν ἀσαβίας ἄρχων ἡμίσους περι
ci ceela in vico ſuo. & poſt eũ te
χώρου κεηλὰ τῷ περιχώρῳ αὐτοῦ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκρά
nuerũt fratres eorũ babai filius edanad: pnceps di
τησαν ἀδελφοὶ αὐτῶν βαβαῒ υἱὸς ἠδαναδ, ἄρχων ἡμί
midij vici ceela. & tenuit ad manũ e
σους περιχώρου κεηλά. καὶ ἐκράτησεν ἐπὶ χεῖρα αὐ
ius azur filius ieſu pnceps maſpha mẽſurã ſecun
τοῦ ἀζοὺρ υἱὸς ἰησοῦ ἄρχων τοῦ μασφὰ μέτρον δεύτε
dã ecõtrario aſcẽſus armorũ cõiungẽtis
ρον ἐξεναντίας ἀναβάσεως τῶν ὅπλων τῆς συναπτούσης
in angulũ. poſt in mõte eius tenuit baruch fili
εἰς τὴν γωνίαν. ὀπίσω εἰς τὸ ὄρος αὐτοῦ ἐκράτησε βαροὺχ υἱ
us zabu mẽſurã ſecũdã ab angulo vſq; ad portã dom9
ὸς ζαβοὺ μέτρον δεύτερον ἀπὸ τῆς γωνίας ἕως θύρας οἴκου
eliaſub ſacerdotis magni. & poſt eũ
ἐλιασοὺβ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου. καὶ μετ' αὐτὸν
tenuit meramoth filius vria filij accos mẽſurã ſe
ἐκράτησε μεραμὼθ υἱὸς οὐρία υἱοῦ ἀκκὼς μέτρον δεύ
cundã a porta domus eliaſub vſq; ad cõſũmationẽ do
τερον ἀπὸ θύρας οἴκου ἐλιασοὺβ ἕως συντελείας οἴ
mus eliaſub. & poſt eũ tenuerũt ſacerdotes vi
κου ἐλιασούβ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησαν οἱ ἱερεῖς ἄν
ri achechar. & poſt eũ tenuit beniamin &
δρες ἀχεχάρ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησε βενιαμὶν καὶ
aſſub cõtra domũ ſuã. & poſt eos te
ἀσοὺβ κατέναντι οἴκου αὐτῶν. καὶ μετ' αὐτοὺς ἐκρά
nuit azarias filius
τησεν ἀζαρίας υἱὸς

D
E
F

maaſee filij ananie iuxta domũ ſuã. & poſt
μαασίου υἱοῦ ἀνανίου ἐχόμενα οἴκου αὐτοῦ. καὶ με
eũ tenuit baani fili9 ennadad mẽſurã ſecũ
τ' αὐτὸν ἐκράτησε βαανὶ υἱὸς ἠναδὰδ μέτρον δεύ
dã: a domo azarie vſq; ad angulũ &
τερον, ἀπὸ τοῦ οἴκου ἀζαρίου ἕως τῆς γωνίας καὶ
vſq; ad flexurã phalali filij vzai: cõtra
ἕως τῆς καμπῆς φαλάλι υἱοῦ οὐζαί, ἐξεναντίας τῆς
angulũ & turrim eminẽtẽ ex do
γωνίας καὶ τοῦ πύργου τοῦ ἐξέχοντος ἐκ τοῦ οἴ
mo regis excelſa atrij carce
κου τοῦ βασιλέως ἀνώτερος τῆς αὐλῆς τῆς φυλα
ris. & poſt eũ phadaia fili9 phoros. & na
κῆς. καὶ μετ' αὐτὸν φαδαΐα υἱὸς φόρος. καὶ οἱ να
thinei erãt habitantes in ophal vſq; ad contra hor
θιναῖοι ἦσαν οἰκοῦντες ἐν τῷ ὠφὰλ ἕως ἀπέναντι κή
tũ porte aque ad oriẽtẽ: & turris
που πύλης τοῦ ὕδατος εἰς ἀνατολάς, καὶ ὁ πύργος ὁ
eminẽs. & poſt eũ tenuerũt thecoim mẽſurã
ἐξέχων. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησαν οἱ θεκωεὶμ μέτρον
ſecundã e regione turris magne
δεύτερον ἐξεναντίας τοῦ πύργου τοῦ μεγάλου τοῦ
eminẽtis: & vſq; ad murũ aphla. ſu
ἐξέχοντος, καὶ ἕως τοῦ τείχους τοῦ ἀφλά. ἀνώτε
pra portã equorũ tenuerũt ſacerdotes: vir cõ
ρον πύλης τῶν ἵππων ἐκράτησαν οἱ ἱερεῖς, ἀνὴρ ἐξε
tra domũ ſuã. & poſt eũ tenuit ſa
ναντίας οἴκου ἑαυτοῦ. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησε σα
doc fili9 emmer cõtra domũ ſuã. & poſt
δὼκ υἱὸς ἐμμὴρ ἐξεναντίας οἴκου ἑαυτοῦ. καὶ μετ' αὐ
eũ tenuit ſamaia fili9 ſechenia cuſtos por
τὸν ἐκράτησε σαμαία υἱὸς σεχενία φύλαξ τῆς πύ
te orientis. & poſt eũ tenuit ananias
λης τῆς ἀνατολῆς. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησεν ἀνανίας
fili9 ſellemia: & anon fili9 ſeleph ſextus mẽſurã
υἱὸς σελλεμία, καὶ ἀνὼν υἱὸς σελὲφ ὁ ἕκτος μέτρον
ſecundã. & poſt eũ tenuit meſollã filius
δεύτερον. καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησε μεσολλὰμ υἱὸς
barachie cõtra gazophylaciũ ſuũ. & poſt
βαραχίου ἐξεναντίας γαζοφυλακίου αὐτοῦ. καὶ με
eũ tenuit melchias fili9 ſarephi vſq; ad
τ' αὐτὸν ἐκράτησε μελχίας υἱὸς τοῦ σαρεφὶ ἕως
domũ nathineorũ & negotiatorũ cõtra por
οἴκου τῶν ναθιναίων καὶ τῶν μεταβόλων ἀπέναντι πύ
tã cõſiderationis: & vſq; ad aſcenſum fle
λης τῆς ἐπισκέψεως, καὶ ἕως ἀναβάσεως τῆς καμ
xure. & intra aſcenſum porte oui
πῆς. καὶ ἀναμέσον τῆς ἀναβάσεως τῆς πύλης τῆς προβα
ũ tenuerũt fabri & negociatores.
τικῆς ἐκράτησαν οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ μετάβολοι. Ca. 4.
Et factũ eſt quãdo audiuit ſanabalat q' nos
Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤκουσε σαναβαλὰτ ὅτι ἡμεῖς
edificaremus murũ: & moleſtũ fuit ei: & ira
οἰκοδομοῦμεν τὸ τεῖχος, καὶ πονηρὸν ἦν αὐτῷ, καὶ ὠρ
tus eſt multũ: & ſubſãnabat in iudeos. &
γίσθη ἐπὶ πολύ, καὶ ἐξεγέλα ἐπὶ τοῖς ἰουδαίοις. καὶ
dixit corã fratribus ſuis & exercitu ſa
εἶπεν ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ τῆς δυνάμεως σα
marie: & dixit: qđ imbecilles iſti faciũt
μαρείας, καὶ εἶπεν, τί οἱ ὀυδαμινοὶ οὗτοι ποιοῦσιν οἱ
iudei? nũ dimittemus eos? nũqđ ſacrificant? nũqđ
ἰουδαῖοι; μὴ καταλείψομεν αὐτούς; ἆρα θυσιάζουσιν; ἆρα
poterũt? & hodie ſanabũt lapides poſtq̃
δυνήσονται; καὶ σήμερον ἰάσονται τοὺς λίθους μετὰ τὸ
puluis facti ſunt cõbuſti? & tobias ammani
χῶμα γενέσθαι καυθέντας; καὶ τωβίας ὁ ἀμμανί
tes prope eũ: & dixit ad eos: et
της ἐχόμενα αὐτοῦ; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, καίγε
iſti edificãt: nõne aſcẽdet vulpes
αὐτοὶ οἰκοδομοῦσιν, οὐχὶ ἀναβήσεται ἀλώπηξ

G
A

maaſie filii ananie cõtra domũ ſuam. Poſt eum edificauit bennui filius ennada menſurã ſecũdam a domo azarie vſq; ad flexurã & vſq; ad angulũ. Poſt eũ edificauit phalel filius ozi cõtra flexuram & turrim q̃ eminet de domo regis excelſa idest in atrio carceris. Poſt eum phadaia filius feros. Nathinei autem habitabãt in ofel vſq; contra portam aquarum ad oriente & turrim que prominebat. Poſt eos edificauerũt thecueni menſurã ſecundam e regiõe a turre magna & eminenti vſq; ad murũ templi. Surſum autẽ ad portam equorum edificauerũt ſacerdotes vnuſquiſq; contra domum ſuam. Poſt eos edificauit ſedo filius emmer contra domum ſuam. Et poſt eum edificauit ſemeia filius ſechenie cuſtos porte orientalis. Poſt eum edificauerũt anania filius ſelemie: & anon filius ſelo ſextus: menſurã ſecundã. Poſt eum edificauit meſollã filius barachie cõtra gazophylaciũ ſuũ. Poſt eũ edificauit melchias filius aurificis vſq; ad domum nathineorũ & ſcruta vendentiũ contra portã iudicialẽ & vſq; ad cenaculum anguli. Et intra cenaculũ anguli in porta gregis edificauerũt aurifices & negociatores.

4.
Factum eſt aũt cũ audiſſet ſanaballath q' edificaremus murum: iratus eſt valde: & motus nimis ſubſannauit iudeos. & dixit corã fratribus ſuis & frequẽtia ſamaritanorum. Quid iudei faciũt ibecilles? Num dimittẽt eos gẽtes? Nũ ſacrificabũt & cõplebũt in vna die? Nunqd edificare poterũt lapides de aceruis pulueris qui cõbuſti ſunt? Sed tobias amanites proximus eius ait. Edificent. Si aſcenderit vulpes

מעשיה בן ענניה אצל ביתו:
אחריו החזיק בנוי בן חנדד
מדה שנית מבית עזריה עד
המקצוע ועד הפנה: פלל בן
אוזי מנגד המקצוע והמגדל היוצא
מבית המלך העליון אשר לחצר
המטרה אחריו פדיה בן פרעש:
והנתינים היו ישבים בעפל עד
נגד שער המים למזרח והמגדל
היוצא: אחריו החזיקו התקעים
מדה שנית מנגד המגדל הגדול
היוצא ועד חומת העפל:
מעל שער הסוסים החזיקו
הכהנים איש לנגד ביתו:
אחריו החזיק צדוק בן אמר
נגד ביתו ואחריו החזיק
שמעיה בן שכניה שמר שער
המזרח: אחריו החזיק חנניה בן
שלמיה וחנון בן צלף הששי
מדה שנית אחריו החזיק משלם
בן ברכיה נגד נשכתו: אחריו
החזיק מלכיה בן הצרפי עד בית
הנתינים והרכלים נגד שער
המפקד ועד עלית הפנה: ובין
עלית הפנה לשער הצאן החזיקו
הצרפים והרכלים:

Cap. iiij.

ויהי כאשר שמע סנבלט כי
אנחנו בונים את החומה ויחר לו
ויכעס הרבה וילעג על היהודים:
ויאמר לפני אחיו וחיל שמרון
ויאמר מה היהודים האמללים
עשים היעזבו להם היזבחו היכלו
ביום היחיו את האבנים
מערמות העפר והמה שרופות:
וטוביה העמני אצלו ויאמר גם
אשר הם בונים אם יעלה שועל

גדל יצא · עלה · נטר · נתן היה · זרח · יצא חזק · פקד עלה · היה בנה · חרה כעס · לעג · ידה · אמר חיה · עשה עזב · זבח כלה · חיה · שרף · עלה שעל

ויפרץ חומת אבניהם: שמע אלהינו כי היינו בוזה והשב חרפתם על ראשם ותנם לבזה בארץ שביה: ואל תכס על עונם וחטאתם מלפניך אל תמחה כי הכעיסו לנגד הבונים: ונבנה את החומה ותקשר כל החומה עד חציה ויהי לב לעם לעשות: ויהי כאשר שמע סנבלט וטוביה והערבים והעמנים והאשדודים כי עלתה ארוכה לחמות ירושלם כי החלו הפרצים להסתם ויחר להם מאד: ויקשרו כלם יחדו לבוא להלחם בירושלם ולעשות לו תועה: ונתפלל אל אלהינו ונעמיד משמר עליהם יומם ולילה מפניהם: ויאמר יהודה כשל כח הסבל והעפר הרבה ואנחנו לא נוכל לבנות בחומה: ויאמרו צרינו לא ידעו ולא יראו עד אשר נבוא אל תוכם והרגנום והשבתנו את המלאכה: ויהי כאשר באו היהודים הישבים אצלם ויאמרו לנו עשר פעמים מכל המקמות אשר תשובו עלינו: ואעמיד מתחתיות למקום מאחרי לחומה בצחחיים ואעמיד את העם למשפחות עם חרבתיהם רמחיהם וקשתתיהם: וארא ואקום ואמר אל החרים ואל הסגנים ואל יתר העם אל תיראו מפניהם את אדני הגדול והנורא זכרו והלחמו על אחיכם בניכם ובנתיכם נשיכם ובתיכם: ויהי כאשר שמעו אויבינו כי נודע

חמה היה שוב נתן בזז שבה כסה עון מחה בנה קשר חצה היה לב עשה עלה ארך חלל פרץ סתם חרה לחם תעה פלל עמד שמר אמר כשל רבה יכל בנה חמה צור ראה בוא שבת לאך היה ישב קום שוב צחח שפח חרב רמח קשת ראה קום חור סגן ירא גדל ירא לחם בנה נשה בית ידע

transſiliet murum eorū lapideum. Audi deus noſter quia facti ſumus deſpectui. Cōuerte opprobriū ſup caput eorū: & da eos in deſpectionē in terra captiuitatis. Ne operias iniquitatē eorū: & pctm eorū corā facie tua non deleatur: quia irriſerūt edificantes. Itaq edificauimus murum & coniunximus totū uſq ad partē dimidiam: & puocatū eſt cor populi ad operādū. Factum eſt aūt cū audiſſet ſanaballath & tobias & arabes & ammonite & azotii q obducta eſſet cicatrix muri hieruſalem: & q cepiſſent interrupta cōcludi: irati ſunt nimis. Et cōgregati ſūt oēs pariter ut venirent & pugnarent contra hieruſalem & molirentur inſidias. Et orauimus deum noſtrum: & poſuimus cuſtodes ſuper murum die ac nocte contra eos. Dixit autem iudas. Debilitata eſt fortitudo portātis: & hum⁹ nimia eſt: & nos non poterim⁹ edificare murum. Et dixerūt hoſtes noſtri. Neſciant & ignorent donec veniamus in mediū eorū & iterficiam⁹ eos: & ceſſare faciamus opus. Factum eſt autē venientibus iudeis qui habitabant iuxta eos: & dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos: ſtatui in loco poſt murū per circuitū populū in ordinem cū gladiis ſuis & lanceis & arcubus. Et perſpexi atq ſurrexi: & aio ad optimates & magiſtratus: & ad reliquā partē vulgi. Nolite timere a facie eorū. Domini magni & terribilis memētote: & pugnate pro frib⁹ vris: filiis vris & filiab⁹ vris: & vxorib⁹ veſtris & domib⁹ vris. Factum eſt aūt cū audiſſent inimici nri nunciatū eſſe

B

& deſtruet murū lapidū eoꝝ: audi deus noſter
καὶ καθελεῖ τὸ τεῖχος λίθων αὐτῶν; ἄκουσον ὁ θεὸς ἡμῶν
quia facti ſumus in ſubſānationē: & cōuerte oppro-
ὅτι ἐγενήθημεν εἰς μυκτηρισμόν, καὶ ἐπίστρεψον ὀνειδι-
briū eoꝝ in caput eoꝝ: & da eos in ſu
σμὸν αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ δὸς αὐτοὺς εἰς μυ-
bſānationē in terra captiuitatis: & ne operias in
κτηρισμὸν ἐν γῇ αἰχμαλωσίας, καὶ μὴ καλύψῃς ἐπὶ
iniquitatē eoꝝ: & peccatū eoꝝ a facie tua
ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ ἡ ἁμαρτία αὐτῶν ἐκ προσώπου σου
nō deleat: qm̄ irritauerūt corā edificā-
μὴ ἐξαλειφθείη, ὅτι παρώργισαν ἐναντίον τῶν οἰκοδο-
tibus. & edificauimus muꝝ & cōiūctus ē oīs
μούντων. καὶ ᾠκοδομήσαμεν τὸ τεῖχος καὶ συνήφθη πᾶν
murus uſq ad medietatē ſuā: & factū eſt cor
τὸ τεῖχος ἕως τοῦ ἡμίσους αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ἡ καρδία
populi vt edificaret. & factū eſt cū audiſſet ſa-
τοῦ λαοῦ ὥστε οἰκοδομῆσαι. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσε σα-
nabalat & tobias & arabes & ammanite &
ναβαλλὰτ καὶ τωβίας καὶ οἱ ἄραβες καὶ οἱ ἀμμανῖται καὶ οἱ
azotii: q aſcēdit germē muris hieruſalē: qm̄
ἀζώτιοι, ὅτι ἀνέβη ἡ φυὴ τοῖς τείχεσιν ἱερουσαλήμ, ὅτι
inceperūt cicatrices obduci: & moleſtū eis
ἤρξαντο αἱ διασφαγαὶ ἀναφράσσεσθαι, καὶ πονηρὸν αὐ-
viſū fuit valde. & cōgregati ſunt oēs ad idē
τοῖς ἐφάνη σφόδρα. καὶ συνήχθησαν πάντες ἐπὶ τὸ αὐ-
vt venirēt & ꝑcuterēt in hieruſalē: & facerēt
τὸ ἐλθεῖν καὶ παρατάξασθαι ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ποιῆσαι
ei deceptionē. & orauimus ad deū nr̄m
αὐτὴν πλάνησιν. καὶ προσηυξάμεθα πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν
& ſtatuimus cuſtodes ſup eos die & no-
καὶ ἐστήσαμεν προφύλακας ἐπ' αὐτοὺς ἡμέρας καὶ νυ-
cte a facie eoꝝ. & dixit iudas: contrita
κτὸς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ εἶπεν ἰούδας, συνετρί-
eſt fortitudo inimicoꝝ: & humus multa: & nos
βη ἡ ἰσχὺς τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὁ χοῦς πολύς, καὶ ἡμεῖς
nō poterimus edificare in muro. & dixerūt
οὐ δυνησόμεθα οἰκοδομεῖν ἐν τῷ τείχῳ. καὶ εἶπον
tribulantes nos: nō cognoſcēt & nō videbūt do-
οἱ θλίβοντες ἡμᾶς, οὐ γνώσονται καὶ οὐκ ὄψονται ἕως
nec veniamus in mediū eoꝝ: & interficiemus eos
ὅτου ἔλθωμεν εἰς μέσον αὐτῶν, καὶ φονεύσομεν αὐ-
& ſedabimus opus. & factū eſt vt vene-
τοὺς καὶ καταπαύσομεν τὸ ἔργον. καὶ ἐγένετο ὡς ἦλ-
rūt iudei habitantes prope eos: & dixerūt
θον οἱ ἰουδαῖοι οἱ οἰκοῦντες ἐχόμενα αὐτῶν, καὶ εἶπον
nobis: aſcēdūt ex oībus locis qm̄ cō-
ἡμῖν, ἀναβαίνουσιν ἐκ πάντων τῶν τόπων ὅτι ἐπε-
uertiſtis ſup nos. & ſtatui in infima
στρέψατε ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἔστησα εἰς τὰ κατώτατα τοῦ
loci poſt muꝝ in abſcōditis:
τόπου κατόπισθεν τοῦ τείχους ἐν τοῖς σκεπεινοῖς,

C

& ſtatui populū per ꝑpſos cū gladiis ſu-
καὶ ἔστησα τὸν λαὸν κατὰ δήμους μετὰ ῥομφαιῶν αὐ-
is & lāceis ſuis & arcubus ſuis.
τῶν καὶ τῶν δοράτων αὐτῶν καὶ τῶν τόξων αὐτῶν.
& ꝑſpexi & ſurrexi & dixi ad optimates
καὶ εἶδον καὶ ἀνέστην καὶ εἶπον πρὸς τοὺς ἐντίμους
& ad duces & ad reli-
καὶ πρὸς τοὺς στρατηγοὺς καὶ πρὸς τοὺς καταλοί-
quos populi: ne timeatis a facie eo-
πους τοῦ λαοῦ, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου αὐ-
rū. memētote dei nr̄i magni &
τῶν. μνήσθητε τοῦ θεοῦ ἡμῶν τοῦ μεγάλου καὶ
terribilis & pugnate pro fratribus vr̄is:
φοβεροῦ καὶ παρατάξασθε περὶ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν,
filiis vr̄is: & filiabus vr̄is: & vxoribus ve-
υἱῶν ὑμῶν, καὶ θυγατέρων ὑμῶν, καὶ γυναικῶν ὑ-
ſtris: & domibus vr̄is: & factū eſt quū audiſſent
μῶν, καὶ οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤκουσαν
inimici nr̄i q notū fuit
οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ὅτι ἐγνώσθη

nobis: & diſſipauit deus cōſiliū eoꝝ. &
ἡμῖν, καὶ διεσκέδασεν ὁ θεὸς τὴν βουλὴν αὐτῶν. καὶ
reuerſi ſumus nos in murū: vir in opus ſu-
ἐπεστρέψαμεν ἡμεῖς εἰς τὸ τεῖχος, ἀνὴρ εἰς τὸ ἔργον αὐ-
um. & factū ēſt a die illa medietas eoꝝ
τοῦ. καὶ ἐγένετο ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἥμισυ τῶν
q ordinati erant faciebāt opus: & medietas eoꝝ re-
ἐκτεταγμένων ἐποίουν τὸ ἔργον, καὶ ἥμισυ αὐτῶν ἀν-
ſiſtebāt: & lācee & ſcuta & arcus & thora-
τείχοντο, καὶ λόγχαι καὶ θυρεοὶ καὶ τόξα καὶ θώρα-
ces: & pricipes poſt oēm domū iuda
κες, καὶ οἱ ἄρχοντες ὀπίσω παντὸς οἴκου ἰούδα τῶν
edificantiū in muro. & tollētes in
οἰκοδομούντων ἐν τῷ τείχει. καὶ οἱ αἴροντες ἐν τοῖς

A

humeris armati. in vna manu faciebat illic o-
ἀρτῆρσιν ἔνοπλοι. ἐν μιᾷ χειρὶ ἐποίει αὐτοῦ τὸ ἔρ-
pus: & in vna tenebat iaculū. & edificato-
γον, καὶ ἐν μιᾷ ἐκράτει τὴν βολίδα. καὶ οἱ οἰκοδό-
res vir gladiū ſuū accinctus ſup lumbū
μοι ἀνὴρ ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐζωσμένος ἐπὶ τὴν ὀσφὺν
ſuū: & edificabāt. & buccinās in corne abu-
αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμουν. καὶ ὁ σαλπίζων ἐν τῇ κερατί-
cina ꝓpe me. & dixi ad optimates & ad
νῃ ἐχόμενά μου. καὶ εἶπα πρὸς τοὺς ἐντίμους καὶ πρὸς
pricipes & ad reliquos popu-
τοὺς ἄρχοντας καὶ πρὸς τοὺς καταλοίπους τοῦ λα-
li: opus grāde & latū: & nos ſeparamur
οῦ, τὸ ἔργον πολὺ καὶ πλατύ, καὶ ἡμεῖς σκορπιζόμεθα
ſup muꝝ procul vir a fratre ſuo.
ἐπὶ τοῦ τείχους μακρὰν ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
& in loco vbicūq audieritis vocē
τοῦ. καὶ ἐν τόπῳ οὗ ἂν ἀκούσητε τὴν φωνὴν τῆς
buccine: illuc cōcurrite ad nos: & deus
κερατίνης, ἐκεῖ συναχθήσεσθε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ θεὸς
noſter pugnabit pro nobis: & nos faciebamus
ἡμῶν πολεμήσει ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἐποιοῦμεν τὸ
opus. & medietas nr̄m tenētes lāceas
ἔργον. καὶ τὸ ἥμισυ ἡμῶν κρατοῦντες τὰς λόγχας
ab aſcēſu aurore vſq ad egreſſū ſtellaꝝ.
ἀπὸ ἀναβάσεως τοῦ ὄρθρου ἕως ἐξόδου τῶν ἄστρων.
& in tēpore illo dixi ꝑplo: vnuſqſq cum
καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶπα τῷ λαῷ, ἕκαστος μετὰ
iuuene ſuo caſtrametabit in medio hieruſalē.
νεανίσκου αὐτοῦ αὐλισθήσεται ἐν μέσῳ ἱερουσαλήμ.
& ſit nobis nox cuſtodia: & dies opus. &
καὶ ἔστω ἡμῖν ἡ νὺξ προφυλακή, καὶ ἡ ἡμέρα ἔργον. καὶ
erā ego & fratres mei & pueri & vi-
ἤμην ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ τὰ παιδάρια καὶ οἱ ἄν-
ri cuſtodie poſt me: & nō fuit ex nobis
δρες τῆς προφυλακῆς ὀπίσω μου, καὶ οὐκ ἦν ἐξ ἡμῶν
denudans vir veſtimēta ſua. vir & ar-
ἐκδιδυσκόμενος ἀνὴρ τὰ ἱμάτια ἑαυτοῦ. ἀνὴρ καὶ ὅ-
ma eius ad aquam.
πλον αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ.

Ca.5.

D

Et factꝰ eſt clamor ꝑplī & muliēꝝ
Καὶ ἐγένετο ἡ κραυγὴ τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν
eoꝝ magnꝰ ad fratres ſuos
αὐτῶν μεγάλη πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἑαυτῶν τοὺς
iudeos. & erāt aliq dicētes: in filiis no-
ἰουδαίους. καὶ ἦσάν τινες λέγοντες, ἐν υἱοῖς ἡ-
ſtris & in filiabꝰ nr̄is: nos multi: & acci-
μῶν καὶ ἐν θυγατράσιν ἡμῶν, ἡμεῖς πολλοί, καὶ λη-
piemus frumentū & comedemus & viuemus. & ſunt
ψόμεθα σῖτον καὶ φαγώμεθα καὶ ζησόμεθα. καὶ εἰ-
aliq dicētes: agri nr̄i & vinee nr̄e
σί τινες λέγοντες, ἀγροὶ ἡμῶν καὶ ἀμπελῶνες ἡμῶν
& domus nr̄e: nos ꝑmittemus & accipiemus fru-
καὶ οἰκίαι ἡμῶν, ἡμεῖς διεγγυῶμεν καὶ ληψόμεθα σῖ-
mētū & comedemus. & ſunt aliqui dicentes:
τον καὶ φαγώμεθα. καὶ εἰσί τινες λέγοντες,

nobis: diſſipauit de⁹ cōſilium eorum. Et reuerſi ſumus oms ad muros vnuſqſq ad opus ſuum. Et factū eſt a die illa: media pars iuuenum eorum faciebat opus: & media parata erat ad bellum: & lancee & ſcuta & arcus & lorice & principes poſt eos in omni domo iuda edificantium muros & portantium onera & imponentium: vna manu ſua faciebat opus: & altera tenebat gladium. Edificantiū enim vnuſquiſq gladio erat accinctus renes. Et edificabant & clamabant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates & ad magiſtratus & ad reliquam partem vulgi. Opus grande eſt & latum: & nos ſeparati ſumus in muro procul alter ab altero. In loco quocunq audieritis clangorem tube: illuc concurrite ad nos. Deus noſter pugnabit pro nobis: & noſipſi faciamus opus. Et media pars noſtrum teneat lanceas ab aſcenſu aurore donec egrediantur aſtra. In tēpore quoq illo dixi populo. Vnuſquiſq cum puero ſuo maneat in medio hieruſalem: & ſint nobis vices per noctē & diem ad operandum. Ego autem & fratres mei & pueri mei & cuſtodes qui erant poſt me: non deponebam⁹ veſtimēta nr̄a. Vnuſqſq tm̄ nudabatur ad baptiſmū.

5\.

ET factus eſt clamor populi & vxoꝝ ei⁹ magn⁹ aduerſus frēs ſuos iudeos. Et erant qui dicerent. Filii noſtri & filie noſtre multe ſunt nimis. Accipiamus ꝓ ꝑcio eoꝝ frumentū & comedam⁹ & viuamus. & erāt qui dicerēt. Agros nr̄os & vineas & dom⁹ nr̄as apponamus: & accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant.

לנו ויפר האלהים את עצתם ונשוב כלנו אל החומה איש אל מלאכתו: ויהי מן היום ההוא חצי נערי עשים במלאכה וחציים מחזיקים והרמחים המגנים והקשתות והשרינים והשרים אחרי כל בית יהודה: הבונים בחומה והנשאים בסבל עמשים באחת ידו עשה במלאכה ואחת מחזקת השלח: והבונים איש חרבו אסורים על מתניו ובונים והתוקע בשופר אצלי: ואמר אל החרים ואל הסגנים ואל יתר העם המלאכה הרבה ורחבה ואנחנו נפרדים על החומה רחוקים איש מאחיו: במקום אשר תשמעו את קול השופר שמה תקבצו אלינו אלהינו ילחם לנו: ואנחנו עשים במלאכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים: גם בעת ההיא אמרתי לעם איש ונערו ילינו בתוך ירושלם והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה: ואין אני ואחי ונערי ואנשי המשמר אשר אחרי אין אנחנו פשטים בגדינו איש שלחו המים:

Cap.v.

ותהי צעקת העם ונשיהם גדולה אל אחיהם היהודים: ויש אשר אמרים בנינו ובנתינו אנחנו רבים ונקחה דגן ונאכלה ונחיה: ויש אשר אמרים שדתינו וכרמינו ובתינו אנחנו ערבים ונקחה דגן ברעב: ויש אשר אמרים

פור יעץ שוב לאך חצה עשה חזק שרה שור בנה אסר תקע שפר חור רבה פרד רחק קום שמע קבץ לחם עשה חזק עלה צאת כוכב לון היה שמר היה רבה אכל חיה שדה

לוינו כסף למדת המלך שדתינו לוה מדד
וכרמינו: ועתה כבשר אחינו
בשרנו כבניהם בנינו והנה בנה
אנחנו כבשים את בנינו ואת
בנתינו לעבדים ויש מבנתינו
נכבשות ואין לאל ידנו ושדתינו כבש אל
וכרמינו לאחרים: ויחר לי מאד חרה
כאשר שמעתי את זעקתם ואת
הדברים האלה: וימלך לבי עלי מלך
ואריבה את החרים ואת הסגנים רוב חור
ואמרה להם משא איש באחיו נשה
אתם נשאים ואתן עליהם נתן
קהלה גדולה: ואמרה להם אנחנו גדל
קנינו את אחינו היהודים קנה ידה
הנמכרים לגוים כדי בנו וגם מכר
אתם תמכרו את אחיכם ונמכרו
לנו ויחרישו ולא מצאו דבר: חרש
ויאמר לא טוב הדבר אשר
אתם עשים הלוא ביראת עשה
אלהינו תלכו מחרפת הגוים ילך
אויבינו: וגם אני אחי ונערי
נשים בהם כסף ודגן נעזבה נשה עזב
נא את המשא הזה: השיבו נא שוב
להם כהיום שדתיהם כרמיהם שדה
זיתיהם ובתיהם ומאת הכסף בית מאה
והדגן והתירוש והיצהר אשר ירש צהר
אתם נשים בהם: ויאמרו אמר
נשיב ומהם לא נבקש כן נעשה שוב בקש
כאשר אתה אומר ואקרא את קרא
הכהנים ואשביעם לעשות שבע
כדבר הזה: גם חצני נערתי
ואמרה ככה ינער האלהים את נער
כל האיש אשר לא יקים את קום
הדבר הזה מביתו ומיגיעו יגע היה
וככה יהיה נעור ורק ויאמרו נער ריק
כל הקהל אמן ויהללו את יהוה הלל

Mutuo ſumamus pecunias in tributa regis: demuſq; agros nr̄os & vineas: & nūc ſicut carnes fratrū nr̄orū: ſic carnes nr̄e ſunt: & ſicut filii eorū: ita & filii nr̄i. Ecce nos ſubiugamus filio[illegible]os & filias nr̄as in ſ[illegible]tutem: & de filiab⁹ noſtris ſūt famule: nec habem⁹ vnde poſſint redimi: & agros nr̄os & vineas nr̄as alii poſſident. Et iratus ſum nimis cū audiſſem clamorem eorum ſm verba hec: cogitauitq; cor meum mecum. Et increpaui optimates & magiſtratus: & dixi eis. Vſuras ne ſinguli a fratribus vr̄is exigitis? Et congregaui aduerſum eos cōtionem magnam: & dixi eis. Nos vt ſcitis redemimus fratres noſtros iudeos q venditi fuerāt gentib⁹ ſm poſſibilitatē nr̄am. Et vos igitur vendite fr̄es vr̄os: & redimem⁹ eos. Et ſiluerūt: nec inuenerūt quid rn̄derent. Dixiq; ad eos. Non eſt bona res quam facitis. Quare non in timore dei nr̄i ambulatis: ne exprobretur nobis a gētib⁹ inimicis nr̄is. Et ego & fr̄es mei & pueri mei cōmodauimus plurimis pecuniam & frumentū. Non repetamus in cōe iſtud. Es alienū cōcedamus: qđ debetur nobis. Reddite eis hodie agros ſuos & vineas ſuas & oliueta ſua & domos ſuas. Quin poti⁹ & centeſimā pecunie frumēti vini & olei quā exigere ſoletis ab eis: date pro illis. Et dixerūt. Reddem⁹: & ab eis nihil q̄remus: ſicq; faciemus vt loqueris. Et vocaui ſacerdotes & adiuraui eos vt facerent iuxta quod dixeram. Insup excuſſi ſinum meū & dixi. Sic excutiat de⁹ omnem virum qui nō compleuerit verbum iſtud: de domo ſua & de laboribus ſuis: ſic excutiatur: & vacuus fiat. Et dixit vniuerſa mltitudo: amē. Et laudauerunt dn̄m.

mutuo accepim⁹ argentū in tributa regis:
ἐδανεισάμεθα ἀργύριον εἰς φόρους τοῦ βασιλέως,
agri nr̄i ꝛ vinee nr̄e ꝛ domus nr̄e. ꝛ
ἀγροὶ ἡμῶν καὶ ἀμπελῶνες ἡμῶν καὶ οἰκίαι ἡμῶν. καὶ
nūc ſicut caro fratrū nr̄ox: caro nr̄a. ſicut filij eo=
νῦν ὡς σὰρξ ἀδελφῶν ἡμῶν, σὰρξ ἡμῶν. ὡς υἱοὶ αὐ=
rū: filij nr̄i. ꝛ ecce nos ſubiugamus
τῶν, υἱοὶ ἡμῶν. καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς καταδυναστεύομεν τοὺς
filios nr̄os ꝛ filias nr̄as in ſuos: ꝛ
υἱοὺς ἡμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν εἰς δούλους, καὶ
ſunt de filiabus nr̄is ſubiugate: ꝛ
εἰσὶν ἀπὸ θυγατέρων ἡμῶν καταδυναστευόμεναι, καὶ
nō eſt potentia manuū nr̄ax: ꝛ agri nr̄i ꝛ vi
οὐκ ἔστι δύναμις χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀγροὶ ἡμῶν καὶ ἀμ=
nee nr̄e optimatibus. ꝛ triſtatus ſū val=
πελῶνες ἡμῶν τοῖς ἐντίμοις. καὶ ἐλυπήθην σφό=
de cū audiui clamorē eox ꝛ ſmo
δρα καθὼς ἤκουσα τὴν κραυγὴν αὐτῶν καὶ τοὺς λό=
nes iſtos. ꝛ deliberauit cor meū apud
γους τούτους. καὶ ἐβουλεύσατο καρδία μου ἐπ' ἐ=
me. ꝛ pugnaui aduerſus optimates ꝛ
μέ. καὶ ἐμαχησάμην πρὸς τοὺς ἐντίμους καὶ τοὺς
pn̄cipes ꝛ dixi eis: repetitione vos repe=
ἄρχοντας καὶ εἶπον αὐτοῖς, ἀπαιτήσει ὑμεῖς ἀπαι=
tetis vir fratrē ſuū: q̄ vos facitis:
τήσετε ἀνὴρ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἃ ὑμεῖς ποιεῖτε;
ꝛ dedi ſup eos cōtionē magnā. ꝛ dixi
καὶ ἔδωκα ἐπ' αὐτοὺς ἐκκλησίαν μεγάλην. καὶ εἶπον
eis: nos poſſedimus fratres nr̄os
αὐτοῖς, ἡμεῖς κεκτήμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς
iudeos vēditos gētibus: in volūta
ἰουδαίους τοὺς πωλουμένους τοῖς ἔθνεσιν, ἐν ἑκου=
rio nr̄o. ꝛ vos vēditis fratres vr̄os:
σίῳ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς πωλεῖτε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν,
ꝛ vēdent nobis. ꝛ ſiluerūt ꝛ nō inuenerūt
καὶ πραθήσονται ἡμῖν. καὶ ἡσύχασαν καὶ οὐχ εὗρον
ſmonē. ꝛ dixi: nō bonū xbū quod vos faci=
λόγον. καὶ εἶπον, οὐκ ἀγαθὸς ὁ λόγος ὃν ὑμεῖς ποιεῖ=
tis: nō ſic in timore dei nr̄i redibitis ab op
τε, οὐχ οὕτως ἐν φόβῳ θεοῦ ἡμῶν ἀπελεύσεσθε ἀπὸ ὀνει=
probrio gētiū inimicox nr̄ox. etiā ego ꝛ fra=
δισμοῦ τῶν ἐθνῶν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καί γε ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελ=
tres mei ꝛ noti mei poſuimus eis argentū
φοί μου καὶ οἱ γνωστοί μου ἐθήκαμεν αὐτοῖς ἀργύριον
ꝛ frumētū: reliqmus iā repetitionē hāc.
καὶ σῖτον, ἐγκατελίπομεν δὴ τὴν ἀπαίτησιν ταύ=
reddite iā eis vt hodie agros
την. ἐπιστρέψατε δὴ αὐτοῖς ἤμερον ἀγροὺς
ſuos ꝛ vineas ſuas ꝛ oliueta ſua ꝛ
αὐτῶν καὶ ἀμπελῶνας αὐτῶν καὶ ἐλαιῶνας αὐτῶν καὶ
domos ſuas: ꝛ de argēto frumētū ꝛ
οἰκίας αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τὸν σῖτον καὶ
vinū ꝛ oleū afferte eis. ꝛ dixe
τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον ἐξενέγκατε αὐτοῖς. καὶ εἶ=
rūt: reddemus: ꝛ ab eis nō q̄remus:
πον, ἀποδώσομεν, καὶ παρ' αὐτῶν οὐ ζητήσομεν,
ſic faciemus ſicut tu dicis. ꝛ vocaui
οὕτως ποιήσομεν καθὼς σὺ λέγεις. καὶ ἐκάλεσα
ſacerdotes ꝛ adiuraui eos vt facerēt ſm ver
τοὺς ἱερεῖς καὶ ὥρκισα αὐτοὺς ποιῆσαι ὡς τὸ ῥῆ=
bū hoc. ꝛ veſtē meā excuſſi: ꝛ di
μα τοῦτο. καὶ τὴν ἀναβολήν μου ἐξετίναξα, καὶ εἶ=
xi: ſic excutiat deus oēm vix: q̄ nō
πον, οὕτως ἐκτινάξαι ὁ θεὸς πάντα ἄνδρα, ὃς οὐ
ſtatuet verbū iſtud de domo ſua ꝛ de
στήσει τὸν λόγον τοῦτον ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ ἐκ
labore ſuo: ꝛ erit ſic excuſſus ꝛ va
κόπου αὐτοῦ, καὶ ἔσται οὕτως ἐκτετιναγμένος καὶ κε=
nus. ꝛ dixit vniuerſa eccleſia: amē: ꝛ laudauerūt
νός. καὶ εἶπε πᾶσα ἡ ἐκκλησία, ἀμήν, καὶ ᾔνεσαν
dominum.
τὸν κύριον.

B

C

ꝛ fecit pplſ verbū iſtud. etiā a
καὶ ἐποίησεν ὁ λαὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο. καί γε ἀπὸ
die q̄ p̄ceperat mihi vt eſſē in p̄ncipē eo=
τῆς ἡμέρας ἧς ἐνετείλατό μοι εἶναι εἰς ἄρχοντα αὐ=
rū in terra iuda ab anno viceſimo ꝛ vſq; ad ānū
τῶν ἐν γῇ ἰούδα ἀπὸ ἔτους εἰκοστοῦ καὶ ἕως ἔτους
triceſimū ꝛ ſecundū arthaſaſtha regi
τριακοστοῦ καὶ δευτέρου τῷ ἀρθασασθὰ τῷ βασιλεῖ
ānos duodecī: ꝛ ego ꝛ fratres mei panē
ἔτη δώδεκα, καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου ἄρτον τῆς
p̄ncipatus mei nō comedim⁹. at duces q̄ an=
D ἡγεμονίας μου οὐκ ἐφάγομεν. οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ ἔμ=
te me grauauerūt ſup pplm ꝛ acceperūt
προσθέν μου ἐβάρυναν ἐπὶ τὸν λαὸν καὶ ἔλαβον
ab eis in panib⁹ ꝛ in vino vltimū argē=
παρ' αὐτῶν ἐν ἄρτοις καὶ ἐν οἴνῳ ἔσχατον ἀργύρι=
tū ſiclos q̄draginta. etiā miniſtri
ον σίκλους τεσσαράκοντα. καί γε τὰ παιδάρια
eox dn̄ati fuerūt ſup pplm: et ego nō fe=
αὐτῶν ἐκυρίευσαν ἐπὶ τὸν λαόν, κἀγὼ οὐκ ἐποί=
ci ſic a facie timoris dn̄i. ꝛ
ησα οὕτως ἀπὸ προσώπου φόβου κυρίου. καὶ
in opere muri iſtox tenui: agrū
ἐν ἔργῳ τοῦ τείχους τούτων ἐκράτησα, ἀγρὸν
nō poſſedi: ꝛ pueri mei ꝛ oēs
οὐκ ἐκτησάμην καὶ τὰ παιδάριά μου καὶ πάντες
cōgregati ibi ꝓpter op⁹. ꝛ iudei ꝛ
οἱ συνηγμένοι ἐκεῖ διὰ τὸ ἔργον. καὶ ἰουδαῖοι καὶ
p̄ncipes centū q̄nquaginta viri: ꝛ veniē
οἱ ἄρχοντες ἑκατὸν πεντήκοντα ἄνδρες, καὶ ἐρχό=
tes ad nos de gētibus q̄ in circuitu nr̄o:
μενοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν,
in mēſa mea. ꝛ erat qđ fiebat in diē
ἐπὶ τράπεζάν μου. καὶ ἦν γινόμενον εἰς ἡμέραν
vnū: vitulus vn⁹ ꝛ oues ſex electe ꝛ hir
μίαν, μόσχος εἷς καὶ πρόβατα ἓξ ἐκλεκτὰ καὶ χί=
cus erāt mihi. ꝛ inter duodecī
μαρος ἐγίνοντό μοι. καὶ ἀναμέσον τῶν δώδεκα
dies in oībus vinū multitudine. ꝛ cū illis
ἡμερῶν ἐν πᾶσιν οἶνος τῷ πλήθει. καὶ σὺν τού=
panē ducatus mei nō q̄ſiui: qm̄
τοις ἄρτον τῆς ἡγεμονίας μου οὐκ ἐζήτησα, ὅτι
grauis ſuitus ſup pplm iſtū. memēto
Infra. βαρεῖα ἡ δουλεία ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον. μνήσθητί
13. a. mei deus in bonū ſm oīa q̄ feci
μου ὁ θεὸς εἰς ἀγαθὸν πάντα ὅσα ἐποίησα τῷ
pplo huic.
λαῷ τούτῳ.

Ca. 6.

ꝛ factū eſt vt auditū fuit ſanabalat
A Καὶ ἐγένετο καθὼς ἠκούσθη τῷ σαναβαλάτ
ꝛ tobia ꝛ geſam arabi: ꝛ
καὶ τῷ τωβία καὶ τῷ γησὰμ τῷ ἄραβι, καὶ
reliquis inimicox nr̄ox: q̄ edifi
τοῖς καταλοίποις τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι ᾠκοδό=
caui muꝝ: ꝛ nō relicta fuit in eo inter
μησα τὸ τεῖχος, καὶ οὐ κατελείφθη ἐν αὐτῷ δια=
ruptio: etiā vſq; ad tēpus illud: valuas nō
κοπή, καί γε ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου, θύρας οὐκ
poſuerā in portis: ꝛ miſit ſana=
ἐπέστησα ἐν ταῖς πύλαις, καὶ ἀπέστειλε σανα=
balat ꝛ geſā ad me dicētes: veni ꝛ
βαλάτ καὶ γησὰμ πρός με λέγοντες, δεῦρο καὶ
cōgregemur pariē in villis in cā=
συναχθῶμεν ἐπιτοαυτὸ ἐν ταῖς κώμαις ἐν πε=
po ono: ꝛ ipi cogitāt mihi vt facerēt ma
δίῳ ὠνώ, καὶ αὐτοὶ λογιζόμενοί μοι ποιῆσαι πο=
lū. ꝛ miſi ad eos nūcios di=
νηρίαν. καὶ ἀπέστειλα ἐπ' αὐτοὺς ἀγγέλους λέ=
cēs: opus magnū ego facio: ꝛ nō potero
γων, ἔργον μέγα ἐγὼ ποιῶ, καὶ οὐ δυνήσομαι

Fecit ergo popul⁹ ſicut erat dictū. A die autē illa qua p̄cepat rex mihi vt eſſem dux in terra iuda ab anno viceſimo vſq; ad annum triceſimum ſecundum artaxerxis regis p annos duodecī ego & fr̄es mei ānonas q̄ ducib⁹ debebātur non comedim⁹. Duces autē primi q fuerūt ante me grauauerunt populū & acceperunt ab eis in pane & vino & pecunia quotidie ſiclos quadraginta. Sed & miniſtri eorum depreſſerāt populum. Ego autē nō feci ita propter timorem dei. Quin potius in opere muri edificaui: & agrū non emi: & oēs pueri mei congregati ad opus erant. Iudei quoq; & magiſtratus centum quinquaginta viri: & qui veniebant ad nos de gētibus que in circuitu noſtro ſunt: in menſa mea erant. Parabatur autem mihi per dies ſingulos bos vnus: arietes ſex electi: exceptis volatilibus: & inter dies decem vina diuerſa: & alia multa tribuebam. Inſup & annonas ducatus mei nō q̄ſiui. Valde enī attenuatus erat populus. Memēto mei deus me⁹ in bonū ſm omnia que feci populo huic.

6.

Factum eſt autem cū audiſſet ſanaballath & tobias & goſem arabs & ceteri inimici noſtri q edificaſſem ego murum & nō eſſet in ipſo reſidua interruptio: vſq; ad tempus aūt illud valuas non poſueram in portis: miſerūt ſanaballath & goſem arabs ad me dicentes. Veni & percutiamus fedus pariter in vitulis in cāpo ono. Ipſi autem cogitabant vt facerent mihi malum. Miſi ergo ad eos nuncios dicens. Opus grande ego facio: & nō poſſum

ויעש העם כדבר הזה: גם מיום
אשר צוה אתי להיות פחם בארץ היה פחה
יהודה משנת עשרים ועד שנת שנה
שלשים ושתים לארתחשסתא
המלך שנים שתים עשרה
אני ואחי לחם הפחה לא אכלתי:
והפחות הראשנים אשר לפני פנה
הכבידו על העם ויקחו מהם כבד לקח
בלחם ויין אחר כסף שקלים
ארבעים גם נעריהם שלטו על
העם ואני לא עשיתי כן מפני עשה
יראת אלהים: וגם במלאכת לאך
החומה הזאת החזקתי ושדה חמה חזק
לא קנינו וכל נערי קבוצים קנה קבץ
שם על המלאכה: והיהודים והסגנים יהד
מאה וחמשים איש והבאים בוא
אלינו מן הגוים אשר סביבתינו סבב
על שלחני: ואשר היה נעשה עשה
ליום אחד שור אחד צאן שש
בררות וצפרים נעשו לי ובין ברר
עשרת ימים בכל יין להרבה יום רבה
ועם זה לחם הפחה לא בקשתי
כי כבדה העבדה על העם הזה:
זכרה לי אלהי לטובה כל אשר
עשיתי על העם הזה: עשה

Cap. vj.

ויהי כאשר נשמע היה שמע
לסנבלט ולטוביה ולגשם הערבי
וליתר איבינו כי בניתי את בנה
החומה ולא נותר בה פרץ גם יתר
עד העת ההיא דלתות לא העמדתי עמד
בשערים: וישלח סנבלט וגשם שלח
אלי לאמר לכה ונועדה יחדו ילך יעד
בכפירים בבקעת אונו והמה כפר
חשבים לעשות לי רעה: ואשלחה רוע
עליהם מלאכים לאמר מלאכה לאך לאך
גדולה אני עשה ולא אוכל גדל יכל

לרדת למה תשבת המלאכה כאשר ארפה וירדתי אליכם׃ וישלחו אלי כדבר הזה ארבע פעמים ואשיב אותם כדבר הזה׃ וישלח אלי סנבלט כדבר הזה פעם חמישית את נערו ואגרת פתוחה בידו׃ כתוב בה בגוים נשמע וגשמו אמר אתה והיהודים חשבים למרוד על כן אתה בונה החומה ואתה הוה להם למלך כדברים האלה׃ וגם נביאים העמדת לקרא עליך בירושלם לאמר מלך ביהודה ועתה ישמע למלך כדברים האלה ועתה לכה ונועצה יחדו׃ ואשלחה אליו לאמר לא נהיה כדברים האלה אשר אתה אומר כי מלבך אתה בודאם׃ כי כלם מיראים אותנו לאמר ירפו ידיהם מן המלאכה ולא תעשה ועתה חזק את ידי׃ ואני באתי בית שמעיה בן דליה בן מהיטבאל והוא עצור ויאמר נועד אל בית האלהים אל תוך ההיכל ונסגרה דלתות ההיכל כי באים להרגך ולילה באים להרגך׃ ואמרה האיש כמוני יברח ומי כמוני אשר יבוא אל ההיכל וחי לא אבוא׃ ואכירה והנה לא אלהים שלחו כי הנבואה דבר עלי וטוביה וסנבלט שכרו׃ למען שכור הוא למען אירא ואעשה כן וחטאתי והיה להם לשם רע למען יחרפוני׃ זכרה אלהי לטוביה ולסנבלט כמעשיו אלה וגם לנועדיה הנביאה וליתר הנביאים

descendere: ne forte negligatur cum venero & descendero ad vos. Miſerunt autem ad me ſm verbū hoc per quattuor vices: & reſpōdi eis iuxta ſermonem priorem. Et miſit ad me ſanaballath iuxta verbum prius quinta vice puerū ſuū. & epiſtolam habebat in manu ſua ſcriptam hoc modo. In gentibus auditum eſt: & goſem dixit: ꝙ tu & iudei cogitetis rebellare: & propterea edifices murum: & leuare te velis ſuper eos regem: propter quam cauſam et prophetas poſueris qui predicent de te in hieruſalem dicentes. Rex in iudea eſt. Auditurus eſt rex verba hec. Idcirco nunc veni vt ineamus conſiliū pariter. Et miſi ad eos dicens. Non eſt factum ſecundum verba hec que tu loqueris. De corde enim tuo tu componis hec. Omnes enim hi terrebant nos: cogitantes ꝙ ceſſarent manus noſtre ab opere & qeſceremus. Quā ob cauſam magis cōfortaui man9 meas. Et ingreſſus ſum domū ſemaie filii dalaie filii methabeel ſecreto. Qui ait. Tractemus nobiſcū in domo dei in medio templi & claudam9 portas edis: qa vēturi ſunt vt īterficiāt te: & nocte vēturi ſunt ad occidēdū te. Et dixi. Num quiſq̈ ſimilis mei fugit? Et quis vt ego ingredietur templum & viuet? Non ingrediar. Et intellexi ꝙ deus non miſiſſet eū ſed quaſi vaticinans locutus eſſet ad me: & tobias & ſanaballath cōduxiſſent eum. Acceperat enim precium vt territus facerem & peccarem & haberēt malum quod exprobrarent mihi. Memēto mei de9 pro tobia & ſanaballath: iuxta opera eorum talia: ſed & noadie prophete & ceterorum prophetarum

descendere ne forte cesset opus: postqȝ vtiqȝ
καταβῆναι, μήποτε καταπαύσῃ τὸ ἔργον· ὡς ἂν
finiero illud: descendā ad vos. et
τελειώσω αὐτό, καταβήσομαι πρὸς ὑμᾶς. καὶ
miserūt ad me: fm verbū hoc quattuor
ἀπέστειλαν πρός με, ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο τέσσαρ-
vicibus: et misi eis iuxta hoc
σι καθόδους, καὶ ἀπέστειλα αὐτοῖς κατὰ τοῦ-
ne hoc. et misit ad me sanabalat iux
το. καὶ ἀπέστειλε πρός με σαναβαλὰτ κα-
ta sermonē hunc quinta puer su-
τὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ πέμπτον παῖδα αὐ-
um et epistolā apertā in manu eius.
τοῦ καὶ ἐπιστολὴν ἀνεῳγμένην ἐν χειρὶ αὐτοῦ.
et erat scriptū in ea: in gentib9 auditū est: et
καὶ ἦν γεγραμμένον ἐν αὐτῇ, ἐν ἔθνεσιν ἠκούσθη, καὶ
gesā dixit: ꝙ tu et iudei cogitatis re-
γησὰμ εἶπεν, ὅτι σὺ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι λογίζεσθε ἀπο-
bellare: ppter hoc tu edificas murū:
στατῆσαι, διὰ τοῦτο σὺ οἰκοδομεῖς τὸ τεῖχος, καὶ
tu eris eis in regē: et ad hec
σὺ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς βασιλέα, καὶ πρὸς τούτοις
prophetas statuisti tibi ipi vt pdicēt de te
προφήτας ἔστησας σεαυτῷ κηρύσσειν περὶ σοῦ
in hierusalē: dicētes: ꝙ regnasti in
εἰς Ἱερουσαλήμ, λέγοντας, ὅτι ἐβασίλευσας ἐν
iudea. et nūc nunciabunt regi
Ἰουδαίᾳ. καὶ νῦν ἀπαγγελήσονται τῷ βασιλεῖ
sermones isti: et nūc veni cōsulam9 pa-
οἱ λόγοι οὗτοι, καὶ νῦν δεῦρο βουλευσώμεθα ἐπὶ
riter. et misi ad eū dicēs: nō fa-
τὸ αὐτό. καὶ ἀπέστειλα πρὸς αὐτὸν λέγων, οὐκ ἐγε-
ctū est vt sermones isti quos tu dicis: qm̄ a
νήθη ὡς οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς σὺ λέγεις, ὅτι ἀπὸ
corde tu mētiris eos. qm̄ oēs ter-
καρδίας σὺ ψεύδῃ αὐτούς. ὅτι πάντες φοβερί-
rēt nos dicētes: soluent manus eo-
ζουσιν ἡμᾶς λέγοντες, ἐκλυθήσονται αἱ χεῖρες αὐ-
rū ab opere isto: et nō fiet.
τῶν ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου, καὶ οὐ ποιηθήσεται.
et nūc fortificaui man9 meas. et ego igressus
καὶ νῦν ἐκραταίωσα τὰς χεῖράς μου. κἀγὼ εἰσῆλ-
sū in domū semei filii dalaia filii matabeel:
θον εἰς οἶκον σεμεεὶ υἱοῦ δαλαία υἱοῦ ματαβεήλ,
et ipe retent9 et dixit: cōgregemur in
καὶ αὐτὸς συνεχόμενος καὶ εἶπε, συναχθῶμεν εἰς
domū dei in medio eius: et claudamus
οἶκον τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ κλείσωμεν τὰς
ianuas eius: qm̄ veniūt vt interficiāt te: veniūt nō
θύρας αὐτοῦ ὅτι ἔρχονται φονεῦσαί σε, ἔρχονται νυ-
cte ad occidendū te. et dixi: quis est vir qualis
κτὸς φονεῦσαί σε. καὶ εἶπον, τίς ἐστιν ἀνὴρ οἷος
ego: fugiet: vel quis qualis ego q̄ ingredief in
ἐγώ, φεύξεται; καὶ τίς οἷος ἐγὼ ὃς εἰσελεύσεται εἰς
domū et viuet: nō ingrediar. et co-
τὸν οἶκον καὶ ζήσεται; οὐκ εἰσελεύσομαι. καὶ ἐπέ-
gnoui et ecce deus nō misit eū: qm̄
γνων καὶ ἰδοὺ ὁ θεὸς οὐκ ἀπέστειλεν αὐτόν, ὅτι ἡ
prophetia smo aduersū me. et tobias et sana-
προφητεία λόγος κατ᾽ ἐμοῦ. καὶ τωβίας καὶ σανα-
balat cōduxerūt eū vt timerē et face-
βαλλὰτ ἐμισθώσαντο αὐτόν, ὅπως φοβηθῶ καὶ ποιή-
rē sic et peccarē: et fierē eis in no
σω οὕτως καὶ ἁμάρτω, καὶ γένωμαι αὐτοῖς εἰς ὄνο-
mē malū: vt exprobrarēt mihi. memēto deus
μα πονηρόν, ὅπως ὀνειδίσωσί με. μνήσθητι ὁ θεὸς
meus tobia et sanabalat: fm ope-
μου τῷ τωβίᾳ καὶ τῷ σαναβαλλάτ, ὡς τὰ ποιή-
ra eoꝝ hec: et noadia pphete
ματα αὐτῶν ταῦτα, καὶ τῷ νωαδίᾳ τῷ προφήτῃ
et ceteris prophetis:
καὶ τοῖς καταλοίποις τῶν προφητῶν,

B

C

D

z.s.d.

A

q̄ erāt terrētes me. et pfectus est mu
οἳ ἦσαν φοβερίζοντές με. καὶ ἐτελέσθη τὸ τεῖ-
rus quīto et vicesimo elul: mēsis in
χος πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ ἐλοὺλ μηνὸς εἰς
quinquaginta duob9 dieb9. et factū est cū au-
πεντήκοντα δύο ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤ-
dissent oēs inimici nri: et timue-
κουσαν πάντες οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, καὶ ἐφοβήθη-
rūt oēs gētes q̄ in circuitu nro: et cecī-
σαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν, καὶ ἐπέπε-
dit timor magnus valde in oculis eo
σε φόβος μέγας σφόδρα ἐν ὀφθαλμοῖς αὐ-
rū et cognouerūt: ꝙ a deo no
τῶν καὶ ἔγνωσαν, ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ ἡ-
stro factū est vt pficeret opus hoc. et
μῶν ἐγενήθη τελειωθῆναι τὸ ἔργον τοῦτο. καὶ
in dieb9 illis a multis opti
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀπὸ πολλῶν ἐν-
matib9 iuda epistole ibāt ad to-
τίμων Ἰούδα ἐπιστολαὶ ἐπορεύοντο πρὸς τω-
biā. et a tobia veniebāt ad eos:
βίαν, καὶ ἀπὸ τωβία ἤρχοντο πρὸς αὐτούς,
qm̄ multi in iuda habētes iuramētū ei: qa
ὅτι πολλοὶ ἐν Ἰούδᾳ ἔνορκοι ἦσαν αὐτῷ, ὅτι
gener erat sechenia filii erai. et io-
γαμβρὸς ἦν τοῦ σεχενία υἱοῦ ἠραί. καὶ ἰω-
nā filius eius accepit filiā mesu
νὰν υἱὸς αὐτοῦ ἔλαβε τὴν θυγατέρα μεσου-
lā filii barachie in vxorē. etiā
λὰμ υἱοῦ βαραχίου εἰς γυναῖκα. καί γε τὰ
vtilia ei dicebat corā me. et
συμφέροντα αὐτῷ ἔλεγεν ἐνώπιόν μου. καὶ
smones meos erāt pferētes ei: et epi-
λόγους μου ἦσαν ἐκφέροντες αὐτῷ, καὶ ἐπι-
stolas misit tobia vt terreret me. Ca. 7
στολὰς ἀπέστειλε τωβίας φοβερίσαι με.
Et factū est qñ edificatus est murus:
Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ᾠκοδομήθη τὸ τεῖχος,
et posui valuas: et recēsiti sunt
καὶ ἔστησα τὰς θύρας, καὶ ἐπεσκέπησαν οἱ
ianitores et cātores et leuite: et pre-
πυλωροὶ καὶ οἱ ᾄδοντες καὶ οἱ λευῖται, καὶ ἐνε-
cepi anania fratri meo et
τειλάμην τῷ ἀνανίᾳ τῷ ἀδελφῷ μου καὶ τῷ
anania principi bera in hierusalē: qm̄
ἀνανίᾳ ἄρχοντι τῆς βιρὰ ἐν Ἱερουσαλήμ, ὅτι
ipe erat q̄si vir verax et timēs de
αὐτὸς ἦν ὡς ἀνὴρ ἀληθὴς καὶ φοβούμενος τὸν θε-
ū sup multos. et dixi eis nō ape
ὸν παρὰ πολλούς. καὶ εἶπον αὐτοῖς οὐκ ἀνοι-
rient porte hierusalē vsqȝ ad simul cū sole.
γήσονται πύλαι Ἱερουσαλὴμ ἕως ἅμα τῷ ἡλίῳ.
et adhuc ipsis vigilātibus: claudantur
καὶ ἔτι αὐτῶν γρηγορούντων, κλειέσθωσαν
porte et muniātur. et pone cu-
αἱ θύραι καὶ ἀσφαλιζέσθωσαν. καὶ στῆσον προ-
stodes habitātiū in hierusalē: vir in
φύλακας οἰκούντων ἐν Ἱερουσαλήμ, ἀνὴρ ἐν
custodia sua: et vir cōtra domū
φυλακῇ αὐτοῦ, καὶ ἀνὴρ ἀπέναντι οἰκίας
suā. et ciuitas ampla manibus et ma
αὐτοῦ. καὶ ἡ πόλις πλατεῖα χερσὶ καὶ με-
gna: et ppls paucus in ea: et nō erant
γάλη, καὶ ὁ λαὸς ὀλίγος ἐν αὐτῇ, καὶ οὐκ ἦσαν
dom9 edificate. et dedit deus in
οἰκίαι ᾠκοδομημέναι. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς
cor meū: et cōgregaui optimates
τὴν καρδίαν μου, καὶ συνῆξα τοὺς ἐντίμους
et pncipes et pplm in comita-
καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν εἰς συνοδί-
tū. et inueni librū comitat9 q̄ ascēderāt
αν. καὶ εὗρον βιβλίον τῆς συνοδίας οἳ ἀνέβησαν

qui terrebant me. Completus eſt autē murus viceſimo quinto die menſis elul: quinquaginta duobus diebus. Factum eſt ergo cum audiſſent omnes inimici noſtri vt timerent vniuerſe gētes que erant in circuitu noſtro & conciderent intra ſemetipſos: & ſcirent ꝙ a deo factum eſt opus hoc. Sed & in diebus illis multe optimatum iudeorum epiſtole mittebantur ad tobiam: & a tobia veniebant ad eos. Multi enim erant in iudea habentes iuramentum eius: quia gener erat ſechenie filii iorei: & iohannan filius eius acceperat filiam moſollam filii barachie: & laudabant eum coram me: & verba mea nūciabant ei. Et tobias mittebat epiſtolas vt terreret me.

7\. Poſtquam autem edificat9 eſt murus: & poſui valuas: & recenſui ianitores & cantores & leuitas: precepi anani fratri meo & ananie principi domus de hieruſalem. Ipſe enim quaſi vir verax & timens deum plus ceteris videbatur. Et dixi eis. Non aperiantur porte hieruſalē vſq̈ ad calorem ſolis. Cumq̈ adhuc aſſiſterent: clauſe porte ſunt & oppilate. Et poſui cuſtodes de habitatoribus hieruſalē: ſingulos per vices ſuas: & vnūquēq̈ contra domū ſuam. Ciuitas autē erat lata nimis & grandis & populus paruus in medio eius et nō erant domus edificate. Deus autē dedit in corde meo & congregaui optimates & magiſtratus & vulgus vt recenſerem eos. Et inueni librum cenſus eorum qui aſcederāt

אשר היו מיראים אותי׃ ותשלם החומה בעשרים וחמשה לאלול לחמשים ושנים יום׃ ויהי כאשר שמעו כל אויבינו ויראו כל הגוים אשר סביבתינו ויפלו מאד בעיניהם וידעו כי מאת אלהינו נעשתה המלאכה הזאת׃ גם בימים ההם מרבים חרי יהודה אגרתיהם הולכות על טוביה ואשר לטוביה באות אליהם׃ כי רבים ביהודה בעלי שבועה לו כי חתן הוא לשכניה בן ארח ויהוחנן בנו לקח את בת משלם בן ברכיה׃ גם טובתיו היו אמרים לפני ודברי היו מוציאים לו אגרות שלח טוביה ליראני׃

Cap. vij.

ויהי כאשר נבנתה החומה ואעמיד הדלתות ויפקדו השוערים והמשררים והלוים׃ ואצוה את חנני אחי ואת חנניה שר הבירה על ירושלם כי הוא כאיש אמת וירא את האלהים מרבים׃ ויאמר להם לא יפתחו שערי ירושלם עד חם השמש ועד הם עמדים יגיפו הדלתות ואחזו והעמיד משמרות ישבי ירושלם איש במשמרו ואיש נגד ביתו׃ והעיר רחבת ידים וגדולה והעם מעט בתוכה ואין בתים בנוים׃ ויתן אלהי אל לבי ואקבצה את החורים ואת הסגנים ואת העם להתיחש ואמצא ספר היחש העולים

בראשנה ואמצא כתוב בו : כתב
אלה בני המדינה העלים משבי מרד שבה
הגולה אשר הגלה נבוכדנצר גלה
מלך בבל וישובו לירושלם
וליהודה איש לעירו : הבאים בוא
עם זרבבל ישוע נחמיה עזריה
רעמיה נחמני מרדכי בלשן
מספרת בגוי נחום בענא מספר ספר
אנשי עם ישראל : בני פרעש
אלפים מאה ושבעים ושנים : שנה
בני שפטיה שלש מאות מאה
שבעים ושנים : בני ארח שש
מאות חמשים ושנים : בני פחת
מואב לבני ישוע ויואב אלפים
ושמנה מאות שמנה עשר :
בני עילם אלף מאתים חמשים
וארבעה : בני זתוא שמנה מאות
ארבעים [illegible]משה : בני זכי רבע
שבע מאות וששים : בני בנוי
שש מאות ארבעים ושמנה : בני
בבי שש מאות עשרים ושמנה :
בני עזגד אלפים שלש מאות
עשרים ושנים : בני אדניקם שש
מאות ששים ושבעה : בני בגוי
אלפים ששים ושבעה : בני עדין
שש מאות חמשים וחמשה : בני
אטר לחזקיה תשעים ושמנה :
בני חשם שלש מאות עשרים
ושמנה : בני בצי שלש מאות
עשרים וארבעה : בני חריף
מאה שנים עשר : בני גבעון
תשעים וחמשה : אנשי בית לחם
ונטפה מאה שמנים ושמנה :
אנשי ענתות מאה עשרים
ושמנה : אנשי בית עזמות
ארבעים ושנים : אנשי קרית

primum: & inuentum eſt ſcriptum in eo. Iſti filii prouincie qui aſcenderūt de captiuitate migrantiū quos tranſtulerat nabuchodonoſor rex babylōis: & reuerſi ſunt in hieruſalem & in iudeā: vnuſquiſq; in ciuitatē ſuā qui venerāt cum zorobabel: ioſue neemias azarias raamias naamin mardocheus belſar meſpharat beggoai naum baana. Numerus eorum virorum populi iſrael. Filii pharos duo milia centū ſeptuaginta duo. Filii ſaphatia trecenti ſeptuaginta duo. Filii area ſexcenti quinquaginta duo. Filii phetmoab filiorum ioſue & ioab duo milia octingenti decē & octo. Filii helam: mille ducēti quinquaginta quattuor. Filii zethue octingenti quadraginta quinq;. Filii zachai ſeptingenti ſexaginta. Filii bennui ſexcenti quadraginta octo. Filii bebai ſexcenti viginti octo. Filii azgad duo milia trecenti viginti duo. Filii adonicam ſexcenti ſexaginta ſeptem. Filii beguai duo milia ſexaginta ſeptem. Filii adin ſexcenti quinquaginta quinq;. Filii ather filii ezechie nongenti octo. Filii aſem trecenti viginti octo. Filii beſai trecēti viginti quattuor. Filii areph centū duodecim. Filii gabaon nonaginta quinq;. Viri bethleem & nethupha centum octoginta octo. Viri anathot centum viginti octo. Viri bethamoth quadraginta duo. Viri cariathiarim

in primis. & inueni ſcriptū in eo:
ἐν πρώτοις. καὶ εὗρον γεγραμμένον ἐν αὐτῷ,
iſti filii prouincie qui aſcēderūt de
οὗτοι οἱ υἱοὶ τῆς χώρας οἱ ἀναβάντες ἀπὸ
captiuitate trāſmigrationis quā trāſmigrare fecit
τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἀποικίας ἧς ἀπῴκισε
nabuchodonoſor rex babylonis: &
ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ
reuerſi ſūt in hieruſalē & in iudā
ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς ἰούδαν
vir in ciuitatē ſuā: qui venerūt cū
ἀνὴρ εἰς πόλιν ἑαυτοῦ, οἱ ἐλθόντες μετὰ
zorobabel & ieſue & neemia azaria &
ζοροβαβὲλ καὶ ἰησοῦ καὶ νεεμία ἀζαρία καὶ
reemai nemani: mardocheus balſan: ma
ῥεεμαῒ ναιμανί, μαρδοχαῖος βαλσάν, μα
aſpharath boguia: naū baana & ma-
ασφαρὰθ βογουία, ναοὺμ βαανὰ καὶ μα-
aſphar: viri ppli iſrael. filii phoros
ασφάρ, ἄνδρες λαοῦ ἰσραήλ. υἱοὶ φόρος
duo milia centū ſeptuaginta duo. filii ſa-
δισχίλιοι ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ σα-
phatia trecenti ſeptuaginta duo. filii
φατία τριακόσιοι ἑβδομηκονταδύο. υἱοὶ
era ſexcēti quinquaginta duo. filii phaath
ἠρὰ ἑξακόσιοι πεντηκονταδύο. υἱοὶ φααθ-
moab filiis ieſue & ioab duo mi
μωὰβ τοῖς υἱοῖς ἰησοῦ καὶ ἰωὰβ δισχίλι
lia octingēti decē et octo. filii elā mil-
οι ὀκτακόσιοι δεκαοκτώ. υἱοὶ ἠλὰμ χίλι-
le ducēti quinquaginta quattuor. filii zathua
οι διακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες. υἱοὶ ζαθουὰ
octingēti quadraginta quinq;. filii zac-
ὀκτακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ ζακ-
chu ſeptingēti ſexaginta. filii banui ſex-
χοῦ ἑπτακόσιοι ἑξήκοντα. υἱοὶ βανουῒ ἑξα
cēti quadraginta octo. filii bebai ſe-
κόσιοι τεσσαρακονταοκτώ. υἱοὶ βηβαῒ ἑξα
xcēti viginti octo. filii aſgad duo milia tre
κόσιοι εἰκοσιοκτώ. υἱοὶ ἀσγὰδ δισχίλιοι τρι
centi viginti duo. filii adonicā ſexcēti
ακόσιοι εἰκοσιδύο. υἱοὶ ἀδωνικὰμ ἑξακόσιοι
ſexaginta ſeptē. filii bagui duo milia ſexagi
ἑξηκονταεπτά. υἱοὶ βαγουῒ δισχίλιοι ἑξήκον
ta ſeptē. filii edā ſexcēti quinqua-
ταεπτά. υἱοὶ ἠδὰν ἑξακόσιοι πεντη-
ginta quinq;. filii ater ezecia nonagin
κονταπέντε. υἱοὶ ἀτὴρ τῷ ἐζεκία ἐνενήκον
ta octo. filii eſam trecēti viginti octo.
ταοκτώ. υἱοὶ ἠσὰμ τριακόσιοι εἰκοσιοκτώ.
filii beſei trecēti quinquaginta quattuor.
υἱοὶ βεσεὶ τριακόσιοι πεντηκοντατέσσαρες.
filii areb centū duo deci. filii aſen du-
υἱοὶ ἀρὴβ ἑκατὸν δεκαδύο. υἱοὶ ἀσὲν δια-
centi viginti tres. filii gabaō nonagita
κόσιοι εἰκοσιτρεῖς. υἱοὶ γαβαὼν ἐνενήκοντα-
quinq;. filii bethalē & netophathi
πέντε. υἱοὶ βαιθαλὲμ καὶ νετωφαθὶ
centū octoginta octo. filii anathoth centū vi
ἑκατὸν ὀγδοηκονταοκτώ. υἱοὶ ἀναθὼθ ἑκατὸν εἰ
ginti octo. filii azamoth viri quadragita
κοσιοκτώ. υἱοὶ ἀζαμὼθ ἄνδρες τεσσαρα-
duo. viri cariathiarim
κονταδύο. ἄνδρες καριαθιαρεὶμ

caphera & beroth ſeptingēti quadragin-
καφηρὰ καὶ βηρὼθ ἑπτακόσιοι τεσσαρακοντα-
ta tres. viri arama & gabaa ſexcenti vi-
τρεῖς. ἄνδρες ἀραμὰ καὶ γαβαὰ ἑξακόσιοι εἰ
ginti vn⁹. viri machemas centū viginti duo.
κοσιεῖς. ἄνδρες μαχεμὰς ἑκατὸν εἰκοσιδύο.
viri bethel & ai centū viginti tres. vi
ἄνδρες βαιθὴλ καὶ ἀῒ ἑκατὸν εἰκοσιτρεῖς. ἄν
ri nabab alteri⁹ quinquaginta duo. filii he
δρες ναβὼβ ἑτέρου πεντηκονταδύο. υἱοὶ αἰ
lā alteri⁹ mille ducēti quinquaginta quat-
λὰμ ἑτέρου χίλιοι διακόσιοι πεντηκοντατέσσα
tuor. filii erā trecēti viginti. filii hiericho
ρες. υἱοὶ ἠρὰμ τριακόσιοι εἴκοσι. υἱοὶ ἱεριχὼ
trecenti quadraginta quinque. filii lada-
τριακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. υἱοὶ λαδα-
di & ono ſeptingēti viginti vn⁹. filii ſenaa
δὶ καὶ ὠνὼ ἑπτακόσιοι εἰκοσιεῖς. υἱοὶ σεναὰ
tria milia nōgenti triginta. ſacerdotes filii
τρισχίλιοι ἐννακόσιοι τριάκοντα. οἱ ἱερεῖς υἱοὶ
ioiade in domū ieſu nōgenti ſeptuaginta
ἰωιαδὲ εἰς οἶκον ἰησοῦ ἐννακόσιοι ἑβδομήκοντα
tres. filii emmer mille quinquaginta duo.
τρεῖς. υἱοὶ ἐμμὴρ χίλιοι πεντηκονταδύο.
filii phaſeur mille ducēti quadraginta ſe-
υἱοὶ φασσοὺρ χίλιοι διακόσιοι τεσσαρακοντα-
ptē. filii erā mille decē et ſeptē. leuite
επτά. υἱοὶ ἠρὰμ χίλιοι δεκαεπτά. οἱ λευῖται
filii ieſu cadmiel filiis o-
υἱοὶ ἰησοῦ τοῦ καδμιὴλ τοῖς υἱοῖς τοῦ ὠ-
duia ſeptuaginta quattuor. cātores filii
δουία ἑβδομηκοντατέσσαρες. οἱ ᾄδοντες υἱοὶ
aſaph centū quadraginta octo. ianitores
ἀσὰφ ἑκατὸν τεσσαρακονταοκτώ. οἱ πυλωροὶ
filii ſellū filii ater filii telmon filii
υἱοὶ σελλοὺμ υἱοὶ ἀτὴρ υἱοὶ τελμὼν υἱοὶ
acub filii atita filii ſabi: centū tri-
ἀκοὺβ υἱοὶ ἀτιτὰ υἱοὶ σαβί, ἑκατὸν τριά-
ginta octo. nathinnim filii ſea filii aſepha filii
κονταοκτώ. οἱ ναθινιεὶμ υἱοὶ σηὰ υἱοὶ ἀσηφὰ υἱοὶ
tabaoth filii ceras: filii ſiaia filii phadon filii
ταβαὼθ υἱοὶ κηράς, υἱοὶ σιαΐα υἱοὶ φαδὼν υἱοὶ
labana: filii aggaba filii ſelmei filii anā
λαβανά, υἱοὶ ἀγγαβὲ υἱοὶ σελμεῒ υἱοὶ ἀνὰν
filii gadel filii gaer filii raaia: filii raſ-
υἱοὶ γαδὴλ υἱοὶ γαὴρ υἱοὶ ῥααΐα, υἱοὶ ῥασ-
ſon filii necoda: filii gazem filii oza filii
σὼν υἱοὶ νεκωδά, υἱοὶ γαζὴμ υἱοὶ ὀζὰ υἱοὶ
pheſi filii beſi filii meinon: filii nephoſai filii
φεσὴ υἱοὶ βησὶ υἱοὶ μεϊνών, υἱοὶ νεφωσαῒ υἱοὶ
bacbuc filii achipha filii arur: filii baſa-
βακβοὺκ υἱοὶ ἀχιφὰ υἱοὶ ἀρούρ, υἱοὶ βασα-
loth filii meida filii adaſa: filii barcue filii
λὼθ υἱοὶ μεϊδὰ υἱοὶ ἀδασά, υἱοὶ βαρκουὲ υἱοὶ

cephira & beroth ſeptingenti quadraginta tres. Viri rama & nebo ſexcenti viginti vnus. Viri machmas centum viginti duo. Viri bethel & chai centū vigīti tres. Viri nebo alterius quinquaginta duo. Viri helan alterius mille ducenti quinquagita quattuor. Filii arem trecenti viginti. Filii hiericho trecenti quadraginta quinq;. Filii lodadin & ono ſeptingenti viginti vnus. Filii ſenaa tria milia nōgenti triginta. Sacerdotes. Filii idaia in domo ieſua nōgenti ſeptuaginta tres. filii emmer mille quinquaginta duo. Filii pheſſur mille ducenti quadraginta ſeptem. Filii arem mille decem & ſeptem. Leuite. Filii ioſue & cedmihel filiorum oduie ſeptuaginta quattuor. Cantores. Filii aſaph centum quadraginta octo. Ianitores. Filii ſellum: filii ather: filii thelmon: filii accub: filii athita: filii ſobai centum triginta octo. Nathinnei. Filii ſoa: filii aſupha: filii thebaoth: filii ceros: filii ſiaa: filii phadon: filii lebana: filii agaba: filii ſelmon: filii anan: filii geddel: filii gaer: filii raaia: filii raſin: filii nechoda. filii iezen: filii aza: filii phaſea: filii beſai: filii munim: filii nephuſim: filii bechue: filii acupha. filii azur: filii beſluth: filii maida: filii arſa: filii berchos: filii

יערים כפירה ובארות שבע
מאות ארבעים ושלשה : אנשי
הרמה וגבע שש מאות עשרים
ואחד : אנשי מכמס מאה ועשרים
ושנים : אנשי ביתאל והעי שנה
מאה עשרים ושלשה : אנשי
נבו אחר חמשים ושנים :
בני עילם אחר אלף מאתים מאה
חמשים וארבעה : בני חרם רבע
שלש מאות ועשרים : בני ירחו
שלש מאות ארבעים וחמשה :
בני לד חדיד ואנו שבע מאות
ועשרים ואחד : בני סנאה
שלשת אלפים תשע מאות
ושלשים : הכהנים בני ידעיה
לבית ישוע תשע מאות שבעים
ושלשה : בני אמר אלף חמשים
ושנים : בני פשחור אלף
מאתים ארבעים ושבעה : בני
חרם אלף שבעה עשר : הלוים
בני ישוע לקדמיאל לבני להודוה
שבעים וארבעה : המשררים בני שור
אסף מאה ארבעים ושמנה :
השערים בני שלם בני אטר בני
טלמון בני עקוב בני חטיטא בני
שבי מאה שלשים ושמנה :
הנתינים בני צחא בני חשופא בני נתן
טבעות : בני קירס בני סיעה בני
פדון : בני לבנה בני חגבה בני
שלמי : בני חנן בני גדל בני גחר :
בני ראיה בני רצין בני נקודא :
בני גזם בני עזא בני פסח : בני
בסי בני מעונים בני נפושסים :
בני בקבוק בני חקופא בני
חרחור : בני בצלית בני מחידא
בני חרשא : בני ברקוס בני

סיסרא בני תמח׃ בני נציח בני
חטיפא׃ בני עבדי שלמה בני
סוטי בני ספרת בני פרידא׃
בני יעלא בני דרקון בני
גדל׃ בני שפטיה בני חטיל
בני פכרת הצביים בני אמון׃
כל הנתינים ובני עבדי שלמה
שנה — שלש מאות תשעים ושנים׃
עלה — ואלה העולים מתל מלח תל
חרשא כרוב אדון ואמר
נגד — ולא יכלו להגיד בית אבתם
וזרעם אם מישראל הם׃ בני
דליה בני טוביה בני נקודא שש
מאה — מאות וארבעים ושנים׃ ומן
הכהנים בני חביה בני הקוץ
בני ברזלי אשר לקח מבנות
איש קרא — ברזלי הגלעדי אשה ויקרא
על שמם׃ אלה בקשו כתבם
יחס מצא — המתיחשים ולא נמצא ויגאלו
גאל אמר — מן הכהנה׃ ויאמר התרשתא
אכל — להם אשר לא יאכלו מקדש
הקדשים עד עמד הכהן לאורים
תמם — ותמים׃ כל הקהל כאחד
רבע רבב — ארבע רבוא אלפים שלש
בדד — מאות וששים׃ מלבד עבדיהם
ואמהתיהם אלה שבעת
אלפים שלש מאות שלשים
שור — ושבעה ולהם משררים
ומשררות מאתים וארבעים
וחמשה׃ סוסיהם שבע מאות
מאה — שלשים ושבעה פרדיהם מאתים
וארבעים וחמשה׃ גמלים
ארבע מאות שלשים וחמשה
חמרים ששת אלפים שבע מאות
קצה — ועשרים׃ ומקצת ראשי האבות
לאך — נתנו למלאכה התרשתא נתן

zizara: filii thema: filii naſia: filii atupha: filii ſeruorum ſalomonis: filii ſothai: filii ſopherech: filii pheruda. Filii iohala: filii dercon: filii iedel. Filii ſaphata: filii athil: filii phocereth qui erat ortus ex aſbaim filio ammon. Omnes nathinei & filii ſeruorũ ſolomõis treceti nonaginta duo. Hi ſunt aũt qui aſcenderunt de thelmala: thelarſa: cherub: adon: & emmer: & non potuerũt indicare domum patrũ ſuorũ & ſemen ſuum: vtrum ex iſrael eſſent. Filii dalaia: filii tobia: filii nechoda ſexcenti quadraginta duo. Et de ſacerdotibus filii iobia: filii accos: filii berzellai qui accepit de filiabus berzellai galaaditidis vxorem: & vocatus eſt nomine eorũ. Hi que ſierunt ſcripturã ſuam in cenſu & nõ inuenerũt: & eiecti ſunt de ſacerdotio. Dixitq́ꝫ atherſatha eis vt non manducarẽt de ſanctis ſanctorum: donec ſtaret ſacerdos doctus & eruditus. Oĩs multitudo quaſi vir vnus quadraginta duo milia ſexcenti ſexaginta: abſq́ꝫ ſeruis & ancillis eorũ qui erant ſeptem milia trecenti triginta ſeptem: & inter eos cantores & cantatrices ducente quadraginta et quinq́ꝫ. Equi eorum ſexcenti triginta ſeptem: muli eorũ ducenti quadraginta quinq́ꝫ: cameli eorum quadringenti triginta quinq́ꝫ: aſini ſex milia ſeptingenti viginti. Nõnulli autem de principib' familiarũ dederũt ĩpẽſas in opus. Atherſatha dedit

aſara filii thema: filii neſia filii atipha: filii
σισαρὰ υἱοὶ θημά, υἱοὶ νησιὰ υἱοὶ ἀτιφά, υἱοὶ
ſeruoꝝ ſalomonis filii ſutei filii ſapharat
δούλων σολομῶντος υἱοὶ σουτεΐ υἱοὶ σαφαρὰτ
filii pherida filii iela. filii dorcõ filii gadael:
υἱοὶ φεριδὰ υἱοὶ ἰελά. υἱοὶ δορκὼν υἱοὶ γαδαήλ,
filii ſaphatia filii atil filii phacharath
υἱοὶ σαφατία υἱοὶ ἀτὶλ υἱοὶ φαχαρὰθ
filii ſabain τ filii amõ: oẽs nathenim
υἱοὶ σαβαῒν καὶ υἱοὶ ἀμών, πάντες οἱ ναθινεὶμ
τ filii ſeruoꝝ ſalomonis trecẽti nonaginta duo.
καὶ οἱ υἱοὶ δούλων σολομῶντος τριακόσιοι ἐννενηκονταδύο.
τ iſti aſcenderũt de thelmalech thelaſar cherub edan τ emmer.
καὶ οὗτοι ἀνέβησαν ἀπὸ θελμαλὲχ θελασὰρ χεροὺβ ἠδὰν καὶ ἐμμήρ.
τ nõ potuerũt annũciare domos familiaꝝ ſuaꝝ τ ſemẽ ſuũ: ſi de iſrael ſunt.
καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀπαγγεῖλαι οἴκους πατριῶν αὐτῶν καὶ σπέρμα αὐτῶν, εἰ ἀπὸ ἰσραήλ εἰσιν.
filii dalaia filii tobia τ filii necoda ſexcẽti q̃draginta duo.
υἱοὶ δαλαΐα υἱοὶ τωβία καὶ υἱοὶ νεκωδὰ ἑξακόσιοι τεσσαρακονταδύο,
τ de ſacerdotib' filii ebia filii accos filii berzelei: q̃ accepit de filiabus berzelei galaaditidis vxorẽ
καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων υἱοὶ ἐβιὰ υἱοὶ ἀκκὼς υἱοὶ βερζελεΐ, ὃς ἔλαβεν ἀπὸ θυγατέρων βερζελεΐ
τ vocat' ẽ in nomine eoꝝ.
τοῦ γαλααδίτου γυναῖκα καὶ ἐκλήθη ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν.
hi q̃ſierũt ſcripturã ſuã comitat' τ nõ eſt iuẽta: τ eiecti ſunt de ſacerdotio.
οὗτοι ἐζήτησαν γραφὴν ἑαυτῶν τῆς συνοδίας καὶ οὐχ εὑρέθη, καὶ ἀπώσθησαν ἀπὸ τῆς ἱερατείας.
τ dixit arthaſaſtha eis: vt nõ mãducarẽt de ſctõ ſctõꝝ: donec ſtaret ſacerdos illuminationib' τ initiationib'.
καὶ εἶπεν ἀρθασασθὰ αὐτοῖς, ἵνα μὴ φάγωσιν ἀπὸ τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ἕως ἀναστῇ ἱερεὺς τοῖς φωτισμοῖς καὶ ταῖς τελειώσεσι.
τ facta eſt oĩs multitudo vnanimiẽ q̃ſi q̃draginta milia τ duomilia trecẽti ſexaginta:
καὶ ἐγένετο πᾶσα ἡ ἐκκλησία ὁμοθυμαδὸν ὡς τέσσαρες μυριάδες καὶ δισχίλιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα,
abſq́ꝫ ſeruis eoꝝ τ ancillis eoꝝ. iſti ſeptẽ milia trecẽti triginta ſeptẽ.
παρὲξ δούλων αὐτῶν καὶ παιδισκῶν αὐτῶν. οὗτοι ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριακονταεπτά.
τ cãtores τ cãtatrices ducẽti q̃draginta quinq́ꝫ.
καὶ ᾄδοντες καὶ ᾄδουσαι διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε.
equi ſeptingẽti triginta ſex. muli ducẽti q̃draginta q̃nq́ꝫ.
ἵπποι ἑπτακόσιοι τριακονταέξ. ἡμίονοι διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε.
cameli q̃drigẽti triginta q̃nq́ꝫ. aſini ſex milia ſeptingẽti viginti.
κάμηλοι τετρακόσιοι τριακονταπέντε. ὄνοι ἑξακισχίλιοι ἑπτακόσιοι εἴκοσι.
τ de parte principũ familiaꝝ dederũt in opus arthaſaſtha
καὶ ἀπὸ μέρους ἀρχηγῶν τῶν πατριῶν ἔδωκαν εἰς τὸ ἔργον τῷ ἀρθασασθὰ

F

G

in theſauꝝ auri dragmas mille: phialas quinquaginta: ſtolas ſacerdotũ q̃ngentas triginta.
εἰς θησαυρὸν χρυσίου δραχμὰς χιλίας, φιάλας πεντήκοντα, στολὰς τῶν ἱερέων πεντακοσίας τριάκοντα.
τ de p̃ncipibus familiaꝝ dederũt in theſauros operis: auri numiſma decẽmilia bis: τ argẽti minas duomilia ducẽtas.
καὶ ἀπὸ ἀρχηγῶν τῶν πατριῶν ἔδωκαν εἰς θησαυροὺς τοῦ ἔργου, χρυσοῦ νόμισμα μυριάδας δύο, καὶ ἀργυρίου μνᾶς δισχιλίας διακοσίας.
τ dederũt reliqui populi auri dragmas bis decẽmilia: argẽti minas duomilia τ ſtolas ſacerdotũ ſexagita ſeptẽ.
καὶ ἔδωκαν οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ χρυσίου δραχμὰς δύο μυριάδας, καὶ ἀργυρίου μνᾶς δισχιλίας καὶ στολὰς τῶν ἱερέων ἑξηκονταεπτά.
τ ſederũt ſacerdotes τ leuite τ ianitores τ cãtores τ q̃ de populo: τ nathenim τ oĩs iſrael in ciuitatib' ſuis.
καὶ ἐκάθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ πυλωροὶ καὶ οἱ ᾄδοντες καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ οἱ ναθινεὶμ καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν. Ca. 8.

A

Et puenerat mẽſis ſeptim': τ filii iſrael in ciuitatib' ſuis: τ cõgregati ſunt oĩs
Καὶ ἔφθασεν ὁ μὴν ὁ ἕβδομος, καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν πόλεσιν αὐτῶν, καὶ συνήχθησαν πᾶς

Eſdr. 3.a.

popul' q̃ſi vir vn' ad plateã q̃ ante portã aque. τ dixerũt eſdre ſcribe: vt afferret librũ legis moyſi q̃ p̃ceperat dñs iſrael.
ὁ λαὸς ὡς ἀνὴρ εἷς εἰς τὸ πλάτος τὸ ἔμπροσθεν πύλης τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπον τῷ ἔσδρα τῷ γραμματεῖ, ἐνέγκαι τὸ βιβλίον νόμου μωυσῆ ὃν ἐνετείλατο κύριος τῷ ἰσραήλ.
τ attulit eſdras ſacerdos legẽ corã multitudine a viro vſq́ꝫ ad mulierẽ: τ oĩs itelligẽs ad audiendũ in die vna mẽſis ſeptimi.
καὶ ἤνεγκεν ἔσδρας ὁ ἱερεὺς τὸν νόμον ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικός, καὶ πᾶς ὁ συνιῶν ἀκούειν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου.
τ legit in eo cõtra plateã q̃ ante portã aquaꝝ ab hora illuminationis ſolis vſq́ꝫ ad medietatẽ diei: in cõſpectu viroꝝ τ mulieꝝ:
καὶ ἀνέγνω ἐν αὐτῷ ἀπέναντι τῆς πλατείας τῆς ἔμπροσθεν τῆς πύλης τῶν ὑδάτων ἀπὸ τῆς ὥρας τοῦ διαφωτίσαι τὸν ἥλιον ἕως μεσούσης τῆς ἡμέρας, ἀπέναντι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν,
τ ipi intelligẽtes. τ aures oĩs ppli in librũ legis.
καὶ αὐτοὶ συνιέντες. καὶ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ νόμου.
τ ſtetit eſdras ſcriba ſup gradũ ligneũ quẽ fecerat ad cõcionãdũ:
καὶ ἔστη ἔσδρας ὁ γραμματεὺς ἐπὶ βήματος ξυλίνου ὃ ἐποίησεν εἰς τὸ δημηγορῆσαι,
τ ſteterũt iuxta eũ matthathias τ ſemeias τ ananias τ vrias: τ chelcias τ maaſias a dextris eius:
καὶ ἔστησαν ἐχόμενα αὐτοῦ ματθαθίας καὶ σαμείας καὶ ἀνανίας καὶ οὐρίας, καὶ χελκίας καὶ μαασίας ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ,
τ a ſiniſtris phadaias τ miſael τ melchias τ aſon τ aſabdana τ zacharias τ meſollã.
καὶ ἐξ εὐωνύμων φαδαΐας καὶ μισαὴλ καὶ μελχίας καὶ ἀσὼν καὶ ἀσαβδανὰ καὶ ζαχαρίας καὶ μεσολλάμ.
τ aperuit eſdras librũ corã omni populo: qm̃ ipe erat ſupra
καὶ ἤνοιξεν ἔσδρας τὸ βιβλίον ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅτι αὐτὸς ἦν ἐπάνω

D

in theſaurũ auri dragmas mille: phialas quinq̃ginta: tunicas ſacerdotales q̃ngẽtas triginta. Et de principibus familiarũ dederunt in theſaurum operis auri dragmas viginti milia: & argenti minas duo milia ducentas. Et quod dedit reliquus populus: auri dragmas viginti milia: & argenti minas duo milia: & tunicas ſacerdotales ſexaginta ſeptem. Habitauerunt autẽ ſacerdotes & leuite & ianitores & cantores et reliquũ vulgus & nathinnei & omnis iſrael in ciuitatibus ſuis.

8.

Et venerat menſis ſeptimus: filii autẽ iſrael erant in ciuitatibus ſuis. Cõgregatuſq́ꝫ eſt ois populus q̃ſi vir vnus ad plateam que eſt ante portam aquarum. & dixerunt eſdre ſcribe vt afferret librum legis moyſi quã preceperat dñs iſraeli. Attulit ergo eſdras ſacerdos legem coram multitudine virorũ & mulierum: cunctiſq́ꝫ qui poterãt intelligere: in die prima menſis ſeptimi. Et legit in eo aperte in platea q̃ erat ante portã aquarum de mane vſq́ꝫ ad mediam diem in conſpectu virorum & mulierum & ſapientium. Et aures oĩs populi erant erecte ad librum. Stetit autem eſdras ſcriba ſuper gradũ ligneũ quẽ fecerat ad loquendum: & ſteterũt iuxta eũ: mathathia & ſemeia & ania & vria & bechia & maaſia ad dexteram eius: & ad ſiniſtram phadaia miſael & melchia & aſum & aſephdana zacharia & moſollam. Et aperuit edras librum coram omni populo. Sup vniuerſum quippe

לאוצר זהב דרכמנים אלף — אצר
מזרקות חמשים כתנות כהנים — זרק
שלשים וחמש מאות׃ ומראשי
האבות נתנו לאוצר המלאכה
זהב דרכמונים שתי רבות — רבב
וכסף מנים אלפים ומאתים׃ — מנה מאה
ואשר נתנו שארית העם
זהב דרכמנים שתי רבוא וכסף
מנים אלפים וכתנת כהנים
ששים ושבעה׃ וישבו הכהנים
והלוים והשוערים והמשררים — שור
ומן העם והנתינים וכל — נתן עיר
ישראל בעריהם׃

Cap. viij.

ויגע החדש השביעי
ובני ישראל בעריהם׃ ויאספו — נגע שבע
כל העם כאיש אחד אל הרחוב — אסף
אשר לפני שער המים — רחב
ויאמרו לעזרא הספר להביא — פנה
את ספר תורת משה אשר — אמר בוא
צוה יהוה את ישראל׃ ויביא — ירה
עזרא הכהן את התורה לפני — בוא
הקהל מאיש ועד אשה וכל
מבין לשמע ביום אחד לחדש — בין
השביעי׃ ויקרא בו לפני — קרא
הרחוב אשר לפני שער
המים מן האור עד מחצית — חצה
היום נגד האנשים והנשים — נשה
והמבינים ואזני כל העם אל
ספר התורה׃ ויעמד עזרא הכהן — עמד
על מגדל עץ אשר עשו לדבר — גדל עשה
ויעמד אצלו מתתיה ושמע ועניה
ואוריה וחלקיה ומעשיה על
ימינו ומשמאלו פדיה ומישאל — ימן שמאל
ומלכיה וחשם וחשבדנה זכריה
משלם׃ ויפתח עזרא הספר — פתח
לעיני כל העם כי מעל כל

העם היה ובפתחו עמדו כל העם׃
ויברך עזרא את יהוה האלהים
הגדול ויענו כל העם אמן אמן במעל
ידיהם ויקדו וישתחוו ליהוה
אפים ארצה׃ וישוע ובני ושרביה
ימין עקוב שבתי הודיה מעשיה
קליטא עזריה יוזבד חנן פלאיה
והלוים מבינים את העם לתורה
והעם על עמדם׃ ויקראו בספר
בתורת האלהים מפרש ושום
שכל ויבינו במקרא׃ ויאמר נחמיה
הוא התרשתא ועזרא הכהן הספר
והלוים המבינים את העם לכל
העם היום קדש הוא ליהוה
אלהיכם אל תתאבלו ואל תבכו
כי בוכים כל העם כשמעם את
דברי התורה׃ ויאמר להם לכו
אכלו משמנים ושתו ממתקים
ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש
היום לאדנינו ואל תעצבו כי
חדות יהוה היא מעזכם׃ והלוים
מחשים לכל העם לאמר הסו כי
היום קדש ואל תעצבו׃ וילכו
כל העם לאכל ולשתות ולשלח
מנות ולעשות שמחה גדולה כי
הבינו בדברים אשר הודיעו להם׃
וביום השני נאספו ראשי האבות
לכל העם הכהנים והלוים אל
עזרא הספר ולהשכיל אל דברי
התורה׃ וימצאו כתוב בתורה
אשר צוה יהוה ביד משה אשר
ישבו בני ישראל בסכות בחג
בחדש השביעי׃ ואשר ישמיעו
ויעבירו קול בכל עריהם
ובירושלם לאמר צאו ההר
והביאו עלי זית ועלי עץ שמן

ברך גדל ענה קדד שחה בין ירה קרא פרש קרא אמר בין קדש אבל בכה ילך שמן שתה מתק כון עצב חדה עזז חשה עשה גדל בין ידע אסף שכל ירה מצא כתב שבע שמע עבר עיר יצא בוא עלה

pplm eminebat. Et cū aperuiſſet eum ſtetit oīs populus. Et benedixit eſdras domino deo magno. Et rńdit oīs populꝰ: amen: amē: eleuās manꝰ ſuas. Et incuruati ſunt & adorauerūt dńz proni in terram. Porro ioſue & baani & ſerabi iamin accub ſebthai odia maaſia celita azarias iozabet anani phalaia: leuite ſilentiū faciebāt in pplo ad audiendā legē. Populꝰ āt ſtabat in gradu ſuo. et legerūt i libro legis dei diſtincte & aperte ad intelligendū: & intellexerūt cū legeretur. Dixit autē neemias: ipſe eſt atherſatha & eſdras ſacerdos & ſcriba & leuite interpretantes vniuerſo populo. Dies ſanctificatus eſt domino deo veſtro. Nolite lugere & nolite flere. Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis. et dixit eis. Ite comedite pinguia & bibite mulſum & mittite partes eis qui non prepauerūt ſibi: qa ſanctꝰ dies domini eſt: & nolite contriſtari. Gaudiū etenim dńi eſt fortitudo veſtra. Leuite aūt ſilētiū faciebāt in omī pplo dicētes Tacete qa dies ſanctus eſt: & nolite dolere. Abiit itaqꝫ omnis populꝰ vt comederet & biberet & mitteret partes & faceret leticiam magnam: quia intellexerāt verba que docuerat eos. Et in die ſecūdo cōgregati ſunt principes familiarū vniuerſi populi ſacerdotes & leuite ad eſdrā ſcribam vt interpretaretur eis verba legis. Et inuenerunt ſcriptum in lege precepiſſe dominū in manu moyſi vt habitent filii iſrael in tabernaculis in die ſolēni menſe ſeptimo: & vt predicent & diuulgent vocem in vniuerſis vrbibus ſuis & in hieruſalē dicentes. Egredimini in montē et afferte frōdes oliue & frōdes ligni pucherrimi

pplm. ⁊ factū eſt cū aperuiſſet eū: ſtetit oīs
τοῦ λαοῦ. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤνοιξεν αὐτό, ἔστη πᾶς
pplſ. ⁊ bñdixit eſdras dño deo ma
ὁ λαός. καὶ εὐλόγησεν ἔσδρας κύριον τὸν θεὸν τὸν μέ
gno. ⁊ reſpōdit oīs populꝰ ⁊ dixerūt: amē amē:
γαν. καὶ ἀπεκρίθη πᾶς ὁ λαὸς καὶ εἶπον, ἀμὴν ἀμήν,
eleuātes manus ſuas: īclinauerūt ⁊ adora=
ἐπάραντες τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἔκυψαν καὶ προσε=
uerūt dñm in faciē ſup terrā ⁊
κύνησαν τῷ κυρίῳ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ
ieſue ⁊ baneas ⁊ ſarabias: ⁊ iamī ⁊ a=
ἰησοῦς καὶ βανέας καὶ σαραβίας, καὶ ἰαμεὶν καὶ ἀ
cub ⁊ ſabaththeꝰ ⁊ oduias ⁊ maaſias ⁊
κοὺβ καὶ σαβαθθαῖος καὶ ὠδουίας καὶ μαασίας καὶ
callitas ⁊ aſarias ⁊ ioſabed ⁊ anan ⁊
καλλίτας καὶ ἀσαρίας καὶ ἰωσαβὲδ καὶ ἀνὰν καὶ
phalaias: ⁊ leuite erāt inſtruētes popu
φαλαΐας, καὶ οἱ λευῖται ἦσαν συνετίζοντες τὸν λα=
lū in legē: ⁊ populꝰ in ſtatione ſua. ⁊
ὸν εἰς τὸν νόμον, καὶ ὁ λαὸς ἐν τῇ στάσει αὐτοῦ. καὶ
legerūt in libro legis dei: ⁊
ἀνέγνωσαν ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ θεοῦ, καὶ
docuit eſdras. ⁊ diſtinxit in ſciētiā dñi.
ἐδίδασκεν ἔσδρας. καὶ διέστελλεν ἐν ἐπιστήμῃ κυρίου.
⁊ itellexit populꝰ in lectione. ⁊ dixit nee=
καὶ συνῆκεν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἀναγνώσει. καὶ εἶπε νεε=
mias q̄ eſt atarſatha ⁊ eſdras ſacerdos ⁊ ſcri
μίας ὅς ἐστιν ἀταρσαθὰ καὶ ἔσδρας ὁ ἱερεὺς καὶ γραμ
ba ⁊ leuite inſtruētes populū. ⁊
ματεὺς καὶ οἱ λευῖται οἱ συνετίζοντες τὸν λαόν. καὶ
dixerūt oī populo: dies ſctūs eſt dño
εἶπον παντὶ τῷ λαῷ, ἡμέρα ἁγία ἐστὶ τῷ κυρίῳ
deo nr̄o: ne lugeatis neqꝫ fleatis: qm̄ flebat
θεῷ ἡμῶν, μὴ πενθεῖτε μηδὲ κλαίετε, ὅτι ἔκλαιε
oīs populꝰ vt audiuit ſmones legis. ⁊
πᾶς ὁ λαὸς ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τοῦ νόμου. καὶ
dixit eis: ite ⁊ comedite pinguia: ⁊
εἶπεν αὐτοῖς, πορεύεσθε καὶ φάγετε λιπάσματα, καὶ
bibite mulſa: ⁊ mittite partes
πίετε γλυκάσματα, καὶ ἀποστείλατε μερίδας τοῖς
nō habētibꝰ. qꝛ ſctūs eſt dies dño deo nr̄o.
μὴ ἔχουσιν. ὅτι ἁγία ἐστὶν ἡ ἡμέρα τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν.
⁊ ne cōcidatis qꝛ gaudiū dñi: hec eſt fortitudo
καὶ μὴ διαπέσητε ὅτι ἡ χαρὰ κυρίου, αὕτη ἐστὶν ἰσχὺς
nr̄a. ⁊ leuite ſilere faciebāt oēm populū di
ἡμῶν. καὶ οἱ λευῖται κατεσιώπων πάντα τὸν λαὸν λέ
cētes: tacete: qꝛ dies ſctūs: ⁊ nō decidatis.
γοντες, σιωπᾶτε, ὅτι ἡμέρα ἁγία, καὶ μὴ καταπίπτετε.
⁊ abiit oīs populꝰ vt comederet ⁊ biberet ⁊ mit
καὶ ἀπῆλθε πᾶς ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἀπο
teret ptes: ⁊ vt faceret leticiā magnā:
στέλλειν μερίδας, καὶ ποιῆσαι εὐφροσύνην μεγάλην,
qꝛ itellexerāt in v̄bis q̄ docuerāt eos. ⁊
ὅτι συνῆκαν ἐν τοῖς λόγοις οἷς ἐγνώρισεν αὐτοῖς. καὶ
in die ſecūdo cōgregati ſūt pncipes
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ συνήχθησαν οἱ ἄρχοντες τῶν
familiaꝝ vniuerſo populo ſacerdotes ⁊ leuite ad
πατριῶν τῷ παντὶ λαῷ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται πρὸς
eſdrā ſcribā: vt ſtatueret ad oēs
ἔσδραν τὸν γραμματέα, ἐπιστῆσαι πρὸς πάντας τοὺς
ſmones legis. ⁊ iuenerūt ſcriptū in lege q̄ pre
λόγους τοῦ νόμου. καὶ εὗρον γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ᾧ ἐνε
cepit dñs moyſi: vt habitēt filii
τείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, ὅπως κατοικήσωσιν οἱ υἱοὶ
iſrael i tabnaculis i ſolēnitate i mēſe ſeptimo: ⁊ vt
ἰσραὴλ ἐν σκηναῖς ἐν ἑορτῇ ἐν μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, καὶ ὅπως
ſignificēt in tubis in oībus vrbibꝰ ſuis
σημάνωσιν ἐν σάλπιγξιν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτῶν
⁊ in hierl'z. ⁊ dixit eſdras: egredimini in mōtē ⁊
καὶ ἐν ἱλὴμ. καὶ εἶπεν ἔσδρας, ἐξέλθετε εἰς τὸ ὄρος καὶ
afferte frōdes oliue ⁊ frōdes lignoꝝ cupreſſinorū
ἐνέγκατε φύλλα ἐλαίας καὶ φύλλα ξύλων κυπαρισσίνων

C

Leui. 23.g.

D

⁊ frōdes myrti ⁊ frōdes palmaꝝ: ⁊ frō
καὶ φύλλα μυρσίνης καὶ φύλλα φοινίκων, καὶ φύλ
des ligni dēſi: vt faciāt tabnacula ſm ſcri=
λα ξύλου δασέος, ποιῆσαι σκηνὰς κατὰ τὸ γεγραμ
ptū. ⁊ egreſſꝰ ē pplꝰ ⁊ attulerūt ⁊ fecerūt
μένον. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαὸς καὶ ἤνεγκαν καὶ ἐποίησαν
ſibi tabnacula. vir in domate ſuo ⁊ in
ἑαυτοῖς σκηνάς, ἀνὴρ ἐπὶ τοῦ δώματος αὐτοῦ καὶ ἐν
atriis ſuis ⁊ in atriis domꝰ dei:
ταῖς αὐλαῖς αὐτῶν καὶ ἐν αὐλαῖς οἴκου τοῦ θεοῦ,
⁊ in plateis porte aquaꝝ ⁊ in
καὶ ἐν πλατείαις τῆς πύλης τῶν ὑδάτων καὶ ἐν ταῖς
plateis porte ephraim. ⁊ fecerūt oīs
πλατείαις τῆς πύλης ἐφραΐμ. καὶ ἐποίησαν πᾶ=
eccleſia q̄ redierāt de captiuita
σα ἡ ἐκκλησία οἱ ἐπιστρέψαντες ἀπὸ τῆς αἰχμαλω
te tabnacula: ⁊ habitauerūt i tabnaculis. qm̄ nō fece
σίας σκηνάς, καὶ ἐκάθισαν ἐν σκηναῖς. ὅτι οὐκ ἐποί
rāt a diebus ieſue filii naue ſic filii iſra
ησαν ἀπὸ ἡμερῶν ἰησοῦ υἱοῦ ναυῆ οὕτως οἱ υἱοὶ ἰσρα
el vſqꝫ ad diē illū. ⁊ fuit leticia ma=
ὴλ ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης. καὶ ἐγένετο εὐφροσύνη με=
gna nimis. ⁊ legit in libro legis dei
γάλη σφόδρα. καὶ ἀνέγνω ἐν βιβλίῳ νόμου τοῦ θεοῦ
p ſingulos dies a die pmo vſqꝫ ad
ἡμέραν ἐν ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἕως τῆς
diē nouiſſimū: ⁊ fecerūt ſolēnitatē ſeptē diebꝰ.
ἡμέρας τῆς ἐσχάτης, καὶ ἐποίησαν ἑορτὴν ἑπτὰ ἡμέρας.
⁊ die octauo exodiū ſm iudiciū.
καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον κατὰ τὸ κρίμα. Ca. 9.

Et in die viceſimo ⁊ q̄rto mēſis
Καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς
huius cōuenerūt filii iſrael in ieiunio ⁊ in
τούτου συνήχθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν
saccis ⁊ pulueribꝰ ſup caput eoꝝ. ⁊ ſepati
σάκκοις καὶ κόνοις ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν. καὶ ἐχωρί
fuerūt filii iſrael ab omni filio alieno.
σθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ παντὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου.
⁊ ſteterūt ⁊ cōfeſſi ſunt peccata ſua:
καὶ ἔστησαν καὶ ἐξηγόρευσαν τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν,
⁊ iniq̄tates patrū ſuoꝝ. ⁊ ſteterūt
καὶ τὰς ἀνομίας τῶν πατέρων αὐτῶν. καὶ ἔστησαν
in ſtatione ſua: ⁊ legerūt in libro le=
ἐπὶ τῇ στάσει αὐτῶν, καὶ ἀνέγνωσαν ἐν βιβλίῳ νό=
gis dñi dei ſui quater in die. ⁊
μου κυρίου θεοῦ αὐτῶν τὸ τέταρτον τῆς ἡμέρας. καὶ
erāt cōfitētes dño quater in di
ἦσαν ἐξαγορεύοντες τῷ κυρίῳ τὸ τέταρτον τῆς ἡ=
e ⁊ adorātes dñm deū ſuū. ⁊
μέρας καὶ προσκυνοῦντες τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτῶν. καὶ
ſtetit ſup aſcēſū leuitaꝝ ieſue: ⁊ filii cad
ἔστη ἐπὶ ἀναβάσει τῶν λευιτῶν ἰησοῦς, καὶ υἱοὶ καδ
miel: ſo hanias filius ſarabia filii chanani. ⁊ cla
μιὴλ, σοχανίας υἱὸς σαραβία υἱοῦ χανανί. καὶ ἐ
mauerūt voce magna ad dñm deū ſuū:
βόησαν φωνῇ μεγάλῃ πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν,
⁊ dixerūt leuite ieſue ⁊ cadmiel bonnias
καὶ εἶπον οἱ λευῖται ἰησοῦς καὶ καδμιὴλ βοννίας
ſarabias ſobanias oduias ſechenias pheſſias: ſur
σαραβίας σοβανίας ὠδουίας σεχενίας φεσσίας, ἀνά
gite benedicite dño deo nr̄o ab eter
στητε εὐλογεῖτε τὸν κύριον θεὸν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ αἰ
no ⁊ vſqꝫ in eternū. ⁊ benedicēt nomi
ῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ εὐλογήσουσιν ὄνο=
ni glorie tue: ⁊ exaltabūt in omni benedi
μα δόξης σου, καὶ ὑψώσουσιν ἐπὶ πάσῃ εὐλο=
ctione ⁊ laude. ⁊ dixit eſdras: tu es ipſe
γίᾳ καὶ αἰνέσει. καὶ εἶπεν ἔσδρας, σὺ εἶ αὐτὸς
dñs ſolus: tu feciſti celū ⁊ ce=
κύριος μόνος, σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν οὐρα
lū celi: oēs exercitus eoꝝ:
νὸν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντας τὰς δυνάμεις αὐτῶν,

A

& frōdes myrti: & rāos palmaꝝ: & frōdes ligni nemoroſi: vt fiāt tabernacula ſicut ſcriptū ē. Et egreſſus eſt oīs pplꝰ & attulerūt. Fecerūtqꝫ ſibi tabernacula vnuſquiſqꝫ in domate ſuo: & ī atriis ſuis: & in atriis domus dei: & in platea porte aquarum: & in platea porte effraim. Fecit ergo vniuerſa eccleſia eorū q redierāt de captiuitate tabernacula: & habitauerūt in tabernaculis. Non enī fecerāt a diebꝰ ioſue filii nū talia filii iſrael vſqꝫ ad diē illum. Et fuit leticia magna nimis. Legit aūt in libro legis dei per dies ſingulos a die primo vſqꝫ ad diem nouiſſimum. Et fecerunt ſolemnitatem ſeptem diebus: & in die octauo collectam iuxta ritum.

9.

In die autē viceſimo quarto menſis huius conuenerunt filii iſrael in ieiunio & in ſaccis & humus ſuper eos. Et ſeparatū eſt ſemē filiorū iſrael ab oī filio alienigena. Et ſteterūt & confitebantur peccata ſua & iniquitates patrum ſuorum. Et ſurrexerunt ad ſtandum. Et legerunt in volumine legis domini dei ſui quater in die: & quater confitebantur: & adorabant dominū deum ſuum. Surrexerunt autē ſuper gradū leuitarū ioſue & bani & cedmihel ſabania bani ſarebias bani & thanai: & clamauerunt voce magna ad dominum deum ſuum. Et dixerunt leuite ioſue & cedmihel bonni aſebia ſerebia odaia ſebna fataia. Surgite: benedicite domino deo veſtro ab eterno vſqꝫ in eternum. Et benedicant nomini glorie tue excelſo in omni benedictione & laude. Tu ipſe domine ſolus: tu feciſti celū & celum celorum & oēm exercitum eorum:

ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ
עבת לעשת סכת ככתוב׃ ויצאו
העם ויביאו ויעשו להם סכות
איש על גגו ובחצרתיהם ובחצרות
בית האלהים וברחוב שער
המים וברחוב שער אפרים׃
ויעשו כל הקהל השבים מן השבי
סכות וישבו בסכות כי לא עשו
מימי ישוע בן נון כן בני ישראל
עד היום ההוא ותהי שמחה
גדולה מאד׃ ויקרא בספר תורת
האלהים יום ביום מן היום
הראשון עד היום האחרון ויעשו
חג שבעת ימים וביום השמיני
עצרת כמשפט׃

Cap. ix.

וביום עשרים וארבעה לחדש
הזה נאספו בני ישראל בצום
ובשקים ואדמה עליהם׃ ויבדלו
זרע ישראל מכל בני נכר ויעמדו
ויתודו על חטאתיהם ועונת
אבתיהם׃ ויקומו על עמדם
ויקראו בספר תורת יהוה אלהיהם
רביעית היום ורביעית מתודים
ומשתחוים ליהוה אלהיהם׃
ויקם על מעלה הלוים ישוע ובני
קדמיאל שבניה בני שרביה
בני כנני ויזעקו בקול גדול אל
יהוה אלהיהם׃ ויאמרו הלוים
ישוע וקדמיאל בני חשבניה
שרביה הודיה שבניה פתחיה
קומו ברכו את יהוה אלהיכם
מן העולם עד העולם ויברכו
שם כבודך ומרומם על כל
ברכה ותהלה׃ אתה הוא יהוה
לבדך את עשית את השמים
שמי השמים וכל צבאם

סכך כתב בוא רחב שוב שבה עשה יום היה גדל קרא ירה שמן שפט רבע אסף בדל עמד ידה קום רבע שחה קום עלה זעק גדל אמר עלם ברך כבד רום הלל כבד עשה

הארץ וכל אשר עליה הימים
חיה וכל אשר בהם ואתה מחיה את
כלם וצבא השמים לך יי
משתחוים׃ אתה הוא יהוה
האלהים אשר בחרת באברם
יצא שום והוצאתו מאור כשדים ושמת
שמו אברהם׃ ומצאת את לבבו
אמן פנה נאמן לפניך וכרות עמו הברית
כרת ברת לתת את ארץ הכנעני החתי
נתן האמרי והפרזי והיבוסי והגרגשי
קום לתת לזרעו ותקם את דבריך
צדק ראה כי צדיק אתה׃ ותרא את עני
ענה אבתינו במצרים ואת זעקתם
נתן אות שמעת על ים סוף׃ ותתן אתת
יפת ומפתים בפרעה ובכל עבדיו ובכל
זוד עם ארצו כי ידעת כי הזידו
עשה עליהם ותעש לך שם כהיום
בקע עבר הזה׃ והים בקעת לפניהם ויעברו
בתוך הים ביבשה ואת רדפיהם
שלך צול השלכת במצולת כמו אבן במים
עזז עמד עזים׃ ובעמוד ענן הנחיתם
נחה אור יומם ובעמוד אש לילה להאיר
להם את הדרך אשר ילכו בה׃
ועל הר סיני ירדת ודבר עמהם
שפט משמים ותתן להם משפטים
ירה ישרים ותורות אמת חקים
צוה ומצות טובים׃ ואת שבת קדשך
ידע הודעת להם ומצוות וחקים
ותורה צוית להם ביד משה
נתן עבדך׃ ולחם משמים נתתה
להם לרעבם ומים מסלע
יצא אמר הוצאת להם לצמאם ותאמר
ירש להם לבוא לרשת את הארץ
נתן אשר נשאת את ידך לתת
זוד להם׃ והם ואבתינו הזידו
קשה ויקשו את ערפם ולא שמעו

terram & vniuerſa que in ea ſunt: maria & omnia que in eis ſunt. Et tu viuificas omnia hec: & exercitus celi te adorat. Tu ipſe domine deus qui elegiſti abrã & eduxiſti eum de igne chaldeorum: & poſuiſti nomen eius abraam: & inueniſti cor eius fidele coram te & percuſſiſti cum eo fedus vt dares ei terram chananei ethei & amorrei & pherezei et iebuſei & gergeſei: vt dares ſemini eius. Et impleſti verba tua: quoniam iuſtus es. Et vidiſti afflictionem patrum noſtrorũ in egypto: clamoremq́ꝫ eorũ audiſti ſuper mare rubrum: & dediſti ſigna atq́ꝫ portẽta in pharaõe & in vniuerſis ſeruis eius: & in omni populo terre illius. Cognouiſti enim quia ſuperbe egerant cõtra eos: & feciſti tibi nomen: ſicut & in hac die. Et mare diuiſiſti ãte eos: & trãſierũt per mediũ maris in ſicco. Perſecutores autẽ eorũ proieciſti in profundũ quaſi lapidem in aquas validas: & in colũna nubis ductor eorum fuiſti per diem: & in colũna ignis per noctẽ: vt appareret eis via per quam ingrediebantur. Ad montẽ quoq́ꝫ ſynai deſcendiſti & locutus es cũ eis de celo: & dediſti eis iudicia recta & legem veritatis cerimonias et precepta bona. Et ſabbatũ ſanctificatũ tuũ oſtendiſti eis: & mandata & cerimonias & legem precepiſti eis in manu moyſi ſerui tui. Panem quoq́ꝫ de celo dediſti eis in fame eorum: & aquam de petra eduxiſti eis ſitientibus. Et dixiſti eis vt ingrederentur & poſſiderent terram ſuper quam leuaſti manum tuam vt traderes eis. Ipſi vero & patres noſtri ſuperbe egerunt: & indurauerunt ceruices ſuas: & non audierunt

terrã & oĩa quotquot ſũt in ea: maria &
τὴν γῆν καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ, τὰς θαλάσσας καὶ
oĩa q̃ in eis. & tu viuificas oĩa
πάντα τὰ ἐν αὐταῖς. καὶ σὺ ζωοποιεῖς τὰ πάντα
& te adorãt exercitus celoꝝ. tu es
καὶ σοὶ προσκυνοῦσιν αἱ στρατιαὶ τῶν οὐρανῶν. σὺ εἶ
dñe de⁹: tu elegiſti abrã & eduxiſti eũ
κύριε ὁ θεός, σὺ ἐξελέξω ἄβραμ καὶ ἐξήγαγες αὐτὸν
de regione chaldeoꝝ: & ĩpoſuiſti ei
ἐκ τῆς χώρας τῶν χαλδαίων, καὶ ἐπέθηκας αὐτῷ
B
Geñ. 11.g.
nomẽ abraã: & ĩueniſti cor eius fidele
ὄνομα ἀβραάμ, καὶ εὗρες τὴν καρδίαν αὐτοῦ πιστὴν
corã te. & diſpoſuiſti ad eũ fedus: vt dares
ἐνώπιόν σου. καὶ διέθου πρὸς αὐτὸν διαθήκην, δοῦναι
ei terrã chananeoꝝ & chetteoꝝ &
αὐτῷ τὴν γῆν τῶν χαναναίων καὶ χετταίων καὶ
ammorreoꝝ & phereʒeoꝝ & iebuſeoꝝ & gergeſeoꝝ: & vt dares eã ſemini eius. & ſtatuiſti
ἀμμορραίων καὶ φερεζαίων καὶ ἰεβουσαίων καὶ γεργεσαίων, καὶ δοῦναι αὐτὴν τῷ σπέρματι αὐτοῦ. καὶ ἔστησας
verba tua qm̃ iuſtus tu: & vidiſti humilitatẽ patrũ nroꝝ in egypto: &
τοὺς λόγους σου ὅτι δίκαιος σύ, καὶ εἶδες τὴν ταπείνωσιν τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὴν
Exo. 2.b.
clamorẽ eoꝝ audiſti ſup mare rubrũ. &
κραυγὴν αὐτῶν ἤκουσας ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθράν. καὶ
dediſti ſigna & portẽta in egypto in pharaõe &
ἔδωκας σημεῖα καὶ τέρατα ἐν αἰγύπτῳ ἐν φαραὼ καὶ
in oĩbus ſuis ei⁹ & in omni pplo
ἐν πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ καὶ ἐν παντὶ τῷ λαῷ
terre illius: qm̃ cognouiſti φ ſuperbierãt ſup eos:
τῆς γῆς αὐτοῦ, ὅτι ἔγνως ὅτι ὑπερηφάνησαν ἐπ' αὐτούς,
& feceſtĩ tibi ipſi nomẽ ſicut dies hec:
καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.
& mare diuiſiſti corã eis: & trãſierũt in medio maris in ſicco. & pſequẽtes eos pieciſti in pfundũ: tanq̃ lapidẽ
καὶ τὴν θάλασσαν διέρρηξας ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ παρῆλθον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης ἐν ξηρασίᾳ. καὶ τοὺς καταδιώκοντας αὐτοὺς ἔρριψας εἰς βυθόν, ὡσεὶ λίθον
Exo. 14.a.
in aqua valida. & in colũna nubis duxiſti: eos die: & in colũna ignis nocte:
ἐν ὕδατι σφοδρῷ. καὶ ἐν στύλῳ νεφέλης ὡδήγησας αὐτοὺς ἡμέρας, καὶ ἐν στύλῳ πυρὸς τὴν νύκτα,
vt illuminares eis viã: in q̃ ibãt in ea. & ſup mõtẽ ſinai deſcẽdiſti & locut⁹ es ad
τοῦ φωτίσαι αὐτοῖς τὴν ὁδόν, ἐν ᾗ πορεύσονται ἐν αὐτῇ. καὶ ἐπὶ ὄρος σινᾶ κατέβης καὶ ἐλάλησας πρὸς
eos de celo: & dediſti eis iudicia recta & leges veritatis pcepta & mãdata
αὐτοὺς ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔδωκας αὐτοῖς κρίματα εὐθέα καὶ νόμους ἀληθείας προστάγματα καὶ ἐντολὰς
C
bona. & ſabbatũ tuũ ſctũ notificaſti eis:
ἀγαθάς. καὶ τὸ σάββατόν σου τὸ ἅγιον ἐγνώρισας αὐτοῖς,
mãdata & pcepta & legẽ pcepiſti eis in manu moyſi ſui tui. & panẽ de celo dediſti eis in cibũ eoꝝ:
ἐντολὰς καὶ προστάγματα καὶ νόμον ἐνετείλω αὐτοῖς ἐν χειρὶ μωυσῆ τοῦ δούλου σου. καὶ ἄρτον ἐξ οὐρανοῦ ἔδωκας αὐτοῖς εἰς σιτοδοσίαν αὐτῶν,
Exo. 16.c.
& aquã de petra eduxiſti eis in ſitim eoꝝ. & dixiſti eis vt igrederent ad hereditãdũ terrã in q̃m extẽdiſti manũ tuã: vt dares eis.
καὶ ὕδωρ ἐκ πέτρας ἐξήνεγκας αὐτοῖς εἰς δίψαν αὐτῶν. καὶ εἶπας αὐτοῖς εἰσελθεῖν κληρονομῆσαι τὴν γῆν εἰς ἣν ἐξέτεινας τὴν χεῖρά σου, δοῦναι αὐτοῖς.
& ipſi & patres nri ſuperbierũt: & idurauerũt ceruicẽ ſuã:
καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ὑπερηφανεύσαντο, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν,
& nõ audierũt
καὶ οὐκ ἤκουσαν

mãdata tua. & renuerũt vt audirẽt:
τῶν ἐντολῶν σου. καὶ ἀνένευσαν τοῦ εἰσακοῦσαι,
& nõ recordati ſũt mirabiliũ tuoꝝ q̃ feceras in eis. & indurauerũt ceruicẽ ſuã: & dederũt pncipiũ vt cõuerterent in ſuitutẽ ſuã in egypto. & tu deus dimittẽs peccata:
καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν τῶν θαυμασίων σου ὧν ἐποίησας ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον ἑαυτῶν, καὶ ἔδωκαν ἀρχὴν ἐπιστρέψαι εἰς δουλείαν αὐτῶν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ σὺ ὁ θεὸς ἀφίων ἁμαρτίας,
D
miſericors & clemẽs: lõganimis & multe miſationis:
ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος,
& nõ dereliq̃ſti eos. adhuc aũt & fecerũt
καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες αὐτούς. ἔτι δὲ καὶ ἐποίησαν
ſibi vitulũ cõflatile: & dixerũt: iſti dei
ἑαυτοῖς μόσχον χωνευτόν, καὶ εἶπαν, οὗτοι οἱ θεοὶ
qui eduxerũt nos de egypto. & fecerũt irritationes magnas. & tu in miſericordijs tuis
οἱ ἐξαγαγόντες ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου. καὶ ἐποίησαν παροργισμοὺς μεγάλους. καὶ σὺ ἐν οἰκτιρμοῖς σου τοῖς
magnis nõ dereliq̃ſti eos in deſerto:
μεγάλοις οὐκ ἐγκατέλιπες αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸν
Exo. 13.d.
colũnã nubis nõ declinaſti ab eis die
στύλον τῆς νεφέλης οὐκ ἐξέκλινας ἀπ' αὐτῶν ἡμέρας
vt duceret eos in via. & colũnã ignis
ὁδηγῆσαι αὐτοὺς ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ τὸν στύλον τοῦ πυ
p noctẽ vt illũinaret eis viã in q̃ ibunt
ρὸς τὴν νύκτα φωτίζειν αὐτοὺς τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύ
in ea. & ſpũm tuũ bonũ dediſti vt prudẽtes faceret eos. & mãna tuũ nõ phibuiſti ab ore eoꝝ: & aquã dediſti
σονται ἐν αὐτῇ. καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ἔδωκας συνετίσαι αὐτούς. καὶ τὸ μάννα σου οὐκ ἀπεστέρησας ἀπὸ στόματος αὐτῶν, καὶ ὕδωρ ἔδωκας
eis in ſiti eoꝝ. & q̃draginta ãnis
αὐτοῖς ἐν τῇ δίψῃ αὐτῶν. καὶ τεσσαράκοντα ἔτη
pauiſti eos in deſerto: nõ defuit eis
διέθρεψας αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐχ ὑστέρησεν αὐτοῖς
q̃cq̃. veſtimẽta eoꝝ nõ inueterauerũt: & calciamẽta eoꝝ nõ interrupta ſũt. & dediſti eis
οὐδέν. ἱμάτια αὐτῶν οὐκ ἐπαλαιώθησαν, καὶ ὑποδήματα αὐτῶν οὐ διερράγησαν. καὶ ἔδωκας αὐτοῖς
regna: & pplos ptit⁹ es eis: & hereditauerũt terrã ſeõ regis eſſebõ: &
βασιλείας, καὶ λαοὺς διεμέρισας αὐτοῖς, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν σηὼν βασιλέως ἐσσεβών, καὶ τὴν
terrã og regis baſan. & filios eoꝝ
γῆν ὢγ βασιλέως τῆς βασάν. καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν
multiplicaſti ſicut ſtellas celi. & adduxiſti eos in terrã quã dixiſti patrib⁹
ἐπλήθυνας ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ εἰσήγαγες αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν εἶπας τοῖς πατράσιν
eoꝝ vt igrederent & hereditarẽt. & ingreſſi ſũt filij eoꝝ: & hereditauerũt terrã & cõtriuiſti corã eis habitãtes terrã
αὐτῶν τοῦ εἰσελθεῖν καὶ κληρονομῆσαι. καὶ εἰσῆλθον υἱοὶ αὐτῶν, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν καὶ ἐξέτριψας ἐνώπιον αὐτῶν τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν τῶν
chananeoꝝ: & dediſti eos in man⁹ eoꝝ: &
χαναναίων, καὶ ἔδωκας αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ
reges eoꝝ & pplos terre: vt facerẽt eis
τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν καὶ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς, ποιῆσαι αὐ
vt placitũ corã eis. & ceperũt ciuitates
τοῖς ὡς ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ κατελάβοντο πόλεις
E
excelſas & humũ piguẽ. & poſſederũt domos plenas oĩbus bonis: ciſternas fabricatas: vineas: & oliueta: & oẽ lignũ fructiferũ in multitudine: & comederũt & ipleti ſunt. & ĩpiguati ſunt:
ὑψηλὰς καὶ γῆν πίονα. καὶ ἐκληρονόμησαν οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν, λάκκους λελατομημένους, ἀμπελῶνας, καὶ ἐλαιῶνας, καὶ πᾶν ξύλον βρώσιμον εἰς πλῆθος, καὶ ἔφαγον καὶ ἐνεπλήσθησαν καὶ ἐλιπάνθησαν,

mandata tua: et noluerunt audire: & non ſunt recordati mirabilium tuorũ que feceras eis. Et indurauerũt ceruices ſuas: & dederunt caput vt cõuerterẽtur ad ſeruitutẽ ſuã quaſi per contentionẽ. Tu autẽ deus propitius clemẽs & miſericors lõganimis & multe miſerationis: nõ dereliquiſti eos. Et quidẽ cũ feciſſent ſibi vitulũ conflatilẽ: & dixiſſent: iſte eſt deus tuus qui eduxit te de egypto: fecerunt q́ꝫ blaſphemias magnas: tu autem in miſericordiis tuis multis non dimiſiſti eos in deſerto. Columna nubis non receſſit ab eis per diem vt duceret eos in via: & colũna ignis per noctem vt oſtenderet eis iter per quod ingrederentur. Et ſpiritum tuum bonũ dediſti qui doceret eos: & manna tuum non prohibuiſti ab ore eorum: & aquam dediſti eis in ſiti. Quadraginta annis paiuſti eos in deſerto: nihilq́ꝫ eis defuit. Veſtimenta eorum non inueterauerunt: & pedes eorũ nõ ſunt attriti. Et dediſti eis regna & populos: & partitus es eis ſortes. Et poſſederunt terram ſeon: & terram regis eſebon: & terram og regis baſan. Et multiplicaſti filios eorũ ſicut ſtellas celi: & adduxiſti eos ad terrã de qua dixeras patribus eorũ vt ingrederẽtur & poſſiderẽt eã. Et venerũt filii & poſſederunt terram. Et humiliaſti coram eis habitatores terre chananeos: & dediſti eos in manu eorum: & reges eorum & populos terre: vt facerent eis ſicut placebat illis. Ceperũt itaq́ꝫ vrbes munitas & humũ pinguem: & poſſederunt domos plenas cunctis bonis: ciſternas ab eis fabricatas: vineas & oliueta & ligna pomifera multa. Et comederũt & ſaturati ſunt:

מאן אל מצותיך׃ וימאנו לשמע ולא
פלא עשה זכרו נפלאתיך אשר עשית
נתן עמהם ויקשו את ערפם ויתנו
מרה ראש לשוב לעבדתם במרים
סלח חנן ואתה אלוה סליחות חנון ורחום
רחם ארך אפים ורב וחסד ולא עזבתם׃
נסך אף כי עשו להם עגל מסכה
עלה ויאמרו זה אלהיך אשר העלך
עשה ממצרים ויעשו נאצות גדלות׃
רבב ואתה ברחמיך הרבים לא
דבר עמד עזבתם במדבר את עמוד הענן
סור נחה לא סר מעליהם ביומם להנחתם
בהדרך ואת עמוד האש בלילה
אור להאיר להם ואת הדרך אשר
ילכו בה׃ ורוחך הטובה נתת
שכל מנה להשכילם ומנך לא מנעת
פה נתן מפיהם ומים נתתה להם
כלע לצמאם׃ וארבעים שנה כלכלתם
במדבר לא חסרו שלמתיהם
בלה לא בלו ורגליהם לא בצקו׃
מלך ותתן להם ממלכות ועממים
חלק ירש ותחלקם לפאה ויירשו את
ארץ סיחון ואת ארץ מלך חשבון
ואת ארץ עוג מלך הבשן׃ ובניהם
רבה הרבית ככוכבי השמים ותביאם
בוא אל הארץ אשר אמרת לאבתיהם
ירש בוא לבוא לרשת׃ ויבאו הבנים
כנע ויירשו את הארץ ותכנע
פנה לפניהם את ישבי הארץ
הכנענים ותתנם בידם ואת
מלכיהם ואת עממי הארץ
עשה רצה לעשות בהם כרצונם׃ וילכדו
לכד עיר ערים בצורות ואדמה שמנה
בצר ירש ויירשו בתים מלאים כל טוב
בית ברות חצובים כרמים וזיתים
בור
אכל שבע ועץ מאכל לרב ויאכלו וישבעו

וישמינו ויתעדנו בטובך הגדול: שמן עדן
וימרו וימרדו בך וישליכו את גדל מרה
תורתך אחרי גום ואת נביאיך מרד שלך
הרגו אשר העידו בם להשיבם ירה גוה
אליך ויעשו נאצות גדולת: נבא עוד
ותתנם ביד צריהם ויצרו להם שוב
ובעת צרתם יצעקו אליך ואתה נתן צור
משמים תשמע וכרחמיך הרבים צעק
תתן להם מושיעים ויושיעום שמע רבב
מיד צריהם: וכנוח להם נתן ישע
ישובו לעשות רע לפניך שוב עשה
ותעזבם ביד איביהם וירדו רוע פנה
בהם וישובו ויזעקוך ואתה עזב רדה
משמים תשמע ותצילם כרחמיך זעק
רבות עתים: ותעד בהם להשיבם נצל
אל תורתך והמה הזידו ולא רבב עוד
שמעו למצותיך ובמשפטיך שוב ירה
חטאו בם אשר יעשה אדם זור צוה
וחיה בהם ויתנו כתף סוררת שפט
וערפם הקשו ולא שמעו ותמשך נתן
עליהם שנים רבות ותעד בם קשה משך
ברוחך ביד נביאיך ולא האזינו שנה
ותתנם ביד עמי הארצות: נבא אזן
וברחמיך הרבים לא עשיתם כלה
ולא עזבתם כי אל חנון ורחום רבב
אתה: ועתה אלהינו האל הגדול חנן רחם
הגבור והנורא שומר הברית גדל גבר
והחסד אל ימעט לפניך את ירא ברת
כל התלאה אשר מצאתנו מעט
למלכינו לשרינו ולכהנינו לאה
ולנביאינו ולאבותינו ולכל שור
עמך מימי מלכי אשור עד
היום הזה: ואתה צדיק על כל יום
הבא עלינו כי אמת עשית צדק
ואנחנו הרשענו: ואת מלכינו בוא
שרינו כהנינו ואבתינו לא עשו רשע עשה

et īpinguati ſunt: & abū
dauerūt delitiis in bonita
te tua magna. Prouoca
uerūt aūt te ad iracundiā:
& receſſerūt a te & ꝓiecerūt
legē tuā poſt terga ſua:
Et ꝓphetas tuos occide
rūt q ꝯteſtabātur eos vt
reuerterētur ad te. Fecerūt
ꝙ blaſphemias grādes.
Et dediſti eos in manus
hoſtiū ſuorū: & afflixerūt
eos. Et in tpe tribulatio
nis ſue clamauerūt ad te
& tu de celo audiſti: & ſe
ſm miſationes tuas mul
tas dediſti eis ſaluato
res: qui ſaluarent eos ∞
de manu hoſtium ſuo
rū. Cumq; requieuiſſent
reuerſi ſunt vt facerent
malū in conſpectu tuo:
& dereliq̄ſti eos in manu
inimicorū ſuorū: & poſ
ſederūt eos. Conuerſiq;
ſunt & clamauerūt ad te.
Tu aūt de celo exaudiſti
& liberaſti eos in miſeri
cordiis tuis multis tpibus
& cōteſtat9 es eos vt re
uerterētur ad legē tuā.
Ipſi vero ſupbe egerūt
& non audierūt māda
ta tua: & in iudiciis tuis
peccauerunt que faciet
homo ∞
& viuet in eis. Et dede
runt humerū recedentē
& ceruicē ſuā idurauerūt
nec audierūt. Et ꝓtra
xiſti ſup eos annos mul
tos: & cōteſtatus es eos
in ſpū tuo p manū pro
phetarū tuorū: & nō au
dierunt: & tradidiſti eos
in manū pplorū terrarū.
In miſicordiis autē tuis
plīmis nō feciſti eos in
cōſumptionē nec dereli
quiſti eos: qm̄ deus mi
ſerationū & clemens es
tu. Nūc itaq; de9 nr̄: ma
gne fortis & terribilis:
cuſtodiens pactum ∞
& miſericordiam: ne
auertas a facie tua ∞
omnem laborem qui
inuenit nos ∞
reges nr̄os: principes
nr̄os: & ſacerdotes nr̄os:
& prophetas noſtros: &
patres noſtros: & omnē
populum tuū a diebus
regis aſſur vſq; in ∞
diem hanc. Et tu iuſtus
es in omnibus ∞
que venerunt ſuper nos
qa veritatē feciſti nobis:
nos autē impie egimus:
reges noſtri ∞
pricipes nr̄i: ſacerdotes
nr̄i & pr̄es nr̄i nō fecerūt

τ deliciati ſunt in bonitate tua magna. τ muta
καὶ ἐτρύφησαν ἐν ἀγαθοσύνῃ σου τῇ μεγάλῃ. καὶ ἤλλα-
uerūt τ receſſerūt a te: τ ꝓiecerūt legē tuā
ξαν καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔρριψαν τὸν νόμον σου
poſt corpus ſuū. τ ꝓphetas tuos occi
ὀπίσω σώματος αὐτῶν. καὶ τοὺς προφήτας σου ἀπέ-
derūt q cōteſtabant in eis vt reuerterent ipſi
κτειναν οἳ διεμαρτύραντο ἐν αὐτοῖς ἐπιστρέψαι αὐτοὺς
ad te. τ fecerūt irritationes magnas. τ de
πρὸς σέ. καὶ ἐποίησαν παροργισμοὺς μεγάλους. καὶ ἔ-
diſti eos in manu affligentiū eos: τ afflixe
δωκας αὐτοὺς ἐν χειρὶ θλιβόντων αὐτούς, καὶ ἔθλι-
rūt eos. τ clamauerūt ad te in tēpore tribulatiōis
ψαν αὐτούς. καὶ ἀνεβόησαν πρὸς σὲ ἐν καιρῷ θλίψεως
ſue. τ tu de celo tuo audiſti: τ in miſera
αὐτῶν. καὶ σὺ ἐξ οὐρανοῦ σου ἤκουσας, καὶ ἐν οἰκτιρ-
tiōib9 tuis magnis dediſti eis ſaluatores: τ ſal
μοῖς σου τοῖς μεγάλοις ἔδωκας αὐτοῖς σωτῆρας, καὶ ἔ-
uaſti eos de manu affligentiū eos. τ poſtq̄ de
σωσας αὐτοὺς ἐκ χειρὸς θλιβόντων αὐτούς. καὶ ὡς ἀνε-
uerūt: reuerſi ſūt vt facerēt malū corā
παύσαντο, ἐπέστρεψαν ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν
te. τ dereliquiſti eos in manus inimicoꝝ ſuo
σου. καὶ ἐγκατέλιπες αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐ-
rū: τ dn̄ati ſūt in eis. τ rurſus clamauerūt ad
τῶν, καὶ κατῆρξαν ἐν αὐτοῖς. καὶ πάλιν ἀνεβόησαν πρὸς
te: τ tu de celo exaudiſti τ liberaſti eos in
σέ, καὶ σὺ ἐξ οὐρανοῦ εἰσήκουσας καὶ ἐρρύσω αὐτοὺς ἐν
miſericordiis tuis multis: τ in tēporib9 cōteſtatus es
οἰκτιρμοῖς σου πολλοῖς, καὶ ἐν καιροῖς ἐπεμαρτύρω
eos vt cōuerterent ipſi in legē tuā. ipſi do
αὐτοῖς ἐπιστρέψαι αὐτοὺς εἰς τὸν νόμον σου. αὐτοὶ δὲ
ſuperbierūt τ nō audierūt mādata tua τ
ὑπερηφανεύσαντο καὶ οὐκ ἤκουσαν τῶν ἐντολῶν σου καὶ
in iudiciis tuis peccauerūt: q̄ cū fecerit ea ho-
ἐν τοῖς κρίμασί σου ἥμαρτον, ἃ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρω-
mo: viuet in eis. τ dederūt humerū inobedientē:
πος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔδωκαν νῶτον ἀπειθοῦντα, F
τ ceruicē ſuā indurauerūt τ nō audierūt. τ
καὶ τράχηλον αὐτῶν ἐσκλήρυναν καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ
lōganimis fuiſti ſup eos ānis multis τ ꝓtraxiſti
ἐμακροθύμησας ἐπ᾽ αὐτοῖς ἔτη πολλὰ καὶ εἵλκυσας
ſup eos ānos multos. τ cōteſtatus es eos in ſpiri-
ἐπ᾽ αὐτοὺς ἔτη πολλά. καὶ ἐπεμαρτύρω αὐτοῖς ἐν πνεύ-
tu tuo in manu ꝓphetaꝝ tuoꝝ: τ nō auribꝰ ꝑcepeꝛūt:
ματί σου ἐν χειρὶ προφητῶν σου, καὶ οὐκ ἐνωτίσαντο,
τ dediſti eos in manu populoꝝ terre. τ tu in mi-
καὶ ἔδωκας αὐτοὺς ἐν χειρὶ λαῶν τῆς γῆς. καὶ σὺ ἐν οἰκτιρ-
ſericordiis tuis plurimis: nō feciſti eos in cōſūptio-
μοῖς σου τοῖς πολλοῖς, οὐκ ἐποίησας αὐτοὺς εἰς συντέλει-
nē: τ nō dereliq̄ſti eos: q̄ᵐ fortis es τ miſericors
αν, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες αὐτούς, ὅτι ἰσχυρὸς εἶ καὶ ἐλεήμων ū.i.d.
τ clemēs. τ nūc de9 noſter fortis magne potēs
καὶ οἰκτίρμων. καὶ νῦν ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ἰσχυρὸς ὁ μέγας ὁ κραταιὸς
τ terribilis: cuſtodiēs pactū tuū τ miaꝫ tuā:
καὶ φοβερός, φυλάσσων τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεός σου,
ne diminuat corā te oīs labor q̄ inuenit nos: τ
μὴ ὀλιγωθήτω ἐνώπιόν σου πᾶς ὁ μόχθος ὃς εὗρεν ἡμᾶς, καὶ
reges nr̄os: τ ꝑncipes nr̄os: τ ſacerdotes
τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν, καὶ τοὺς ἱερεῖς
nr̄os: τ ꝓphetas nr̄os: τ patres nr̄os:
ἡμῶν, καὶ τοὺς προφήτας ἡμῶν, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν,
τ in omni ꝑplo tuo: a diebꝰ regis aſſur
καὶ ἐν παντὶ τῷ λαῷ σου, ἀπὸ ἡμερῶν βασιλέως ἀσσοὺρ
τ vſq; in diē hāc. τ tu iuſtus es in oībus
καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ σὺ δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσι
venientibus ſup nos: q̄ꝛ veritatē feciſti: τ nos G
τοῖς ἐρχομένοις ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὅτι ἀλήθειαν ἐποίησας, καὶ ἡμεῖς
peccauim9. τ reges nr̄i τ ꝑncipes nr̄i τ
ἐξημάρτομεν. καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν καὶ
ſacerdotes nr̄i τ patres nr̄i: nō fecerūt
οἱ ἱερεῖς ἡμῶν καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, οὐκ ἐποίησαν ∞

legē tuā: τ nō attēderūt mādata
τὸν νόμον σου, καὶ οὐ προσέσχον ταῖς ἐντολαῖς
tua τ teſtimonia tua: q̄ teſtificat9 es eis.
σου καὶ τὰ μαρτύριά σου, ἃ διεμαρτύρω αὐτοῖς.
τ ipſi in regno tuo τ in bonitate tua
καὶ αὐτοὶ ἐν βασιλείᾳ σου καὶ ἐν ἀγαθωσύνῃ σου
multa: quā dediſti eis: τ in terra
τῇ πολλῇ, ᾗ ἔδωκας αὐτοῖς, καὶ ἐν τῇ γῇ τῇ
lata τ pingui: quā dediſti corā eis:
πλατείᾳ καὶ λιπαρᾷ, ᾗ ἔδωκας ἐνώπιον αὐτῶν,
nō fuerūt tibi: τ nō reuerſi ſunt a
οὐκ ἐδούλευσάν σοι, καὶ οὐκ ἀπέστρεψαν ἀπὸ
ſtudiis ſuis prauis. ecce
ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν τῶν πονηρῶν. ἰδού
ſum9 hodie ſerui: τ terra: quā ddi-
ἐσμὲν σήμερον δοῦλοι, καὶ ἡ γῆ, ἣν ἔδω-
ſti patrib9 nr̄is vt comederēt fructū
κας τοῖς πατράσιν ἡμῶν φαγεῖν τὸν καρπὸν
eius τ bona eius: τ ecce ſum9 ſer-
αὐτῆς καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς, καὶ ἰδού ἐσμεν δοῦ-
ui in ea: τ fruct9 ei9 multi
λοι ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ οἱ καρποὶ αὐτῆς οἱ πολλοὶ
facti ſūt regib9: quos dediſti ſup nos
ἐγίνοντο τοῖς βασιλεῦσιν, οὓς ἔδωκας ἐφ᾽ ἡμᾶς
in peccatis nr̄is: τ in corporib9 nr̄is
ἐν ἁμαρτίαις ἡμῶν, καὶ ἐπὶ τὰ σώματα ἡμῶν
dominant τ in iumētis nr̄is: vt placitū eis:
ἐξουσιάζουσι καὶ ἐν κτήνεσιν ἡμῶν, ὡς ἀρεστὸν αὐ-
τ in tribulatiōe magna ſum9. τ in oī-
τοῖς, καὶ ἐν θλίψει μεγάλῃ ἐσμέν. καὶ ἐν πᾶ-
bus iſtis nos diſponimus fidē τ ſcribi-
σι τούτοις ἡμεῖς διατιθέμεθα πίστιν καὶ γράφο-
mus: τ ſigillāt ꝑncipes nr̄i leuitē
μεν, καὶ ἐπισφραγίζουσιν ἄρχοντες ἡμῶν λευῖ-
te nr̄i ſacerdotes nr̄i.
ται ἡμῶν ἱερεῖς ἡμῶν.

Ca.10.

A Et in ſigillātibus neemias arta-
Καὶ ἐπὶ τῶν σφραγιζόντων νεεμίας ἀρτα-
ſatha fili9 achalia: ſedecias filius araia: aza
σαθὰ υἱὸς ἀχαλία, σεδεκίας υἱὸς ἀραία, ἀζα-
rias: hieremias: phaſur: amarias: melchias: at-
ρίας, ἱερεμίας, φασοὺρ, ἀμαρίας, μελχίας, ἀτ-
tus: ſabani:: erā: maluch: meramoth: ab
τοὺς, σαβανί, ἠράμ, μαλούχ, μεραμώθ, ἀβ-
dia: daniel: gaānathō: baruch: meſulā:
δία, δανιήλ, γααννάθων, βαρούχ, μεσουλάμ,
abia: miamin: maazias: belgai: τ ſamaias:
ἀβιά, μιαμίν, μααζίας, βελγαΐ, καὶ σαμαΐας,
hi ſacerdotes. τ leuite: ieſue filius azanie:
οὗτοι ἱερεῖς. καὶ λευῖται, ἰησοῦς υἱὸς ἀζανίου,
baneas de filiis enadad: cadamiel τ fra
βανέας ἀπὸ υἱῶν ἠναδάδ, καδμιὴλ καὶ οἱ ἀδελ-
tres eius: ſabanias: aduias: calitā: phe
φοὶ αὐτοῦ, σαβανίας, ἀδουΐας, καλιτάν, φε-
lia: anan: micharoob: eſebias: zacchur: ſa-
λιά, ἀνάν, μιχὰ ῥοώβ, ἠσεβίας, ζακχοὺρ, σα-
rabias: ſebanias τ odua. filii banune ꝑn-
ραβίας, σεβανίας καὶ ὠδουά. υἱοὶ βανουνὲ ἄρ-
cipes ꝑpli: phoros phaathmoab: elā τ
χοντες τοῦ λαοῦ, φόρος φααθμωάβ, ἠλὰμ καὶ
ſaththuis. filii baani: aſgag: bebai: adoni-
σαθθουία. υἱοὶ βαανί, ἀσγὰγ, βηβαΐ, ἀδωνί-
as: bagoi: adin ater: ezecias: aſzur: odu-
ας, βαγοΐ, ἀδὶν ἀτήρ, ἐζεκίας, ἀσζοὺρ, ὠδου-
ia: aſſom: beſi: ariph: anathoth: nobai: ma
ΐα, ἀσώμ, βησί, ἀρίφ, ἀναθώθ, νωβαΐ, μα-
gab: meſulā: ezer: meſozebel: ſaduc: G
γάβ, μεσουλάμ, ἠζήρ, μεσοζεβήλ, σαδούκ,
ieddua: phaltias: anā: anaia: oſee:
ἰεδδουάς, φαλτίας, ἀνάν, ἀναΐα, ὠσηέ,
ananias aſub: alloes:
ἀνανίας, ἀσούβ, ἀλλωής, ∞

legem tuam: & non at-
tenderunt mandata tua:
& teſtimonia tua que te
ſtificatus es in eis. ∞
Et ipſi in regnis ſuis bo-
nis & i bonitate tua mul
ta quā dederas eis & in
terra latiſſima ∞
& pingui quā tradide-
ras in cōſpectu eorū nō
ſeruierunt tibi: nec re-
uerſi ſunt a ſtudiis ſuis ∞
peſſimis. Ecce noſipſi
hodie ſerui ſumus: ∞
& terra quā dediſti pa
tribus noſtris ∞
vt comederēt panē eius
& que bona ſunt ei9: &
noſipſi ſerui ſumus in
ea. Et fruges eius ∞
multiplicantur regibus
quos poſuiſti ſuper nos
ꝓpter peccata noſtra: &
corporib9 nr̄is dn̄antur
& iumētis nr̄is ſm volū-
tatē ſuā: & in tribulatione
magna ſumus. Sup oī-
bus ergo his noſipſi ∞
percutim9 fedus & ſcri
bimus: & ∞
ſignāt pricipes nr̄i leuite
nr̄i & ſacerdotes nr̄i. 10.
Signatores autem fue
runt: neemias: ∞
ather fatha filius ache-
lai & ſedechias ∞
ſaraias azarias hiere-
mias phesſur ∞
amarias melchias ac-
cus ſebenia ∞
melluc maarem meri-
muth obdias ∞
daniel genthon baruch
moſollam abia ∞
miamin mazia belga
ſemeia: ∞
hi ſacerdotes. Porro le
uite: ioſue ∞
filius azarie: bennui de
filiis enādad: ∞
cedmihel & fratres eo-
rum ſechenia odeuia ∞
celita phalaia enan mi-
cha roob ∞
aſſebia zachur ſerebia
ſabania ∞
odia bani baninu. Ca-
pita populi ∞
pheros: phetmoab elam
zethu ∞
bani bonni azgad be-
bai adonaia beggoai ∞
adin ather ezechia azur
odeuia ∞
aſum beſai areth ana-
thot nebai ∞
mechphia moſollā azir
meſizabel ∞
ſadoch ieddua felthia
anan ania: ∞
oſee anania aſub: aloes
∞

תורתך ולא הקשיבו אל מצותיך ירה קשב
ולעדותיך אשר העידות בהם: צוה עוד
והם במלכותם ובטובך הרב אשר
נתת להם ובארץ הרחבה נתן
והשמנה אשר נתת לפניהם לא פנה
עבדוך ולא שבו ממעלליהם שוב עלל
הרעים: הנה אנחנו היום עבדים רוע
והארץ אשר נתתה לאבתינו
לאכל את פריה ואת טובה הנה פרה
אנחנו עבדים עליה: ותבואתה בוא
מרבה למלכים אשר נתתה עלינו רבה
בחטאתינו ועל גויתינו משלים גוה
ובבהמתנו כרצונם ובצרה רצה צור
גדולה אנחנו: ובכל זאת אנחנו
כרתים אמנה וכתבים ועל
החתום שרינו לוינו כהנינו: חתם שור

Cap.x.

ועל החתומים נחמיה
התרשתא בן חכליה וצדקיה:
שריה עזריה ירמיה: פשחור
אמריה מלכיה: חטוש שבניה
מלוך: חרם מרמות עבדיה:
דניאל גנתון ברוך: משלם אביה
מימין: מעזיה בלגי שמעיה
אלה הכהנים: והלוים וישוע
בן אזניה בנוי מבני חנדד
קדמיאל: ואחיהם שבניה הודיה
קליטא פלאיה חנן: מיכה רחוב
חשביה: זכור שרביה שבניה:
הודיה בני בנינו: ראשי העם
פרעש פחת מואב עילם זתוא
בני: בני עזגד בבי: אדניה בגוי
עדין: אטר חזקיה עזור: הודיה
חשם בצי: חריף ענתות נובי:
מגפיעש משלם חזיר: משיזבאל
צדוק ידוע: פלטיה חנן עניה:
הושע חנניה חשוב: הלוחש

פלחא שובק: רחום חשבנה
מעשיה ואחיה חנן ענן: מלוך חרם
בענה: ושאר העם הכהנים הלוים
השוערים המשררים הנתינים
וכל הנבדל מעמי הארצות אל
תורת האלהים נשיהם בניהם
ובנתיהם כל יודע מבין:
מחזיקים על אחיהם אדיריהם
ובאים באלה ובשבועה ללכת
בתורת האלהים אשר נתנה
ביד משה עבד האלהים ולשמור
ולעשות את כל מצות יהוה אדנינו
ומשפטיו וחקיו: ואשר לא
נתן בנתינו לעמי הארץ ואת
בנתיהם לא נקח לבנינו: ועמי
הארץ המביאים את המקחות
וכל שבר ביום השבת למכור
לא נקח מהם בשבת וביום קדש
ונטש את השנה השביעית
ומשא כל יד: והעמדנו עלינו
מצות לתת עלינו שלישית
השקל בשנה לעבדת בית
אלהינו: ללחם המערכת ומנחת
התמיד ולעולת התמיד השבתות
החדשים למועדים ולקדשים
ולחטאות לכפר על ישראל וכל
מלאכת בית אלהינו: והגורלות
הפלנו על קרבן העצים הכהנים
הלוים והעם להביא לבית
אלהינו לבית אבתינו לעתים
מזמנים שנה בשנה לבער על
מזבח יהוה אלהינו ככתוב בתורה:
ולהביא את בכורי אדמתנו ובכורי
כל פרי כל עץ שנה בשנה לבית
יהוה: ואת בכרות בנינו ובהמתנו
ככתוב בתורה ואת בכורי בקרינו

phaleam ſobech reum aſebna maaſia ethaia hannā anan meſſuch aram baana & reliq de popu lo. Sacerdotes leuite ianitores & cantores na thinnei: & oēs qui ſe ſeparauerūt de populis terrarum ad legem dei: vxores eorū filii eorum: & filie eorum: & omnes qui poterant ſapere reſpondentes pro fratri bus ſuis optimates eorū: et q veniebāt ad pollicē duꝫ & iurandū vt ambu larent in lege dei quam dederat in manu moyſi ſerui ſui vt facerēt & cuſtodirent vniuerſa mandata dñi dei noſtri & iudicia eius & cerimonias eius. & vt non daremus filias no ſtras populo terre: & filias eorū nō acciperemus filiis noſtris. Populi quoqꝫ terre qui important venalia & omnia ad vſum per diem ſabbati vt vendāt: nō accipiemus ab eis in ſabbato & in die ſanctificato. Et dimittemus annum ſeptimum & exactionem vniuerſe manus. Et ſtatuemus ſuper nos precepta vt demus tertiam partem ſicli per annuꝫ ad opus domus dei noſtri ad panes ppoſitionis: & ad ſacrificiuꝫ ſempiternū: & i holocauſtū ſempiternū: in ſabbatis: in Kalendis: in ſolēnitatibus: & in ſanctificatis: pro peccato vt exoretur pro iſrael: & in omnem vſum domus dei noſtri. Sortes ergo miſimus ſup oblationē lignorū inter ſacerdotes leuitas & populum vt inferrentur in domum dei noſtri per dom⁹ patrum noſtrorū per tpa a tēporibus anni vſqꝫ ad annum: vt arderent ſup altare dñi dei nñi: ſicut ſcriptū eſt in lege moyſi. Et vt afferrem⁹ pmogenita terre nñe: & primitiua vniuerſi fruct⁹ oīs ligni: ab āno in annū: in domo dñi. Et primitiua filioꝝ nñoꝝ: & pecoꝝ nñoꝝ ſicut ſcriptū ē in lege: & pritiua boū nñoꝝ

phalai: ſobec: raū: eſebana: maaſiao: aia:
φαλαὶ, σωβὴκ, ῥαούμ, ἐσεβανά, μαασίας, αἰά,
ainā: enā: maluch: arā: baana: ꝛ reli=
αἰνάν, ἠνάν, μαλούχ, ἀρὴμ, βαανά, καὶ οἱ κατά=
qui ppli. ſacerdotes ꝛ leuite ianitores
λοιποι τοῦ λαοῦ. ἱερεῖς καὶ λευῖται οἱ πυλωροὶ οἱ
cātores: nathinīim. ꝛ oēs ſeparati
ᾄδοντες, οἱ ναθινιεὶμ. καὶ πάντες διαχωρισθέντες
a populis terre ad legē dei:
ἀπὸ τῶν λαῶν τῆς γῆς πρὸς τὸν νόμον τοῦ θεοῦ,
vxores eoꝝ filii eoꝝ filie eoꝝ: ois q
γυναῖκες αὐτῶν υἱοὶ αὐτῶν θυγατέρες αὐτῶν, πᾶς ὁ
ſciuit ꝛ intellexit ſpōdebāt ſup fratribus ſu=
εἰδὼς καὶ συνιῶν. ἐνίσχυον ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐ
is: ꝛ maledixerūt eis: ꝛ ingreſſi ſūt in
τῶν, καὶ κατηράσαντο αὐτούς, καὶ εἰσῆλθον ἐν
execratiōe ꝛ in iuramēto vt ābularēt in lege dei:
ἀρᾷ καὶ ἐν ὅρκῳ τοῦ πορεύεσθαι ἐν νόμῳ τοῦ θεοῦ,
q data fuit in manu moyſi ſerui dei: vt cuſto
ὃς ἐδόθη ἐν χειρὶ μωυσῆ δούλου τοῦ θεοῦ, φυλάσ
dirēt ꝛ facerēt oīa mādata dñi
σεσθαι καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ
dei nři ꝛ iudicia eius ꝛ prece
θεοῦ ἡμῶν καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ τὰ προστάγμα
pta eius ꝛ vt nō darem⁹ filias nřas pplis
τα αὐτοῦ καὶ τοῦ μὴ δοῦναι θυγατέρας ἡμῶν τοῖς λαοῖς
terre: ꝛ filias eoꝝ nō acciperem⁹
τῆς γῆς, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν οὐ ληψόμεθα τοῖς
filiis nřis. ꝛ ppli terre ferētes vena=
υἱοῖς ἡμῶν. καὶ λαοὶ τῆς γῆς οἱ φέροντες τοὺς ἀγορα=
lia ꝛ oēm vēditionē in die ſabbati
σμοὺς καὶ πᾶσαν πρᾶσιν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου
vt vēdāt: nō ememus ab eis in ſabbato
ἀποδόσθαι, οὐκ ἀγοράσομεν παρ᾽ αὐτῶν ἐν σαββάτῳ
ꝛ in die ſctificato. ꝛ aſcēdere faciemus ānū ſeptimū:
καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἁγίᾳ. καὶ ἀναβήσομεν τὸ ἔτος τὸ ἕβδομον,
ꝛ exactio vniuerſe manus. ꝛ ſtatuemus ſup nos p
καὶ ἀπαίτησις πάσης χειρός. καὶ στήσομεν ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν
cepta vt demus ſup nos tertiū ſicli p an=
τολὰς δοῦναι ἐφ᾽ ἡμᾶς τρίτον τοῦ διδράχμου κατ᾽ ἐνιαυ
nū in ſuitutē domus dei nři: ad panes
τὸν εἰς δουλείαν οἴκου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, εἰς ἄρτους τοῦ
faciei: ꝛ ſacrificiū cōtinuitatis ꝛ ad
προσώπου, καὶ θυσίαν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ καὶ εἰς
holocauſta ſempiterna ſabbatoꝝ
ὁλοκαυτώματα διαπαντὸς τῶν σαββάτων. τῶν
kalendaꝝ: ad ſolēnitates ꝛ ad ea q p pecca
νουμηνιῶν, εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ εἰς τὰ περὶ ἁμαρτί
to: vt exorēt pro iſrael: ꝛ ad opera do
ας, ἐξιλάσασθαι περὶ ἰσραήλ, καὶ εἰς ἔργα τοῦ οἴ
mus dei nři. ꝛ ſortes miſimus pro
κου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ κλήρους ἐβάλομεν περὶ τῶν
donis portatiōis lignoꝝ: ſacerdotes ꝛ leuite ꝛ ppls
δώρων ξυλοφορίας, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ ὁ λαὸς
vt īferrent in domū dei nři: ad domos familiaꝝ
ἐνέγκαι εἰς οἶκον θεοῦ ἡμῶν, εἰς οἴκους πατριῶν
nřaꝝ: ad tēpora a tēporibus: annū ſm an=
ἡμῶν, εἰς καιροὺς ἀπὸ χρόνων, ἐνιαυτὸν κατ᾽ ἐνιαυ
nū: vt arderēt ſup altare dñi dei
τόν, ἐκκαῦσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ
nři: ſicut ſcriptū eſt in lege. ꝛ afferremus
ἡμῶν, ὡς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ, καὶ ἐνέγκαι τὰ
pmogenita terre nře: ꝛ pmiti
πρωτογεννήματα τῆς γῆς ἡμῶν. καὶ πρωτογεννήματ
ua fructus vniuerſi ligni: annū ſm annū
τα καρποῦ παντὸς ξύλου, ἐνιαυτὸν κατ᾽ ἐνιαυτὸν
in domū dñi. ꝛ pmogenita filioꝝ nřoꝝ ꝛ
εἰς οἶκον κυρίου. καὶ τὰ πρωτότοκα υἱῶν ἡμῶν καὶ
iumētoꝝ nřoꝝ ſicut ſcriptū eſt in lege: ꝛ pri=
κτηνῶν ἡμῶν ὡς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ, καὶ τὰ πρω
mogenita boū nřoꝝ
τότοκα τῶν βοῶν ἡμῶν

B

C

D

ꝛ gregū nřoꝝ vt offerrent ī domū dei nři:
καὶ ποιμνίων ἡμῶν ἐνέγκαι εἰς οἶκον θεοῦ ἡμῶν, τοῖς
ſacerdotib⁹ q miniſtrāt in domo dei nři. ꝛ
ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσιν ἐν οἴκῳ θεοῦ ἡμῶν. καὶ
pmitias ciboꝝ nřoꝝ ꝛ pmitias nřas ꝛ
τὴν ἀπαρχὴν σίτων ἡμῶν καὶ τὰς ἀπαρχὰς ἡμῶν καὶ
fructū oīs ligni: vini ꝛ olei: affe=
τὸν καρπὸν παντὸς ξύλου, οἴνου καὶ ἐλαίου, οἴσο=
rem⁹ ſacerdotib⁹ ī gazophylacia dom⁹ dei
μεν τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τὰ γαζοφυλάκια οἴκου τοῦ θε
nři: ꝛ decimas terre nře leuitis. ꝛ
οῦ ἡμῶν, καὶ δεκάτας γῆς ἡμῶν τοῖς λευίταις. καὶ
ipſi leuite decimas accipiētes ī oībus ciuitatib⁹ ſui
αὐτοὶ οἱ λευῖται δεκατοῦντες ἐν πάσαις πόλεσι δου
tutis nře. ꝛ erit ſacerdos fili⁹ aarō: cū
λείας ἡμῶν. καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς υἱὸς ἀαρών, μετὰ τῶν
leuitis in decima leuitaꝝ. ꝛ leui=
λευιτῶν ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν λευιτῶν. καὶ οἱ λευῖ=
te offerēt decimā decime in domū dei
ται ἀνοίσουσι τὴν δεκάτην τῆς δεκάτης εἰς οἶκον θεοῦ
nři in gazophylaciū dom⁹ theſauri. qꝛ in the
ἡμῶν εἰς γαζοφυλάκιον οἴκου τοῦ θησαυροῦ. ὅτι εἰς τοὺς θη
ſauros deportabūt filii iſrael: ꝛ filii leui
σαυροὺς εἰσοίσουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ υἱοὶ τοῦ λευὶ τὰς
primitias frumēti ꝛ vini ꝛ olei: ꝛ
ἀπαρχὰς τοῦ σίτου καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ
ibi vaſa ſctificata ꝛ ſacerdotes miniſtri ꝛ
ἐκεῖ σκεύη τὰ ἅγια καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοὶ καὶ οἱ
ianitores ꝛ cātores: ꝛ nō dimittemus
πυλωροὶ καὶ οἱ ᾄδοντες, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψο
domū dei nři.
μεν τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Ca.11.

A

Et habitauerūt pncipes ppli in hieruſa
Καὶ ἐκάθισαν οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ ἐν ἱερουσα
lē. ꝛ reliqui ppli miſerūt ſortes vt tol
λὴμ. καὶ οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ ἔβαλον κλήρους ἐνέγ
lerēt vnū de decē vt habitaret ī hieruſalē ciui=
και ἕνα ἀπὸ τῶν δέκα καθίσαι ἐν ἱερουσαλὴμ τῇ πό
tate ſctā: ꝛ nouē partes in ciuitatib⁹. ꝛ bene
λει τῇ ἁγίᾳ, καὶ ἐννέα μέρη ἐν ταῖς πόλεσι. καὶ εὐλό
dixit ppls oibus viris q ſpōte offerūt:
γησεν ὁ λαὸς πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς ἑκουσιαζομένους,
ad habitādū ī hieruſalē. ꝛ hi principes pui
καθίσαι ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ οὗτοι οἱ ἄρχοντες τῆς χώ
cie q habitauerūt ī hieruſalē ꝛ in ciuitatib⁹ iuda.
ρας οἳ ἐκάθισαν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα.
habitauerūt vir in poſſeſſione ſua in ciuitatib⁹ ſu=
ἐκάθισαν ἀνὴρ ἐν κατασχέσει αὐτοῦ ἐν πόλεσιν αὐ=
is iſrael. ſacerdotes ꝛ leuite ꝛ nathinei:
τῶν ἰσραήλ. οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ οἱ ναθιναῖοι,
ꝛ filii ſeruoꝝ ſalomonis. ꝛ in hieruſalē habita
καὶ υἱοὶ δούλων σολομῶντος. καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκάθι=
uerūt de filiis iuda ꝛ de filiis beniamin. de filiis
σαν ἀπὸ υἱῶν ἰούδα καὶ ἀπὸ υἱῶν βενιαμίν. ἀπὸ υἱῶν
iuda athec fili⁹ ozia: fili⁹ zacharias: fili⁹ ſamaria: fili⁹
ἰούδα ἀθεὲ υἱὸς ὀζία, υἱὸς ζαχαρίας, υἱὸς σαμαρία, υἱὸς
ſaphatia: fili⁹ maleliel. ꝛ de filiis phares:
σαφατία, υἱὸς μαλελιήλ. καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν φαρές,
maſia fili⁹ baruch: fili⁹ chalaza: fili⁹ ozia: fili⁹ ada=
μαασία υἱὸς βαρούχ, υἱὸς χαλαζά, υἱὸς ὀζιά, υἱὸς ἀδα=
ia: fili⁹ ioarib: fili⁹ zacharie: ꝛ fili⁹ ſeloni. om=
ία, υἱὸς ἰωαρείβ, υἱὸς ζαχαρίου, καὶ υἱὸς σηλωνί. πάν
nes filii phares q habitāt in hieruſalē qdringenti
τες υἱοὶ φαρὲς οἱ καθήμενοι ἐν ἱερουσαλὴμ τετρακόσι
ſexaginta octo viri fortitudinis. ꝛ hi filii ben
οι ἑξηκονταοκτὼ ἄνδρες δυνάμεως. καὶ οὗτοι οἱ υἱοὶ βεν
iamin: ſelō fili⁹ meſolā: fili⁹ ioad: fili⁹ phadaia:
ιαμίν, σηλὼμ υἱὸς μεσολάμ, υἱὸς ἰωάδ, υἱὸς φαδαΐα,
fili⁹ colia: fili⁹ maaſie: fili⁹ ethiel: fili⁹ ieſ=
υἱὸς κωλεία, υἱὸς μαασίου, υἱὸς ἐθιήλ, υἱὸς ἰεσ=
ſia. ꝛ poſt eum gebue
σεία. καὶ ὀπίσω αὐτοῦ γεβουέ

B

et ouiū noſtrarū vt offerātur in domo dei noſtri ſacerdotibus qui miniſtrāt in domo dei noſtri. Et primitias ciborū noſtroꝝ & libaminū nñoꝝ: & poma oīs ligni: vindemie qꝫ & olei afferemus ſacerdotibus ad gazophylacium dei noſtri: et decimā partē terre noſtre leuitis. Ipſi leuite decimas accipiēt ex oīb⁹ ciuitatib⁹ operū nñorū. Erit aūt ſacerdos filius aaron cū leuitis in decimis leuitarū: & leuite offerēt decimā ptē decime ſue in domo dei nñi ad gazophylaciū in domo theſauri. Ad gazophylaciū enī deportabūt filii iſrael & filii leui primitias frumenti vini & olei: & ibi erunt vaſa ſanctificata: & ſacerdotes & cantores & ianitores & miniſtri: & non dimittemus domum dei noſtri.

11.

Habitauerunt autem principes populi in hieruſalē. Reliqua vero plebs miſit ſortem vt tolleret vnam partem de decem qui habitaturi eſſent in hieruſalē ciuitate ſācta: nouē vero ptes in ciuitatibus. Bñdixit aūt pplus oībus viris qui ſe ſpōte obtulerant vt habitarēt in hieruſalē. Hi ſunt itaqꝫ principes puincie qui hitauerūt in hieruſalē & in ciuitatib⁹ iuda. Habitauit aūt vnuſqſqꝫ in poſſeſſione ſua in vrbib⁹ ſuis iſrael: ſacerdotes: leuite: nathinnei: & filii ſeruorū ſalomōis. Et in hieruſalē habitauerūt de filiis iuda & de filiis bēiamin. De filiis iuda athaias fili⁹ aziam: filii zacharie: filii amarie: filii ſaphatie: filii malalehel. De filiis phares hiſmaaſia: filius baruch: filius coloza: filius azia: filius adaia: filius ioarib: fili⁹ zacharie: fili⁹ ſilonites. Oēs hi filii phares q hītauerūt in hierlm: qdringenti ſexaginta octo viri fortes. Hi ſunt āt filii bēiamin. Sellū filius moſollā: fili⁹ ioed: filius phadaia: filius colaia: filius maſia: filius etheel: filius eſaia. Et poſt eūm gebbai:

וצאנינו להביא לבית אלהינו
לכהנים המשרתים בבית אלהינו:
ואת ראשית עריסתינו ותרומתינו
ופרי כל עץ תירוש ויצהר נביא
לכהנים אל לשכות בית אלהינו
ומעשר אדמתנו ללוים והם הלוים
המעשרים בכל ערי עבדתנו: והיה
הכהן בן אהרן עם הלוים בעשר הלוים
והלוים יעלו את מעשר המעשר
לבית אלהינו אל הלשכות לבית
האוצר: כי אל הלשכות יביאו בני
ישראל ובני הלוי את תרומת הדגן
התירוש והיצהר ושם כלי המקדש
והכהנים המשרתים והשוערים
והמשררים ולא נעזב את בית
אלהינו: וישבו שרי
Cap. xi.
העם בירושלם ושאר העם הפילו
גורלות להביא אחד מן העשרה
לשבת בירושלם עיר הקדש
ותשע הידות בערים: ויברכו העם
לכל האנשים המתנדבים לשבת
בירושלם: ואלה ראשי המדינה אשר
ישבו בירושלם ובערי יהודה ישבו
איש באחזתו בעריהם ישראל
הכהנים והלוים והנתינים ובני עבדי
שלמה: ובירושלם ישבו מבני יהודה
ומבני בנימן מבני יהודה עתיה בן
עזיה בן זכריה בן אמריה בן שפטיה
בן מהללאל מבני פרץ: ומעשיה בן
ברוך בן כל חזה בן חזיה בן עדיה
בן יויריב בן זכריה בן השלני: כל
בני פרץ הישבים בירושלם ארבע
מאות ששים ושמנה אנשי חיל:
ואלה בני בנימן סלא בן משלם בן
יועד בן פדיה בן קוליה בן מעשיה
בן איתיאל בן ישעיה: ואחריו גבי

סלי תשע מאות עשרים ושמנה׃
ויואל בן זכרי פקיד עליהם
ויהודה בן הסנואה על העיר משנה׃
מן הכהנים ידעיה בן יויריב יכין׃
שריה בן חלקיה בן משלם בן צדוק
בן מריות בן אחיטוב נגד בית
האלהים׃ ואחיהם עשה המלאכה
לבית שמנה מאות עשרים
ושנים ועדיה בן ירחם בן פלליה בן
אמצי בן זכריה בן פשחור בן מלכיה׃
ואחיו ראשים לאבות מאתים
ארבעים ושנים ועמשסי בן עזראל
בן אחזי בן משלמות בן אמר׃
ואחיהם גברי חיל מאה עשרים
ושמנה ופקיד עליהם זבדיאל בן
הגדולים׃ ומן הלוים שמעיה בן חשוב
בן עזריקם בן חשביה בן בוני׃ ושבתי
ויוזבד על המלאכה החיצנה לבית
האלהים מראשי הלוים׃ ומתניה
בן מיכה בן זבדי בן אסף ראש
התחלה יהודה לתפלה ובקבקיה
משנה מאחיו ועבדא בן שמוע
בן גלל בן ידותון׃ כל הלוים בעיר
הקדש מאתים שמנים וארבעה׃
והשוערים עקוב טלמון ואחיהם
השמרים בשערים מאה שבעים
ושנים׃ ושאר ישראל הכהנים
הלוים בכל ערי יהודה איש
בנחלתו׃ והנתינים ישבים בעפל
וציחא וגשפא על הנתינים׃ ופקיד
הלוים בירושלם עזי בן בני בן
חשביה בן מתניה בן מיכא מבני
אסף המשררים לנגד מלאכת בית
האלהים׃ כי מצות המלך עליהם
ואמנה על המשררים דבר יום
ביומו׃ ופתחיה בן משיזבאל מבני

ſellai: nongenti viginti octo. Et iohel filius zechri prepoſitus eorum: et iudas filius ſennua ſuper ciuitatē ſecūdus. Et de ſacerdotibus idaia filius ioarib: iachin: ſaraia filii helchie: filii moſollā: filius ſadoch: filius meraioth: filius ahitob: pricipes domus dei: & fratres eorum facientes opera templi octingenti viginti duo. Et adaia filius ieroam: filius phelcia: filius amſi: filius zacharie: filius pheſſur: filius melchie. et fratres eius principes patrum: ducenti quadraginta duo. Et amaſai filius azrihel: filius azi: filius moſollamoth: filius emmer: & fratres corū potentes nimis: centum viginti octo: & prepoſitus eorum zabdihel filius potentium. Et de leuitis zebenia filius aſoph: filius azaricā: filius aſabia filius bonni: & ſabathai & ioſabeth ſup oīa opa q̄ erant forinſecus in domo dei a principibus leuitarum. Et mathania filius micha: filius zebedei: filius aſaph princeps ad laudandū & ad cōfitendum in orone: & bechecias ſecūdus de fribus eius: & abda filius ſamuha: filius galal: filius ydithū. Omēs leuite in ciuitate ſancta ducenti octoginta quattuor. Et ianitores: accub: telmon & fratres eorum qui cuſtodiebant oſtia centum ſeptuaginta duo. Et reliqui ex iſrael ſacerdotes & leuite in vniuerſis ciuitatibus iuda: vnuſquiſq; in poſſeſſione ſua: & nathinei q habitabāt in ofel et ſyaha & gaſpha de nathinneis. Et epiſcopus leuitarū in hieruſalem azi filius baani: filius aſabie: filius mathanie filius miche. De filiis aſaph cantores in miniſterio domus dei. Preceptū quippe regis ſuper eos erat & ordo in cantoribus p dies ſingulos & fathaia filius meſezebel de filiis

ſelect: nongēti viginti octo. τ ioel filius zechri
σηλεεὶ, ἐννακόσιοι εἰκοσιοκτώ. καὶ ἰωὴλ υἱὸς ζεχρὶ
epiſcopus ſup eos. τ iuda filius aſam ſup
ἐπίσκοπος ἐπ' αὐτούς. καὶ ἰούδα υἱὸς ἀσὰμ ἐπὶ τῆς
ciuitatē ſecundus. de ſacerdotibus τ iadia filius io
πόλεως δεύτερος. ἀπὸ τῶν ἱερέων καὶ ἰαδία υἱὸς ἰω
arib: iachin: ſareas filius elchia: filius meſulā:
αρεὶβ, ἰαχὶν, σαρέας υἱὸς ἐλχία, υἱὸς μεσουλάμ,
filius adoc: filius marioth: filius achitob dux do
υἱὸς ἀδώκ, υἱὸς μαριώθ, υἱὸς ἀχιτὼβ ἡγούμενος οἴ
mus dei. τ fratres eorū facientes o
κου τοῦ θεοῦ. καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν ποιοῦντες τὸ ἔρ
pus domus: octingēti vigīti duo. τ adaia fi
γον τοῦ οἴκου, ὀκτακόσιοι εἰκοσιδύο. καὶ ἀδαΐα υἱ
lius hieroā filij phalalia: filij namaſi: filij zacha
ὸς ἱεροὰμ υἱοῦ φαλαλία, υἱοῦ ναμασί, υἱοῦ ζαχα
ria: filij phaſur: filij melchia: τ fratres eius
ρία, υἱοῦ φασοὺρ, υἱοῦ μελχία, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
principes familiarū ducēti q̄draginta duo. τ
ἄρχοντες πατριῶν διακόσιοι τεσσαρακονταδύο. καὶ
amaſai: filius eſriel: filij ſacchie: filij maſali
ἀμασαὶ, υἱὸς ἐσριὴλ, υἱοῦ σακχίου, υἱοῦ μασαλι
moth: filij emmer: τ fratres eius potētes in
μώθ, υἱοῦ ἐμμὴρ, καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ δυνατοὶ παρα
acie centū viginti octo. τ ſpeculator ſup eos
τάξεως ἑκατὸν εἰκοσιοκτώ. καὶ ἐπίσκοπος ἐπ' αὐτοὺς
zechriel filius magnorū. τ de leuitis ſa
ζεχριὴλ υἱὸς τῶν μεγάλων. καὶ ἀπὸ τῶν λευιτῶν σα
maia: filius aſub: filij eſricā: filij aſabia: filij bon
μαΐα, υἱὸς ἀσοὺβ, υἱοῦ ἐσρικάμ, υἱοῦ ἀσαβία, υἱοῦ βον
na: τ ſabbatheus τ ioſabad ſup opera
νὰ, καὶ σαββαθαῖος καὶ ἰωσαβὰδ ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ
domus dei foriſecus. τ de pncipibus
οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐξωτάτου. καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων
leuitarū τ mathanias filius micha: filius zechri:
τῶν λευιτῶν καὶ ματθανίας υἱὸς μιχά, υἱὸς ζεχρεὶ,
filij aſab: pnceps ad laudādū: τ iudas ad adorādū:
υἱοῦ ἀσὰβ, ἄρχων τοῦ αἴνου, καὶ ἰούδας τῆς προσευ
χῆς, τ bochias ſecundus de fratribus eius:
χῆς, καὶ βοκχείας δεύτερος ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ,
τ abdias filius ſamaie: filij galel filij idithū.
καὶ ἀβδίας υἱὸς σαμαίου, υἱοῦ γαλὲλ υἱοῦ ἰδιθοῦν.
oēs leuite in ciuitate ſctā ducēti octo
πάντες οἱ λευῖται ἐν τῇ πόλει τῇ ἁγίᾳ διακόσιοι ὀγ
ginta quattuor. τ ianitores: acub: tela
δοηκοντατέσσαρες. καὶ οἱ πυλωροὶ, ἀκοὺβ, τελα
mi: τ fratres eorū cuſtodiētes in
μὶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ φυλάσσοντες ἐν ταῖς
portis centū ſeptuaginta duo. at reliquū
πύλαις ἑκατὸν ἑβδομηκονταδύο. τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ
iſrael τ ſacerdotes τ leuite in vniuerſis
ἰσραὴλ καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται ἐν πάσαις ταῖς
ciuitatibus iuda vir in hereditate ſua.
πόλεσι τῆς ἰουδαίας ἀνὴρ ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐ
τ nathinei q̄ habitauerūt in ophla τ
τοῦ. καὶ οἱ ναθιναῖοι οἱ κατῴκησαν ἐν ὀφλὰ καὶ
ſiaa τ geſphas de nathineis. τ epi
σιαᾶ καὶ γεσφὰς ἀπὸ τῶν ναθιναίων. καὶ ἐπί
ſcopus leuitarū in hieruſalē ozei filius bani filij
σκοπος λευιτῶν ἐν ἱερουσαλὴμ ὀζεὶ υἱὸς βανὶ υἱοῦ
ſabia: filij maththanie: filij micha. de filijs aſaph
σαβία, υἱοῦ μαθθανίου, υἱοῦ μιχά. ἀπὸ υἱῶν ἀσὰφ
cātoribus ante opus domus dei:
τῶν ἀδόντων ἀπέναντι ἔργου οἴκου τοῦ θεοῦ,
qm̄ pceptū regis ſup eos. τ expe
ὅτι ἐντολὴ τοῦ βασιλέως ἐπ' αὐτούς. καὶ διέ
ctabat in fide in cātoribus: ratio vniuſcuiuſq;
μενεν ἐν πίστει ἐπὶ τοῖς ᾠδοῖς, λόγος ἑκάστης
diei in die ſua τ phathaia filius maſ
ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ καὶ φαθαΐα υἱὸς μασ
ſizabel. de filijs
σιζαβήλ. ἀπὸ τῶν υἱῶν

B

C

A

zara filij iuda ad manū regis in oē
ζάρα υἱοῦ ἰούδα πρὸς χεῖρα τοῦ βασιλέως εἰς πάν
verbū pplo: τ ad ſuburbia in agro
τα λόγον τῷ λαῷ, καὶ πρὸς τὰς ἐπαύλεις ἐν ἀγρῷ
eorū. τ de filijs iuda habitauerūt in cariatharbog
αὐτῶν. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἰούδα ἐκάθισαν ἐν καριαθαρβὼγ
τ in filiabus eius: τ in debon τ
καὶ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν δαιβὼν καὶ
in filiabus eius: τ in cabſeel τ in
ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν καβσεὴλ καὶ ἐν ταῖς
viculis eius: τ in ieſue τ in molada τ in bethphalat
αὐλαῖς αὐτῆς, καὶ ἐν ἰησοῦ καὶ ἐν μωλαδὰ καὶ ἐν βηθ
τ in aſerſoal τ in berſabee τ
φαλὰτ καὶ ἐν ἀσερσωὰλ καὶ ἐν βηρσαβεαὶ καὶ ταῖς
filiabus eius: τ in ſecelag τ in mabne τ in
θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν σεκελὰγ καὶ ἐν μαβνῆ καὶ ἐν
filiabus eius: τ in remaō τ in ſara τ
ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ ἐν ῥεμαὼν καὶ ἐν σαρὰ καὶ
in hierimuth τ in zannoa τ odollā τ ſuburbijs
ἐν ἱεριμοὺθ καὶ ἐν ζαννοὰ καὶ ὀδολλὰμ καὶ ταῖς ἐπαύ
eorū: τ in lachis τ agris eius τ
λεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν λαχεὶς καὶ τοῖς ἀγροῖς αὐτῆς καὶ
in azeca τ in filiabus eius. τ caſtrametati ſūt in berſabee vſq; ad vallē ennō. τ filij
ἐν ἀζηκὰ καὶ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς. καὶ παρενέ
βαλον ἐν βερσαβεαὶ ἕως φάραγγος ἐννόμ. καὶ υἱοὶ
beniamin a gabaa τ magmas etiā τ bethel
βενιαμὶν ἀπὸ γαβαὰ καὶ μαγμὰς καί γε καὶ βαιθὴλ
τ filiabus eius. τ in anathoth nob ania
καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς. καὶ ἐν ἀναθὼθ νὼβ ἀνία
aſor rama geththaim adod ſebolm nabalat lyda
ἀσὼρ ῥαμὰ γεθθαΐμ ἀδὼδ σεβωεὶμ ναβαλὰτ λύδ
τ onogearaſim. τ ex leuitis par
δα καὶ ὀνωγηαρασείμ. καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν με
tes in iuda τ beniamin.
ρίδες ἐν τῷ ἰούδα καὶ βενιαμίν. Ca.12.

Et hi ſacerdotes τ leuite q aſcēderūt
Καὶ οὗτοι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται οἱ ἀναβάν
rūt cū zorobabel filio ſalathiel τ ieſue: ſa
τες μετὰ ζοροβάβελ υἱοῦ σαλαθιὴλ καὶ ἰησοῦ, σα
raia: hieremias: eſdras: amarias: maluch: at
ραΐα, ἱερεμίας, ἔσδρας, ἀμαρίας, μαλούχ, ἀτ
tus ſechenias. reū marimoth adaias genathō
τοὺς σεχενίας, ῥεοὺμ μαρειμὼθ ἀδαΐας γεναθὼν
abias: miami: maadias: belgas: ſemeias: io
ἀβίας, μιαμεὶν, μαδίας, βελγὲς, σεμεΐας, ἰω
iarib: ideias: ſalu: amuc: chelcias: odui
ιαρεὶβ, ἰδεΐας, σαλού, ἀμούκ, χελκείας, ὠδουΐ
as. iſti pncipes ſacerdotū τ fratres eorū
ας. οὗτοι οἱ ἄρχοντες τῶν ἱερέων καὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν
in diebus ieſue. τ leuite ieſus: banui: cad
ἐν ἡμέραις ἰησοῦ. καὶ οἱ λευῖται ἰησοῦς, βανουΐ, καδ
miel: ſarabias: iodae: τ matthanias ſup con
μιὴλ, σαραβίας, ἰωδαέ, καὶ ματθανίας ἐπὶ τῶν ἐξο
feſſiones ipſe τ fratres eius τ bacbacias:
μολογήσεων αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ βακβακίας,
τ anai: fratres eorū ante eos ad
καὶ ἀναΐ, οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἀπέναντι αὐτῶν εἰς τὰς
vices. τ ieſue genuit ioacī: τ ioacim genuit eliaſeb: τ eliaſeb genuit io
ἐφημερίας. καὶ ἰησοῦς ἐγέννησε τὸν ἰωακείμ, καὶ ἰωα
κεὶμ ἐγέννησε τὸν ἐλιασὴβ, καὶ ἐλιασὴβ ἐγέννησε τὸν ἰω
dae: τ iodae genuit ionathā: τ ionathā genuit addu. τ in diebus ioacī erāt ſacerdotes τ
δαέ, καὶ ἰωδαὲ ἐγέννησε τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἰωνάθαν ἐγέννη
σε τὸν ἀδδού. καὶ ἐν ἡμέραις ἰωακεὶμ ἦσαν οἱ ἱερεῖς καὶ
pncipes familiarū, ſaraia amarias: ieremia
οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν. τῷ σαραΐα ἀμαρίας, τῷ ἱερεμία
ananias: eſdre meſulā: amaria ionā:
ἀνανίας, τῷ ἔσδρα μεσουλάμ, τῷ ἀμαρία ἰωνάν, τῷ
amaluch ionathā: ſechenia ioſeph: ares ednas:
ἀμαλοὺχ ἰωνάθαν, τῷ σεχενία ἰωσήφ, τῷ ἀρὶς ἐδνάς,

zara filii iuda in manu regis iuxta omne verbū ppli: & in domibus p oēs regiones eorū. De filiis iuda hītauerūt in cariathabe & in filiabus eius: & in dybon & ī filiabus eius: et in capſeel & in viculis eius: & in ieſue: & ī molada: & in bethphalet: & in aſerſual: & ī berſabee: & in filiabus eius: & ī ſiceleth: et in mochona & in filiabus eius: & in remmon: & in zara & ī hierimuth zonoa odollam & in villis earū: lachis & in regionibus eius: azecha & in filiabus eius. Et māſerunt in berſabee vſq; ad vallē hēnon. Filii aūt bēiamin ageba mechmas & hai & bethel & filiabus eius: anathot nob anana aſor rama gethai madid ſeboim neballath & ono valle artificum: & de leuitis portiones iude & beniamin. 12.

Hi ſunt autem ſacerdotes & leuite qui aſcenderunt cum zorobabel filio ſalathiel ioſue: ſaraia: hieremias: eſdras: amaria: melluch: acchus: ſechenias reum merimuth: addo genthon abia miniamin madia belga ſemeia & ioarib & idaia ſellum amoch elceia adaia. Iſti principes ſacerdotū & fratres eorū in diebus ioſue. Porro leuite: ieſua bennui cedmihel ſarabia iuda mathanias: ſuper hymnos ipſi & frēs eorū & becbecia atq; ethāni & frēs eorū vnuſquiſq; in officio ſuo. Ioſue autem genuit ioachim: & ioachim genuit eliaſib: & eliaſib genuit ioiada: et ioiada genuit ionathan: et ionathā genuit iedda. In diebus autē ioachim erant ſacerdotes & principes familiarum ſaraie maa rie hieremie ananie eſdre moſollam amarie iohānan milico ionathā ſebenie ioſeph aram edna:

זרח בן יהודה ליד המלך לכל דבר
לעם׃ ואל החצרים בשדתם מבני
יהודה ישבו בקרית הארבע ובנתיה
ובדיבן ובנתיה וביקבצאל וחצריה׃
ובישוע ובמלדה ובבית פלט׃ ובחצר
שועל ובבאר שבע ובנתיה׃ ובצקלג
ובמכנה ובבנתיה׃ ובעין רמון
ובצרעה ובירמות׃ זנח עדלם
וחצריהם לכיש ושדתיה עזקה
ובנתיה ויחנו מבאר שבע עד גיא
הנם׃ ובני בנימן מגבע מכמש ועיה
וביתאל ובנתיה׃ ענתות נב ענניה׃
חצור רמה גתים׃ חדיד צבעים
נבלט׃ לד ואונו גי החרשים׃ ומן
הלוים מחלקות יהודה לבנימין׃
ואלה הכהנים והלוים Cap.xij.
אשר עלו עם זרבבל בן שאלתיאל
וישוע שריה ירמיה עזרא׃
אמריה מלוך חטוש׃ שכניה
רחם מרמת׃ עדוא גנתוי
אביה׃ מימין מעדיה בלגה׃
שמעיה ויויריב ידעיה׃ סלוא
עמוק חלקיה ידעיה אלה ראשי
הכהנים ואחיהם בימי ישוע׃
והלוים ישוע בנוי קדמיאל
שרביה יהודה מתניה על הידות
הוא ואחיו׃ ובקבקיה ועני אחיהם
לנגדם למשמרות׃ וישוע הוליד
את יויקים ויויקים הוליד את
אלישיב ואלישיב הוליד את
יוידע׃ ויוידע הוליד את יונתן׃
ויונתן הוליד את ידוע׃ ובימי יויקים
היו כהנים ראשי האבות לשריה
מריה לירמיה חנניה׃ לעזרא
משלם לאמריה יהוחנן׃ למלוכי
יונתן לשבניה יוסף׃ לחרים עדנא׃

maraioth elci adaie zacharie genthon mosollam abie zechri miamin: & moadie felthi belge ſamaia: ſemeie ioathan ioarib mathanai iodaie azzi: ſellaie celaia mochober: elchie aſebie idaie nathanahel. Leuite in diebus eliaſib & ioiada & ionan & iedboa ſcripti principes familiarum & ſacerdotes in regno darii perſe. Filii leui principes familiarum ſcripti in libro verborũ dierum: & vſq; ad dies ionathan filii eliaſib. Et principes leuitarum aſebia ſerebia & ieſue filius cedmihel & frẽs eorũ p vices ſuas vt laudarent & confiterentur iuxta preceptum dauid viri dei & obſeruarent eque per ordinem. Mathania et bechetia & obedia moſollam thelmon accub: cuſtodes portarum & veſtibulorum ante portas. Hi in diebus ioiachim filii ioſue filii ioſedech: & in diebus neemie ducis & eſdre ſacerdotis ſcribeq;. In dedicatione autẽ muri hieruſalem requiſierũt leuitas de omĩbus locis ſuis vt adducerent eos in hieruſalem & facerẽt dedicationem & letitia in actione gratiarũ & cãtico: & in cymbalis pſalteriis & citharis. Congregati ſunt aũt filii cantorũ de campeſtribus circa hieruſalem & de villis netuphati: & de domo galgal: & de regionibus geba & aſmaueth: qm̃ villas edificauerunt ſibi cantores in circuitu hieruſalem. Et mundati ſunt ſacerdotes & leuite & mũdauerũt populum & portas & murum. Aſcendere autẽ feci principes iuda ſup murum: & ſtatui duos choros laudantiũ magnos. Et ierunt ad dexterã ſup murum ad portã ſterquilinii Et iuit poſt eos oſaias & media pars principũ

B

D

C

iuda & azarias: eſdra & moſollam: iuda & beniamin & ſemeia & hieremia. Et de filiis ſacerdotum in tubis zacharias filius ionathan: filius ſemeie: filius mathanie: filius michaie: filius zechur: filius aſaph & frẽs eius ſemeia & azarel: malalai galalai: maai nathanael & iuda & anani in vaſis cantici dauid viri dei: & eſdras ſcriba ãte eos in porta fontis. Et cõtra eos aſcenderunt in gradibus ciuitatis dauid in aſcenſu muri ſuper domum dauid & vſq; ad portam aquarũ ad orientẽ. Et chorus ſecundus gratias referẽtiũ ibat ex aduerſo: & ego poſt eũ: & media ps ppli ſup murũ & ſup turrim furnorum & vſq; ad murum latiſſimum: & ſuper portam ephraim: & ſup portã antiquã: & ſuper portã piſcium & turrim ananehel: & turrim emath. & vſq; ad portam gregis: & ſteterunt in porta cuſtodie. Steteruntq; duo chori laudantium in domo dei: & ego & dimidia pars magiſtratuũ mecum. Et ſacerdotes eliachim: maaſia: miamin: michea: elioenai: zacharia & anania in tubis & maaſia & ſemeia & eleazar & azi & iohannan & melchia & elan & ezer. Et clare cecinerũt cantores: & iezraia prepoſitus. Et immolauerunt in die illa victimas magnas: & letati ſunt. Deus enĩ letificauerat eos leticia magna. Sed & vxores eorũ & liberi gauiſi ſunt: & audita eſt leticia illa hieruſalẽ procul. Recenſuerunt quoq; in die illa viros ſuper gazophylacia theſauri: ad libamina & ad primitias & ad decimas vt ĩtroferrẽt per eos principes ciuitatis in decore gratiarũ actiones ſacerdotes & leuitas: qa letificatus eſt iuda in ſacerdotibus & leuitis aſtãtib9. Et cuſtodierũt obſeruationem dei ſui.

ומשמרת הטהרה והמשררים — שׁור
והשערים כמצות דויד שלמה בנו — צוה
כי בימי דויד ואסף מקדם ראש — יום
המשררים ושיר תהלה והדות — שׁור הלל
לאלהים וכל ישראל בימי זרבבל — ידה
ובימי נחמיה נתנים מניות — מנה
המשררים והשערים דבר יום
ביומו ומקדשים ללוים והלוים — קדשׁ
מקדשים לבני אהרן

Cap. xiii.

ביום ההוא נקרא בספר משה באזני — קרא מצא
העם ונמצא כתוב בו אשר לא יבוא — כתב בוא
עמני ומאבי בקהל האלהים עד
עולם כי לא קדמו את בני ישראל — עלם
בלחם ובמים וישכר עליו את בלעם — שׂכר
לקללו ויהפך אלהינו הקללה — הפך
לברכה ויהי כשמעם את התורה — היה ירה
ויבדילו כל ערב מישראל ולפני — בדל פנה
מזה אלישיב הכהן נתון בלשכת
בית אלהינו קרוב לטוביה ויעש — קרב עשׂה
לו לשכה גדולה ושם היו לפנים — היה פנה
נתנים את המנחה הלבונה והכלים — לבן כלה
ומעשר הדגן התירוש והיצהר מצות — עשׂר ירשׁ
הלוים והמשררים והשוערים — צהר צוה
ותרומת הכהנים ובכל זה לא הייתי — רום היה
בירושלם כי בשנת שלשים — שׁנה
ושתים לארתחשסתא מלך בבל
באתי אל המלך ולקץ ימים — בוא יום
נשאלתי מן המלך ואבוא לירושלם — שׁאל בוא
ואבינה ברעה אשר עשה אלישיב — בין רוע
לטוביה לעשות לו נשכה בחצרי — עשׂה
בית האלהים וירע לי מאד — רוע
ואשליכה את כל כלי בית טוביה — שׁלך כלה
החוץ מן הלשכה ואמרה ויטהרו — טהר
הלשכות ואשיבה שם כלי בית — שׁוב
האלהים את המנחה והלבונה
ואדעה כי מניות הלוים לא נתנה — ידע נתן

et obſeruationem expiationis: & cantores & ianitores iuxta preceptū dauid & ſalomōis filii eius: quia in diebus dauid & aſaph ab exordio erant principes cōſtituti cātorum in carmine laudantiū & cōfitentiū deo. Et omnis iſrael in diebus zorobabel & in diebus neemie dabant partes cantoribus & ianitoribus per dies ſingulos: & ſanctificabāt leuitas: & leuite ſanctificabant filios aaron. 13.

IN die autem illo lectū eſt in volumine moyſi audiente populo. Et inuentū eſt ſcriptū in eo quod nō debeāt introire ammonites & moabites in eccleſiā dei vſque in eternum: eo quod non occurrerint filiis iſrael cum pane & aqua: & cōduxerūt aduerſus eos balaā ad maledicēdū eis: & cōuertit deus noſter maledictionē in bñdictionē. Factū eſt autē cū audiſſent legē: ſeparauerūt omnem alienigenā ab iſrael: & ſuper hoc erat eliaſib ſacerdos qui fuerat prepoſitus in gazophylacio domus dei noſtri: & proximus tobie. Fecit ergo ſibi gazophylaciū grande: & ibi erāt ante eum reponentes munera & thus & vaſa & decimam frumenti vini & olei: partes leuitarum & cantorum & ianitorum & primitias ſacerdotales. In omnibus autem his nō fui in hieruſalem quia in anno triceſimo ſecundo artaxerxis regis babylonis veni ad regem. Et in fine dierum rogaui regem & veni in hieruſalem. Et intellexi malū quod fecerat eliaſib tobie: vt faceret ei theſaurum in veſtibulis domus dei: & malum mihi viſum eſt valde. Et proieci vaſa tobie foras de gazophylacio: precepique & emūdauerūt gazophylacium. Et retuli ibi vaſa domus dei ſacrificium & thus. Et cognoui quod partes leuitarū non fuiſſent date:

τ obſeruatiões expiationis: τ cātores: τ
καὶ φυλακὰς τοῦ καθαρισμοῦ, καὶ τοὺς ᾄδοντας, καὶ τοὺς
ianitores: vt precepta dauid τ ſalomonis filii e=
πυλωρούς, ὡς ἐντολαὶ δαυὶδ καὶ σολομῶντος υἱοῦ αὐ
ius. quia in dieb⁹ dauid τ aſaph ab exordio primus
τοῦ. ὅτι ἐν ἡμέραις δαυὶδ καὶ ἀσὰφ ἀπ' ἀρχῆς πρῶτος
cātorum: in hymnū τ laudē deo. τ ois
τῶν ᾀδόντων, εἰς ὕμνον καὶ αἴνεσιν τῷ θεῷ. καὶ πᾶς
iſrael in dieb⁹ zorobabel τ in dieb⁹ neemie:
ἰσραὴλ ἐν ἡμέραις ζοροβάβελ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις νεεμί
dātes partes cantorum τ ianitorum:
ου, διδόντες μερίδας τῶν ᾀδόντων καὶ τῶν πυλωρῶν,
rōnē diei in die ſuo: τ ſctificātes leui=
λόγον ἡμέρας ἐν ἡμέρᾳ αὐτοῦ, καὶ ἁγιάζοντες τοῖς λευί=
tas: τ leuite ſctificātes filios aaron.
ταις, καὶ οἱ λευῖται ἁγιάζοντες τοῖς υἱοῖς ἀαρών. Ca. 13.
IN die illa lectū eſt in libro moy
ΕΝ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεγνώσθη ἐν βιβλίῳ μωυ
ſi in aurib⁹ ppli. τ inuētū ē ſcriptū in eo
σῆ ἐν ὠσὶ τοῦ λαοῦ. καὶ εὑρέθη γεγραμμένον ἐν αὐ=
quod nō ingrederent ammanite τ moabite
τῷ ὅπως μὴ εἰσέλθωσιν ἀμμανῖται καὶ μωαβῖται
in eccleſiā dei vſque in eternū. quia nō occurrerūt
ἐν ἐκκλησίᾳ θεοῦ ἕως αἰῶνος. ὅτι οὐ συνήντησαν τοῖς
filiis iſrael in pane τ aqua: τ cōduxerūt ad=
υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν ἄρτῳ καὶ ὕδατι, καὶ ἐμισθώσαντο ἐπ'
uerſū eos balaā ad maledicendū eis: τ cō=
αὐτοὺς τὸν βαλαὰμ καταράσασθαι αὐτούς, καὶ ἐπέ
uertit deus nſ maledictionē in benedictionē. τ
στρεψεν ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν κατάραν εἰς εὐλογίαν. καὶ
factū eſt vt audierūt legē: τ ſeparati ſunt ois
ἐγένετο ὡς ἤκουσαν τὸν νόμον, καὶ ἐχωρίσθησαν πᾶς
mixt⁹ in iſrael. τ ante hoc eliaſeb ſacer
ἐπίμικτος ἐν ἰσραήλ. καὶ πρὸ τούτου ἐλιασὴβ ὁ ἱε
dos habitās i gazophylacio domꝰ dei nſi proxim⁹
ρεὺς οἰκῶν ἐν γαζοφυλακίῳ οἴκου θεοῦ ἡμῶν ἐγγίων τῷ
tobia. τ fecit ſibi gazophylaciū magnū: τ
τωβίᾳ. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ γαζοφυλάκιον μέγα, καὶ
ibi erāt pri⁹ dātes ſacrificiū τ thus
ἐκεῖ ἦσαν πρότερον διδόντες τὴν θυσίαν καὶ τὸν λί=
τ vaſa: τ decimā frumēti τ
βανον καὶ τὰ σκεύη, καὶ τὴν δεκάτην τοῦ σίτου καὶ
vini τ olei: mandatū leuitarum τ
τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, ἐντολὴν τῶν λευιτῶν καὶ
cantorum τ ianitorum: τ primitias ſacer
τῶν ᾀδόντων καὶ τῶν πυλωρῶν, καὶ ἀπαρχὰς τῶν ἱε
dotū. τ in omni iſtorum nō fui in hieruſalē:
ρέων. καὶ ἐν παντὶ τούτῳ οὐκ ἤμην ἐν ἱερουσαλήμ,
quia in anno triceſimo τ ſecundo arthaſaſtha re
ὅτι ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ δευτέρῳ τοῦ ἀρθασασθὰ βα
gis babylonis veni ad regē: τ
σιλέως βαβυλῶνος ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ
poſt finē dierum petii a
μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ᾐτησάμην παρὰ τοῦ
rege τ veni in hieruſalē: τ intellexi
βασιλέως καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ συνῆκα
in nequicia quā fecit eliaſeb tobia: vt fa=
ἐν τῇ πονηρίᾳ ᾗ ἐποίησεν ἐλιασὴβ τῷ τωβίᾳ, ποιῆ
ceret ei gazophylaciū in aula domꝰ dei:
σαι αὐτῷ γαζοφυλάκιον ἐν αὐλῇ οἴκου τοῦ θεοῦ,
τ malū mihi viſū eſt valde. τ proieci oia
καὶ πονηρόν μοι ἐφάνη σφόδρα. καὶ ἔρριψα πάν=
vaſa domꝰ tobia foras de gazophy
τα τὰ σκεύη οἴκου τωβία ἔξω ἀπὸ τοῦ γαζοφυ=
lacio. τ dixi: τ mūdauerūt gazophyla
λακίου. καὶ εἶπα, καὶ ἐκαθάρισαν τὰ γαζοφυλά
cia. τ retuli ibi vaſa domꝰ dei
κια. καὶ ἐπέστρεψα ἐκεῖ σκεύη οἴκου τοῦ θεοῦ τὴν
ſacrificiū τ thus. τ cognoui quod par=
θυσίαν καὶ τὸν λίβανον. καὶ ἔγνων ὅτι μερί=
tes leuitarum nō date fuerūt.
δες τῶν λευιτῶν οὐκ ἐδόθησαν.

A

B

τ fugerūt vir in agrū ſuū. leuite τ
καὶ ἔφυγον ἀνὴρ εἰς ἀγρὸν ἑαυτοῦ. οἱ λευῖται καὶ οἱ
cātores τ faciētes opus. τ pugnaui
ᾄδοντες καὶ ποιοῦντες τὸ ἔργον. καὶ ἐμαχεσάμην
cū imperatorib⁹ τ dixi: quare derelicta eſt do
τοῖς στρατηγοῖς καὶ εἶπον, διατί ἐγκατελείφθη ὁ οἶ
m⁹ dei? τ cōgregaui eos: τ ſtare feci eos
κος τοῦ θεοῦ; καὶ συνήγαγον αὐτούς, καὶ ἔστησα αὐτοὺς
in ſtatione ſua. τ ois iuda attulerūt decimā
ἐπὶ τῇ στάσει αὐτῶν. καὶ πᾶς ἰούδας ἤνεγκαν δεκάτην
tritici τ vini τ olei ad theſauros τ
τοῦ πυροῦ καὶ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου εἰς τοὺς θησαυρούς. καὶ
precepi ad manū ſelemia ſacerdotis ſadoc
ἐνετειλάμην ἐπὶ χεῖρα σελεμία τοῦ ἱερέως σαδὼκ τοῦ
ſcribe: τ phadaia de leuitis. τ
γραμματέως, καὶ φαδαία ἀπὸ τῶν λευιτῶν. καὶ
ad manū eorum anā filii zacchur filii matthanie:
ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν ἀνὰν υἱὸς ζακχοὺρ υἱοῦ ματθανίου,
quoniam fideles exiſtimati ſunt ſup eos vt diuidāt fratrib⁹
ὅτι πιστοὶ ἐλογίσθησαν ἐπ' αὐτοὺς μερίζειν τοῖς ἀδελφοῖς
ſuis. memēto mei de⁹ in hoc: τ ne delea=
αὐτῶν. μνήσθητί μου ὁ θεὸς ἐν ταύτῃ, καὶ μὴ ἐξαλειφ
tur mia mea quā feci in domo dñi dei
θῇ τὸ ἔλεός μου ὃ ἐποίησα ἐν οἴκῳ κυρίου τοῦ θεοῦ
mei τ in cuſtodiis ei⁹. in dieb⁹
μου καὶ ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις
illis vidi in iuda calcātes torcularia i ſab
ἐκείναις εἶδον ἐν ἰούδᾳ πατοῦντας ληνοὺς ἐν σαβ
bato: τ ferētes manipulos τ oneran
βάτῳ, καὶ φέροντας δράγματα καὶ ἐπιγεμίζον=
tes ſup aſinos τ vinū τ vuā τ fi=
τας ἐπὶ τοὺς ὄνους καὶ οἶνον καὶ σταφυλὴν καὶ σῦ=
cus τ omne onus: τ ferētes in hieruſa=
κα καὶ πᾶν βάσταγμα, καὶ φέροντας εἰς ἱερουσα=
lē in die ſabbati. τ cōteſtat⁹ ſū in
λὴμ ἐν ἡμέρᾳ σαββάτου. καὶ ἐπεμαρτυράμην ἐν
die vēditionis eorum: quod vēdebāt cibaria
ἡμέρᾳ πράσεως αὐτῶν, ὅτι ἐπώλουν ἐπισιτισμόν
τ tyrii: τ habitauerūt i ea ferētes piſ=
καὶ οἱ τύριοι, καὶ ἐκάθισαν ἐν αὐτῇ φέροντες ἰχ=
ces τ oēm vēditionē vendētes in ſabbato
θὺν καὶ πᾶσαν πρᾶσιν πωλοῦντες ἐν τῷ σαββάτῳ
filiis iuda τ in hieruſalē. τ veni i iuditiū cū
τοῖς υἱοῖς ἰούδα καὶ ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐκρίθην με=
igenuis iuda. τ dixi eis: quis
τὰ τῶν ἐλευθέρων ἰούδα. καὶ εἶπα αὐτοῖς, τίς ὁ
ſermo iſte mal⁹ quē vos facitis? τ pfana
λόγος οὗτος ὁ πονηρὸς ὃν ὑμεῖς ποιεῖτε; καὶ βεβη=
tis diē ſabbati? nūquid ſic fece=
λοῦτε τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου; οὐχὶ οὕτως ἐποί
rūt patres vri: τ adduxit ſup eos de
ησαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἤνεγκεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ θε
us noſter τ ſup nos oia mala hec τ ſup
ὸς ἡμῶν καὶ ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ
ciuitatē hāc? vos additis irā ſup
τὴν πόλιν ταύτην; καὶ ὑμεῖς προστίθετε ὀργὴν ἐπὶ
iſrael ad pfanandū ſabbatū. τ factū eſt cū
ἰσραὴλ βεβηλῶσαι τὸ σάββατον. καὶ ἐγένετο ἡνίκα
quieuerūt porte in hieruſalē āte ſabba=
κατέστησαν πύλαι ἐν ἱερουσαλὴμ πρὸ τοῦ σαββά=
tū: τ dixi: τ clauſerūt portas. τ dixi:
του, καὶ εἶπα, καὶ ἔκλεισαν τὰς πύλας. καὶ εἶπα,
quod nō aperirent ipſe: vſque poſt ſabba=
ὥστε μὴ ἀνοιγῆναι αὐτάς, ἕως ὀπίσω τοῦ σαββά
tū. τ ex pueris meis cōſtitui ſup
του. καὶ ἐκ τῶν παιδαρίων μου ἔστησα ἐπὶ τὰς
portas: vt nō eleuēt onera in die ſab
πύλας, ὥστε μὴ αἴρειν βαστάγματα ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαβ
bati. τ māſerūt oēs inſtitores τ fece=
βάτου. καὶ ηὐλίσθησαν πάντες οἱ μετάβολοι καὶ ἐποίη
rūt vēditionē extra hierlz ſemel τ bis. τ cōteſtat⁹ ſum
σαν πρᾶσιν ἔξω ἱλῆμ ἅπαξ καὶ δίς. καὶ διεμαρτυράμην

C

& fugiſſet vnuſquiſque in regionē ſuam de leuitis & cantoribus: & de his qui miniſtrabāt: & egi cauſā aduerſum magiſtratus & dixi. Quare dereliquimus domum dei? Et cōgregaui eos & feci ſtare in ſtationibus ſuis. Et omnis iuda apportabat decimā frumenti vini & olei in horrea. Et cōſtituimus ſuper horrea ſelemiam ſacerdotē et ſadoch ſcribam: & fadaiam de leuitis: & iuxta eos anan filiū zachur: filiū mathanie quoniam fideles comprobati ſunt: & ipſis credite ſunt partes fratrū ſuorum. Memēto mei deus meus pro hoc et ne deleas miſeratōes meas quas feci in domo dei mei & in cerimoniis eius. In diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in ſabbato portantes aceruos & onerantes ſuper aſinos vinum & vuas et ficus & omne opus: & inferentes in hieruſalem die ſabbati. Et cōteſtatus ſum eos vt in die qua vēdere liceret venderēt. Et tyrii habitauerūt in ea: inferētes piſces & omnia venalia. Et vendebant in ſabbatis filiis iuda & hieruſalem. et obiurgaui optimates iuda: & dixi eis. Que eſt hec res mala quam vos facitis & prophanatis diem ſabbati? Nunquid non hec fecerunt patres vri et adduxit deus noſter ſuper nos omne malū hoc & ſuper ciuitatem hanc? Et vos additis iracundiam ſuper iſrael: violando ſabbatum. Factum eſt autem cum quieuiſſent porte hieruſalem in die ſabbati: dixi: et clauſerunt ianuas & precepi vt non aperirent eas vſque poſt ſabbatum. Et de pueris meis cōſtitui ſuper portas vt nullus inferret onus die ſabbati. Et manſerunt negociatores & vendentes vniuerſa venalia foris hieruſalem ſemel & bis: & conteſtatus ſum

ויברחו איש לשדהו הלוים — ברח
והמשררים עשי המלאכה ואריבה — שׁור עשׂה
את הסגנים ואמרה מדוע נעזב — לאך ריב
בית האלהים ואקבצם ואעמדם — ידע עזב
על עמדם וכל יהודה הביאו מעשר — קבץ עמד
הדגן והתירוש והיצהר לאוצרות — בוא
ואוצרה על אוצרות שלמיה הכהן — אצר
וצדוק הסופר ופדיה מן הלוים
ועל ידם חנן בן זכור בן מתניה כי
נאמנים נחשבו ועליהם לחלק — אמן חשׁב
לאחיהם זכרה לי אלהי על זאת
ואל תמח חסדי אשר עשיתי בבית — מחה עשׂה
אלהי ובמשמריו בימים ההמה — שׁמר יום
ראיתי ביהודה דרכים גתות — ראה גת
בשבת ומביאים הערמות ועמסים — בוא
על החמרים ואף יין ענבים
ותאנים וכל משא ומביאים — נשׂא
ירושלם ביום השבת ואעיד — עוד
ביום מכרם ציד והצרים ישבו — צוד
בה מביאים דאג וכל מכר ומכרים — בוא דגה
בשבת לבני יהודה ובירושלם
ואריבה את חרי יהודה ואמרה — ריב חור
להם מה הדבר הרע הזה אשר — רוע
אתם עשים ומחללים את יום — עשׂה חלל
השבת הלא כה עשו אבתיכם
ויבא אלהינו עלינו את כל הרעה — בוא
הזאת ועל העיר הזאת ואתם
מוסיפים חרון על ישראל לחלל — יסף חרה
את השבת ויהי כאשר צללו — היה
שערי ירושלם לפני השבת — פנה
ואמרה ויסגרו הדלתות ואמרה — סגר
אשר לא יפתחום עד אחר השבת — פתח
ומנערי העמדתי על השערים לא — עמד
יבוא משא ביום השבת ויליני — בוא נשׂא
הרכלים ומכרי כל ממכר מחוץ — לון
לירושלם פעם ושתים ואעידה — עוד

Primitiua.heb. Text.he. Neemie.xiij.

בהם ואמרה אליהם מדוע אתם ‏— מדע
לנים נגד החומה אם תשנו יד ‏— לין חמה
אשלח בכם מן העת ההיא לא ‏— שנה
באו בשבת ואמרה ללוים אשר ‏— שלח בוא
יהיו מטהרים ובאים שמרים ‏— היה טהר
השערים לקדש את יום השבת ‏— בוא
גם זאת זכרה לי אלהי וחוסה
עלי כרב חסדך: גם בימים ההם ‏— יום
ראיתי את היהודים השיבו נשים ‏— ראה ישב
אשדודיות עמוניות מואביות: ‏— נשה
ובניהם חצי מדבר אשדודית ‏— חצה דבר
ואינם מכירים לדבר יהודית ‏— נכר ידה
וכלשון עם ועם: ואריב עמם ‏— לשן רוב
ואקללם ואכה מהם אנשים ‏— קלל נכה
ואמרטם ואשביעם באלהים ‏— מרט שבע
אם תתנו בנתיכם לבניהם ואם ‏— נתן
תשאו מבנתיהם לבניכם ולכם: ‏— נשא
הלוא על אלה חטא שלמה מלך
ישראל ובגוים הרבים לא היה ‏— רבב
מלך כמהו ואהוב לאלהיו היה ‏— כמו אהב
ויתנהו אלהים מלך על כל ישראל
גם אתו החטיאו הנשים הנכריות: ‏— חטא
ולכם הנשמע לעשת את כל הרעה ‏— שמע עשה
הגדולה הזאת למעל באלהינו ‏— רוע גדל
להשיב נשים נכריות: ומבני יוידע ‏— ישב
בן אלישיב הכהן הגדול חתן ‏— גדל
לסנבלט החרני ואבריחהו מעלי: ‏— ברח
זכרה להם אלהי על גאלי הכהנה
וברית הכהנה והלוים: וטהרתים ‏— כרת
מכל נכר ואעמידה משמרות ‏— עמד שמר
לכהנים וללוים איש במלאכתו: ‏— לאך
ולקרבן העצים בעתים מזמנות ‏— זמן
ולבכורים זכרה לי אלהי לטובה: ‏— בכר

Trāſla.B.Hie.

eos: & dixi eis. Quare manetis ex aduerſo muri? Si ſecūdo hoc feceritis manum mittam in vos. Itaq ex tēpore illo non venerūt in ſabbato. Dixiq leuitis vt mundarentur & venirent ad cuſtodiendas portas: & ſanctificandā diem ſabbati. Et pro hoc ergo memēto mei deus: & parce mihi ſm multitudinē miſerationū tuarum. Sed & in diebus illis vidi iudeos ducentes vxores azotidas: ammonitidas & moabitidas. Et filii eorum ex media parte loq̄bantur azotice & neſciebāt loqui iudaice: & loquebantur iuxta linguam populi & popli. Et obiurgaui eos & maledixi. Et cecidi ex eis viros & decalcaui eos: & adiuraui in deo vt non darent filias ſuas filiis eorum & non acciperēt de filiabꝰ eorū filiis ſuis & ſibimetipſis dicens. Nunqd nō in huiuſcemodi re peccauit ſalomon rex iſrl? Et certe in gentibus multis nō erat rex ſimilis ei: & dilectus deo ſuo erat: & poſuit eum deus regem ſuper omnē iſrael. Et ipm ergo duxerūt ad pctm mulieres alienigene. Nunqd & nos inobedientes faciemus oē malū grade hoc vt preuaricemur in deo noſtro: & ducamꝰ vxores peregrinas? De filiis aūt ioiada filii eliaſib ſacerdotis magni gener erat ſanaballath horonitis quem fugaui a me. Recordare dñe deꝰ meꝰ aduerſum eos q polluūt ſacerdotiū: iuſq ſacerdotale & leuiticū. Igitur mūdaui eos ab oibꝰ alienigenis & cōſtitui ordines ſacerdotū & leuitarum vnū quenq in miniſterio ſuo & in oblatione lignorū in tēporibus conſtitutis et in primitiis. Memēto mei deus meꝰ in bonū.

Explicit liber Neemie: qui eſt Eſdre ſecundus.

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

eos: & dixi ad eos: quare vos mane-
αὐτοῖς, καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς, διατί ὑμεῖς αὐλίζε-
tis ex aduerſo muri? ſi ſecūdo feceritis: exte
σθε ἀπέναντι τοῦ τείχους; ἐὰν δευτερώσητε, ἐκτε-
dā manū meā in vos. a tēpore illo
νῶ τὴν χεῖρά μου ἐν ὑμῖν. ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου
nō venerūt in ſabbato. & dixi leuitis q
οὐκ ἦλθον ἐν σαββάτῳ. καὶ εἶπα τοῖς λευίταις οἳ
erāt mūdi & venientes ad cuſtodiendū por
ἦσαν καθαριζόμενοι καὶ ἐρχόμενοι φυλάσσοντες τὰς πύ-
tas: vt ſctificēt diē ſabbati. ad hec me
λας, ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου. πρὸς ταῦτα μνή-
mēto mei deꝰ meꝰ: & parce mihi ſm multitu D
σθητί μου ὁ θεός μου, καὶ φεῖσαί μου κατὰ τὸ πλῆ-
dinē mīe tue. & in diebꝰ illis vidi
θος τοῦ ἐλέους σου. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις εἶδον τοὺς
iudeos q duxerūt vxores azotidas ammanitidas
ἰουδαίους οἳ ἐκάθισαν γυναῖκας ἀζωτίας ἀμμανίτιδας
moabitidas: & filij eoꝝ ex media pte loquunt azo
μωαβίτιδας, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἥμισυ λαλοῦσιν ἀζω-
tice: & nō ſunt cognoſcentes loq iudaice:
τιστί, καὶ οὐκ εἰσὶν ἐπιγινώσκοντες λαλεῖν ἰουδαϊστί,
ſed iuxta linguā ppli & populi. & pugna-
ἀλλὰ κατὰ γλῶσσαν λαοῦ καὶ λαοῦ. καὶ ἐμαχεσά-
ui cū eis: & maledixi eis. & per
μην μετ' αὐτῶν, καὶ κατηρασάμην αὐτούς. καὶ ἐπά-
cuſſi in eis viros: & decaluaui eos:
ταξα ἐν αὐτοῖς ἄνδρας, καὶ ἐμαδάρωσα αὐτούς,
& adiuraui eos in deo: ſi dederitis filias
καὶ ὥρκισα αὐτοὺς ἐν τῷ θεῷ, ἂν δῶτε τὰς θυγατέρας
vras filijs eoꝝ: & ſi acceperitis de filiabꝰ
ὑμῶν τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ εἰ λήψεσθε τῶν θυγατέρων
eoꝝ filijs vris & ſibi ipis. nūqd ſic pecca-
αὐτῶν τοῖς υἱοῖς ὑμῶν καὶ ἑαυτοῖς. οὐχ οὕτως ἥμαρ-
uit ſalomon rex iſrael? & in gētibꝰ multis
τε σολομὼν βασιλεὺς ἰσραήλ; καὶ ἐν ἔθνεσι πολλοῖς
nō erat ſimilis ei rex: & dilectus deo
οὐκ ἦν ὅμοιος αὐτῷ βασιλεύς, καὶ ἀγαπώμενος τῷ θεῷ
erat. & dedit eū deus in regē ſup oēm
ἦν. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ὁ θεὸς εἰς βασιλέα ἐπὶ πάντα
iſrael. & hūc inclinauerūt mulieres alie
ἰσραήλ. καὶ τοῦτον ἐξέκλιναν αἱ γυναῖκες αἱ ἀλλό-
ne: & vos nūqd audierimꝰ facere prauita
τριαι. καὶ ὑμῶν μὴ ἀκούσωμεν ποιῆσαι τὴν πονηρί-
tē hāc? vt pūaricemur in deo nro. & duca
αν ταύτην; ἀσυνθετῆσαι ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν. καὶ καθί-
mus vxores alienas. & de filijs ioada filij
σαι γυναῖκας ἀλλοτρίας. καὶ ἀπὸ υἱῶν ἰωαδὰ τοῦ
eliaſub ſacerdotis magni gener ſa
ἐλιασοὺβ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου γαμβρὸς τοῦ σα-
nabalat oronite: & fugaui eū a
ναβαλὰτ τοῦ ὡρανίτου, καὶ ἐξέβρασα αὐτὸν ἀπ'
me. recordare eoꝝ deꝰ meꝰ pro apropinquatiōe ſa
ἐμοῦ. μνήσθητι αὐτοὺς ὁ θεός μου ἐπὶ ἀγχιστείᾳ τῆς ἱε-
cerdocij: & teſtamenti ſacerdotū et leuitaꝝ.
ρατείας, καὶ τὴν διαθήκην τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν.
& mūdaui eos ab omni alienatione &
καὶ ἐκαθάρισα αὐτοὺς ἀπὸ πάσης ἀλλοτριώσεως καὶ
cōſtitui vices ſacerdotibꝰ & leuitis: vir
ἔστησα ἐφημερίας τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις, ἀνὴρ
quēadmodū opꝰ eiꝰ: & ad donū lignoꝝ in tēpo
ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ δῶρον τῶν ξύλων ἐν και-
ribꝰ a tēporibꝰ: & in pmitijs memen
ροῖς ἀπὸ χρόνων, καὶ ἐν τοῖς πρωτογεννήμασι μνήσθη-
to mei deꝰ nr in bonitatem.
τί μου ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς ἀγαθοσύνην.

Incipit Prologus. B. Hiero. in librum Tobie.

Chromatio & Heliodoro epiſcopis Hieronymus preſbyter in domino Salutem. Mirari non deſino exactionis veſtre inſtantiam. Exigitis enim vt librum chaldeo ſermone conſcriptum ad latinum ſtilum traham: librum vtiq Tobie quem Hebrei de catalogo diuinarū ſcripturarum ſecantes: his que agiographa memorant manciparunt. Feci ſatis deſiderio veſtro: non tamen meo ſtudio. Arguunt enim nos hebreorum ſtudia & imputant nobis contra ſuum canonem latinis auribus iſta transferre. Sed melius eſſe iudicans phariſeorum diſplicere iudicio: & epiſcoporum iuſſionibus deſeruire inſtiti vt potui. Et quia vicina eſt Chaldeorum lingua ſermoni Hebraico vtriuſq lingue peritiſſimum loquacem reperiens vnius diei laborem arripui: & quicquid ille mihi hebraicis verbis expreſſit: hoc ego accito notario ſermonibus latinis expoſui. Orationibus veſtris mercedem huius operis compenſabo: cum gratum vobis didicero me quod iubere eſtis dignati cōpleſſe. Explicit Prologus.

Incipit liber Tobie. Cap. 1.

Trāſla.gre.To.cū iter.lati.

Ca. 1.

Liber ſermonū tobie
Βίβλος λόγων τωβὴτ
filii tobiel filii ananiel
τοῦ τωβιὴλ τοῦ ἀνανιὴλ
filii aduel filii gabael: de
τοῦ ἀδουὴλ τοῦ γαβαὴλ, ἐκ
ſemine aſiel:
τοῦ σπέρματος ἀσιήλ,
ex tribu nephthalim: q captus eſt in
ἐκ τῆς φυλῆς νεφθαλείμ, ὃς ᾐχμαλωτεύθη ἐν
diebus enemeſſari regis aſſyrio-
ἡμέραις ἐνεμεσσάρου τοῦ βασιλέως ἀσσυρί-
rū e thiſbe: q eſt a dextris pprie neph
ων ἐκ θίσβης, ἥ ἐστιν ἐκ δεξιῶν κυρίως τῆς νεφ-
thalim in galilea ſupra aſer. ego to
θαλεὶμ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ὑπεράνω ἀσήρ. ἐγὼ τω-
bias vijs veritatis ambulam & iuſti
βὴτ ὁδοῖς ἀληθείας ἐπορευόμην καὶ δικαιοσύ-
cie oībus diebus vite mee. & ele-
νης πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. καὶ ἐλεη-
moſynas multas faciebam fratribꝰ meis
μοσύνας πολλὰς ἐποίουν τοῖς ἀδελφοῖς μου
& genti mee: q ambulauerunt me-
καὶ τῷ ἔθνει μου, τοῖς συμπορευθεῖσι μετ'
cum in regionē aſſyrioꝝ in niniuē. & qn e-
ἐμοῦ εἰς χώραν ἀσσυρίων εἰς νινευΐ. καὶ ὅτε ἤ-
rā in regiōe mea in terra iſrael: iunio
μην ἐν τῇ χώρᾳ μου ἐν τῇ γῇ ἰσραήλ, νεωτέ-
re me exiſtēte: oīs tribus nephthalim
ρου μου ὄντος, πᾶσα φυλὴ τοῦ νεφθαλεὶμ
patris mei receſſit a domo hiero
τοῦ πατρός μου ἀπέστη ἀπὸ τοῦ οἴκου ἱερο-
ſolymoꝝ q electa eſt ab oībus
σολύμων τοῦ ἐκλεχθέντος ἀπὸ πασῶν τῶν
tribubus iſrael: vt ſacrificarēt oēs tri
φυλῶν ἰσραήλ, εἰς τὸ θυσιάζειν πάσας τὰς φυ-
bus. & ſctificatū ē tēplū tabernaculi
λάς. καὶ ἡγιάσθη ὁ ναὸς τῆς κατασκηνώσεως
altiſſimi: & edificatum ē in oēs
τοῦ ὑψίστου, καὶ ᾠκοδομήθη εἰς πάσας τὰς
gñationes ſeculi. & oēs tribus q re
γενεὰς τοῦ αἰῶνος. καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ αἱ συ-
ceſſerant: ſacrificabāt baal ptāti:
ναποστᾶσαι, ἔθυον τῷ βάαλ τῇ δυνάμει,
& domus nephthalim patris mei. &
καὶ ὁ οἶκος νεφθαλεὶμ τοῦ πατρός μου. κἀ-
ego ſolus ibam multoties in hierl'z
γὼ μόνος ἐπορευόμην πλεονάκις εἰς ἰλ̄ημ
in feſtiuitatibus: ſicut ſcriptum eſt omni
ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται παντὶ
populo iſrael in pcepto ſempiterno
τῷ λαῷ ἰσραὴλ ἐν προστάγματι αἰωνίῳ τὰς
primitias & decimas foetuum
ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας τῶν γενημάτων
& primitiua habens: & dabam il-
καὶ τὰς πρωτοκουρὰς ἔχων, καὶ ἐδίδουν αὐ-
la ſacerdotibus filiis aaron ad al
τὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν πρὸς τὸ θυ-
tare omnium foetuum. pri
σιαστήριον πάντων τῶν γενημάτων. τὴν πρώ-

Trāſla.B.Hie.

Tobias ex tribu & ciuitate Neptali: que eſt in ſuperioribus Galilee ſupra Naaſon poſt viam que ducit ad occidentem: in ſiniſtro hñs ciuitatem Sephet: cum captus eſſet i diebus ſalmanaſar regis aſſyriorū: in captiuitate tñ poſitus viā veritatis non deſeruit: ita vt omnia que habere poterat cotidie cōcaptiuis fratribus: qui erāt ex eius genere impartiret. Cumq eſſet iunior oibus in tribu Neptali nihil tñ puerile geſſit in opere. Deniq cū irent oēs ad vitulos aureos quos Hieroboā fecerat rex iſrael: hic ſolus fugiebat conſortia oim & pergebat ad Hieruſalē ad templū dñi & ibi adorabat dominū deum iſrael: omnia primitiua ſua & decimas ſuas fideliter offerens: ita vt i tertio anno pſelytis & aduenis miniſtraret oēm decimationē. Hec & his ſimilia ſecundū legē dei puerulꝰ obſeruabat. Cum vero factus fuiſſet vir: accepit vxorē Annā de tribu ſua genuitq ex ea filiū nomen ſuū imponēs ei: quem ab īfantia timere deū docuit: & abſtinere ab oī pctō. Igitur duꝫ per captiuitatē deueniſſet cū vxore ſua & filio in ciuitatem niniuem cum oī tribu ſua: & cum oēs ederēt ex cibis gentiliuꝫ: iſte cuſtodiuit aīaꝫ ſuā: & nunq̄ cōtaminatꝰ eſt in eſcis eoruꝫ. Et qm̄ memor fuit dñi in toto corde ſuo: dedit illi deus gratiam in cōſpectu Salmanaſar regis: & dedit illi poteſtatē quocunq vellet ire habēs libertateꝫ quecūq facere voluiſſet. Pergebat enī per oēs qui erāt in captiuitate: & monita ſalutis dabat eis. Cuꝫ aūt veniſſet in Rages ciuitatem medorū & ex his quibus honoratus fuerat a rege habuiſſet decē talenta argēti: et cū in multa turba gñis ſui Gabelū egentē videret qui erat ex tribu eiꝰ: ſub chirographo dedit illi memoratū pōdus argēti. Poſt multum vero tpis mortuo ſalmanaſar rege cum regnaret Sennacherib filius eius p eo & filios Iſrael exoſos haberet in conſpectu ſuo: Tobias cotidie pergebat per oēm cognationem ſuam & cōſolabatur eos diuidebatq vnicuiq put poterat de facultatibꝰ ſuis. Eſurientes alebat: nudiſq veſtimenta

Trāſla.gre.To.cū iter.la.

mam decimā dabam filiis aaron mi-
την δεκάτην ἐδίδουν τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς θε-
niſtrantibus in hieruſalē. at ſecundam deci
ραπεύουσιν ἐν ἰλ̄ημ. τὴν δὲ δευτέραν δεκά-
mam vendebā: & ibam & expē
την ἀπεπρατιζόμην, καὶ ἐπορευόμην καὶ ἐδα-
debam illa in hieruſalē p ſingulos annos.
πάνων αὐτὰ ἐν ἰλ̄ημ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν.
& tertiam dabam qbus cōueniebat: ſicut
καὶ τὴν τρίτην ἐδίδουν οἷς καθήκει, καθὼς
pcepat debbora mater patris
ἐνετείλατο δεββώρα ἡ μήτηρ τοῦ πατρός
mei: quia orphanus relictus ſum a pa
μου, διότι ὀρφανὸς κατελείφθην ὑπὸ τοῦ πα-
tre meo. & cū factus eſſē vir: accepi an
τρός μου. καὶ ὅτε ἐγενόμην ἀνήρ, ἔλαβον ἄν-
nam vxorē de ſemine familie
ναν γυναῖκα ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς πατριᾶς
noſtre: & genui ex ea tobiā: & qn
ἡμῶν, καὶ ἐγέννησα ἐξ αὐτῆς τωβίαν, καὶ ὅτε
captiuꝰ ductꝰ fui in niniuē: oēs fra
ᾐχμαλωτίσθην εἰς νινευΐ, πάντες οἱ ἀδελ-
tres mei & q de gñe meo: edebāt de
φοί μου καὶ οἱ ἐκ τοῦ γένους μου, ἤσθιον ἐκ τῶν
panibus gētiliū. ego vero cuſtodiui ani
ἄρτων τῶν ἐθνῶν. ἐγὼ δὲ συνετήρησα τὴν ψυ-
mā meā ne manducarē: qa memor fui de
χήν μου μὴ φαγεῖν, καθότι ἐμεμνήμην τοῦ θε-
i in tota anima mea: & dedit altiſſimus
οῦ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ μου, καὶ ἔδωκεν ὁ ὕψιστος
gratiā & formā i cōſpectu enemeſſari: & e-
χάριν καὶ μορφὴν ἐνώπιον ἐνεμεσσάρου, καὶ ἤ-
ram eius emptor. & pfectus ſum in
μην αὐτοῦ ἀγοραστής. καὶ ἐπορευόμην εἰς τὴν
mediā. & tradidi gabelo fra
μηδίαν. καὶ παρεθέμην γαβαήλῳ τῷ ἀδελ-
tri gabrie in rages medie argenti
φῷ γαβρία ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας ἀργυρίου
talenta decē: & cū mortuus eſſet enemeſſa
τάλαντα δέκα, καὶ ὅτε ἀπέθανεν ἐνεμεσσα-
rus: regnauit ſennacherib filius eius pro
ρος, ἐβασίλευσε σενναχηρεὶβ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ'
eo. & vie eius ceſſauerunt. & nō a-
αὐτοῦ. καὶ αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἠκατέστησαν. καὶ οὐκέ-
plius potui ire in mediam. &
τι ἠδυνήθην πορευθῆναι εἰς τὴν μηδίαν. καὶ
in diebus enemeſſari elemoſynas
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐνεμεσσάρου ἐλεημοσύνας
multas faciebā fratribus meis. pa-
πολλὰς ἐποίουν τοῖς ἀδελφοῖς μου. τοὺς ἄρ-
nes meos dabam eſurientibus: & veſti
τους μου ἐδίδουν τοῖς πεινῶσι, καὶ τὰ ἱμά-
menta mea nudis. & ſi quēpiā de gñe
τιά μου τοῖς γυμνοῖς. καὶ εἴ τινα ἐκ τοῦ γένους
meo videbā mortuum & pſectum in
μου ἐθεώρουν τεθνηκότα καὶ ἐρριμμένον ἐπὶ τοῦ
muro in niniue: ſepeliebā eum: & ſi quē
τείχους εἰς νινευΐ, ἔθαπτον αὐτόν, καὶ εἴ τι-
piā occidit ſennacherib rex qñ
να ἀπέκτεινε σενναχηρεὶβ ὁ βασιλεὺς ὅτε

venit fugiens de iudea: ſepelui eum
ἦλθε φεύγων ἐκ τῆς ἰουδαίας, ἔθαψα αὐτὸν
furatus. multos eñi pdidit in fu
κλέπτων. πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ἐν τῷ θυ
rore ſuo. τ queſita ſunt a rege
μῷ αὐτοῦ. καὶ ἐζητήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὰ
corpora: τ nō ſunt iuēta. pergens āt vnus
σώματα, καὶ οὐχ εὑρέθη. πορευθεὶς δὲ εἷς
niniuitarū: manifeſtauit regi de
τῶν νινευϊτῶν, ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ
me φ ſepeliebam eos. τ abſcōditꝰ ſū. co
ἐμοῦ ὅτι ἔθαπτον αὐτούς. καὶ ἐκρύβην. ἐπι
gnoſcēs āt φ queror vt morier: timens
γνοὺς δὲ ὅτι ζητοῦμαι ἀποθανεῖν, φοβηθεὶς
ſeceſſi. τ direpte ſunt oēs ſubſtā
ἀνεχώρησα. καὶ διηρπάγη πάντα τὰ ὑπάρ
tie mee: τ nō eſt relictum mihi quicq̄:
χοντά μου, καὶ οὐ κατελείφθη μοι οὐδέν,
preter annam vxorem meā τ tobiam
πλὴν ἄννας τῆς γυναικός μου καὶ τωβίου
filiū meū. τ nō trāſierūt dies quinquagi
τοῦ υἱοῦ μου. καὶ οὐ διῆλθον ἡμέραι πεντήκον
ta quinqȝ: vſqȝ quo occiderūt eum duo
τα πέντε, ἕως οὗ ἀπέκτειναν αὐτὸν οἱ δύο
filii eius: τ fugerūt in mōtes ararat. τ re
υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη ἀραράτ. καὶ ἐ
gnauit achirdonus filius eius p e
βασίλευσεν ἀχερδωνὸς υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐ
o. τ cōſtituit achiacharū anael filiū fra
τοῦ. καὶ ἔταξεν ἀχιάχαρον ἀναὴλ τὸν υἱὸν τοῦ
tris mei ſup oēm computationē
ἀδελφοῦ μου ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἐκλογιστίαν τοῦ
patris ſui: τ ſup omnem guberna
πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν διοίκη
tionē. τ orauit achiacharus pro me: τ
σιν. καὶ ἠξίωσεν ἀχιάχαρος περὶ ἐμοῦ, καὶ
veni in niniuē. achiacharus āt erat pincerna
ἦλθον εἰς νινευΐ. ἀχιάχαρος δὲ ἦν οἰνοχόος
τ ab annulo τ gubernator τ cōpu
καὶ ἀπὸ τοῦ δακτυλίου καὶ διοικητὴς καὶ ἐκλο
tator. τ cōſtituit eum achirdonus
γιστής. καὶ κατέστησεν αὐτὸν ὁ ἀχερδωνὸς ἐκ
ſecundo. erat āt patruelis meus. cum āt re
δευτέρας. ἦν δὲ ἐξάδελφός μου. ὅτε δὲ κα
diui in domum meā: τ reſtituta ē mihi an
τῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἀπεδόθη μοι ἄν
na vxor mea: τ tobias filius meus.
να ἡ γυνή μου, καὶ τωβίας ὁ υἱός μου. Ca. 2.

In quinquageſimo feſto: quod eſt ſanctū
ἐν τῇ πεντηκοστῇ τῇ ἑορτῇ, ἥ ἐστιν ἁγία
ſeptē hebdomadaꝝ: factū ē prādiū bonū mihi.
ἑπτὰ ἑβδομάδων, ἐγενήθη ἄριστον καλόν μοι.
τ accubui vt mādicarē. τ vidi cibaria
καὶ ἀνέπεσα τοῦ φαγεῖν. καὶ ἐθεασάμην ὄψα
multa. τ dixi filio meo: vade adduc
πολλά. καὶ εἶπα τῷ υἱῷ μου, βάδιζε ἄγαγε
quēcūqȝ inueneris de fratribꝰ noſtris idigētē: q
ὃν ἐὰν εὕρῃς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐνδεῆ, ὃς
memor eſt dñi. τ ecce expecto te. τ ve
μέμνηται τοῦ κυρίου. καὶ ἰδοὺ μένω σε. καὶ ἐλ
niēs dixit: pater vnus de gñe noſtro
θὼν εἶπε, πάτερ εἷς ἐκ τοῦ γένους ἡμῶν ἐ
ſtrāgulatus pиectus ē in platea. τ ego
στραγγαλωμένος ἔρριπται ἐν τῇ ἀγορᾷ. κἀγὼ
anteq̄ guſtarem ego: exiliens tuli
πρὶν ἢ γεύσασθαί με, ἀναπηδήσας ἀνειλό
eū in quādā domū: quouſqȝ occideret ſol.
μην αὐτὸν εἴς τι οἴκημα, ἕως ὅτου ἔδυ ὁ ἥλι
τ reuerſus lotus ſum τ mādicaui
ος. καὶ ἐπιστρέψας ἐλουσάμην καὶ ἤσθιον
panē meū in triſticia. τ memor fui pro
τὸν ἄρτον μου ἐν λύπῃ. καὶ ἐμνήσθην τῆς προ

pbebat: & mortuis atqȝ occiſis ſepul-
turā ſollicitꝰ exhibebat. Deniqȝ cū re-
uerſus eſſet rex ſennacherib fugiēs a
iudea plagā quā circa eū fecerat deus
ppt blaſphemiā ſuā: & iratus multos
occideret ex filiis iſrael tobias ſepelie-
bat corpa eorū. At vbi nūciatū eſt re-
gi: iuſſit eū occidi: & tulit oēm ſubſtā-
tiā eius. Tobias vero cū filio ſuo & cū
vxore fugiens nudus latuit: qa multi
diligebāt eū. Poſt dies vero. xlv. occi-
derūt regē filii ipſius. Et reuerſus eſt
tobias in domū ſuā oīſqȝ facultas eius
reſtituta eſt ei. Ca. 2.

Poſt hec vero cū eēt dies feſtꝰ dñi
& factū eſſet prandiū bonū in do-
mo tobie: dixit filio ſuo. Vade & ad-
duc aliquos de tribu nr̄a timētes deū
vt epulentur nobiſcū. Cūqȝ abiſſet re-
uerſus nūciauit ei vnū ex filiis iſrl' iu-
gulatū iacere ī platea. Statiqȝ exiliēs
de accubito ſuo relinq̄ns prandiū ie-
iunus puenit ad corpus tollēſqȝ illud
portauit ad domū ſuā occulte vt dum
ſol occubuiſſet caute ſepeliret eū. cū-
qȝ occultaſſet corpꝰ mādūcauit panē
cū luctu & tremore memorās illū ſer-
monē quē dixit dñs p amos pphetā.
Dies feſti vr̄i cōuertētur in lamētatio-
nē & luctū. Cū vero ſol occubuiſſet a-
biit & ſepeliuit eū: arguebāt āt eū oēs
pximi eius: dicentes. Iā huius rei cau-
ſa interfici iuſſus es: & vix effugiſti
mortis imperiū: & iterū ſepelis mor-
tuos. Sed tobias plus timēs deū q̄ re-
geȝ rapiebat corpa occiſorū & occul-
tabāt in domo ſua: & mediis noctibꝰ
ſepeliebat ea. Cōtigit āt vt q̄dam die
fatigatus a ſepultura veniēs domū ia-
ctaſſet ſe iuxta parietē & obdormiſſȝ
& ex nido hirūdinū dormiēti illi cali-
da ſtercora īcidere t ſup oculos eius fi-
eretqȝ cecus. Hāc āt tētationeȝ ideo p-
miſit dñs euenire illi: vt poſteris dare-
tur exemplū patiē eius ſicut & ſancti
iob. Nā cū ab infantia ſua ſp deum ti-
muerit & mādata eiꝰ cuſtodierit: nō ē
cōtriſtatus contra deū φ plaga cecita-
tis euenerit ei: ſȝ īmobilis in dei timo-
re pmāſit: agēs grās deo oībus diebꝰ
vite ſue. Nam ſicut beato iob inſul-
tabāt reges: ita iſti parētes & cognati
eiꝰ irridebāt vitā eius: dicētes. Vbi eſt
ſpes tua p q̄ elemoſynas & ſepulturaſ
faciebas. Tobias vero īcrepabat eos:
dicēs. Nolite ita loqui qm̄ filii ſctōrū
ſumus: & vitā illā expectamꝰ: quā deꝰ
daturus eſt his q fidem ſuā nunq̄ mu-
tant ab eo. Anna vero vxor eius ibat
ad opus textrinū cotidie: & de labore
manuū ſuarū victū quē cōſeq potuiſ-
ſet deferebat. Vn̄ factū eſt: vt hedū ca-
prarū accipiēs detuliſſet domi. Cuiꝰ
cū vocē balātis vir eiꝰ audiſſet: dixit:
videte ne forte furtiuꝰ ſit. Reddite eū
dñis ſuis: qa nō licet nobis aut edere
ex furto aliqd aut cōtingere. Ad hec
vxor eius irata rn̄dit. Manifeſte vana
facta ē ſpes tua & elemoſyne tue ī mō
apparuerūt. Atqȝ his & aliis huiuſce
modi verbis exprobrabat ei.

phetie amos ſicut dixit: cōuertentur
φητείας ἀμὼς καθὼς εἶπε, στραφήσονται
feſtiuitates veſtre i luctū: τ omnes
αἱ ἑορταὶ ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πᾶσαι αἱ
leticie veſtre in lamētationē. τ fleui
εὐφροσύναι ὑμῶν εἰς θρῆνον. καὶ ἔκλαυσα.
τ cum occidit ſol: abii: τ effodiēs ſepe
καὶ ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ᾠχόμην, καὶ ὀρύξας ἔθα
liui eum. τ pпinqui deridebāt dicen
ψα αὐτόν. καὶ οἱ πλησίον ἐπεγέλων λέγον
tes: nō adhuc timet hic interfici pro
τες, οὐκέτι φοβεῖται οὗτος φονευθῆναι περὶ
negocio iſto: τ fugit: τ ec
τοῦ πράγματος τούτου, καὶ ἀπέδρα, καὶ ἰ
ce iterum ſepelit mortuos. τ in ca
δοὺ πάλιν θάπτει τοὺς νεκρούς. καὶ ἐν αὐ
dem nocte dormiui fedatus iuxta
τῇ τῇ νυκτὶ ἐκοιμήθην μεμιασμένος παρὰ
parietem aule. τ facies mea
τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς. καὶ τὸ πρόσωπόν μου
diſcooperta erat. τ nō ſciebā φ paſſerculi
ἀνακεκαλυμμένον ἦν. καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία
in pariete erāt. τ oculis meis ap
ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί. καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀνε
tis: immiſerūt ſtercꝰ paſſerculi calidū in
ῳγότων, ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερμὸν εἰς
oculos meos. τ facte ſunt albugi
τοὺς ὀφθαλμούς μου. καὶ ἐγενήθη λευκώμα
nes in oculis meis. τ abii
τα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἐπορευόμην
ad medicos: τ nō pfuerunt mihi. achia
πρὸς ἰατρούς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν με. ἀχιά
charus āt nutriebat me: quouſqȝ pfectus ſū in
χαρος δὲ ἔτρεφέ με, ἕως οὗ ἐπορεύθην εἰς
elymaida. τ vxor mea anna ſeruiebat
τὴν ἐλυμαΐδα. καὶ ἡ γυνή μου ἄννα ἠριθεύετο
in muliebribus: τ mittebat domi
ἐν τοῖς γυναικείοις, καὶ ἀπέστελλε τοῖς κυ
nis. τ retribuerunt ei τ ipſi mer
ρίοις. καὶ ἀπέδωκαν αὐτῇ καὶ αὐτοὶ τὸν μι
cedē: addentes ēt hedum. cū āt veniſſȝ
σθόν, προσδόντες καὶ ἔριφον. ὅτε δὲ ἦλθε
ad me: cepit balare. τ dixi ei: vn
πρός με, ἤρξατο κράζειν. καὶ εἶπον αὐτῇ, πό
de hedulus: nūqd furtiuus eſt: redde
θεν τὸ ἐρίφιον, μὴ κλεψιμαῖόν ἐστιν; ἀπόδος
illum dñis. nō eñi licitum eſt man
αὐτὸ τοῖς κυρίοις. οὐ γὰρ θεμιτόν ἐστι φα
ducare furtiuum. ipſa āt dixit: dono datus
γεῖν κλεψιμαῖον. ἡ δὲ εἶπε, δῶρον δέδο
eſt mihi ſupra mercedē. τ nō credebam
ταί μοι ἐπὶ τῷ μισθῷ. καὶ οὐκ ἐπίστευον
illi. τ dicebā reddere illum
αὐτῇ. καὶ ἔλεγον ἀποδιδόναι αὐτὸ τοῖς
dñis. τ erubeſcebā ad eam. illa āt
κυρίοις. καὶ ἠρυθρίων πρὸς αὐτήν. ἡ δὲ
rn̄dens mihi dixit: vbi ſunt ele
ἀποκριθεῖσά μοι εἶπε, ποῦ εἰσιν αἱ ἐλε
moſyne tue τ iuſticie tue:
ημοσύναι σου καὶ αἱ δικαιοσύναι σου;
ecce cognita omnia tecum.
ἰδοὺ γνωστὰ πάντα μετὰ σοῦ. Ca. 3.

Et triſtatus fleui. τ ora
Καὶ λυπηθεὶς ἔκλαυσα. καὶ προ
ui cum dolore dicēs: iuſtus es
σηυξάμην μετ' ὀδύνης λέγων, δίκαιος εἶ
dñe τ omnia opera tua. τ om
κύριε καὶ πάντα τὰ ἔργα σου. καὶ πᾶ
nes vie tue mīa τ veritas.
σαι αἱ ὁδοί σου ἐλεημοσύνη καὶ ἀλήθεια.
τ iudiciū verum τ iuſtum tu iudicas
καὶ κρίσιν ἀληθινὴν καὶ δικαίαν σὺ κρίνεις

in eternū. memor eſto mei τ reſpice
εἰς τὸν αἰῶνα. μνήσθητί μου καὶ ἐπίβλεψον
in me. ne me vlciſcaris ob pctā
ἐπ' ἐμέ. μή με ἐκδικήσῃς ταῖς ἁμαρτίαις
mea τ ignorantias meas: τ pa
μου καὶ τοῖς ἀγνοήμασί μου, καὶ τῶν πατέ
trū meorū q peccauerūt corā te. nō obedie
ρων μου οἳ ἥμαρτον ἐνώπιόν σου. παρήκου
runt. n. pcepta tua. τ dediſti nos
σαν γὰρ τῶν ἐντολῶν σου. καὶ ἔδωκας ἡμᾶς
in direptionem τ captiuitatē τ mor
εἰς διαρπαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ θάνα
tem τ parabolam improperii oibus i qbꝰ
τον καὶ παραβολὴν ὀνειδισμοῦ πᾶσιν οἷς
diſperſi ſumus. τ nūc multa iudicia
ἐσκορπίσμεθα. καὶ νῦν πολλαί αἱ κρίσεις
tua ſunt τ vera. de me fac pro
σου εἰσὶ καὶ ἀληθιναί. ἐξ ἐμοῦ ποίησον ὑπὲρ
pctis meis τ patrū meorū:
τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ τῶν πατέρων μου,
qm̄ non teciuimus pcepta tua. non eñi
ὅτι οὐκ ἐποιήσαμεν τὰς ἐντολάς σου. οὐ γὰρ
ambulauimꝰ in veritate corā te. τ nūc
ἐπορεύθημεν ἐν ἀληθείᾳ ἐνώπιόν σου. καὶ νῦν
ſecundū placitū corā te fac me
κατὰ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου ποίησον μετ' ἐ
cum. pcipe recipere ſpm̄ meū:
μοῦ. ἐπίταξον ἀναλαβεῖν τὸ πνεῦμά μου,
vt perea τ fiam terra. qm̄ vti
ὅπως ἀπολυθῶ καὶ γένωμαι γῆ. διότι λυσι
le mihi mori φ viuere: qa opprobria
τελές μοι ἀποθανεῖν ἢ ζῆν, ὅτι ὀνειδισμοὺς
mendoſa audiui: τ triſtitia eſt multa in
ψευδεῖς ἤκουσα, καὶ λύπη ἐστὶ πολλὴ ἐν ἐ
me. pcipe abſolui me de neceſſitate
μοί. ἐπίταξον ἀπολυθῆναί με τῆς ἀνάγκης
iam in eternū locū. ne auertas
ἤδη εἰς τὸν αἰώνιον τόπον. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ
faciē tuam a me. in eadem die cō
πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συ
tigit filie raguelis ſarre in ecbata
νέβη τῇ θυγατρὶ ῥαγουὴλ σάρρᾳ ἐν ἐκβατά
nis medie: et hanc opprobrari ab
νοις τῆς μηδίας, καὶ ταύτην ὀνειδισθῆναι ὑπὸ
ancillis patris ſui: qm̄ erat tradita vi
παιδισκῶν τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ὅτι ἦν δεδομένη ἀν
ris ſeptem: τ aſmodeus neq̄
δράσιν ἑπτά, καὶ ὁ ἀσμοδαῖος τὸ πονηρὸν
demoniū occidit eos: anteq̄ eſſent
δαιμόνιον ἀπέκτεινεν αὐτούς, πρὶν ἢ γενέσθαι
ipſi cū ea vt in mulieribꝰ. τ dixerūt
αὐτοὺς μετ' αὐτῆς ὡς ἐν γυναιξί. καὶ εἶπον
ei: nō intelligis φ ſuffocaueris vi
αὐτῇ, οὐ συνίης ἀποπνίγουσα τοὺς ἄν
ros tuos: iam ſeptem viros habuiſti:
δρας σου; ἤδη ἑπτὰ ἄνδρας ἔσχες,
τ vnius eorū nō es noīata. q̄re nos ver
καὶ ἑνὸς αὐτῶν οὐκ ὠνομάσθης. τί ἡμᾶς μα
beras pro eis: ſi mortui ſunt: vade
στιγοῖς περὶ αὐτῶν; εἰ ἀπέθανον, βάδιζε
cum illis: ne videamus ex te filiū aut fili
μετ' αὐτῶν, μὴ ἴδοιμέν σου υἱὸν ἢ θυγα
am in eternū. hec cū audiſſet: triſta
τέρα εἰς τὸν αἰῶνα. ταῦτα ἀκούσασα, ἐλυ
ta eſt valde: vt ſuffocaretur: τ di
πήθη σφόδρα, ὥστε ἀπάγξασθαι. καὶ εἶ
xit: vna q̄dē ſum patri meo. ſi fece
πε, μία μέν εἰμι τῷ πατρί μου. ἐὰν ποιή
ro hoc: improperiū ipſi eſt: τ ſenectā e
σω τοῦτο, ὄνειδος αὐτῷ ἐστι, καὶ τὸ γῆρας αὐ
ius deducā cū dolore in infernū. τ depcata ē
τοῦ κατάξω μετ' ὀδύνης εἰς ᾅδου. καὶ ἐδεήθη

Tunc Tobias ingemuit & cepit
orare cū lachrymis dicēs. Iuſtꝰ
es dñe: & oīa iudicia tua vera ſunt: &
oēs vie tue mīa & veritas & iudiciū.
Et nunc dñe memor eſto mei: & ne
vindictā ſumas de pctīs meis: neqȝ
reminiſcaris delicta mea vel parētū
meorū. Qm̄ nō obediuimꝰ pceptis
tuis ideo traditi ſumus ī direptionē
& captiuitatē & morte & in fabulā &
in īproperiū oībus natiōbus in qui-
bus diſpſiſti nos. et nūc dñe magna
iudicia tua qa nō egimus ſecundū p-
cepta tua: & nō ambulauimus ſince-
riter corā te. Et nūc dñe ſecūdū vo-
lūtatem tuā fac mecū & pcipe in pa-
ce recipi ſpm̄ meū. Expedit. n. mihi
mori magis q̄ viuere. Eadeȝ igitur
die cōtigit vt ſara filia raguelis in ra-
ges ciuitate medorū: & ipa audiret
improperiū ab vna ex āciſſis patris
ſui qm̄ tradita fuerat ſepteȝ viris: &
demoniū noīe aſmodeus occiderat
eos mox vt ingreſſi fuiſſent ad eā.
Ergo cū p culpa ſua increparet pu-
ellā: rn̄dit ei dicēs. Amplius ex te nō
videamꝰ filiū aut filiā ſup t̄rā interfe-
ctrix virorū tuorū. nūqd & occidere
me vis ſicut etiā occidiſti ſepte vi-
ros? Ad hāc vocē prexit ī ſupius cu-
biculum domꝰ ſue: & tribus diebꝰ
& tribus noctibus nō manducauit
neqȝ bibit: ſed in orōne pſiſtēs cū la-
chrymis depcabatur deū vt ab iſto
īpropio liberaret eā. Factū eſt āt die
tertia dū cōpleret orōnem: bn̄dicēs
dn̄m dixit. Bn̄dictuȝ eſt nomen tuū
deus pr̄m nr̄orum: q cum iratus fue-
ris miaȝ facies, & in tpe tribulatiōis
pctā dimittis his q inuocant te. Ad
te dñe faciem meam cōuerto: ad te
oculos meos erigo. Peto dñe vt de
vīculo īproperii huius abſoluas me
aut certe deſup terram eripias me.
Tu ſcis dñe quia nunq̄ cōcupiui vi-
rum: & mundam ſeruaui aīam meā
ab oī cōcupiſcentia. Nunq̄ cum lu-
dentibus miſcui me: neqȝ cum his q
in leuitate ambulant participeȝ me
prebui. Virum autem cum timore
tuo non cum libidine mea conſenſi
ſuſcipere. Et aut ego indigna fui il-
lis: aut illi forſitan mihi non fuerunt
digni: quia forſitan viro alii conſer-
uaſti me. Non eſt eī in hoīs poteſta-
te cōſilium tuum. Hoc autem p cer-
to habet omnis qui colit te: quia vi-
ta eius ſi in probatione fuerit coro-
nabitur: ſi autem in tribulatione fu-
erit: liberabitur: & ſi in corruptione
fuerit ad miſericordiam tuam veni-
re licebit. Non enim delectaris in
perditiōibus noſtris: quia poſt tem-
peſtatem tranquillum facis: & poſt
lachrymationem & fletum exulta-
tionem infundis. Sit nomen tu-
um deus Iſrael benedictum in ſe-
cula. In illo tempore exaudite ſunt
pces amborū in cōſpectu glīe ſūmi
dei. Et miſſus eſt āgelus dñi ſctūs ra-
phael vt curaret eos ambos q̄rū vno
tpe ſūt oroēs ī cōſpectu dñi recitate.

ad feneſtrā. τ dixit: benedictus es dñe
πρὸς τῇ θυρίδι. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς εἶ κύριε
deus meus: τ bn̄dictū nomen glorie
ὁ θεός μου, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τῆς δόξης
tue ſanctū τ honorabile i ſecula. bn̄di
σου τὸ ἅγιον καὶ ἔντιμον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλο
cant te oīa opera tua in ſecu
γησάτωσάν σε πάντα τὰ ἔργα σου εἰς τὸν αἰῶ
lū. τ nūc dñe oculos meos τ
να. καὶ νῦν κύριε τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ τὸ
faciem meā in te dedi. dixi vt ab
πρόσωπόν μου εἰς σὲ δέδωκα. εἶπον ἀπο
ſoluas me de terra. τ vt nō audiā ego
λῦσαί με ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ μὴ ἀκοῦσαί με
amplius iproperiū. tu cognoſcis dñe φ
μηκέτι ὀνειδισμόν. σὺ γινώσκεις κύριε ὅτι
munda ſum ab oī pctō vir:
καθαρά εἰμι ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας ἀνδρός,
τ nō coinq̄naui nomē meū neqȝ no
καὶ οὐκ ἐμόλυνα τὸ ὄνομά μου οὐδὲ τὸ ὄνο
mē patris mei in terra captiuita
μα τοῦ πατρός μου ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλω
tis mee. vnigenita ſum patri meo: τ
σίας μου. μονογενής εἰμι τῷ πατρί μου, καὶ
non eſt ei filius q ſit he
οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ παιδίον ὃ κληρονομή
res ei: neqȝ frater ppinquus: neqȝ ei
σει αὐτόν, οὐδὲ ἀδελφὸς ἐγγύς, οὐδὲ ὑπάρ
ſtens ei filius: vt ſeruem me ei
χων αὐτῷ υἱός, ἵνα συντηρήσω ἐμαυτὴν αὐ
i vxorē. iam perierunt mihi ſeptē. ad qd
τῷ γυναῖκα. ἤδη ἀπώλοντό μοι ἑπτά. ἵνα
mihi reliquū viuere: τ ſi nō videtur tibi iter
τί μοι λοιπὸν ζῆν; καὶ εἰ μὴ δοκεῖ σοι ἀπο
ficere me: pcipe reſpicere in me
κτεῖναί με, ἐπίταξον ἐπιβλέψαι ἐπ' ἐμέ
τ miſereri mei: τ nō audire me āplius
καὶ ἐλεῆσαί με, καὶ μὴ ἀκοῦσαί με μηκέτι
improperiū. τ audita eſt oratio am
ὀνειδισμόν. καὶ εἰσηκούσθη ἡ προσευχὴ ἀμ
borum in cōſpectu glorie ſummi
φοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ μεγάλου
dei. τ miſſus eſt raphael vt curaret
θεοῦ. καὶ ἀπεστάλη ῥαφαὴλ ἰάσασθαι τοὺς
duos: tobie vt decorticaret albugines: τ
δύο, τωβὴτ λεπίσαι τὰ λευκώματα, καὶ
ſarram filiā raguel vt daret tobie
σάρραν τὴν τοῦ ῥαγουὴλ δοῦναι τῷ τωβία
filio tobie vxorē: τ ligaret aſmo
τῷ υἱῷ τωβὴτ γυναῖκα, καὶ δῆσαι ἀσμο
deum neq̄ demonium: qm̄ ad to
δαῖον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον, διότι τῷ τω
biā attinet hereditare eam. in
βίᾳ ἐπιβάλλει κληρονομῆσαι αὐτήν. ἐν
eodē tpe reuerſus tobias: introi
αὐτῷ τῷ καιρῷ ἐπιστρέψας τωβὴτ, εἰσῆλ
uit in domū ſuā. τ ſarra filia rague
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ σάρρα ἡ τοῦ ῥαγου
lis deſcēdit de ſupiori cubiculo ſuo.
ὴλ κατέβη ἐκ τοῦ ὑπερῴου αὐτῆς. Ca. 4.

In die illa: recordatus ē tobias de
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐμνήσθη τωβὴτ περὶ
argento quod tradidit gabelo in rages
τοῦ ἀργυρίου ὃ παρέθετο γαβαήλῳ ἐν ῥάγοις
medie. τ dixit intra ſe: ego i pe
τῆς μηδίας. καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, ἐγὼ ᾐτησά
tii mortē. cur nō voco tobiā filiū meū
μην θάνατον. τί οὐ καλῶ τωβίαν τὸν υἱόν μου
vt ei oſtēdā anteq̄ moriar. ego τ vocās
ἵνα αὐτῷ δείξω πρὶν ἀποθανεῖν με. καὶ καλέσα
eum dixit: fili ſi mortuus fuero: ſepeli me
ς αὐτὸν εἶπε, παιδίον ἐὰν ἀποθάνω, θάψον με

a populis terre: & ab vxoribus alienigenis. Et rñdit vniuerſa multitudo: dixitq̃ voce magna. Iuxta verbũ tuũ ad nos: ſic fiat. Verũtñ qa ppl's multus eſt & tẽpus pluuie: & nõ ſuſtinemus ſtare foris: & opus nõ eſt diei vnius vel duorũ: vehemẽter quippe peccauimus in ſermõe iſto: cõſtituãtur principes in vniuerſa multitudine: & oẽs in ciuitatib9 nr̃is qui duxerũt vxores alienigenas veniant in tp̃ibus ſtatutis: & cũ his ſeniores p ciuitatẽ in ciuitatẽ & iudices ei9 donec auertatur ira dei noſtri a nobis ſuper peccato hoc. Igitur ionathan fili9 aſehel: et iaazia filius thecue ſteterunt ſuper hoc: & moſollã & ſebachi leuites adiuuerũt eos. Fecerũtq̃ ſic filii trãſmigrationis. Et abierũt eſdras ſacerdos & viri pricipes familiarũ in domos patrũ ſuorũ & oẽs per noĩa ſua: & ſederũt9 ĩ die prĩo menſis decimi vt quererent rem. Et cõſummati ſunt oẽs viri qui duxerũt vxores alienigenas vſq; ad diẽ primam menſis primi: & inuenti ſunt de filiis ſacerdotum qui duxerunt vxores alienigenas de filiis ioſue filii ioſedech & fratres eius maaſia: & eliezer & iarib & godolia. Et dederũt man9 ſuas vt eiicerent vxores ſuas: & pro delicto ſuo arietem de ouibus offerrent. Et de filiis emmer: annani & zebedia. Et de filiis ſerim: maſia & helia & ſemeia iehiel & ozias. Et de filiis pheſſur: elioenai: maaſia: hiſmael: nathanael: ioſabeth: & heleſa. Et de filiis leuitarum ioſabeth & ſemei & celaia: ipſe eſt calitha: phathaia: iuda & eliezer. Et de cantoribus eliaſub: & de ianitoribus ſellum & thelem & vri. Et ex iſrael de filiis pharos remeia & iezia & melhia: & miamin & eliezer & melchia & banea.

Et de filiis helam: mathania: zacharias: & iehihel & abdi & rimoth & helia. Et de filiis zethua: elioenai: eliaſib: mathania & hierimuth & zabeth & aziza. Et de filiis bebai: iohannã anania: zabbai: athalai. Et de filiis beni. moſollã & melluch & adaia iaſub & ſaal & ramoth: et de filiis phetmoab: edna & chalaal: banaias & maaſias: mathanias beſelehel: bennui & manaſſe. Et de filiis erem: eliezer: ieſue: melchias: ſemeias: ſymeon: beniamin: maloch: ſamarias. Et de filiis aſom mathanai mathet: azabeth: elpheleth: iermai: manaſſes ſemei. De filiis bani: maaddi: amram & huel: baneas & badaias: cheliau: bannia. Marimuth: & eliaſib: mathanias: mathanai et iaſi & bani & bennui ſemei & ſalmias & nathan & adaias: mechnedabai ſyſai ſarai ezrel & ſelemau & ſemeria ſellum amaria ioſeph. De filiis nebui: ahiel mathathias zabet zabina ieddu & iohel & banai. Omnes hi acceperant vxores alienigenas: & fuerũt ex eis mulieres que pepererãt filios.

Explicit liber Eſdre pm9.

Neemias.
Νεεμίας.

Ca. i.

Verba neemie filii chalcie. ⁊ factũ eſt in mẽſe
Λόγοι νεεμίου υἱοῦ χαλκίου. καὶ ἐγένετο ἐν μηνὶ
chaſeleb anni viceſſimi: ⁊ ego erã in ſuſan
χασελὲβ ἔτους εἰκοστοῦ, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐν σουσὰν
caſtro: ⁊ venit anani vn9 de fratribus meis: ipe
ἀβιρᾶ, καὶ ἦλθεν ἀνανὶ εἷς ἀπὸ ἀδελφῶν μου, αὐ
⁊ viri iuda: ⁊ interrogaui eos de
τὸς καὶ ἄνδρες ἰούδα, καὶ ἠρώτησα αὐτοὺς περὶ
iudeis ſaluatis: q̃ remãſerãt
τῶν ἰουδαίων τῶν διασωθέντων, οἳ κατελείφθησαν
de captiuitate ⁊ de hieruſalẽ. ⁊ dixe
ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ περὶ ἱερουσαλήμ. καὶ εἶ
rũt ad me: q resi dui q̃ remãſerãt
πον πρός με, ὅτι οἱ ὑπολελειμμένοι οἱ καταλειφθέντες
de captiuitate ibi in puĩncia: in afflictiõe ma
ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκεῖ ἐν τῇ χώρᾳ, ἐν πονηρίᾳ με
gna ⁊ in opprobrio: ⁊ muri hieruſalẽ
γάλῃ καὶ ἐν ὀνειδισμῷ, καὶ τὰ τείχη ἱερουσαλήμ

Incipit liber Neemie.
Cap. i.

Verba Neemie filii helchie. Et factũ ẽ in menſe caſleu anno viceſimo: & ego eram in ſuſis caſtro. Et venit anani vnus de fratribus meis: ipſe & viri iuda. et interrogaui eos de iudeis qui remanſerant & ſupererant de captiuitate & de hieruſalem. Et dixerunt mihi. Qui remanſerunt & derelicti ſunt de captiuitate ibi in puincia: in afflictione magna ſunt & in opprobrio: & murus hieruſalẽ

Cap. i.
דִּבְרֵי נְחֶמְיָה בֶּן חֲכַלְיָה וַיְהִי
בְחֹדֶשׁ כִּסְלֵו שְׁנַת עֶשְׂרִים וַאֲנִי
הָיִיתִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה׃ וַיָּבֹא
חֲנָנִי אֶחָד מֵאַחַי הוּא וַאֲנָשִׁים
מִיהוּדָה וָאֶשְׁאָלֵם עַל הַיְּהוּדִים
הַפְּלֵיטָה אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ מִן
הַשֶּׁבִי וְעַל יְרוּשָׁלִָם׃ וַיֹּאמְרוּ
לִי הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ
מִן הַשְּׁבִי שָׁם בַּמְּדִינָה בְּרָעָה
גְדֹלָה וּבְחֶרְפָּה וְחוֹמַת יְרוּשָׁלִַם

ꝛ ne deſpexeris matrem tuã. honora
καὶ μὴ ὑπερίδης τὴν μητέρα σου. τίμα
eam oībus diebus vite tue. ꝛ
αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· καὶ
fac quod placitũ ẽ ei. ꝛ ne triſticia afficias
ποίει τὸ ἀρεστὸν αὐτῇ. καὶ μὴ λυπήσης αὐ-
eã. memẽto fili: ꝙ multa peri-
τήν. μνήσθητι παιδίον, ὅτι πολλοὺς κινδύ-
cula vidit ꝑpter te in vtero. cũ
νους ἑώρακεν ἐπὶ σοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ. ὅταν
mortua fuerit: ſepeli eã apud me in vno ſe-
ἀποθάνῃ, θάψον αὐτὴν παρ' ἐμοὶ ἐν ἑνὶ τά-
pulchro. oībus diebuſ fili dñi dei
φῳ. πάσας τὰς ἡμέρας παιδίον κυ τοῦ θεοῦ
noſtri mẽoreſto. ꝛ ne velis pecca-
ἡμῶν μνημόνευε. καὶ μὴ θελήσῃς ἁμαρτά-
re ꝛ tranſgredi precepta eius.
νειν καὶ παραβῆναι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ.
ꝛ iuſticiã fac oībus diebus
καὶ δικαιοσύνην ποίει πάσας τὰς ἡμέρας
vite tue. ꝛ ne ambules vijs
τῆς ζωῆς σου. καὶ μὴ πορευθῇς ταῖς ὁδοῖς
iniqtatis: qꝛ faciente te verita-
τῆς ἀδικίας, διότι ποιοῦντός σου τὴν ἀλήθει-
tẽ pſperitates erũt in operib⁹ tuis: ꝛ
αν εὐοδίαι ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σου, καὶ
oībus facientibus iuſtitiã. de
πᾶσι τοῖς ποιοῦσι τὴν δικαιοσύνην. ἐκ τῶν
facultatibus tuis fac elemoſynã: ꝛ ne
ὑπαρχόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ
inuideat tuus oculus in faciẽdo e-
φθονησάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν ἐ-
lemoſynam. ne auertas faciem
λεημοσύνην. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν
tuã ab omni paupere: ꝛ a te nõ
σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ-
auertẽtur facies dei. queadmodũ tibi
μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. ὡς σοὶ
fuerit ſecũdũ multitudinẽ: fac ex e-
ὑπάρχει κατὰ τὸ πλῆθος, ποίησον ἐξ αὐ-
is elemoſynã. ſi paucũ tibi fuerit:
τῶν ἐλεημοσύνην. ἐὰν ὀλίγον σοι ὑπάρχῃ,
iuxta paucũ ne timeas facere elemoſy-
κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ φοβοῦ ποιεῖν ἐλεημοσύ-
nã. premiũ.n. bonũ theſaurizas tibi in
νην. θέμα γὰρ ἀγαθὸν θησαυρίζεις σεαυτῷ εἰς
diẽ neceſſitatis. qm̃ elemoſyna a morte
ἡμέραν ἀνάγκης. διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου
liberat: ꝛ nõ ſinit intrare in tenebras. do-
ῥύεται, καὶ οὐκ ἐᾷ εἰσελθεῖν εἰς τὸ σκότος. δῶ-
nũ eñ bonũ eſt elemoſyna oībus
ρον γὰρ ἀγαθόν ἐστιν ἐλεημοσύνη πᾶσι τοῖς
facientibus eã corã altiſſimo. atten-
ποιοῦσιν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου. πρόσε-
de tibi fili ab oī fornicatiõe.
χε σεαυτῷ παιδίον ἀπὸ πάσης πορνείας.
ꝛ vxorẽ primũ accipe de ſemi-
καὶ γυναῖκα πρῶτον λάβε ἀπὸ τοῦ σπέρμα-
ne patrũ tuorũ. ꝛ ne accipias vxo-
τος τῶν πατέρων σου. καὶ μὴ λάβῃς γυναῖ-
rẽ extraneã: q̃ nõ eſt de tribu
κα ἀλλοτρίαν, ἣ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ
patris tui. qm̃ filii ꝓphetarũ ſumus: noe
πατρός σου. διότι υἱοὶ προφητῶν ἐσμέν, νῶε
abraam iſaac ꝛ iacob: patres no-
ἀβραὰμ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ, οἱ πατέρες ἡ-
ſtri ab eterno: memor eſto fili: ꝙ
μῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, μνήσθητι παιδίον, ὅτι
oẽs iſti acceperũt vxores de
πάντες οὗτοι ἔλαβον γυναῖκας ἀπὸ τῶν ἀ-
fratribus ſuis: ꝛ bñdicti ſunt in
δελφῶν αὐτῶν, καὶ εὐλογήθησαν ἐν τοῖς

Capitulum quartum.

IGitur cum Tobias putaret orationem ſuam exaudiri: vt mori potuiſſet vocauit ad ſe Tobiam filium ſuum: dixitqꝫ ei. Audi fili mi verba oris mei: et ea in corde tuo quaſi fundamentum conſtrue. Cum acceperit deus animam meam: corpus meum ſepeli: & honorem habebis matri tue omnibus diebus vite eius. Mẽor.n. eſſe debes que & q̃nta ꝑicula paſſa ſit ꝑpter te in vtero ſuo. Cum aũt & ipſa cõpleuerit tp̃s vite ſue: ſepelias eã circa me. Oībus aũt diebus vite tue in mente habeto deum: & caue ne aliq̃n pctõ conſentias & ꝑtermittas ꝑcepta dei nr̃i. Ex ſubſtãtia tua fac elemoſynã: & noli auertere faciem tuaꝫ ab vllo paupe. Ita.n. fiet vt nec a te auertatur facies dñi. quõ potueris ita eſto miſericors. Si multũ tibi fuerit: abũdanť tribue. ſi exiguũ tibi fuerit: etiam exiguũ libenter impartiri ſtude. Premium.n. bonũ tibi theſaurizas in die neceſſitatis. qm̃ elemoſyna ab oī pctõ & morte liberat: & nõ patietur aīam ire in tenebras. Fiducia magna erit corã ſũmo deo elemoſyna omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione: & preter vxorem tuam nũq̃ꝫ patiaris crimen ſcire. Superbiam nunquam in tuo ſenſu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipſa enim initium ſumpſit omnis perditio. Quicunqꝫ tibi aliquid operatus fuerit: ſtatim ei mercedem reſtitue: & merces mercenarii tui apud te omnino nõ remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi: vide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum cũ eſurientibus et egẽtib⁹ comede: et de veſtimẽtis tuis nudos tege. Panẽ tuũ & vinũ tuum ſuper ſepulturã iuſti conſtitue: & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus. Conſilium ſemper a ſapiente perquire. Omni tempore benedic deum & pete ab eo vt vias tuas dirigat: & omnia conſilia tua in ipſo permaneant. Indico etiam tibi fili mi dediſſe me decem talenta argenti dum infantulus eſſes Gabelo in Rages ciuitate Medorum: & chirographum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad euꝫ peruenias: & recipias ab eo ſupra memoratum pondus argenti: & reſtituas ei chirographum ſuum. Noli timere fili mi. pauperem quidem vitam gerimus: ſed multa bona habebimus ſi timuerimus deum & receſſerimus ab omni peccato & fecerimus bene.

Capitulum quintum.

filiis ſuis. ꝛ ſemen eorũ here-
τέκνοις αὐτῶν. καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν κληρο-
ditabit terrã. ꝛ nũc fili dilige
νομήσει γῆν. καὶ νῦν παιδίον ἀγάπα τοὺς
fratres tuos. ꝛ nõ ſupbias in
ἀδελφούς σου. καὶ μὴ ὑπερηφανεύου ἐν τῇ
corde tuo de fratribus tuis ꝛ
καρδίᾳ σου ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τῶν
filiis ꝛ filiabus populi tui accipere ti-
υἱῶν καὶ θυγατέρων τοῦ λαοῦ σου λαβεῖν σε-
bi ex eis vxorẽ. qm̃ in ſuper-
αυτῷ ἐξ αὐτῶν γυναῖκα. διότι ἐν τῇ ὑπερη-
bia perditio ꝛ nõ ſtabilitas mul-
φανίᾳ ἀπώλεια καὶ οὐ καταστασία πολ-
ta. ꝛ in inutilitate diminutio ꝛ in-
λή· καὶ ἐν τῇ ἀχρειότητι ἐλάττωσις καὶ ἔν-
digẽtia magna. nam inutilitas mater eſt
δεια μεγάλη. ἡ γὰρ ἀχρειότης μήτηρ ἐστὶ τοῦ
famis. merces oīs hoīs: q̃cũqꝫ ope-
λιμοῦ. μισθὸς παντὸς ἀνθρώπου, ὃς ἐὰν ἐρ-
ratus fuerit tibi: apud te nõ remaneat. ſed
γάσηταί σοι, παρὰ σοὶ μὴ αὐλισθήτω. ἀλ-
redde ei ſtatim. ꝛ ſi ſer-
λὰ ἀπόδος αὐτῷ παραυτίκα. καὶ ἐὰν δου-
uieris deo reddetur tibi. attende
λεύσῃς τῷ θεῷ ἀποδοθήσεταί σοι. πρόσεχε
tibi fili in oībus opib⁹ tuis.
σεαυτῷ παιδίον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου.
ꝛ eſto eruditus in oī cõuerſatio-
καὶ ἴσθι πεπαιδευμένος ἐν πάσῃ ἀναστρο-
ne tua. ꝛ qđ oderis: nemini facias vinũ
φῇ σου. καὶ ὃ μισεῖς, μηδενὶ ποιήσῃς. οἶνον
ad ebrietatẽ ne bibas. ꝛ ne ambulet tecum
εἰς μέθην μὴ πίῃς. καὶ μὴ πορευθήτω μετά
ebrietas ĩ via tua. de pane tuo da
σου μέθη ἐν τῇ ὁδῷ σου. ἐκ τοῦ ἄρτου σου δίδου
eſurienti: ꝛ de veſtimẽtis tuis nu-
πεινῶντι, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων σου τοῖς γυμ-
dis. de oī quod ſupfuerit tibi: fac ele-
νοῖς. πᾶν ὃ ἐὰν περισσεύσῃ σοι, ποίει ἐλεη-
moſynam. ꝛ ne inuideat tu⁹ oculus
μοσύνην. καὶ μὴ φθονησάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς
dum feceris elemoſynã. effunde pa-
ἐν τῷ ποιεῖν ἐλεημοσύνην. ἔκχεον τοὺς ἄρ-
nes tuos ſup ſepulturã iuſtorũ: ꝛ ne
τους σου ἐπὶ τὸν τάφον τῶν δικαίων, καὶ μὴ
des peccatoribus. cõſilium ab
δῷς τοῖς ἁμαρτωλοῖς. συμβουλίαν παρὰ
omni ſapiẽte reqre. ꝛ ne deſpici-
παντὸς φρονίμου ζήτησον. καὶ μὴ καταφρονή-
as omnino cõſilium vtile. ꝛ
σῃς ἐπὶ παντὸς συμβουλίας χρησίμης. καὶ
in omni tpe bñdic dñm: ꝛ ab
ἐν παντὶ καιρῷ εὐλόγει τὸν κύριον, καὶ παρ'
eo pete: vt vie tue recte fiant:
αὐτοῦ αἴτησον, ὅπως αἱ ὁδοί σου εὐθεῖαι γένων-
ꝛ oẽs ſemite tue ꝛ cõſilia
ται, καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι σου καὶ αἱ βουλαὶ
tua pſperẽtur. qm̃ oīs gens nõ hꝫ cõ-
σου εὐοδωθῶσι. διότι πᾶν ἔθνος οὐκ ἔχει βου-
ſilium: ſꝫ ipſe dñs dat oīa bo-
λήν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κς δίδωσι πάντα τὰ ἀγα-
na. ꝛ quẽ vult humiliat: ſicut vult.
θά. καὶ ὃν θέλει ταπεινοῖ, καθὼς βούλεται.
ꝛ nunc fili memor eſto ꝑceptorũ meorũ.
καὶ νῦν παιδίον μνημόνευε τῶν ἐντολῶν μου.
ꝛ ne deleãtur de corde tuo.
καὶ μὴ ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ τῆς καρδίας σου.
ꝛ nũc indico tibi decẽ talenta
καὶ νῦν ὑποδεικνύω σοι τὰ δέκα τάλαντα
argenti q̃ dedi gabelo fratri
τοῦ ἀργυρίου ἃ παρεθέμην γαβαήλῳ τῷ

A gabrie in rages medie. ꝛ ne
τοῦ γαβρία ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας. καὶ μὴ
timeas fili: ꝙ mẽdici facti ſumus. ſunt
φοβοῦ παιδίον, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν. ὑπάρ-
tibi multa: ſi timueris deũ: ꝛ receſſe-
χει σοι πολλά, ἐὰν φοβῇ τὸν θεόν, καὶ ἀπο-
ris ab omni pctõ: ꝛ feceris qđ
στῇς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, καὶ ποιήσῃς τὸ
placitũ eſt corã eo.
ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ca. 5.
ET rñdens tobias dixit: pa-
Καὶ ἀποκριθεὶς τωβίας εἶπε, πά-
ter faciam omnia q̃cũqꝫ ꝑcepiſti mihi.
τερ ποιήσω πάντα ὅσα ἐντέταλσαί μοι.
ſed quõ potero accipere pecuniam:
B ἀλλὰ πῶς δυνήσομαι λαβεῖν τὸ ἀργύριον,
nõ cognoſcẽs eũ? ꝛ dedit ei chi-
μὴ γινώσκων αὐτόν; καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χει-
rographum ꝛ dixit ei: inqre tibi
ρόγραφον καὶ εἶπεν αὐτῷ, ζήτησον σεαυτῷ
hoīem q̃ [illegible] tecum: ꝛ da-
ἄνθρωπον ὃς συμπορεύσεταί σοι, καὶ δώ-
bo ei mercedẽ dũ viuo. ꝛ recipe va-
σω αὐτῷ μισθὸν ἕως ζῶ. καὶ λαβὲ πορευ-
dẽs pecuniã. ꝛ iuit ad q̃rendũ ho-
θεὶς τὸ ἀργύριον. καὶ ἐπορεύθη ζητῆσαι ἄν-
minẽ. ꝛ iuenit raphaelẽ q̃ erat angelus:
θρωπον. καὶ εὗρε τὸν ῥαφαὴλ ὃς ἦν ἄγγελος,
ꝛ nõ cognouit. ꝛ dixit ei: ſi potes
καὶ οὐκ ᾔδει. καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ δύνασαι
ire mecum in rages medie:
πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας,
ꝛ ſi exptus es locorũ? ꝛ dixit e-
C καὶ εἰ ἔμπειρος εἶ τῶν τόπων; καὶ εἶπεν αὐ-
i angelus: ibo tecum. ꝛ
τῷ ὁ ἄγγελος, πορεύσομαι μετὰ σοῦ. καὶ
apud gabelum fratrẽ noſtrũ morat⁹ ſũ.
παρὰ γαβαὴλ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ηὐλίσθην.
et dixit ei tobias: ſuſtine me: ꝛ
καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίας, ὑπόμεινόν με, καὶ
dicã patri meo. ꝛ dixit ei: vade
ἐρῶ τῷ πατρί μου. καὶ εἶπεν αὐτῷ, πορεύου
ꝛ ne moreris. ꝛ ingreſſus dixit pa-
καὶ μὴ χρονίσῃς. καὶ εἰσελθὼν εἶπε τῷ πα-
tri: ecce inueni q̃ ibit mecũ. ille aũt
τρί, ἰδοὺ εὕρηκα ὃς συμπορεύσεταί μοι. ὁ δὲ
dixit: voca eũ ad me: vt cognoſcã
εἶπε, φώνησον αὐτὸν πρός με, ἵνα ἐπιγνῶ
cuius tribus eſt: ꝛ ſi fidelis eſt ad e-
D ποίας φυλῆς ἐστι, καὶ εἰ πιστός ἐστι τοῦ πο-
undũ tecum. ꝛ vocauit eũ: ꝛ
ρευθῆναι μετὰ σοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν, καὶ
igreſſus ẽ: ꝛ ſalutauerũt ſe inuicem. et di-
εἰσῆλθε, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους. καὶ εἶ-
xit ei tobias: frater de qua tri-
πεν αὐτῷ τωβήτ, ἀδελφὲ ἐκ ποίας φυ-
bu et de qua familia tu es? oſtẽ-
λῆς καὶ ἐκ ποίας πατριᾶς σὺ εἶ; ὑπόδει-
de mihi. et dixit ei: tribum et familiã
ξόν μοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ, φυλὴν καὶ πατριὰν
tu reqris: an mercenariũ q̃ eat cum
σὺ ζητεῖς, ἢ μίσθιον ὃς συμπορεύσεταί με-
filio tuo? et dixit ei tobias: vo-
τὰ τοῦ υἱοῦ σου; καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβήτ, βού-
lo frater cognoſcere gen⁹ tuũ et
λομαι ἀδελφὲ ἐπιγνῶναι τὸ γένος σου καὶ
nomen. ille aũt dixit: ego de gñe azarie et
τὸ ὄνομα. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ τὸ γένος ἀζαρίου καὶ
ananie magni et fratris tui. et
A ἀνανίου τοῦ μεγάλου καὶ ἀδελφοῦ σου. καὶ
dixit tobias: ſanus venias frater: ꝛ ne
εἶπε τωβήτ, ὑγιαίνων ἔλθοις ἀδελφέ. καὶ μὴ

TVnc rñdit tobias pr̃i ſuo: & dixit. oīa q̃cũqꝫ ꝑcepiſti mihi faciam pr̃. Quõ aũt pecuniã hãc reqrã ignoro. Ille me neſcit: & ego eũ ignoro. qđ ſignũ dabo ei? Sꝫ neqꝫ viã p quã ꝑgatur illuc aliq̃n cognoui. Tũc pr̃ ſuus rñdit illi & dixit. Chirographũ qdeꝫ illius apud me hẽo. qđ dũ illi oñderis ſtatĩ reſtituet. Sꝫ ꝑge nũc & ĩquire tibi aliquẽ fidelẽ virũ qui eat tecũ ſalua mercede ſua duꝫ adhuc viuo: vt recipias eã. Tũc egreſſus tobias ĩuenit iuuenẽ ſplendidũ ſtãtem ꝑcinctũ & q̃ſi patũ ad ãbulãdum: Et ignorãs ꝙ angel⁹ dei eſſet ſalutauit eum & dixit. Vñ te hẽmus bone iuuenis? At ille rñdit. Ex filiis iſrľ. Et tobias dixit ei. Noſti viã que ducit ĩ regiõem medorũ? Cui rñdit. noui & oīa itinera eius frequenť ambulaui; & mãſi apud gabelũ fratrem nr̃ꝫ qui moratur ĩ rages ciuitate medorũ que poſita eſt ĩ mõte egbathanis. Cui tobias ait. Suſtine me obſecro donec hec ĩpa nũciem pr̃i meo. Tũc igreſſus tobias ĩdicauit vniuerſa hec pr̃i ſuo. Sup que ãmiratus pr̃: rogauit vt ĩtroiret ad eũ. Ingreſſus itaqꝫ ſalutauit eũ & dixit. Gaudiũ tibi ſit ſp. Et ait tobias. q̃le gaudiũ mihi erit q ĩ tenebris ſedeo & lumẽ celi nõ video? Cui ait iuuenis. Forti aĩo eſto in ꝓxĩo eſt vt a deo cureris. Dixit itaqꝫ illi tobias. Nũquid poteris ꝑducere filiũ meũ ad gabelũ ĩ rages ciuitatem medorũ? Et cum redieris reſtituã tibi mercedem tuã. Et dixit ei angelus. Ego ducã & reducã eum ad te. Cui tobias rñdit. rogo te: indica mihi de q̃ domo aut de q̃ tribu es tu. Cui raphael angel⁹ dixit. Genus queris mercenarii an ĩpm mercenarium qui cũ filio tuo eat? Sꝫ ne forte ſollicitum te reddã: ego ſum azarias ananie magni fili⁹. Et tobias rñdit. Ex magno gñe es tu. ſꝫ peto ne iraſcaris ꝙ volueri cognoſcere genus tuum. Dixit aũt illi angelus. Ego ſanum ducã & ſanum tibi reducã filiũ tuum. Rñdens aũt tobias ait. Bñ ãbuletis & ſit dñs in itinere vr̃o & angelus eius comitetur vobiſcum. Tunc paratis oībus que erãt ĩ via portãda: fecit tobias vale pr̃i ſuo & matri ſue: & ãbulauerũt ambo ſĩľ. Cumqꝫ ꝓfecti eſſent cepit mať eius flere & dicere. Baculuꝫ ſenectutis nr̃e tuliſti & trãſmiſiſti a nobis. Nunq̃ꝫ fuiſſet ĩpa pecunia ꝓ q̃ miſiſti eum. ſufficiebat nobis pauptas nr̃a vt diuitias cõputaremus hoc: ꝙ videbamus filiuꝫ nr̃ꝫ. Dixitqꝫ ei tobias noli flere. ſaluus ꝑueniet filius nr̃ & ſaluus reuertetur ad nos & oculi tui videbunt illuꝫ. credo.n. ꝙ ãgelus dei bonus comitetur ei: & bñ diſponat oīa que circa eum geruntur: ita vt cum gaudio reuertatur ad nos. Ad hanc vocem ceſſauit mr̃ eius flere & tacuit. Ca. 6.

PRofect⁹ ẽ aũt tob. & canis ſecut⁹ eſt eũ: et mãſit pria mãſiõe iuxta fluuiũ tigris. et exiuit vt lauaret pedes

mihi iraſcaris: qꝛ q̃ſiui tribum tuam ꝛ
μοι ὀργισθῇς, ὅτι ἐζήτησα τὴν φυλήν σου καὶ
familiã tuã cognoſcere. et tu es
τὴν πατριάν σου ἐπιγνῶναι. καὶ σὺ τυγχάνεις
frater meus de honeſta ꝛ bona generatiõe.
ἀδελφός μου ἐκ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γενεᾶς.
cognoſco .n. ananiam ꝛ ionathã fi-
ἐπιγινώσκω γὰρ ἀνανίαν καὶ ἰωναθὰν τοὺς υἱ-
lios ſamie magni. qñ iuimus ſi-
οὺς σαμίου τοῦ μεγάλου. ὡς ἐπορευόμεθα κοινῶς
in hieruſalẽ ad adorãdũ: offerẽtes primi-
εἰς ἱλημ προσκυνεῖν, ἀναφέροντες τὰ πρωτό-
tiua ꝛ decimas fetuum. ꝛ nõ
τοκα καὶ τὰς δεκάτας τῶν γενημάτων. καὶ οὐκ
errauerunt errore fratrũ noſtrorũ.
ἐπλανήθησαν τῇ πλάνῃ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν.
e radice magna es frater. ſed dic ꝙ
ἐκ ῥίζης μεγάλης εἶ ἀδελφέ. ἀλλὰ εἶπόν τί-
tibi ero mercedẽ daturus: drachmã
να σοι ἔσομαι μισθὸν διδόναι, δραχμὴν τῆς
in die ꝛ neceſſaria ſicut ꝛ filio meo. ꝛ
ἡμέρας καὶ τὰ δέοντα ὡς καὶ τῷ υἱῷ μου. καὶ
inſup addã tibi ſupra mercedẽ: ſi ſa-
ἔτι προσθήσω σοι ἐπὶ τὸν μισθόν, ἐὰν ὑγιαί-
ni reuerſi fueritis. ꝛ cõplacuit eis ſic.
νοντες ἐπιστρέψητε. καὶ εὐδόκησαν οὕτως.
ꝛ dixit ad tobiã: paratus ſis in
καὶ εἶπε πρὸς τωβίαν, ἕτοιμος γίνου εἰς τὴν ὁ-
viã ꝛ pſperemini. ꝛ parauit filius ei⁹
δὸν καὶ εὐοδωθείητε. καὶ ἡτοίμασεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ
q̃ ad viã. ꝛ dixit ei pater eius:
τὰ πρὸς τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πὴρ αὐτοῦ,
vade cũ hoīe hoc. ꝛ in ce-
πορεύου μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου. ὁ δὲ ἐν τῷ οὐρα-
lo hitans de⁹ pſperet viã veſtrã. ꝛ
νῷ κατοικῶν θς εὐοδώσει τὴν ὁδὸν ὑμῶν. καὶ ὁ
angelus dei eat vobiſcum. ꝛ exie-
ἄγγελος τοῦ θυ συμπορευθήτω ὑμῖν. καὶ ἐξῆλ-
runt ambo vt ꝓficiſcerẽt: ꝛ canis pue-
θον ἀμφότεροι ἀπελθεῖν, καὶ ὁ κύων τοῦ παι-
ri cum eis. fleuit aũt anna mater
δαρίου μετ' αὐτῶν. ἔκλαυσε δὲ ἄννα ἡ μήτηρ
eius: ꝛ dixit ad tobiam: qđ miſiſti
αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς τωβήτ, τί ἐξαπέστειλας
puerulum noſtrũ? nõne baculus manus
τὸ παιδίον ἡμῶν; οὐχὶ ῥάβδος τῆς χειρὸς ἡ-
noſtre ẽ dum ingreditur ipſe ꝛ egre-
μῶν ἐστιν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτὸν καὶ ἐκπο-
ditur coram nobis? argentum argentũ
ρεύεσθαι ἐνώπιον ἡμῶν; ἀργύριον τῷ ἀργυρίῳ
vtinã nõ ꝑceſſiſſet: ſꝫ reliqe filii no-
μὴ φθάσαι, ἀλλὰ περίψημα τοῦ παιδίου ἡ-
ſtri fiat. ſicut.n. datum ẽ nobis viuere a
μῶν γένοιτο. ὡς γὰρ δέδοται ἡμῖν ζῆν παρὰ τοῦ
dño: hoc ſufficiẽs nobis eſt. ꝛ dixit
κυ, τοῦτο ἱκανὸν ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ εἶπεν
ei tobias: ne curã hẽas ſoror. ſaluus
αὐτῇ τωβήτ, μὴ λόγον ἔχε ἀδελφή. ὑγιαίνων
ꝑueniet: ꝛ oculi tui videbunt euꝫ.
ἐλεύσεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται αὐτόν.
angelus eñ bonus ibit cum eo.
ἄγγελος γὰρ ἀγαθὸς συμπορεύσεται αὐτῷ.
ꝛ pſperabitur via eius: ꝛ reuertetur
καὶ εὐοδωθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψει
ſaluus. ꝛ ceſſauit flere.
ὑγιαίνων. καὶ ἐπαύσατο κλαίουσα. Ca. 6.
ILli aũt euntes viam: venerunt ve-
Οἱ δὲ πορευόμενοι τὴν ὁδόν, ἦλθον ἑσπέ-
ſpere ad tigrim fluuiũ. ꝛ manſerunt
ρας ἐπὶ τὸν τίγρην ποταμόν. καὶ ηὐλίζοντο
ibi. at puer deſcẽdit vt laua-
ἐκεῖ. τὸ δὲ παιδάριον κατέβη περικλύσα-

retur et ſaltauit piſcis de
σαι. καὶ ἀνεπήδησεν ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ
fluuio: et voluit deuorare pue
ποταμοῦ, καὶ ἐβουλήθη καταπιεῖν τὸ παι-
rum. at angelus dixit ei: appre
δάριον. ὁ δὲ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, ἐπιλα-
hende piſcem. et tenuit piſcem
βοῦ τοῦ ἰχθύος. καὶ ἐκράτησε τὸν ἰχθὺν
puer: et proiecit eum in
τὸ παιδάριον, καὶ ἀνέβαλεν αὐτὸν ἐπὶ
terram. et dixit ei angelus: inci-
τὴν γῆν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος, ἀνάτε-
de piſcē. et accipiens cor et
με τὸν ἰχθὺν. καὶ λαβὼν τὴν καρδίαν καὶ τὸ
iecur et fel: repone ſecure. et fe
ἧπαρ καὶ τὴν χολήν, θὲς ἀσφαλῶς. καὶ ἐ-
cit puer: ſicut dixit ei an-
ποίησε τὸ παιδάριον, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγ-
gelus. piſcē aūt aſſantes comederūt. et
γελος. τὸν δὲ ἰχθὺν ὀπτήσαντες ἔφαγον. καὶ
pergebāt ambo quouſq; appropinquerūt ecba
ὥδευον ἀμφότεροι ἕως οὗ ἤγγισαν ἐκβατά-
tanis. et dixit puer angelo: aza
νοις. καὶ εἶπε τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ, ἀζα-
ria frater quid eſt cor et iecur et
ρία ἀδελφέ, τί ἐστιν ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ καὶ
fel piſcis? et dixit ei: cor
ἡ χολὴ τοῦ ἰχθύος; καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἡ καρδία
et iecur ſi aliquē pturbat demoniū aut ſpi
καὶ τὸ ἧπαρ, ἐάν τινα ὀχλῇ δαιμόνιον ἢ πνεῦ-
ritus nequā: fac fumigare hec coram vi-
μα πονηρόν, καπνίσαι ταῦτα ἐνώπιον ἀν-
ro aut muliere et non pturbabit amplius. fel
δρὸς ἢ γυναικός, καὶ οὐκέτι ὀχληθήσεται. τὴν χο-
le vnge hoiem qui habet albugi
λὴν ἐγχρῖσαι ἄνθρωπον ὃς ἔχει λευκώμα-
nes in oculis: et ſanabitur. cū aūt ap
τα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἰαθήσεται. ὡς δὲ προ-
propinquaſſēt rages: dixit angelus pue
σήγγισαν τῇ ῥάγῃ, εἶπεν ὁ ἄγγελος τῷ παι-
ro: frater hodie manebimus a-
δαρίῳ, ἀδελφέ σήμερον αὐλισθησόμεθα παρὰ
pud raguel: et ipſe cognatus tuus eſt. et
ῥαγουὴλ, καὶ αὐτὸς συγγενής σου ἐστί. καὶ
eſt ei filia vnigenita nomine ſar-
ἔστιν αὐτῷ θυγάτηρ μονογενὴς ὀνόματι σάῤ-
ra. loquar pro ea vt detur tibi
ρα. λαλήσω περὶ αὐτῆς τοῦ δοθῆναί σοι
ipſa in vxorē. quia ad te attinet
αὐτὴν εἰς γυναῖκα. ὅτι σοὶ ἐπιβάλλει ἡ
hereditas eius. et tu ſolus es de ge-
κληρονομία αὐτῆς. καὶ σὺ μόνος εἶ ἐκ τοῦ γέ-
nere eius. et puella formoſa et pru
νους αὐτῆς. καὶ τὸ κοράσιον καλὸν καὶ φρό-
dens eſt. et nunc audi me et loquar
νιμόν ἐστι. καὶ νῦν ἄκουσόν μου καὶ λαλήσω
patri eius. et quū reuerſi fuerimus
τῷ πατρὶ αὐτῆς. καὶ ὅταν ἐπιστρέψωμεν
de rages: faciemus nuptias. quia ſcio
ἐκ ῥάγων, ποιήσομεν τὸν γάμον. διότι ἐπί-
raguelē: quod non dabit eam viro
σταμαι ῥαγουὴλ, ὅτι οὐ μὴ δῷ αὐτὴν ἀνδρὶ
alteri ſecundū legē moyſi: vel reus erit
ἑτέρῳ κατὰ τὸν νόμον μωυσῆ, ἢ ὀφειλήσει
mortis. quia hereditatem te oportet
θάνατον. ὅτι τὴν κληρονομίαν σοὶ καθήκει
accipere: aut oēm hoiem. tunc dixit
λαβεῖν, ἢ πάντα ἄνθρωπον. τότε εἶπε τὸ
puer angelo: azaria frater
παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ, ἀζαρία ἀδελφέ
audiui ego puellā datā fuiſſe ſeptē
ἤκηκοα ἐγὼ τὸ κοράσιον δεδόσθαι ἑπτὰ

ſuos & ecce piſcis immanis exiuit ad deuorandum eum. Quē expaueſcens tobias clamauit voce magna dicēs. Dn̄e inuadit me. Et dixit ei angelus. Apprehende brāchiam eius: & trahe eum ad te. Quod cū feciſſet: attraxit eum in ſiccū & palpitare cepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus. Exentera hunc piſcem: & cor eius & fel & iecur repōe tibi. Sunt enim hec neceſſaria ad medicamenta vtiliter. Quod cū feciſſet: aſſauit carnes eius & ſecum ſuſtulerunt in via: cetera ſalierunt que ſufficerent eis quouſq; peruenirent in rages ciuitatem medorum. Tunc interrogauit Tobias angelum & dixit ei. Obſecro te azaria frater vt dicas mihi quod remedium habebunt iſta que de piſce ſeruare iuſſiſti. Et reſpōdēs angelus dixit ei. Cordis eius particulam ſi ſuper carbones ponas: fumus eius extricat omne genus demoniorum ſiue a viro ſiue a muliere: ita vt vltra non accedat ad eos. Et fel valet ad vngendos oculos i quibus fuerit albugo: & ſanabūtur. Et dixit ei tobias. Vbi vis vt maneamus? Rn̄dēſq; angelus ait. Et hic Raguel noie vir ppinquus de tribu tua: & hic habet filiā noie ſarā ſz neq; maſculū neq; feminā vllā hz aliā pter eā. Tibi debetur ois ſubſtātia eius & optz eā te accipe cōiugē. Pete ergo eā a pre eius: & dabit tibi eā i vxorem. Tūc rn̄dit tobias & dixit. Audio quia tradita eſt ſeptē viris & mortui ſunt: ſed & hoc audiui qa demoniū occidit illos. Timeo ergo ne forte & mihi hec eueniant: & cū ſim vnicus pentibus meis deponā ſenectutem illorū cū triſticia ad īferos. Tunc angelus Raphael dixit ei. Audi me: & oſtendam tibi qui ſunt quibus præualere poteſt demonium. Hi nanq; qui coniugium ita ſuſcipiunt vt deum a ſe & a ſua mente excutiant: & ſuæ libidini ita vacent ſicut equus & mulus quibus non eſt intellectus: habet ptātem demoniū ſuper eos. Tu aūt cum acceperis eam: ingreſſus cubiculū per tres dies continens eſto ab ea: & nihil aliud niſi orationibus vacabis cum ea. Ipſa autem nocte incenſo iecore piſcis fugabitur demonium. Secunda vero nocte in copulatiōe ſanctorum patriarcharum admitteris. Tertia autem nocte benedictionem conſequeris vt filii ex vobis pcreentur incolumes. Tranſacta autem tertia nocte accipies virginem cum timore domini: amore filiorū magis q̄ libidinis ductus: vt in ſemine Abrae benedictionem in filiis conſequaris.

Cap.7.

INgreſſi ſunt autem ad Raguelem: & ſuſcepit eos raguel cum gaudio. Intuenſq; Tobiam Raguel

viris: et oēs in cubiculo mor
ἀνδράσι, καὶ πάντας ἐν τῷ νυμφῶνι ἀπο-
tuos eſſe. et nūc ego ſolus ſum pa
λωλότας. καὶ νῦν ἐγὼ μόνος εἰμὶ τῷ πα-
tri. et timeo ne ingreſſus moriar:
τρί. καὶ φοβοῦμαι μὴ εἰσελθὼν ἀποθάνω,
ſicut et qui prius. quia demoniū a-
καθὼς καὶ οἱ πρότερον. ὅτι δαιμόνιον φι-
mat ipſam: quod nō iniuria afficit quēq̄ preter
λεῖ αὐτήν, ὃ οὐκ ἀδικεῖ οὐδένα πλὴν τῶν
accedētes ad eā. et nūc ego timeo ne
προσαγόντων αὐτῇ. καὶ νῦν ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ
moriar: et deducā vitam patris
ἀποθάνω, καὶ κατάξω τὴν ζωὴν τοῦ πατρός
mei et matris mee cū dolore ſup
μου καὶ τῆς μητρός μου μετ' ὀδύνης ἐπ'
me in ſepulchrū eorū. et filius alius
ἐμοὶ εἰς τὸν τάφον αὐτῶν. καὶ υἱὸς ἕτερος
non eſt eis: qui ſepeliat eos.
οὐχ ὑπάρχει αὐτοῖς, ὃς θάψει αὐτούς.
dixitq; ei angelus: nō es memor
εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄγγελος, οὐ μέμνησαι τῶν
ſermonū quos pcepit tibi pater tuus
λόγων ὧν ἐνετείλατό σοι ὁ πατήρ σου
ſuper accipiēda tibi vxore de ge-
ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν σε γυναῖκα ἐκ τοῦ γέ-
nere tuo? et nūc audi me frater: qa
νους σου; καὶ νῦν ἄκουσόν μου ἀδελφέ, ὅ-
tibi erit in vxorē. et demo
τι σοὶ ἔσται εἰς γυναῖκα. καὶ τοῦ δαιμο-
nii nullā rōnem habe: qa nocte hac
νίου μηδένα λόγον ἔχε, ὅτι τὴν νύκτα ταύ-
dabitur tibi ipſa in vxorem. et
την δοθήσεταί σοι αὐτὴ εἰς γυναῖκα. καὶ
ſi ingreſſus fueris ad cubiculū: ſumes cine
ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὸν νυμφῶνα, λήψῃ τέφρα-
rē incenſoꝝ: et impones de
ν θυμιαμάτων, καὶ ἐπιθήσεις ἀπὸ τῆς
corde piſcis et iecore et
καρδίας τοῦ ἰχθύος καὶ τοῦ ἥπατος καὶ
facies fumigare. et odorabit demoniū
καπνίσεις. καὶ ὀσφρανθήσεται τὸ δαιμόνιον
et fugiet et nō amplius redibit in
καὶ φεύξεται καὶ οὐκ ἐπανελεύσεται εἰς
ſeculū ſeculi. quō aūt acceſſeris ad
τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὅταν δὲ προσπορεύῃ αὐ-
eā: ſurgite ambo et clamate ad
τῇ, ἐγέρθητε ἀμφότεροι καὶ βοήσατε πρὸς
miſericordē deū: et ſaluabit vos et miſe-
τὸν ἐλεήμονα θεόν, καὶ σώσει ὑμᾶς καὶ ἐλεή-
rebit. ne timeas: quia tibi hec parata erat
σει. μὴ φοβοῦ, ὅτι σοὶ αὐτὴ ἡτοιμασμένη ἦν
a ſeculo. et tu eā ſaluabis. et
ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. καὶ σὺ αὐτὴν σώσεις. καὶ
ibit tecum et exiſti
πορεύσεται μετὰ σοῦ. καὶ ὑπολαμβά-
mo quod tibi erunt ex ea filii. et
νω ὅτι σοὶ ἔσται ἐξ αὐτῆς παιδία. καὶ
vt audiuit tobias hec: dilexit e-
ὡς ἤκουσε τωβίας ταῦτα, ἐφίλησεν αὐ-
am: et aīa eius adheſit ei
τήν, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκολλήθη αὐτῇ
valde. et venerūt in ecbatana.
σφόδρα. καὶ ἦλθον εἰς ἐκβάτανα. Ca.7.
Et venerunt in domū ra
Καὶ παρεγένοντο εἰς τὴν οἰκίαν ῥα-
guelis. ſarra vero obuiā exiit eis: et ſalu-
γουήλ. σάῤῥα δὲ ὑπήντησεν αὐτοῖς, καὶ ἐχαι-
tauit eos: et ipſi illam. et intro
ρέτισεν αὐτούς, καὶ αὐτοὶ αὐτήν. καὶ εἰσή-
duxit eos in domū. et dixit ra
γαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ εἶπε ῥα-

B

C

D

A

guel edne vxori ſue: quā ſimilis
γουὴλ ἔδνᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ὡς ὅμοιος ὁ
iuuenis tobie cōſobrino meo. et
νεανίσκος τωβὶτ τῷ ἀνεψιῷ μου. καὶ
interrogauit eos raguel: vnde eſtis fra
ἠρώτησεν αὐτοὺς ῥαγουήλ, πόθεν ἐστὲ ἀδελ-
tres? et dixerūt ei: ex filiis nephthalim
φοί; καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐκ τῶν υἱῶν νεφθαλεὶμ
captiuoꝝ in niniue. et dixit e-
τῶν αἰχμαλώτων ἐν νινευῆ. καὶ εἶπεν αὐ-
is: noſtis tobiam fratrem noſtrū?
τοῖς, γινώσκετε τωβὶτ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν;
illi aūt dixerūt: nouimus. et dixit e-
οἱ δὲ εἶπον, γινώσκομεν. καὶ εἶπεν αὐ-
is: ſanus eſt? illi vero dixerūt: et viuit et ſanus
τοῖς, ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπον, καὶ ζῇ καὶ ὑγιαί-
eſt. et dixit tobias: pater meus eſt. et
νει. καὶ εἶπε τωβίας, πατήρ μου ἐστί. καὶ
exiliuit raguel et oſculatus eſt e-
ἀνεπήδησε ῥαγουὴλ καὶ κατεφίλησεν αὐ-
um et fleuit. et benedixit eum et
τὸν καὶ ἔκλαυσε. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν καὶ
dixit ei: honeſti et boni
εἶπεν αὐτῷ, τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ
hois filius. et audiens quod tobias
ἀνθρώπου υἱός. καὶ ἀκούσας ὅτι τωβὶτ
perdidit oculos ſuos: contriſtatus eſt
ἀπώλεσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἐλυπήθη
et fleuit. et edna vxor eius et ſar-
καὶ ἔκλαυσε. καὶ ἔδνα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ σάῤ-
ra filia eius lachrymate ſūt. et ſuſce-
ρα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἔκλαυσαν. καὶ ὑπεδέ-
perunt eos alacriter. et occiderūt arietē
ξαντο αὐτοὺς προθύμως. καὶ ἔθυσαν κριὸν
ma.39. ouium. et parauerunt cibaria multa. di
προβάτων, καὶ παρέθηκαν ὄψα πολλά. εἶ-
xit autē tobias raphaeli: azaria frater
πε δὲ τωβίας τῷ ῥαφαήλ, ἀζαρία ἀδελφέ,
loquere de his q̄ dicebas in via: et
λάλησον ὑπὲρ ὧν ἔλεγες ἐν τῇ πορείᾳ, καὶ
pficiatur negociū. et cōmunicauit
τελεσθήτω τὸ πρᾶγμα. καὶ μετέδωκε τὸν
ſermonem raguel. et dixit raguel ad
λόγον τῷ ῥαγουήλ. καὶ εἶπε ῥαγουὴλ πρὸς
tobiā: manduca et bibe et hilaris
τωβίαν, φάγε καὶ πίε καὶ ἡδέως γί-
ſto. te enim decet filiam meā accipere.
νου. σοὶ γὰρ καθήκει τὸ παιδίον μου λαβεῖν.
veruntamē oſtendam tibi veritatem. de
πλὴν ὑποδείξω σοι τὴν ἀλήθειαν. ἔδωκα
di filiam meam ſeptem vi-
τὸ παιδίον μου ἑπτὰ ἀνδράσι,
ris: et quā ingreſſi ſunt ad
καὶ ὅτε εἰσεπορεύοντο πρὸς
eam: mortui ſunt in nocte. ſed
αὐτήν, ἀπέθνησκον ὑπὸ τὴν νύκτα. ἀλλὰ
impreſentiarū hilaris ſis. et dixit tobias:
τὸ νῦν ἔχων ἡδέως γίνου. καὶ εἶπε τωβίας,
nō guſtabo hic quouſq; ſtatis
οὐ γεύσομαι οὐδὲν ὧδε, ἕως ἂν στήσητε καὶ
ſtatuatis ante me. et dixit raguel: curā habe
σταθῆτε πρός με. καὶ εἶπε ῥαγουήλ, κομίζου
eius ex nūc ſecundū iudicium. tu
αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νῦν κατὰ τὴν κρίσιν. σὺ
frater es ipſius et ipſa tui. at miſericors
ἀδελφὸς εἶ αὐτῆς καὶ αὐτή σου. ὁ δὲ ἐλεήμων
deus pſperet vobis bona. et voca
θεὸς εὐοδώσει ὑμῖν τὰ κάλλιστα. καὶ ἐκάλε-
uit ſarrā filiam ſuam. et venit
σε σάῤῥαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. καὶ ἦλθε
ad patrē ſuum. et accipiens ma-
πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς. καὶ λαβὼν τῆς χει-

dixit anne vxori ſue. Quam ſimilis eſt iuuenis iſte conſobrino meo. Et cū hec dixiſſet: ait. Vnde eſtis iuuenes fratres noſtri? At illi dixerūt. ex tribu neptalim ſumus ex captiuitate niniue. dixitq; illis raguel. Noſtis tobiā fratrē meū? Qui dixerūt. Nouimus. Cūq; mlta bona loqueretur de eo. dixit angelus ad raguelē. tobias de quo interrogas pater iſtius ē. & miſit ſe raguel & cū lachrymis oſculatus eſt eū & plorās ſupra collū eius dixit. Benedictio ſit tibi fili mi qa boni & optimi viri filius es. Et anna vxor eius & ſara ipſorum filia lachrymate ſūt. poſtq̄ aūt locuti ſūt: pcepit raguel occidi arietem: & parari cōuiuiū. Cunq; hortaretur eos diſcūbere ad prādium tobias dixit. Hic ego hodie nō māducabo neq; bibā niſi prius petitionē meā cōfirmes & pmittas mihi dare ſarā filiaz tuā. quo audito verbo raguel expauit ſciēs qd euenerit illis ſeptē viris: qui īgreſſi ſunt ad eā & timere cepit ne forte & huic ſimiliter cōtingeret Et cū nutaret & nō daret petenti vllū rn̄ſuz: dixit ei angelus. Noli timere dare eā illi: qm̄ huic timenti deuz debetur cōiūx. filia tua. ppterea alius nō potuit habere illā. Tunc dixit raguel. Nō dubito q̄ deus pces & lachrymas meas ī cōſpectu ſuo admiſerit. Et credo qm̄ ideo fecit vos venire ad me vt & iſta cōiūgeretur cognatiōi ſue ſm legē moyſi. & nunc noli dubiū gerere q̄ tibi eā tradā: & apphendens dexterā filie ſue: dextere tobie tradidit dicens. Deus abraā & deus iſaac & deus iacob vobiſcū ſit & ipſe cōiūgat vos īpleatq; bn̄dictionem ſuā ī vobis. & accepta charta fecerūt cōſcriptiōem cōiugii. Et poſt hec epulati ſūt. bn̄dicētes deū. Vocauitq; raguel ad ſe annā vxorez ſuā & pcepit ei vt ppararet alterum cubiculū. Et ītroduxit illuc ſarā filiā ſuā & lachrymata eſt. dixitq; ei. Forti aīo eſto filia mea. dn̄s celi det tibi gaudiū p tedio qd ppeſſa es. Ca.8

POſtq̄ vero cenauerūt introduxerūt iuuenem ad eā. Recordatus itaq; tobias ſermonū angeli ptulit de caſſidili ſuo ptez iecoris poſuitq; eā ſup carbōes viuos. Tūc raphael angelus apphendit demoniū & religauit illud ī deſerto ſupioris egypti. Tūc hortatus eſt virginez tobias dixitq; ei. Sara exurge & depcemur deū hodie & cras & ſm cras. qa his tribus noctibus deo iūgimur: tertia aūt nocte ī nr̄o erimus cōiugio. Filii quippe ſctōrū ſumus & nō poſſumus ita cōiungi ſicut gentes q̄ ignorant deū. Surgentes aūt pariter īſtāter orabāt ambo ſimul vt ſanitas daretur ei. dixitq; tobias. Dn̄e deus patrū noſtrorū bn̄dicāt te celi terre mareq; & fontes & flumia & oēs creature tue q̄ in eis ſunt. Tu feciſti adā de limo terre: dediſtiq; ei adiutoriū euā. Et nūc dn̄e tu ſcis quia nō luxu

num eius: tradidit eam tobie vxo
ρὸς αὐτῆς, παρέδωκεν αὐτὴν τωβίᾳ γυναῖ-
rem. et dixit: ecce ſecundū legē moyſi
κα. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ κατὰ τὸν νόμον μωυσέως
curā habe illius: et duc ad patrē
κομίζου αὐτὴν καὶ ἄπαγε πρὸς τὸν πατέ-
tuum. et bn̄dixit eos. et vocauit ed-
ρα σου. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐκάλεσεν ἔδ-
nam vxorē ſuā. et accipiēs libel
ναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ λαβὼν βιβλί-
lum ſcripſit cōſcriptionē et ſignauit.
ον, ἔγραψε συγγραφὴν καὶ ἐσφραγίσατο.
et ceperūt mādūcare. et vocauit raguel
καὶ ἤρξαντο ἐσθίειν. καὶ ἐκάλεσε ῥαγουὴλ
ednā vxorē ſuā: et dixit ei:
ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ,
ſoror: ppara alterum cubiculū et
ἀδελφή, ἑτοίμασον τὸ ἕτερον ταμιεῖον καὶ
introduc eam. et fecit ſicut dixit: et
εἰσάγαγε αὐτήν. καὶ ἐποίησεν ὡς εἶπε. καὶ
introduxit eam illuc et lachrymata e. et ſuſce
εἰσήγαγεν αὐτὴν ἐκεῖ καὶ ἔκλαυσε. καὶ ἀπε-
pit lachrymas filie ſue
δέξατο τὰ δάκρυα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.
et dixit ei: forti aio eſto filia. dn̄s
καὶ εἶπεν αὐτῇ, θάρσει τέκνον. ὁ κύριος τοῦ
celi et terre det tibi gaudiū pro
οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς δῴη σοι χαρὰν ἀντὶ τῆς
triſtitia tua hac. forti aio eſto filia.
λύπης σου ταύτης. θάρσει θύγατερ. Ca.8.
Poſtq̄ vero pfecerunt cenare:
Ὅτε δὲ συνετέλεσαν δειπνοῦντες,
introduxerūt tobiā ad eam. ille aūt va
εἰσήγαγον τωβίαν πρὸς αὐτήν. ὁ δὲ πορευ-
dens recordatus eſt ſermonum raphaelis. et acce
όμενος ἐμνήσθη τῶν λόγων ῥαφαήλ. καὶ ἔλα-
pit cinerem incenſorum: et impo
βε τὴν τέφραν τῶν θυμιαμάτων, καὶ ἐπέθη-
ſuit cor piſcis et iecur:
κε τὴν καρδίαν τοῦ ἰχθύος καὶ τὸ ἧπαρ,
et fecit fumigare. quā aūt olfecit demo
καὶ ἐκάπνισεν. ὅτε δὲ ὠσφράνθη τὸ δαιμό-
niū odorē: fugit in ſupiora
νιον τῆς ὀσμῆς, ἔφυγεν εἰς τὰ ἀνώτατα τῆς
egypti: et ligauit illud angelus. vt aūt
αἰγύπτου, καὶ ἔδησεν αὐτὸ ὁ ἄγγελος. ὡς δὲ
cōcluſi fuerūt ambo: aſcēdit tobias
συνεκλείσθησαν ἀμφότεροι, ἀνέβη τωβίας
ſuper lectum et dixit: ſurge ſoror:
ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ εἶπεν, ἀνάστηθι ἀδελφή
et oremus vt miſereatur noſtri domi
καὶ προσευξώμεθα ἵνα ἐλεήσῃ ἡμᾶς ὁ κύριος.
nus. et cepit tobias dicere: benedictus es
καὶ ἤρξατο τωβίας λέγειν, εὐλογητὸς εἶ ὁ
deus patrū noſtrorū: et benedictum
θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ εὐλογητὸν τὸ
nomē tuū ſanctū et glorioſum in ſecu
ὄνομά σου τὸ ἅγιον καὶ ἔνδοξον εἰς τοὺς αἰῶ-
cula. bn̄dicant te celi et om
νας. εὐλογησάτωσάν σε οἱ οὐρανοὶ καὶ πᾶ-
nes creature tue. tu feciſti adā et
σαι αἱ κτίσεις σου. σὺ ἐποίησας ἀδὰμ καὶ
dediſti ei adiutoriū euā firmamentū vxo
ἔδωκας αὐτῷ βοηθὸν εὔαν στήριγμα τὴν γυ-
rem eius. ex iſtis factū eſt homi
ναῖκα αὐτοῦ. ἐκ τούτων ἐγενήθη τὸ τῶν ἀνθρώ-
num ſemē. tu dixiſti nō bonū eſſe
πων σπέρμα. σὺ εἶπας οὐ καλὸν εἶναι τὸν
hoiem ſolū: faciamus ei adiutoriū
ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν ὅ-
ſimile ei. et nūc dn̄e nō pter fornica
μοιον αὐτῷ. καὶ νῦν κύριε οὐχὶ διὰ πορνεί-

tionē ego accipio ſororē meā hanc:
αν ἐγὼ λαμβάνω τὴν ἀδελφήν μου ταύτην,
ſed in veritate. ꝓcipe miſereri mei et
ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀληθείας. ἐπίταξον ἐλεῆσαί με καὶ
cū hac ſeneſcere. et dixit ſe=
ταύτῃ συγκαταγηρᾶσαι. καὶ εἶπε μετ᾽ αὐ
cū amen. et dormierunt ambo
τοῦ ἀμήν. καὶ ἐκοιμήθησαν ἀμφότεροι τὴν
nocte. et ſurgēs raguel abiit et ef=
νύκτα. καὶ ἀναστὰς ῥαγουὴλ ἐπορεύθη καὶ ὤ
fodit ſepulchꝛū dicēs: nū et hic morietur?
ρυξε τάφον λέγων, μὴ καὶ οὗτος ἀποθάνῃ;
et venit raguel in domū ſuā. et
καὶ ἦλθε ῥαγουὴλ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. καὶ
dixit edne vxori ſue: mitte
εἶπεν ἔδνᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ἀπόστειλον
vnā ancillarū et videat ſi viuit. ſi
μίαν τῶν παιδισκῶν καὶ ἰδέτω εἰ ζῇ. εἰ
aūt nō: vt ſepeliā eū, et nemo ſciat.
δὲ μή, ἵνα θάψω αὐτόν. καὶ μηδεὶς γνώτω.
et introiuit ancilla aperiēs ia=
καὶ εἰσῆλθεν ἡ παιδίσκη ἀνοίξασα τὴν θύ
nuā: et inuenit duos dormientes.
ραν, καὶ εὗρε τοὺς δύο καθεύδοντας.
et egreſſa nunciauit eis ꝙ viueret.
καὶ ἐξελθοῦσα ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ζῇ.
et benedixit raguel deum dicens:
καὶ εὐλόγησε ῥαγουὴλ τὸν θεὸν λέγων,
benedictꝰ es deus in oī bñdictiōe mū
εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ κα
da et ſctā. et bñdicant te
θαρᾷ καὶ ἁγίᾳ. καὶ εὐλογησάτωσάν σε οἱ
ſancti tui et oēs creature tue: et
ἅγιοί σου καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου, καὶ
oēs angeli tui et electi
πάντες οἱ ἄγγελοί σου καὶ οἱ ἐκλεκτοί
tui bñdicant te in omnia
σου εὐλογησάτωσάν σε εἰς πάντας τοὺς
ſecula. bñdictus es ꝙ letificaſti me. et
αἰῶνας. εὐλογητὸς εἶ ὅτι εὔφρανάς με. καὶ
nō eſt factū mihi quēadmodū putabā: ſed ſe=
οὐκ ἐγένετό μοι καθὼς ὑπενόουν, ἀλλὰ κα
cūdū magnā miaꝫ tuā feciſti nobiſcū.
τὰ τὸ πολὺ ἔλεός σου ἐποίησας μεθ᾽ ἡμῶν.
bñdictus qui miſertus es duobꝰ vnigenitis.
εὐλογητὸς ὅτι ἠλέησας δύο μονογενεῖς. ποί
fac eis dñe miam. ꝑfice
ησον αὐτοῖς δέσποτα ἔλεος. συντέλεσον
vitā eorū in ſanitate cum letitia
τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν ὑγείᾳ μετ᾽ εὐφροσύνης
et mia. iuſſit aūt ſeruis re=
καὶ ἐλέους. ἐκέλευσε δὲ τοῖς οἰκέταις χῶ
plere terra ſepulchꝛū. et fecit eis nupti
σαι τὸν τάφον. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς γά
as dierū quattuordecim. et dixit e
μον ἡμερῶν δεκατεσσάρων. καὶ εἶπεν αὐ
i raguel: anteꝗ̄ cōplerentur di=
τῷ ῥαγουήλ, πρὶν ἢ συντελεσθῆναι τὰς ἡ
es nuptiarū cū iureiurādo: ne exiret ip
μέρας τοῦ γάμου ἐνόρκως, μὴ ἐξελθεῖν αὐ
ſe vſꝗ quo implerētur quattuordecim
τὸν ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ δεκατέσσαρες
dies nuptiarū. et tunc accipiēs
ἡμέραι τοῦ γάμου. καὶ τότε λαβόντα τὸ
medietatē ſubſtantie ſue: vt iret
ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, πορεύεσθαι
cum ſalute ad patrem. et reli=
μεθ᾽ ὑγείας πρὸς τὸν πατέρα. καὶ τὰ λοι
qua: qū moriar et vxor mea.
πά, ὅταν ἀποθάνω καὶ ἡ γυνή μου. Ca. 9.

Et vocauit tobias raphaelē
Καὶ ἐκάλεσε τωβίας τὸν ῥαφαὴλ

rie cauſa accipio ſororem meā cōiu
gem: ſed ſola poſteritatis dilectiōe:
in q̄ bñdicatur nomen tuū i ſc̄la ſe=
culorū. Dixit itaqꝫ ſara. Miſere dñe
miſerere nobis: & cōſeneſcamus ā=
bo pit ſani. Et factū eſt circa pullo=
rū cantum: accerſiri iuſſit raguel ſer
uos ſuos. & abierūt cū eo pit vt fo
derent ſepulchrū. Dicebat.n. ne ſit
mō euenerit ei: quo& ceteris aliis ſe
ptem viris q̄ ſunt ingreſſi ad eā. Cū
qꝫ paſſet foſſam: reuerſus raguel ad
vxorem ſuaꝫ: dixit ei. Mitte vnā ex
ancillis tuis: & videat ſi mortuus eſt
vt ſepeliā eū anteqꝫ illuceſcat. At illa
miſit vnā ex āncillis ſuis. que igreſſa
cubiculū reppit eos ſaluos & icolu=
mes ſecū pit dormiētes. Et reuerſa
nūciauit bonū nunciū. Et bñdixerūt
dñm: raguel vidꝫ & anna vxor eius
& dixerūt. Bñdicimus te dñe deꝰ iſrl
qa nō cōtigit nobis q̄admodū pu=
tabamꝰ. Feciſti.n. nobiſcū miaꝫ tuā
& excluſiſti a nobis īimicū pſeq̄ntē
nos. miſertus aūt es duobus vnicis.
Fac eos dñe pleniꝰ bñdicere te: & ſa
crificium laudis tue & ſue ſanitatis
offerre: vt cognoſcat vniuerſitas gē
tiū qa tu es deus ſolꝰ i vniuerſa tra.
Statiqꝫ pcepit ſeruis ſuis raguel vt i
plerēt tra foſſā quā fecerāt priuſq̄ꝫ e
luceſceret. Vxori aūt ſue dixit vt in
ſtrueret cōuiuiū & pparaet oīa q̄ in
cibos erāt iter agētibus neceſſaria.
Duas quoqꝫ pigues vaccas & q̄ttuor
arietes occidi fecit: et parari epulas
oibus vicinis ſuis cunctiſqꝫ amicis.
Et adiurauit raguel tobiam vt duas
hebdomadas moraretur apd̄ eū. De
oibus āt q̄ poſſidebat raguel dimi=
diā ptē dedit tobie. et fecit hāc ſcptu
rā vt ps dimidia q̄ ſuperat: poſt obi=
tū eorū tobie dñio deueniret. 9.

Tunc vocauit tobias angelū ad
ſe: quē quidē hoiem exiſtiabat
dixitqꝫ ei. Azaria fr: peto vt auſcul=
tes verba mea. Si meipm tradā tibi
ſeruū: nō ero condignus puidentie
tue. Tñ obſecro te vt aſſūas tibi aīa
lia ſiue ſeruitia et vadas ad gabelū i
rages ciuitateꝫ medorū: reddaſqꝫ ei
chirographū ſuū et recipies ab eo
pecuniam et roges eū venire ad nu
ptias meas. ſcis.n. ipe qm nūerat pr
meus dies et ſi tardauero vna die
plus cōtriſtatur aīa eius. Et certe vi
des quō adiurauit me raguel: cuius
adiuramentū ſpnere nō poſſū. Tūc
raphael aſſumēs q̄ttuor ex ſeruis ra
guelis et duos camelos in rages ciui
tatē medorū prexit: et īueniens ga=
belū dedit ei chirographū ſuū: et re
cepit oēꝫ pecuniā. Indicauitqꝫ ei de
tobia filio tobie oīa q̄ geſta ſunt: fe=
citqꝫ eū ſecū venire ad nuptias. Cū
qꝫ ingreſſus eſſet domū raguelis: in
uenit tobiā diſcūbentem: et exiliēs
oſculati ſunt ſeiuiceꝫ. Et fleuit gabe
lus: bñdixitqꝫ deū et dixit. Bñdicat
te deus iſrl: quia filius es optīi viri &
iuſti et timētis deū: et elemoſynas fa
ciētis. Et dicatur bñdictō ſup vxorē

et dixit ei: azaria frater accipe te=
καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀζαρία ἀδελφὲ λάβε μετὰ
cum puerum et duos camelos: et va=
σεαυτοῦ παῖδα καὶ δύο καμήλους, καὶ πο
de in rages medie ad gabe
ρεύθητι ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας παρὰ γαβα
lum et porta mihi argentum: et eum
ὴλ καὶ κόμισαί μοι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτὸν
adduc ad nuptias: qm iurauit raguel
ἄγε εἰς τὸν γάμον, διότι ὀμώμοκε ῥαγουὴλ
nō exiturū me. et pater meus nūerat C
μὴ ἐξελθεῖν με. καὶ ὁ πατήρ μου ἀριθμεῖ
dies. et ſi tardauero multum:
τὰς ἡμέρας. καὶ ἐὰν χρονίσω μεγάλως,
triſtabitur valde. et abiit raphael:
ὀδυνηθήσεται λίαν. καὶ ἐπορεύθη ῥαφαὴλ,
et manſit apud gabelum. et dedit
καὶ ηὐλίσθη παρὰ γαβαήλῳ. καὶ ἔδωκεν
ei chirographū. ille aūt obtulit
αὐτῷ τὸ χειρόγραφον. ὁ δὲ προσήνεγκε τὰ
theculas in ſigillis et dedit e=
θυλάκια ἐν ταῖς σφραγῖσι καὶ ἔδωκεν αὐ
i. et mane ſurrexerūt ſil: et venerūt ad
τῷ. καὶ ὤρθρισαν κοινῶς, καὶ ἦλθον εἰς τὸν
nuptias. et benedixit tobias vxo D
γάμον. καὶ εὐλόγησε τωβίας τὴν γυναῖ
rem ſuam.
κα αὐτοῦ. Ca. 10.

Et pater eius tobias cōputa=
Καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τωβὴτ ἐλογί
bat vnūquēqꝫ diē. et vt impleti ſunt
ζετο ἑκάστης ἡμέρας. καὶ ὡς ἐπληρώθησαν
dies vie: et nō veniebāt:
αἱ ἡμέραι τῆς πορείας, καὶ οὐκ ἤρχοντο,
dixit tobias. nunqd confuſi ſunt nun=
εἶπε τωβήτ, μήποτε κατῄσχυνται; μήπο
qd mortuus ē gabelꝰ: et nemo ei
τε ἀπέθανε γαβαήλ, καὶ οὐδεὶς αὐτῷ δί
dat pecuniā? et triſtabatur valde. dixit
δωσι τὸ ἀργύριον; καὶ ἐλυπεῖτο λίαν. εἶπε
aūt ei vxor: periit puer:
δὲ αὐτῷ ἡ γυνή, ἀπώλετο τὸ παιδίον,
qm moratus eſt. et cepit flere eum. et
ὅτι κεχρόνικε. καὶ ἤρξατο θρηνεῖν αὐτόν. καὶ A
dixit: nō cure eſt mihi fili qm dimiſi te
εἶπεν, οὐ μέλει μοι, τέκνον, ὅτι ἀφῆκά σε
lumē oculorū meorū. et tobias di
τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου. καὶ τωβὴτ λέ
cit ei: tace ne verbū habeas. ſanus eſt. et
γει αὐτῇ, σίγα μὴ λόγον ἔχε. ὑγιαίνει. καὶ
dicit ei: tace ne ſeducas me. periit
λέγει αὐτῷ, σίγα μὴ πλάνα με. ἀπώλετο
puer meꝰ. et ibat cotidie
τὸ παιδίον μου. καὶ ἐπορεύετο καθ᾽ ἡμέραν
in viam extra: qua pfecti ſunt. p dies aūt
εἰς τὴν ὁδὸν ἔξω, οἵας ἀπῆλθον. ἡμέρας δὲ B
panē nō māducabat: at noctes oēs nō ceſ=
ἄρτον οὐκ ἤσθιε, τὰς δὲ νύκτας ὅλας οὐ διε
ſabat flere tobiam filiū ſuum:
λίμπανε θρηνοῦσα τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτῆς,
quouſqꝫ cōpleti ſunt quattuordecim di
ἕως οὗ συνετελέσθησαν αἱ δεκατέσσαρες ἡμέ
es nuptiarū quas iurauit raguel facere
ραι τοῦ γάμου ἃς ὤμοσε ῥαγουὴλ ποιῆσαι C
eū ibi. dixit aūt tobias ragueli: di=
αὐτὸν ἐκεῖ. εἶπε δὲ τωβίας τῷ ῥαγουήλ, ἐξα
mitte me, qm pater meus et mater
πόστειλόν με, ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ
mea iā nō ſperāt videre me. dixit
μου οὐκέτι ἐλπίζουσιν ὄψεσθαί με. εἶπε
aūt ei ſocer eius: mane apud me: D
δὲ αὐτῷ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ, μεῖνον παρ᾽ ἐμοί,

et ego mittā ad patrem tuū: et
κἀγὼ ἀποστελῶ πρὸς τὸν πατέρα σου, καὶ
manifeſtabūt ei eaq̄ de te. et tobias
δηλώσουσιν αὐτῷ τὰ κατὰ σέ. καὶ τωβίας
dicit: non: ſed mitte me ad
λέγει, οὐχί, ἀλλ᾽ ἐξαπόστειλόν με πρὸς τὸν
patrem meū: ſurgens āt raguel dedit
πατέρα μου, ἀναστὰς δὲ ῥαγουὴλ ἔδωκεν
ei ſarrā vxorē eius et
αὐτῷ σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ
dimidiū bonorum: corpora et
ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων, σώματα καὶ
iumenta et argentū. et bñdicens eos
κτήνη καὶ ἀργύριον. καὶ εὐλογήσας αὐτοὺς
miſit dicēs: pſperet vos deus fi
ἐξαπέστειλε λέγων, εὐοδώσει ὑμᾶς ὁ θεὸς τέ
lii deus celi anteꝗ̄ ego moriar.
κνα ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ πρὸ τοῦ με ἀποθανεῖν.
et dixit filie ſue: honora ſoce
καὶ εἶπε τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, τίμα τοὺς πεν
ros tuos. ipſi nūc parētes tui ſunt. vti=
θερούς σου. αὐτοὶ νῦν γονεῖς σου εἰσίν. ἀ
nā audiā tuā famā bonā. et oſculatꝰ eſt
κούσαιμί σου ἀκοὴν καλήν. καὶ ἐφίλησεν
eam. et edna dixit ad tobiā: fra
αὐτήν. καὶ ἔδνα εἶπε πρὸς τωβίαν, ἀδελ
ter dilecte reſtituat te dñs
φὲ ἀγαπητέ, ἀποκαταστῆσαί σε ὁ κύριος
celi: et det mihi videre tuos filios e
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δῴη μοι ἰδεῖν σου παιδία ἐκ
ſarra filia mea: vt letificer co=
σάρρας τῆς θυγατρός μου, ἵνα εὐφρανθῶ ἐνώ
ram dño. et ecce trado tibi
πιον κυρίου. καὶ ἰδοὺ παρατίθεμαί σοι
filiā meā in depoſitum. et
τὴν θυγατέρα μου ἐν παρακαταθήκῃ. καὶ
ne triſtitiā iteras ei. poſt hec pficiſce
μὴ λυπήσῃς αὐτήν. μετὰ ταῦτα ἐπορεύε
batur et tobias bñdicēs deum. et pſperā
το καὶ τωβίας εὐλογῶν τὸν θεόν. καὶ εὐω=
fecit viam eius. et bñdicebat ra=
δωσε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ κατηυλόγει ῥα
guelē et ednam vxorē eius.
γουὴλ καὶ ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. 11.

Et profectꝰ ē quouſqꝫ appropinq̄rēt ip
Καὶ ἐπορεύθη μέχρις οὗ ἐγγίσαι αὐ
ſi in niniuē. et dixit raphael ad to=
τοὺς εἰς νινευί. καὶ εἶπε ῥαφαὴλ πρὸς τω=
biam: cognoſcis frater quō reliquiſti
βίαν, γινώσκεις ἀδελφέ, πῶς ἀφῆκας τὸν
patrē tuū: precurramus ante
πατέρα σου, προδράμωμεν ἔμπροσθεν τῆς
vxorem tuam et pparemus domū.
γυναικός σου καὶ ἑτοιμάσωμεν τὴν οἰκίαν.
accipe iā ad manum fel pi=
λάβε δὴ παρὰ χεῖρα τὴν χολὴν τοῦ ἰχ=
ſcis. et abierūt. et iuit canis
θύος. καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ συνῆλθεν ὁ κύων
poſt ipſos. et anna ſedebat circūſpi
ὄπισω αὐτῶν. καὶ ἄννα ἐκάθητο περιβλε
ciens filiū ſuum in via:
πομένη τὸν παῖδα αὐτῆς εἰς τὴν ὁδόν,
et precognouit eum venientē. et dixit
καὶ προσενόησεν αὐτὸν ἐρχόμενον. καὶ εἶπε
patri ſuo: ecce filius tuus ve
τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἔρχε=
nit: et hō q̄ iuit cū illo.
ται, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ πορευθεὶς μετ᾽ αὐτοῦ.
et raphael dixit: ſcio ego tobia
καὶ ῥαφαὴλ εἶπεν, ἐπίσταμαι ἐγὼ τωβία
ꝙ aperiet oculos pater tuus.
ὅτι ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ πατήρ σου.

tuā & ſup pentes vrōs: & videatis fili
os vrōs: & filios filiorū vrōrū vſqꝫ i
rtiā & q̄rtā gn̄ationē et ſit ſemē vrm
bñdictū a deo iſrl: q regnat i ſc̄la ſe
culorū. Cūqꝫ oēs dixiſſet amē: acceſ
ſerūt ad cōuiuiū. Sꝫ cū timore dñi nu
ptiarū cōuiuiū exercebant. Ca. 10.

Cum vero moras faceret tobias
cā nuptiarū: ſollicitꝰ erat pr̄ eiuſ
tobias dicēs. Putas q̄re moratur fili
us meus: aut q̄re detētus ē ibi. putas
ne gabelus mortuꝰ eſt & nemo red
dat illi pecuniā? cepit āt cōtriſtari ni
mis ipe & anna vxor eius cū eo & ce
perūt ambo ſil' flere: eo ꝙ die ſtatuto
minime reuerteretur filius eorū ad e
os. Flebat igitur mr̄ eius irremedia
bilibus lachrymis atqꝫ dicebat. heu
me fili mi vt qd te miſimus pegrina
ri: lumē oculorū nr̄orū: baculū ſene
ctutis nr̄e: ſolatiū vite nr̄e: ſpem po
ſteritatis noſtre: oīa ſil' in te vno hñ
tes te nō debuimus dimittere a no
bis. Cui dicebat tobias. Tace & noli
turbari: ſanus ē filius nr̄: ſatis fidelis
ē vir ille cū quo miſimus eū. Illa āt
nullo mō cōſolari poterat: ſed cotidie
exiliens circūſpiciebat et circuibat
vias oēs p q̄s ſpes remeandi videba
tur vt pcul videret eū: ſi fieri poſſet
venientē. At uero raguel dicebat ad
generū ſuū. Mane hic et ego mittā
nunciū ſalutis de te ad tobiā patreꝫ
tuū. Cui tobias ait. Ego noui qa pat
meus et mr̄ mea mō dies cōputāt et
cruciatur ſpūs eorū i ipis. Cūqꝫ ver
bis multis rogaret raguel tobiā et il
le eū nulla ratiōe vellet audire: tradi
dit ei ſarā et dimidiā ptē oīs ſubſtan
tie ſue i pueris i puellis i pecudibus i
camelis et in vaccis: et pecunia mul
ta: et ſaluū atqꝫ gaudentē dimiſit eū
a ſe: dicēs. Angelus dñi ſctūs ſit i iti
nere vrō: pducatqꝫ vos icolumes et
inueniatis oīa recte circa pētes vrōs
et videāt oculi mei filios vrōs priuſ=
q̄ꝫ moriar. Et apphendētes parētes
filiā ſuā: oſculati ſunt eā: et dimiſerūt
ire: monētes eā honorare ſoceros: di
ligere maritū: regere familiā: guber
nare domū: et ſeipſam irreprehenſi=
bilem exhibere. Cap. 11.

Cumqꝫ reuerterētur puenerūt ad
charrā q̄ eſt in medio itinere cō
tra niniuē. xi. die. Dixitqꝫ angelꝰ. To
bia fr̄ ſcis quēadmodū reliquiſti pa=
trē tuū. ſi placet itaqꝫ tibi pcedamꝰ:
et lento gradu inſequātur iter nr̄ꝫ fa
milie ſil' cū cōiuge tua et cū aīalibus
Cūqꝫ hoc placuiſſet vt irēt: dixit ra=
phael ad tobiā. Tolle tecū ex felle pi
ſcis: erit.n. neceſſariū. tulit itaqꝫ tobi
as ex felle illo et abiecit. Anna āt ſede
bat ſecus viā cotidie i ſupcilio mōtis
vñ reſpicere poterat de lōgiquo. Et dū
ex eodē loco ſpecularetur aduentū
eius vidit a longe: et ilico cognouit
uenientē filiū ſuū currenſqꝫ nūciauit
uiro ſuo dicēs. Ecce uenit filius tuus.
Dixitqꝫ raphael ad tobiā. At ubi in=
troieris domū tuā: ſtatim adora dñꝫ
deū tuū: et gratias agens ei: accede

tu igitur lini fel in ocu
σὺ οὖν ἔγχρισον τὴν χολὴν εἰς τοὺς ὀφ
los eius. et cōpunctus deteret et
θαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ δηχθεὶς διατρίψει καὶ
abiciet albugines: et videbit te.
ἀποβαλεῖ τὰ λευκώματα, καὶ ὄψεταί σε.
et currens anna cecidit ſuper
καὶ προσδραμοῦσα ἄννα ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν
collum filii ſui. et dixit ei:
τράχηλον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτῷ,
vidi te fili: abhinc mori=
εἶδόν σε παιδίον, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀποθανοῦ
ar: et fleuerūt ambo. et tobias
μαι, καὶ ἔκλαυσαν ἀμφότεροι. καὶ τωβὴτ
exiit ad ianuā et offendit.
ἐξήρχετο πρὸς τὴν θύραν καὶ προσέκοπτε.
at filius eius cucurrit ad eum: et app
ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ προσέδραμεν αὐτῷ, καὶ ἐπελά
hēdit patrē ſuum: et ſparſit
βετο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ προσέπασε
fel ſup oculos pa=
τὴν χολὴν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πα
tris ſui, dicēs: cōfide pater. et
τρὸς αὐτοῦ λέγων, θάρσει ὦ πάτερ. ὡς
aūt cōpuncti ſunt: attriuit ocu=
δὲ συνεδήχθησαν, διέτριψε τοὺς ὀφθαλ=
los ſuos. et decorticate ſunt ab angu
μοὺς αὐτοῦ. καὶ ἐλεπίσθη ἀπὸ τῶν καν
lis oculorū eiꝰ albugines et videns filiū
θῶν αὐτοῦ τὰ λευκώματα. καὶ ἰδὼν τὸν
ſuum cecidit ſup collum eius
υἱὸν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ
et fleuit. et dixit: bñdictus deus et
καὶ ἔκλαυσε. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ
bñdictū nomen tuū in ſecula.
εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας.
et bñdicti omnes ſancti tui ange
καὶ εὐλογημένοι πάντες οἱ ἅγιοί σου ἄγγε
li: qa flagellaſti et miſertꝰ es. et ecce
λοι, ὅτι ἐμαστίγωσας καὶ ἠλέησας. καὶ ἰδοὺ
video tobiam filiū meū. et introiuit
βλέπω τωβίαν τὸν υἱόν μου. καὶ εἰσῆλθεν
filius eius gaudens: et annunciauit
ὁ υἱὸς αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἀπήγγειλε τῷ
patri ſuo magnalia q̄ facta fuerant i
πατρὶ αὐτοῦ τὰ μεγαλεῖα τὰ γενόμενα ἐν
media. et exiit tobias in occur=
τῇ μηδίᾳ. καὶ ἐξῆλθε τωβὴτ εἰς συνάντη
ſum nurus ſue gaudēs et bñdicens
σιν τῆς νύμφης αὐτοῦ χαίρων καὶ εὐλογῶν
deum ad portam niniues. et mirabā
τὸν θεὸν πρὸς τὴν πύλην νινευί. καὶ ἐθαύμα
tur videntes ipſū ambulantem: qa
ζον οἱ θεωροῦντες αὐτὸν πορευόμενον, ὅτι
vidit. et tobias cōfitebatur coram
ἔβλεψε. καὶ τωβὴτ ἐξωμολογεῖτο ἐνώπι
eis ꝙ miſertꝰ fuiſſet eius deus. et vt
ον αὐτῶν ὅτι ἠλέησεν αὐτὸν ὁ θεός. καὶ ὡς
appropinquit tobias ad ſarrā nurum ſuā: be
ἤγγισε τωβὴτ σάρρα τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κα
nedixit eam dicens: venias ſana
τευλόγησεν αὐτὴν λέγων, ἔλθοις ὑγιαίνου
filia. bñdictus deus q̄ duxit te
σα θύγατερ. εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὃς ἤγαγέ σε
ad nos: et pater tuus et mater
πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ
tua. et factū eſt gaudiū oibus iis q̄ in niniue
σου. καὶ ἐγένετο χαρὰ πᾶσι τοῖς ἐν νινευί
fratribus ſuis. et venit achiacha=
ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ παρεγένετο ἀχιάχα
rus et naſbas cōſobrinus eius. et
ρος καὶ νασβᾶς ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ. καὶ

facte ſunt nuptie tobie cum leticia
ἤχθη ὁ γάμος τωβία μετ᾽ εὐφροσύνης
per dies ſeptē.
ἡμέρας ἑπτά.
Ca.12.

Et vocauit tobias tobiam
Καὶ ἐκάλεσε τωβὴτ τωβίαν τὸν
filium ſuum ⁊ dixit ei: vide fi
υἱὸν αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅρα τέ
li vt des mercedē hoī qui
κνον δώσεις μισθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
venit tecum. ⁊ addere ei
συνελθόντι σοι. καὶ προσθεῖναι αὐτῷ
ops. ⁊ dixit ei tobias: pater
δεῖ. καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίας, πάτερ.
nō ledor dans ei dimidiū
οὐ βλάπτομαι διδοὺς αὐτῷ τὸ ἥμισυ
eorū q̄ attuli: qm̄ me adduxit tibi ſanus:
ὧν ἐνήνοχα, ὅτι με ἀγήοχέ σοι ὑγιῆ,
⁊ vxorē meā curauit: ⁊
καὶ τὴν γυναῖκά μου ἐθεράπευσε. καὶ
argentum meū attulit: ⁊ te ſilr
τὸ ἀργύριόν μου ἤνεγκε, καὶ σὲ ὁμοίως
curauit. ⁊ dixit ſenex:
ἐθεράπευσε. καὶ εἶπεν ὁ πρεσβύτης,
iuſte fit ei. ⁊ vocauit ange
δικαιοῦται αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσε τὸν ἄγγε
lum ⁊ dixit ei: accipe dimidiū
λον καὶ εἶπεν αὐτῷ, λάβε τὸ ἥμισυ
oiū que attuliſtis. ⁊ abduc ſal
πάντων ὧν ἐνηνόχατε καὶ ὕπαγε ὑγι
uus. tunc vocans ambos occul
αίνων. τότε καλέσας τοὺς δύο κρυ
te: dixit eis: būdicite deū
πτῶς, εἶπεν αὐτοῖς, εὐλογεῖτε τὸν θεὸν
⁊ ipi cōfitemini: ⁊ magnificē
καὶ αὐτῷ ἐξομολογεῖσθε, καὶ μεγαλω
tiā date ei. ⁊ cōfitemini
σύνην δίδοτε αὐτῷ. καὶ ἐξομολογεῖσθε
corā oibus viuētibus pro iis q̄
ἐνώπιον πάντων τῶν ζώντων περὶ ὧν
fecit vobiſcū. bonū būdicere
ἐποίησε μεθ᾽ ὑμῶν. ἀγαθὸν τὸ εὐλογεῖν
deum ⁊ exaltare nomē eius:
τὸν θεὸν καὶ ὑψοῦν τὸ ὄνομα αὐτοῦ.
ſermones dei honorifice oſten
τοὺς λόγους τοῦ θεοῦ ἐντίμως ὑπο
dētes. ⁊ ne cunctemini confi
δεικνύοντες. καὶ μὴ ὀκνεῖτε ἐξομολογεῖ
teri ei. myſteriū. n. regis bo
σθαι αὐτῷ. μυστήριον γὰρ βασιλέως κα
num abſcōdere: at opera dei re
λὸν κρύψαι, τὰ δὲ ἔργα τοῦ θεοῦ ἀνα
uelare honorificū. bonū facite ⁊
καλύπτειν ἔνδοξον. ἀγαθὸν ποιεῖτε καὶ
malum nō inueniet vos. bonus ora
κακὸν οὐχ εὑρήσει ὑμᾶς. ἀγαθὸν προ
tio cum ieiunio ⁊ elemoſyna
σευχὴ μετὰ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης
⁊ iuſticia. bonum parum cum
καὶ δικαιοσύνης. ἀγαθὸν τὸ ὀλίγον μετὰ
iuſticia: q̄ multum cum iniuſticia.
δικαιοσύνης, ἢ τὸ πολὺ μετ᾽ ἀδικίας.
bonum facere elemoſynam: q̄ theſauri
καλὸν ποιῆσαι ἐλεημοσύνην, ἢ θησαυρί
zare aurū: elemoſyna enī a mor
ζειν χρυσίον. ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ θανά
te liberat. ⁊ ipſa emundat om
του ῥύεται. καὶ αὐτὴ ἀποκαθαίρει πᾶ
ne peccū. facientes elemoſy
σαν ἁμαρτίαν. οἱ ποιοῦντες ἐλεημοσύ
nas ⁊ iuſtitias replebuntur vita.
νας καὶ δικαιοσύνας πλησθήσονται ζωῆς.

ad prēm tuū: & oſculare eū. Statimq; lini ſup̄ oculos eius ex felle iſto piſcis: q̄d portas tecū. Scias. n. qm̄ mox aperiētur oculi eius: & videbit pr̄ tuus lumē celi: & ī aſpectu tuo gaudebit. Tūc p̄cucurrit cāis q̄ ſīl' fuerat in via & q̄ſi nūcius adueniēs blādimēto ſue caude gaudebat. Et exurgens cecus pr̄ cepit offendēs pedibus currere & data manu puero: occurrit ī obuiā filio ſuo. Et ſuſcipiēs oſculat⁹ eſt eū cū vxore ſua & cepe͂rt flere p̄ gaudio. Cūq; adoraſſent deū & grās egiſſent: cōſederūt. Tūc ſumēs tobias de felle piſcis liniuit oculos prī ſuo: et ſuſtinuit q̄ſi dimidiā fere horā: & cepit albugo ex oculis ei⁹ q̄ſi mēbrana oui egredi. quā app̄hēdēs tobias traxit ab oculis eius: ſtatiq; viſuʒ recepit. Et glīficabāt deū ipe videlʒ & vxor ei⁹: & oēs qui ſciebāt eū. dicebatq; tobias. bñdico te dñe de⁹ iſrl' quia tu caſtigaſti me & tu ſaluaſti me. et ecce ego video tobiā filiū meū. Ingreſſa eſt etiā poſt. vii. dies ſara vxor filii eius: et oīs familia et pecora ſana et cameli et pecūia multa vxoris ſ; et illa pecūia quā recepat a gabelo: et narrauit p̄entibus oīa bñficia dei q̄ feciſſ; circa eū p hoīeʒ q eū duxerat. Venerūtq; achior & nabath cōſobrini tobie: gaudentes ad tobiā et cōgratulātes ei de oībus bonis q̄ circa illū oſtderat deus. Et per ſeptem dies epulantes oēs cū gaudio magno gauiſi ſunt.
Ca.12.

Tunc vocauit adſe tobias filiū ſuū dixitq; ei. Quid poſſum⁹ dare viro iſti ſctō q̄ venit tecū? Rn̄dens tobias dixit prī ſuo. Pr̄ quā mercedeʒ dabim⁹ ei: aut q̄d dignū poterit eſſe bñficiis eius? me duxit et reduxit ſanū: pecuniā a gabelo ipē recepit: vxoreʒ ipē me h̄re fecit: et demoniū ab ea ipē cōpeſcuit: gaudiū p̄entib⁹ eius fecit: meip̄m a deuoratōie piſcis eripuit: te quoq; videre fecit lumen celi: et bonis oīb⁹ p eū repleti ſum⁹. Quid illi adhuc poterim⁹ dignū dare? Sed peto te pr̄ mi: vt roges eū ſi forte dignabitur medietatē de oīb⁹ q̄ allata ſunt ſibi aſſumere. Et vocātes eū pr̄. ſ. et filius: tulerūt eū in ptē et rogare ceperūt vt dignaretur dimidiā ptē oīʒ q̄ attulerāt acceptā h̄re. Tūc dixit eis occulte. Bñdicite deū celi et corā oībus viuētibus cōfitemini ei: qa fecit vobiſcū miaʒ ſuā. Etenī ſacrm̄ regis abſcōdere bonū eſt: opa āt dei reuelare et cōfiteri honorificū eſt. Bona ē orō cū ieiunio & elemoſyna: magiſq; theſauros auri recōderē. qm̄ elemoſyna a morte liberat: et ipa ē q̄ purgat pctā & facit inuenire vitā eīnā. Qui āt faciūt pctū & iniq̄tatē hoſtes ſūt aīe ſue. Manifeſto ergo vobis veritatē & nō abſcōdā a vobis occultū ſmonē. Qn̄ orabas cū lachrymis & ſepeliebas mortuos & derelinq̄bas prādiū tuum: & mortuas abſcōdebas p diē ī domo tua & nocte ſepeliebas eos: ego obtuli orationē tuā dño. et qa accept⁹ eras deo: neceſſe fuit ut tentatio pbaret te. Et nūc miſit me dn̄s vt curarē te: & ſarā uxorē filii tui a demonio liberarem. Ego. n. ſuʒ raphael angelus unus ex ſepteʒ q̄ aſtamus añ dn̄m. Cūq; hec audiſſent turbati ſūt & trementes ceciderūt ſup t͂ram ī faciem ſuā. Dixitq; eis angel⁹. Pax uobis: nolite timere. Etenī cū eſſem uobiſcū p uolūtatē dei erā: ipſum

at peccantes hoſtes ſunt
οἱ δὲ ἁμαρτάνοντες πολέμιοί εἰσι τῆς
ſue vite. non abſcondā a vobis oēm
ἑαυτῶν ζωῆς. οὐ μὴ κρύψω ἀφ᾽ ὑμῶν πᾶν
verbū. dixi āt myſteriū regis abſcō
ῥῆμα. εἴρηκα δὲ μυστήριον βασιλέως κρύ
dere bonum: at opera dei reuela
ψαι καλόν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ θεοῦ ἀνακα
re honorificū. ⁊ nunc qn̄ oraſti
λύπτειν ἔνδοξον. καὶ νῦν ὅτε προσηύξω
tu ⁊ nurus tua ſarra: ego in
σὺ καὶ ἡ νύμφη σου σάρρα, ἐγὼ προσή
duxi memoriā orationis ve
γαγον τὸ μνημόσυνον τῆς προσευχῆς ὑ
ſtre coram ſancto. ⁊ qn̄ ſepeliebas
μῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου. καὶ ὅτε ἔθαπτες
mortuos: ſilr aderam
τοὺς νεκρούς, ὡσαύτως συμπαρήμην
tibi. ⁊ qn̄ nō ceſſatus fuiſti ſurgere ⁊
σοι. καὶ ὅτε οὐκ ὤκνησας ἀναστῆναι καὶ
relinquere prandiū tuū vt abi
καταλιπεῖν τὸ ἄριστόν σου ὅπως ἀπελ
ēs coopertes mortuū: nō latuiſti
θὼν περιστείλῃς τὸν νεκρόν, οὐκ ἔλαθές
me bñfaciens. ſed tecum erā. ⁊
με ἀγαθοποιῶν. ἀλλὰ σὺν σοὶ ἤμην. καὶ
nunc miſit me deus ad ſanādū te
νῦν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἰάσασθαί σε
⁊ nurum tuā ſarram. ego ſum
καὶ τὴν νύμφην σου σάρραν. ἐγώ εἰμι
raphael vnus de ſeptē angelis
ῥαφαὴλ εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν
ſctīs q̄ offerunt oratio
ἁγίων οἳ προσαναφέρουσι τὰς προσευ
nes ſctōrum: ⁊ ambulant an
χὰς τῶν ἁγίων, καὶ εἰσπορεύονται ἐνώπι
te maieſtatē ſcti. ⁊ turbati
ον τῆς δόξης τοῦ ἁγίου. καὶ ἐταράχθη
ſunt duo: ⁊ ceciderūt in faciem
σαν οἱ δύο, καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον
quia timuerunt. ⁊ dixit eis: ne
ὅτι ἐφοβήθησαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ
timeatis: qa pax vobis erit. at
φοβεῖσθε, ὅτι εἰρήνη ὑμῖν ἔσται. τὸν δὲ
deum bñdicite: qa non mea gratia:
θεὸν εὐλογεῖτε, ὅτι οὐ τῇ ἐμαυτοῦ χάρι
ſed voluntate dei noſtri ve
τι, ἀλλὰ τῇ θελήσει τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἦλ
ni. vñ bñdicite eū in ſecu
θον. ὅθεν εὐλογεῖτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ
la. oibus diebus apparebā vo
νας. πάσας τὰς ἡμέρας ὠπτανόμην ὑ
bis. ⁊ non mādūcaui: neq; bibi. ſed
μῖν. καὶ οὐκ ἔφαγον, οὐδὲ ἔπιον. ἀλλὰ
viſionē vos videtis. ⁊ nūc cōfite
ὅρασιν ὑμεῖς θεωρεῖτε. καὶ νῦν ἐξομο
mini deo: qm̄ aſcendo ad eū q̄
λογεῖσθε τῷ θεῷ, ὅτι ἀναβαίνω πρὸς τὸν
miſit me. ⁊ ſcribite oia
ἀποστείλαντά με. καὶ γράψατε πάν
q̄ cōſumata ſunt in libro. ⁊
τα τὰ συντελεσθέντα εἰς βιβλίον. καὶ
ſurrexerunt ⁊ nō ampli⁹ viderunt eum. ⁊
ἀνέστησαν καὶ οὐκ ἔτι εἶδον αὐτόν. καὶ
cōfitebātur opa magna ⁊
ἐξωμολογοῦντο τὰ ἔργα τὰ μεγάλα καὶ
mirabilia dei.
θαυμαστὰ τοῦ θεοῦ.
Ca. 13.

Et vt apparuit eis angelus
Καὶ ὡς ὤφθη αὐτοῖς ὁ ἄγγελος
dñi: ⁊ tobias ſcripſit orationem
κυρίου, καὶ τωβὴτ ἔγραψε προσευχὴν

in exultationē: ⁊ dixit: benedictus
εἰς ἀγαλλίασιν, καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ
deus viuēs in ſecula ⁊ re
θεὸς ὁ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἡ βασι
gnum eius: qa ipſe flagellat ⁊ mi
λεία αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς μαστιγοῖ καὶ ἐ
ſeret: deducit ad inferos ⁊ reducit. ⁊
λεεῖ, κατάγει εἰς ᾅδην καὶ ἀνάγει. καὶ
nō eſt q̄ effugiat manum e
οὐκ ἔστιν ὃς ἐκφεύξεται τὴν χεῖρα αὐ
ius. cōfitemini ei filii iſrael
τοῦ. ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
in cōſpectu gentiū: qm̄ ipſe diſper
ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὅτι αὐτὸς διέσπει
ſit nos inter eos. ibi oñdite
ρεν ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς. ἐκεῖ ὑποδείξατε
magnitudinē eius. ⁊ exaltate e
τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ. καὶ ὑψοῦτε αὐ
um in cōſpectu oīs viuētis: qm̄ ip
τὸν ἐνώπιον παντὸς ζῶντος, καθότι αὐ
ſe dñs noſter. ⁊ deus ipſe pa
τὸς κύριος ἡμῶν. καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς πα
ter noſter in oia ſecula. ⁊
τὴρ ἡμῶν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. καὶ
flagellabit nos in iniq̄tatib⁹ no
μαστιγώσει ἡμᾶς ἐν ταῖς ἀδικίαις ἡ
ſtris: ⁊ iterū miſerebit. ⁊ cōgregabit
μῶν, καὶ πάλιν ἐλεήσει. καὶ συνάξει
nos ex oibus gētibus: vbi diſp̄
ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, οὗ διεσπει
ſit nos inter eas. ſi cōuerſi fueritis
ρεν ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς. ἐὰν ἐπιστρέψητε
ad eum in toto corde veſtro ⁊ in
πρὸς αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν καὶ ἐν
tota aīa veſtra: vt faciatis ante
ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν, ποιῆσαι ἐνώπιον
eum veritatem: tunc cōuertetur ad
αὐτοῦ ἀλήθειαν, τότε ἐπιστρέψει πρὸς ὑ
vos. ⁊ nō abſcōdet faciē ſuam
μᾶς. καὶ οὐ μὴ κρύψῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
a vobis: ⁊ videbitis q̄ faciet vobi
ἀφ᾽ ὑμῶν, καὶ θεάσεσθε ἃ ποιήσει μεθ᾽ ὑ
ſcum. ⁊ confitemini ei in toto
μῶν. καὶ ἐξομολογήσασθε αὐτῷ ἐν ὅλῳ
ore veſtro. ⁊ bñdicite do
τῷ στόματι ὑμῶν. καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύ
minū ptātis. ⁊ exaltate
ριον τῆς δυνάμεως. καὶ ὑψώσατε τὸν
regem ſeculorū. ego in terra
βασιλέα τῶν αἰώνων. ἐγὼ ἐν τῇ γῇ τῆς
captiuitatis mee cōfiteor il
αἰχμαλωσίας μου ἐξομολογοῦμαι αὐ
li: ⁊ oñdo fortitudinē ⁊ ma
τῷ, καὶ δεικνύω τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν με
gnificentiā eius genti peccatrici. q̄s
γαλωσύνην αὐτοῦ ἔθνει ἁμαρτωλῶν. τίς
cognoſcit ſi volet vos. ⁊ faciet
γινώσκει εἰ θελήσει ὑμᾶς, καὶ ποιήσει
miam vobis? deū meū exalto: ⁊
ἐλεημοσύνην ὑμῖν; τὸν θεόν μου ὑψῶ, καὶ
aīa mea regem celi:
ἡ ψυχή μου τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ,
⁊ exaltabit magnificentiā e
καὶ ἀναλλιάσεται τὴν μεγαλωσύνην αὐ
ius. dicant oēs ⁊ cōfiteantur
τοῦ. λεγέτωσαν πάντες καὶ ἐξομολογεί
tur ei in iuſticia. hierl'ʒ ciui
σθωσαν αὐτῷ ἐν δικαιοσύνῃ. ἱλὴμ πό
tas ſancta flagellabit te in operibus
λις ἁγία μαστιγώσει σε ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν

benedicite & cantate illi: videbar quidem vobiſcum manducare & bibere. ſed ego cibo inuiſibili & potu q ab hoībus videri nō poteſt: vtor. Tempus eſt ergo vt reuertar ad eum qui me miſit. vos autem benedicite deum: & narrate omnia mirabilia eius. Et cum hec dixiſſet: ab aſpectu eorum ablatus eſt: & vltra eum videre non potuerunt. Tunc proſtrati per horas t͂es in faciem: benedixerunt deum. Et exurgētes narrauerunt oīa mirabilia eius.
Ca. 13.

Aperiens autem tobias ſenior os ſuum benedixit dominū. & dixit. Magnus es dñe in eternum, & in omnia ſecula regnū tuum: qm̄ tu flagellas & ſaluas: deducis ad inferos & reducis: & non eſt qui effugiat manum tuam. Confitemini domino filii iſrael: & in conſpectu gentium laudate eum, quoniā ideo diſperſit vos inter gentes que ignorant eum: vt vos enarretis mirabilia eius & faciatis ſcire eos: quia non eſt alius deus omnipotens preter eū. Ipſe caſtigauit nos p̄pter iniquitates noſtras: & ipſe ſaluabit nos p̄pter miſericordiam ſuam. Aſpicite ergo que fecit nobiſcum: & cum timore & tremore cōfitemini illi: regemq; ſeculorum exaltate in operibus veſtris. Ego autem in terra captiuitatis mee confitebor illi: quoniā oſtendit maieſtatem ſuam in gentem peccatriceʒ. Conuertimini itaq; peccatores: & facite iuſtitiam coram domino credentes q̄ faciat vobiſcum miſericordiam ſuam. Ego autem & anima mea in eo letabimur. Benedicite domino omnes electi eius: agite dies leticie & confitemini illi. Hieruſalem ciuitas dei caſtigauit te dominus in operibus manuum tuarum. Confitere domino in bonis tuis & benedic deum ſeculorum vt reedificet in te tabernaculuʒ ſuum & reuocet ad te omnes captiuos & gaudeas in omnia ſecula ſeculorum. Luce ſplendida fulgebis & omēs fines terre adorabūt te. Nationes ex lōginquo ad te venient: & munera deferentes adorabunt in te dominum & terram tuam in ſanctificationē habebunt. Nomē enim magnū inuocabūt in te. Maledicti erūt qui cōtempſerint te: & condemnati erunt oēs qui blaſphemauerint te: benedictiq; erunt qui edificauerint te. Tu autē letaberis in filiis tuis: quoniam omnes benedicentur & congregabuntur ad dñm. Beati omnes qui diligūt te: & qui gaudent ſuper pace tua. Anima mea benedic dominum qm̄ liberauit hieruſalem ciuitatem ſuam a cunctis tribulationibus eius dominus deus noſter. Btūs erō ſi fuerint reliquie ſeminis mei ad vidēdam claritatem hieruſalem. Porte hieruſalem ex ſaphyro & ſmaragdo edificabūtur & ex lapide precioſo omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido & mūdo omnes platee eius ſternentur: & per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus dominus qui exaltauit eam: vt ſit regnum eius in ſecula ſeculorum ſuper eā.

A M E N.

filiorū tuorū: ⁊ rurſum miſerabitur filios
υἱῶν σου, καὶ πάλιν ἐλεήσει τοὺς υἱοὺς
iuſtorū. cōfitere dño: qm̄
τῶν δικαίων. ἐξομολογοῦ τῷ κυρίῳ, ὅτι
bonus. ⁊ bñdic regem
ἀγαθός. καὶ εὐλόγει τὸν βασιλέα τῶν
ſeculorū: vt iterum tabernaculū ei⁹ edifi
αἰώνων, ἵνα πάλιν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ οἰκοδο
cetur in te cum gaudio: ⁊ letificet
μηθῇ ἐν σοὶ μετὰ χαρᾶς, καὶ εὐφράνῃ
in te captiuos tuos: ⁊ dili
ἐν σοὶ τοὺς αἰχμαλώτους σου, καὶ ἀγα
gat in te miſeros in
πήσαι ἐν σοὶ τοὺς ταλαιπώρους εἰς
omnes gñationes ſeculi. gētes mul
πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος. ἔθνη πολ
te a longe veniēt ad nomē dñi
λὰ μακρόθεν ἥξει πρὸς τὸ ὄνομα κυρίου
dei: munera in manibus hñtes: mu
τοῦ θεοῦ, δῶρα ἐν χερσὶν ἔχοντες, δῶ
nera regi celi. gñationes gñati
ρα τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ. γενεαὶ γενε
onū laudabūt te: ⁊ dabunt exul
ῶν αἰνέσουσί σε, καὶ δώσουσιν ἀγαλ
tationē. maledicti oēs q̄ ode
λίασιν. ἐπικατάρατοι πάντες οἱ μι
runt te. bñdicti erunt oēs
σοῦντές σε. εὐλογημένοι ἔσονται πάν
q̄ diligūt te in ſeculū.
τες οἱ ἀγαπῶντές σε εἰς τὸν αἰῶνα.
letare ⁊ exulta in filiis
χάρηθι καὶ ἀγαλλίασαι ἐπὶ τοὺς υἱοὺς
iuſtorum: qm̄ cōgregabuntur ⁊ bñ
τῶν δικαίων, ὅτι συναχθήσονται καὶ εὐ
dicent dñm iuſtorū. o bea
λογήσουσι τὸν κύριον τῶν δικαίων. ὦ μακά
ti q̄ diligunt te. gaudebunt ſuper
ριοι οἱ ἀγαπῶντές σε. χαρήσονται ἐπὶ τῇ
pace tua. bti qui triſtati fuerūt in
εἰρήνῃ σου. μακάριοι ὅσοι ἐλυπήθησαν ἐπὶ
oibus flagellis tuis: qm̄ in te gau
πάσαις ταῖς μάστιξί σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ χα
debūt videntes oēm gloriam
ρήσονται θεασάμενοι πᾶσαν τὴν δόξαν
tuā: ⁊ letabūtur in eternū.
σου, καὶ εὐφρανθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα. ἡ
aīa mea bñdicat deū regem
ψυχή μου εὐλογείτω τὸν θεὸν τὸν βασιλέα
magnū: qa edificabitur hieruſa
τὸν μέγαν, ὅτι οἰκοδομηθήσεται ἱερουσα
lem ſaphiro ⁊ ſmaragdo ⁊ la
λὴμ σαπφείρῳ καὶ σμαράγδῳ. καὶ λί
pide p̄cioſo: muri tui ⁊ turres
θῳ ἐντίμῳ, τὰ τείχη σου καὶ οἱ πύργοι
⁊ p̄pugnacula in auro mun
καὶ οἱ προμαχῶνες ἐν χρυσίῳ καθα
do. ⁊ platee hieruſalem
ρῷ. καὶ αἱ πλατεῖαι ἱερουσαλὴμ
beryllo ⁊ carbūculo ⁊ lapide e
βηρύλλῳ καὶ ἄνθρακι καὶ λίθῳ ἐκ
ſuphir ſternētur. ⁊ di
σουφεὶρ ψηφολογηθήσονται. καὶ ἐροῦ
cēt omnes vici eius allelu
σι πᾶσαι αἱ ῥῦμαι αὐτῆς ἀλληλού
ia. ⁊ laudabunt dicentes: bñdi
ϊα. καὶ αἰνέσουσι λέγοντες, εὐλογη
ctus deus qui exaltauit omnia
τὸς ὁ θεὸς ὃς ὕψωσε πάντας τοὺς
ſecula.
αἰῶνας.
Ca. 14.

Et ceſſauit cõfiteri tobias.
Καὶ ἐπαύσατο ἐξομολογούμενος τωβήτ.
⁊ erat annorũ q̃nquagintaocto: qñ ꝑdidit
καὶ ἦν ἐτῶν πεντηκονταοκτὼ, ὅτε ἀπώλεσε
viſum: ⁊ poſt annos octo reſpexit. ⁊
τὰς ὄψεις, καὶ μετὰ ἔτη ὀκτὼ ἀνέβλεψε. καὶ
faciebat elemoſynas. ⁊ appoſuit time
ἐποίει ἐλεημοσύνας. καὶ προσέθετο φοβεῖσ
re dñm deum ⁊ cõfiteri e
θαι κύριον τὸν θεὸν καὶ ἐξομολογεῖσθαι αὐ
i, maxime ãt ſenuit. ⁊ vocauit fili
τῷ, μεγάλως δὲ ἐγήρασε. καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱ
um ſuum ⁊ ſex filios filii ſui. ⁊
ὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἓξ υἱοὺς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ
dixit ei: fili accipe filios tuos.
εἶπεν αὐτῷ, τέκνον λάβε τοὺς υἱούς σου.
ecce ſenui: ⁊ ad diſcedendum
ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ πρὸς τὸ ἀποτρέχειν ἀ
a vita ſum. vade in mediam fi
πὸ τοῦ ζῆν εἰμί. ἄπελθε εἰς τὴν μηδίαν τέ
li: q̃a credidi q̃cunq; locutus ẽ ionas
κνον, ὅτι πέπεισμαι ὅσα ἐλάλησεν ἰωνᾶς
ꝓpheta de niniue: q ſubuerte
ὁ προφήτης περὶ νινευὶ, ὅτι καταστραφήσε-
tur. in ãt media magis erit pax vſq; ad
ται. ἐν δὲ τῇ μηδίᾳ μᾶλλον ἔσται εἰρήνη ἕως
tps. ⁊ q fratres noſtri in terra di-
καιροῦ. καὶ ὅτι οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τῇ γῇ σκο
ſpergẽtur a bona terra. ⁊ hieru
πισθήσονται ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς γῆς. καὶ ἱερο-
ſalẽ erit deſerta: ⁊ domus dei in
σόλυμα ἔσται ἔρημος, καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν
ea cõburetur: ⁊ deſerta erit vſq; ad
αὐτῇ κατακαήσεται, καὶ ἔρημος ἔσται μέχρι
tps. ⁊ iterũ miſerebitur eorũ deus: ⁊
χρόνου. καὶ πάλιν ἐλεήσει αὐτοὺς ὁ θεός, καὶ
cõuertet eos in terrã. ⁊ edifi
ἐπιστρέψει αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ οἰκοδομή
cabit domũ nõ q̃lis prior: vſq; quo cõ
σουσι τὸν οἶκον οὐχ οἷος ὁ πρότερος, ἕως πλη
pleãtur tpa ſeculi. ⁊ poſt hec re
ρωθῶσι καιροὶ τοῦ αἰῶνος, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπι
uertẽtur de captiuitatibus: ⁊ edi
στρέψουσιν ἐκ τῶν αἰχμαλωσιῶν, καὶ οἰκο
ficabunt hierlm honorifice. ⁊ domus dei
δομήσουσιν ἱερουσαλὴμ ἐντίμως. καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ
in ea edificabitur. ⁊ in omnes
ἐν αὐτῇ οἰκοδομηθήσεται. καὶ εἰς πάσας τὰς
gñatiões ſeculi edificatio glorioſa: ſi-
γενεὰς τοῦ αἰῶνος οἰκοδομὴ ἔνδοξος, κα-
cut locuti ſunt de ea ꝓphete ⁊
θὼς ἐλάλησαν περὶ αὐτῆς οἱ προφῆται. καὶ
oẽs gẽtes cõuertẽtur vere ad ti
πάντα τὰ ἔθνη ἐπιστρέψουσιν ἀληθινῶς φο-
mendũ dñm deũ: ⁊ cõfodient
βεῖσθαι κύριον τὸν θεόν, καὶ κατορύξουσι τὰ
idola ſua. ⁊ bñdicent oẽs
εἴδωλα αὐτῶν. καὶ εὐλογήσουσι πάντα τὰ
gẽtes dñm. ⁊ populus eius confitebi-
ἔθνη τὸν κύριον. καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐξομολογήσε
tur deo. ⁊ exaltabit dñs populũ ſuũ.
ται τῷ θεῷ. καὶ ὑψώσει κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ.
⁊ gaudebũt oẽs q̃ diligunt dñm
καὶ χαρήσονται πάντες οἱ ἀγαπῶντες κύριον
deũ in veritate ⁊ iuſticia facientes
τὸν θεὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ ποιοῦντες

Capitulum quartũdecimũ.

Et cõſumati ſunt ſermões tobie. Et poſtq̃ illuminatus eſt tobias vixit annis q̃draginta duobus: & vidit filios nepotũ ſuorũ. Cõpletis itaq; annis centũduobus: ſepultus ẽ honorifice i niniue. Quinq̃ginta nãq; ſex annorũ lumen oculorũ amiſit: ſexagenarius vero recepit. Reliquũ vero vite ſue in gaudio fuit: & cũ bono ꝓfectu timoris dñi prexit in pace. In hora ãt mortis ſue vocauit ad ſe tobiã filiũ ſuũ & ſeptẽ iuuenes filios ſuos nepotes: dixitq; eis. Prope erit interitus niniue. Nõ. n. excidit verbũ dñi: & fratres nři qui diſperſi ſunt a t'ra iſrael reuertẽtur ad eã. Oĩs aũt deſerta t'ra eius replebitur & domus dei que in ea inceſa eſt iterũ reedificabitur: ibiq; reuertẽtur oẽs timentes deũ & relinq̃nt gentes idola ſua & venient in hierlm: & ihabitabũt in ea & gaudebũt in ea oẽs reges terre adorantes deũ iſrl'. Audite ergo filii mei patrem veſtrum. Seruite domino in veritate & inquirite vt faciatis que placita ſũt illi: & filiis veſtris mandate vt faciãt iuſticias & elemoſynas vt ſint mẽores dei & bñdicant eum in oi tpe in veritate & in tota virtute ſua. Nunc ergo filii audite me & nolite manere hic: ſed quacũq; die ſepelieritis matrẽ veſtram circa me in vno ſepulchro: ex eo dirigite greſſus veſtros: vt exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum eſt autem poſt obitum matris ſue: Tobias abſceſſit ex niniue cum vxore ſua & filiis & filiorum filiis: & reuerſus eſt ad ſoceros ſuos: inuenitq; eos incolumes in ſenectute bona: & curam eorum geſſit: & ipſe clauſit oculos eorum: & omnem hereditatem domus raguelis ipſe percepit. viditq; quintam generationem filioſq; filiorum ſuorum: & completis annis nonaginta & nouem in timore domini cum gaudio ſepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius & oĩs generatio eius in bona vita & in ſancta conuerſatione permanſit: ita vt accepti eſſent tam deo q̃ hominibus & cunctis habitantibus terram.

Explicit liber Tobie.

niam fratribus noſtris. ⁊ nũc fili
ἔλεος τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν. καὶ νῦν τέκνον ἄ
abi a niniue: q̃m omnino erũt q̃ locu
πελθε ἀπὸ νινευὶ, ὅτι πάντως ἔσται ἃ ἐλά
tus eſt ꝓpheta ionas. tu ãt ſerua le
λησεν ὁ προφήτης ἰωνᾶς. σὺ δὲ τήρησον τὸν
gem ⁊ ꝑcepta: ⁊ eſto amator ele
νόμον καὶ τὰ προστάγματα, καὶ γίνου φιλελεή
moſynarũ ⁊ iuſtus: vt tibi bene ſit. ⁊ ſepeli
μων καὶ δίκαιος, ἵνα σοι καλῶς ᾖ. καὶ θάψον
me bene: ⁊ matrem tuã mecum. ⁊
με καλῶς, καὶ τὴν μητέρα σου μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ
nõ vltra maneatis in niniue. fili vide q̃d
μηκέτι αὐλισθῆτε εἰς νινευί. τέκνον ἴδε τί
fecit aman achiacharo q̃ nutriuit e-
ἐποίησεν ἀμὰν ἀχιαχάρῳ τῷ θρέψαντι αὐ
um: vt e luce duxit eũ in tene
τόν, ὡς ἐκ τοῦ φωτὸς ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ σκό
bras: ⁊ q̃nta retribuit ei. ⁊ achia
τος, καὶ ὅσα ἀνταπέδωκεν αὐτῷ. καὶ ἀχιά
charus q̃dẽ ſaluatus ẽ: illi vero retribu
χαρος μὲν ἐσώθη, ἐκείνῳ δὲ τὸ ἀνταπόδο-
tio data eſt: ⁊ ipſe deſcendit in tene
μα ἀπεδόθη, καὶ αὐτὸς κατέβη εἰς τὸ σκό-
bras. manaſſes in elemoſyna erat: ⁊ ſaluatus ẽ
τος. μανασσῆς ἐν ἐλεημοσύνῃ ἦν, καὶ ἐσώθη
de laq̃o mortis quẽ fixerũt ei. aman
ἐκ παγίδος θανάτου ἧς ἔπηξεν αὐτῷ. ἀμὰν
ãt incidit in laqueũ: ⁊ peri-
δὲ ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα, καὶ ἀπώλε-
it. ⁊ nũc fili vide q̃d elemoſyna fa-
το. καὶ νῦν παιδίον ἴδε τί ἐλεημοσύνη ποι-
cit: ⁊ quõ iuſticia liberat. ⁊ hec ip
εῖ, καὶ πῶς δικαιοσύνη ῥύεται. καὶ ταῦτα αὐ
ſo dicente: defecit aia eius in
τοῦ λέγοντος, ἐξέλιπεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
lecto. erat ãt ãnorũ cẽtum q̃nquagintaocto.
κλίνην. ἦν δὲ ἐτῶν ἑκατὸν πεντηκονταοκτώ.
⁊ ſepeliuit eum honorifice. ⁊ q̃n obi
καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐνδόξως. καὶ ὅτε ἀπέθα
it anna mater eius: ſepeliuit eã cum
νεν ἄννα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἔθαψεν αὐτὴν μετὰ
patre ſuo. abiit ãt tobias cum
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἀπῆλθε δὲ τωβίας μετὰ
vxore ſua ⁊ filiis in ecbata
τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν εἰς ἐκβάτα
na ad raguelẽ ſocerum ſuum. ⁊
να πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ. καὶ
ſenuit honorifice. ⁊ mortuos ſo-
ἐγήρασεν ἐντίμως. καὶ θανόντας τοὺς πεν
ceros ſuos ſepeliuit glorioſe. ⁊ hereditate
θεροὺς αὐτοῦ ἔθαψεν ἐνδόξως. καὶ ἐκληρονό
acq̃ſiuit ſubſtãtiã eorũ ⁊ tobie
μησε τὴν οὐσίαν αὐτῶν καὶ τωβὴτ τοῦ
patris ſui. obiit autẽ ⁊ ipſe an
πατρὸς αὐτοῦ. ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ἐ-
norũ centum viginti ſeptẽ in ecbatanis
τῶν ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ἐν ἐκβατάνοις τῆς
medie. ⁊ audiuit anteq̃ moreretur ip-
μηδίας. καὶ ἤκουσε πρὶν ἢ ἀποθανεῖν αὐ-
ſe deſtructionẽ niniue q̃ in captiuitatẽ
τὸν τὴν ἀπώλειαν νινευὶ ἣν ᾐχμαλώτευ
cepit nabuchadonoſor ⁊ aſſuerus. ⁊
σε ναβουχοδονόσωρ καὶ ἀσούηρος. καὶ
gauiſus ẽ añq̃ moreretur ſup niniue.
ἐχάρη πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν ἐπὶ νινευί.

Finis Tobie.

Τέλος τοῦ τωβήτ.

Incipit Prologus. B. Hieronymi preſbyteri in librum Iudith.

A Pud hebreos liber Iudith inter agiographa legitur: cuius autoritas ad roboranda illa que in contentionem veniunt: minus idonea iudicatur. Chaldeo tamen ſermone conſcriptus inter hiſtorias computatur. Sed quia hunc librum ſynodus nicena in numero ſanctarum ſcripturarum legitur computaſſe: acquieui poſtulationi veſtre: immo exactioni & ſepoſitis occupationibus quibus vehementer arctabar: huic vnam lucubratiunculam dedi: magis ſenſum e ſenſu q̃ ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem vitioſiſſimam amputaui: ſola ea que intelligentia integra in verbis chaldeis inuenire potui: latinis expreſſi. Accipite Iudith viduam caſtitatis exemplum. & triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non ſolum feminis: ſed & viris imitabilem dedit qui caſtitatis eius remunerator virtutem ei talem tribuit vt inuictum omnibus hominibus vinceret: & inſuperabilem ſuperaret.

Explicit prologus.

Anno duodecimo
Ἔτους δωδεκάτου τῆς
A regni nabuchodo
βασιλείας ναβουχοδο-
noſor: q̃ regnauit
Ca. I. νόσορ, ὃς ἐβασίλευσεν
in niniue ciuitate magna in
ἐν νινευὶ τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ ἐν ταῖς
diebus arphaxad q̃ regnauit me
ἡμέραις ἀρφαξὰδ ὃς ἐβασίλευσεν μη-
dis in ecbatanis. ⁊ edificauit in
δων ἐν ἐκβατάνοις. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐπ᾽
ecbatanis circũcirca muros ex lapidibus ſe-
ἐκβατάνων κύκλῳ τείχη ἐκ λίθων λελα
ctis in latitudinẽ cubitorũ triũ: in
ξευμένων εἰς πλάτος πηχῶν τριῶν, εἰς
lõgitudinẽ cubitorꝫ ſex: ⁊ fecit altitudinẽ
μῆκος πηχῶν ἕξ, καὶ ἐποίησε τὸ ὕψος
muri cubitorꝫ ſeptuaginta: ⁊
τοῦ τείχους πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ
latitudinẽ ipſius cubitorũ q̃nquaginta.
πλάτος αὐτοῦ πηχῶν πεντήκοντα.
⁊ turres eius ſtatuit ſup
καὶ τοὺς πύργους αὐτοῦ ἔστησεν ἐπὶ
portis eius cubitorũ centũ: ⁊
ταῖς πύλαις αὐτῆς πηχῶν ἑκατόν, καὶ
latitudinẽ eius fundauit ad cubi
τὸ πλάτος αὐτῆς ἐθεμελίωσεν εἰς πή-
tos ſexaginta. ⁊ fecit portas e
χεις ἑξήκοντα. καὶ ἐποίησε τὰς πύλας αὐ
ius portas ſublatas in altitudinẽ cubitorꝫ
τῆς πύλας διεγειρομένας εἰς ὕψος πηχῶν
ſeptuaginta: ⁊ latitudo ipſarũ cubi-
ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος αὐτῶν πή-
ti quadraginta ad exitus exercitu
χεις τεσσαράκοντα εἰς ἐξόδους δυνάμε-
um potentium eius: ⁊ ad acies
ων δυνατῶν αὐτοῦ, καὶ εἰς διατάξεις τῶν
peditum eius. ⁊ fecit bellum in
πεζῶν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε πόλεμον ἐν
diebus illis rex na
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ βασιλεὺς να-
buchodonoſor cõtra regem arphaxad in
βουχοδονόσορ πρὸς βασιλέα ἀρφαξὰδ ἐν
campo magno. hic eſt cam
τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ. τοῦτό ἐστι πεδί
pus in terminis ragau. ⁊ occurrerunt
ον ἐν τοῖς ὁρίοις ῥαγαῦ. καὶ συνήντησαν
ad eum oẽs hitantes
πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν
montana: ⁊ omnes hitantes eu
ὀρεινήν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὸν εὐ
phratem ⁊ tigrim ⁊ hydaſpem
φράτην καὶ τὸν τίγρην καὶ τὸν ὑδάσπην

INCIPIT TRANSLAtio beati Hieronymi libri Iudith.

Capitulum primum.

Arphaxat itaq; Rex Medorum ſubiugauerat multas gentes imperio ſuo: & ipſe edificauit ciuitatem potentiſſimam quam appellauit Egbathanis. Ex lapidibus quadratis & ſectis fecit muros eius: in altitudine cubitorum ſeptuaginta & in latitudine cubitorũ triginta. Turres vero eius poſuit in altitudine cubitorum centum. Per quadrum vero earum latus vtrunq; vicenorum pedum ſpacio tendebatur. Poſuitq; portas eius in altitudine turrium: & gloriabatur quaſi potens in potentia exercitus ſui: & in gloria quadrigarum ſuarum.

Anno igitur duodecimo regni ſui: Nabuchodonoſor rex Aſſyriorum: qui regnabat in niniue ciuitate magna: pugnauit cõtra arphaxat: & obtinuit eum in campo magno: qui appellatur Ragau: circa Eufratem & Tigrim & Iadaſon in campo Erioch regis Elicorum. Tunc exaltatum eſt regnum nabuchodonoſor: & cor eius eleuatum eſt: & miſit ad omnes

⁊ campum arioch regis elymeo
καὶ πεδίον ἀριὼχ τοῦ βασιλέως ἐλυμαί-
rum. ⁊ cõuenerũt gẽtes multe valde in
ων. καὶ συνῆλθον ἔθνη πολλὰ σφόδρα εἰς
prelium filiorũ gelod. ⁊ miſit
παράταξιν υἱῶν γελώδ. καὶ ἀπέστειλε
nabuchodonoſor rex aſſyriorum
ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων
ad omnes habitantes per-
ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν περ-
ſiam: ⁊ ad omnes habitan-
σίδα, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦν
tes verſus occidentem: ⁊ habitan
τας πρὸς δυσμαῖς, καὶ τοὺς κατοικοῦν-
tes ciliciam ⁊ damaſcum ⁊ libanũ
τας κιλικίαν καὶ δαμασκὸν καὶ λίβανον
⁊ antilibanum: ⁊ omnes habitã
καὶ ἀντιλίβανον, καὶ πάντας τοὺς κατοι-
tantes cõtra faciem maritime regiõis:
κοῦντας κατὰ πρόσωπον τῆς παραλίας,
⁊ eos q̃ in gẽtibus carmeli: ⁊ gala
καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῦ καρμήλου, καὶ γαλα
ad ⁊ ſuperiorẽ galileam ⁊ magnũ cã
ὰδ καὶ τὴν ἄνω γαλιλαίαν καὶ τὸ μέγα πε-
pum eſdrelom: ⁊ omnes qui in ſa
δίον ἐσδρηλώμ, καὶ πάντας τοὺς ἐν σα-
maria ⁊ ciuitates eius: ⁊ trans
μαρείᾳ καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς, καὶ πέραν
iordanem vſq; ad hieruſalem ⁊ beta
τοῦ ἰορδάνου ἕως ἱερουσαλὴμ καὶ βετά-
ne ⁊ chellus ⁊ cades ⁊ flu
νη καὶ χελλοῦς καὶ κάδης καὶ τοῦ ποτα
men egypti ⁊ taphnẽ ⁊ rameſſe:
μοῦ αἰγύπτου καὶ τάφνας καὶ ῥαμεσσῆ,
⁊ omnem terrã geſem quouſq; ꝑueniatur ad
καὶ πᾶσαν γῆν γεσὲμ ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ
terga tanis ⁊ memphis: ⁊ oẽs
νῶτα τάνεως καὶ μέμφεως, καὶ πάντας
habitantes egyptum: quouſq;
τοὺς κατοικοῦντας τὴν αἴγυπτον, ἕως τοῦ
ꝑueniatur ad terminos ethiopie. ⁊ vilipen
ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια αἰθιοπίας. καὶ ἐφαύλι-
derũt omnes habitantes terram
σαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν τὸ
verbum nabuchodonoſor regis aſſy
ῥῆμα ναβουχοδονόσορ τοῦ βασιλέως ἀσσυ
riorum: ⁊ nõ cõuenerunt illi in bellum:
ρίων, καὶ οὐ συνῆλθον αὐτῷ εἰς τὸν πόλεμον,
q̃m nõ timuerunt eum: ſed erat coram
ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν αὐτόν, ἀλλ᾽ ἦν ἐναντίον αὐ
ipſis tanq̃ vir vnus. ⁊ remiſerunt nuncios
τῶν ὡς ἀνὴρ εἷς. καὶ ἀπέστρεψαν τοὺς ἀγγέλους
eius vacuos in ignominia a facie ipſorum.
αὐτοῦ κενοὺς ἐν ἀτιμίᾳ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν.

⁊ īdignatus ē nabuchodonoſor cōtra oēm
καὶ ἐθυμώθη ναβουχοδονόσορ ἐπὶ πᾶσαν
terrā hanc valde. ⁊ iurauit per
τὴν γῆν ταύτην σφόδρα. καὶ ὤμοσε κα-
thronū ⁊ regnum ſu
τὰ τοῦ θρόνου καὶ τῆς βασιλείας αὐ-
um nimirū vlturum ſe omnes
τοῦ ἦ μὴν ἐκδικήσειν αὐτὸν πάντα τὰ
terminos cilicie ⁊ damaſci ⁊ ſy-
ὅρια τῆς κιλικίας καὶ δαμασκοῦ καὶ συ-
rie: ⁊ īterēpturū gladio ſuo om
ρίας, καὶ ἀνελεῖν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ πάν-
nes habitantes in terra moab ⁊
τας τοὺς κατοικοῦντας ἐν γῇ μωὰβ καὶ
filios ammon ⁊ omnem iu-
τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν καὶ πᾶσαν τὴν ἰου-
deam ⁊ omnes q̄ in egypto: donec
δαίαν καὶ πάντας τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, ἕως
pueniat ad terminos duplicis ma
τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ ὅρια τῶν δύο θαλασ-
ris. ⁊ aciē inſtruxit in potentia ſua
σῶν. καὶ παρετάξατο ἐπὶ δυνάμει αὐτοῦ
cōtra arphaxad regem in anno ſe
πρὸς ἀρφαξὰδ βασιλέα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑ-
ptimo decimo. ⁊ cōfortatus ē in bel
πτακαιδεκάτῳ. καὶ ἐκραταιώθη ἐν τῷ πολέ-
lo ſuo: ⁊ oēs currus ſui.
μῳ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ.
⁊ dn̄atus eſt ciuitatibus eius. ⁊ pue-
καὶ ἐκυρίευσε τῶν πόλεων αὐτοῦ. καὶ ἀφί-
nit vſq; ad ecbatana: ⁊ obtinuit
κετο ἕως ἐκβατάνων, καὶ ἐκράτησε τῶν
turres: ⁊ deſtruxit plate-
πύργων, καὶ προενόμευσε τὰς πλατεί-
as eius: ⁊ ornatū eius dedit
ας αὐτῆς, καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς ἔδωκεν
in opprobriū eius. ⁊ cepit arpha-
εἰς ὄνειδος αὐτῆς. καὶ ἔλαβε τὸν ἀρφα-
xad in mōtib⁹ ragau: ⁊ iaculatus
ξὰδ ἐν τοῖς ὄρεσι ῥαγαῦ, καὶ κατηκόντι-
eſt eum in iaculis ſuis. ⁊
σεν αὐτὸν ἐν ταῖς ζιβύναις αὐτοῦ. καὶ
diſperdit eum vſq; ad diem il
ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκεί-
lam: ⁊ reuerſus ē poſt eum in niniue-
νης, καὶ ἀνέστρεψε μετ' αὐτὸν εἰς νινευὶ
ipſe ⁊ ois cōmixtus eius: mul
αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ σύμμικτος αὐτοῦ, πλῆ-
titudo viroꝝ bellatorum magna valde.
θος ἀνδρῶν πολεμιστῶν πολὺ σφόδρα.
⁊ erat ibi torpens ⁊ cōuiuta faciēs ip-
καὶ ἦν ἐκεῖ ῥαθυμῶν καὶ εὐωχούμενος αὐ-
ſe ⁊ exercitus eius p dies cen
τὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐφ' ἡμέρας ἑκα-
tum viginti.
τὸν εἴκοσι.

Ca. 2.

Et in anno octauo ⁊ decimo
Καὶ ἐν ἔτει τῷ ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ
ſecunda ⁊ vigeſima primi mēſis
δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι τοῦ πρώτου μηνὸς
factū ē verbum in domo nabuchodonoſor
ἐγένετο λόγος ἐν οἴκῳ ναβουχοδονόσορ
regis aſſyriorum vt vlciſceretur omnē
βασιλέως ἀσσυρίων ἐκδικῆσαι πᾶσαν
terrā ſicut locutus ē. ⁊ cōuoca
τὴν γῆν καθὼς ἐλάλησε. καὶ συνεκάλε-
uit omnes ſeruos ſuos ⁊
σε πάντας τοὺς θεράποντας αὐτοῦ καὶ
omnes magnates ſuos: ⁊ poſuit
πάντας τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ, καὶ ἔθετο
cum eis myſteriū cōſilii ſui.
μετ' αὐτῶν τὸ μυστήριον τῆς βουλῆς αὐτοῦ.

qui habitabant in cilicia & da
maſco & libano: & ad gentes
que ſunt in carmelo & cedar &
inhabitantes galileam: in cam-
po magno eſdrelon & ad om-
nes qui erant in ſamaria: & trās
flumen iordanem vſq; ad hie-
ruſalem: & omnem terram ieſ-
ſe: quouſq; perueniatur ad
montes ethiopie. Ad hos om-
nes miſit nuncios Nabuchodo
noſor rex Aſſyriorum: qui om
nes vno animo contradixe-
runt: & remiſerunt eos vacu-
os: ac ſine honore abiecerunt.
Tunc indignatus Nabuchodo
noſor rex ad omnem terram
illam: iurauit per thronum &
regnum ſuum: q̄ defenderet
ſe de omnibus regionibus his.

Capitulum ſecundum.

Anno tertiodecimo Nabu-
chodonoſor regis: viceſi-
ma & ſecunda die menſis pri-
mi: factum eſt verbum in do-
mo Nabuchodonoſor regis aſ
ſyriorum: vt defenderet ſe. Vo
cauitq; omnes maiores natu:
omneſq; duces bellatores ſu-
os: & habuit cum eis myſteri-
um conſilii ſui. Dixitq; cogita
tionem ſuam in eo eſſe: vt om-
nem terram ſuo ſubiugaret im
perio. Quod dictum cum pla-
cuiſſet omnibus: vocauit Na-
buchodonoſor rex Holofer-
nem principem militie ſue: &
dixit ei. Egredere aduerſum
omne regnum occidentis: & con
tra eos precipue: qui cōtemp̄ſe
runt imperium meum. Non
parcet oculus tuus vlli regno:
omnemq; vrbem munitam
ſubiugabis mihi.

⁊ cōuocauit oēm maliciā
καὶ συνεκάλεσε πᾶσαν τὴν κακίαν τῆς
terre ab ore ſuo. ⁊ ipſi decre
γῆς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ αὐτοὶ ἔκρι-
uerūt exterminare oēm carnem q̄ nō
ναν ὀλοθρεῦσαι πᾶσαν σάρκα οἳ οὐκ
ſecuti ſunt verbū oris e
ἠκολούθησαν τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐ-
ius. ⁊ factū eſt vt cōſumauit cōſi-
τοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε τὴν βου-
lium ſuum: vocauit nabuchodonoſor
λὴν αὐτοῦ, ἐκάλεσε ναβουχοδονόσορ βα-
rex aſſyriorum holofernē princi
σιλεὺς ἀσσυρίων τὸν ὀλοφέρνην ἀρχιστράτη-
pem militie ſue: ſecūdū exſtantem
γον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δεύτερον ὄντα
poſt ipſum. ⁊ dixit ad eum: hec di
μετ' αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τάδε λέ-
cit rex magn⁹ dn̄s vniuerſe ter.
γει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας ὁ κ̄ς πάσης γῆς.
ecce tu egredieris a facie mea: ⁊ ſu
ἰδοὺ σὺ ἐξελεύσῃ ἐκ προσώπου μου, καὶ λή-
mes tecum viros cōfidētes ī fortitudie
ψῃ μετὰ σοῦ ἄνδρας πεποιθότας ἐν ἰσχύϊ
ſua: peditū in miliaria centum vigin
αὐτῶν, πεζῶν εἰς χιλιάδας ἑκατὸν εἴκο-
ti: ⁊ multitudinē equorū cū aſcēſoribus: mi
σι. καὶ πλῆθος ἵππων σὺν ἀναβάταις, χι-
liaria duodecim: ⁊ exibis in occur
λιάδας δώδεκα, καὶ ἐξελεύσῃ εἰς συνάν-
ſum vniuerſe terre ad occidentē: qm̄
τησιν πάσῃ τῇ γῇ εἰς δυσμάς, ὅτι
inobedientes fuerūt verbo meo: ⁊
ἠπείθησαν ἐν τῷ ῥήματί μου, καὶ
nunciabis eis vt pparēt mihi
ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς ἑτοιμάζειν μοι
terrā ⁊ aquā: q̄a exibo in fu
γῆν καὶ ὕδωρ, ὅτι ἐξελεύσομαι ἐν θυ-
rore meo in eos: ⁊ cooperiā oēm
μῷ μου ἐπ' αὐτούς, καὶ καλύψω πᾶν τὸ
faciem terre in pedib⁹ exer-
πρόσωπον τῆς γῆς ἐν τοῖς ποσὶ τῆς δυ-
citus mei: ⁊ dabo eos in rapi
νάμεώς μου, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διαρ-
nam illis. ⁊ vulnerati eo-
παγὴν αὐτοῖς. καὶ οἱ τραυματίαι αὐ-
rum replebunt valles eorum
τῶν πληρώσουσι τὰς φάραγγας αὐτῶν
⁊ torrētes. ⁊ flumē in-
καὶ τοὺς χειμάρρους. καὶ ποταμὸς ἐπι-
undans mortuis eorum implebi
κλύζων τοῖς νεκροῖς αὐτῶν πληρωθήσε-
tur. ⁊ ducā captiuitatem eorum
ται. καὶ ἄξω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν
in ſummitates vniuerſe terre. tu aūt
ἐπὶ τὰ ἄκρα πάσης τῆς γῆς. σὺ δὲ
exiens poccupabis mihi oēs terminū eo
ἐξελθὼν προκαταλήψῃ μοι πᾶν ὅριον αὐ-
rum: ⁊ dedent tibi ſeipſos. ⁊
τῶν, καὶ ἐκδώσουσί σοι ἑαυτούς. καὶ
ſeruabis mihi eos in diem redar-
διατηρήσεις ἐμοὶ αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐλε-
gutionis eoꝝ. aduerſū āt inobedientes
γμοῦ αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τοὺς ἀπειθοῦντας
nō parcet oculus tuus: da
οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου, τοῦ δοῦ-
re eos in cedem ⁊ rapinam in
ναι αὐτοὺς εἰς φόνον καὶ ἁρπαγὴν ἐν
omni terra tua: quia viuēs ego ⁊
πάσῃ τῇ γῇ σου, ὅτι ζῶν ἐγὼ καὶ τὸ
poteſtas regni mei:
κράτος τῆς βασιλείας μου,

q̄ecunq; locutus ſum ⁊ faciam hec
ὅσα ἐλάλησα καὶ ποιήσω ταῦτα
in manu mea. tu autē nō trāſgredieris vnū
ἐν χειρί μου. σὺ δὲ οὐ παραβήσῃ ἕν
quippiam verborum domini tui.
τι τῶν ῥημάτων τοῦ κυρίου σου.
ſed conſumans conſumabis ſicut impe
ἀλλ' ἐπιτελῶν ἐπιτελέσεις καθότι προσ-
raui tibi. ⁊ nō tardabis face-
τέταχά σοι. καὶ οὐ μακρυνεῖς τοῦ ποιῆ-
re ipſa. ⁊ exiit holofernes a
σαι αὐτά. καὶ ἐξῆλθεν ὁ ὀλοφέρνης ἀπὸ
facie dn̄i ſui: ⁊ voca-
προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλε-
uit omnes magnates ⁊ du
σε πάντας τοὺς δυνάστας καὶ τοὺς στρα-
ces ⁊ pfectos virtutis aſſy
τηγοὺς καὶ ἐπιστάτας τῆς δυνάμεως ἀσσυ-
riorum: ⁊ numerauit electos viros
ρίων, καὶ ἠρίθμησεν ἐπιλέκτους ἄνδρας
in prelium ſicut precepit ei
εἰς παράταξιν καθότι προσέταξεν αὐτῷ
dn̄s ſuus ad centū viginti milia:
ὁ κύριος αὐτοῦ εἰς μυριάδας δεκαδύο,
⁊ equites ſagittarios duodecim mille.
καὶ ἱππεῖς τοξότας μυρίους δισχιλίους.
⁊ ordinauit eos quēadmodū pre-
καὶ διέταξεν αὐτοὺς ὃν τρόπον πολέ-
lii multitudo ordinatur. ⁊ aſſumpſit ca
μου πλῆθος συντάσσεται. καὶ ἔλαβε κα-
melos ⁊ aſinos ad ſarcinas eo-
μήλους καὶ ὄνους εἰς τὴν ἀπαρτίαν αὐ-
rū multitudinē multā valde: ⁊ oues
τῶν πλῆθος πολὺ σφόδρα, καὶ πρόβατα
⁊ boues ⁊ capras ad pparationes
καὶ βόας καὶ αἶγας εἰς παρασκευὴν
eorum: quorū nō erat nūerus: ⁊ frumētaceū
αὐτῶν, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός, καὶ ἐπισιτι-
victū omni viro ad multitudinē: ⁊ au-
σμὸν παντὶ ἀνδρὶ εἰς πλῆθος, καὶ χρυ-
rum ⁊ argentum de domo regis mul-
σίον καὶ ἀργύριον ἐξ οἴκου βασιλέως πο-
tum nimis ⁊ egreſſus ē ipſe ⁊ om
λὺ σφόδρα. καὶ ἐξῆλθεν αὐτὸς καὶ πᾶ-
nis exercitus eius in viam vt pre
σα ἡ δύναμις αὐτοῦ εἰς πορείαν τοῦ προ-
cederēt regem nabuchodonoſor ⁊
ελθεῖν βασιλέως ναβουχοδονόσορ, καὶ
cooperirēt oēm faciem terre
καλύψαι πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς
ad occidens in curribus ⁊ equitibus ⁊
πρὸς δυσμαῖς ἐν ἅρμασι καὶ ἱππεῦσι καὶ
peditibus electis eorum: ⁊ multi
πεζοῖς ἐπιλέκτοις αὐτῶν. καὶ πολὺς ὁ
mixti ſicut locuſta venerunt cum eis: ⁊
ἐπίμικτος ὡς ἀκρὶς συνῆλθον αὐτοῖς, καὶ
ſicut arena terre, nō. n. erat numerus p
ὡς ἄμμος τῆς γῆς. οὐ γὰρ ἦν ἀριθμὸς ἀπὸ
multitudine eoꝝ. ⁊ exierunt e niniue viam
πλήθους αὐτῶν. καὶ ἐξῆλθον ἐκ νινευὶ ὁδὸν
trium dierum ſuper faciem cam
τριῶν ἡμερῶν ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πε-
pi bectileth. ⁊ caſtrametatus eſt
δίου βεκτιλέθ. καὶ ἐπεστρατοπέδευσεν
a bectileth: prope mōtem q̄
ἀπὸ βεκτιλέθ, πλησίον τοῦ ὄρους τοῦ
ad ſiniſtram ſuperioris cilitie. ⁊ cepit
ἐπ' ἀριστερὰ τῆς ἄνω κιλικίας. καὶ ἔλαβε
omnem poteſtatem eius: pedites
πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τοὺς πεζοὺς
⁊ equites ⁊ currus eius.
καὶ τοὺς ἱππεῖς καὶ τὰ ἅρματα αὐτοῦ.

Tunc holofernes vocauit du-
ces & magiſtratus virtutis aſſy
riorum: & dinumerauit viros in
expeditiōe ſicut precepit ei rex
centum viginti milia peditum
pugnatorum: & equites ſagit-
tarios duodecim milia. Om-
nemq; expeditionem ſuam fe-
cit preire in multitudine innu-
merabilium camelorum: cum
his que exercitibus ſufficerent
copioſe: boum quoq; armenta
gregeſq; ouium: quorum non
erat numerus. Frumentum ex
omni ſyria in tranſitu ſuo pa-
rari conſtituit. Aurum vero &
argentū de domo regis aſſum
pſit multum nimis. Et profect⁹
eſt ipſe & omnis exercitus cum
quadrigis & equitibus & ſagit-
tariis: qui cooperuerunt facię
terre ſicut locuſte. Cumq; per-
tranſiſſet fines aſſyriorum: ve-
nit ad magnos mōtes ange qui
ſunt a ſiniſtro cilitie: aſcenditq;
omnia caſtella eorum: & obti-
nuit omnem munitionem. Ef-
fregit autem ciuitatem opina-
tiſſimam melothi: predauitq;
omnes filios tharſis & filios hiſ-
mael: qui erant contra faciem
deſerti: & ad auſtrum terre cele
on. Et tranſiuit eufratem & ve
nit in meſopotamiam: & fregit
omnes ciuitates excelſas: que
erant ibi a torrente mambre vſ
q; quo perueniatur ad mare:
occupauit terminos eius a cili-
tia vſq; ad fines iaphet qui ſunt
ad auſtrum. Adduxitq; omnes
filios madian: & predauit om-
nem locupletationem eorum:
omneſq; reſiſtentes ſibi occidit
in ore gladii. Et poſt hec deſcē-
dit in campos damaſci in die-
bus meſſis: & ſuccendit omnia
ſata: omneſq; arbores & vineas
fecit incidi: & cecidit timor illi-
us ſuper omnes inhabitantes
terram.

Capitulum tertium.

Tunc miſerunt legatos ſuos
vniuerſarum vrbium ac p-
uinciarum reges ac principes:
ſyrie ſcilicet & meſopotamie: &
ſyrie ſobal & lybie atq; cilitie:
qui venientes ad Holofernem
dixerunt. Deſinat indignatio
tua circa nos. Melius eſt enim
vt viuentes ſeruiamus nabu-
chodonoſor regi magno: & ſub
diti ſimus tibi: q̄ morientes
cum interitu noſtro: ipſi ſer-
uitutis noſtre damna patiamur.

⁊ abiit inde in mōtana.
καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν ὀρεινήν.
⁊ incidit phud ⁊ lud ⁊
καὶ διέκοψεν τὸ φοὺδ καὶ τὸ λούδ. καὶ
predatus eſt filios omnes raſes ⁊
προενόμευσεν υἱοὺς πάντας ῥασσὴς καὶ
filios iſmael eos q̄ cōtra faciem
υἱοὺς ἰσμαὴλ τοὺς κατὰ πρόσωπον τῆς
deſerti ad auſtrū chellon. ⁊
ἐρήμου πρὸς νότον τῆς χελλών. καὶ
tranſiuit euphratem: ⁊ tranſiit
παρῆλθε τὸν εὐφράτην, καὶ διῆλθε
meſopotamiam. ⁊ fregit
τὴν μεσοποταμίαν. καὶ κατέσκαψε
omnes ciuitates excelſas q̄
πάσας τὰς πόλεις τὰς ὑψηλὰς τὰς ἐ-
ſt. torrente arbonai quouſq; p-
πὶ τοῦ χειμάρρου ἀρβωναὶ ἕως τοῦ ἐλ-
ueniatur ad mare. ⁊ occupauit
θεῖν ἐπὶ θάλασσαν. καὶ κατελάβετο τὰ
terminos cilitie. ⁊ incidit om-
ὅρια τῆς κιλικίας. καὶ κατέκοψε πάν-
nes reſiſtentes ei. ⁊ venit vſq; ad
τας τοὺς ἀντιστάντας αὐτῷ. καὶ ἦλθεν ἕως
fines iapheth q̄ ad auſtrū ⁊ faci
ὁρίων ἰάφεθ τὰ πρὸς νότον καὶ πρόσω-
em arabie. ⁊ circūdedit om
πον τῆς ἀραβίας. καὶ ἐκύκλωσε πάν-
nes filios madiā: ⁊ ſuccendit
τας τοὺς υἱοὺς μαδιάμ, καὶ ἐνέπρησε τὰ
tabernacula eorū. ⁊ predatus eſt
σκηνώματα αὐτῶν. καὶ προενόμευσε τὰς
cubilia eorum. ⁊ deſcendit in cam
μάνδρας αὐτῶν. καὶ κατέβη εἰς πεδί-
pū damaſci in diebus meſſis triti
ον δαμασκοῦ ἐν ἡμέραις θερισμοῦ πυ-
ci: ⁊ ſuccendit omnes agros
ρῶν, καὶ ἐνέπρησε πάντας τοὺς ἀγροὺς
eorum: ⁊ greges ⁊ armenta
αὐτῶν, καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια
dedit in delectionem. ⁊ ciuitates
ἔδωκεν εἰς ἀφανισμόν. καὶ τὰς πόλεις
eorum ſpoliauit: ⁊ campos eorum
αὐτῶν ἐσκύλευσε, καὶ τὰ πεδία αὐτῶν
ventilauit. ⁊ pcuſſit omnes
ἐξελίκμησε. καὶ ἐπάταξε πάντας τοὺς
iuuenes eorū in ore gladii.
νεανίσκους αὐτῶν ἐν στόματι ῥομφαίας.
⁊ cecidit timor ⁊ tremor eius
καὶ ἔπεσεν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος αὐτοῦ
ſuper inhabitātes regionē maritimā:
ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν παραλίαν,
qui erant in ſidone ⁊ in tyro: ⁊
τοὺς ὄντας ἐν σιδῶνι καὶ ἐν τύρῳ, καὶ
habitantes ſur ⁊ ocina: ⁊
τοὺς κατοικοῦντας σοὺρ καὶ ὀκεινά, καὶ
omnes habitantes iemnaan: ⁊
πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἰεμνάαν, καὶ
hitantes in azoto ⁊ aſcalone:
οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀζώτῳ καὶ ἀσκάλωνι,
timuerunt eum valde.
ἐφοβήθησαν αὐτὸν σφόδρα.

Ca. 3.

Et miſerunt ad eum le-
Καὶ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἀγ-
gatos verbis pacificis dicentes.
γέλους λόγοις εἰρηνικοῖς λέγοντες.
ecce nos famuli nabuchodo
ἰδοὺ ἡμεῖς οἱ παῖδες ναβουχοδο-
noſor regis magni:
νόσορ βασιλέως μεγάλου,

aſtamus in cõſpectu tuo: vtere nobis
παρακείμεθα ἐνώπιόν σου, χρῆσαι ἡμῖν
queadmodũ placitũ ẽ facici tue. ecce
καθὼς ἀρεσόν ἐστι τῷ προσώπῳ σου. ἰδοὺ
ſuburbia noſtra ⁊ omnis locus
αἱ ἐπαύλεις ἡμῶν καὶ πᾶς τόπος ἡ=
noſter. ⁊ oĩs campus tritici. ⁊ gre=
μῶν. καὶ πᾶν πεδίον πυρῶν. καὶ τὰ ποί
ges ⁊ armenta. ⁊ omnes man
μνια καὶ τὰ βουκόλια. καὶ πᾶσαι αἱ μάν
dre tabernaculorũ noſtrorũ aſtant
δραι τῶν σκηνωμάτων ἡμῶν παράκειν
añ faciem tuam: vtere queadmodũ
ται πρὸ προσώπου σου, χρῆσαι καθὼς
placuerit tibi. ecce et ciuitates noſtre
ἂν ἀρέσκῃ σοι. ἰδοὺ καὶ αἱ πόλεις ἡμῶν
⁊ habitãtes in eis: ſerui
καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐταῖς, δοῦλοί
tui ſunt. veniens obuia eis
σού εἰσιν. ἐλθὼν ἀπάντησον αὐταῖς
vt eſt bonũ in oculis tuis. ⁊
ὡς ἐστιν ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ
venerunt viri ad holofernẽ: ⁊
παρεγένοντο οἱ ἄνδρες πρὸς ὀλοφέρνην, καὶ
ãnuntiauerunt ei iuxta verba
ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα
hec. ⁊ deſcendit in regionẽ maritimã
ταῦτα. καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν παραλίαν
ipſe ⁊ exercitus. ⁊ cuſtodiuit
αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις. καὶ ἐφρούρησε τὰς
ciuitates excelſas. ⁊ acceperũt ex e
πόλεις τὰς ὑψηλάς. καὶ ἔλαβον ἐξ αὐ=
is in auxilium viros ele
τῶν εἰς συμμαχίαν ἄνδρας ἐπιλε=
ctos. ⁊ ſuſceperũt eũ ipſi ⁊ om
κτούς. καὶ ἐδέξαντο αὐτὸν αὐτοὶ καὶ πᾶ
nis regio eorum: cum coronis
σα ἡ περίχωρος αὐτῶν, μετὰ στεφάνων
⁊ choris ⁊ tympanis. ⁊ demolit⁹
καὶ χορῶν καὶ τυμπάνων. καὶ κατέσκα=
eſt omnes fines eorũ. ⁊ lucos
ψε πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν. καὶ τὰ ἄλση
eorum excidit. ⁊ erat decretum ei
αὐτῶν ἐξέκοψε. καὶ ἦν δεδογμένον αὐτῷ
exterminare omnes deos terre:
ἐξολοθρεῦσαι πάντας τοὺς θεοὺς τῆς γῆς,
vt ipſi ſoli nabuchodonoſor
ὅπως αὐτῷ μόνῳ τῷ ναβουχοδονόσορ
ſeruirent omnes gẽtes: ⁊ omnes
λατρεύσωσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πᾶσαι
lingue ⁊ tribus eorũ inuo
αἱ γλῶσσαι καὶ αἱ φυλαὶ αὐτῶν ἐπικα=
carent ipſum deũ. ⁊ venit cõtra faci
λέσωνται αὐτὸν θεόν. καὶ ἦλθε κατὰ πρόσω
em eſdraelon prope doteam:
πον ἐσδρηλὼν πλησίον τῆς δωταίας,
q̃ eſt contra ſerrã magnã
ἥ ἐστιν ἀπέναντι τοῦ πρίονος τοῦ μεγά=
iudee. ⁊ caſtrametatus
λου τῆς ἰουδαίας. καὶ κατεστρατοπέδευ=
eſt inter gaba ⁊ ſcytharũ ciuitatem.
σεν ἀναμέσον γαβᾶ καὶ σκυθῶν πόλεως.
⁊ fuit ibi menſem dierum vt cõgrega
καὶ ἦν ἐκεῖ μῆνα ἡμερῶν εἰς τὸ συλλέ=
ret omnem ſarcinam exerci
ξαι πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν τῆς δυνάμε
tus ſui.
ως αὐτοῦ. Ca. 4.

Et audierunt filii iſrael qui ha=
Καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κα=

Omnis ciuitas noſtra: omniſq; poſſeſſio omnes montes & colles & campi & armenta boum greſgeſq; ouium & caprarum: equorumq; & camelorum: & vniuerſe facultates noſtre atq; familie in cõſpectu tuo ſunt. Sint oĩa ſub lege tua. Nos etiam & filii noſtri ſerui tui ſumus. Veni nobis pacificus dominus: & vtere ſeruitio noſtro ſicut placuerit tibi. Tunc deſcendit de montibus cum equitibus in virtute magna: & obtinuit omneʒ ciuitatem: & omnem inhabitanteʒ terram. De vniuerſis autem vrbibus aſſumpſit ſibi auxiliarios viros fortes & electos ad bellum. Tantuſq; metus prouintiis illis incubuit: vt vniuerſarum vrbium habitatores: principes & honorati ſimul cum populis exirent in obuiam venienti: excipientes eum cũ coronis & lãpadibus ducẽtes choros in tympanis & tibiis. Nec iſta tamen facientes: ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt. Naʒ & ciuitates eorum deſtruxit: & lucos eorum excidit. Preceperat enĩ illi nabuchodonoſor rex: vt oĩes deos terre exterminaret: videlicet vt ipſe ſolus diceretur deus ab his nationibus: que potuiſſent holofernis potentia ſubiugari. Pertranſiens autem ſyriam ſobal: & omnẽ appamiam: omnemq; meſopotamiam: venit ad ad idumeos in terra gabaa: accepitq; ciuitates eorum: & ſedit ibi per triginta dies: in quibus diebus, adunari precepit vniuerſum exercitum virtutis ſue.

Capitulum quartum.

Tunc audientes hec filii iſrael: qui habitabant terram iuda: timuerunt valde a facie eius. Tremor etiam & horror inuaſit ſenſus eorum: ne hoc faceret hieruſalem & templo domini: quod fecerat ceteris ciuitatibus & templis earum. Et miſerunt in omnem ſamariam per circuitum vſq; hiericho: & preoccupauerunt omnes vertices montium. Et muris circundederunt vicos ſuos: & congregauerunt frumenta in preparationem pugne. Sacerdos etiam eliachim ſcripſit ad vniuerſos qui erant contra eſdrelon: que eſt contra faciem campi magni iuxta dothaim: & vniuerſis per quos vie tranſitus eſſe poterat: vt obtinerent aſcenſus montium per quos via eſſe poterat ad hieruſalem: & illic cuſtodirent vbi anguſtum iter eſſe poterat inter montes. Et fecerunt filii iſrael: ſecundum q̃ conſtituerat eis ſacerdos dñi eliachim.

bitabãt in iudea: omnia q̃
τοικοῦντες ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πάντα ὅσα
fecit holofernes gẽtibus princeps
ἐποίησεν ὀλοφέρνης τοῖς ἔθνεσιν ὁ ἀρχι=
exercitus nabuchodonoſor re=
στράτηγος ναβουχοδονόσορ τοῦ βασιλέ=
gis aſſyriorum. ⁊ queadmodum ſpoliauit
ως ἀσσυρίων. καὶ ὃν τρόπον ἐσκύλευσε
omnia tẽpla eorum. ⁊ dedit ea
πάντα τὰ ἱερὰ αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν αὐτὰ
in deletionem. ⁊ timuerunt valde
εἰς ἀφανισμόν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα
a facie eius. et ꝓ hieru
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ περὶ ἱερου=
ſalem ⁊ tẽplo dñi dei ſui
σαλὴμ καὶ τοῦ ναοῦ κυρίου θεοῦ αὐτῶν
turbati ſunt. quia recenter fuerant
ἐταράχθησαν. ὅτι προσφάτως ἦσαν
aſcendẽtes de captiuitate: ⁊
ἀναβεβηκότες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ
nuper oĩs popul⁹ cõgregatus fuerat ex
νεωστὶ πᾶς ὁ λαὸς συνελέλεκτο ἐκ τῆς
iudea. ⁊ vaſa ⁊ alta=
ἰουδαίας. καὶ τὰ σκεύη καὶ τὸ θυσιαστήρι
re ⁊ dom⁹ a ꝓphanatione ſctifica=
ον καὶ ὁ οἶκος ἐκ βεβηλώσεως ἡγιασμέ=
ta erant. ⁊ miſerunt ad oẽm terminũ ſa
να ἦν. καὶ ἀπέστειλαν εἰς πᾶν ὅριον σα
marie. ⁊ vicos. ⁊ bethoro. ⁊
μαρείας. καὶ κώμας. καὶ βεθωρώ. καὶ
belmen. ⁊ hiericho. ⁊ ad choba. ⁊
βελμέν. καὶ ἱεριχώ. καὶ εἰς χωβά. καὶ
eſora. ⁊ vallem ſalem. ⁊ pre=
ἐσωρά. καὶ τὸν αὐλῶνα σαλήμ. καὶ προ=
occupauerunt oẽs vertices
κατελάβοντο πάσας τὰς κορυφὰς τῶν
montiũ excelſorũ. ⁊ muris circũdederũt q̃
ὀρέων τῶν ὑψηλῶν. καὶ ἐτείχισαν τὰς
in eis vicos: ⁊ appoſuerũt in fru
ἐν αὐταῖς κώμας, καὶ παρέθεντο εἰς ἐπι=
mẽtatiõem in ꝑparationem pugne. qm̃
σιτισμὸν εἰς παρασκευὴν πολέμου. ὅτι
recenter erãt campi eorum de
προσφάτως ἦν τὰ πεδία αὐτῶν τε=
meſſi. ⁊ ſcripſit ioachim ſacerdos
θερισμένα. καὶ ἔγραψεν ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς
magnus q̃ erat in diebus illis
ὁ μέγας ὃς ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
in hieruſalem: iis q̃ habitabãt betu
ἐν ἱερουσαλήμ, τοῖς κατοικοῦσι βετου=
lia ⁊ betemeſtham q̃ eſt cõtra
λοὺα καὶ βετομεσθαὶμ ἥ ἐστιν ἀπέναντι
eſdraelon cõtra faciem cãpi
ἐσδρηλὼν κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου
qui ꝓpe dothaim: dicens: vt obtine
τοῦ πλησίον δωθαείμ, λέγων, διακατα=
rent aſcenſus mõtanor. q̃a ꝑ
σχεῖν τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς. ὅτι δι'
illos erat introitus ad iudeam.
αὐτῶν ἦν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν ἰουδαίαν.
⁊ erat facile ꝓhibere eos adue
καὶ ἦν εὐχερῶς διακωλῦσαι αὐτοὺς προ=
nientes: cũ anguſtus tranſitus eſ=
σβαίνοντας, στενῆς τῆς διαβάσεως οὔ=
ſet: ad viros ad ſummũ duos. ⁊
σης, ἐπ' ἄνδρας τοὺς πάντα δύο. καὶ
fecerunt filii iſrael ſicut conſtitu
ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καθὰ συνέτα=
it eis ioachim ſacerdos magnus ⁊
ξεν αὐτοῖς ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ
ſenatus vniuerſi populi iſrael.
ἡ γερουσία παντὸς δήμου ἰσραήλ.

qui ſedebant in hieruſalem. ⁊ clama
οἱ ἐκάθηντο ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἀνεβόη=
uerũt oĩs vir iſrael ad deũ in
σαν πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ πρὸς τὸν θεὸν ἐν
inſtantia magna. ⁊ humiliauerũt
ἐκτενείᾳ μεγάλῃ. καὶ ἐταπείνωσαν τὰς
aĩas ſuas in inſtantia magna ip
ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἐκτενείᾳ μεγάλῃ αὐ
ſi ⁊ mulieres eorum. ⁊ ĩfantes
τοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. καὶ τὰ νήπια
eorum: ⁊ iumẽta eorum: ⁊ oĩs adue
αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ πᾶς πάρ
na ⁊ mercẽnari⁹ ⁊ ſeruus eorũ:
οικος καὶ μισθωτὸς καὶ ἀργυρώνητος αὐτῶν,
impoſuerũt cilitia ſuper lumbos ſuos.
ἐπέθεντο σάκκους ἐπὶ τὰς ὀσφύας αὐτῶν.
⁊ oĩs vir ⁊ mulier ⁊ pueri ⁊
καὶ πᾶς ἀνὴρ καὶ γυνὴ καὶ τὰ παιδία καὶ
hitantes hieruſalem, ceciderũt cõ=
οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ ἔπεσαν κα
tra faciem tẽpli: ⁊ cinere cõſperſerũt
τὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, καὶ ἐσποδώσαντο
capita ſua: ⁊ extenderunt
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐξέτειναν τοὺς
cilitia ſua cõtra faciem dñi.
σάκκους αὐτῶν κατὰ πρόσωπον κυρίου.
⁊ altare cilitio operuerunt.
καὶ τὸ θυσιαστήριον σάκκῳ περιέβαλον.
⁊ clamauerũt ad deum iſrael vna=
καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἰσραὴλ ὁμοθυ=
nimiter aſſidue: ne daret i pre
μαδὸν ἐκτενῶς, τοῦ μὴ δοῦναι εἰς διαρ=
dam infantes eorum: ⁊ vxo=
παγὴν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖ=
res in diuiſionẽ: ⁊ ciuitates he=
κας εἰς προνομήν, καὶ τὰς πόλεις τῆς κλη
reditatis eorũ in interitum: ⁊
ρονομίας αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὰ
ſancta in pollutionem ⁊ opprobriuʒ: deri
ἅγια εἰς βεβήλωσιν καὶ ὀνειδισμόν, ἐπι=
ſionem gẽtibus. ⁊ exaudiuit de
χαρμα τοῖς ἔθνεσι. καὶ εἰσήκουσεν ὁ θε=
us deꝓcationẽ eorũ. ⁊ de tribulatio
ὸς τῆς δεήσεως αὐτῶν. καὶ ἐκ τῆς θλίψε=
ne eorum liberauit eos. ⁊ erat popul⁹
ως αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. καὶ ἦν ὁ λαὸς
ieiunans diebus multis in vniuerſa iu=
νηστεύων ἡμέρας πλείους ἐν πάσῃ τῇ ἰου
dea ⁊ hieruſalem ante faciem
δαίᾳ καὶ ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον
ſctõrũ dñi oĩpotentis. ⁊ io
τῶν ἁγίων κυρίου παντοκράτορος. καὶ ἰω
achim ſacerdos magn⁹: ⁊ oẽs q̃ a=
ακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ πάντες οἱ πα=
ſtabant corã dño ſacerdotes: ⁊ q̃ mi
ρεστηκότες ἐνώπιον κυρίου ἱερεῖς, καὶ οἱ λει
niſtrabant dño cilitiis ꝑcincti
τουργοῦντες κυρίῳ σάκκους περιεζωσμέ
lumbos ſuos: offerebant
νοι τὰς ὀσφύας αὐτῶν, προσέφερον τὴν
holocauſtum cõſueti ſacrificii ⁊
ὁλοκαύτωσιν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ καὶ τὰς
orõnes ⁊ voluntaria dona populi.
εὐχὰς καὶ τὰ ἑκούσια δόματα τοῦ λαοῦ.
⁊ erat cinis ſup mitras eorũ.
καὶ ἦν σποδὸς ἐπὶ τὰς κιδάρεις αὐτῶν.
⁊ clamabant ad dñm ex oĩ virtu
καὶ ἐβόων πρὸς κύριον ἐκ πάσης δυνά=
te: in bonũ vt viſitaret oẽm
μεως, εἰς ἀγαθὸν ἐπισκέψασθαι πάντα
domũ iſrael.
οἶκον ἱερουσαλήμ. Ca. 5.

Et clamauit oĩs populus ad dñm iſtãtia magna: & humiliauerũt aĩas ſuas ĩ ieiuniis & orõnib⁹ ipſi & mulieres eoruʒ. Et induerũt ſe ſacerdotes cilitiis: infantes ꝓſtrauerunt cõtra faciẽ templi dñi & altare dñi operuerũt cilitio. Et clamauerunt ad dñm deum iſrael vnanimiter: ne darentur in predã infantes eorum & vxores eorum in diuiſionem: & ciuitates eorum in exterminiuʒ: & ſancta eoruʒ in pollutionẽ & fierent in opprobrium gentibus. Tunc eliachim ſacerdos domini magnus circuiuit oẽm iſrael: allocutuſq; eſt eos dicens. Scitote qm̃ exaudiet dominus preces veſtras: ſi manentes permanſeritis in ieiuniis & orationibus in conſpectu dñi. Memores eſtote moyſi ſerui domini: qui amelech cõfidentem in virtute ſua & in exercitu ſuo: & in clypeis ſuis: & in curribus ſuis: & in equitibus ſuis: non ferro pugnando: ſed precibus ſanctis orando deiecit. Sic erunt vniuerſi hoſtes iſrael: ſi perſeueraueritis in hoc opere quod cepiſtis. Ad hãc igitur exhortationem eius deꝓcantes dñm ꝑmanebant in conſpectu dñi: ita vt etiam hi qui offerebant dño holocauſta ꝑcincti cilitiis offerrẽt ſacrificia dño: & erat cinis ſupra capita eoruʒ. Et ex toto corde ſuo omnes orabant deum vt viſitaret populum ſuum iſrael.

Capitulum quintum.

Nunciatumq; eſt holoferni principi militie aſſyriorum q̃ filii iſrael ꝑpararent ſe ad reſiſtendum: ac montium itinera cõcluſiſſent: & furore nimio exarſit in iracundia magna. Vocauitq; omnes principes moab: & duces ammon: & dixit eis. Dicite mihi quis ſit populus iſte qui montana obſidet: aut que & quales et quante ſint ciuitates eorũ: q̃ etiã ſit virt⁹ eorũ: aut q̃ ſit multitudo eorũ: vel qs rex militie illorũ: & q̃re p̃ oĩbus qui habitant in oriente iſti contempſerunt nos: & nõ exierunt in obuiam nobis: vt ſuſciperent nos cum pace. Tunc achior dux omnium filiorum ammon reſpondens ait. Si digneris audire domine dicam veritatem in conſpectu tuo de populo iſto qui in montanis habitat: & non egredietur verbum falſum ex ore meo. Populus iſte ex progenie chaldeorum eſt: hic primũ in meſopotamia habitauit: quoniam noluerunt ſequi deos patrum ſuorum qui erant in terra chaldeorum. Deſerentes itaq; cerimonias patrum ſuorum: que in multitudine deorum erant vnum deum celi coluerunt: qui & precepit eis vt exirent inde & habita=

Et nuntiatũ eſt holoferni princi
Καὶ ἀνηγγέλη ὀλοφέρνῃ ἀρχιστρα=
pi militie aſſyriorũ: q̃ filii iſra
τήγῳ δυνάμεως ἀσσούρ, διότι οἱ υἱοὶ ἰσρα
el ꝑparati eſſent ad ꝓlium. ⁊
ὴλ παρεσκευάσαντο εἰς πόλεμον. καὶ
itinera montanorũ cõcluſiſſent: ⁊
τὰς διόδους τῆς ὀρεινῆς συνέκλεισαν, καὶ
muniuiſſent oẽʒ verticem mõtis excel
ἐτείχισαντο πᾶσαν κορυφὴν ὄρους ὑψη=
ſi: ⁊ poſuiſſent in campis ſcanda
λοῦ, καὶ ἔθηκαν ἐν τοῖς πεδίοις σκάνδα
la. ⁊ iratus ẽ furore nimis. ⁊ voca
λα. καὶ ὠργίσθη θυμῷ σφόδρα. καὶ ἐκά=
uit oẽs principes moab: ⁊
λεσε πάντας τοὺς ἄρχοντας μωάβ, καὶ
duces ammon: ⁊ omnes
τοὺς στρατηγοὺς ἀμμών, καὶ πάντας τοὺς
ſatrapas regiõis maritie. ⁊ dixit
σατράπας τῆς παραλίας. καὶ εἶπεν
eis: nunciate iã mihi filii chanaan
αὐτοῖς, ἀπαγγείλατε δή μοι υἱοὶ χαναάν
quis populus iſte qui ſedet in mõta
τίς ὁ λαὸς οὗτος ὁ καθήμενος ἐν τῇ ὀρει=
nis: ⁊ que q̃s habitant ciuitates: ⁊
νῇ, καὶ τίνες ἃς κατοικοῦσι πόλεις, καὶ
que multitudo exercitus eorũ: ⁊
τί τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως αὐτῶν, καὶ
in quo robur eorum ⁊ fortitudo eo=
ἐν τίνι τὸ κράτος αὐτῶν καὶ ἡ ἰσχὺς αὐ=
rum: ⁊ quis inſurrexit in eis rex
τῶν, καὶ τίς ἀνέστηκεν ἐπ' αὐτῶν βασι=
aut dux exercitus eorum: ⁊
λεὺς ἢ ἡγούμενος στρατηγίας αὐτῶν, καὶ
quare decreuerunt vt non venirent in
διατί κατεγνώσαντο τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς
occurſum meum pre omnibus habi
ἀπάντησίν μου παρὰ πάντας τοὺς κα
bitantibus in occidenti. ⁊ dixit ad
τοικοῦντας ἐν δυσμαῖς. καὶ εἶπε πρὸς
eum achior dux oĩm filiorũ
αὐτὸν ἀχιὼρ ὁ ἡγούμενος πάντων υἱῶν
ammon: audiat iã dominus me⁹ verbũ
ἀμμών, ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου λόγον
de ore ſerui tui. ⁊ annũtiabo
ἐκ στόματος τοῦ δούλου σου. καὶ ἀναγγελῶ
tibi veritatẽ de populo iſto:
σοι τὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ λαοῦ τούτου,
qui habitat montana hec: prope
ὃς κατοικεῖ τὴν ὀρεινὴν ταύτην, πλησίον
te habitante. ⁊ nõ egredietur mẽda
σου οἰκοῦντος. καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ψεῦ=
tium de ore ſerui tui.
δος ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δούλου σου. ὁ
populus iſte eſt ex ꝓgenie chaldeorũ:
λαὸς οὗτός εἰσιν ἀπόγονοι χαλδαίων.
⁊ habitauerunt prius in meſo
καὶ παρῴκησαν τὸ πρότερον ἐν τῇ μεσο=
potamia: quia nõ voluerunt ſe=
ποταμίᾳ, ὅτι οὐκ ἠβουλήθησαν ἀκολου=
qui deos patrum ſuoruʒ
θῆσαι τοῖς θεοῖς τῶν πατέρων αὐτῶν
qui fuerunt in terra chaldeorum: ⁊ exie
οἳ ἐγένοντο ἐν γῇ χαλδαίων, καὶ ἐξέ=
runt ex via gñationum ſuarũ.
βησαν ἐξ ὁδοῦ τῶν γενεῶν αὐτῶν.
⁊ adorauerunt deum ce=
καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρα=
li: deuʒ quẽ cognouerant: ⁊ proiece
νοῦ, θεῷ ᾧ ἐπέγνωσαν. καὶ ἐξέβα=
runt eos a facie
λον αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου

deorum ſuorū: ⁊ fugerūt in meſopo-
τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ ἔφυγον εἰς μεσοπο
tamiam. ⁊ habitauerunt ibi diebus mul
ταμίαν· καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολ
tis. ⁊ dixit deus eorum vt exirēt de
λάς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς αὐτῶν ἐξελθεῖν ἐκ
habitatione ſua: ⁊ irent
τῆς παροικίας αὐτῶν, καὶ πορευθῆναι
in terrā chanaā. ⁊ habitauerūt ibi:
εἰς γῆν χαναάν. καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ,
⁊ repleti ſunt auro ⁊ argento
καὶ πληθύνθησαν χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ
⁊ in iumētis multis nimis. ⁊ de-
καὶ ἐν κτήνεσι πολλοῖς σφόδρα. καὶ κα
ſcēderūt in egyptū. coopeuit .n.
τέβησαν εἰς αἴγυπτον. ἐκάλυψε γὰρ τὸ πρό
faciem terre chanaan fames. ⁊ habi
σωπον τῆς γῆς χαναὰν λιμός· καὶ παρ
tauerunt ibi vſq; quo reuerſi ſunt.
ῴκησαν ἐκεῖ μέχρις οὗ διετράφησαν.
⁊ facti ſunt ibi in multitudinē magnā. ⁊ nō
καὶ ἐγένοντο ἐκεῖ εἰς πλῆθος πολύ. καὶ οὐκ
erat numerus generis eorum. ⁊ iſurrexit
ἦν ἀριθμὸς τοῦ γένους αὐτῶν. καὶ ἐπανέστη
eis rex egypti: ⁊ vera
αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ κατε-
uerunt eos: ⁊ in labore ⁊ in
σοφίσαντο αὐτούς, καὶ ἐν πόνῳ καὶ ἐν
latere humiliauerunt eos: ⁊ poſuerūt
πλίνθῳ ἐταπείνωσαν αὐτούς, καὶ ἔθεντο
eos in ſeruos. ⁊ clamauerunt ad
αὐτοὺς εἰς δούλους. καὶ ἀνεβόησαν πρὸς
deū ſuum. ⁊ pcuſſit oēm
τὸν θεὸν αὐτῶν· καὶ ἐπάταξε πᾶσαν τὴν
terrā egypti plagis in qb⁹ nō erat ſani
γῆν αἰγύπτου πληγαῖς ἐν αἷς οὐκ ἦν ἴα
tas. ⁊ eiecerunt eos egypti a
σις· καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ
facie ſua. ⁊ exiccauit de
προσώπου αὐτῶν. καὶ κατεξήρανεν ὁ θε
us rubrum mare ante e-
ὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔμπροσθεν αὐ-
os. ⁊ duxit eos in mōtez ſina
τῶν· καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος τὸ σινᾶ
⁊ cades barne. ⁊ eiecit oēs
καὶ κάδης βαρνῆ· καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς
habitātes in deſerto. ⁊ hītauerūt i
κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ ᾤκησαν ἐν
terra ammorreoꝝ. ⁊ omnes de eſebon
γῇ ἀμμορραίων· καὶ πάντας τοὺς ἐσεβὼν
diſperderunt in fortitudīe eoꝝ. ⁊ trāſe
ἐξωλόθρευσαν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν. καὶ δια
untes iordanem: fortiti ſunt om
βάντες τὸν ἰορδάνην, ἐκληρονόμησαν πᾶ
nia montana. ⁊ eiecerunt a fa
σαν τὴν ὀρεινήν. καὶ ἐξέβαλον ἀπὸ προ
cie ſua chananeum ⁊ phe-
σώπου αὐτῶν τὸν χαναναῖον καὶ τὸν φε
rezeum ⁊ iebuſeum ⁊ ſy
ρεζαῖον καὶ τὸν ἰεβουσαῖον καὶ τὸν συ-
chem ⁊ omnes gergeſeos. ⁊
χὲμ καὶ πάντας τοὺς γεργεσαίους. καὶ
habitauerunt in eis diebus multis. ⁊
κατῴκησαν ἐν αὐτῇ ἡμέρας πολλάς· καὶ
dum nō peccauerūt corā deo ſuo:
ἕως οὐχ ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ αὐτῶν,
erāt cum eis bona. qm̄ deus q
ἦν μετ᾽ αὐτῶν τὰ ἀγαθά. ὅτι ὁ θεὸς μι-
odit iniqtatē cum eis eſt. ſqñ āt receſ
σῶν ἀδικίαν μετ᾽ αὐτῶν ἐστιν. ὅτε δὲ ἀπέ
ſerunt a via quā ꝓpoſuit eis:
στησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς διέθετο αὐτοῖς,

rent in charrā. Cūq; opperuiſſet oēm terrā fames: deſcenderūt in egyptum: illicq; p q̄dringētos annos ſic multiplicati ſunt: vt dinumerari eorū nō poſſet exercitus. Cūq; grauaſſet eos rex egypti: atq; in edificatiōibus vrbiū ſuarum in luto & latere ſubiugaſſet eos clamauerūt ad dn̄m ſuū: & pcuſſit totam terrā egypti plagis variis. Cūq; eiecíſſet eos egyptii a ſe & ceſſaſſet plaga ab eis: & iterū eos vellēt cape & ad ſuū ſeruitiū reuocare: fugientibus his deus celi mare aperuit: ita vt hincide aque q̄ſi mur⁹ ſolidarētur: & iſti pede ſicco fundū maris pambulādo tranſirent. In quo loco dū innūerabilis exercitus egyptiorū eos pſeq̄retur: ita aquis cooptus eſt vt nō remaneret vel vnus q factū poſteris nūciaret. Egreſſus etiā mare rubrū deſerta ſina montis occurrerūt: i quibus nunq̄ hō habitare potuit vel filius hoīs requieuit. Illic fontes amari obdulcati ſunt eis ad bibendū: & per annos q̄draginta ānonam de celo cōſecuti ſunt. Vbicūq; ingreſſi ſunt ſine arcu & ſagitta: & abſq; ſcuto & gladio: deus eorū pugnauit p eis & vicit. Et nō fuit qui iſultaret populo iſti: niſi qñ receſſit a cultu dn̄i dei ſui. quotieſcūq; āt preter ipſum deū ſuum alterum coluerunt: dati ſunt in predam & in gladium & in opprobrium. Quotieſcūq; autem penituerūt ſe receſſiſſe a cultura dei ſui: dedit eis deus celi virtutē reſiſtēdi. Deniq; chananeū regē & iebuſeū & pherezeū & ethеū & eueū & amorreū: & oēs potētes in eſebon pſtrauerūt & terras eorū & ciuitates eorū ipſi poſſederūt: & vſq; dū nō peccarēt i cōſpectu dei ſui: erāt cū illis bona. De⁹.n. illorū odit iniqtatē. Nā & añ hos annos cū receſſiſſent a via quā dederat illis deus vt ambularēt in ea: exterminati ſunt pliis a multis natiōibus: & plurimi eorū captiui abducti ſunt i terrā nō ſuā. Nup āt reuerſi ad dn̄m deū ſuū ex diſpſiōe q̄ diſpſi fuerāt: adunati ſunt & aſcēderūt mōtana hec oīa: & iterū poſſidēt hierl'z vbi ſunt ſctā ſctōrū. Nūc ergo mi dn̄e pq̄re ſi eſt aliq̄ iniquitas eorū in cōſpectu dei eorū: aſcēdam⁹ ad illos: qm̄ tradēs tradet illos deus eorū tibi: & ſubiugati erūt ſub iugo potētie tue. Si vero nō eſt offenſio populi huius corā deo ſuo nō poterim⁹ reſiſtere illis qm̄ deus eorum defendet illos: & erimus i opprobriū vniuerſe tre. Et factū ē cū ceſſaſſz loq̄ achior verba hec: irati ſūt oēs magnates holofornis & cogitabāt interficere eū: dicētes ad alterutrū. Quis eſt iſte q filios iſrl' poſſe dicat reſiſtere regi nabuchodonoſor & exercitib⁹ ei⁹: hoīes iermes & ſine virtute: & ſine pitia artis pugne! Vt ergo agnoſcat achior qm̄ fallit nos: aſcēdem⁹ i mōtana & cū capti fuerit potētes eorū: tūc cū eiſdem gladio trāſuerberabitur: vt ſciat oīs gēs qm̄ nabuchodonoſor deus terre eſt: & pter ip̄z alius nō eſt. Ca.6.

Factū eſt āt cū ceſſaſſent loqui: indignatus holofernes vehement

exterminati ſunt in multis preliis
ἐξωλοθρεύθησαν ἐν πολλοῖς πολέμοις
valde nimis. ⁊ captiui ducti ſunt
ἐπὶ πολὺ σφόδρα· καὶ ᾐχμαλωτεύθησαν
in terrā nō ppriā. ⁊ tēplū dei eo
εἰς γῆν οὐκ ἰδίαν. καὶ ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ αὐ
rum factū eſt in pauimentū. ⁊ ciuitates
τῶν ἐγενήθη εἰς ἔδαφος. καὶ αἱ πόλεις
eorum capte ſunt ab aduerſa
αὐτῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ὑπεναν-
riis. ⁊ nunc cōuerſi ad de
τίων· καὶ νῦν ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν θε-
um ſuum: aſcenderūt de diſperſiōe qua
ὸν αὐτῶν, ἀνέβησαν ἐκ τῆς διασπορᾶς οὗ
diſperſi erant illic. ⁊ poſſederūt hieru
διεσπάρησαν ἐκεῖ. καὶ κατέσχον τὴν ἱερου
ſalem: vbi ſanctuariū eorum: ⁊ habita-
σαλήμ, οὗ τὸ ἁγίασμα αὐτῶν, καὶ κατῳ-
uerunt in mōtanis q̄ erāt deſerta. ⁊ nūc
κίσθησαν ἐν τῇ ὀρεινῇ ὅτι ἦν ἔρημος. καὶ νῦν
dn̄ator dn̄e ſi q̄d ē eſt ignorātia i popu
δέσποτα κύριε εἰ μέν ἐστιν ἀγνόημα ἐν τῷ
lo iſto: ⁊ peccāt cōtra deū ſuū:
λαῷ τούτῳ, καὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν,
cōſideremus qm̄ eſt inter eos ſcā-
ἐπισκεψώμεθα ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτοῖς σκάν
dalū hoc: ⁊ aſcendamus ⁊ debel
δαλον τοῦτο, καὶ ἀναβησώμεθα καὶ πολε
lemus eos. ſi vero nō eſt iniqtas in
μήσωμεν αὐτούς. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀνομία ἐν
gēte eorū: ptereat iam dn̄s
τῷ ἔθνει αὐτῶν, παρελθέτω δὴ ὁ κύριός
meus: ne forte defendat dn̄s eos:
μου, μήποτε ὑπερασπίσῃ ὁ κύριος αὐτῶν,
⁊ de⁹ eorum pro eis. ⁊ erim⁹
καὶ ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ ἐσόμε
in opprobriū in cōſpectu vniuerſe terre.
θα εἰς ὄνειδος ἐναντίον πάσης τῆς γῆς.
⁊ factū eſt vt ceſſauit achior loqui
καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο ἀχιὼρ λαλῶν
verba hec: murmurauit oīs popu
τοὺς λόγους τούτους, ἐγόγγυσε πᾶς ὁ λα
lus q̄ in circuitu tabernaculi ſtabat. ⁊ dixerūt
ὸς ὁ κύκλῳ τῆς σκηνῆς περιεστώς· καὶ εἶπον
magnates holofernis ⁊ oēs q
οἱ μεγιστᾶνες ὁλοφέρνου καὶ πάντες οἱ
habitabāt terrā maritimā ⁊ mo
κατοικοῦντες γῆν παραλίαν καὶ τὴν μω
ab: vt interficerēt eum nō enī timebimus
άβ, συγκόψαι αὐτόν. οὐ γὰρ φοβηθησόμε-
a facie filiorū iſrael. ecce enī
θα ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ. ἰδοὺ γὰρ
populus i quo nō eſt potentia neq; robur
λαὸς ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δύναμις οὐδὲ κράτος
ad aciem fortem. ideo iā aſcende-
εἰς παράταξιν ἰσχυράν. διὸ δὴ ἀναβησό-
mus: ⁊ erunt i cibum vniuerſo
μεθα, καὶ ἔσονται εἰς κατάβρωσιν πάσῃ
exercitui tuo dn̄e holoferne.
τῇ στρατιᾷ σου δέσποτα ὁλοφέρνη. .6.

Et vt ceſſauit tumultus
Καὶ ὡς κατέπαυσεν ὁ θόρυβος τῶν
virorum q in circuitu cōſeſſus: ⁊
ἀνδρῶν τῶν κύκλῳ τῆς συνεδρίας, καὶ
dixit holofernes dux exerci
εἶπεν ὁλοφέρνης ἀρχιστράτηγος δυνάμε
tus aſſyriorū ad achior coram oī
ως ἀσσοὺρ πρὸς ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς
populo alienigenarum: ⁊ qs es tu achior
τοῦ δήμου ἀλλοφύλων, καὶ τίς εἶ σὺ ἀχιὼρ
corā oī populo alienigenarū: ⁊
ἐναντίον παντὸς τοῦ δήμου ἀλλοφύλων, καὶ

ad oēs filios moab: ⁊ mercēnarii
πρὸς πάντας υἱοὺς μωάβ, καὶ οἱ μισθωτοὶ
ephraim: qm̄ ꝓphetaſti iter nos
τοῦ ἐφραΐμ, ὅτι προεφήτευσας ἐν ἡμῖν
ſicut hodie: ⁊ dixiſti genus hieru
καθὼς σήμερον, καὶ εἶπας τὸ γένος ἱερου-
ſalem non debellare: qm̄ deus eorum
σαλὴμ μὴ πολεμῆσαι, ὅτι ὁ θεὸς αὐτῶν
ꝓteget eos? ⁊ q̄s deus niſi na-
ὑπερασπιεῖ αὐτῶν; καὶ τίς θεὸς εἰμὴ να-
buchodonoſor? hic mittet potentiaz
βουχοδονόσορ; οὗτος ἀποστελεῖ τὸ κράτος
ſuam: ⁊ diſperdet eos a facie
αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώ
terre: ⁊ nō liberabit eos deus
που τῆς γῆς, καὶ οὐ ῥύσεται αὐτοὺς ὁ θεὸς
eorum: ſed nos ſerui eius exter
αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἡμεῖς οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἐξολο
minabimus eos velut hoīem vnū. ⁊
θρεύσομεν αὐτοὺς ὡς ἄνθρωπον ἕνα. καὶ
non ſuſtinebūt potentiā equorum
οὐχ ὑποστήσονται τὸ κράτος τῶν ἵππων
noſtrorum. cōculcabimus eñi eos in ſet
ἡμῶν. καταπατήσομεν γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐ-
pſis. ⁊ mōtes eorū inebriabūtur in
τοῖς· καὶ τὰ ὄρη αὐτῶν μεθυσθήσονται ἐν τῷ
ſanguine eorum: ⁊ campi eorum reple-
αἵματι αὐτῶν, καὶ τὰ πεδία αὐτῶν πλη-
buntur mortuis eorū. ⁊ nō re
ρωθήσονται τῶν νεκρῶν αὐτῶν. καὶ οὐκ ἀν-
ſiſtet veſtigiū pedum ipſoꝝ con
τιστήσεται τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν κα
tra faciem noſtrā: ſed pditione peri
τὰ πρόσωπον ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπωλείᾳ ἀπο
bunt dicit rex nabuchodonoſor
λοῦνται λέγει ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ
dn̄s vniuerſe terre. dixit eñi nō vana
ὁ κύριος πάσης τῆς γῆς. εἶπε γὰρ οὐ μάταια
erunt verba ſermonū meoꝝ. tu
ἔσονται τὰ ῥήματα τῶν λόγων μου. σὺ
āt achior mercēnarie ammon q locutus es
δὲ ἀχιὼρ μισθωτὲ τοῦ ἀμμὼν ὃς ἐλάλησας
verba hec in die iniqtatis tue:
τοὺς λόγους τούτους ἐν ἡμέρᾳ ἀδικίας σου,
nō videbis āplius faciē meā a di
οὐκ ὄψει ἔτι τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ τῆς ἡμέ
e hac: quouſq; vleiſcar genus eoꝝ q
ρας ταύτης, ἕως οὗ ἐκδικήσω τὸ γένος τῶν
ex egypto: ⁊ tūc ptranſibit ferrum
ἐξ αἰγύπτου. καὶ τότε διελεύσεται ὁ σίδηρος
militie mee ⁊ ppl'a ſeruo
τῆς στρατιᾶς μου καὶ ὁ λαὸς τῶν θεραπόν-
rum meorū latera tua. ⁊ cades iter
των μου τὰς πλευράς σου. καὶ πέσῃ ἐν
vulneratos eorum qñ reuerſus fuero.
τοῖς τραυματίαις αὐτῶν ὅταν ἐπιστρέψω.
⁊ reſtituēt te ſerui mei in
καὶ ἀποκαταστήσουσί σε οἱ δοῦλοί μου εἰς
mōtana: ⁊ ſtatuent te in vna de ciui
τὴν ὀρεινήν, καὶ θήσουσί σε ἐν μιᾷ τῶν πό
tatibus aſcenſuū. ⁊ nō peribis donec
λεων ἀναβάσεων. καὶ οὐκ ἀπολῇ ἕως οὗ
extermineris cum illis. ⁊ ſiquidem ſpe
ἐξολοθρευθῇς μετ᾽ αὐτῶν. καὶ εἴπερ ἐλπί-
ras in corde tuo q nō cōprehendentur:
ζεις τῇ καρδίᾳ σου ὅτι οὐ συλληφθήσονται,
ne cōcidat tuus vultus. locut⁹
μὴ συμπεσέτω σου τὸ πρόσωπον. ἐλάλη-
ſum ⁊ nihil cadet de verbis
σα καὶ οὐδὲν διαπεσεῖται τῶν ῥημάτων
meis. ⁊ pcepit holofernes ſer
μου. καὶ προσέταξεν ὁλοφέρνης τοῖς δού-

dixit ad achior. qm̄ ꝓphetaſti nobis dicens q gēs iſrl' defendatur a deo ſuo vt oſtendam tibi qm̄ nō eſt deus niſi nabuchodonoſor: cū pcuſſerimus eos oēs ſicut hoīem vnū: tūc & ip̄e cū illis aſſyriorū gladio interibis & oīs iſrl' tecū pditōe diſpiet: & pbabis qm̄ nabuchodonoſor dn̄s ſit vniuerſe terre. tūc q; gladi⁹ militie mee trāſiet p lata tua & cōfixus cades int vulneratos iſrl': & nō reſpirabis vltra donec extermineris cū illis. Porro āt ſi ꝓphetiā tuā verā exiſtimas: nō cōcidat vult⁹ tuus & pallor q faciē tuā obtinet abſcedat a te: ſi verba mea hec putas iplere nō poſſe. Vt āt noueris q̄a ſil cū illis hec experieris: ecce ex hac hora illorū pplo ſatiaberis: vt dū dignas mei gladii penas exceperint: ip̄e ſi ſ vltiōi ſubiaceas. Tunc holofernes pcepit ſeruis ſuis vt cōprehenderent achior & ducerent eum in Bethuliā & traderent eum in manus filiorum iſrael. Et accipientes eum ſerui holofernis: pfecti ſunt per campeſtria: ſed cū appropinquaſſent ad montana: exierunt contra eos fundibularii. Illi autem diuertentes a latere montis ligauerunt achior ad arborem manibus & pedibus: & ſic vinctū de reſtibus dimiſerunt eum: & reuerſi ſunt ad dominum ſuum. Porro filii iſrael deſcendentes de bethulia: venerunt ad eum. Quem ſoluentes duxerunt ad bethuliam: atq; in medium populi illiuz ſtatuentes percontati ſūt quid rerum eſſet q illum vinctum aſſyrii reliquiſſent. In dieb⁹ illis erant illic pricipes: ozias fili⁹ micha de tribu ſymeon: & charmi qui & gothoniel. In medio itaq; ſeniorum: & in conſpectu omnium: achior dixit omnia que locutus fuerat: ab holoferne interrogatus: & qualiter populus holofernis voluiſſet propter hoc verbum interficere eum: & quemadmodum ipſe holofernes iratus iuſſerit eum iſraelitis hac de cauſa tradi: vt dum vinceret filios iſrael: tunc & ipſum achior diuerſis iubeat interire ſuppliciis: propter hoc q dixiſſet deus celi defēſor eorum eſt. Cumq; achior vniuerſa hec expoſuiſſet: omnis populus cecidit in faciem adorantes dominum: & communi lamentatione & fletu vnanimes preces ſuas domino effuderūt dicentes. Domine deus celi & terre intuere ſuperbiam eorum: & reſpice ad nr̄am humilitatē: & faciem ſanctorū tuorū attende: & oſtende qm̄ non derelinquis preſumentes de te: & preſumentes de ſe & de ſua virtute glorian tes humilias. Finito itaq; fletu: & per totam diem oratione populorum cōpleta: conſolati ſunt achior dicentes. Deus patrum noſtrorum cuius tu virtutem predicaſti ipſe tibi hanc dabit viciſſitudinem: vt eorum magis tu interitum videas. Cum vero dominus deus noſter dederit hanc libertatem ſeruis ſuis: ſit & tecum deus in medio noſtri: vt ſicut placuerit tibi ita cum

nis ſuis q erāt aſtantes tabernaculo
λοις αὐτοῦ οἳ ἦσαν παρεστηκότες τῇ σκηνῇ
ſuo: vt cōprehenderēt achior: ⁊ reſtitue-
αὐτοῦ, συλλαβεῖν τὸν ἀχιώρ, καὶ ἀποκα-
rent eum in betulua: ⁊ trade
ταστῆσαι αὐτὸν εἰς βετουλουά, καὶ παρα-
rent in manus filiorū iſrael. ⁊ acce
δοῦναι εἰς χεῖρας υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνέ-
perunt eum ſerui eius ⁊ duxerūt e
λαβον αὐτὸν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἤγαγον αὐ-
um extra caſtra in campum. ⁊
τὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τὸ πεδίον. καὶ
pfecti ſunt de medio cāpeſtrium in mōta
ἀπῆραν ἐκ μέσου τῆς πεδινῆς εἰς τὴν ὀρει-
na: ⁊ appropinquerūt ad fontes q e-
νήν, καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὰς πηγὰς αἳ ἦ-
rant ſub betulua. ⁊ vt viderūt
σαν ὑποκάτω βετουλουά. καὶ ὡς εἶδον
eos viri ciuitatis in ver
αὐτοὺς οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν κο
tice mōtis: ⁊ oīs vir fundibulari
ρυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ πᾶς ἀνὴρ σφενδονι-
us detinuit aſcenſum eorum. ⁊
της διεκράτησε τὴν ἀνάβασιν αὐτῶν. καὶ
iaculauerūt in lapidibus ſup eos. ⁊ ingreſ-
ἔβαλον ἐν λίθοις ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ὑποδύ-
ſi ſubtus montē: ligauerūt
σαντες ὑποκάτω τοῦ ὄρους, ἔδησαν τὸν
achior: ⁊ dimiſerunt piectum ſub
ἀχιώρ, καὶ ἀφῆκαν ἐρριμμένον ὑπὸ τὴν
radice mōtis. ⁊ abierunt ad do
ῥίζαν τοῦ ὄρους. καὶ ἀπῴχοντο πρὸς τὸν κύ-
minū ſuuz. deſcēdentes āt filii iſrael
ριον αὐτῶν. καταβάντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ
de ciuitate ſua: ſteterunt ſup eum:
ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν, ἐπέστησαν ἐπ᾽ αὐτόν,
⁊ ſoluentes eum adduxerunt ad be
καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν βε-
tulua: ⁊ ſtatuerunt eū inter pri
τουλουά, καὶ κατέστησαν αὐτὸν εἰς τοὺς ἄρ
cipes ciuitatis eorū: q erant in
χοντας τῆς πόλεως αὐτῶν, οἳ ἦσαν ἐν ταῖς
diebus illis: ozias filius micha de
ἡμέραις ἐκείναις, ὀζίας ὁ τοῦ μιχὰ ἐκ τῆς
tribu ſymeon: ⁊ chabris filius gothoniel:
φυλῆς συμεών, καὶ χάβρις ὁ τοῦ γοθονιήλ,
⁊ charmis filius melchiel. ⁊ cōuocaue
καὶ χάρμις ὁ τοῦ μελχιήλ. καὶ συνεκάλε-
runt oēs ſeniores ciui
σαν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πό-
tatis. ⁊ cōcurrerunt oēs iuuenes eo
λεως. καὶ συνέδραμον πᾶς νεανίσκος αὐ-
rum ⁊ mulieres ad cōgregationē. ⁊
τῶν καὶ αἱ γυναῖκες εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ
ſtatuerunt achior in medio vniuerſi popu
ἔστησαν τὸν ἀχιὼρ ἐν μέσῳ παντὸς τοῦ λα-
li eoruz. ⁊ interrogauit eum ozias quod
οῦ αὐτῶν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὀζίας τὸ
cōtigerat. ⁊ rñdens nunciauit
συμβεβηκός· καὶ ἀποκριθεὶς ἀπήγγειλεν
eis verba cōſeſſus holofer-
αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς συνεδρίας ὁλοφέρ-
nis: ⁊ oīa verba q locutus fuit
νου, καὶ πάντα τὰ ῥήματα ὅσα ἐλάλησεν
in medio principuz aſſyrioꝝ: ⁊ que
ἐν μέσῳ τῶν ἀρχόντων ἀσσούρ, καὶ ὅσα
ſupbe locutus fuit holofernes cōtra domū
ἐμεγαλορρημόνησεν ὁλοφέρνης εἰς τὸν οἶκον
iſrael. ⁊ pcidentes populus adorauerunt
ἰσραήλ. καὶ πεσόντες ὁ λαὸς προσεκύνη-
deuz: ⁊ clamauerūt deo dicētes
σαν τῷ θεῷ, καὶ ἐβόησαν τῷ θεῷ λέγοντες

dñe deus celi reſpice in
κύριε ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ κάτιδε ἐπὶ τὰς
ſuperbias eorum: ⁊ miſerere humi
ὑπερηφανίας αὐτῶν, καὶ ἐλέησον τὴν τα-
litatis generis noſtri: ⁊ reſpice
πείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ ἐπίβλεψον
ſuper faciem ſctificatorũ tibi in
ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῶν ἡγιασμένων σοι ἐν
die hac. ⁊ vocauerunt
τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ παρεκάλεσαν τὸν
achior: ⁊ laudauerũt eum valde. ⁊
ἀχιώρ, καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὸν σφόδρα. καὶ
aſſumpſit eum ozias de cõgregatiõe
παρέλαβεν αὐτὸν ὀζίας ἐκ τῆς ἐκκλησίας
in domũ ſuã: ⁊ fecit conuiuium
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε πότον τοῖς
ſenioribus. ⁊ inuocauerunt
πρεσβυτέροις. καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν
deum iſrael in auxilium ꝑ totã noctẽ
θεὸν ἰσραὴλ εἰς βοήθειαν ὅλην τὴν νύκτα
illam.
ἐκείνην.

Ca. 7.

Et poſtridie nunciauit holo
Τῇ δὲ ἐπαύριον παρήγγειλεν ὁλο
fernes omni exercitui ſuo ⁊ omni
φέρνης πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ καὶ παντὶ
populo ſuo: qui venerunt in
τῷ λαῷ αὐτοῦ, οἳ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν
auxilium eius: vt mouerẽt caſtra cõtra be
συμμαχίαν αὐτοῦ, ἀναζευγνύειν ἐπὶ βε
tuluam: ⁊ aſcenſus montanorũ
τουλουά, καὶ τὰς ἀναβάσεις τῆς ὀρεινῆς
preoccuparent: ⁊ facerẽt preli-
προκαταλαμβάνεσθαι, καὶ ποιεῖν πόλε-
um contra filios iſrael. ⁊ mouit caſtra
μον πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ ἀνέζευξεν
in die illa omnis vir potens eo-
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πᾶς ἀνὴρ δυνατὸς αὐ
rum. ⁊ exercitus ſuorum virorum bella-
τῶν. καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν ἀνδρῶν πολε
torum milia peditum ſeptuaginta ⁊
μιστῶν χιλιάδες πεζῶν ἑβδομήκοντα καὶ
centum: ⁊ equitum milia duodecim: pre
ἑκατόν, καὶ ἱππέων χιλιάδες δεκαδύο, χω
ter ꝑparationẽ ⁊ viros q̄ erant
ρὶς τῆς ἀποσκευῆς καὶ τῶν ἀνδρῶν οἳ ἦσαν
pedites inter eos magna multitudo nimis. ⁊
πεζοὶ ἐν αὐτοῖς πολὺ πλῆθος σφόδρα. καὶ
caſtrametati ſũt in valle prope betu
παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι πλησίον βετου
luam ſupra fontẽ. ⁊ extenderũt in
λουὰ ἐπὶ τῆς πηγῆς. καὶ παρέτειναν εἰς
latitudinẽ ſup dothaim vſq; belmaim: ⁊ in
εὖρος ἐπὶ δωθαεὶμ ἕως βελμαΐμ, καὶ εἰς
lõgitudinẽ a betulua vſq; ad cyamonẽ q̄
μῆκος ἀπὸ βετουλουὰ ἕως κυάμωνος ἥ
eſt contra eſdraelom. at filii iſ-
ἐστιν ἀπέναντι ἐσδραηλώμ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσ
rael vt viderunt eorũ multitudinẽ: turbati
ραὴλ ὡς εἶδον αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἐταράχθη
ſunt valde. ⁊ dixit vnuſquiſq; ad
σαν σφόδρα. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν
proximum ſuum: nunc occupabunt iſti
πλησίον αὐτοῦ, νῦν ἐκλείσουσιν οὗτοι τὸ
faciem terre vniuerſe: ⁊ neq;
πρόσωπον τῆς γῆς πάσης, καὶ οὔτε τὰ
mõtes excelſi: neq; valles: neq;
ὄρη τὰ ὑψηλά, οὔτε αἱ φάραγγες, οὔτε οἱ
colles ſuſtinebunt grauitatẽ eorum: ⁊
βουνοὶ ὑποστήσονται τὸ βάρος αὐτῶν, καὶ
aſſumentes vnuſquiſq; arma bel-
ἀναλαβόντες ἕκαστος τὴν σκευὴν τὰ πολε

tuis omnibus conuerſeris nobiſcum. Tunc ozias finito cõſilio ſuſcepit eũ in domum ſuam: & fecit cenam magnam. Et vocatis omnibus preſbyteris: ſimul expleto ieiunio refecerunt. Poſtea vero cõuocatus omnis populus per totam noctem intra eccleſiaꝫ orauerunt petentes auxilium a deo iſrael.

Capitulum. 7.

Holofernes autem altera die ꝑcepit exercitibus ſuis: vt aſcẽderẽt cõtra bethuliaꝫ. Erant autem pedites bellatorum centum viginti milia: & equites viginti duo milia: preter preparationes virorum illorum quos occupauerat captiuitas: & abducti fuerant de prouinciis & vrbibus vniuerſe iuuentutis. Omnes parauerunt ſe pariter ad pugnam cõtra filios iſrael: & venerunt per crepidinem montis vſq; ad apicem qui reſpicit ſuper dothaim: a loco qui dicitur belma vſq; ad chelmon qui eſt contra eſdrelon. Filii autem iſrael vt viderunt multitudinẽ illorũ: proſtrauerunt ſe ſup terrã mittentes cinerem ſup capita ſua: vnanimes orantes: vt deus iſrael miſericordiam ſuam oſtẽderet ſuper populũ ſuum. Et aſſumentes arma ſua bellica: ſederũt per loca q̄ anguſti itineris tramitem dirigunt inter mõtoſa: & erãt cuſtodientes ea tota die & nocte. Porro holofernes dum circuit per gyruꝫ: repperit ꝙ fons qui ĩfluebat aqueductum illorum a parte auſtrali extra ciuitatẽ dirigeret: & ĩcidi ꝑcepit aq̄ductum illorum. Erant tñ non longe a muris fontes: ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius q̄ ad potandum. Sed filii ammon & moab acceſſerunt ad holofernem dicentes. Filii iſrael non in lancea nec in ſagitta confidunt: ſed montes defendunt illos: & muniunt illos colles in precipitio cõſtituti. Vt ergo ſine congreſſione pugne poſſis ſuperare eos: pone cuſtodes fontiũ vt non hauriant aquam ex eis: & ſine gladio interficies eos: vel certe fatigati: tradent ciuitatem ſuam quam putant in montibus poſitaꝫ ſuperari nõ poſſe. Et placuerunt verba hec coram holoferne: & coram ſatellitibus eius & conſtituit per gyrum centenarios per ſingulos fontes. Cumq; iſta cuſtodia per dies viginti fuiſſet expleta: defecerũt ciſterne & collectiones aquarum omnibus inhabitantibus bethuliam: ita vt non eſſet in ciuitate vnde ſatiarentur vel vna die: qm̃ ad menſuraꝫ dabatur populis aqua cottidie. Tunc ad oziaꝫ congregati oẽs viri femineq; iuuenes & paruuli omnes ſimul, vna voce dixerunt. Iudicet deus inter nos & te: quoniam feciſti in nos mala: nolẽs loqui pacifice cuꝫ aſſyriis: & propter hoc vendidit nos deus in manibus eorum. Et ideo non eſt qui adiuuet: cuꝫ proſternamur ante oculos eorum i ſiti & in perditione magna. Et nunc cõgregate vniuerſos qui in ciuitate ſũt:

lica ſua: ⁊ incẽdentes pyram ſup
μικὰ αὐτῶν, καὶ ἀνάψαντες πυρὰν ἐπὶ
turribus ſuis: manſerunt cuſtodientes
τοὺς πύργους αὐτῶν, ἔμενον φυλάσσοντες
tota nocte illa. at die ſe
ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ δευ
cunda eduxit holofernes oẽm eq-
τέρᾳ ἐξήγαγεν ὀλοφέρνης πᾶσαν τὴν ἵπ
tatũ ſuum verſus cõſpectum filiorũ iſ-
πον αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τῶν υἱῶν ἰσ
rael q̄ erant in betulua. ⁊ cõſidera
ραὴλ οἳ ἦσαν ἐν βετουλουά. καὶ ἐπεσκέ
uit aſcenſus ciuitatis eorũ.
ψατο τὰς ἀναβάσεις τῆς πόλεως αὐτῶν,
⁊ fontes aquarum eorum aggreſ-
καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων αὐτῶν ἐφώ
ſus eſt: ⁊ preoccupauit eos. ⁊ ipo-
δευσε, καὶ προκατελάβετο αὐτάς. καὶ ἐπέ
ſuit eis caſtra virorum bel-
στησεν αὐτοῖς παρεμβολὰς ἀνδρῶν πο
latorum. ⁊ ipſe trãſtulit caſtra in populũ
λεμιστῶν. καὶ αὐτὸς ἀνέζευξεν εἰς τὸν λαὸν
ſuum. ⁊ accedentes ei omnes
αὐτοῦ. καὶ προσελθόντες αὐτῷ πάντες οἱ
principes filiorum eſau: ⁊ omnes
ἄρχοντες τῶν υἱῶν ἠσαῦ, καὶ πάντες οἱ
duces populi moab: ⁊ duces
ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μωάβ, καὶ οἱ στρατηγοὶ
regiõis maritime: dixerũt: audiat iam ver-
τῆς παραλίας, εἶπον, ἀκουσάτω δὴ λό
bum dominus noſter: vt non ſit fractio
γον ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἵνα μὴ γένηται θραῦσις
in exercitu tuo. nã populus iſte
ἐν τῇ δυνάμει σου. ὁ γὰρ λαὸς οὗτος τῶν
filiorũ iſrael: non confidunt in lan
υἱῶν ἰσραὴλ, οὐ πεποίθασιν ἐπὶ τοῖς δό
ceis ſuis: ſed in ſublimitatibꝰ mõ
ρασιν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς ὕψεσι τῶν ὀρέ
tiũ in q̄bus ipſi habitant in eis. nõ
ων ἐν οἷς αὐτοὶ κατοικοῦσιν ἐν αὐτοῖς. οὐ
enim eſt facile ꝓcedere ꝑ vertices
γάρ ἐστιν εὐχερὲς προβῆναι ταῖς κορυφαῖς
montiũ eorum. ⁊ nunc domine ne pre-
τῶν ὀρέων αὐτῶν. καὶ νῦν δέσποτα μὴ πο
liũ ineas aduerſus eos ſicut fit preli
λέμει πρὸς αὐτοὺς καθὼς γίνεται πολέ
um aciei: ⁊ non cadet de
μος παρατάξεως, καὶ οὐ πεσεῖται ἐκ τοῦ
populo tuo vt vir vnus. mane in
λαοῦ σου ὡς ἀνὴρ εἷς. ἀνάμεινον ἐπὶ τῆς
caſtris tuis cuſtodiens omnem vi
παρεμβολῆς σου διαφυλάσσων πάντα ἄν
rum ex exercitu tuo. ⁊ obtine
δρα ἐκ τῆς δυνάμεώς σου. καὶ ἐπικρατησά
ant ſerui tui fontem aque:
τωσαν οἱ παῖδές σου τῆς πηγῆς τοῦ ὕδα
qui erit de radice montis. quia
τος, ἣ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ ὄρους. διό
inde aquantur omnes habitan-
τι ἐκεῖθεν ὑδρεύονται πάντες οἱ κατοικοῦν
tes betulua. ⁊ interimet eos ſi-
τες βετουλουά. καὶ ἀνελεῖ αὐτοὺς ἡ δί
tis: ⁊ tradent ciuitatem ſuam. ⁊
ψα, καὶ ἐκδώσουσι τὴν πόλιν ἑαυτῶν. καὶ
nos ⁊ populus noſter aſcendemus ſup
ἡμεῖς καὶ ὁ λαὸς ἡμῶν ἀναβησόμεθα ἐπὶ
primas altitudines montiũ: ⁊ ca
τὰς πλησίον κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ πα
ſtrametabimur ſuper eas in cuſtodi-
ρεμβαλοῦμεν ἐπ᾽ αὐταῖς εἰς προφυλα
am. ne exeat de ciuitate vir
κήν, τοῦ μὴ ἐξελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἄνδρα

vnus.⁊ contabeſcēt in fame ipſi: ⁊
ἕνα. καὶ τακήσονται ἐν τῷ λιμῷ αὐτοί, καὶ
vxores eorum: ⁊ filii eorum:
αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν.
⁊ anteq̄ veniat gladius ſup eos:
καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὴν ῥομφαίαν ἐπ᾽ αὐτούς,
ſubuertentur in plateis
καταστραφήσονται ἐν ταῖς πλατείαις
habitationis eorum. ⁊ retribues
τῆς οἰκήσεως αὐτῶν. καὶ ἀνταποδώσεις
eis retributionem malam: eo q̄ re
αὐτοῖς ἀνταπόδομα πονηρόν, ἀνθ᾽ ὧν ἐστα
bellauerūt ⁊ nō obedierunt faci=
σίασαν καὶ οὐχ ὑπήκουσαν τῷ προσώ
ei tue in pace. ⁊ placuerunt verba eo
πῳ σου ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐ
rum coram holoferne: ⁊ coram omni
τῶν ἐνώπιον ὁλοφέρνου, καὶ ἐνώπιον πάν
bus ſatellitibus eius. ⁊ conſtituit
των τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ συνέταξε
facere ſicut locuti fuerūt. ⁊ receſſerunt ca
ποιεῖν καθὰ ἐλάλησαν. καὶ ἀπῆραν πα
ſtra filiorū ammon: ⁊ cum eis mi
ρεμβολὴ υἱῶν ἀμμών, καὶ μετ᾽ αὐτῶν χι
lia quinq; filiorū aſſur. ⁊ caſtrame
λιάδες πέντε υἱῶν ἀσσούρ. καὶ παρενέ=
tati ſunt in valle. ⁊ p̄occupauerunt
βαλον ἐν τῷ αὐλῶνι. καὶ προκατελάβοντο
aquas ⁊ fontes aquarum
τὰ ὕδατα καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων
filiorū iſrael. ⁊ aſcenderūt filii eſau
τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἀνέβησαν υἱοὶ ἠσαῦ
⁊ filii ammon: ⁊ caſtrametati ſunt in
καὶ υἱοὶ ἀμμών, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ
mōtanis contra dothaim. ⁊ miſe=
ὀρεινῇ ἀπέναντι δωθαείμ. καὶ ἀπέστει
runt ex eis ad auſtrū ⁊ ſubſolanum
λαν ἐξ αὐτῶν πρὸς νότον καὶ ἀπηλιώτην
contra ecrebel: q̄ eſt ꝓpe chu
ἀπέναντι ἐκρεβήλ, ἥ ἐστιν πλησίον χου
ſi: q̄ eſt ſuper torrentem mochmur.
σί, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χειμάρρου μοχμούρ.
⁊ reliqu⁹ exercitus aſſyriorū caſtra
καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ τῶν ἀσσυρίων παρε
metati ſūt in campo: ⁊ cooperuerūt oēm
νέβαλον ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐκάλυψαν πᾶν
faciem terre. ⁊ tabernacula ⁊
τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ αἱ σκηναὶ καὶ
ſarcine eorū caſtra fece
αἱ ἀπαρτίαι αὐτῶν κατεστρατοπέδευ=
runt in multitudie multa valde. ⁊
σαν εἰς πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ οἱ
filii iſrael clamauerunt ad dn̄m deū
υἱοὶ ἰσραὴλ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον θεὸν
eorum: q̄m defecit aīo ſpūs eo
αὐτῶν, ὅτι ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμα αὐ
rum: q̄m ī circuitu erāt omnes inimici eo
τῶν, ὅτι ἐκύκλωσαν πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐ
rum: ⁊ nō poterāt fugere de medio eorum.
τῶν, καὶ οὐκ ἦν διαφυγεῖν ἐκ μέσου αὐτῶν.
⁊ manſerūt ī circuitu eorū omnis cōgrega
καὶ ἔμεινον κύκλῳ αὐτῶν πᾶσα συναγω
tio aſſyriorū: pedites ⁊ currus ⁊
γὴ ἀσσούρ, οἱ πεζοὶ καὶ τὰ ἅρματα καὶ οἱ
equites eorum diebus trigintaquattu=
ἱππεῖς αὐτῶν ἡμέρας τριακοντατέσσα=
or. ⁊ deficiebant oībus habitanti=
ρας. καὶ ἐξέλειπον πάντας τοὺς κατοικοῦν
bus betulua oīa receptacula ſua
τας βετυλουὰ πάντα τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν
aquarum. ⁊ lacus euacuabātur
τῶν ὑδάτων. καὶ οἱ λάκκοι ἐξεκενοῦντο.

vt ſponte tradamus nos popu
lo holofernis. Melius eſt enim
vt captiui benedicamus domi=
num viuentes: q̄ꝫ moriamur &
ſimus opprobrium omni car=
ni: cum videamus vxores no=
ſtras & infantes noſtros mori
ante oculos noſtros. Conteſta=
mur hodie celum & terram &
deum patrum noſtrorum: qui
vlciſcitur nos ſecundum pecca
ta noſtra: vt iam tradatis ciuita
tem in manu militie holofer=
nis: vt ſit finis noſter breuis in
ore gladii: qui longior efficitur
in ariditate ſitis. Et cum hec di=
xiſſent factus eſt fletus & vlula
tus magnus in eccleſia omni=
bus: & per multas horas vna
voce clamauerunt ad deum di=
centes. Peccauimus cum patri
bus noſtris: iniuſte egimus: ini=
quitatem fecimus. Tu quia pi⁹
es miſerere noſtri: & in tuo fla=
gello vindica iniquitates no=
ſtras: & noli tradere confiten=
tes te populo qui ignorat te:
vt non dicant inter gentes: vbi
eſt deus eorum. Et cum fatiga=
ti his clamoribus: & his fleti=
bus laſſati ſiluiſſent: exurgens
ozias infuſus lachrymis dixit.
Equo animo eſtote fratres: &
hos quinq; dies expectemus a
domino miſericordiam. Forſi=
tan enim indignationem ſu=
am abſcindet: & dabit gloriam
nomini ſuo. Si autem tranſa=
ctis quinq; diebus non vene=
rit adiutorium: faciemus hec
verba que locuti eſtis.

Capitulum octauum.

Et factum eſt cum audiſſet
hec verba iudith vidua que
erat filia merari: filii idox: filii
ioſeph: filii ozie: filii elai: filii
iamnor: filii iedeon: filii rapho=
im filii achitob: filii melchie: fi=
lii enan: filii nathanie: filii ſala=
thiel: filii ſymeon: filii ruben: &
vir eius fuit manaſſes: qui mor
tuus eſt in diebus meſſis hor=
deacee: inſtabat enim ſuper al=
ligantes manipulos in campo:
& venit eſtus ſuper caput eius:
& mortuus eſt in bethulia ciui=
tate ſua: & ſepultus eſt cum pa=
tribus ſuis. Erat autem iudith

⁊ non hēbāt ad bibēdū ad ſatietatem aquā
καὶ οὐκ εἶχον πιεῖν εἰς πλησμονὴν ὕδωρ
die vna: q̄m in mēſura dabant e=
ἡμέραν μίαν, ὅτι ἐν μέτρῳ ἐδίδουν αὐ=
is ad bibēdū. ⁊ cōſternati ſūt infantes eorū:
τοῖς πιεῖν. καὶ ἠθύμησαν τὰ νήπια αὐτῶν,
⁊ vxores ⁊ iuuenes defecerūt
καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ νεανίσκοι ἐξέλιπον
a ſiti. ⁊ cadebant in
ἀπὸ τῆς δίψης. καὶ ἔπιπτον ἐν ταῖς
plateis ciuitatis: ⁊ in trāſi=
πλατείαις τῆς πόλεως, καὶ ἐν ταῖς διό
tibus portarū. ⁊ non erat vigor
δοις τῶν πυλῶν. καὶ οὐκ ἦν κραταίωσις
ampli⁹ in eis. ⁊ cōgregatus eſt vniuerſus
ἔτι ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπισυνήχθησαν πᾶς ὁ
ppl's ad ozian ⁊ principes ciui
λαὸς ἐπὶ ὀζίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πό
tatis: iuuenes ⁊ mulieres ⁊
λεως, οἱ νεανίσκοι καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ
pueri. ⁊ clamauerunt voce magna:
παιδία. καὶ ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ,
⁊ dixerūt coram oībus ſeniori
καὶ εἶπον ἐναντίον πάντων τῶν πρεσβυ
bus: iudicet deus inter nos ⁊
τέρων, κρίναι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἡμῶν καὶ ὑ
vos: q̄m feciſtis in nobis iniuſticiā ma
μῶν, ὅτι ἐποιήσατε ἐν ἡμῖν ἀδικίαν με=
gnam nō loquētes pacifica cum
γάλην οὐ λαλήσαντες εἰρηνικὰ μετὰ τῶν
filiis aſſyriorū. ⁊ nūc non eſt auxiliator nr̄:
υἱῶν ἀσσούρ. καὶ νῦν οὐκ ἔστι βοηθὸς ἡμῶν,
ſed vendidit nos deus in mani
ἀλλὰ πέπρακεν ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖ
bus eorum: vt ꝓſternamur ante e
ρας αὐτῶν, τοῦ καταστρωθῆναι ἐναντίον αὐ
os in ſiti ⁊ ꝑditiōe magna. ⁊
τῶν ἐν δίψῃ καὶ ἀπωλείᾳ μεγάλῃ. καὶ
nunc cōuocate eos: ⁊ tradite
νῦν ἐπικαλέσασθε αὐτούς, καὶ ἔκδοτε τὴν
ciuitatē oēm ī direptionē populo holofer
πόλιν πᾶσαν εἰς προνομὴν λαῷ ὁλοφέρ
nis ⁊ vniuerſo exercitui eius. q̄m meli
νου καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ. ὅτι κρεῖ
us nos fieri eis in rapi=
σσον ἡμᾶς γενηθῆναι αὐτοῖς εἰς διαρπα=
nam: q̄ꝫ mori in ſiti. erimus eñi in
γήν, ἢ ἀποθανεῖν ἐν δίψῃ. ἐσόμεθα γὰρ εἰς
ſeruos: ⁊ viuet aīa noſtra. ⁊
δούλους, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν. καὶ
non videbimus mortem infantium no
οὐκ ὀψόμεθα τὸν θάνατον τῶν νηπίων ἡ=
ſtrorū in oculis noſtris: ⁊ vxo
μῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ τὰς γυναῖ=
res ⁊ filios noſtros deficientes
κας καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν ἐκλειπούσας
aīas ipſoꝝ. cōteſtamur vobis
τὰς ψυχὰς αὐτῶν. μαρτυρόμεθα ὑμῖν τὸν
celum ⁊ terrā ⁊ deum noſtrū ⁊
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ
dn̄m patrum noſtrorū: q̄ vlciſcitur
κύριον τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐκδικεῖ ἡ=
nos ſecundū peccata noſtra: ⁊
μᾶς κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ τὰ
peccata patrum noſtroꝝ: vt nō
ἁμαρτήματα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἵνα μὴ
faciat ſecundū verba hec in di
ποιήσῃ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ ἡμέ
e hodierna. ⁊ factus fuit planctus ma
ρᾳ τῇ σήμερον. καὶ ἐγένετο κλαυθμὸς με=
gnus in medio cōgregatiōis oīm
γας ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας πάντων

vnanimiter. ⁊ clamauerunt ad dñm
ὁμοθυμαδόν· καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν κύριον
deum voce magna. ⁊ dixit ad eos
θεὸν φωνῇ μεγάλῃ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς
ozias: cõfidite fratres. expectemus
ὀζίας, θαρσεῖτε ἀδελφοί. διακαρτερήσω-
adhuc qnq dies: in qbus cõuertet
μεν ἔτι πέντε ἡμέρας, ἐν αἷς ἐπιστρέψει
dñs deus noſter miam ſuam ſuper nos.
κς ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς.
nõ.n.derelinquet nos in finẽ. ſi
οὐ γὰρ ἐγκαταλείψει ἡμᾶς εἰς τέλος. ἐὰν
aũt trãſierint iſti: ⁊ nõ venerit ſup nos
δὲ διέλθωσιν αὗται, καὶ μὴ ἔλθῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς
adiutoriũ: faciam iuxta verbũ veſtrũ. ⁊
βοήθεια, ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν. καὶ
diſperſit populũ in ſua ca-
ἐσκόρπισε τὸν λαὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ παρεμ-
ſtra. ⁊ ad muros ⁊ turres
βολήν. καὶ ἐπὶ τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους
ciuitatis ſue abierũt: ⁊ vxo-
τῆς πόλεως αὐτῶν ἀπῆλθον, καὶ τὰς γυ-
res ⁊ filios in domos ſuas
ναῖκας καὶ τὰ τέκνα εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν
miſerunt. ⁊ erant in humilitate mul-
ἀπέστειλαν. καὶ ἦσαν ἐν ταπεινώσει πολ-
ta in ciuitate.
λῇ ἐν τῇ πόλει.

Ca. 8.

Et audiuit in illis die-
Καὶ ἤκουσεν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέ-
bus iudith filia merari: filii ox filii io-
ραις ἰουδεὶθ θυγάτηρ μεραρί, υἱοῦ ὢξ υἱοῦ ἰω-
ſeph filii ozlel: filii helcia filii ananie filii
σὴφ υἱοῦ ὀζιὴλ, υἱοῦ ἐλκία υἱοῦ ἀνανίου υἱοῦ
gedeon: filii raphain filii acitho filii eliu:
γεδεών, υἱοῦ ῥαφαὶν υἱοῦ ἀκιθὼ υἱοῦ ἠλιού,
filii eliab filii nathanael: filii ſamaliel
υἱοῦ ἐλιὰβ υἱοῦ ναθαναὴλ, υἱοῦ σαμαλιὴλ
filii ſaladai filii iſrael: ⁊ vir e-
υἱοῦ σαλαδαὶ υἱοῦ ἰσραὴλ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐ-
ius manaſſes de tribu eius ⁊ de fa-
τῆς μανασσῆς τῆς φυλῆς αὐτῆς καὶ τῆς πα-
milia eius. ⁊ mortuus eſt i diebus meſ-
τριᾶς αὐτῆς. καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡμέραις θερι-
ſis ordei. iſtabat.n.ſup alligan-
σμοῦ κριθῶν. ἐπέστη γὰρ ἐπὶ τοὺς δεσμεύον-
tes manipulos in campo: ⁊
τας τὰ δράγματα ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ὁ
eſtus venit ſup caput eius: ⁊
καύσων ἦλθεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ
cecidit in lectum ſuum. ⁊ ſepelierũt
ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ. καὶ ἔθαψαν
eum cum patribus ſuis in a-
αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν τῷ ἀ-
gro q̃ inter dothaim ⁊ balamo.
γρῷ τῷ ἀναμέσον δωθαεὶμ καὶ βαλαμώ.
⁊ erat iudith in domo ſua vidua
καὶ ἦν ἰουδεὶθ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς χηρεύουσα
annis trib⁹ ⁊ mẽſibus q̃tuor. ⁊ fe-
ἔτη τρία καὶ μῆνας τέσσαρας. καὶ ἐποίη-
cit ſibi tabernaculũ in pte ſupiori
σεν ἑαυτῇ σκηνὴν ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ
domus ſue: ⁊ impoſuit ſup lumbus
οἴκου αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν ὀσφὺν
ſuũ cilitium: ⁊ erãt ſup eam veſtes
αὐτῆς σάκκον, καὶ ἦν ἐπ᾽ αὐτῆς τὰ ἱμάτια
viduitatis ſue. ⁊ ieiunauit om-
τῆς χηρεύσεως αὐτῆς. καὶ ἐνήστευσε πά-
nibus diebus viduitatis ſue:
σας τὰς ἡμέρας τῆς χηρεύσεως αὐτῆς,
pter anteſabbata ⁊ ſabbata ⁊
χωρὶς προσαββάτων καὶ σαββάτων καὶ

relicta eius vidua iam annis tri-
bus & menſibus ſex. Et in ſupe
rioribus domus ſue fecit ſibi ſe
cretum cubiculum: in quo cum
puellis ſuis clauſa morabatur:
& habens ſuper lumbos ſuos ci
litium ieiunabat omnibus die-
bus vite ſue: preter ſabbata &
neomenias & feſta domus iſra-
el. Erat autem eleganti aſpectu
nimis: cui vir ſuus reliquerat di-
uitias multas & familiam copio
ſam: ac poſſeſſiones armentis
boum ac gregibus ouium ple
nas. Et erat hec i omĩbus famo
ſiſſima: quoniam timebat do
minum valde: nec erat qui lo-
queretur de illa verbum malũ.
Hec itaq; cum audiſſet quoni-
am ozias promiſiſſet: ꝙ transa
cto quinto die traderet ciuita-
tem: miſit ad preſbyteros cha-
bri & charmi. Et venerunt ad
illam: & dixit illis. Quod ẽ hoc
verbu; in quo conſenſit ozias:
vt tradat ciuitatem aſſyriis: ſi in
tra quinq; dies non venerit vo-
bis adiutorium? Et qui eſtis vos
qui temptatis dominum? Non
eſt iſte ſermo qui miſericordia;
prouocet: ſed potius qui iram
excitet: & furorem accendat.
Poſuiſtis vos tempus miſeratio
nis domini: & in arbitrium ve-
ſtrum diem conſtituiſtis ei. Sed
quia patiens dominus eſt: i hoc
ipſo peniteamus: & indulgen-
tiam eius fuſis lachrymis po-
ſtulemus. Non enim quaſi ho-
mo deus ſic comminabitur:
neq; ſicut filius hominis ad ira-
cundiam inflãmabitur. Et ideo
humiliem⁹ illi animas noſtras:
& in ſpiritu conſtituti humilia-
to ſeruientes illi: dicamus flẽtes
domino: vt ſecundum volunta-
tem ſuam ſic faciat nobiſcum ci
to miſericordiam ſuam: vt ſicut
conturbatum eſt cor noſtrum
in ſuperbia eorum: ita etiam de
noſtra humilitate glorie mur:
quoniam non ſumus ſecuti pec
cata patrum noſtrorum: qui de
reliquerunt deum ſuum: & ado
rauerunt deos alienos. pro quo
ſcelere dati ſunt in gladium & i
rapinam & in confuſionem ini-
micis ſuis. Nos autem alterum
deum neſcimus preter ipſum.
Expectemus humiles conſola-
tionem eius: & exquiret ſangui
nem noſtrum de afflictionibus
inimicorum noſtrorum: & hu-
miliabit omnes gentes quecun
q; inſurgunt contra nos: & faci
et illas ſine honore dominus de
us noſter. Et nunc fratres quo-
niam vos qui eſtis preſbyteri in
populo dei: & ex vobis pendet

anteneomenias ⁊ feſta ⁊ ſolẽnitates
προνουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν καὶ χαρμοσυνῶν
domus iſrael. ⁊ erat ſpecioſa forma.
οἴκου ἰσραήλ. καὶ ἦν καλὴ τῷ εἴδει,
⁊ elegans aſpectu nimis. ⁊ reliquerat
καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα. καὶ ὑπελεί-
rat ei manaſſes vir eius au-
πετο αὐτῇ μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς χρυσί-
rũ ⁊ argentum ⁊ famulos ⁊ ancil-
ον καὶ ἀργύριον καὶ παῖδας καὶ παιδίσ-
las ⁊ pecora ⁊ agros: ⁊ manebat in e-
κας καὶ κτήνη καὶ ἀγρούς, καὶ ἔμενεν ἐπ᾽ αὐ-
is. ⁊ nõ erat q̃ inferret in eã ver-
τῶν. καὶ οὐκ ἦν ὃς ἐπήνεγκεν ἐπ᾽ αὐτὴν ῥῆ-
bum malu;: qm̃ timebat deum valde.
μα πονηρόν, ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν θεὸν σφόδρα.
⁊ audiuit verba populi mala
καὶ ἤκουσε τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ
contra principem: qm̃ cõſternati ſunt in
ἐπὶ τὸν ἄρχοντα, ὅτι ὠλιγοψύχησαν ἐν
paucitate aq̃rum. ⁊ audiuit om-
τῇ σπάνει τῶν ὑδάτων. καὶ ἤκουσε πάν-
nia verba iudith que locut⁹ fuit ad
τας τοὺς λόγους ἰουδεὶθ οὓς ἐλάλησε πρὸς
eos ozias: quõ iurauit eis ꝙ tra-
αὐτοὺς ὀζίας, ὡς ὤμοσεν αὐτοῖς παραδώ-
deret ciuitatẽ poſt dies quinq;
σειν τὴν πόλιν μετὰ ἡμέρας πέντε τοῖς
aſſyriis. ⁊ cũ miſiſſet ancillam ſu-
ἀσσυρίοις. καὶ ἀποστείλασα τὴν ἄβραν αὐ-
am q̃ preerat oĩbus facultatibus
τῆς τὴν ἐφεστῶσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν
ſuis: vocauit oziã ⁊ chabrin ⁊ char-
αὐτῇ, ἐκάλεσεν ὀζίαν καὶ χαβρὶν καὶ χαρ-
min preſbyteros ciuitatis ſu-
μὶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐ-
e: ⁊ venerũt ad eam. ⁊ dixit ad
τῆς, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτήν. καὶ εἶπε πρὸς
eos: audite tã me principes
αὐτούς, ἀκούσατε δή μου ἄρχοντες τῶν
habitantium betulua: qm̃ nõ rectũ
κατοικούντων βετουλούα, ὅτι οὐκ εὐθὺς ὁ
verbũ veſtrũ quod locuti eſtis coram
λόγος ὑμῶν ὃν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ
populo in die hac: ⁊ conſtituiſtis
λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ ἐστήσατε τὸν
iuſiurãdũ hoc quod locuti eſtis inter
ὅρκον τοῦτον ὃν ἐλαλήσατε ἀναμέσον τοῦ
deum ⁊ nos: ⁊ dixiſtis tradituros eſſe
θεοῦ καὶ ἡμῶν, καὶ εἴπατε ἐκδώσειν τὴν
ciuitatem inimicis noſtris: niſi in illis
πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐὰν μὴ ἐν αὐταῖς
cõuerſus fuerit dñs ad adiuuãdũ nos. ⁊ nũc q̃
ἐπιστρέψῃ κύριος βοηθῆσαι ἡμῖν. καὶ νῦν τί-
eſtis vos q̃ tẽtaſtis deũ in
νες ἐστὲ ὑμεῖς οἳ ἐπειράσατε τὸν θεὸν ἐν τῇ
die hodierna: ⁊ ſtatuitis ꝑ
ἡμέρᾳ τῇ σήμερον, καὶ ἵστασθε ὑπὲρ τοῦ
deo in medio filiorꝝ hoim? ⁊ nũc domi-
θεοῦ ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώπων; καὶ νῦν κύρι-
nũ oĩpotentem exq̃ritis: ⁊ nihil co-
ον παντοκράτορα ἐξετάζετε, καὶ οὐθὲν ἐπι-
gnoſcetis vſq; i ſeculũ. q̃a pfundũ cor-
γνώσεσθε ἕως τοῦ αἰῶνος. ὅτι βάθος καρδί-
dis hois nõ inuenietis: ⁊ verba
ας ἀνθρώπου οὐχ εὑρήσετε, καὶ λόγους τῆς
cogitatiõis eius nõ pcipietis: ⁊ quomodo
διανοίας αὐτοῦ οὐ διαλήψεσθε, καὶ πῶς τὸν
deu; q̃ fecit oĩa hec ſcrutabimini:
θεὸν ὃς ἐποίησε πάντα ταῦτα ἐρευνήσετε,
⁊ mentẽ eius cognoſcetis: ⁊
καὶ τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώσεσθε, καὶ τὸν

cogitationẽ eius dignoſcetis? nequaq̃
λογισμὸν αὐτοῦ κατανοήσετε; μηδαμῶς
fratres. ne ad irã excitetis dñm deum
ἀδελφοί. μὴ παροργίζετε κύριον τὸν θεὸν
nr̃m: qm̃ ſi noluerit in q̃nq;
ἡμῶν, ὅτι ἐὰν μὴ βούληται ἐν ταῖς πέντε
diebus adiuuare nos: ipſe habet
ἡμέραις βοηθῆσαι ἡμῖν, αὐτὸς ἔχει τὴν
ptãtem in q̃bus voluerit defendere ⁊ omni
ἐξουσίαν ἐν αἷς θέλει σκεπάσαι καὶ πά-
bus diebus: aut etiã exterminare nos
σαις ἡμέραις, ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς
ante faciem inimicorũ nr̃orum. vos
πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. ὑμεῖς
aũt ne alienetis cõſilia dñi
δὲ μὴ ἐνεχυριάζετε τὰς βουλὰς κυρίου
dei noſtri: qm̃ nõ q̃ſi homo de-
τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θε-
us vt minis afficiatur: neq; ſicut fili⁹ hois vt
ὸς ἀπειληθῆναι, οὐδ᾽ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου δι-
iudicetur. ideoq; expectãtes q̃ ab
αιτηθῆναι. διόπερ ἀναμένοντες τὴν παρ᾽
eo ſalutem: inuocemus eum
αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐπικαλεσώμεθα αὐτὸν
in adiutoriũ noſtrũ. ⁊ exaudiet
εἰς βοήθειαν ἡμῶν. καὶ εἰσακούσεται τῆς
vocẽ noſtrã: ſi fuerit ei placitũ. qm̃ nõ
φωνῆς ἡμῶν, ἐὰν ᾖ αὐτῷ ἀρεστόν. ὅτι οὐκ
ſurrexit in gñatiõib⁹ nr̃is: neq; eſt in
ἀνέστη ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν, οὐδέ ἐστιν ἐν
die hodierna: neq; tribus: neq;
τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον, οὔτε φυλή, οὔτε
familia: neq; populus: neq; ciuitas ex no-
πατριά, οὔτε δῆμος, οὔτε πόλις ἐξ ἡ-
bis: q̃ adorent deos manufactos:
μῶν, οἳ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις,
ſicut fuit in prioribus die-
καθάπερ ἐγένετο ἐν ταῖς πρότερον ἡμέ-
bus: quorꝝ grã dati ſunt in gladium
ραις, ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ῥομφαίαν
⁊ rapinam patres noſtri: ⁊ ceci-
καὶ διαρπαγὴν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἔπε-
derũt ruina magna i cõſpectu iimicorꝝ
σον πτῶμα μέγα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν
nr̃orũ. nos aũt alterũ deũ nõ cognouim⁹.
ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ ἕτερον θεὸν οὐκ ἔγνωμεν.
vnde ſperamus ꝙ nõ deſpiciet
ὅθεν ἐλπίζομεν ὅτι οὐχ ὑπερόψεται ἡ-
nos: neq; de gñe nr̃o: neq; cũ
μᾶς, οὔτε ἀπὸ τοῦ γένους ἡμῶν, οὔτε ἐν
capti fuerimus nos: ſic vocabitur
τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς, οὕτως κληθήσεται ἡ
iudea. ⁊ diripientur ſancta no-
ἰουδαία. καὶ προνομευθήσεται τὰ ἅγια ἡ-
ſtra: ⁊ exq̃ret pfanationẽ eius
μῶν, καὶ ἐκζητήσει τὴν βεβήλωσιν αὐτοῦ
de ore nr̃o: ⁊ timorẽ ocu-
ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, καὶ τὸν φόβον τῶν ὀφ-
lorum nr̃orũ ⁊ captiuitatẽ
θαλμῶν ἡμῶν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς
terre ⁊ deſolationẽ hereditatis noſtre
γῆς καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν
cõuertet in caput noſtrũ in gẽti-
ἐπιστρέψει εἰς κεφαλὴν ἡμῶν ἐν τοῖς ἔθνε-
bus: vbicũq; ſeruierimus illic. ⁊ erimus
σιν, οὗ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ. καὶ ἐσόμε-
in offenſionẽ ⁊ in vituperiũ i con-
θα εἰς πρόσκομμα καὶ εἰς ὄνειδος ἐναντί-
ſpectu poſſidẽtiũ nos: qm̃ nõ dirige-
ον τῶν κτωμένων ἡμᾶς, ὅτι οὐ κατευθυν-
tur ſeruitus noſtra in gratiam: ſed
θήσεται ἡ δουλεία ἡμῶν εἰς χάριν, ἀλλ᾽

anima illorum: ad eloquium
veſtrum corda eorum erigite:
vt memores ſint quia tempta
ti ſunt patres noſtri: vt pro-
barentur ſi vere colerent de-
um ſuum. Memores eſſe de-
bent: quomodo pater noſter
Abraam temptatus eſt: & per
multas tribulationes proba-
tus: dei amicus effectus eſt.
Sic Iſaac: ſic Iacob: ſic mo-
yſes: & omnes qui placue-
runt deo: per multas tribu-
lationes tranſierunt fideles.
Illi autem qui temptationes
non ſuſceperunt cum timore
domini: & impatientiam ſu-
am: & improperium murmu
rationis ſue contra dominum
protulerunt: exterminati ſunt
ab exterminatore: & a ſerpen
tibus perierunt. Et nos er-
go non vlciſcamur nos pro
his que patimur: ſed repu-
tantes peccatis noſtris hec ip
ſa ſupplicia minora eſſe: fla-
gella domini quaſi ſerui qui
corripimur ad emendationem
& non ad perditionem no-
ſtram eueniſſe credamus. Et
dixerunt illi ozias & preſby-
teri. Omnia que locuta es
vera ſunt: & non eſt in ſer-
monibus tuis vlla reprehen-
ſio. Nunc ergo ora pro no-
bis: quoniam mulier ſancta
es: & timens deum. Et di-
xit illis iudith. Sicut qd̃ potui
loqui dei eſſe cognoſcitis: ita
quod facere diſpoſui proba-
te ſi ex deo eſt: & orate vt
firmum faciat deus conſilium
meum. Stabitis vos ad portam
nocte iſta: & ego exeam cum
abra mea: & orate vt ſicut di
xiſtis in diebus quinq; reſpi-
ciat dominus populum ſuum
iſrael. Vos autem nolo vt
ſcrutemini actum meum: &
vſq; dum renunciem vobis
nihil aliud fiat: niſi oratio pro
me ad dominum deum no-
ſtrum. Et dixit ad eam ozias
princeps iude. Vade in pace:
& dominus ſit tecum in vltionẽ

in dedecus ponet eam dñs deus
εἰς ἀτιμίαν θήσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς
noſter. ⁊ nunc fratres oñdamus
ἡμῶν. καὶ νῦν ἀδελφοὶ ἐπιδειξώμεθα τοῖς
fratribus noſtris: ꝙ a nobis pendet
ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὅτι ἐξ ἡμῶν ἐκκρέμαται ἡ
anima eorum: ⁊ ſctã ⁊ domus ⁊
ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἅγια καὶ ὁ οἶκος καὶ τὸ
altare firmata ſunt in nobis. preter
θυσιαστήριον ἐπεστήρικται ἐφ᾽ ἡμῖν. παρὰ
oĩa hec agamus grãs dño
πάντα ταῦτα εὐχαριστήσωμεν κυρίῳ τῷ
deo noſtro: q̃ tẽptat nos ſicut ⁊
θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει ἡμᾶς καθὼς καὶ τοὺς
patres noſtros. memores eſtote q̃ fecit
πατέρας ἡμῶν. μνήσθητε ὅσα ἐποίησε
cum abraam: ⁊ q̃bus tẽptauit iſa-
μετὰ ἀβραάμ, καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν ἰσα-
ac: ⁊ q̃ facta ſunt iacob in meſopo-
άκ, καὶ ὅσα ἐγένετο τῷ ἰακὼβ ἐν μεσοπο-
tamia ſyrie paſcenti o-
ταμίᾳ τῆς συρίας ποιμαίνοντι τὰ πρό-
ues laban fratris matris
βατα λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς
ſue. qm̃ nõ ſicut illos examiauit
αὐτοῦ. ὅτι οὐ καθὼς ἐκείνους ἐπύρωσεν
in examen cordis eorum: ⁊ nos
εἰς ἐτασμὸν καρδίας αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς
non vltus eſt: ſed ad monitionẽ flagel
οὐκ ἐξεδίκησεν, ἀλλ᾽ εἰς νουθεσίαν μαστι-
lat dñs appropinq̃ntes ſibi. ⁊ dixit
γοῖ κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ. καὶ εἶπε
ad eam ozias: oĩa q̃cũq; dixiſti in
πρὸς αὐτὴν ὀζίας, πάντα ὅσα εἶπας ἐν
bono corde locuta es. ⁊ nõ eſt q̃
ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς
reſiſtat verbis tuis. qm̃ non in
ἀντιστήσεται τοῖς λόγοις σου. ὅτι οὐκ ἐν
hodierno die ſapiẽ tua manifeſta eſt:
τῇ σήμερον ἡ σοφία σου πρόδηλός ἐστιν,
ſed a pncipio dierum tuorũ cognouit oĩs
ἀλλὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ
populus prudẽtiam tuã: qm̃ bona eſt
λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθόν ἐστι
formatio cordis tui. ſed popu-
τὸ πλάσμα τῆς καρδίας σου. ἀλλ᾽ ὁ λα-
lus ſitiuit valde: ⁊ coegerunt
ὸς δεδίψηκε σφόδρα, καὶ ἠνάγκασαν ἡ-
nos ſicut locuti ſumus facere eis:
μᾶς καθὰ ἐλαλήσαμεν ποιῆσαι αὐτοῖς,
⁊ inducere iuramẽtũ ſup nos: qđ nõ trãſ-
καὶ ἐπαγαγεῖν ὅρκον ἐφ᾽ ἡμᾶς, ὃν οὐ παρα-
grediemur. ⁊ nũc ora tu ꝓ nobis:
βησόμεθα. καὶ νῦν δεήθητι σὺ περὶ ἡμῶν,
qm̃ mulier religioſa es. ⁊ mittet domi-
ὅτι γυνὴ εὐσεβὴς εἶ. καὶ ἀποστελεῖ κύρι-
nus pluuiã ad repletionẽ lacuum
ος τὸν ὑετὸν εἰς πλήρωσιν τῶν λάκκων
noſtrorꝝ: ⁊ nõ deficiemus ãplius. ⁊ dixit
ἡμῶν, καὶ οὐκ ἐκλείψομεν ἔτι. καὶ εἶπε
ad eos iudith: audite me: ⁊
πρὸς αὐτοὺς ἰουδείθ, ἀκούσατέ μου, καὶ
faciam negociu; quod peruenlet in gñatiões
ποιήσω πρᾶγμα ὃ ἀφίξεται εἰς γενεὰς
gñationũ filiis gñis noſtri. vos ſtabi-
γενεῶν υἱοῖς τοῦ γένους ἡμῶν. ὑμεῖς στήσε-
tis in porta nocte hac: ⁊
σθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν νύκτα ταύτην, καὶ
exibo ego cũ ancilla mea.
ἐξελεύσομαι ἐγὼ μετὰ τῆς ἄβρας μου.
⁊ in diebus poſt q̃s dixiſtis
καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μεθ᾽ ἃς εἴπατε

traditu͛ros ciuitatem inimicis no
παραδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡ-
ſtris: reſpiciet dn̄s iſrael in ma
μῶν, ἐπισκέψεται κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐν χει
nu mea. vos aūt nō ſcrutabimini a
ρί μου. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξερευνήσετε τὴν πρᾶ
ctū meū. nō. n. annūtiabo vobis vſq3dū pfi
ξίν μου. οὐ γὰρ ἀπαγγελῶ ὑμῖν ἕως τοῦ τε
ciatur q̄ ego facio. ⁊ dixit ozias ⁊
λεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ. καὶ εἶπεν ὀζίας καὶ
principes ad eam: vade in pa
οἱ ἄρχοντες πρὸς αὐτήν, πορεύου εἰς εἰρή
ce: ⁊ dn̄s deus ante te in
νην, καὶ κύριος ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου εἰς
vltionem inimico͛rū nr̄oꝝ. ⁊ reuertē
ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ ἀποστρέ
tes de tabernaculo: abierūt ad
ψαντες ἐκ τῆς σκηνῆς, ἐπορεύθησαν ἐπὶ
acies ſuas.
τὰς διατάξεις αὐτῶν. Ca. 9.

Judith vero cecidit in faciem:
Ἰουδεὶθ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον,
⁊ impoſuit cinerem ſup caput ſu
καὶ ἐπέθετο σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐ-
um: ⁊ exuit quo induta erat cili
τῆς, καὶ ἐγύμνωσεν ὃν ἐνεδιδύσκετο σάκ-
tium. ⁊ erat nuper oblatū in hieruſm
κον. καὶ ἦν ἄρτι προσφερόμενον εἰς ἱλὴμ
in domū dn̄i incenſum veſpere illi
εἰς τὸν οἶκον τοῦ θυμίαμα τῆς ἑσπέρας ἐκεί
us. ⁊ clamauit voce magna iudith ⁊
νης. καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδεὶθ καὶ
dixit: dn̄e deus patris mei ſymeō cui
εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τοῦ πρός μου συμεὼν ᾧ
dediſti gladium in vltionem alienige
ἔδωκας ῥομφαίαν εἰς ἐκδίκησιν ἀλλογε-
narū: q̄ ſoluerūt vuluā virginis in coinq̄
νῶν, οἳ ἔλυσαν μήτραν παρθένου εἰς μία
natione: ⁊ nudauerūt femur in cōfuſione: ⁊
σμα, καὶ ἐγύμνωσαν μηρὸν εἰς αἰσχύνην, καὶ
pfanauerūt virginitatē in opprobriū. di
ἐβεβήλωσαν παρθενίαν εἰς ὄνειδος. εἶ-
xiſti eīn nō ſic erit. ⁊ fecerunt
πας γὰρ οὐχ οὕτως ἔσται. καὶ ἐποίησαν
p q̄bus dediſti pricipes eorū in cedes.
ἀνθ᾽ ὧν ἔδωκας ἄρχοντας αὐτῶν εἰς φόνον.
⁊ ſtratum eorum irrigauit de
καὶ τὴν στρωμνὴν αὐτῶν. ᾐδέσατο τὴν ἀ-
ceptum in ſanguine. ⁊ pcuſſiſti ſer
πατηθεῖσαν εἰς αἷμα. καὶ ἐπάταξας δού
uos in potētibus: ⁊ potentes in thro
λους ἐπὶ δυνάσταις, καὶ δυνάστας ἐπὶ θρό
nis ſuis. ⁊ dediſti mulieres eorum
νους αὐτῶν. καὶ ἔδωκας γυναῖκας αὐτῶν
in predam: ⁊ filias eorum in cap-
εἰς προνομήν, καὶ θυγατέρας αὐτῶν εἰς αἰχ
tiuitatē: ⁊ omnia ſpolia eorum
μαλωσίαν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν
in diuiſionē filiorū dilectorū a te: q̄
εἰς διαίρεσιν υἱῶν ἠγαπημένων ὑπὸ σοῦ, οἳ
et zelauerunt zelum tuum: ⁊ abomina
καὶ ἐζήλωσαν τὸν ζῆλόν σου, καὶ ἐβδελύ
ti ſunt coinq̄natione ſanguis ſui: ⁊ inuoca-
ξαντο μίασμα αἵματος αὐτῶν, καὶ ἐπεκα
uerunt te i auxiliatore. de⁹ deus me⁹ ex
λέσαντό σε εἰς βοηθόν. ὁ θεὸς ὁ θεὸς ὁ ἐμὸς ἐπά
audi me viduam. tu eīn feciſti
κουσόν μου τῆς χήρας. σὺ γὰρ ἐποίησας τὰ
priora illorū ⁊ illa ⁊ poſterio
πρότερον ἐκείνων καὶ ἐκεῖνα καὶ τὰ μετέπει
ra ⁊ p̄ntia: ⁊ ſupueniētia cogitaſti:
τα καὶ τὰ νῦν, καὶ τὰ ἐπερχόμενα διενοήθης,

inimicorum noſtrorum: & reuer-
tentes abierunt. Cap. 9.

Quibus aſcendentibus: iudith ingreſſa eſt oratorium ſuum: & induens ſe cilitio poſuit cinerem ſuper caput ſuum: & proſternens ſe domino clamabat ad dominū dicens. Domine deus patris mei ſymeon: qui dediſti illi gladium in defenſionem alienigenarum: qui violatores extiterunt in coinquinatione ſua: & denudauerunt femur virginis in confuſionem & dediſti mulieres illorum in predam: & filias illorum in captiuitatem: & omnem predam in diuiſionem ſeruis tuis qui zelauerunt zelum tuum: ſubueni queſo te domine deus meus mihi vidue. Tu enim feciſti priora: & illa poſt illa cogitaſti: & hoc factum eſt quod ipſe voluiſti. Omnes enim vie tue parate ſunt: & tua iudicia in tua puidentia poſuiſti. Reſpice caſtra aſſyriorum: nunc ſicut tunc caſtra egyptiorum videre dignatus es: quando poſt ſeruos tuos armati currebant confidentes in quadrigis & in equitatu ſuo & in multitudine bellatorum. Sed aſpexiſti ſuper caſtra eorum & tenebre fatigauerunt eos. Tenuit pedes eorum abyſſus: & aque operuerunt eos. Sic fiant & iſti domine: qui confidunt in multitudine ſua: & in curribus ſuis & in contis & in ſagittis ſuis: & in lanceis gloriantur: & neſciunt quia tu ipſe es deus noſter q conteris bella ab initio: & dominus nomen eſt tibi. Erige brachium tuum ſicut ab initio: & allide virtutem eorum in virtute tua: cadat virtus eorum in iracundia tua qui promittunt ſe violare ſancta tua: & polluere tabernaculum nominis tui: & deiicere gladio ſuo cornu altaris tui. Fac domine vt gladio proprio eius ſuperbia amputetur. Capiatur laqueo oculorum ſuorum in me: & percuties eum ex labiis charitatis mee. Da mihi in animo conſtantiam: vt contemnā illum & virtutem vt euertam illū. Erit. n. hoc memoriale noīs tui: cū manus femine deiecerit eum. Nō enim in multitudine eſt virtus tua dn̄e: neq3 in equorū viribus voluntas tua. Nec ſuperbi ab initio placuerunt tibi: ſed humilium & manſuetorum ſp tibi placuit deprecatio. Deus celorum creator aquarum: & dominus totius creature: exaudi me miſeram dep̄cantem: & de tua miſericordia p̄ſumentē. memento dn̄e teſtamēti tui: & da verbum in ore meo: & in corde meo conſiliū corrobora: vt domus tua in ſanctificatione pmaneat: & oēs gētes agnoſcāt qa tu es deus: & nō eſt alius preter te.

Capitulum decimū.

⁊ adfuerunt q̄ decreuiſti ⁊ dixerūt:
καὶ παρέστησαν ἃ ἐβουλεύσω καὶ εἶπον,
ecce adſumus. oēs .n. vie tue para
ἰδοὺ πάρεσμεν. πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοί σου ἕτοι
te: ⁊ iudicia tua in pruidentia. ecce eīn
μοι, καὶ αἱ κρίσεις σου ἐν προγνώσει. ἰδοὺ γὰρ
aſſyrii multiplicati ſunt in potētia ſua:
ἀσσύριοι ἐπληθύνθησαν ἐν δυνάμει αὐτῶν,
exaltati ſunt in equo ⁊ aſcenſore: gloriati
ὑψώθησαν ἐφ᾽ ἵππῳ καὶ ἀναβάτῃ, ἐγαυρία
ſunt in brachio peditū: ſperauerūt i clypeo
σαν ἐν βραχίονι πεζῶν, ἤλπισαν ἐν ἀσπίδι
⁊ arcu ⁊ funda: ⁊ nō cognouerūt q
καὶ τόξῳ καὶ σφενδόνῃ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι
tu es dn̄s cōterens bella. dn̄s nomē
σὺ εἶ κύριος συντρίβων πολέμους. κύριος ὄνομά
tibi. tu rumpe eoꝝ fortitudinē i virtute tua:
σοι. σὺ ῥῆξον αὐτῶν τὴν ἰσχὺν ἐν δυνάμει σου,
⁊ cōfringe robur eorum in iracūdia tua
καὶ κάταξον τὸ κράτος αὐτῶν ἐν τῷ θυμῷ σου.
deliberauerūt eīn pfanare ſancta
ἐβουλεύσαντο γὰρ βεβηλῶσαι τὰ ἅγιά
tua: polluere tabernaculum quietis
σου, μιᾶναι τὸ σκήνωμα τῆς καταπαύσεως
nois glorie tue: ⁊ deiicere
τοῦ ὀνόματος τῆς δόξης σου, καὶ καταβαλεῖν
ferro cornu altaris tui. reſpice in
σιδήρῳ κέρας θυσιαστηρίου σου. βλέψον εἰς
ſupbiam eorum. mitte iram
ὑπερηφανίαν αὐτῶν. ἀπόστειλον τὴν ὀργήν
tuam in capita eorū. da in manu mea
σου εἰς κεφαλὰς αὐτῶν. δὸς ἐν χειρί μου
vidue quod cogitaui robur. pcute ſer
τῆς χήρας ὃ διενοήθην κράτος. πάταξον δοῦ
uum ex labiis deceptiōis mee ſup principē:
λον ἐκ χειλέων ἀπάτης μου ἐπ᾽ ἄρχοντι,
⁊ principē ſup ſeruū ſuū. frāge
καὶ ἄρχοντα ἐπὶ θεράποντι αὐτοῦ. θραῦσον
eorum celſitudinē in manu femine. nō. n.
αὐτῶν τὸ ἀνάστημα ἐν χειρὶ θηλείας. οὐ γὰρ
in multitudine robur tuū: neq3 potentia
ἐν πλήθει τὸ κράτος σου, οὐδὲ ἡ δυναστεία
tua in fortibus: ſed humiliū es domi
σου ἐν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ταπεινῶν εἶ κύρι
nus: ⁊ minorū es adiutor: defenſor
ος, καὶ ἐλαττόνων εἶ βοηθός, ἀντιλήπτωρ
impotentiū: deſperantiū ptector: ſpē
ἀσθενούντων, ἀπεγνωσμένων σκεπαστής, ἀ
carentium [illegible]ator. vtiq3 vtiq3: deus pa
πηλπισμένων σωτήρ. ναὶ ναί, ὁ θεὸς τοῦ πα
tris mei ⁊ deus hereditatis iſrael: dn̄a
τρός μου καὶ θεὸς κληρονομίας ἰηλ, δέσπο
tor celorū ⁊ terre: creator aqua
τα τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς, κτίστα τῶν ὑδά
rum: rex vniuerſe creature tue: tu
των, βασιλεῦ πάσης κτίσεώς σου, σὺ
exaudi depcationē meā: ⁊ da verbū
εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου, καὶ δὸς λόγον
meū ⁊ deceptionē ⁊ vulnus ⁊ cicatricem
μου καὶ ἀπάτην καὶ τραῦμα καὶ μώλωπα
eis: q̄ aduerſus teſtamentū tuū: ⁊ domū
αὐτοῖς, οἳ κατὰ τῆς διαθήκης σου, καὶ οἴκου
ſanctificatā tuā: ⁊ verticē ſion: ⁊ domū
ἡγιασμένου σου, καὶ κορυφῆς σιών, καὶ οἴκου
poſſeſſiōis filiorū tuorū: decreuerunt du
κατασχέσεως υἱῶν σου, ἐβουλεύσαντο σκλη
ra. ⁊ fac ſup oēm gentē tuā ⁊
ρά. καὶ ποίησον ἐπὶ παντὸς ἔθνους σου καὶ
oēm potētiā ⁊ fortitudinē: qm̄ nō ē
πάσης δυνάμεως καὶ κράτους, ὅτι οὐκ ἔστιν
alius defenſor gentis iſrael: niſi tu.
ἄλλος ὑπερασπίζων τοῦ ἔθνους ἰηλ, εἰ μὴ σύ.

C.10. Et factū ē vt ceſſauit clamare ad
Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο βοῶσα πρὸς
deum iſrael: ⁊ cōſūmauit omnia
τὸν θεὸν ἰσραήλ, καὶ συνετέλεσε πάντα τὰ
verba hec: ⁊ ſurrexit de ruina:
ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνέστη ἀπὸ τῆς πτώσεως,
⁊ vocauit ancillam ſuam. ⁊ deſcēdit
καὶ ἐκάλεσε τὴν ἅβραν αὐτῆς. καὶ κατέβη
in domum: in q̄ morabatur in ea in
εἰς τὸν οἶκον, ἐν ᾧ διέτριβεν ἐν αὐτῷ ἐν ταῖς
diebus ſabbatorum ⁊ in feſtiuitatibus
ἡμέραις τῶν σαββάτων καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς
ſuis. ⁊ euoluit cilitium quo induta
αὐτῆς. καὶ περιείλετο τὸν σάκκον ὃν ἐνεδεδύ-
erat: ⁊ exuit ſe veſtimētis viduita
κετο, καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύσε
tis ſue. ⁊ lauit os aqua:
ως αὐτῆς. καὶ περιεκλύσατο τὸ σῶμα ὕδατι,
⁊ vnxit vnguēto pingui. ⁊ diſcriminauit
καὶ ἐχρίσατο μύρῳ παχεῖ. καὶ διέταξε τὰς
crines capitis ſui: ⁊ impoſuit mi
τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, καὶ ἐπέθετο μί
tram ſup ipſum. ⁊ induta eſt veſtimētis
τραν ἐπ᾽ αὐτῆς. καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια
iocūditatis ſue: in q̄bus ornabaf in
τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς, ἐν αἷς ἐστολίζετο ἐν ταῖς
diebus vite viri ſui manaſſe.
ἡμέραις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μανασσῆ.
⁊ aſſūpſit ſandalia in pedibus ſuis.
καὶ ἔλαβε σανδάλια εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς.
⁊ induit brachioꝝ ornamēta ⁊ dextrariola
καὶ περιέθετο τοὺς χλιδῶνας καὶ τὰ ψέλλια
⁊ anulos ⁊ inaures: ⁊ omē
καὶ τοὺς δακτυλίους καὶ τὰ ἐνώτια, καὶ πάν
ornamētū ſuū. ⁊ ornata eſt
τα τὸν κόσμον αὐτῆς. καὶ ἐκαλλωπίσατο
valde in deceptionē oculorum virorum
σφόδρα εἰς ἀπάτησιν ὀφθαλμῶν ἀνδρῶν
quicunq3 vidiſſent eam. ⁊ dedit āncille ſue
ὅσοι ἂν ἴδωσιν αὐτήν. καὶ ἔδωκε τῇ ἅβρᾳ αὐ
aſcopam vini ⁊ vas olei:
τῆς ἀσκοπυτίνην οἴνου καὶ καμψάκην ἐλαίου,
⁊ peram impleuit farina ⁊ palatha
καὶ πήραν ἐπλήρωσεν ἀλφίτων καὶ παλά
⁊ panibus mūdis. ⁊ duplicauit
θης καὶ ἄρτων καθαρῶν. καὶ περιεδίπλωσε
omnia vaſa ſua: ⁊ impoſuit in ea.
πάντα τὰ ἀγγεῖα ἑαυτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐν αὐ
⁊ exierunt ſimul ad portam ciuita
τῇ. καὶ ἐξῆλθον ὁμοῦ ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλε
tis betulie: ⁊ inuenerūt p̄fectos ſup eam
ως βετουλούα, καὶ εὗρον ἐφεστῶτας ἐπ᾽ αὐτῇ
oziam ⁊ preſbyteros ciuitatis cha
ὀζίαν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως χα
brin ⁊ charmin. vt aūt viderūt eam: ⁊ erat
βρὶν καὶ χαρμίν. ὡς δὲ εἶδον αὐτήν, καὶ ἦν
mutata facies eius: ⁊ ve-
ἠλλοιωμένον τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ τὴν στο-
ſtem mutatam eius: mirati ſunt
λὴν μεταβεβληκυῖαν αὐτῆς, ἐθαύμασαν
in pulchritudiē eius valde nimis. ⁊
ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς ἐπὶ πολὺ σφόδρα. καὶ
dixerūt ei: deus deus patrum nr̄orū det
εἶπον αὐτῇ, ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δώη
te in grām ⁊ pficiat ſtudia
σε εἰς χάριν καὶ τελειώσαι τὰ ἐπιτηδεύμα
tua ad gloriam filioꝝ iſrl: ⁊ exaltatiōē
τά σου εἰς γαυρίαμα υἱῶν ἰηλ, καὶ ὕψωμα
hieruſ3. ⁊ adorauerunt deū. ⁊ dixit
ἱλημ. καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ. καὶ εἶπε
ad eos: precipite aperire mihi
πρὸς αὐτούς, ἐπιτάξατε ἀνοῖξαί μοι τὴν

Factum eſt autem cum ceſſaſſet clamare ad dominum: ſurrexit de loco in quo iacuerat pſtrata ad dominū. Vocauitq3 abrā ſuam: & deſcendens in domum ſuam abſtulit a ſe cilitium: & exuit ſe veſtimentis viduitatis ſue. Et lauit corpus ſuum. & vnxit ſe myrto optimo. & diſcriminauit crinem capitis ſui: & impoſuit mitram ſup caput ſuum. & induit ſe veſtimentis iocunditatis ſue. Induitq3 ſandalia pedibus ſuis. aſſumpſitq3 dextrariola & lilia & inaures & annulos: & omnibus ornamentis ſuis ornauit ſe. Cui etiam dominus cōtulit ſplendorem: quoniam omnis iſta compoſitio nō ex libidine ſed ex virtute pendebat. & ideo dominus hanc in illam pulchritudinem ampliauit: vt incōparabili decore omniū oculis appareret. Impoſuit itaq3 abre ſue aſcopam vini & vas olei & polentam & lapates & panes & caſeum & profecta eſt. Cumq3 veniſſent ad portas ciuitatis inuenerunt expectantem oziam & preſbyteros ciuitatis. Qui cum vidiſſent eam: ſtupentes mirati ſunt nimis pulchritudinem eius. Nihil tamen interrogātes eam: dimiſerūt trāſire dicētes: Deus patrū noſtrorum det tibi gratiam: & omne conſilium tui cordis ſua virtute corroboret: & glorietur ſuper te hieruſalem & ſit nomen tuum in numero ſanctorum & iuſtorum. Et dixerunt hi qui illic erant omnes vna voce. fiat fiat. Iudith vero orans dominum: tranſiuit per portas ipſa & abra eius. Factum eſt autem cum deſcenderet montem circa ortum diei: occurrerunt ei exploratores aſſyriorum: & tenuerunt eam dicentes. Vnde venis aut quo vadis? que reſpondit. Filia ſum hebreorum. Ideo ego fugi a facie eorum: quoniam futurum agnoui q dentur vobis in depredationem pro eo q cōtemnentes vos noluerunt tradere ſeipſos: vt inuenirent miſericordiam in conſpectu veſtro. Hac de cauſa cogitaui mecum dicens. Vadam ad faciem principis holofernis vt indicem illi ſecreta illorum: & oſtendam illi quo aditu poſſit obtinere eos: ita vt non cadat vir vnus de exercitu eius. Et cum audiſſent viri illi verba eius: conſiderabant faciem eius & erat in oculis eorum ſtupor: quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Et dixerunt ad eam. Conſeruaſti animam tuam eo q tale reppeiſti conſilium vt deſcenderes ad dominum noſtrum. Hoc autem ſcias

portam ciuitatis: ⁊ exibo in cō
πύλην τῆς πόλεως, καὶ ἐξελεύσομαι εἰς τε
ſūmatiōe3 verboꝝ q̄ locuti eſtis mecum.
λείωσιν τῶν λόγων ὧν ἐλαλήσατε μετ᾽ ἐμοῦ.
⁊ pceperunt iuuenibus aperire ei
καὶ συνέταξαν τοῖς νεανίσκοις ἀνοῖξαι αὐτῇ
ſicut locuta eſt. ⁊ fecerunt ſic. ⁊ ex
καθότι ἐλάλησε. καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐξ
iuit iudith ipſa ⁊ ancilla eius cum
ῆλθεν ἰουδεὶθ αὐτὴ καὶ ἡ παιδίσκη αὐτῆς μετ᾽
ea. ſpeculabātur autem eam viri
αὐτῆς. ἀπεσκόπευον δὲ αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς
ciuitatis: quouſq3 deſcēdit mōte3: ⁊ duſq3
πόλεως, ἕως οὗ κατέβη τὸ ὄρος, καὶ ἕως οὗ
ptranſiuit vallem. ⁊ nō āplius viderunt
διῆλθε τὸν αὐλῶνα. καὶ οὐκέτι ἐθεώρησαν
eam. ⁊ abierunt in valle in
αὐτήν. καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῷ αὐλῶνι εἰς
rectum. ⁊ obuiauit ei vigilia
εὐθεῖαν. καὶ συνήντησεν αὐτῇ προφυλακὴ
aſſyrioꝝ: ⁊ tenuerunt eam:
τῶν ἀσσυρίων. καὶ συνελάβοντο αὐτήν,
⁊ interrogauerūt eam: quoꝝ es ⁊
καὶ ἐπηρώτησαν αὐτήν, τίνων εἶ καὶ
vnde venis? ⁊ dixit filia ſum he
πόθεν ἔρχῃ; καὶ εἶπε θυγάτηρ εἰμὶ τῶν ἑ-
breoꝝ: ⁊ fugio a facie
βραίων, καὶ ἀποδιδράσκω ἀπὸ προσώπου
eorum: qm̄ futuꝝ eſt vt dētur vobis in de
αὐτῶν, ὅτι μέλλουσι δίδοσθαι ὑμῖν εἰς κα
predationē. ⁊ ego venio ad faciem
τάβρωμα. κἀγὼ ἔρχομαι εἰς τὸ πρόσωπον
holofernis principis exercitus vr̄i:
ὁλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνάμεως ὑμῶν,
vt annunciem verba veritatis. ⁊ oſtē
τοῦ ἀπαγγεῖλαι ῥήματα ἀληθείας, καὶ δεί
dā ante faciem eius viam p quam ibit
ξω πρὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδὸν καθ᾽ ἣν πο-
⁊ dn̄abitur omnium mōta-
ρεύσεται καὶ κυριεύσει πάσης τῆς ὀρει-
noꝝ. ⁊ nō interibit viroꝝ eius
νῆς. καὶ οὐ διαφωνήσει τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ
caro vna: neq3 ſpūs vite. vt aūtē
σὰρξ μία, οὐδὲ πνεῦμα ζωῆς. ὡς δὲ
audiſſent viri verba ei: cō
ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τὰ ῥήματα αὐτῆς, κα
ſiderauerūt faciem eius: ⁊ erat co-
τενόησαν τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ ἦν ἐναν
ram eis mirabilis pulchritudie nimis.
τίον αὐτῶν θαυμάσιον τῷ κάλλει σφόδρα.
⁊ dixerūt ad eam: cōſeruaſti ani-
καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν, σέσωκας τὴν ψυ-
mā tuam feſtinans deſcendere ad faci-
χήν σου σπεύσασα καταβῆναι εἰς πρό-
em dn̄i noſtri. ⁊ nūc accede
σωπον τοῦ κυρίου ἡμῶν. καὶ νῦν πρόσελ
ad tabernaculū eius: ⁊ de nobis co-
θε ἐπὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀφ᾽ ἡμῶν προ
mitabūtur te donec cōmēdent te in
πέμψουσί σε ἕως παραδώσουσί σε εἰς
manus eius. ſi autē ſteteris corā
τὰς χεῖρας αὐτοῦ. ἐὰν δὲ στῇς ἐναντίον
eo: ne timeas in corde tuo: ſed
αὐτοῦ, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ἀλλὰ
annuntia iuxta verba tua: ⁊ bn̄
ἀνάγγειλον κατὰ τὰ ῥήματά σου, καὶ εὖ
tibi faciet. ⁊ elegerunt ex eis vi
σοι ποιήσει. καὶ ἐπέλεξαν ἐξ αὐτῶν ἄν-
roscentum: ⁊ currū iunxerunt ei ⁊ an-
δρας ἑκατόν, καὶ παρέζευξαν αὐτῇ καὶ τῇ
cille eius: ⁊ duxerunt eam ad tabernaculū
ἅβρᾳ αὐτῆς, καὶ ἤγαγον αὐτὴν ἐπὶ τὴν σκηνὴν

holofernis. ⁊ fact⁹ eſt concurſus in oībus
ὀλοφέρνου. καὶ ἐγένετο συνδρομὴ ἐν πάσῃ
caſtris: diſſonuit eñi in tabernacu
τῇ παρεμβολῇ, διεβοήθη γὰρ εἰς τὰ σκηνώματα
lis aduentus eius. ⁊ venientes circūdabāt
ἡ παρουσία αὐτῆς. καὶ ἐλθόντες ἐκύκλουν
eam: q̄ ſtabat extra tabernaculū holofernis:
αὐτήν, ὡς εἱστήκει ἔξω τῆς σκηνῆς ὀλοφέρνου,
quouſqꝫ ānūtiauerūt ei de ipa. ⁊ mira
ἕως προσήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. καὶ ἐθαύ
bātur in pulchritudīe eius: ⁊ mirabā
μαζον ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς, καὶ ἐθαύμα
tur filios iſrael. ⁊ dixit vnuſqſqꝫ ad
ζον τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς
proximū ſuū: q̄s cōtemnet popu
τὸν πλησίον αὐτοῦ, τίς καταφρονήσει τοῦ λα
lū hunc: q̄ habet in ſeipſo mulieres ta
οῦ τούτου, ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ γυναῖκας τοιαύ
les: q̄ñ nō bonū eſt relinqui ex e
τας; ὅτι οὐ καλόν ἐστιν ὑπολείπεσθαι ἐξ αὐ
is virū vnū: q̄ dimiſſi poterunt de
τῶν ἄνδρα ἕνα, οἳ ἀφεθέντες δυνήσονται κα
cipere oēm terrā. ⁊ exierūt
τασοφίσασθαι πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἐξῆλθον
qui dormiebant apud holofernē ⁊ oēs
οἱ παρακαθεύδοντες ὀλοφέρνῃ καὶ πάντες
famuli eius: ⁊ introduxerūt eā in
οἱ θεράποντες αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς
tabernaculū. ⁊ erat holofernes requieſcēs
τὴν σκηνήν. καὶ ἦν ὀλοφέρνης ἀναπαυόμενος
ſup lectū ſuū in conopeo: qđ erat ex
ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐν τῷ κωνωπίῳ, ὃ ἦν ἐκ
purpura ⁊ auro ⁊ ſmaragdo ⁊
πορφύρας καὶ χρυσίου καὶ σμαράγδου καὶ
lapidibus p̄cioſis intextum. ⁊ annū
λίθων πολυτελῶν καθυφασμένον. καὶ ἀνήγ
tiauerunt ei de ea. ⁊ exijt in
γειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ
p̄ſcenium: ⁊ lampades argētee p̄ceden
προσκήνιον, καὶ λαμπάδες ἀργυραῖ προάγου
tes eum: vt āt venit ante faciem eius
σαι αὐτοῦ. ὡς δὲ ἦλθε κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ
iudith ⁊ ſeruorum eius: obſtupue
ἰουδὶθ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἐθαύμα
runt oēs in pulchritudīe faciei
σαν ἅπαντες ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ προσώπου
eius. ⁊ cadēs ſup faciem: adora
αὐτῆς. καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον, προσε
uit eum. ⁊ eleuauerūt eā ſer
κύνησεν αὐτῷ. καὶ ἤγειραν αὐτὴν οἱ δοῦ
ui eius.
λοι αὐτοῦ. Ca. 11

Et dixit ad eam holofernes: confi
Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὀλοφέρνης, θάρση
de mulier. ne paueas in corde tuo: q̄ñ
σον γύναι. μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι
ego nō nocui hoī: qui elegit
ἐγὼ οὐκ ἐκάκωσα ἄνθρωπον, ὅστις ᾑρέτικε
ſeruire nabuchodonoſor regi
δουλεύειν ναβουχοδονόσορ τῷ βασιλεῖ
vniuerſe terre. ⁊ nūc popul⁹ tu⁹ qui habi
πάσης τῆς γῆς. καὶ νῦν ὁ λαός σου ὁ κατοι
tat mōtana: ſi nō cōtēpſiſſet me: nō ele
κῶν τὴν ὀρεινήν, εἰ μὴ ἐφαύλισάν με, οὐκ ἂν
uaſſem lanceā meā ſup eos: ſed ipſi ſi
ἦρα τὸ δόρυ μου ἐπ᾽ αὐτούς, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἑαυ
bi fecerunt hec. ⁊ nūc dic mihi cui⁹
τοῖς ἐποίησαν ταῦτα. καὶ νῦν λέγε μοι τίνος
cauſa fugiſti ab eis: ⁊ veniſti ad
ἕνεκα ἀπέδρας ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἦλθες πρὸς
nos. venis.n. ad ſalutem: confide. in
ἡμᾶς. ἥκεις γὰρ εἰς σωτηρίαν, θάρσει. ἐν τῇ

quoniam cum ſteteris in conſpectu eius bene tibi faciet & eris gratiſſima in corde eius. Duxeruntqꝫ illam ad tabernaculum holofernis nunciantes eam. Cūqꝫ intraſſet ante faciem eius: ſtatim captus eſt in ſuis oculis holofernes. Dixeruntqꝫ ad eum ſatellites eius. Quis cōtemnat populum hebreorum qui tam decoras mulieres habent: vt nō pro his merito pugnare contra eos debeamus? Videns itaqꝫ iudith holofernem ſedentem in conopeo quod erat ex purpura & auro & ſmaragdo & lapidibus precioſis intextus: & cum in faciem eius intendiſſet adorauit eū proſternens ſe ſuper terram: & eleuauerūt eam ſerui holofernis iubente domino ſuo.

Capitulum vndecimū

Tunc Holofernes dixit ei. Equo animo eſto & noli pauere in corde tuo quoniam ego nūqꝫ nocui uirum qui voluit ſeruire nabuchodonoſor regi. Populus autem tuus ſi non contēpſiſſet me: nō alleuaſſem lanceā meam ſuper eum. Nunc autem dic mihi qua ex cauſa receſſiſti ab illis: & placuit tibi vt venires ad nos. Et dixit illi iudith. Sume verba ancille tue. quī ſi ſecutus fueris verba ancille tue: perfectā rem faciet dominus tecū. Viuit enim nabuchodonoſor rex terre: & viuit virt⁹ eius que eſt in te ad correptionem omnium animarum errātium: quoniam nō ſolum homines ſeruient illi per te: ſed & beſtie agri obtemperāt illi. Nunciatur enim animi tui induſtria vniuerſis gentibus: & indicatum eſt omni ſeculo quoniam tu ſolus bonus & potens es in omni regno eius: & diſciplina tua omnibus prouinciis predicatur. Nec hoc latet quod locutus eſt achior: nec illud ignoratur quod eis iuſſeris euenire. Conſtat enim deuꝫ noſtrum ſic peccatis offenſum vt mandauerit per prophetas ſuos ad populum qꝫ tradet eum pro peccatis ſuis. Et quoniam ſciunt ſe offendiſſe deum ſuum filii iſrael: tremor tuus ſuper ipſos eſt.

nocte hac viues ⁊ in reliquū. nō eñi
νυκτὶ ταύτῃ ζήσῃ καὶ εἰς τὸ λοιπόν. οὐ γάρ
eſt q̄ iniuria afficiat te: ſed bñ tibi faciet ſi
ἐστιν ὅς ἀδικήσει σε, ἀλλ᾽ εὖ σοι ποιήσει κα
cut fit ſeruis dñi mei nabu
θὰ γίνεται τοῖς δούλοις τοῦ κυρίου μου ναβου
chodonoſor regis. ⁊ dixit ad e
χοδονόσορ τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπε πρὸς αὐ
um iudith: accipe verba famule tue:
τὸν ἰουδὶθ, δέξαι τὰ ῥήματα τῆς δούλης σου,
⁊ loq̄tur ancilla tua ante faci
καὶ λαλησάτω ἡ παιδίσκη σου κατὰ πρόσω
em tuā. ⁊ nō annuntiabo mēdaciū domi
πόν σου. καὶ οὐκ ἀναγγελῶ ψεῦδος τῷ κυρί
no meo in nocte hac. ⁊ ſi ſecut⁹ fu
ῳ μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. καὶ ἐὰν κατακολου
eris verba ancille tue: p̄fe
θήσῃς τοῖς λόγοις τῆς παιδίσκης σου, τελεί
cte rem faciet tecum deus: ⁊ non
ως πρᾶγμα ποιήσει μετὰ σοῦ ὁ θεός, καὶ οὐκ
cadet dñs meus a ſtudi
ἀποπεσεῖται ὁ κύριός μου τῶν ἐπιτηδευμά
is ſuis. viuit.n. rex nabuchodono
των αὐτοῦ. ζῇ γὰρ ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονό
ſor vniuerſe terre: ⁊ viuit virtus eius: q̄
σορ πάσης τῆς γῆς, καὶ ζῇ τὸ κράτος αὐτοῦ, ὃς
miſit te ad correctionē oīs ani
ἀπέστειλέ σε εἰς κατόρθωσιν πάσης ψυ
me: q̄ñ nō ſolū hoīes p̄ te ſeruī
χῆς, ὅτι οὐ μόνον ἄνθρωποι διὰ σοῦ δουλεύ
unt ei: ſed ⁊ beſtie agri ⁊
ουσιν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ
iumēta ⁊ volatilia celi ꝓpter
τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῆς
fortitudinē tuā viuent in nabuchodonoſor ⁊
ἰσχύος σου ζήσονται ἐπὶ ναβουχοδονόσορ καὶ
omnem domū eius. audiuimus.n. ſapiē
πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἠκούσαμεν γὰρ τὴν σοφί
tiā tuā ⁊ induſtrias aīe tue
αν σου καὶ τὰ πανουργεύματα τῆς ψυχῆς σου
⁊ ānūciatū ē vniuerſe terre: q̄ tu ſolus bo
καὶ ἀνηγγέλη πάσῃ τῇ γῇ, ὅτι σὺ μόνος ἀγα
nus in omni regno: ⁊ potens in ſciē
θὸς ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ, καὶ δυνατὸς ἐν ἐπι
tia: ⁊ mirabilis in exercitu belli.
στήμῃ, καὶ θαυμαστὸς ἐν στρατεύματι πολέμου.
⁊ nūc verbū qđ locutus eſt achior in cō
καὶ νῦν ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν ἀχιὼρ ἐν τῇ συ
feſſu tuo audiuimus verba eius: q̄ñ
νεδρίᾳ σου ἠκούσαμεν τὰ ῥήματα αὐτοῦ, ὅτι
ceperunt eū viri betuliie:
περιεποιήσαντο αὐτὸν οἱ ἄνδρες βετυλούα,
⁊ nuntiauit eis oīa q̄ locutus
καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς πάντα ὅσα ἐξελάλη
eſt ipſe apud te. ideo dñator dñe ne trāſ
σεν αὐτὸς παρὰ σοί. διὸ δέσποτα κύριε μὴ πα
grediaris verbū eius: ſed pone ipm
ρέλθῃς τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατάθου αὐτὸν
in corde tuo: q̄ñ verū eſt. nō.n. ſumitē
ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἀληθής ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκδι
vindicta de gēte noſtro: nō.n. p̄ualet gladi⁹
κεῖται τὸ γένος ἡμῶν, οὐ γὰρ ἰσχύει ῥομφαία
cōtra eos: niſi peccauerit cōtra deū
ἐπ᾽ αὐτούς, εἰ μὴ ἁμάρτωσιν εἰς τὸν θεὸν
ſuum. ⁊ nūc vt nō ſit dñs me⁹ expul
αὐτῶν. καὶ νῦν ἵνα μὴ γένηται ὁ κύριός μου ἔκβο
ſus ⁊ re īfecta deſiſtēs: ⁊ cecidit mors ſup
λος καὶ ἄπρακτος, καὶ ἐπέπεσε θάνατος ἐπὶ
faciē eoꝝ: ⁊ dep̄hēdit eos pec
πρόσωπον αὐτῶν, καὶ κατέλαβε τὸ αὐτοὺς ἁ
catum: in quo irritabunt deū ſuū
μάρτημα, ἐν ᾧ παροργιοῦσι τὸν θεὸν αὐτῶν

q̄ñcunqꝫ fecerint abſurditatē. q̄ñ
ὁπηνίκα ἐὰν ποιήσωσιν ἀτοπίαν. ἐπεὶ
defecerunt eis cibaria ſu
παρεξέλιπεν αὐτοῖς τὰ βρώματα αὐτῶν
a: ⁊ diminuta ē oīs aqua. ⁊ ordinaue
τῶν, καὶ ἐσπανίσθη πᾶν ὕδωρ. καὶ ἐβουλεύ
runt inmittere manū pecoribus ſuis:
σαντο ἐπιβαλεῖν τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν,
⁊ omnia q̄ diſtinxit eis deus in
καὶ πάντα ὅσα διεστείλατο αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐν
legibus ſuis ne māducarēt: decreuerūt im
τοῖς νόμοις αὐτοῦ μὴ φαγεῖν, διέγνωσαν δα
pendere. ⁊ primitias frumēti
πανῆσαι. καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου
⁊ decimas vini ⁊ olei: q̄
καὶ τὰς δεκάτας τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου, ἃ
ſeruauerūt ſanctificantes ſacerdotibus
ἐφύλαξαν ἁγιάσαντες τοῖς ἱερεῦσι τοῖς
aſtantibus in hieruſalem ante
παρεστηκόσιν ἐν ἱερουσαλὴμ ἀπέναντι τοῦ
faciem dei noſtri: decreuerūt
προσώπου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, κεκρίκασιν
conſumere: q̄ neqꝫ manibus cōueniebat
ἐξαναλῶσαι, ὧν οὐδὲ ταῖς χερσὶν καθῆκεν
contingere quēq̄ eoꝝ q̄ de populo. ⁊ miſe
ἅψασθαι οὐδένα τῶν ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ ἀπε
runt in hieruſalem: q̄ñ et
στάλκασιν εἰς ἱερουσαλήμ, ὅτι καὶ οἱ
ibi habitantes fecerunt hec ⁊ ꝗ?
ἐκεῖ κατοικοῦντες ἐποίησαν ταῦτα τοῖς
q̄ tranſtulerunt ipſis remiſſionē a
μετακομίσασιν αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν παρὰ
ſenatu. ⁊ erunt quouſqꝫ renūciet
τῆς γερουσίας. καὶ ἔσονται ἕως ἀναγγείλῃ
ipſis ⁊ facient: dabunt tibi in
αὐτοῖς καὶ ποιήσουσι, δοθήσονταί σοι εἰς
p̄ditionē in die illa. vnde ego ancilla
ὄλεθρον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅθεν ἐγὼ ἡ δούλη
tua cognoſcens oīa hec: fugi
σου ἐπιγνοῦσα πάντα ταῦτα, ἀπέδρων
a facie eorum. ⁊ miſit me
ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. καὶ ἀπέστειλέ με ὁ
deus ad faciēdū tecum rem: in q̄bus obſtu
θεὸς ποιῆσαι μετὰ σοῦ πρᾶγμα, ἐφ᾽ οἷς ἐκστή
pebit omnis terra q̄cunqꝫ audierint hec.
σεται πᾶσα ἡ γῆ ὅσοι ἂν ἀκούσωσιν αὐτά.
q̄ñ ancilla tua religioſa eſt ⁊ colens
ὅτι ἡ δούλη σου θεοσεβής ἐστι καὶ θεραπεύ
nocte ⁊ die deum celi.
ουσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ.
⁊ nunc manebo apud te dñe mi: ⁊ exi
καὶ νῦν μενῶ παρὰ σοί κύριέ μου, καὶ ἐξε
bit ancilla tua in nocte in
λεύσεται ἡ δούλη σου κατὰ νύκτα εἰς τὴν
vallem: ⁊ orabo ad deum. ⁊
φάραγγα, καὶ προσεύξομαι πρὸς τὸν θεόν. καὶ
annunciabit mihi q̄ñ fecerunt pecca
ἀναγγελεῖ μοι πότε ἐποίησαν τὰ ἁμαρτή
ta eorum. ⁊ veniēs referam tibi.
ματα αὐτῶν. καὶ ἐλθοῦσα προσανοίσω σοι.
⁊ exibis cum oī exercitu tuo: ⁊
καὶ ἐξελεύσῃ σὺν πάσῃ δυνάμει σου, καὶ
non eſt q̄ reſiſtat tibi ex eis. ⁊ ad
οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεταί σοι ἐξ αὐτῶν. καὶ ἀ
ducā te p̄ mediū iudee: quouſqꝫ venias
ξω σε διὰ μέσου τῆς ἰουδαίας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν
ante hieruſalē. ⁊ ponā ſedem tuā in
ἀπέναντι ἱερουσαλήμ. καὶ θήσω τὸν δίφρον σου ἐν
medio eius: ⁊ ages eos ſicut oues q̄b⁹
μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἄξεις αὐτοὺς ὡς πρόβατα οἷς
nō eſt paſtor. ⁊ nō latrabit canis lingua
οὐκ ἔστι ποιμήν. καὶ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ

Inſuper etiam fames inuaſit eos: & ab ariditate aque iam inter mortuos computantur. Deniqꝫ hoc ordinant vt interficiant pecora ſua: & bibant ſanguinem eorum: & ſancta domini ſui que precepit deus non contingi: in frumento vino & oleo hec cogitauerunt impendere. & volunt conſumere q̄ nec manibus deberēt cōtingere. Ergo quoniam hec faciunt certum ē qꝫ in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoſcens fugi ab illis: & miſit me dominus hec ipſa nunciare tibi. Ego enim ancilla tua deum colo etiam nunc apud te. & exiet ancilla tua & orabo deum: & dicet mihi: quando eis reddat peccatum ſuum: & veniens nunciabo tibi: ita vt ego adducam te per mediam hieruſalem. Et habebis omnem populum iſrael ſicut oues quibus non eſt paſtor: & non latrabit vel vnus canis contra te: quoniam hec mihi dicta ſunt per prouidētiam dei. Et quoniam iratus eſt illis deus: hec ipſa miſſa ſum nūciare tibi. Placuerunt āt oīa verba hec corā Holoferne & coram pueris eius: & mirabantur ad ſapientiam eius: & dicebāt alter ad alterum. Non eſt talis mulier ſuper terram in aſpectu in pulchritudine & in ſenſu verborum. Et dixit ad illam holofernes. Bene fecit deus qui miſit te ante populum: vt des illum tu in manibus noſtris. Et quoniam bona eſt promiſſio tua: ſi fecerit mihi hoc deus tuus: erit & deus meus: & tu in domo Nabuchodonoſor magna eris: & nomen tuum nominabitur in vniuerſa terra.

Capitulum duodecimum.

Tunc iuſſit eam introire vbi repoſiti erant theſauri eius: & iuſſit illic manere eam: & conſtituit quid daretur illi de conuiuio ſuo. Cui reſpondit iudith: & dixit. Nunc non potero manducare ex his que mihi precipis tribui: ne veniat ſupra me offenſio. Ex his autem que mihi detuli manducabo. Cui Holofernes ait. Si defecerint tibi iſta que tecum detuliſti: quid faciemus tibi? Et dixit iudith. Viuit anima tua domine meus: quoniam non expendet omnia hec ancilla tua: donec faciat deus in manu mea hec que cogitaui. Et induxerunt illam ſerui eius in tabernaculum quo preceperat:

ſua coraꝫ te: q̄ñ mihi hec dicta
αὐτοῦ ἀπέναντί σου, ὅτι μοι ταῦτα ἐλα
ſunt p̄ p̄uidentiā meā ⁊ ānūtiata ſūt mihi:
λήθη κατὰ πρόγνωσίν μου καὶ ἀνηγγέλη μοι,
⁊ miſſa ſum nuntiare tibi. ⁊ placuerūt
καὶ ἀπεστάλην ἀπαγγεῖλαί σοι. καὶ ἤρεσαν
verba eius coram holoferne: ⁊ co
οἱ λόγοι αὐτῆς ἐναντίον ὀλοφέρνου, καὶ ἐναν
ram oībus pueris eius. ⁊
τίον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. καὶ
mirati ſunt in ſapiā eius ⁊ dixerūt:
ἐθαύμασαν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ αὐτῆς καὶ εἶπον,
non eſt talis mulier a ſummo vſqꝫ ad ſūmū
οὐκ ἔστι τοιαύτη γυνὴ ἀπ᾽ ἄκρου ἕως ἄκρου
terre in pulchritudīe faciei ⁊ prudētia
τῆς γῆς ἐν κάλλει προσώπου καὶ συνέσει
verborū. ⁊ dixit ad eam holofernes: bñ
λόγων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὀλοφέρνης, εὖ
fecit deus q̄ miſit te ante
ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀποστείλας σε ἔμπροσθεν τοῦ
populū vt eſſet in manibus nr̄is fortitudo: i
λαοῦ τοῦ γενηθῆναι ἐν χερσὶν ἡμῶν κράτος, ἐν
āt cōtemnētibus dñm meū p̄ditio.
δὲ τοῖς φαυλίσασι τὸν κύριόν μου ἀπώλειαν.
⁊ nunc venuſta es tu in aſpectu tuo: ⁊ bo
καὶ νῦν ἀστεία εἶ σὺ ἐν τῷ εἴδει σου, καὶ ἀγα
na in ſermōibus tuis. qꝫ ſi feceris ſicut
θὴ ἐν τοῖς λόγοις σου. ὅτι ἐὰν ποιήσῃς καθὰ
locuta es: deus tuus erit mihi deus: ⁊ tu in
ἐλάλησας, ὁ θεός σου ἔσται μοι θεός, καὶ σὺ ἐν
domo regis nabuchodonoſor ſedebis:
οἴκῳ βασιλέως ναβουχοδονόσορ καθήσῃ,
⁊ eris noīata in vniuerſa terra.
καὶ ἔσῃ ὀνομαστὴ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν. 12.

Et iuſſit introducere eam vbi
Καὶ ἐκέλευσεν εἰσαγαγεῖν αὐτὴν οὗ
repoſiti erāt theſauri eius. ⁊ iuſſit
ἐτίθετο τὰ ἀργυρώματα αὐτοῦ. καὶ συνέταξε
menſam parari ei e cibari
καταστρωθῆναι αὐτῇ ἀπὸ τῶν ὀψοποιημά
is ſuis ⁊ vino ſuo ad bibēdū. ⁊ dixit
των αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴνου αὐτοῦ πιεῖν. καὶ εἶπεν
iudith: nō māducabo ex eis vt nō fi
ἰουδείθ, οὐ φάγωμαι ἐξ αὐτῶν ἵνα μὴ γένη
at ſcandalum: ſed de iis q̄ ſecuta ſunt
ται σκάνδαλον, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἠκολουθηκότων
me fiet expenſa. ⁊ dixit ad eam holo
μοι χορηγηθήσεται. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὀλο
fernes: ſi āt defecerint q̄ ſunt tecum:
φέρνης, ἐὰν δὲ ἐκλίπῃ τὰ ὄντα μετὰ σοῦ,
vnde poterimus tibi dare ſimilia eoꝝ? nō.n.
πόθεν ἕξομεν σοι δοῦναι ὅμοια αὐτῶν; οὐ γάρ
eſt nobiſcum de gēte tuo. ⁊ dixit
ἐστι μεθ᾽ ἡμῶν ἐκ τοῦ γένους σου. καὶ εἶπεν
iudith ad eum: viuit aīa tua dñe mi:
ἰουδείθ πρὸς αὐτόν, ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου,
q̄ñ nō expendet ancilla tua q̄ ſunt
ὅτι οὐ δαπανήσει ἡ δούλη σου τὰ ὄντα
mecum: donec faciat dñs in manu
μετ᾽ ἐμοῦ, ἕως ἂν ποιήσῃ κύριος ἐν χειρί
mea q̄ decreuit. ⁊ induxerūt illā
μου ἃ ἐβουλεύσατο. καὶ ἤγαγον αὐτὴν οἱ
ſerui holofernis in tabernaculū. ⁊
θεράποντες ὀλοφέρνου εἰς τὴν σκηνήν. καὶ
dormiuit vſqꝫ ad mediā noctem: ⁊
ὕπνωσε μέχρι μεσούσης τῆς νυκτός, καὶ
ſurrexit ad matutinā cuſtodiā: ⁊ mi
ἀνέστη πρὸς τὴν ἑωθινὴν φυλακήν, καὶ ἀπέ
ſit ad holofernem dicens: iube
στειλε πρὸς ὀλοφέρνην λέγουσα, ἐπιταξά
at iam dñs meus dimittere ancillā
τω δὴ ὁ κύριός μου ἐᾶσαι τὴν δούλην

tuam ad orationem exire. ⁊ iuſ-
σου ἐπὶ προσευχὴν ἐξελθεῖν. καὶ ἐπέτα
ſit holofernes ſatellitibus ne p
ξεν ὀλοφέρνης τοῖς σωματοφύλαξι μὴ δια
hiberent eam. ⁊ manſit in
κωλύειν αὐτήν. καὶ παρέμεινεν ἐν τῇ
caſtris diebus tribus. ⁊ exibat
παρεμβολῇ ἡμέρας τρεῖς. καὶ ἐξεπορεύε
p noctem in vallem betu-
το κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα βετου
lua: ⁊ baptizabatur in fonte
λούα, καὶ ἐβαπτίζετο ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ
aque in caſtris. ⁊ vt aſcēdebat:
ὕδατος ἐν τῇ παρεμβολῇ. καὶ ὡς ἀνέβη,
orabat dn̄m deū iſrael: vt dirigeret
ἐδέετο τοῦ κυ θεοῦ ἰσραήλ, κατευθῦναι τὴν
viam eius ad exaltationē filiox populi
ὁδὸν αὐτῆς εἰς ἀνάστημα τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ
ſui. ⁊ introiens munda mane
αὐτῆς. καὶ εἰσπορευομένη καθαρὰ παρέ-
bat in tabernaculo vſq3 dū tuliſſet
μενεν ἐν τῇ σκηνῇ μέχρις οὗ προσηνέγκατο
eſcam ſuam ad veſperā. ⁊ factū eſt
τὴν τροφὴν αὐτῆς εἰς ἑσπέραν. καὶ ἐγένετο
in die quarto: fecit holofer
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, ἐποίησεν ὀλοφέρ
nes cōuiuium ſeruis ſuis ſolis: ⁊
νης πότον τοῖς δούλοις αὐτοῦ μόνοις, καὶ
nō vocauit ad inuitationē quenq̄ eox q
οὐκ ἐκάλεσεν εἰς σύγκλησιν οὐδένα τῶν
ad vſus. ⁊ dixit bogoe
πρὸς ταῖς χρείαις. καὶ εἶπε βαγώᾳ τῷ
eunucho: q erat pfectus ſup oīa q̄
εὐνούχῳ, ὃς ἦν ἐφεστηκὼς ἐπὶ πάντων τῶν
eius: ſuade ⁊ iā vadēs mulierē
αὐτοῦ, πεῖσον δὴ πορευθεὶς τὴν γυναῖκα
hebreā q̄ eſt apud te: vt veniat
τὴν ἑβραίαν ἥ ἐστι παρὰ σοί, τοῦ ἐλθεῖν
ad nos ⁊ māducet ⁊ bibat nobiſcum.
πρὸς ἡμᾶς καὶ φαγεῖν καὶ πιεῖν μεθ᾽ ἡμῶν.
ecce eīn fedum cōſpectui noſtro: ſi fe
ἰδοὺ γὰρ αἰσχρὸν τῷ προσώπῳ ἡμῶν, εἰ γυ
minā talem dimiſerimus non cōmunican
ναῖκα τοιαύτην παρησόμεθα οὐχ ὁμιλήσαν
tes cū ea. q niſi eā attraxerimus
τες αὐτῇ. ὅτι ἐὰν μὴ αὐτὴν ἐπισπασώμεθα
irridebit nos. ⁊ exiit bagoas
καταγελάσεται ἡμῶν. καὶ ἐξῆλθε βαγώας
a facie holofernis: ⁊ introiuit
ἀπὸ προσώπου ὀλοφέρνου, καὶ εἰσῆλθε
ad eam ⁊ dixit: ne grauetur an
πρὸς αὐτὴν καὶ εἶπε, μὴ ὀκνησάτω ἡ παι
cilla bona hec veniens ad domi
δίσκη ἡ καλὴ αὕτη ἐλθοῦσα πρὸς τὸν κύρι
nū meū honorificari ante faciem eius:
όν μου δοξασθῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ,
⁊ bibere nobiſcū ad iocunditatē vinū:
καὶ πιεῖν μεθ᾽ ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην οἶνον,
⁊ fieri in die hac vt vna fi
καὶ γενηθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ὡς μία θυ
lia filiox aſſyriox: q̄ aſſiſterunt in
γάτηρ τῶν υἱῶν ἀσσούρ, αἳ παρεστήκασιν ἐν
domo nabuchodonoſor. ⁊ dixit ad eum
οἴκῳ ναβουχοδονόσορ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν
iudith: ⁊ q̄ ſum ego vt cōtradicam
ἰουδείθ, καὶ τίς εἰμὶ ἐγὼ ἀντεροῦσα τῷ
dn̄o meo: q̄m oē quod erit in ocu
κυρίῳ μου; ὅτι πᾶν ὃ ἔσται ἐν τοῖς ὀφθαλ
lis eius placitū feſtinans faciā:
μοῖς αὐτοῦ ἀρεστὸν σπεύσασα ποιήσω,
⁊ erit mihi hoc ad exultationē vſq3 ad
καὶ ἔσται μοι τοῦτο εἰς ἀγαλλίαμα ἕως

& petiit dum introiret vt daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras ad orationem: & deprecandi dominum: & precepit cubiculariis ſuis vt ſicut placeret illi exiret & introiret ad adorandum deum ſuum per triduum. Et exibat noctibus in vallem bethulie: & baptizabat ſe in fonte aq̄: & vt aſcendebat orabat ad dominum deum iſrael: vt dirigeret viam eius ad liberationem populi ſui: & introiens munda manebat in tabernaculo: vſq3 dum acciperet eſcam ſuam in veſperum. & factum eſt quarto die Holofernes fecit cenam ſeruis ſuis: & dixit ad Vagao eunuchum. Vade & ſuade hebream illam: vt ſponte conſentiat habitare mecum. Fedum eſt enim apud Aſſyrios ſi femina irrideat virum agendo: vt immunis ab eo tranſeat. Tunc introiuit Vagao ad Iudith: & dixit. Non vereatur bona puella introire ad dominum meum: vt honorificetur ante faciem eius: & manducet cum eo: & bibat vinum in iocunditate. Cui Iudith reſpondit. Que ego ſum vt contradicam domino meo? Omne quod erit ante oculos eius bonum & optimum faciam. Quicquid autem illi placuerit: hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite mee. Et ſurrexit & ornauit ſe veſtimento ſuo: & ingreſſa ſtetit ante faciem eius. Cor autem Holofernis concuſſum eſt: erat enim ardens in concupiſcentia eius: & dixit ad eam holofernes. Bibe nunc & accumbe in iocunditate: quoniam inueniſti gratiam coram me. Et dixit Iudith. Bibam domine: quoniam magnificata eſt anima mea hodie pre omnibus diebus meis: & accepit & manducauit & bibit coram ipſo: ea que parauerat illi ancilla eius: & iocundus factus eſt holofernes ad eam: bibitq3 vinum multum nimis quantum nunq̄3 biberat in vita ſua.

Capitulum tertiumdecimū.

Ut autem ſero factum eſt feſtinauerunt ſerui illius ad hoſpitia ſua. & concluſit Vagao oſtia cubiculi: & abiit. Erant autem omnes fatigati a vino. Porro Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate ſopitus. Dixitq3 Iudith puelle ſue: vt ſtaret foris ante cubiculum: & obſeruaret. Stetitq3 iudith ante lectū orans cū lachrymis & labiorū motu in ſilentio dicens. Confirma me domine deus iſrael: & reſpice in hac hora ad opa manuum mearum: vt ſicut promiſiſti hieruſalem ciuitatē tuā3 erigas: & hoc q̄ credens per te poſſe fieri cogitaui perficiam. Et cū3 hec dixiſſet: acceſſit ad columnam que erat ad caput lectuli eius: & pugionem eius qui in ea ligatus pēdebat exoluit. Cūq3 euaginaſſ3 illum apprehendit comā capitis eius & ait. Confirma me domine deus in

diem mortis mee. ⁊ ſurgens orna
ἡμέρας θανάτου μου. καὶ ἀναστᾶσα ἐκο
ta eſt veſtimēto ⁊ oi or
σμήθη τῷ ἱματισμῷ καὶ παντὶ τῷ κό
natu muliebri. ⁊ introiuit ancil
σμῳ τῷ γυναικείῳ. καὶ προσῆλθεν ἡ δού
la eius: ⁊ ſtrauit ei ante ho
λη αὐτῆς, καὶ ἔστρωσεν αὐτῇ κατέναντι ὀ
lofernem in terra pelles q̄s accepat a
λοφέρνου χαμαὶ τὰ κώδια ἃ ἔλαβε πα
bagoa ad cotidianū vſum vite
ρὰ βαγώου εἰς τὴν καθημερινὴν δίαιταν
ſue vt māducaret reclinata ſup
αὐτῆς εἰς τὸ ἐσθίειν κατακλινομένην ἐπ᾽
eas. ⁊ ingreſſa accubuit iudith. ⁊
αὐτῶν. καὶ ἐλθοῦσα ἀνέπεσεν ἰουδείθ. καὶ
obſtupuit cor holofernis in ea: ⁊
ἐξέστη ἡ καρδία ὀλοφέρνου ἐπ᾽ αὐτῇ, καὶ
cōcuſſa fuit aīa eius: ⁊ erat cupi
ἐσαλεύθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἦν κατεπί
dus valde coeundi cum e
θυμος σφόδρα τοῦ συγγενέσθαι μετ᾽ αὐ
a. ⁊ obſeruabat tpa vt deciperet
τῆς. καὶ ἐτήρει καιρὸν τοῦ ἀπατῆσαι
eam: ex q̄ die vidit eam. ⁊ di
αὐτήν, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας εἶδεν αὐτήν. καὶ εἶ
xit ad eam holofernes: bibe iam ⁊ ſis
πε πρὸς αὐτὴν ὀλοφέρνης, πίε δὴ καὶ γενήθη
nobiſcum in iocunditate. ⁊ dixit iu
τι μεθ᾽ ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην. καὶ εἶπεν ἰου
dith: bibam iā dn̄e: q̄m magnificatū ē
δείθ, πίωμαι δὴ κύριε, ὅτι ἐμεγαλύνθη τὸ
viuere meū in me hodie p̄ oibus
ζῆν μου ἐν ἐμοὶ σήμερον παρὰ πάσας τὰς
diebus gnationis mee. ⁊ accipiēs mādu
ἡμέρας τῆς γενέσεώς μου. καὶ λαβοῦσα ἔφα
cauit ⁊ bibit coram ipſo: que pauerat
γε καὶ ἔπιε κατέναντι αὐτοῦ, ἃ ἡτοίμασεν
ancilla eius. ⁊ iocūd° fact° ē holofernes in
ἡ δούλη αὐτῆς. καὶ εὐφράνθη ὀλοφέρνης ἐπ᾽
ea: ⁊ bibit vinū multū nimis q̄tū non
αὐτῇ, καὶ ἔπιεν οἶνον πολὺν σφόδρα ὅσον οὐκ
biberat vnq̄ in die vna ex q natus fuit.
ἔπιε πώποτε ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἀφ᾽ οὗ ἐγεννήθη.
Ut āt veſpera fctā eſt: feſtinauerunt — Ca.13
Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, ἐσπούδασαν οἱ
ſerui eius diuertere. ⁊ bagoas cōclu
δοῦλοι αὐτοῦ ἀναλύειν. καὶ βαγώας συνέ
ſit tabernaculū ei° foris: ⁊ dimi
κλεισε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἔξωθεν, καὶ ἀπέλυ
ſit aſtantes a facie domini
σε τοὺς παρεστῶτας ἐκ προσώπου τοῦ κυρίου
ſui. ⁊ abierunt ad cubilia ſu
αὐτοῦ. καὶ ἀπῴχοντο εἰς τὰς κοίτας αὐ
a. erant.n. omnes fatigati q̄a
τῶν. ἦσαν γὰρ πάντες κεκοπωμένοι διὰ τὸ
diu factū fuit cōuiuiū. relicta
ἐπιπλεῖον γεγονέναι τὸν πότον. ὑπελείφ
eſt āt iudith ſola i tabernaculo: ⁊ holofernes
θη δὲ ἰουδείθ μόνη ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ ὀλοφέρνης
pcumbens ſup lectū ſuū. erat.n.
προπεπτωκὼς ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ. ἦν γὰρ
pfuſum ipſi vinū. ⁊ dixit iu
περικεχυμένος αὐτῷ ὁ οἶνος. καὶ εἶπεν ἰου
dith ancille ſue: vt ſtaret extra cubicu
δεὶθ τῇ δούλῃ αὐτῆς, στῆναι ἔξω τοῦ κοιτῶ
lum eius: ⁊ obſeruaret exitum eius
νος αὐτῆς, καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἔξοδον αὐτῆς
ſicut cotidie. ſe exituram eīn dixit
καθάπερ καθ᾽ ἡμέραν. ἐξελεύσεσθαι γὰρ ἔφη
ad orationē ſuā. ⁊ bagoe
ἐπὶ τὴν προσευχὴν αὐτῆς. καὶ τῷ βαγώᾳ

locuta eſt iuxta verba hec. ⁊ a-
ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἀ-
bierūt oēs a facie ipſius: ⁊
πῆλθον πάντες ἐκ προσώπου αὐτῆς, καὶ
nemo relictus eſt in cubiculo a par
οὐδεὶς κατελείφθη ἐν τῷ κοιτῶνι ἀπὸ μι
uo vſq3 ad magnū. ⁊ ſtans iudith ſup
κροῦ ἕως μεγάλου. καὶ στᾶσα ἰουδεὶθ ἐπὶ τὴν
lectum illius: dixit in corde ſuo: do
κλίνην αὐτοῦ, εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, κύ
mine deus vniuerſe potētie reſpice in
ριε ὁ θεὸς πάσης δυνάμεως ἐπίβλεψον ἐν
hora hac ad opera manuū mearū
τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου
ad exaltationē hierlm. q̄m nunc temp° ad
εἰς ὕψωμα ἱερουσαλήμ. ὅτι νῦν καιρὸς ἀν
adiuuādū hereditatem tuā: ⁊ ad faci
τιλαβέσθαι τῆς κληρονομίας σου, καὶ ποιῆ
endū ſtudia mea in fractionē i-
σαι τὰ ἐπιτηδεύματά μου εἰς θραῦμα ἐχ
nimicorū q̄ inſurrexere nobis. ⁊ accedens
θρῶν οἳ ἐπανέστησαν ἡμῖν. καὶ προσελθοῦσα
regule lectuli q̄ erat ad caput ho-
τῷ κανόνι τῆς κλίνης ὃς ἦν πρὸς κεφαλὴν ὀ-
lofernis: demiſit pugionē ab ea.
λοφέρνου, καθεῖλε τὸν ἀκινάκην ἀπ᾽ αὐτοῦ.
⁊ appropinq̄ns lectulo āpphendit comā
καὶ ἐγγίσασα τῇ κλίνῃ ἐδράξατο τῆς κόμης
capitis eius ⁊ ait: confirma
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ εἶπε, κραταίωσόν
me dn̄e deus in die hac. ⁊ pcuſ-
με κύριε ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ ἐπά-
ſit in ceruicem eius bis i fortitudie
ταξεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ δὶς ἐν τῇ ἰσχύϊ
ſua: ⁊ abſtulit caput eius ab
αὐτῆς, καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπ᾽
eo: ⁊ euoluit corpus eius de
αὐτοῦ, καὶ ἀπεκύλισε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ
lecto: ⁊ abſtulit conopeum a
τῆς στρωμνῆς, καὶ ἀφεῖλε τὸ κωνώπιον ἀπὸ
columnis. ⁊ poſt puſillū exiuit: ⁊ tradi
τῶν στύλων. καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἐξῆλθε, καὶ πα
dit ancille ſue caput holofer
ρέδωκε τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν ὀλοφέρ
nis: ⁊ miſit illud in peram
νου, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν πήραν τῶν
cibariorū ſuorum. ⁊ exierunt due ſimul
βρωμάτων αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθον αἱ δύο ἅμα
ſecundū cōſuetudinē ſuā ad oratio-
κατὰ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν ἐπὶ τὴν προσευ-
nem. ⁊ tranſeuntes caſtra: circui-
χήν. καὶ διελθοῦσαι τὴν παρεμβολήν, ἐκύ
erunt vallem illam: ⁊ aſcende-
κλωσαν τὴν φάραγγα ἐκείνην, καὶ προσανέ
runt mōtē betulua: ⁊ venerūt ad
βησαν τὸ ὄρος βετουλούα, καὶ ἦλθον πρὸς
portas eius. ⁊ dixit iudith a lon
τὰς πύλας αὐτῆς. καὶ εἶπεν ἰουδεὶθ μακρό
ge cuſtodiētibus in portis: ape
θεν τοῖς φυλάσσουσιν ἐπὶ τῶν πυλῶν, ἀνοί
rite aperite iam portam: nobiſcum
ξατε ἀνοίξατε δὴ τὴν πύλην, μεθ᾽ ἡμῶν ὁ
deus deus noſter vt faceret adhuc virtutē i iſrl
θεὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ποιῆσαι ἔτι ἰσχὺν ἐν ἰηλ
⁊ potentiā aduerſus inimicos: ſicut ⁊ ho
καὶ κράτος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καθὰ καὶ σή-
die fecit. ⁊ factū eſt cū audiſſent
μερον ἐποίησε. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ
viri ciuitatis ipſius vocem e-
ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς τὴν φωνὴν αὐ
ius: feſtinauerunt deſcendere ad
τῆς, ἐσπούδασαν τοῦ καταβῆναι εἰς τὴν

hac hora: & pcuſſit bis in ceruicē ei°: & abſcidit caput eius: & abſtulit conopeum eius a columnis: & euoluit corpus eius truncū. Et poſt puſillū exiuit & tradidit caput holofernis ācille ſue: & iuſſit vt mitteret illud in peram ſuam: & exierunt due ſecundum conſuetudinem ſuam: quaſi ad orationem: & tranſierunt caſtra & gyrantes vallem venerunt ad portam ciuitatis: & dixit Iudith a longe cuſtodibus murorum. Aperite portas q̄m nobiſcum eſt deus: qui fecit virtutem in iſrael. Et factum eſt cum audiſſent viri vocem eius: vocauerunt preſbyteros ciuitatis. Et occurrerunt ad eam omnes a minimo vſq3 ad maximum: quoniam ſperauerunt eam iam non eſſe venturā. Et accendentes luminaria congyrauerunt circa eam vniuerſi: illa autem aſcendens in eminentiorem locum: iuſſit fieri ſilentium. Cunq3 omnes tacuiſſent dixit iudith. Laudate dominum deum noſtrum: qui non deſeruit ſperantes in ſe: & in me ancillam ſuam adimpleuit miſericordiam ſuam: quam promiſit domui iſrael: et interfecit in manu mea hoſtem populi ſui in hac nocte: & proferens de pera caput holofernis: oſtendit illis dicēs. Ecce caput Holofernis principis militie Aſſyriorum. Et ecce conopeum illius in quo recumbebat in ebrietate ſua: vbi & per manum femine percuſſit illum dominus deus noſter. Viuit autem ipſe dominus: quoniam cuſtodiuit me angelus eius: & hinc euntem: & ibi cōmorantem & inde huc reuertentem: & non permiſit me dominus ancilla3 ſuam coinquinari: ſed ſine pollutione peccati reuocauit me vobis gaudentem in victoria ſua: in euaſione mea: in liberatione veſtra. Confitemini illi omnes quoniam bonus: quoniam in ſeculum miſericordia eius. Vniuerſi autem adorantes dominum dixerūt ad eam. Benedixit te dominus in virtute ſua: quia per te ad nihilum redegit inimicos noſtros. Porro ozias princeps populi iſrael dixit ad eam. Benedicta es tu filia a domino deo excelſo: pre omnibus mulieribus ſuper terrā. Benedictus dominus qui creauit celum & terram: qui te direxit in vulnera capitis pricipis inimicorum noſtrorum: quia hodie nomen tuum ita magnificauit: vt non recedat laus tua de ore hoim q memores fuerint virtutis dn̄i in eternum: p quibus nō pepciſti aīe tue pp̄ter anguſtias & tribulatiōe3 gn̄is tui: ſed ſubueniſti ruine ante conſpectum dei noſtri. Et dixit oīs populus. fiat fiat. Porro achior vocatus venit. et dixit ei iudith. Deus iſrael cui tu teſtimoniū dediſti q̄ vlciſcatur ſe de inimicis ſuis: ipſe caput oī3 incredulorū incidit i hac nocte in manu mea. Et vt probes quia ita eſt: ecce caput holofernis qui in contēptu ſupbie ſue deū iſrael cōtempſit: & tibi interitū minabatur

portam ciuitatis ſue. ⁊ cōuoca
πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν. καὶ συνεκά
uerunt pſbyteros ciuita
λεσαν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλε-
tis. ⁊ cōcurrerūt omnes a paruo
ως. καὶ συνέδραμον πάντες ἀπὸ μικροῦ
vſq3 ad magnū: q̄m p̄ter opinionē erat eis: vt
ἕως μεγάλου, ὅτι παράδοξον ἦν αὐτοῖς τὸ
veniret ipſa. ⁊ apuerunt portam ⁊
ἐλθεῖν αὐτήν. καὶ ἤνοιξαν τὴν πύλην καὶ
ſuſceperūt eas. ⁊ accendentes ignē ad
ὑπεδέξαντο αὐτάς. καὶ ἅψαντες πῦρ εἰς
flammā: circūdederunt eas. illa āt dixit
φαῦσιν, περιεκύκλωσαν αὐτάς. ἡ δὲ εἶπε
ad eos voce magna: laudate deu3
πρὸς αὐτοὺς φωνῇ μεγάλῃ, αἰνεῖτε τὸν θεὸν
laudate: laudate deum: q̄m nō amouit
αἰνεῖτε, αἰνεῖτε τὸν θεόν, ὅτι οὐκ ἀπέστησε
miam ſuam a domo iſrael: ſed cō
τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου ἰσραήλ, ἀλλ᾽ ἔ-
fregit hoſtes noſtros p manu3 meā
θραυσε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν διὰ χειρός μου
in nocte hac. ⁊ pferens ca
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. καὶ προελοῦσα τὴν κεφα
put de pera oſ̄dit ⁊ dixit eis:
λὴν ἐκ τῆς πήρας ἔδειξε καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
ecce caput holofernis principis mili
ἰδοὺ κεφαλὴ ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυ
tie aſſyriorum: ⁊ ecce conopeum in q
νάμεως ἀσσούρ, καὶ ἰδοὺ τὸ κωνώπιον ἐν ᾧ
recūbebat in ebrietatibus ſuis: ⁊ pcuſ-
κατέκειτο ἐν ταῖς μέθαις αὐτοῦ, καὶ ἐπάτα
ſit illum dn̄s in manu femine. ⁊ viuit do
ξεν αὐτὸν κύριος ἐν χειρὶ θηλείας. καὶ ζῇ ὁ κύ
minus q custodiuit me in via mea q̄ abiu-
ριος ὅς διεφύλαξέ με ἐν τῇ ὁδῷ μου ἧ ἐπο
laui: q̄m decepit eum facies
ρεύθην, ὅτι ἠπάτησεν αὐτὸν τὸ πρόσωπόν
mea in pditionem eius: ⁊ nō fecit
μου εἰς ἀπώλειαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησεν
petm̄ mecum in pollutionē ⁊ cōfu-
ἁμάρτημα μετ᾽ ἐμοῦ εἰς μίασμα καὶ αἰσχύ
ſionē. ⁊ obſtupuit oīs pplſ nimis. ⁊ inclinā
νην. καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα. καὶ κύψαν
tes adorauerunt deū ⁊ dixerūt vnani
τες προσεκύνησαν τῷ θεῷ καὶ εἶπον ὁμοθυ
miter: bn̄dictus es deus noſter q ad nihilū
μαδόν, εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ἐξουδενώ-
redegiſti in die hodierna inimicos
σας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον τοὺς ἐχθροὺς τοῦ
populi tui. ⁊ dixit ei ozias: bn̄dicta tu
λαοῦ σου. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὀζίας, εὐλογητὴ σὺ
es filia a deo excelſo p̄ oibus
εἶ θύγατερ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ παρὰ πάσας
mulieribus q̄ ſup terrā: ⁊ bn̄di
τὰς γυναῖκας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εὐλογη-
ctus dn̄s deus q creauit celos
μένος κύριος ὁ θεὸς ὃς ἔκτισε τοὺς οὐρανοὺς
⁊ terram: q direxit te in vulnus
καὶ τὴν γῆν, ὃς κατεύθυνέ σε εἰς τραῦμα
capitis principis inimicorū nroꝝ. q̄a non
κεφαλῆς ἄρχοντος ἐχθρῶν ἡμῶν. ὅτι οὐκ
recedet ſpes tua a corde ho
ἀποστήσεται ἡ ἐλπίς σου ἀπὸ καρδίας ἀν
minum q meores fuerit virtutis dei vſq3 i ſecu
θρώπων μνημονευόντων ἰσχὺν θεοῦ ἕως αἰῶ
lū. ⁊ faciat tibi hec deus i exaltatiōe3
νος. καὶ ποιῆσαι σοι αὐτὰ ὁ θεὸς εἰς ὕψος
ſempiternā vt viſitet te in bonis: p
αἰώνιον τοῦ ἐπισκέψασθαί σε ἐν ἀγαθοῖς, ἀν-
q̄bus nō pepercisti anime tue pp̄ter
θ᾽ ὧν οὐκ ἐφείσω τῆς ψυχῆς σου διὰ τὴν

humiliatē gñis noſtri: ſed ſubueniſti
ταπείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, ἀλλ᾽ ἐπεξῆλθες
ruine noſtre in rectū vadens
τῷ πτώματι ἡμῶν ἐπ᾽ εὐθεῖαν πορευθεῖσα
ante cōſpectū dei nr̄i. ⁊ dixit oīs popu
ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ εἶπον πᾶς ὁ λα-
lus: fiat fiat.
ός, γένοιτο γένοιτο. Ca.14.
Et dixit ad eos iudith: audi-
Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ἰουδείθ, ἀκού-
te iā me fratres: ⁊ accipiētes ca-
σατε δή μου ἀδελφοί, καὶ λαβόντες τὴν κε-
put hoc: ſuſpēdite illud ſup
φαλὴν ταύτην, κρεμάσατε αὐτὴν ἐπὶ τῆς
pinaculum muri nr̄i. ⁊ erit quum
ἐπάλξεως τοῦ τείχους ἡμῶν. καὶ ἔσται ἡνίκα
illuxerit diluculū ⁊ exierit ſol ſup
ἂν διαφαύσῃ ὁ ὄρθρος καὶ ἐξέλθῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ
terrā: recipietis vnuſquiſq; arma bel
τὴν γῆν, ἀναλήψεσθε ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πο
lica veſtra: ⁊ exibit omnis vir
λεμικὰ ὑμῶν, καὶ ἐξελεύσεται πᾶς ἀνὴρ
fortis extra ciuitatem. ⁊ dabitis princi
ἰσχύων ἔξω τῆς πόλεως. καὶ δώσετε ἀρχη-
pem ſup eos q̄ſi deſcēdentes in cam
γὸν ἐπ᾽ αὐτούς, ὡς καταβαίνοντες εἰς τὸ πε
pum ad vigiliam filiorū aſſyrio⁊: ⁊ nō
δίον εἰς τὴν προφυλακὴν υἱῶν ἀσσούρ, καὶ οὐ
deſcendetis. ⁊ cū accepint iſti
καταβήσεσθε. καὶ ἀναλαβόντες οὗτοι τὰς
armaturas ſuas: ibunt in ca
πανοπλίας αὐτῶν, πορεύσονται εἰς τὰς πα
ſtra ſua: ⁊ excitabunt princi
ρεμβολὰς αὐτῶν, καὶ ἐγεροῦσι τοὺς στρατη-
pes exercitus aſſyriorū: ⁊ current
γοὺς τῆς δυνάμεως ἀσσούρ, καὶ δραμοῦνται
ad tabernaculū holofernis: ⁊ nō inuenient
ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὀλοφέρνου, καὶ οὐχ εὑρήσου-
ent eum. ⁊ decidet ſup eos ti-
σιν αὐτόν. καὶ ἐπιπεσεῖται ἐπ᾽ αὐτοὺς φό-
mor: ⁊ fugient a facie noſtra. ⁊
βος, καὶ φεύξονται ἀπὸ προσώπου ἡμῶν. καὶ
inſequentes vos ⁊ oēs ha
ἐπακολουθήσαντες ὑμεῖς καὶ πάντες οἱ κα
bitantes oēm terminū iſrael: pſtrate
τοικοῦντες πᾶν ὅριον ἰηλ, καταστρώσατε
eos in viis ſuis. ante āt q̄ faci-
αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. πρὸ δὲ τοῦ ποιῆ-
atis hec: vocate mihi achior am-
σαι ταῦτα, καλέσατέ μοι ἀχιὼρ τὸν ἀμ-
manitē: vt vidēs cognoſcat vilipenden
μανίτην, ἵνα ἰδὼν ἐπιγνῷ τὸν ἐκφαυλίσαν
tem domū iſrael: ⁊ ipm̄ in morte miſ
τα τὸν οἶκον ἰηλ, καὶ αὐτὸν εἰς θάνατον ἀπο
tentem ad nos. ⁊ vocauerunt achior
στείλαντα εἰς ἡμᾶς. καὶ ἐκάλεσαν τὸν ἀχιὼρ
de domo ozia. vt aūt venit ⁊ vidit ca
ἐκ τοῦ οἴκου ὀζία. ὡς δὲ ἦλθε καὶ εἶδε τὴν κεφα
put holofernis in manu viri vnius in con
λὴν ὀλοφέρνου ἐν χειρὶ ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τῇ ἐκ
gregatione populi: cecidit in faciem ⁊
κλησίᾳ τοῦ λαοῦ, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ
defecit ſpūs eius. vt āt recreauerūt il
ἐξελύθη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. ὡς δὲ ἀνέλαβον αὐ
lum: cecidit ad pedes iudith: ⁊ ado
τόν, προσέπεσε τοῖς ποσὶν ἰουδείθ, καὶ προ
rauit faciem eius ⁊ dixit: bn̄-
σεκύνησε τῷ προσώπῳ αὐτοῦ καὶ εἶπεν, εὐ-
dicta tu in oī tabernaculo iuda ⁊
λογημένη σὺ ἐν παντὶ σκηνώματι ἰούδα καὶ
in oī gente: q̄cūq; audiētes no
ἐν παντὶ ἔθνει, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνο-

dicens. Cum captus fuerit populus Iſrael: gladio perforari precipiam latera tua. Videns autem Achior caput holofernis: anguſtiatus pre pauore: cecidit in faciem ſuam ſuper terram: & eſtuauit anima eius. Poſtea vero q̄ reſumpto ſpiritu recreatus eſt: procidit ad pedes eius: & adorauit eam: & dixit. Benedicta tu a deo tuo in omni tabernaculo iacob: quoniam in omni gente: que audierit nomen tuum: magnificabitur ſuper te deus iſrael.

Capitulum quartumdecimū.

Dixit autem iudith ad omnem populum. Audite me fratres. Suſpendite caput hoc ſuper muros noſtros & erit cum exierit ſol: accipiat vnuſquiſq; arma ſua: & exite cum impetu non vt deſcendatis deorſum: ſed quaſi impetum facientes. Tunc exploratores neceſſe erit: vt fugiant ad principem ſuum excitandum ad pugnam. Cumq; duces eorum concurrerint ad tabernaculum holofernis: & inuenerint eum truncum in ſuo ſanguine volutatum: decidet ſuper eos timor. Cumq; cognoueritis fugere eos: ite poſt illos ſecuri: quoniam dominus conteret eos ſub pedibus veſtris. Tunc achior videns virtutem quam fecit deus iſrael: relicto gentilitatis ritu: credidit deo: & circuncidit carnem preputii ſui: & appoſitus eſt ad populum iſrael: & omnis ſucceſſio generis eius vſq; in hodiernum diem. Mox autem vt ortus eſt dies: ſuſpenderunt ſuper muros caput holofernis: accepitq; vnuſquiſq; vir arma ſua: & egreſſi ſunt cum grandi ſtrepitu & vlulatu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum holofernis cucurrerunt. Porro hi qui in tabernaculo erant venientes: & ante ingreſſum cubiculi perſtrepentes excitandi gratia: inquietudinem arte moliebantur: vt non ab excitantibus: ſed a ſonantibus holofernes euigilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis aſſyriorū pulſando aut intrādo aperire. Sed cum veniſſent eius duces ac tribuni & vniuerſi maiores exercitus aſſyriorum: dixerūt cubiculariis. Intrate & excitate illū: q̄m egreſſi mures de cauernis ſuis auſi ſunt prouocare nos ad p̄lium. Tunc ingreſſus vagao cubiculum eius ſtetit ante cortinam & plauſum fecit manibus ſuis. Suſpicabatur enim illum cū iudith dormire. Sed cū nullū motū iacentis ſenſu aurīū caperet: acceſſit pximās ad cortinam: & eleuans eā videnſq; cadauer abſq; capite holofernis ī ſuo ſanguīe tabefactū iacere ſuper terrā: exclamauit voce magna cū fletu & ſcidit veſtimenta ſua. Et ingreſſus tabernaculū iudith nō inuenit eā. Et exiliuit foras ad populum & dixit. Vna mulier hebrea fecit cōfuſionem in domo regis

men tuū turbabūtur. ⁊ nunc nuncia
μά σου ταραχθήσονται. καὶ νῦν ἀνάγγειλόν
mihi q̄ feciſti in diebus iſtis.
μοι ὅσα ἐποίησας ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις.
⁊ annūciauit ei iudith in medio popu
καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ ἰουδείθ ἐν μέσῳ τοῦ λα-
li oīa q̄ fecerat a q̄ di-
οῦ πάντα ὅσα ἦν πεποιηκυῖα ἀφ᾽ ἧς ἡμέ-
e exiuit: vſq; quo locuta ē eis. vt āt ceſ-
ρας ἐξῆλθεν, ἕως οὗ ἐλάλει αὐτοῖς. ὡς δὲ ἐ-
ſauit loq̄: voce magna exultauit
παύσατο λαλοῦσα, φωνῇ μεγάλῃ ἠλάλαξεν
populus: ⁊ dederūt vocem iocundā in
ὁ λαός, καὶ ἔδωκαν φωνὴν εὐφρόσυνον ἐν τῇ
ciuitate ſua. videns āt achior oīa q̄
πόλει αὐτῶν. ἰδὼν δὲ ὁ ἀχιὼρ πάντα ὅσα
fecit deus iſrael: credidit deo val
ἐποίησεν ὁ θεὸς τοῦ ἰηλ, ἐπίστευσε τῷ θεῷ σφό-
de: ⁊ circūcidit carnē p̄pu
δρα, καὶ περιετέμετο τὴν σάρκα τῆς ἀκρο-
tii ſui: ⁊ appoſitus ē ad domū iſrl̄
βυστίας αὐτοῦ, καὶ προσετέθη εἰς τὸν οἶκον ἰηλ
vſq; in diem hūc. cū āt diluculū aſcē
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἡνίκα δὲ ὄρθρος ἀνέ-
dit: ſuſpenderūt caput holofernis de
βη, ἐκρέμασαν τὴν κεφαλὴν ὀλοφέρνου ἐκ τοῦ
muro. ⁊ accepit oīs vir arma ſu
τείχους. καὶ ἀνέλαβε πᾶς ἀνὴρ τὰ ὅπλα αὐ-
a: ⁊ exierūt in circulum ad aſcen
τοῦ, καὶ ἐξῆλθον κατὰ σπεῖραν ἐπὶ τὰς ἀναβά-
ſus mōtis. at filij aſſyrio⁊ vt viderūt e
σεις τοῦ ὄρους. οἱ δὲ υἱοὶ ἀσσοὺρ ὡς εἶδον αὐ-
os: miſerunt ad duces ſuos.
τούς, διέπεμψαν ἐπὶ τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν.
illi āt venerūt ad duces ⁊ tribu
οἱ δὲ ἦλθον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ χιλιάρ-
nos ⁊ ad oēm principem ſuum. ⁊
χους καὶ ἐπὶ πάντα ἄρχοντα αὐτῶν. καὶ
venerunt ad tabernaculū holofernis: ⁊
παρεγένοντο ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὀλοφέρνου, καὶ
dixerunt ei q̄ erat ſup oīa eius: excita
εἶπον τῷ ὄντι ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ, ἔγειρον
iam dn̄m noſtrū: q̄m auſi ſunt ſerui deſ
δὴ τὸν κύριον ἡμῶν, ὅτι ἐτόλμησαν οἱ δοῦλοι κα-
cendere ſup nos ad bellum: vt diſper
ταβαίνειν ἐφ᾽ ἡμᾶς εἰς πόλεμον, ἵνα ἐξολο-
dantur in finem. ⁊ ingreſſus ē bagoas:
θρευθῶσιν εἰς τέλος. καὶ εἰσῆλθε βαγώας,
⁊ pulſauit aulā tabernaculi: ſuſpicabat̄.n.
καὶ ἔκρουσε τὴν αὐλὴν τῆς σκηνῆς, ὑπενόει γὰρ
dormire ipm̄ cum iudith. vt āt nemo
καθεύδειν αὐτὸν μετὰ ἰουδείθ. ὡς δὲ οὐδεὶς
audiuit: aperiēs introiuit in cubicu
ὑπήκουσε, διαστείλας εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶ-
lum: ⁊ īuenit eū ſup ſtratū pie
να, καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς χελωνίδος ἐρριμ-
ctum mortuū: ⁊ caput eius ablatū erat ab
μένον νεκρόν, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀφῄρητο ἀπ᾽
eo. ⁊ exclamauit voce magna cum fle-
αὐτοῦ. καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ μετὰ κλαυθ-
tu ⁊ gemitu ⁊ clamore valido: ⁊ ſci-
μοῦ καὶ στεναγμοῦ καὶ βοῆς ἰσχυρᾶς, καὶ διέρ-
dit veſtimēta ſua. ⁊ ingreſſus ē in taber
ρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκη-
naculū vbi erat iudith diuertēs: ⁊ non īuenit
νὴν οὗ ἦν ἰουδείθ καταλύουσα, καὶ οὐχ εὗρεν
eam. ⁊ exiliit ad populū ⁊ clama
αὐτήν. καὶ ἐξεπήδησεν εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐβόη-
uit: p̄uaricati ſunt ſerui. fecit cōfuſionē
σεν, ἠθετήκασιν οἱ δοῦλοι. ἐποίησεν αἰσχύνην
vna mulier hebreo⁊ in domū regis
μία γυνὴ τῶν ἑβραίων εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως

nabuchodonoſor: q̄m ecce holofernes ī terra:
ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἰδοὺ ὀλοφέρνης χαμαί,
⁊ caput eius non ē in ipſo. cū āt audiſ
καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ὡς δὲ ἤκου-
ſent hec verba pͥcipes vir-
σαν ταῦτα τὰ ῥήματα οἱ ἄρχοντες τῆς δυ-
tutis aſſyrio⁊: ſciderūt ſtatī veſtimēta
νάμεως ἀσσούρ, διέρρηξαν εὐθὺς τοὺς χιτῶνας
ſua: ⁊ turbata ē aīa eo⁊ valde:
αὐτῶν, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτῶν σφόδρα
⁊ factus ē eo⁊ clamor ⁊ vociferatio magna
καὶ ἐγένετο αὐτῶν κραυγὴ καὶ βοὴ μεγάλη
nimis in medio caſtrorum.
σφόδρα ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς. 15.
Et cū audiſſent q̄ in tabernaculis
Καὶ ὡς ἤκουσαν οἱ ἐν τοῖς σκηνώμασιν
erant: obſtupuerunt ſup factū: ⁊ cecidit
ὄντες, ἐξέστησαν ἐπὶ τὸ γεγονός, καὶ ἔπεσεν
ſup eos timor ⁊ tremor. ⁊ nō fuit ho-
ἐπ᾽ αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος. καὶ οὐκ ἦν ἄνθρω-
mo manēs ante faciem amplͥ pximi
πος μένων κατὰ πρόσωπον ἔτι τοῦ πλησίον
ſui: ſed diffuſi vnanimiter fugerūt
αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐκχυθέντες ὁμοθυμαδὸν ἔφυγον
ad oēm viā campi ⁊ mōtano⁊.
ἐπὶ πᾶσαν ὁδὸν τοῦ πεδίου καὶ τῆς ὀρεινῆς.
⁊ q̄ caſtrametati erant in mōtibꝰ ī circuitu
καὶ οἱ παρεμβεβληκότες ἐν τῇ ὀρεινῇ κύκλῳ
betulie cōuerſi ſunt in fugā. ⁊ tūc
βετυλούα ἐτράπησαν εἰς φυγήν. καὶ τότε
filij iſrael oīs vir p̄liator ex eis
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶς ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐξ αὐτῶν
effuſi ſunt ſup eos. ⁊ miſit ozi-
ἐξεχύθησαν ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ἐξαπέστειλεν ὀζί-
as in betomaſthem ⁊ bebe ⁊ chobe
ας εἰς βετομασθὲμ καὶ βηβαὶ καὶ χωβαὶ
⁊ cola: ⁊ in oēm terminū iſrl̄ q̄ annū-
καὶ κωλά, καὶ εἰς πᾶν ὅριον ἰηλ τοὺς ἀπαγ-
ciarent ſup iis q̄ cōſumata ſunt: ⁊
γέλλοντας ὑπὲρ τῶν συντετελεσμένων, καὶ
vt oēs diffunderētur ſup inimicos
ἵνα πάντες ἐπεκχυθῶσι τοῖς πολεμίοις
in interitū eo⁊. vt āt audierūt filij
εἰς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ υἱ-
iſrael: oēs vnanimiter ceciderūt ſup
οὶ ἰσραήλ, πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐπέπεσον ἐπ᾽
eos vſq; ad chobe. ſimiliter āt ⁊ q̄ ex hie
αὐτοὺς ἕως χωβαί. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐξ ἰε-
ruſalem aduenerunt: ⁊ ex oībus
ρουσαλὴμ παρεγενήθησαν, καὶ ἐκ πάσης τῆς
mōtanis: annūciauerāt.n. eis q̄ facta fuerāt
ὀρεινῆς, ἀνήγγειλαν γὰρ αὐτοῖς τὰ γενόμενα
caſtris inimico⁊ ſuo⁊: ⁊ q̄ in
τῇ παρεμβολῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐν
galaad ⁊ q̄ in galilea diſſipaue
τῇ γαλαὰδ καὶ οἱ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ὑπερεκέρα-
rūt eos plaga magna: vſq; quo ptrāſie
σαν αὐτοὺς πληγῇ μεγάλῃ, ἕως οὗ παρῆλ-
runt damaſcū ⁊ fines eius. at reli
θον τὴν δαμασκὸν καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. οἱ δὲ λοι-
qui habitātes betuliam irruerūt
ποὶ οἱ κατοικοῦντες βετυλούα ἐπέπεσον τῇ
caſtris aſſyrio⁊ ⁊ p̄dati ſunt e-
παρεμβολῇ ἀσσοὺρ καὶ προενόμευσαν αὐ-
os: ⁊ ditati ſunt valde. at filij iſrl̄
τούς, καὶ ἐπλούτησαν σφόδρα. οἱ δὲ υἱοὶ ἰηλ
reuerſi ab occiſiōe: dn̄ati ſunt
ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς κοπῆς, ἐκυρίευσαν
reliquo⁊. ⁊ ville ⁊ ciuitates q̄
τῶν λοιπῶν. καὶ αἱ κῶμαι καὶ αἱ πόλεις αἱ
in mōtanis ⁊ cāpeſtribꝰ obtinuerūt multa
ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ πεδινῇ ἐκράτησαν πολλῶν

Nabuchodonoſor. Ecce enim holofernes iacet in terra: & caput eius non eſt in illo. Quod cum audiſſent principes virtutis aſſyriorum ſciderunt omnes veſtimenta ſua: & intolerabilis timor & tremor cecidit ſup eos & turbati ſunt animi eorū valde. Et factꝰ ē clamor incōparabilis in medio caſtrorum eorū. Capitulū.15.

Omniſq; oīs exercitus decollatū holofernē audiſſet: fugit mēs & conſiliū ab eis & ſolo tremore & metu agitati: fuge p̄ſidium ſumūt: ita vt nullus loqueretur cū pximo ſuo: ſed inclinato capite relictis oībus euadere feſtinabant hebreos: quos armatos ſup ſe venire audierant fugientes p vias cāporū & ſemitas colliū. Vidētes itaq; filii iſrl̄ fugiētes ſecuti ſūt illos. Deſcēderuntq; clangentes tubis & vlulantes poſt ipſos. Et q̄m aſſyrii nō adunati: in fugam ibant p̄cipites: filii aūt iſrael vno agmine pſequentes debilitabant oēs quos inuenire potuiſſent. Miſitq; ozias nuncios per oēs ciuitates & regiōes iſrael. Omnis itaq; regio oīſq; vrbs electā iuuentutē armatā miſit poſt eos & pſecuti ſunt eos in ore gladii quoūſq; puenirent ad extremitatē finium ſuorum. Reliqui aūt qui erāt in bethulia: ingreſſi ſunt caſtra aſſyriorum: & predam quam fugientes aſſyrii reliq̄rant abſtulerunt & onuſtati ſūt valde. Hi vero qui victores reuerſi ſūt ad bethuliā oīa q̄ erāt illorum abſtulerūt ſecū: ita vt nō eſſet numerus in pecoribus in iumētis & vniuerſis mobilibꝰ eorū: vt a minimo vſq; ad magnū oēs diuites fierēt de p̄dationibꝰ eorū. Ioachim aūt ſummus pōtifex de hieruſalem venit in bethuliā cū vniuerſis p̄ſbyteris ſuis vt videret iudith. Que cū exiſſet ad illū: bn̄dixerunt illam oēs vna voce dicētes. Tu gloria hieruſalē: tu letitia iſrael: tu honorificētia populi nr̄i: quia feciſti viriliter & cōfortatū eſt cor tuū: eo q̄ caſtitatē amaueris: & poſt virū tuū alterū neſcieris: ideo & manus dn̄i cōfortauit te: & ideo eris bn̄dicta ī eternū. Et dixit oīs populus: fiat fiat. Per dies āt triginta vix collecta ſunt ſpolia aſſyriorū a populo iſrl̄. Porro āt vniuerſa q̄ holofernis peculiaria fuiſſe pbata ſunt dederūt iudith in auro & argēto & veſtibus & gēmis & oī ſupellectili & tradita ſunt omnia illi a populo. Et oēs populi gaudebāt cū mulieribus & virginibus & iuuenibus in organis & cytharis. Cap̄.16.

Tunc cantauit cāticum hoc domino iudith: dicens. Incipite domino in tympanis: cantate domino in cymbalis: modulamini illi pſalmum nouum: exultate & inuocate nomē eiꝰ. Dn̄s cōterēs bella

ſpolia: erat.n. multitudo magna nimis. ⁊
λαφύρων, ἦν γὰρ πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ
ioachim ſacerdos magnꝰ ⁊ ſenatus
ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας καὶ ἡ γερουσία τῶν
filio⁊ iſrl̄ q̄ hītabant in hieruſalē venerūt vt
υἱῶν ἰηλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱλημ ἦλθον τοῦ
fundarēt bona q̄ fecit deus
θεμελιῶσαι τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐποίησεν ὁ θεὸς τῷ
iſrael: ⁊ vt viderēt iudith ⁊ loq̄rentur cū
ἰηλ, καὶ τοῦ ἰδεῖν ἰουδείθ καὶ λαλῆσαι μετ᾽
ea pacē. vt āt introierūt ad eam: bn̄-
αὐτῆς εἰρήνην. ὡς δὲ εἰσῆλθον πρὸς αὐτήν, εὐ-
dixerunt eā vnanimiter: ⁊ dixerūt ad
λόγησαν αὐτὴν ὁμοθυμαδόν, καὶ εἶπον πρὸς
eam: tu exaltatio hieruſalē: tu gloria magna
αὐτήν, σὺ ὕψωμα ἱλημ, σὺ γαυρίαμα μέγα
iſrael: tu honorificētia magna gn̄is noſtri:
τοῦ ἰσραήλ, σὺ καύχημα μέγα τοῦ γένους ἡμῶν,
q̄a feciſti hec oīa in manu tua.
ὅτι ἐποίησας ταῦτα πάντα ἐν χειρί σου.
feciſti bona cum iſrael: ⁊ complacuit
ἐποίησας ἀγαθὰ μετὰ ἰηλ, καὶ εὐδόκησεν
ſup eos deꝰ. bn̄dicta ſis ab
ἐπ᾽ αὐτοὺς ὁ θεός. εὐλογημένη γίνου παρὰ τῷ
oīpotenti dn̄o in eternū ipſa.
παντοκράτορι κυρίῳ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.
⁊ dixit oīs populꝰ: fiat. ⁊ expolia
καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. καὶ ἐλαφύρευ-
uit populꝰ caſtra p̄ dies tri
σεν ὁ λαὸς τὴν παρεμβολὴν ἐφ᾽ ἡμέρας τρι-
ginta: ⁊ dederūt iudith tabernaculū holo
άκοντα, καὶ ἔδωκαν τῇ ἰουδείθ τὴν σκηνὴν ὀλο-
fernis ⁊ oīa argentaria ⁊
φέρνου καὶ πάντα τὰ ἀργυρώματα, καὶ τὰς
lectulos ⁊ ſtateras ⁊ oīa ſupellectilia
κλίνας καὶ τὰ ὅλκια καὶ πάντα τὰ σκευάσματα
eius. ⁊ accipiens ipa: īpoſuit ſup
αὐτοῦ. καὶ λαβοῦσα αὐτή, ἐπέθηκεν ἐπὶ
mulā ſuā: ⁊ cōiunxit currus ſu
τὴν ἡμίονον αὐτῆς, καὶ ἔζευξε τὰς ἁμάξας αὐ-
os: ⁊ accumulauit ea ſup illos. ⁊ cōcur
τῆς, καὶ ἐσώρευσεν αὐτὰ ἐπ᾽ αὐτῶν. καὶ συνέ-
rit oīs mulier iſrael ad vidēdū eā: ⁊ bn̄
δραμε πᾶσα γυνὴ ἰηλ τοῦ ἰδεῖν αὐτήν, καὶ εὐ-
dixerūt eā: ⁊ fecerūt ei chorū
λόγησαν αὐτήν, καὶ ἐποίησαν αὐτῇ χορὸν
ex eis. ⁊ accepit thyrſos in manibꝰ
ἐξ αὐτῶν. καὶ ἔλαβε θύρσους ἐν ταῖς χερσὶν
ſuis: ⁊ dedit et mulieribꝰ q̄ cū
αὐτῆς, καὶ ἔδωκε καὶ ταῖς γυναιξὶ ταῖς μετ᾽
ea. ⁊ coronauerūt oliua ipſam ⁊
αὐτῆς. καὶ ἐστεφανώσαντο τὴν ἐλαίαν αὐτὴ καὶ
eā q̄ cū ipſa: ⁊ pceſſit ante om
αἱ μετ᾽ αὐτῆς, καὶ προῆλθεν ἔμπροσθεν παν-
nē populū in chorea ducēs oēs
τὸς τοῦ λαοῦ ἐν χορείᾳ ἡγουμένη πασῶν τῶν
mulieres. ⁊ ſeq̄batur oīs vir iſrael
γυναικῶν. καὶ ἠκολούθει πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ
armatus: cum coronis ⁊ hymnis ī
ἐνωπλισμένος, μετὰ στεφάνων καὶ ὕμνων ἐν
ore eo⁊:
τῷ στόματι αὐτῶν, Ca.16.
Et cepit cātare iudith cōfeſſionē hāc
Καὶ ἐξῆρχεν ἰουδείθ τὴν ἐξομολόγησιν ταύ-
in omni iſrael: ⁊ oīs populꝰ canta-
την ἐν παντὶ ἰηλ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὑπερεφώ-
bat cāticū hoc. ⁊ dixit iudith in-
νει τὴν αἴνεσιν ταύτην. καὶ εἶπεν ἰουδείθ ἐξ-
cipite deo meo in tympanis: modulami
άρχετε τῷ θεῷ μου ἐν τυμπάνοις, ἁρμόσα-
ni ei pſalmos ⁊ laudē: exaltate ⁊
τε αὐτῷ ψαλμοὺς καὶ αἶνον, ὑψοῦτε καὶ

inuocate nomē eius: qm̄ deus cō-
ἐπικαλέσεσθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς συν
terens bella: qm̄ in caſtris in
τρίβων πολέμους, ὅτι εἰς παρεμβολὰς ἐν
medio ppl'i eripuit me de manu perſe-
μέσῳ λαοῦ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς τῶν καταδι
quētiū me. venit aſſur ex mōtib⁹ ab aqlone:
ωκόντων με. ἦλθεν ἀσοὺρ ἐξ ὀρέων ἀπὸ βορρᾶ,
venit in milliarib⁹ exercitus ſui: q̄rū multitudo
ἦλθεν ἐν μυριάσι δυνάμεως αὐτοῦ, ὧν τὸ πλῆθος
eorum obturauit torrentes: ꝛ equitatus eo-
αὐτῶν ἔφραξε χειμάῤῥους, καὶ ἡ ἵππος αὐ-
rū cooperuit colles. dixit ſe incenſurū
τῶν ἐκάλυψε βουνούς. εἶπεν ἐμπρήσειν τὰ
fines meos: ꝛ iuuenes meos occiſurū in
ὅριά μου, καὶ τοὺς νεανίσκους μου ἀνελεῖν ἐν
gladio: ꝛ lactātes poſiturū ī pauimētū:
ῥομφαίᾳ, καὶ τὰ θηλάζοντα θήσειν εἰς ἔδαφος,
ꝛ infātes meos daturū in predam: ꝛ
καὶ τὰ νήπιά μου δώσειν εἰς προνομήν, καὶ τὰς
virgines meas predaturū ꝛ dñs omni-
παρθένους μου σκυλεῦσαι. καὶ κύριος παντο
potēns quaſſauit eos in manu femine. nō.n.
κράτωρ ἠθέτησεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ θηλείας. οὐ γὰρ
cecidit potens a iuuenibus: neq₃ filii ti
ἔπεσεν ὁ δυνατὸς ὑπὸ νεανίσκων, οὐδὲ υἱοὶ τι
tanū pcuſſerunt eum: neq₃ excelſi gigantes
τάνων ἐπάταξαν αὐτόν, οὐδὲ ὑψηλοὶ γίγαντες
ipoſuerūt ſe illi: ſed iudith filia merari
ἐπέθεντο αὐτῷ, ἀλλὰ ἰουδὶθ θυγάτηρ μεραρὶ
in ſpecie faciei ſue diſſoluit eum.
ἐν κάλλει προσώπου αὐτῆς παρέλυσεν αὐτόν.
exuit .n. veſtimētū viduitatis ſue in ex
ἐξεδύσατο γὰρ στολὴν χηρεύσεως αὐτῆς εἰς ὕ-
altatiōe₃ laborantiū iſrl': vnxit faciem
ψος τῶν πονούντων ἰσραήλ, ἠλείψατο τὸ πρόσω-
ſuam in vnguento: ꝛ colligauit cincinos
πον αὐτῆς ἐν μυρισμῷ, καὶ ἐδήσατο τὰς τρίχας
ſuos in mitra: ꝛ accepit veſtē lineā ad dece-
αὐτῆς ἐν μίτρᾳ, καὶ ἔλαβε στολὴν λινῆν εἰς ἀπά-
ptiōe₃ ei⁹. ſandalium eius rapuit oculū
την αὐτοῦ. τὸ σανδάλιον αὐτῆς ἥρπασεν ὀφθαλ-
eius: ꝛ pulchritudo eius captiuā fecit
μὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ᾐχμαλώτευσεν
aīam eius. ptrāſiuit pugio ceruicem
ψυχὴν αὐτοῦ. διῆλθεν ὁ ἀκινάκης τὸν τράχηλον
eius. horruerūt perſe audaciam eius: ꝛ
αὐτοῦ. ἔφριξαν πέρσαι τὴν τόλμαν αὐτῆς, καὶ
medi cōſtātiā eius turbati ſunt. tunc
μῆδοι τὸ θάρσος αὐτῆς ἐταράχθησαν. τότε ἠ-
vlulauerūt humiles mei: ꝛ clamauerūt inua
λάλαξαν οἱ ταπεινοί μου, καὶ ἐβόησαν οἱ ἀσθε-
lidi mei ꝛ timuerunt: exaltauerūt vocem
νοῦντές μου καὶ ἐπτοήθησαν, ὕψωσαν τὴν φωνὴν
ſuam: ꝛ conuerſi ſunt. filii puellarum cōpū
αὐτῶν, καὶ ἀνετράπησαν. υἱοὶ κορασίων κατε-
xerunt eos: ꝛ ſicut pueros fugienti-
κέντησαν αὐτούς, καὶ ὡς παῖδας αὐτομολούν-
um vulnerauerūt eos. perierunt de prelio
των ἐτίτρωσκον αὐτούς. ἀπώλοντο ἐκ παρα-
dñi dei mei. cātabo dño hymnū no-
τάξεως κυρίου θεοῦ μου. ὑμνήσω τῷ κυρίῳ ὕμνον και-
uū: dñe magn⁹ es ꝛ pclarus: mirabilis in virtute
νόν. κύριε μέγας εἶ καὶ ἔνδοξος, θαυμαστὸς ἐν ἰσχύϊ
ꝛ inſuperabilis. tibi ſeruiat omnis
καὶ ἀνυπέρβλητος. σοὶ δουλευσάτω πᾶσα ἡ
creatura tua: qz dixiſti ꝛ facta ſunt. miſiſti
κτίσις σου, ὅτι εἶπας καὶ ἐγενήθησαν. ἀπέστει-
ſpiritū tuū ꝛ edificauit: ꝛ nō eſt
λας τὸ πνεῦμά σου καὶ ᾠκοδόμησε, καὶ οὐκ ἔστιν
q reſiſtat voci tue. mōtes.n. a fūdamē
ὃς ἀντιστήσεται τῇ φωνῇ σου. ὄρη γὰρ ἐκ θεμελί-

dñs nomen ē illi. Qui poſuit ca-
ſtra ſua ī medio ppl'i ſui vt eriperet
nos de manu oīū inimicoꝝ nroꝝ. ve
nit aſſur ex mōtib⁹ ab aqlone ī mul
titudīe fortitudīs ſue. Cui⁹ multitu
do obturauit torrētes: & eq coꝝ
coopuerūt valles. Dixit ſe icēſurū
fines meos & iuuenes meos occiſu
rū gladio: ifātes meos dare ī p̄dā: &
virgīes ī captiuitatē. Dñs aūt ops
nocuit eū & tradidit eū in manu fe
mīe: & cōfudit eū. Nō.n. cecidit po
tēs eorū a iuuenib⁹: nec filii titā p-
cuſſerūt eū: nec excelſi gigātes īpo
ſuerūt ſe illi: ſ₃ iudith filia merari in
ſpecie faciei ſue diſſoluit eū. Exuit
eīm ſe veſtimēto viduitatis: & īduit
ſe veſtimēto leticie ī exultatiōe filio
rū iſrl'. Vnxit faciē ſuā vnguēto: col
ligauit cīcinos ſuos mitra ad deci-
piēdū illū. Sādalia ei⁹ rapuerūt ocu
los ei⁹: pulchitudo ei⁹ captiuā fecit
aīā₃ ei⁹. āputauit pugione ceruicē
ei⁹. Horruerūt pſe cōſtātiā eius &
medi audaciā ei⁹. Tūc vlulauerunt
caſtra aſſyriorū: qñ apparuerūt hu
miles mei areſcētes ī ſiti. Filii puel-
larū cōpunxerūt eos: & ſicut pueros
fugiētes occiderūt eos. perierūt ī plio a
facie dñi dei mei. Hymnū cātemus
dño: hymnū nouū cātem⁹ deo nro
Adonai dñe magn⁹ es tu & p̄clar⁹ i
virtute: & quē ſuperare nēo pōt. Tibi
ſuiat oīs creatura tua: qa dixiſti &
facta ſunt: miſiſti ſpm̄ tuū & creata
ſunt: & nō ē q reſiſtat voci tue. Mō
tes a fūdamētis mouebūtur cū aqs
petre ſicut cera liqſcēt añ faciē tuā.
Qui aūt timēt te magni erūt apud
te p oīa. Ve gēti iſurgēti ſup genus
meū. Dñs.n. ops vīdicabit ī eis: ī die
iudicii viſitabit illos. Dabit.n. ignē
& vermes ī carnes eorū: vt vrātur
& ſētiāt vſq₃ ī ſēpitnū. Et factū ē p⁹
h': oīs ppl's p⁹ victoriā vēit ī hierl'm
adorare dñm: & mox vt purificati
ſūt obtulerūt oēs holocauſta & vota
& repromiſſiōes ſuas. Porro iudith
vniuerſa vaſa bellica holofernis q̄
dedit illi ppl's & conopeū quod ipa
ſuſtulerat obtulit in anathēa obli-
uiōis. Erat aūt ppl's iocūdus fm̄ fa
faciē ſctōrū: & p tres mēſes gaudiū
hui⁹ victorie celebratū ē cū iudith.
Poſt dies autē illos vnuſqſq₃ rediit
ī ſua: & iudith magna facta ē in be
thulia & p̄clarior erat vniuerſe ter
re iſrl'. Erat etiā virtuti caſtitas adiū
cta: ita vt nō cōgnoſceret virū oī-
b⁹ dieb⁹ vite ſue ex quo defūct⁹ eſt
manaſſes vir ei⁹. Erat āt dieb⁹ feſtis
pcedēs cū magna gl'ia. Māſit āt in
domo viri ſui ānos cētū quiq₃: & di
miſit abrā ſuā liberā: & defūcta eſt
ac ſepulta cū viro ſuo ī bethulia: lu
xitq₃ illā oīs ppl's dieb⁹ ſeptē. In oī
āt ſpatio vite ei⁹ nō fuit q̄ pturba-
ret iſrl'. & poſt mortē ei⁹ ānis mul-
tis. Dies āt victorie hui⁹ feſtiuitatis
ab hebreis ī numero ſctōrū dierū
accipitur & colitur a iudeis ex illo
tp̄e vſq₃ ad p̄ſitem diem. Finis.

tis cum aquis mouebūtur: petre vero a
ων σὺν ὕδασι σαλευθήσονται, πέτραι δὲ ἀπὸ
facie tua vt cera liqueſcent. in autē
προσώπου σου ὡς κηρὸς τακήσονται. ἐπὶ δὲ τοῖς
timentibus te tu propiciaberis eis: qm̄
φοβουμένοις σε σὺ εὐϊλατεύσεις αὐτοῖς, ὅτι
parū tibi omne ſacrificiū ī odorē ſuauitatis: ꝛ
μικρὸν σοι πᾶσα θυσία εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ
minim⁹ omnis adeps ī holocauſtum tuū. at
ἐλάχιστον πᾶν στέαρ εἰς ὁλοκαύτωμά σου. ὁ δὲ
qui timet dñm magn⁹ ſemper. veh gēti
φοβούμενος τὸν κύριον μέγας διαπαντός. οὐαὶ ἔθνε-
bus inſurgentibus generi meo. dñs omnipo-
σιν ἐπανισταμένοις τῷ γένει μου. κύριος παντοκρά-
tēs vindicabit eos in die iudicii: vt det
τωρ ἐκδικήσει αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, δοῦναι
ignē ꝛ vermes in carnes eorū: ꝛ fle-
πῦρ καὶ σκώληκας εἰς σάρκας αὐτῶν, καὶ κλαύ-
bunt in ſenſu vſq₃ in ſeculū. vt āt introierūt
σονται ἐν αἰσθήσει ἕως αἰῶνος. ὡς δὲ εἰσῆλθον
in hierl'm: adorauerunt dñm. ꝛ mox vt pu-
εἰς ἱερουσαλήμ, προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ. καὶ ἡνίκα ἐκα-
rificatus ē ppl's: obtulerunt holocauſta
θαρίσθη ὁ λαός, ἀνήνεγκαν τὰ ὁλοκαυτώματα
ſua ꝛ vota ſua ꝛ dona.
αὐτῶν καὶ τὰ ἑκούσια αὐτῶν καὶ τὰ δόματα.
ꝛ obtulit iudith omnia vaſa holofernis
καὶ ἀνέθηκεν ἰουδὶθ πάντα τὰ σκεύη ὀλοφέρνου
que dedit ppl's ei: ꝛ conopeū qd' acce
ὅσα ἔδωκεν ὁ λαὸς αὐτῇ, καὶ τὸ κωνωπεῖον ὃ ἔλα-
pit a cubiculo eius in oblationē dño
βεν ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ εἰς ἀνάθημα τῷ κυρίῳ
dedit. ꝛ erat ppl's iocundus in hierl'm fm̄
ἔδωκε. καὶ ἦν ὁ λαὸς εὐφραινόμενος εἰς ἱερουσαλὴμ κα-
faciem ſctōꝝ per mēſes tres: ꝛ
τὰ πρόσωπον τῶν ἁγίων ἐπὶ μῆνας τρεῖς, καὶ
iudith cum eis manſit. poſt aūt di-
ἰουδὶθ μετ' αὐτῶν κατέμεινε. μετὰ δὲ τὰς ἡμέ-
es hos: rediit vnuſqſq₃ in hereditatē
ρας ταύτας, ἀνέζευξεν ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομί-
ſuā: ꝛ iudith abiit in bethulia: ꝛ
αν αὐτοῦ, καὶ ἰουδὶθ ἀπῆλθεν εἰς βετυλούα, καὶ
pmāſit in ſubſtantia ſua. ꝛ erat
κατέμεινεν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς. καὶ ἐγένε-
in tp̄e ſuo glorioſa in omni ter
το κατὰ τὸν καιρὸν αὐτῆς ἔνδοξος ἐν πάσῃ τῇ
ra. ꝛ multi cupierunt eam. ꝛ nō cognouit vir
γῇ. καὶ πολλοὶ ἐπεθύμησαν αὐτήν. καὶ οὐκ ἔγνω ἀνὴρ
eam oibus diebus vite ſue: ex qua hora
αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς, ἀφ' ἧς ὥρας
defūctus ē manaſſes vir eius: ꝛ appoſit⁹ ē ad
ἀπέθανε μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ προσετέθη πρὸς
ppl'm ſuum. ꝛ pcedens erat magna valde.
τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ προβαίνουσα ἦν μεγάλη σφόδρα.
ꝛ ſenuit in domo viri ſui centū quinq₃
καὶ ἐγήρασεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἑκατὸν πέντε
ānis: ꝛ dimiſit ancillā₃ ſuam liberam. ꝛ defūcta
ἔτη, καὶ ἀφῆκε τὴν ἅβραν αὐτῆς ἐλευθέραν. καὶ ἀπέθα-
eſt in betulua: ꝛ ſepelierunt eā in ſpelūca
νεν εἰς βετυλούα, καὶ ἔθαψαν αὐτὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ
viri ſui manaſſe: ꝛ luxit eam domus iſrl'
ἀνδρὸς αὐτῆς μανασσῆ, καὶ ἐπένθησεν αὐτὴν οἶκος ἰσραὴλ
diebus ſeptem. diuiſit aūt ſubſtantias ſuas añ q̄ mo-
ἡμέρας ἑπτά. διεῖλε δὲ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς πρὸ τοῦ ἀπο-
reretur ipſa oibus pꝑinqs manaſſe viri ſui
θανεῖν αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἔγγιστα μανασσῆ τοῦ ἀνδρὸς αὐ-
ꝛ pꝑinqs generis ſui. ꝛ nō erat āplius q̄ terre-
τῆς καὶ τοῖς ἔγγιστα τοῦ γένους αὐτῆς. καὶ οὐκ ἦν ἔτι ὁ ἐκφο-
reret filios iſrl' in diebus iudith: ꝛ poſt
βῶν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις ἰουδὶθ, καὶ μετὰ τὸ
mortem eius diebus multis. Finis iudith.
ἀποθανεῖν αὐτὴν ἡμέρας πολλάς. Τέλος ἰουδίθ.

Incipit prologus beati Hieronymi preſbyteri in librum Heſter.

Librum heſter variis tranſlatoribus conſtat eſſe vitiatū: quē ego de archiuis hebreorū reuelās verbum e verbo expreſſius tranſtuli. Quem librū editio vulgata laciniosis hinc inde verborū funibus trahit: addens ea que ex tēpore dici poterant: & audiri: ſicut ſolitū eſt ſcholaribus diſciplinis ſumpto themate excogitare qbus verbis vti potuit qui iniuriam paſſus eſt: vel ille qui iniuriā fecit. Vos aūt o paula & euſtochium qm̄ & bibliothecas hebreorū ſtuduiſtis intrare: & interpretū certamina cōprobaſtis: tenentes heſter hebraicum librum: per ſingula verba noſtram tranſlationē aſpicite: vt poſſitis agnoſcere: me nihil etiam augmentaſſe addendo: ſed fideli teſtimonio ſimpliciter ſicut in hebreo habetur: hiſtoriā hebraicā latine lingue tradidiſſe. Nec affectamus laudes hominū nec vituperationes expaueſcimus: deo enim placere curantes minas hominū penitus non timemus: quoniā deus diſſipat oſſa eorum qui hominibus placere deſiderant. & fm̄ apoſtolū qui eiuſmodi ſunt: ſerui chriſti eſſe non poſſunt. Rurſum in libro heſter alphabetum ex minio vſq₃ ad theta litterā fecimus diuerſis in locis: volentes. ſ. ſeptuaginta interpretū ordinem per hoc inſinuare ſtudioſo lectori. Nos enim iuxta morem hebraicū ordinē proſequi etiā in ſeptuaginta editione maluimus.

Explicit prologus.

Trāſ. Gre. lxx. cū interp̄. latina. Trāſla. B. Hie. Tex. he. heſter. i. Prītiua. heb.

ESTHER.
ΕΣΘΗΡ. Ca. i.

A Et factū eſt in diebus artaxerxis: hic
Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἀρταξέρξου, οὗ-
artaxerxes ab india centū
τος ὁ ἀρταξέρξης ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἑκατὸν
viginti ſeptē puīcijs imperauit. in aūt iſtis die-
εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἐκράτησεν. ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέ-
bus qñ ſedit in ſolio rex artaxerxes in ſuſis
ραις ὅτε ἐνεθρονίσθη βασιλεὺς ἀρταξέρξης ἐν σούσοις τῇ
ciuitate: in tertio āno regnāte ipo: cōuiuiū fe
πόλει, ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει βασιλεύοντος αὐτοῦ, δοχὴν ἐ-
cit amicis ꝛ reliquis gentib⁹ ꝛ
ποίησε τοῖς φίλοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι καὶ τοῖς
pſaꝝ ꝛ medoꝝ inclytis: ꝛ pncipib⁹ ſa
περσῶν καὶ μήδων ἐνδόξοις, καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν σα-
trapaꝝ. ꝛ poſt hec poſtq̄ oſtēdit eis
τραπῶν. καὶ μετὰ ταῦτα μετὰ τὸ δεῖξαι αὐτοῖς τὸν
diuitias regni ſui ꝛ gl'iam le
πλοῦτον τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ τὴν δόξαν τῆς εὐ-
titie ſue in dieb⁹ centū octoginta: qñ
φροσύνης αὐτοῦ ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ὅ-
aūt impleti ſunt dies nuptiaꝝ: fecit
τε δὲ ἀνεπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ γάμου, ἐποίησεν
rex cōuiuiū gētib⁹ inuētis in
ὁ βασιλεὺς πότον τοῖς ἔθνεσι τοῖς εὑρεθεῖσιν εἰς τὴν
ciuitate in dieb⁹ ſex: in aula dom⁹ regis
πόλιν ἐπὶ ἡμέρας ἕξ, ἐν αὐλῇ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέ-
ornata byſſinis ꝛ carpaſinis exten-
ως κεκοσμημένῃ βυσσίνοις καὶ καρπασίνοις τεταμέ-
ſis ſup funiculis byſſinis ꝛ purpureis in taxi
νοις ἐπὶ σχοινίοις βυσσίνοις καὶ πορφυροῖς ἐπὶ κύ-
lis aureis ꝛ argēteis: in colūnis pariis ꝛ
B βοις χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς, ἐπὶ στύλοις παρίνοις καὶ
lapideis. lectuli aurei ꝛ argētei ſup pauimen
λιθίνοις. κλῖναι χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ ἐπὶ λιθοστρώ-
to ſmaragdini lapidis ꝛ pinini ꝛ parii la
του σμαραγδίτου λίθου καὶ πιννίνου καὶ παρίνου λί-
pidis: ꝛ ſtrat⁹ diaphani varie floribus ornati: po
θου, καὶ στρωμναὶ διαφανεῖς ποικίλως διηνθισμέναι, πο-
cula aurea ꝛ argētea: vinū multū ꝛ ſuaue: qd
τήρια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ. οἶνος πολὺς καὶ ἡδύς, ὃν
ipſe rex bibebat. at pot⁹ hic nō fm̄
αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἔπινεν. ὁ δὲ πότος οὗτος οὐ κατὰ
ppoſitā legē fuit. ſic aūt voluit rex:
προκείμενον νόμον ἐγένετο. οὕτως δὲ ἠθέλησεν ὁ βα-
ꝛ p̄cepit diſpēſatorib⁹ facere volūta-
σιλεύς, καὶ ἐπέταξε τοῖς οἰκονόμοις ποιῆσαι τὸ θέλη-
tē eius ꝛ hoīm. ꝛ aſti regina fe-
μα αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἀστὶ ἡ βασίλισσα ἐποί-
cit cōuiuiū mulierib⁹ in regiis: vbi
ησε πότον ταῖς γυναιξὶν ἐν τοῖς βασιλείοις, ὅπου ὁ
rex artaxerxes. in aūt die ſeptimo hilaris
βασιλεὺς ἀρταξέρξης. ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἡδέως
factus rex: dixit amā ꝛ bazatha ꝛ char
γενόμενος ὁ βασιλεύς, εἶπε τῷ ἀμὰν καὶ βαζαθὰ καὶ χαρ-
bona bagatha ꝛ abagatha ꝛ zethar ꝛ charabas
βωνὰ βαγαθὰ καὶ ἀβαγαθὰ καὶ ζηθὰρ καὶ χαρα-
ſeptē eunuchis
βὰς τοῖς ἑπτὰ εὐνούχοις

Incipit liber Heſter.

IN diebus aſſueri qui regnauit ab india vſq₃ ethiopiā ſup cētū viginti ſeptē puīcias: qñ ſedit ī ſolio regni ſui ſuſa ciuitas regni ei⁹ exordiū fuit. Tertio igitur anno imperii ſui fecerat grande cōuiuiū cunctis pricipibus: & pueris ſuis fortiſſimis pſarū & medorū inclytis & p̄fectis puīcia rū corā ſe: vt oñderet diuitias glorie regni ſui: ac magnitudinem atq₃ iactantiam potentie ſue multo tp̄e centū videlicet & octoginta diebus. Cumq₃ implerētur dies cōuiuii: inuitauit omnē ppl'm qui inuētus eſt in ſuſis a maximo vſq₃ ad minimū: & iuſſit ſeptē₃ dieb⁹ cōuiuiū preparari in veſtibulo horti & nemoris qd regio cultu & manu cōſitū erat. Et pēdebāt ex omī pte tentoria aerei coloris & carbaſini ac hyacinthini ſuſtētata funib⁹ biſſinis atq₃ purpureis: qui eburneis circulis inſerti erant & colūnis marmoreis fulciebātur. Lectuli quoq₃ aurei & argētei: ſup pauimētū ſmaragdino & pario ſtratū lapide diſpoſiti erāt: qd mira varietate pictura decorabat. Bibebāt aūt q inuitati erāt aureis poculis: & aliis atq₃ aliis vaſis cibi iferebātur. Vinū quoq₃ vt magnificentia regis dignū erat abūdans & p̄cipuū ponebatur. Nec erat q nolētes cogeret ad bibēdū: ſed ſicut rex ſtatuerat: p̄ponēs mēſis ſingulos de pricipibus ſuis: vt ſumeret vnuſquiſq₃ qd vellet. Vaſthi quoq₃ regina fecit cōuiuiū feminaꝝ in palatio vbi rex aſſuer⁹ manere cōſueuerat. Itaq₃ die ſeptimo cū rex eſſet hilarior: & poſt nimiā potionē icaluiſſet mero: p̄cepit maumā & bazatha & arbona & bagatha & abgatha & zarath & charchas ſeptē eunuchis q in cōſpectu ei⁹ miniſtrabāt

Cap. i.

וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֹּלֵךְ מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ
שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: בַּיָּמִים
הָהֵם כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל
כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה:
בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֶּה
לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו חֵיל פָּרַס וּמָדַי
הַפַּרְתְּמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת לְפָנָיו:
בְּהַרְאֹתוֹ אֶת עֹשֶׁר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ
וְאֶת יְקָר תִּפְאֶרֶת גְּדוּלָּתוֹ יָמִים
רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמְאַת יוֹם: וּבִמְלוֹאת
הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל
הָעָם הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה
לְמִגָּדוֹל וְעַד קָטָן מִשְׁתֶּה שִׁבְעַת
יָמִים בַּחֲצַר גִּנַּת בִּיתַן הַמֶּלֶךְ: חוּר
כַּרְפַּס וּתְכֵלֶת אָחוּז בְּחַבְלֵי בוּץ
וְאַרְגָּמָן עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ
מִטּוֹת זָהָב וָכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהַט
וָשֵׁשׁ וְדַר וְסֹחָרֶת: וְהַשְׁקוֹת בִּכְלֵי
זָהָב וְכֵלִים מִכֵּלִים שׁוֹנִים וְיֵין
מַלְכוּת רָב כְּיַד הַמֶּלֶךְ: וְהַשְּׁתִיָּה כַדָּת
אֵין אֹנֵס כִּי כֵן יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל
רַב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ וָאִישׁ:
גַּם וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתֵּה
נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ: בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לֵב
הַמֶּלֶךְ בַּיָּיִן אָמַר לִמְהוּמָן בִּזְּתָא
חַרְבוֹנָא בִּגְתָא וַאֲבַגְתָא זֵתַר וְכַרְכַּס
שִׁבְעַת הַסָּרִיסִים הַמְשָׁרְתִים אֶת פְּנֵי

היה יום
מדן
ישב
שנה שתה
שור
פנה
ראה כבד
פאר גדל
רבב מאה
מלא
מצא
גדל
אחז
גלל עמד
נטה
שכב כלה
שנה
שתה
עשה רצה
שבע
סרס שרת
פנה

להביא את ושתי המלכה לפני המלך בכתר מלכות להראות העמים והשרים את יפיה כי טובת מראה היא: ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך אשר ביד הסריסים ויקצף המלך מאד וחמתו בערה בו: ויאמר המלך לחכמים ידעי העתים כי כן דבר המלך לפני כל ידעי דת ודין: והקרב אליו כרשנא שתר אדמתא תרשיש מרס מרסנא ממוכן שבעת שרי פרס ומדי ראי פני המלך הישבים ראשנה במלכות: כדת מה לעשות במלכה ושתי על אשר לא עשתה את מאמר המלך אחשורוש ביד הסריסים: ויאמר ממוכן לפני המלך והשרים לא על המלך לבדו עותה ושתי המלכה כי על כל השרים ועל כל העמים אשר בכל מדינות המלך אחשורוש: כי יצא דבר המלכה על כל הנשים להבזות בעליהן בעיניהן באמרם המלך אחשורוש אמר להביא את ושתי המלכה לפניו ולא באה: והיום הזה תאמרנה שרות פרס ומדי אשר שמעו את דבר המלכה לכל שרי המלך וכדי בזיון וקצף: אם על המלך טוב יצא דבר מלכות מלפניו ויכתב בדתי פרס ומדי ולא יעבור אשר לא תבוא ושתי לפני המלך אחשורוש ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה: ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו כי רבה היא וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד

vt introducerent reginā vaſthi corā rege: poſito ſup caput ei⁹ diademate: vt oſtenderet cunctis populis & principibus eius pulchritudinē Erat enī pulchra valde. Que renuit: & ad regis īperiū qđ per eunuchos mādauerat: venire contēpſit. Vnde iratus rex & nimio furore ſuccenſus īterrogauit ſapiētes q ex more regio ſemp ei aderant: & illorum faciebat cuncta cōſilio: ſcientiū leges ac iura maiorum erant aūt primi & pximi charſena & zethar & admatha & tharſis & mares & marſana & mamucha: ſeptē duces pſarū atq₃ medorū q videbant faciē regis: & primi poſt eum reſidere ſoliti erant: cui ſentētie vaſthi regina ſubiaceret: que aſſueri regis imperium quod per eunuchos mandauerat: facere noluiſſet. Rñditq₃ mamucha audiēte rege atq₃ principib⁹. Non ſolū regem leſit regina vaſthi: ſed & oēs pplos & principes qui ſunt in cunctis prouintiis regis aſſueri. Egredietur enim ſermo regine ad omnes mulieres vt contemnant viros ſuos: & dicāt. Rex aſſuerus iuſſit vt regina vaſthi intraret ad eū: & illa noluit: atq₃ hoc exēplo oēs principū cōiuges perſarū atq₃ medorū paruipendēt imperia maritorum. Vnde regis iuſta eſt indignatio. Si tibi placet egrediatur edictū a facie tua & ſcribatur iuxta legem pſarū atq₃ medorū quā pteriri illicitū eſt: vt nequaq₃ vltra vaſthi ingrediatur ad regem: ſed regnum illius altera que melior eſt illa accipiat. Et hoc in omne quod latiſſimū eſt puintiarum tuarū diuulgetur imperiū: & cuncte vxores tam maiorum quā

τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου, εἰσαγαγεῖν τὴν βασίλισσαν πρὸς αὐτὸν βασιλεύειν αὐτὴν καὶ περιθεῖναι αὐτῇ τὸ διάδημα, καὶ δεῖξαι αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς ἔθνεσι τὸ κάλλος αὐτῆς, ὅτι καλὴ ἦν. καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῷ Ἀστὶ ἡ βασίλισσα ἐλθεῖν μετὰ τῶν εὐνούχων. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς καὶ ὠργίσθη, καὶ εἶπε τοῖς φίλοις αὐτοῦ, κατὰ ταῦτα ἐλάλησεν Ἀστί· ποιήσατε οὖν περὶ τούτου νόμον καὶ κρίσιν. καὶ προσῆλθεν αὐτῷ Ἀρκεσαῖος καὶ Σαρσαθαῖος καὶ Μαλησεὰρ οἱ ἄρχοντες Περσῶν καὶ Μήδων οἱ ἐγγὺς τοῦ βασιλέως οἱ πρῶτοι παρακαθήμενοι τῷ βασιλεῖ. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ κατὰ τοὺς νόμους ὡς δεῖ ποιῆσαι Ἀστὶ τῇ βασιλίσσῃ, ὅτι οὐκ ἐποίησε τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσταχθέντα διὰ τῶν εὐνούχων. καὶ εἶπεν ὁ Μουχαῖος πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, οὐ τὸν βασιλέα μόνον ἠδίκησεν Ἀστὶ ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἡγουμένους τοῦ βασιλέως· καὶ γὰρ ἐπιδιηγήσατο αὐταῖς τὰ ῥήματα τῆς βασιλίσσης, καὶ ὡς ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ. ὡς οὖν ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ Ἀρταξέρξῃ, οὕτως σήμερον αἱ τυραννίδες αἱ λοιπαὶ τῶν ἀρχόντων Περσῶν καὶ Μήδων ἀκούσασαι τὰ τῷ βασιλεῖ λεχθέντα ὑπ' αὐτῆς, τολμήσουσιν ὁμοίως ἀτιμάσαι τοὺς ἄνδρας αὐτῶν. εἰ οὖν δοκεῖ τῷ βασιλεῖ, προσταξάτω βασιλικὸν καὶ γραφήτω κατὰ τοὺς νόμους Μήδων καὶ Περσῶν, καὶ μὴ ἄλλως χρησάσθω, μηδὲ εἰσελθέτω ἔτι ἡ βασίλισσα πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῆς δότω ὁ βασιλεὺς γυναικὶ κρείττονι αὐτῆς. καὶ ἀκουσθήτω ὁ νόμος ὁ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὃν ἂν ποιῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ οὕτως πᾶσαι αἱ γυναῖκες περιθήσουσι τιμὴν τοῖς ἀνδράσιν ἑαυτῶν ἀπὸ πτωχοῦ ἕως

C

D

πλουσίου. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄρχουσι. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς καθὰ ἐλάλησεν ὁ Μουχαῖος. καὶ ἀπέστειλεν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν κατὰ χώραν, κατὰ τὴν λέξιν αὐτῶν, ὥστε εἶναι φόβον αὐτοῖς ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν.

Ca. 2.

A Καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ἐκόπασεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θυμοῦ, καὶ ἐμνήσθη τῆς Ἀστί, μνημονεύων οἷα ἐλάλησε καὶ ὡς κατέκρινεν αὐτήν. καὶ εἶπον οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως, ζητηθήτω τῷ βασιλεῖ κοράσια ἄφθορα καλὰ τῷ εἴδει. καὶ καταστήσει ὁ βασιλεὺς κωμάρχας ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἐπιλεξάτωσαν κοράσια παρθενικὰ καλὰ τῷ εἴδει εἰς Σοῦσαν τὴν πόλιν εἰς τὸν γυναικῶνα, καὶ παραδοθήτωσαν τῷ εὐνούχῳ τοῦ βασιλέως τῷ φύλακι τῶν γυναικῶν, καὶ δοθήτω σμῆγμα καὶ ἡ λοιπὴ ἐπιμέλεια. καὶ ἡ γυνὴ ἣ ἂν ἀρέσῃ τῷ βασιλεῖ, βασιλεύσει ἀντὶ Ἀστί. καὶ ἤρεσε τῷ βασιλεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐποίησεν οὕτως. καὶ ἄνθρωπος ἦν Ἰουδαῖος ἐν Σούσοις τῇ πόλει, καὶ ὄνομα αὐτῷ Μαρδοχαῖος ὁ τοῦ Ἰαείρου τοῦ Σεμεΐ τοῦ Κισαίου ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ὃς ἦν αἰχμάλωτος ἐξ Ἱερουσαλήμ, ἣν ᾐχμαλώτευσε Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος. καὶ ἦν τούτῳ παῖς θρεπτή, θυγάτηρ ἀδελφοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ὄνομα αὐτῇ Ἐσθήρ. ἐν δὲ τῷ μεταλλάξαι αὐτῆς τοὺς γονεῖς, ἐπαίδευσεν αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἦν τὸ κοράσιον καλὸν τῷ εἴδει. καὶ ὅτε ἠκούσθη τὸ τοῦ βασιλέως πρόσταγμα, συνήχθησαν πολλὰ κοράσια εἰς Σοῦσαν τὴν πόλιν ὑπὸ χεῖρα Γαΐ· καὶ ἤχθη Ἐσθὴρ πρὸς Γαΐ τὸν φύλακα τῶν γυναικῶν. καὶ ἤρεσεν αὐτῷ τὸ κοράσιον, καὶ εὗρε χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ.

4.Re. 25.f.

B

minorū deferāt maritis ſuis honorē. Placuit cōſiliū eius regi & principibus: fecitq₃ iuxta cōſiliū mamucha: & miſit epiſtolas ad vniuerſas prouincias regni ſui: vt queq₃ gens audire & legere poterat diuerſis linguis & lrīs: eſſe viros principes ac maiores in domib⁹ ſuis: & hoc p cūctos pplos diuulgari.

2.

His itaq₃ geſtis: poſtq₃ regis aſueri indignatio deferbuerat: recordatus eſt vaſthi q̄ feciſſet vel que paſſa eſſet. Dixeruntq₃ pueri regis ac miniſtri eius. Querantur regi puelle virgines ac ſpecioſe: & mittantur qui conſiderent per vniuerſas prouintias puellas ſpecioſas & virgines: & adducāt eas ad ciuitatē ſuſan & tradant eas in domū feminarū ſub māu egei eunuchi qui eſt ppoſitus & cuſtos mulierū regiarū: & accipiant mundū muliebrē & cetera ad vſus neceſſaria. Et q̄cunq₃ inter oēs oculis regis placuerit: ipſa regnet p vaſthi. Placuit ſmo regi: & ita vt ſuggeſſerāt iuſſit fieri. Erat vir iudeus in ſuſis ciuitate: vocabulo madocheus fili⁹ iair: filii ſemei: filii cis: de ſtirpe gemini. qui trāſlatus fuerat de hieruſalē tempore quo iechoniam regem iuda nabuchodonoſor rex babylonis trāſtulerat: q fuit nutriti⁹ filie frīs ſui ediſſe q̄ altero noīe vocabatur heſter: & vtrūq₃ parentem amiſerat: pulchra nimis & decora facie. Mortuiſq₃ patre ei⁹ ac mr̄e: mardoche⁹ ſibi eā adoptauit in filiā. Cū q₃ percrebruiſſet regis īperiū: & iuxta mādatū illi⁹ multe pulchre virgines adducerentur ſuſan: & egeo traderentur eunucho: heſter quoq₃ inter ceteras puellas ei tradita ē: vt ſuaretur ī nūero feminarū. q̄ placuit ei & iuenit gr̄am in cōſpectu illius

קטן: וייטב הדבר בעיני המלך והשרים ויעש המלך כדבר ממוכן: וישלח ספרים אל כל מדינות המלך אל מדינה ומדינה ככתבה ואל עם ועם כלשונו להיות כל איש שרר בביתו ומדבר כלשון עמו:

Cap. ij.

אחר הדברים האלה כשך חמת המלך אחשורוש זכר את ושתי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה: ויאמרו נערי המלך משרתיו יבקשו למלך נערות בתולות טובות מראה: ויפקד המלך פקידים בכל מדינות מלכותו ויקבצו את כל נערה בתולה טובת מראה אל שושן הבירה אל בית הנשים אל יד הגא סריס המלך שמר הנשים ונתון תמרוקיהן: והנערה אשר תיטב בעיני המלך תמלך תחת ושתי וייטב הדבר בעיני המלך ויעש כן: איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני: אשר הגלה מירושלים עם הגלה אשר הגלתה עם יכניה מלך יהודה אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל: ויהי אמן את הדסה היא אסתר בת דדו כי אין לה אב ואם והנערה יפת תאר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת: ויהי בהשמע דבר המלך ודתו ובהקבץ נערות רבות אל שושן הבירה אל יד הגי ותלקח אסתר אל בית המלך אל יד הגי שמר הנשים: ותיטב הנערה בעיניו ותשא חסד לפניו

ויבהל את תמרוקיה ואת מנותה — בהל מנה
לתת לה ואת שבע הנערות — נתן
הראיות לתת לה מבית המלך — ראה
וישנה ואת נערותיה לטוב בית — שנה
הנשים׃ לא הגידה אסתר את — נגד
עמה ואת מולדתה כי מרדכי צוה — ילד
עליה אשר לא תגיד׃ ובכל יום
ויום מרדכי מתהלך לפני חצר — הלך
בית הנשים לדעת את שלום — ידע שלם
אסתר ומה יעשה בה׃ ובהגיע תר — עשה נגע
נערה ונערה לבוא אל המלך — תור
אחשורוש מקץ היות לה כדת — היה
הנשים שנים עשר חדש כי כן — שנה
ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים — מלא יום
בשמן המר וששה חדשים — מרק
בבשמים ובתמרוקי הנשים׃ ובזה
הנערה באה אל המלך את כל — בוא
אשר תאמר ינתן לה לבוא עמה — אמר נתן
מבית הנשים עד בית המלך׃
בערב היא באה ובבקר היא שבה אל — שוב
בית הנשים שני אל יד שעשגז — שנה
סריס המלך שמר הפילגשים לא — סרס
תבוא עוד אל המלך כי אם חפץ — בוא
בה המלך ונקראה בשם׃ ובהגיע — קרא נגע
תר אסתר בת אביחיל דד מרדכי — דוד
אשר לקח לו לבת לבוא אל
המלך לא בקשה דבר כי אם
את אשר יאמר הגי סריס המלך — אמר
שמר הנשים ותהי אסתר נשאת — נשא היה
חן בעיני כל ראיה׃ ותלקח אסתר — ראה לקח
אל המלך אחשורוש אל בית
מלכותו בחדש העשירי הוא — עשר
חדש טבת בשנת שבע למלכותו׃ — שנה
ויאהב המלך את אסתר מכל — אהב
הנשים ותשא חן וחסד לפניו — נשא פנה
מכל הבתולות וישם כתר מלכות — כתל שום

Et precepit eunucho vt acceleraret mundū muliebrē & traderet ei ptes ſuas: & ſeptē puellas ſpecioſiſſimas de domo regis: ꝏꝏꝏ & tam ipſam q̄ pediſſequas eius ornaret atq; excoleret. Que noluit indicare ei ꝏꝏꝏ populū & patriā ſuam. Mardocheus enī preceperat ei vt de hac re oīno reticeret: qui deambulabat quotidie ante veſtibulum ꝏꝏꝏ domus in qua electe virgines ſeruabantur: curam agens ſalutis heſter: & ſcire volēs quid ei accideret. Cum aūt veniſſet tēpus ſingularū p ordinē puellarū vt intrarēt ad regē expletis oibus q̄ ad cultū muliebrē ptinebāt: mēſis duodecimus vertebatur ita dumtaxat vt ſex menſibus ꝏꝏꝏ oleo vngerētur myrrhino: & aliis ſex quibuſdā pigmentis & aromatibus vterentur. ꝏꝏꝏ Ingredienteſq; ad regē: quicquid ꝏꝏꝏ poſtulaſſent ad ornatū pertinēs accipiebāt: & vt eis placuerat compoſite: de triclinio feminarū ad regis cubiculū tranſibāt. Et que itrauerat veſpe egrediebatur mane: atq; inde in ſcdas edes deducebātur q̄ ſub manu ſaſagazi eunuchi erant: qui cōcubinis regis preſidebat: nec hēbat ptētem ad regē vltra redeūdi: niſi voluiſſet rex & eā venire iuſſiſſet ex noīe: euoluto aūt tpe p ordinē: inſtabat dies q̄ heſter filia abiahil fris mardochei quā ſibi adoptauerat in filiā: deberet intrare ad regem. Que nō q̄ſiuit muliebrē cultū: ſed q̄cunq; voluit egeus eunuchus cuſtos virginū hec ei ad ornatū dedit. Erat enī formoſa valde: & icredibili pulchritudine oīm oculis gratioſa & amabilis videbatur. Ducta ē itaq; ad cubiculū regis aſueri mēſe decimo q vocabatur thebeth: ſeptīo anno regni eius: & adamauit eam rex pluſquam omnes mulieres: habuitq; gratiam & miām coram eo ſuper oēs mulieres: & poſuit diadema regni

ꝛ feſtinauit dare ei vnguentū ꝛ par
καὶ ἔσπευσε δοῦναι αὐτῇ τὸ σμῆγμα καὶ τὴν με
tem: ꝛ ſeptē puellas deſignatas
ρίδα, καὶ τὰ ἑπτὰ κοράσια τὰ ἀποδεδειγμένα
ei de domo regis. ꝛ vſus eſt ea bene
αὐτῇ ἐκ βασιλικοῦ. καὶ ἐχρήσατο αὐτῇ καλῶς
ꝛ ancillis eius in domo mulierū. ꝛ
καὶ ταῖς ἅβραις αὐτῆς ἐν τῷ γυναικῶνι. καὶ
nō indicauit eſther genus ſuū neq; pa
οὐχ ὑπέδειξεν ἐσθὴρ τὸ γένος αὐτῆς οὐδὲ τὴν πα
triā. nā mardocheus pceperat ei nō
τρίδα. ὁ γὰρ μαρδοχαῖος ἐνετείλατο αὐτῇ μὴ
annūtiare. p ſingulos aūt dies deambulabat
ἀπαγγεῖλαι. καθ᾽ ἑκάστην δὲ ἡμέραν περιεπάτει ὁ
mardocheus iuxta aulā muliebrē:
μαρδοχαῖος κατὰ τὴν αὐλὴν τὴν γυναικείαν,
obſeruās qd eſther cōtingeret. hoc enim
ἐπισκοπῶν τί ἐσθὴρ συμβήσεται. οὗτος γὰρ
erat tēpus puelle vt introiret ad re
ἦν καιρὸς κορασίου εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασι
gem cū impleret menſes duodecim: ſic
λέα ὅταν ἀναπληρώσῃ μῆνας δεκαδύο. οὕ
enim implent dies cura
τως γὰρ ἀναπληροῦνται αἱ ἡμέραι τῆς θερα
tionis. menſes ſex in aromatibus ꝛ in
πείας. μῆνας ἓξ ἐν τοῖς ἀρώμασι καὶ ἐν τοῖς
pigmētis mulierū: ꝛ menſes ſex vnguū
σμίγμασι τῶν γυναικῶν, καὶ μῆνας ἓξ ἀλεί
tur myrrhino oleo: ꝛ tūc ingredi
φονται σμυρνίνῳ ἐλαίῳ, καὶ τότε εἰσπο
unt ad regē. ꝛ cuicūq; dixiſſ
ρεύονται πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ᾧ ἂν εἴπῃ
vt daret ipſā vt ingrederet ad eū a
παραδώσειν αὐτὴν συνεισέρχεσθαι αὐτῷ ἀπὸ
domo mulierū vſq; ad domū regis: veſpere
τοῦ γυναικῶνος ἕως τῶν βασιλείων, δείλης
ingredit. ꝛ ad veſperā regredit
εἰσπορεύεται. καὶ πρὸς ἡμέραν ἀποτρέχει
in domū mulierū ſecundā: vbi gai eu
εἰς τὸν γυναικῶνα τὸν δεύτερον, οὗ γαὶ ὁ εὐ
nuchus regis cuſtos mulierū:
νοῦχος τοῦ βασιλέως ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν,
ꝛ nō amplius ingredit ad regē:
καὶ οὐκέτι εἰσπορεύεται πρὸς τὸν βασιλέα,
niſi vocaret nomine. cū aūt adimpleret
ἐὰν μὴ κληθῇ ὀνόματι. ἐν δὲ τῷ ἀναπληροῦσθαι
tēpus eſther filie abichail fra
τὸν χρόνον ἐσθὴρ τῆς θυγατρὸς ἀβιχαὶλ ἀδελ
tris patris mardochei vt intraret ad re
φοῦ πατρὸς μαρδοχαίου εἰσελθεῖν εἰς τὸν βα
gē: nihil ſpreuit eorū q̄ mādauit ei
σιλέα, οὐδὲν ἠθέτησεν ὧν ἐνετείλατο αὐτῇ ὁ
eunuchus cuſtos mulierū. erat.n. eſther
εὐνοῦχος ὁ φύλαξ τῶν γυναικῶν. ἦν γὰρ ἐσθὴρ
inueniens grām apud oēs viden
εὑρίσκουσα χάριν παρὰ πάντων τῶν βλεπόν
tes eā. ꝛ introiuit eſther ad artaxer
των αὐτήν. καὶ εἰσῆλθεν ἐσθὴρ πρὸς ἀρταξέρ
xen regem decimo menſe q eſt te
ξην τὸν βασιλέα τῷ δεκάτῳ μηνί ὅς ἐστι τη
beth: ſeptimo anno regni eius.
βὴθ, τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ.
ꝛ adamauit rex eſther: ꝛ inuenit grām
καὶ ἠράσθη ὁ βασιλεὺς ἐσθήρ, καὶ εὗρε χάριν
vltra oēs virgines. ꝛ impoſuit
παρὰ πάσας τὰς παρθένους. καὶ ἐπέθηκεν
ei diadema
αὐτῇ τὸ διάδημα ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

C

D

muliebre. ꝛ fecit rex cōuiuiū oī
τὸ γυναικεῖον. καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς πότον πᾶ
bus amicis ſuis ꝛ poteſtatibus in die
σι τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπὶ ἡμέ
bus ſeptē: ꝛ exaltauit nuptias eſther: ꝛ remiſſionē
ρας ἑπτά, καὶ ὕψωσε τοὺς γάμους ἐσθήρ, καὶ ἄφεσιν
fecit his q ſub regno ſuo. at mardo
ἐποίησε τοῖς ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. ὁ δὲ μαρδο
cheus inſeruiebat in aula at eſther nō demō
χαῖος ἐθεράπευεν ἐν τῇ αὐλῇ. ἡ δὲ ἐσθὴρ οὐχ ὑπέ
ſtrauit patriā ſuā: ſic enim mādauerat
δειξε τὴν πατρίδα αὐτῆς, οὕτως γὰρ ἐνετείλατο
ei mardocheus: vt timeret deū ꝛ faceret
αὐτῇ μαρδοχαῖος, φοβεῖσθαι τὸν θεὸν καὶ ποιεῖν
precepta eius ſicut erat cū eo. ꝛ
τὰ προστάγματα αὐτοῦ καθὼς ἦν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ
eſther nō mutauit educationē ſuā. ꝛ cōtriſtati
ἐσθὴρ οὐ μετήλλαξε τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς. καὶ ἐλυπή
ſunt duo eunuchi regis ꝛ pncipes
Infra. 6.a.ti fra.12.e. θησαν οἱ δύο εὐνοῦχοι τοῦ βασιλέως καὶ οἱ ἀρχι
cuſtodie corporis: eo q adductus ē mardocheus: ꝛ
σωματοφύλακες, ὅτι προήχθη μαρδοχαῖος, καὶ
q̄rebāt interficere artaxerxē regē.
ἐζήτουν ἀποκτεῖναι ἀρταξέρξην τὸν βασιλέα.
ꝛ patefactū ē mardocheo verbū: ꝛ ſignificauit il
καὶ ἐδηλώθη μαρδοχαίῳ ὁ λόγος, καὶ ἐσήμανεν αὐ
lud eſther: ꝛ ipſa manifeſtauit regi
τὸν τῇ ἐσθήρ, καὶ αὐτὴ ἐνεφάνισε τῷ βασιλεῖ τὰ
inſidias. at rex examinauit duos
τῆς ἐπιβουλῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἤτασε τοὺς δύο
eunuchos ꝛ ſuſpēdit eos. ꝛ iuſſit
εὐνούχους καὶ ἐκρέμασεν αὐτούς. καὶ ἐπέταξεν ὁ
rex vt ſcriberēt in memoriali in re
βασιλεὺς καταγράψαι εἰς μνημόσυνον ἐν τῇ βα
gia bibliotheca pro beneuolētia mardochei
σιλικῇ βιβλιοθήκῃ ὑπὲρ τῆς εὐνοίας μαρδοχαίου
in laude.
ἐν ἐγκωμίῳ. Ca.3.

A
Ifra.eo Poſt hec exaltauit rex arta
Μετὰ ταῦτα ἐδόξασεν ὁ βασιλεὺς ἀρτα
xerxes amā filiū amadathi ingeū: ꝛ exaltauit eū:
ξέρξης ἀμὰν τὸν ἀμαδάθου βουγαῖον, καὶ ὕψωσεν αὐ
ꝛ prīncedebat oibus amicis ſu
τόν, καὶ ἐπρωτοβάθρει πάντων τῶν φίλων αὐ
is. ꝛ oēs q in aula adorabāt eū:
τοῦ. καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ αὐλῇ προσεκύνουν αὐ
ſic enim pceperat rex vt facerēt.
τῷ, οὕτως γὰρ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ποιῆσαι.
at mardocheus nō adorabat eū. ꝛ dixe
ὁ δὲ μαρδοχαῖος οὐ προσεκύνει αὐτῷ. καὶ ἐλά
rūt q in aula regis mardocheo:
λησαν οἱ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως μαρδοχαίῳ,
mardochee qd obaudis q̄ a re
μαρδοχαῖε τί παρακούεις τὰ ὑπὸ τοῦ βασι
ge dicūtur? per ſingulos dies loquebant ei:
λέως λεγόμενα, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐλάλουν αὐτῷ,
ꝛ nō obediuit eis. ꝛ nūciauerūt
καὶ οὐχ ὑπήκουσεν αὐτοῖς. καὶ ὑπέδειξαν τῷ
amā mardocheū regis dictis cō
ἀμὰν μαρδοχαῖον τοῖς τοῦ βασιλέως λόγοις ἀν
tradicentē: ꝛ nūtiauit eis mardoche
τιτασσόμενον, καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς ὁ μαρδοχαῖ
us: q iudeus eſt. ꝛ cognoſcens amā q nō
ος, ὅτι ἰουδαῖός ἐστι. καὶ ἐπιγνοὺς ἀμὰν ὅτι οὐ
adorat eū mardocheus: iratus eſt valde:
προσκυνεῖ αὐτῷ μαρδοχαῖος, ἐθυμώθη σφόδρα,

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

B ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

in capite eius: fecitq; eā regnare in loco vaſthi. Et iuſſit cōuiuiū preparari pmagnificū cūctis principibus & ſeruis ſuis & p cōiunctione & nuptiis heſter. Et dedit requiē vniuerſis prouintiis: ac dona largitus eſt iuxta magnificentiā principalē. Cūq; & ſcdo q̄rerentur virgīes & cōgregarētur mardocheus manebat ad ianuā regis: necdū pdiderat heſter patriā & populū ſuū: iuxta mādatū eius. Quicquid enim ille precipiebat: obſeruabat heſter: & ita cūcta faciebat: vt eo tpe ſolita erat quo eā paruulā nutriebat. Eo igitur tēpore quo mardocheus ad regis ianuā morabatur: irati ſunt bagathā & thares duo eunuchi regis q ianitores erant & in primo palatii limine reſidebāt: volueruntq; inſurgere in regē & occidere eū. Qd mardocheū non latuit Statimq; nūciauit regie heſter: & illa regi ex nomine mardochei q ad ſe rem detulerat. Queſitū eſt & iuentū: & appēſus ē vterq; eorū in patibulo. Mandatūq; ē hiſtoriis: & ānalibus traditū corā rege.

Poſt hec 3. rex aſſuerus exaltauit aman ꝏꝏꝏ filiū amadathi qui erat de ſtirpe agag: & poſuit ſoliū eius ſuper oms principes quos ꝏꝏꝏ habebat. Cunctiq; ſerui regis qui ꝏꝏꝏ in foribus palatii verſabātur flectebant genua: & adorabāt aman. Sic enī preceperat eis iperator. Solus mardocheus nō flectebat genu: neq; adorabat eū. Cui dixert pueri regis q ad fores palatii reſidebant. Cur pter ceteros nō obſeruas ꝏꝏ mandatum regis? Cūq; hoc crebrius dicerent: & ille nollet audire: nūciauerunt ꝏꝏꝏ aman: ſcire cupientes vtrū pſeueraret in ſnīa. Dixerat enim eis ſe eſſe ꝏꝏꝏ iudeū. Quod cū audiſſet aman & expimēto pbaſſet q mardocheus nō ſibi flecteret genu: nec ſe adoraret: iratus eſt valde: & p nihilo duxit in vnū

בראשה וימליכה תחת ושתי׃ — מלך
ויעש המלך משתה גדול לכל — עשה שתה גדל
שריו ועבדיו את משתה אסתר — שור
והנחה למדינות עשה ויתן — נוח דין
משאת כיד המלך׃ ובהקבץ — נתן נשא
בתולות שנית ומרדכי ישב בשער — קבץ שנה
המלך׃ אין אסתר מגדת מולדתה — נגד ילד
ואת עמה כאשר צוה עליה
מרדכי ואת מאמר מרדכי אסתר — אמר
עשה כאשר היתה באמנה אתו׃ — היה
בימים ההם ומרדכי ישב בשער — יום
המלך קצף בגתן ותרש שני — שנה
סריסי המלך משמרי הסף — סרס
ויבקשו לשלח יד במלך אחשורש׃ — בקש
ויודע הדבר למרדכי ויגד — ידע נגד
לאסתר המלכה ותאמר אסתר — אמר
למלך בשם מרדכי׃ ויבקש הדבר
וימצא ויתלו שניהם על עץ ויכתב — מצא תלה
בספר דברי הימים לפני המלך׃ — כתב פנה
אחר הדברים האלה — Cap. iij.
גדל המלך אחשורוש את המן
בן המדתא האגגי וינשאהו וישם — נשא שום
את כסאו מעל כל השרים אשר — שור
אתו׃ וכל עבדי המלך אשר
בשער המלך כרעים ומשתחוים — שחה
להמן כי כן צוה לו המלך ומרדכי
לא יכרע ולא ישתחוה׃ ויאמרו — כרע
עבדי המלך אשר בשער המלך
למרדכי מדוע אתה עובר את — ידע עבר
מצות המלך׃ ויהי כאמרם אליו — צוה היה
יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו — נגד
להמן לראות היעמדו דברי — ראה עמד
מרדכי כי הגיד להם אשר הוא
יהודי׃ וירא המן כי אין מרדכי — ראה
כרע ומשתחוה לו וימלא המן — מלא
חמה׃ ויבז בעיניו לשלח יד — בזה

במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם
מרדכי ויבקש המן להשמיד את
כל היהודים אשר בכל מלכות
אחשורוש עם מרדכי׃ בחדש
הראשון הוא חדש ניסן בשנת
שתים עשרה למלך אחשורוש
הפיל פור הוא הגורל לפני המן
מיום ליום ומחדש לחדש שנים
עשר הוא חדש אדר׃ ויאמר המן
למלך אחשורוש ישנו עם אחד
מפזר ומפרד בין העמים בכל
מדינות מלכותך ודתיהם שנות
מכל עם ואת דתי המלך אינם
עשים ולמלך אין שוה להניחם׃
אם על המלך טוב יכתב לאבדם
ועשרת אלפים ככר כסף אשקול
על ידי עשי המלאכה להביא אל
גנזי המלך׃ ויסר המלך את טבעתו
מעל ידו ויתנה להמן בן המדתא
האגגי צרר היהודים׃ ויאמר המלך
להמן הכסף נתון לך והעם לעשות
בו כטוב בעיניך׃ ויקראו ספרי
המלך בחדש הראשון בשלשה
עשר יום בו ויכתב ככל אשר צוה
המן אל אחשדרפני המלך ואל
הפחות אשר על מדינה ומדינה
ואל שרי עם ועם מדינה ומדינה
ככתבה ועם ועם כלשונו בשם
המלך אחשורש נכתב ונחתם
בטבעת המלך׃ ונשלח ספרים ביד
הרצים אל כל מדינות המלך
להשמיד להרג ולאבד את כל
היהודים מנער ועד זקן טף ונשים
ביום אחד בשלשה עשר לחדש
שנים עשר הוא חדש אדר ושללם
לבוז׃ פתשגן הכתב להנתן דת

בדד · בקש שמד · נפל · פנה · אמר · ישה · בזר פרד · מדן שנה · נוח · כתב · שקל · עשה לאך · בוא סור · נתן · צור ידה · נתן · עשה · קרא · פחה · שור · כתב חתם · שלח · רוץ · שמד · נשה · בזז

mardocheū mittere manus ſuas: audierat enī q eſſet gentis iudee: magiſq voluit omnem iudeorum qui erant in regno aſſueri perdere nationem. Menſe primo cuius vocabulū eſt niſan anno duodecimo regni aſſueri miſſa eſt ſors in vrnā q hebraice dicitur phur corā aman q die & q mēſe gens iudeorū deberet interfici: & exiuit menſis duodecim⁹ qui vocatur adar. Dixitq amā regi aſſuero. Eſt ppls p oēs puincias regni tui diſperſus & a ſe mutuo ſeparatus: nouis vtens legibus & cerimoniis: & inſup regis ſcita contēnens. Et optime noſti q non expediat regno tuo vt inſoleſcat per licentiā. Si tibi placet decerne vt pareat: & decem milia talentorum appendam arcariis gaze tue. Tulit ergo rex anulū q vtebatur de manu ſua: & dedit eū amā filio amadathai de progenie agag hoſti iudeorum: dixitq ad eum. Argentū qđ tu polliceris tuū ſit: de pplo age quod tibi placet. Vocatiq ſunt ſcribe regis menſe primo niſan: tertiadecima die eiuſdem menſis & ſcriptum eſt vt iuſſerat aman ad omnes ſatrapas regis & iudices puinciarū diuerſarūq gentiū: vt queq gens legere poterat & audire pvarietate linguarū ex nomine regis aſſueri & littere ſignate ipſius anullo miſſe ſunt per curſores regis ad vniueſas puīcias: vt occiderent atq delerent oēs iudeos a puero vſq ad ſenē puulos & mulieres vno die: hoc eſt tertiodecimo menſis duodecimi qui vocatur adar: & bona eorum diriperent. Summa aūt epiſtolarum hec fuit: vt

τ decreuit delere oēs q ſub
καὶ ἐβουλεύσατο ἀφανίσαι πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν
artaxerxis regno iudeos. τ fecit decre-
ἀρταξέρξου βασιλείαν ἰουδαίους. καὶ ἐποίησε ψήφι-
tū in anno duodecimo regni artaxerxis:
σμα ἐν ἔτει δωδεκάτῳ τῆς βασιλείας ἀρταξέρξου,
τ miſit ſortes dies ex die: τ mēſes ex mē
καὶ ἔβαλε κλήρους ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ μῆνα ἐκ μη-
ſe: vt pderet in vna die gen⁹ mardo-
νός, ὥστε ἀπολέσαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὸ γένος μαρδο-
chei. τ cecidit ſors in quartadeci-
χαίου. καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδε-
ma mēſis q eſt adar. τ locut⁹ eſt ad
κάτην τοῦ μηνὸς ὅς ἐστιν ἀδάρ. καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν Infra 9.c.
regē artaxerxē dicēs: eſt gens puer-
βασιλέα ἀρταξέρξην λέγων, ὑπάρχει ἔθνος διεσπαρ-
ſa int gētes in omni regno tuo. at
μένον ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ σου. οἱ δὲ
leges eoꝝ extrāee pre oēs gētes. at C
νόμοι αὐτῶν ἔξαλλοι παρὰ πάντα τὰ ἔθνη. τῶν δὲ
legi regis nō obediſūt: τ nō expedit Infra
νόμων τοῦ βασιλέως παρακούουσι, καὶ οὐ συμφέρει 15.b.
regi dimittere eos: ſi placet regi
τῷ βασιλεῖ ἐᾶσαι αὐτούς, εἰ δοκεῖ τῷ βασιλεῖ
decernat perdere eos. et ego deſcribā
δογματισάτω ἀπολέσαι αὐτούς. κἀγὼ διαγράψω
in gazophylaciū regis argenti talēto-
εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ βασιλέως ἀργυρίου τάλαν-
rū decē milia. τ tollēs rex anu-
τα μύρια. καὶ περιελόμενος ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύ-
lū: dedit in man⁹ aman vt ſigillaret in-
λιον, ἔδωκεν εἰς χεῖρας τῷ ἀμὰν σφραγίσαι κα-
xta ſcripta cōtra iudeos. τ di-
τὰ τὰ γεγραμμένα κατὰ τῶν ἰουδαίων. καὶ εἶ-
xit rex aman: eūdē argentū habe:
πεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμάν, τὸ μὲν ἀργύριον ἔχε, τῷ
at gēte vtere vt volueris. τ vocati ſunt ſcri-
δὲ ἔθνει χρῶ ὡς θέλεις. καὶ ἐκλήθησαν οἱ γραμ-
be regis mēſe primo tertia
ματεῖς τοῦ βασιλέως μηνὶ πρώτῳ τῇ τρισκαι-
decima: τ ſcripſerūt vt iuſſerat amā
δεκάτῃ, καὶ ἔγραψαν ὡς ἐπέταξεν ἀμὰν τοῖς
ducibus τ pncipib⁹ per oēm regio-
στρατηγοῖς καὶ τοῖς ἄρχουσι κατὰ πᾶσαν χώ-
nē ab india vſq ad ethiopiā cen- D
ραν ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ταῖς ἑκα-
tū viginti regionib⁹: et pncipib⁹
τὸν εἰκοσιεπτὰ χώραις, τοῖς τε ἄρχουσι τῶν
gentiū iuxta eoꝝ dictionē p artaxerxē
ἐθνῶν κατὰ τὴν αὐτῶν λέξιν διὰ ἀρταξέρξου τοῦ
regē. τ miſſum eſt p ſcriptores in
βασιλέως. καὶ ἀπεστάλη διὰ βιβλιογράφων εἰς
artaxerxis regnū: vt delerēt gen⁹
τὴν ἀρταξέρξου βασιλείαν, ἀφανίσαι τὸ γένος
iudeoꝝ in die vna mēſis duodecimi:
τῶν ἰουδαίων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μηνὸς δωδεκάτου,
q eſt adar τ diriperēt bona eo-
ὅς ἐστιν ἀδάρ καὶ διαρπάσαι τὰ ὑπάρχοντα αὐ-
rū. at exēplaria epiſtolaꝝ ꝯducta fuerūt
τῶν. τὰ δὲ ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν ἐξετίθετο

per regiones: τ imperatū fuit oībus paratos eſſe
κατὰ χώραν, καὶ προσετάγη πᾶσιν ἑτοίμους εἶναι Infra 8.d.
ad diē hūc. pperabat aūt res τ
εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην. ἐσπεύδετο δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ
in ſuſis: at rex τ amā epulabant:
εἰς σοῦσαν, ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν ἐκωθωνίζοντο,
turbabat aūt ciuitas.
ἐταράσσετο δὲ ἡ πόλις. Ca. 4.
Et mardocheus cognoſcēs qđ cōſūmatū fuerat:
A Ὁ δὲ μαρδοχαῖος ἐπιγνοὺς τὸ συντελούμενον,
ſcidit veſtimēta ſua τ indutus eſt ſacco τ
διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐνεδύσατο σάκκον καὶ
cōſperſus fuit cinere τ ſaliēs p pla-
κατεπάσατο σποδὸν καὶ ἐκπηδήσας διὰ τῆς πλα-
teā ciuitas: clamabat voce magna: tollit gēs
τείας τῆς πόλεως, ἐβόα φωνῇ μεγάλῃ, αἴρεται ἔθνος
q nihil iniuſte egit. τ venit vſq ad ianuā re-
μηδὲν ἠδικηκός. καὶ ἦλθεν ἕως τῆς πύλης τοῦ βα-
gis τ ſtetit. nō eni erat ei licitū ingredi in
σιλέως καὶ ἔστη. οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ ἐξὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν
aulā ſaccū habēti τ cinerē. τ in omni regio-
αὐλὴν σάκκον ἔχοντι καὶ σποδόν. καὶ ἐν πάσῃ χώ-
ne vbi expoſite fuerāt littere: clamor τ plan-
ρᾳ οὗ ἐξετίθετο τὰ γράμματα, κραυγὴ καὶ κοπε-
ct⁹ τ luct⁹ magn⁹ iudeis: τ ſaccū
τὸς καὶ πένθος μέγα τοῖς ἰουδαίοις, καὶ σάκκον
τ cinerē ſtrauerūt ſibi. τ ingreſſe ſūt
καὶ σποδὸν ἔστρωσαν ἑαυτοῖς. καὶ εἰσῆλθον αἱ
ancille τ eunuchi regine: τ anūtiaue-
B ἅβραι καὶ οἱ εὐνοῦχοι τῆς βασιλίσσης, καὶ ἀνήγγει-
rūt ei: τ turbata fuit cū audiuit qđ factū fuerat:
λαν αὐτῇ. καὶ ἐταράχθη ἀκούσασα τὸ γεγονός,
τ miſit ornare mardocheū: τ auferre
καὶ ἀπέστειλε στολίσαι τὸν μαρδοχαῖον, καὶ ἀφελέσθαι
eius ſaccū. ille aūt nō pſuaſus ē. at eſther vo-
αὐτοῦ τὸν σάκκον. ὁ δὲ οὐκ ἐπείσθη. ἡ δὲ ἐσθὴρ προσ-
cauit athach eunuchū ſuū q aſta-
εκαλέσατο ἀθὰχ τὸν εὐνοῦχον αὐτῆς ὃς παρειστή-
bat ei: τ miſit vt ſciret ipſa a mar-
κει αὐτῇ, καὶ ἀπέστειλε μαθεῖν αὐτῇ παρὰ τοῦ μαρ-
docheo rē diligēt. at mardocheus indicauit ei
δοχαίου τὸ ἀκριβές. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὑπέδειξεν αὐ-
qđ factū fuerat τ pmiſſionē quā pmiſit
τῷ τὸ γεγονὸς καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἣν ἐπηγγείλατο
amā regi in theſauꝝ talentoꝝ decē milia:
ἀμὰν τῷ βασιλεῖ εἰς τὴν γάζαν ταλάντων μυρίων,
vt pderet iudeos: τ exēplar qđ
ἵνα ἀπολέσῃ τοὺς ἰουδαίους. καὶ τὸ ἀντίγραφον τὸ
in ſuſis expoſitū vt pderēt eos:
ἐν σούσοις ἐκτεθὲν ὑπὲρ τοῦ ἀπολέσθαι αὐτούς,
dedit ei vt indicaret eſther. τ dixit ei: vt preci-
ἔδωκεν αὐτῷ δεῖξαι τῇ ἐσθήρ. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐντεί-
peret ei ingrediēti petere a re-
λασθαι αὐτῇ εἰσελθούσῃ παραιτήσασθαι τὸν βα-
ge: τ deprecari eū pro pplo memo-
σιλέα, καὶ ἀξιῶσαι αὐτὸν περὶ τοῦ λαοῦ μνησθεῖ-
dieꝝ humilitatis tue: vt nutrita fuiſti in ma-
σα ἡμερῶν ταπεινώσεώς σου, ὡς ἐτράφης ἐν χει-
nu mea: qr amā ſecundus a rege: lo-
ρί μου, διότι ἀμὰν ὁ δευτερεύων τῷ βασιλεῖ, ἐλά-
cut⁹ ē cōtra nos in mortē: inuoca dnm:
λησε καθ' ἡμῶν εἰς θάνατον, ἐπικάλεσαι τὸν κύριον,
τ loquere regi pro nobis. τ libera nos
C καὶ λάλησον τῷ βασιλεῖ περὶ ἡμῶν. καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς
a morte. ingreſſus aūt athach: locut⁹ fuit eſther
ἐκ θανάτου. εἰσελθὼν δὲ ὁ ἀθάχ, ἐλάλησεν ἐσθὴρ
omnia verba hec. dixit aūt eſther ad
πάντας τοὺς λόγους τούτους. εἶπε δὲ ἐσθὴρ πρὸς
athach: vade ad mardocheū: τ dic:
ἀθάχ, πορεύθητι πρὸς μαρδοχαῖον, καὶ εἶπον,
q gētes oēs regni
ὅτι τὰ ἔθνη πάντα τῆς βασιλείας

oēs prouintie ſcirent & pararent ſe ad predictā diem. Feſtinabant curſores qui miſſi erant regis imperiū explere. Statimq in ſuſis pependit edictum: rege & aman celebrāte cōuiuiū: & cūctis iudeis q in vrbe erāt flentibus. 4.

Que cū audiſſet mardocheus ſcidit veſtimenta ſua & indut⁹ eſt ſacco ſpargēs cinerē capiti: & in platea medie ciuitatis voce magna clamabat: oſtendēs amaritudinē animi ſui: & hoc eiulatu vſq ad fores palatii gradiēs. Non enī erat licitū indutū ſacco aulā regis intrare. In oībus quoq puītiis oppidis ac locis ad q crudele regis dogma puenerat: planctus ingens erat apud iudeos: ieiuniū: vlulat⁹ & fletus: ſacco & cinere multis p ſtratu vtentib⁹. Igreſſe autē ſunt puelle heſter & eunuchi: nūciaueruntq ei. Quod audiēs conſternata eſt: & veſte miſit vt ablato ſacco indueret eā: quā accipere noluit. Accitoq athach eunucho quē rex miniſtrum ei dederat: precepit vt iret ad mardocheum & diſceret ab eo cur hoc faceret. Egreſſuſq athach iuit ad mardocheum: & iuenit eū ſtantē in platea ciuitatis ante oſtiū palatii. q idicauit ei omnia que acciderāt: quomodo aman promiſiſſet vt in theſauros regis pro iudeorum nece inferret argentum. Exēplar quoq edicti quod pendebat in ſuſis dedit ei vt regine oſtenderet: & moneret eam vt intraret ad regem & deprecaretur eum pro populo ſuo. Regreſſus athach nūciauit heſter oīa que mardocheus dixerat. Que reſpōdit ei: & iuſſit vt diceret mardocheo. Omnes ſerui regis & cuncte que ſub ditione eius ſunt

בכל מדינה ומדינה גלוי לכל
העמים להיות עתדים ליום הזה׃
הרצים יצאו דחופים בדבר המלך
והדת נתנה בשושן הבירה והמלך
והמן ישבו לשתות והעיר שושן
נבוכה׃ Cap. iiij. ומרדכי ידע
את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי
את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא
בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה
ומרה׃ ויבוא עד לפני שער המלך
כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש
שק׃ ובכל מדינה ומדינה מקום
אשר דבר המלך ודתו מגיע אבל
גדול ליהודים וצום ובכי ומספד
שק ואפר יצע לרבים׃ ותבואינה
נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה
ותתחלחל המלכה מאד ותשלח
בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר
שקו מעליו ולא קבל׃ ותקרא
אסתר להתך מסריסי המלך אשר
העמיד לפניה ותצוהו על מרדכי
לדעת מה זה ועל מה זה׃ ויצא
התך אל מרדכי אל רחוב העיר
אשר לפני שער המלך׃ ויגד לו
מרדכי את כל אשר קרהו ואת
פרשת הכסף אשר אמר המן
לשקול על גנזי המלך ביהודיים
לאבדם׃ ואת פתשגן כתב הדת
אשר נתן בשושן להשמידם נתן
לו להראות את אסתר ולהגיד
לה ולצות עליה לבוא אל המלך
להתחנן לו ולבקש מלפניו על
עמה׃ ויבא התך ויגד לאסתר את
דברי מרדכי׃ ותאמר אסתר
להתך ותצוהו אל מרדכי׃ כל
עבדי המלך ועם מדינות המלך

גלה · היה עתד · דחף · שתה בוך · עשה קרע · לבש · זעק גדל · מרר בוא · פנה · מדן קום · נגע · בכה ספד · רבב בוא · סרס נגד · חול שלח · לבש סור · קרא · עמד פנה · צוה ידע · רחב · ידה · שמד · ראה נגד · צוה · חנן פנה · בוא · אמר · מדן

יודעים אשר כל איש ואשה אשר — ידע איש
יבוא אל המלך אל החצר הפנימית — פנה
אשר לא יקרא אחת דתו להמית — קרא מות
לבד מאשר יושיט לו המלך את — בדד ישט
שרביט הזהב וחיה ואני לא
נקראתי לבוא אל המלך זה
שלושים יום: ויגידו למרדכי את
דברי אסתר: ויאמר מרדכי להשיב — שוב
אל אסתר אל תדמי בנפשך — דמה
להמלט בית המלך מכל היהודים: — מלט
כי אם החרש תחרישי בעת הזאת — חרש
רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום — נצל עמד
אחר ואת ובית אביך תאבדו ומי — קום אבד
יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות: — ידע נגע
ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי:
לך כנוס את כל היהודים הנמצאים — הלך כנס
בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל — מצא אכל
תשתו שלשת ימים לילה ויום — שתה יום
גם אני ונערתי אצום כן ובכן — צום
אבוא אל המלך אשר לא כדת — בוא
וכאשר אבדתי אבדתי: ויעבר — עבר
מרדכי ויעש ככל אשר צותה — עשה צוה
עליו אסתר:

Cap. v.
ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר
מלכות ותעמד בחצר בית המלך — היה שלש
הפנימית נכח בית המלך והמלך — לבש
יושב על כסא מלכותו בבית המלכות — פנה ישב
נכח פתח הבית: ויהי כראות המלך — ראה
את אסתר המלכה עמדת בחצר
נשאה חן בעיניו ויושט המלך — ישט
לאסתר את שרביט הזהב אשר
בידו ותקרב אסתר ותגע בראש — קרב נגע
השרביט: ויאמר לה המלך מה לך
אסתר המלכה ומה בקשתך עד
חצי המלכות וינתן לך: ותאמר — חצה נתן
אסתר אם על המלך טוב יבוא — אמר בוא

norunt prouintie: ꝙ ſiue vir ſiue mulier non vocatus interius atrium regis intrauerit: abſq; vlla cũctatione ſtatim interficietur: niſi forte rex aureã virgã ad eum tetenderit ꝓ ſigno clementie: atq; ita poſſit viuere. Ego igitur quõ ad regẽ itrare potero: q̃ triginta iam diebus non ſum vocata ad eũ. Quod cũ audiſſet mardocheus rurſum mãdauit heſter: dicens. Ne putes ꝙ animã tuã tantum liberes: q̃a in domo regis es: ſed pre cunctis iudeis. Si enim nunc ſilueris: per aliam occaſionem liberabuntur iudei: ⁊ tu & domus patris tui peribitis. Et quis nouit vtrum idcirco ad regnum veneris: vt in tali tpe parareris? Rurſumq; heſter hec mardocheo verba mandauit. Vade & cõgrega oẽs iudeos q̃s in ſuſis repereris: & orate pro me. Nõ comedetis & non bibetis tribus diebus & tribus noctib⁹: & ego cũ ancillis meis ſimiliter ieiunabo: & tunc ingrediar ad regẽ contra legẽ faciens non vocata: tradenſq; me morti & periculo. Iuit itaq; mardocheus & fecit omnia que heſter preceperat. 5.

Die autem tertio induta eſt heſter regalibus veſtimẽtis: & ſtetit in atrio domus regie q̃ erat interius contra baſilicam regis. At ille ſedebat ſuper ſoliũ ſuũ in conſiſtorio palatii contra oſtium domus. Cumq; vidiſſet heſter reginam ſtantem placuit oculis eius: & extendit contra eam virgam auream quam tenebat manu. Que accedens oſculata eſt ſummitatem virge eius: dixitq; ad eã rex. Quid vis Heſter regina? Que eſt petitio tua? Etiam ſi dimidiam partem regni petieris dabitur tibi. At illa reſpondit. Si regi placet obſecro vt venias

cognoſcit: ꝙ oĩs homo aut mulier q̃ igreſſ⁹ fuerit
γινώσκει, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἢ γυνὴ ὃς εἰσελεύσεται
ad regẽ in aulã interiorẽ nõ vo
πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν ἄκλη
cat⁹: nõ eſt ei ſalus. niſi cui extenderit
τος, οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία. πλὴν ᾧ ἐὰν ἐκτείνῃ ὁ
rex aureã virgã: hic ſaluabit.
βασιλεὺς τὴν χρυσῆν ῥάβδον, οὗτος σωθήσεται.
et ego nõ ſũ vocata ingredi ad regẽ ſunt
κἀγὼ οὐ κέκλημαι εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα εἰσὶν
hi dies triginta. ⁊ nũciauit athach
αὗται ἡμέραι τριάκοντα. καὶ ἀπήγγειλεν ἀθὰχ τῷ
mardocheo oĩa verba eſther. ⁊ dixit D
μαρδοχαίῳ πάντας τοὺς λόγους ἐσθήρ. καὶ εἶπε
mardocheus ad athach: vade ⁊ dic ipſi:
μαρδοχαῖος πρὸς ἀθὰχ, πορεύθητι καὶ εἰπὸν αὐτῇ,
eſther ne dicas tibi ipſi: ꝙ ſaluaberis ſola in re
ἐσθὴρ μὴ εἴπῃς σεαυτῇ, ὅτι σωθήσῃ μόνη ἐν τῇ βα
gno pre cũctis iudeis. q̃ ſi ob
σιλείᾳ παρὰ πάντας τοὺς ἰουδαίους. ὡς ὅτι ἐὰν πα
audieris in hoc tẽpore: aliũde auxiliũ
ρακούσῃς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, ἀλλαχόθεν βοήθεια
⁊ ꝓtectio erit iudeis: tu aũt ⁊ dom⁹
καὶ σκέπη ἔσται τοῖς ἰουδαίοις, σὺ δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ
patris tui peribitis. ⁊ quis nouit ſi ad tẽ
πατρός σου ἀπολεῖσθε. καὶ τίς οἶδεν εἰ εἰς τὸν και
pus iſtud regnaſti? ⁊ miſit eſther
ρὸν τοῦτον ἐβασίλευσας; καὶ ἐξαπέστειλεν ἐσθὴρ τὸν
venientẽ ad eã ad mardocheũ dicẽs: va
ἥκοντα πρὸς αὐτὴν πρὸς μαρδοχαῖον λέγουσα, βαδί
dẽs cõgrega iudeos q̃ in ſuſis:
σας ἐκκλησίασον τοὺς ἰουδαίους τοὺς ἐν σούσοις,
⁊ ieiunate pro me: ⁊ ne comedatis neq; bibatis
καὶ νηστεύσατε ἐπ' ἐμοί, καὶ μὴ φάγητε μηδὲ πίνετε
in dieb⁹ tribus nocte ⁊ die. et ego aũt ⁊
ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς νύκτα καὶ ἡμέραν. κἀγὼ δὲ καὶ αἱ
ancille mee nõ mãducabim⁹: ⁊ tũc ingrediar
ἅβραι μου ἀσιτήσομεν, καὶ τότε εἰσελεύσομαι
ad regẽ ꝯtra legẽ: ⁊ ſi perire
πρὸς τὸν βασιλέα παρὰ τὸν νόμον, ἐὰν καὶ ἀπολέ
me ꝯueniat. ⁊ pergens mardocheus: fecit
σθαι με δέῃ. καὶ βαδίσας μαρδοχαῖος, ἐποίησεν
que mandauit ei eſther:
ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ἐσθήρ. Ca. 5.
Et factũ eſt in die tertio induta eſt A
Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἐνεδύσατο
eſther regalibus: ⁊ ſtetit in atrio dom⁹ re
ἡ ἐσθὴρ βασιλικοῖς, καὶ ἔστη ἐν αὐλῇ τοῦ οἴκου βα
gis interiore cõtra baſilicã
σιλέως τῇ ἐσωτέρᾳ ἐξεναντίας τῆς βασιλικῆς τοῦ
regis. at rex ſedebat in ſolio ſui
βασιλέως. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν θρόνῳ τῆς αὐ
regni in domo regali contra
τοῦ βασιλείας ἐν τῷ οἴκῳ τῷ βασιλικῷ ἐξεναντί
hoſtiũ dom⁹. cũ aũt vidiſſet rex eſther
ας τῆς θύρας τοῦ οἴκου. ὡς δὲ εἶδεν ὁ βασιλεὺς ἐσθὴρ
reginã ſtantẽ in atrio: inuenit aũt grãm
τὴν βασίλισσαν ἑσταμένην ἐν τῇ αὐλῇ, εὗρε δὲ χάριν
in oculis eius: ⁊ extendẽs rex eſther
ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐκτείνας ὁ βασιλεὺς τῇ ἐσθὴρ
virgã aureã que in manu ſua: ⁊ ac
τὴν ῥάβδον τὴν χρυσῆν τὴν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ προ
ceſſit eſther: ⁊ tetigit ſũmitatẽ virge. ⁊
σῆλθεν ἡ ἐσθήρ, καὶ ἥψατο τῆς ἄκρας τῆς ῥάβδου. καὶ
dixit rex: q̃d vis eſther? ⁊ q̃ tua
εἶπεν ὁ βασιλεύς, τί θέλεις ἐσθήρ; καὶ τί σου B
eſt petitio? vſq; ad dimidiũ regni mei
ἐστὶ τὸ ἀξίωμα; ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου
erit tibi. dixit aũt eſther: dies mea inſignis
ἔσται σοι. εἶπε δὲ ἐσθήρ, ἡμέρα μου ἐπίσημος
hodie eſt. ſi igit̃ placet
σήμερόν ἐστι. εἰ οὖν δοκεῖ τῷ

regi: veniat ⁊ rex ⁊ amã ad
βασιλεῖ, ἐλθέτω καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν εἰς
cõuiuiũ q̃d faciã hodie. ⁊ dixit
τὴν δοχὴν ἣν ποιήσω σήμερον. καὶ εἶπεν ὁ
rex: ſollicitate amã vt facia
βασιλεύς, κατασπεύσατε ἀμὰν ὅπως ποιήσω
m⁹ verbũ eſther. ⁊ venerũt am
μεν τὸν λόγον ἐσθήρ. καὶ παραγίνονται ἀμφό
bo ad ꝯuiuiũ q̃d fecit eſther. in aũt
τεροι εἰς τὴν δοχὴν ἣν ἐποίησεν ἐσθήρ. ἐν δὲ
cõuiuio dixit rex ad eſther: q̃d
τῷ πότῳ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐσθήρ, τί
eſt tibi regina eſther? ⁊ erit tibi q̃cũq;
ἐστί σοι βασίλισσα ἐσθήρ; καὶ ἔσται σοι ὅσα
petieris. ⁊ dixit petitio mea ⁊ poſtu
ἀξιοῖς. καὶ εἶπε τὸ αἴτημά μου καὶ τὸ ἀξίω
latio mea: ſi inueni grãm in cõſpectu regis:
μά μου, εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέ
veniat rex ⁊ amã in
C ως, ἐλθέτω ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν ἐπὶ τὴν
craſtinũ ad ꝯuiuiũ q̃d faciã eis: ⁊
αὔριον εἰς τὴν δοχὴν ἣν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ
cras faciã eadẽ. ⁊ exijt amã a
αὔριον ποιήσω τὰ αὐτά. καὶ ἐξῆλθεν ἀμὰν ἀπὸ
rege alacer ⁊ letus:
τοῦ βασιλέως ὑπέρχαρις καὶ εὐφραινόμενος,
cũ aũt vidiſſet amã mardocheũ iudeũ
ἐν δὲ τῷ ἰδεῖν ἀμὰν μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον
in aula: irat⁹ eſt valde. ⁊ ingreſſus
ἐν τῇ αὐλῇ, ἐθυμώθη σφόδρα. καὶ εἰσελθὼν
in ꝓpria: vocauit amicos ⁊ zoſa
εἰς τὰ ἴδια, ἐκάλεσε τοὺς φίλους καὶ ζωσά
ran vxorẽ ſuã: ⁊ oſtendit eis
ραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ὑπέδειξεν αὐ
diuitias ſuas: ⁊ gloriam q̃
τοῖς τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, καὶ τὴν δόξαν ἣν
rex ei appoſuit. ⁊ ꝙ fecit
ὁ βασιλεὺς αὐτῷ περιέθηκε. καὶ ὡς ἐποίησεν
eũ ꝓncipatũ habere ⁊ gubernare regnũ.
αὐτὸν πρωτεύειν καὶ ἡγεῖσθαι τῆς βασιλείας.
⁊ dixit amã: nõ vocauit regina cũ
καὶ εἶπεν ἀμάν, οὐ κέκληκεν ἡ βασίλισσα με
rege quemq̃ ad ꝯuiuiũ:
τὰ τοῦ βασιλέως οὐδένα εἰς τὴν δοχήν,
niſi me: ⁊ in craſtinũ vocauit me. ⁊
ἀλλ' ἢ ἐμέ, καὶ εἰς τὴν αὔριον κέκληκέ με. καὶ
D hec mihi nõ placent: q̃diu videro mardo
ταῦτά μοι οὐκ ἀρέσκει, ὅταν ἴδω μαρδο
cheũ iudeũ in aula. ⁊ dixit ad
χαῖον τὸν ἰουδαῖον ἐν τῇ αὐλῇ. καὶ εἶπε πρὸς
eũ zoſara vxor eius ⁊ amici: inci
αὐτὸν ζωσάρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ φίλοι, κο
dat tibi lignũ cubitorũ quinquaginta. mane
πήτω σοι ξύλον πηχῶν πεντήκοντα. ὄρθρου
aũt dic regi ⁊ ſuſpendat mar
δὲ εἶπον τῷ βασιλεῖ καὶ κρεμασθήτω μαρ
docheus ſup lignũ: tu aũt ingredere ad
δοχαῖος ἐπὶ τοῦ ξύλου, σὺ δὲ εἴσελθε εἰς
ꝯuiuiũ cũ rege ⁊ letare. ⁊
τὴν δοχὴν σὺν τῷ βασιλεῖ καὶ εὐφραίνου. καὶ
placuit verbũ amã: ⁊ parauit lignũ.
ἤρεσε τὸ ῥῆμα τῷ ἀμάν, καὶ ἡτοίμασε τὸ ξύλον.
Et dñs abſtulit ſõnũ a
A Ὁ δὲ κύριος ἀπέστησε τὸν ὕπνον ἀπὸ τοῦ
rege nocte illa. ⁊ dixit mini
βασιλέως τὴν νύκτα ἐκείνην. καὶ εἶπε τῷ διακό
ſtro ſuo afferre litteras memoriales
νῳ αὐτοῦ εἰσφέρειν γράμματα μνημόσυνα

ad me hodie & aman tecum ad conuiuium quod paraui. Statimq; rex: vocate inquid cito amã vt heſter obediat voluntati. Venerũt itaq; rex & aman ad conuiuium quod eis regina parauerat. Dixitq; ei rex poſtq̃ vinũ biberat abũdanter. Quid petis vt detur tibi: & ꝓ qua re poſtulas? Etiam ſi dimidiam partẽ regni mei petieris: impetrabis. Cui reſpõdit heſter. Petitio mea & preces ſunt iſte. Si inueni in cõſpectu regis gratiã & ſi regi placet vt det mihi q̃d poſtulo: & meam impleat petitionem: veniat rex & aman ad conuiuium q̃d paraui eis: & cras aperiã regi volũtatem meam. Egreſſus ẽ itaq; illo die amã letus & alacer. Cũq; vidiſſet mardocheum ſedentẽ ante fores palatii: & nõ ſolũ nõ aſſurrexiſſet ſibi: ſed nec motũ q̃dẽ de loco ſeſſionis ſue: indignatus eſt valde: & diſſimulata ira reuerſus in domũ ſuã cõuocauit ad ſe amicos ſuos: & zares vxorem ſuã: & expoſuit illis magnitudinẽ diuitiarum ſuarũ filiorũq; turbã: & quãta eũ gloria ſuper oms principes & ſeruos ſuos rex eleuaſſet. Et poſt hec ait. Regina quoq; heſter nullũ aliũ vocauit ad conuiuium cum rege preter me: apud quam etiam cras cũ rege pranſurus ſum: Et cum hec oĩa habeã: nihil me habere puto: quandiu videro mardocheũ iudeũ ſedẽtem ante fores regias. Rñderuntq; ei zares vxor eius & ceteri amici. Iube parari excelſam trabẽ habentẽ altitudinis quiquaginta cubitos: & dic mane regi vt appendatur ſup eam mardocheus. & ſic ibis cum rege letus ad cõuiuiũ. Placuitq; ei cõſiliũ: & iuſſit excelſam preparari crucem. 6.

Noctem illam duxit rex inſomnem: iuſſitq; ſibi afferri hiſtorias & annales priorum

המלך והמן היום אל המשתה אשר — שתה
עשיתי לו: ויאמר המלך מהרו את — עשה
המן לעשות את דבר אסתר ויבא
המלך והמן אל המשתה אשר
עשתה אסתר: ויאמר המלך
לאסתר במשתה היין מה שאלתך
וינתן לך ומה בקשתך עד חצי
המלכות ותעש: ותען אסתר ותאמר — עשה ענה
שאלתי ובקשתי: אם מצאתי חן
בעיני המלך ואם על המלך טוב לתת
את שאלתי ולעשות את בקשתי — נתן
יבוא המלך והמן אל המשתה אשר
אעשה להם ומחר אעשה כדבר
המלך: ויצא המן ביום ההוא שמח
וטוב לב וכראות המן את מרדכי — ראה
בשער המלך ולא קם ולא זע — קום זוע
ממנו וימלא המן על מרדכי חמה: — מלא
ויתאפק המן ויבוא אל ביתו וישלח — אפק בוא
ויבא את אהביו ואת זרש אשתו: — שלח
איש
ויספר להם המן את כבוד עשרו — ספר כבד
ורב בניו ואת כל אשר גדלו המלך
ואת אשר נשאו על השרים ועבדי — שור
המלך: ויאמר המן אף לא הביאה — אמר בוא
אסתר המלכה עם המלך אל המשתה
אשר עשתה כי אם אותי וגם למחר — עשה את
אני קרוא לה עם המלך: וכל זה — קרא
איננו שוה לי בכל עת אשר אני
ראה את מרדכי היהודי יושב בשער — ירה ישב
המלך: ותאמר לו זרש אשתו וכל — אמר
אהביו יעשו עץ גבה חמשים
אמה ובבקר אמר למלך ויתלו את — תלה
מרדכי עליו ובא עם המלך אל — בוא
המשתה שמח וייטב הדבר לפני — שתה יטב
המן ויעש העץ: — פנה

Cap. vj.
בלילה ההוא נדדה שנת המלך
ויאמר להביא את ספר הזכרנות — שנה אמר
בוא

דברי הימים ויהיו נקראים לפני — יום היה
המלך: וימצא כתוב אשר הגיד — קרא מצא
מרדכי על בגתנא ותרש שני סריסי — כתב נגד
המלך משמרי הסף אשר בקשו — שנה סרס
לשלח יד במלך אחשורוש: ויאמר
המלך מה נעשה יקר וגדולה — עשה גדל
למרדכי על זה ויאמרו נערי המלך
משרתיו לא נעשה עמו דבר: — שרת
ויאמר המלך מי בחצר והמן בא — בוא
לחצר בית המלך החיצונה לאמר — חוץ
למלך לתלות את מרדכי על העץ — תלה
אשר הכין לו: ויאמרו נערי המלך — כון
אליו הנה המן עמד בחצר ויאמר
המלך יבוא: ויבוא המן ויאמר לו — בוא
המלך מה לעשות באיש אשר המלך — עשה
חפץ ביקרו ויאמר המן בלבו למי
יחפץ המלך לעשות יקר יותר — חפץ יתר
ממני: ויאמר המן אל המלך איש
אשר המלך חפץ ביקרו: יביאו — בוא
לבוש מלכות אשר לבש בו המלך — לבש
וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר
נתן כתר מלכות בראשו: ונתון — נתן
הלבוש והסוס על יד איש משרי — שור
המלך הפרתמים והלבישו את
האיש אשר המלך חפץ ביקרו
והרכיבהו על הסוס ברחוב העיר — רכב רחב
וקראו לפניו ככה יעשה לאיש — קרא עשה
אשר המלך חפץ ביקרו: ויאמר
המלך להמן מהר קח את הלבוש — לקח
ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן
למרדכי היהודי היושב בשער המלך — ידה
אל תפל דבר מכל אשר דברת: — נפל
ויקח המן את הלבוש ואת הסוס — לקח
וילבש את מרדכי וירכיבהו ברחוב — רכב
העיר ויקרא לפניו ככה יעשה — קרא פנה
לאיש אשר המלך חפץ ביקרו: — עשה

temporum. Que cum illo preſente legerentur, ventũ eſt ad illũ locũ vbi ſcriptũ erat quõ nũciaſſet mardocheus inſidias bagathã & thares eunuchorum: regem aſſuerũ iugulare cupientiũ. Quod cũ audiſſet rex: ait. Quid p hac fide honoris ac premii mardocheus cõſecutus eſt? Dixerũt ei ſerui illius ac miniſtri. Nihil omnino mercedis accepit. Statimq; rex. Quis eſt inquit in atrio? Amã quippe interius atriũ domus regie intrauerat: vt ſuggereret regi & iuberet mardocheum affigi patibulo quod ei fuerat preparatum. Rñderunt pueri. Aman ſtat in atrio. Dixitq; rex: ingrediatur. Cumq; eſſet ĩgreſſus: ait illi. Quid debet fieri viro quẽ rex honorare deſiderat? Cogitãs aũt in corde ſuo aman: & reputans q nullum alium rex niſi ſe vellet honorare. reſpondit. Homo quem rex honorare cupit; debet indui veſtibus regiis & imponi ſuper equũ qui de ſella regis eſt: & accipere regium diadema ſup caput ſuũ: & primus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum eius: & per plateam ciuitatis incedens clamet: & dicat. Sic honorabitur quẽcunq; voluerit rex honorare. Dixitq; ei rex. Feſtina & ſumpta ſtola & equo fac vt locutus es mardocheo iudeo qui ſedet ante fores palatii. Caue ne quicq; de his q̃ locutus es p̃termittas. Tulit itaq; aman ſtolã & equum: indutumq; mardocheũ in platea ciuitatis & impoſitũ equo p̃cedebat atq; clamabat. Hoc honore cõdignus eſt quẽcũq; rex voluerit honorare.

dies vt legerẽt ei. inuenit aũt litte- ö.2.b. Infra. 12.a.
τῶν ἡμερῶν ἀναγινώσκειν αὐτῷ. εὗρε δὲ γράμμα
ras q̃ ſcripte fuerãt de mardocheo: quomõ nun
τα τὰ γραφέντα περὶ μαρδοχαίου, ὡς ὑπηγ-
ciauit regi de duobus eunuchis re-
γειλε τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βα
gis dũ cuſtodirẽt ipſi: ⁊ q̃ſiuiſſent
σιλέως ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτούς, καὶ ζητῆσαι
inijcere manꝰ artaxerxi. dixit aũt rex:
ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας ἀρταξέρξῃ. εἶπε δὲ ὁ βα
quã gr̃am aut gr̃am fecimꝰ mar
σιλεύς, τίνα δόξαν ἢ χάριν ἐποιήσαμεν τῷ μαρ
docheo: ⁊ dixerũt miniſtri regis: B
δοχαίῳ; καὶ εἶπον οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως,
nõ feciſti ei q̃cq̃. dũ aũt interroga
οὐκ ἐποίησας αὐτῷ οὐδέν. ἐν δὲ τῷ πυνθάνε-
ret rex de beneuolẽtia mardochei:
σθαι τὸν βασιλέα περὶ τῆς εὐνοίας μαρδοχαίου,
ecce amã in aula. dixit aũt rex: q̃s
ἰδοὺ ἀμὰν ἐν τῇ αὐλῇ. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς, τίς
in atrio? ille ꝟo introiuit vt diceret regi: vt ſu
ἐν τῇ αὐλῇ; ὁ δὲ εἰσῆλθεν εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, κρε
ſpẽderet mardocheũ in ligno q̃d pauerat.
μάσαι τὸν μαρδοχαῖον ἐν τῷ ξύλῳ ᾧ ἡτοίμασε.
⁊ dixerũt miniſtri regis: ecce amã
καὶ εἶπον οἱ διάκονοι τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ ἀμὰν
ſtat in atrio. ⁊ dixit rex: voca
ἕστηκεν ἐν τῇ αὐλῇ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, καλέσα
te eũ. dixit aũt rex amã: q̃d fa
τε αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμάν, τί ποι
ciã homini quẽ ego volo honorare: dixit aũt
ήσω τῷ ἀνθρώπῳ ὃν ἐγὼ θέλω δοξάσαι; εἶπε δὲ
intra ſe amã: quẽ vult rex honorare
ἐν ἑαυτῷ ἀμάν, τίνα θέλει ὁ βασιλεὺς δοξάσαι
niſi me? dixit aũt ad regẽ: homini
εἰ μὴ ἐμέ; εἶπε δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, ἄνθρωπον
quẽ rex vult honorare: afferant
ὃν ὁ βασιλεὺς θέλει δοξάσαι, ἐνεγκάτωσαν οἱ
ſerui regis ſtolã byſſinã qua rex
παῖδες τοῦ βασιλέως στολὴν βυσσίνην ἣν ὁ βασι
induit: ⁊ equũ ſup quẽ rex C
λεὺς περιβάλλεται, καὶ ἵππον ἐφ᾽ ὃν ὁ βασι-
aſcendit: ⁊ det vni amicoꝝ re
λεὺς ἐπιβαίνει, καὶ δότω ἑνὶ τῶν φίλων τοῦ βα
gis honorabiliũ: ⁊ ornet homi
σιλέως τῶν ἐνδόξων, καὶ στολισάτω τὸν ἄνθρω
nẽ quẽ rex diligit: ⁊ imponat
πον ὃν ὁ βασιλεὺς ἀγαπᾷ, καὶ ἀναβιβασάτω
eũ ſup equũ: ⁊ p̃dicet p pla
αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ κηρυσσέτω διὰ τῆς πλα
teã ciuitatis dicẽs: ſic erit om-
τείας τῆς πόλεως λέγων, οὕτως ἔσται παν
ni homini quẽ rex honorat. dixit aũt
τὶ ἀνθρώπῳ ὃν ὁ βασιλεὺς δοξάζει. εἶπε δὲ
rex amã: bene locutꝰ es: ſic
ὁ βασιλεὺς τῷ ἀμάν, καλῶς ἐλάλησας, οὕ-
fac mardocheo iudeo
τως ποίησον τῷ μαρδοχαίῳ τῷ ἰουδαίῳ τῷ
ſeruienti in atrio: ⁊ ne pretermitta-
θεράποντι ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ μὴ παραπεσέ-
tur a te ꝟbũ q̃d locutus es. tulit aũt amã
τω σου λόγος ὃν ἐλάλησας. ἔλαβε δὲ ἀμὰν
ſtolã ⁊ equũ ⁊ ornauit mar
τὴν στολὴν καὶ τὸν ἵππον καὶ ἐστόλισε τὸν μαρ
docheũ ⁊ impoſuit eũ ſup equũ:
δοχαῖον καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ἵπ-
a p̃ceſſit p plateã ciuitatis
πον, καὶ διῆλθε διὰ τῆς πλατείας τῆς πόλεως
⁊ p̃dicabat dicẽs: ſic erit omni ho- D
καὶ ἐκήρυσσε λέγων, οὕτως ἔσται παντὶ ἀν-
mini quẽ rex vult honorare.
θρώπῳ ὃν ὁ βασιλεὺς θέλει δοξάσαι.

reuerſus ẽ aũt mardocheus in atriũ: ⁊
ἐπέστρεψε δὲ μαρδοχαῖος εἰς τὴν αὐλήν, καὶ
amã reuerſus fuit ad p̃pria lugẽs in
ἀμὰν ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια λυπούμενος κατὰ
capite. ⁊ narrauit amã q̃ cõtige-
κεφαλῆς. καὶ διηγήσατο ἀμὰν τὰ συμβεβηκό-
rãt ei zoſara vxori ſue ⁊
τα αὐτῷ ζωσάρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς
amicis. ⁊ dixerũt ad eũ amici ⁊ vxor:
φίλοις. καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ ἡ γυ-
ſi de genere iudeoꝝ mardochęꝰ: ⁊ cepiſti
νή, εἰ ἐκ γένους ἰουδαίων μαρδοχαῖος, καὶ ἤρξω
humiliari ante eũ: cadẽs cades.
ταπεινοῦσθαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ, πεσὼν πέσῃ.
non poteris eũ vlciſci: q̃m deꝰ viuẽs eſt
οὐ μὴ δύνῃ αὐτὸν ἀμύνασθαι, ὅτι θεὸς ζῶν μετ᾽
eo. adhuc ipſis loquẽtibꝰ: adueniũt
αὐτοῦ. ἔτι αὐτῶν λαλούντων, παραγίνονται οἱ
eunuchi cõpellentes amã ad cõui
εὐνοῦχοι ἐπισπεύδοντες τὸν ἀμὰν ἐπὶ τὸν πό
uiũ q̃d pauerat eſther.
τον ὃν ἡτοίμασεν ἐσθήρ.

Ca. 7.

Intrauit aũt rex ⁊ amã vt bibe-
Εἰσῆλθε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμὰν συμπι
A rẽt cũ regina. dixit aũt rex eſther
εῖν τῇ βασιλίσσῃ. εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς τῇ ἐσθὴρ
ſecũda die in cõuiuio: q̃d ẽ eſther regi
τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐν τῷ πότῳ, τί ἐστιν ἐσθὴρ βασί
na: ⁊ q̃ petitio tua? ⁊ q̃ poſtulatio tua?
λισσα, καὶ τί τὸ αἴτημά σου; καὶ τί τὸ ἀξίωμά σου;
⁊ erit tibi vſq; ad dimidiũ regni mei. ⁊
καὶ ἔσται σοὶ ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. καὶ
reſpõdẽs dixit: ſi inueni gr̃am ante re-
ἀποκριθεῖσα εἶπεν, εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βα
gẽ: detur anima petitioni mee: ⁊
σιλέως, δοθήτω ἡ ψυχὴ τῷ αἰτήματί μου, καὶ
pp̃ls meꝰ poſtulationi mee: traditi ſumꝰ ego q; ⁊
ὁ λαός μου τῷ ἀξιώματί μου, ἐπράθημεν γὰρ ἐγώ τε καὶ
pp̃ls meꝰ in p̃ditionẽ ⁊ rapinã ⁊ fui
ὁ λαός μου εἰς ἀπώλειαν καὶ διαρπαγὴν καὶ δου
tutẽ: nos q; ⁊ filij nr̃i in ſer-
λείαν, ἡμεῖς τε καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς παῖ
uos ⁊ ancillas: ⁊ obaudiuĩ: nõ eñi
δας καὶ παιδίσκας, καὶ παρήκουσα, οὐ γὰρ
dignꝰ diabolus atrij regis. di
ἄξιος ὁ διάβολος τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως. εἶ
B xit aũt rex: q̃s hic q̃ auſus eſt fa
πε δὲ ὁ βασιλεύς, τίς οὗτος ὃς ἐτόλμησε ποι
cere rẽ hãc? dixit aũt eſther: ho-
ῆσαι τὸ πρᾶγμα τοῦτο; εἶπε δὲ ἐσθήρ, ἄνθρω
mo inimicꝰ amã prauus iſte. amã ꝟo tur
πος ἐχθρὸς ἀμὰν ὁ πονηρὸς οὗτος. ἀμὰν δὲ ἐτα
batꝰ eſt a rege ⁊ regina.
ράχθη ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης.
at rex ſurrexit a cõuiuio in
ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξανέστη ἐκ τοῦ συμποσίου εἰς
hortũ: at amã rogabat ⁊ petebat
τὸν κῆπον, ὁ δὲ ἀμὰν παρεκάλει καὶ ᾐτεῖτο
reginã: videbat eñi ſe in malis
τὴν βασίλισσαν, ἑώρα γὰρ ἑαυτὸν ἐν κακοῖς
exiſtẽtẽ. reuerſꝰ eſt aũt rex de horto.
ὄντα. ἐπέστρεψε δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ κήπου.
amã ꝟo corruerat ſup lectũ rogãs
ἀμὰν δὲ ἐπεπτώκει ἐπὶ τὴν κλίνην ἀξιῶν τὴν
C reginã. dixit aũt rex: itaq; ⁊
βασίλισσαν. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς, ὥστε καὶ
mulierẽ opprimit i domo mea?
τὴν γυναῖκα βιάζῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου;

Reuerſuſq; eſt mardocheus ad ianuã palatii & aman feſtinauit ire in domũ ſuã lugẽs & operto capite: narrauitq; zares vxori ſue & amicis omnia que euenissent ſibi. Cui rñderũt ſapiẽtes q̃s habebat ĩ cõſilio & vxor eius. Si de ſemine iudeorum eſt mardocheus ante quẽ cadere cepiſti: nõ poteris ei reſiſtere: ſed cades ĩ cõſpectu eius. Adhuc illis loq̃ntibus: venerũt eunuchi regis: & cito eum ad conuiuiũ quod regina parauerat pergere compulerunt. 7.

Intrauit itaq; rex & aman: vt biberent cum regina. Dixitq; ei rex etiam ſecũdo die poſtq̃ vino incaluerat. Que eſt petitio tua heſter vt detur tibi? & quid vis fieri? Etiã ſi dimidiã partẽ regni mei petieris: impetrabis. Ad quẽ illa reſpondit. Si inueni gratiam in oculis tuis o rex: & ſi placet: dona mihi aĩam meã p qua rogo: & populũ meũ pro quo obſecro. Traditi enĩ ſumus ego & pp̃ls meus vt cõteramur iugulemur & pereamus. Atq; vtinã in ſeruos & famulas venderemur eẽt tollerabile malũ & gemẽs tacerẽ: nũc aũt hoſtis nr̃ eſt cuius crudelitas redũdat in regẽ. Rñdenſq; rex aſuerus: ait. Quis eſt iſte & cuius potentie: vt hec audeat facere? Dixitq; heſter. Hoſtis & inimicus noſter peſſimus iſte eſt aman. Qđ ille audiẽs ilico obſtupuit: vultũ regis ac regine ferre non ſuſtinẽs. Rex aũt iratus ſurrexit: & de loco cõuiuii ĩtrauit in hortũ arboribus cõſitũ. Aman quoq; ſurrexit vt rogaret heſter reginã pro aĩa ſua: intellexit enĩ a rege ſibi paratũ malũ. Qui cum reuerſus eſſet de horto nemoribus cõſito: & ĩtraſſet cõuiuii locũ reperit amã ſup lectũ corruiſſe in q̃ iacebat heſter & ait. Etiã reginã vult opprimere me p̃ſente in

וישב מרדכי אל שער המלך והמן — שוב
נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש: — דחף חפה
ויספר המן לזרש אשתו ולכל — ספר איש
אהביו את כל אשר קרהו ויאמרו — אהב
לו חכמיו וזרש אשתו אם מזרע
היהודים מרדכי אשר החלות לנפל — חלל
לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול — יכל נפל
לפניו: עודם מדברים עמו וסריסי — דבר סרס
המלך הגיעו ויבהלו להביא את — נגע בהל
המן אל המשתה אשר עשתה — בוא שתה
אסתר: ויבא המלך — עשה
Cap. vij.
והמן לשתות עם אסתר המלכה: — בוא
ויאמר המלך לאסתר גם ביום — אמר
השני במשתה היין מה שאלתך — שנה
אסתר המלכה ותנתן לך ומה — נתן
בקשתך עד חצי המלכות ותעש: ותען — חצה עשה
אסתר המלכה ותאמר אם מצאתי — ענה
חן בעיניך המלך ואם על המלך
טוב תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי
בבקשתי: כי נמכרנו אני ועמי — מכר
להשמיד להרוג ולאבד ואלו — שמד הרג
לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי — שפחה
כי אין הצר שוה בנזק המלך: — חרש צור
ויאמר המלך אחשורוש ויאמר
לאסתר המלכה מי הוא זה ואי זה
הוא אשר מלאו לבו לעשות כן: — עשה
ותאמר אסתר איש צר ואויב המן — איב
הרע הזה והמן נבעת מלפני המלך — רעע בעת
והמלכה: והמלך קם בחמתו ממשתה — קום חמה
היין אל גנת הביתן והמן עמד
לבקש על נפשו מאסתר המלכה
כי ראה כי כלתה אליו הרעה מאת — כלה רעע
המלך: והמלך שב מגנת הביתן אל — שוב
בית משתה היין והמן נפל על המטה — נטה
אשר אסתר עליה ויאמר המלך
הגם לכבוש את המלכה עמי בבית — כבש

פנה הדבר יצא מפי המלך ופני המן
חפה חפו׃ ויאמר חרבונה אחד מן
סרס הסריסים לפני המלך גם הנה
העץ אשר עשה המן למרדכי אשר
דבר טוב על המלך עמד בבית המן
אמר גבה חמשים אמה ויאמר המלך
תלה תלהו עליו׃ ויתלו את המן על העץ
כון חמם אשר הכין למרדכי וחמת המלך
Cap.viij. שככה׃ ביום ההוא נתן
המלך אחשורוש לאסתר המלכה
צור את בית המן צרר היהודים ומרדכי
בוא פנה בא לפני המלך כי הגידה אסתר
נגד סור מה הוא לה׃ ויסר המלך את טבעתו
עבר נתן אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי
שום ותשם אסתר את מרדכי על בית
יסף דבר המן׃ ותוסף אסתר ותדבר לפני
נפל בכה המלך ותפל לפני רגליו ותבך
חנן רעע ותתחנן לו להעביר את רעת המן
חשב האגגי ואת מחשבתו אשר חשב
ידה ישט על היהודים׃ ויושט המלך לאסתר
קום את שרבט הזהב ותקם אסתר
עמד אמר ותעמד לפני המלך׃ ותאמר אם
על המלך טוב ואם מצאתי חן
לפניו וכשר הדבר לפני המלך
כתב שוב וטובה אני בעיניו יכתב להשיב
את הספרים מחשבת המן בן המדתא
האגגי אשר כתב לאבד את
דין היהודים אשר בכל מדינות המלך׃
יכל ראה כי איככה אוכל וראיתי ברעה אשר
מצא ימצא את עמי ואיככה אוכל
ילד וראיתי באבדן מולדתי׃ ויאמר
המלך אחשורש לאסתר המלכה
ולמרדכי היהודי הנה בית המן
נתן תלה נתתי לאסתר ואתו תלו על העץ
על אשר שלח ידו ביהודים׃ ואתם
כתבו על היהודים כטוב בעיניכם

domo mea. Necdū verbū de ore regis exierat: & ſtatim operuerūt faciē eius. Dixitqꝫ arbona vnus de eunuchis qui ſtabant in miniſterio regis. En lignū quod parauerat mardocheo qui locutus eſt pro rege: ſtat in domo aman: habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex. Appēdite eū in eo. Suſpēſus ē itaqꝫ aman in patibulo quod parauerat mardocheo: & regis ira quieuit. 8.

Die illo dedit rex aſſuerus heſter regine domū aman aduerſarii iudeorū: & mardocheus ingreſſus ē ante faciē regis. Cōfeſſa eſt eni ei heſter q eſſet patruus ſuus. Tulitqꝫ rex anulum quē ab amā recipi iuſſerat: & tradidit mardocheo. Heſter aūt cōſtituit mardocheū ſup domū ſuam. Nec his contenta pcidit ad pedes regis. ſleuitqꝫ & locuta ad eū orauit vt maliciā amā agagite & machinationes eius peſſimas q̄s excogitauerat contra iudeos iuberet irritas fieri. At ille ex more ſceptrū aureū ꝑtendit manu: quo ſignū clemētie mōſtrabatur. Illaqꝫ cōſurgēs ſtetit ante eū & ait. Si placet regi: & ſi inueni gratiā in oculis eius & deprecatio mea non ei videtur eſſe contraria: obſecro vt nouis epiſtolis veteres aman littere īſidiatoris & hoſtis iudeorū: quibus eos in cunctis regis prouintiis perire preceperat corrigantur. Quomodo eniꝫ potero ſuſtinerē necem & interfectionem populi mei? Reſponditqꝫ rex aſſuerus heſter regine & mardocheo iudeo. Domum aman conceſſi heſter regine & ipſum iuſſi affigi cruci: quia auſus eſt manū mittere in iudeos. Scribite ergo iudeis ſicut vobis placet

amā ꝟo audiens erubuit facie. dixit
ἀμὰν δὲ ἀκούσας, διετράπη τῷ προσώπῳ. εἶπε
aūt charbona vnus de eunuchis: iſte aūt cogno
δὲ ὁ χαρβωνὰ εἷς τῶν εὐνούχων, οὗτος δὲ ἐγνώ
uerat illud lignū cū vidiſſet crucis in domo
κει τοῦτο τὸ ξύλον ἰδὼν τοῦ σαυροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ
amā: qn̄ vocauerat eū ad cenā
τοῦ ἀμὰν, ὅτε ἐκάλει αὐτὸν ἐπὶ τὸν δεῖπνον
regū: ꝛ de illo interrogās: co
τῶν βασιλέων, καὶ περὶ τούτου πυθόμενος, ἔγ
gnouit ab vno puerorū qđ parabat.
νω παρ᾽ ἑνὸς τῶν παίδων τὸ κατασκευαζόμενον.
ꝛ dixit ad regē: ecce ꝛ lignū pa
καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, ἰδοὺ καὶ ξύλον ἡτοί
uit amā mardocheo q locutus fuit de
μασεν ἀμὰν μαρδοχαίῳ τῷ λαλήσαντι περὶ τοῦ
rege: ꝛ erectū ē in domo amā cubitorū
βασιλέως, καὶ ὤρθωται ἐν τοῖς ἀμὰν πηχῶν
quinquaginta. dixit aūt rex: appēdatur
πεντήκοντα. εἶπε δὲ ὁ βασιλεύς, σαυρωθήτω
in eo. ꝛ ſuſpēſus ē amā ſup lignū qđ
ἐπ᾽ αὐτῷ. καὶ ἐκρεμάσθη ἀμὰν ἐπὶ τοῦ ξύλου ὃ
parauit mardocheo. ꝛ tūc ceſſauit rex
ἡτοίμασε μαρδοχαίῳ. καὶ τότε ἐκόπασεν ὁ βα
ab ira.
σιλεὺς ἀπὸ τοῦ θυμοῦ. Ca. 8.

Et in illo die donauit rex A
Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐδωρήσατο ὁ βασι
artaxerxes eſther q̄cūqꝫ erāt amā calū
λεὺς ἀρταξέρξης τῇ ἐσθὴρ ὅσα ὑπῆρχεν ἀμὰν τῷ δια
niatori: ꝛ mardocheus vocatus eſt a re
βόλῳ, καὶ μαρδοχαῖος προσεκλήθη παρὰ τοῦ βα
ge. oſtēderat eīm eſther: φ ꝓpinquus erat ſibi.
σιλέως. ὑπέδειξε γὰρ ἐσθήρ, ὅτι ἐνῳκείωται αὐτῇ. 8.5.c.
tulit aūt rex anulū quē abſtulerat ab
ἔλαβε δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν δακτύλιον ὃν ἀφείλετο ἀ
amā: ꝛ dedit mardocheo. ꝛ cōſtituit
μὰν, καὶ ἔδωκε τῷ μαρδοχαίῳ. καὶ κατέστησεν
eſther mardocheū ſup oīa q̄ amā: ꝛ
ἐσθὴρ μαρδοχαῖον ἐπὶ πάντων τῶν τοῦ ἀμάν, καὶ
addens locuta fuit ad regē: ꝛ cecidit
προσθεῖσα ἐλάλησε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσέπε
ad pedes eius: ꝛ orauit irritā facere
σεν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἠξίου ἀφελεῖν τὴν
amā malitiā: ꝛ q̄ fecit iudeis. extē
ἀμὰν κακίαν, καὶ ὅσα ἐποίησε τοῖς ἰουδαίοις. ἐξέ
dit aūt rex eſther virgā au B
τεινε δὲ ὁ βασιλεὺς τῇ ἐσθὴρ τὴν ῥάβδον τὴν χρυ
reā ꝛ ſurrexit eſther vt aſtaret regi.
σῆν καὶ ἐξηγέρθη ἐσθὴρ παρεστηκέναι τῷ βασιλεῖ.
ꝛ dixit eſther: ſi videtur tibi ꝛ inueni grām: mit
καὶ εἶπεν ἐσθήρ, εἰ δοκεῖ σοι καὶ εὗρον χάριν, πεμφ
tatur vt reuertantur littere miſſe
θήτω ἀποστραφῆναι τὰ γράμματα τὰ ἀπεσταλμένα
ab amā: q̄ ſcripte fuerāt ad ꝑdendū iude
ἀπὸ ἀμάν, τὰ γραφέντα ἀπολέσθαι τοὺς ἰουδαί
os q ſunt in regno tuo. quomō eīm pote
ους οἵ εἰσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. πῶς γὰρ δυνήσο
ro videre afflictionē ppl̄i mei? ꝛ quomō pote
μαι ἰδεῖν τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου; καὶ πῶς δυνήσο
ro ſaluari in ꝑditione patrie mee? ꝛ
μαι σωθῆναι ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῆς πατρίδος μου; καὶ
dixit rex ad eſther: ſi oīa bona
εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐσθήρ, εἰ πάντα τὰ ὑπάρχον
amā dedi ꝛ donaui tibi: ꝛ illū ſu
τα ἀμὰν ἔδωκα καὶ ἐχαρισάμην σοι, καὶ αὐτὸν ἐκρέ
ſpēdi in ligno: qꝛ manus intulit
μασα ἐπὶ ξύλου, ὅτι τὰς χεῖρας ἐπήνεγκεν τοῖς
iudeis. qđ ãplius q̄ris? ſcribite ꝛ vos
ἰουδαίοις. τί ἔτι ἐπιζητεῖς; γράψατε καὶ ὑμεῖς
ex noie meo vt videtur vobis:
ἐκ τοῦ ὀνόματός μου ὡς δοκεῖ ὑμῖν,

8.5.d. C ꝛ ſigillate anulo meo. q̄cūqꝫ
καὶ σφραγίσατε τῷ δακτυλίῳ μου. ὅσα
eīm ſcribunt rege iubēte
γὰρ γράφεται τοῦ βασιλέως ἐπιτάξαντος
ꝛ ſignata ſūt anulo meo: nō eſt
καὶ σφραγισθῇ τῷ δακτυλίῳ μου, οὐκ ἔστιν
eis ꝯtradicere. vocati ſunt aūt ſcri
αὐτοῖς ἀντειπεῖν. ἐκλήθησαν δὲ οἱ γραμμα
be in primo mēſe: q eſt niſa
τεῖς ἐν τῷ πρώτῳ μηνί, ὅς ἐστι νισὰν τῇ
tertia ꝛ viceſima eiuſdē anni. ꝛ
τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ
ſcripta ſūt iudeis q̄cūqꝫ iuſſit
ἐγράφη τοῖς ἰουδαίοις ὅσα ἐνετείλατο
ꝓcuratoribus ꝛ ꝑncipibus ſa
8.1.a τοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν σα
traparū: ab india vſqꝫ ad ethio
τραπῶν, ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιο
piā: centū viginti ſeptē ſatrapis ꝑ
πίας, ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατράπαις κα
regionē ꝛ regionē ſm̄ eorū lo
τὰ χώραν καὶ χώραν κατὰ τὴν αὐτῶν λέ
cutionē. ſcripte ſūt aūt ꝑ regē ꝛ ſigil
ξιν. ἐγράφη δὲ διὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἐσ
late ſunt anulo eius. ꝛ mi
φραγίσθη τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ. καὶ ἐξα
ſerūt litteras per vereda
πέστειλαν τὰ γράμματα διὰ βιβλιοφό
rios ſicut ꝑcepit eis vt vterentur
ρων ὡς ἐπέταξεν αὐτοῖς χρήσασθαι τοῖς
legibus ſuis in omni ciuitate iuuarēt
νόμοις αὐτῶν ἐν πάσῃ πόλει βοηθῆσαί
qꝫ illos ꝛ vt vterentur inimi
τε αὐτοῖς καὶ χρήσασθαι τοῖς ἀντιδί
cis ſuis ꝛ oppoſitis eis:
κοις αὐτῶν καὶ τοῖς ἀντικειμένοις αὐτοῖς,
vt voluiſſent in die vna in omni re
ὡς βούλονται ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ ἐν πάσῃ τῇ βα
gno artaxerxis: tertiadecima
σιλείᾳ ἀρταξέρξου, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ
duodecimi mēſis q eſt adar. at
δωδεκάτου μηνὸς ὅς ἐστιν ἀδάρ. τὰ δὲ
exēplaria apponantur viſibiliter
ἀντίγραφα ἐκτιθέσθωσαν ὀφθαλμοφανῶς
D in omni regno. parati qꝫ ſint
ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ. ἑτοίμους τε εἶναι
oēs iudei in hāc
πάντας τοὺς ἰουδαίους εἰς ταύτην τὴν
diē ad debellandū ſuos hoſtes.
ἡμέραν πολεμῆσαι αὐτῶν τοὺς ὑπεναντί
ipſi q̄dē igitur eq̄tes exierūt feſtinan
ους. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς ἐξῆλθον σπεύδον
tes ad eaq̄ a rege dicta erāt ꝑfici
τες τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως λεγόμενα ἐπι
endū. appoſitū fuit aūt ꝑceptū et in
τελεῖν. ἐξετέθη δὲ τὸ πρόσταγμα καὶ ἐν
ſuſis. at mardocheus exiuit orna
σούσοις. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ἐξῆλθεν ἐστολι
tus regio ornatu ꝛ coronā
σμένος τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ στέφανον
habēs aureā ꝛ diadema byſſinū pur
ἔχων χρυσοῦν καὶ διάδημα βύσσινον πορ
pureū. vidētes aūt q in ſuſis: gauiſi
φυροῦν. ἰδόντες δὲ οἱ ἐν σούσοις, ἐχάρη
ſunt. at iudeis fuit lumē
σαν. τοῖς δὲ ἰουδαίοις ἐγένετο φῶς

ex regis noīe: ſignātes lr̄as anulo meo. Hec eīm cōſuetudo erat vt epl̄is q̄ ex regis noīe mittebātur: & illius anulo ſignate erant: nemo auderet cōtradicere. Accitiſqꝫ ſcribis & librariis regis: erat aūt tp̄s tertii mēſis q appellatur ſiban: viceſima & tertia illius die: ſcripte ſunt epiſtole vt mardocheus voluerat ad iudeos & ad principes procuratoreſqꝫ & iudices q centū viginti ſeptē ꝓuintiis ab india vſqꝫ ethiopiam preſidebant: prouintie atqꝫ prouintie: populo & populo iuxta linguas & lr̄as ſuas: & iudeis prout legere poterāt & audire. Ipſeqꝫ epl̄e que ex regis nomine mittebātur anulo illius obſignate ſunt & miſſe per veredarios: qui per oēs ꝓuintias diſcurrētes: veteres litteras nouis nunciis preuenirent. Quibus imperauit rex: vt cōuenirent iudeos per ſingulas ciuitates: & in vnū preciperēt cōgregari: vt ſtarent pro animabus ſuis & omnes inimicos ſuos cum cōiugibus ac liberis & vniuerſis domibus interficerēt atqꝫ delerēt. Et cōſtituta eſt per oēs ꝓuintias vna vltiōis dies: ideſt tertiadecima die menſis duodecimi adar. Summa epiſtole hec fuit. Vt in omnibus terris ac pp̄lis q regis aſſueri ſubiacebāt imperio: notū fieret paratos eſſe iudeos ad capiendā vindictā de hoſtibus ſuis. Egreſſiqꝫ ſunt veredarii celeres nūcia ꝑferentes: & edictum regis pependit in ſuſis. Mardocheus aūt de palatio & de cōſpectu regis egrediēs fulgebat veſtibus regiis hyacinthinis videlicet & aerinis corona aureā portās in capite: & amictus ſerico pallio atqꝫ purpureo. Omniſqꝫ ciuitas exultauit atqꝫ letata eſt. Iudeis autē noua lux oriri viſa eſt

בשם המלך וחתמו בטבעת המלך
כי כתב אשר נכתב בשם המלך
ונחתום בטבעת המלך אין להשיב׃ חתם שוב
ויקראו ספרי המלך בעת ההיא קרא
בחדש השלישי הוא חדש סיון שלש
בשלושה ועשרים בו ויכתב ככל
אשר צוה מרדכי אל היהודים
ואל האחשדרפנים והפחות פחה
ושרי המדינות אשר מהדו ועד שור מדן
כוש שבע ועשרים ומאה מדינה
מדינה ומדינה ככתבה ועם
ועם כלשנו ואל היהודים ככתבם
וכלשונם׃ ויכתב בשם המלך לשן כתב
אחשורש ויחתם בטבעת
המלך וישלח ספרים ביד שלח רוץ
הרצים בסוסים רכבי הרכש
האחשתרנים בני הרמכים׃ אשר
נתן המלך ליהודים אשר בכל עיר
ועיר להקהל ולעמד על נפשם קהל
להשמיד ולהרג ולאבד את כל שמד
חיל עם ומדינה הצרים אתם צור
טף ונשים ושללם לבוז׃ ביום נשה בזז
אחד בכל מדינות המלך אחשורוש
בשלושה עשר לחדש שנים
עשר הוא חדש אדר׃ פתשגן
הכתב להנתן דת בכל מדינה נתן
ומדינה גלוי לכל העמים גלה
ולהיות היהודים עתודים ליום היה ידה
הזה להנקם מאיביהם׃ הרצים עתד נקם
רכבי הרכש האחשתרנים יצאו
מבהלים ודחופים בדבר המלך בהל דחף
והדת נתנה בשושן הבירה׃ ומרדכי
יצא מלפני המלך בלבוש מלכות פנה
תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך גדל כרך
בוץ וארגמן והעיר שושן צהלה
ושמחה׃ ליהודים היתה אורה היה

ושמחה וששן ויקר׃ ובכל מדינה שוש
ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר קום
דבר המלך ודתו מגיע שמחה נגע
וששון ליהודים משתה ויום טוב שתה
ורבים מעמי הארץ מתיהדים רבב יהד
כי נפל פחד היהודים עליהם׃

Cap. ix. ובשנים עשר
חדש הוא חדש אדר בשלושה שנה
עשר יום בו אשר הגיע דבר
המלך ודתו להעשות ביום אשר עשה
שברו איבי היהודים לשלט
בהם ונהפוך הוא אשר ישלטו הפך שלט
היהודים המה בשנאיהם׃ נקהלו קהל
היהודים בעריהם בכל מדינות עיר
המלך אחשורוש לשלח יד
במבקשי רעתם ואיש לא עמד בקש רוע
לפניהם כי נפל פחדם על כל נפל
העמים׃ וכל שרי המדינות שור
והאחשדרפנים והפחות ועשי פחה עשה
המלאכה אשר למלך מנשאים לאך נשא
את היהודים כי נפל פחד מרדכי
עליהם׃ כי גדול מרדכי בבית גדל
המלך ושמעו הולך בכל הלך
המדינות כי האיש מרדכי הולך
וגדול׃ ויכו היהודים בכל איביהם נכה
מכת חרב והרג ואבדן ויעשו
בשנאיהם כרצונם׃ ובשושן הבירה רצה
הרגו היהודים ואבד חמש מאות ידה מאה
איש׃ ואת פרשנדתא ואת דלפון
ואת אספתא׃ ואת פורתא ואת
אדליא ואת ארידתא׃ ואת פרמשתא
ואת אריסי ואת ארידי ואת ויזתא׃
עשרת בני המן בן המדתא צרר צור
היהודים הרגו ובבזה לא שלחו בזז
את ידם׃ ביום ההוא בא מספר בוא ספר
ההרוגים בשושן הבירה לפני רבג פנה

gaudiū honor & tripudiū. Apud oēs populos vrbes atq̄ prouincias quocunq̄ regis precepta veniebant mira exultatio epule atq̄ conuiuia & festus dies: intantum vt plures alterius gētis & secte eorum religioni & cerimoniis iūgerētur. Grādis enī cunctos iudaici nois terror inuaſerat. 9.

Igitur duodecimi mensis quē adar vocari ante iā diximus: tertiadecima die quando cūctis iudeis interfectio parabatur & hostes eorum inhiabant sanguini: versa vice superiores iudei esse ceperūt & se de aduersariis vindicare. Cōgregatiq̄ sunt p singulas ciuitates & oppida & loca: vt extenderent manum cōtra inimicos & psecutores suos. Nullusq̄ ausus est resistere: eo q̄ oēs populos magnitudinis eorū formido penetraret. Nam & prouinciarum iudices duces & pcuratores: oisq̄ dignitas: q̄ singulis locis ac operibus preerat extollebant iudeos timore mardochei quē principē esse palatii & plurimū posse cognouerant. Fama quoq̄ nois eius crescebat quotidie: & per cūctorum ora volitabat. Itaq̄ pcusserunt iudei inimicos suos plaga magna: & occiderunt eos: reddētes eis qd sibi parauerāt facere: intantum vt etiam in susis quingentos viros interficerent: extra decē filios amā agagite hostis iudeorum. Quorū ista sunt noīa. Parsādatha & delphon & esphata & phorata & adalia & aridatha & ephermestha arisai & aridai & vaisatha. Quos cum occidissent predas de substātiis eorū agere noluerunt. Statimq̄ numerus eorum qui occisi erant in susis ad

τ letitia per ciuitatē τ regionē: vbi
καὶ εὐφροσύνη κατὰ πόλιν καὶ χώραν, οὗ
cūque posita fuit exēplar: gaudiū τ letitia
ἂν ἐξετέθη τὸ ἔκθεμα, χαρὰ καὶ εὐφροσύ
iudeis ꝯuiuiū τ festiuitas. τ
νη τοῖς ἰουδαίοις κώθων καὶ εὐφροσύνη. καὶ
multi gētiliū circūcidebant τ iu
πολλοὶ τῶν ἐθνῶν περιετέμοντο καὶ ἰου
daizabāt ppt metum iudeorum.
δάϊζον διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων. Ca. 9.
In eni duodecimo mēse tertia
Ἐν γὰρ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ τῇ τρισ
decima mēsis q̄ est adar: aderāt
καιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς ὅς ἐστιν ἀδάρ, παρῆν
littere q̄ scripte fuerāt a
τὰ γράμματα τὰ γραφέντα παρὰ τοῦ
rege. τ in ea die pierunt
βασιλέως. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπώλοντο
q̄ oppositi erāt iudeis. nullus .n.
οἱ ἀντικείμενοι τοῖς ἰουδαίοις. οὐδεὶς γὰρ
isurrexit timēs eos. nā pncipes
ἀντέστη φοβούμενος αὐτούς. οἱ γὰρ ἄρχοντες
satraparum τ tyrāni τ
τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ
regij scribe honorabāt iu
βασιλικοὶ γραμματεῖς ἐτίμων τοὺς ἰου
deos: qm timor mardochei incubuerat
δαίους, ὅτι ὁ φόβος μαρδοχαίου ἐπέκειτο
sup eos. cōtingit eni pceptū
αὐτοῖς. προσέπεσε γὰρ τὸ πρόσταγμα τοῦ
regis nominatū fuisse i omni re
βασιλέως ὀνομασθῆναι ἐν πάσῃ τῇ βασι
gno. τ in susis ciuitate occide
λείᾳ. καὶ ἐν σούσοις τῇ πόλει ἀπέκτει
rūt iudei viros qngentos:
ναν οἱ ἰουδαῖοι ἄνδρας πεντακοσίους, τόν
et pharsandatha τ delphō τ asphatha:
τε φαρσανδαθὰ καὶ δελφὼν καὶ ἀσφα
τ phoradatha τ adalia τ aridatha
θά, καὶ φοραδαθὰ καὶ ἀδαλία καὶ ἀριδαθὰ
τ pharmastha τ arisai τ aridai τ
καὶ φαρμασθὰ καὶ ἀρισαῖ καὶ ἀριδαῖ καὶ
baizatha: τ decē filios amā ama
βαιζαθά, καὶ τοὺς δέκα υἱοὺς ἀμὰν ἀμα
dathu bugei inimici iude
δαθοῦ βουγαίου τοῦ ἐχθροῦ τῶν ἰουδαί
orum: τ nō diripuerūt in eadē die.
ων, καὶ οὐ διήρπασαν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ.
traditus est aūt numerus regi eorum q
ἐπεδόθη δὲ ὁ ἀριθμὸς τῷ βασιλεῖ τῶν
perierāt in susis.
ἀπολωλότων ἐν σούσοις.

A

B

dixit aūt rex ad esther: interfecerūt
εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐσθήρ, ἀπώλεσαν οἱ
iudei in susis viros qngentos in
ἰουδαῖοι ἐν σούσοις ἄνδρας πεντακοσίους ἐν
ciuitate. in aūt regione quomō existimas q
τῇ πόλει. ἐν δὲ τῇ περιχώρῳ πῶς οἴει ὅτι
exercuerūt? qd igit petis āplius: τ erit tibi?
ἐχρήσαντο; τί οὖν ἀξιοῖς ἔτι, καὶ ἔσται σοι;
τ dixit esther regi: detur
καὶ εἶπεν ἐσθὴρ τῷ βασιλεῖ, δοθήτω τοῖς
iudeis vti similit cras: ita
ἰουδαίοις χρῆσθαι ὡσαύτως τὴν αὔριον, ὥς
q decē filios amā suspendāt. τ per
τε τοὺς δέκα υἱοὺς ἀμὰν κρεμάσαι. καὶ ἐπέ
misit rex sic fieri: τ pmi
τρεψεν ὁ βασιλεὺς οὕτως γενέσθαι, καὶ ἐξέθη
sit iudeos ciuitatis corpo
κε τοὺς ἰουδαίους τῆς πόλεως τὰ σώμα
ra filiorum amā suspendere. τ ꝯgregati
τα τῶν υἱῶν ἀμὰν κρεμάσαι. καὶ συνήχθη
sūt iudei in susis quattuorde
σαν οἱ ἰουδαῖοι ἐν σούσοις τῇ τεσσαρεσκαι
cima adar: τ occiderūt viros
δεκάτῃ τοῦ ἀδάρ, καὶ ἀπέκτειναν ἄνδρας
trecentos τ nihil rapuerūt. at re
τριακοσίους καὶ οὐδὲν διήρπασαν. οἱ δὲ λοι
liqui iudeorum q in regno ꝯgrega
ποὶ τῶν ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ συνήχ
ti fuerāt τ se adiuuabāt: τ cessauerūt
θησαν καὶ ἑαυτοῖς ἐβοήθουν, καὶ ἀνεπαύσαντο
a bellis. pdiderūt .n. de ipsis
ἀπὸ τῶν πολέμων. ἀπώλεσαν γὰρ αὐτῶν
decē milia septies quinq̄ milia tertiade
μυριάδας ἑπτὰ πεντακισχιλίους τῇ τρισκαι
cima adar: τ nihil rapuerūt. τ
δεκάτῃ τοῦ ἀδάρ, καὶ οὐδὲν διήρπασαν. καὶ
cessauerūt quartadecima
ἀνεπαύσαντο τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ
eiusdē mēsis. τ egerūt eādē diē requiei
αὐτοῦ μηνός. καὶ ἦγον αὐτὴν ἡμέραν ἀναπαύ
cū gaudio τ letitia. at iu
σεως μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. οἱ δὲ ἰου
dei in susis ciuitate ꝯuenerūt: τ
δαῖοι ἐν σούσοις τῇ πόλει συνήχθησαν, καὶ τῇ
quartadecima cessauerūt. egerūt aūt τ
τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἀνεπαύσαντο. ἦγον δὲ καὶ
quintādecimā cū gaudio τ leti
τὴν πεντεκαιδεκάτην μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφρο
tia. ppt hoc igit iudei dispsi
σύνης. διὰ τοῦτο οὖν οἱ ἰουδαῖοι διεσπαρμένοι
in omni regiōe extranea: agūt quartā
ἐν πάσῃ χώρᾳ τῇ ἔξω, ἄγουσι τὴν τεσσαρε
decimā adar diē bonā cū
σκαιδεκάτην τοῦ ἀδὰρ ἡμέραν ἀγαθὴν μετ' εὐ
letitia: mittentes ptes qlibet
φροσύνης, ἀποστέλλοντες μερίδας ἕκαστος τῷ
primo. q vo habitant in metro
πλησίον. οἱ δὲ κατοικοῦντες ἐν ταῖς μητρο
polibus: τ qntādecimā diē
πόλεσι, καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην ἡμέραν
adar in letitia ducūt: mitten
τοῦ ἀδὰρ ἐν εὐφροσύνῃ ἄγουσιν, ἐξαποστέλ
tes ptes primis. scripsit aūt
λοντες μερίδας τοῖς πλησίον. ἔγραψε δὲ
mardocheus vba hec in li
μαρδοχαῖος τοὺς λόγους τούτους εἰς βι
bro τ misit iudeis: qui
βλίον καὶ ἐξαπέστειλε τοῖς ἰουδαίοις, ὅσοι
erant in artaxerxis regno iis q ꝓpe
ἦσαν ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ τοῖς ἐγ
τ iis q longe:
γὺς καὶ τοῖς μακράν,

regem relatus est. Qui dixit regine. In vrbe susis interfecerunt iudei quingētos viros: & alios decē filios amā. Quantā putas eos exercere cedē in vniuersis puintiis? Quid vltra postulas: & quid vis vt fieri iubeam? Cui illa respondit. Si regi placet detur potestas iudeis: vt sicut fecerūt hodie in susis: sic & cras faciant & decem filii aman in patibulis suspendantur. Precepitq̄ rex vt ita fieret. Statiq̄ i susis pependit edictum & decē filii aman suspensi sunt. Congregatis iudeis quartadecima die mensis adar: interfecti sunt in susis trecenti viri: nec eorum ab illis direpta substātia est: sed & per oēs puintias q̄ ditōi regis subiacebāt p aīabus suis steterunt iudei: interfectis hostibus ac psecutoribus suis: in tantū vt septuaginta quinq̄ milia occisorum iplerētur: & nullus de substātiis eorū qcq̄ cōtingeret. Dies autē tertiusdecimus mensis adar vnus apud oēs interfectiōis fuit: & qrtadecima die cedere desierunt. Quē cōstituerūt esse solemnē: vt in eo oī tpe deinceps vacarent epulis gaudio atq̄ conuiuiis. At hi qui in vrbe susis cedē exercuerant tertiodecimo & qrtodecio die eiusdē mēsis in cede versati sunt: qntodecimo aūt die pcutere desierūt. Et idcirco eundē diē cōstituerūt solēnem epularū atq̄ leticie. Hi vero iudei q in oppidis nō muratis ac villis morabātur: qrtūdecimū diē mēsis adar cōuiuiorū & gaudii decreuerūt: ita vt exultēt in eo: & mittāt sibi mutuo partes eplarū & ciborū. Scripsit itaq̄ mardocheus oīa hec: & litis cōprehensa misit ad iudeos q in oibus regis puintiis morabantur: tam in vicino positis q̄ procul

המלך׃ ויאמר המלך לאסתר
המלכה בשושן הבירה הרגו
היהודים ואבד חמש מאות איש
ואת עשרת בני המן בשאר
מדינות המלך מה עשו׃ ומה פדן עשה
שאלתך וינתן לך ומה בקשתך נתן
עוד ותעש׃ ותאמר אסתר אם על
המלך טוב ינתן גם מחר ליהודים
אשר בשושן לעשות כדת היום
ואת עשרת בני המן יתלו על תלה
העץ׃ ויאמר המלך להעשות כן
ותנתן דת בשושן ואת עשרת
בני המן תלו׃ ויקהלו היהודיים קהל יהד
אשר בשושן גם ביום ארבעה רבע
עשר לחדש אדר ויהרגו בשושן הרג
שלש מאות איש ובבזה לא
שלחו את ידם׃ ושאר היהודים
אשר במדינות המלך נקהלו
ועמד על נפשם ונוח מאיביהם
והרג בשנאיהם חמשה ושבעים
אלף ובבזה לא שלחו את ידם׃
ביום שלשה עשר לחדש אדר
ונוח בארבעה עשר בו ועשה
אתו יום משתה ושמחה׃ שתה
והיהודיים אשר בשושן נקהלו
בשלשה עשר בו ובארבעה עשר
בו ונוח בחמשה עשר בו ועשה
אתו יום משתה ושמחה׃ על כן
היהודים הפרזים הישבים בערי פרז ציר
הפרזות עשים את יום ארבעה עשה
עשר לחדש אדר שמחה ומשתה
ויום טוב ומשלח מנות איש
לרעהו׃ ויכתב מרדכי את הדברים כתב
האלה וישלח ספרים אל כל שלח
היהודים אשר בכל מדינות המלך מדן
אחשורוש הקרובים והרחוקים׃ קרב רחק

C

D

E

vt quartãdecimã & quintamdecimam diẽ menſis adar p feſtis ſuſciperent: & reuertẽte ſemp anno ſolẽni celebrarẽt honore: qa in ipis diebus ſe vlti ſunt iudei de inimicis ſuis: & luctus atq; triſticia in hilaritatẽ gaudiũq; cõuerſi ſunt: eſſentq; dies iſti epularum atq; leticie: & mitterent ſibiinuicẽ ciborum partes: & paupib9 munuſcula largirẽtur. Suſceperũtq; iudei in ſolẽnem ritũ cũcta q̃ eo tpe facere ceperãt: & q̃ mardocheus lrĩs faciẽda mãdauerat. Amã eni filiꝰ amadathi ſtirpis agag hoſtis & aduerſariꝰ iudeoꝝ cogitauit cõtra eos malũ: vt occideret illos atq; deleret: & miſit phur qd nr̃a lingua vertitur in ſortẽ: & poſtea ingreſſa eſt heſter ad regẽ: obſecrãs vt conatus eius lrĩs regis irriti fierent: & malũ qd contra iudeos cogitauerat: reuerteretur in caput eiꝰ. Deniq; & ipm & filios eiꝰ affixerũt cruci atq; ex illo tpe dies iſti appellati ſunt phurim.i.ſortiũ: eo q phur.i.ſors in vrnã miſſa fuerit. Et cuncta q̃ geſta ſunt epl̃e.i.libri huiꝰ volumine cõtinẽtur: queq; ſuſtinuerũt: & q̃ deinceps immutata ſunt: ſuſceperũt iudei ſup ſe & ſemẽ ſuũ & ſup cũctos q religioni eorũ voluerũt copulari: vt nulli liceat duos hos dies abſq; ſolẽnitate trãſigere q̃s ſcriptura teſtatur: & cetera expetũt tpa annis ſibi iugiter ſuccedentibꝰ. Iſti ſunt dies q̃s nulla vnq̃ delebit obliuio: & p ſingulas gñationes cũcte in toto orbe puintie celebrabũt: nec ẽ vlla ciuitas in q̃ dies phurim.i.ſortiũ nõ obſeruẽtur a iudeis: & ab eorũ pgenie q̃ his cerimoniis obligata ẽ. Scripſerũtq; heſter regina filia abiahil & mardocheꝰ iudeꝰ etiã ſcd̃am eplã: vt oĩ ſtudio dies iſta ſolẽnis faciretur in poſterũ. Et miſerũt ad oẽs iudeos q in cẽtũ vigiti ſeptẽ puitiis regis aſſueri verſabãtur: vt haberẽt pacẽ & ſuſciperẽt veritatẽ obſuãtes

dies ſortiũ: & ſuo tẽpore cum gaudio celebrarẽt ſicut conſtituerãt mardocheus & heſter. Et illi obſeruãda ſuſceperunt a ſe & a ſemine ſuo ieiunia atq; clamores & ſortiũ dies: & omnia que libri huius q vocatur heſter hiſtoria cõtinentur.

Cap.x.

Rex vero aſſuerus omnem terrã & cũctas maris inſulas fecit tributarias: 10. cuiꝰ fortitudo & iperiũ: & dignitas atq; ſublimitas qua exaltauit mardocheum: ſcripta ſunt in libris medorũ atq; pſarum: & quõ mardocheꝰ iudaici generis ſecundus a rege aſſuero fuerit: & magnꝰ apud iudeos: & acceptabilis plebi fratrũ ſuoꝝ: querẽs bona pplo ſuo: & loq̃ns ea q̃ ad pacẽ ſeminis ſui pertinerent.

Que hẽtur i hebreo plena fide expſſi. hec aũt q̃ ſequũtur ſcripta reperi in editione vulgata q̃ grecorũ lingua & lrĩs cõtinẽtur: & interim poſt finẽ libri hoc caplm ferebatur: qd iuxta cõſuetudinẽ nr̃a ȝ obelo.i.veru pnotauimꝰ. Dixitq; mardocheus. Adeo facta ſunt iſta. Recordatus ſum ſõnii qd viderã. hec eadẽ ſignificãtis: nec eoꝝ qcq̃ irritũ fuit. Paruulus fons q creuit in fluuiũ & in lucẽ ſolẽq; cõuerſus eſt: & in aq̃s plurimas redũdauit heſter ẽ. quã rex accepit vxorẽ & voluit eſſe reginam. Duo aũt dracones: ego ſum & aman. Gentes q̃ cõuenerãt: hi ſunt q conati ſunt delere nomẽ iudeorũ. Gens aũt mea iſrl̃ eſt q̃ clamauit ad dñm: & ſaluũ fecit pplm ſuũ. liberauitq; nos ab oĩbus malis: & fecit ſigna atq; portẽta inter gentes: & duas ſortes eſſe pcepit vnã ppli dei: & alterã cunctaꝝ gentiũ. Venitq; vtraq; ſors in ſtatutũ ex illo iã tpe corã deo vniuerſis gentibꝰ: & recordatꝰ eſt dñs ppli ſui: ac miſertꝰ hereditatis ſue. Et obſuabũtur dies iſti in menſe ãdar quartadecima & quintadecima die eiuſdẽ mẽſis cum omni ſtudio & gaudio in vnũ cetum populi cõgregati in cunctas deinceps generationes populi iſrael. 11.

Anno q̃rto regnãtibus ptolomeo & cleopatra: attulerũt doſitheꝰ qui ſe ſacerdotẽ & leuitici gñis ferebat & ptolomeus filius eius hanc epiſtolã phurim: quã dixerũt interp̃tatam eſſe lyſimacũ ptolomei filiũ in hieruſalẽ. Hoc quoq; principiũ erat in editione vulgata qd nec in hebreo: nec apud vllum fertur interpretũ. Anno ſecundo regnante artaxerxe maximo prima die menſis niſan vidit ſomnium mardocheus filius iaheri: filii ſemei filii cis de tribu beniamin: homo iudeus qui habitabat in vrbe ſuſis vir magnus & inter primos aule regie. Erat autem de eo numero

captiuitate quā captiuauit nabuchodo-
αἰχμαλωσίας ἧς ᾐχμαλώτευσε ναβουχοδο-
noſor rex babylonis de hieruſalē
νόσορ ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐξ ἱερουσαλὴμ
cū iechonia rege iudee. ꝛ hoc
μετὰ ἰεχονίου βασιλέως τῆς ἰουδαίας. καὶ τὸ
eiꝰ ſomniū. ꝛ ecce vox tumultꝰ
τοῦτο τὸ ἐνύπνιον. καὶ ἰδοὺ φωνὴ θορύβου
tonitrua ꝛ terremotꝰ ꝛ cōturbatio ſup
βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ τάραχος ἐπὶ τῆς
terrā: ꝛ ecce duo dracones magni para
γῆς. καὶ ἰδοὺ δύο δράκοντες μεγάλοι ἕτοι-
ti pceſſerūt vtriqꝫ pliari. ꝛ facta
μοι προῆλθον ἀμφότεροι παλαίειν. καὶ ἐγένε-
eſt eoꝝ vox magna: ꝛ voce eoꝝ
το αὐτῶν φωνὴ μεγάλη, καὶ τῇ φωνῇ αὐτῶν ἡ
parata eſt oīs gens ad pliū: vt expu-
τοιμάσθη πᾶν ἔθνος εἰς πόλεμον, ὥστε πολε-
gnarēt iuſtoꝝ gentē. ꝛ ecce dies tenebraꝝ
μῆσαι δικαίων ἔθνος. καὶ ἰδοὺ ἡμέρα σκότους
ꝛ caliginis: tribulatio ꝛ anguſtia: afflictio ꝛ
καὶ γνόφου, θλῖψις καὶ στενοχωρία, κάκωσις καὶ
turbatio magna ſup terrā. ꝛ ꝯturbata ē
τάραχος μέγας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐταράχθη
oīs gēs iuſta timētes ſua mala:
πᾶν ἔθνος δίκαιον φοβούμενοι τὰ ἑαυτῶν κακά,
ꝛ pparati ſunt perire: ꝛ clamauerūt
καὶ ἡτοιμάσθησαν ἀπολέσθαι, καὶ ἐβόησαν
ad deū. ab aūt clamore eoꝝ: facťū ē
πρὸς τὸν θεόν. ἀπὸ δὲ τῆς βοῆς αὐτῶν, ἐγένετο
ſicut a paruo fonte fluuiꝰ magnꝰ:
ὡσανεὶ ἀπὸ μικρᾶς πηγῆς ποταμὸς μέγας,
aqua multa: ꝛ lux ꝛ ſol oriēbat: ꝛ
ὕδωρ πολύ. καὶ φῶς καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ
humiles exaltati ſūt ꝛ deuorauerūt
οἱ ταπεινοὶ ὑψώθησαν καὶ κατέφαγον τοὺς ἐν-
dcytos. ꝛ cū ſurrexiſſet mardocheꝰ q̄ vidit
δόξους. καὶ διεγερθεὶς μαρδοχαῖος ὁ ἑωρακὼς
ſomniū hoc: ꝛ qd deꝰ deliberat
τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, καὶ τί ὁ θεὸς βεβούλευται
facere: habuit inſomniū hoc in corde:
ποιῆσαι, εἶχε τὸ ἐνύπνιον τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ,
ꝛ in omni vbo voluit cognoſcere hoc
καὶ ἐν παντὶ λόγῳ ἤθελησεν ἐπιγνῶναι αὐ-
vſqꝫ ad noctem.
τὸ ἕως τῆς νυκτός.

Ca. 12.

Et quieuit mardocheꝰ in aula
Καὶ ἡσύχασε μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ
cū gabatha ꝛ tharra duobꝰ eunuchis
μετὰ γαβαθὰ καὶ θάρρα τῶν δύο εὐνούχων τοῦ
regis cuſtodientibꝰ aulā. au
βασιλέως τῶν φυλασσόντων τὴν αὐλήν. ἤκου-
diuitqꝫ eoꝝ cogitatōes: ꝛ cu
σέ τε αὐτῶν τοὺς λογισμούς, καὶ τὰς με-
ras eoꝝ ſcrutatꝰ eſt: ꝛ didicit q pa-
ρίμνας αὐτῶν ἐξηρεύνησε, καὶ ἔμαθεν ὅτι ἑτοι-
rāt manꝰ iniicere artaxerxi
μάζουσι τὰς χεῖρας ἐπιβαλεῖν ἀρταξέρξῃ τῷ
regi: ꝛ demōſtrauit regi de eis.
βασιλεῖ, καὶ ὑπέδειξε τῷ βασιλεῖ περὶ αὐ-
ꝛ queſiuit rex duos eunu
τῶν. καὶ ἐξήτασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο εὐνού-
chos ſuos: ꝛ cōfitentes appēſi ſunt.
χους αὐτ, καὶ ὁμολογήσαντες ἀπήχθησαν.
ꝛ ſcripſit rex ſmones hos
καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους
in cōmentarijs. ꝛ mardocheꝰ ſcripſit de
εἰς μνημόσυνον. καὶ μαρδοχαῖος ἔγραψε περὶ
vbis. ꝛ pcepit rex mardo-
τῶν λόγων. καὶ ἐπέταξεν ὁ βασιλεὺς μαρδο-
cheū deſeruire in aula: ꝛ dedit ei
χαίῳ θεραπεύειν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ

captiuorum quos tranſtulerat nabuchodonoſor rex babylonis de hieruſalem cū iechonia rege iuda: & hoc eiꝰ ſomnium fuit. Apparuerūt voces & tumultus tonitrua & terremotꝰ & cōturbatio ſup terrā: & ecce duo dracones magni paratiqꝫ cōtra ſe in preliū. Ad quorū clamorem cuncte cōcitate ſunt nationes: vt pugnarēt cōtra gentē iuſtorū. Fuitqꝫ dies illa tenebrarū & diſcriminis tribulationis & anguſtie: & ingēs formido ſup terrā. Conturbataqꝫ ē gens iuſtoꝝ timentiū mala ſua: et prepata ad mortē. Clamaueruntqꝫ ad deū: & illis vociferātibus fons paruus creuit in fluuiū maximū: & in aqs plurimas redūdauit. Lux & ſol ortus eſt: & hūiles exaltati ſunt: & deuorauerūt iclytos. Quod cū vidiſſet mardocheꝰ & ſurrexiſſet de ſtratu: cogitabat quid deus facere vellet: & fixū hēbat in aīo: ſcire cupiēs qd ſignificaret ſōniū. 12. Orabatur autē eo tēpore in aula regis cum bagatha & thara eunuchis regis: qui ianitores erant palatij. Cūqꝫ intellexiſſet cogitationes eorū & curas diligētiꝰ puidiſſet: didicit q conarētur in regē artaxerxē manus mittere: & nunciauit ſup eo regi. Qui de vtroqꝫ habita qſtione: cōfeſſos iuſſit duci ad mortē. Rex aūt qd geſtū erat ſcripſit in cōmentariis. Sed & mardocheus rei memoria litteris tradidit. Precepitqꝫ ei rex vt in aula palatij moraretur: datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius amadathi bugeus erat glorioſiſſimus corā rege & voluit nocere mardocheo & populo eiꝰ pro duobus eunuchis regis qui fuerāt iterfecti. Huſqꝫ proemiū. Que ſequūtur in eo loco poſita erant vbi ſcriptum eſt in volumine. Et diripuerunt bona vel ſubſtantias eorū. Que in ſola vulgata editione reperimus. Epiſtole autem hoc exemplar fuit. 13. Rex maximꝰ artaxerxes ab india vſqꝫ ethiopiā cētū vigīti ſepte puīciarū pricipibꝰ & ducibꝰ q eius iperio ſubiecti ſunt ſalutē. Cū plīmis getibꝰ iperarē: & vniuerſum orbē mee ditiōi ſubiugaſſē: volui neqꝫ abuti potētie magnitudine: ſed clemētia & lenitate gubernare ſubiectos: vt abſqꝫ vllo terrore vitā ſilētio tranſigētes: optata cūctis mortalibꝰ pace fruerētur. Querēte aūt me a cōſiliariis meis quō poſſet hoc ipleri: vnus q ſapia & fide ceteros pcellebat. & erat poſt regē ſcds aman noie indicauit mihi in toto orbē terrarū ppl'm eſſe diſpſū: q nouis vteretur legibꝰ: & cōtra oim gētiū cōſuetudinē faciēs regū iuſſa cōtēneret: & vniuerſarū cōcordiā nationū ſua diſſenſione violaret. Quod cū didiciſſem: vidētes vnā gentē rebellē aduerſus oē hoim genus pueſis vti legibꝰ: niſiqꝫ iuſſionibꝰ cōtraire: & turbare ſubiectaꝝ nobis puinciarū pacē atqꝫ cōcordiā: iuſſimus vt qſcunqꝫ amā q oibus puintiis prepoſitꝰ eſt: & ſecūdus a rege: & quē patris loco colimus monſtrauerit: cū cōiugibꝰ ac liberis deleātur ab inimicis

dona ppt hoc. ꝛ erat amā amadathi
δόματα περὶ τούτου. καὶ ἦν ἀμὰν ἀμαδάθου
bugeus inclytꝰ corā rege: ꝛ q̄ſiuit
βουγαῖος ἔνδοξος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐζή-
affligere mardocheū ꝛ
τησε κακοποιῆσαι τὸν μαρδοχαῖον καὶ τὸν
ppl'm eiꝰ ppt duos eunuchos re-
λαὸν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασι-
gis. at epiſtole eſt exēplar hoc.
λέως. τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἐστὶ τὸ ἀντίγραφον τόδε.

Ca. 13

Rex magnꝰ artaxerxes his q ab
Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ
india vſqꝫ ad ethiopiā centū viginti
τῆς ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ
ſeptē puinciaꝝ pncipes ꝛ locoꝝ pſides ordina
χωρῶν ἄρχουσι καὶ τοπάρχαις ὑποτε-
ti ſunt: hec ſcribit. cū multis iperaſſem
ταγμένοις, τάδε γράφει. πολλῶν ἐπάρξας
gētibꝰ ꝛ vniuerſi dñarer orbis terre:
ἐθνῶν καὶ πάσης ἐπικρατήσας οἰκουμένης, ἐ-
volui nō temeritate potētie eleua-
βουλήθην μὴ τῷ θράσει τῆς ἐξουσίας ἐπαιρό-
tꝰ: mitiꝰ aūt ꝛ cū dete ſp
μενος, ἐπιεικέστερον δὲ καὶ μετὰ ἠπιότητος ἀεὶ
gubernās ſubiectos trāquil
διεξάγων τοὺς τῶν ὑποτεταγμένων ἀκυμάν-
los ſemp ſtatuere vita: et re
τους διαπαντὸς καταστῆσαι βίους, τήν τε βα-
gnū quietū ꝛ puiū vſqꝫ ad fines
σιλείαν ἥμερον καὶ πορευτὴν μέχρι περάτων
pbens: renouare qꝫ deſi
παρεξόμενος, ἀνανεώσασθαί τε τὴν πο-
deratā cūctis hoibꝰ pacē. que
θουμένην τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις εἰρήνην. πυ-
rente aūt me a cōſiliarijs quomō duce-
θομένου δέ μου τῶν συμβούλων πῶς ἂν ἀχ-
ret hoc ad finē: q ſapiētia apud
θείη τοῦτο ἐπὶ πέρας, ὁ σωφροσύνῃ παρ' ἡ-
nos pcedebat: ꝛ in beneuolētia immabi
μῖν διαπρέψας, καὶ ἐν τῇ εὐνοίᾳ ἀπαραλλά-
li ꝛ firma fide appꝛobatꝰ eſt:
κτως καὶ βεβαίᾳ πίστει ἀποδεδειγμένος, καὶ
ſecūdo regis dono pcede-
δεύτερον τῶν βασιλειῶν γέρας ἀπενηνεγ-
bat amā: indicauit nobis in omnibꝰ
μένος ἀμὰν, ἀπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις ταῖς
per orbē terre tribubꝰ cōmixtū eſſe inī
κατὰ τὴν οἰκουμένην φυλαῖς ἀναμεμῖχθαι δυ-
micū ppl'm quēdā: legibꝰ cōtrariū ad
σμενῆ λαόν τινα, τοῖς νόμοις ἀντίθετον πρὸς
oēm gentē: et regis pcepta
πᾶν ἔθνος, τά τε τῶν βασιλέων παραπέμ-
tentes aſſidue edicta: vt nō
ποντας διηνεκῶς διατάγματα, πρὸς τὸ μὴ
deducat qui a nobis dirigit
κατατίθεσθαι τὴν ὑφ' ἡμῶν κατευθυνομένην
ſine defectu pncipatꝰ. cū didiciſſem q hec
ἀμέμπτως συναρχίαν. διειληφότες οὖν τὸ
gens ſola in rebellione
δε τὸ ἔθνος μονώτατον ἐν ἀντιπαραγωγῇ
omni ſemp homini poſita ſit: vi
παντὶ διαπαντὸς ἀνθρώπῳ κείμενον, διαγω-
tā legū peregrinā pmutās: ꝛ diſſe
γὴν νόμων ξενίζουσαν παραλλάσσον καὶ δυσ-
tiēs nris rebꝰ: peſſima qꝫ
νοοῦν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, τὰ χείριστα
cōſūmās mala: ꝛ vt nō regnū
συντελοῦν κακά, καὶ πρὸς τὸ μὴ τὴν βασιλεί-
cōſtantiā cōſequeret. pcepimꝰ igit
αν εὐσταθείας τυγχάνειν. προστετάχαμεν οὖν
eos q ſignificant vobis i ſcriptis
τοὺς σημαινομένους ὑμῖν ἐν τοῖς γεγραμμένοις

ab amā pꝑoſito in rebꝰ
ὑπὸ ἀμὰν τοῦ τεταγμένου ἐπὶ τῶν πραγμάτων
ꝛ ſecūdo a nobis oēs cū mulieribꝰ ꝛ
καὶ δευτέρου πρὸς ἡμᾶς πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ
filijs pdi radicitꝰ inimicoꝝ
τέκνοις ἀπολέσθαι ὁλορρίζους ταῖς τῶν ἐχθρῶν
gladijs ſine omni mia ꝛ parcitate:
μαχαίραις ἄνευ παντὸς οἴκτου καὶ φειδοῦς, τῇ
qrtadecima duodecimi mēſis adar
τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς ἀδὰρ
pſentis anni. vt q olim ꝛ nūc inī
τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ πάλαι καὶ νῦν δυσ-
mici in die vna violēter in īfernū de
μενεῖς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βιαίως εἰς τὸν ᾅδην κα-
ſcendētes: in poſterum tpa ſtās
τελθόντες, εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον εὐσταθῆ
ꝛ trāquilla pbeant nobis pfecte
καὶ ἀτάραχα παρέχωσιν ἡμῖν διατέλους
res. ꝛ depcatꝰ ē dñm: memor
τὰ πράγματα. καὶ ἐδεήθη κυρίου, μνημονεύων
oium opum dñi. ꝛ dixit: dñe dñe
πάντα τὰ ἔργα κυρίου. καὶ εἶπε, κύριε κύ-
rie rex oipotens: q in ptāte
ριε βασιλεῦ παντοκράτωρ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ
tua cūcta ſunt: ꝛ nō eſt q reſiſtat tibi
σου τὰ πάν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀντιδοξῶν σοι
cum volueris tu ſaluare iſrael. q tu
ἐν τῷ θέλειν σε σῶσαι τὸν ἰσραήλ. ὅτι σὺ
feciſti celum ꝛ terrā: ꝛ oēne
ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν
mirabile in ſub celo: ꝛ dñs es
θαυμαζόμενον ἐν τῇ ὑπ' οὐρανόν, καὶ κύριος εἶ
omniū: ꝛ nō eſt q reſiſtat tibi
πάντων, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιτάξεταί σοι τῷ
dño. tu omnia noſti: tu ſcis dñe:
κυρίῳ. σὺ πάντα γινώσκεις, σὺ οἶδας κύριε,
q nō in cōtumelia neqꝫ i ſupbia neqꝫ
ὅτι οὐκ ἐν ὕβρει οὐδὲ ἐν ὑπερηφανίᾳ οὐδὲ
in gle cupiditate feci hoc vt nō adora
ἐν φιλοδοξίᾳ ἐποίησα τοῦτο, τὸ μὴ προσκυ-
rē ſupbū amā: q: cōplacebā
νεῖν τὸν ὑπερήφανον ἀμάν, ὅτι εὐδόκουν
deoſculari veſtigia pedum eius ad ſa-
φιλεῖν πέλματα ποδῶν αὐτοῦ πρὸς σω-
lutē iſrael: ſed feci hoc: vt nō
τηρίαν ἰσραήλ, ἀλλ' ἐποίησα τοῦτο, ἵνα μὴ
ponerē glīa hois ſuper gloriam dei:
θῶ δόξαν ἀνθρώπου ὑπεράνω δόξης θεοῦ,
ꝛ nō adorabo queqꝫ pter te dñe:
καὶ οὐ προσκυνήσω οὐδένα πλὴν σοῦ κύριε,
ꝛ nō faciā hoc in ſupbia. ꝛ nūc
καὶ οὐ ποιήσω αὐτὸ ἐν ὑπερηφανίᾳ. καὶ νῦν
dñe deus rex: parce populo
κύριε ὁ θεὸς ὁ βασιλεύς, φεῖσαι τοῦ λαοῦ
tuo: q: reſpiciunt nos in pditio-
σου, ὅτι ἐπιβλέπουσιν ἡμῖν, εἰς καταφθο-
nē: ꝛ deſiderauerūt pdere eā q a
ράν, καὶ ἐπεθύμησαν ἀπολέσαι τὴν ἐξ
pncipio hereditatē tuā. ne deſpicias
ἀρχῆς κληρονομίαν σου. μὴ ὑπερίδῃς τὴν
ptem tuā: quā tibi redemiſti de terra
μερίδα σου, ἣν σεαυτῷ ἐλυτρώσω ἐκ γῆς
egypti: exaudi depcatiōe meā ꝛ
αἰγύπτου, ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου καὶ
ꝓpicius eſto ſorti tue: ꝛ cōuerte lu-
ἱλάσθητι τῷ κλήρῳ σου, καὶ στρέψον τὸ πέν-
ctū nrm in gaudium: vt viuētes laude-
θος ἡμῶν εἰς εὐωχίαν, ἵνα ζῶντες ὑμνῶ-
mꝰ tuū nomē dñe: ꝛ ne perdas
μεν σου τὸ ὄνομα κύριε, καὶ μὴ ἀφανίσῃς
os laudātiū te dñe: ꝛ oīs iſrael
στόμα αἰνούντων σε κύριε, καὶ πᾶς ἰσραὴλ

ſuis. Nulluſqꝫ eorū miſereatur qrtadecima die vndecimi menſis adar anni pſentis vt nepharii hoies vno die ad inferos deſcēdētes: reddāt iperio nō pacē quā turbauerāt. Huſqꝫ exemplar epl'e. Que ſequitur poſt eū locū ſcripta reperi: vbi legitur. Pergenſqꝫ mardocheus fecit oīa q ei mādauerat heſter. Nec tñ habetur in hebraico: & apud nullū penitus ferūtur interptū. Mardocheꝰ aūt depcatus eſt dñm: memor oim operū eius: & dixit. Dñe dñe rex oꝑs: in ditione enī tua cūcta ſunt poſita: & nō eſt qui poſſit tue reſiſtere volūtati: ſi decreueris ſaluare iſrael. Tu feciſti celū & terrā: & quicqd celi ambitu cōtinetur. dñs oim es: nec ē q reſiſtat maieſtati tue. Cuncta noſti & ſcis: qa nō pro ſupbia & cōtumelia: & aliq glorie cupiditate feceri hoc: vt nō adorarē aman ſupbiſſimū: libēter eī pro ſalute iſrael: et veſti gia pedū eiꝰ deoſculari paratꝰ eſſē. ſed timui ne honorē dei mei trāſferrē ad hoiē: & ne quē adorarē: excepto deo meo. Et nunc dñe rex deꝰ abraā miſerere ppl'i tui: quia volūt nos inimici nri pdere: & hereditatē tuā delere Ne deſpicias partē tuā quā redemiſti de egypto. Exaudi depcationē meā: & ppitius eſto ſorti & funiculo tuo: & cōuerte luctum nīm in gaudiū. vt viuētes laudemꝰ nomē tuū. dñe: & ne claudas ora te canentiū. Oīs quoqꝫ iſrael pari mente & obſecratiōe clamauit ad dominū: eo q eis certa mors impenderet. 14. Heſter qꝫ regina cōfugit ad dñm pauēs piculū qd iminebat. Cūqꝫ depoſuiſſet veſtes regias: fletibꝰ & luctu apta indumētā ſuſcepit: & pro vnguentis variis cinere & ſtercore ipleuit caput: & corpus ſuū humiliauit ieiuniis: oiaqꝫ loca in qbus antea letari cōſueuerat: crinū laceratione cōplerit. Et deprecabatur dñm deū iſrael: dicēs. Dñe mi q rex nr̄ es ſolus: adiuua me ſolitariā: & qa preter te nullus eſt auxiliator alius. Periculū meū in manibꝰ m is eſt. Audiui a patre meo q tu dñe tuliſſes iſrael de cūctis gentibꝰ: & patres nros ex oibus retro maioribus ſuis: vt poſſideres hereditatē ſempiternā: feciſtiqꝫ eis ſicut locutus es. Peccauimꝰ in cōſpectu tuo: & idcirco tradidiſti nos in manus inimicorū nrorū Coluimꝰ enī deos eoꝝ. Iuſtus es dñe. Et nunc non eis ſufficit q duriſſima nos opprimūt ſeruitute: ſed robur manuū ſuarū idolorū potētie deputātes: volunt tua mutare promiſſa: & delere hereditatē tuam: & claudere ora laudātiū te: atqꝫ extinguere gloriā templi et altaris tui: vt aperiant ora gentiū & laudent idolorū fortitudinē: & predicent carnalē regē in ſempiternū. Ne tradas dñe ſceptrū tuū his qui nō ſunt ne rideant ad ruinam noſtram: ſed cōuerte conſilium eorum ſuper eos: & eū qui in nos cepit ſeuire diſperde.

clamauerūt ex fortitudie ſua: q̄ſi mors eo
ἐκέκραξαν ἐξ ἰσχύος αὐτῶν, ὅτι θάνατος αὐ-
rū in oculis eoꝝ.
τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν.

Ca. 14.

Et eſther regina cōfugit
Καὶ ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα κατέφυγεν
ad dñm: in agone mortis cōpre
ἐπὶ τὸν κύριον, ἐν ἀγῶνι θανάτου κατει-
henſa. ꝛ deponēs veſtes glo
λημμένη. καὶ ἀφελομένη τὰ ἱμάτια τῆς δό-
rie ſue: induta eſt indumētis anguſtie
ξης αὐτῆς, ἐνεδύσατο ἱμάτια στενοχωρίας
ꝛ luctus. ꝛ pro ſuperbis vn
καὶ πένθους. καὶ ἀντὶ τῶν ὑπερηφάνων ἡ-
guētis: cinere ꝛ ſtercore impleuit
δυσμάτων, σποδοῦ καὶ κοπριῶν ἐνέπλησε
caput ſuū: ꝛ corpꝰ ſuum
τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς
humiliauit valde. ꝛ omnē locū
ἐταπείνωσε σφόδρα. καὶ πάντα τόπον
exultationis ſue impleuit laceratis cri
ἀγαλλιάματος αὐτῆς ἔπλησε στρεπτῶν τρι-
nibꝰ ſuis. ꝛ depcabat dñm deū iſrael
χῶν αὐτῆς. καὶ ἐδεῖτο κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ
ꝛ dixit: dñe mi rex nr tu
καὶ εἶπε, κύριέ μου ὁ βασιλεὺς ἡμῶν σὺ
es ſolus: adiuua me ſolitariā ꝛ nō habē
εἶ μόνος, βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ καὶ μὴ ἐχού-
tē adiutorē niſi te: qm̄ piculum meū in ma
σῃ βοηθὸν εἰ μὴ σέ, ὅτι κίνδυνός μου ἐν χει-
nu mea. ego audiui a natiuitate mea i tribu
ρί μου. ἐγὼ ἤκουον ἐκ γενετῆς μου ἐν φυλῇ
familie me: q tu dñe tuliſti
πατριᾶς μου, ὅτι σὺ κύριε ἔλαβες τὸν
iſrael de oibus gentibꝰ: ꝛ pa-
ἰσραὴλ ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ τοὺς πα-
tres nros de oibus maiorībꝰ ſuis
τέρας ἡμῶν ἐκ πάντων τῶν προγόνων αὐτῶν
in hereditatē ſempiternā: ꝛ feciſti eis
εἰς κληρονομίαν αἰώνιον, καὶ ἐποίησας αὐ-
tis q locutus es: ꝛ nūc peccauimꝰ i cō-
τοῖς ὅσα ἐλάλησας. καὶ νῦν ἡμάρτομεν ἐνώ-
ſpectu tuo: ꝛ tradidiſti nos in ma
πιόν σου, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖ-
nus inimicoꝝ nroꝝ: eoꝝ glorificauimꝰ
ρας τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ἀνθ' ὧν ἐδοξάσαμεν
deos eoꝝ: iuſtus es dñe. ꝛ nūc
τοὺς θεοὺς αὐτῶν. δίκαιος εἶ κύριε. καὶ νῦν
non eis ſufficit in amaritudie ſeruitutis
οὐχ ἱκανώθησαν ἐν πικρασμῷ δουλείας
nre: ſed poſuiſti manus eoꝝ ſup
ἡμῶν, ἀλλ' ἔθηκαν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ
manus idoloꝝ ſuoꝝ: vt extollerēt
τὰς χεῖρας τῶν εἰδώλων αὐτῶν, ἐξᾶραι
deſtinatiōes oris tui ꝛ delerent heredi
ὁρισμὸν στόματός σου καὶ ἀφανίσαι κληρο-
tatem tuā: ꝛ obturarēt os laudātiū
νομίαν σου, καὶ ἐμφράξαι στόμα αἰνούντων
te: ꝛ extinguerēt gliaꝫ domꝰ tue ꝛ al-
σε, καὶ σβέσαι δόξαν οἴκου σου καὶ θυσι-
taris tui: ꝛ aperirēt os gētiū ad vir-
αστηρίου σου, καὶ ἀνοῖξαι στόμα ἐθνῶν εἰς ἀρε-
tutes ſtultoꝝ: ꝛ magnificaretur rex
τὰς ματαίων, καὶ θαυμασθῆναι βασιλέα
carnalis in ſeptēnū. ne tradas dñe
σάρκινον εἰς αἰῶνα. μὴ παραδῷς κύριε τὸ
ſceptrū tuum his q nō ſunt: ꝛ ne derī
σκῆπτρόν σου τοῖς μὴ οὖσι, καὶ μὴ κατα-
deant in caſu nro: ſed
γελασάτωσαν ἐν τῇ πτώσει ἡμῶν, ἀλλὰ
cōuerte cōſiliū eoꝝ ſup eos.
στρέψον τὴν βουλὴν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. τὸν

at q̃ incepit ſup nos· diſperde.
δὲ ἀρξάμενον ἐφ᾽ ἡμᾶς παραδειγμάτισον.
memēto dñe notus te fac in tpe tribulatio
μνήσθητι κύριε γνώσθητι ἐν καιρῷ θλίψε
nis nſe: ꝛ da mihi fiduciã rex
ως ἡμῶν, καὶ ἐμὲ θάρσυνον βασιλεῦ τῶν
gētiũ ꝛ oĩs ꝑncipat⁹ dñator: tribue
ἐθνῶν καὶ πάσης ἀρχῆς ἐπικρατῶν, δὸς
ſmonē cōpoſitũ in ore meo in cōſpectu
λόγον εὔρυθμον εἰς τὸ στόμα μου ἐνώπιον
leonis: ꝛ tranſfer cor il
τοῦ λέοντος, καὶ μετάθες τὴν καρδίαν αὐ
lius in odiũ oppugnãtis nos in
τοῦ εἰς μῖσος τοῦ πολεμοῦντος ἡμᾶς εἰς
ꝑditionē eius ꝛ eoꝝ q̃ cōſentiunt
συντέλειαν αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμονοούντων
ei. nos ãt libera in manu tua: ꝛ adiu
αὐτῷ. ἡμᾶς δὲ ῥῦσαι ἐν χειρί σου, καὶ βοή
ua me ſolitariã: ꝛ nõ hñtē alium
θησόν μοι τῇ μόνῃ, καὶ μὴ ἐχούσῃ ἕτερον
adiutorē niſi te. dñe oĩm ſciam
βοηθὸν εἰμὴ σέ. κύριε πάντων γνῶσιν
hēs: ꝛ noſti q̃ oderim gl̃iam ini
ἔχεις, καὶ οἶδας ὅτι ἐμίσησα δόξαν ἀνό
quoꝝ: ꝛ deteſter cubile incircũciſo-
μων, καὶ βδελύσσομαι κοίτην ἀπεριτμή-
rũ ꝛ oĩs alienigene. tu ſcis
των καὶ παντὸς ἀλλοτρίου. σὺ οἶδας τὴν
neceſſitatē meã: q̃ abominer ſignum
ἀνάγκην μου, ὅτι βδελύσσομαι τὸ σημεῖον
ſuperbie mee qđ eſt ſup ca-
τῆς ὑπερηφανίας μου ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κεφα
put meũ in diebus oſtentatõis mee: de-
λῆς μου ἐν ἡμέραις ὀπτασίας μου, βδε
teſter illud q̃ſi pãnũ menſtruoꝝum: ꝛ
λύσσομαι αὐτὸ ὡς ῥάκος καταμηνίων, καὶ
nõ portē illud in diebus ſilentij mei: ꝛ
οὐ φορῶ αὐτὸ ἐν ἡμέραις ἡσυχίας μου, καὶ
nõ comederit ancilla tua in menſa aman:
οὐκ ἔφαγεν ἡ δούλη σου τράπεζαν ἀμάν,
ꝛ nõ magnificaueri cōuiuiũ regis:
καὶ οὐκ ἐδόξασα συμπόσιον βασιλέως,
neq̃ biberi vinũ libaminũ: ꝛ non le-
οὐδὲ ἔπιον οἶνον σπονδῶν, καὶ οὐκ εὐφ
tata ſit ancilla tua [a die tranſlatio
ράνθη ἡ δούλη σου ἀφ᾽ ἡμέρας μεταβο
nis mee vſq̃ nunc. verũ in te
λῆς μου μέχρι τοῦ νῦν. πλὴν ἐπὶ σοί
dñe deus abraam de⁹ fortis ſup om-
κύριε ὁ θεὸς ἀβραάμ ὁ θεὸς ἰσχύων ἐπὶ πάν
nes: exaudi vocē deſperantiũ:
τας, εἰσάκουσον φωνῆς ἀπηλπισμένων,
ꝛ libera nos de manu malignã-
καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν πονηρευο-
tium: ꝛ libera me a timore meo.
μένων, καὶ ῥῦσαί με ἐκ τοῦ φόβου μου. C. 15.
Et factũ ē in die tertia vt
Καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ὡς
ceſſauit orans: depoſuit
ἐπαύσατο προσευχομένη, ἐξεδύσατο τὰ
ueſtimēta luctus ꝛ induta ē glo
ἱμάτια τοῦ πένθους καὶ περιεβάλετο δό
ria ſua. ꝛ facta ſplendens: cũ in-
ξαν αὐτῆς. καὶ γενηθεῖσα ἐπιφανής, ἐπικα
uocaſſet omnium ſpectatorē ꝛ ſaluato
λεσαμένη τὸν πάντων ἐπόπτην καὶ σωτῆ
rē: aſſumpſit duas famulas. ꝛ q̃dem
ρα, παρέλαβε τὰς δύο ἅβρας. καὶ τῇ μὲν
ſup vnã innitebat: q̃ſi delicata: at alte
μιᾷ ἐπηρείδετο, ὡς τρυφερευομένη, ἡ δὲ ἑτέ
ra ſeq̃batur leuans indumētũ
ρα ἐπηκολούθει κουφίζουσα τὴν ἔνδυσιν

Memento dñe & oñde te nobis in tpe tribulatiõis nr̃e: & da mihi fiduciã dñe rex deorum & vniuerſe ptãtis: tribue ſmonē cõpoſitũ in ore meo in cõſpectu leonis: & trãſfer cor illi⁹ in odiũ hoſtis nr̃i: vt & ipſe pereat: & ceteri qui ei cõſentiũt. Nos aũt libera in mãu tua: & adiuua me nullũ aliud auxiliũ habē tē: niſi te dñe q habes oĩm ſcientiã: & noſti qa oderim gloriã iniq̃rũ: & deteſter cubile incircũciſorũ & oĩs alienigene. Tu ſcis neceſſitatē meã q abominer ſignũ ſupbie & glorie mee qđ eſt ſup caput meũ in dieb⁹ oſtẽtationis mee: & deteſter illud q̃ſi pãnũ mēſtruate: & nõ portē in dieb⁹ ſilentij mei: & q nõ comederĩ in menſa amã: nec mihi placuerit cõuiuiũ regis: & nõ biberim vinũ libãminũ: & nũq̃ letata ſit ancilla tua ex q̃ huc trãſlata ſum vſq̃ in preſentē diē: niſi in te dñe de⁹ abraã. Deus fortis ſup oẽs: exaudi vocē eoꝝ q nullã aliã ſpem hñt: & libera nos de manu iniq̃rũ: & erue me a timore meo. Hec q̃q̃ addita repi in editiõe vulgata. 15.

Et mãdauit ei haud dubiũ qn heſter mardoche⁹ vt ingrederetur ad regē: & rogaret ꝓ pplo ſuo & ꝓ p̃tria ſua. Memorare inq̃t dierũ humilitatis tue: quõ nutrita ſis in manu mea: qa aman ſcđs a rege locut⁹ eſt cõtra nos in mortē: & tu inuoca dñm & loq̃re regi ꝓ nobis: & libera nos de morte. Nec non & iſta q̃ ſubdita ſunt: in editione vulgata reperi. Die aũt tertio depoſuit veſtimēta ornat⁹ ſui: & circũdata ē gloria ſua. Cũq̃ regio fulgeret habitu: & inuocaſſet oĩm rectorem & ſaluatorē deũ: aſſũpſit duas famulas: & ſup vnã qdē innitebatur q̃ſi pre delitiis & nimia teneritudine corpus ſuũ ferre nõ ſuſtinēs: altera aũt famulaꝝ ſeq̃batur dñaꝫ defluētia in humũ indumēta ſuſtētãs. Ipſa aũt roſeo colore vultũ perfuſa: & gratis ac nitentib⁹ oculis triſtē celabat animũ & nimio timore contractũ. Ingreſſa igitur cũcta p ordinē oſtia: ſtetit contra regē vbi reſidebat ſup ſoliũ regni ſui: indutus veſtib⁹ regiis auroq̃ fulgēs & p̃cioſis lapidib⁹. Eratq̃ terribilis aſpectu. Cũq̃ eleuaſſet faciem & ardentib⁹ oculis furorē pectoris indicaſſet: regina corruit: & in pallorē colore mutato: laſſum ſup ancillulã reclinauit caput. Cõuertitq̃ de⁹ ſpm̃ regis in mãſuetudinē: & feſtinus ac metuēs exiliuit de ſolio: & ſuſtentãs eã vlnis ſuis donec rediret ad ſe his verbis blãdiebatur. Quid habes heſter. Ego ſum fr̃ tu⁹: noli metuere. Nõ morieris: nõ eñi pro te ſed ꝓ oĩbus hec lex cõſtituta ē. Accede igitur & tange ſceptrũ. Cumq̃ illa reticeret: tulit aureã virgã: & poſuit ſup collũ eius: & oſculãtus eſt eã: & ait. Cur mihi nõ loq̃ris? Que rñdit. Vidi te dñe q̃ſi ãgelũ dei: & cõturbatũ ē cor meũ pre timore gl̃ie tue. Valde eĩ mirabilis es dñe: & facies tua plena ē grarũ. Cũq̃ loq̃retur: rurſus corruit & pene exanimata eſt. Rex aũt turbabatur: & oẽs miniſtri ei⁹ cõſolabãtur eã. 16.

Rex magnus artaxerxes ab india

eius. ꝛ ipſa rubefacta vigore pulchritudis
αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἐρυθριῶσα ἀκμῇ κάλλους
ſue: ꝛ vultus eius hilaris q̃ſi
αὐτῆς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἱλαρὸν ὡς
amabilis: at cor eius arctatũ
προσφιλές, ἡ δὲ καρδία αὐτῆς ἀπεστενωμένη
pre timore. ꝛ ingreſſa oĩs
ἀπὸ τοῦ φόβου. καὶ εἰσελθοῦσα πάσας
portas: ſtetit coram rege.
τὰς θύρας, κατέστη ἐνώπιον τοῦ βασιλέ
ꝛ ipſe ſedebat ſup ſoliũ
ως. καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς
regni ſui. ꝛ omnem ſtolã D
βασιλείας αὐτοῦ. καὶ πᾶσαν στολὴν τῆς
ſplendoris ſui idut⁹ erat: totus in
ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐνεδεδύκει, ὅλος διὰ
auro ꝛ lapidib⁹ p̃cioſis: ꝛ erat ter
χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτελῶν, καὶ ἦν φο
ribilis nimis. ꝛ eleuãs faciem ſu-
βερὸς σφόδρα. καὶ ἄρας τὸ πρόσωπον αὐ
am incenſam gl̃ia: in acie furoris cõſpe
τοῦ πεπυρωμένον δόξῃ, ἐν ἀκμῇ θυμοῦ ἔβλε
xit. ꝛ corruit regina ꝛ muta-
ψε. καὶ ἔπεσεν ἡ βασίλισσα καὶ μετέβα A
uit colorē ſuum in diſſolutione: ꝛ recli
λε τὸ χρῶμα αὐτῆς ἐν ἐκλύσει, καὶ κατέ
nauit ſe ſup caput ãcille pre-
κυψεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς ἅβρας τῆς προ
cedentis. ꝛ conuertit deus ſpiri-
πορευομένης. καὶ μετέβαλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦ
tũ regis in mãſuetudinē. ꝛ feſti
μα τοῦ βασιλέως εἰς πραΰτητα. καὶ ἀγω
nans exiliuit de ſolio: ꝛ
νιάσας, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ B
aſſumpſit eam, in vlnis ſuis
ἀνέλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ
donec rediret: ꝛ cõſolabatur eã
μέχρις οὗ κατέστη, καὶ παρεκάλει αὐτὴν
verbis pacificis. ꝛ dixit ei: quid eſt
λόγοις εἰρηνικοῖς. καὶ εἶπεν αὐτῇ, τί ἐστιν
eſther: ego frater tuus: cõfide nõ
ἐσθήρ; ἐγὼ ὁ ἀδελφός σου, θάρσει οὐ μὴ
morieris: q̃a cõmune p̃ceptum nr̃m
ἀποθάνῃς, ὅτι κοινὸν τὸ πρόσταγμα ἡμῶν C
eſt: accede. ꝛ tollens auream vir
ἐστι. πρόσελθε. καὶ ἄρας τὴν χρυσῆν ῥάβ
gam: impoſuit ſup collum eius. ꝛ
δον, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς. καὶ
ãplexat⁹ ē eam ꝛ dixit: loq̃re mihi.
ἠσπάσατο αὐτὴν καὶ εἶπε, λάλησόν μοι.
ꝛ dixit ei: vidi te dñe q̃ſi an-
καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἶδόν σε κύριε ὡς ἄγ
gelum dei: ꝛ turbatũ eſt cor meũ
γελον θεοῦ, καὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου
pre timore glorie tue: qũ
ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς δόξης σου, ὅτι D
mirabilis es dñe: ꝛ facies tua
θαυμαστὸς εἶ κύριε, καὶ τὸ πρόσωπόν σου
gr̃arum plena. cũ aũt loqueretur
χαρίτων μεστόν. ἐν δὲ τῷ διαλέγεσθαι
ipſa: corruit pre diſſolutiõe ſua:
αὐτήν, ἔπεσεν ἀπὸ ἐκλύσεως αὐτῆς,
ꝛ rex turbabatur ꝛ om-
καὶ ὁ βασιλεὺς ἐταράσσετο καὶ πᾶ
nis famulat⁹ eius conſolabatur
σα ἡ θεραπεία αὐτοῦ παρεκάλει
eam. A
αὐτήν. Ca. 16.
Rex magn⁹ artaxerxes his
Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς
q̃ ab india vſq̃ ad ethiopiam
ἀπὸ τῆς ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας

centũ viginti ſeptē ſatrapis regionũ
ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ σατράπαις χωρῶν
ꝑncipes ſũt ꝛ his q̃ nr̃a ſapiũt:
ἄρχουσι καὶ τοῖς τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι,
valere. multi plurima eoꝝ q̃ be
B χαίρειν. πολλοὶ τῇ πλείστῃ τῶν εὐερ
nefaciũt bonitate frequēti⁹ hono
γετούντων χρηστότητι πυκνότερον τιμω
rati: magis ſuperbierũt ꝛ nõ ſolũ
μένοι, μεῖζον ἐφρόνησαν καὶ οὐ μόνον τοὺς
ſubiectos nobis q̃rũt affligere:
ὑποτεταγμένους ἡμῖν ζητοῦσι κακοποι-
re: et vbertatē nõ potētes ferre: ꝛ
εῖν, τόν τε κόρον οὐ δυνάμενοι φέρειν, καὶ
in ſuos benefactores conanſ machi
τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ἐπιχειροῦσι μηχα
nari: ꝛ gratitudinē nõ ſolũ ab
νᾶσθαι, καὶ τὴν εὐχαριστίαν οὐ μόνον ἐκ τῶν
hominib⁹ auferentes: ſed ꝛ
ἀνθρώπων ἀνταναιροῦντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς
iexpertentia bonoꝝ elationib⁹ eleuati:
τῶν ἀπειραγάθων κόμποις ἐπαρθέντες,
ei⁹ q̃ oĩa cernit ſemꝑ dei
C τοῦ τὰ πάντα κατοπτεύοντος ἀεὶ θεοῦ τὴν
odioſã arbitranſ fugere poſſe
μισοπόνηρον ὑπολαμβάνουσιν ἐκφεύξεσθαι
ſniam. ſepe aũt ꝛ multos ex his q̃ in po
δίκην. πολλάκις δὲ καὶ πολλοὺς τῶν ἐπ᾽ ἐξ
teſtatib⁹ cõſtituti ſunt q̃ crediti ſunt guber
ουσίαις τεταγμένων τῶν πιστευθέντων χει
nare amicoꝝ res ſolatiũ ꝑti
ρίζειν φίλων τὰ πράγματα παραμυθία με
cipes ſanguine inocētũ cõſtituēs: in-
τόχους αἱμάτων ἀθῴων καταστήσασα, περι
duit calamitatib⁹ imedicabilib⁹: prauitatis
έβαλε συμφοραῖς ἀνηκέστοις, τῷ τῆς κακοη
tatis mẽdatio fraude decipien
θείας ψευδεῖ παραλογισμῷ παραλογισα
tiũ: eoꝝ q̃ dñantur ſimplicē be
μένων, τὴν τῶν ἐπικρατούντων ἀκέραιον εὐ
neuolẽtiã. ꝯſiderare aũt licet nõ tm̃
γνωμοσύνην. σκοπεῖν δὲ ἔξεστιν οὐ τοσοῦτον
ex veterib⁹ vt tradidim⁹ hiſto
ἐκ τῶν παλαιοτέρων ὡς παρεδώκαμεν ἱστο
riis: q̃ ſũt prope vos queren
ριῶν, ὅσα ἐστὶ παρὰ πόδας ὑμᾶς ἐκζητοῦν
tes inique cõſummata: eoꝝ q̃ in
τας ἀνοσίως συντετελεσμένα, τῇ τῶν ἀνα
digne dominanſ peſte: ꝛ attēde
D ξίως δυναστευόντων λοιμότητι, καὶ προσέ
re ad ea q̃ poſt hec: ita vt re-
χειν εἰς τὰ μετὰ ταῦτα, ὥστε τὴν βασι
gnũ ſine turbatione oĩb⁹ hoĩb⁹ cũ
λείαν ἀτάραχον τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις μετ᾽
pace p̃beam⁹: vtentes q̃ mutatio
εἰρήνης παρεξόμεθα, χρώμενοι τε μεταβο
nib⁹: ea aũt q̃ ad ꝯſpectũ veniũt diſcer
λαῖς, τὰ δὲ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐρχόμενα διακρί
nẽtes ſemꝑ cũ manſueta obuiatione.
νοντες ἀεὶ μετ᾽ ἐπιεικεστέρας ἀπαντήσε
vt .n. amã amadathi macedo:
ως. ὡς γὰρ ἀμὰν ἀμαδαθοῦ μακεδών, ταῖς
x̃itatib⁹ alien⁹ de pſaꝝ ſangui
ἀληθείαις ἀλλότριος τοῦ τῶν περσῶν αἵμα
ne: ꝛ multũ diſtans a nr̃a beni
τος, καὶ πολὺ διεστηκὼς τῆς ἡμετέρας χρη
gnitate: ꝛ hoſpitat⁹ a nobis: ꝯſecut⁹ ē q̃ habe
στότητος, καὶ ξενωθεὶς ἡμῖν, ἔτυχεν ἧς ἔχο-
m⁹ ad oẽm gentē humanitatē in tan
μεν πρὸς πᾶν ἔθνος φιλανθρωπίας ἐπὶ το-
tũ: vt vocaret nr̃ pater
σοῦτον, ὥστε ἀγορεύεσθαι ἡμῶν πατέρα

vſq̃ ethiopiam centũ viginti ſeptem prouinciarũ ducibus ac principibus qui nr̃e iuſſioni obediũt ſalutē dicit. Multi bonitate principũ & honore q in eos collatus eſt: abuſi ſunt in ſuperbiã: & nõ ſolũ ſubiectos regibus nituntur opprimere: ſed datã ſibi gloriã nõ ferentes: in ipſos qui dederũt moliuntur inſidias. Nec cõtenti ſunt gr̃as nõ agere bñficiis: & humanitatis in ſe iura violare: ſed dei quoq̃ cũcta cernentis arbitrãtur ſe poſſe fugere ſentẽtiã. Et intantũ veſanie ꝓruperunt vt eos qui credita ſibi officia diligẽter obſeruant: & cuncta agunt vt oĩum laude digni ſint mendaciorũ cuniculis conẽtur ſubuertere: dum aures principũ ſimplices ex ſua natura alios eſtimãtes callida fraude decipiũt. Que res & ex veteribus ꝓbatur hiſtoriis: & ex his q̃ gerũtur quotidie: quõ malis quorundam ſuggeſtionib⁹ regũ ſtudia deprauentur. Vnde ꝓuidendũ eſt paci oĩm ꝓuinciarũ. Nec putare debetis ſi diuerſa iubeamus ex animi nr̃i venire leuitate: ſed ꝓ q̃litate & neceſſitate tẽporum vt rei publice poſſit vtilitas ferre ſententiã. Et vt manifeſti⁹ qđ dicimus intelligatis. Aman filius amadathi & aĩo & gente macedo alienuſq̃ a pſarũ ſanguine & pietatẽ nr̃am ſua crudelitate cõmaculãs: pegrin⁹ a nobis ſuſceptus eſt: & tantã in ſe expertus humanitate vt pater nr̃ vocaretur: & adoraretur ab oĩbus poſt regẽ ſcđs. qui tantũ arrogãtie tumorem ſublatus eſt vt regno priuare nos niteretur & ſpiritu. Nam mardocheũ cuius fide & beneficiis viuimus: & cõſortem regni noſtri heſter: cum oĩni gente ſua: nouis quibuſdã atq̃ inauditis machinis expetiuit in mortem: hoc cogitans vt illis interfectis inſidiaretur noſtre ſolitudini: & regnũ perſarũ transferret in macedonas. Nos aũt a peſſimo mortalium iudeos neci deſtinatos: in nulla penit⁹ culpa reperimus: ſed econtrario iuſtis vtẽtes legibus & filios altiſſimi & maximi ſemperq̃ viuentis dei cuius beneficio & patribus nr̃is & uobis regnum eſt traditum & vſq̃ hodie cuſtoditur. Vnde eas litteras quas ſub noĩe nr̃o ille direxerat ſciatis eſſe irritas. Pro quo ſcelere ante portas hui⁹ vrbis .i. ſuſis & ipſe qui machinatus eſt: & oĩs cognatio eius pendet in patibulis: non nobis: ſed deo reddente ei qđ meruit. Hoc aũt edictum qđ nunc mittimus: in cunctis vrbibus ꝓponatur: vt liceat iudeis vti legibus ſuis. Quibus debetis eſſe ãminiculo: vt eos qui ſe ad necem eorum parauerãt: poſſint interficere tertiadecima die mẽſis duodecimi qui vocatur adar. Hanc enim diem deus oĩpotens meroris & luctus eis vertit in gaudiũ. Vnde & vos inter ceteros feſtos dies hanc habetote diẽ & celebrate eam cum omni leticia.

ꝛ adoraretur ab omnibus: ſecun-
καὶ προσκυνούμενον ὑπὸ πάντων, τὸ δεύτε
dũ regij throni pſonã ge
ρον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου πρόσωπον διατε
rens. nõ ferens aũt ſuperbiam: nixus
λεῖν. οὐκ ἐνέγκας δὲ τὴν ὑπερηφανίαν, ἐπε
eſt ꝑncipatu ꝑuare nos ꝛ
τήδευσε τῆς ἀρχῆς στερῆσαι ἡμᾶς καὶ τοῦ
ſpiritu. ꝛ nr̃m ſaluatorē ꝛ
πνεύματος. τόν τε ἡμέτερον σωτῆρα καὶ
in omnibus bñfactorē mardocheũ: ꝛ
διὰ πάντων εὐεργέτην μαρδοχαῖον, καὶ τὴν
irreꝑheñſibilē regni cõſortē eſther:
ἄμεμπτον τῆς βασιλείας κοινωνὸν ἐσθήρ,
cũ omni hoꝝ gente: multiplicibus
σὺν παντὶ τῷ τούτων ἔθνει, πολυπλόκοις
viarum deceptionibus expetens in
μεθόδων παραλογισμοῖς αἰτησάμενος εἰς
ꝑditionem. per .n. modos iſtos exiſtia
ἀπώλειαν. διὰ γὰρ τῶν τρόπων τούτων ᾠή
uit accipiẽs nos deſertos pſarum
θη λαβὼν ἡμᾶς ἐρήμους, τὴν τῶν περσῶν
dominium in macedonas transfer-
ἐπικράτησιν εἰς τοὺς μακεδόνας μετατά
re. nos vero ab exiciali
ξαι. ἡμεῖς δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ τρισαλιτηρίου πα
traditos in necem iudeos: re
ραδεδομένους εἰς ἀφανισμὸν ἰουδαίους, εὑ
perimus nõ malefactores exiſtes: iuſtiſſimis
ρίσκομεν οὐ κακούργους ὄντας, δικαιοτάτοις
vero degentes legibus: exiſtẽs ãt filios
δὲ πολιτευομένους νόμοις, ὄντας δὲ υἱοὺς τοῦ
altiſſimi maximi viuẽtis dei: q̃ dirigit
ὑψίστου μεγίστου ζῶντος θεοῦ, τοῦ κατευθύνον
nobis q̃ ꝛ ꝓgenitorib⁹ nr̃is re
τος ἡμῖν τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βα
gnum in optima diſpoſitiõe. bene ergo
σιλείαν ἐν τῇ καλλίστῃ διαθέσει. καλῶς οὖν
facite non vtentes hiis q̃ ab a-
ποιεῖτε μὴ προσχρησάμενοι τοῖς ὑπὸ ἀ-
mã amadathu miſſe fuerunt litteris:
μὰν ἀμαδαθοῦ ἀποσταλεῖσι γράμμασι,
ꝓptea qđ hic q̃ hec operatus eſt:
διὰ τὸ αὐτὸν τὸν ταῦτα ἐξεργασάμενον,
ante ſuſaꝝ portas appẽſus eſt
πρὸς ταῖς σούσων πύλαις ἐσταυρῶσθαι
cũ omni familia: dignã eo q̃ oĩum
σὺν τῇ πανοικίᾳ, τὴν καταξίαν τοῦ τὰ πάντα
dñator deo velociter reddẽte
ἐπικρατοῦντος θεοῦ διὰ τάχους ἀποδόντος
ei iudiciũ. at exemplar epi
αὐτῷ κρίσιν. τὸ δὲ ἀντίγραφον τῆς ἐπι
ſtole huius ꝓponẽtes in omni lo-
στολῆς ταύτης ἐκθέντες ἐν παντὶ τό-
co: cũ libertate dimittatis iu-
πῳ, μετὰ παρρησίας ἐᾶν τοὺς ἰου-
deos vti ſuis legibus:
δαίους χρῆσθαι τοῖς ἑαυτῶν νόμοις,
ꝛ adiuuetis eos. vt eos q̃ in tem
καὶ συνεπισχύειν αὐτοῖς. ὅπως τοὺς ἐν και
pus t̃bulatiõis ipoſiti erant eis: vlciſca-
ρῷ θλίψεως ἐπιθεμένους αὐτοῖς, ἀμύνων
tur tertiadecima duodecimi mẽ
ται τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μη
ſis adar eadẽ die. hanc .n.
νὸς ἀδὰρ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ ὁ
oĩum dñator deus ꝓ ꝑditione
πάντα δυναστεύων θεὸς ἀντ᾽ ὀλεθρίας τοῦ
electi generis fecit eis gaudi
ἐκλεκτοῦ γένους ἐποίησεν αὐτοῖς εὐφρο-
um. ꝛ vos ergo in inſignibus
σύνην. καὶ ὑμεῖς οὖν ἐν ταῖς ἐπωνύμοις

vſis feſtiuitatib⁹ inſignē diē cū om=
ὑμῶν ἑορταῖς ἐπίσημον ἡμέραν μετὰ πά=
ni letitia ducite. ut et nūc et
σης εὐωχίας ἄγετε. ὅπως καὶ νῦν καὶ
poſt hec ſal⁹ nobis et be=
μετὰ ταῦτα σωτηρία ἡμῖν καὶ τοῖς εὐ=
neuolis pſis: his ꝟo q̄ nobis inſidiant:
νοοῦσι πέρσαις, τοῖς δὲ ἡμῖν ἐπιβουλεύου
memoriale ꝑditionis. ois aūt
σι, μνημόσυνον τῆς ἀπωλείας. πᾶσα δὲ

vt & in poſterum cognoſcantur: omnes qui fideliter perſis obediunt dignā pro fide recipere mercedem. qui autē inſidiantur regno eorum: perire pro ſcelere. Omnis autem prouintia & ciuitas que noluerit ſolemnitatis huius eſſe particeps: gladio & ignē pereat: & ſic deleatur vt non ſolum hominibus: ſed etiā inuia beſtiis ſit in ſempiternū pro exēplo contēptus & inobediētie.

ciuitas vel regio omnino q̄ iuxta hec
πόλις ἢ χώρα τοσύνολον ἥτις κατὰ ταῦ=
nō fecerit: lācea et igni cōſume
τα μὴ ποιήσῃ, δόρατι καὶ πυρὶ καταναλω-
tur cū ira. et nō ſolū hoibus
θήσεται μετ᾽ ὀργῆς. καὶ οὐ μόνον ἀνθρώποις
inuia: ſed et beſtiis et volatilib⁹ in
ἄβατος, ἀλλὰ καὶ θηρίοις καὶ πετεινοῖς εἰς τὸν
omne tps inimiciſſimaq; conſtituetur.
ἅπαντα χρόνον ἔχθιστός τε κατασταθήσεται.

Explicit liber Heſter.

Incipit prologus primus in Iob ſcđm trāſlationē.lxx.

COgor per ſinglos ſcripturæ diuinæ libros: aduerſariorū reſpōdere maledictis: qui interprætationē meā repræhenſionem ſeptuaginta interpretū criminantur quaſi nō & apud græcos aquila ſymmachus & theodotion: vel verbum e verbo: vel ſenſu e ſenſu: vel ex vtroq; cōmixtum & mediæ tēperatū genus trāſlationis expreſſerint: & omnia veteris inſtrumenti volumina origenes obelis aſteriſciſq; diſtinxerit: quos vel additos vel de theodotione ſumptos traſlationi antiquæ inſeruit: ꝓbans defuiſſe quod additum eſt. Diſcant igitur obtrectatores mei recipere in toto qđ in partibus ſuſceperūt aut interꝑtationē meā cum aſteriſcis ſuis radere. Neq; enī fieri poteſt vt quos plura intermiſiſſe ſuſceperint: nō eoſdem etiam in quibuſdam erraſſe fateātur præcipue ī iob. cui ſi ea quæ ſub aſteriſcis addita ſunt ſubtraxeris: pars maxima detruncabitur. Et hoc dūtaxat apud græcos. Cæterum apud latinos ante eā tranſlationē quā ſub aſteriſcis & obelis nuper edidimus: ſeptingenti ferme aut octingenti verſus deſunt: vt decurtatus & laceratus corroſuſq; liber: fœditatē ſui publice legentibus præbeat. Hæc autē tranſlatio nullū de veterib⁹ ſequitur interpretē: ſed ex ipſo hebraico arabicoq; ſermone. & interdum ſyro: nunc verba: nunc ſenſus: nunc ſimul vtrūq; reſonabit. Obliqu⁹ enī ēt apud hebræos totus liber fertur & lubric⁹: & qđ græci rhetores vocant ſchematiſmenos: dum qui aliud loquitur: aliud agit. Vt ſi velis anguillam vel murenulam ſtrictis tenere manibus quanto fortius preſſeris: tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiā huius voluminis lyddeum quendā ꝑceptorē qui apud hebræos primus haberi putabatur: nō paruis redemiſſe nūmis: cuius doctrina an aliquid ꝓfecerim: neſcio. Hoc vnū ſcio nō potuiſſe me interpretari: niſi qđ ante intellexerā. A principio itaq; voluminis uſq; ad uerba iob apud hebræos proſa oꝛo eſt. Porro a uerbis iob in quibus ait: pereat dies in qua natus ſum & nox in qua dictū eſt cōceptus eſt homo: uſq; ad eū locū ubi ante finē uoluminis ſcriptū eſt: idcirco ipſe me reꝑhendo & ago penitentiā in fauilla & cinere: hexametri uerſus ſunt: dactylo ſpondeoq; currentes: & ꝑpter linguæ idioma crebro recipientes & alios pedes: nō earūdē ſyllabarū: ſed eorūdē temporū. Interdū quoq; rhythmus ipſe dulcis & tinnulus fertur numeris pedū ſolutis: qđ metrici magis q̄ ſimplex lector intelligūt. A ſupradicto aūt uerſu uſq; ad finem libri: paruū cōma quod remanet proſa oratione cōtexitur. Quod ſi cui uidetur incredulum: metra ſcilicet eē apđ hebræos: & in morē noſtri flacci græciq; pindari & alcei & ſapho: uel pſalterium uel lamentationes hieremiæ: uel omnia ferme ſcripturarū cantica cōpræhendi: legat philonē: ioſephū: origenē: ceſarienſem euſebiū: & eorū teſtimonio me uerū dicere cōprobabit. Audiāt quapropter canes mei: idcirco me in hoc uolumine laboraſſe: nō ut interpretationem antiquā repræhenderē: ſed ut ea quæ in illa aut obſcura ſunt: aut omiſſa: aut certe ſcriptorum uitio deprauata: manifeſtiora noſtra interꝑtatione fierent: qui & hebræum ſermonem ex parte didicimus: & in latino pene ab ipſis cunabulis inter grāmaticos & rhetores & philoſophos detriti ſumus. Qđ ſi apud græcos poſt ſeptuaginta editionē iam chriſti euangelio coruſcante iudeus aquila & ſymmachus ac theodotion iudaizantes heretici ſunt recepti: qui multa myſteria ſaluatoris ſubdola interpretatione celarunt: & tamen in exapleis habentur apud eccleſias & explanantur ab eccleſiaſticis uiris: quanto magis ego chriſtianus & de parentibus chriſtianis natus: & uexillum crucis in mea fronte portans: cuius ſtudium fuit omiſſa repetere: deprauata corrigere: & ſacramenta eccleſiæ puro & fideli aperire ſermone: uel a faſtidioſis uel a malignis lectoribus nō debeo reprobari. Habeāt q uolūt ueteres libros uel in mēbranis purpureis auro argentoq; deſcriptos: uel uncialibus (ut uulgo aiunt) litteris onera magis exarata q̄ codices: dūmodo mihi meiſq; ꝑmittant pauperes habere ſcedulas: & non tam pulchros codices q̄ emendatos. Vtraq; autem editio: & ſeptuaginta iuxta græcos: & mea iuxta hebræos in latinum meo labore tranſlata eſt. Eligat unuſquiſq; qđ uult: & ſtudioſum me magis q̄ maliuolum probet.

Explicit primus prologus in librū Iob.

Incipit ſecundus prologus in Iob ſecundū hebraicum.

SI ficellam iunco texerē: aut palmarū folia cōplicarem ut in ſudore uultus mei comederem panem & uentris opus ſollicita mente pertractarē: nullus morderet nemo reprehenderet. Nūc aūt quia iuxta ſententiam ſaluatoris uolo operari cibum qui non perit: & antiquam diuinorum uoluminum uiam ſentibus uirgultiſq; purgare: error mihi geminus infligitur: corrector uitiorum falſarius uocor: & errores non auferre: ſed ſerere. Tanta eſt enim uetuſtatis conſuetudo: ut etiam confeſſa plæriſq; uitia placeant: dum magis pulchros habere uolunt codices q̄ emendatos. Quapropter o fratres dilectiſſimi: unicum nobilitatis & humilitatis exemplar: pro flabello calathis ſportelliſq; munuſculis monachorum ſpiritalia hæc & manſura dona ſuſcipite: ac beatum iob qui adhuc apud latinos iacebat in ſtercore: & uermibus ſcatebat errorū: integrū immaculatūq; gaudete. Quomodo enim poſt probationē atq; uictoriam duplicia ſunt ei uniuerſa reddita: ita ego in lingua noſtra (ut audacter loquar) feci eū habere quæ amiſerat. Igitur & uos & unūquēq; lectorem ſolita prefatiōe cōmoneo & in principiis librorum eadē ſemꝑ annectens rogo: ut ubicunq; ſemper ꝑcedentes uirgulas uideritis: ſciatis ea quæ ſubiecta ſunt in hebraicis uoluminibus non haberi. Porro ubi ſtellæ imago præfulſerit: ex hebræo in ſermone noſtro addita ſunt. Necnon & illa quæ haberi uidebantur & ita corrupta erant ut ſenſum legentibus tollerēt orantibus uobis magno labore correxi: magis utile quid ex odio meo eccleſiis chriſti uenturum ratus: q̄ ex aliorum negocio.

Explicit prologus ſecūdus in librū Iob.

Incipit argumentum in librū Iob.

IN terra quidē habitaſſe Iob utiſidi in finibus idumeæ & arabiæ fertur: & erat ei ante nomē iobab. Et accepit uxorem arabiſſam: & genuit filiū quē uocauit ennon. Erat aūt ipſe filius quidem zareth de eſau filiis filius: de matre uero Boſra: ita ut ſit quintus ab abraam. Et hi ſunt reges qui regnauerunt in edom: in qua & ipſe regnauit. Sed primus in ea regnauit balach filius beor & nomen eiuſdem ciuitatis denaba. Poſt hunc autem barich. Poſt eum iobab qui uocatur Iob. Poſt iob autem huſſan: qui erat dux ex themanorum regiōe. Et poſt illum regnauit adar filius bedath: qui excidit madiam in campo moab: & nomen ciuitatis eius auith.

Explicit argumentum.

Trāſ.gre.lxx.cū iter.lati.

IOB.
ΙΩΒ. Ca. 1.

A
Homo quidā fuit ī terra vs iob nomē
Ἄνθρωπός τις ἦν ἐν γῇ αὐς ἰὼβ ὄνομα
ei: et erat homo ille verax imacu
αὐτῷ, καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀληθινὸς ἄμω
Infra. 1.8. lat⁹ vir ſimplex et rect⁹ et timēs
Infra. 41.b. μος ἀνὴρ ἁπλοῦς καὶ εὐθὺς καὶ φοβούμε
deū: abſtinēs ab omni mala re.
νος τὸν θεόν, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγμα=
fuerūt aūt ei filij ſeptē: et filie tres. et
τος. ἐγένοντο δὲ αὐτῷ υἱοὶ ἑπτά, καὶ θυγατέρες τρεῖς. καὶ
fuerūt pecora eius oues ſeptē mille: cameloꝝ tria
ἦν τὰ κτήνη αὐτοῦ πρόβατα ἑπτακισχίλια, κάμηλοι τρισ=
millia: iuga boū quingēta: et aſine femine q̄ paſ=
χίλιαι, ζεύγη βοῶν πεντακόσια, καὶ ὄνοι θήλειαι νομά=
ſcebant quīgente: et famulat⁹ mult⁹ nimis: et
δες πεντακόσιαι, καὶ ὑπηρεσία πολλὴ σφόδρα, καὶ
opera magna erāt ei in terra: et erat homo ille ma=
ἔργα μεγάλα ἦν αὐτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος μέ=
gn⁹ eorūq a ſolis ortu. cōuenientes aūt filij ei⁹
γας τῶν ἀφ᾽ ἡλίου ἀνατολῶν. συμπορευόμενοι δὲ οἱ υἱοὶ αὐ
ad inuicē faciebāt ꝯuiuiū vnuſqſq; ſua die
τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἐποίουν πότον ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν
aſſumentes ſimul et tres ſorores ſu=
συμπαραλαμβάνοντες ἅμα καὶ τὰς τρεῖς ἀδελφὰς αὐ=
as: vt comederēt et biberēt cū eis. et cū ꝯſūmati
τῶν, ἐσθίειν καὶ πίνειν μετ᾽ αὐτῶν. καὶ ὡς ἂν συνετελέσθη
eſſent dies ꝯuiuij: mittebat iob et purificabat
B
σαν αἱ ἡμέραι τοῦ πότου, ἀπέστελλεν ἰὼβ καὶ ἐκαθάριζεν
eos ꝯſurgens diluculo: et offerēs pro eis ſacrificia
αὐτοὺς ἀνιστάμενος τοπρωΐ, καὶ προσφέρων περὶ αὐτῶν θυσίας
Infra. 1.a. ſcđm numerū eoꝝ. dicebat.n.iob: nequādo pcāuerit
κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. ἔλεγε γὰρ ἰὼβ, μήποτε ἥμαρτον
et bñdixerint deū in corde ſuo filij mei. ſic
καὶ εὐλόγησαν θεὸν ἐπὶ καρδίας αὐτῶν οἱ υἱοί μου. οὕτως
igit faciebat iob cūctis dieb⁹ eoꝝ. et fuit ſicut di=
οὖν ἐποίει ἰὼβ πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν. καὶ ἐγένετο ὡς ἡ ἡμέ
es hec: et ecce venerūt filij dei vt aſſiſterēt corā
ρα αὕτη, καὶ ἰδοὺ ἦλθον οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ
dño: et diabol⁹ venit in medio eoꝝ. et dixit dñs diabo
κυρίου, καὶ ὁ διάβολος ἦλθε ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ εἶπεν ὁ κύριος τῷ διαβό
lo: vnde venis? et reſpōdēs diabol⁹ dño dixit:
λῳ, πόθεν παραγέγονας; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ διάβολος τῷ κυρίῳ εἶπεν,
poſtq̄ circuiui terrā et deābulaui eā q̄ ſub celo eſt adſum. et
περιελθὼν τὴν γῆν καὶ ἐμπεριπατήσας τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν πάρειμι. καὶ
dixit ei dñs: ꝯſideraſti igit mēte tua ꝯtra ſerui
εἶπεν αὐτῷ ὁ κύριος, προσέσχες οὖν τῇ διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ θεράποντός
meū iob? qm̄ nō eſt ei ſimilis ex his q̄ ſūt ī terra: homo
μου ἰώβ; ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὅμοιος τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνθρωπος
ſine defectu vir ſimplex et rectus et timēs deū cōti
ἄμεμπτος ἀνὴρ ἁπλοῦς καὶ εὐθὺς καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν ἀπεχό=
nēs ab omni mala re? reſpōdit aūt diabol⁹
μενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος; ἀπεκρίθη δὲ ὁ διάβολος

Trāſla.B.Hie.

Incipit liber Iob. Ca. 1.

VIr erat in terra hus nomine iob. Et erat vir ille ſimplex & rectus ac timens deū: & recedēs a malo. Natiq; ſunt ei ſeptem filii: & tres filie. Et fuit poſſeſſio eius ſeptem milia ouium: & tria milia camelorum: quingenta quoq; iuga boum: & quingente aſine: ac familia multa nimis. Eratq; vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii ei⁹: & faciebāt cōuiuia ꝑ domos: vnuſqſq; in die ſuo. Et mittētes vocabāt tres ſorores ſuas vt comederent & biberēt cū eis. Cūq; in orbē tranſiſſent dies cōuiuii: mittebat ad eos iob: & ſctificabat illos: cōſurgēſq; diluculo offerebat holocauſta ꝑ ſinglos. Dicebat ei. Ne forte peccauerint filii mei & bñdixerint deo in cordibus ſuis. Sic faciebat iob cunctis dieb⁹. Quadam autem die cū veniſſent filii dei vt aſſiſterent corā dño affuit inter eos etiā ſathan. Cui dixit domin⁹. Vnde venis? Qui reſpondens ait. Circuiui terram: & perambulaui eā. Dixitq; dñs ad eū. Nunquid conſideraſti ſeruum meū iob q̄ non ſit ei ſimilis in terra: homo ſimplex & rectus ac timens deū & recedēs a malo. Cui reſpodens ſathan:

Tex.heb. Iob.i.

אִישׁ הָיָה בְאֶרֶץ עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ
וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשָׁר וִירֵא
אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע׃ וַיִּוָּלְדוּ לוֹ שִׁבְעָה
בָנִים וְשָׁלוֹשׁ בָּנוֹת׃ וַיְהִי מִקְנֵהוּ
שִׁבְעַת אַלְפֵי צֹאן וּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי
גְמַלִּים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת צֶמֶד בָּקָר וַחֲמֵשׁ
מֵאוֹת אֲתוֹנוֹת וַעֲבֻדָּה רַבָּה מְאֹד
וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָּדוֹל מִכָּל בְּנֵי
קֶדֶם׃ וְהָלְכוּ בָנָיו וְעָשׂוּ מִשְׁתֶּה בֵּית
אִישׁ יוֹמוֹ וְשָׁלְחוּ וְקָרְאוּ לִשְׁלֹשֶׁת
אַחְיֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם׃
וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וַיִּשְׁלַח
אִיּוֹב וַיְקַדְּשֵׁם וְהִשְׁכִּים בַּבֹּקֶר
וְהֶעֱלָה עֹלוֹת מִסְפַּר כֻּלָּם כִּי אָמַר
אִיּוֹב אוּלַי חָטְאוּ בָנַי וּבֵרֲכוּ אֱלֹהִים
בִּלְבָבָם כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל הַיָּמִים׃
וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים
לְהִתְיַצֵּב עַל יְהוָה וַיָּבוֹא גַם הַשָּׂטָן
בְּתוֹכָם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׂטָן
מֵאַיִן תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת יְהוָה
וַיֹּאמַר מִשּׁוּט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ
בָּהּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ
לִבְּךָ עַל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ
בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא
אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע׃ וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת

Primitiua.heb.

תמם
סור רוע
ילד היה
קנה
מאה
רבב
גדל
עשה שתה
אח שתה
נקף יום
שלח קדש
שכם עלה
ספר
בוא
יצב
בוא ענה
אמר הלך
שום
כמו

יהוה ויאמר החנם ירא איוב
אלהים הלא את שכת בעדו ובעד | שוך
ביתו ובעד כל אשר לו מסביב | סבב
מעשה ידיו ברכת ומקנהו פרץ | עשה קנה
בארץ ואולם שלח נא ידך וגע | נגע
בכל אשר לו אם לא על פניך | פנה
יברכך ויאמר יהוה אל השטן הנה | ברך אמר
כל אשר לו בידך רק אליו אל
תשלח ידך ויצא השטן מעם פני | שלח
יהוה ויהי היום ובניו ובנתיו | קנה
אכלים ושתים יין בבית אחיהם | שתה
הבכור ומלאך בא אל איוב ויאמר | בכר לאך
הבקר היו חרשות והאתנות רעות | בוא רעה
על ידיהם ותפל שבא ותקחם ואת | נפל לקח
הנערים הכו לפי חרב ואמלטה | נכה פה
רק אני לבדי להגיד לך עוד זה | מלט בדד
מדבר וזה בא ויאמר אש אלהים | נגד דבר
נפלה מן השמים ותבער בצאן | בער
ובנערים ותאכלם ואמלטה רק | אכל
אני לבדי להגיד לך עוד זה מדבר
וזה בא ויאמר כשדים שמו שלשה | שום
ראשים ויפשטו על הגמלים | פשט
ויקחום ואת הנערים הכו לפי חרב
ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך
עד זה מדבר וזה בא ויאמר בניך
ובנותיך אכלים ושתים יין בבית
אחיהם הבכור והנה רוח גדולה | גדל בוא
באה מעבר המדבר ויגע בארבע | דבר נגע
פנות הבית ויפל על הנערים | רבע פנה
וימותו ואמלטה רק אני לבדי | נפל מות
להגיד לך ויקם איוב ויקרע | קום קרע
את מעילו ויגז את ראשו ויפל | מעל גזז
ארצה וישתחו ויאמר ערם | שחה
יצתי מבטן אמי וערם אשוב שמה | יצא שוב
יהוה נתן ויהוה לקח יהי שם | היה
יהוה מברך בכל זאת לא חטא | ברך

ait. Nūquid fruſtra iob timet deum? Nonne tu vallaſti eum ac domū eius vniuerſamq̧ ſubſtantiā eius p circuitū? Operib9 manuū ei9 bñdixiſti: & poſſeſſio ei9 creuit in terra? Sed extēde paululū manū tuā: & tange cuncta que poſſidet: niſi in faciem bñdixerit tibi. Dixit ergo dñs ad ſathan. Ecce vniuerſa q̄ habet in manu tua ſunt: tm̄ in eū ne extēdas manum tuam. Egreſſuſq̧ eſt ſathā a facie dñi. Cum autē quadam die filii & filie eius comederent & biberent vinū in domo fratris ſui primogeniti: nuncius venit ad iob qui diceret. Boues arabant & aſine paſcebantur iuxta eos: & irruerūt ſabei tuleruntq̧ omnia & pueros percuſſerunt gladio: & euaſi ego ſolus vt nunciarem tibi. Cumq̧ adhuc ille loqueretur venit alter: & dixit. Ignis dei cecidit e celo: & tactas oues puerosq̧ conſumpſit: & effugi ego ſolus vt nūciarem tibi. Sed & adhuc illo loquēte: venit ali9: & dixit. Chaldei fecerunt tres turmas: & inuaſerunt camelos & tulerūt eos: necnō & pueros pcuſſerūt gladio & ego fugi ſolus vt nūciarem tibi. Adhuc loq̄batur ille: & ecce ali9 itrauit: & dixit. Filiis tuis & filiab9 veſcētibus & bibētib9 vinū in domo fr̄is ſui primogeniti: repēte ventus vehemēs irruit a regione deſerti: & concuſſit q̄ttuor angulos dom9: que corruens oppreſſit liberos tuos & mortui ſunt: & effugi ego ſolus vt nunciarem tibi. Tunc ſurrexit iob: & ſcidit veſtimēta ſua: & tonſo capite corruens in terram: adorauit & dixit. Nudus egreſſus ſū de vtero matris mee: & nudus reuertar illuc. Dñs dedit: dominus abſtulit: ſit nomen domini benedictū. In oībus his non peccauit

τ dixit corā dño: nūqd fruſtra iob timet
καὶ εἶπεν ἔναντι τοῦ κυρίου, μὴ δωρεὰν ἰὼβ φοβεῖται τὸν
deū? nōne tu circūuallaſti exteriora ei9 τ īteriora do
θεόν; οὐχὶ σὺ περιέφραξας τὰ ἔξω αὐτοῦ καὶ τὰ ἔσω τῆς οἰκί
m9 ei9: τ oium q̄ ſunt ei in circuitu opib9
ας αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν ὄντων αὐτῷ κύκλω τὰ ἔργα τῶν
manuū ei9 bñdixiſti? τ pecora ei9 multa feciſti
χειρῶν αὐτοῦ εὐλόγησας; καὶ τὰ κτήνη αὐτοῦ πολλὰ ἐποί
ſti in terra? ſed mitte manū tuā: τ
ησας ἐπὶ τῆς γῆς; ἀλλὰ ἀπόστειλον τὴν χεῖρά σου, καὶ
tāge oīa q̄ habet niſi in faciē tuā bñdixerit
ἅψαι πάντων ὧν ἔχει εἰ μὴν εἰς πρόσωπόν σου εὐλογήσει.
tibi. tūc dixit dñs diabolo: ecce oīa q̄cūq̧ ſūt
τότε εἶπεν κς τῷ διαβόλῳ, ἰδοὺ πάντα ὅσα ἐστὶν
ei do in manu tua: ſed eū ne tetigeris. τ egreſſ9 ē diabol9 a dño. τ fuit ſicut dies hec:
αὐτῷ, δίδωμι ἐν τῇ χειρί σου, ἀλλὰ αὐτοῦ μὴ ἅψῃ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ διάβολος παρὰ τοῦ κυ. καὶ ἦν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη,
filii iob τ fillie ei9 bibebāt vinū in domo
οἱ υἱοὶ ἰὼβ καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ ἔπινον οἶνον ἐν τῇ οἰκίᾳ
fratris ſui ſenioris: τ ecce nunci9 venit ad iob τ dixit ei: iuga boū arabāt:
τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ ἰδοὺ ἄγγελος ἦλθε πρὸς ἰὼβ καὶ εἶπεν αὐτῷ, τὰ ζεύγη τῶν βοῶν ἠροτρία,
τ femine aſine paſcebant adherentes eis τ irruit
καὶ αἱ θήλειαι ὄνοι ἐβόσκοντο ἐχόμεναι αὐτῶν καὶ ἐπέπεσε
ſaba τ captiuas duxerūt eas: τ pueros interfecerūt in gladiis: ſaluatus āt ego ſol9 veni vt nunciarē tibi. adhuc hoc loquēte: venit ali9 τ dixit
σαβὰ καὶ ᾐχμαλώτευσαν αὐτάς, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέκτειναν ἐν μαχαίραις, σωθεὶς δὲ ἐγὼ μόνος ἦλθον τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι. ἔτι τούτου λαλοῦντος, ἦλθεν ἕτερος καὶ εἶπε
ad iob: ignis a deo cecidit de celo τ cōbuſſit oues: τ paſtores cōſumpſit ſimi
πρὸς ἰὼβ, πῦρ παρὰ τοῦ θεοῦ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέκαυσε τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς ποιμένας κατέφαγεν ὁμοί
lit: τ ſaluat9 ego ſol9 veni vt nunciarē tibi. adhuc hoc
ως, καὶ σωθεὶς ἐγὼ μόνος ἦλθον τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι. ἔτι τοῦ
loquente venit ali9 nunci9 τ dixit ad iob:
του λαλοῦντος ἦλθεν ἕτερος ἄγγελος καὶ εἶπε πρὸς ἰὼβ,
chaldei impoſuerūt tres turmas τ circuierūt
οἱ χαλδαῖοι ἐπέθηκαν τρεῖς ἀρχὰς καὶ ἐκύκλωσαν τὰς
camelos τ captiuas tulerūt eas: τ pueros
καμήλους καὶ ᾐχμαλώτευσαν αὐτάς, καὶ τοὺς παῖδας
interfecerūt in gladiis: euaſi aūt ego ſol9 τ veni vt
ἀπέκτειναν ἐν μαχαίραις, ἐσώθην δὲ ἐγὼ μόνος καὶ ἦλθον τοῦ
nunciarē tibi. adhuc hoc loquente: ali9 nunci9
ἀπαγγεῖλαί σοι. ἔτι τούτου λαλοῦντος, ἄλλος ἄγγελος
venit dicēs iob: filiis tuis τ filiab9
ἔρχεται λέγων τῷ ἰὼβ, τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέρων
veſcentib9 τ bibentib9 apud frēm ſuū ſeniorē: repēte ventus magn9 irruit ex deſerto τ
ἐσθιόντων καὶ πινόντων παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτῶν τῷ πρεσβυτέρῳ, ἐξαίφνης ἄνεμος μέγας ἐπῆλθεν ἐκ τῆς ἐρήμου καὶ
tetigit quattuor angulos dom9: τ corruit dom9
ἥψατο τῶν τεσσάρων γωνιῶν τῆς οἰκίας, καὶ ἔπεσεν ἡ οἰκία
ſup filios tuos τ mortui ſunt: euaſi aūt ego ſolus τ veni vt nunciarē tibi. ſic ſurgēs iob ſcidit
ἐπὶ τὰ παιδία σου καὶ ἐτελεύτησαν, ἐσώθην δὲ ἐγὼ μόνος καὶ ἦλθον τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι. οὕτως ἀναστὰς ἰὼβ διέρρηξε
veſtimēta ſua: τ totōdit comā capitis
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐκείρατο τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς
ſui: τ cadēs humi adorauit τ dixit: ipſe nud9 egreſſ9 ſū de vtero matris mee: nud9 τ reuertar
αὐτοῦ, καὶ πεσὼν χαμαὶ προσεκύνησε καὶ εἶπεν, αὐτὸς γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι
illuc. dñs dedit dñs abſtulit: ſicut dño placuit ſic
ἐκεῖ. ὁ κς ἔδωκεν ὁ κς ἀφείλετο, ὡς τῷ κυρίῳ ἔδοξεν οὕ
τ factū eſt: ſit nomē dñi benedictū. in his
τω καὶ ἐγένετο, εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον. ἐν τοῦ
oīb9 q̄ acciderūt ei nihil peccauit
τοις πᾶσι τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν

iob labiis corā dño: τ nō dedit ſtultitiā deo.
ἰὼβ τοῖς χείλεσιν ἔναντι τοῦ κυρίου, καὶ οὐκ ἔδωκεν ἀφροσύνην τῷ θεῷ.

Ca. 2.

Fuit aūt ſicut dies hec τ venerūt filii dei
Ἐγένετο δὲ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ
A
vt aſtarēt corā dño: τ diabol9 venit in
παραστῆναι ἐναντίον τοῦ κυρίου, καὶ ὁ διάβολος ἦλθεν ἐν
medio eoꝝ vt aſtaret corā dño. τ dixit
μέσῳ αὐτῶν παραστῆναι ἔναντι τοῦ κυρίου. καὶ εἶπεν ὁ
dñs diabolo: vnde tu venis? tūc dixit diabolus corā dño: poſtq̄ diſcurri eā q̄ ſub celo τ
κύριος τῷ διαβόλῳ, πόθεν σὺ ἔρχῃ; τότε εἶπεν ὁ διάβολος ἐναντίον τοῦ κυρίου, διαπορευθεὶς τὴν ὑπ' οὐρανὸν καὶ
deambulaui vniuerſā adſū. dixit āt dominus ad diabolū: cōſideraſti igit ſeruū meū
ἐμπεριπατήσας τὴν σύμπασαν πάρειμι. εἶπε δὲ ὁ κύριος πρὸς τὸν διάβολον, προσέσχες οὖν τῷ θεράποντί μου
C
iob: q nō eſt ſcdm eū ex his q in terra: homo
ἰὼβ, ὅτι οὐκ ἔστι κατ' αὐτὸν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνθρωπος
innocēs: verax: ſine defectu: pi9: abſtinēs ab
ἄκακος, ἀληθινός, ἄμεμπτος, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ
omni malo: adhuc q̧ adheret inocentie. tu āt dixiſti:
παντὸς κακοῦ, ἔτι τε ἔχεται ἀκακίας. σὺ δὲ εἶπας, τὰ
ſubſtantiā ei9 fruſtra pdere. ſuſcipiēs āt
ὑπάρχοντα αὐτοῦ διακενῆς ἀπολέσαι. ὑπολαβὼν δὲ ὁ
B
diabol9 dixit dño: pellē pro pelle: τ oīa
διάβολος εἶπε τῷ κυρίῳ, δέρμα ὑπὲρ δέρματος, καὶ πάντα
q̄cūq̧ ſunt homini pro aīa ſua dabit:
ὅσα ὑπάρχει ἀνθρώπῳ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δώσει,
q̄n imo autē mitte manū tuā τ tāge oſſa
οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ ἀπόστειλον τὴν χεῖρά σου καὶ ἅψαι τῶν ὀστῶν
ei9 τ carnes ei9: niſi in faciē tui benedicet. dixit āt dñs diabolo: ecce trado
αὐτοῦ καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ, εἰ μὴν εἰς πρόσωπόν σε εὐλογήσει. εἶπε δὲ ὁ κύριος τῷ διαβόλῳ, ἰδοὺ παραδίδωμί
tibi eū: tm̄ aīam illi9 ſerua. τ egreſſ9 ē
σοι αὐτόν, μόνον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φύλαξον. καὶ ἐξῆλθεν
C
diabol9 a dño: τ pcuſſit iob vlcere malo a pedib9 vſq̧ ad caput. τ accepit ſibi teſtā: vt ſaniē raderet: τ ipſe ſedebat int9 in cinere.
ὁ διάβολος ἀπὸ τοῦ κυρίου, καὶ ἔπαισε τὸν ἰὼβ ἕλκει πονηρῷ ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς. καὶ ἔλαβεν ἑαυτῷ ὄστρακον, ἵνα τὸν ἰχῶρα ξύῃ, καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐντὸς τῆς σποδοῦ.
τ dixit ei vxor ſua: vſq̧ quo tolerabis? ſed
καὶ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, μέχρι τίνος καρτερήσεις; ἀλλὰ
D
dic q̄dā v̄bū ꝯtra deū τ morere. ille āt inſpiciēs eā dixit: vt q̄d tanq̄ vna ſtultaꝝ mulieꝝ locuta
εἰπόν τι ῥῆμα πρὸς θεὸν καὶ τελεύτα. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτῇ εἶπεν, ἱνατί ὥσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐλάλη
es? ſi bona ſuſcepim9 de manu dñi: mala nō
σας; εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χειρὸς κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ
ſuſtinebim9? in his oīb9 q̄ acciderūt ei nihil peccauit iob labiis corā deo.
ὑποίσομεν; ἐν τούτοις πᾶσι τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν ἰὼβ τοῖς χείλεσιν ἐναντίον τοῦ θεοῦ.
D
cū audiſſent aūt tres amici ei9 mala oia q̄ ſupueniſſēt ei: venerūt vnuſq̄ſq̧ de ꝓpria regione ad cōſolandū eū:
ἀκούσαντες δὲ οἱ τρεῖς φίλοι αὐτοῦ τὰ κακὰ πάντα τὰ ἐπελθόντα αὐτῷ, παρεγένοντο ἕκαστος ἐκ τῆς ἰδίας χώρας τοῦ παρακαλέσαι αὐτόν,
eliphaz themanoꝝ rex: baldad ſaucheoꝝ tyrann9: ſophar mineoꝝ rex. τ venerūt ad eū vnanimit vt cōſolarent τ viſitarēt eū.
ἐλιφὰζ ὁ θαιμανῶν βασιλεύς, βαλδὰδ ὁ σαυχαίων τύραννος, σωφὰρ ὁ μιναίων βασιλεύς. καὶ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν ὁμοθυμαδὸν τοῦ παρακαλέσαι καὶ ἐπισκέψασθαι αὐτόν.
cū vidiſſēt āt eū pcul nō cognouerūt. τ exclamātes voce magna plorauerūt ſcidētes vnuſq̄ſq̧ ſuā veſtē: τ ſpargentes terrā
ἰδόντες δὲ αὐτὸν πόρρωθεν οὐκ ἐπέγνωσαν. καὶ βοήσαντες φωνῇ μεγάλῃ ἔκλαυσαν ῥήξαντες ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ στολήν, καὶ καταπασάμενοι γῆν

Iob neq̧ ſtultū quid cōtra deū locutus eſt. 2.

Factū eſt aūt cū quadā die veniſſent filii dei: & ſtarēt corā dño: veniſſet quoq̧ ſathan inter eos: & ſtaret in cōſpectu eius: vt diceret dñs ad ſathan. Vnde venis? Qui reſpondens ait. Circuiui terram: & perābulaui eam. Et dixit dominus ad ſathan. Nunquid cōſideraſti ſeruum meū iob q nō ſit ei ſimilis in terra vir ſimplex & rect9 ac timens deum & recedens a malo & adhuc retinēs innocentiā. Tu āt cōmouiſti me aduerſus eū vt affligerē eū fruſtra. Cui rñdens ſathan ait. Pellem pro pelle & cūcta que habet homo dabit pro anima ſua: alioquin mitte manū tuā: & tange os eius & carnē: & tūc videbis q in faciē benedicat tibi: dixit ergo domin9 ad ſathan. Ecce in manu tua eſt: verumtamen animam illius ſerua. Egreſſus igitur ſathā a facie domini: percuſſit iob vlcere peſſimo a planta pedis vſq̧ ad verticē eius. Qui teſta ſaniem radebat: ſedens in ſterquilinio. Dixit autē illi vxor ſua. Adhuc tu pmanes in ſimplicitate tua? Bñdic deo & morere. Qui ait ad illā. Quaſi vna de ſtultis mulierib9 locuta es. Si bona ſuſcepimus de manu dei: mala quare non ſuſtineamus? In oībus his nō peccauit iob labiis ſuis. Igitur audientes tres amici iob omne malum quod accidiſſet ei: venerunt ſinguli de loco ſuo: eliphaz themanites & baldath ſuites: & ſophar naamathites. Cōdixerāt eni vt pariter venientes viſitarēt eum & cōſolarentur. Cumq̧ eleuaſſent procul oculos ſuos: nō cognouerunt eum. Et exclamantes plorauerunt: ſciſſiſq̧ veſtibus ſparſerunt puluerem ſuper caput ſuū

איוב ולא נתן תפלה לאלהים

Cap ii.

ויהי היום ויבאו בני האלהים
להתיצב על יהוה ויבוא גם השטן | היה בוא
בתוכם להתיצב על יהוה ויאמר | יצב
יהוה אל השטן אי מזה תבא ויען | אמר
השטן את יהוה ויאמר משט בארץ | בוא ענה
ומהתהלך בה ויאמר יהוה אל | שוט
השטן השמת לבך אל עבדי איוב | הלך
כי אין כמהו בארץ איש תם וישר | שום
ירא אלהים וסר מרע ועדנו | כמו תמם
מחזיק בתמתו ותסיתני בו לבלעו | סור רוע
חנם ויען השטן את יהוה ויאמר | חזק תמם
עור בעד עור וכל אשר לאיש | סות
יתן בעד נפשו אולם שלח נא
ידך וגע אל עצמו ואל בשרו אם | נתן
לא אל פניך יברכך ויאמר יהוה | נגע
אל השטן הנו בידך אך את | פנה ברך
נפשו שמר ויצא השטן מאת | הנה
פני יהוה ויך את איוב בשחין רע
מכף רגלו ועד קדקדו ויקח לו חרש | נכה שחן
להתגרד בו והוא ישב בתוך | לקח
האפר ותאמר לו אשתו עודך | גרד
מחזיק בתמתך ברך אלהים ומת | אפר איש
ויאמר אליה כדבר אחת הנבלות | מות
תדברי גם את הטוב נקבל מאת
האלהים ואת הרע לא נקבל | דבר קבל
בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו | רוע
וישמעו שלשת רעי איוב | שפה
את כל הרעה הזאת הבאה | שמע רעה
עליו ויבאו איש ממקמו אליפז | רוע
התימני ובלדד השוחי וצפר | בוא קום
הנעמתי ויועדו יחדו לבוא
לנוד לו ולנחמו וישאו את | יעד
עיניהם מרחוק ולא הכירהו | נשא
וישאו קולם ויבכו ויקרעו איש | רחק נכר
מעלו ויזרקו עפר על ראשיהם | בכה קרע
| זרק

Pr̃itiua.heb. Tex.he.Iob.iij.

השמימה: וישבו אתו לארץ שבעת
ימים ושבעת לילות ואין דבר
אליו דבר כי ראו כי גדל הכאב
מאד: אחרי כן פתח
Cap.iij.
איוב את פיהו ויקלל את יומו: ויען
איוב ויאמר: יאבד יום אולד בו
והלילה אמר הרה גבר: היום ההוא
יהי חשך אל ידרשהו אלוה ממעל
ואל תופע עליו נהרה: יגאלהו
חשך וצלמות תשכן עליו עננה
יבעתהו כמרירי יום: הלילה ההוא
יקחהו אפל אל יחד בימי שנה
במספר ירחים אל יבא: הנה
הלילה ההוא יהי גלמוד אל תבוא
רננה בו: יקבהו ארורי יום
העתידים עורר לויתן: יחשכו כוכבי
נשפו יקו לאור ואין ואל יראה
בעפעפי שחר: כי לא סגר דלתי
בטני ויסתר עמל מעיני: למה לא
מרחם אמות מבטן יצאתי ואגוע:
מדוע קדמוני ברכים ומה שדים
כי אינק: כי עתה שכבתי ואשקוט
ישנתי אז ינוח לי: עם מלכים
ויעצי ארץ הבנים חרבות למו:
או עם שרים זהב להם הממלאים
בתיהם כסף: או כנפל טמון
לא אהיה כעללים לא
ראו אור: שם רשעים חדלו
רגז ושם ינוחו יגיעי כח:
יחד אסירים שאננו לא שמעו
קול נגש: קטן וגדול שם הוא
ועבד חפשי מאדניו: למה
יתן לעמל אור וחיים למרי
נפש: המחכים למות ואיננו
ויחפרהו ממטמונים: השמחים
אלי גיל ישישו כי ימצאו קבר:

Trãſla.B.Hie.

in celum. Et ſederunt cum eo in terra ſeptem diebus & ſeptem noctibus: & nemo loq̄batur ei verbū. Videbant enī dolorem eſſe vehementem.

3\. Poſt hec aperuit iob os ſuū: & maledixit diei ſue & locutus eſt. Pereat dies in qua natus ſum: & nox in qua dictū eſt: cōceptꝰ eſt hō. Dies illa vertatur in tenebras. Nō requirat eū deꝰ deſup: & non illuſtretur lumine. Obſcurent eum tenebre & vmbra mortis: occupet eum caligo & inuoluatur amaritudie. Nocte illam tenebroſus turbo poſſideat. Nō cōputetur in diebus anni: nec numeretur in menſibus. Sit nox illa ſolitaria: nec laude digna. Maledicāt ei qui maledicunt diei: qui pati ſunt ſuſcitare leuiathan. Obtenebrētur ſtelle caligine eiꝰ. Expectet lucem & nō videat: nec ortū ſurgētis aurore. Quia non cōcluſit oſtia ventris q portauit me: nec abſtulit mala ab oculis meis. Quare nō in vulua mortuus ſum: egreſſus ex vtero nō ſtatim perii? Quare excep tus genibꝰ: cur lactatꝰ vberibꝰ? Nunc enī dormiēs ſilerē: & ſomno meo requieſcerē cum regibus & cōſulibus terre: qui edificāt ſibi ſolitudines: aut cum principibꝰ qui poſſidēt aurū: & replent domos ſuas argento. Aut ſicut abortiuū abſconditum non ſubſiſtere: vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii ceſſauerunt a tumultu: & ibi requieuerūt feſſi robore: & qn̄dam vincti pariter ſine moleſtia. Non audierūt vocem exactoris. Paruus & magnus ibi ſunt & ſeruus liber a domino ſuo. Quare miſero data eſt lux & vita his q in amaritudine anime ſunt? Qui expectant mortē & nō venit: quaſi effodientes theſaurū: gaudentq̧ vehementer cum inuenerint ſepulchrum.

Trãſ.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

aſſederūt iuxta eū ſeptē dies ⁊ ſeptē noctes: ⁊
παρεκάθησαν αὐτῷ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας, καὶ
nemo illoꝝ locutꝰ eſt ad eū verbū: videbāt enī
οὐδεὶς αὐτῶν ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν λόγον, ἑώρων γὰρ τὴν
plagā grauē exiſtētē ⁊ magnā valde.
πληγὴν δεινὴν οὖσαν καὶ μεγάλην σφόδρα. Ca.3.
Et poſt hoc apuit iob os ſuū ⁊
Καὶ μετὰ τοῦτο ἤνοιξεν ὁ ἰὼβ τὸ ſτόμα αὐτοῦ καὶ A
maledixit diei ſuo dicēs: pereat di=
κατηράσατο τὴν ἡμέραν αὐτοῦ λέγων, ἀπόλοιτο ἡμέ=
es in q̄ natꝰ ſum: ⁊ nox in q̄ dixerūt: ecce maſculꝰ.
ρα ἐν ᾗ ἐγεννήθην, καὶ ἡ νὺξ ἐν ᾗ εἶπαν, ἰδοὺ ἄρσεν. ἡ Hiere. 20.d.
nox illa ſit tenebre: ⁊ nō requirat eā do
νὺξ ἐκείνη εἴη σκότος, καὶ μὴ ἀναζητήσαι αὐτὴν ὁ κύ=
minꝰ deſup: neq̧ veniat in eā lumē. capiāt
ριος ἄνωθεν, μηδὲ ἔλθοι εἰς αὐτὴν φέγγος. ἐκλάβοι
aūt eā tenebre ⁊ vmbra mortis: ſupueniat in eā
δὲ αὐτὴν σκότος καὶ σκιὰ θανάτου, ἐπέλθοι ἐπ᾽ αὐτὴν
caligo. ⁊ turbet dies illa ⁊ nox il=
γνόφος. καὶ ταραχθείη ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ ἡ νὺξ ἐκεί=
la: auferāt eā tenebre, nō ſit inē dies an=
νη, ἀπενέγκαιτο αὐτὴν σκότος. μὴ εἴη εἰς ἡμέρας ἐνι=
ni: neq̧ nūeret inē dieꝝ mēſiū. ſed nox
αυτοῦ, μὴ δὲ ἀριθμηθείη εἰς ἡμέρας μηνῶν. ἀλλὰ ἡ νὺξ
illa ſit dolor: ⁊ nō veniat ſup eā letitia
ἐκείνη εἴη ὀδύνη, καὶ μὴ ἔλθοι ἐπ᾽ αὐτὴν εὐφροσύνη
neq̧ gaudiū. ſed maledicat ei q̄ male B
μηδὲ χαρμονή. ἀλλὰ καταράσαιτο αὐτὴν ὁ κατα
dicit diei illi q̄ futuri ſūt ſuſcitare
ρώμενος τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ μέλλοντες διεγείρειν τὸν
lebiathā. obtenebrent ſtelle noctis illiꝰ ⁊
λεβιαθάν. σκοτωθείη τὰ ἄστρα τῆς νυκτὸς ἐκείνης καὶ
nō maneāt: ⁊ in illūinationē nō veniāt. ⁊
μὴ ὑπομείναι, καὶ εἰς φωτισμὸν μὴ ἔλθοι. καὶ
nō videat luciferū orientē: q̄r nō cōcluſit
μὴ ἴδοι ἑωσφόρον ἀνατέλλοντα, ὅτι οὐ συνέκλεισε Infra 10.b.
hoſtia vētris matris mee: abſtulit enī laborē ab
πύλας γαστρὸς μητρός μου, ἀπήλλαξε γὰρ πόνον ἀπὸ Hiere. 20.d.
oculis meis. q̄re enī in vētre nō mortuꝰ
ὀφθαλμῶν μου. διατί γὰρ ἐν κοιλίᾳ οὐκ ἐτελεύτη=
ſū: ex vtero aūt egreſſꝰ ſū: ⁊ nō ſtatī pe
σα, ἐκ γαστρὸς δὲ ἐξῆλθον, καὶ οὐκ εὐθὺς ἀπωλό=
rij? q̄re aūt obuiauerūt mihi genua: cur aūt vbe
μην; ἱνατί δὲ συνήντησάν μοι γόνατα, ἱνατί δὲ μα
ra ſuxi? nūc vtiq̧ dormiēs ſilerē: ſomni= C
στοὺς ἐθήλασα; νῦν ἂν κοιμηθεὶς ἡσύχασα, ὑπνώ=
ans aūt q̄eſcerē cū regibꝰ cōſiliarijs terre:
σας δὲ ἀνεπαυσάμην μετὰ βασιλέων βουλευτῶν γῆς,
q̄ gloriabant in gladijs: aut cū principibꝰ: q̄ꝝ mul
οἳ ἐγαυριῶντο ἐπὶ ξίφεσιν, ἢ μετὰ ἀρχόντων, ὧν πο=
tū aurū: q̄ īpleuerūt domꝰ ſuas argē=
λὺς ὁ χρυσός, οἳ ἔπλησαν τοὺς οἴκους αὐτῶν ἀργυ=
to: aut ſicut abortiuū exiens de matrice ma=
ρίου, ἢ ὥσπερ ἔκτρωμα ἐκπορευόμενον ἐκ μήτρας μη
tris: aut ſicut īfantes q̄ nō viderūt lucē. illic impij
τρός, ἢ ὥσπερ νήπιοι οἳ οὐκ εἶδον φῶς. ἐκεῖ ἀσεβεῖς
ſedauerūt furorē ire: illic q̄euerūt defeſſi
ἔπαυσαν θυμὸν ὀργῆς, ἐκεῖ ἀνεπαύσαντο κατάκοποι
corpore: vnanimiē aūt vincti nō audie=
τῷ σώματι, ὁμοθυμαδὸν δὲ οἱ δεδεμένοι οὐκ ἤκου=
rūt vocē exactoris. paruꝰ ⁊ magnꝰ illic eſt: ⁊
σαν φωνὴν φορολόγου. μικρὸς καὶ μέγας ἐκεῖ ἐστι, καὶ D
ſeruus nō timēs dnm ſuū. quare enī
θεράπων οὐ δεδοικὼς τὸν κύριον αὐτοῦ. ἱνατί γὰρ
data eſt his q̄ ſūt ī amaritudie lux: vita aūt q̄ ſunt in doloribꝰ
δέδοται τοῖς ἐν πικρίᾳ φῶς; ζωὴ δὲ ταῖς ἐν ὀδύναις
aīabus. q̄ deſiderāt mortē: ⁊ nō cōſecun
ψυχαῖς. οἳ ἱμείρονται τοῦ θανάτου, καὶ οὐ τυγχά=
tur effodientes q̄ſi theſauros. gaudētes aūt
νουσιν ἀνορύσσοντες ὥσπερ θησαυρούς. περιχαρεῖς δὲ
fuerūt ſi repererint: mors
ἐγένοντο ἐὰν κατατύχωσι, θάνατος

Trãſ.gre.lxx.cũ inter.lati.

viro requies: cuiꝰ via abſcōdita eſt: cōcluſit enī
ἀνδρὶ ἀνάπαυσις, οὗ ἡ ὁδὸς ἀπεκρύβη, συνέκλεισε γὰρ ὁ
deꝰ cōtra eū. ante enī cibos meos ſuſpiriū venit mihi
θεὸς κατ᾽ αὐτοῦ. πρὸ γὰρ τῶν σίτων μου στεναγμὸς ἥκει μοι
⁊ fundent q̄ſi aque rugitꝰ: timor enī quē cogi
καὶ χυθήσεται ὡς ὕδατα βρυχήματα, φόβος γὰρ ὃν ἐφρόν=
taui venit mihi. ⁊ quē timuerā occurrit mihi. neq̧ pacē
τισα ἦλθέ μοι, καὶ ὃν ἐδεδοίκειν συνήντησέ μοι. οὔτε εἰρήνευ
egi: neq̧ ſilui: neq̧ quieui: venit aūt mihi idignatio.
σα, οὔτε ἡσύχασα, οὔτε ἀνεπαυσάμην, ἦλθε δέ μοι ὀργή.
Ca.4 Reſpōdens aūt eliphaz themanites dicit: ſi cepe=
A Ὑπολαβὼν δὲ ἐλιφὰζ ὁ θαιμανίτης λέγει, εἰ ληψό=
rimꝰ loqui ad te: moleſte accipies? vi aūt verboꝝ tuoꝝ
μεθα λαλῆσαι πρὸς σέ, κοπιάσεις; ἰσχὺν δὲ ῥημάτων σου
q̄s feret? ſi enī tu admonuiſti multos ⁊ manꝰ
τίς ὑποίσει; εἰ γὰρ σὺ ἐνουθέτησας πολλοὺς καὶ χεῖρας
debiles cōſolatꝰ es: languētes q̧ erexiſti ver
ἀσθενοῦς παρεκάλεσας, ἀσθενοῦντάς τε ἐξανέστησας ῥή=
bis: genibꝰ q̧ impotentibꝰ fiduciā circūpoſuiſti. nūc aūt
μασι, γόνασί τε ἀδυνατοῦσι θάρσος περιέθηκας. νυνὶ δὲ
venit ſup te dolor: ⁊ tetigit te: tu aūt acceleraſti. nūq̄d
ἥκει ἐπὶ σὲ πόνος καὶ ἥψατό σου, σὺ δὲ ἐσπούδασας. πότε
B non timor tuꝰ eſt in ſtultitia ⁊ ſpes tua ⁊
ρον οὐχ ὁ φόβος σου ἐστὶν ἐν ἀφροσύνῃ καὶ ἡ ἐλπίς σου καὶ
malitia vie tue? recordare igit: q̄s exñs mundꝰ pe
ἡ κακία τῆς ὁδοῦ σου; μνήσθητι οὖν, τίς ὢν καθαρὸς ἀπ=
rijt: aut q̄ñ veraces radicitꝰ perierūt: q̄mādmodū
ώλετο, ἢ πότε ἀληθινοὶ ὁλόρριζοι ἀπώλοντο, καθ᾽ ὃν τρό
dū vidi arantes abſurda: q̄ aūt ſeminauerūt
πον εἶδον τοὺς ἀροτριῶντας τὰ ἄτοπα, οἱ δὲ σπείραντες
ea: dolores metēt ſibi. a p̄cepto do
αὐτά, ὀδύνας θεριοῦσιν ἑαυτοῖς. ἀπὸ προστάγματος κυ
mini peribūt: ab aūt ſpū ire eiꝰ dele=
ρίου ἀπολοῦνται, ἀπὸ δὲ πνεύματος ὀργῆς αὐτοῦ ἀφανι
bunt. rugitꝰ leonis: vox aūt leene: ſuperbia
σθήσονται. σθένος λέοντος, φωνὴ δὲ λεαίνης, γαυρίαμα
C aūt draconū extincta ē. myrmicoleo perijt eo q̧ nō
δὲ δρακόντων ἐσβέσθη. μυρμηκολέων ὤλετο παρὰ τὸ μὴ
haberet p̄dā. catuli leonū deſeruerūt adinuicē: ad me
ἔχειν θήραν. σκύμνοι λεόντων ἔλιπον ἀλλήλους, πρὸς ἐμὲ
aūt dictū ē abſcōdite in furto. vtiq̧ nō ſuſcipiet mea
δὲ ἐλαλήθη λαθραίως ἐν κλοπῇ. πότερον οὐ δέξεταί μου τὸ
auris indecētia ab eo? in horrore ab viſione mea no
οὖς ἐξαίσια παρ᾽ αὐτοῦ; ἐν ἐκπλήξει ἀπὸ ὁράματός μου νυκτε
cturna incidens timor ſup hoīes: horror aūt mihi oc=
ρινοῦ ἐπιπίπτων φόβος ἐπ᾽ ἀνθρώπους, φρίκη δέ μοι συ
currit ⁊ tremor ⁊ valde mea oſſa cōcuſſit:
νήντησε καὶ τρόμος καὶ μεγάλως μου τὰ ὀστᾶ συνέσεισε,
⁊ ſpūs in faciē meā irruit: horruerūt aūt mei
καὶ πνεῦμα ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπῆλθεν, ἔφριξαν δέ μου
pili ⁊ carnes: ſurrexi ⁊ nō cognoui: vidi ⁊ nō erat
D τρίχες καὶ σάρκες, ἀνέστην καὶ οὐκ ἐπέγνων, εἶδον καὶ οὐκ ἦν
forma ante oculos meos: ſed aurā ⁊ vocē audiui.
μορφὴ πρὸ ὀφθαλμῶν μου, ἀλλ᾽ ἢ αὔραν καὶ φωνὴν ἤκουον.
q̄d enī: nūq̄d mūdꝰ erit mortalis corā dño? aut ab
τί γάρ, μὴ καθαρὸς ἔσται βροτὸς ἐναντίον τοῦ κυρίου; ἢ ἀπὸ
Infra 15.b. opibꝰ ſuis īculpabilis vir? ſi ꝯtra pueros ſuos nō cre
τῶν ἔργων αὐτοῦ ἄμεμπτος ἀνήρ; εἰ κατὰ παίδων αὐτοῦ οὐ πι
dit: cōtra aūt angelos ſuos obliquū q̄d excogitauit. eos aūt
στεύει, κατὰ δὲ ἀγγέλων αὐτοῦ σκολιόν τι ἐπενόησε. τοὺς δὲ
q̄ habitāt domos luteas ex q̄bꝰ ⁊ ipi ex eodē
κατοικοῦντας οἰκίας πηλίνας ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
luto ſumus: pcuſſit eos tinee in modū: ⁊ a ma=
πηλοῦ ἐσμέν, ἔπαισεν αὐτοὺς σητὸς τρόπον, καὶ ἀπὸ πρωΐ
ne vſq̧ ad veſprā nō āpliꝰ ſūt: eo q̧ nō potuerūt ipſi
θεν ἕως ἑσπέρας οὐκ ἔτι εἰσί, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς
Eccl.4. ſe adiuuare perierūt. abſtulit reliquū eo=
ἑαυτοῖς βοηθῆσαι ἀπώλοντο. συνεξῆρε τὸ ὑπόλειμμα αὐ=
rū in eis: perierūt eo q̧ nō habuerūt eis ſapiam.
τῶν ἐν αὐτοῖς, ἀπώλοντο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς σοφίαν. Ca.5.
Voca aūt ſi q̄ſpiā te audiet: aut ſi aliquē āgeloꝝ
Ἐπικάλεσαι δὲ εἴ τις σοι ὑπακούσεται, ἢ εἴ τινα ἀγγέλων

Trãſla.B.Hie.

Viro cuiꝰ abſcondita eſt via: & circundedit eum deus tenebris. Anteq̧ comedo ſuſpiro: & quaſi inūdātes aque ſic rugitꝰ meꝰ: qa timor quē timebā euenit mihi: & qd verebar accidit. Nonne diſſimulaui? nōne ſilui? nonne quieui? Et venit ſup me indignatio.

4\. Reſpondēs āt eliphaz themanites: dixit. Si cepimꝰ loq tibi forſitā moleſte accipies. Sed cōceptū ſmonē tenere qs poterit? Ecce docuiſti multos: & manꝰ laſſas roboraſti: vacillātes cōfirmauerūt ſmones tui: & genua trementia cōfortaſti. Nūc aūt venit ſup te plaga: & defeciſti: tetigit te & conturbatus es. Vbi ē timor tuꝰ: fortitudo tua: & pacientia tua: & pfectio viarū tuarū? Recordare obſecro te: quis vnq̧ inocēs piit: aut qn̄ recti deleti ſunt? Quinpotiꝰ vidi eos q operātur iniqtatē: & ſemināt dolores: & metūt eos: flante deo periſſe & ſpū ire eius eſſe cōſumptos. Rugitꝰ leonis & vox leene: & dentes catuloꝝ leonū cōtriti ſūt. Tigris periit eo q nō haberet predā & catuli leonis diſſipati ſunt. Porro ad me dictū eſt verbū abſcōditum: & q̄ſi furtiue ſuſcepit auris mea venas ſuſurrii eius. In horrore viſionis nocturne q̄n ſolet ſopor occupare hoīes: pauor tenuit me & tremor & oīa oſſa mea pterrita ſūt. Et cū ſpūs me pn̄te trāſiret: inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidā cuiꝰ nō agnoſcebā vultum: imago corā oculis meis: & vocē q̄ſi aure lenis audiui. Nūqd hō dei cōparatiōe iuſtificabitur aut a factore ſuo purior erit vir? Ecce q ſeruiūt ei nō ſunt ſtabiles: & in angelis ſuis repit prauitatē. Quāto magis hi q hītāt domos luteas: q terrenū hn̄t fūdamentū cōſumentur velut a tinea: de māe vſq̧ ad veſpa ſuccidētur & qa nullꝰ itelligit i etnū pibūt. Qui aūt reliq fuerint auferētur ex eis: morietur & nō in ſapia.

5\. Voca ergo ſi ē q tibi rn̄deat: & ad aliquē

Tex.he.Iob.iiij.v. Pr̃itiua.heb.

לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך
אלוה בעדו: כי לפני לחמי אנחתי
תבא ויתכו כמים שאגתי: כי פחד
פחדתי ויאתיני ואשר יגרתי יבא
לי: לא שלותי ולא שקטתי ולא
נחתי ויבא רגז:
ויען אליפז התימני ויאמר: הנסה
Cap.iiij.
דבר אליך תלאה ועצר במלין
מי יוכל: הנה יסרת רבים וידים
רפות תחזק: כושל יקימון מליך
וברכים כרעות תאמץ: כי עתה
תבוא אליך ותלא תגע עדיך
ותבהל: הלא יראתך כסלתך
תקותך ותם דרכיך: זכר נא מי
הוא נקי אבד ואיפה ישרים
נכחדו: כאשר ראיתי חרשי
און וזרעי עמל יקצרהו: מנשמת
אלוה יאבדו ומרוח אפו יכלו:
שאגת אריה וקול שחל ושני
כפירים נתעו: ליש אובד מבלי
טרף ובני לביא יתפרדו: ואלי
דבר יגנב ותקח אזני שמץ מנהו:
בשעפים מחזינות לילה בנפל
תרדמה על אנשים: פחד קראני
ורעדה ורב עצמותי הפחיד: ורוח
על פני יחלף תסמר שערת בשרי:
יעמד ולא אכיר מראהו תמונה
לנגד עיני דממה וקול אשמע:
האנוש מאלוה יצדק אם
מעשהו יטהר גבר: הן בעבדיו לא
יאמין ובמלאכיו ישים תהלה: אף
שכני בתי חמר אשר בעפר יסודם
ידכאום לפני עש: מבקר לערב יכתו
מבלי משים לנצח יאבדו: הלא נסע
יתרם בם ימותו ולא בחכמה:
קרא נא היש עונך ואל מי
Cap.v.

מקדשים תפנה: כי לאויל יהרג כעש
ופתה תמית קנאה: אני ראיתי אויל
משריש ואקוב נוהו פתאם: ירחקו
בניו מישע וידכאו בשער ואין מציל:
אשר קצירו רעב יאכל ואל מצנים
יקחהו ושאף צמים חילם: כי לא יצא
מעפר און ומאדמה לא יצמח עמל:
כי אדם לעמל יולד ובני רשף
יגביהו עוף: אולם אני אדרש אל
אל ואל אלהים אשים דברתי:
עשה גדלות ואין חקר נפלאות
עד אין מספר: הנתן מטר על פני
ארץ ושלח מים על פני חוצות:
לשום שפלים למרום וקדרים
שגבו ישע: מפר מחשבות ערומים
ולא תעשינה ידיהם תושיה: לכד
חכמים בערמם ועצת נפתלים
נמהרה: יומם יפגשו חשך וכלילה
ימששו בצהרים: וישע מחרב
מפיהם ומיד חזק אביון: ותהי לדל
תקוה ועלתה קפצה פיה: הנה
אשרי אנוש יוכחנו אלוה ומוסר
שדי אל תמאס: כי הוא יכאיב
ויחבש ימחץ וידו תרפינה: בשש
צרות יצילך ובשבע לא יגע בך רע:
ברעב פדך ממות ובמלחמה מידי
חרב: בשוט לשון תחבא ולא
תירא משד כי יבוא: לשד ולכפן
תשחק ומחית הארץ אל תירא: כי
עם אבני השדה בריתך וחית
השדה השלמה לך: וידעת כי שלום
אהלך ופקדת נוך ולא תחטא:
וידעת כי רב זרעך וצאצאיך כעשב
הארץ: תבוא בכלח אלי קבר כעלות
גדיש בעתו: הנה זאת חקרנוה כן
היא שמענה ואתה דע לך:

פנה אול · הרג כעס · פתה מות · ראה שרש · קבב נוה · רחק ישע · דכא · נצל · קצר אכל · לקח צמם · צמם · יצא · עפר · אדם ילד · רשף · גבה עוף · דרש · שום דבר · עשה · פלא · ספר · נתן מטר · שלח · חוץ · רום · קדר · שגב · פרר חשב · ערם · עשה · לכד · חכם · יעץ · פתל · מהר · פגש · משש · צהר · ישע · חרב · חזק · היה · קוה · קפץ · אשר · יכח · יסר · מאס · כאב · חבש · מחץ · רפה · שש · צרר · שבע · נגע · רעב · פדה · לחם · שוט · חבא · ירא · שדד · כפן · שחק · חיה · אבן · שלם · ידע · פקד · חטא · רבה · זרע · צאא · עשב · בוא · כלח · קבר · עלה · גדש · עת · חקר · שמע

ſctorũ couertere. Vere ſtultũ iterficit iracũdia: & paruulũ occidit inui dia. Ego vidi ſtultum firma radice: & maledixi pulchritudini ei⁹ ſtatim. Lõge fiẽt filii ei⁹ a ſalute & cõterẽtur in porta: & nõ erit q eruat. cui⁹ meſ ſem famelic⁹ comedet & ipm rapiet armat⁹: & bi bẽt ſitiẽtes diuitias eius. Nihil in tra ſine cã fit: & de humo nõ egredietur dolor. Hõ naſcitur ad laborẽ: & auis ad volatũ Quãobrẽ ego depreca bor deum: & deũ ponã eloquiũ meũ: Qui facit magna & iſcrutabilia: & mirabilia abſqȝ nũero. Qui dat pluuiã ſup fa ciẽ terre & irrigat aqs vni uerſa. Qui ponit hũiles i ſublime & merẽtes eri git ſoſpitate. Qui diſſipat cogitatiões malignorũ ne poſſint iplere man⁹ eorũ qd cepant. Qui ap prehẽdit ſapiẽtes in aſtu tia eorũ: & cõſiliũ pi auo rũ diſſipat. Per diẽ icur rẽt tenebras: & quaſi in nocte ſic palpabũt in me ridie. Porro ſaluũ faciet egenũ a gladio oris eo rũ: & de manu violenti pauperẽ. Et erit egeno ſpes: iniqtas aũt contra het os ſuũ. Beat⁹ homo qui corripitur a deo. In crepationẽ ergo dñi ne reprobes: qa ipſe vul nerat & medetur: pcutit & manus eius ſanabũt. In ſex tribulationib⁹ li berabit te: & in ſeptima nõ tanget te malũ. In fame eruet te de morte: & in bello de manu gla dii. A flagello lingue ab ſconderis: & non time bis calamitatẽ cũ vene rit. In vaſtitate & fame ridebis: & beſtias terre non formidabis. Sed cũ lapidib⁹ regionũ pa ctum tuũ: & beſtie terre pacifice erunt tibi. Et ſcies q pacem habeat ta bernaculũ tuũ: & viſitãs ſpeciẽ tuam non pecca bis. Et ſcies qm̃ multi plex erit ſemen tuũ: & progenies tua quaſi her ba terre. Ingredieris in abũdantia ſepulchrũ: ſi cut infertur acervus tri tici in tẽpore ſuo. Ecce hoc vt inueſtigauimus ita eſt: quod auditũ mẽ te pertracta. 6.

ſctõr videbis: et em̃ ſtultũ interficit iracũdia: decepitũ āt
ἁγίων ὄψει. καὶ γὰρ ἄφρονα ἀναιρεῖ ὀργή, πεπλανημένον δὲ
occidit inuidia. ego aũt vidi ſtultos radices iacientes: ſ
θανατοῖ ζῆλος. ἐγὼ δὲ ἑώρακα ἄφρονας ῥίζας βάλλοντας, ἀλλ'
maledicti pulchritudini eoꝝ ſtatim. lõge
κατηράσθη αὐτῶν ἡ δίαιτα εὐθέως. πόρρω
fiãt filii eoꝝ a ſalute: & cõterent
γένοιντο οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ σωτηρίας, κολαβρισθείησαν
in portis minoꝝ: & nõ erit q eruat. q em̃ illi
ἐπὶ θύραις ἡσσόνων, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐξαιρούμενος. ἃ γὰρ ἐκεῖ
meſſuerũt: famelici comedent: ipi aũt ab armatis tol
νοι ἐθέρισαν, πεινῶντες φάγονται, αὐτοὶ δὲ ἐκ κακῶν οὐκ ἐξαίρετοι
lent. abſorbeat eoꝝ fortitudo: nõ em̃ egredietur de
ἔσονται. ἐκσιφωνισθείη αὐτῶν ἡ ἰσχύς. οὐ γὰρ μὴ ἐξέλθῃ ἐκ
terra labor: neqȝ de montib⁹ germinabit dolor. ſed
τῆς γῆς κόπος, οὐδὲ ἐξ ὀρέων ἀναβλαστήσει πόνος. ἀλλὰ
homo naſcit labori: pulli aũt vulturis ſublimia vo
ἄνθρωπος γεννᾶται κόπῳ, νεοσσοὶ δὲ γυπὸς τὰ ὑψηλὰ πέ
lãt. verũtamẽ & ego deprecabor dñm: dñz aũt
τανται. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐγὼ δεηθήσομαι κυρίου,
oium dñm inuocabo: qui facit ma
κύριον δὲ πάντων δεσπότην ἐπικαλέσομαι, τὸν ποιοῦντα μεγά
gna & inueſtigabilia glorioſa & mirabilia quo
λα καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἔνδοξά τε καὶ ἐξαίσια ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθ
rũ. quidat pluuiã ſup terrã: qui mittit aquã
μός. τὸν διδόντα ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν, ἀποστέλλοντα ὕδωρ
ſup eas q ſub celo. facit humiles in ſublime: &
ἐπὶ τὴν ὑπ' οὐρανόν. τὸν ποιοῦντα ταπεινοὺς εἰς ὕψος, καὶ
pditos erigit. qui diſſipat cõſilia cal
ἀπολωλότας ἐξεγείροντα. διαλλάσσοντα βουλὰς πα
lidoꝝ: & nõ facient man⁹ eoꝝ veritatẽ. qui
νούργων, καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν αἱ χεῖρες αὐτῶν ἀληθές. ὁ κα
apprehendit ſapiẽtes in prudẽtia: cõſiliũ aũt puerſo
ταλαμβάνων σοφοὺς ἐν τῇ φρονήσει, βουλὴν δὲ πολυπλό
rũ abſtulit. pdiẽ occurrent eis tenebre: at
κων ἐξέστησεν. ἡμέρας συναντήσεται αὐτοῖς σκότος, τὸ δὲ
in meridie palpẽt ſicut i nocte. pereãt aũt in
μεσημβρινὸν ψηλαφήσαισαν ἴσα νυκτί. ἀπόλοιντο δὲ ἐν
bello: impotẽs aũt egrediat de manu potẽtis. ſit aũt pau
πολέμῳ, ἀδύνατος δὲ ἐξέλθοι ἐκ χειρὸς δυνάστου. εἴη δὲ ἀδυνάτῳ
peri ſpes: iniuſti aũt os obturet. beat⁹ aũt ho
ἐλπίς, ἀδίκου δὲ στόμα ἐμφραχθείη. μακάριος δὲ ἄνθρω
mo quẽ corripuit dñs: increpationẽ aũt oipotẽtis ne
πος ὃν ἤλεγξεν ὁ κύριος, νουθέτημα δὲ παντοκράτορος μὴ
renuas. ipe em̃ dolere facit & rurſus reſtituit:
ἀπαναίνου. αὐτὸς γὰρ ἀλγεῖν ποιεῖ καὶ πάλιν ἀποκαθίστη
percuſſit & man⁹ ei⁹ ſanauerũt. ſexies de neceſ
σιν, ἔπαισε καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἰάσαντο. ἑξάκις ἐξ ἀναγ
ſitatib⁹ te eruet: in aũt ſeptimo nõ tãget te ma
κῶν σε ἐξελεῖται, ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ οὐ μὴ ἅψηταί σου κα
lũ. in fame eruet te de morte: in bello aũt de ma
κόν. ἐν λιμῷ ῥύσεταί σε ἐκ θανάτου, ἐν πολέμῳ δὲ ἐκ χει
nu ferri ſoluet te. a flagello lingue te abſcõdet:
ρὸς σιδήρου λύσει σε. ἀπὸ μάστιγος γλώσσης σε κρύψει,
& nõ timebis a malis venientib⁹. iniuſtos & ini
καὶ οὐ μὴ φοβηθήσῃ ἀπὸ κακῶν ἐρχομένων. ἀδίκων καὶ ἀνό
quos deridebis: ab aũt beſtiis feris nõ timebis. be
μων καταγελάσῃ, ἀπὸ δὲ θηρίων ἀγρίων οὐ μὴ φοβηθῇς. θη
ſtie em̃ fere pacifice erũt tibi. poſtea ſcies q pacifica erit
ρες γὰρ ἄγριοι εἰρηνεύσουσί σοι. εἶτα γνώσῃ ὅτι εἰρηνεύσει
tua domus. & viſitabis ſpeciẽ tuã & nõ pecca
σου ὁ οἶκος, ἡ δὲ δίαιτα τῆς σκηνῆς σου οὐ μὴ ἁμάρτῃ.
bis: ſcies aũt qm̃ multũ ſemẽ tuũ: & at genimina tua e
γνώσῃ δὲ ὅτι πολὺ τὸ σπέρμα σου, τὰ δὲ τέκνα σου ἔσ
rũt ſicut ois herba agri. ingredieris aũt ſepulchrũ
ται ὥσπερ τὸ παμβότανον τοῦ ἀγροῦ. ἐλεύσῃ δὲ ἐν τάφῳ
ſicut tritici matur in tpore meſſis: aut ſicut aceru⁹ aree
ὥσπερ σῖτος ὥριμος κατὰ καιρὸν θεριζόμενος, ἢ ὥσπερ θημωνία ἅλω
ad tpe cõportat⁹. ecce hec ſic inueſtigauim⁹:
νος καθ' ὥραν συγκομισθεῖσα. ἰδοὺ ταῦτα οὕτως ἐξιχνιάσαμεν,
hec ſunt q audiuim⁹. tu aũt cognoſce tibi: ſi qd feciſti.
ταῦτά ἐστιν ἃ ἀκηκόαμεν. σὺ δὲ γνῶθι σεαυτῷ, εἴ τι ἔπραξας. Ca.6.

B C 1.Cor.3.b. D

A Reſpõdẽs aũt iob dixit: vtinã ꝗdẽ ſtatera appẽderẽt appẽde
ὑπολαβὼν δὲ ἰὼβ λέγει, εἰ γάρ τις ἱστῶν στήσαι μου
ret meã irã: at dolores meos tolleret i ſtatera vnanimiſ.
τὴν ὀργήν, τὰς δὲ ὀδύνας μου ἄραι ἐν ζυγῷ ὁμοθυμαδόν.
& ſi arena marina grauior erit: ſi hoc
καὶ δὴ ἄμμου παραλίας βαρυτέρα ἔσται, ἀλλ' ὡς ἔοικε τὰ
Amos 5.d. vba mea cõculcata ſunt. ſagitte em̃ oipotẽtis
ῥήματά μου κατεπατήθησαν. βέλη γὰρ κυρίου ἐν τῷ
in corpore meo ſunt: quaꝝ idignatio ipaꝝ ebibit meũ
σώματί μου ἐστίν, ὧν ὁ θυμὸς αὐτῶν ἐκπίνει μου τὸ
ſãguinẽ: cũ incepert loqui pungũt me: qd em̃ nũquid fru
αἷμα. ὅταν ἄρξωμαι λαλεῖν κεντοῦσί με. τί γάρ; μὴ διὰ
ſtra rudet aſinus agreſtis: ſed cibos querens? ſi
κενῆς κεκράξεται ὄνος ἄγριος, ἀλλ' ἢ τὰ σῖτα ζητῶν; εἰ
aũt & rũpet vocẽ bos in pſepi habẽs eſcas?
δὲ καὶ ῥήξει φωνὴν βοῦς ἐπὶ φάτνης ἔχων τὰ βρώματα;
ſi comedet panis ſine ſale? ſiãt & eſt guſt⁹ in vbis
εἰ βρωθήσεται ἄρτος ἄνευ ἁλός; εἰ δὲ καὶ ἔστι γεῦμα ἐν ῥήμασι
B vanis? nõ poteſt em̃ mea deſcere aĩa. tecto
κενοῖς; οὐ δύναται γάρ μου παύσασθαι ἡ ψυχή. βρῶ
rẽ em̃ video cibaria mea ſicut odorẽ leonis. vtinã em̃
μον γὰρ ὁρῶ τὰ σῖτά μου ὥσπερ ὀσμὴν λέοντος. εἰ γὰρ
det & veniat mea petitio: & ſpẽ meã det
δῴη καὶ ἔλθοι μου ἡ αἴτησις, καὶ τὴν ἐλπίδα μου δῴη ὁ
dñs. & incepit dñs vulneret: in fine aũt ne me
κύριος. ἀρξάμενος ὁ κύριος τρωσάτω, εἰς τέλος δὲ μή με
tollat. ſit aũt mea ciuitas ſepulchrũ: ſup muros
ἀνελέτω. εἴη δέ μου πόλις τάφος, ἐφ' ἧς ἐπὶ τειχέων
ſaltabã in ea nõ abſtineã. nõ em̃ feſelli ver
ἡλλόμην ἐπ' αὐτῆς, οὐ μὴ φείσωμαι. οὐ γὰρ ἐψευσάμην ῥή
C ba ſctã dei mei. que em̃ mea fortitudo: qr ſuſtinebo?
ματα ἅγια θεοῦ μου. τίς γάρ μου ἡ ἰσχύς, ὅτι ὑπομένω;
aut qd meũ tpus: q tolleret mea aĩa? nũqd fortitudo la
ἢ τίς μου ὁ χρόνος, ὅτι ἀνέχεταί μου ἡ ψυχή; μὴ ἰσχὺς λί
pidũ fortitudo mea: aut carnes mee ſũt enee? nũqd nõ in
θων ἡ ἰσχύς μου; ἢ αἱ σάρκες μου εἰσὶ χάλκειαι; ἢ οὐκ ἐπ'
ipo cõfidi? auxiliũ aũt a me receſſit: ne
αὐτῷ ἐπεποίθειν; βοήθεια δὲ ἀπ' ἐμοῦ ἄπεστι, ἀπει
gauit me miſa: ſpeculatio aũt dñi deſpexit me. nõ aſpexerũt
πατό με ἔλεος, ἐπισκοπὴ δὲ κυρίου ὑπερεῖδέ με. οὐ προσεῖδόν
me fres mei ſicut torrens deficiens: aut ſicut flu
με οἱ ἐγγύτατοί μου, ὥσπερ χειμάρρους ἐκλείπων, ἢ ὥσπερ κῦ
ct⁹ pteriſerũt me. q me verebanſ: nũc irruerũt
μα παρῆλθόν με. οἵτινές με διευλαβοῦντο, νῦν ἐπιπεπτώ
in me ſicut nix aut gelu pcreti. quẽadmodũ liqfactũ
κασί μοι ὥσπερ χιὼν ἢ κρύσταλλος πεπηγώς. καθὼς τακεῖσα
D calore exiſtente: nõ cognitũ eſt vbi erat: ſic & ego de
θέρμης γενομένης, οὐκ ἐπεγνώσθη ὅ τι ἦν, οὕτως κἀγὼ κα
relict⁹ ſui ab oibus. perij aũt & exul fact⁹ ſuz.
τελείφθην ὑπὸ πάντων. ἀπωλόμην δὲ καὶ ἔξοικος ἐγενόμην.
videte vias themanoꝝ: ſemitas ſabeoꝝ q reſpiciũt &
ἴδετε ὁδοὺς θαιμανῶν, ἀτραποὺς σαβῶν οἱ διορῶντες. καὶ
effuſione debebũt: q in ciuitatib⁹ & pecuniis cõfide
αἰσχύνην ὀφειλήσουσιν, οἱ ἐπὶ πόλεσι καὶ χρήμασι πεποι
runt. cetez aũt & vos veniſtis ad me immiſerabilit. itaqȝ videtes
θότες. ἀτὰρ δὲ καὶ ὑμεῖς ἐπέβητέ μοι ἀνελεημόνως, ὥστε ἰδόντες
meũ vulnus timete. qd em̃ nũqd aliqd vos poſtulaui:
τὸ ἐμὸν τραῦμα φοβήθητε. τί γάρ; μή τι ὑμᾶς ᾔτησα,
aut a vobis fortitudinẽ egeo? vt ſaluetis me de inimicis:
ἢ τῆς παρ' ὑμῶν ἰσχύος ἐπιδέομαι, ὥστε σῶσαί με ἐξ ἐχθρῶν,
aut de manu potentũ liberetis me? docete me: ego aũt ob
ἢ ἐκ χειρὸς δυναστῶν ῥύσασθαί με; διδάξατέ με, ἐγὼ δὲ κω
muteſcã: ſi qd erraui docete me. ſed vt videt tua
φεύσω, εἰ τι πεπλάνημαι φράσατέ μοι. ἀλλ' ὡς ἔοικε φαῦ
ula vba: nõ em̃ a vobis fortitudinẽ peto:
λα ἀληθινοῦ ῥήματα, οὐ γὰρ παρ' ὑμῶν ἰσχὺν αἰτοῦμαι,
neqȝ increpatio vra vbis me ſedabit: neqȝ em̃
οὐδὲ ὁ ἔλεγχος ὑμῶν ῥήμασί με παύσει. οὐδὲ γὰρ
vrm ſmone verbi ferã: nũ q in pupillũ
ὑμῶν φθέγμα ῥήματος ἀνέξομαι. πλὴν ὅτι ἐπ' ὀρφανῷ
irruitis: inſultatis aũt in
ἐπιπίπτετε, ἐναλλεῖτε δὲ ἐπὶ ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

Reſpondens autẽ iob dixit. Vtinam ∞∞ appenderẽtur pctã mea qbus irã merũit: & cala mitas quã patior in ſtate ra: qſi arena maris hec grauior appareret. Vñ & verba mea dolore ſunt plena: qa ſagitte dñi in me ſunt: quarũ indigna tio ebibit ſpiritũ meũ: & terrores dei militãt con tra me. Nũqd rugiet ona ger cuz habuerit herbã aut mugiet bos cũ ãte pſepe plenũ ſteterit. Aut poterit comedi iſulſũ: qd nõ eſt ſale cõditũ? Aut põt alıqs guſtare: qd gu ſtatũ affert mortẽ? Que prius nolebat tãgere aĩa mea nũc p anguſtia cibi mei ſunt. Quis det vt veniat petitio mea & qd expecto tribuat mihi de us: & q cepit ipſe me cõ terat: ſoluat manũ ſuã: & ſuccidat me: & hec mi hi ſit cõſolatio vt affligẽſ me dolore nõ pcat: nec cõtradicã ſmonib⁹ ſcti. Que eſt em̃ fortitudo mea vt ſuſtineã: aut qs finis me⁹ vt patiẽter agã Nec fortitudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea enea eſt. Ecce nõ ẽ auxiliũ mihi i me: & ne ceſſarii qqȝ mei receſſerũt a me. Qui tollit ab ami co ſuo miaz: timorẽ dñi derelinqt. frẽs mei pteri erunt me: ſicut torrẽs q raptiz trãſit in cõuallib⁹. Qui timẽt pruinã irruet ſup eos nix. Tpe q fue rint diſſipati pibũt: & vt incaluerit ſoluẽtur de lo co ſuo. Inuolute ſunt ſe mite greſſuũ eorũ: ãbu labũt i vacuũ & pibunt. Cõſiderate ſemitas the mã: itinera ſabbata & ex pectate pauliſp. Confuſi ſunt: qa ſpaui. Venerũt qqȝ vſqȝ ad me & pudore coopti ſunt. Nũc veni ſtis: & mõ vidẽtes plagã meã timetis: Nũqd dixi. afferte mihi: & de ſubſtã tia vra donate mihi: vel liberate me de manu ho ſtis: & de mãu robuſtoꝝ eruite me? Docete me: & ego tacebo: & ſi quid forte ignoraui inſtruite me. Qre detraxiſtis ſer mõib⁹ veritatis: cũ e vo bis nullꝰ ſit q poſſit argue re me. Ad icrepandũ tm̃ eloqa cõcinnatis: & in ventũ verba pfertis. Su per pupillum irruitis & ſubuertere nitimini ∞∞

ויען איוב ויאמר: לו שקול
ישקל כעשי והותי במאזנים
ישאו יחד: כי עתה מחול ימים יכבד
על כן דברי לעו: כי חצי שדי עמדי
אשר חמתם שתה רוחי בעותי
אלוה יערכוני: הינהק פרא עלי
דשא אם יגעה שור על בלילו:
היאכל תפל מבלי מלח אם יש
טעם בריר חלמות: מאנה לנגע
נפשי המה כדוי לחמי: מי יתן
תבוא שאלתי ותקותי יתן אלוה:
ויאל אלוה וידכאני יתר ידו
ויבצעני: ותהי עוד נחמתי ואסלדה
בחילה לא יחמול כי לא כחדתי
אמרי קדוש: מה כחי כי איחל
ומה קצי כי אאריך נפשי: אם
כח אבנים כחי אם בשרי נחוש:
האם אין עזרתי בי ותשיה נדחה
ממני: למס מרעהו חסד ויראת
שדי יעזוב: אחי בגדו כמו נחל
כאפיק נחלים יעברו: הקדרים
מני קרח עלימו יתעלם שלג: בעת
יזרבו נצמתו בחמו נדעכו ממקומם:
ילפתו ארחות דרכם יעלו בתהו
ויאבדו: הביטו ארחות תימא
הליכות שבא קוו למו: בשו כי בטח
באו עדיה ויחפרו: כי עתה הייתם
לא תראו חתת ותיראו: הכי
אמרתי הבו לי ומכחכם שחדו
בעדי: ומלטוני מיד צר ומיד
עריצים תפדוני: הורוני ואני
אחריש ומה שגיתי הבינו לי:
מה נמרצו אמרי ישר ומה
יוכיח הוכח מכם: הלהוכח מלים
תחשבו ולרוח אמרי נואש:
אף על יתום תפילו ותכרו על

Cap.vi.
ענה אמר · שקל · היה · נשא · כבד · לוע · חצץ · עמד · חמם · שתה · בעת · ערך · נהק · געה · אכל · מלח · ריר · דוה · לחם · נתן · בוא · קוה · דכא · נתר · בצע · היה · סלד · חיל · חמל · כחד · קדש · כחח · יחל · קצץ · ארך · אבן · נחש · עזר · ישה · נדח · מסס · עזב · בגד · עבר · קדר · קרח · עלם · שלג · זרב · צמת · דעך · קום · לפת · תהה · אבד · נבט · הלך · קוה · בוש · בטח · חפר · חתת · ירא · יהב · שחד · מלט · צור · ערץ · פדה · ירה · חרש · שגה · בין · מרץ · ישר · יכח · חשב · נאש · יתם · נפל · כרה

ועמודיה יתפלצון: האמר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתם: נטה שמים לבדו ודורך על במתי ים: עשה עש כסיל וכימה וחדרי תמן: עשה גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר: הן יעבר עלי ולא אראה ויחלף ולא אבין לו: הן יחתף מי ישיבנו מי יאמר אליו מה תעשה: אלוה לא ישיב אפו תחתו שחחו עזרי רהב: אף כי אנכי אעננו אבחרה דברי עמו: אשר אם צדקתי לא אענה למשפטי אתחנן: אם קראתי ויענני לא אאמין כי יאזין קולי: אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם: לא יתנני השב רוחי כי ישבעני ממררים: אם לכח אמיץ הנה ואם למשפט מי יועידני: אם אצדק פי ירשיעני תם אני ויעקשני: תם אני לא אדע נפשי אמאס חיי: אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה: אם שוט ימית פתאם למסת נקים ילעג: ארץ נתנה ביד רשע פני שפטיה יכסה אם לא איפוא מי הוא: וימי קלו מני רץ ברחו לא ראו טובה: חלפו עם אניות אבה כנשר יטוש עלי אכל: אם אמרי אשכחה שיחי אעזבה פני ואבליגה: יגרתי כל עצבתי ידעתי כי לא תנקני: אנכי ארשע למה זה הבל איגע: אם התרחצתי במו שלג והזכותי בבר כפי: אז בשחת תטבלני ותעבוני שלמותי: כי לא איש כמני אעננו נבוא יחדו במשפט: לא יש בינינו מוכיח ישת ידו על שנינו: יסר מעלי

et colũne eius cõcutiũtur. Qui precipit ſoli: & nõ oritur: & ſtellas claudit quaſi ſub ſignaculo. Qui extendit celos ſolus: & graditur ſup fluctus maris. Qui facit arcturũ & oriona & hyadas: & interiora auſtri. Qui facit magna & incõprehenſibilia & mirabilia: quorũ non eſt numerus. Si venerit ad me nõ videbo eũ: ſi abierit nõ intelligã. Si repẽte interroget: quis rñdebit ei? Vel quis dicere põt: cur ita facis? Deus cuius ire nemo reſiſtere põt: & ſub quo curuãtur qui portãt orbẽ. Quãtus ergo ſum ego vt rñdeã ei: & loquar verbis meis cũ eo? Qui etiã ſi habuero quippiã iuſtũ nõ rñdebo: ſed meũ iudicẽ deprecabor. Et cũ inuocantẽ me exaudierit: nõ credo quod audierit vocẽ meam. In turbine enim cõteret me & multiplicabit vulnera mea: etiã ſine cauſa. Non cõcedit requieſcere ſpm̃ meũ: & implet me amaritudinibus. Si fortitudo queritur: robuſtiſſimus eſt. Si equitas iudicii: nẽo audet pro me teſtimoniũ dicere. Si iuſtificare me voluero: os meũ cõdẽnabit me. Si innocentẽ oſtendero: prauũ me cõprobabit. Etiã ſi ſimplex fuero: hoc ipſum ignorabit aïa mea & tedebit me vite mee. Vnũ eſt quod locutus ſum: & innocentẽ & impiũ ipſe cõſumit. Si flagellat occidat ſemel: & nõ de penis innocentiũ rideat. Terra data eſt in manus impii: vultũ iudicũ eius operit. Quod ſi nõ ille eſt: quis ergo eſt? Dies mei velociores fuerũt curſore: fugerũt & nõ viderũt bonũ. Pertrãſierũt quaſi naues poma portãtes: ſicut aquila volãs ad eſcã. Cũ dixero: nequaquã ita loquar: cõmuto faciẽ meã: & dolore torqueor. Verebar oĩa opera mea ſciẽs quod nõ parceres delinquẽti. Si aũt & ſic impius ſũ: quare fruſtra laboraui? Si lotus fuero quaſi aquis niuis: & fulſerint velut mũdiſſime manus mee: tñ ſordibus intinges me & abominabũtur me veſtimẽta mea. Neqꝫ enim viro qui ſimilis mei eſt rñdebo: nec qui mecũ in iudicio ex equo poſſit audiri. Nõ eſt qui vtrũqꝫ valeat arguere: & ponere

qt colũne ei⁹ ɋtiunt. ꝗ dicit ſoli ⁊ nõ ori
οἱ δὲ στῦλοι αὐτῆς σαλεύονται. ὁ λέγων τῷ ἡλίῳ καὶ οὐκ ἀνα-
tur: ſup aũt aſtra ſignaculũ ponit. ꝗ extẽdit
τέλλει, κατὰ δὲ ἄστρων κατασφραγίζει. ὁ τανύσας τὸν
celũ ſol⁹: ⁊ ꝗ deãbulat ſicut ſup pauimentũ ſup ma
οὐρανὸν μόνος, καὶ περιπατῶν ὡς ἐπὶ ἐδάφους ἐπὶ θα-
re. ꝗ facit pliada ⁊ heſpeꝝ ⁊ arctuꝝ ⁊
λάσσης. ὁ ποιῶν πλειάδα καὶ ἕσπερον καὶ ἀρκτοῦρον καὶ
receſſus auſtri: ꝗ facit magna ⁊ iniueſtigabilia glioſaqꝫ
ταμιεῖα νότου, ὁ ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα ἔνδοξά τε
⁊ mirabilia: quoꝝ nõ eſt nũer⁹. ſi trãſgreſſ⁹ fuerit me: nõ
καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ἐὰν ὑπερβῇ με, οὐ μὴ ἴ-
uideã: ⁊ ſi pterierit me neqꝫ ſic noui. ſi diſceſſerit:
δω, καὶ ἐὰν παρέλθῃ με οὐδ᾽ ὡς ἔγνων. ἐὰν ἀπαλλάξῃ,
ꝗs reducet: aut ꝗs dicet ei ꝗd feciſti? de⁹ cui⁹ B
τίς ἐπιστρέψει, ἢ τίς ἐρεῖ αὐτῷ, τί ἐποίησας; ὁ θεὸς οὗ
inflexibilis ira: ab ipo aũt curuata ſũt cete que ſub Eccl. 8
ἀναπόστρεπτος ἡ ὀργή, ὑπ᾽ αὐτοῦ δὲ ἐκάμφθησαν κήτη τὰ ὑπ᾽
celo. ſi aũt me audierit: diſcernit vba mea.
οὐρανόν. ἐὰν δέ μου ὑπακούσηται, διακρινεῖ τὰ ῥήματά μου.
ſi eñ iuſt⁹ fuero: nõ exaudiet me: iudiciũ ei⁹
ἐάν τε γὰρ δίκαιος ὦ, οὐκ εἰσακούσεταί μου, τοῦ κρίματος αὐ-
deprecabor. ſi aũt vocauero ⁊ audierit: nõ cre
τοῦ δεηθήσομαι. ἐὰν δὲ καλέσω καὶ ὑπακούσῃ, οὐ πι-
do ꝙ exaudiuit me: ne caligine me ɔterat: multas
στεύω ὅτι εἰσακήκοέ μου, μὴ γνόφῳ με ἐκτρίψῃ, πολλὰ
aũt meas ɔtritiones fecit inuanũ. nõ ſinit
δέ μου τὰ συντρίμματα πεποίηκε διακενῆς. οὐκ ἐᾷ
eñ me reſpirare: repleuit aũt me amaritudine: qñ
γάρ με ἀναπνεῦσαι, ἐνέπλησε δέ με πικρίας, ὅτι μὲν
eñ fortitudine pſtat. ꝗs igit iuditio ei⁹ ɔtraſtabit? ſi
γὰρ ἰσχύϊ κρατεῖ. τίς οὖν κρίματι αὐτοῦ ἀντιστήσεται; ἐὰν
aũt eñ fuero iuſt⁹ os meũ impiũ erit: ſi aũt fuero irre
γὰρ ὦ δίκαιος, τὸ στόμα μου ἀσεβήσει, ἐὰν δὲ ὦ ἄμεμ- C
prehẽſibil: prau⁹ euadã. ſi eñ impi⁹ fui nõ no
πτος, σκολιὸς ἀποβήσομαι. εἴτε γὰρ ἠσέβησα οὐκ οἶ-
ui anime: niſi ꝙ ablata ẽ a me vita. ꝙ ppt di
δα τῇ ψυχῇ, πλὴν ὅτι ἀφῄρηταί μου ἡ ζωή. διὸ εἶ-
xi: magnũ ⁊ potentẽ ɔſumit furor: qñ mali in
πον, μέγαν καὶ δυνάστην ἀπολλύει ἡ ὀργή, ὅτι φαῦλοι ἐν
morte indecẽti: ſed iuſti derident. traditi
θανάτῳ ἐξαισίῳ, ἀλλὰ δίκαιοι καταγελῶνται. παρα-
ſunt eñ in man⁹ impii: vult⁹ iudicũ ei⁹
δέδονται γὰρ εἰς χεῖρας ἀσεβοῦς, πρόσωπα κριτῶν αὐ-
operit. ſi aũt nõ ipe: ꝗs eſt? at vita
τῆς συγκαλύπτει. εἰ δὲ μὴ αὐτός, τίς ἐστιν; ὁ δὲ βίος
mea eſt velocior curſore. fugerũt: ⁊ nõ
μου ἐστὶν ἐλαφρότερος δρομέως. ἀπέδρασαν, καὶ οὐκ
viderũt: ſi ⁊ eſt nauib⁹ veſtigiũ vie: aut aquile vo
εἴδοσαν, εἰ καὶ ἔστι ναυσὶν ἴχνος ὁδοῦ, ἢ ἀετοῦ πε- D
lãtis ɋrentis eſcã. ſi eñ dixero: obliuiſ Infra. 7.d.
τομένου ζητοῦντος βοράν. ἐάν τε γὰρ εἴπω, ἐπιλήσο-
car loquens: cũ inclinauero vultu gemã. quatior
μαι λαλῶν, συγκύψας τῷ προσώπῳ στενάξω. σείομαι
oib⁹ mẽbris: noui eñ ꝙ nõ inſontẽ me ſines.
πᾶσι τοῖς μέλεσι, οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ ἀθῷόν με ἐάσεις.
poſtꝙ aũt ſum impi⁹: ad ꝗd fruſtra laboro?
ἐπειδὴ δὲ εἰμὶ ἀσεβής, εἰς τί τοῦτο μάτην κοπιῶ;
ſi eñ lauero niue: ⁊ mũdauero ma
ἐὰν γὰρ ἀπολούσωμαι χιόνι, καὶ ἀποκαθάρωμαι χερ-
nib⁹ puris: abũde in forde me intinxiſti: abomina
σὶ καθαραῖς, ἱκανῶς ἐν ῥύπῳ με ἔβαψας, ἐβδελύ-
ta eſt aũt me veſtis. nõ eñ es homo ſicut ego: cui
ξατο δέ με ἡ στολή. οὐ γὰρ εἶ ἄνθρωπος κατ᾽ ἐμέ, ᾧ
ɔtra iudicabo: vt cam⁹ vnanimit in iuditiũ. ſi-
ἀντικρινοῦμαι ἵνα ἔλθωμεν ὁμοθυμαδὸν εἰς κρίσιν. εἴ-
ꝗdẽ eſſet mediator noſter ⁊ redarguẽs ⁊ audiẽs in
γε ἦν ὁ μεσίτης ἡμῶν καὶ ἐλέγχων καὶ διακούων ἀνὰ
medio vtriuſqꝫ: auferat a me
μέσον ἀμφοτέρων, ἀπαλλαξάτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τὴν

virgã: at timor ei⁹ nõ me circũagat: ⁊
ῥάβδον, ὁ δὲ φόβος αὐτοῦ μή με στροβείτω, καὶ
nõ timebo: ſed loquar. nõ eñ ſic
οὐ μὴ φοβηθῶ, ἀλλὰ λαλήσω. οὐ γὰρ οὕτως
cõſcius ſum.
συνεπίσταμαι.

Ca. 10.

Laborãs aïa mea: gemẽs dimittã in me
A Κάμνων τῇ ψυχῇ μου, στένων ἐπαφήσω ἐπ᾽ ἐμαυ-
vba mea. loquar amaritudine aïe pceſ-
τὸν τὰ ῥήματά μου. λαλήσω πικρίᾳ ψυχῆς συνεχό-
ſus: ⁊ dicã ad dñm: ne me impiũ eſſe doceas.
μενος, καὶ ἐρῶ πρὸς κύριον, μή με ἀσεβεῖν δίδασκε.
⁊ cur me ita iudicaſti: nũꝗd bonũ tibi: ſi calũnia
καὶ διατί με οὕτως ἔκρινας; ἢ καλόν σοι, ἐὰν συκο-
tus fuero: qñ negaſti opa manuũ tuaꝝ: ɔſilio aũt
φαντήσω; ὅτι ἀπείπω ἔργα χειρῶν σου, βουλῇ δὲ
impioꝝ attẽdiſti. nũꝗd ſicut mortalis videt vides: aut ſi
ἀσεβῶν προσέσχες. ἢ ὥσπερ βροτὸς ὁρᾷ καθορᾷς; ἢ κα-
cut videt homo aſpicies: nũꝗd vita tua humana eſt
θὼς ὁρᾷ ἄνθρωπος βλέψῃ; ἢ ὁ βίος σου ἀνθρώπινός ἐστιν
aut anni tui viri? qñ ɋſiuiſti iniqtates meas:
ἢ τὰ ἔτη σου ἀνδρός; ὅτι ἀνεζήτησας τὰς ἀνομίας μου,
⁊ peccata mea inueſtigaſti: noſti eñ ꝙ nõ
B καὶ τὰς ἁμαρτίας μου ἐξιχνίασας; οἶδας γὰρ ὅτι οὐκ
impie egi. ſed ꝗs eſt ꝗ ex manib⁹ tuis eruit?
Deut. 32.f. ἠσέβησα. ἀλλὰ τίς ἐστιν ὁ ἐκ χειρῶν σου ἐξαιρούμενος;
man⁹ tue plaſmauerũt me ⁊ fecerũt me: poſt hec
Ps. 118 αἱ χεῖρές σου ἔπλασάν με καὶ ἐποίησάν με, μετὰ ταῦ-
traſmutãs me pcuſſiſti. memẽto: ꝙ luti
τα μεταβαλών με ἔπαισας. μνήσθητι, ὅτι πηλόν
me plaſmaſti: in ãt terrã me rurſus ɔuertis. nõne
με ἔπλασας, εἰς δὲ γῆν με πάλιν ἀποστρέφεις. ἢ οὐχ
ſicut lac me mulſiſti: coagulaſti ãt me ſicut caſeũ?
ὥσπερ γάλα με ἤμελξας, ἐτύρωσας δέ με ἴσα τυρῷ;
pelle ⁊ carne me veſtiſti: oſſib⁹ ãt ⁊ neruis con
δέρμα καὶ κρέας με ἐνέδυσας, ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις συ-
ſuiſti. vitã aũt ⁊ miam poſuiſti apud me: at ɔſide
C νέρραψας. ζωὴν δὲ καὶ ἔλεος ἔθου παρ᾽ ἐμοί, ἡ δὲ ἐπι-
ratio tua cuſtodiuit meũ ſpũm. hec habẽs in
σκοπή σου ἐφύλαξέ μου τὸ πνεῦμα. ταῦτα ἔχων ἐν
teipo noui ꝙ oia potes: impoſſibile eſt ãt tibi
σεαυτῷ οἶδα ὅτι πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δέ σοι
nihil. ſi eñ pccauero cuſtodis me: ab aũt ini
οὐδέν. ἐάν τε γὰρ ἁμάρτω φυλάσσεις με, ἀπὸ δὲ ἀνο-
qtate nõ innocentẽ me feciſti. ſi eñ impi⁹ fuero:
μίας οὐκ ἀθῷόν με πεποίηκας. ἐάν τε γὰρ ἀσεβὴς ὦ,
ve mihi. ſi ãt fuero iuſt⁹: nõ poſſum tollere caput:
οἴμοι. ἐὰν δὲ ὦ δίκαιος, οὐ δύναμαι ἆραι κεφαλήν,
plen⁹ eñ ignominia ſum: capior eñ ſicut leo
D πλήρης γὰρ ἀτιμίας εἰμί, ἀγρεύομαι γὰρ ὥσπερ λέων
in iugulationẽ. rurſus ãt traſmutãs grauit me pdis:
εἰς σφαγήν. πάλιν δὲ μεταβαλὼν δεινῶς με ὀλέκεις,
inſtaurãs in me examẽ meũ. ira aũt ma
ἐπανακαινίζων ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν ἔτασίν μου. ὀργῇ δὲ μεγά-
gna in me uſus es: induxiſti aũt in me tẽtationes.
ĩ.3.b λῃ μοι ἐχρήσω, ἐπήγαγες δὲ ἐπ᾽ ἐμὲ πειρατήρια.
Hiere. ɋre igit de vtero me eduxiſti ⁊ nõ mortu⁹ ſũ:
10.d. ἱνατί οὖν ἐκ κοιλίας με ἐξήγαγες καὶ οὐκ ἀπέθανον,
ocul⁹ aũt me nõ videret: ⁊ ſicut nõ exñs fuiſſem?
ὀφθαλμὸς δέ με οὐκ εἶδε, καὶ ὥσπερ οὐκ ὢν ἐγενόμην;
cur eñ de vtero in tumulũ nõ trãſlat⁹ ſũ: nũꝗd
διατί γὰρ ἐκ γαστρὸς εἰς μνῆμα οὐκ ἀπηλλάγην; ἢ
nõ paucũ eſt tps vite mee? dimitte me re
οὐκ ὀλίγος ἐστὶν ὁ χρόνος τοῦ βίου μου; ἔασόν με ἀ-
quieſcere paꝝ anteꝙ ego vadã vnde nõ
ναπαύσασθαι μικρὸν πρὸ τοῦ με πορευθῆναι ὅθεν οὐκ
reuertar: in terrã tenebroſã ⁊ caliginoſã: in terrã
ἀναστρέψω, εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ γνοφεράν, εἰς γῆν
tenebraꝝ ſempiternaꝝ: vbi nõ eſt lumẽ neqꝫ videre vi-
σκότους αἰωνίου, οὗ οὐκ ἔστι φέγγος οὐδὲ ὁρᾶν ζω-
tã mortalium.
ὴν βροτῶν.

Ca. 11.

manũ ſuã in ambobus. Auferat a me virgã ſuã: & pauor eius nõ me terreat. Loquar: & non timebo eũ. Nec enim poſſum metuens rñdere. 10.

Tedet aïam meã vite mee: dimittã aduerſum me eloquiũ meũ. Loquar in amaritudine aïe mee. Dicã deo: noli me cõdẽnare. Indica mihi: cur me ita iudices. Nũquid bonũ tibi videtur ſi calũnieris me & opprimas me opus manuũ tuarum: & cõſiliũ impiorũ adiuues? Nũquid oculi carnei tibi ſunt? aut ſicut videt homo: & tu videbis? Nũquid ſicut dies hominis dies tui: & anni tui ſicut humana ſunt tpa: vt queras iniquitatẽ meã & peccatũ meũ ſcruteris? Et ſcias quia nihil impiũ fecerim: cũ ſit nemo qui de manu tua poſſit eruere. Manus tue fecerũt me: & plaſmauerũt me totũ in circuitu: & ſic repẽte precipitas me. Memento queſo quod ſicut lutũ feceris me: & in puluerẽ reduces me. Nõne ſicut lac mulſiſti me: & ſicut caſeũ me coagulaſti? Pelle & carnibus veſtiſti me: oſſibus & neruis cõpegiſti me. Vitã & miſericordiam tribuiſti mihi: & viſitatio tua cuſtodiuit ſpm̃ meũ. Licet hec celes in corde tuo: tamen ſcio quia vniuerſorum memineris. Si peccaui & ad horã pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea mundũ me eſſe nõ pateris? Et ſi impius fuero ve mihi eſt: & ſi iuſtus nõ leuabo caput: ſaturatus afflictiõe & miſeria. Et propter ſuperbiã quaſi leenã capies me: reuerſuſqꝫ mirabiliter me crucias. Inſtauras teſtes tuos cõtra me & multiplicas irã tuã aduerſũ me: & pene militãt in me. Quare de vulua eduxiſti me: qui vtinã cõſumptus eſſem ne oculus me videret. Fuiſſẽ quaſi non eſſem de vtero trãſlatus ad tumulũ. Nũquid nõ paucitas dierũ meorum finietur breui? Dimitte ergo me vt plangã paululũ dolorẽ meũ antequam vadam & nõ reuertar ad terrã tenebroſam & opertã mortis caligine: terrã miſerie & tenebrarũ: vbi vmbra mortis & nullus ordo: ſed ſempiternus horror inhabitat. 11.

שבטו ואמתו אל תבעתני: אדברה ולא איראנו כי לא כן אנכי עמדי:

Cap. x.

נקטה נפשי בחיי אעזבה עלי שיחי אדברה במר נפשי: אמר אל אלוה אל תרשיעני הודיעני על מה תריבני: הטוב לך כי תעשק כי תמאס יגיע כפיך ועל עצת רשעים הופעת: העיני בשר לך אם כראות אנוש תראה: הכימי אנוש ימיך אם שנותיך כימי גבר: כי תבקש לעוני ולחטאתי תדרוש: על דעתך כי לא ארשע ואין מידך מציל: ידיך עצבוני ויעשוני יחד סביב ותבלעני: זכר נא כי כחמר עשיתני ואל עפר תשיבני: הלא כחלב תתיכני וכגבנה תקפיאני: עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תשככני: חיים וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרה רוחי: ואלה צפנת בלבבך ידעתי כי זאת עמך: אם חטאתי ושמרתני ומעוני לא תנקני: אם רשעתי אללי לי וצדקתי לא אשא ראשי שבע קלון וראה עניי: ויגאה כשחל תצודני ותשב תתפלא בי: תחדש עדיך נגדי ותרב כעשך עמדי חליפות וצבא עמי: ולמה מרחם הצאתני אגוע ועין לא תראני: כאשר לא הייתי אהיה מבטן לקבר אובל: הלא מעט ימי וחדל ישית ממני ואבליגה מעט: בטרם אלך ולא אשוב אל ארץ חשך וצלמות: ארץ עפתה כמו אפל צלמות ולא סדרים ותפע כמו אפל:

Cap. xi.

ויען צפר הנעמתי ויאמר:
הרב דברים לא יענה ואם איש
שפתים יצדק: בדיך מתים
יחרישו ותלעג ואין מכלם:
ותאמר זך לקחי ובר הייתי
בעיניך: ואולם מי יתן אלוה דבר
ויפתח שפתיו עמך: ויגד לך תעלמות
חכמה כי כפלים לתושיה ודע
כי ישה לך אלוה מעונך: החקר
אלוה תמצא אם עד תכלית שדי
תמצא: גבהי שמים מה תפעל
עמקה משאול מה תדע: ארכה
מארץ מדה ורחבה מני ים: אם
יחלף ויסגיר ויקהיל ומי ישיבנו:
כי הוא ידע מתי שוא וירא און
ולא יתבונן: ואיש נבוב ילבב
ועיר פרא אדם יולד: אם אתה
הכינות לבך ופרשת אליו כפך:
אם און בידך הרחיקהו ואל תשכן
באהליך עולה: כי אז תשא פניך
ממום והיית מצק ולא תירא:
כי אתה עמל תשכח כמים עברו
תזכר: ומצהרים יקום חלד תעפה
כבקר תהיה: ובטחת כי יש
תקוה וחפרת לבטח תשכב: ורבצת
ואין מחריד וחלו פניך רבים:
ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד
מנהם ותקותם מפח נפש:

Cap. xii.

ויען איוב ויאמר:
אמנם כי אתם עם ועמכם תמות
חכמה: גם לי לבב כמוכם לא
נפל אנכי מכם ואת מי אין כמו
אלה: שחק לרעהו אהיה קרא
לאלוה ויענהו שחוק צדיק
תמים: לפיד בוז לעשתות שאנן
נכון למועדי רגל: ישליו אהלים

Reſpondēs āt ſophar naamathites dixit. Nunqd qui multa loquitur non audiet: aut vir verboſus iuſtificabitur? Tibi ſoli tacebūt homines? & cū ceteros irriſeris a nullo cōfutaberis. Dixiſti ei. Pur⁹ eſt ſmo meus: & mūdus ſum in cōſpectu tuo. Atq̧ vtinā deus loqueretur tecum: & aperiret labia ſua tibi vt oſtēderet tibi ſecreta ſapiētie & φ multiplex eſſet lex ei⁹: & itelligeres φ multo minora exigaris ab eo q̄ӡ meretur iniqtas tua. Forſitan veſtigia dei cōprehēdes? & vſq̧ ad pfectū oīpotentē reperies? Excelſior celo ē: et qd facies? Profūdior inferno: & vnde cognoſces? Longior terra mēſura eius: latior mari. Si ſubuertit oīa vel in vnū coartauerit: qs cōtradicet ei? Ipſe eñi nouit hominū vanitatē & videns iniquitatē: nōne cōſiderat? vir vanus in ſupbiā erigitur: & tanq̄ӡ pullum onagri ſe liberū natū putat. Tu aūt firmaſti cor tuū: & expandiſti ad eu ӡ manus tuas. Si iniqtatē q̄ eſt in manu tua abſtuleris a te: & nō māſerit in tabernaculo tuo iniuſtitia: tunc leuare poteris faciē tuā abſq̧ macula: & eris ſtabilis: & nō timebis. Miſerie q̄q̧ obliuiſceris: & q̄ſi aquarū q̄ pterierūt recordaberis: & q̄ſi meridianus fulgor cōſurget tibi ad veſperā. Et cū te cōſumptū putaueris orieris vt lucifer: & habebis fiduciā ppoſita tibi ſpe: & defoſſus ſecur⁹ dormies. Requieſces: & nō erit q te exterreat. Et depcabūtur faciē tuā plurimi. Oculi āt ipſorū deficiēt: & effugiū peribit ab eis: & ſpes illorū abominatio aīe. 12.

Rñdens āt iob: dixit. Ergo vos eſtis ſoli hoīes: & vobiſcū morietur ſapiā? Et mihi ē cor ſicut vobis: nec iferior vrī ſū. Quis eī hec q̄ noſtis ignorat? Qui deridetur ab aīco ſuo ſicut ego: īuocabit deū: & exaudiet eū. Deridetur eñi iuſti ſimplicitas: lāpas contēpta apud cogitatiōes diuitū pata ad tp̄s ſtatutū. Abundant tabernacula

Reſpōdens āt ſophar mineus dicit: q̄ multa
Ὑπολαβὼν δὲ σωφὰρ ὁ μιναῖος λέγει, ὁ τὰ πολλὰ A
dicit ⁊ reaudiet: aut ⁊ verboſus putat iuſtus
λέγων καὶ ἀντακούσεται, ἢ καὶ ὁ εὔλαλος οἴεται δίκαιος
eſſe? benedictus genit⁹ a muliere q̄ breuis vite ē. ne mul
εἶναι; εὐλογημένος γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος. μὴ πο
tus in verbis ſis: nō enim eſt q̄ reſpōdeat
λὺς ἐν ῥήμασι γίνου, οὐ γάρ ἐστιν ὁ ἀνταποκρινόμενος
tibi. ne q̄dē dicas q̄ purus ſum opib⁹: ⁊ ſ̄. 6.b.
σοι. μὴ γὰρ λέγε ὅτι καθαρός εἰμι τοῖς ἔργοις, καὶ
irreprehēſibilis corā eo. ſed q̄mō dñs loquat
ἄμεμπτος ἐναντίον αὐτοῦ. ἀλλὰ πῶς ἂν ὁ κύριος λα-
ad te ⁊ apiat labia ſua tecū? po-
λήσει πρὸς σὲ καὶ ἀνοίξει χείλη αὐτοῦ μετὰ σοῦ; εἶ- B
ſtea renūciabit tibi ſecreta ſapie: φ duplex
τα ἀναγγελεῖ σοι ἀπόρρητα σοφίας, ὅτι διπλοῦς
erit ad id q̄ṓ ſcdm te: ⁊ tūc ſcies: φ digna tibi eue
ἔσται τῶν κατὰ σέ, καὶ τότε γνώσῃ, ὅτι ἄξιά σοι ἀ-
nerūt a dño eorū q̄ peccaſti. nūqd veſtigiū dñi in
πέβη παρὰ κυρίου ὧν ἡμάρτηκας. ἢ ἴχνος κυρίου εὑ-
uēntes: aut ad vltima veniſti q̄ fecit oīpo-
ρήσεις, ἢ εἰς τὰ ἔσχατα ἀφίκου ἃ ἐποίησεν ὁ παν-
tens? excelſum celū ⁊ q̄d facies? pro
τοκράτωρ; ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς καὶ τί ποιήσεις; βα-
fundiora āt his q̄ in inferno: q̄d noſti? aut lōgiora mē-
θύτερα δὲ τῶν ἐν ᾅδου, τί οἶδας; ἢ μακρότερα μέ-
ſura terre: aut latitudie maris? ſi āt ſubuerterit
τρου γῆς, ἢ εὔρους θαλάσσης; ἐὰν δὲ καταστρέψῃ τὰ
oīa: q̄s dicet ei q̄d feciſti? ipſe eñi no- C
πάντα, τίς ἐρεῖ αὐτῷ τί ἐποίησας; αὐτὸς γὰρ οἶ-
uit opa impiorū: videns āt indecētia nō diſſimulabit:
δεν ἔργα ἀνόμων, ἰδὼν δὲ ἄτοπα οὐ παρόψεται,
homo aūt incaſſū animat verbis. mortalis āt ge-
ἄνθρωπος δὲ ἄλλως νήχεται λόγοις. βροτὸς δὲ γεν-
nit⁹ de muliere: ſicut aſin⁹ ſolitari⁹. ſi eñi tu mundū poſuiſti
νητὸς γυναικός, ἴσα ὄνῳ ἐρημίτῃ. εἰ γὰρ σὺ καθαρὰν ἔθου
cor tuū: expādis āt man⁹ ad eū. ſi
τὴν καρδίαν σου, ὑπτιάζεις δὲ χεῖρας πρὸς αὐτόν. εἰ
iniquū q̄d eſt in manib⁹ tuis: pcul fac illud:
ἄνομόν τί ἐστιν ἐν χερσί σου, πόρρω ποίησον αὐτό,
iniuſtitia āt i habitaculo tuo nō habitet. ſic eñi ſplē
ἀδικία δὲ ἐν διαίτῃ σου μὴ αὐλισθήτω. οὕτως γὰρ ἀνα-
debit tua facies ſicut aqua pura.
λάμψει σου τὸ πρόσωπον ὥσπερ ὕδωρ καθαρόν.
exues aūt ſordē: ⁊ nō timebis. ⁊ la- D
ἐκδύσῃ δὲ ῥύπον, καὶ οὐ μὴ φοβηθήσῃ. καὶ τὸν κό- Leui. 16.b.
boris obliuiſceris tanq̄ vndā q̄ pteriīt: ⁊ nō time
πον ἐπιλήσῃ ὥσπερ κῦμα παρελθόν, καὶ οὐ φοβη-
bis. at orō tua ſicut lucifer: de aūt meridie
θήσῃ. ἡ δὲ εὐχή σου ὥσπερ ἑωσφόρος, ἐκ δὲ μεσημβρί-
orietur tibi vita. cōfidēs φ eris: q̄m eſt tibi
ας ἀνατελεῖ σοι ζωή. πεποιθώς τε ἔσῃ, ὅτι ἐστί σοι
ſpes: de aūt cogitatiōe ⁊ cura apparebit.
ἐλπίς, ἐκ δὲ μερίμνης καὶ φροντίδος ἀναφανεῖταί
tibi pax: requieſces eñi ⁊ nō erit q̄ bellū moueat te.
σοι εἰρήνη, ἡσυχάσεις γὰρ καὶ οὐκ ἔσται ὁ πολεμῶν σε.
trāſmutati āt multi te deprecabunt: ſa-
μεταβαλλόμενοι δὲ πολλοί σου δεηθήσονται, σω-
lus aūt eos relinquet. nā ſpes eorū pdi-
τηρία δὲ αὐτοὺς ἀπολείψει. ἡ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἀπώ-
tio: oculi aūt impiorū tabeſcent.
λεια, ὀφθαλμοὶ δὲ ἀσεβῶν τακήσονται. Ca. 12.
Reſpōdens āt iob dicit: ergo vos eſtis hoi-
Ὑπολαβὼν δὲ ἰὼβ λέγει, εἶτα ὑμεῖς ἐστὲ ἄνθρω- A
nes: aut vobiſcū morieī ſapiā? et mihi q̄dē cor Prou. 14.a.
ποι, ἢ μεθ' ὑμῶν τελευτήσει σοφία; κἀμοὶ μὲν καρ-
ſicut vobis eſt: iuſt⁹ eñi vir ⁊ integer fact⁹
δία καθ' ὑμᾶς ἐστι, δίκαιος γὰρ ἀνὴρ καὶ ἄμεμπτος ἐγε-
eſt in ſubſannatiōes. in tp̄s eñi ſtatutū patus fuerat ca
νήθη εἰς χλεύασμα. εἰς χρόνον γὰρ τακτὸν ἡτοίμαστο πε-
dere ab alio: domuſq̧ ei⁹ deſtrui
σεῖν ὑπὸ ἄλλου, οἴκους τε αὐτοῦ ἐκπορθεῖσθαι

ab iniquis. verūtñ null⁹ cōfidat pra-
ὑπὸ ἀνόμων. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ μηδεὶς πεποιθέτω ποιη-
u⁹ ēſſe inocētē futurū: q̄ puocāt dñm.
ρὸς ὢν ἀθῷος ἔσεσθαι, ὅσοι παροργίζουσι τὸν κύριον.
q̄mō nō ⁊ ſecutatio eorū erit? ſed iterroga qua
πῶς οὐχὶ καὶ ἔτασις αὐτῶν ἔσται; ἀλλὰ ἐρώτησον τε-
drupedia ſi tibi dicāt: aut volatilia celi: ſi tibi
τράποδα ἐάν σοι εἴπωσιν, ἢ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἐάν σοι B
renunciēt. narra aūt terre: ſi tibi dixerit: ⁊
ἀναγγείλωσιν. ἐκδιήγησαι δὲ γῇ, ἐάν σοι φράσῃ, καὶ
exponēt tibi piſces maris. q̄s nō no-
ἐξηγήσονταί σοι οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης. τίς οὐκ ἔγ-
uit in oīb⁹ his: φ man⁹ dñi fecit hec?
νω ἐν πᾶσι τούτοις, ὅτι χεὶρ κυρίου ἐποίησε ταῦτα;
ſi nō in manu ei⁹ aīa oīum viuētiū ⁊
εἰ μὴ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἡ ψυχὴ πάντων τῶν ζώντων καὶ
ſpūs oīs hoīs. auris q̄dem verba diſcer
πνεῦμα παντὸς ἀνθρώπου. οὖς μὲν γὰρ ῥήματα διακρί-
nit: guttur aūt cibos guſtat: in multo tēpore ſapiā:
νει, λάρυγξ δὲ σῖτα γεύεται, ἐν πολλῷ χρόνῳ σοφία,
Infra. 14.a. in aūt multa vita ſciētia. apud ipm ſapiā ⁊ po-
ἐν δὲ πολλῷ βίῳ ἐπιστήμη. παρ' αὐτῷ σοφία καὶ δύ-
Infra. 13.b. tētia: ipi ɔſiliū ⁊ intellect⁹. ſi deſtruxerit: q̄s
ναμις, αὐτῷ βουλὴ καὶ σύνεσις. ἐὰν καταβάλῃ, τίς
edificabit? ſi clauſerit cōtra hoīes: q̄s aperiet?
οἰκοδομήσει; ἐὰν κλείσῃ κατὰ ἀνθρώπων, τίς ἀνοίξει; C
ſi phibuerit aquā ſiccabit terrā. ſi aūt immiſerit p
ἐὰν κωλύσῃ τὸ ὕδωρ ξηρανεῖ τὴν γῆν. ἐὰν δὲ ἐπαφῇ ἀπώ-
didit eā ſubuertēs. apud ipm potētia ⁊ fortitudo: ipi
λεσεν αὐτὴν καταστρέψας. παρ' αὐτῷ κράτος καὶ ἰσχύς, αὐ-
Eccl. n.f. Apo. 3.b. ſciētia ⁊ intellect⁹: adducēs ɔſiliarios capti
τῷ ἐπιστήμη καὶ σύνεσις, διάγων βουλευτὰς αἰχμα-
uos: iudices āt terre ſtupidos fecit: collocās reges
λώτους, κριτὰς δὲ γῆς ἐξέστησε, καθίζων βασιλεῖς
ſup thronos: ⁊ circūligauit zona lūbos eorū. emit
ἐπὶ θρόνους, καὶ περιέδησε ζώνῃ ὀσφύας αὐτῶν. ἐξα-
tens ſacerdotes captiuos: potētes āt terre ſub
ποστέλλων ἱερεῖς αἰχμαλώτους, δυνάστας δὲ γῆς κατέ-
uertit: cōmutās labia fideliū: intellectū aūt ſe-
στρεψε, διαλλάσσων χείλη πιστῶν, σύνεσιν δὲ πρεσβυ- D
nū nouit: effundēs ignominiā ſup pncipes: humi
τέρων ἔγνω, ἐκχέων ἀτιμίας ἐπ' ἄρχοντας, ταπει-
les aūt ſanauit: reuelās pfunda de tenebris.
νοὺς δὲ ἰάσατο, ἀνακαλύπτων βαθέα ἐκ σκότους.
eduxit aūt in lucē vmbrā mortis: decipiēs gētes ⁊
ἐξήγαγε δὲ εἰς φῶς σκιὰν θανάτου, πλανῶν ἔθνη καὶ
pdens eas. pſternēs gētes ⁊ reducēs
ἀπολλύων αὐτά. καταστρωννύων ἔθνη καὶ καθοδηγῶν
eas: immutās corda pncipū terre. decepit
αὐτά, διαλλάσσων καρδίας ἀρχόντων γῆς. ἐπλάνησε
āt eos via quā nō nouerāt: palpēt tenebras ⁊
δὲ αὐτοὺς ὁδῷ ᾗ οὐκ ᾔδεισαν, ψηλαφήσαισαν σκότος καὶ
nō lucē: errent aūt ſicut ebrius.
μὴ φῶς, πλανηθείησαν δὲ ὥσπερ ὁ μεθύων. Ca. 13.
Ecce hec ɔtēplat⁹ ē me⁹ ocul⁹: ⁊
Ἰδοὺ ταῦτα τεθέωρηκέ μου ὁ ὀφθαλμός, καὶ A
audiuit auris mea. ⁊ noui q̄cūq̧ ⁊ vos ſcitis:
ἀκήκοε τὸ οὖς μου. καὶ οἶδα ὅσα καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε,
⁊ nō imprudētior ſum vobis. verūtamē ego
καὶ οὐκ ἀσυνετώτερός εἰμι ὑμῶν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ ἐγὼ
ad dñm loquar: arguā āt corā eo ſi
πρὸς κύριον λαλήσω, ἐλέγξω δὲ ἐναντίον αὐτοῦ ἐὰν
voluerit. vos āt eſtis medici iniuſti ⁊ ſanatores ma
βούληται. ὑμεῖς δὲ ἐστὲ ἰατροὶ ἄδικοι καὶ ἰαταὶ κα-
lorū oēs. ſit aūt vobis obmuteſcere ⁊ euadet
κῶν πάντες. εἴη δὲ ὑμῖν κωφεῦσαι καὶ ἀποβήσε-
vobis in ſapiam. audite icrepationē oris
ται ὑμῖν εἰς σοφίαν. ἀκούσατε ἔλεγχον στόματός B
mei: iudiciū aūt labiorū meorū
μου, κρίσιν δὲ χειλέων μου

'predonū & audacter puocant deum: cum ipſe dederit oīa in manus eorum. Nimirū interroga iumenta: & docebūt te: & volatilia celi & indicabūt tibi. Loquere terre & reſpōdebit tibi: & narrabūt piſces maris. Quis ignorat φ oīa hec manus dñi fecerit? In cuius manu anima oīs viuentis: & ſpūs vniuerſe carnis hominis. Nōne auris verba diiudicat & fauces comedētis ſaporem? In antiqs eſt ſapiētia: & in multo tp̄e prudentia. Apud ipm eſt ſapiētia & fortitudo: & ipſe habet conſiliū & intelligentiā. Si deſtruxerit: nemo eſt qui edificet: ſi incluſerit hoiem nullus ē qui aperiat. Si cōtinuerit aqs: oīa ſiccabūtur: ſi emiſerit eas: ſubuertent terrā. Apud ipm eſt fortitudo & ſapiētia. Ipſe nouit & decipientē: & eū qui decipitur. Adducit cōſiliarios in ſtultū finē: & iudices in ſtuporē. Balteu ӡ regū diſſoluit: & precingit fune renes eorū. Ducit ſacerdotes iglorios: & optimates ſupplātat. cōmutans labium veracium: & doctrinā ſenum auferens. Effundit deſpectionē ſup pricipes: & eos q oppreſſi fuerāt releuās. Qui reuelat pfūda de tenebris: & producit in lucem vmbrā mortis. Qui multiplicat gentes & perdit eas: & ſubuerſas in itegrū reſtituit. Qui immutat cor principū populi terre: & decipit eos vt fruſtra incedāt per inuiū. Palpabūt quaſi in tenebris: & nō in luce: & errare eos faciet quaſi ebrios. 13.

Ecce oīa hec vidit oculus me⁹: & audiuit auris mea: & itellexi ſingula. Scd̄m ſciētiam veſtrā & ego noui: nec inferior vrī ſum. Sed tñ ad oīpotētē loquar: & diſputare cū deo cupio: prius vos oſtēdens fabricatores mendatii: & cultores puerſorū dogmatū. Atq̧ vtinā taceretis. vt putaremini eſſe ſapiētes. Audite ergo correctiones meas: & iudiciū labiorum meorum

לשדדים ובטחות למרגיזי אל
לאשר הביא אלוה בידו: ואולם
שאל נא בהמות ותרך ועוף
השמים ויגד לך: או שיח לארץ
ותרך ויספרו לך דגי הים: מי
לא ידע בכל אלה כי יד יהוה
עשתה זאת: אשר בידו נפש כל
חי ורוח כל בשר איש: הלא
אזן מלין תבחן וחך אכל יטעם
לו: בישישים חכמה וארך ימים
תבונה: עמו חכמה וגבורה לו
עצה ותבונה: הן יהרוס ולא יבנה
יסגר על איש ולא יפתח: הן
יעצר במים ויבשו וישלחם
ויהפכו ארץ: עמו עז ותושיה
לו שגג ומשגה: מוליך יועצים
שולל ושפטים יהולל: מוסר
מלכים פתח ויאסר אזור במתניהם:
מוליך כהנים שולל ואיתנים
יסלף: מסיר שפה לנאמנים
וטעם זקנים יקח: שופך בוז על
נדיבים ומזיח אפיקים רפה:
מגלה עמקות מני חשך ויצא
לאור צלמות: משגיא לגוים ויאבדם
שטח לגוים וינחם: מסיר לב
ראשי עם הארץ ויתעם בתהו
לא דרך: ימששו חשך ולא אור
ויתעם כשכור:

Cap. xiij.

הן כל ראתה עיני שמעה אזני
ותבן לה: כדעתכם ידעתי גם אני
לא נפל אנכי מכם: אולם אני
אל שדי אדבר והוכח אל אל
אחפץ: ואולם אתם טפלי שקר
רפאי אליל כלכם: מי יתן החרש
תחרישון ותהי לכם לחכמה:
שמעו נא תוכחתי ורבות שפתי

הקשיבו׃ הלאל תדברו עולה
ולו תדברו רמיה׃ הפניו תשאון
אם לאל תריבון׃ הטוב כי יחקר
אתכם אם כהתל באנוש תהתלו
בו׃ הוכח יוכיח אתכם אם בסתר
פנים תשאון׃ הלא שאתו תבעת
אתכם ופחדו יפל עליכם׃ זכרניכם
משלי אפר לגבי חמר גביכם׃
החרישו ממני ואדברה אני ויעבר
עלי מה׃ על מה אשא בשרי בשני
ונפשי אשים בכפי׃ הן יקטלני
לו איחל אך דרכי אל פניו
אוכיח׃ גם הוא לי לישועה כי
לא לפניו חנף יבוא׃ שמעו שמוע
מלתי ואחותי באזניכם׃ הנה
נא ערכתי משפט ידעתי כי
אני אצדק׃ מי הוא יריב עמדי
כי עתה אחריש ואגוע׃ אך שתים
אל תעש עמדי אז מפניך לא
אסתר׃ כפך מעלי הרחק ואימתך
אל תבעתני׃ וקרא ואנכי אענה
או אדבר והשיבני׃ כמה לי עונות
וחטאות פשעי וחטאתי הודיעני׃
למה פניך תסתיר ותחשבני
לאויב לך׃ העלה נדף תערץ
ואת קש יבש תרדף׃ כי תכתב
עלי מררות ותורישני עונות נעורי׃
ותשם בסד רגלי ותשמור כל
ארחותי על שרשי רגלי תתחקה׃
והוא כרקב יבלה כבגד אכלו עש׃

Cap.xiiij.

אדם ילוד אשה
קצר ימים ושבע רגז׃ כציץ יצא
וימל ויברח כצל ולא יעמוד׃ אף
על זה פקחת עיניך ואתי תביא
במשפט עמך׃ מי יתן טהור מטמא
לא אחד׃ אם חרוצים ימיו מספר

קשב · בסה פנה · נשא · ריב חקר · אנש · נשא בעת · נפל · גב · חרש עבר · נשא שן · שום קטל · יחל פנה · יכח ישע · בוא · מלל חוה · שפט · צדק ריב · חרש גוע · עשה פנה · סתר רחק · בעת ענה · דבר שוב · עוה ידע · חשב · איב ערץ · רדף כתב · ירש · נער שום · שמר · חקה · בלה · ילד איש · יום · נבל ברח · עמד בוא · שפט נתן · טהר יום · ספר

attendite. Nūquid deus indiget veſtro mēdatio: vt p illo loq̄mini dolos? Nunqd faciē ei⁹ accipitis & p deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quē celare nihil pōt: aut decipietur vt hō vſis fraudulentiis? Ipſe vos arguet: quoniam in abſcondito faciē ei⁹ accipitis. Statim vt ſe cōmouerit turbabit vos: & terror ei⁹ irruet ſuper vos. Memoria vſa cōpabitur cineri: & redigētur in lutū ceruices veſtre. Tacete paulisper: vt loquar quodcunq̄ mihi mens ſuggeſſerit: q̄re lacero carnes meas dētib⁹ meis: & aīam meā porto in manib⁹ meis? Etiam ſi occiderit me in ipſo ſperabo. Veruntñ vias meas in conſpectu ei⁹ arguā: & ipſe erit ſaluator me⁹. Nō enī veniet in cōſpectu ei⁹ oīs hypocrita. Audite ſmonē meū: & enigmata pcipite aurib⁹ vſis. Si fuero iudicat⁹: ſcio q̄ iuſt⁹ inueniar. Quis ē q iudicetur mecum? Veniat. Quare tacens cōſumor? Duo tantum ne facias mihi & tunc a facie tua non abſcondar. Manū tuā longe fac a me & formido tua non me terreat. voca me & ego rñdebo tibi: aut certe loq̄r: & tu rñde mihi. Quātas hēo iniqtates & pcā: ſcelera mea & delicta mea oñde mihi. Cur faciē tuā abſcondis & arbitraris me inimicū tuū? Cōtra foliū qd vento rapitur oñdis potentiā tuā: & ſtipulam ſiccā perſeq̄ris. Scribis enī cōtra me amaritudines: & cōſumere me vis pctis adoleſcentie mee. Poſuiſti in neruo pedē meū: & obſeruaſti oēs ſemitas meas: & veſtigia pedū meoꝝ cōſideraſti. Qui q̄ſi putredo cōſumēdus ſū & q̄ſi veſtimētū qd comeditur a tinea. 14

Homo nat⁹ de muliere: breui viuēs tpe repletur multis miſeriis. Qui q̄ſi flos egreditur & cōteritur: & fugit velut vmbra: & nunq̄ ī eodē ſtatu pmanet. Et dignū duci ſup huiuſcemodi apire oculos tuos: & adducere eū tecū in iudiciū? Quis pōt facere mūdū de imūdo cōceptū ſe-

attēdite. nūqd nō corā dño loquimini?
προσέχετε. πότερον οὐ κατέναντι κυρίου λαλεῖτε,
corā aūt eo dicitis dolū? nūqd verebimini:
ἔναντι δὲ αὐτοῦ φθέγγεσθε δόλον; ἢ ὑποστελεῖσθε, ὑ-
vos aūt ipſi iudices eſtis. bonū ſi inueſtigauerit
μεῖς δὲ αὐτοὶ κριταὶ γίνεσθε. καλόν γε ἐὰν ἐξιχνιάσῃ ὑ-
vos: ſi enī oīa facientes addetis ei:
μᾶς, εἰ γὰρ τὰ πάντα ποιοῦντες προστεθήσεσθε αὐτῷ,
nihilo min⁹ redarguet vos. ſi aūt τ latēter vult⁹
οὐδὲν τι ἧσσον ἐλέγξει ὑμᾶς. εἰ δὲ καὶ κρυφῇ πρόσωπα
mirabimini: nūqd nō reuolutio ei⁹ verſabit vos?
θαυμάσετε, πότερον οὐχὶ δῖναι αὐτοῦ στροβήσει ὑμᾶς;
timor aūt ab eo irruet in vos: recedet
φόβος δὲ παρ᾽ αὐτοῦ ἐπιπεσεῖται ὑμῖν, ἀποβήσεται
aūt a vobis elatio tanq̄ cinis: at corp⁹ luteū:
δὲ ὑμῶν τὸ γαυρίαμα ἴσον σποδῷ, τὸ δὲ σῶμα πήλινον,
obmuteſcite vt loquar τ quieſcā a furore: acci
κωφεύσατε ἵνα λαλήσω καὶ ἀναπαύσωμαι θυμοῦ, ἀνα-
piens carnes meas dentib⁹: aīam aūt meā po
λαβὼν τὰς σάρκας μου τοῖς ὀδοῦσι, ψυχὴν δέ μου θή-
nā in manu mea. ſi me ceperit potēs qm̄ τ
σω ἐν χειρί μου. ἐάν με χειρώσηται ὁ δυνάστης ἐπεὶ καὶ
pnceps ē: pfecto loquar τ redarguā corā ipo: τ
ἦρκται, ἦ μὴν λαλήσω καὶ ἐλέγξω ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ
hoc mihi euadet in ſalutē: nō enī corā
τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν, οὐ γὰρ ἐναντίον
eo dol⁹ ingredieť. audite audite ver
αὐτοῦ δόλος εἰσελεύσεται. ἀκούσατε ἀκούσατε τὰ ῥή-
ba mea: renūciabo enī vobis audiētib⁹. ecce ego
ματά μου, ἀναγγελῶ γὰρ ὑμῶν ἀκουόντων. ἰδοὺ ἐγὼ
ppe ſū iuditio meo: noui ego q̄ iuſt⁹ ap-
ἐγγύς εἰμι τοῦ κρίματός μου, οἶδα ἐγὼ ὅτι δίκαιος ἀνα-
parebo. qs enī eſt q iudicabiť mihi: qm̄ nūc ob-
φανοῦμαι. τίς γάρ ἐστιν ὁ κριθησόμενός μοι, ὅτι νῦν κω-
muteſcā τ deficiā? duob⁹ āt me vteris: tūc a
φεύσω καὶ ἐκλείψω. δυεῖν δέ μοι χρήσῃ, τότε ἀπὸ τοῦ
facie tua nō abſcōdar. manū a me abſtine:
προσώπου σου οὐ κρυβήσομαι. τὴν χεῖρα ἀπ᾽ ἐμοῦ ἀπέχου,
τ timor tu⁹ ne me terreat. poſtea vocabis:
καὶ ὁ φόβος σου μή με καταπλησσέτω. εἶτα καλέσεις,
ego āt tibi obediā: aut loqueris? ego aūt tibi da-
ἐγὼ δέ σοι ὑπακούσομαι, ἢ λαλήσεις, ἐγὼ δέ σοι δώ-
bo reſpōſum. quot ſunt peccata τ ini-
σω ἀνταπόκρισιν. πόσαι εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι καὶ αἱ ἀνο-
quitates mee: doce me q̄ ſūt: cur a me abſcōderis?
μίαι μου, δίδαξόν με τίνες εἰσί; διατί ἀπ᾽ ἐμοῦ κρύπτῃ;
putaſti aūt me cōtrariū tibi: aut tāq̄ foliū qd moueť
ἥγησαι δέ με ὑπεναντίον σοι, ἢ ὡς φύλλον κινούμενον
a vēto vereberis: aut ſicut feno qd ferť a ſpi-
ὑπὸ ἀνέμου εὐλαβηθήσῃ, ἢ ὡς χόρτῳ φερομένῳ ὑπὸ πνεύ-
ritu cōtrapoſit⁹ es mihi: qm̄ ſcripſiſti cōtra me ma-
ματος ἀντίκεισαί μοι, ὅτι κατέγραψας κατ᾽ ἐμοῦ κα-
la. circūpoſuiſti āt mihi iuuētutis pctā: poſuiſti āt meū
κά. περιέθηκας δέ μοι νεότητος ἁμαρτίας, ἔθου δέ μου
pedē in ipedimēto: obſeruaſti āt mea oīa opa:
τὸν πόδα ἐν κωλύματι, ἐφύλαξας δέ μου πάντα τὰ ἔργα,
in āt radices pedū meoꝝ veniſti: qd veteraſcit ſicut vter:
εἰς δὲ ῥίζας ποδῶν μου ἀφίκου, ὃ παλαιοῦται ἴσα ἀσκῷ,
aut ſicut veſtimētū qd comedť a tinea.
ἢ ὥσπερ ἱμάτιον σητόβρωτον.

Ca.14.

Mortalis enī nat⁹ de muliere breuis vite τ replet⁹
Βροτὸς γὰρ γεννητὸς γυναικὸς ὀλιγόβιος καὶ πλήρης
ira: aut ſicut flos q floruit decidit: aufugit āt velut
ὀργῆς, ἢ ὥσπερ ἄνθος ἀνθῆσαν ἐξέπεσεν, ἀπέδρα δὲ ὥσπερ
vmbra τ nō ſtetit: nō τ huj⁹ rōnē feciſti: τ
σκιὰ καὶ οὐ μὴ στῇ, οὐχὶ καὶ τούτου λόγον ἐποιήσω, καὶ
hūc feciſti ingredi corā te in iuditio. qs
τοῦτον ἐποίησας εἰσελθεῖν ἐνώπιόν σου ἐν κρίματι. τίς
enī mūd⁹ erit a ſordeť ſed null⁹: ſi τ vn⁹
γὰρ καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου; ἀλλ᾽ οὐδείς, ἐὰν καὶ μία
dies vita ei⁹ in terra. nūerabiles aūt
ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀριθμητοὶ δὲ

B C Infra. 14.c. D A

menſes ei⁹ apud te. in tēpus poſuiſti τ nō trāſgrediať:
μῆνες αὐτοῦ παρὰ σοί. εἰς χρόνον ἔθου καὶ οὐ μὴ ὑπερβῇ,
recede ab eo vt qeſcat: τ letificabit vitā ſi-
ἀπόστα ἀπ᾽ αὐτοῦ ἵνα ἡσυχάσῃ, καὶ εὐδοκήσει τὸν βίον ὥσ-
cut mercenari⁹. eſt enī arbori ſpes: ſi enī pciſa fuerit:
περ ὁ μισθωτός. ἔστι γὰρ δένδρῳ ἐλπίς, ἐὰν γὰρ κοπῇ,
adhuc pullulabit: τ ram⁹ ei⁹ nō deficiet. ſi
ἔτι ἐπανθήσει, καὶ ὁ ῥάδαμνος αὐτοῦ οὐ μὴ ἐκλίπῃ. ἐὰν
enī ſenuerit: in terra radix ei⁹: in āt petra mortua
γὰρ γηράσῃ, ἐν γῇ ἡ ῥίζα αὐτοῦ, ἐν δὲ πέτρᾳ τελευτή-
fuerit: truncus ei⁹ ab odore aque germinabit. fa
σῃ, τὸ στέλεχος αὐτοῦ ἀπὸ ὀσμῆς ὕδατος ἀνθήσει. ποι-
ciet aūt meſſē ſicut noua plāta: vir āt cū mortu⁹ fuerit abi
ήσει δὲ θερισμὸν ὥσπερ νεόφυτον, ἀνὴρ δὲ τελευτήσας ῴ-
uit: poſtq̄ cecidit āt mortalis nō ampli⁹ eſt. tpore enī rare
χετο, πεσὼν δὲ βροτὸς οὐκ ἔτι ἐστί. χρόνῳ γὰρ σπανί-
ſcit mare: fluui⁹ āt deſolatus aruit: homo
ζεται θάλασσα, ποταμὸς δὲ ἐρημωθεὶς ἐξηράνθη, ἄνθρωπος
āt poſtq̄ dormierit nō reſurget: quſq; celū nō cōſūtū ſit τ
δὲ κοιμηθεὶς οὐ μὴ ἀναστῇ, ἕως ἂν ὁ οὐρανὸς οὐ μὴ συρραφῇ καὶ
nō excitabunť de ſomno ſuo. vtinā enī in iferno
οὐκ ἐξυπνισθήσονται ἐξ ὕπνου αὐτῶν. εἰ γὰρ ὄφελον ἐν ᾅδῃ
me ſuaſſes: abſcōdiſſes āt me donec ceſſaſſet tu⁹ fu
μ᾽ ἐφύλαξας, ἔκρυψας δέ με ἕως ἂν παύσηταί σου ἡ ὀρ-
ror: τ cōſtituas mihi tēp⁹ in quo memoriā mei facias. ſi enī
γή, καὶ τάξῃ μοι χρόνον ἐν ᾧ μνείαν μου ποιήσῃ. ἐὰν γὰρ
mortu⁹ fuerit homo viuet poſtq̄ cōſumauerit dies
ἀποθάνῃ ἄνθρωπος ζήσεται συντελέσας τὰς ἡμέρας τοῦ
vite ſue. expectabo quſq; rurſus ſtā. poſtea vocabis:
βίου αὐτοῦ. ὑπομενῶ ἕως πάλιν γένωμαι. εἶτα καλέσεις,
ego aūt tibi obediā: at opa manuū tuaꝝ ne
ἐγὼ δέ σοι ὑπακούσομαι, τὰ δὲ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ
repellas. nūeraſti aūt mea ſtudia: τ nō
ἀποποιοῦ. ἠρίθμησας δέ μου τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ οὐ
pteriit te aliqd peccatoꝝ meoꝝ. ſignaſti āt
μὴ παρέλθῃ σε οὐδὲν τῶν ἁμαρτιῶν μου. ἐσφράγισας δὲ
meas iniqtates in marſuppio: adnotaſti aūt ſiqd inuit⁹
μου τὰς ἀνομίας ἐν βαλαντίῳ, ἐπεσημήνω δὲ εἴ τι ἄκων
traſgreſſ⁹ ſū. τ verūtñ mōs cadēs decidet: τ petra
παρέβην. καὶ πλὴν ὄρος πῖπτον διαπεσεῖται, καὶ πέτρα
ſeneſcet de loco ſuo. lapides cauauerūt aque
παλαιωθήσεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς. λίθους ἐλέαναν ὕδα-
τ demerſerūt aque ſupina cumuli terre.
τα, καὶ κατέκλυσεν ὕδατα ὕπτια τοῦ χώματος τῆς γῆς.
τ expectatione hoīs pdidiſti. expuliſti eū in finē:
καὶ ὑπομονὴν ἀνθρώπου ἀπώλεσας. ὦσας αὐτὸν εἰς τέλος
τ abiuit. impoſuiſti ei faciē τ emiſiſti.
καὶ ᾤχετο. ἐπέστησας αὐτῷ τὸ πρόσωπον καὶ ἐξαπέστειλας.
multis āt exiſtētibus filijs ei⁹: nō nouit: ſi q̄s
πολλῶν δὲ γενηθέντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, οὐκ οἶδεν, ἐάν τε
pauci fuerint: nō ſcit. ſed carnes ei⁹ do
ὀλίγοι γένωνται, οὐκ ἐπίσταται. ἀλλ᾽ ἢ αἱ σάρκες αὐτοῦ ἤλ-
luerūt: at aīa ei⁹ eploraūit:
γησαν, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ ἐπένθησεν,

Ca.15.

Reſpōdēs āt eliphaz themanites dicit: nun-
Ὑπολαβὼν δὲ ἐλιφὰζ ὁ θαιμανίτης λέγει, πότε-
qd ſapiēs reſpōſum dabit intellect⁹ ſpūs: τ
ρον σοφὸς ἀπόκρισιν δώσει συνέσεως πνεύματος, καὶ
impleuit laborē vētris: arguēs in verbis qb⁹ nō oportet.
ἐνέπλησε πόνον γαστρός, ἐλέγχων ἐν ῥήμασιν οἷς οὐ δεῖ
in ſmonib⁹ qb⁹ nulla vtilitas: nō τ tu expuliſti timorē:
ἐν λόγοις οἷς οὐδὲν ὄφελος, οὐ καὶ σὺ ἀπεποιήσω φόβον,
cōſumaſti āt verba talia corā dño?
συνετελέσω δὲ ῥήματα τοιαῦτα ἐναντίον τοῦ κυρίου;
reus es verbis oris tui: nō diſcreuiſti verba potē
ἔνοχος εἶ ῥήμασι στόματός σου, οὐ διέκρινας ῥήματα δυνα-
tū: redarguat te tuū os: τ nō ego: at labia
στῶν; ἐλέγξαι σε τὸ σὸν στόμα, καὶ μὴ ἐγώ, τὰ δὲ χείλη
tua teſtimoniū dēt cōtra te: qd enī nūqd primus homi-
σου καταμαρτυρήσουσί σου, τί γὰρ μὴ πρῶτος ἀνθρώ-
nū natus es? aut āte colles
πων ἐγεννήθης; ἢ πρὸ θινῶν

B C D Infra. 39.c. A

mine? Nōne tu q ſol⁹ es? breues dies hoīs ſunt: nūerus mēſiū eius apud te ē. Cōſtituiſti termios eius: q pterire nō poterit. Recede paululū ab eo: vt qeſcat donec optata veniāt: & ſicut mercenarii dies eius. Lignū hēt ſpē: ſi pciſū fuerit: rurſum vireſcat: & rami eius pullulant. Si ſenuerit in terra radix ei⁹: & in puluere emortuus fuerit truncus illi⁹: ad odorē aq̄ germinabit: & faciet comā q̄ſi cū primū plātatū eſt. Hō vero cū mortu⁹ fuerit: & nudatus atq; cōſūptus: vbi q̄ſo ē? Quō ſi recedāt aq̄ de mari: & fluui⁹ vacuefactus areſcat: ſic hō cū dormierit nō reſurget. Donec atteratur celū non euigilabit: nec cōſurget de ſomno ſuo. Quis mihi hoc tribuat vt in iferno ptegas me: & abſcondas me donec ptrāſeat furor tu⁹: & cōſtituas mihi tps in q̄ recorderis mei. Putaſne mortu⁹ hō rurſū viuet? Cūctis dieb⁹ qbus nūc militō expecto dōec veniat imutatio mea. Vocabis me: & ego rñdebo tibi: operi manuū tuarū porriges dexterā. Tu qdē greſſus meos dinumeraſti: ſed pce pctis meis. Signaſti q̄ſi ī ſacculo delicta mea: ſed curaſti iniqtatē meā. Mons cadēs defluit: & ſaxū transfertur de loco ſuo. Lapides excauāt aq̄: & alluuione paulatī tra cōſumitur: & hoēs ergo ſilr pdes. Roboraſti eū paululū vt in ppetuū trāſiret: imutabis faciē ei⁹ & emittes eū. ſiue nobiles fuerit filii eius ſiue ignobiles: non itelliget. Attñ caro eius dū viuet dolebit: & aīa illi⁹ ſr ſemetipo lugebit.

Rñdens āt eliphaz 15. themanites: dixit. Nūqd ſapiēs rñdebit q̄ſi in vētū loq̄ns: & iplebit ardore ſtomachū ſuū? Arguis verbis cū q nō eſt eq̄lis tibi & loq̄ris qd tibi nō expedit. Quātū in te ē euacuaſti timorē: & abſtuliſti preces corā deo. Docuit enī iniqtas tua os tuū: & imitaris liguā blaſphemātiū. Condēnabit te os tuū: & nō ego: & labia tua rñdebūt tibi. Nūqd prim⁹ hō tu nat⁹ es: & añ oēs colles

חדשיו אתך חקו עשית ולא
יעבר׃ שעה מעליו ויחדל עד
ירצה כשכיר יומו׃ כי יש לעץ
תקוה אם יכרת ועוד יחליף ויונקתו
לא תחדל׃ אם יזקין בארץ שרשו
ובעפר ימות גזעו׃ מריח מים יפרח
ועשה קציר כמו נטע׃ וגבר ימות
ויחלש ויגוע אדם ואיו׃ אזלו
מים מני ים ונהר יחרב ויבש׃
ואיש שכב ולא יקום עד בלתי
שמים לא יקיצו ולא יערו משנתם׃
מי יתן בשאול תצפנני תסתירני
עד שוב אפך תשית לי חק
ותזכרני׃ אם ימות גבר היחיה כל
ימי צבאי איחל עד בוא חליפתי׃
תקרא ואנכי אענך למעשה ידיך
תכסף׃ כי עתה צעדי תספור לא
תשמר על חטאתי׃ חתם בצרור
פשעי ותטפל על עוני׃ ואולם
הר נופל יבול וצור יעתק ממקומו׃
אבנים שחקו מים תשטף
ספיחיה עפר ארץ ותקות
אנוש האבדת׃ תתקפהו לנצח
ויהלך משנה פניו ותשלחהו׃
יכבדו בניו ולא ידע ויצערו
ולא יבין למו׃ אך בשרו עליו
יכאב ונפשו עליו תאבל׃

Cap.xv.

ויען אליפז התימני
ויאמר׃ החכם יענה דעת רוח וימלא
קדים בטנו׃ הוכח בדבר לא
יסכון ומלים לא יועיל בם׃ אף
אתה תפר יראה ותגרע שיחה
לפני אל׃ כי יאלף עונך פיך
ותבחר לשון ערומים׃ ירשיעך
פיך ולא אני ושפתיך יענו בך׃
הראישון אדם תולד ולפני גבעות

עשה · עבר חדל · רצה שכר · קוה כרת · חלף זקן · מות פרח · קצר · חלש נוע · אי חרב · קום · קוץ עור · ישן נתן · שאל צפן · סתר שות · זכר חיה · יום יחל · חלף קרא · ענה עשה · כסף ספר · שמר צרר · טפל אלם · נבל עתק · קום שטף · ספח קוה · אנש אבד · תקף הלך · שנה פנה · שלח כבד · צער בין · כאב אבל · ענה אמר · ידע מלא · קדם יכח · סכן מלל · יעל פור · גרע שוח · פנה אלף · פה בחר · עדם רשע · שפה ראש · ילד

ªformat?:ᵇ Nunqd cõſiliũ ᶜdeiᵖ audiſti: ᶜ& inferiorᶠte ᶠerit eiusᵍſapiẽtia?ᵇ Quid ˡnoſti qđᵏ ignoremus: qđ ᵐintelligisᵖ qđⁿ neſciam?: ᵠEtʳ ſenesᵃ &ᵗ antiqui ſunt ᵘin nobisˣ multo vetuſtioresʸ q̃ patres tui.ᵃ Nunqđ grãde eſt vtᶜ cõſoleturᵇ te ᵈdeus?ᵉ ſed verbaᵍ tuaᶠ praua hoc ꝓhibẽt.ʰ Quidˡ te eleuatᵏ cor tuũ: ˡ & quaſi magna cogitãs: ᵐ attonitos habesⁿ oculos?ᵒ Quid ᵖtumetᵠ cõtraʳ deũ ˢ ſpũs tu?ᵗ vt ꝓferasᵘ de ore tuo huiuſcemodiˣ ſermones?ʸ Quid eſtᶻ hõ ᵃvtᵇ immaculatus ſit: ᶜ& vtᵈ iuſt? appeat ᵉnatus deᶠ muliere?ᵍ Ecce ʰiter ſctõs ei?ⁱ nemoᵏ immutabilis: ˡ& celiᵐ nõⁿ ſũt mũdiᵒ in cõſpectu ei?:ᵖ quãto magis ᵠaboiabilisʳ & inutilis ˢhõ: ᵗq bibitᵘ q̃ſi aquã ˣiniq̃tatẽ.ʸ Oſtẽdã tibiᶻ audiᵃ me: ᵇqđᶜ vidiᵈ narrabo tibi.ᵉ Sapiẽtesᶠ cõfitẽtur: ᵍ& nõʰ abſcondũtⁱ pẽtes ſuos.ᵏ Quib?ˡ ſolisᵐ data eſt ⁿterra: ᵒ& nõᵖ trãſiuitᵠ alienusʳ p eos.ˢ Cũctisᵗ dieb? ſuisᵘ ipiusˣ ſupbit: ʸ& numerusᶻ annoꝝ ᵃicertus eſt ᵇtyrãnidis ei?.ᶜ Sonit?ᵈ terroris ſempᵉ in aurib? illi?: ᶠ& cũ pax ſit; ille ſempᵍ iſidiasʰ ſuſpicatur.ⁱ Nõᵏ credit qˡ reuerti poſſitᵐ deⁿ tenebris: ᵒ circumſpectans ᵖvndiq;ᵠ gladium.ʳ Cum ſeˢ mouerit ad q̃rendũ panẽ: ᵗ nouitᵘ qˣ ꝑatus ſitʸ in manu ei?ᶻ tenebraꝝ dies. ᵃTerrebit eũᵇ tribulatio: ᶜ& ãguſtia vallabit eũᵈ ſicᵉ regẽᶠ q prepatur ad pliũ. ᵍTetẽditʰ eiⁱ aduerſusᵏ deũ ˡmanũ ſuãᵐ & cõtraⁿ oipotentẽᵒ roborat? ẽ.ᵖ Cucurritᵠ aduerſus eum erecto ʳcollo: ˢ& pingui ᵗceruice ᵘarmat? eſt.ˣ Opuitʸ faciẽ eiusᶻ craſſitudo: ᵃ& deᵇ ia teribᶜ ei?ᵈ aruinaᵉ depẽdet. ᶠHabitauit in ᵍ ciuitatib? ʰdeſolatis: & inⁱ domibus ᵏdeſertis ˡque in cumulos ᵐſunt redacte.ⁿ Non ᵒditabitur ᵖnec ᵠꝑſeuerabit ſubʳ ſtantia eius: ˢnec ᵗ mittet ᵘin terra radicẽ ſuã.ˣ Non ʸrecedetᶻ deᵃ tenebris: ᵇramos ei? arefacietᶜ flãma: ᵈ& auferetur ſpũ oris ei?. ᵉNõ credetᶠ fruſtra erroreᵍ decept?: ʰq aliq̃ ꝓcio redimẽd? ſit.ⁱ Añq̃ dies eiusᵏ ipleãtur ꝑibit: ˡ& manus ei? arefcet.ᵐ Ledetur ⁿq̃ſi vinea in primo flore ᵒbotrus eius: ᵖ& quaſi oliuaᵠ ꝓiiciens ʳ florem ſuũ.

Ca.16.

ªCõgregatio ei ᵇhypocritẽᶜ ſterilis: ᵈ& ignis deuorabit tabernacla eoꝝ qui ᵉmunera libẽter accipiũt. ᶠConcepit dolorẽ: ᵍ& peperit iniq̃tatẽ: ʰ& vterus eiusⁱ ꝑparatᵏ dolos. 16.

Reſpõdens autẽ iob: dixit. ᵃAudiui freq̃nter talia: cõſolatores onerosi oẽs vos eſtis.ᵏ Nunqđ hẽbũt finẽ verbaᵐ ventoſa? ⁿaut aliqđ tibi moleſtũ ẽ ᵠſi loq̃ris? Poterã & ego ſiſia vri loq. Atq; vtinã eſſet aia vr̃a ꝑ aia mea: cõſolarer & ego vos ſermõib?: & mouerẽ caput meũ ſup vos. Roborarẽ vos ore meo: & mouerẽ labia mea q̃ſi parcẽs vobis. Sed qđ agã? Si locut? fuero: nõ quieſcit dolor me?: & ſi tacuero nõ recedet a me. Nũc aũt oppſſit me dolor meus: & in nihilũ redacti ſũt oẽs artus mei. Ruge mee teſtiomũ dicũt cõtra me: & ſuſcitatur falſiloqu? aduerſus faciẽ meã cõtradicẽs mihi. Collegit furorem ſuũ in me: & cõminãs mihi, iſremuit cõtra me dẽtibus ſuis. Hoſtis me? terribilib? oclis me ituitus eſt. Apuerũt ſup me ora ſua: & exprobrãtes pcuſſerũt maxillã meã: faciati ſũt penis meis: Cõcluſit me deus apđ iniquũ: & manib? ipioꝝ me tradidit. Ego ille q̃ndã opulẽtus repẽte cõtritus ſum: tenuit ceruicẽ meã: cõfregit me: & poſuit me ſibi q̃ſi in ſignũ. Circũdedit me lãceis ſuis: cõuulnerauit lũbos meos. Non pepcit: & effudit in tra viſcera mea. Conſcidit me vulnere ſup vulnus: irruit in me q̃ſi gigas. Saccũ cõſui ſup cutem meã: & opui cinere carnẽ meã. Facies mea intumuit a fletu: & palpebre mee caligauerũt. Hec paſſus ſuũ abſq; iniq̃tate man? mee: cũ hẽrẽ mũdas ad deũ p̃ces. Terra ne opias ſanguinẽ meũ neq; iueniat in te locũ latẽdi clamor me?. Ecce ei in celo teſtis me?: & cõſcius me? i excelſis. Verboſi amici mei: ad deũ ſtillat ocul's meus. Atq; vtinã ſic iudicaretur vir cũ deo: quõ iudicatur fili? hoĩs cũ collega ſuo. Ecce ei breues anni trãſeunt: & ſemitã p quã nõ reuertar ambulo. 17.

Ca.17.

Cap.xvij.

רוחי חבלה ימי נזעכו קברים לי: אם לא התלים עמדי ובהמרותם תלן עיני: שימה נא ערבני עמך מי הוא לידי יתקע: כי לבם צפנת משכל על כן לא תרומם: לחלק יגיד רעים ועיני בניו תכלנה: והצגני למשל עמים ותפת לפנים אהיה: ותכה מכעש עיני ויצרי כצל כלם: ישמו ישרים על זאת ונקי על חנף יתעורר: ויאחז צדיק דרכו וטהר ידים יסיף אמץ: ואולם כלם תשבו ובאו נא ולא אמצא בכם חכם: ימי עברו זמתי נתקו מורשי לבבי: לילה ליום ישימו אור קרוב מפני חשך: אם אקוה שאול ביתי בחשך רפדתי יצועי: לשחת קראתי אבי אתה אמי ואחתי לרמה: ואיה אפו תקותי ותקותי מי ישורנה: בדי שאל תרדנה אם יחד על עפר נחת:

Cap.xviij.

ויען בלדד השחי ויאמר: עד אנה תשימון קנצי למלין תבינו ואחר נדבר: מדוע נחשבנו כבהמה נטמינו בעיניכם: טרף נפשו באפו הלמענך תעזב ארץ ויעתק צור ממקמו: גם אור רשעים ידעך ולא יגה שביב אשו: אור חשך באהלו ונרו עליו ידעך: יצרו צעדי אונו ותשליכהו עצתו: כי שלח ברשת ברגליו ועל שבכה יתהלך: יאחז בעקב פח יחזק עליו צמים: טמון בארץ חבלו ומלכדתו עלי נתיב: סביב בעתהו בלהות והפיצהו לרגליו: יהי רעב אנו ואיד נכון לצלעו: יאכל בדי עורו יאכל בדיו

Spiritus meus attenuabitur: dies mei breuiabuntur: & ſolum mihi ſupereſt ſepulchrum. Non peccaui: & in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me & pone me iuxta te: & cuiuſuis manus pugnet cōtra me. Cor eorum longe feciſti a diſciplina: propterea nō exaltabuntur. Predam pollicetur ſociis: & oculi filiorum eius deficient. Poſuit me quaſi in prouerbium vulgi: & exemplum ſum coram eis. Caligauit ad indignationem oculus meus: & membra mea quaſi in nihilum redacta ſunt. Stupebunt iuſti ſuper hoc: & innocens contra hypocritam ſuſcitabitur. Et tenebit iuſtus viam ſuam: & mundis manibus addet fortitudinem. Igitur omnes vos conuertimini & venite: & nō inueniam in vobis vllum ſapientem. Dies mei tranſierunt: cogitationes mee diſſipate ſunt: torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem: & rurſum poſt tenebras ſpero lucem. Si ſuſtinuero: infernus domus mea eſt: & in tenebris ſtraui lectulum meum. Putredini dixi: pater meus es: mater mea & ſoror mea vermibus. Vbi eſt ergo nunc preſtolatio mea: & patientiam meam quis conſiderat? In profundiſſimum infernum deſcendent omnia mea. Putas ne ſaltem ibi erit requies mihi?

18\. Reſpondens autem baldath ſuites: dixit. Vſque ad quem finem verba iactabitis. Intelligite prius: & ſic loquamur. Quare reputati ſumus vt iumenta: & ſorduimus coram vobis? Quid perdis animam tuam in furore tuo? Nunquid propter te derelinquetur terra: & transferentur rupes de loco ſuo? Nonne lux impii extinguetur: nec ſplendebit flamma ignis eius? Lux obtenebreſcet in tabernaculo illius: & lucerna que ſuper eum eſt extinguetur. Arctabuntur greſſus virtutis eius: & precipitabit eum conſilium ſuum. Immiſit enim in rete pedes ſuos: & in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo: & exardeſcet contra eum ſitis. Abſcondita eſt in terra pedica eius & decipula illius ſuper ſemitam. Vndique terrebunt eum formidines: & inuoluent pedes eius. Attenuetur fame robur eius: & inedia inuadat coſtas illius. Deuoret pulchritudinem cutis eius: & conſumat brachia illius

Ὀλέκομαι πνεύματι φερόμενος, δέομαι δὲ ταφῆς, καὶ οὐ τυγχάνω. λιτανεύω κάμνων, καὶ τί ποιήσας; ἔκλεψαν δέ μου τὰ ὑπάρχοντα ἀλλότριοι. τίς ἐστιν οὗτος; τῇ χειρί μου συνδεθήτω. ὅτι καρδίαν αὐτῶν ἔκρυψας ἀπὸ φρονήσεως, διὰ τοῦτο οὐ μὴ ὑψώσῃς αὐτούς. τῇ μερίδι ἀναγγελεῖ κακίας, ὀφθαλμοὶ δέ μου ἐφ᾽ υἱοῖς ἐτάκησαν. ἔθου δέ με θρύλημα ἐν ἔθνεσι, γέλως δὲ αὐτοῖς ἀπέβην. πεπώρωνται γὰρ ἀπὸ ὀργῆς οἱ ὀφθαλμοί μου, πεπολιόρκημαι μεγάλως ὑπὸ πάντων. θαῦμα ἔσχεν ἀληθινοὺς ἐπὶ τούτοις, δίκαιος δὲ ἐπὶ παρανόμῳ ἐπανασταίη. σχοίη δὲ πιστὸς τὴν ἑαυτοῦ ὁδόν, καθαρὸς δὲ χεῖρας ἀναλάβοι θάρσος. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ πάντες ἐρείδετε καὶ δεῦτε δή, οὐ γὰρ εὑρίσκω ἐν ὑμῖν ἀληθές. αἱ ἡμέραι μου παρῆλθον ἐν βρόμῳ, ἐρράγη δὲ τὰ ἄρθρα τῆς καρδίας μου. νύκτα εἰς ἡμέραν ἔθηκα, φῶς ἐγγὺς ἀπὸ προσώπου σκότους. ἐὰν γὰρ ὑπομείνω, ᾅδης μου ὁ οἶκος, ἐν δὲ γνόφῳ ἔστρωταί μου ἡ στρωμνή. θάνατον ἐπεκαλεσάμην πατέρα μου εἶναι, μητέρα δέ μου καὶ ἀδελφὴν σαπρίαν. ποῦ οὖν μου ἔστιν ἡ ἐλπίς; ἢ τὰ ἀγαθά μου ὄψομαι; ἢ μετ᾽ ἐμοῦ εἰς ᾅδην καταβήσονται, ἢ ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ χώματος καταβησόμεθα;

Ca.18.

Ὑπολαβὼν δὲ Βαλδαδ ὁ Σαυχίτης λέγει, μέχρι τίνος οὐ παύσῃ; ἐπίσχες, ἵνα καὶ αὐτοὶ λαλήσωμεν. διὰ τί ὥσπερ τετράποδα σεσιωπήκαμεν ἐναντίον σου; κέχρηταί σοι ὀργή. τί γὰρ ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, ἀοίκητος ἡ ὑπ᾽ οὐρανόν; ἢ καταστραφήσεται ὄρη ἐκ θεμελίων; καὶ φῶς ἀσεβῶν σβεσθήσεται, καὶ οὐκ ἀποβήσεται αὐτῶν ἡ φλόξ. τὸ φῶς αὐτοῦ σκότος ἐν διαίτῃ, ὁ δὲ λύχνος ἐπ᾽ αὐτῷ σβεσθήσεται. θηρεύσαισαν ἐλάχιστοι τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, σφάλαι δὲ αὐτοῦ ἡ βουλή. ἐμβέβληται δὲ ὁ πούς αὐτοῦ ἐν παγίδι, ἐν δικτύῳ ἑλιχθείη. ἔλθοισαν δὲ ἐπ᾽ αὐτὸν παγίδες, κατισχύσει ἐπ᾽ αὐτὸν διψῶντας. κέκρυπται ἐν τῇ γῇ σχοινίον αὐτοῦ, καὶ ἡ σύλληψις αὐτοῦ ἐπὶ τρίβων. κύκλῳ ὀλέσαισαν αὐτὸν ὀδύναι, πολλοὶ δὲ περὶ πόδας αὐτοῦ ἔλθοισαν ἐν λιμῷ στενῷ. πτῶμα δὲ αὐτῷ ἡτοίμασται ἐξαίσιον. βρωθείησαν αὐτοῦ κλῶνες ποδῶν, κατέδεται δὲ αὐτοῦ

τὰ ὡραῖα θάνατος. ἐκραγείη δὲ ἐκ διαίτης αὐτοῦ ἴασις, σχοίη δὲ αὐτὸν ἀνάγκη αἰτίᾳ βασιλικῇ. κατασκηνώσει ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ ἐν νυκτὶ αὐτοῦ, κατασπαρήσονται τὰ εὐπρεπῆ αὐτοῦ θείῳ. ὑποκάτωθεν αἱ ῥίζαι αὐτοῦ ξηρανθήσονται, καὶ ἐπάνωθεν ἐπιπεσεῖται θερισμὸς αὐτοῦ. τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ἀπόλοιτο ἐκ γῆς, καὶ ὑπάρχει ὄνομα αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐξωτέρω. ἀπώσειεν αὐτὸν ἐκ φωτὸς εἰς σκότος. οὐκ ἔσται ἐπίγνωστος ἐν λαῷ αὐτοῦ, οὐδὲ σεσῳσμένος ἐν τῇ ὑπ᾽ οὐρανὸν ὁ οἶκος αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς αὐτοῦ ζήσονται ἕτεροι. ἐπ᾽ αὐτῷ ἐστέναξαν ἔσχατοι, πρώτους δὲ ἔσχε θαῦμα. οὗτοί εἰσιν οἶκοι ἀδίκων, οὗτος δὲ ὁ τόπος τῶν μὴ εἰδότων τὸν κύριον.

Ca.19.

Ὑπολαβὼν δὲ Ἰὼβ λέγει, ἕως τίνος ἔγκοπον ποιήσετε ψυχήν μου, καὶ καθαιρεῖτέ με λόγοις; γνῶτε μόνον ὅτι ὁ κύριος ἐποίησέ με οὕτως· καταλαλεῖτέ μου, οὐκ αἰσχυνόμενοί με ἐπίκεισθέ μοι. ναὶ δὴ ἐπ᾽ ἀληθείας ἐγὼ ἐπλανήθην, παρ᾽ ἐμοὶ δὲ αὐλίζεται πλάνος, λαλῆσαι ῥῆμα ὃ οὐκ ἔδει, τὰ δὲ ῥήματά μου πλανᾶται καὶ οὐκ ἐπὶ καιροῦ. ἔα δὲ ὅτι ἐπ᾽ ἐμοὶ μεγαλύνεσθε, ἐνάλλεσθε δέ μοι ὀνείδει. γνῶτε οὖν ὅτι ὁ κύριός ἐστιν ὁ ταράξας, ὀχύρωμα δὲ αὐτοῦ ἐπ᾽ ἐμὲ ὕψωσεν. ἰδοὺ γελῶ ὀνείδει, καὶ οὐ λαλήσω· κεκράξομαι, καὶ οὐδαμοῦ κρίμα. κύκλῳ περιῳκοδόμημαι, καὶ οὐ μὴ διαβῶ· ἐπὶ πρόσωπόν μου σκότος ἔθετο. τὴν δὲ δόξαν ἀπ᾽ ἐμοῦ ἐξέδυσεν, ἀφεῖλε δὲ στέφανον ἀπὸ κεφαλῆς μου. διέσπασέ με κύκλῳ, καὶ ᾠχόμην· ἐξέκοψε δὲ ὥσπερ δένδρον τὴν ἐλπίδα μου. δεινῶς δέ μοι ὀργῇ ἐχρήσατο, ἡγήσατο δέ με ὥσπερ ἐχθρόν. ὁμοθυμαδὸν δὲ ἦλθον τὰ πειρατήρια αὐτοῦ ἐπ᾽ ἐμοί, ταῖς ὁδοῖς μου ἐκύκλωσάν με ἐγκάθετοι. ἀπ᾽ ἐμοῦ δὲ ἀδελφοί μου ἀπέστησαν, ἔγνωσαν ἀλλοτρίους ἢ ἐμέ· φίλοι δέ μου ἀνελεήμονες γεγόνασιν. οὐ προσεποιήσαντό με οἱ ἐγγύτατοί μου, καὶ οἱ εἰδότες μου τὸ ὄνομα ἐπελάθοντό μου. γείτονες οἰκίας, θεράπαιναί τε μου, ἀλλογενὴς ἤμην ἐναντίον αὐτῶν. θεράποντά μου ἐκάλεσα, καὶ οὐχ ὑπήκουσε· στόμα δέ μου ἐδέετο. ἱκέτευον δὲ τὴν γυναῖκά μου, προσεκαλούμην δὲ κολακεύων υἱοὺς παλλακίδων μου. οἱ δὲ εἰς τὸν αἰῶνά με ἀπεποιήσαντο· ὅταν ἀναστῶ, κατ᾽ ἐμοῦ λαλοῦσιν. ἐβδελύξαντό με ∞∞∞

primogenita mors. AuelLatur de tabernaculo ſuo fiducia eius: & calcet ſuper eum quaſi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius ſocii eius qui nō eſt: aſpergatur in tabernaculo eius ſulfur. Deorſum radices eius ſiccentur: ſurſum autem atteratur meſſis eius. Memoria illius pereat de terra: & nō celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras: & de vrbe transferet eum. Nō erit ſemen eius neque progenies in populo ſuo: nec vlle reliquie in regionibus eius. In die eius ſtupebunt nouiſſimi: & primos inuadet horror. Hec ſunt ergo tabernacula iniqui: & iſte locus eius qui ignorat deum.

19\. Reſpondens autem iob: dixit. Vſquequo affligitis animam meam: & atteritis me ſermonibus? En decies confunditis me: & nō erubeſcitis opprimentes me. Nempe & ſi ignoraui: mecum erit ignorantia mea. at vos contra me erigimini: & arguitis me opprobriis meis. Saltem nunc intelligite quia deus nō equo iudicio afflixerit me: & flagellis ſuis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens: & nemo audiet. Vociferabor: & nō eſt qui iudicet. Semitam meam circumſepſit & tranſire nō poſſum: & in calle meo tenebras poſuit. Spoliauit me gloria mea: & abſtulit coronam de capite meo. Deſtruxit me vndique & pereo: & quaſi euulſe arbori abſtulit ſpem meam. Iratus eſt contra me furor eius: & ſic me habuit quaſi hoſtem ſuum. Simul venerunt latrones eius: & fecerunt ſibi viam per me: & obſederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me: & noti mei quaſi alieni receſſerunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei: & qui me nouerant obliti ſunt mei. Inquilini domus mee & ancille mee ſicut alienum habuerunt me: & quaſi peregrinus fui in oculis eorum. Seruum meum vocaui & nō reſpondit: ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit vxor mea: & orabam filios vteri mei. Stulti quoque deſpiciebant me: & cum ab eis receſſiſſem detrahebant mihi. Abominati ſunt me ∞

בכור מות: ינתק מאהלו מבטחו ותצעדהו למלך בלהות: תשכון באהלו מבלי לו יזרה על נוהו גפרית: מתחת שרשיו יבשו וממעל ימל קצירו: זכרו אבד מני ארץ ולא שם לו על פני חוץ: יהדפהו מאור אל חשך ומתבל ינדהו: לא נין לו ולא נכד בעמו ואין שריד במגוריו: על יומו נשמו אחרנים וקדמנים אחזו שער: אך אלה משכנות עול וזה מקום לא ידע אל:

Cap.xix.

ויען איוב ויאמר: עד אנה תוגיון נפשי ותדכאונני במלים: זה עשר פעמים תכלימוני לא תבשו תהכרו לי: ואף אמנם שגיתי אתי תלין משוגתי: אם אמנם עלי תגדילו ותוכיחו עלי חרפתי: דעו אפו כי אלוה עותני ומצודו עלי הקיף: הן אצעק חמס ולא אענה אשוע ואין משפט: ארחי גדר ולא אעבור ועל נתיבותי חשך ישים: כבודי מעלי הפשיט ויסר עטרת ראשי: יתצני סביב ואלך ויסע כעץ תקותי: ויחר עלי אפו ויחשבני לו כצריו: יחד יבאו גדודיו ויסלו עלי דרכם ויחנו סביב לאהלי: אחי מעלי הרחיק וידעי אך זרו ממני: חדלו קרובי ומידעי שכחוני: גרי ביתי ואמהתי לזר תחשבני נכרי הייתי בעיניהם: לעבדי קראתי ולא יענה במו פי אתחנן לו: רוחי זרה לאשתי וחנתי לבני בטני: גם עוילים מאסו בי אקומה וידברו בי: תעבוני כל

מתי סודי חזו אהבתי נהפכו בי: כמה הפך
בעורי ובבשרי דבקה עצמי
ואתמלטה בעור שני: חנני חנני מלט
אתם רעי כי יד אלוה נגעה רעה
בי: למה תרדפני כמו אל ומבשרי רדף
לא תשבעו: מי יתן אפו ויכתבון שבע נתן
מלי מי יתן בספר ויחקו: בעט איפה כתב
ברזל ועפרת לעד בצור יחצבון: מלל חקה
ואני ידעתי גאלי חי ואחרון חצב
על עפר יקום: ואחר עורי נקפו קום
זאת ומבשרי אחזה אלוה: אשר חזה אלה
אני אחזה לי ועיני ראו ולא זר ראה
כלו כליתי בחקי: כי תאמרו כלה כלה
מה נרדף לו ושרש דבר נמצא חיק אמר
ביו גורו לכם מפני חרב כי חמה רדף מצא
עונות חרב למען תדעון שדון: פנה
ידע דון

Cap.xx. ויען צופר הנעמתי ענה
ויאמר: לכן שעפי ישיבוני אמר שוב
ובעבור חושי בי: מוסר כלמתי עבר יסר
אשמע ורוח מבינתי יענני: שמע
הזאת ידעת מני עד מני שים שום
אדם עלי ארץ: כי רננת רשעים
מקרוב ושמחת חנף עדי רגע: קרב
אם יעלה לשמים שיאו וראשו עלה נשא
לעב יגיע: כגללו לנצח יאבד נגע אבד
ראיו יאמרו איו: כחלום יעוף ראה אמר
ולא ימצאהו וידד כחזיון לילה: אי חלם
עין שזפתו ולא תוסיף ולא עוד עוף מצא
תשורנו מקומו: בניו ירצו דלים נדד חזה
וידיו תשבנה אונו: עצמותיו ישף שור
מלאו עלומו ועמו על עפר קום רצה
תשכב: אם תמתיק בפיו רעה שוב עלם
יכחידנה תחת לשונו: יחמל עליה שכב מתק
ולא יעזבנה וימנענה בתוך חכו: כה רוע
לחמו במעיו נהפך מרורת פתנים כחד חמל
בקרבו: חיל בלע ויקאנו מבטנו עזב מנע
חיך מצה
הפך דבר
קוא

quōdā conſiliarij mei: & quē maxime diligebam auerſat⁹ ē me. Pelli mee cōſumptis carnib⁹ adheſit os meū: & derelicta ſūt tm̄modo labia circa dentes meos. Miſeremini mei miſeremi mei ſaltē vos amici mei: q̄a man⁹ dei tetigit me. Quare pſeq̄mini me ſicut deus & carnib⁹ meis ſaturamini. Quis mihi tribuat vt ſcribātur ſmōes mei? Quis mihi det vt exarētur in libro ſtilo ferreo & plūbi lamina vel certe ſculpātur in ſilice. Scio ei q̄ redēptor me⁹ viuit: & i nouiſſimo die de terra ſurrectur⁹ ſum. Et rurſum circūdabor pelle mea: & i carne mea videbo deū. Quē viſur⁹ ſū ego ipſe & oculi mei cōſpecturi ſunt: & nō ali⁹. Repoſita eſt hec ſpes mea in ſinu meo. Quare ergo nūc dicitis: pſeq̄mur eū: & radicē verbi inueniam⁹ cōtra eum? Fugite ergo a facie gladij: q̄m vltor iniquitatū gladi⁹ eſt: & ſcitote eſſe iudicium. 20.

Reſpōdēs aūt ſophar naamathites dixit. Idcirco cogitatiōes mee variē ſuccedunt ſibi: & mens in diuerſa rapitur. Doctrinā q̄ me arguis audiā: & ſpūs itelligētie mee rn̄debit mihi. Hoc ſcio a pricipio ex q̄ poſit⁹ ē hō ſup terrā: q̄ laus ipiorū breuis ſit & gaudium hypocrite ad inſtar pūcti. Si aſcēderit vſq̄ ad celū ſupbia ei⁹: & caput ei⁹ nubes tetigerit: q̄ſi ſterq̄liniū i fine pdetur & q eū viderāt: dicēt: vbi eſt? Velut ſōniū auolans nō inuenietur: tranſiet ſicut viſio nocturna. Oculus qui eum viderat nō videbit: neq̄ vltra intuebitur eū locus ſu⁹. Filij ei⁹ atterētur egeſtate: & man⁹ illi⁹ reddet ei dolorē ſuū. Oſſa eius iplebūtur vitiis adoleſcētie eius: & cū eo in pulnere dormiet. Cū ei dulce fuerit in ore ei⁹ malū: abſcondit illud ſub lingua ſua. Parcet illi & nō derelinq̄t illud: & celabit in gutture ſuo. Panis ei⁹ in vtero illi⁹ vertetur i fel aſpidū intriſec⁹. Diuitias quas deuorauit euomet: & de vētre illi⁹

q̄ cognouerūt me: q̄s aūt amauerā inſurrexerūt mihi. in pelle
οἱ εἰδότες με, οὓς δὲ ἠγαπήκειν ἐπανέστησάν μοι. ἐν δέρ-
mea putruerūt carnes mee: at oſſa mea in dentibus habent. miſeremini mei miſeremini mei o amici: man⁹ eni dñi
ματί μου ἐσάπησαν αἱ σάρκες μου, τὰ δὲ ὀστᾶ μου ἐν ὀδοῦ-
σιν ἔχεται. ἐλεήσατέ με ἐλεήσατέ με ὦ φίλοι, χεὶρ γὰρ κυ-
q̄ tetigit me eſt. cur aūt me pſeq̄mini ſicut et dñs: de
ρίου ἡ ἁψαμένη μου ἐστί. διατί δέ με διώκετε ὥσπερ καὶ ὁ κύριος; ἀπὸ
āt carnib⁹ meis nō ſaturamini. q̄s eni vtiq̄ det vt ſcripta
δὲ σαρκῶν μου οὐκ ἐμπίμπλασθε. τίς γὰρ ἂν δῴη γραφῆ-
ſint v̄ba mea: vt poſita ſint āt ea in libro in ſeculū. in ſtilo ferreo et plūbeo: aut i petris inſculpta
ναι τὰ ῥήματά μου, τεθῆναι δὲ αὐτὰ ἐν βιβλίῳ εἰς τὸν αἰῶ-
να. ἐν γραφείῳ σιδηρῷ καὶ μολίβδῳ, ἢ ἐν πέτραις ἐγγλυ-
eſſe. ſcio ego q̄ eternus eſt q̄ ſoluere me debet: ſup
φῆναι. οἶδα ἐγὼ ὅτι ἀέναός ἐστιν ὁ ἐκλύειν με μέλλων, ἐπὶ
terrā ſuſcitare pellē meā q̄ tolerat hec. ab
γῆς ἀναστῆσαι τὸ δέρμα μου τὸ ἀνατλοῦν ταῦτα. παρὰ
eni dño hec mihi cōſecta ſunt: q̄ ego mihi cōſci⁹
γὰρ κυρίου ταῦτά μοι συνετελέσθη, ἃ ἐγὼ ἐμαυτῷ συνεπί-
ſum: q̄ ocul⁹ me⁹ vidit: et nō ali⁹: oīa
σταμαι, ἃ ὀφθαλμός μου ἑώρακε, καὶ οὐκ ἄλλος, πάντα
aūt mihi cōſumata ſūt in ſinu. ſi aūt et dicetis: q̄d dicem⁹ corā eo: et radicē ſmonis inueniem⁹ in eo:
δέ μοι συντετέλεσται ἐν κόλπῳ. εἰ δὲ καὶ ἐρεῖτε, τί ἐροῦ-
μεν ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ ῥίζαν λόγου εὑρήσομεν ἐν αὐτῷ;
cauete et vos a tegmine: furor
εὐλαβήθητε καὶ ὑμεῖς ἀπὸ ἐπικαλύμματος, θυμὸς
eni in iniquos ſuperueniet: et tūc cognoſcēt: vbi eſt eo⁊ materia.
γὰρ ἐπὶ ἀνόμους ἐπελεύσεται, καὶ τότε γνώσονται,
ποῦ ἐστιν αὐτῶν ἡ ὕλη.

Ca.20.

Reſpōdens āt ſophar mineus dicit: non ſic
Ὑπολαβὼν δὲ σωφὰρ ὁ μιναῖος λέγει, οὐχ οὕτως
putabā ɔtradicere te hec: et nō intelligitis magis q̄ ego. diſciplinā ɔfuſionis mee audiā: et ſpūs
ὑπελάμβανον ἀντιρεῖν σε ταῦτα, καὶ οὐχὶ συνίετε μᾶλ-
λον, ἢ ἐγώ. παιδείαν ἐντροπῆς μου ἀκούσομαι, καὶ πνεῦ-
ex intelligētia reſpōdet mihi: nōne hec noſti a
μα ἐκ τῆς συνέσεως ἀποκρίνεταί μοι, μὴ ταῦτα ἔγνως ἀπὸ
principio: ex q̄ poſit⁹ ē homo ſup terrā? gaudiū eni
τοῦ ἔτι, ἀφ᾽ οὗ ἐτέθη ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς; εὐφροσύνη γὰρ
impio⁊ ruina indecēs: letitia aūt iniquo⁊ pditio.
ἀσεβῶν πτῶμα ἐξαίσιον, χαρμονὴ δὲ παρανόμων ἀπώ-
λεια. ſi aſcēderit i celū ei⁹ dona: et ſacrificiū ei⁹ nubes attigerit. qū eni videat iā firmatū eē: tūc i fine peri-
λεια. ἐὰν ἀναβῇ εἰς οὐρανὸν αὐτοῦ τὰ δῶρα, ἡ δὲ θυσία αὐτοῦ νεφῶν
ἅψηται. ὅταν γὰρ δοκῇ ἤδη κατεστηρίχθαι, τότε εἰς τέλος ἀπο-
bit. at q̄ cognouerāt eū dicēt vbi ē? ſicut inſomniū q̄d
λεῖται. οἱ δὲ εἰδότες αὐτὸν ἐροῦσι, ποῦ ἐστιν; ὥσπερ ἐνύπνιον ἐκ-
auolauit nō inueniet: volauit āt ſicut viſio nocturna.
πετασθὲν οὐ μὴ εὑρεθῇ, ἔπτη δὲ ὥσπερ φάσμα νυκτερινόν.
ocul⁹ aſpexit: et nō addet: et nō ãpli⁹
ὀφθαλμὸς παρέβλεψε, καὶ οὐ προσθήσει, καὶ οὐκ ἔτι
aduertet eū loc⁹ ſu⁹: filios ei⁹
προσνοήσει αὐτὸν ὁ τόπος αὐτοῦ. τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
pdant minores: man⁹ ei⁹ vrāt dolores. oſſa ei⁹ repleta ſunt adoleſcētia ei⁹: et
ὀλέσαισαν ἥττονες, αἱ χεῖρες αὐτοῦ πυρσεύσαισαν ὀ-
δύνας. ὀστᾶ αὐτοῦ ἐνεπλήσθησαν νεότητος αὐτοῦ, καὶ
cū eo in tumulo terre dormiēt ſi dulcis fuerit i
μετ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ χώματος κοιμηθήσεται ἐὰν γλυκανθῇ ἐν
ore eius malitia: abſcondet eā ſub lingua
στόματι αὐτοῦ κακία, κρύψει αὐτὴν ὑπὸ τὴν γλῶσσαν
ſua. nō pcet ei: et nō derelinquet eā. et
αὐτοῦ. οὐ φείσεται αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψει αὐτήν. καὶ
ɔgregabit eā in medio gutturis ſui. et nō
συνάξει αὐτὴν ἐν μέσῳ τοῦ λάρυγγος αὐτοῦ. καὶ οὐ
poterit adiuuare eū. fel aſpidis in vtero ei⁹:
μὴ δυνηθῇ βοηθῆσαι αὐτῷ. χολὴ ἀσπίδος ἐν γαστρὶ αὐτοῦ.
diuitie iniuſte ɔgregate euomēt de domo ei⁹
πλοῦτος ἀδίκως συναγόμενος ἐξεμεθήσεται ἐξ οἰκίας αὐτοῦ

extrahat eū angel⁹. furorē āt draconū ſugat:
ἐξελκύσαι αὐτὸν ἄγγελος. θυμὸν δὲ δρακόντων θηλάσειεν,
occidat āt eū lingua ſerpētis. nō videat mulſionē paſto⁊:
ἀνέλοι δὲ αὐτὸν γλῶσσα ὄφεως. μὴ ἴδοι ἄμελξιν νομάδων,
neq̄ paſcua mellis et butyri. in vana et inania laborauit. diuitias de q̄b⁹ nō guſtabit. ſicut caro
μηδὲ νομὰς μέλιτος καὶ βουτύρου. εἰς κενὰ καὶ μά-
ταια ἐκοπίασε. πλοῦτον ἐξ οὗ οὐ γεύσεται. ὥσπερ στρί-
C nernoſa q̄ nō mãdit: q̄ nō bibit. multo⁊ eni impotentū
φνος ἀμάσητος, ἀκατάποτος. πολλῶν γὰρ ἀδυνάτων
domos fregit. tabnaculū āt rapuit: et nō extruxit.
οἴκους ἔθλασε. δίαιταν δὲ ἥρπασε, καὶ οὐκ ἔστησεν.
nō eſt eius ſal⁹ facultatib⁹: in deſiderio ſuo nō ſaluabit. nō ſunt reliquie
οὐκ ἔστιν αὐτοῦ σωτηρία τοῖς ὑπάρχουσιν, ἐν ἐπιθυ-
μίᾳ αὐτοῦ οὐ σωθήσεται. οὐκ ἔστιν ὑπόλειμμα τοῖς
cibis ei⁹: pp̄ hoc nō florebūt eius bona.
βρώμασιν αὐτοῦ, διὰ τοῦτο οὐκ ἀνθήσει αὐτοῦ τὰ ἀ-
Eccl.5.c. cū aūt videat iā ſaturat⁹ eſſe arctabit:
γαθά. ὅταν δὲ δοκῇ ἤδη πεπληρῶσθαι θλιβήσεται,
oīs āt neceſſitas ſup eū veniet. ſi q̄mō implerit ventrē ſuū: immittat in eū furorē
D πᾶσα δὲ ἀνάγκη ἐπ᾽ αὐτὸν ἐπελεύσεται. εἴπως πλη-
ρώσαι γαστέρα αὐτοῦ, ἐπαποστείλαι ἐπ᾽ αὐτὸν θυμὸν
ire: lauet in eū dolores: et nō ſaluet de manu ferri: vulneret eū arcus eneus. ptereat
ὀργῆς, νίψαι ἐπ᾽ αὐτὸν ὀδύνας, καὶ οὐ μὴ σωθῇ ἐκ χει-
ρὸς σιδήρου, τρώσαι αὐτὸν τόξον χάλκειον. διέλθοι
āt per os eius ſagitta: ſtelle āt in tabnaculis ei⁹.
δὲ διὰ σώματος αὐτοῦ βέλος, ἄστρα δὲ ἐν διαίταις αὐ-
deambulēt in eo timores: oēs āt tenebre ei pmaneāt. deuoret āt eū ignis q̄ nō incēdit: veret aūt eius aduena domū: renesor
τοῦ. περιπατήσαισαν ἐπ᾽ αὐτῷ φόβοι, πᾶν δὲ σκό-
τος αὐτῷ ὑπομείναι. κατέδεται δὲ αὐτὸν πῦρ ἄκαυ-
στον, κακώσαι δὲ αὐτοῦ ἐπήλυτος τὸν οἶκον, ἀνακαλύ-
let aūt eius celū iniq̄tates: terra āt inſurgat ei. inūdet domū eius pditio in fine: dies ire ſupueniat ei. hec pars hoīs
ψαι δὲ αὐτοῦ ὁ οὐρανὸς τὰς ἀνομίας, γῆ δὲ ἐπανα-
σταίη αὐτῷ. ἑλκύσαι τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀπώλεια εἰς τέ-
λος, ἡμέρα ὀργῆς ἐπέλθοι αὐτῷ. αὕτη ἡ μερὶς ἀνθρώπου
impij a dño: et poſſeſſio eo⁊ q̄ ſunt ei a ſpeculatore.
ἀσεβοῦς παρὰ κυρίου, καὶ κτῆμα ὑπαρχόντων αὐτῷ
παρὰ τοῦ ἐπισκόπου.

Ca.21.

A Reſpōdens āt iob dicit: audite audite meos
Ὑπολαβὼν δὲ ἰὼβ λέγει, ἀκούσατε ἀκούσατέ μου
ſmones: vt ſit mihi a vobis hec cōſolatio.
Mat. 5.a. τῶν λόγων, ἵνα ᾖ μοι παρ᾽ ὑμῶν αὕτη ἡ παράκλησις.
ſuſtinete me: ego āt loquar: poſtea nō derīdebitis me.
ἄρατέ με, ἐγὼ δὲ λαλήσω, εἶτ᾽ οὐ καταγελάσετέ μου.
q̄d eni? nūq̄d hoīs mea redargutio? aut cur nō iraſcar? eū inſpexeritis in me ſtuporē hēte: manū ponētes in maxilla. ſi aūt eū recordat⁹ fuero: ſtudui: habēt aūt meas carnes dolores. quare impij viuūt: ſenes facti
τί γάρ; μὴ ἀνθρώπου μου ἡ ἔλεγξις; ἢ διατί οὐ θυμωθήσο-
μαι; εἰσβλέψαντες εἰς ἐμὲ θαυμάσετε, χεῖρα θέντες
ἐπὶ σιαγόνι. ἐάν τε γὰρ μνησθῶ, ἐσπούδακα, ἔχουσι δέ
Hiere. 12.a. Abacuch. 1.a. μου τὰς σάρκας ὀδύναι. διατί ἀσεβεῖς ζῶσι, πεπαλαί-
ſunt āt et in diuitijs? ſemē eo⁊ ſm aīam:
ωνται δὲ καὶ ἐν πλούτῳ; ὁ σπόρος αὐτῶν κατὰ ψυχήν, τὰ
āt filij eo⁊ in oculis: dom⁹ eo⁊ recte ſtāt:
δὲ τέκνα αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς. οἱ οἶκοι αὐτῶν εὐθηνοῦσι,
timor aūt neq̄q̄: flagellū āt a dño nō eſt in eis. bos eo⁊ nō fecit abortiuū: ſaluata ē āt eo⁊
φόβος δὲ οὐδαμοῦ, μάστιξ δὲ παρὰ κυρίου οὐκ ἔστιν ἐπ᾽
B αὐτοῖς. ἡ βοῦς αὐτῶν οὐκ ὠμοτόκησεν, διεσώθη δὲ αὐτῶν
in vētre habēs et nō offendit. manēt āt ſicut
ἐν γαστρὶ ἔχουσα καὶ οὐκ ἔσφηλεν. μένουσι δὲ ὥσπερ
oues ppetue: āt pueri eo⁊
πρόβατα αἰώνια, τὰ δὲ παιδία αὐτῶν

extrahet eas deus. Caput aſpidum ſuget: & occidet eum lingua vipere. Non videat riuulos fluminis torrētis mellis & butyri. Luet q̄ fecit oīa: nec tñ cōſumetur. Iuxta multitudinē adinuētionū ſuaꝝ ſic & ſuſtinebit: q̄m cōfringēs nudauit paupes: domū rapuit & nō edificauit eā: nec eſt ſatiatus vēter ei⁹. Et cū habuerit q̄ cōcupierat: poſſidere nō poterit. Non remāſit de cibo ei⁹: & pp̄terea nihil permanebit de bonis ei⁹. Cū ſatiat⁹ fuerit arctabitur: eſtuabit: & oīs dolor irruet ſup eū. Vtinā ipleatur vēter ei⁹: vt emittat in eū irā furoris ſui: & pluat ſup illum bellū ſuū. Fugiet arma ferrea: & irruet in arcū ereū: gladi⁹ deductus & egrediēs de vagina ſua & fulgurās in amaritudine ſua. Vadet & venient ſup eū horribiles: oēs tenebre abſcōdite ſunt in occultis eius. Deuorabit eū ignis q̄ nō ſuccēditur: affligetur relictus in tabernaculo ſuo. Reuelabūt celi iniq̄tatē ei⁹ & terra cōſurget aduerſus eū. Apertū erit germē domus illi⁹ detrahetur i die furoris dei. Hec eſt ps hoīs ipij a deo & hereditas verboꝝ ei⁹ a deo. 21.

Rñdens aūt iob: dixit. Audite queſo ſermones meos: & agite penitentiam. Suſtinete me vt ego loquar: & poſt mea ſi videbitur verba ridete. Nunqd cōtra hoiem diſputatio mea ē vt merito nō debeā cōtriſtari? Attendite me & obſtupeſcite: & ſuperponite digitū ori veſtro. Et ego quando recordatus fuero ptimeſco: & cōcutit carnē meā tremor. Quare ergo ipij viuunt ſubleuati ſunt cōfortatiq̄ diuitiis? Semē coꝝ pmanet corā eis: ppinquorū turba & nepotū in cōſpectu coꝝ. Domus coꝝ ſecure ſunt & pacate: & nō eſt virga dei ſuper illos. Bos eorum concepit & non abortiuit: vacca peperit & nō ē priuata fetu ſuo. Egrediūtur quaſi greges paruli eorū: & iſātes eoꝝ

יינק
ירשנו אל: ראש פתנים יונק הרג לשון
תהרגהו לשון אפעה: אל ירא פצה ראה
בפלגות נהרי נחלי דבש וחמאה:
משיב יגע ולא יבלע כחיל שוב בלע
תמורתו ולא יעלס: כי רצץ עזב מיר עלס
דלים בית גזל ולא יבנהו: כי בנה
לא ידע שלו בבטנו בחמודו לא שלה חמד
ימלט: אין שריד לאכלו על כן מלט שרד
לא יחיל טובו: במלאות שפקו יחל ספק
יצר לו כל יד עמל תבואנו: צור בוא
יהי למלא בטנו ישלח בו חרון היה שלח
אפו וימטר עלימו בלחומו: יברח חרה מטר
מנשק ברזל תחלפהו קשת לחם ברח
נחושה: שלף ויצא מגוה וברק חלף נחש
ממררתו יהלך עליו אימים: הלך
כל חשך טמון לצפוניו תאכלהו טמן צפן
אש לא נפח ירע שריד באהלו: אכל שרד
יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה גלה קום
לו: יגל יבול ביתו נגרות ביום בול
אפו: זה חלק אדם רשע מאלהים
ונחלת אמרו מאל:

Cap.xxi. ויען איוב ויאמר:
שמעו שמוע מלתי ותהי זאת ענה אמר
תנחומתיכם: שאוני ואנכי מלל היה
אדבר ואחר דברי תלעיג: נחם נשא
האנכי לאדם שיחי ואם מדוע דבר לעג
לא תקצר רוחי: פנו אלי והשמו שוח מדע
ושימו יד על פה: ואם זכרתי קצר פנה
ונבהלתי ואחז בשרי פלצות: שמם שום
מדוע רשעים יחיו עתקו גם בהל
גברו חיל: זרעם נכון לפניהם חיה
עמם וצאצאיהם לעיניהם: כון פנה
בתיהם שלום מפחד ולא שבט יצא
אלוה עליהם: שורו עבר ולא בית שלם
יגעל תפלט פרתו ולא תשכל: עול פלט
ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם פרה שכל
שלח עול

יְרַקֵּדוּן׃ יִשְׂאוּ בְּתֹף וְכִנּוֹר
וְיִשְׂמְחוּ לְקוֹל עוּגָב׃ יְכַלּוּ בַטּוֹב
יְמֵיהֶם וּבְרֶגַע שְׁאוֹל יֵחָתּוּ׃
וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת
דְּרָכֶיךָ לֹא חָפָצְנוּ׃ מַה שַּׁדַּי
כִּי נַעַבְדֶנּוּ וּמַה נּוֹעִיל כִּי נִפְגַּע
בּוֹ׃ הֵן לֹא בְיָדָם טוּבָם עֲצַת
רְשָׁעִים רָחֲקָה מֶנִּי׃ כַּמָּה נֵר
רְשָׁעִים יִדְעָךְ וְיָבֹא עָלֵימוֹ אֵידָם
חֲבָלִים יְחַלֵּק בְּאַפּוֹ׃ יִהְיוּ כְּתֶבֶן
לִפְנֵי רוּחַ וּכְמֹץ גְּנָבַתּוּ סוּפָה׃
אֱלוֹהַּ יִצְפֹּן לְבָנָיו אוֹנוֹ יְשַׁלֵּם
אֵלָיו וְיֵדָע׃ יִרְאוּ עֵינָיו כִּידוֹ
וּמֵחֲמַת שַׁדַּי יִשְׁתֶּה׃ כִּי מַה
חֶפְצוֹ בְּבֵיתוֹ אַחֲרָיו וּמִסְפַּר
חֳדָשָׁיו חֻצָּצוּ׃ הַלְאֵל יְלַמֶּד דָּעַת
וְהוּא רָמִים יִשְׁפּוֹט׃ זֶה יָמוּת
בְּעֶצֶם תֻּמּוֹ כֻּלּוֹ שַׁלְאֲנַן וְשָׁלֵיו׃
עֲטִינָיו מָלְאוּ חָלָב וּמֹחַ עַצְמוֹתָיו
יְשֻׁקֶּה׃ וְזֶה יָמוּת בְּנֶפֶשׁ מָרָה
וְלֹא אָכַל בַּטּוֹבָה׃ יַחַד עַל עָפָר
יִשְׁכָּבוּ וְרִמָּה תְּכַסֶּה עֲלֵיהֶם׃
הֵן יָדַעְתִּי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וּמְזִמּוֹת
עָלַי תַּחְמֹסוּ׃ כִּי תֹאמְרוּ אַיֵּה
בֵית נָדִיב וְאַיֵּה אֹהֶל מִשְׁכְּנוֹת
רְשָׁעִים׃ הֲלֹא שְׁאֶלְתֶּם עוֹבְרֵי
דָרֶךְ וְאֹתֹתָם לֹא תְנַכֵּרוּ׃ כִּי
לְיוֹם אֵיד יֵחָשֶׂךְ רָע לְיוֹם
עֲבָרוֹת יוּבָלוּ׃ מִי יַגִּיד עַל פָּנָיו
דַּרְכּוֹ וְהוּא עָשָׂה מִי יְשַׁלֶּם לוֹ׃
וְהוּא לִקְבָרוֹת יוּבָל וְעַל גָּדִישׁ
יִשְׁקוֹד׃ מָתְקוּ לוֹ רִגְבֵי נָחַל
וְאַחֲרָיו כָּל אָדָם יִמְשׁוֹךְ וּלְפָנָיו
אֵין מִסְפָּר׃ וְאֵיךְ תְּנַחֲמוּנִי הָבֶל
וּתְשׁוּבֹתֵיכֶם נִשְׁאַר מָעַל׃
Cap.xxij. וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּמָנִי וַיֹּאמַר׃ הַלְאֵל

רָקַד נָשָׂא תָּפַף כִּנֵּר שָׂמַח עָגַב כָּלָה יוֹם שָׁאַל חָתַת יָדַע עָבַד יָעַל פָּגַע יָעַץ רָחַק נוּר דָּעַךְ חָלַק הָיָה פָּנָה מוּץ צָפַן שָׁלַם רָאָה חָמַם שָׁתָה סָפַר לָמַד רוּם שָׁפַט מוּת תָּמַם שַׁאֲנַן שָׁלָה עָטַן שָׁקָה מָרַר שָׁכַב רָמַם כָּסָה חָשַׁב זָמַם חָמַס אָמַר נָדַב שָׁכַן עָבַר אוֹת נָכַר חָשַׂךְ רוּעַ יָבַל נָגַד פָּנָה שָׁלַם גָּדַשׁ שָׁקַד מָשַׁךְ סָפַר נָחַם שׁוּב שָׁאַר עָנָה אָמַר

exultant luſibus. Tenēt tympanū & citharam: & gaudent ad ſonitū organi. Ducunt in bonis dies ſuos: & in pūcto ad infernū deſcendūt. Qui dixerunt deo: recede a nobis: & ſcientiam viarum tuaꝝ nolumus. Quis eſt omnipotens vt ſuiam ei? Et qd nobis pdeſt: ſi orauerimus illū? Verūtñ qa nō ſunt in manu eorū bona ſua: cōſiliū ipiorū longe ſit a me. Quoties lucerna ipiorū extinguetur: & ſupueniet eis inūdatio: & dolores diuidet furoris ſui. Erunt ſicut palee añ faciē venti: & ſicut fauilla quā turbo diſpgit. Deꝰ ſuabit filiis illiꝰ dolorē pr̄is: & cū reddiderit tunc ſciet. Videbūt oculi eius interfectionē ſuā: & de furore oipotentis bibet. Quid enī ad eum pertinet de domo ſua poſt ſe? et ſi numerus menſiū eius dimidietur. Nunqd deū docebit quiſpiam: qui excelſos iudicat? Iſte moritur robuſtus, & ſanus diues & felix: viſcera eiꝰ plena ſūt adipe: & medullis oſſa illius irrigātur. Aliꝰ vero moritur in amaritudine aīe ſue abſq; vllis opibus: & tamen ſimul in puluere dormiēt: & vermes opient eos. Certe noui cogitationes veſtras & ſententias contra me iniquas. Dicitis enim. Vbi eſt domus principis? & vbi tabernacula impiorū? Interrogate quenlibet de viatoribus: & hec eadem illū intelligere cognoſcetis. Quia in diem perditiōis ſeruatur malus & ad diem furoris ducetur. Quis arguet coram eo viam eius? & que fecit quis reddet illi? Ipſe ad ſepulchra ducetur: & i cōgerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis cocyti: & poſt ſe omnē hominē trahet: & ante ſe inumerabiles. Quō igitur conſolamini me fruſtra cū rñſio vr̄a repugnare oſtenſa ſit veritati? 22.

Reſpondens autē eliphaz themanites: dixit. Nunquid deo

illudūt. ſumētes pſalteriū ꝛ citharā: ꝛ gau
προσπαίζουσιν. ἀναλαβόντες ψαλτήριον καὶ κιθάραν, καὶ εὐ
dent voce pſalmi. ꝯſummauerūt āt in bonis
φραίνονται φωνῇ ψαλμοῦ. συνετέλεσαν δὲ ἐν ἀγαθοῖς τὸν
vitā ſuā: in āt requie iferni dormierūt. dicit āt
βίον αὐτῶν, ἐν δὲ ἀναπαύσει ᾅδου ἐκοιμήθησαν. λέγει δὲ
dño: recede a me: vias tuas ſcire nō volo:
κυρίῳ, ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, ὁδούς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι.
qd oipotēs: qm̄ ſeruiemꝰ ei? ꝛ que vtilitas: qm̄
τί ἱκανός, ὅτι δουλεύσομεν αὐτῷ; καὶ τίς ὠφέλεια, ὅτι
obuiabimꝰ ei? in manibꝰ eim̄ nō fuerūt ei bo
ἀπαντήσομεν αὐτῷ; ἐν χερσὶ γὰρ οὐκ ἦν αὐτῷ τὰ ἀγα
na: opa aūt impioꝝ nō aſpicit. verūtñ ꝛ
θά, ἔργα δὲ ἀσεβῶν οὐκ ἐφορᾷ. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ
impioꝝ lucerna extinguet: ſuperueniet āt eis
ἀσεβῶν λύχνος σβεσθήσεται, ἐπελεύσεται δὲ αὐτοῖς ἡ
ſubuerſio: dolores aūt eos habebūt a furore. erūt
καταστροφή, ὠδῖνες δὲ αὐτοὺς ἕξουσιν ἀπὸ ὀργῆς. ἔσον Prou. 14.c.
aūt ſicut palee ante ventū: aut ſicut puluis quē ab
ται δὲ ὥσπερ ἄχυρα πρὸ ἀνέμου, ἢ ὥσπερ κονιορτὸς ὃν ὑ
ſtulit turbo. deficiāt filios facultates eiꝰ:
φείλετο λαῖλαψ. ἐκλείποι υἱοὺς ὑπάρχοντα αὐτοῦ,
retribuet ad eū ꝛ cognoſcet. videāt ocu
ἀνταποδώσει πρὸς αὐτὸν καὶ γνώσεται. ἴδοισαν οἱ ὀφθαλ
li eiꝰ ſuā iterfectionē: ab āt dño nō ſalue
μοὶ αὐτοῦ τὴν αὐτοῦ σφαγήν, ἀπὸ δὲ κυρίου μὴ διασω
tur: qm̄ volūtas eiꝰ in domo eiꝰ cū eo: ꝛ
θείη, ὅτι τὸ θέλημα αὐτοῦ ἐν οἴκῳ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ
nūeri menſiū eiꝰ diuiſi ſunt. nunqd nō dñs
ἀριθμοὶ μηνῶν αὐτοῦ διῃρέθησαν. πότερον οὐχ ὁ κύριός
eſt qui docet itellectū ꝛ ſcietiā: ipe aūt ſapiētes
ἐστιν ὁ διδάσκων σύνεσιν καὶ ἐπιστήμην, αὐτὸς δὲ σοφοὺς
diſcernet? iſte āt morief in potētia ſtultitie
διακρινεῖ; οὗτος δὲ ἀποθανεῖται ἐν κράτει ἀφροσύνης
ſue: totꝰ aūt bene affectꝰ ꝛ abundās. at viſcera e
αὐτοῦ, ὅλος δὲ εὐπαθῶν καὶ εὐθηνῶν. τὰ δὲ ἔγκατα αὐ
iꝰ plena adipe: medulla āt eiꝰ effluet. aliꝰ āt mo
τοῦ πλήρη στέατος, μυελὸς δὲ αὐτοῦ διακεῖται. ὁ δὲ τε
rif ab amaritudine aīe ſue: cū nō comederit qppiā bo
λευτᾷ ὑπὸ πικρίας ψυχῆς αὐτοῦ, οὐ φαγὼν οὐδὲν ἀγα
nū. ſimul āt in terra dormiūt: putredo āt eos
θόν. ὁμοθυμαδὸν δὲ ἐπὶ γῆς κοιμῶνται, σαπρία δὲ αὐ
operuit. itaq; noui vos: qm̄ audacia incūbitis
τοὺς ἐκάλυψεν. ὥστε οἶδα ὑμᾶς, ὅτι τόλμῃ ἐπίκεισθέ
mihi. qm̄ dicetis: vbi eſt domꝰ pncipis ꝛ vbi eſt
μοι. ὅτι ἐρεῖτε, ποῦ ἐστιν οἶκος ἄρχοντος καὶ ποῦ ἐστιν
tegmē tabernaculoꝝ impioꝝ? interrogate ptereun
ἡ σκέπη τῶν σκηνωμάτων τῶν ἀσεβῶν; ἐρωτήσατε παρα
tes viā: ꝛ ſigna eoꝝ nō alienabi
πορευομένους ὁδόν, καὶ τὰ σημεῖα αὐτῶν οὐκ ἀπαλλοτριώ
tis. qm̄ in diē pditionis ſubleuaf malꝰ: in
σετε. ὅτι εἰς ἡμέραν ἀπωλείας κουφίζεται ὁ πονηρός, εἰς
diē furoris eiꝰ ducef. qs renūciabit in
ἡμέραν ὀργῆς αὐτοῦ ἀπαχθήσεται. τίς ἀπαγγελεῖ ἐπὶ
faciē eiꝰ viā eiꝰ? ꝛ ipe fecit.
πρόσωπον αὐτοῦ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ; καὶ αὐτὸς ἐποίησε.
qs retribuet ei: ꝛ ipe ad ſepulchra ductꝰ
τίς ἀνταποδώσει αὐτῷ, καὶ αὐτὸς εἰς τάφους ἀπη
eſt: ꝛ in aceruo vigilauit. dulces fuerūt ei
νέχθη, καὶ ἐπὶ σωρῷ ἠγρύπνησεν. ἐγλυκάνθησαν αὐ
ſilices torrētis: ꝛ poſt eū ois ho
τῷ χάλικες χειμάρρου, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ πᾶς ἄνθρω
mo abibit: ꝛ ante illū inumerabiles. quō
πος ἀπελεύσεται, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἀναρίθμητοι. πῶς
aūt mihi adūcietis inania? at me quieſce
δέ με παρακαλεῖτε κενά; τὸ δ' ἐμὲ καταπαύσα
re a vobis nihil.
σθαι ἀφ' ὑμῶν οὐδέν. Ca. 22.

Reſpōdens aūt eliphaz themanites dicit:
Ὑπολαβὼν δὲ ἐλιφὰζ ὁ θαιμανίτης λέγει,
nunqd nō dñs
πότερον οὐχὶ ὁ κύριός

eſt: docēs intellectū ꝛ ſcientiā. qd eni cure eſt
ἐστιν, ὁ διδάσκων σύνεσιν καὶ ἐπιστήμην; τί γὰρ μέλει
dño: ſi tu fuiſti opibꝰ irrephēſibilis? nūqd vti
τῷ κυρίῳ, ἐὰν σὺ ἦσθα τοῖς ἔργοις ἄμεμπτος; ἢ ὠφέ
litas qm̄ ſimplicē facies viā tuā. aut [illegible] tui fa
λεια ὅτι ἁπλώσεις τὴν ὁδόν σου. ἢ λόγον σου ποιού
ciēs redarguet te: ꝛ ſimul veniet te[illegible] in iudiciū?
μενος ἐλέγξει σε, καὶ συνεισελεύσεταί σοι εἰς κρίσιν;
nunqd nō malitia tua eſt multa: innumera[illegible] āt
πότερον οὐχ ἡ κακία σου ἐστὶ πολλή, ἀναρίθμητοι δέ
tua ſunt peccata? pignerabas āt a fratribꝰ
σου εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι; ἠνεχυρίαζες δὲ τοὺς ἀδελφούς
tuis fruſtra: veſtimentū aūt nudoꝝ abſtuliſti: neq; aqua
σου διακενῆς, ἀμφίασιν δὲ γυμνῶν ἀφείλου, οὐδὲ ὕδωρ
ſitiētes potaſti: ſed eſurientiū ſubtraxiſti fru
B διψῶντας ἐπότισας, ἀλλὰ πεινώντων ἐστέρησας ψω
ſtū panis. miratꝰ es āt qrūdā vultꝰ: habitare feciſti āt pau
μόν. ἐθαύμασας δέ τινων πρόσωπα, ᾤκισας δὲ πτω
peres in terra. viduas aūt dimiſiſti vanas: pupil
χοὺς ἐπὶ γῆς. χήρας δὲ ἐξαπέστειλας κενάς, ὀρφα
los āt afflixiſti. igif circūdauerūt te la
νοὺς δὲ ἐκάκωσας. τοιγαροῦν ἐκύκλωσάν σε παγί
quei: ꝛ vrſit te bellū icceēs. lumē
δες, καὶ ἐσπούδασέ σε πόλεμος ἐξαίσιος. τὸ φῶς
tibi tenebre euaſit: dormientē āt aqua te ope
σοι σκότος ἀπέβη, κοιμηθέντα δὲ ὕδωρ σε ἐκάλυ
ruit. nūqd nō excelſa habitās aſpicit? at iuria
ψε. μὴ οὐχὶ ὁ τὰ ὑψηλὰ ναίων ἐφορᾷ; τοὺς δὲ ὕβρει
latos hūiliauit? ꝛ dixiſti: qd nouit fortis. nūqd p
φερομένους ἐταπείνωσε; καὶ εἶπας, τί ἔγνω ὁ ἰσχυρός. ἢ κα
caliginē iudicabit? nubes latibulū eiꝰ ꝛ nō
τὰ τοῦ γνόφου κρινεῖ; νεφέλη ἀποκρυφὴ αὐτοῦ καὶ οὐχ
videbif: ꝛ gyrū celi pambulat. nūqd ſemitā
ὁραθήσεται, καὶ γῦρον οὐρανοῦ διαπορεύεται. μὴ τρίβον
C eternā cuſtodies: quā calcauerūt viri iniuſti: q cōpre
αἰώνιον φυλάξεις, ἣν ἐπάτησαν ἄνδρες ἄδικοι, οἳ συνε
hēſi ſunt imaturi. fluuiꝰ fluēs fūdamēta eoꝝ.
λήφθησαν ἄωροι. ποταμὸς ἐπιρρέων οἱ θεμέλιοι αὐτῶν.
dicētes dñs qd faciet nobis? aut qd inducet nobis
οἱ λέγοντες κύριος τί ποιήσει ἡμῖν; ἢ τί ἐπάξεται ἡμῖν
oipotens? q aūt ipleuit domos eoꝝ bo
ὁ παντοκράτωρ; ὃς δὲ ἐνέπλησε τοὺς οἴκους αὐτῶν ἀγα
D nis ꝯſiliū āt ipioꝝ lōge abeo. vidētes iuſti
Sa.1.b. θῶν, βουλὴ δὲ ἀσεβῶν πόρρω αὐτοῦ. ἰδόντες δίκαιοι
riſerūt: irrephēſibilis āt ſubſānauit eos. niſi deſtru
ἐγέλασαν, ἄμεμπτος δὲ ἐμυκτήρισεν αὐτούς. εἰ μὴ ἠφα
cta ē ſubſiſtētia eoꝝ ꝛ reliqas eoꝝ de
νίσθη ἡ ὑπόστασις αὐτῶν καὶ τὸ κατάλειμμα αὐτῶν κα
uorat ignis. eſto āt durus. ſi ſuſtinueris: poſtea
ps. ταφάγεται πῦρ. γενοῦ δὲ σκληρός, ἐὰν ὑπομείνῃς, εἶτα
106. fructꝰ tuus erit in bonis. ſuſcipe de ore il
ὁ καρπός σου ἔσται ἐν ἀγαθοῖς. ἔκλαβε ἐκ στόματος αὐ
liꝰ iterptationē: ꝛ recipe v̄ba eiꝰ in cor
τοῦ ἐξηγορίαν, καὶ ἀνάλαβε τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἐν καρ
de tuo. ſi āt reuerſꝰ fueris ꝛ hūiliaueris teipm
δίᾳ σου. ἐὰν δὲ ἐπιστραφῇς καὶ ταπεινώσῃς σεαυτὸν
corā dño: lōge feciſti a tabnaculo tuo
ἔναντι κυρίου, πόρρω ἐποίησας ἀπὸ διαίτης σου τὸ
iniqtatē. ſedebis ſup aggerē in petra: ꝛ vt petra
ἄδικον. καθήσῃ ἐπὶ χώματι ἐν πέτρᾳ, καὶ ὡς πέτρα
torrētis ophir. erit igif tuꝰ oipotēs adiutor
D χειμάρρου ὠφείρ. ἔσται οὖν σου ὁ παντοκράτωρ βοηθὸς
ab inimicis: purū āt reddet te ſicut argē
ἀπὸ ἐχθρῶν, καθαρὸν δὲ ἀποδώσει σε ὥσπερ ἀργύρι
tū igne pbatū. poſtea cū audacia loqueris corā dño
ον πεπυρωμένον. εἶτα παρρησιασθήσῃ ἔναντι κυρίου
cū reſpexeris in celū hilarit. cū oraueris āt in
ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἱλαρῶς. εὐξαμένου δέ σου

cōparari poteſt hō: etiā cū pfecte fuerit ſcientie? Quid pdeſt deo ſi iuſtus fueris: aut quid ei cōfers ſi imaculata fuerit via tua? Nunqd timēs arguet te: & veniet tecū in iudicium? & non propter maliciam tuā plurimā & infinitas iniqtates tuas? Abſtuliſti enī pignꝰ fratrū tuoꝝ ſine cauſa & nudos ſpoliaſti veſtibus. Aquā laſſo non dediſti & eſurienti ſubtraxiſti panē. In fortitudine brachii tui poſſidebas terrā: & potentiſſimus obtinebas eam. Viduas dimiſiſti vacuas & lacertos pupillorum cōminuiſti. Propterea circundatus es laqueis & conturbat te formido ſubita. Et putabas te tenebras nō viſurū: & ipetu aquarū inūdantiū nō oppīſſū iri. An cogitas qꝛ deꝰ excelſior celo ſit: & ſup ſtellarū verticem ſublimetur. Et dicis. Quid enī nouit deꝰ? Et qſi per caliginē iudicat. Nubes latibulū eiꝰ: nec nr̄a conſiderat: & circa cardines celi pambulat. Nunqd ſemitā ſeculorū cuſtodire cupis quā calcauerunt viri iniqui? qui ſublati ſunt ante tēpus ſuum: & fluuius ſubuertit fundamētum eorū. Qui dicebāt deo: recede a nobis: & qſi nihil poſſit facere oīps: eſtimabāt eū: cū ille iplesſet domos eorum bonis. Quorū ſentētia procul ſit a me. Videbunt iuſti & letabuntur: & innocens ſubſannabit eos. Nōne ſucciſa ē erectio eoꝝ & reliquias eoꝝ deuorauit ignis? Acqeſce igitur ei: & hēto pacē & per hec hēbis fructus optios. Suſcipe ex ore illius legē: & pone ſmones eius in corde tuo. Si reuerſus fueris ad oīpotentē edificaberis: & lōge facies iniqtatē a tabernaculo tuo. Dabit p terra ſilicem: & pro ſilice torrentes aureos. Eritq; oīpotēs cōtra hoſtes tuos: & argentū coaceruabitur tibi. Tūc ſuper oīpotentē delitiis afflues: & eleuabis ad deū faciem tuam. Rogabis

יִסְכָּן גָּבֶר כִּי יִסְכֹּן עָלֵימוֹ מַשְׂכִּיל׃
הַחֵפֶץ לְשַׁדַּי כִּי תִצְדָּק וְאִם
בֶּצַע כִּי תַתֵּם דְּרָכֶיךָ׃ הֲמִיִּרְאָתְךָ
יֹכִיחֶךָ יָבוֹא עִמְּךָ בַּמִּשְׁפָּט׃
הֲלֹא רָעָתְךָ רַבָּה וְאֵין קֵץ
לַעֲוֹנֹתֶיךָ׃ כִּי תַחְבֹּל אַחֶיךָ חִנָּם
וּבִגְדֵי עֲרוּמִּים תַּפְשִׁיט׃ לֹא
מַיִם עָיֵף תַּשְׁקֶה וּמֵרָעֵב תִּמְנַע
לָחֶם׃ וְאִישׁ זְרוֹעַ לוֹ הָאָרֶץ
וּנְשׂוּא פָנִים יֵשֶׁב בָּהּ׃ אַלְמָנוֹת
שִׁלַּחְתָּ רֵיקָם וּזְרֹעוֹת יְתוֹמִים
יְדֻכָּא׃ עַל כֵּן סְבִיבוֹתֶיךָ פַחִים
וִיבַהֶלְךָ פַּחַד פִּתְאֹם׃ אוֹ חֹשֶׁךְ
לֹא תִרְאֶה וְשִׁפְעַת מַיִם תְּכַסֶּךָּ׃
הֲלֹא אֱלוֹהַּ גֹּבַהּ שָׁמָיִם וּרְאֵה
רֹאשׁ כּוֹכָבִים כִּי רָמּוּ׃ וְאָמַרְתָּ
מַה יָּדַע אֵל הַבְעַד עֲרָפֶל יִשְׁפּוֹט׃
עָבִים סֵתֶר לוֹ וְלֹא יִרְאֶה וְחוּג
שָׁמַיִם יִתְהַלָּךְ׃ הַאֹרַח עוֹלָם
תִּשְׁמֹר אֲשֶׁר דָּרְכוּ מְתֵי אָוֶן׃
אֲשֶׁר קֻמְּטוּ וְלֹא עֵת נָהָר
יוּצַק יְסוֹדָם׃ הָאֹמְרִים לָאֵל
סוּר מִמֶּנּוּ וּמַה יִּפְעַל שַׁדַּי
לָמוֹ׃ וְהוּא מִלֵּא בָתֵּיהֶם טוֹב
וַעֲצַת רְשָׁעִים רָחֲקָה מֶנִּי׃ יִרְאוּ
צַדִּיקִים וְיִשְׂמָחוּ וְנָקִי יִלְעַג
לָמוֹ׃ אִם לֹא נִכְחַד קִימָנוּ וְיִתְרָם
אָכְלָה אֵשׁ׃ הַסְכֶּן נָא עִמּוֹ וּשְׁלָם
בָּהֶם תְּבוֹאָתְךָ טוֹבָה׃ קַח נָא מִפִּיו
תּוֹרָה וְשִׂים אֲמָרָיו בִּלְבָבֶךָ׃ אִם
תָּשׁוּב עַד שַׁדַּי תִּבָּנֶה תַּרְחִיק
עַוְלָה מֵאָהֳלֶךָ׃ וְשִׁית עַל עָפָר
בָּצֶר וּבְצוּר נְחָלִים אוֹפִיר׃
וְהָיָה שַׁדַּי בְּצָרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעָפוֹת
לָךְ׃ כִּי אָז עַל שַׁדַּי תִּתְעַנָּג
וְתִשָּׂא אֶל אֱלוֹהַּ פָּנֶיךָ׃ תַּעְתִּיר

סָכַן שָׂכַל צָדַק תָּמַם בּוֹא שָׁפַט רוּעַ רָבַב קָצַץ חָבַל עָרַם פָּשַׁט שָׁקָה מָנַע זָרַע נָשָׂא פָּנָה יָתַם דָּכָא סָבַב פָּחַח בָּהַל רָאָה כָּסָה כָּבַב רוּם שָׁפַט הָלַךְ עָלַם שָׁמַר מָתָה יָצַק יָסַד פָּעַל בָּיִת יָעַץ מִן צָדַק שָׂמַח נָקָה לָעַג כָּחַד קוּם סָכַן בּוֹא לָקַח פָּה יָרָה שׂוּם שׁוּב בָּנָה רָחַק שִׁית אָפַר צוּר יָעַף עָנַג נָשָׂא פָּנָה עָתַר

תעתיר אליו וישמעך ונדריך תשלם׃ ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור׃ כי השפילו ותאמר גוה ושח עינים יושע׃ ימלט אי נקי ונמלט בבר כפיך׃

Cap. xxiii.

ויען איוב ויאמר׃ גם היום מרי שחי ידי כבדה על אנחתי׃ מי יתן ידעתי ואמצאהו אבוא עד תכונתו׃ אערכה לפניו משפט ופי אמלא תוכחות׃ אדעה מלים יענני ואבינה מה יאמר לי׃ הברב כח יריב עמדי לא אך הוא ישם בי׃ שם ישר נוכח עמו ואפלטה לנצח משפטי׃ הן קדם אהלך ואיננו ואחור ולא אבין לו׃ שמאול בעשתו ולא אחז יעטף ימין ולא אראה׃ כי ידע דרך עמדי בחנני כזהב אצא׃ באשרו אחזה רגלי דרכו שמרתי ולא אט׃ מצות שפתיו ולא אמיש מחקי צפנתי אמרי פיו׃ והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש׃ כי ישלים חקי וכהנה רבות עמו׃ על כן מפניו אבהל אתבונן ואפחד ממנו׃ ואל הרך לבי ושדי הבהילני׃ כי לא נצמתי מפני חשך ומפני כסה אפל׃

Ca. xxiiii.

מדוע משדי לא נצפנו עתים וידעו לא חזו ימיו׃ גבולות ישיגו עדר גזלו וירעו׃ חמור יתומים ינהגו יחבלו שור אלמנה׃ יטו אביונים מדרך יחד חבאו עניי ארץ׃ הן פראים במדבר יצאו בפעלם משחרי לטרף ערבה לו לחם לנערים׃

eum & exaudiet te: & vota tua reddes. Decernes rem & veniet tibi: & in vijs tuis ſplendebit lumē. Qui enī humiliat⁹ fuerit: erit in gl'ia: & q inclinauerit ocu los ſuos ipſe ſaluabitur. Saluabitur innocēs: ſal uabitur autem mūdicia manuū ſuarum. 23.

Rñdens autē iob: ait. Nunc quoq; in amari tudine ē ſmo me⁹: & ma nus plage mee aggrauata eſt ſuper gemitū meum. Quis mihi tribuat vt cognoſcā & īueniā illū: & veniā vſq; ad ſoliū eius? Ponā corā eo iudiciū: & os meū replebo increpa tionib⁹: vt ſciā verba que mihi rñdeat: & intelligā qd loqtur mihi. Nolo multa fortitudie cōtēdat mecū: nec magnitudis ſue mole me pmat. Pro ponat eqtatē cōtra me: & puenict ad victoriā iu dicium meū. Si ad orientē iero nō apparet: ſi ad oc cidentē nō itelligā eū. Si ad ſiniſtrā: qd agā? Non apphendā eū. Si me ver tā ad dexterā: nō videbo illū. Ipſe vero ſcit viam meā: & probauit me quaſi aurū qd p ignē trāſit. Ve ſtigia ei⁹ ſecut⁹ ē pes me⁹ viā eius cuſtodiui: & nō declinaui ex ea. A māda tis labiorū ei⁹ nō receſſi: & in ſinu meo abſcon di verba oris ei⁹. Ipſe eī ſol⁹ ē & nemo auertere pōt cogitationē eius: & aīa ei⁹ qdcūq; voluit hoc fecit. Cūq; expleuerit ī me volūtatē ſuā: & alia multa ſilia pſto ſunt ei. Et idcirco a facie ei⁹ tur bat⁹ ſū: & cōſiderās eū ti more ſollicitor. De⁹ mol liuit cor meū: & ops cō turbauit me. Nō enī pe rij ppter imminētes te nebras: nec faciē meam operuit caligo. 24.

Ab omnipotēte nō ſunt abſcōdita tpa: q aūt nouerūt eū ignorāt dies illius. Alij termios trāſtulerūt: diripuerūt greges & pauerūt eos. Aſinū pupillorū abege rūt: & abſtulerūt p pigno re bouē viduc. Subuerte rūt pauperū viā: & oppſ ſerūt pariter māſuetos terre. Alij quaſi onagri in deſerto egrediūtur ad opus ſuū: vigilanteſq; ad predam preparāt panē liberis.

πρὸς αὐτὸν εἰσακούσεταί σου, δώσει δέ σοι ἀποδοῦναι τὰς εὐχάς. ἀποκαταστήσει δέ σοι δίαιταν δικαιοσύνης, ἐπὶ δὲ ὁδοῖς σου ἔσται φέγγος. ὅτι ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, καὶ ἐρεῖς ὑπερηφανεύσατο, καὶ κύφοντα τοῖς ὀφθαλμοῖς σώσει. ῥύσεται ἀθῶον, καὶ διασώθητι ἐν καθαραῖς χερσί σου.

Ca. 23

Ὑπολαβὼν δὲ ἰὼβ λέγει, καὶ δὴ οἶδα ὅτι ἐκ χειρός μου ἡ ἔλεγξίς μου ἐστί, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ βαρεῖα γέγονεν ἐπ' ἐμῷ στεναγμῷ. τίς δ' ἄρα γνοίη, ὅτι εὕροιμι αὐτόν, καὶ ἔλθοιμι εἰς τέλος; εἴποιμι δὲ ἐμαυτοῦ κρῖμα, τὸ δὲ στόμα μου ἐμπλήσω ἐλέγχων. γνοίην δὲ ἰάματα, ἅ μοι ἐρεῖ, αἰσθοίμην δέ, τίνα μοι ἀπαγγελεῖ. καὶ εἰ ἐν πολλῇ ἰσχύϊ ἐπελεύσεταί μοι, εἶτα ἐν ἀπειλῇ μοι χρήσεται. ἀλήθεια γὰρ καὶ ἔλεγχος παρ' αὐτοῦ, ἐξάγοι δὲ εἰς τέλος μου τὸ κρῖμα, εἰς γὰρ πρῶτα πορεύσομαι. καὶ οὐκέτι εἰμί, τὰ δὲ ἐπ' ἐσχάτοις, τί οἶδα; ἀριστερὰ ποιήσαντος αὐτοῦ οὐκ ἀντέσχον, περιβαλεῖ δεξιὰ καὶ οὐκ ὄψομαι. οἶδε γὰρ ἤδη ὁδόν μου, διέκρινε δέ με ὥσπερ τὸ χρυσίον; ἐξελεύσομαι δὲ ἐν ἐντάλμασιν αὐτοῦ, ὁδοὺς γὰρ αὐτοῦ ἐφύλαξα; καὶ οὐ μὴ ἐκκλίνω ἀπὸ ἐνταλμάτων αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ παρέλθω, ἐν δὲ κόλπῳ μου ἔκρυψα τὰ ῥήματα αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ἔκρινεν οὕτως, τίς ἐστιν ἀντιππίπτων αὐτῷ; ὃ γὰρ αὐτὸς ἠθέλησε καὶ ἐποίησε, διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτῷ ἐσπούδακα. νουθετούμενος δὲ ἐφρόντισα αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ, ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ κατασπουδασθῶ, κατανοήσω καὶ πτοηθήσομαι ἐξ αὐτοῦ. κύριος δὲ ἐμαλάκυνε τὴν καρδίαν μου, ὁ δὲ παντοκράτωρ ἐσπούδασέ με. οὐ γὰρ ᾔδειν ὅτι ἐπελεύσεταί μοι σκότος, πρὸ προσώπου δέ μου ἐκάλυψε γνόφος.

C. 24

Διατί δὲ κύριον οὐκ ἔλαθον ὧραι, ἀσεβεῖς δὲ ὅριον ὑπερέβησαν ποίμνιον σὺν ποιμένι ἁρπάσαντες. ὑποζύγιον δὲ ὀρφανῶν ἀπήγαγον, καὶ βοῦν χήρας ἠνεχύρασαν. ἐξέκλιναν ἀδυνάτους ἐξ ὁδοῦ δικαίας, ὁμοθυμαδὸν ἐκρύβησαν πραεῖς γῆς. ἀπέβησαν δὲ ὥσπερ ὄνοι ἐν ἀγρῷ, ὑπὲρ ἐμοῦ ἐξελθόντες τὴν ἑαυτῶν πρᾶξιν. ἡδύνθη αὐτῶν ἄρτος εἰς νεωτέρους.

ἀγρὸν πρὸ ὥρας, οὐκ αὐτῶν ὄντα ἐθέρισαν. ἀδύνατοι δὲ ἀμπελῶνας ἀσεβῶν ἀμισθὶ καὶ ἀσιτὶ εἰργάσαντο. γυμνοὺς πολλοὺς ἐκοίμισαν ἄνευ ἱματίων, ἀμφίασιν δὲ ψυχῆς αὐτῶν ἀφείλοντο. ἀπὸ ψεκάδων ὀρέων ὑγραίνονται, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοῖς σκέπην, πέτραν περιεβάλοντο. ἥρπασαν ὀρφανὸν ἀπὸ μαστοῦ, ἐκπεπτωκότα δὲ ἐταπείνωσαν. γυμνοὺς δὲ ἐκοίμισαν ἀδίκως, πεινώντων δὲ τὸν ψωμὸν ἀφείλοντο. ἐν σκοτεινοῖς ἀδίκως ἐνήδρευσαν, ὁδὸν δὲ δικαίαν οὐκ ᾔδεισαν, οἳ ἐκ πόλεως καὶ οἴκων ἰδίων ἐξεβάλλοντο. ψυχὴ δὲ νηπίων ἐστέναξε μέγα, αὐτὸς δὲ διατί τούτων ἐπισκοπὴν οὐ πεποίηται. ἐπὶ γῆς ὄντων αὐτῶν καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν, ὁδὸν δὲ δικαιοσύνης οὐκ ᾔδεισαν, οὐδὲ ἀτραποὺς αὐτῆς ἐπορεύθησαν; γνοὺς δὲ αὐτῶν τὰ ἔργα, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς σκότος, καὶ νυκτὸς ἔσται ὡς κλέπτης. καὶ ὀφθαλμὸς μοιχοῦ ἐφύλαξε σκότος λέγων, οὐ προνοήσει με ὀφθαλμός, καὶ ἀποκρυβὴν προσώπου ἔθετο. διώρυξεν ἐν σκότει οἰκίας, ἡμέρας ἐσφράγισαν ἑαυτούς, οὐκ ἐπέγνωσαν φῶς. ὅτι ὁμοθυμαδὸν αὐτοῖς τὸ πρωῒ σκιὰ θανάτου, ὅτι ἐπιγνώσεται ταραχὰς σκιᾶς θανάτου. ἐλαφρός ἐστιν ἐπὶ πρόσωπον ὕδατος, καταραθείη ἡ μερὶς αὐτῶν ἐπὶ γῆς, ἀναφανείη δὲ τὰ φυτὰ αὐτῶν ἐπὶ γῆς ξηρά. ἀγκαλίδα γὰρ ὀρφανῶν ἥρπασαν, εἶτ' ἀνεμνήσθη αὐτῶν ἡ ἁμαρτία. ὥσπερ δὲ ὁμίχλη δρόσου ἀφανὴς ἐγένετο, ἀποδοθείη δὲ αὐτῷ ἃ ἔπραξεν, συντριβείη δὲ πᾶς ἄδικος ἴσα ξύλῳ ἀνιάτῳ. στεῖραν γὰρ οὐκ εὖ ἐποίησε, καὶ γύναιον οὐκ ἠλέησε, θυμῷ δὲ κατέστρεψεν ἀδυνάτους, ἀναστὰς τοιγαροῦν, οὐ μὴ πιστεύσῃ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς. μαλακισθεὶς δὲ μὴ ἐλπιζέτω ὑγιασθῆναι, ἀλλὰ πεσεῖται νόσῳ. πολλοὺς γὰρ ἐκάκωσε τὸ ὕψωμα αὐτοῦ, ἐμαράνθη δὲ ὥσπερ μολόχη ἐν καύματι, ἢ ὥσπερ στάχυς ἀπὸ καλάμης αὐτόματος ἀποπεσών. εἰ δὲ μή, τίς ἐστιν ὁ φάμενος ψευδῆ με λέγειν, καὶ θήσει εἰς οὐθὲν τὰ ῥήματά μου;

Ca. 25.

Ὑπολαβὼν δὲ βαλδὰδ ὁ σαυχίτης λέγει, τί γὰρ προοίμιον ἢ φόβος παρ' αὐτοῦ ὁ ποιῶν τὴν σύμπασαν ἐν ὑψίστῳ; μὴ γάρ τις ὑπολάβοι ὅτι ἐστὶ παρέλκυσις

Agrū nō ſuū demetūt: & vineā ei⁹ quē vi oppſſe rāt vindemiāt. Nudos di mittūt hoīes indumenta tollētes: qbus nō eſt opi mentū in frigore: qs im bres montiū rigāt: & nō habētes velamē āplexan tur lapides. Vim fecerūt depdantes pupillos: & vulgū pauperē ſpoliaue rūt. Nudis incedētibus abſq; veſtitu: & eſurienti bus tulerūt ſpicas. Inter aceruos eorū meridiati ſunt: q calcatis torculari bus ſitiūt. De ciuitatibus fecerūt viros gemere: & aīa vulneratorū clamauit & deus inultū abire nō patitur. Ipſi fuerūt re belles lumini: neſcierūt vias ei⁹: nec reuerſi ſunt per ſemitas eius. Mane primo conſurgit homicida: iterficit ege nū & pauperē: p nocte vero erit quaſi fur. Oculus adulteri obſeruat caligi nem dicens: non me videbit ocul⁹: & ope riet vultum ſuum. Perfodit in tenebris do mos: ſicut in die condixerant ſibi: & igno rauerunt lucem. Si ſubito apparuerit aurora: arbitrātur vmbram mor tis: & ſic in tenebris quaſi in luce ambulant. Leuis eſt ſup faciē aque: maledi cta ſit pars eius in terra nec ambulet per viā vi nearum. Ad nimium calorē tranſeat ab aquis niuiū: & vſq; ad inferos peccatū illi⁹. Obliuiſca tur ei⁹ miā: dulcedo illius vermis. Non ſit in re cordatiōe: ſed cōteratur ſicut lignū īfructuoſum. Pauit enī ſterilē & q nō parit: & vidue bene nō fecit. Detraxit fortes in fortitudie ſua: & cū ſteterit non credet vite ſue. Dedit ei de⁹ lo cum pnie: & ille abutitur eo in ſupbia: oculi aūt ei⁹ ſunt in vijs illi⁹. Eleuati ſunt ad modicū: & non ſubſiſtent: & hūiliabūtur ſicut oīa: & auferētur: & ſicut ſūmitates ſpicarū cōterētur. Qd ſi nō eſt ita: qs me pōt arguere eſſe mentitū: & ponere āte deū verba mea? 25.

Rñdens aūt baldath ſui tes: dixit. Ptās & ter ror apud eū eſt: qui facit cōcordiā in ſublimibus ſuis. Nunqd ē numerus

בשדה בלילו יקצירו וכרם רשע ילקשו׃ ערום הלינו מבלי לבוש ואין כסות בקרה׃ מזרם הרים ירטבו ומבלי מחסה חבקו צור׃ יגזלו משד יתום ועל עני יחבלו׃ ערום הלכו בלי לבוש ורעבים נשאו עמר׃ בין שורתם יצהירו יקבים דרכו ויצמאו׃ מעיר מתים ינאקו ונפש חללים תשוע ואלוה לא ישים תפלה׃ המה היו במרדי אור לא הכירו דרכיו ולא ישבו בנתיבתיו׃ לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כגנב׃ ועין נאף שמרה נשף לאמר לא תשורני עין וסתר פנים ישים׃ חתר בחשך בתים יומם חתמו למו לא ידעו אור׃ כי יחדו בקר למו צלמות כי יכיר בלהות צלמות׃ קל הוא על פני מים תקלל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים׃ ציה גם חם יגזלו מימי שלג שאול חטאו׃ ישכחהו רחם מתקו רמה עוד לא יזכר ותשבר כעץ עולה׃ רעה עקרה לא תלד ואלמנה לא ייטיב׃ ומשך אבירים בכחו יקום ולא יאמין בחיין׃ יתן לו לבטח וישען ועיניהו על דרכיהם׃ רומו מעט ואיננו והמכו ככל יקפצון וכראש שבלת ימלו׃ ואם לא אפו מי יכזיבני וישם לאל מלתי׃

Cap. xxv.

ויען בלדד השחי ויאמר׃ המשל ופחד עמו עשה שלום במרומיו׃ היש מספר

לִגְדוּדָיו וְעַל מִי לֹא יָקוּם אוֹרֵהוּ׃
וּמַה יִּצְדַּק אֱנוֹשׁ עִם אֵל וּמַה
יִּזְכֶּה יְלוּד אִשָּׁה׃ הֵן עַד יָרֵחַ
וְלֹא יַאֲהִיל וְכוֹכָבִים לֹא זַכּוּ
בְעֵינָיו׃ אַף כִּי אֱנוֹשׁ רִמָּה וּבֶן
אָדָם תּוֹלֵעָה׃

Cap. xxvi. וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃
מֶה עָזַרְתָּ לְלֹא כֹחַ הוֹשַׁעְתָּ
זְרוֹעַ לֹא עֹז׃ מַה יָּעַצְתָּ לְלֹא
חָכְמָה וְתֻשִׁיָּה לָרֹב הוֹדָעְתָּ׃
אֶת מִי הִגַּדְתָּ מִלִּין וְנִשְׁמַת מִי
יָצְאָה מִמֶּךָּ׃ הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ
מִתַּחַת מַיִם וְשֹׁכְנֵיהֶם׃ עָרוֹם
שְׁאוֹל נֶגְדּוֹ וְאֵין כְּסוּת לָאֲבַדּוֹן׃
נֹטֶה צָפוֹן עַל תֹּהוּ תֹּלֶה אֶרֶץ
עַל בְּלִימָה׃ צֹרֵר מַיִם בְּעָבָיו
וְלֹא נִבְקַע עָנָן תַּחְתָּם׃ מְאַחֵז
פְּנֵי כִסֵּה פַּרְשֵׁז עָלָיו עֲנָנוֹ׃ חֹק
חָג עַל פְּנֵי מָיִם עַד תַּכְלִית אוֹר
עִם חֹשֶׁךְ׃ עַמּוּדֵי שָׁמַיִם יְרוֹפָפוּ
וְיִתְמְהוּ מִגַּעֲרָתוֹ׃ בְּכֹחוֹ רָגַע הַיָּם
וּבִתְבוּנָתוֹ מָחַץ רָהַב׃ בְּרוּחוֹ
שָׁמַיִם שִׁפְרָה חֹלְלָה יָדוֹ נָחָשׁ
בָּרִחַ׃ הֶן אֵלֶּה קְצוֹת דְּרָכָיו וּמַה
שֵּׁמֶץ דָּבָר נִשְׁמַע בּוֹ וְרַעַם
גְּבוּרֹתָו מִי יִתְבּוֹנָן׃

Ca. xxvij. וַיֹּסֶף אִיּוֹב שְׂאֵת מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר׃
חַי אֵל הֵסִיר מִשְׁפָּטִי וְשַׁדַּי הֵמַר
נַפְשִׁי׃ כִּי כָל עוֹד נִשְׁמָתִי בִי
וְרוּחַ אֱלוֹהַּ בְּאַפִּי׃ אִם תְּדַבֵּרְנָה
שְׂפָתַי עַוְלָה וּלְשׁוֹנִי אִם יֶהְגֶּה
רְמִיָּה׃ חָלִילָה לִּי אִם אַצְדִּיק
אֶתְכֶם עַד אֶגְוָע לֹא אָסִיר תֻּמָּתִי
מִמֶּנִּי׃ בְּצִדְקָתִי הֶחֱזַקְתִּי וְלֹא
אַרְפֶּהָ לֹא יֶחֱרַף לְבָבִי מִיָּמָי׃
יְהִי כְרָשָׁע אֹיְבִי וּמִתְקוֹמְמִי כְעַוָּל׃

militū illius? Et sup quē non ſurget lumē illius? Nunqd iuſtificari poteſt homo cōparatꝰ deo: aut apparere mūdus natus de muliere? Ecce luna etiā non ſplendet: & ſtelle non ſunt munde ∞∞∞ in cōſpectu eius: quāto magis hō putredo: & filius hoīs vermis. 26.

Rñdens āt iob: dixit. Cuiꝰ adiutor es: nūqd imbecillis? Et ſuſtētas brachiū eiꝰ q nō eſt fortis? Cui dediſti conſiliū? forſitā illi q nō habet ſapientiā? & prudentiā tuā oſtēdiſti plurimā. Quē docere voluiſti? nōne eū qui fecit ſpiramentum? Ecce gigantes gemunt ſub aquis: & qui habitant cum eis. Nudus eſt infernus coram illo: & nullū eſt opimentū pditioni. Qui extēdit aqlonē ſup vacuū: & appēdit terrā ſup nihilū. Qui ligat aqs in nubibus ſuis: vt non erumpant pariter deorſum. Qui tenet vultū ſolii ſui: & expandit ſup illud nebulā ſuā. Terminū circūdedit aquis: vſq dū finiātur lux & tenebre. Colūne celi cōtremiſcūt: & pauent ad nutū eius. In fortitudine illiꝰ repēte maria cōgregata ſunt: & prudētia eius pcuſſit ſuperbū. Spiritus eiꝰ ornauit celos: & obſtetricāte manu eiꝰ eductꝰ ē coluber tortuoſus. Ecce hec ex pte dicta ſunt viarū eius: & cū vix paruā ſtillā ſmonis eius audierimus: qs poterit tonitruū magnitudinis illius intueri? 27.

Addidit qq iob aſſumens pabolā ſuā: & dixit. Viuit deꝰ q abſtulit iudiciū meū & ops q ad amaritudinē adduxit aīam meā: qa donec ſupeſt halitus in me & ſpūs dei in naribus meis: nō loquētur labia mea iniqtatē: nec lingua mea meditabitur mendaciū. Abſit a me vt iuſtos vos eē iudicē. Donec deficiā: nō recedā ab innocētia mea. Iuſtificationē meā quā cepi tenere: nō deſeram. Neq eni reprehendit me cor meū in omni vita mea. Sit vt impius inimicꝰ meꝰ: & aduerſarius meus quaſi iniquus ∞∞

predonibꝰ: ſup quos āt nō veniet inſidiatio ab
πειραταῖς, ἐπὶ τίνας δὲ οὐκ ἐπελεύσεται ἔνεδρα παρ'
eo? quomō eñi erit iuſtꝰ homo corā dño: aut quis
αὐτοῦ; πῶς γὰρ ἔσται δίκαιος βροτὸς ἔναντι κυρίου; ἢ τίς
mūdauerit ſe natꝰ de muliere? ſi luna ordinat:
ἂν ἀποκαθαρίσαι ἑαυτὸν γεννητὸς γυναικός; εἰ σελήνη συντάσσει,
τ nō illucet: ſtelle aūt nō mūde corā
καὶ οὐκ ἐπιφαύσκει, ἄστρα δὲ οὐ καθαρὰ ἐναντίον
eo. ſine āt: homo putredo: τ filiꝰ hoīs vermis.
αὐτοῦ· ἔα δέ, ἄνθρωπος σαπρία, καὶ υἱὸς ἀνθρώπου σκώληξ. Ca. 26.

Reſpōdens aūt iob dicit: cui appoſitꝰ es: aut cui
ΥΠολαβὼν δὲ ἰὼβ λέγει, τίνι πρόσκεισαι, ἢ τίνι
auxiliaturꝰ es? nunqd nō cui multa fortitudo: τ cui brachiū robuſtū eſt? cui dediſti cōſiliū? nōne cui oīs
μέλλεις βοηθεῖν; πότερον οὐχ ᾧ πολλὴ ἰσχύς, καὶ ᾧ βραχίων κραταιός ἐστι; τίνι συμβεβούλευσαι; οὐχ ᾧ πᾶσα
ſapia? aut quē inſeqris? nōne cui maxima potētia? cui
σοφία; ἢ τίνι ἐπακολουθήσεις; οὐχ ᾧ μεγίστη δύναμις; τίνι
renūciaſti vba? ſpūs āt cuiꝰ eſt egreſſus ex
ἀνήγγειλας ῥήματα; πνοὴ δὲ τίνος ἐστὶν ἡ ἐξελθοῦσα ἐκ
te? nūqd gigātes nutrient? ſub aqua
σοῦ; μὴ γίγαντες μαιωθήσονται, ὑποκάτωθεν ὕδατος
τ vicinis eiꝰ? nudꝰ infernꝰ corā illo: τ
καὶ τῶν γειτόνων αὐτοῦ; γυμνὸς ᾅδης ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ
nō eſt circuitꝰ pditioni. q extēdit boreā in nihil: q appēdit terrā ſup nihilū. q ligat aquā in nubibꝰ
οὐκ ἔστι περιβόλαιον τῇ ἀπωλείᾳ. ἐκτείνων βορέαν ἐπ' οὐδέν, κρεμάζων γῆν ἐπὶ μηδενός. δεσμεύων ὕδωρ ἐν νεφέ-
ſuis: τ nō rupta ē nebula ſub eo.
λαις αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐῤῥάγη νέφος ὑποκάτω αὐτοῦ. ὁ
q tenet vultū ſolij: q expādit ſup illud nebulā ſuam. pceptū circūdedit in faciē aque: vſq
κρατῶν πρόσωπον θρόνου, ἐκπετάζων ἐπ' αὐτὸν νέφος αὐτοῦ. πρόσταγμα ἐγύρωσεν ἐπὶ πρόσωπον ὕδατος, μέ-
ad ɔſūmationē lucis cū tenebris. colūne celi ex
χρι συντελείας φωτὸς μετὰ σκότους. στῦλοι οὐρανοῦ ἐκ-
pāſe ſunt: τ ſtupuerūt ab icrepatione eiꝰ.
πετάσθησαν, καὶ ἐξέστησαν ἀπὸ τῆς ἐπιτιμήσεως αὐ-
fortitudine ſedauit mare: ſciētia āt ſtrauit cete. clauſtra āt celi timuerūt eū.
τοῦ. ἰσχύϊ κατέπαυσε τὴν θάλασσαν, ἐπιστήμῃ δὲ ἔστρωσε τὸ κῆτος. κλεῖθρα δὲ οὐρανοῦ δεδοίκασιν αὐτόν.
pcepto aūt eius interfecit dracone apoſtatā. ecce hec ptes vie eius: τ ſup hūore ſmonis audiemus in eo: vim āt tonitrus eius: qs
προστάγματι δὲ αὐτοῦ ἐθανάτωσε δράκοντα ἀποστάτην. ἰδοὺ ταῦτα μέρη ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἰκμάδα λόγου ἀκουσόμεθα ἐν αὐτῷ, σθένος δὲ βροντῆς αὐτοῦ, τίς
nouit qñ faciet?
οἶδεν ὁπότε ποιήσει; Ca. 27.

Adhuc āt addēs iob dixit pemio: viuit dñs q
ΕΤι δὲ προσθεὶς ἰὼβ εἶπε τῷ προοιμίῳ, ζῇ κύριος ὃς
ſic me iudicauit: τ oīpotēs q amarā fecit meā aīam. ſi qdē adhuc halitu meo exīte: ſpūs āt
οὕτω με κέκρικε, καὶ ὁ παντοκράτωρ ὁ πικράνας μου τὴν ψυχήν. εἰ μὴν ἔτι τῆς πνοῆς μου ἐνούσης, πνεῦμα δὲ
diuinus circūſtans mihi i naribꝰ. nō loquētur labia mea
θεῖον τὸ περιόν μοι ἐν ῥισί. μὴ λαλήσει τὰ χείλη μου
iniqua: neq aīa mea meditabit iniuſta. ne mihi ſit
ἄνομα, οὐδὲ ἡ ψυχή μου μελετήσει ἄδικα. μή μοι εἴη
iuſtos vos oſtēdere: donec moriar: nō eñi amouebo innocentiā meā. iuſtitie āt attendēs nō
δικαίους ὑμᾶς ἀποφῆναι, ἕως ἂν ἀποθάνω, οὐ γὰρ ἀπαλλάξω τὴν ἀκακίαν μου. δικαιοσύνῃ δὲ προσέχων οὐ
tradā: nō eñi cōſciꝰ ſū mihi q illicita fecerim. veruntñ ſint inimici mei. ſicut ſubuerſio impiox: τ in me iſurgētes: ſicut pditio iniquox.
μὴ προῶμαι, οὐ γὰρ σύνοιδα ἐμαυτῷ ἄτοπα πράξας. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ εἴησαν οἱ ἐχθροί μου. ὥσπερ ἡ καταστροφὴ τῶν ἀσεβῶν, καὶ οἱ ἐπ' ἐμὲ ἐπανιστάμενοι, ὥσπερ ἡ ἀπώλεια τῶν παρανόμων. ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

τ que eñi eſt ſpes impio: qm̄ cōtinet? cōfidēs in dñm nūqd ſaluꝰ erit: aut depcationē eiꝰ exaudiet
καὶ τίς γάρ ἐστιν ἐλπὶς ἀσεβεῖ, ὅτι ἐπέχει; πεποιθὼς ἐπὶ κύριον ἆρα σωθήσεται, ἢ τὴν δέησιν αὐτοῦ εἰσακούσε-
dñs? aut cū venerit ei neceſſitas nō habet aliquā
ται κύριος; ἢ ἐπελθούσης αὐτῷ ἀνάγκης μὴ ἔχει τινὰ
ſmonis audaciā corā illo? aut ſicut cū inuocauerit ipſe
παῤῥησίαν ἐναντίον αὐτοῦ; ἢ ὡς ἐπικαλεσαμένου αὐτοῦ
exaudiet eū? ſed iā renūciabo vobis qd eſt
εἰσακούσεται αὐτοῦ; ἀλλὰ δὴ ἀναγγελῶ ὑμῖν τί ἐστιν
in manu dñi: q ſūt apud oīpotentē: nō mētiar. ecce iā oēs noſtis: q vana vanis inijcitis.
ἐν χειρὶ κυρίου, ἅ ἐστι παρὰ παντοκράτορι, οὐ ψεύσομαι. ἰδοὺ δὴ πάντες οἴδατε, ὅτι κενὰ κενοῖς ἐπιβάλλετε.
hec pars hoīs impij a dño:
αὕτη ἡ μερὶς ἀνθρώπου ἀσεβοῦς παρὰ κυρίου,
poſſeſſio āt potentiū ſuperueniet ab oīpotente
κτῆμα δὲ δυναστῶν ἐπελεύσεται παρὰ παντοκράτορος
ſup eos. ſi āt multi fuerint filij eiꝰ in occiſione erūt: ſi āt vtri euaſerint mēdicabūt.
ἐπ' αὐτούς. ἐὰν δὲ πολλοὶ γένωνται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς σφαγὴν ἔσονται, ἐὰν δὲ ἀνδρωθῶσι προσαιτήσουσιν. οἱ δὲ πε-
at ſupſtites eiꝰ morte morient: viduas āt corū
ριόντες αὐτοῦ θανάτῳ τελευτήσουσι, χήρας δὲ αὐτῶν
nemo miſerabit. ſi ɔgregauerit ſicut terrā argentū: ſicut
οὐδεὶς ἐλεήσει. ἐὰν συναγάγῃ ὥσπερ γῆν ἀργύριον, ἴσα
āt lutū pparauerit aurū. hec oīa iuſti vē
δὲ πηλῷ ἑτοιμάσῃ χρυσίον. ταῦτα πάντα δίκαιοι πε-
dicabūt: at pecunias eiꝰ veraces habe
ριποιήσονται, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ ἀληθινοὶ καθέξου-
būt: euaſit āt domꝰ eiꝰ ſicut tinee τ ſicut tela
σιν. ἀπέβη δὲ ὁ οἶκος αὐτοῦ ὥσπερ σῆτες καὶ ὥσπερ ἀρά-
aranee. diues dormiet τ nō addet: oculos ſuos aperuit: τ nō eſt. occurrerūt ei ſicut
χνη. πλούσιος κοιμηθήσεται καὶ οὐ προσθήσει, ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διήνοιξε, καὶ οὐκ ἔστι. συνήντησαν αὐτῷ ὥσπερ
aqua dolores: nocte āt abſtulit eū caligo. tollet eū vētus vrēs τ abibit: τ vētilabit eū de loco ſuo. τ inijciet ſup
ὕδωρ αἱ ὀδύναι, νυκτὶ δὲ ἀφείλετο αὐτὸν γνόφος. ἀναλήψεται αὐτὸν καύσων καὶ ἀπελεύσεται, καὶ λικμήσει αὐτὸν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ. καὶ ἐπιῤῥίψει ἐπ'
eū τ nō pcet: de manu eiꝰ fuga fugiet
αὐτὸν καὶ οὐ φείσεται, ἐκ χειρὸς αὐτοῦ φυγῇ φεύξεται
pulſabit ſup eū manꝰ ſuas: τ exſibilabit eū de loco ſuo.
κροτήσει ἐπ' αὐτὸν χεῖρας αὐτοῦ, καὶ συριεῖ αὐτὸν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ. Ca. 28.

Eſt eñi argēto locꝰ vnde fit: locꝰ āt
ΕΣτι γὰρ ἀργυρίῳ τόπος ὅθεν γίνεται, τόπος δὲ
auro vnde cōflat. ferrū. qdē eñi de terra fit:
χρυσίῳ ὅθεν διηθεῖται. σίδηρος μὲν γὰρ ἐκ γῆς γίνεται,
es āt ſicut lapis incidit. ordinē poſuit tenebris:
χαλκὸς δὲ ἴσα λίθῳ λατομεῖται. τάξιν ἔθετο σκότει,
τ oēz terminū ipſe ſcrutat: lapis tenebre τ
καὶ πᾶν πέρας αὐτὸς ἐξακριβάζεται, λίθος σκοτία καὶ
vmbra mortis. inciſio torrētis a calce: at q
σκιὰ θανάτου. διακοπὴ χειμάῤῥου ἀπὸ κονίας, οἱ δὲ ἐπι-
obliuiſcētes vie iuſte infirmati ſūt ex mortalibꝰ: terra ex
λανθανόμενοι ὁδὸν δικαίαν ἠσθένησαν ἐκ βροτῶν. γῆ ἐξ
ea exibit panis: ſubtꝰ eā verſa ē ſicut
αὐτῆς ἐξελεύσεται ἄρτος, ὑποκάτω αὐτῆς ἐστράφη ὡσεὶ
ignis. locꝰ ſapphiri lapides eiꝰ: τ tumulꝰ aurēꝰ eiꝰ
πῦρ. τόπος σαπφείρου οἱ λίθοι αὐτῆς, καὶ χῶμα χρυ-
ſemita. nō nouit eā volatile. τ nō intuitꝰ eſt eā oculꝰ vulturi. nō calcauerūt eā
σοῦν αὐτῆς τρίβος. οὐκ ἔγνω αὐτὴν πετεινόν. καὶ οὐ παρέβλεψεν αὐτὴν ὀφθαλμὸς γυπός. οὐκ ἐπάτησαν αὐτὴν
filij ſupbox nō ptrāſiuit ſup eā leo. in rupe extēdit manū ſuā: ſubuertit āt a radicibꝰ mōtes.
υἱοὶ ἀλαζόνων, οὐ παρῆλθεν ἐπ' αὐτῆς λέων. ἐν ἀκροτόμῳ ἐξέτεινε χεῖρα αὐτοῦ, κατέστρεψε δὲ ἐκ ῥιζῶν ὄρη.

Que ē eni ſpes hypocrite ſi auare rapiat: & nō liberet deꝰ aīam eius? Nūqd deus audiet clamorē eius cū venerit ſup eum āguſtia? Aut poterit in oīpotēte delectari & inuocare deū oī tpe? Docebo vos per manum dei que oīpotens habeat: nec abſcondam. Ecce vos omnes noſtis: ∞∞ & quid ſine cauſa vana loquimini? Hec eſt pars hoīs impii apud deū: & hereditas violētorū quā ab oīpotēte ſuſcipient. Si multiplicati fuerint filii eius: in gladio erūt: & nepotes eius nō ſaturabūtur pane. Qui reliq fuerint ex eo: ſepelietur in īteritu: & vidue illius nō plorabūt. Si cōportauerit qſi terrā argentū: & ſicut lutū prepauerit veſtimēta: ppabit qdē ſed iuſtus veſtietur illis: & argentū innocēs diuidet. Edificauit ſicut tinea domū ſuam: & ſicut cuſtos fecit vmbraculū. Diues cū dormierit: nihil ſecū auferet: aperiet oculos ſuos: & nihil īueniet. Apprehēdet eū qſi aq inopia: nocte opprimet eū tēpeſtas. Tollet eū vētus vrēs & auferet: & velut turbo rapiet eū de loco ſuo. Emittet ſup eū & nō pcet: de māu eiꝰ fugiēs fugiet. Striget ſr eū manꝰ ſuas: & ſibilabit ſup illū ituēs locū eiꝰ. 28

Habet argentū venarū ſuarū pricipia: & auro locus ē in q cōflatur. Ferrū de tra tollitur & lapis ſolutus calore in es vertitur. Tps poſuit tenebris: & vniuerſorū finē ipſe cōſiderat. Lapidē qq caliginis & vmbre mortis diuidit torrēs a ppło peregrināte: eos qs oblitꝰ eſt pes egētis hoīs & inuios. Terra de qua oriebatur panis: in loco ſuo ∞∞∞∞∞ igni ſubuerſa eſt. Locꝰ ſapphiri lapides eius: & glebe illius aurū. Semitam ignorauit ∞∞∞ auis: nec intuitus eſt oculus ∞∞∞∞∞∞∞ vulturis. Non calcauerunt eam filii inſtitorū: nec pertranſiuit per eā leena. Ad ſilicem ∞∞∞ extendit manū ſuā: ſubuertit a radicibus mōtes.

כִּי מַה תִּקְוַת חָנֵף כִּי יִבְצָע כִּי יֵשֶׁל
אֱלוֹהַּ נַפְשׁוֹ׃ הֲצַעֲקָתוֹ יִשְׁמַע אֵל
כִּי תָבוֹא עָלָיו צָרָה׃ אִם עַל שַׁדַּי
יִתְעַנָּג יִקְרָא אֱלוֹהַּ בְּכָל עֵת׃ אוֹרֶה
אֶתְכֶם בְּיַד אֵל אֲשֶׁר עִם שַׁדַּי
לֹא אֲכַחֵד׃ הֵן אַתֶּם כֻּלְּכֶם חֲזִיתֶם
וְלָמָּה זֶּה הֶבֶל תֶּהְבָּלוּ׃ זֶה חֵלֶק
אָדָם רָשָׁע עִם אֵל וְנַחֲלַת עָרִיצִים
מִשַּׁדַּי יִקָּחוּ׃ אִם יִרְבּוּ בָנָיו
לְמוֹ חָרֶב וְצֶאֱצָאָיו לֹא יִשְׂבְּעוּ
לָחֶם׃ שְׂרִידָיו בַּמָּוֶת יִקָּבֵרוּ
וְאַלְמְנֹתָיו לֹא תִבְכֶּינָה׃ אִם יִצְבֹּר
כֶּעָפָר כָּסֶף וְכַחֹמֶר יָכִין מַלְבּוּשׁ׃
יָכִין וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ וְכֶסֶף נָקִי יַחֲלֹק׃
בָּנָה כָעָשׁ בֵּיתוֹ וּכְסֻכָּה עָשָׂה
נֹצֵר׃ עָשִׁיר יִשְׁכַּב וְלֹא יֵאָסֵף
עֵינָיו פָּקַח וְאֵינֶנּוּ׃ תַּשִּׂיגֵהוּ כַמַּיִם
בַּלָּהוֹת לַיְלָה גְּנָבַתּוּ סוּפָה׃
יִשָּׂאֵהוּ קָדִים וְיֵלַךְ וִישָׂעֲרֵהוּ
מִמְּקֹמוֹ׃ וְיַשְׁלֵךְ עָלָיו וְלֹא יַחְמֹל
מִיָּדוֹ בָּרוֹחַ יִבְרָח׃ יִשְׂפֹּק עָלֵימוֹ
כַפֵּימוֹ וְיִשְׁרֹק עָלָיו מִמְּקֹמוֹ׃

C. xxviij. כִּי יֵשׁ לַכֶּסֶף מוֹצָא
וּמָקוֹם לַזָּהָב יָזֹקּוּ׃ בַּרְזֶל מֵעָפָר
יֻקָּח וְאֶבֶן יָצוּק נְחוּשָׁה׃ קֵץ שָׂם
לַחֹשֶׁךְ וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר
אֶבֶן אֹפֶל וְצַלְמָוֶת׃ פָּרַץ נַחַל
מֵעִם גָּר הַנִּשְׁכָּחִים מִנִּי רָגֶל
דַּלּוּ מֵאֱנוֹשׁ נָעוּ׃ אֶרֶץ מִמֶּנָּה
יֵצֵא לָחֶם וְתַחְתֶּיהָ נֶהְפַּךְ כְּמוֹ
אֵשׁ׃ מְקוֹם סַפִּיר אֲבָנֶיהָ
וְעַפְרֹת זָהָב לוֹ׃ נָתִיב לֹא
יְדָעוֹ עָיִט וְלֹא שְׁזָפַתּוּ עֵין
אַיָּה׃ לֹא הִדְרִיכֻהוּ בְנֵי שָׁחַץ
לֹא עָדָה עָלָיו שָׁחַל׃ בַּחַלָּמִישׁ
שָׁלַח יָדוֹ הָפַךְ מִשֹּׁרֶשׁ הָרִים׃

בַּצּוּרוֹת יְאֹרִים בִּקֵּעַ וְכָל יְקָר
רָאֲתָה עֵינוֹ׃ מִבְּכִי נְהָרוֹת חִבֵּשׁ רָאָה בָּכָה
וְתַעֲלֻמָהּ יֹצִא אוֹר׃ וְהַחָכְמָה מֵאַיִן עָלַם
תִּמָּצֵא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה׃ לֹא מָצָא
יָדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכָּהּ וְלֹא תִמָּצֵא בְּאֶרֶץ
הַחַיִּים׃ תְּהוֹם אָמַר לֹא בִי הִיא תְּהוֹם
וְיָם אָמַר אֵין עִמָּדִי׃ לֹא יֻתַּן סְגוֹר נָתַן סָגַר
תַּחְתֶּיהָ וְלֹא יִשָּׁקֵל כֶּסֶף מְחִירָהּ׃ שָׁקַל מָחַר
לֹא תְסֻלֶּה בְּכֶתֶם אוֹפִיר בְּשֹׁהַם סָלָה אָפַר
יָקָר וְסַפִּיר׃ לֹא יַעַרְכֶנָּה זָהָב סָפַר עָרַךְ
וּזְכוֹכִית וּתְמוּרָתָהּ כְּלִי פָז׃ זָכַךְ מוּר
רָאמוֹת וְגָבִישׁ לֹא יִזָּכֵר וּמֶשֶׁךְ כָּלָה רוּם גָּבַשׁ זָכַר
חָכְמָה מִפְּנִינִים׃ לֹא יַעַרְכֶנָּה פָּנָה
פִּטְדַת כּוּשׁ בְּכֶתֶם טָהוֹר לֹא תְסֻלֶּה׃ טָהַר
וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תָּבוֹא וְאֵי זֶה בּוֹא
מְקוֹם בִּינָה׃ וְנֶעֶלְמָה מֵעֵינֵי כָל עָלַם
חָי וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה׃ אֲבַדּוֹן סָתַר
וָמָוֶת אָמְרוּ בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ
שִׁמְעָהּ׃ אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא בִּין
יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ׃ כִּי הוּא לִקְצוֹת קוּם קָצָה
הָאָרֶץ יַבִּיט תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם נָבַט
יִרְאֶה׃ לַעֲשׂוֹת לָרוּחַ מִשְׁקָל רָאָה עָשָׂה שָׁקַל
וּמַיִם תִּכֵּן בְּמִדָּה׃ בַּעֲשֹׂתוֹ לַמָּטָר שָׁקַל מָדַד
חֹק וְדֶרֶךְ לַחֲזִיז קֹלוֹת׃ אָז רָאָהּ חָזַז קוֹל
וַיְסַפְּרָהּ הֱכִינָהּ וְגַם חֲקָרָהּ׃ סָפַר כּוּן
וַיֹּאמֶר לָאָדָם הֵן יִרְאַת אֲדֹנָי הִיא אָמַר
חָכְמָה וְסוּר מֵרָע בִּינָה׃ רוּעַ

Cap. xxix.

וַיֹּסֶף אִיּוֹב שְׂאֵת נָשָׂא
מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר׃ מִי יִתְּנֵנִי כְיַרְחֵי נָתַן
קֶדֶם כִּימֵי אֱלוֹהַּ יִשְׁמְרֵנִי׃ בְּהִלּוֹ יוֹם שָׁמַר
נֵרוֹ עֲלֵי רֹאשִׁי לְאוֹרוֹ אֵלֶךְ חֹשֶׁךְ׃ הָלַל הָלַךְ
כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי בִּימֵי חָרְפִּי בְּסוֹד הָיָה
אֱלוֹהַּ עֲלֵי אָהֳלִי׃ בְּעוֹד שַׁדַּי
עִמָּדִי סְבִיבוֹתַי נְעָרָי׃ בִּרְחֹץ הֲלִיכַי סָבַב
בְּחֵמָה וְצוּר יָצוּק עִמָּדִי פַּלְגֵי הָלַךְ צוּק
שָׁמֶן׃ בְּצֵאתִי שַׁעַר עֲלֵי קָרֶת יָצָא קָרָה

In petris riuos excidit: & omne precioſum vidit oculus eius. Profūda q̄ꝫ fluuiorū ſcrutat9 eſt: & abſcondita ꝑduxit in lucē. Sapiā vero vbi inuenitur? & quis eſt locus intelligentie? Neſcit homo preciū eius: nec inuenitur in t̄ra ſuauiter viuentium. Abyſſus dicit: non eſt in me: & mare loquitur nō eſt mecū. Nō dabitur aurꝫ obrizum ꝓ ea: nec appēdetur argentū in cōmutatiōe ei9. Nō cōferetur tinctis indie coloribus: nec lapidi ſardōico ꝑcioſiſſimo vel ſaphiro. Nō adeq̄bitur ei aurū vel vitrū: nec cōmutabūtur ꝓ ea vaſa auri: excelſa & eminētia nō cōmemorabūtur cōparatione eius. Trahitur aūt ſapiā de occultis. Nō adeq̄bitur ei topazi9 de ethiopia: nec tincture mūdiſſime cōponētur. Vn̄ ergo ſapiā venit? & q̄s eſt loc9 intelligētie? Abſcōdita eſt ab oculis oīm viuētiū: volucres q̄ꝫ celi latet. Perditio & mors dixerūt: auribus noſtris audiuimus famam eius. Deus intelligit viam eius: & ipſe nouit locum illius. Ipſe enim fines mundi intuetur: & oīa que ſub celo ſunt reſpicit. Qui fecit ventis pondus: & aquas appendit in mēſura. Qn̄ ponebat pluuiis legē: & viā ꝓcellis ſonātibus: tūc vidit illā & enarrauit: & preparauit & inueſtigauit: & dixit homini. Ecce timor domini ipſe eſt ſapientia: & recedere a malo intelligentia. 29.

Ddidit quoq̄ꝫ iob aſſumens parabolā ſuam: & dixit. Quis mihi tribuat vt ſim iuxta mēſes p̄ſtinos: ſ̄m dies q̄bus deus cuſtodiebat me. Qn̄ ſplendebat lucerna ei9 ſuper caput meū: & ad lumē eius ābulabā ī tenebris. Sicut fui in dieb9 adoleſcētie mee: qn̄ ſecreto de9 erat ī tabernaclo meo. Qn̄ erat op̄s mecū: & in circuitu meo pueri mei. Qn̄ lauabā pedes meos butyro: & petra fundebat mihi riuos olei. Qn̄ ꝓcedebā ad portā ciuitatis:

ripas āt fluuioꝝ excidit: oē āt ꝑcioſū vidit me9
ἐιρας δὲ ποταμῶν ἔρρηξε, πᾶν δὲ τίμιον ἔιδέ μου ὁ
ocul9. ꝓfunda āt fluuioꝝ reuelauit: oſtēdit āt
ὀφθαλμός. βάθη δὲ ποταμῶν ἀνεκάλυψεν, ἔδειξεν δὲ
ſuā potētiā in lucē. at ſapiā vnde inuēta eſt? qualis āt loc9 eſt ſciētie? nō nouit homo viā e- — Pro. 3.b. ibide. 8.b. — B
ἀυτοῦ δύναμιν εἰς φῶς. ἡ δὲ σοφία πόθεν ἐυρέθη; ποῖος δὲ τόπος ἐςὶ τῆς ἐπιςήμης; ὀυκ ὄιδε βροτὸς ὁδὸν αὐ
ius: neque inuenieſt hoīb9. abyſſus dixit nō
τῆς, ὀυ δὲ μὴ ἐυρεθῇ ἐν ἀνθρώποις. ἄβυσσος ἔιπεν ὀυκ
eſt in me: ꝛ mare dixit nō eſt mecū. nō
ἔςιν ἐν ἐμοί, καὶ θάλασσα ἔιπεν ὀυκ ἔςι μετ᾽ ἐμοῦ. ὀυ
dabit ꝯcluſum aurꝫ pro ea: ꝛ nō appēdet̄ argē- — C
δώσει συγκλεισμὸν ἀντ᾽ ἀυτῆς, καὶ ὀυ σαθήσεται ἀργύ-
tū cōmutatio ei9. ꝛ nō cōportabit̄ au- — Sa. 7. a.
ριον ἀντάλλαγμα ἀυτῆς. καὶ ὀυ συμβαςαχθήσεται χρυ
ro ophir in onyche ꝑcioſo ꝛ ſapphiro. nō adequa-
σίῳ ὠφείρ ἐν ὄνυχι τιμίῳ καὶ σαπφείρῳ. ὀυκ ἰσωθήσε
bit̄ ei aurū ꝛ vitrū. ꝛ ꝯmutatio e-
ται ἀυτῇ χρυσίον καὶ ὕαλος. καὶ τὸ ἄλλαγμα ἀυ-
ius ſupellectilia aurea. excelſa ꝛ ſublimia nō ꝯmemora-
τῆς σκεύη χρυσᾶ. μετέωρα καὶ γαβεὶς ὀυ μνηθήσε-
bunt̄: ꝛ trahe ſapiam ſup intima. nō ade-
ται, καὶ ἕλκυσον σοφίαν ὑπὲρ τὰ ἐσώτατα. ὀυκ ἰσω
quabit̄ ei topaziū ethiopie: auro puro nō
θήσεται ἀυτῇ τοπάζιον ἀιθιοπίας, χρυσίῳ καθαρῷ ὀυ
cōportabitur. at ſapiā vnde inuēta ē? qualis āt
συμβαςαχθήσεται. ἡ δὲ σοφία πόθεν ἐυρέθη; ποῖος δὲ
locus eſt intellect9? latuit oēm hoiem:
τόπος ἐςὶ τῆς συνέσεως, λέληθε πάντα ἄνθρωπον,
ꝛ a volatilib9 celi abſcōdita ē. ꝑditio ꝛ — D
καὶ ἀπὸ πετεινῶν τοῦ ὀυρανοῦ ἐκρύβη. ἡ ἀπώλεια καὶ
mors dixerūt: audiuim9 ei9 gl'iam. dn̄s
ὁ θάνατος ἔιπαν, ἀκηκόαμεν ἀυτῆς τὸ κλέος. ὁ κύριος
bn̄ cōſtituit ei9 viā: ipe āt nouit locū
ἐυ συνέςησεν ἀυτῆς τὴν ὁδόν, ἀυτὸς δὲ ὄιδε τὸν τόπον
ei9. ipe eni q̄ ſub celum totā intuet̄: vidēs
ἀυτῆς. ἀυτὸς γὰρ τὴν ὑπ᾽ ὀυρανὸν πᾶσαν ἐφορᾷ, ἐιδὼς
q̄ in terra: oia q̄ꝫ q̄ fecit: ventoꝝ pōdus:
τὰ ἐν τῇ γῇ, πάντα τε ἃ ἐποίησεν, ἀνέμων σαθμόν,
aque q̄ꝫ mēſuras qn̄ fecit. hic vidēs nūerauit: ꝛ viā in cōcuſſione vocis. tūc vidit
ὕδατός τε μέτρα ὅτε ἐποίησεν. ὅυτος ἰδὼν ἠρίθμησε, καὶ ὁδὸν ἐν τινάγματι φωνῆς. τότε ἔιδεν
illā: enarrauit eā: cū ꝑparaſſet inueſtigauit. di-
ἀυτήν, ἐξηγήσατο ἀυτήν, ἑτοιμάσας ἐξιχνίασεν. ἐι- — ps. 11. Pro. 10. a.
xit āt hoī: ecce pietas eſt ſapiā: at abſtinere a malis eſt ſcientia.
πε δὲ ἀνθρώπῳ, ἰδοὺ ἡ θεοσέβειά ἐςι σοφία, τὸ δὲ ἀπέχεσθαι ἀπὸ κακῶν ἐςίν ἐπιςήμη.

Ca. 29.

Adhucāt addēs iob dixit ꝓemio: q̄s — A
ΕΤΙ δὲ προσθεὶς ἰὼβ ἔιπε τῷ προοιμίῳ, τίς
me ponat iuxta mēſes ante dieꝝ: qb9 me de9
ἄν με θείη κατὰ μῆνα ἔμπροσθεν ἡμερῶν, ὧν με ὁ θεὸς
cuſtodiuit: vt qn̄ ſplēdebat lucerna ei9 ſup ca
ἐφύλαξεν; ὡς ὅτε ηὔγει ὁ λύχνος ἀυτοῦ ὑπὲρ κεφα
put meū: qn̄ lūine ei9 ambulabā in tenebris. qn̄ fui in dieb9 iuuētutis mee: qn̄ dn̄s
λῆς μου, ὅτε τῷ φωτὶ ἀυτοῦ ἐπορευόμην ἐν σκότει. ὅτε ἤμην ἐν ἡμέραις νεότητός μου, ὅτε ὁ κύριος
ſpeculationē faciebat dom9 mee. qn̄ fui diues valde: in circuitu āt mei pueri mei. qn̄ fluebāt
ἐπισκοπὴν ἐποιεῖτο τοῦ ὄικου μου. ὅτε ἤμην ὑλώδης λίαν, κύκλῳ δέ μου ὁι παῖδές μου. ὅτε ἐχέοντό μου ἁι ὁδοὶ βουτύρῳ, τὰ δὲ ὄρη μου ἐχέοντο γάλακτι.
vie mee butyro: at mōtes mei fluebāt lacte qn̄ exibā dilūculo in ciuitatē:
ὅτε ἐξεπορευόμην ὄρθριος ἐν πόλει,

in āt plateis ponebat̄ mea cathedra. vi lētes me iuuenes abſcōſi ſunt: ſenes āt oēs ſteterūt. adulti āt
ἐν δὲ πλατείαις ἐτίθετό μου ὁ δίφρος. ἰδόντες με νεανίσκοι ἐκρύβησαν, πρεσβῦται δὲ πάντες ἔςησαν. ἁδροὶ δὲ — B
ceſſauerūt loquētes: digitū iponētes ſup os.
ἐπαύσαντο λαλοῦντες, δάκτυλον ἐπιθέντες ἐπὶ ςόμα
q̄ āt audierūt beatū dixerūt me: ꝛ lingua eoꝝ
τι. ὁι δὲ ἀκούσαντες ἐμακάρισάν με, καὶ γλῶσσα ἀυτῶν
gutturi ſuo adheſit. qm̄ auris audiuit ꝛ beatū dixit me: ocul9 āt vidēs me declinauit. liberaui eni pauperem de manu potētis: ꝛ pupillo: cui nō erat adiutor auxiliat9 ſū. benedictio peuntis ſup me veniat: os āt
τῷ λάρυγγι ἀυτῶν ἐκολλήθη. ὅτι ὠτίον ἤκουσε καὶ ἐμακάρισέ με, ὀφθαλμὸς δὲ ἰδών με ἐξέκλινε. διέσωσα γὰρ πτωχὸν ἐκ χειρὸς δυνάςου, καὶ ὀρφανῷ, ᾧ ὀυκ ἦν βοηθὸς ἐβοήθησα. ἐυλογία ἀπολλυμένου ἐπ᾽ ἐμὲ ἐπέλθοι, ςόμα δὲ — C
vidue mihi bn̄dixit. iuſtitiā indut9 ſuꝫ: veſtit9 ſū āt iudiciū ſicut diploidē. ocul9 fui cecoꝝ:
χήρας με ἐυλόγησε. δικαιοσύνην ἐνεδεδύκειν, ἠμφιεσάμην δὲ κρίμα ἴσα διπλοΐδι. ὀφθαλμὸς ἤμην τυφλῶν,
pes āt claudoꝝ: ego fui pater impotentiū: cauſā āt quā
πούς δὲ χωλῶν, ἐγὼ ἤμην πατὴρ ἀδυνάτων, δίκην δὲ ἣν
nō ſciebā inueſtigaui. cōtriui āt molas iniquoꝝ: de āt
ὀυκ ἤδειν ἐξιχνίασα. συνέτριψα δὲ μύλας ἀδίκων, ἐκ δὲ
medijs dentib9 eoꝝ predā euulſi. dixi
μέσου τῶν ὀδόντων ἀυτῶν ἅρπαγμα ἐξέσπασα. ἔιπα
āt etas mea ſeneſcet ſicut truncus palme: multū
δὲ ἡ ἡλικία μου γηράσει ὥσπερ ςέλεχος φοίνικος, πολὺν
tēpus viuā. radix mea apta eſt in aqua: ꝛ ros
χρόνον βιώσω. ἡ ῥίζα μου διήνοικται ἐπὶ ὕδατος, καὶ δρόσος — D
morabit̄ in meſſione mea. gl'ia mea noua me-
ἀυλισθήσεται ἐν τῷ θερισμῷ μου. δόξα μου καινὴ μετ᾽
cū: ꝛ arc9 me9 in manu ei9 ābulabit. q̄ me
ἐμοῦ, καὶ τὸ τόξον μου ἐν χειρὶ ἀυτοῦ πορεύσεται. ἐμοῦ
audierūt attēdebāt: tacuerūt āt in meo cōſilio.
ἀκούσαντες προσέχον, ἐσιώπησαν δὲ ἐπὶ τῇ ἐμῇ βουλῇ.
ſup āt meū verbū nō addiderūt: leti āt e-
ἐπὶ δὲ τῷ ἐμῷ ῥήματι ὀυ προσέθεντο, περιχαρεῖς δὲ ἐγί-
rāt qn̄ illis loquebar. ſicut terra ſitiēs ſuſcipiēs imbrē: ſic iſti meū ſmonē. ſi riſerā ad eos nō crediderāt: ꝛ lux vultus mei nō cadebat.
νοντο ὁπόταν ἀυτοῖς ἐλάλουν. ὥσπερ γῆ διψῶσα προσδεχομένη τὸν ὑετόν, ὅυτως ὅυτοι τὴν ἐμὴν λαλιάν. ἐὰν γελάσω πρὸς ἀυτοὺς ὀυ μὴ πισεύσωσι, καὶ φῶς τοῦ προσώπου μου ὀυκ ἀπέπιπτεν.
elegi viā eoꝝ: ꝛ ſedi imperās: ꝛ in tabnaculo erā ſicut rex in ſatellitib9. quēadmodū paſſionib9 affectos ꝯſolabar.
ἐξελεξάμην ὁδὸν ἀυτῶν, καὶ ἐκάθισα ἄρχων, καὶ κατεσκήνουν ὡσεὶ βασιλεὺς ἐν μονοζώνοις. ὃν τρόπον παθεινοὺς παρεκάλουν.

Ca. 30.

Nūc āt deriſerūt me minimi: nūc hortant̄ — A
ΝΥΝΙ δὲ κατεγέλασάν μου ἐλάχιςοι, νῦν νουθετοῦσί
me in pte. quoꝝ ꝯtēnebā patres eoꝝ: quos nō putaui eſſe dignos canib9 meoꝝ gregū. et fortitudo
με ἐν μέρει. ὧν ἐξουδένουν πατέρας ἀυτῶν, ὃυς ὀυχ ἡγησάμην ἔιναι ἀξίους κυνῶν τῶν ἐμῶν νομάδων. καί γε ἰσχὺς
manuū ipoꝝ ad qd mihi? ſup ipos periit ꝯſūmatio:
χειρῶν ἀυτῶν ἵνα τί μοι; ἐπ᾽ ἀυτοὺς ἀπώλετο συντέλεια,
in egeſtate ꝛ fame ſterilis: fugiētes inaq̄ſam heri pſſurā ꝛ miſeriā. frāgentes aurone in ſo
ἐν ἐνδείᾳ καὶ λιμῷ ἄγονος, ὁι φεύγοντες ἄνυδρον ἐχθὲς συνοχὴν καὶ ταλαιπωρίαν. ὁι περικλῶντες ἅλιμα ἐπὶ ἠχοῦντι,
nāte: qui auro erāt eoꝝ cibaria. ihonorati āt ꝛ viles habiti indigētes oīs boni: ꝛ q̄ radices
ὅιτινες ἅλιμα ἦν ἀυτῶν τὰ σῖτα. ἄτιμοι δὲ καὶ πεφαυλισμένοι ἐνδεεῖς παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ ὁι ῥίζας
lignoꝝ mādebāt pre fame magna inſurrexerūt
ξύλων ἐμασῶντο ὑπὸ λιμοῦ μεγάλου ἐπανέςησάν
mihi fures. quoꝝ dom9 eoꝝ erāt foramina petraꝝ
μοι κλέπται. ὧν ὁι ὄικοι ἀυτῶν ἦσαν τρῶγλαι πετρῶν

& ī platea ꝑabāt cathedrā mihi. Videbāt me iuuenes & abſcondebātur: & ſenes aſſurgētes ſtabant. Principes ceſſabāt loq: & digitum ſupponebāt ori ſuo. Vocem ſuā cohibebant duces: & lingua eorū gutturi ſuo adherebat. Auris audiēs btificabat me: & ocl's vidēs teſtioniū reddebat mihi: eo q' liberaſſē pauperē vociferantē: & pupillum cui nō eſſet adiutor. Bn̄dictio ꝑituri ſup me veniebat: & cor vidue cōſolatus ſū. Iuſticiā indutus ſum: & veſtiui me ſicut veſtimēto & diademate iudicio meo. Oculus fui ceco: & pes claudo. Pater eram pauperum: & cauſam quā neſciebā diligētiſſime iueſtigabā. Conterebā molas iniq: & de dētib9 illi9 auferebā predā. Dicebāq; in nidulo meo moriar: & ſicut palma m'tiplicabo dies. Radix mea apta ē ſecus aq̄s: & ros morabitur ī meſſiōe mea. Gl'ia mea ſemp īnouabitur: & arcus me9 in manu mea inſtaurabitur. Qui me audiebāt: expectabāt ſentētiā: & intenti tacebāt ad cōſiliū meū. Verbis meis addere nihil audebāt: & ſup illos ſtillabat eloquiū meū. Expectabant me ſic̄ pluuiā: & os ſuū apiebāt q̄ſi ad ībrē ſerotinū. Si q̄n ridebā ad eos nō credebāt: & lux vult9 mei nō cadebat ī t̄ra. Si voluiſſē ire ad eos: ſedebā p̄m9. Cūq; ſederē q̄ſi rex circūſtāte exercitu: erā tn̄ merētiū cōſolator.

Nūc āt deridēt me 30. iuniores tp̄e: quoꝝ nō dignabar p̄res ponere cū canib9 gregis mei. Quorū virtus manuū mihi erat pro nihilo: & vita ipſa putabātur indigni. Egeſtate & fame ſteriles: q̄ rodebāt in ſolitudiē ſqualletes calamitate & miſ'ia. Et mādebāt herbas & arboꝝ cortices: & radix iuniporū erat cib9 eorū. Qui de cōuallibus iſta rapiētes: cū ſingl'a repiſſent: ad ea cū clamore currebāt. In deſ'tis habitabāt torrētiū: & in cauernis t're vel ſup glareā. Qui inter huiuſcemodi letabantur: & eſſe ſub

בָּרְחוֹב אָכִין מוֹשָׁבִי׃ רָאוּנִי נְעָרִים כּוּן יָשַׁב
וְנֶחְבָּאוּ וִישִׁישִׁים קָמוּ עָמָדוּ׃ רָאָה חָבָא
שָׂרִים עָצְרוּ בְמִלִּים וְכַף יָשִׂימוּ יָשַׁשׁ קוּם
לְפִיהֶם׃ קוֹל נְגִידִים נֶחְבָּאוּ שׂוּר מָלַל שׂוּם פֶּה
וּלְשׁוֹנָם לְחִכָּם דָּבֵקָה׃ כִּי אֹזֶן שָׁמְעָה נָגַד לָשַׁן
וַתְּאַשְּׁרֵנִי וְעַיִן רָאֲתָה וַתְּעִידֵנִי׃ חָנַךְ אָשַׁר
כִּי אֲמַלֵּט עָנִי מְשַׁוֵּעַ וְיָתוֹם וְלֹא רָאָה עוּד
עֹזֵר לוֹ׃ בִּרְכַּת אֹבֵד עָלַי תָּבֹא מָלַט עָנָה
וְלֵב אַלְמָנָה אַרְנִן׃ צֶדֶק לָבַשְׁתִּי שָׁוַע יָתַם
וַיִּלְבָּשֵׁנִי כִּמְעִיל וְצָנִיף מִשְׁפָּטִי׃ בּוֹא רָנַן
עֵינַיִם הָיִיתִי לַעִוֵּר וְרַגְלַיִם לָבַשׁ מָעַל
לַפִּסֵּחַ אָנִי׃ אָב אָנֹכִי לָאֶבְיוֹנִים צָנַף שָׁפַט
וְרִב לֹא יָדַעְתִּי אֶחְקְרֵהוּ׃ וָאֲשַׁבְּרָה הָיָה אָבָה
מְתַלְּעוֹת עַוָּל וּמִשִּׁנָּיו אַשְׁלִיךְ טָרֶף׃ רוּב חָקַר
וָאֹמַר עִם קִנִּי אֶגְוָע וְכַחוֹל אַרְבֶּה שָׁבַר תָּלַע
יָמִים׃ שָׁרְשִׁי פָתוּחַ אֱלֵי מָיִם שֵׁן שָׁלַךְ
וְטַל יָלִין בִּקְצִירִי׃ כְּבוֹדִי חָדָשׁ עִמָּדִי קָנַן גָּוַע רָבָה
וְקַשְׁתִּי בְּיָדִי תַחֲלִיף׃ לִי שָׁמְעוּ יָם פָּתַח
וְיִחֵלּוּ וְיִדְּמוּ לְמוֹ עֲצָתִי׃ אַחֲרֵי לוּן קָצַר
דְבָרִי לֹא יִשְׁנוּ וְעָלֵימוֹ תִּטֹּף מִלָּתִי׃ חָלַף
וְיִחֲלוּ כַמָּטָר לִי וּפִיהֶם פָּעֲרוּ דוּם יָעַץ
לְמַלְקוֹשׁ׃ אֶשְׂחַק אֲלֵהֶם לֹא שָׁנָה נָטַף
יַאֲמִינוּ וְאוֹר פָּנַי לֹא יַפִּילוּן׃ אֶבְחַר יָחַל פָּעַר
דַּרְכָּם וְאֵשֵׁב רֹאשׁ וְאֶשְׁכּוֹן כְּמֶלֶךְ לָקַשׁ שָׂחַק
בַּגְּדוּד כַּאֲשֶׁר אֲבֵלִים יְנַחֵם׃ אָמַן פָּנָה
וְעַתָּה שָׂחֲקוּ עָלַי נָפַל בָּחַר

Cap. xxx.

צְעִירִים מִמֶּנִּי לְיָמִים אֲשֶׁר יָשַׁב שָׁכַן
מָאַסְתִּי אֲבוֹתָם לָשִׁית עִם כַּלְבֵי גָּדַד נָחַם
צֹאנִי׃ גַּם כֹּחַ יְדֵיהֶם לָמָּה לִּי צָעַר יוֹם
עָלֵימוֹ אָבַד כָּלַח׃ בְּחֶסֶר וּבְכָפָן שׁוּת
גַּלְמוּד הַעֹרְקִים צִיָּה אֶמֶשׁ כֹּחַ
שׁוֹאָה וּמְשֹׁאָה׃ הַקֹּטְפִים מַלּוּחַ
עֲלֵי שִׂיחַ וְשֹׁרֶשׁ רְתָמִים לַחְמָם׃ שָׁאָה מָלַח
מִן גֵּו יְגֹרָשׁוּ יָרִיעוּ עָלֵימוֹ כַּגַּנָּב׃ גָּרַשׁ רוּעַ
בַּעֲרוּץ נְחָלִים לִשְׁכֹּן חֹרֵי עָפָר עָרַץ חָר
וְכֵפִים׃ בֵּין שִׂיחִים יִנְהָקוּ תַחַת בִּין נָהַק

חָרוּל יְסֻפָּחוּ׃ בְּנֵי נָבָל גַּם בְּנֵי
בְלִי שֵׁם נִכְּאוּ מִן הָאָרֶץ׃ וְעַתָּה
נְגִינָתָם הָיִיתִי וָאֱהִי לָהֶם לְמִלָּה׃
תִּעֲבוּנִי רָחֲקוּ מֶנִּי וּמִפָּנַי לֹא חָשְׂכוּ
רֹק׃ כִּי יִתְרוֹ פִתַּח וַיְעַנֵּנִי וְרֶסֶן
מִפָּנַי שִׁלֵּחוּ׃ עַל יָמִין פִּרְחַח
יָקוּמוּ רַגְלַי שִׁלֵּחוּ וַיָּסֹלּוּ עָלַי
אָרְחוֹת אֵידָם׃ נָתְסוּ נְתִיבָתִי לְהַוָּתִי
יֹעִילוּ לֹא עֹזֵר לָמוֹ׃ כְּפֶרֶץ רָחָב
יֶאֱתָיוּ תַּחַת שֹׁאָה הִתְגַּלְגָּלוּ׃
הָהְפַּךְ עָלַי בַּלָּהוֹת תִּרְדֹּף כָּרוּחַ
נְדִבָתִי וּכְעָב עָבְרָה יְשֻׁעָתִי׃ וְעַתָּה
עָלַי תִּשְׁתַּפֵּךְ נַפְשִׁי יֹאחֲזוּנִי יְמֵי
עֹנִי׃ לַיְלָה עֲצָמַי נִקַּר מֵעָלָי וְעֹרְקַי
לֹא יִשְׁכָּבוּן׃ בְּרָב כֹּחַ יִתְחַפֵּשׂ
לְבוּשִׁי כְּפִי כֻתָּנְתִּי יַאַזְרֵנִי׃
הֹרָנִי לַחֹמֶר וָאֶתְמַשֵּׁל כֶּעָפָר
וָאֵפֶר׃ אֲשַׁוַּע אֵלֶיךָ וְלֹא תַעֲנֵנִי
עָמַדְתִּי וַתִּתְבֹּנֶן בִּי׃ תֵּהָפֵךְ לְאַכְזָר
לִי בְּעֹצֶם יָדְךָ תִשְׂטְמֵנִי׃ תִּשָּׂאֵנִי
אֶל רוּחַ תַּרְכִּיבֵנִי וּתְמֹגְגֵנִי תֻּשִׁיָּה׃
כִּי יָדַעְתִּי מָוֶת תְּשִׁיבֵנִי וּבֵית
מוֹעֵד לְכָל חָי׃ אַךְ לֹא בְעִי יִשְׁלַח
יָד אִם בְּפִידוֹ לָהֶן שׁוּעַ׃ אִם
לֹא בָכִיתִי לִקְשֵׁה יוֹם עָגְמָה נַפְשִׁי
לָאֶבְיוֹן׃ כִּי טוֹב קִוִּיתִי וַיָּבֹא רָע
וַאֲיַחֲלָה לְאוֹר וַיָּבֹא אֹפֶל׃ מֵעַי
רֻתְּחוּ וְלֹא דָמּוּ קִדְּמֻנִי יְמֵי
עֹנִי׃ קֹדֵר הִלַּכְתִּי בְּלֹא חַמָּה
קַמְתִּי בַקָּהָל אֲשַׁוֵּעַ׃ אָח הָיִיתִי
לְתַנִּים וְרֵעַ לִבְנוֹת יַעֲנָה׃ עוֹרִי
שָׁחַר מֵעָלָי וְעַצְמִי חָרָה מִנִּי
חֹרֶב׃ וַיְהִי לְאֵבֶל כִּנֹּרִי
וְעֻגָבִי לְקוֹל בֹּכִים׃

Cap. xxxi

בְּרִית כָּרַתִּי לְעֵינָי
וּמָה אֶתְבּוֹנֵן עַל בְּתוּלָה׃

חרל ספח · בל נכה · נגן היה · מלל מן · פנה רקק · ענה · ימן · קום סלל · נתס הוה · יעל · אתה גלל · הפך רדף · שפך אחז · יום ענה · שכב כוח · חפש לבש · פה אזר · הרה משל · שוע ענה · בין כזר · שטם נשא · רכב מוג · ישה שוב · יעד עיה · שלח · בכה · אבה קוה · בוא רתח · יחל מעה · דמם יום · ענה · קום היה · תנן רעה · בנה ענה · היה · בכה · כרת · בין בתל

ſentibus delitias computabant. Filii ſtultorū & ignobiliū & in terra penit⁹ nō parētes. Nunc in eorū cāticū verſus ſū: & fact⁹ ſum eis in pūerbiū. Abominātur me & longe fugiunt a me: & faciē meā cōſpuere nō verētur. Pharetrā ei ſuā apuit & afflixit me & frenū poſuit in os meū. Ad dexteram orientis calamitatis mee ilico ſurrexerūt: pedes meos ſubuerterunt: oppreſſerūt q̄ſi fluctib⁹ ſemitis ſuis. Diſſipauerūt itinera mea: īſidiati ſunt mihi & pualuerūt: & nō fuit qui ferret auxilium. Quaſi rupto muro & aperta ianua irruerūt ſup me: & ad meas miſerias deuoluti ſunt. Redact⁹ ſū in nihilū. Abſtulit q̄ſi vēt⁹ deſideriū meum & velut nubes ptrāſiit ſalus mea. Nūc aūt in memetipſo marceſcit aīa mea & poſſidēt me dies afflictionis. Nocte os meū pforatur doloribus: & q me comedunt non dormiūt. In multitudine eoꝝ cōſumitur veſtimentū meū: q̄ſi capitio tunice ſuccinxerūt me. Cōpatus ſū luto: & aſſimilat⁹ ſū fauille & cineri. Clamo ad te & nō exaudies me: ſto & reſpicis me. Mutat⁹ es mihi in crudelē & in duritia manus tue aduerſaris mihi. Eleuaſti me: & q̄ſi ſr vētū ponēs eliſiſti me valide. Scio qa morti trades me: vbi cōſtituta ē dom⁹ oi viuēti. Verūtn̄ nō ad cōſumptionē eorū emittis manū tuā: & ſi corruerint ipſe ſaluabis. Flebā quōdā ſup eo q afflictus erat: & cōpatiebatur aīa mea paupi. Expectabā bona & venerūt mihi mala: pſtolabar lucē & eruperūt tenebre. Interiora mea efferbuerūt abſq͏ꝫ vlla reqe: pueneruīt me dies afflictiōis. Merens icedebā ſine furore: cōſurgēs i turba clamabā. Fr̄ fui draconū: & ſoci⁹ ſtruthionū. Cutis mea denigrata ē ſup me: & oſſa mea aruerūt p̄ caumate. Verſa ē in luctū cithara mea: & organū meū in vocē flentium. 31.

Depigi fedus cū oculis meis: vt ne cogitarem quidē de virgine.

in medio bñſonātiū clamabūt. q ſub ſarmētis agreſtib⁹ vi
ἀναμέσον ἠχούντων βοήσονται, οἱ ὑπὸ φρύγανα ἄγρια διῃ-
uebāt. ſtultoꝝ filii ⁊ ignobiliū nomē ⁊ gl̄ia extin
τῶντο. ἀφρόνων υἱοὶ καὶ ἀτίμων ὄνομα καὶ κλέος ἐσβε-
ctū a terra: nūc āt cithara ego ſū eoꝝ: ⁊ me
σμένον ἀπὸ γῆς, νυνὶ δὲ κιθάρα ἐγώ εἰμι αὐτῶν, καὶ ἐμὲ
pūerbiū habēt. abominati ſūt āt me recedētes lō=
θρύλημα ἔχουσιν. ἐβδελύξαντο δέ με ἀποστάντες μα-
ge: ab āt facie mea nō abſtinuerūt ſputum.
κράν, ἀπὸ δὲ προσώπου μου οὐκ ἐφείσαντο πτύελον.
cū apuiſſet eñi pharetrā ſuā afflixit me: ⁊ frenū
ἀνοίξας γὰρ φαρέτραν αὐτοῦ ἐκάκωσέ με, καὶ χαλινὸν
faciei mee emiſit. ad dextrā germi
τοῦ προσώπου μου ἐξαπέστειλεν. ἐπὶ δεξιῶν βλα-
nis inſurrexerūt: pedes ei⁹ extēdit: ⁊ viā fe=
στοῦ ἐπανέστησαν, πόδας αὐτοῦ ἐξέτεινεν, καὶ ὡδοποί-
cit in me ſemitas pditionis eoꝝ. attrite ſūt
ησεν ἐπ᾽ ἐμὲ τρίβους ἀπωλείας αὐτῶν. ἐξετρίβησαν
ſemite mee: exuit eñi meā ſtolā: ſagittis ſu=
τρίβοι μου, ἐξέδυσε γάρ μου τὴν στολήν, βέλεσιν αὐ-
is iaculat⁹ eſt me. vſus eſt āt me vt vult: in
τοῦ κατηκόντισέ με. κέχρηται δέ μου ὡς βούλεται, ἐν
doloribꝰ cōpact⁹ ſuꝫ. reuertunt āt mei dolores: abi
ὀδύναις πέφυρμαι. ἐπιστρέφονται δέ μου αἱ ὀδύναι, ᾤ-
it mea ſpes q̄ſi vēt⁹: ⁊ ſicut nebula
χετό μου ἡ ἐλπὶς ὥσπερ πνεῦμα, καὶ ὥσπερ νέφος ἡ
ſalus mea. ⁊ nūc in me effundet aīa mea:
σωτηρία μου. καὶ νῦν ἐπ᾽ ἐμὲ ἐκχυθήσεται ἡ ψυχή μου,
habēt āt me dies doloꝝ. nocte āt oſſa mea cō=
ἔχουσι δέ με ἡμέραι ὀδυνῶν. νυκτὶ δὲ τὰ ὀστᾶ μου συγ-
buſta ſunt: āt nerui mei diſſoluti ſūt. in multa fortitudie
κέκαυται, τὰ δὲ νεῦρά μου διαλέλυται. ἐν πολλῇ ἰσχύϊ
apphēdit meū veſtimētū: ſicut circūorale
ἐπελάβετό μου τῆς στολῆς, ὥσπερ τὸ περιστόμιον τοῦ
tunice mee circūdederūt me: reputaſti āt me ſicut lutū: in
χιτῶνός μου περιέσχεν με, ἥγησαι δέ με ἴσα πηλῷ, ἐν
terra ⁊ cinere mea pars. clamaui āt ad te ⁊ nō Gē.19.a
γῇ καὶ σποδῷ μου ἡ μερίς. κέκραγα δὲ πρός σε καὶ οὐκ
audis me: ſteterūt ⁊ cōſiderauerūt me. inſultaſti āt mihi
ἀκούεις με, ἔστησαν καὶ κατενόησάν με. ἐπέβης δέ μοι
crudelit: manu potēti me v̄beraſti ordinaſti āt
ἀνελεημόνως, χειρὶ κραταιᾷ με ἐμαστίγωσας ἔταξας δέ
mihi in doloribꝰ: ⁊ eiecisti me a ſalute: no=
με ἐν ὀδύναις, καὶ ἀπέρριψάς με ἀπὸ σωτηρίας. οἶ-
ui !eñi q̄ mors me cōteret: dom⁹ eñi omni mor
δα γὰρ ὅτι θάνατός με ἐκτρίψει, οἰκία γὰρ παντὶ θνη-
tali terra. vtinā.n. poſſem meipm cape
τῷ γῆ. εἰ γὰρ ὄφελον δυναίμην ἐμαυτὸν διαχειρίσασ-
re: aut depcat⁹ ſaltē aliū: ⁊ faciet mihi hoc. ego
θαι, ἢ δεηθείς γε ἑτέρου, καὶ ποιήσει μοι τοῦτο. ἐγὼ
āt ſup oī impotēte fleui: gemui āt vidēs ho
δὲ ἐπὶ παντὶ ἀδυνάτῳ ἔκλαυσα, ἐστέναξα δὲ ἰδὼν ἄν-
minē in neceſſitatibꝰ. ego expectās bona: ecce occurre=
δρα ἐν ἀνάγκαις. ἐγὼ ἐπέχων ἀγαθοῖς, ἰδοὺ συνήντη-
rūt mihi magis dies maloꝝ. venter me⁹ efferbuit ⁊
σάν μοι μᾶλλον ἡμέραι κακῶν. ἡ κοιλία μου ἐξέζεσε καὶ
nō tacebit: pueñerūt me dies paupertatis. ge
οὐ σιωπήσεται, προέφθασάν με ἡμέραι πτωχείας. στέ-
mēs ambulo ſine furore ſteti āt in ꝯgregatiōe
νων πορεύομαι ἄνευ θυμοῦ, ἕστηκα δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ κε-
clamās. frater fui ſirenū: amic⁹ āt ſtruthio
κραγώς. ἀδελφὸς γέγονα σειρήνων. ἑταῖρος δὲ στρου-
nū. cutis mea obtenebrata ē valde: āt oſſa mea
θῶν. τὸ δέρμα μου ἐσκότωται μεγάλως, τὰ δὲ ὀστᾶ μου
pre ardore. euaſit in luctū mea cithara: āt
ἀπὸ καύματος. ἀπέβη εἰς πένθος μου ἡ κιθάρα, ὁ δὲ
pſalmus me⁹ in fletū mihi.
ψαλμός μου εἰς κλαυθμὸν ἐμοί. Ca.31.

Fedus poſui oculis meis: ⁊ nō
Διαθήκην ἐθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ οὐ
intelligā ſup virginem.
συνήσω ἐπὶ παρθένῳ.

⁊ qđ diuiſit deus deſup: ⁊ hereditas ſufficiētis ex
καὶ τί ἐμέρισεν ὁ θεὸς ἄπανωθεν, καὶ κληρονομία ἱκανοῦ ἐξ
altiſſimis: ve pditio iniquo ⁊ abalienatio
ὑψίστων; οὐαὶ ἀπώλεια τῷ ἀδίκῳ καὶ ἀπαλλοτρίωσις
Pro.5.b. Infra.34.c. facientibus iniqtatē. nōne ipſe videbit viā meā: ⁊
τοῖς ποιοῦσιν ἀνομίαν. οὐχὶ αὐτὸς ὄψεται ὁδόν μου, καὶ
oēs greſſus meos enūerabit? ſi āt fui ambu
πάντα τὰ διαβήματά μου ἐξαριθμήσει; εἰ δὲ ἤμην πεπο-
lās cū ſcurris: ſi āt ⁊ feſtinauit pes
ρευμένος μετὰ γελοιαστῶν, εἰ δὲ καὶ ἐσπούδακεν ὁ πούς
meus in dolū. appēſus ſū.n. in ſtatera iuſta: ſciuit āt do=
μου εἰς δόλον. ἔσταμαι γὰρ ἐν ζυγῷ δικαίῳ, εἶδε δὲ ὁ κύ-
min⁹ innitiā meā. ſi declinauit pes meus de via
ριος τὴν ἀκακίαν μου. εἰ ἐξέκλινεν ὁ πούς μου ἐκ τῆς ὁδοῦ
ſi āt ⁊ oculū ſecutū eſt cor meū: ſi āt ⁊
εἰ δὲ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ἐπηκολούθησεν ἡ καρδία μου, εἰ δὲ καὶ
manibꝰ meis tetigi dona. ſerā igit ⁊ alii co=
ταῖς χερσί μου ἡψάμην δώρων. σπείραιμι ἄρα καὶ ἄλλοι φά-
medāt: erradicat⁹ aūt ſim ſup terrā. ſi aūt ſecutū eſt
γοισαν, ἄρριζος δὲ γενοίμην ἐπὶ γῆς. εἰ δὲ ἐξηκολούθησεν ἡ
B cor meū mulierē viri alteri⁹: ſi ⁊ inſidiator
καρδία μου γυναικὶ ἀνδρὸς ἑτέρου, εἰ καὶ ἐγκάθετος
fui ad oſtia eius. placeat igit ⁊ vxor mea
ἐγενόμην ἐπὶ θύραις αὐτῆς. ἀρέσαι ἄρα καὶ ἡ γυνή μου
alii: āt pueri mei hūilient. furor eñi ire
ἑτέρῳ, τὰ δὲ νήπιά μου ταπεινωθείη. θυμὸς γὰρ ὀργῆς
irretētibilis: ꝯtaminare viri vxorē. ignis eñi eſt
ἀκατάσχετος, τὸ μιᾶναι ἀνδρὸς γυναῖκα. πῦρ γάρ ἐστι
cōburens in oibus mēbris. cui vtiqꝫ ſupuenerit a ra
καιόμενον ἐπὶ πάντων τῶν μελῶν, οὗ δ᾽ ἂν ἐπέλθοι ἐκ ῥι-
dicibꝰ pdidit. ſi aūt ⁊ vile habui iudiciū ſerui
Luc.16.d. ζῶν ἀπώλεσεν. εἰ δὲ καὶ ἐφαύλισα κρίμα θεράποντός
mei aut ancille: diſceptantibꝰ illis aduerſū me. qđ eñi fa=
μου ἢ θεραπαίνης, κρινομένων αὐτῶν πρός με. τί γὰρ ποι-
ciā cū inqſitionē mei faciet dñs: ſi āt ⁊ ſpecu
ήσω ἐὰν ἔτασίν μου ποιήσηται ὁ κύριος, ἐὰν δὲ καὶ ἐπι-
lationē: qđ reſpōſuꝫ faciā? nunqđ nō vt
σκοπήν, τίνα ἀπόκρισιν ποιήσομαι; πότερον οὐχ ὡς
⁊ ego fact⁹ ſū in vtero: ⁊ illi facti ſunt. īpotē=
καὶ ἐγὼ ἐγενόμην ἐν γαστρί, καὶ ἐκεῖνοι γεγόνασιν. ἀδύνα-
tes āt vſū quē qñqꝫ habuerūt nō fruſtrati ſūt: vidue āt
τοι δὲ χρείαν ἥν ποτε εἶχον οὐκ ἀπέτυχον, χήρας δὲ
oculū nō tabefeci: ſi āt ⁊ bucellā meā comedi
τὸν ὀφθαλμὸν οὐκ ἐξέτηξα, εἰ δὲ καὶ τὸν ψωμόν μου ἔφαγον
ſol⁹: ⁊ nō pupillū pticipē feci ex ea. qm̄ ab adole
μόνος, καὶ οὐχὶ ὀρφανῷ μετέδωκα ἐξ αὐτοῦ. ὅτι ἐκ νεότη-
ſcētia mea enutriui vt pat: ⁊ de vtero matris ꝺedu
τός μου ἐξέτρεφον ὡς πατήρ, καὶ ἐκ γαστρὸς μητρὸς ὡδή-
C xi. ſi āt ⁊ deſpexi nudū pereūtē: ⁊ nō
γησα. εἰ δὲ καὶ ὑπερεῖδον γυμνὸν ἀπολλύμενον, καὶ οὐκ
veſtiui: impotētes āt ſi nō bñdixerūt mihi: ab āt tōſura
ἠμφίεσα, ἀδύνατοι δὲ εἰ μὴ εὐλόγησάν με, ἀπὸ δὲ κουρᾶς
agnoꝝ meoꝝ calefacti ſūt hūeri eoꝝ: ſi leuaui pupillo
ἀμνῶν μου ἐθερμάνθησαν οἱ ὦμοι αὐτῶν, εἰ ἐπῆρα ὀρφανῷ
manū cōfidēs qm̄ multa mihi auxiliatio adeſt. rece
χεῖρα, πεποιθὼς ὅτι πολλή μοι βοήθεια περίεστιν. ἀπο-
dat igit hūer⁹ me⁹ a iunctura: āt brachiū meū
σταίη ἄρα ὁ ὦμός μου ἀπὸ τῆς κλειδός, ὁ δὲ βραχίων μου
a cubito meo ꝯfringat: timor eñi dñi cō
ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνός μου συντριβείη. φόβος γὰρ κυρίου συ-
tinuit me ⁊ a captione ei⁹ nō ferā. ſi
νέσχε με καὶ ἀπὸ τοῦ λήμματος αὐτοῦ οὐχ ὑποίσω. εἰ
ordinaui auꝝ fortitudinē meā: ſi āt ⁊ i lapide p̄tioſo fidu
ἔταξα χρυσίον ἰσχύν μου, εἰ δὲ καὶ λίθῳ πολυτελεῖ ἐπε-
tiā habui: ſi āt ⁊ letat⁹ ſum multis diuitiis mihi exi
ποίθησα, εἰ δὲ καὶ ηὐφράνθην πολλοῦ πλούτου μοι γε-
ſtentibꝰ: ſi āt ⁊ in innūerabilibꝰ poſui manū meā.
νομένου, εἰ δὲ καὶ ἐπ᾽ ἀναριθμήτοις ἐθέμην χεῖρά μου.
A aut nō video qđē ſolē lucentē deficientē:
ἢ οὐχ ὁρῶ μὲν ἥλιον τὸν ἐπιφαύσκοντα ἐκλείποντα,
lunā aūt deficientē. nō eñi in eis eſt:
σελήνην δὲ φθίνουσαν. οὐ γὰρ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐστι,

Quā eñi partē hēret in me de⁹ deſup: & hereditatē ops de excelſis? Nūqd nō perditio ē iniquo & alienatio operātibus iniuſticiā? Nōne ipſe cōſiderat vias meas: & cūctos greſſus meos dinumerat? Si ābulaui in vanitate & feſtinauit i dolo pes me⁹: appendat me in ſtatera iuſta: & ſciat de⁹ ſimplicitatē meā. Si declinauit greſſus meus de via: & ſi ſecutus eſt oculus me⁹ cor meum: & ſi in manibus meis adheſit macula: ſeram & alius comedat: & pgenies mea erradicetur. Si deceptū eſt cor meū ſuper muliere: & ſi ad oſtiū amici mei inſidiat⁹ ſum: ſcortuꝫ alterius ſit vxor mea: & ſuper illam incuruentur alii. Hoc enim nefas eſt & iniquitas maxima: ignis vſqꝫ ad perditionem deuorans & oīa erradicās genimina. Si contempſi ſubire iudiciū cū ſeruo meo & ancilla mea: cū diſceptarēt aduerſū me. Quid eñi faciā cū ſurrexerit ad iudicādū de⁹? & cū q̄ſierit: qd rn̄debo illi? Nūquid nō in vtero fecit me q & illū opatus ē: & formauit me in vulua vnus? Si negaui qđ volebāt paupibꝰ & oculos vidue expectare feci. Si comedi bucellā meā ſol⁹: & nō comedit pupillus ex ea: qa ab infantia mea creuit mecū miſeratio: & de vtero matris mee egreſſa ē mecū. Si deſpexi ptereuntē eo q nō habuerit īdumentū: & abſqꝫ opimento pauperē. Si nō bñdixerunt mihi latera eius: & de velleribꝰ ouiū mearū calefactus ē. Si leuaui ſup pupillū manū meā: etiā cū viderē me in porta ſupiorē: hūerus me⁹ a iūctura ſua cadat: & brachiū meum cū ſuis oſſibꝰ cōfringatur. Semp eñi q̄ſi tumētes ſup me fluctus timui deū: & pōdus ei⁹ ferre nō potui. Si putaui aurū robur meū & obrizo dixi fiducia mea. Si letatus ſum ſuper multis diuitiis meis: & qa plurima repit man⁹ mea. Si vidi ſolem cū fulgeret: & lunā incedentē clare:

וּמֶה חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמָּעַל וְנַחֲלַת
שַׁדַּי מִמְּרֹמִים׃ הֲלֹא אֵיד לְעַוָּל
וְנֵכֶר לְפֹעֲלֵי אָוֶן׃ הֲלֹא הוּא יִרְאֶה
דְרָכָי וְכָל צְעָדַי יִסְפּוֹר׃ אִם הָלַכְתִּי
עִם שָׁוְא וַתַּחַשׁ עַל מִרְמָה רַגְלִי׃
יִשְׁקְלֵנִי בְמֹאזְנֵי צֶדֶק וְיֵדַע
אֱלוֹהַּ תֻּמָּתִי׃ אִם תִּטֶּה אַשֻּׁרִי
מִנִּי הַדָּרֶךְ וְאַחַר עֵינַי הָלַךְ
לִבִּי וּבְכַפַּי דָּבַק מאוּם׃ אֶזְרְעָה
וְאַחֵר יֹאכֵל וְצֶאֱצָאַי יְשֹׁרָשׁוּ׃
אִם נִפְתָּה לִבִּי עַל אִשָּׁה וְעַל
פֶּתַח רֵעִי אָרָבְתִּי׃ תִּטְחַן לְאַחֵר
אִשְׁתִּי וְעָלֶיהָ יִכְרְעוּן אֲחֵרִין׃
כִּי הוּא זִמָּה וְהוּא עָוֹן פְּלִילִים׃
כִּי אֵשׁ הִיא עַד אֲבַדּוֹן תֹּאכֵל
וּבְכָל תְּבוּאָתִי תְשָׁרֵשׁ׃ אִם אֶמְאַס
מִשְׁפַּט עַבְדִּי וַאֲמָתִי בְּרִבָם עִמָּדִי׃
וּמָה אֶעֱשֶׂה כִּי יָקוּם אֵל וְכִי
יִפְקֹד מָה אֲשִׁיבֶנּוּ׃ הֲלֹא בַבֶּטֶן
עֹשֵׂנִי עָשָׂהוּ וַיְכֻנֶנּוּ בָּרֶחֶם אֶחָד׃
אִם אֶמְנַע מֵחֵפֶץ דַּלִּים וְעֵינֵי אַלְמָנָה
אֲכַלֶּה׃ וְאֹכַל פִּתִּי לְבַדִּי וְלֹא
אָכַל יָתוֹם מִמֶּנָּה׃ כִּי מִנְּעוּרַי גְּדֵלַנִי
כְאָב וּמִבֶּטֶן אִמִּי אַנְחֶנָּה׃ אִם
אֶרְאֶה אוֹבֵד מִבְּלִי לְבוּשׁ וְאֵין
כְּסוּת לָאֶבְיוֹן׃ אִם לֹא בֵרְכוּנִי
חֲלָצָו וּמִגֵּז כְּבָשַׂי יִתְחַמָּם׃ אִם
הֲנִיפוֹתִי עַל יָתוֹם יָדִי כִּי
אֶרְאֶה בַשַּׁעַר עֶזְרָתִי׃ כְּתֵפִי
מִשִּׁכְמָה תִפּוֹל וְאֶזְרֹעִי מִקָּנָה
תִשָּׁבֵר׃ כִּי פַחַד אֵלַי אֵיד אֵל
וּמִשְּׂאֵתוֹ לֹא אוּכָל׃ אִם שַׂמְתִּי
זָהָב כִּסְלִי וְלַכֶּתֶם אָמַרְתִּי
מִבְטַחִי׃ אִם אֶשְׂמַח כִּי רַב
חֵילִי וְכִי כַבִּיר מָצְאָה יָדִי׃ אִם
אֶרְאֶה אוֹר כִּי יָהֵל וְיָרֵחַ יָקָר הֹלֵךְ׃

עלה · רום · ראה · ספר · חוש רמה · שקל און · תמם נטה · מן · מאס זרע · אכל יצא · שרש פתה · איש רעה · טחן · כרע · זמם פלל · בוא מאס · שפט אמה · רוב עשה · קום פקד · שוב · עשה כון · מנע · כלה פתת · גדד יתם · נער נחה · ראה אבד · בלי לבש · כסה אנה · חמם · נוף · נפל זרע · שבר · נשא יכל · שום · בטח שמח · כבר · הלל הלך

ויפת בסתר לבי ותשק ידי לפי: גם הוא עון פלילי כי כחשתי לאל ממעל: אם אשמח בפיד משנאי והתעררתי כי מצאו רע: ולא נתתי לחטא חכי לשאל באלה נפשו: אם לא אמרו מתי אהלי מי יתן מבשרו לא נשבע: בחוץ לא ילין גר דלתי לארח אפתח: אם כסיתי כאדם פשעי לטמון בחבי עוני: כי אערוץ המון רבה ובוז משפחות יחתני ואדם לא אצא פתח: מי יתן לי שמע לי הן תוי שדי יענני וספר כתב איש ריבי: אם לא על שכמי אשאנו אענדנו עטרות לי: מספר צעדי אגידנו כמו נגיד אקרבנו: אם עלי אדמתי תזעק ויחד תלמיה יבכיון: אם כחה אכלתי בלי כסף ונפש בעליה הפחתי: תחת חטה יצא חוח ותחת שערה באשה תמו דברי איוב:

Cap. xxxij

וישבתו שלשת האנשים האלה מענות את איוב כי הוא צדיק בעיניו: ויחר אף אליהוא בן ברכאל הבוזי ממשפחת רם באיוב חרה אפו על צדקו נפשו מאלהים: ובשלשת רעיו חרה אפו על אשר לא מצאו מענה וירשיעו את איוב: ואליהו חכה את איוב בדברים כי זקנים המה ממנו לימים: וירא אליהוא כי אין מענה בפי שלשת האנשים ויחר אפו: ויען אליהוא בן ברכאל הבוזי ויאמר צעיר אני

פתה נשק · פלל · עלה · שנא עור · רוע נתן · חטא · אמר · פתה נתן · שבע לון · גור פתח · כסה חבא · ערץ המה · רבב שפחה · חתת דום · נתן תוה · ענה רוב · נשא · ענד ספר · נגד קרב · זעק · בכה כחה · כחה · תמם · שבת · ענה · צדק חרה · רעה · ענה רשע · יום ראה · פה · אמר צער

Et letatū ē in abſcōdito cor meū: & oſculatus ſū manū meā ore meo: q̄ ē iniq̄tas maxīa: & negatio cōtra deū altiſſimū. Si gauiſus ſum ad ruinā eius qui me oderat: & exultaui q̄ inueniſſet eum malū. Nō ei dedi ad peccandū guttur meū: vt expeterē maledicens aīam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei: qs det de carnibus eius vt ſaturemur? Foris non māſit peregrinus: oſtiū meū viatori patuit. Si abſcondi quaſi homo pctm meū: & celaui in ſinu meo iniq̄tatē meā. Si expaui ad multitudinē nimiā: & deſpectio propinquorū terruit me: & non magis tacui: nec egreſſus ſum oſtiū. Quis mihi tribuat auditorē: vt deſideriū meū audiat omps: & librū ſcribat ipſe q iudicat: vt in humero meo portē illum & circundē illū q̄ſi coronā mihi. Per ſinglos grad᷑ meos pronunciabo illū: & q̄ſi principi offerā eū. Si aduerſum me terra mea clamat: & cum ipſa ſulci ei᷒ deflent. Si fructus eius comedi absq pecunia: & animā agricolarū eius afflixi: p frumēto oriatur mihi tribulus & p hordeo ſpina. Finita ſunt verba iob. 32.

OMiſerunt autē tres viri iſti reſpondere iob: eo q iuſtus ſibi videretur. Et iratus indignatusq̃ eſt heliu filius barachel buzites de cognatiōe ram. Iratus eſt aūt aduerſū iob: eo q iuſtum ſe eſſe diceret coram deo. Porro aduerſū amicos eius indignatus eſt: eo q nō inueniſſent rñſione rōnabilē: ſed tantūmodo condēnaſſent iob. Igitur heliu expectauit iob loquentem: eo q ſeniores eſſent qui loq̄bantur. Cum autem vidiſſet q tres reſpondere non potuiſſent: iratus eſt vehementer. Reſpondēſq̃ heliu fili᷒ barachel buzites: dixit. Iunior ſum

τ ſi deceptū ē latenē cor meū: ſi aūt τ manū meā
καὶ εἰ ἠπατήθη λάθρα ἡ καρδία μου, εἰ δὲ καὶ χεῖρά μου
imponēs in ore meo oſculat᷒ ſū. τ hoc mihi igit̄
ἐπιθεὶς ἐπὶ στόματί μου ἐφίλησα. καὶ τοῦτό μοι ἄρα
iniquitas maxima cōputet: qm̄ mentit᷒ ſū corā domino altiſſimo. ſi āt τ gaudēs fact᷒ ſū ruina
ἀνομία ἡ μεγίστη λογισθείη, ὅτι ἐψευσάμην ἐναντι κυρίου τοῦ ὑψίστου. εἰ δὲ καὶ ἐπιχαρὴς ἐγενόμην πτώματι
inimicoꝝ meoꝝ. τ dixit cor meū euge: audiat igit̄
ἐχθρῶν μου. καὶ εἶπεν ἡ καρδία μου εὖγε, ἀκούσαι ἄρα
auris mea maledictionē meā. diuulger āt igit̄ a populo meo maleaffect᷒: ſi āt τ ſepe dixerūt ancille
τὸ οὖς μου τὴν κατάραν μου. θρυληθείην δὲ ἄρα ὑπὸ λαοῦ μου κακούμενος, εἰ δὲ καὶ πολλάκις εἶπον αἱ θεράπαιναί μου, τίς ἂν δῴη ἡμῖν τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐμπλησθῆναι;
mee: q̄s daret nobis de carnib᷒ ei᷒ ſaturari? valde me vtili exiſte: foris āt nō morabat̄ peregrin᷒. at hoſtiū meū omni venienti patuit. ſi āt τ cū
λίαν μου χρηστοῦ ὄντος, ἔξω δὲ οὐκ ηὐλίζετο ξένος, ἡ δὲ θύρα μου παντὶ ἐλθόντι ἀνέῳκτο. εἰ δὲ καὶ ἁ-
peccaueri inuite abſcōdi pctm̄ meū: nō ēm̄
μαρτὼν ἀκουσίως ἔκρυψα τὴν ἁμαρτίαν μου, οὐ γὰρ
auerti multitudinē turbe: vt nō eloquerer coram eis. ſi āt τ pmiſi impotentē exire ho
διετράπην πολυοχλίαν πλήθους, τοῦ μὴ ἐξαγορεῦσαι ἐνώπιον αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ εἴασα ἀδύνατον ἐξελθεῖν τὴν θύ-
ſtiū meū ſinu vacuo. q̄s det audiētē me. manū āt
ραν μου κόλπῳ κενῷ. τίς δῴη ἀκούοντά μου. χεῖρα δὲ
dn̄i ſi nō timuerā? ſyngraphū aūt q̄d habui cōtra
κυρίου εἰ μὴ ἐδεδοίκειν; συγγραφὴν δὲ ἣν εἶχον κατά
q̄piā in humeris circūponens coronā legebā. τ
τινος ἐπ᾽ ὤμοις ἂν περιθέμενος στέφανον ἀνεγίνωσκον. καὶ
ſi nō ſcindēs illud reddidi: nihil accipiēs a debitore. ſi in me aliqñ terra gemuit: ſi āt τ
εἰ μὴ ῥήξας αὐτὴν ἀπέδωκα, οὐθὲν λαβὼν παρὰ χρεωφειλέτου. εἰ ἐπ᾽ ἐμοί ποτε ἡ γῆ ἐστέναξεν, εἰ δὲ καὶ οἱ
ſulci ei᷒ fleuerūt vna. ſi āt τ fortitudinē ei᷒ comedi ſol᷒ ſine ptio: ſi āt τ aīaꝫ domini terre apphēdēs afflixi: pro tritico igit̄ egrediat̄
αὔλακες αὐτῆς ἔκλαυσαν ὁμοθυμαδόν. εἰ δὲ καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς ἔφαγον μόνος ἄνευ τιμῆς, εἰ δὲ καὶ ψυχὴν κυρίου τῆς γῆς ἐκλαβὼν ἐλύπησα, ἀντὶ πυροῦ ἄρα ἐξέλθοι
mihi vrtica: pro aūt ordeo ſpina. τ ceſſauit
μοι κνίδη, ἀντὶ δὲ κριθῆς βάτος. καὶ ἐπαύσατο
iob a verbis.
ἰὼβ ῥήμασιν.

Ca. 32.

TAcuerūt āt τ tres amici ei᷒ āplī᷒ cōtradicere iob: erat em̄ iob iuſt᷒ corā eis. irat᷒ eſt āt
ἩΣΥΧΑΣΑΝ δὲ καὶ οἱ τρεῖς φίλοι αὐτοῦ ἔτι ἀντειπεῖν ἰὼβ, ἦν γὰρ ἰὼβ δίκαιος ἐναντίον αὐτῶν. ὠργίσθη δὲ
eliu fili᷒ barachiel buzites de cognatione arā:
ἐλιοὺ ὁ τοῦ βαραχιὴλ ὁ βουζίτης ἐκ τῆς συγγενείας ἀράμ,
auſitidis regionis. irat᷒ eſt āt aduerſū iob valde: eo
τῆς αὐσίτιδος χώρας. ὠργίσθη δὲ τῷ ἰὼβ σφόδρα, διό-
q oſtēdit ſe iuſtū corā dn̄o. τ cōtra
τι ἀπέφηνεν ἑαυτὸν δίκαιον ἐναντίον τοῦ κυρίου. καὶ κατὰ
tres āt amicos irat᷒ eſt valde: qm̄ nō potuerūt reſpōdere cōtraria iob: τ poſuerūt ipm̄ eſſe
τῶν τριῶν δὲ φίλων ὠργίσθη σφόδρα. ὅτι οὐκ ἠδυνάσθησαν ἀποκριθῆναι ἀντίθετα ἰὼβ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν εἶναι
impiū. eliu āt expectauit dare reſpōſionē iob. qm̄
ἀσεβῆ. ἐλιοὺ δὲ ὑπέμεινε δοῦναι ἀπόκρισιν ἰὼβ. ὅτι
ſeniores eo ſunt dieb᷒. τ vidit eliu
πρεσβύτεροι αὐτοῦ εἰσὶν ἡμέραις. καὶ εἶδεν ἐλιοὺ
q nō eſt reſpōſū in ore triū viroꝝ:
ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπόκρισις ἐν στόματι τῶν τριῶν ἀνδρῶν,
τ irat᷒ eſt furor ei᷒. reſpōdens āt eliu fili᷒
καὶ ἐθυμώθη ὀργὴ αὐτοῦ. ὑπολαβὼν δὲ ἐλιοὺ ὁ τοῦ
barachiel buzites dixit: iunior q̄dē ſum
βαραχιὴλ ὁ βουζίτης εἶπεν, νεώτερος μέν εἰμι

D A B

tpe: vos āt eſtis ſeniores. idcirco tacui
τῷ χρόνῳ, ὑμεῖς δέ ἐστε πρεσβύτεροι. διὸ ἡσύχασα
timēs vobis renūciare meā ſcientiā.
φοβηθεὶς τοῦ ὑμῖν ἀναγγεῖλαι τὴν ἐμαυτοῦ ἐπιστήμην.
c.11.a. dixi āt nō tps̄ eſt loquēs: in multis āt ānis
εἶπα δὲ οὐχ ὁ χρόνος ἐστὶν ὁ λαλῶν, ἐν πολλοῖς δὲ ἔτεσιν
nō nouerūt ſapiam: ſed ſpūs eſt in hoib᷒.
οὐκ οἴδασι σοφίαν, ἀλλὰ πνεῦμά ἐστιν ἐν βροτοῖς.
iſpiratio aūt oipotētis q̄ docet. nō lōgeui ſunt ſapiētes: neq̃ ſenes norūt iudiciū. ideo
πνοὴ δὲ παντοκράτορός ἐστιν ἡ διδάσκουσα. οὐχ οἱ πολυχρόνιοί εἰσι σοφοί, οὐδ᾽ οἱ γέροντες οἴδασι κρίμα. διὸ
dixi: audite me τ nūciabo vobis q̄ noui. aurib᷒
εἶπα, ἀκούσατέ μου καὶ ἀναγγελῶ ὑμῖν ἃ οἶδα. ἐνωτί-
pcipite mea verba: dicā em̄ vobis audiētib᷒ vſq̃
ζεσθέ μου τὰ ῥήματα, ἐρῶ γὰρ ὑμῶν ἀκουόντων ἄχρι
quo ſcrutemini ſmones. τ vſq̃ ad vos intelligā: τ ecce nō fuit ipi iob redarguēs: reſpōdens ei᷒
οὗ ἐτάσητε λόγους. καὶ μέχρι ὑμῶν συνήσω, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν τῷ ἰὼβ ἐλέγχων, ἀνταποκρινόμενος αὐτοῦ
verba ex vobis. ne dicatis inuenim᷒ ſapiam domino addētes: hoi āt cōmiſiſtis loqui
ῥήματα ἐξ ὑμῶν. ἵνα μὴ εἴπητε εὕρομεν σοφίαν κυρίῳ προσθέμενοι, ἀνθρώπῳ δὲ ἐπετρέψατε λαλῆσαι
talia verba. timuerūt nō reſpōderunt āpli᷒:
τοιαῦτα ῥήματα. ἐπτοήθησαν οὐκ ἀπεκρίθησαν ἔτι,
antiq̄s fecerūt ex ipis ſmones. expectaui: nō em̄ locuti ſūt: qm̄ ſteterūt: nō reſpōderūt. reſpōdens
ἐπαλαίωσαν ἐξ αὐτῶν λόγους. ὑπέμεινα, οὐ γὰρ ἐλάλησαν, ὅτι ἔστησαν, οὐκ ἀπεκρίθησαν. ὑπολαβὼν
āt eliu dicit: rurſ᷒ loquar. plenus em̄ ſum verbis: pdit em̄ me ſpūs vteri: at vē
δὲ ἐλιοὺ λέγει, πάλιν λαλήσω. πλήρης γάρ εἰμι ῥημάτων, ὀλέκει γάρ με τὸ πνεῦμα τῆς γαστρός. ἡ δὲ γα-
ter me᷒ ſicut vter muſti feruēs ligat᷒: τ ſicut follis fabri ferrarij ruptus. loquar vt requieſcā em̄ apueri labia: hoiē9 em̄ nō verebor. qnētiā neq̃ mortalē nō reuerebor: nō em̄ ſcio
στήρ μου ὥσπερ ἀσκὸς γλεύκους ζέων δεδεμένος, καὶ ὥσπερ φυσητὴρ χαλκέως ἐρρηγώς. λαλήσω ἵνα ἀναπαύσωμαι ἀνοίξας τὰ χείλη, ἄνθρωπον γὰρ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ βροτὸν οὐ μὴ ἐντραπῶ, οὐ γὰρ ἐπί-
mirari pſonā: ſi āt nō: τ me tinee comedēt.
σταμαι θαυμάσαι πρόσωπον, εἰ δὲ μὴ, καὶ ἐμὲ σῆτες ἔδονται.

Ca. 33.

VErumtñ audi iob verba mea:
Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ ἄκουσον ἰὼβ τὰ ῥήματά μου,
τ ſmonē aurib᷒ pcipe meū. ecce em̄ aperui os meū:
καὶ λαλιὰν ἐνωτίζου μου. ἰδοὺ γὰρ ἤνοιξα τὸ στόμα μου,
τ locuta eſt ligua mea: mundū meū cor verbis: itellectus āt labioꝝ meoꝝ mūda cogitabit. ſpiritus diuin᷒ q fecit me: ſpiraculū āt oipotētis eſt
καὶ ἐλάλησεν ἡ γλῶσσά μου, καθαρά μου ἡ καρδία ῥήμασι, σύνεσις δὲ χειλέων μου καθαρὰ νοήσει. πνεῦμα θεῖον τὸ ποιῆσάν με, πνοὴ δὲ παντοκράτορός ἐστιν
docēs me. ſi potueris: da mihi reſpōſuꝫ:
ἡ διδάσκουσά με. ἐὰν δύνῃ, δός μοι ἀπόκρισιν,
ad hec expecta: ſta ante me: et ego ante te.
πρὸς ταῦτα ὑπομείνον, στῆθι κατ᾽ ἐμὲ, κἀγὼ κατὰ σέ.
de luto pfectus es tu ſicut τ ego: de eo
ἐκ πηλοῦ διήρτισαι σὺ ὡς καὶ ἐγώ, ἐκ τοῦ αὐ-
dē pfecti ſumus. nō timor mei te ſtupefaciet.
τοῦ διηρτίσμεθα. οὐχ ὁ φόβος μου σε ἐκθαμβήσει,
neq̃ manus mea grauis erit in te: ſed dixiſti
οὐδὲ ἡ χείρ μου βαρεῖα ἔσται ἐπὶ σοί, πλὴν εἶπας

D C D A B B

tempore: vos autem antiquiores. Idcirco demiſſo capite verit᷒ ſū vobis indicare meā ſententiā. Sperabā eī q etas plixior loq̄retur: & annorū multitudo doceret ſapiētiam. Sed vt video ſpūs eſt in hoibus: & inſpiratio oipotētis dat intelligētiā. Non ſunt longeui ſapiētes: nec ſenes intelligunt iudicium. Ideo dicam audite me: oſtēdam vobis etiā ego meam ſapientiam. Expectaui enim ſermones veſtros: audiui prudentiā vrām. Donec diſceptaremini ſmonibus vris: & donec putabā vos aliq̄d dicere: cōſiderabā. Sed vt video nō eſt q poſſit arguere iob: & rñdere ex vobis ſmonibus eius. Ne forte dicatis: inuenim᷒ ſapiam: de᷒ proiecit eū nō hō. Nihil locutus eſt mihi: & ego non ſm ſmōes vros rñdebo illi. Extimuerūt: nec rñderūt vltra: abſtulerūtq̃ a ſe eloquia. Q̄m igitur expectaui: & nō ſunt locuti: ſteterūt: nec rñderunt vltra: rñdebo & ego ptē meā: & oſtendā ſciētiā meā. Plen᷒ ſuꝫ eñ ſermonibus: & coarctat me ſpūs vteri mei. En venter me᷒ quaſi muſtū abſq̃ ſpiraculo q̄d lagunculas nouas dirūpit. Loquar & reſpirabo paululum: aperiam labia mea & reſpondebo. Non accipiam perſonā viri: & deum homini non equabo. Neſcio enī quā diu ſubſiſtā: & ſi poſt modicum tollat me factor meus. 33.

HVdi igitur iob eloquia mea: & omnes ſermones meos auſculta. Ecce aperui os meū: loq̄tur lingua mea i faucib᷒ meis. Simplici corde meo ſmones mei: & ſciam labia mea puram loquētur. Spūs dei fecit me: & ſpiraculū oipotētis viuificauit me. Si potes reſpōde mihi & aduerſus facie meā conſiſte. Ecce & me ſicut & te fecit de᷒: & de eodem luto ego q̄q̃ formatus ſum. Verūtñ miraculū meū nō te terreat: & eloquētia mea non ſit tibi grauis. Dixiſti ergo

לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם: אמרתי ימים ידברו ורב שנים ידיעו חכמה: אכן רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם: לא רבים יחכמו וזקנים יבינו משפט: לכן אמרתי שמעה לי אחוה דעי אף אני: הן הוחלתי לדבריכם אזין עד תבונתיכם עד תחקרון מלין: ועדיכם אתבונן והנה אין לאיוב מוכיח עונה אמריו מכם: פן תאמרו מצאנו חכמה אל ידפנו לא איש: ולא ערך אלי מלין ובאמריכם לא אשיבנו: חתו לא ענו עוד העתיקו מהם מלין: והוחלתי כי לא ידברו כי עמדו לא ענו עוד: אענה אף אני חלקי אחוה דעי אף אני: כי מלתי מלים הציקתני רוח בטני: הנה בטני כיין לא יפתח כאבות חדשים יבקע: אדברה וירוח לי אפתח שפתי ואענה: אל נא אשא פני איש ואל אדם לא אכנה: כי לא ידעתי אכנה כמעט ישאני עשני:

Ca. xxxiij

ואולם שמע נא איוב מלי וכל דברי האזינה: הנה נא פתחתי פי דברה לשוני בחכי: ישר לבי אמרי ודעת שפתי ברור מללו: רוח אל עשתני ונשמת שדי תחיני: אם תוכל השיבני ערכה לפני התיצבה: הן אני כפיך לאל מחמר קרצתי גם אני: הנה אמתי לא תבעתך ואכפי עליך לא יכבד: אך אמרת

ישש · זחל ירא חוה · ידע דבר · שנה · אנש בין · רבב חכם · שפט · ידע · יחל אזן · בין חקר · מלל · יכח · ספר · נדף · ערך · שוב חתת · ענה עתק · יחל · עמד · צוק · פתח אוב · חדש רוח · פתח שפה · נשא פנה · כנה · עשה · אלם · פה לשון · חכה ידע · ברר · חיה יכל · שוב כנה · יצב · איש קרץ · בעת · כבד

באזני וקול מלין אשמע: זך
אני בלי פשע חף אנכי ולא
עון לי: הן תנואות עלי ימצא
יחשבני לאויב לו: ישם בסד
רגלי ישמר כל ארחתי: הן זאת
לא צדקת אענך כי ירבה אלוה
מאנוש: מדוע אליו ריבות כי
כל דבריו לא יענה: כי באחת
ידבר אל ובשתים לא ישורנה:
בחלום חזיון לילה בנפל תרדמה
על אנשים בתנומות עלי
משכב: אז יגלה אזן אנשים
ובמסרם יחתם: להסיר אדם
מעשה וגוה מגבר יכסה: יחשך
נפשו מני שחת וחיתו מעבר
בשלח: והוכח במכאוב על משכבו
ורוב עצמיו אתן: וזהמתו חיתו
לחם ונפשו מאכל תאוה: יכל
בשרו מראי ושפו עצמתיו לא
ראו: ותקרב לשחת נפשו וחיתו
לממתים: אם יש עליו מלאך
מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם
ישרו: ויחננו ויאמר פדעהו
מרדת שחת מצאתי כפר: רטפש
בשרו מנער ישוב לימי עלומיו:
יעתר אל אלוה וירצהו וירא פניו
בתרועה וישב לאנוש צדקתו:
ישר על אנשים ויאמר חטאתי
וישר העויתי ולא שוה לי: פדה
נפשו מעבר בשלח וחיתו באור
תראה: הן כל אלה יפעל אל
פעמים שלש עם גבר: להשיב
נפשו מני שחת לאור באור
החיים: הקשב איוב שמע לי
החרש ואנכי אדבר: אם יש
מלין השיבני דבר כי חפצתי

מלל שמע · זכה חפף · נוא מצא · חשב איב · שום · שמר · ענה רבה · אנש מדע · ריב · דבר שור · חלם חזה · רדם נום · שכב גלה · יסר חתם · סור עשה · כסה חשך · מן חיה · יכח כאב · רבב איתן · אכל אוה · כלה ראה · שפה ראה · קרב · מות לאך · לוץ נגד · חנן אמר · ירד · שוב יום · עלם עתר · רצה ראה · פנה רוע · שור · צוה · ראה פעל · קשב · חרש דבר · מלל שוב

in auribus meis: & vocē verborū tuorū audiui. Mūdus ſū ego & abſq; delicto īmaculat⁹: & nō eſt iniqtas in me. Quia q̄relas in me rep̄it: ideo arbitratus eſt me inimicū ſibi. Poſuit in neruo pedes meos: cuſtodiuit oēs ſemitas meas. Hoc eſt ergo in quo nō es iuſtificat⁹. Rn̄debo tibi: q̄a maior ſit de⁹ hoīe. Aduerſus eum cōtendis: q̄ non ad oīa verba reſponderit tibi. Semel loquitur deus: & ſecundo idipſum non repetit. Per ſōnū in viſione nocturna: q̄n irruit ſopor ſuper homines: & dormiunt in lectulo. Tunc aperit aures virorum: & erudiens eos inſtruit diſciplina: vt auertat hominē ab his q̄ fecit: & liberet eū de ſupbia: eruēs aīam eius a corruptiōe & vitā illius vt nō trāſeat in gladiū. Increpat q̄q; per dolorem in lectulo: & oīa oſſa ei⁹ marceſcere facit. Abhoīabilis ei fit in vita ſua panis & aīe illi⁹ cibus ante deſiderabilis. Tabeſcet caro eius: & oſſa q̄ tecta fuerāt nudabūtur. Appropinquabit corruptioni aīa eius: & vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquēs vnus de milib⁹: vt annunciet hominis equitatē: miſerebitur ei⁹: & dicet. Libera eum vt nō deſcēdat in corruptionē: inueni in quo ei p̄ropitier. Cōſumpta ē caro eius a ſuppliciis: reuertatur ad dies adoleſcentie ſue. Dep̄cabitur deū & placabilis ei erit: & videbit faciē eius in iubilo: & reddet hoī iuſticiā ſuam. Reſpiciet hoīes: & dicet. Peccaui & vere deliqui: & vt eram dign⁹ nō recepi. Liberauit animā ſuā ne p̄geret in interitū: ſed viuēs lucem videret. Ecce hec oīa operatur deus tribus vicibus per ſingulos: vt reuocet animas eorum a corruptione & illuminet luce viuētium. Attende iob & audi me: & tace dum ego loquor. Si autē habes qd loq̄ris: reſponde mihi. Loquere: volo enim

in aurib⁹ meis. vocē v̄boꝝ tuoꝝ audiui. q̄m dicis mū
ἐν ὠσίν μου· φωνὴν ῥημάτων σου ἀκήκοα· διότι λέγεις κα-
d⁹ ſū cū nō peccauerī: imaculat⁹ eñ ſum: nō eñ iniq
θαρός εἰμι οὐχ ἁμαρτών, ἄμεμπτος γάρ εἰμι, οὐ γὰρ ἠνό-
tatē feci: accuſationē āt ꝯtra me inuenit. arbitrat⁹ ē āt me ſicut
μησα, μέμψιν δὲ κατ᾽ ἐμοῦ εὗρεν· ἥγηται δέ με ὥσπερ
aduerſariū. poſuit āt in ligno meū pedē: cuſtodiuit āt
ὑπεναντίον· ἔθετο δὲ ἐν ξύλῳ μου τὸν πόδα, ἐφύλαξε δὲ
vias meas oēs. q̄m̄ō eñ dicis iuſt⁹ ſū: ⁊
πάς ὁδούς μου πάσας. πῶς γὰρ λέγεις δίκαιός εἰμι, καὶ
nō exaudiuit me? etern⁹ eñ eſt ſup̄ior hoīb⁹. di
οὐκ ἐπακήκοέ μου; αἰώνιος γάρ ἐστιν ὁ ἐπάνω βροτῶν· λέ-
cis āt cur iuſtitie mee nō exaudiuit oē ver
γεις δὲ διατί τῆς δικαιοσύνης μου οὐκ ἐπακήκοε πᾶν ῥῆ-
bū? in eñ ſemel locutū eē dñs: in āt ſecūdo
μα; ἐν γὰρ τῷ ἅπαξ λαλῆσαι ὁ κύριος, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ
īſomniū aut i meditatiōe nocturna: aut ſicut cū incidat gra-
ἐνύπνιον ἢ ἐν μελέτῃ νυκτερινῇ, ἢ ὡς ὅταν ἐπιπίπτῃ δει-
uis timor ſup hoīes. in dormitationib⁹ in cubili: tūc
νὸς φόβος ἐπ᾽ ἀνθρώπους· ἐπὶ νυσταγμάτων ἐπὶ κοίτης, τότε
reuelat mentē hoīm in ſpeciéb⁹ timoris talib⁹
ἀνακαλύπτει νοῦν ἀνθρώπων ἐν εἴδεσι φόβου τοιούτοις
illis exterruit. auertat hoīes de iniuſtitia:
αὐτοὺς ἐξεφόβησεν· ἀποστρέψαι ἄνθρωπον ἐξ ἀδικίας, τὸ
at corp⁹ ei⁹ a ruina liberauit. pepercit āt
δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ πτώματος ἐρρύσατο· ἐφείσατο δὲ
aīe ei⁹ a morte: ⁊ nō cadere ipm in
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀπὸ θανάτου, καὶ μὴ πεσεῖν αὐτὸν ἐν
bello. rurſus āt icrepauit illū in mollicie in cubili:
πολέμῳ· πάλιν δὲ ἤλεγξεν αὐτὸν ἐν μαλακίᾳ ἐπὶ κοίτης,
⁊ multitudinē oſſiū ei⁹ debilitauit. oē āt comeſtibile frumēti nō
καὶ πλῆθος ὀστῶν αὐτοῦ ἐνάρκησε· πᾶν δὲ βρωτὸν σίτου οὐ
poſſit accipere: ⁊ aīa ei⁹ cibū deſi
μὴ δύνηται προσδέξασθαι, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ βρῶσιν ἐπι-
derabit. q̄uſq; putreſcāt ei⁹ carnes: ⁊ oſtēdat
θυμήσει· ἕως ἂν σαπῶσιν αὐτοῦ αἱ σάρκες, καὶ ἀποδείξῃ τὰ
oſſa ei⁹ vacua. appropinquitāt i mortē ei⁹ aīa: at
ὀστᾶ αὐτοῦ κενά· ἤγγισε δὲ εἰς θάνατον αὐτοῦ ἡ ψυχή, ἡ δὲ
vita ei⁹ in iferno. ſi fuerit mille angeli mortiferi:
ζωὴ αὐτοῦ ἐν ᾅδῃ· ἐὰν ὦσι χίλιοι ἄγγελοι θανατηφόροι,
vn⁹ eoꝝ nō vulnerabit eū. ſi cogitauerit corde reuer-
εἷς αὐτῶν οὐ μὴ τρώσει αὐτόν· ἐὰν νοήσῃ τῇ καρδίᾳ ἐπιστρα-
ti ad dñm: renūciet āt hoī ſuā accuſationē
φῆναι πρὸς κύριον, ἀναγγείλῃ δὲ ἀνθρώπῳ τὴν ἑαυτοῦ μέμψιν
at iniq̄tatē ei⁹ oñdat: reſiſtet vt nō cadat ipe in
τὴν δὲ ἀνομίαν αὐτοῦ δείξῃ, ἀνθέξεται τοῦ μὴ πεσεῖν αὐτὸν εἰς
mortē. reīuueneſcere faciet āt ei⁹ corp⁹: ſicut vnctionē in pa-
θάνατον· ἀνανεώσει δὲ αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὥσπερ ἀλοιφὴν ἐπὶ τοί-
riete: at oſſa ei⁹ implebit medulla. mollificabit ei⁹
χου, τὰ δὲ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐμπλήσει μυελοῦ· ἁπαλυνεῖ αὐτοῦ τὰς
carnes ſicut paruuli: reſtituet āt eū virū fa-
σάρκας ὥσπερ νηπίου, ἀποκαταστήσει δὲ αὐτὸν ἀνδρωθέν-
ctū in hoīb⁹. dep̄cat⁹ āt dñs ⁊ accepta ei
τα ἐν ἀνθρώποις· εὐξάμενος δὲ πρὸς κύριον καὶ δεκτὰ αὐτῷ
erūt: ingrediet āt vultu puro cū enarratione. red
ἔσται, εἰσελεύσεται δὲ προσώπῳ καθαρῷ σὺν ἐξηγορίᾳ· ἀποδώ-
det āt hoīb⁹ iuſtitiā: poſtea tūc accuſabit ho
σει δὲ ἀνθρώποις δικαιοσύνην, εἶτα τότε ἀπομέμψεται ἄν-
mo ipe ſeipm dicēs: q̄lia ꝯficiebā: ⁊ nō digna ſeru
θρωπος αὐτὸς ἑαυτῷ λέγων, οἷα συνετέλουν, καὶ οὐκ ἄξια ἤ-
tat⁹ ē me q̄ peccaui: libera aīam meā ne p̄gat in inte
τασέ με ὧν ἥμαρτον, σῶσον ψυχήν μου τοῦ μὴ ἐλθεῖν εἰς δια-
ritū: ⁊ vita mea lucē videbit. ecce hec oīa opa
φθοράν, καὶ ἡ ζωή μου φῶς ὄψεται· ἰδοὺ ταῦτα πάντα ἐρ-
tur fortis vias tres cū viro. ſed liberauit
γάζεται ὁ ἰσχυρὸς ὁδοὺς τρεῖς μετὰ ἀνδρός· ἀλλ᾽ ἐρρύσατο τὴν
aīam meā de morte: vt vita mea in luce laudet eū.
ψυχήν μου ἐκ θανάτου, ἵνα ἡ ζωή μου ἐν φωτὶ αἰνῇ αὐτόν.
aurib⁹ p̄cipe iob ⁊ audi me. obmuteſce: ⁊ ego ſū lo
ἐνωτίζου ἰὼβ καὶ ἄκουέ μου· κώφευσον, καὶ ἐγώ εἰμι λαλή-
quar. ſi eſt tibi ſmo reſpōde mihi: loquere: volo eñ
σω· εἰ ἔστι σοι λόγος ἀποκρίθητί μοι, λάλησον, θέλω γὰρ

iuſtū eſſe te. ſi āt nō: tu audi me: obmuteſce: ⁊
δικαιωθῆναί σε· εἰ δὲ μή, σὺ ἄκουσόν μου, κώφευσον, καὶ
docebo te ſapiam.
διδάξω σε σοφίαν.

Ca. 34.

Reſpōdens āt eliu ait: audite me ſapiētes:
Ὑπολαβὼν δὲ ἐλιοὺ λέγει, ἀκούσατέ μου σοφοί,
A eruditi aurib⁹ p̄cipite bonū. q̄m auris ſmones p̄ro
ἐπιστάμενοι ἐνωτίζεσθε τὸ καλόν· ὅτι οὖς λόγους δοκιμά-
bat: ⁊ guttur guſtat eſcā. iudiciū elegim⁹ ipſis:
ζει, καὶ λάρυγξ γεύεται βρῶσιν· κρίσιν ἑλόμεθα ἑαυ-
cognoſcam⁹ in medio ipoꝝ: qđ bonū q̄m dixit
τοῖς, γνῶμεν ἀναμέσον ἑαυτῶν, ὅτι καλόν· ὅτι εἴρηκεν
iob iuſt⁹ ſum. dñs amouit meū iudiciū. mē
ἰὼβ δίκαιός εἰμι· ὁ κύριος ἀπήλλαξέ μου τὸ κρίμα· ἐ-
tit⁹ eſt āt iudicio meo: violēta ſagitta mea ſine
ψεύσατο δὲ τῷ κρίματί μου, βίαιον τὸ βέλος μου ἄνευ
iniuſtitia. q̄s vir vt iob. bibēs ſubſānationē ſicut
ἀδικίας· τίς ἀνὴρ ὥσπερ ἰώβ, πίνων μυκτηρισμὸν ὥσπερ
aquā. q̄ nō peccauit neq; impi⁹ fuit: neq; oino cōmūica
ὕδωρ. οὐχ ἁμαρτὼν οὐδὲ ἀσεβήσας, οὐδ᾽ ὅλως κοινωνή-
uit cū facientib⁹ iniqua vt ambularet cū
σας μετὰ ποιούντων τὰ ἄνομα τοῦ πορευθῆναι μετὰ
impiis. nō eñ dicas q̄m nō erit ſpeculatio viri:
ἀσεβῶν. μὴ γὰρ εἴπῃς ὅτι οὐκ ἔσται ἐπισκοπὴ ἀνδρός,
C ⁊ ſpeculatio ipſi a dño ideo prudētes corde
καὶ ἐπισκοπὴ αὐτῷ παρὰ κυρίου. διὸ συνετοὶ καρδίας
B audite me: ne mihi ſit corā dño impiū eſſe: ⁊
ἀκούσατέ μου, μή μοι εἴη ἔναντι κυρίου ἀσεβῆσαι, καὶ
corā oīpotente turbaſſe iuſtitiā. ſed red
ἔναντι παντοκράτορος ταράξαι τὸ δίκαιον· ἀλλὰ ἀπο-
dat hoī ſm̄ qđ facit vnuſq̄ſq; eoꝝ: ⁊ in ſemita
δίδοι ἀνθρώπῳ καθὰ ποιεῖ ἕκαστος αὐτῶν, καὶ ἐν τρίβῳ
viri inueniet eū. putas āt dñm abſurda facturꝝ:
ἀνδρὸς εὑρήσει αὐτόν· οἴει δὲ τὸν κύριον ἄτοπα ποιήσειν,
aut op̄s ꝯturbabit iudiciū q̄ fecit terrā:
ἢ ὁ παντοκράτωρ ταράξει κρίσιν ὃς ἐποίησε τὴν γῆν,
q̄s āt eſt faciēs ſubceleſtē ⁊ q̄ inſūt oīa.
τίς δέ ἐστιν ὁ ποιῶν τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν καὶ τὰ ἐνόντα πάν-
ſi eñ voluerit cōtinere ⁊ ſpūm apud eū
τα· εἰ γὰρ βούλοιτο συνέχειν καὶ τὸ πνεῦμα παρ᾽ αὐτῷ
detinere: finiet oīs caro ſimul. oīs
κατασχεῖν, τελευτήσει πᾶσα σὰρξ ὁμοθυμαδόν· πᾶς
eñ homo in terrā redibit. vnde ⁊ format⁹ eſt. ſi āt nō
γὰρ βροτὸς εἰς γῆν ἀπελεύσεται ὅθεν καὶ ἐπλάσθη· εἰ δὲ μὴ
admonit⁹ es: audi hec: aurib⁹ p̄cipe vocē verboꝝ. vide tu
D νουθετῇ, ἄκουε ταῦτα, ἐνωτίζου φωνὴν ῥημάτων· ἴδε σὺ
facientē iniqua: ⁊ p̄dentē malos:
τὸν ποιοῦντα ἄνομα, καὶ τὸν ὀλλύντα τοὺς πονηρούς,
exñtē eternū iuſtū impiū facis? dicēs regi iniquus
ὄντα αἰώνιον δίκαιον ἀσεβεῖς; λέγων βασιλεῖ παράνο-
es: impiiſſim⁹ p̄ncipib⁹. q̄ nō verit⁹ eſt per
μεις, ἀσεβέστατος τοῖς ἄρχουσιν· ὃς οὐκ ἐπησχύνθη πρό-
ſonā honorabilis: neq; nouit honorē ponere adultis: mira
σωπον ἔντιμον, οὐδὲ οἶδε τιμὴν θέσθαι ἁδροῖς, θαυμα-
ri pſonas eoꝝ: vana āt ipis eueniēt
σθῆναι πρόσωπα αὐτῶν, κενὰ δὲ αὐτοῖς ἀποβήσε-
clamaſſe ⁊ oraſſe viꝝ: vſus eſt
C ται, τὸ κεκραγέναι καὶ δεῖσθαι ἀνδρός, ἐχρήσατο
eñ inique. excluſis impotentib⁹: ipe eñ
γὰρ παρανόμως, ἐκκλειομένων ἀδυνάτων, αὐτὸς γὰρ
cōſpector eſt opeꝝ hoīum: latuit āt illū nihil eoꝝ q̄
ὁρατής ἐστιν ἔργων ἀνθρώπων, λέληθε δὲ αὐτὸν οὐδὲν ὧν
faciūt. neq; eſt loc⁹ vt abſcōdant
πράσσουσιν· οὐδέ ἐστι τόπος τοῦ κρυβῆναι τοὺς
facientes iniqua: q̄m nō in viꝝ ponet adhuc.
ποιοῦντας τὰ ἄνομα, ὅτι οὐκ ἐπ᾽ ἄνδρα θήσει ἔτι.
nā dñs
ὁ γὰρ κύριος

te apparere iuſtū. Quod ſi nō habes: audi me: tace & docebo te ſapiētiam.

34.

Pronūcians itaq; heliu etiā hec locut⁹ eſt. Audite ſapientes verba mea: & eruditi auſcultate me. Auris enim verba p̄bat: & guttur eſcas guſtu diiudicat. Iudiciū eligamus nobis: & inter nos videamus qd ſit melius: quia dixit iob: Iuſtus ſum: & deus ſubuertit iudiciū meū. In iudicādo eni me mēdaciū eſt: violēta ſagitta mea abſq; vllo peccato. Quis eſt vir vt eſt iob q bibit ſubſannationem quaſi aquā: qui graditur cum operātibus iniquitatē: & ambulat cū viris impiis. Dixit enī. Non placebit vir deo: etiam ſi cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me. Abſit a deo impietas: & ab oīpotente iniqtas. Opus enim hominis reddet ei: & iuxta vias ſingulorum reſtituet eis. Vere enim deus non condēnabit fruſtra: nec oīpotēs ſubuertet iudiciū. Quē cōſtituit alium ſup trā: aut quē poſuit ſup orbē quē fabricat⁹ ē? Si direxerit ad eum cor ſuū: ſpm̄ illi⁹ & flatū ad ſe trahet: deficiet oīs caro ſimul: & hō in cinerē reuertetur. Si hēs ergo intellectū: audi qđ dicitur: & auſculta vocem eloquii mei. Nunqd q non amat iudiciū ſanari pōt? Et quō tu eū q iuſt⁹ eſt in tm̄ cōdēnas? Qui dicit regi apoſtata: qui vocat duces impios. Qui non accipit perſonas principum: nec cognouit tyrannū cū diſceptaret cōtra pauperē. Opus ei⁹ manuū ei⁹ ſunt vniuerſi. Subito morientur: & in media nocte turbabūtur p̄pli & p̄trāſibūt: & auferēt violētū abſq; manu. Oculi eñ eius ſup vias hoīum: & oēs greſſus eorū cōſiderat. Nō ſunt tenebre & nō eſt vmbra mortis: vt abſcōdātur ibi q opātur iniqtatē. Neq; eñ vltra in hominis poteſtate ē: vt veniat ad deum

צדקך: אם אין אתה שמע לי
החרש ואאלפך חכמה:
ויען אליהוא ויאמר:
שמעו חכמים מלי וידעים האזינו
לי: כי אזן מלין תבחן וחיך
יטעם לאכל: משפט נבחרה לנו
נדעה בינינו מה טוב: כי אמר
איוב צדקתי ואל הסיר משפטי:
על משפטי אכזב אנוש חצי
בלי פשע: מי גבר כאיוב
ישתה לעג כמים: וארח לחברה
עם פעלי און וללכת עם אנשי
רשע: כי אמר לא יסכן גבר
ברצתו עם אלהים: לכן אנשי
לבב שמעו לי חללה לאל
מרשע ושדי מעול: כי פעל
אדם ישלם לו וכארח איש
ימצאנו: אף אמנם אל לא
ירשיע ושדי לא יעות משפט:
מי פקד עליו ארצה ומי שם תבל
כלה: אם ישים אליו לבו רוחו
ונשמתו אליו יאסף: יגוע כל בשר
יחד ואדם על עפר ישוב: ואם
בינה שמעה זאת האזינה לקול
מלי: האף שונא משפט יחבש
ואם צדיק כביר תרשיע: האמר
למלך בליעל רשע אל נדיבים:
אשר לא נשא פני שרים ולא
נכר שוע לפני דל כי מעשה
ידיו כלם: רגע ימתו וחצות
לילה יגעשו עם ויעברו ויסירו
אביר לא ביד: כי עיניו על דרכי
איש וכל צעדיו יראה: אין
חשך ואין צלמות להסתר
שם פעלי און: כי לא על
איש ישים עוד להלך אל אל

אלף · Ca. xxxiiij · ענה אמר · אזן · בחן · טעם שפט · בחר ידע · סור · כזב אנש · שתה · ילך · סכן · רצה · שלם · מצא · רשע עוה · שום · אסף גוע · שוב · אזן · מלל שנא · שפט · בל נדב · פנה שור · עשה · מות חצה · געש עבר · סור אבר · ראה · סתר · שום

במשפט: ירע כבירים לא חקר שפט רוע
ויעמד אחרים תחתם: לכן כבר עמד
יכיר מעבדיהם והפך לילה נכר עבד
וידכאו: תחת רשעים ספקם דכא
במקום ראים: אשר על כן קום ראה
סרו מאחריו וכל דרכיו לא סור
השכילו: להביא עליו צעקת שכל בוא
דל וצעקת עניים ישמע: והוא ענה שמע
ישקט ומי ירשע ויסתר פנים שקט רשע
ומי ישורנו ועל גוי ועל אדם סתר פנה
יחד: ממלך אדם חנף ממקשי שור יחד
עם: כי אל אל האמר נשאתי אמר חבל
לא אחבל: בלעדי אחזה אתה חזה
הרני אם און פעלתי לא אסיף: ירה יסף
המעמך ישלמנה כי מאסת כי שלם
אתה תבחר ולא אני ומה ידעת בחר
דבר: אנשי לבב יאמרו לי דבר
וגבר חכם שמע לי: איוב לא
בדעת ידבר ודבריו לא בהשכיל: ידע שכל
אבי יבחן איוב עד נצח על נתן
תשבת באנשי און: כי יסיף שוב יסף
על חטאתו פשע בינינו ישפוק שפק
וירב אמריו לאל: רבה

Ca.xxxv. ויען אליהוא ויאמר: ענה אמר
הזאת חשבת למשפט אמרת שפט
צדקי מאל: כי תאמר מה
יסכן לך מה אועיל מחטאתי: סכן יעל
אני אשיבך מלין ואת רעיך שוב כלל
עמך: הבט שמים וראה ושור ראה נבט
שחקים גבהו ממך: אם חטאת גבה
מה תפעל בו ורבו פשעיך פעל רבה
מה תעשה לו: אם צדקת מה עשה
תתן לו או מה מידך יקח: נתן לקח
לאיש כמוך רשעך ולבן
אדם צדקתך: מרב עשוקים עשק
יזעיקו ישועו מזרוע רבים: זעק שוע זרע רבב

in iudicium. Conteret multos & innūerabiles: & ſtare faciet alios pro eis. Nouit eni opera eorū: & idcirco inducet noctē: & conterentur. Quaſi impios percuſſit eos in loco videntium. Qui quaſi de induſtria receſſerūt ab eo: & oēs vias eius intelligere noluerūt. Vt peruenire facerēt ad eū clamorem egeni: & audiret vocē pauperū. Ipſo eni cōcedēte pacē: quis eſt qui cōdēnet? Ex quo abſcōderit vultū: quis eſt qui cōtēpletur eū? & ſuper gentes & ſuper oēs homies. Qui regnare facit hoiem hypocritā: propter pctā populi. Quia ergo ego locutus ſum ad deū: te quoq; nō prohibebo. Si erraui: tu doce me. Si iniquitatē locutus ſuz: vltra nō addā. Nunquid a te deus expetit eam quia diſplicuit tibi? Tu ei cepiſti loqui: & nō ego. Quod ſi quid noſti melius: loquere. Viri intelligentes loquātur mihi: & vir ſapiēs audiat me. Iob autem ſtulte locutus eſt: & verba illius non ſonant diſciplinā. Pater mi: probetur iob vſq; ad finem. Ne deſinas ab homine iniquitatis: qui addidit ſuper pctā ſua blaſphemiā. Inter nos interim cōſtringatur: & tūc ad iudiciū prouocet ſermonibus ſuis deū.

Igitur heliu hec 35. ruſum locutus eſt. Nūquid equa videtur tibi tua cogitatio: vt diceres iuſtior deo ſum? Dixiſti enim. Non tibi placet quod rectū ē: vel quid tibi proderit ſi ego peccauero? Itaq; ego rñdebo ſermonibus tuis: & amicis tuis tecū. Suſpice celū & intuere: & cōtēplare ethera: quod altior te ſit. Si peccaueris: quid ei nocebis? et ſi multiplicate fuerit iniquitates tue: quid facies cōtra eū? Porro ſi iuſte egeris quid donabis ei: aut quid de manu tua accipiet? Homini qui ſimilis tui ē nocebit impietas tua: & filiū hois adiuuabit iuſtitia tua. Propter multitudinē calūniatorū clamabūt: & eiulabūt propter vim brachii tyrānorum.

oēs inſpicit: qui cōprehēdit inueſtigabilia: glorioſa que
πάντας ἐφορᾷ, ὁ καταλαμβάνων ἀνεξιχνίαστα, ἔνδοξά τε
et excellētia: quorum nō eſt numerus. cognoſcēs eorum
καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ὁ γνωρίζων αὐτῶν
opa: et vertet noctē et humiliabunt. extinxit
τὰ ἔργα, καὶ στρέψει νύκτα καὶ ταπεινωθήσονται. ἔσ
ât impios: cōſpicui ât corā eo. quia
βεσεν δὲ ἀσεβεῖς, ὁρατοὶ δὲ ἐναντίον αὐτοῦ. ὅτι
declinauerūt a lege dei. iuſtificationes eius nō cognouerūt.
D ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ. δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ ἐπέ
vt adduceret ad eū clamorē pauperum:
γνωσαν, τοῦ ἐπαγαγεῖν ἐπ᾽ αὐτὸν κραυγὴν πένη
τος, καὶ κραυγὴν πτωχῶν εἰσακούσεται. καὶ αὐτὸς
et clamorē egenorum exaudiet. et ipſe
ſilentiū prebebit: et quis condēnabit: et abſcōdet
ἡσυχίαν παρέξεται, καὶ τίς καταδικάσεται, καὶ κρύ
faciē? et quis videbit eū? et ſuper gētē:
ψει πρόσωπον; καὶ τίς ὄψεται αὐτόν; καὶ κατὰ ἔθ
et ſuper hoiem ſimul: qui regnare facit hominem
νους, καὶ κατὰ ἀνθρώπου ὁμοῦ, βασιλεύων ἄνθρω
hypocritā ob difficultatē populi. qui ad
πον ὑποκριτὴν ἀπὸ δυσκολίας λαοῦ. ὅτι πρὸς τὸν
fortē dicēs: accepi: nō alienabo: ſine meipſo
ἰσχυρὸν ὁ λέγων, εἴληφα, οὐκ ἐνεχυράσω, ἄνευ ἐμαυ
videbo. tu oſtēde mihi: ſi iniuſtitiā operatus ſuz:
τοῦ ὄψομαι. σὺ δεῖξόν μοι, εἰ ἀδικίαν εἰργασάμην,
nō addā: nunquid a te ſoluet eā: quia
οὐ μὴ προσθήσω, μὴ παρὰ σοῦ ἀποτίσει αὐτήν. ὅτι
tu expuliſti: quia tu eligeſ: et nō ego: et quid noſti loquere?
σὺ ἀπώσω, ὅτι σὺ ἐκλέξῃ, καὶ οὐκ ἐγώ, καὶ τί ἔγνως λά
quere? ideo prudētes corde dicēt hec: vir ât ſapiēs
λησον; διὸ συνετοὶ καρδίας ἐροῦσι ταῦτα, ἀνὴρ δὲ σο
audiuit meū verbū. iob ât nō in intellectu locutus
φὸς ἀκήκοέ μου τὸ ῥῆμα. ἰὼβ δὲ οὐκ ἐν συνέσει ἐλάλη
eſt: at verba eius nō in ſciētia. verūtamen
σε, τὰ δὲ ῥήματα αὐτοῦ οὐκ ἐν ἐπιστήμῃ. οὐ μὴν δὲ ἀλ
diſce iob: ne dederis amplius reſpōſionē: quemadmodū
λὰ μάθε ἰώβ, μὴ δῷς ἔτι ἀνταπόκρισιν, ὥσπερ οἱ
ſtulti. ne addamus ſuper peccatis noſtris: iniquitas
ἄφρονες. ἵνα μὴ προσθῶμεν ἐφ᾽ ἁμαρτίαις ἡμῶν, ἀνο
ât in nobis cōputet multa loquentibus verba
μία δὲ ἐφ᾽ ἡμῖν λογισθείη πολλὰ λαλούντων ῥήματα
corā domino.
ἐναντίον κυρίου.

Ca.35.

A Reſpōdens ât eliu ait: quid hoc putaſti
Ὑπολαβὼν δὲ ἐλιοὺ λέγει, τί τοῦτο ἡγήσω
in iudicio. tu quis es? qui dixiſti iuſtus ſū corā
ἐν κρίσει. σὺ τίς εἶ; ὅτι εἶπας δίκαιός εἰμι ἐναν
dño. qui dices quid faciā ſi peccauerit: ego ât
τίον κυρίου. ὅτι ἐρεῖς τί ποιήσω ἁμαρτών; ἐγὼ δέ
tibi dabo reſpōſum et tribus amicis. ſuſpice
σοι δώσω ἀπόκρισιν καὶ τοῖς τρισὶ φίλοις. ἀνά
in celū et vide: cōtēplare nebulas: quam
βλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἴδε, κατάμαθε νέφη, ὡς
alte a te. ſi peccaſti quid facies? ſi autē et
ὑψηλὰ ἀπὸ σοῦ. εἰ ἥμαρτες τί πράξεις; εἰ δὲ καὶ
B multa deliquiſti: quid potes facere? quia igitur iuſtus
πολλὰ ἠνόμησας, τί δύνασαι ποιῆσαι; ἐπεὶ δὲ οὖν δί
es: quid dabis ei: aut quid de manu tua accipiet?
καιος εἶ, τί δώσεις αὐτῷ, ἢ τί ἐκ χειρός σου λή
viro ſimili tui impietas tua: et filio
ψεται; ἀνδρὶ τῷ ὁμοίῳ σου ἡ ἀσέβειά σου, καὶ υἱῷ
hois iuſticia tua. a multitudie calūniātium
ἀνθρώπου ἡ δικαιοσύνη σου. ἀπὸ πλήθους συκοφαν
clamabūt: vociferabunt a brachio multorum.
τούμενοι κεκράξονται, βοήσονται ἀπὸ βραχίονος
πολλῶν.

C et nō dixit: vbi eſt deus qui fecit me: ordinās
καὶ οὐκ εἶπε, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς ὁ ποιήσας με, ὁ κατατάσ
cuſtodias nocturnas. diuidens me a quadrupedibus terre: ab ât volucribus celi. illic clamabūt et
σων φυλακὰς νυκτερινάς. ὁ διορίζων με ἀπὸ τετραπό
δων γῆς, ἀπὸ δὲ πετεινῶν οὐρανοῦ. ἐκεῖ κεκράξονται καὶ
nō exaudiet: et ab iniuria malorum. indecētia eni
οὐ μὴ εἰσακούσῃ, καὶ ἀπὸ ὕβρεως πονηρῶν. ἄτοπα γὰρ
videre nō vult dñs. ipſe eni ōps
D ἰδεῖν οὐ βούλεται ὁ κύριος, αὐτὸς γὰρ ὁ παντοκράτωρ
cōſpector eſt pficientiū iniqua: et ſaluabit
ὁρατής ἐστι τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα, καὶ σώ
me. iudicare ât corā eo: ſi potes laudare
σει με. κρίθητι δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, εἰ δύνασαι αἰνέσαι
eū et eſt. et nūc quia nō eſt qui cōſideret irā
αὐτὸν ὡς ἔστι. καὶ νῦν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπισκεπτόμενος ὀργὴν
eius: et nō nouit in delicto valde. et iob fruſtra
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔγνω παραπτώματι σφόδρα. καὶ ἰὼβ μα
aperit os ſuū: in ignorātia verba pōderat.
ταίως ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐν ἀγνωσίᾳ ῥήματα βαρύνει.

A Addens ât eliu adhuc ait: expecta me paulū amplius.
Προσθεὶς δὲ ἐλιοὺ ἔτι λέγει, μεῖνόν με μικρὸν ἔτι.
vt doceā te: adhuc.n. in me eſt ſmo: repetēs ſciētiā
ἵνα διδάξω σε, ἔτι γὰρ ἐν ἐμοί ἐστι λέξις, ἀναλαβὼν τὴν ἐπι
meā longā: operibus ât meis iuſta dicā in veritate:
στήμην μου μακράν, ἔργοις δέ μου δίκαια ἐρῶ ἐπ᾽ ἀληθεί
et nō iniuſta verba iniuſte intelligēs. cognoſce ât
ας, καὶ οὐκ ἄδικα ῥήματα ἀδίκως συνιείς. γίνωσκε δὲ
quia dñs nō repellet innocentē. potēs
ὅτι ὁ κύριος οὐ μὴ ἀποποιήσηται τὸν ἄκακον. δυνατὸς
fortitudie cor: impiorum nō viuificabit: et pecunias mendicorum
ἰσχύϊ καρδίαν ἀσεβῶν οὐ μὴ ζωοποιήσῃ, καὶ χρήματα πτω
dabit: nō auferet a iuſto oculos ſuos: et
χῶν δώσει. οὐκ ἀφελεῖ ἀπὸ δικαίου ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ
cū regibus in ſolio collocabit eos in victoriā et exaltabunt.
μετὰ βασιλέων εἰς θρόνον καθιεῖ αὐτοὺς εἰς νῖκος καὶ ὑψω
et victi in manicis cōprehēdentur
θήσονται. καὶ οἱ πεπεδημένοι ἐν χειροπέδαις συσχεθήσον
in fune pauptatis. et renūciabit eis opa eorum
ται ἐν σχοινίοις πενίας. καὶ ἀναγγελεῖ αὐτοῖς τὰ ἔργα αὐτῶν
et delicta eorum: quia fortes erūt. ſed
καὶ τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ὅτι ἰσχύσουσιν. ἀλλὰ τοῦ
B iuſti exaudiet: et dixit quia reuertent ex
δικαίου εἰσακούσεται, καὶ εἶπεν ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐξ
iniquitate. ſi audierint et ſeruierint: cōplebūt
ἀδικίας. ἐὰν ἀκούσωσι καὶ δουλεύσωσι, συντελέσουσι
dies ſuos in bonis: et annos ſuos in gaudiis.
τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς, καὶ τὰ ἔτη αὐτῶν ἐν εὐπρε
impios ât nō ſaluat propter nō velle
πείαις. ἀσεβεῖς δὲ οὐ διασώζει παρὰ τὸ μὴ βούλεσθαι
ipſos ſcire dñm: et quia admoniti inaudiētes
αὐτοὺς εἰδέναι τὸν κύριον, καὶ διότι νουθετούμενοι ἀνήκοοι
fuerūt. et hypocrite corde ordinabūt furorē: nō clamabūt
ἦσαν. καὶ ὑποκριταὶ καρδίᾳ τάξουσι θυμόν, οὐ βοήσον
quia ligauit eos. moriatur igitur in iuuētute anima
ται ὅτι ἔδησεν αὐτούς. ἀποθάνοι τοίνυν ἐν νεότητι ἡ ψυ
eorum: at vita eorum vulnerata ab angelis.
χὴ αὐτῶν, ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν τιτρωσκομένη ὑπὸ ἀγγέλων.
C eo quod cōpreſſerūt debilē et impotentē: iudiciū ât manſuetorum ex
ἀνθ᾽ ὧν ἔθλιψαν ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατον, κρίμα δὲ πραέων ἐκ
ponet. et preterea quia decepit ex ore inimici: immenſa
θήσει. καὶ πρὸς ἐπεὶ ἠπάτησεν ἐκ στόματος ἐχθροῦ, ἄ
cōfuſio ſub ea: et deſcēdit menſa
βυσσος κατάχυσις ὑποκάτω αὐτῆς, καὶ κατέβη τρά
tua plena pinguedine. nō deficiet ât a iuſtis
πεζά σου πλήρης πιότητος. οὐχ ὑστερήσει δὲ ἀπὸ δι
iudiciū: furor ât in impios erit: propter impietatē
καίων κρίμα, θυμὸς δὲ ἐπ᾽ ἀσεβεῖς ἔσται, διὰ σεβείας
donorum que ſuſceperūt in iniuſtitiis: ne te declinet volūtarie
δώρων, ὧν ἐδέχοντο ἐπ᾽ ἀδικίαις, μή σε ἐκκλινάτω ἑκὼν
mens: deprecatiōis in neceſſitate exiſtiū impotentū et oēs
ὁ νοῦς, δεήσεως ἐν ἀνάγκῃ ὄντων ἀδυνάτων, καὶ πάντας

Et nō dixit vbi eſt deus qui fecit me: qui dedit carmina in nocte. Qui docet nos ſuper iumenta terre: & ſuper volucres celi erudit nos. Ibi clamabūt & nō exaudiet propter ſuperbiā malorū. Nō ergo fruſtra audiet deus: & omnipotens cauſas ſingulorū intuebitur. Etiā cū dixeris non cōſiderat: iudicare coram illo & expecta eum. Nunc enim non infert furorem ſuū: nec vlciſcitur ſcelus valde. Ergo iob fruſtra aperit os ſuum: & abſq; ſcientia verba multiplicat. 36.

Addens quoq; heliu: hec locutus eſt. Suſtine me paululū: & indicabo tibi. Adhuc enim habeo quod pro deo loquar. Repetā ſciam meā a principio: & opatorē meū probabo iuſtū. Vere enim abſq; mēdacio ſmones mei: & pfecta ſciā probabitur tibi. Deus potētes nō abiicit: cū & ipſe ſit potēs. Sed nō ſaluat impios: & iudicium pauperibus tribuit. Nō auferet a iuſto oculos ſuos: & reges in ſolio collocat in perpetuum: & illi erigūtur. Et ſi fuerint in catenis: & vinciantur funibus paupertatis: indicabit eis opera eorum & ſcelera eorū quia violēti fuerūt. Reuelabit quoq; aurē eorū vt corripiat: & loquitur vt reuertantur ab iniquitate. Si audierint & obſeruauerint: cōplebūt dies ſuos in bono: & annos ſuos in gloria. Si aūt nō audierint: tranſibūt per gladiū: & cōſumētur in ſtulticia. Simulatores & callidi prouocāt irā dei: neq; clamabunt cū vincti fuerit. Morietur in tēpeſtate aīa eorū: & vita eorum inter effemiatos. Eripiet de anguſtia ſua paupē: & reuelabit in tribulatiōe aurē eius. Igitur ſaluabit te de ore anguſto latiſſime & non hñte fūdamētū ſubter ſe: requies aūt menſe tue erit plena pinguedie. Cauſa tua quaſi impii iudicata ē: cauſam iudiciūq; recipies. Nō te ergo ſuperet ira vt aliquē opprimas: nec multitudo donorū iclinet te. Depone magnitudinē tuam abſq; tribulatione: & oēs

ולא אמר איה אלוה עשי נתן עשה
זמרות בלילה: מלפנו מבהמות אלף
ארץ ומעוף השמים יחכמנו: שם חכם
יצעקו ולא יענה מפני גאון רעים: צעק ענה גאה רעע
אך שוא לא ישמע אל ושדי לא שמע שור
ישורנה: אף כי תאמר לא תשורנו
דין לפניו ותחולל לו: ועתה כי דין חול
אין פקד אפו ולא ידע בפש פוש
מאד: ואיוב הבל יפצה פיהו פצה פה
בבלי דעת מלין יכביר: ידע מלל כבר

Ca.xxxvi. ויסף אליהוא ויאמר: אמר
כתר לי זעיר ואחוך כי עוד לאלוה זער חוה
מלים: אשא דעי למרחוק ולפעלי נשא ידע
אתן צדק: כי אמנם לא שקר מלי רחק נתן
תמים דעות עמך: הן אל כביר מלל תמם
ולא ימאס כביר כח לב: לא יחיה מאס כוח
רשע ומשפט עניים יתן: לא חיה שפט
יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים ענה גרע
לכסא וישיבם לנצח ויגבהו: צדק
ואם אסורים בזקים ילכדון ישב גבה
בחבלי עני: ויגד להם פעלם אסר זקק
ופשעיהם כי יתגברו: ויגל אזנם לכד ענה
למוסר ויאמר כי ישובון מאון: נגד גבר
אם ישמעו ויעבדו יכלו ימיהם גלה
בטוב ושניהם בנעימים: ואם לא אמר שוב
ישמעו בשלח יעברו ויגועו בבלי שמע עבד
דעת: וחנפי לב ישימו אף לא כלה יום
ישועו כי אסרם: תמת בנער נפשם שנה נעם
וחיתם בקדשים: יחלץ עני בעניו עבר גוע
ויגל בלחץ אזנם: ואף הסיתך בלל ידע
מפי צר רחב לא מוצק תחתיה שום שוע
ונחת שלחנך מלא דשן: ודין מות חיה
רשע מלאת דין ומשפט חלץ ענה
יתמכו: כי חמה פן יסיתך סות פה
בספק ורב כפר אל יטך: צור צוק
היערך שועך לא בצר וכל דון שפט תמך נטה ערך

מאמצי כח: אל תשאף הלילה | אמץ שאף
לעלות עמים תחתם: השמר | עלה שמר
אל תפן אל און כי על זה בחרת | פנה
מעני: הן אל ישגיב בכחו מי | שגב כוח
כמהו מורה: מי פקד עליו דרכו | כמו ירה
ומי אמר פעלת עולה: זכר כי
תשגיא פעלו אשר שררו | שגא שור
אנשים: כל אדם חזו בו אנוש | חזה אנש
יביט מרחוק: הן אל שגיא ולא | נבט רחק
נדע מספר שניו ולא חקר: כי | ידע ספר
יגרע נטפי מים יזקו מטר לאדו: | שנה גרע
אשר יזלו שחקים ירעפו עלי | זקק איד
אדם רב: אף אם יבין מפרשי | נזל רעף
עב תשאות סכתו: הן פרש עליו | בין פרש
אורו ושרשי הים כסה: כי בם | שאה סכך
ידין עמים יתן אכל למכביר: על | דון נתן
כפים כסה אור ויצו עליה במפגיע: | כבר כפף
יגיד עליו רעו מקנה אף על עולה: | צוה פגע
| נגד רעה
| קנה

C.xxxvij. אף לזאת יחרד
לבי ויתר ממקומו: שמעו שמוע | חרד נתר
ברגז קלו והגה מפיו יצא: | קום
תחת כל השמים ישרהו ואורו | פה
על כנפות הארץ: אחריו ישאג | שרה
קול ירעם בקול גאונו ולא | שאג
יעקבם כי ישמע קולו: ירעם אל | רעם גאה
בקולו נפלאות עשה גדלות | עקב שמע
ולא נדע: כי לשלג יאמר הוא | פלא
ארץ וגשם מטר וגשם מטרות | ידע הוה
עזו: ביד כל אדם יחתום לדעת | עזז חתם
כל אנשי מעשהו: ותבא חיה | ידע עשה
במו ארב ובמעונתיה תשכן: | בוא עון
מן החדר תבוא סופה וממזרים | שכן
קרה: מנשמת אל יתן קרח
ורחב מים במוצק: אף ברי | כבר נתן
יטריח עב יפיץ ענן אורו: | צוק ברר
והוא מסבות מתהפך בתחבולתו | טרח
| סבב הפך
| חבל

robuſtos fortitudine. Ne protrahas noctem: vt aſcendant populi pro eis. Caue ne declines ad iniquitatē: hanc enim cepiſti ſequi poſt miſeriā. Ecce deus excelſus in fortitudine ſua: & nullus ei ſimilis in legiſlatoribus. Quis poterit ſcrutari vias eius? aut quis audet ei dicere: operatus es iniquitatē? Memento quod ignores opus eius: de quo cecinerūt viri. Omnes homines vidēt eū: vnuſquiſque intuetur procul. Ecce deus magnus vincēs ſciētiā noſtram: numerus annorū eius ineſtimabilis. Qui aufert ſtillas pluuie: & effundit imbres ad inſtar gurgitū: qui de nubibus fluūt que pretexūt cūcta deſuper. Si voluerit extēdere nubes quaſi tentorium ſuum: & fulgurare lumine ſuo deſuper: cardines quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos: & dat eſcas multis mortalibus. In manibus abſcōdit lucē: & precipit ei vt rurſus adueniat. Annunciat de ea amico ſuo quod poſſeſſio eius ſit: & ad eam poſſit aſcēdere. 37.

Super hoc expauit cor meū: & emotū eſt de loco ſuo. Audiet auditionē in terrorē vocis eius: & ſonū de ore illius procedentē. Subter omnes celos ipſe cōſiderat: & lumen illius ſuper terminos terre. Poſt eum rugiet ſonitus: tonabit voce magnitudinis ſue: & nō inueſtigabitur cū audita fuerit vox eius. Tonabit deus in voce ſua mirabiliter: qui facit magna & inſcrutabilia. Qui precipit niui vt deſcendat in terram: & hiemis pluuiis & imbri fortitudinis ſue. Qui in manu omnium hominum ſignat: vt nouerint ſinguli opera ſua. Ingredietur beſtia latibulum ſuū: & in antro ſuo morabitur. Ab interioribus egredietur tēpeſtas: & ab arcturo frigus. Flante deo cōcreſcit gelu: & rurſum latiſſime funduntur aque. Frumētū deſiderat nubes: & nubes ſpargunt lumē ſuū. Que luſtrant cūcta per circuitū: quocūque eas voluntas gubernantis

robuſtos fortitudie: ne protrahas noctē vt aſcē
τοὺς κραταιοῦντας ἰσχύν, μὴ ἐξελκύσης τὴν νύκτα τοῦ ἀνα
dant alii pro eis: ſed caue ne facias inde
βῆναι ἄλλους ἀντ' αὐτῶν, ἀλλὰ φύλαξαι μὴ πράξης ἄτο
cēcia: ab his em liberat es a paupertate. ecce C
πα, ἀπὸ τούτων γὰρ ἐξείλου ἀπὸ πτωχείας. ἰδοὺ ὁ
fortis cōfirmabit in fortitudie ſua: quis em eſt ſim eū
ἰσχυρὸς κραταιώσει ἐν ἰσχύι αὐτοῦ, τίς γάρ ἐστι κατ' αὐ
potēs? quis aūt eſt ſcrutās eius opa? aut quis qui
τὸν δυνάστης; τίς δέ ἐστιν ὁ ἐτάζων αὐτοῦ τὰ ἔργα; ἢ τίς ὁ
dixiſſet fecit iniuſta: memēto quia magna opa e
εἴπας ἔπραξεν ἄδικα; μνήσθητι ὅτι μεγάλα τὰ ἔργα αὐ
ius ſūt: quę dñati ſūt viri. ois homo nouit in eo:
τοῦ ἐστιν, ὧν ἦρξαν ἄνδρες. πᾶς ἄνθρωπος εἶδεν ἐν αὐ
quicūqꝫ vulnerati ſunt mortales. ecce fortis mul
τῷ, ὅσοι τιτρωσκόμενοί εἰσι βροτοί. ἰδοὺ ὁ ἰσχυρὸς πο
tus τ nō cognoſcemus: numerus annorum eius τ infini
λὺς καὶ οὐ γνωσόμεθα, ἀριθμὸς ἐτῶν αὐτοῦ καὶ ἀπέραν
tus. numerabiles aūt ei ſtille pluuie: τ infundent D
τος. ἀριθμηταὶ δὲ αὐτῷ σταγόνες ὑετοῦ, καὶ ἐπιχυθήσον
pluuia in nubē. fluēt antiquitates: inūbrauerūt aūt
ται ὑετῷ εἰς νεφέλην. ῥυήσονται παλαιώματα, ἐσκίασε δὲ
nubila in indicibilibus tonitruis. τ ſi cōpoſuerit extēſiones nu
νέφη ἐπὶ ἀμυθήτων βροντῶν. καὶ ἐὰν συνῇ ἐπεκτάσεις νε
bis: equalitatē tabernaculi ſui. ecce extēdit ſup illud
φέλης, ἰσότητα σκηνῆς αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐκτείνει ἐπ' αὐτὴν
nubē ſuā: τ fundamēta maris abſcōdit: in eis em
ἠδῶ, καὶ ῥιζώματα τῆς θαλάσσης ἐκάλυψεν. ἐν γὰρ αὐτοῖς
iudicabit populos: dabit eſcā forti. in manibus abſcō
κρινεῖ λαούς, δώσει τροφὴν τῷ ἰσχύοντι. ἐπὶ χειρῶν ἐκά
dit lumē: τ precepit de ea in occurrēti. renū
λυψε φῶς, καὶ ἐνετείλατο περὶ αὐτῆς ἐν ἀπαντῶντι. ἀναγ
ciabit de eo amico eius poſſeſſio τ de iniuſtitia.
γελεῖ περὶ αὐτοῦ φίλον αὐτοῦ κτῆσις καὶ περὶ ἀδικίας. C.37

Et propter hāc turbatū eſt cor meū: τ deflu A
Καὶ ἀπὸ ταύτης ἐταράχθη ἡ καρδία μου, καὶ ἀπερ
xit de loco ſuo. audi auditionē in ira furoris dñi:
ρύη ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς. ἄκουε ἀκοὴν ἐν ὀργῇ θυμοῦ κυρίου,
τ meditatio de ore eius egredietur. ſub to
καὶ μελέτη ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐξελεύσεται. ὑποκάτω παν
to celo principatus eius: τ lumē illius ſup a
τὸς τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ ἐπὶ πτέ
las terre. poſt eū clamabit voce: tonabit
ρυγων τῆς γῆς. ὀπίσω αὐτοῦ βοήσεται φωνῇ, βροντήσει
in voce iniurie ſue: τ nō cōmutabit eos: quia
ἐν φωνῇ ὕβρεως αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀνταλλάξει αὐτούς, ὅτι
audiet vocē eius. tonabit fortis in voce ſua
ἀκούσει φωνὴν αὐτοῦ. βροντήσει ὁ ἰσχυρὸς ἐν φωνῇ αὐ
mirabili: horā poſuit beſtiis. norūt aūt cubilis or
τοῦ θαυμάσια, ὥραν ἔθετο κτήνεσιν. οἴδασι δὲ κοίτης τά
dinē. in his oībus nō exſurgit tua ſentētia: neqꝫ mu
ξιν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν οὐκ ἐξίσταταί σου ἡ διάνοια, οὐδὲ ἀλ
tabit tuū cor a corpore. fecit eīm ma
λάσσεταί σου ἡ καρδία ἀπὸ σώματος. ἐποίησε γὰρ μεγά
gna que nō nouimus: diſpones niui, eſto ſup terrā: τ
λα ἃ οὐκ ᾔδειμεν, συντάσσων χιόνι. γίνου ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
tēpeſtas pluuiarum potētie ſue. in manu ois homi B
χειμὼν ὑετῶν δυναστείας αὐτοῦ. ἐν χειρὶ παντὸς ἀνθρώ
nis ſubſignat: vt ſciat ois homo ſuā
που κατασφραγίζει, ἵνα γνῷ πᾶς ἄνθρωπος τὴν ἑαυτοῦ
infirmitatē. ingreſſe ſūt aūt fere ſub tectū: quieuerūt aūt
ἀσθένειαν. εἰσῆλθε δὲ θηρία ὑπὸ σκέπην, ἡσύχασαν δὲ
in cubili. de penetralibus veniūt dolores. ab
ἐπὶ κοίτης. ἐκ ταμιείων ἐπέρχονται ὀδύναι. ἀπὸ
aūt promontoriis frigus: τ a vēto forti dabit
δὲ ἀκρωτηρίων ψύχος, καὶ ἀπὸ πνοῆς ἰσχυροῦ δώσει
glaciē. gubernat aūt aquā ſicut voluerit. τ ele
πάγος. διακυβερνᾷ δὲ τὸ ὕδωρ ὡς ἐὰν βούληται. καὶ ἐκλε
ctū format nubes. diſperget nubilū lumē eius:
κτὸν καταπλάσσει νεφέλη. διασκορπιεῖ νέφος φῶς αὐ
τ ipſe circuitus puertit in gubernaculis
τοῦ, καὶ αὐτὸς κυκλώματα διαστρέφει ἐν θεεβουλαθὼ

in opa eorum: oia quecūqꝫ vtiqꝫ preceperit eis:
εἰς ἔργα αὐτῶν, πάντα ὅσα ἂν ἐντείληται αὐτοῖς,
hec coordinata ſūt ab eo ſup terram. ſiue in
ταῦτα συντέτακται παρ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. ἐὰν εἰς
diſciplinā ſiue in terrā eius: ſiue in miam inuene C
παιδείαν, ἐὰν τε εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, ἐὰν εἰς ἔλεος εὑρή
rit eum. auribus percipe hec iob: ſta: admonere poten
σει αὐτόν. ἐνωτίζου ταῦτα ἰώβ, στῆθι, νουθετοῦ δύνα
tiam dñi. nouimus quia dñs poſuit opera eius.
μιν κυρίου. οἴδαμεν ὅτι κύριος ἔθετο τὰ ἔργα αὐτοῦ.
lumē qui fecit e tenebris. ſcit aūt diſcretionē nubilorum
φῶς ποιήσας ἐκ σκότους. ἐπίσταται δὲ διάκρισιν νεφῶν,
magne aūt ruine malorum. tua aūt veſtis calida:
ἐξαίσια δὲ πτώματα πονηρῶν. σοῦ δὲ ἡ στολὴ θερμή,
quieſcit aūt ſup terrā a noto. firmabit cū
ἡσυχάζεται δὲ ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ νότου. στερεώσει με
eo in antiquitates: fortes vt inſpectiones infuſio
τ' αὐτοῦ εἰς παλαιώματα, ἰσχυραὶ ὡς ὅρασις ἐπιχύ
nis. cur doce me: quid dicemus ei? τ ceſſa
σεως. διατί δίδαξόν με, τί ἐροῦμεν αὐτῷ; καὶ παυ D
bimus multa dicentes. nūquid liber aut ſcriba
σόμεθα πολλὰ λέγοντες. μὴ βίβλος ἢ γραμματεύς
mihi adſuit: vt hoiem cōſiſterē ſilere faciam.
μοι παρέστηκεν, ἵνα ἄνθρωπον ἑστηκὼς κατασιωπήσω.
oibus aūt nō viſibile lumē: lucidum eſt in
πᾶσι δὲ οὐχ ὁρατὸν τὸ φῶς, τηλαυγές ἐστιν ἐν τοῖς
antiquitatibus: ſicut ab eo in nebulis. ab
παλαιώμασιν, ὥσπερ τὸ παρ' αὐτοῦ ἐπὶ νεφῶν. ἀπὸ
aquilone nubes ſplendentes: in his magna glo
βορρᾶ νέφη χρυσαυγοῦντα, ἐπὶ τούτοις μεγάλη ἡ δό
ria τ honor ab oipotente: τ non inueni
ξα καὶ τιμὴ παρὰ παντοκράτορος, καὶ οὐχ εὑρίσκο
mus alium ſimilē fortitudini eius. qui iuſta iudicat
μεν ἄλλον ὅμοιον τῇ ἰσχύι αὐτοῦ, ὁ τὰ δίκαια κρίνων
nō putas exaudire eum: ideo timebunt eum ho A
οὐκ οἴει εἰσακούειν αὐτόν; διὸ φοβηθήσονται αὐτὸν οἱ ἄν
mines: timebunt aūt eū τ ſapiētes corde.
θρωποι, φοβηθήσονται δὲ αὐτὸν καὶ οἱ σοφοὶ καρδία. Ca.38

Poſtqꝫ aūt ceſſauit eliu a ſmone dixit A
Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι ἐλιοῦ τῆς λέξεως εἶπεν ὁ
dñs iob per turbinem τ nubem. quis iſte
Infra. 40.a. κύριος τῷ ἰὼβ διὰ λαίλαπος καὶ νεφέλης. τίς οὗτος ὁ
abſcōdens cōſiliū. cōtinens aūt verba in corde: me
κρύπτων βουλήν, συνέχων δὲ ῥήματα ἐν καρδίᾳ, ἐμὲ
aūt putat abſcōdere? cinge ſicut vir lūbū tuū: iter
δὲ οἴεται κρύπτειν; ζῶσαι ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὀσφύν σου, ἐρω
rogabo aūt te: tu aūt mihi reſponde. vbi eras in fun
τήσω δέ σε, σὺ δέ μοι ἀποκρίθητι. ποῦ ἦς ἐν τῷ θε
dando me terram? nuncia aūt mihi ſi ſcis itelle
μελιοῦν με τὴν γῆν; ἀπάγγειλον δέ μοι εἰ ἐπίστῃ σύνε
ctū: quis poſuit mēſuras eius ſi noſti: aut quis qui indu
σιν; τίς ἔθετο τὰ μέτρα αὐτῆς εἰ οἶδας; ἢ τίς ὁ ἐπα
xit funem ſup eā? ſup quo annuli eius cō
γαγὼν σπαρτίον ἐπ' αὐτῆς; ἐπὶ τίνος οἱ κρίκοι αὐτῆς πε
fixi ſūt? quis aūt eſt qui miſit lapidē angularē in ea:
πήγασι; τίς δέ ἐστιν ὁ βαλὼν λίθον γωνιαῖον ἐπ' αὐτῆς,
qñ facta ſunt aſtra laudauerūt me voce magna omnes
ὅτε ἐγενήθησαν ἄστρα ᾔνεσάν με φωνῇ μεγάλῃ πάντες
angeli mei. cōcluſi aūt mare portis: qñ fluctua
ἄγγελοί μου. ἔφραξα δὲ θάλασσαν πύλαις, ὅτε ἐμαί
bat de ventre matris, ſue procedens. poſui
μασσεν ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῆς ἐκπορευομένη. ἐθέμην
aūt ei nebulā veſtimētū: caligine aūt eam quaſi pānis inuol
δὲ αὐτῇ νέφος ἀμφίασιν, ὁμίχλῃ δὲ αὐτὴν ἐσπαργάνω
ui. poſui aūt ei terminos circūponēs clauſtra τ portas. di
σα. ἐθέμην δὲ αὐτῇ ὅρια περιθεὶς κλεῖθρα καὶ πύλας. εἶ
xi aūt ei vſqꝫ huc venies: τ non tranſgredieris:
πα δὲ αὐτῇ μέχρι τούτου ἐλεύσῃ, καὶ οὐχ ὑπερβήσῃ,
ſed in teipſa conterentur tibi fluctus. B
ἀλλ' ἐν σεαυτῇ συντριβήσονταί σοι τὰ κύματα.

duxerit ad omne quod precepit illis ſuper faciem orbis terrarum: ſiue in vna tribu ſiue in terra ſua: ſiue in quacunqꝫ loco miſericordie ſue eas iuſſerit inueniri. Auſcūlta hec iob: ſta & cōſidera mirabilia dei. Nunquid ſcis quando precepit deus pluuiis: vt oſtenderent lucem nubiū eius? Nunquid noſti ſemitas nubium magnas & perfectas ſcientias? Nōne veſtimēta tua calida ſūt: cum perflata fuerit terra auſtro? Tu forſitan cum eo fabricatus es celos: qui ſolidiſſimi quaſi ere fuſi ſunt. Oſtēde nobis quid dicamus illi: nos quippe inuoluimur tenebris. Quis narrabit ei que loquor? etiam ſi locutus fuerit homo: deuorabitur. At nunc non vident lucem. Subito aer cogetur in nubes: & ventus trāſiens fugabit eas. Ab aquilone aurum veniet: & ad deum formidoloſa laudatio. Digne eū inuenire nō poſſumus. Magnus fortitudine & iudicio & iuſtitia: & enarrari nō poteſt. Ideo timebunt eū viri: & non audebūt contēplari omnes qui ſibi videntur eſſe ſapiētes. 38.

Reſpondens autē dominus iob de turbine: dixit. Quis eſt iſte inuoluens ſentētias ſermonibus imperitis? Accinge ſicut vir lumbos tuos: iterrogabo te: & reſponde mihi. Vbi eras quando ponebā fundamenta terre? Indica mihi ſi habes intelligentiam. Quis poſuit menſuras eius ſi noſti: vel quis tetendit ſuper eam lineā? Super quo baſes illius ſolidate ſunt? Aut quis demiſit lapidē āgularē eius? cum me laudarent ſimul aſtra matutina: & iubilarent omnes filii dei. Quis concluſit oſtiis mare: quando erūpebat quaſi de vulua procedens: cū ponerē nubē veſtimentū eius: & caligine illud quaſi pānis infantie obuoluerē. Circūdedi illud terminis meis: & poſui vectem & oſtia & dixi. Vſqꝫ huc venies & nō procedes amplius: & hic cōfringes tumentes fluctus tuos.

לפעלם כל אשר יצום על | צוה
פני תבל ארצה: אם לשבט | פנה
אם לארצו אם לחסד ימציאהו: | מצא
האזינה זאת איוב עמד והתבונן | אזן בין
נפלאות אל: התדע בשום | פלא ידע
אלוה עליהם והופיע אור עננו: | יפע
התדע על מפלשי עב מפלאות | פלש פלא
תמים דעים: אשר בגדיך חמים | תמם ידע
בהשקט ארץ מדרום: תרקיע | חמם שקט
עמו לשחקים חזקים כראי | דרם רקע
מוצק: הודיענו מה נאמר לו לא | ראה
נערך מפני חשך: היספר לו כי | ידע אמר
אדבר אם אמר איש כי יבלע: | ערך ספר
ועתה לא ראו אור בהיר הוא | דבר בלע
בשחקים ורוח עברה ותטהרם: | בהר
מצפון זהב יאתה על אלוה נורא | טהר
הוד: שדי לא מצאנהו שגיא כח | צפן אתה
ומשפט ורב צדקה לא יענה: | ירא שגא
לכן יראוהו אנשים לא יראה | שפט
כל חכמי לב: | ראה

C.xxxviij. ויען יהוה את
איוב מן הסערה ויאמר: מי זה | ענה אמר
מחשיך עצה במלין בלי דעת: | חשך יען
אזר נא כגבר חלציך ואשאלך | מלל בל
והודיעני: איפה היית ביסדי | ידע שאל
ארץ הגד אם ידעת בינה: | היה
מי שם ממדיה כי תדע או מי | נגד
נטה עליה קו: על מה אדניה | שום מדד
הטבעו או מי ירה אבן פנתה:
ברן יחד כוכבי בקר ויריעו | טבע פנה
כל בני אלהים: ויסך בדלתים | רנן כוכב
ים בגיחו מרחם יצא: בשומי | רוע סכך
ענן לבשו וערפל חתלתו: | גוח
ואשבר עליו חקי ואשים בריח
ודלתים: ואמר עד פה תבוא ולא | שבר שום
תסיף ופא ישית בגאון גליך: | ברח בוא
| יסף שות
| גאה גלל

המימיך צוית בקר ידעת השחר | יום צוה
מקומו: לאחז בכנפות הארץ | קום
וינערו רשעים ממנה: תתהפך | נער הפך
כחמר חותם ויתיצבו כמו לבוש: | חתם יצב
וימנע מרשעים אורם וזרוע | לבש מנע
רמה תשבר: הבאת עד נבכי | זרע שבר
ים ובחקר תהום התהלכת: | בוא בכה
הנגלו לך שערי מות ושערי | תהם הלך
צלמות תראה: התבננת עד רחבי | גלה
ארץ הגד אם ידעת כלה: | ראה בין
אי זה הדרך ישכן אור וחשך | נגד
אי זה מקומו: כי תקחנו אל | שכן לקח
גבולו וכי תבין נתיבות ביתו: | בין נתב
ידעת כי אז תולד ומספר ימיך | ילד ספר
רבים: הבאת אל אצרות | יום רבב
שלג ואוצרות ברד תראה: אשר | ראה
חשכתי לעת צר ליום קרב | צור
ומלחמה: אי זה הדרך יחלק אור | לחם חלק
יפץ קדים עלי ארץ: מי פלג | פוץ קדם
לשטף תעלה ודרך לחזיז | עלה חזז
קלות: להמטיר על ארץ לא | קול מטר
איש מדבר לא אדם בו: להשביע | דבר שבע
שאה ומשואה ולהצמיח מצא | שאה צמח
דשא: היש למטר אב או מי הוליד | יצא ילד
אגלי טל: מבטן מי יצא הקרח
וכפר שמים מי ילדו: כאבן מים
יתחבאו ופני תהום יתלכדו: | חבא פנה
התקשר מעדנות כימה או | תהם לכד
משכות כסיל תפתח: התוציא | קשר עדן
מזרות בעתו ועיש על בניה | כסל פתח
תנחם: הידעת חקות שמים אם | יצא עוש
תשים משטרו בארץ: התרים | נחה חקק
לעב קולך ושפעת מים תכסך: | שום שטר
התשלח ברקים וילכו ויאמרו | רום כסה
לך הננו: מי שת בטחות חכמה | שלח אמר
או מי נתן לשכוי בינה: | שית טוח
שכה

Nunqd poſt ortū tuū p̄cepiſti diluculo & oſtendiſti aurore locum ſuū: & tenuiſti cōcutiens extrema terre: & excuſſiſti impios ex ea? Reſtituetur ooo vt lutum ſignaculū: & ſtabit ſicut veſtimētum. Auferetur ab impiis lux ſua: & brachium oooooo excelſum confringetur. Nunqd ingreſſus es profundū maris: & in nouiſſimis abyſſi deambulaſti? Nunquid aperte ſunt tibi porte mortis: & oſtia tenebroſa vidiſti? Nunqd cōſideraſti latitudinē terre? Indica mihi ſi noſti omnia. oooooooooooo In quā via lux habitet & tenebrarum ooooooo quis locus ſit: vt ducas vnumquodq; ad oooooo terminos ſuos: & intelligas ſemitas domus eius. Sciebas tunc q̄ naſciturus eſſes: & nūerū dierū tuorū noueras? Nunqd ingreſſus es theſauros niuis: aut theſauros grādinis aſpexiſti? que oooo preparaui in tēpus hoſtis: in diem pugne oooo & belli. Per quam viam ſpargitur lux: ooooooo diuiditur eſtus ſup terrā? Quis dedit vehemētiſſimo imbri curſum & viam oooooooooooooo ſonantis tonitrui: vt plueret ſup terrā abſq; hoīe in deſerto vbi null⁹ mortaliū cōmoratur: vt impleret inuiam & deſolatam: & produceret ooo herbas virētes. Quis ē pluuie pr̄: vel qs genuit ſtillas roris? De cuius vtero egreſſa eſt glacies: & gelu de celo qs genuit? In ſimilitudinē lapidis aque durantur: & ſupficies abyſſi cōſtringitur. Nunqd cōiungere valebis micantes ſtellas pliades: aut gyrum arcturi poteris diſſipare? Nūqd pducis luciferum in tpe ſuo: & veſperū ſup filios terre conſurgere facis? Nūqd noſti ordinē celi: & pones rationē ei⁹ in terra? Nunquid eleuabis ī nebula vocem tuā: & īpet⁹ aquarū opiet te. Nūqd mittes fulgura & ibūt: & reuertētia dicēt tibi adſum? Quis poſuit in viſceribus hoīs ſapientiam: vel quis dedit gallo intelligentiam? oo

autin te ordinaui lucem matutinā: lucifer aūt ſci
ἢ ἐπὶ σοῦ συντέταχα φέγγος πρωϊνόν, ἑωσφόρος δὲ εἶ
uit ſuum ordinē? apphendere alas tre: excu
δε τὴν ἑαυτοῦ τάξιν; ἐπιλαβέσθαι πτερύγων γῆς, ἐκτι
tere impios ex ea. ⁊ tu accipiēs tre lutū: forma
νάξαι ἀσεβεῖς ἐξ αὐτῆς. καὶ σὺ λαβὼν γῆς πηλόν, ἔπλα
ſti aial: ⁊ loq̄ potēs ipm poſuiſti ſup trā. abſtuliſti āt
σας ζῶον, καὶ λαλητὸν αὐτὸν ἔθου ἐπὶ γῆς. ἀφεῖλες δὲ
ab impijs lumē: brachiū āt ſupbor con
ἀπὸ ἀσεβῶν τὸ φῶς, βραχίονα δὲ ὑπερηφάνων συνέ
fregiſti. veniſti in trā maris: in āt veſtigijs abyſ
τριψας. ἦλθες ἐπὶ γῆν θαλάσσης, ἐν δὲ ἴχνεσιν ἀβύσ
ſi deambulaſti? apiūtur āt tibi tiore ianue mor
σου περιεπάτησας; ἀνοίγονται δέ σοι φόβῳ πύλαι θα
tis? ianitores āt inferni videntes te ſtupuerūt; admo
νάτου. πυλωροὶ δὲ ᾅδου ἰδόντες σε ἔπτηξαν; νενου
nitus fuiſti āt latitudinē ſubceleſtis? nuncia ergo mihi quā
θέτησαι δὲ τὸ εὖρος τῆς ὑπ' οὐρανόν, ἀνάγγειλον δή μοι πό
ta eſt? q̄ui aūt tra habitat lux: tenebrar āt
ση τίς ἐστι; ποίᾳ δὲ γῇ αὐλίζεται τὸ φῶς, σκότους δὲ
q̄lis locus? ſi duxeris me in fines eor: ſi āt
ποῖος ὁ τόπος; εἰ ἀγάγοις με εἰς ὅρια αὐτῶν, εἰ δὲ
⁊ ſcis ſemitas eor? noui igit q̄m tunc na
καὶ ἐπίστασαι τρίβους αὐτῶν; οἶδα ἄρα ὅτι τότε γεγέν
tus es: nūerus āt annor tuor multus. veniſti āt in the
νησαι, ἀριθμὸς δὲ ἐτῶν σου πολύς. ἦλθες δὲ ἐπὶ θη
ſauros niuis: theſauros āt grādinis vidiſti? repoſi
σαυροὺς χιόνος, θησαυροὺς δὲ χαλάζης ἑώρακας; ἀπό
tū eſt āt tibi in horā inimicor in diem belli ⁊
κειται δέ σοι εἰς ὥραν ἐχθρῶν εἰς ἡμέραν πολέμου καὶ
pugne. vnde aūt egreditur pruina: aut diſpgit
μάχης. πόθεν δὲ ἐκπορεύεται πάχνη, ἢ διασκεδάννυται
auſter in ſubceleſtem? qs āt pparauit pluuie ipe
νότος εἰς τὴν ὑπ' οὐρανόν; τίς δὲ ἡτοίμασεν ὑετῷ λά
tuoſe fluxū: viam aūt tumultui? vt plueret ſup trā vbi
βρῳ ῥύσιν, ὁδὸν δὲ κυδοιμῶν; τοῦ ὑετίσαι ἐπὶ γῆν οὗ
non vir: deſertā vbi nō eſt homo in ea.
οὐκ ἀνήρ, ἔρημον οὗ οὐχ ὑπάρχει ἄνθρωπος ἐν αὐτῇ.
vt ſaturaret inuiam ⁊ ihitabilem: ⁊ vt pduce
τοῦ χορτάσαι ἄβατον καὶ ἀοίκητον, καὶ τοῦ ἐκβλα
ret exitū herbe virētis. qs eſt pluuie pater? qs aūt
στῆσαι ἔξοδον χλόης. τίς ἐστιν ὑετοῦ πατήρ; τίς δέ
eſt q̄ genuit guttas roris? ex vētre autē cuius
ἐστιν ὁ τετοκὼς βώλους δρόσου; ἐκ γαστρὸς δὲ τίνος
egreditur gelu? glaciem āt in celo qs
ἐκπορεύεται ὁ κρύσταλλος; πάχνην δὲ ἐν οὐρανῷ τίς
peperit? q̄ deſcēdit ſicut aqua fluēs: vultū
τέτοκεν; ἣ καταβαίνει ὥσπερ ὕδωρ ῥέον, πρόσωπον
āt abyſſi qs tabefecit? ɔpoſuiſti āt vinculū plia
δὲ ἀβύσσου τίς ἔπηξε; συνῆκας δὲ δεσμὸν πλειά
dis ⁊ ſeptū orionis aperuiſti? aut aperies ma
δος καὶ φραγμὸν ὠρίωνος ἤνοιξας; ἢ διανοίξεις μα
zuroth in tpe ſuo: ⁊ veſper cū coma ſu
ζουρὼθ ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἕσπερον ἐπὶ κόμης αὐ
a duces eum? ſcis āt verſiones celi: aut q̄
τοῦ ἄξεις αὐτόν; ἐπίστασαι δὲ τροπὰς οὐρανοῦ, ἢ τὰ
ſub celū ſimul facta? vocabis āt ne
ὑπ' οὐρανὸν ὁμοθυμαδὸν γινόμενα; καλέσεις δὲ νέ
bulā voce: ⁊ tremore aque ipetuoſe obediet
φος φωνῇ, καὶ τρόμῳ ὕδατος λάβρου ὑπακούσεταί
tibi? mittes aūt fulmina ⁊ ibunt: dicēt
σοι; ἀποστελεῖς δὲ κεραυνοὺς καὶ πορεύσονται, ἐροῦ
āt tibi: qd eſt? qs āt dedit mulierib⁹ textu
σι δέ σοι, τί ἐστι; τίς δὲ ἔδωκεν γυναιξὶν ὕφασμα
re ſapiam: aut variegatiuā ſcientiam? qs āt
τος σοφίαν, ἢ ποικιλτικὴν ἐπιστήμην; τίς δὲ ooo

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

q̄ nūerat nebulas ſapia: celū āt in trā declinauit ſu
ὁ ἀριθμῶν νέφη σοφίᾳ, οὐρανὸν δὲ εἰς γῆν ἔκλινε; κέ
ſum ē aūt ſicut ītra pului: cōglutinaui āt ipm ſicut
χυται δὲ ὥσπερ γῆ κονία, κεκόλληκα δὲ αὐτὸν ὥσπερ
lapide cubū? capies aūt leonib⁹ cibum: aias āt dra
λίθῳ κύβον; θηρεύσεις δὲ λέουσι βοράν, ψυχὰς δὲ δρα
conum implebis? timuerūt .n. in cubilib⁹ ſuis.
κόντων ἐμπλήσεις; δεδοίκασι γὰρ ἐν κοίταις αὐτῶν,
ſedent aūt in ſyluis inſidiantes? qs āt pparauit
κάθηνται δὲ ἐν ὕλαις ἐνεδρεύοντες; τίς δὲ ἡτοίμασε
a146 coruo eſcam: pulli .n. eor ad dñm clama
κόρακι βοράν, νεοσσοὶ γὰρ αὐτοῦ πρὸς κύριον κεκρά
uerūt. vagantes cibos querentes?
γασι. πλανώμενοι τὰ σῖτα ζητοῦντες; Ca. 39.
ſi noſti tps partus capre ſilueſtris ī petra?
ΣΕἰ ἔγνως καιρὸν τοκετοῦ τραγελάφου πέτρας;
obſeruaſti āt dolores pt⁹ ceruar? nūeraſti āt mēſes ea
ἐφύλαξας δὲ ὠδῖνας ἐλάφων; ἠρίθμησας δὲ μῆνας αὐ
rū plenos partus? dolores aūt ear ſoluiſti? enu
τῶν πλήρεις τοκετοῦ; ὠδῖνας δὲ αὐτῶν ἔλυσας; ἐξέ
triuiſti āt ear fetus extra timorē: dolores āt
θρεψας δὲ αὐτῶν τὰ παιδία ἔξω φόβου, ὠδῖνας δὲ
ear emittes? abrumpent filij ear:
αὐτῶν ἐξαποστελεῖς; ἀπορρήξουσι τὰ τέκνα αὐτῶν,
implebuntur in genimine: egredientur ⁊ non
πληθυνθήσονται ἐν γεννήματι, ἐξελεύσονται καὶ οὐ μὴ
reflectent ipſis. qs aūt eſt q̄ dimiſit aſinū agreſtē
ἀνακάμψωσιν αὐτοῖς. τίς δέ ἐστιν ὁ ἀφεὶς ὄνον ἄγριον
liberum: vincula aūt eius qs ſoluit? poſui āt
ἐλεύθερον, δεσμοὺς δὲ αὐτοῦ τίς ἔλυσεν; ἐθέμην δὲ
hītaculū eius deſertū: ⁊ tabernacula e
τὴν δίαιταν αὐτοῦ ἔρημον, καὶ τὰ σκηνώματα αὐ
ius terrā ſalſam. deridens tumultum ciuitatis:
τοῦ ἁλμυρίδα. καταγελῶν πολυοχλίας πόλεως,
accuſationē āt exactoris nō audiens. cōſiderabit mōtes
μέμψιν δὲ φορολόγου οὐκ ἀκούων. κατασκέψεται ὄρη
paſcuū ſuum? ⁊ poſt omne viride querit.
νομὴν αὐτοῦ; καὶ ὀπίσω παντὸς χλωροῦ ζητεῖ.
volet aūt tibi vnicornis ſeruire: aut dormire
βουλήσεται δέ σοι μονόκερος δουλεῦσαι, ἢ κοιμηθῆναι
in pſepi tuo? ligabis āt in loris iugū eius:
ἐπὶ φάτνης σου; δήσεις δὲ ἐν ἱμᾶσι ζυγὸν αὐτοῦ,
aut trahet tuos ſulcos in agro? fiduciā habuiſti
ἢ ἑλκύσει σου αὔλακας ἐν πεδίῳ; πέποιθας τε
āt in illo: q̄m multa fortitudo ei⁹: dereliques
δὲ ἐπ' αὐτῷ, ὅτι πολλὴ ἰσχὺς αὐτοῦ, ἐπαφήσεις
āt ei opa tua? credes āt q̄ reddet
δὲ αὐτῷ τὰ ἔργα σου; πιστεύσεις δὲ ὅτι ἀποδώ
tibi ſemen: inducet āt tibi aream?
σει σοι τὸν σπόρον, εἰσοίσει δέ σοι τὴν ἅλωνα;
ala eor q̄ delectāt glorioſa: ſi cōphēderit ciconia
πτέρυξ τερπομένων νεελάσσα, ἐὰν συλλάβῃ ἀσίδα
⁊ accipiter: q̄m relinq̄t in trā oua ſua: ⁊
καὶ νέσσα; ὅτι ἀφήσει εἰς γῆν τὰ ᾠὰ αὐτῆς, καὶ
in puluerē calefaciet. ⁊ oblita eſt q̄m pes ſpar
ἐπὶ χοῦν θάλψει. καὶ ἐπελάθετο ὅτι ποὺς σκορπι
get: ⁊ beſtie agri conculcabunt. indurauit
εῖ, καὶ θηρία ἀγροῦ καταπατήσει. ἀπεσκλήρυνε τὰ
filios ſuos vt nō ſe. in vanū laborauit ſine
τέκνα αὐτῆς ὥστε μὴ ἑαυτήν. εἰς κενὸν ἐκοπίασεν ἄνευ
timore. q̄m tacuit ei de⁹ ſapiam: ⁊
φόβου. ὅτι κατεσιώπησεν αὐτῇ ὁ θεὸς σοφίαν, καὶ
non diuiſit ei in intellectu. ſcdm tps ī altitudie
οὐκ ἐμέρισεν αὐτῇ ἐν τῇ συνέσει. κατὰ καιρὸν ἐν ὕψει
extollet: deridet equum ⁊ aſcēſorem
ὑψώσει, καταγελάσεται ἵππου καὶ τοῦ ἐπιβάτου
eius. aut tu circūpoſuiſti equo potētiam: induiſti
αὐτοῦ. ἢ σὺ περιέθηκας ἵππῳ δύναμιν, ἐνέδυσας
aūt collū eius timorē? circūpoſuiſti āt ei
δὲ τραχήλῳ αὐτοῦ φόβον; περιέθηκας δὲ αὐτῷ ooo

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Quis enarrabit celorū rationē: & concentum celi quis dormire faciet? Qn̄ fundabatur puluis in terra & glebe cōpingebantur. Nunqd capies leene predam: & animā catulorū eius implebis? quando cubant in antris: & in ſpecubus ooooo inſidiantur. Quis preparat coruo eſcam ſuā? quando pulli eius clamant ad deum vagantes eo q̄ non habeant cibos. 39.

Nunquid noſti tempus partus ooooo ibicū in petris? vel parturientes ceruas ooooo obſeruaſti? Dinumeraſti menſes cōceptus earū: & ſciſti tempus partus earum? Incuruātur ad fetum & pariunt: & rugitus oooooooooooo emittūt. Separātur filii earum: & pergunt oooo ad paſtum: egrediūtur & nō reuertētur ad eas. Quis dimiſit onagrum liberū: & vincula eius qs ſoluit? Cui dedi in ſolitudine oooooooooo domū: & tabernacula eius in terra ſalſuginis. Contēnit multitudinē ciuitatis: clamorem exactoris nō audit. Circunſpicit mōtes paſcue ſue: & virētia queq; perqrit. Nūqd volet rhinoceros ſeruire tibi: aut morabitur ad pſepe tuū? Nūqd alligabis rhinocerota ad arandū loro tuo: aut confringet glebas valliū poſt te? Nunqd fiduciā habebis in magna fortitudie ei⁹: & derelinqs ei labores tuos? Nūqd credes illi q̄m ſementē reddat tibi? & areā tuā cōgreget? Pēna ſtruthiōis ſimilis eſt pēnis herodii & accipitris. Quādo derelinqt oua ſua in terra: tu forſitan in puluere calefacies ea? Obliuiſcitur q̄ pes conculcet ea: aut beſtia agri cōterat. Duratur ad filios ſuos q̄ſi nō ſint ſui: fruſtra laborauit nullo timore cogente. Priuauit ei ea de⁹ ſapiētia nec dedit illi intelligētiā. Cū tps fuerit in altū alas erigit: deridet equū & aſcenſorē ei⁹. Nunqd pbebis eq̄ fortitudinē: aut circūdabis collo ei⁹ hinnitū? nūqd ſuſcitabis cū

מי יספר שחקים בחכמה ונבלי | ספר
שמים מי ישכיב: בצקת עפר | שכב יצק
למוצק ורגבים ידבקו: התצוד | דבק צוד
ללביא טרף וחית כפירים תמלא: | לבא חיה
כי ישחו במעונות ישבו בסכה | כפר מלא
למו ארב: מי יכין לערב צידו | שוח עין
כי ילדו אל אל ישועו יתעו | סכן כון
לבלי אכל: | צוד שוע

Ca. xxxix

הידעת עת לדת
יעלי סלע חלל אילות | ילד חול
תשמר: תספר ירחים תמלאנה | שמר ספר
וידעת עת לדתנה: תכרענה | כרע
ילדיהן תפלחנה חבליהם | פלח
תשלחנה: יחלמו בניהם ירבו | שלח חלם
בבר יצאו ולא שבו למו: | רבה שוב
מי שלח פרא חפשי ומסרות | אסר
ערוד מי פתח: אשר שמתי ערבה | ערד שום
ביתו ומשכנתיו מלחה: ישחק | שכן שחק
להמון קריה תשאות נגש לא | המן קרה
ישמע: יתור הרים מרעהו ואחר | שאה
כל ירוק ידרוש: היאבה רים עבדך | שמע יתר
אם ילין על אבוסך: התקשר | רעה ירק
רים בתלם עבתו אם ישדד עמקים | דרש אבה
אחריך: התבטח בו כי רב כחו | ראם לון
ותעזב אליו יגיעך: התאמין | אבס קשר
בו כי ישיב זרעך וגרנך יאסף: | שדד בטח
כנף רננים נעלסה אם אברה | כרת עזב
חסידה ונצה: כי תעזב לארץ | יגע אמן
ביציה ועל עפר תחמם: ותשכח כי | שוב אסף
רגל תזורה וחית השדה תדושה: | עלס חסד
הקשיח בניה ללא לה לריק | בצה חמם
יגיעה בלי פחד: כי השה אלוה | שכח זור
חכמה ולא חלק לה בבינה: כעת | חיה דוש
קשח
נשה
במרום תמריא תשחק לסוס | רום מרא
ולרכבו: התתן לסוס גבורה | שחק נתן
התלביש צוארו רעמה: התרעישנו | גבר לבש
צור רעש

qſi locuſtas? Gloria narũ ei⁹ terror: terrã vngula fodit. Exultat audacter: in occurſum pergit armatis. Contemnit pauorem: nec cedit gladio. Super ipſum ſonabit pharetra: vibrabit haſta & clype⁹. Ferues & fremẽs ſorbet terram: nec reputat tube ſonare clangorem. Vbi audierit buccinã: dicit vah: p̃cul odoratur bellũ exhortationẽ ducum & vlulatũ exercitus. Nũqd p̃ ſapiẽtiã tuã plumeſcit accipiter expandens alas ſuas ad auſtrũ? Nunqd ad p̃ceptũ tuũ eleuabitur aquila & ĩ arduis ponet nidũ ſuũ? In petris manet: ĩ p̃ruptis ſilicib⁹ cõmoratur atq; in ĩacceſſis rupib⁹. Inde cõtẽplatur eſcã: & de lõge oculi eius p̃ſpiciunt. Pulli ei⁹ lãbũt ſanguĩne: & vbicũq; cadauer fuerit ſtatim adeſt. Et adiecit dñs: & locut⁹ eſt ad iob. Nunqd q cõtendit cũ deo tam facile cõqeſcit? Vtiq; qui arguit deũ: debet rñdere ei. Rñdens ãt iob dño: dixit. Qui leuiter locut⁹ ſum: rñdere qd poſſum? Manũ meã ponã ſup os meũ. Vnũ locut⁹ ſum: qd vtinã nõ dixiſſem: & alterũ qbus vltra nõ addam. 40.

Reſpondẽs aũt dominus iob de turbine: dixit. Accinge ſicut vir lumbos tuos: interrogabo te & indica mihi. Nũqd irritũ facies iudiciũ meũ: & condemnabis me vt iuſtificeris? Et ſi habes brachiũ ſicut deus & voce ſimili tonas: circũda tibi decorẽ & ĩ ſublime erigere: & eſto glorioſus: & ſpecioſis ĩduere veſtib⁹. Diſperge ſup̃bos in furore tuo: & cõfunde eos: & reſpicies oẽm arrogantẽ hũilia. Reſpice cũctos ſup̃bos: & cõfunde eos: & cõtere ĩpios in loco ſuo. Abſcõde eos in puluere ſimul: & facies eoꝝ demerge in foueã: & ego cõfitebor q̃ ſaluare te poſſit dextera tua. ecce behemoth quẽ feci tecũ: fenũ q̃ſi bos comedet. Fortitudo ei⁹ in lũbis ei⁹: & virtus illi⁹ in vmbilico vẽtris ei⁹. Stringit caudã ſuã quaſi

Cap.xl. Ca.40.

cedrũ: nerui teſticulorũ ei⁹ p̃plexi ſunt. Oſſa ei⁹ velut fiſtule eris: cartilago illi⁹ q̃ſi lamine ferree. Ipſe ẽ p̃ricipiũ viarũ dei: qui fecit eũ applicabit gladiũ ei⁹. Huic mõtes herbas ferũt: omnes beſtie agri ludent ibi. Sub vmbra dormit in ſecreto calami in locis humẽtibus. Protegũt vmbre vmbrã eius: circũdabũt eũ ſalices torrẽtis. Ecce abſorbebit fluuiũ & nõ mirabitur: & hẽt fiduciã q̃ ĩfluat iordanis in os ei⁹. In oc̃lis ei⁹ q̃ſi hamo capiet eũ: in ſudib⁹ p̃forabit nares ei⁹. An extrahere poteris leuiathã hamo: & fune ligabis lĩguã ei⁹? Nũqd pones circulũ in narib⁹ ei⁹: aut armilla p̃forabis maxillã eius? Nunqd multiplicabit ad te p̃ces: aut loq̃tur tibi mollia? Nunqd feriet tecũ pactũ: & accipies eũ ſeruũ ſempiternũ? Nũqd illudes ei q̃ſi aui: aut ligabis eum ancillis tuis? Concident eum amici: diuident illũ negociatores? Nunquid implebis ſagenas pelle ei⁹: & gurguſtiũ piſciũ capite illi⁹? Pones ſup eũ manũ tuã. Memẽto belli. Nec vltra addas loq. Ecce ſpes eius fruſtrabitur eũ: & videntibus cunctis precipitabitur. 41.

Non quaſi crudelis ſuſcitabo eum. Quis enĩ reſiſtere põt vultui meo? & qs ante dedit mihi vt reddã ei? Oĩa que ſub celo ſunt mea ſunt. Non parcã ei verbis potentibus: & ad deprecandũ compoſitis. Quis reuelabit faciẽ indumenti eius? & in medium oris eius qs intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? Per gyrũ dentiũ eius formido: corpus illi⁹ q̃ſi ſcuta fuſilia compactũ ſquamis ſe prementibus. Vna vni cõiũgitur: & ne ſpiraculum quidem incedit per eas. Vna alteri adherebũt: & tenẽtes ſe nequaq̃ ſeparabuntur. Sternutatio eius ſplendor ignis: & oculi eius vt palpebre diluculi. De ore eius lampades

Ca.41. Cap.xli.

יהלכו כידודי אש יתמלטו
מנחיריו יצא עשן כדוד נפוח
ואגמן: נפשו גחלים תלהט
ולהב מפיו יצא: בצוארו
ילין עז ולפניו תדוץ דאבה:
מפלי בשרו דבקו יצוק עליו
בל ימוט: לבו יצוק כמו אבן
ויצוק כפלח תחתית: משתו
יגורו אלים משברים יתחטאו:
משיגהו חרב בלי תקום חנית
מסע ושריה: יחשב לתבן ברזל
לעץ רקבון נחושה: לא יבריחנו
בן קשת לקש נהפכו לו אבני
קלע: כקש נחשבו תותח
וישחק לרעש כידון: תחתיו
חדודי חרש ירפד חרוץ עלי
טיט: ירתיח כסיר מצולה ים
ישים כמרקחה: אחריו יאיר
נתיב יחשב תהום לשיבה:
אין על עפר משלו העשו לבלי
חת: את כל גבה יראה הוא מלך
על כל בני שחץ:

Cap. xlij.

ויען איוב את יהוה
ויאמר: ידעתי כי כל תוכל
ולא יבצר ממך מזמה: מי זה
מעלים עצה בלי דעת לכן
הגדתי ולא אבין נפלאות ממני
ולא אדע: שמע נא ואנכי
אדבר אשאלך והודיעני:
לשמע אזן שמעתיך ועתה
עיני ראתך: על כן אמאס
ונחמתי על עפר ואפר: ויהי
אחר דבר יהוה את הדברים
האלה אל איוב ויאמר יהוה
אל אליפז התימני חרה אפי
בך ובשני רעיך כי לא דברתם

procedunt ſicut tede ignis accenſe: de naribus eius pcedit fum9: ſicut olle ſuccēſe atq3 feruentis. Halitus eius prunas ardere facit: & flāma de ore ei9 egreditur. In collo eius morabitur fortitudo: & faciē ei9 precedit egeſtas. Mēbra carniū eius coherētia ſibi. Mittet cōtra eū fulmina: & ad locū aliū nō ferētur. Cor ei9 indurabitur tanq3 lapis: & ſtringetur q̄ſi malleatoris incus. Cū ſublatus fuerit: timebūt angeli: & territi purgabuntur. Cū apphenderit eū gladius: ſubſiſtere nō poterit: neq3 haſta neq3 thorax. Reputabit ei q̄ſi paleas ferrū: & quaſi lignū putridū es. Nō fugabit eū vir ſagittari9: in ſtipulā verſi ſūt ei lapides fūde. Quaſi ſtipulā eſtimabit malleū: & deridebit vibrantē haſtā. Sub ipſo erunt radii ſolis: & ſternet ſibi aurum quaſi lutum. Ferueſcere faciet q̄ſi ollā pfundū maris: & ponet q̄ſi cū vnguēta bulliūt. Poſt eu3 lucebit ſemita: eſtimabit abyſſum quaſi ſeneſcentem. Non eſt ſup terra poteſtas q̄ cōparetur ei: q factus eſt vt nullū timeret. Omne ſublime videt: ipſe eſt rex ſup vniuerſos filios ſuperbie. 42.

Reſpondens autē iob domino: dixit. Scio quia omnia potes: & nulla te latet cogitatio. Quis eſt iſte qui celat cōſilium abſq3 ſcientia? Ideo inſipiēter locut9 ſum: & que vltra modū excedūt ſcientiam meam. Audi & ego loquar: interrogabo te & reſponde mihi. Auditu auris audiui te: nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipſe me reprehēdo: & ago penitētiam in fauilla & cinere. Poſtq3 autem locutus eſt dominus verba hec ad iob: dixit ad eliphaz themanitē. Iratus eſt furor meus in te & in duos amicos tuos: q̄m nō eſtis locuti

accenſe: τ iaciuntur craticule ignis: de nari
καιόμεναι, καὶ διαρριπτοῦνται ἐσχάραι πυρός, ἐκ μυκτή
bus eius procedit fumus camini accenſi igne
ρων αὐτοῦ ἐκπορεύεται καπνὸς καμίνου καιομένης πυρὶ
carbonū. aīa eius carbones: flāma āt de ore
ἀνθράκων. ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἄνθρακες, φλὸξ δὲ ἐκ στόμα
eius procedit. in āt collo eius habi
τος αὐτοῦ ἐκπορεύεται, ἐν δὲ τραχήλῳ αὐτοῦ αὐλίζε
tat potētia: ante eum currit perditio. car
ται δύναμις, ἔμπροσθεν αὐτοῦ τρέχει ἀπώλεια. σάρ
nes āt corporis eius coherētes ſūt: effundit in e
κες δὲ σώματος αὐτοῦ κεκόλληνται, καταχέει ἐπ᾽ αὐ
um nō cōmouebit. cor eius īduratū eſt vt
τὸν οὐ σαλευθήσεται. ἡ καρδία αὐτοῦ πέπηγεν ὥσπερ
lapis: ſtetit aūt ſicut incus īpulſata. cū v° fuerit āt
λίθος, ἕστηκε δὲ ὥσπερ ἄκμων ἀνήλατος. στραφέντος δὲ
ipſe tior beſtijs q̄drupedib9 in fra ſaltātib9.
αὐτοῦ φόβος θηρίοις τετράποσιν ἐπὶ γῆς ἀλλομένοις.
ſi occurrerint ei lancee: non timebunt
ἐὰν συναντήσωσιν αὐτῷ λόγχαι, οὐθὲν οὐ μὴ ποιήσωσι
haſtā ſublatam τ thoracē. reputauit q̄dē .n. ferrū pale
δόρυ ἐπηρμένον καὶ θώρακα. ἥγηται μὲν γὰρ σίδηρον ἄχυ
as: es āt vt lignū putridū. reputauit apium
ρα, χαλκὸν δὲ ὥσπερ ξύλον σαθρόν. ἥγηται πετροβό
q̄dē fenū: non vulnerabit eū arcus eneus.
λον μὲν χόρτον, οὐ μὴ τρώσει αὐτὸν τόξον χάλκειον.
vt calam9 reputati ſūt mallei: deridet āt cōcuſſio
ὡς καλάμη ἐλογίσθησαν σφῦραι, καταγελᾷ δὲ σεισ
nē igniferam. lect9 eius obeliſci acuti: omne
μοῦ πυρφόρου. ἡ στρωμνὴ αὐτοῦ ὀβελίσκοι ὀξεῖς, πᾶς
āt aurum maris in illum ſicut lutum. indicibilis
δὲ χρυσὸς θαλάσσης ἐπ᾽ αὐτὸν ὥσπερ πηλός. ἀμύθητος
feruere facit abyſſū tāq̄ officia ferrarij. reputauit āt ma
ἀναζεῖ τὴν ἄβυσσον ὥσπερ χαλκεῖον. ἥγηται δὲ τὴν θά
re tanq̄ ſpōgiam: at tartarum a
λασσαν ὥσπερ ἐξάλειπτρον, τὸν δὲ τάρταρον τῆς ἀ
byſſi ſicut captiuum: eſtimauit abyſſum
βύσσου ὥσπερ αἰχμάλωτον, ἐλογίσατο ἄβυσσον
in deābulatiōem. nō eſt q̄cq̄ in terra ſimile il
εἰς περίπατον. οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἐπὶ τῆς γῆς ὅμοιον αὐ
li factum: vt illudatur ab angelis
τῷ πεποιημένον, ἐγκαταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων
meis. oīe ſublime vidət: ipe āt rex oīum q̄
μου. πᾶν ὑψηλὸν ὁρᾷ, αὐτὸς δὲ βασιλεὺς πάντων τῶν
in aquis.
ἐν τοῖς ὕδασιν.

Ca. 42.

Reſpondens aūt iob dño ait: noui q̄
Ὑπολαβὼν δὲ ἰὼβ τῷ κυρίῳ λέγει, οἶδα ὅτι
omnia potes: īpoſſibile ē āt tibi nihil. q̄s .n. eſt
πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δέ σοι οὐδέν. τίς γάρ ἐστιν
q̄ celat a te cōſiliū? parcens āt verbis: τ te
ὁ κρύπτων σε βουλήν; φειδόμενος δὲ ῥημάτων, καί σε
putat abſcondere. q̄s āt renūciabit mihi q̄ nō noueram: ma
οἴεται κρύπτειν. τίς δὲ ἀναγγελεῖ μοι ἃ οὐκ ᾔδειν; με
gna τ mirabilia q̄ nō noram? audi āt me
γάλα καὶ θαυμαστὰ ἃ οὐκ ἐπιστάμην; ἄκουσον δέ μου
dñe: vt τ ego loquar. iterrogabo āt te: tu āt
κύριε, ἵνα κἀγὼ λαλήσω. ἐρωτήσω δέ σε, σὺ δέ
me doce: auditionē q̄dē auris audiui me prius
με δίδαξον. ἀκοὴν μὲν ὠτὸς ἤκουόν σου τοπρότε
us: nūc āt oculus me9 vidit te. iccirco vilipen
ρον, νῦν δὲ ὁ ὀφθαλμός μου ἑώρακέ σε. διὸ ἐφαύλι
di meipm τ liq̄fact9 ſū: reputaui āt meipm terrā τ
σα ἐμαυτὸν καὶ ἐτάκην, ἥγημαι δὲ ἐμαυτὸν γῆν καὶ
cinerem. factū ē āt poſtq̄ locutus ē dñs om
σποδόν. ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ λαλῆσαι τὸν κύριον πάν
nia verba hec iob: dixit dñs eli
τα τὰ ῥήματα ταῦτα τῷ ἰώβ, εἶπεν ὁ κύριος ἐλι
phaz themanite: peccaſti tu τ duo amici
φὰζ τῷ θαιμανίτῃ, ἥμαρτες σὺ καὶ οἱ δύο φίλοι
tui: nō .n. locuti eſtis
σου, οὐ γὰρ ἐλαλήσατε

coram me verum nullū: ſicut ſeruus me9 iob.
ἐνώπιόν μου ἀληθὲς οὐδέν, ὥσπερ ὁ θεράπων μου ἰώβ.
nūc āt accipite ſeptē vitulos τ ſeptē arietes: τ i
νῦν δὲ λάβετε ἑπτὰ μόσχους καὶ ἑπτὰ κριούς, καὶ πο
te ad ſeruum meū iob: τ faciet
ρεύθητε πρὸς τὸν θεράποντά μου ἰώβ, καὶ ποιήσει
libationem p vobis: q̄m ſi nō faciem eius ac
κάρπωσιν περὶ ὑμῶν, ὅτι εἰ μὴ πρόσωπον αὐτοῦ λή
ciperem: ſi nō .n. pp̄t eū pdidiſſē vtiq3 vos. nō .n.
ψομαι, εἰ μὴ γὰρ δι᾽ αὐτὸν ἀπώλεσα ἂν ὑμᾶς. οὐ γὰρ
locuti eſtis verū cōtra ſeruum meū iob: a
ἐλαλήσατε ἀληθὲς κατὰ τοῦ θεράποντός μου ἰώβ. ἐπο
bijt āt eliphaz themanites: τ baldad ſauchites
ρεύθη δὲ ἐλιφὰζ ὁ θαιμανίτης, καὶ βαλδὰδ ὁ σαυχίτης,
τ ſophar meneus: τ fecerunt ſicut pcepit e
καὶ σωφὰρ ὁ μιναῖος, καὶ ἐποίησαν καθὼς συνέταξεν αὐ
is dñs: τ ſoluit peccatū eis pp̄t iob.
τοῖς ὁ κύριος, καὶ ἔλυσε τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῖς διὰ ἰώβ.
at dñs auxit iob: eū orāſſet āt ipe τ pro
ὁ δὲ κύριος ηὔξησε τὸν ἰώβ, εὐξαμένου δὲ αὐτοῦ καὶ περὶ
amicis ſuis: dimiſit illis peccatū. de
τῶν φίλων αὐτοῦ, ἀφῆκεν αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν. ἔδω
dit āt dñs dupla q̄cunq3 erāt prius iob in dupli
κε δὲ ὁ κύριος διπλᾶ ὅσα ἦν ἔμπροσθεν ἰὼβ εἰς διπλα
cationē. audierūt āt omnes fratres eius τ
σιασμόν. ἤκουσαν δὲ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ
ſorores eius oīa q̄ acciderūt ei:
αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ,
τ venerūt ad eū. τ omnes q̄cunq3 viderāt e
καὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ πάντες ὅσοι ᾔδεισαν αὐ
um a primo. eū cōediſſent āt τ bibiſſent apd̄ eū
τὸν ἐκ πρώτου. φαγόντες δὲ καὶ πιόντες παρ᾽ αὐτῷ
cōſolati ſūt eū: τ mirati ſunt in oībus q̄
παρεκάλεσαν αὐτόν, καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
induxit in eū dñs. τ dedit ei vnuſ
ἐπήγαγεν ἐπ᾽ αὐτῷ ὁ κύριος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἕκα
q̄ſq3 agnā vnā τ q̄drīdrachmū aureum ſie ſigno.
στος ἀμνάδα μίαν καὶ τετράδραχμον χρυσοῦν ἄσημον.
at dñs bñdixit nouiſſīs iob magiſq̄ priorib9:
ὁ δὲ κύριος ηὐλόγησε τὰ ἔσχατα ἰὼβ ἢ τὰ ἔμπροσθεν,
fuerūt āt pecora eius oues decē τ q̄ttuor mil
ἦν δὲ τὰ κτήνη αὐτοῦ πρόβατα μύρια τετρακισχί
le: cameli ſexmille: iuga boum mille: aſine feme
λια, κάμηλοι ἑξακισχίλιαι, ζεύγη βοῶν χίλια, ὄνοι θήλειαι
paſcētes mille. naſcunt āt ei filij ſeptē τ filie
νομάδες χίλιαι. γεννῶνται δὲ αὐτῷ υἱοὶ ἑπτὰ καὶ θυγατέρες
tres: τ vocauit q̄dē priam diem: at ſecū
τρεῖς, καὶ ἐκάλεσε τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν, τὴν δὲ δευτέ
dā caſſiam: at tertiā amalthee cornu: τ
ραν κασίαν, τὴν δὲ τρίτην ἀμαλθαίας κέρας. καὶ
non inuēte ſūt ſcd̄m filias iob meliores
οὐχ εὑρέθησαν κατὰ τὰς θυγατέρας ἰὼβ βελτίους
eis in ſub celeſti. dedit aūt eis pater
αὐτῶν ἐν τῇ ὑπ᾽ οὐρανόν. ἔδωκε δὲ αὐταῖς ὁ πατὴρ
hereditatē int̄ fratres. vixit aūt iob poſt
κληρονομίαν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς. ἔζησε δὲ ἰὼβ μετὰ
plagam ānos centū q̄draginta. τ vidit iob
τὴν πληγὴν ἔτη ἑκατὸν τεσσαράκοντα. καὶ εἶδεν ἰὼβ
filios ſuos τ filios filiorꝫ ſuorꝫ:
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν αὐτοῦ,
quartā gnatiōnē. τ mortuus eſt iob ſenior
τετάρτην γενεάν. καὶ ἐτελεύτησεν ἰὼβ πρεσβύτε
τ plenus dierꝫ.
ρος καὶ πλήρης ἡμερῶν.

Explicit liber Job.

corām me rectum ſicut ſeruus meus iob. Sumite ergo vobis ſeptem tauros & ſeptem arietes: & ite ad ſeruū meum iob: & offerte holocauſtum pro vobis. Iob autem ſeruus meus orabit pro vobis: faciem eius ſuſcipiam: vt non vobis iputetur ſtulticia. Neq3 enim locuti eſtis corā me rectū ſicut ſeruus me9 iob. Abierunt ergo eliphaz themanites & baldath ſuites & ſophar naamathites: & fecerunt ſicut locutus fuerat dominus ad eos. Et ſuſcepit dominus faciem iob. Dñs quoq3 cōuerſus eſt ad penitētiā iob: cum oraret ille p amicis ſuis. Et addidit dominus oīa quecunq3 fuerant iob duplicia. Venerunt aūt ad eū oēs fratres ſui: & vniuerſe ſorores ſue: & cuncti q nouerāt eū pri9: & comederūt cū eo panē in domo ei9. Et mouerūt ſup eū caput & cōſolati ſunt eum ſup omi malo qd̄ intulerat dñs ſup eum: & dederūt ei vnuſquiſq3 ouē vnā & inaurem auream vnā. Dominus autem benedixit nouiſſimis iob magis q3 principio eius. Et facta ſunt ei q̄ttuordecim milia ouium: & ſex milia camelorum: & mille iuga boum: & mille aſinē: & fuerunt ei ſeptem filii: & tres filie. Et vocauit nomē vnius diem: & nomen ſecūde caſſia: & nomen tertie cornu ſtibii. Non ſunt autem inuente mulieres ſpecioſe ſicut filie iob in vniuerſa t̄ra. Deditq3 eis pater ſuus hereditatem inter fratres earum. Vixit autē iob poſt flagella hec centū quadraginta annis: & vidit filios ſuos: & filios filiorum ſuorū vſq3 ad quartā generationē: & mortu9 eſt ſenex & plen9 dierū.

Explicit liber Iob.

אלי נכונה כעבדי איוב: ועתה
קחו לכם שבעה פרים ושבעה
אילים ולכו אל עבדי איוב
והעליתם עולה בעדכם ואיוב
עבדי יתפלל עליכם כי אם
פניו אשא לבלתי עשות
עמכם נבלה כי לא דברתם
אלי נכונה כעבדי איוב: וילכו
אליפז התימני ובלדד השוחי
צפר הנעמתי ויעשו כאשר דבר
אליהם יהוה וישא יהוה את
פני איוב: ויהוה שב את שבות
איוב בהתפללו בעד רעהו
ויסף יהוה את כל אשר לאיוב
למשנה: ויבאו אליו כל אחיו
וכל אחיתיו וכל ידעיו לפנים
ויאכלו עמו לחם בביתו וינדו
לו וינחמו אתו על כל הרעה אשר
הביא יהוה עליו ויתנו לו איש
קשיטה אחת ואיש נזם זהב אחד:
ויהוה ברך את אחרית איוב
מראשתו ויהי לו ארבעה עשר
אלף צאן וששת אלפים גמלים
ואלף צמד בקר ואלף אתונות:
ויהי לו שבענה בנים ושלוש
בנות: ויקרא שם האחת ימימה
ושם השנית קציעה ושם
השלישית קרן הפוך: ולא נמצא
נשים יפות כבנות איוב בכל הארץ
ויתן להם אביהם נחלה בתוך
אחיהם: ויחי איוב אחרי זאת
מאה וארבעים שנה וירא
את בניו ואת בני בניו ארבעה
דרות: וימת איוב זקן ושבע ימים:

Incipit prologus beati Hieronymi preſbyteri in pſalterium.lxx.

PSALTERIVM ROMAE dudum poſitus emendaram: & iuxta ſeptuaginta interpretes (licet curſim) magna tamen ex parte correxeram. Quod quia rurſum videtis o paula & euſtochium ſcriptorum vitio deprauatum: pluſq̄ antiquum errorem q̄ nouam emendationem valere: me cogitis vt veluti quodam nouali ſciſſum iam aruum exerceam: & obliquis ſulcis renaſcētes ſpinas eradicem: æquū eſſe dicentes: vt quod crebro male pullulat crebrius ſuccidatur. Vnde conſueta prefatione commoneo tam vos quibus forte labor iſte deſudat: q̄ eos qui exemplaria iſtiuſmodi habere voluerint: vt que diligenter emendaui: cū cura & diligentia tranſcribantur. Notet ſibi vnuſquiſq̄ vel iacentem lineam: vel radiantia ſigna.i.obelos vel aſteriſcos: & vbicūq̄ viderit virgulam p̄cedentem: ab ea vſq̄ ad duo puncta que impreſſimus: ſciat in ſeptuaginta trāſlatoribus plus haberi: ubi autem perſpexerit ſtelle ſimilitudinem: de hebreis uoluminibus additum nouerit eque uſq̄ ad duo puncta iuxta theodotionis dumtaxat editionem: qui ſimplicitate ſermonis a ſeptuagīta interp̄tibus non diſcordat. Hec ergo & uobis & ſtudioſo cuiq̄ feciſſe me ſciens: non ambigo multos fore qui uel inuidia uel ſupercilio malint contemnere uideri p̄clara q̄ diſcere: & de turbulento magis riuo q̄ de puriſſimo fonte potare.

Explicit p̄logus beati Hieronymi.

Incipit p̄logus B. Hieronymi p̄ſbyteri in pſalterium quod tranſtulit in latinū iuxta Hebraicam ueritatem.

VSEBIVS HIERonymus Sophronio ſuo ſalutē dicit. Scio quoſdam putare pſalterium in quinq̄ libros eſſe diuiſum: ut ubicunq̄ apud ſeptuaginta interp̄tes ſcriptū eſt γένοιτο γένοιτο.i.fiat fiat: finis librorum ſit: p quo in hebreo legitur Amen amen. Nos autem Hebreorum auctoritatem ſequuti: & maxime apoſtolorum qui ſemper in nouo teſtamento pſalmorum librum nominãt: unum uolumen aſſerimus. Pſalmos quoq̄ omnes eorum teſtamur auctorum qui ponuntur in titulis: Dauid ſcilicet & Aſaph: idithun: filiorum chore: heman ezraite: moyſi: & Salomonis: & reliquorum quos eſdras uno uolumine comprehendit. Si enim amen.i.fideliter p quo Aquila tranſtulit πεπιστωμένως: in fine tātum librorum ponitur: & nō interdū aut in exordio aut in calce ſermonis ſiue ſententie: nunq̄ ſaluatori euāgelio loq̄retur: amen amen dico uobis: nec pauli epiſtole in medio illud opere continerent. Moyſes quoq̄ & Hieremias & ceteri in hunc modū multos haberent libros: qui in medio uoluminibus ſuis amen frequenter inſerunt. Sed & numerus.xxii. hebraicorum librorum & myſterium eiuſdem numeri commutabitur. Nam & titulus ipſe hebraicus ſefer tehilim: quod interp̄tatur uolumen hymnorum Apoſtolicé auctoritati congruens: non plures libros ſed unum uolumen oſtendit. Quia igitur cum hebreo nuper diſputans: quedam p dn̄o ſaluatore de pſalmis teſtimonia p̄tuliſti: uolenſq̄ ille te illudere p ſermones pene ſingulos aſſerebat non ita haberi in hebreo ut tu de.lxx.interp̄tibus opponebas: ſtudioſiſſime poſtulaſti ut poſt aquilam ſymmachum & theodotionem nouam editionem latino ſermone tranſferrem. Aiebas enim te magis interp̄tum uarietate turbari: & amore quo laberis: uel tranſlatione uel iudicio meo eſſe contentum: unde impulſus a te: cui & que poſſum debeo: & que non poſſum: rurſum me obtrectatorum latratibus tradidi: maluiq̄ te uires potius meas q̄ uoluntatem in amicitia querere. Certe confidenter dicam & multos huius operis teſtes citabo: me nihil dumtaxat ſcientem de hebraica ueritate mutaſſe. Sicubi ergo editio mea a ueteribus diſcrepauerit: interroga quemlibet hebreorum: & liquido p̄uidebis me ab emulis fruſtra lacerari: qui malunt contemnere uideri p̄clara q̄ diſcere peruerſiſſimi homines. Nam cum ſemp nouas expetāt uoluptates: & gule eorum uicina maria non ſufficiant: cur in ſolo ſtudio ſcripturarum ueteri ſapore contenti ſunt? Nec hoc dico quo p̄ceſſores meos mordeam: aut quicq̄ de his arbitrer detrahendum quorum tranſlationem diligentiſſime emendatam olim lingue mee hominibus dederim: ſed quod aliud ſit in eccleſiis chriſto credentium pſalmos legere: aliud iudeis calumniātibus p ſingula uerba reſpōdere. Quod opuſculum meum ſi in grecum ut polliceris tranſtuleris: & impitie mee doctiſſimos quoſq̄ teſtes facere uolueris: dicā tibi illud Horatianū in ſyluā ne ligna feras: niſi q hoc habebo ſolamen: ſi in labore communi intelligam mihi uel laudem uel uitupationem tecum eſſe cōmunem. Valere te cupio in dn̄o Ieſu: & meminiſſe mei.

Explicit prologus. B. Hieronymi.

PSALTERIVM.
ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ.

Pſalm⁹ dauid: ſine titulo apud hebreos. 1.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ, ἀνεπίγραφος παρ᾽ ἑβραίοις. α.
Beatus vir q̄ nō abijt in cōſilio ip̄ioꝝ:
μ Ακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν,
et in viā pctōꝝ nō ſtetit: ⁊ in cathedra
καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη, καὶ ἐπὶ καθέδρα
peſtilētie nō ſedit. Sed in lege dn̄i volū
λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν. Ἀλλ᾽ ἢ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου τὸ θέλη
tas eius: ⁊ in lege ei⁹ meditabit̄ die ac nocte.
μα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός.
Hiere. 17.b. Et erit tanq̄ lignū qd̄ plātatū eſt ſecus decurſus
Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους
aquaꝝ. qd̄ fructū ſuū dabit in t̄pe ſuo:
τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ,
Et foliū eius nō defluet: ⁊ oīa q̄cunq̄
Καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀποῤῥυήσεται, καὶ πάντα ὅσα ἂν
faciet: p̄ſperabūtur. Non ſic ipij nō ſic
ποιῇ, κατευοδωθήσεται. Οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς οὐχ οὕ-
ſed tanq̄ puluis quē p̄ijcit vētus a facie
τως, ἀλλ᾽ ἢ ὡσεὶ χνοῦς ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου
terre. Ideo nō reſurgēt ipij in iudicio:
τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει,
neq̄ pctōres in cōſilio iuſtoꝝ. Qm̄ nouit dn̄s viā iu
οὐδὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων. Ὅτι γινώσκει κς ὁδὸν δι
ſtoꝝ: ⁊ iter ip̄ioꝝ peribit. Pſalmus dauid. 2.
καίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεῖται. Ψαλμὸς τῷ δαδ. β.
Actuū 4.c. Quare fremuerūt gētes ⁊ p̄p̄li: meditati ſūt inania?
Ἱνατί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοί, ἐμελέτησαν κενά;
Aſtiterūt reges terre: ⁊ p̄ncipes cōuene-
Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθη
rūt in vnū: aduerſus dn̄m ⁊ aduerſus xp̄m
σαν ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ
eius. Dirūpamus vincula eoꝝ: ⁊ p̄ijciamus
αὐτοῦ. Διαῤῥήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἀποῤῥίψω
a nobis iugū ipſoꝝ. Qui habitat in celis irride-
μεν ἀφ᾽ ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελά
bit eos: ⁊ dn̄s ſubſānabit eos. Tūc lo
σεται αὐτούς, καὶ ὁ κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς. Τότε λα
q̄tur ad eos in ira ſua: ⁊ in furore ſuo cō
λήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ τα
turbabit eos. Ego aūt cōſtitut⁹ ſū rex ab eo ſup
ράξει αὐτούς. Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐπὶ
Heb. 1.b. ſiō montē ſanctū ei⁹: p̄dicās p̄ceptū dn̄i. Dn̄s
Σιὼν ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ, διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα κυ. Κύριος
Actu. 13.c. dixit ad me: fili⁹ me⁹ es tu: ego hodie genui te. Po
Apo. 2 & 12.19 c. εἶπε πρός με, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Αἴ-
ſtula a me: et dabo tibi gētes hereditatē tuā: ⁊
τησαι παρ᾽ ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ
poſſeſſionē tuā terminos terre. Reges eos in
τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν
virga ferrea: tanq̄ vaſa figuli cōfringes eos. Et
ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεύη κεραμέως συντρίψεις αὐτούς. Καὶ
nūc reges itelligite: erudimini oēs q̄ iudicatis
νῦν βασιλεῖς σύνετε, παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν
terrā. Seruite dn̄o in timore: ⁊ exultate ei
γῆν. Δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ
in tremore. Apprehēdite diſciplinā: nequādo iraſcat̄ dn̄s: ⁊ pe-
ἐν τρόμῳ. Δράξασθε παιδείας, μήποτε ὀργισθῇ κς, καὶ ἀπο
reatis de via iuſta. Cum exarſerit in breui ira e-
λεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. Ὅταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐ-
ius: beati oēs q̄ cōfidūt in eo.
τοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ αὐτῷ.
Pſalmus dauid: cū fugeret a fa
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ, ὁπότε ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ προ
cie abſalom filij ſui. 3.
σώπου ἀβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. γ.
Domine qd̄ multiplicati ſūt q̄ tribulāt me? multi
Κύριε τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντές με; πολλοὶ
inſurgūt aduerſū me: multi dicūt aīe mee: nō
ἐπανίστανται ἐπ᾽ ἐμέ, πολλοὶ λέγουσι τῇ ψυχῇ μου, οὐκ
eſt ſalus ipſi in deo eius. Dp.
ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ. Διάψαλμα.

Incipit liber pſalmorum. 1.
Beatus vir qui non abiit in conſilio impiorum: & in via peccatorum non ſtetit: & in cathedra deriſorū non ſedit. Sed in lege domini voluntas eius: & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanq̄ lignum tranſplātatum iuxta riuos aq̄rum: quod fructū ſuū dabit in t̄pe ſuo: & folium eius non defluet: & omne quod fecerit proſperabitur. Nō ſic impii: ſed tanquā puluis quem proiicit ventus. Propterea non reſurgent impii in iudicio: neq̄ peccatores in cōgregatione iuſtorum. Quoniam noſcit dn̄s viam iuſtorum: & iter impiorum peribit. 2.
Quare congregauerunt gentes: & tribus meditabuntur inania. Conſurgent reges terre: & principes tractabūt p̄iter: aduerſus dn̄m & aduerſus xp̄m eius. Dirumpamus vincula eorum: & proiiciamus a nobis laqueos eorum. Habitans in celis irridebit: dominus ſubſannabit eos. Tūc loquetur ad eos in ira ſua: & ī furore ſuo cōturbabit eos. Ego autem ordinaui regē meum: ſuper ſion mōtē ſctū meū. Annunciabo dei preceptū: dn̄s dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Poſtula a me & dabo gentes hereditatem tuam: & poſſeſſionem tuam terminos terre. Franges eos in virga ferrea: vt vas figuli conteres eos. Et nunc reges intelligite: erudimini iudices tre. Seruite dn̄o in timore: & exultate ī tremore. Adorate pure: ne forte iraſcatur & pereatis de via: cum exarſerit poſt paululū furor eius: bti oēs q ſpant ī eū.
Pſalm⁹ dd cū fugeret a facie abſalō filii ſui. 3.
Domine q̄re multiplicati ſunt hoſtes mei: mlti cōſurgūt aduerſum me. Multi dicunt anime mee: nō eſt ſalus huic in deo. Sp.

אשרי האיש אשר לא הלך
בעצת רשעים ובדרך חטאים לא   יעץ
עמד ובמושב לצים לא ישב: ישב לוץ
כי אם בתורת יהוה חפצו   ירה
ובתורתו יהגה יומם ולילה: והיה   יהגה
כעץ שתול על פלגי מים אשר   שתל פרה
פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול   נתן עשה
וכל אשר יעשה יצליח: לא כן   נבל צלח
הרשעים כי אם כמץ אשר   מוץ
תדפנו רוח: על כן לא יקמו   נדף קום
רשעים במשפט וחטאים בעדת   שפט יעד
צדיקים: כי יודע יהוה דרך   צדק ידע
צדיקים ודרך רשעים תאבד: אבד
ii. למה רגשו גוים ולאמים
יהגו ריק: יתיצבו מלכי   הגה יצב
ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יהוה   יסד
ועל משיחו: ננתקה את יי   משח נתק
מוסרותימו ונשליכה ממנו   יסר שלך
עבתימו: יושב בשמים ישחק   ישב שחק
אדני ילעג למו: אז ידבר אלימו   לעג דבר
באפו ובחרונו יבהלמו: ואני   חרה בהל
נסכתי מלכי על ציון הר קדשי:
אספרה אל חק יהוה אמר אלי   ספר חקק
בני אתה אני היום ילדתיך: בנה
שאל ממני ואתנה גוים נחלתך   נתן
ואחזתך אפסי ארץ: תרעם   רעע
בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם: כלה יצר
ועתה מלכים השכילו הוסרו   נפץ שכל
שפטי ארץ: עבדו את יהוה   יסר
ביראה וגילו ברעדה: נשקו בר   ברר
פן יאנף ותאבדו דרך כי יבער   אנף אבד
כמעט אפו אשרי כל חוסי בו: iii   בער חסה
מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום   זמר פנה
בנו: יהוה מה רבו צרי רבים   פנה רבה
קמים עלי: רבים אמרים לנפשי   צור רבב
אין ישועתה לו באלהים סלה: קום
ישע

ואתה יהוה מגן בעדי כבודי ומרים
ראשי: קולי אל יהוה אקרא
ויענני מהר קדשו סלה: אני
שכבתי ואישנה הקיצותי כי
יהוה יסמכני: לא אירא מרבבות
עם אשר סביב שתו עלי: קומה
יהוה הושיעני אלהי כי הכית
את כל איבי לחי שני רשעים
שברת: ליהוה הישועה על עמך
ברכתך סלה: iiii. למנצח
בנגינות מזמור לדוד: בקראי
ענני אלהי צדקי בצר הרחבת לי
חנני ושמע תפלתי: בני איש עד
מה כבודי לכלמה תאהבון ריק
תבקשו כזב סלה: ודעו כי הפלה
יהוה חסיד לו יהוה ישמע בקראי
אליו: רגזו ואל תחטאו אמרו
בלבבכם על משכבכם ודמו סלה:
זבחו זבחי צדק ובטחו אל יהוה:
רבים אמרים מי יראנו טוב נסה
עלינו אור פניך יהוה: נתתה
שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם
רבו: בשלום יחדו אשכבה ואישן
כי אתה יהוה לבדד לבטח
תושיבני: .v. למנצח אל
הנחילות מזמור לדוד: אמרי
האזינה יהוה בינה הגיגי:
הקשיבה לקול שועי מלכי ואלהי
כי אליך אתפלל: יהוה בקר תשמע
קולי בקר אערך לך ואצפה: כי
לא אל חפץ רשע אתה לא יגרך
רע: לא יתיצבו הוללים לנגד
עיניך שנאת כל פעלי און: תאבד
דברי כזב איש דמים ומרמה
יתעב יהוה: ואני ברב חסדך
אבא ביתך אשתחוה אל היכל

Tu aũt dñe clypeus circa me: gl'ia mea & exaltãs caput meum. Voce mea ad dñm clamabo: & exaudiet me de monte ſctõ ſuo. Sp. Ego dormiui & ſoporatus ſũ: euigilaui quia dñs ſuſtẽtabit me. Non timebo milia ppl'i: q̃ circũdederũt me. Exurge dñe ſaluum me fac deus meus: quia pcuſſiſti oĩm inimicorũ meorũ maxillã: dẽtes impiorũ cõfregiſti. Dño ſal9: ſuper populum tuum bñdictio tua. Semper.

Victori in canticis p̃s dauid. 4.

INuocante me exaudi me deus iuſticie mee: ĩ tribulatiõe dilataſti mihi: miſerere mei & exaudi orõnẽ meã. Filii viri vſq; quo inclyti mei ignominioſe diligitis vanitatẽ: q̃rentes mẽdaciũ. Semp. Et cognoſcite q̃m mirabilẽ reddidit dñs ſctm̃ ſuũ: dñs exaudiet cũ clamauero ad eũ. Iraſcimini & nolite peccare: loq̃mini ĩ cordibus v'ris ſup cubilia v'ra. & tacete. Sp. Sacrificate ſacrificium iuſticie: & cõfidite ĩ dño. Multi dicũt quis oñdet nobis bonũ? leua ſup nos lumẽ vult9 tui dñe. Dediſti leticiã ĩ corde meo in tpe frumẽtũ co⁊ & vinũ corũ m'tiplicata ſũt. In pace ſil' reqeſcã & dormiã: quia tu dñe ſpãl'r ſecurũ habitare feciſti me.

Victori pro heredita tibus p̃s dauid. 5.

UErba mea exaudi dñe: ĩtellige rugitũ meũ. Aduerte ad vocẽ clamoris mei rex meus & de9 meus: quia te depc̃or. Dñe mãe audies vocẽ meã: mane p̃pabor ad te & cõtẽplabor. Q̃m nõ deus volẽs iniquitatẽ tu: nec hĩtabit iuxta te malignus. Nõ ſtabũt iniqui ĩ cõſpectu oc'lo⁊ tuorũ: odiſti oẽs qui opantur iniquitatẽ. Perdes loq̃ntes mẽdaciũ: virũ ſanguinũ & doloſũ aboĩabitur dñs. Ego aũt ĩ m'titudĩe miĩe tue ĩtroibo in domũ tuã: adorabo ad tẽplũ ſctm̃ tuũ ĩ tiore tuo. Dñe deduc me

Tu aũt dñe ſuſceptor me9 es: gloria mea ⁊ exaltãs
Σὺ δὲ κύριε ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου καὶ ὑψῶν τὴν
caput meũ. Uoce mea ad dñm clamaui: ⁊ exau
κεφαλήν μου. Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, καὶ ἐπήκ-
diuit me de mõte ſctõ ſuo. Ego aũt dormiui ⁊ ſoporat9
ουσέ μου ἐξ ὄρους ἁγίου αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ἐκοιμήθην καὶ ὕπνω
ſum. exurrexi: q: dñs ſuſcipiet me. Nõ timebo
σα. ἐξηγέρθην, ὅτι κύριος ἀντιλήψεταί μου. Οὐ φοβηθή-
milia populi: circũdantiũ
σομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ, τῶν κύκλῳ συνεπιτιθεμένων
me: exurge dñe ſaluũ me fac deus me9. Q̃m tu pcuſſiſti
μοι, ἀνάστα κύριε σῶσόν με ὁ θεός μου, Ὅτι σὺ ἐπάταξας
oẽs aduerſantẽs mihi ſine cauſa: dentes pctõ⁊
πάντας τοὺς ἐχθραίνοντάς μοι ματαίως, ὀδόντας ἁμαρτω
cõtriuiſti. dñi ẽ ſalus: ⁊ ſup ppl'z tuũ
λῶν συνέτριψας. Τοῦ κυρίου ἡ σωτηρία, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου
bñdictio tua.
ἡ εὐλογία σου.

In finẽ in hymnis pſalmus dauid. 4.
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ δαδ. δ.

CUm inuocarẽ ego exaudiuit me deus iuſticie
ΕΝ τῷ ἐπικαλεῖσθαί με εἰσήκουσέ μου ὁ θεὸς τῆς δικαιο
mee: in tribulatõe dilataſti mihi. miſerere mei: ⁊ ex
σύνης μου, ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς με. οἰκτείρησόν με, καὶ εἰσ
audi orationẽ meã. Filii hoĩm vſq; q̃ graui
άκουσον τῆς προσευχῆς μου. Υἱοὶ ἀνθρώπων ἕως πότε βαρυ
corde. vt q̃d diligitis vanitatẽ: et q̃ritis mẽdaciũ?
κάρδιοι. ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος;
Et ſcitote q̃m mirificauit dñs ſanctũ ſuũ: dñs exau
Καὶ γνῶτε ὅτι ἐθαυμάστωσε κύριος τὸν ὅσιον αὐτοῦ, κύριος εἰσα
diet me cũ clamauero ego ad eũ. Iraſcimini
κούσεταί μου ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτόν. Ὀργίζεσθε Ephe. 4.f.
et nolite peccare: q̃ dicitis in cordibus v'ris: in
καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ἃ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ
cubilibus v'ris cõpũgimini. Sacrificate ſacrificiũ iuſticie
ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε, Θύσατε θυσίαν δικαιοσύ
et ſperate in dño. multi dicũt: q̃s oñdet
νης καὶ ἐλπίσατε ἐπὶ κύριον. πολλοὶ λέγουσι, τίς δείξει
nob bona? Signatũ eſt ſup nos lumẽ vultus
ἡμῖν τὰ ἀγαθά; Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου
tui dñe: dediſti leticiã in corde meo. A
σου κύριε, ἔδωκας εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου. Ἀπὸ
fructu frumẽti: vini: ⁊ olei ſui multiplicati ſũt. In pa
καρποῦ σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου αὐτῶν ἐπληθύνθησαν. Ἐν εἰ
ce in idipm dormiã ⁊ reqeſcã. Q̃m tu dñe
ρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι καὶ ὑπνώσω. Ὅτι σὺ κύριε
ſingulariter in ſpe cõſtituiſti me.
καταμόνας ἐπ' ἐλπίδι κατῴκισάς με.

Pro ea q̃ hereditatẽ cõſeq̃tur pſalmus dauid. 5.
Ὑπὲρ τῆς κληρονομούσης ψαλμὸς τῷ δαδ. έ.

UErba mea aurib9 pcipe dñe: intellige clamorẽ
ΤΑ ῥήματά μου ἐνώτισαι κύριε, σύνες τῆς κραυγῆς
meũ: intẽde voci orõnis mee rex meus ⁊
μου, πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ
deus me9. Q̃m ad te orabo dñe: mane exaudies
θεός μου. Ὅτι πρὸς σὲ προσεύξομαι κύριε, τὸ πρωῒ εἰσακού
vocẽ meã. Mane aſtabo tibi ⁊ videbis
σῃ τῆς φωνῆς μου. Τὸ πρωῒ παραστήσομαί σοι καὶ ἐπόψει
me: q̃m nõ de9 volẽs iniq̃tatẽ tu es. Nõ hĩtabit iuxta te
με, ὅτι οὐχὶ θεὸς θέλων ἀνομίαν σὺ εἶ. Οὐ παροικήσει σοι
malignus: neq; pmanebũt iniuſti ante
πονηρευόμενος, οὐδὲ διαμενοῦσι παράνομοι κατέναντι τῶν
oculos tuos. Odiſti oẽs qui operãtur
ὀφθαλμῶν σου. Ἐμίσησας πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν
iniq̃tatẽ: pdes oẽs q̃ loquũtur mẽdaciũ.
ἀνομίαν, ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος.
Uirũ ſanguinũ ⁊ doloſum abominabit dñs. ego aũt in
Ἄνδρα αἱμάτων καὶ δόλιον βδελύσσεται κύριος. ἐγὼ δὲ ἐν
multitudĩe miĩe tue: Introibo in domũ
τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου, Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν
tuã: adorabo ad tẽplum
σου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν

ſctũ tuũ in timore tuo. Dñe deduc me in iuſticia
ἅγιόν σου ἐν φόβῳ σου. Κύριε ὁδήγησόν με ἐν τῇ δικαιοσύνῃ
tua: pp̃ter inimicos meos dirige ĩ ɔſpectu tuo viã
σου, ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου κατεύθυνον ἐνώπιόν σου τὴν ὁδόν
meã. Q̃m nõ eſt in ore co⁊ veritas: cor
μου. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια, ἡ καρδία
co⁊ vana. Sepulchrũ patẽs guttur co⁊: lin=
10.3.b αὐτῶν ματαία. Τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώ
guis ſuis doloſe agebãt: iudica illos deus. Decidãt
σσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, κρῖνον αὐτοὺς ὁ θεός. Ἀποπεσάτωσαν
a cogitatiõibus ſuis: ſcd'm multitudinẽ ipietatũ
ἀπὸ τῶν διαβουλιῶν αὐτῶν, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν
co⁊ expelle eos: q̃m irritauerũt te dñe. Et letẽn=
αὐτῶν ἔξωσον αὐτούς, ὅτι παρεπίκρανάν σε κε. Καὶ εὐφραν
tur oẽs qui ſpãt in te: in eternũ exultabũt
θείησαν πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ σέ, εἰς αἰῶνα ἀγαλλιάσον
⁊ habitabis in eis. Et gloriabũtur in te q̃
ται καὶ κατασκηνώσεις ἐν αὐτοῖς. Καὶ καυχήσονται ἐν σοὶ οἱ
diligũt nomẽ tuũ: q̃m tu benedices iuſto dñe:
ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι σὺ εὐλογήσεις δίκαιον κύριε,
Ut ſcuto bone voluntatis coronaſti nos.
Ὡς ὅπλῳ εὐδοκίας ἐστεφάνωσας ἡμᾶς.

In finẽ in hymnis pro octaua pſalmus dd. 6.
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ὑπὲρ τῆς ὀγδόης ψαλμὸς τῷ δαδ. ς.

DOmine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corri
Infra. 17. ΚΥριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παι
pias me. Miſerere mei dñe: q̃m infirm9 ſum. ſana me do
δεύσῃς με. Ἐλέησόν με κύριε, ὅτι ἀσθενής εἰμι. ἴασαί με κύ
mine: q̃m cõturbata ſũt oſſa mea. Et aĩa mea turbata ẽ
ριε, ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀστᾶ μου. Καὶ ἡ ψυχή μου ἐταράχθη
valde: ⁊ tu dñe vſquequo? cõuertere dñe: eripe
σφόδρα, καὶ σὺ κύριε ἕως πότε; ἐπίστρεψον κε, ῥῦσαι τὴν
aĩa3 meã. Saluũ me fac pp̃ miã3 tuã: q̃m nõ eſt in
ψυχήν μου. Σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν
morte q̃ memor ſit tui: ĩ iferno aũt q̃s cõfitebit
τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου, ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσε
tibi: Laboraui in gemitu meo: lauabo p ſingulas
ταί σοι, Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην
noctes lectũ meũ: ĩ lachrimis meis ſtratũ meũ riga
νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέ
bo. turbatus ẽ a furore oculus meus: inueteraui int
ξω. Ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου, ἐπαλαιώθην ἐν
oẽs inimicos meos. Diſcedite a me oẽs q̃ opa=
Math. 7.b.7 [illegible] Luce 13.f. πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου. Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζό
mini iniq̃tatẽ: q̃m exaudiuit dñs vocẽ fletus
μενοι τὴν ἀνομίαν, ὅτι εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυ
mei. Exaudiuit dñs deprecatiõe3 meã: dñs orõnẽ
θμοῦ μου. Ἤκουσε κύριος τῆς δεήσεώς μου, κύριος τὴν προσευ
meã ſuſcepit. Erubeſcant ⁊ cõturbẽtur
χήν μου προσεδέξατο. Αἰσχυνθείησαν καὶ ταραχθείησαν
oẽs inimici mei: cõuertãtur ⁊ erubeſcãt
πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἀποστραφείησαν καὶ καταισχυνθείη
valde velociter.
σαν σφόδρα διὰ τάχους.

pſalmus dd: quẽ cãtauit dño pro v'bis
Ψαλμὸς τῷ δαδ, ὃν ᾖσε τῷ κυρίῳ ὑπὲρ τῶν λόγων 7.
chuſi filii iemini. ζ'.
χουσὶ υἱοῦ ἰεμενί.

DOmine deus meus in te ſpaui: ſaluũ fac me ex oĩbus
ΚΥριε ὁ θεός μου ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, σῶσόν με ἐκ πάντων
perſequẽtibus me: ⁊ libera me. Nequãdo rapiat vt leo
τῶν διωκόντων με, καὶ ῥῦσαί με. Μήποτε ἁρπάσῃ ὡς λέ
aĩam meã: dũ nõ eſt qui redimat neq; q̃ ſaluũ faciat.
ων τὴν ψυχήν μου, μὴ ὄντος λυτρουμένου μηδὲ σώζοντος.
Dñe de9 meus ſi feci illud: ſi eſt iniq̃tas in manĩ
Κύριε ὁ θεός μου εἰ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἔστιν ἀδικία ἐν χερ
b9 meis: Si reddidi retribuẽtibus mihi mala:
σί μου, Εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδοῦσί μοι κακά,
decidã merito ab inimicis meis inanis. pſeq̃tur merito
ἀποπέσοιμι ἄρα ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου κενός. Καταδιώξαι ἄρα
inimicus aĩa3 meã ⁊ cõprehendat: ⁊ cõculcet
ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου καὶ καταλάβοι, καὶ καταπατήσαι

In iuſticia tua pp̃ iſidiatores meos: dirige aĩ faciẽ meã viã tuã. Nõ ẽ ei in ore corũ rectũ: iteriora corũ inſidie: ſepulchrũ patens guttur eorũ: linguã ſuã lenificant. Cõdẽna eos deus excidãt a conſiliis ſuis: iuxta multitudinẽ ſcelerũ corũ expelle eos: quoniã pꝛouocauerũt te. Et letẽtur oẽs qui ſperãt in te: in ppetuũ laudabunt: & pteges eos: & letabũtur ĩ te qui diligũt nomẽ tuũ. Quoniã tu benedices iuſto: dñe vt ſcuto placabilitatis coronabis eũ.

Victori in pſalmis ſup octauã pſalm9 dd. 6.

DOmine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. Miſerer̃ mei dñe quoniã ĩfirmus ſũ: ſana me dñe quoniã con turbata ſunt oſſa mea. Et aĩa mea turbata eſt valde: & tu dñe vſque quo? Cõuertere dñe eruẽ aĩam meam: ſalua me pp̃ miĩam tuã. Quoniã nõ in morte recordatio tui: ĩ iferno quis cõfitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo: natare faciã tota nocte lectũ meũ: lachrimis meis ſtratũ meũ rigabo. Caligauit pre amaritudine oculus meus: conſumptus ſum ab vniuerſis hoſtibus meis. Recedite a me oẽs qui opamĩ iniquitatẽ: quia audiuit dñs vocem fletus mei. Audiuit dñs dep̃cationẽ meã: dñs orõnẽ meã ſuſcipiet. Cõfũdãtur & cõturbẽtur vehementer oẽs inimici mei: reuertantur & cõfundantur ſubito.

Pro ignoratiõe dd: q cecinit dño ſup verba ethiopis filii iemini. 7.

DOmie de9 me9 in te ſpaui: ſalua me ab oĩbus pſeq̃ẽtibus me & libera me. Ne forte rapiat vt leo animã meã: laceret & nõ ſit q eripiat. Dñe deus meus ſi feci iſtud: ſi ẽ iniquitas in mãibus meis: Si reddidi retribuẽtibus mihi mala: & dimiſi hoſtes meos vacuos. p ſeq̃tur iimic9 aĩam meã & app̃hẽdat: & cõculcet

קדשך ביראתך: יהוה נחני
בצדקתך למען שוררי הישר לפני
דרכך: כי אין בפיהו נכונה קרבם
הוות קבר פתוח גרונם לשונם
יחליקון: האשימם אלהים יפלו
ממעצותיהם ברב פשעיהם הדיחמו
כי מרו בך: וישמחו כל חוסי בך לעולם
ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך
אהבי שמך: כי אתה תברך
צדיק יהוה כצנה רצון תעטרנו:
.vi. למנצח בנגינות על השמינית
מזמור לדוד: יהוה אל באפך
תוכיחני ואל בחמתך תיסרני:
חנני יהוה כי אמלל אני רפאני
יהוה כי נבהלו עצמי: ונפשי
נבהלה מאד ואתה יהוה עד מתי:
שובה יהוה חלצה נפשי הושיעני
למען חסדך: כי אין במות זכרך
בשאול מי יודה לך: יגעתי
באנחתי אשחה בכל לילה מטתי
בדמעתי ערשי אמסה: עששה
מכעס עיני עתקה בכל צוררי:
סורו ממני כל פעלי און כי שמע
יהוה קול בכיי: שמע יהוה תחנתי
יהוה תפלתי יקח: יבשו ויבהלו
מאד כל איבי ישבו יבשו רגע:
.vii. שגיון לדוד אשר
שר ליהוה על דברי כוש בן
ימיני: יהוה אלהי
בך חסיתי הושיעני מכל
רדפי והצילני: פן יטרף
כאריה נפשי פרק ואין מציל:
יהוה אלהי אם עשיתי זאת אם
יש עול בכפי: אם גמלתי
שולמי רע ואחלצה צוררי ריקם:
ירדף אויב נפשי וישג וירמס

לָאָרֶץ חַיָּי וּכְבוֹדִי לֶעָפָר יַשְׁכֵּן חָיָה שָׁכַן
סֶלָה׃ קוּמָה יְהוָה בְּאַפֶּךָ הִנָּשֵׂא נָשָׂא
בְּעַבְרוֹת צוֹרְרָי וְעוּרָה אֵלַי
מִשְׁפָּט צִוִּיתָ׃ וַעֲדַת לְאֻמִּים שָׁפַט צָוָה
תְּסוֹבְבֶךָּ וְעָלֶיהָ לַמָּרוֹם שׁוּבָה׃ יָעַד סָבַב
יְהוָה יָדִין עַמִּים שָׁפְטֵנִי יְהוָה רוּם דִּין
כְּצִדְקִי וּכְתֻמִּי עָלָי׃ יִגְמָר נָא רַע תָּמַם גָּמַר
רְשָׁעִים וּתְכוֹנֵן צַדִּיק וּבֹחֵן לִבּוֹת רָעַע כּוּן
וּכְלָיוֹת אֱלֹהִים צַדִּיק׃ מָגִנִּי עַל צָדַק כָּלָה
אֱלֹהִים מוֹשִׁיעַ יִשְׁרֵי לֵב׃ אֱלֹהִים יָשַׁע
שׁוֹפֵט צַדִּיק וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם׃ שָׁפַט
אִם לֹא יָשׁוּב חַרְבּוֹ יִלְטוֹשׁ שׁוּב לָטַשׁ
קַשְׁתּוֹ דָרַךְ וַיְכוֹנְנֶהָ׃ וְלוֹ הֵכִין כְּלֵי כּוּן כּוּן
מָוֶת חִצָּיו לְדֹלְקִים יִפְעָל׃ הִנֵּה יְחַבֶּל כָּלָה פָּעַל
אָוֶן וְהָרָה עָמָל וְיָלַד שָׁקֶר׃ בּוֹר חָבַל
כָּרָה וַיַּחְפְּרֵהוּ וַיִּפֹּל בְּשַׁחַת יִפְעָל׃ חָפַר נָפַל
יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ וְעַל קָדְקֳדוֹ שׁוּב קָדַד
חֲמָסוֹ יֵרֵד׃ אוֹדֶה יְהוָה כְּצִדְקוֹ יָרַד
וַאֲזַמְּרָה שֵׁם יְהוָה עֶלְיוֹן׃ ח זָמַר עָלָה
לַמְנַצֵּחַ עַל הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד׃ נָצַח נָתַן
יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל זָמַר אָדַר
הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל נָתַן
הַשָּׁמָיִם׃ מִפִּי עוֹלְלִים וְיֹנְקִים פֶּה עָלַל
יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית עָזַז שָׁבַת
אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ יָנַק נָקַם
מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ וְכוֹכָבִים רָאָה עָשָׂה צָבַע כָּכַב
אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה׃ מָה אֱנוֹשׁ כִּי אָנַשׁ זָכַר
תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ׃ פָּקַד חָסַר
וַתְּחַסְּרֵהוּ מְּעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר כָּבַד
תְּעַטְּרֵהוּ׃ תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי עָטַר מָשַׁל
יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַחַת רַגְלָיו׃ צֹנֶה עָשָׂה שִׁית
וַאֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדָי׃ צֹן
צִפּוֹר שָׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם עֹבֵר כָּלַל שָׂדֶה
אָרְחוֹת יַמִּים׃ יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה צָפַר דָּגָה
אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ׃ ט
לַמְנַצֵּחַ עַל מוּת לַבֵּן מִזְמוֹר לְדָוִד׃ נָצַח זָמַר

i terra vitã meã: & gloriã meã i puluerem colloce. Sep. Surge dñe in furore tuo: eleuare in indignãs ſuper hoſtes meos: & conſurge ad me iudicio quod mãdaſti. Et congregatio tribuum circũdet te: & ꝑ hac in altum reuertere. Domin? iudicabit populos: iudica me domine ſcđm iuſticiã meã: & ſcđm ſimplicitatẽ meã q̃ eſt in me. Conſumetur nũc malũ iniquorum: & cõfirmetur iuſt?: ꝓbator cordis & renum deus iuſt?. Clype? meus in deo: qui ſaluat rectos corde. De? iudex iuſtus: & fortis cõminãs tota die. Nõ cõuertenti gladiũ ſuũ acuet: arcũ ſuũ tetẽdit & parauit illũ. Et in ipſo preparauit vaſa mortis: ſagittas ſuas ad cõburẽdũ opatus ẽ. Ecce pturit iniqtatẽ & cõcepit dolorẽ: & pepit mẽdaciũ. Lacũ apuit & effodit eũ: & icidit in interitũ quẽ opat? ẽ. Reuertetur dolor ſu? i caput eius: & ſup verticẽ eius iniqtas ſua deſcendet. Confitebor dño ſcđm iuſticiam ei?: & cãtabo noĩ dñi altiſſimi.

Victori pro torcularibus pſalmus dauid. 8.

O Domine dñator nr̃ q̃ grãde ẽ nomen tuũ i vniuerſa terra: q poſuiſti gloriã tuã ſup celos. Ex ore ĩfantium & lactentiũ pfeciſti laudẽ pp aduerſarios tuos vt qeſcat inimic? & vltor. Q̃m videbo celos tuos opa digitorũ tuorũ: lunã & ſtellas q̃ fũdaſti. Quid eſt hõ q m̃ recordaris eius? vel filius hominis quoniã viſitas eũ? Et minuiſti eũ paulomin? a deo: gloria & decore coronaſti eũ. Dediſti ei ptãtẽ ſup opa manuũ tuarũ: cuncta poſuiſti ſub pedib? eius. Oues & armenta oĩa: iſup & aĩalia agri. Aues celi & piſces maris: qui tranſeunt ſemitas ponti. Domie dominator noſter quã grande eſt nomẽ tuũ i vniuerſa terra.

Victori ſuper mortem filii pſalmus dauid. 9.

εἰς γῆν τὴν ζωήν μου, καὶ τὴν δόξαν μου εἰς χοῦν κατασκηνώσαι. Ἀνάστηθι κύριε ἐν ὀργῇ σου, ὑψώθητι ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἐχθρῶν σου. Καὶ ἐξεγέρθητι κύριε ὁ θεός μου ἐν προστάγματι ᾧ ἐνετείλω, καὶ συναγωγὴ λαῶν κυκλώσει σε. Καὶ ὑπὲρ ταύτης εἰς ὕψος ἐπίστρεψον, κύριος κρινεῖ λαούς. Κρῖνόν με κύριε κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν ἀκακίαν μου ἐπ᾽ ἐμοί. Συντελεσθήτω δὴ πονηρία ἁμαρτωλῶν, καὶ κατευθυνεῖς δίκαιον, ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ θεὸς δίκαιος. Ἡ βοήθειά μου παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ σώζοντος τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Ὁ θεὸς κριτὴς δίκαιος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος, καὶ μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν; Ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε, τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στιλβώσει, τὸ τόξον αὐτοῦ ἐνέτεινε, καὶ ἡτοίμασεν αὐτό. Καὶ ἐν αὐτῷ ἡτοίμασε σκεύη θανάτου, τὰ βέλη αὐτοῦ τοῖς καιομένοις ἐξειργάσατο. Ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν, συνέλαβε πόνον καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν. Λάκκον ὤρυξε, καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο. Ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται. Ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

In finé pro torcularibus pſalm⁹ 8.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν ψαλμὸς τῷ δαυΐδ.

O Dñe dñs nr̄ ꝙ admirabile nomẽ tuũ in vniuerſa terra.

Κύριε ὁ κύριος ἡμῶν ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Ὅτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σου ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον, ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν. Ὅτι ὄψομαι τοὺς οὐρανούς, ἔργα τῶν δακτύλων σου, σελήνην καὶ ἀστέρας, ἃ σὺ ἐθεμελίωσας. Τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ᾽ ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πρόβατα καὶ βόας ἁπάσας, ἔτι δὲ καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου. Τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν. Κύριε ὁ κύριος ἡμῶν ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

In finé pro occultis filii pſalmus 88. 9.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν κρυφίων τοῦ υἱοῦ ψαλμὸς τῷ δαυΐδ.

Infra 110.a 137.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: narrabo oĩa mirabilia tua.

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Εὐφρανθήσομαι καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐν σοί, ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε. Ἐν τῷ ἀποστραφῆναι τὸν ἐχθρόν μου εἰς τὰ ὀπίσω, ἀσθενήσουσι καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου σου. Ὅτι ἐποίησας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δίκην μου, ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου ὁ κρίνων δικαιοσύνην. Ἐπετίμησας ἔθνεσι καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής, τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξήλειψας εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος, καὶ πόλεις καθεῖλες. Ἀπώλετο τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ μετ᾽ ἤχου, καὶ ὁ κύριος εἰς τὸν αἰῶνα μένει. Ἡτοίμασεν ἐν κρίσει τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Καὶ ἐγένετο κύριος καταφυγὴ τῷ πένητι, βοηθὸς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσι. Καὶ ἐλπισάτωσαν ἐπὶ σὲ οἱ γινώσκοντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἐκζητοῦντάς σε κύριε. Ψάλατε τῷ κυρίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν σιών, ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. Ὅτι ὁ ἐκζητῶν τὰ αἵματα αὐτῶν ἐμνήσθη, οὐκ ἐπελάθετο τῆς κραυγῆς τῶν πενήτων. Ἐλέησόν με κύριε, ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου. Ὁ ὑψῶν με ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου, ὅπως ἂν ἐξαγγείλω πάσας τὰς αἰνέσεις σου ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς σιών. Ἀγαλλιασόμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ ᾗ ἐποίησαν. Ἐν παγίδι ταύτῃ ᾗ ἔκρυψαν, συνελήφθη ὁ ποὺς αὐτῶν. Γινώσκεται κύριος κρίματα ποιῶν, ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός. Ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν ᾅδην, πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐπιλανθανόμενα τοῦ θεοῦ. Ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἐπιλησθήσεται ὁ πτωχός, ἡ ὑπομονὴ τῶν πενήτων οὐκ ἀπολεῖται εἰς τέλος. Ἀνάστηθι κύριε μὴ κραταιούσθω ἄνθρωπος, κριθήτωσαν ἔθνη ἐνώπιόν σου. Κατάστησον κύριε νομοθέτην ἐπ᾽ αὐτούς, γνώτωσαν ἔθνη ὅτι ἄνθρωποί εἰσιν. Ἱνατί κύριε ἀφέστηκας μακρόθεν, ὑπερορᾷς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσιν. Ἐν τῷ ὑπερηφανεύεσθαι τὸν ἀσεβῆ ἐμπυρίζεται ὁ πτωχός, συλλαμβάνονται ἐν διαβουλίοις οἷς διαλογίζονται. Ὅτι ἐπαινεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς ἐν ταῖς

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: narrabo oĩa mirabilia tua. Letabor & gaudebo ĩ te: cantã noĩ tuo altiſſime. Cũ ceciderit inimici mei retrorſum: & corruerĩt & pierint a facie tua. Feciſti eĩ iudiciũ meũ & cãm meã: ſediſti ſuper ſoliũ iudex iuſticie. Increpaſti gẽtes pdidiſti ĩpiũ: nomen eorum deleſti in ſẽpiternũ & iugiter. Inimici cõplete ſũt ſolitudines in finẽ: & ciuitates ſubuertiſti: periit memoria eorũ cũ ipſis. Dñs ãt in ſẽpiternũ ſedebit: ſtabiliuit ad iudicandũ ſoliũ ſuũ. Et ipſe iudicat orbem in iuſticia: iudicat populos in equitatibus. Et erit dominus eleuatio oppſſo: eleuatio opportuna in anguſtia. Et cõfidẽt in te q nouerũt nomẽ tuum: quoniã nõ dereliqſti qrẽtes te dñe. Cantate dño habitatori ſiõ: ãnũciate in populis cogitatiões eius. Quoniã querẽs ſanguinẽ eorũ recordatus eſt: nõ ẽ oblitus clamoris pauperũ. Miſerere mei dñe: vide afflictionẽ meam ex inimicis meis: exaltãs me đ portis mortis. Vt narrẽ oẽs laudes tuas in portis filie ſiõ: exultabo ĩ ſalutari tuo. Demerſe ſunt gẽtes in interitu quẽ fecerũt: in rete iſto qđ abſcõderũt capt? ẽ pes eorũ. Agnit? eſt dñs iudiciũ faciẽs in ope manuũ ſuarum corruit ĩpius. meditatio ſp. Cõuertãtur ĩpii in infernũ: oẽs gentes q̃ oblite ſunt dei. Quoniã nõ in eternũ obliuiõi erit paup: expectatio pauperũ nõ pibit ĩ ppetuũ. Surge dñe nõ cõfortetur hõ: iudicẽtur gẽtes ante faciẽ tuam. Pone dñe terrorẽ eis: ſciant gentes homines eſſe. Semp. ps. 10.

Quare domine ſtas a longe: deſpicis in tpibus angustie. In ſuperbia impii ardet paup: capiantur in ſceleribus q̃ cogitauerũt. Quia laudauit ipi deſideriũ

אוֹדֶה יְהוָה בְּכָל לִבִּי אֲסַפְּרָה כָּל יָדָה סָפַר
נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ אֶשְׂמְחָה וְאֶעֶלְצָה פָּלָא שָׂמַח
בָךְ אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ עֶלְיוֹן׃ בְּשׁוּב עָלַץ זָמַר
אוֹיְבַי אָחוֹר יִכָּשְׁלוּ וְיֹאבְדוּ עָלָה אָיַב
מִפָּנֶיךָ׃ כִּי עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי אָחַר כָּשַׁל
יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק׃ גָּעַרְתָּ אָבַד פָּנָה
גוֹיִם אִבַּדְתָּ רָשָׁע שְׁמָם מָחִיתָ עָשָׂה שָׁפַט
לְעוֹלָם וָעֶד׃ הָאוֹיֵב תַּמּוּ חֳרָבוֹת דִּין מָחָה
לָנֶצַח וְעָרִים נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם עָלַם אָיַב
הֵמָּה׃ וַיהוָה לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן תָּמַם
לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ׃ וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל עִיר
בְּצֶדֶק יָדִין לְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים׃ דִּין יָשַׁר
וִיהִי יְהוָה מִשְׂגָּב לַדָּךְ מִשְׂגָּב הָיָה שָׂגַב
לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃ וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי דָּכַךְ צוּר
שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹּרְשֶׁיךָ יְהוָה׃ בָּטַח יָדַע
זַמְּרוּ לַיהוָה יֹשֵׁב צִיּוֹן הַגִּידוּ דָּרַשׁ
בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו׃ כִּי דֹרֵשׁ דָּמִים נָגַד
אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים׃ עָלַל
חָנְנֵנִי יְהוָה רְאֵה עָנְיִי מִשֹּׂנְאָי עָנָה
מְרוֹמְמִי מִשַּׁעֲרֵי מָוֶת׃ לְמַעַן
אֲסַפְּרָה כָּל תְּהִלָּתֶיךָ בְּשַׁעֲרֵי בַת רוּם
צִיּוֹן אָגִילָה בִּישׁוּעָתֶךָ׃ טָבְעוּ סָפַר הָלַל
גוֹיִם בְּשַׁחַת עָשׂוּ בְּרֶשֶׁת זוּ טָמָנוּ גִּיל יָשַׁע
נִלְכְּדָה רַגְלָם׃ נוֹדַע יְהוָה מִשְׁפָּט עָשָׂה
עָשָׂה בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ רָשָׁע לָכַד יָדַע
הִגָּיוֹן סֶלָה׃ יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים שָׁפַט נָקַשׁ
לִשְׁאוֹלָה כָּל גּוֹיִם שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים׃ הָגָה שׁוּב
כִּי לֹא לָנֶצַח יִשָּׁכַח אֶבְיוֹן תִּקְוַת שָׁאַל
עֲנִיִּים תֹּאבַד לָעַד׃ קוּמָה יְהוָה אַל שָׁכַח קָוָה עָנָה
יָעֹז אֱנוֹשׁ יִשָּׁפְטוּ גוֹיִם עַל פָּנֶיךָ׃ אָבַד עָזַז
שִׁיתָה יְהוָה מוֹרָה לָהֶם יֵדְעוּ אָנַשׁ שָׁפַט
גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶלָה׃ י פָּנָה שִׁית
לָמָה יְהוָה תַּעֲמֹד בְּרָחוֹק יָרָא עָמַד
תַּעְלִים לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃ בְּגַאֲוַת רָחַק עָלַם
רָשָׁע יִדְלַק עָנִי יִתָּפְשׂוּ בִּמְזִמּוֹת צוּר גָּאָה
זוּ חָשָׁבוּ׃ כִּי הִלֵּל רָשָׁע עַל תַּאֲוַת דָּלַק עָנָה תָּפַשׂ זָמַם אָוָה

נפשו ובצע ברך נאץ יהוה׃
רשע כגבה אפו בל ידרש אין דרש
אלהים כל מזמותיו׃ יחילו חול
דרכיו בכל עת מרום משפטיך רום שפט
מנגדו כל צורריו יפיח בהם׃ אמר פוח
בלבו בל אמוט לדר ודר אשר מוט
לא ברע׃ אלה פיהו מלא ומרמות ירע פה
ותך תחת לשונו עמל ואון׃ רמה לשן
ישב במארב חצרים במסתרים ארב סתר
יהרג נקי עיניו לחלכה יצפנו׃ הרג נקה
יארב במסתר כאריה בסכה יארב צפן ארב
לחטוף עני יחטף עני במשכו סכך חטף
ברשתו׃ ידכה ישח ונפל ענה דכה
בעצומיו חלכאים׃ אמר בלבו שחח עצם
שכח אל הסתיר פניו בל ראה סתר בנה
לנצח׃ קומה יהוה אל נשא ידך
אל תשכח ענוים׃ על מה נאץ שכח ענה
רשע אלהים אמר בלבו לא
תדרש׃ ראתה כי אתה עמל וכעס דרש ראה
תביט לתת בידך עליך יעזב נבט נתן
חלכה יתום אתה היית עוזר׃ עזב יתם היה עזר
שבר זרוע רשע ורע תדרוש שבר זרע
רשעו בל תמצא׃ יהוה מלך רוע דרש
עולם ועד אבדו גוים מארצו׃ מצא עלם
תאות ענוים שמעת יהוה תכין אוה ענה
לבם תקשיב אזנך׃ לשפט קשב כון
יתום ודך בל יוסיף עוד לערץ דוך יסף
אנוש מן הארץ׃ יא למנצח לדוד אנש נצח
ביהוה חסיתי איך תאמרו חסה אמר
לנפשי נודי הרכם צפור׃ כי הנה הרר צפר
הרשעים ידרכון קשת כוננו דרך
חצם על יתר לירות במו אפל חצץ ירה
לישרי לב׃ כי השתות יהרסון שות הרס
צדיק מה פעל׃ יהוה בהיכל צדק היכל
קדשו יהוה בשמים כסאו עיניו
יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם׃ חזה בחן

aiẽ ſue: & auar⁹ applaudens ſibi blaſphemauit dñm. Impius ſcdm altitudinẽ furoris ſui non requiret: nec deus in oĩbus cogitatiõibus eius. Parturiũt vie eius in omni tpe: lõge ſunt iudicia tua a facie ei⁹: oẽs inimicos ſuos deſpicit. Loquitur in corde ſuo nõ mouebor: in gñatiõe & gñatiõe ero ſine malo. Maledictiõe os eius plenũ eſt & dolis & auaricia: ſub lingua ei⁹ dolor & iniqtas. Sedet inſidiãs iuxta veſtibula in abſcõditis vt interficiat inocẽtẽ: oculi eius robuſtos tuos circũſpiciũt. Inſidiatur i abſcõdito q̃ſi leo in cubili ſuo: inſidiatur vt rapiat pauperem: rapiet pauperẽ cũ attraxerit eũ ad rete ſuũ. Et cõfractũ ſubiiciet eũ & irruet viribus ſuis valẽter. Dixit in corde ſuo oblitus eſt deus: abſcõdit faciẽ ſuã: nõ reſpiciet in ppetuũ. Surge dñe deus leua manũ tuã: noli obliuiſci pauperũ. Quare blaſphemat impius deũ: dicẽs i corde ſuo q̄ nõ requiras. Vides q̄a tu laborẽ & furorẽ reſpicis vt detur in mãu tua: tibi derelinquũtur fortes tui pupillo tu es adiutor. Contere brachiũ impii & maligni: q̃res impietatem eius & nõ inuenies. Domin⁹ rex ſeculi & eternitatis: perierunt gentes de terra ei⁹. Deſideriũ pauperũ audiſti dñe: preparaſti cor eorum: audiat auris tua. Vt iudices pupillũ & oppſſum: & nequaq̃ vltra ſupbiat homo de terra.

Victori dauid. 11.

In domino ſperaui: quomodo dicitis aiẽ mee: trãſuola i mõtem vt auis. Quia ecce impii tetenderũt arcum: poſuerunt ſagittã ſuã ſup neruũ: vt ſagittent in abſcõdito rectos corde. Quia leges diſſipate ſunt: iuſtus quid operatus ẽ. Dominus in templo ſancto ſuo: dñs in celo thron⁹ ei⁹: oculi ei⁹ vident: palpebre eius probant filios hoim.

deſiderĳs aĩe ſue: & iniqu⁹ bñdicit. Exacerbauit dñm peccator: ſcdm multitudinẽ ire ſue nõ q̃ret.
ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀδικῶν εὐλογεῖται. Παρώξυνε τὸν κύριον ὁ ἁμαρτωλός, κατὰ τὸ πλῆθος τῆς ὀργῆς αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει.
Nõ eſt de⁹ in cõſpectu ei⁹: inquinate ſũt vie illi⁹ in omni tẽpore. Auferũtur iudicia tua a facie eius: oĩm inimicorum ſuorum dominabit. Dixit
Οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, βεβηλοῦνται αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ. Ἀνταναιρεῖται τὰ κρίματά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει. Εἶπε
.n. in corde ſuo: nõ mouebor a gñatiõe in gñatiões ſine malo. Cui⁹ maledictiõe os ei⁹ plenũ ẽ & amaritudine & dolo: ſub
γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐ μὴ σαλευθῶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἄνευ κακοῦ. Οὗ ἀρᾶς τὸ στόμα αὐτοῦ γέμει καὶ πικρίας καὶ δόλου, ὑπὸ
lingua ei⁹ labor & dolor. Sedet in inſidĳs cũ diuitib⁹ in occultis: vt iterficiat inocentẽ. Oculi ei⁹ in pauperẽ reſpiciũt: inſidiatur in abſcondito q̃ſi leo in ſpelunca ſua.
τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ κόπος καὶ πόνος. Ἐγκάθηται ἐνέδρᾳ μετὰ πλουσίων ἐν ἀποκρύφοις, τοῦ ἀποκτεῖναι ἀθῷον. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πένητα ἀποβλέπουσιν, ἐνεδρεύει ἐν ἀποκρύφῳ ὡς λέων ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτοῦ. Infra. 10.
Inſidiatur vt rapiat pauperẽ: rapere pauperẽ dũ attrahit eum. In laqueo ſuo humiliabit eũ: iclinabit ſe & cadet cũ ipſe dñatus fuerit pauperũ. Dixit.n. in corde ſuo: oblitus ẽ de⁹: auertit faciẽ ſuã: ne videat in finẽ.
Ἐνεδρεύει τοῦ ἁρπάσαι πτωχόν, ἁρπάσαι πτωχὸν ἐν τῷ ἑλκύσαι αὐτόν. Ἐν τῇ παγίδι αὐτοῦ ταπεινώσει αὐτόν, κύψει καὶ πεσεῖται ἐν τῷ αὐτὸν κατακυριεῦσαι τῶν πενήτων. Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ἐπιλέλησται ὁ θεός, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τέλος.
Exurge dñe de⁹ me⁹: exaltet man⁹ tua: ne obliuiſcaris pauperum tuorum in finẽ. Propter qd irritauit impi⁹ deũ: dixit.n. in corde ſuo: nõ req̃ret.
Ἀνάστηθι κύριε ὁ θεός μου, ὑψωθήτω ἡ χείρ σου, μὴ ἐπιλάθῃ τῶν πενήτων σου εἰς τέλος. Ἕνεκεν τίνος παρώξυνεν ὁ ἀσεβὴς τὸν θεόν, εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἐκζητήσει.
Vides quia tu laborẽ & dolorẽ cõſideras. vt tradas eũ in man⁹ tuas. Tibi derelict⁹ eſt pauper: orphano tu fuiſti adiutor. Cõtere brachiũ peccatoris & maligni: q̃ret peccatũ illi⁹ & nõ inuenietur.
Βλέπεις ὅτι σὺ πόνον καὶ θυμὸν κατανοεῖς, τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς χεῖράς σου. Σοὶ ἐγκαταλέλειπται ὁ πτωχός, ὀρφανῷ σὺ ἦσθα βοηθός. Σύντριψον τὸν βραχίονα τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ πονηροῦ, ζητηθήσεται ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ.
Dñs rex in eternũ & in ſcłm ſeculi: peribitis gẽtes de fra illi⁹. Deſideriũ pauperum exaudiſti dñe: p̃parationẽ cordis eorum attendit auris tua: Iudicare pupillo & humili: vt nõ appenat vltra magnificare ſe hõ ſup frã.
Κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ἀπολεῖσθε ἔθνη ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. Τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων εἰσήκουσας κύριε, τὴν ἑτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου, Κρῖναι ὀρφανῷ καὶ ταπεινῷ, ἵνα μὴ προσθῇ ἔτι τοῦ μεγαλαυχεῖν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.

In finẽ pſalm⁹ dauid. 10.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ι.

In dño cõfido: quõ dicitis aĩe mee: tranſmigra in mõtẽ ſicut paſſer? Quĩ ecce peccatores intenderũt arcũ: parauerũt ſagittas in pharetra: vt ſagittẽt in obſcuro rectos corde. Quĩ q̃ tu pfeciſti: ipſi deſtruxerũt. iuſt⁹ aũt qd fecit? Dñs in tẽplo ſctõ ſuo: dñs in celo ſedes ei⁹. Oculi eius in pauperẽ reſpiciũt: palpebre eius interrogãt filios hominũ.
Ἐπὶ τῷ κυρίῳ πέποιθα, πῶς ἐρεῖτε τῇ ψυχῇ μου, μεταναστεύου ἐπὶ τὰ ὄρη ὡς στρουθίον; Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐνέτειναν τόξον, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, τοῦ κατατοξεῦσαι ἐν σκοτομήνῃ τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Ὅτι ἃ σὺ κατηρτίσω, αὐτοὶ καθεῖλον. ὁ δὲ δίκαιος τί ἐποίησε; Κύριος ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, κύριος ἐν οὐρανῷ ὁ θρόνος αὐτοῦ. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πένητα ἐπιβλέπουσι, τὰ βλέφαρα αὐτοῦ ἐξετάζει τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Abac. 2.d. & 9.

Dñs interrogat iuſtũ & impiũ. q̃ aũt diligit iniquitatẽ: odit ſuã aĩam. Pluet ſup peccatores laqueos: ignis & ſulphur & ſpũs procellarum pars calicis eorum. Quĩ iuſtus dñs & iuſticias dilexit: equitatẽ vidit vult⁹ eius.
Κύριος ἐξετάζει τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἀσεβῆ. ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Ἐπιβρέξει ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς παγίδας, πῦρ καὶ θεῖον καὶ πνεῦμα καταιγίδος ἡ μερὶς τοῦ ποτηρίου αὐτῶν. Ὅτι δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύτητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

In finẽ p octaua pſalmus dauid. 11.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆς ὀγδόης ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ια.

Saluũ me fac dñe: quĩ defecit ſctus: quĩ diminute ſũt veritates a filĳs hoim. Uana locutus ẽ vnuſq̃ſq; ad primũ ſuũ: labia doloſa in corde: & in corde locutus ẽ mala. Diſpdat dñs vniuerſa labia doloſa: linguã magniloquã. Qui dixerũt linguã nr̃as magnificabim⁹: labia nr̃a a nobis ſũt. q̃s nr̃ dñs eſt? Propter miſeriã inopũ & gemitũ pauperum: nũc exurgam dicit dñs. Ponã in ſalutari: fiducialiter agã in eo.
Σῶσόν με κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος, ὅτι ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ, καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησε κακά. Ἐξολοθρεύσαι κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια, γλῶσσαν μεγαλοῤῥήμονα. Τοὺς εἰπόντας τὴν γλῶσσαν ἡμῶν μεγαλυνοῦμεν, τὰ χείλη ἡμῶν παρ' ἡμῶν ἐστι, τίς ἡμῶν κύριός ἐστιν; Ἕνεκεν τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων, νῦν ἀναστήσομαι λέγει κύριος. Θήσομαι ἐν σωτηρίῳ, παῤῥησιάσομαι ἐν αὐτῷ.
Eloquia dñi eloquia caſta: argentũ igne examinatũ: pbatũ terre: purgatũ ſeptuplũ. Tu dñe ſeruabis nos & cuſtodies nos a gñatiõe hac: & in eternũ. In circuitu impĳ ambulant: ſcdm altitudinẽ tuã multiplicaſti filios hoim.
Τὰ λόγια κυρίου λόγια ἁγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον, δοκίμιον τῇ γῇ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως. Σὺ κύριε φυλάξαις ἡμᾶς καὶ διατηρήσαις ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Κύκλῳ οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι, κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

In finẽ pſalm⁹ dauid. 12.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ιβ.

Uſquequo dñe obliuiſceris me in finẽ: vſquequo auertis faciẽ tuã a me? Quã diu ponã cõſilia in aĩa mea: dolorẽ in corde meo p diẽ & noctẽ? Uſquequo exaltabit inimic⁹ meus ſup me? reſpice exaudi me dñe de⁹ me⁹. Illumina oculos meos: ne vnq̃ obdormiã in morte: neq̃ dicat inimic⁹ me⁹: preualui aduerſus eũ. Qui tribulãt me exultabũt ſi mot⁹ fuero: ego aũt in mĩa tua ſperaui.
Ἕως πότε κύριε ἐπιλήσῃ μου εἰς τέλος, ἕως πότε ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; Ἕως τίνος θήσομαι βουλὰς ἐν ψυχῇ μου, ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νυκτός; Ἕως πότε ὑψωθήσεται ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμέ; ἐπίβλεψον εἰσάκουσόν μου κύριε ὁ θεός μου. Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον, μήποτε εἴποι ὁ ἐχθρός μου, ἴσχυσα πρὸς αὐτόν. Οἱ θλίβοντές με ἀγαλλιάσονται ἐὰν σαλευθῶ, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ ἐλέει σου ἤλπισα.
ẽ.7. Exultabit cor meũ in ſalutari tuo: cãtabo dño q̃ bona tribuit mihi: & pſallã nomini dñi altiſſimi.
Ἀγαλλιάσεται ἡ καρδία μου ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, ᾄσω τῷ κυρίῳ τῷ εὐεργετήσαντί με, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

In finẽ pſalmus dauid. 13.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ιγ.

Dixit inſipiẽs in corde ſuo: nõ eſt de⁹. Corrupti ſũt & abominabiles facti ſũt in ſtudĳs: nõ ẽ q̃ faciat bonũ. Dñs de celo
Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι θεός. Διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἐπιτηδεύμασιν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα. Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ

Dñs iuſtũ probat: ipſum autẽ & diligentem iniquitatem odit anima eius. Pluet ſuper peccatores laqueos: ignis & ſulphur & ſpũs tẽpeſtatũ pars calicis eorum. Quoniã iuſtus dñs iuſticias dilexit: rectum videbũt facies eius.

Victori ſuper octauã p̃s dauid. 12.

Salua domine quoniam defecit ſctũs: quoniã imminuti ſũt fideles a filiis hominũ. Fruſtra loquuntur vnuſquiſq; proximo ſuo: labium ſubdolum in corde & corde locuti ſunt. Diſperdat dominus omnia labia doloſa: linguam magniloquam. Qui dixerunt linguã noſtram roboremus: labia nr̃a nobiſcũ ſũt: quis nr̃ dñs eſt? Propter vaſtitatẽ inopũ & gemitũ pauperũ: nũc conſurgam dicit dominus: ponam in ſalutari auxiliũ corũ. Eloquia domini eloquia munda: argẽtũ igne probatũ ſeparatum a terra colatũ ſeptuplũ. Tu dñe cuſtodies ea: ſeruabis nos a gñatiõe hac in eternum. In circuitu impii ambulant: cũ exaltati fuerĩt viliſſimi filiorum hominum.

Victori pſalm⁹ dauid. 13.

Uſq̃quo dñe obliuiſceris mei penitus: vſq̃quo abſcondes faciem tuam a me? Vſq̃quo ponã cõſilia in anima mea: dolorẽ in corde meo per diẽ: vſq̃quo exaltabitur inimicus meus ſup me? Cõuertere exaudi me dñe deus meus: illumina oculos meos: ne vnq̃ obdormiã i morte. Nequãdo dicat inimicus meus pualui aduerſus eum: hoſtes mei exultabunt cũ motus fuero. Ego aũt i mĩa tua cõfiſus: exultabit cor meum in ſalutari tuo: cãtabo dño qui meruit ſup me. Victori dd. 14.

Dixit ſtultus i corde ſuo nõ ẽ deus: corrupti ſunt & aboĩabiles fcti ſunt ſtudioſe: nõ ẽ qui faciat bonũ. Dñs

יהוה צדיק יבחן ורשע ואהב
חמס שנאה נפשו׃ ימטר על מטר
רשעים פחים אש וגפרית ורוח פחח
זלעפות מנת כוסם׃ כי צדיק מנה
יהוה צדקות אהב ישר יחזו
פנימו׃ יב למנצח על השמינית פנה נצח
מזמור לדוד׃ הושיעה שמן זמר
יהוה כי גמר חסיד כי פסו אמונים ישע חסד
מבני אדם׃ שוא ידברו איש פסס אמן
את רעהו שפת חלקות בלב ולב דבר
ידברו׃ יכרת יהוה כל שפתי שפה
חלקות לשון מדברת גדלות׃ כרת
אשר אמרו ללשננו נגביר לשן
שפתינו אתנו מי אדון לנו׃ משד גבר
עניים מאנקת אביונים עתה צדן שדד
אקום יאמר יהוה אשית בישע ענה אנק
יפיח לו׃ אמרות יהוה אמרות קום אבר
טהרות כסף צרוף בעליל לארץ שות פוח
מזקק שבעתים׃ אתה יהוה צרף עלל
תשמרם תצרנו מן הדור זו זקק
לעולם׃ סביב רשעים יתהלכון שמר נצר
כרם זלות לבני אדם׃ יג עלם סבב
למנצח מזמור לדוד׃ עד הלך רום
אנה יהוה תשכחני נצח עד זלל נצח
אנה תסתיר את פניך ממני׃ זמר שכח
עד אנה אשית עצות בנפשי יגון סתר פנה
בלבבי יומם עד אנה ירום איבי שות יגן
עלי׃ הביטה ענני יהוה אלהי יגה רום
האירה עיני פן אישן המות׃ פן עלה נבט
יאמר איבי יכלתיו צרי יגילו כי ענה איר
אמוט׃ ואני בחסדך בטחתי יגל ישן אמר
לבי בישועתך אשירה ליהוה כי צור גיל
גמל עלי׃ יד למנצח לדוד מוט
אמר נבל בלבו אין ישע שיר
אלהים השחיתו התעיבו עלילה נצח
אין עשה טוב׃ יהוה משמים שחת תעב
עלל

השקיף על בני אדם לראות היש | שקף ראה
משכיל דרש את אלהים: הכל | שכל
סר יחדו נאלחו אין עשה טוב | סור אלח
אין גם אחד: הלא ידעו כל
פעלי און אכלי עמי אכלו לחם
יהוה לא קראו: שם פחדו פחד
כי אלהים בדור צדיק: עצת עני | צדק יעץ
תבישו כי יהוה מחסהו: מי יתן | ענה בוש
מציון ישועת ישראל בשוב יהוה | חסה נתן
שבות עמו יגל יעקב ישמח | ישע גול
ישראל: טו. מזמור לדוד | שמח זמר
יהוה מי יגור באהלך מי | גור
ישכן בהר קדשך: הולך תמים | שכן הלך
ופעל צדק ודבר אמת בלבבו: | תמם
לא רגל על לשונו לא עשה | לשן
לרעהו רעה וחרפה לא נשא על
קרבו: נבזה בעיניו נמאס ואת | בזה מאס
יראי יהוה יכבד נשבע להרע | כבד שבע
ולא ימר: כספו לא נתן בנשך | רוע מיר
ושחד על נקי לא לקח עשה אלה | נכה
לא ימוט לעולם: טז. מכתם | מוט עלם
לדוד שמרני אל כי חסיתי | כתם חסה
בך: אמרת ליהוה אדני אתה
טובתי בל עליך: לקדושים | עלה קדש
אשר בארץ המה ואדירי כל | אדר
חפצי בם: ירבו עצבותם אחר | רבה
מהרו בל אסיך נסכיהם מדם | נסך
ובל אשא את שמותם על שפתי: | נשא שפה
יהוה מנת חלקי וכוסי אתה | כנה
תומיך גורלי: חבלים נפלו לי | תמך גרל
בנעימים אף נחלת שפרה עלי: | נעם נפל
אברך את יהוה אשר יעצני אף | ברך
לילות יסרוני כליותי: שויתי | כלה שוה
יהוה לנגדי תמיד כי מימיני בל | תמד ימן
אמוט: לכן שמח לבי ויגל כבודי | מוט גול
אף בשרי ישכן לבטח: כי לא | כבד שכן

de celo pſpexit ſup filios hoīm: vt videret ſi ē intelligēs requirēs deū. Omnes receſſerūt ſimul cōglutinati ſunt: nō eſt qui faciat bonū: nō ē vſq; ad vnū. Nōne cognoſcēt oēs qui opantur iniqtatē: qui deuorāt populū meū vt cibū panis: dn̄m nō inuocauerunt. Ibi timebūt formidine: qm̄ deus ī gn̄atiōe iuſta ē. Cōſiliū paupis cōfudiſtis: qm̄ dn̄s ſpes eius eſt. Quis dabit de ſiō ſalutem iſrl̄? qn̄ reduxerit dn̄s captiuitatem ppl̄i ſui: exultabit iacob: letabitur iſrael.

Pſalmus dauid. 15.

Domine qs pegrinabitur in tētorio tuo: qs hītabit in mōte ſctō tuo? Qui ingreditur ſine macula & opatur iuſticiā: & loquitur veritatē in corde ſuo. Nō eſt facilis in lingua ſua: nec fecit amico ſuo malū: & oppbriū non ſuſtinuit ſuper propinquo ſuo. Deſpicitur oculis ei9 īprobus: timētes āt dn̄m glı̄ficat: iurat vt ſe affligat & non mutat. Pecuniā ſuā nō dedit ad vſurā: & mūera aduerſum īnoxiū nō accepit: qui facit hec nō cōmouebitur ī etnū.

Humilis & ſimplicis dauid. 16.

Cuſtodi me deus: qm̄ ſpaui ī te. Dices dn̄o dn̄s me9 es tu: bn̄ mihi nō eſt ſine te. Sanctis qui in terra ſt & magnificis: oīs volūtas mea ī eis. Multiplicabūtur idola eorū poſt tergū ſequētiū: nō libabo libamīa eorū de ſanguine: neq; aſſumā nomina eorū in labiis meis. Dn̄s pars hereditatis mee & calicis mei: tu poſſeſſor fortis mee. Linee ceciderūt mihi ī pulcherrimis: & hereditas ſpecioſiſſima mea ē. Benedicā dn̄m qui dedit mihi cōſiliū: inſup & noctibus erudierunt me renes mei. Propoſui dn̄m ī cōſpectu meo ſp: quia a dextris meis ē ne cōmouear. Propterea letatū ē cor meū & exultauit glı̄a mea: & caro mea hītabit cōfidē

pſpexit ſup filios hominū: vt videat ſi ē intelligēs: aut requirēs deū. Oēs declinauerūt ſimul inutiles facti ſūt: nō eſt q̄ faciat bonū: nō eſt vſq; ad vnū. Nōne cognoſcēt oēs q̄ opant̄ iniq̄tatē: q̄ deuorāt plebē meā in eſcā panis. Dominū nō inuocauerūt: illic trepidauerūt timore: vbi nō erat timor. Qm̄ dn̄s ī gn̄atiōe iuſtoꝝ: cōſiliū inopis cōfudiſtis: at dn̄s ſpes ei9 eſt. Quis dabit ex ſion ſalutare iſrael? cū auerterit dn̄s captiuitatē plebis ſue: exultabit iacob ꝛ letabitur iſrael.

διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιῶν, ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν. Πάντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οἱ ἐσθίοντες τὸν λαόν μου ἐν βρώσει ἄρτου. Τὸν κύριον οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐδειλίασαν φόβον, οὗ οὐκ ἦν φόβος. Ὅτι κύριος ἐν γενεᾷ δικαίων, βουλὴν πτωχοῦ κατῃσχύνατε, ὁ δὲ κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ ἐστι. Τίς δώσει ἐκ σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ ἰσραήλ; ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται ἰακὼβ καὶ εὐφρανθήσεται ἰσραήλ. ro.3.b

In fine pſalm9 dauid. 14

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ιδ'.

Domine q̄s habitabit in tabernaculo tuo: aut q̄s requieſcet in mōte ſcto tuo? Qui igredit̄ ſine macula: ꝛ operatur iuſtitiā. Qui loq̄tur veritatē ī corde ſuo: q̄ nō egit dolū in lingua ſua: Nec fecit pximo ſuo malū: ꝛ opprobriū nō accepit aduerſus pximos ſuos. Ad nihilū deduct9 ē ī cōſpectu ei9 malign9: timētes āt dn̄m glı̄ficat. Qui iurat pximo ſuo ꝛ nō decipit: q̄ pecuniā ſuā nō dedit ad vſurā: ꝛ munera ſup īnocētes nō accepit. Qui facit hec: nō mouebitur in eternū.

Κύριε τίς παροικήσει ἐν τῷ σκηνώματί σου, ἢ τίς κατασκηνώσει ἐν ὄρει ἁγίῳ σου; Πορευόμενος ἄμωμος, καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην. Λαλῶν ἀλήθειαν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ὃς οὐκ ἐδόλωσεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ, Καὶ οὐκ ἐποίησε τῷ πλησίον αὐτοῦ κακόν, καὶ ὀνειδισμὸν οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ τοῖς ἔγγιστα αὐτοῦ. Ἐξουδένωται ἐνώπιον αὐτοῦ πονηρευόμενος, τοὺς δὲ φοβουμένους τὸν κύριον δοξάζει. Ὁ ὀμνύων τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀθετῶν, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ, καὶ δῶρα ἐπ' ἀθῴοις οὐκ ἔλαβεν. Ὁ ποιῶν ταῦτα, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Tituli inſcriptio ipi dauid. 15.

Στηλογραφία τῷ δαδ'. ιε'.

Conſerua me dn̄e: qm̄ in te ſpaui. Dixi dn̄o: dn̄s me9 es tu: qm̄ bonoꝝ meoꝝ nō eges. Sanctis q̄ in fra ei9 mirificauit dn̄s oēs voluntates ſuas in eis. multiplicate ſūt infirmitates eoꝝ: poſtea accelerauerūt. Nō cōgregabo cōuēticula eoꝝ de ſanguinib9: nec memor ero nominū eoꝝ p labia mea. Dn̄s pars hereditatis mee ꝛ calicis mei: tu es q̄ reſtitues hereditatē meā mihi. Funes ceciderūt mihi in preclaris meis: ꝛ .n. hereditas mea preclara mihi eſt. Bn̄dicā dn̄m q̄ tribuit intellectū mihi: inſup ꝛ vſq; ad noctē increpuerūt me renes mei. Prouidebā dn̄z in cōſpectu meo ſemp: qm̄ a dextris meis eſt: ne cōmouear. Propt hoc letatū eſt cor meū: ꝛ exultauit lingua mea: inſup ꝛ caro mea requieſcet in ſpe. Qm̄ nō

Φύλαξόν με κύριε, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα. Εἶπα τῷ κυρίῳ, κύριός μου εἶ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρείαν ἔχεις. Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ ἐθαυμάστωσεν ὁ κύριος πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς. Ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν, μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν. Οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων, οὐδ' οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου. Κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου, σὺ εἶ ὁ ἀποκαθιστῶν τὴν κληρονομίαν μου ἐμοί. Σχοινία ἔπεσέ μοι ἐν τοῖς κρατίστοις μου, καὶ γὰρ ἡ κληρονομία μου κρατίστη μοί ἐστιν. Εὐλογήσω τὸν κύριον τὸν συνετίσαντά με, ἔτι δὲ καὶ ἕως νυκτὸς ἐπαίδευσάν με οἱ νεφροί μου. Προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. Διὰ τοῦτο ηὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι. Ὅτι οὐκ Actu. 2.d.

derelinques aīam meā in iferno: neq; dabis ſēctū tuū videre corruptiōez. Notas feciſti mihi vias vite: adplebis me leticia cū vultu tuo: delectatiōes in dextera tua vſq; in finē.

ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου, τερπνότης ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος. Actu. 13.c.

Oratio dauid. 16.

Προσευχὴ τῷ δαυίδ. ιε'.

Exaudi dn̄e iuſtitiā meā: itende depcatiōez meā. Auribꝰ pcipe orōnē meā nō in labiis doloſis. De vultu tuo iudiciū meū pdeat: oculi mei videāt equitatē. Probaſti cor meū: viſitaſti nocte: igne examinaſti me ꝛ nō ē inuēta in me iniquitas. Vt nō loquat̄ os meū opa hominū: ppt̄ verba labioꝝ tuoꝝ ego cuſtodiui vias duras. pfice greſſ9 meos in ſemitis tuis: vt nō moueātur veſtigia mea. Ego clamaui: qm̄ exaudiſti me de9: inclina aurē tuā mihi: ꝛ exaudi v̄ba mea. Mirifica mias tuas q̄ ſaluos facis ſperātes in te. A reſiſtētib9 dextere tue: cuſtodi me dn̄e vt pupillā oculi. Sub vmbra alarū tuaꝝ ptege me: a facie impioꝝ qui affligerūt me. Inimici mei aīaꝝ meā circūdederūt: adipē ſuū cōcluſerūt: os eoꝝ locutū ē ſuperbiam. Proiicientes me nūc circundederūt me: oculos ſuos ſtatuerūt declinare in frā. Suſceperūt me ſicut leo parat9 ad predā: ꝛ ſicut catul9 leonis habitās in abditis. Exurge dn̄e pueni eos: ꝛ ſupplanta eos: eripe aīam meā ab impio: frameā tuā ab inimicis man9 tue. Dn̄e a paucis de fra diuide eos in vita eoꝝ ꝛ de abſconditis tuis adimplet9 ē venter eoꝝ. Saturati ſūt filiis: ꝛ dimiſerūt reliquias paruulis ſuis: Ego āt in iuſtitia apparebo cōſpectui tuo. Satiabor cū apparuerit mihi gloria tua.

Εἰσάκουσον κύριε δικαιοσύνης μου, πρόσχες τῇ δεήσει μου. Ἐνώτισαι τὴν προσευχήν μου οὐκ ἐν χείλεσι δολίοις. Ἐκ προσώπου σου τὸ κρίμά μου ἐξέλθοι, οἱ ὀφθαλμοί μου ἰδέτωσαν εὐθύτητας. Ἐδοκίμασας τὴν καρδίαν μου, ἐπεσκέψω νυκτός, ἐπύρωσάς με καὶ οὐχ εὑρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδικία. Ὅπως ἂν μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς. Κατάρτισαι τὰ διαβήματά μου ἐν ταῖς τρίβοις σου, ἵνα μὴ σαλευθῶσι τὰ διαβήματά μου. Ἐγὼ ἐκέκραξα, ὅτι ἐπήκουσάς μου ὁ θεός, κλῖνον τὸ οὖς σου ἐμοί, καὶ εἰσάκουσον τῶν ῥημάτων μου. Θαυμάστωσον τὰ ἐλέη σου ὁ σῴζων τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ. Ἐκ τῶν ἀνθεστηκότων τῇ δεξιᾷ σου, φύλαξόν με κύριε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. Ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου σκεπάσεις με, ἀπὸ προσώπου ἀσεβῶν τῶν ταλαιπωρησάντων με. Οἱ ἐχθροί μου τὴν ψυχήν μου περιέσχον, τὸ στέαρ αὐτῶν συνέκλεισαν, τὸ στόμα αὐτῶν ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν. Ἐκβαλόντες με νυνὶ περιεκύκλωσάν με, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔθεντο ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ. Ὑπέλαβόν με ὡσεὶ λέων ἕτοιμος εἰς θήραν, καὶ ὡσεὶ σκύμνος οἰκῶν ἐν ἀποκρύφοις. Ἀνάστηθι κύριε πρόφθασον αὐτούς, καὶ ὑποσκέλισον αὐτούς, ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ ἀσεβοῦς, ῥομφαίαν σου ἀπὸ ἐχθρῶν τῆς χειρός σου. Κύριε ἀπὸ ὀλίγων ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν καὶ τῶν κεκρυμμένων σου ἐπλήσθη ἡ γαστὴρ αὐτῶν. Ἐχορτάσθησαν υἱῶν, καὶ ἀφῆκαν τὰ κατάλοιπα τοῖς νηπίοις αὐτῶν, Ἐγὼ δὲ ἐν δικαιοσύνῃ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ σου. Χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν σου.

In fine pucro dn̄i dauid: q̄ locut9 ē dn̄o v̄ba cātici hui9: in die q̄ eripuit eū dn̄s de manu oīm inimicoꝝ ei9 ꝛ de manu ſaul: ꝛ dixit. 17.

Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ κυρίου τῷ δαδ', ἃ ἐλάλησε τῷ κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς ᾠδῆς ταύτης, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐρρύσατο αὐτὸν ὁ κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ χειρὸς σαούλ, καὶ εἶπεν. ιζ'.

ter. Non enim derelinq̄s aīam meā in iferno: nec dabis ſctūm tuum videre corruptionem. Oſtēdiſti mihi ſemitam vite: plēitudinē leticiarū añ vultū tuū: decores ī dextera tua etnos.

Oratio dauid. 17.

Audi dn̄e iuſticiā: itēde depcationem meā: auribꝰ pcipe orōnē meā abſq; labiis mēdacibus. De vultu tuo iudiciū meū pdeat: oculi tui videāt eqtates. Probaſti cor meū viſitaſti nocte: conflaſti me & non inueniſti cogitationes meas non tranſire os meum. In opere hominum propter verbum labiorum tuorū: ego obſeruaui vias latronis. Suſtēta greſſus meos in callibus tuis: & non labentur veſtigia mea. Ego inuocaui te quia exaudies me de9: inclina aurē tuā mihi: audi eloquiū meū. Mirabilē fac miām tuā ſaluator ſperantiū: a reſiſtentibus dextere tue: Cuſtodi me q̄ſi pupillā filiā oculi: in vmbra alarum tuarum protege me. A facie impiorum vaſtantium me: inimici mei aīam meā circūdederūt. Adipe ſuo cōcluſerunt: ore locuti ſunt ſuperbe. Incedentes aduerſum me nunc circūdederūt me: oculos ſuos poſuerūt declinare ī terrā. Siſ̄itudo eius q̄ſi leōis deſiderātis pdā: & q̄ſi catuli leonis ſedentis in abſconditis. Surge dn̄e pueni faciē eius incurua eū: ſalua animā meā ab impio qui eſt gladius tuus. A viris manus tue dn̄e q mortui ſunt in pfūdo: quorū ps in vita: & quorū de abſconditis tuis repleſti vētrē: qui ſaturabūtur filiis & dimittent reliquias ſuas paruulis eorū. Ego ī iuſticia vidlargebo faciē tuā: īplebor cū vigilauero ſiſ̄itudine tua.

Victori ſeruo dn̄i dauid: qui locutus eſt dn̄o verba cātici huius in die qua liberauit eum dominus de manu omnium inimicorū ſuorum & de manu ſaul: & dixit. 18.

תעזב נפשי לשאול לא תתן | עזב שאל
חסידך לראות שחת: תודיעני | נתן חסד
ארח חיים שבע שמחות את פניך | ראה ידע
נעימות בימינך נצח: | פנה נעם
יז. תפלה לדוד שמעה יהוה | פלל
צדק הקשיבה רנתי האזינה | קשב רנן אזן שמע
תפלתי בלא שפתי מרמה: | רמה פנה
מלפניך משפטי יצא עיניך | שפט
תחזינה מישרים: בחנת לבי | חזה ישר
פקדת לילה צרפתני בל תמצא | מצא
זמתי בל יעבר פי: לפעלות | זמם עבר
אדם בדבר שפתיך אני שמרתי | פעה
ארחות פריץ: תמך אשרי | פרץ אשר
במעגלותיך בל נמוטו פעמי: אני | עגל מוט
קראתיך כי תענני אל הט אזנך | ענה נטה
לי שמע אמרתי: הפלה חסדיך | פלה ישע
מושיע חוסים ממתקוממים | חסה קום
בימינך: שמרני כאישון בת | ימן
עין בצל כנפיך תסתירני: מפני | פנה
רשעים זו שדוני איבי בנפש | זה שדד
יקיפו עלי: חלבמו סגרו פימו | נקף עלה
דברו בגאות: אשרנו עתה | פה גאה
סבבונו עיניהם ישיתו לנטות | אשר שות
בארץ: דמינו כאריה יכסוף | נטה דמה
לטרוף וככפיר ישב במסתרים: | ארה כסף
קומה יהוה קדמה פניו הכריעהו | כפר ישב
פלטה נפשי מרשע חרבך: | סתר פנה כרע
ממתים ידך יהוה ממתים מחלד | מתה
חלקם בחיים וצפינך תמלא בטנם | חיה צפן
ישבעו בנים והניחו יתרם | מלא שבע
לעולליהם: אני בצדק אחזה | נוח
פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: | חזה פנה
יח. למנצח לעבד יהוה לדוד | קוץ מון
אשר דבר ליהוה את דברי השירה | נצח
הזאת ביום הציל יהוה אותו מכף | שור
כל איביו ומיד שאול ויאמר: | נצל את אמר

ארחמך יהוה חזקי: יהוה רחם
סלעי ומצודתי ומפלטי אלי צור פלט
צורי אחסה בו מגני וקרן ישעי חסה
משגבי: מהלל אקרא יהוה ומן שגב הלל
איבי אושע: אפפוני חבלי מות קרא ישע
ונחלי בליעל יבעתוני: חבלי בל בעת
שאול סבבוני קדמוני מקשי שאל יקש
מות: בצר לי אקרא יהוה ואל צור קרא
אלהי אשוע ישמע מהיכלו קולי שוע שמע
ושועתי לפניו תבוא באזניו: היכל פנה
ותגעש ותרעש הארץ ומוסדי בוא געש רעש
הרים ירגזו ויתגעשו כי חרה יסד רגז
לו: עלה עשן באפו ואש מפיו פה
תאכל גחלים בערו ממנו: ויט אכל נטה
שמים וירד וערפל תחת רגליו:
וירכב על כרוב ויעף וידא על רכב כרב
כנפי רוח: ישת חשך סתרו עוף דאה שית סבב
סביבותיו סכתו חשכת מים עבי סכך
שחקים: מנגה נגדו עביו עברו
ברד וגחלי אש: וירעם בשמים רעם
יהוה ועליון יתן קלו ברד וגחלי עלה נתן
אש: וישלח חציו ויפיצם קול שלח
וברקים רב ויהמם: ויראו אפיקי פוץ המם
מים ויגלו מוסדות תבל מגערתך ראה אפק גלה יסד
יהוה מנשמת רוח אפך: ישלח שלח
ממרום יקחני ימשני ממים רום לקח
רבים: יצילני מאיבי עז משה רבב
ומשנאי כי אמצו ממני: נצל עזז
יקדמוני ביום אידי ויהי יהוה קדם היה
למשען לי: ויוציאני למרחב שען יצא
יחלצני כי חפץ בי: יגמלני יהוה רחב חלץ
כצדקי כבר ידי ישיב לי: גמל
כי שמרתי דרכי יהוה ולא רשעתי ברר שוב
מאלהי: כי כל משפטיו נגדי שפט
וחקתיו לא אסיר מני: ואהי חקק סור

Dilligā te dñe fortitudo mea. Domine petra mea & robur meum & ſaluator meus: deus meus fortis meus & ſpabo i eū: ſcutū meū & cornu ſalutis mee ſuſceptor meus. Laudatū inuocabo dñm: & ab inimicis meis ſalu⁹ ero. Circūdederūt me funes mortis: & torrētes iniquitatis terruerunt me. Funes inferni circūdederūt me: p̄uenerūt me laq̄i mortis. In tribulatiōe mea inuocabo dominū: & ad deū meum clamabo: & exaudiet d̄ tēplo ſuo vocē meā: & clamor meus añ faciē eius vēiet i aures ei⁹. Cō mota ē & cōtremuit terra: & fundamēta mōtium cōcuſſa ſunt & conq̄ſſata ſunt: q̄m̄ iratus eſt. Aſcendit fumus in furore eius: & ignis ex ore eius deuorās: carbones incēſi ſūt ab eo. Inclinauit celos & deſcēdit: & caligo ſub pedibus eius. Et aſcendit ſup cherub & volauit: & trāſuolauit ſup pennas venti. Poſuit tenebras latibulū ſuū: in circuitu eius tabernaculū eius: tenebroſa aq̄ in nubibus etheris. Pre fulgore in cōſpectu ei⁹ nubes trāſierūt: grādo & carbōes ignis. Et intonuit de celo dñs: & altiſſimus dedit vocem ſuā grādinē & carbones ignis. Et miſit ſagittas ſuas & diſſipauit eos: & fulgura ml'tiplicauit & cōſūpſit eos. Et appuerūt effuſiōes aq̄rum: & reuelata ſunt fūdamēta orbis: ab īcrepatōe tua dñe ab īſpiratiōe ſpūs furoris tui. Miſit de alto accepit me: extraxit me de aquis multis. Liberauit me de inimicis meis potētiſſimis: & d̄ his qui oderūt me: q̄m̄ robuſtiores me erant. Preuenerūt me in die afflictiōis mee: & fctūs ē dñs firmamētū meū. Et eduxit me i latitudinem: liberauit me quia placuit ei. Retribuit mihi dñs ſcd̄m iuſticiā meam: & ſcd̄m mūdiciam manuū mearū reddidit mihi. Quia cuſtodiui vias dñi: & nō egi im=

Dilligam te dñe fortitudo mea: dñs firmamētū meū: ⁊
Ἀγαπήσω σε κύριε ἡ ἰσχύς μου, κύριος στερέωμά μου, καὶ
refugiū meū ⁊ liberator me⁹. De⁹ me⁹ adiutor me⁹: ⁊ ſpe
καταφυγή μου καὶ ῥύστης μου. Ὁ θεός μου βοηθός μου, καὶ ἐλπ=
rabo in eū. Protector me⁹ ⁊ cornu ſalutis mee:
πιῶ ἐπ' αὐτόν. Ὑπερασπιστής μου καὶ κέρας σωτηρίας μου,
⁊ ſuſceptor me⁹. Laudās inuocabo dñm: ⁊ ab
καὶ ἀντιλήπτωρ μου. Αἰνῶν ἐπικαλέσομαι τὸν κύριον, καὶ ἐκ
inimicis meis ſalu⁹ ero. Circūdederūt me dolores mortis: ⁊
τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι. Περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου, καὶ
torrētes iniq̄tatis cōturbauerūt me. Dolores inferni circūde=
χείμαρροι ἀνομίας ἐξετάραξάν με. Ὠδῖνες ᾅδου περιεκύ=
derūt me: Preoccupauerūt me laq̄i mortis. Et in
κλωσάν με, Προέφθασάν με παγίδες θανάτου. Καὶ ἐν τῷ
tribulatiōe mea inuocaui dñm: ⁊ ad deū meū
θλίβεσθαί με ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου
clamaui. Exaudiuit de tēplo ſcō ſuo vocē meā: ⁊ clamor
ἐκέκραξα. Ἤκουσεν ἐκ ναοῦ ἁγίου αὐτοῦ φωνῆς μου, καὶ ἡ κραυ=
me⁹ in cōſpectu ei⁹ introibit in aures ei⁹. Et cō
γή μου ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ. Καὶ ἐσα=
mota ē ⁊ cōtremuit ſra: ⁊ fundamēta mōtiū cō=
λεύθη καὶ ἔντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ, καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐτα=
turbata ſūt ⁊ cōmota ſūt: q̄m̄ irat⁹ ē eis de⁹. Aſcendit
ράχθησαν καὶ ἐσαλεύθησαν, ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ θεός. Ἀνέβη
fumus in ira ei⁹: ⁊ ignis a facie ei⁹ exarde
καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καταφλε=
ſcet: carbones ſuccēſi ſūt ab eo. Et iclinauit celos ⁊
γήσεται, ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς καὶ
deſcēdit: ⁊ caligo ſub pedibus ei⁹. Et aſcēdit ſup
κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Καὶ ἐπέβη ἐπὶ
cherubim ⁊ volauit: volauit ſup pēnas ventoꝝ. Et
χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. Καὶ
poſuit tenebras latibulū ſuū i circuitu eius tabernaculū eius: te
ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ κύκλῳ αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, σκο=
nebroſa aqua in nubibus aeris. Pre fulgore icō
τεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων. Ἀπὸ τῆς τηλαυγήσεως ἐνώ=
ſpectu eius nubes trāſierūt: grādo ⁊ carbones ignis.
πιον αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διῆλθον, χάλαζα καὶ ἄνθρακες πυρός.
Et intonuit de celo dñs: ⁊ altiſſimus dedit vo
Καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε φω=
cē ſuā. Miſit ſagittas ⁊ diſſipauit eos: Et
νὴν αὐτοῦ. Ἐξαπέστειλε βέλη καὶ ἐσκόρπισεν αὐτούς, Καὶ
fulgura multiplicauit: ⁊ cōturbauit eos. Et apparuerūt
ἀστραπὰς ἐπλήθυνε, καὶ συνετάραξεν αὐτούς. Καὶ ὤφθησαν
fontes aquaꝝ: ⁊ reuelata ſūt fundamēta orbis
αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμέ=
ſre. Ab increpatiōe tua dñe: ab inſpiratiōe ſpiri
νης. Ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου κύριε, ἀπὸ ἐμπνεύσεως πνεύ=
tus ire tue. Miſit de ſūmo ⁊ accepit me: aſſū
ματος ὀργῆς σου. Ἐξαπέστειλεν ἐξ ὕψους καὶ ἔλαβέ με, προ=
pſit me de aq̄s multis. Eripiet me de inimicis
σελάβετό με ἐξ ὑδάτων πολλῶν. Ῥύσεταί με ἐξ ἐχθρῶν
meis fortiſſimis: ⁊ ab iis q̄ oderūt me: q̄m̄ cōfortati ſūt ſup
μου δυνατῶν, καὶ ἐκ τῶν μισούντων με, ὅτι ἐστερεώθησαν ὑπὲρ
me. Preuenerūt me in die afflictiōis mee: ⁊ factus ē do
ἐμέ. Προέφθασάν με ἐν ἡμέρᾳ κακώσεώς μου, καὶ ἐγένετο κύ=
minus ꝓtectio mea. Et eduxit me in latitudinē: ſaluū
ριος ἀντιστήριγμά μου. Καὶ ἐξήγαγέ με εἰς πλατυσμόν, ῥύ=
faciet me: q̄m̄ voluit me. Et retribuet mihi dñs ſe=
σεταί με, ὅτι ἠθέλησέ με. Καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος κα=
cūdū iuſticiā meā: ⁊ ſm̄ puritatē ma=
τὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χει=
nuū meaꝝ retribuet mihi. Quia cuſtodiui vias do
ρῶν μου ἀνταποδώσει μοι. Ὅτι ἐφύλαξα τὰς ὁδοὺς κυ=
mini. ⁊ nō ipie geſſi a deo meo. Q̄m̄ oīa
ρίου, καὶ οὐκ ἠσέβησα ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου. Ὅτι πάν=
iudicia eius i cōſpectu meo: ⁊ iuſticias
τα τὰ κρίματα αὐτοῦ ἐνώπιόν μου, καὶ τὰ δικαιώμα=
eius nō repuli a me. Et [illegible]
τα αὐτοῦ οὐκ ἀπέστησα ἀπ' ἐμοῦ. Καὶ ἔσομαι

imaculat⁹ cum eo. ⁊ obſeruabo me ab iniquitate mea.
ἄμωμος μετ' αὐτοῦ, καὶ φυλάξομαι ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου.
Et retribuet mihi dñs ſcd̄m iuſticiā meā:
Καὶ ἀνταποδώσει μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου,
⁊ ſcd̄m puritatē manuū meaꝝ: in cōſpectu
καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου, ἐνώπιον τῶν
oculoꝝ ei⁹. Cum ſctō ſctūs eris: ⁊ cum vi
ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Μετὰ ὁσίου ὅσιος ἔσῃ, καὶ μετὰ ἀν=
ro inocēte inocēs eris: Et cū electo elect⁹ eris:
δρὸς ἀθώου ἀθῶος ἔσῃ, Καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ,
⁊ cū ꝑuerſo ꝑuerteris. Q̄m̄ tu ppl'm humi
καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις. Ὅτι σὺ λαὸν ταπει=
lē ſaluū facies: ⁊ oculos ſupboꝝ humiliabis.
νὸν σώσεις, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνων ταπεινώσεις.
Q̄m̄ tu illuminabis lucernā meā dñe de⁹ me⁹: illuminabis
Ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου κύριε ὁ θεός μου, φωτιεῖς
tenebras meas. Q̄m̄ in te eripiar a tentatio=
τὸ σκότος μου. Ὅτι ἐν σοὶ ῥυσθήσομαι ἀπὸ πειρατη=
ne: ⁊ in deo meo trāſgrediar murū. Deus
ρίου, καὶ ἐν τῷ θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος. Ὁ θεός
me⁹ īpolluta via eius: eloquia dñi igne examī=
μου ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, τὰ λόγια κυρίου πεπυρωμέ=
nata: ꝓtector eſt oīm ſperantiū in ſe.
να, ὑπερασπιστής ἐστι πάντων τῶν ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτόν.
Q̄m̄ q̄s de⁹ p̄ter dñm: aut q̄s de⁹ p̄ter deū
Ὅτι τίς θεὸς πάρεξ τοῦ κυρίου, ἢ τίς θεὸς πλὴν τοῦ θεοῦ
nr̄m? De⁹ qui precingit me v̄tute: ⁊ poſuit ima
ἡμῶν; Ὁ θεὸς ὁ περιζωννύων με δύναμιν, καὶ ἔθετο ἄμω=
culatā viā meā. Qui ꝑfecit pedes meos tāq̄
μον τὴν ὁδόν μου. Καταρτιζόμενος τοὺς πόδας μου ὡσεὶ
ceruū: ⁊ ſup excelſa ſtatuēs me. Qui docet man⁹
ἐλάφου, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἱστῶν με. Διδάσκων χεῖράς
meas ad preliū: ⁊ poſuiſti arcū ereū brachia
μου εἰς πόλεμον, καὶ ἔθου τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχίο=
mea. Et dediſti mihi ꝓtectiōez ſalutis: ⁊
νάς μου. Καὶ ἔδωκάς μοι ὑπερασπισμὸν σωτηρίας, καὶ
dextera tua ſuſcepit me. Et diſciplina tua corre=
ἡ δεξιά σου ἀντελάβετό μου. Καὶ ἡ παιδεία σου ἀνώρ=
xit me in finē: ⁊ diſciplina tua ipa me docebit.
θωσέ με εἰς τέλος, καὶ ἡ παιδεία σου αὐτή με διδάξει.
Dilataſti greſſus meos ſubtus me: ⁊
Ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου ὑποκάτω μου, καὶ
nō ſūt infirmata veſtigia mea. Perſequar inimicos meos
οὐκ ἠσθένησε τὰ ἴχνη μου. Καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς μου
⁊ cōprehendā illos: ⁊ nō cōuertar donec
καὶ καταλήψομαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι ἕως ἂν
deficiant. Cōfringā illos nec poterūt ſta
ἐκλείπωσιν. Ἐκθλίψω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆ=
re: cadent ſubt⁹ pedes meos. Et p̄cinxi
ναι, πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου. Καὶ περιέζω=
ſti me v̄tute ad bellum: ſupplantaſti oēs
σάς με δύναμιν εἰς πόλεμον, συνεπόδισας πάντας
inſurgentes in me ſubtus me. Et
τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' ἐμὲ ὑποκάτω μου. Καὶ τοὺς
inimicos meos dediſti mihi dorſum: ⁊ odientes me
ἐχθρούς μου ἔδωκάς μοι νῶτον, καὶ τοὺς μισοῦντάς με
diſpdidiſti. Clamauerūt nec erat q̄ ſaluos faceret ad dñz:
ἐξωλόθρευσας. Ἐκέκραξαν καὶ οὐκ ἦν ὁ σώζων πρὸς κύριον,
⁊ nō exaudiuit eos. Et cōminuā eos vt puluerē
καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν. Καὶ λεπτυνῶ αὐτοὺς ὡσεὶ χνοῦν
añ faciē venti: vt lutū plateaꝝ delebo e=
κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, ὡς πηλὸν πλατειῶν λεανῶ αὐ=
os. Eripies me de cōtradictiōe populi: cōſtitues me in
τούς. Ῥῦσαί με ἐξ ἀντιλογίας λαοῦ, καταστήσεις με εἰς
caput gentiū. Ppl's quē nō cognoui: ſeruiuit mihi:
κεφαλὴν ἐθνῶν. Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων, ἐδούλευσέ μοι,
in auditu auris obediuit mihi. Filij alieni menti
εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μου. Υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύ=
ti ſūt mihi: filij alieni inueterati ſūt. ⁊ claudi
σαντό μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν. καὶ ἐχώ=
cauerūt a ſemitis ſuis.
λαναν ἀπὸ τῶν τρίβων αὐτῶν.

pie a deo meo. Oīa eni iudicia eius in cōſpectu meo: & p̄cepta ei⁹ nō amoui a me. Et fui immaculat⁹ cū eo: & cuſtodiui me ab iniq̄tate mea. Et reſtituit mihi dñs ſcd̄m iuſticiā meā: & ſcd̄m manuū mearum mūdiciā in cōſpectu oculorū eius. Cū ſctō ſctūs eris: & cū viro inocēte innocēter ages. Et cū electo electus eris: & cū puerſo ꝑuerteris. Q̄m̄ ppl'm pauperē ſaluabis: & oclos excelſos hūiliabis. Quia tu illuminas lucernā meā: dñe deus meus illuminabis tenebras meas. In te enī curra accictus: & in deo meo trāſiliā murū. Deus immaculata via eius: eloquium dñi igne examinatū: ſcutū eſt omnium ſperantiū in ſe. Quis eſt deus preter dominum? & q̄s fortis p̄ter deū noſtrum? Deus q accingit me fortitudine & poſuit immaculatam viam meam. Coequans pedes meos ceruis: & ſuper excelſa mea ſtatuens me. Docens manus meas ad preliū: & componens quaſi arcum ereum brachia mea. Dediſti mihi clypeum ſalutis tue: & dextera tua cōfortabit me: & manſuetudo tua multiplicabit me. Dilatabis greſſus meos ſubter me: & nō deficiēt tali mei. Perſequar inimicos meos & apprehēdam eos: & non reuertar dōec conſumam eos. Cedā eos & non poterunt ſurgere: cadent ſub pedibus meis. Accinxiſti me fortitudine ad preliū: incuruaſti reſiſtentes mihi ſub me. Et inimicorum meorū dediſti mihi dorſum: & odiētes me diſperdidiſti. Clamabunt & non erit qui ſaluet: ad dominum & non exaudiet eos. Et delebo eos vt puluerem ante faciem venti: vt lutū platearum proiiciam eos. Saluabis me a contradictionibus ppl'i: pones me in caput gentium: populus quem ignoraui ſeruiet mihi. Auditiōe auris obediet mihi: filii alieni mentiti ſunt mihi. Filii alieni defluent: & contrahentur in anguſtiis ſuis.

תמים עמו ואשתמר מעוני: תמם שמר
וישב יהוה לי כצדקי כבר שוב
ידי לנגד עיניו: עם חסיד חסד
תתחסד עם גבר תמים תתמם:
עם נבר תתברר ועם עקש ברר
תתפתל: כי אתה עם עני פתל ענה
תושיע ועינים רמות תשפיל: ישע רום
כי אתה תאיר נרי יהוה אלהי שפל אור
יגיה חשכי: כי בך ארוץ נור נגה
גדוד ובאלהי אדלג שור: רוץ גדד
האל תמים דרכו אמרת יהוה דלג תמם
צרופה מגן הוא לכל החוסים צרף חסה
בו: כי מי אלוה מבלעדי יהוה
ומי צור זולתי אלהינו: האל זלת
המאזרני חיל ויתן תמים אזר נתן
דרכי: משוה רגלי כאילות שוה
ועל במתי יעמידני: מלמד במה עמד
ידי למלחמה ונחתה קשת למד לחם
נחושה זרועתי: ותתן לי מגן נחת נחש
ישעך וימינך תסעדני וענותך זרע נתן מגן סעד
תרבני: תרחיב צעדי תחתי ענה רבה
ולא מעדו קרסלי: ארדוף איבי רחב צעד מעד רדף
ואשיגם ולא אשוב עד נשג שוב
כלותם: אמחצם ולא יכלו כלה מחץ
קום יפלו תחת רגלי: ותאזרני נפל
חיל למלחמה תכריע קמי לחם כרע
תחתי: ואיבי נתתה לי ערף קום נתן
ומשנאי אצמיתם: ישועו שנא צמת
ואין מושיע על יהוה ולא שוע ישע
ענם: ואשחקם כעפר על ענה שחק
פני רוח כטיט חוצות אריקם: פנה חוץ
תפלטני מריבי עם תשימני ריק פלט
לראש גוים עם לא ידעתי רוב שום
יעבדוני: לשמע אזן ישמעו עבד שמע
לי בני נכר יכחשו לי: בני כחש נכר
נכר יבלו ויחרגו ממסגרותיהם: חרג סגר

Viuit dn̄s & benedictus deus meus: & exaltetur deus ſalutis mee. Deus qui das vindictas mihi: & ſubdidiſti populos ſub me. Qui ſeruas me ab inimicis meis: & a reſiſtētibus mihi eleuas me: a viro iniquo libera me. Propterea cōfitebor tibi in gētibus dn̄e: & nomini tuo cantabo. Magnificanti ſalutes regis ſui: & facieti miſericordiam chriſto ſuo dauid: & ſemini eius vſq; in ſeculū.

Victori pſalmus dauid. 19.

Celi enarrant gloriā dei: & opus manuū eius annunciat firmamentum. Dies diei eructat verbum: & nox nocti indicat ſcientiam. Non eſt ſermo & non ſunt verba: quibus nō audiatur vox eorum. In omnem terram exiuit ſonus eorū: & ī fines orbis verba eorum: ſoli poſuit tabernaculū in eis. Et ipſe quaſi ſpōſus procedēs de thalamo ſuo: exultabit vt fortis ad currendā viā. A ſummitate celi egreſſus eius: & curſus eius vſq; ad ſummitatē illius: nec eſt qui ſe abſcōdat a calore eius. Lex dn̄i immaculata conuertens animas: teſtimoniū dn̄i fidele ſapientiam preſtans paruulis. Precepta domini recta letificantia cor: mandatum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini mundus perſeuerans in ſecula: iudicia domini vera iuſtificata in ſemetipſa. Deſiderabilia ſuper aurum & obrizum p̄cioſum multū: & dulciora ſuper mel & fauum redundātē. Vnde ſeruus tuus docebit ea: in cuſtodiendis eis fructus multus. Errores quis intelliget: ab occultis meis munda me. A ſuperbis quoq; libera ſeruū tuū: ſi non fuerit dn̄ati mei tūc īmaculatus ero: & emūdabor a delicto maxīo. Sit placētes ſermones oris mei: & meditatio cordis mei in cōſpectu tuo: dn̄s fortis me & redēptor meus.

Victori ps̄ dd̄. 20.

Exaudiat te dn̄s in die tribulatiōis: p̄tegat te nomen dei iacob. Mittat auxiliū tibi de ſancto: & de ſion tueatur te. Memor ſit omnis ſacrificii tui: & holocauſtū tuū pingue fiat. Sp. Det tibi ſecundum cor tuum: & omē cōſiliū tuū īpleat. Laudabimur in ſalutari tuo: & in noīe dei nr̄i ducemus choros: īpleat dominus oēs petitiōes tuas. Nūc ſcio qm̄ ſaluauit dn̄s xp̄m ſuum: exaudiet eum de celis ſanctuarii ſui: in fortitudinibus ſalus dextere ſue. Hi in curribus & hi in equis: & nos in nomine domini dei noſtri recordabimur. Ipſi incuruati ſūt & ceciderūt: nos vero ſurreximꝰ & erecti ſumus. Dn̄e ſalua: rex exaudi nos in die inuocationis noſtre.

Victori ps̄ dd̄. 21.

Domine in fortitudine tua letabitur rex: & ſup ſalutari tuo exultabit vehementer. Deſideriū cordis eius dediſti ei: & voluntate labiorū eius nō fraudaſti eū. Sp. Qm̄ p̄ueniſti eū in bn̄dictionibus bonitatis: pones in capite eius coronā de obrizo. Vitam petiit a te dediſti ei lōgitudinem dierū in ſeculū & in eternū. Magna gloria eius in ſalutari tuo: gloriā & decorē pones ſup eū. Pones ei eū ī bn̄dictionē ſempiternā: exhilarabis eum leticia apud vultū tuū. Quoniam rex confidet in domino: & in miſericordia excelſi non decipietur. Inueniet manus tua omnes inimicos tuos: dextera tua inueniet omnes odientes te. Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui: dn̄s in furore ſuo precipitabit eos: & deuorabit eos ignis. Fructum eorū de terra p̄des: & ſemē eorū de filiis hoim̄. Qm̄ declinauerunt ſup te malū: cogitauerūt ſcelus qd̄ non potuerunt. Qm̄ pones eos humerum:

ſues tuos firmabis cōtra facies eorum. ∞∞∞ Exaltare dñe in virtute tua: cantabimus & ∞ pſallemus fortitudines tuas.

Victori p cerua matutina ps dauid. zz.

Deus meus deus meus quare dereliquiſti me? longe a ſalute mea verba rugit9 mei. Deus meus clamabo p diē & nō exaudies: & nocte nec eſt ſilētiū mihi. Et tu habitator ſancte laus iſrael. In te cōfiſi ſunt patres noſtri: ∞∞∞ confiſi ſunt & liberaſti eos. Ad te clamauerūt & ſalui facti ſunt: in te cōfiſi ſunt & nō ſūt cōfuſi. Ego āt ſū vermis & nō homo: opprobrium hominū & abiectio plebis. Oēs videntes me ſubſannāt me: demittūt labiū mouēt caput. Cōfugit ad dñm ſaluet eū: liberet eum qm̄ vult eū. Tu autē ppugnator me9 ex vtero: fiducia mea ab vberibus matris mee. In te proiectus ſum ex vulua: de ventre mr̄is mee deus meus es tu. Ne longe fias a me qm̄ tribulatio proxima ē: quoniā nō eſt adiutor. Circūdederunt me vituli multi tauri baſan vallauerūt me. Aperuerūt ſuper me os ſuum: quaſi leo rapiēs & rugiens. Sicut aq̄ effuſus ſū & ſepata ſunt oīa oſſa mea: factū ē cor meum tanq̄ cera liquefacta ī medio ventris mei. Aruit velut teſta fortitudo mea: & līgua mea adheſit palato meo: & in puluerē mortis detraxiſti me. Qm̄ circundederunt me canes: cōciliū peſſimorum vallauit me: foderunt ∞∞∞∞∞ manus meas & pedes meos. Numeraui oīa oſſa mea: ipſi reſpiciētes viderunt in me. ∞∞∞ Diuiſerunt veſtimenta mea ſibi: & ſup veſtimētū meū miſerunt ſortē. Tu autem dñe ne ∞∞∞ longe fias: fortitudo mea in auxiliū meū feſtina. Erue a gladio animā meā: de manu canis ſolitariam meam. Salua me ex ore leōis

in reliquiis tuis pparabis vultū eo
ἐν τοῖς περιλοίποις σου ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπον αὐ-
rū. Exaltare dñe in xtute tua: cātabimus τ pſal
τῶν. Ὑψώθητι κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου, ᾄσωμεν καὶ ψα-
lemus xtutes tuas.
λοῦμεν τὰς δυναστείας σου.

In fine pro ſuſceptiōe matutina:
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἑωθινῆς,
Pſalmus dauid. 21.
ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κα.

Deus deus meus reſpice in me: quare dereliquiſti
Ὁ θεὸς ὁ θεός μου πρόσχες μοι, ἵνα τί ἐγκατέλιπές Math. 27.f. Mar. 15.c.
me? lōge a ſalute mea xba deli
με; μακρὰν ἀπὸ τῆς σωτηρίας μου οἱ λόγοι τῶν παρα-
ctorū meo₄. Deus meus clamabo p diē τ
πτωμάτων μου. Ὁ θεός μου κεκράξομαι ἡμέρας καὶ
nō exaudies: τ nocte τ nō ad inſipiētiā mihi. Tu
οὐκ εἰσακούσῃ, καὶ νυκτὸς καὶ οὐκ εἰς ἄνοιαν ἐμοί. Σὺ
āut in ſctō habitas laus iſrael. In te
δὲ ἐν ἁγίῳ κατοικεῖς ὁ ἔπαινος τοῦ ἰσραήλ. Ἐπὶ σοὶ
ſperauerūt pres nri: ſperauerūt τ liberaſti e.
ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἤλπισαν καὶ ἐρρύσω αὐ-
os. Ad te clamauerūt τ ſalui facti ſūt: in te ſpera
τούς. Πρὸς σὲ ἐκέκραξαν καὶ ἐσώθησαν, ἐπὶ σοὶ ἤλπι-
uerūt τ nō ſunt cōfuſi. Ego āt ſu₃ xmis τ nō
σαν καὶ οὐ κατῃσχύνθησαν. Ἐγὼ δέ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ
homo: opꝓbriū hoīu₃ τ abiectio plebis. Om
ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουδένημα λαοῦ. Πάν-
nes videntes me deriſerūt me: locuti ſūt la
τες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χεί-
biis: mouerūt caput. Sperauit in dño: eri
λεσιν, ἐκίνησαν κεφαλήν. Ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, ῥυσά- Math. 27.c.
piat eū: ſaluū faciat eū: qm̄ vult eū. Qm̄ tu
σθω αὐτόν, σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν. Ὅτι σὺ
es q extraxiſti me de vētre: ſpes mea ab vberib9
εἶ ὁ ἐκσπάσας με ἐκ γαστρός, ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ μαστῶν τῆς
matris mee: in te pieciꝰ ſū ex vtero. De vē-
μητρός μου, ἐπὶ σὲ ἐπερρίφην ἐκ μήτρας. Ἀπὸ γα-
tre matris mee de9 me9 es tu: ne diſceſſeris a me. Qm̄ tribu
στρὸς μητρός μου θεός μου εἶ σύ, μὴ ἀποστῇς ἀπ᾽ ἐμοῦ. Ὅτι θλῖ-
latio pxima: qm̄ nō eſt q adiuuet me. Circūdederūt me
ψις ἐγγύς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ βοηθῶν μοι. Περιεκύκλωσάν με
vituli multi: tauri pingues obſederūt me. Aperuerūt
μόσχοι πολλοί, ταῦροι πίονες περιέσχον με. Ἤνοιξαν
ſup me os ſuū: ſicut leo rapiēs τ rugiēs.
ἐπ᾽ ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν, ὡς λέων ἁρπάζων καὶ ὠρυόμενος.
Sicut aqua effuſa ſūt τ diſpſa ſūt oīa oſſa
Ὡσεὶ ὕδωρ ἐξεχύθη καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀστᾶ
mea. Factū ē cor meū tāq̄ cera liqueſcēs in medio
μου. Ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὡσεὶ κηρὸς τηκόμενος ἐν μέσῳ
vētris mei. Aruit tāq̄ teſta xtus mea: τ
τῆς κοιλίας μου. Ἐξηράνθη ὡς ὄστρακον ἡ ἰσχύς μου, καὶ ἡ
lingua mea adheſit faucibus meis: τ ī puluerē
γλῶσσά μου κεκόλληται τῷ λάρυγγί μου, καὶ εἰς χοῦν
mortis deduxiſti me. Qm̄ circūdederūt me canes multi:
θανάτου κατήγαγές με. Ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί,
cōſiliū malignātiū obſederūt me. Foderūt manus
συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με. Ὤρυξαν χεῖράς
meas τ pedes meos: dinumerauerūt oīa oſſa mea:
μου καὶ πόδας μου, ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστᾶ μου, Math. 27.c.
ipi xo cōſiderauerūt τ inſpexerūt me. Diuiſerūt Joan. 19.c.
αὐτοὶ δὲ κατενόησαν καὶ ἐπεῖδόν με. Διεμερίσαντο τὰ
veſtimēta mea ſibi: τ ſup veſtē meā miſerūt
ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον
ſortē. Tu āt dñe ne elōgaueris auxiliū tuū a
κλῆρον. Σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τὴν βοήθειάν σου ἀπ᾽ ἐ-
me: ad defenſionē meā cōſpice. Erue a framea
μοῦ, εἰς τὴν ἀντίληψίν μου πρόσχες. Ῥῦσαι ἀπὸ ῥομφαίας
aīam meā: τ de manu canis vnicā meā.
τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς τὴν μονογενῆ μου.
Salua me ex ore leonis:
Σῶσόν με ἐκ στόματος λέοντος,

בְּמֵיתָרֶיךָ תְּכוֹנֵן עַל פְּנֵיהֶם׃
רוּמָה יְהוָה בְעֻזֶּךָ נָשִׁירָה וּנְזַמְּרָה
גְּבוּרָתֶךָ׃ לַמְנַצֵּחַ עַל xxii.
אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד׃
אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי רָחוֹק
מִישׁוּעָתִי דִּבְרֵי שַׁאֲגָתִי׃ אֱלֹהַי
אֶקְרָא יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה וְלַיְלָה
וְלֹא דוּמִיָּה לִי׃ וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב
תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ בְּךָ בָּטְחוּ אֲבֹתֵינוּ
בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ׃ אֵלֶיךָ זָעֲקוּ
וְנִמְלָטוּ בְּךָ בָטְחוּ וְלֹא בוֹשׁוּ׃
וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֶרְפַּת
אָדָם וּבְזוּי עָם׃ כָּל רֹאַי יַלְעִגוּ
לִי יַפְטִירוּ בְשָׂפָה יָנִיעוּ רֹאשׁ׃
גֹּל אֶל יְהוָה יְפַלְּטֵהוּ יַצִּילֵהוּ כִּי
חָפֵץ בּוֹ׃ כִּי אַתָּה גֹחִי מִבָּטֶן
מַבְטִיחִי עַל שְׁדֵי אִמִּי׃ עָלֶיךָ
הָשְׁלַכְתִּי מֵרָחֶם מִבֶּטֶן אִמִּי
אֵלִי אָתָּה׃ אַל תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִּי
צָרָה קְרוֹבָה כִּי אֵין עוֹזֵר׃
סְבָבוּנִי פָּרִים רַבִּים אַבִּירֵי בָשָׁן
כִּתְּרוּנִי׃ פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם אַרְיֵה
טֹרֵף וְשֹׁאֵג׃ כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי
וְהִתְפָּרְדוּ כָּל עַצְמוֹתָי הָיָה לִבִּי
כַּדּוֹנָג נָמֵס בְּתוֹךְ מֵעָי׃ יָבֵשׁ
כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי וּלְשׁוֹנִי מֻדְבָּק מַלְקוֹחָי
וְלַעֲפַר מָוֶת תִּשְׁפְּתֵנִי׃ כִּי
סְבָבוּנִי כְּלָבִים עֲדַת
מְרֵעִים הִקִּיפוּנִי כָּאֲרִי
יָדַי וְרַגְלָי׃ אֲסַפֵּר כָּל
עַצְמוֹתָי הֵמָּה יַבִּיטוּ יִרְאוּ בִי׃
יְחַלְּקוּ בְגָדַי לָהֶם וְעַל לְבוּשִׁי
יַפִּילוּ גוֹרָל׃ וְאַתָּה יְהוָה אַל
תִּרְחָק אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃
הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב
יְחִידָתִי׃ הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אַרְיֵה

τ a cornibus vnicorniū humilitatē meā. Nar
καὶ ἀπὸ κεράτων μονοκερώτων τὴν ταπείνωσίν μου. Διηγή-
rabo nomē tuū frib9 meis: in medio eccleſie lau
σομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμ- Heb. 2.c.
dabo te. Qui timetis dñ₃ laudate eū: vniuerſū
νήσω σε. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον αἰνέσατε αὐτόν, ἅπαν
ſemē iacob glorificate eū. Timeat iā eū
τὸ σπέρμα ἰακὼβ δοξάσατε αὐτόν. Φοβηθήτω δὴ ἀπ᾽ αὐ-
oē ſemē iſrael. Qm̄ nō ſpreuit neq̄₃
τοῦ ἅπαν τὸ σπέρμα ἰσραήλ. Ὅτι οὐκ ἐξουδένωσεν οὐδὲ
deſpexit deprecationē paupis. Neq̄₃ auertit fa
προσώχθισε τῇ δεήσει τοῦ πτωχοῦ. Οὐδὲ ἀπέστρεψε τὸ πρόσω-
ciē ſuā a me: τ cū clamarē ad eū exau
πον αὐτοῦ ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτὸν εἰσή-
diuit me. A te laus mea: in eccleſia magna
κουσέ μου. Παρὰ σοῦ ὁ ἔπαινός μου, ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ
cōfitebor tibi: vota mea reddā in cōſpectu
ἐξομολογήσομαί σοι, τὰς εὐχάς μου ἀποδώσω ἐνώπιον τῶν
timētiū eū. edent paupes τ ſaturabū
φοβουμένων αὐτόν. Φάγονται πένητες καὶ ἐμπλησθήσον-
tur: τ laudabūt dñm q requirūt eū. Uiuēt cor
ται, καὶ αἰνέσουσι κύριον οἱ ἐκζητοῦντες αὐτόν. Ζήσονται αἱ καρδί-
da eo₄ in ſeculū ſeculi. Reminiſcētur τ cōuertētur
αι αὐτῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Μνησθήσονται καὶ ἐπιστραφήσονται
ad dñm vniuerſi fines tre. Et adora
πρὸς κύριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς. Καὶ προσκυνήσου-
būt in cōſpectu eius vniuerſe familie gētiū. Qm̄
σιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν. Ὅτι τοῦ
dñi regnū: τ ipe dñatur gētiū. Māducauerūt
κυρίου ἡ βασιλεία, καὶ αὐτὸς δεσπόζει τῶν ἐθνῶν. Ἔφαγον
τ adorauerūt oēs pingues tre: in cōſpectu eius
καὶ προσεκύνησαν πάντες οἱ πίονες τῆς γῆς, ἐνώπιον αὐτοῦ
cadent oēs q deſcēdūt in trā₃. Et aīa
προπεσοῦνται πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς γῆν. Καὶ ἡ ψυ-
mea illi viuit: τ ſemē meū ſeruiet ipi. Annūcia
χή μου αὐτῷ ζῇ, καὶ τὸ σπέρμα μου δουλεύσει αὐτῷ. Ἀναγ-
bit dño gñatio vētura: τ annūciabūt
γελήσεται τῷ κυρίῳ γενεὰ ἡ ἐρχομένη, καὶ ἀναγγελοῦσι τὴν
iuſtitiā eius ppl'o q naſcet: quē fecit dñs.
δικαιοσύνην αὐτοῦ λαῷ τῷ τεχθησομένῳ, ὃν ἐποίησεν ὁ κύριος.
Pſalmus dauid. 22.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κβ.

Dominus regit me: τ nihil mihi deerit. in loco
Κύριος ποιμαίνει με, καὶ οὐδέν με ὑστερήσει. εἰς τόπον
paſcue ibi me collocauit. Sup aq̄ refectiōis edu
χλόης ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν. Ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέ-
cauit me: aīa₃ meā cōuertit. Deduxit me ſup ſe
θρεψέ με, τὴν ψυχήν μου ἐπέστρεψεν. Ὡδήγησέ με ἐπὶ τρί-
mitas iuſtitie: pp nomē ſuū. Nā τ ſi ābulauē
βους δικαιοσύνης, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ καὶ πορευ-
rō in medio vmbre mortis: nō timebo mala: qm̄ tu mecū es:
θῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ᾽ ἐμοῦ εἶ.
Uirga tua τ baculus tuus: ipa me cōſolata ſūt. Para
Ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐταί με παρεκάλεσαν. Ἡτοί-
ſti in cōſpectu meo mēſa₃: aduerſus eos q tribulāt me. Im
μασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, ἐξεναντίας τῶν θλιβόντων με. Ἐλί-
pinguaſti in oleo caput meū: τ calix tuus inebriās me
πανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου, καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με
q̄ꝫ p̄clarus. Et mia tua ſubſeq̄tur me oib9 diebus
ὡσεὶ κράτιστον. Καὶ τὸ ἔλεός σου καταδιώξει με πάσας τὰς ἡμέρας
vite mee: Et vt inhabitē in domo dñi ī lōgitudinē die₄.
τῆς ζωῆς μου, Καὶ τὸ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου εἰς μακρότητα ἡμερῶν.
Pſalmus dauid prima ſabbato₄. 23.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ τῆς μιᾶς τῶν σαββάτων. κγ.

Domini terra τ plenitudo eius: orbis tra₄ τ vniuerſi
Τοῦ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ
qui habitāt in ea. Ipe ſup maria fundauit eū: τ
κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτήν, καὶ
ſup flumina prepauit eū. Quis aſcēdet in mōtē dñi: aut
ἐπὶ ποταμῶν ἡτοίμασεν αὐτήν. Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου, ἢ
quis ſtabit in loco ſctō eius? Innocēs manib9 τ mūdus corde: qui
τίς στήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ; Ἀθῷος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὃς

& de cornibus vnicorniū exaudi me. Narrabo nomē tuū frib9 meis: ī medio eccl'ie laudabo te. Qui timetis dominū laudate eū: oē ſemē iacob glorificate eū: & metuat eū vniuerſū ſemē iſrl'. Qm̄ nō deſpexit neq̄ contempſit modeſtiā pauperis: & nō abſcondit faciē ſuam ab eo: & cū clamauerit ad eū exaudiet. Apud te laus mea in eccleſia multa: vota mea reddā ī cōſpectu timētiū eū. Comedēt mites & ſaturabuntur: laudabunt dñm q̄rētes eū: viuet cor eo₄ in ſempiternū. Recordabūtur & cōuertētur ad dñm oēs fines terre: & adorabūt corā eo vniuerſe cognationes gētium. Quia dñi regnū & dñatur gētibus. Comederunt & adorauerūt oēs pingues terre: āñ faciē eius curuabūt genu vniuerſi q deſcēdūt in puluerē: & aīa eius ipi viuit. Semē ſeruiet ei: narrabitur dño in gñatiōe. Venient & annunciabunt iuſticiam eius: populo q naſcetur quem fecit.

Pſalmus dauid. 23.

Dominus paſtor meus nihil mihi deerit. In loco viridi accubauit me: ſup aquas refectiōis enutriuit me. Animā meā refecit: deduxit me ſup ſemitas iuſticie pp nomen ſuū. Sed & ſi ambulauero in valle vmbre mortis: nō timebo malū qm̄ tu mecū es: virga tua & baculus tuus ipſa me cōſolabūtur. Pones corā me mēſā ex aduerſo hoſtium meorū: īpīguaſti in oleo caput meū: calix meus inebrians. Sed & benignitas & mīa ſubſeq̄tur me oib9 dieb9 vite mee: & hītabo ī domo dñi ī lōgitudinē dierum. Pſalmus dd. 24.

Domino tra & plenitudo eius: orbis & hītatores ei9. Quia ipe ſup maria fūdauit eū: & ſup flumīa ſtabiliuit illū. Quis aſcēdet ī mōtē domini: aut quis ſtabit in loco ſancto eius? Innocens manibus & mundo corde qui ∞∞∞

וּמִקַּרְנֵי רֵמִים עֲנִיתָנִי׃ אֲסַפְּרָה
שִׁמְךָ לְאֶחָי בְּתוֹךְ קָהָל אֲהַלְלֶךָּ׃
יִרְאֵי יְהוָה הַלְלוּהוּ כָּל זֶרַע יַעֲקֹב
כַּבְּדוּהוּ וְגוּרוּ מִמֶּנּוּ כָּל זֶרַע
יִשְׂרָאֵל׃ כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ
עֱנוּת עָנִי וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ
וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ׃ מֵאִתְּךָ
תְהִלָּתִי בְּקָהָל רָב נְדָרַי אֲשַׁלֵּם
נֶגֶד יְרֵאָיו׃ יֹאכְלוּ עֲנָוִים וְיִשְׂבָּעוּ
יְהַלְלוּ יְהוָה דֹּרְשָׁיו יְחִי לְבַבְכֶם
לָעַד׃ יִזְכְּרוּ וְיָשֻׁבוּ אֶל יְהוָה כָּל
אַפְסֵי אָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל
מִשְׁפְּחוֹת גּוֹיִם׃ כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה
וּמֹשֵׁל בַּגּוֹיִם׃ אָכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ כָּל
דִּשְׁנֵי אֶרֶץ לְפָנָיו יִכְרְעוּ כָּל יוֹרְדֵי
עָפָר וְנַפְשׁוֹ לֹא חִיָּה׃ זֶרַע
יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לַאדֹנָי לַדּוֹר׃
יָבֹאוּ וְיַגִּידוּ צִדְקָתוֹ לְעַם נוֹלָד כִּי
עָשָׂה׃ xxiii. מִזְמוֹר לְדָוִד
יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר׃ בִּנְאוֹת
דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנֻחוֹת
יְנַהֲלֵנִי׃ נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי
בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ׃ גַּם כִּי
אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע
כִּי אַתָּה עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ
הֵמָּה יְנַחֲמֻנִי׃ תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן
נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי
כּוֹסִי רְוָיָה׃ אַךְ טוֹב וָחֶסֶד
יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית
יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים׃ xxiiii. לְדָוִד
מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ
וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ כִּי
הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת
יְכוֹנְנֶהָ׃ מִי יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה
וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ׃
נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר

לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא
נִשְׁבַּע לְמִרְמָה׃ יִשָּׂא בְרָכָה
מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ׃
זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב
סֶלָה׃ שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם
וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ
הַכָּבוֹד׃ מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה
עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה׃
שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ
פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד׃
מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה
צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה׃
כה. לְדָוִד אֵלֶיךָ יְהוָה
נַפְשִׁי אֶשָּׂא׃ אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי
אַל אֵבוֹשָׁה אַל יַעַלְצוּ אֹיְבַי לִי׃
גַּם כָּל קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ
הַבּוֹגְדִים רֵיקָם׃ דְּרָכֶיךָ יְהוָה
הוֹדִיעֵנִי אֹרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי׃
הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי כִּי
אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי אוֹתְךָ קִוִּיתִי
כָּל הַיּוֹם׃ זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְהוָה
וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה׃ חַטֹּאות
נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ
זְכָר לִי אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְהוָה׃
טוֹב וְיָשָׁר יְהוָה עַל כֵּן יוֹרֶה
חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ׃ יַדְרֵךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט
וִילַמֵּד עֲנָוִים דַּרְכּוֹ׃ כָּל אָרְחוֹת
יְהוָה חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ
וְעֵדֹתָיו׃ לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָה וְסָלַחְתָּ
לַעֲוֹנִי כִּי רַב הוּא׃ מִי זֶה הָאִישׁ
יְרֵא יְהוָה יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר׃
נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין וְזַרְעוֹ יִירַשׁ
אָרֶץ׃ סוֹד יְהוָה לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ
לְהוֹדִיעָם׃ עֵינַי תָּמִיד אֶל יְהוָה
כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי׃ פְּנֵה
אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי׃

non exaltauit fruſtra animam ſuam: & non iurauit doloſe. Accipiet benedictionem a domino: & iuſticiam a deo ſalutis ſue. Hec generatio querentium eum: querentium faciē tuā iacob. Semper. Leuate porte capita veſtra: & eleuamini ianue ſempiterne: & ingredietur rex glorie. Quis iſte rex glorie? dominus fortis & potens: dominus potens in prelio. Leuate porte capita veſtra: & erigite ianue ſempiterne: & ingredietur rex glorie. Quis ipſe iſte rex glorie? dominus exercituū ipſe rex glorie. Semper.

David. 25.

Ad te dñe aīam meam leuabo. Deus meus in te confiſus ſū non erubeſcā: neq̄ letabūtur inimici mei mihi. Etiā vniuerſi q̄ ſpāt in te non erubeſcēt: erubeſcēt q̄ iniq̄ egerunt fruſtra. Vias tuas dñe oſtēde mihi: & ſemitas tuas doce me. Deduc me in veritate tua & doce me: quia tu deus ſalutis mee: te expectaui tota die. Recordare miſerationū tuarū dñe & miarū tuarū q̄ a ſempiterno ſūt. Peccatorū adoleſcētie mee & ſcelerū meorum ne memineris: ſcd̄m miam tuā recordare mei tu propter bonitatē tuā dñe. Bonus & rectus dñs: propterea docebit pctōres in via. Ducet manſuetos in iudicio: & docebit modeſtos viā ſuā. Oēs ſemite dñi mia & veritas: his q̄ cuſtodiūt pactū eius & teſtificatiōes eius. Propter nomē tuum dñe ppiciare iniquitati mee: qm̄ grādis ē. Quis ē iſte vir timens dominū? quē docebit ī via quā elegerit. Aia eius in bōis cōmorabitur: & ſemē eius hereditabit terrā. Secretū dñi timētibus eū: & pactū ſuū oſtēdit eis. Ocli mei ſp ad dñm: qm̄ ipſe educet de rete pedes meos. Reſpice in me & miſerere mei: quoniam ſolus & pauper ſū ego.

nõ accepit in vano aīaʒ ſuā: ꝛ nõ iu
οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ὤ- Ibid.
rauit in dolo proximo ſuo. Hic accipiet
μοσεν ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ. Οὗτος λήψεται
bñdictionē a dño: ꝛ miam a deo ſa
εὐλογίαν παρὰ κυρίου, καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ θεοῦ σω-
lutari ſuo. Hec gñratio q̄rētiū dñʒ: q̄rē
τῆρος αὐτοῦ. Αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸν κύριον, ζητούν-
tiū faciē dei iacob. Attollite portas
των τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ ἰακώβ. Ἄρατε πύλας οἱ
pricipes vr̄as: ꝛ eleuamini porte eternales: ꝛ introi-
ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσε-
bit rex glorie. Quis eſt iſte rex
λεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασι-
glorie? dñs fortis ꝛ potēs: dñs po
λεὺς τῆς δόξης; κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός, κύριος δυ-
tēs in prelio. Attollite portas pricipes vr̄as: ꝛ
νατὸς ἐν πολέμῳ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ
eleuamini porte eternales: ꝛ introibit rex
ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς
glorie. Quis eſt iſte rex glorie? dñs
δόξης. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; κύριος τῶν
virtutū ipſe eſt rex glorie.
δυνάμεων αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

Pſalmus dauid. 24.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κδ.

Ad te dñe leuaui aīaʒ meā: deus meus in te
Πρὸς σὲ κύριε ἦρα τὴν ψυχήν μου, ὁ θεός μου ἐπὶ σοὶ
cōfido: nõ erubeſcā in eternū. Neqʒ irri-
πέποιθα, μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. Μὴ δὲ καταγε-
deant me inimici mei: ꝛ .n. vniuerſi q̄ ſuſtinēt
λάτωσάν με οἱ ἐχθροί μου, καὶ γὰρ πάντες οἱ ὑπομένοντές
te: nõ cōfundētur. Cōfundātur iniq̄ agētes ſup
σε, οὐ μὴ καταισχυνθῶσιν. Αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες διὰ
uacue. Vias tuas dñe demōſtra mihi: ꝛ ſemitas
κενῆς. Τὰς ὁδούς σου κύριε γνώρισόν μοι, καὶ τὰς τρίβους
tuas edoce me. Dirige me in v̄itate tua: ꝛ
σου δίδαξόν με. Ὁδήγησόν με ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν σου, καὶ
doce me: q̄ꝛ tu es deus ſaluator meus: ꝛ te ſuſti-
δίδαξόν με, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου, καὶ σὲ ὑπέμει-
nui tota die. Reminiſcere miſerationū tuarū dñe: ꝛ
να ὅλην τὴν ἡμέραν. Μνήσθητι τῶν οἰκτιρμῶν σου κύριε, καὶ
miſericordiarū tuarū: q̄ꝛ a ſeculo ſūt. Delicta iuuē-
τὰ ἐλέη σου, ὅτι ἀπὸ τοῦ αἰῶνός εἰσιν. Ἁμαρτίας νεό-
tutis mee ꝛ ignorātias meas ne memineris. Scd̄ʒ miaʒ tuā
τητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῇς. Κατὰ τὸ ἔλεός σου
memēto mei tu: pp̄ bonitatē tuā dñe. Dul-
μνήσθητί μου σύ, ἕνεκεν τῆς χρηστότητός σου κύριε. Χρη-
cis ꝛ rectus dñs: pp̄ hoc legē dabit delinquētibus in
στὸς καὶ εὐθὺς ὁ κς̄, διὰ τοῦτο νομοθετήσει ἁμαρτάνοντας ἐν
via. Diriget māſuetos in iudicio: docebit mites vias
ὁδῷ. Ὁδηγήσει πραεῖς ἐν κρίσει, διδάξει πραεῖς ὁδοὺς
ſuas. Vniuerſe vie dñi mia ꝛ v̄itas: req̄rētibus
αὐτοῦ. Πᾶσαι αἱ ὁδοὶ κῡ ἔλεος καὶ ἀλήθεια, τοῖς ἐκζητοῦσι
teſtamētū eius ꝛ teſtimōia eius: Propter nomē
τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ. Ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός
tuū dñe: ꝛ ppitiare pctō meo: multū enī eſt. Quis ē
σου κε̄, καὶ ἱλάσθητι τῇ ἁμαρτίᾳ μου, πολλὴ γάρ ἐστι. Τίς ἐστιν
hō qui timet dñʒ? legē ſtatuet ei in via: q̄ ele-
ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν κν̄; νομοθετήσει αὐτῷ ἐν ὁδῷ, ᾗ ᾑρετίσα-
git. Aīa eius in bonis: demorabitur: ꝛ ſemē e-
το. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσεται, καὶ τὸ σπέρμα αὐ-
ius hereditabit terrā. Firmamētū dñs timētibus e-
τοῦ κληρονομήσει γῆν. Κραταίωμα κς̄ τῶν φοβουμένων αὐ-
um: ꝛ teſtamētū ipſi manifeſtabit illis. Oculi mei
τόν, καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ δηλώσει αὐτοῖς. Οἱ ὀφθαλμοί μου
ſemp ad dñʒ: qm̄ ipſe euellet de la-
διαπαντὸς πρὸς τὸν κύριον, ὅτι αὐτὸς ἐκσπάσει ἐκ παγί- Infra.
queo pedes meos. Reſpice in me ꝛ miſerere 85.
δος τοὺς πόδας μου. Ἐπίβλεψον ἐπ᾽ ἐμὲ καὶ ἐλέησόν
mei: q̄ꝛ vnicus ꝛ pauper ſuʒ ego.
με, ὅτι μονογενὴς καὶ πτωχός εἰμι ἐγώ.

Tribulatiões cordis mei multiplicate ſūt: de neceſſi-
Αἱ θλίψεις τῆς καρδίας μου ἐπληθύνθησαν, ἐκ τῶν ἀναγ-
tatibus meis erue me. Vide humilitatē meā ꝛ la-
κῶν μου ἐξάγαγέ με. Ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κό-
borē meū: ꝛ dimitte vniuerſa delicta mea. Reſpice
πον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. Ἴδε τοὺς
inimicos meos: qm̄ multiplicati ſūt: ꝛ odio iniquo ode-
ἐχθρούς μου, ὅτι ἐπληθύνθησαν, καὶ μῖσος ἄδικον ἐμίση-
rūt me. Cuſtodi aīaʒ meā: ꝛ erue me: nõ eru-
σάν με. Φύλαξον τὴν ψυχήν μου, καὶ ῥῦσαί με, μὴ κα-
beſcā: qm̄ ſpaui in te. Innocētes ꝛ recti ad-
ταισχυνθείην, ὅτι ἤλπισα ἐπὶ σέ. Ἄκακοι καὶ εὐθεῖς ἐ-
heſerūt mihi: q̄ꝛ ſuſtinui te dñe. Libera
κολλῶντό μοι, ὅτι ὑπέμεινά σε κύριε. Λύτρωσαι ὁ
deus iſrael ex oibus tribulatiōibus ſuis.
θεὸς τὸν ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ.

Pſalmus dauid. 25.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κε.

Iudica me dñe: qm̄ ego in inocētia mea igreſſus
Κρῖνόν μοι κύριε, ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύ-
ſum: ꝛ in dño ſpās nõ infirmabor. Pro-
θην, καὶ ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἐλπίζων οὐ μὴ ἀσθενήσω. Δοκί-
ba me dñe ꝛ tēta me: vre renes
μασόν με κύριε καὶ πείρασόν με, πύρωσον τοὺς νεφρούς
meos ꝛ cor meū. Qm̄ mīa tua ante
μου καὶ τὴν καρδίαν μου. Ὅτι τὸ ἔλεός σου κατέναν-
oculos meos eſt: ꝛ cōplacui in veri-
τι τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐστί, καὶ εὐηρέστησα ἐν τῇ ἀλη-
tate tua. Nõ ſedi cū cōcilio vanitatis:
θείᾳ σου. Οὐκ ἐκάθισα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος,
ꝛ cū iniqua gerētibus nõ introibo. Odiui
καὶ μετὰ παρανομούντων οὐ μὴ εἰσέλθω. Ἐμίσησα
eccleſiā malignātiū: ꝛ cū impiis nõ
ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ
ſedebo. Lauabo inter inocētes manus meas: ꝛ cir-
καθίσω. Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου, καὶ κυ-
cūdabo altare tuū dñe. Vt audiā vo-
κλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου κύριε. Τοῦ ἀκοῦσαί με φω-
cē laudis tue: ꝛ enarrē vniuerſa mirabilia
νῆς αἰνέσεώς σου, καὶ διηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσιά
tua. Dñe dilexi decorē domus tue: ꝛ locū
σου. Κύριε ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου, καὶ τόπον
habitatiōis glorie tue. Ne pdas cū impiis
σκηνώματος δόξης σου. Μὴ συναπολέσῃς μετὰ ἀσεβῶν
aīaʒ meā: ꝛ cū viris ſāguinū vitā meā.
τὴν ψυχήν μου, καὶ μετὰ ἀνδρῶν αἱμάτων τὴν ζωήν μου.
Quorū ī manibus iniq̄tates: dextera eorū repleta ē muneribus. ego
Ὧν ἐν χερσὶν αἱ ἀνομίαι, ἡ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δώρων. Ἐγὼ
aūt i innocētia mea igreſſus ſū: redime me dñe ꝛ miſerere mei:
δὲ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην, λύτρωσαί με κε̄ καὶ ἐλέησόν με.
Pes meus ſtetit in directo: in eccleſiis bñdicā te dñe.
Ὁ πούς μου ἔστη ἐν εὐθύτητι, ἐν ἐκκλησίαις εὐλογήσω σε κε̄.

Pſalmus dd: añ q̄ liniretur. 26.
Ψαλμὸς τῷ δαδ̄, πρὸ τοῦ χρισθῆναι. κϛ.

Dominus illuminatio mea ꝛ ſalus mea: quē ti-
Κύριος φωτισμός μου καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβη-
mebo? Dñs ꝓtector vite mee: a quo
θήσομαι; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ τίνος
trepidabo? Dū appꝛopiāt ſup me nocētes: vt e-
δειλιάσω; Ἐν τῷ ἐγγίζειν ἐπ᾽ ἐμὲ κακοῦντας, τοῦ φα-
dāt carnes meas. Qui tribulāt me ꝛ inimici mei:
γεῖν τὰς σάρκας μου. Οἱ θλίβοντές με καὶ οἱ ἐχθροί μου,
ipſi īfirmati ſūt ꝛ ceciderūt. Si cōſiſtāt aduerſū me
αὐτοὶ ἠσθένησαν καὶ ἔπεσον. Ἐὰν παρατάξηται ἐπ᾽ ἐμὲ
caſtra: nõ timebit cor meū. Si exur-
παρεμβολή, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου. Ἐὰν ἐπανα-
gat aduerſū me pliū: in hoc ego ſpero. Vnā pe-
στῇ ἐπ᾽ ἐμὲ πόλεμος, ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω. Μίαν ᾐτησά-
tij a dño: hāc req̄rā: vt ihabitē in domo
μην παρὰ κυρίου, ταύτην ζητήσω, τὸ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ
dñi oibus diebus vite me: Vt videā
κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, Τοῦ θεωρεῖν

Tribulatiões cordis mei multiplicate ſunt: de anguſtiis meis educ me. Vide humilitatē meā & laborē meū: & porta omnia pctā mea. Vide inimicos meos qm̄ multiplicati ſunt: & odio iniquo oderūt me. Cuſtodi animā meā & libera me: nō confundar qm̄ ſpaui in te. Simplicitas & equitas ſeruabunt me: quia expectaui te. Redime deus iſrael ex omnibus anguſtiis ſuis.

David. 26.

Iudica me domine quia ego in ſimplicitate mea ambulaui: & in dño cōfidēs nō deficiam. Proba me domine & tēta me: confla renes meos & cor meum. Qm̄ mīa tua in cōſpectu oculorū meorū: & ābulabo in veritate tua. Non ſedi cum viris vanitatis: & cum ſuperbis non ingrediar. Odiui eccleſiā peſſimorum: & cum iniquis nō ſedebo. Lauabo in innocētia manus meas: & circuibo altare tuū domine. Vt audiam vocem laudis: & enarrem omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculū domus tue: & locū tabernaculi glorie tue. Ne auferas cum peccatoribus aīam meam: & cum viris ſanguinum vitā meā. In quorum māibus ſcelus: & dextera eorum repleta eſt muneribus. Ego autē in ſimplicitate mea gradiar: redime me & miſerere mei. Pes meus ſtetit in recto: in eccleſiis bñdicam dñm.

David. 27.

Dominus lux mea & ſalus mea quē timebo? dñs fortitudo vite mee quem formidabo? Dū appropinq̄rent ſup me maligni vt comederēt carnē meam: hoſtes mei & inimici mei ipſi ipe gerūt & ceciderūt. Si ſteterit aduerſum me caſtra non timebit cor meū: ſi ſurrexerit cōtra me bellum in hoc ego cōfidā. Vnā petii a dño hāc requiram: vt inhabitē i domo domini omnibus diebus vite mee: vt videam

צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי
הוֹצִיאֵנִי׃ רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי
וְשָׂא לְכָל חַטֹּאותָי׃ רְאֵה אוֹיְבַי
כִּי רָבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס שְׂנֵאוּנִי׃
שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל
אֵבוֹשׁ כִּי חָסִיתִי בָךְ׃ תֹּם וָיֹשֶׁר
יִצְּרוּנִי כִּי קִוִּיתִיךָ׃ פְּדֵה
אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל צָרוֹתָיו׃
כו. לְדָוִד שָׁפְטֵנִי יְהוָה
כִּי אֲנִי בְּתֻמִּי הָלַכְתִּי וּבַיהוָה
בָּטַחְתִּי לֹא אֶמְעָד׃ בְּחָנֵנִי יְהוָה
וְנַסֵּנִי צָרְפָה כִלְיוֹתַי וְלִבִּי׃ כִּי
חַסְדְּךָ לְנֶגֶד עֵינָי וְהִתְהַלַּכְתִּי
בַּאֲמִתֶּךָ׃ לֹא יָשַׁבְתִּי עִם מְתֵי
שָׁוְא וְעִם נַעֲלָמִים לֹא אָבוֹא׃
שָׂנֵאתִי קְהַל מְרֵעִים וְעִם
רְשָׁעִים לֹא אֵשֵׁב׃ אֶרְחַץ
בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי וַאֲסֹבְבָה אֶת מִזְבַּחֲךָ
יְהוָה׃ לַשְׁמִעַ בְּקוֹל תּוֹדָה
וּלְסַפֵּר כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ יְהוָה
אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן
כְּבוֹדֶךָ׃ אַל תֶּאֱסֹף עִם חַטָּאִים
נַפְשִׁי וְעִם אַנְשֵׁי דָמִים חַיָּי׃
אֲשֶׁר בִּידֵיהֶם זִמָּה וִימִינָם
מָלְאָה שֹּׁחַד׃ וַאֲנִי בְּתֻמִּי אֵלֵךְ
פְּדֵנִי וְחָנֵּנִי׃ רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר
בְּמַקְהֵלִים אֲבָרֵךְ יְהוָה׃
כז. לְדָוִד יְהוָה אוֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי
אִירָא יְהוָה מָעוֹז חַיַּי מִמִּי אֶפְחָד׃
בִּקְרֹב עָלַי מְרֵעִים לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרִי
צָרַי וְאֹיְבַי לִי הֵמָּה כָּשְׁלוּ וְנָפָלוּ׃
אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה לֹא יִירָא לִבִּי
אִם תָּקוּם עָלַי מִלְחָמָה בְּזֹאת
אֲנִי בוֹטֵחַ׃ אַחַת שָׁאַלְתִּי מֵאֵת
יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שִׁבְתִּי בְּבֵית
יְהוָה כָּל יְמֵי חַיַּי לַחֲזוֹת

בנעם יהוה ולבקר בהיכלו: כי
יצפנני בסכה ביום רעה
יסתירני בסתר אהלו בצור
ירוממני: ועתה ירום ראשי על
איבי סביבתי ואזבחה באהלו
זבחי תרועה אשירה ואזמרה
ליהוה: שמע יהוה קולי אקרא
וחנני וענני: לך אמר לבי
בקשו פני את פניך יהוה
אבקש: אל תסתר פניך ממני
אל תט באף עבדך עזרתי היית
אל תטשני ואל תעזבני אלהי
ישעי: כי אבי ואמי עזבוני
ויהוה יאספני: הורני יהוה
דרכך ונחני בארח מישור
למען שוררי: אל תתנני בנפש
צרי כי קמו בי עדי שקר ויפח
חמס: לולא האמנתי לראות
בטוב יהוה בארץ חיים: קוה
אל יהוה חזק ויאמץ לבך וקוה
אל יהוה: xxviii. לדוד
אליך יהוה אקרא צורי אל
תחרש ממני פן תחשה ממני
ונמשלתי עם יורדי בור: שמע
קול תחנוני בשועי אליך בנשאי
ידי אל דביר קדשך: אל תמשכני
עם רשעים ועם פעלי און דברי
שלום עם רעיהם ורעה בלבבם:
תן להם כפעלם וכרע מעלליהם
כמעשה ידיהם תן להם השב
גמולם להם: כי לא יבינו אל
פעלת יהוה ואל מעשה ידיו
יהרסם ולא יבנם: ברוך יהוה כי
שמע קול תחנוני: יהוה עזי ומגני
בו בטח לבי ונעזרתי ויעלז לבי
ומשירי אהודנו: יהוה עז

הכל · צפן סכך · רעע סתר · רום · סבב זבח · רוע · שור זמר · קרא · ענה · פנה · בקש סתר · נטה · היה נטש · עזב · אסף ירה · נחה ישר · נתן · צור קום · עוד אמן · ראה · אמץ · קרא · חרש חשה · משל ירד · חנן · דבר משך · שלם רעה · רעע נתן · עלל עשה · שוב גמל · בין · הרס בנה · ברך חנן · עזז עזר · עלז שיר · ידה

pulchritudinē dñi & attē dā tēplū eius. Abſcondit enim me in vmbra ſua in die peſſimo: abſcondit me in ſecreto tabernaculi ſui: In petra exaltauit me. Nūc quoq; exaltauit caput meum ſup inimicos meos q ſūt ī circuitu meo: & īmolabo ī tabernaculo eius hoſtias iubili: cantabo & pſallā dño. Audi dñe vocem meam inuocantis: miſerere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meū queſiuit vultus me⁹: faciem tuam domine requiram. Ne abſcōdas faciem tuam a me: ne declines in furore a ſeruo tuo: auxiliū meum fuiſti: ne derelinq̄s me & ne dimittas me deus ſalutis mee. Pater enim meus & mater mea dereliquerūt me: dñs aūt collegit me. Oñde mihi dñe viā tuā: & deduc me ī ſemitā rectā pp̄ īſidiatores meos. Ne tradas me aīe tribulātiū me: qm̄ inſurrexerunt cōtra me teſtes falſi & apertum mendacium. Credo vt videam bona domini in terra viuentium. Expecta dñm: confortare & roboretur cor tuū: & ſuſtine dñm.

David. 28.

AD te domine clamabo: fortis meus ne obſurdeſcas mihi: ne forte tacente te mihi comparer his qui deſcendunt in lacum. Audi domine vocē depcatiōis mee cū clamauero ad te: cum leuauero manus meas ad oraculum ſanctum tuū. Ne trahas me cum impiis & cum operantibus iniquitatem: qui loquūtur pacem cū amicis ſuis & eſt malū in corde eorū. Da eis ſcdm opus ſuum & ſcdm malū adinuētionū ſuarū: iuxta opus manuū ſuarū da eis: redde retributionē ſuā illis. Qm̄ non intellexerunt opera domini & opus manuū ei⁹: deſtruet eos & nō edificabit. Bñdict⁹ dñs qm̄ exaudiuit vocē depcatōis mee. Dñs fortitudo mea & ſcutū meū: in ipſo cōfiſū eſt cor meum & habui adiutoriū: & gauiſū eſt cor meū: & in cātico meo confitebor illi. Dominus fortitudo

voluptatē dñi: & viſitē tēplū
με τὴν τερπνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν τὸν
ſctm̄ eius. Qm̄ abſcōdit me in tabnaculo ſuo: in die malorū
ἅγιον αὐτοῦ. Ὅτι ἔκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ, ἐν ἡμέρᾳ κακῶν
meorū ptexit me in abſcōdito tabnaculi ſui. In petra
μου· ἐσκέπασέ με ἐν ἀποκρύφῳ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. Ἐν πέτρᾳ
exaltauit me: & nūc ecce exaltauit caput meū ſup inimicos meos.
ὕψωσέ με, καὶ νῦν ἰδοὺ ὕψωσε κεφαλήν μου ἐπ' ἐχθρούς μου.
Circuiui & imolaui in tabnaculo eius hoſtiā laudis &
Ἐκύκλωσα καὶ ἔθυσα ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ θυσίαν αἰνέσεως καὶ
iubilatiōis: cātabo & pſalmū dicā dño. Exaudi dñe
ἀλαλαγμοῦ, ᾄσω καὶ ψαλῶ τῷ κυρίῳ. Εἰσάκουσον κύριε τῆς
vocē meā: qua clamaui. miſerere mei & exaudi me. Tibi
φωνῆς μου, ἧς ἐκέκραξα· ἐλέησόν με καὶ εἰσάκουσόν μου. Σοὶ
dixit cor meū: dñz reqrā. exquiſiuit te facies
εἶπεν ἡ καρδία μου, κύριον ζητήσω. ἐξεζήτησέ σε τὸ πρόσω-
cies mea: faciē tuā dñe reqrā. Ne auertas
πόν μου, τὸ πρόσωπόν σου κύριε ζητήσω. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ
faciē tuā a me: & ne declines in ira a ſer
πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δού-
uo tuo. Adiutor me⁹ eſto: ne derelinquas me: neq; di
λου σου. Βοηθός μου γενοῦ, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, καὶ μὴ ἐγ-
mittas me deus ſalutaris me⁹. Qm̄ pr̄ meus
καταλίπῃς με ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου. Ὅτι ὁ πατήρ μου
& mr̄ mea dereliquerunt me: dñs aūt aſſūp
καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με, ὁ δὲ κύριος προσελάβε-
ſit me. Legem pone mihi dñe in via tua: & diri
τό με. Νομοθέτησόν με κύριε ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ ὁδήγη-
ge me in ſemita recta pp̄ inimicos meos. Ne tradi
σόν με ἐν τρίβῳ εὐθείᾳ ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου. Μὴ παραδῷς
deris me in aīas tribulātiū me: qm̄ inſurrexerūt in me te-
με εἰς ψυχὰς θλιβόντων με, ὅτι ἐπανέστησάν μοι μάρ-
ſtes iniqui: & mētita eſt iniqtas ſibi. Credo videre
τυρες ἄδικοι, καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ. Πιστεύω τοῦ ἰδεῖν
bona dñi in tra viuētiū. Expecta dñz: viriliter age:
τὰ ἀγαθὰ κυρίου ἐν γῇ ζώντων. Ὑπόμεινον τὸν κύριον, ἀνδρίζου,
& cōfortetur cor tuū: & ſuſtine dñm.
καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία σου, καὶ ὑπόμεινον τὸν κύριον.

Pſalmus dd. 27.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. κζ'.

AD te dñe clamabo: deus meus ne ſileas
Πρὸς σὲ κύριε κεκράξομαι, ὁ θεός μου μὴ παρασιωπή-
a me: ne qñ taceas & aſſimilabor
σῃς ἀπ' ἐμοῦ, μή ποτε παρασιωπήσῃς καὶ ὁμοιωθήσομαι
deſcēdētibus in lacū. Exaudi dñe vocē
τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Εἰσάκουσον κύριε τῆς φωνῆς
depcatiōis mee: dū oro ad te: dū extollo
τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ δέεσθαί με πρός σε, ἐν τῷ αἴρειν με
manus meas ad tēplū ſctm̄ tuū. Ne ſimul trahas me cū
χεῖράς μου πρὸς ναὸν τὸν ἅγιόν σου. Μὴ συνελκύσῃς με μετὰ
peccatoribus: & cū operantibus iniqtatē ne per
ἁμαρτωλῶν, καὶ μετὰ ἐργαζομένων ἀδικίαν μὴ συναπολέ-
das me: Qui loquūtur pacē cū pximo ſuo: ma Hiere. 9.a.
σῃς με, Τῶν λαλούντων εἰρήνην μετὰ τῶν πλησίον αὐτῶν, κα-
la aūt in cordibus eorū. Da illis dñe ſm opa eo
κὰ δὲ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. Δὸς αὐτοῖς κε' κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
rū: & ſm neqtiā adinuētionū ipoꝝ. Scdz
τῶν, καὶ κατὰ τὴν πονηρίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. Κατὰ
opa manuū eoꝝ tribue illis: redde retributionē
τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν δὸς αὐτοῖς, ἀπόδος τὸ ἀνταπόδομα
eoꝝ ipſis. Qm̄ nō intellexerūt in opa dñi: & in ope
αὐτῶν αὐτοῖς. Ὅτι οὐ συνῆκαν εἰς τὰ ἔργα κυ', καὶ εἰς τὰ ἔρ-
ra manuū eius deſtrues illos: & nō edificabis e
γα τῶν χειρῶν αὐτοῦ καθελεῖς αὐτούς, καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσεις αὐ-
os. Bñdictus dñs: qm̄ exaudiuit vocē depcatiōis mee:
τούς. Εὐλογητὸς κς', ὅτι εἰσήκουσε τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου,
Dñs adiutor meus & ptector me⁹: in ipſo ſperauit cor
Κς' βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου, ἐπ' αὐτῷ ἤλπισεν ἡ καρ-
meū: & adiutus ſū. Et refloruit caro mea: & ex volū
δία μου, καὶ ἐβοηθήθην. Καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου, καὶ ἐκ θελή-
tate mea cōfitebor ei. dñs fortitudo
ματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. Κύριος κραταίωμα τοῦ

plebis ſue: & ptector ſaluationū xp̄i
λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν σωτηρίων τοῦ χριστοῦ
ſui eſt. Saluū fac ppl'z tuū: & bñdic here
αὐτοῦ ἐστι. Σῶσον τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κλη-
ditati tue: & rege eos: & extolle illos
ρονομίαν σου, καὶ ποίμανον αὐτούς, καὶ ἔπαρον αὐτοὺς
vſq; in eternū.
ἕως τοῦ αἰῶνος.

Pſalmus dd: In cōſumatiōe tabnaculi. 28.
Ψαλμὸς τῷ δαδ', ἐξοδίου σκηνῆς. κη'.

AFferte dño filii dei: afferte dño fi
Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὶ θεοῦ, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ υἱ-
lios arietū. Afferte dño gloriā & honorē:
οὺς κριῶν. Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν,
afferte dño gloriā nomini eius: ado
ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ, προσκυ-
rate dñm in atrio ſctō eius. Vox dñi ſup
νήσατε τῷ κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ. Φωνὴ κυρίου ἐπὶ
aquas: deus maieſtatis intonuit dñs ſup aquas
τῶν ὑδάτων, ὁ θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε κύριος ἐπὶ ὑδάτων
multas. Vox dñi in vītute: vox dñi in magnifi
πολλῶν. Φωνὴ κυρίου ἐν ἰσχύϊ, φωνὴ κυρίου ἐν μεγαλοπρε-
cētia. Vox dñi cōfrigētis cedros: & cōfringet
πείᾳ. Φωνὴ κυρίου συντρίβοντος κέδρους, καὶ συντρίψει
dñs cedros libani. Et cōminuet eas tāq̄
κύριος τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. Καὶ λεπτυνεῖ αὐτὰς ὡς τὸν
vitulū libani: & dilectus quēadmodū fili⁹ vnicornuū.
μόσχον τὸν λίβανον, καὶ ὁ ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων.
Vox dñi intercidētis flāmā ignis: vox dñi cōcu
Φωνὴ κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρός, φωνὴ κυρίου συσ-
tiētis deſertū: & cōmouebit dñs deſertū cades.
σείοντος ἔρημον, καὶ συσσείσει κύριος τὴν ἔρημον καδής.
Vox dñi pparātis ceruos: & reuelabit
Φωνὴ κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους, καὶ ἀποκαλύψει
cōdēſa: & in tēplo eius ois dicit gloriā.
δρυμούς, καὶ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν.
Dñs diluuiū inhabitare faciet: & ſedebit dñs
Κύριος τὸν κατακλυσμὸν κατοικιεῖ, καὶ καθιεῖται κύριος
rex in eternū. Dñs vītutē pplo ſuo dabit.
βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. Κύριος ἰσχὺν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει,
dñs bñdicet pplo ſuo in pace.
κύριος εὐλογήσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ.

Pſalmus cātici in dedicatiōe domus dd. 29.
Ψαλμὸς ᾠδῆς τοῦ ἐγκαινισμοῦ τοῦ οἴκου δαδ'. κθ'.

EXaltabo te dñe: qm̄ ſuſcepiſti me: & nō delectaſti
Ὑψώσω σε κύριε, ὅτι ὑπέλαβές με, καὶ οὐκ εὔφρανας
inimicos meos ſup me. Dñe deus meus clamaui ad te:
τοὺς ἐχθρούς μου ἐπ' ἐμέ. Κύριε ὁ θεός μου ἐκέκραξα πρός σε,
& ſanaſti me. Dñe eduxiſti ab inferno aīaz meā: ſal
καὶ ἰάσω με. Κύριε ἀνήγαγες ἐξ ᾅδου τὴν ψυχήν μου, ἔσω-
uaſti me a deſcēdētibus in lacū. Pſallite
σάς με ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. Ψάλατε τῷ
dño ſancti eius: & cōfitemini memorie ſancti-
κυρίῳ οἱ ὅσιοι αὐτοῦ, καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἁγιω-
tatis eius. Qm̄ ira in indignatiōe eius: & vita
σύνης αὐτοῦ. Ὅτι ὀργὴ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ, καὶ ζωὴ
in volūtate eius. Ad veſperū demorabitur
ἐν τῷ θελήματι αὐτοῦ. Τὸ ἑσπέρας αὐλισθήσεται
fletus: & ad matutinū letitia. Ego aūt di
κλαυθμός, καὶ εἰς τὸ πρωῒ ἀγαλλίασις. Ἐγὼ δὲ εἶ-
xi in abūdātia mea: nō mouebor in eternū.
πα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου, οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα.
Dñe in volūtate tua pſtitiſti decori meo
Κύριε ἐν τῷ θελήματί σου παρέσχου τῷ κάλλει μου
vītutē. Auertiſti aūt faciē tuā: & fact⁹
δύναμιν. Ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἐγε-
ſum cōturbatus. Ad te dñe clamabo: &
νήθην τεταραγμένος. Πρὸς σὲ κύριε κεκράξομαι, καὶ
ad deū meū depcabor. Que vtilitas in
πρὸς τὸν θεόν μου δεηθήσομαι. Τίς ὠφέλεια ἐν τῷ
ſanguine meo: dū deſcēdo in corruptionē?
αἵματί μου, ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν;

mea: & robur ſalutariū chriſti ſui eſt. Salua populū tuū & bñdic hereditati tue: & paſce eos & ſubleua eos vſq; in eternum.

Pſalmus dauid. 29.

AFferte domino filii dei: afferte dño gloriam & imperium. Afferte domino gloriam nomini eius: adorate dominum in decore ſancto. Vox domini ſuper aquas: deus glorie intonuit: dominus ſuper aq̄s multas. Vox domini in fortitudine: vox domini in decore. Vox domini confringentis cedros: & confringet dominus cedros libani. Et diſperget eas quaſi vitulus libani & ſarion: quaſi filius rhinocerotis. Vox domini diuidens flammas ignis. Vox dñi parturire faciens deſertū: parturire faciens dominus deſertum cades. Vox domini obſtetricans ceruis & reuelans ſaltus: & in tēplo eius oīs loq̄tur gloriam. Dominus diluuium inhabitat: & ſedebit dominus rex in eternū. Dñs fortitudinem populo ſuo dabit: dominus benedicet populo ſuo in pace.

Pſalmus cantici pro dedicatiōe dom⁹ dd. 30.

EXaltabo te domine quoniam ſaluaſti me: & non delectaſti inimicos meos ſup me. Domine deus meus clamaui ad te: & ſanaſti me. Domine eduxiſti ex inferno animam meā: viuificaſti me ne deſcēderem in lacū. Cātate dño ſcti eius: & cōfitemini memorie ſctitatis eius. Qm̄ ad momētū ē ira eius: & vita in repropiciatiōe eius: ad veſperū cōmorabitur flet⁹: & in matutino laus. Ego aūt dixi ī abundātia mea nō mouebor ī ſepiternū. Dñe in volūtate tua ſtatuiſti mōti meo fortitudinē: abſcōdiſti faciē tuā & factus ſū cōturbatus. Ad te dñe clamabo: & dñz depcabor. Que vtilitas ē ī ſāguie meo dū deſcēdero ī corruptionē?

למו ומעוז ישועות משיחו הוא:
הושיעה את עמך וברך את
נחלתך ורעם ונשאם עד
העולם: xxix. מזמור לדוד
הבו ליהוה בני אלים הבו
ליהוה כבוד ועז: הבו ליהוה
כבוד שמו השתחוו ליהוה
בהדרת קדש: קול יהוה על
המים אל הכבוד הרעים יהוה
על מים רבים: קול יהוה בכח
קול יהוה בהדר: קול יהוה
שבר ארזים וישבר יהוה את
ארזי הלבנון: וירקידם כמו
עגל לבנון ושרין כמו בן ראמים:
קול יהוה חצב להבות אש:
קול יהוה יחיל מדבר יחיל
יהוה מדבר קדש: קול יהוה
יחולל אילות ויחשף יערות
ובהיכלו כלו אמר כבוד: יהוה
למבול ישב וישב יהוה מלך
לעולם: יהוה עז לעמו יתן
יהוה יברך את עמו בשלום:
xxx. מזמור שיר חנכת הבית
לדוד: ארוממך יהוה כי דליתני
ולא שמחת איבי לי: יהוה אלהי
שועתי אליך ותרפאני: יהוה
העלית מן שאול נפשי חייתני
מיורדי בור: זמרו ליהוה חסידיו
והודו לזכר קדשו: כי רגע
באפו חיים ברצונו בערב ילין
בכי ולבקר רנה: ואני אמרתי
בשלוי בל אמוט לעולם: יהוה
ברצונך העמדתה להררי עז
הסתרת פניך הייתי נבהל: אליך
יהוה אקרא ואל אדני אתחנן:
מה בצע בדמי ברדתי אל שחת

ישע משח · זמר · עלם · יהב איל · כבד עזז · שחה · רעם · רבב כוח · שבר · רקד · חיל · דבר · חיל חשף · הכל · בול עלם · עזז נתן · ברך שלם · זמר שיר · רום · דלה · רפא · עלה · שאל חיה · ירד חסד · ידה רצה · לון בכה · רנן שלה · מוט עלם · עמד עזז · סתר פנה · היה בהל · קרא חנן · דמה ירד

יָדָה נָגַד הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ׃
שְׁמַע יְהוָה וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה
עָזַר סָפַד עֹזֵר לִי׃ הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל
חָלַל אָזַר לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה׃
זָמַר כָּבַד לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם
דָּמַם עָלַם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ׃
יָדָה נָצַח לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ xxxi.
זָמַר חָסָה בּוֹשׁ בְּךָ יְהוָה חָסִיתִי אַל אֵבוֹשָׁה
נָטָה לְעוֹלָם בְּצִדְקָתְךָ פַלְּטֵנִי׃ הַטֵּה
נָצַל אֵלַי אָזְנְךָ מְהֵרָה הַצִּילֵנִי הֱיֵה
עָזַז צוּד לִי לְצוּר מָעוֹז לְבֵית מְצוּדוֹת
יָשַׁע לְהוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי סַלְעִי וּמְצוּדָתִי
נָחָה אַתָּה וּלְמַעַן שִׁמְךָ תַּנְחֵנִי
נָהַל יָצָא וּתְנַהֲלֵנִי׃ תּוֹצִיאֵנִי מֵרֶשֶׁת זוּ
טָמַן טָמְנוּ לִי כִּי אַתָּה מָעוּזִּי׃ בְּיָדְךָ
פָּקַד פָּדָה אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי
אָמַת יְהוָה אֵל אֱמֶת׃ שָׂנֵאתִי הַשֹּׁמְרִים
הַבְלֵי שָׁוְא וַאֲנִי אֶל יְהוָה
גִּיל שָׂמַח בָּטָחְתִּי׃ אָגִילָה וְאֶשְׂמְחָה
רָאָה עָנָה בְּחַסְדֶּךָ אֲשֶׁר רָאִיתָ אֶת עָנְיִי
צוּר יָדַעְתָּ בְּצָרוֹת נַפְשִׁי׃ וְלֹא
סָגַר אָיַב הִסְגַּרְתַּנִי בְּיַד אוֹיֵב הֶעֱמַדְתָּ
עָמַד רָחַב בַמֶּרְחָב רַגְלָי׃ חָנֵּנִי יְהוָה כִּי
צוּר צַר לִי עָשְׁשָׁה בְכַעַס עֵינִי
כָּלָה יָגָה נַפְשִׁי וּבִטְנִי׃ כִּי כָלוּ בְיָגוֹן
חָיָה שָׁנָה חַיַּי וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה כָּשַׁל
כֹּחַ בַּעֲוֹנִי כֹחִי וַעֲצָמַי עָשֵׁשׁוּ׃
צָרַר הָיָה מִכָּל צֹרְרַי הָיִיתִי חֶרְפָּה וְלִשְׁכֵנַי
יָדַע רָאָה מְאֹד וּפַחַד לִמְיֻדָּעָי רֹאַי בַּחוּץ
שָׁכַח מוּת נָדְדוּ מִמֶּנִּי׃ נִשְׁכַּחְתִּי כְּמֵת
כָּלָה אָבַד מִלֵּב הָיִיתִי כִּכְלִי אֹבֵד׃ כִּי
דָּבַב גּוּר שָׁמַעְתִּי דִּבַּת רַבִּים מָגוֹר מִסָּבִיב
סָבַב יָסַד בְּהִוָּסְדָם יַחַד עָלַי לָקַחַת נַפְשִׁי
זָמָמוּ׃ וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְהוָה
אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה׃ בְּיָדְךָ
נָצַל עִתֹּתָי הַצִּילֵנִי מִיַּד אוֹיְבַי

numquid confitebitur tibi
puluis aut annunciabit ve-
ritatē tuam? Audi dñe &
miſerere mei: dñe eſto ad-
iutorium meum. Cōuer-
tiſti planctū meū in cho-
rum mihi: ſoluiſti ſaccū
meū & accinxiſti me leti-
cia. Vt laudet te gloria
& non taceat: domine
deus meus in ſempiter-
num confitebor tibi.

Victori pſalmus
dauid. 31.

IN te dñe ſperaui nō
confundar in eternū:
in iuſticia tua ſalua me.
Inclina ad me aurē tuā
velociter libera me: eſto
mihi in lapidem fortiſſi-
mum & in domum mu-
nitam vt ſalues me. Quia
petra mea & munitio mea
tu es: & propter nomen
tuum dux meus eris & e-
nutries me. Educes me
de reti quod abſconde-
runt mihi: quia tu forti-
tudo mea es. In manu tua
commendo ſpiritum me-
um: redemiſti me domi-
ne deus veritatis. Odiſti
cuſtodientes vanitates
fruſtra: ego autem in
domino confiſus ſum.
Exultabo & letabor in
miſericordia tua: quoni-
am vidiſti afflictionem
meam: cognouiſti tribu-
lationem anime mee. Et
non concluſiſti me in ma-
nu inimici: ſtatuiſti
in latitudine pedes me-
os. Miſerere mei domi-
ne quoniam tribulor:
caligauit in furore ocu-
lus meus anima mea &
venter meus. Quia con-
ſumpte ſunt in merore
vite mee & anni mei in
gemitu: infirmata eſt in
iniquitate virtus mea: &
oſſa mea contabuerunt.
Apud omnes hoſtes me-
os factus ſum opprobri-
um & vicinis meis nimis
& timor notis meis: qui
videbāt me in plateis fu-
giebant a me. Obliuio-
ni tradit⁹ ſum quaſi mor-
tuus a corde: fctūs ſū q̄ſi
vas pditū. Audiui enim
opprobriū multorū cō-
gregationem in circuitu:
cū inirēt cōſiliū aduerſū
me: vt auferrēt aiam meā
cogitauerunt. Ego autē
in te ſperaui domine:
dixi deus meus es tu.
In manu tua
tpa mea: libera me de
manu inimicorū meorū

Nūqd cōfitebit tibi puluis? aut ānūciabit vitatē
Μὴ ἐξομολογήσεταί σοι χοῦς; ἢ ἀναγγελεῖ τὴν ἀλήθειάν
tuā? Audiuit dñs & miſertus eſt mei: dñs fact⁹ eſt adiutor
σου; Ἤκουσε κύριος καὶ ἠλέησέ με, κύριος ἐγενήθη βοηθός
meus. Cōuertiſti planctū meū in gaudiū mihi: cōſciſſiſti
μου. Ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί, διέρρηξας
ſaccū meū: & circūdediſti me leticia. Ut
τὸν σάκκον μου, καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνην. Ὅπως
cātet tibi gl'ia mea: & nō cōpūgar: dñe deus
ἂν ψάλῃ σοι ἡ δόξα μου, καὶ οὐ μὴ κατανυγῶ, κύριε ὁ θεός
me⁹ in eternū cōfitebor tibi.
μου εἰς τὸν αἰῶνα ἐξομολογήσομαί σοι.

In finē pſalmus dauid. pro extaſi. 30.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ, ἐκστάσεως. λ'.

IN te dñe ſperaui nō cōfundar in eter
Ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶ-
nū: in iuſtitia tua libera me & eripe me. Inclina
να, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. Κλῖνον
ad me aurē tuā: accelera vt eruas me. Eſto
πρός με τὸ οὖς σου, τάχυνον τοῦ ἐξελέσθαί με. Γενοῦ
mihi in deū ptectorē: & in domū refugij
μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστήν, καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ
vt ſaluū me facias. Qm̄ fortitudo mea & refugiū meū
σῶσαί με. Ὅτι κραταίωμά μου καὶ καταφυγή μου
es tu: & pp nomē tuū deduces me & enu-
εἶ σύ, καὶ ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὁδηγήσεις με καὶ δια-
tries me. Educes me de laqueo hoc quē abſcōderūt
θρέψεις με. Ἐξάξεις με ἐκ παγίδος ταύτης ἧς ἔκρυψάν
mihi: qm̄ tu es protector me⁹ dñe in manus
μοι, ὅτι σὺ εἶ ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε, εἰς χεῖράς
tuas cōmēdabo ſpūm meū. Redemiſti me do-
σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου. Ἐλυτρώσω με κύ-
mine deus vitatis. Odiſti obſeruātes
ριε ὁ θεὸς τῆς ἀληθείας. Ἐμίσησας τοὺς διαφυλάσσοντας
vanitates ſupuacue. Ego aūt in dño ſpaui:
ματαιότητας διακενῆς. Ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἤλπισα,
exultabo & letabor in mīa tua. Qm̄
ἀγαλλιάσομαι καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ ἐλέει σου. Ὅτι
reſpexiſti in humilitatē meā: ſaluaſti de neceſſi-
ἐπεῖδες ἐπὶ τὴν ταπείνωσίν μου, ἔσωσας ἐκ τῶν ἀναγ-
tatibus aīaʒ meā. Et nō cōcluſiſti me in manus
κῶν τὴν ψυχήν μου. Καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας
inimicoꝝ: ſtatuiſti in loco ſpatioſo pedes meos. Miſerere
ἐχθρῶν, ἔστησας ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου. Ἐλέησόν
mei dñe: qm̄ tribulor. cōturbatus ē in ira oculus
με κύριε, ὅτι θλίβομαι. ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμός
meus: aīa mea & vēter meus. Qm̄ defecit in do-
μου, ἡ ψυχή μου καὶ ἡ γαστήρ μου. Ὅτι ἐξέλιπεν ἐν ὀδύ-
lore vita mea: & āni mei in gemitibus. Infirmata ē
νῃ ἡ ζωή μου, καὶ τὰ ἔτη μου ἐν στεναγμοῖς. Ἠσθένησεν
in paupertate vtus mea: & oſſa mea cōturbata ſūt.
ἐν πτωχείᾳ ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ἐταράχθησαν.
Sup oēs inimicos meos factus ſū op.pbriū: &
Παρὰ πάντας τοὺς ἐχθρούς μου ἐγενήθην ὄνειδος, καὶ
vicinis meis valde: & timor notis
τοῖς γείτοσί μου σφόδρα, καὶ φόβος τοῖς γνωστοῖς
meis. Qui videbāt me foras fugerūt a me: obliuioni
μου. Οἱ θεωροῦντές με ἔξω ἔφυγον ἀπ' ἐμοῦ, ἐπελή-
dat⁹ ſū tāq̄ mortuus a corde. Fact⁹ ſū tāq̄ vas
σθην ὡσεὶ νεκρὸς ἀπὸ καρδίας. Ἐγενήθην ὡσεὶ σκεῦος
perditū: qm̄ audiui vituperationē multoꝝ cōmorātiū
ἀπολωλός, ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν παροικούντων
incircuitu. In eo dū cōuenirēt ipſi ſimul aduerſū me:
κυκλόθεν. Ἐν τῷ ἐπισυναχθῆναι αὐτοὺς ἅμα ἐπ' ἐμέ,
accipere aīaʒ meā cōſiliati ſūt. Ego aūt
τοῦ λαβεῖν τὴν ψυχήν μου ἐβουλεύσαντο. Ἐγὼ δὲ
in te dñe ſpaui. dixi: tu es deus meus: in
ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα. εἶπα, σὺ εἶ ὁ θεός μου, ἐν ταῖς
manibus tuis ſortes mee. Eripe me de manu inimicoꝝ meoꝝ:
χερσί σου οἱ κλῆροί μου. Ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου,

Luce. 23.f.

Hiere. 21.

& a pſequētibus me. Illuſtra faciē
καὶ ἐκ τῶν καταδιωκόντων με. Ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν
tuā ſup ſeruū tuū. ſaluū fac me in mīa tua: do-
σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου. σῶσόν με ἐν τῷ ἐλέει σου, κύ-
mine nō cōfundar qm̄ inuocaui te. Erubeſcāt
ριε μὴ καταισχυνθείην ὅτι ἐπεκαλεσάμην σε. Αἰσχυνθείησαν
impij & deducātur in infernū. Muta fiāt
ἀσεβεῖς καὶ καταχθείησαν εἰς ᾅδου. Ἄλαλα γενηθήτω τὰ
labia doloſa: q̄ loquūtur aduerſū iuſtū iniq̄tatē in
χείλη τὰ δόλια, τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν ἐν
ſupbia & cōtēptu. Quā magna multitudo
ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει. Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς
dulcedinis tue dñe: q̄ abſcōdiſti timētibus te.
χρηστότητός σου κύριε, ἧς ἔκρυψας τοῖς φοβουμένοις σε.
Perfeciſti eis q̄ ſperāt in te: in ꝯſpectu filioꝝ
Ἐξειργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ σέ, ἐναντίον τῶν υἱῶν
hoīuʒ. Abſcōdes eos in abſcōdito
τῶν ἀνθρώπων. Κατακρύψεις αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ
faciei tue a ꝯturbatiōe hoīuʒ. Proteges
προσώπου σου ἀπὸ ταραχῆς ἀνθρώπων. Σκεπάσεις
eos in tabnaculo a cōtradictiōe linguaꝝ. Bñdictus dominꝰ
αὐτοὺς ἐν σκηνῇ ἀπὸ ἀντιλογίας γλωσσῶν. Εὐλογητὸς κύρι-
nus: qm̄ mirificauit mīaʒ ſuā in ciuitate munita.
ος, ὅτι ἐθαυμάστωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐν πόλει περιοχῆς.
Ego aūt dixi in exceſſu mētis mee: piectus ſū a fa-
Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, ἀπέρριμμαι ἀπὸ προσώ-
cie oculoꝝ tuoꝝ. Propter hoc exaudiſti vo-
που τῶν ὀφθαλμῶν σου. Διὰ τοῦτο εἰσήκουσας τῆς φω-
cē orōnis mee dū clamarē ad te. Dili-
νῆς τῆς δεήσεώς μου ἐν τῷ κεκραγέναι με πρός σε. Ἀγα-
gite dñʒ oēs ſcti eius: qm̄ vitates
πήσατε τὸν κύριον πάντες οἱ ὅσιοι αὐτοῦ, ὅτι ἀληθείας
reqrit dñs: & retribuit abūdāter facien-
ἐκζητεῖ κύριος, καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιοῦ-
tib⁹ ſupbiā. Viriliť agite & cōfortetur cor
σιν ὑπερηφανίαν. Ἀνδρίζεσθε καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία
vr̄m oēs q̄ ſpatis in dño.
ὑμῶν πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ κύριον.

Pſalmus dō intellectus. 31.
Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ συνέσεως. λα'.

BEati quoꝝ remiſſe ſūt iniq̄tates: & quoꝝ tecta
Μακάριοι ὧν ἀφείθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφ-
ſunt peccata. Beatus vir: cui nō iputabit dñs
θησαν αἱ ἁμαρτίαι. Μακάριος ἀνήρ, ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος
pctm: neq; eſt in ore eius dol⁹. Qm̄ ta-
ἁμαρτίαν, οὐδὲ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος. Ὅτι ἐσί-
cui: inueterauerūt oſſa mea: dū clamarē tota
γησα, ἐπαλαιώθη τὰ ὀστᾶ μου, ἀπὸ τοῦ κράζειν με ὅλην
die. Qm̄ die ac nocte grauata ē ſup me man⁹
τὴν ἡμέραν. Ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χείρ
tua: cōuerſus ſū in erumnā: dū cōfingit mihi
σου, ἐστράφην εἰς ταλαιπωρίαν, ἐν τῷ ἐμπαγῆναί μοι ἄ-
ſpina. Delictū meū cognitū feci: & iniuſtitiā
κανθαν. Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα, καὶ τὴν ἁμαρτίαν
meā nō abſcōdi. Dixi cōfitebor aduerſū me iniu-
μου οὐκ ἐκάλυψα. Εἶπα ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνο-
ſtitiā meā dño: & tu remiſiſti impietatē
μίαν μου τῷ κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς
cordis mei. Pro hac orabit ad te oīs ſā-
καρδίας μου. Ὑπὲρ ταύτης προσεύξεται πρός σε πᾶς ὅ-
ctus in tpe oportuno. Verūtū in diluuio aquaꝝ
σιος ἐν καιρῷ εὐθέτῳ. Πλὴν ἐν κατακλυσμῷ ὑδάτων
multaꝝ ad eū nō appꝛoximabūt. Tu meū es refugiū a
πολλῶν πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐγγιοῦσι. Σύ μου εἶ καταφυγὴ ἀπὸ
tribulatiōe q̄ circūdedit me: exultatio mea e-
θλίψεως τῆς περιεχούσης με, τὸ ἀγαλλίαμά μου λύ-
rue me a circūdātib⁹ me. Intellectū tibi dabo
τρωσαί με ἀπὸ τῶν κυκλωσάντων με. Συνετιῶ σε
& inſtruā te in via hac qua gradieris: firmabo
καὶ συμβιβῶ σε ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ πορεύσῃ, ἐπιστηριῶ
ſup te oculos meos. Nolite
ἐπὶ σὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Μὴ

Ro. 4.a.

& pſequētiū me. Oſtē-
de faciē tuā ſup ſeruū
tuū: ſalua me in miſeri-
cordia tua. Domine ne
confundar quia inuo-
caui te: confundantur
impij taceant in infer-
no. Muta fiant
labia mendacij: q̄ lo-
quuntur contra iuſtum
dura in ſupbia & deſ-
pectōe. Quā multa ē bo-
nitas tua quā abſcōdi-
ſti timentibus te: operat⁹
es ſperātibus in te i cō-
ſpectu filiorū hominū.
Abſcōdes eos in pro-
tectiōe vultus tui a du-
ricia viri: abſcōdes eos
in vmbra a cōtradictio-
ne linguarū. Bñdictus
dñs qui mirabilē fecit
miam ſuam mihi in ci-
uitate munita. Ego
dixi in ſtupore meo p-
iectus ſum a conſpectu
oculorū tuorū: ergo
ne audiſti vocē de pca-
tiōis mee dū clamarem
ad te. Diligite Dñm
omnes ſancti eius: fide-
les ſeruat dominus:
& retribuet his qui ſa-
tis operantur ſupbiam.
Cōfortamini & robo-
retur cor vr̄m: oēs qui
expectatis dominum.
Eruditio dauid. 32.

BEatus cui dimiſſa ē
iniquitas: & abſcō-
ditū eſt pctm̄. Btūs hō
cui nō imputabit dñs
iniquitatem: nec eſt in
ſpū eius dolus. Quoni-
am tacui attrita ſūt oſ-
ſa mea in rugitu meo to-
ta die. Die enim ac no-
cte grauatur
ſup me manus tua: ver-
ſatus ſum i miſeria mea
cū exarſerit eſtas. Sp.
Pctm̄ meū notū faciā
tibi: & iniquitatē meā
nō abſcōdi: dixi cōfi-
tebor ſcelus meū do-
mino: & tu dimiſiſti
iniquitatē peccati mei.
Semper. Pro
hac orabit omnis mi-
ſericors ad te
tempus inueniens: vt
cum inundauerint aq̄
multe ad illū non acce-
dant. Tu es
protectio mea ab hoſte
cuſtodies me: laus mea
ſaluans circūdabis me.
Semper. Docebo te
& monſtrabo tibi viā
per quam ambules:
cogitabo de te oculo
meo. Nolite

וּמֵרֹדְפָי׃ הָאִירָה פָנֶיךָ עַל עַבְדֶּךָ אוֹר פָּנָה
הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ׃ יְהוָה אַל יָשַׁע
אֵבוֹשָׁה כִּי קְרָאתִיךָ יֵבֹשׁוּ בּוֹשׁ
רְשָׁעִים יִדְּמוּ לִשְׁאוֹל׃ תֵּאָלַמְנָה דָּמַם אָלַם
שִׂפְתֵי שָׁקֶר הַדֹּבְרוֹת עַל צַדִּיק שָׂפָה צָדַק
עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז׃ מָה רַב טוּבְךָ גָּאָה
אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִּירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ
לַחֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם׃ חָסָה
תַּסְתִּירֵם בְּסֵתֶר פָּנֶיךָ מֵרֻכְסֵי סָתַר
אִישׁ תִּצְפְּנֵם בְּסֻכָּה מֵרִיב צָפַן סָכַךְ
לְשֹׁנוֹת׃ בָּרוּךְ יְהוָה כִּי הִפְלִיא רִיב בָּרַךְ
חַסְדּוֹ לִי בְּעִיר מָצוֹר׃ וַאֲנִי פָּלָא צוּר
אָמַרְתִּי בְחָפְזִי נִגְרַזְתִּי מִנֶּגֶד גָּרַז
עֵינֶיךָ אָכֵן שָׁמַעְתָּ קוֹל תַּחֲנוּנַי חָנַן
בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ׃ אֶהֱבוּ אֶת יְהוָה
כָּל חֲסִידָיו אֱמוּנִים נֹצֵר יְהוָה חָסַד אָמַן
וּמְשַׁלֵּם עַל יֶתֶר עֹשֵׂה גַאֲוָה׃ שָׁלַם גָּאָה
חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים אָמַץ יָחַל
לַיהוָה׃ לְדָוִד מַשְׂכִּיל xxxii. שָׂכַל
אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה׃ נָשָׂא כָּסָה
אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה חָשַׁב
לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה׃ כִּי רָמָה
הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמָי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל חָרַשׁ בָּלָה
הַיּוֹם׃ כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד כָּבַד
עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי הָפַךְ
קַיִץ סֶלָה׃ חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ קוּץ יָדַע
וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה כָּסָה יָדָה
עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה נָשָׂאתָ
עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה׃ עַל
זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ פָּלַל חָסַד
לְעֵת מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם מָצָא
רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ׃ אַתָּה רָבַב נָגַע
סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי צוּר נָצַר
פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה׃ אַשְׂכִּילְךָ רָנַן סָבַב
וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵלֵךְ שָׂכַל יָרָה
אִיעָצָה עָלֶיךָ עֵינִי׃ אַל יָלַךְ יָעַץ

אל תהיו כסוס כפרד אין הבין
במתג ורסן עדיו לבלום בל קרב
אליך׃ רבים מכאובים לרשע
והבוטח ביהוה חסד יסובבנו׃
שמחו ביהוה וגילו צדיקים
והרנינו כל ישרי לב׃ xxxiii.
רננו צדיקים ביהוה לישרים
נאוה תהלה׃ הודו ליהוה בכנור
בנבל עשור זמרו לו׃ שירו לו
שיר חדש היטיבו נגן בתרועה׃
כי ישר דבר יהוה וכל מעשהו
באמונה׃ אהב צדקה ומשפט
חסד יהוה מלאה הארץ׃ בדבר
יהוה שמים נעשו וברוח פיו כל
צבאם׃ כנס כנד מי הים נתן
באוצרות תהומות׃ ייראו מיהוה
כל הארץ ממנו יגורו כל ישבי
תבל׃ כי הוא אמר ויהי הוא
צוה ויעמד׃ יהוה הפיר עצת
גוים הניא מחשבות עמים׃
עצת יהוה לעולם תעמד מחשבות
לבו לדר ודר׃ אשרי הגוי
אשר יהוה אלהיו העם בחר
לנחלה לו׃ משמים הביט יהוה
ראה את כל בני האדם׃ ממכון
שבתו השגיח אל כל ישבי הארץ׃
היצר יחד לבם המבין אל כל
מעשיהם׃ אין המלך נושע ברב
חיל גבור לא ינצל ברב כח׃
שקר הסוס לתשועה וברב חילו
לא ימלט׃ הנה עין יהוה אל
יראיו למיחלים לחסדו׃ להציל
ממות נפשם ולחיותם ברעב׃
נפשנו חכתה ליהוה עזרנו ומגננו
הוא׃ כי בו ישמח לבנו כי בשם
קדשו בטחנו׃ יהי חסדך יהוה

fieri ſicut equus & mulus quibus nō ē intellectus: in camo & freno maxillas eorū cōſtrīge qui nō accedūt ad te. Multi dolores impii: cōfidētē aūt in dño miſericordia circumdabit. Letamini in dño & exultate iuſti: ꝏꝏꝏꝏ & laudate eum omnes recti corde. 33.

Laudate iuſti dominum: rectos ꝏꝏꝏ decet laudatio. Cōfitemini dño in cithara: in pſaltio decachordo cātate ei. Cantate ei canticum nouum: diligenter pſallite ei in iubilo. Qm̄ rectū eſt verbum dñi: & omne opus eius in fide. Diligit iuſticiam & iudicium: ꝏꝏꝏ miſericordia dñi plēa eſt terra. Verbo ꝏꝏ dñi celi firmati ſunt: & ſpū oris eius omnis ornatus eorū. Cōgregans quaſi in vtrē aq̄s maris: ponēs in theſauris abyſſos. Timeat dominū oīs terra: ipſum formidēt vniuerſi hītatores orbis. Quia ipſe dixit & factus eſt: ipſo precipiente ſtetit. Dominus abſoluit cōſilia gentiū: irritas facit cogitationes populorum. Cōſiliū aūt dñi ſtabit ī eternum: cogitationes cordis eius in gñatiōe & gñationē. Btā gens cuius eſt dñs deus eius: populus quem elegit in hereditatē ſibi. De celo reſpexit dominus: vidit oēs filios adam. de firmiſſimo ꝏꝏꝏ ſolio ſuo pſpexit vniuerſos habitatores terre. Fingēs pariter corda eorū: intelligēs omnia opera eorū. Non ſaluatur rex in multitudine exercitus: nec fortis liberabitur in mltitudine virtutis. Fallax equus ad ſalutē: & in multitudine roboris ſui nō ſaluabitur. Ecce ocli dñi ſup timētes eū: & expectātes miam eius. Vt eruat de morte aīas eorū: & viuificet eos in fame. Aīa nr̄a expectauit dñm: auxilium nr̄m & clypeus nr̄ ē. In ipo ei letabitur cor nr̄m: qa in noīe ſctō eius ſperauimus. Sit mia tua dñe

fieri ſicut equus et mulus: quibus nō eſt intellectus. In camo et
γίνεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις. Ἐν κημῷ καὶ
freno maxillas eorum cōſtringe: qui nō approximāt ad
χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις, τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς
te. Multa flagella peccatoris: ſperantē autē
σέ. Πολλαὶ αἱ μάστιγες τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τὸν δὲ ἐλπίζοντα
in dño miſericordia circumdabit. Letamini in dño et exul-
ἐπὶ κύριον ἔλεος κυκλώσει. Εὐφράνθητε ἐπὶ κύριον καὶ ἀγαλ-
tate iuſti: et gloriamini oēs recti corde.
λιᾶσθε δίκαιοι, καὶ καυχᾶσθε πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.
Pſalmus dauid: ſine titulo apd hebreos. 32.
Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. λβ'.
Exultate iuſti in dño: rectos decet col-
Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν κυρίῳ, τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴ-
laudatio. Cōfitemini dño in cithara: i pſalterio de-
νεσις. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ, ἐν ψαλτηρίῳ δε-
cē chordarū pſallite illi. Cātate ei cāticū nouū: be-
καχόρδῳ ψάλατε αὐτῷ. Ἄσατε αὐτῷ ᾆσμα καινόν, κα-
ne pſallite ei in vociferatiōe. Quia rectū verbū do-
λῶς ψάλατε αὐτῷ ἐν ἀλαλαγμῷ. Ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος τοῦ κυ-
mini: et oīa opa eius in fide. Diligit miſe-
ρίου, καὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πίστει. Ἀγαπᾷ ἐλεη-
ricordiā et iudiciū dñs: mia dñi plena
μοσύνην καὶ κρίσιν ὁ κύριος, τοῦ ἐλέους κυρίου πλήρης ἡ
terra. Verbo dñi celi firmati ſūt: et ſpi-
γῆ. Τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύ-
ritu oris eius oīs virtus eorū. Cō-
ματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Συ-
gregans ſicut vtrē aquas maris: ponēs in theſauris a-
νάγων ὡσεὶ ἀσκὸν ὕδατα θαλάσσης, τιθεὶς ἐν θησαυροῖς ἀ-
byſſos. Timeat dñm oīs terra: ab eo aūt
βύσσους. Φοβηθήτω τὸν κύριον πᾶσα ἡ γῆ, ἀπ' αὐτοῦ δὲ
cōmoueātur oēs habitātes orbē.
σαλευθήτωσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην.
Qm̄ ipſe dixit et facta ſūt: ipſe mādauit et crea-
Ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτί-
ta ſūt. Dñs diſſipat cōſilia gētiū: reprobat cogi- Iudit. 16.
σθησαν. Κύριος διασκεδάζει βουλὰς ἐθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λο-
tatiōes ppłoꝝ: et reprobat cōſilia pncipū. Cōſiliū aūt
γισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχόντων. Ἡ δὲ βου-
dñi in eternū manet: cogitatiōes cordis
λὴ τοῦ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει, λογισμοὶ τῆς καρδίας
eius in gñatiōe et gñatiōe. Beata gēs cuius eſt do-
αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Μακάριον τὸ ἔθνος οὗ ἐστι κύ-
minus deus eius: ppłs quē elegit in hereditatē ſi-
ριος ὁ θεὸς αὐτοῦ, λαὸς ὃν ἐξελέξατο εἰς κληρονομίαν ἑαυ-
bi. De celo reſpexit dñs: vidit oēs fi-
τῷ. Ἐξ οὐρανοῦ ἐπέβλεψεν ὁ κύριος, εἶδε πάντας τοὺς υἱ-
lios hominū. De pparato habitaculo ſuo reſpe-
οὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου αὐτοῦ ἐπέβλε-
xit ſup oēs q habitant terrā. Qui finxit
ψεν ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. Ὁ πλάσας
ſingillatī corda eoꝝ: q intelligit in oīa opa
κατὰ μόνας τὰς καρδίας αὐτῶν, ὁ συνιεὶς εἰς πάντα τὰ ἔργα
eoꝝ. Nō ſaluat rex p multā virtutē: et gigas
αὐτῶν. Οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ γίγας
nō ſaluabit in multitudine virtutis ſue. Fallax equꝰ ad ſa-
οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ. Ψευδὴς ἵππος εἰς σω-
lutē: in abūdātia aūt virtutis ſue nō ſaluabit. Ecce ocu-
τηρίαν, ἐν δὲ πλήθει δυνάμεως αὐτοῦ οὐ σωθήσεται. Ἰδοὺ οἱ ὀφ-
li dñi ſup metuētes eū: ſperātes ſup
θαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ
miam eius: Ut eruat a morte aīas eoꝝ: et a-
τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ῥύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ δια-
lat eos in fame. Anima aūt nr̄a ſuſtinebit do-
θρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῷ. Ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν ὑπομενεῖ τῷ κυ-
minū: qm̄ adiutor et protector nr̄ eſt. Quia in eo
ρίῳ, ὅτι βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς ἡμῶν ἐστιν. Ὅτι ἐν αὐ-
letabitur cor nr̄m: et in nomine
τῷ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι
ſctō eius ſperauimus. Fiat
τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ ἠλπίσαμεν. Γένοιτο

dñe mia tua ſup nos: quēadmodū ſperauimus in te.
κύριε τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς, καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σέ.
Pſalmus dauid: qn̄ mutauit os ſuū
Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ, ὅτε ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
corā abimelech: et dimiſit eū et abijt. 33.
ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθε. λγ'.
Benedicā dñm in oī tpe: ſemp
Εὐλογήσω τὸν κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διαπαντὸς ἡ
laus eius in ore meo. In dño laudabit
αἴνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου. Ἐν τῷ κυρίῳ ἐπαινεθήσε-
aīa mea: audiāt māſueti et letent.
ται ἡ ψυχή μου, ἀκουσάτωσαν πραεῖς καὶ εὐφρανθήτωσαν.
Magnificate dñm mecū: et exaltemꝰ no-
Μεγαλύνατε τὸν κύριον σὺν ἐμοί, καὶ ὑψώσωμεν τὸ ὄνο-
mē eius in idipſum. Exquiſiui dñm: et exaudi-
μα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐξεζήτησα τὸν κύριον, καὶ ἐπήκου-
uit me: et ex oībꝰ tribulatiōibꝰ meis eripuit me. Ac-
σέ μου, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεών μου ἐρρύσατό με. Προ-
cedite ad eū et illuminamini: et facies
σέλθατε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα
vre nō cōfundētur. Iſte paup clamauit et
ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ. Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε,
dñs exaudiuit eū: et ex oībꝰ tribulatiōibꝰ
καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλί-
eius ſaluauit eū. Caſtrametabit angelꝰ dñi
ψεων αὐτοῦ ἔσωσεν αὐτόν. Παρεμβαλεῖ ἄγγελος κυρί-
in circuitu timētiū eū: et eripiet eos.
ου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ῥύσεται αὐτούς.
Guſtate et videte: qm̄ ſuauis dñs. beatꝰ vir:
Γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. μακάριος ἀνήρ,
qui ſperat in eo. Timete dñm oēs ſācti
ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν. Φοβήθητε τὸν κύριον πάντες οἱ ἅγιοι
eius: qm̄ nō eſt inopia timētibꝰ eū. Diui-
αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Πλού-
tes eguerūt et eſurierūt: inquirētes aūt do-
σιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν κύ-
minū nō minuent oī bono. Venite fi-
ριον, οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ. Δεῦτε τέκ-
lij audite me: timorē dñi docebo vos. Quis eſt ho-
να ἀκούσατέ μου, φόβον κυρίου διδάξω ὑμᾶς. Τίς ἐστιν ἄνθρω-
mo q vult vitā: diligēs dies videre bonos? Prohibe 1.Pe. 3.
πος ὁ θέλων ζωὴν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς; Παῦσον τὴν
linguā tuā a malo: et labia tua ne loquātur
γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι
dolū. Diuerte a malo: et fac bonū: inqui-
δόλον. Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν, ζήτη-
re pacē et pſequere eā. Oculi dñi ſup iu-
σον εἰρήνην καὶ δίωξον αὐτήν. Ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαί-
ſtos: et aures eius in preces eoꝝ. Uultus aūt dñi
ους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν. Πρόσωπον δὲ κυρίου
ſup faciētes mala: vt pdat de terra memoriā eo-
ἐπὶ ποιοῦντας κακά, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐ-
rū. Clamauerūt iuſti: et dñs exaudiuit eos:
τῶν. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν,
et ex oībꝰ tribulatiōibꝰ eoꝝ liberauit eos. iuxta
καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Ἐγγὺς
dñs his q tribulato ſūt corde: et humi-
κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν, καὶ τοὺς ταπει-
les ſpū ſaluabit. Multe tribulatiōes iuſtoꝝ: et
νοὺς τῷ πνεύματι σώσει. Πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, καὶ
de oībꝰ his liberabit eos dñs. Cuſtodit dñs oīa
ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτοὺς ὁ κύριος. Φυλάσσει πάντα
oſſa eoꝝ: vnū ex his nō cōteret. Mors pec-
τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται. Θάνατος ἁμαρ-
catoꝝ peſſima: et q oderūt iuſtū delin-
τωλῶν πονηρός, καὶ οἱ μισοῦντες τὸν δίκαιον πλημμελήσου-
quēt. Redimet dñs aīas ſeruoꝝ ſuoꝝ: et nō delin-
σι. Λυτρώσεται κύριος ψυχὰς δούλων αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ πλημμελή-
quēt oēs q ſperāt in eo. Pſalmus dauid. 34.
σουσι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν. Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λδ'.
Iudica dñe nocētes me: expugna
Δίκασον κύριε τοὺς ἀδικοῦντάς με, πολέμησον τοὺς

ſuper nos: ſicut expectauimus in te.

David: qn̄ mutauit os ſuū corā abimelech & eiecit eum & abiit. 34.

Benedicā dñm in oī tpe: ſp laus eius ī ore meo. In dño laudabitur anima mea: audient mites & letabuntur. Magnificate dominū mecum: & exaltabimus nomen eius pariter. Queſiui dominum & exaudiuit me: & de omnibus anguſtiis meis liberauit me. Reſpicite ad eum & cōfluite: & vultus veſtri non erubeſcent. Hic pauper clamauit: & dominus exaudiuit: & de oībus tribulatiōibus eius ſaluauit eū. Circūdat angelus domini in gyro timentes eum: & eruet eos. Guſtate & videte qm̄ bonus dñs: btūs vir qui ſperat in eo. Timete dominum ſancti eius: quoniam non eſt inopia timētibus eum. Leones indiguerunt & eſurierunt: querentibus aūt dñm non deerit oē bonū. Venite filii audite me: timorē dñi docebo vos. Quis eſt vir qui velit vitam: diligens dies videre bonos? Cuſtodi linguam tuam a malo: & labia tua ne loquantur dolū. Recede a malo & fac bonum: quere pacem & perſequere eam. Oculi domini ad iuſtos: & aures eius ad clamores eorum. Vultus autem domini ſuper faciētes mala: vt pdat de terra memoriā eorū. Clamauerūt & dñs exaudiuit: & ex oibus tribulatiōibus eorꝝ liberauit eos. Iuxta eſt dñs cōtritis corde: & cōfractos ſpiritu ſaluabit. Multe tribulationes iuſti: & ex oībus illis liberabit eū dñs. Cuſtodit dñs oīa oſſa eius: vnū ex eis nō cōfrigetur. Interficiet impium malitia: & odientes iuſtū culpabuntur. Redimet dñs aīas ſeruorum ſuorū: & non peccabunt oēs ſperantes in eo.

David. 35.

Iudica dñe aduerſarios meos: pugna

עלינו כאשר יחלנו לך׃ xxxiiii
לדוד בשנותו את טעמו
לפני אבימלך ויגרשהו וילך׃
אברכה את יהוה בכל עת תמיד
תהלתו בפי׃ ביהוה תתהלל נפשי
ישמעו ענוים וישמחו׃ גדלו
ליהוה אתי ונרוממה שמו יחדו׃
דרשתי את יהוה וענני ומכל
מגורותי הצילני׃ הביטו אליו
ונהרו ופניהם אל יחפרו׃ זה
עני קרא ויהוה שמע ומכל
צרותיו הושיעו׃ חנה מלאך
יהוה סביב ליראיו ויחלצם׃
טעמו וראו כי טוב יהוה אשרי
הגבר יחסה בו׃ יראו את יהוה
קדשיו כי אין מחסור ליראיו׃
כפירים רשו ורעבו ודרשי יהוה
לא יחסרו כל טוב׃ לכו בנים
שמעו לי יראת יהוה אלמדכם׃
מי האיש החפץ חיים אהב ימים
לראות טוב׃ נצר לשונך מרע
ושפתיך מדבר מרמה׃ סור מרע
ועשה טוב בקש שלום ורדפהו׃
עיני יהוה אל צדיקים ואזניו
אל שועתם׃ פני יהוה בעשי רע
להכרית מארץ זכרם׃ צעקו
ויהוה שמע ומכל צרותם
הצילם׃ קרוב יהוה לנשברי לב
ואת דכאי רוח יושיע׃ רבות
רעות צדיק ומכלם יצילנו יהוה׃
שמר כל עצמותיו אחת מהנה לא
נשברה׃ תמותת רשע רעה
ושנאי צדיק יאשמו׃ פודה יהוה
נפש עבדיו ולא יאשמו כל
החסים בו׃ xxxv. לדוד
ריבה יהוה את יריבי לחם את

לחמי החזק מגן וצנה וקומה חזק צנן
בעזרתי: והרק חנית וסגר ריק חנה
לקראת רדפי אמר לנפשי
ישועתך אני: יבשו ויכלמו ישע בוש
מבקשי נפשי יסגו אחור ויחפרו כלם בקש
חשבי רעתי: יהיו כמץ לפני סוג אחר
רוח ומלאך יהוה דוחה: יהי חפר רוע
דרכם חשך וחלקלקות ומלאך יהוה היה מוץ
רדפם: כי חנם טמנו לי שחת פנה לאך
רשתם חנם חפרו לנפשי:
תבואהו שואה לא ידע ורשתו בוא שאה
אשר טמן תלכדו בשואה יפל לכד נפל
בה: ונפשי תגיל ביהוה תשיש גיל שוש
בישועתו: כל עצמתי תאמרנה ישע אמר
יהוה מי כמוך מציל עני מחזק נצל ענה
ממנו ועני ואביון מגזלו: יקומון אבה קום
עדי חמס אשר לא ידעתי עוד
ישאלוני: ישלמוני רעה תחת שאל שלם
טובה שכול לנפשי: ואני רוע שכל
בחלותם לבושי שק עניתי בצום חלה לבש
נפשי ותפלתי על חיקי תשוב: ענה פלל
כרע כאח לי התהלכתי כאבל רעה הלך
אם קודר שחותי: ובצלעי קדר שחה
שמחו ונאספו נאספו עלי נכים אסף נכה
ולא ידעתי קרעו ולא דמו: דמם
בחנפי לעגי מעוג חרק עלי
שנימו: אדני כמה תראה ראה
השיבה נפשי משאיהם שוב שאה
מכפירים יחידתי: אודך בקהל כפר יחד
רב בעם עצום אהללך: אל ידה עצם
ישמחו לי איבי שקר שנאי חנם הלל שמח
יקרצו עין: כי לא שלום ידברו קרץ שלם
ועל רגעי ארץ דברי מרמות דבר רמה
יחשבון: וירחיבו עלי פיהם חשב רחב
אמרו האח האח ראתה עינינו: פה אח
ראיתה יהוה אל תחרש אדני ראה חרש

cōtra ipugnantes me. Apphēde ſcutū & haſtā: & cōſurge in adiutoriū meū. Euagīa gladiū & ꝑoccupa ex aduerſo pſequentes me: dic anime mee ſal9 tua ego ſū. Cōfundātur & reuereātur q querunt animā meā: couertantur retrorſum: & cōfundātur qui cogitant mihi mala. Fiant ſicut puluis ante faciē venti: & angelus dñi impellat. Sit via eorū tenebre & lubricū: & āgelus dñi pſeqtur eos. Quia fruſtra abſcōderūt mihi inſidias retis ſui: ſine cā foderūt aie mee. Veniat ei calamitas quā ignorat: & rete ſuū qd abſcōdit cōphendat eū: & cadat ī laqueū. Aīa āt mea exultabit ī dño: letabitur in ſalute ſua. Oīa oſſa mea dicent dñe qs ſimilis tui? eruens inopem a validiore eo & pauperē & mendicū a violento. Surgētes teſtes iniqui: que neſciebam interrogabāt me. Reddebant mi hi mala pro bono: ſterilitatem aie mee. Ego autem cū īfirmarer ab eis induebar cilicio: humiliabā in ieiunio aīam meā & oratio mea in ſinū meum cōuertebatur. Quaſi ad amicū qſi ad frēm meū ſic ābulabā: qſi lugēs mr̄ triſtis ſic īcuruabar. Et ī īfirmitate mea letabātur & cōgregabātur: collecti ſūt aduerſū me pcutientes & neſciebā: ſcidētes & nō tacētes. In ſimulatiōe verborū fictorum: frēdebāt cōtra me dētibus ſuis. Dñe qñ aſpícies: cōuerte aīam meam a calamitatibus ſuis a leōibus ſolitaria meā. Cōfitebor tibi ī eccl'ia grādi: ī pplo forti laudabo te. Nō letētur ſup me inimici mei mēdaces: odiētes me fruſtra cōniuētes oclo. Nō ei pacē loquūtur: ſed ī rapína terre verba fraudulēta cōcināt. Et dilatauerunt ſup me os ſuum: dixerunt vah vah vidit oculus nr̄. Vidiſti domine ne taccas: domine

impugnātes me. Apphēde arma ⁊ ſcutū: ⁊ exurge
πολεμοῦντάς με. Ἐπιλαβοῦ ὅπλου καὶ θυρεοῦ, καὶ ἀνάστηθι
in adiutoriū meū. Effunde frameā: ⁊ cōclude ad
εἰς τὴν βοήθειάν μου. Ἔκχεον ῥομφαίαν, καὶ σύγκλεισον ἐξ
uerſus eos q̄ pſequūtur me: dic aīe mee ſa
ἐναντίας τῶν καταδιωκόντων με, εἰπὸν τῇ ψυχῇ μου σωτη
lus tua ſū ego. Cōfundātur ⁊ reuereātur q̄
ρία σου εἰμὶ ἐγώ. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζη
rētes aiaꝫ meā. Auertantur retrorſū: Infra. 39.c. 69.
τοῦντες τὴν ψυχήν μου. Ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω,
⁊ cōfundātur cogitātes mihi mala. Fi
καὶ καταισχυνθήτωσαν οἱ λογιζόμενοί μοι κακά. Γενηθήτω
ant tāꝗ puluis ante faciē vēti: ⁊ angelus dñi
σαν ὡσεὶ χνοῦς κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, καὶ ἄγγελος κυρίου
coartās eos. Fiat via eoꝝ tenebre ⁊ lu
ἐκθλίβων αὐτούς. Γενηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκότος καὶ ὀλί
bricū: ⁊ angelus dñi pſeqns eos. Qm̄ gra
σθημα, καὶ ἄγγελος κυρίου καταδιώκων αὐτούς. Ὅτι δωρε
tis abſcōderūt mihi interitū laquei ſui: ſuperuacue exprobrauerūt
ὰν ἔκρυψάν μοι διαφθορὰν παγίδος αὐτῶν, μάτην ὠνείδισαν
aīam meā. Veniat illi laque9: quē ignorat. ⁊
τὴν ψυχήν μου. Ἐλθέτω αὐτῷ παγίς, ἣν οὐ γινώσκει, καὶ ἡ
captio q̄ abſcōdit: apprehēdat eū. ⁊ in laqueū ca
θήρα ἣν ἔκρυψε, συλλαβέτω αὐτόν. καὶ ἐν τῇ παγίδι πεσεῖ
dat in idipſū. Aīa āt mea exultabit in dño: dele
ται ἐν αὐτῇ. Ἡ δὲ ψυχή μου ἀγαλλιάσεται ἐπὶ τῷ κυρίῳ, τερ
ctabit ſup ſalutari ſuo. Omnia oſſa mea dicēt:
φθήσεται ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ. Πάντα τὰ ὀστᾶ μου ἐροῦσι,
dñe dñe quis ſimilis tibi? Eripiēs inopē de manu for
κύριε κύριε τίς ὅμοιός σοι; Ῥυόμενος πτωχὸν ἐκ χειρὸς στερεω
tioꝝ eius: ⁊ egenū ⁊ paupē a diripiē
τέρων αὐτοῦ, καὶ πτωχὸν καὶ πένητα ἀπὸ τῶν διαρπαζόν
tib9 eū. Surgētes mihi teſtes iniqui que ignorabā
των αὐτόν. Ἀναστάντες μοι μάρτυρες ἄδικοι ἃ οὐκ ἐγίνωσκον
interrogabāt me. Retribuebāt mihi mala p̄ bonis: ⁊
ἠρώτων με. Ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ
ſterilitatē aie mee. Ego āt cū ipi moleſti eſſent
ἀτεκνίαν τῇ ψυχῇ μου. Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ αὐτούς παρενοχλεῖν
mihi: induebar cilicio: Et humiliabā in ieiunio aīam
μοι, ἐνεδυόμην σάκκον. Καὶ ἐταπείνουν ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν
meā: ⁊ ōro mea in ſinu meo cōuertet.
μου, καὶ ἡ προσευχή μου εἰς κόλπον μου ἀποστραφήσεται.
Quaſi pximo qſi frī nr̄o ſic cōplacebā: qſi lu
Ὡς πλησίον ὡς ἀδελφῷ ἡμετέρῳ οὕτως εὐηρέστουν, ὡς πεν
gēs ⁊ cōtriſtatus ſic humiliabar. Et aduerſū me
θῶν καὶ σκυθρωπάζων οὕτως ἐταπεινούμην. Καὶ κατ' ἐμοῦ
letati ſunt ⁊ cōuenerūt: cōgregata ſūt ſup me flagella
εὐφράνθησαν καὶ συνήχθησαν, συνήχθησαν ἐπ' ἐμὲ μάστιγες
⁊ ignoraui. Diſſipati ſūt nec cōpuncti: tenta
καὶ οὐκ ἔγνων. Διεσχίσθησαν καὶ οὐ κατενύγησαν, ἐπείρα
uerūt me ſubſānauerūt me ſubſānatiōe: frēduerūt ſup me
σάν με, ἐξεμυκτήρισάν με μυκτηρισμῷ, ἔβρυξαν ἐπ' ἐμὲ
dētibus ſuis. Dñe qñ reſpicies: reſtitue
τοὺς ὀδόντας αὐτῶν. Κύριε πότε ἐπόψῃ, ἀποκατάστησον τὴν
aīam meā a malignitate eoꝝ: a leonibus
ψυχήν μου ἀπὸ τῆς κακουργίας αὐτῶν, ἀπὸ λεόντων τὴν
vnicā meā. Cōfitebor tibi in eccleſia ma
μονογενῆ μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἐκκλησίᾳ πολ
gna: in pplo graui laudabo te. Nō ſupgaudeāt mihi q̄ 1.Ioh. 3.d.
λῇ, ἐν λαῷ βαρεῖ αἰνέσω σε. Μὴ ἐπιχαρείησάν μοι οἱ
aduerſantur mihi inique: qui oderūt me gratis: ⁊
ἐχθραίνοντές μοι ἀδίκως, οἱ μισοῦντές με δωρεάν, καὶ
annuūt oculis. Qm̄ mihi quidē pacifice loqbātur:
διανεύοντες ὀφθαλμοῖς. Ὅτι ἐμοὶ μὲν εἰρηνικὰ ἐλάλουν,
⁊ in iracūdia dolos cogitabāt. Dilatauerūt ſup me
καὶ ἐπ' ὀργὴν δόλους διελογίζοντο. Ἐπλάτυναν ἐπ' ἐμὲ τὸ
os ſuū: dixerūt euge euge: viderūt oculi nr̄i.
στόμα αὐτῶν, εἶπον εὖγε εὖγε, εἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν.
Vidiſti dñe ne ſileas: dñe
Εἶδες κύριε, μὴ παρασιωπήσῃς, κύριε

ne diſcedas a me. Exurge dñe ⁊ intēde iudicio meo.
μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. Ἐξεγέρθητι κύριε καὶ πρόσχες τῇ κρίσει μου,
deus meus ⁊ dñs meus in cauſā meā. Iudica me dñe ſm iu
ὁ θεός μου καὶ ὁ κύριός μου εἰς τὴν δίκην μου. Κρῖνόν με κύριε κατὰ τὴν δι
ſtitiā tuā dñe de9 meus: ⁊ nō ſupgaudeāt mihi. Nō di
καιοσύνην σου κύριε ὁ θεός μου, καὶ μὴ ἐπιχαρείησάν μοι. Μὴ εἴποι
cāt in cordib9 ſuis: Euge euge aīe nr̄e: nec di
σαν ἐν καρδίαις αὐτῶν, Εὖγε εὖγε τῇ ψυχῇ ἡμῶν, μηδὲ εἴποι
cāt deuorauimus eū. Erubeſcāt ⁊ reuereātur ſimul
εν κατεπίομεν αὐτόν. Αἰσχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα
qui gratulātur malis meis. Induantur cōfuſiōe
οἱ ἐπιχαίροντες τοῖς κακοῖς μου. Ἐνδυσάσθωσαν αἰσχύνην
⁊ reuerētia q̄ magna loquūtur ſup me. Exul
καὶ ἐντροπὴν οἱ μεγαλορρημονοῦντες ἐπ' ἐμέ. Ἀγαλλιά
tent ⁊ letentur q̄ volūt iuſtitiā meā.
σθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν οἱ θέλοντες τὴν δικαιοσύνην μου.
Et dicant ſemp magnificet dñs q̄ volūt
Καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ κύριος οἱ θέλοντες
pacē ſerui eius. Et lingua mea meditabit
τὴν εἰρήνην τοῦ δούλου αὐτοῦ. Καὶ ἡ γλῶσσά μου μελετήσει
iuſtitiā tuā: tota die laudē tuā.
τὴν δικαιοσύνην σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν ἔπαινόν σου.

In fine ſeruo dñi dauid. 35.
Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ κυρίου τῷ Δαυίδ. λε.

Dicit iniuſtus vt delinquat in ſemetipſo: nō eſt
Φησὶν ὁ παράνομος τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔστι
timor dei āte oculos eius. Qm̄ doloſe egit i
φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ὅτι ἐδόλωσεν ἐ
cōſpectu eius: vt inueniret iniqtatē ſuā ⁊ odiret.
νώπιον αὐτοῦ, τοῦ εὑρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισῆσαι.
Verba oris eius iniqtas ⁊ dolus: no
Τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀνομία καὶ δόλος, οὐκ ἐβουλή
luit intelligere vt bn̄ ageret. Iniqtatē meditatus eſt in cu
θη συνιέναι τοῦ ἀγαθῦναι. Ἀνομίαν διελογίσατο ἐπὶ τῆς κοί
bili ſuo: aſtitit oī vie nō bone: malitiā āt nō o
της αὐτοῦ, παρέστη πάσῃ ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ, κακίᾳ δὲ οὐ προσ
diuit. Dñe in celo mia tua: ⁊ veritas
ώχθισε. Κύριε ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου, καὶ ἡ ἀλήθειά
tua vſq ad nubes. Iuſtitia tua ſicut mōtes dei:
σου ἕως τῶν νεφελῶν. Ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη θεοῦ, τὰ
iudicia tua abyſſus multa. Hoies ⁊ iumēta ſal
κρίματά σου ἄβυσσος πολλή. Ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώ
uabis dñe: queadmodū multiplicaſti miaꝫ tuā de9. Filii āt
σεις κύριε, ὡς ἐπλήθυνας τὸ ἔλεός σου ὁ θεός. Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν
hoium in tegmine alaꝝ tuaꝝ ſpabūt. Inebria
ἀνθρώπων ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπιοῦσι. Μεθυσθή
būtur ab vbertate dom9 tue: ⁊ torrēte volu
σονται ἀπὸ πιότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χείμαρρον τῆς τρυ
ptatis tue potabis eos. Qm̄ apud te fons vite: in
φῆς σου ποτιεῖς αὐτούς. Ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν
lumine tuo videbimus lumē. Pretēde miam tuā
τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς. Παράτεινον τὸ ἔλεός σου
ſciētibus te. ⁊ iuſtitiā tuā his q̄ recto ſūt
τοῖς γινώσκουσί σε. καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τοῖς εὐθέσι τῇ
corde. Nō veniat mihi pes ſupbie: ⁊ man9 pec
καρδίᾳ. Μὴ ἐλθέτω μοι πούς ὑπερηφανίας, καὶ χεὶρ ἁμαρ
catoris nō moueat me. Ibi ceciderūt oēs q̄ opā
τωλοῦ μὴ σαλεύσαι με. Ἐκεῖ ἔπεσον πάντες οἱ ἐργα
tur iniqtatē: expulſi ſūt nec potuerūt ſtare.
ζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐξώσθησαν καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι.

Pſalmus dauid. 36.
Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λς.

Noli emulari in malignātib9: neqꝫ zelaueris
Μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου τοὺς
facíētes iniqtatē. Qm̄ tāꝗ fenū velociter areſ
ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν. Ὅτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηραν
cent: ⁊ queadmodū olera herbaꝝ cito decidēt. Spe
θήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται. Ἔλ
ra in dño: ⁊ fac bonitatē: ⁊ inhabita
πισον ἐπὶ κύριον, καὶ ποίει χρηστότητα, καὶ κατασκήνου
terraꝫ: ⁊ paſceris in diuitiis eius.
τὴν γῆν, καὶ ποιμανθήσῃ ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῆς.

ne elōgeris a me. Cōſurge & vigila in iudicium meū: deus meus & dñs meus in cām meā. Iudica me ſcdm iuſticiam meā dñe deus me9: & ne inſultēt mihi. Ne dicāt ī corde ſuo vah vah aīe nr̄e: ne dicāt obſorbuimus eū. Cōfundantur & reuereantur pariter qui letantur in afflictione mea: induātur cōfuſione & verecūdia qui magnificātur ſuper me. Gaudeāt & letētur qui volūt iuſticiā meā: & dicāt ſp magnificetur dominus qui vult pacem ſerui eius. Et ligua mea meditabitur iuſticiā tuam: tota die laudē tuā.

victori ſuo dñi dd. 36

Dixit ſcelus impii ī medio cordis eius: nō eſt timor dei ante oculos eius. Qm̄ doloſe agit aduerſū eū in oculis ſuis: vt inueniret iniqtatē eius ad odiendū. Verba oris eius iniquitas & dolus: ceſſauit cogitare bn̄facere. Iniquitatē cogitat in cubili ſuo: ſtabit in via nō bona: malū nō abiiciet. Domine in celo miſericordia tua: fides tua vſq ad nubes. Iuſtitia tua quaſi montes dei: iudicia tua abyſſus multa: homines & iumenta ſaluos facies domine. Quam precioſa eſt miſericordia tua deus: & filii adam in vmbra alarum tuarum ſperabunt. Inebriabuntur de pinguedine domus tue: & torrēte delitiarū tuarꝝ potabis eos. Qm̄ tecū eſt fōs vite: ī lumine tuo videbim9 lumē. Attrahe miam tuā ſciētibus te: & iuſtitiam tuam rectis corde. Non veniat mihi pes ſuperbie: & man9 ipíoꝝ non me cōmoueat. Ibi ceciderūt opantes iniquitatem: expulſi ſunt & nō potuerunt ſurgere.

David. 37.

Noli cōtēdere cum malignis: nec emuleris facíētes iniquitatē. Qm̄ ſicut herba velociter conterētur: & ſicut holus viride marceſcēt. Spera in domino & fac bonum: peregrinare ī terra & paſcere fide.

אל תרחק ממני: העירה והקיצה רחק עור
למשפטי אלהי ואדני לריבי: קוץ שפט
שפטני כצדקך יהוה אלהי ואל רוב
ישמחו לי: אל יאמרו בלבם אמר
האח נפשנו אל יאמרו בלענוהו:
יבשו ויחפרו יחדו שמחי רעתי בוש חפר
ילבשו בשת וכלמה המגדילים רוע לבש
עלי: ירנו וישמחו חפצי צדקי גדל
ויאמרו תמיד יגדל יהוה החפץ רנן תמד
שלום עבדו: ולשוני תהגה לשן הגה
צדקך כל היום תהלתך: xxxvi. הלל
למנצח לעבד יהוה לדוד: נצח
נאם פשע לרשע בקרב לבי אין
פחד אלהים לנגד עיניו: כי
החליק אליו בעיניו למצא עונו חלק
לשנא: דברי פיו און ומרמה פה רמה
חדל להשכיל להיטיב: און שכל יטב
יחשב על משכבו יתיצב על דרך חשב
לא טוב רע לא ימאס: יהוה שכב יצב
בהשמים חסדך אמונתך עד רוע מאס
שחקים: צדקתך כהררי אל אמן
משפטיך תהום רבה אדם ובהמה שמם תהם
תושיע יהוה: מה יקר חסדך רבב ישע
אלהים ובני אדם בצל כנפיך
יחסיון: ירוין מדשן ביתך ונחל חסה רוה
עדניך תשקם: כי עמך מקור שקה קור
חיים באורך נראה אור: משך חיה ראה
חסדך לידעיך וצדקתך לישרי
לב: אל תבואני רגל גאוה ויד בוא גאה
רשעים אל תנדני: שם נפלו נוד
פעלי און דחו ולא יכלו קום: דחה
לדוד xxxvii. אל חרה
תתחר במרעים אל תקנא בעשי רוע קנא
עולה: כי כחציר מהרה ימלו וכירק עשה חציר
דשא יבולון: בטח ביהוה ועשה נמל נבל
טוב שכן ארץ ורעה אמונה: אמן

והתענג על יהוה ויתן לך ענג נתן
משאלת לבך׃ גול על יהוה שאל גלל
דרכך ובטח עליו והוא יעשה׃ עלה עשה
והוציא כאור צדקך ומשפטך יצא שפט
כצהרים׃ דום ליהוה והתחולל דמם חול
לו אל תתחר במצליח דרכו חרה צלח
באיש עשה מזמות׃ הרף מאף זמם רפה
ועזב חמה אל תתחר אך להרע׃ רוע
כי מרעים יכרתון וקוי יהוה המה רוע כרת קוה
יירשו ארץ׃ ועוד מעט ואין ירש
רשע והתבוננת על מקומו בין קום
ואיננו׃ וענוים יירשו ארץ ענה
והתענגו על רב שלום׃ זמם ענג שלם
רשע לצדיק וחרק עליו שניו׃ צדק
אדני ישחק לו כי ראה כי יבא שחק בוא
יומו׃ חרב פתחו רשעים ודרכו
קשתם להפיל עני ואביון נפל ענה
לטבוח ישרי דרך׃ חרבם תבוא אבה טבח
בלבם וקשתותם תשברנה׃ בוא
טוב מעט לצדיק מהמון רשעים שבר צדק המה
רבים׃ כי זרועות רשעים תשברנה רבב זרע
וסומך צדיקים יהוה׃ יודע יהוה ידע
ימי תמימם ונחלתם לעולם תהיה׃ יום תמם
לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון עלם היה
ישבעו׃ כי רשעים יאבדו ואיבי בוש רוע יום שבע
יהוה כיקר כרים כלו בעשן כלו׃ אבד כרר
לוה רשע ולא ישלם וצדיק כלה צדק
חונן ונותן׃ כי מברכיו שלם חנן
יירשו ארץ ומקלליו יכרתו׃ נתן ברך
מיהוה מצעדי גבר כוננו ודרכו קלל כרת
יחפץ׃ כי יפל לא יוטל צעד
כי יהוה סומך ידו׃ נער הייתי חפץ נפל טול
גם זקנתי ולא ראיתי צדיק סמך
נעזב וזרעו מבקש לחם׃ כל זקן ראה צדק
היום חונן ומלוה וזרעו לברכה׃ עזב בקש
סור מרע ועשה טוב ושכן חנן לוה רוע

Et delectare in dño: & dabit tibi petitiões cordis tui. Volue ſuper dominum viam tuam: & confide in eo & ipſe faciet. Et educet ſicut lumen iuſticiam tuam: & iudicium tuũ ſicut meridiem. Tace domino & expecta eum: noli contendere aduerſus eum qui proficit in via ſua: aduerſus virum qui facit que cogitat. Dimitte irã & relinq̃ furorẽ. noli cõtẽdere vt male facias. Q̃m qui malefaciũt interibũt: expectãtes aũt dñm ipſi hereditabũt terrã. Adhuc enĩ modicũ & nõ erit ipius: & cogitabis de loco eius & nõ ſubſiſtet. Mites aũt hereditabũt terrã: & delectabuntur in multitudine pacis. Cogitat ĩpius de iuſto: & frẽdet aduerſus eũ dentibus ſuis. Dñs deridebit eũ: vidẽs q̃ veniet dies eius. Gladiũ euaginauerũt impii & tetẽderũt arcũ ſuũ: vt percutiant egenũ & pauperẽ & interficiãt rectos ĩ via. Gladius eorũ ĩgrediatur in cor eorũ: & arcus eorũ cõfringantur. Melius eſt parũ iuſto: quam diuitie ĩpiorum multe. Q̃m brachia ĩpiorũ confringentur: ſubleuat aũt iuſtos dominus. Nouit dñs dies immaculatorũ: & hereditas eorũ eterna erit. Non cõfundẽtur in tpe malo: & ĩ diebus famis ſaturabũtur. Quia impii peribunt: & inimici dñi gloriãtes vt monocerotes cõſumptĩ vt fumus cõſumẽtur. Fenerabit ipius & nõ reddit: iuſtus aũt donat & tribuit. Quia q bñdicti fuerit ab eo herditabũt terrã: & q maledicti interibũt. A dño greſſus viri firmãtur: & viã eius volet. Cum ceciderit non allidetur: quia dñs ſuſtentat manũ eius. Puer fui ſiquidem ſenui: & non vidi iuſtum derelictũ: nec ſemẽ eius querens panem. Tota die donat & cõmodat: & ſemẽ eius ĩ bñdictione erit. Recede a malo & fac bonũ: & habita

Delectare in dño: & dabit tibi petitiões
Κατατρύφησον τοῦ κυρίου, καὶ δώσει σοι τὰ αἰτήματα τῆς
cordis tui. Reuela ad dñm viã tuã: &
καρδίας σου. Ἀποκάλυψον πρὸς κύριον τὴν ὁδόν σου, καὶ
ſpera in eo: & ipſe faciet. Et educet q̃ſi lumẽ
ἔλπισον ἐπ' αὐτόν, καὶ αὐτὸς ποιήσει. Καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς
iuſtitiã tuã: & iudiciũ tuũ, tanq̃ meridiẽ.
τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὸ κρίμά σου ὡς μεσημβρίαν.
ſubditus eſto dño: & ora eũ. Noli emulari
ὑποτάγηθι τῷ κυρίῳ, καὶ ἱκέτευσον αὐτόν. Μὴ παραζήλου
in eo q̃ pſperat in via ſua: in hõe fa
ἐν τῷ κατευοδουμένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπῳ ποι-
ciẽti iniuſtitias. Deſine ab ira: & derelinque
οῦντι παρανομίαν. Παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς, καὶ ἐγκατάλιπε
furorẽ. noli emulari: vt maligneris. Q̃m q̃ malignã
θυμόν. μὴ παραζήλου, ὥστε πονηρεύεσθαι. Ὅτι οἱ πονηρευό-
tur exterminabũtur: ſuſtinẽtes ãt dñm: ipſi
μενοι ἐξολοθρευθήσονται, οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν κύριον, αὐτοὶ
hereditabũt trã. Et adhuc puſillũ & nõ erit pec-
κληρονομήσουσι γῆν. Καὶ ἔτι ὀλίγον καὶ οὐ μὴ ὑπάρξῃ ὁ ἁμαρ-
cator. & q̃res locũ eius: & nõ inuenies.
τωλός. καὶ ζητήσεις τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὕρῃς.
Manſueti ãt hereditabũt trã: & delectabũtur
Οἱ δὲ πραεῖς κληρονομήσουσι γῆν, καὶ κατατρυφήσουσιν
in multitudine pacis. Obſeruabit pctõr iu
ἐπὶ πλήθει εἰρήνης. Παρατηρήσεται ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δί-
ſtũ: & ſtridebit ſup eũ dẽtib9 ſuis. Dñs aũt ir Infra eo.
καιον, καὶ βρύξει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ὁ δὲ κς ἐκγε-
ridebit eũ: q̃m pſpicit q̃ veniet dies ei9. Gladiũ
λάσεται αὐτόν, ὅτι προβλέπει ὅτι ἥξει ἡ ἡμέρα αὐτοῦ. Ῥομφαί-
euaginauerũt pctõres: intẽderũt arcũ ſuũ: Ut deij
αν ἐσπάσαντο οἱ ἁμαρτωλοί, ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν, Τοῦ κα-
ciãt pauperẽ & inopẽ: vt trucidẽt rectos
ταβαλεῖν πτωχὸν καὶ πένητα, τοῦ σφάξαι τοὺς εὐθεῖς
corde. Gladius eorũ intret in corda ipſo
τῇ καρδίᾳ. Ἡ ῥομφαία αὐτῶν εἰσέλθοι εἰς τὰς καρδίας αὐ-
rũ: & arcus eorũ cõfringãtur. Meli9 ẽ modicũ
τῶν, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν συντριβείη. Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ
iuſto ſup diuitias pctõrũ multas. Q̃m bra
δικαίῳ ὑπὲρ πλοῦτον ἁμαρτωλῶν πολύν. Ὅτι βραχίο-
chia pctõrũ cõterẽtur: cõfirmat ãt iu
νες ἁμαρτωλῶν συντριβήσονται, ὑποστηρίζει δὲ τοὺς δικαί-
ſtos dñs. Nouit dñs vias immaculatorũ: &
ους ὁ κύριος. Γινώσκει κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμώμων, καὶ
hereditas eorũ in eternũ erit. Nõ cõfundẽtur in
ἡ κληρονομία αὐτῶν εἰς αἰῶνα ἔσται. Οὐ καταισχυνθήσονται ἐν
tpe malo: & in diebus famis ſaturabũtur: q̃
καιρῷ πονηρῷ, καὶ ἐν ἡμέραις λιμοῦ χορτασθήσονται, ὅτι
pctõres pibũt. Inimici vero dñi mox
οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπολοῦνται. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου ἅμα
vt honorificati fuerĩt ipi & exaltati: deficiẽtes queadmodũ fu
τῷ δοξασθῆναι αὐτοὺς καὶ ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ κα-
mus defecerũt. Mutuatur pctõr: & nõ ſoluet.
πνὸς ἐξέλιπον. Δανείζεται ὁ ἁμαρτωλός, καὶ οὐκ ἀποτίσει. ὁ
iuſtus ãt miſeretur: & tribuit: Quia bñdicẽtes ei
δὲ δίκαιος οἰκτείρει, καὶ δίδωσιν, Ὅτι οἱ εὐλογοῦντες αὐτὸν
hereditabũt trã: maledicẽtes aũt ei diſpi
κληρονομήσουσι γῆν, οἱ δὲ καταρώμενοι αὐτὸν ἐξολοθρευθήσον-
bũt. A dño greſſus hoĩs dirigũtur: &
ται. Παρὰ κυρίου τὰ διαβήματα ἀνθρώπου κατευθύνεται, καὶ τὴν ὁ-
viã eius volet valde. Cũ ceciderit nõ collidetur:
δὸν αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Ὅταν πέσῃ οὐ καταραχθήσεται,
q̃ dñs ſupponit manũ ei. Iunior fui: &
ὅτι κύριος ἀντιστηρίζει χεῖρα αὐτοῦ. Νεώτερος ἐγενόμην, καὶ
enĩ ſenui: & nõ vidi iuſtũ derelictũ: neq̃
γὰρ ἐγήρασα, καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον, οὐδὲ
ſemẽ eius q̃rẽs panẽ. Tota die miſeret & cõ
τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐλεεῖ καὶ δα-
modat iuſtus: & ſemẽ illi9 in bñdictiõe erit. De 8.33.
νείζει ὁ δίκαιος, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν ἔσται. Ἔκ-
clina a malo: & fac bonũ: & inhabita
κλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν, καὶ κατασκήνου

in ſeculũ ſeculi. Q̃a dñs amat iudiciũ: & nõ derelin
εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ὅτι κς ἀγαπᾷ κρίσιν, καὶ οὐκ ἐγκατα-
quet ſctõs ſuos. in eternũ cõſeruabũtur.
λείψει τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα φυλαχθήσονται.
Iniuſti ãt punientur: & ſemẽ impiorũ peri
Ἄνομοι δὲ ἐκδιωχθήσονται, καὶ σπέρμα ἀσεβῶν ἐξολοθρευθήσε-
bit. Iuſti ãt hereditabũt trã: & inhabitabũt
ται. Δίκαιοι δὲ κληρονομήσουσι γῆν, καὶ κατασκηνώσουσιν
in ſeculũ ſeculi ſup eã. Os iuſti meditabit ſapiẽ
εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἐπ' αὐτῆς. Στόμα δικαίου μελετήσει σοφί-
tiã: & lingua eius loquet iudiciũ. Lex dei eius
αν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσει κρίσιν. Ὁ νόμος τοῦ θεοῦ αὐτοῦ
in corde ipi9: & nõ ſupplãtabũtur greſſus e-
ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑποσκελισθήσεται τὰ διαβήματα αὐ-
ius. cõſiderat pctõr iuſtũ: & q̃rit mor
τοῦ. Κατανοεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ ζητεῖ τοῦ θανα-
tificare. eũ. Dñs aũt nõ derelinquet eũ in
τῶσαι αὐτόν. Ὁ δὲ κύριος οὐ μὴ ἐγκαταλίπῃ αὐτὸν εἰς τὰς
manib9 eius: nec dãnabit eũ: cũ iudica
χεῖρας αὐτοῦ, οὐδ' οὐ μὴ καταδικάσηται αὐτόν, ὅταν κρίνη-
bit illi. Expecta dñz: & cuſtodi viã e-
ται αὐτῷ. Ὑπόμεινον τὸν κύριον, καὶ φύλαξον τὴν ὁδὸν αὐ-
ius: & exaltabit te vt hereditate capias trã: cũ perie
τοῦ, καὶ ὑψώσει σε τοῦ κατακληρονομῆσαι γῆν, ἐν τῷ ἐξολο-
rint pctõres videbis. Uidi impiũ ſuperexal
θρεύεσθαι ἁμαρτωλοὺς ὄψει. Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψού-
tatũ: & eleuatũ: ſicut cedros libani. Et
μενον, καὶ ἐπαιρόμενον, ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Καὶ
trãſiui & ecce nõ erat: & q̃ſiui eũ & nõ ẽ inuẽt9 lo
παρῆλθον καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὑρέθη ὁ τό-
cus eius. Cuſtodi inocẽtiã & vide equitatẽ: q̃m ſũt re
πος αὐτοῦ. Φύλασσε ἀκακίαν καὶ ἴδε εὐθύτητα, ὅτι ἔστιν ἐγκα-
liquie hoĩ pacifico. Iniuſti aũt diſpert
τάλειμμα ἀνθρώπῳ εἰρηνικῷ. Οἱ δὲ παράνομοι ἐξολοθρευθήσον-
bũt ſimul: reliquie impiorũ inte
ται ἐπὶ τὸ αὐτό, τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν ἀσεβῶν ἐξολοθρευ-
ribũt. Salus ãt iuſtorũ a dño: & pro
θήσονται. Σωτηρία δὲ τῶν δικαίων παρὰ κυρίου, καὶ ὑπερα-
tector eorũ eſt in tpe tribulatiõis. Et adiuuabit eos
σπιστὴς αὐτῶν ἐστιν ἐν καιρῷ θλίψεως. Καὶ βοηθήσει αὐτοῖς
dñs: & liberabit eos: & eruet eos a pec
κύριος καὶ ῥύσεται αὐτούς, καὶ ἐξελεῖται αὐτοὺς ἐξ ἁμαρ-
catoribus: & ſaluabit eos: q̃ ſperauerũt in eo.
τωλῶν, καὶ σώσει αὐτούς, ὅτι ἤλπισαν ἐπ' αὐτόν.
Pſalmus dd in cõmemoratiõe de ſabbato. 37.
Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ εἰς ἀνάμνησιν περὶ τοῦ σαββάτου. λζ.
6.6. Domine ne furore tuo arguas me: neq̃ ira tua
Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου
corripias me. Q̃m ſagitte tue infixe ſũt mihi: & cõ
παιδεύσῃς με. Ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι, καὶ ἐπε-
firmaſti ſup me manũ tuã. Nõ eſt ſanitas in carne
στήριξας ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. Οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί
mea a facie ire tue: nõ eſt pax in oſſi
μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέ-
bus meis a facie pctõrũ meorũ. Q̃m iniq̃tates
οις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου. Ὅτι αἱ ἀνομίαι
mee ſupgreſſe ſũt caput meũ: ſicut onus graue grauate
μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθη-
ſũt ſup me. Putruerũt & corrupte ſũt cicatrices mee
σαν ἐπ' ἐμέ. Προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου
a facie inſipiẽtie mee. Miſer factus ſũ &
ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. Ἐταλαιπώρησα καὶ
curuatus ſũ vſq̃ in finẽ: tota die cõtriſtatus
κατεκάμφθην ἕως τέλους, ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων
ingrediebar. Q̃m lũbi mei impleti ſũt illuſionibus: & nõ
ἐπορευόμην. Ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων, καὶ οὐκ
eſt ſanitas in carne mea. Afflict9 ſũ & humiliatus ſũ ni
ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου, Ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφό-
mis: rugiebã a gemitu cordis mei. Dñe ante te
δρα, ὠρυόμην ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου. Κύριε ἐναντίον σου
oẽ deſideriũ meũ: & gemitus meus a te nõ eſt abſcõdit9.
πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου, καὶ ὁ στεναγμός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβη.

in ſempiternũ. Quia dominus diligit iudicium: & non derelinquet ſanctos ſuos in eternũ cuſtoditi ſunt: & ſemẽ impiorum pibit. Iuſti hereditabunt terram: & inhabitabũt in ſeculũ ſup eã. Os iuſti meditabitur ſapientiam: & lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde eius: non deficient greſſus eius. Conſiderat impius iuſtum: & querit vt occidat eũ. Dñs nõ derelinquet eum in manu eius: & nõ condẽnabit eum cũ iudicatur. Expecta dominũ & cuſtodi viam eius: & exaltabit te vt poſſideas terrã: cũ interierint impii videbis. Vidi impium robuſtum & fortiſſimum ſicut indigenam virentem. Et tranſiui & ecce non erat: & queſiui eum & non eſt inuentus. Cuſtodi ſimplicitatem & vide rectũ: quia erit ad extremum viro pax. Preuaricatores ãt delebũtur pariter: nouiſſimum impiorum peribit. Salus ãt iuſtorũ a dño: fortitudo eorũ in tpe tribulatiõis. Et auxiliabitur eis dñs & liberabit eos: eripiet eos ab ĩpiis & ſaluabit eos quia ſperauerũt ĩ eo.

Pſalmus dauid in commemoratione. 38.

Domine ne ĩ ira tua arguas me: neq̃ ĩ furorẽ tuo corripias me. Q̃m ſagitte tue infixe ſũt mihi: & tetigit me manus tua. Nõ ẽ ſanitas in carne mea a facie indignatiõis tue: nõ pax oſſib9 meis a facie pctĩ mei. Q̃m iniq̃tates mee tranſierũt caput meũ: q̃ſi onus graue aggrauate ſunt ſup me. Cõputruerũt & tabuerũt cicatrices mee a facie ĩſipiẽtie mee. Afflict9 ſũ & ĩcuruat9 ſũ nimis: tota die merens ãbulabã. Q̃m lũbi mei repleti ſunt ĩgnominia: & nõ ẽ ſanitas ĩ carne mea. Euigilaui & afflictus ſũ nimis: rugiebã a gemitu cordis mei. Dñe ĩ cõſpectu tuo oẽ deſideriũ meũ: & gemitus meus a te non eſt abſconditus.

לעולם׃ כי יהוה אהב משפט עלם שפט
ולא יעזב את חסידיו לעולם עזב חסד
נשמרו וזרע רשעים נכרת׃ עלם שמר
צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד שכן
עליה׃ פי צדיק יהגה חכמה פה הגה
ולשונו תדבר משפט׃ תורת לשן דבר
אלהיו בלבו לא תמעד אשריו׃ ירה מעד
צופה רשע לצדיק ומבקש צפה
להמיתו׃ יהוה לא יעזבנו בידו מות עזב
ולא ירשיענו בהשפטו׃ קוה רשע שפט
אל יהוה ושמר דרכו וירוממך רמם
לרשת ארץ בהכרת רשעים ירש כרת
תראה׃ ראיתי רשע עריץ ראה ערץ
ומתערה כאזרח רענן׃ ויעבר ערה זרח
והנה איננו ואבקשהו ולא עבר בקש
נמצא׃ שמר תם וראה ישר כי מצא תמם
אחרית לאיש שלום׃ ופשעים שלם
נשמדו יחדו אחרית רשעים שמד
נכרתה׃ ותשועת צדיקים כרת ישע
מיהוה מעוזם בעת צרה׃ ויעזרם צדק עזז
יהוה ויפלטם יפלטם מרשעים צור עזר
ויושיעם כי חסו בו׃ פלט
xxxviii.
מזמור לדוד להזכיר׃ יהוה ישע חסה
אל בקצפך תוכיחני ובחמתך זמר זכר
תיסרני׃ כי חציך נחתו בי קצף יחם
ותנחת עלי ידך׃ אין מתם בבשרי יסר חתת נחת
מפני זעמך אין שלום בעצמי מפני פנה שלם
חטאתי׃ כי עונתי עברו ראשי
כמשא כבד יכבדו ממני׃ הבאישו נשא באש
נמקו חבורתי מפני אולתי׃ מקק חבר
נעויתי שחתי עד מאד כל היום פנה עוה
קדר הלכתי׃ כי כסלי מלאו שחח
נקלה ואין מתם בבשרי׃ נפוגתי קלה פוג
ונדכיתי עד מאד שאגתי מנהמת דכה
לבי׃ אדני נגדך כל תאותי אוה
ואנחתי ממך לא נסתרה׃ סתר

לבי סחרחר עזבני כחי ואור עיני — סחר
גם הם אין אתי ׃ אהבי ורעי — רעה
מנגד נגעי יעמדו וקרובי מרחוק — עמד קרב
עמדו ׃ וינקשו מבקשי נפשי — רחק נקש
ודרשי רעתי דברו הוות ומרמות — בקש רוע
כל היום יהגו ׃ ואני כחרש לא — הוה רמה
אשמע וכאלם לא יפתח פיו ׃ — רנה שמע
ואהי כאיש אשר לא שמע — פתח פה
ואין בפיו תוכחות ׃ כי לך יהוה — היה
הוחלתי אתה תענה אדני אלהי ׃ — יכח
כי אמרתי פן ישמחו לי במוט — יחל ענה
רגלי עלי הגדילו ׃ כי אני לצלע — שמח
נכון ומכאובי נגדי תמיד ׃ כי עוני — עלה גדל
אגיד אדאג מחטאתי ׃ ואיבי — כון כאב
חיים עצמו ורבו שנאי שקר ׃ — תמד נגד
ומשלמי רעה תחת טובה ישטנוני — דאג חיה רבה
תחת רדופי טוב ׃ אל תעזבני — שלם רוץ
יהוה אלהי אל תרחק ממני ׃ חושה — שטן רדף
לעזרתי אדני תשועתי ׃ **xxxix.** — עזב רחק
למנצח לידותון מזמור לדוד ׃ אמרתי — ישע
אשמרה דרכי מחטוא בלשוני — נצח זמר
אשמרה לפי מחסום בעד רשע — שמר חטא
לנגדי ׃ נאלמתי דומיה החשיתי — לשון פה
מטוב וכאבי נעכר ׃ חם לבי — חסם אלם
בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי — דום חשה
בלשוני ׃ הודיעני יהוה קצי — עכר חמם
ומדת ימי מה היא אדעה מה — הגה בער
חדל אני ׃ הנה טפחות נתתה ימי — לשון ידע
וחלדי כאין נגדך אך כל הבל כל — מדד יום
אדם נצב סלה ׃ אך בצלם יתהלך — ידע נתן
איש אך הבל יהמיון יצבר — צלם הלך
ולא ידע מי אספם ׃ ועתה מה — המה צבר
קויתי אדני תוחלתי לך היא ׃ — קוה יחל
מכל פשעי הצילני חרפת — נצל
נבל אל תשימני ׃ נאלמתי — שום אלם
לא אפתח פי כי אתה עשית ׃ — פתח פה עשה

Cor meũ fluctuabat: dereliquit me fortitudo mea: & lux oculorũ meorũ & ipſa nõ ẽ mecũ. Cari mei & proximi mei q̃ſi cõtra leprã meã ſteterunt: & vicini mei lõge ſteterũt. Et irruebãt q̃rẽtes aiam meam: & inueſtigãtes mala mihi loq̃bãtur inſidias: & dolos tota die meditabãtur. Et ego tanq̃ ſurdus nõ audiebã: & ſicut mutus nõ apiẽs os ſuũ. Et fui ſicut hõ qui non audit: nec in ore ſuo redargutiones. Te enĩ dñe expectabã: tu exaudies dñe deus meus. Quia dixi ne forte inſultẽt mihi: & cũ vacillauerit pedes mei ſuper me magnificentur. Quia ego ad plagas paratus ſum: & dolor meus cõtra me ſemper. Quia iniquitatẽ meã annũcio: ſollicitus ero ꝑ pctõ meo. Inimici aũt mei viuẽtes confortati ſunt: & multiplicati ſũt odiẽtes me mẽdaciter. Et qui reddũt malũ ꝑ bono aduerſabãtur mihi: q̃m ſeq̃bar bonum. Ne derelinquas me dñe deus meus: ne elongeris a me. Feſtina ĩ auxiliũ meũ: dñe ſaluti meæ.

Victori pro idithun pſ. dauid. 39.

Dixi cuſtodiam vias meas ne peccẽ in lingua mea: cuſtodiam os meũ ſilẽtio: dõec ẽ impius cõtra me. Obmutui ſilẽtio tacui de bono: & dolor me9 cõturbatus ẽ. Incaluit cor meum ĩ medio mei: in meditatiõe mea incẽſus ſũ igni: locut9 ſũ lingua mea. Oñde mihi dñe finẽ meũ: & mẽſurã dierꝫ meorꝫ q̃ ſit: vt ſciã q̃d mihi deeſt. Ecce breues poſuiſti dies meos: & vita mea q̃ſi nõ ſit in cõſpectu tuo: oĩa eĩ vanitas oĩs hõ ſubſiſtens. Sp. Tãtũ ĩ imagĩe ãbulat hõ: tñ fruſtra cõturbatur: cõgregat & ignorat cui dimittat ea. Nũc ergo q̃d expecto? dñe pſtolatio mea tu es. Ab oibus iniquitatib9 meis libera me: opprobriũ ſtulto ne põas me. Obmutui nõ apui os meũ: quia tu feciſti

Cor meũ cõturbatũ ẽ: dereliq̃t me ꝟtus mea:
Ἡ καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ
lumẽ oculoꝝ meoꝝ ꝛ ipſm nõ eſt mecũ. Amici mei
φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. Οἱ φίλοι μου
ꝛ ꝓximi mei aduerſũ me appꝓpinquauerũt ꝛ ſteterũt. Et
καὶ οἱ πλησίον μου ἐξεναντίας μου ἤγγισαν καὶ ἔστησαν. Καὶ
qui iuxta me de lõge ſteterũt: ꝛ vim faciebãt q̃ q̃re
οἱ ἔγγιστά μου ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦν
bãt aĩaꝫ meã. Et q̃ inq̃rebãt mala mihi: locuti ſũt va
τες τὴν ψυχήν μου. Καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι, ἐλάλησαν μα
nitates: ꝛ dolos tota die meditabãtur. Ego aũt
ταιότητας, καὶ δολιότητας ὅλην τὴν ἡμέραν ἐμελέτησαν. Ἐγὼ δὲ
tanq̃ ſurdus nõ audiebã: ꝛ ſicut mutus nõ aperiẽs os ſu
ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐ
ũ. Et factus ſũ ſicut hõ nõ audiẽs: ꝛ nõ hñs in ore
τοῦ. Καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων, καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόμα
ſuo redargutiões. Quia in te dñe ſperaui: tu exaudies
τι αὐτοῦ ἐλεγμούς. Ὅτι ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα, σὺ εἰσακού
dñe deus meus. Quia dixi: neq̃ñdo ſupgaudeãt mihi
σῃ κύριε ὁ θεός μου. Ὅτι εἶπον, μήποτε ἐπιχαρῶσί μοι οἱ
inimici mei: ꝛ dũ cõmouẽt pedes mei ſup me magna
ἐχθροί μου, καὶ ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου ἐπ' ἐμὲ ἐμεγα
locuti ſunt. Quia ego in flagella paratus: ꝛ dolor
λορρημόνησαν. Ὅτι ἐγὼ εἰς μάστιγας ἕτοιμος, καὶ ἡ ἀλγηδών
me9 i cõſpectu meo ẽ ſemp. Quia iniq̃tatẽ meã ego
μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ
annũtiabo: ꝛ cogitabo pro pctõ meo. Inimi
ἀναγγελῶ, καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου. Οἱ δὲ
ci aũt mei viuũt: ꝛ cõfirmati ſũt ſup me: ꝛ multiplica
ἐχθροί μου ζῶσι, καὶ κεκραταίωνται ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἐπληθύνθη
ti ſũt q̃ oderũt me inique. Qui retribuũt mihi ma
σαν οἱ μισοῦντές με ἀδίκως. Οἱ ἀνταποδιδόντες μοι κα
la pro bonis: detrahebãt mihi: qm̃ ſeq̃bar boni
κὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, ἐνδιέβαλλόν με, ἐπεὶ κατεδίωκον ἀγαθο
tatẽ. Ne derelinquas me dñe deus me9: ne diſceſſeris a
σύνην. Μὴ ἐγκαταλίπῃς με κύριε ὁ θεός μου, μὴ ἀποστῇς ἀπ'
me. Intẽde in adiutoriũ meũ dñe ſalutis meæ.
ἐμοῦ. Πρόσχες εἰς τὴν βοήθειάν μου κύριε τῆς σωτηρίας μου.
In finẽ idithũ cãticũ dd. 38.
Εἰς τὸ τέλος τῷ Ἰδιθοὺμ ᾠδὴ τῷ Δαυίδ. λη.
Dixi cuſtodiã vias meas: vt nõ delinq̃
Εἶπα, φυλάξω τὰς ὁδούς μου, τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν με
in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiã: cũ ꝯſiſteret
ἐν γλώσσῃ μου. Ἐθέμην τῷ στόματί μου φυλακήν, ἐν τῷ συστῆναι
pctõr aduerſũ me. Obmutui ꝛ humiliat9 ſũ:
τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου. Ἐκωφώθην καὶ ἐταπεινώθην,
ꝛ ſilui a bonis: ꝛ dolor meus renouat9 eſt. Con
καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν, καὶ τὸ ἄλγημά μου ἀνεκαινίσθη. Ἐθερ
caluit cor meũ intra me: ꝛ in meditatiõe mea exar
μάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθή
deſcet ignis. Locut9 ſũ in lingua mea: notũ fac mihi dñe
σεται πῦρ. Ἐλάλησα ἐν γλώσσῃ μου, γνώρισόν μοι κύριε τὸ
finẽ meũ: Et numerũ dierũ meoꝝ q̃s eſt: vt ſciã
πέρας μου, Καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν μου τίς ἐστιν, ἵνα γνῶ
q̃d deſit mihi. Ecce veteres poſuiſti dies meos: ꝛ
τί ὑστερῶ ἐγώ. Ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου, καὶ
ſubſtãtia mea tanq̃ nihilũ ante te. Verũtñ vni
ἡ ὑπόστασίς μου ὡσεὶ οὐθὲν ἐνώπιόν σου. Πλὴν τὰ σύμ
uerſa vanitas: ois hõ viuẽs. Quãq̃ in ima
παντα ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν. Μέντοιγε ἐν εἰκό
gine ptrãſit hõ: tñ fruſtra cõturbat. The
νι διαπορεύεται ἄνθρωπος, πλὴν μάτην ταράσσεται. Θη
ſaurizat ꝛ ignorat cui cõgregabit ea: ꝛ nũc q̃
σαυρίζει καὶ οὐ γινώσκει τίνι συνάξει αὐτά, καὶ νῦν τίς ἡ
expectatio mea: nõne dñs? ꝛ ſubã mea a
ὑπομονή μου, οὐχὶ κύριος; καὶ ἡ ὑπόστασίς μου παρὰ
te eſt. Ab oib9 iniq̃tatib9 meis erue me: opp
σοῦ ἐστιν. Ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν μου ῥῦσαί με, ὄνει
briũ inſipiẽti dediſti me. Obmutui ꝛ nõ apui os
δος ἄφρονι ἔδωκάς με. Ἐκωφώθην καὶ οὐκ ἤνοιξα τὸ στό
meũ: q̃ñ tu feciſti:
μα μου, ὅτι σὺ ἐποίησας,

amoue a me plagas tuas. A fortitudine eñi
ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ τὰς μάστιγάς σου. Ἀπὸ γὰρ τῆς ἰσχύ
manus tue ego defeci: in increpatõib9 pp iniquit
ος τῆς χειρός σου ἐγὼ ἐξέλιπον, ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομί
tatẽ corripuiſti hoiẽ. Et tabeſcere feciſti ſicut araneã
ας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον. Καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν
aiam eius: verũtñ vane ois hõ. Exaudi
ψυχὴν αὐτοῦ, πλὴν μάτην πᾶς ἄνθρωπος. Εἰσάκουσον
orõeꝫ meã dñe ꝛ deꝑcatiõnẽ meã: aurib9 ꝑcipe
τῆς προσευχῆς μου κύριε καὶ τῆς δεήσεώς μου, ἐνώτισαι
lachrymas meas. Ne ſileas: q̃ñ aduena
τῶν δακρύων μου. Μὴ παρασιωπήσῃς, ὅτι πάροικος
ego ſum apud te ꝛ peregrinus: ſicut oẽs
ἐγώ εἰμι παρὰ σοὶ καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες
pr̃es mei. Remitte mihi vt refrigerer priuſq̃ a
οἱ πατέρες μου. Ἄνες μοι, ἵνα ἀναψύξω πρὸ τοῦ με ἀ
beam: ꝛ amplius nõ ero.
πελθεῖν, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ ὑπάρξω.
In finẽ pſalmus dauid. 39.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λθ.
Expectãs expectaui dñm: ꝛ intẽdit mihi:
Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν κύριον, καὶ προσέσχε μοι,
ꝛ exaudiuit preces meas: Et eduxit me de la
καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου, Καὶ ἀνήγαγέ με ἐκ λάκ
cu miſerie: ꝛ de luto fecis. Et ſtatuit ſup
κου ταλαιπωρίας, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος. Καὶ ἔστησεν ἐπὶ
petrã pedes meos: ꝛ direxit greſſus
πέτραν τοὺς πόδας μου, καὶ κατεύθυνε τὰ διαβήματά
meos. Et immiſit in os meũ cãticũ nouũ: carmẽ
μου. Καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ στόμα μου ᾆσμα καινόν, ὕμνον τῷ
deo nr̃o. Videbũt multi ꝛ timebũt: ꝛ ſꝑabũt
θεῷ ἡμῶν. Ὄψονται πολλοὶ καὶ φοβηθήσονται, καὶ ἐλπιοῦσιν
in dño. Beatus vir: cuius eſt nomẽ dñi ſpes
ἐπὶ κύριον. Μακάριος ἀνήρ, οὗ ἐστι τὸ ὄνομα κυρίου ἐλπὶς
eius: ꝛ nõ reſpexit in vanitates ꝛ inſanias fal
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας καὶ μανίας ψευ
ſas. Multa feciſti tu dñe deus meus mirabi
δεῖς. Πολλὰ ἐποίησας σὺ κύριε ὁ θεός μου τὰ θαυμά
lia tua: ꝛ cogitatiõib9 tuis nõ eſt q̃ ſimilis
σιά σου, καὶ τοῖς διαλογισμοῖς σου οὐκ ἔστι τίς ὁμοιωθήσε
ſit tibi. Annũtiaui ꝛ locut9 ſũ: multiplicati ſũt ſup nu
ταί σοι. Ἀπήγγειλα καὶ ἐλάλησα, ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ ἀρι
merũ. Sacrificiũ ꝛ oblatiõnẽ noluiſti: corpus aũt ꝑ
θμόν. Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρ
Heb. 10. feciſti mihi. Holocauſta ꝛ pro pctõ nõ poſtu
τίσω μοι. Ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἐζήτη
laſti: tũc dixi: ecce venio. In capite libri ſcrip
σας, τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω. Ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγρα
tũ eſt de me: vt facerẽ volũtatẽ tuã: deus me9 vo
πται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου, ὁ θεός μου ἠβου
lui ꝛ legẽ tuã in medio vẽtris mei. Annũ
λήθην καὶ τὸν νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. Εὐηγγελι
tiaui iuſtitiã in eccleſia magna: ecce labia mea
σάμην δικαιοσύνην ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ, ἰδοὺ τὰ χείλη μου
nõ ꝓhibebo: dñe tu ſciſti. Iuſtitiã tuã nõ
οὐ μὴ κωλύσω, κύριε σὺ ἔγνως. Τὴν δικαιοσύνην σου οὐκ
abſcõdi in corde meo: Vitatẽ tuã ꝛ ſalutare
ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου, τὴν ἀλήθειάν σου καὶ τὸ σωτήριόν
tuũ dixi. Nõ abſcõdi miam tuã ꝛ vitatẽ tuã
σου εἶπα. Οὐκ ἔκρυψα τὸ ἔλεός σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου
a cõcilio multo. Tu aũt dñe ne lõge facias
ἀπὸ συναγωγῆς πολλῆς. Σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τοὺς
miſeratiões tuas a me: miã tua ꝛ vitas tua ſem
οἰκτιρμούς σου ἀπ' ἐμοῦ, τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου δια
per ſuſceperũt me. Qm̃ circũdederũt me mala: quoꝝ nõ
παντὸς ἀντιλάβοιντό μου. Ὅτι περιέσχον με κακά, ὧν οὐκ
eſt numer9. cõprehẽderũt me iniq̃tates mee: ꝛ nõ po
ἔστιν ἀριθμός. κατέλαβόν με αἱ ἀνομίαι μου, καὶ οὐκ ἠδυ
Infra. 68. tui vt viderẽ. Multiplicate ſũt ſup capil
νήθην τοῦ βλέπειν. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρί
los capitis mei:
χας τῆς κεφαλῆς μου,

Tolle a me plagas tuas: a cõtẽtiõe manus tue ego cõſũptus ſum. In increpatiõibus pro iniquitate corripuiſti virũ: & poſuiſti quaſi tineã deſiderabilia eius: verũtñ vãitas oĩs hõ. Sp. Audi orõnẽ meã dñe: & clamorẽ meum exaudi: ad lachrymam meam ne obſurdeſcas: quia aduena ego ſum apud te & ꝑegrinus ſicut oẽs pr̃es mei. Parce mihi vt rideã: anteq̃ vadam & non ſubſiſtã.

Victori dauid. pſ. 40.

Expectãs expectaui dñm & inclinatus eſt ad me: & exaudiuit clamorẽ meũ. Et eduxit me de lacu ſonitus de luto cenĩ: & ſtatuit ſup petrã pedes meos: ſtabiliuit greſſus meos. Et dedit in ore meo cãticũ nouũ laudẽ deo noſtro: videbũt multi & timebũt & ſꝑabũt i dño. Beatus vir qui poſuit dominũ cõfidẽtiã ſuã: & nõ eſt auerſus ad ſuperbias põpaſq́ mẽdacii. Multa feciſti tu dñe de9 me9 mirabilia tua: & cogitatões tuas ꝓ nobis: nõ inuenio ordinẽ corã te. Si narrare voluero & nũerare: plura ſunt quã vt narrari queant. Victimã & oblatio nẽ noluiſti: aures fodiſti mihi: holocauſtum & pro pctõ nõ petiſti. Tũc dixi ecce venio: ĩ volumĩe libri ſcriptum eſt de me. Vt facerẽ placitũ tibi deus meus volui: & legẽ tuã ĩ medio vẽtris mei. Annũciaui iuſtitiã in eccleſia multa: ecce labia mea non prohibebo: dñe tu noſti. Iuſtitiam tuam non abſcõdi in medio cordis mei: fidem tuã & ſalutare tuum dixi: non abſcõdi miſericordiam tuam & veritatem tuam in eccleſia multa. Tu dñe nõ prohibebis mĩas tuas a me: miſericordia tua & veritas tua iugiter ſeruabũt me. Circũdederũt eĩ me mala quorũ nõ eſt nũerus: cõphẽderũt me iniquitates mee & non potui videre: plures facte ſunt quã capilli capitis mei:

הסר מעלי נגעך מתגרת ידך אני — סור גרה
כליתי ׃ בתוכחות על עון יסרת — כלה יכח
איש ותמס כעש חמודו אך הבל — מסס חמד
כל אדם סלה ׃ שמעה תפלתי — פלל
יהוה ושועתי האזינה אל דמעתי — אזן
אל תחרש כי גר אנכי עמך תושב — חרש גור
ככל אבותי ׃ השע ממני — ישב שעה
ואבליגה בטרם אלך ואינני ׃ — בלג הלך
למנצח לדוד מזמור ׃ **xl.** — נצח
קוה קויתי יהוה ויט אלי וישמע — זמר נטה
שועתי ׃ ויעלני מבור שאון — שוע עלה
מטיט היון ויקם על סלע רגלי — שאה קום
כונן אשרי ׃ ויתן בפי שיר חדש — נתן שור
תהלה לאלהינו יראו רבים — הלל ראה
וייראו ויבטחו ביהוה ׃ אשרי — רבב ירא בטח
הגבר אשר שם יהוה מבטחו ולא — שום
פנה אל רהבים ושטי כזב ׃ רבות — שטה
עשית אתה יהוה אלהי נפלאתיך — עשה פלא
ומחשבתיך אלינו אין ערך אליך — חשב ערך
אגידה ואדברה עצמו מספר ׃ זבח — נגד דבר
ומנחה לא חפצת אזנים כרית — כרה
לי עולה וחטאה לא שאלת ׃ אז — עלה
אמרתי הנה באתי במגלת ספר — בוא גלל
כתוב עלי ׃ לעשות רצונך אלהי — כתב עשה
חפצתי ותורתך בתוך מעי ׃ — רצה ירה
בשרתי צדק בקהל רב הנה — מעה
שפתי לא אכלא יהוה אתה — שפה כלא
ידעת ׃ צדקתך לא כסיתי בתוך
לבי אמונתך ותשועתך — אמן ישע
אמרתי לא כחדתי חסדך
ואמתך לקהל רב ׃ אתה יהוה
לא תכלא רחמיך ממני חסדך
ואמתך תמיד יצרוני ׃ כי אפפו — תמד נצר
עלי רעות עד אין מספר — רוע ספר
השיגוני עונתי ולא יכלתי — נשג
לראות עצמו משערות ראשי — ראה

ולבי עזבני: רצה יהוה להצילני — נצל
יהוה לעזרתי חושה: יבשו — בוש
ויחפרו יחד מבקשי נפשי — חפר בקש
לספותה יסגו אחור ויכלמו חפצי — ספה נסג
רעתי: ישמו על עקב בשתם — אחר כלם
האומרים לי האח האח: ישישו — שמם אמר אח שוש
וישמחו בך כל מבקשיך יאמרו — שמח בקש
תמיד יגדל יהוה אהבי תשועתך: — גדל ישע
ואני עני ואביון אדני יחשב לי — ענה אבה
עזרתי ומפלטי אתה אלהי אל — חשב פלט
תאחר: **xli.** למנצח מזמור — אחר נצח
לדוד: אשרי משכיל אל דל — זמר שכל
ביום רעה ימלטהו יהוה: יהוה — רוע מלט
ישמרהו ויחיהו ואשר בארץ — שמר חיה
ואל תתנהו בנפש איביו: יהוה — נתן
יסעדנו על ערש דוי כל משכבו — סעד דוה
הפכת בחליו: אני אמרתי יהוה — שכב חלה
חנני רפאה נפשי כי חטאתי לך:
אויבי יאמרו רע לי מתי ימות — איב אמר
ואבד שמו: ואם בא לראות — רוע מות
שוא ידבר לבו יקבץ און — בוא ראה
לו יצא לחוץ ידבר: יחד עלי — דבר
יתלחשו כל שנאי עלי — לחש
יחשבו רעה לי: דבר בליעל — חשב כל
יצוק בו ואשר שכב לא יוסיף — צוק יסף
לקום: גם איש שלומי אשר — שלם
בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל — אכל גדל
עלי עקב: ואתה יהוה חנני
והקימני ואשלמה להם: בזאת — קום שלם
ידעתי כי חפצת בי כי לא יריע — רוע
איבי עלי: ואני בתמי תמכת בי — תמם
ותציבני לפניך לעולם: ברוך — יצב פנה
יהוה אלהי ישראל מהעולם ועד — עלם ברך
העולם אמן ואמן: **xlii.** למנצח — נצח
משכיל לבני קרח: כאיל — שכל
תערג על אפיקי מים כן נפשי — ערג אפק

& cor meũ dereliq̃t me. Placeat tibi dñe vt libe
res me: dñe ad adiuuã-
dũ me feſtina. Confun-
dantur & reuereãtur ſi-
mul querẽtes aiam meã
vt auferãt eã: cõuertã-
tur retrorſum & cõfun-
dãtur q volũt mihi ma-
la. Pereãt poſt cõfuſio
nẽ ſuã: qui dicunt mihi
vah vah. Gaudeãt & le
tentur in te qui querũt
te: dicant iugiter ma-
gnificetur domin9 qui
diligũt ſalutare tuum.
Ego ãt ſum egenus &
pauper: dñs ſollicitus e
rit p me: auxiliũ meũ
& ſalutare meũ tu es:
deus me9 ne moreris.
Pro victoria p̃s dd. 41

Beatus qui intelligit
ſuper pauperem:
in die mala liberabit
eum dominus. Dñs
cuſtodiet eũ & viuifica
bit eũ & btũs erit in ter
ra: & non tradet eũ aie
inimicorũ ſuorũ. Dñs
cõfortabit eũ in lecto
īfirmitatis: totũ ſtratũ
eius vertiſti in egrota-
tione ſua. Ego dixi dñe
miſerere mei: ſana ani
mã meã quia peccaui ti
bi. Inimici mei loquun
tur malũ mihi: q̃ñ mo
rietur & pibit nomen e
ius. Et ſi veniret vt vi-
ſitet vana loq̃tur: cor
eius cõgregabit iniqui-
tatẽ ſibi: egrediẽs foras
detrahet. Simul aduer-
ſum me murmurabant
oẽs odientes me: con-
tra me cogitabãt malũ
mihi. Verbũ ĩpietatis
infundebant ſibi: qui
dormiuit non addet
vt reſurgat? Sed & ho-
mo pacificus meus
in quo habui fiduciã,
q mãducabat panẽ me
um leuauit contra me
plãtã. Sed tu dñe miſe
rere mei: & leua me vt
reddã eis. In hoc
cognoui q velis me:
qa nõ īſultabit inimic9
meus mihi. Ego ãt in
ſimplicitate mea adiut9
ſũ a te: & ſtatues me añ
faciẽ tuã in ppetuũ. Bñ
dictus dñs deus iſrael
a ſeculo & vſq̃ in ſecu-
lum amen & amen.
Pro victoria doctiſſimi
filiorũ core. 42.
Sicut ceruus deſide
rat ad fontes aqua-
rum: ſic anima mea

& cor meũ dereliq̃t me. Cõplaceat dñe vt eri
καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατέλιπέ με. Εὐδόκησον κύριε τοῦ ῥύ
pe me: dñe ad adiuuãdũ me reſpice. Cõfun
σασθαί με, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι πρόσχες. Καταισχυνθεί
dãtur & reuereãtur ſimul q̃ querũt aiaʒ meã: — Infra 69.
ησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου, τοῦ
vt auferãt eã. Auertantur retrorſũ & reuereã
ἐξᾶραι αὐτήν. Ἀποστραφείησαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυν
tur q̃ volũt mihi mala. Ferant cõfe
θείησαν οἱ θέλοντές μοι κακά. Κομισάσθωσαν παραχρῆ
ſtim cõfuſionẽ ſuã: q̃ dicũt mihi euge euge. Exul
μα αἰσχύνην αὐτῶν, οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε. Ἀγαλλιά
tent & letẽtur ſup te oẽs quærẽtes
σθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές
te dñe. Et dicãt ſemp magnificet do
σε κύριε. Καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ κύ
min9: qui diligũt ſalutare tuũ. Ego ãt mẽdicus ſum
ριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. Ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι
& paup: dñs ſollicit9 erit mei. Adiutor meus & prote
καὶ πένης, κύριος φροντιεῖ μου. Βοηθός μου καὶ ὑπερασπι
ctor meus es tu deus meus: ne tardaueris.
στής μου εἶ σὺ ὁ θεός μου, μὴ χρονίσῃς.
In fine pſalmus dauid. 40.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. μ΄.

Beatus q̃ intelligit ſup egenũ & paupẽm: in
Μακάριος ὁ συνιὼν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα, ἐν ἡ
die mala liberabit eũ dñs. Dñs cõſeruet e-
μέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος. Κύριος διαφυλάξαι αὐ
um & viuificet eũ: & btm faciat eũ in t̃ra: & nõ
τὸν καὶ ζῆσαι αὐτόν, καὶ μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ, καὶ μὴ
tradat eũ in manus inimicoꝝ eius. Dñs opẽ ferat
παραδῷ αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ. Κύριος βοηθήσαι
illi ſup lectũ doloris eius: vniuerſũ ſtratũ eius ver
αὐτῷ ἐπὶ κλίνης ὀδύνης αὐτοῦ, ὅλην τὴν κοίτην αὐτοῦ ἔστρε
ſaſti in īfirmitate eius. Ego dixi: dñe miſerere mei: ſa
ψας ἐν τῇ ἀρρωστίᾳ αὐτοῦ. Ἐγὼ εἶπα, κύριε ἐλέησόν με, ἴα
na aiaʒ meã: q2 peccaui tibi. Inimici mei dixe
σαι τὴν ψυχήν μου, ὅτι ἥμαρτόν σοι. Οἱ ἐχθροί μου εἴ
rũt mala mihi: q̃ñ morietur & peribit nomẽ
πον κακά μοι, πότε ἀποθανεῖται καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα
eius. Et ingrediebaꝝ vt videret: vana loq̃baꝝ cor
αὐτοῦ. Καὶ εἰσεπορεύετο τοῦ ἰδεῖν, μάτην ἐλάλει ἡ καρδία
eius: cõgregauit iniq̃tatẽ ſibi: egrediebaꝝ foras: & loq̃-
αὐτοῦ, συνήγαγεν ἀνομίαν ἑαυτῷ, ἐξεπορεύετο ἔξω, καὶ ἐλά
baꝝ in idipũ. Aduerſũ me ſuſurrabãt oẽs inimici
λει ἐπὶ τὸ αὐτό. Κατ᾽ ἐμοῦ ἐψιθύριζον πάντες οἱ ἐχθροί
mei: aduerſũ me cogitabãt mala mihi. Verbũ iniquũ cõ-
μου, κατ᾽ ἐμοῦ ἐλογίζοντο κακά μοι. Λόγον παράνομον κα
ſtituerũt aduerſũ me: nũq̃d q̃ dormit nõ adiiciet vt re-
τέθεντο κατ᾽ ἐμοῦ, μὴ ὁ κοιμώμενος οὐχὶ προσθήσει τοῦ ἀνα
ſurgat? Et eñ hõ pacis meæ in quo ſperaui: q̃
στῆναι; Καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου ἐφ᾽ ὃν ἤλπισα, ὁ
edebat pães meos magnificauit ſup me ſupplãtatiõeʒ. Tu ãt do
ἐσθίων ἄρτους μου ἐμεγάλυνεν ἐπ᾽ ἐμὲ πτερνισμόν. Σὺ δὲ κύ
mine miſerere mei: & reſuſcita me: & retribuã eis.
ριε ἐλέησόν με, καὶ ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς.
In hoc cognoui: q̃ñ voluiſti me: q̃ñ nõ gaude
Ἐν τούτῳ ἔγνων, ὅτι τεθέληκάς με, ὅτι οὐ μὴ ἐπιχα
bit inimicus meus ſup me. Me ãt pp inocẽtiã ſu
ρῇ ὁ ἐχθρός μου ἐπ᾽ ἐμέ. Ἐμοῦ δὲ διὰ τὴν ἀκακίαν ἀντε
ſcepiſti: & cõfirmaſti me ĩ cõſpectu tuo in eternũ.
λάβου, καὶ ἐβεβαίωσάς με ἐνώπιόν σου εἰς τὸν αἰῶνα.
Benedictus dñs deus iſrael a ſeculo & in
Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς
ſeculũ fiat fiat.
τὸν αἰῶνα, γένοιτο γένοιτο.
In fine in intellectũ filiis core. 41.
Εἰς τὸ τέλος εἰς σύνεσιν τοῖς υἱοῖς κορέ. μα΄.

Quemadmodũ deſiderat ceru9 ad fontes
Ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς
aquarũ: ita deſiderat aia mea
τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχή μου

ad te deus. Sitiuit aia mea ad deũ
πρὸς σὲ ὁ θεός. Ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν
fortẽ viuũ. Q̃ñ veniã & apparebo añ faciẽ
ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα. Πότε ἥξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ
dei. Fuerũt lachrime mee mihi panis die ac
τοῦ θεοῦ. Ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ
nocte: dum dr̃ mihi quotidie: vbi eſt deus
νυκτός, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἐστιν ὁ θεός
tuus? Hec recordat9 ſũ: & effudi in me aiam meã:
σου; Ταῦτα ἐμνήσθην, καὶ ἐξέχεα ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν ψυχήν μου,
q̃ñ trãſibo ĩ locũ tabnaculi admirabilis vſq̃ ad domũ
ὅτι διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ
dei. In voce exultatiõis & cõfeſſionis ſon9 fe-
θεοῦ. Ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἤχου ἑορ
ſta celebrãtis. Quare triſtis es aia mea: & quare cõ
τάζοντος. Ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἱνατί συν
turbas me? Spera in deo: q̃ñ cõfitebor — Infra, 42.
ταράσσεις με; Ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι
illi: ſalutare vultus mei & deus me9. Ad
αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου. Πρὸς
me ipm aia mea cõturbata ẽ: pptereа memor ero
ἐμαυτὸν ἡ ψυχή μου ἐταράχθη, διὰ τοῦτο μνησθήσομαί
tui de t̃ra iordanis & hermoniiʒ a mõte modico. Abyſ
σου ἐκ γῆς ἰορδάνου καὶ ἑρμωνιεὶμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ. Ἄβυσ
ſus abyſſuʒ inuocat in voce cataractaꝝ tuaꝝ.
σος ἄβυσσον ἐπικαλεῖται εἰς φωνὴν τῶν καταρακτῶν σου.
Omnia excelſa tua & fluctus tui ſup me
Πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ᾽ ἐμὲ
trãſierũt. In die mãdabit dñs miaʒ ſuã: &
διῆλθεν. Ἡμέρας ἐντελεῖται κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ
nocte cãticũ eius apd me. Oratio deo vite mee:
νυκτὸς ᾠδὴ αὐτοῦ παρ᾽ ἐμοί. Προσευχὴ τῷ θεῷ τῆς ζωῆς μου,
dicã deo ſuſceptor me9 es. Quare mei oblitus es: & qua
ἐρῶ τῷ θεῷ ἀντιλήπτωρ μου εἶ. Διατί μου ἐπελάθου, καὶ ἱνα
re cõtriſtatus incedo dũ affligit inimicus?
τί σκυθρωπάζων πορεύομαι ἐν τῷ ἐκθλίβειν τὸν ἐχθρόν;
Dum cõfringũtur oſſa mea: exprobrauerũt mihi inimici mei. Dũ
Ἐν τῷ καταθλάσαι τὰ ὀστᾶ μου, ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου. Ἐν
dicũt ipi mihi p ſingulos dies: vbi eſt de9 tuus?
τῷ λέγειν αὐτούς μοι καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἐστιν ὁ θεός σου;
Quare triſtis es aia mea: & quare cõturbas
Ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἱνατί συνταράσσεις
me? Spera in deo: q̃ñ cõfitebor illi: ſaluta
με; Ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτή
re vultus mei & de9 me9.
ριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου.
Pſalmus dauid ſine titulo apd hebreos. 42.
Ψαλμὸς τῷ δαυὶδ ἀνεπίγραφος παρ᾽ ἑβραίοις. μβ΄.

Iudica me deus: & diſcerne cauſaʒ meã: de gẽ-
Κρῖνόν μοι ὁ θεός, καὶ δίκασον τὴν δίκην μου, ἐξ ἔθ
te nõ ſctã: ab hoie iniquo & doloſo erue
νους οὐχ ὁσίου, ἀπὸ ἀνθρώπου ἀδίκου καὶ δολίου ῥῦσαί
me. Quia tu es de9 fortitudo mea: quare repuliſti
με. Ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς κραταίωμά μου, ἱνατί ἀπώσω
me: & quare triſtis incedo: dũ affligit
με, καὶ ἱνατί σκυθρωπάζων πορεύομαι, ἐν τῷ ἐκθλίβειν τὸν
inimicus? Emitte lucẽ tuã & xitatẽ
ἐχθρόν; Ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν
tuã: ipa me deduxerũt & adduxerũt me in mõtẽ ſctũ
σου, αὐτά με ὡδήγησαν καὶ ἤγαγόν με εἰς ὄρος ἅγιόν
tuũ & in tabnacula tua. Et introibo
σου καὶ εἰς τὰ σκηνώματά σου. Καὶ εἰσελεύσομαι
ad altare dei: ad deũ q̃ leti
πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸν θεὸν τὸν εὐφραί
ficat iuuẽtutẽ meã: Cõfitebor tibi in cithara
νοντα τὴν νεότητά μου, Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν κιθάρᾳ
deus deus me9: quare triſtis es aia mea: &
ὁ θεὸς ὁ θεός μου, ἱνατί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ
quare cõturbas me? Spera in deo: q̃ñ
ἱνατί συνταράσσεις με; Ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι
cõfitebor illi: ſalutare
ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ

deſiderat ad te deus.
Sitiuit anima mea ad
deum fortem viuum:
quando veniam & vi-
debo faciem dei. Fue-
rũt mihi lachrime mee
panis die ac nocte: cũ
diceretur mihi tota die
vbi eſt deus tuus? Ho
rum recordatus ſum &
effudi in me animã me-
am: quia veniam ad vm-
braculum tacebo vſq̃
ad domum dei: in vo-
ce laudis & confeſſiõis
multitudinis feſta cele-
brantis. Quare incur-
uaris anima mea: & q̃-
re conturbas me? ex-
pecta deum quia ad-
huc cõfitebor ei ſaluta-
ribus vultus eius. Deus
meus ĩ meipſo aĩa mea
incuruatur: ppterea re
cordabor tui d̃ t̃ra ior-
danis & hermõiĩ de mõ
te minimo. Abyſſus a-
byſſum vocat in voce
cataractarũ tuarũ: oẽs
gurgites tui & fluctus
tui ſup me tranſierunt.
Per diẽ mandabit dñs
miam ſuã: & nocte cã-
ticũ eius mecũ: oratio
deo vite mee. Dicam
deo petra mea q̃re obli
tus es mei: quare triſtiſ
ĩcedo affligente
inimico. Cũ me interfi
cerẽt in oſſibus meis:
exp̃brauerũt mihi ho-
ſtes mei: dicentes mihi
tota die vbi eſt deus tu
us? Quare icuruaris aĩa
mea: & quare cõturbas
me? expecta deũ q̃ñ
adhuc cõfitebor ei ſa-
lutaribus vultus mei &
deo meo. 43.

Iudica me deus &
diſcerne cãm meam
de gẽte nõ ſctã: a viro
iniquo & doloſo ſalua
me. Tu enim
deus fortitudinis mee:
q̃re p̃eciſti me? quare
triſtis incedo affligẽte
inimico? Mitte
lucẽ tuã & veritatẽ tuã:
ipſa ducẽt me & intro-
ducent in mõtẽ ſanctũ
tuum & in tabernacula
tua. Et introibo ad al-
tare dei: ad
deũ letitiã exultatiõis
mee: & cõfitebor tibi ĩ
cithara deus deus me9.
Quare incuruaris
anima mea: & q̃re con
turbas ſup me? expecta
deũ quoniã adhuc cõ-
fitebor ei ſalutaribus

תערג אליך אלהים: צמאה
נפשי לאלהים לאל חי מתי
אבוא ואראה פני אלהים: היתה — בוא ראה
לי דמעתי לחם יומם ולילה באמר — פנה היה
אלי כל היום איה אלהיך: אלה
אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי — זכר שפך
אעבר בסך אדדם עד בית — עבר סכך
אלהים בקול רנה ותודה המון — ידה רנן
חוגג: מה תשתוחחי נפשי ותהמי — ידה המה
עלי הוחילי לאלהים כי עוד אודנו — חגג שחח
ישועות פניו: אלהי עלי נפשי — המה יחל
תשתוחח על כן אזכרך מארץ — ידה ישע
ירדן וחרמונים מהר מצער: — פנה שחח
תהום אל תהום קורא לקול — זכר צער
צנוריך כל משבריך וגליך עלי — תהם קרא
עברו: יומם יצוה יהוה חסדו — צנר שבר
ובלילה שירה עמי תפלה לאל — גלל צוה
חיי: אומרה לאל סלעי למה — שור פלל
שכחתני למה קדר אלך בלחץ — חיה
אויב: ברצח בעצמותי חרפוני — הלך
צוררי באמרם אלי כל היום איה — איב
אלהיך: מה תשתוחחי נפשי ומה
תהמי עלי הוחילי לאלהים כי
עוד אודנו ישועת פני ואלהי: — פנה
xliii. שפטני אלהים וריבה
ריבי מגוי לא חסיד מאיש — ריב
מרמה ועולה תפלטני: כי אתה — חסד
אלהי מעוזי למה זנחתני למה — רמה פלט
קדר אתהלך בלחץ אויב: שלח — עזז
אורך ואמתך המה ינחוני יביאוני — איב
אל הר קדשך ואל משכנותיך: — נחה בוא
ואבואה אל מזבח אלהים אל — שכן
אל שמחת גילי ואודך בכנור — בוא זבח
אלהים אלהי: מה תשתוחחי — ידה כנר
נפשי ומה תהמי עלי הוחילי
לאלהים כי עוד אודנו ישועת

פני ואלהי׃ **xliiii.** למנצח
לבני קרח משכיל׃ אלהים
באזנינו שמענו אבותינו ספרו
לנו פעל פעלת בימיהם בימי
קדם׃ אתה ידך גוים הורשת
ותטעם תרע לאמים ותשלחם׃
כי לא בחרבם ירשו ארץ
וזרועם לא הושיעה למו כי ימינך
וזרועך ואור פניך כי רציתם׃
אתה הוא מלכי אלהים צוה
ישועות יעקב׃ בך צרינו ננגח
בשמך נבוס קמינו׃ כי לא
בקשתי אבטח וחרבי לא
תושיעני׃ כי הושעתנו מצרינו
ומשנאינו הבישות׃ באלהים
הללנו כל היום ושמך לעולם
נודה סלה׃ אף זנחת ותכלימנו
ולא תצא בצבאותינו׃ תשיבנו
אחור מני צר ומשנאינו שסו
למו׃ תתננו כצאן מאכל ובגוים
זריתנו׃ תמכר עמך בלא הון
ולא רבית במחיריהם׃ תשימנו
חרפה לשכנינו לעג וקלס
לסביבותינו׃ תשימנו משל
בגוים מנוד ראש בלאמים׃
כל היום כלמתי נגדי ובשת פני
כסתני׃ מקול מחרף ומגדף מפני
אויב ומתנקם׃ כל זאת באתנו
ולא שכחנוך ולא שקרנו
בבריתך׃ לא נסוג אחור לבנו
ותט אשרינו מני ארחך׃ כי
דכיתנו במקום תנים ותכס
עלינו בצלמות׃ אם שכחנו שם
אלהינו ונפרש כפינו לאל זר׃
הלא אלהים יחקר זאת כי הוא
ידע תעלמות לב׃ כי עליך הרגנו

vultus mei & deus meus.
Victori filiorū core eruditio. 44.

Deus auribus nostris audiuimus: patres nostri narrauerūt nobis opus quod operatus es in diebus eorū in diebus antiquis. Tu manu tua gentes delesti & plātasti eos: afflixisti populos & emisisti eos. Non enim in gladio suo possederūt terrā: nec brachiū eorū saluauit eos: sed dextera tua & brachiū tuū & lux vultus tui: quoniam cōplacuisti eis. Tu es ipse rex meus deus: precipe pro salutaribus iacob. In te hostes nostros ventilabimus cornu: & in noīe tuo cōculcabimus aduersarios nostros. Non enim in arcu meo cōfidā: nec gladius meus saluabit me. Quia saluasti nos de hostibus nřis: & eos qui oderūt nos cōfudisti. In deo gaudebimus tota die: & nomē tuū in eternū confitebimur. Sp. Verū tu proiecisti & confudisti nos: & nō egredieris in exercitibus nostris. Vertisti terga nřa hostibus: & qui oderunt nos diripuerūt sibi. Dedisti nos quasi gregē ad vorādū: & in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populū tuū sine precio: nec grādis fuit cōmutatio eorū. Posuisti nos opprobriū vicinis nřis: subsānationē & irrisum his qui erāt in circuitu nřo. Posuisti nos in similitudinē gētibus: cōmotionē capitis in tribubus. Tota die cōfusio mea cōtra me: & ignominia faciei meę cooperuit me. A voce exprobrantis & blasphemantis: a facie inimici & vltoris. Oīa hec venerūt super nos: & obliti nō sumus tui: nec mētiti sumus in pacto tuo: Non est cōuersū retro cor nostrū: nec declinauerunt gressus nři a semita tua. Quoniam deiecisti nos in locū draconū: & operuisti nos vmbra mortis. Si obliti sumus noīs dei nři: & si expādimus manus nřas ad deū alienū. Nūquid nō deus inuestigabit istud? ipse enim no-

vultus mei & deus meus.
προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου.
In finē filijs core ad intellectū. 43.
Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ εἰς σύνεσιν. μγ΄.
Deus in auribus nřis audiuimus: & patres
Ὁ θεὸς ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν, καὶ οἱ πατέρες
nři annūtiauerūt nobis: Opus quod operatus es in diebus eo
ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν, Ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐ
rū: in diebus antiquis. Manus tua gētes disperdidit: &
τῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. Ἡ χείρ σου ἔθνη ἐξωλόθρευσε, καὶ
plātasti eos; afflixisti pplos: & expulisti e
κατεφύτευσας αὐτούς, ἐκάκωσας λαούς, καὶ ἐξέβαλες αὐ
os. Nec enī in gladio suo possederūt terrā: &
τούς. Οὐ γὰρ ἐν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτῶν ἐκληρονόμησαν γῆν, καὶ
brachiū eorū nō saluauit eos: Sed dextera tua &
ὁ βραχίων αὐτῶν οὐκ ἔσωσεν αὐτούς, Ἀλλ᾽ ἡ δεξιά σου καὶ
brachiū tuū & illuminatio vultus tui: quoniam cōplacuisti in eis.
ὁ βραχίων σου καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου σου, ὅτι εὐδό
Tu es ipse rex meus & deus meus:
κησας ἐν αὐτοῖς. Σὺ εἶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου,
qui mādas salutes iacob. In te inimicos
ὁ ἐντελλόμενος τὰς σωτηρίας Ἰακώβ. Ἐν σοὶ τοὺς ἐχθροὺς
nřos ventilabimus cornu: & in noīe tuo spernemus
ἡμῶν κερατιοῦμεν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξουδενώσομεν
insurgētes nobis. Nō enī in arcu meo sperabo.
τοὺς ἐπανισταμένους ἡμῖν. Οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ τόξῳ μου ἐλπιῶ,
& gladius meus nō saluabit me. Saluasti enī nos de
καὶ ἡ ῥομφαία μου οὐ σώσει με. Ἔσωσας γὰρ ἡμᾶς ἐκ τῶν
affligētibus nos: & odiētes nos cōfudisti. In
θλιβόντων ἡμᾶς, καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς κατῄσχυνας. Ἐν
deo laudabimur tota die: & in noīe
τῷ θεῷ ἐπαινεθησόμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί
tuo cōfitebimur in seculū. Nūc aūt repulisti & cō
σου ἐξομολογησόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα. Νυνὶ δὲ ἀπώσω καὶ κα
fudisti nos: & nō egredieris deus in virtutibus
τῄσχυνας ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡ
nřis. Auertisti nos retrorsū post inimicos
μῶν. Ἀπέστρεψας ἡμᾶς εἰς τὰ ὀπίσω παρὰ τοὺς ἐχθροὺς ἡ
nřos: & qui oderūt nos diripiebāt sibi. Dedisti nos
μῶν, καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διήρπαζον ἑαυτοῖς. Ἔδωκας ἡμᾶς
tanq̄ oues escarū: & in gētibus dispersisti nos.
ὡς πρόβατα βρώσεως, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσι διέσπειρας ἡμᾶς.
Vēdidisti pplm tuū sine precio: & nō fuit multitudo in
Ἀπέδου τὸν λαόν σου ἄνευ τιμῆς, καὶ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς
cōmutationibus nřis. Posuisti nos opprobriū vicinis nřis:
ἀλλάγμασιν ἡμῶν. Ἔθου ἡμᾶς ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν,
subsannationē & derisū his qui in circuitu nřo. Posuisti nos in
μυκτηρισμὸν καὶ χλευασμὸν τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. Ἔθου ἡμᾶς εἰς
similitudinē in gētibus: cōmotionē capitis in pplis.
παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι, κίνησιν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς.
Tota die verecūdia mea cōtra me est: & cō
Ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἐντροπή μου κατεναντίον μού ἐστι, καὶ ἡ αἰ
fusio faciei meę cooperuit me. A voce exprobrā
σχύνη τοῦ προσώπου μου ἐκάλυψέ με. Ἀπὸ φωνῆς ὀνειδίζον
tis & obloquētis: a facie inimici & persequē
τος καὶ καταλαλοῦντος, ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ καὶ ἐκδιώκον
tis. Hec oīa venerūt sup nos: nec obliti sumus te:
τος. Ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐπελαθόμεθά σου,
& inique nō egimus in testamēto tuo. Et nō recessit re
καὶ οὐκ ἠδικήσαμεν ἐν τῇ διαθήκῃ σου. Καὶ οὐκ ἀπέστη εἰς τὰ ὀ
tro cor nřm: & declinasti semitas nřas a
πίσω ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ ἐξέκλινας τὰς τρίβους ἡμῶν ἀπὸ τῆς
via tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictiōis: &
ὁδοῦ σου. Ὅτι ἐταπείνωσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως, καὶ
cooperuit nos vmbra mortis. Si obliti sumus nomē
ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς σκιὰ θανάτου. Εἰ ἐπελαθόμεθα τοῦ ὀνόματος
dei nři: & si expādimus manus nřas ad deū alie
τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ εἰ διεπετάσαμεν χεῖρας ἡμῶν πρὸς θεὸν ἀλλό
nū: Nōne deus requiret ista? ipse enī nouit
τριον, Οὐχὶ ὁ θεὸς ἐκζητήσει ταῦτα; αὐτὸς γὰρ γινώσκει τὰ
abscōdita cordis. Quoniam propter te mortificamur
κρύφια τῆς καρδίας. Ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ro.8.c

tota die: estimati sumus sicut oues occisionis. Exur
ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἐξεγέρ
ge: quare obdormis dñe? exurge & ne repellas in finē.
θητι, ἵνα τί ὑπνοῖς κύριε; ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος.
Quare faciē tuā auertis? obliuisceris ino
Ἵνα τί τὸ πρόσωπόν σου ἀποστρέφεις; ἐπιλανθάνῃ τῆς πτω
pię nřę & tribulationis nřę? Quoniam humiliata ē in
χείας ἡμῶν καὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν; Ὅτι ἐταπεινώθη εἰς
puluere aīa nřa: cōglutinatus est in terra vēter nř. Exurge dñe
χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐκολλήθη εἰς γῆν ἡ γαστὴρ ἡμῶν. Ἀνάστα κύ
adiuua nos: & redime nos propter nomē tuū.
ριε, βοήθησον ἡμῖν, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.
In finē pro his qui cōmutabūtur filijs
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων τοῖς υἱοῖς
core ad intellectū: cāticū pro dilecto. 44.
κορὲ εἰς σύνεσιν, ᾠδὴ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ. μδ΄.
Eructauit cor meū verbū bonū: dico ego
Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν, λέγω ἐγὼ
opa mea regi. Lingua mea calamus scri
τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ. Ἡ γλῶσσά μου κάλαμος γραμ
be velociter scribētis. Speciosus forma pre filijs
ματέως ὀξυγράφου. Ὡραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς
hominū. diffusa est grā in labijs tuis. propterea bñ
τῶν ἀνθρώπων, ἐξεχύθη χάρις ἐν χείλεσί σου, διὰ τοῦτο εὐλό
dixit te deus in eternū. Accingere gladio tuo sup
γησέ σε ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ
femur tuū potētissime. Specie tua & pulchritudie
τὸν μηρόν σου δυνατέ. Τῇ ὡραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει
tua & intēde & prospere procede & regna. Propter veri
σου καὶ ἔντεινε καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε. Ἕνεκεν ἀλη
tatē & mansuetudinē & iustitiā & deducet te mira
θείας καὶ πραΰτητος καὶ δικαιοσύνης καὶ ὁδηγήσει σε θαυ
biliter dextera tua. Sagitte tue acute potētissime: ppli
μαστῶς ἡ δεξιά σου. Τὰ βέλη σου ἠκονημένα δυνατέ, λαοὶ
sub te cadēt in corde inimicorū re
ὑποκάτω σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ τῶν ἐχθρῶν τοῦ βα
gis. Sedes tua deus in seculū seculi vir
heb.1. σιλέως. Ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος ῥάβ
ga directionis virga regni tui. Dilexisti
δος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. Ἠγάπησας
iustitiā: & odisti iniquitatē: propterea vnxit te de
δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θε
us deus tuus oleo letitie pre cōsortibus
ὸς ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους
tuis. Myrrha & gutta & casia a vestimētis tuis:
σου. Σμύρνα καὶ στακτὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου,
a domibus eburneis: ex quibus delectauerūt te filie
ἀπὸ βάρεων ἐλεφαντίνων, ἐξ ὧν εὔφρανάν σε θυγατέρες
regū in honore tuo. Astitit regina a dextris
βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου. Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν
tuis: in vestitu deaurato circūdata varieta
σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμέ
te. Audi filia & vide & inclina aurē tuā: & obli
νη. Ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπι
uiscere populum tuū: & domū patris tui. Et
λάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου. Καὶ
cōcupiscet rex decorē tuū: quoniam ipse est dñs
ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστι κύ
tuus: & adorabis eū. Et filia tyri in muneribus:
ριός σου, καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ. Καὶ θυγάτηρ τύρου ἐν δώροις, τὸ
vultū tuū deprecabūtur diuites plebis. Omnis
πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ. Πᾶσα ἡ
glīa filie regis abintus: in fimbrijs au
δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, ἐν κροσσωτοῖς χρυ
reis circūamicta varietatibus. Adducētur
σοῖς περιβεβλημένη πεποικιλμένη. Ἀπενεχθήσονται τῷ βα
regi virgines post eā: proxime eius afferē
σιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσον
tur tibi. Afferentur in letitia & exultatiōe: addu
ταί σοι. Ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, ἀχ
cētur in templū regis. Pro patribus tuis
θήσονται εἰς ναὸν βασιλέως. Ἀντὶ τῶν πατέρων σου

uit cogitatiōes cordis. Quoniam propter te mortificati sumus tota die: reputati sumus vt grex occisionis. Cōsurge quare dormitas dñe: euigila quare proijcis in sempiternū? Quare faciē tuā abscōdis? obliuisceris afflictionis & angustie nře. Quoniam incuruata est in puluere aīa nřa: adhesit terre vēter nř. Surge auxiliare nobis: & redime nos propter misericordiam tuam.
Victori pro lilijs filiorū core eruditionis cāticum amātissimi. 45.

Eructauit cor meū verbū bonū: dico ego opa mea regi: lingua mea stilus scribe velocis. Decore pulchrior es filijs hoīm: effusa est grā in labijs tuis: propterea bñdixit te deus in eternū. Accingere gladio tuo sup femur fortissime: gloria tua & decore tuo. Et decore tuo prospere ascēde propter verbū veritatis & mansuetudinē iusticie: & docebit te terribilia dextera tua. Sagitte tue acute: ppli sub te cadēt in corde inimicorū regis. Thronus tuus deus in seculū & in eternū: sceptrū equitatis sceptrū regni tui. Dilexisti iusticiā & odisti iniquitatē: propterea vnxit te deus deus tuus oleo exultationis pre participibus tuis. Myrrha & stacte & casia in cūctis vestimētis tuis: de domibus eburneis quibus letificauerūt te. Filie regum in honore tuo: stetit cōiunx in dextera tua in diademate aureo. Audi filia & vide & inclina aurē tuam: & obliuiscere ppli tui & domus patris tui. Et cōcupiscet rex decorē tuū: quia ipse est dñs tuus & adora eū. Et filia fortis in muneribus faciē tuā deprecabuntur diuites plebis. Oīs gloria filie regis intrinsecus: fasciis aureis vestita est. In scutulatis ducetur ad regem: virgines sequentur eā: amice eius ducentur illuc. Ducentur in letitiis & exultatione: ingredietur in thalamū regis. Pro patribus tuis

כל היום נחשבנו כצאן טבחה׃
עורה למה תישן אדני הקיצה
אל תזנח לנצח׃ למה פניך
תסתיר תשכח עניינו ולחצנו׃
כי שחה לעפר נפשנו דבקה
לארץ בטננו׃ קומה עזרתה לנו
ופדנו למען חסדך׃ **xlv.**
למנצח על ששנים לבני קרח
משכיל שיר ידידת׃ רחש
לבי דבר טוב אמר אני מעשי
למלך לשוני עט סופר מהיר׃
יפיפית מבני אדם הוצק חן
בשפתותיך על כן ברכך אלהים
לעולם׃ חגור חרבך על ירך גבור
הודך והדרך׃ והדרך צלח רכב
על דבר אמת וענוה צדק ותורך
נוראות ימינך׃ חציך שנונים
עמים תחתיך יפלו בלב אויבי
המלך׃ כסאך אלהים עולם ועד
שבט מישר שבט מלכותך׃
אהבת צדק ותשנא רשע על כן
משחך אלהים אלהיך שמן ששון
מחבריך׃ מר ואהלות קציעות
כל בגדתיך מן היכלי שן מני
שמחוך׃ בנות מלכים ביקרותיך
נצבה שגל לימינך בכתם אופיר׃
שמעי בת וראי והטי אזנך
ושכחי עמך ובית אביך׃ ויתאו
המלך יפיך כי הוא אדניך
והשתחוי לו׃ ובת צר במנחה
פניך יחלו עשירי עם׃ כל כבודה
בת מלך פנימה ממשבצות זהב
לבושה׃ לרקמות תובל למלך
בתולות אחריה רעותיה מובאות
לך׃ תובלנה בשמחות וגיל
תבאינה בהיכל מלך׃ תחת אבתיך

יִהְיוּ בָנֶיךָ תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים בְּכָל
הָאָרֶץ: אַזְכִּירָה שִׁמְךָ בְּכָל דֹּר
וָדֹר עַל כֵּן עַמִּים יְהוֹדוּךָ לְעֹלָם
וָעֶד: **xlvi.** לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי
קֹרַח עַל עֲלָמוֹת שִׁיר:
אֱלֹהִים לָנוּ מַחֲסֶה וָעֹז עֶזְרָה
בְצָרוֹת נִמְצָא מְאֹד: עַל כֵּן לֹא
נִירָא בְּהָמִיר אָרֶץ וּבְמוֹט הָרִים
בְּלֵב יַמִּים: יֶהֱמוּ יֶחְמְרוּ מֵימָיו
יִרְעֲשׁוּ הָרִים בְּגַאֲוָתוֹ סֶלָה: נָהָר
פְּלָגָיו יְשַׂמְּחוּ עִיר אֱלֹהִים קְדֹשׁ
מִשְׁכְּנֵי עֶלְיוֹן: אֱלֹהִים בְּקִרְבָּהּ
בַּל תִּמּוֹט יַעְזְרֶהָ אֱלֹהִים לִפְנוֹת
בֹּקֶר: הָמוּ גוֹיִם מָטוּ מַמְלָכוֹת
נָתַן בְּקוֹלוֹ תָּמוּג אָרֶץ: יְהוָה
צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֶלָה: לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת
יְהוָה אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ:
מַשְׁבִּית מִלְחָמוֹת עַד קְצֵה הָאָרֶץ
קֶשֶׁת יְשַׁבֵּר וְקִצֵּץ חֲנִית עֲגָלוֹת
יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ: הַרְפּוּ וּדְעוּ כִּי
אָנֹכִי אֱלֹהִים אָרוּם בַּגּוֹיִם אָרוּם
בָּאָרֶץ: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב
לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: **xlvii.**
לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר:
כָּל הָעַמִּים תִּקְעוּ כָף הָרִיעוּ
לֵאלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה: כִּי יְהוָה
עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל
הָאָרֶץ: יַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ
וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ: יִבְחַר לָנוּ
אֶת נַחֲלָתֵנוּ אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר
אָהֵב סֶלָה: עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה
יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר: זַמְּרוּ אֱלֹהִים
זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ: כִּי מֶלֶךְ
כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל: מָלַךְ
אֱלֹהִים עַל גּוֹיִם אֱלֹהִים

היה שות / שור זכר / דור / ידה עלם / נצח / שור / חסה עזז / צור מצא / ירא מור / המה חמר / רעש נאה / שמח / שכן עלה / מוט עזר / פנה בקר / המה מוט מלך / נתן קול מוג / צבא / שגב / הלך חזה / פעל שום / שמם שבת / לחם / שבר קצה / שרף רפה / ידע רום / שגב / נצח זמר / תקע רוע / עלה ירא / גדל דבר / בחר / נחל נאה / אהב / רוע / שפר / זמר / שכל

erũt tibi filii: põnes eos principes in vniuerſa terra. Recordabor nominis tui in omni generatione & generatione: propterea populi confitebuntur tibi in ſeculũ & in eternũ.

Victori filiorũ core pro iuuentutibus canticũ. 46.

Deus noſter ſpes & fortitudo: auxilium in tribulationibus inuentus eſt validum. Ideo non timebimus cum fuerit tranſlata terra: & concuſſi montes in corde maris. Sonantibus & intumeſcentibus gurgitibus eius: & agitatis montibus in potentia eius. Sp. Fluminis diuiſiones letificant ciuitatem dei: ſanctum tabernaculũ altiſſimi. Deus in medio eius non commouebitur: auxiliabitur ei deus in ortu matutino. Conturbate ſunt gentes: concuſſa ſunt regna: dedit vocem ſuam proſtrata eſt terra. Dominus exercituum nobiſcum: protector noſter deus iacob. Sp. Venite & videte opera domini: quantas poſuerit ſolitudines in terra. Conpeſcet bella vſque ad extremum terre: arcum confringet & concidet haſtam: plauſtra comburet igni. Ceſſate & cognoſcite quoniam ego ſum deus: exaltabor in gentibus exaltabor in terra. Dominus exercituum nobiſcum: fortitudo noſtra deus iacob. Semper.

Victori filiorum core pſalmus. 47.

Omnes populi plaudite manibus: iubilate deo in voce laudis. Quoniam dominus altiſſimus terribilis: rex magnus ſuper omnem terram. Congregauit populos ſubtus nos: & tribus ſub pedibus noſtris. Elegit nobis hereditatem noſtram: gloriam iacob quam dilexit. Semper. Aſcendit deus in iubilo: dominus in voce buccine. Canite deo canite: canite regi noſtro canite. Quia rex vniuerſe terre deus: canite erudite. Regnauit deus ſuper gentes: deus

κατασήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονταί σοι εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν κορὲ ὑπὲρ τῶν κρυφίων ψαλμός. μς.

Ὁ θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὑρούσαις ἡμᾶς σφόδρα. Διὰ τοῦτο οὐ φοβηθησόμεθα ἐν τῷ ταράσσεσθαι τὴν γῆν, καὶ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν. Ἤχησαν καὶ ἐταράχθησαν τὰ ὕδατα αὐτῶν, ἐταράχθησαν τὰ ὄρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτοῦ. Τοῦ ποταμοῦ τὰ ὁρμήματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ, ἡγίασε τὸ σκήνωμα αὐτοῦ ὁ ὕψιστος. Ὁ θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται. Βοηθήσει αὐτῇ ὁ θεὸς τὸ πρὸς πρωΐ. Ἐταράχθησαν ἔθνη, ἔκλιναν βασιλεῖαι, ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ ὁ ὕψιστος, ἐσαλεύθη ἡ γῆ. Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ᾽ ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ. Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς. Τόξον συντρίψει καὶ συνθλάσει ὅπλον, καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρί. Σχολάσατε καὶ γνῶτε, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεός, ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῇ. Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ᾽ ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν κορὲ ψαλμός. μζ.

Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. Ὅτι κύριος ὕψιστος, φοβερός, βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν, καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. Ἐξελέξατο ἡμῖν τὴν κληρονομίαν ἑαυτοῦ, τὴν καλλονὴν ἰακώβ, ἣν ἠγάπησεν. Ἀνέβη ὁ θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. Ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν ψάλατε, ψάλατε τῷ βασιλεῖ ἡμῶν ψάλατε. Ὅτι βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ὁ θεός, ψάλατε συνετῶς. Ἐβασίλευσεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη, ὁ θεὸς

nati ſunt filii tui: conſtitues eos principes ſuper omnem terram. Memor ero nominis tui in omni generatione & generatione. Propterea populi confitebuntur tibi in eternum: & in ſeculum ſeculi.

In finem pro filiis core pro arcanis pſalmus. 45.

Deus noſter refugium & virtus: adiutor in tribulationibus que inuenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris. Sonuerunt & turbate ſunt aque eorum: conturbati ſunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus letificat ciuitatem dei: ſanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. Deus in medio eius: & non commouebitur. adiuuabit eam deus mane diluculo. Conturbate ſunt gentes: inclinata ſunt regna: dedit vocem ſuam altiſſimus: mota eſt terra. Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor noſter deus iacob. Venite & videte opera dei: que poſuit prodigia ſuper terram: auferens bella vſque ad fines terre. Arcum conteret & confringet arma: & ſcuta comburet in igne. Vacate & cognoſcite: quoniam ego ſum deus: exaltabor in gentibus: exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor noſter deus iacob.

In finem pro filiis core pſalmus. 46.

Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. Quoniam dominus excelſus: terribilis: rex magnus ſuper omnem terram. Subiecit populos nobis: & gentes ſub pedibus noſtris. Elegit nobis hereditatem ſuam: ſpeciem iacob: quam dilexit. Aſcendit deus in iubilo: & dominus in voce tube. Pſallite deo noſtro pſallite: pſallite regi noſtro pſallite. Quoniam rex omnis terre deus: pſallite ſapienter. Regnauit deus ſuper gentes: deus

κάθηται ἐπὶ θρόνου ἁγίου αὐτοῦ. Ἄρχοντες λαῶν συνήχθησαν μετὰ τοῦ θεοῦ ἀβραάμ, ὅτι τοῦ θεοῦ οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν.

Ψαλμὸς ᾠδῆς τοῖς υἱοῖς κορὲ δευτέρᾳ σαββάτου. μη.

Μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, ἐν πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν ὄρει ἁγίῳ αὐτοῦ, εὐρίζῳ ἀγαλλιάματι πάσης τῆς γῆς, ὄρη σιὼν τὰ πλευρὰ τοῦ βορρᾶ, ἡ πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου. Ὁ θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκεται, ὅταν ἀντιλαμβάνηται αὐτῆς. Ὅτι ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν, διήλθοσαν ἐπιτοαυτό. Αὐτοὶ ἰδόντες οὕτως ἐθαύμασαν, ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτῶν. Ἐκεῖ ὠδῖνες ὡς τικτούσης, ἐν πνεύματι βιαίῳ συντρίψεις πλοῖα θαρσεῖς. Καθάπερ ἠκούσαμεν οὕτως καὶ εἴδομεν, ἐν πόλει κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Ὁ θεὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. Ὑπελάβομεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου. Κατὰ τὸ ὄνομά σου ὁ θεός, οὕτως καὶ ἡ αἴνεσίς σου ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς, δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου. Εὐφρανθήτω ὄρος σιών, καὶ ἀγαλλιάσθωσαν αἱ θυγατέρες τῆς ἰουδαίας, ἕνεκεν τῶν κριμάτων σου κύριε. Κυκλώσατε σιών, καὶ περιλάβετε αὐτήν, διηγήσασθε ἐν τοῖς πύργοις αὐτῆς. Θέσθε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ καταδιέλεσθε τὰς βάρεις αὐτῆς, ὅπως ἂν διηγήσησθε εἰς γενεὰν ἑτέραν. Ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· αὐτὸς ποιμανεῖ ἡμᾶς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. μθ.

Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην, οἵ τε γηγενεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐπιτοαυτὸ πλούσιος καὶ πένης. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν. Κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου, ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου. Ἱνατί φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ; ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης μου κυκλώσει με. Οἱ πεποιθότες ἐπὶ τῇ δυνάμει αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτῶν καυχώμενοι. Ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐ δώσει

ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam. Principes populorum congregati ſunt cum deo abraam: quia dei fortes terre vehementer eleuati ſunt.

Pſalmus cantici filiis core ſecunda ſabbati. 47.

Magnus dominus & laudabilis nimis: in ciuitate dei noſtri in monte ſancto eius: Bene fundata exultatione vniuerſe terre: montes ſion latera aquilonis: ciuitas regis magni. Deus in domibus eius cognoſcetur: cum ſuſcipiet eam. Quia ecce reges terre congregati ſunt: conuenerunt in vnum. Ipſi videntes ſic admirati ſunt: conturbati ſunt: commoti ſunt: tremor apprehendit eos. Ibi dolores vt parientis: in ſpiritu vehementi conteres naues tharſis. Sicut audiuimus: ſic & vidimus: in ciuitate domini virtutum: in ciuitate dei noſtri. Deus fundauit eam in eternum. Suſcepimus deus miſericordiam tuam in medio populi tui. Secundum nomen tuum deus: ſic & laus tua in fines terre: iuſtitia plena dextera tua. Letetur mons ſion: & exultent filie iude propter iudicia tua domine. Circundate ſion: & complectimini eam: narrate in turribus eius. Ponite corda veſtra in virtute eius: & diſtribuite domus eius: vt enarretis in progenie altera. Quoniam hic eſt deus noſter in eternum & in ſeculum ſeculi: ipſe reget nos in ſecula.

In finem filiis core pſalmus. 48.

Audite hec omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem. Quique terrigene & filii hominum: ſimul in vnum diues & pauper. Os meum loquetur ſapientiam: & meditatio cordis mei prudentiam. Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in pſalterio propoſitionem meam. Cur timeo in die mala? iniquitas calcanei mei circundabit me. Qui confidunt in virtute ſua: & in multitudine diuitiarum ſuarum gloriantur. Frater non redimit: redimet homo? non dabit

ſedet ſuper thronum ſanctum ſuum. Principes populorum congregati ſunt populus dei abraam: quoniam dei ſcuta terre: vehementer eleuatus eſt.

Canticum pſalmi filiis core. 48.

Magnus dominus & laudabilis nimis: in ciuitate dei noſtri in monte ſancto eius. Specioſo germine gaudio vniuerſe terre: montes ſion lateri aquilonis: ciuitatis regis magni. Deus in domibus eius agnitus eſt in auxiliando. Quia ecce reges congregati ſunt: venerunt ſimul. Ipſi videntes ſic obſtupuerunt: conturbati ſunt admirati ſunt. Horror poſſedit eos: ibi dolor quaſi parturientis. In vento vrente confringes naues tharſis. Sicut audiuimus ſic vidimus in ciuitate domini exercituum in ciuitate dei noſtri: deus fundauit eam vſque in eternum. Sp. Eſtimauimus deus miſericordiam tuam in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus ſic & laus tua vſque ad extremum terre: iuſtitia repleta eſt dextera tua. Letetur mons ſion: exultent filie iude propter iudicia tua. Circundate ſion & circuite eam: numerate turres eius. Ponite cor veſtrum in menibus: ſeparate palatia eius: vt enarretis in generatione nouiſſima. Quia iſte eſt deus deus noſter in ſeculum & in perpetuum: ipſe erit dux noſter in morte.

Victori filiorum core pſalmus. 49.

Audite hec omnes populi: auribus percipite vniuerſi habitatores orbis. Tam filii adam quam filii viri: ſimul diues & pauper. Os meum loquetur ſapientias: & meditatio cordis mei prudentias. Inclinabo ad parabolam aurem meam: aperiam in cithara enigma meum. Quare timebo in diebus malis: iniquitas calcanei mei circundabit me. Qui fiducia habent in fortitudine ſua: & in multitudine diuitiarum ſuarum ſuperbiunt. Fratrem non redimens redi

יֹשֵׁב עַל כִּסֵּא קָדְשׁוֹ: נְדִיבֵי עַמִּים
נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי
לֵאלֹהִים מָגִנֵּי אֶרֶץ מְאֹד נַעֲלָה:
xlviii. שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח
גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר
אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ: יְפֵה נוֹף
מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי
צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב: אֱלֹהִים
בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב: כִּי
הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו:
הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ:
רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם חִיל כַּיּוֹלֵדָה:
בְּרוּחַ קָדִים תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת
תַּרְשִׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן
רָאִינוּ בְּעִיר יְהוָה צְבָאוֹת בְּעִיר
אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד עוֹלָם
סֶלָה: דִּמִּינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ בְּקֶרֶב
הֵיכָלֶךָ: כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ
עַל קַצְוֵי אֶרֶץ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ:
יִשְׂמַח הַר צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת
יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: סֹבּוּ צִיּוֹן
וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ
לִבְּכֶם לְחֵילָה פַּסְּגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ
לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן: כִּי זֶה
אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא
יְנַהֲגֵנוּ עַלְמוּת:
xlix.
לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר:
שִׁמְעוּ זֹאת כָּל הָעַמִּים הַאֲזִינוּ
כָּל יֹשְׁבֵי חָלֶד: גַּם בְּנֵי אָדָם גַּם
בְּנֵי אִישׁ יַחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן: פִּי
יְדַבֵּר חָכְמוֹת וְהָגוּת לִבִּי תְבוּנוֹת:
אַטֶּה לְמָשָׁל אָזְנִי אֶפְתַּח בְּכִנּוֹר
חִידָתִי: לָמָּה אִירָא בִּימֵי רָע
עֲוֺן עֲקֵבַי יְסֻבֵּנִי: הַבֹּטְחִים עַל
חֵילָם וּבְרֹב עָשְׁרָם יִתְהַלָּלוּ:
אָח לֹא פָדֹה יִפְדֶּה אִישׁ לֹא יִתֵּן

נדב / אסף / עלה / שיר זמר / גדל הלל / קדש / יפה נוף / שוש / צפן קרה / ידע שגב / יעד / ראה בהל / חפז חול / רוח קדם / שבר אנה / באה / כון עלם / דמה / היכל / קצה ימן / שמח גיל / שפט סבב / נקף ספר / גדל שית / ספר / נהג / נצח זמר / אזן / חלד / עשר אבה / דבר / הגה בין / נטה פתח / כנר חוד / ירא יום / רוע סבב / הלל / נתן

Primitiua.he. Tex.heb. ps.l. | Trāſla.B.Hie. | Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

לאלהים כפרו׃ ויקר פדיון פדה
נפשם וחדל לעולם׃ ויחי עוד עלם חיה
לנצח לא יראה השחת׃ כי יראה ראה
חכמים ימותו יחד כסיל ובער מות כסל
יאבדו ועזבו לאחרים חילם׃ אבד
קרבם בתימו לעולם משכנותם בית עלם
לדור ודור קראו בשמותם עלי שכן
אדמות׃ ואדם ביקר בל ילין לון
נמשל כבהמות נדמו׃ זה דרכם משל דמה
כסל למו ואחריהם בפיהם ירצו פה רצה
סלה׃ כצאן לשאול שתו מות צון שאל
ירעם וירדו בם ישרים לבקר שות רעה
וצורם לבלות שאול מזבול לו׃ רדה
אך אלהים יפדה נפשי מיד בלה שאל
שאול כי יקחני סלה׃ אל תירא פדה
כי יעשר איש כי ירבה כבוד לקח
ביתו׃ כי לא במותו יקח הכל עשר רבה
לא ירד אחריו כבודו׃ כי נפשו כבד
בחייו יברך ויודך כי תיטיב לך׃ חיה ברך
תבא עד דור אבותיו עד נצח לא ידה יטב
יראו אור׃ אדם ביקר ולא יבין בוא ראה
נמשל כבהמות נדמו׃ בין

l.

מזמור לאסף אל אלהים זמר
יהוה דבר ויקרא ארץ ממזרח קרא זרח
שמש עד מבאו׃ מציון מכלל בוא כלל
יפי אלהים הופיע׃ יבא אלהינו יפה יפע
ואל יחרש אש לפניו תאכל בוא חרש
וסביביו נשערה מאד׃ יקרא אל פנה אכל
השמים מעל ואל הארץ לדין סבב שער
עמו׃ אספו לי חסידי כרתי קרא דון
בריתי עלי זבח׃ ויגידו שמים חסד
צדקו כי אלהים שפט הוא כרת נגד
סלה׃ שמעה עמי ואדברה דבר
ישראל ואעידה בך אלהים עוד
אלהיך אנכי׃ לא על זבחיך
אוכיחך ועלתיך לנגדי תמיד׃ יכח עלה

met vir: nec dabit deo ꝓpiciationē pro eo. Et preciū redēptionis anime eorū: & quieſcet in ſecula. Et viuet vltra i ſempiternū: non videbit interitū. Cū viderit ſapiētes morientes: ſimul inſipiens & indoctus peribūt: & derelinquent alienis diuitias ſuas: Interiora ſua domus ſuas in ſeculo: tabernacula ſua in gnatione & gnatiōe: vocauerūt nominibus ſuis terras ſuas. Et homo in honore nō cōmorabitur: ſimilatus eſt iumētis & exequatus eſt. Hec via inſipiētie eorū: & poſt eos iuxta os eorū current. Sp. Quaſi grex in inferno poſiti ſunt mors depaſcet eos: & ſubiicient eos recti in matutino: & figura eorꝝ cōteretur i iferno poſt hītaculū ſuū. Verūtñ deus redimet aīam meā de manu inferni: cū aſumpſerit me. Sp. Noli timere cū ditatus fuerit vir: cū multiplicata fuerit glia domus eius. Nec ei moriens tollet oīa: nec deſcēdet poſt eū glia eius. Quia aīe ſue ivita ſua būdicet: & laudabūt te cū bñfeceris tibi. Introibit vſqꝫ ad gnationē patrū ſuorū vſqꝫ ad finē nō videbunt lumen. Homo cū in honore eſſet & non intellexit: comparatus eſt iumentis & ſilebit.

Pſalmus aſaph. 50.

Fortis deus dñs locutus eſt & vocauit terrā: ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſū eius. De ſion pfecto decore deus appuit. Veniet deꝰ noſter & nō tacebit: ignis corā eo vorabit: & ī circuitu eius tēpeſtas valida. Vocabit celū de ſurſū: & terram vt iudicet ppl'm ſuū. Cōgregate mihi ſctōs meos: q feriūt pactū meū in ſacrificio. Et annūciabūt celi iuſtitiā eius: quia deꝰ iudex ē. Sp. Audi popule meus & loquar: iſrael & teſtificabor in te: deus ∞∞∞∞∞∞∞ deus tuus ego ſū. Nō propter victimas tuas arguā te: & holocauſtā tua coram me ſunt ſp.

deo placatiōes ſuā: Et pciū redēptiōis
τῷ θεῷ ἐξίλασμα ἑαυτοῦ, Καὶ τὴν τιμὴν τῆς λυτρώσεως τῆς
aīe ſue: τ laborauit in eternū: τ viuet in fi-
ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκοπίασεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ζήσεται εἰς τέ-
ne: Nō videbit interitū. cū viderit ſapiētes morientes
λος. Οὐκ ὄψεται καταφθοράν· ὅταν ἴδῃ σοφοὺς ἀποθνήσκον-
tes: ſimul inſipiēs τ ſtultus peribūt. Et relin
τας, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄφρων καὶ ἄνους ἀπολοῦνται. Καὶ κατα-
quēt alienis diuitias ſuas: τ ſepulchra eo
λείψουσιν ἀλλοτρίοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ οἱ τάφοι αὐ-
rū domus illoꝝ in eternū. Tabnacula eoꝝ in pge
τῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Σκηνώματα αὐτῶν εἰς γενε-
niē τ pgeniē: vocauerūt noīa ſua in ter
ὰν καὶ γενεάν, ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν γαι-
ris. Et hō cū in honore eēt: nō intellexit. cōparatus eſt
ῶν. Καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνῆκε. παρασυνεβλήθη
iumētis inſipiētibꝰ τ ſimilis factꝰ eſt illis. Hec via
τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. Αὕτη ἡ ὁδὸς Infra. eo.
illoꝝ ſcādalū ipſis: τ poſtea in ore
αὐτῶν σκάνδαλον αὐτοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ στόματι
ſuo cōplacebūt. Sicut oues in inferno poſiti ſūt: mors
αὐτῶν εὐδοκήσουσιν. Ὡς πρόβατα ἐν ᾅδῃ ἔθετο, θάνατος
depaſcet eos. Et dominabūtur eoꝝ iuſti in ma-
ποιμανεῖ αὐτούς. Καὶ κατακυριεύσουσιν αὐτῶν οἱ εὐθεῖς τὸ
tutino: τ auxiliū eoꝝ veteraſcet in inferno: a
πρωΐ, καὶ ἡ βοήθεια αὐτῶν παλαιωθήσεται ἐν τῷ ᾅδῃ, ἐκ τῆς
glia eoꝝ expulſi ſūt. Verūtñ deus redimet aīā
δόξης αὐτῶν ἐξώσθησαν. Πλὴν ὁ θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυ-
mā meā de manu inferni: cū accepit me. Nō timueris
χήν μου ἐκ χειρὸς ᾅδου, ὅταν λαμβάνῃ με. Μὴ φοβοῦ
cū diues factꝰ fuerit hō: aut cū multiplicata fuerit glia domꝰ
ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου
eius. Qm̄ nō cū interierit ipſe ſumet om
αὐτοῦ. Ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάν-
nia: neqꝫ deſcēdet cū eo glia eius. Quia aīā Job. 17
τα, οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. Ὅτι ἡ ψυ-
ma eius in vita ipſiꝰ būdicetur: cōfitebitur tibi
χὴ αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εὐλογηθήσεται, ἐξομολογήσεταί σοι
cū bñfeceris ei. Introibit vſqꝫ in pgeniē patrū ſuoꝝ
ὅταν ἀγαθύνῃς αὐτῷ. Εἰσελεύσεται ἕως γενεᾶς πατέρων αὐτοῦ
vſqꝫ i eternū nō videbit lumē. Et hō cū ī honore eēt nō itellexit cō
ἕως αἰῶνος οὐκ ὄψεται φῶς. Καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, πα-
paratus eſt iumētis inſipiētibꝰ: τ ſimilis factꝰ ē illis.
ρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς.

Pſalmus aſaph. 49.
Ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. μθ.

Deus deoꝝ dñs locutus ē: τ vocauit trā. ab
Θεὸς θεῶν κύριος ἐλάλησε, καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν. ἀπὸ
ortu ſolis vſqꝫ ad occaſū. Ex ſiō ſpēs de
ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν. Ἐκ σιὼν ἡ εὐπρέπεια τῆς ὡραι-
coris eius. Deus manifeſte veniet: deus nr̄ τ nō ſilebit
ότητος αὐτοῦ. Ὁ θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρα-
bit. Ignis ī cōſpectu eiꝰ exardeſcet: τ i circuitu eius
σιωπήσεται. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται, καὶ κύκλῳ αὐ-
tus tēpeſtas valida. Aduocabit celū ſurſū:
τοῦ καταιγὶς σφοδρά. Προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω,
τ terrā vt diſcernat pp'lꝫ ſuū. Cōgregate illi
καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρῖναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Συναγάγετε αὐ-
ſctōs eius: q ordināt teſtamētū eius
τῷ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, τοὺς διατιθεμένους τὴν διαθήκην αὐ-
tus ſup ſacrificia. Et annūciabūt celi iuſtitiam
τοῦ ἐπὶ θυσίαις. Καὶ ἀναγγελοῦσιν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύ-
nā eius: qm̄ deus iudex eſt. Audi pp'ls meus τ
νην αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστι. Ἄκουσον λαός μου καὶ
loquar tibi iſrael: τ teſtificabor tibi: deus
λαλήσω σοι ἰσραήλ, καὶ διαμαρτύρομαί σοι, ὁ θεὸς ὁ
deus tuus ſū ego. Nō in ſacrificiis tuis arguā
θεός σου εἰμὶ ἐγώ. Οὐκ ἐπὶ ταῖς θυσίαις σου ἐλέγξω
te. holocauſta aūt tua in cōſpectu meo ſunt ſemp.
σε. τὰ δὲ ὁλοκαυτώματά σου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός.

Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina. | Trāſla.B.Hie. | Tex.heb. ps.li. Primitiua.he.

Nō accipiā de domo tua vitulos: neqꝫ de gregibus
Οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους, οὐδὲ ἐκ τῶν ποι-
bus tuis hircos. Qm̄ mee ſūt oēs fere
μνίων σου χιμάρους. [illegible] ἐμά ἐστι πάντα τὰ θηρία τοῦ
ſyluaꝝ: iumēta in mōtibus τ boues. Cognoui oīa
δρυμοῦ, κτήνη ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ βόες. Ἔγνωκα πάντα τὰ
volatilia celi: τ pulchritudo agri mecū eſt.
πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡραιότης ἀγροῦ μετ' ἐμοῦ ἐστιν.
Si eſuriero: nō tibi dicā: meus eīm eſt orbis terre τ
Ἐὰν πεινάσω, οὐ μή σοι εἴπω, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ οἰκουμένη καὶ
plenitudo eius. Nūqd mādu[illegible] carnes tauroꝝ: aut ſāguinē hircorum
τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Μὴ φάγομαι κρέα ταύρων, ἢ αἷμα τρά-
eoꝝ potabo? Immola deo ſacrificiū laudis: τ redde
γων πίομαι; Θῦσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος
altiſſimo vota tua. Et inuoca me in die tri
τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου. Καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλί-
bulatiōis tue: τ eruā te: τ glificabis me. Peccato-
ψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με. Τῷ δὲ ἁμαρ-
ri aūt dixit deus: q̄re tu enarras iuſtitias meas:
τωλῷ εἶπεν ὁ θεός, ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου,
τ aſſumis teſtamētū meū per os tuū: Tu vero
καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; Σὺ δὲ
odiſti diſciplinā τ piceciſti ſermōes meos retroꝛ-
ἐμίσησας παιδείαν καὶ ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀ-
ſum. Si videbas furē: currebas cū eo: τ cū
πίσω. Εἰ ἐθεώρεις κλέπτην, συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ μετὰ
adultero portionē tuā ponebas. Os tuū abūdauit
μοιχοῦ τὴν μερίδα σου ἐτίθεις. Τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε
malitia: τ lingua tua cōcinabat dolos. Se
κακίαν, καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητας. Καθή-
dēs aduerſus frēꝫ tuū loqbaris: τ aduerſus
μενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ
filiū matris tue ponebas ſcādalū. Hec feciſti:
υἱοῦ τῆς μητρός σου ἐτίθεις σκάνδαλον. Ταῦτα ἐποίησας,
τ tacui. exiſtimaſti iniqtatē: qd ero tui ſimilis.
καὶ ἐσίγησα. ὑπέλαβες ἀνομίαν, ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος.
Arguā te: τ ſtatuam cōtra faciē tuā peccata
Ἐλέγξω σε, καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρ-
cata tua. Intelligite iā hec q obliuiſcimini deū: ne-
τίας σου. Σύνετε δὴ ταῦτα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ θεοῦ, μή-
qn̄ rapiat: τ nō ſit q eripiat. Sacrificiū laudis ho
ποτε ἁρπάσῃ, καὶ οὐ μὴ ᾖ ὁ ῥυόμενος. Θυσία αἰνέσεως δο-
norificabit me: τ illic iter q oſtēdā illi ſalutare meū.
ξάσει με, καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ἣ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου.

In finē pſalmus dd: cū ingrederet ad
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαδ, ἐν τῷ εἰσελθεῖν πρὸς
ipm nathā propheta: qn̄ intrauit ad berſa-
αὐτὸν νάθαν τὸν προφήτην, ἡνίκα εἰσῆλθε πρὸς βηρσα-
bee vxorē vrie. 50.
βεὲ τὴν γυναῖκα οὐρίου. ν.

Miſerere mei deus ſm magnā miaꝫ tuā: Et ſm
Ἐλέησόν με ὁ θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, Καὶ κατὰ
multitudinē miſerationū tuaꝝ dele iniqtatē meā.
τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου.
Amplius laua me ab iniqtate mea: τ a
Ἐπιπλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς
pctō meo mūda me. Qm̄ iniqtatē meā ego co-
10.3.a. ἁμαρτίας μου καθάρισόν με. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γι-
gnoſco: τ pctm̄ meū corā me eſt ſemp.
νώσκω, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός.
Tibi ſoli peccaui: τ malū corā te feci.
Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα.
Vt iuſtificeris in ſermōibus tuis: τ vincas cū
Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ
iudicaris. Ecce eīn in iniqtatibus cōceptus ſū: τ in peccatis
κρίνεσθαί σε. Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρ-
catis cōcepit me mater mea. Ecce eīn veritatē dile-
τίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου. Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγά-
xiſti: incerta τ occulta ſapie tue manifeſtaſti
πησας, τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδή-
feſtaſti mihi. Aſperges me hyſſopo τ mūdabor:
λωσάς μοι. Ῥαντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι,

Non accipiā de domo tua vitulū: neqꝫ de gregibus tuis hircos. Mea ſunt ei oīa aīalia ſyluarū: pecudes in mōtibus milium. Scio omnes aues mōtiū: & vniuerſitas agri mecū eſt. Si eſuriero nō dicā tibi: meus eſt enim orbis & plenitudo eius. Nunqd comedā carnē taurorum: aut ſanguinē hircorum bibam? Immola deo laudem: & redde altiſſimo vota tua. Et inuoca me in die tribulationis: liberabo te & glorificabis me. Impio autem dixit deus qd tibi ē cū narratiōe ꝓceptoꝝ meoꝝ: vt aſſumas pactū meū in ore tuo? Qui odiſti diſciplinā: & proieciſti verba mea poſt te. Si videbas furem conſentiebas ei: & cum adulteris erat pars tua. Os tuum dimiſiſti in malitiam: & lingua tua concinnauit dolum. Sedens aduerſus fratrē tuū loquebaris: & aduerſus filium matris tue fabricabas opprobriū. Hec feciſti & tacui: exiſtimaſti me futurū ſimilē tui: arguam te & ꝓponā te ante oculos tuos. Intelligite hoc qui obliuiſcimini deū: ne forte capiā & nō ſit q liberet. Qui immolat cōfeſſionē glorificat me: & qui ordiat viam oſtēdā ei ſalutare dī.

Victori ps dauid: cū veniſſet ad eum nathan propheta qn̄ igreſſus eſt ad berſabee. 51.

Miſerere mei deus ſecūdum miam tuā: iuxta mltitudinē miſerationū tuarū dele iniquitates meas. Multū laua me ab iniquitate mea: & a pctō meo mūda me. Qm̄ iniquitates meas ego cognoui: & pctm̄ meū cōtra me ē ſp. Tibi ſoli peccaui & malū coram te feci: vt ∞∞ iuſtificeris in ſermonibus tuis: & vincas dū iudicaris. Ecce in iniquitate cōceptꝰ ſū: & in pctō ꝯcepit me mater mea. Ecce ei veritatē diligis: abſconditū & arcanum ſapiētie manifeſtaſti mihi. Aſperges me hyſſopo & mundabor: ∞∞

לקח כלא לא אקח מביתך פר ממכלאתיך
עתד חיה עתודים׃ כי לי כל חיתו יער
בהמות בהררי אלף׃ ידעתי כל
שדה עוף הרים וזיז שדי עמדי׃ אם
רעב אכל ארעב לא אמר לך כי לי תבל
ומלאה׃ האוכל בשר אבירים
אבר ודם עתודים אשתה׃ זבח
עתד שתה לאלהים תודה ושלם לעליון
ידה עלה נדריך׃ וקראני ביום צרה
צור אחלצך ותכבדני׃ ולרשע אמר
חלץ כבד אלהים מה לך לספר חקי ותשא
נשא בריתי עלי פיך׃ ואתה שנאת
ברת פה מוסר ותשלך דברי אחריך׃ אם
יסר שלך ראית גנב ותרץ עמו ועם
ראה רצה מנאפים חלקך׃ פיך שלחת
נאף ברעה ולשונך תצמיד מרמה׃
פה רע תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן
לשון צמד דפי׃ אלה עשית והחרשתי
רמה דמית היות אהיה כמוך אוכיחך
ישב דבר ואערכה לעיניך׃ בינו נא זאת
נתן עשה שכחי אלוה פן אטרף ואין מציל׃
חרש דמה זבח תודה יכבדנני ושם דרך
היה יכח אראנו בישע אלהים׃
ערך

li.

טרף נצל למנצח מזמור לדוד׃ בבוא
ידה כבד אליו נתן הנביא כאשר בא אל
שום ראה בת שבע׃ חנני אלהים כחסדך
נצח זמר כרב רחמיך מחה פשעי׃ הרבה
בוא כבסני מעוני ומחטאתי טהרני׃
רבב כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי
ידע תמיד׃ לך לבדך חטאתי
תמד בדד והרע בעיניך עשיתי למען
רוע עשה תצדק בדברך תזכה בשפטך׃
צדק זכה הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני
עוה אמי׃ הן אמת חפצת בטחות
טוח ובסתם חכמה תודיעני׃
ידע תחטאני באזוב ואטהר ״
אזב טהר

d

תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין׃ תַּשְׁמִיעֵנִי — כָּבַס לָבַן
שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת — שָׁמַע שׂוּשׂ
דִּכִּיתָ׃ הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי וְכָל — גִּיל דָּכָה
עֲוֹנֹתַי מְחֵה׃ לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי — סָתַר פָּנָה
אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי׃ — טָהֵר כּוּן
אַל תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ — שָׁלַךְ
קָדְשְׁךָ אַל תִּקַּח מִמֶּנִּי׃ הָשִׁיבָה — לָקַח שׁוּב
לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה — נָדַב סָמַךְ
תִסְמְכֵנִי׃ אֲלַמְּדָה פֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ — לָמַד
וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ׃ הַצִּילֵנִי — שׁוּב נָצַל
מִדָּמִים אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי — יָשַׁע רָנַן
תְּרַנֵּן לְשׁוֹנִי צִדְקָתֶךָ׃ אֲדֹנָי — לָשַׁן
שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃ — שָׂפָה פָּתַח
כִּי לֹא תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתֵּנָה עוֹלָה — פֶּה נָגַד
לֹא תִרְצֶה׃ זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ — הָלַל חָפֵץ נָתַן עָלָה
נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים — רָצָה שָׁבַר
לֹא תִבְזֶה׃ הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת — דָּכָה בָּזָה
צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָםִ׃ אָז — יָטַב רָצָה
תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז — בָּנָה חָמָה
יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים׃ — חָפֵץ עָלָה
lii. — כָּלַל עָלָה
לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ בְּבוֹא דּוֹאֵג — זָבַח נָצַח
הָאֲדֹמִי וַיַּגֵּד לְשָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ בָּא — שָׂכַל נָגַד
דָוִד אֶל בֵּית אֲחִימֶלֶךְ׃ — אָמַר בּוֹא
מַה תִּתְהַלֵּל בְּרָעָה הַגִּבּוֹר חֶסֶד — הָלַל רָעַע
אֵל כָּל הַיּוֹם׃ הַוּוֹת תַּחְשֹׁב — גָּבַר הָוָה
לְשׁוֹנֶךָ כְּתַעַר מְלֻטָּשׁ עֹשֵׂה — חָשַׁב לָשַׁן לָטַשׁ
רְמִיָּה׃ אָהַבְתָּ רָּע מִטּוֹב — רָמָה רָעַע
שֶׁקֶר מִדַּבֵּר צֶדֶק סֶלָה׃
אָהַבְתָּ כָל דִּבְרֵי בָלַע לְשׁוֹן מִרְמָה׃ — רָמָה
גַּם אֵל יִתָּצְךָ לָנֶצַח יַחְתְּךָ וְיִסָּחֲךָ — נָתַץ חָתָה
מֵאֹהֶל וְשֵׁרֶשְׁךָ מֵאֶרֶץ חַיִּים סֶלָה׃ — נָסַח
וְיִרְאוּ צַדִּיקִים וְיִירָאוּ וְעָלָיו — רָאָה צָדַק
יִשְׂחָקוּ׃ הִנֵּה הַגֶּבֶר לֹא יָשִׂים — יָרֵא שָׂחַק
אֱלֹהִים מָעוּזּוֹ וַיִּבְטַח בְּרֹב עָשְׁרוֹ — שׂוּם עָזַז
יָעֹז בְּהַוָּתוֹ׃ וַאֲנִי כְּזַיִת רַעֲנָן — בָּטַח עָזַז
בְּבֵית אֱלֹהִים בָּטַחְתִּי בְּחֶסֶד — הָיָה

lauabis me & ſuper niuē dealbabor. Auditū mihi facies gaudiū & letitiam: vt exultēt oſſa q̄ cōfregiſti. Abſcōde faciē tuā a peccatis meis: & oēs iniquitates meas dele. Cor mūdū crea mihi deus: & ſpūm ſtabilē renoua in viſceribus meis. Ne pꝛiicias me a facie tua: & ſpiritum ſanctum tuum ne auferas a me. Redde mihi letitiā ieſu tui: & ſpiritu potenti confirma me. Docebo iniquos vias tuas: & peccatores ad te reuertentur. Libera me de ſanguinibus deus deus ſalutis mee: laudabit lingua mea iuſtitiam tuam. Domine labia mea apies: & os meū annūciabit laudē tuā. Nō eī vis vt victimā feriā: nec holocauſtū tibi placet. Sacrificium dei ſpiritus contribulatus: cor cōtritū & humiliatū deus nō deſpicies. Benigne fac in voluntate tua ſion: vt edificētur muri hieruſalem. Tunc ſuſcipies ſacrificiū iuſticie oblatiōes & holocauſta: tunc imponent ſuper altare tuū vitulos.

Victori itellectꝰ dauid cum veniſſet doec idumeus & annūciaſſet ſauli dicens ei: venit dauid ī domum achimelech. 52.

QVid glorïaris ī malitia potēs: mīa dei tota die. Inſidias cogitat lingua tua: q̄ſi nouacula acuta faciens dolum. Dilexiſti malū magis quam bonum: mendaciū magis quā loqui iuſtitiam. Semp. Dilexiſti oīa verba ad deuorādū: liguā doloſā: Sed deus deſtruet te in ſepiternū: terrebit te & euellet de tabernaculo tuo: & eradicabit te de tra viuētiū. Sp. Videbunt iuſti & timebūt: & ſuper eum ridebūt. Ecce vir qui nō poſuit deū fortitudinē ſuā: ſed ſperauit ī multitudinē diuitiarum ſuarum: confortatus eſt in īſidiis ſuis. Ego autē ſicut oliua virēs in domo dei: ſperaui in mīa

lauabis me ꝛ ſup niuē dealbabor. Auditui meo dabis
πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ἀκουτιεῖς μοι
gaudiū ꝛ letitiā: exultabūt oſſa humiliata.
ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην, ἀγαλλιάσονται ὀστέα τεταπεινωμένα.
Auerte faciē tuā a peccatis
Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν
meis: ꝛ oēs iniq̄tates meas dele. Cor mūdū
μου, καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. Καρδίαν καθαρὰν
crea in me deus: ꝛ ſpūm rectū inoua in
κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν
viſceribꝰ meis. Ne pꝛoiicias me a facie
τοῖς ἐγκάτοις μου. Μὴ ἀποῤῥίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου
tua: ꝛ ſpūz tuū ſctm̄ ne auferas a me.
σου, καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλῃς ἀπ' ἐμοῦ.
Redde mihi letitiā ſalutaris tui: ꝛ ſpiritu
Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου, καὶ πνεύματι
pꝛincipali cōfirma me. Docebo iniquos vias tuas:
ἡγεμονικῷ στήριξόν με. Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδούς σου,
ꝛ impij ad te cōuertētur. Libera me de ſāguinibꝰ
καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι. Ῥῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ
deus deus ſalutis mee: exultabit lingua mea
θεὸς ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου
iuſtitiā tuā. Dn̄e labia mea apies: ꝛ
τὴν δικαιοσύνην σου. Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις, καὶ τὸ
os meū ānūtiabit laudē tuā. Quā ſi voluiſſes
στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου. Ὅτι εἰ ἠθέλησας
ſacrificiū: dediſſē vtiq̄. holocauſtis nō delectaberis. Sacrificiū
θυσίαν, ἔδωκα ἄν. ὁλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία
deo ſpūs cōtribulatus: cor cōtritū
τῷ θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην
ꝛ humiliatū deus nō deſpiciet. Benigne fac
καὶ τεταπεινωμένην ὁ θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. Ἀγάθυνον
dn̄e in bona volūtate tua ſion: ꝛ edificētur muri
κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν σιών, καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη
hieruſalē. Tūc acceptabis ſacrificiū iuſtitie
ἱερουσαλήμ. Τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης
oblationē ꝛ holocauſta: tūc imponēt ſup altare
ἀναφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα, τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν
tuū vitulos.
σου μόσχους.

In finē intellectus dd: cū venit doec
Εἰς τὸ τέλος συνέσεως τῷ δαυίδ, ἐν τῷ ἐλθεῖν δωὴκ
idumeus ꝛ annūtiauit ſauli ꝛ dixit
τὸν ἰδουμαῖον καὶ ἀναγγεῖλαι τῷ σαούλ, καὶ εἰπεῖν
ei: venit dd in domū abimelech. 51.
αὐτῷ, ἦλθε δαδ εἰς τὸν οἶκον ἀβιμέλεχ. να.

QUid gl'iaris in malitia q̄ potēs es in iniq̄tate: tota die
Τί ἐγκαυχᾷ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατὸς ἀνομίαν; ὅλην τὴν ἡμέραν
iniuſtitiā cogitauit lingua tua. Sicut nouacula acuta fecisti
ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσά σου. Ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας
dolū. Dilexiſti malitiā ſup benignitatē.
δόλον. Ἠγάπησας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθωσύνην.
iniq̄tatē magis q̄ loqui equitatē. Dilexiſti omnia
ἀδικίαν ὑπὲρ τὸ λαλῆσαι δικαιοσύνην. Ἠγάπησας πάντα
vba precipitatiōis: linguā doloſā. Propter
τὰ ῥήματα καταποντισμοῦ, γλῶσσαν δολίαν. Διὰ
hoc deus deſtruet te in finē: euellet te ꝛ emigrabit
τοῦτο ὁ θεὸς καθελοῖ σε εἰς τέλος, ἐκτίλαι σε καὶ μεταναστεύσαι
te de tabnaculo tuo: ꝛ radicē tuā de terra
σε ἀπὸ σκηνώματός σου, καὶ τὸ ῥίζωμά σου ἐκ γῆς
viuētiū. Videbūt iuſti ꝛ timebūt: ꝛ ſup
ζώντων. Ὄψονται δίκαιοι καὶ φοβηθήσονται, καὶ ἐπ' αὐτὸν
eū ridebūt: ꝛ dicēt. Ecce hō: q̄ nō poſuit
γελάσονται, καὶ ἐροῦσιν. Ἰδοὺ ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἔθετο
deū adiutorē ſuū: Sed ſꝑauit in multitudine
τὸν θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ, Ἀλλ' ἐπήλπισεν ἐπὶ τῷ πλήθει
diuitiaꝝ ſuaꝝ: ꝛ pꝛeualuit in vanitate
τοῦ πλούτου αὐτοῦ, καὶ ἐνεδυναμώθη ἐπὶ τῇ ματαιότητι
ſua. Ego at̄ ſicut oliua fructifera in domo
αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ
dei: Speraui in mia
τοῦ θεοῦ, Ἤλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεος

dei in eternū: ꝛ in ſeculū ſeculi. Cō
τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἐξο-
fitebor tibi in ſeculū: qꝛ feciſti. ꝛ expe-
μολογήσομαί σοι εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἐποίησας. καὶ ὑπο-
ctabo nomē tuū: qm̄ bonū in ꝯſpectu ſctoꝝ tuoꝝ.
μενῶ τὸ ὄνομά σου, ὅτι χρηστὸν ἐναντίον τῶν ὁσίων σου.

In finē pro amaleth intellectꝰ dd. 52.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ μαελὲθ συνέσεως τῷ δαδ. νβ.

DIxit inſipiēs in corde ſuo: nō eſt deus. Cor-
Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι θεός. Διεφ-
ruptī ſūt ꝛ abomiabiles facti ſūt in iniq̄tatibꝰ: nō eſt q̄ faciat
θάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἀνομίαις, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀ-
bonū. Deus de celo pꝛoſpexit ſup filios
γαθόν. Ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς
hoīuz: vt videat: ſi eſt itelligēs: aut requirēs
τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν, εἰ ἔστι συνιῶν, ἢ ἐκζητῶν τὸν
deū. Oēs declinauerūt ſimul inutiles facti ſūt: nō eſt q̄ faciat
θεόν. Πάντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν
bonū nō eſt vſq; ad vnū. Nōne ſciēt oēs q̄ opantur
ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι
iniq̄tatē: q̄ deuorāt plebē meā vt cibū
τὴν ἀνομίαν, οἱ κατεσθίοντες τὸν λαόν μου ἐν βρώσει
panis? Dn̄m nō inuocauerūt: illic trepidauerūt
ἄρτου; Τὸν κύριον οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐφοβήθησαν
timore: vbi nō fuit timor. Qm̄ deus diſſipauit oſſa eoꝝ
φόβον, οὗ οὐκ ἦν φόβος. Ὅτι ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀν-
qui hoīb' placēt: cōfuſi ſunt: qm̄ deus ſpreuit eos.
θρωπαρέσκων, κατῃσχύνθησαν, ὅτι ὁ θεὸς ἐξουδένωσεν αὐτούς.
Quis dabit ex ſion ſalutare iſrael? cū
Τίς δώσει ἐκ σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ ἰσραήλ; ἐν τῷ
auerterit deꝰ captiuitatē plebis ſue.
ἐπιστρέψαι τὸν θεὸν τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
Exultabit iacob ꝛ letabitur iſrael.
Ἀγαλλιάσεται ἰακὼβ καὶ εὐφρανθήσεται ἰσραήλ.

In finē in hymnis intellectus dauid: cū
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις συνέσεως τῷ δαυίδ, ἐν τῷ
veniſſēt ziphei ꝛ dixiſſent ſauli nōne
ἐλθεῖν τοὺς ζιφαίους καὶ εἰπεῖν τῷ σαούλ, οὐκ ἰδοὺ
dauid abſcōdit̄ ē apud nos? 53.
δαυὶδ κέκρυπται παρ' ἡμῖν; νγ.

DEus in noīe tuo ſaluū me fac: ꝛ in virtute
Ὁ θεὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου σῶσόν με, καὶ ἐν τῇ δυνάμει
tua iudicabis me. Deus exaudi oratio-
σου κρινεῖς με. Ὁ θεὸς εἰσάκουσον τῆς προσευ-
nē meā: auribꝰ pcipe vba oris mei. Quā a-
χῆς μου, ἐνώτισαι τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Ὅτι ἀλ-
lieni inſurrexerūt aduerſū me: ꝛ fortes q̄ſierūt ani-
λότριοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐμέ, καὶ κραταιοὶ ἐζήτησαν τὴν ψυ-
mā meā: ꝛ nō pꝛopoſuerūt deū ān cōſpectū ſuū. Ecce eīm
χήν μου, καὶ οὐ προέθεντο τὸν θεὸν ἐνώπιον αὐτῶν. Ἰδοὺ γὰρ
deus adiuuat me: ꝛ dn̄s ſuſceptor aīe mee.
ὁ θεὸς βοηθεῖ μοι, καὶ ὁ κύριος ἀντιλήπτωρ τῆς ψυχῆς μου.
Auertes mala inimicis meis: in vitate tua
Ἀποστρέψει τὰ κακὰ τοῖς ἐχθροῖς μου, ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου
diſpde illos. Voluntarie ſacrificabo tibi: cōfitebor
ἐξολόθρευσον αὐτούς. Ἑκουσίως θύσω σοι, ἐξομολογήσομαι
noī tuo dn̄e: qm̄ bonū. Qm̄ ex omni
τῷ ὀνόματί σου κύριε, ὅτι ἀγαθόν. Ὅτι ἐκ πάσης
tribulatōe eripuiſti me: ꝛ ſup inimicos meos deſpexit oculus meus.
θλίψεως ἐῤῥύσω με, καὶ ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου.

In finē ī hymnis intellectus aſaph. 54.
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις συνέσεως τῷ ἀσάφ. νδ.

EXaudi deus orōnē meā ꝛ ne deſpexeris
Ἐνώτισαι ὁ θεὸς τὴν προσευχήν μου καὶ μὴ ὑπερίδῃς
depcationē meā: itēde mihi ꝛ exaudi me. Cōtriſtatꝰ
τὴν δέησίν μου, πρόσχες μοι καὶ εἰσάκουσόν μου. Ἐλυπήθην
ſū in exercitatiōe mea: ꝛ cōturbatꝰ ſū a voce inimici:
ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου, καὶ ἐταράχθην ἀπὸ φωνῆς ἐχθροῦ,
ꝛ a tribulatiōe peccatoris. Qm̄ declinauerūt
καὶ ἀπὸ θλίψεως ἁμαρτωλοῦ. Ὅτι ἐξέκλιναν

dei in ſeculū & in eternū. Cōfitebor tibi ī ſeculū qm̄ feciſti: & expectabo nomē tuū qm̄ bonum in cōſpectu ſctorum tuorum.

Victori per chorū eruditio dauid. 53.

DIxit ſtultus in corde ſuo nō eſt deus: corrupti ſūt abomīabiles facti ſunt in iniquitate: nō ē qui faciat bonū. Deus de celo pꝛoſpexit ſup filios hoīm: vt videret ſi eſt intelligens requirēs deū. Oēs auerſi ſunt: pariter adheſerūt: non eſt qui faciat bonū: nō eſt vſq; ad vnū. Nūquid nō cognouerūt q operantur iniquitatē: qui comedūt populū meū vt cibū pāis: deū nō inuocauerunt. Ibi timuerūt timore vbi non erat timor: qm̄ deus diſpſit oſſa circūdātiū te: cōfunderis qa deus pꝛoiecit eos. Quis dabit ex ſiō ſalutare iſrael? cū reduxerit deus captiuitatē ppl'i ſui: exultabit iacob letabitur iſrael.

Victori in orgāis eruditio dauid: qn̄ venerunt ziphei & dixerunt ſauli: nonne dauid abſconditus eſt apud nos? 54.

DEus in nomine tuo ſalua me: & in fortitudīe tua vlciſcere me. Deus exaudi orationē meam: auribus percipe verba oris mei. Quia alieni inſurrexerūt aduerſum me: & fortes q̄ſierūt aīam meā: & non pꝛopoſuerūt deum in conſpectu ſuo. Sp. Ecce deus auxiliatur mihi: dn̄s ſuſtentās animā meā. Redde malū inſidiatoribus meis: in veritate tua diſperde illos. Volūtarie ſacrificabo tibi: cōfitebor noī tuo dn̄e qm̄ bonum. Qm̄ ex oī tribulatiōe liberauit me: & inimicos meos deſpexit oculus meus.

Victori in pſalmis eruditio dd. 55.

EXaudi de' orōnem meā: & ne deſpicias depcationē meā. Attēde mihi & exaudi me humiliatus ſū in meditatiōe mea et cōturbatꝰ A voce inimici a facie pꝛeſſ̄ntis impii: qm̄ pꝛoiecerūt

עוֹלָם וָעֶד׃ אוֹדְךָ לְעוֹלָם — יָדָה עָלַם
כִּי עָשִׂיתָ וַאֲקַוֶּה שִׁמְךָ כִּי טוֹב — עָשָׂה קָוָה
נֶגֶד חֲסִידֶיךָ׃ liii. לַמְנַצֵּחַ — חָסַד נָצַח
עַל מָחֲלַת מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ אָמַר — חָלַל שָׂכַל
נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ — שָׁחַת
וְהִתְעִיבוּ עָוֶל אֵין עֹשֵׂה טוֹב׃ — תָּעַב
אֱלֹהִים מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי — שָׁקַף
אָדָם לִרְאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ — רָאָה
אֶת אֱלֹהִים׃ כֻּלּוֹ סָג יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ — סוּג אָלַח
אֵין עֹשֵׂה טוֹב אֵין גַּם אֶחָד׃
הֲלֹא יָדְעוּ פֹּעֲלֵי אָוֶן אֹכְלֵי עַמִּי
אָכְלוּ לֶחֶם אֱלֹהִים לֹא קָרָאוּ׃
שָׁם פָּחֲדוּ פַחַד לֹא הָיָה פָחַד כִּי — חָנָה בּוֹשׁ
אֱלֹהִים פִּזַּר עַצְמוֹת חֹנָךְ הֱבִשֹׁתָה
כִּי אֱלֹהִים מְאָסָם׃ מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן — נָתַן
יְשֻׁעוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב אֱלֹהִים
שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח — גִּיל שָׂמַח
יִשְׂרָאֵל׃ liiii. לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת — נָצַח נָגַן
מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ בְּבוֹא הַזִּיפִים וַיֹּאמְרוּ — שָׂכַל בּוֹא
לְשָׁאוּל הֲלֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר — אָמַר
עִמָּנוּ׃ אֱלֹהִים בְּשִׁמְךָ — סָתַר יָשַׁע
הוֹשִׁיעֵנִי וּבִגְבוּרָתְךָ תְדִינֵנִי׃ — גָּבַר דִּין
אֱלֹהִים שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה — פָּלַל אָזַן
לְאִמְרֵי פִי׃ כִּי זָרִים קָמוּ עָלַי — פֶּה
וְעָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי לֹא שָׂמוּ — קוּם
אֱלֹהִים לְנֶגְדָּם סֶלָה׃ הִנֵּה אֱלֹהִים — עָרַץ שׂוּם
עֹזֵר לִי אֲדֹנָי בְּסֹמְכֵי נַפְשִׁי׃ יָשִׁיב — שׁוּב
הָרַע לְשֹׁרְרָי בַּאֲמִתְּךָ הַצְמִיתֵם׃ — רָעַע
בִּנְדָבָה אֶזְבְּחָה לָּךְ אוֹדֶה שִּׁמְךָ — זָבַח יָדָה
יְהוָה כִּי טוֹב׃ כִּי מִכָּל צָרָה הִצִּילָנִי — צוּר נָצַל
וּבְאֹיְבַי רָאֲתָה עֵינִי׃ lv. לַמְנַצֵּחַ — רָאָה נָצַח
בִּנְגִינֹת מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ הַאֲזִינָה — נָגַן שָׂכַל
אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאַל תִּתְעַלַּם — אָזַן עָלַם
מִתְּחִנָּתִי׃ הַקְשִׁיבָה לִּי וַעֲנֵנִי — חָנַן קָשַׁב
אָרִיד בְּשִׂיחִי וְאָהִימָה׃ מִקּוֹל — עָנָה רוּד
אוֹיֵב מִפְּנֵי עָקַת רָשָׁע כִּי יָמִיטוּ — שׂוּחַ הָמָה אֵיב פָּנָה עוּק מוּט

עלי און ובאף ישטמוני׃ לבי
יחיל בקרבי ואימות מות נפלו
עלי׃ יראה ורעד יבא בי
ותכסני פלצות׃ ואמר מי יתן לי
אבר כיונה אעופה ואשכנה׃
הנה ארחיק נדד אלין במדבר
סלה׃ אחישה מפלט לי מרוח
סעה מסער׃ בלע אדני פלג
לשונם כי ראיתי חמס וריב
בעיר׃ יומם ולילה יסובבה על
חומתיה ואון ועמל בקרבה׃ הוות
בקרבה ולא ימיש מרחבה תוך
ומרמה׃ כי לא אויב יחרפני
ואשא לא משנאי עלי הגדיל
ואסתר ממנו׃ ואתה אנוש
כערכי אלופי ומידעי׃ אשר
יחדו נמתיק סוד בבית אלהים
נהלך ברגש׃ ישי מות עלימו
ירדו שאול חיים כי רעות
במגורם בקרבם׃ אני אל אלהים
אקרא ויהוה יושיעני׃ ערב
ובקר וצהרים אשיחה ואהמה
וישמע קולי׃ פדה בשלום נפשי
מקרב לי כי ברבים היו עמדי׃
ישמע אל ויענם וישב
קדם סלה אשר אין חליפות
למו ולא יראו אלהים׃ שלח
ידיו בשלמיו חלל בריתו׃ חלקו
מחמאת פיו וקרב לבו רכו דבריו
משמן והמה פתחות׃ השלך
על יהוה יהבך והוא יכלכלך
לא יתן לעולם מוט לצדיק׃
ואתה אלהים תורדם לבאר
שחת אנשי דמים ומרמה לא
יחצו ימיהם ואני אבטח בך׃
למנצח על יונת **lvi.**

ſup me iniquitatẽ & in furore aduerſabãt mihi. Cor meũ doluit in vitalibus meis: & terrores mortis ceciderũt ſuper me. Timor & tremor venit ſup me: & opuit me caligo. Et dixi quis dabit mihi pẽnas colũbe: vt volẽ & requieſcã. Vt pcul abeã: & cõmorer in deſerto. Sp. Feſtinabo vt ſaluer a ſpiritu tẽpeſtatis & turbinis. Precipita domine diuide linguas eorũ: qm̃ vidi iniquitatẽ & cõtradictiõem in ciuitate. Die ac nocte circũeuntes muros eius: ſcelus & dolor in medio eius. Inſidie in vitalibus eius: & nõ recedit de plateis eius dãnũ & fraudulẽtia. Nõ ei inimicus exprobrauit mihi vt ſuſtineã: nec is q me oderat ſup me magnificatus eſt vt abſcõdar ab eo. Sed tu hõ vnanimis me⁹: dux meus & notus meus. Qui ſil habuimus dulce ſecretũ: i domo dei ãbulauimus in terrore. Veniat mors ſup eos: deſcẽdãt in infernũ viuẽtes: quoniã nequitie in cõgregatiõe eorũ i medio eorũ. Ego ad dñm clamabo: & dñs ſaluabit me. Veſpere & mane & meridie loquar & reſonabo: & exaudiet vocem meam. Redimet in pace animã meã ab appĩqn̄tibus mihi: multi enim fuerũt aduerſũ me. Exaudiet deus & hũiliabit eos: q iudex ẽ ab initio. Sp: nõ ei mutãtur nec timent deum. Extendit manũ ſuam ad pacifica ſua: cõtaminauit pactũ ſuũ. Nitidius butyro os eius: pugnat ãt cor illius molliores ſermões eius oleo: cũ ſint lãcee. Proiice ſup dñm charitatẽ tuã & ipſe enutriet te: nõ dabit in eternũ fluctuatiõem iuſto. Tu autem deus deduces eos in puteum iteritus: viri ſanguinũ & doloſi non dimidiabunt dies ſuos: ego aũt fiduciam habeo tui.

Victori pro colũba

in me iniqtatẽ: & in ira moleſti erãt mihi. Cor meũ
ἐπ' ἐμὲ ἀνομίαν, καὶ ἐν ὀργῇ ἐνεκότουν μοι. Ἡ καρδία μου
cõturbatũ ẽ in me: & formido mortis cecidit ſup me.
ἐταράχθη ἐν ἐμοί, καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ.
Timor & tremor venit ſup me: & cõtexerũt me tene
Φόβος καὶ τρόμος ἦλθεν ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐκάλυψέ με σκό-
bre. Et dixi: qs dabit mihi pennas ſicut colũbe:
τος. Καὶ εἶπα, τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς,
& volabo & requieſcã? Ecce elõgaui fu
καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω; Ἰδοὺ ἐμάκρυνα φυ-
giẽs & mãſi in ſolitudie. Expectabã
γαδεύων καὶ ηὐλίσθην ἐν τῇ ἐρήμῳ. Προσεδεχόμην τὸν
deũ q ſaluũ me facit a puſillanimitate ſpũs & a tẽpe
θεὸν τὸν σώζοντά με ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ ἀπὸ καταιγί-
ſtate. Precipita dñe & diuide linguas
δος. Καταπόντισον κύριε καὶ καταδίελε τὰς γλώσσας
eoꝝ: qm̃ vidi iniqtatẽ & cõtradictionẽ i ciuitate.
αὐτῶν, ὅτι εἶδον ἀνομίαν καὶ ἀντιλογίαν ἐν τῇ πόλει.
Die ac nocte circũdabit eã ſup muros eius:
Ἡμέρας καὶ νυκτὸς κυκλώσει αὐτὴν ἐπὶ τὰ τείχη αὐτῆς,
& iniqtas & labor in medio eius & iniuſtitia. Et nõ de
καὶ ἀνομία καὶ κόπος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ ἀδικία. Καὶ οὐκ ἐξέ-
fecit de plateis eius vſura & dolus. Qm̃ ſi
λιπεν ἐκ τῶν πλατειῶν αὐτῆς τόκος καὶ δόλος. Ὅτι εἰ
inimic⁹ maledixiſſet mihi ſuſtinuiſſẽ vtiq̃. Et ſi is q oderat me
ὁ ἐχθρὸς ὠνείδισέ με ὑπήνεγκα ἄν. Καὶ εἰ ὁ μισῶν με
ſup me magna locut⁹ fuiſſet: abſcõdiſſẽ me forſitã ab eo.
ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησεν, ἐκρύβην ἂν ἀπ' αὐτοῦ.
Tu vero hõ vnanimis: dux me⁹ & notus meus:
Σὺ δὲ ἄνθρωπε ἰσόψυχε, ἡγεμών μου καὶ γνωστέ μου,
Qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos: in domo
Ὃς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐγλύκανάς μοι ἐδέσματα, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
dei ambulauim⁹ in cõſenſu. Veniat ſũ mors ſup
θεοῦ ἐπορεύθημεν ἐν ὁμονοίᾳ. Ἐλθέτω δὴ θάνατος ἐπ' αὐ-
illos: & deſcẽdãt in infernũ viuẽtes. Qm̃ nequi
τούς, καὶ καταβήτωσαν εἰς ᾅδου ζῶντες. Ὅτι πονη-
tie in habitaculis eoꝝ in medio eoꝝ. Ego ad
ρία ἐν ταῖς παροικίαις αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν. Ἐγὼ πρὸς
deũ clamaui: & dñs exaudiuit me. Veſpe
τὸν θεὸν ἐκέκραξα, καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσέ μου. Ἑσπέρας
& mane & meridie narrabo & annũtiabo: &
καὶ πρωῒ καὶ μεσημβρίας διηγήσομαι καὶ ἀπαγγελῶ, καὶ
exaudiet vocẽ meã. Redimet in pace
εἰσακούσεται τῆς φωνῆς μου. Λυτρώσεται ἐν εἰρήνῃ τὴν
aiã meã ab his q appĩqt mihi: qm̃ iter multos
ψυχήν μου ἀπὸ τῶν ἐγγιζόντων μοι, ὅτι ἐν πολλοῖς
erãt mecũ. Exaudiet deus & humiliabit il
ἦσαν σὺν ἐμοί. Εἰσακούσεται ὁ θεὸς καὶ ταπεινώσει αὐ-
los: qui eſt ãñ ſecula. Nõ eñi eſt illis
τούς, ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων. Οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς
cõmutatio: qm̃ nõ timuerũt deũ: extẽdit
ἀντάλλαγμα, ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν θεόν, ἐξέτεινε τὴν
manũ ſuã in retribuẽdo. Cõtaminauerũt teſta
χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῷ ἀποδιδόναι. Ἐβεβήλωσαν τὴν δια-
mẽtũ eius: diuiſi ſunt ab ira vultus
θήκην αὐτοῦ, διεμερίσθησαν ἀπὸ ὀργῆς τοῦ προσώπου
eius: & appĩquerũt corda eoꝝ. Molliti ſunt
αὐτοῦ, καὶ ἤγγισαν αἱ καρδίαι αὐτῶν. Ἡπαλύνθησαν
ſermones eoꝝ ſup oleũ: & ipi ſunt iacula.
οἱ λόγοι αὐτῶν ὑπὲρ ἔλαιον, καὶ αὐτοί εἰσι βολίδες.
Iacta ſup dñm curã tuã: & ipe te enu
Ἐπίρριψον ἐπὶ κύριον τὴν μέριμνάν σου, καὶ αὐτός σε δια-
triet: nõ dabit in eternũ fluctuatiões iuſto.
θρέψει, οὐ δώσει εἰς τὸν αἰῶνα σάλον τῷ δικαίῳ.
Tu vero deus deduces eos in puteũ interitus. Vi
Σὺ δὲ ὁ θεὸς κατάξεις αὐτοὺς εἰς φρέαρ διαφθορᾶς. Ἄν-
ri ſãguinũ & doloſi nõ dimidiabũt
δρες αἱμάτων καὶ δολιότητος οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς
dies ſuos. ego ãt dñe ſpabo in te.
ἡμέρας αὐτῶν. ἐγὼ δὲ κύριε ἐλπιῶ ἐπὶ σέ.
In finẽ pro pplo q
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τοῦ

a ſctis longe fact⁹ ẽ dauid in tituli in
ἀπὸ τῶν ἁγίων μεμακρυμμένου τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογρα-
ſcriptiõe cũ tenuerũt eũ allophyli in geth. 55.
φίαν ὁπότε ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν Γέθ. νε.
Miſerere mei deus: qm̃ cõculcauit me hõ:
Ἐλέησόν με ὁ θεός, ὅτι κατεπάτησέ με ἄνθρωπος,
Infra. 16. tota die impugnãs tribulauit me. Cõculcauerũt
ὅλην τὴν ἡμέραν πολεμῶν ἔθλιψέ με. Κατεπάτησάν
me inimici mei tota die: qm̃ multi bellã-
με οἱ ἐχθροί μου ὅλην τὴν ἡμέραν, ὅτι πολλοὶ οἱ πολε-
tes aduerſũ me ab altitudine. Die nõ timebo: ego
μοῦντές με ἀπὸ ὕψους. Ἡμέρας οὐ φοβηθήσομαι, ἐγὼ
vero ſpabo in te. In deo laudabo ſermões
δὲ ἐλπιῶ ἐπὶ σέ. Ἐν τῷ θεῷ ἐπαινέσω τοὺς λόγους
meos: in deo ſpaui: nõ timebo: qd faciet
μου, ἐπὶ τῷ θεῷ ἤλπισα, οὐ φοβηθήσομαι, τί ποιήσει
mihi caro? Tota die verba mea execra
μοι σάρξ; Ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους μου ἐβδελύσ-
bãtur: aduerſũ me oẽs cogitatiões eoꝝ in malũ.
σοντο, κατ' ἐμοῦ πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν εἰς κακόν.
Inhabitabũt & abſcõdẽt: ipi calcaneũ
Παροικήσουσι καὶ κατακρύψουσιν, αὐτοὶ τὴν πτέρναν
meũ obſeruabũt. Sicut ſuſtinuerũt aiaꝫ meã:
μου φυλάξουσι. Καθάπερ ὑπέμειναν τὴν ψυχήν μου,
pro nihilo ſaluos facies illos: in ira pplos cõfriges.
ὑπὲρ τοῦ μηθενὸς σώσεις αὐτούς, ἐν ὀργῇ λαοὺς κατάξεις.
Deus vitã meã annũciaui tibi: poſuiſti lachrymas meas
Ὁ θεὸς τὴν ζωήν μου ἐξήγγειλά σοι, ἔθου τὰ δάκρυά μου
in cõſpectu tuo: ſicut & in pmiſſiõe tua. Cõuer
ἐνώπιόν σου, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ σου. Ἐπιστρέ-
tẽtur inimici mei retrorſũ in qcũq; die inuo
ψουσιν οἱ ἐχθροί μου εἰς τὰ ὀπίσω. ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπι-
cauero te: ecce cognoui qm̃ deus meus es tu. In
καλέσωμαί σε, ἰδοὺ ἔγνων ὅτι θεός μου εἶ σύ. Ἐπὶ
deo laudabo vbũ: in dño laudabo ſermonẽ: in
Infra 114. τῷ θεῷ αἰνέσω ῥῆμα, ἐπὶ τῷ κυρίῳ αἰνέσω λόγον, ἐπὶ
deo ſpaui: nõ timebo: qd faciet mihi ho
τῷ θεῷ ἤλπισα, οὐ φοβηθήσομαι, τί ποιήσει μοι ἄνθρω-
mo? In me deus vota: que reddã laudatiõis tue.
πος; Ἐν ἐμοὶ ὁ θεὸς εὐχαί, ἃς ἀποδώσω αἰνέσεώς σου.
Qm̃ eripuiſti aiaꝫ meã de morte: ocu
Ὅτι ἐρρύσω τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, τοὺς ὀφθαλ-
los meos a lachrymis: & pedes meos de la
μούς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθή-
pſu. Placebo corã dño: in lumine viuẽtiũ.
ματος. Εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου, ἐν φωτὶ ζώντων.
In finẽ ne diſpdas dauid in tituli inſcri-
Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφί-
ptiõe: cũ ipe fugeret a facie
αν, ἐν τῷ αὐτὸν ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου
ſaul in ſpeluncã. 56.
Σαοὺλ εἰς τὸ σπήλαιον. νϛ.
Miſerere mei deus: miſerere mei: qm̃ in te cõfidit
Ἐλέησόν με ὁ θεός, ἐλέησόν με, ὅτι ἐπὶ σοὶ πέποιθεν
aia mea. Et in vmbra alaꝝ tuaꝝ ſpabo:
ἡ ψυχή μου. Καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτερύγων σου ἐλπιῶ,
donec trãſeat iniqtas. Clamabo ad deũ
ἕως οὗ παρέλθοι ἡ ἀνομία. Κεκράξομαι πρὸς τὸν θεὸν τὸν
altiſſimũ: deũ q bñfecit mihi. Miſit
ὕψιστον, τὸν θεὸν τὸν εὐεργετήσαντά με. Ἐξαπέστειλεν
de celo & liberauit me: dedit in opprobriũ cõ
ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔσωσέ με, ἔδωκεν εἰς ὄνειδος τοὺς κα-
culcantes me. Miſit deus miaꝫ ſuã
ταπατοῦντάς με. Ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεος αὐτοῦ
& vitatẽ ſuã: & eripuit aiaꝫ
καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ, καὶ ἐρρύσατο τὴν ψυχήν
meã de medio catuloꝝ leonũ: dormiui cõturbatus. Filii hoĩs
μου ἐκ μέσου σκύμνων, ἐκοιμήθην τεταραγμένος. Υἱοὶ ἀνθρώπων
dẽtes eoꝝ arma & ſagitte: & lingua eoꝝ gla
οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὅπλα καὶ βέλη, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν μάχαι-
dius acutus. Exaltare ſup celos deus & in
ρα ὀξεῖα. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεὸς καὶ ἐπὶ

mutaeo q pcul abierit dãuid humilis & ſimplex qñ retinuerũt eum philiſtiim in geth. 56.

Miſerere mei deus qm̃ cõculcauit me hõ: tota die pugnans tribulauit me. Cõculcauerunt me inſidiatores mei tota die: multi enĩ qui pugnãt contra me altiſſime. Quacunq; die territus fuero: ego in te cõfidã. In dõ laudabo verbũ eius: in dõ ſpaui nõ timebo quid faciat caro mihi. Tota die ſermonibus me affligebãt: contra me oẽs cogitatiões eorũ i malũ. Cõgregabuntur abſcõdite: plãtas meas obſeruabũt expectantes aĩam meam. Quia nullus eſt ſaluus in eis: in furore pplos detrahes de⁹. Secretiora mea nũeraſti: pone lachrymã meã in cõſpectu tuo ſed nõ in narratiõe tua. Tũc cõuertẽtur inimici mei retrorſũ in qcũq; die inuocauero: hoc ſcio quia deus me⁹ es. In deo laudabo verbũ in domino predicabo ſermonem. In deo ſperabo: non timebo quid faciat mihi homo. In me ſũt deus vota tua: reddã gratiarum actiões tibi. Quia eripuiſti animã meã de morte: & pedes meos de lapſu: vt ambulem coram deo in lumine viuẽtium.

Victori vt nõ diſpdas dauid humilem & ſimplicem: quando fugit a facie ſaul in ſpelunca. 57.

Miſerere mei de⁹ miſerere mei: qm̃ i te ſperat aia mea: & in vmbra alarũ tuarũ ſpabo: donec trãſeant inſidie. Inuocabo deum altiſſimum: deũ vltorẽ meum. Mittet de celo & ſaluabit me: exprobrabit conculcãtibus me Sp: mittet deus miam ſuã & veritatẽ ſuã. Anima mea in medio leonum dormiuit ferocientiũ: filii hominum dentes eorũ lãcee & ſagitte & lingua eorum gladius acutus. Exaltare ſuper celos deus: in

אלם רחקים לדוד מכתם באחז
אתו פלשתים בגת׃ חנני
אלהים כי שאפני אנוש כל
היום לחם ילחצני׃ שאפו שוררי
כל היום כי רבים לחמים לי
מרום׃ יום אירא אני אליך
אבטח׃ באלהים אהלל דברו
באלהים בטחתי לא אירא מה
יעשה בשר לי׃ כל היום דברי
יעצבו עלי כל מחשבתם לרע׃
יגורו יצפינו המה עקבי ישמרו
כאשר קוו נפשי׃ על און פלט
למו באף עמים הורד אלהים׃
נדי ספרתה אתה שימה דמעתי
בנאדך הלא בספרתך׃ אז
ישובו אויבי אחור ביום אקרא
זה ידעתי כי אלהים לי׃
באלהים אהלל דבר ביהוה
אהלל דבר׃ באלהים בטחתי לא
אירא מה יעשה אדם לי׃ עלי
אלהים נדריך אשלם תודת לך׃
כי הצלת נפשי ממות הלא רגלי
מדחי להתהלך לפני אלהים
באור החיים׃ **lvii.** למנצח אל
תשחת לדוד מכתם בברחו
מפני שאול במערה׃
חנני אלהים חנני כי בך חסיה
נפשי ובצל כנפיך אחסה
עד יעבר הוות׃ אקרא לאלהים
עליון לאל גמר עלי׃ ישלח
משמים ויושיעני חרף שאפי
סלה ישלח אלהים חסדו ואמתו׃
נפשי בתוך לבאם אשכבה
להטים בני אדם שניהם חנית
וחצים ולשונם חרב חדה׃
רומה על השמים אלהים על

כל הארץ כבודך: רשת הכינו לפעמי כפף נפשי כרו לפני שיחה נפלו בתוכה סלה: נכון לבי אלהים נכון לבי אשירה ואזמרה: עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר: אודך בעמים אדני אזמרך בלאמים: כי גדל עד שמים חסדך ועד שחקים אמתך: רומה על שמים אלהים על כל הארץ כבודך:

lviii.

למנצח אל תשחת לדוד מכתם: האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם: אף בלב עולת תפעלון בארץ חמס ידיכם תפלסון: זרו רשעים מרחם תעו מבטן דברי כזב: חמת למו כדמות חמת נחש כמו פתן חרש יאטם אזנו: אשר לא ישמע לקול מלחשים חובר חברים מחכם: אלהים הרס שנימו בפימו מלתעות כפירים נתץ יהוה: ימאסו כמו מים יתהלכו למו ידרך חצו כמו יתמוללו: כמו שבלול תמס יהלך נפלי אשת בל חזו שמש: בטרם יבינו סירתכם אטד כמו חי כמו חרון ישערנו: ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע: ויאמר אדם אך פרי לצדיק אך יש אלהים שפטים בארץ:

lix.

למנצח אל תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את הבית להמיתו: הצילני מאיבי אלהי ממתקוממי תשגבני: הצילני

omni terra gloria tua. Rete parauerunt greſſib9 meis ad incur uādã aĩam meã: foderũt ãte me foueã: ceciderũt ĩ mediũ eius. Sẽp. Paratũ cor meũ deus: paratũ cor meũ: cantabo & pſalã. Surge gloria mea: ſurge pſalterium & cithara: ſurgam mane. Confitebor tibi in populis dñe: cantabo tibi in gentibus. Quia magna vſq; ad celos mĩa tua: & vſq; ad nubes veritas tua. Exaltare ſuper celos deus: ĩ omni terra gloria tua.

Victori vt non diſperdas dauid humilẽ & ſimplicem. 58.

SI vere vtiq; iuſtitiã loquimini: recta iudicate filii hominum. Etenim in corde iniquitates operamini: in terra iniquitates manuum veſtrarũ appendite. Alienati ſunt peccatores a vulua: errauerunt ab vtero loquentes mendacium. Furor eorum ſicut furor ſerpentis: ſicut reguli ſurdi obturantis aurem ſuam. Vt nõ audiat vocem murmurantium: nec incantatoris incantationes callidas. Deus excute dentes eorum ex ore eorum: molares leonum confringe domine. Diſſoluantur quaſi aque que defluũt: intẽdit arcum ſuum donec conterantur. Quaſi vermis tabefactus ptrãſeant: q̃ſi abortiuũ mulieris qd non vidit ſolẽ. Anteq̃; creſcant ſpine vẽſtre in rhãnũ: q̃ſi viuẽtes quaſi ira tẽpeſtas rapiet eos. Letabitur iuſtus cũ viderit vltionẽ: pedes ſuos lauabit ĩ ſanguĩe impii. Et dicet homo vere fructus eſt iuſto: vere eſt deus iudicans in terra.

Victori vt nõ diſpdas dauid humilem & ſimplicem: quando miſit ſaul vt cuſtodirẽt domum vt occiderent eũ. 59.

ERue me de inimicis meis deus me9: a reſiſtentibus mihi ptege me. Libera me

omnẽ terra gl̃ia tua. Laqueũ parauerũt pedib9
πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. Παγίδα ἡτοίμασαν τοῖς ποσί
meis: τ incuruauerũt aĩaʒ meã. Foderũt aũ fa
μου, καὶ κατέκαμψαν τὴν ψυχήν μου. Ὤρυξαν πρὸ προ-
cie mea foueã: τ inciderũt in eã. Dp.
σώπου μου βόθρον, καὶ ἐνέπεσον εἰς αὐτόν. Διάψαλμα.
Paratũ cor meũ deus paratũ cor meũ: cãtabo
Ἑτοίμη ἡ καρδία μου ὁ θεός, ἑτοίμη ἡ καρδία μου, ᾄσομαι
τ pſalmũ dicã in gl̃ia mea. Exurge gl̃ia mea: exur
καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. Ἐξεγέρθητι ἡ δόξα μου, ἐξεγέρ
ge pſalteriũ τ cithara: exurgã diluculo. Cõfite
θητι ψαλτήριον καὶ κιθάρα, ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. Ἐξομολο
bor tibi in pplis dñe: pſalmũ dicã tibi in gẽtib9. Qm̃
γήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσιν. Ὅτι
magnificata ẽ vſq; ad celos mĩa tua: τ vſq; ad nu
ἐμεγαλύνθη ἕως τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου, καὶ ἕως τῶν νεφε
bes v̾itas tua. Exaltare ſup celos deus: τ
λῶν ἡ ἀλήθειά σου. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεός, καὶ
ſup oẽʒ trã gl̃ia tua.
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου.

Intra. 107.

In finẽ ne diſpdas dd̃ ĩ tituli iſcriptiõe. 57.
Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ δαδ εἰς στηλογραφίαν. νζ.

SI vere vtiq; iuſtitiã loq̃mini: recta iudicate fi-
Εἰ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, εὐθείας κρίνατε υἱ
lij hoĩuʒ. Et enĩ in corde iniq̃tatẽ opamini
οἱ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίαν ἐργάζεσθε
in trã: iniuſtitiã manus vr̃e cõcinnãt. Alie
ἐν τῇ γῇ, ἀδικίαν αἱ χεῖρες ὑμῶν συμπλέκουσιν. Ἀπη
nati ſũt petõres a vulua: errauerũt ab vtero: locuti ſũt falſa.
λλοτριώθησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ μήτρας, ἐπλανήθη
ſαν ἀπὸ γαστρός, ἐλάλησαν ψευδῆ. Furoꝛ illis ſe
Θυμὸς αὐτοῖς κα
cũdũ ſimilitudinẽ ſerpẽtis: ſicut aſpidis ſurde τ ob
τὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφεως, ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς καὶ βυ
turãtis aures ſuas. Que nõ exaudiet vocẽ incã
ούσης τὰ ὦτα αὐτῆς. Ἥτις οὐκ εἰσακούσεται φωνῆς ἐπα
tãtiũ: τ venefici q̃ incãtat a ſapiẽte. Deus
δόντων, φαρμακοῦ τε φαρμακευομένου παρὰ σοφοῦ. Ὁ θεὸς
cõteret dẽtes eoꝝ in oꝛe ipſoꝝ: mo
συντρίψει τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, τὰς μύ
las leonũ cõfregit dñs. Ad nihilũ deuenient
λας τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ κύριος. Ἐξουδενωθήσονται
tanq̃ aqua decurrẽs: intẽdet arcũ ſuũ donec
ὡσεὶ ὕδωρ διαπορευόμενον, ἐντενεῖ τὸ τόξον αὐτοῦ ἕως οὗ
infirmẽtur. Sicut cera q̃ fluit auferentur: ceci
ἀσθενήσουσιν. Ὡσεὶ κηρὸς τακεὶς ἀνταναιρεθήσονται, ἔπε
dit ignis ſup eos: τ nõ viderũt ſolẽ. Priuſq̃ intel
σε πῦρ ἐπ' αὐτούς, καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον. Πρὸ τοῦ συ
ligerẽt ſpine vr̃e rhamnũ: ſicut viuẽtes ſic in
νιέναι τὰς ἀκάνθας ὑμῶν τὴν ῥάμνον, ὡσεὶ ζῶντας ὡσεὶ ἐν
ira abſoꝛbet eos. Letabitur iuſtus cũ vi
ὀργῇ καταπίεται αὐτούς. Εὐφρανθήσεται δίκαιος ὅταν ἴ
derit vindictã: manus ſuas lauabit in ſãguine
δῃ ἐκδίκησιν, τὰς χεῖρας αὐτοῦ νίψεται ἐν τῷ αἵματι τοῦ
petõris. Et dicet hõ: ſi vtiq; eſt fructus iu
ἁμαρτωλοῦ. Καὶ ἐρεῖ ἄνθρωπος, εἰ ἄρα ἐστὶ καρπὸς τῷ δικαί
ſto: vtiq; eſt deus iudicãs eos in trã.
ῳ, ἄρα ἐστὶν ὁ θεὸς κρίνων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ.

In finẽ ne diſpdas dd̃ in tituli in
Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ δαδ εἰς στηλογρα
ſcriptiõe: cũ miſit ſaul τ cuſtodiuit do
φίαν, ὁπότε ἀπέστειλε σαοὺλ καὶ ἐφύλαξε τὸν οἶ
mũ eius vt interficeret eũ. 58.
κον αὐτοῦ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν. νη.

ERipe me de inimicis meis deus τ ab in
Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὁ θεός, καὶ ἐκ τῶν ἐπα
ſurgẽtibus in me libera me. Eripe me
νισταμένων ἐπ' ἐμὲ λύτρωσαί με. Ῥῦσαί με

---

de opãtibus iniq̃tatẽ: τ de viris ſãguinũ ſal
ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, καὶ ἐξ ἀνδρῶν αἱμάτων σῶ
ua me. Quia ecce cepꝛũt aiaʒ meã: irruerũt in me
σόν με. Ὅτι ἰδοὺ ἐθήρευσαν τὴν ψυχήν μου, ἐπέθεντο ἐπ' ἐμὲ
foꝛtes. Neq; iniq̃tas mea: neq; pctũ meũ dñe: ſi
κραταιοί. Οὔτε ἡ ἀνομία μου, οὔτε ἡ ἁμαρτία μου κύριε, ἄ
ne iniq̃tate cucurri τ direxi. Exurge in occur
νευ ἀνομίας ἔδραμον καὶ κατεύθυνα. Ἐξεγέρθητι εἰς συνάν
ſum meũ: τ vide: τ tu dñe deus v̾tutũ
τησίν μου, καὶ ἴδε, καὶ σὺ κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ
deus iſrael: Intẽde ad viſitãdas oẽs
θεὸς τοῦ ἰσραήλ, Πρόσχες τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ
gẽtes: nõ miſerearis oĩbus q̃ operãtur iniq̃ta
ἔθνη, μὴ οἰκτειρήσῃς πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνο
tem. Cõuertẽtur ad veſpaʒ: τ fameʒ patiẽt
μίαν. Ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν
vt canis: τ circuibũt ciuitatẽ. Ecce ipi loq̃n
ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν. Ἰδοὺ αὐτοὶ ἀποφθέγ
tur in oꝛe ſuo: τ gladius in labijs
ξονται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ ῥομφαία ἐν τοῖς χείλεσιν
eoꝝ: q̃m q̃s audiuit: Et tu dñe deridebis eos:
αὐτῶν, ὅτι τίς ἤκουσε; Καὶ σὺ κύριε ἐκγελάσεις αὐτούς,
ad nihilũ deduces oẽs gẽtes. Foꝛtitudinẽ meã ad te cu
ἐξουδενώσεις πάντα τὰ ἔθνη. Τὸ κράτος μου πρὸς σὲ φυ
ſtodiã: quia tu deus ſuſceptoꝛ meus es. Deus me9
λάξω, ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ. Ὁ θεός μου τὸ
mĩa eius pueniet me. deus meus oñdet mihi ſup
ἔλεος αὐτοῦ προφθάσει με. ὁ θεός μου δείξει μοι ἐν τοῖς
inimicos meos. Ne occidas eos: neq̃ obliuiſcã
ἐχθροῖς μου. Μὴ ἀποκτείνῃς αὐτούς, μήποτε ἐπιλάθων
tur legis tue. Diſperge illos in v̾tute
ται τοῦ νόμου σου. Διασκόρπισον αὐτοὺς ἐν τῇ δυνάμει
tua: τ depone eos protectoꝛ meus dñe:
σου, καὶ κατάγαγε αὐτοὺς ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε.
Delictũ oꝛis eoꝝ ſermo labioꝝ ipſoꝝ: τ cõ
Ἁμαρτίαν στόματος αὐτῶν λόγον χειλέων αὐτῶν, καὶ συλ
pꝛehẽdãtur in ſupbia ſua: Et de execratiõe τ
ληφθήτωσαν ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ αὐτῶν. Καὶ ἐξ ἀρᾶς καὶ
mẽdatio annũtiabũtur in cõſummatiõe: in ira cõſumma
ψεύδους διαγγελήσονται ἐν συντελείᾳ, ἐν ὀργῇ συντε
tiõis: τ nõ erũt. Et ſcient q: deus dñã
λείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξωσι. Καὶ γνώσονται ὅτι ὁ θεὸς δεσπό
tur iacob: τ finiũ tre. Cõuertẽtur
ζει τοῦ ἰακώβ, καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. Ἐπιστρέψουσιν
ad veſpaʒ: τ fameʒ patiẽtur vt canis: τ circuibũt ciuitatẽ
εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων, καὶ κυκλώσουσι πόλιν.
Ipi diſpgẽtur ad mãducãdũ: ſi v̾o nõ fuerit ſaturati:
Αὐτοὶ διασκορπισθήσονται τοῦ φαγεῖν, ἐὰν δὲ μὴ χορτασθῶσι,
τ murmurabũt. Ego aũt cãtabo foꝛtitudinẽ tuã τ exul
καὶ γογγύσουσι. Ἐγὼ δὲ ᾄσομαι τῇ δυνάμει σου καὶ ἀγαλλιά
tabo mane miaʒ tuã. Quia factus es ſuſceptoꝛ me9
σομαι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου. Ὅτι ἐγενήθης ἀντιλήπτωρ μου
τ refugiũ meũ in die tribulatiõis mee. Adiutoꝛ me9 es: tibi
καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου. Βοηθός μου εἶ, σοὶ
pſallã: q: tu deus ſuſceptoꝛ meus es: deus me9 mĩa mea.
ψαλῶ, ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου εἶ, ὁ θεός μου τὸ ἔλεός μου.

In finẽ p his q̃ immutabũtur in tituli iſcriptiõe
Εἰς τὸ τέλος τοῖς ἀλλοιωθησομένοις εἰς στηλογραφίαν
dauid in doctrinã: cũ ſuccẽdit me
τῷ δαυὶδ εἰς διδαχήν, ὁπότε ἐνεπύρισε τὴν με
ſopotamiã ſyrie τ ſyriã ſobal: τ cõ
σοποταμίαν συρίας καὶ τὴν συρίαν σοβάλ, καὶ ἐπέ
uertit ioab τ pcuſſit edõ in valle
στρεψεν ἰωὰβ καὶ ἐπάταξε τὸν ἐδὼμ ἐν τῇ φάραγ
ſalinaꝝ duodeci milia. 59.
γι τῶν ἁλῶν δώδεκα χιλιάδας. νθ.

DEus repuliſti nos τ deſtruxiſti nos: iratus es τ
Ὁ θεὸς ἀπώσω ἡμᾶς καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ὠργίσθης καὶ
miſert9 es nobis. Cõmouiſti trã τ cõturbaſti e
οἰκτείρησας ἡμᾶς. Συνέσεισας τὴν γῆν καὶ συνετάραξας αὐ
am: ſana cõtritiões eius: q: cõmota ẽ.
τήν, ἴασαι τὰ συντρίμματα αὐτῆς, ὅτι ἐσαλεύθη.

ab operariis iniquitatis: & a viris ſãguinum ſalua me. Quia ecce inſidiati ſunt anime mee: cõgregantur aduerſus me fortiſſimi: abſq; iniquitate mea & abſq; peccato meo dñe. Nõ egi inique & illi currũt & ppãrãtur: ſurge ex aduerſo p me & reſpice. Et tu dñe deus exercituũ deus iſrael euigila vt viſites oẽs gentes: nõ miſerearis vniuerſis qui operãtur iniquitatẽ. Sp. Reuertãtur ad veſperã & latrẽt vt cãis: & circueãt ciuitatẽ. Ecce loquũtur in ore ſuo: gladii in labiis eorũ: q̃ſi nemo audiat. Et tu domine deridebis eos: ſubſannabis omnes gentes. Fortitudinem meã ad te ſeruabo: q̃m tu deus eleuator meus. Deus meã miſericordia pueniet me: deus oſtẽdat mihi ĩ inſidiatoribus meis. Ne occidas eos ne forte obliuiſcantur ppli mei: diſpge eos ĩ fortitudĩe tua: & deſtrue eos ptector nr̃ dñe. In pctõ oris ſui ĩ ſermone labiorũ ſuorũ & capiãtur in ſupbia ſua: maledictionẽ & mendacium narrãtes. Cõſume ĩ furore: cõſume vt nõ ſubſiſtãt: & ſciẽt q̃m deus dñator iacob ĩ finibus terre. Sp. Et cõuertantur ad veſperã & latrent vt canis: & circueãt ciuitatẽ. Ipſi vagabũtur vt comedãt: & cũ ſaturati nõ fuerit murmurabũt. Ego aũt cãtabo ĩperiũ tuũ & laudabo mãe miam tuã: q̃m factus es fortitudo mea & refugiũ ĩ die tribulatiõis mee. Virtutẽ meã tibi cãtabo: q̃m deus adiutor me9 de9 mĩa mea.

Victori p liliis teſtimoniũ humilis & perfecti dd̃ ad docendũ: q̃n pugnauit aduerſus ſyriam meſopotamie & ſyriã ſoba: & reuerſus eſt ioab & pcuſſit edõ in valle ſalinaꝝ duodecim milia. 60.

DEus proieciſti nos ſciſdiſti nos: iratus es cõuertiſti nos. Cõmouiſti terram diſſipuliſti eã: ſana contritiões ei9 q̃m mota ẽ.

מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: כי הנה ארבו לנפשי יגורו עלי עזים לא פשעי ולא חטאתי יהוה: בלי עון ירוצון ויכוננו עורה לקראתי וראה: ואתה יהוה אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד כל הגוים אל תחן כל בגדי און סלה: ישובו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר: הנה יביעון בפיהם חרבות בשפתותיהם כי מי שמע: ואתה יהוה תשחק למו תלעג לכל גוים: עזו אליך אשמרה כי אלהים משגבי: אלהי חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: אל תהרגם פן ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגננו אדני: חטאת פימו דבר שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומכחש יספרו: כלה בחמה כלה ואינמו וידעו כי אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: וישבו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר: המה ינועון לאכל אם לא ישבעו וילינו: ואני אשיר עזך וארנן לבקר חסדך כי היית משגב לי ומנוס ביום צר לי: עזי אליך אזמרה כי אלהים משגבי אלהי חסדי:

lx.

למנצח על שושן עדות מכתם לדוד ללמד: בהצותו את ארם נהרים ואת ארם צובה וישב יואב ויך את אדום בגיא מלח שנים עשר אלף: אלהים זנחתנו פרצתנו אנפת תשובב לנו: הרעשתה ארץ פצמתה רפה שבריה כי מטה:

Oſtendiſti populo tuo duritiam: potaſti nos vino cōſopiēte. Dediſti metuētibus te ſignū: vt fugerent a facie arcus. Semper.
Vt liberētur amici tui: ſalua dexteram tuam & exaudi me. Deus locutus eſt in ſanctuario ſuo: letabor & diuidam ſichimam & vallem ſocoth dimetiar. Meus eſt galaad & meus eſt manaſſes: & ephraim fortitudo capitis mei: iuda legifer meꝰ. Moab olla lauacri mei: ſup idumeā icedā calciamento meo: mihi paleſtina federata ē. Quis deducet me ad ciuitatē munitā: quis deducet me vſq; ad idumeā? Nōne tu ꝺ͂ us q͂ pieciſti nos: & nō egredieris deus i exercitibus nr̄is? Da nobis auxiliū in tribulatiōe: vana eſt eī ſalus ab homine. In deo faciemus virtutē: & ipſe conculcabit tribulātes nos.

Victori ſup organū: dauid. 61.

Exaudi deus laudationē meā: intēde orationi mee. De nouiſſimo terre ad te clamabo cū triſte fuerit cor meū: cū fortis eleuabitur aduerſū me tu eris ductor meus. Fuiſti ſpes mea: turris munitiſſima a facie inimici. Hitabo in tabernaculo tuo iugiter: ſpabo i protectiōe alaꝝ tuaꝝ. Sp. Tu enim deus exaudiſti orōnem meam: dediſti hereditatē timentibus nomē tuū: Dies ſuper dies regis adiicies: annos eius donec gn̄atio & gn̄atio. Sedebit ſp i conſpectu dei: mia & veritas ſeruabunt eum. Sic canam noī tuo iugiter: reddēs vota mea p ſigſos dies.

Victori pro idithun ps dauid. 62.

Attamen ad deum ſilebit aīa mea: qa ex eo ſalus mea. Attamen ipſe ſcutū meum & ſal mea fortitudo mea non cōmouebor amplius. Vſq; quo inſidiamini contra virum: interficitis omnes:

Oſtēdiſti pplo tuo dura: potaſti nos vino cōpūctionis. Dediſti metuētibus te ſignificationē:
Ἔδειξας τῷ λαῷ σου σκληρά, ἐπότισας ἡμᾶς οἶνον κατανύξεως. Ἔδωκας τοῖς φοβουμένοις σε σημείωσιν, τοῦ
vt fugiāt a facie arcus. Dp̄. Et liberētur dilecti tui: ſaluū fac dextera tua & exaudi me.
φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου. Διάψαλμα. Ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου, σῶσον τῇ δεξιᾷ σου καὶ ἐπάκουσόν μου.
Deus locutus ē in ſctō ſuo: letabor & ptibor ſichimā: & cōuallē tabnacloꝝ metibor.
Ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσομαι καὶ διαμεριῶ σίκιμα, καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω.
Meus eſt galaad: & meus eſt manaſſes: & ephraim fortitudo capitis mei: Juda rex meus: moab olla ſpei mee. In idumeā extēdā calciamētū meū: mihi alienigene ſubditi ſūt. — Infra. 107.
Ἐμός ἐστι γαλαάδ, καὶ ἐμός ἐστι μανασσῆς, καὶ ἐφραῒμ κραταίωσις τῆς κεφαλῆς μου, Ἰούδας βασιλεύς μου, μωὰβ λέβης τῆς ἐλπίδος μου. Ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου, ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν.
Quis deducet me in ciuitatē munitā: aut quis deducet me vſq; in idumeā? Nōne tu deus q̄ repuliſti nos: & nō egredieris deꝰ in virtutibus nr̄is.
Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν περιοχῆς, ἢ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς ἰδουμαίας; Οὐχὶ σὺ ὁ θεὸς ὁ ἀπωσάμενος ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν;
Da nobis auxiliū de tribulatiōe: & vana ſalus hominis. In deo faciemus virtutē: & ipſe ad nihilū deducet tribulātes nos.
Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Ἐν τῷ θεῷ ποιήσομεν δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς θλίβοντας ἡμᾶς.

In fine in hymnis dd psalmus. 60.
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις τῷ δαδ ψαλμός. ξ΄.

Exaudi deus deprecatiōnē meā: intēde orationi mee. A finibus terre ad te clamaui: dū anxiaretur cor meū: in petra exaltaſti me. Deduxiſti me: q: factus es ſpes mea: turris fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo in tabnaculo tuo in ſecula: protegar in velamēto alaꝝ tuaꝝ. Quī tu deus exaudiſti orōnē meā: dediſti hereditatē timētibus nomē tuū. Dies ſup dies regis adiicies: ānos eius vſq; in diē gn̄atiōis & gn̄atiōis. Permanebit in eternū in cōſpectu dei: miaꝫ & veritatē eius qs requiret? Sic pſalmū dicā noī tuo in ſecula: vt reddā vota mea diē de die.
Εἰσάκουσον ὁ θεὸς τῆς δεήσεώς μου, πρόσχες τῇ προσευχῇ μου. Ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς πρὸς σὲ ἐκέκραξα, ἐν τῷ ἀκηδιάσαι τὴν καρδίαν μου, ἐν πέτρᾳ ὕψωσάς με. Ὡδήγησάς με, ὅτι ἐγενήθης ἐλπίς μου, πύργος ἰσχύος ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ. Παροικήσω ἐν τῷ σκηνώματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας, σκεπασθήσομαι ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου. Ὅτι σὺ ὁ θεὸς εἰσήκουσας τῶν εὐχῶν μου, ἔδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου. Ἡμέρας ἐφ᾽ ἡμέρας τοῦ βασιλέως προσθήσεις, τὰ ἔτη αὐτοῦ ἕως ἡμέρας γενεᾶς καὶ γενεᾶς. Διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ἔλεος καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τίς ἐκζητήσει; Οὕτως ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας, τοῦ ἀποδοῦναί με τὰς εὐχάς μου ἡμέραν ἐξ ἡμέρας.

In fine pro idithū pſalmus dd. 61.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ ἰδιθοὺμ ψαλμὸς τῷ δαδ. ξα΄.

Nonne deo ſubiecta erit aīa mea? ab ipſo eſt ſalutare meū. Nā & ipſe deus meꝰ & ſalutaris meꝰ: ſuſceptor meꝰ nō mouebor amplius. Quouſq; irruitis in hoīes: interficitis vniuerſi
Οὐχὶ τῷ θεῷ ὑποταγήσεται ἡ ψυχή μου; παρ᾽ αὐτῷ γὰρ τὸ σωτήριόν μου. Καὶ γὰρ αὐτὸς θεός μου καὶ σωτήρ μου, ἀντιλήπτωρ μου οὐ μὴ σαλευθῶ ἐπιπλεῖον. Ἕως πότε ἐπιτίθεσθε ἐπ᾽ ἄνθρωπον, φονεύετε πάντες

vos: tāq͂ parieti inclinato & macerie depulſe? Verūtñ pciū meū cogitauerūt repellere: cucurri in ſiti. Ore ſuo bñdicebāt: & corde ſuo maledicebāt. Verūtñ deo ſubiecta eſto aīa mea: qm̄ ab ipſo patiētia mea. Quia ipſe deus meus & ſaluator meus. adiutor meus nō emigrabo: in deo ſalutare meū & gl'ia mea. Deus auxilij mei & ſpes mea in deo: ſpate in eo ois cōgregatio ppl'i. Effundite corā illo corda vr̄a: q: deus adiutor nr̄. Verūtñ vani filij hoīuꝫ: mēdaces filij hominū in ſtateris vt decipiāt: ipſi de vanitate in idipm. Nolite ſpare i iniq͂tate: & in rapinis nolite cōcupiſcere: diuitie ſi affluāt: nolite apponere cor.
ὑμεῖς, ὡς τοίχῳ κεκλιμένῳ καὶ φραγμῷ ὠσμένῳ; Πλὴν τὴν τιμήν μου ἐβουλεύσαντο ἀπώσασθαι, ἔδραμον ἐν δίψῃ. Τῷ στόματι αὐτῶν εὐλόγουν, καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτῶν κατηρῶντο. Πλὴν τῷ θεῷ ὑποτάγηθι ἡ ψυχή μου, ὅτι παρ᾽ αὐτῷ ἡ ὑπομονή μου. Ὅτι αὐτὸς θεός μου καὶ σωτήρ μου, ἀντιλήπτωρ μου οὐ μὴ μεταναστεύσω, ἐπὶ τῷ θεῷ τὸ σωτήριόν μου καὶ ἡ δόξα μου. Ὁ θεὸς τῆς βοηθείας μου καὶ ἡ ἐλπίς μου ἐπὶ τῷ θεῷ, ἐλπίσατε ἐπ᾽ αὐτῷ πᾶσα συναγωγὴ λαοῦ. Ἐκχέατε ἐνώπιον αὐτοῦ τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ὁ θεὸς βοηθὸς ἡμῶν. Πλὴν μάταιοι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζυγοῖς τοῦ ἀδικῆσαι, αὐτοὶ ἐκ ματαιότητος ἐπὶ τὸ αὐτό. Μὴ ἐλπίζετε ἐπ᾽ ἀδικίαν, καὶ ἐπὶ ἅρπαγμα μὴ ἐπιποθεῖτε, πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προστίθεσθε καρδίαν.
Semel locutus eſt deus: duo hec audiui: q: poteſtas dei & tua dn̄e mia: Quia tu reddes vnicuiq; iuxta opa ſua.
Ἅπαξ ἐλάλησεν ὁ θεός, δύο ταῦτα ἤκουσα, ὅτι τὸ κράτος τοῦ θεοῦ καὶ σοῦ κύριε τὸ ἔλεος, Ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Pſalmus dauid cū eēt ipſe in deſerto iudee. 62.
Ψαλμὸς τῷ δαδ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἰουδαίας. ξβ΄.

Deus deus meus ad te de luce vigilo: ſitiuit te anima mea: q͂ multipliciter tibi caro mea. In terra deſerta & inuia & inaquoſa ſic in ſctō appui tibi: vt viderē virtutē tuā & gl'iaꝫ tuā. Qm̄ melior mia tua ſup vitas: labia mea laudabūt te. Sic bñdicā te in vita mea: in noīe tuo leuabo manus meas. Sicut de adipe & pinguedie repleatur aīa mea: & labijs exultatiōis laudabit os meū. Si memor fui tui ſup ſtratū meū in matutinis meditabar in te. Quia fuiſti adiutor meus: & in velamēto alaꝝ tuaꝝ exultabo. Adheſit aīa mea poſt te: me ſt ſuſcepit dextera tua. Ipſi vo in vanū q̄ſierūt aīaꝫ meā: introibūt in inferiora terre. Tradētur in manus gladij: ptes vulpiū erūt. Rex vo letabitur in deo: laudabit ois q̄ iurāt in eo. Quia
Ὁ θεὸς ὁ θεός μου πρὸς σὲ ὀρθρίζω, ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου, ποσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου. Ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ οὕτως ἐν τῷ ἁγίῳ ὤφθην σοι, τοῦ ἰδεῖν τὴν δύναμίν σου καὶ τὴν δόξαν σου. Ὅτι κρεῖσσον τὸ ἔλεός σου ὑπὲρ ζωάς, τὰ χείλη μου ἐπαινέσουσί σε. Οὕτως εὐλογήσω σε ἐν τῇ ζωῇ μου, ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖράς μου. Ὡς ἐκ στέατος καὶ πιότητος ἐμπλησθείη ἡ ψυχή μου, καὶ χείλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου. Εἰ ἐμνημόνευόν σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου ἐν τοῖς ὄρθροις ἐμελέτων εἰς σέ. Ὅτι ἐγενήθης βοηθός μου, καὶ ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἀγαλλιάσομαι. Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου. Αὐτοὶ δὲ εἰς μάτην ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, εἰσελεύσονται εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς. Παραδοθήσονται εἰς χεῖρας ῥομφαίας, μερίδες ἀλωπέκων ἔσονται. Ὁ δὲ βασιλεὺς εὐφρανθήσεται ἐπὶ τῷ θεῷ, ἐπαινεθήσεται πᾶς ὁ ὀμνύων ἐν αὐτῷ. Ὅτι

quaſi murus inclinatus & maceria corruens. Partē ei eius cogitauerūt expellere: placuerunt ſibi in mēdacio: ore ſuo ſinguli bñdicunt: & corde ſuo maledicūt. Sp. Verūtñ deo tace aīa mea: quia ab ipſo ſpes mea. Sed ipſe fortis meus & ſalus mea: altitudo mea non mouebor. In deo ſalutare meū & gloria mea: robur fortitudinis mee & ſpes mea in deo. Sperate in eo oī tpe: populi effūdite corā eo cor veſtrū: deus ſpes nr̄a. Sp. Veruntamen vanitas filij adam mendaciū filij viri: in ſtateris dolosis fraudulenter agunt ſimul. Nolite confidere in calumnia: & in rapīa ne fruſtremini: diuitie ſi affluxerit ne apponatis cor. Vnum locutus eſt deꝰ: duo hec audiui quia imperium dei eſt. Et tibi domine miſericordia: quia tu reddes vnicuiq; ſecundum opus ſuum.

Pſalmus dauid cū eēt in deſerto iudee. 63.

Deus fortitudo mea tu es de luce cōſurgā ad te: ſitiuit ad te aīa mea: deſiderauit ad te caro mea in terra inuia & cōſitiente ſine aqua. Sic in ſancto apparui tibi: vt videam fortitudinē tuā & gloriā tuā. Melior enim eſt mia tua q͂ꝫ vite: labia mea laudabunt te. Sic bñdicā tibi in vita mea in noīe tuo leuabo manus meas. Quaſi adipe & pīguedie īplebitur anima mea: & labiis laudātibus canet os meū. Recordās tui in cubili meo: p ſingulas vigilias meditabor tibi. Quia fuiſti auxiliū meū. & in vmbra alarū tuarum laudabo. Adheſit aīa mea poſt te: me ſuſcepit dextera tua. Ipſi vero interficere querunt animā meā: ingredian tur in extrema terre. Cōgregētur in manus gladii: pars vulpium erunt. Rex aūt letabitur in deo: laudabitur oīs qui iurat in eo: quia

יסכר פי דוברי שקר׃

lxiiii.

למנצח מזמור לדוד׃
שמע אלהים קולי בשיחי מפחד אויב
תצר חיי׃ תסתירני מסוד
מרעים מרגשת פעלי און׃ אשר
שננו כחרב לשונם דרכו חצם
דבר מר׃ לירות במסתרים תם
פתאם ירהו ולא ייראו׃ יחזקו
למו דבר רע יספרו לטמון
מוקשים אמרו מי יראה למו׃
יחפשו עולת תמנו חפש מחפש
וקרב איש ולב עמק׃ וירם
אלהים חץ פתאום היו מכותם׃
ויכשילוהו עלימו לשונם יתנדדו
כל ראה בם׃ וייראו כל אדם
ויגידו פעל אלהים ומעשהו
השכילו׃ ישמח צדיק ביהוה
וחסה בו ויתהללו כל ישרי לב׃
למנצח מזמור לדוד שיר׃

lxv.

לך דמיה תהלה אלהים
בציון ולך ישלם נדר׃ שמע
תפלה עדיך כל בשר יבאו׃
דברי עונת גברו מני פשעינו
אתה תכפרם׃ אשרי תבחר
ותקרב ישכן חצריך נשבעה
בטוב ביתך קדש היכלך׃
נוראות בצדק תעננו אלהי
ישענו מבטח כל קצוי ארץ
וים רחקים׃ מכין הרים בכחו
נאזר בגבורה׃ משביח שאון
ימים שאון גליהם והמון
לאמים׃ וייראו ישבי קצות
מאותתיך מוצאי בקר וערב
תרנין׃ פקדת הארץ ותשקקה
רבת תעשרנה פלג אלהים מלא
מים תכין דגנם כי כן תכינה׃

obſtructur os loquentium mendacium.

Victori pſ. dd. 64.

AVdi deus vocē meā loquentis: a timore inimici ſerua vitā meā. Abſconde me a conſilio malignorū: a tumultu opantiū iniquitatem. Quia exacuerūt quaſi gladiū linguā ſuā: tetēderūt ſagittā ſuā verbū amariſſimū. Vt ſagittarēt in abſcōditis ſimplicē: ſubito ſagittabūt eū & nō timebūt. Cōfortauerūt ſibi ſmonē peſſimū: narrauerūt vt abſcōderēt laqos: dixerūt qs videbit eos. Scrutati ſūt iniquitates: defecerūt ſcrutātes ſcrutinium: cogitatiōibus ſingulorū & corde pfūdo. Sagittabit ergo eos deus iaculo repētino: iſferetur plage eorum. Et corruēt in ſemetipſos linguis ſuis: fugiēt omnes qui viderīt eos. Et timebūt oēs hoies & annūciabunt opus dei: & opa eius itelligēt. Letabitur iuſtus in dño & ſperabit in eo: & exultabunt oēs recti corde.

Victori pſalmus dauid cantici. 65.

TIbi ſiletiū laus deus in ſion: & tibi reddetur votum. Exaudi orationem: donec ad te ois caro veniat. Verba iniquitatū pualuerūt aduerſus me: ſceleribus nřis tu propiciaberis. Btūs quē elegeris & ſuſcepis: hitabit in atriis tuis: replebimur in bonis domus tue ſanctificatione templi tui. Terribilis ī iuſtitia exaudi nos deus ſaluator nř: cōfidentia omnium finium terre & maris lōginqui. Preparās mōtes in virtute tua: accinctus fortitudine. Cōpeſcēs ſonitū maris fremitū fluctuū eius & multitudinem gentiū. Et timebunt qui habitant in extremis a ſignis tuis: egreſſus matutini & veſperi laudantes facies. Viſitaſti terrā & irrigaſti eā: vbertate ditaſti eā. Riuus dei plenus aq̃: preparabis frumētū eoꝝ: qa ſic fūdaſti eā.

obſtructū ē os loq̄ntiū iniqua.
ἐνεφράγη στόμα λαλούντων ἄδικα.

In fine pſalmus dauid. 63.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ξγ.

Exaudi deus vocē meā: cū deprecor ad
Εἰσάκουσον ὁ θεὸς φωνῆς μου, ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς
te: a timore inimici eripe aīaȝ meā. Protege
σέ, ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ἐξελοῦ τὴν ψυχήν μου. Σκέπα-
me a cōuētu malignātiū: a multitudine operā-
σόν με ἀπὸ συστροφῆς πονηρευομένων, ἀπὸ πλήθους ἐργα-
tiū iniquitatē. Qui exacuerūt vt gladiū lin-
ζομένων ἀδικίαν. Οἵτινες ἠκόνησαν ὡς ῥομφαίαν τὰς γλώσ-
guas ſuas: intēderūt arcū ſuū rem amarā: vt
σας αὐτῶν, ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν πρᾶγμα πικρόν, Τοῦ
ſagittēt in occultis imaculatū: ſubito ſagit-
κατατοξεῦσαι ἐν ἀποκρύφοις ἄμωμον, ἐξάπινα κατατο-
tabūt eū: et nō timebūt. Firmauerūt ſi-
ξεύσουσιν αὐτόν, καὶ οὐ φοβηθήσονται. Ἐκραταίωσαν ἑαυ-
bi ſermonē nequā: narrauerūt vt abſcōderēt laqueū. Di-
τοῖς λόγον πονηρόν, διηγήσαντο τοῦ κρύψαι παγίδα. Εἴ-
xerūt: qs videbit eos? ſcrutati ſūt iniquitatē: defecerūt
ποσαν, τίς ὄψεται αὐτούς; ἐξηρεύνησαν ἀνομίαν, ἐξέλιπον
ſcrutātes ſcrutiniū. Accedet hō et cor
ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις. Προσελεύσεται ἄνθρωπος καὶ καρ-
altū: et exaltabit deus. Sagitte puulorū facte
δία βαθεῖα, καὶ ὑψωθήσεται ὁ θεός. Βέλος νηπίων ἐγενήθη-
ſūt plage eoꝝ: et infirmate ſūt cōtra eos lingue
σαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν, καὶ ἐξηθένησαν ἐπ' αὐτοὺς αἱ γλῶσσαι
eoꝝ. Cōturbati ſūt oēs q̄ videbāt eos: et
αὐτῶν. Ἐταράχθησαν πάντες οἱ θεωροῦντες αὐτούς, καὶ
timuit ois hō. Et annūciauerūt opa dei:
ἐφοβήθη πᾶς ἄνθρωπος. Καὶ ἀνήγγειλαν τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ,
et facta eius intellexerūt. Letabitur iu-
καὶ τὰ ποιήματα αὐτοῦ συνῆκαν. Εὐφρανθήσεται δίκαι-
ſtus in dño: et ſperabit in eo. Et laudabū-
ος ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐλπιεῖ ἐπ' αὐτόν. Καὶ ἐπαινεθήσον-
tur oēs recti corde.
ται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.

In fine pſalmus cātici dd cāticū hieremie et ezechie-
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς ᾠδῆς τῷ δαυίδ ᾠδὴ ἱερεμίου καὶ ἰεζεκι-
lis de ppl'o trāſmigratiōe qū profecturi erāt. 64.
ὴλ τοῦ λαοῦ τῆς παροικίας ὅτε ἔμελλον ἐκπορεύεσθαι. ξδ'.

Te decet hymnus deus in ſion: et tibi reddetur
Σοὶ πρέπει ὕμνος ὁ θεὸς ἐν σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται
votū in hieruſalē. Exaudi orōnē meā: ad te om-
εὐχὴ ἐν ἱερουσαλήμ. Εἰσάκουσον προσευχῆς μου, πρὸς σὲ πᾶ-
nis caro veniet. Verba iniq̄ꝝ pualuerūt ſup nos: et
σα σὰρξ ἥξει. Λόγοι ἀνόμων ὑπερεδυνάμωσαν ἡμᾶς, καὶ ταῖς
impietatib' nřis tu ppiciaberis. Btūs: quē elegiſti et aſſumpſi-
ἀσεβείαις ἡμῶν σὺ ἱλάσῃ. Μακάριος, ὃν ἐξελέξω καὶ προσελά-
ſti: ihitabit in atriis tuis. Replebimur
βου, κατασκηνώσει ἐν ταῖς αὐλαῖς σου. Πλησθησόμεθα
in bonis dom' tue: ſctm̄ tēplū tuū mirabile in
ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου, ἅγιος ὁ ναός σου θαυμαστὸς ἐν δι-
eq̄tate. Exaudi nos deus ſalutaris nř ſpes om-
καιοσύνῃ. Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἡ ἐλπὶς πά-
niū finiū tre: et eoꝝ qui in mare lōge. pre-
των τῶν περάτων τῆς γῆς, καὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ μακράν. Ἑτοι-
parās mōtes in ꝟtute ſua: accinctus in potētia. Qui
μάζων ὄρη ἐν τῇ ἰσχύι αὐτοῦ, περιεζωσμένος ἐν δυναστείᾳ. Ὁ
cōturbas pfundū maris: ſonū fluctuū eius
συνταράσσων τὸ κύτος τῆς θαλάσσης, ἤχους κυμάτων αὐτῆς
quis ſuſtinebit? Turbabūtur gētes et timebūt
τίς ὑποστήσεται; Ταραχθήσονται τὰ ἔθνη καὶ φοβηθήσονται οἱ
qui hitant terminos a ſignis tuis. Exitus
κατοικοῦντες τὰ πέρατα ἀπὸ τῶν σημείων σου. Ἐξόδους
matutini et veſpe delectaberis: viſitaſti trā et inebria-
πρωίας καὶ ἑσπέρας τέρψεις, ἐπεσκέψω τὴν γῆν καὶ ἐμέθυ-
ſti eā multiplicaſti locupletare eā: flumē dei repletū
σας αὐτήν. Ἐπλήθυνας τοῦ πλουτίσαι αὐτήν, ὁ ποταμὸς τοῦ θεοῦ ἐπλη-
ē aquis. Paraſti cibū illoꝝ: qm̄ ita ppatio:
ρώθη ὑδάτων. Ἡτοίμασας τὴν τροφὴν αὐτῶν, ὅτι οὕτως ἡ ἑτοιμασία.

riuos eius inebria. Multiplica genimina e-
τοὺς αὔλακας αὐτῆς μέθυσον. Πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐ-
ius: in ſtillicidiis eius letabitur germinās.
τῆς, ἐν ταῖς σταγόσιν αὐτῆς εὐφρανθήσεται ἀνατέλλουσα.
Benedices corone anni benignitatis
Εὐλογήσεις τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός
tue: et cāpi tui replebūtur vbertate. Pin-
σου, καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται πιότητος. Πιαν-
gueſcēt ſpecioſa deſerti: et exultatiōe colles acci-
θήσεται τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου, καὶ ἀγαλλίασιν οἱ βουνοὶ περι-
gentur. Induti ſūt arietes oiū: et
ζώσονται. Ἐνεδύσαντο οἱ κριοὶ τῶν προβάτων, καὶ αἱ
valles abūdabūt frumēto: clamabūt et eñ hymnū dicēt.
κοιλάδες πληθυνοῦσι σῖτον, κεκράξονται, καὶ γὰρ ὑμνήσουσιν.

In fine cāticū pſalmi reſurrectiōis. 65.
Εἰς τὸ τέλος ᾠδὴ ψαλμοῦ ἀναστάσεως. ξέ.

Iubilate deo ois terra: pſallite nomi-
Ἀλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, ψάλατε δὴ τῷ ὀνόματι
ni eius: date gl'iaȝ laudi eius. dicite deo q̄-
αὐτοῦ. Δότε δόξαν αἴνεσει αὐτοῦ. Εἴπατε τῷ θεῷ ὡς
terribilia opa tua. In multitudie ꝟtutis tue
φοβερὰ τὰ ἔργα σου. Ἐν τῷ πλήθει τῆς δυνάμεώς σου
mētient tibi inimici tui. Ois tra adorēt
ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου. Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτω
te. et pſallat tibi: pſalmū dicāt tuo noi
σοι, καὶ ψαλάτωσάν σοι, ψαλάτωσαν δὴ τῷ ὀνόματι
tuo altiſſime. Dp. Venite et videte opē
[illegible] Διάψαλμα. Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔρ-
ra dei: q̄ terribilis in cōſiliis ſup filios
γα τοῦ θεοῦ, ὡς φοβερὸς ἐν βουλαῖς ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν
hoīm. Qui cōuertit mare in aridam: ī flu-
ἀνθρώπων. Ὁ μεταστρέφων τὴν θάλασσαν εἰς ξηράν, ἐν πο-
mine ptrāſibūt pede. Ibi letabimur in ipo:
ταμῷ διελεύσονται ποδί. Ἐκεῖ εὐφρανθησόμεθα ἐπ' αὐτῷ,
qui dñatur in ꝟtute ſua in eternū. Ocu-
[illegible] Οἱ ὀφ-
li [illegible] reſpiciūt: q̄ exaſpe-
[illegible] πικραίνοντες μὴ
[illegible] Dp. Bene-
[illegible] Διάψαλμα. Εὐλο-
[illegible] et auditā facite vocē lau-
[illegible]
[illegible] aīaȝ meā ad vitā: et nō
[illegible] ψυχήν μου εἰς ζωήν, καὶ μὴ
[illegible] pedes meos: qm̄ pbaſti nos
[illegible] πόδας μου, ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς
[illegible] igne nos examinaſti ſicut examinatur argētū: indu-
[illegible] ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον, εἰσήγα-
xiſti nos in laqueū. poſuiſti tribulatiōes ī dorſo nřo:
γες ἡμᾶς εἰς τὴν παγίδα. Ἔθου θλίψεις ἐπὶ τὸν νῶτον ἡμῶν,
[illegible] hoies ſup capita nřa. Trāſiui-
[illegible] ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Διήλθο-
mus p ignē et aquā: et eduxiſti nos in refrige-
μεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυ-
riū. Introibo in domū tuā in holocauſtis.
χήν. Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἐν ὁλοκαυτώμασιν,
reddā tibi vota mea q̄ diſtinxerūt labia mea: et
ἀποδώσω σοι τὰς εὐχάς μου, ἃς διέστειλε τὰ χείλη μου, καὶ
loquutū ē os meū in tribulatiōe mea. Holocauſta
ἐλάλησε τὸ στόμα μου ἐν τῇ θλίψει μου. Ὁλοκαυτώματα
medullata offerā tibi cū icēſo et arietib': offe-
μεμυελωμένα ἀνοίσω σοι μετὰ θυμιάματος καὶ κριῶν, ἀνοί-
rā tibi boues cū hircis. Dp. Venite audi-
σω σοι βόας μετὰ χιμάρων. Διάψαλμα. Δεῦτε ἀκού-
te et narrabo vobis oēs q̄ timetis deū:
σατε καὶ διηγήσομαι ὑμῖν πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν θεόν,
quāta fecit aīe mee. Ad ipm̄ ore meo
ὅσα ἐποίησε τῇ ψυχῇ μου. Πρὸς αὐτὸν τῷ στόματί μου
clamaui: et exaltaui ſub lingua mea. Iniq̄tatē ſi
ἐκέκραξα, καὶ ὕψωσα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν μου. Ἀδικίαν εἰ
aſpexi in corde meo: nō exaudiat me dñs.
ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακουσάτω μου κύριος.

Sulcos eius inebria: multiplica fruges eius: pluuiis irriga eā: & germinū eius bndic. Voluetur annus ī bonitate tua: & veſtigia tua rorabuntur pīguedine. Pingueſcet paſcua deſerti: & exultatioē colles accīgētur. Veſtientur agnis greges: & valles plene frumento: cōequabuntur & canent.

Victori canticum pſalmi. 66.

IVbilate deo ois terra. Cantate gloriā nominis eius: date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribile opus tuum: in multitudine fortitudinis tue mētietur tibi inimici tui. Ois terra adoret te & cantet tibi: cantet noī tuo. Semper. Venite & videte opera dei: terribilia cōſilia ſuper filiis adam. Conuertet mare in aridā: in flumine pertranſibūt pede: ibi letabimur in eo. Qui dñatur in fortitudine ſua in ſeculū: oculi eius gentes aſpiciunt: q increduli ſunt non exaltētur in ſemetipſis. Sp. Benedicite populi deo noſtro: & auditā facite vocē laudis eius. Qui poſuit aīam nřam ad vitam: & non dedit in cōmotionem pedes nřos. Probaſti enī nos deus: igne nos cōflaſti ſicut cōflatur argentū. Introduxiſti nos ī obſidione: poſuiſti ſtridorē ī dorſo nřo. Poſuiſti hoies ſup capita nřa: trāſiuimus p ignem & aquā: & eduxiſti nos in refrigeriū. Ingrediar domū tuā in holocauſtis: reddam tibi vota mea. Que pmiſerūt labia mea: & locutū ē os meū cū tribularer. Holocauſta medullata offerā tibi cū icēſo arietū: faciā boues cū hircis. Semper. Venite audite & narrabo oēs qui timetis deū: quanta fecerit anime mee. Ipſum ore meo inuocaui: & exaltaui in lingua mea. Iniquitatem ſi vidi in corde meo: nō exaudiet dominus.

תלמיה רוה נחת גדודיה ברביבים
תמגגנה צמחה תברך׃ עטרת
שנת טובתך ומעגליך ירעפון
דשן׃ ירעפו נאות מדבר וגיל
גבעות תחגרנה׃ לבשו כרים
הצאן ועמקים יעטפו בר

lxvi.

יתרועעו אף ישירו׃
למנצח שיר מזמור הריעו
לאלהים כל הארץ׃ זמרו כבוד
שמו שימו כבוד תהלתו׃ אמרו
לאלהים מה נורא מעשיך ברב
עזך יכחשו לך איביך׃ כל הארץ
ישתחוו לך ויזמרו לך יזמרו
שמך סלה׃ לכו וראו מפעלות
אלהים נורא עלילה על בני
אדם׃ הפך ים ליבשה בנהר
יעברו ברגל שם נשמחה בו׃
משל בגבורתו עולם עיניו
בגוים תצפינה הסוררים אל
ירומו למו סלה׃ ברכו עמים
אלהינו והשמיעו קול תהלתו׃
השם נפשנו בחיים ולא נתן
למוט רגלנו׃ כי בחנתנו אלהים
צרפתנו כצרף כסף׃ הבאתנו
במצודה שמת מועקה במתנינו׃
הרכבת אנוש לראשנו באנו
באש ובמים ותוציאנו לרויה׃
אבוא ביתך בעולות אשלם לך
נדרי׃ אשר פצו שפתי ודבר
פי בצר לי׃ עלות מחים אעלה
לך עם קטרת אילים אעשה בקר
עם עתודים סלה׃ לכו שמעו
ואספרה כל יראי אלהים אשר
עשה לנפשי׃ אליו פי קראתי
ורומם תחת לשוני׃ און אם
ראיתי בלבי לא ישמע אדני׃

אבן שמע אלהים הקשיב בקול
תפלתי: ברוך אלהים אשר
לא הסיר תפלתי וחסדו מאתי:
למנצח בנגינת מזמור lxvii.
שיר: אלהים יחננו ויברכנו
יאר פניו אתנו סלה: לדעת
בארץ דרכך בכל גוים ישועתך:
יודוך עמים אלהים יודוך עמים
כלם: ישמחו וירננו לאמים כי
תשפט עמים מישור ולאמים
בארץ תנחם סלה: יודוך עמים
אלהים יודוך עמים כלם: ארץ
נתנה יבולה יברכנו אלהים
אלהינו: יברכנו אלהים וייראו
אתו כל אפסי ארץ: lxviii.
למנצח לדוד מזמור שיר:
יקום אלהים יפוצו אויביו
וינוסו משנאיו מפניו: כהנדף
עשן תנדף כהמס דונג מפני אש
יאבדו רשעים מפני אלהים:
וצדיקים ישמחו יעלצו לפני
אלהים ויששו בשמחה: שירו
לאלהים זמרו שמו סלו לרכב
בערבות ביה שמו ועלזו לפניו:
אבי יתומים ודין אלמנות אלהים
במעון קדשו: אלהים מושיב
יחידים ביתה מוציא אסירים
בכושרות אך סוררים שכנו
צחיחה: אלהים בצאתך לפני
עמך בצעדך בישימון סלה: ארץ
רעשה אף שמים נטפו מפני
אלהים זה סיני מפני אלהים
אלהי ישראל: גשם נדבות תניף
אלהים נחלתך ונלאה אתה
כוננתה: חיתך ישבו בה תכין
בטובתך לעני אלהים: יהוה יתן

קשב · פלל ברך · סור · נצח נגן · זמר שור · חנן ברך · אור פנה · ידע ישע · ידה · שמח רנן · שפט ישר · נחה · נול ברך · ירא · נצח זמר · שור קום · פוץ איב · נוס שנא · פנה נדף · מסס דנג · אבד צדק · שמח עלץ · שוש שור · סלל · יתם דון · עון ישב · יחד יצא · אסר כשר · סרר · צחח יצא · נוף · לאה · חיה כון · ענה נתן

Ideo exaudiuit deus: attendit vocem ∞∞∞ depcatiõis mee. Bñdictus deus: qui nõ abſtulit orationem meam & miſicordiã ſuã a me.

Victori i pſalmis cãticum carminis. 67.

Deus miſereatur noſtri & benedicat nobis: illuſtret faciẽ ſuã ſup nos. Sp. Vt nota fiat in terra via tua: in vniuerſis gẽtibus ſalus tua. Cõfiteãtur tibi populi deus: confiteantur tibi populi oẽs. Letentur & laudẽt gentes: qm̃ iudicas populos in eqtate: & gẽtium que ∞∞ in terra ſunt ductor es ſempiternus. Sp. Cõfiteãtur tibi ppli de9: cõfiteãtur tibi populi oẽs. Terra dedit germẽ ſuum: bñdicat nobis de9 deus nr̃. Benedicat nobis deus: & timeant eũ oẽs fines terre.

Victori dauid pſalmus cantici. 68.

Exurgat deus & diſſipẽtur inimici ei9: & fugiant qui oderunt eũ a facie eius. Sicut deficit fumus deficiãt: ſicut tabeſcit cera a facie ignis ſic pereant impii a facie dei. ∞∞∞∞ Iuſti aũt letentur & exultent in conſpectu dei: & gaudeãt in letitia. Camate ∞∞∞∞ deo canite nomini ei9: pparate viã aſcẽdenti p deſerta: in dño nomen eius: & exultate corã eo. Patre pupillorũ & defenſore viduarũ: deus in habitaculo ſancto ſuo. Deus inhabitare facit ſolitarios in domo: educit vinctos ∞∞ in fortitudine: increduli autem habitauerunt in ſiccitatibus. Deus cum egredereris ante populũ tuũ: & ambulares p deſertũ. Sp. Terra comota eſt: & celi diſtillauerunt a facie ∞∞ dei: hoc eſt ſinai a facie dei ∞∞∞∞∞∞ dei iſrael. Pluuiã voluntariam eleuaſti ∞∞∞∞ deus: hereditatẽ tuam laborantem tu ∞∞∞ confortaſti. Aĩalia tua habitauerũt in ea: pparaſti in bõitate tua pauperi deus. Dñs dabit ∞

Propterea exaudiuit me deus: attẽdit voci dep
Διὰ τοῦτο εἰσήκουσέ μου ὁ θεός, πρόσεχε τῇ φωνῇ τῆς δεή
catiõis mee. Bñdictus deus: q nõ amouit ofonẽ
σεώς μου. Εὐλογητὸς ὁ θεός, ὃς οὐκ ἀπέστησε τὴν προσευχήν
meã: ⁊ miaꝫ ſuã a me.
μου, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ.
In finẽ in hymnis pſalmus cãtici 66. 66.
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς ᾠδῆς τῷ δαδ. ξς'.
Deus miſereatur nr̃i: ⁊ bñdicat nobis: illu
Ὁ θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς, καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς, ἐπιφά
minet vultũ ſuũ ſup nos: ⁊ miſereat nr̃i. Ut
ναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐλεήσαι ἡμᾶς. Τοῦ
cognoſcam9 in ẽra viã tuã: in oibus gẽtib9 ſalutare
γνῶναι ἐν τῇ γῇ τὴν ὁδόν σου, ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν
tuũ: Cõfiteãtur tibi ppli deus: cõfiteã
σου, Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ ὁ θεός, ἐξομολογησάσθω
tur tibi ppli oẽs. Letẽtur ⁊ exultẽt
σάν σοι λαοὶ πάντες. Εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν
gẽtes: qm̃ iudicabi pplos in equitate: ⁊ gẽtes i ẽra dirigeo.
ἔθνη, ὅτι κρινεῖς λαοὺς ἐν εὐθύτητι, καὶ ἔθνη ἐν τῇ γῇ ὁδηγήσεις
Cõfiteãtur tibi ppli deus: cõfiteãtur
Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ ὁ θεός, ἐξομολογησάσθωσάν
tibi ppli oẽs: ẽra dedit fructũ ſuũ. Benedicat
σοι λαοὶ πάντες, γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς. Εὐλογήσαι
nos deus deus nr̃: bñdicat nos deus. Et me
ἡμᾶς ὁ θεὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεός. Καὶ φο
tuant eũ oẽs fines ẽre.
βηθήτωσαν αὐτὸν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς.
In finẽ cãtici pſalmus dd. 67.
Εἰς τὸ τέλος ᾠδῆς ψαλμὸς τῷ δαδ. ξζ'.
Exurgat deus ⁊ diſſipẽtur inimici
Ἀναστήτω ὁ θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ
eius: ⁊ fugiãt a facie eius q ode
αὐτοῦ, καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μισοῦν
rũt eũ. Sicut deficit fumus deficiãt: ſic flu
τες αὐτόν. Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλιπέτωσαν, ὡς τή
it cera a facie ignis: Sic pereãt
κεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός, Οὕτως ἀπολοῦνται οἱ
petõres a facie dei: ⁊ iuſti le
ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δίκαιοι εὐ
tẽtur. Exultẽt in cõſpectu dei: dele
φρανθήτωσαν. Ἀγαλλιάσθωσαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, τερφ
ctẽtur in leticia. Cãtate deo: pſalmũ dicite no
θήτωσαν ἐν εὐφροσύνῃ. Ἄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ ὀνό
mini eius: iter facite ei qui aſcẽdit ſup oc
ματι αὐτοῦ, ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσ
caſũ: Dñs nomẽ illi: ⁊ exultate i cõſpectu e
μῶν, Κύριος ὄνομα αὐτῷ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε ἐνώπιον αὐ
ius. Turbentur a facie eius pa
τοῦ. Ταραχθήτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοῦ πα
tris orphanoꝝ ⁊ iudicis viduaꝝ: deus in lo
τρὸς τῶν ὀρφανῶν καὶ κριτοῦ τῶν χηρῶν, ὁ θεὸς ἐν τό
co ſctõ ſuo. Deus inhĩtare facit vni9 moris in
πῳ ἁγίῳ αὐτοῦ. Ὁ θεὸς κατοικίζει μονοτρόπους ἐν
domo: q educit vinctos in fortitudine: Similit eos qui
οἴκῳ, ἐξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ, Ὁμοίως τοὺς
exaſperãt q hĩtãt in ſepulchris.
παραπικραίνοντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τάφοις. Ὁ
De9 cũ egredereris i cõſpectu ppli tui: cũ
θεὸς ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ σου, ἐν
ptrãſires in deſto: Terra mota ẽ: ⁊ eni
τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ, Γῆ ἐσείσθη, καὶ γὰρ οἱ
celi diſtillauerũt a facie dei ſinai: a
οὐρανοὶ ἔσταξαν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ τοῦ σινά, ἀπὸ
facie dei iſrael. Pluuiã voluntariã ſegregab
προσώπου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ. Βροχὴν ἑκούσιον ἀφοριεῖς
deus hereditati tue: ⁊ infirmata ẽ: tu xo. pfeciſti
ὁ θεὸς τῇ κληρονομίᾳ σου, καὶ ἠσθένησε, σὺ δὲ κατηρτίσω
eã. Aialia tua hĩtant in ea: paraſti in
αὐτήν. Τὰ ζῶά σου κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ, ἡτοίμασας ἐν
dulcedine tua paupi deus. Dñs dabit
τῇ χρηστότητί σου τῷ πτωχῷ ὁ θεός. Κύριος δώσει ∞

verbũ euãgelizãtib9 ꝟtute multa: rex
ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμει πολλῇ, ὁ βασι
ꝟtutũ dilecti: ſpeciei
λεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγαπητοῦ, τῇ ὡραιότητι τοῦ
domus diuidere ſpolia. Si dormiatis inter medios
οἴκου διελέσθαι σκῦλα. Ἐὰν κοιμηθῆτε ἀνὰ μέσον τῶν
cleros: penne colũbe deargẽtate: ⁊ poſte
κλήρων, πτέρυγες περιστερᾶς περιηργυρωμέναι, καὶ τὰ με
riora dorſi eius in pallore auri. Dũ diſ
τάφρενα αὐτῆς ἐν χλωρότητι χρυσίου. Ἐν τῷ διαστέλ
cernit celeſti reges ſup eã: niue dealbabũ
λειν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς, χιονωθήσον
tur in ſelmon. Mõs dei mõs pinguis: mõs coa
ται ἐν σελμών. Ὄρος τοῦ θεοῦ ὄρος πῖον, ὄρος τετυ
gulatus: mõs pinguis. Ut qd ſuſpicamini mõtes coa
ρωμένον, ὄρος πῖον. Ἱνατί ὑπολαμβάνετε ὄρη τετυ
gulatos? mõs in quo bñplacitũ ẽ deo hĩtare in eo.
ρωμένα; τὸ ὄρος ὃ εὐδόκησεν ὁ θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ.
Et enĩ dñs hĩtabit in finẽ: currus
Καὶ γὰρ ὁ κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος, τὸ ἅρμα
dei decẽ millib9 multiplex: milia abũdãtiũ. Dñs
τοῦ θεοῦ μυριοπλάσιον, χιλιάδες εὐθηνούντων. Κύριος
in eis in ſinai in ſctõ: aſcẽdiſti in altũ:
ἐν αὐτοῖς ἐν σιναῒ ἐν τῷ ἁγίῳ, ἀνέβης εἰς ὕψος,
cepiſti captiuitatẽ. Accepiſti dona i hõi
Ephe. 4.b. ᾐχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν. Ἔλαβες δόματα ἐν ἀν
nibus: ⁊ enĩ nõ credẽtes inhĩtare.
θρώποις, καὶ γὰρ ἀπειθοῦντας τοῦ κατασκηνῶσαι.
Dñs deus bñs: bñs dñs die quo
Κύριος ὁ θεὸς εὐλογητός, εὐλογητὸς κύριος ἡμέραν καθ' ἡ
tidie. Proſperũ iter faciet nob deus ſalutariũ
μέραν. Κατευοδώσαι ἡμῖν ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων
nroꝝ: deus nr̃: de9 ſaluos faciẽdi: ⁊ dñi dni exi
ἡμῶν, ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ θεὸς τοῦ σώζειν, καὶ τοῦ κυρίου κυρίου αἱ
tus mortis: Uerũtñ deus cõfringet capi
διέξοδοι τοῦ θανάτου, Πλὴν ὁ θεὸς συνθλάσει κεφα
ta inimicoꝝ ſuoꝝ: ꝟticẽ capilli pambulãtiũ in
λὰς ἐχθρῶν αὐτοῦ, κορυφὴν τριχὸς διαπορευομένων ἐν
delictis ſuis. Dixit dñs: ex baſã cõuertam:
πλημμελείαις αὐτῶν. Εἶπε κύριος, ἐκ βασὰν ἐπιστρέψω,
cõuertã in pfundis maris: Ut intingat pes tuus in
ἐπιστρέψω ἐν βυθοῖς θαλάσσης, Ὅπως ἂν βαφῇ ὁ πούς σου ἐν
ſãguine: lingua canũ tuoꝝ ex inimicis ab ipõ.
αἵματι, ἡ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου ἐξ ἐχθρῶν παρ' αὐτοῦ.
Uiſi ſunt ingreſſus tui deus: ingreſſus dei
Ἐθεωρήθησαν αἱ πορεῖαί σου ὁ θεός, αἱ πορεῖαι τοῦ θεοῦ
mei regis qui in ſctõ. Preuenerũt pñ
μου τοῦ βασιλέως τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ. Προέφθασαν ἄρ
cipes cõiũcti pſallẽtibus: in medio iuuẽculaꝝ tym
χοντες ἐχόμενα ψαλλόντων, ἐν μέσῳ νεανίδων τυμ
paniſtriaꝝ. In eccleſijs bñdicite deo dño de
πανιστριῶν. Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν θεὸν κύριον ἐκ
fontib9 iſrael. Ibi bẽiamin adoleſcẽtul9 i mẽtis exceſſu: pñ
πηγῶν ἰσραήλ. Ἐκεῖ βενιαμὶν νεώτερος ἐν ἐκστάσει, ἄρ
cipes iuda duces eoꝝ: pñcipes zabu
χοντες ἰούδα ἡγεμόνες αὐτῶν, ἄρχοντες ζαβου
lon: pñcipes nephthaliꝫ. Mãda deus ꝟtu
λών, ἄρχοντες νεφθαλίμ. Ἔντειλαι ὁ θεὸς τῇ δυνά
ti tue: cõfirma deus hoc: qd operatus es in
μει σου, δυνάμωσον ὁ θεὸς τοῦτο, ὃ κατειργάσω ἐν
nobis: a tẽplo tuo in hieruſalẽ. Tibi offerẽt re
ἡμῖν, ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ ἱερουσαλήμ. Σοὶ οἴσουσι βασι
ges munera: increpa feras arũdinis. Cõ
λεῖς δῶρα, ἐπιτίμησον τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου. Ἡ
gregatio tauroꝝ in vaccis ppl'oꝝ:
συναγωγὴ τῶν ταύρων ἐν ταῖς δαμάλεσι τῶν λαῶν,
vt excludãt iſ q pbati ſũt argẽto.
τοῦ ἐκκλεισθῆναι τοὺς δεδοκιμασμένους τῷ ἀργυρίῳ.
Diſſipa gẽtes que i bella volunt: veni
Διασκόρπισον ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα, ἥξου
ent legati
σι πρέσβεις ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

ſermonẽ ãnũciatricib9 fortitudinis plurime. Reges exercituũ federabũtur federabuntur: & pulchritudo domus diuidet ſpolia. Si dormieritis iter medios terminos: penne colũbe deargẽtate & poſteriora eius in virore auri. Dũ diuideret robuſtiſſimus reges in ea: niue dealbata eſt in ſelmon. Mõs dei mõs pinguis: mõs excelſus mõs pinguis. Quare cõtẽditis mõtes excelſi aduerſus mõtẽ quẽ dilexit deus vt hĩtaret in eo: eteni dñs hĩtabit ſp. Curr9 ei innumerabilis: milia abundantium ∞∞∞ dñs in eis in ſinai in ſancto. Aſcendiſti ∞∞ i excelſũ: captiuã duxiſti captiuitatẽ: accepiſti dona in hoĩbus: inſup & nõ credẽtes habitare dñm deum. Bñdictus dñs per ſingulos dies: portabit nos deus ſalutis nr̃e. Semp. ∞∞∞ Deus noſter deus ſalutis: & dei ∞∞∞∞∞ domini mortis egreſſus. Verũtamen deus cõfringet capita inimicorũ ſuoꝝ: verticẽ criniſ ãbulãtiũ in delictis ſuis. Dixit dominus ∞ de baſan cõuertã: conuertam de profundis ∞ maris. Vt calcet pes tuus in ſanguine: ∞∞∞ lĩgua canũ tuorũ ex inimicis a temetipſo. ∞ Viderunt itinera tua deus: itinera ∞∞∞∞ dei mei regis mei in ſãcto. Preceſſerũt cantores eos qui poſt tergum pſallebãt: ĩ medio puellaꝝ timpaniſtriarum. In eccleſiis benedicite deo dño de fontibus iſrael. Ibi bẽiamin puulus continens eos: principes iuda in purpura ſua: pricipes zabulon principes neptali. Precepit de9 tu9 de fortitudine tua: conforta deus hoc qd̃ opatus es ĩ nobis. De tẽplo tuo qd̃ ẽ ĩ hieruſalẽ: tibi offerẽt reges mũera. Increpa beſtiã calami: cõgregatio fortiũ in vitulis populorũ calcitrãtiũ cõtra rotas argenteas: diſperge populos qui bella volũt. Offerãt velocit

אמר המבשרות צבא רב: מלכי
צבאות ידדון ידדון ונות בית
תחלק שלל: אם תשכבון בין שפתים
כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה
בירקרק חרוץ: בפרש שדי
מלכים בה תשלג בצלמון: הר
אלהים הר בשן הר גבננים
הר בשן: למה תרצדון הרים
גבננים ההר חמד אלהים לשבתו
אף יהוה ישכן לנצח: רכב
אלהים רבתים אלפי שנאן
אדני בם סיני בקדש: עלית
למרום שבית שבי לקחת מתנות
באדם ואף סוררים לשכן יה
אלהים: ברוך אדני יום יום
יעמס לנו האל ישועתנו סלה:
האל לנו אל למושעות וליהוה
אדני למות תוצאות: אך אלהים
ימחץ ראש איביו קדקד שער
מתהלך באשמיו: אמר אדני
מבשן אשיב אשיב ממצולות
ים: למען תמחץ רגלך בדם
לשון כלביך מאויבים מנהו:
ראו הליכותיך אלהים הליכות
אלי מלכי בקדש: קדמו שרים
אחר נגנים בתוך עלמות
תופפות: במקהלות ברכו אלהים
אדני ממקור ישראל: שם
בנימן צעיר רדם שרי יהודה
רגמתם שרי זבלון שרי נפתלי:
צוה אלהיך עזך עוזה אלהים זו
פעלת לנו: מהיכלך על ירושלם
לך יובילו מלכים שי: גער חית קנה
עדת אבירים בעגלי עמים
מתרפס ברצי כסף בזר עמים
קרבות יחפצו: יאתיו חשמנים

בשר · נדד נוה · חלק שבב · חפה · חרץ · שלג · רצד · ישב · שכן · רבב · עלה · רום שבה · נתן סרר · ברך · עמס · ישע · יצא · מחץ קדד · הלך · שוב צול · לשן · ראה הלך · שור · נגן · תפף קהל · קור · צער רדה · שור · עזז · הכל · יבל חיה · רצד אבר · רפס רצץ · חפץ אתה

מני מצרים כוש תריץ ידיו
לאלהים ממלכות הארץ שירו
לאלהים זמרו אדני סלה לרכב
בשמי שמי קדם הן יתן בקולו
קול עז תנו עז לאלהים על
ישראל גאותו ועזו בשחקים
נורא אלהים ממקדשיך אל
ישראל הוא נתן עז ותעצמות
לעם ברוך אלהים

lxix.

למנצח על שושנים לדוד
הושיעני אלהים כי באו מים
עד נפש טבעתי ביון מצולה
ואין מעמד באתי במעמקי מים
ושבלת שטפתני יגעתי בקראי
נחר גרוני כלו עיני מיחל לאלהי
רבו משערות ראשי שנאי חנם
עצמו מצמיתי איבי שקר אשר
לא גזלתי אז אשיב אלהים
אתה ידעת לאולתי ואשמותי
ממך לא נכחדו אל יבשו בי
קויך אדני יהוה צבאות אל
יכלמו בי מבקשיך אלהי
ישראל כי עליך נשאתי חרפה
כסתה כלמה פני מוזר הייתי
לאחי ונכרי לבני אמי כי קנאת
ביתך אכלתני וחרפות חורפיך
נפלו עלי ואבכה בצום נפשי
ותהי לחרפות לי ואתנה
לבושי שק ואהי להם למשל
ישיחו בי ישבי שער ונגינות
שותי שכר ואני תפלתי לך
יהוה עת רצון אלהים ברב
חסדך ענני באמת ישעך
הצילני מטיט ואל אטבעה
אנצלה משנאי וממעמקי מים
אל תשטפני שבלת מים ואל

ex egypto: ethiopia feſtinet dare manus ꝏꝏꝏ deo. Regna terre cantate ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ deo: canite domino. Semper. Qui aſcendit ſuper celū celi a principio: ecce dabit voci ꝏ ſue vocē fortitudinis. Date gloriā deo: ſup iſrl magnificētia ei9 & fortitudo eius in celis. Terribilis deus de ſanctuario ſuo: deus ꝏꝏꝏ iſrael ipſe dabit fortitudinem & robur ꝏꝏꝏꝏ populo: benedictus deus.

Victori p lilijs dd̄ 69.

Salua me deus: qm̄ venerūt aque vſq3 ad animam. Infixus ſum in limo profundi & non poſſum cōſiſtere: veni in profundū aquarū & flumē operuit me. Laboraui clamans exaſperatū eſt guttur meū: defecerūt oculi mei expectātes deū meum. Multiplicati ſūt ſuper capillos capitis mei q oderūt me gratis: cōfortati ſūt q pſeqbantur me inimici mei iniuſte: q̄ nō rapuerā tūc reddebā. Deus tu ſcis ſtultitiā meā: & pctā mea a te nō ſunt abſcōdita. Nō cōfundātur in me qui expectant te domine deus exercituū: nō reuereantur in me qui querunt te deus ꝏꝏꝏ iſrael. Quia ppter te portaui opprobrium: operuit confuſio faciem meā. Alienus fctūs ſum fratribus meis: & peregrinus filijs mrīs mee. Quia zelus domus tue comedit me: & opprobriū exꝓbrātiū tibi cecidit ſup me. Et fleui ī ieiunio aīam meā: & factū eſt in opprobriū mihi. Et poſui veſtimentū meū ſaccū: & fctūs ſum eis ī pabolā. Cōtra me loq̄bātur qui ſedebāt ī porta: & cātabāt bibentes vinū. Mea āt orō ad te dn̄e: tp̄s reconciliatiōis eſt: deus ī multitudine mīe tue exaudi me in veritate ſalutis tue. Erue me de luto & non infigar: ꝏꝏꝏꝏꝏ libera me ab his qui oderunt me & de profundis aquis. Ne opiat me fluctus aque: & ne ꝏꝏ

ex egypto: ethiopia pueniet manū eius deo. Regna terre cātate deo: pſallite dn̄o.
ἐξ αἰγύπτου, αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ θεῷ. Αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς ἄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ κυρίῳ.
Dp̄. Qui aſcēdit ſup celū celi ad oriēte. Ecce dabit voci ſue vocē virtutis: date gl'iā deo. Sup iſrael magnificētia eius: & virtus eius in nubibus.
Διάψαλμα. Τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολάς. Ἰδοὺ δώσει τῇ φωνῇ αὐτοῦ φωνὴν δυνάμεως, δότε δόξαν τῷ θεῷ. Ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέλαις.
Mirabilis deus in ſctis ſuis: deus iſrael. Ipſe dabit virtutē & fortitudinē plebi ſue: bn̄s deus:
Θαυμαστὸς ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ὁ θεὸς ἰσραήλ. Αὐτὸς δώσει δύναμιν καὶ κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, εὐλογητὸς ὁ θεός.

In finē pro his q̄ cōmutabūtur pſalmus dauid. 68.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ξη.

Saluū me fac deus: qm̄ intrauerūt aque vſq3 ad aiā3 meā. Infixus ſū in limo pfundi: & nō eſt ſubſtātia.
Σῶσόν με ὁ θεός, ὅτι εἰσήλθοσαν ὕδατα ἕως ψυχῆς μου. Ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις, d.11.
Veni in altitudinē maris: & tēpeſtas demerſit me. Laboraui clamās: rauce facte ſūt fauces mee.
ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καὶ καταιγὶς κατεπόντισέ με. Ἐκοπίασα κράζων, ἐβραγχίασεν ὁ λάρυγξ μου.
Defecerūt oculi mei dū ſpero in deū meū. Multiplicati ſunt ſup capillos capitis mei q oderūt me gratis. Cōfortati ſunt
Ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με ἐπὶ τὸν θεόν μου. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου οἱ μισοῦντές με δωρεάν. Ἐκραταιώθησαν οἱ d.39.
inimici mei: q pſecuti ſūt me iniuſte. Que nō rapui: tūc exoluebā. Deus tu ſcis inſipiētiā meā
ἐχθροί μου, οἱ ἐκδιώκοντές με ἀδίκως. Ἃ οὐχ ἥρπαζον, τότε ἀπετίννυον. Ὁ θεὸς σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου
& delicta mea a te nō ſūt abſcōdita. Nō erubeſcāt in me q expectāt te dn̄e: dn̄e virtutū:
καὶ αἱ πλημμέλειαί μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβησαν. Μὴ αἰσχυνθείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ὑπομένοντές σε κύριε, κύριε τῶν δυνάμεων,
neq3 confundantur ſup me q querūt te deus iſrael. Qm̄ pp te ſuſtinui opprobriū: operuit
μηδὲ ἐντραπείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ. Ὅτι ἕνεκά σου ὑπήνεγκα ὀνειδισμόν, ἐκάλυψεν
cōfuſio faciē meā. Extraneus factus ſū fratribus meis: & pegrinus filijs mrīs mee.
ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν μου. Ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ ξένος τοῖς υἱοῖς τῆς μητρός μου.
Qm̄ zelus domus tue comedit me: & opprobria exprobrātiū tibi ceciderūt ſup me. Et operui
Ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με, καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. Καὶ συνεκάλυψα Jo.2.c. Ro.15.a.
in ieiunio aīā3 meā: & factū ē in opprobriū mihi. Et poſui veſtimētū meū ciliciū: & fac9 ſū
ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐγενήθη εἰς ὀνειδισμοὺς ἐμοί. Καὶ ἐθέμην τὸ ἔνδυμά μου σάκκον, καὶ ἐγενόμην
illis in pabolā. Aduerſū me loq̄bātur q ſedebāt in portis: & in me pſallebāt q bibebāt vinū. Ego vo
αὐτοῖς εἰς παραβολήν. Κατ' ἐμοῦ ἠδολέσχουν οἱ καθήμενοι ἐν πύλαις, καὶ εἰς ἐμὲ ἔψαλλον οἱ πίνοντες οἶνον. Ἐγὼ δὲ
orōne meā ad te dn̄e: tp̄s bn̄placiti. Deus in multitudine mīe tue exaudi me in vitate ſalutis tue eripe me de luto: vt nō infigar.
τῇ προσευχῇ μου πρὸς σὲ κύριε, καιρὸς εὐδοκίας. Ὁ θεὸς ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου ἐπάκουσόν μου, ἐν ἀληθείᾳ τῆς σωτηρίας σου σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ, ἵνα μὴ ἐμπαγῶ.
Libera me ab ijs qui oderūt me: & de pfundis aquar. Nō me demergat tēpeſtas aque: neq3
Ῥυσθείην ἐκ τῶν μισούντων με, καὶ ἐκ τῶν βαθέων τῶν ὑδάτων. Μή με καταποντισάτω καταιγὶς ὕδατος, μηδὲ

abſorbeat me pfūdū: neq3 vrgeat ſup me puteus os ſuū: Exaudi me dn̄e: qm̄ benigna mīa tua: ſm
καταπιέτω με βυθός, μηδὲ συσχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα αὐτοῦ. Εἰσάκουσόν μου κύριε, ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου, κατὰ
multitudinē miſerationū tuar reſpice in me. Ne auertas faciē tuā a puero tuo: qm̄ tribulor: velociter exaudi me: intēde aīe mee: & libe
τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου, ὅτι θλίβομαι, ταχὺ ἐπάκουσόν μου, πρόσχες τῇ ψυχῇ μου, καὶ λύτρωσαι
ra eā. Propter inimicos meos: eripe me: tu eīm ſcis imppriū meū: & cōfuſionē meā: & reuerētiā
αὐτήν. Ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου, ῥῦσαί με, σὺ γὰρ γινώσκεις τὸν ὀνειδισμόν μου, καὶ τὴν αἰσχύνην μου, καὶ τὴν ἐντροπήν
meā. In cōſpectu tuo oēs q tribulāt me: imppriū expectauit aīa mea & miſeriā. Et ſuſtinui
μου. Ἐναντίον σου πάντες οἱ θλίβοντές με, ὀνειδισμὸν προσεδόκησεν ἡ ψυχή μου καὶ ταλαιπωρίαν. Καὶ ὑπέμεινα
qui ſimul cōtriſtaret: & nō fuit. & qui cōſolaretur: & nō inueni. Et dederūt in eſcā meā fel: & in
συλλυπούμενον, καὶ οὐχ ὑπῆρξε. καὶ παρακαλοῦντας, καὶ οὐχ εὗρον. Καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν Math. 27.d.
ſiti mea potauerūt me aceto. Fiat mēſa eox corā ipis in laqum: & in retributionē & in ſcādalū.
δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς ἀνταπόδοσιν καὶ εἰς σκάνδαλον.
Obſcurētur oculi eox ne videāt: & dorſū eox ſemp incurua. Effunde ſup eos
Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς σύγκαμψον. Ἔκχεον ἐπ' αὐτοὺς
irā tuā: & furor ire tue cōprehēdat eos.
τὴν ὀργήν σου, καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου καταλάβοι αὐτούς.
Fiat hitatio eox deſerta: & in tabnaculis eox ne ſit q inhitet. Qm̄ quē tu pcuſſiſti: ipſi
Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτῶν ἠρημωμένη, καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν. Ὅτι ὃν σὺ ἐπάταξας, αὐτοὶ Actuū 1.b.
perſecuti ſūt: & ſup dolorē vulnerū meox addiderūt. Appone iniqtatē ſup iniqtatē eox: & ne in
κατεδίωξαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων μου προσέθηκαν. Πρόσθες ἀνομίαν ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ αὐτῶν, καὶ μὴ εἰσελ
trēt in iuſtitia tua. Deleātur de libro viuētiū: & cū iuſtis nō ſcribātur. Paup &
θέτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου. Ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. Πτωχὸς καὶ
dolēs ſū ego: ſalus tua deus ſuſcipiat me. Laudabo nomē dei mei cū cātico: magnificabo eū in
ἀλγῶν εἰμὶ ἐγώ, ἡ σωτηρία σου ὁ θεὸς ἀντιλάβοιτό μου. Αἰνέσω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου μετ' ᾠδῆς, μεγαλυνῶ αὐτὸν ἐν
lāde: & placebit deo ſup vitulū nouellū: cornua pducē tē & vngulas. Videāt paupes & letētur: querite
αἰνέσει, καὶ ἀρέσει τῷ θεῷ ὑπὲρ μόσχον νέον, κέρατα ἐκφέροντα καὶ ὁπλάς. Ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν, ἐκζη
deū: & viuet aīa vr̄a. Qm̄ exaudiuit paupes dn̄s: & vinctos ſuos nō deſpexit.
τήσατε τὸν θεὸν καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν. Ὅτι εἰσήκουσε τῶν πενήτων ὁ κύριος, καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἐξουδένωσε.
Laudēt illū celi & t̄ra: mare & oīa reptilia in eo. Qm̄ deus ſaluū faciet ſion:
Αἰνεσάτωσαν αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, θάλασσα καὶ πάντα τὰ ἕρποντα ἐν αὐτῇ. Ὅτι ὁ θεὸς σώσει τὴν σιών,
& edificabūtur ciuitates iude. Et inhabitabūt ibi: & hereditate acqrēt eā: & ſemē
καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ πόλεις τῆς ἰουδαίας. Καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ, καὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν, καὶ τὸ σπέρμα τῶν
ſeruox tuox poſſidebit eā. Et qui diligūt nomē tuū habitabūt in ea.
δούλων σου καθέξουσιν αὐτήν. Καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου κατασκηνώσουσιν ἐν αὐτῇ.

In finē dd̄ i rememorationē: q ſaluū me fecit dn̄s. 69.
Εἰς τὸ τέλος τῷ δαδ̄ εἰς ἀνάμνησιν, εἰς τὸ σῶσαί με κύριον. ξθ.

Deus in adiutoriū meū intēde: dn̄e
Ὁ θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, κύριε ꝏꝏꝏꝏ

abſorbeat me profundū: & ne coronet ſuper me puteus os ſuū. Exaudi me dn̄e qm̄ bōa ē mīa tua: ſcd̄m multitudinē miſerationū tuarū reſpice ad me. Et ne abſcōdas faciē tuā a ſeruo tuo: qm̄ tribulor cito exaudi me. Accede ad aīam meā redime eam: pp inimicos meos libera me. Tu ſcis opprobriū meū & confuſionē meā & verecundiā meā: corā te ſunt oēs hoſtes mei. Opprobrio cōtritū ē cor meū & deſperat9 ſū: & expectaui q cōtriſtaretur & nō fuit & qui cōſolaretur & nō inueni. Et dederūt in eſcā meā fel: & in ſiti mea potauerūt me aceto. Sit mēſa eorū corā eis in laqueum: & i retributiōes ad corruēdū. Tenebrētur oculi eorū ne videant: & dorſum eorū ſp incurua. Effunde ſup eos indignatiōem tuā: & ira furoris tui cōphēdat eos. Fiat cōmoratio eorū deſerta: in tabernaculis eorū non ſit qui habitet. Qm̄ quē tu pcuſſiſti pſecuti ſūt: & vt affligerent vulneratos tuos narrabāt. Da iniqtatē ſup iniquitatē eorū: & nō veniāt in iuſtitia tua. Deleantur de libro viuentiū: & cū iuſtis nō ſcribātur. Ego āt paup & dolēs: ſalus tua de9 ſuſcipiat me. Laudabo nomē dei in cātico: & magnificabo eū i cōfeſſiōe. Et placebit dn̄o ſup vitulū nouellū cornua efferentē & vngulas. Videntes manſueti letabuntur: qui q̄ritis deū viuet anima vr̄a. Qm̄ exaudiuit paupes dn̄s: & vinctos ſuos non deſpexit. Laudent eum celi ꝏꝏ & terra: mare & omnia que mouentur in eis. Qm̄ deus ſaluabit ſiō & edificabit ciuitates iuda: & habitabunt ibi & poſſidebunt eam. ꝏ Et ſemē ſeruorum eius poſſidebit eam: & qui diligunt nomē eius habitabunt in ea.

Victori dauid ad recordandum. 70.

Deus vt liberes me: domine ꝏꝏꝏꝏ

תבלעני מצולה ואל תאטר עלי
באר פיה ענני יהוה כי טוב
חסדך כרב רחמיך פנה אלי
ואל תסתר פניך מעבדך כי צר
לי מהר ענני קרבה אל נפשי
גאלה למען איבי פדני אתה
ידעת חרפתי ובשתי וכלמתי
נגדך כל צוררי חרפה שברה
לבי ואנושה ואקוה לנוד ואין
ולמנחמים ולא מצאתי ויתנו בברותי
ראש ולצמאי ישקוני חמץ יהי
שלחנם לפניהם לפח ולשלומים
למוקש תחשכנה עיניהם
מראות ומתניהם תמיד המעד
שפך עליהם זעמך וחרון אפך
ישיגם תהי טירתם נשמה
באהליהם אל יהי ישב כי אתה
אשר הכית רדפו ואל מכאוב
חלליך יספרו תנה עון על עונם
ואל יבאו בצדקתך ימחו מספר
חיים ועם צדיקים אל יכתבו
ואני עני וכואב ישועתך אלהים
תשגבני אהללה שם אלהים
בשיר ואגדלנו בתודה ותיטב
ליהוה משור פר מקרן מפריס
ראו ענוים ישמחו דרשי אלהים
ויחי לבבכם כי שמע אל
אביונים יהוה ואת אסיריו
לא בזה יהללוהו שמים
וארץ ימים וכל רמש בם
כי אלהים יושיע ציון ויבנה ערי
יהודה וישבו שם וירשוה
וזרע עבדיו ינחלוה ואהבי שמו
ישכנו בה

lxx.

למנצח לדוד להזכיר
אלהים להצילני יהוה

לעזרתי חושה ׃ יבשו ויחפרו מבקשי נפשי יסגו אחור ויכלמו חפצי רעתי ׃ ישובו על עקב בשתם האמרים האח האח ׃ ישישו וישמחו בך כל מבקשיך ויאמרו תמיד יגדל אלהים אהבי ישועתך ׃ ואני עני ואביון אלהים חושה לי עזרי ומפלטי אתה יהוה אל תאחר ׃

בוש חפר · בקש נסג · אחר כלם · רוע שוב · בוש אח · שוש שמח · אמר תמד · גדל ישע · ענה אבה · פלט · אחר

lxxi.

בך יהוה חסיתי אל אבושה לעולם ׃ בצדקתך תצילני ותפלטני הטה אלי אזנך והושיעני ׃ היה לי לצור מעון לבוא תמיד צוית להושיעני כי סלעי ומצודתי אתה ׃ אלהי פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ ׃ כי אתה תקותי אדני יהוה מבטחי מנעורי ׃ עליך נסמכתי מבטן ממעי אמי אתה גוזי בך תהלתי תמיד ׃ כמופת הייתי לרבים ואתה מחסי עז ׃ ימלא פי תהלתך כל היום תפארתך ׃ אל תשליכני לעת זקנה ככלות כחי אל תעזבני ׃ כי אמרו אויבי לי ושמרי נפשי נועצו יחדו ׃ לאמר אלהים עזבו רדפו ותפשוהו כי אין מציל ׃ אלהים אל תרחק ממני אלהי לעזרתי חושה ׃ יבשו יכלו שטני נפשי יעטו חרפה וכלמה מבקשי רעתי ׃ ואני תמיד איחל והוספתי על כל תהלתך ׃ פי יספר צדקתך כל היום תשועתך כי לא ידעתי ספרות ׃ אבוא בגברות אדני יהוה אזכיר

חסה · בוש עלם · נצל פלט · נטה ישע · היה צור · עון תמד · צוה ישע · צור · עול חמץ · קוה בטח · נער ספך · מעה הלל · יפת · היה רבב · חסה עזז · מלא פה · הלל פאר · שלך כלה · כח עזב · רצן · נצל · רחק · בוש · כלה עטה · בקש רוע · תמד יחל · יסף הלל · פה ספר · ישע · בוא · גבר זכר

vt auxilieris mihi feſtina. Confundantur & erubeſcant querentes animam meā: cōuertantur retrorſum & erubeſcant qui volunt mihi malum. Reuertātur ad veſtigiū cōfuſiōis ſue: q dicunt mihi vah vah. Gaudeant & letētur in te oēs querentes te: & dicant ſemper magnificetur dñs qui diligunt ſalutare tuū. Ego autē egenus & pauper: deus feſtina pro me: auxiliū meū & ſaluator meꝰ tu: dñe ne moreris.

In te dñe ſpaui: 71.
non confundar in eternū. In iuſtitia tua erue me & libera me: inclina ad me aurē tuā & ſalua me. Eſto mihi robuſtū hītaculū vt ingrediar iugiter: precepiſti vt ſaluares me: quia petra mea & fortitudo mea es tu. Deus meus ſalua me de mānu ipſi: de manu iniqui & nocentis. Qm̄ tu es expectatio mea: dñe deꝰ fiducia mea ab adoleſcētia mea. A te ſuſtētatus ſū ex vtero: d vētre matris mee tu es protector meus: in te laus mea ſp. Quaſi portētū factus ſum multis: & tu ſpes mea fortiſſima. Impleatur os meū laude tua: tota die magnitudine tua. Ne pīicias me in tpe ſenectutis: cū defecerit fortitudo mea ne derelinq̄s me. Quia dixerūt inimici mei mihi: & qui obſeruabāt aīam meā cōſiliū inierūt pīter. Dicentes deus dereliquit eū: pſequimini & cōprehendite eū quia non ē qui eruat. Deus ne elōgeris a me: deꝰ meus in auxiliū mihi feſtina. Cōfūdātur & cōſumātur aduerſarii anime mee: operiātur opprobrio & cōfuſiōe qui querūt malū mihi. Ego aūt iugiter expectabo: & adiiciā ſuper oēs laudationes tuas. Os meum narrabit iuſtitiam tuā: tota die ſalutare tuum: quoniam non cognoui litteraturas. Ingrediar in fortitudine domini dei: recordabor

ad adiuuādū me feſtina. Cōfundātur & re
εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντρα
uereātur qui querūt aīaʒ meā. Auertan
πήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. Ἀποστραφήτω-
tur retrorſū & erubeſcāt: qui volūt
σαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν, οἱ βουλόμενοί
mihi mala. Auertātur ſtatim erubeſcētes: q
μοι κακά. Ἀποστραφήτωσαν παραυτίκα αἰσχυνόμενοι, οἱ
dicūt mihi euge euge. Exultēt & letē
λέγοντές μοι εὖγε εὖγε. Ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτω-
tur in te oēs q querūt te deus. Et di
σαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεός. Καὶ λεγέτω-
cāt ſemp: magnificetur dñs: q diligūt
σαν διαπαντός, μεγαλυνθήτω ὁ κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ
ſalutare tuū. Ego ṽo egenus ſū & paup: deus ad
σωτήριόν σου. Ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι καὶ πένης, ὁ θεὸς βοή-
iuua me: adiutor meꝰ & liberator meꝰ es tu: dñe ne moreris.
θησόν μοι, βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σύ, κύριε μὴ χρονίσῃς. 8.39.

David pſalmus filioꝝ ionadab: & prioꝝ
Τῷ Δαυὶδ ψαλμὸς τῶν υἱῶν Ἰωναδὰβ, καὶ τῶν πρώτως
captiuoꝝ. ſine titulo apud hebreos. 70.
αἰχμαλωτισθέντων. ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. ο.

In te dñe ſpaui: nō cōfundar in eternū. 8.30.
Ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα, μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα.
In iuſtitia tua libera me & eripe me. Inclina ad
Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. Κλῖνον πρός
me aurē tuā & ſalua me. Eſto mihi in deū protecto
με τὸ οὖς σου καὶ σῶσόν με. Γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπι-
rē: & in locū munitū vt ſaluū me facias. Qm̄ firmamētū
στήν, καὶ εἰς τόπον ὀχυρὸν τοῦ σῶσαί με. Ὅτι στερέωμά
meū & refugiū meū es tu. Deus meus eripe me de ma
μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ. Ὁ θεός μου ῥῦσαί με ἐκ χει-
nu peccatoris: de manu ꝯlegē agētis & ini
ρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἐκ χειρὸς παρανομοῦντος καὶ ἀδικοῦν-
qui. Qm̄ tu es patiētia mea dñe: dñe ſpes mea a iu
τος. Ὅτι σὺ εἶ ἡ ὑπομονή μου κύριε, κύριε ἡ ἐλπίς μου ἐκ νεό-
uētute mea. In te cōfirmatꝰ ſū ex vtero: de vē
τητός μου. Ἐπὶ σὲ ἐπεστηρίχθην ἀπὸ γαστρός, ἐκ κοιλί-
tre matris mee tu meꝰ es ꝓtector. In te cātatio mea
ας μητρός μου σύ μου εἶ σκεπαστής. Ἐν σοὶ ἡ ὕμνησίς μου
ſemp: tanꝗ̄ ꝓdigiū factus ſū multis: & tu
διαπαντός, ὡσεὶ τέρας ἐγενήθην τοῖς πολλοῖς, καὶ σὺ
adiutor meus fortis. Repleat os meū laude:
βοηθός μου κραταιός. Πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεως,
vt cātē gl'iā tuā: tota die magni
ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλο-
tudinē tuā. Ne proiicias me in tpe ſenectutis: cū
πρέπειάν σου. Μὴ ἀπορρίψῃς με εἰς καιρὸν γήρως, ἐν τῷ
defecerit ṽtus mea ne derelinquas me. Quia dixerūt
ἐκλείπειν τὴν ἰσχύν μου μὴ ἐγκαταλίπῃς με. Ὅτι εἶπον
inimici mei mihi: & q cuſtodiebāt aīaʒ meā
οἱ ἐχθροί μου ἐμοί, καὶ οἱ φυλάσσοντες τὴν ψυχήν μου
cōſiliū fecerūt in vnū. Dicētes: deus dereliqt
ἐβουλεύσαντο ἐπὶ τὸ αὐτό. Λέγοντες, ὁ θεὸς ἐγκατέλιπεν
eū: pſequimini & cōprehēdite eū: qr nō eſt
αὐτόν, καταδιώξατε καὶ καταλάβετε αὐτόν, ὅτι οὐκ ἔστιν
qui eripiat. Deus meꝰ ne elōgeris a me: deus meꝰ
ὁ ῥυόμενος. Ὁ θεός μου μὴ μακρύνῃς ἀπ' ἐμοῦ, ὁ θεός μου
in adiutoriū meū reſpice. Cōfundātur & defi
εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐκλιπέ-
ciāt detrahētes aīe mee: operiā
τωσαν οἱ ἐνδιαβάλλοντες τὴν ψυχήν μου, περιβαλλέσθω-
tur confuſione & pudore q querūt mala mihi.
σαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι.
Ego aūt ſemp ſpabo in te: & adiiciā ſup om
Ἐγὼ δὲ διαπαντὸς ἐλπιῶ ἐπὶ σέ, καὶ προσθήσω ἐπὶ πᾶ-
nē laudē tuā. Os meū annūtiabit iuſtitiā
σαν τὴν αἴνεσίν σου. Τὸ στόμα μου ἀπαγγελεῖ τὴν δικαιοσύνην
tuā: tota die ſalutare tuū. Qm̄ nō cognoui littera
σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν σωτηρίαν σου. Ὅτι οὐκ ἔγνων γραμ-
turas: introibo in potētiaʒ dñi: dñe memorabor
ματείας, εἰσελεύσομαι ἐν δυναστείᾳ κυρίου, κύριε μνησθήσομαι τῆς

iuſtitie tue ſolius. Deus meus q docuiſti me a iuuē
δικαιοσύνης σου μόνου. Ὁ θεός μου ἃ ἐδίδαξάς με ἐκ νεό-
tute mea: & vſq; nūc ꝓnūciabo mirabilia
τητός μου, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπαγγελῶ τὰ θαυμάσιά
tua: & vſq; ī ſenectā & ſeniū. Deus meus ne dere
σου, καὶ ἕως γήρως καὶ πρεσβείου. Ὁ θεός μου μὴ ἐγκα-
linquas me donec ānūciē brachiū tuū gñatiōi
ταλίπῃς με ἕως ἂν ἀπαγγελῶ τὸν βραχίονά σου τῇ γενεᾷ
omi q ventura ē. Potētiam tuā & iuſtitiā
πάσῃ τῇ ἐρχομένῃ. Τὴν δυναστείαν σου καὶ τὴν δικαιοσύνην
tuā deus vſq; in altiſſima: que feciſti mihi magnalia: de-
σου ὁ θεὸς ἕως τῶν ὑψίστων, Ἃ ἐποίησάς μοι μεγαλεῖα, ὁ θε-
us qs ſimilis tibi? Quātas oſtēdiſti mihi tribulatiōes multas &
ὸς τίς ὅμοιός σοι; Ὅσας ἔδειξάς μοι θλίψεις πολλὰς καὶ
malas: & cōuerſus viuificaſti me: & de abyſ
κακάς, καὶ ἐπιστρέψας ἐζωοποίησάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσ-
ſis tre reduxiſti me. Multiplicaſti ſup me magni
σων τῆς γῆς ἀνήγαγές με. Ἐπλεόνασας ἐπ' ἐμὲ τὴν μεγα-
ficētiā tuā: & cōuerſus cōſolatus es me: & de
λωσύνην σου, καὶ ἐπιστρέψας παρεκάλεσάς με, καὶ ἐκ τῶν
abyſſis tre iterū reduxiſti me. Et eñ ego cōfi
ἀβύσσων τῆς γῆς πάλιν ἀνήγαγές με. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐξομολο-
tebor tibi in ppl'is dñe: in vaſis pſalmi ṽitatē
γήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ἐν σκεύεσι ψαλμοῦ τὴν ἀλήθει-
tuā deus. Pſallā tibi in cithara ſcte' iſrael.
άν σου ὁ θεός. Ψαλῶ σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ.
Exultabūt labia mea dū cātauero tibi: & aui
Ἀγαλλιάσονται τὰ χείλη μου ὅταν ψάλω σοι, καὶ ἡ ψυ-
ma mea q̄ redemiſti. Inſup āt & lingua mea tota
χή μου ἣν ἐλυτρώσω. Ἔτι δὲ καὶ ἡ γλῶσσά μου ὅλην τὴν ἡ-
die meditabit iuſtitiā tuā. Cū cōfu
μέραν μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου. Ὅταν αἰσχυν-
ſi & reueriti fuerīt q querūt mala mihi.
θῶσι καὶ ἐντραπῶσιν οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι.

In ſalomonē pſalmus dd. 71.
Εἰς Σαλωμὼν ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. οα.

Deus iudiciū tuū regi da: & iuſti-
Ὁ θεὸς τὸ κρίμα σου τῷ βασιλεῖ δός, καὶ τὴν δικαιο-
tiā tuā filio regis: Iudicare pplm̄ tuū
σύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως, Κρίνειν τὸν λαόν σου
in iuſtitia: & paupes tuos in iudicio. Suſci
ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τοὺς πτωχούς σου ἐν κρίσει. Ἀναλα-
piāt mōtes pacē pplo: & colles iuſtitiā.
βέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ, καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην.
Iudicabit paupes ppli: & ſaluos faciet filios
Κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν
pauꝑum. Et humiliabit calūniatorē: & ꝑma
πενήτων. Καὶ ταπεινώσει συκοφάντην, καὶ συμπα-
nebit cū ſole: Et añ lunā ī gñatiōe gñationū.
ραμενεῖ τῷ ἡλίῳ, Καὶ πρὸ τῆς σελήνης γενεὰς γενεῶν.
Deſcēdet ſicut pluuia in vellꝰ: & ſicut ſtillicidia ſtil-
Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἡ στά-
līa ſup trā. Orietur in diebus eius iuſti
ζουσα ἐπὶ τὴν γῆν. Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιο-
tia: & abūdātia pacis donec auferatur luna. Et
σύνη, καὶ πλῆθος εἰρήνης ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. Καὶ
dñabitur a mari vſq; ad mare & a flu
κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης καὶ ἀπὸ πο-
minibꝰ vſq; ad terīos orbis terraꝝ: Corā illo ꝓ
ταμῶν ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, Ἐνώπιον αὐτοῦ προ-
cidēt ethiopes: & inimici eius terrā lingēt. Re
πεσοῦνται αἰθίοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσι. Βα-
ges tharſis & inſule mūera offerēt: reges
σιλεῖς θαρσεῖς καὶ νῆσοι δῶρα προσοίσουσι, βασιλεῖς
arabū & ſaba dona adducēt. Et adorabūt
ἀράβων καὶ σαβὰ δῶρα προσάξουσι. Καὶ προσκυνήσουσιν
eū oēs reges tre: oēs gētes ſer
αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, πάντα τὰ ἔθνη δου-
uient ei: Quia liberauit paupeꝫ a potēte:
λεύσουσιν αὐτῷ, Ὅτι ἐρρύσατο πτωχὸν ἐκ δυνάστου,
& paupeꝫ cui nō erat adiutor. Parcet
καὶ πένητα ᾧ οὐχ ὑπῆρχε βοηθός. Φείσεται

iuſtitie tue ſolius. Deus docuiſti me ab adoleſcētia mea: & vſq; nūc annūciabo mirabilia tua. Inſuper & vſq; in ſenectutē & canos deus ne derelinq̄s me: donec annunciem brachiū tuū gñationi: cūctiſq; qui venturi ſūt fortitudīes tuas. Et iuſtitiā tuā deus vſq; ī excelſū: quāta feciſti magnalia deus qs ſilis tibi? Qui oñdiſti mihi tribulationes plurimas & malas: cōuerſus viuificabis nos: & de abyſſis terre rurſū educes nos. Multiplicabis magnitudinē meā: & cōuerſus conſolaberis me. Ego ām cōfitebor tibi in vaſis pſalterii: veritatē tuam deus meus: cātabo tibi in cithara ſctē iſrl'. Laudabunt labia mea cū cātauero tibi: & aīa mea quā redemiſti. Inſup & ligua mea tota die meditabitur iuſtitiam tuā: quia cōfuſi ſūt & dehoneſtati querentes malum mihi.

Salomoni. 72.
Deus iudicium tuū regi da: & iuſtitiā tuā filio regis Iudicabit populū tuū in iuſtitia: & pauperes tuos in iudicio. Aſſumēt mōtes pacē populo: & colles iuſtitiam. Iudicabit paupes populi: ſaluabit filios pauperū: & cōfringet calūniatorem. Et timebunt te quādiu erit ſol: & vltra lunā in gñatione gñationū. Deſcēdet vt pluuia ſuper vellus: vt ſtille irrorātes terrā. Germinabit in diebus eius iuſtus: & multitudo pacis donec nō ſit luna. Et dñabitur a mari vſq; ad mare: & a flumine vſq; ad terminos terre. Corā illo ꝓcidēt ethiopes: & inimici eiꝰ puluerē ligent. Reges tharſis & inſule munera offerēt: reges arabie & ſaba tributū cōferēt. Et adorabunt eū omnes reges: vniuerſe nationes ſeruiēt ei. quia eruet pauperem a potente: & inope cui non ē adiutor. Parcet

צדקתך לבדך ׃ אלהים למדתני מנעורי ועד הנה אגיד נפלאותיך ׃ וגם עד זקנה ושיבה אלהים אל תעזבני עד אגיד זרועך לדור לכל יבוא גבורתך ׃ וצדקתך אלהים עד מרום אשר עשית גדלות אלהים מי כמוך ׃ אשר הראיתני צרות רבות ורעות תשוב תחייני ומתהמות הארץ תשוב תעלני ׃ תרב גדלתי ותסב תנחמני ׃ גם אני אודך בכלי נבל אמתך אלהי אזמרה לך בכנור קדוש ישראל ׃ תרננה שפתי כי אזמרה לך ונפשי אשר פדית ׃ גם לשוני כל היום תהגה צדקתך כי בשו כי חפרו מבקשי רעתי ׃

בדד · נער נגד · פלא שוב · עזב · זרע בוא · רום עשה · ראה צור · רבב רוע · שוב חיה · עלה · רבה סבב · נחם ידה · כלה זמר · כנר קדש · רנן שפה · פדה לשן · הגה בוש · בקש

lxxii.

לשלמה אלהים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך ׃ ידין עמך בצדק ועניך במשפט ׃ ישאו הרים שלום לעם וגבעות בצדקה ׃ ישפט עניי עם יושיע לבני אביון וידכא עושק ׃ ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים ׃ ירד כמטר על גז כרביבים זרזיף ארץ ׃ יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח ׃ וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ ׃ לפניו יכרעו ציים ואיביו עפר ילחכו ׃ מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו מלכי שבא וסבא אשכר יקריבו ׃ וישתחוו לו כל מלכים כל גוים יעבדוהו ׃ כי יציל אביון משוע ועני ואין עזר לו ׃ יחס

שפט נתן · דון · ענה שפט · נשא שלם · ענה ישע · אבה · דכא עשק · ירא פנה · גזז רבב · פרח יום · צדק רבה · כרע · ציה לחך · אי שוב · שבר קרב · שחה עבד · נצל אבה · שוע ענה · חוס

עַל־דַּל וְאֶבְיוֹן וְנַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים
יוֹשִׁיעַ׃ מִתּוֹךְ וּמֵחָמָס יִגְאַל ישע גאל
נַפְשָׁם וְיֵקַר דָּמָם בְּעֵינָיו׃ וִיחִי חיה
וְיִתֶּן־לוֹ מִזְּהַב שְׁבָא וְיִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ נתן פלל
תָּמִיד כָּל־הַיּוֹם יְבָרֲכֶנְהוּ׃ יְהִי תמד ברך
פִסַּת־בַּר בָּאָרֶץ בְּרֹאשׁ הָרִים היה
יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן פִּרְיוֹ וְיָצִיצוּ מֵעִיר רעש פרה
כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ׃ יְהִי שְׁמוֹ לְעוֹלָם ציץ עלם
לִפְנֵי־שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ וְיִתְבָּרְכוּ בוֹ פנה נין
כָּל־גּוֹיִם יְאַשְּׁרוּהוּ׃ בָּרוּךְ יְהוָה ברך אשר
אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה
נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ׃ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ פלא כבד
לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כֹּל עלם מלא
הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן׃ כָּלּוּ תְּפִלּוֹת כבד כלה
דָּוִד בֶּן־יִשָׁי׃ כלל

lxxiij.

מִזְמוֹר לְאָסָף אַךְ טוֹב לְיִשְׂרָאֵל זמר
אֱלֹהִים לְבָרֵי לֵבָב׃ וַאֲנִי כִּמְעַט ברר
נָטָיוּ רַגְלָי כְּאַיִן שֻׁפְּכָה אֲשֻׁרָי׃ נטה
כִּי־קִנֵּאתִי בַּהוֹלְלִים שְׁלוֹם הלל שלם
רְשָׁעִים אֶרְאֶה׃ כִּי אֵין ראה
חַרְצֻבּוֹת לְמוֹתָם וּבָרִיא אוּלָם׃ ברא
בַּעֲמַל אֱנוֹשׁ אֵינֵמוֹ וְעִם אנש
אָדָם לֹא יְנֻגָּעוּ׃ לָכֵן עֲנָקַתְמוֹ נגע
גַאֲוָה יַעֲטָף שִׁית חָמָס לָמוֹ׃ עטף שות
יָצָא מֵחֵלֶב עֵינֵמוֹ עָבְרוּ
מַשְׂכִּיּוֹת לֵבָב׃ יָמִיקוּ וִידַבְּרוּ שכה מיק
בְרָע עֹשֶׁק מִמָּרוֹם יְדַבֵּרוּ׃ דבר רוע
שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם רום שות
תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ׃ לָכֵן יָשׁוּב עַמּוֹ הֲלֹם הלך שוב הלך
וּמֵי מָלֵא יִמָּצוּ לָמוֹ׃ וְאָמְרוּ אֵיכָה מצה
יָדַע אֵל וְיֵשׁ דֵּעָה בְעֶלְיוֹן׃ הִנֵּה ידע עלה
אֵלֶּה רְשָׁעִים וְשַׁלְוֵי עוֹלָם הִשְׂגּוּ עלם שגה
חָיִל׃ אַךְ רִיק זִכִּיתִי לְבָבִי וָאֶרְחַץ זכה רחץ
בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי׃ וָאֱהִי נָגוּעַ כָּל נקה היה
הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי לַבְּקָרִים׃ אִם נגע יכח
אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְמוֹ הִנֵּה דוֹר ספר

pauperi & inopi: & animas pauperum ꝏꝏꝏ ſaluabit. Ab vſura & iniquitate redimet ꝏꝏ aias eorū: & p̄cioſus erit ſanguis eoꝝ corā oculis ei⁹. Et viuet & dabitur ei de auro ſabba: & orabunt de eo iugiter: tota die bn̄dicēt ei. Erit memorabile triticū in terra in capite mōtiū: eleuabitur ſicut libani fructus eius: & florebunt de ciuitate ſicut fenū terre. Erit nomē eius in eternū: vltra ſolē pſeuerabit nomē ei⁹: & bn̄dicētur in eo oēs gētes & btificabūt eū. Benedictus dominus deus iſrael: qui facit mirabilia ſolus. Et bn̄dictū nomen glorie ei⁹ in eternū: & implebitur gloria eius vniuerſa terra: amen amen.

Complete ſunt ꝏꝏ orationes dauid filii ieſſe. ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

canticum aſaph. 73.

Attamen bonus iſrael deus: his q mūdo ſunt corde. Mei aūt pene vacillauerūt pedes: pene effuſi ſunt ꝏ greſſus mei. Quia emulatus ſum contra iniquos: pacē īpiorum vidensQuia non ꝏꝏꝏ cogitauerūt de morte ſua: & firma ſunt veſtibula eorum. In labore hominum nō ſūt: & cū hominibus non flagellabuntur. Ideo nutriti ſunt ad ſupbiā: circūdederūt iniquitatem ſibi. Proceſſerūt a pīguedine oculi eorū: trāſierūt cogitatiōes cordis. Irriſerunt & locuti ſunt ꝏ in malicia: calumniam de excelſo loquentes. Poſuerunt in celū os ſuum: & lingua eorum deābulauit ī tra. Propterea cōuertetur ppl's eius huc: & qs plenus ī uenietur ī eis? Et dixerūt quō nouit deus: & ſi ē ſciētia in excelſo. Ecce iſti impii: & abūdātes ī ſeculo multiplicauerūt diuitias. Ergo ne fruſtra mundaui cor meū: & laui ī innocētia manus meas. Et fui flagellatus tota die: & increpatio mea in matutinis. Dixi ſi narrauero ſic: ecce generationem ꝏꝏ

paupꝭ τ inopꝭ: τ aīas pauperū ſaluas faciet. Ex vſu
πτωχοῦ καὶ πένητος, καὶ ψυχὰς πενήτων σώσει. Ἐκ τό-
ris τ ex iniqtate redimet aīas eoꝝ: τ honorabile
κου καὶ ἐξ ἀδικίας λυτρώσεται τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ ἔντιμον
nomē eius corā illis. Et viuet τ dabitur
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτῶν. Καὶ ζήσεται καὶ δοθήσεται
ei de auro arabie: τ adorabūt de ip-
αὐτῷ ἐκ τοῦ χρυσίου τῆς ἀραβίας, καὶ προσεύξονται περὶ αὐ-
ſo ſemp. Tota die bn̄dicēt ei: erit
τοῦ διαπαντός. Ὅλην τὴν ἡμέραν εὐλογήσουσιν αὐτόν, ἔσται
firmamētū in tra in ſūmis mōtiū. Supextolletur ſup
στήριγμα ἐν τῇ γῇ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων. Ὑπεραρθήσεται ὑπὲρ
libanū fructus eius: τ florebūt de ciuitate ſi
τὸν λίβανον ὁ καρπὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξανθήσουσιν ἐκ πόλεως ὡ-
cut fenū tre. Erit nomē eius bn̄dictū in
σεὶ χόρτος τῆς γῆς. Ἔσται τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς
ſecula: ant ſolē pmanet nomē eius. Et bn̄
τοὺς αἰῶνας, πρὸ τοῦ ἡλίου διαμενεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ ἐνευ-
dicētur in ipſo oēs trib⁹ tre: oēs
λογηθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, πάντα τὰ
gētes btificabūt eū. Bn̄s dn̄s deus iſra-
ἔθνη μακαριοῦσιν αὐτόν. Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσρα-
el. q fecit mirabilia ſolus. Et benedictū nomē
ήλ, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. Καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομα
maieſtatis eius in eternū: τ in ſeculū ſeculi.
τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.
Et replebitur maieſtate ei⁹ oīs tra: fiat fiat.
Καὶ πληρωθήσεται τῆς δόξης αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ, γένοιτο γένοιτο.

Defecerūt laudes dd . iij ieſſe: pſalmus aſaph. 72.
Ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι δαβὶδ υἱοῦ ἰεσσαί, ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. οβ'

Quam bonus deus iſrael his q recto ſūt corde.
Ὡς ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ ἰσραὴλ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ.
Mei aūt pene moti ſūt pedes: pe
Ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες, παρ' ὀλί-
ne effuſi ſūt greſſus mei. Quia zelaui ſup
γον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου. Ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς
iniquos: pacē petōꝝ videns. Quia nō eſt reſpectus
ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάνευσις
in morte eoꝝ: τ firmamētū in plaga eoꝝ. In
ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν, καὶ στερέωμα ἐν τῇ μάστιγι αὐτῶν. Ἐν
laborib⁹ hoīuꝫ nō ſūt: τ cū hoibus nō flagel
κόποις ἀνθρώπων οὐκ εἰσί, καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγω-
labūtur: ideo tenuit eos ſupbia eo
θήσονται, διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία αὐ-
rū in finē. Operti ſūt iniqtate τ impietate ſu-
τῶν εἰς τέλος. Περιεβάλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν ἑαυ-
a: pdibit qſi ex adipe iniqtas eoꝝ. Tranſie
τῶν, ἐξελεύσεται ὡς ἐκ στέατος ἡ ἀδικία αὐτῶν. Διήλθο-
rūt in affectū cordis: cogitauerūt τ locuti ſūt in
σαν εἰς διάθεσιν καρδίας, διενοήθησαν καὶ ἐλάλησαν ἐν
neqtia: iniqtatē in excelſo locuti ſūt. Poſuerūt in ce
πονηρίᾳ, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν. Ἔθεντο εἰς οὐ-
lū os ſuū: τ lingua eoꝝ trāſiuit in
ρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν διῆλθεν ἐπὶ
terra. Ideo cōuertet pplſ meus hic:
τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο ἐπιστρέψει ὁ λαός μου ἐνταῦθα,
τ dies pleni inueniētur in eis. Et dixerūt
καὶ ἡμέραι πλήρεις εὑρεθήσονται ἐν αὐτοῖς. Καὶ εἶπον
quomō ſciuit deus: τ ſi eſt ſcia in excelſo? Ecce
πῶς ἔγνω ὁ θεός, καὶ εἰ ἔστι γνῶσις ἐν τῷ ὑψίστῳ; Ἰδοὺ
ipi petōres τ abūdātes in ſeculo: ob-
οὗτοι οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ εὐθηνοῦντες εἰς τὸν αἰῶνα, κα-
tinuerūt diuitias. Et dixi: ergo ſine cauſa iuſtificaui
τέσχον πλούτου. Καὶ εἶπα, ἄρα ματαίως ἐδικαίωσα
cor meū τ laui iter inocētes manus
τὴν καρδίαν μου καὶ ἐνιψάμην ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς
meas. Et fui flagellatus tota die:
μου. Καὶ ἐγενόμην μεμαστιγωμένος ὅλην τὴν ἡμέραν,
τ caſtigatio mea in matutinis. Si dicebā narra-
καὶ ὁ ἔλεγχός μου εἰς τὰς πρωΐας. Εἰ ἔλεγον διηγήσο-
bo ſic: ecce nationē
μαι οὕτως, ἰδοὺ τῇ γενεᾷ τῶν ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

filioꝝ tuoꝝ reꝓbaui: τ exiſtimabā vt cognoſcerē. Hoc la
υἱῶν σου ἠσυνθέτηκα, καὶ ὑπέλαβον τοῦ γνῶναι. Τοῦτο κό-
bor eſt añ me: donec intrem in ſctūariū
πος ἐστὶν ἐνώπιόν μου, ἕως οὗ εἰσέλθω εἰς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ
dei: τ intelligā in nouiſſimis eoꝝ. Verūtñ pp do
θεοῦ, καὶ συνῶ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτῶν. Πλὴν διὰ τὰς δολιό-
los eoꝝ poſuiſti eis mala: deieciſti eos eū
τητας αὐτῶν ἔθου αὐτοῖς κακά, κατέβαλες αὐτοὺς ἐν
alleuarētur. Quō facti ſūt in deſolationē: ſubito defe
τῷ ἐπαρθῆναι. Πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν; ἐξάπινα ἐξέ-
cerūt: perierūt pp iniqtatē ſuā. Velut ſomniū
λιπον, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. Ὡσεὶ ἐνύπνι-
exſurgētis dn̄e in ciuitate tua imaginē ipoꝝ
ον ἐξεγειρομένου κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν
ad nihilū rediges. Quia inflāmatū ē cor meū: τ renes
ἐξουδενώσεις. Ὅτι ἐξεκαύθη ἡ καρδία μου, καὶ οἱ νεφροί
mei cōmutati ſūt. Et ego ad nihilū redact⁹ ſū: τ neſciui:
μου ἠλλοιώθησαν. Κἀγὼ ἐξουδενωμένος, καὶ οὐκ ἔγνων,
iumētū factus ſū apō te: τ ego ſemp tecum.
κτηνώδης ἐγενήθην παρὰ σοί, κἀγὼ διαπαντὸς μετὰ σοῦ.
Tenuiſti manū dexterā meā: τ in cōſilio
Ἐκράτησας τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου, καὶ ἐν τῇ βουλῇ
tuo deduxiſti me: τ cū glia ſuſcepiſti me. Quid enī
σου ὡδήγησάς με, καὶ μετὰ δόξης προσελάβου με. Τί γάρ
mihi eſt in celo: τ a te qd vo
μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ παρὰ σοῦ τί ἠθέλη-
lui ſup trā? Defecit cor meū τ caro mea:
σα ἐπὶ τῆς γῆς; Ἐξέλιπεν ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου,
deus cordis mei τ ps mea deus in eternū.
ὁ θεὸς τῆς καρδίας μου καὶ ἡ μερίς μου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα.
Quia ecce q elōgāt ſe a te: pibūt.
Ὅτι ἰδοὺ οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ, ἀπολοῦνται.
perdidiſti oēm q fornicat abs te. Mihi aūt
ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. Ἐμοὶ δὲ
adherere deo bonū eſt: ponere in do
τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ θεῷ ἀγαθόν ἐστι, τίθεσθαι ἐν τῷ κυ-
mino ſpeꝫ meā. Vt annūciē oēs
ρίῳ τὴν ἐλπίδα μου. Τοῦ ἐξαγγεῖλαί με πάσας τὰς
predicatiōes tuas: in portis filie ſion.
αἰνέσεις σου, ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς σιών.

Intellectus aſaph. 73.
Συνέσεως τῷ ἀσάφ. ογ'

Vt quid deus repuliſti in finē: iratus ē furor tu⁹
Ἱνατί ὁ θεὸς ἀπώσω εἰς τέλος, ὠργίσθη ὁ θυμός σου
ſup oues paſcue tue? Memor eſto cōgregatiōis tue
ἐπὶ πρόβατα νομῆς σου; Μνήσθητι τῆς συναγωγῆς σου
quā poſſediſti ab initio: redemiſti vgā hereditatis tue.
ἧς ἐκτήσω ἀπ' ἀρχῆς, ἐλυτρώσω ῥάβδον κληρονομίας σου.
Mōs ſion hic inq habitaſti in eo: leua
Ὄρος σιὼν τοῦτο ὃ κατεσκήνωσας ἐν αὐτῷ, ἔπαρον τὰς
manus tuas in ſupbias eoꝝ in finē. Quāta
χεῖράς σου ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας αὐτῶν εἰς τέλος. Ὅσα
malignat⁹ ē inimicus in ſctō tuo: τ gliati ſūt
ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου, καὶ ἐνεκαυχήσαντο
qui oderūt te in medio ſolēnitatis tue. Poſuerūt ſi-
οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. Ἔθεντο τὰ ση-
gna ſua ſigna: τ nō cognouerūt: ſicut in exitu
μεῖα αὐτῶν σημεῖα, καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ὡς εἰς τὴν ἔξοδον
ſup ſūmū. Quaſi in ſylua lignoꝝ ſecurib⁹ exciderūt
ὑπεράνω. Ὡς ἐν δρυμῷ ξύλων ἀξίναις ἐξέκοψαν τὰς
ianuas eius in idipm: in ſecuri τ aſcia de
θύρας αὐτῆς ἐπιτοαυτό, ἐν πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ κα-
iecerūt eā. Incēderūt i igne ſctūariū tuū
4.Re. 25. τέρραξαν αὐτήν. Ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ ἁγιαστήριόν σου
in tra: polluerūt tabnaculū nois tui. Dixerūt
εἰς τὴν γῆν, ἐβεβήλωσαν τὸ σκήνωμα τοῦ ὀνόματός σου. Εἶπον
in corde ſuo cognatiōes eoꝝ ſimul: venite
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν αἱ συγγένειαι αὐτῶν ἐπιτοαυτό, δεῦτε
τ deſicere faciamus oēs dies feſtos dei a tra.
καὶ καταπαύσωμεν πάσας τὰς ἑορτὰς τοῦ θεοῦ ἀπὸ τῆς γῆς.
Signa nra nō vidim⁹ nō eſt vltra propheta: τ nos
Τὰ σημεῖα ἡμῶν οὐκ εἴδομεν, οὐκ ἔστιν ἔτι προφήτης, καὶ ἡμᾶς

filioꝝ tuoꝝ reliqui. Et cogitaui vt itelligerē iſtud. labor eſt in oculis meis. Donec veniam ad ſctūariū dei: intelligā in nouiſſimo eorum. Verūtñ in lubrico poſuiſti eos: deieciſti eos ad interitū. Quō vaſtati ſunt? ſubito ꝏꝏꝏꝏ defecerūt: cōſūpti ſūt quaſi non ſint. Quaſi ſōniū euigilātis dn̄e in ciuitate imagines eorū ad nihilum rediges. Quia cōtractū eſt cor meū: & lūbi mei velut ī gnis fumigās. Et ego īſipiēs & neſcius: qſi iumētū factus ſum apd te. Et erā ſp tecū: tenebas manū dexterā meam. In cōſiliū tuū deduces me: & poſtea in gloria ſuſcipies me. Quid mihi ē in celo: & tecū nolui ī terra? Cōſummata ē caro mea & cor meum: robur cordis mei & ps mea deus in eternū. Quia ecce qui elōgāt ſe a te pibūt: pdidiſti oēm fornicātē a te. Mihi aūt appropinquare deo bonū eſt: poſui in dn̄o deo ſpem meā: vt narrem omnes annunciationes tuas. ꝏꝏ

Eruditio aſaph. 74.

Vt quid deus repuliſti in finē: fumabit furor tuus in grege paſcue tue? Recordare cōgregationis tue quā poſſediſti ab initio: redemiſti virgā hereditatis tue mōtē ſion ī quo habitaſti. Sublimitas pedū tuorū diſſipata ē vſq; in finē: oīa mala egit inimicus in ſctūario. Fremuerūt hoſtes tui in medio pacti tui: poſuerūt ſigna ſua in tropheum. Manifeſta in introitu deſuper: in ſaltu lignorum ꝏꝏꝏ ſecures. Et nunc ſculpturas eius pariter ꝏꝏ bipenni & dolatoriis deraſerunt. ꝏꝏꝏꝏ Miſerunt ignem in ſanctuarium tuū: in terra cōtaminauerūt tabernaculū nois tui. Dixerūt ī cordib⁹ ſuis poſteri eoꝝ ſiſt: īcēderūt oēs ſolēnitates dei ī terra. Signa noſtra non vidimus: nō eſt vltra propheta: & non eſt nobiſcum

בָּנֶיךָ בָגָדְתִּי׃ וָאֲחַשְּׁבָה לָדַעַת חשב ידע
זֹאת עָמָל הוּא בְעֵינָי׃ עַד־אָבוֹא בוא
אֶל־מִקְדְּשֵׁי־אֵל אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם׃ קדש בין
אַךְ בַּחֲלָקוֹת תָּשִׁית לָמוֹ הִפַּלְתָּם שית נפל
לְמַשּׁוּאוֹת׃ אֵיךְ הָיוּ לְשַׁמָּה כְרָגַע נשא היה
סָפוּ תַמּוּ מִן־בַּלָּהוֹת׃ כַּחֲלוֹם שמם סוף
מֵהָקִיץ אֲדֹנָי בָּעִיר צַלְמָם תִּבְזֶה׃ חלם קוץ
כִּי יִתְחַמֵּץ לְבָבִי וְכִלְיוֹתַי אֶשְׁתּוֹנָן׃ בזה חמץ כלה שנן
וַאֲנִי־בַעַר וְלֹא אֵדָע בְּהֵמוֹת הָיִיתִי ידע היה
עִמָּךְ׃ וַאֲנִי תָמִיד עִמָּךְ אָחַזְתָּ תמד
בְּיַד־יְמִינִי׃ בַּעֲצָתְךָ תַנְחֵנִי וְאַחַר ימן יעץ
כָּבוֹד תִּקָּחֵנִי׃ מִי־לִי בַשָּׁמָיִם נחה כבד
וְעִמְּךָ לֹא־חָפַצְתִּי בָאָרֶץ׃ כָּלָה לקח
שְׁאֵרִי וּלְבָבִי צוּר־לְבָבִי וְחֶלְקִי
אֱלֹהִים לְעוֹלָם׃ כִּי־הִנֵּה רְחֵקֶיךָ עלם רחק
יֹאבֵדוּ הִצְמַתָּה כָּל־זוֹנֶה מִמֶּךָּ׃ אבד צמת
וַאֲנִי קִרֲבַת אֱלֹהִים לִי־טוֹב שַׁתִּי זנה
בַּאדֹנָי יְהוִה מַחְסִי לְסַפֵּר כָּל־ שות חסה
מַלְאֲכוֹתֶיךָ׃ ספר

lxxiiij. לאך

מַשְׂכִּיל לְאָסָף׃ שכל
לָמָה אֱלֹהִים זָנַחְתָּ לָנֶצַח יֶעְשַׁן עשן
אַפְּךָ בְּצֹאן מַרְעִיתֶךָ׃ זְכֹר רעה
עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ זכר קנה
שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר־צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ
בּוֹ׃ הָרִימָה פְעָמֶיךָ לְמַשֻּׁאוֹת רום נשא
נֶצַח כָּל־הֵרַע אוֹיֵב בַּקֹּדֶשׁ׃ רעע איב
שָׁאֲגוּ צֹרְרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ צור יעד
שָׂמוּ אוֹתֹתָם אֹתוֹת׃ יִוָּדַע שום ידע
כְּמֵבִיא לְמָעְלָה בִּסְבָךְ־עֵץ בוא עלה
קַרְדֻּמּוֹת׃ וְעַתָּה פִּתּוּחֶיהָ יָּחַד פתח
בְּכַשִּׁיל וְכֵילַפּוֹת יַהֲלֹמוּן׃ כשל הלם
שִׁלְחוּ בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ לָאָרֶץ קדש
חִלְּלוּ מִשְׁכַּן־שְׁמֶךָ׃ אָמְרוּ בְלִבָּם שכן
נִינָם יָחַד שָׂרְפוּ כָל־מוֹעֲדֵי־אֵל יעד
בָּאָרֶץ׃ אוֹתֹתֵינוּ לֹא רָאִינוּ ראה
אֵין־עוֹד נָבִיא וְלֹא־אִתָּנוּ נבא

ידע עד מה : עד מתי אלהים
יחרף צר ינאץ אויב שמך חרף צור
לנצח: למה תשיב ידך וימינך נאץ איב
מקרב חיקך כלה: ואלהים מלכי שוב ימן
מקדם פעל ישועות בקרב חיק
הארץ: אתה פוררת בעזך ים פעל ישע
שברת ראשי תנינים על המים: פור עזז
אתה רצצת ראשי לויתן תתננו תנן
מאכל לעם לציים : אתה בקעת לוי נתן
מעין ונחל אתה הובשת נהרות אכל ציה
איתן: לך יום אף לך לילה עין יבש
אתה הכינות מאור ושמש: אתה כון אור
הצבת כל גבולות ארץ קיץ וחרף יצב גבל
אתה יצרתם : זכר זאת אויב איב
חרף יהוה ועם נבל נאצו שמך:
אל תתן לחית נפש תורך חית נתן חיה
ענייך אל תשכח לנצח : הבט ענה שכח
לברית כי מלאו מחשכי ארץ נבט ברת
נאות חמס : אל ישב דך נכלם חשך נוה
עני ואביון יהללו שמך: קומה שוב דוך
אלהים ריבה ריבך זכר חרפתך כלם
מני נבל כל היום : אל תשכח אנה הלל
קול צורריך שאון קמיך עלה רוב שכח
תמיד: למנצח אל תשחת **lxxv.** שאה קום
מזמור לאסף שיר: הודינו תמד נצח
לך אלהים הודינו וקרוב שמך שחת זמר
ספרו נפלאותיך: כי אקח מועד שור ידה
אני מישרים אשפט : נמגים קרב
ארץ וכל ישביה אנכי תכנתי פלא לקח
עמודיה סלה: אמרתי להוללים צעד ישר
אל תהולו ולרשעים אל תרימו שפט מוג
קרן: אל תרימו למרום קרנכם כון עמד
תדברו בצואר עתק : כי לא הלל
ממוצא וממערב ולא ממדבר רום
הרים : כי אלהים שפט זה דבר צור
ישפיל וזה ירים : כי כוס ביד יצא דבר
שפל רום

qui ſciat vſꝫquo. Vſꝫquo deus ooooooo exprobrabit aduerſarius: blaſphemabit inimicus nomen tuū in finē? Quare cōuertis manū tuā & dexterā tuam: ad mediū ſinū tuū cōſumēs? Deus āt rex meus ab initio: operatur ſalutes in medio terre. Tu diſſipaſti in fortitudine tua mare: cōtriuiſti capita draconū in aquis. Tu cōfregiſti capita leuiathan: dediſti eum in eſcam poplo ethiopū. Tu diſrupiſti ooooooo fontē & torrētē: tu exſiccaſti flumina oooooo fortia. Tuus eſt dies & tua eſt nox: ooooooooo tu ordinaſti luminare & ſolem. Tu oooooooo ſtatuiſti oēs terminos terre; eſtatē & hyemē tu plaſmaſti. Memento huius: inimicus oooo exprobrauit dñō: & populus inſipiēs blaſphemauit nomē tuum. Ne tradas beſtiis aīaʒ erudità ī lege tua: vite pauperū tuorū ne obliuiſcaris in ppetuū. Reſpice ad pactū: qa replete ſt tenebris terre hītationes inique. Ne reuertatur cōfractus confuſus: egenus & paup laudabit nomē tuum. Surge deus iudica cām tuam: memēto opprobrii tui ab inſipiente tota die. Ne obliuiſcaris vocis hoſtiū tuorū: ſonitus aduerſarioꝝ tuoꝝ aſcēdit iugiter. Victori vt nō diſpdas: pſalmus aſaph canticū. 75.

Confeſſi ſumus tibi deus confeſſi ſum9 & iuxta nomē tuū narrabūt mirabilia tua. Cū accepo tps: ego recta iudicabo. Diſſoluetur terra cum omnibus habitatorib9 ſuis: ego appendi colūnas ei9. Sp. Dixi iniquè agentibus nolite inique agere: & impiis nolite exaltare cornu.; Nolite extollere in excelſū cornu veſtrū: loquētes in ceruice veteri. Quia neqꝫ ab oriente neqꝫ ab occidente: neqꝫ a ſolitudine montium. Sed deus iudex hunc oooooooooooo humiliabit: & hūc exaltabit Quia calix ī mãu

nō cognoſcet āpli9. Uſqꝫ quo deus īproperabit inimicus: irritabit aduerſarius nomē tuū in finē? Ut qd auertis manū tuā τ dexterā tuā de medio ſinu tuo in finē? Deus aūt rex nř añ ſecula opatus ē ſalutē in medio tre. Tu cōfirmaſti in ꝟtute tua mare: tu cōtriuiſti capita draconū in aqua. Tu cōfregiſti caput draconis: dediſti eū eſcā pplis ethiopū. Tu diſrupiſti fontes τ torrētes: tu ſiccaſti fluuios ethā. Tuus ē dies: τ tua eſt nox: tu fabricatus es aurorā τ ſolē. Tu feciſti oēs termios tre: eſtatē τ ver tu plaſmaſti ea: memor eſto huius. Inimic9 īproperauit dnm: τ pplꝰ inſipiēs incitauit nomē tuū. Ne tradas beſtiis aīaʒ cōfitētē tibi: aīas paupum tuoꝝ ne obliuiſcaris in finē. Reſpice in teſtamētū tuū: qr repleti ſūt q obſcurati ſūt tre domib9 iniqtatū. Ne auertatur humilis factus cōfuſus: paup τ inops laudabūt nomē tuū. Exurge deus iudica cauſā tuā: memor eſto impropiop tuop: q ab inſipiēte tota die. Ne obliuiſcaris vocē ſeruop tuop: ſupbia eop q oderūt te aſcēdit ſemp.

ου γνώσεται ἔτι. Εως πότε ὁ θεὸς ὀνειδιεῖ ὁ ἐχθρός, παροξυνεῖ ὁ ὑπεναντίος τὸ ὄνομά σου εἰς τέλος; Ινατί ἀποστρέφεις τὴν χεῖρά σου καὶ τὴν δεξιάν σου ἐκ μέσου τοῦ κόλπου σου εἰς τέλος; Ο δὲ θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνος εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Σὺ ἐκραταίωσας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν, σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος, ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς αἰθίοψι. Σὺ διέρρηξας πηγὰς καὶ χειμάρρους, σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς ἠθάμ. Σή ἐστιν ἡ ἡμέρα, καὶ σή ἐστιν ἡ νύξ, σὺ κατηρτίσω φαῦσιν καὶ ἥλιον. Σὺ ἐποίησας πάντα τὰ ὅρια τῆς γῆς, θέρος καὶ ἔαρ σὺ ἔπλασας αὐτά, μνήσθητι ταύτης. Εχθρὸς ὠνείδισε τὸν κύριον, καὶ λαὸς ἄφρων παρώξυνε τὸ ὄνομά σου. Μὴ παραδῷς τοῖς θηρίοις ψυχὴν ἐξομολογουμένην σοι, τῶν ψυχῶν τῶν πενήτων σου μὴ ἐπιλάθῃ εἰς τέλος. Επίβλεψον εἰς τὴν διαθήκην σου, ὅτι ἐπληρώθησαν οἱ ἐσκοτισμένοι τῆς γῆς οἴκων ἀνομιῶν. Μὴ ἀποστραφήτω τεταπεινωμένος κατῃσχυμμένος, πτωχὸς καὶ πένης αἰνέσουσι τὸ ὄνομά σου. Ανάστα ὁ θεὸς δίκασον τὴν δίκην σου, μνήσθητι τοῦ ὀνειδισμοῦ σου, τοῦ ὑπὸ ἄφρονος ὅλην τὴν ἡμέραν. Μὴ ἐπιλάθῃ τῆς φωνῆς τῶν ἱκετῶν σου, ἡ ὑπερηφανία τῶν μισούντων σε ἀνέβη διαπαντός.

In finē ne corrūpas pſalmus cātici aſaph. 74.
Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς ψαλμὸς ᾠδῆς τῷ ἀσάφ. οδ'.

Confitebimur tibi deus: cōfitebimur tibi: τ inuocabimus nomē tuū. Narrabo om̄ia mirabilia tua: cū accepo tps: ego iuſtitias iudicabo. Liqfacta ē tra τ oēs q hitāt in ea. Dp. Ego cōfirmaui colūnas eius. Dixi iniquis: nolite iniqꝫ agere: τ delinquētib9 nolite exaltare cornu. Nolite extollere ī altū cornu vr̄ʒ. τ nolite loqui aduerſus deum iniqtatē. Quia neqꝫ ab oriēte: neqꝫ ab occidēte: neqꝫ a deſertis mōtibus: qm̄ deus iudex eſt. Hūc humiliat τ hūc exaltat: qr calix in manu

Εξομολογησόμεθά σοι ὁ θεός, ἐξομολογησόμεθά σοι, καὶ ἐπικαλεσόμεθα τὸ ὄνομά σου. Διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου, ὅταν λάβω καιρόν, ἐγὼ εὐθύτητας κρινῶ. Ετάκη ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Διάψαλμα. Εγὼ ἐστερέωσα τοὺς στύλους αὐτῆς. Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι, μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ ὑψοῦτε κέρας. Μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν. καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ θεοῦ ἀδικίαν. Οτι οὔτε ἐξ ἐξόδων, οὔτε ἀπὸ δυσμῶν, οὔτε ἀπὸ ἐρήμων ὀρέων, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστι. Τοῦτον ταπεινοῖ καὶ τοῦτον ὑψοῖ, ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ

dñi eſt vini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc: verūtñ fex eius nō eſt exinanita. Bibēt oēs petōres tre: ego āt gaudebo in ſeculū: cātabo deo iacob. Et oia cornua petōp cōfringā: τ exaltabit cornu iuſti.

κυρίου οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος. Καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο, πλὴν ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἐξεκενώθη. Πίονται πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς, ἐγὼ δὲ ἀγαλλιάσομαι εἰς τὸν αἰῶνα, ψαλῶ τῷ θεῷ ἰακώβ. Καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἁμαρτωλῶν συνθλάσω, καὶ ὑψωθήσεται τὸ κέρας τοῦ δικαίου.

In finē in laudib9 pſalmus aſaph: cātici ad aſſyriū. 75.
Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ ἀσάφ, ᾠδὴ πρὸς τὸν ἀσσύριον. οε'.

Notus in iudea de9: in iſrael magnū nomē eius. Et factus ē in pace locus eius: τ habitatio eius in ſion. Ibi cōfregit potētias arcuū: ſcutū τ gladiū τ bellū. Illuminas tu mirabiliter a mōtibus eternis: turbati ſūt oēs inſipiētes corde. Dormierūt ſōnū ſuū: τ nihil īuenerūt oēs viri diuitiaꝝ in manib9 ſuis. Ab increpatiōe tua deus iacob: dormitauerūt q aſcēderūt equos. Tu terribilis es: τ qs reſiſtet tibi? ex tūc ira tua: de celo auditū feciſti iudiciū. Terra tremuit τ quieuit: cū reſurgeret in iudiciū deus: vt ſaluos faceret oēs māſuetos tre. Dp. Quā cogitatio hoīs cōfitebit tibi: τ reliqe cogitatiōis diē feſtū agēt tibi. Uouete τ reddite dño deo vr̄o: oēs q in circuitu eius afferēt munera. Terribili τ ei qui aufert ſpūm principū: terribili apud reges tre.

Γνωστὸς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ὁ θεός, ἐν τῷ ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ ἐγενήθη ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἐν σιών. Εκεῖ συνέτριψε τὰ κράτη τῶν τόξων, ὅπλον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον. Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων, ἐταράχθησαν πάντες οἱ ἀσύνετοι τῇ καρδίᾳ. Υπνωσαν ὕπνον αὐτῶν, καὶ οὐχ εὗρον οὐδὲν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πλούτου ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Απὸ ἐπιτιμήσεώς σου ὁ θεὸς ἰακώβ, ἐνύσταξαν οἱ ἐπιβεβηκότες τοῖς ἵπποις. Σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντιστήσεταί σοι; ἀπὸ τότε ἡ ὀργή σου, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἠκούτισας κρίσιν. Γῆ ἐφοβήθη καὶ ἡσύχασεν, ἐν τῷ ἀναστῆναι εἰς κρίσιν τὸν θεόν, τοῦ σῶσαι πάντας τοὺς πραεῖς τῆς γῆς. Διάψαλμα. Οτι ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεταί σοι, καὶ ἐγκατάλειμμα ἐνθυμίου ἑορτάσει σοι. Εὔξασθε καὶ ἀπόδοτε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, πάντες οἱ κύκλῳ αὐτοῦ οἴσουσι δῶρα. Τῷ φοβερῷ καὶ ἀφαιρουμένῳ πνεύματα ἀρχόντων, φοβερῷ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς.

In finē pro idithū pſalmus aſaph. 76.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ ἰδιθοὺμ ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. οϛ'.

Infra 143. Voce mea ad dñz clamaui: voce mea ad deū: τ intēdit mihi. In die tribulatiōis mee deū exquiſiui manibus meis: nocte corā eo τ nō ſū deceptus. Renuit cōſolari aīa mea: memor fui dei τ delectat9 ſū. Exercitat9 ſū τ defecit ſpūs meus. Dp. Anticipauerūt vigilias oculi mei. Turbat9 ſū τ nō ſū locutus: cogitaui dies antiquos: τ ānos eternos in mēte habui τ meditat9 ſū. Nocte cū corde meo exercitabar: τ ſcopebat ſpūs meus. Nūqd in eternū proiiciet dñs: τ nō apponet vt cōplacitior ſit

Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς τὸν θεόν, καὶ προσέχε μοι. Εν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν θεὸν ἐξεζήτησα ταῖς χερσί μου, νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἠπατήθην. Απηνήνατο παρακληθῆναι ἡ ψυχή μου, ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ καὶ εὐφράνθην. Ηδολέσχησα καὶ ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμά μου. Διάψαλμα. Προκατελάβοντο φυλακὰς οἱ ὀφθαλμοί μου. Εταράχθην καὶ οὐκ ἐλάλησα, διελογισάμην ἡμέρας ἀρχαίας, καὶ ἔτη αἰώνια ἐμνήσθην καὶ ἐμελέτησα. Νυκτὸς μετὰ τῆς καρδίας μου ἠδολέσχουν, καὶ ἔσκαλλε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπώσεται κύριος, καὶ οὐ προσθήσει τοῦ εὐδοκῆσαι oooooo

dñi eſt: vino merato vſꝫ ad plenū mixtus: & ppīnabit ex eo: verūtñ feces eius epotabūt bibētes oēs impii terre. Ego āt annūciabo ī ſempiternū: cātabo deo iacob. Et oia cornua ooo impiorū confringam: exaltabuntur cornua iuſti.

Victori in carminibus pſ aſaph cantici. 76.

Cognoſcitur ooooo in iudea deus: in iſrael magnū oooooooooo nomē eius. Et factū ē in ſalē tabernaculū ei9: & hītaculū eius in ſion. Ibi cōfregit volatilia arcus: ſcutū & gladiū & bellū. Sp. Lumen tu es magnifice: a mōtibus captiuitatis. ooooo Spoliati ſūt ſupbi corde: dormitauerūt ſōnium ſuū: & nō inuenerunt oēs viri exercit9 man9 ſuas. Ab īcrepatione tua deus iacob: cōſopitus eſt & currus & equus. Tu terribilis es: & quis ſtabit aduerſum te ex tunc ira tua. De celo annūciaſti iudiciū: tra timēs tacebit. Cū ſurrexerit ad iudicādū deus: vt ſaluos faciat oēs mites terre. Sp. Quia ira hominis confitebitur tibi: reliquiis ire accigeris. Vouete & reddite dño do veſtro: oēs qui ī circuitu eius ſunt offerēt dona terribili. Auferenti ſpiritum ducum: terribili regibus terre.

Victori ſuper idithun: aſaph pſalmus. 77.

Voce mea ad deum clamabo: ooooooo voce mea ad deū & exaudiuit me. In die ooo tribulatiōis mee dñm exquiſiui: manus mea nocte extēditur & nō qeſcit: noluit ſe cōſolari aīa mea. Recordās dī cōturbabar: loqbar in me ipo & dficiebat ſpūs meus. Sp. Prohibebā ſuſpectū oculorū meorū: ſtupebā & non loqbar. Recogitabam dies antiquos: ānos ſecloꝝ Recordabar pſalmorū meoꝝ: ī nocte cū cordē meo loqbar: & ſcopebā ſpm̄ meū. Ergo ne ī eternū proiiciet dominus & non propiciabitur

יהוה ויין חמר מלא מסך ויגר נגר
מזה אך שמריה ימצו ישתו כל מין שתה
רשעי ארץ: ואני אגיד לעלם נגד עלם
אזמרה לאלהי יעקב: וכל קרני זמר
רשעים אגדע תרוממנה קרנות גדע רום
צדיק: למנצח בנגינות **lxxvi.** צדק נצח
מזמור לאסף שיר : נודע נגן זמר
ביהודה אלהים בישראל גדול שור ידע
שמו: ויהי בשלם סוכו ומעונתו גדל
בציון: שמה שבר רשפי קשת היה סכך
מגן וחרב ומלחמה סלה : נאור עון
אתה אדיר מהררי טרף : לחם
אשתוללו אבירי לב נמו שנתם אור אדר
ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם: שלל אבר
מגערתך אלהי יעקב נרדם ורכב נום
וסוס: נורא אתה ומי יעמד רדם
לפניך מאז אפך : משמים ירא עמד
השמעת דין ארץ יראה ושקטה: פנה
בקום למשפט אלהים להושיע שמע דון
כל ענוי ארץ סלה: כי חמת אדם שפט ישע
תודך שארית חמת תחגר: נדרו ענה ימם
ושלמו ליהוה אלהיכם כל סביביו ידה חגר
יובילו שי למורא: יבצר רוח סבב
נגידים נורא למלכי ארץ: **lxxvii.** יבל ירא
למנצח על ידותון לאסף מזמור: בצר נגד
קולי אל אלהים ואצעקה ירא
קולי אל אלהים והאזין אלי: ביום נצח זמר
צרתי אדני דרשתי ידי לילה נגרה צעק
ולא תפוג מאנה הנחם נפשי: אזן
אזכרה אלהים ואהמיה אשיחה צור
ותתעטף רוחי סלה: אחזת שמרות פוג נחם
עיני נפעמתי ולא אדבר: חשבתי זכר המה
ימים מקדם שנות עולמים: אזכרה שוח עטף
נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה פעם דבר
ויחפש רוחי : הלעולמים יזנח יום שנה
אדני ולא יוסיף לרצות עלם זכר
נגן חפש
זנח
יסף רצה

עודו האפס לנצח חסדו גמר אמר — דור
לדר ודר: השכח חנות אל אם — חנה
קפץ באף רחמיו סלה: ואמר חלותי — חלל
היא שנות ימין עליון: אזכור — שנה ימן
מעללי יה כי אזכרה מקדם — עלה זכר
פלאך: והגיתי בכל פעלך — עלל
ובעלילותיך אשיחה: אלהים — הגה
בקדש דרכך מי אל גדול — שוח
כאלהים: אתה האל עשה פלא — גדל
הודעת בעמים עזך: גאלת — ידע עזז
בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה: — זרע
ראוך מים אלהים ראוך מים — ראה
יחילו אף ירגזו תהמות: זרמו — חול רגז
מים עבות קול נתנו שחקים — עבב
אף חצציך יתהלכו: קול רעמך — הלך
בגלגל האירו ברקים תבל רגזה — אור
ותרעש הארץ: בים דרכך — רעש
ושביליך במים רבים ועקבותיך — שבל רבב
לא נודעו: נחית כצאן עמך — ידע נחה
ביד משה ואהרן: **lxxviii.** — צון
משכיל לאסף האזינה עמי — שכל אזן
תורתי הטו אזנכם לאמרי פי: — ירה נטה
אפתחה במשל פי אביעה חידות — פה פתח
מני קדם: אשר שמענו ונדעם — נבע חוד
ואבותינו ספרו לנו: לא נכחד — ידע
מבניהם לדור אחרון מספרים — כחד
תהלות יהוה ועזוזו ונפלאותיו — ספר
אשר עשה: ויקם עדות ביעקב — הלל עזז
ותורה שם בישראל אשר צוה — פלא קום
את אבותינו להודיעם לבניהם: — עוד שום
למען ידעו דור אחרון בנים יולדו — ידע
יקומו ויספרו לבניהם: וישימו — ילד
באלהים כסלם ולא ישכחו — קום ספר
מעללי אל ומצותיו ינצרו — שום שכח
ולא יהיו כאבותם דור סורר — עלל צוה
ומרה דור לא הכין לבו ולא — נצר היה / סרר כון

vltra? Ergo necõplebit
vſq; ĩ finẽ miam ſuam?
cõſumabitur verbũ de
gñatiõe in gñationem.
Nũqd oblitus ẽ miſere
ri deus: aut cõplebit ĩ
furore mias ſuas? ſp. Et
dixi ibecillitas mea eſt:
hec cõmutatio dextere
excelſi. Recordabor
cogitationũ dñi: quia
reminiſcar antiq̃ mira
bilia tua. Et meditabor
in oĩ ope tuo: & adiuẽ
tiões tuas loq̃r. Deus ĩ
ſctõ via tua: qs de9 ma
gnus vt deus? Tu es de
us facies mirabilia: ∞∞
oñdens in populis po
tẽtiã tuã. Redemiſti ∞∞
ĩ brachio populũ tuũ:
filios iacob & ioſeph.
Sp. Vidẽtes te aq̃ de9:
videntes te aque ∞∞∞
parturierunt: & cõmo
te ſunt abyſſi. Excuſſe
rũt aq̃s nubila: vocem
dederunt nubes: ∞∞
& ſagitte tue diſcurre
bãt. Vox tonitrui tui
in rota: appuerũt ful
gura orbi: concuſſa eſt
& cõmota eſt terra. In
mari via tua ∞∞∞∞
& ſemite tue in aquis
multis: & veſtigia tua
nõ ſunt agnita. Dedu
xiſti quaſi gregẽ popu
lum tuũ: in manu moy
ſi & aaron.

Eruditio aſaph. 78.

Auſculta pp̃le meus
legẽ meã: iclinate
aurẽ vrãm ad verba o
ris mei. Apiã in pabola
os meũ: loq̃r enigma
ta antiq̃. Que audiui
mus & cognouimus:
& pres nri narrauerũt
nobis. Nõ ſũt abſcõdi
ta a filiis eorũ a gñatiõe
ſequẽti: narrantes ∞∞
laudes dñi & poteſtatẽ
eius & mirabilia eius
que fecit. Statuit con
teſtationem iacob ∞∞
& legem poſuit in iſra
el: que mandauit ∞∞
patribus noſtris vt do
cerent filios ſuos. ∞∞
Vt cognoſceret gene
ratio ſubſeq̃ns: filii na
ſcituri ſurgẽt & narra
bũt filiis ſuis. Vt ponãt
in deo ſpem ſuã: & nõ
obliuiſcantur ∞∞∞
cogitationũ dei: & mã
data eius cuſtodiant. ∞
Et nõ ſint ſicut pres eo
rũ generatio declinans
& puocãs: gñatio q̃ nõ
pparauit cor ſuũ: & nõ

adhuc? aut in finẽ miaꝝ ſuã abſcidet? Cõſumauit
ἔτι; ἢ εἰς τέλος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀποκόψει; Συντελέσει
verbũ a gñatiõe in gñationẽ: Nũquid obliuiſcet miſe
ῥῆμα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; Μὴ ἐπιλήσεται τοῦ οἰκτειρῆ-
reri deus? Aut cõtinebit in ira ſua miãs ſu
σαι ὁ θεός; Ἢ συνέξει ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐ-
as? Dp. Et dixi nũc cepi: Hec cõ
τοῦ; Διάψαλμα. Καὶ εἶπα νῦν ἠρξάμην, Αὕτη ἡ ἀλ-
mutatio dextere excelſi: memor fui operũ dñi.
λοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου, ἐμνήσθην τῶν ἔργων κυρίου.
Quia memor ero ab initio mirabiliũ tuoꝝ:
Ὅτι μνησθήσομαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμασίων σου,
& meditabor in oĩbus operibus tuis. Et in ad-
καὶ μελετήσω ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου. Καὶ ἐν τοῖς ἐπι-
inuẽtiõibus tuis exercebor: deus in ſctõ via tua.
τηδεύμασί σου ἀδολεσχήσω, ὁ θεὸς ἐν τῷ ἁγίῳ ἡ ὁδός σου.
Quis de9 magn9 ſicut deus nr̃? tu es deus q̃ facis mirabilia.
Τίς θεὸς μέγας ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια.
Notã feciſti in pp̃lis virtutẽ tuã redemiſti in
Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου, ἐλυτρώσω ἐν τῷ
brachio tuo pp̃lm tuũ: filios iacob & ioſeph.
βραχίονί σου τὸν λαόν σου, τοὺς υἱοὺς Ἰακὼβ καὶ Ἰωσήφ.
Viderũt te aque deus: viderũt te aque: & timue
Εἴδοσάν σε ὕδατα ὁ θεός, εἴδοσάν σε ὕδατα, καὶ ἐφοβή-
rũt. Turbati ſũt abyſſi: multitudo ſonit9 aquaꝝ:
θησαν. Ἐταράχθησαν ἄβυσσοι, πλῆθος ἤχους ὑδάτων,
vocẽ dederũt nubes. Et enĩ ſagitte tue trã
φωνὴν ἔδωκαν αἱ νεφέλαι. Καὶ γὰρ τὰ βέλη σου διαπορεύ-
ſeũt: vox tonitrui tui in rota. Illuxerũt
ονται, φωνὴ τῆς βροντῆς σου ἐν τῷ τροχῷ. Ἔφαναν αἱ
coruſcatiões tue orbi tre: cõmota ẽ & cotre
ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ, ἐσαλεύθη καὶ ἔντρομος ἐγε-
muit tra. In mari vie tue & ſemite tue
νήθη ἡ γῆ. Ἐν τῇ θαλάσσῃ αἱ ὁδοί σου καὶ αἱ τρίβοι σου
in aquis multis: & veſtigia tua nõ cognoſcẽtur.
ἐν ὕδασι πολλοῖς, καὶ τὰ ἴχνη σου οὐ γνωσθήσονται.
Deduxiſti ſicut oues pp̃lm tuũ in manu moyſi
Ὡδήγησας ὡς πρόβατα τὸν λαόν σου ἐν χειρὶ Μωυσῆ
& aaron. Intellectus aſaph. 77.
καὶ Ἀαρών. Συνέσεως τῷ Ἀσάφ. οζ´.
Matth. 13.c. Attẽdite pp̃le meus legẽ meã: inclinate aurẽ
Προσέχετε λαός μου τῷ νόμῳ μου, κλίνατε τὸ οὖς
vraꝝ in verba oris mei. Apiã in para
ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Ἀνοίξω ἐν παρα-
bolis os meũ: loquar ppoſitiões ab initio.
βολαῖς τὸ στόμα μου, φθέγξομαι προβλήματα ἀπ᾽ ἀρχῆς.
Quãta audiuim9 & cognouim9 ea: & pres
Ὅσα ἠκούσαμεν καὶ ἔγνωμεν αὐτά, καὶ οἱ πατέρες ἡ-
nri narrauerũt nobis. Nõ ſũt occultata a filiis
μῶν διηγήσαντο ἡμῖν. Οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ τῶν τέκνων
eoꝝ in gñatiõe altera narrãtes laudes
αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν, ἀπαγγέλλοντες τὰς αἰνέσεις
dñi & virtutes eius: Et mirabi-
τοῦ κυρίου καὶ τὰς δυναστείας αὐτοῦ, Καὶ τὰ θαυμά-
lia eius q̃ fecit: & ſuſcitauit teſtimoniũ in iacob:
σια αὐτοῦ ἃ ἐποίησε, καὶ ἀνέστησε μαρτύριον ἐν Ἰακώβ,
& legẽ poſuit in iſrael. Quãta mãdauit patri
καὶ νόμον ἔθετο ἐν Ἰσραήλ. Ὅσα ἐνετείλατο τοῖς πα-
bus nris vt nota faceret ea filiis ſuis. Ut
τράσιν ἡμῶν τοῦ γνωρίσαι αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. Ὅπως
cognoſcat gñatio altera filii qui naſcẽtur: & exurgẽt &
ἂν γνῷ γενεὰ ἑτέρα υἱοὶ τεχθησόμενοι, καὶ ἀναστήσονται καὶ
narrabũt ea filiis ſuis. Ut ponãt in
ἀπαγγελοῦσιν αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. Ἵνα θῶνται ἐπὶ τὸν
deo ſpeꝫ ſuã: & nõ obliuiſcãtur operũ dei.
θεὸν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ μὴ ἐπιλάθωνται τῶν ἔργων τοῦ θεοῦ.
Et mãdata eius exquirãt: ne fiãt ſicut
Καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν, ἵνα μὴ γένωνται ὡς οἱ
pres eoꝝ: gñatio praua & exaſperãs. Gñatio
πατέρες αὐτῶν, γενεὰ σκολιὰ καὶ παραπικραίνουσα. Γενεὰ
que nõ direxit cor ſuũ: & nõ
ἥτις οὐ κατεύθυνε τὴν καρδίαν ἑαυτῆς, καὶ οὐκ ∞∞∞

credidit cũ deo ſpũs eius. Filii ephrẽ in
ἐπιστώθη μετὰ τοῦ θεοῦ τὸ πνεῦμα αὐτῆς. Υἱοὶ Ἐφραὶμ ἐν-
tẽdẽtes & mittẽtes arcũ: cõuerſi ſũt in die bel
τείνοντες καὶ βάλλοντες τόξοις, ἐστράφησαν ἐν ἡμέρᾳ πο-
li. Nõ cuſtodierũt teſtamẽtũ dei & in le
λέμου. Οὐκ ἐφύλαξαν τὴν διαθήκην τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ νό-
ge eius noluerũt ambulare. Et obliti
μῳ αὐτοῦ οὐκ ἠβουλήθησαν πορεύεσθαι. Καὶ ἐπελάθον-
ſũt bñfactoꝝ eius & mirabiliũ eius: q̃
το τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ καὶ τῶν θαυμασίων αὐτοῦ, ὧν
Exo. 7 oſtendit eis. Coram pr̃ibus eoꝝ q̃ fe
ἔδειξεν αὐτοῖς. Ἐναντίον τῶν πατέρων αὐτῶν ἃ ἐποίη-
cit mirabilia: in tra egypti in cãpo taneos. Interrupit
Exo. 14.d. σε θαυμάσια, ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἐν πεδίῳ Τάνεως. Διέρρηξε
mare: & pduxit eos: ſtatuit aquas q̃ſi
θάλασσαν, καὶ διήγαγεν αὐτούς, παρέστησεν ὕδατα ὡσεὶ
vtrem. Et eduxit eos in nube diei: & tota
in eo. ἀσκόν. Καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν νεφέλῃ ἡμέρας, καὶ ὅλην
nocte in illuminatiõe ignis. Interrupit petrã ĩ eremo:
Exo. 17.b. τὴν νύκτα ἐν φωτισμῷ πυρός. Διέρρηξε πέτραν ἐν ἐρήμῳ,
& adaquauit eos veluti abyſſo multa. Et eduxit
καὶ ἐπότισεν αὐτοὺς ὡς ἐν ἀβύσσῳ πολλῇ. Καὶ ἐξήγαγεν
aquã de petra: & eduxit tãq̃ flumina aquas.
ὕδωρ ἐκ πέτρας, καὶ κατήγαγεν ὡς ποταμοὺς ὕδατα.
& appoſuerũt adhuc peccare ei. In irã excitaue
καὶ προσέθεντο ἔτι τοῦ ἁμαρτάνειν αὐτῷ. Παρεπίκρα-
rũt excelſũ in inaquoſo: & tẽtauerũt deũ in
ναν τὸν ὕψιστον ἐν ἀνύδρῳ, καὶ ἐξεπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ταῖς
cordibus ſuis: Ut peterẽt eſcas aiabus ſu
καρδίαις αὐτῶν, Τοῦ αἰτῆσαι βρώματα ταῖς ψυχαῖς αὐ-
is. Et male locuti ſũt de deo: & dixerũt: Nũqd poterit
τῶν. Καὶ κατελάλησαν τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπον, Μὴ δυνήσεται
deus parare mẽſã in deſerto: qm̃ pcuſſit petrã:
ὁ θεὸς ἑτοιμάσαι τράπεζαν ἐν ἐρήμῳ; ἐπεὶ ἐπάταξε πέτραν,
& fluxerũt aque: & torrẽtes inundauerũt. Nũqd
καὶ ἐρρύησαν ὕδατα, καὶ χείμαρροι κατεκλύσθησαν. Μὴ
& panẽ poterit dare: aut pare mẽſam pplo
καὶ ἄρτον δύναται δοῦναι, ἢ ἑτοιμάσαι τράπεζαν τῷ λαῷ
ſuo? Ideo audiuit dñs & diſtulit: & ignis
αὐτοῦ; Διὰ τοῦτο ἤκουσε κύριος καὶ ἀνεβάλετο, καὶ πῦρ
accẽſus ẽ in iacob: & ira aſcẽdit in iſrael. Quia nõ
ἀνήφθη ἐν Ἰακώβ, καὶ ὀργὴ ἀνέβη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. Ὅτι οὐκ
crediderũt in deo: neq; ſperauerũt in ſalutari e-
ἐπίστευσαν ἐν τῷ θεῷ, οὐδὲ ἤλπισαν ἐπὶ τὸ σωτήριον αὐ-
ius. Et mãdauit nubibus deſup: & ianuas ce
τοῦ. Καὶ ἐνετείλατο νεφέλαις ὑπεράνωθεν, καὶ θύρας οὐ-
li apuit. Et pluit illis mãna ad mãducãdũ: & panẽ ce
Exo. 16.d. ρανοῦ ἀνέῳξε. Καὶ ἔβρεξεν αὐτοῖς μάννα φαγεῖν, καὶ ἄρτον οὐ-
Sapiẽ 16.c. li dedit eis. Panẽ angeloꝝ mãducauit hõ:
Joh. 6 d. ρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς. Ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος,
cibaria miſit eis in abũdãtiã. Abſtulit au
ἐπισιτισμὸν ἀπέστειλεν αὐτοῖς εἰς πλησμονήν. Ἀπῆρεν νό-
ſtrũ de celo: & induxit in virtute ſua africũ.
τον ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐπήγαγεν ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ λίβα.
Nu. 11. ſ. Et pluit ſup eos ſicut puluerẽ carnes: Et ſicut are
Καὶ ἔβρεξεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ὡσεὶ χοῦν σάρκας, Καὶ ὡσεὶ ἄμ-
nã maris volatilia pẽnata. Et ceciderũt in medio
μον θαλασσῶν πετεινὰ πτερωτά. Καὶ ἐπέπεσον ἐν μέσῳ τῆς
caſtroꝝ eoꝝ: circa tabnacula eoꝝ. Et mãduca
παρεμβολῆς αὐτῶν, κύκλῳ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν. Καὶ ἔφα-
uerũt & ſaturati ſũt nimis: & deſideriũ eoꝝ attu
γον καὶ ἐνεπλήσθησαν σφόδρα, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν ἤνεγ-
lit eis: nõ ſũt fraudati a deſiderio ſuo. Adhuc
κεν αὐτοῖς, οὐκ ἐστερήθησαν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν. Ἔτι
eſca erat in ore ipſoꝝ: & ira dei
τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ ὀργὴ τοῦ θεοῦ
aſcẽdit ſup eos. Et occidit plurimos eo
ἀνέβη ἐπ᾽ αὐτούς. Καὶ ἀπέκτεινεν ἐν τοῖς πλείοσιν αὐ-
rũ: & electos iſrael impediuit.
τῶν, καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Ἰσραὴλ συνεπόδισεν.
In oĩb9 his peccauerũt adhuc:
Ἐν πᾶσι τούτοις ἥμαρτον ἔτι, ∞∞∞

credidit deo ſpũs eius.
Filii ephraim intendẽ
tes & mittentes arcum:
terga verterunt in die
belli. Nõ cuſtodierunt
pactum dei: & in lege
eius noluerũt ingredi.
Et obliti ſunt cõmuta
tionũ eius: & mirabiliũ
eius q̃ oñdit eis. Corã
patribus eorũ fecit mi
rabilia: in terra egypti
in regiõe taneos. Diui
ſit mare & traduxit eos:
& ſtare fecit aq̃s q̃ſi a
ceruũ. Et duxit eos ĩ nu
be p diem: & tota no
cte in lumine ignis. ∞
Scidit petrã in deſerto
& potũ dedit q̃ſi de a
byſſis magnis. Et edu
xit riuos de petra: & e
licuit quaſi flumina aq̃s.
Et addiderunt vltra
peccare ei: vt prouoca
rent excelſum in inuio.
Et tẽtauerũt deũ ĩ cor
dibus ſuis: petẽtes cibũ
aĩe ſue. Et loquẽtes cõ
tra deũ dicebant: nun
quid poterit deus põe
re menſam in ſolitudie?
Ecce pcuſſit petrã &
fluxerunt aq̃ & torrẽtes
inũdauerũt: nunquid
& panem poterit dare
aut pparare carnẽ po
pulo ſuo? Ideo audiuit
dñs & diſtulit: & ignis
accenſus eſt in iacob:
& furor aſcendit in iſ
rael. Quia nõ credide
runt in deo: nec habue
runt fiduciam in ſaluta
ri eius. Et precepit nu
bibus deſuper: & por
tas celi apuit. Et pluit
ſuper eos mãna vt co
mederent: & triticum
celi dedit eis. Panem
fortiũ comedit vir: ci
baria miſit eis in ſaturi
tatem. Abſtulit eurum
de celo: & induxit in
fortitudine ſua africum.
Et pluit ſuper eos qua
ſi puluerẽ carnes: & q̃
ſi arenam maris volati
lia pennata. Et cecide
rũt i medio caſtroꝝ ei9:
circuitu tabernaculo
rũ eius. Et comederunt
& ſaturati ſunt nimis:
& deſideriũ eorũ attu
lit eis. Nõ idiguerũt d
cupiditate ſua: cũ adhuc
cibus eẽt i ore eorũ. Fu
ror ergo dei aſcẽdit ſu
p eos: & occidit pigues
eorum & electos iſrael
incuruauit. In oibus
his peccauerunt vltra:

נאמנה את אל רוחו: בני אפרים — אמן
נושקי רומי קשת הפכו ביום קרב: — רמה
לא שמרו ברית אלהים ובתורתו — ברת ירה
מאנו ללכת: וישכחו עלילותיו — הלך שכח
ונפלאותיו אשר הראם: נגד — עלל פלא
אבותם עשה פלא בארץ מצרים — ראה
שדה צען: בקע ים ויעבירם — עבר
ויצב מים כמו נד: וינחם בענן — נחה
יומם וכל הלילה באור אש:
יבקע צרים במדבר וישק כתהמות — בקע צור
רבה: ויוצא נוזלים מסלע — דבר שקה
ויורד כנהרות מים: ויוסיפו — רבב יצא
עוד לחטא לו למרות עליון בציה: — נזל ירד
וינסו אל בלבבם לשאל אכל — יסף מרה
לנפשם: וידברו באלהים אמרו — צלה נסה
היוכל אל לערך שלחן במדבר: — דבר
הן הכה צור ויזובו מים ונחלים — יכל
ישטפו הגם לחם יוכל תת אם — נכה זוב
יכין שאר לעמו: לכן שמע יהוה — שטף נתן
ויתעבר ואש נשקה ביעקב — כון
וגם אף עלה בישראל: כי לא — עבר
האמינו באלהים ולא בטחו
בישועתו: ויצו שחקים ממעל — אמן
ודלתי שמים פתח: וימטר עליהם — ישע
מן לאכל ודגן שמים נתן למו: — עלה מטר
לחם אבירים אכל איש צדה — מנה
שלח להם לשבע: יסע קדים — אבר צוד
בשמים וינהג בעזו תימן: וימטר — נסע קדם
עליהם כעפר שאר וכחול ימים — נהג עזז
עוף כנף: ויפל בקרב מחנהו — ימן
סביב למשכנותיו: ויאכלו — נפל חנה
וישבעו מאד ותאותם יבא להם: — סבב שכן
לא זרו מתאותם עוד אכלם — אכל שבע
בפיהם: ואף אלהים עלה בהם — אוה בוא
ויהרג במשמניהם ובחורי ישראל — זור פה
הכריע: בכל זאת חטאו עוד — הרג שמן / בחר כרע

ולא האמינו בנפלאותיו׃ ויכל
בהבל ימיהם ושנותם בבהלה׃
אם הרגם ודרשוהו ושבו ושחרו
אל׃ ויזכרו כי אלהים צורם
ואל עליון גאלם׃ ויפתוהו
בפיהם ובלשונם יכזבו לו׃
ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו
בבריתו׃ והוא רחום יכפר עון
ולא ישחית והרבה להשיב אפו
ולא יעיר כל חמתו׃ ויזכר כי
בשר המה רוח הולך ולא ישוב׃
כמה ימרוהו במדבר יעציבוהו
בישימון׃ וישובו וינסו אל
וקדוש ישראל התוו׃ לא זכרו
את ידו יום אשר פדם מני צר׃
אשר שם במצרים אותותיו
ומופתיו בשדה צען׃ ויהפך
לדם יאוריהם ונזליהם בל
ישתיון׃ ישלח בהם ערוב
ויאכלם וצפרדע ותשחיתם׃
ויתן לחסיל יבולם ויגיעם
לארבה׃ יהרג בברד גפנם
ושקמותם בחנמל׃ ויסגר לברד
בעירם ומקניהם לרשפים׃
ישלח בם חרון אפו עברה וזעם
וצרה משלחת מלאכי רעים׃
יפלס נתיב לאפו לא חשך ממות
נפשם וחיתם לדבר הסגיר׃
ויך כל בכור במצרים ראשית
אונים באהלי חם׃ ויסע כצאן
עמו וינהגם כעדר במדבר׃ וינחם
לבטח ולא פחדו ואת אויביהם
כסה הים׃ ויביאם אל גבול
קדשו הר זה קנתה ימינו׃
ויגרש מפניהם גוים ויפילם
בחבל נחלה וישכן באהליהם

אמן פלא · כלה יום · שנה שוב · זכר עלה · גאל פתה · פה לשון · כזב כון · אמן ברת · רחם כפר · עוה שחת · רבה שוב · עור יחם · זכר הלך · שוב מרה · דבר עצב · שוב נסה · קדש תוה · פדה צור · שום · יפת הפך · יאר נזל · שתה שלח · ערב אכל · שחת · נתן חסל · בול יגע · רבה הרג · סגר בער · קנה · שלח חרה · צור שלח · לאף רתע · פלס נתב · חיה סגר · נכה בכר · נסע צון · נהג תהר · נחה · בוא גבל · קנה ימן · גרש פנה · נפל שכן

& nō crediderūt mirabilibus ſuis. Et conſumpſit in vanitate dies eorū: & annos eorū velociter. Si occidebat eos tūc reqrebāt eū: & conuertebātur & diluculo cōſurgebāt ad deū. Et recordabātur quia deus fortitudo eorū: & deus excelſus redēptor eorꝝ eſt. Et lactauerūt eū i ore ſuo: & ligua ſua mētiti ſunt ei. Cor aūt eorū nō erat firmū cum eo: nec pmāſerūt in pacto eius. Ipſe vero miſericors ppiciabitur iniqtati & nō diſpdet: & multūq; auertit irā ſuā & nō ſuſcitabit totū furorē ſuū. Sed recordatus eſt qa caro eēnt: ſpūs vadens & non reuertens. Quoties puocauerūt eū in deſerto: afflixerūt eū i ſolitudie. Et cōuerſi ſunt & tētauerūt deū: & ſctm̄ iſrl' cōcitauerūt. Nō ſunt recordati manus ei9: die q̄ redemit eos a tribulāte. Qui fecit in egypto ſigna ſua: & oſtenta ſua i regione taneos. Qui conuertit i ſāguinē fluuios eorū: & riuos eorū vt nō biberēt. Qui imiſit eis oē genus muſcarū vt comederent eos: & ranas vt diſpderēt eos. Qui dedit brucho germen eorū: & laborē eorꝝ locuſte. Qui occidit in grādine vineas eorū: & ſycomoros eorꝝ i frigorē. Qui tradidit grandini paſcua eorū: & iumēta eorū volucribus. Qui miſit in eos irā furoris ſui: idignationē & comminationē & anguſtiā: imiſſionē āgelorꝝ malorꝝ. Muniuit ſemitam furori ſuo: nō pepcit a morte aīe eorꝝ: & aīmātia eorū peſti tradidit. Et pcuſſit oē priogenitū i egypto: pricipiū ptus in tabernaculis chā. Et tulit velut oues ppl'm ſuū: & miauit eos ſicut gregē i deſerto. Et eduxit eos cū fiducia & abſq; timore: & inimicos eorꝝ opuit mare. Et eduxit eos ad terminū ſctificatū ſuū: mōtē hūc quē poſſidet dextera eius. Et eiecit a facie eorꝝ gentes: & poſſidere eos fecit in

τ nō crediderūt in mirabilibus eius. Et defecerūt
καὶ οὐκ ἐπίστευσαν ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ. Καὶ ἐξέλιπον
in vanitate dies eoꝝ: τ anni eoꝝ cū feſtina
ἐν ματαιότητι αἱ ἡμέραι αὐτῶν, καὶ τὰ ἔτη αὐτῶν μετὰ σπου
tiōe. Cū occideret eos: tūc q̄rebāt eū: τ
δῆς. Ὅταν ἀπέκτενεν αὐτούς, τότε ἐξεζήτουν αὐτόν, καὶ
reuertebātur τ diluculo veniebāt ad deū. Et rememorati ſūt: qꝛ
ἐπέστρεφον καὶ ὤρθριζον πρὸς τὸν θεόν. Καὶ ἐμνήσθησαν, ὅτι
deus adiutoꝛ eoꝝ eſt: τ deus excelſus redēptoꝛ eoꝝ
ὁ θεὸς βοηθὸς αὐτῶν ἐστί, καὶ ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος λυτρωτὴς αὐτῶν
eſt. Et dilexerūt eū in oꝛe ſuo: τ lin
ἐστί. Καὶ ἠγάπησαν αὐτὸν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τῇ γλώσ
gua ſua mētiti ſūt ei. Coꝛ āt eoꝝ nō
σῃ αὐτῶν ἐψεύσαντο αὐτῷ. Ἡ δὲ καρδία αὐτῶν οὐκ
rectū cū eo: nec fideles habiti ſūt in teſtamēto eius.
εὐθεῖα μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ ἐπιστώθησαν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ.
Ipſe āt eſt miſericoꝛs τ ꝓpitius fiet peccatis eo
Αὐτὸς δέ ἐστιν οἰκτίρμων καὶ ἱλάσεται ταῖς ἁμαρτίαις αὐ
rū: τ nō diſpdet. Et abūdabit vt auerteret irā
τῶν, καὶ οὐ διαφθερεῖ. Καὶ πληθυνεῖ τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν
ſuā: τ nō accēdet oēz irā ſuā. Et recoꝛ
αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ ἐκκαύσει πᾶσαν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐμνή
dat9 ē qꝛ caro ſūt: ſp̄s vadēs τ nō rediēs.
σθη ὅτι σάρξ εἰσι, πνεῦμα πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον.
Quotiēs exacerbauerūt eū in deſerto: i irā ꝓcitauerūt
Ποσάκις παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, παρώργισαν
eū in terra inaquoſa. Et cōuerſi ſūt τ tētauerūt deū:
αὐτὸν ἐν γῇ ἀνύδρῳ. Καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἐπείρασαν τὸν θεόν,
τ ſctm̄ iſrael exacerbauerūt. Et nō recordati ſūt
καὶ τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ παρώξυναν. Καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν τῆς
manus eius: die qua redemit eos de manu tribulā
χειρὸς αὐτοῦ, ἡμέρας ἧς ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς θλίβον
tis. Sicut poſuit in egypto ſigna ſua: τ ꝓdigia
τος. Ὡς ἔθετο ἐν Αἰγύπτῳ τὰ σημεῖα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέρατα
ſua in cāpo taneos. Et cōuertit in ſāguinē flu
αὐτοῦ ἐν πεδίῳ Τάνεως. Καὶ μετέστρεψεν εἰς αἷμα τοὺς πο
mina eoꝝ: τ hymbres eoꝝ ne biberēt.
ταμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ὀμβρήματα αὐτῶν ὅπως μὴ πίωσιν.
Miſit in eos cynomyaz: τ comedit eos:
Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς κυνόμυιαν, καὶ κατέφαγεν αὐτούς,
τ ranā τ diſpdidit eos. Et dedit erugini
καὶ βάτραχον καὶ διέφθειρεν αὐτούς. Καὶ ἔδωκε τῇ ἐρυσίβῃ
fructus eoꝝ: τ laboꝛes eoꝝ locuſte. Occi
τοὺς καρποὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς πόνους αὐτῶν τῇ ἀκρίδι. Ἀπέ
dit in grādine vineas eoꝝ: τ moꝛos
κτεινεν ἐν χαλάζῃ τὴν ἄμπελον αὐτῶν, καὶ τὰς συκαμίνους
eoꝝ in pruina. Et tradidit grādini iumēta eo
αὐτῶν ἐν τῇ πάχνῃ. Καὶ παρέδωκεν εἰς χάλαζαν τὰ κτήνη αὐ
rū: τ poſſeſſionē eoꝝ igni. Miſit in eos i
τῶν, καὶ τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν τῷ πυρί. Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς ὀρ
rā idignatiōis ſue: idignationē τ irā τ tribulatiōez: immiſſionē pan
γὴν θυμοῦ αὐτοῦ, θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλῖψιν, ἀποστολὴν δι' ἀγγέ
gelos malos. Uiā fecit ſemite ire ſue: τ nō pep
λων πονηρῶν. Ὡδοποίησε τρίβον τῇ ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐφείσα
cit a moꝛte aīarū eoꝝ. Et iumēta eoꝝ i moꝛ
το ἀπὸ θανάτου τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν εἰς θά
te cōcluſit. Et pcuſſit oē p̄mogenitū in terra egy
νατον συνέκλεισε. Καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύ
pti p̄mitias oīs laboꝛis eoꝝ in tabnaculis chā.
πτῳ, ἀπαρχὴν παντὸς πόνου αὐτῶν ἐν τοῖς σκηνώμασι Χάμ.
Et abſtulit ſicut oues ppl'm ſuū: τ pduxit eos tanq̄
Καὶ ἀπῆρεν ὡς πρόβατα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀνήγαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ
gregē in deſerto. Et eduxit eos in ſpe: τ nō ti
ποίμνιον ἐν ἐρήμῳ. Καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐπ' ἐλπίδι, καὶ οὐκ ἐδει
muerūt: τ inimicos eoꝝ operuit mare. Et indu
λίασαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐκάλυψε θάλασσα. Καὶ εἰσήγα
xit eos in mōtē ſctificatōis ſue: mōtē hūc quē acq̄ſiuit dex
γεν αὐτοὺς εἰς ὄρος ἁγιάσματος αὐτοῦ, ὄρος τοῦτο ὃ ἐκτήσατο ἡ δε
tera ei9. Et eiecit a facie eoꝝ gētes: τ ſoꝛte
ξιὰ αὐτοῦ. Καὶ ἐξέβαλεν ἀπὸ προσώπου αὐτῶν ἔθνη, καὶ ἐκληρο
diuiſit eis in funiculo diſtributiōis: τ hitare fecit in
δότησεν αὐτοὺς ἐν σχοινίῳ κληροδοσίας, καὶ κατεσκήνωσεν ἐν ταῖς

Exo. 7. d. Infra. 104.

Exo. 12. d. Infra. 134. 135.

Exo. 14. d.

tabernaculis eoꝝ tribus iſrael. Et tētauerūt
σκηνώμασιν αὐτῶν τὰς φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ ἐπείρασαν
τ exacerbauerūt deū excelſū: τ teſtimonia e
καὶ παρεπίκραναν τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, καὶ τὰ μαρτύρια αὐ
ius nō cuſtodierūt. Et auerterūt ſe τ nō ſuuauerūt pactū: quēadmodū
τοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο. Καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἠθέτησαν, καθὼς
τ p̄res eoꝝ cōuerſi ſunt in arcū prauū. Et
καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν μετεστράφησαν εἰς τόξον στρεβλόν. Καὶ
in irā cōcitauerūt eū in collibus ſuis: τ in ſculptili
παρώργισαν αὐτὸν ἐν τοῖς βουνοῖς αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς γλυ
bus ſuis ad emulationē ꝓuocauerūt eū. Audiuit deus τ ſpre
πτοῖς αὐτῶν παρεζήλωσαν αὐτόν. Ἤκουσεν ὁ θεὸς καὶ ὑπε
uit: τ ad nihilū redegit valde iſrael. Et repulit
ρεῖδε, καὶ ἐξουδένωσε σφόδρα τὸν Ἰσραήλ. Καὶ ἀπώσατο
tabnaculū ſilo: tabnaculū qd̄ hitauit in hoibus.
τὴν σκηνὴν Σιλώμ, σκήνωμα ὃ κατεσκήνωσεν ἐν ἀνθρώποις.
Et tradidit in captiuitatē v̄tutē eoꝝ: τ
Καὶ παρέδωκεν εἰς αἰχμαλωσίαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ τὴν
pulchritudinē eoꝝ: in manus inimicoꝝ. Et cōcluſit in
καλλονὴν αὐτῶν, εἰς χεῖρας ἐχθρῶν. Καὶ συνέκλεισεν ἐν
gladio ppl'm ſuū: τ hereditatē ſuā ſpre
ῥομφαίᾳ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ὑπε
uit. Iuuenes eoꝝ comedit ignis: τ virgi
ρεῖδε. Τοὺς νεανίσκους αὐτῶν κατέφαγε πῦρ, καὶ αἱ παρθέ
nes eoꝝ nō ſūt lamētate. Sacerdotes eoꝝ in gladio ceci
νοι αὐτῶν οὐκ ἐπενθήθησαν. Οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἔπε
derūt: τ vidue eoꝝ nō plorabūtur. Et excitat9 ē tāq̄ doꝛ
σον, καὶ αἱ χῆραι αὐτῶν οὐ κλαυθήσονται. Καὶ ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπ
miēs dn̄s: tāq̄ potēs τ crapulatus a vino. Et
νῶν κύριος, ὡς δυνατὸς καὶ κεκραιπαληκὼς ἐξ οἴνου. Καὶ
percuſſit inimicos ſuos in poſterioꝛa: opꝓbriū ſēpi
ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, ὄνειδος αἰώνι
ternū dedit illis. Et repulit tabnaculū ioſeph: τ
ον ἔδωκεν αὐτοῖς. Καὶ ἀπώσατο τὸ σκήνωμα Ἰωσήφ, καὶ
tribū ephraim nō elegit. Et elegit tri
τὴν φυλὴν Ἐφραὶμ οὐκ ἐξελέξατο. Καὶ ἐξελέξατο τὴν φυ
bū iuda: mōtē ſion quē dilexit. Et edificauit
λὴν Ἰούδα, τὸ ὄρος τὸ Σιὼν ὃ ἠγάπησε. Καὶ ᾠκοδόμησεν
ſicut vnicoꝛnis ſāctificiū ſuū in terra: fundauit
ὡς μονοκέρωτος τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ, ἐθεμελίωσεν
eā in ſeculū. Et elegit dauid ſeruū ſuū:
αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ,
τ ſuſtulit eū de gregibus ouiū. De
καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων. Ἐξόπι
poſt fetātes accepit eū: paſcere iacob
σθεν τῶν λοχευομένων ἔλαβεν αὐτόν, ποιμαίνειν Ἰακὼβ τὸν
ſeruū ſuū: τ iſrael hereditatē ſuā: Et pa
δοῦλον αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ ἐποί
uit eos in inocētia cordis ſui. τ in
μανεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκακίᾳ τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς
intellectibus manuū ſuaꝝ deduxit eos.
συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς.

Pſalmus aſaph: 78.
Ψαλμὸς τῷ Ἀσάφ, οη.

Deus venerūt gētes in hereditatē tuā: pol
Ὁ θεὸς ἤλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμία
luerūt tēplū ſctm̄ tuū. Poſuerūt hieruſalē velut pomo
ναν τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου. Ἔθεντο Ἱερουσαλὴμ ὡς ὀπωρο
rū cuſtodiā: poſuerūt morticinia ſeruoꝝ tuoꝝ eſcas
φυλάκιον, ἔθεντο τὰ θνησιμαῖα τῶν δούλων σου βρώματα
volatilibus celi. Carnes ſctoꝝ tuoꝝ be
τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ. Τὰς σάρκας τῶν ὁσίων σου τοῖς θη
ſtijs terre. Effuderūt ſāguinē ipoꝝ tāq̄ aquā i circuitu hieru
ρίοις τῆς γῆς. Ἐξέχεαν τὸ αἷμα αὐτῶν ὡσεὶ ὕδωρ, κύκλῳ Ἱερου
ſalē: τ nō erat q̄ ſepeliret. Facti ſum9 opꝓbriū vicinis
σαλήμ, καὶ οὐκ ἦν ὁ θάπτων. Ἐγενήθημεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν
nr̄is: ſubſānatio τ illuſio his q̄ i circuitu nr̄o. Uſq;
ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. Ἕως πό
quo dn̄e iraſceris in finē: accēdetur velut ignis zelus tu9:
τε κύριε ὀργισθήσῃ εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται ὡς πῦρ ὁ ζῆλός σου;
Effunde irā tuā in gētes q̄ nō nouerūt te: τ in
Ἔκχεον τὴν ὀργήν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντά σε, καὶ ἐπὶ

1. Re. 5. d.

1. Re. 16. c.

1. Ma. 7. c.

Iere. 10. d.

fūiculo hereditatē: & collocauit in tabernaculis eorū tribus iſrael. Et tentauerūt & puocauerūt deū excelſum: & teſtimonia eius nō cuſtodierūt. Auerſi ſunt & pūaricati ſūt vt patres eorꝝ: incuruati ſunt q̄ſi arcus inutilis. Et puocauerūt eū in excelſis ſuis: & in ſculptilibus ſuis ad emulādū cōcitauerūt eū. Audiuit deus & diſtulit: & piecit vehementer iſrl'. Et reliquit tabernaculū ſilo: tētoriū quod collocauit inter homīes. Tradidit in captiuitatē virtutē ſuā: & decorē ſuum in manu hoſtis. Et cōcluſit in gladio populū ſuū: & hereditatē ſuā diſtulit. Iuuenes ei9 deuorauit ignis: & virgies eius nemo luxit. Sacerdotes eius gladio ceciderūt: & vidue eius nō ſunt flete. Euigilauit q̄ſi dormiens dn̄s: q̄ſi fortis poſt crapulā vini. Et pcuſſit hoſtes ſuos retrorſū: opprobriū ſēpiternū dedit eis. Et piecit tabernaculum ioſeph: & tribū ephraim nō elegit. Sed elegit tribū iuda: mōtē ſion quē dilexit. Et edificauit i ſimilitudīe monocerotis ſanctuariū ſuū: q̄ſi terrā fundauit illud in ſeculū. Et elegit dd' ſeruū ſuū: & tulit eū de gregibus ouiū. Sequētē fetas adduxit eū: vt paſceret in iacob ppl'm eius & in iſrl' hereditatē ſuā. Qui pauit eos i ſimplicitate cordis ſui: & in prudētia manuū ſuarū dux eorū fuit.

Canticum aſaph. 79.

Deus venerūt gētes in hereditatem tuā: polluerunt templū ſanctum tuum: poſuerunt hieruſalē in acernos lapidum. Dederunt cadauera ſeruorū tuorū eſcā auibus celi: carnes ſanctorū tuorum beſtiis terre. Effuderunt ſanguinē eorū q̄ſi aquā in circuitu hieruſalem: & nō erat q ſepeliret. Facti ſumus opprobriū viciniſ nr̄is: ſubſānatio & deriſio his qui in circuitu nr̄o ſunt. Vſq; quo dn̄e iraſceris i finē: ardebit q̄ſi ignis zelus tuus. Effūde furorem tuum ſuper gentes que non cognouerunt te: & ſuper

שבטי ישראל׃ וינסו וימרו את
אלהים עליון ועדותיו לא שמרו׃
ויסגו ויבגדו כאבותם נהפכו
כקשת רמיה׃ ויכעיסוהו בבמותם
ובפסיליהם יקניאוהו׃ שמע
אלהים ויתעבר וימאס מאד
בישראל׃ ויטש משכן שלו אהל
שכן באדם׃ ויתן לשבי עזו
ותפארתו ביד צר׃ ויסגר לחרב
עמו ובנחלתו התעבר׃ בחוריו
אכלה אש ובתולתיו לא הוללו׃
כהניו בחרב נפלו ואלמנתיו
לא תבכינה׃ ויקץ כישן אדני
כגבור מתרונן מיין׃ ויך צריו
אחור חרפת עולם נתן למו׃ וימאס
באהל יוסף ובשבט אפרים לא
בחר׃ ויבחר את שבט יהודה את
הר ציון אשר אהב׃ ויבן כמו
רמים מקדשו כארץ יסדה לעולם׃
ויבחר בדוד עבדו ויקחהו
ממכלאות צאן׃ מאחר עלות
הביאו לרעות ביעקב עמו
ובישראל נחלתו׃ וירעם כתם
לבבו ובתבונות כפיו ינחם׃

מזמור לאסף lxxix.

אלהים באו גוים בנחלתך
טמאו את היכל קדשך שמו את
ירושלם לעיים׃ נתנו את
נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים
בשר חסידיך לחיתו ארץ׃ שפכו
דמם כמים סביבות ירושלם
ואין קובר׃ היינו חרפה לשכנינו
לעג וקלס לסביבותינו׃ עד מה
יהוה תאנף לנצח תבער כמו
אש קנאתך׃ שפך חמתך אל
הגוים אשר לא ידעוך ועל

נסה מרה · עלה עוד · נסג בגד · הפך רמה · כעס במה · פסל קנא · עבר מאס · נטש שכן · שילה נתן · שבה עזז · פאר צור · סגר עבר · בחר בתל · בכה קוץ · גבר רנן · נכה צור · אחר עלם · מאס · בחר · הרר בנה · רום קדש · לקח · כלא · עלה בוא · רעה רעה · תמם בין · נחה · זמר · בוא · הכל שום · עיה · אכל · חסד חיה · סבב · קבר היה · אנף בער

כי אכל את יעקב ואת נוהו — ממלכות אשר בשמך לא קראו: מלך
השמו: אל תזכר לנו עונת — שמם זכר
ראשנים מהר יקדמונו רחמיך — קדם עוה
כי דלונו מאד: עזרנו אלהי — דלל
ישענו על דבר כבוד שמך — כבד
והצילנו וכפר על חטאתינו למען — נצל
שמך: למה יאמרו הגוים איה — אמר
אלהיהם יודע בגוים לעינינו — ידע
נקמת דם עבדיך השפוך: תבא — שפך בוא
לפניך אנקת אסיר כגדל זרועך — אסר גדל
הותר בני תמותה: והשב לשכנינו — זרע יתר מות שוב
שבעתים אל חיקם חרפתם אשר
חרפוך אדני: ואנחנו עמך וצאן
מרעיתך נודה לך לעולם לדור — רעה ידה
ודר נספר תהלתך: **lxxx.** — עלם ספר הלל
למנצח אל ששנים עדות לאסף — נצח עוד
מזמור: רעה ישראל — זמר
האזינה נהג כצאן יוסף ישב — אזן
הכרובים הופיעה: לפני אפרים — כרב יפע
ובנימן ומנשה עוררה את גבורתך — פנה גבר
ולכה לישעתה לנו: אלהים — ילך ישע
השיבנו והאר פניך ונושעה: — שוב אור
יהוה אלהים צבאות עד מתי — ישע
עשנת בתפלת עמך: האכלתם — תפלל אכל
לחם דמעה ותשקמו בדמעות — שקה
שליש: תשימנו מדון לשכנינו — שלש שום
ואיבינו ילעגו למו: אלהים צבאות — דון לעג
השיבנו והאר פניך ונושעה: גפן
ממצרים תסיע תגרש גוים — נסע גרש
ותטעה: פנית לפניה ותשרש — נטע פנה
שרשיה ותמלא ארץ: כסו הרים — פנה שרש
צלה וענפיה ארזי אל: תשלח — מלא כסה
קצירה עד ים ואל נהר יונקותיה: — צלל שלח
למה פרצת גדריה וארוה — קצר ינק
כל עברי דרך: יכרסמנה — ארה
— כרסם

regna que nomen tuū non inuocauerunt. Quia comederunt iacob: & decorem eius deſolauerūt. Ne recorderis iniquitatū nrarū veterum: cito occupēt nos miſericordie tue quia attenuati ſum⁹ nimis. Auxiliare nobis deus ſalutis noſtre propter gloriam nominis tui: & libera nos & ppitiare peccatis nris propter nomē tuū. Quare dicunt gentes vbi eſt deus eorum: nota fiat in gētibus añ oculos nros vltio ſanguinis ſeruorū tuorū q effuſus eſt. Ingrediatur corā te gemitus victorū: ī magnitudine brachii tui relinq filios interitus. Et redde vicinis nris ſeptuplū ī ſinu eorū: opprobriū ſuū qd exprobrauerūt tibi dñe. Nos ei populus tuus & grex paſcue tue: cōfitebimur tibi ī ſempitnū: in gñatione & gñatiōe narrabimus laudes tuas.

Victori pro liliis teſtimonii: aſaph canticum. 80.

Paſtor iſrael auſculta: qui ducis quaſi gregē ioſeph: q ſedes ſup cherubim oſtende. Ante ephraim & beniamin & manaſſe ſuſcita fortitudinē tuā: & veni vt ſaluos facias nos. Deus conuerte nos: & oñde faciē tuā & ſalui erim⁹. Dñe deus exercituū vſquequo fumabis ad orationem populi tui? Cibaſti nos pane flebili: & potaſti nos in lachrymis triplr. Poſuiſti nos ī cōtētionē vicinis noſtris: & inimici nři ſubſannauerūt nos. Deus exercituū cōuerte nos: & oñde faciē tuam & ſalui erimus. Vineam de egypto tuliſti: eieciſti gentes & plātaſti eā. Preparaſti añ faciē ei⁹: & ſtabiliſti radices eius: & repleuit terrā. Opti ſūt mōtes vmbra ei⁹: & rami illi⁹ cedri dī. Expādit comas ſuas vſq ad mare: & vſq ad flumia germia ſua. Quare diſſipaſti maceriā eius: & vindemiāt eā oēs qui trāſeūt per viā. Vaſtauit eam

regna: q̄ nomē tuū nō inuocauerūt. Quia comederūt iacob: et locū ei⁹ deſolauerūt. Ne memineris
βασιλείας, αἳ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο. Ὅτι κατέφαγον τὸν Ἰακώβ, καὶ τὸν τόπον αὐτοῦ ἠρήμωσαν. Μὴ μνησθῇς — Eſaie. d. 64.
nřaꝝ iniqtatū antiquaꝝ. Cito anticipēt nos
ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων. Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς
mie tue dñe: Quia paupes facti ſum⁹ nimis. Ad
οἱ οἰκτιρμοί σου κύριε, Ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα. Βοή-
iuua nos deus ſalutaris nr: pp gliā nois
θησον ἡμῖν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἕνεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνόματός
tui dñe libera nos. Et ppicius eſto pctis nřis
σου κύριε ῥῦσαι ἡμᾶς. Καὶ ἱλάσθητι ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν
propter nomē tuū. Ne qñ dicāt gētes: vbi
ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου. Μή ποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ποῦ
eſt deus eoꝝ: et innoteſcat in natiōibus corā
ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ γνωσθήτω ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐνώπιον τῶν
oculis nřis vltio ſāguinis ſeruoꝝ
ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος τῶν δούλων
tuoꝝ q̄ effuſus ē. Introeat in cōſpectu tuo gemitus
σου τοῦ ἐκκεχυμένου. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ὁ στεναγμὸς
cōpeditoꝝ. Scdm magnitudinē bra-
τῶν πεπεδημένων. Κατὰ τὴν μεγαλωσύνην τοῦ βραχί-
chij tui: poſſide filios mortificatoꝝ. Red-
ονός σου, περιποίησαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων. Ἀπό-
de vicinis nřis ſeptuplū in ſinu eoꝝ:
δος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἑπταπλασίονα εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν
improperiū ipoꝝ qd exprobrauerūt tibi dñe. Nos aūt ppls tuus
τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν ὃν ὠνείδισάν σε κύριε. Ἡμεῖς δὲ λαός σου
et oues paſcue tue: Cōfitebimur tibi deus in
καὶ πρόβατα νομῆς σου, Ἀνθομολογησόμεθά σοι ὁ θεὸς εἰς τὸν
ſeculū: i gñatiōe et gñatiōnē annūtiabimus laudē tuā.
αἰῶνα, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἐξαγγελοῦμεν τὴν αἴνεσίν σου.

In finē pro iis qui cōmutabūtur teſti-
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων μαρ-
moniū aſaph pſalmus. 79.
τύριον τῷ ἀσὰφ ψαλμός. οθ΄.

Qui regis iſrael intēde: q̄ deducis velut ouē
Ὁ ποιμαίνων τὸν Ἰσραὴλ πρόσχες, ὁ ὁδηγῶν ὡσεὶ πρόβα- — Deū. 41.
ioſeph. Qui ſedes ſup cherubim manifeſtare:
τον τὸν Ἰωσήφ. Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι, ἐ-
corā ephraim et beniamin et manaſſe. Excita po-
ναντίον Ἐφραὶμ καὶ Βενιαμὶν καὶ Μανασσῆ. Ἐξέγειρον τὴν δυ-
tētiā tuā et veni: vt ſaluos facias nos. Deus cōuerte
ναστείαν σου καὶ ἐλθέ, εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς. Ὁ θεὸς ἐπίστρεψον ἡ-
nos: et oſtēde faciē tuā: et ſalui erimus. Dñe
μᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ σωθησόμεθα. Κύριε
deus Xtutū vſquequo iraſceris ſup orōnē
ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἕως πότε ὀργίζῃ ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν
ſeruoꝝ tuoꝝ: Cibabis nos pane lachrymaꝝ: et potū dabis nob
δούλων σου; Ψωμιεῖς ἡμᾶς ἄρτον δακρύων, καὶ ποτιεῖς ἡμᾶς
in lachrymis in mēſura. Poſuiſti nos in cōtradictionē vici-
ἐν δάκρυσιν ἐν μέτρῳ. Ἔθου ἡμᾶς εἰς ἀντιλογίαν τοῖς γείτο-
nis nřis: et inimici nři ſubſānauerūt nos. Dñe deus — Exo. 13.
σιν ἡμῶν, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἐμυκτήρισαν ἡμᾶς. Κύριε ὁ θεὸς τῶν
Xtutū cōuerte nos: et oſtēde faciē tuā:
δυνάμεων ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου,
et ſalui erimus. Vineā de egypto trāſtuliſti: eieciſti
καὶ σωθησόμεθα. Ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετῆρας, ἐξέβαλες
gētes et plātaſti eā. Dux itineris fuiſti i cōſpectu e-
ἔθνη καὶ κατεφύτευσας αὐτήν. Ὡδοποίησας ἔμπροσθεν αὐ-
ius: et plātaſti radices eius: et impleuit
τῆς, καὶ κατεφύτευσας τὰς ῥίζας αὐτῆς, καὶ ἐπλήρωσε τὴν
terrā. Operuit mōtes vmbra eius: et arbuſta eius
γῆν. Ἐκάλυψεν ὄρη ἡ σκιὰ αὐτῆς, καὶ αἱ ἀναδενδράδες αὐτῆς
cedros dei. Extēdit palmites ſuos vſq ad ma-
τὰς κέδρους τοῦ θεοῦ. Ἐξέτεινε τὰ κλήματα αὐτῆς ἕως θα-
re: et vſq ad flumina propagines eius.
λάσσης, καὶ ἕως ποταμῶν τὰς παραφυάδας αὐτῆς.
Ut qd deſtruxiſti maceriā eius: et vindemiāt e-
Ἱνατί καθεῖλες τὸν φραγμὸν αὐτῆς, καὶ τρυγῶσιν αὐ-
am oēs qui pretergrediūtur viā?
τὴν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδόν;

Exterminauit eā aper de ſylua: et ſingularis ferus depa-
Ἐλυμήνατο αὐτὴν ὗς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατενε-
ſtus eſt eā. Deus Xtutū cōuertere iā: et
μήσατο αὐτήν. Ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον δή, καὶ
reſpice de celo et vide. Et viſita vi-
ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε. Καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπε-
neā iſtā: et pfice eā: q̄ plātauit dextera
λον ταύτην, καὶ κατάρτισαι αὐτήν, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά
tua. Et ſup filiū hois: quē cōfirmaſti tibi. In-
σου. Καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου, ὃν ἐκραταίωσας σεαυτῷ. Ἐμ-
cēſa igni et ſuffoſſa: ab increpatiōe
πεπυρισμένη πυρὶ καὶ ἀνεσκαμμένη, ἀπὸ ἐπιτιμήσεως τοῦ
vultus tui peribūt. Fiat manus tua ſup virū
προσώπου σου ἀπολοῦνται. Γενηθήτω ἡ χείρ σου ἐπ᾽ ἄνδρα
dextere tue: et ſup filiū hois: quē cōfirmaſti ti-
δεξιᾶς σου, καὶ ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου, ὃν ἐκραταίωσας σεαυ-
bi. Et nō diſcedim⁹ a te: viuificabis nos: et
τῷ. Καὶ οὐ μὴ ἀποστῶμεν ἀπὸ σοῦ, ζωώσεις ἡμᾶς, καὶ τὸ
nomē tuū inuocabimus. Dñe deus Xtutū cō-
ὄνομά σου ἐπικαλεσόμεθα. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπί-
uerte nos: et oſtēde faciē tuā: et ſal-
στρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ σω-
ui erimus.
θησόμεθα.

In finē pro torcularibus pſalmus aſaph. 80.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. π΄.

Exultate deo adiutori nřo: iubilate
Ἀγαλλιᾶσθε τῷ θεῷ τῷ βοηθῷ ἡμῶν, ἀλαλάξατε τῷ
deo iacob. Sumite pſalmū et date tympanū: pſal-
θεῷ Ἰακώβ. Λάβετε ψαλμὸν καὶ δότε τύμπανον, ψαλ-
teriū iocūdū cū cithara. Buccinate i neomenia
τήριον τερπνὸν μετὰ κιθάρας. Σαλπίσατε ἐν νεομηνίᾳ
tuba: in inſigni die ſolēnitatis vře. Quia pceptū
σάλπιγγι, ἐν εὐσήμῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ὑμῶν. Ὅτι πρόσταγμα
in iſrael eſt: et iudiciū deo iacob. Teſtimoniū in
τῷ Ἰσραὴλ ἐστί, καὶ κρίμα τῷ θεῷ Ἰακώβ. Μαρτύριον ἐν
ioſeph poſuit illud: cū exiret ipe de tra egypti.
τῷ Ἰωσὴφ ἔθετο αὐτόν, ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. — Deū. 41.
Linguā q̄ nō nouerat audiuit: diuertit ab oneribus
Γλῶσσαν ἣν οὐκ ἔγνω ἤκουσεν, ἀπέστησεν ἀπὸ ἄρσεων τὸν
dorſū eius. Manus eius in cophino ſeruierūt: in
νῶτον αὐτοῦ. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν, ἐν
tribulatiōe inuocaſti me et liberaui te. Exaudiui te
θλίψει ἐπεκαλέσω με καὶ ἐρρυσάμην σε. Ἐπήκουσά σου
in abſcōdito tēpeſtatis. Dp. Probaui te apd
ἐν ἀποκρύφῳ καταιγίδος. Διάψαλμα. Ἐδοκίμασά σε ἐπὶ
aquā ɔtradictiōis. Audi ppls me⁹ et cōteſtor
ὕδατος ἀντιλογίας. Ἄκουσον λαός μου καὶ διαμαρτύρομαί
te. Iſrael ſi audieris me: nō erit in te deus re-
σοι. Ἰσραὴλ ἐὰν ἀκούσῃς μου, οὐκ ἔσται ἐν σοὶ θεὸς πρόσφα-
cēs: neq adorabis deū alienū. Ego eñ ſū do-
τος, οὐδὲ προσκυνήσεις θεῷ ἀλλοτρίῳ. Ἐγὼ γάρ εἰμι κύ-
minus deus tu⁹: q̄ eduxi te de tra egypti. Dila- — Exo. 13.
ριος ὁ θεός σου, ὁ ἀναγαγών σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Πλάτυ-
ta os tuū et implebo illud. Et nō audiuit pplš
νον τὸ στόμα σου καὶ πληρώσω αὐτό. Καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ λαός
meus vocē meā: et iſrael nō intēdit mihi. Et dimi-
μου τῆς φωνῆς μου, καὶ Ἰσραὴλ οὐ προσέσχε μοι. Καὶ ἐξαπέ-
ſi eos ſm ſtudia cordis eoꝝ:
στειλα αὐτοὺς κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν,
ibunt in adinuētiōibus ſuis. Si pplš me⁹
πορεύσονται ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. Εἰ ὁ λαός μου
audiſſet me: iſrael i vijs meis ambulaſſet: pro nihilo
ἤκουσέ μου, Ἰσραὴλ ταῖς ὁδοῖς μου εἰ ἐπορεύθη, ἐν τῷ μηδὲ-
forſitā inimicos eoꝝ humiliaſſē. Et ſup tribu-
νὶ ἂν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ἐταπείνωσα. Καὶ ἐπὶ τοὺς θλί-
lātes eos miſiſſē manū meā. Inimi-
βοντας αὐτοὺς ἐπέβαλον ἂν τὴν χεῖρά μου. Οἱ ἐχ-
ci dñi mētiti ſūt ei: et erit tps eoꝝ
θροὶ κυρίου ἐψεύσαντο αὐτῷ, καὶ ἔσται ὁ καιρὸς αὐτῶν
in ſeculū. Et cibauit eos
εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐψώμισεν αὐτοὺς

aper de ſylua: & oēs beſtie agri depaſte ſūt eā. Deus exercituū reuertere obſecro: reſpice de celo & vide & viſita vineam hanc. Et radicē quā plātauit dextera tua: & ſup filium quē confirmaſti tibi. Succenſa igni & diruta: ab increpatiōe faciei tue pereant. Fiat manus tua ſup virū dextere tue: & ſup filiū hoīs quē cōfirmaſti tibi. Et non recedemus a te: viuificabis nos & in noīe tuo vocabimus. Dñe deus exercituū cōuerte nos: & oſtende faciem tuam & ſalui erimus.

Victori pro torcularibus: aſaph. 81.

Laudate deū fortitudinē nřam: iubilate deo iacob. Aſſumite carmen & date tympanū: citharā decorā cū pſalterio. Clangite in neomenia buccina: i medio mēſe diei ſolēnitatis vře. Quia legitimū iſrael eſt: & iudiciū deo iacob. Teſtimonium in ioſeph poſuit eū cū egrederetur de terra egypti: labiū quod neſciebam audiui. Amoui ab onere humerum eius: manus eius a cophino receſſerunt. In tribulatione inuocaſti & erui te: exaudiui te in abſcōdito tonitrui: pbaui te ſup aquā cōtradictiōis. Sp. Audi popule meus & conteſtor te iſrael ſi audieris me. Nō ſit in te deus alienus: & nō adores deū peregrinū. Ego dñs deus tuus qui eduxi te de terra egypti: apī os tuū & īplebo illud. Et non audiuit ppls meus vocē meā: & iſrael nō credidit mihi. Et dimiſi eū ī prauitate cordis ſui: ambulabūt in cōſiliis ſuis. Vtinā populus meus audiſſet me: iſrl in viis meis ābulaſſet. Quaſi nihilū inimicos ei⁹ humiliaſſem: & ſup hoſtes eorū vertiſſē manū meam. Qui oderūt dñm negabunt eū: & erit tps eorū ī ſeclo. Et cibauit eos

חזר שדה — חזיר מיער וזיז שדי ירענה:
רצה נבט — אלהים צבאות שוב נא הבט
משמים וראה ופקד גפן זאת:
כון ימן — וכנה אשר נטעה ימינך ועל בן
שרף — אמצתה לך: שרופה באש
כסח פנה — כסוחה מגערת פניך יאבדו:
אבד היה — תהי ידך על איש ימינך על בן
נסג — אדם אמצת לך: ולא נסוג ממך
חיה קרא — תחיינו ובשמך נקרא: יהוה
שוב אור — אלהים צבאות השיבנו האר
פנה ישע — פניך ונושעה: **lxxxi.** למנצח
נצח נת — על הגתית לאסף: הרנינו
רנן — לאלהים עוזנו הריעו לאלהי
עזז רוע — יעקב: שאו זמרה ותנו תף
נשא נתן — כנור נעים עם נבל: תקעו
תקע כנר — בחדש שופר בכסה ליום חגנו:
נעם שפר — כי חק לישראל הוא משפט
חגג — לאלהי יעקב: עדות ביהוסף
שפט — שמו בצאתו על ארץ מצרים
עוד — שפת לא ידעתי אשמע:
שום יצא — הסירותי מסבל שכמו כפיו
שפה שמע — מדוד תעברנה: בצרה קראת
סור — ואחלצך אענך בסתר רעם
עבר צור — אבחנך על מי מריבה סלה: שמע
חלץ ענה — עמי ואעידה בך ישראל אם
בחן רוב — תשמע לי: לא יהיה בך אל זר
עוד — ולא תשתחוה לאל נכר: אנכי
שמע היה — יהוה אלהיך המעלך מארץ מצרים
שחה — הרחב פיך ואמלאהו: ולא שמע
עלה — עמי לקולי וישראל לא אבה לי:
רחב פה — ואשלחהו בשרירות לבם
מלא — ילכו במועצותיהם: לו עמי
שלח שרר — שמע לי ישראל בדרכי יהלכו:
יעץ — כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם
הלך כנע — אשיב ידי: משנאי יהוה יכחשו
צור שוב — לו ויהי עתם לעולם: ויאכילהו
שנא כחש —
היה עת —
עלם אכל —

מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָ׃ חָטָא שָׂבַע
מִזְמוֹר לְאָסָף lxxxii. זָמַר
אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב נָצַב יָעַד
אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט׃ עַד מָתַי תִּשְׁפְּטוּ שָׁפַט
עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ סֶלָה׃ פָּנָה נָשָׂא
שִׁפְטוּ דָל וְיָתוֹם עָנִי וָרָשׁ יָתַם עָנָה
הַצְדִּיקוּ׃ פַּלְּטוּ דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד רוּשׁ צָדַק
רְשָׁעִים הַצִּילוּ׃ לֹא יָדְעוּ וְלֹא אָבָה נָצַל
יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ בִּין הָלַךְ
כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ׃ אֲנִי אָמַרְתִּי מוּט יָסַד
אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם׃ עָלָה
אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים מוּת שׂוּר
תִּפֹּלוּ׃ קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה נָפַל
הָאָרֶץ כִּי אַתָּה תִנְחַל בְּכָל הַגּוֹיִם׃ נָחַל
שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף׃ lxxxiii. שִׁיר זָמַר
אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ דָּמָה חָרַשׁ
וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל׃ כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ שָׁקַט אָיַב
יֶהֱמָיוּן וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ׃ הָמָה שָׂנֵא
עַל עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיָעֲצוּ עָרַם יָעַץ
עַל צְפוּנֶיךָ׃ אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם צָפַן יָלַךְ
מִגּוֹי וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם יִשְׂרָאֵל כָּחַד זָכַר
עוֹד׃ כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו יָעַץ
עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ׃ אָהֳלֵי אֱדוֹם בָּרַת כָּרַת
וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים׃
גְּבָל וְעַמּוֹן וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם
יֹשְׁבֵי צוֹר׃ גַּם אַשּׁוּר נִלְוָה לָוָה
עִמָּם הָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי לוֹט סֶלָה׃ הָיָה זָרַע
עֲשֵׂה לָהֶם כְּמִדְיָן כְּסִיסְרָא כְּיָבִין
בְּנַחַל קִישׁוֹן׃ נִשְׁמְדוּ בְעֵין דֹּאר שָׁמַד
הָיוּ דֹמֶן לָאֲדָמָה׃ שִׁיתֵמוֹ נְדִיבֵמוֹ הָיָה שׁוּת
כְּעֹרֵב וְכִזְאֵב וּכְזֶבַח וּכְצַלְמֻנָּע נָדַב
כָּל נְסִיכֵמוֹ׃ אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשָׁה נָסַךְ יָרַשׁ
לָּנוּ אֵת נְאוֹת אֱלֹהִים׃ אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ נָוָה
כַגַּלְגַּל כְּקַשׁ לִפְנֵי רוּחַ׃ כְּאֵשׁ גָּלַל בָּעַר
תִּבְעַר יָעַר וּכְלֶהָבָה תְּלַהֵט הָרִים׃ נָעַר לָהַט
כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרֶךָ וּבְסוּפָתְךָ רָדַף

ex adipe frumēti: & de petra melle ſaturauit eos.

Pſalmus aſaph. 82.

Deus ſtetit in cetu dei: in medio deos diiudicat. Vſq quo iudicatis iniquitatē: & facies impiorum ſuſcipitis? Sēp. Iudicate pauperi & pupillo: egenum & inopē iuſtificate. Saluate inopē & pauperē: de māu impiorū liberate. Non cognoſcunt neq intelligunt: in tenebris ambulāt: mouebūtur omnia fundamēta terre. Ego dixi dii eſtis: & filii excelſi omnes vos. Ergo quaſi adā moriemini: & quaſi vnus de pricipibus cadetis. Surge deus iudica terram: qm̄ tu hereditabis omnes gentes.

Canticū pſalmi aſaph. 83.

Deus non ſiletium tibi: ne ſileas & non quieſcas deus. Quia ecce inimici tui tumultuati ſunt: & qui oderūt te eleuauerūt caput. Cōtra populū tuū nequiter tractauerunt: inierūt cōſiliū aduerſuſ arcanū tuū. Dixerūt venite & cōteramus eos de gēte: & nō ſit memoria nois iſrael vltra. Qm̄ tractauerūt corde pariter: cōtra te fedus pepigerūt. Tabernacula idumee & iſmaelitarū moab & agareni. Gebal & āmon & amalec: paleſtina cum habitatorib⁹ tyri. Sed & aſſur venit cū eis: facti ſunt brachium filiorū loth. Sp. Fac illis ſicut madiā & ſiſare: ſicut iabin in torrente ciſſon. Cōtriti ſunt in endor: fuerūt quaſi ſterqliniū terre. Pone duces eorum ſicut oreb & ſicut zeb: & ſicut zebee & ſalmanah oēs pricipes eorū. Qui dixerūt poſſideamus nobis pulchritudinē dei. Deus meus pōe eos vt rotā: quaſi ſtipulā an̄ faciē vēti. Quō ignis cōburit ſyluā: & ſicut flāma deuorat mōteſ. Sic pſeqre eos in tēpeſtate tua: & ī turbīe tuo

ex adipe frumēti: & de petra melle ſaturauit eos.
ἐκ στέατος πυροῦ, καὶ ἐκ πέτρας μέλι ἐχόρτασεν αὐτούς.
Pſalmus aſaph. 81.
Ψαλμὸς τῷ ἀσάφ. πα.
Deus ſtetit in ſynagoga deoꝝ: in medio aūt deos diiudicabit. Vſq quo iudicatis iniqtatē: & facies pctōꝝ
Ο θεὸς ἔστη ἐν συναγωγῇ θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ θεοὺς διακρινεῖ. Ἕως πότε κρίνετε ἀδικίαν, καὶ πρόσωπα ἁμαρτωλῶν
ſumitis? Iudicate pupillo & egeno: humilē & pauperē iuſtificate. Eripite pauperē & egenū: de
λαμβάνετε; Κρίνατε ὀρφανῷ καὶ πτωχῷ, ταπεινὸν καὶ πένητα δικαιώσατε. Ἐξέλεσθε πένητα καὶ πτωχόν, ἐκ
manu pctōꝝ liberate eū. Neſcierūt neq intellexerūt: in tenebris ambulāt. Mouebūtur omnia fundamēta terre. Ego dixi: dii eſtis & filii excelſi omnes: vos aūt ſicut homies moriemini: & ſicut vnus
χειρὸς ἁμαρτωλοῦ ῥύσασθε αὐτόν. Οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ συνῆκαν, ἐν σκότει διαπορεύονται. Σαλευθήτωσαν πάντα τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες, ὑμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε, καὶ ὡς εἷς
de pncipibus caditis. Surge deus iudica terrā: qm̄ tu hereditabis in oībus gētibus.
τῶν ἀρχόντων πίπτετε. Ἀνάστα ὁ θεὸς κρῖνον τὴν γῆν, ὅτι σὺ κατακληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι.
Ioan. 10.
Cāticū pſalmi aſaph. 82.
Ὠδὴ ψαλμοῦ τῷ ἀσάφ. πβ.
Deus quis ſimilis erit tibi? ne taceas neq cōpeſcaris deus. Qm̄ ecce inimici tui ſonuerūt: & qui oderūt te extulerūt caput. Sup ppl'm tuū malignauerūt cōſiliū: & cogitauerūt aduerſus ſctōs tuos.
Ο θεὸς τίς ὁμοιωθήσεταί σοι; μὴ σιγήσῃς μηδὲ καταπραΰνῃς ὁ θεός. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου ἤχησαν, καὶ οἱ μισοῦντές σε ἦραν κεφαλήν. Ἐπὶ τὸν λαόν σου κατεπανούργευσαντο γνώμην, καὶ ἐβουλεύσαντο κατὰ τῶν ἁγίων σου.
Dixerūt: venite & diſpdamus eos de gēte: & nō memoretur nomē iſrael vltra. Qm̄ cogitauerūt vnanimiter ſimul: aduerſus te teſtamētū diſpoſuerūt. Tabernacula idumeoꝝ & iſmaelite: moab & agareni. Gebal & ammon & amalec: Allienigene cū hitātibus tyrū. Et eni & aſur venit cū illis: facti ſunt in adiutoriū filiis lot. Dp̄.
Εἶπαν, δεῦτε καὶ ἐξολοθρεύσωμεν αὐτοὺς ἐξ ἔθνους, καὶ οὐ μὴ μνησθῇ τὸ ὄνομα ἰσραὴλ ἔτι. Ὅτι ἐβουλεύσαντο ἐν ὁμονοίᾳ ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ σοῦ διαθήκην διέθεντο. Τὰ σκηνώματα τῶν ἰδουμαίων καὶ οἱ ἰσμαηλῖται, μωὰβ καὶ οἱ ἀγαρηνοί, Γεβὰλ καὶ ἀμμὼν καὶ ἀμαλήκ, Ἀλλόφυλοι μετὰ τῶν κατοικούντων τύρον. Καὶ γὰρ καὶ ἀσσοὺρ συμπαρεγένετο μετ' αὐτῶν, ἐγενήθησαν εἰς ἀντίληψιν τοῖς υἱοῖς λώτ. Διάψαλμα.
Fac illis ſicut madiā & ſiſare: ſicut iabin in torrēte ciſſon. Diſperierūt in endor: facti ſūt vt ſtercus terre. Pone pncipes eoꝝ ſicut oreb & zeb & zebee & ſalmana: oēs pricipes eoꝝ. Qui dixerūt: hereditate poſſideamus nobis ſctuariū dei. Deus meus pone illos vt rotā: ſicut ſtipulā an̄ faciē vēti.
Ποίησον αὐτοῖς ὡς τῇ μαδιὰμ καὶ τῷ σισάρᾳ, ὡς τῷ ἰαβὶμ ἐν τῷ χειμάρρῳ κισῶν. Ἐξωλοθρεύθησαν ἐν ἀενδώρ, ἐγενήθησαν ὡσεὶ κόπρος τῇ γῇ. Θοῦ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ὡς τὸν ὠρὴβ καὶ ζὴβ καὶ ζεβεὲ καὶ σαλμανάν, πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν. Οἵτινες εἶπον, κληρονομήσωμεν ἑαυτοῖς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ. Ὁ θεός μου θοῦ αὐτοὺς ὡς τροχόν, ὡς καλάμην κατὰ πρόσωπον ἀνέμου.
Iudi. 4. c. 7.
Iudi. 8.
Sicut ignis q̄ cōburet ſyluā: ſicut flāma q̄ cōburet mōtes. Ita pſeq̄ris illos in tēpeſtate tua: & in ira tua
Ὡσεὶ πῦρ ὃ διαφλέξει δρυμόν, ὡσεὶ φλὸξ ἣ κατακαύσει ὄρη. Οὕτως καταδιώξεις αὐτοὺς ἐν τῇ καταιγίδι σου, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ σου

turbabis eos. Imple facies eoꝝ ignominia: & q̄rēt nomē tuū dn̄e. Erubeſcāt & cōturbētur in ſeculū ſeculi: & cōfundātur & pereāt. Et cognoſcāt: q: nomē tibi dn̄s: tu ſolus altiſſimus in oīm terra.
συνταράξεις αὐτούς. Πλήρωσον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας, καὶ ζητήσουσι τὸ ὄνομά σου κύριε. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ταραχθήτωσαν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐντραπήτωσαν καὶ ἀπολέσθωσαν. Καὶ γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σοι κς, σὺ μόνος ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.
In fine pro torcularibus filiis core pſalmus. 83.
Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. πγ.
Quā dilecta tabnacula tua dn̄e virtutū. Cōcupiſcit & deficit aīa mea in atria domini. Cor meū & caro mea exultauerūt in deū viuū. Et eni paſſer inuenit ſibi domū: & turtur nidū ſibi: vbi ponet pullos ſuos. Altaria tua dn̄e virtutū: rex me⁹ & deus meus. Btī q̄ habitāt in domo tua: in ſecula ſeculoꝝ laudabūt te. Dp̄.
Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου κύριε τῶν δυνάμεων. Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ κυρίου. Ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ θεὸν ζῶντα. Καὶ γὰρ στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, καὶ τρυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ, οὗ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς. Τὰ θυσιαστήριά σου κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου. Μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε. Διάψαλμα.
Btūs vir: cui eſt auxiliū ipſi abs te: aſcēſiōes in corde ſuo diſpoſuit. In valle lachrymaꝝ: in loco quē poſuit: & eni bn̄dictiōes dabit legiſlator. Ibunt de vtute in vtutē: videbit deus deoꝝ in ſion. Dn̄e deus vtutū exaudi orōnē meā: auribꝰ pcipe deus iacob. Dp̄.
Μακάριος ἀνήρ, ᾧ ἐστὶν ἀντίληψις αὐτῷ παρὰ σοί, ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, εἰς τὸν τόπον ὃν ἔθετο, καὶ γὰρ εὐλογίας δώσει ὁ νομοθετῶν. Πορεύσονται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, ὀφθήσεται ὁ θεὸς τῶν θεῶν ἐν σιών. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι ὁ θεὸς ἰακώβ. Διάψαλμα.
Protector nr̄ aſpice deus: & reſpice in faciē chriſti tui. Quia melior ē dies vna in atriis tuis: ſup milia. Elegi abiectus eſſe in domo dei mei magis q̄ hitare me in tabnaculis pctōꝝ. Quia miſericordiā & vitatē diligit dn̄s: deus grāꝫ & gl'iā dabit. Dn̄s nō pꝛiuabit bonis eos qui ambulāt in innocētia. Dn̄e deus vtutū btūs hō q̄ ſperat in te.
Ὑπερασπιστὰ ἡμῶν ἴδε ὁ θεός, καὶ ἐπίβλεψον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Ὅτι κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, ὑπὲρ χιλιάδας. Ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν. Ὅτι ἔλεος καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ κύριος, ὁ θεὸς χάριν καὶ δόξαν δώσει. Κύριος οὐ στερήσει τὰ ἀγαθὰ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀκακίᾳ. Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σέ.
In fine filiis core pſalmus. 84.
Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς κορὲ ψαλμός. πδ.
Benedixiſti dn̄e terrā tuā: auertiſti captiuitatē iacob. Remiſiſti iniqtates plebi tue: coopuiſti oīa pctā eoꝝ. Mitigaſti oēs irā tuā: auertiſti ab ira indignatōis tue. Cōuerte nos deus ſalutaris nr̄: & auerte irā tuā a nobis. Nūqd in eternū iraſceris nobis: aut extēdes irā tuā a gñatiōe in gñationē? Deus tu cōuerſus viuificabis nos: & plebs tua
Εὐδόκησας κύριε τὴν γῆν σου, ἀπέστρεψας τὴν αἰχμαλωσίαν ἰακώβ. Ἀφῆκας τὰς ἀνομίας τοῦ λαοῦ σου, ἐκάλυψας πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Κατέπαυσας πᾶσαν τὴν ὀργήν σου, ἀπέστρεψας ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ σου. Ἐπίστρεψον ἡμᾶς ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν, καὶ ἀπόστρεψον τὸν θυμόν σου ἀφ' ἡμῶν. Μὴ εἰς τοὺς αἰῶνας ὀργισθῇς ἡμῖν; ἢ διατενεῖς τὴν ὀργήν σου ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; Ὁ θεὸς σὺ ἐπιστρέψας ζωώσεις ἡμᾶς, καὶ ὁ λαός σου

cōturbabis eos. Imple facies eorū ignominia: & q̄rēt nomen tuū domine. Confundātur & conturbētur vſq in ſeculū: & erubeſcant & pereant. Et ſciant quia nomē tuū eſt dn̄s: ſol⁹ tu excelſus ſuper omnem terram.

Victori pro torcularibus: filiorū core pſ. 84

Quam dilecta tabernacula tua domine exercituum. Deſiderat & deficit anima mea in atria domini: cor meum & caro mea laudabūt deū viuētem. Siquidem paſſer inuenit domum: & auis nidum ſibi vbi ponat pullos ſuos: altaria tua dn̄e exercituū rex meus & deus meus. Beati qui habitant in domo tua: adhuc laudabūt te. Sp. Btūs hō cuius in te eſt fortitudo: ſemite in corde ſuo. Trāſeuntes in vallem fletus fontē ponēt eā: benedictiōe quoq amicietur doctor. Ibunt de fortitudīe ī fortitudinē: apparebūt apud deū in ſion. Domine deus exercituū exaudi orationem meam: auſculta deus iacob. Semper. Clypeus noſter vide deus: & attende faciē xp̄i tui. Qm̄ melior ē dies in atriis tuis ſuper milia: elegi abiectus eē in domo dei mei magis quā hītare ī tabernaculis impietatis. Quia ſol & ſcutū dn̄s deus: grām & gloriā dabit dn̄s: nec phibebit bonū ab his q ābulāt in pfectiōe. Dn̄e exercituū btūs hō qui cōfidit ī te

Victori filioꝝ core pſ 85.

Placat⁹ es dn̄e terre tue: reduxiſti captiuitatē iacob. Dimiſiſti iniquitatē ppl'o tuo: opuiſti oīa pctā eorū. Sp. Cōtinuiſti oēm idignationē tuā: cōuerſus es ab ira furoris tui. Cōuerte nos deꝰ ieſus nr̄: & ſolue irā tuā aduerſum nos. Noli ī eternū iraſci nobis: extendēs irā tuā in gñationē & generationem. Non ne tu reuertens viuificabis nos: & ppl's tuus

תְּבַהֲלֵם׃ מַלֵּא פְנֵיהֶם קָלוֹן בָּהַל פָּנָה
וִיבַקְשׁוּ שִׁמְךָ יְהוָה׃ יֵבֹשׁוּ קָלָה בָּקַשׁ בּוֹשׁ
וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי עַד וְיַחְפְּרוּ וְיֹאבֵדוּ׃ בָּהַל חָפַר
וְיֵדְעוּ כִּי אַתָּה שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדֶּךָ אָבַד בָּדַד
עֶלְיוֹן עַל כָּל הָאָרֶץ׃ lxxxiiii. עָלָה
לַמְנַצֵּחַ עַל הַגִּתִּית לִבְנֵי קֹרַח נָצַח נָגַת
מִזְמוֹר׃ מַה יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ זָמַר יָדַד
יְהוָה צְבָאוֹת׃ נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה שָׁכַן כָּסַף
נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי כָּלָה
יְרַנְּנוּ אֶל אֵל חָי׃ גַּם צִפּוֹר רָנַן צָפַר
מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר דָּרַר קָנַן
שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ שׁוּת פָּרַח
יְהוָה צְבָאוֹת מַלְכִּי וֵאלֹהָי׃ אַשְׁרֵי זָבַח
יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃ יָשַׁב הָלַל
אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בָךְ מְסִלּוֹת עָזַז סָלַל
בִּלְבָבָם׃ עֹבְרֵי בְּעֵמֶק הַבָּכָא
מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ גַּם בְּרָכוֹת יַעְטֶה עָיַן שׁוּת
מוֹרֶה׃ יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חָיִל יֵרָאֶה עָטָה יָרָה
אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׃ יְהוָה אֱלֹהִים רָאָה
צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי הַאֲזִינָה פָּלַל אָזַן
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ מָגִנֵּנוּ רְאֵה
אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ כִּי טוֹב נָבַט פָּנָה
יוֹם בַּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלֶף בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף מָשַׁח סָפַף
בְּבֵית אֱלֹהַי מִדּוּר בְּאָהֳלֵי רֶשַׁע׃ כִּי
שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים חֵן וְכָבוֹד כָּבַד
יִתֵּן יְהוָה לֹא יִמְנַע טוֹב לַהֹלְכִים נָתַן מָנַע
בְּתָמִים׃ יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם הָלַךְ תָּמַם
בֹּטֵחַ בָּךְ׃ lxxxv. לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח נָצַח
מִזְמוֹר׃ רָצִיתָ יְהוָה אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ זָמַר רָצָה
שְׁבוּת יַעֲקֹב׃ נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ שׁוּב שָׁבָה
כָל חַטָּאתָם סֶלָה׃ אָסַפְתָּ כָל כָּסָה
עֶבְרָתֶךָ הֱשִׁיבוֹתָ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ׃ שׁוּב חָרָה
שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר פּוּר
כַּעַסְךָ עִמָּנוּ׃ הַלְעוֹלָם תֶּאֱנַף עָלַם אָנַף
בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר׃ מָשַׁךְ
הֲלֹא אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ שׁוּב חָיָה

ישמחו בך: הראנו יהוה חסדך
וישעך תתן לנו: אשמעה מה
ידבר האל יהוה כי ידבר שלום
אל עמו ואל חסידיו ואל ישובו
לכסלה: אך קרוב ליראיו ישעו
לשכן כבוד בארצנו: חסד ואמת
נפגשו צדק ושלום נשקו: אמת
מארץ תצמח וצדק משמים
נשקף: גם יהוה יתן הטוב וארצנו
תתן יבולה: צדק לפניו יהלך
וישם לדרך פעמיו: lxxxvi.
תפלה לדוד הטה יהוה אזנך
ענני כי עני ואביון אני: שמרה
נפשי כי חסיד אני הושע עבדך
אתה אלהי הבוטח אליך: חנני
אדני כי אליך אקרא כל היום:
שמח נפש עבדך כי אליך אדני
נפשי אשא: כי אתה אדני
טוב וסלח ורב חסד לכל קראיך:
האזינה יהוה תפלתי והקשיבה
בקול תחנונותי: ביום צרתי
אקראך כי תענני: אין כמוך
באלהים אדני ואין כמעשיך: כל
גוים אשר עשית יבואו וישתחוו
לפניך יהוה ויכבדו לשמך:
כי גדול אתה ועשה נפלאות
אתה אלהים לבדך: הורני
יהוה דרכך אהלך באמתך
יחד לבבי ליראה שמך: אודך
אדני אלהי בכל לבבי ואכבדה
שמך לעולם: כי חסדך גדול
עלי והצלת נפשי משאול
תחתיה: אלהים זדים קמו עלי
ועדת עריצים בקשו נפשי ולא
שמוך לנגדם: ואתה אדני אל
רחום וחנון ארך אפים ורב חסד

letabitur in te. Oſtēde nobis dn̄e miām tuam: & ſalutare tuū da nobis. Audiā qd loq̄tur deus dn̄s: loq̄tur enī pacē ad pplm̄ ſuū & ad ſctōs ſuos: vt nō cōuertātur ad ſtultitiā. Verūtamē ꝓpe eſt his qui timent eū ſalutare eius: vt inhabitet gl'ia in terra nr̄a. Mīa & veritas occurrerūt ſibi: iuſtitia & pax deoſculate ſunt. Veritas de terra orta ē: & iuſtitia de celo proſpexit. Sed & dn̄s dabit bonū: & terra nr̄a dabit germē ſuū. Iuſtitia añ eū ibit: & ponet in via greſſus ſuos.

Oratio dauid. 86.

Inclina dn̄e aurē tuam & exaudi me: quia egenus & pauper ſum ego. Cuſtodi animā meā qm̄ ſctūs ſum: ſalua ſeruū tuum deus meus qui confidit in te. Miſerere mei dn̄e: qm̄ ad te clamabo tota die. Letifica aīam ſerui tui: quia ad te dn̄e animā meā leuo. Tu enī es dn̄e bonus & ꝓpicíabilis: & multus mīa oībus qui īuocāt te. Exaudi dn̄e orōnē meā: & auſculta vocē dep̄cationū mearū. In die tribulatiōis mee inuocabo te: quia exaudies me. Nō eſt ſilis tui in diis dn̄e: & non eſt iuxta opera tua. Oēs gentes quas feciſti venient & adorabunt coram te dn̄e: & glorificabūt nomē tuū. Quia magnus es tu & faciens mirabilia: tu es deus ſolus. Doce me domine viam tuam: vt ambulem in veritate tua: vnicum fac cor meum vt timeat nomē tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo: & glorificabo nomē tuū ī eternū. Quia mīa tua magna eſt ſuper me: & eruiſti animam de inferno extremo. Deus ſupbi ſurrexerunt aduerſus me: & cetus robuſtorum queſierunt animā meam & non poſuerunt te in conſpectu ſuo. Tu autem dn̄e deus miſericors & clemens: patiēs & multe miſericordie

letabitur in te. Oſtēde nobis dn̄e miaꝫ tuā: ꝛ
εὐφρανθήσεται ἐπὶ σοί. Δεῖξον ἡμῖν κύριε τὸ ἔλεός σου, καὶ
ſalutare tuū da nobis. Audiā qd loq̄tur in me
τὸ σωτήριόν σου δῴης ἡμῖν. Ἀκούσομαι τί λαλήσει ἐν ἐμοὶ
dn̄s deus. Qm̄ loq̄tur pacē in plebē ſuā: ꝛ
κύριος ὁ θεός. Ὅτι λαλήσει εἰρήνην ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ
ſup ſctōs ſuos: ꝛ ſup eos qui cōuertūt
ἐπὶ τοὺς ὁσίους αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐπιστρέφοντας καρ-
cor ad eū. Verūtū ꝓpe timētes eū ſa
δίαν ἐπ' αὐτόν. Πλὴν ἐγγὺς τῶν φοβουμένων αὐτὸν τὸ σω-
lutare ipſi': vt inhabitet gl'ia in t'ra nr̄a.
τήριον αὐτοῦ, τοῦ κατασκηνῶσαι δόξαν ἐν τῇ γῇ ἡμῶν.
Mīa ꝛ v'itas obuiauerūt: iuſtitia ꝛ pax oſ-
Ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κα-
culate ſūt. Veritas de t'ra orta eſt: ꝛ iuſti
τεφίλησαν. Ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύ-
tia de celo ꝓſpexit. Et eīn dn̄s dabit beni
νη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε. Καὶ γὰρ ὁ κύριος δώσει χρηστό-
gnitatē: ꝛ t'ra nr̄a dabit fructū ſuū. Iuſti
τητα, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς. Δικαιο-
tia añ eū ambulabit: ꝛ ponet in via
σύνη ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ θήσει εἰς ὁδὸν τὰ
greſſus ſuos.
διαβήματα αὐτοῦ.

Oratio dauid. 85.
Προσευχὴ τῷ Δαυίδ. πε'.

Inclina dn̄e aurē tuā ꝛ exaudi me: qm̄ īnops
Κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσόν μου, ὅτι πτω-
ꝛ paup ſū ego. Cuſtodi aiaꝫ meā: qm̄ ſan
χὸς καὶ πένης εἰμὶ ἐγώ. Φύλαξον τὴν ψυχήν μου, ὅτι ὅσι-
ctus ſū: ſaluū fac ſeruū tuū deus meus: ſpantē in
ός εἰμι, σῶσον τὸν δοῦλόν σου ὁ θεός μου, τὸν ἐλπίζοντα ἐπὶ
te. Miſerere mei dn̄e qm̄ ad te clamabo tota die
σέ. Ἐλέησόν με κύριε ὅτι πρὸς σὲ κεκράξομαι ὅλην τὴν ἡμέ-
Letifica aiaꝫ ſerui tui: qm̄ ad te
ραν. Εὔφρανον τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου, ὅτι πρὸς σὲ
leuaui aiaꝫ meā. Qm̄ tu dn̄e ſuauis ꝛ mitis:
ἦρα τὴν ψυχήν μου. Ὅτι σὺ κύριε χρηστὸς καὶ ἐπιεικής, Iohel. 2.c.
ꝛ multe mīe oibus inuocātibus te. Auribꝰ pcipe
καὶ πολυέλεος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις σε. Ἐνώτισαι
dn̄e orōnē meā: ꝛ intēde voci dep̄catiōis
κύριε τὴν προσευχήν μου, καὶ πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς
mee. In die tribulatiōis mee clamaui ad te: qr exau
μου. Ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου ἐκέκραξα πρὸς σέ, ὅτι ἐπή-
diſti me. Nō eſt ſimilis tui in diis dn̄e: ꝛ nō eſt
κουσάς μου. Οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε, καὶ οὐκ ἔστι
ſm̄ opa tua. Oēs gētes q̄ſcūqꝫ feciſti: venient
κατὰ τὰ ἔργα σου. Πάντα τὰ ἔθνη ὅσα ἐποίησας, ἥξουσι,
ꝛ adorabūt corā te dn̄e. Et glificabūt no
καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου κύριε. Καὶ δοξάσουσι τὸ ὄνο-
mē tuū: qm̄ magnus es tu: ꝛ faciēs mirabilia: tu es deꝰ
μά σου, ὅτι μέγας εἶ σύ, καὶ ποιῶν θαυμάσια, σὺ εἶ θεὸς
ſolus. Deduc me dn̄e in via tua: ꝛ ingredi
μόνος. Ὁδήγησόν με κύριε ἐν τῇ ὁδῷ σου, καὶ πορεύσο-
ar in v'itate tua. Letetur cor meū vt ti-
μαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. Εὐφρανθήτω ἡ καρδία μου τοῦ φο-
meat nomē tuū. Cōfitebor tibi dn̄e deus meꝰ δ.9.c.
βεῖσθαι τὸ ὄνομά σου. Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ὁ θεός μου Infra. 110.a.
in toto corde meo: ꝛ glificabo nomē tuū in eternū. 137.
ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, καὶ δοξάσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα.
Quia mīa tua magna ſup me: ꝛ eruiſti aiaꝫ meā
Ὅτι τὸ ἔλεός σου μέγα ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐρρύσω τὴν ψυχήν μου
ex inferno inferiori. Deus iniqui inſurrexerūt ſup
ἐξ ᾅδου κατωτάτου. Ὁ θεὸς παράνομοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐ-
me: ꝛ ſynagoga potētiū q̄ſierūt aiaꝫ meā: ꝛ
μέ, καὶ συναγωγὴ κραταιῶν ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου, καὶ
nō ꝓpoſuerūt te ī cōſpectu ſuo. Et tu dn̄e deus meꝰ
οὐ προέθεντό σε ἐναντίον αὐτῶν. Καὶ σὺ κύριε ὁ θεός μου
miſerator ꝛ miſericors: patiēs ꝛ multe mīe ꝛ Infra. 102.a. 144.
οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ

verax. Reſpice in me ꝛ miſerere mei: da im
ἀληθινός. Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, δὸς τὸ κρά-
periū tuū puero tuo ꝛ ſaluū fac filiū ancil
τος σου τῷ παιδί σου καὶ σῶσον τὸν υἱὸν τῆς παιδί-
le tue. Fac mecū ſignū in bonū: ꝛ vide
δ.10. σκης σου. Ποίησον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθόν, καὶ ἰδέτω-
ant q̄ oderūt me: ꝛ cōfundātur. Qm̄ tu dn̄e
σαν οἱ μισοῦντές με, καὶ αἰσχυνθήτωσαν. Ὅτι σὺ κύριε
adiuuiſti me ꝛ cōſolatus es me.
ἐβοήθησάς μοι καὶ παρεκάλεσάς με.

Filijs core pſalmus cātici. 86.
Τοῖς υἱοῖς Κορὲ ψαλμὸς ᾠδῆς. πς'.

Fundamēta eius in mōtibus ſctis. Diligit
Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις. Ἀγαπᾷ
dn̄s portas ſion: ſup oīa tabnacula ia
κύριος τὰς πύλας Σιών, ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα Ἰα-
cob. Glorioſa dicta ſūt de te ciuitas dei.
κώβ. Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ πόλις τοῦ θεοῦ.
Memor ero raab: ꝛ babylōis ſciētibus me. Et
Μνησθήσομαι Ῥαὰβ, καὶ Βαβυλῶνος τοῖς γινώσκουσί με. Καὶ
ecce alienigene ꝛ tyrus ꝛ ppl's ethiopū: hi
ἰδοὺ ἀλλόφυλοι καὶ Τύρος καὶ λαὸς τῶν Αἰθιόπων, οὗτοι
fuerūt illic. Mater ſiō dicet hō: ꝛ ho
ἐγενήθησαν ἐκεῖ. Μήτηρ Σιὼν ἐρεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρω-
mo natus eſt in ea: ꝛ ipſe fundauit eā altiſ
πος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ ὕψι-
ſimus. Dn̄s narrabit in ſcriptura pploꝫ: ꝛ pncipū
στος. Κύριος διηγήσεται ἐν γραφῇ λαῶν, καὶ ἀρχόντων τού-
hoꝫ qui fuerūt in ea. Sicut letātiū omni-
των τῶν γεγενημένων ἐν αὐτῇ. Ὡς εὐφραινομένων πάν-
um hītatio in te.
των ἡ κατοικία ἐν σοί.

Cāticū pſalmi filijs core: in finē pro maeleth
Ὠδὴ ψαλμοῦ τοῖς υἱοῖς Κορέ, εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ μαελὲθ
ad reſpōdēdū: intellectus eman iſraelite. 87.
τοῦ ἀποκριθῆναι, συνέσεως Αἰμὰν τῷ Ἰσραηλίτῃ. πζ'.

Domine deus ſalutis mee: die clamaui ꝛ ī no-
Κύριε ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου, ἡμέρας ἐκέκραξα καὶ ἐν νυ-
cte corā te. Intret in cōſpectu tuo orō mea.
κτὶ ἐναντίον σου. Εἰσελθέτω ἐνώπιόν σου ἡ προσευχή μου.
Inclina aurē tuā ad precē meā: qr repleta ē malis
Κλῖνον τὸ οὖς σου εἰς τὴν δέησίν μου, ὅτι ἐπλήσθη κακῶν
aīa mea: ꝛ vita mea iferno appropiquit. Eſtimatus ſum
ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ ζωή μου τῷ ᾅδῃ ἤγγισε. Προσελογίσθην
cū deſcēdētibus in lacū. Factꝰ ſū ſicut ho
μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. Ἐγενήθην ὡσεὶ ἄνθρω-
mo ſine adiutorio: inter mortuos liber. Sicut vulnerati dor
πος ἀβοήθητος, ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος. Ὡσεὶ τραυματίαι κα-
miētes in ſepulchro: q̄r nō es memor ampliꝰ: ꝛ ipi de ma
θεύδοντες ἐν τάφῳ, ὧν οὐκ ἐμνήσθης ἔτι, καὶ αὐτοὶ ἐκ τῆς χει-
nu tua repulſi ſūt. Poſuerūt me in lacu inferiori: in te
ρός σου ἀπώσθησαν. Ἔθεντό με ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ, ἐν σκο-
nebris ꝛ ī vmbra mortis. Sup me cōfirmatꝰ ē furor tuꝰ:
τεινοῖς καὶ ἐν σκιᾷ θανάτου. Ἐπ' ἐμὲ ἐπεστηρίχθη ὁ θυμός σου,
ꝛ oēs eleuatiōes tuas induxiſti ſup me. Dp.
καὶ πάντας τοὺς μετεωρισμούς σου ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ. Διά-
Lōge feciſti notos meos a me: poſuerūt
ψαλμα. Ἐμάκρυνας τοὺς γνωστούς μου ἀπ' ἐμοῦ, ἔθεντό
me abomiatiōnē ſibi. Traditꝰ ſū ꝛ nō egrediebar:
με βδέλυγμα ἑαυτοῖς. Παρεδόθην καὶ οὐκ ἐξεπορευόμην,
oculi mei lāguerūt pre inopia. Clamaui
οἱ ὀφθαλμοί μου ἠσθένησαν ἀπὸ πτωχείας. Ἐκέκραξα
ad te dn̄e tota die: expādi ad te
πρὸς σὲ κύριε ὅλην τὴν ἡμέραν, διεπέτασα πρὸς σὲ τὰς
manus meas. Nūqd mortuis facies mirabilia: aut me
χεῖράς μου. Μὴ τοῖς νεκροῖς ποιήσεις θαυμάσια, ἢ ἰα-
dici ſuſcitabūt ꝛ cōfitebūtur tibi? Nūqd narrabit
τροὶ ἀναστήσουσι καὶ ἐξομολογήσονταί σοι; Μὴ διηγήσεταί
aliqs in ſepulchro miaꝫ tuā: ꝛ v'itatē tuā in
τις ἐν τῷ τάφῳ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἐν
pditiōe? Nūqd cognoſcētur in tenebris
τῇ ἀπωλείᾳ; Μὴ γνωσθήσεται ἐν τῷ σκότει

& verax. Reſpice ad me & miſerere mei: da fortitudinem tuā ſeruo tuo: & ſalua filiū ancille tue. Fac mecū ſignū in bonitate: & videant qui oderunt me & confundantur: quia tu domine auxiliatus es mihi & conſolatus es me.

Filiorum core pſalmus cantici. 87.

Fundamētū eius in mōtibus ſāctuarii. Diligit dn̄s portas ſiō: ſup oīa tabernacula iacob. Glorioſa dicta ſūt ī te ciuitas dei. Sēper. Cōmemorabor ſupbie & babylōis ſciētibꝰ me: ecce paleſtina & tyrus cū ethiopia iſte natus eſt ibi. Ad ſiō autē dicetur: vir & vir natus eſt in ea: & ipſe fundauit eā excelſus. Dn̄s narrabit ſcribēs pop'los: iſte natus eſt ibi. Semper. Et cātores quaſi in choris: oēs fōtes mei ī te.

Cāticū carminis filiorū core: victori ſuper chorū ad p̄cinēdū: eruditio hemā ezraite. 88.

Domine deus ſalutis mee per diē clamaui: in nocte corā te. Ingrediatur ante te oratio mea: inclina aurē tuā ad laudationē meā. Quia repleta eſt malis anima mea: & vita mea ad infernū deſcendit. Reputatus ſum cū deſcēdentibus in lacū: factus ſum quaſi hō inualidus. Inter mortuos liber: ſicut interfecti dormiētes ī ſepulchro quorū nō recordaris amplius: & q' a manu tua abſciſi ſunt. Poſuiſti me in lacu nouiſſimo: in tenebris & in ꝓfundo. Sup me cōfirmatus ē furor tuus: & cūctis fluctibus tuis afflixiſti me. Sp. Lōge feciſti notos meos a me: poſuiſti me aboīatione eis clauſū & nō prodeūtē. Oculus meus infirmatus eſt ab afflictiōe: inuocaui te dn̄e tota die: expandi ad te palmas meas. Nunqd mortuis facies mirabilia: aut gigātes reſurgēt & cōfitebūtur tibi? Sp. Nūqd narrabitur ī ſepulchro mīa tua: & veritas tua ī pditiōe? Nūqd cognoſcentur in

ואמת: פנה אלי וחנני תנה
עזך לעבדך והושיעה לבן אמתך:
עשה עמי אות לטובה ויראו
שנאי ויבשו כי אתה יהוה
עזרתני ונחמתני: lxxxvii.
לבני קרח מזמור שיר
יסודתו בהררי קדש: אהב יהוה
שערי ציון מכל משכנות יעקב:
נכבדות מדבר בך עיר האלהים
סלה: אזכיר רהב ובבל לידעי
הנה פלשת וצר עם כוש זה ילד
שם: ולציון יאמר איש ואיש
ילד בה והוא יכוננה עליון: יהוה
יספר בכתוב עמים זה ילד שם
סלה: ושרים כחללים כל מעיני
בך: lxxxviii. שיר מזמור
לבני קרח למנצח על מחלת לענות
משכיל להימן האזרחי:
יהוה אלהי ישועתי יום צעקתי
בלילה נגדך: תבוא לפניך תפלתי
הטה אזנך לרנתי: כי שבעה
ברעות נפשי וחיי לשאול הגיעו:
נחשבתי עם יורדי בור הייתי
כגבר אין איל: במתים חפשי
כמו חללים שכבי קבר אשר לא
זכרתם עוד והמה מידך נגזרו:
שתני בבור תחתיות במחשכים
במצלות: עלי סמכה חמתך וכל
משבריך ענית סלה: הרחקת
מידעי ממני שתני תועבות למו
כלא ולא אצא: עיני דאבה
מני עני קראתיך יהוה בכל יום
שטחתי אליך כפי: הלמתים
תעשה פלא אם רפאים יקומו
יודוך סלה: היספר בקבר חסדך
אמונתך באבדון: היודע בחשך

tenebris mirabilia tua: & iuſtitia tua in terra q̄ obliuiōi tradita ē? Ego aūt ad te dn̄e clamaui: & mane oratio mea p̄ueniet te. Quare dn̄e abiicis aīam meā: abſcōdis faciē tuā a me? Pauper ego ſum & erūnoſus ab adoleſcētia mea: portaui furorē tuū & cōturbatus ſum. Per me tranſierūt ire tue: terrores tui opp̄ſſerūt me. Circumdederūt me quaſi aq̄ tota die: vallauerunt me pariter. Lōge feciſti a me amicū & ſodalē: notos meos abſtuliſti.

Eruditio ethā ezraite. 89.

Miſericordias dn̄i in eternū cātabo: in gn̄atiōe & gn̄ationē annūciabo veritatē tuā in ore meo. Q̄m̄ dixi ſēpiterna mīa edificabitur: celos fundabis veritas tua in eis. Percuſſi fedus cum electo meo: iuraui dauid ſuo meo. Vſq; in eternū ſtabiliā ſemen tuum: & edificabo in gn̄atiōe & gn̄ationē thronum tuū. Sp. Cōfitebūtur celi mirabilia tua dn̄e: & veritatē tuā in eccleſia ſctōꝝ. Quis ei ī nubibus eq̄bitur dn̄o: aſſimilabitur domino in filiis dei? Deus inclitus in archano ſanctorum nimio: & terribilis in cunctis q̄ circa eū ſunt. Domine deus exercituū qs ſilis tui? fortiſſime domine: & veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris ſuperbie maris: elationes gurgitū eius tu comprimis. Tu cōfregiſti q̄ſi vulneratū ſup̄bū: in brachio forti tuo diſp̄ſiſti inimicos tuos. Tui ſunt celi & tua ē terra: orbē & plenitudinem eius tu fundaſti. Aquilonem & dexterum tu creaſti: thabor & hermon nomē tuū laudabūt. Tuū brachiū cū fortitudīe: roboretur manus tua exaltetur dextera tua. Iuſtitia & iudiciū firmamentū throni tui: mīa & veritas p̄cedēt faciē tuā. Btūs pp̄ls q nouit iubilū: dn̄e in lumine vult9 tui āmbulabūt. In noīe tuo exſtabūt tota

die: & in iuſtitia tua exaltabuntur. Quia gloria fortitudinis eorū tu es: & in voluntate tua eleuabis cornu noſtrū. Quia a dn̄o eſt protectio noſtra: & a ſctō iſrael rege nr̄o. Tunc locutus es per viſionē ſāctis tuis: & dixiſti poſui adiutoriū ſuper robuſtū: exaltaui electū de p̄p̄lo. Inueni dauid ſeruū meū: oleo ſctō meo vnxi eū. Cū quo manus mea firma erit: & brachium meum roborauit eum. Non decipiet inimicus eum: & filius iniquitatis non affliget eū. Sed cōcidā ante faciem eius hoſtes illi9: & qui eū oderūt p̄cutiā. Veritas āt mea & mīa mea erit cū eo: & in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponā in mari manū eius: & ī fluminibus dexterā eius. Ipē inuocabit me pater meus es tu: de9 me9 & fortitudo ſalutis mee. Ego aūt primogenitū ponā eū: excelſū regibus terre. In et̄nū cuſtodiā ei mīam meā: & pactū meū fidele erit ei. Et ponā in p̄petuū ſemē eius: & thronū eius ſicut dies celi. Si āt dereliq̄rint filii eius legem meā: & in iudiciis meis nō ambulauerit. Si cerimōias meas p̄phanauerit: & p̄cepta mea nō cuſtodierit. Viſitabo ī virga ſcelera eorū: & in plagis iniquitates eorū. Mīam aūt meā nō auferā ab eo: nec mentiar in veritate mea. Nō violabo pactū meum: & qđ egreſſū eſt de labiis meis nō mutabo. Semel iuraui in ſancto meo: ne dauid mētiar. Semē eius in ſempiternū erit: & thrōus eius ſicut ſol in conſpectu meo. Sicut luna ſtabilietur in ſēpiternū: & teſtis in celo fidelis. Sēp. Tu āt repuliſti & p̄ieciſti: iratus es aduerſus xp̄m tuū. Attenuaſti pactū ſerui tui: p̄phanaſti ī terra diadema eius. Diſſipaſti oēs macerias eius: poſuiſti munitiōes eius pauorē. Diripuerūt eū oēs qui trāſeunt p̄ viā: ſctūs ē op

הִשְׂמַחְתָּ כָּל אוֹיְבָיו׃ אַף תָּשִׁיב — צפח איב
צוּר חַרְבּוֹ וְלֹא הֲקֵמֹתוֹ בַּמִּלְחָמָה׃ — שוב קום
הִשְׁבַּתָּ מִטְּהָרוֹ וְכִסְאוֹ לָאָרֶץ — לחם שבת
מִגַּרְתָּה׃ הִקְצַרְתָּ יְמֵי עֲלוּמָיו — מגר קצר
הֶעֱטִיתָ עָלָיו בּוּשָׁה סֶלָה׃ עַד מָה — יום עלם
יְהוָה תִּסָּתֵר לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ — עטה סתר
אֵשׁ חֲמָתֶךָ׃ זְכָר אֲנִי מֶה חָלֶד — בער
עַל מַה שָּׁוְא בָּרָאתָ כָל בְּנֵי אָדָם׃ — חם
מִי גֶבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָּוֶת — חיה ראה
יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ מִיַּד שְׁאוֹל סֶלָה׃ — מלט שאל
אַיֵּה חֲסָדֶיךָ הָרִאשֹׁנִים אֲדֹנָי
נִשְׁבַּעְתָּ לְדָוִד בֶּאֱמוּנָתֶךָ׃ זְכֹר — שבע אמן
אֲדֹנָי חֶרְפַּת עֲבָדֶיךָ שְׂאֵתִי בְחֵיקִי — נשא
כָּל רַבִּים עַמִּים׃ אֲשֶׁר חֵרְפוּ — רבב
אוֹיְבֶיךָ יְהוָה אֲשֶׁר חֵרְפוּ עִקְּבוֹת — משח
מְשִׁיחֶךָ׃ בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן — ברך עלם
וְאָמֵן׃ צ. תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ — פלל
הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה — עון
הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר׃ בְּטֶרֶם הָרִים — היה
יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם — חול עלם
עַד עוֹלָם אַתָּה אֵל׃ תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ — שוב אנש
עַד דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם׃ — אמר
כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם — שנה
אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה׃ — תמל עבר
זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר — שמר ישן
יַחֲלֹף׃ בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב — היה חצר
יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃ כִּי כָלִינוּ בְאַפֶּךָ — חלף ציץ מול כלה
וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ׃ שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ — חמם בהל
לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ׃ — שית עוה
כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ — עלם אור
שָׁנֵינוּ כְמוֹ הֶגֶה׃ יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ — פנה יום
בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת — שנה פנה גבר
שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי — שמן נוז
גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה׃ מִי יוֹדֵעַ עֹז — חוש עוף
אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ׃ לִמְנוֹת — ידע עזז
יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה׃ — מנה יום ידע בוא

probriū vicinis ſuis. Eleuaſti dexterā hoſtium eius: letificaſti oēs inimicos illius. Auertiſti robur gladii eius: & nō ſubleuaſti eū in prelio. Quieſcere feciſti mundiciā eius: & thronū illius in terra detraxiſti. Abbreuiaſti dies adoleſcētie eius: opuiſti eū ignominia. Sp. Vſq; quo dñe abſcōderis in finē? ſuccēditur quaſi ignis idignatio tua? Memēto mei de pfundo: alioqn q̄re fruſtra creaſti filios hoīm? Quis eſt vir qui viuat & nō videat mortē: ſaluās aīam ſuā de manu inferi? Sp. Vbi ſunt mīe tue antique dñe: q̄s iuraſti dd in veritate tua. Recordare dñe opprobrii ſeruorū tuorū: quia portaui in ſinu meo oēs iniquitates pp̄ulorū. Quibus exprobrauerūt inimici tui dñe: qbus exprobrauerunt veſtigia xp̄i tui. Bñdictus dñs i ſēpiternū: amen & amē.

Oratio moyſi viri dei. 90.

Domie hītaculū tu factūs es nobis: in gñatiōe & gñatōe. Anq̄ mōtes naſcerētur & parturiretur terra & orbis: a ſeculo & vſq; ī ſeculū tu es deus. Cōuertēs hoīem vſq; ad cōtritionē: & dicēs reuertimī filii adā. Quia mille āni in oculis tuis ſicut dies heſterna q̄ ptrāſiit & vigilia in nocte. Percutiēte te eos vt ſōniū erunt: mane q̄ſi herba ptrāſiēs. Mane floruit & abiit: ad veſperū conteretur atq; ſiccabitur. Cōſūpti eī ſum⁹ in furore tuo: & i indignatiōe tua cōturbati ſum⁹. Poſuiſti iniquitates nr̄as corā te: negligētias nr̄as ī luce vultus tui. Oēs eī dies nr̄i trāſierūt i furore tuo: cōſumpſimus ānos nr̄os q̄ſi ſermonē loq̄ns. Dies ānorū nr̄ox in ipſis ſeptuagīta ānis: ſi āt multū ē octogīta āni: & q̄ āplius eſt labor & dolor: q̄m ſr̄ trāſiuimus cito & aduolauimus. Quis nouit fortitudinē ire tue: & ſcd̄m timorē tuū idignationē tuā? Vt nume

eum: letificaſti oēs inimicos eius. Auer
των αὐτόν, εὔφρανας πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἀπέ
tiſti adiutoriū gladij eius: τ nō es auxilia
στρεψας τὴν βοήθειαν τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀντελά
tus ei in bello. Deſtruxiſti ab emūdatiōe
βου αὐτοῦ ἐν τῷ πολέμῳ. Κατέλυσας ἀπὸ καθαρισμοῦ
ſua: ſedē eius in trā colliſiſti. Mino
αὐτοῦ, τὸν θρόνον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν κατέρραξας. Ἐσμίκρυ
raſti dies tēporis eius: pfudiſti eū cōfu
νας τὰς ἡμέρας τοῦ χρόνου αὐτοῦ, κατέχεας αὐτοῦ αἰσχύ
ſiōe. Vſq; quo dñe auertis in finē: exardeſcet
νην. Ἕως πότε κύριε ἀποστρέφῃ εἰς τέλος, ἐκκαυθήσεται
ſicut ignis ira tua? Memorare q̄ mea ſubā: nūqd enī
ὡς πῦρ ἡ ὀργή σου; Μνήσθητι τίς μου ἡ ὑπόστασις, μὴ γὰρ
vane cōſtituiſti oēs filios hoīum? Quis eſt
ματαίως ἔκτισας πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων; Τίς ἐστιν
hō: qui viuet τ nō videbit mortē: eruet aīam
ἄνθρωπος, ὃς ζήσεται καὶ οὐκ ὄψεται θάνατον, ῥύσεται τὴν ψυ
mā ſuā de manu inferi? Dp̄. Vbi ſūt
χὴν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς ᾅδου; Διάψαλμα. Ποῦ εἰσι τὰ
mīe tue antique dñe: q̄s iuraſti dd̄ in ve
ἐλέη σου τὰ ἀρχαῖα κύριε, ἃ ὤμοσας τῷ δαδ̀ ἐν τῇ ἀλη
tate tua. Memoreſto dñe opprobrij ſeruox tuox:
θείᾳ σου. Μνήσθητι κύριε τοῦ ὀνειδισμοῦ τῶν δούλων σου,
qd̄ cōtinui in ſinu meo multax gētiū. Qd̄ exprobrauert
οὗ ὑπέσχον ἐν τῷ κόλπῳ μου πολλῶν ἐθνῶν. Οὗ ὠνείδισαν
inimici tui dñe: qd̄ exprobrauert cōmutatiōne chri
οἱ ἐχθροί σου κύριε, οὗ ὠνείδισαν τὸ ἀντάλλαγμα τοῦ χρι
ſti tui. Bñdis dñs in eternū: fiat fiat.
στοῦ σου. Εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο γένοιτο.

Oratio moyſi hoi dei. 89.
Προσευχὴ μωυσῆ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. πθ′.

Domine refugiū factus es nobi ī gñatiōe τ gñatione. Priuſ
Κύριε καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Πρὸ
quā mōtes fierēt τ formaretur trā τ or
τοῦ ὄρη γενηθῆναι καὶ πλασθῆναι τὴν γῆν καὶ τὴν οἰκουμέ
bis: τ a ſeculo τ vſq; in ſeculū tu es. Ne auer
νην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ. Μὴ ἀπο
tas hoiez in humilitatē: τ dixiſti: cōuertimini
στρέψῃς ἄνθρωπον εἰς ταπείνωσιν, καὶ εἶπας, ἐπιστρέψατε
filij hoium. Quī mille āni añ oculos tuos dñe:
υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριε,
tāq̄ dies heſterna q̄ pterijt: τ cuſtodia in nocte. Que p̄ro
ὡς ἡμέρα ἡ ἐχθὲς ἥτις διῆλθε, καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. Τὰ ἐξου
nihilo habētur cox āni erūt: mane ſicut herba trāſeat:
δενώματα αὐτῶν ἔτη ἔσονται, τὸ πρωῒ ὡσεὶ χλόη παρέλθοι,
mane floreat τ trāſeat: Veſpere decidat:
τὸ πρωῒ ἀνθήσαι καὶ παρέλθοι, Τὸ ἑσπέρας ἀποπέσοι,
induret τ areſcat. Quia defecimus in ira tua:
σκληρυνθείη καὶ ξηρανθείη. Ὅτι ἐξελίπομεν ἐν τῇ ὀργῇ σου,
τ in furore tuo turbati ſumus. Poſuiſti iniq̄tates nr̄as in
καὶ ἐν τῷ θυμῷ σου ἐταράχθημεν. Ἔθου τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐ
cōſpectu tuo: ſeculū nr̄z in illuminatiōe vultus tui.
ναντίον σου, ὁ αἰὼν ἡμῶν εἰς φωτισμὸν τοῦ προσώπου σου.
Quī oēs dies nr̄i defecerūt: τ in ira tua defe
Ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἡμῶν ἐξέλιπον, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ σου ἐξελί
cimus. Anni nr̄i ſicut aranea meditabātur: dies ānox
πομεν. Τὰ ἔτη ἡμῶν ὡσεὶ ἀράχνη ἐμελέτων, αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν
nr̄ox in ipſis ſeptuaginta āni: ſi āt in potētatib⁹ octo
ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις ὀγ
ginta āni: τ plurimū cox labor τ dolor.
δοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος.
Quī ſuperuenit māſuetudo ſup nos τ corripiemur.
Ὅτι ἐπῆλθε πραότης ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ παιδευθησόμεθα.
Quis nouit poteſtatē ire tue: τ pre
Τίς γινώσκει τὸ κράτος τῆς ὀργῆς σου, καὶ ἀπὸ τοῦ
timore tuo irā tuā dinumerare? Dexterā
φόβου σου τὸν θυμόν σου ἐξαριθμήσασθαι; Τὴν δεξιάν
tuā ſic notā fac mihi: τ eruditos
σου οὕτως γνώρισόν μοι, καὶ τοὺς πεπαιδευμένους
corde in ſapiētia.
τῇ καρδίᾳ ἐν σοφίᾳ.

Heb. 6. a. Eccle. 16. a.

Cōuertere dñe vſq; quo: τ dep̄cabilis eſto ſup ſer
Ἐπίστρεψον κύριε ἕως πότε, καὶ παρακλήθητι ἐπὶ τοῖς δού
uos tuos. Repleti ſumus mane mīa tua dñe: τ exul
λοις σου. Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρωῒ τοῦ ἐλέους σου κύριε, καὶ ἠγαλ
tauimus τ delectati ſum⁹. In oibus diebus nr̄is
λιασάμεθα καὶ εὐφράνθημεν. Ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν
letati ſumus: pro qb⁹ dieb⁹ humiliaſti nos: ānis qb⁹ vidi
εὐφρανθείημεν, ἀνθ᾽ ὧν ἡμερῶν ἐταπείνωσας ἡμᾶς, ἐτῶν ὧν εἴδο
mus mala. Et reſpice in ſeruos tuos τ in opa tua
μεν κακά. Καὶ ἴδε ἐπὶ τοὺς δούλους σου καὶ ἐπὶ τὰ ἔργα σου
τ dirige filios eox. Et ſit ſplēdor do
καὶ ὁδήγησον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν. Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης κυ
mini dei nr̄i ſup nos: τ opa manuū nr̄ax diri
ρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύ
ge ſup nos: τ opus manuū nr̄ax dirige.
θυνον ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον.

Laus cātici dd̄: ſine titulo apud hebreos. 90.
Αἶνος ᾠδῆς τῷ δαδ̀, ἀνεπίγραφος παρ᾽ ἑβραίοις. ϙ′.

Qui hitat in adiutorio altiſſimi: in ptectiōe dei
Ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ ὑψίστου, ἐν σκέπῃ τοῦ θεοῦ
celi cōmorabit. Dicet dño: ſuſceptor me⁹ es
τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται. Ἐρεῖ τῷ κυρίῳ, ἀντιλήπτωρ μου εἶ
τ refugiū meū deus meus: τ ſpabo in eū. Quī
καὶ καταφυγή μου ὁ θεός μου, καὶ ἐλπιῶ ἐπ᾽ αὐτόν. Ὅτι
ipe liberabit te de laqueo venātiū τ a vbo aſ
αὐτὸς ῥύσεταί σε ἐκ παγίδος θηρευτῶν καὶ ἀπὸ λόγου ταρα
pero: in ſcapulis ſuis obūbrabit tibi: τ ſub
χώδους. Ἐν τοῖς μεταφρένοις αὐτοῦ ἐπισκιάσει σοι, καὶ ὑπὸ
pēnis eius ſpabis. Scuto circūdabit te vt
τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐλπιεῖς. Ὅπλῳ κυκλώσει σε ἡ ἀλή
tas eius: nō timebis a timore nocturno: A ſa
θεια αὐτοῦ, οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ, Ἀπὸ βέ
gitta volāte in die: a negotio in tenebris pābu
λους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπο
lāte: ab incurſu τ demonio meridiano,
ρευομένου, ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ.
Cadent a latere tuo mille: τ decē milia a dextris
Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιάς, καὶ μυριὰς ἐκ δεξιῶν
tuis: ad te āt nō appiq̄bit. Verū tñ oculis tuis cō
σου, πρὸς σὲ δὲ οὐκ ἐγγιεῖ. Πλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατα
ſiderabis: τ retributionē petox videbis. Quī tu dñe
νοήσεις, καὶ ἀνταπόδοσιν ἁμαρτωλῶν ὄψει. Ὅτι σὺ κύριε ἡ
ſpes mea: altiſſimū poſuiſti refugiū tuū. Nō acce
ἐλπίς μου, τὸν ὕψιστον ἔθου καταφυγήν σου. Οὐ προσε
dent ad te mala: τ flagellū nō appiq̄bit tabnaculo
λεύσεται πρὸς σὲ κακά, καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ ἐν τῷ σκηνώματί
tuo. Quī angelis ſuis mādabit de te: vt cuſto
σου. Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυ
diāt te in oibus vijs tuis. In manib⁹ portabūt te:
λάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε,
neforte offendas ad lapidē pedē tuū. Sup aſpidē
μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. Ἐπὶ ἀσπίδα
τ baſiliſcū ambulabis: τ cōculcabis leonē τ
καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ
dracone. Quī in me ſpauit: τ liberabo eū: prote
δράκοντα. Ὅτι ἐπ᾽ ἐμὲ ἤλπισε, καὶ ῥύσομαι αὐτόν, σκεπά
gā eū qm̄ cognouit nomē meū. Clamabit ad me: τ ex
σω αὐτὸν ὅτι ἔγνω τὸ ὄνομά μου. Κεκράξεται πρός με, καὶ ἐπα
audiā eū: cū ipo ſū in tribulatiōe. Eripiam eū:
κούσομαι αὐτοῦ, μετ᾽ αὐτοῦ εἰμὶ ἐν θλίψει. Ἐξελοῦμαι αὐτόν,
τ glorificabo eū: lōgitudine diex replebo eū: τ
καὶ δοξάσω αὐτόν, μακρότητα ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτόν, καὶ
oſtēdā illi ſalutare meū.
δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου.

Math. 4. a. Luce. 4. b.

Pſalmus cātici in die ſabbati. 91.
Ψαλμὸς ᾠδῆς εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου. ϙα′.

Bonū cōfiteri dño: τ pſallere nomi
Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ κω̄, καὶ ψάλλειν τῷ ὀνόματί
ni tuo altiſſime. Ad ānūciādū mane miāz tuā: τ
σου ὕψιστε. Τοῦ ἀναγγέλλειν τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν
veritatē tuā per noctē. In decachordo pſalterio cū cātico
ἀλήθειάν σου κατὰ νύκτα. Ἐν δεκαχόρδῳ ψαλτηρίῳ μετ᾽ ᾠδῆς

retur dies nr̄i ſic oñde: & veniemus corde ſapienti. Reuertere dñe vſq; quo: & exorabilis eſto ſup ſeruos tuos. Imple nos matutino mīa tua: & laudabimus & letabimur in cūctis dieb⁹ nr̄is. Letifica nos p dieb⁹ qbus afflixiſti nos: & ānis quibus vidim⁹ mala. Appeat apd ſeruos tuos opus tuum: & glīa tua ſup filios eorū. Et ſit decor dñi dei nr̄i ſup nos: & opus manuū nr̄ax cōfirma ſuper nos: & opus manuum noſtrarū confirma. 91.

Qui hītat ī abſcondito excelſi: ī vmbraculo oīpotētis cōmorabitur. Dicens dño ſpes mea & fortitudo mea: deus meus cōfidā ī eo. Q̄m ipe liberabit te d laqueo venātiū: d morte īſidiax. In ſcapulis ſuis obūbrabit tibi & ſub alis eius ſpabis: ſcutū & ptectio veritas eius. Nō timebis a timore nocturno: a ſagitta volāte p diē. A peſte ī tenebris ābulāte: a morſu īſanietis meridie. Cadēt a latere tuo mille & decē milia a dxtris tuis: ad te āt nō appropinq̄bit. Verūtñ oculis tuis videbis: & vitionē īpiorū cernes. Tu enim es dñe ſpes mea. excelſū poſuiſti hītaculū tuū. Nō accedet ad te malū & lepra nō appiquabit tabernaculo tuo. Quia angelis ſuis mādabit de te: vt cuſtodiāt te ī oibus viis tuis. In manibus portabūt te: ne forte offēdas ad lapidē pedē tuū. Sup aſpidē & baſiliſcū calcabis & conculcabis leonem & draconē. Q̄m mihi adheſit & liberabo eū: exaltabo eū q̄m cognouit nomē meū. Inuocabit me & exaudiā eū: cū eo ero in tribulatiōe: eruā eū & glificabo eū. Lōgitudīe dierū iplebo eū: & oñdā illi ſalutare meū. Pſalmus cātici ī die ſabbati. 92.

Bonū ē cōfiteri dño & pſallere noī tuo altiſſime. Ad annūciādū mane miam tuā: & fidē tuā ī noctibus. In decachordo & pſalte

שׁוּבָה יְהוָה עַד מָתָי וְהִנָּחֵם עַל — נחם
עֲבָדֶיךָ׃ שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ׃ — רנן שמח
שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ — יום יום
רָעָה׃ יֵרָאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ פָעֳלֶךָ — ענה שנה
וַהֲדָרְךָ עַל בְּנֵיהֶם׃ וִיהִי נֹעַם — ראה רעע ראה היה
אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ — עשה
כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
כּוֹנְנֵהוּ׃ צא. ישֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן — עלה
בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן׃ אֹמַר לַיהוָה — לון
מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ׃ — חסה צוד
כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ — בטח נצל
מִדֶּבֶר הַוּוֹת׃ בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ — פוח יקש
וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה — הוה סכך
אֲמִתּוֹ׃ לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה — חסה צנן
מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם׃ מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל — ירא
יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃ יִפֹּל — עוף
מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ — הלך שדד נפל צדד
לֹא יִגָּשׁ׃ רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט — ימן נגש
וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ כִּי אַתָּה — נבט
יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ׃ — באה חסה
לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא — שום עון
יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ׃ כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה — אנה רעע
לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ׃ עַל — קרב לאך צוה
כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן — נשא נגף
רַגְלֶךָ׃ עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ — דרך
תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין׃ כִּי בִי חָשַׁק — כפף רמס כפר
וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי׃ — תנן חשק פלט שגב
יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה — קרא ענה
אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ׃ אֹרֶךְ יָמִים — צור חלץ
אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי׃ — כבד שבע
צב. מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם — ראה ישע
הַשַּׁבָּת׃ טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה — זמר שיר
וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן׃ לְהַגִּיד — ידה
בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת׃ — עלה נגד אמן
עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן — עשר הגה

כנר — בכנור: כי שמחתני יהוה בפעלך
עשה רנן — במעשי ידיך ארנן: מה גדלו
מעשיך יהוה מאד עמקו
חשב — מחשבתיך: איש בער לא ידע
כסל בין — וכסיל לא יבין את זאת: בפרח
ציץ — רשעים כמו עשב ויציצו כל
שמד — פעלי און להשמדם עדי עד:
רום עלם — ואתה מרום לעלם יהוה: כי הנה
איב — איביך יהוה כי הנה איביך
אבד פרד — יאבדו יתפרדו כל פעלי און:
רום בלל — ותרם כראים קרני בלתי בשמן
נבט — רענן: ותבט עיני בשורי בקמים
קום רוע — עלי מרעים תשמענה אזני:
שמע צדק — צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון
פרח — ישגה: שתולים בבית יהוה
שגה שתל — בחצרות אלהינו יפריחו: עוד
פרח
ניב שוב — ינובון בשיבה דשנים ורעננים
היה נגד — יהיו: להגיד כי ישר יהוה צורי
ולא עלתה בו: **xciii.**
גאה — יהוה מלך גאות לבש לבש
עזז אזר — יהוה עז התאזר אף תכון תבל
כון מוט — בל תמוט: נכון כסאך מאז
כון עלם — מעולם אתה: נשאו נהרות יהוה
נשא — נשאו נהרות קולם ישאו נהרות
דכה רבב — דכים: מקלות מים רבים
אדר שבר — אדירים משברי ים אדיר
רום עוד — במרום יהוה: עדתיך נאמנו
אמן אוה — מאד לביתך נאוה קדש יהוה
יום — לארך ימים: **xciiii.**
אל נקמות יהוה אל נקמות
יפע נשא — הופיע: הנשא שופט הארץ
שפט שוב — השב גמול על גאים: עד מתי
גמל גאה — רשעים יהוה עד מתי רשעים
עלז נבע — יעלזו: יביעו ידברו עתק
דבר אמר — יתאמרו כל פעלי און: עמך יהוה
דכא ענה — ידכאו ונחלתך יענו: אלמנה

rio: in cātico & cithara.
Qm̄ letificaſti me dn̄e
in ope tuo: in factura
manuū tuarū laudabo.
Quā magnificata ſunt
opa tua dn̄e: latis pro
funde facte ſunt cogita
tiōes tue. Vir inſipiens
nō cognoſcet: & ſtul=
tus nō intelliget iſtud.
Germinauerūt ipii qſi
fenū: & floruerūt oēs
qui opantur iniquitatē
vt cōterātur vſq; in ſē=
piternū. Tu aūt excel=
ſus in eternū dn̄e. Ec=
ce inimici tui dn̄e: ecce
inimici tui peribūt: diſ
ſipabuntur oēs qui ope
rantur iniquitatem. Et
exaltabitur qſi monoce
rotis cornu meū: & ſene
cta mea in oleo vberi.
Et reſpiciet ocls meus
eos q iſidiātur mihi: &
bis qui cōſurgūt aduer
ſū me malignātib9 au=
diet auris mea. Iuſt9 vt
palma florebit: vt ce=
drus in libano multipli=
cabitur. Trāſplātati in
domo dn̄i: i atriis dei
nr̄i germiābūt. Adhuc
fructificabūt in ſenectu
te: pigues & frōdentes
erūt. Annūciātes qa
rectus dn̄s fortitudo
mea: & nō ē iniquitas i
eo. 93.
DOminus
regnauit glia idu=
tus ē: idutus ē dn̄s for=
titudine & accictus eſt: i
ſup appēdit orbem qui
nō cōmouebitur. Fir
mū ſoliū tuū ex tunc:
ab eterno tu es. Leua=
uerūt flumia dn̄e: leua
uerūt flumia vocē ſuā:
leuauerūt flumia gur=
gites ſuos. A vocib9 aq
rū multarū grādes flu=
ctus maris: grandis in
excelſo dominus. Teſti
mōia tua fidelia fctā ſūt
nimis: domum tuam
decet ſanctitas domie
in longitudine dierū.
94.
DEus vltiōum dn̄e:
deus vltionum
oſtendere. Eleuare qui
iudicas terram:
redde viciſſitudinē ſup
bis. Vſq; quo
impii domie: vſq; quo
impii
exultabunt. Fluent lo=
quentes antiquum:
garriēt oēs qui opan=
tur iniquitatē: Populū
tuū dn̄e cōterēt: & her
ditatē tuā affligēt. Vidu

in cithara. Quia delectaſti me dn̄e in factura tua:
ἐν κιθάρᾳ. Ὅτι εὔφρανάς με κύριε ἐν τῷ ποιήματί σου,
τ in opibus manuū tuaꝝ exultabo. Quā
καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου ἀγαλλιάσομαι. Ὡς
magnificata ſūt opa tua dn̄e: nimis pfunde facte ſūt
ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε, σφόδρα ἐβαθύνθησαν οἱ
cogitatiōes tue. Vir inſipiēs nō cognoſcet: τ ſtultus nō
διαλογισμοί σου. Ἀνὴρ ἄφρων οὐ γνώσεται, καὶ ἀσύνετος οὐ
intelliget hec. Cū exorti fuerint petōres ſicut fe=
συνήσει ταῦτα. Ἐν τῷ ἀνατεῖλαι ἁμαρτωλοὺς ὡσεὶ χόρ
nū: τ appuerint oēs q opantur iniqtatē. Vt
τον, καὶ διέκυψαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Ὅπως
intereāt in ſeculū ſeculi: tu aūt altiſſim9 in eter
ἂν ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, σὺ δὲ ὕψιστος εἰς τὸν αἰ
nū dn̄e. Qm̄ ecce inimici tui dn̄e: qm̄ ecce inimici tui
ῶνα κύριε. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου κύριε, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου
peribūt. Et diſpgētur oēs q opantur
ἀπολοῦνται. Καὶ διασκορπισθήσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι
iniqtatē: τ exaltabit ſicut vnicornis cornu meū: τ
τὴν ἀνομίαν, καὶ ὑψωθήσεται ὡς μονοκέρωτος τὸ κέρας μου, καὶ
ſenect9 mea in oleo vberi. Et deſpexit oculus me9 in
τὸ γῆράς μου ἐν ἐλαίῳ πίονι. Καὶ ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου ἐν
inimicos meos: τ in inſurgētibus in me malignā
τοῖς ἐχθροῖς μου, καὶ ἐν τοῖς ἐπανισταμένοις ἐπ᾽ ἐμὲ πονηρευο
tibus audiet auris mea. Iuſtus vt palma florebit: ſicut
μένοις ἀκούσεται τὸ οὖς μου. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ
cedrus in libano multiplicabit. Plātati in
κέδρος ἡ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. Πεφυτευμένοι ἐν τῷ
domo dn̄i: in atriis dei nr̄i florebūt. Adhuc
οἴκῳ κυρίου, ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν. Ἔτι
multiplicabūtur in ſenecta vberi. τ bn̄ patiētes erūt vt an=
πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι, καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται τοῦ ἀναγ
nūtiēt: Qm̄ rectus dn̄s deus nr̄: τ nō eſt iniqtas in eo.
γεῖλαι, Ὅτι εὐθὺς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ.
In die ante ſabbatū qn̄ fundata ē
Εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ προσαββάτου ὅτε κατῴκισται ἡ
terra: laus cātici dauid. 92.
γῆ, αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυίδ. ϟβ΄.
DOminus regnauit: decorē indutus eſt. In=
Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο. Ἐνε
dutus ē dn̄s fortitudinē τ precinxit ſe: τ enī fir
δύσατο κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο, καὶ γὰρ ἐστε
mauit orbē tre: qui nō cōmouebit. Parata ſe
ρέωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. Ἕτοιμος ὁ θρό
des tua ex tūc: a ſeculo tu es. Eleuauerūt
νος σου ἀπὸ τότε, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ. Ἐπῆραν
flumina dn̄e: eleuauerūt flumina voces ſuas.
οἱ ποταμοὶ κύριε, ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν.
Eleuabūt flumina fluctus ſuos a vocibus
Ἀροῦσιν οἱ ποταμοὶ ἐπιτρίψεις αὐτῶν ἀπὸ φωνῶν ὑ
aquaꝝ multaꝝ. Mirabiles elatiōes maris: mira
δάτων πολλῶν. Θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης, θαυ
bilis in altis dn̄e. Teſtimonia tua credibilia facta ſūt ni
μαστὸς ἐν ὑψηλοῖς ὁ κύριος. Τὰ μαρτύριά σου ἐπιστώθησαν σφό
mis: domū tuā decet ſctitudo dn̄e in lōgitudine dieꝝ.
δρα, τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα κύριε εἰς μακρότητα ἡμερῶν.
Pſalmus dauid quarta ſabbati. 93.
Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ τετράδι σαββάτου. ϟγ΄.
DEus vltionū dn̄s: deus vltionū libe
Ὁ θεὸς ἐκδικήσεων κύριος, θεὸς ἐκδικήσεων ἐπαῤ
re egit: Exaltare q iudicas trā: redde retri
ῥησιάσατο, Ὑψώθητι ὁ κρίνων τὴν γῆν, ἀπόδος ἀντα
butiōes ſupbis. Vſq; quo petōres do=
πόδοσιν τοῖς ὑπερηφάνοις. Ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ κύ
mine: vſq; quo petōres gliabūtur? Effabūtur τ
ριε, ἕως πότε ἁμαρτωλοὶ καυχήσονται; Φθέγξονται καὶ
loqūtur iniqtatē: loqūtur oēs q opantur
λαλήσουσιν ἀδικίαν, λαλήσουσι πάντες οἱ ἐργαζόμενοι
iniuſtitiā? Populum tuū dn̄e humiliauerūt: τ
τὴν ἀνομίαν; Τὸν λαόν σου κύριε ἐταπείνωσαν, καὶ τὴν
hereditatē tuā vexauerūt. Viduā
κληρονομίαν σου ἐκάκωσαν. Χήραν

et pupillū interfecerūt: τ aduenā occiderūt. Et
καὶ ὀρφανὸν ἀπέκτειναν, καὶ προσήλυτον ἐφόνευσαν. Καὶ
dixerūt: nō videbit dn̄s: neq; intelliget de9 iacob.
εἶπαν, οὐκ ὄψεται κύριος, οὐδὲ συνήσει ὁ θεὸς τοῦ Ἰακώβ.
Intelligite iā inſipiētes in pplo: τ ſtulti aliqn̄ ſapite.
Σύνετε δὴ ἄφρονες ἐν τῷ λαῷ, καὶ μωροί ποτε φρονήσατε.
Qui plātauit aurē: nō audit? aut q finxit ocu=
Ὁ φυτεύσας τὸ οὖς, οὐχὶ ἀκούει; ἢ ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλ
lum nō cōſiderat? Qui corripit gētes: nō arguet? qui
μὸν οὐχὶ κατανοεῖ; Ὁ παιδεύων ἔθνη, οὐχὶ ἐλέγξει; ὁ δι
docet hoiem ſcientiā? Dn̄s ſcit cogitatio
δάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν; Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισ
nes hoim: qm̄ ſunt vane. Beatus hō:
μοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. Μακάριος ἄνθρωπος,
quē erudieris dn̄e: τ de lege tua docueris eū.
ὃν ἂν παιδεύσῃς κύριε, καὶ ἐκ τοῦ νόμου σου διδάξῃς αὐ
Vt mitiges eū a diebus malis: donec fodiat
τόν. Τοῦ πραῦναι αὐτὸν ἀφ᾽ ἡμερῶν πονηρῶν, ἕως οὗ ὀρυγῇ
petōri fouea. Qm̄ nō repellet dn̄s ple=
τῷ ἁμαρτωλῷ βόθρος. Ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λα
bē ſuā: τ hereditatē ſuā nō derelinquet.
ὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ οὐκ ἐγκαταλείψει.
Quoadviſq; iuſtitia cōuertetur in iudiciū: τ q iuxta illā:
Ἕως οὗ δικαιοσύνη ἐπιστρέψει εἰς κρίσιν, καὶ ἐχόμενοι αὐτῆς,
oēs q recto ſunt corde. Dp Quis cōſurget
πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Διάψαλμα. Τίς ἀναστήσεταί
mihi aduerſus malignātes? aut qs ſtabit mecū aduer
μοι ἐπὶ πονηρευομένοις; ἢ τίς συμπαραστήσεταί μοι ἐπὶ
ſus operātes iniqtatē? Niſi qr dn̄s adiuuit me:
τοῖς ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν; Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἐβοήθησέ μοι,
paulominꝰ habitaſſet in iferno aīa mea. Si dicebā
παραβραχὺ παρῴκησε τῷ ᾅδῃ ἡ ψυχή μου. Εἰ ἔλεγον
motus eſt pes me9: mīa tua dn̄e adiuuabat me ſe=
σεσάλευται ὁ πούς μου, τὸ ἔλεός σου κύριε ἐβοήθει μοι, κα
cundū multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo: cōſo=
τὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου, αἱ πα
lationes tue letificauerūt aīam meā. Nūqd adheret
ρακλήσεις σου εὔφραναν τὴν ψυχήν μου. Μὴ συμπροσέ
tibi ſedes iniqtatis: q fingis laborē in pcepto? Ca
σταί σοι θρόνος ἀνομίας, ὁ πλάσσων κόπον ἐπὶ πρόσταγμα; Θη
ptabūt in aīam iuſti: τ ſanguinē inocētē cōdēnā
ρεύσουσιν ἐπὶ ψυχὴν δικαίου, καὶ αἷμα ἀθῷον καταδικά
būt. Et fact9 eſt mihi dn̄s in refugiū: τ de9 me9
σονται. Καὶ ἐγένετό μοι κύριος εἰς καταφυγήν, καὶ ὁ θεός μου
in adiutoriū ſpei mee. Et reddet illis dn̄s
εἰς βοηθὸν ἐλπίδος μου. Καὶ ἀποδώσει αὐτοῖς κύριος
iniqtatē ipſoꝝ: τ ſm̄ malitiā eoꝝ diſper
τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν ἀφα
det illos dn̄s deus.
νιεῖ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός.
Laus cātici dauid: ſine titulo apud hebreos. 94.
Αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυίδ, ἀνεπίγραφος παρ᾽ Ἑβραίοις. ϟδ΄.
VEnite exultemus dn̄o: iubilemus
Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ
deo ſalutari nr̄o. Preoccupemus faciē eius
θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν. Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
in cōfeſſione: τ in pſalmis iubilemus ei. Qm̄
ἐν ἐξομολογήσει, καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. Ὅτι
deus magn9 dn̄s τ rex magn9 ſup oēm
θεὸς μέγας κύριος καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν
trā. Quia in manu eius fines terre: τ al=
γῆν. Ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ
titudines mōtiū ipſi9 ſunt. Qm̄ ipſi9 eſt mare:
ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ εἰσιν. Ὅτι αὐτοῦ ἐστιν ἡ θάλασσα,
τ ipſe fecit illud: τ aridā manus eius
καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτήν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ
formauerūt. Venite adoremus: τ procidamus ei:
ἔπλασαν. Δεῦτε, προσκυνήσωμεν, καὶ προσπέσωμεν αὐ
τ ploremus corā dn̄o q fecit
τῷ, καὶ κλαύσωμεν ἐναντίον κυρίου τοῦ ποιήσαντος
nos. Quia ipſe eſt deus nr̄:
ἡμᾶς. Ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν,

am & aduenā interfici=
ent: & pupillos occidēt
Et dixerūt nō videbit
dn̄s: & non intelliget
deus iacob. Intelligite
ſtulti in populo:
& inſipiētes aliqn̄ diſci
te. Qui plantauit
aurem non audiet: aut
qui finxit oculū
nō videbit? Qui eru=
dit gentes non arguet?
qdocet hoiem ſcientiā?
Dominus nouit
cogitatiōes hominum:
quia vane ſunt.
Beatus vir quem eru=
dieris domine:
& de lege tua docueris
eum. Vt quieſcat
a diebus afflictiōis: do
nec fodiatur impio
interitus. Nō enim de
relinquet dn̄s populū
ſuū: & hereditatē ſuam
nō deſeret. Qm̄ vſq;
ad iuſtitiā reuertetur iu
diciū: & ſequētur illud
oēs recti corde. Quis
ſtabit p me aduerſum
malos? qs ſtabit p me
aduerſus oparios ini=
quitatis? Niſi quia dn̄s
auxiliator meus: paulo
minus hitaſſet i iferno
aīa mea. Si dicebam
motus ē pes me9: mīa
tua dn̄e ſuſtētabat me.
In multitudie cogita=
tionū meaꝝ que ſunt i
me intriſecus: cōſolatio
nes tue delectabāt aīam
meā. Nūquid pticeps e
rit tui thron9 inſidiarū:
figēs laborē i pcepto?
Copulabūtur aduerſū
aīā iuſti: & ſāguinē i
nocētē cōdēnabūt. E=
rit āt dn̄s mihi i refugi
um & de9 me9 qſi petra
ſpei mee. Et reſtituet
ſup eos iniquitatē ſuā:
& i malitia ſua pdet e=
os: pdet illos dn̄s de9 nr̄
VEnite laudem9 95.
dn̄m: iubilemus
petre ieſu nr̄o. Preue=
niamus vultū eius i acti
one grāꝝ: i cāticis iubi=
lemus ei. Qm̄ fortis
& magnus dn̄s: & rex
magnus ſup oēs deos.
In cuius māu fūdamen
ta terre: & excelſa mō
tiū ipſius ſunt. Cuius ē
mare: ipſe eñ fecit illud:
& ſiccā māus eius plaſ
mauerūt. Venite ado=
remus & curuemur: fle
ctamus genua aū faciē
dn̄i factoris nr̄i. Quia
ipſe eſt deus noſter

ונר יהרגו ויתומים ירצחו: — גור הרג
ויאמרו לא יראה יה ולא יבין — יתם רצח
אלהי יעקב: בינו בערים בעם — אמר ראה
וכסילים מתי תשכילו: הנטע — בין כסל
אזן הלא ישמע אם יצר עין — שכל שמע
הלא יביט: היסר גוים הלא יוכיח — נבט יכח
המלמד אדם דעת: יהוה יודע — למד ידע
מחשבות אדם כי המה הבל: — ידע חשב
אשרי הגבר אשר תיסרנו יה — יסר
ומתורתך תלמדנו: להשקיט — ירה למד
לו מימי רע עד יכרה לרשע — שקט יום
שחת: כי לא יטש יהוה עמו — רוע כרה
ונחלתו לא יעזב: כי עד צדק — נטש
ישוב משפט ואחריו כל ישרי — עזב
לב: מי יקום לי עם מרעים — שוב שפט
מי יתיצב לי עם פעלי און: — קום רוע
לולי יהוה עזרתה לי כמעט שכנה — יצב
דומה נפשי: אם אמרתי מטה
רגלי חסדך יהוה יסעדני: ברב — נטה
שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו — סעד
נפשי: היחברך כסא הוות יצר — נחם שעשע
עמל עלי חק: יגודו על נפש — חבר הוה
צדיק ודם נקי ירשיעו: ויהי — גדד
יהוה לי למשגב ואלהי לצור — צדק נקה
מחסי: וישב עליהם את אונם — רשע היה
וברעתם יצמיתם יצמיתם יהוה — שגב חסה
אלהינו: **xcv.** לכו נרננה — שוב
ליהוה נריעה לצור ישענו: — רוע צמת
נקדמה פניו בתודה בזמירות — הלך רנן
נריע לו: כי אל גדול יהוה — רוע
ומלך גדול על כל אלהים: אשר — קדם פנה
בידו מחקרי ארץ ותועפות — ידה זמר
הרים לו: אשר לו הים והוא — גדל
עשהו ויבשת ידיו יצרו: באו — חקר יעף
נשתחוה ונכרעה נברכה לפני
יהוה עשנו: כי הוא אלהינו — שחה כרע
ברך פנה
עשה

ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו היום אם בקלו תשמעו: אל תקשו לבבכם כמריבה כיום מסה במדבר: אשר נסוני אבותיכם בחנוני גם ראו פעלי: ארבעים שנה אקוט בדור ואמר עם תעי לבב הם והם לא ידעו דרכי: אשר נשבעתי באפי אם יבאון אל מנוחתי:

xcvi.

שירו ליהוה שיר חדש שירו ליהוה כל הארץ: שירו ליהוה ברכו שמו בשרו מיום ליום ישועתו: ספרו בגוים כבודו בכל העמים נפלאותיו: כי גדול יהוה ומהלל מאד נורא הוא על כל אלהים: כי כל אלהי העמים אלילים ויהוה שמים עשה: הוד והדר לפניו עז ותפארת במקדשו: הבו ליהוה משפחות עמים הבו ליהוה כבוד ועז: הבו ליהוה כבוד שמו שאו מנחה ובאו לחצרותיו: השתחוו ליהוה בהדרת קדש חילו מפניו כל הארץ: אמרו בגוים יהוה מלך אף תכון תבל בל תמוט ידין עמים במישרים: ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הים ומלאו: יעלז שדי וכל אשר בו אז ירננו כל עצי יער: לפני יהוה כי בא כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק ועמים באמונתו:

xcvii.

יהוה מלך תגל הארץ ישמחו איים רבים: ענן וערפל סביביו צדק ומשפט מכון כסאו: אש לפניו תלך ותלהט סביב

&nos pplſs paſcue eiuſ & grex manus eius: hodie ſi voce eius audieritis. Nolite idurare corda veſtra ſicut in cõtradictione: ſicut in die tẽtatiõis ĩ deſerto. Vbi tẽtauerunt me pr̃es vr̃i: ꝓbauerũt me & viderũt opus meum. Quadragĩta annis diſplicuit mihi gñatio illa: & dixi ppls errãs ĩ corde eſt: & ipſi nõ cognouerũt vias meas. & iuraui in furorẽ meo: ſi venient in requiẽ meã.

Cantate dño 96. cãticum nouum: canite domino omnis terra. Canite domino benedicite nomĩ eius: annunciate de die in diẽ ſalutare eius. Narrate ĩn gẽtibus gloriã eius: in vniuerſis populis mirabilia eius. Quia magnus dñs & laudabilis nimis: terribilis ipſe ſup omnes deos. Omnes enim dii populorum ſculptilia: dominus autem celos fecit. Gloria & decor añ vultũ eius: fortitudo & exultatio in ſctũario eius. Afferte dño familie põplorũ: afferte domino gloriã & fortitudinem. Afferte dño gloriam nomini eius: leuate munera & introite in atria eius. Adorate dominum in decore ſãctuarii: paueat a facie eius omnis terra. Dicite in gẽtibus dñs regnauit: ſiquidem appendit orbem immobilem: iudicabit populos in equitate. Letamini celi & exulta terra: tonet mare & plẽitudo eius. Gaudeat ager & oĩa q̃ in eo ſunt: tũc laudabũt vniuerſa ligna ſaltus. Añ faciẽ dñi q̃m venit: q̃m venit iudicare terram: iudicabit orbem in iuſtitia & populos in fide ſua. 97.

Dñs regnauit exultabit terra: letabuntur inſule multe. Nubes & caligo in circuitu ei9: iuſtitia & iudicium firmamentum ſolii eius. Ignis ante faciẽ eius ĩbit: & exuret ꝑ circuitũ

nos ppls paſcue eius: ⁊ oues manus eius.
καὶ ἡμεῖς λαὸς νομῆς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ.
Hodie ſi voce eius audieritis: nolite obdurare
Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς
corda vr̃a: ſicut in exacerbatione. Secũm diẽ
καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Κατὰ τὴν ἡμέραν
tẽtationis in deſerto: vbi tẽtauerũt me pr̃es vr̃i.
τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν.
Probauerũt me ⁊ viderũt opa mea: q̃draginta ãnis
Ἐδοκίμασάν με καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου, τεσσαράκοντα ἔτη
offenſus fui gñationi huic. Et dixi: ſemp errãt
προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ. Καὶ εἶπα, ἀεὶ πλανῶνται τῇ
corde: ipſi vo nõ cognouerũt vias meas. Ut iuraui in
καρδίᾳ, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. Ὡς ὤμοσα ἐν
ira mea: ſi introibũt in requiẽ meã?
τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου;

Laus cãtici dauid: qñ dom9 edificabat poſt
Αἶνος ᾠδῆς τῷ δαδ, ὅτε ὁ οἶκος ᾠκοδόμητο μετὰ τὴν
captiuitatẽ. ſine titulo apud hebreos. 95.
αἰχμαλωσίαν. ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. ϞΕ.

Cantate dño cãticũ nouũ. cãtate dño oĩs
Ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ἄσατε τῷ κυρίῳ πᾶ-
terra. Cãtate dño: bñdicite noĩ eius. An
σα ἡ γῆ. Ἄσατε τῷ κυρίῳ, εὐλογήσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Εὐ-
nũciate diẽ de diẽ ſalutare eius. Annũciate
αγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Ἀναγγείλα-
ĩter gẽtes gloriã eius: in oĩbus pplis
τε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ
mirabilia eius. Qm̃ magn9 dñs ⁊ laudabilis nimis: terri
θαυμάσια αὐτοῦ. Ὅτι μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, φο-
bilis eſt ſup oẽs deos. Qm̃ oẽs dii
βερός ἐστιν ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. Ὅτι πάντες οἱ θεοὶ
gentiũ demonia: dñs aũt celos fecit
τῶν ἐθνῶν δαιμόνια, ὁ δὲ κύριος τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν.
Confeſſio ⁊ pulchritudo in ꝯſpectu eius. ſctimonia ⁊
Ἐξομολόγησις καὶ ὡραιότης ἐνώπιον αὐτοῦ, ἁγιωσύνη καὶ
magnificẽtia in ſctificatione eius. Afferte do-
μεγαλοπρέπεια ἐν τῷ ἁγιάσματι αὐτοῦ. Ἐνέγκατε τῷ κυ-
mino patrie gentiũ: afferte dño gloriã ⁊ ho
ρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τι-
norẽ. Afferte dño gloriã noĩ eius: tollite ho-
μήν. Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ, ἄρατε θυ-
ſtias ⁊ introite in atria eius. Adorate
σίας καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ. Προσκυνήσατε
dñm in atrio ſctõ eius: cõmoueaẽ a facie
τῷ κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ, σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου
eius vniuerſa tra. Dicite in gẽtibus: qꝛ dñs re-
αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. Εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι κύριος ἐβα-
gnauit: ⁊ eñi correxit orbẽ terre: q̃ nõ cõmo-
σίλευσε, καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευ-
uebit: iudicabit pplos in eq̃tate. Letẽtur celi
θήσεται, κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρα-
et exultet terra: cõmoueaẽ mare: ⁊ plenitu-
νοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, σαλευθήτω ἡ θάλασσα, καὶ τὸ πλήρω-
do eius. Gaudebũt cãpi: ⁊ oĩa q̃ in eis: tunc
μα αὐτῆς. Χαρήσεται τὰ πεδία, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, τότε
exultabũt oĩa ligna ſylue: a facie
ἀγαλλιάσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ, Ἀπὸ προσώπου
dñi: qꝛ venit: qm̃ venit iudicare terrã. Judicabit orbẽ ter-
κυ, ὅτι ἔρχεται, ὅτι ἔρχεται κρῖναι τὴν γῆν. Κρινεῖ τὴν οἰκουμέ-
re in eq̃tate: ⁊ pplos in veritate ſua. Pſalmus
νην ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ λαοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ αὐτοῦ. Ψαλμὸς τῷ
dauid qñ terra ei9 reſtituta ẽ. ſine titulo apud hebreos. 96
δαδ ὅτε ἡ γῆ αὐτοῦ καθίσατο. ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. ϞϚ

Dominꝰ regnauit: exultet terra: letẽtur
Ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτω-
inſule multe. Nubes ⁊ caligo ĩ circuitu ei9: iuſtitia
σαν νῆσοι πολλαί. Νεφέλη καὶ γνόφος κύκλῳ αὐτοῦ, δικαιοσύ-
et iudiciũ correctio ſedis eius. Ignis ante
νη καὶ κρίμα κατόρθωσις τοῦ θρόνου αὐτοῦ. Πῦρ ἐνώπι-
ipm̃ pcedet: ⁊ inflãmabit ĩ circuitu
ον αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ φλογιεῖ κύκλῳ

inimicos eius. Alluxerũt fulgura eius orbi
τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἔφαναν αἱ ἀστραπαὶ αὐτοῦ τῇ οἰκου-
terre: vidit ⁊ cõmota eſt terra. Mõtes ſicut cera fluxerũt
μένῃ, εἶδε καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. Τὰ ὄρη ὡσεὶ κηρὸς ἐτάκη-
a facie dñi: a facie dñi oĩs
σαν ἀπὸ προσώπου κυρίου, ἀπὸ προσώπου κυρίου πά-
terre. Annũciauerũt celi iuſticiã eius:
σης τῆς γῆς. Ἀνήγγειλαν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ,
et viderũt oẽs ppli gloriã eius. Cõfundãtur
καὶ εἴδοσαν πάντες οἱ λαοὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. Αἰσχυνθήτω-
oẽs q̃ adorãt ſculptilia: q̃ gloriãtur
σαν πάντες οἱ προσκυνοῦντες τοῖς γλυπτοῖς, οἱ ἐγκαυχώ-
in ſimulachris ſuis. Adorate eũ oẽs
μενοι ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. Προσκυνήσατε αὐτῷ πάν-
angeli eius. Audiuit ⁊ letata eſt ſion: ⁊
τες ἄγγελοι αὐτοῦ. Ἤκουσε καὶ εὐφράνθη ἡ σιών, καὶ ἠ-
exultauerũt filie iude: ꝓpter iu-
γαλλιάσαντο αἱ θυγατέρες τῆς ἰουδαίας, ἕνεκεν τῶν κρι-
dicia tua dñe. Qm̃ tu dñs altiſſim9 ſup oẽm
μάτων σου κύριε. Ὅτι σὺ κύριος ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν
terrã: nimis exaltatus es ſup oẽs deos: Qui
γῆν, σφόδρα ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. Οἱ
diligitis dñm: odite mala: cuſtodit dñs
ἀγαπῶντες τὸν κύριον, μισεῖτε πονηρά, φυλάσσει κύριος
aĩas ſctõꝝ ſuoꝝ: de manu peccãtis libe-
τὰς ψυχὰς τῶν ὁσίων αὐτοῦ, ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ ῥύσε-
rabit eos. Lux orta eſt iuſto: ⁊ rectis cor-
ται αὐτούς. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρ-
de letitia. Letamini iuſti in dño: ⁊ cõ-
δίᾳ εὐφροσύνη. Εὐφράνθητε δίκαιοι ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐξο-
fitemini memorie ſctificationis eius.
μολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ.
Pſalmus dauid 97.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ϞΖ.

Cantate dño canticũ nouũ: qꝛ mirabilia fe-
Ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποί-
cit dñs. Saluauit eũ dextera eius. ⁊ brachiũ
ησεν ὁ κύριος. Ἔσωσεν αὐτὸν ἡ δεξιὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ βραχί-
ſctũ eius. Notũ fecit dñs ſalutare ſuũ:
ων ὁ ἅγιος αὐτοῦ. Ἐγνώρισε κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ,
in cõſpectu gentiũ reuelauit iuſticiã ſuã.
ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.
recordat9 eſt mĩe ſue iacob: ⁊ verita-
Ἐμνήσθη τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τῷ ἰακώβ, καὶ τῆς ἀληθεί-
tis ſue domui iſrael. Viderũt oẽs ter-
ας αὐτοῦ τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. Εἴδοσαν πάντα τὰ πέ-
mini terre ſalutare dei nr̃i. Jubilate
ρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Ἀλαλάξατε
deo oĩs terra: cãtate ⁊ exultate ⁊ pſallite.
τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, ἄσατε καὶ ἀγαλλιᾶσθε καὶ ψάλατε.
Pſallite dño in cithara: in cithara ⁊ voce pſalmi:
Ψάλατε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ, ἐν κιθάρᾳ καὶ φωνῇ ψαλμοῦ,
in tubis ductilibus: ⁊ voce tube cornee Jubi
ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς, καὶ φωνῇ σάλπιγγος κερατίνης. Ἀλα-
late in cõſpectu regis dñi. Moueaẽ ma-
λάξατε ἐνώπιον τοῦ βασιλέως κυρίου. Σαλευθήτω ἡ θά-
re ⁊ plenitudo eius: orbis trax ⁊ oẽs
λασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ
qui habitãt in eo. Flumina plaudẽt manu ſi-
κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Ποταμοὶ κροτήσουσι χειρὶ ἐπὶ τὸ
mul: mõtes exultabũt a cõſpectu dñi: qm̃ ve-
αὐτό, τὰ ὄρη ἀγαλλιάσονται ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἔρ-
nit: qm̃ venit iudicare terrã. Judicabit orbẽ trax in iu-
χεται, ὅτι ἥκει κρῖναι τὴν γῆν. Κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δι-
ſtitia: ⁊ pplos in eq̃tate. Pſalm9 dauid 98.
καιοσύνῃ, καὶ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ϞΗ.

Dominꝰ regnauit: iraſcant ppli: q̃ ſe-
Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί, ὁ καθή-
des ſup cherubim: moueatur terra. Dñs in
μενος ἐπὶ τῶν χερουβίμ, σαλευθήτω ἡ γῆ. Κύριος ἐν
ſion magnꝰ: ⁊ excelſus eſt ſup oẽs
σιὼν μέγας, καὶ ὑψηλός ἐστιν ἐπὶ πάντας

hoſtes eius. Appuerũt fulgura eius orbi: vidit & cõtremuit terra. Mõtes ſicut cera tabefacti ſunt a facie dñi: a facie dominatoris omnis terre. Annũciauerũt celi iuſtitiã eius: & viderũt oẽs populi gloriã eius. Confundantur vniuerſi qui ſeruiunt ſculptili: qui gloriãtur in idolis ſ: adorate eum oẽs dii. Audiuit & letata eſt ſiõ: & exultauerunt filie iude propter iudicia tua domine. Tu enim dñs excelſus ſup omnem terram: vehementer eleuatus es ſup oẽs deos. Qui diligitis dominum odite malũ: cuſtodit animas ſanctorũ ſuorũ: de manu impiorum eruet eos. Lux orta eſt iuſto & rectis corde letitia. Letamini iuſti in dño: & confitemini memorie ſctẽ ei9. 98.

Pſalmus.

Cantate domino cãticũ nouum quia mirabilia fecit: ſaluauit ſibi dextera eius & brachiũ ſctũm eius. Notum fecit dominus ſalutare ſuũ: in cõſpectu gẽtiũ reuelauit iuſtitiã ſuã. Recordatus eſt mĩe ſue & veritatis ſue domui iſrael: viderunt oẽs fines terre ſalutare dei noſtri. Iubilate domino omnis terra vociferamini. & laudate & canite. Cãtate domino in cithara: in cithara & voce carminis. In tubis & clangore buccine iubilate coram rege dño. Tonet mare & plẽitudo eius: orbis & hitatores eius. Flumina plaudẽt manu: ſimul mõtes laudabunt. Ante dñm quia venit iudicare terram: iudicabit orbem in iuſtitia & populos in equitatibus. 99.

Dominus regnauit commoueantur populi: ſeſſor cherubim concutiatur terra. Dominus in ſion magnus: & excelſus ẽ ſuper omnes

צריו: האירו ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ: הרים כדונג נמסו מלפני יהוה מלפני אדון כל הארץ: הגידו השמים צדקו וראו כל העמים כבודו: יבשו כל עבדי פסל המתהללים באלילים השתחוו לו כל אלהים: שמעה ותשמח ציון ותגלנה בנות יהודה למען משפטיך יהוה: כי אתה יהוה עליון על כל הארץ מאד נעלית על כל אלהים: אהבי יהוה שנאו רע שמר נפשות חסידיו מיד רשעים יצילם: אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה: שמחו צדיקים ביהוה והודו לזכר קדשו:

xcviii.

מזמור שירו ליהוה שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו: הודיע יהוה ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו: זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו: הריעו ליהוה כל הארץ פצחו ורננו וזמרו: זמרו ליהוה בכנור בכנור וקול זמרה: בחצצרות וקול שופר הריעו לפני המלך יהוה: ירעם הים ומלאו תבל וישבי בה: נהרות ימחאו כף יחד הרים ירננו: לפני יהוה כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק ועמים במישרים:

xcix.

יהוה מלך ירגזו עמים ישב כרובים תנוט הארץ: יהוה בציון גדול ורם הוא על כל

העמים: יודו שמך גדול ונורא ירה ירא
קדוש הוא: ועז מלך משפט ארב קדש עזז
אתה כוננת מישרים משפט שפט ישר
וצדקה ביעקב אתה עשית: עשה
רוממו יהוה אלהינו והשתחוו שחה
להדום רגליו קדוש הוא: משה הדם
ואהרן בכהניו ושמואל בקראי
שמו קראים אל יהוה והוא
יענם: בעמוד ענן ידבר אליהם ענה עמד
שמרו עדתיו וחק נתן למו: דבר עוד
יהוה אלהינו אתה עניתם אל
נשא היית להם ונקם על היה
עלילותם: רוממו יהוה אלהינו עלל
והשתחוו להר קדשו כי קדוש קדש
יהוה אלהינו: c. מזמור זמר
לתודה הריעו ליהוה כל ידה רוע
הארץ: עבדו את יהוה בשמחה
באו לפניו ברננה: דעו כי יהוה בוא פנה
הוא אלהים הוא עשנו ולו ידע עשה
אנחנו עמו וצאן מרעיתו: צון רעה
באו שעריו בתודה חצרתיו בוא
בתהלה הודו לו ברכו שמו הלל ידה
כי טוב יהוה לעולם חסדו
ועד דור ודור אמונתו: ci. אמן
לדוד מזמור זמר
חסד ומשפט אשירה לך יהוה שפט שור
אזמרה: אשכילה בדרך תמים שכל תמם
מתי תבוא אלי אתהלך בתם בוא הלך
לבבי בקרב ביתי: לא אשית שית
לנגד עיני דבר בליעל עשה כל
שטים שנאתי לא ידבק בי: שטה דבק
לבב עקש יסור ממני רע לא סור רוע
אדע: מלושני בסתר רעהו ידע לשן
אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב צמת
אתו לא אוכל: עיני בנאמני יכל אמן
ארץ לשבת עמדי הולך בדרך ישב הלך

populos. Cõfiteantur noi tuo magno & terribili ſctõ. Et imperiũ regis iudicium diligit: tu fundaſti equitates: iudicium & iuſtitiam in iacob tu feciſti. Exaltate dñm deũ noſtrũ: & adorate ſcabellũ pedũ eius quia ſctũs eſt ipſe. Moyſes & aaron in ſacerdotib⁹ ſuis: & ſamuel in his q inuocãt nomẽ eius: inuocabant dñm: & ipſe exaudiebat eos. In colũna nubis loqbatur ad eos: cuſtodierũt teſtimonia eius & pceptum qđ dedit illis. Dñe deus nr tu exaudiſti eos: deus propitius fuiſti eis & vltor ſuper cõmutationibus eorũ. Exaltate dñm deũ noſtrũ: & adorate in mõte ſancto eius: qa ſanctuſ dominus deus nr.

Pſalm⁹ p cõfeſſiõe. 100

Iubilate domio omnis tra. Seruite domino in leticia: ingredimini coram eo in laude. Scitote quoniã dominus ipſe eſt deus: ipſe fecit nos & ipſius ſumus: populus eius & grex paſcue ei⁹. Ingredimini portas eius in gratiarum actione atria eius in laude: confitemini ei benedicite nomini eius. Quia bonus dominus in ſempiternum miſericordia eius: & vſq ad generationẽ & generationem fides eius.

David pſalmus. 101.

Miſericordiã & iudiciũ cãtabo: tibi domine pſallam. Erudiar in via perfecta: qñ venies ad me: ambulabo in ſimplicitate cordis mei i medio domus mee. Non pponã corã oclis meis verbũ belial: facientem declinatiões odiui: nec adheſit mihi. Cor prauũ recedet a me: malum neſciam. Loquẽtẽ in abſcõdito contra proximũ ſuum hunc interficiã: ſupbũ oculis & latum corde cũ hoc eſſe nõ potero. Oculi mei ad fideles terre vt habitẽt mecũ: ambulans in via

pplos. Confiteãtur noi tuo
τοὺς λαούς. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ ὀνόματί σου τῷ
magno: qm terribile ⁊ ſcm eſt: ⁊ honor regis
μεγάλῳ, ὅτι φοβερὸν καὶ ἅγιόν ἐστι, καὶ τιμὴ βασιλέ-
iudiciũ diligit. Tu paraſti directiões: iudiciũ
ως κρίσιν ἀγαπᾷ. Σὺ ἡτοίμασας εὐθύτητας, κρίσιν
et iuſtitiã in iacob tu feciſti. Exaltate dñm
καὶ δικαιοσύνην ἐν Ἰακὼβ σὺ ἐποίησας. Ὑψοῦτε κύριον
deũ nrm: ⁊ adorate ſcabellũ pe-
τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν πο-
dum eius: qm ſanct⁹ eſt. Moyſes ⁊ aaron in
δῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τοῖς
ſacerdotib⁹ eius: ⁊ ſamuel inter eos q inuocãt
ἱερεῦσιν αὐτοῦ, καὶ Σαμουὴλ ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις
nomẽ eius. Inuocabãt dñm: ⁊ ipſe
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον, καὶ αὐτὸς
exaudiebat eos: in colũna nubis loqbat ad eos.
εἰσήκουεν αὐτῶν, ἐν στύλῳ νεφέλης ἐλάλει πρὸς αὐτούς.
Qm cuſtodiebãt teſtimonia eius: ⁊ pcepta
Ὅτι ἐφύλασσον τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καὶ τὰ προστάγ-
eius q dedit illis: Dñe deus nr tu exau-
ματα αὐτοῦ ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς. Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν σὺ ἐπή-
diebas eos: de⁹ tu ppicius fuiſti eis: ⁊ vlci-
κουες αὐτῶν, ὁ θεὸς σὺ εὐίλατος ἐγίνου αὐτοῖς, καὶ ἐκδι-
ſcẽs in oẽs adinuẽtiões eoꝝ. Exaltate
κῶν ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. Ὑψοῦτε
dñm deũ nrm: ⁊ adorate in mõte ſctõ eius:
κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ,
qm ſctus dñs de⁹ noſter.
ὅτι ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

Pſalmus dauid in cõfeſſione. 99.
Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ εἰς ἐξομολόγησιν. ϙθ.

Iubilate deo oĩs terra: ſeruite do-
Ἀλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, δουλεύσατε τῷ κυ- Su. 65.
mino in leticia. Introite in cõſpectu eius in exultatio-
ρίῳ ἐν εὐφροσύνῃ. Εἰσέλθετε ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιά-
ne: ſcitote qm dñs ipſe eſt deus nr. Ipſe fe-
σει, γνῶτε ὅτι κύριος αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν. Αὐτὸς ἐποί-
cit nos: ⁊ nõ nos. nos aũt pplꝯ eius ⁊ oues
ησεν ἡμᾶς, καὶ οὐχ ἡμεῖς. ἡμεῖς δὲ λαὸς αὐτοῦ καὶ πρόβατα
paſcue eius. Introite ad portas eius in cõfeſ-
νομῆς αὐτοῦ. Εἰσέλθετε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ ἐν ἐξομο-
ſione: ad atria eius in hymnis. Cõfitemini
λογήσει, εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις. Ἐξομολογεῖ-
illi: laudate nomen eius: qm ſuauis dñs:
σθε αὐτῷ, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτι χρηστὸς κύριος,
in eternũ mia eius. Et vſq in gñatione ⁊ gña-
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Καὶ ἕως γενεᾶς καὶ γε-
tionẽ veritas eius.
νεᾶς ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ.

Pſalmus dauid. 100.
Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ρ.

Miſericordiã ⁊ iudiciũ cãtabo tibi dñe: pſallã ⁊ in-
Ἔλεον καὶ κρίσιν ᾄσομαί σοι κύριε· ψαλῶ καὶ συ-
telligã in via immaculata: qñ venies ad me. Perambula-
νήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, πότε ἥξεις πρός με. Διεπορευό-
bã in innocẽtia cordis mei in medio dom⁹ mee. Nõ
μην ἐν ἀκακίᾳ καρδίας μου ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου μου. Οὐ
pponebã ante oculos meos rem iniuſtã: facien-
προετιθέμην πρὸ ὀφθαλμῶν μου πρᾶγμα παράνομον, ποι-
tes puaricationes odiui. Non adheſit mihi cor
οῦντας παραβάσεις ἐμίσησα. Οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία
prauũ: declinãtes a me malignũ nõ cognoſcebã.
σκαμβή, ἐκκλίνοντος ἀπ' ἐμοῦ τοῦ πονηροῦ οὐκ ἐγίνωσκον.
Detrahentẽ ſecreto pximis ſuis: hũc pſe-
Τὸν καταλαλοῦντα λάθρα τῶν πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξε-
qbar. Superbo oculo ⁊ inſatiabili corde: cũ
δίωκον. Ὑπερηφάνῳ ὀφθαλμῷ καὶ ἀπλήστῳ καρδίᾳ, τού-
hoc nõ edebã. oculi mei ad fideles terre:
τῳ οὐ συνήσθιον. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς,
vt ſedeãt ipſi mecũ. Ambulans in via
τοῦ συγκαθῆσθαι αὐτοὺς μετ' ἐμοῦ. Πορευόμενος ἐν ὁδῷ

immaculata: hic mihi miniſtrabat. Nõ hitabat in medio
ἀμώμῳ, οὗτός μοι ἐλειτούργει. Οὐ κατῴκει ἐν μέσῳ τῆς
dom⁹ mee q facit ſupbiã. Qui loqtur iniq nõ di-
οἰκίας μου ποιῶν ὑπερηφανίαν. Λαλῶν ἄδικα οὐ κα-
rexit in cõſpectu oculoꝝ meoꝝ. In ma-
τεύθυνεν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου. Εἰς τὰς πρω-
tutino iterficiebã oẽs pctõres terre: vt di-
ίας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, τοῦ ἐξο-
ſperderẽ de ciuitate dñi oẽs operãtes
λοθρεῦσαι ἐκ πόλεως κυρίου πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν
iniqtatẽ.
ἀνομίαν.

Orõ paupꝫ: cũ anxius fuerit: ⁊ corã
Προσευχὴ τῷ πτωχῷ, ὅταν ἀκηδιάσῃ, καὶ ἐναντί-
dño effuderit precẽ ſuã 101.
ον κυρίου ἐκχέῃ τὴν δέησιν αὐτοῦ. ρα.

Dñe exaudi orõnes meã: ⁊ clamor
Infra. 141. Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καὶ ἡ κραυγή
me⁹ ad te veniat. Non auertas faciẽ tuã
μου πρὸς σὲ ἐλθέτω. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου
a me. In qcũq die tribulor: inclina ad me aurẽ
ἀπ' ἐμοῦ. Ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θλίβωμαι, κλῖνον πρός με τὸ οὖς
tuã: in qcũq die inuocauero te: velociter exaudi
σου, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ ἐπάκουσόν
me. Quia defecerũt ſicͭ fumus dies mei: ⁊ oſſa
μου. Ὅτι ἐξέλιπον ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι μου, καὶ τὰ ὀστᾶ
Infra. 157. mea ſicͭ cremiũ aruerũt. Percuſſus ſum vt fenũ:
μου ὡσεὶ φρύγιον συνεφρύγησαν. Ἐπλήγην ὡσεὶ χόρτος,
et aruit cor meũ: qr oblitus ſum cõedere
καὶ ἐξηράνθη ἡ καρδία μου, ὅτι ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν
panẽ meũ. A voce gemitus mei adheſit
τὸν ἄρτον μου. Ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου ἐκολλήθη τὸ
os meũ carni mee. Similis fact⁹ ſũ pelicano ſolitudis: fct⁹
ὀστοῦν μου τῇ σαρκί μου. Ὡμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῷ, ἐγε-
ſum ſicut nycticorax in domicilio. Vigilaui ⁊ fact⁹
νήθην ὡσεὶ νυκτικόραξ ἐν οἰκοπέδῳ. Ἠγρύπνησα καὶ ἐγενό-
ſum ſicͭ paſſer ſolitari⁹ in tecto. Tota die
μην ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματος. Ὅλην τὴν ἡμέραν
exprobrabãt mihi inimici mei: ⁊ q laudabãt me aduerſũ me
ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου, καὶ οἱ ἐπαινοῦντές με κατ' ἐμοῦ
iurabãt. Quia cinerẽ tanq̃ panẽ mãducabã: ⁊ poculũ
ὤμνυον. Ὅτι σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον, καὶ τὸ πόμα
meũ cũ fletu miſcebã. A facie ire
μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων. Ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς
tue ⁊ idignatiõis tue: qr eleuãs alliſiſti me.
σου καὶ τοῦ θυμοῦ σου, ὅτι ἐπάρας κατέρραξάς με.
Dies mei ſicͭ vmbra declinauerũt: ⁊ ego ſicͭ fe-
Αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιὰ ἐκλίθησαν, κἀγὼ ὡσεὶ χόρ-
nũ arui. Tu aũt dñe in eternũ pmanes: ⁊
τος ἐξηράνθην. Σὺ δὲ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα μένεις, καὶ
memoriale tuũ in gñatione ⁊ gñatione. Tu exurgẽs mi-
τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Σὺ ἀναστὰς οἰ-
ſereberis ſion: qr tẽpus miſerẽdi e-
κτειρήσεις τὴν Σιών, ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι αὐ-
ius: qr venit tẽpus. Qm placuerũt ſeruis tuis
τήν, ὅτι ἥκει καιρός. Ὅτι εὐδόκησαν οἱ δοῦλοί σου
lapides eius: ⁊ terre ei⁹ miſerebũtur.
τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς οἰκτειρήσουσι.
Et timebũt gẽtes nomẽ dñi: ⁊ oẽs
Καὶ φοβηθήσονται τὰ ἔθνη τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ πάντες
reges terre gloriã tuã. Quia edifica-
οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τὴν δόξαν σου. Ὅτι οἰκοδομή-
bit dñs ſion: ⁊ videbit in gloria ſua.
σει κύριος τὴν Σιών, καὶ ὀφθήσεται ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ.
Reſpexit in orõnes humiliũ ⁊
Ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν, καὶ
nõ ſpreuit precẽ eoꝝ. Scribatur hec in
οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν. Γραφήτω αὕτη εἰς
gñone altera: ⁊ pplꝯ q creatur laudabit do-
γενεὰν ἑτέραν, καὶ λαὸς ὁ κτιζόμενος αἰνέσει τὸν κύ-
minũ. Quia pſpexit de excelſo ſctõ ſuo: dñs de
ριον. Ὅτι ἐξέκυψεν ἐξ ὕψους ἁγίου αὐτοῦ, κύριος ἐξ

ſimpliciter hic miniſtrabit mihi. Nõ hitabit in medio domus mee faciẽs dolum: loquens mẽdaciũ nõ placebit in cõſpectu oculorũ meorũ. Mane pdã oẽs ipios terre: vt interficiã de ciuitate dñi vniuerſos qui opantur iniqtatẽ.

Orõ pauperi cũ anxius fuerit & coram domino fuderit eloquium ſuum. 102.

Domine exaudi orationẽ meã: & clamor meus ad te veniat. Nõ abſcõdas faciẽ tuam a me in die tribulatiõis mee: iclina ad me aurẽ tuã: in quacunq die inuocauero te velociter exaudi me. Quia cõſũpti ſunt ſicut fum⁹ dies mei: & oſſa mea q ſi frixa cõtabuerunt. Percuſſum eſt quaſi fenũ & arefactũ ẽ cor meum: quia oblitus ſũ comedere panẽ meũ. A voce gemitus mei adheſit os meũ carni mee. Aſſimilatus ſum pelicano deſerti: factus ſum quaſi bubo ſolitudinũ. Vigilaui & fui ſicut auis ſolitaria ſuper tecto. Tota die exprobrabãt mihi inimici mei: exultãtes per me iurabant. Quia cinerẽ ſicut panẽ comedi: & potũ meũ cũ fletu miſcui. A facie indignatiõis & ire tue: quia eleuaſti me & alliſiſti me. Dies mei ſicut vmbra iclinati ſunt: & ego quaſi fenũ arui. Tu aũt domine in eternũ pmães: & memoriale tuũ in generatione & generatione. Tu ſuſcitãs miſereberis ſiõ: quia tps ẽ vt miſerearis eius quoniam venit tps. Quoniam placitos fecerunt ſerui tui lapides eius: & puluerẽ ei⁹ miſerabilẽ. Et timebũt gẽtes nomen dñi: & vniuerſi reges terre gloriã tuam. Quia edificabit dominus ſion: appebit in gloria ſua. Reſpexit ad orationem vacui: & nõ deſpexit orationẽ eoꝝ. Scribatur hec in generatione nouiſſima: & populus qui creabitur laudabit dominum. Quoniam proſpexit de excelſo ſacto ſuo: dominus

תמים הוא ישרתני: לא ישב תמם שרת
בקרב ביתי עשה רמיה דבר רמה
שקרים לא יכון לנגד עיני: כון
לבקרים אצמית כל רשעי ארץ
להכרית מעיר יהוה כל פעלי און: כרת
תפלה לעני כי cii. פלל ענה
יעטף ולפני יהוה ישפך שיחו: עטף פנה
יהוה שמעה תפלתי שפך שוח
ושועתי אליך תבוא: אל בוא
תסתר פניך ממני ביום צר לי סתר פנה
הטה אלי אזנך ביום אקרא מהר צור נטה
ענני: כי כלו בעשן ימי ועצמותי קרא ענה
כמו קד נחרו: הוכה כעשב ויבש כלה יום
לבי כי שכחתי מאכל לחמי: יקד חרר
מקול אנחתי דבקה עצמי לבשרי: נכה
דמיתי לקאת מדבר הייתי ככוס דמה דבר
חרבות: שקדתי ואהיה כצפור היה היה
בודד על גג: כל היום חרפוני צפר בדד
אויבי מהוללי בי נשבעו: איב הלל
כי אפר כלחם אכלתי ושקוי שבע
בבכי מסכתי: מפני זעמך שקה
וקצפך כי נשאתני ותשליכני: בכה פנה
ימי כצל נטוי ואני כעשב שלך
איבש: ואתה יהוה לעולם יום נטה
תשב וזכרך לדור ודור: אתה יבש עלם
תקום תרחם ציון כי עת לחננה ישב
כי בא מועד: כי רצו עבדיך קום רחם
את אבניה ואת עפרה יחננו: בוא יעד
וייראו גוים את שם יהוה רצה חנן
וכל מלכי הארץ את כבודך: ירא
כי בנה יהוה ציון נראה בכבודו: כבד
פנה אל תפלת הערער ולא בזה ראה
את תפלתם: תכתב זאת לדור פלל עור
אחרון ועם נברא יהלל יה: כתב
כי השקיף ממרום קדשו יהוה ברא הלל שקף רום

משמים אל ארץ הביט׃ לשמע   נבט
אנקת אסיר לפתח בני תמותה׃   אסר פתח
לספר בציון שם יהוה ותהלתו   ספר הלל
בירושלם׃ בהקבץ עמים יחדו   קבץ
וממלכות לעבד את יהוה׃ ענה   מלך
בדרך כחי קצר ימי׃ אמר אלי   כוח
אל תעלני בחצי ימי בדור דורים   עלה חצה
שנותיך׃ לפנים הארץ יסדת   יום שנה
ומעשה ידיך שמים׃ המה יאבדו   פנה עשה
אבד
ואתה תעמד וכלם כבגד יבלו   עמד בלה
כלבוש תחליפם ויחלפו׃ ואתה   לבש חלף
הוא ושנותיך לא יתמו׃ בני   תמם
עבדיך ישכונו וזרעם לפניך   שכן פנה
יכון׃ לדוד ברכי נפשי ciii.   כון
את יהוה וכל קרבי את שם
קדשו׃ ברכי נפשי את יהוה
ואל תשכחי כל גמוליו׃ הסלח   שכח גמל
לכל עונכי הרפא לכל תחלואיכי׃   חלה
הגואל משחת חייכי המעטרכי   גאל חיה
חסד ורחמים׃ המשביע בטוב   עטר שבע
עדיך תתחדש כנשר נעוריכי׃   עדה חדש
עשה צדקות יהוה ומשפטים   נער שפט
לכל עשוקים׃ יודיע דרכיו   עשק ידע
למשה לבני ישראל עלילותיו׃   עלל
רחום וחנון יהוה ארך אפים ורב   רחם חנן
חסד׃ לא לנצח יריב ולא   רבב רוב
לעולם יטור׃ לא כחטאינו   נטר
עשה לנו ולא כעונתינו גמל
עלינו׃ כי כגבה שמים על
הארץ גבר חסדו על יראיו׃
כרחק מזרח ממערב הרחיק   זרח ערב
ממנו את פשעינו׃ כרחם   רחם
אב על בנים רחם יהוה
על יראיו׃ כי הוא ידע
יצרנו זכור כי עפר אנחנו׃   זכר אנש
אנוש כחציר ימיו כציץ   חצר יום

de celo terram contēplatus eſt. Vt audiret gemitum vincti: vt ſolueret filios mortis. Vt narretur in ſiō nomē dñi: & laudatio ei9 in hieruſalē. Cū cōgregati fuerit populi ſimul: & regna vt ſeruiāt domino. Afflixit in via fortitudinē meā: abbreuiauit dies meos. Dicā deus meus ne rapias me in medio dierū meorū: in gñatiōe gñationū anni tui. A principio terrā fundaſti: & opus manuū tuarū ſunt celi. Ipſi peribunt tu aūt ſtabis: & oēs quaſi veſtimentū atterentur: quaſi pallium mutabis eos & mutabūtur. Tu āt ipſe es: & anni tui nō deficiēt. Filii ſeruorum tuorū habitabūt: & ſemē eorū ante faciē tuā p̄ſeuerabit. David. 103.

Benedic aīa mea domino: & oīa viſcera mea nomē ſctō eius. Bndic aīa mea domino: & noli obliuiſci omnium retributionū eius. Qui p̄piciatur cunctis iniqtatib9 tuis: q ſanat oēs infirmitates tuas. Qui redimit de corruptiōe vitā tuā: & corōat te miā & miſeratiōibus. Qui replet bōis ornamētū tuū: innouabitur ſicut aqle iuuētus tua. Faciēs iuſtitias dñs: & iudicia cūctis qui calūnias ſuſtinēt. Notas fecit vias ſuas moyſi: filiis iſrael cogitatiōes ſuas. Miſericors & clemens dñs: patiēs & multe miſeratiōis. Non in ſēpiternū iudicabit: neq; in eternū iraſcetur. Non ſcdm pctā noſtra fecit nobis: neq; ſecūdū iniquitates nr̄as retribuit nobis. Quātū eni excelſius eſt celum a terra: tm̄ confortata eſt mīa eius ſup timentes eū. Quātū lōge ē oriēs ab occidēte: tm̄ lōge fecit a nobis ſcelera nr̄a. Sicut miſeretur pater filiorum: miſertus eſt dominus timentibus ſe. Ipſe enim nouit plaſmationē nr̄am: recordatus ē q̄a puluis ſumus. Hō quaſi herba: dies eius ſicut flos

celo in terrā aſpexit. Ut audiret gemitū
οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐπέβλεψε. Τοῦ ἀκοῦσαι τοῦ στεναγμοῦ
cōpeditorum: ut solueret filios interemptorum.
τῶν πεπεδημένων, τοῦ λῦσαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων.
Ut annūtiet in sion nomē dñi: et laudem
Τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐν σιὼν τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ τὴν αἴνεσιν
eius in hierusalē. In conueniēdo populos in
αὐτοῦ ἐν ἱερουσαλήμ. Ἐν τῷ ἐπισυναχθῆναι λαοὺς ἐπὶ τὸ
unum: et reges ut seruiāt dño. Respōdit ei
αὐτό, καὶ βασιλεῖς τοῦ δουλεύειν τῷ κυρίῳ. Ἀπεκρίθη αὐ-
in via virtutis sue: paucitatē dierum meorum an-
τῷ ἐν ὁδῷ ἰσχύος αὐτοῦ, τὴν ὀλιγότητα τῶν ἡμερῶν μου ἀνάγ-
nuncia mihi. Ne reuoces me in dimidio dierum meorum: in gñatiōe
γειλόν μοι. Μὴ ἀναγάγῃς με ἐν ἡμίσει ἡμερῶν μου, ἐν γενεᾷ
gñationū anni tui. Initio tu dñe terrā funda-
γενεῶν τὰ ἔτη σου. Κατ' ἀρχὰς σὺ κύριε τὴν γῆν ἐθεμελί-
sti: et opa manuū tuarum sūt celi. Ipsi   Hebre. l.d.
ωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί. Αὐτοὶ
peribūt: tu aūt pmanes. Et oēs sicut vestimētū ve-
ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις. Καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον πα-   Ibidē
terascēt: et sicut opertoriū uertes eos: et
λαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, καὶ
mutabūtur. Tu aūt idē ipse es: et anni tui nō de-
ἀλλαγήσονται. Σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλεί-
ficiēt. Filii seruorum tuorum hītabūt: et
ψουσιν. Οἱ υἱοὶ τῶν δούλων σου κατασκηνώσουσι, καὶ
semē eorum in seculū dirigetur.
τὸ σπέρμα αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα κατευθυνθήσεται.

Psalmus dauid. 102.
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ρβ.

Benedic aīa mea dño: et oīa que intus
Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐντός
me sūt nomē sctō eius. Benedic aīa mea domi-
μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύρι-
no: et noli obliuisci oēs retributiōes eius.
ον, καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ.
Qui propitiatur oībus iniqtatib9 tuis: q sanat
Τὸν εὐιλατεύοντα πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου, τὸν ἰώμενον
oēs infirmitates tuas. Qui redimit de interitu
πάσας τὰς νόσους σου. Τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν
vitā tuā: qui coronat te in mīa et miseratiōib9. Qui
ζωήν σου, τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. Τὸν
replet in bonis desideriū tuū: reno-
ἐμπιμπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου, ἀνακαινι-
uabitur ut aquile iuuēt9 tua. Faciēs mias domi-
σθήσεται ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου. Ποιῶν ἐλεημοσύνας ὁ κύ-
nus et iudiciū oīb9 iniuriā patiētib9. Notas fecit
ριος καὶ κρίμα πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις. Ἐγνώρισε τὰς ὁ-
vias suas moysi: filiis israel volūtates
δοὺς αὐτοῦ τῷ μωυσῇ, τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ τὰ θελήματα
suas. Miserator et misericors dñs lōganimis et
αὐτοῦ. Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος, μακρόθυμος καὶ
multū misericors. Nō in finē irascet: neq; in eter-
πολυέλεος. Οὐκ εἰς τέλος ὀργισθήσεται, οὐδὲ εἰς τὸν αἰῶ-
nū cōminabit: nō scdm iniqtates nr̄as fecit nobis: neq;
να μηνιεῖ, οὐ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ
scdm pctā nr̄a retribuit nobis. Qm̄ scdm
κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν. Ὅτι κατὰ
altitudinē celi a terra corroborauit dñs mi-
τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκραταίωσε κύριος τὸ ἔ-
sericordiā suā sup timētes se. Quātū di-
λεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν. Καθόσον ἀπέ-
stat ortus ab occidēte: lōge fecit a nobis
χουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς
iniqtates nr̄as. Sicut miseret pr̄ filiorū: misertus ē
ἀνομίας ἡμῶν. Καθὼς οἰκτείρει πατὴρ υἱούς, ᾠκτείρησε
dñs timētib9 se. Qm̄ ipse cognouit
κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν. Ὅτι αὐτὸς ἔγνω τὸ
figmētū nr̄m: recordatus ē q̄m puluis sumus. Homo
πλάσμα ἡμῶν, ἐμνήσθη ὅτι χοῦς ἐσμεν. Ἄνθρωπος
sicut fenū: dies eius tanq̄ flos
ὡσεὶ χόρτος, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ ἄνθος

agri sic efflorebit. Qm̄ spūs ptrāsiuit in il-
τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει. Ὅτι πνεῦμα διῆλθεν ἐν αὐ-
lo: et nō subsistet: et nō cognoscet amplius locū su-
τῷ, καὶ οὐχ ὑπάρξει, καὶ οὐκ ἐπιγνώσεται ἔτι τὸν τόπον αὐ-
um. Mīa aūt dñi ab eterno et vsq; in eternū sup
τοῦ. Τὸ δὲ ἔλεος τοῦ κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος ἐπὶ
timētes eū. Et iustitia illius in filios
τοὺς φοβουμένους αὐτόν. Καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἐπὶ υἱοῖς
filiorū: his qui seruāt testamētū eius: et memores sūt
υἱῶν, τοῖς φυλάσσουσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ μεμνημένοις
mādatorū ipsi9 ad faciēdū ea. Dñs in ce-
τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι αὐτάς. Κύριος ἐν τῷ οὐ-
lo parauit sedē suā: et regnū ipsius
ρανῷ ἡτοίμασε τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ
oībus dñatur. Bndicite dño oēs angeli
πάντων δεσπόζει. Εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες ἄγγελοι
eius: potētes virtute faciētes verbū illi9: ad audi-
αὐτοῦ, δυνατοὶ ἰσχύϊ ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τοῦ ἀκοῦ-
ēdū vocē sermonū eius. Bndicite dño
σαι τῆς φωνῆς τῶν λόγων αὐτοῦ. Εὐλογεῖτε τὸν κύριον
oēs virtutes eius: ministri eius q facitis
πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, λειτουργοὶ αὐτοῦ ποιοῦντες
volūtatē eius. Bndicite dño oīa opa e-
τὸ θέλημα αὐτοῦ. Εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔργα αὐ-
ius: in oī loco dñatiōis eius bndic
τοῦ, ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. Εὐλόγει ἡ
aīa mea dño.
ψυχή μου τὸν κύριον.

Psalmus dd pro mūdi comēdatiōe. 103.
Ψαλμὸς τῷ δαδ ὑπὲρ τῆς τοῦ κοσμου συστάσεως. ργ.

Benedic aīa mea dño: dñe deus meus ma-
Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, κύριε ὁ θεός μου ἐμε-
gnificat9 es vehemēter. Cōfessionē et decorē
γαλύνθης σφόδρα. Ἐξομολόγησιν καὶ μεγαλοπρέπειαν
induisti. Amictus lumine sicut vestimēto: extēdēs
ἐνεδύσω. Ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον, ἐκτείνων τὸν
celū sicut pellē. Qui tegit in aquis supiora eius:
οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν. Ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῷα αὐτοῦ,
qui ponit nubes ascēsum suū. Qui ābulat sup pē-
ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ. Ὁ περιπατῶν ἐπὶ πτερύ-
nis vētorum: q facit angelos suos spūs: et
γων ἀνέμων, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς
ministros suos ignis flāmā. Qui fundat terrā sup
λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. Ὁ θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν
stabilitatē suā: nō inclinabit in seculū seculi. Abys-
ἀσφάλειαν αὐτῆς, οὐ κλιθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἄβυσ-
sus sicut vestimētū amictus eius: sup mōtes stabūt
σος ὡς ἱμάτιον τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν ὀρέων στήσονται
aque. Ab increpatiōe tua fugiēt: a voce tōitrui
ὕδατα. Ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου φεύξονται, ἀπὸ φωνῆς βρον-
tui formidabūt. Ascēdūt mōtes: et descēdūt
τῆς σου δειλιάσουσιν. Ἀναβαίνουσιν ὄρη, καὶ καταβαίνουσι
cāpi in locū quē fūdasti eis. Terminū posuisti quē nō trās-
πεδία εἰς τὸν τόπον ὃν ἐθεμελίωσας αὐτά. Ὅριον ἔθου ὃ οὐ πα-
grediētur: neq; cōuertētur operire terrā. Qui emit-
ρελεύσονται, οὐδὲ ἐπιστρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν. Ὁ ἐξαπο-
tis fontes in cōuallib9: inter mediū mōtiū ptrāsi-
στέλλων πηγὰς ἐν φάραγξιν, ἀνὰ μέσον τῶν ὀρέων διελεύσον-
būt aque. Potabūt oēs bestie agri: expectabūt
ται ὕδατα. Ποτιοῦσι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, προσδέξονται
onagri in siti sua. Sup ea volucres celi ha-
ὄναγροι εἰς δίψαν αὐτῶν. Ἐπ' αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κα-
bitabūt: de medio petrarū dabūt vocē. Rigās
τασκηνώσει, ἐκ μέσου τῶν πετρῶν δώσουσι φωνήν. Ποτίζων
mōtes de supiorib9 suis: de fructu operū tuorū satia-
ὄρη ἐκ τῶν ὑπερῴων αὐτοῦ, ἀπὸ καρποῦ τῶν ἔργων σου χορτα-
bitur terra. Producēs fenū iumētis: et
σθήσεται ἡ γῆ. Ὁ ἐξανατέλλων χόρτον τοῖς κτήνεσι, καὶ
herbā seruituti hoīum. Ut educas panē de
χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Τοῦ ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ
terra: et vinū letificat cor hoīs. Ut exhilaret
τῆς γῆς, καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου. Τοῦ ἱλαρῦναι

agri ſic florebit. Quia ſpiritus pertrāſiuit eū & nō ſubſiſtet: & nō cognoſcet eū vltra locus eius. Mia āt dñi ab eterno & vſq; in eternū ſup timentes eum: & iuſtitia eius in filiis filiorū. His qui cuſtodiunt pactū eius: & recordantur p̄ceptorū eius ad faciēda ea. Dñs in celo ſtabiliuit thronū ſuū: & regnū illius oibus dñabitur. Bñdicite dño āgeli eius: fortes robore facientes verbū eius: obedientes voci ſermōis ei9. Bñdicite dño oēs exercitus eius: miniſtri eius: qui facitis placitum illius. Benedicite dño vniuerſa opera eius in oibus locis poteſtatis eius: bñdic aīa mea domino. 104.

Benedic aīa mea domino: dñe de9 me9 magnificatus es nimis: gloria & decore īdutus es. Amictus luce q̄ſi veſtimento: extēdēs celos vt pellē. Qui tegit aquis cenacula eius: q pōit nubes currū ſuum: qui ābulat ſup pennas vēti. Qui facit āgelos ſuos ſpūs: miniſtros ſuos ignē vrētē. Qui fundauit terrā ſup baſem ſuam: nō cōmouebitur ī ſeculū & ī ſeculū. Abyſſo q̄ſi veſtimēto opuiſti eā: ſup mōtes ſtabūt aque. Ab increpatiōe tua fugiēt: a voce tonitrui tui formidabūt. Aſcendūt mōtes & deſcēdūt campi: ad locū quem fundaſti eis. Terminū poſuiſti quem nō ptrāſibūt: nec reuertentur vt operiāt terrā. Qui immittis fōtes in cōuallibus: vt iter medios mōtes fluāt. Vt bibant oia animalia regionum: & reficiat onager ſitim ſuam. Super ea volucres celi morabūtur: de medio nemorū dabūt vocem. Qui irrigas mōtes de cenaculis tuis: de fructu opum tuoꝝ ſatiabitur terra. Germinans herbam iumentis & fenum ſeruituti hoīum: vt educat panem de terra. Et vinum letificat cor hoīs ad exhilarandam

השדה כן יציץ׃ כי רוח עברה בו   ציץ
ואיננו ולא יכירנו עוד מקומו׃   נכר קום
וחסד יהוה מעולם ועד עולם על   עלם
יראיו וצדקתו לבני בנים׃
לשמרי בריתו ולזכרי פקדיו   ברת
לעשותם׃ יהוה בשמים הכין   עשה כון
כסאו ומלכותו בכל משלה׃
ברכו יהוה מלאכיו גברי כח עשי   לאך גבר
דברו לשמע בקול דברו׃ ברכו   כח עשה
יהוה כל צבאיו משרתיו עשי   שרת
רצונו׃ ברכו יהוה כל מעשיו   רצה עשה
בכל מקמות ממשלתו ברכי נפשי   קום משל
את יהוה׃ ciiij. ברכי נפשי
את יהוה יהוה אלהי גדלת מאד
הוד והדר לבשת׃ עטה אור
כשלמה נוטה שמים כיריעה׃   נטה ירע
המקרה במים עליותיו השם   קרה עלה
עבים רכובו המהלך על כנפי רוח׃   שום רכב
הלך
עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש   לאך שרת
להט׃ יסד ארץ על מכוניה בל   כון
תמוט עולם ועד׃ תהום כלבוש   מוט עלם
כסיתו על הרים יעמדו מים׃   תהם לבש
מן גערתך ינוסון מן קול רעמך   כסה עמד
נוס
יחפזון׃ יעלו הרים ירדו בקעות   חפז עלה
אל מקום זה יסדת להם׃ גבול   קום גבל
שמת בל יעברון בל ישובון לכסות   שום עבר
הארץ׃ המשלח מעינים בנחלים   כסה שלח
בין הרים יהלכון׃ ישקו כל   עין הלך
שקה
חיתו שדי ישברו פראים   חיה שדה
צמאם׃ עליהם עוף השמים   שבר
ישכון מבין עפאים יתנו קול׃   שכן נתן
משקה הרים מעליותיו מפרי   שקה עלה
מעשיך תשבע הארץ׃ מצמיח   פרה עשה
חציר לבהמה ועשב לעבדת   שבע צמח
האדם להוציא לחם מן הארץ׃   חצר יצא
ויין ישמח לבב אנוש להצהיל   שמח אנש
צהל

פנים משמן ולחם לבב אנוש — פנה אנש
יסעד ישבעו עצי יהוה ארזי — סעד שבע
לבנון אשר נטע אשר שם
צפרים יקננו חסידה ברושים — קנן חסד
ביתה הרים הגבהים ליעלים — ברש
סלעים מחסה לשפנים עשה — חסה
ירח למועדים שמש ידע מבואו — ידע בוא
תשת חשך ויהי לילה בו תרמש — שות היה
כל חיתו יער הכפירים שאגים — רמש חיה
לטרף ולבקש מאל אכלם — כפר
תזרח השמש יאספון ואל — זרח אסף
מעונתם ירבצון יצא אדם — עון רבץ
לפעלו ולעבדתו עדי ערב — עבד
מה רבו מעשיך יהוה כלם בחכמה — רבה עשה
עשית מלאה הארץ קנינך — קנה
זה הים גדול ורחב ידים שם — גדל
רמש ואין מספר חיות קטנות עם — ספר חיה
גדלות שם אניות יהלכון לויתן — אנה הלך
זה יצרת לשחק בו כלם אליך — לוה
ישברון לתת אכלם בעתו תתן — שבר נתן
להם ילקטון תפתח ידך ישבעון — נתן לקט
טוב תסתיר פניך יבהלון תסף — פתח שבע
רוחם יגועון ואל עפרם ישובון — סתר פנה
תשלח רוחך יבראון ותחדש פני — בהל אסף
אדמה יהי כבוד יהוה לעולם — גוע שוב
ישמח יהוה במעשיו המביט — שלח ברא
לארץ ותרעד יגע בהרים ויעשנו — חדש היה
אשירה ליהוה בחיי אזמרה — כבד עלם
לאלהי בעודי יערב עליו שיחי — שמח נבט
אנכי אשמח ביהוה יתמו — רעד נגע
חטאים מן הארץ ורשעים עוד — עשן שור
אינם ברכי נפשי את יהוה — חיה זמר
הללויה: cv. הודו ליהוה — ערב שוח / שמח תמם
קראו בשמו הודיעו בעמים — ידה
עלילותיו שירו לו זמרו לו — ידע עלל
שיחו בכל נפלאותיו התהללו — שור שוח / פלא הלל

facicm oleo: panis autem cor hominis roborat. Saturabũtur ligna domini: cedri libani quas plantauit. Ibi aues nidificabũt: miluo abietes domus eius. Montes excelſi ceruis: petre refugium erinacis. Fecit lunã per tpa: ſol cognouit occubitum ſuum. Poſuiſti tenebras & facta eſt nox: in ipſa mouebũtur oẽs beſtie ſylue. Leones rugientes ad predam: & querẽtes a deo eſcam ſibi. Oriente ſole recedẽt: & in ſpelũcis ſuis cubabũt. Egredietur homo ad opus ſuũ: & ad ſeruitutẽ ſuã vſq; ad veſperũ. Quã magnificata ſũt opa tua dñe: oĩa in ſapientia feciſti: ĩpleta ẽ terra poſſeſſione tua. Hoc mare magnũ & latum manibus: ibi reptilia innumerabilia animalia parua cum grandibus. Ibi naues pertranſeunt: leuiathã iſtum plaſmaſti vt illuderes ei. Omnia in te ſperant: vt des cibũ eis in tpe ſuo. Dante te illis colligent: aperiẽte te manũ tuã replebuntur bono. Abſcondes vultũ tuũ & turbabuntur: auferes ſpm̃ eorũ & deficiẽt: & ĩ puluerẽ ſuũ reuertentur. Emittes ſpm̃ tuũ & creabuntur: & inſtaurabis faciẽ terre. Sit glĩa dñi ĩ ſempiternũ: letabitur dñs ĩ opibus ſuis. Qui reſpicit terrã & tremet: tangit mõtes & fumabũt. Cantabo domino in vita mea: pſallam deo meo quãdiu ſum. Placeat ei eloquiũ meum: ego aũt letabor in domino. Deficiant peccatores de terra & impii vltra non ſint: benedic anima mea domino. Aleluia. 105.

Confitemini dño: inuocate nomen eius: notas facite in populis cogitationes eius. Cãtate ei & pſallite ei: loqmini ĩ vniuerſis mirabilib⁹ eius. Exultate

facie in oleo: et panis cor hominis confirmat.
πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἄρτος καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει.
Saturabũtur ligna campi: cedri li
Χορτασθήσονται τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, αἱ κέδροι τοῦ λι
bani quos plãtaſti. Illic paſſeres nidificabũt: erodii
βάνου ἃς ἐφύτευσας. Ἐκεῖ στρουθία ἐννοσσεύσουσι, τοῦ ἐρωδιοῦ
domus ducit eos. Mõtes excelſi ceruis:
ἡ κατοικία ἡγεῖται αὐτῶν. Ὄρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις,
petra refugium erinaciis. Fecit lunã in
πέτρα καταφυγὴ τοῖς λαγωοῖς. Ἐποίησε σελήνην εἰς
tpa: ſol cognouit occaſum ſuũ. Poſuiſti tenebras et
καιρούς, ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ. Ἔθου σκότος καὶ
facta eſt nox: in ipſa ptrãſibũt oẽs beſtie ſyl
ἐγένετο νύξ, ἐν αὐτῇ διελεύσονται πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυ
ue. Catuli leonũ rugiẽtes ut rapiãt: et querant a
μοῦ. Σκύμνοι ὠρυόμενοι τοῦ ἁρπάσαι, καὶ ζητῆσαι παρὰ
deo eſcã ſibi. Ortus eſt ſol et cõgre
τῷ θεῷ βρῶσιν αὐτοῖς. Ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ συνήχ
gati ſũt: et in cubilib⁹ ſuis collocabũtur. Exi
θησαν, καὶ εἰς τὰς μάνδρας αὐτῶν κοιτασθήσονται. Ἐξε
bit hõ ad opus ſuũ: et ad ope
λεύσεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐρ
rationẽ ſuã vſq; ad veſperũ. Quã magnificata ſũt opa tua
γασίαν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου ps. 91.
dñe: oĩa in ſapia feciſti. Impleta eſt terra
κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς
creatione tua: hoc mare magnũ et ſpacioſum.
κτίσεώς σου, αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος.
Illic reptilia quorũ nõ eſt numerus: aĩalia puſilla cũ ma
Ἐκεῖ ἑρπετὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ζῶα μικρὰ μετὰ με
gnis. Illic naues ptrãſeũt: draco iſte quẽ forma
γάλων. Ἐκεῖ πλοῖα διαπορεύονται, δράκων οὗτος ὃν ἔπλα
ſti ad illudẽdũ ei. Oĩa ad te expectãt:
σας ἐμπαίζειν αὐτῷ. Πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσι,
vt des eſcã illis in tpe: dante te il
δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτῶν εἰς εὔκαιρον, δόντος σου αὐ
lis: colligẽt. Aperiẽte te manũ:
τοῖς, συλλέξουσιν. Ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα, τὰ σύμ
oĩa ĩplebũtur bonitate: auertẽte aũt
παντα πλησθήσονται χρηστότητος, ἀποστρέψαντος δέ
te faciẽ: turbabũtur. Auferes ſpm̃
σου τὸ πρόσωπον, ταραχθήσονται. Ἀνταναλεῖς τὸ πνεῦ
eorũ et deficiẽt: et in puluerẽ ſuũ reuer
μα αὐτῶν καὶ ἐκλείψουσι, καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπι
tentur. Emittes ſpm̃ tuũ: et creabun
στρέψουσιν. Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κτισθήσον
tur: et renouabis faciẽ terre. Sit gl̃ia
ται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἤτω ἡ δόξα
dñi in ſeculũ letabit dñs in ope
κυρίου εἰς τοὺς αἰῶνας, εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ τοῖς ἔρ
rib⁹ ſuis. Qui reſpicit in terrã et facit eã
γοις αὐτοῦ. Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν
tremere: q̃ tangit mõtes et fumigãt. Cantabo
τρέμειν, ὁ ἁπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται. Ἄσω τῷ
dño in vita mea: pſallã deo meo q̃diu ſum.
κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ θεῷ μου ἕως ὑπάρχω.
Iucundũ ſit ei eloquiũ meũ: ego vo delectabor in Infra 145.
Ἡδυνθείη αὐτῷ ἡ διαλογή μου, ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ
dño. Deficiãt pctõres a terra et iniq: ita vt
κυρίῳ. Ἐκλείποιεν ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἄνομοι, ὥστε
nõ ſint ipſi: bñdic aĩa mea dño.
μὴ ὑπάρχειν αὐτούς, εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον.
Alleluia. 104.
Ἀλληλουϊα. ρδʹ.
Confitemini dño: et inuocate no
Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνο 1. Pa. 6.b. Eſaie. 12.b.
men eius. Annũciate inter gẽtes opera e
μα αὐτοῦ. Ἀπαγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔργα αὐ
ius: cãtate ei et pſallite ei. Narrate oĩa
τοῦ, ᾄσατε αὐτῷ καὶ ψάλατε αὐτῷ. Διηγήσασθε πάν
mirabilia eius: laudamini
τα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἐπαινεῖσθε

in noĩe ſcõ eius. Letet cor querẽ
ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ. Εὐφρανθήτω καρδία ζητούν
tiũ dñm: q̃rite dñm et cõfirmamini. Que
των τὸν κύριον, ζητήσατε τὸν κύριον καὶ κραταιώθητε. Ζη
rite faciẽ eius ſemp: memẽtote mi
τήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαπαντός, μνήσθητε τῶν θαυ
rabiliũ eius q̃ fecit. Prodigia eius et iu
μασίων αὐτοῦ ὧν ἐποίησε. Τὰ τέρατα αὐτοῦ καὶ τὰ κρί
dicia oris eius. Semen abraã ſerui e
ματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. Σπέρμα ἀβραὰμ δοῦλοι αὐ
ius: filii iacob electi eius. Ipſe dñs de⁹ nr̃: in vni
τοῦ, υἱοὶ ἰακὼβ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. Αὐτὸς κς ὁ θς ἡμῶν, ἐν πά
uerſa terra iudicia eius. Memor fuit in ſeculũ teſta
σῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα αὐτοῦ. Ἐμνήσθη εἰς τὸν αἰῶνα διαθή
mẽti ſui: verbi qd mãdauit in mille gñationes: Qd diſ
κης αὐτοῦ, λόγου οὗ ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς, Ὃν διέ
poſuit abraã: et iuramẽti ſui iſaac. Et ſta
θετο τῷ ἀβραάμ, καὶ τοῦ ὅρκου αὐτοῦ τῷ ἰσαάκ. Καὶ ἔστη
tuit illud iacob in p̃ceptũ: et iſrael in te
σεν αὐτὸν τῷ ἰακὼβ εἰς πρόσταγμα, καὶ τῷ ἰσραὴλ εἰς δια
ſtamẽtũ eternũ. Dicens: tibi dabo terrã chanaã: funiculũ
θήκην αἰώνιον. Λέγων, σοὶ δώσω τὴν γῆν χαναάν, σχοίνισμα
hereditatis vr̃e. Cum eſſent ipſi numero modici: pau
κληρονομίας ὑμῶν. Ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἀριθμῷ βραχεῖς, ὀλι
ciſſimi et incole in ea. Et ptrãſierũt de gẽte in gentẽ:
γοστοὺς καὶ παροίκους ἐν αὐτῇ. Καὶ διῆλθεν ἐξ ἔθνους εἰς ἔθνος,
et de regno ad ppl̃m alterũ. Non reliq̃t hominẽ
καὶ ἐκ βασιλείας εἰς λαὸν ἕτερον. Οὐκ ἀφῆκεν ἄνθρωπον
nocere eis: et corripuit p eis reges. No
ἀδικῆσαι αὐτούς, καὶ ἤλεγξεν ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖς. Μὴ
1. Pa. 16.c. lite tãgere xpos meos: et in pphetis meis no
ἅπτεσθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ
lite malignari. Et vocauit famẽ ſup terrã: oẽ firma
πονηρεύεσθε. Καὶ ἐκάλεσε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, πᾶν στήριγ
mẽtũ panis cõtriuit. Miſit ante eos vi
μα ἄρτου συνέτριψεν. Ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἄνθρω
rum: in ſeruũ venũdat⁹ ẽ ioſeph. Humiliauerũt in cõpedib⁹
πον, εἰς δοῦλον ἐπράθη ἰωσήφ. Ἐταπείνωσαν ἐν πέδαις
pedes eius: ferrũ ptrãſijt aĩa eius. Donec
τοὺς πόδας αὐτοῦ, σίδηρον διῆλθεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Μέχρι
veniret verbũ eius: eloquiũ dñi inflãmauit
τοῦ ἐλθεῖν τὸν λόγον αὐτοῦ, τὸ λόγιον κυρίου ἐπύρωσεν αὐ
eum. Miſit rex et ſoluit eũ: pnceps ppli
τόν. Ἀπέστειλε βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτόν, ἄρχων λαοῦ
et dimiſit eũ. Cõſtituit eum dñm domus ſue:
καὶ ἀφῆκεν αὐτόν. Κατέστησεν αὐτὸν κύριον τοῦ οἴκου αὐτοῦ,
et pncipẽ oĩs poſſeſſiõis ſue. Ut erudiret
καὶ ἄρχοντα πάσης τῆς κτήσεως αὐτοῦ. Τοῦ παιδεῦσαι
pncipes eius ſicut ſemetipſum: et ſenes
τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ ὡς ἑαυτόν, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους
ei⁹ prudẽtiã doceret. Et itrauit iſrael in egyptũ: et iacob
αὐτοῦ σοφίσαι. Καὶ εἰσῆλθεν ἰσραὴλ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἰακὼβ
accola fuit in terra cham. Et auxit ppl̃m ſuũ vehe
παρῴκησεν ἐν γῇ χάμ. Καὶ ηὔξησε τὸν λαὸν αὐτοῦ σφό
mẽter: et firmauit eũ ſup inimicos eius. Cõ
δρα, καὶ ἐκραταίωσεν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Με
uertit cor eius vt odirẽt ppl̃m eius.
τέστρεψε τὴν καρδίαν αὐτοῦ τοῦ μισῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ,
vt dolũ facerẽt in ſeruos eius. Miſit moy
τοῦ δολιοῦσθαι ἐν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ἐξαπέστειλε μωυ
ſen ſeruũ ſuũ: aaron quẽ elegit ſibi. Po
σῆν τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἀαρὼν ὃν ἐξελέξατο ἑαυτῷ. Ἔθε
ſuit in eis verba ſignorũ ſuorũ: et p
το ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους τῶν σημείων αὐτοῦ, καὶ τῶν τε
digiorũ ſuorũ in terra chã. Miſit tenebras et obſcurauit:
ράτων αὐτοῦ ἐν γῇ χάμ. Ἐξαπέστειλε σκότος καὶ ἐσκότασεν,
quia exacerbauerũt ſermones ſuos. Cõuertit a
ὅτι παρεπίκραναν τοὺς λόγους αὐτοῦ. Μετέστρεψε τὰ ὕ
quas eorũ in ſanguinẽ: et occidit piſces eorũ.
δατα αὐτῶν εἰς αἷμα, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἰχθύας αὐτῶν.
Edidit terra eorũ ranas in penetralib⁹
Ἐξῆρψεν ἡ γῆ αὐτῶν βατράχους ἐν τοῖς ταμιείοις τῶν

in nomine ſcõ eius: letetur cor querentium dñm. Querite dñm & virtutem eius: querite faciẽ eius iugiter. Recordamini mirabiliũ ei⁹ q̃ fecit ſignorũ & iudiciorũ oris eius. Semen abraam ſerui eius: filii iacob electi eius. Ipſe dñs deus noſter: in vniuerſa terra iudicia eius. Recordatus eſt in eternũ pacti eius: verbi qd̃ p̃cepit in mille gñatiões. Quod pepigit cũ abraã: & iuramenti ſui cum iſaac. Et firmauit illud cũ iacob in legẽ: cũ iſrael in pactũ ſempiternũ. Dices tibi dabo terrã chanaã: funiculũ hereditatis vr̃e. Cũ eſſent viri pauci: modici & aduene in ea. Et trãſierũt de gẽte in gẽtem: & de regno ad populũ alterũ. Nõ dimiſit hominem vt noceret eis: & corripuit pro eis reges. Nolite tangere xpos meos: & pphetas meos nolite affligere. Et vocauit famẽ ſup terrã: oẽm virgã panis cõtriuit. Miſit ante faciẽ eorũ virũ: in ſeruũ venũdatus eſt ioſeph. Afflixerũt in cõpedibus pedes eius: in ferrũ venit aĩa ei⁹. Vſq; ad tp̃s donec veniret ſermo eius: eloquiũ dñi pbauit eum. Miſit rex & ſoluit eũ: princeps populorũ & dimiſit illũ. Poſuit eum dñm domui ſue: & pricipem in omni poſſeſſiõe ſua. Vt erudiret pricipes eius ſm volũtatẽ ſuã: & ſenes ei⁹ ſapientiam doceret. Et ingreſſus ẽ iſrl̃ in egyptũ: & iacob aduena fuit in terra chã. Et creſcere fecit pplm ſuũ nimis: & roborauit eũ ſup hoſtes eius. Cõuertit cor eoꝝ vt odio haberent pplm eius: vt doloſe agerent cõtra ſuos illius. Miſit moyſẽ ſuũ ſuũ: aaron quẽ elegit. Poſuit ĩ eis verba ſignoꝝ ſuoꝝ: & portẽtoꝝ ſuoꝝ in terra chã. Miſit tenebras & cõtenebrauit: & nõ fuerũt icreduli verbis eius. Cõmutauit aq̃s eoꝝ in ſanguinẽ: & occidit piſces eoꝝ. Ebulliuit tra

בשם קדשו ישמח לב מבקשי — שמח בקש
יהוה דרשו יהוה ועזו בקשו — עזז
פניו תמיד זכרו נפלאתיו אשר — פנה תמד
עשה מפתיו ומשפטי פיו זרע — פלא יפת
אברהם עבדו בני יעקב בחיריו — שפט פה
הוא יהוה אלהינו בכל הארץ — בנה בחר
משפטיו זכר לעולם בריתו — ברת
דבר צוה לאלף דור אשר כרת
את אברהם ושבועתו לישחק — שבע
ויעמידה ליעקב לחק לישראל — עמד
ברית עולם לאמר לך אתן את — עלם נתן
ארץ כנען חבל נחלתכם בהיותם — היה
מתי מספר כמעט וגרים בה — מתה ספר
ויתהלכו מגוי אל גוי ממלכה — גור הלך
אל עם אחר לא הניח אדם — מלך ינח
לעשקם ויוכח עליהם מלכים — יכח
אל תגעו במשיחי ולנביאי אל — נגע משח
תרעו ויקרא רעב על הארץ כל — נבא רוע
מטה לחם שבר שלח לפניהם — קרא נטה
איש לעבד נמכר יוסף ענו בכבל — פנה מכר
רגלו ברזל באה נפשו עד — ענה
עת בא דברו אמרת יהוה — בוא
צרפתהו שלח מלך ויתירהו — בוא / יתר
משל עמים ויפתחהו שמו אדון — פתח שום
לביתו ומשל בכל קנינו לאסר — אדן קנה
שריו בנפשו וזקניו יחכם ויבא — שור חכם
ישראל מצרים ויעקב גר בארץ — בוא
חם ויפר את עמו מאד — גור
ויעצמהו מצריו הפך לבם — פרה
לשנא עמו להתנכל בעבדיו שלח — עצם צור
משה עבדו אהרן אשר בחר בו — נכל
שמו בם דברי אתותיו ומפתים — שום אות
בארץ חם שלח חשך ויחשך — יפת חשך
ולא מרו את דבריו הפך את — מרה
מימיהם לדם וימת את דגתם — מות דגה
שרץ ארצם צפרדעים בחדרי

מלכיהם: אמר ויבא ערב כנים | בוא כנן
בכל גבולם: נתן גשמיהם ברד | גבל
אש להבות בארצם: ויך גפנם | נכה
ותאנתם וישבר עץ גבולם: | שבר
אמר ויבא ארבה וילק ואין | רבה
מספר: ויאכל כל עשב בארצם | ספר אכל
ויאכל פרי אדמתם: ויך כל | פרה
בכור בארצם ראשית לכל אונם: | בכר
ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו | יצא
כושל: שמח מצרים בצאתם כי | כשל
נפל פחדם עליהם: פרש ענן
למסך ואש להאיר לילה: שאל | סכך אור
ויבא שלו ולחם שמים ישביעם: | בוא שבע
פתח צור ויזובו מים הלכו | זוב
בציות נהר: כי זכר את דבר | ציה
קדשו את אברהם עבדו: ויוצא | יצא
עמו בששון ברנה את בחיריו: | שוש רנן
ויתן להם ארצות גוים ועמל | בחר נתן
לאמים יירשו: בעבור ישמרו | ירש עבר
חקיו ותורתיו ינצרו הללו יה: | שמר יהה
הללויה הודו ליהוה | צור
קו. | עלם
כי טוב כי לעולם חסדו: מי
ימלל גבורות יהוה ישמיע כל | מלל גבר
תהלתו: אשרי שמרי משפט | שמע הלל
עשה צדקה בכל עת: זכרני יהוה | שפט
ברצון עמך פקדני בישועתך: | רצה ישע
לראות בטובת בחיריך לשמח | ראה בחר
בשמחת גויך להתהלל עם | הלל
נחלתך: חטאנו עם אבותינו
העוינו הרשענו: אבותינו | עוה רשע
במצרים לא השכילו נפלאותיך | שכל פלא
לא זכרו את רב חסדיך וימרו | רבב מרה
על ים בים סוף: ויושיעם למען | ישע
שמו להודיע את גבורתו: ויגער | ידע גבר
בים סוף ויחרב ויוליכם בתהומות | צער חרב ילך תהם
כמדבר: ויושיעם מיד שונא | דבר שנא

corū ranas: i cubilibus regū ipſorū. Dixit & venit muſca oīmoda: ſcinifes in vniuerſo termino eorū. Dedit pluuias eorū grandinē: ignē flāmātē in terra ipſorū. Et pcuſſit vineā eorū & ficū eorū: & cōfregit lignum finiū eoꝝ. Dixit & venit locuſta: & bruchus cuius non erat numerus. Et comedit oēm fenū terre eorū: & deuorauit fructū terre eorū. Et pcuſſit oē primogenitum in terra eorū: primitias vniuerſi partus eorū. Et eduxit eos cū argēto & auro: & nō erat in tribubus eorū infirmus. Letata eſt egyptus cum egrederētur: qm̄ irruerat terror eoꝝ ſup eos. Expādit nubē in tētoriū: & ignem vt luceret nocte. Petierūt & adduxit ortygometrā: & pane celi ſaturauit eos. Apuit petram & fluxerūt aq̄: cucurrerūt in aridis flumina. Quia recordatus eſt verbi ſcti ſui cū abraā ſeruo ſuo. Et eduxit populū ſuū i exultatiōe: i laude electos ſuos. Et dedit eis terras gētiū: & labores tribuū poſſederūt. Vt cuſtodirent cerimōias eiꝰ: & leges eius ſeruarent.
Aleluia. Aleluia. 106.

Onfitemini dño qm̄ bonꝰ: qm̄ in eternū mīa eius. Quis loq̄tur fortitudīes dñi: auditas faciet oēs laudes eiꝰ. Btī q cuſtodiūt iudiciū: & faciūt iuſtitiā i oī tpe. Recordarē mei dñe i re,ppiciatiōe ppli tui: viſita me i ſalutari tuo. Vt videā bona electoꝝ tuoꝝ: & leter i letitia gētis tue: & exultē cū hereditate tua. Peccauimꝰ cū prībus nrīs: iniq̄ fecimus & īpie egimꝰ. Patres nrī in egypto nō intellexerūt mirabilia tua nō ſunt recordati multitudinis mīe tue: & ad iracūdiā ,puocauerūt ſup mare in mari rubro. Et ſaluauit eos pp nomē ſuū: vt oñderet fortitudinē ſuā. Et cōminatus ē mari rubro & aruit: & traduxit eos p abyſſos q̄ſi in deſerto. Et ſaluauit eos de manu odi-

regū ipſoꝝ. Dixit: τ venit cynomia: τ ſciniſes in
βασιλέων αὐτῶν. Εἶπε, καὶ ἦλθε κυνόμυια, καὶ σκνῖπες ἐν
oībus finibꝰ eoꝝ. Poſuit pluuias eoꝝ grādinē:
πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. Ἔθετο τὰς βροχὰς αὐτῶν χάλαζαν,
ignē cōburentē in terra ipſoꝝ. Et pcuſſit vine
πῦρ καταφλέγον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε τὰς ἀμπέ-
as eoꝝ τ ficulneas eoꝝ: τ cōtriuit oē li-
λους αὐτῶν καὶ τὰς συκὰς αὐτῶν, καὶ συνέτριψε πᾶν ξύ-
gnū finiū eoꝝ. Dixit τ venit locuſta: τ bruchꝰ: cuiꝰ nō erat
λον ὁρίου αὐτῶν. Εἶπε καὶ ἦλθεν ἀκρίς, καὶ βροῦχος, οὗ οὐκ ἦν
nūerus. Et comedit oē fenū in terra eoꝝ: τ
ἀριθμός. Καὶ κατέφαγε πάντα χόρτον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, καὶ
comedit oēm fructū terre eoꝝ. Et pcuſſit
κατέφαγε πάντα τὸν καρπὸν τῆς γῆς αὐτῶν. Καὶ ἐπάτα- Exo. 12.d.
oē pmogenitū in terra eoꝝ: pmitias oīs la-
ξε πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ἀπαρχὴν παντὸς τοῦ
boris eoꝝ. Et eduxit eos in argēto τ auro: τ
νου αὐτῶν. Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ
nō erat in tribubꝰ eoꝝ infirmꝰ. Letata eſt egyptus
οὐκ ἦν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν ὁ ἀσθενῶν. Εὐφράνθη αἴγυπτος
in ,pfectione eoꝝ: qꝛ incubuit timor eoꝝ ſup eos.
ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν, ὅτι ἐπέπεσεν ὁ φόβος αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτούς.
Expādit nubē in ,ptectionē eis: τ ignē vt lu
Διεπέτασε νεφέλην εἰς σκέπην αὐτοῖς, καὶ πῦρ τοῦ φω-
ceret eis p noctē. Petierūt τ venit coturnix: Mat
τίσαι αὐτοῖς τὴν νύκτα. Ἤτησαν καὶ ἦλθεν ὀρτυγομήτρα,
et pane celi ſaturauit eos. Diſrupit petrā: τ
καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἐνέπλησεν αὐτούς. Διέρρηξε πέτραν, καὶ
fluxerūt aque: abierūt in ſiccis flumina. Qm̄
ἐρρύησαν ὕδατα, ἐπορεύθησαν ἐν ἀνύδροις ποταμοί. Ὅτι
memor fuit vbi ſcti ſui: qđ ad abraā pue-
ἐμνήσθη τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου αὐτοῦ, τοῦ πρὸς ἀβραὰμ τὸν δοῦ-
rū ſuū Et eduxit ppl'm ſuū in exultatiōe: τ
λον αὐτοῦ. Καὶ ἐξήγαγε τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει, καὶ τοὺς
electos ſuos in leticia. Et dedit illis regiōes gē
ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐν εὐφροσύνῃ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς χώρας ἐθ-
tiū: τ labores ppl'oꝝ poſſederūt. Ut cuſto
νῶν, καὶ πόνους λαῶν κατεκληρονόμησαν. Ὅπως ἂν φυλά-
diāt iuſtificatiōes eius: τ legē eius requirāt.
ξωσι τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν.
Alleluia. Alleluia 106.
Ἀλληλούϊα. Ἀλληλούϊα.

Onfitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in ſeculū Iudit 13.c.
Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα
mīa eius. Quis loq̄tur potētias dñi: Infra. 117.
τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου,
auditas faciet oēs laudes eius: Beati q cu-
ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; Μακάριοι οἱ φυ-
ſtodiūt iudiciū τ faciūt iuſticiā in oī tpe.
λάσσοντες κρίσιν, καὶ ποιοῦντες δικαιοσύνην ἐν παντὶ καιρῷ.
Memēto nrī dñe in bñplacito ppli tui: viſita
Μνήσθητι ἡμῶν κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου, ἐπίσκεψαι
nos in ſalutari tuo. Ad vidēdū in bonitate
ἡμᾶς ἐν τῷ σωτηρίῳ σου. Τοῦ ἰδεῖν ἐν τῇ χρηστότητι τῶν
electoꝝ tuoꝝ: ad letandū in leticia gētis
ἐκλεκτῶν σου, τοῦ εὐφρανθῆναι ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ ἔθνους
tue: vt lauderis cū hereditate tua. Peccaui
σου, τοῦ ἐπαινεῖσθαι μετὰ τῆς κληρονομίας σου. Ἡμάρτο-
mus cū prībus nrīs: iniuſte egimꝰ: iniq̄tatē fecimꝰ. Pa
μεν μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν. Οἱ
tres nrī in egypto nō intellexerūt mirabilia tua: nō
πατέρες ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ οὐ συνῆκαν τὰ θαυμάσιά σου, οὐκ
fuerūt memores multitudīs mīe tue. Et irritauerūt
ἐμνήσθησαν τοῦ πλήθους τοῦ ἐλέους σου. Καὶ παρεπίκρα-
aſcendētes in rubro mari: τ ſaluauit eos
ναν ἀναβαίνοντες ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς
,ppter nomē ſuū. Ut notā faceret potētiā ſu
ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Τοῦ γνωρίσαι τὴν δυναστείαν αὐ-
am: τ increpuit rubꝛū mare τ exiccatū eſt. Et
τοῦ, καὶ ἐπετίμησε τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐξηράνθη. Καὶ
eduxit eos in abyſſo ſicͤ in deſerto:
ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ἀβύσσῳ ὡς ἐν ἐρήμῳ,

τ ſaluauit eos de manu odientis. Et redemit
καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ χειρὸς μισοῦντος. Καὶ ἐλυτρώσατο
eos de manu inimicoꝝ. Operuit aq̄ tribulā-
Exo. 14.g. αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. Ἐκάλυψεν ὕδωρ τοὺς θλίβον-
tes eos: vnꝰ ex eis nō remāſit. Et crediderūt
τας αὐτούς, εἷς ἐξ αὐτῶν οὐχ ὑπελείφθη. Καὶ ἐπίστευσαν
vbo eius: τ cantauerūt laudē eius Cito fecerūt
τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ ᾖσαν τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ. Ἐτάχυναν
obliti ſunt operū eius: nō ſuſtinuerūt cōſiliū e-
ἐπελάθοντο τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὐχ ὑπέμειναν τὴν βουλὴν αὐ-
ius. Et cōcupierūt cōcupiſcētiā in deſerto: τ tentaue-
τοῦ. Καὶ ἐπεθύμησαν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπείρα-
rūt deū in inaquoſo. Et dedit eis petitionē
σαν τὸν θεὸν ἐν ἀνύδρῳ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ αἴτημα αὐ-
ipſoꝝ: miſit ſaturitatē in aīas eoꝝ. Et irri
τῶν, ἐξαπέστειλε πλησμονὴν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Καὶ πα-
tauerūt moyſen in caſtris: aaron ſctm̄
ρώργισαν τὸν μωυσῆν ἐν τῇ παρεμβολῇ, τὸν ἀαρὼν τὸν ἅγι-
dñi. Apta ē tra τ degluttiuit dathan: τ operuit ſup
nu.16.d. ον κυρίου. Ἠνοίχθη ἡ γῆ καὶ κατέπιε δαθάν, καὶ ἐκάλυψεν ἐπὶ
cōgregatiōes abirō. Et exarſit ignis in ſynagoga
τὴν συναγωγὴν ἀβειρών. Καὶ ἐξεκαύθη πῦρ ἐν τῇ συναγωγῇ αὐ-
eoꝝ: flāma cōbuſſit petōres. Et fecerūt vitulū
τῶν, φλὸξ κατέφλεξεν ἁμαρτωλούς. Καὶ ἐποίησαν μόσχον
in oreb: τ adorauerūt ſculptile. Et mutauerūt
ἐν χωρήβ, καὶ προσεκύνησαν τῷ γλυπτῷ. Καὶ ἠλλάξαντο
gloriā ſuā in ſimilitudinē vituli comedētis fenū. Et
τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐν ὁμοιώματι μόσχου ἔσθιοντος χόρτον. Καὶ
obliti ſunt deū q ſaluat eos: q fecit
ἐπελάθοντο τοῦ θεοῦ τοῦ σώζοντος αὐτούς, τοῦ ποιήσαν-
magnalia in egypto: Mirabilia in terra chā: terribilia
τος μεγάλα ἐν αἰγύπτῳ, Θαυμάσια ἐν γῇ χάμ, φοβερὰ
in mari rubro. Et dixit vt diſperderet eos:
ἐπὶ θαλάσσης ἐρυθρᾶς. Καὶ εἶπε τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς,
niſi moyſes electus eius ſtetiſſet in cōfractiōe in cōſpectu
εἰ μὴ μωυσῆς ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ ἔστη ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον
eiꝰ: vt auerteret irā eius: ne diſpderet
αὐτοῦ, τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτοῦ, τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦ-
eos. Et ,p nihilo hūerūt trā deſiderabilē: nō cre
σαι αὐτούς. Καὶ ἐξουδένωσαν γῆν ἐπιθυμητήν, οὐκ ἐπί-
diderūt vbo eius. Et murmurauerūt in tabernacu
στευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ. Καὶ ἐγόγγυσαν ἐν τοῖς σκηνώμα-
lis ſuis: nō exaudierūt vocē dñi. Et eleua-
σιν αὐτῶν, οὐκ εἰσήκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου. Καὶ ἐπῆ-
uit manū ſuā ſup eos: vt pſterneret eos in
ρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτούς, τοῦ καταβαλεῖν αὐτοὺς ἐν
deſerto: Et vt deiiceret ſemē eoꝝ in
τῇ ἐρήμῳ, Καὶ τοῦ καταβαλεῖν τὸ σπέρμα αὐτῶν ἐν τοῖς
natioībꝰ: τ diſpgeret eos in regionibꝰ. Et ini-
ἔθνεσι, καὶ διασκορπίσαι αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις. Καὶ ἐτε-
tiati ſunt beelphegoꝛ: τ comederūt ſacrificia mortuoꝝ.
λέσθησαν τῷ βεελφεγώρ, καὶ ἔφαγον θυσίας νεκρῶν.
Et irritauerūt eū in adinuētionibus ſuis: τ
Καὶ παρώξυναν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν, καὶ
multiplicata ē in eis ruina. Et ſtetit phinees τ placauit
ἐπληθύνθη ἐν αὐτοῖς ἡ πτῶσις. Καὶ ἔστη φινεὲς καὶ ἐξιλάσα-
et ceſſauit q̄ſſatio: τ reputatū ē ei ad iuſti
το, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιο-
tiam: in gñationē τ gñationē vſq; in ſempiternū. Et ir-
σύνην, εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος. Καὶ πα-
ritauerūt eū ad aquā cōtradictionis: τ vexatus ē
ρώργισαν αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας, καὶ ἐκακώθη
moyſes ,ppter eos. Quia exacerbauerūt ſpūm e-
μωυσῆς δι᾽ αὐτούς. Ὅτι παρεπίκραναν τὸ πνεῦμα αὐ-
ius: τ diſtinxit in labiis ſuis. Nō diſ-
τοῦ, καὶ διέστειλεν ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. Οὐκ ἐξω-
perdiderūt gētes q̄s dixit dñs illis: τ cōmixti
λόθρευσαν τὰ ἔθνη ἃ εἶπε κύριος αὐτοῖς, καὶ ἐμίγη-
ſunt inť gētes τ didicerūt opa eoꝝ. Et
σαν ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. Καὶ
ſeruierūt ſculptilibꝰ eoꝝ:
ἐδούλευσαν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν,

entis: & redemit eos de manu inimici. Et opuit aqua hoſtes eorū: vnꝰ ex ipſis non ſuperfuit. Et crediderunt verbis eius: cecinerūt q̄ꝫ laudē eius. Cito obliti ſunt operū illius: nec expectauerūt volūtatē eius. Et deſiderauerūt deſideriū in deſerto: & tētauerūt deū in ſolitudīe. Et dedit eis petitiōnē ipſorū: & miſit tenuitatē in animam eorū. Et zelati ſunt moyſen in caſtris: aarō ſctm̄ dñi. Apta ē terra & deuorauit dathā: & opuit ſynagogā abiron. Et ſucceſus ē ignis in ſynagoga eorum: flamma exuſſit īpios. Fecerunt vitulū ī oreb: & adorauerūt cōflatile. Et mutauerunt gloriā ſuā in ſimilitudinem bouis comedētis fenum. Obliti ſunt dei ſaluatoris ſui: qui fecit magnalia in egypto. Mirabilia in terra chā: terribilia ſuper mari rubro. Dixit ergo vt cōtereret eos: niſi moyſes electus eius ſtetiſſet medius contra faciem illius: vt conuerteret indignationem eius vt nō interficeret. Et deſpexerunt terrā deſiderabilē: nec crediderūt ſermoni eius. Et murmurauerunt in tabernaculis ſuis: nō exaudierūt vocē dñi. Et eleuauit manū ſuā ſup eos: vt deiiceret eos i deſerto. Et vt deiiceret ſemen eorū in gētibus: & diſpgeret eos in terris. Et cōſecrati ſunt beelphegor: & comederunt victimas mortuorū. Et cōcitauerūt eū in ſtudiis ſuis: & pcuſſit eos plaga. Stetit āt finees & diiudicauit: & retēta ē pcuſſio. Et reputatū eſt ei ad iuſtitiā: in gñatiōe & gñatiōe vſq; in eternū. Et ,puocauerunt ſup aquā cōtradictōis: & afflictꝰ ē moyſes pp eos. Quia ,puocauerūt ſpm̄ eius: & precepit labiis ſuis. Nō exterminauerunt populos quos dixit dominus illis. Et cōmixti ſūt gētibus: & didicerunt opera eorū. Et ſeruierūt ſculptilibus eorum:

ויגאלם מיד אויב: ויכסו מים | גאל איב
צריהם אחד מהם לא נותר: | כסה צור
ויאמינו בדבריו ישירו תהלתו: | יתר אמן
מהרו שכחו מעשיו לא חכו | שיר הלל
לעצתו: ויתאוו תאוה במדבר | עשה חכה
וינסו אל בישימון: ויתן להם | יעץ אוה
שאלתם וישלח רזון בנפשם: | נסה נתן
ויקנאו למשה במחנה לאהרן | שלח רזה
קדוש יהוה: תפתח ארץ ותבלע | קנא חנה
דתן ותכס על עדת אבירם: | קדש פתח בלע כסה
ותבער אש בעדתם להבה תלהט | יעד
רשעים: יעשו עגל בחרב | בער להט
וישתחוו למסכה: וימירו את | עשה
כבודם בתבנית שור אכל עשב: | שחה נסך
שכחו אל מושיעם עשה גדלות | מור כבד
במצרים: נפלאות בארץ חם | בנה
נוראות על ים סוף: ויאמר | ישע פלא
להשמידם לולי משה בחירו | ירא אמר
עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו | שמד בחר
מהשחית: וימאסו בארץ חמדה | פרץ שוב
לא האמינו לדברו: וירגנו | חמם שחת
באהליהם לא שמעו בקול יהוה: | מאס אמן
וישא ידו להם להפיל אותם | רגן
במדבר: ולהפיל זרעם בגוים | נשא נפל
ולזרותם בארצות: ויצמדו לבעל | את דבר
פעור ויאכלו זבחי מתים: ויכעיסו | זרה צמד
במעלליהם ותפרץ בם מגפה: | אכל מות
ויעמד פינחס ויפלל ותעצר | כעס עלל
המגפה: ותחשב לו לצדקה | פרץ נגף
לדר ודר עד עולם: ויקציפו | עמד פלל
על מי מריבה וירע למשה | עצר חשב
בעבורם: כי המרו את רוחו | עלם קצף
ויבטא בשפתיו: לא השמידו | רוב רעע
את העמים אשר אמר יהוה | עבר מרה
להם: ויתערבו בגוים וילמדו | בטא שפה
מעשיהם: ויעבדו את עצביהם | שמד
| ערב למד
| עשה עבד

ויהיו להם למוקש : ויזבחו את
בניהם ואת בנותיהם לשדים :
וישפכו דם נקי דם בניהם
ובנותיהם אשר זבחו לעצבי כנען
ותחנף הארץ בדמים : ויטמאו
במעשיהם ויזנו במעלליהם :
ויחר אף יהוה בעמו ויתעב את
נחלתו : ויתנם ביד גוים וימשלו
בהם שנאיהם : וילחצום
אויביהם ויכנעו תחת ידם :
פעמים רבות יצילם והמה ימרו
בעצתם וימכו בעונם : וירא
בצר להם בשמעו את רנתם :
ויזכר להם בריתו וינחם כרב
חסדו : ויתן אותם לרחמים לפני
כל שוביהם : הושיענו יהוה
אלהינו וקבצנו מן הגוים להודות
לשם קדשך להשתבח בתהלתך :
ברוך יהוה אלהי ישראל מן
העולם ועד העולם ואמר כל
העם אמן הללויה :

cvii.

הדו ליהוה כי טוב כי
לעולם חסדו : יאמרו גאולי יהוה
אשר גאלם מיד צר : ומארצות
קבצם ממזרח וממערב מצפון
ומים : תעו במדבר בישימון דרך
עיר מושב לא מצאו : רעבים
גם צמאים נפשם בהם תתעטף :
ויצעקו אל יהוה בצר להם
ממצוקותיהם יצילם : וידריכם
בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב :
יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני
אדם : כי השביע נפש שקקה
ונפש רעבה מלא טוב : ישבי
חשך וצלמות אסירי עני וברזל
כי המרו אמרי אל ועצת עליון

& factū eſt eis in ſcādalū. Et immolauerunt filios ſuos & filias ſuas demonibus. Et effuderūt ſanguinē innocētē: ſanguinē filiorū ſuorū & filiaꝝ ſuarū: quos immolauerūt ſculptilibus chanaā: & polluta eſt terra in ſanguinibus. Et coinquinati ſunt in opibus ſuis: & fornicati ſunt in ſtudiis ſuis. Iratus eſt itaqꝫ furor dñi in populū ſuū: & aboīatus eſt hereditatē ſuā. Et dedit eos in manu gētiū: & dñati ſūt eorū qui oderūt eos. Et afflixerunt eos inimici ſui: & hūiliati ſunt ſub manu eorū. Multis vicibus liberauit eos ipſi vero puocauerūt i cōſiliis ſuis: & humiliati ſunt ppter iniqtates ſuas. Et vidit tribulationes eorū: cū exaudiret eos rogātes. Et recordatus eſt pacti ſui cū eis & penituit eū ſcđm mltitudinē mīe ſue. Et dedit eos miſerabiles corā oibus q cepant eos. Salua nos dñe deus nr̄ & cōgrega nos de gētibus: vt cōfiteamur noi ſctō tuo: & canamus laudem tuā. Bñdictus dñs deus iſrael ab eterno & vſqꝫ in etnū: & dicet oīs populus amen. Aleluia. 107.

COnfitemini dño qm̄ bonus: qm̄ in etnū mīa eius. Dicant q redēpti ſūt a dño: quos redemit de manu hoſtis. Et de terris cōgregauit eos: ab oriente & occidēte ab aqlōe & mari. Errauerunt in ſolitudine in deſerta via: ciuitatē que hītaretur non repierūt. Eſurietes & ſitiētes: aīa eorū in ipſis deficiebat. Et clamauerūt ad dñm in tribulatiōe ſua: de afflictōe eorū eripuit eos. Et duxit illos p viā rectā: vt venirēt in ciuitatē hītabilē. Cōfiteātur dño mīam eius: & mirabilia eius i filios hoīm. Quia ſaturauit animam vacuam: & aīam eſurientē impleuit bois. Habitantes in tenebris & in vmbra mortis alligatos inopia & ferro. Quia puocauerūt ſermones dei: &

et factū eſt illis in ſcandalū. Et immolauerūt filios ſu-
καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς εἰς σκάνδαλον. Καὶ ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐ-
os et filias ſuas demoniis. Et effuderūt
τῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις. Καὶ ἐξέχεαν
ſāguinē inocētē: ſāguinē filioꝝ ſuoꝝ et filiaꝝ: quos ſacrificauerūt
αἷμα ἀθῶον, αἷμα υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων, ὧν ἔθυσαν τοῖς
ſculptilib9 chanaā. Et infecta eſt terra in ſāguinib9: et
γλυπτοῖς χαναάν. Καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵμασι, καὶ
contaminata ē in opibus eoꝝ. Et fornicati ſūt in adinuē
ἐμιάνθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, Καὶ ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς ἐπιτη-
tionib9 ſuis. Et irat9 eſt furore dñs in ppl̄m ſu-
δεύμασιν αὐτῶν. Καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν λαὸν αὐ-
um: et abominatus ē hereditatē ſuā. Et tradi-
τοῦ, καὶ ἐβδελύξατο τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ παρέ-
dit eos in man9 inimicoꝝ: et dñati ſunt eoꝝ q
δωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ
oderūt eos. Et tribulauerūt eos inimici eoꝝ:
μισοῦντες αὐτούς. Καὶ ἔθλιψαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν,
et hūiliati ſunt ſub manib9 eoꝝ. Sepe li-
καὶ ἐταπεινώθησαν ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν. Πλεονάκις ἐρ-
berauit eos: ipſi aūt exacerbauerūt eū in cōſi-
ρύσατο αὐτούς, αὐτοὶ δὲ παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ βου-
lio ſuo. Et hūiliati ſunt in iniqtatib9 ſuis. Et
λῇ αὐτῶν. Καὶ ἐταπεινώθησαν ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν. Καὶ
vidit dñs cū tribularent ipſi: cū ipſe exaudiret
εἶδε κύριος ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, ἐν τῷ αὐτὸν εἰσακοῦσαι
orōnes eoꝝ. Et memor fuit teſtamēti ſui: et pe-
τῆς δεήσεως αὐτῶν. Καὶ ἐμνήσθη τῆς διαθήκης αὐτοῦ, καὶ με-
nituit eū ſm multitudinē mīe ſue. Et dedit
τεμελήθη κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. Καὶ ἔδωκεν
eos in mias in cōſpectu oim q ceperāt
αὐτοὺς εἰς οἰκτιρμοὺς ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλωτευ-
eos. Saluos fac nos dñe de9 nr̄: et cōgrega
σάντων αὐτούς. Σῶσον ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐπισυνά-
nos de natiōib9. Ut cōfiteamur noi
γαγε ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν. Τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι
tuo ſctō: vt glorſemur in laude tua. Bene-
σου τῷ ἁγίῳ, τοῦ ἐγκαυχᾶσθαι ἐν τῇ αἰνέσει σου. Εὐλο-
dictus dñs deus iſrael a ſeculo et vſqꝫ in
γητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ
ſeculū: et dicet oīs ppl̄s fiat fiat.
αἰῶνος, καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαός γένοιτο γένοιτο.

Alleluia. 106.
Ἀλληλούια. ϱϛʹ.

Cōfitemini dño qm̄ bon9: qm̄ in ſeculū Judith 15.c.
ΟΕξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
mia eius. Dicāt q redēpti ſunt a dño: quos re-
ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτωσαν οἱ λελυτρωμένοι ὑπὸ κυρίου, οὓς ἐλυ- Infra. 117.
demit de manu inimici: et de regiōib9 cōgregauit e-
τρώσατο ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ, καὶ ἐκ τῶν χωρῶν συνήγαγεν αὐ-
os. Ab oriēte: et occidēte: et aqlone: et mari:
τούς, Ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ δυσμῶν, καὶ βορρᾶ, καὶ θαλάσσης,
errauerūt in ſolitudine in inaqſo. Uiā ciuitatis hītaculi
ἐπλανήθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν ἀνύδρῳ. Ὁδὸν πόλεως κατοικη-
nō inuenerūt eſuriētes et ſitiētes: aīa eoꝝ in
τηρίου οὐχ εὗρον πεινῶντες καὶ διψῶντες, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν
ipſis defecit. Et clamauerūt ad dñm cū tribularent Infra. eo.
αὐτοῖς ἐξέλιπεν. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι
ipſi: et de neceſſitatib9 eoꝝ eripuit eos. Et eduxit
αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. Καὶ ὡδήγησεν
eos in viā rectā: vt irent in ciuitatē hītationis.
αὐτοὺς εἰς ὁδὸν εὐθεῖαν, τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν κατοικητηρίου.
Cōfiteātur dño mie ei9: et mirabilia
Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια
eius filiis hoim. Qr ſatiauit aīaꝫ inanē et aīa-
αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενήν, καὶ ψυ-
mā eſurientē ſatiauit bonis. Sedētes in tenebris et
χὴν πεινῶσαν ἐνέπλησεν ἀγαθῶν. Καθημένους ἐν σκότει καὶ
vmbra mortis: vinctos in mēdicitate et ferro. Quia
σκιᾷ θανάτου, πεπεδημένους ἐν πτωχείᾳ καὶ σιδήρῳ. Ὅτι
exacerbauerūt eloquia dei: et cōſiliū altiſſimi
παρεπίκραναν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν βουλὴν τοῦ ὑψίστου

irritauerūt. Et humiliatū eſt in laborib9 cor eoꝝ:
παρώξυναν. Καὶ ἐταπεινώθη ἐν κόποις ἡ καρδία αὐτῶν,
infirmati ſūt et nō fuit q adiuuaret. Et clamauerūt ad dñm cū
ἠσθένησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν
tribularētur ipſi: et de neceſſitatib9 eoꝝ liberauit e-
τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐ-
os. Et eduxit eos de tenebris et vmbra mortis: et
τούς. Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ σκότους καὶ σκιᾶς θανάτου, καὶ
vincula eoꝝ diſrupit. Confiteātur do-
Infra. eo. & eo. τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διέρρηξεν. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυ-
mino mie eius: et mirabilia eius filiis
ρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν
hominū. Quia cōtriuit portas ereas: et vectes
ἀνθρώπων. Ὅτι συνέτριψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς
ferreos cōfregit. Suſcepit eos de via iniqtatis
σιδηροῦς συνέθλασεν. Ἀντελάβετο αὐτῶν ἐξ ὁδοῦ ἀνομίας
eoꝝ: pp eī iniuſtitias ſuas humiliati ſunt. Oēm
αὐτῶν, διὰ γὰρ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐταπεινώθησαν. Πᾶν
eſcā abominata eſt aīa eoꝝ: et appropinquerūt vſqꝫ ad
βρῶμα ἐβδελύξατο ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ ἤγγισαν ἕως τῶν πυ-
portas mortis. Et clamauerūt ad dñm cū tribularent
λῶν τοῦ θανάτου. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι
ipſi: et de neceſſitatib9 eoꝝ liberauit eos. Miſit
αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. Ἀπέστει-
verbū ſuū. et ſanauit eos: et eripuit eos
λε τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς
de interitionib9 eoꝝ. Confiteātur dño
ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ
mie eius: et mirabilia eius filiis ho-
τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀν-
minū. Et ſacrificēt ei ſacrificiū laudis: et annū-
θρώπων. Καὶ θυσάτωσαν αὐτῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἐξαγ-
tient opa eius in exultatione. Qui deſcendūt
γειλάτωσαν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. Οἱ καταβαί-
in mare in nauibus: faciētes opationē in aq-
νοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδα-
multis: Ipſi viderūt opa dñi: et mirabilia e-
σι πολλοῖς, Αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα κυρίου, καὶ τὰ θαυμάσια αὐ-
ius in pfundo. Dixit: et ſtetit ſpūs pcelle: et exaltati
τοῦ ἐν τῷ βυθῷ. Εἶπε, καὶ ἔστη πνεῦμα καταιγίδος, καὶ ὑψώ-
ſūt fluctus eius. Aſcendūt vſqꝫ ad celos: et de-
θη τὰ κύματα αὐτῆς. Ἀναβαίνουσιν ἕως τῶν οὐρανῶν, καὶ κα-
ſcendūt vſqꝫ ad abyſſos. Aīa eoꝝ in malis tabe-
ταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων. Ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν κακοῖς ἐτή-
ſcebat: turbati ſunt: moti ſunt ſicut ebrius: et oīs
κετο, ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν ὡς ὁ μεθύων, καὶ πᾶσα ἡ
ſapia eoꝝ deuorata ē. Et clamauerūt ad dñm cū tribula-
σοφία αὐτῶν κατεπόθη. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβε-
rent ipſi: et de neceſſitatib9 eoꝝ eduxit eos. Et
σθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἐξήγαγεν αὐτούς. Καὶ
ſtatuit procellā: et ſtetit in aurā: et ſiluerūt fluctus
ἐπέταξε τῇ καταιγίδι, καὶ ἔστη εἰς αὔραν, καὶ ἐσίγησαν τὰ κύματα
eius. Et letati ſunt: qr ſiluerūt: et eduxit
αὐτῆς. Καὶ εὐφράνθησαν, ὅτι ἡσύχασαν, καὶ ὡδήγησεν
eos in portū volūtatis ei9. Cōfiteātur
αὐτοὺς ἐπὶ λιμένα θελήματος αὐτοῦ. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ
domino mie eius: et mirabilia eius filiis homi-
κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώ-
nū. Exaltent eū in eccleſia plebis: et in cathe-
πων. Ὑψωσάτωσαν αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ λαοῦ, καὶ ἐν καθέ-
dra ſenioꝝ laudēt eū. Poſuit flumina
δρᾳ πρεσβυτέρων αἰνεσάτωσαν αὐτόν. Ἔθετο ποταμοὺς
in deſertū: et exitus aquarū in ſitim. Terrā fructi-
εἰς ἔρημον, καὶ διεξόδους ὑδάτων εἰς δίψαν. Γῆν καρπο-
ferā in ſalſuginē: a malitia inhabitantiū in ea. Po-
φόρον εἰς ἅλμην, ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ. Ἔθε-
ſuit deſertū in ſtagna aquarū: et terrā ſine aq in exitus
το ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ γῆν ἄνυδρον εἰς διεξόδους ὑ-
aquarū. Et collocauit illic eſuriētes: et cōſtituerūt
δάτων. Καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ πεινῶντας, καὶ συνεστήσαντο
ciuitates hītationis. Et ſeminauerūt agros:
πόλεις κατοικεσίας. Καὶ ἔσπειραν ἀγρούς,

cōſiliū excelſi blaſphemauerūt. Et hūiliauit i labore cor eoꝝ: ceciderunt & nō erat qui adiuuaret. Et clamauerunt ad dñm i tribulatione ſua: de anguſtiis eorū ſaluauit eos. Et eduxit eos de tenebris & vmbra mortis: & vīcula eorū diſrupit. Cōfiteātur dño miam eius: & mirabilia eius in filios hominū. Quia contriuit portas ereas: & vectes ferreos cōfregit. Stulti pp viā ſceleris eorū: & pp iniquitates afflicti. Oēm cibū aboīata eſt aīa eorū: & acceſſerūt ad portas mortis. Et clamauerūt ad dñm ī tribulatiōe ſua: de anguſtiis eoꝝ ſaluauit eos. Miſit verbū ſuum & ſanauit eos: & ſaluauit de iteritu eorū. Confiteātur dño miam eius: & mirabilia eius in filios hoīm. Et īmolēt hoſtias grarū: & narrent opa eius in laude. Qui deſcēdūt mare in nauibus: facientes opus in aquis multis: Ipſi viderunt opa dñi: & mirabilia eius in pfūdo. Dixit & ſurrexit ventus tempeſtatis: & eleuauit gurgites eius. Aſcēdūt in celū & deſcēdūt in abyſſos: anima eorum in afflictiōe cōſumitur. Obſtupuerūt & intremuerūt qſi ebrius: & vniuerſa ſapiētia eoꝝ abſorpta ē. Clamauerūt āt ad dñm ī tribulatione ſua: & de anguſtia eoꝝ educet eos. Statuit turbinē in trāquillitatē: & ſilebūt fluctus eius. Et letabuntur qm̄ quieuerūt: & deducet eos ad portū quē voluerunt. Cōfiteātur dño mīam eius: & mirabilia eius ī filios hoīm. Et exaltēt eū in eccleſia populi: & in cathedra ſeniorū laudēt eū. Pōet flumina in deſertū: & fōtes aqrum in ſitim. Terrā fructiferā in ſalſuginem: pre malitia hītatorum eius. Ponet deſertum in paludes aquarū: & terrā inuiā in fontes aquarū. Et collocabit ibi eſurientes: & formabunt vrbem ad habitādum. Et ferent agros

נאצו : ויכנע בעמל לבם כשלו
ואין עזר : ויזעקו אל יהוה בצר
להם ממצקותיהם יושיעם :
יוציאם מחשך וצלמות
ומוסרותיהם ינתק : יודו ליהוה
חסדו ונפלאותיו לבני אדם :
כי שבר דלתות נחשת ובריחי
ברזל גדע : אולים מדרך פשעם
ומעונתיהם יתענו : כל אכל
תתעב נפשם ויגיעו עד שערי
מות : ויזעקו אל יהוה בצר להם
ממצקותיהם יושיעם : ישלח
דברו וירפאם וימלט משחיתותם :
יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני
אדם : ויזבחו זבחי תודה ויספרו
מעשיו ברנה : יורדי הים באניות
עשי מלאכה במים רבים : המה
ראו מעשי יהוה ונפלאותיו
במצולה : ויאמר ויעמד רוח
סערה ותרומם גליו : יעלו
שמים ירדו תהומות נפשם
ברעה תתמוגג : יחוגו וינועו
כשכור וכל חכמתם תתבלע :
ויצעקו אל יהוה בצר להם
וממצוקתיהם יוציאם : יקם סערה
לדממה ויחשו גליהם : וישמחו
כי ישתקו וינחם אל מחוז
חפצם : יודו ליהוה חסדו
ונפלאותיו לבני אדם : וירוממוהו
בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו :
ישם נהרות למדבר ומצאי מים
לצמאון : ארץ פרי למלחה
מרעת יושבי בה : ישם מדבר
לאגם מים וארץ ציה למוצאי
מים : ויושב שם רעבים ויכוננו
עיר מושב : ויזרעו שדות

וִיטְּעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְּרִי תְבוּאָה׃
וַיְבָרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד וּבְהֶמְתָּם לֹא
יַמְעִיט׃ וַיִּמְעֲטוּ וַיָּשֹׁחוּ מֵעֹצֶר
רָעָה וְיָגוֹן׃ שֹׁפֵךְ בּוּז עַל נְדִיבִים
וַיַּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא דָרֶךְ׃ וַיְשַׂגֵּב
אֶבְיוֹן מֵעוֹנִי וַיָּשֶׂם כַּצֹּאן
מִשְׁפָּחוֹת׃ יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ
וְכָל עַוְלָה קָפְצָה פִּיהָ׃ מִי חָכָם
וְיִשְׁמָר אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי יְהוָה׃
שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד׃ cviii.
נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה
אַף כְּבוֹדִי׃ עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר
אָעִירָה שָּׁחַר׃ אוֹדְךָ בָעַמִּים יְהוָה
וַאֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים׃ כִּי גָדוֹל מֵעַל
שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ׃
רוּמָה עַל שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל כָּל
הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן
יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃
אֱלֹהִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ אֶעְלֹזָה
אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת אֲמַדֵּד׃
לִי גִלְעָד לִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז
רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי׃ מוֹאָב
סִיר רַחְצִי עַל אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי
עֲלֵי פְלֶשֶׁת אֶתְרוֹעָע׃ מִי יֹבִלֵנִי
עִיר מִבְצָר מִי נָחַנִי עַד אֱדוֹם׃
הֲלֹא אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא תֵצֵא
אֱלֹהִים בְּצִבְאֹתֵינוּ׃ הָבָה לָּנוּ
עֶזְרָת מִצָּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם׃
בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה חָיִל וְהוּא יָבוּס
צָרֵינוּ׃ לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר cix.
אֱלֹהֵי תְהִלָּתִי אַל תֶּחֱרַשׁ׃
כִּי פִי רָשָׁע וּפִי מִרְמָה עָלַי פָּתָחוּ
דִּבְּרוּ אִתִּי לְשׁוֹן שָׁקֶר׃ וְדִבְרֵי
שִׂנְאָה סְבָבוּנִי וַיִּלָּחֲמוּנִי
חִנָּם׃ תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי
וַאֲנִי תְפִלָּה׃ וַיָּשִׂימוּ עָלַי רָעָה

נָטַע עָשָׂה · פָּרָה בּוֹא · בָּרַךְ רָבָה · מָעַט · שָׁחַח רוּעַ · יָגַן · תָּעָה תָּהָה · שָׂגַב · עָנָה · שׂוּם · צֹאן שָׁפְחָה · רָאָה שָׂמַח · פָּצָה שָׁמַר · בִּין שִׁיר · זָמַר כּוּן · שִׁיר זָמַר · כָּבַד כִּנֹּר · עוּר שָׁחַר · יָדָה · גָּדַל · חָלַץ יָדַד · יָשַׁע יָמַן · עָנָה · עָלַז · חָלַק סָכַךְ · מָדַד עָזַז · חָקַק · שָׁלַךְ · רוּעַ נַעַל · בָּצַר נָחָה · יָצָא · יָהַב · צוּר יָשַׁע · עָשָׂה בּוּס · נָצַח זָמַר · הָלַל חָרַשׁ · פָּתָה רָמָה · לָשַׁן · לָחַם · שָׂטַן פָּלַל · שׂוּם רוּעַ

& plantabunt vineas: & facient fruges germina. Et bñdicet eis & multiplicabūtur nimis: & pecora eorū nō minuet. Imminuta ſunt aūt & afflicta pp āguſtiā mali & doloris. Effundet deſpectionē ſup principes: & errare eos faciet i ſolitudine deuia. Et ſubleuauit pauperē de iopia: & poſuit qſi gregē familias. Videbūt recti & letabuntur: & oīs iniquitas contrahet os ſuum. Quis ſapiēs & cuſtodiet hec: & intelligēt miſericordias dñi?

Cāticū pſalmi dd. 108.

Paratum cor meū deus: cantabo & pſallā ſed & gloria mea. Cōſurge pſalteriū & cithara: cōſurgā mane. Cōfitebor tibi in populis dñe: & cātabo te in natiōibus. Qm̄ magna ſup celos mia tua: & vſq; ad ethera veritas tua. Exaltare ſup celos deus: & ſuper omnem terram gloria tua. Vt liberentur dilecti tui: ſalua dextera tua & exaudi me. Deus locutus eſt in ſāctuario ſuo: gaudebo diuidā ſichem & vallē ſocoth dimetiar. Meus ē galaad & meus eſt manaſſe: & ephraim virtus capitis mei: iuda dux meus. Moab lebes peluis mee: ſup idumeā piiciā calciamētū meū: cū philiſtiim federabor. Quis deducet me in ciuitatē munitā: quis deducet me vſq; i idumeā? Nōne tu deus qui proieceras nos: & nō exieras deus i exercitibus nrīs? Da nobis auxiliū in tribulatione: vana eſt eī ſalus ab hoīe. In deo erimus fortes: & ipſe conculcabit hoſtes noſtros.

Victori dd ps. 109.

Deus laudis mee ne taceas. Quia os impii & doloſi contra me apertum eſt: locuti ſunt de me lingua mendacii. Et verbis odii circūdederūt me: & expugnauerunt me fruſtra. Pro eo quod eos diligebā aduerſabantur mihi: ego aūt orabā. Et poſuerunt cōtra me malū

et plantauerūt vineas: et fecerūt fructū natiui
κὰι ἐφύτευσαν ἀμπελῶνας, κὰι ἐποίησαν καρπὸν γεννή-
tatis. Et bñdixit eis: et multiplicati ſūt nimis:
ματος. Καὶ εὐλόγησεν αὐτούς, κὰι ἐπληθύνθησαν σφόδρα,
et iumēta eoꝝ nō minuit. Et pauci facti ſūt et
κὰι τὰ κτήνη αὐτῶν οὐκ ἐσμίκρυνε. Καὶ ὠλιγώθησαν κὰι
vexati ſunt a tribulatiōe maloꝝ et doloris. Effuſa ē cōtē-
ἐκακώθησαν ἀπὸ θλίψεως κακῶν κὰι ὀδύνης. Ἐξεχύθη ἐξουδέ-
ptio ſup pncipes eoꝝ: et errare fecit eos in in
νωσις ἐπ᾽ ἄρχοντας αὐτῶν, κὰι ἐπλάνησεν αὐτοὺς ἐν ἀβά-
uio et nō in via. Et adiuuit pauperē de inopia: et poſuit
τῳ κὰι οὐχ ὁδῷ. Καὶ ἐβοήθησε πένητι ἐκ πτωχείας, κὰι ἔθετο
ſicut oues familias. Videbūt recti et letabūtur:
ὡς πρόβατα πατριάς. Ὄψονται εὐθεῖς κὰι εὐφρανθήσον-
et oīs iniq̄tas oppilabit os ſuū. Quis ſapiēs,
ται, κὰι πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς. Τίς σοφὸς,
et cuſtodiet hec: et intelliget mias dñi:
κὰι φυλάξει ταῦτα, κὰι συνήσουσι τὰ ἐλέη τοῦ κυρίου;

Job. 5 d.

Canticū pſalmi dauid. 107.
Ὠδὴ ψαλμοῦ τῷ δαυίδ. ρζ'.

Paratū cor meū de' paratū cor meū: can-
Ἑτοίμη ἡ καρδία μου ὁ θεός, ἑτοίμη ἡ καρδία μου, ᾄσο-
tabo et pſallā in gloria mea. Exurge gloria mea: ex
μαι κὰι ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. Ἐξεγέρθητι ἡ δόξα μου, ἐξε-
urge pſalteriū et cithara: exurgā diluculo. Cōfi-
γέρθητι ψαλτήριον κὰι κιθάρα, ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. Ἐξο-
tebor tibi in pplis dñe: pſallā tibi in natiōib'. Quia
μολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε, ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσιν. Ὅτι
magna ſup celos mia tua: et vſq; ad nu-
μέγα ἐπάνω τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου, κὰι ἕως τῶν νεφε-
bes veritas tua. Exaltare ſup celos deus: et
λῶν ἡ ἀλήθειά σου. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεός, κὰι
ſup oēm terrā gloria tua. Vt liberētur di-
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. Ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀ-
lecti tui: ſaluū fac dextera tua et exaudi me. De'
γαπητοί σου, σῶσον τῇ δεξιᾷ σου κὰι ἐπάκουσόν μου. Ὁ θεὸς
locutus ē in ſctō ſuo: exultabo et diuidā ſichi-
ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, ὑψωθήσομαι κὰι διαμεριῶ σική-
mā: et cōuallē tabernaculoꝝ dimetiar. Meus ē ga
μα, κὰι τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω. Ἐμός ἐστι γα-
laad: et me' eſt manaſſes: et ephraim ſuſceptio
λαάδ, κὰι ἐμός ἐστι μανασσῆς, κὰι ἐφραὶμ ἀντίληψις τῆς
capitis mei. Juda rex me': moab lebes
κεφαλῆς μου, Ἰούδας βασιλεύς μου, μωὰβ λέβης τῆς ἐλ-
ſpei mee. In idumeā extendā calciamētū meū:
πίδος μου. Ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν ἐπιβαλῶ τὸ ὑπόδημά μου,
mihi alienigene ſubditi ſunt. Quis deducet me i ciuitatē
ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν. Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν
munitā: aut qs deducet me vſq; in idumeā? Nōne
περιοχῆς, ἢ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς ἰδουμαίας; Οὐχὶ
tu deus q̄ repuliſti nos? et nō exibis deus in
σὺ ὁ θεὸς ὁ ἀπωσάμενος ἡμᾶς; κὰι οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν
virtutibus nr̄is? Da nobis auxiliū de tribulatiōe: et va-
ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν; Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, κὰι μα-
na ſalus hoīs. In deo faciemus virtutē: et
ταία σωτηρία ἀνθρώπου. Ἐν τῷ θεῷ ποιήσομεν δύναμιν, κὰι
ipſe ad nihilū deducet inimicos nr̄os.
αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν.

ū. 56.

In finē pſalmus dauid. 108.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ρη'.

Deus laudē meā ne tacueris: q2 os
Ὁ θεὸς τὴν αἴνεσίν μου μὴ παρασιωπήσῃς, ὅτι στό-
peccatoris et os doloſi ſup me apꝛtū ē. Locu-
μα ἁμαρτωλοῦ κὰι στόμα δολίου ἐπ᾽ ἐμὲ ἠνοίχθη. Ἐλά-
ti ſunt aduerſum me lingua doloſa: et ſmonib' odii circū
λησαν κατ᾽ ἐμοῦ γλώσσῃ δολίᾳ, κὰι λόγοις μίσους ἐκύ-
dederūt me: et expugnauerūt me gratis. Pro eo vt dili-
κλωσάν με, κὰι ἐπολέμησάν με δωρεάν. Ἀντὶ τοῦ ἀγα-
gerēt me: detrahebāt mihi: ego aūt orabā. Et
πᾶν με, ἐνδιέβαλλόν με, ἐγὼ δὲ προσηυχόμην. Καὶ
poſuerūt aduerſū me mala
ἔθεντο κατ᾽ ἐμοῦ κακὰ

pro bonis: et odiū p dilectione mea. Conſtitue
ἀντὶ ἀγαθῶν, κὰι μῖσος ἀντὶ τῆς ἀγαπήσεώς μου. Κατάστησον
ſup eū peccatorē: et diabolus ſtet a dextris eius.
ἐπ᾽ αὐτὸν ἁμαρτωλόν, κὰι διάβολος στήτω ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ.
Cum iudicatur ipſe exeat pdēnatus: et ora-
Ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν ἐξέλθοι καταδεδικασμένος, κὰι ἡ προ-
tio eius fiat in peccatū. Fiant dies
σευχὴ αὐτοῦ γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν. Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι
eius pauci: et epiſcopatū eius accipiat alter. Fiant
αὐτοῦ ὀλίγαι, κὰι τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος. Γενηθή-
filii eius orphani: et vxor eius vidua. Nu-
τωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὀρφανοί, κὰι ἡ γυνὴ αὐτοῦ χήρα. Σα-
tantes trāſferant filii eius: et mendicēt:
λευόμενοι μεταναστήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, κὰι ἐπαιτησάτω-
eiiciātur de hītationib' ſuis. Scrute-
σαν, ἐκβληθήτωσαν ἐκ τῶν οἰκοπέδων αὐτῶν. Ἐξερευνη-
tur fenerator oia q̄ ſunt ei: et diri-
σάτω δανειστὴς πάντα ὅσα ὑπάρχει αὐτῷ, κὰι διαρπα-
piant alieni labores eius. Non ſit
σάτωσαν ἀλλότριοι τοὺς πόνους αὐτοῦ. Μὴ ὑπαρξάτω
illi adiutor: neq; ſit q̄ miſereat pupillis
αὐτῷ ἀντιλήπτωρ, μηδὲ γενηθήτω οἰκτίρμων τοῖς ὀρφανοῖς
eius. Fiant nati eius in interitū: in gn̄atiōe
αὐτοῦ. Γενηθήτω τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς ἐξολόθρευσιν, ἐν γενεᾷ
vna deleat nomē eius. In mēoriā redeat iniq̄tas
μιᾷ ἐξαλειφθείη τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἀναμνησθείη ἡ ἀνομία τῶν
patrū eius in cōſpectu dn̄i: et peccatū mrīs
πατέρων αὐτοῦ ἔναντι κυρίου, κὰι ἡ ἁμαρτία τῆς μητρὸς
eius nō deleatur. Fiant cōtra dn̄m ſem
αὐτοῦ μὴ ἐξαλειφθείη. Γενηθήτωσαν ἐναντίον κυρίου διὰ-
per: et diſpereat de terra memoria eoꝝ. Pro
παντός, κὰι ἐξολοθρευθείη ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. Ἀν-
eo q̄ nō eſt recordatus facere miaꝫ: et pſecutus eſt hoiem
θ᾽ ὧν οὐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος, κὰι κατεδίωξεν ἄνθρωπον
inopē et mēdicū: et cōpunctū corde morti
πένητα κὰι πτωχόν, κὰι κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ τοῦ θανα-
ficare. Et dilexit maledictionē et veniet ei: et noluit
τῶσαι. Καὶ ἠγάπησε κατάραν κὰι ἥξει αὐτῷ, κὰι οὐκ ἠθέ-
bn̄dictionē: et elongabitur ab eo. Et indu-
λησεν εὐλογίαν, κὰι μακρυνθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. Καὶ ἐνεδύ-
it maledictionē ſicut veſtimētū: et intrauit ſicut aq̄ in
σατο κατάραν ὡς ἱμάτιον, κὰι εἰσῆλθεν ὡσεὶ ὕδωρ εἰς τὰ
interiora eius: et ſicut oleū in oſſib' eius. Fi-
ἔγκατα αὐτοῦ, κὰι ὡσεὶ ἔλαιον ἐν τοῖς ὀστέοις αὐτοῦ. Γε-
at ei ſicut veſtimētū q̄ opitur: et ſicut zona q̄
νηθήτω αὐτῷ ὡς ἱμάτιον ὃ περιβάλλεται, κὰι ὡσεὶ ζώνη ἣν
ſemper pcingit. Hoc opus eoꝝ q̄ detrahūt
διαπαντὸς περιζώννυται. Τοῦτο τὸ ἔργον τῶν ἐνδιαβαλλόν-
mihi a dn̄o: et q̄ loquūtur mala aduerſus ani-
των με παρὰ κυρίου, κὰι τῶν λαλούντων πονηρὰ κατὰ τῆς ψυ-
mā meā. Et tu dn̄e dn̄e fac mecū: pp̄ter no-
χῆς μου. Καὶ σὺ κύριε κύριε ποίησον μετ᾽ ἐμοῦ, ἕνεκεν τοῦ ὀνό-
men tuū: q2 ſuauis mia tua. Libera me q2 egenus
ματός σου, ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου. Ῥῦσαί με ὅτι πτωχὸς
et paup ſum ego: et cor meū cōturbatū eſt intra me.
κὰι πένης εἰμὶ ἐγώ, κὰι ἡ καρδία μου τετάρακται ἐντός μου.
Sicut vmbra cū declinat ipſa ablatus ſum: excuſſus ſum
Ὡσεὶ σκιὰ ἐν τῷ ἐκκλῖναι αὐτὴν ἀνταναιρέθην, ἐξετινάχθην
ſicut locuſte. Genua mea infirmata ſūt a ieiunio: et
ὡσεὶ ἀκρίδες. Τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας, κὰι ἡ
caro mea imutata eſt pp̄ oleū. Et ego fact' ſuꝫ opprobriū illis:
σάρξ μου ἠλλοιώθη δι᾽ ἔλαιον. Κἀγὼ ἐγενήθην ὄνειδος αὐτοῖς.
viderūt me: mouerūt capita ſua. Adiuua me dn̄e de' me': et ſal-
εἴδοσάν με, ἐσάλευσαν κεφαλὰς αὐτῶν. Βοήθησόν μοι κύριε ὁ θεός μου, κὰι σῶ-
uū fac me ſm̄ miaꝫ tuā. Et ſciant qm̄ man' tua hec: et tu dn̄e
σόν με κατὰ τὸ ἔλεός σου. Καὶ γνώτωσαν ὅτι ἡ χείρ σου αὕτη, κὰι σὺ κύριε
feciſti eā. Maledicēt illi: et tu bn̄dices. Qui inſurgūt
ἐποίησας αὐτήν. Καταράσονται αὐτοί, κὰι σὺ εὐλογήσεις. Οἱ ἐπανιστάμε-
in me cōfundātur: ſeru' aūt tuus letabit. Induātur
νοί μοι αἰσχυνθήτωσαν, ὁ δὲ δοῦλός σου εὐφρανθήσεται. Ἐνδυσάσθωσαν
qui detrahūt mihi pudore: et operiātur ſicut diploide
οἱ ἐνδιαβάλλοντές με ἐντροπήν, κὰι περιβαλέσθωσαν ὡς διπλοΐδα

Actu. 1.d.

pro bono: & odiū p dilectione mea. Cōſtitue ſup eū impiū: & ſathan ſtet a dextris eius. Cū fuerit iudicatus exeat cōdemnatus: & orō eius ſit in pctm̄. Fiāt dies eius pauci: & epiſcopatum eius accipiat alter. Sint filii eius pupilli: & vxor eius vidua. Inſtabiles vagētur filii eius & mēdicēt: & q̄rātur in parietinis ſuis. Scrutetur exactor vniuerſa q̄ habet: & diripiant alieni labores eius. Non ſit qui eius miſereatur: nec qui clemēs ſit pupillis eius. Fiat nouiſſimū eius īterit': in gn̄atiōe altera deleatur nomē eius. Redeat in memoriā iniq̄tas patrū eius apd̄ dn̄m: & iniquitas matris ei' nō deleatur. Sit cōtra dominū ſp: & intereat de terra memoria eoꝝ. Eo q̄d nō ē recordatus facere miam: & pſecutus eſt virū inopē & pauperē: & cōpūctū corde vt interficeret. Et dilexit maledictionē & vēiet ei: & noluit bn̄dictionem & elongabitur ab eo. Et īdutus ē maledictione q̄ſi veſtimēto ſuo: & īgredietur q̄ſi aq̄ ī viſcera eius & q̄ſi oleū ī oſſa ei'. Sit ei q̄ſi palliū quo circūdatur: & q̄ſi cīgulū quo ſp accigit. Hec ē retributio his q aduerſātur mihi a dn̄o: & qui loquūtur malū cōtra animā meā. Tu aūt dn̄e deus fac mecū pp nomē tuū: q̄m bōa ē mia tua libera me. Q̄m egen' & paup ſū: & cor meū vulneratū ē intrīſecus. Quaſi vmbra cū inclinatur abductus ſū: excuſſus ſum q̄ſi locuſta. Genua mea vacillauerūt a ieiūio: & caro mea imutata ē abſq; oleo. Et ego fctūs ſū opprobrius illis: vidētes me mouerūt caput ſuū. Adiuua me dn̄e deus meus: ſalua me ſm̄ miam tuā. Et ſciāt q̄m manus tua hec: tu dn̄e feciſti eā. Maledicēt illi: & tu bn̄dices: reſtiterūt & cōfundātur: ſeruus aūt tuus letabitur. Induantur aduerſarii mei cōfuſiōe: & opiātur quaſi veſtimēto

תַּחַת טוֹבָה וְשִׂנְאָה תַּחַת אַהֲבָתִי׃
הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע וְשָׂטָן יַעֲמֹד עַל
יְמִינוֹ׃ בְּהִשָּׁפְטוֹ יֵצֵא רָשָׁע
וּתְפִלָּתוֹ תִּהְיֶה לַחֲטָאָה׃ יִהְיוּ יָמָיו
מְעַטִּים פְּקֻדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר׃ יִהְיוּ
בָנָיו יְתוֹמִים וְאִשְׁתּוֹ אַלְמָנָה׃
וְנוֹעַ יָנוּעוּ בָנָיו וְשִׁאֵלוּ וְדָרְשׁוּ
מֵחָרְבוֹתֵיהֶם׃ יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל
אֲשֶׁר לוֹ וְיָבֹזּוּ זָרִים יְגִיעוֹ׃ אַל
יְהִי לוֹ מֹשֵׁךְ חָסֶד וְאַל יְהִי חוֹנֵן
לִיתוֹמָיו׃ יְהִי אַחֲרִיתוֹ לְהַכְרִית
בְּדוֹר אַחֵר יִמַּח שְׁמָם׃ יִזָּכֵר עֲוֹן
אֲבֹתָיו אֶל יְהוָה וְחַטַּאת אִמּוֹ אַל
תִּמָּח׃ יִהְיוּ נֶגֶד יְהוָה תָּמִיד וְיַכְרֵת
מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ יַעַן אֲשֶׁר לֹא זָכַר
עֲשׂוֹת חָסֶד וַיִּרְדֹּף אִישׁ עָנִי
וְאֶבְיוֹן וְנִכְאֵה לֵבָב לְמוֹתֵת׃
וַיֶּאֱהַב קְלָלָה וַתְּבוֹאֵהוּ וְלֹא חָפֵץ
בִּבְרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ׃ וַיִּלְבַּשׁ
קְלָלָה כְּמַדּוֹ וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ
וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו׃ תְּהִי לוֹ כְּבֶגֶד
יַעְטֶה וּלְמֵזַח תָּמִיד יַחְגְּרֶהָ׃ זֹאת
פְּעֻלַּת שֹׂטְנַי מֵאֵת יְהוָה וְהַדֹּבְרִים
רָע עַל נַפְשִׁי׃ וְאַתָּה יְהוִה אֲדֹנָי
עֲשֵׂה אִתִּי לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי טוֹב
חַסְדְּךָ הַצִּילֵנִי׃ כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי
וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי׃ כְּצֵל כִּנְטוֹתוֹ
נֶהֱלָכְתִּי נִנְעַרְתִּי כָּאַרְבֶּה׃ בִּרְכַּי
כָּשְׁלוּ מִצּוֹם וּבְשָׂרִי כָּחַשׁ מִשָּׁמֶן׃
וַאֲנִי הָיִיתִי חֶרְפָּה לָהֶם יִרְאוּנִי
יְנִיעוּן רֹאשָׁם׃ עָזְרֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי
הוֹשִׁיעֵנִי כְחַסְדֶּךָ׃ וְיֵדְעוּ כִּי יָדְךָ
זֹאת אַתָּה יְהוָה עֲשִׂיתָהּ׃
יְקַלְלוּ הֵמָּה וְאַתָּה תְבָרֵךְ
קָמוּ וַיֵּבֹשׁוּ וְעַבְדְּךָ יִשְׂמָח׃
יִלְבְּשׁוּ שׂוֹטְנַי כְּלִמָּה וְיַעֲטוּ כַמְעִיל

פָּקַד עָמַד · יָצָא · שָׁפַט · פָּלַל הָיָה · הָיָה יוֹם · לָקַח · בָּנָה יָתַם · אָלַם · נוּעַ · נָקַשׁ נָשָׁה · בָּזַז יָגַע · הָיָה חָנַן · כָּרַת · מָחָה זָכַר · הָיָה תָּמַד · כָּרַת · עָשָׂה רָדַף · עָנָה אָבָה · כָּאָה אָהַב · בּוֹא · רָחַק לָבַשׁ · יָד · הָיָה · עָטָה חָגַר · רוּעַ · נָצַל · נָטָה · הָלַךְ נָעַר · בָּרַךְ · הָיָה רָאָה · נוּעַ · יָשַׁע · עָשָׂה · קָלַל בָּרַךְ · קוּם בּוֹשׁ · שָׂמַח לָבַשׁ · עָטָה מָעַל

בְּשָׁתָּם: אוֹדֶה יְהוָה מְאֹד בְּפִי וּבְתוֹךְ
רַבִּים אֲהַלְלֶנּוּ: כִּי יַעֲמֹד לִימִין
אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיעַ מִשֹּׁפְטֵי נַפְשׁוֹ:
לְדָוִד מִזְמוֹר נְאֻם יְהוָה לַאדֹנִי cx
שֵׁב לִימִינִי עַד אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדֹם
רַגְלֶיךָ: מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח יְהוָה מִצִּיּוֹן
רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ: עַמְּךָ נְדָבֹת בְּיוֹם
חֵילֶךָ בְּהַדְרֵי קֹדֶשׁ מֵרֶחֶם מִשְׁחָר
לְךָ טַל יַלְדֻתֶיךָ: נִשְׁבַּע יְהוָה
וְלֹא יִנָּחֵם אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל
דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק: אֲדֹנָי עַל
יְמִינְךָ מָחַץ בְּיוֹם אַפּוֹ מְלָכִים:
יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ
עַל אֶרֶץ רַבָּה: מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה
עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ: cxi הַלְלוּיָהּ
אוֹדֶה יְהוָה בְּכָל לֵבָב בְּסוֹד
יְשָׁרִים וְעֵדָה: גְּדֹלִים מַעֲשֵׂי
יְהוָה דְּרוּשִׁים לְכָל חֶפְצֵיהֶם:
הוֹד וְהָדָר פָּעֳלוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת
לָעַד: זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו
חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה: טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו
יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: כֹּחַ מַעֲשָׂיו
הִגִּיד לְעַמּוֹ לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת
גּוֹיִם: מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט
נֶאֱמָנִים כָּל פִּקּוּדָיו: סְמוּכִים
לָעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת וְיָשָׁר:
פְּדוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ צִוָּה לְעוֹלָם
בְּרִיתוֹ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: רֵאשִׁית
חָכְמָה יִרְאַת יְהוָה שֵׂכֶל טוֹב לְכָל
עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד: cxii
הַלְלוּיָהּ אַשְׁרֵי אִישׁ יָרֵא אֶת
יְהוָה בְּמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד: גִּבּוֹר
בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים
יְבֹרָךְ: הוֹן וָעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ
עֹמֶדֶת לָעַד: זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר
לַיְשָׁרִים חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק:

בוש ידה · רבב · הלל עמד · ימן ישע · זמר · ישב שית · נטה עזז · שלח · שחר · שבע · נחם עלם · ימן · דון גוה · רבב שתה · רום · ידה · ישר גדל · עשה דרש · פלא · חנן רחם · זכר עלם · ברת כוח · עשה נגד · תמן · שפט אמן · פקד סמך · עשה · פדה · קדש ירא · עשה הלל · עמד · צוה גבר · היה · ברך · חנן · רחם צדק

cōfuſiōe ſua. Cōfitebor dño vehemēter in ore meo: & i medio populorū laudabo eū. Q̄m ſtabit a dextris pauperis: vt ſaluet a iudicibus aiam ei9. Dd ps. 110.

Dixit dñs domino meo: ſede a dextris meis. Donec ponā inimicos tuos: ſcabellū pedibus tuis. Virgā fortitudinis tue emittet dñs ex ſion: dñare i medio inimicorū tuoꝝ. Populi tui duces ſpōtanei in die fortitudis tue: i mōtibus ſctis devulua orietur tibi ros adoleſcētie tue. Iurauit dñs & non pēitebit eū: tu es ſacerdos in eternū ſm ordinē melchiſedech. Dñs a dextera tua pcuſſit i die furoris ſui reges. Iudicabit in gētibus: iplebit valles: pcuſſit caput in terra multa. De torrēte in via bibet: ꝓpterea exaltabit caput.

Aleluia. 111.

Confitebor dño in toto corde: i conſilio iuſtorū & cōgregatione. Magna opa dñi: exqrēda in cūctis volūtatibus ſuis. Gloria & decor opus eius: & iuſtitia eius pſeuerās in eternū. Memoriā fecit mirabiliū ſuoꝝ: clemēs & miſericors dñs. Eſcā dedit timētib9 ſe: memor erit in ſempiternū pacti ſui. Fortitudinē opum ſuorū ānūciauit pplo ſuo: vt det illis hereditatē gētiū. Op9 māuū eius veritas & iudiciū: fidelia oia pcepta eius. Firmata iugit i ſēpiternū: fctā i veritate & eqtate. Redēptionē miſit pplo ſuo: mādauit i eternū pactū ſuū: ſctm & terribile nomē ei9. Initiū ſapiētie timor dñi: doctria bona cūctis q faciūt eā: laus eius perſeuerat iugiter.

Aleluia. 112.

Beatus vir qui timet dominū: in mandatis eius volet nimis. Potēs in terra erit ſemen eius: gñatio iuſtorum bñdicetur. Subſtantia & diuitie in domo ei9: & iuſtitia eius pſeuerās ſp. Ortū eſt i tenebris lumen iuſtis: clemens & miſericors & iuſtus.

cōfuſione ſua. Cōfitebor dño nimis in ore
αἰσχύνην αὐτῶν. Ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ σφόδρα ἐν τῷ στό-
meo: ꝛ in medio multoꝝ laudabo eum. Quia aſſiſtit
ματί μου, καὶ ἐν μέσῳ πολλῶν αἰνέσω αὐτόν. Ὅτι παρέ-
a dextris pauperis vt ſaluā faceret a pſequētibus
στη ἐκ δεξιῶν πένητος τοῦ σῶσαι ἐκ τῶν καταδιωκόντων
aiam meā. Pſalmus dauid. 109.
τὴν ψυχήν μου. Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ρθʹ.

Dixit dñs dño meo ſede a dextris meis: dōec
Εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως
ponā inimicos tuos ſcabellū pedū tuoꝝ. Virgā
ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ῥάβδον
virtutis emittet tibi dñs ex ſion: ꝛ dñare
δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι κύριος ἐκ σιών, καὶ κατακυρίευε
in medio inimicoꝝ tuoꝝ. Tecū pncipiū in die
ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου. Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς
virtutis tue: in ſplēdoribus ſctōꝝ tuoꝝ. Ex
δυνάμεώς σου, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου. Ἐκ
vtero ante luciferū genui te: iurauit dñs ꝛ nō pe-
γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε, ὤμοσε κύριος καὶ οὐ με-
nitebit eū Tu ſacdos in eternū: ſm ordi-
ταμεληθήσεται. Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τά-
nē melchiſedech. Dñs a dextris tuis cōfregit in die
ξιν μελχισεδέκ. Κύριος ἐκ δεξιῶν σου συνέθλασεν ἐν ἡμέρᾳ
ire ſue reges. Iudicabit in nationib9: iplebit
ὀργῆς αὐτοῦ βασιλεῖς. Κρινεῖ ἐν τοῖς ἔθνεσι, πληρώσει
ruinas: cōquaſſabit capita in terra multoꝝ. De tor-
πτώματα, συνθλάσει κεφαλὰς ἐπὶ γῆς πολλῶν. Ἐκ χει-
rente in via bibet: ꝓpterea exaltabit caput.
μάρρου ἐν ὁδῷ πίεται, διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλήν.

Alleluia. 110.
Ἀλληλούϊα. ριʹ.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: in cōſi-
Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐν βου-
lio iuſtoꝝ ꝛ cōgregatione. Magna opa dñi: exqſi-
λῇ εὐθέων καὶ συναγωγῇ. Μεγάλα τὰ ἔργα κυρίου, ἐξεζητη-
ta in oēs volūtates eius. Cōfeſſio ꝛ ma-
μένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ. Ἐξομολόγησις καὶ με-
gnificētia opus eius: ꝛ iuſtitia eius manet
γαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει
in ſeculū ſeculi. Memoriā fecit mirabiliū ſuo-
εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Μνείαν ἐποιήσατο τῶν θαυμασίων αὐ-
rū. Miſericors ꝛ miſerator dñs: eſcā dedit timēti-
τοῦ. Ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ κς, τροφὴν ἔδωκε τοῖς φοβου-
bus te. Memor erit in ſeculū teſtamēti ſui: Virtutē
μένοις αὐτόν. Μνησθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ, ἰσχὺν ἔρ-
operū ſuoꝝ annūciauit pplo ſuo. Ut det illis heredi-
γων αὐτοῦ ἀνήγγειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ. Τοῦ δοῦναι αὐτοῖς κληρονο-
tatē gentiū: opa manuū eius: veritas ꝛ iudiciū. Fidelia oia
μίαν ἐθνῶν, ἔργα χειρῶν αὐτοῦ, ἀλήθεια καὶ κρίσις. Πισταὶ πᾶ-
mādata eius: cōfirmata in ſeculū ſeculi: fa-
σαι αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ, ἐστηριγμέναι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πε-
cta in veritate ꝛ eqtate. Redēptionē miſit
ποιημέναι ἐν ἀληθείᾳ καὶ εὐθύτητι. Λύτρωσιν ἀπέστειλε τῷ
pplo ſuo. Mādauit in eternū teſtamētū ſuū: ſctm ꝛ
λαῷ αὐτοῦ. Ἐνετείλατο εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκην αὐτοῦ, ἅγιον καὶ
terribile nomē eius. Initiū ſapiētie timor dñi: intellect9
φοβερὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου, σύνεσις
aūt bon9 oibus faciētib9 eū. Laudatio eius
δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. Ἡ αἴνεσις αὐτοῦ
manet in ſeculū ſeculi. Alleluia. 111.
μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἀλληλούϊα, ριαʹ.

Beatus vir q timet dñm: in mādatis
Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, ἐν ταῖς ἐντολαῖς
eius volet nimis. Potēs in terra erit ſemen eius:
αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ,
gñatio rectoꝝ bñdicet. Gloria ꝛ diuitie in domo ei9:
γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ
et iuſtitia eius manet in ſeculū ſeculi. Exortū eſt
καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἐξανέτειλεν
in tenebris lumē rectis: miſericors ꝛ miſerator ꝛ iuſtus:
ἐν σκότει φῶς τοῖς εὐθέσιν ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων καὶ δίκαιος.

Math. 22.d. Heb. 10.c. 1.Cor. 15.c. — Heb. 7.c. — ſ.9.a Infra. 137. — Job. 28 d. Prou. 1.9. b.

Iocūdus vir q miſeret ꝛ cōmodat: diſponet ſer-
Χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτείρων καὶ κιχρῶν, οἰκονομήσει τοὺς λό-
mones ſuos in iudicio: qꝛ in eternū nō cōmonebit.
γους αὐτοῦ ἐν κρίσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται.
In memoria eterna erit iuſtus: ab auditi de mala
Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος, ἀπὸ ἀκοῆς πονη-
nō timebit. Paratū cor eius ſperare in
ρᾶς οὐ φοβηθήσεται. Ἑτοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐλπίζειν ἐπὶ
dño: cōfirmatū ē cor eius: nō timebit donec
κύριον, ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ, οὐ μὴ φοβηθῇ ἕως οὗ
deſpiciat in inimicos ſuos. Diſperſit dedit
ἐπίδῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἐσκόρπισεν ἔδωκε τοῖς
paupibus: iuſtitia eius manet in ſeculū ſecu-
πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶ-
li. Cornu eius exaltabit in gloria. Peccator
νος. Τὸ κέρας αὐτοῦ ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ. Ἁμαρτωλὸς
videbit ꝛ iraſcet: dētibus ſuis fremet ꝛ
ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται, τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ βρύξει καὶ
tabeſcet. Deſideriū peccātis peribit.
τακήσεται. Ἐπιθυμία ἁμαρτωλοῦ ἀπολεῖται.

Alleluia. 112.
Ἀλληλούϊα. ριβʹ.

Laudate pueri dñm: laudate nomē dñi. Sit
Αἰνεῖτε παῖδες κύριον, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου. Εἴη
nomē dñi benedictū ex hoc nūc ꝛ vſqꝫ in ſe-
τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰ-
culū: Ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſum: laudabile no-
ῶνος. Ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, αἰνετὸν τὸ ὄνο-
men dñi. Excelſus ſup oēs gētes dñs: ſup
μα κυρίου. Ὑψηλὸς ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη ὁ κύριος, ἐπὶ
celos gloria eius. Quis ſicut dñs deus nr:
τοὺς οὐρανοὺς ἡ δόξα αὐτοῦ. Τίς ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν,
q in altis hitat ꝛ hūilia reſpicit: In ce-
ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν; Ἐν τῷ οὐ-
lo ꝛ in terra: ſuſcitās a terra inopē: ꝛ de
ρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν, καὶ ἀπὸ
ſtercore erigēs pauperē. Ut collocet eū cū prin-
κοπρίας ἀνυψῶν πένητα. Τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ ἀρ-
cipibus: cū pncipib9 ppłi ſui. Qui hitare facit ſte-
χόντων, μετὰ ἀρχόντων λαοῦ αὐτοῦ. Ὁ κατοικίζων στεῖ-
rilē in domo: matrē ſup filios letantē.
ραν ἐν οἴκῳ, μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην.

Alleluia. 113.
Ἀλληλούια. ριγʹ.

In exitu iſrael de egyptoꝛ dom9 iacob de pplo
Ἐν ἐξόδῳ ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, οἴκου ἰακὼβ ἐκ λαοῦ
barbaro: Facta ē iudea ſctificatio eius: iſrael po-
βαρβάρου, Ἐγενήθη ἰουδαία ἁγίασμα αὐτοῦ, ἰσραὴλ ἐξου-
teſtas eius. Mare vidit ꝛ fugit: iordanis cō-
σία αὐτοῦ. Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ ἰορδάνης ἐ-
uerſus eſt retrorſum. Mōtes exultauerūt vt arietes: ꝛ
στράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ
colles ſic agni ouiū. Quid tibi ē mare ꝙ fugi-
βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. Τί σοί ἐστι θάλασσα ὅτι ἔφυ-
ſti: ꝛ tu iordanis q: cōuerſus es retrorſum? Mōtes
γες; καὶ σὺ ἰορδάνη ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; Τὰ ὄρη
qꝛ exultaſtis ſicut arietes: ꝛ colles ſic agni ouiū?
ὅτι ἐσκιρτήσατε ὡσεὶ κριοί, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβά-
A facie dñi mota eſt terra: a fa-
των; Ἀπὸ προσώπου κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ προ-
cie dei iacob. Qui cōuertit petrā
σώπου τοῦ θεοῦ ἰακώβ. Τοῦ στρέψαντος τὴν πέτραν
in ſtagna aquarū: ꝛ rupē in fontes aqua-
εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ τὴν ἀκρότομον εἰς πηγὰς ὑδά-
rum. Non nobis dñe nō nob: ſed noi tuo
των. Μὴ ἡμῖν κύριε μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ ὀνόματί σου
da gloriā. Sup miā tua ꝛ veritate tua:
δὸς δόξαν. Ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου,
nequādo dicāt gētes: vbi eſt deus eoꝝ?
μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν;
Deus aūt nr
Ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν

1.Cor. 9.c. — Infra. 134. Job. 1. d. — 1.Re. 2.b. — Exo. 13.a. — Infra. 137.

Bonus vir clemēs & fenerans: diſpēſabit verba ſua in iudicio. Quia in eternū nō cōmouebitur: in memoria ſēpiterna erit iuſtus. Ab auditu malo nō timebit: paratum cor eius confidens in dño. Firmatū cor ei9 nō timebit: donec aſpiciat in hoſtibus ſuis. Diſpſit dedit pauperibus: iuſtitia eius permanet in eternum: cornu eius exaltabitur in gloria. Impius videbit & iraſcetur: dētibus ſuis frendet & tabeſcet: deſiderium impiorum peribit. Aleluia. 113.

Laudate ſerui domini: laudate nomen domini. Sit nomen dñi bñdictum a modo & vſqꝫ in eternum. Ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſum eius laudabile nomē domini. Excelſus ſup oēs gētes dñs: ſuper celos gloria eius. Quis vt dominus deus noſter: q in excelſis habitans humilia reſpicit in celo & in terra? Suſcitās de puluere inopē: de ſtercoribus eleuabit pauperem. Vt ſedere faciat cū cū pricipibus: cū principibus ppli ſui. Qui collocat ſterilē i domo matrē filiorū letantē. Aleluia. 114.

Cum egrederetur iſrael de egypto: domus iacob de populo barbaro. Factus eſt iudas in ſctificatiōe eius: iſrl poteſtas eius. Mare vidit & fugit: iordanis cōuerſus eſt retrorſum. Mōtes ſubſilierūt vt arietes: colles q̄ſi filii gregis. Quid eſt tibi mare ꝙ fugiſti: iordāis quia cōuerſus es retrorſū? Montes ſubſaltaſtis vt arietes: colles q̄ſi filii gregis. A facie dñi cōtremiſcit terra: a facie dei iacob. Qui conuertit petrā in paludes aquarum: ſilicē in fontes aquarum. 115.

Non nobis dñe nō nobis: ſed noi tuo da gloriā pp miam tuā & veritatē tuam. Ne dicāt gētes vbi eſt deus eorū? Deus āt noſter

טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו
בְּמִשְׁפָּט: כִּי לְעוֹלָם לֹא יִמּוֹט
לְזֵכֶר עוֹלָם יִהְיֶה צַדִּיק: מִשְּׁמוּעָה
רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבּוֹ בָּטֻחַ
בַּיהוָה: סָמוּךְ לִבּוֹ לֹא יִירָא עַד
אֲשֶׁר יִרְאֶה בְצָרָיו: פִּזַּר נָתַן
לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד
קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד: רָשָׁע יִרְאֶה
וְכָעָס שִׁנָּיו יַחֲרֹק וְנָמָס תַּאֲוַת
רְשָׁעִים תֹּאבֵד: cxiii
הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה
הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה: יְהִי שֵׁם
יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל
שֵׁם יְהוָה: רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְהוָה
עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כַּיהוָה
אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת:
הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת
יָרִים אֶבְיוֹן: לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים
עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:
בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם cxiiii
בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: הָיְתָה יְהוּדָה
לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: הַיָּם
רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: הֶהָרִים
רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן:
מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב
לְאָחוֹר: הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן: מִלִּפְנֵי אָדוֹן
חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב:
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם חַלָּמִישׁ
לְמַעְיְנוֹ מָיִם: cxv לֹא לָנוּ יְהוָה
לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל חַסְדְּךָ
עַל אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם
אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ

לוה כלכל · שפט עלם · מוט שמע · רעע ירא · כון בטח · סמך · ראה צור · אבה · רום כבד · ראה חרק · מסס איה · אבד · היה · ברך עלם · זרח בוא · הלל רום · כבד · גבה ישב · שפל ראה · קום רום · אבה ישב · נדב · בנה · יצא · היה · משל · נוס סבב · אחר איל · צון · חוד · פנה ארן · צור · נתן כבר · אמר

בשמים כל אשר חפץ עשה׃
עצביהם כסף וזהב מעשה ידי
אדם׃ פה להם ולא ידברו
עינים להם ולא יראו׃ אזנים
להם ולא ישמעו אף להם ולא
יריחון׃ ידיהם ולא ימישון
רגליהם ולא יהלכו לא יהגו
בגרונם׃ כמוהם יהיו עשיהם
כל אשר בטח בהם׃ ישראל
בטח ביהוה עזרם ומגנם הוא׃
בית אהרן בטחו ביהוה עזרם
ומגנם הוא׃ יראי יהוה בטחו
ביהוה עזרם ומגנם הוא׃ יהוה
זכרנו יברך יברך את בית ישראל
יברך את בית אהרן׃ יברך יראי
יהוה הקטנים עם הגדלים׃ יסף
יהוה עליכם עליכם ועל בניכם׃
ברוכים אתם ליהוה עשה שמים
וארץ׃ השמים שמים ליהוה
והארץ נתן לבני אדם׃ לא
המתים יהללו יה ולא כל ירדי
דומה׃ ואנחנו נברך יה מעתה
ועד עולם הללויה׃

אהבתי כי ישמע **cxvi.**
יהוה את קולי תחנוני׃ כי
הטה אזנו לי ובימי אקרא׃
אפפוני חבלי מות ומצרי
שאול מצאוני צרה ויגון אמצא׃
ובשם יהוה אקרא אנה יהוה
מלטה נפשי׃ חנון יהוה וצדיק
ואלהינו מרחם׃ שמר פתאים
יהוה דלותי ולי יהושיע׃ שובי
נפשי למנוחיכי כי יהוה
גמל עליכי׃ כי חלצת נפשי
ממות את עיני מן דמעה את
רגלי מדחי׃ אתהלך לפני יהוה

In celo: vniuerſa q̄ vo-
luit fecit. ∞∞∞∞∞∞
Idola gentiū argentū
& aurū: opus manuū
hoīm. Os habent &
non loquentur: ∞∞∞
oculos habent & non
videbunt. Aures ∞∞
hn̄t & nō audiēt: naſū
habent & non ∞∞∞
odorabunt. Manus ha
bent & non palpabūt:
pedes habent & nō am
bulabunt: & non ſona-
būt in gutture ſuo. Si-
miles illis fiāt qui faci-
unt ea: & oēs qui confi
dūt in eis. Iſrael confi-
dit ī dño: auxiliator co
rū & protector eorū ip
ſe. Domus aaron cōfi-
dit in domino: auxilia-
tor eorū & ꝓtector eo-
rū ipſe. Timētes dn̄m
cōfidūt in dño: auxili
ator eorū & protector
eorū ipſe. Dn̄s recor-
datus nr̄i bn̄dicet: bn̄di
cet domui iſrael: bn̄di-
cet domui aaron. Bn̄-
dicet timētibus dn̄m ꝑ
uis cū magnis. Addat
dn̄s ſup vos: ſup vos
& ſuper filios veſtros.
Benedicti vos a domi-
no: qui fecit celos ∞∞
& terrā. Celū celorum
domino: ∞∞∞∞∞∞
terram autem dedit fi-
liis hominum. Non ∞
mortui laudabunt do-
minum: nec omnes qui
deſcēdūt in ſilentium.
Sed nos benedicemus
domino: a modo &
vſqȝ in eternum.
Aleluia. 116.
Dilexi q̄m exaudiet
dn̄s vocē depreca-
tiōis mee. Inclinauit ei
aurē ſuā mihi: & ī die-
bus meis inuocabo. ∞
Circūdederūt me fūes
mortis: & munitiones
iferni iuenerūt me: an
guſtiā & dolorē reperi.
Et nomen dn̄i inuoca
bo: obſecro domine ∞
libera aīam meā. Cle-
mens dominus & iuſt⁹:
& deus nr̄ miſericors.
Cuſtodit paruulos ∞
dominus: attenuatus
ſum & me ſaluabit. Re
uertere aīa mea in requi
em tuam: quia domin⁹
reddidit tibi. Quia e-
ruit animam meam ∞∞
de morte: oculos meoſ
a lachrymis: pedes me
os ab offenſa. Deam-
bulabo coram domino

in celo ꝛ in terra: oīa q̄cūqȝ voluit fecit.
ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησε.
Simulacra gētiū: argentū ꝛ aurū: opa manuū
Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν
hoim: Os habēt: ꝛ nō loquītur. oculos
ἀνθρώπων, Στόμα ἔχουσι, καὶ οὐ λαλήσουσιν. ὀφθαλ-
habēt: ꝛ nō videbūt. Aures hn̄t: ꝛ nō
μοὺς ἔχουσι, καὶ οὐκ ὄψονται. Ὦτα ἔχουσι, καὶ οὐκ ἀ-
audiēt. nares hn̄t: ꝛ nō odorabūt. Ma
κούσονται. ῥῖνας ἔχουσι, καὶ οὐκ ὀσφρανθήσονται. Χεῖ-
nus hn̄t: ꝛ nō palpabūt. pedes hn̄t: ꝛ nō
ρας ἔχουσι, καὶ οὐ ψηλαφήσουσι. πόδας ἔχουσι, καὶ οὐ
ambulabūt: nō ſonabūt in gutture ſuo.
περιπατήσουσιν, οὐ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν.
Siles illis fiāt q̄ faciūt ea: ꝛ oēs
Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτά, καὶ πάντες
q̄ cōfidūt in eis. Domus iſrael ſperauit in Infra.
οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ αὐτοῖς. Οἶκος ἰσραὴλ ἤλπισεν ἐπὶ 154.
dn̄o: adiutor ꝛ ꝓtector eoꝝ eſt. Domus aarō
κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. Οἶκος ἀαρὼν
ſperauit in dn̄o: adiutor ꝛ ꝓtector eoꝝ eſt.
ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν.
Qui timēt dn̄m ſperauerūt in dn̄o: adiutor ꝛ
Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἤλπισαν ἐπὶ κύριον, βοηθὸς καὶ
ꝓtector eoꝝ eſt. Dn̄s memor eſt nr̄i: bn̄dixit
ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. Κύριος μνησθεὶς ἡμῶν εὐλόγησεν
nobis: bn̄dixit domui iſrael: bn̄dixit domui aaron.
ἡμᾶς, εὐλόγησε τὸν οἶκον ἰσραήλ, εὐλόγησε τὸν οἶκον ἀαρών.
Bn̄dixit timētibus dn̄m: puſillis cū
Εὐλόγησε τοὺς φοβουμένους τὸν κύριον, τοὺς μικροὺς μετὰ
magnis. Adijciat dn̄s ſup vos: ſup vos ꝛ ſup
τῶν μεγάλων. Προσθείη κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς, ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ ἐπὶ
filios vr̄os. Bn̄dicti vos a dn̄o: q̄ fecit
τοὺς υἱοὺς ὑμῶν. Εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ, τῷ ποιήσαντι
celū ꝛ terrā. Celū celi do-
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τῷ κυ-
mino: terrā aūt dedit filijs hoim. Nō
ρίῳ, τὴν δὲ γῆν ἔδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Οὐχ
mortui laudabūt te dn̄e: neqȝ oēs q̄ deſcendūt
οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε κύριε, οὐδὲ πάντες οἱ καταβαίνον-
in īfernū: Sed nos q̄ viuim⁹ bn̄dicemus dn̄o
τες εἰς ᾅδου, Ἀλλ᾽ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εὐλογήσομεν τὸν κύριον,
ex hoc nūc ꝛ vſqȝ in ſeculū.
ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.
Alleluia. 114.
Ἀλληλούϊα. ριδ᾽.
Dilexi: q̄m exaudiet dn̄s vocē
Ἠγάπησα, ὅτι εἰσακούσεται κύριος τῆς φωνῆς τῆς
orationis mee. Quia iclinauit aurē ſuā mihi: ꝛ in
δεήσεώς μου. Ὅτι ἔκλινε τὸ οὖς αὐτοῦ ἐμοί, καὶ ἐν ταῖς
dieb⁹ meis inuocabo. Circūdederūt me dolores mor- ō.17.
ἡμέραις μου ἐπικαλέσομαι. Περιέσχον με ὠδῖνες θανά-
tis: pericula īferni īuenerūt me. Tribulationē ꝛ dolorē in-
του, κίνδυνοι ᾅδου εὕροσάν με. Θλῖψιν καὶ ὀδύνην εὗ-
ueni: ꝛ nomē dn̄i inuocaui: o dn̄e libe
ρον, καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπεκαλεσάμην, ὦ κύριε ῥῦ-
ra aīam meā. Miſericors dn̄s ꝛ iuſtus:
σαι τὴν ψυχήν μου. Ἐλεήμων ὁ κύριος καὶ δίκαιος,
et de⁹ nr̄ miſeret: cuſtodiēs paruulos dn̄s:
καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ, φυλάσσων τὰ νήπια ὁ κύριος,
hūiliatus ſum ꝛ liberauit me. Cōuertere aīa mea
ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με. Ἐπίστρεψον ψυχή μου
in requiē tuā: q̄ꝛ dn̄s bn̄fecit tibi.
εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι κύριος εὐηργέτησέ σε.
Quia eripuit aīam meā de morte: ocu-
Ὅτι ἐξείλετο τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου, τοὺς ὀφ-
los meos a lachrymis: ꝛ pedes meos
θαλμούς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς πόδας μου
a lapſu. Placebo in cōſpectu dn̄i
ἀπὸ ὀλισθήματος. Εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου ∞∞∞

in regione viuētiū. Alleluia. 115.
ἐν χώρᾳ ζώντων. Ἀλληλούϊα. ριε᾽.
Credidi ꝓpter qđ locut⁹ ſū: ego aūt hūiliatus ſuȝ ni-
Ἐπίστευσα διὸ ἐλάλησα, ἐγὼ δὲ ἐταπεινώθην σφό-
mis. Ego aūt dixi in exceſſu meo: oīs hō mē-
δρα. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, πᾶς ἄνθρωπος ψεύ-
dax. Quid retribuā dn̄o pro oībus q̄ retribuit
στης. Τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέ-
mihi? Calicē ſalutaris accipiā: ꝛ nomē do
δωκέ μοι; Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καὶ τὸ ὄνομα κυ-
mini inuocabo. Vota mea dn̄o reddā:
ρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω,
corā oī ꝓplo eius. Precioſa in cōſpectu
ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τίμιος ἐναντίον κυ-
dn̄i mors ſctōꝝ eius. O dn̄e ego ſeruus
ρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ. Ὦ κύριε ἐγὼ δοῦλος
tu⁹: ego ſeruus tu⁹: ꝛ filius ancille tue: dirupi-
σός, ἐγὼ δοῦλος σός, καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου, διέρρη-
ſti vincula mea. Tibi ſacrificabo hoſtiā laudis: ꝛ in
ξας τοὺς δεσμούς μου. Σοὶ θύσω θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἐν
noīe dn̄i inuocabo. Vota mea dn̄o
ὀνόματι κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ
reddā: in cōſpectu oīs ꝓpli eius. In atrijs
ἀποδώσω, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἐν αὐλαῖς
dom⁹ dn̄i in medio tui hieruſalē.
οἴκου κυρίου ἐν μέσῳ σου ἱερουσαλήμ.
Alleluia. 116.
Ἀλληλούϊα. ρις᾽.
Laudate dn̄m oēs gētes: laudate eū
Αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, ἐπαινέσατε αὐτὸν
oēs ꝓpli. Q̄m cōfirmata eſt mīa eius ſup nos: ꝛ
πάντες οἱ λαοί. Ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ
veritas dn̄i manet in eternū.
ἡ ἀλήθεια τοῦ κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
Alleluia. 117.
Ἀλληλούϊα. ριζ᾽.
Confitemini dn̄o q̄m bonus: q̄m in ſeculū
Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
mīa eius. Dicat nūc dom⁹ iſrael: q̄m bonus: q̄m in
ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω δὴ οἶκος ἰσραήλ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς
ſeculū mīa eius. Dicat nūc dom⁹ aaron: q̄m
τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτω δὴ οἶκος ἀαρών, ὅτι
bon⁹: q̄m in ſeculū mīa eius. Dicāt nūc
ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτωσαν δὴ
oēs q̄ timēt dn̄m: q̄m bonus: q̄m in ſeculū
πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα
mīa eius. De tribulatōe inuocaui dn̄m: ꝛ
τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐκ θλίψεως ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ
exaudiuit me in latitudine. Dn̄s mihi adiutor: ꝛ nō ti-
ἐπήκουσέ μου εἰς πλατυσμόν. Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φο-
mebo q̄d faciet mihi hō. Dn̄s mihi adiutor:
βηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Κύριος ἐμοὶ βοηθός,
ꝛ ego deſpiciā inimicos meos. Bonū ē cōfidere in do-
κἀγὼ ἐπόψομαι τοὺς ἐχθρούς μου. Ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ κύ-
mino: q̄ꝫ cōfidere in hoīe. Bonū ē ſperare in
ριον, ἢ πεποιθέναι ἐπ᾽ ἄνθρωπον. Ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ
dn̄o: q̄ꝫ ſperare in ꝓncipibus. Oēs gētes circuierūt
κύριον, ἢ ἐλπίζειν ἐπ᾽ ἄρχουσι. Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν
me: ꝛ noīe dn̄i vlt⁹ ſum in eos. Circūdan-
με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Κυκλώσαν-
tes circūdederūt me: ꝛ noīe dn̄i vltus ſum in
τες ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐ-
eos. Circūdederūt me ſicͭ apes fauū: ꝛ exarſerūt
τούς. Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, καὶ ἐξεκαύθη-
ſicͭ ignis in ſpinis: ꝛ noīe dn̄i vlt⁹ ſuȝ in
σαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις, καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην
eos. Impulſus euerſus ſū vt caderē: ꝛ dn̄s ſu
αὐτούς. Ὠσθεὶς ἀνετράπην τοῦ πεσεῖν, καὶ ὁ κύριος ἀν-
ſcepit me. Fortitudo mea ꝛ laus mea dn̄s: ꝛ
τελάβετό μου. Ἰσχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ κύριος, καὶ
factus ē mihi in ſalutē. Vox exultationis
ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. Φωνὴ ἀγαλλιάσεως ∞∞∞

in terris viuorū. Cre-
didi propter quod ∞∞
locutus ſum: ego autē
afflictus ſum nimis. E-
go dixi in ſtupore meo:
oīs homo mēdacium.
Quid reddā dño: ꝓ oī
bus que retribuit ∞∞∞
mihi. Calicē ſalutaris
accipiā: & in nomine
dn̄i inuocabo. Vota ∞
mea domino reddam
nūc corā oī populo e-
ius. Glorioſa ī cōſpectu
dn̄i mors ſctōrū eius.
Obſecro domine ∞∞
quia ego ſeruus tuus:
ego ſeruus tuus filius
ancille tue: diſſoluiſti
vincula mea. Tibi im-
molabo hoſtiā laudis:
& in noīe dn̄i inuocabo.
Vota mea dño reddā
nunc in conſpectu ∞∞
oīs populi eius. In atri
is domus domini: ∞∞
in medio tui ieruſalem.
Aleluia. 117.
Laudate dominum
omnes ∞∞∞∞∞
gentes: collaudate eū
vniuerſi populi. Quia
confortata eſt ſup nos
mīa eius: & veritas do
mini in eternū.
Aleluia. 118.
Confitemini dño
q̄m bonus: q̄m i
eternū mīa eius. Dicat
nunc iſrael: quoniam
in eternū mīa ei⁹. Di
cat nunc domus ∞∞∞
aaron: q̄m in eternum
mīa eius. Dicant nunc
qui timēt dn̄m: q̄m in
eternū mīa eius. De tri
bulatiōe iuocaui dn̄m:
exaudiuit me in latitu-
dine dn̄s. Dn̄s mecum
nō timebo quid faci-
at mihi hō. Dn̄s mihi
auxiliator: & ego ∞∞
deſpiciā odientes me.
Melius eſt ſperare ∞∞
in dño: quā ſpare ī ho
mine. Melius eſt ſpare
in dño: quā ſpare ī pri
cipibus. Omnes ∞∞∞
gētes circūdederūt me
in noīe domini quia
vltus ſum eas. Circūde
derūt me & obſederunt
me: ī noīe dn̄i quia vl-
tus ſū eas. Circūdede-
rūt me q̄ſi apes: extīcte
ſunt q̄ſi ignis ſpinarū:
in noīe dn̄i quia vltus
ſū eas. Impulſus ipelle-
bar vt caderē: & dn̄s ſu
ſtentauit me. Fortitudo
mea & laudatio dn̄s: &
factus ē mihi ad ſalutē.

בארצות החיים׃ האמנתי כי
אדבר אני עניתי מאד׃ אני
אמרתי בחפזי כל האדם כזב׃
מה אשיב ליהוה כל תגמולוהי
עלי׃ כוס ישועות אשא ובשם
יהוה אקרא׃ נדרי ליהוה אשלם
נגדה נא לכל עמו׃ יקר בעיני
יהוה המותה לחסידיו׃ אנה יהוה
כי אני עבדך אני עבדך בן
אמתך פתחת למוסרי׃ לך אזבח
זבח תודה ובשם יהוה אקרא׃
נדרי ליהוה אשלם נגדה נא
לכל עמו׃ בחצרות בית יהוה
בתוככי ירושלם הללויה׃
הללו את יהוה כל **cxvii.**
גוים שבחוהו כל האמים׃ כי
גבר עלינו חסדו ואמת יהוה
לעולם הללויה׃ **cxviii.**
הודו ליהוה כי טוב כי לעולם
חסדו׃ יאמר נא ישראל כי
לעולם חסדו׃ יאמרו נא בית
אהרן כי לעולם חסדו׃ יאמרו נא
יראי יהוה כי לעולם חסדו׃ מן
המצר קראתי יה ענני במרחב יה׃
יהוה לי לא אירא מה יעשה
לי אדם׃ יהוה לי בעזרי ואני
אראה בשנאי׃ טוב לחסות
ביהוה מבטח באדם׃ טוב לחסות
ביהוה מבטח בנדיבים׃ כל
גוים סבבוני בשם יהוה כי
אמילם׃ סבוני גם סבבוני בשם
יהוה כי אמילם׃ סבוני כדבורים
דעכו כאש קוצים בשם יהוה כי
אמילם׃ דחה דחיתני לנפל
ויהוה עזרני׃ עזי וזמרת יה
ויהי לי לישועה׃ קול רנה

קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל: יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל: לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ: יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָּהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי: פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ: זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה: מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא: בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה: אֵל יְהוָה וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ חַג בַּעֲבֹתִים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

cxix.

אַשְׁרֵי תְמִימֵי דָרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת יְהוָה: אַשְׁרֵי נֹצְרֵי עֵדֹתָיו בְּכָל לֵב יִדְרְשׁוּהוּ: אַף לֹא פָעֲלוּ עַוְלָה בִּדְרָכָיו הָלָכוּ: אַתָּה צִוִּיתָה פִקֻּדֶיךָ לִשְׁמֹר מְאֹד: אַחֲלַי יִכֹּנוּ דְרָכָי לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ: אָז לֹא אֵבוֹשׁ בְּהַבִּיטִי אֶל כָּל מִצְוֹתֶיךָ: אוֹדְךָ בְּיֹשֶׁר לֵבָב בְּלָמְדִי מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ: אֶת חֻקֶּיךָ אֶשְׁמֹר אַל תַּעַזְבֵנִי עַד מְאֹד: בַּמֶּה יְזַכֶּה נַּעַר אֶת אָרְחוֹ לִשְׁמֹר כִּדְבָרֶךָ: בְּכָל לִבִּי דְרַשְׁתִּיךָ אַל תַּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ: בְּלִבִּי צָפַנְתִּי אִמְרָתֶךָ לְמַעַן לֹא אֶחֱטָא לָךְ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: בִּשְׂפָתַי סִפַּרְתִּי

Vox laudis & ſalutis i tabernaculis iuſtorum: dextera dñi fecit fortitudinẽ. Dextera dñi excelſa: dextera dñi fecit virtutem. Nõ moriar ſed viuã: & narrabo opa domini. Corripiens corripuit me dñs: & morti nõ tradidit me. Aperite mihi portas iuſtitie: ingreſſus in eas cõfitebor dño. Hec porta dño: iuſti ingredientur in eam. Cõfitebor tibi qm̃ exaudiſti me: & factus es mihi ad ſalutẽ. Lapis quẽ reprobauerũt edificantes: factus eſt in caput anguli. A dño factũ eſt iſtud: hoc eſt mirabile i oculis nris. Hec dies quam fecit dñs: exultemus & letemur i ea. Obſecro domine ſalua: obſecro: obſecro dñe pſperare obſecro. Bñdictus qui venit in noie dñi: bñdiximus vobis de domo dñi. Deus dñs & apparuit nobis: frequẽtate ſolẽnitatẽ in frõdoſis vſq; ad cornua altaris. Deus meus es tu & cõfitebor tibi: deus meus exaltabo te. Cõfitemini dño qm̃ bonus: qm̃ i eternũ mia eius.

Aleph. 119.

Beati immaculati vie: qui ambulant in lege dñi. Beati qui cuſtodiunt teſtimõia eius: i toto corde requirunt eũ. Nec enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulauerunt. Tu mãdaſti pcepta tua cuſtodiri nimis. Vtinam dirigantur vie mee: ad cuſtodiẽda pcepta tua. Tũc nõ confundar: cũ reſpexero ad oĩa mandata tua. Cõfitebor tibi in directiõe cordis: cũ didicero iudicia iuſtitie tue. Precepta tua cuſtodiam: ne derelinquas me vſq; nimis. Beth.

In quo corrigit iuuenis ſemitam ſuã: cũ cuſtodierit verba tua. In toto corde meo exquiſiui te: ne errare me facias a mandatis tuis. In corde meo abſcõdi eloquia tua: vt non peccem tibi. Benedictus tu domine: doce me precepta tua. In labiis meis narraui:

et ſalutis in tabernaculis iuſtorũ. Dextera dñi fecit virtutẽ: dextera dñi exaltauit me. Dextera dñi fecit virtutem. Non moriar: ſz viuã: & narrabo opa dñi. Caſtigãs caſtigauit me dñs: & morti nõ tradidit me. Aperite mihi portas iuſtitie: ingreſſus in eas cõfitebor dño. Hec porta dñi: iuſti intrabũt in eã. Cõfitebor tibi qm̃ exaudiſti me: & factus es mihi in ſalutem. Lapidẽ quẽ reprobauerũt edificãtes: hic factus eſt in caput anguli. A dño factus eſt iſtud: & eſt mirabile in oculis nris. Hec dies quã fecit dñs: exultemus & letemur in ea. O dñe ſalua me facito: o dñe bñ pſpare ita. Bñdictus qui venit in noie dñi. Bñdiximus vobis de domo dñi. Deus dñs: & illuxit nobis. Cõſtituite diem ſolẽnem in cõdenſis: vſq; ad cornua altaris. Deus meus es tu: & cõfitebor tibi: deus meus es tu: & exaltabo te. Cõfitebor tibi: qm̃ exaudiſti me: & factus es mihi in ſalutẽ. Cõfitemini dño: qm̃ bonus: qm̃ in ſeculũ mia eius.

καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων. Δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν, δεξιὰ κυρίου ὕψωσέ με. Δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν. Οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι, καὶ διηγήσομαι τὰ ἔργα κυρίου. Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ κύριος, καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με. Ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ. Αὕτη ἡ πύλη τοῦ κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. Ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. Παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. Ὦ κύριε σῶσον δή, ὦ κύριε εὐόδωσον δή. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου κυρίου. Θεὸς κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. Συστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν, ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. Θεός μου εἶ σὺ καὶ ἐξομολογήσομαί σοι, θεός μου εἶ σὺ καὶ ὑψώσω σε. Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Math. 21.d.

Math. 21.d.

Alleluia. 118.

Ἀλληλούια.

Beati immaculati in via: q̃ ambulãt in lege dñi. Beati q̃ ſcrutãtur teſtimonia eius: in toto corde exquirent eũ. Nõ enim operãtes iniquitatẽ: in viis eius ambulauerũt. Tu mãdaſti mãdata tua cuſtodiri nimis. Vtinã dirigãtur vie mee ad cuſtodiẽdas iuſtificatiões tuas. Tũc nõ cõfundar: cũ pſpexero in oĩbus mãdatis tuis. Cõfitebor tibi in directiõe cordis: in eo q̃ didici iudicia iuſtitie tue. Iuſtificatiões tuas cuſtodiã: nõ me derelinqs vſq; q̃q;. In q̃ corriget adoleſcẽtior viã ſuã? in cuſtodiẽdo ſermões tuos. In toto corde meo exquiſiui te: ne repellas me a mãdatis tuis. In corde meo abſcõdi eloquia tua: vt nõ peccẽ tibi. Bñdictus es dñe: doce me iuſtificatiões tuas. In labiis meis pnũtiaui

Μακάριοι ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ κυρίου. Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν. Οὐ γὰρ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἐπορεύθησαν. Σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολάς σου τοῦ φυλάξασθαι σφόδρα. Ὄφελον κατευθυνθείησαν αἱ ὁδοί μου τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου. Τότε οὐ μὴ αἰσχυνθῶ, ἐν τῷ με ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς σου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν εὐθύτητι καρδίας, ἐν τῷ μεμαθηκέναι με τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Τὰ δικαιώματά σου φυλάξω, μὴ με ἐγκαταλίπῃς ἕως σφόδρα. Ἐν τίνι κατορθώσει ὁ νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ; ἐν τῷ φυλάξασθαι τοὺς λόγους σου. Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξεζήτησά σε, μὴ ἀπώσῃ με ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγιά σου, ὅπως ἂν μὴ ἁμάρτω σοι. Εὐλογητὸς εἶ κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ἐν τοῖς χείλεσί μου ἐξήγγειλα

oĩa iudicia oris tui: in via teſtimoniorũ tuorũ delectatus ſum: ſicut in oĩbus diuitiis. In mãdatis tuis exercebor: & cõſiderabo vias tuas. In iuſtificatiõibus tuis meditabor: nõ obliuiſcar ſermões tuos. Retribue ſeruo tuo: viuifica me: & cuſtodiã ſermões tuos. Reuela oculos meos: & cõſiderabo mirabilia de lege tua. Incola ego ſum in terra: nõ abſcõdas a me mãdata tua. Cõcupiuit aĩa mea deſiderare iudicia tua in oĩ tpe. Increpaſti ſuperbos: maledicti q̃ declinant a mãdatis tuis. Aufer a me opprobriũ & cõteptũ: q: teſtimonia tua exquiſiui. Et eni ſederũt pncipes: & aduerſũ me loqbant: ſeruus aũt tuus exercebat in iuſtificatiõibus tuis. Et eni teſtimonia tua meditatio mea eſt: & cõſilia mea iuſtificatiões tue. Adheſit pauimẽto aĩa mea: viuifica me ſm verbũ tuũ. Vias meas enũtiaui: & exaudiſti me: doce me iuſtificatiões tuas. Viã iuſtificationũ tuarũ inſtrue me: & exercebor in mirabilibus tuis. Dormitauit aĩa mea pre tedio: cõfirma me in verbis tuis. Viã iniquitatis amoue a me: & lege tua miſerere mei. Viã veritatis elegi: iudicia tua nõ ſum oblitus. Adheſi teſtimoniis tuis dñe: noli me cõfundere. Viã mãdatorũ tuorũ cucurri: cũ dilatares cor meũ. Legẽ pone mihi dñe viã iuſtificationũ tuarũ: & exquirã eã ſemp. Da mihi intellectũ: & ſcrutabor legẽ tuã: & cuſtodiã illã in toto corde meo. Deduc me in ſemitã mãdatorũ tuorũ: q: ipſam volui. Inclina cor meũ in teſtimonia tua: & nõ in auaritiã. Auerte oculos meos ne videãt vanitatẽ: in via tua viuifica me. Statue ſeruo tuo eloquiũ tuũ in timore tuo. Amputa opprobriũ meũ q̃ ſuſpicat̃ ſum: q: iudicia tua iocũda. Ecce cõcupiui mãdata tua:

πάντα τὰ κρίματα τοῦ στόματός σου, ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην, ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. Ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου ἀδολεσχήσω, καὶ κατανοήσω τὰς ὁδούς σου. Ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου. Ἀνταπόδος τῷ δούλῳ σου, ζῆσόν με, καὶ φυλάξω τοὺς λόγους σου. Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. Πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ, μὴ ἀποκρύψῃς ἀπ᾽ ἐμοῦ τὰς ἐντολάς σου. Ἐπεπόθησεν ἡ ψυχή μου τοῦ ἐπιποθῆσαι τὰ κρίματά σου ἐν παντὶ καιρῷ. Ἐπετίμησας ὑπερηφάνοις, ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Περίελε ἀπ᾽ ἐμοῦ ὄνειδος καὶ ἐξουδένωσιν, ὅτι τὰ μαρτύριά σου ἐξεζήτησα. Καὶ γὰρ ἐκάθισαν ἄρχοντες, καὶ κατ᾽ ἐμοῦ κατελάλουν, ὁ δὲ δοῦλός σου ἠδολέσχει ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. Καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστί, καὶ αἱ συμβουλίαι μου τὰ δικαιώματά σου. Ἐκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχή μου, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου. Τὰς ὁδούς μου ἐξήγγειλα καὶ ἐπήκουσάς μου, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ὁδὸν δικαιωμάτων σου συνέτισόν με, καὶ ἀδολεσχήσω ἐν τοῖς θαυμασίοις σου. Ἐνύσταξεν ἡ ψυχή μου ἀπὸ ἀκηδίας, βεβαίωσόν με ἐν τοῖς λόγοις σου. Ὁδὸν ἀδικίας ἀπόστησον ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ τῷ νόμῳ σου ἐλέησόν με. Ὁδὸν ἀληθείας ᾑρετισάμην, τὰ κρίματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ἐκολλήθην τοῖς μαρτυρίοις σου κύριε, μή με καταισχύνῃς. Ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν μου. Νομοθέτησόν με κύριε τὴν ὁδὸν τῶν δικαιωμάτων σου, καὶ ἐκζητήσω αὐτὴν διαπαντός. Συνέτισόν με, καὶ ἐξερευνήσω τὸν νόμον σου, καὶ φυλάξω αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Ὁδήγησόν με ἐν τῇ τρίβῳ τῶν ἐντολῶν σου, ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα. Κλῖνον τὴν καρδίαν μου εἰς τὰ μαρτύριά σου, καὶ μὴ εἰς πλεονεξίαν. Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα, ἐν τῇ ὁδῷ σου ζῆσόν με. Στῆσον τῷ δούλῳ σου τὸ λόγιόν σου εἰς τὸν φόβον σου. Περίελε τὸν ὀνειδισμόν μου ὃν ὑπώπτευσα, ὅτι τὰ κρίματά σου χρηστά. Ἰδοὺ ἐπεθύμησα τὰς ἐντολάς σου

oĩa iudicia oris tui. In via teſtimoniorũ tuorũ delectatus ſum: quaſi i oĩbus diuitiis. In preceptis tuis meditabor: & cõteplabor ſemitas tuas. In iuſtitiis tuis delectabor: nõ obliuiſcar verba tua. Gimel.

Retribue ſeruo tuo: viuam & cuſtodiã verba tua. Reuela oculos meos: & videbo mirabilia de lege tua. Aduena ego ſum in terra: ne abſcõdas a me mãdata tua. Deſiderauit aĩa mea deſiderare iudicia tua in omni tempore. Increpaſti ſuperbos: maledicti qui recedunt a mãdatis tuis. Aufer a me opprobriũ & cõteptũ: qm̃ teſtimõia tua cuſtodiui. Et ei ſederunt pricipes aduerſũ me loquebãtur: ſeruus aũt tuus meditabatur precepta tua. Sed & teſtimonia tua voluptas mea: quaſi viri amiciſſimi mei. Deleth.

Adheſit pulueri aĩa mea: viuifica me iuxta verbũ tuũ. Vias meas expoſui & exaudiſti me: doce me iuſtitias tuas. Viã pceptorũ tuorũ fac me itelligere: & loquar in mirabilibus tuis. Diſtillauit aĩa mea pre ſtultitia: ſerua me iuxta eloquiũ tuũ. Viã mẽdacii aufer a me: & legẽ tuã dõa mihi. Viã fidei elegi: iudicia tua pponi. Adheſi teſtimõiis tuis dñe: ne cõfũdas me. Viã mãdatorũ tuorum currã: qm̃ dilataſti cor meum. He.

Oſtẽde mihi dñe viã pceptorũ tuorũ: & cuſtodiã eã p veſtigiũ. Doce me & obſeruabo legẽ tuã: & cuſtodiã eã in toto corde. Deduc me in ſemita mãdatorũ tuorũ: quia ipſam volui. Inclina cor meum ad teſtimõia tua: & nõ ad auaritiã. Auerte oculos meos ne videant vanitatẽ: in via tua viuifica me. Suſcita ſeruo tuo eloquiũ tuũ i timore tuo. Auerte oppbriũ meũ qd reueritus ſum: quia iudicia tua bõa. Ecce cõcupiui p

כֹּל מִשְׁפְּטֵי פִיךָ: בְּדֶרֶךְ עֵדְוֹתֶיךָ שַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל הוֹן: בְּפִקֻּדֶיךָ אָשִׂיחָה וְאַבִּיטָה אֹרְחֹתֶיךָ: בְּחֻקֹּתֶיךָ אֶשְׁתַּעֲשָׁע לֹא אֶשְׁכַּח דְּבָרֶךָ: גְּמֹל עַל עַבְדְּךָ אֶחְיֶה וְאֶשְׁמְרָה דְבָרֶךָ: גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ: גֵּר אָנֹכִי בָאָרֶץ אַל תַּסְתֵּר מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ: גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה אֶל מִשְׁפָּטֶיךָ בְכָל עֵת: גָּעַרְתָּ זֵדִים אֲרוּרִים הַשֹּׁגִים מִמִּצְוֹתֶיךָ: גַּל מֵעָלַי חֶרְפָּה וָבוּז כִּי עֵדֹתֶיךָ נָצָרְתִּי: גַּם יָשְׁבוּ שָׂרִים בִּי נִדְבָּרוּ עַבְדְּךָ יָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ: גַּם עֵדֹתֶיךָ שַׁעֲשֻׁעָי אַנְשֵׁי עֲצָתִי: דָּבְקָה לֶעָפָר נַפְשִׁי חַיֵּנִי כִּדְבָרֶךָ: דְּרָכַי סִפַּרְתִּי וַתַּעֲנֵנִי לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: דֶּרֶךְ פִּקּוּדֶיךָ הֲבִינֵנִי וְאָשִׂיחָה בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ: דָּלְפָה נַפְשִׁי מִתּוּגָה קַיְּמֵנִי כִּדְבָרֶךָ: דֶּרֶךְ שֶׁקֶר הָסֵר מִמֶּנִּי וְתוֹרָתְךָ חָנֵּנִי: דֶּרֶךְ אֱמוּנָה בָחָרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ שִׁוִּיתִי: דָּבַקְתִּי בְעֵדְוֹתֶיךָ יְהוָה אַל תְּבִישֵׁנִי: דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ אָרוּץ כִּי תַרְחִיב לִבִּי: הוֹרֵנִי יְהוָה דֶּרֶךְ חֻקֶּיךָ וְאֶצְּרֶנָּה עֵקֶב: הֲבִינֵנִי וְאֶצְּרָה תוֹרָתֶךָ וְאֶשְׁמְרֶנָּה בְכָל לֵב: הַדְרִיכֵנִי בִּנְתִיב מִצְוֹתֶיךָ כִּי בוֹ חָפָצְתִּי: הַט לִבִּי אֶל עֵדְוֹתֶיךָ וְאַל אֶל בָּצַע: הַעֲבֵר עֵינַי מֵרְאוֹת שָׁוְא בִּדְרָכֶךָ חַיֵּנִי: הָקֵם לְעַבְדְּךָ אִמְרָתֶךָ אֲשֶׁר לְיִרְאָתֶךָ: הַעֲבֵר חֶרְפָּתִי אֲשֶׁר יָגֹרְתִּי כִּי מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים: הִנֵּה תָּאַבְתִּי לְפִקֻּדֶיךָ

בצדקתך חיני׃
ויבאני חסדך יהוה תשועתך
כאמרתך׃ ואענה חרפי דבר
כי בטחתי בדברך׃ ואל תצל מפי
דבר אמת עד מאד כי למשפטך
יחלתי׃ ואשמרה תורתך תמיד
לעולם ועד׃ ואתהלכה ברחבה
כי פקודיך דרשתי׃ ואדברה
בעדתיך נגד מלכים ולא אבוש׃
ואשתעשע במצותיך אשר
אהבתי׃ ואשא כפי אל מצותיך
אשר אהבתי ואשיחה בחקיך׃
זכר דבר לעבדך על
אשר יחלתני׃ זאת נחמתי בעניי
כי אמרתך חיתני׃ זדים
הליצני עד מאד מתורתך לא
נטיתי׃ זכרתי משפטיך מעולם
יהוה ואתנחם׃ זלעפה אחזתני
מרשעים עזבי תורתך׃ זמירות
היו לי חקיך בבית מגורי׃ זכרתי
בלילה שמך יהוה ואשמרה
תורתך׃ זאת היתה לי כי פקדיך
נצרתי׃
חלקי יהוה אמרתי לשמר
דבריך׃ חליתי פניך בכל לב
חנני כאמרתך׃ חשבתי דרכי
ואשיבה רגלי אל עדתיך׃ חשתי
ולא התמהמהתי לשמר מצותיך׃
חבלי רשעים עודני תורתך
לא שכחתי׃ חצות לילה
אקום להודות לך על משפטי
צדקך׃ חבר אני לכל אשר
יראוך ולשמרי פקודיך׃ חסדך
יהוה מלאה הארץ חקיך למדני׃
טוב עשית עם עבדך
יהוה כדברך׃ טוב טעם ודעת

cepta tua: in iuſtitia tua viuifica me. Vau.

Et veniāt mihi mīe tue dn̄e: & ſal9 tua iuxta eloquiū tuū. Et rn̄debo exp̄brantibus mihi ſermonē: q̄a ſpaui in ſermōe tuo. Et ne auferas d̄ ore meo verbū veritatis vſq; nimis: q̄m iudicia tua expectaui. Et cuſtodiā legē tuā iugit̄ i ſempit̄nū & vltra. Et ābulabo i ſpatioſo: quia p̄cepta tua exquiſiui. Et loquar in teſtimōiis tuis coram regibus: & nō cōfundar. Et delectabor i mādatis tuis que dilexi. Et leuabo māus meas ad mandata tua q̄ dilexi: & loq̄r in preceptis tuis. zain.

Memento ſermonis ſeruo tuo: quem me ſpare feciſti. Hec eſt cōſolatio mea i afflictiōe mea: quia eloquiū tuū viuificat me. Superbi deridebāt me nimis: a lege tua non declinaui. Recordatus ſum iudiciorū tuorū a ſeculo dn̄e: & cōſolatus ſum. Horror obtinuit me ab impiis: qui dereliquerunt legē tuā. Carmina erāt mihi p̄cepta tua in domo pegrinatiōis mee. Recordatus ſum in nocte nomīs tui dn̄e: & cuſtodiui legē tuam. Hoc factum eſt mihi: quia p̄cepta tua cuſtodiui. Heth.

Pars mea dn̄e: dixi vt cuſtodiam verbū tuū. Dep̄catus ſum vl̄tū tuū i toto corde meo: miſerere mei ſm eloquiū tuū. Recogitaui vias meas: & cōuerti pedes meos ad teſtimonia tua. Feſtinaui & non neglexi cuſtodire mādata tua. Funes ipiorū iplicauerunt me: legē tuā nō ſum oblitus. Medio noctis ſurgam ad confitendū tibi: ſuper iudicia iuſtitie tue. Particeps ego ſum oīm timentiū te: & cuſtodientiū precepta tua. Mia tua dn̄e plena eſt terra: precepta tua doce me. Teth.

Bene feciſti cum ſeruo tuo domine: ſecūdū verbū tuū. Bonū ſermonem & ſcientiam

doce me: quia mandatis tuis credidi. Anteq̄ȝ audirē ego ignoraui: nūc āt eloquium tuū cuſtodiui. Bonus es tu & beneficus: doce me precepta tua. Applicabāt mihi mendaciū ſupbi: ego āt i toto corde ſeruabā p̄cepta tua. Incraſſatū ē velut adeps cor eoꝝ: ego in lege tua delectabar. Bonū mihi quia afflictus ſū: vt diſcerē p̄cepta tua. Melior eſt mihi lex oris tui: ſup milia auri & argenti. Iod.

Manus tue fecerunt me & firmauerunt me doce me & diſcā mādata tua. Qui timent te videbūt me & letabuntur: quia ſermonē tuū expectaui. Scio dn̄e quia iuſtū iudiciū tuū: & vere afflixiſti me. Sit obſecro mīa tua in cōſolatiōe mea: ſicut locutus es ſuo tuo. Veniant mihi mīe tue & viuā: quia lex tua delectatio mea. Cōfūdātur ſuperbi q̄m iniq̄ cōtriuerunt me: ego āt loq̄r i p̄ceptis tuis. Reuertantur ad me qui timēt te: & qui ſciūt teſtimoniū tuū. Fiat cor meū pfectū in p̄ceptis tuis: vt nō cōfundar. Caph.

Defecit i ſalutare tuum aīa mea: verbū tuū expectaui. Cōſumpti ſunt oculi mei in verbū tuū dicētes qn̄ cōſolaberis me? Cū ēēm quaſi vter i pruīa: p̄cepta tua non ſū oblitus. Quot ſūt dies ſerui tui: qn̄ facies i pſequētib9 me iudiciū. Foderūt mihi ſupbi foueas: q̄ non erāt iuxta legē tuā. Oīa mādata tua vera: falſo pſecuti ſūt me: auxiliare mihi. Paulominus cōſūpſerūt me i terra: ego autē nō dimiſi p̄cepta tua. Secundū miam tuam viuifica me: & cuſtodiā teſtimōia oris tui.

Lamed.

In eternū dn̄e verbū tuū ſtat in celo. In gn̄atiōe & gn̄atiōe fides tua: fundaſti terram & ſtat. Iudicio tuo ſtant vſq; hodie: quia oīa ſeruiūt tibi. Niſi qd̄ lex tua delectatio mea: forte piiſſem i preſſura

למדני כי במצותיך האמנתי׃
טרם אענה אני שגג ועתה
אמרתך שמרתי׃ טוב אתה ומטיב
למדני חקיך׃ טפלו עלי שקר
זדים אני בכל לב אצר פקודיך׃
טפש כחלב לבם אני תורתך
שעשעתי׃ טוב לי כי עניתי למען
אלמד חקיך׃ טוב לי תורת פיך
מאלפי זהב וכסף׃
ידיך עשוני ויכוננוני הבינני
ואלמדה מצותיך׃ יראיך יראוני
וישמחו כי לדברך יחלתי׃ ידעתי
יהוה כי צדק משפטיך ואמונה
עניתני׃ יהי נא חסדך לנחמני
כאמרתך לעבדך׃ יבאוני רחמיך
ואחיה כי תורתך שעשעי׃ יבשו
זדים כי שקר עותוני אני אשיח
בפקודיך׃ ישובו לי יראיך וידעי
עדתיך׃ יהי לבי תמים בחקיך
למען לא אבוש׃
כלתה לתשועתך נפשי לדברך
יחלתי׃ כלו עיני לאמרתך לאמר
מתי תנחמני׃ כי הייתי כנאד
בקיטור חקיך לא שכחתי׃
כמה ימי עבדך מתי תעשה ברדפי
משפט׃ כרו לי זדים שיחות
אשר לא כתורתך׃ כל מצותיך
אמונה שקר רדפוני עזרני׃
כמעט כלוני בארץ ואני לא
עזבתי פקודיך׃ כחסדך חיני
ואשמרה עדות פיך׃
לעולם יהוה דברך נצב בשמים׃
לדר ודר אמונתך כוננת ארץ
ותעמד׃ למשפטיך עמדו היום
כי הכל עבדיך׃ לולי תורתך
שעשעי אז אבדתי בעניי׃

לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני: לך אני הושיעני כי פקודיך דרשתי: לי קוו רשעים לאבדני עדתיך אתבונן: לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד: מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי: מאיבי תחכמני מצותך כי לעולם היא לי: מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי: מזקנים אתבונן כי פקודיך נצרתי: מכל ארח רע כלאתי רגלי למען אשמר דברך: ממשפטיך לא סרתי כי אתה הורתני: מה נמלצו לחכי אמרתך מדבש לפי: מפקודיך אתבונן על כן שנאתי כל ארח שקר: נר לרגלי דברך ואור לנתיבתי: נשבעתי ואקימה לשמר משפטי צדקך: נעניתי עד מאד יהוה חיני כדברך: נדבות פי רצה נא יהוה ומשפטיך למדני: נפשי בכפי תמיד ותורתך לא שכחתי: נתנו רשעים פח לי ומפקודיך לא תעיתי: נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה: נטיתי לבי לעשות חקיך לעולם עקב: סעפים שנאתי ותורתך אהבתי: סתרי ומגני אתה לדברך יחלתי: סורו ממני מרעים ואצרה מצות אלהי: סמכני כאמרתך ואחיה ואל תבישני משברי: סעדני ואושעה ואשעה בחקיך תמיד: סלית כל שוגים מחקיך כי שקר תרמיתם: סגים השבת כל רשעי ארץ לכן

mea. In ſempiternũ non obliuiſcar pceptoꝝ tuorũ: quia per ipſa viuificaſti me. Tuus ſũ ego ſalua me: qm̃ pcepta tua queſiui. Me expectauerũt impii vt pderẽt me: teſtimonium tuum cõſiderabo. Oĩs cõſummationis vidi finẽ: latũ preceptum tuũ nimis.

Mem.

Quã dilexi legẽ tuã: tota die hec meditatio mea. Sup inimicos meos iſtruiſme mãdato tuo: qa in ſempiternũ hoc eſt mihi. Sup oẽs qui docebant me eruditus ſũ: quia teſtimonia tua meditatio mea eſt. Sup ſenes ĩtellexi: quia precepta tua ſeruaui. Ab oĩ ſemita mala phibui pedes meos: vt cuſtodirẽ verba tua. A iudiciis tuis nõ receſſi: quia tu illuminaſti me. Quam dulce gutturi meo eloquiũ tuum: ſup mel ori meo. Precepta tua cõſiderabã: ppea odiui oẽm ſemitã mẽdacii.

Nũ.

Lucerna pedi meo verbũ tuũ: & lux ſemite mee. Iuraui & pſeuerabo: vt cuſtodiã iudicia iuſtitie tue. Afflictus ſum vſq3 nimis: dñe viuifica me iuxta verbũ tuũ. Volũtaria oris mei cõplaceant tibi dñe: & ſcdm iudicia tua doce me. Aĩa mea in manu mea ſp: & legis tue nõ ſum oblitus. Poſuerũt ĩpii laqueũ mihi & a pceptis tuis nõ ab erraui. Hereditas mea teſtimõia tua in ſempiternũ: quia gaudiũ cordis mei ſũt. Inclinaui cor meũ vt facerẽ iuſtitias tuas: pp eternã retributionem.

Samech.

Tumultuoſos odiui: & legẽ tuã dilexi. Protectio mea & ſcutũ meũ tu es: verbũ tuũ expectaui. Recedite a me maligni: & cuſtodiam mãdata dĩ mei. Cõfirma me ſm verbũ tuũ & viuã: & noli me confundere ab expectatiõe mea. Auxiliare mihi & ſaluꝰ ero: & delectabor in pceptis tuis iugiter. Abiecisti oẽs qui ignorãt pcepta tua: quia mẽdax cogitatio eoꝝ. Quaſi ſcoriã cõputaſti omnes

Εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζησάς με. Σός εἰμι ἐγώ, σῶσόν με, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτησα. Ἐμὲ ὑπέμειναν ἁμαρτωλοὶ τοῦ ἀπολέσαι με, τὰ μαρτύριά σου συνῆκα. Πάσης συντελείας εἶδον πέρας, πλατεῖα ἡ ἐντολή σου σφόδρα. Ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σου κύριε, ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη μού ἐστι. Ὑπὲρ τοὺς ἐχθρούς μου ἐσόφισάς με τὴν ἐντολήν σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐμοί ἐστιν. Ὑπὲρ πάντας τοὺς διδάσκοντάς με συνῆκα, ὅτι τὰ μαρτύριά σου μελέτη μού ἐστιν. Ὑπὲρ πρεσβυτέρους συνῆκα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. Ἐκ πάσης ὁδοῦ πονηρᾶς ἐκώλυσα τοὺς πόδας μου, ὅπως ἂν φυλάξω τοὺς λόγους σου. Ἀπὸ τῶν κριμάτων σου οὐκ ἐξέκλινα, ὅτι σὺ ἐνομοθέτησάς με. Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου. Ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου συνῆκα, διὰ τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδὸν ἀδικίας. Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου. Ὤμοσα καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξασθαι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα κύριε, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου. Τὰ ἑκούσια τοῦ στόματός μου, εὐδόκησον δὴ κύριε, καὶ τὰ κρίματά σου δίδαξόν με. Ἡ ψυχή μου ἐν ταῖς χερσί σου διαπαντός, καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ἔθεντο ἁμαρτωλοὶ παγίδα μοι, καὶ ἐκ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἐπλανήθην. Ἐκληρονόμησα τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὅτι ἀγαλλίαμα τῆς καρδίας μου εἰσίν. Ἔκλινα τὴν καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὰ δικαιώματά σου εἰς τὸν αἰῶνα δι' ἀντάμειψιν. Παρανόμους ἐμίσησα, τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. Βοηθός μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ σύ, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ πονηρευόμενοι, καὶ ἐξερευνήσω τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ μου. Ἀντιλαβοῦ μου κατὰ τὸ λόγιόν σου, καὶ ζῆσόν με, καὶ μὴ καταισχύνῃς με ἀπὸ τῆς προσδοκίας μου. Βοήθησόν μοι, καὶ σωθήσομαι, καὶ μελετήσω ἐν τοῖς δικαιώμασί σου διαπαντός. Ἐξουδένωσας πάντας τοὺς ἀποστατοῦντας ἀπὸ τῶν δικαιωμάτων σου, ὅτι ἄδικον τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν. Παραβαίνοντας ἐλογισάμην πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς, διὰ

τοῦτο ἠγάπησα τὰ μαρτύριά σου. Καθήλωσον ἐκ τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου, ἀπὸ γὰρ τῶν κριμάτων σου ἐφοβήθην. Ἐποίησα κρίμα καὶ δικαιοσύνην, μὴ παραδῷς με τοῖς ἀδικοῦσί με. Ἔκδεξαι τὸν δοῦλόν σου εἰς ἀγαθόν, μὴ συκοφαντησάτωσάν με ὑπερήφανοι. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐξέλιπον εἰς τὸ σωτήριόν σου, καὶ εἰς τὸ λόγιον τῆς δικαιοσύνης σου. Ποίησον μετὰ τοῦ δούλου σου κατὰ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με. Δοῦλός σου εἰμὶ ἐγώ, συνέτισόν με, καὶ γνώσομαι τὰ μαρτύριά σου. Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ κυρίῳ, διεσκέδασαν τὸν νόμον σου. Διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον. Διὰ τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην, πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα. Θαυμαστὰ τὰ μαρτύριά σου, διὰ τοῦτο ἐξηρεύνησεν αὐτὰ ἡ ψυχή μου. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους. Τὸ στόμα μου ἤνοιξα, καὶ εἵλκυσα πνεῦμα, ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐπεπόθουν. Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με, κατὰ τὸ κρίμα τῶν ἀγαπώντων τὸ ὄνομά σου. Τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου, καὶ μὴ κατακυριευσάτω μου πᾶσα ἀνομία. Λύτρωσαί με ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων, καὶ φυλάξω τὰς ἐντολάς σου. Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου, καὶ δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Διεξόδους ὑδάτων κατέβησαν οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐπεὶ οὐκ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου. Δίκαιος εἶ κύριε, καὶ εὐθεῖς αἱ κρίσεις σου. Ἐνετείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου, καὶ ἀλήθειαν σφόδρα. Ἐξέτηξέ με ὁ ζῆλός σου, ὅτι ἐπελάθοντο τῶν λόγων σου οἱ ἐχθροί μου. Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν σου σφόδρα, καὶ ὁ δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό. Νεώτερος ἐγώ εἰμι καὶ ἐξουδενωμένος, τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ νόμος σου ἀλήθεια. Θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὕροσάν με, αἱ ἐντολαί σου μελέτη μου. Δικαιοσύνη τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα, συνέτισόν με, καὶ ζήσομαι. Ἐκέκραξα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐπάκουσόν μου κύριε, τὰ δικαιώματά σου ἐκζητήσω. Ἐκέκραξά σοι, σῶσόν με, καὶ φυλάξω

impios terre: ppterea dilexi teſtimoĩa tua. Horripilauit a timore tuo caro mea: & iudicia tua timui.

Hain.

Feci iudiciũ & iuſtitiam: ne dereliquas me his q calũniãtur me. Sponde p ſeruo tuo in bonũ: ne calũniẽtur me ſupbi. Oculi mei defecerũt in ſalutare tuũ: & ĩ eloquiũ iuſtitie tue. Fac cũ ſeruo tuo iuxta miam tuã: & pcepta tua doce me. Seruus tuus ego inſtrue me: & cognoſcã teſtimonia tua. Tps ẽ vt facias dñe: p̃uaricati ſũt legem tuã. Propťa dilexi mãdata tua: ſup aurũ & topazion. Propterea ĩ vniuerſa pcepta direxi: oẽm ſemitam mendacii odio habui.

Phe.

Mirabilia teſtimonia tua: idcirco cuſtodiuit ea aĩa mea. Oſtiũ ſmonũ tuoꝝ lucidũ: docet puulos. Os meũ apui & reſpiraui: qa mãdata tua deſiderabã. Reſpice ad me & miſerere mei: iuxta iudiciũ diligẽtiũ nomẽ tuũ. Greſſus meos firma in ſmone tuo: & nõ des ptãtẽ in me vniuerſe iniquitati. Redime me a calũnia hoĩm: & cuſtodiam pcepta tua. Vultũ tuũ oñde ſuo tuo: & doce me pcepta tua. Riuĩ aq̃rum fluebant de oculis meis: quia non cuſtodierũt legẽ tuã.

Sade.

Iuſtus tu dñe: & rectũ iudiciũ tuũ. Mãdaſti iuſtitiam teſtimõii tui: & veritatem nimis. Cõſũpſit me zelus meus: quia obliti ſunt verborũ tuorũ hoſtes mei. Probatus ſermo tuus nimis: & ſeruus tuꝰ dilexit illũ. Paruulus ego ſum & cõtẽptibilis: ſed pcepta tua nõ ſũ oblitus. Iuſtitia tua iuſtitia ſempiterna: & lex tua veritas. Tribulatio & ãguſtia inueñerunt me: mandata tua voluptas mea. Iuſta teſtimonia tua ſemper: doce me & viuam.

Coph.

Clamaui ĩ toto corde exaudi me dñe: precepta tua cuſtodiã. Inuocaui te ſaluũ me fac: & cuſtodiam

אהבתי עדתיך: סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי: עשיתי משפט וצדק בל תניחני לעשקי: ערב עבדך לטוב אל יעשקני זדים: עיני כלו לישועתך ולאמרת צדקך: עשה עם עבדך כחסדך וחקיך למדני: עבדך אני הבינני ואדעה עדתיך: עת לעשות ליהוה הפרו תורתך: על כן אהבתי מצותיך מזהב ומפז: על כן כל פקודי כל ישרתי כל ארח שקר שנאתי: פלאות עדותיך על כן נצרתם נפשי: פתח דבריך יאיר מבין פתיים: פי פערתי ואשאפה כי למצותיך יאבתי: פנה אלי וחנני כמשפט לאהבי שמך: פעמי הכן באמרתך ואל תשלט בי כל און: פדני מעשק אדם ואשמרה פקודיך: פניך האר בעבדך ולמדני את חקיך: פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך: צדיק אתה יהוה וישר משפטיך: צוית צדק עדתיך ואמונה מאד: צמתתני קנאתי כי שכחו דבריך צרי: צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה: צעיר אנכי ונבזה פקדיך לא שכחתי: צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת: צר ומצוק מצאוני מצותיך שעשעי: צדק עדותיך לעולם הבינני ואחיה: קראתי בכל לב ענני יהוה חקיך אצרה: קראתיך הושיעני ואשמרה

עדתיך: קדמתי בנשף ואשועה צד שוע
לדברך יחלתי: קדמו עיני
אשמרות לשיח באמרתך: קולי שמר שוח
שמעה כחסדך יהוה כמשפטיך שפט
חיני: קרבו רדפי זמה מתורתך חיה זמם
רחקו: קרוב אתה יהוה וכל קרב
מצותיך אמת: קדם ידעתי צוה
מעדתיך כי לעולם יסדתם: עלם
ראה עניי וחלצני כי תורתך לא ענה
שכחתי: ריבה ריבי וגאלני רוב
לאמרתך חיני: רחוק מרשעים רחק
ישועה כי חקיך לא דרשו: ישע
רחמיך רבים אדני כמשפטיך רבב שפט
חיני: רבים רדפי וצרי מעדותיך צור עוד
לא נטיתי: ראיתי בגדים נטה ראה
ואתקוטטה אשר אמרתך לא קוט
שמרו: ראה כי פקודיך אהבתי פקד
יהוה כחסדך חיני: ראש דברך חיה
אמת ולעולם כל משפט צדקך:
שרים רדפוני חנם ומדברך שור
פחד לבי: שש אנכי על אמרתך שוש
כמוצא שלל רב: שקר שנאתי מצא
ואתעבה תורתך אהבתי: שבע תעב ירה
ביום הללתיך על משפטי צדקך: שפט
שלום רב לאהבי תורתך ואין שלם ירה
למו מכשול: שברתי לישועתך כשל ישע
יהוה ומצותיך עשיתי: שמרה צוה עשה
נפשי עדתיך ואהבם מאד: שמרתי
פקודיך ועדתיך כי כל דרכי נגדך:
תקרב רנתי לפניך קרב רנן
יהוה כדברך הבינני: תבוא בנה בין
תחנתי לפניך כאמרתך הצילני: בוא חנן
תבענה שפתי תהלה כי נצל נבע
תלמדני חקיך: תען לשוני שפה הלל
אמרתך כי כל מצותיך צדק: למד חקק
תהי ידך לעזרני כי פקודיך ענה לשן
צוה היה
פקד

teſtimonia tua. Surgebā adhuc ī tenebris & clamabā: verbū tuū expectās. Preueniebāt oculi mei vigilias: vt meditarer ī ſermōibus tuis. Vocē meā audi iuxta miām tuā dñe: ſm iudiciū tuū viuifica me. Appropinquauerūt pſecutores mei ſceleri: & a lege tua pcul facti ſūt. Prope es tu dñe: & omnia mādata tua veritas. A principio noui de teſtimoniis tuis: quia in eternū fundaueris ea. Res.

Uide afflictionē meā & eripe me: qa legē tuā nō ſū oblitus. Iudica cām meā & redime me: ī ſermōe tuo viuifica me. Lōge ab impiis ſalus: quia pcepta tua nō queſierūt. Mīe tue multe dñe: iuxta iudicia tua viuifica me. Mlti q pſequūtur me & affligūt me: a teſtimoniis tuis nō declinaui. Vidi puaricantes & merebā: quia verbū tuū nō cuſtodierunt. Vide qm pcepta tua dilexi dñe: iuxta miam tuam viuifica me. Caput verboꝝ tuorū veritas & ī ſempiternum omne iudiciū iuſtitie tue. Sin.

Pꝛicipes pſecuti ſūt me ſine cā: verba aūt tua timuit cor meū. Gaudēs ego ī eloquio tuo. ſicut q iuenit ſpolia mlta. Mendaciū odio habui & dteſtatꝰ ſū: legē tuā dilexi. Septies ī die laudaui te: ſup iudicíis iuſtitie tue. Pax mlta diligētibus legē tuā: & nō ē illis ſcādalū. Expectaui ſalutarē tuū dñe: & mādata tua feci. Cuſtodiuit aīa mea teſtimonia tua: & dilexit ea nimis. Cuſtodiui pcepta tua & teſtimonia tua: quia omnes vie mee ī conſpectu tuo. Thau.

Ingrediatur laꝰ mea corā te dñe: ſm verbū tuū doce me. Veiat depcatio mea ān vultū tuū: ſcđm eloquiū tuū libera me. Fūdēt labia mea hymnū. docebis eni me pcepta tua. Loquetur lingua mea ſermonē tuū: quia oīa mādata tua iuſta. Sit manus tua auxiliatrix mea: qa pcepta tua

teſtimonia tua. Preueni in immaturitate: et clamaui:
τὰ μαρτύριά σου. Προέφθασα ἐν ἀωρίᾳ, καὶ ἐκέκραξα,
in verba tua ſupſperaui. Preuenerūt oculi
εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Προέφθασαν οἱ ὀφθαλμοί
mei ad diluculū vt meditarer eloquia tua: vocem
μου πρὸς ὄρθρον τοῦ μελετᾶν τὰ λόγιά σου. Τῆς φωνῆς
meā audi dñe ſm miaȝ tuā: ſm iudiciū tuū vi
μου ἄκουσον κύριε κατὰ τὸ ἔλεός σου, κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆ-
uifica me. Appropinquerūt pſequētes me iniquitati: a
σόν με. Προσήγγισαν οἱ καταδιώκοντές με ἀνομίᾳ, ἀπὸ
lege autem tua lōge facti ſunt. Prope es tu dñe: et
δὲ τοῦ νόμου σου ἐμακρύνθησαν. Ἐγγὺς εἶ σὺ κύριε, καὶ
oēs vie tue veritas. Initio cognoui de teſti
πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἀλήθεια. Κατ' ἀρχὰς ἔγνων ἐκ τῶν μαρ-
monijs tuis: qr in eternū fundaſti ea.
τυρίων σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά.
Vide humilitatē meā et eripe me: qr le-
Ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ ἐξελοῦ με, ὅτι τοῦ νό-
gem tuā nō ſum oblitus. Iudica iudiciū meū et redi
μου σου οὐκ ἐπελαθόμην. Κρῖνον τὴν κρίσιν μου καὶ λύτρω-
me me: pp eloquiū tuū viuifica me. Lōge a pecca-
σαί με, διὰ τὸν λόγον σου ζῆσόν με. Μακρὰν ἀπὸ ἁμαρ-
toribus ſalus: qr iuſtificatiōes tuas nō exquiſierūt.
τωλῶν σωτηρία, ὅτι τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐξεζήτησαν.
Miſericordie tue multe dñe: ſcđm iudiciū tuū viuifica
Οἱ οἰκτιρμοί σου πολλοὶ κύριε, κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν
me. Multi q perſequuntur me et tribulāt me: a
με. Πολλοὶ οἱ ἐκδιώκοντές με καὶ θλίβοντές με, ἐκ τῶν
teſtimonijs tuis nō declinaui. Vidi preuaricātes et ta-
μαρτυρίων σου οὐκ ἐξέκλινα. Εἶδον ἀσυνετοῦντας καὶ ἐξε-
beſcebā: qr eloquia tua nō cuſtodierūt. Vide qm
τηκόμην, ὅτι τὰ λόγιά σου οὐκ ἐφυλάξαντο. Ἴδε ὅτι τὰς
mādata tua dilexi dñe: in mia tua viuifica me.
ἐντολάς σου ἠγάπησα κύριε, ἐν τῷ ἐλέει σου ζῆσόν με.
Principiū verboȝ tuoȝ veritas et in eternū oia
Ἀρχὴ τῶν λόγων σου ἀλήθεια καὶ εἰς τὸν αἰῶνα πάντα τὰ
iudicia iuſtitie tue. Principes pſecuti
κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Ἄρχοντες κατεδίω-
ſunt me gratis: et a verbis tuis formidauit cor
ξάν με δωρεάν, καὶ ἀπὸ τῶν λόγων σου ἐδειλίασεν ἡ καρδία
meū. Letabor ego ſup eloquia tua: ſicut q inue-
μου. Ἀγαλλιάσομαι ἐγὼ ἐπὶ τὰ λόγιά σου, ὡς ὁ εὑρί-
nit ſpolia multa. Iniquitatē odio habui et abominatus ſum:
σκων σκῦλα πολλά. Ἀδικίαν ἐμίσησα καὶ ἐβδελυξάμην,
legem autem tuā dilexi. Septies in die laudē dixi tibi:
τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. Ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ᾔνεσά σε,
ſup iudicia iuſtitie tue. Pax multa
ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Εἰρήνη πολλὴ τοῖς
diligētibus legē tuā: et nō eſt illis ſcādalū.
ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον.
Expectabā ſalutare tuū dñe: et mādata
Προσεδόκων τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ τὰς ἐντολάς
tua dilexi. Cuſtodiuit aīa mea teſtimōia tua:
σου ἠγάπησα. Ἐφύλαξεν ἡ ψυχή μου τὰ μαρτύριά σου,
et dilexit ea vehemēter. Seruaui mādata tua
καὶ ἠγάπησεν αὐτὰ σφόδρα. Ἐφύλαξα τὰς ἐντολάς σου
et teſtimōia tua: qr oēs vie mee in cōſpectu tuo
καὶ τὰ μαρτύριά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ὁδοί μου ἐναντίον σου
dñe. Appropinquet depcatio mea in cōſpectu tuo dñe:
κύριε. Ἐγγισάτω ἡ δέησίς μου ἐνώπιόν σου κύριε,
iuxta eloquiū tuū da mihi intellectū. Intret poſtulatio
κατὰ τὸ λόγιόν σου συνέτισόν με. Εἰσέλθοι τὸ ἀξίωμά
mea in cōſpectu tuo dñe: ſm eloquiū tuū eripe me.
μου ἐνώπιόν σου κύριε, κατὰ τὸ λόγιόν σου ῥῦσαί με.
Eructent labia mea hymnū: cū docueris me iu-
Ἐξερεύξαιντο τὰ χείλη μου ὕμνον, ὅταν διδάξῃς με τὰ δι-
ſtificatiōes tuas. Pronūtiet lingua mea eloquia tua:
καιώματά σου. Φθέγξαιτο ἡ γλῶσσά μου τὰ λόγιά σου,
qr oia mādata tua equitas. Fiat manꝰ
ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου δικαιοσύνη. Γενέσθω ἡ χείρ
tua vt ſaluet me: qm mādata tua
σου τοῦ σῶσαί με, ὅτι τὰς ἐντολάς σου

elegi. Concupiui ſalutare tuū dñe: et lex
ᾑρετισάμην. Ἐπεπόθησα τὸ σωτήριόν σου κύριε, καὶ ὁ νό-
tua meditatio mea eſt. Viuet aīa mea et lau
μος σου μελέτη μού ἐστι. Ζήσεται ἡ ψυχή μου καὶ αἰνέ-
dabit te: et iudicia tua adiuuabūt me. Erraui ſicut o-
σει σε, καὶ τὰ κρίματά σου βοηθήσει μοι. Ἐπλανήθην ὡς πρό-
uis q periit: quere ſeruū tuū: qr mā-
βατον ἀπολωλός, ζήτησον τὸν δοῦλόν σου, ὅτι τὰς ἐντο-
data tua nō ſum oblitus.
λάς σου οὐκ ἐπελαθόμην.

Cāticū gradū. 119.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ριθ'.

Ad dñm cū tribularer clamaui: et exaudi-
Πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα, καὶ εἰσήκου-
uit me. Dñe libera aīaȝ meā a labijs iniquis:
σέ μου. Κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων
et a lingua doloſa. Quid detur tibi et qd appona-
καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας. Τί δοθείη σοι καὶ τί προστε-
tur tibi ad linguā doloſaȝ? Sagitte potētis a-
θείη σοι πρὸς γλῶσσαν δολίαν; Τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠ-
cute cū carbonibus deſolatorijs. Hei mihi qr
κονημένα σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς. Οἴμοι ὅτι ἡ
incolatus meus plōgatꝰ ē: habitaui cū taberna-
παροικία μου ἐμακρύνθη, κατεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνω-
culis cedar: multū incola fuit aīa mea. Cū
μάτων κηδάρ, πολλὰ παρῴκησεν ἡ ψυχή μου. Μετὰ
his q oderūt pacē erā pacificus. Cū loqbar
τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἤμην εἰρηνικός. Ὅταν ἐλάλουν
illis: impugnabāt me gratis.
αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν.

Jon. 2.

Cāticū gradū. 120.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκ'.

Leuaui oculos meos in mōtes: vn veniet auxiliū
Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά
meū. Auxiliū meū a dño qui fecit ce-
μου. Ἡ βοήθειά μου παρὰ κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐ-
lum et terā. Nō det in cōmotionē pedē tuū: ne-
ρανὸν καὶ τὴν γῆν. Μὴ δώῃ εἰς σάλον τὸν πόδα σου, μὴ
q dormitet qui cuſtodit te. Ecce nō dormitabit neq dormiet
δὲ νυστάξῃ ὁ φυλάσσων σε. Ἰδοὺ οὐ νυστάξει οὐδὲ ὑπνώσει
qui cuſtodit iſrael. Dñs cuſtodiat te: dñs ptectio
ὁ φυλάσσων τὸν ἰσραήλ. Κύριος φυλάξει σε, κύριος σκέπη
tua ſup manū dexterā tuā. Per diē ſol nō vret
σου ἐπὶ χεῖρα δεξιάν σου. Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει
te: neq luna per noctē. Dñs cuſtodiat te ab om-
σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα. Κύριος φυλάξει σε ἀπὸ παν-
ni malo: cuſtodiat aīaȝ tuā dñs. Dñs cu-
τὸς κακοῦ, φυλάξει τὴν ψυχήν σου ὁ κύριος. Κύριος φυ-
ſtodiat introitū tuū et exitū tuū: ex hoc
λάξει τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου, ἀπὸ τοῦ
nūc et vſq in ſeculū.
νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Cāticū graduū. 121.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκα'.

Letatus ſum in ijs q dicta ſūt mihi: in domū dñi ibi-
Εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, εἰς οἶκον κυρίου πο-
mus. Stātes erāt pedes nři in atrijs
ρευσόμεθα. Ἑστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς
tuis hieruſalē. Hieruſalē q edificat vt ciuitas: cuiꝰ
σου ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλὴμ οἰκοδομουμένη ὡς πόλις, ἧς
participatio eius in idipm. Illuc eni aſcēderūt tri-
ἡ μετοχὴ αὐτῆς ἐπὶ τὸ αὐτό. Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυ-
bus: tribus dñi teſtimoniū iſrael: Ad cō-
λαί, φυλαὶ κυρίου μαρτύριον τοῦ ἰσραήλ, τοῦ ἐξο-
fitendū noī dñi. Quia illic ſederūt
μολογήσασθαι τῷ ὀνόματι κυρίου. Ὅτι ἐκεῖ ἐκάθισαν
ſedes in iuditio: ſedes ſup domū dauid. Roga-
θρόνοι εἰς κρίσιν, θρόνοι ἐπὶ οἶκον δαυίδ. Ἐρωτήσα-
te iā que ad pacē hieruſalē: et abūdātia
τε δὴ τὰ εἰς εἰρήνην τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ εὐθηνία

elegi. Deſideraui ſalutare tuum domine: & lex tua voluptas mea. Viuet aīa mea & laudabit te: & iudicia tua auxiliabuntur mihi. Erraui ſicut ouis pdita: qre ſeruū tuū: quia mādatorum tuorum non ſum oblitus.

Canticum graduum. 120.

Ad dñm in tribulatiōe mea clamaui: & exaudiuit me. Dñe libera animam meam a labio mēdacii: a lingua doloſa. Quid dabitur tibi: aut quid appōetur tibi a lingua doloſa? Sagitte potentis acute: cū carbōibus iuniporum. Heu mihi quia pegrinatio mea p lōgata eſt: habitaui cū tabernaculis cedar. Multū habitauit in ea aīa mea cū odiēte pacē. Ego pax: & cū loqbar: illi ad bellum.

Canticum graduum. 121.

Leuabo oculos meos ad montes: vnde veniet auxiliū mihi. Auxilium meum a domino factore celi & terre. Nō det in cōmotionē pedē tuū: nec dormitet qui cuſtodit te. Ecce non dormitabit neq dormiet: qui cuſtodit iſrael. Dñs cuſtodit te: dñs protectio tua ſuper manū dexterā tuā. Per diē ſol non pcutiet te: neq luna p noctē. Dñs cuſtodiet te ab oī malo: cuſtodiat aīam tuā. Dñs cuſtodiat exitū tuū & introitū tuum: a modo & vſq in eternum.

Canticum graduum dauid. 122.

Letatus ſum eo qđ dixerūt mihi: in domū dñi ibimus. Stātes erāt pedes nři ī portis tuis ieruſalem. Ieruſalē que edificatur: vt ciuitas cuius pticipatio eiꝰ ſimul. Quia illuc aſcēderūt tribus tribꝰ dñi: teſtimonium iſrael ad confitendum nomini domini. Quia ibi ſederunt ſedes in iudicio: ſedes domui dauid. Rogate pacem ieruſalem: ſit bene

בחרתי: תאבתי לישועתך יהוה ישע
ותורתך שעשעי: תחי נפשי ירה חיה
ותהללך ומשפטך יעזרני: תעיתי הלל שפט
כשה אבד בקש עבדך כי מצותיך עזר תעה
לא שכחתי:

cxx.

שיר המעלות שור עלה
אל יהוה בצרתה לי קראתי צור
ויענני: יהוה הצילה נפשי ענה נצל
משפת שקר מלשון רמיה: מה שפה לשן
יתן לך ומה יסיף לך לשון רמיה: רמה נתן
חצי גבור שנונים עם גחלי יסף
רתמים: אויה לי כי גרתי משך גבר שנן
שכנתי עם אהלי קדר: רבת גור
שכנה לה נפשי עם שונא שלום: רבב
אני שלום וכי אדבר המה שלם
למלחמה: דבר

cxxi.

שיר למעלות אשא עיני לחם
אל ההרים מאין יבא עזרי: נשא
עזרי מעם יהוה עשה שמים בוא
וארץ: אל יתן למוט רגלך אל נתן
ינום שמרך: הנה לא ינום ולא נום
יישן שומר ישראל: יהוה שמרך ישן
יהוה צלך על יד ימינך: יומם צלל ימן
השמש לא יככה וירח בלילה: נכה
יהוה ישמרך מכל רע ישמר את שמר רוע
נפשך: יהוה ישמר צאתך ובואך יצא בוא
מעתה ועד עולם: עלם

cxxij.

שיר המעלות לדוד שמחתי
באמרים לי בית יהוה נלך: הלך
עמדות היו רגלינו בשעריך היה
ירושלם: ירושלם הבנויה כעיר בנה
שחברה לה יחדו: ששם עלו חבר שם
שבטים שבטי יה עדות לישראל עלה עוד
להודות לשם יהוה: כי שמה ישבו ידה
כסאות למשפט כסאות לבית דוד: שפט
שאלו שלום ירושלם ישליו שלם שלה

his q diligũt te. Sit pax in muris tuis: abũdãtia in domibus tuis. Propter frẽs meos & amicos meos loquar pacẽ tibi. Propter domum domini dei noſtri q̃rã bona tibi.

Canticũ graduũ. 123.

Hd te leuaui oculos meos: qui habitas in celis. Ecce ſicut oculi ſeruorum ad manũ dominorum ſuorum: ſicut oculi ancille ad manum dñe ſue: ſic oculi noſtri ad dominum deũ noſtrũ donec miſereatur noſtri. Miſerere nři dñe miſerere nři: quia multũ repleti ſumus deſpectiõe. Multũ repleta eſt aĩa nřa opꝓbrio abũdãtiũ & deſpectiõe ſuperborum.

Canticum graduum dauid. 124.

Niſi dominus fuiſſet ĩ nobis: dicat nũc iſrael. Niſi dominus fuiſſet ĩ nobis: cũ exurgerẽt hoĩes ſup nos. Forſitã viuos abſorbuiſſet nos: cũ iraſceretur furor eoꝝ ſup nos. Forſitã aq̃ circũdediſſet nos torrẽs trãſiſſet ſup animã nřam. Forſitã trãſiſſent ſup aĩam nřam aq̃ ſupbie. Bñdictus dñs: q nõ dedit nos in p̃dã dentibus eorum. Anima noſtra ſicut auis erepta eſt de laqueo venantiũ: laqueus contritus eſt & nos liberati ſum9. Auxilium noſtrum in nomine domini: qui fecit celum & terram.

Canticum graduum. 125.

Qvi cõfidũt in dño quaſi mõs ſion im mobilis: in eternũ habitabit. Ieruſalẽ mõtes in circuitu eius: & dñs in circuitu populi ſui a mõ & vſq̧ ĩ eternũ. Quia nõ reqeſcet virga ĩpietatis ſup ſortẽ iuſtorũ: vt non mittant iuſti in iniquitatem manus ſuas. Benefac dñe bõis & rectis corde. Qui ãt declinant ad prauitates ſuas: deducet dominus eos cum his qui operãtur iniquitatẽ: pax ſuper iſrael.

Canticum graduum. 126.

Qvm cõuerteret dñs

captiuitatẽ ſion: fcti ſumus ſicut ſõniãtes. Tũc ĩplebitur riſu os nřm: & lingua noſtra laude: tunc dicẽt in gentibus magnificauit dñs facere cũ iſtis. Magnificauit dominus facere nobiſcum: fcti ſumus letãtes. Conuerte dñe captiuitatẽ nřam: ſicut riuos ĩ auſtro. Qui ſeminãt in lachrymis: in exultatiõe metẽt. Qui ambulãs ibat & flebat portãs ad ſeminãdũ ſemẽtẽ: veniẽs veniet in exultatiõe portãs manipulos ſuos.

Cãticum graduũ ſalomõi. 127.

Niſi dominus edificauerit domũ in vanũ laborãt qui edificãt eam: niſi dominus cuſtodierit ciuitatẽ: fruſtra vigilat qui cuſtodit. Fruſtra vobis eſt de mane ſurgere poſtq̧ ſederitis: q manducatis panem doloris: ſic dabit diligentibus ſe ſomnum. Ecce hereditas domini filii merces fructus vẽtris. Sicut ſagitte in manu potẽtis: ita filii iuuentutis. Beatus vir qui ĩpleuit pharetrã ſuã ex ipſis: non confundetur cum loquetur inimicis ſuis in porta.

Canticum graduum. 128.

Beatus oĩs qui timet dñm: qui ãbulat ĩ viis eius. Laborẽ manuum tuaꝝ cũ comederis: btũs tu & bñ tibi erit. Vxor tua ſicut vitis fructifera in penetralibus dom9 tue: filii tui ſicut germina oliuarũ in circuitu mẽſe tue. Ecce ſic bñdicetur vir: q timet dñm. Bñdicat tibi dñs ex ſion: & videas bõa hieruſalẽ oĩbus diebus vite tue. Et videas filios filiorũ tuorum: pacẽ ſuper iſrael.

Cãticũ graduũ. 129.

Sepe expugnauerũt me ab adoleſcentia mea: dicat nunc iſrael. Sepe expugnauerunt me ab adoleſcẽtia mea: ſed nõ potuerũt mihi. Sup ceruicẽ meã arauerũt arantes: plõgauerũt ſulcũ ſuũ. Dñs iuſtus concidit laqueos

רשעים: יבשו ויסגו אחור כל — בוש סוג
שנאי ציון: יהיו כחציר גגות — אחר היה
שקדמת שלף יבש: שלא מלא — חצר גג
כפו קוצר וחצנו מעמר: ולא — קדם לא
אמרו העברים ברכת יהוה אליכם — קצר עמר
ברכנו אתכם בשם יהוה:

שיר המעלות **cxxx.**

ממעמקים קראתיך יהוה: אדני — עמק
שמעה בקולי תהיינה אזניך — היה
קשבות לקול תחנוני: אם — קשב חנן
עונות תשמר יה אדני מי יעמד — שמר עמד
כי עמך הסליחה למען תורא — סלח ירא
קויתי יהוה קותה נפשי ולדברו — קוה
הוחלתי: נפשי לאדני משמרים — יחל
לבקר שמרים לבקר: יחל
ישראל אל יהוה כי עם יהוה
החסד והרבה עמו פדות: והוא — רבה פדה
יפדה את ישראל מכל עונתיו:

שיר המעלות לדוד **cxxxi.** — שור עלה

יהוה לא גבה לבי ולא רמו עיני — רום
ולא הלכתי בגדלות ובנפלאות — פלא
ממני: אם לא שויתי ודוממתי — שוה
נפשי כגמל עלי אמו כגמל — גמל
עלי נפשי: יחל ישראל אל יהוה
מעתה ועד עולם: **cxxxii.** — עלם

שיר המעלות

זכור יהוה לדוד את כל ענותו: — זכר ענה
אשר נשבע ליהוה נדר — שבע
לאביר יעקב: אם אבא — אבר בוא
באהל ביתי אם אעלה על — עלה
ערש יצועי: אם אתן שנת — יצע נתן
לעיני לעפעפי תנומה: עד — ישן נום
אמצא מקום ליהוה משכנות — מצא קום
לאביר יעקב: הנה שמענוה — שכן
באפרתה מצאנוה בשדי יער: — שדה
נבואה למשכנותיו נשתחוה — בוא שכן שחה

ſipioꝝ. Cõfundãtur & cõuertãtur retrorſũ oẽs qui oderũt ſion. Fiãt ſicut fenũ tectorum: qđ ſtati vt viruerit areſcit. De quo nõ ĩpleuit manũ ſuã meſſor: & ſinũ ſuũ manipulos faciens. De quo nõ dixerũt trãſeũtes bñdictio dñi ſuper vos: benediximus vobis in nomine dñi.

Canticum graduum. 130.

DE profundis clamaui ad te dñe. Domine exaudi vocẽ meã: fiant aures tue itẽdẽtes ad vocẽ depcatiõis mee. Si iniqtates obſeruaueris dñe: dñe quis ſuſtinebit? Quia tecũ ppiciatio: cum terribilis ſis. Suſtinui dñm ſuſtinuit anima mea: & verbum eius expectaui. Anima mea ad dñm: a vigilia matutina vſq; ad vigiliã matutinã. Expectet iſrael dominũ: quia apud dominum miã & multa apud eũ redẽptio. Et ipſe redimet iſrael: ex omnibus iniquitatib⁹ eius.

Canticum graduũ dauid. 131.

DOmie non eſt exaltatũ cor meũ nec elati ſunt oculi mei: & nõ ambulaui ĩ magnis & ĩ mirabilib⁹ ſup me. Si non ppoſui & ſilere feci aiam meã ſicut ablactatus ad matrẽ ſuã: ita ablactata ad me aĩ ma mea. Expectet iſrl dominum a modo & vſq; in eternum.

Canticũ graduũ. 132.

MEmẽto dñe dauid: & oĩs afflictionis eius. Qui iurauit dño: votũ vouit deo iacob. Si introiero in tabernaculũ domus mee: ſi aſcẽdero in lectũ ſtrati mei. Si dedero ſomnum oculis meis: palpebris meis dormitationem. Donec inueniã locum dño: tabernaculum deo iacob. Ecce audiuimus illum in ephrata: inuenimus illum in regione ſaltus. Introibimus ad tabernacula eius: adorabim⁹

peccatoꝝ. Cõfundãtur ꝛ cõuertãtur retroꝛ
ἁμαρτωλῶν. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀ
ſum oẽs qui oderũt ſion. Fiant ſicut fe
πίσω πάντες οἱ μισοῦντες σιών. Γενηθήτωσαν ὡσεὶ χόρ
nũ tectoꝝ: qđ priuſq; euellatur exaruit. De quo nõ
τος δωμάτων, ὃς πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐξηράνθη. Οὗ οὐκ
impleuit manũ ſuã qui metit: ꝛ ſinũ ſu
ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ θερίζων, καὶ τὸν κόλπον αὐ
ũ qui manipulos colligit. Et nõ dixerũt q̃ prete
τοῦ ὁ τὰ δράγματα συλλέγων. Καὶ οὐκ εἶπαν οἱ παρά
ribãt: bñdictio dñi ſup vos: bñdiximus vobis in no
γοντες, εὐλογία κυρίου ἐφ᾽ ὑμᾶς, εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐν ὀνό
mine dñi.
ματι κυρίου.

Cãticũ graduũ. 129.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκθʹ.

DE profundis clamaui ad te dñe: dñe exaudi
ΕΚ βαθέων ἐκέκραξά σοι κύριε, κύριε εἰσάκουσον τῆς
vocẽ meã. Fiant aures tue itẽdẽtes in vo
φωνῆς μου. Γενηθήτω τὰ ὦτά σου προσέχοντα εἰς τὴν φω
cẽ deprecatiõis mee. Si iniqtates obſeruaueris dñe:
νὴν τῆς δεήσεώς μου. Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃς κύριε,
dñe quis ſuſtinebit? q: apud te ppiciatio eſt. Pro
κύριε τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἱλασμός ἐστιν. Ἕνε
pter nomẽ tuũ ſuſtinui te dñe: ſuſtinuit
κεν τοῦ ὀνόματός σου ὑπέμεινά σε κύριε, ὑπέμεινεν ἡ
aĩa mea in xbũ tuũ: ſpauit aĩa mea in
ψυχή μου εἰς τὸν λόγον σου, ἤλπισεν ἡ ψυχή μου ἐπὶ τὸν
dño. A cuſtodia matutina vſq; ad noctẽ: a cuſto
κύριον. Ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός, ἀπὸ φυ
dia matutina ſperet iſrael in dño. Quia a
λακῆς πρωΐας ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον. Ὅτι πα
pud dñm miã: ꝛ copioſa apõ eũ redẽptio: ꝛ
ρὰ τῷ κυρίῳ τὸ ἔλεος, καὶ πολλὴ παρ᾽ αὐτῷ λύτρωσις, καὶ
ipſe redimet iſrael ex oĩbus iniqtatib⁹ eius.
αὐτὸς λυτρώσεται τὸν ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ.

Cãticũ graduũ. 130.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλʹ.

DOmine nõ eſt exaltatũ cor meũ: neq; elati ſunt
ΚΥριε οὐχ ὑψώθη ἡ καρδία μου, οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν
oculi mei. Neq; ambulaui in magnis: neq; in
οἱ ὀφθαλμοί μου. Οὐδὲ ἐπορεύθην ἐν μεγάλοις, οὐδὲ ἐν
mirabilibus ſup me. Si nõ humiliter ſentiebã: ſed exal
θαυμασίοις ὑπὲρ ἐμέ. Εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν, ἀλλὰ ὕψω
taui aiam meã. Sicut ablactatus ſup
σα τὴν ψυχήν μου. Ὡς τὸ ἀπογεγαλακτισμένον ἐπὶ τὴν
mrem ſuã: ita retribues in aĩa meã.
μητέρα αὐτοῦ, ὡς ἀνταποδώσεις ἐπὶ τὴν ψυχήν μου.
Speret iſrael in dño ex hoc nũc ꝛ
Ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ
vſq; in ſeculũ.
ἕως τοῦ αἰῶνος.

Cãticũ graduũ. 131.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλαʹ.

MEmẽto dñe dauid: ꝛ oĩs manſue
ΜΝήσθητι κύριε τοῦ δαυίδ, καὶ πάσης τῆς πραΰ
tudinis eius. Sicut iurauit dño: votũ vouit deo ia
τητος αὐτοῦ. Ὡς ὤμοσε τῷ κυρίῳ, ηὔξατο τῷ θεῷ ἰα
cob. Si introiero in tabnaculũ dom⁹ mee: ſi aſcẽ
κώβ. Εἰ εἰσελεύσομαι εἰς σκήνωμα οἴκου μου, εἰ ἀναβή
dero in lectũ ſtrati mei: Si dedero ſõnũ
σομαι ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου, Εἰ δώσω ὕπνον τοῖς
oculis meis: ꝛ palpebris meis dormitationẽ: ꝛ
ὀφθαλμοῖς μου, καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμόν, καὶ
requiẽ tporib⁹ meis: Donec inueniã locũ dño
ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου, Ἕως οὗ εὕρω τόπον τῷ κυ
mino: tabnaculũ deo iacob. Ecce audiuimus eã in e
ρίῳ, σκήνωμα τῷ θεῷ ἰακώβ. Ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν εὐ
phrata: inuẽimus eã in cãpis ſylue. Intre
φραθᾷ, εὕρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ. Εἰσελευ
mus in tabnacula eius. Adorabimus
σόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. Προσκυνήσωμεν

1.Pa. 6.g. in loco vbi ſteterũt pedes eius. Surge dñe
εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ. Ἀνάστηθι κύριε
in requiẽ tuã: tu ꝛ arca ſanctifica
εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσμα
tiõis tue. Sacerdotes tui induẽtur iuſtitia: ꝛ
τός σου. Οἱ ἱερεῖς σου ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ
ſcti tui exultabũt. Propter dauid ſeruũ
ὅσιοί σου ἀγαλλιάσονται. Ἕνεκεν δαυὶδ τοῦ δούλου
tuũ nõ auertas faciẽ xp̃i tui: Iura
σου μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Ὤμο
uit dñs dauid xitatẽ: ꝛ nõ fruſtrabit eã.
σε κύριος τῷ δαυὶδ ἀλήθειαν, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει αὐτήν.
De fructu vẽtris tui ponã ſup ſedẽ tuã.
Ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου.
Si cuſtodierint filii tui teſtamẽtũ meũ: ꝛ teſti
Ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί σου τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ μαρ
mõia mea hec q̃ docebo eos: Et filij eoꝝ
τύριά μου ταῦτα ἃ διδάξω αὐτούς, Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν
vſq; in ſeculũ ſedebũt ſup ſedẽ tuã. Quĩ
ἕως τοῦ αἰῶνος καθιοῦνται ἐπὶ τοῦ θρόνου σου. Ὅτι
elegit dñs ſion: elegit eã in hĩtatiõ
ἐξελέξατο κύριος τὴν σιών, ᾑρετίσατο αὐτὴν εἰς κατοικί
nem ſibi. Hec requies mea in ſeculũ ſeculi: hic
αν ἑαυτῷ. Αὕτη ἡ κατάπαυσίς μου εἰς αἰῶνα αἰῶνος, ὧ
habitabo qm̃ elegi eã. Venationẽ eius bñ
δε κατοικήσω ὅτι ᾑρετισάμην αὐτήν. Τὴν θήραν αὐτῆς εὐ
dicẽs bñdicã: paupes eius ſaturabo panib⁹.
λογῶν εὐλογήσω, τοὺς πτωχοὺς αὐτῆς χορτάσω ἄρτων.
Sacerdotes eius induam ſalutare: ꝛ ſcti e
Τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἐνδύσω σωτηρίαν, καὶ οἱ ὅσιοι αὐ
ius exultatiõe exultabũt. Illic producã cornu
τῆς ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται. Ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ
dauid: paraui lucernã xp̃o meo. Inimicos eius in
δαβίδ, ἡτοίμασα λύχνον τῷ χριστῷ μου. Τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐν
duam cõfuſione: ſup ipm̃ aũt efflorebit ſctificatio mea.
δύσω αἰσχύνην, ἐπὶ δὲ αὐτὸν ἐξανθήσει τὸ ἁγίασμά μου.

Cãticũ graduũ. 132.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλβʹ.

ECce tã qđ bonũ: aut qđ iocũdũ: niſi habitare
ἸΔοὺ δὴ τί καλόν, ἢ τί τερπνόν; ἀλλ᾽ ἢ τὸ κατοικεῖν
fr̃es in vnũ. Sicut vnguẽtũ in capite qđ deſcẽ
ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ κατα
dit in barbã: barbã aarõ. Qđ deſcẽ
βαῖνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τὸν ἀαρών. Τὸ κατα
dit in orãm veſtimẽti eius. Sicut ros
βαῖνον ἐπὶ τὴν ὤαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. Ὡς δρό
hermõ q̃ deſcẽdit in mõtes ſiõ: Quĩ illic
σος ἀερμὼν ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη σιών. Ὅτι ἐκεῖ
mãdauit dñs bñdictionẽ: vitã vſq; in ſeculũ.
ἐνετείλατο κύριος τὴν εὐλογίαν, ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος,

Cãticũ graduũ. 133.
Ὠιδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλγʹ.

Infra. 134.a. ĩ.114. ECce nũc bñdicite dñm oẽs ſerui
ἸΔοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες οἱ δοῦλοι
dñi. Qui ſtatis in domo dñi: in atrijs domus dei no
κυρίου. Οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡ
ſtri. In noctibus extollite manus vr̃as in
μῶν. Ἐν ταῖς νυξὶν ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ
ſctã: ꝛ benedicite dñm. Benedicat te dñs
ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον. Εὐλογήσαι σε κύριος
ex ſion: q̃ fecit celũ ꝛ terrã.
ἐκ σιών, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Alleluia. 134.
Ἀλληλούϊα. ρλδʹ.

ſ.112. ſ.133 d LAudate nomẽ dñi: laudate ſerui dñm. Qui
ΑἸνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου, αἰνεῖτε δοῦλοι κύριον. Οἱ
ſtatis in domo dñi: in atrijs domus dei nr̃i. Laudate
ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου, ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. Αἰνεῖτε τὸν
dñm q: bonus dñs: pſallite noĩ eius qm̃ ſua
κύριον ὅτι ἀγαθὸς κς, ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὅτι κα
ue. Quĩ iacob elegit ſibi dñs: iſrael
λόν. Ὅτι τὸν ἰακὼβ ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ κύριος, ἰσραὴλ

ſcabellũ pedũ ei⁹. Surge dñe in requiẽ tuã: tu & arca fortitudinis tue. Sacerdotes tui ĩduantur iuſtitiã: & ſcĩ tui laudẽt. Propter dđ ſ̃uũ tuũ nõ auertas faciem chriſti tui. Iurauit dñs dauid veritatem & nõ auertetur ab ea: de fructu ventris tui ponã ſup ſedẽ tuã. Si cuſtodierint filii tui pactum meũ & teſtificationem meã quã docuero eos: & filii eorũ vſq; in eternũ ſedebũt ſup thronũ tuũ. Quia elegit dñs ſion: deſiderauit eã in hĩtaculũ ſibi. Hec ẽ requies mea in ſempiternũ: hic hĩtabo quia đſideraui eam. Venationem eius benedicens benedicam: pauperes eius ſaturabo pane. Sacerdotes eius induã ſalutare: & ſancti eius laudabunt laude. Ibi oriri faciã cornu dauid paui lucernã xp̃o meo. Inimicos eius ĩduã cõfuſione: ſup ipſum autẽ florebit diadema eius.

Canticum graduum dauid. 133.

ECce q̃ bonũ & q̃ decorũ hĩtare fratres in vnũ. Sicut vnguẽtũ optimũ in capite: qđ deſcẽdit in barbã barbã aarõ: qđ dſcẽdit ſup orã veſtimẽtoꝝ eius. Sicut ros hermon qui deſcẽdit ſup mõtana ſion: qm̃ ibi mandauit dñs benedictionẽ vitam vſq; in eternũ.

Canticum graduum. 134.

ECce bñdicite dominum omnes ſerui domini: qui ſtatis in domo domini in noctibus. Leuate manus veſtras ad ſctm̃ & benedicite dominũ. Benedicat te dominus ex ſion: factor celi & terre.

Aleluia. 135.

LAudate nomẽ dñi: laudate ſerui domini: Qui ſtatis in domo domini: in atriis domus dĩ noſtri. Laudate dominum quoniã bonus dñs: cãtate noĩ eius quoniam decens. Quoniam iacob elegit ſibi dominus: iſrael

להדום רגליו: קומה יהוה — הדם
למנוחתך אתה וארון עזך: כהניך — נוח ארן
ילבשו צדק וחסידיך ירננו: — עזז לבש
בעבור דוד עבדך אל תשב פני — חסד רנן
משיחך: נשבע יהוה לדוד אמת — עבר שוב
לא ישוב ממנה מפרי בטנך — פנה משח
אשית לכסא לך: אם ישמרו בניך — שבע שוב
בריתי ועדתי זו אלמדם גם — פרה שות
בניהם עדי עד ישבו לכסא לך: — שמר ברת עוד למד
כי בחר יהוה בציון אוה למושב — ישב
לו: זאת מנוחתי עדי עד פה — נוח
אשב כי איותיה: צידה ברך — ישב אוה
אברך אביוניה אשביע לחם: — צוד אבה
וכהניה אלביש ישע וחסידיה — שבע לבש
רנן ירננו: שם אצמיח קרן — צמח
לדוד ערכתי נר למשיחי: אויביו — נור משח
אלביש בשת ועליו יציץ נזרו: — איב לבש
שיר המעלות לדוד **cxxxiii.** — בוש צוץ שור עלה

הנה מה טוב ומה נעים שבת — נעם ישב
אחים גם יחד: כשמן הטוב על — אח
הראש ירד על הזקן זקן אהרן — ירד
שירד על פי מדותיו: כטל חרמון — כה מד
שירד על הררי ציון כי שם צוה
יהוה את הברכה חיים עד העולם: — עלם

שיר המעלות **cxxxiiii.**

הנה ברכו את יהוה כל עבדי
יהוה העמדים בבית יהוה
בלילות: שאו ידיכם קדש — נשא
וברכו את יהוה: יברכך יהוה — ברך
מציון עשה שמים וארץ:
הללויה הללו את **cxxxv.**
שם יהוה הללו עבדי יהוה:
שעמדים בבית יהוה בחצרות — עמד
בית אלהינו: הללויה כי
טוב יהוה זמרו לשמו כי נעים: — נעם
כי יעקב בחר לו יה ישראל

לסגלתו: כי אני ידעתי כי גדול
יהוה ואדנינו מכל אלהים:
כל אשר חפץ יהוה עשה בשמים
ובארץ בימים וכל תהומות: מעלה
נשאים מקצה הארץ ברקים
למטר עשה מוצא רוח מאצרותיו:
שהכה בכורי מצרים מאדם עד
בהמה: שלח אותת ומפתים
בתוככי מצרים בפרעה ובכל
עבדיו: שהכה גוים רבים
והרג מלכים עצומים: לסיחון
מלך האמרי ולעוג מלך הבשן
ולכל ממלכות כנען: ונתן ארצם
נחלה נחלה לישראל עמו: יהוה
שמך לעולם יהוה זכרך לדר
ודר: כי ידין יהוה עמו ועל
עבדיו יתנחם: עצבי הגוים
כסף וזהב מעשה ידי אדם: פה
להם ולא ידברו עינים להם
ולא יראו: אזנים להם ולא
יאזינו אף אין יש רוח בפיהם:
כמוהם יהיו עשיהם כל אשר
בטח בהם: בית ישראל ברכו
את יהוה בית אהרן ברכו את
יהוה: בית הלוי ברכו את
יהוה יראי יהוה ברכו את
יהוה: ברוך יהוה מציון שכן
ירושלם הללויה:

cxxxvi.

הודו ליהוה
כי טוב כי לעולם חסדו: הודו
לאלהי האלהים כי לעולם
חסדו: הודו לאדני האדנים
כי לעולם חסדו: לעשה נפלאות
גדלות לבדו כי לעולם חסדו: לעשה
השמים בתבונה כי לעולם חסדו:
לרקע הארץ על המים כי

in peculiũ ſuũ. Quia ego ſcio q magnus dñs: & dñator nr̃ pre oĩbus diis. Oĩa que voluit dominus fecit in celo & ĩ terra: in mari & in oĩbus abyſſis. Leuans nubes de ſummitatib9 terre: fulgura in pluuiã fecit: educẽs vẽtos de theſauris ſuis. Qui pcuſſit primitiua egypti: ab homie vſq ad pecus. Emiſit ſigna & portenta ĩ medio tui egypte: in pharaonem & in cũctos ſeruos eius. Qui pcuſſit gentes multas: & occidit reges fortes. Seon regem amorreorũ & og regem baſan: & oĩa regna chanaan. Et dedit terram eorum hereditatẽ: hereditatẽ iſrael populo ſuo. Dñe nomẽ tuũ in eternum: dñe memoriale tuũ in gñatiõe & gñationem. Quia iudicabit dñs populũ ſuũ: & ĩ ſuos ſuos erit placabilis. Idola gẽtiũ argẽtũ & aurũ: opa manuũ hoĩm. Os habẽt & nõ loqñtur: oculos habent & nõ videbũt. Aures habent & non audiẽt: ſed nec ẽ ſpũs in ore ipſorum. Similes illis fiãt qui faciunt ea: oĩs qui cõfidit in eis. Domus iſrael benedicite domino: domus aarõ benedicite domino. Domus leui benedicite domino: timentes dominum benedicite dño. Benedictus dñs ex ſion: qui habitat in ieruſalem.

Aleluia. 136.

Confitemini domino qm̃ bonus: qm̃ in eternũ mĩa eius. Cõfitemĩ deo deorum: quoniam in eternum mĩa eius. Cõfitemini domino dominorum: quoniã in. Qui fecit mirabilia magna ſolus: quoniã. Qui fecit celos in ſapientia: quoniam. qui firmauit terram ſuper aquas: quoniam.

in poſſeſſionẽ ſibi. Quia ego cognoui: q magnus dñs: & dñs nr̃ pre oĩbus diis.
εἰς περιουσιασμὸν ἑαυτῷ. Ὅτι ἐγὼ ἔγνωκα, ὅτι μέγας ὁ κύριος, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεούς.
Oĩa q̃cũq voluit dñs fecit in celo & in terra: in mari & in oĩbus
Πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν πάσαις
abyſſis. Educẽs nubes ab extremo tre: ful gura in pluuiã fecit. Qui pducit vẽtos de theſauris ſuis.
ταῖς ἀβύσσοις. Ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησε. Ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ.
Hiere. 10.c. & 77. Exo. 12.d.
Qui pcuſſit priogenita egypti ab hoie vſq ad pecus. Miſit ſigna & pdigia
Ὃς ἐπάταξε τὰ πρωτότοκα αἰγύπτου ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. Ἐξαπέστειλε σημεῖα καὶ τέρατα
in medio tui egypte: In pharaonẽ & in oẽs ſeruos eius.
ἐν μέσῳ σου αἴγυπτε, ἐν φαραὼ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ.
Qui pcuſſit gẽtes multas: & occidit reges fortes. Seon regẽ amorreoꝝ:
Ὃς ἐπάταξεν ἔθνη πολλά, καὶ ἀπέκτεινε βασιλεῖς κραταιούς. Τὸν σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων,
Et og regẽ baſan: & oĩa regna chanaã.
Καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βασάν, καὶ πάσας τὰς βασιλείας χαναάν.
Et dedit trã eoꝝ hereditatẽ: hereditatẽ iſrael pplo ſuo. Dñe nomẽ tuũ in eternũ: & memoriale tuũ i gñatione & gñatione.
Καὶ ἔδωκε τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν, κληρονομίαν ἰσραὴλ λαῷ αὐτοῦ. Κύριε τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.
Quia iudicabit dñs pplm̃ ſuũ: & in ſeruis ſuis deprecabitur.
Ὅτι κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται.
ß.113. Sapie 15.
Simulachra gẽtiũ argẽtũ & aurũ opa manuũ hoium.
Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων.
Os hñt & nõ loqñtur: oculos hñt & nõ videbũt.
Στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται.
Aures hñt & nõ audiẽt: neq enĩ eſt ſpũs in ore ipoꝝ.
Ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἐνωτισθήσονται, οὐδὲ γάρ ἐστι πνεῦμα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν.
ß.113.
Similes illis fiant q faciũt ea: & oẽs qui cõfidũt in eis.
Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτά, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς.
Domus iſrael bñdicite dño. Dom9 aarõ bñdicite dño. Dom9 leui bñdicite dño.
Οἶκος ἰσραὴλ εὐλογήσατε τὸν κύριον. Οἶκος ἀαρὼν εὐλογήσατε τὸν κύριον. Οἶκος λευὶ εὐλογήσατε τὸν κύριον.
Qui timetis dñm bñdicite dño. Bñdictus dñs ex ſion qui habitat hieruſalẽ.
Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον εὐλογήσατε τὸν κύριον. Εὐλογητὸς κύριος ἐκ σιὼν ὁ κατοικῶν ἱερουσαλήμ.

Alleluia. 135.
Ἀλληλούϊα. ρλέ.

Confitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
ß.104 & 105. & 106.
Cõfitemini deo deoꝝ: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τῶν θεῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Cõfitemini dño dñoꝝ: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ τῶν κυρίων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Qui fecit mirabilia magna ſolus: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Τῷ ποιήσαντι θαυμάσια μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Qui fecit celos in intellectu: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Τῷ ποιήσαντι τοὺς οὐρανοὺς ἐν συνέσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Gen. 1.a. Ineo.
Qui firmauit trã ſup aquas: qm̃
Τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὅτι

in ſeculũ mĩa eius.
εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Qui fecit lũinaria magna ſolus: qm̃ in ſeculũ mĩa eius:
Τῷ ποιήσαντι φῶτα μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Solẽ in poteſtatẽ diei: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Τὸν ἥλιον εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Lunam & ſtellas in poteſtatẽ noctis: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Qui percuſſit egyptũ cũ priogenitis eoꝝ: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Τῷ πατάξαντι αἴγυπτον σὺν τοῖς πρωτοτόκοις αὐτῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Et eduxit iſrael de medio eoꝝ: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Καὶ ἐξαγαγόντι τὸν ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
In manũ potẽti & in brachio excelſo: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Qui diuiſit rubrũ mare in diuiſiões: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Τῷ καταδιελόντι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Et eduxit iſrael per mediũ eius: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Καὶ διαγαγόντι τὸν ἰσραὴλ διὰ μέσου αὐτῆς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Et excuſſit pharaonẽ & exercitũ eius in mari rubro: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Καὶ ἐκτινάξαντι φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ εἰς θάλασσαν ἐρυθράν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Qui traduxit pplm̃ ſuũ per deſertũ: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Τῷ διαγαγόντι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Qui pcuſſit reges magnos: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Τῷ πατάξαντι βασιλεῖς μεγάλους, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Et occidit reges fortes: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Καὶ ἀποκτείναντι βασιλεῖς κραταιούς, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Seon regẽ amorreoꝝ: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Τὸν σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Et og regẽ baſan: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Καὶ τὸν ὢγ βασιλέα τῆς βασάν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Et dedit trã eoꝝ hereditatẽ: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Καὶ δόντι τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Hereditatẽ iſrael ſeruo ſuo: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Κληρονομίαν ἰσραὴλ δούλῳ αὐτοῦ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Quia in humilitate nr̃a memor fuit nr̃i dñs: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ κύριος, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Et redimit nos ab inimicis nr̃is: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Qui dat eſcã omni carni: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Ὁ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκί, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Cõfitemini deo celi: qm̃ in ſeculũ mĩa eius.
Ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Dauid per hieremiã. 136.
Τῷ δαδ διὰ ἱερεμίου. ρλς.

Super flumina babylonis illic ſedimus: & fleuimus dũ recordaremur nos ſion.
Ἐπὶ τῶν ποταμῶν βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς σιών.
In ſalicibus in medio eius ſuſpẽdimus organa nr̃a.
Ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν.
Quia illic interrogauerũt nos qui captiuos duxerũt nos: ṽba cãtionũ: & qui abduxerũt nos hymnũ.
Ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς, λόγους ᾠδῶν, καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς ὕμνον.
Cãtate nobis de cãticis ſion: quõ cãtabimus cãticũ dñi in tra aliena? Si oblit9 fuero tui
Ἄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν σιών, πῶς ᾄσομεν τὴν ᾠδὴν κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; Ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου

Qui fecit luminaria magna: quoniam. Solem in poteſtatem diei: quoniam. Lunam & ſtellas in poteſtatem noctis: quoniam. Qui percuſſit egyptũ cum primitiuis eorum: quoniam. Et eduxit iſrael de medio eorum: quoniam. In manu valida & in brachio extento: quoniam. Qui diuiſit mare rubrum in diuiſiones: quoniam. Et adduxit iſrael in medio eius: quoniam. Et conuoluit pharaonẽ & exercitũ eius in mari rubro: qm̃. Qui duxit populũ ſuũ p deſertum: quoniam. Qui percuſſit reges magnos: quoniã. Et occidit reges magnificos: quoniam. Seon regem amorreorum: quoniam. Et og regem baſan: Quoniam. Et dedit terram eorum hereditatem: quoniã. Hereditatem iſrael ſeruo ſuo: quoniam. Quia in humilitate noſtra memor fuit noſtri: quoniã. Et eripuit nos de hoſtibus noſtris: quoniam. Qui dat panem omni carni: quoniam. Confitemini deo celi: quoniam in eternum miſericordia eius.

137.

Sup flumina babylonis illic ſedimus & fleuimus: dum recordaremur ſion. Super ſalices in medio eius ſuſpendimus citharas nr̃as. Qm̃ ibi interrogauerũt nos qui captiuos duxerũt nos verba carminis: & qui affligebãt nos leti: canite nobis de cãticis ſiõ. Quõ cantabimus canticum domini in terra aliẽa. Si oblitus fuero tui

לעולם חסדו: לעשה אורים
גדלים כי לעולם חסדו: את
השמש לממשלת ביום כי
לעולם חסדו: את הירח וכוכבים
לממשלות בלילה כי לעולם
חסדו: למכה מצרים בבכוריהם
כי לעולם חסדו: ויוצא ישראל
מתוכם כי לעולם חסדו: ביד
חזקה ובזרוע נטויה כי לעולם
חסדו: לגזר ים סוף לגזרים
כי לעולם חסדו: והעביר ישראל
בתוכו כי לעולם חסדו: ונער
פרעה וחילו בים סוף כי לעולם
חסדו: למוליך עמו במדבר כי
לעולם חסדו: למכה מלכים
גדלים כי לעולם חסדו: ויהרג
מלכים אדירים כי לעולם
חסדו: לסיחון מלך האמרי כי
לעולם חסדו: ולעוג מלך הבשן
כי לעולם חסדו: ונתן ארצם
לנחלה כי לעולם חסדו: נחלה
לישראל עבדו כי לעולם חסדו:
שבשפלנו זכר לנו כי ייי
לעולם חסדו: ויפרקנו יי
מצרינו כי לעולם חסדו:
נותן לחם לכל בשר כי לעולם
חסדו: הודו לאל השמים כי
לעולם חסדו:

cxxxvii.

על נהרות בבל שם ישבנו
גם בכינו בזכרנו את ציון:
על ערבים בתוכה תלינו כנרותינו:
כי שם שאלונו שובינו דברי
שיר ותוללינו שמחה שירו לנו
משיר ציון: איך נשיר את שיר
יהוה על אדמת נכר: אם אשכחך

ירושלם תשכח ימיני: תדבק
לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם
לא אעלה את ירושלם על ראש
שמחתי: זכור יהוה לבני אדום
את יום ירושלם האמרים ערו
ערו עד היסוד בה: בת בבל
השדודה אשרי שישלם לך את
גמולך שגמלת לנו: אשרי שיאחז
ונפץ את עולליך אל הסלע:

cxxxviii.

לדוד
אודך בכל לבי נגד אלהים
אזמרך: אשתחוה אל היכל
קדשך ואודה את שמך על
חסדך ועל אמתך כי הגדלת על
כל שמך אמרתך: ביום קראתי
ותענני תרהבני בנפשי עז:
יודוך יהוה כל מלכי ארץ כי
שמעו אמרי פיך: וישירו בדרכי
יהוה כי גדול כבוד יהוה: כי רם
יהוה ושפל יראה וגבה ממרחק
יידע: אם אלך בקרב צרה
תחייני על אף איבי תשלח ידך
ותושיעני ימינך: יהוה יגמר
בעדי יהוה חסדך לעולם מעשי
ידיך אל תרף:

cxxxix.

למנצח לדוד
מזמור יהוה חקרתני
ותדע: אתה ידעת שבתי וקומי
בנתה לרעי מרחוק: ארחי
ורבעי זרית וכל דרכי הסכנתה:
כי אין מלה בלשוני הן יהוה
ידעת כלה: אחור וקדם צרתני
ותשת עלי כפכה: פלאיה
דעת ממני נשגבה לא אוכל
לה: אנה אלך מרוחך ואנה
מפניך אברח: אם אסק

ierusalē: in obliuione ſit dextera mea. Adhereat ligua mea gutturi meo: ſi nō recordatus fuero tui: ſi nō ppoſuero ieruſalē in principio letitie mee. Memento domine filiorū edom in die ieruſalem: dicētium euacuate euacuate vſq ad fūdamētū eius. Filia babylonis ∞∞ vaſtata: beatus qui retribuet tibi ∞∞ viciſſitudinē tuā quā retribuiſti nobis. Btūs q tenebit & allidet paruulos tuos ad petram.

David. 138.

Confitebor tibi dñe ī toto corde meo: in cōſpectu deorū cātabo tibi. Adorabo ad tēplū ſctm̄ tuū: & confitebor nomi tuo ſuper miā tuā & veritate tua qm̄ magnificaſti ſuper omē nomē tuū eloquium tuū. In die inuocabo & exaudies me: dilatabis aīe mee fortitudinē. Cōfiteātur tibi dñe oēs reges terre: qm̄ audierūt eloquia oris tui. Et cantēt in viis ∞ dñi: qm̄ magna glia dñi. Quoniā excelſus dñs & hūilia reſpicit: & excelſa de longe ∞ cognoſcit. Si ambulauero in medio tribulatiōis viuificabis me: ſup furorē inimicoꝝ meorū mittes manū tuā: & ſaluabit me dxtera tua. Dñs opabitur pro me: dñe mīa tua in eternū: opera manuum tuarū ne dimittas.

Victori dauid pſalmus. 139.

Domine inueſtigaſti me: ∞∞ & cognouiſti. Tu cognouiſti ſeſſionē meam & reſurrectionē meā: itellexiſti malū meū de lōge. Semitā meā & accubationē meā vētilaſti: & oēs vias meas itellexiſti: Quia nō ē eloquium in lingua mea: ecce dñe oia noſti. Retrorſū & anī formaſti me: & poſuiſti ſup me manum tuā. Mirabilior ē ſcientia me: excellētior ē nō potero ad eā. quo ibo a ſpiritu tuo: & quo ∞ a facie tua fugiam. Si aſcendero in ∞∞

hieruſalē: obliuioni detur dextera mea. Adhereat lingua
ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου. Κολληθείη ἡ γλῶσσά
mea faucib⁹ meis: ſi nō tui meminero. Si nō pro
μου τῷ λάρυγγί μου, ἐὰν μή σου μνησθῶ. Ἐὰν μὴ προα-
poſuero hieruſalē ſicut in pricipio letitie mee.
ταξῶμαι τὴν ἱερουσαλὴμ ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου.
Memor eſto dñe filioꝝ edom in die hieruſalē.
Μνήσθητι κύριε τῶν υἱῶν ἐδὼμ τὴν ἡμέραν ἱερουσαλήμ.
Qui dicūt exinanite exinanite: vſq ad fundamētū e-
Τῶν λεγόντων ἐκκενοῦτε ἐκκενοῦτε, ἕως τῶν θεμελίων αὐ-
ius. Filia babylonis miſera. Btūs qui
τῆς. Θυγάτηρ βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος. Μακάριος ὃς
retribuet tibi retributionē tuā: q̄ retribuiſti
ἀνταποδώσει σοι τὸ ἀνταπόδομά σου ὃ ἀνταπέδωκας
nobis. Btūs q tenebit ⁊ allidet paruulos tuos
ἡμῖν. Μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ νήπιά σου
ad petrā.
πρὸς τὴν πέτραν.

Pſalmus dauid aggei ⁊ zacharie. 137.
Ψαλμὸς τῷ δαυὶδ ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρλζʹ.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo: ⁊ in
Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, καὶ ἐ-
cōſpectu āgeloꝝ pſallā tibi. Qm̄ audiſti oia ver
ναντίον ἀγγέλων ψαλῶ σοι. Ὅτι ἤκουσας πάντα τὰ ῥή-
ba oris mei. Adorabo ad tēplū ſctm̄ tuū:
ματα τοῦ στόματός μου. Προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἅγιόν σου,
⁊ cōfitebor noi tuo: ſup mīa tua
καὶ ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου, ἐπὶ τῷ ἐλέει σου
⁊ vitate tua. Qm̄ magnificaſti ſup oēe nome
καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου. Ὅτι ἐμεγάλυνας ἐπὶ πᾶν τὸ ὄνομα
ſctm̄ tuū: in q̄cūq die inuocauero te: velociter exa
τὸ ἅγιόν σου, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ ἐπά-
udi me. Multiplicabis me in aīa mea vtute tua.
κουσόν μου. Πολυωρήσεις με ἐν ψυχῇ μου δυνάμει σου.
Cōfiteātur tibi dñe oēs reges
Ἐξομολογησάσθωσάν σοι κύριε πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς
terre: q2 audierūt oia vba oris tui.
γῆς, ὅτι ἤκουσαν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός σου.
Et cantent in viis dñi: qm̄ magna gl'ia
Καὶ ᾀσάτωσαν ἐν ταῖς ὁδοῖς κυρίου, ὅτι μεγάλη ἡ δόξα
dñi: Qm̄ excelſus dñs: ⁊ humilia reſpicit: ⁊ al
κυρίου, Ὅτι ὑψηλὸς κύριος, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορᾷ, καὶ τὰ ὑψη-
ta a lōge cognoſcit. Si ābulauero ī medio tribulatōis: vi
λὰ ἀπὸ μακρόθεν γινώσκει. Ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ θλίψεως, ζή-
uificabi me. Sup irā īimicoꝝ meoꝝ extēdiſti man⁹ tuas: ⁊ ſaluū
σεις με. Ἐπ᾿ ὀργὴν ἐχθρῶν μου ἐξέτεινας χεῖράς σου, καὶ ἔσω-
fecit me dextera tua. Dñs retribuet pro me. Dñe
σέ με ἡ δεξιά σου. Κύριος ἀνταποδώσει ὑπὲρ ἐμοῦ. Κύριε τὸ
mīa tua in ſeculū: opa manuū tuaꝝ ne deſpicias.
ἔλεός σου εἰς τὸν αἰῶνα, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ παρίδῃς.

In fine dauid pſalmus zacharie in diſpſiōe. 138.
Εἰς τὸ τέλος τῷ δαδ ψαλμὸς ζαχαρίου ἐν τῇ διασπορᾷ. ρληʹ.

Domine pbaſti me: ⁊ cognouiſti me. Tu cognouiſti ſe
Κύριε ἐδοκίμασάς με, καὶ ἔγνως με. Σὺ ἔγνως τὴν κα-
ſſionē meā ⁊ reſurrectionē meā. Tu intellexiſti cogitatio
θέδραν μου καὶ τὴν ἔγερσίν μου. Σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισ-
nes meas de lōge. Semitam meā ⁊ funiculū meū
μούς μου ἀπὸ μακρόθεν. Τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου
tu inueſtigaſti. Et oēs vias meas puidiſti: q2 nō
σὺ ἐξιχνίασας. Καὶ πάσας τὰς ὁδούς μου προεῖδες, ὅτι οὐκ
eſt dolus in lingua mea. Ecce dñe tu cognouiſti oia noui
ἔστι δόλος ἐν γλώσσῃ μου. Ἰδοὺ κύριε σὺ ἔγνως πάντα τὰ ἔσχα-
ſſima ⁊ antiqua. Tu formaſti me ⁊ poſuiſti ſup me
τα καὶ τὰ ἀρχαῖα. Σὺ ἔπλασάς με καὶ ἔθηκας ἐπ᾿ ἐμὲ τὴν
manū tuā. Mirabilis facta eſt ſciā tua ex me: cōfortata ē:
χεῖρά σου. Ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ, ἐκραταιώθη,
non potero ad eā. Quo ibo a ſpū
οὐ μὴ δύνωμαι πρὸς αὐτήν. Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός
tuo: ⁊ a facie tua quo fugiā? Si aſcēdero
σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; Ἐὰν ἀναβῶ

in celū: tu illic es. ſi deſcēdero in infernū: a-
εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ. ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πά-
des. Si ſumpſero pēnas meas diluculo: ⁊
ρει. Ἐὰν ἀναβάλοιμι τὰς πτέρυγάς μου κατ᾿ ὄρθρον, καὶ
habitauero in extremo maris: Et eni illic
κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, Καὶ γὰρ ἐκεῖ
manus tua deducet me: ⁊ tenebit me dextera tua. Et
ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με, καὶ καθέξει με ἡ δεξιά σου. Καὶ
dixi forſitā tenebre cōculcabūt me: ⁊ nox illumiatio
εἶπα ἄρα σκότος καταπατήσει με, καὶ νὺξ φωτισμὸς
in delitiis meis. Quia tenebre nō obſcurabūtur a
ἐν τῇ τρυφῇ μου. Ὅτι σκότος οὐ σκοτισθήσεται ἀπὸ
te: ⁊ nox ſicē dies illuminabit. Sicut tenebre e-
σοῦ, καὶ νὺξ ὡς ἡμέρα φωτισθήσεται. Ὡς τὸ σκότος αὐ-
ius: ita ⁊ lumē eius. Quia tu poſſediſti
τῆς, οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς. Ὅτι σὺ ἐκτήσω τοὺς
renes meos: ſuſcepiſti me de vtero mrīs mee. Cō
νεφρούς μου, ἀντελάβου μου ἐκ γαστρὸς μητρός μου. Ἐξο-
fitebor tibi q2 terribiliter mirificatus es. Mirabilia
μολογήσομαί σοι ὅτι φοβερῶς ἐθαυμαστώθης. Θαυμάσια
opa tua: ⁊ aīa mea cognoſcit nimis: Nō
τὰ ἔργα σου, καὶ ἡ ψυχή μου γινώσκει σφόδρα. Οὐκ
eſt occultatū os meū a te q̄d feciſti in occulto: ⁊
ἐκρύβη τὸ ὀστοῦν μου ἀπὸ σοῦ ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ, καὶ
ſubſtātia mea in inferioribus tre. Imperfe
ἡ ὑπόστασίς μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς. Τὸ ἀκατέρ-
ctū meū viderūt oculi tui: ⁊ in libro tuo
γαστόν μου εἴδον οἱ ὀφθαλμοί σου, καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου
oēs ſcribētur. Dies formabūtur ⁊ nemo
πάντες γραφήσονται. Ἡμέραι πλασθήσονται, καὶ οὐθεὶς
in eis. Mihi āt nimis honorificati ſūt amici tui de⁹:
ἐν αὐτοῖς. Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ θεός,
nimis cōfortati ſunt pricipatus eoꝝ. Dinumerabo e-
λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν. Ἐξαριθμήσομαι αὐ-
os ⁊ ſup arenā multiplicabūtur. Exurrexi: ⁊ adhuc
τούς, καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται. Ἐξηγέρθην, καὶ ἔτι
ſum tecum: ſi occideris pctōres deus. Vi
εἰμὶ μετὰ σοῦ, ἐὰν ἀποκτείνῃς ἁμαρτωλοὺς ὁ θεός. Ἄν-
ri ſanguinū declinate a me: q2 litigioſi eſtis in
δρες αἱμάτων ἐκκλίνατε ἀπ᾿ ἐμοῦ, ὅτι ἐρισταί ἐστε εἰς
cogitatiōibus. Accipiēt in vanitate ciuitates
διαλογισμούς. Λήψονται εἰς ματαιότητα τὰς πόλεις
tuas. Nōne q oderūt te dñe oderā: ⁊
σου. Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε κύριε ἐμίσησα, καὶ
ſup inimicos tuos tabeſcebā? Perfecto odio ode
ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην; Τέλειον μῖσος ἐμί-
ram illos: in inimicos facti ſūt mihi. Proba me
σουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. Δοκίμασόν με
deus: ⁊ ſcito cor meū. Interroga me: ⁊ cognoſce
ὁ θεός, καὶ γνῶθι τὴν καρδίαν μου. Ἔτασόν με, καὶ γνῶθι
ſemitas meas. Et vide ſi via iniq̄tatis in me: ⁊
τὰς τρίβους μου. Καὶ ἴδε εἰ ὁδὸς ἀνομίας ἐν ἐμοί, καὶ
deduc me in via eterna.
ὁδήγησόν με ἐν ὁδῷ αἰωνίᾳ.

In fine pſalmus dauid. 139.
Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ρλθʹ.

Eripe me dñe ab hoie malo: a viro
Ἐξελοῦ με κύριε ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, ἀπὸ ἀνδρὸς
iniquo eripe me. Qui cogitauerūt iniq̄tatē in cor
ἀδίκου ῥῦσαί με. Οἵτινες ἐλογίσαντο ἀδικίαν ἐν καρ-
de: tota die cōſtituebāt prelia: Acue
δίᾳ, ὅλην τὴν ἡμέραν παρετάσσοντο πολέμους, Ἠκό-
rūt linguā ſuā ſicut ſerpētis: venenū aſpidū ſub
νησαν γλῶσσαν αὐτῶν ὡσεὶ ὄφεως, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ
labiis eoꝝ. Dp̄. Cuſtodi me dñe de
τὰ χείλη αὐτῶν. Διάψαλμα. Φύλαξόν με κύριε ἐκ
manu pctōris: ab hoibus iniq̄s eripe me.
χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπων ἀδίκων ἐξελοῦ με.
Qui cogitauerūt ſupplātare greſ
Οἵτινες διελογίσαντο τοῦ ὑποσκελίσαι τὰ διαβήμα-
ſus meos: abſcōderūt ſupbi
τά μου, ἔκρυψαν ὑπερήφανοι ∞∞∞∞∞

celum ibi es tu: ſi iacuero in inferno ∞∞∞ ades tu. Si ſumpſero pēnas meas diluculo: habitauero in extremo ∞ maris. Etiā ibi manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua. Si dixero forte tenebre operient me: nox quoq lux erit corā me. Nec tenebre hn̄t tenebras apud te: & nox q̄ſi dies lucet: ſicut tenebre ſic & lux. Quia tu poſſediſti renes meos: orſus q̄ es me ī vtero matris mee. Cōfitebor tibi q̄m terribiliter magnificaſti me: mirabilia opera tua: & aīa mea nouit nimis. Nō ſunt opta oſſa mea a te quibus fctūs ſum in abſcōdito: imaginat⁹ ſū in nouiſſimis terre. Informē adhuc me viderūt oculi tui: & in libro tuo oēs ſcribētur: dies formati ſūt & nō eſt vna in eis. Mihi āt quā honorabiles fcti ſunt amici tui deus: q̄ fortes paupes eorum. Dinumerabo eos & arena plures erūt: euigilaui & adhuc ſum tecū. Si occideris deus impium: viri ſanguinū declinate a me. Qui contradicent tibi ſcelerate: eleuati ſunt fruſtra aduerſarii tui. Nōne odiētes te dñe odiui: & contra aduerſarios tuos diſtabui? Perfecto odio oderā illos: inimici ∞∞ fcti ſunt mihi. Scrutare deus me & cognoſce cor meū: proba me & ſcito cogitatiōes meas. Et vide ſi via doli in me ē: & deduc me ī via eterna.

Victori pſ dd. 140.

Eripe me dñe ab homine ∞∞∞ malo a viris iniquis ſerua me. ∞∞∞ Qui cogitauerūt malicias in corde: tota ∞ die verſati ſunt in preliis. Exacuerunt ∞∞ linguam ſuam quaſi ſerpens: venenum ∞∞ aſpidum ſub labiis eorum. Semper. ∞∞ Cuſtodi me dñe de manu impii: a viro ∞∞ iniquitatum ſerua me: qui cogitauerunt ∞ ſupplātare greſſus meos. Abſcōderunt ſupbi

שמים שם אתה ואציעה שאול
הנך: אשא כנפי שחר אשכנה
באחרית ים: גם שם ידך תנחני
ותאחזני ימינך: ואמר אך חשך
ישופני ולילה אור בעדני: גם
חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום
יאיר כחשיכה כאורה: כי אתה
קנית כליתי תסכני בבטן אמי:
אודך על כי נוראות נפליתי
נפלאים מעשיך ונפשי ידעת
מאד: לא נכחד עצמי ממך
אשר עשיתי בסתר רקמתי
בתחתיות ארץ: גלמי ראו עיניך
ועל ספרך כלם יכתבו ימים יצרו
ולא אחד בהם: ולי מה יקרו
רעיך אל מה עצמו ראשיהם:
אספרם מחול ירבון הקיצתי
ועודי עמך: אם תקטל אלוה
רשע ואנשי דמים סורו מני:
אשר ימרוך למזמה נשוא לשוא
עריך: הלא משנאיך יהוה
אשנא ובתקוממיך אתקוטט:
תכלית שנאה שנאתים לאויבים
היו לי: חקרני אל ודע לבבי
בחנני ודע שרעפי: וראה אם
דרך עצב בי ונחני בדרך עולם:

cxl.

למנצח מזמור
לדוד: חלצני יהוה מאדם
רע מאיש חמסים תנצרני:
אשר חשבו רעות בלב כל
יום יגורו מלחמות: שננו
לשונם כמו נחש חמת
עכשוב תחת שפתימו סלה:
שמרני יהוה מידי רשע מאיש
חמסים תנצרני אשר חשבו
לדחות פעמי: טמנו גאים

פח לי וחבלים פרשו רשת ליד — פוח
מעגל מוקשים שתו לי סלה׃ — ענל יקש
אמרתי ליהוה אלי אתה האזינה — שות אזן
יהוה קול תחנוני׃ יהוה אדני — חנן
עז ישועתי סכתה לראשי — עזז ישע
ביום נשק׃ אל תתן יהוה מאויי — סכך נתן
רשע זממו אל תפק ירומו סלה׃ — אוה פוק
ראש מסבי עמל שפתימו — רום
יכסמו׃ ימיטו עליהם גחלים — סבב שפה
באש יפלם במהמרות בל יקומו׃ — כסה מוט
איש לשון בל יכון בארץ איש — נפל המר
חמס רע יצודנו למדחפות׃ ידעתי — קום לשן
כי יעשה יהוה דין עני משפט — כון רוע
אבינים׃ אך צדיקים יודו — צוד דחף
לשמך ישבו ישרים את פניך׃ — עשה ענה

מזמור לדוד **cxlj.** — שפט אבה / צדק ידה / פנה זמר

יהוה קראתיך חושה לי
האזינה קולי בקראי לך׃ תכון — אזן כון
תפלתי קטרת לפניך משאת — כלל נשא
כפי מנחת ערב׃ שיתה יהוה — כף שות
שמרה לפי נצרה על דל שפתי׃ — כה טבה
אל תט לבי לדבר רע להתעולל — נטה רוע
עלילות ברשע את אישים פעלי — עלל
און ובל אלחם במנעמיהם׃ — נעם
יהלמני צדיק חסד ויוכיחני — הלם צדק
שמן ראש אל יני ראשי כי — יכח נוא
עוד ותפלתי ברעותיהם׃ נשמטו — שמט
בידי סלע שפטיהם ושמעו
אמרי כי נעמו׃ כמו פלח ובקע
בארץ נפזרו עצמינו לפי שאול׃ — פזר שאל
כי אליך יהוה אדני עיני בך
חסיתי אל תער נפשי׃ שמרני — חסה ערה
מידי פח יקשו לי ומקשות פעלי — פוח יקש
און׃ יפלו במכמריו רשעים יחד — נפל כמר
אנכי עד אעבור׃ — עבר

משכיל לדוד **cxlii.** — שכל

laqueum mihi: & funibus extenderunt rete: iuxta ſemitam offendiculum poſuerunt mihi. Semper. Dixi domino deus meus es tu: exaudi domine vocem deprecationis mee. Deus domine fortitudo ſalutis mee: protexiſti caput meum in die belli. Ne des domine deſideria impii: ſcelera eius ne effundantur & eleuentur. Sp. Amaritudo conuiuarum meorum labor labiorum eorum operiet eos. Cadent ſuper eos carbones: in ignem deiicies eos: in foueam vt non conſurgant. Vir linguoſus non dirigetur in terra: virum iniquum mala capient in interitu. Scio quod faciet dominus cauſam inopis: iudicia pauperum. Attamen iuſti confitebuntur nomini tuo: habitabunt recti cum vultu tuo.

Pſalmus dauid. 141.

Domine clamaui ad te festina mihi: exaudi vocem meam clamantis ad te. Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo: eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum. Pone domine cuſtodiam ori meo: ſerua paupertatem labiorum meorum. Ne declines cor meum in verbum malum: volucre cogitationes ipſas: cum viris operantibus iniquitatem: neque comedere in deliciis eorum. Corripiat me iuſtus in miſericordia & arguat me: oleum amaritudinis non impinguet caput meum: quia adhuc oratio mea pro maliciis eorum. Sublati ſunt iuxta petram iudices eorum: & audient verba mea quoniam decorata ſunt. Sicut agricola cum ſcindit terram: ſic diſſipata ſunt oſſa noſtra in ore inferni. Quia ad te domine deus oculi mei: in te ſperaui: ne euacues animam meam. Cuſtodi me de manibus laquei quem poſuerunt mihi: & de offendiculis operantium iniquitatem. Incident in rete eius impii ſimul: ego autem tranſibo.

Eruditio dauid

laqueum mihi. Diapſ. Et funibus extenderunt la
παγίδα μοι. Διάψαλμα. Καὶ σχοινίοις διέτειναν παγί
queum pedibus meis: iuxta iter ſcandala poſuerunt mihi.
δα τοῖς ποσί μου, ἐχόμενα τρίβου σκάνδαλα ἔθεντό μοι.
Dixi domino: deus meus es tu: exaudi domine vo
Εἶπα τῷ κυρίῳ, θεός μου εἶ σύ, ἐνώτισαι κύριε τὴν φω
cem deprecationis mee. Domine domine virtus ſalutis
νὴν τῆς δεήσεώς μου. Κύριε κύριε δύναμις τῆς σωτηρίας
mee: obumbraſti ſuper caput meum in die bel
μου, ἐπεσκίασας ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου ἐν ἡμέρᾳ πολέ
li. Ne tradas me domine a deſiderio meo pec
μου. Μὴ παραδῷς με κύριε ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου ἁ
catori. Cogitauerunt contra me: ne derelinquas me:
μαρτωλῷ. Διελογίσαντο κατ᾽ ἐμοῦ, μὴ ἐγκαταλίπῃς με,
ne forte exaltentur. Diapſ. Caput circui
μή ποτε ὑψωθῶσιν. Διάψαλμα. Ἡ κεφαλὴ τοῦ κυκλώ
tus eorum: labor labiorum ipſorum: operiet eos.
ματος αὐτῶν, κόπος τῶν χειλέων αὐτῶν καλύψει αὐτούς.
Cadent ſuper eos carbones in igne: deiicies e
Πεσοῦνται ἐπ᾽ αὐτοὺς ἄνθρακες ἐν πυρί, καταβαλεῖς αὐ
os in miſeriis: et non ſubſiſtent. Uir lin
τοὺς ἐν ταλαιπωρίαις, καὶ οὐ μὴ ὑποστῶσιν. Ἀνὴρ γλωσ
guoſus non dirigetur in terra. Uirum iniuſtum ma
σώδης οὐ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄνδρα ἄδικον κα
la capient in interitu. Cognoui quia faciet dominus
κὰ θηρεύσει εἰς διαφθοράν. Ἔγνων ὅτι ποιήσει κύριος τὴν
iudicium inopum et vindictam pauperum. Uerumtamen iuſti
κρίσιν τῶν πτωχῶν καὶ τὴν δίκην τῶν πενήτων. Πλὴν δίκαιοι
confitebuntur nomini tuo: et habitabunt recti
ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου, καὶ κατοικήσουσιν εὐθεῖς
cum vultu tuo. Pſalmus dauid. 140.
σὺν τῷ προσώπῳ σου. Ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ρμ΄.

Domine clamaui ad te exaudi me: intende vo
Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σὲ εἰσάκουσόν μου, πρόσχες τῇ φω
ci deprecationis mee: cum clamauero ad te. Di
νῇ τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς σέ. Κα
rigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo.
τευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου.
Eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum. Pone domine
Ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου θυσία ἑσπερινή. Θοῦ κύριε — Eccle. 22.a.
cuſtodiam ori meo: et oſtium circunſtantie circum
φυλακὴν τῷ στόματί μου, καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ
labia mea. Non declines cor meum in verba ma
χείλη μου. Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονη
litie: ad excuſandas excuſationes in peccatis. Cum
ρίας τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. Σὺν
hominibus operantibus iniquitatem: et non communicabo
ἀνθρώποις ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν, καὶ οὐ μὴ συνδυάσω
cum electis eorum. Corripiet me iuſtus in miſericordia
μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν. Παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει
et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet
καὶ ἐλέγξει με, ἔλαιον δὲ ἁμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν
caput meum. Quoniam adhuc et oratio mea in bene
κεφαλήν μου. Ὅτι ἔτι καὶ ἡ προσευχή μου ἐν ταῖς εὐδο
placitis eorum: abſorpti ſunt iuncti petre iudices eo
κίαις αὐτῶν, κατεπόθησαν ἐχόμενα πέτρας οἱ κριταὶ αὐ
rum. Audient verba mea: quoniam ſuauia ſunt: ſicut
τῶν. Ἀκούσονται τὰ ῥήματά μου, ὅτι ἡδύνθησαν, ὡσεὶ
craſſitudo terre erupta eſt ſuper terram: diſſipata ſunt oſſa eo
πάχος γῆς ἐρράγη ἐπὶ τῆς γῆς, διεσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ αὐ
rum ſecus infernum. Quia ad te domine domine oculi mei: in
τῶν παρὰ τὸν ᾅδην. Ὅτι πρὸς σὲ κύριε κύριε οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐπὶ
te ſperaui: non auferas animam meam. Cuſtodi me a
σοὶ ἤλπισα, μὴ ἀντανέλῃς τὴν ψυχήν μου. Φύλαξόν με ἀπὸ
laqueo quem ſtatuerunt mihi: et a ſcandalis ope
παγίδος ἧς συνεστήσαντό μοι, καὶ ἀπὸ σκανδάλων τῶν ἐργα
rantium iniquitatem. Cadent in retiaculo eorum pecca
ζομένων τὴν ἀνομίαν. Πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρῳ αὐτῶν οἱ ἁμαρ
tores: ſingulariter ſum ego donec tranſeam.
τωλοί, καταμόνας εἰμὶ ἐγὼ ἕως ἂν παρέλθω.
Intellectus dauid
Συνέσεως τῷ δαυίδ

cum eſſet ipſe in ſpelunca orans. 141.
ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ προσευχόμενον. ρμα΄.

Uoce mea ad dominum clamaui: voce mea ad dominum
Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς κύριον
deprecatus ſum. Effundam in conſpectu eius orationem meam: tribu
ἐδεήθην. Ἐκχεῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δέησίν μου, τὴν θλί
lationem meam ante ipſum pronunciabo. In deficiendo
ψιν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγελῶ. Ἐν τῷ ἐκλείπειν
ex me ſpiritum meum: et tu cognouiſti ſemitas meas.
ἐξ ἐμοῦ τὸ πνεῦμά μου, καὶ σὺ ἔγνως τὰς τρίβους μου.
In via hac qua ambulabam: abſconderunt laqueum mihi. Con
Ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ ἐπορευόμην, ἔκρυψαν παγίδα μοι. Κα
ſiderabam ad dexteram et videbam: et non erat qui cognoſ
τενόουν εἰς τὰ δεξιὰ καὶ ἐπέβλεπον, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιγι
ceret me. Periit fuga a me: et non eſt qui re
νώσκων με. Ἀπώλετο φυγὴ ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ
quirat animam meam. Clamaui ad te domine: dixi:
ζητῶν τὴν ψυχήν μου. Ἐκέκραξα πρὸς σὲ κύριε, εἶπα,
tu es ſpes mea: portio mea es in terra viuentium. Intende
σὺ εἶ ἡ ἐλπίς μου, μερίς μου εἶ ἐν γῇ ζώντων. Πρόσχες
ad deprecationem meam: quia humiliatus ſum nimis. Libera
πρὸς τὴν δέησίν μου, ὅτι ἐταπεινώθην σφόδρα. Ῥῦσαί
me a perſequentibus me: quia confortati ſunt ſuper
με ἐκ τῶν καταδιωκόντων με, ὅτι ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ
me. Educ de cuſtodia animam meam: ad con
ἐμέ. Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μου, τοῦ ἐξομολο
fitendum nomini tuo. Me expectabunt iuſti donec
γήσασθαι τῷ ὀνόματί σου. Ἐμὲ ὑπομενοῦσι δίκαιοι ἕως
retribuas mihi.
οὗ ἀνταποδῷς μοι.
Pſalmus dauid quando perſequebatur eum
Ψαλμὸς τῷ δαυίδ ὁπότε κατεδίωκεν αὐτὸν
abſalom filius eius. 142.
ἀβεσαλὼμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ρμβ΄.

Domine exaudi orationem meam: auribus percipe
Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι τὴν
obſecrationem meam in veritate tua. Exaudi me in iuſti
δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. Εἰσάκουσόν μου ἐν τῇ δικαιο
tia tua: et non intres in iudicium cum ſeruo
σύνῃ σου, καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου
tuo: Quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens:
σου, Ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν,
Quia perſecutus eſt inimicus animam meam: humilia
Ὅτι κατεδίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου, ἐταπείνω
uit in terra vitam meam. Collocauit me in obſcuris ſicut
σεν εἰς γῆν τὴν ζωήν μου. Ἐκάθισέ με ἐν σκοτεινοῖς ὡς
mortuos ſeculi: et anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus.
νεκροὺς αἰῶνος, καὶ ἠκηδίασεν ἐπ᾽ ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου.
In me turbatum eſt cor meum: memor fui dierum an
Ἐν ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου, ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρ
tiquorum. Meditatus ſum in omnibus operibus tuis: in fa
χαίων. Ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν ποι
ctis manuum tuarum meditabar. Expandi ad te
ήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων. Διεπέτασα πρὸς σὲ
manus meas: anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Ue
τὰς χεῖράς μου, ἡ ψυχή μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι. Τα
lociter exaudi me domine: defecit ſpiritus meus. Non
χὺ εἰσάκουσόν μου κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ
auertas faciem tuam a me: et ſimilis ero
ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθήσο
deſcendentibus in lacum. Auditam fac
μαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ἀκουστὸν ποίησόν
mihi mane miſericordiam tuam: quia in te ſperaui. Notam
μοι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα. Γνώρι
fac mihi domine viam: in qua ambulem: quia ad te leuaui
σόν μοι κύριε ὁδόν, ἐν ᾗ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σὲ ἦρα
animam meam. Eripe me de inimicis meis: domine ad
τὴν ψυχήν μου. Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, κύριε πρὸς
te confugi: doce me vt faciam voluntatem tuam.
σὲ κατέφυγον, δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου.
Quia tu es deus meus: ſpiritus tuus bonus
Ὅτι σὺ εἶ ὁ θεός μου, τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν

cum eſſet in ſpelunca: Oratio. 142.

Uoce mea ad dominum clamabo: voce mea ad dominum deprecatus ſum. Effundam in conſpectu eius eloquium meum: tribulationem meam coram illo annunciabo. Cum anxius in me fuerit ſpiritus meus: tu enim noſti ſemitam meam: in via hac qua ambulabo abſconderunt laqueum mihi. Reſpice ad dexteram & vide quia non ſit qui cognoſcat me: periit fuga a me & non eſt qui requirat animam meam. Clamaui ad te domine dixi tu es ſpes mea: pars mea in terra viuentium. Auſculta deprecationem meam quoniam infirmatus ſum nimis: libera me a perſecutoribus meis quoniam confortati ſunt ſuper me. Educ de carcere animam meam: vt confiteatur nomini tuo: in me coronabuntur iuſti cum retribueris mihi.

Pſalmus dauid. 143.

Domine exaudi orationem meam: auſculta deprecationem meam: in veritate tua exaudi me in iuſtitia tua. Et non venias in iudicio cum ſeruo tuo: quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens: Quia perſecutus eſt inimicus animam meam: confregit in terra vitam meam: poſuit me in tenebris ſicut mortuos antiquos. Et anxius fuit in me ſpiritus meus: in medio mei ſollicitum fuit cor meum: Recordabar dierum antiquorum: meditabar omnia opera tua: facta manuum tuarum loquebar. Expandi manus meas ad te: anima mea quaſi terra ſitiens ad te. Semper. Cito exaudi me domine defecit ſpiritus meus: ne abſcondas faciem tuam a me & comparabor deſcendentibus in lacum. Fac me audire mane miſericordiam tuam quoniam in te confido: notam fac mihi viam in qua ambulem quoniam ad te leuaui animam meam. Libera me de inimicis meis domine: a te protectus ſum. Doce me vt faciam voluntatem tuam: quia tu deus meus: ſpiritus tuus bonus

בהיותו במערה תפלה׃ קולי — היה פלל
אל יהוה אזעק קולי אל יהוה — זעק
אתחנן׃ אשפך לפניו שיחי — חנן שפך
צרתי לפניו אגיד׃ בהתעטף — פנה שיח
עלי רוחי ואתה ידעת נתיבתי — צור נגד
בארח זו אהלך טמנו פח — עטף נתב
לי׃ הבט ימין וראה ואין — הלך פוח
לי מכיר אבד מנוס ממני — נבט ימן
אין דורש לנפשי׃ זעקתי — נכר נוס
אליך יהוה אמרתי אתה מחסי — חסה
חלקי בארץ החיים׃ הקשיבה — קשב
אל רנתי כי דלותי מאד — רנן דלל
הצילני מרדפי כי אמצו ממני׃ — נצל
הוציאה ממסגר נפשי להודות — יצא סגר
את שמך בי יכתירו צדיקים — ידה כתר
כי תגמל עלי׃ **cxliii.** — צדק גמל

מזמור לדוד — זמר

יהוה שמע תפלתי האזינה אל — כלל אזן
תחנוני באמונתך ענני — חנן ענה
בצדקתך׃ ואל תבוא במשפט — בוא שפט
את עבדך כי לא יצדק לפניך — צדק פנה
כל חי׃ כי רדף אויב נפשי דכא — איב
לארץ חיתי הושיבני במחשכים — חיה ישב
כמתי עולם׃ ותתעטף עלי רוחי — חשך מות
בתוכי ישתומם לבי׃ זכרתי — עלם עטף
ימים מקדם הגיתי בכל פעלך — שמם
במעשה ידיך אשוחח׃ פרשתי — יום הגה
ידי אליך נפשי כארץ עיפה לך — עשה
סלה׃ מהר ענני יהוה כלתה — שוח
רוחי אל תסתר פניך ממני — ענה
ונמשלתי עם יורדי בור׃ השמיעני — כלה סתר
בבקר חסדך כי בך בטחתי הודיעני — פנה משל
דרך זו אלך כי אליך נשאתי — ירד שמע
נפשי׃ הצילני מאיבי יהוה — ידע
אליך כסתי׃ למדני לעשות רצונך — ילך
כי אתה אלוהי רוחך טובה — נצל / כסה עשה

תנחני בארץ מישור : למען — נחה ישר
שמך יהוה תחיני בצדקתך תוציא — חיה יצא
מצרה נפשי : ובחסדך תצמית — צור צמת
איבי והאבדת כל צררי נפשי — אבד צור
כי אני עבדך :

cxliiij.

לדוד ברוך יהוה צורי — ברך
המלמד ידי לקרב אצבעתי — למד צבע
למלחמה : חסדי ומצודתי משגבי — לחם צוד
ומפלטי לי מגני ובו חסיתי — שגב פלט
הרודד עמי תחתי : יהוה מה — גנן חסה
רדד
אדם ותדעהו בן אנוש ותחשבהו : — ידע אנש
אדם להבל דמה ימיו כצל עובר : — חשב יום
יהוה הט שמיך ותרד גע בהרים — עבר נטה
ויעשנו : ברוק ברק ותפיצם — ירד נגע
שלח חציך ותהמם : שלח ידיך — עשן ברק
ממרום פצני והצילני ממים — פוץ המם
רבים מיד בני נכר : אשר פיהם — רום פצה
דבר שוא וימינם ימין שקר : — נצל רבב
אלהים שיר חדש אשירה לך — פה ימן
בנבל עשור אזמרה לך : הנותן — שור
תשועה למלכים הפוצה את דוד — עשר זמר
עבדו מחרב רעה : פצני והצילני — נתן ישע
מיד בני נכר אשר פיהם דבר — רוע
שוא וימינם ימין שקר :
אשר בנינו כנטיעים מגדלים — נטע גדל
בנעוריהם בנותינו כזוית — נער בנה
מחטבות תבנית היכל : מזוינו — זוה
מלאים מפיקים מזן אל זן — חטב בנה
צאוננו מאליפות מרבבות — היכל זוה
בחוצותינו : אלופינו מסבלים — פוק זון
אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה — צון אלף
ברחבתינו : אשרי העם שככה — רבב חוץ
לו אשרי העם שיהוה אלהיו : — אלף סבל
יצא כה

cxlv.

תהלה לדוד — הלל
ארוממך אלוהי המלך — רמם
ואברכה שמך לעולם ועד : — ברך עלם

deducet me in terram rectam. Propter ∞∞∞ nomē tuū dn̄e viuificabis me: in iuſtitia tua educes de anguſtia aīam meā. Et in mīa tua diſſipabis inimicos meos: & pdes oēs ligantes animā meā: ego em̄ ſum ſeruus tuus.

David. 144.

Benedictus dn̄s fortis meus: qui docet manus meas ad preliū digitos meos ad belliū. Mīa mea & fortitudo mea auxiliator me9 & ſaluator me9 mihi: ſcutū meū & in ipſo ſpaui: qui ſubiecit pplos mihi. Dn̄e quid ē hō q a gnoſcis eū: filius hois quia cōputas eū? Hō vanitati aſſimilatus eſt: dies eius q̄ſi vmbra ptrāſiens. Dn̄e iclina celos tuos & deſcēde: tange mōtes & fumigabūt. Mica fulgure & diſſipa eos: mitte ſagittā tuam & interfice illos. Extende manū tuā de excelſo: libera me & erue me de aquis multis de manu filiorū alienorū. Quorū os locutū eſt vanitatē: & dextera eorū dxtera mēdacii. Deus cāticū nouū cātabo tibi: in pſalterio decachordo pſallā tibi. Qui das ſalutē regibus: qui eruis dauid ſeruū tuū d gladio peſſimo. Libera me & erue me de manu filiorū alienorum: quorū os locutū eſt vanitatē: & dextera eorū dextera mendacii. Vt ſint filii nr̄i q̄ſi plātatio creſcēs in adoleſcentia ſua: filie noſtre q̄ſi āguli ornati ad ſilitudinē tēpli. Prōptuaria noſtra plena: & ſupfundentia ex hoc in illud: pecora nr̄a in milibus & innumerabilia in cōpitis noſtris. Tauri nr̄i pingues: ∞∞∞∞∞∞∞∞ nō eſt iterruptio & nō eſt egreſſus: & nō ē vlulatus in plateis noſtris. Beatus populus cuius talia ſunt: btūs populus cuius dn̄s deꝰ ſuus.

Laudatio dauid. 145.

Exaltabo te deꝰ meus rex: ∞∞∞∞∞∞ & bn̄dicam noī tuo in eternum & vltra. ∞∞∞∞

deducet me in trā rectā. Propter nomē tuū dn̄e
ὁδηγήσει με ἐν γῆ εὐθεία. Ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου κύριε
viuificabis me. In equitate tua educes de tribulatiōe
ζήσεις με. Ἐν τῆ δικαιοσύνη σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τὴν
aīaꝫ meā. Et in mīa tua diſpdes ini=
ψυχήν μου. Καὶ ἐν τῶ ἐλέει σου ἐξολοθρεύσεις τοὺς ἐχ=
micos meos. Et perdes oēs qui tribulāt aīā
θροὺς μου. Καὶ ἀπολεῖς πάντας τοὺς θλίβοντας τὴν ψυ
mā meā: qm̄ ego ſeruus tuus ſum.
χήν μου, ὅτι ἐγὼ δοῦλός σου εἰμί.

Pſalmus dauid ad goliath. 143.
Ψαλμὸς τῶ δαυὶδ πρὸς τὸν γολιάθ. ρμγ΄.

Benedictus dn̄s deus me9. Qui docet ma= ö.17.
Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός μου. Ὁ διδάσκων τὰς χεῖ
nus meas ad preliū: digitos meos ad bel
ράς μου εἰς παράταξιν, τοὺς δακτύλους μου εἰς πόλε=
lum. Mīa mea ⁊ refugiū meū: ſuſceptor meus ⁊
μον. Ἔλεός μου καὶ καταφυγή μου, ἀντιλήπτωρ μου καὶ ö.17.
liberator me9: protector me9: ⁊ in ipo ſperaui. Qui
ῥύστης μου, ὑπερασπιστής μου, καὶ ἐπ' αὐτῶ ἤλπισα. Ὁ
ſubdit pplm meū ſub me. Dn̄e qd eſt hō:
ὑποτάσσων τὸν λαόν μου ὑπ' ἐμέ. Κύριε τί ἐστιν ἄνθρωπος, Job.
q: inotuiſti ei: aut filius hois: q: reputas eū?
ὅτι ἐγνώσθης αὐτῶ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι λογίζη αὐτῶ;
Homo vanitati ſimilis fact9 ē: dies eius ſicut vmbra
Ἄνθρωπος ματαιότητι ὡμοιώθη, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ σκιὰ
pretereūt. Dn̄e inclina celos ⁊ deſcēde: tāge
παράγουσι. Κύριε κλῖνον οὐρανοὺς καὶ κατάβηθι, ἅψαι
mōtes ⁊ fumigabūt. Fulgura coruſcatiōē ⁊
τῶν ὀρέων καὶ καπνισθήσονται. Ἄστραψον ἀστραπὴν καὶ
diſſipabis eos: emitte ſagittas tuas ⁊ cō
σκορπιεῖς αὐτούς, ἐξαπόστειλον τὰ βέλη σου καὶ συν
turbabis eos. Emitte manū tuā de alto:
ταράξεις αὐτούς. Ἐξαπόστειλον τὴν χεῖρά σου ἐξ ὕψους,
eripe me ⁊ libera me de aquis multis: de manu
ἐξελοῦ με καὶ ῥῦσαί με ἐξ ὑδάτων πολλῶν, ἐκ χειρὸς
filioꝝ alienoꝝ. Quoꝝ os locutū ē vanitatē: ⁊ dex
υἱῶν ἀλλοτρίων. Ὧν τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητα, καὶ ἡ δε
tera eoꝝ: dextera iniqtatis. Deus cāticū nouū cātabo
ξιὰ αὐτῶν, δεξιὰ ἀδικίας. Ὁ θεὸς ὠδὴν καινὴν ᾄσομαί
tibi: in pſalterio decachordo pſallā tibi. Qui das
σοι, ἐν ψαλτηρίω δεκαχόρδω ψαλῶ σοι. Τῶ διδόντι
ſalutē regibus: qui redemiſti dauid
τὴν σωτηρίαν τοῖς βασιλεῦσι, τῶ λυτρουμένω δαυὶδ
ſeruū tuū de gladio maligno. Eripe me ⁊
τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἐκ ῥομφαίας πονηρᾶς. Ῥῦσαί με καὶ
erue me de manu filioꝝ alienoꝝ. Quoꝝ os locu=
ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων. Ὧν τὸ στόμα ἐλά=
tū ē vanitatē: ⁊ dextera eoꝝ dextera iniqtatis. Quoꝝ
λησε ματαιότητα, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτῶν δεξιὰ ἀδικίας. Ὧν
filii eoꝝ ſicut nouelle plātate in iuuētute ſua.
οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὡς νεόφυτα ἱδρυμένα ἐν τῆ νεότητι αὐτῶν.
Filie eoꝝ cōpoſite: circūornate
Αἱ θυγατέρες αὐτῶν κεκαλλωπισμέναι, περικεκοσμημέ
te vt ſimilitudo tēpli. Prōptuaria eoꝝ plena: eru
ναι ὡς ὁμοίωμα ναοῦ. Τὰ ταμιεῖα αὐτῶν πλήρη, ἐξε=
ctātia ex hoc in illud. Oues eoꝝ fe=
ρευγόμενα ἐκ τούτου εἰς τοῦτο. Τὰ πρόβατα αὐτῶν πο
toſe abūdātes in greſſibus ſuis. Boues eo
λυτόκα πληθύνοντα ἐν ταῖς ἐξόδοις αὐτῶν. Οἱ βόες αὐ
rū craſſe. Nō eſt ruina macerie: neqꝫ trā
τῶν παχεῖς. Οὐκ ἔστι κατάπτωμα φραγμοῦ, οὐδὲ διέ=
ſitus: neqꝫ clamor in plateis eoꝝ. Btūm di
ξοδος, οὐδὲ κραυγὴ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν. Ἐμακά=
xerūt pplm cui hec ſunt: btūs pplꝰ cuius dn̄s
ρισαν τὸν λαὸν ᾧ ταῦτά ἐστι, μακάριος ὁ λαὸς οὗ κύριος
deus eius. Laudatio dauid. 144.
ὁ θεὸς αὐτοῦ. Αἴνεσις τῶ δαυίδ. ρμδ΄.

Exaltabo te deus meus rex meus: ⁊ bene
Ὑψώσω σε ὁ θεός μου ὁ βασιλεύς μου, καὶ εὐλο
dicā noī tuo in ſeculū:
γήσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα, ∞∞∞∞∞∞∞∞

⁊ in ſeculū ſeculi. Per ſingulos dies bn̄dicā
καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Καθ' ἑκάστην ἡμέραν εὐλογήσω
tibi: ⁊ laudabo nomē tuū in ſeculū ⁊ in ſeculū
σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ
ſeculi. Magnus dn̄s ⁊ laudabilis nimis: ⁊ magnitudi=
αἰῶνος. Μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, καὶ τῆς μεγαλωσύ
145. nis eius nō eſt finis. Gn̄atio ⁊ gn̄atio laudabūt ope
νης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας. Γενεὰ καὶ γενεὰ ἐπαινέσει τὰ ἔρ=
ra tua: ⁊ potētiā tuā pronūtiabit. Magnificen
γα σου, καὶ τὴν δύναμίν σου ἀπαγγελοῦσι. Τὴν μεγαλοπρέ
tiā glorie ſctitatis tue loquētur: ⁊ mi=
πειαν τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης σου λαλήσουσι, καὶ τὰ θαυ=
rabilia tua narrabūt. Et vtutē terribiliū tuoꝝ
μάσιά σου διηγήσονται. Καὶ τὴν δύναμιν τῶν φοβερῶν σου
dicēt: ⁊ magnitudinē tuā narrabūt. Memoriā
ἐροῦσι, καὶ τὴν μεγαλωσύνην σου διηγήσονται. Μνήμην τοῦ
abūdātie ſuauitatis tue eructabūt: ⁊ iuſtitia
πλήθους τῆς χρηστότητός σου ἐξερεύξονται, καὶ τῆ δικαιοσύνη
tua exultabūt. Miſerator ⁊ miſericors dn̄s: pa=
σου ἀγαλλιάσονται. Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος, μα=
tiēs ⁊ multū miſericors. Suauis dn̄s vniuerſis:
κρόθυμος καὶ πολυέλεος. Χρηστὸς κύριος τοῖς σύμπασι,
⁊ miſeratiōes eius ſup oia opa eius. Cōfi
καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἐξομο=
teantur tibi dn̄e oia opa tua: ⁊ ſcti
λογησάσθωσάν σοι κύριε πάντα τὰ ἔργα σου, καὶ οἱ ὅσιοί
tui benedicāt tibi. Gloriā regni tui dicēt:
σου εὐλογησάτωσάν σε. Δόξαν τῆς βασιλείας σου ἐροῦσι,
⁊ potētiā tuā loquētur. Ut notā faciāt fi
καὶ τὴν δυναστείαν σου λαλήσουσι. Τοῦ γνωρίσαι τοῖς υἱ=
liis hoium potētiā tuā: ⁊ gloriā magni
οῖς τῶν ἀνθρώπων τὴν δυναστείαν σου, καὶ τὴν δόξαν τῆς μεγα
ficētie regni tui. Regnū tuū regnū
λοπρεπείας τῆς βασιλείας σου. Ἡ βασιλεία σου βασιλεία
oium ſeculoꝝ: ⁊ dominatio tua in oīm gn̄atiōe ⁊
πάντων τῶν αἰώνων, καὶ ἡ δεσποτεία σου ἐν πάση γενεᾶ καὶ
gn̄atiōe. Fidelis dn̄s in oib9 vbis ſuis: ⁊ ſctūs in
γενεᾶ. Πιστὸς κύριος ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν
oibus opibus ſuis. Suſtētat dn̄s oēs qui
πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ὑποστηρίζει κύριος πάντας τοὺς
corruunt: ⁊ erigit oēs eliſos.
καταπίπτοντας, καὶ ἀνορθοῖ πάντας τοὺς κατερραγμένους.
Oculi oium in te ſperant: ⁊ tu das
Οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν
eſcā illoꝝ in tpe oportūo. Apis tu manū tuā: ⁊
τροφὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρία. Ἀνοίγεις σὺ τὴν χεῖρά σου, καὶ
imples oē aial refectiōe. Iuſtus dn̄s in oibus
ἐμπιπλᾶς πᾶν ζῶον εὐδοκίας. Δίκαιος κύριος ἐν πάσαις
viis ſuis: ⁊ ſctūs in oibus opib9 ſuis. Prope
ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἐγγὺς
dn̄s oibus inuocātibus eū: oibus inuo=
κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν, πᾶσι τοῖς ἐπικα
cātibus eū in vitate. Uolūtatē timētiū ſe
λουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθεία. Θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν
faciet: ⁊ depcationē eoꝝ exaudiet: ⁊ ſaluos faciet e=
ποιήσει, καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούσεται, καὶ σώσει αὐ
os. Cuſtodit dn̄s oēs diligētes ſe: ⁊
τούς. Φυλάσσει κύριος πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, καὶ
oēs peccatores diſpdet. Laudationē dn̄i lo=
πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐξολοθρεύσει. Αἴνεσιν κυρίου λα
quet os meū: ⁊ bn̄dicat oīs caro noī
λήσει τὸ στόμα μου, καὶ εὐλογείτω πᾶσα σὰρξ τὸ ὄνομα τὸ
ſctō eius: in ſeculū ⁊ in ſeculū ſeculi.
ἅγιον αὐτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Alleluia aggei ⁊ zacharie. 145.
Ἀλληλούια ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμε΄.

Lauda aīa mea dn̄m: laudabo dn̄m in vita mea:
Αἴνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, αἰνέσω κύριον ἐν τῆ ζωῆ μου,
pſallā deo meo quādiu ſum. Nolite cōfidere in principi
ψαλῶ τῶ θεῶ μου ἕως ὑπάρχω. Μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχον=
bus in filiis hoium qbus nō eſt ſalus. Exibit
τας ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Ἐξελεύσεται

& vltra. In oī die benedicam tibi: & laudabo nomē tuū in ſempiternum & iugiter. Magnꝰ dn̄s & laudabilis nimis: & magnificētie eiꝰ nō eſt inuentio. Generatio ad gn̄ationē laudabit opa tua: & fortitudines tuas annunciabunt. Decorem glorie magnitudinis tue & verba mirabiliū tuorū loq̄r. Et fortitudinē horribiliū tuorū dicēt: & magnitudines tuas narrabunt. Memoriā multe bonitatis tue loquentur: & iuſtitias tuas laudabunt. Clemēs & miſericors dn̄s: patiens & multe miſatiōis. Bonus dn̄s oibus: & mie eius in vniuerſa opa eiꝰ. Confiteantur tibi dn̄e oia opa tua: & miſericordes tui bn̄dicāt tibi. Gloriā regni tui dicēt: & fortitudines tuas loquētur. Vt oſtēdāt filiis hoim fortitudines eiꝰ & gl'iam decoris regni eius. Regnū tuū regnū oīm ſeculorū: & poteſtas tua in oī gn̄atiōe & gn̄atiōe. Suſtentat dn̄s oēs corruētes: & erigit omnes ∞∞∞∞ iacētes. Oculi oim ad te ſperant: ∞∞∞∞ & tu das eis eſcā ſuā in tempore ſuo. ∞∞∞∞ Aperis manus tuas: & imples omne animal refectiōe. Iuſtus dominus in oibus viis ſuis: & miſericors in oibus opibus ſuis. Iuxta eſt dn̄s oibus qui inuocant illū: oibus qui inuocāt illū in veritate. Placitū timentium ſe faciet: & clamorē eorū exaudiet & ſaluabit eos. ∞∞∞ Cuſtodit dn̄s oēs diligentes ſe: ∞∞∞∞ & vniuerſos impios conteret. ∞∞∞∞ Laudationē dn̄i loquetur os meū: & bn̄dicet oīs caro noī ſctō eius in eternum & iugiter.

Aleluia. 146.

Lauda aīa mea dominum. Laudabo dn̄m in vita mea: cātabo deo meo q̄diu ſum. Nolite cōfidere in principibus: in filio homis cui nō eſt ſalus. Egredietur ∞∞∞∞∞∞

ועד : בכל יום אברכך ואהללה — הלל
שמך לעולם ועד : גדול — גדל
יהוה ומהלל מאד ולגדלתו
אין חקר : דור לדור ישבח — שבח
מעשיך וגבורתיך יגידו : — עשה נגד
הדר כבוד הודך ודברי — כבד
נפלאתיך אשיחה : ועזוז נוראתיך — פלא שוח
יאמרו וגדלותך אספרנה : זכר — עזז ירא
רב טובך יביעו וצדקתך ירננו : — אמר ספר
חנון ורחום יהוה ארך אפים — נבע רנן
וגדל חסד : טוב יהוה לכל ורחמיו — חנן רחם
על כל מעשיו : יודוך יהוה כל — ידה
מעשיך וחסידיך יברכוכה : כבוד — חסד
מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו : — גבר דבר
להודיע לבני האדם גבורתיו — ידע
וכבוד הדר מלכותו : מלכותך
מלכות כל עולמים וממשלתך — עלם משל
בכל דור ודור : סומך יהוה — סמך
לכל הנפלים וזוקף לכל יי — זקף
הכפופים : עיני כל אליך ישברו — כפף שבר
ואתה נותן להם את אכלם בעתו : — נתן
פותח את ידיך ומשביע לכל חי — פתח שבע
רצון : צדיק יהוה בכל דרכיו — רצה צדק
וחסיד בכל מעשיו : קרוב יהוה — עשה קרב
לכל קראיו לכל אשר יקראהו — קרא
באמת : רצון יראיו יעשה ואת
שועתם ישמע ויושיעם : — שמע ישע
שומר יהוה את כל אהביו — שמר
ואת כל הרשעים ישמיד : — שמד
תהלת יהוה ידבר פי ויברך כל — הלל דבר
בשר שם קדשו לעולם ועד : — פה ברך
עלם

הללויה cxlvj.

הללי נפשי את יהוה : אהללה — הלל
יהוה בחיי אזמרה לאלהי בעודי : — חיה זמר
אל תבטחו בנדיבים בבן אדם — בטח נדב
שאין לו תשועה : תצא יי — אין ישע
יצא

רוּחוֹ יָשׁוּב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא — שוב
אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל — אבד
יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל יְהוָה
אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת
הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם הַשֹּׁמֵר
אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט — עלם שפט
לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים
יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: יְהוָה פֹּקֵחַ — נתר אסר
עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה — כפף
אֹהֵב צַדִּיקִים: יְהוָה שֹׁמֵר אֶת — צדק
גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד — גור יתם
וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְהוָה — עדד עות
לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר — מלך עלם
הַלְלוּיָהּ: — דור

cxlvii.

הַלְלוּיָהּ
כִּי טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי נָעִים — נעם
נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלִַם — נאה הלל
יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: — בנה דחה
הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ — כנס רפא
לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים — שבר חבש
לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ — מנה ספר
וְרַב כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: — כבב קרא
מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל — גדל רבב
רְשָׁעִים עֲדֵי אָרֶץ: עֱנוּ לַיהוָה — כוח בין
בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: — עדד ענה
הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין — שפל ענה
לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר: — ידה כנר
נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב — כסה כון
אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס — צמח חצר
יֶחְפָּץ לֹא בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה: — נתן
רוֹצֶה יְהוָה אֶת יְרֵאָיו אֶת — קרא נגר
הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי — חפץ רצה
יְרוּשָׁלִַם אֶת יְהוָה הַלְלִי — רצה
אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי חִזַּק בְּרִיחֵי — יחל
שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם — ברח
גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ: — שום גבל / שלם חטט / שבע

ſpūs eius & reuertetur in humū ſuā: in die illa peribunt cogitationes eius. Btūs cuius deus iacob auxiliator ei⁹: ſpes eius in domino deo ſuo. Qui fecit celos & terram: mare & omnia que in eis ſunt: qui cuſtodit veritatē in ſempiternū. Qui facit iudiciū calūniā ſuſtinentibus: & dat panem eſurientibus: dñs ſoluit vinctos. Dominus illuminat cecos: dominus erigit eliſos: dominus diligit iuſtos. Dominus cuſtodit aduenas: pupillum & viduam eriget: & viā impiorū conteret. Regnabit dominus i eternū: deus tuus ſiō in gñatione & gñatione. Aleluia. 147.

Laudate dominum quoniam bonum eſt canticum dei noſtri quoniam decorum eſt: pulchra laudatio. Edificabit hieruſalem dominus: eiectos iſrael congregabit. Qui ſanat contritos corde: & alligat plagas eorū. Qui nūerat multitudinē ſtellaꝝ: & oēs noie vocat. Magnus dominus noſter: & multus fortitudie: & prudētie eius nō ē numerus. Suſcipiēs manſuetos dñs: humilians impios vſq ad terrā. Cantate domino in cōfeſſione: cāite dō noſtro in cithara. Qui operit celos nubibus & prebet terre pluuiā: & oriri facit in mōtibus germen. Qui dat iumētis panē ſuum: filiis corui clamantibus. Non eſt in fortitudine equi voluntas eius: neq in tibiis viri placetur ei. Placetur dño in his q timent eum: & expectāt miſericordiā eius. Lauda ieruſalem dominum: lauda deum tuum ſion. Qm̄ confortauit vectes portarū tuarū: benedixit filiis tuis in medio tui. Qui poſuit terminū tuum pacem: adipe frumenti ſaturauit te.

ſpūs eius: τ reuertet in terrā ſuā. In
τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Ἐν
illa die peribūt oēs cogitatiōes eius:
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ.
Btūs cuius deus iacob adiutor eius: ſpes eius — Eccl. 14.c. Apo. 14.b.
Μακάριος οὗ ὁ θεὸς ἰακὼβ βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ
in dño deo ipſius. Qui fecit celū τ
ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ. Τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ
terrā: mare τ oīa q̄ in eis. Qui cu
τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. Τὸν φυ
ſtodit veritatē in ſeculū: q facit iudiciū
λάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιοῦντα κρίμα τοῖς
iniuriā patiētib⁹: q dat eſcā eſurientib⁹. Dñs ſol
ἀδικουμένοις, διδόντα τροφὴν τοῖς πεινῶσι. Κύριος λύ
uit cōpeditos: dñs illuminat cecos: dñs erigit
ει πεπεδημένους, κύριος σοφοῖ τυφλούς, κύριος ἀνορθοῖ
eliſos: dñs diligit iuſtos: dñs cuſto
κατερραγμένους, κύριος ἀγαπᾷ δικαίους, κύριος φυλάσ
dit aduenas. Pupillū τ viduā ſuſcipiet:
σει τοὺς προσηλύτους. Ὀρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται,
τ viā pctōr diſpdet. Regnabit dñs in
καὶ ὁδὸν ἁμαρτωλῶν ἀφανιεῖ. Βασιλεύσει κύριος εἰς τὸν
ſeculū: de⁹ tuus ſion in gñatione τ gñatione.
αἰῶνα, ὁ θεός σου σιὼν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.
Alleluia. 146.
Ἀλληλούϊα. ρμϛʹ.
Laudate dñm qm̄ bonus pſalmus: deo nr̄o
Αἰνεῖτε τὸν κύριον ὅτι ἀγαθὸς ψαλμός, τῷ θεῷ ἡμῶν
iocūda ſit laudatio: edificās hieruſalē dñs: diſ
ἡδυνθείη αἴνεσις, οἰκοδομῶν ἱερουσαλὴμ ὁ κύριος, τὰς δια
perſiōes iſrael cōgregabit. Qui ſanat cō
σπορὰς τοῦ ἰσραὴλ ἐπισυνάξει. Ὁ ἰώμενος τοὺς συντε
tritos corde: τ alligat cōtritiōes
τριμμένους τὴν καρδίαν, καὶ δεσμεύων τὰ συντρίμματα
eoꝝ. Qui numerat multitudines ſtellaꝝ: τ oib⁹ eis no
αὐτῶν. Ὁ ἀριθμῶν πλήθη ἄστρων, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνό
mina vocās. Magnus dñs nr̄: τ magna virtus
ματα καλῶν. Μέγας ὁ κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς
eius: τ ſapiētie eius nō eſt numer⁹. Suſ
αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Ἀνα
cipiēs manſuetos dñs: humilians āt pctōres vſq ad
λαμβάνων πραεῖς ὁ κύριος, ταπεινῶν δὲ ἁμαρτωλοὺς ἕως
terrā. Precinite dño in cōfeſſiōe: pſallite deo
γῆς. Ἐξάρξατε τῷ κυρίῳ ἐν ἐξομολογήσει, ψάλατε τῷ θεῷ
nr̄o in cithara. Qui operit celū in nubibus
ἡμῶν ἐν κιθάρᾳ. Τῷ περιβάλλοντι τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις,
qui parat terre pluuiā. Qui pducit in mōtib⁹ fe — ps. 103.
τῷ ἑτοιμάζοντι τῇ γῇ ὑετόν. Τῷ ἐξανατέλλοντι ἐν ὄρεσι χόρ
nū: τ herbā ſeruituti hoim. Qui dat
τον, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Διδόντι τοῖς
iumētis eſcā ipſoꝝ: τ pullis coruoꝝ
κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν, καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων
inuocātibus eū. Nō in fortitudine
τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. Οὐκ ἐν τῇ δυναστείᾳ τοῦ
equi volūtatē habebit: neq̄ in tibijs viri bñpla
ἵππου θελήσει, οὐδὲ ἐν ταῖς κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὐδο
citū eſt. Bñplacitū ē dño ſup timētes eū: τ
κεῖ. Εὐδοκεῖ κύριος ἐν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, καὶ
in eis qui ſperāt ſup miaꝫ eius.
ἐν τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Alleluia aggei τ zacharie. 147.
Ἀλληλούϊα ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμζʹ.
Lauda hieruſalē dñm: lauda deū tuū
Ἐπαίνει ἱερουσαλὴμ τὸν κύριον, αἴνει τὸν θεόν σου
ſion. Qm̄ cōfortauit ſeras portaꝝ tuaꝝ: bñ
σιών. Ὅτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου, εὐ
dixit filijs tuis in te. Qui poſuit fines tuos
λόγησε τοὺς υἱούς σου ἐν σοί. Ὁ τιθεὶς τὰ ὅριά σου
pacē: τ adipe frumēti ſatiat te.
εἰρήνην, καὶ στέαρ πυροῦ ἐμπιπλῶν σε.

Qui emittit eloquiū ſuū terre: velociter cur
Ὁ ἀποστέλλων τὸ λόγιον αὐτοῦ τῇ γῇ, ἕως τάχους δρα
ret ſermo eius. Qui dat niuē ſicut lanā:
μεῖται ὁ λόγος αὐτοῦ. Διδόντος χιόνα αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον,
nebulā ſicut cinerē ſpargit. Mittit cryſtallū
ὁμίχλην ὡσεὶ σποδὸν πάσσοντος. Βάλλοντος κρύσταλλον
ſuū ſicut bucellas: ante faciē frigoris eius quis
αὐτοῦ ὡσεὶ ψωμούς, κατὰ πρόσωπον ψύχους αὐτοῦ τίς
ſuſtinebit? Emittet vbū ſuū: τ liq̄faciet ea:
ὑποστήσεται; Ἐξαποστελεῖ τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ τήξει αὐ
flabit ſpūs eius: τ fluēt a
τά, πνεύσει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ῥυήσεται ὕδα
que. Qui annūciat vbū ſuū iacob: iu
τα. Ὁ ἀπαγγέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῷ ἰακώβ, δικαι
ſtitias τ iudicia ſua iſrael. Non fecit ta
ώματα καὶ κρίματα αὐτοῦ τῷ ἰσραήλ. Οὐκ ἐποίησεν οὕ
liter oīm natiōi: τ iudicia ſua nō manifeſtauit eis.
τως παντὶ ἔθνει, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς.
Alleluia aggei τ zacharie. 148.
Ἀλληλούϊα ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου. ρμηʹ.
Laudate dñm de celis: laudate eū
Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, αἰνεῖτε αὐτὸν
in excelſis. Laudate eū oēs angeli e
ἐν τοῖς ὑψίστοις. Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐ
Dan. 3 c. Judith 16.f. — ius: laudate eū oēs virtutes eius. Laudate
τοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. Αἰνεῖτε
eū ſol τ luna: laudate eū oēs ſtelle τ
αὐτὸν ἥλιος καὶ σελήνη, αἰνεῖτε αὐτὸν πάντα τὰ ἄστρα καὶ
lumē. Laudate eū celi celoꝝ: τ
τὸ φῶς. Αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ
aqua q̄ ſup celos: laudēt nomē
ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα
dñi. Quia ipſe dixit τ facta ſunt: ipſe mādauit
κυρίου. Ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλα
τ creata ſunt. Statuit ea in ſeculū: τ in
το καὶ ἐκτίσθησαν. Ἔστησεν αὐτὰ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς
ſeculū ſeculi: preceptū poſuit τ nō prete
τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πρόσταγμα ἔθετο καὶ οὐ παρελεύ
ribit. Laudate dñm de terra: dracones
σεται. Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες
τ oēs abyſſi. Ignis grando nix glacies
καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι. Πῦρ χάλαζα χιὼν κρύσταλλος
ſpūs procellaꝝ: que faciūt vbū eius.
πνεῦμα καταιγίδος, τὰ ποιοῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ.
Montes τ oēs colles: ligna fructifera τ om
Τὰ ὄρη καὶ πάντες οἱ βουνοί, ξύλα καρποφόρα καὶ πᾶ
nes cedri. Beſtie τ vniuerſa pecora: ſerpētes τ
σαι κέδροι. Τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη, ἑρπετὰ καὶ
volucres pennate. Reges terre τ oēs ppli:
πετεινὰ πτερωτά. Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοί,
principes τ oēs iudices terre. Iuuenes τ vir
ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς. Νεανίσκοι καὶ παρ
gines: ſenes cū iunioib⁹: laudēt no
θένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνο
mē dñi: qr exaltatū eſt nomē eius ſolius. Confeſſio e
μα κυρίου, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ μόνου. Ἐξομολόγησις αὐ
ius ſup terrā τ celū: τ exaltabit cornu ppli ſui. Hymnꝰ oi
τοῦ ἐπὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ, καὶ ὑψώσει κέρας λαοῦ αὐτοῦ. Ὕμνος πᾶ
bus ſctis eius: filijs iſrael: pplo appinquāti ſibi.
σι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λαῷ ἐγγίζοντι αὐτῷ.
Alleluia. 149.
Ἀλληλούϊα. ρμθʹ.
Cantate dño cāticū nouū: laus eius
Ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν, ἡ αἴνεσις αὐτοῦ
in eccleſia ſctoꝝ. Letetur iſrael in eo qui
ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων. Εὐφρανθήτω ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ
fecit eū: τ filij ſion exultēt in
ποιήσαντι αὐτόν, καὶ υἱοὶ σιὼν ἀγαλλιάσθωσαν ἐπὶ τῷ
rege ſuo. Laudēt nomē eius in choro:
βασιλεῖ αὐτῶν. Αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν χορῷ,

Qui emittit eloquium ſuum terre: velociter currit verbū ei⁹. Qui dat niuem quaſi lanā: pruinas quaſi cinerem ſpargit. Proiicit glaciem ſuam quaſi bucellas ante faciem frigoris eius quis ſtabit? Mittet verbū ſuū & ſoluet illa: ſpirabit ſpū ſuo & fluent aque. Qui annūciat verbū ſuū iacob: p̄cepta ſua & iudicia ſua iſrael. Non fecit ſimiliter omni genti: & iudicia ſua non cognoſcēt. Aleluia.

Aleluia. 148.

Laudate dominum de celis: laudate eū in excelſis. Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum oēs exercitus eius. Laudate eū ſol & luna: laudate eum omnes ſtelle luminis. Laudate eum celi celorum: & aque que ſuper celos ſunt: Laudent nomē domini: quoniam ipſe mandauit & creata ſūt. Et ſtatuit ea i eternū & in ſecl'm: preceptū dedit & non preteribit. Laudate dominum de terra: dracones & omnes abyſſi. Ignis grando nix glacies: ventus turbo q̄ facitis ſermonē ei⁹. Montes & oēs colles: lignū fructiferū & vniuerſe cedri. Beſtie & oīa iumenta: reptilia & aues volantes. Reges terre & omnes populi: principes & vniuerſi iudices terre. Iuuenes & virgies: ſenes cum pueris: Laudēt nomē dñi: qm̄ ſublime nomen eius ſoli⁹: gloria eius in celo & in terra. Et exaltauit cornu populi ſui: laus omnibus ſanctis eius: filiis iſrael populo appropinquanti ſibi. Aleluia.

Aleluia. 149.

Cantate domino canticum nouum: laus eius in cōgregatione ſanctorum. Letetur iſrael in factore ſuo: filii ſion exultent i rege ſuo. Laudēt nomen eius in choro:

הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד מְהֵרָה
יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר — רוץ
כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ — כפר פזר
כְפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד: — שלך פתת
יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ — פנה קרר
יִזְּלוּ מָיִם: מַגִּיד דְּבָרָו לְיַעֲקֹב — עמד שלח
חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא — מסס נשב
עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל — נזל נגד
יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ: — חקק שפט

cxlviii.

הַלְלוּיָהּ
הַלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הַשָּׁמַיִם
הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָל — רום
מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל צְבָאָו: — לאך
הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל
כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם — כבב
וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ — הלל
אֶת שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה
וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם — ברא עמד
חָק נָתַן וְלֹא יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת — עלם עבר
יְהוָה מִן הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל
תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר — תנן
רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ: הֶהָרִים — קטר
וְכָל גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים:
הַחַיָּה וְכָל בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר — פרה
כָּנָף: מַלְכֵי אֶרֶץ וְכָל לְאֻמִּים — צפר
שָׂרִים וְכָל שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים — כנף
וְגַם בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם נְעָרִים: — שור
יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב — בחר בתל
שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: — הלל שגב
וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל — בדד
חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ — רום הלל
הַלְלוּיָהּ: — חסד

cxlix.

הַלְלוּיָהּ
שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ
תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים: יִשְׂמַח — שור
יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ — שמח
בְמַלְכָּם: יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל — עשה גול
— חול

Primitiua.he. Tex.heb. ps.cl.

בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ לוֹ ׃ כִּי רוֹצֶה תָּפַף כִּנֵּר
יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה ׃ זָמַר רָצָה
יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל פָּאַר עָנָה
מִשְׁכְּבוֹתָם ׃ רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם יָשַׁע עָלַז
וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם ׃ לַעֲשׂוֹת כָּבַד רָנַן
נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים ׃ שָׁכַב גָּרַן
לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים פָּה עָשָׂה
וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל ׃ לַעֲשׂוֹת יָכַח לָאַם
בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל זָקַק כָּבַד
חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ ׃ עָשָׂה שָׁפַט
כָּתַב
cl. חָסַד
הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל
בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ ׃ רָקַע עָזַז
הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב
גֻּדְלוֹ ׃ הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר שָׁפַר
הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר ׃ הַלְלוּהוּ
בְּתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים כִּנֵּר
וְעוּגָב ׃ הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שָׁמַע תָּפַף חָלַל
הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה ׃ כֹּל מָן
הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ ׃ רוּעַ
הָלַל

Trāſla. B. Hie.

in tympano & cithara cātēt ei. Quia complacet ſibi dñs in pplo ſuo: exaltabit māſuetos in ieſu. Exultabūt ſancti in gloria: laudabunt in cubilibus ſuis. Exaltatiōes dei in gutture eorū: & gladii ancipites in māibus eorū. Ad faciēdā vindictā in gentibus: increpatiōes in populis. Vt alligēt reges eorū in catenis: & inclytos eorum i cōpedibus ferreis. Vt faciant in eis iudicium ſcriptum: decor eſt oībus ſanctis eius. Aleluia.

Aleluia. 150.

Laudate deum i ſctō eius: laudate eū in fortitudine potētie eius. Laudate eū in fortitudinibus eius: laudate eū iuxta multitudinem magnificētie ſue. Laudate eū in clāgore buccine: laudate eū in pſalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro: laudate eum i cordis & orgāo. Laudate eū i cymbalis ſonātibus: laudate eū i cymbalis tinnientibus. Omne qđ ſpirat laudet dominū. Aleluia.

Trāſ. Gre. lxx. cū interp. latina.

in tympano ⁊ pſalterio pſallant ei. Quia bñplacitū ē dño in pplo ſuo: ⁊ exaltabit māſuetos in ſalute.
ἐν τυμπάνῳ καὶ ψαλτηρίῳ ψαλάτωσαν αὐτῷ. Ὅτι εὐδοκεῖ κύριος ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ὑψώσει πραεῖς ἐν σωτηρίᾳ.
Exultabūt ſcti in glīa: ⁊ letabūtur in cubilibus ſuis. Exultatiōes dei in gutture eoꝝ: ⁊
Καυχήσονται ὅσιοι ἐν δόξῃ, καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν. Αἱ ὑψώσεις τοῦ θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν, καὶ
gladiј ancipites in manibus eoꝝ. Ad faciēdā vindictā in natiōibus: icrepatiōes in pplīs. Ad alligādos
ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Τοῦ ποιῆσαι ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐλεγμοὺς ἐν τοῖς λαοῖς. Τοῦ δῆσαι τοὺς
reges eoꝝ in cōpedibus: ⁊ nobiles eoꝝ in manicis ferreis. Ut faciāt in eis iudiciū cōſcriptū: glīa hec erit oībus ſctis eius.
βασιλεῖς αὐτῶν ἐν πέδαις, καὶ τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν ἐν χειροπέδαις σιδηραῖς. Τοῦ ποιῆσαι ἐν αὐτοῖς κρίμα ἔγγραπτον, δόξα αὕτη ἔσαι πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ.

Alleluia. 150.

Ἀλληλούϊα. ρν.

Laudate deū in ſctis eius: laudate eū in firmamēto ʋtutis eius. Laudate eū in virtutibus eius: laudate eū ſcđm multitudinē magnitudinis eius. Laudate eū in ſono tube: laudate eū in pſalterio ⁊ cithara. Laudate eū in tympano ⁊ choro: laudate eū in chordis ⁊ organo. Laudate eū in cymbalis bñſonātibus: laudate eū in cymbalis iubilationis. Oīs ſpūs laudet dñm.
Αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι δυνάμεως αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐπὶ ταῖς δυναστείαις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτὸν κατὰ τὸ πλῆθος τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις ἀλαλαγμοῦ. Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν κύριον.

Explicit pſalterium.

EPISTOLA ſancti Hieronymi preſbyteri ad Chromacium & Heliodorum Epiſcopos de libris Salomonis.

VNGAT EPISTOLA quos iungit ſacerdotium: immo charta non diuidat quos Chriſti nectit amor. Cōmentarios ī Oſee amos & Zachariā: malachiā quoq; poſcatis. Scripſiſſem ſi licuiſſet pre valitudine. Mittitis ſolatia ſumptuum: notarios noſtros & librarios ſuſtentatis vt vobis potiſſimum noſtrum deſudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diuerſa poſcentiū quaſi aut equum ſit me vobis eſurientibus & aliis laborare: aut in ratione dati & accepti: cuiq̄ preter vos obnoxius ſim. Itaq; longa egrotatione fractus: ne penitus hoc anno reticerem: & apud vos mutus eſſem: tridui opus nomini veſtro conſecraui interpretationem videlicet trium Salomonis uoluminum: maſloth quod Hebrei parabolas: vulgata autem editio prouerbia vocat: coheleth quē grece eccleſiaſten: latine contionatorem poſſumus dicere: ſiraſirim quod in lingua noſtra vertitur canticū canticorum. Fertur & panaretos Ieſu filii ſirach liber: & alius pſeudographus qui ſapientia Salomonis inſcribitur. Quorum priorem hebraicum repperi: non eccleſiaſticum vt apud latinos: ſed parabolas prenotatum. Cui iuncti erant eccleſiaſtes & canticum canticorum: vt ſimilitudinem Salomonis non ſolum numero librorum: ſed etiam materiarū genere coequaret. Secundus apud hebreos nuſq̄ eſt: quia & ipſe ſtilus grecam eloquentiam redolet: & nonnulli ſcriptorum veterum hunc eſſe iudei Philonis affirmant. Sicut ergo iudith & tobie & machabeorum libros legit quidē eos eccleſia: ſed inter canonicas ſcripturas nō recipit: ſic & hec duo volumina legat ad edificationem plebis: non ad autoritatem eccleſiaſticorum dogmatum confirmandam. Si cui ſane ſeptuaginta interpretum magis editio placet: habet eam a nobis olim emendatam. Neq; enim noua ſic cudimus vt vetera deſtruamus. Et tamen cum diligentiſſime legerit: ſciat magis noſtra ſcripta intelligi: que non in tertiū vas transfuſa coacuerint: ſed ſtatim de prelo puriſſime commendata teſte: ſuum ſaporem ſeruauerint.

Explicit epiſtola ſancti Hieronymi.

Incipit prologus in libros eoſdem.

RIBVS nominibus vocatū fuiſſe Salomonē ſcripture maniſeſtiſſime docent. Pacificū id eſt Salomonē: & idida. hoc eſt dilectum domini: & quod nūc dicitur coheleth idē eccleſiaſten. Eccleſiaſtes autem greco ſermōe eſt appellatus: quia cœtum .i. eccleſiam congreget quem nos nuncupare poſſumus contionatorem: eo ꝙ loquatur ad populum: & ſermo eius nō ſpecialiter ad vnum ſed ad vniuerſos dirigatur generaliter. Porro pacificus & dilectus domini ab eo ꝙ regno eius pax fuerit: & cum dominus dilexerit appellatus eſt. Nam & pſal. xliiii. & lxxi. dilecti & pacifici titulo prenotātur. Qui tamē & ſi ad prophetiam chriſti eccleſieq; pertinentes: felicitatem & vires Salomonis excedunt: tamen ſecundum hiſtoriam ſuper Salomonem ſcripti ſunt. Itaq; iuxta numerum vocabulorū tria volumina edidit. prouerbia: eccleſiaſten: canticum canticorum. In prouerbiis paruulum docens: & quaſi de officiis per ſententias erudiens. Vnde & ad filiū ſermo crebro repetitur. In eccleſiaſten vero mature virum etatis inſtituens: ne quicq̄ in mundi rebus putet eſſe perpetuū: ſed caduca & breuia vniuerſa que cernimus. Ad extremum iam conſumatum virum & calcato ſeculo preparatum: in canticis canticorum ſponſe iungit amplexibus. Niſi enim prius reliquerimus vitia: & pōpis ſeculi renunciantes expeditos nos ad aduentum prepa rauerimus: non poſſumus cantare canticum canticorum. Sed & hoc diligentius attendendum: tres libros autore diuerſo eſſe intitulatos. In prouerbiis enim notātur prouerbia Salomonis filii Dauid regis Iſrael. In eccleſiaſten vero verba eccleſiaſtes filii dauid regis hieruſalem. Superfluum quippe eſt iſrael hic: quod male in grecis & latinis codicibus inuenitur. In cantico autem canticorum nec filius dauid nec rex iſrael ſiue hieruſalem preſcribitur: ſed tantum canticum canticorum Salomonis. Sicut enim prouerbia & rudis inſtitutio ad duodecim tribus & ad totum pertinet Iſrael. & quomodo contemptus mundi nō niſi metropolitis conuenit: hoc eſt habitatoribus in hieruſalem: ita canticum canticorum ad eos proprie pertinet qui tātum ſuperna deſiderant. Ad incipientes & proficientes & paterna dignitas & regni proprii merito vendicatur auctoritas. Ad perfectos vero vbi non timore eruditur ſed amore: proprium nomen ſufficit: & equalis magiſter eſt & neſcit eſſe ſe regem. Que omnia referuntur ad Chriſtum.

Incipit alius Prologus.

RES libros Salomonis .i. prouerbia: eccleſiaſten: canticum cāticorum: veteri .lxx. interp̄tum autoritati reddidi vel antepoſitis lineis ſuperflua queq; deſignans: vel ſtellis titulo prenotatis: ea que minus habebantur interſerens. vt plenius paula & euſtochium cognoſcatis quid in libris noſtris minus ſit: quidve redundet. Nec non etiā illa que imperiti trāſlatores male in linguam noſtram de greco ſermone vertērant oblitterans & antiquans: curioſiſſima veritate correxi. Et vbi prepoſtero ordine atq; peruerſo ſententiarum fuerat lumen ereptum: ſuis locis reſtituēs feci itelligi quod latebat. Porro in eo libro qui a pleriſq; ſapientia Salomonis inſcribitur: & in eccleſiaſtico quem eſſe Ieſu filii ſyrach nullus ignorat: calamum temperaui: tantummodo canonicas ſcripturas vobis emendare deſiderans: & ſtudium meū certis magis q̄ dubiis commendare. Ideo greco & hebreo prefatiuncula vtraq; in libro premiſſa eſt: quia nonnulla de greco hoc ad illuminationem ſenſus & legentis edificationem vel inſerta hebraice tranſlationi: vel extrinſecus iūcta ſunt. Et idcirco q legis ſemp peregrina memento.

Explicit prologus. B. Hieronymi.

Pͣtiua.heb.	Tex.he. Prouer.j.
ידע יסר	משלי שלמה בן דוד מלך ישראל׃
בין לקח	לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי
שכל שפט	בינה׃ לקחת מוסר השכל צדק
ישר נתן	ומשפט ומשרים׃ לתת לפתאים
פתה זמם	ערמה לנער דעת ומזמה׃ ישמע
שמע יסף	חכם ויוסף לקח ונבון תחבלות
בין חבל	יקנה׃ להבין משל ומליצה דברי
קנה לוץ	חכמים וחידתם׃ יראת יהוה
חוד	ראשית דעת חכמה ומוסר אוילים
אול	בזו׃ שמע בני מוסר אביך ואל
בזה	תטש תורת אמך׃ כי לוית חן הם
נטש ירה	לראשך וענקים לגרגרתיך׃
לוה	בני אם יפתוך חטאים אל תבא׃
פתה אבה	אם יאמרו לכה אתנו נארבה
אמר הלך	לדם נצפנה לנקי חנם׃ נבלעם
ארב צפן	כשאול חיים ותמימים כיורדי
נקה בלע	בור׃ כל הון יקר נמצא נמלא
שאל תמם	בתינו שלל׃ גורלך תפיל בתוכנו
ירד מצא	כיס אחד יהיה לכלנו׃ בני אל
מלא בית	תלך בדרך אתם מנע רגלך
גרל נפל	מנתיבתם׃ כי רגליהם לרע ירוצו
היה הלך	וימהרו לשפך דם׃ כי חנם מזרה
נתב רוץ	הרשת בעיני כל בעל כנף׃
רוץ שפך	והם לדמם יארבו יצפנו לנפשתם׃
זרה	כן ארחות כל בצע בצע את
אבה	נפש בעליו יקח׃ חכמות בחוץ
לחם	תרנה ברחבות תתן קולה׃
רנן נתן	בראש המיות תקרא בפתחי
המה קרא	שערים בעיר אמריה תאמר׃ עד
אמר	מתי פתים תאהבו פתי ולצים
פתה אהב	לצון חמדו להם וכסילים ישנאו
לוץ כסל	דעת׃ תשובו לתוכחתי הנה אביעה
שנא ידע	לכם רוחי אודיעה דברי אתכם׃
שוב יכח	יען קראתי ותמאנו נטיתי ידי
נבע ידע	ואין מקשיב׃ ותפרעו כל עצתי
מאן נטה	
קשב פרע	
יעץ	

Incipit liber puebiorū.

Parabole ſalomonis filii dauid regis iſrael: ad ſciendā ſapientiā & diſciplinā. Ad intelligenda verba prudentie. & ſuſcipiēdā eruditionē doctrine iuſtitiā & iudiciū & equitatē. Vt detur paruulis aſtutia: & adoleſcenti ſcientia & intellectus. Audiens ſapiēs ſapientior erit: & intelligēs gubernacula poſſidebit. Animaduertet parabolā & interp̄tationē verba ſapientum & enigmata eorū. Timor dñi initiū ſapiē: ſapiētiā atq̧ doctrinam ſtulti deſpiciūt. Audi fili mi diſciplinam patris tui: & ne dimittas legē mr̄is tue. Vt addatur gratia capiti tuo & torques collo tuo. Fili mi ſi te lactauerint peccatores ne acqeſcas eis. Si dixerint veni nobiſcum: inſidiemur ſanguini: abſcondamus tendiculas cōtra inſontē fruſtra. Deglutiamus eū ſicut infernus viuentē & integrū quaſi deſcendētem in lacū. Oēm precioſā ſubſtātiā reperiem⁹: implebim⁹ domos nr̄as ſpoliis. Sortē mitte nobiſcū marſupiū ſit vnū oīum noſtrū. Fili mi ne ambules cū eis: p̄hibe pedem tuū a ſemitis eoꝝ. Pedes eni illorū ad malū currunt: & feſtināt vt effundāt ſanguinē. Fruſtra aūt iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipſi quoq̧ cōtra ſanguinē ſuū inſidiātur: & moliūtur fraudes cōtra aīas ſuas. Sic ſemite oīs auari: animas poſſidentiū rapiūt. Sapientia foris predicat: in plateis dat vocem ſuam. In capite turbarum clamitat in foribus portarum vrbis profert verba ſua dicēs: Vſqueq̧ paruuli diligitis infantiam: & ſtulti ea que ſibi ſunt noxia cupient: & imprudentes odibunt ſcientiā? Conuertimini ad correptionē meā. En p̄ferā vobis ſpūm meū: oñdā vobis verba mea. Quia vocaui & renuiſtis: extēdi manū meā & nō fuit qui aſpiceret. Deſpexiſtis oē cōſiliū meū:

PARABOLE SALOMONIS.
ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

Parabole ſalomonis filij dauid: qui regnauit in iſrael: ad ſciendū ſapiam & diſciplinā: ad itelligēdū q̧ v̄ba prudētie:
Παροιμίαι σολομῶντος υἱοῦ δαυίδ, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραήλ, γνῶναι σοφίαν καὶ παιδείαν, νοῆσαί τε λόγους φρονήσεως,
ad ſuſcipiēdas q̧ īuolutiōes ꝑmonū & ſolutiōes enigmatū: ad itelligēdā q̧ iuſtitiā verā: & iudiciū dirigendū: vt det ſimplicib⁹ aſtutiā: pucro aūt nouo ſenſū q̧ & cogitationē.
δέξασθαί τε στροφὰς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, νοῆσαί τε δικαιοσύνην ἀληθῆ, καὶ κρίμα κατευθύνειν, ἵνα δῷ ἀκάκοις πανουργίαν, παιδὶ δὲ νέῳ αἴσθησίν τε καὶ ἔννοιαν.
hec eñi audiēs ſapiēs ſapiētior erit. at itelligēs gubernationē poſſidebit. al aduertet q̧ ꝑabolā & tenebroſū ſermonē: v̄ba q̧ ſapientū & enigmata. Initiū ſapiē timor dñi: itellect⁹ aūt bon⁹ oībus facietib⁹ eū. pietas aūt in deū initiū ſenſus: ſapiam aūt & diſciplinā impij deſpiciēt.
τῶνδε γὰρ ἀκούσας σοφὸς σοφώτερος ἔσται. ὁ δὲ νοήμων κυβέρνησιν κτήσεται. νοήσει τε παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν καὶ αἰνίγματα. Ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου, σύνεσις δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. εὐσέβεια δὲ εἰς θεὸν ἀρχὴ αἰσθήσεως, σοφίαν δὲ καὶ παιδείαν ἀσεβεῖς ἐξουθενήσουσιν.
audi fili leges patris tui: & ne repellas ſtatuta matris tue. coronā eñi gratiaꝝ ſuſcipies tuo v̄tici: & torquē aureū circa tuū collū. Fili ne te decepcrint viri impij: neq̧ volueris. ſi aduocauerint te: dicētes: veni nobiſcū comūica ſanguinis: abſcōdam⁹ aūt in terrā viꝝ iuſtū fruſtra: deglutiam⁹ aūt eū ſicut īfern⁹ viuentē: & tollam⁹ ei⁹ memoriā d̄ terra: poſſeſſionē eius p̄cioſam recipiam⁹: impleam⁹ aūt domos noſtras ſpolijs: at tuā ſortē mitte in nobis & marſupiū vnū ſit nobis. Ne ambules vias cū eis: declina pedē tuū a ſemitis eoꝝ. nā pedes illoꝝ ad malitiā currūt. & feſtinātes ſūt ad effundēdū ſāguinē. nō eñi fruſtra extēdunt retia pēnatis: ipi eñi mortis participātes theſaurizāt ſibi ipſis mala: iſte vie ſūt oīum pficientiū iniq̄. nā impietate ſuā aīam auferūt.
Ἄκουε υἱὲ νόμους πρός σου, καὶ μὴ ἀπώσῃ θεσμοὺς μρός σου. στέφανον γὰρ χαρίτων δέξῃ σῇ κορυφῇ, καὶ κλοιὸν χρύσεον περὶ σῷ τραχήλῳ, Υἱὲ μή σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς, μηδὲ βουληθῇς. ἐὰν παρακαλέσωσί σε, λέγοντες, ἐλθὲ μεθ᾽ ἡμῶν κοινώνησον αἵματος, κρύψωμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως, καταπίωμεν δὲ αὐτὸν ὥσπερ ᾅδης ζῶντα, καὶ ἄρωμεν αὐτοῦ τὴν μνήμην ἐκ γῆς, τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τὴν πολυτελῆ καταλαβώμεθα, πλήσωμεν δὲ οἴκους ἡμετέρους σκύλων, τὸν δὲ σὸν κλῆρον βάλε ἐν ἡμῖν, καὶ μαρσίππιον ἓν γενηθήτω ἡμῖν. Μὴ πορευθῇς ὁδοὺς μετ᾽ αὐτῶν, ἔκκλινον τὸν πόδα σου ἐκ τῶν τρίβων αὐτῶν. οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσι. καὶ ταχινοί εἰσι τοῦ ἐκχέαι αἷμα. οὐ γὰρ ἀδίκως ἐκτείνονται δίκτυα πτερωτοῖς, αὐτοὶ γὰρ οἱ φόνου μετέχοντες θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακά, αὗται αἱ ὁδοί εἰσι πάντων τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα. τῇ γὰρ ἀσεβείᾳ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται.
ſapia in egreſſib⁹ laudat: in aūt plateis audaciā ꝑmonis habēt. In ſūmis aūt muris p̄dicat: in aūt portis ciuitatis cōfidēs dicit. q̄nto tpe inocētes ihcrebūt iuſticie nō cōfundent. at illi iniurie exītes deſideratores: impij facti odio habuerūt ſenſū & obnoxij facti ſūt redargutionib⁹. ecce p̄ferā vobis mei ſp̄us verbū. docebo aūt vos meū ꝑmonē. qm̄ vocabā: & nō audiſtis. & extendebā ꝑmones: & nō attēdebatis. ſed irrita faciebatis mea cōſilia.
σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατείαις παρρησίαν ἄγει. Ἐπ᾽ ἄκρων δὲ τειχέων κηρύσσεται, ἐπὶ δὲ πύλαις πόλεως θαρροῦσα λέγει. ὅσον ἂν χρόνον ἄκακοι ἔχωνται τῆς δικαιοσύνης οὐκ αἰσχυνθήσονται. οἱ δὲ ἄφρονες τῆς ὕβρεως ὄντες ἐπιθυμηταί, ἀσεβεῖς γενόμενοι ἐμίσησαν αἴσθησιν καὶ ὑπεύθυνοι ἐγένοντο ἐλέγχοις. ἰδοὺ προήσομαι ὑμῖν ἐμῆς πνοῆς ῥῆσιν. διδάξω δὲ ὑμᾶς τὸν ἐμὸν λόγον. ἐπειδὴ ἐκάλουν, καὶ οὐχ ὑπηκούσατε. καὶ ἐξέτεινον λόγους, καὶ οὐ προσείχετε. ἀλλὰ ἀκύρους ἐποιεῖτε ἐμὰς βουλάς.

at meis redargutiōib⁹ nō itēdebatis. Igitur & ego in vro interitu irridebo. ꝯtra gaudebo aūt qū ſupuenerit vobis ꝑnities. & qū aduenerit vobis ſubito tumult⁹: et ſubuerſio tanq̄ tēpeſtas affuerit: aut qū venerit vobis t̄bulatio & obſeſſio. erit .n. qū inuocabitis me: ego aūt nō exaudiam vos. q̄rent me mali: & nō inuenient. odio hūerūt .n. ſapiam: at timorē dñi nō receperūt: neq̧ voluerūt meis attēdere conſilijs. ſubſānauerūt aūt meas redargutiōes. igit̄ cōedent ſue vie fruct⁹: & ſue īpietatis implebunt. qm̄ .n. iniuriā fecerūt puulis: interficient: & inq̄ſitio ipios pdet. at me audiēs habitabit in ſpe: & q̄ſcet abſq̧ t̄rore ab omni malo.
τοῖς δὲ ἐμοῖς ἐλέγχοις οὐ προσείχετε. Τοιγαροῦν κἀγὼ τῇ ὑμετέρᾳ ἀπωλείᾳ ἐπιγελάσομαι. καταχαροῦμαι δὲ ἡνίκα ἂν ἐπέρχηται ὑμῖν ὄλεθρος. καὶ ὡς ἂν ἀφίκηται ὑμῖν ἄφνω θόρυβος, ἡ δὲ καταστροφὴ ὁμοίως καταιγίδι παρῇ, ἢ ὅταν ἔρχηται ὑμῖν θλῖψις καὶ πολιορκία. ἔσται γὰρ ὅταν ἐπικαλέσησθέ με, ἐγὼ δὲ οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. ζητήσουσί με κακοί, καὶ οὐχ εὑρήσουσιν. ἐμίσησαν γὰρ σοφίαν, τὸν δὲ φόβον κυρίου οὐ προείλοντο, οὐδὲ ἤθελον ἐμαῖς προσέχειν βουλαῖς. ἐμυκτήριζον δὲ ἐμοὺς ἐλέγχους. Τοιγαροῦν ἔδονται τῆς ἑαυτῶν ὁδοῦ τοὺς καρπούς, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἀσεβείας πλησθήσονται. ἀνθ᾽ ὧν γὰρ ἠδίκουν νηπίους, φονευθήσονται, καὶ ἐξετασμὸς ἀσεβεῖς ὀλεῖ. ὁ δὲ ἐμοῦ ἀκούων κατασκηνώσει ἐπ᾽ ἐλπίδι, καὶ ἡσυχάσει ἀφόβως ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Ca. 2

Fili ſi ſuſcipiēs ꝑmonē mei p̄cepti abſcōderis penes teipm: audiet ſapiam auris tua: & adijcies cor tuū i intellectū: adijcies aūt ipm in admonitionē filio tuo. ſi .n. ſapiam inuocaueris: & intellectui dederis vocē tuā: at ſenſum q̄ſieris magna voce: & ſi q̄ſieris eam q̄ſi argētū & ſicut theſauros ſcrutat⁹ fueris illam: tūc intelliges timorē dñi: & ſcientiā dei inuenies. qr dñs dat ſapiam: & ex facie ei⁹ cognitio & itellectus: & theſaurizat dirigētib⁹ ſalutē. proteget aūt viam eoꝝ: ad ſeruādū viā iuſtificationū & viam eoꝝ q̄ reuerēt eū cuſtodiet. tūc intelliges iuſticiam & iudiciū: & dirigēs omnes ſemitas bonas. Si .n. venerit ſapia in tuā mentē: at ſenſus tue aīe pulcher eſſe uidebit: cōſiliū bonū cuſtodiet te: cogitatio aūt ſctā ꝑuabit te: vt eruat te a via mala & a viro loquente nihil fidele. ve q̄ relinquūt vias rectas vt ambulēt in vijs tenebraꝝ. ve q̄ letantur in malis & gaudent in ſubuerſione mala: quoꝝ ſemite pūerſe & curue: orbite eoꝝ: ad longe te faciendū a via recta: & alienum iuſte ſententie. Fili ne te ꝯphēdat malū cōſiliū: qđ relinquit
Υἱὲ ἐὰν δεξάμενος ῥῆσιν ἐμῆς ἐντολῆς κρύψῃς παρὰ σεαυτῷ, ὑπακούσεται σοφίας τὸ οὖς σου, καὶ παραβαλεῖς καρδίαν σου εἰς σύνεσιν, παραβαλεῖς δὲ αὐτὴν ἐπὶ νουθέτησιν τῷ υἱῷ σου. ἐὰν γὰρ τὴν σοφίαν ἐπικαλέσῃ, καὶ τῇ συνέσει δῷς φωνήν σου, τὴν δὲ αἴσθησιν ζητήσῃς μεγάλῃ τῇ φωνῇ, καὶ ἐὰν ζητήσῃς αὐτὴν ὡς ἀργύριον καὶ ὡς θησαυροὺς ἐξερευνήσῃς αὐτήν, τότε συνήσεις φόβον κυρίου, καὶ ἐπίγνωσιν θεοῦ εὑρήσεις. ὅτι κύριος δίδωσι σοφίαν, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γνῶσις καὶ σύνεσις, καὶ θησαυρίζει τοῖς κατορθοῦσι σωτηρίαν. ὑπερασπιεῖ δὲ τὴν πορείαν αὐτῶν, τοῦ φυλάξαι ὁδὸν δικαιωμάτων, καὶ ὁδὸν εὐλαβουμένων αὐτὸν διαφυλάξει. τότε συνήσεις δικαιοσύνην καὶ κρῖμα, καὶ κατορθώσεις πάντας ἄξονας ἀγαθούς. Ἐὰν γὰρ ἔλθῃ ἡ σοφία εἰς σὴν διάνοιαν, ἡ δὲ αἴσθησις τῇ σῇ ψυχῇ καλὴ εἶναι δόξῃ, βουλὴ καλὴ φυλάξει σε, ἔννοια δὲ ὁσία τηρήσει σε, ἵνα ῥύσηταί σε ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς καὶ ἀπὸ ἀνδρὸς λαλοῦντος μηδὲν πιστόν. ὢ οἱ ἐγκαταλείποντες ὁδοὺς εὐθείας τοῦ πορεύεσθαι ἐν ὁδοῖς σκότους. ὢ οἱ εὐφραινόμενοι ἐπὶ κακοῖς καὶ χαίροντες ἐπὶ καταστροφῇ κακῇ, ὧν αἱ τρίβοι σκολιαὶ καὶ καμπύλαι, αἱ τροχιαὶ αὐτῶν, τοῦ μακράν σε ποιῆσαι ἀπὸ ὁδοῦ εὐθείας, καὶ ἀλλότριον τῆς δικαίας γνώμης. Υἱὲ μή σε καταλάβῃ κακὴ βουλή, ἡ ἀπολιποῦσα

& increpatiōes meas neglexiſtis. Ego quoq̧ in interitu vr̄o ridebo: & ſubſānabo cū vobis id qđ timebatis aduenerit. Cum irruerit repentina calamitas: & interit⁹ q̄ſi tēpeſtas ingruerit: qñ venerit ſup vos tribulatio & anguſtia. Tunc inuocabūt me: & nō exaudiā mane cōſurgēt: & non inuenient me. Eo q᷑ exoſam habuerint diſciplinam: & timorē domini nō ſuſceperint: nec acquieuerint cōſilio meo: & detraxerint vniuerſe correptioni mee. Comedet igitur fruct⁹ vie ſue: ſuiſq̧ conſiliis ſaturabuntur. Auerſio paruulorum interficiet eos: proſperitas ſtultoꝝ pdet eos. Qui aūt me audierit abſq̧ terrore requieſcet: & abūdātia pfruetur timore malorū ſublato.

Fili mi ſi ſuſcepe- 2. ris ſermones meos: & mandata mea abſconderis penes te: vt audiat ſapiam auris tua: iclina cor tuū ad cognoſcēdā prudentiā. Si enim ſapientiam inuocaueris: & iclinaueris cor tuū prudentie: ſi q̄ſieris eam q̄ſi pecuniam & ſicut theſauros effoderis illā: tūc intelliges timorem dñi: & ſcientiam dei inuenies. Quia dñs dat ſapientia; & ex ore eius ſciētia & prudentia. Cuſtodiet rectorum ſalutem: & protegct gradiētes ſimpliciter. Seruās ſemitas iuſtitie: & viam ſanctorum cuſtodiens. Tunc intelliges iuſticiā & iudicium & equitatē: & oēm ſemitam bonam. Si intrauerit ſapientia cor tuū: & ſciētia aīe tue placuerit: cōſilium cuſtodiet te: & prudentia ſeruabit te. Vt eruaris a via mala: & ab homine qui peruerſa loquitur. Qui relinquūt iter rectum: & ambulant per vias tenebroſas. Qui letantur cū male fecerint: & exultāt in rebus peſſimis. Quorum vie peruerſe ſunt: & infames greſſus eorum. Vt eruaris a muliere aliena & ab extranea q̄ molit ſermones ſuos: & relinquit

Tex.he.Prouer.ij.	Pͣtiua.heb.
ותוכחתי לא אביתם׃ גם אני	אבה
באידכם אשחק אלעג בבא	שחק לעג
פחדכם׃ בבא כשאוה פחדכם	בוא
ואידכם כסופה יאתה בבא	אתה
עליכם צרה וצוקה׃ אז יקראנני	קרא
ולא אענה ישחרנני ולא	ענה שחר
ימצאנני׃ תחת כי שנאו	מצא
דעת ויראת יהוה לא בחרו׃	
לא אבו לעצתי נאצו כל	אבה
תוכחתי׃ ויאכלו מפרי דרכם	אכל פרה
וממעצתיהם ישבעו׃ כי משובת	יעץ שבע
פתים תהרגם ושלות כסילים	שוב פתה
תאבדם׃ ושמע לי ישכן בטח	הרג שלה
ושאנן מפחד רעה׃	כסל אבד
	שכן
	רוע
Cap.ij.	
בני אם תקח אמרי	לקח צוה
ומצותי תצפן אתך׃ להקשיב	צפן קשב
לחכמה אזנך תטה לבך לתבונה׃	נטה בין
כי אם לבינה תקרא לתבונה	קרא
תתן קולך׃ אם תבקשנה ככסף	נתן בקש
וכמטמונים תחפשנה׃ אז תבין	טמן חפש
יראת יהוה ודעת אלהים תמצא׃	בין ידע
כי יהוה יתן חכמה מפיו דעת	מצא
ותבונה׃ יצפן לישרים תושיה	פה
מגן להלכי תם׃ לנצר ארחות	ישה
משפט ודרך חסידו ישמר׃ אז	תמם
תבין צדק ומשפט ומישרים כל	שפט חסד
מעגל טוב׃ כי תבוא חכמה	שמר ישר
בלבך ודעת לנפשך ינעם׃ מזמה	עגל בוא
תשמר עליך תבונה תנצרכה׃	נעם זמם
להצילך מדרך רע מאיש מדבר	שמר נצר
תהפכות׃ העזבים ארחות ישר	נצל רוע
ללכת בדרכי חשך׃ השמחים	דבר הפך
לעשות רע יגילו בתהפכות רע׃	ילך
אשר ארחתיהם עקשים ונלוזים	עשה גיל
במעגלותם׃ להצילך מאשה זרה	לוז
מנכריה אמריה החליקה׃ העזבת	איש
	חלק

אלוף נעוריה ואת ברית
אלהיה שכחה׃ כי שחה אל
מות ביתה ואל רפאים מעגלתיה׃
כל באיה לא ישובון ולא
ישיגו ארחות חיים׃ למען
תלך בדרך טובים וארחות
צדיקים תשמר׃ כי ישרים
ישכנו ארץ ותמימים יותרו
בה׃ ורשעים מארץ יכרתו
ובוגדים יסחו ממנה׃

Cap. iij.

בני תורתי אל תשכח
ומצותי יצר לבך׃ כי ארך ימים
ושנות חיים ושלום יוסיפו לך׃
חסד ואמת אל יעזבך קשרם
על גרגרותיך כתבם על לוח לבך׃
ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים
ואדם׃ בטח אל יהוה בכל לבך
ואל בינתך אל תשען׃ בכל דרכיך
דעהו והוא יישר ארחתיך׃ אל
תהי חכם בעיניך ירא את יהוה
וסור מרע׃ רפאות תהי לשרך
ושקוי לעצמותיך׃ כבד את יהוה
מהונך ומראשית כל תבואתך׃
וימלאו אסמיך שבע ותירוש יקביך
יפרצו׃ מוסר יהוה בני אל תמאס
ואל תקץ בתוכחתו׃ כי את
אשר יאהב יהוה יוכיח וכאב את
בן ירצה׃ אשרי אדם מצא חכמה
ואדם יפיק תבונה׃ כי טוב סחרה
מסחר כסף ומחרוץ תבואתה׃
יקרה היא מפנינים וכל חפציך
לא ישוו בה׃ ארך ימים בימינה
בשמאולה עשר וכבוד׃ דרכיה דרכי
נעם וכל נתיבותיה שלום׃ עץ
חיים היא למחזיקים בה ותמכיה
מאשר׃ יהוה בחכמה יסד ארץ

ducem pubertatis ſue: & pacti dei ſui oblita eſt. Inclinata eſt enim ad mortem domus ei⁹: & ad inferos ſemite ipſius. Oẽs qui ingrediuntur ad eã nõ reuertẽtur: nec apprehendent ſemitas vite. Vt ambules in via bona: & calles iuſtorũ cuſtodias. Qui enim recti ſunt habitabũt ĩ terra: & ſimplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur: & qui inique agunt auferẽtur ex ea. 3.

Fili mi ne obliuiſcaris legis mee: & p̃cepta mea cor tuũ cuſtodiat. Longitudinẽ enĩ dierũ & annos vite & pacẽ apponent tibi. Miſericordia & veritas te nõ deſerãt. Circũda eas gutturi tuo: & deſcribe in tabulis cordis tui: & inuenies gratiã & diſciplinã bonã corã deo & hoĩbus. Habe fiduciã in dño ex toto corde tuo: & ne innitaris prudentie tue. In oĩbus vijs tuis cogita illum: & ipſe diriget greſſus tuos. Ne ſis ſapiens apud temetipſum: time dominum: & recede a malo. Sanitas qppe erit vmbilico tuo: & irrigatio oſſium tuorũ. Honora dominũ de tua ſubſtãtia & de primitiis oĩm frugũ tuarũ: & ĩplebũtur horrea tua ſaturitate: & vino torcularia redũdabũt. Diſciplinã dñi fili mi ne abiicias: nec deficias cũ ab eo corriperis. Quẽ enim diligit dñs corripit: & quaſi pr̃ in filio cõplacet ſibi. Beat⁹ hõ qui inuenit ſapiẽtiã: & qui affluit prudentia. Melior acquiſitio eius negotiatione argenti & auro primo fruct⁹ ei⁹. Precioſior eſt cũctis opibus ſapiã: & oĩa q̃ deſiderãtur huic nõ valẽt cõparari. Longitudo dierũ in dextera eius: & in ſiniſtra illi⁹ diuitie & gloria. Vie ei⁹ vie pulchre: & oẽs ſemite ei⁹ pacifice. Lignũ vite eſt his qui apprehẽderit eã: & qui tenuerit eam beati. Dominus ſapientia fundauit terram:

doctrinã adoleſcẽtie: ⁊ teſtamẽtũ diuinũ oblita.
διδασκαλίαν νεότητος, καὶ διαθήκην θείαν ἐπιλελησμένη.
poſuit.n. apud morte domũ ei⁹: ⁊ apud īfer.
ἔθετο γὰρ παρὰ τῷ θανάτῳ τὸν οἶκον αὐτῆς, καὶ παρὰ τῷ ἅ-
nũ cũ trigenis ſemitas ei⁹. omnes ambu-
δῃ μετὰ τῶν γηγενῶν τοὺς ἄξονας αὐτῆς. πάντες οἱ πορευ-
lantes in ea nõ reuertẽtur: neq̧ apphendent
πορευόμενοι ἐν αὐτῇ οὐκ ἀναστρέψουσιν, οὐδὲ μὴ καταλάβω-
ſemitas rectas: nõ.n. cõphenduntur ab annis
σι τρίβους εὐθείας· οὐ γὰρ καταλαμβάνονται ὑπὸ ἐνιαυτῶν
vite. ſi.n. ãbulauiſſẽt ſemitas bonas: īueniſſẽt vtiq̧ ſemitas
ζωῆς. εἰ γὰρ ἐπορεύοντο τρίβους ἀγαθάς, εὕροσαν ἂν τρίβους
iuſticie leues. Vtiles erũt hĩtatores t̃re: ⁊ īnocẽtes ãt
δικαιοσύνης λείους. χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς, ἄκακοι δὲ
relinquentur in ea. qm̃ recti habitabunt t̃rã ⁊
ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ. ὅτι εὐθεῖς κατασκηνώσουσι γῆν καὶ
ſancti relinquẽt in ea. vie ãt ipſoꝝ e t̃ra pdẽn
ὅσιοι ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ. ὁδοὶ δὲ ἀσεβῶν ἐκ γῆς ὀλοῦν-
tur at iniqui expellẽt ab ea.
ται, οἱ δὲ παράνομοι ἐξωσθήσονται ἀπ' αὐτῆς. Ca.3.

Fili meas leges ne obliuiſcaris: at verba mea
Υἱὲ ἐμῶν νόμων μὴ ἐπιλανθάνου, τὰ δὲ ῥήματά μου
cuſtodiat tuũ cor. lõgitudinẽ.n.vite ⁊ ãnos vite. ⁊ pa
τηρείτω σὴ καρδία. μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς. καὶ εἰ-
cem apponẽt tibi. mie ⁊ fides ne deſint
ρήνην προσθήσουσί σοι. ἐλεημοσύναι καὶ πίστεις μὴ ἐκλειπέ-
tibi. liga ãt eas in tuo collo: ſcribe
τωσάν σοι. ἄφαψαι δὲ αὐτὰς ἐπὶ σῷ τραχήλῳ, γράψον
eas in tabula cordis tui ⁊ inuenies gr̃am.
αὐτὰς ἐπὶ πλακὸς τῆς καρδίας σου καὶ εὑρήσεις χάριν.
⁊ pꝛuide bona coram dño ⁊ hominibus. eſto con-
καὶ προνοοῦ καλὰ ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀνθρώπων. ἴσθι πε-
fidẽs in toto corde in deo: in ãt tua ſapia ne extolla
ποιθὼς ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐπὶ θεῷ, ἐπὶ δὲ σῇ σοφίᾳ μὴ ἐπαί-
ris. in omnib⁹ vijs tuis cognoſce illã. vt dirigat
ρου. ἐν πάσαις ὁδοῖς σου γνώριζε αὐτήν. ἵνα ὀρθοτομῇ τὰς
vias tuas. ne ſis prudẽs apud temetipꝫ: time ãt deũ
ὁδούς σου. μὴ ἴσθι φρόνιμος παρὰ σεαυτῷ, φοβοῦ δὲ τὸν θεὸν
⁊ declina ab omni malo. tũc ſanitas erit corpori
καὶ ἔκκλινε ἀπὸ παντὸς κακοῦ. τότε ἴασις ἔσται τῷ σώματί
tuo: ⁊ curatio oſſibus tuis. honora dñꝫ de tuis
σου, καὶ ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις σου. τίμα τὸν κν̄ ἀπὸ σῶν
iuſtis laborib⁹: ⁊ p̃mitias da ei de tuis fructib⁹ iuſti-
δικαίων πόνων, καὶ ἀπάρχου αὐτῷ ἀπὸ σῶν καρπῶν δικαιο-
cie. vt impleant horrea tua ſaturitate frumẽti.
σύνης. ἵνα πιμπλῶνται τὰ ταμιεῖα σου πλησμονῆς σίτου.
vino ãt torcularia tua redũdẽt. Fili ne pꝛ̃pẽdas diſciplinã
οἴνῳ δὲ αἱ ληνοί σου ἐκβλύζωσιν. Υἱὲ μὴ ὀλιγώρει παιδείας
dñi: neq̧ deficias ab ipo correptus. quẽ.n. diligit dñs corri
κῦ, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κς̄ παι-
pit. verberat ãt omnẽ filiũ quẽ ſuſcipit. Beatus
δεύει. μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. Μακάριος
homo q̃ inuenit ſapiam: ⁊ mortalis q̃ nouit prudẽtiã. melius
ἄνθρωπος ὃς εὗρε σοφίαν, καὶ θνητὸς ὃς εἶδε φρόνησιν. κρεῖσσον
.n. eã mercari: q̃ auri ⁊ argenti theſauros:
γὰρ αὐτὴν ἐμπορεύεσθαι, ἢ χρυσίου καὶ ἀργυρίου θησαυρούς.
p̃cioſior ãt eſt lapidib⁹ p̃cioſis. omne ãt p̃cioſũ nõ
τιμιωτέρα δέ ἐστι λίθων πολυτελῶν. πᾶν δὲ τίμιον οὐκ
dignũ illa eſt: lõgitudo.n. vite ⁊ anni vite in dextera e-
ἄξιον αὐτῆς ἐστι. μῆκος γὰρ βίου καὶ ἔτη ζωῆς ἐν τῇ δεξιᾷ αὐ-
ius: in ãt ſiniſtra illi⁹ diuitie ⁊ gl̃ia: ex o-
τῆς, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ αὐτῆς πλοῦτος καὶ δόξα, ἐκ τοῦ στόμα-
re eius p̃cedit iuſticia legem ãt ⁊ miam in
τος αὐτοῦ ἐκπορεύεται δικαιοσύνη νόμον δὲ καὶ ἔλεον ἐπὶ
lingua fert. vie eius vie pulchre. ⁊ oẽs
γλώσσης φέρει. αἱ ὁδοὶ αὐτῆς ὁδοὶ καλαί. καὶ πᾶσαι αἱ
ſemite ei⁹ in pace. lignũ vite eſt oĩb⁹ apphendẽ-
τρίβοι αὐτῆς ἐν εἰρήνῃ. ξύλον ζωῆς ἐστι πᾶσι τοῖς ἀντεχο-
tibus eã: ⁊ firmatis in eã vt in do-
μένοις αὐτῆς, καὶ τοῖς ἐπερειδομένοις ἐπ' αὐτὴν ὡς ἐπὶ κυ-
minũ ſecura. De⁹ ſapia fundauit terrã:
ρίῳ ἀσφαλής. Ὁ θεὸς τῇ σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν,

parauit ãt celos in prudẽtia. In ſenſu ei⁹ abyſſi
ἡτοίμασε δὲ οὐρανοὺς ἐν φρονήσει. Ἐν αἰσθήσει αὐτοῦ ἄβυσσοι
ſciſſi ſunt: nubes ãt diſtillarũt rores. Fili ne effluas:
ἐρράγησαν, νέφη δὲ ἐρρύησαν δρόσους. Υἱὲ μὴ παραρρυῇς,
cuſtodi ãt meũ ↄſiliũ ⁊ ſentẽtiã: vt viuat aĩa tua:
τήρησον δὲ ἐμὴν βουλὴν καὶ ἔννοιαν, ἵνα ζήσῃ ἡ ψυχή σου,
⁊ gratia ſit circũ tuũ collum. Erit ãt ſanitas carnib⁹
καὶ χάρις ᾖ περὶ σῷ τραχήλῳ. Ἔσται δὲ ἴασις ταῖς σαρξί
tuis: ⁊ cura tuis oſſib⁹: vt ãbules confi
σου, καὶ ἐπιμέλεια τοῖς σοῖς ὀστέοις, ἵνα πορεύῃ πεποι-
ſus in pace omnes vias tuas: at pes tu⁹ nõ of
θὼς ἐν εἰρήνῃ πάσας τὰς ὁδούς σου, ὁ δὲ πούς σου οὐ μὴ προ-
D fendat. Si eñi ſederis: ītrepid⁹ eris. Si ãt dormieris ſua
σκόψῃ. Ἐὰν γὰρ κάθῃ, ἄφοβος ἔσῃ. Ἐὰν δὲ καθεύδῃς ἡ-
uiter ſõnabis. Et nõ paueſces terrorẽ ſupuenientem:
δέως ὑπνώσεις. Καὶ οὐ φοβηθήσῃ πτόησιν ἐπελθοῦσαν,
neq̧ ĩpet⁹ ipſoꝝ irruentes. Nã dñs erit in
οὐδὲ ὁρμὰς ἀσεβῶν ἐπερχομένας. Ὁ γὰρ κύριος ἔσται ἐπὶ
oĩbus vijs tuis: ⁊ firmabit tuũ pedẽ vt nõ quatiaris.
πασῶν ὁδῶν σου, καὶ ἐρείσει σὸν πόδα ἵνα μὴ σαλευθῇς.
Ne abſtineas bñ facere īdigẽti: qñ vtiq̧ poſſit man⁹ tua auxilia
Μὴ ἀπόσχῃ εὖ ποιεῖν ἐνδεῆ, ἡνίκα ἂν ἔχῃ ἡ χείρ σου βοη-
ri. ne dicas reuertens redi: ⁊ cras dabo: potente
θεῖν. μὴ εἴπῃς ἐπανελθὼν ἐπάνηκε, καὶ αὔριον δώσω, δυνατοῦ
te exñe bñ facere. Nõ.n. noſti q̃d pariet dies ſequẽs.
σου ὄντος εὖ ποιεῖν. Οὐ γὰρ οἶδας τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα.
Ne moliaris in tuũ amicũ mala: p̃pe habitãtẽ ⁊ con-
Μὴ τεκτήνῃ ἐπὶ σὸν φίλον κακά, παροικοῦντα καὶ πε-
fidẽtẽ in te. Ne diligas īimicitias ↄtra hoĩem fru-
ποιθότα ἐπὶ σοί. Μὴ φιλεχθρήσῃς πρὸς ἄνθρωπον μά-
ſtra: ne in te faciat malũ. Ne acq̃ras maloꝝ
την, ἵνα μὴ εἰς σὲ ἐργάσηται κακόν. Μὴ κτήσῃ κακῶν
viroꝝ opprobria. Neq̧ emuleris vias eoꝝ. Impu-
ἀνδρῶν ὀνείδη. Μηδὲ ζηλώσῃς τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. Ἀκάθαρ-
rus .n. corã dño. oĩs iniquus. In ãt iuſtis
τος γὰρ ἔναντι κυρίου πᾶς παράνομος. Ἐν δὲ δικαίοις
nõ ↄciliũ facit execratio dei in domib⁹ ipſoꝝ: domos
οὐ συνεδριάζει κατάρα κυρίου ἐν οἴκοις ἀσεβῶν, ἐπαύ-
ãt iuſtoꝝ bñdicitur. Dñs ſuperbis reſi-
λεις δὲ δικαίων εὐλογοῦνται. Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντι-
ſtit: hũilibus ãt dat gr̃am. Gl̃iaꝫ ſapiẽtes
τάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. Δόξαν σοφοὶ
hereditabũt: at impij exaltarũt ignominiã.
κληρονομήσουσιν, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὕψωσαν ἀτιμίαν. Ca.4

A Audite filij diſciplinã patris: ⁊ attẽ-
Ἀκούσατε παῖδες παιδείαν πατρός, καὶ προ-
dite ad ſciẽdũ cogitationẽ. Donũ eñi bonũ tribuã vo
σέχετε γνῶναι ἔννοιαν. Δῶρον γὰρ ἀγαθὸν δωροῦμαι ὑ-
bis: meũ ſmonẽ ne derelinquatis. Fili⁹.n. fui
μῖν, τὸν ἐμὸν λόγον μὴ ἐγκαταλίπητε. Υἱὸς γὰρ ἐγε-
⁊ ego patri obediẽs: ⁊ dilectus in fa-
νόμην κἀγὼ πατρὶ ὑπήκοος, καὶ ἀγαπώμενος ἐν προ-
cie matris. Qui dicebãt ⁊ docebant me: firme-
σώπῳ μητρός. Οἳ ἔλεγον καὶ ἐδίδασκόν με, ἐρειδέ-
tur noſter ſermo in tuũ cor. Cuſtodi p̃cep-
τω ὁ ἡμέτερος λόγος εἰς σὴν καρδίαν. Φύλασσε ἐντο-
pta: ne obliuiſcaris. Poſſide ſapiam poſſide ītellectũ: ne
λάς, μὴ ἐπιλάθῃ. Κτῆσαι σοφίαν κτῆσαι σύνεσιν, μὴ
obliuiſcaris: neq̧ cõtemnas eloq̃ũ mei oris: neq̧
ἐπιλάθῃ, μηδὲ παρίδῃς ῥῆσιν ἐμοῦ στόματος, μηδὲ
declines a verbis oris mei. Ne relinquas
ἐκκλίνῃς ἀπὸ ῥημάτων στόματός μου. Μὴ ἐγκαταλί-
eam ⁊ inherebit tibi. dilige eã ⁊ cuſto
πῃς αὐτήν καὶ ἀνθέξεταί σου. ἐράσθητι αὐτῆς καὶ τηρή-
diet te. Principiũ ſapie: poſſide ſapiam ⁊ in omni
σει σε. Ἀρχὴ σοφίας, κτῆσαι σοφίαν καὶ ἐν πάσῃ
B poſſeſſiõe tua acq̃re intellectũ. Aggerib⁹ circũda illam:
κτήσει σου κτῆσαι σύνεσιν. Περιχαράκωσον αὐτήν,
⁊ exaltabit te: honora eam: vt te ãplectatur. Vt
καὶ ὑψώσει σε, τίμησον αὐτήν, ἵνα σε περιλάβῃ. Ἵνα
det tuo capiti coronam gr̃arum:
δῷ τῇ σῇ κεφαλῇ στέφανον χαρίτων,

ſtabiliuit celos prudẽtia. Sapientia illius eruperunt abyſſi & nubes rore concreſcunt. Fili mi ne effluãt hec ab oculis tuis. Cuſtodi legem meã & conſilium meũ: & erit vita aĩe tue: & gr̃a faucib⁹ tuis. Tũc ambulabis fiducialiter in via tua: & pes tuus non impinget. Si dormieris nõ timebis: quieſces & ſuauis erit ſomnus tuus. Ne paueas repentino terrore: & irruentes tibi ruinas impiorum. Dñs enim erit in latere tuo & cuſtodiet pedẽ tuũ ne capiaris. Noli p̃hibere benefacere eũ qui põt. Si vales & ipſe benefac. Ne dicas amico tuo vade & reuertere & cras dabo tibi: cũ ſtatim poſſis dare. Ne moliaris amico tuo malum: cũ ille in te habeat fiduciã. Nõ cõtendas aduerſus hominẽ fruſtra cũ ipſe tibi nihil mali fecerit. Ne emuleris hominẽ iniuſtum nec imiteris vias ei⁹: q̃a abominatio eſt dñi oĩs illuſor: & cũ ſimplicib⁹ ſermocinatio ei⁹. Egeſtas a dño in domo ipĩi: habitacula aũt iuſtorum benedicẽtur. Ipſe deludet illuſores: & manſuetis dabit gratiã. Gloriã ſapientes poſſidebunt: ſtultorum exaltatio ignominia.

4.

Audite filii diſciplinã patris & attẽdite vt ſciatis prudentiã. Donũ bonũ tribuã vobis: legem meã ne derelinq̃tis. Nã & ego filiꝰ fui patris mei: tenell⁹ & vnigenit⁹ corã matre mea & docebat me atq̧ dicebat. Suſcipiat v̾ba mea cor tuũ: & cuſtodi p̃cepta mea & viues. Poſſide ſapientiã: poſſide prudentiã. Ne obliuiſcaris: neq̧ declines a verbis oris mei. Ne dimittas eã & cuſtodiet te: dilige eã & cõſeruabit te. Principiũ ſapiẽtie poſſide ſapiam: & in oĩ poſſeſſione tua acquire prudẽtiã. Arripe illã & exaltabit te: & glificaberis ab ea cũ eã fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarũ:

כונן שמים בתבונה׃ בדעתו
תהומות נבקעו ושחקים ירעפו
טל׃ בני אל ילזו מעיניך נצר
תשיה ומזמה׃ ויהיו חיים לנפשך
וחן לגרגרתיך׃ אז תלך לבטח
דרכך ורגלך לא תגוף׃ אם
תשכב לא תפחד ושכבת וערבה
שנתך׃ אל תירא מפחד פתאם
ומשאת רשעים כי תבא׃ כי
יהוה יהיה בכסלך ושמר רגלך
מלכד׃ אל תמנע טוב מבעליו
בהיות לאל ידיך לעשות׃ אל
תאמר לרעיך לך ושוב ומחר
אתן ויש אתך׃ אל תחרש על
רעך רעה והוא יושב לבטח
אתך׃ אל תרוב עם אדם חנם
אם לא גמלך רעה׃ אל תקנא
באיש חמס ואל תבחר בכל
דרכיו׃ כי תועבת יהוה נלוז ואת
ישרים סודו׃ מארת יהוה בבית
רשע ונוה צדיקים יברך׃ אם
ללצים הוא יליץ ולענוים יתן
חן׃ כבוד חכמים ינחלו וכסילים
מרים קלון׃

Cap. iiij.

שמעו בנים מוסר אב
והקשיבו לדעת בינה׃ כי לקח
טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו׃
כי בן הייתי לאבי רך ויחיד לפני
אמי׃ וירני ויאמר לי יתמך דברי
לבך שמר מצותי וחיה׃ קנה חכמה
קנה בינה אל תשכח ואל תט
מאמרי פי׃ אל תעזבה ותשמרך
אהבה ותצרך׃ ראשית חכמה
קנה חכמה ובכל קנינך קנה
בינה׃ סלסלה ותרוממך תכבדך כי
תחבקנה׃ תתן לראשך לוית חן

Pritiua.heb. Ter.heb. Prouer.v.

עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת תְּמַגְּנֶךָּ : שְׁמַע בְּנִי וְקַח אֲמָרָי וְיִרְבּוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים : בְּדֶרֶךְ חָכְמָה הֹרֵתִיךָ הִדְרַכְתִּיךָ בְּמַעְגְּלֵי יֹשֶׁר : בְּלֶכְתְּךָ לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל : הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל תֶּרֶף נִצְּרֶהָ כִּי הִיא חַיֶּיךָ : בְּאֹרַח רְשָׁעִים אַל תָּבֹא וְאַל תְּאַשֵּׁר בְּדֶרֶךְ רָעִים : פְּרָעֵהוּ אַל תַּעֲבָר בּוֹ שְׂטֵה מֵעָלָיו וַעֲבוֹר : כִּי לֹא יִשְׁנוּ אִם לֹא יָרֵעוּ וְנִגְזְלָה שְׁנָתָם אִם לֹא יַכְשׁוֹלוּ : כִּי לָחֲמוּ לֶחֶם רֶשַׁע וְיֵין חֲמָסִים יִשְׁתּוּ : וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם : דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ : בְּנִי לִדְבָרַי הַקְשִׁיבָה לַאֲמָרַי הַט אָזְנֶךָ : אַל יַלִּיזוּ מֵעֵינֶיךָ שָׁמְרֵם בְּתוֹךְ לְבָבֶךָ : כִּי חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא : מִכָּל מִשְׁמָר נְצֹר לִבֶּךָ כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים : הָסֵר מִמְּךָ עִקְּשׁוּת פֶּה וּלְזוּת שְׂפָתַיִם הַרְחֵק מִמֶּךָּ : עֵינֶיךָ לְנֹכַח יַבִּיטוּ וְעַפְעַפֶּיךָ יַיְשִׁרוּ נֶגְדֶּךָ : פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶךָ וְכָל דְּרָכֶיךָ יִכֹּנוּ : אַל תֵּט יָמִין וּשְׂמֹאול הָסֵר רַגְלְךָ מֵרָע :

Cap. v.

בְּנִי לְחָכְמָתִי הַקְשִׁיבָה לִתְבוּנָתִי הַט אָזְנֶךָ : לִשְׁמֹר מְזִמּוֹת וְדַעַת שְׂפָתֶיךָ יִנְצֹרוּ : כִּי נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי זָרָה וְחָלָק מִשֶּׁמֶן חִכָּהּ : וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַלַּעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת : רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ יִתְמֹכוּ : אֹרַח חַיִּים פֶּן תְּפַלֵּס נָעוּ מַעְגְּלֹתֶיהָ לֹא תֵדָע : וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ לִי וְאַל

Trãsla. B. Hie.

Et corona inclyta proteget te. Audi fili mi et suscipe verba mea: vt multiplicentur tibi anni vite. Viam sapiẽtie mõstrabo tibi: et ducam te p semitas eqtatis. quas cũ ingressus fueris non arctabũtur gressus tui: et currẽs nõ hebis offendiculũ. Tene disciplinã: ne dimittas eã. Custodi illã: quia illa est vita tua. Ne delecteris in viis ĩpiorũ: nec tibi placeat malorũ via. Fuge ab ea nec trãseas per illam: declina et desere eam. Non enĩ dormiũt nisi cũ malefecerit: et nõ capitur somnus ab eis nisi supplãtauerit. Comedũt panem ĩpietatis et vinũ iniqtatis bibunt. Iustorũ autẽ semita quasi lux splendẽs: procedit et crescit vsque ad pfectã diẽ. Via impiorum tenebrosa: nesciunt vbi corruãt. Fili mi ausculta sermones meos: et ad eloquia mea inclina aurẽ tuã. Ne recedant ab oculis tuis: custodi ea in medio cordis tui. Vita enim sunt inuenientibus ea et vniuerse carni sanitas. Omni custodia serua cor tuum: quia ex ipso vita procedit. Remoue a te os prauum: et detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta videant: et palpebre tue precedãt gressus tuos. Dirige semitas pedibus tuis: et omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexterã: neque ad sinistrã. Auerte pedem tuũ a malo. 5.

Fili mi attende ad sapientiam meam: et prudentie mee inclina aurẽ tuã: vt custodias cogitationes: et disciplinã labia tua cõseruẽt. Fauus enĩ distillans labia meretricis: et nitidius oleo guttur eius. Nouissima aũt illius amara qsi absinthiũ: et lingua eius acuta qsi gladius biceps. Pedes eius descẽdũt in mortẽ: et ad inferos gressus eius penetrãt. Per semitã vite nõ ãbulãt: vagi sũt gressus eius et inuestigabiles. Nũc ergo fili mi audi me et ne

Trãs. Gre. lxx. cũ iter. latina.

corona autem deliciarum protegat te. Audi fili et suscipe
στεφάνῳ δὲ τρυφῆς ὑπερασπίσῃ σε. Ἄκουε υἱὲ καὶ δέξαι
mea verba et multiplicabunt tibi ãni vite tue. Ut
ἐμοὺς λόγους καὶ πληθυνθήσεταί σοι ἔτη ζωῆς σου. Ἵνα
tibi fiant multe vie vite. Vias enim sapie mon
σοι γένωνται πολλαὶ ὁδοὶ βίου. Ὁδοὺς γὰρ σοφίας διδά
stro tibi: induco autem te orbitis rectis. Si enim ambulaueri
σκω σε, ἐμβιβάζω δέ σε τροχιαῖς ὀρθαῖς. Ἐὰν γὰρ πορεύῃ
nõ arctabũtur tui gressus: si autem cucurreris nõ
οὐ συγκλεισθήσεταί σου τὰ διαβήματα, ἐὰν δὲ τρέχῃς οὐ
laborabis. Tene meã disciplinã: ne dimittas: sed
κοπιάσεις. Ἐπιλαβοῦ ἐμῆς παιδείας, μὴ ἀφῇς, ἀλλὰ
custodi eam tibiipsi in vitã tuã. vias impiorum ne
φύλαξον αὐτὴν σεαυτῷ εἰς ζωήν σου. Ὁδοὺς ἀσεβῶν μὴ
igrediaris: neque emuleris vias iniquorum. In quecunque lo
ἐπέλθῃς, μηδὲ ζηλώσῃς ὁδοὺς παρανόμων. Ἐν ᾧ ἂν τό
co castrametati fuerit: ne igrediaris illuc. declina ab e
πῳ στρατοπεδεύσωσι, μὴ ἐπέλθῃς ἐκεῖ. ἔκκλινον ἀπ᾽ αὐ
is et recede. Neque enim dormient: si nõ
τῶν καὶ παράλλαξον. Οὐ γὰρ μὴ ὑπνώσωσιν, ἐὰν μὴ
malefecerit: tollitur somnus ab eis et nõ dormiũt.
κακοποιήσωσιν, ἀφῄρηται ὕπνος ἀπ᾽ αὐτῶν καὶ οὐ κοιμῶνται.
Hi enim comedũt panes ĩpietatis: vino autem iniquo
Οἵδε γὰρ σιτοῦνται σῖτα ἀσεβείας, οἴνῳ δὲ παρανόμῳ
inebriantur. at vie iustorum tanquam lux splen
μεθύσκονται. Αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν δικαίων ὁμοίως φωτὶ λάμπου
dẽt: pcedũt et lucent: vsque dũ dirigat
σι, προπορεύονται καὶ φωτίζουσιν, ἕως ἂν κατορθώσῃ ἡ
dies. At vie impiorum tenebrose. non sciunt
ἡμέρα. Αἱ δὲ ὁδοὶ τῶν ἀσεβῶν σκοτειναί. οὐκ οἴδασι
in quo offendũt. Fili meo verbo attende:
ἐν τίνι πῶς προσκόπτουσιν. Υἱὲ ἐμῇ ῥήσει πρόσεχε,
at meis sermonibus adijce tuam aurẽ. Ne
τοῖς δὲ ἐμοῖς λόγοις παράβαλλε σὸν οὖς. Ὅπως μὴ
relinqant te fontes tui. Custodi eos in tuo cor
ἐκλίπωσί σε αἱ πηγαί σου. Φύλασσε αὐτὰς ἐν σῇ καρ
de. Vita enim est oibus inuenientibus eos: et vni
δίᾳ. Ζωὴ γάρ ἐστι πᾶσι τοῖς εὑρίσκουσιν αὐτάς, καὶ πά
uerse carni sanitas. Omni custodia serua tuũ cor. ex
σῃ σαρκὶ ἴασις. Πάσῃ φυλακῇ τήρει σὴν καρδίαν, ἐκ
namque his exitus vite. Remoue a teipso puersũ os:
γὰρ τούτων ἔξοδοι ζωῆς. Περίελε σεαυτοῦ σκολιὸν στόμα,
et iniusta labia longe a te repelle. Oculi
καὶ ἄδικα χείλη μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἄπωσαι. Οἱ ὀφθαλ
tui recta videant: at palpebre tue annuant
μοί σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν, τὰ δὲ βλέφαρά σου νευέτω
iusta. Rectas semitas fac tuis pedibus: et vias
δίκαια. Ὀρθὰς τροχιὰς ποίει σοῖς ποσί, καὶ τὰς ὁδούς
tuas dirige. Ne declines ad dexterã neque ad sinistrã
σου κατεύθυνε. Μὴ ἐκκλίνῃς εἰς τὰ δεξιά, μηδὲ εἰς τὰ ἀριστερά,
auerte autem tuũ pedẽ a via mala. Vias enim que a dextris
ἀπόστρεψον δὲ σὸν πόδα ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς. Ὁδοὺς γὰρ τὰς ἐκ δεξιῶν
nouit deus: puerse autem sunt que a sinistris. Ipse autem rectas fa
οἶδεν ὁ θεός, διεστραμμέναι δέ εἰσιν αἱ ἐξ ἀριστερῶν. Αὐτὸς δὲ ὀρθὰς ποι
ciet semitas tuas: at itinera tua in pace pducet.
ήσει τὰς τροχιάς σου, τὰς δὲ πορείας σου ἐν εἰρήνῃ προάξει. Ca. 5.
Fili mee sapie attende: meis autem sermonibus adijce tuã aurẽ.
Υἱὲ ἐμῇ σοφίᾳ πρόσεχε, ἐμοῖς δὲ λόγοις παράβαλλε σὸν οὖς.
Ut custodias cogitatiões bonã: sensũ autem meorum labiorum pcipio
Ἵνα φυλάξῃς ἔννοιαν ἀγαθήν, αἴσθησιν δὲ ἐμῶν χειλέων ἐντέλλομαί
tibi. Ne attendas praue mulieri: mel enim distillat a labijs
σοι. Μὴ πρόσεχε φαύλῃ γυναικί, μέλι γὰρ ἀποστάζει ἀπὸ χειλέων
mulieris meretricis: que ad tps ipinguat tuũ guttur. postea to
γυναικὸς πόρνης, ἣ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγγα. Ὕστερον μέν
men amarius felle inuenies: et acutum plusquam ensem
τοι πικρότερον χολῆς εὑρήσεις, καὶ ἠκονημένον μᾶλλον μαχαίρας
ancipitẽ. Nã insipientie pedes deducunt vtentes ea
διστόμου. Τῆς γὰρ ἀφροσύνης οἱ πόδες κατάγουσι τοὺς χρωμένους αὐ
cum morte in infernũ. At plãte eius nõ firmãtur: peri
τῇ μετὰ θανάτου εἰς τὸν ᾅδην. Τὰ δὲ ἴχνη αὐτῆς οὐκ ἐρείδεται, σφαλ
culose autem semite eius et nõ cognoscibiles. Nũc igitur fili audi me et ne
ραὶ δὲ αἱ τροχιαὶ αὐτῆς καὶ οὐκ εὔγνωστοι. Νῦν οὖν υἱὲ ἄκουέ μου καὶ μὴ

Trãsla. gre. lxx. cũ inter. lati.

irritos facias meos sermões. Longe fac ab e
ἀκύρους ποιήσῃς ἐμοὺς λόγους. Μακρὰν ποίησον ἀπ᾽ αὐ
a tuã viam: ne appropiqs ad fores domorum eius. Ne
τῆς σὴν ὁδόν, μὴ ἐγγίσῃς πρὸς θύραις οἴκων αὐτῆς. Ἵνα μὴ
pmittas alijs vitã tuã: et tuã vitã crudelibus. Ne
πρόῃ ἄλλοις ζωήν σου, καὶ σὸν βίον ἀνελεήμοσι. Ἵνα μὴ
ipleantur extranei tuis viribus: at tui labores in domos
πλησθῶσιν ἀλλότριοι σῆς ἰσχύος, οἱ δὲ σοὶ πόνοι εἰς οἴκους
alienas ingrediantur. Et peniteas in nouissimis:
ἀλλοτρίους εἰσέλθωσι. Καὶ μεταμεληθήσῃ ἐπ᾽ ἐσχάτων, ἡ
quando cõterantur carnes corporis tui. Et dices quõ
νίκα ἂν κατατρίβωσι σάρκες σώματός σου. Καὶ ἐρεῖς πῶς
odio habui disciplinã: et increpatiões declinauit cor meũ.
ἐμίσησα παιδείαν, καὶ ἐλέγχους ἐξέκλινεν ἡ καρδία μου.
Non audiui vocẽ corripientis me et docentis me:
Οὐκ ἤκουον φωνὴν παιδεύοντός με καὶ διδάσκοντός με,
neque adieci aurẽ meã. Pene fui in om
οὐδὲ παρέβαλλον τὸ οὖς μου. Παρ᾽ ὀλίγον ἐγενόμην ἐν παν
ni malo: in medio ecclesie et synagoge. Fili bibe a
τὶ κακῷ, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας καὶ συναγωγῆς. Υἱὲ πῖνε ὕ
quas de tuis vasis: et de tuis puteis fontis.
δατα ἀπὸ σῶν ἀγγείων, καὶ ἀπὸ σῶν φρεάτων πηγῆς.
Effundantur tibi aque ex tuo fonte: in autem tuas
Ὑπερεκχείσθω σοι τὰ ὕδατα ἐκ τῆς σῆς πηγῆς, εἰς δὲ σὰς
plateas trãseant tue aque. Sint tibi soli
πλατείας διαπορευέσθω τὰ σὰ ὕδατα. Ἔστω σοι μόνῳ
existentis: et nullus alienus particeps sit tui. Fons
ὑπάρχοντα, καὶ μηδεὶς ἀλλότριος μετασχέτω σοι. Ἡ πη
tue aque sit tibi proprius: et cõletare cum
γή σου τοῦ ὕδατος ἔστω σοι ἰδία, καὶ συνευφραίνου μετὰ
muliere que ab adolescentia tua. Cerua amicitie et pullus ca
γυναικὸς τῆς ἐκ νεότητός σου. Ἔλαφος φιλίας καὶ πῶλος
tuarum gratiarum cõuersetur tecũ: at propria precedat te et si
σῶν χαρίτων ὁμιλείτω σοι, ἡ δὲ ἰδία ἡγείσθω σου καὶ συ
mul sit tibi in omni tempore: in enim eius amicitia circum
νέστω σοι ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν γὰρ τῇ ταύτης φιλίᾳ συμπεριφε
ductus multiplicabilis eris. Ne multus sis in alie
ρόμενος πολλοστὸς ἔσῃ. Μὴ πολὺς ἴσθι πρὸς ἀλλοτρί
nã: neque cõtinearis vlnis nõ proprie. coram enim sunt
αν, μηδὲ συνέχου ἀγκάλαις τῆς μὴ ἰδίας. ἐνώπιον γάρ εἰσι
dei oculis vie hois: in autem oes or
τῶν τοῦ θεοῦ ὀφθαλμῶν ὁδοὶ ἀνδρός, εἰς δὲ πάσας τὰς τρο
bitas eius speculatur. Iniquitates virũ capiunt: cate
χιὰς αὐτοῦ σκοπεύει. Παρανομίαι ἄνδρα ἀγρεύουσι, σει
nis autem suorum ipsius peccatorum vnusquisque cõstringitur. Ille mo
ραῖς δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται. Οὗτος τε
ritur cum ineruditis: ex autem multitudine sue vio
λευτᾷ μετὰ ἀπαιδεύτων, ἐκ δὲ πλήθους τῆς ἑαυτοῦ βιό
lẽtie deiectus est: et perijt propter insipientiã.
τητος ἐξερρίφη, καὶ ἀπώλετο δι᾽ ἀφροσύνην. Ca. 6.
Fili si spopõderis pro tuo amico: trades tuã manũ
Υἱὲ ἐὰν ἐγγυήσῃ σὸν φίλον, παραδώσεις σὴν χεῖρα
inimico. Laqueus enim fortis viro propria labia: et capi
ἐχθρῷ. Παγὶς γὰρ ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χείλη, καὶ ἁλίσκε
tur verbis proprij oris. Fac fili que ego tibi precipio:
ται ῥήμασιν ἰδίου στόματος. Ποίει υἱὲ ἃ ἐγώ σοι ἐντέλλομαι,
et liberare. venis enim in manus malorum propter tuũ amicũ: sis non
καὶ σῴζου. ἥκεις γὰρ εἰς χεῖρας κακῶν διὰ σὸν φίλον, ἴσθι μὴ
deficiens: incita autem et amicũ tuũ pro quo spopõdisti.
ἐκλυόμενος, παρόξυνε δὲ καὶ τὸν φίλον σου ὃν ἐνεγγυήσω.
Ne dederis somnũ tuis oculis: neque dormites tuis palpe
Μὴ δῷς ὕπνον σοῖς ὄμμασι, μηδὲ ἐπινυστάξῃς σοῖς βλεφά
bris vt salueris tanquam damula ex laqueis: et tanquam auis ex re
ροις ἵνα σῴζῃ ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων, καὶ ὥσπερ ὄρνεον ἐκ πα
ti. Vade ad formicã o piger: et imitare vidẽs
γίδος. Ἴθι πρὸς τὸν μύρμηκα ὦ ὀκνηρέ, καὶ ζήλωσον ἰδὼν
vias eius: et sis illa sapiẽtior. Illa enim a
τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ γενοῦ ἐκείνου σοφώτερος. Ἐκεῖνος γὰρ γε
gricolatiõe nõ existẽte ipsi: neque cogentem habẽs:
ωργίου μὴ ὑπάρχοντος αὐτῷ, μηδὲ τὸν ἀναγκάζοντα ἔχων,
neque sub dño existẽs: parat messe victum mul
μηδὲ ὑπὸ δεσπότην ὤν, ἑτοιμάζεται θέρους τὴν τροφὴν πολ

Trãsla. B. Hie.

recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viã tuã: et ne appropinques foribus domus eius. Ne des alienis honorẽ tuum: et annos tuos crudeli. Ne forte ipleantur extranei viribus tuis: et labores tui sint in domo aliena. Et gemas in nouissimis: qñ cõsumpseris carnes tuas et corpus tuũ. et dicas. Cur detestatus sum disciplinã et increpationibus nõ acquieuit cor meũ? Nec audiui vocẽ docẽtium me: et magistris nõ iclinaui aurem meã. Pene fui in oĩ malo: in medio ecclesie et synagoge. Bibe aquã de cisterna tua: et flueta putei tui. Deriuẽtur fontes tui foras: et in plateis aquas tuas diuide. Habeto eas solus: nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta: et letare cum muliere adolescentie tue. Cerua charissima et gratissimus hinnulus. Vbera eius inebriẽt te in omĩ tpe: et in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena: et foueris in sinu alterius? Respicit dñs viã hoĩs et oẽs gressus eius considerat. Iniquitates sue capiunt impium: et funibus pctõrum suorũ cõstrigitur. Ipse morietur: qa nõ habuit disciplinã et in multitudine stultitie sue decipietur. 6.

Fili mi si spopõderis pro amico tuo: defixisti apud extraneũ manũ tuã. Illaqatus es verbis oris tui et captus ppiis sermonibus. Fac ergo qd dico fili mi et temetipm libera: qa icidisti in manũ pximi tui. Discurre: festia: suscita amicũ tuũ. Ne dederis sõnũ oculis tuis: nec dormitẽt palpebre tue. Eruere qsi damula de manu: et qsi auis de manu aucupis. Vade ad formicã o piger: et cõsidera vias eius et disce sapiẽtiã. Que cũ nõ habeat ducẽ nec pceptorẽ nec pricipẽ parat i estate cibũ sibi: et cõgregat in messe qd comedat. Vsquequo piger dormies? Qñ consurges de sõno tuo? Paululũ dormies

Ter.he. Prouer.vi. Pritiua.heb.

תָּסוּרוּ מֵאִמְרֵי פִי : הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ דַרְכֶּךָ וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ : פֶּן תִּתֵּן לַאֲחֵרִים הוֹדֶךָ וּשְׁנֹתֶיךָ לְאַכְזָרִי : פֶּן יִשְׂבְּעוּ זָרִים כֹּחֶךָ וַעֲצָבֶיךָ בְּבֵית נָכְרִי : וְנָהַמְתָּ בְאַחֲרִיתֶךָ בִּכְלוֹת בְּשָׂרְךָ וּשְׁאֵרֶךָ : וְאָמַרְתָּ אֵיךְ שָׂנֵאתִי מוּסָר וְתוֹכַחַת נָאַץ לִבִּי : וְלֹא שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל מוֹרָי וְלִמְלַמְּדַי לֹא הִטִּיתִי אָזְנִי : כִּמְעַט הָיִיתִי בְכָל רָע בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה : שְׁתֵה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְנֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ : יָפוּצוּ מַעְיְנֹתֶיךָ חוּצָה בָּרְחֹבוֹת פַּלְגֵי מָיִם : יִהְיוּ לְךָ לְבַדֶּךָ וְאֵין לְזָרִים אִתָּךְ : יְהִי מְקוֹרְךָ בָרוּךְ וּשְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶךָ : אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוֻּךָ בְכָל עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָמִיד : וְלָמָּה תִשְׁגֶּה בְנִי בְזָרָה וּתְחַבֵּק חֵק נָכְרִיָּה : כִּי נֹכַח עֵינֵי יְהוָה דַּרְכֵי אִישׁ וְכָל מַעְגְּלֹתָיו מְפַלֵּס : עֲוֺנֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת הָרָשָׁע וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ : הוּא יָמוּת בְּאֵין מוּסָר וּבְרֹב אִוַּלְתּוֹ יִשְׁגֶּה :

Cap. vi.

בְּנִי אִם עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּיךָ : נוֹקַשְׁתָּ בְאִמְרֵי פִיךָ נִלְכַּדְתָּ בְּאִמְרֵי פִיךָ : עֲשֵׂה זֹאת אֵפוֹא בְּנִי וְהִנָּצֵל כִּי בָאתָ בְכַף רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ : אַל תִּתֵּן שֵׁנָה לְעֵינֶיךָ וּתְנוּמָה לְעַפְעַפֶּיךָ : הִנָּצֵל כִּצְבִי מִיָּד וּכְצִפּוֹר מִיַּד יָקוּשׁ : לֵךְ אֶל נְמָלָה עָצֵל רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם : אֲשֶׁר אֵין לָהּ קָצִין שֹׁטֵר וּמֹשֵׁל : תָּכִין בַּקַּיִץ לַחְמָהּ אָגְרָה בַקָּצִיר מַאֲכָלָהּ : עַד מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב מָתַי תָּקוּם מִשְּׁנָתֶךָ : מְעַט שֵׁנוֹת

מעט תנומות מעט חבק ידים
לשכב ׃ ובא כמהלך ראשך — בוא הלך
ומחסרך כאיש מגן ׃ אדם בליעל — רוש חסר
איש און הולך עקשות פה ׃ — כל
קרץ בעינו מלל ברגלו מרה — ירה
באצבעתיו ׃ תהפכות בלבו חרש — צבע הפך
רע בכל עת מדינים ישלח ׃ על — רוע דון
כן פתאם יבא אידו פתע ישבר — שלח שבר
ואין מרפא ׃ שש הנה שנא יהוה — רפא
ושבע תועבות נפשו ׃ עינים רמות — תעב רום
לשון שקר וידים שפכות דם — לשן
נקי ׃ לב חרש מחשבות און — נקה
רגלים ממהרות לרוץ לרעה ׃ — חשב מהר
יפיח כזבים עד שקר ומשלח — פוח עוד
מדנים בין אחים ׃ נצר בני מצות — שלח צוה
אביך ואל תטש תורת אמך ׃ — נטש ירה
קשרם על לבך תמיד ענדם על — תמד
גרגרתיך ׃ בהתהלכך תנחה אתך — הלך נחה
בשכבך תשמר עליך והקיצות — שמר קוץ
היא תשיחך ׃ כי נר מצוה ותורה — שוח נור
אור ודרך חיים תוכחות מוסר ׃ — יכח יסר
לשמרך מאשת רע מחלקת — איש רוע
לשון נכריה ׃ אל תחמד יפיה — חמד יפה
בלבבך ואל תקחך בעפעפיה ׃ כי — לקח
בעד אשה זונה עד ככר לחם — זנה
ואשת איש נפש יקרה תצוד ׃ — צוד
היחתה איש אש בחיקו ובגדיו — חתה
לא תשרפנה ׃ אם יהלך איש על — שרף
הגחלים ורגליו לא תכוינה ׃ כן — כוה
הבא אל אשת רעהו לא ינקה — בוא איש
כל הנגע בה ׃ לא יבוזו לגנב כי — נקה
יגנוב למלא נפשו כי ירעב ׃ — בוז גנב
ונמצא ישלם שבעתים את כל — רעב מצא שלם
הון ביתו יתן ׃ נאף אשה חסר לב — נתן
משחית נפשו הוא יעשנה ׃ נגע — שחת עשה
וקלון ימצא וחרפתו לא תמחה ׃ — קלה מצא מחה

paululũ dormitabis paululũ cõſeres manus tuas vt dormias: & veniet tibi quaſi viator egeſtas: & paupies quaſi vir armatus. Homo apoſtata vir inutilis graditur ore peruerſo: annuit oculis: terit pede: digito loquitur: prauo corde machinatur malum: & omni tempore iurgia ſeminat. Huic extemplo veniet pditio ſua & ſubito conteretur nec habebit vltra medicinã. Sex ſũt q̃ odit dñs & ſeptimũ deteſtatur aĩa eius. Oculos ſublimes: linguam mendacẽ: manus effundentes innoxiũ ſanguinẽ: cor machinãs cogitationes peſſimas pedes veloces ad currendũ in malum: pferentẽ mẽdacia teſtẽ fallacẽ: & eũ qui ſemiat inter fratres diſcordias. Cõſerua fili mi pcepta patris tui & ne dimittas legem matris tue. Liga ea iugiter in corde tuo: & circunda gutturi tuo. Cũ ambulaueris gradiãtur tecũ: cũ dormieris cuſtodiant te: & euigilans loq̃re cũ eis. Quia mandatum lucerna eſt & lex lux: & via vite increpatio diſcipline vt cuſtodiant te a muliere mala & a blanda lingua extranee. Non cõcupiſcat pulchritudinem eius cor tuũ: ne capiaris nutibus illius. Precium enĩ ſcorti vix eſt vnius panis: mulier autem viri preciosam animam capit. Nunqd poteſt hõ abſcõdere ignẽ in ſinu ſuo vt veſtimẽta illi⁹ nõ ardeãt: aut ambulare ſuper prunas vt non plante comburantur eius? Sic qui igreditur ad mulierẽ pximi ſui nõ erit mũdus cũ tetigerit eam. Nõ grandis eſt culpa cũ q̃s furat⁹ fuerit: furatur enĩ vt eſurientẽ ipleat aĩam. Deprehẽſus quoq; reddet ſeptuplum & omnẽ ſubſtãtiã dom⁹ ſue tradet. Qui aũt adulter ẽ ppter inopiã cordis pdet aĩam ſuã. Turpitudinẽ & ignominiã cõgregat ſibi & opprobriũ illi⁹ nõ delebitur.

tumq; in tpe meſſis facit cõgregationẽ. Vſq; quo piger
λὴν τε ἐν τῷ ἀμητῷ ποιεῖται τὴν παράθεσιν. Ἕως τίνος ὀκνηρὲ
iaces? qñ aũt e ſomno excitaberis? Paulũ quidẽ dor
κατάκεισαι; πότε δὲ ἐξ ὕπνου ἐγερθήσῃ; Ὀλίγον μὲν ὑπ-
mis: paulũ aũt ſedes: parũ aũt dormitas: paulũ aũt ſuffarci
νοῖς, ὀλίγον δὲ κάθησαι, μικρὸν δὲ νυστάζεις, ὀλίγον δὲ ἐναγκαλί-
nas manib⁹ pectora. Poſtea adeſt tibi ſicut malus via-
ζῃ χερσὶ στήθη. Εἶτ' ἐμπαραγίνεταί σοι ὥσπερ κακὸς ὁδοι-
tor paupertas: τ egeſtas tanq̃ bonus curſor. Vir inſi
πόρος ἡ πενία, καὶ ἡ ἔνδεια ὥσπερ ἀγαθὸς δρομεύς. Ἀνὴρ ἄ-
piẽs τ iniquus ambulabit vias nõ bonas. Et
φρων καὶ παράνομος πορεύσεται ὁδοὺς οὐκ ἀγαθάς. Ὁ δὲ
ipſe annuit oculo: ſignificat aũt pede: docet aũt nuti
αὐτὸς ἐννεύει ὀφθαλμῷ, σημαίνει δὲ ποδί, διδάσκει δὲ νεύμα-
b⁹ digito. Peruerſũ aũt cor machinatur mala:
σι δακτύλων. Διεστραμμένη δὲ καρδία τεκταίνεται κακά,
in omni tpe talis turbationes cõſtituit ciuitati. Propt
ἐν παντὶ καιρῷ ὁ τοιοῦτος ταραχὰς συνίστησι πόλει. Διὰ τοῦ-
hoc extẽplo venit pditio ei⁹: inciſio τ contritio
το ἐξάπινης ἔρχεται ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ, διακοπὴ καὶ συντριβὴ
imedicabil. Quia gaudet oib⁹ q̃ odio hẽt dñs: conteritur
ἀνίατος. Ὅτι χαίρει πᾶσιν οἷς μισεῖ ὁ κύριος, συντρίβεται
aũt ppt̃ ipuritatẽ aĩe. Oculus contumelioſi lingua iniuſta:
δὲ δι' ἀκαθαρσίαν ψυχῆς. Ὀφθαλμὸς ὑβριστοῦ γλῶσσα ἄδικος,
man⁹ effũdẽtes ſanguinẽ iuſtum. Et cor machinãs
χεῖρες ἐκχέουσαι αἷμα δίκαιον. Καὶ καρδία τεκταινομένη
cogitationes malas τ pedes feſtinantes malefacere.
λογισμοὺς κακοὺς καὶ πόδες ἐπισπεύδοντες κακοποιεῖν.
Excitat mẽdacẽ teſtis iniuſtus: τ immittit iudicia p
Ἐκκαίει ψευδῆ μάρτυς ἄδικος, καὶ ἐπιπέμπει κρίσεις ἀνὰ
mediũ fratrum. Fili ſerua leges pris tui: τ ne repel
μέσον ἀδελφῶν. Υἱὲ φύλασσε νόμους πατρός σου, καὶ μὴ ἀπώ-
las ſtatuta mris tue. Liga aũt ea in tua aĩa iu-
σῃ θεσμοὺς μητρός σου. Ἄφαψαι δὲ αὐτοὺς ἐπὶ σῇ ψυχῇ διὰ
giter: τ circũda circũ tuũ collum. Quã vtiq; de
παντός, καὶ ἐγκλοίωσαι περὶ σῷ τραχήλῳ. Ἡνίκα ἂν περι-
ambulaueris adduc ipſam: τ tecũ ſit. qñ aũt vtiq; dormie
πατῇς ἐπάγου αὐτήν, καὶ μετὰ σοῦ ἔστω. ὡς δ' ἂν καθεύ-
ris cuſtodiat te: vt excitato colloq̃t tibi. Quia lu-
δῃς φυλασσέτω σε, ἵνα ἐγειρομένῳ συλλαλῇ σοι. Ὅτι λύ-
cerna mãdatũ legis τ lux τ via vite τ increpatio τ diſci-
χνος ἐντολὴ νόμου καὶ φῶς καὶ ὁδὸς ζωῆς καὶ ἔλεγχος καὶ παι-
plina. Ad cuſtodiendũ te a muliere nupta τ a
δεία. Τοῦ διαφυλάσσειν σε ἀπὸ γυναικὸς ὑπάνδρου καὶ ἀπὸ
calũniatiõe lingue extranee. Fili ne te vicerit pulchritudis cõ
διαβολῆς γλώσσης ἀλλοτρίας. Υἱὲ μή σε νικήσῃ κάλλους ἐπι-
cupiſcẽtia: neq; capiaris tuis oculis: neq; rapiaris
θυμία, μηδὲ ἀγρευθῇς σοῖς ὀφθαλμοῖς, μηδὲ συναρπασθῇς
ab eius palpebris. Preciũ.n. ſcorti quantũ τ vni⁹ pa
ἀπὸ τῶν αὐτῆς βλεφάρων. Τιμὴ γὰρ πόρνης ὅση καὶ ἑνὸς ἄρ-
nis: mulier aũt viroꝝ pcioſas aĩas capit. Alligabit aliqs
του, γυνὴ δὲ ἀνδρῶν τιμίας ψυχὰς ἀγρεύει. Ἀποδήσει τις
ignẽ in ſinu: at veſtimẽta nõ cõburet? Aliqd ambula
πῦρ ἐν κόλπῳ, τὰ δὲ ἱμάτια οὐ κατακαύσει; Ἢ περιπα-
bit aliqs ſup carbones ignis: at pedes nõ cõbu
τήσει τις ἐπ' ἀνθράκων πυρός, τοὺς δὲ πόδας οὐ κατακαύ-
ret? Sic q̃ ingredit ad mulierẽ nuptam nõ inno
σει; Οὕτως ὁ εἰσελθὼν πρὸς γυναῖκα ὕπανδρον οὐκ ἀθω-
cens erit: neq; oĩs tangẽs eam. Nõ mirum ſi
ωθήσεται, οὐδὲ πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς. Οὐ θαυμαστὸν ἐὰν
capiat aliqs q̃ furat: furatur enĩ vt ipleat aĩam eſu
ἁλῷ τις κλέπτων, κλέπτει γὰρ ἵνα ἐμπλήσῃ ψυχὴν πει-
rientẽ. Si aũt capiat ſoluet ſeptupla: τ om
νῶσαν. Ἐὰν δὲ ἁλῷ ἀποτίσει ἑπταπλάσια, καὶ πάν-
nia q̃ ſunt eius dans liberabit ſe. Et
τα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ δοὺς ῥύσεται ἑαυτόν. Ὁ δὲ
mechus ppt̃ inopiã mẽtiũ pditionẽ aĩe ſue
μοιχὸς δι' ἔνδειαν φρενῶν ἀπώλειαν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ
acquirit. Dolores q; τ ignominias ſuffert:
περιποιεῖται. Ὀδύνας τε καὶ ἀτιμίας ὑποφέρει, τὸ
at opprobriũ illi⁹ non delebitur
δὲ ὄνειδος αὐτοῦ οὐκ ἐξαλειφθήσεται

in ſeculũ. Plen⁹.n. zelo aius viri eius nõ parcet
εἰς τὸν αἰῶνα. Μεστὸς γὰρ ζήλου θυμὸς ἀνδρὸς αὐτῆς οὐ φείσε-
in die iudicij. Non cõmutabit vlla redẽptio
ται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Οὐκ ἀνταλλάξεται οὐδενὸς λύτρου
ne inimicitiã: neq; diſſoluet multis donis.
τὴν ἔχθραν, οὐδὲ μὴ διαλυθῇ πολλῶν δώρων. Ca. 7.
Fili cuſtodi meos ſermões: at mea pcepta re-
Υἱὲ φύλασσε ἐμοὺς λόγους, τὰς δὲ ἐμὰς ἐντολὰς κρύ-
conde apud teipſum. Fili honora dñm: τ valebis:
ψον παρὰ σεαυτῷ. Υἱὲ τίμα τὸν κύριον, καὶ ἰσχύσεις,
preter aũt eum ne timeas alium. Serua mea mãdata:
πλὴν δὲ αὐτοῦ μὴ φοβοῦ ἄλλον. Φύλαξον ἐμὰς ἐντολάς,
τ viues. at meos ſermões tanq̃ pupillas oculoꝝ.
καὶ βιώσεις. τοὺς δὲ ἐμοὺς λόγους ὥσπερ κόρας ὀμμάτων.
Circũpõe eos tuis digitis: inſcribe aũt in
Περίθου αὐτοὺς σοῖς δακτύλοις, ἐπίγραψον δὲ ἐπὶ τὸ
latitudine cordis tui. Dic ſapiam tuã ſoro-
πλάτος τῆς καρδίας σου. Εἶπον τὴν σοφίαν σὴν ἀδελ-
rem eſſe: at prudentiã notam acquire tibi ip
φὴν εἶναι, τὴν δὲ φρόνησιν γνώριμον περιποίησαι σεαυ-
ſi. Vt te cuſtodiat a muliere extranea τ ma
τῷ. Ἵνα σε τηρήσῃ ἀπὸ γυναικὸς ἀλλοτρίας καὶ πονη-
la: ſi te ſermõib⁹ q̃ ad gratiam inuaſerit. Ab
ρᾶς, ἐάν σε λόγοις τοῖς πρὸς χάριν ἐμβάληται. Ἀπὸ
.n. ianua e domo eius in plateas inclina-
γὰρ θυρίδος ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς εἰς τὰς πλατείας παρα-
ta Quẽ vtiq; viderit ſtultoꝝ filioꝝ iuuenẽ idi
κύπτουσα. Ὃν ἂν ἴδῃ τῶν ἀφρόνων τέκνων νεανίαν ἐν-
gẽtẽ mẽte. Tranſeuntem in angulo in trãſitib⁹ do
δεῆ φρενῶν. Παραπορευόμενον ἐν γωνίᾳ ἐν διόδοις οἴ-
moꝝ eius τ loquentẽ. In tenebris veſptinis: qñ vtiq;
κων αὐτῆς καὶ λαλοῦντα. Ἐν σκότει ἑσπερινῷ, ἡνίκα ἂν
ſilentiũ nocturnũ fuerit τ caliginoſũ. At mulier occurrit
ἡσυχία νυκτερινὴ ᾖ καὶ γνοφώδης. Ἡ δὲ γυνὴ συναντᾷ
illi ſpeciẽ hñs meretriciã: q̃ facit iuuenũ volare
αὐτῷ εἶδος ἔχουσα πορνικόν, ἣ ποιεῖ νέων ἐξίπτασθαι
corda. Euolata aũt eſt τ luxurioſa. in domo aũt
καρδίας. Ἀνεπτερωμένη δέ ἐστι καὶ ἄσωτος. ἐν οἴκῳ δὲ
nõ quieſcunt pedes eius. Tẽpore .n. quodã extra
οὐχ ἡσυχάζουσιν οἱ πόδες αὐτῆς. Χρόνον γάρ τινα ἔξω
circuiuerit: tpe aũt in plateis per omnẽ angulũ inſi
ῥέμβεται, χρόνον δὲ ἐν πλατείαις παρὰ πᾶσαν γωνίαν ἐνε-
diatur. Poſtea apphendens oſculata ẽ illũ: procaci
δρεύει. Εἶτα ἐπιλαμβανομένη ἐφίλησεν αὐτόν, ἀναιδεῖ
aũt vultu alloquitur eum. Victima pacifica mihi eſt:
δὲ προσώπῳ προσεῖπεν αὐτῷ. Θυσία εἰρηνική μοι ἐστί,
hodie reddo vota mea: Cauſa huius egreſ-
σήμερον ἀποδίδωμι τὰς εὐχάς μου. Ἕνεκα τούτου ἐξῆλ-
ſa ſum in occurſum tuũ: deſiderãs tuã faciem: rep-
θον εἰς συνάντησίν σου, ποθοῦσα τὸ σὸν πρόσωπον, εὕ-
peri te. Funib⁹ tetendi lectulũ meũ: tapetibus
ρηκά σε. Κειρίαις τέτακα τὴν κλίνην μου, ἀμφιτάποις
ſtraui egypti. Aſperſi cubile meũ cro
δὲ ἔστρωκα τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου. Διέρραγκα τὴν κοίτην μου κρό-
co at domũ meã cinnamomo. Veni τ fruamur
κῳ, τὸν δὲ οἶκόν μου κινναμώμῳ. Ἐλθὲ καὶ ἀπολαύσωμεν
amicitia vſq; ad aurorã: veni τ inuoluamur amore.
φιλίας ἕως ὄρθρου, δεῦρο καὶ ἐγκυλισθῶμεν ἔρωτι.
Non.n. adeſt vir me⁹ in domo: abijt viam
Οὐ γὰρ πάρεστιν ὁ ἀνήρ μου ἐν οἴκῳ, πεπόρευται ὁδὸν
longã. Sacculũ argenti accipiẽs in manib⁹ eius: p
μακράν. Ἔνδεσμον ἀργυρίου λαβὼν ἐν χερσὶν αὐτοῦ, δι'
dies multos reuertet in domũ eius. decepit
ἡμερῶν πολλῶν ἐπανήξει εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἀπεπλά-
aũt eũ multa cõfabulatiõe: laqueiſq; a la-
νησε δὲ αὐτὸν πολλῇ ὁμιλίᾳ, βρόχοις τε τοῖς ἀπὸ χει-
bijs ipegit illũ. Ipſe aũt ſecutus eſt eam
λέων ἐξώκειλεν αὐτόν. Ὁ δὲ ἐπηκολούθησεν αὐτῇ
elatus
κεπφωθείς.

Quia zelus & furor viri non parcet in die vindicte: nec acquieſcet cuiuſq; precibus: nec ſuſcipiet pro redemptione dona plurima. 7.

Fili mi cuſtodi ſermones meos: & precepta mea recõde tibi. Serua mãdata mea & viues: & legem meã quaſi pupillã oculi tui. Liga eam in digitis tuis: ſcribe illam in tabulis cordis tui. Dic ſapientie ſoror mea es tu: & prudentiam voca amicã tuã. Vt cuſtodiat te a muliere extranea: & ab aliena que verba ſua dulcia facit. De feneſtra enim domus mee per cancellos proſpexi: & video paruulos. Conſidero vecordem iuuenem qui tranſit per plateas iuxta angulum: & prope viã dom⁹ illius graditur in obſcuro adueſperaſcente die in noctis tenebris & caligine. Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio preparata ad decipiẽdas animas. Garrula & vaga quietis impatiens: nec valens in domo cõſiſtere pedibus ſuis. Nũc foris nunc in plateis: nũc iuxta angulos inſidians. Apprehenſũq; deoſculatur iuuenẽ: & procaci vultu blanditur dicens. Victimas pro ſalute deuoui: hodie reddidi vota mea. Idcirco egreſſa ſum in occurſum tuũ: deſiderans te videre & repperi. Intexui funibus lectulũ meũ: ſtraui tapetib⁹ pictis ex egypto. Aſperſi cubile meũ myrrha & aloe & cinãmomo. Veni inebriemur vberibus: & fruamur cupitis amplexib⁹ donec illuceſcat dies. Nõ eſt enim vir in domo ſua: abiit via lõgiſſima. Sacculũ pecunie ſecũ tulit: in die plene lune reuerſurus eſt in domũ ſuã. Irretiuit eũ multis ſmonib⁹ & blanditijs labioꝝ ptraxit illũ. Statim eam ſequitur

כי קנאה חמת גבר ולא יחמל — יחם חמל
ביום נקם ׃ לא ישא פני — נשא פנה
כל כפר ולא יאבה כי — אבה
תרבה שחד ׃ — רבה

Cap. vij.

בני שמר אמרי
ומצותי תצפן אתך ׃ שמר — צוה צפן
מצותי וחיה ותורתי כאישון — ירה
עיניך ׃ קשרם על אצבעתיך — צבע
כתבם על לוח לבך ׃ אמר
לחכמה אחתי את ומדע לבינה — ידע
תקרא ׃ לשמרך מאשה זרה — קרא איש
מנכריה אמריה החליקה ׃ כי — חלק
בחלון ביתי בעד אשנבי — חלל שנב
נשקפתי ׃ וארא בפתאים אבינה — שקף ראה
בבנים נער חסר לב ׃ עבר — פתה בין
בשוק אצל פנה ודרך ביתה
יצעד ׃ בנשף בערב יום — צעד
באישון לילה ואפלה ׃ והנה
אשה לקראתו שית זונה ונצרת — איש שות
לב ׃ המיה היא וסררת בביתה — זנה המה
לא ישכנו רגליה ׃ פעם בחוץ — סור שכן
פעם ברחבות ואצל כל פנה
תארב ׃ והחזיקה בו ונשקה לו — ארב חזק
העזה פניה ותאמר לו ׃ זבחי — עזז פנה
שלמים עלי היום שלמתי — אמר
נדרי ׃ על כן יצאתי לקראתך
לשחר פניך ואמצאך ׃ מרבדים — מצא רבד
רבדתי ערשי חטבות אטון — אטן
מצרים ׃ נפתי משכבי מר — נוף שכב
אהלים וקנמון ׃ לכה נרוה — מור ילך
דודים עד הבקר נתעלסה — רוה עלס
באהבים ׃ כי אין האיש בביתו
הלך בדרך מרחוק ׃ צרור הכסף — רחק צרר
לקח בידו ליום הכסא יבא — בוא
ביתו ׃ הטתו ברב לקחה בחלק — נטה
שפתיה תדיחנו ׃ הולך אחריה — שפה נדח הלך

פִּתְאֹם כְּשׁוֹר אֶל טֶבַח יָבֹא
וּכְעֶכֶס אֶל מוּסַר אֱוִיל : עַד יָסַר אֱוִיל
יְפַלַּח חֵץ כְּבֵדוֹ כְּמַהֵר צִפּוֹר אֶל פָּלַח צָפַר
פָּח וְלֹא יָדַע כִּי בְנַפְשׁוֹ הוּא : פחח
וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ לִי וְהַקְשִׁיבוּ קָשַׁב
לְאִמְרֵי פִי : אַל יֵשְׂטְ אֶל דְּרָכֶיהָ פֶּה שָׂטָה
לִבֶּךָ אַל תֵּתַע בִּנְתִיבוֹתֶיהָ : כִּי תָּעָה נָתַב
רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה וַעֲצֻמִים נָפַל
כָּל הֲרֻגֶיהָ : דַּרְכֵי שְׁאוֹל בֵּיתָהּ הָרַג שָׁאַל
יֹרְדוֹת אֶל חַדְרֵי מָוֶת :

Cap.viij.

הֲלֹא חָכְמָה תִקְרָא קָרָא בִּין
וּתְבוּנָה תִּתֵּן קוֹלָהּ : בְּרֹאשׁ נָתַן
מְרוֹמִים עֲלֵי דָרֶךְ בֵּית נְתִיבוֹת רוּם
נִצָּבָה : לְיַד שְׁעָרִים לְפִי קָרֶת פֶּה קָרַת
מְבוֹא פְתָחִים תָּרֹנָּה : אֲלֵיכֶם בוֹא רָנַן
אִישִׁים אֶקְרָא וְקוֹלִי אֶל בְּנֵי
אָדָם : הָבִינוּ פְתָאיִם עָרְמָה בִּין פָּתָה
וּכְסִילִים הָבִינוּ לֵב : שִׁמְעוּ כִּי כָּסַל
נְגִידִים אֲדַבֵּר וּמִפְתַּח שְׂפָתַי נָגַד דָּבַר
מֵישָׁרִים : כִּי אֱמֶת יֶהְגֶּה חִכִּי פָּתַח שָׂפָה
וְתוֹעֲבַת שְׂפָתַי רֶשַׁע : בְּצֶדֶק יָשַׁר הָגָה
כָּל אִמְרֵי פִי אֵין בָּהֶם נִפְתָּל חֵךְ תָּעַב פָּתַל
וְעִקֵּשׁ : כֻּלָּם נְכֹחִים לַמֵּבִין בִּין
וִישָׁרִים לְמֹצְאֵי דָעַת : קְחוּ יָדַע לָקַח
מוּסָרִי וְאַל כָּסֶף וְדַעַת מֵחָרוּץ יָסַר חָרַץ
נִבְחָר : כִּי טוֹבָה חָכְמָה מִפְּנִינִים בָּחַר פָּנָה
וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ בָהּ : אֲנִי שָׁוָה
חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה וְדַעַת
מְזִמּוֹת אֶמְצָא : יִרְאַת יְהוָה שְׂנֹאת זָמַם מָצָא
רָע גֵּאָה וְגָאוֹן וְדֶרֶךְ רָע וּפִי יָרֵא גָּאָה
תַהְפֻּכוֹת שָׂנֵאתִי : לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה פֶּה הָפַךְ
אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה : בִּי מְלָכִים יָעַץ יָשָׁה גָּבַר
יִמְלֹכוּ וְרוֹזְנִים יְחֹקְקוּ צֶדֶק מָלַךְ חָקַק
בִּי שָׂרִים יָשֹׂרוּ וּנְדִיבִים כָּל שׂוּר נָדַב
שֹׁפְטֵי אָרֶץ : אֲנִי אֹהֲבַי אֵהָב
וּמְשַׁחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי : עֹשֶׁר וְכָבוֹד שָׁחַר כָּבַד

quaſi bos ductus ad victimam ∞∞∞∞∞∞∞∞ & q̄ſi agnus laſciuiens: & neſcit q̄ ad vincula ſtult⁹ trahatur: donec tranſfigat ſagitta iecur ei⁹: velut ſi auis feſtinet ad laq̄um: & neſcit q̄ de piculo aīe illi⁹ agitur. Nūc ergo fili mi audi me: & attende verbis oris mei. Ne abſtrahatur in vias illi⁹ mens tua: nec decipiaris ſemitis eius. ∞∞∞∞ Multos enī vulneratos deiecit: & fortiſſimi ∞ quiq₃ interfecti ſunt ab ea. Vie inferi domus ei⁹ penetrantes interiora mortis. 8.

Nunquid non ſapientia clamitat: ∞∞∞ & prudentia dat vocem ſuam? In ſummis ∞∞ excelſiſq₃ verticibus ſupra viā in mediis ſemitis ſtans iuxta portas ciuitatis in ipſis ∞∞∞∞ foribus loquitur: dicēs. O viri ad vos ∞∞∞∞ clamito: & vox mea ad filios ∞∞∞∞∞∞∞∞ hominum. Intelligite paruuli aſtuciam: ∞∞∞ & inſipiētes animaduertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura ſum: & aperientur labia mea vt recta p̄dicēt: veritatē meditabitur guttur meū: & labia mea deteſtabūtur ipiū. Iuſti ſunt oēs ſermones mei: nō eſt in eis prauum quid neq₃ peruerſum. Recti ſunt intelligentibus: ∞ & equi inuenientibus ſcientiam. Accipite ∞ diſciplinā meā & nō pecuniā: doctrinā magiſq₃ aurū accipite. Melior eſt enī ſapia cūctis p̄cioſiſſimis: & oīe deſiderabile nō pōt ei cōparari. Ego ſapientia habito in cōſilio: & eruditis interſum cogitationibus. Timor dñi odit ∞∞∞∞∞ malū: arrogantiā & ſupbiam & viam prauā & os bilingue deteſtor. Meū eſt conſilium & equitas: mea eſt prudētia: mea ē fortitudo. Per me reges regnāt: & legum cōditores iuſta decernunt. Per me principes imperant: & potentes ∞∞∞ decernunt iuſticiā. Ego diligentes me diligo: & qui mane vigilauerint ad me: inuenient me.

Tanq̄ āt bos ad victimā ducitur: & tanq̄ canis ad
Ὥσπερ δὲ βοῦς ἐπὶ σφαγὴν ἄγεται, καὶ ὥσπερ κύων ἐπὶ
vincula: & tanq̄ ceruus ſagittatiōe percuſſus in
δεσμούς, καὶ ὡς ἔλαφος τοξεύματι πεπληγὼς εἰς τὸ
iecur: feſtinat āt velut auis ad laqueū: nō ſciens
ἧπαρ, σπεύδει δὲ ὥσπερ ὄρνεον εἰς παγίδα, οὐκ εἰδὼς
q̄ pro aīa currit. Nūc igit fili audi me: & atte
ὅτι περὶ ψυχῆς τρέχει. Νῦν οὖν υἱὲ ἄκουέ μου, καὶ πρό-
de verbis oris mei. Ne declinet in vias
σεχε ῥήμασι στόματός μου. Μὴ ἐκκλινάτω εἰς τὰς ὁδοὺς
illius cor tuū: & nō decipiaris in viis e
αὐτῆς ἡ καρδία σου, καὶ μὴ πλανηθῇς ἐν ἀτραποῖς αὐ-
ius. Multos .n. vulnerās deiecit: & inſcrabiles
τῆς. Πολλοὺς γὰρ τρώσασα καταβέβληκε, καὶ ἀναρίθμητοί
ſunt quos interfecit. Vie inferni dom⁹ ei⁹ deducen-
εἰσιν οὓς πεφόνευκεν. Ὁδοὶ ᾅδου ὁ οἶκος αὐτῆς κατάγου-
tes in pmptuaria mortis.
σαι εἰς τὰ ταμιεῖα τοῦ θανάτου. Ca.8.

Tu ſapiam p̄dicabis: vt prudentia tibi obedi-
Σὺ τὴν σοφίαν κηρύξεις, ἵνα φρόνησίς σοι ὑπα-
at. In .n. excelſis verticib⁹ eſt: in medio āt
κούσῃ. Ἐπὶ γὰρ τῶν ὑψηλῶν ἄκρων ἐστίν, ἀναμέσον δὲ
ſemitaꝝ ſtetit. Iuxta .n. portas potentū aſſi
τῶν τρίβων ἕστηκε. Παρὰ γὰρ πύλαις δυναστῶν παρε-
det: in āt introitib⁹ laudat. Vos o hoies ad-
δρεύει, ἐν δὲ εἰσόδοις ὑμνεῖται. Ὑμᾶς ὦ ἄνθρωποι πα-
uoco: & p̄mitto meā vocē filiis hominū. Intel
ρακαλῶ, καὶ προΐεμαι ἐμὴν φωνὴν υἱοῖς ἀνθρώπων. Νοή-
ligite inocētes aſtutiam: at inſipiētes apponite cor.
σατε ἄκακοι πανουργίαν, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἐνθέσθε καρ-
Exaudite me: grauia .n. dicā: & referā
δίαν. Εἰσακούσατέ μου, σεμνὰ γὰρ ἐρῶ, καὶ ἀνοίσω
a labiis recta. Qm̄ veritatē meditabit guttur
ἀπὸ χειλέων ὀρθά. Ὅτι ἀλήθειαν μελετήσει ὁ λάρυγξ
meū: abominabilia āt coram me labia mēdacia. Cū
μου, ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον ἐμοῦ χείλη ψευδῆ. Με-
iuſticia omnia verba oris mei:
τὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου,
nihil in eis puerſū neq₃ tortuoſum. Omnia
οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιὸν οὐδὲ στραγγαλιῶδες. Πάντα
p̄ſentia intelligētib⁹: & recta inuenietib⁹ ſcientiā.
ἐνώπια τοῖς συνιοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὑρίσκουσι γνῶσιν.
Accipite diſciplinā & nō argentū: & cognitionē ſu
Λάβετε παιδείαν καὶ μὴ ἀργύριον, καὶ γνῶσιν ὑ-
per aurum approbatum. Eligite poti⁹ āt ſen
πὲρ χρυσίον δεδοκιμασμένον. Ἀνθαιρεῖσθε δὲ αἴσθη-
ſus ꝙ̄ auꝝ purū. Melior .n. ſapia lapidib⁹ p̄
σιν χρυσίου καθαροῦ. Κρείσσων γὰρ σοφία λίθων πο-
cioſis: omne āt p̄cioſū nō dignū ea eſt. Ego
λυτελῶν, πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστιν. Ἐγὼ
ſapia habitaui cōſiliū & cognitionē & cogitationē
ἡ σοφία κατεσκήνωσα βουλήν, καὶ γνῶσιν καὶ ἔννοιαν
ego inuocaui. Timor dñi odit iniuſticiā: ꝯtu
ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. Φόβος κυρίου μισεῖ ἀδικίαν, ὕ-
meliāq₃ & ſupbiam & vias prauoꝝ: odi
βριν τε καὶ ὑπερηφανίαν καὶ ὁδοὺς πονηρῶν, μεμί-
āt ego peruerſas vias maloꝝ. Meū ꝯſiliū
σηκα δὲ ἐγὼ διεστραμμένας ὁδοὺς κακῶν. Ἐμὴ βουλὴ
& ſecuritas: mea prudentia: mea āt fortitudo. Per me
καὶ ἀσφάλεια, ἐμὴ φρόνησις, ἐμὴ δὲ ἰσχύς. Δι' ἐμοῦ
reges regnant: & potentes ſcribunt iuſti-
βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι δικαιο-
ciam. Per me magnates magnificant: & re
σύνην. Δι' ἐμοῦ μεγιστᾶνες μεγαλύνονται, καὶ τύραν-
ges p me dn̄antur tre. Ego me diligentes dili-
νοι δι' ἐμοῦ κρατοῦσι γῆς. Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγα-
go: at me q̄rentes inuenient grām Diui
πῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὑρήσουσι χάριν. Πλοῦ-
tie & glia
τος καὶ δόξα ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

mihi eſt: & poſſeſſio multoꝝ et iuſticia. Melius
ἐμοὶ ὑπάρχει, καὶ κτῆσις πολλῶν καὶ δικαιοσύνη. Βέλτιον
me redit⁹ habere ſup auꝝ & lapide p̄cioſū: at mea ge
ἐμὲ καρπίζεσθαι ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον, τὰ δὲ ἐμὰ γε-
nimina meli⁹ argēto electo. In viis iuſticie am
νήματα κρεῖσσον ἀργυρίου ἐκλεκτοῦ. Ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης πε-
bulo: & in medio ſemitaꝝ iuſticie verſor. Ut
ριπατῶ, καὶ ἀναμέσον τρίβων δικαιοσύνης ἀναστρέφομαι. Ἵνα
diuidā me diligentib⁹ ſubſtātiā: & theſauros
μερίσω τοῖς ἐμὲ ἀγαπῶσιν ὕπαρξιν, καὶ τοὺς θησαυροὺς
eoꝝ repleā bonis. Si annūciauero vobis que quoti
αὐτῶν ἐμπλήσω ἀγαθῶν. Ἐὰν ἀναγγείλω ὑμῖν τὰ καθημέ-
die fiūt: memor ero q̄ ex ſeculo nūerare. Domi
ραν γινόμενα, μνημονεύσω τὰ ἐξ αἰῶνος ἀριθμῆσαι. Κύρι-
nus ꝯdidit me initiū viaꝝ ſuaꝝ in opa ſua: ante ſecu
ος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶ-
lū fundauit me: in initio anteq̄ terrā faceret. Et ante
νος ἐθεμελίωσέ με, ἐν ἀρχῇ πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι. Καὶ πρὸ
q̄ abyſſos faceret: anteq̄ pcederēt fontes aqua
τοῦ τὰς ἀβύσσους ποιῆσαι, πρὸ τοῦ προελθεῖν τὰς πηγὰς τῶν ὑδά-
rū: Anteq̄ mōtes facti eſſent: āt oēs colles gignit me.
των, Πρὸ τοῦ ὄρη ἑδρασθῆναι, πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με.
Dñs fecit regiones & ihabitabilia: & ſūma q̄ habitant ei⁹ q̄
Κύριος ἐποίησε χώρας καὶ ἀοικήτους, καὶ ἄκρα οἰκούμενα τῆς
ſub celo. Qū p̄parabat celū: ſimul aderā ipſi
ὑπ' οὐρανόν. Ἡνίκα ἡτοίμαζε τὸν οὐρανόν, συμπαρήμην αὐ-
& qū ſecernebat ſuā ſedē ſup vētos. Qū for-
τῷ, καὶ ὅτε ἀφώριζε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπ' ἀνέμων. Ἡνίκα ἰσχυ-
tes faciebat q̄ ſupra nubes: & qū ſecuros ponebat fontes ei⁹ q̄
ρὰ ἐποίει τὰ ἄνω νέφη, καὶ ὡς ἀσφαλεῖς ἐτίθει πηγὰς τῆς
ſub celo. In ponēdo mari terminū ei⁹:
ὑπ' οὐρανόν. Ἐν τῷ τιθέναι τῇ θαλάσσῃ ἀκριβασμὸν αὐτοῦ,
& aque nō trāſibūt os ei⁹: & fortia faciebat
καὶ ὕδατα οὐ παρελεύσονται στόματος αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρὰ ἐποίει
fundamēta terre. Erā apud eū cōponens ego erā: cui
τὰ θεμέλια τῆς γῆς. Ἤμην παρ' αὐτῷ ἁρμόζουσα ἐγὼ ἤμην, ᾗ
adgaudebat. Per ſingulos dies āt delectabar ī facie ei⁹
προσέχαιρε. Καθημέραν δὲ εὐφραινόμην ἐν προσώπῳ αὐτοῦ
in oī tpe. Qū letabat habitabilē poſtq̄ pfe
ἐν παντὶ καιρῷ. Ὅτε εὐφραίνετο τὴν οἰκουμένην συντελέ-
cit: & delectabat in filiis hoim. Nūc ergo fili audi
σας, καὶ ἐνευφραίνετο ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων. Νῦν οὖν υἱὲ ἄκουέ
me & beati vias meas cuſtodiētes. Audite ſa-
μου καὶ μακάριοι οἳ ὁδούς μου φυλάσσοντες. Ἀκούσατε σο-
pia & ſapiētes eſtote: & ne obturamini. Beat⁹ vir q̄
φίαν καὶ σοφίσθητε, καὶ μὴ ἀποφραγῆτε. Μακάριος ἀνὴρ ὃς
exaudiet me: & homo q̄ meas vias ſuabit:
εἰσακούσεταί μου, καὶ ἄνθρωπος ὃς τὰς ἐμὰς ὁδοὺς φυλάξει,
vigilās ad meas fores quotidie: ſeruās terminos meoꝝ
ἀγρυπνῶν ἐπ' ἐμαῖς θύραις καθημέραν, τηρῶν σταθμοὺς ἐμῶν
ingreſſuū. Nā exit⁹ mei exit⁹ vite: & parat
εἰσόδων. Αἱ γὰρ ἔξοδοί μου ἔξοδοι ζωῆς, καὶ ἑτοιμάζεται
volūtas a dño. At in me peccātes impii
θέλησις παρὰ κυρίου. Οἱ δὲ εἰς ἐμὲ ἁμαρτάνοντες ἀσε-
ſunt in ſuas aias: & q̄ oderūt me dili
βοῦσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, καὶ οἱ μισοῦντές με ἀγα-
gunt mortem.
πῶσι θάνατον. Ca. 9.

Sapiētia edificauit ſibi domū: & ſubſtulit colūnas
Ἡ σοφία ᾠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον, καὶ ὑπήρεισε στύλους
ſeptē. Mactauit ſuas victimas: miſcuit in craterē
ἑπτά. Ἔσφαξε τὰ ἑαυτῆς θύματα, ἐκέρασεν εἰς κρατῆρα
ſuū vinū: & parauit ſuā mēſam.
τὸν ἑαυτῆς οἶνον, καὶ ἡτοιμάσατο τὴν ἑαυτῆς τράπεζαν.
Miſit ſuos ſeruos: cōuocans cū excel
Ἀπέστειλε τοὺς ἑαυτῆς δούλους, συγκαλοῦσα μετὰ ὑψη-
ſa p̄dicatione. Ad craterē dicēs: q̄ eſt iſipiēs de
λοῦ κηρύγματος. Ἐπὶ κρατῆρα λέγουσα, ὅς ἐστιν ἄφρων ἐκ-
clinet ad me. & idigētib⁹ mente dixit: veni-
κλινάτω πρός με. καὶ τοῖς ἐνδεέσι φρενῶν εἶπεν, ἔλθε-
te comedite ex meis panib⁹:
τε φάγετε τῶν ἐμῶν ἄρτων, ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

Mecū ſunt diuitie & gloria opes ſupne & iuſtitia. Melior ē fructus meus auro & lapide precioſo: & genimina mea argēto electo. In viis iuſticie ambulabo in medio ſemitarum iudicii: vt ditē diligentes me: & theſauros eorum repleam. ∞ Dñs poſſedit me in initio viarū ſuaꝝ: anteq̄ q̄c quā faceret a principio. Ab eterno ordinata ſū: & ex antiq̄s anteq̄ terra fieret. Nondum erant ∞ abyſſi: & ego iam cōcepta erā. Necdum fontes aquarū eruperant: nec dum montes graui mole conſtiterant. Ante oēs colles ego parturiebar. Adhuc trā nō fecerat: & flumina & cardines orbis terre. Quando preparabat celos ∞∞∞ aderam: quando certa lege & gyro vallabat ∞ abyſſos. Quādo ethera firmabat ſurſum: & ∞ librabat fontes aquarū. Quando circūdabat mari terminū ſuū: & legē ponebat aq̄s ne trāſirent fines ſuos. Qū appendebat fundamēta terre: cū eo erā cūcta cōponēs. Et delectabar p ſingulos dies ludens corā eo omni tempore: & ∞ ludens in orbe terrarū: & delicie mee eſſe ∞∞∞ cum filiis hominum. Nunc ergo filii ∞∞∞ audite me: beati qui cuſtodiunt vias meas. ∞∞ Audite diſciplinā & eſtote ſapiētes: & nolite abiicere eam. Beatus homo q̄ audit me: & q̄ vigilat ad fores meas quottidie & obſeruat ad ∞∞∞∞ poſtes oſtii mei. Qui me inuenerit inueniet vitā: & hauriet ſalutē a dño. Qui āt in me peccauerit: ledet aīam ſuā: oēs qui me oderunt diligūt mortem. 9.

Sapientia edificauit ſibi domū: excidit columnas ſeptem. ∞∞ Immolauit victimas ſuas: miſcuit vinum: ∞∞ propoſuit mēſam ſuā. Miſit ancillas ſuas vt ∞ vocarēt ad arcem & ad menia ciuitatis. ∞∞∞∞ Siquis ē paruul⁹ veniat ad me: & inſipientibus locuta eſt. Venite comedite panem meum: ∞∞

אִתִּי הוֹן עָתֵק וּצְדָקָה : טוֹב פִּרְיִי פָּרָה
מֵחָרוּץ וּמִפָּז וּתְבוּאָתִי מִכֶּסֶף בּוֹא
נִבְחָר : בְּאֹרַח צְדָקָה אֲהַלֵּךְ הָלַךְ
בְּתוֹךְ נְתִיבוֹת מִשְׁפָּט : לְהַנְחִיל נָתַב שָׁפַט
אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא : נָחַל מָלֵא
יְהוָה קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם קָנָה
מִפְעָלָיו מֵאָז : מֵעוֹלָם נִסַּכְתִּי פָּעַל
מֵרֹאשׁ מִקַּדְמֵי אָרֶץ : בְּאֵין
תְּהֹמוֹת חוֹלָלְתִּי בְּאֵין מַעְיָנוֹת תְּהֹם עָיַן
נִכְבַּדֵּי מָיִם : בְּטֶרֶם הָרִים כָּבַד
הָטְבָּעוּ לִפְנֵי גְבָעוֹת חוֹלָלְתִּי : טָבַע פָּנָה
עַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת וְרֹאשׁ חוּץ
עַפְרוֹת תֵּבֵל : בַּהֲכִינוֹ שָׁמַיִם כּוּן
שָׁם אָנִי בְּחוּקוֹ חוּג עַל פְּנֵי
תְהוֹם : בְּאַמְּצוֹ שְׁחָקִים מִמָּעַל
בַּעֲזוֹז עִינוֹת תְּהוֹם : בְּשׂוּמוֹ עָזַז
לַיָּם חֻקּוֹ וּמַיִם לֹא יַעַבְרוּ פִיו עָבַר פֶּה
בְּחוּקוֹ מוֹסְדֵי אָרֶץ : וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ יָסַד הָיָה
אָמוֹן וָאֶהְיֶה שַׁעֲשֻׁעִים יוֹם אָמַן
יוֹם מְשַׂחֶקֶת לְפָנָיו בְּכָל עֵת : שָׂחַק
מְשַׂחֶקֶת בְּתֵבֵל אַרְצוֹ וְשַׁעֲשֻׁעַי
אֶת בְּנֵי אָדָם : וְעַתָּה בָנִים
שִׁמְעוּ לִי וְאַשְׁרֵי דְּרָכַי יִשְׁמֹרוּ : שָׁמַר
שִׁמְעוּ מוּסָר וַחֲכָמוּ וְאַל תִּפְרָעוּ : יָסַר פָּרַע
אַשְׁרֵי אָדָם שֹׁמֵעַ לִי לִשְׁקֹד
עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם לִשְׁמֹר
מְזוּזֹת פְּתָחָי : כִּי מֹצְאִי מָצָא זוּז
חַיִּים וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְהוָה : וְחֹטְאִי פּוּק רָצָה
חֹמֵס נַפְשׁוֹ כָּל מְשַׂנְאַי אָהֲבוּ מָוֶת : שָׂנֵא
חָכְמוֹת בָּנְתָה Cap. ix.
בֵיתָהּ חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה : עָמַד
טָבְחָה טִבְחָהּ מָסְכָה יֵינָהּ אַף
עָרְכָה שֻׁלְחָנָהּ : שָׁלְחָה נַעֲרֹתֶיהָ
תִקְרָא עַל גַּפֵּי מְרֹמֵי קָרֶת : קָרָא גַּף
מִי פֶתִי יָסֻר הֵנָּה חֲסַר לֵב רוּם קָרָה
אָמְרָה לוֹ : לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי פָּתָה סוּר הָלַךְ

& bibite vinū qđ miſcui vobis. Relinqte infantiā & viuite: & ambulate p vias prudentie. Qui erudit deriſorē: ipſe iniuriā ſibi facit: & qui arguit impiū ſibi maculā generat. Noli arguere deriſorē ne oderit te: argue ſapientem & diliget te. Da ſapiēti occaſionē: & addetur ei ſapiā. Doce iuſtū: & feſtinabit accipere. Pricipiū ſapiē timor dñi: & ſcientia ſanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui: & addētur tibi anni vite. Si ſapiens fueris tibimetipſi eris: ſi autē illuſor ſolus portabis malum. Mulier ſtulta & clamoſa plēaq; illecebris & nihil oīno ſciens: ſedet in foribus domus ſue ſuper ſellam in excelſo vrbis loco: vt vocaret tranſeuntes per viam & pergētes in itinere ſuo. Quis eſt paruulus: declinet ad me. Et vecordi locuta eſt: aque furtiue dulciores ſunt: & panis abſcōditus ſuauior. Et ignorauit qđ ibi ſint gigantes: & in profundis inferni conuiue eius. 10.

Cap.x.

Ca.10.

Parabole ſalomonis. Filius ſapiēs letificat patrē: filius vero ſtultus meſticia eſt matris ſue. Nil proderūt theſauri impietatis: iuſtitia vero liberabit a morte. Non affliget dominus fame animam iuſti: & inſidias impiorum ſubuertet. Egeſtatē operata eſt manus remiſſa: manus aūt fortium diuitias parat. Qui cōgregat in meſſe filius ſapiēs ē: q aūt ſtertit eſtate: filius cōfuſiōis. Benedictio ſuper caput iuſti: os aūt impiorum operit iniquitatē. Memoria iuſti cum laudibus: & nomen impiorū putreſcet. Sapiēs corde pcepta ſuſcipiet: ſtultus ceditur labiis. Qui ābulat ſimpliciter: ambulat cōfidēter: qui autē deprauat vias ſuas manifeſtus erit. Qui annuit oculo dabit dolorē: & ſtultus labiis verberabitur. Vena vite os iuſti: & os impiorum

operit iniquitatē. Odium ſuſcitat rixas: & vniuerſa delicta operit charitas. In labiis ſapientis inuenitur ſapientia: & virga in dorſo eius qui idiget corde. Sapiētes abſcōdunt ſcientiā: & os ſtulti cōfuſioni proximū eſt. Subſtātia diuitis vrbs fortitudinis eius: pauor pauperū egeſtas eorū. Opus iuſti ad vitam: fructus autem impii ad peccatum. Via vite cuſtodienti diſciplinā: q aūt increpatiões relinqt errat. Abſcondūt odiū labia mendacia: qui profert contumeliā inſipiens eſt. In multiloquio nō deerit pctm: q aūt moderatur labia ſua prudentiſſimus ē. Argentū electū lingua iuſti: cor aūt impiorū pro nihilo. Labia iuſti erudiūt plurimos: qui autem indocti ſunt: in cordis egeſtate morientur. Benedictio dñi diuites facit nec ſociabitur ei afflictio. Quaſi per riſum ſtultus operatur ſcelus: ſapia aūt eſt viro prudētia. Quod timet impius veniet ſup eum: deſiderium ſuū iuſtis dabitur. Quaſi tēpeſtas tranſiēs nō erit ipius: iuſtus aūt quaſi fundamētū ſempiternū. Sicut acetū dētibus & fumus oculis: ſic piger his qui miſerunt eum. Timor domini apponet dies: & anni impiorū breuiabuntur. Expectatio iuſtorum letitia: ſpes autem impiorum peribit. Fortitudo ſimplicis via domini: & pauor his qui operātur malū. Iuſtus in eternum non cōmouebitur: ipii autē non habitabunt ſuper terram. Os iuſti parturiet ſapientiam: lingua prauorum peribit. Labia iuſti conſiderant placita: & os impiorum peruerſa. 11.

Ca.11.

Cap.11.

Statera doloſa abominatio ē apud dñz: & pondus equū volūtas eius. Vbi fuerit ſupbia: ibi erit & cōtumelia: vbi aūt ē hūilitas: ibi & ſapia.

Pritina.heb. Tex.he. Prouer.xj. | Trāſla.B.Hie. | Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

תמת ישרים תנחם וסלף בגדים — תמם נחה
ישדם: לא יועיל הון ביום עברה — שדד יצל
וצדקה תציל ממות: צדקת — נצל
תמים תישר דרכו וברשעתו — תמם ישר
יפל רשע: צדקת ישרים תצילם — נפל
ובהות בגדים ילכדו: במות אדם — הוה לכד
רשע תאבד תקוה ותוחלת אונים — אבד קוה
אבדה: צדיק מצרה נחלץ — יחל צור חלץ
ויבא רשע תחתיו: בפה חנף — בוא
ישחת רעהו ובדעת צדיקים — שחת ידע
יחלצו: בטוב צדיקים תעלץ — עלץ
קריה ובאבד רשעים רנה: בברכת — קרה רנן
ישרים תרום קרת ובפי רשעים — רום קרה
תהרס: בז לרעהו חסר לב — פה הרס
ואיש תבונות יחריש: הולך רכיל — בין חרש
מגלה סוד ונאמן רוח מכסה — רכל גלה
דבר: באין תחבלות יפל עם — אמן כסה
ותשועה ברב יועץ: רע ירוע — חבל נפל
כי ערב זר ושנא תקעים בוטח: — ישע יעץ רוע
אשת חן תתמך כבוד ועריצים — איש תמך
יתמכו עשר: גמל נפשו איש — כבד ערץ
חסד ועכר שארו אכזרי: רשע — כזר
עשה פעלת שקר וזרע צדקה
שכר אמת: כן צדקה לחיים
ומרדף רעה למותו: תועבת יהוה — רדף רוע
עקשי לב ורצונו תמימי דרך: — תעב רצה
יד ליד לא ינקה רע וזרע צדיקים — תמם נקה צדק
נמלט: נזם זהב באף חזיר אשה — מלט חזר
יפה וסרת טעם: תאות צדיקים — איש סור
אך טוב תקות רשעים עברה: — אוה קוה
יש מפזר ונוסף עוד וחשך — פזר יסף
מישר אך למחסור: נפש — חסר
ברכה תדשן ומרוה גם הוא — דשן רוה
יורא: מנע בר יקבהו לאום — ירה קבב
וברכה לראש משביר: שחר טוב — לאם שבר
יבקש רצון ודרש רעה תבואנו: — בקש רצה בוא

Simplicitas iuſtorū diriget eos: & ſupplātatio ꝑuerſorum vaſtabit illos. Non ꝓderūt diuitie ī die vltionis: iuſtitia autē liberabit a morte. Iuſtitia ſimplicis diriget viā eiꝰ: & in impietate ſua corruet impius. Iuſtitia rectorum liberabit eos: & in inſidiis ſuis capientur iniqui. Mortuo hoīe īpio nulla erit vltra ſpes: & expectatio ſollicitorū peribit. Iuſtus de anguſtia liberatus eſt: & tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum ſuum: iuſti autem liberabūtur ſcientia. In bonis iuſtorū exultabit ciuitas: & in ꝑditiōe īpiorū erit laudatio. Bñdictione iuſtorū exaltabitur ciuitas: & ore īpiorꝫ ſubuertetur. Qui deſpicit amicū ſuū indigēs corde eſt: vir aūt prudēs tacebit. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana: qui aūt fidelis eſt celat amici cōmiſſum. Vbi nō eſt gubernator ppľs corruet: ſalus aūt vbi multa cōſilia. Affligetur malo qui fidē facit ꝓ extraneo: q aūt cauet laqos: ſecurus erit. Mulier gratioſa inueniet gloriā: & roburſti habebūt diuitias. Benefacit anime ſue vir miſericors: q aūt crudelis eſt etiā ꝓpinqs abiicit. Impius facit opus inſtabile: ſemināti aūt iuſtitiā merces fidelis. Clemētia preparat vitam: & ſectatio malorū mortē. Abomiābile dño cor prauū: & volūtas eiꝰ in his q ſimpliciter ābulāt. Manꝰ in manu nō erit innocēs malus: ſemē aūt iuſtorū ſaluabitur. Circulus aureꝰ in naribꝰ ſuis: mulier pulchra & fatua. Deſiderium iuſtorū omne bonum eſt: preſtolatio impiorū furor. Alii diuidūt ꝓpria: & ditiores fiunt: alii rapiunt nō ſua & ſemꝑ in egeſtate ſunt. Aia que benedicit impīgabitur: & qui inebriat ipſe quoqꝫ inebriabitur. Qui abſcōdit frumēta maledicetur in populis: bñdictio āt ſuꝑ caput vēdentiū. Bñ cōſurgit diluculo q qrit bona: q aūt īueſtigator malorū ē: opprimetur ab eis.

Perfectio rectoꝝ deducet eos: & ſupplātatio ꝯtē
τελειότης εὐθειῶν ὁδηγήσει αὐτούς, καὶ ὑποσκελισμὸς ἀθε-
nētiū ꝑdabitur eos. Nō ꝓderit ſubſtātia
τούντων προνομεύσει αὐτούς. Οὐκ ὠφελήσει ὑπάρχοντα
in die ire: & iuſticia liberabit a morte. Mo-
ἐν ἡμέρᾳ θυμοῦ, καὶ δικαιοσύνη ῥύσεται ἀπὸ θανάτου. Ἀπο-
riēs iuſtꝰ reliquit penitētiā: facilis āt fit & iu-
θανὼν δίκαιος ἔλιπε μεταμέλον, πρόχειρος δὲ γίνεται καὶ ἐπί-
cūda impioꝝ ꝑditio. Iuſticia īmaculati dirigit
χαρτος ἀσεβῶν ἀπώλεια. Δικαιοσύνη ἀμώμου ὀρθοτομεῖ
vias: impietas āt incidit in iniuſticiā. Iuſticiā viroꝝ re-
ὁδούς, ἀσέβεια δὲ περιπίπτει ἀδικίᾳ. Δικαιοσύνη ἀνδρῶν ὀρ-
ctoꝝ liberabit eos: at temeritate capiūtur iniqui. Mor-
θῶν ῥύσεται αὐτούς, τῇ δὲ ἀβουλίᾳ ἁλίσκονται παράνομοι. Τε-
tuo viro iuſto: nō perit ſpes: at glo-
λευτήσαντος ἀνδρὸς δικαίου, οὐκ ὄλλυται ἐλπίς, τὸ δὲ καύ-
ria impioꝝ perit. Iuſtꝰ ex captiōe liberatur: pro
χημα τῶν ἀσεβῶν ὄλλυται. Δίκαιος ἐκ θήρας ἐκδύνει, ἀντ᾽
eo āt traditur impius. In ore impioꝝ la-
αὐτοῦ δὲ παραδίδοται ὁ ἀσεβής. Ἐν στόματι ἀσεβῶν πα-
queꝰ ciuibus: ſenſus āt iuſtoꝝ ꝓſper. In bonis iuſto-
γὶς πολίταις, αἴσθησις δὲ δικαίων εὔοδος. Ἐν ἀγαθοῖς δικαί-
rū recta fecit ciuitas: & in perditione impioꝝ exultatio.
ων κατώρθωσε πόλις, καὶ ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῶν ἀγαλλίαμα.
In bñdictiōe rectoꝝ exaltabitur ciuitas: ore āt impioꝝ ſub-
Ἐν εὐλογίᾳ εὐθέων ὑψωθήσεται πόλις, στόμασι δὲ ἀσεβῶν κα-
uertetur. Subſānat ciues indigēs mēte: vir āt
τεσκαφήσεται. Μυκτηρίζει πολίτας ἐνδεὴς φρενῶν, ἀνὴρ δὲ
prudēs ſilentiū agit. Vir bilinguis reuelat cōſi-
φρόνιμος ἡσυχίαν ἄγει. Ἀνὴρ δίγλωσσος ἀποκαλύπτει βου-
lia in cōcilio: fidelis āt ſpū celat res. Quibꝰ nō
λὰς ἐν συνεδρίῳ, πιστὸς δὲ πνοῇ κρύπτει πράγματα. Οἷς μὴ
eſt gubernatio: cadūt vt folia: ſa-
ὑπάρχει κυβέρνησις, πίπτουσιν ὥσπερ φύλλα, σωτη-
lus āt eſt in multo ꝯſilio. Malꝰ malefacit cū
ρία δὲ ὑπάρχει ἐν πολλῇ βουλῇ. Πονηρὸς κακοποιεῖ ὅταν
mixtꝰ fuerit iuſto: odio hēt āt ſonū ſecuritatis. Mulier gꝛōſa
συμμίξῃ δικαίῳ, μισεῖ δὲ ἦχον ἀσφαλείας. Γυνὴ εὐχάριστος
ſuſcitat viro gꝛiam: ſedes āt ignominie mulier odio hēns iuſta.
ἐγείρει ἀνδρὶ δόξαν, θρόνος δὲ ἀτιμίας γυνὴ μισοῦσα δίκαια.
Diuitiaꝝ pigri idigētes ſunt: at robuſti innitūtur
Πλούτου ὀκνηροὶ ἐνδεεῖς γίνονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐρείδονται
diuitiis. Aīe ſue bonū facit vir miſericors: per-
πλούτῳ. Τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν ποιεῖ ἀνὴρ ἐλεήμων, ἐξολ-
dit āt ſuū corpꝰ imiſericors. Impiꝰ facit opa iniuſta:
λύει δὲ αὐτοῦ σῶμα ὁ ἀνελεήμων. Ἀσεβὴς ποιεῖ ἔργα ἄδικα,
ſemē āt iuſtoꝝ merces veritatis. Filiꝰ iuſtꝰ gignitur
σπέρμα δὲ δικαίων μισθὸς ἀληθείας. Υἱὸς δίκαιος γεννᾶται
in vitā: ꝑſecutio āt impii in mortē. Abominatio do-
εἰς ζωήν, διωγμὸς δὲ ἀσεβοῦς εἰς θάνατον. Βδέλυγμα κυ-
mino ꝑuerſe vie: acceptabiles āt ei oēs irrepre-
ρίῳ διεστραμμέναι ὁδοί, προσδεκτοὶ δὲ αὐτῷ πάντες ἄμω-
hēſibiles ī via. Manū manꝰ iniiciēs iniuſte nō impunis
μοι ἐν ὁδῷ. Χειρὶ χεῖρας ἐμβαλὼν ἀδίκως οὐκ ἀτιμώρητος
erit maloꝝ: at ſeminās iuſticiā accipiet mercedē fide-
ἔσται κακῶν, ὁ δὲ σπείρων δικαιοσύνην λήψεται μισθὸν πισ-
liū. Tanꝙ inauris aurea in nare ſuis: ſic mulieri
τόν. Ὥσπερ ἐνώτιον χρυσοῦν ἐν ῥινὶ ὑός, οὕτω γυναικὶ
ſtulte pulchꝛitudo. Deſideriū iuſtoꝝ totū bonū: ſpes
κακόφρονι κάλλος. Ἐπιθυμία δικαίων πᾶσα ἀγαθή, ἐλπὶς
āt impioꝝ peribit. Sunt q ꝓpria ſeminantes plu-
δὲ ἀσεβῶν ἀπολεῖται. Εἰσὶν οἳ τὰ ἴδια σπείροντες πλείο-
ra faciūt: ſunt āt & q ꝯgregātes minuunt. Anima
να ποιοῦσιν, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ συνάγοντες ἐλαττονοῦνται. Ψυχὴ
benedicta ois ſimplex. Vir āt iracundꝰ nō formoſus.
εὐλογουμένη πᾶσα ἁπλῆ, ἀνὴρ δὲ θυμώδης οὐκ εὐσχήμων. Ὁ
cōtinēs triticū relinquat ipm gentibꝰ: bñdictio
συνέχων σῖτον ὑπολείποιτο αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, εὐλογία
āt in caput diſtribuētis. fabꝛicat bona qrit
δὲ εἰς κεφαλὴν τοῦ μεταδιδόντος. Τεκταινόμενος ἀγαθὰ ζητεῖ
gꝛam bonā: exquirentē āt mala cōpꝛehēdent eū.
χάριν ἀγαθήν, ἐκζητοῦντα δὲ κακὰ καταλήψεται αὐτόν.

Trāſla.gre.lxx.cū inter.lati. | Trāſla.B.Hie. | Tex.he.Prouer.xij.Pritiua.heb.

qui cōfidit in diuitiis ſuis hic corruet: at
ὁ πεποιθὼς ἐπὶ πλούτῳ ἑαυτοῦ οὗτος πεσεῖται, ὁ δὲ ἀν-
qui inheret iuſtis orietur. Qui nō preſto eſt
τιλαμβανόμενος δικαίων ἀνατελεῖ. Ὁ μὴ συμπεριφερόμε-
ſue domui poſſidebit vētos: ſeruiet āt ſtultus
νος τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ κληρονομήσει ἀνέμους, δουλεύσει δὲ ἄφρων
prudēti. De fructu iuſticie naſcitur arbor vite: au-
φρονίμῳ. Ἐκ καρποῦ δικαιοσύνης φύεται δένδρον ζωῆς, ἀφαι-
feruntur āt intēpeſtiue aīe iniquoꝝ. Si qdē iuſtus vix
ροῦνται δὲ ἄωροι ψυχαὶ παρανόμων. Εἰ ὁ μὲν δίκαιος μόλις
ſaluatur: impiꝰ & peccator vbi apparebit?
σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; Ca.12.
Diligēs diſciplinā diligit ſenſū: at q odit incre-
Ὁ ἀγαπῶν παιδείαν ἀγαπᾷ αἴσθησιν, ὁ δὲ μισῶν ἐλέγ-
pationes iſipiēs. Melius q inuenit gꝛam apud dñm: vir āt
χους ἄφρων. Κρείσσων ὁ εὑρὼν χάριν παρὰ κυρίῳ, ἀνὴρ δὲ
iniquꝰ tacebitur. Nō diriget ho-
παράνομος παρασιωπηθήσεται. Οὐ κατορθώσει ἄνθρω-
mo ex iniquo: at radices iuſtoꝝ nō auferentur. Mulier
πος ἐξ ἀνόμου, αἱ δὲ ῥίζαι τῶν δικαίων οὐκ ἐξαρθήσονται. Γυνὴ
virilis corona viro ſuo: quēadmodū āt in ligno vermis:
ἀνδρεία στέφανος τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ὥσπερ δὲ ἐν ξύλῳ σκώληξ,
ſic virꝝ perdit mulier mala. Cogitatiōes iuſto-
οὕτως ἄνδρα ἀπόλλυσι γυνὴ κακοποιός. Λογισμοὶ δικαί-
rū iudicia: gubernāt āt impii dolos. Sermōes impioꝝ
ων κρίματα, κυβερνῶσι δὲ ἀσεβεῖς δόλους. Λόγοι ἀσεβῶν
doloſi in ſāguinē: os āt rectoꝝ liberabit eos. Vbicūqꝫ verta-
δόλιοι εἰς αἷμα, στόμα δὲ ὀρθῶν ῥύσεται αὐτούς. Οὗ ἐὰν στρα-
tur impius delet: domꝰ āt iuſtoꝝ ꝑmanebūt: Os
φῇ ὁ ἀσεβὴς ἀφανίζεται, οἶκοι δὲ δικαίων παραμένουσι. Στό-
prudētis laudatur a viro: piger corde āt ſub-
μα συνετοῦ ἐγκωμιάζεται ὑπὸ ἀνδρός, νωθροκάρδιος δὲ μυ-
ſannatur. Meliꝰ vir in inhonoratione ſuiēs ſibi: ꝙ ho-
κτηρίζεται. Κρείσσων ἀνὴρ ἐν ἀτιμίᾳ δουλεύων ἑαυτῷ, ἢ τι-
norē ſibi circūponēs & indigēs pane. Miſeratur
μὴν ἑαυτῷ περιτιθεὶς καὶ προσδεόμενος ἄρτου. Οἰκτείρει
iuſtus aīas iumētoꝝ ſuoꝝ: at viſcera impioꝝ
δίκαιος ψυχὰς κτηνῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ σπλάγχνα τῶν ἀσεβῶν
crudelia. Qui operatur ſuā terrā implebi-
ἀνελεήμονα. Ὁ ἐργαζόμενος τὴν ἑαυτοῦ γῆν ἐμπλησθήσε-
tur panibꝰ: at ſectantes vana indigētes mente. Qui
ται ἄρτων, οἱ δὲ διώκοντες μάταια ἐνδεεῖς φρενῶν. Ὅς
eſt ſuauis in vinoꝝ immorationibꝰ: in ſuis munitioni-
ἐστιν ἡδὺς ἐν οἴνων διατριβαῖς, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ὀχυρώμα-
bus relinquet ignominiā. Deſideria impioꝝ mala:
σι καταλείψει ἀτιμίαν. Ἐπιθυμίαι ἀσεβῶν κακαί, αἱ
at radices pioꝝ in munitionibꝰ. ꝓpter peccatū labio-
δὲ ῥίζαι τῶν εὐσεβῶν ἐν ὀχυρώμασι. Διὰ ἁμαρτίαν χει-
rū incidet in laqueos peccator: effugit āt
λέων ἐμπίπτει εἰς παγίδας ἁμαρτωλός, ἐκφεύγει δὲ
ex eis iuſtꝰ. De fructibꝰ oris viri aīa
ἐξ αὐτῶν δίκαιος. Ἀπὸ καρπῶν στόματος ἀνδρὸς ψυχὴ
replebitur bonis: retributio aūt labioꝝ ſuoꝝ
πλησθήσεται ἀγαθῶν, ἀνταπόδομα δὲ χειλέων αὐτοῦ
tribuetur ei. Vie ſtultoꝝ recte corā eis
δοθήσεται αὐτῷ. Ὁδοὶ ἀφρόνων ὀρθαὶ ἐνώπιον αὐτῶν,
exaudit āt cōſilia ſapiēs. Fatuꝰ ipſo die indi-
εἰσακούει δὲ συμβουλίας σοφός. Ἄφρων αὐθήμερον ἐξαγ-
cat irā ſuā: celat āt ſuā ignominiā cal-
γέλλει ὀργὴν αὐτοῦ, κρύπτει δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτιμίαν πα-
lidus. Demōſtratā fidē annūciat iuſtꝰ:
νοῦργος. Ἐπιδεικνυμένην πίστιν ἀπαγγέλλει δίκαιος, ὁ
at teſtis iniuſtoꝝ doloſus. Sūt q dicētes vulne-
δὲ μάρτυς τῶν ἀδίκων δόλιος. Εἰσὶν οἳ λέγοντες τιτρώ-
rant q̄ſi enſis: lingue āt ſapientū ſanāt. Labia
σκουσιν ὡς μάχαιρα, γλῶσσαι δὲ σοφῶν ἰῶνται. Χείλη
vera dirigūt teſtimoniū: teſtis āt repētinꝰ linguā
ἀληθινὰ κατορθοῖ μαρτυρίαν, μάρτυς δὲ ταχὺς γλῶσσαν
hēt iniuſtā. Dolus in corde fabricātis mala: at
ἔχει ἄδικον. Δόλος ἐν καρδίᾳ τεκταινομένου κακά, οἱ δὲ
volētes pacē gaudebūt. Non
βουλόμενοι εἰρήνην εὐφρανθήσονται. Οὐκ

Qui confidit in diuitiis ſuis corruet: iuſti aūt q̄ſi virens foliū germinabūt. Qui cōturbat domū ſuā poſſidebit ventos: & qui ſtultus eſt ſeruiet ſapiēti. Fructus iuſti lignū vite: & q ſuſcipit animas ſapiens eſt. Si iuſtus in terra recipit: quātomagis impius & peccator. 12.

Qui diligit diſciplinā: diligit ſcientiā: qui aūt odit increpatiōes inſipiēs ē. Qui bonꝰ eſt hauriet ſibi gratiā a dño: qui aūt cōfidit in cogitationibꝰ ſuis impie agit. Non roborabitur hō ex īpietate: & radix iuſtorū nō cōmouebitur. Mulier diligēs corona ē viro ſuo: & putredo in oſſibus eius q̄ cōfuſione res dignas gerit. Cogitatiōes iuſtorū iudicia: & cōſilia impiorū fraudulenta. Verba impioꝝ īſidiātur ſanguini: os iuſtoꝝ liberabit eos. Verte impios & nō erunt: domus aūt iuſtorum permanebit. Doctrina ſua noſcitur vir: q aūt vanꝰ & excors eſt patebit cōtemptui. Melior eſt paup & ſufficiēs ſibi: ꝙ glorioſus & indigēs pane. Nouit iuſtus iumētoꝝ ſuoꝝ aīas: viſcera aūt īpiorū crudelia. Qui opatur terrā ſuā ſatiabitur panibꝰ: q aūt ſectatur ociū ſtultiſſimꝰ eſt. Deſideriū ipii moni mentū eſt īpiorū: radix autem iuſtorū proficiet. Propter pctā labioꝝ ruina proximat malo: effugiet aūt iuſtꝰ de anguſtia. De fructu oris ſui vnuſqſqꝫ replebitur bonis: & iuxta opa manuū ſuarū retribuetur ei. Via ſtulti recta in oculis eiꝰ: q aūt ſapiens eſt audit cōſilia. Fatuus ſtatim indicat irā ſuā: q aūt diſſimulat iniuriā callidus ē. Qui qđ nouit loquitur index iuſticie eſt: qui aūt mētitur teſtis ē fraudulētus. [illegible] q pmittit & q̄ſi gladio pūgitur cōſciētie: lingua aūt ſapiētiū ſanitas. Labiū veritatis firmū erit ī ꝑpetuū: q aūt teſtis eſt repētinus: cōcinnat linguā mēdacii. Dolꝰ ī corde cogitātiū mala: q aūt pacis ineunt cōſilia: ſequitur eos gaudium. Non

בוטח בעשרו הוא יפול וכעלה — נפל
צדיקים יפרחו: עכר ביתו — צדק פרח
ינחל רוח ועבד אויל לחכם — נחל אול
לב: פרי צדיק עץ חיים ולקח — פרה
נפשות חכם: הן צדיק בארץ
ישלם אף כי רשע וחוטא: — שלם חטא
Cap. xij.
אהב מוסר אהב — יסר ידע
דעת ושנא תוכחת בער: טוב — יכח
יפיק רצון מיהוה ואיש — פוק
מזמות ירשיע: לא יכון אדם — זמם רשע
ברשע ושרש צדיקים בל ימוט: — כון מטט
אשת חיל עטרת בעלה וכרקב — איש
בעצמותיו מבישה: מחשבות — בוש חשב
צדיקים משפט תחבולות רשעים — שפט חבל
מרמה: דברי רשעים ארב דם — רמה
ופי ישרים יצילם: הפך רשעים — פה נצל
ואינם ובית צדיקים יעמד: לפי — עמד
שכלו יהלל איש ונעוה לב יהיה — הלל עוה
לבוז: טוב נקלה ועבד לו ממתכבד — היה קלה
וחסר לחם: יודע צדיק נפש — כבד
בהמתו ורחמי רשעים אכזרי: — צדק
עבד אדמתו ישבע לחם ומרדף — כזר
רקים חסר לב: חמד רשע מצוד — שבע רדף
רעים ושרש צדיקים יתן: — ריק צוד
בפשע שפתים מוקש רע ויצא — רוע נתן
מצרה צדיק: מפרי פי איש — שפה יקש
ישבע טוב וגמול ידי אדם ישיב — צור פרה
לו: דרך אויל ישר בעיניו — פה נסל
ושמע לעצה חכם: אויל ביום — שוב אול
יודע כעסו וכסה קלון ערום: יפיח — יעץ
אמונה יגיד צדק ועד שקרים — ידע קלה
מרמה: יש בוטה כמדקרות חרב — ערם יפח
ולשון חכמים מרפא: שפת — אמן נגד
אמת תכון לעד ועד ארגיעה — עוד רמה
לשון שקר: מרמה בלב חרשי — בטה דקר
רע וליעצי שלום שמחה: לא — לשון רפא
כון רגע
שלם

יאנה לצדיק כל און ורשעים — אנה
מלאו רע׃ תועבת יהוה שפתי — תעב
שקר ועשי אמונה רצונו׃ אדם — עשה
ערום כסה דעת ולב כסילים — ידע כסל
יקרא אולת׃ יד חרוצים תמשול — קרא חרץ
ורמיה תהיה למס׃ דאגה בלב — משל רמה
איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה׃ — היה שוח
יתר מרעהו צדיק ודרך רשעים — שמח
תתעם׃ לא יחרך רמיה צידו — צדק
והון אדם יקר חרוץ׃ בארח — תעה חרך
צדקה חיים ודרך נתיבה — צוד
אל מות׃ — נתב

Cap. xiij.

בן חכם מוסר אב — יסר
ולץ לא שמע גערה׃ מפרי פי — לוץ פרה
איש יאכל טוב ונפש בגדים — פה אכל
חמס׃ נצר פיו שמר נפשו פשק
שפתיו מחתה לו׃ מתאוה ואין — שפה חתת
נפשו עצל ונפש חרצים תדשן׃ — אוה דשן
דבר שקר ישנא צדיק ורשע — שנא
יבאיש ויחפיר׃ צדקה תצר תם — באש חפר
דרך ורשעה תסלף חטאת׃ יש — נצר תמם
מתעשר ואין כל מתרושש והון — סלף עשר
רב׃ כפר נפש איש עשרו ורש — רוש
לא שמע גערה׃ אור צדיקים
ישמח ונר רשעים ידעך׃ רק — נור דעך
בזדון יתן מצה ואת נועצים חכמה׃ — זוד נתן
הון מהבל ימעט וקבץ על יד — נצה יעץ
ירבה׃ תוחלת ממשכה מחלה לב — מעט
ועץ חיים תאוה באה׃ בז לדבר — רבה יחל
יחבל לו וירא מצוה הוא ישלם׃ — משך חלה
תורת חכם מקור חיים לסור — אוה חבל
ממקשי מות׃ שכל טוב יתן חן — צוה שלם
ודרך בגדים איתן׃ כל ערום — ירה קור
יעשה בדעת וכסיל יפרש אולת׃ — יקש נתן
מלאך רשע יפל ברע וציר — ערם עשה
אמונים מרפא׃ ריש וקלון פורע — ידע כסל
פרש לאך
נפל רוע
אמן רפא
רוש קלה

contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit: ipii aūt replebūtur malo. Abominatio eſt dño labia mendacia: qui aūt fideliter agunt placent ei. Hō verſutus celat ſciētiā: & cor inſipientium puocat ſtulticiā. Manus fortium dñabitur: q aūt remiſſa eſt tributis ſeruiet. Meror in corde viri humiliabit illum: & ſermone bono letificabitur. Qui negligit dānum ppter amicū iuſtus eſt: iter aūt ipiorū decipiet eos. Non īueniet fraudulētus lucrū: & ſubſtātia homīs erit auri preciū. In ſemita iuſticie vita: iter autem deuium ducit ad mortem. 13.

Filius ſapiens doctrina patris: qui autem illuſor eſt non audit cū arguitur. De fructu oris ſui homo ſatiabitur bonis: anima aūt impiorū iniquā. Qui cuſtodit os ſuū cuſtodit animā ſuā: q aūt incōſideratus eſt ad loqndū ſentiet mala. Vult & nō vult piger: aīa autē operātiū ipinguabitur. Verbū mendax iuſtus deteſtabitur: ipius aūt cōfundit & cōfundetur. Iuſtitia cuſtodit innocētis viam: impietas autē peccatorē ſupplātat. Eſt quaſi diues cū nihil habeat: & eſt qſi paup cū in multis diuitiis ſit. Redēptio aīe viri diuitie ſue: q aūt paup eſt: increpationē nō ſuſtinet. Lux iuſtorum letificat: lucerna autē ipiorū extinguetur. Int ſupbos ſp iurgia ſūt: q āt agūt oia cū cōſilio: regūtur ſapia. Subſtātia feſtinata minuetur: q aūt paulatī colligitur manu mltiplicabitur. Spes q differtur affligit aīam: lignū vite deſideriū veniēs. Qui detrahit alicui rei: ipſe ſe in futurū obligat: q aūt timet pceptū in pace verſabitur. Lex ſapiētis fons vite: vt declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiā: in itinere cōtemptorū vorago. Aſtutus oia agit cū cōſilio: q aūt fatuus eſt apit ſtulticiā. Nūcius ipii cadet in malū: legatus fidelis ſanitas. Egeſtas & ignomīa ei q deſerit

placebit iuſto nihil iniuſtū: at impii replebunt
ἀρέσει τῷ δικαίῳ οὐδὲν ἄδικον, οἱ δὲ ἀσεβεῖς πλησθήσονται
malis. abominatio dño labia mēdacia: at faciēs fides
κακῶν. Βδέλυγμα κυρίῳ χείλη ψευδῆ, ὁ δὲ ποιῶν πίστεις
acceptabilis apud eū. Vir prudēs thronus ſenſus: cor
δεκτὸς παρ' αὐτῷ. Ἀνὴρ συνετὸς θρόνος αἰσθήσεως, καρδία
āt inſipiētiū obuiabit execrationibus. Manus electorum dñabit
δὲ ἀφρόνων συναντήσεται ἀραῖς. Χεὶρ ἐκλεκτῶν κρατήσει
facile: doloſi āt erūt in direptionē. Terribilis ſmo
εὐχερῶς, δόλιοι δὲ ἔσονται εἰς προνομήν. Φοβερὸς λόγος
cor turbat viri: ānunciatio āt bona letificat il-
καρδίαν ταράσσει ἀνδρός, ἀγγελία δὲ ἀγαθὴ εὐφραίνει αὐ-
lū. Sapiēs iuſtus ſui ipſius amicus erit: at via
τόν. Ἐπιγνώμων δίκαιος ἑαυτοῦ φίλος ἔσται, ἡ δὲ ὁδὸς τῶν
impiorū decipiet eos. nō fabricabit doloſus captiōes
ἀσεβῶν πλανήσει αὐτούς. Οὐκ ἐπιτεύξεται δόλιος θήρας
Poſſeſſio āt pcioſa vir purus. In viis iuſticie vita.
Κτῆμα δὲ τίμιον ἀνὴρ καθαρός. Ἐν ὁδοῖς δικαιοσύνης ζωή.
vie āt eorū q recordāt iniuriarū in mortē.
ὁδοὶ δὲ μνησικάκων εἰς θάνατον. Ca.13.

Filius aſtutus obediēs patri: filius āt inobediēs i pdi-
Υἱὸς πανοῦργος ὑπήκοος πατρί, υἱὸς δὲ ἀνήκοος ἐν ἀπω-
tione. De fructibus iuſticie comedet bonus: anime āt
λείᾳ. Ἀπὸ καρπῶν δικαιοσύνης φάγεται ἀγαθός, ψυχαὶ δὲ
impiorū peribūt intēpeſtiue. Qui cuſtodit ſuū os
παρανόμων ὀλοῦνται ἄωροι. Ὃς φυλάσσει τὸ ἑαυτοῦ στόμα
cuſtodit ſuā aiam: at temerarius labiis metu afficiet
τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ὁ δὲ προπετὴς χείλεσι πτοήσει
ſeipſum: In deſideriis eſt ois piger: manus āt virilium
ἑαυτόν. Ἐν ἐπιθυμίαις ἐστὶ πᾶς ἀεργός, χεῖρες δὲ ἀνδρείων
in diligētia. Sermonē iniuſtū deteſtatur iuſtus: impius āt ɔfun-
ἐν ἐπιμελείᾳ. Λόγον ἄδικον μισεῖ δίκαιος, ἀσεβὴς δὲ αἰσχύ-
dit. et nō hēbit audaciā loquēdi. Iuſticia cuſtodit inno-
νεται. καὶ οὐχ ἕξει παρρησίαν. Δικαιοσύνη φυλάσσει ἀκά-
cētes via: at impios malos facit peccatū. Sunt
κους ὁδῷ, τοὺς δὲ ἀσεβεῖς φαύλους ποιεῖ ἁμαρτία. Εἰσὶν
ditantes ſeipſos nihil hñtes: et ſunt humiliā-
οἱ πλουτίζοντες ἑαυτοὺς μηδὲν ἔχοντες, καὶ εἰσὶν οἱ ταπει-
tes ſeipſos in multis diuitiis. Redēptio viri aie
νοῦντες ἑαυτοὺς ἐν πολλῷ πλούτῳ. Λύτρον ἀνδρὸς ψυχῆς
proprie diuitie: mēdicus āt nō ſuſtinet minas.
ὁ ἴδιος πλοῦτος, πτωχὸς δὲ οὐχ ὑφίσταται ἀπειλήν.
lux iuſtis ſemp: lux impiorū extinguit. Ma-
Φῶς δικαίοις διαπαντός, φῶς ἀσεβῶν σβέννυται. Κα-
lus cū iniuria facit mala: at ipſorū cognitores
κὸς μεθ' ὕβρεως πράσσει κακά, οἱ δὲ αὐτῶν ἐπιγνώμονες
ſapiētes. Subſtātia feſtinata cū iniqtate: minor
σοφοί. Ὕπαρξις ἐπισπουδαζομένη μετὰ ἀνομίας, ἐλάσσων
fit: at ɔgregās ſibi cū pietate implebi-
γίνεται, ὁ δὲ συνάγων ἑαυτῷ μετ' εὐσεβείας πληθυνθήσε-
tur. iuſtus miſeret et cōmodat: arbor eni vite de-
ται. Δίκαιος οἰκτείρει καὶ κιχρᾷ, δένδρον γὰρ ζωῆς ἐπι-
ſiderū bonū. Qui deſpicit rem deſpicie-
θυμία ἀγαθή. Ὃς καταφρονεῖ πράγματος καταφρονηθή-
tur ex ea: at timēs pceptū hic ſanus eſt.
σεται ὑπ' αὐτοῦ, ὁ δὲ φοβούμενος ἐντολὴν οὗτος ὑγιαίνει.
Filio doloſo nullū erit bonū famulo aūt ſapiēti pſpere erūt
Υἱῷ δολίῳ οὐδὲν ἔσται ἀγαθόν, οἰκέτῃ δὲ σοφῷ εὔοδοι ἔσον-
operationes et dirigetur via eius. Lex
ται πράξεις, καὶ κατευθυνθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. Νόμος
ſapiētis fons vite: at demēs captus a laqueo morie-
σοφοῦ πηγὴ ζωῆς, ὁ δὲ ἄνους ὑπὸ παγίδος θανεῖ-
tur. Intellectus bonus dat grām: at cognoſcere legē: cognitio
ται. Σύνεσις ἀγαθὴ δίδωσι χάριν, τὸ δὲ γνῶναι νόμον, διανοί-
nis eſt bone: vie āt deſpicientiū in pditione. Ois
ας ἐστὶν ἀγαθῆς, ὁδοὶ δὲ καταφρονούντων ἐν ἀπωλείᾳ. Πᾶς
aſtutus agit cū cognitione: at fatuus pandit
πανοῦργος πράσσει μετὰ γνώσεως, ὁ δὲ ἄφρων ἐξεπέτασεν
ſuā maliciā: Rex temerarius cadet in mala: lega-
αὐτοῦ κακίαν. Βασιλεὺς θρασὺς πεσεῖται εἰς κακά, ἄγγε-
tus āt ſapiēs liberabit eū. Egeſtatē et ignominiā aufert
λος δὲ σοφὸς ῥύσεται αὐτόν. Πενίαν καὶ ἀτιμίαν ἀφαιρεῖται

diſciplina: at cuſtodiēs redargutiōes glorificabit. Deſide
παιδείαν, ὁ δὲ φυλάσσων ἐλέγχους δοξασθήσεται. Ἐπιθυ
ria impiorum delectant aiam: opa at impiorum lōge a
μίαι ἀσεβῶν ἡδύνουσι ψυχήν, ἔργα δὲ ἀσεβῶν μακρὰν ἀπὸ
cognitione. Qui circūfert ſimul cū ſapiētib⁹ ſapiēs erit:
γνώσεως. Ὁ συμπεριφερόμενος σοφοῖς σοφισθήσεται,
q at circūuertit ſimul cū ſtultis agnoſcet. Peccantes
ὁ δὲ συμπεριφερόμενος ἄφροσιν γνωσθήσεται. Ἁμαρτάνοντας
pſequent mala: at iuſtos apprehēdēt bo
καταδιώξεται κακά, τοὺς δὲ δικαίους καταλήψεται ἀγα
na. bon⁹ vir relinquet heredes filios filiorum: theſauri
θά. Ἀγαθὸς ἀνὴρ κληρονομήσει υἱοὺς υἱῶν, θησαυρί-
zant at iuſtis diuitie impiorum. Iuſti facient in
ζεται δὲ δικαίοις πλοῦτος ἀσεβῶν. Δίκαιοι ποιήσουσιν ἐν
diuitijs annos multos: iniuſti vero peribūt breuiter.
πλούτῳ ἔτη πολλά, ἄδικοι δὲ ἀπολοῦνται συντόμως.
Qui parcit virge odit filiū ſuū: at dili
Ὃς φείδεται τῆς βακτηρίας μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀγα
gēs inſtanter erudit. iuſt⁹ comedēs replet
πῶν ἐπιμελῶς παιδεύει. Δίκαιος ἔσθων ἐμπιμπλᾶται τὴν
aiam ſuā: anime at impiorum idigētes.
ψυχὴν αὐτοῦ, ψυχαὶ δὲ ἀσεβῶν ἐνδεεῖς.

Ca.14.

Sapiētes mulieres edificarūt domos: at īſipiēs euer
Σοφαὶ γυναῖκες ᾠκοδόμησαν οἴκους, ἡ δὲ ἄφρων κα
tit manib⁹ ſuis. Ambulās recte timet
τέσκαψε ταῖς χερσὶν αὐτῆς. Ὁ πορευόμενος ὀρθῶς φοβεῖ
dn̄s: at q̄ tortuoſe incedit vijs ſuis inhonora
ται τὸν κύριον, ὁ δὲ σκολιάζων ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἀτιμασθήσε
bit. Ex ore ſtultorum virga iniurie: labia at ſa
ται. Ἐκ στόματος ἀφρόνων βακτηρία ὕβρεως, χείλη δὲ σο
pientū cuſtodiūt eos. Ubi nō ſunt boues pſepia mun
φῶν φυλάσσει αὐτούς. Οὗ μὴ εἰσὶ βόες φάτναι καθα
da: vbi at multa genimina manifeſta bouis fortitudo. Te
ραί, οὗ δὲ πολλὰ γεννήματα φανερὰ βοὸς ἰσχύς. Μάρ
ſtis fidelis nō mētit: accēdit at mēdacia teſtis iniuſt⁹.
τυς πιστὸς οὐ ψεύδεται, ἐκκαίει δὲ ψεύδη μάρτυς ἄδικος.
Queres ſapiaz apud malos & nō inuenies: ſen
Ζητήσεις σοφίαν παρὰ κακοῖς καὶ οὐχ εὑρήσεις, αἴσθη
ſus at apud prudentes facilis. Oia cōtraria vi
σις δὲ παρὰ φρονίμοις εὐχερής. Πάντα ἐναντία ἀν
ro ſtulto: arma at ſenſus labia ſapīa. Sapia aſtu
δρὶ ἄφρονι, ὅπλα δὲ αἰσθήσεως χείλη σοφά. Σοφία πα
torum cognoſcet vias eorum: amētia at ſtulto
νούργων ἐπιγνώσεται τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, ἄνοια δὲ ἀφρό
rū in deceptiōe. Dom⁹ iniquorum debebūt purifica
νων ἐν πλάνῃ. Οἰκίαι παρανόμων ὀφειλήσουσι καθαρι
tionē: dom⁹ at iuſtorum acceptabiles. Cor viri ſenſi
σμόν, οἰκίαι δὲ δικαίων δεκταί. Καρδία ἀνδρὸς αἰσθη
tiuū meſta aia ei⁹: qn̄ at letet nō mi
τικὴ λυπηρὰ ψυχὴ αὐτοῦ, ὅταν δὲ εὐφραίνηται οὐκ ἐπι
ſcet iniuria. Dom⁹ impiorum delebunt: tabnacula
μίγνυται ὕβρει. Οἰκίαι ἀσεβῶν ἀφανισθήσονται, σκηναὶ
at rectorum ſtabūt. Eſt via q̄ videt recta eſſe
δὲ κατορθούντων στήσονται. Ἔστιν ὁδὸς ἣ δοκεῖ ὀρθὴ εἶναι
apud hoies: at nouiſſima eius vadūt ad
παρὰ ἀνθρώποις, τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς
fundū iferni. In letitijs nō miſcet meror:
πυθμένα ᾅδου. Ἐν εὐφροσύναις οὐ προσμίγνυται λύπη,
extrema at gaudij in luctū vadūt. Suis
τελευταία δὲ χαρὰ εἰς πένθος ἔρχεται. Τῶν ἑαυτοῦ
vijs replebit q eſt audacia cordis: ab at cogitatio
ὁδῶν πλησθήσεται θρασυκάρδιος, ἀπὸ δὲ τῶν διανοημά
nib⁹ eius vir bonus. Innocēs credit omni verbo:
των αὐτοῦ ἀνὴρ ἀγαθός. Ἄκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ,
aſtutus at venit in penitentiā. Sapiēs timens
πανοῦργος δὲ ἔρχεται εἰς μετάνοιαν. Σοφὸς φοβηθεὶς
declinauit a malo: at ſtultus ſibi cōfidens mi
ἐξέκλινεν ἀπὸ κακοῦ, ὁ δὲ ἄφρων ἑαυτῷ πεποιθὼς μί
ſcetur iniquo.
γνυται ἀνόμῳ.

---

diſciplinā: qui aūt acqe
ſcit argutōni glorificabitur.
Deſideriū ſi cōpleatur
delectat animam:
deteſtātur ſtulti eos qui
fugiunt mala.
Qui cū ſapiētibus gra
ditur ſapiēs erit: amicus
ſtultorum ſimilis efficie
tur. Peccatores pſequitur
malum: & iuſtis retri
buentur bona.
Bon⁹ relinquit heredes
filios & nepotes: & cu
ſtoditur iuſto ſubſtantia
peccatoris. Multi cibi
in noualibus patrū: &
alijs cōgregātur abſq; iu
dicio. Qui parcit virge
odit filium ſuum:
qui aute diligit illum di
ligenter erudit. Iuſtus
comedit & replet aīam
ſuam: venter autem
impiorum inſaturabi
lis.

14.

Sapiens mulier edi
ficat
domū ſuā: inſipiens ex
tructā quoq; manib⁹ de
ſtruet. Ambulans recto
itinere & timens dn̄m: de
ſpicitur ab eo qui infami
graditur via. In ore ſtul
ti virga ſupbie: labia aūt
ſapientū cuſtodiūt eos.
Ubi nō ſunt boues pre
ſepe vacuū eſt: vbi aūt ap
paret plurime ſegetes: ibi
manifeſta ē fortitudo bo
uis. Teſtis fidelis nō mē
tietur: profert aūt mēda
ciū doloſus teſtis. Que
rit derſor ſapiētiā & nō
inuenit: doctrina prudē
tiū facilis. Vade cōtra vi
rū ſtultū: & neſcit labia
prudētie. Sapia callidi ē
intelligere viam ſuā: &
prudētia ſtultorum errans.
Stultis illudet peccatū:
& iter iuſtos morabitur
gratia. Cor quod nouit
amaritudine anime ſue:
in gaudio eius nō miſce
bitur extraneus. Dom⁹
impiorum delebitur: ta
bernacula iuſtorum
germinabūt. Eſt via q̄
videtur homini iuſta:
nouiſſima aūt ei⁹ dedu
cunt ad mortem. Riſus
dolore miſcebitur: & ex
trema gaudii luct⁹ occu
pat. Vijs ſuis replebitur
ſtultus: & ſup eum erit
vir bonus. Innocens
credit omni verbo:
aſtutus conſiderat greſ
ſus ſuos. Sapiens timet
& declinat a malo: ſtul
tus tranſilit & confidit.

מוּסָר וְשֹׁמֵר תּוֹכַחַת יְכֻבָּד ׃
תַּאֲוָה נִהְיָה תֶּעֱרַב לְנָפֶשׁ
וְתוֹעֲבַת כְּסִילִים סוּר מֵרָע ׃
הֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים יֶחְכָּם וְרֹעֶה
כְסִילִים יֵרוֹעַ ׃ חַטָּאִים תְּרַדֵּף
רָעָה וְאֶת צַדִּיקִים יְשַׁלֶּם טוֹב ׃
טוֹב יַנְחִיל בְּנֵי בָנִים וְצָפוּן
לַצַּדִּיק חֵיל חוֹטֵא ׃ רָב אֹכֶל
נִיר רָאשִׁים וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא
מִשְׁפָּט ׃ חוֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ
וְאֹהֲבוֹ שִׁחֲרוֹ מוּסָר ׃ צַדִּיק
אֹכֵל לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ וּבֶטֶן
רְשָׁעִים תֶּחְסָר ׃

Cap.xiiij.

חַכְמוֹת נָשִׁים בָּנְתָה
בֵיתָהּ וְאִוֶּלֶת בְּיָדֶיהָ תֶהֶרְסֶנּוּ ׃
הוֹלֵךְ בְּיָשְׁרוֹ יְרֵא יְהוָה וּנְלוֹז
דְּרָכָיו בּוֹזֵהוּ ׃ בְּפִי אֱוִיל חֹטֶר
גַּאֲוָה וְשִׂפְתֵי חֲכָמִים תִּשְׁמוּרֵם ׃
בְּאֵין אֲלָפִים אֵבוּס בָּר וְרָב
תְּבוּאוֹת בְּכֹחַ שׁוֹר ׃ עֵד אֱמוּנִים
לֹא יְכַזֵּב וְיָפִיחַ כְּזָבִים עֵד שָׁקֶר ׃
בִּקֶּשׁ לֵץ חָכְמָה וָאָיִן וְדַעַת לְנָבוֹן
נָקָל ׃ לֵךְ מִנֶּגֶד לְאִישׁ כְּסִיל וּבַל
יָדַעְתָּ שִׂפְתֵי דָעַת ׃ חָכְמַת עָרוּם
הָבִין דַּרְכּוֹ וְאִוֶּלֶת כְּסִילִים מִרְמָה ׃
אֱוִלִים יָלִיץ אָשָׁם וּבֵין יְשָׁרִים
רָצוֹן ׃ לֵב יוֹדֵעַ מָרַּת נַפְשׁוֹ
וּבְשִׂמְחָתוֹ לֹא יִתְעָרַב זָר ׃ בֵּית
רְשָׁעִים יִשָּׁמֵד וְאֹהֶל יְשָׁרִים
יַפְרִיחַ ׃ יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי אִישׁ
וְאַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי מָוֶת ׃ גַּם בִּשְׂחֹק
יִכְאַב לֵב וְאַחֲרִיתָהּ שִׂמְחָה תוּגָה ׃
מִדְּרָכָיו יִשְׂבַּע סוּג לֵב וּמֵעָלָיו
אִישׁ טוֹב ׃ פֶּתִי יַאֲמִין לְכָל דָּבָר
וְעָרוּם יָבִין לַאֲשֻׁרוֹ ׃ חָכָם יָרֵא
וְסָר מֵרָע וּכְסִיל מִתְעַבֵּר וּבוֹטֵחַ ׃

יסר לקח
כבד היה
ערב תעב
הלך חכם
רעע רדף
רוע צדק
שלם נחל
צפן
צדק חטא
ספה
שפט
חסר

נשה בנה
הרס
הלך לוז
פה
גאה שפה
שמר אבס
בוא עוד
אמן כזב
פוח לוץ
ידע בין
קלל הלך
כסל ערם
בין רמה
רצה מרר
ערב
שמד
פרח פנה
כאב תוג
שבע
פתה אמן
בין
סור רוע
עבר

קצר אפים יעשה אולת ואיש | עשה
מזמות ישנא : נחלו פתאים | זמם שנא
אולת וערומים יכתרו דעת : | פתה ערם
שחו רעים לפני טובים ורשעים | כתר ידע
על שערי צדיק : גם לרעהו | שחח רוע
ישנא רש ואהבי עשיר | פנה צדק
רבים : בז לרעהו חוטא ומחונן | רוש עשר
ענוים אשריו : הלא יתעו | רבב חנן
חרשי רע וחסד ואמת חרשי | ענה תעה
טוב : בכל עצב יהיה מותר | היה יתר
ודבר שפתים אך למחסור : | שפה חסר
עטרת חכמים עשרם אולת
כסילים אולת : מציל נפשות | כסל נצל
עד אמת ויפח כזבים מרמה : | עוד רמה
ביראת יהוה מבטח עז ולבניו | בטח עזז
יהיה מחסה : יראת יהוה מקור | חסה קור
חיים לסור ממקשי מות : ברב | יקש
עם הדרת מלך ובאפס לאם
מחתת רזון : ארך אפים רב | חתת רזן
תבונה וקצר רוח מרים אולת : | בין רום
חיי בשרים לב מרפא ורקב | חיה רפא
עצמות קנאה : עשק דל חרף
עשהו ומכבדו חנן אביון : ברעתו | כבד אבה
ידחה רשע וחסה במותו צדיק : | רוע דחה
בלב נבון תנוח חכמה ובקרב | בין נוח
כסילים תודע : צדקה תרומם | ידע רום
גוי וחסד לאמים חטאת : רצון
מלך לעבד משכיל ועברתו | שכל
תהיה מביש : | בוש

Cap. xv.

מענה רך ישיב חמה | ענה רכך
ודבר עצב יעלה אף : לשון | שוב עלה
חכמים תיטיב דעת ופי כסילים | לשן יטב
יביע אולת : בכל מקום עיני | ידע פה
יהוה צפות רעים וטובים : | נבע קום
מרפא לשון עץ חיים וסלף בה | צפה רוע
שבר ברוח : אויל ינאץ מוסר | אול נאץ
| יסר

Impatiens operabitur stulticiam: & vir versutus odiosus est. Possidebunt paruuli stulticiam: & expectabunt astuti scientiam. Iacebunt mali ante bonos: & impii ante portas iustorum. Etiã pximo suo pauper odiosus est: amici vero diuitum multi. Qui despicit pximũ suũ peccat: q aũt miseretur pauperis beatus erit. Errant qui operantur malum: mĩa & veritas preparãt bona. In oĩ opere erit abundantia: vbi aũt sunt verba plurima: ibi frequenter egestas. Corona sapientũ diuitie eorum: fatuitas stultorum imprudentia. Liberat animas testis fidelis: & profert mendacia versipellis. In timore dñi fiducia fortitudinis: & filiis eius erit spes. Timor domini fons vite: vt declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiẽs est multa gubernatur sapiẽtia: q aũt impatiẽs ẽ exaltat stulticiã. Vita carniũ sanitas cordis: putredo ossiũ inuidia. Qui calũniatur egentẽ exprobrat factori eiꝰ: honorat aũt eũ q miseretur paupis. In malicia sua repelletur ĩpius: sperat aũt iustus in morte sua. In corde prudẽtis reqescit sapiẽtia & indoctos quosq3 erudiet. Iusticia eleuat gentẽ: miseros aũt facit pplos pctm. Acceptꝰ ẽ regi minister intelligens: iracundiam eius inutilis sustinebit. 15.

Responsio mollis frãgit iram: sermo durus suscitat furorem. Lingua sapientum ornat scientiam: os stultorum ebullit stulticiã. In omni loco oculi domini contemplantur bonos & malos. Lingua placabilis lignum vite: que autẽ immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam

Impatiẽs operaẗ cũ temeritate: vir ãt prudẽs mul
Ὀξύθυμος πράσσει μετὰ ἀβουλίας, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος πολ
ta suffert. diuidẽt stulti maliciã: at astu
λὰ ὑποφέρει. Μεριοῦνται ἄφρονες κακίαν, οἱ δὲ πανοῦρ
ti obtinebunẗ sensus. Labenẗ mali ante
γοι κρατήσουσιν αἰσθήσεως. Ὀλισθήσουσι κακοὶ ἔναντι
bonos: ⁊ impij colẽt portas iustoꝝ. Ami
ἀγαθῶν, καὶ ἀσεβεῖς θεραπεύσουσι θύρας δικαίων. Φί
ci odibũt amicos mẽdicos: amici ãt diuitũ
λοι μισήσουσι φίλους πτωχούς, φίλοι δὲ πλουσίων
multi. Qui inhonorat pauperes peccat: q̃ miseraẗ ãt mẽ
πολλοί. Ὁ ἀτιμάζων πένητας ἁμαρτάνει, ἐλεῶν δὲ πτω
dicos beatꝰ. Errantes fabricãt mala: miam
χοὺς μακαριστός. Πλανώμενοι τεκταίνουσι κακά, ἔλεον
ãt ⁊ veritatẽ operanẗ boni. Non sciunt
δὲ καὶ ἀλήθειαν τεκταίνουσιν ἀγαθοί. Οὐκ ἐπίστανται
miam ⁊ fidẽ fabricatores maloꝝ: elemosyne ãt ⁊ fi
ἔλεον καὶ πίστιν τέκτονες κακῶν, ἐλεημοσύναι δὲ καὶ πί
des apud fabricatores bonos. In omni sollicito in
στεις παρὰ τέκτοσιν ἀγαθοῖς. Ἐν παντὶ μεριμνῶντι ἔνε
est abundãtia: at dulcis ⁊ carẽs dolore in egestate erit.
στι περισσόν, ὁ δὲ ἡδὺς καὶ ἀνάλγητος ἐν ἐνδείᾳ ἔσται.
Corona sapiẽtũ diuitie eoꝝ: At cõuersatio stulto
Στέφανος σοφῶν πλοῦτος αὐτῶν, ἡ δὲ διατριβὴ ἀφρό
rũ mala. liberabit maloꝝ aĩam testis fidelis: accẽdit
νων κακή. Ῥύσεται κακῶν ψυχὴν μάρτυς πιστός, ἐκκαίει
ãt mẽdacẽ dolosus. In timore dñi spes fortitudinis:
δὲ ψευδῆ δόλιος. Ἐν φόβῳ κυρίου ἐλπὶς ἰσχύος, τοῖς
at filijs eiꝰ relinquet firmamẽtũ. Preceptũ domi
δὲ τέκνοις αὐτοῦ καταλείψει ἔρεισμα. Πρόσταγμα κυ
ni fons vite: facit ãt declinare a laqueo mor
ρίου πηγὴ ζωῆς, ποιεῖ δὲ ἐκκλίνειν ἐκ παγίδος θανά
tis. In multa gẽte gloria regis: in ãt defectu
του. Ἐν πολλῷ ἔθνει δόξα βασιλέως, ἐν δὲ ἐκλείψει
plebis cõtritio principis. patiẽs vir multus in
λαοῦ συντριβὴ δυνάστου. Μακρόθυμος ἀνὴρ πολὺς ἐν
prudentia: at impatiẽs fortis stultꝰ. Mãsuetꝰ
φρονήσει, ὁ δὲ ὀλιγόψυχος ἰσχυρὸς ἄφρων. Πραΰθυ
vir cordis medicꝰ: tinea ãt ossiũ cor sensi
μος ἀνὴρ καρδίας ἰατρός, σὴς δὲ ὀστέων καρδία αἰσθη
tiuũ. Qui calũniaẗ egentẽ irritat illũ q̃ fe
τική. Ὁ συκοφαντῶν πένητα παροξύνει τὸν ποιή
cit eũ: at honorãs illũ miseretur mẽdici. In mali
σαντα αὐτόν, ὁ δὲ τιμῶν αὐτὸν ἐλεεῖ πτωχόν. Ἐν κα
tia sua expelleẗ impiꝰ. Confidens sue
κίᾳ αὐτοῦ ἀπωσθήσεται ἀσεβής. Ὁ πεποιθὼς τῇ ἑαυ
sanctitati iustꝰ. In corde bono viri rede
τοῦ ὁσιότητι δίκαιος. Ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ ἀνδρὸς ἀνα
scet sapiẽtia: in ãt corde stultoꝝ nõ agnoscit
παύσεται σοφία, ἐν δὲ καρδίᾳ ἀφρόνων οὐ διαγινώσκε
tur. Iusticia eleuat gentẽ: diminuũt ãt tribus
ται. Δικαιοσύνη ὑψοῖ ἔθνος, ἐλασσονοῦσι δὲ φυλὰς
peccata. Acceptꝰ regi minister intelligẽs: at
ἁμαρτίαι. Δεκτὸς βασιλεῖ ὑπηρέτης νοήμων, τῇ δὲ
sua agilitate tollit ignominiã: ira pdit
ἑαυτοῦ εὐστροφίᾳ ἀφαιρεῖται ἀτιμίαν, ὀργὴ ἀπόλλυσι
⁊ prudentes.
καὶ φρονίμους. Ca. 15.

Responsio ãt submissa auertit iram:
Ἀπόκρισις δὲ ὑποπίπτουσα ἀποστρέφει θυμόν,
sermo ãt tristis suscitat iras. Lingua sapientũ bona
λόγος δὲ λυπηρὸς ἐγείρει ὀργάς. Γλῶσσα σοφῶν καλὰ
scit: os ãt stultoꝝ nũciat mala. in omni
ἐπίσταται, στόμα δὲ ἀφρόνων ἀναγγέλλει κακά. Ἐν παντὶ
loco oculi dñi: contẽplanẗ malos q3 ⁊ bo
τόπῳ ὀφθαλμοὶ κυρίου, σκοπεύουσι κακούς τε καὶ ἀγα
nos. Sanitas lingue arbor vite: at custodiẽs eã
θούς. Ἴασις γλώσσης δένδρον ζωῆς, ὁ δὲ συντηρῶν αὐτὴν
replebiẗ spũ. Stultꝰ deridet disciplinã
πλησθήσεται πνεύματος. Ἄφρων μυκτηρίζει παιδείαν

patris: q̃ aũt custodit pcepta: astutior. In
πατρός, ὁ δὲ φυλάσσων ἐντολάς, πανουργότερος. Ἐν
abũdanti iusticia fortitudo multa: at impij radi
πλεοναζούσῃ δικαιοσύνῃ ἰσχὺς πολλή, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὁλόρ
citꝰ de terra pibunt. Domibꝰ iustoꝝ fortitudo multa: fructus
ριζοι ἐκ γῆς ὀλοῦνται. Οἴκοις δικαίων ἰσχὺς πολλή, καρποὶ
ãt impioꝝ peribũt. Labia sapiẽtũ ligata sũt sensu:
δὲ ἀσεβῶν ἀπολοῦνται. Χείλη σοφῶν δέδεται αἰσθήσει,
corda ãt stultoꝝ nõ secura. victime impioꝝ abomi
καρδίαι δὲ ἀφρόνων οὐκ ἀσφαλεῖς. Θυσίαι ἀσεβῶν βδέλυ
natio dño: vota ãt recte agẽtũ acceptabilia apud eũ. Abomi
γμα κυρίῳ, εὐχαὶ δὲ κατευθυνόντων δεκταὶ παρ᾽ αὐτῷ. Βδέ
natio dño vie impij. sequẽtes iusticiã diligit.
λυγμα κυρίῳ ὁδοὶ ἀσεβοῦς, διώκοντας δικαιοσύνην ἀγαπᾷ.
Disciplina inocẽtis cognosciẗ a trãseuntibꝰ: q̃ ãt odiũt
Παιδεία ἀκάκου γνωρίζεται ὑπὸ τῶν παριόντων, οἱ δὲ μισοῦν
increpatiões moriunẗ turpiter. Infernꝰ ⁊ pditio manife
τες ἐλέγχους τελευτῶσιν αἰσχρῶς. Ἅδης καὶ ἀπώλεια φανε
sta apud dñm. q̃mõ nõ ⁊ corda hoim?
ρὰ παρὰ τῷ κυρίῳ. πῶς οὐχὶ καὶ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων;
Nõ amabit indoctꝰ corripiẽtes se:
Οὐκ ἀγαπήσει ἀπαίδευτος τοὺς ἐλέγχοντας αὐτόν,
cũ ãt sapiẽtibꝰ nõ cõuersabit. Corde gaudente
μετὰ δὲ σοφῶν οὐχ ὁμιλήσει. Καρδίας εὐφραινομένης
facies viret: in ãt meroribꝰ existẽte tristis incedit. Cor
πρόσωπον θάλλει, ἐν δὲ λύπαις οὔσης σκυθρωπάζει. Καρ
rectũ querit sensum: os ãt ineruditoꝝ cognoscet
δία ὀρθὴ ζητεῖ αἴσθησιν, στόμα δὲ ἀπαιδεύτων γνώσεται
mala. Omni tpe oculi maloꝝ susci
κακά. Πάντα τὸν χρόνον οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν κακῶν προσδέ
piũt mala: at boni quiescunt semp. Meli
χονται κακά, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἡσυχάζουσι διαπαντός. Κρείσ
us parua pars cũ timore dñi: q̃ thesauri ma
σων μικρὰ μερὶς μετὰ φόβου κυρίου, ἢ θησαυροὶ μεγά
gni cũ irrepiditate. Melior vocatio ad cõuiuiũ oleꝝ ad ami
λοι μετὰ ἀφοβίας. Κρείσσων ξενισμὸς λαχάνων πρὸς φι
ciciã ⁊ grãm: q̃ appositio vituloꝝ cũ inimicitia. Vir
λίαν καὶ χάριν, ἢ παράθεσις μόσχων μετὰ ἔχθρας. Ἀνὴρ
iracundꝰ pparat rixas: patiẽs ãt ⁊
θυμώδης παρασκευάζει μάχας, μακρόθυμος δὲ καὶ τὴν
futurã mitigat. Patiens vir extin
μέλλουσαν καταπραΰνει. Μακρόθυμος ἀνὴρ κατασβέ
guet iudicia: at impiꝰ suscitat magis. Vie pigroꝝ
σει κρίσεις, ὁ δὲ ἀσεβὴς ἐγείρει μᾶλλον. Ὁδοὶ ἀεργῶν
strate spinis: at virilũ trite.
ἐστρωμέναι ἀκάνθαις, αἱ δὲ τῶν ἀνδρείων τετριμμέναι.
Filius sapiẽs letificat patrẽ: filiꝰ ãt stultꝰ subsã
Υἱὸς σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, υἱὸς δὲ ἄφρων μυκτηρί
nat matrẽ suã. Amẽtis semite indigẽtes mẽte: vir ãt pru
ζει μητέρα αὐτοῦ. Ἀνοήτου τρίβοι ἐνδεεῖς φρενῶν, ἀνὴρ δὲ φρό
dẽs dirigẽs ambulat. Differũt cogitatiões nõ
νιμος κατευθύνων πορεύεται. Ὑπερτίθενται λογισμοὶ οἱ μὴ
honorãtes cõcilia: in ãt cordibꝰ cõsultantiũ manebit cõsi
τιμῶντες συνέδρια, ἐν δὲ καρδίαις βουλευομένων μένει βου
liũ. Nõ obediet malꝰ illi: neque dicet oppor
λή. Οὐ μὴ ὑπακούσῃ ὁ κακὸς αὐτῇ, οὐδὲ μὴ εἴπῃ καίριόν
tunũ qd̃ ⁊ bonũ cõmuni. Vie vite cogitationes pru
τι καὶ καλὸν τῷ κοινῷ. Ὁδοὶ ζωῆς διανοήματα συνε
dentis: vt cũ declinauerit ex iferno saluꝰ fit. Domos iniuriosoꝝ
τοῦ, ἵνα ἐκκλίνας ἐκ τοῦ ᾅδου σωθῇ. Οἴκους ὑβριστῶν
demoliẗ dñs: firmauit ãt terminũ vidue. abominatio
κατασπᾷ κύριος, ἐστήρισε δὲ ὅριον χήρας. Βδέλυγμα
dño cogitatio iniusta: castoꝝ ãt verba casta. Per
κυρίῳ λογισμὸς ἄδικος, ἁγνῶν δὲ ῥήσεις σεμναί. Ἐξόλ
dit seipm̃ mũeꝝ acceptor: at odio hẽs donoꝝ captiões
λυσιν ἑαυτὸν ὁ δωρολήπτης, ὁ δὲ μισῶν δώρων λήψεις
saluaẗ. elemosynis ⁊ fide purganẗ
σώζεται. Ἐλεημοσύναις καὶ πίστεσιν ἀποκαθαίρονται ἁ
peccata: at timore dñi declinat ois a ma
μαρτίαι, τῷ δὲ φόβῳ κυρίου ἐκκλίνει πᾶς ἀπὸ κα
lo. Corda iustoꝝ meditanẗ fidem
κοῦ. Καρδίαι δικαίων μελετῶσι πίστεις

patris sui: qui autem custodit increpatiões: astutior fiet. Domꝰ iusti plurima fortitudo: & in fructibus impii cõturbatio. Labia sapientum disseminabũt scientiam: cor stultorum dissimile erit. Victime impiorum abomĩabiles dño: vota iustorũ placabilia. Abominatio est domino via impii: qui sequitur iusticiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserentium viam: qui increpationes odit morietur. Infernꝰ & pditio corã dño quantomagis corda filiorũ hominũ. Non amat pestilẽs eum qui se corripit: nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem: in merore animi deiicitur spiritus. Cor sapiens querit doctrinam: & os stultorũ pascitur imperitia. Oẽs dies pauperis mali: secura mens quasi iuge conuiuium. Melius est parũ cum timore dñi: q̃ thesauri magni & insatiabiles. Melius est vocari ad olera cuz charitate: q̃ ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus prouocat rixas: qui patiens est mitigat suscitatas. Iter pigrorum quasi sepes spinarum: via iustorũ absq3 offendiculo. Filius sapiẽs letificat patrẽ: & stultus homo despicit matrem suam. Stulticia gaudium stulto: & vir prudens dirigit gressus suos. Dissipãtur cogitationes absq3 cõsilio: vbi vero sunt plures cõsiliarii: cõfirmantur. Letatur hõ in sententia oris sui: & sermo opportunꝰ est optimus. Semita vite super eruditum: vt declinet de inferno nouissimo. Domũ superborũ demolietur dñs: & firmos faciet terminos vidue. Abominatio domini cogitationes male: & purus sermo pulcherrimus. Conturbat domũ suã q sectatur auariciã: qui aũt odit mũera viuet. Mens iusti meditabitur sapientiam:

אביו ושמר תוכחת יערם : | יכח ערם
בית צדיק חסן רב ובתבואת | צדק בוא
רשע נעכרת : שפתי חכמים | עכר שפה
יזרו דעת ולב כסילים לא כן : | זרה כסל
זבח רשעים תועבת יהוה ותפלת | תעב פלל
ישרים רצונו : תועבת יהוה
דרך רשע ומרדף צדקה יאהב : | רדף אהב
מוסר רע לעזב ארח שונא | יסר שנא
תוכחת ימות : שאול ואבדון | מות שאל
נגד יהוה אף כי לבות בני אדם : | לבב
לא יאהב לץ הוכח לו אל | לוץ יכח
חכמים לא ילך : לב שמח ייטב | יטב
פנים ובעצבת לב רוח נכאה : | פנה כאה
לב נבון יבקש דעת ופני כסילים | בין בקש
ירעה אולת : כל ימי עני רעים | ידע רעה
וטוב לב משתה תמיד : טוב | ענה רוע
מעט ביראת יהוה מאוצר | שתה תמד
רב ומהומה בו : טוב ארחת | אצר
ירק ואהבה שם משור אבוס | הום
ושנאה בו : איש חמה יגרה | אבס
מדון וארך אפים ישקיט ריב : | גרה
דרך עצל כמשכת חדק וארח | דון שקט
ישרים סללה : בן חכם ישמח | רוב שוך
אב וכסיל אדם בוזה אמו : | שמח
אולת שמחה לחסר לב ואיש | בזה
תבונה יישר לכת : הפר מחשבות | בין ישר
באין סוד וברב יועצים תקום : | ילך פור
שמחה לאיש במענה פיו | חשב יעץ
ודבר בעתו מה טוב : ארח | קום ענה
חיים למעלה למשכיל למען | פה
סור משאול מטה : בית גאים | עלה שכל
יסח יהוה ויצב גבול אלמנה : | שאל גאה
תועבת יהוה מחשבות רע | נסח נבל
וטהורים אמרי נעם : עוכר | תעב רוע
ביתו בוצע בצע ושונא מתנות | טהר
יחיה : לב צדיק יהגה לענות | בצע נתן
| חיה צדק
| הגה ענה

וּפִי רְשָׁעִים יַבִּיעַ רָעוֹת׃ רָחוֹק — נבע רחק
יְהוָה מֵרְשָׁעִים וּתְפִלַּת צַדִּיקִים — פלל
יִשְׁמָע׃ מְאוֹר עֵינַיִם יְשַׂמַּח — שמע אור
לֵב שְׁמוּעָה טוֹבָה תְּדַשֶּׁן עָצֶם׃ — דשן
אֹזֶן שֹׁמַעַת תּוֹכַחַת חַיִּים בְּקֶרֶב — יכח
חֲכָמִים תָּלִין׃ פּוֹרֵעַ מוּסָר מוֹאֵס — לון פרע
נַפְשׁוֹ וְשׁוֹמֵעַ תּוֹכַחַת קוֹנֶה — יסר מאס קנה
לֵב׃ יִרְאַת יְהוָה מוּסַר חָכְמָה — פנה כבד
וְלִפְנֵי כָבוֹד עֲנָוָה׃ — ענה

Cap. xvi.

לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב — ערך ענה
וּמֵיְהוָה מַעֲנֵה לָשׁוֹן׃ כָּל דַּרְכֵי — לשן
אִישׁ זַךְ בְּעֵינָיו וְתֹכֵן רוּחוֹת — זכך
יְהוָה׃ גֹּל אֶל יְהוָה מַעֲשֶׂיךָ — גלל עשה
וְיִכֹּנוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ׃ כֹּל פָּעַל יְהוָה — כון חשב
לַמַּעֲנֵהוּ וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה׃ — רוע
תּוֹעֲבַת יְהוָה כָּל גְּבַהּ לֵב יָד
לְיָד לֹא יִנָּקֶה׃ בְּחֶסֶד וֶאֱמֶת — נקה
יְכֻפַּר עָוֹן וּבְיִרְאַת יְהוָה סוּר — כפר
מֵרָע׃ בִּרְצוֹת יְהוָה דַּרְכֵי אִישׁ — רצה
גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִם אִתּוֹ׃ טוֹב — איב שלם
מְעַט בִּצְדָקָה מֵרֹב תְּבוּאוֹת — בוא
בְּלֹא מִשְׁפָּט׃ לֵב אָדָם יְחַשֵּׁב — שפט חשב
דַּרְכּוֹ וַיהוָה יָכִין צַעֲדוֹ׃ קֶסֶם — כון
עַל שִׂפְתֵי מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא — שפה שפט
יִמְעַל פִּיו׃ פֶּלֶס וּמֹאזְנֵי מִשְׁפָּט — מעל פה
לַיהוָה מַעֲשֵׂהוּ כָּל אַבְנֵי כִיס׃ — אזן עשה
תּוֹעֲבַת מְלָכִים עֲשׂוֹת רֶשַׁע כִּי — עשה
בִצְדָקָה יִכּוֹן כִּסֵּא׃ רְצוֹן מְלָכִים — רצה
שִׂפְתֵי צֶדֶק וְדֹבֵר יְשָׁרִים
יֶאֱהָב׃ חֲמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת — אהב יחם
וְאִישׁ חָכָם יְכַפְּרֶנָּה׃ בְּאוֹר — לאך כפר
פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים וּרְצוֹנוֹ כְּעָב — פנה
מַלְקוֹשׁ׃ קְנֹה חָכְמָה מַה טּוֹב — לקש
מֵחָרוּץ וּקְנוֹת בִּינָה נִבְחָר מִכָּסֶף׃ — חרץ קנה
מְסִלַּת יְשָׁרִים סוּר מֵרָע שֹׁמֵר — בחר סלל
נַפְשׁוֹ נֹצֵר דַּרְכּוֹ׃ לִפְנֵי שֶׁבֶר — רוץ

os impiorum redundat malis. Longe eſt dominus ab impiis: & orationes iuſtorum exaudiet. Lux oculorū letificat animā: fama bona impinguat oſſa. Auris que audit increpationes vite: in medio ſapientū cōmorabitur. Qui abiicit diſciplinā: deſpicit aiam ſuā: q aūt acqeſcit increpationibus poſſeſſor eſt cordis. Timor dñi diſciplina ſapiētie: & gloriam precedit humilitas. 16.

Hominis eſt animū preparare: & dñi gubernare linguam. Omnes vie hoīs patent oculis eius: ſpirituū ponderator eſt dominus. Reuela dño opera tua: & dirigentur cogitationes tue. Vniuerſa ꝑpter ſemetipm̄ opatꝰ eſt dñs: ipiū quoqꝫ ad diē malū. Abominatio domini eſt oīs arrogās: etiā ſi manꝰ ad manū fuerit nō eſt innocēs. Miſericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore dñi declinatur a malo. Cuȝ placuerit dño vie hoīs: inimicos quoqꝫ eius cōuertet ad pacem. Melius eſt parum cum iuſtitia: q̄ꝫ multi fructus cum iniquitate. Cor hominis diſponit viam ſuā: ſed dñi eſt dirigere greſſus eius. Diuinatio in labiis regis: in iudicio non errabit os eius. Pondus & ſtatera iudicia domini ſunt: & opera eiꝰ omnes lapides ſacculi. Abominabiles regi qui agunt impie: quoniā iuſticia firmabitur ſolium. Voluntas regum labia iuſta: qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuncii mortis: & vir ſapiens placabit eum. In hilaritate vultus regis vita: & clementia eius quaſi imber ſerotinus. Poſſide ſapiētiam: quia auro melior ē: & acqre prudentiā: qa ꝑcioſior ē argento. Semita iuſtorū declinat mala: cuſtos aīe ſue ſeruat viam ſuā. Contritionem precedit

os āt impioꝝ reſpōdet mala. Acceptabiles apud do
ſόμα δὲ ἀσεβῶν ἀποκρίνεται κακά. Δεκτοὶ παρὰ κυ
minū vie viroꝝ iuſtoꝝ: per āt eos τ inimici
ρίῳ ὁδοὶ ἀνδρῶν δικαίων, διὰ δὲ αὐτῶν καὶ οἱ ἐχθροὶ
amici fiūt. Longe abeſt deus ab impijs:
φίλοι γίνονται. Μακρὰν ἀπέχει ὁ θεὸς ἀπὸ ἀσεβῶν,
orones āt iuſtoꝝ audit. Melior pauca acceptio cū
εὐχαῖς δὲ δικαίων ὑπακούει. Κρείσσων ὀλίγη λῆψις με
iuſticia q̄ multa germina cū iniuſticia. Cor
τὰ δικαιοσύνης ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας. Καρ
viri cogitet iuſta: vt a deo dirigā
δία ἀνδρὸς λογιζέσθω δίκαια, ἵνα ὑπὸ τοῦ θεοῦ διορθῶ
tur greſſus eius. Contēplās oculus bona leti
θῇ τὰ διαβήματα αὐτοῦ. Θεωρῶν ὀφθαλμὸς καλὰ εὐ
ficat cor: fama āt bona ipinguat oſſa. Qui expel
φραίνει καρδίαν, φήμη δὲ ἀγαθὴ πιαίνει ὀστᾶ. Ὃς ἀπω
lit diſciplinā odit ſeipm: at ſeruās icrepatiōes dili
θεῖται παιδείαν μισεῖ ἑαυτόν, ὁ δὲ τηρῶν ἐλέγχους ἀγα
git aiam ſuā. Timor dñi diſciplina τ ſapiā:
πᾷ ψυχὴν αὐτοῦ. Φόβος κυρίου παιδεία καὶ σοφία,
τ pncipiū glie reſpōdebit ei: ꝑcedit āt
καὶ ἀρχὴ δόξης ἀποκριθήσεται αὐτῇ, προπορεύεται δὲ
humiles gloria.
ταπεινοῖς δόξα. Ca.16.

Omnia opa humilis manifeſta apud
Πάντα τὰ ἔργα τοῦ ταπεινοῦ φανερὰ παρὰ τῷ
deū. at impij in die mala peribūt: impurus
θεῷ. οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἐν ἡμέρᾳ κακῇ ὀλοῦνται, ἀκάθαρτος
apud deū ois excelſi cordis. Manui manꝰ iniiciens
παρὰ θεῷ πᾶς ὑψηλοκάρδιος. Χειρὶ χεῖρας ἐμβαλὼν
iniuſte nō erit innocēs: initiū vie bone facere
ἀδίκως οὐκ ἀθωωθήσεται, ἀρχὴ ὁδοῦ ἀγαθῆς τὸ ποιεῖν τὰ
iuſta: acceptabilia āt apud deū potiꝰ q̄ mactare victimas. Que
δίκαια, δεκτὰ δὲ παρὰ θεῷ μᾶλλον ἢ θύειν θυσίας. Ὁ ζη
rēs dnm̄ inueniet cognitionē cū iuſticia: at re
τῶν τὸν κύριον εὑρήσει γνῶσιν μετὰ δικαιοσύνης, οἱ δὲ ὀρ
cte querentes eū inueniēt pacē. Omnia opa
θῶς ζητοῦντες αὐτὸν εὑρήσουσιν εἰρήνην. Πάντα τὰ ἔργα
dñi cū iuſticia: ſeruat āt impiꝰ in di
κυρίου μετὰ δικαιοσύνης, φυλάσσεται δὲ ὁ ἀσεβὴς εἰς ἡμέ
em malū. Diuinatio in labijs regis: in āt iudi
ραν κακήν. Μαντεῖον ἐπὶ χείλεσι βασιλέως, ἐν δὲ κρί
cio nō errabit os eius. Momētū ſtatere iuſti
σει οὐ μὴ πλανηθῇ τὸ στόμα αὐτοῦ. Ῥοπὴ ζυγοῦ δικαιο
cia apud deū: at opa eius ſtatere iuſte. Abo
σύνη παρὰ θεῷ, τὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ στάθμια δίκαια. Βδέ
minatio regi faciēs mala: cū eſt iuſticia ꝑpa
λυγμα βασιλεῖ ὁ ποιῶν κακά, μετὰ γὰρ δικαιοσύνης ἑτοι
ratur ſoliū pncipatꝰ. Acceptabilia regi labia iuſta: ſmo
μάζεται θρόνος ἀρχῆς. Δεκτὰ βασιλεῖ χείλη δίκαια, λό
nes āt rectos diligit dñs. Indignatio regis nun
γους δὲ ὀρθοὺς ἀγαπᾷ ὁ κύριος. Θυμὸς βασιλέως ἄγγε
ciꝰ mortis: vir āt ſapiēs placabit eū. In lu
λος θανάτου, ἀνὴρ δὲ σοφὸς ἐξιλάσεται αὐτόν. Ἐν φω
ce vite filiꝰ regis: at accepti ei quaſi nu
τὶ ζωῆς υἱὸς βασιλέως, οἱ δὲ προσδεκτοὶ αὐτῷ ὥσπερ νέ
bis ſerotinū. Nidi ſapiētie eligibiliores auro:
φος ὄψιμον. Νοσσιαὶ σοφίας αἱρετώτεραι χρυσίου,
nidi āt prudentie eligibiliores ſup argentū. Semi
νοσσιαὶ δὲ φρονήσεως αἱρετώτεραι ὑπὲρ ἀργύριον. Τρί
te vite declināt a malis: lōgitudo āt vite
βοι ζωῆς ἐκκλίνουσιν ἀπὸ κακῶν, μῆκος δὲ βίου ὁ
vie iuſticie. Suſcipiens diſciplinā in bonis
δοὶ δικαιοσύνης. Ὁ δεχόμενος παιδείαν ἐν ἀγαθοῖς
erit: at cuſtodiēs increpatiōes ſapiēs erit. Qui cu
ἔσται, ὁ δὲ φυλάσσων ἐλέγχους σοφισθήσεται. Ὃς φυ
ſtodit ſuas vias ſeruat ſuā aiam:
λάσσει τὰς ἑαυτοῦ ὁδοὺς τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν,
diligēs āt vitā ſuā parcet ori ſuo. Ante
ἀγαπῶν δὲ ζωὴν αὐτοῦ φείσεται στόματος αὐτοῦ. Πρὸ
cōtritionē precedit
συντριβῆς ἡγεῖται

ſupbia ante āt ruinā immodeſtia. melior māſuet⁹ corde
ὕβρις, πρὸ δὲ πτώματος κακοφροσύνη. Κρείσσων πραΰθυμος
cū hūilitate: q̄ꝫ q̄ diuidit ſpolia cū iniurioſis⁹.
μετὰ ταπεινώσεως, ἢ ὃς διαιρεῖται σκῦλα μετὰ ὑβριστῶν.
Prudēs in rebus inuētor bonoꝝ: cōfiſus āt in do
Συνετὸς ἐν πράγμασιν εὑρετὴς ἀγαθῶν, πεποιθὼς δὲ ἐπὶ κυ
mino beat⁹. Sapiētes τ prudētes malos appel
ρίῳ μακαριστός. Τοὺς σοφοὺς καὶ συνετοὺς φαύλους καλοῦ
lāt: at dulces in ſmone plura audiēt. fons vite
σιν, οἱ δὲ γλυκεῖς ἐν λόγῳ πλείονα ἀκούσονται. πηγὴ ζωῆς
cogitatio poſſidentib⁹: diſciplina āt ſtultoꝝ mala. Cor
ἔννοια τοῖς κεκτημένοις, παιδεία δὲ ἀφρόνων κακή. Καρδία
ſapiētis ɔſiderabit q̄ a pprio ore: in āt labijs
σοφοῦ νοήσει τὰ ἀπὸ τοῦ ἰδίου στόματος, ἐπὶ δὲ χείλεσι
feret prudentiā. Faui mellis ſmones boni: dul
φορέσει ἐπιγνωμοσύνην. Κηρία μέλιτος λόγοι καλοί, γλύ
cedo āt eoꝝ ſanitas aīe. ſunt vie q̄ vident recte
κασμα δὲ αὐτῶν ἴασις ψυχῆς. εἰσὶν ὁδοὶ δοκοῦσαι ὀρθαὶ
eſſe viro: tamē nouiſſima eaꝝ reſpiciūt in pfun
εἶναι ἀνδρί, τὰ μέντοι τελευταῖα αὐτῶν βλέπει εἰς πυθ
dū inferni. Uir in laborib⁹ laborat ſibi τ vim facit ſue
μένα ᾅδου. Ἀνὴρ ἐν πόνοις πονεῖ ἑαυτῷ καὶ ἐκβιάζεται αὐτοῦ
pditioni. At puerſus: in ſuo ore fert
τὴν ἀπώλειαν. Ὁ μέντοι σκολιός, ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ στόματι φο
pditionē. Uir inſipiēs fodit ſibi mala: in āt
ρεῖ τὴν ἀπώλειαν. Ἀνὴρ ἄφρων ὀρύσσει ἑαυτῷ κακά, ἐπὶ δὲ
ſuis labijs theſaurizat ignē. Homo puerſus immit
τῶν ἑαυτοῦ χειλέων θησαυρίζει πῦρ. Ἀνὴρ σκολιὸς διαπέμ
tit mala: τ lucernā ardētē doli accēdet malis: τ
πεται κακά, καὶ λαμπτῆρα δόλου πυρσεύσει κακοῖς, καὶ
diuidit amicos. Uir iniqu⁹ tēptat amicos:
διαχωρίζει φίλους. Ἀνὴρ παράνομος ἀποπειρᾶται φίλων,
τ ducit eos p uias nō bonas. Firmās oculos
καὶ ἀπάγει αὐτοὺς ὁδοὺς οὐκ ἀγαθάς. Στηρίζων ὀφθαλμοὺς
ſuos cogitat puerſa: diffinit āt labijs ſuis om
αὐτοῦ λογίζεται διεστραμμένα, ὁρίζει δὲ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ πάν
nia mala: hic fornax eſt malitie: Corona exulta
τα τὰ κακά, οὗτος κάμινός ἐστι κακίας. Στέφανος καυχή
tionis ſenect⁹: ī āt vijs iuſtitie reperit. Melior vir
σεως γῆρας, ἐν δὲ ὁδοῖς δικαιοσύνης εὑρίσκεται. Κρείσσων ἀνὴρ
patiēs forti: τ vir prudētiā hēns agricola ma
μακρόθυμος ἰσχυροῦ, καὶ ἀνὴρ φρόνησιν ἔχων γεωργίου μεγά
gno: at q̄ dn̄atur ire melior ɔprehendente ciuitatē.
λου, ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς κρείσσων καταλαμβανομένου πόλιν.
In ſinus veniūt oīa iuſtis ab āt do
Εἰς κόλπους ἐπέρχεται πάντα τοῖς δικαίοις παρὰ δὲ κυ
mino oīa iuſta. Ca.17.
ρίου πάντα τὰ δίκαια.

Melior bucella cū voluptate in pace. q̄ꝫ dom⁹ plena
Κρείσσων ψωμὸς μεθ᾽ ἡδονῆς ἐν εἰρήνῃ. ἢ οἶκος πλήρης
multis bonis τ iniuſtis victimis cū iurgio. Seruus
πολλῶν ἀγαθῶν καὶ ἀδίκων θυμάτων μετὰ μάχης. Οἰκέτης
intelligēs dn̄abit dn̄oꝝ ſtultoꝝ: in āt fratrib⁹ diuidet
νοήμων κρατήσει δεσποτῶν ἀφρόνων, ἐν δὲ ἀδελφοῖς διελεῖ
ptes. Sicut pbatur in camino argētū τ auꝝ:
ται μέρη. Ὥσπερ δοκιμάζεται ἐν καμίνῳ ἄργυρος καὶ χρυσός,
ſic electa corda apud dn̄m. Mal⁹ obedit
οὕτως ἐκλεκταὶ καρδίαι παρὰ κυρίῳ. Κακὸς ὑπακούει
linguis iniquoꝝ: iniuſt⁹ āt attēdit labijs mēda
γλώσσαις παρανόμων, ἄδικος δὲ προσέχει χείλεσι ψευδέ
cib⁹. Fidelis tot⁹ ornat⁹ pecuniaꝝ: at
σιν. Τοῦ πιστοῦ ὅλος ὁ κόσμος τῶν χρημάτων, τοῦ δὲ
infidelis neqꝫ obol⁹. Qui deridet pauperē irri
ἀπίστου οὐδὲ ὀβολός. Ὁ καταγελῶν πτωχοῦ παροξύ
tat eū q̄ fecit illū: at q̄ letat perdito
νει τὸν ποιήσαντα αὐτόν, ὁ δὲ ἐπιχαίρων ἀπολλυμέ
nō erit innocēs: at q̄ miſeret miſericordiā
νῳ οὐκ ἀθῳωθήσεται, ὁ δὲ ἐπισπλαγχνιζόμενος ἐλεηθήσε
ɔſequet. Corona ſeniū filij filioꝝ: glia āt
ται. Στέφανος γερόντων τέκνα τέκνων, καύχημα δὲ
filioꝝ patres eoꝝ.
τέκνων πατέρες αὐτῶν.

ſuperbia: & ante ruinā exaltabitur ſpiritus. Melius eſt humiliari cum mitibus: q̄ꝫ diuidere ſpolia cum ſuperbis. Eruditus in verbo repiet bona: qui ſperat in domino beatus eſt. Qui ſapiens eſt corde appellabitur prudēs: & qui dulcis eloq̄o maiora reperiet. Fons vite eruditio poſſidētis: doctrina ſtultorum fatuitas. Cor ſapiētis erudiet os eius: & labiis eius addet gratiam. Fauus mellis compoſita verba: dulcedo anime & ſanitas oſſium. Eſt via que videtur homini recta: & nouiſſima eius ducūt ad mortem. Anima laborantis laborat ſibi: quia compulit eum os ſuum. Vir inſipiens fodit malum: & in labiis eius ignis ardeſcit. Homo peruerſus ſuſcitat lites: & verboſus ſeparat principes. Vir iniquus lactat amicū ſuū: & ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat praua: mordens labia ſua perficiet malum. Corona dignitatis ſenectus: que in viis iuſticie reperietur. Melior eſt patiens viro forti: & qui dn̄atur animo ſuo expugnatore vrbium. Sortes mittūtur in ſinu ſed a domino temperantur. 17.

Melior eſt bucella ſicca cum gaudio: q̄ꝫ domus plena victimis cum iurgio. Seruus ſapiens dominabitur ſtultis filiis: & inter fratres hereditatem diuidet. Sicut igne pbatur argentū & aurum camino: ita corda pbat ~~dominus~~. Malus obedit lingue iniq̄: & fallax obtēperat labiis mendacibus. Qui deſpicit pauperem exprobrat factori ei⁹: & q̄ ruina letatur alteri⁹: nō erit īpunitus. Corōna ſenū filii filiorum: & gloria filiorū pres eorū.

גאון ולפני כשלון גבה רוח :
טוב שפל רוח את ענוים
מחלק שלל את גאים : משכיל
על דבר ימצא טוב ובוטח
ביהוה אשריו : לחכם לב
יקרא נבון ומתק שפתים יסיף
לקח : מקור חיים שכל בעליו
ומוסר אוילים אולת : לב
חכם ישכיל פיהו ועל שפתיו
יסיף לקח : צוף דבש אמרי
נעם מתוק לנפש ומרפא
לעצם : יש דרך ישר לפני
איש ואחריתה דרכי מות : נפש
עמל עמלה לו כי אכף עליו
פיהו : איש בליעל כרה רעה
ועל שפתיו כאש צרבת : איש
תהפכות ישלח מדון ונרגן
מפריד אלוף : איש חמס יפתה
רעהו והוליכו בדרך לא טוב :
עצה עיניו לחשב תהפכות
קרץ שפתיו כלה רעה : עטרת
תפארת שיבה בדרך צדקה
תמצא : טוב ארך אפים מגבור
ומשל ברוחו מלכד עיר : בחיק
יוטל את הגורל ומיהוה כל
משפטו :

Cap. xvij

טוב פת חרבה ושלוה בה
מבית מלא זבחי ריב : עבד
משכיל ימשול בבן מביש
ובתוך אחים יחלק נחלה : מצרף
לכסף וכור לזהב ובחן לבות
יהוה : מרע מקשיב על שפת
און שקר מזין על לשון הות :
לעג לרש חרף עשהו שמח
לאיד לא ינקה : עטרת זקנים
בני בנים ותפארת בנים אבותם :

גאה
ענה
שכל
מצא
קרא בין
שפה יסף
קור
יסר
פה
יסף
מתק רפא
רוע
הפך שלח
דון רגן
פרד אלף
פתה הלך
פאר שוב
מצא גבר
טול גרל
שפט
פתת שלה
רוב
שכל משל
בוש חלק
צרף
לבב
רוע קשב
זון לשון
הוה רוש
נקה
פאר

לא נאוה לנבל שפת יתר אף
כי לנדיב שפת שקר: אבן
חן השחד בעיני בעליו אל
כל אשר יפנה ישכיל: מכסה
פשע מבקש אהבה ושנה
בדבר מפריד אלוף: תחת
גערה במבין מהכות כסיל מאה:
אך מרי יבקש רע ומלאך
אכזרי ישלח בו: פגוש דוב
שכול באיש ואל כסיל באולתו:
משיב רעה תחת טובה לא
תמוש רעה מביתו: פוטר
מים ראשית מדון ולפני התגלע
הריב נטוש: מצדיק רשע
ומרשיע צדיק תועבת יהוה
גם שניהם: למה זה מחיר ביד
כסיל לקנות חכמה ולב אין:
בכל עת אהב הרע ואח לצרה
יולד: אדם חסר לב תוקע כף
ערב ערבה לפני רעהו: אהב
פשע אהב מצה מגביה פתחו
מבקש שבר: עקש לב לא
ימצא טוב ונהפך בלשונו יפול
ברעה: ילד כסיל לתוגה לו
ולא ישמח אבי נבל: לב שמח
ייטב גהה ורוח נכאה תיבש
גרם: שחד מחיק רשע יקח
להטות ארחות משפט: את
פני מבין חכמה ועיני כסיל
בקצה ארץ: כעס לאביו בן
כסיל וממר ליולדתו: גם ענוש
לצדיק לא טוב להכות נדיבים
על ישר: חושך אמריו יודע
דעת יקר רוח איש תבונה:
גם אויל מחריש חכם יחשב
אטם שפתיו נבון:

Non decēt ſtultum verba compoſita: nec principem labium mentiens. Gemma gratiſſima expectatio p̄ſtolantis: quocunq; ſe vertit prudenter intelligit. Qui celat delictum querit amicitias: qui altero ſermone repetit ſeparat federatos. Plus proficit correctio apud prudentē: q̄ȝ centū plage apud ſtultū. Semper iurgia querit malus: angel9 aūt crudelis mittetur cōtra eū. Expedit magis vrſe occurrere raptis fetibus: q̄ȝ fatuo cōfidenti ſibi in ſtulticia ſua. Qui reddit mala pro bonis: non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquā caput ē iurgiorū: & anteq̄ȝ patiatur cōtumeliam iudiciū deſerit. Qui iuſtificat impium & qui condēnat iuſtum: abominabilis eſt vterq; apud dñm. Quid prodeſt ſtulto habere diuitias: cū ſapiētiā emere non poſſit? Omī tēpore diligit q amicus eſt: & frater in anguſtiis cōprobatur. Stultus homo plaudet manib9 ſuis: cū ſpoponderit p amico ſuo. Qui meditatur diſcordias diligit rixas: & q exaltat oſtiū ſuū q̄rit ruinā. Qui peruerſi cordis eſt non inuenit bonum: & qui vertit linguam incidet in malū. Natus eſt ſtultus in ignominiā ſuā: ſed nec pater in fatuo letabitur. Animus gaudens etatem floridā facit: ſpiritus triſtis exſiccat oſſa. Munera de ſinu impius accipit: vt peruertat ſemitas iudicii. In facie prudentis lucet ſapientia: oculi ſtultorum in finibus terre. Ira patris filius ſtultus: & dolor matris que genuit eum. Non eſt bonū dānū inferre iuſto: nec percutere principē q recta iudicat. Qui moderatur ſermones ſuos doct9 & prudēs eſt: & precioſi ſpūs vir eruditus. Sultus q̄ȝ ſi tacuerit ſapiens reputabitur: & ſi cōpreſſerit labia ſua intelligens. 18.

Nō cōgruent ſtulto labia fidelia: neq; iuſto labia men
Οὐχ ἁρμόσει ἄφρονι χείλη πιςά, οὐδὲ δικαίω χείλη ψευ
dacia. Merces gratiaꝝ diſciplina vtentib9: q̄cūq; vero
δῆ. Μισθὸς χαρίτων ἡ παιδεία τοῖς χρωμένοις, οὗ δ᾽ ἂν
vertat ꝓſperabit. q celat iniuſticias q̄rit amicitiā: q āt odit celare: ergit amicos ꝛ domeſticos. Cō
ἐπιςρέψῃ εὐοδωθήσεται. ὃς κρύπτει ἀδικήματα ζητεῖ φιλίαν, ὃς δὲ μισεῖ κρύπτειν, ἵςησι φίλους καὶ οἰκείους. Συν
terſit mine cor prudētis: ſtultus āt verberatus
τρίβει ἀπειλὴ καρδίαν φρονίμου, ἄφρων δὲ μαςιγωθεὶς
nō ſentit. cōtradictiones ſuſcitat oīs malus: at dominus
οὐκ αἰσθάνεται. Ἀντιλογίας ἐγείρει πᾶς κακός, ὁ δὲ κύ
min9 angelū crudelē emittet ei. Incidet
ριος ἄγγελον ἀνελεήμονα ἐκπέμψει αὐτῷ. Ἐμπεσεῖται
cura viro itelligēti: at ſtulti excogitabūt mala.
μέριμνα ἀνδρὶ νοήμονι, οἱ δὲ ἄφρονες διαλογιοῦνται κακά.
q reddit mala pro bonis: nō mouebunt mala de
ὃς ἀποδίδωσι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν, οὐ κινηθήσεται κακὰ ἐκ
domo eius. Licentiā dat ſmonib9 pncipiū iuſti
τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ἐξουσίαν δίδωσι λόγοις ἀρχὴ δικαιοσύ
cie: precedit āt egeſtatē ɔtētio ꝛ pugna. Qui iu
νης, προηγεῖται δὲ τῆς ἐνδείας ςάσις καὶ μάχη. Ὃς δί
ſtū iudicat iniuſtū: iniuſtū āt iuſtū: immund9
καιον κρίνει τὸν ἄδικον, ἄδικον δὲ τὸν δίκαιον, ἀκάθαρτος
ꝛ abominabilis apud deū. Ad qd ſunt pecunie ſtulto: poſſidere eīm ſapiam excors nō poterit. Qui
καὶ βδελυκτὸς παρὰ θεῷ. Ἱνατί ὑπῆρξε χρήματα ἄφρονι, κτήσασθαι γὰρ σοφίαν ἀκάρδιος οὐ δυνήσεται; Ὃς
altā facit ſuā domū q̄rit ɔtritionē: at re
ὑψηλὸν ποιεῖ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον ζητεῖ συντριβήν, ὁ δὲ σκο
nuēs diſcere: incidet in mala. in omne tē
λιάζων τοῦ μαθεῖν, ἐμπεσεῖται εἰς κακά. εἰς πάντα καιρὸν
pus amic9 ſit tibi: fratres in neceſſitatib9 vtiles
ὁ φίλος ὑπαρχέτω σοι, ἀδελφοὶ ἐν ἀνάγκαις χρήσιμοι
ſint. hui9 eīm grā naſcunt: vir ſtult9
ἔςωσαν. Τούτου γὰρ χάριν γεννῶνται, ἀνὴρ ἄφρων
applaudit ꝛ cōgaudet ſibi. Sicut ꝛ ſpondēs
ἐπικροτεῖ καὶ ἐπιχαίρει ἑαυτῷ. Ὡς καὶ ὁ ἐγγυώμενος
ſpōſorē dat ſuū amicū: amans peccata gaudet rixis.
ἐγγύῃ τὸν ἑαυτοῦ φίλον, φιλαμαρτήμων χαίρει μάχαις.
At durus corde nō occurrit bonis: vir facilis mu
Ὁ δὲ σκληροκάρδιος οὐ συναντᾷ ἀγαθοῖς, ἀνὴρ εὐμετά
tabilis lingua incidet in mala. cor āt ſtul
βολος γλώσσῃ ἐμπεσεῖται εἰς κακά. καρδία δὲ ἄφρο
ti dolor: poſſidenti illud: nō letatur pa
νος ὀδύνη τῷ κεκτημένῳ αὐτήν, οὐκ εὐφραίνεται πα
ter in filio indiſciplinato. Fili9 āt prudēs letificat ma
τὴρ ἐφ᾽ υἱῷ ἀπαιδεύτῳ. Υἱὸς δὲ φρόνιμος εὐφραίνει μη
trē ſuā: cor letū benehabere facit. Vi
τέρα αὐτοῦ, καρδία εὐφραινομένη εὐεκτεῖν ποιεῖ. Ἀν
ri āt triſtis exiccant oſſa. accipiētis mu
δρὸς δὲ λυπηροῦ ξηραίνεται τὰ ὀςᾶ. Λαμβάνοντος δῶ
nera in ſinib9 iniuſte nō proſperant vie: im
ρα ἐν κόλποις ἀδίκως οὐ κατευοδοῦνται αἱ ὁδοί, ἀσε
pi9 āt declinat vias iuſticie. Facies prudēs
βὴς δὲ ἐκκλίνει ὁδοὺς δικαιοσύνης. Πρόσωπον συνετὸν
viri ſapiētis: at oculi ſtulti in ſūma
ἀνδρὸς σοφοῦ, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἄφρονος ἐπ᾽ ἄκρα
terre. Ira patri fili9 ſtultus: ꝛ dolor ma
γῆς. Ὀργὴ πατρὶ υἱὸς ἄφρων, καὶ ὀδύνη τῇ τεκού
tri ei9. Dānū īferre viro iuſto nō bonū: neq; ſa
σῃ αὐτόν. Ζημιοῦν ἄνδρα δίκαιον οὐ καλόν, οὐδὲ ὅ
ctū inſidiari principib9 iuſtis. Qui abſtinet
σιον ἐπιβουλεύειν δυνάςαις δικαίοις. Ὃς φείδεται
vbū ꝓmittere dur: prudēs: patiēs āt
ῥῆμα προέσθαι σκληρόν, ἐπιγνώμων, μακρόθυμος δὲ
vir prudēs. Amēti interroganti ſapia impu
ἀνὴρ φρόνιμος. Ἀνοήτῳ ἐπερωτήσαντι σοφία λογι
tabit: mutū āt q̄ſpiā ſeipm cū fecerit videbit prudens eſſe.
σθήσεται, ἐνεὸν δέ τις ἑαυτὸν ποιήσας δόξει φρό
νιμος εἶναι.

Ca.18.

Occaſiones querit vir volēs recedere ab
Προφάσεις ζητεῖ ἀνὴρ βουλόμενος χωρίζεσθαι ἀπὸ
amicis: in omni āt tēpore exprobrabilis erit. Nō neceſſitatē habet ſapie indigēs mēte: potī9 enī ducit ſtulti
φίλων, ἐν παντὶ δὲ καιρῷ ἐπονείδιςος ἔςαι. Οὐ χρείαν ἔχει σοφίας ἐνδεὴς φρενῶν, μᾶλλον γὰρ ἄγεται ἀφρο
cia. Quū venerit impi9 in ꝓfundū maloꝝ: contēnit:
σύνῃ. Ὅταν ἔλθῃ ἀσεβὴς εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ,
ſuperuenit āt ei ignominia ꝛ opprobriū. aqua ꝓfunda ſermo in corde viri: fluui9 āt ſcaturit ꝛ fons
ἐπέρχεται δὲ αὐτῷ ἀτιμία καὶ ὄνειδος. ὕδωρ βαθὺ λόγος ἐν καρδίᾳ ἀνδρός, ποταμὸς δὲ ἀναπηδύει καὶ πηγὴ
vite. Admirari pſonā impii nō bonū: neq;
ζωῆς. Θαυμάσαι πρόσωπον ἀσεβοῦς οὐ καλόν, οὐδὲ
ſāctū declinare iuſtū in iudicio. labia ſtulti du
ὅσιον ἐκκλίνειν τὸ δίκαιον ἐν κρίσει. Χείλη ἄφρονος ἄγου
cūt eū in mala: at os ei9 temerariū mortē
σιν αὐτὸν εἰς κακά, τὸ δὲ ςόμα αὐτοῦ τὸ θρασὺ θάνατον
inuocat. Os ſtulti ɔtritio ei: at
ἐπικαλεῖται. Στόμα ἄφρονος συντριβὴ αὐτῷ, τὰ δὲ
labia ei9 laque9 aīe ei9. Pigros deiicit
χείλη αὐτοῦ παγὶς τῇ ψυχῇ αὐτοῦ. Ὀκνηροὺς καταβάλ
timor: aīe āt effeminatoꝝ eſurient. q nō medetur ſibi in operib9 ſuis: frater eſt diſſipātis ſeipm.
λει φόβος, ψυχαὶ δὲ ἀνδρογύνων πεινάσουσιν. ὁ μὴ ἰώμενος ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἀδελφός ἐςι τοῦ λυμαινομένου ἑαυτόν.
Ex magnificētia fortitudinis nomē dñi: ad
Ἐκ μεγαλωσύνης ἰσχύος ὄνομα κυρίου, αὐ
ipm āt accurrētes iuſti exaltant. Subſtātia diuitis viri vrbs munita: at gloria eius valde inūbrat.
τῷ δὲ προσδραμόντες δίκαιοι ὑψοῦνται. Ὕπαρξις πλουσίου ἀνδρὸς πόλις ὀχυρά, ἡ δὲ δόξα αὐτῆς μέγα ἐπισκιάζει.
Ante ɔtritionē exaltat cor hoīs! ꝛ āte
Πρὸ συντριβῆς ὑψοῦται καρδία ἀνδρός, καὶ πρὸ
gliam humiliat. Qui reſpōdet vbū ātēq̄ȝ audiat:
δόξης ταπεινοῦται. Ὃς ἀποκρίνεται λόγον πρὶν ἀκοῦσαι,
ſtultia ipi eſt ꝛ opprobriū. Irā viri mitigat
ἀφροσύνη αὐτῷ ἐςὶ καὶ ὄνειδος. Θυμὸν ἀνδρὸς πραΰνει
ſeru9 prudēs: puſiāīmē āt viꝝ q̄s ſuſtinebit?
θεράπων φρόνιμος, ὀλιγόψυχον δὲ ἄνδρα τίς ὑποίσει;
Cor prudētis poſſidet ſenſū. aures āt ſapiūm querūt
Καρδία φρονίμου κτᾶται αἴσθησιν, ὦτα δὲ σοφῶν ζητεῖ
cogitationē. dom9 hoīs dilatat illū ꝛ apud pncipes ſedere facit eū.
ἔννοιαν. δόμα ἀνθρώπου ἐμπλατύνει αὐτὸν καὶ παρὰ δυνάςαις καθίζανει αὐτόν.
Iuſtus ſui accuſator in pncipio ſmonis: cū autē adiecerit aduerſari9 redarguit.
Δίκαιος ἑαυτοῦ κατήγορος ἐν πρωτολογίᾳ, ὡς δ᾽ ἂν ἐπιβάλῃ ὁ ἀντίδικος ἐλέγχεται.
Cōtradictiones ſedat taciturn9 int āt potētes determinat.
Ἀντιλογίας παύει σιγηρός, ἐν δὲ δυνάςαις ὁρίζει.
Frater a fratre adiutus tāq̄ȝ ciuitas munita ꝛ excelſa:
Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψη
fortis ē āt tāq̄ȝ fundatū regnū. De fru
λή, ἰσχύει δὲ ὥσπερ τεθεμελιωμένον βασίλειον. Ἀπὸ καρ
ctibus oris vir replet ventrē ſuū: de āt
πῶν ςόματος ἀνὴρ πίμπλησι κοιλίαν αὐτοῦ, ἀπὸ δὲ
fructibus labioꝝ eius replebit. Mors ꝛ vi
καρπῶν χειλέων αὐτοῦ ἐμπλησθήσεται. Θάνατος καὶ ζω
ta in manu lingue: at q tenent eius comedēt
ὴ ἐν χειρὶ γλώσσης, οἱ δὲ κρατοῦντες αὐτῆς ἔδονται τοὺς
fructus eius. Qui inuenit mulierē bonā: inuenit gra
καρποὺς αὐτῆς. Ὃς εὗρε γυναῖκα ἀγαθήν, εὗρε χάρι
tias: accepit āt a dño iocūditatē. Qui expellit
τας, ἔλαβε δὲ παρὰ κυρίου ἱλαρότητα. Ὃς ἐκβάλλει
mulierē bonā: expellit bona: q āt cōtinet
γυναῖκα ἀγαθήν, ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά, ὁ δὲ κατέχων
adulterā ſtultus ꝛ impius. Preces loquit
μοιχαλίδα ἄφρων καὶ ἀσεβής. Δεήσεις φθέγγεται
pauꝑ: at diues reſpōdet dura.
πένης, ὁ δὲ πλούσιος ἀποκρίνεται σκληρά.

Occaſiones q̄rit qui vult recedere ab amico: omni tpe erit exprobrabil'. Nō recipit ſtult9 verba prudētie: niſi ea dixeris que verſantur in corde ei9. Impius cū in ꝓfundū venerit petōrū cōtemnit: ſed ſeqtur eū ignomīa & opprobriū. Aqua ꝓfunda verba ex ore viri: & torrēs redūdās, fons ſapie. Accipe pſonā ipii ī iudicio nō ē bonū: vt declines a veritate iudicii. Labia ſtulti miſcent ſe rixis: & os eius iurgia prouocat. Os ſtulti contritio eius: & labia ipſius ruina anime eius. Verba bilinguis quaſi ſimplicia: & ipſa perueniunt vſq; ad interiora ventris. Qui mollis & diſſolutus eſt in ope ſuo: frē eſt ſua opera diſſipātis. Turris fortiſſima nomen domini: ad ipſam curꝛit iuſtus & exaltabitur. Subſtantia diuitis vrbs roboris eius: & q̄ſi mur9 validus circundans eū. Anteq̄ȝ conteratur exaltatur cor hominis: & anteq̄ȝ glorificetur humiliatur. Qui prius reſpondet q̄ȝ audiat: ſtultū ſe eſſe demonſtrat & cōfuſione dignū. Spūs viri ſuſtentat imbecillitatē ſuā: ſpm̄ vero ad iraſcēdū facilē quis poterit ſuſtinere? Cor prudētis poſſidebit ſciētiā: & auris ſapiētū q̄rit doctrinā. Donum hoīs dilatat viam ei9: & ante principes ſpacium ei facit. Iuſtus prior eſt accuſator ſui: venit amicus ei9 & inueſtigabit eū. Cōtradictiōes cōprimit ſors: & iter potētes q̄ȝ diiudicat. Frater q adiuuatur a fratre q̄ſi ciuitas firma: & iudicia quaſi vectes vrbium. De fructu oris viri replebitur venter eius: & genimina labiorū ipſius ſaturabunt eum. Mors & vita in manibus lingue: qui diligūt eā comedet fruct9 eius. Qui inuenit mulierē inuenit bonū: & hauriet iucunditatē a dño. Cū obſecrationib9 loquitur paup: & diues effabitur rigide.

Cap.xviij

לתאוה יבקש נפרד בכל
תושיה יתגלע: לא יחפץ כסיל
בתבונה כי אם בהתגלות
לבו: בבוא רשע בא גם בוז
ועם קלון חרפה: מים עמקים
דברי פי איש נחל נבע מקור
חכמה: שאת פני רשע לא
טוב להטות צדיק במשפט:
שפתי כסיל יבאו בריב
ופיו למהלמות יקרא: פי
כסיל מחתה לו ושפתיו מוקש
נפשו: דברי נרגן כמתלהמים
והם ירדו חדרי בטן: גם
מתרפה במלאכתו אח הוא
לבעל משחית: מגדל עז שם
יהוה בו ירוץ צדיק ונשגב:
הון עשיר קרית עזו וכחומה
נשגבה במשכיתו: לפני שבר
יגבה לב איש ולפני כבוד
ענוה: משיב דבר בטרם
ישמע אולת היא לו וכלמה:
רוח איש יכלכל מחלהו ורוח
נכאה מי ישאנה: לב נבון
יקנה דעת ואזן חכמים תבקש
דעת: מתן אדם ירחיב לו ולפני
גדלים ינחנו: צדיק הראשון
בריבו ובא רעהו וחקרו: מדינים
ישבית הגורל ובין עצומים
יפריד: אח נפשע מקרית
עז ומדינים כבריח ארמון:
מפרי פי איש תשבע בטנו
תבואת שפתיו ישבע: מות
וחיים ביד לשון ואהביה יאכל
פריה: מצא אשה מצא טוב
ויפק רצון מיהוה: תחנונים
ידבר רש ועשיר יענה עזות:

איש רעים להתרעע ויש אהב דבק
מאח:

Cap. xix.

טוב רש הולך בתמו מעקש
שפתיו והוא כסיל: גם בלא
דעת נפש לא טוב ואץ ברגלים
חוטא: אולת אדם תסלף דרכו
ועל יהוה יזעף לבו: הון יסיף
רעים רבים ודל מרעהו יפרד:
עד שקרים לא ינקה ויפיח
כזבים לא ימלט: רבים יחלו
פני נדיב וכל הרע לאיש
מתן: כל אחי רש שנאהו אף
כי מרעהו רחקו ממנו מרדף
אמרים לא המה: קנה לב אהב
נפשו שמר תבונה למצא
טוב: עד שקרים לא ינקה
ויפיח כזבים יאבד: לא נאוה
לכסיל תענוג אף כי לעבד
משל בשרים: שכל אדם האריך
אפו ותפארתו עבר על פשע:
נהם ככפיר זעף מלך וכטל
על עשב רצונו: הות לאביו בן
כסיל ודלף טרד מדיני אשה:
בית והון נחלת אבות ומיהוה
אשה משכלת: עצלה תפיל
תרדמה ונפש רמיה תרעב:
שמר מצוה שמר נפשו בוזה
דרכיו יומת: מלוה יהוה חונן
דל וגמלו ישלם לו: יסר בנך
כי יש תקוה ואל המיתו אל
תשא נפשך: גדל חמה נשא
ענש כי אם תציל ועוד תוסיף:
שמע עצה וקבל מוסר למען
תחכם באחריתך: רבות מחשבות
בלב איש ועצת יהוה היא
תקום: תאות אדם חסדו וטוב

הלך תמם · כסל · חטא סלף · זעף יסף · רבב פרד · עוד נקה · יפח מלט · חלה · פנה רעה · נתן · רדף · בין · אבד נוה · ענג · שור ארך · פאר · כפר · רצה הוה · טרד דון · איש · שכל · נפל רדם · רמה רעב · צוה · מות לוה · חנן גמל · שלם קוה · מות נשא · נצל יסף · יעץ יסר · חכם רבב · חשב · קום אוה

Vir amicabilis ad ſocietatem: magis amicus erit quam frater. 19.

Melior eſt pauper qui ambulat in ſimplicitate ſua: quam torques labia ſua & inſipiens. Vbi non eſt ſciētia aīe nō eſt bonū: & qui feſtinus eſt pedibus offendet. Stulticia hoīs ſupplantat greſſus eius: & cōtra dñm feruet animo ſuo. Diuitie addunt amicos plurimos: a paupere aūt & hi quos habuit ſeparātur. Teſtis falſus nō erit īpunitus: & qui mendacia loquitur nō effugiet. Multi colunt perſonam potentis: & amici ſunt dōa tribuētis. Frēs hoīs pauperis oderūt eū: inſup & amici procul receſſerunt ab eo. Qui tantum verba ſectatur nihil habebit: qui aūt poſſeſſor eſt mētis diligit aīam ſuā: & cuſtos prudētie īueniet bona. Falſus teſtis non erit impunitus: & qui loqtur mendacia peribit. Non decent ſtultum delitie: nec ſeruum dñari principibus. Doctrina viri per patiētiā noſcitur: & gloria eius eſt iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis ita & regis ira: & ſicut ros ſup herbā ita & hilaritas eius. Dolor patris filius ſtultus: & tecta iugiter perſtillātia litigioſa mulier. Domus & diuitie dātur a parētibus: a dño aūt proprie vxor prudens. Pigredo immittit ſoporem: & anima diſſoluta eſuriet. Qui cuſtodit mādatū cuſtodit aīam ſuā: qui aūt negligit viā ſuā mortificabitur. Feneratur dño qui miſeretur pauperis: & viciſſitudinē ſuā reddet ei. Erudi filiū tuū: ne deſperes: ad interfectionē aūt eius ne ponas aīam tuā. Qui enī impatiēs eſt ſuſtinebit damnū: & cum rapuerit aliud apponet. Audi conſiliū & ſuſcipe diſciplinam vt ſis ſapiens in nouiſſimis tuis. Multe cogitationes in corde viri: voluntas autē dñi in eternū pmanebit. Hō indigens miſericors eſt: & melior eſt

Vir amicop ad amicitiā: & eſt amicus adhe
Ἀνὴρ ἑταίρων πρὸς ἑταιρίαν, καὶ ἔστι φίλος προσκολλη-
rēs ſup fratrē.
θεὶς ὑπὲρ ἀδελφόν. Ca.19.

A
Melior eſt mēdicus ambulās in ſimplicitate ſua
Κρείσσων ἐστὶ πτωχὸς πορευόμενος ἐν ἁπλότητι αὐ-
quam peruerſus labijs ſuis: & ipſe ſtultus.
τοῦ ἢ στρεβλὸς τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἀνόητος.
Et abſqz ſciētia aīa nō bona: & feſtinās
Καίγε χωρὶς ἐπιστήμης ψυχὴ οὐκ ἀγαθή, καὶ ὁ σπεύδων
pedibus peccat. Stultitia viri vaſtat
τοῖς ποσὶν ἁμαρτάνει. Ἀφροσύνη ἀνδρὸς λυμαίνεται τὰς
vias eius: at deū accuſat corde ſuo. Diuiti-
ὁδοὺς αὐτοῦ, τὸν δὲ θεὸν αἰτιᾶται τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Πλοῦ-
tie addūt amicos multos: at pauper & ab
τος προστίθησι φίλους πολλούς, ὁ δὲ πτωχὸς καὶ ἀπὸ τοῦ
exiſtēte amico relinquit. Teſtis falſus nō impu-
ὑπάρχοντος φίλου λείπεται. Μάρτυς ψευδὴς οὐκ ἀτι-
nitus erit: qui aūt accuſat iniuſte nō effugiet. Mul-
μώρητος ἔσται, ὁ δὲ ἐγκαλῶν ἀδίκως οὐ διαφεύξεται. Πολ-
ti colūt pſonas regis: oīs aūt malus fit
λοὶ θεραπεύουσι πρόσωπα βασιλέως, πᾶς δὲ ὁ κακὸς γίνε-
opprobriū viro. Ois qui fratrē mendicū odit &
ται ὄνειδος ἀνδρί. Πᾶς ὃς ἀδελφὸν πτωχὸν μισεῖ καὶ
B
ab amicitia lōge erit: cogitatio bona ſcientibus eā appro-
φιλίας μακρὰν ἔσται, ἔννοια ἀγαθὴ τοῖς εἰδόσιν αὐτὴν ἐγγι-
pīquabit: vir aūt prudēs inueniet eā. Multa malefa-
εῖ, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος εὑρήσει αὐτήν. Ὁ πολλὰ κακοποι-
ciēs pficit malicias: qui aūt irritat ſmōibus nō ſaluabi-
ῶν τελεσιουργεῖ κακίας, ὃς δὲ ἐρεθίζει λόγοις οὐ σωθήσε-
tur. Qui poſſidet prudentiā diligit ſe: qui aūt cuſtodit
ται. Ὁ κτώμενος φρόνησιν ἀγαπᾷ ἑαυτόν, ὃς δὲ φυλάσσει
prudentiā inueniet bona. Teſtis falſus nō impuni-
φρόνησιν εὑρήσει ἀγαθά. Μάρτυς ψευδὴς οὐκ ἀτιμώρη-
tus erit: qui autē incēdet malitiā peribit ab illa.
τος ἔσται, ὃς δ᾽ ἂν ἐκκαύσῃ κακίαν ἀπολεῖται ὑπ᾽ αὐτῆς.
Nō conferūt ſtulto delitie: & ſi ſeruus inceperit cū
Οὐ συμφέρει ἄφρονι τρυφή, καὶ ἐὰν οἰκέτης ἄρξηται μεθ᾽
ſupbia dominari. Miſericors vir patiēs eſt: at glo-
ὕβρεως δυναστεύειν. Ἐλεήμων ἀνὴρ μακροθυμεῖ, τὸ δὲ καύ-
ria eius inſtat iniuſtis. Regis mine
χημα αὐτοῦ ἐπέρχεται παρανόμοις. Βασιλέως ἀπειλὴ
ſimiles fremitui leonis: ſicut aūt ros ſup herbā ſic
ὁμοία βρυγμῷ λέοντος, ὥσπερ δὲ δρόσος ἐπὶ χόρτῳ οὕτως
hilaritas eius. Verecūdia patri filius ſtultus: & nō caſta
τὸ ἱλαρὸν αὐτοῦ. Αἰσχύνη πατρὶ υἱὸς ἄφρων, καὶ οὐχ ἁγναὶ
C
vota de mercede meretricis. Domū & ſubſtantiā diui-
εὐχαὶ ἀπὸ μισθώματος ἑταίρας. Οἶκον καὶ ὕπαρξιν μερί-
dūt patres filijs: ab aūt dño aptat mulier viro.
ζουσι πατέρες παισί, παρὰ δὲ κυρίου ἁρμόζεται γυνὴ ἀνδρί.
Timiditas detinet effeminatū: aīa aūt pigri eſuriet.
Δειλία κατέχει ἀνδρόγυνον, ψυχὴ δὲ ἀεργοῦ πεινάσει.
Qui cuſtodit mādatū cuſtodit ſuā aīam: qui aūt negli-
Ὃς φυλάσσει ἐντολὴν τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ὁ δὲ κατα-
git ſuas vias: peribit. Feneraf deo qui mi-
φρονῶν τῶν ἑαυτοῦ ὁδῶν, ἀπολεῖται. Δανείζει θεῷ ὁ ἐλε-
ſeret pauperis: ſm aūt donū eius retribuet ei.
ῶν πτωχόν, κατὰ δὲ τὸ δόμα αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐ-
Erudi filiū tuū: ſic enī erit bone ſpei: in aūt
τῷ. Παίδευε υἱόν σου, οὕτω γὰρ ἔσται εὔελπις, εἰς δὲ
iniuriā ne extollaris aīa. Nequā vir multis mul-
ὕβριν μὴ ἐπαίρου τῇ ψυχῇ. Κακόφρων ἀνὴρ πολλὰ ζη-
ctabitur: ſi aūt vaſtauerit & aīam ſuā ad-
μιωθήσεται, ἐὰν δὲ λυμαίνηται καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ προσ-
det. Audi fili diſciplinā patris tui: vt ſa-
θήσει. Ἄκουε υἱὲ παιδείαν πατρός σου, ἵνα σο-
piēs ſis in nouiſſimis tuis. Multe cogitatiōes in corde
φὸς γένῃ ἐπ᾽ ἐσχάτων σου. Πολλοὶ λογισμοὶ ἐν καρδίᾳ
viri: at cōſiliū dñi in ſeculū manebit. Fru-
ἀνδρός, ἡ δὲ βουλὴ τοῦ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μενεῖ. Καρ-
ctus viro miā: melior aūt
πὸς ἀνδρὶ ἐλεημοσύνη, κρείσσων δὲ

D
mendicus iuſtus quam diues mēdax. Timor dñi in
πτωχὸς δίκαιος ἢ πλούσιος ψεύστης. Φόβος κυρίου εἰς
vitā viro: at intrepidus morabit in locis: vbi nō
ζωὴν ἀνδρί, ὁ δὲ ἄφοβος αὐλισθήσεται ἐν τόποις, οὗ οὐκ
A
cōſideratur cognitio. Abſcōdens in ſinū ſu-
ἐπισκοπεῖται γνῶσις. Ὁ ἐγκρύπτων εἰς τὸν κόλπον αὐ-
um manus iniuſte: neqz ori applicabit eas.
τοῦ χεῖρας ἀδίκως, οὐδὲ τῷ στόματι οὐ μὴ προσαγάγῃ αὐ-
Peſtilēte flagellato ſtultus aſtutior erit:
τάς. Λοιμοῦ μαστιγουμένου ἄφρων πανουργότερος ἔσται,
ſi aūt corripueris virū prudentē intelliget ſenſum. Qui in-
ἐὰν δὲ ἐλέγχῃς ἄνδρα φρόνιμον νοήσει αἴσθησιν. Ὁ ἀτι-
honorat patrē & expellēs matrē ſuā: confun-
μάζων πατέρα καὶ ἀπωθούμενος μητέρα αὐτοῦ, καταισχυν-
det & exprobrabilis erit. Filius relinquens cuſto-
θήσεται καὶ ἐπονείδιστος ἔσται. Υἱὸς ἀπολειπόμενος φυ-
dire diſciplinā patris: meditabit ſmōes malos. ſpō-
λάξαι παιδείαν πατρός, μελετήσει ῥήσεις κακάς. ἐγ-
deus pro puero ſtulto iniuria afficiet iuſticiā: os aūt im-
γυώμενος παῖδα ἄφρονα καθυβρίσει δικαίωμα, στόμα δὲ ἀ-
pioꝝ deuorabit iudicia. Parant luxurioſis flagel-
σεβῶν καταπίεται κρίσεις. Ἑτοιμάζονται ἀκολάστοις μάστι-
la: & ſupplitia ſimilr ſtultis.
B
γες, καὶ τιμωρίαι ὁμοίως ἄφροσιν. Ca.20.

Luxurioſa res vinū & iniurioſa ebrietas: oīs aūt deua-
A
Ἀκόλαστον οἶνος καὶ ὑβριστικὸν μέθη, πᾶς δὲ ὁ λυμαι-
ſtās nō erit ſapiēs. Nō differūt mine re-
νόμενος οὐκ ἔσται σοφός. Οὐ διαφέρει ἀπειλὴ βασιλέ-
gis ab ira leonis: qui aūt puocat eū & immiſcēs
ως θυμοῦ λέοντος, ὁ δὲ παροξύνων αὐτὸν καὶ ἐπιμιγνύμενος
peccat in ſuā aīam. Gloria viro auer-
ἁμαρτάνει εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Δόξα ἀνδρὶ ἀποστρέ-
ti a cōtumelia: oīs aūt ſtultus his implicat.
φεσθαι λοιδορίας, πᾶς δὲ ἄφρων τοιούτοις συμπλέκε-
exprobratus piger nō erubeſcit: ſimilr & qui
ται. Ὀνειδιζόμενος ὀκνηρὸς οὐκ αἰσχύνεται, ὡσαύτως καὶ ὁ
feneratur triticū in tpe meſſis. Aqua pfunda cōſiliū i cor-
δανειζόμενος σῖτον ἐν ἀμητῷ. Ὕδωρ βαθὺ βουλὴ ἐν καρ-
de viri: vir aūt prudēs exhauriet illud. Ma-
δίᾳ ἀνδρός, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος ἐξαντλήσει αὐτήν. Μέ-
gnū hō & pcioſū vir miſericors: virū aūt fidelē
γα ἄνθρωπος καὶ τίμιον ἀνὴρ ἐλεήμων, ἄνδρα δὲ πιστὸν
opus inuenire. Qui reuertit irreprehēſibilis i iuſticia
B
ἔργον εὑρεῖν. Ὃς ἀναστρέφεται ἄμωμος ἐν δικαιοσύνῃ
beatos filios ſuos relinquet. Cū
C
μακαρίους τοὺς παῖδας αὐτοῦ καταλείψει. Ὅταν
rex iuſtus ſederit in ſolio: nō aduerſat
1.Ioh. 1.d. βασιλεὺς δίκαιος καθίσῃ ἐπὶ θρόνου, οὐκ ἐναντιοῦται
in oculis eius omne malū. Quis gloriabit mū-
ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ πᾶν πονηρόν. Τίς καυχήσεται ἁγ-
dū hēre cor? aut quis libere dicet purū
νὴν ἔχειν τὴν καρδίαν; ἢ τίς παρρησιάσεται καθαρὸς
eſſe a pctis? Statera magna & parua &
εἶναι ἀπὸ ἁμαρτιῶν; Στάθμιον μέγα καὶ μικρὸν καὶ
mēſure duplices immūda corā dño & vtraque:
μέτρα διστὰ ἀκάθαρτα ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀμφότερα,
& qui facit ea. In ſtudijs ſuis im-
καὶ ὁ ποιῶν αὐτά. Ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ συμ-
pedief adoleſcēs cū ſancto: & recta via eius.
ποδισθήσεται νεανίσκος μετὰ ὁσίου, καὶ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς αὐτοῦ.
Auris audit & oculus videt: dñi opa & vtraque.
Οὖς ἀκούει καὶ ὀφθαλμὸς ὁρᾷ, κυρίου ἔργα καὶ ἀμφότερα.
Ne diligas detrahere: ne pereas. Aperi aūt
Μὴ ἀγάπα καταλαλεῖν, ἵνα μὴ ἐξαρθῇς. Διάνοιξον δὲ τοὺς
C
oculos tuos & ſaturare panibus. Malū malū di-
ὀφθαλμούς σου καὶ ἐμπλήσθητι ἄρτων. Κακὸν κακὸν λέ-
cit qui emit: & poſtquam receſſerit tūc gloriabit. Eſt aurū
γει ὁ ἀγοράζων, καὶ ὡς ἀπέλθῃ τότε καυχήσεται. Ἔστι χρυσός,
& multitudo lapidū pcioſoꝝ: & vaſa pcioſa labia itel-
καὶ πλῆθος λίθων πολυτελῶν, καὶ σκεύη ἔντιμα χείλη συ-
Iſra.27 d. lectus. Tolle veſtimētū ſpōdētis pro alieno:
νέσεως. Ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον τοῦ ἐγγυῶντος ἀντὶ ἀλλοτρίου,

pauper quam vir mendax. Timor domini ad vitā: & in plenitudine cōmorabitur abſqz viſitatione peſſimi. Abſcōdit piger manū ſuā ſub aſcella: nec ad os ſuū applicat eam. Peſtilente flagellato ſtultus ſapiētior erit: ſi aūt corripueris ſapientē: intelliget ſapiētiā. Qui affligit patrē & fugit matrē: ignominioſus erit & infelix. Nō ceſſes audire fili doctrinam: nec ignores ſermones ſciētie. Teſtis iniquus deridet iudicium: & os impiorum deuorat iniquitatē. Parata ſunt deriſoribus iudicia: & mallei percutientes ſtultorum corporibus. 20.

Luxurioſa res vinū: & tumultuoſa ebrietas. Quicūqz his delectatur: nō erit ſapiens. Sicut rugitus leonis ita & terror regis: qui puocat eū peccat in animā ſuam. Honor eſt homini qui ſepat ſe a cōtentiōibus: oēs aūt ſtulti miſcentur contumelijs. Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo eſtate & nō dabitur illi. Sicut aqua pfunda ſic cōſilium in corde viri: ſed homo ſapiēs exhauriet illud. Multi homiēs miſericordes vocantur: virū aūt fidelem quis inueniet? Iuſtus qui ambulat in ſimplicitate ſua: beatos poſt ſe filios relinquit. Rex qui ſedet in ſolio iudicii: diſſipat omē malū intuitu ſuo. Quis pōt dicere mundū eſt cor meū: purus ſum a peccato? Pondus & pondus: menſura & menſura: vtrūqz abominabile eſt apud dñm. Ex ſtudiis ſuis intelligitur puer: ſi munda & recta ſint opera eius. Aurē audientē & oculū videntē dñs fecit vtrūqz. Noli diligere ſomnū: ne te egeſtas opprimat. Aperi oculos tuos: & ſaturare panibus. Malū ē: malū eſt: dicit oīs emptor: et cū receſſerit tūc gloriabitur. Eſt aurū & multitudo gēmarū: vas autē pcioſum labia ſcie. Tolle veſtimentū eius qui fideiuſſor extitit alieni:

רש מאיש כזב: יראת יהוה
לחיים ושבע ילין בל יפקד
רע: טמן עצל ידו בצלחת גם
אל פיהו לא ישיבנה: לץ
תכה ופתי יערם והוכיח
לנבון יבין דעת: משדד אב
יבריח אם בן מביש ומחפיר:
חדל בני לשמע מוסר לשגות
מאמרי דעת: עד בליעל יליץ
משפט ופי רשעים יבלע און:
נכונו ללצים שפטים ומהלמות
לגו כסילים:

Cap. xx.

לץ היין המה
שכר וכל שגה בו לא יחכם:
נהם ככפיר אימת מלך
מתעברו חוטא נפשו: כבוד
לאיש שבת מריב וכל אויל
יתגלע: מחרף עצל לא יחרש
ושאל בקציר ואין: מים עמקים
עצה בלב איש ואיש תבונה
ידלנה: רב אדם יקרא איש
חסדו ואיש אמונים מי ימצא:
מתהלך בתמו צדיק אשרי
בניו אחריו: מלך יושב על
כסא דין מזרה בעיניו כל רע:
מי יאמר זכיתי לבי טהרתי
מחטאתי: אבן ואבן איפה
ואיפה תועבת יהוה גם שניהם:
גם במעלליו יתנכר נער אם זך
ואם ישר פעלו: אזן שמעת ועין
ראה יהוה עשה גם שניהם:
אל תאהב שנה פן תורש פקח
עיניך שבע לחם: רע רע יאמר
הקונה ואזל לו אז יתהלל: יש
זהב ורב פנינים וכלי יקר שפתי
דעת: לקח בגדו כי ערב זר

רוש · לון פקד · רוע · פה שוב · ליץ נכה · פתה ערם · יכח בין · ידע שדד · ברח בוש · חפר · שגה בל · שפט פה · בלע כון · הלם כסל · חכם · כפר · עבר חטא · כבד ריב · אול גלע · חרש קצר · יעץ בין · דלה קרא · אמן מצא · הלך תמם · צדק ישב · דון זרה · רוע אמר · זכה · תעב שנה · עלל נכר · זכך · אהב ישן · ירש · קנה הלל · פנה כלה · שפה ידע

וּבְעַד נָכְרִיָּה חַבְלֵהוּ: עָרֵב לָאִישׁ
לֶחֶם שָׁקֶר וְאַחַר יִמָּלֵא פִיהוּ
חָצָץ: מַחֲשָׁבוֹת בְּעֵצָה תִכּוֹן
וּבְתַחְבֻּלוֹת עֲשֵׂה מִלְחָמָה:
גּוֹלֶה סּוֹד הוֹלֵךְ רָכִיל וּלְפֹתֶה
שְׂפָתָיו לֹא תִתְעָרָב: מְקַלֵּל
אָבִיו וְאִמּוֹ יִדְעַךְ נֵרוֹ בֶּאֱישׁוֹן
חֹשֶׁךְ: נַחֲלָה מְבֹהֶלֶת בָּרִאשֹׁנָה
וְאַחֲרִיתָהּ לֹא תְבֹרָךְ: אַל תֹּאמַר
אֲשַׁלְּמָה רָע קַוֵּה לַיהוָה
וְיֹשַׁע לָךְ: תּוֹעֲבַת יְהוָה אֶבֶן
וָאָבֶן וּמֹאזְנֵי מִרְמָה לֹא טוֹב:
מֵיְהוָה מִצְעֲדֵי גָבֶר וְאָדָם
מַה יָּבִין דַּרְכּוֹ: מוֹקֵשׁ אָדָם יָלַע
קֹדֶשׁ וְאַחַר נְדָרִים לְבַקֵּר: מְזָרֶה
רְשָׁעִים מֶלֶךְ חָכָם וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם
אוֹפָן: נֵר יְהוָה נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ
כָּל חַדְרֵי בָטֶן: חֶסֶד וֶאֱמֶת
יִצְּרוּ מֶלֶךְ וְסָעַד בַּחֶסֶד כִּסְאוֹ:
תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחָם וַהֲדַר
זְקֵנִים שֵׂיבָה: חַבֻּרוֹת פֶּצַע תַּמְרוּק
בְּרָע וּמַכּוֹת חַדְרֵי בָטֶן:

Cap. xxi.

פַּלְגֵי מַיִם לֵב
מֶלֶךְ בְּיַד יְהוָה עַל כָּל אֲשֶׁר
יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ: כָּל דֶּרֶךְ אִישׁ יָשָׁר
בְּעֵינָיו וְתֹכֵן לִבּוֹת יְהוָה:
עֲשֹׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר
לַיהוָה מִזָּבַח: רוּם עֵינַיִם
וּרְחַב לֵב נִר רְשָׁעִים חַטָּאת:
מַחְשְׁבוֹת חָרוּץ אַךְ לְמוֹתָר
וְכָל אָץ אַךְ לְמַחְסוֹר: פֹּעַל
אֹצָרוֹת בִּלְשׁוֹן שָׁקֶר הֶבֶל נִדָּף
מְבַקְשֵׁי מָוֶת: שֹׁד רְשָׁעִים
יְגוֹרֵם כִּי מֵאֲנוּ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט:
הֲפַכְפַּךְ דֶּרֶךְ אִישׁ וָזָר וְזַךְ יָשָׁר
פָּעֳלוֹ: טוֹב לָשֶׁבֶת עַל פִּנַּת גָּג

עלא פה · חשב יעץ · כון חבל · חלם גלה · הלך רכל · ערב · קלל דער · נור בהל · ברך אמר · שלם רוע · ישע תעב · און רמה · צעד · בין ישע · לוע נדר · זרה · אפן נור · נצר · כאר בחר · שוב פרק · רוע בטן · נטה · תכן · שפט בחר · חטא · חשב חרץ · יתר חסר · בקש שדד · גרר עשה · זכר · פנה

et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suauis eſt hoi panis mendacii: & poſtea iplebitur os eius calculo. Cogitationes conſilii roborantur: & gubernaculis tranctanda ſunt bella. Ei qui reuelat myſteria: & ambulat fraudulēter: & dilatat labia ſua: ne cōmiſcearis. Qui maledicit patri ſuo & matri: extinguetur lumē ei⁹ i mediis tenebris. Hereditas ad quā feſtinatur in principio: in nouiſſimo bñdictione carebit. Ne dicas reddam malum pro malo: expecta dominum & liberabit te. Abominatio ē apud dñm pōdus & pondus: ſtatera doloſa non eſt bona. A dño diriguntur greſſus viri: qs aūt hoim intelligere poteſt viā ſuā? Ruina eſt hoi deuorare ſctōs: & poſt vota retractare. Diſſipat impios rex ſapiēs: & incuruat ſup eos fornicē. Lucerna dñi ſpiraculū hoīs: q̄ inueſtigat oia ſecreta ventris. Miſericordia & veritas cuſtodiūt regē: & roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuuenū fortitudo eorū: & dignitas ſenum canicies. Liuor vulneris abſterget mala: & plage in ſecretioribus ventris. 21.

Sicut diuiſiones aquarum: ita cor regis in manu dñi: quocunq; voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta ſibi videtur: appendit autem corda dominus. Facere iuſticiam & iudicium: magis placet dño q̄ victime. Exaltatio oculorum & dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatū. Cogitatiōes robuſti ſemper in abundantia: omnis aūt piger in egeſtate eſt. Qui congregat theſauros lingua mēdacii: vanus & excors eſt: & impingetur ad laqueos mortis. Rapine ipſorū detrahent eos: quia noluerunt facere iudicium. Peruerſa via viri aliena eſt: q aūt mūdus ē: rectū opus eius. Melius eſt ſedere in angulo domatis:

τ pro aliena accipe pign⁹ ab eo. Dulcis
καὶ ἀντὶ ἀλλοτρίας λάβε ἐνέχυρον παρ' αὐτοῦ. Ἡδὺς
hoi panis mēdacij: τ poſtea implebit
ἀνθρώπῳ ἄρτος ψεύδους, καὶ ἔπειτα ἐμπλησθήσεται τὸ
os ei⁹ ſilicib⁹. Cogitationes in cōſilio firmant:
στόμα αὐτοῦ χαλίκων. Διαλογισμοὶ ἐν βουλῇ στηρίζονται,
gubernationib⁹ āt fit bellū. Reuelās cōſi-
κυβερνήσεσι δὲ γίνεται πόλεμος. Ὁ ἀνακαλύπτων βου-
lia in cōſeſſu: vadit duplex liguā: τ cū extendēte
λὰς ἐν συνεδρίῳ, πορεύεται δίγλωσσος, καὶ μετὰ πλατύνον-
ſua ne miſcere labia. Maledicētis pa-
τος τὰ ἑαυτοῦ μὴ μίγνυθι χείλη. Κακολογοῦντος πα-
trē matrē extinguet lucerna: at pupille
τέρα ἢ μητέρα σβεσθήσεται λαμπτήρ, αἱ δὲ κόραι τῶν
oculoꝝ ei⁹ videbūt tenebras. Pars feſtinata
ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὄψονται σκότος. Μερὶς ἐπισπουδαζο-
ta in pmis: in vltimis nō bñdicet.
μένη ἐν πρώτοις, ἐν τοῖς τελευταίοις οὐκ εὐλογηθήσεται.
Ne dicas vlciſcar inimicū: ſed expecta do-
Μὴ εἴπῃς τίσομαι τὸν ἐχθρόν, ἀλλὰ ὑπόμεινον τὸν κύ-
minū: vt tibi auxiliet. Abominatio dño duplex ſtatera:
ριον, ἵνα σοι βοηθήσῃ. Βδέλυγμα κυρίῳ δίσσον στάθμιον,
τ iugū doloſū nō bonū corā eo. A dño
καὶ ζυγὸς δόλιος οὐ καλὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. Παρὰ κυρίου
dirigunt greſſus viro: mortalis āt quō intel-
εὐθύνεται τὰ διαβήματα ἀνδρί, θνητὸς δὲ πῶς ἂν νοή-
ligere poterit vias ſuas? Laque⁹ viro celerit quippiā pro-
σαι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ; Παγὶς ἀνδρὶ ταχύ τι τῶν ἰδί-
prioꝝ ſctificare: poſt em votū feciſſe penitere ↄtingit.
ων ἁγιάσαι, μετὰ γὰρ τὸ εὔξασθαι μετανοεῖν γίνεται.
Diſſipator impioꝝ rex ſapiēs: τ iniiciet ſup e-
Λικμήτωρ ἀσεβῶν βασιλεὺς σοφός, καὶ ἐπιβαλεῖ αὐ-
os rotā. Lux dñi ſpūs hoium: aut lucerna
τοῖς τροχόν. Φῶς κυρίου πνοὴ ἀνθρώπων, ἢ λύχνος
q̄ ſcrutat receſſus vētris. Mia τ veritas
ὃς ἐρευνᾷ ταμιεῖα κοιλίας. Ἐλεημοσύνη καὶ ἀλήθεια
cuſtodia regi: τ circūdabūt in iuſticia
φυλακὴ βασιλεῖ, καὶ περικυκλώσουσιν ἐν δικαιοσύνῃ
thronū ei⁹. Ornat⁹ iuuenib⁹ ſapia: gl'a āt
τὸν θρόνον αὐτοῦ. Κόσμος νεανίαις σοφία, δόξα δὲ
ſenū cani. Liuores τ cōtritiones occur-
πρεσβυτέρων πολιαί. Ὑπώπια καὶ συντρίμματα συν-
rūt malis: plage āt in ꝓmptuaria vētris.
αντᾷ κακοῖς, πληγαὶ δὲ εἰς ταμιεῖα κοιλίας. Ca. 21.
Sicut ipet⁹ aque: ita cor regis
Ὥσπερ ὁρμὴ ὕδατος, οὕτως καρδία βασιλέως
in manu dei: quocūq; vtiq; volens ānuerit illuc iclinauit illud.
ἐν χειρὶ θεοῦ, οὗ ἂν θέλων νεύσῃ ἐκεῖ ἔκλινεν αὐτήν.
Ois vir videt ſibi iuſt⁹: dirigit āt cor-
Πᾶς ἀνὴρ φαίνεται ἑαυτῷ δίκαιος, κατευθύνει δὲ καρ-
da dñs. Facere iuſta τ vera loqui placita
δίας κύριος. Ποιεῖν δίκαια καὶ ἀληθεύειν ἀρεστὰ
apud deū poti⁹: q̄ victimaꝝ ſāguis. Magnanim⁹ in
παρὰ θεῷ μᾶλλον, ἢ θυσιῶν αἷμα. Μεγαλόφρων ἐφ'
iniuria audax: fax āt impioꝝ peccata.
ὕβρει θρασυκάρδιος, λαμπτὴρ δὲ ἀσεβῶν ἁμαρτία.
Cogitationes fortis: in facietatē. τ ois feſti-
Διαλογισμοὶ ἀνδρείου εἰς πλησμονήν, καὶ πᾶς ὁ σπεύ-
nās in minore. Qui operat theſauros lingua mēda-
δων εἰς ἐλάσσονι. Ὁ ἐνεργῶν θησαυρίσματα γλώσσῃ ψευ-
ci: vana ſequit τ vadit in rete mortis.
δεῖ, μάταια διώκει καὶ ἔρχεται ἐπὶ παγίδας θανάτου.
pnicies impiis hoſpitabilis erit: nō em volūt face-
ὄλεθρος ἀσεβέσιν ἐπιξενωθήσεται, οὐ γὰρ βούλονται πράσ-
re iuſta. Ad puerſos puerſas vias mit-
σειν τὰ δίκαια. Πρὸς τοὺς σκολιοὺς σκολιὰς ὁδοὺς ἀποστέλ-
tit deus mūda em τ recta opa ei⁹.
λει ὁ θεός, ἁγνὰ γὰρ καὶ ὀρθὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.
Meli⁹ habitare in āgulo nō tecto
Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐπὶ γωνίας ὑπαίθρου

Infra. 28.b. · Exo. 21.b. · Leui. 20.b. · 20.11.b · 1.Re. 15.c. · Infra. 25 a.

C · C · A

ꝙ̄ pictis domib⁹ cū in iuſticia τ in domo cōmuni. Aia im-
ἢ ἐγκεκονιαμένοις μετὰ ἀδικίας καὶ ἐν οἴκῳ κοινῷ. Ψυχὴ ἀσε-
pij optat mala: nō cōſequetur miam ab ullo ho-
βοῦς ἐπιθυμεῖ κακῶν, οὐκ ἐλεηθήσεται ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἀν-
minū. Mulctato intēperāte aſtutior fit
θρώπων. Ζημιουμένου ἀκολάστου πανουργότερος γίνε-
innocēs: intelligēs āt ſapiēs ſuſcipiet cognitionē. Intelliget
ται ὁ ἄκακος, συνιῶν δὲ σοφὸς δέξεται γνῶσιν. Συνιεῖ
iuſt⁹ corda impioꝝ: τ vilipēdit impios in ma-
δίκαιος καρδίας ἀσεβῶν, καὶ φαυλίζει ἀσεβεῖς ἐν κα-
lis. Qui obturat aures ſuas ne audiat infir-
κοῖς. Ὃς φράσσει τὰ ὦτα αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι ἀσθε-
mū: τ ipſe inuocabit τ nō erit q̄ exaudiat.
νοῦς, καὶ αὐτὸς ἐπικαλέσεται καὶ οὐκ ἔσται ὁ εἰσακούων.
Munus abſcōditū auertit iras: a donis āt q̄ abſtinet
Δόσις λαθραῖος ἀνατρέπει ὀργάς, δώρων δὲ ὁ φειδόμενος
idignationē ſuſcitat fortē. Gaudiū iuſtoꝝ facere iudi-
θυμὸν ἐγείρει ἰσχυρόν. Εὐφροσύνη δικαίων ποιεῖν κρίμα-
cia: ſctūs āt imūdus apud maleficos. Uir q̄ er-
τα, ὅσιος δὲ ἀκάθαρτος παρὰ κακούργοις. Ἀνὴρ πλανώ-
rat a via iuſticie: in cetu gigantū requie-
μενος ἐξ ὁδοῦ δικαιοσύνης, ἐν συναγωγῇ γιγάντων ἀνα-
ſcet. Uir indigēs diligit gaudiū: amās vinū
παύσεται. Ἀνὴρ ἐνδεὴς ἀγαπᾷ εὐφροσύνην, φιλῶν οἶνον
τ oleū in diuitias. Purgatio āt iuſti iniqu⁹
καὶ ἔλαιον εἰς πλοῦτον. Περικάθαρμα δὲ δικαίου ἄνομος
τ pro rectis iniqu⁹. Melius habitare i terra de-
καὶ ἀντὶ εὐθέων παράνομος. Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐν γῇ ἐρή-
ſerta: q̄ cū muliere rixoſa τ linguace τ ira-
μῳ, ἢ μετὰ γυναικὸς μαχίμου καὶ γλωσσώδους καὶ ὀρ-
cunda. Theſaur⁹ deſiderabilis requieſcet in ore
γίλου. Θησαυρὸς ἐπιθυμητὸς ἀναπαύσεται ἐπὶ στόμα-
ſapiētis: ſtulti āt viri deuorāt illū.
τος σοφοῦ, ἄφρονες δὲ ἄνδρες καταπίονται αὐτόν.
Uia iuſticie τ mie inueniet vitā τ glo-
Ὁδὸς δικαιοσύνης καὶ ἐλεημοσύνης εὑρήσει ζωὴν καὶ δό-
riā. Ciuitates munitas aſcēdit ſapiēs: deſtruxit munitio-
ξαν. Πόλεις ὀχυρὰς ἐπέβη σοφός, καθεῖλε τὸ ὀχύρω-
nē i qua cōfiderāt impij. Qui cuſtodit
μα ἐφ' ᾧ ἐπεποίθεισαν οἱ ἀσεβεῖς. Ὃς φυλάσσει τὸ
os [illegible] linguā: ſeruat a tribulatiōe
στόμα αὐτοῦ καὶ τὴν γλῶσσαν, διατηρεῖ ἐκ θλίψεως τὴν
aīam ſuā. Temerari⁹ τ arrogās τ ſuperb⁹ peſtis
ψυχὴν αὐτοῦ. Θρασὺς καὶ αὐθάδης καὶ ἀλαζὼν λοιμὸς
vocat: q̄ āt reminiſcit iniuriaꝝ iniqu⁹. Deſideria pi-
καλεῖται, ὃς δὲ μνησικακεῖ παράνομος. Ἐπιθυμίαι ὀ-
grū occidūt: nō em eligūt man⁹ eius
κνηρὸν ἀποκτείνουσιν, οὐ γὰρ προαιροῦνται αἱ χεῖρες αὐτοῦ
facere quicq̄. Impi⁹ deſiderat tota die deſi-
ποιεῖν τι. Ἀσεβὴς ἐπιθυμεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπιθυ-
deria mala: at iuſtus miſeret τ miſerat icessanter.
μίας κακάς, ὁ δὲ δίκαιος ἐλεεῖ καὶ οἰκτείρει ἀφειδῶς.
Hoſtie impioꝝ abominatio dño: τ em ini-
Θυσίαι ἀσεβῶν βδέλυγμα κυρίῳ, καὶ γὰρ παρανό-
que offerūt eas. Teſtis mēdax peri-
μως προσφέρουσιν αὐτάς. Μάρτυς ψευδὴς ἀπολεῖ-
bit: vir obediēs ſeruatur⁹ loquet. Impius vir
ται, ἀνὴρ ὑπήκοος φυλασσόμενος λαλήσει. Ἀσεβὴς ἀνὴρ
pcaciter obfirmat vultū: at rect⁹ ipe itelliget
ἀναιδῶς ὑφίσταται προσώπῳ, ὁ δὲ εὐθὺς αὐτὸς συνιεῖ
vias ſuas. Nō eſt ſapia nō eſt fortitudo:
τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. Οὐκ ἔστι σοφία οὐκ ἔστιν ἀνδρεία,
nō eſt cōſiliū cōtra ipiū. equ⁹ parat ad
οὐκ ἔστι βουλὴ πρὸς τὸν ἀσεβῆ. Ἵππος ἑτοιμάζεται εἰς
diē belli: ab āt dño auxiliatio.
ἡμέραν πολέμου, παρὰ δὲ κυρίου ἡ βοήθεια. Ca. 22.
Eligibili⁹ nomē bonū q̄ diuitie multe:
Αἱρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολύς,
ſup āt argentū τ auꝝ gr͂a bona.
ὑπὲρ δὲ ἀργύριον καὶ χρυσίον χάρις ἀγαθή.

Eccl. 15.c. · s.13.a. · s.15.b.

C · D · A · A

q̄ cum muliere litigioſa & i domo cōmuni. Aia ipii deſiderat malū: nō miſerebitur pximo ſuo. Mulctato peſtilente ſapientior erit paruulus: & ſi ſectetur ſapientem ſumet ſcientiam. Excogitat iuſtus de domo impii: vt detrahat ipios a malo. Qui obturat aurem ſuā ad clamorē pauperis: & ipſe clamabit & non exaudietur. Munus abſcōditū extiguit iras: & donū in ſinu indignationē maximam. Gaudium iuſto eſt facere iudicium: & pauor operātib⁹ iniqtatē. Vir qui errauerit in via doctrine: in cetu gigantum cōmorabitur. Qui diligit epulas i egeſtate erit: qui amat vinum & pinguia nō ditabitur. Pro iuſto dabitur impius: & pro recto iniquus. Melius eſt habitare in terra deſerta: q̄ cum muliere rixoſa & iracunda. Theſaurus deſiderabilis & oleū in habitaculo iuſti: & iprudens hō diſſipabit illud. Qui ſeqtur iuſtitiā & miſericordiā: inueniet vitā iuſtitiā & gloriā. Ciuitatē fortiū aſcendit ſapiēs: detraxitq; robur fiducie eius. Qui cuſtodit os ſuū & linguā ſuā: cuſtodit ab āguſtiis animā ſuā. ſupbus & arrogās vocatur indoctus: q in ira operatur ſupbiā. Deſideria occidunt pigrū: noluerūt eni quicq̄ manus eius opari. Tota die concupiſcit & deſiderat: qui aūt iuſtus eſt tribuet & nō ceſſabit. Hoſtie impiorum abominabiles: que offerūtur ex ſcelere. Teſtis mendax peribit: vir obediēs loqtur victoriā. Vir impius pcaciter obfirmat vultū ſuū: qui aūt rectus eſt corrigit viam ſuam. Non eſt ſapiētia: non eſt prudētia: nō eſt conſilium cōtra dñm. Equus paratur ad diem belli: dominus autē ſalutem tribuit. 22.

Melius eſt nomen bonum q̄ diuitie multe: ſup argentū eni & aurum gratia bona

מֵאֵשֶׁת מִדְיָנִים וּבֵית חָבֶר: נֶפֶשׁ
רָשָׁע אִוְּתָה רָע לֹא יֻחַן בְּעֵינָיו
רֵעֵהוּ: בַּעְנָשׁ לֵץ יֶחְכַּם פֶּתִי
וּבְהַשְׂכִּיל לְחָכָם יִקַּח דָּעַת:
מַשְׂכִּיל צַדִּיק לְבֵית רָשָׁע
מְסַלֵּף רְשָׁעִים לָרָע: אֹטֵם
אָזְנוֹ מִזַּעֲקַת דָּל גַּם הוּא יִקְרָא
וְלֹא יֵעָנֶה: מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה
אָף וְשֹׁחַד בַּחֵק חֵמָה עַזָּה:
שִׂמְחָה לַצַּדִּיק עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
וּמְחִתָּה לְפֹעֲלֵי אָוֶן: אָדָם תּוֹעֶה
מִדֶּרֶךְ הַשְׂכֵּל בִּקְהַל רְפָאִים
יָנוּחַ: אִישׁ מַחְסוֹר אֹהֵב שִׂמְחָה
אֹהֵב יַיִן וָשֶׁמֶן לֹא יַעֲשִׁיר:
כֹּפֶר לַצַּדִּיק רָשָׁע וְתַחַת יְשָׁרִים
בּוֹגֵד: טוֹב שֶׁבֶת בְּאֶרֶץ מִדְבָּר
מֵאֵשֶׁת מִדְיָנִים וָכָעַס: אוֹצָר
נֶחְמָד וָשֶׁמֶן בִּנְוֵה חָכָם וּכְסִיל
אָדָם יְבַלְּעֶנּוּ: רֹדֵף צְדָקָה וָחָסֶד
יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וְכָבוֹד: עִיר
גִּבֹּרִים עָלָה חָכָם וַיֹּרֶד עֹז
מִבְטֶחָה: שֹׁמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ
שֹׁמֵר מִצָּרוֹת נַפְשׁוֹ: זֵד יָהִיר
לֵץ שְׁמוֹ עוֹשֶׂה בְּעֶבְרַת זָדוֹן:
תַּאֲוַת עָצֵל תְּמִיתֶנּוּ כִּי מֵאֲנוּ
יָדָיו לַעֲשׂוֹת: כָּל הַיּוֹם הִתְאַוָּה
תַאֲוָה וְצַדִּיק יִתֵּן וְלֹא יַחְשֹׂךְ: זֶבַח
רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי בְזִמָּה
יְבִיאֶנּוּ: עֵד כְּזָבִים יֹאבֵד וְאִישׁ
שׁוֹמֵעַ לָנֶצַח יְדַבֵּר: הֵעֵז אִישׁ
רָשָׁע בְּפָנָיו וְיָשָׁר הוּא יָכִין דַּרְכּוֹ:
אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין
עֵצָה לְנֶגֶד יְהוָה: סוּס מוּכָן לְיוֹם
מִלְחָמָה וְלַיהוָה הַתְּשׁוּעָה:
נִבְחָר שֵׁם מֵעֹשֶׁר
רָב מִכֶּסֶף וּמִזָּהָב חֵן טוֹב:

איש דון · אוה רוע · חנן לוץ · חכם פתה · שכל לקח · ידע צדק · סלף · קרא · ענה נתן · כפה עזז · חתת תעה · שכל · נוח · עשר · בגד ישב · דבר איש · אצר חמד · כסל · בלע · מצא כבד · גבר · עזז בטח · פה לשון · צור זוד · יהר ליץ · עשה אוה · מות · נתן חשך · תעב זמם · בוא עוד · אבד דבר · עזז פנה · כון · בין · יעץ כון · לחם ישע · Cap. xxij. · בחר

עשיר ורש נפגשו עשה כלם עשר רוש
יהוה: ערום ראה רעה ונסתר פגש ערם
ופתים עברו ונענשו: עקב סתר פתה ענש
ענוה יראת יהוה עשר וכבוד ענה כבד
וחיים: צנים פחים בדרך צנן פוח
עקש שומר נפשו ירחק מהם: רחק
חנך לנער על פי דרכו גם כה
כי יזקין לא יסור ממנה: עשיר זקן סור
ברשים ימשול ועבד לוה רוש משל
לאיש מלוה: זורע עולה לוה זרע
יקצור און ושבט עברתו יכלה: קצר כלה
טוב עין הוא יבורך כי נתן ברך
מלחמו לדל: גרש לץ ויצא לוץ
מדון וישבת דין וקלון: אהב דון שבת
טהור לב חן שפתיו רעהו דון קלה
מלך: עיני יהוה נצרו דעת שפה ידע
ויסלף דברי בגד: אמר עצל סלף
ארי בחוץ בתוך רחבות ארצח: ארה רצח
שוחה עמקה פי זרות זעום פה זרה
יהוה יפול שם: אולת קשורה זעם נבל
בלב נער שבט מוסר ירחיקנה קשר נער
ממנו: עשק דל להרבות לו רחק רבה
נותן לעשיר אך למחסור: הט נתן חסר
אזנך ושמע דברי חכמים נטה
ולבך תשית לדעתי: כי נעים שות ידע
כי תשמרם בבטנך יכנו נעם שמר
יחדו על שפתיך: להיות ביהוה כון שפה
מבטחך הודעתיך היום אף היה בטח
אתה: הלא כתבתי לך שלשום
במועצות ודעת: להודיעך יעץ ידע
קשט אמרי אמת להשיב שוב
אמרים אמת לשלחיך: אל תגזל גזל
דל כי דל הוא ואל תדכא דכא
עני בשער: כי יהוה יריב ענה רוב
ריבם וקבע את קבעיהם
נפש: אל תתרע את בעל אף רעה

Diues & paup obuiauerunt ſibi: vtriuſq; opator eſt dñs. Callidus videt malũ & abſcondit ſe: innocens pertranſiit & afflictus eſt damno. Finis modeſtie timor dñi: diuitie & gloria & vita. Arma & gladii in via ſupbi: cuſtos aũt aĩe ſue longe recedit ab eis. Prouerbium eſt: adoleſcens iuxta viã ſuã: etiã cum ſenuerit nõ recedet ab ea. Diues pauperibus imperat: & qui accipit mutuũ ſeru9 eſt fenerantis. Qui ſeminat iniquitatem metet mala: & virga ire ſue conſumabitur. Qui pnus eſt ad miſericordiam benedicetur: de panib9 enĩ ſuis dedit paupi. Eiice deriſorẽ & exibit cũ eo iurgiũ: ceſſabũtq; cauſe & cõtumelie. Qui diligit cordis mũdiciam ppter gratiã labiorũ ſuorũ: habebit amicũ regẽ. Oculi dñi cuſtodiũt ſcientiã: & ſupplantãtur verba iniq. Dicit piger: leo eſt foris: in medio platearũ occidendus ſum. Fouea pfunda os aliene: cui iratus eſt domin9 incidet in eam. Stulticia colligata eſt in corde pueri: & virga diſcipline fugabit eam. Qui calũniatur pauperẽ vt augeat diuitias ſuas: dabit ipſi ditiori & egebit. Inclina aurem tuã: & audi verba ſapientiũ. Appone autẽ cor ad doctrinam meã: q̃ pulchra erit tibi cum ſeruaueris eãm in ventre tuo. Et redũdabit in labiis tuis: vt ſit in domino fiducia tua. Vnde & oſtẽdam eam tibi hodie. Ecce deſcripſi eam tibi tripliciter in cogitationibus & ſciẽtia: vt oſtenderem tibi firmitatẽ & eloquia veritatis: reſpondere ex eis illis qui miſerũt te. Non facias violentiam pauperi: quia paup eſt: neq; conteras egenum in porta: quia iudicabit dominus cauſam eius: & configet eos qui confixerunt animam eius. Noli eſſe amicus homini iracũdo:

diues τ pauper obuiauerũt ſibi: vtroſ Eccl. 7 a.
Πλούσιος καὶ πτωχὸς συνήντησαν ἀλλήλοις, ἀμφοτέ-
q; aũt dñs fecit. Callid9 videns malũ cructa
ρους δὲ ὁ κύριος ἐποίησε. Πανοῦργος ἰδὼν πονηρὸν τιμω-
tũ fortiter ipſe erudit: at ſtulti ptrãſeũ
ρούμενον κραταιῶς αὐτὸς παιδεύεται, οἱ δὲ ἄφρονες παρελ-
tes affecti ſũt dãno. Generatio ſapiẽ timor dñi τ diuitie
θόντες ἐζημιώθησαν. Γενεὰ σοφίας φόβος κυρίου καὶ πλοῦτος
τ gl̃ia τ vita. tribuli τ laquei in viis tortuoſis
καὶ δόξα καὶ ζωή. Τρίβολοι καὶ παγίδες ἐν ὁδοῖς σκολιαῖς,
at cuſtodiẽs ſuã aĩam abſtinebit ab eis. dedi
ὁ δὲ φυλάσσων τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀφέξεται αὐτῶν. ἐγκαίνι-
ca puer iuxta viã eius: τ quãdo ſenuerit: nõ
σον τὸ παιδίον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καί γε ἐὰν γηράσῃ, οὐκ
diſcedet ab ea. diuites pauperib9 iperabũt: τ ſer
ἀποστήσεται ἀπ᾽ αὐτῆς. Πλούσιοι πτωχῶν ἄρξουσι, καὶ οἰκέ-
ui pprijs dominis fenerabunt. Qui ſeminat mala metet
ται ἰδίοις δεσπόταις δανειοῦσιν. Ὁ σπείρων φαῦλα θερίσει B
mala: plagã aũt oper9 ei9 ɔſumabit. Virũ hilarẽ τ
κακά, πληγὴν δὲ ἔργων αὐτοῦ συντελέσει. Ἄνδρα ἱλαρὸν καὶ
datorẽ diligit dñs: vanitatẽ aũt oper9 ei9 cõſuma-
δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός, ματαιότητα δὲ ἔργων αὐτοῦ συντελέ-
bit. Qui miſeret paupis ipſe nutrietur: nã de
σει. Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν αὐτὸς διατραφήσεται, τῶν γὰρ ἑαυ-
ſuis panib9 dedit pauperi. Victoriã τ honorẽ acquirit
τοῦ ἄρτων δέδωκε τῷ πτωχῷ. Νίκην καὶ τιμὴν περιποι-
mũera dãs: tñ aĩam aufert poſſidẽ
εῖται ὁ δῶρα δούς, τὴν μέντοι ψυχὴν ἀφαιρεῖται τῶν κεκτη-
tiũ. eiice de cõcilio peſtilẽtẽ: τ exibit ſimul cũ eo
μένων. Ἔκβαλε ἐκ συνεδρίου λοιμόν, καὶ συνεξελεύσεται αὐ-
iurgiũ: cũ eñi ſederit in cõcilio oẽs inhonorat.
τῷ νεῖκος, ὅταν γὰρ καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ πάντας ἀτιμάζει.
diligit dñs ſancta corda: accepti aũt ei oẽs irrepre
Ἀγαπᾷ κύριος ὁσίας καρδίας, δεκτοὶ δὲ αὐτῷ πάντες ἄμω- Infra. 23.c.
hẽſibiles i viis ſuis: labiis paſcit rex.
μοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. χείλεσι ποιμαίνει βασιλεύς. Οἱ
At oculi dñi cuſtodiũt ſenſũ: vilipẽdit aũt ſmões ini
δὲ ὀφθαλμοὶ κυρίου τηροῦσιν αἴσθησιν, φαυλίζει δὲ λόγους πα- C
qui9. Excuſat τ dicit piger leo in viis:
ράνομος. Προφασίζεται καὶ λέγει ὀκνηρὸς λέων ἐν ταῖς ὁδοῖς,
in aũt plateis homicide. fouea pfunda os ini-
ἐν δὲ ταῖς πλατείαις φονευταί. Βόθρος βαθὺς στόμα παρα-
qui: aũt odio hẽs a dño incidet in eã. Stultitia
νόμου, ὁ δὲ μισηθεὶς ὑπὸ κυρίου ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν. Ἄνοια
ſuſpẽſa ẽ in corde iuuenis: virga aũt τ diſciplina lõge ab eo.
ἐξῆπται καρδίας νέου, ῥάβδος δὲ καὶ παιδεία μακρὰν ἀπ᾽ αὐ-
Qui calũniat pauperẽ multa facit ſua mala:
τοῦ. Ὁ συκοφαντῶν πένητα πολλὰ ποιεῖ τὰ ἑαυτοῦ κακά,
dat aũt diuiti in minori. Sermonib9 ſapiẽtũ appo
δίδωσι δὲ πλουσίῳ ἐπ᾽ ἐλάσσονι. Λόγοις σοφῶν παρά-
ne aurẽ tuã: τ audi meos ſmões. Et tuũ cor
βαλε τὸ οὖς σου, καὶ ἄκουε ἐμῶν λόγων. Τὴν δὲ σὴν καρδίαν
firma vt cognoſcas q boni ſunt. Et ſi imiſeris eos
ἐπίστησον ἵνα γνῷς ὅτι καλοί εἰσι. Καὶ ἐὰν ἐμβάλῃς αὐτοὺς
in cor tuũ: letificabũt te ſimul in tuis labiis.
εἰς τὴν καρδίαν σου, εὐφρανοῦσί σε ἅμα ἐπὶ σοῖς χείλε-
Et tua ſit in dñm ſpes: τ cognoſcere faciat tibi
σιν. Ἵνα σου γένηται ἐπὶ κύριον ἡ ἐλπίς, καὶ γνωρίσῃ σοι τὴν
viã ei9. Et tu aũt excribe ea tibi ipſi tripli:
ὁδὸν αὐτοῦ. Καὶ σὺ δὲ ἀπόγραψαι αὐτὰ σεαυτῷ τρισσῶς,
in cõſiliũ τ cogitationẽ: doceo igit te veꝝ ſmonẽ τ cogni
εἰς βουλὴν καὶ γνῶσιν, διδάσκω οὖν σε ἀληθῆ λόγον καὶ γνῶ- D
tionẽ bonã audire vt reſpõdeas tu ſmones veri-
σιν ἀγαθὴν ὑπακούειν τοῦ ἀποκρίνεσθαί σε λόγους ἀλη-
tatis pponẽtis tibi. Nõ facias violẽtiã pau-
θείας τοῖς προβαλλομένοις σοι. Μὴ ἀποβιάζου πένη-
peri: paup eñi eſt: τ neq; inhonores fragilẽ in portis.
τα, πτωχὸς γάρ ἐστι, καὶ μὴ ἀτιμάσῃς ἀσθενῆ ἐν πύλαις.
nã dñs iudicabit ei9 cauſã: τ liberabis tuã inocẽtẽ
ὁ γὰρ κύριος κρινεῖ αὐτοῦ τὴν δίκην, καὶ ῥύσῃ σὴν ἄσυλον
aĩam: Ne ſis amicus homini iracũdo:
ψυχήν. Μὴ ἴσθι ἑταῖρος ἀνδρὶ θυμώδει,

cũ amico aũt furioſo ne cohabites. Ne forte diſcas
φίλῳ δὲ ὀργίλῳ μὴ συναυλίζου. Μήποτε μάθῃς τῶν
vias ei9 τ ſumas laqueos tue aĩe. Ne
ὁδῶν αὐτοῦ καὶ λάβῃς βρόχους τῇ σῇ ψυχῇ. Μὴ
des teipſm in ſpõſorẽ erubeſcẽs vultũ:
δίδου σεαυτὸν εἰς ἐγγύην αἰσχυνόμενος πρόσωπον,
ſi eñi nõ habueris vnde ſoluas accipiẽt le-
ἐὰν γὰρ μὴ ἔχῃς πόθεν ἀποτίσῃς λήψονται τὸ στρῶ-
ctũ q ſub laterib9 tuis. Ne trãſgrediaris terminos
μα τὸ ὑπὸ τὰς πλευράς σου. Μὴ μέταιρε ὅρια αἰ-
eternos: qs ſtatuerũt patres tui. Intelligẽtẽ virũ
ώνια, ἃ ἔστησαν οἱ πατέρες σου. Ὁρατικὸν ἄνδρα
τ acutũ in operib9 ſuis regib9 oportet aſſi
καὶ ὀξὺν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ βασιλεῦσι δεῖ πα-
ſtere τ nõ aſſiſtere viris ſegnib9.
ρεστάναι καὶ μὴ παρεστάναι ἀνδράσι νωθροῖς. Ca. 23.
Si ſederis vt cenes in mẽſa pncipis: B
Ἐὰν καθίσῃς δειπνῆσαι ἐπὶ τραπέζης δυνάστου,
attẽte ɔſidera appoſita tibi. Et inijce
νοητῶς νόει τὰ παρατιθέμενά σοι. Καὶ ἐπίβαλλε
manũ tuã: ſciẽs qñ talia te oportet para-
τὴν χεῖρά σου, εἰδὼς ὅτι τοιαῦτά σε δεῖ παρα-
re. ſi aũt inſatiabilior es: ne deſideres
σκευάσαι. εἰ δὲ ἀπληστότερος εἶ, μὴ ἐπιθύμει τῶν
cibos eius: illi eñi inherẽt vite mẽdacis.
ἐδεσμάτων αὐτοῦ, ταῦτα γὰρ ἔχεται ζωῆς ψευδοῦς.
Ne cõtendas pauper exiſtẽs cũ diuite: at tua pru
Μὴ παρεκτείνου πένης ὢν πλουσίῳ, τῇ δὲ σῇ ἐν-
dẽtia abſtine. Si appoſueris tuũ oculũ ad eũ
νοίᾳ ἀπόσχου. Ἐὰν ἐπιστήσῃς τὸ σὸν ὄμμα πρὸς αὐ-
nuſquã apparebit: parate ſunt eñi ei ale
τὸν οὐδαμοῦ φανεῖται, κατεσκεύασται γὰρ αὐτῷ πτέ-
tanq̃ aqle: τ reuertit in domũ
ρυγες ὥσπερ ἀετοῦ, καὶ ὑποστρέφει εἰς τὸν οἶκον τοῦ
pfecti ſibi. ne cenes cũ viro inuido:
προεστηκότος αὐτοῦ. Μὴ συνδείπνει ἀνδρὶ βασκάνῳ,
neque deſideres cibos eius. Quẽadmodũ C
μηδὲ ἐπιθύμει τῶν βρωμάτων αὐτοῦ. Ὃν τρόπον
eñi ſi qs abſorbeat pilũ: ſic comedit τ bibit:
γὰρ εἴ τις καταπίοι τρίχα, οὕτως ἐσθίει καὶ πίνει,
neq; ad te adducas eũ. Et comedas fru-
μὴ δὲ πρὸς σὲ εἰσαγάγῃς αὐτόν. Καὶ φάγῃς τὸν ψω-
ſtũ panis tui cũ eo: euomet eñi illũ τ diſper
μόν σου μετ᾽ αὐτοῦ, ἐξεμέσει γὰρ αὐτὸν καὶ λυμανεῖ-
det ſmones tuos bonos. In aures inſi-
ται τοὺς λόγους σου τοὺς καλούς. Εἰς ὦτα ἄφρο-
piẽtis nihil dicas: ne forte ſubſãnet prudẽtes
νος μηδὲν λέγε, μήποτε μυκτηρίσῃ τοὺς συνετοὺς
tuos ſmones. Ne trãſmutes terminos eternos: i aũt poſſeſſionẽ
σου λόγους. Μὴ μεταθῇς ὅρια αἰώνια, εἰς δὲ κτῆμα
orphanoꝝ ne igrediaris. nã redimẽs illos do
ὀρφανῶν μὴ εἰσέλθῃς. Ὁ γὰρ λυτρούμενος αὐτοὺς κύ-
minꝰ: fortis eſt: τ iudicabit iudiciũ illoꝝ te-
ριος, κραταιός ἐστι, καὶ κρινεῖ τὴν κρίσιν αὐτῶν με-
cũ. Da in diſciplinã cor tuũ:
τὰ σοῦ. Δὸς εἰς παιδείαν τὴν καρδίαν σου, τὰ
at aures tuas para ſmonib9 ſenſus. Ne abſti
δὲ ὦτά σου ἑτοίμασον λόγοις αἰσθήσεως. Μὴ ἀπο-
neas puulũ erudire: qm̃ ſi pcuſſeris eũ vir
σχῇ νήπιον παιδεύειν, ὅτι ἐὰν πατάξῃς αὐτὸν ῥάβ-
ga: nõ morietur. Tu qdẽ eñi percuties eũ vir- D
δῳ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ. Σὺ μὲν γὰρ πατάξεις αὐτὸν ῥάβ-
ga: at aĩam eius de morte liberabis. Fili
δῳ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου ῥύσῃ. Υἱέ,
ſi ſapiẽs fuerit tuũ cor: letificabis τ
ἐὰν σοφὴ γένηταί σου ἡ καρδία, εὐφρανεῖς καὶ τὴν
meũ cor. Et imorabunt ſmonib9 tua labia
ἐμὴν καρδίαν. Καὶ ἐνδιατρίψει λόγοις τὰ σὰ χείλη
erga mea labia ſi recta fuerit.
πρὸς τὰ ἐμὰ χείλη ἐὰν ὀρθὰ ὦσι.

neq; ambules cum viro furioſo: ne forte diſcas ſemitas eius: & ſumas ſcandalum anime tue. Noli eſſe cũ his q defigũt manus ſuas: & q vades ſe offerũt pro debitis. Si ei nõ habes vñ reſtituas: qd cauſe eſt vt tollat opimentũ de cubili tuo? Ne tranſgrediaris terminos antiquos: quos poſuerũt pres tui. Vidiſti virũ velocem in opere ſuo coram regibus ſtabit: nec erit ante ignobiles. 23.

Quando ſederis vt comedas cum principe: diligẽter attende q̃ ſunt appoſita ante faciẽ tuã: & ſtatue cultrũ in gutture tuo: ſi tamen habes in poteſtate animam tuam. Ne deſideres de cibis eius: in quo eſt panis mendacii. Noli laborare vt diteris: ſed prudentie tue pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere: qa faciẽt ſibi pẽnas quaſi aquile: & volabunt in celum. Ne comedas cum homine inuido: & ne deſideres cibos ei9: quoniam in ſimilitudinẽ arioli & cõiectoris eſtimat qd ignorat: comede & bibe dicet tibi: & mens ei9 nõ eſt tecũ. Cibos q̃s comederas euomes: & perdes pulchros ſermões tuos. In auribus inſipientium ne loquaris: quia deſpiciẽt doctrinã eloquii tui. Ne attingas paruulorũ terminos: & agrum pupillorũ ne introeas. Propinquus eñi illorũ fortis ẽ: & ipſe iudicabit cõtra te cauſam illorũ. Ingrediatur ad doctrinã cor tuũ: & aures tue ad verba ſcientie. Noli ſubtrahere a puero diſciplinam: ſi eñi pcuſſeris eũ virga nõ morietur. Tu virga percuties eũ: & animam eius de inferno liberabis. Fili mi ſi ſapiens fuerit animus tuus: gaudebit tecum cor meũ. Et exultabũt renes mei: cũ locuta fuerint recta labia tua.

ואת איש חמות לא תבוא: חמם בוא
פן תאלף ארחתו ולקחת אלף לקח
מוקש לנפשך: אל תהי היה
בתקעי כף בערבים משאות: נשה
אם אין לך לשלם למה
יקח משכבך מתחתיך: אל תסג לקח שכב
גבול עולם אשר עשו אבותיך: נסג גבל
חזית איש מהיר במלאכתו עלם עשה
לפני מלכים יתיצב בל יתיצב חזה מהר
לפני חשכים: לאך פנה

Cap. xxiij

כי תשב ללחום
את מושל בין תבין את אשר ישב לחם
לפניך: ושמת שכין בלעך משל שום
אם בעל נפש אתה: אל שכן
תתאו למטעמותיו והוא לחם אוה טעם
כזבים: אל תיגע להעשיר יגע עשר
מבינתך חדל: התעוף עיניך עוף
בו ואיננו כי עשה יעשה
לו כנפים כנשר יעוף השמים:
אל תלחם את לחם רע עין לחם רוע
ואל תתאו למטעמתיו: כי
כמו שער בנפשו כן הוא אכל
ושתה יאמר לך ולבו בל עמך: אמר
פתך אכלת תקיאנה ושחת פתת קוא
דבריך הנעימים: באזני כסיל נעם כסל
אל תדבר כי יבוז לשכל מליך: דבר בוז
אל תסג גבול עולם ובשדי מלל שדה
יתומים אל תבא: כי גאלם חזק בוא
הוא יריב את ריבם אתך: הביאה רוב בוא
למוסר לבך ואזנך לאמרי יסר
דעת: אל תמנע מנער מוסר ידע מנע
כי תכנו בשבט לא ימות: נכה מות
אתה בשבט תכנו ונפשו
משאול תציל: בני אם חכם שאל נצל
לבך ישמח לבי גם אני: ותעלזנה שמח עלז
כליותי בדבר שפתיך מישרים: כלה שפה
ישר

Non emuletur cor tuū peccatores: ſed in timore domini eſto tota die: qa habebis ſpem in nouiſſimo: & pſtolatio tua nō auferetur. Audi fili mi & eſto ſapiēs: & dirige in via animum tuum. Noli eſſe in cōuiuiis potatorū: nec in comeſſationib9 eorū: qui carnes ad veſcendū cōferūt: qa vacātes potibus & dātes ſymbola cōſumētur: & veſtietur pānis dormitatio. Audi patrē tuū q genuit te: & nō cōtēnas cū ſenuerit mr̄ tua. Veritatē eme: & noli vēdere ſapiā & doctrinā & intelligētiā. Exultat gaudio pr̄ iuſti: q ſapiētē genuit letabitur ī eo. Gaudeat pr̄ tuus & mr̄ tua: & exultet q̄ genuit te. Prebe fili mi cor tuū mihi: & oculi tui vias meas cuſtodiant. Fouea enī pfunda ē meretrix: & puteus anguſtus aliena. Inſidiatur in via quaſi latro: & quos incautos inuenerit interficiet. Cui ve: cuius patri ve: cui rixe: cui fouee: cui ſine cauſa vulnera: cui ſuffoſſio oculorum. Nonne his qui cōmorantur in vino & ſtudēt calicib9 epotādiſ. Ne intuearis vinū qn̄ flaueſcit: cum ſplēduerit in vitro color ei9: Ingreditur blande: & in nouiſſimo mordebit vt coluber: & ſicut regulus venena diffūdet. Oculi tui videbunt extraneas: & cor tuū loqtur puerſa. Et eris ſicut dormiēs in medio mari: & q̄ſi ſopit9 gubernator amiſſo clauo: & dices. Verberauerūt me ſed nō dolui: traxerūt me & ego non ſenſi. Qn̄ euigilabo: & rurſus vina reperiam. 24.

Ne emuleris viros malos: nec deſideres eſſe cum eis: quia rapinas meditatur mēs eorū: & fraudes labia eorum loquūtur. Sapientia edificabitur domus: & prudētia roborabitur. In doctrina replebūtur cellaria vniuerſa ſubſtātia pcioſa & pulcherrima. Vir

ſapiens fortis eſt: & vir doctus robuſtus & validus: quia cum diſpoſitione initur bellum: & erit ſalus vbi multa conſilia ſunt. Excelſa ſtulto ſapiētia: in porta nō aperiet os ſuū. Qui cogitat mala facere: ſtultus vocabitur. Cogitatio ſtulti peccatum eſt: & abominatio hominum detractor. Si deſperaueris lapſus ī die anguſtie: iminuetur fortitudo tua. Erue eos q ducūtur ad mortē: & q trahūtur ad interitū liberare ne ceſſes. Si dixeris vires nō ſuppetūt: qui inſpector eſt cordis ipſe intelligit & ſeruatorem anīe tue nihil fallit: reddetq3 homini iuxta opa ſua. Comede fili mi mel qa bonū eſt: & fauum dulciſſimum gutturi tuo. Sic & doctrina ſapiē aīe tue: quā cū īueneris hēbis in nouiſſimis ſpem: & ſpes tua non peribit. Ne inſidieris & q̄ras impietatē in domo iuſti: ne q3 vaſtes requiē eius. Septies enim cadet iuſtus & reſurget: impii autem corruent in malū. Cum ceciderit inimic9 tu9 ne gaudeas: & in ruina eius ne exultet cor tuū: ne forte videat dominus & diſpliceat ei: & auferat ab eo iram ſuā. Ne contendas cum peſſimis: nec emuleris impios: quoniā non habent futuroꝝ ſpem mali: & lucerna impiorum extinguetur. Time dominum fili mi & regem: & cum detractoribus non cōmiſcearis. Qm̄ repente conſurget perditio eoꝝ: & ruinam vtriuſq3 quis nouit? Hec quoq3 ſapiētibus: cognoſcere perſonam in iudicio nō eſt bonum. Qui dicunt impio iuſtus es: maledicent eis populi: & deteſtabūtur eos tribus. Qui arguunt eum laudabuntur: & ſup eos veniet benedictio. Labia deoſculabitur: q recta verba reſpondet. Prepara foris opus tuū

וְעַתְּדָהּ בַּשָּׂדֶה לָךְ אַחַר וּבָנִיתָ
בֵיתֶךָ: אַל תְּהִי עֵד חִנָּם בְּרֵעֶךָ
וַהֲפִתִּיתָ בִּשְׂפָתֶיךָ: אַל תֹּאמַר
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִי כֵּן אֶעֱשֶׂה לּוֹ
אָשִׁיב לָאִישׁ כְּפָעֳלוֹ: עַל שְׂדֵה
אִישׁ עָצֵל עָבַרְתִּי וְעַל כֶּרֶם
אָדָם חֲסַר לֵב: וְהִנֵּה עָלָה כֻלּוֹ
קִמְּשֹׂנִים כָּסּוּ פָנָיו חֲרֻלִּים
וְגֶדֶר אֲבָנָיו נֶהֱרָסָה: וָאֶחֱזֶה
אָנֹכִי אָשִׁית לִבִּי רָאִיתִי לָקַחְתִּי
מוּסָר: מְעַט שֵׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת
מְעַט חִבֻּק יָדַיִם לִשְׁכָּב: וּבָא
מִתְהַלֵּךְ רֵישֶׁךָ וּמַחְסֹרֶיךָ כְּאִישׁ
מָגֵן:

Cap.xxv.

גַּם אֵלֶּה מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר
הֶעְתִּיקוּ אַנְשֵׁי חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה:
כְּבֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר
וּכְבֹד מְלָכִים חֲקֹר דָּבָר: שָׁמַיִם
לָרוּם וָאָרֶץ לָעֹמֶק וְלֵב מְלָכִים
אֵין חֵקֶר: הָגוֹ סִיגִים מִכָּסֶף
וַיֵּצֵא לַצֹּרֵף כֶּלִי: הָגוֹ רָשָׁע
לִפְנֵי מֶלֶךְ וְיִכּוֹן בַּצֶּדֶק כִּסְאוֹ:
אַל תִּתְהַדַּר לִפְנֵי מֶלֶךְ וּבִמְקוֹם
גְּדֹלִים אַל תַּעֲמֹד: כִּי טוֹב
אֲמָר לְךָ עֲלֵה הֵנָּה מֵהַשְׁפִּילְךָ
לִפְנֵי נָדִיב אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ:
אַל תֵּצֵא לָרִב מַהֵר פֶּן מַה
תַּעֲשֶׂה בְּאַחֲרִיתָהּ בְּהַכְלִים
אֹתְךָ רֵעֶךָ: רִיבְךָ רִיב אֶת רֵעֶךָ
וְסוֹד אַחֵר אַל תְּגָל: פֶּן יְחַסֶּדְךָ
שֹׁמֵעַ וְדִבָּתְךָ לֹא תָשׁוּב:
תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמַשְׂכִּיּוֹת כָּסֶף
דָּבָר דָּבֻר עַל אָפְנָיו: נֶזֶם זָהָב
וַחֲלִי כָתֶם מוֹכִיחַ חָכָם עַל אֹזֶן
שֹׁמָעַת: כְּצִנַּת שֶׁלֶג בְּיוֹם
קָצִיר צִיר נֶאֱמָן לְשֹׁלְחָיו וְנֶפֶשׁ

et diligēter exerce agrū tuum: & poſtea edifices domū tuā. Ne ſis teſtis fruſtra cōtra ꝓximū tuū: nec lactes quemq̄ʒ labiis tuis. Ne dicas: quomodo fecit mihi ſic faciam ei: reddam vnicuiq̄ʒ ſecundum opus ſuū. Per agrū pigri tranſiui: & per vineam viri ſtulti. Et ecce totū repleuerant vrtice: & operuerant ſuperficiem eius ſpine: & maceria lapidum deſtructa erat. Quod cū vidiſſem poſui in corde meo: & exemplo didici diſciplinā. Parū inquam dormies: modicū dormitabis: pauxillū manus cōſeres vt quieſcas. Et veniet tibi quaſi curſor egeſtas tua: & mendicitas quaſi vir armatus.

25.

Hę quoq̄ʒ parabole ſalomonis: quas tranſtulerunt viri ezechie regis iuda. Gloria dei ē celare verbum: & gloria regum inueſtigare ſermonem. Celum ſurſum & terra deorſū: & cor regum inſcrutabile. Aufer rubiginem de argento: & egredietur vas puriſſimū. Aufer impietatem de vultu regis: & firmabitur iuſtitia thron⁹ ei⁹. Ne glorioſus appareas coram rege: & in loco magnorum ne ſteteris. Melius eſt enim vt dicatur tibi aſcēde huc: q̄ʒ vt humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito: ne poſtea emendare nō poſſis cum dehoneſtaueris amicū tuū. Cauſam tuā tracta cum amico tuo: & ſecretum extraneo ne reueles: ne forte inſultet tibi cum audierit: & exprobrare non ceſſet. Mala aurea in lectis argenteis: qui loquitur verbum in tēpore ſuo. Inauris aurea & margarita fulgens: q arguit ſapientē & aurē obediētem. Sicut frigus niuis in die meſſis: ita legat⁹ fidelis ei q̇ miſerit eum: animam ipſius

τ preparare in agrū: τ vade poſt
καὶ παρασκευάζου εἰς τὸν ἀγρόν, καὶ πορεύου κατόπι-
me τ reedificabis domū tuā. Ne ſis
σθέν μου καὶ ἀνοικοδομήσεις τὸν οἶκόν σου. Μὴ ἴσθι
falſus teſtis in tuū ciuē: neque dilateris tuis
ψευδὴς μάρτυς ἐπὶ σὸν πολίτην, μηδὲ πλατύνου σοῖς
labiis. Ne dicas quēadmodū vſus eſt me: vtar
χείλεσι. Μὴ εἴπῃς ὃν τρόπον ἐχρήσατό μοι, χρήσο-
eo: reddā aūt ei ea i q̄b⁹ mihi iniuriat⁹ ē. Sicut agri
μαι αὐτῷ, τίσομαι δὲ αὐτὸν ἅ με ἠδίκησεν. Ὥσπερ γεώρ-
colatione vir ſtult⁹: τ tanq̄ vinea. homo indi-
γιον ἀνὴρ ἄφρων, καὶ ὥσπερ ἀμπελὼν ἄνθρωπος ἐνδε-
gēs mēte ſi dimiſeris eū horrid⁹ fiet τ ſylueſcet
ὴς φρενῶν ἐὰν ἀφῇς αὐτὸν χερσωθήσεται καὶ χορτομανή-
totus: τ fit relictus: at macerie
σει ὅλος, καὶ γίνεται ἐκλελειμμένος, οἱ δὲ φραγμοὶ τῶν
lapidū eius defodiunt. poſtea ego penitētiā egi: aſpe
λίθων αὐτοῦ κατασκάπτονται. ὕστερον ἐγὼ μετενόησα, ἐπέ-
xi ad eligendā diſciplinā. parū dormito:
βλεψα τοῦ ἐκλέξασθαι παιδείαν. Ὀλίγον νυστάζω,
parū aūt dormio: parū aūt amplector manib⁹ pe
ὀλίγον δὲ καθυπνῶ, ὀλίγον δὲ ἐναγκαλίζομαι χερσὶ στή-
ctora. Si aūt hoc feceris: veniet p̄cedens pauptas
θη. Ἐὰν δὲ τοῦτο ποιῇς, ἥξει προπορευομένη ἡ πενία
tua: τ egeſtas quaſi bon⁹ curſor.
σου, καὶ ἡ ἔνδεια ὥσπερ ἀγαθὸς δρομεύς. Ca.25.
He pabole ſalomonis: indiſtincte A
Αὗται αἱ παροιμίαι σολομῶντος, αἱ ἀδιάκριτοι
quas excripſerūt amici ezecie regis
ἃς ἐξεγράψαντο οἱ φίλοι ἐζεκίου τοῦ βασιλέως τῆς
iudee. Gl̃ia dei celat ſmonē: gl̃ia aūt re
ἰουδαίας. Δόξα θεοῦ κρύπτει λόγον, δόξα δὲ βασι-
gis honorat res. Celū excelſū: terra aūt
λέως τιμᾷ πράγματα. Οὐρανὸς ὑψηλός, γῆ δὲ
pfunda: cor aūt regis inſcrutabile. pcute ipſo
βαθεῖα, καρδία δὲ βασιλέως ἀνεξέλεγκτος. Τύπτε ἀδό-
batū argentū: τ purificabit pur omne.
κιμον ἀργύριον, καὶ καθαρισθήσεται καθαρὸν ἅπαν.
Interfice impios a facie regis τ diri
Κτεῖνε ἀσεβεῖς ἐκ προσώπου βασιλέως καὶ κατορ-
get in iuſticia thron⁹ ei⁹. Ne ſuperbias
θώσει ἐν δικαιοσύνῃ ὁ θρόνος αὐτοῦ. Μὴ ἀλαζονεύου
corā rege: neq̄ʒ in locis principū ſtete
ἐνώπιον βασιλέως, μηδὲ ἐν τόποις δυναστῶν ὑφίστα-
ris. Meli⁹ eīn vt dicat tibi aſcēde ad me q̄
σο. Κρεῖσσον γὰρ τὸ ῥηθῆναί σοι ἀνάβαινε πρός με ἢ
humiliare te in facie pncipis: q̄ viderūt ocu Luce. 14.b.
ταπεινῶσαί σε ἐν προσώπῳ δυνάστου, ἃ εἶδον οἱ ὀφ-
li tui dic. Ne incidas in iurgiū cito:
θαλμοί σου λέγε. Μὴ πρόσπιπτε εἰς μάχην ταχέως,
ne peniteas in nouiſſimis. Quādo vtiq̄ʒ tibi exprobra
ἵνα μὴ μεταμεληθῇς ἐπ' ἐσχάτων. Ἡνίκα δ' ἄν σε ὀνειδί-
uerit amic⁹ recede retro. Ne deſpicias:
σῃ ὁ φίλος ἀναχώρει εἰς τὰ ὀπίσω. Μὴ καταφρόνει,
ne tibi exprobret q̄dē amicus. At iurgiū tuū τ inimicitia
μή σε ὀνειδίσῃ μὲν ὁ φίλος. Ἡ δὲ μάχη σου καὶ ἡ ἔχθρα
nō aberit ſed erit tibi eq̄lis morti. Gr̃a τ ami B
οὐκ ἀπέσται ἀλλ' ἔσται σοι ἴση θανάτου. Χάρις καὶ φι-
citia liberat: q̄s ſerua tibi: ne exprobrabi
λία ἐλευθεροῖ, ἃς τήρησον σεαυτῷ, ἵνα μὴ ἐπονείδι-
lis fias: ſed cuſtodi vias tuas liberali
στος γένῃ, ἀλλὰ φύλαξον τὰς ὁδούς σου εὐσυναλλά-
ter. malū aureū monili ſardij ſic dicere
κτως. μῆλον χρυσοῦν ἐν ὁρμίσκῳ σαρδίου οὕτως εἰπεῖν
ſmonē. In inaurē aureā ſardiū p̄tioſū liga
λόγον. Εἰς ἐνώτιον χρυσοῦν σάρδιον πολυτελὲς δέ-
tū eſt. ſermo ſapiēs in obedietē aurē: ſicut exitus ni-
δεται. λόγος σοφὸς εἰς εὐήκοον οὖς, ὥσπερ ἔξοδος χιό-
uis in tp̄e meſſis eſtui prodeſt: ſic legat⁹ fide
νος ἐν ἀμήτῳ κατὰ καῦμα ὠφελεῖ, οὕτως ἄγγελος πι-
lis mittētib⁹ eū: aiab⁹ eīn
στὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτόν, ψυχὰς γὰρ

eo vtentiū pdeſt. Sicut venti τ nubes
τῶν αὐτῷ χρωμένων ὠφελεῖ. Ὥσπερ ἄνεμοι καὶ νέφη
τ pluuie clariſſime: ſic q̄ gl̃iant in do
καὶ ὑετοὶ ἐπιφανέστατοι, οὕτως οἱ καυχώμενοι ἐπὶ δό-
no mēdaci. In patientia pſperitas regib⁹:
ſ.15.a. σει ψευδεῖ. Ἐν μακροθυμίᾳ εὐοδία βασιλεῦσιν,
C lingua aūt mollis cōfringit oſſa. Mel inueniēs comede
γλῶσσα δὲ μαλακὴ συντρίβει ὀστᾶ. Μέλι εὑρὼν φάγε
qd̄ ſufficit: ne forte replet⁹ euomas. rar induc
τὸ ἱκανόν, μήποτε πλησθεὶς ἐξεμέσῃς. σπάνιον εἴσαγε
tuū pedē ad tuū amicū: neq̄ñ faciat⁹
σὸν πόδα πρὸς τὸν σεαυτοῦ φίλον, μήποτε πλησθείς
te oderit te. claua τ gladi⁹ τ ſagittatio ſpicula
σου μισήσῃ σε. ῥόπαλον καὶ μάχαιρα καὶ τόξευμα ἀκιδω-
ta: ſic τ vir q̄ teſtificat cōtra amicū ſuū
τόν, οὕτως καὶ ἀνὴρ ὁ καταμαρτυρῶν τοῦ φίλου αὐτοῦ
teſtimoniū falſū. Dens mali τ pes iniqui
μαρτυρίαν ψευδῆ. Ὀδοὺς κακοῦ καὶ ποὺς παρανόμου
peribit in die mala. Sicut acetū trahit inutile:
ὀλεῖται ἐν ἡμέρᾳ κακῇ. Ὥσπερ ὄξος ἕλκει ἀσύμφορον,
ſic incidēs paſſio in corpore cor irritat.
οὕτως προσπεσὸν πάθος ἐν σώματι καρδίαν λυπεῖ.
Sicut tinea veſtimēto τ vermis ligno: ſic triſticia
Ὥσπερ σὴς ἱματίῳ καὶ σκώληξ ξύλῳ, οὕτως λύπη
viri nocet cordi. ſi eſurit inimic⁹ tu⁹:
Ro.12. ἀνδρὸς βλάπτει καρδίαν. ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου,
b. ciba illū. ſi ſitit da bibere ei. Hoc eīn
τρέφε αὐτόν. ἐὰν διψᾷ πότιζε αὐτόν. Τοῦτο γὰρ
faciēs carbones ignis accumulabis ſup caput ei⁹
ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐ-
D at dn̄s retribuet tibi bona. vētus boreas ſuſci
τοῦ, ὁ δὲ κύριος ἀνταποδώσει σοι ἀγαθά. ἄνεμος βορέας ἐξε-
tat nubes: facies aūt iuerecūda linguā irritat.
γείρει νέφη, πρόσωπον δὲ ἀναιδὲς γλῶσσαν ἐρεθίζει.
Meli⁹ habitare in angulo dom⁹: q̄ cū mulie-
ſ.21.b. Κρεῖσσον οἰκεῖν ἐπὶ γωνίας δώματος, ἢ μετὰ γυναι-
re cōtentioſa in domo cōmuni. Sicut aqua frigida
κὸς λοιδόρου ἐν οἰκίᾳ κοινῇ. Ὥσπερ ὕδωρ ψυχρὸν
aie ſitienti blāda: ſic nūti⁹ bon⁹ de terra
ψυχῇ διψώσῃ προσηνές, οὕτως ἀγγελία ἀγαθὴ ἐκ γῆς
lōginqua. Sicut ſiquis fontē obturet τ aque
μακρόθεν. Ὥσπερ εἴ τις πηγὴν φράσσοι καὶ ὕδατος
exitū diſperdat: ſic indecēs iuſtū cecidiſ-
Eccl.3. ἔξοδον λυμαίνοιτο, οὕτως ἄκοσμον δίκαιον πεπτωκέ-
c. ſe corā impio. Comedere mel multū nō bonū:
ναι ἐνώπιον ἀσεβοῦς. Ἐσθίειν μέλι πολὺ οὐ καλόν,
in p̄tio hērē aūt oportet ſmōes gl̃ioſos. Sicut vrbs
τιμᾷν δὲ χρὴ λόγους ἐνδόξους. Ὥσπερ πόλις τὰ
muros diſiectos hēns τ immurata: ſic vir q̄
τείχη καταβεβλημένη καὶ ἀτείχιστος, οὕτως ἀνὴρ ὃς
nō cū ↄſilio aliq̄d facit.
οὐ μετὰ βουλῆς τι πράσσει. Ca.26.
A Sicut ros in tp̄e meſſis τ ſicut pluuia in
Ὥσπερ δρόσος ἐν ἀμήτῳ καὶ ὥσπερ ὑετὸς ἐν
vere: ſic nō eſt ſtulto gl̃ia. Sicut aues vo-
θέρει, οὕτως οὐκ ἔστιν ἄφρονι τιμή. Ὥσπερ ὄρνεα πέ-
B lāt τ paſſeres: ſic maledictio janis nō ſuperue
τανται καὶ στρουθοί, οὕτως ἀρὰ ματαία οὐκ ἐπελεύ-
niet vlli. Sicut flagellū equo τ ſtimul⁹ aſino:
σεται οὐδενί. Ὥσπερ μάστιξ ἵππῳ καὶ κέντρον ὄνῳ,
ſic virga gēti iniquę. Ne reſpōdeas ſtul-
οὕτως ῥάβδος ἔθνει παρανόμῳ. Μὴ ἀποκρίνου ἄφρο-
to iuxta ei⁹ ſtulticiā: ne ſimilis fias ei
νι κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφροσύνην, ἵνα μὴ ὅμοιος γένῃ αὐ-
ſed reſpōde ſtulto ad ei⁹ ſtulti
τῷ. Ἀλλὰ ἀποκρίνου ἄφρονι πρὸς τὴν ἐκείνου ἀφρο-
tiā: ne videat ſapiēs apud ſeipm̄. Ex
σύνην, ἵνα μὴ φαίνηται σοφὸς παρ' ἑαυτῷ. Ἐκ τῶν
ſuis viis opprobriū
ἑαυτοῦ ὁδῶν ὄνειδος

requieſcere facit. Nubes & ventus & pluuie nō ſequētes: vir glorioſus & pmiſſa nō cōplens. Patiētia lenietur princeps: & lingua mollis confringet duriciam. Mel inueniſti: comede quod ſufficit tibi: ne forte ſatiatus euomas illud. Subtrahe pedē tuū de domo proximi tui: neq̄ñ ſatiatus oderit te. Iaculum & gladius & ſagitta acuta: homo qui loquitur cōtra ꝓximū ſuū falſuʒ teſtimoniū. Dens putridus & pes laſſus: qui ſperat ſuper infideli in die anguſtie: & amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro: qui cantat carmina cordi peſſimo. Si eſurierit inimicus tuus ciba illum: ſi ſitit da ei aquam bibere. Prunas enim cōgregabis ſuper caput ei⁹: & dn̄s reddet tibi. Ventus aquilo diſſipat pluuias: & facies triſtis linguā detrahentē. Melius eſt ſedere in angulo domatis: q̄ʒ cū muliere litigioſa & in domo cōmuni. Aqua frigida anime ſitienti: & nuncius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede & vena corrupta: iuſtus cadens corā impio. Sicut qui mel multū comedit nō ē ei bonū: ſic q ſcrutator eſt maieſtatis opprimetur a gloria. Sicut vrbs patens & abſq̄ʒ muroꝝ ambitu: ita vir q nō poteſt in loquēdo cohibere ſpiritum ſuum.

26.

Quomodo nix i eſtate: & pluuie i meſſe: ſic indecēs eſt ſtulto gloria. Sicut auis ad alta tranſuolans: & paſſer quolibet vadēs ſic maledictū fruſtra ꝓlatū in quēpiā ſuperueniet. Flagellū equo & chamus aſino & virga in dorſo iprudētiū. Ne rñdeas ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā ne efficiaris ei ſimilis. Reſponde ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā: ne ſibi ſapiens eſſe videatur. Claudus pedib⁹ & iniquitatem

אֲדֹנָיו יָשִׁיב: נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם
אָיִן אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שָׁקֶר:
בְּאֹרֶךְ אַפַּיִם יְפֻתֶּה קָצִין
וְלָשׁוֹן רַכָּה תִּשְׁבָּר גָּרֶם: דְּבַשׁ
מָצָאתָ אֱכֹל דַּיֶּךָּ פֶּן תִּשְׂבָּעֶנּוּ
וַהֲקֵאתוֹ: הֹקַר רַגְלְךָ מִבֵּית
רֵעֶךָ פֶּן יִשְׂבָּעֲךָ וּשְׂנֵאֶךָ: מֵפִיץ
וְחֶרֶב וְחֵץ שָׁנוּן אִישׁ עֹנֶה
בְרֵעֵהוּ עֵד שָׁקֶר: שֵׁן רָעָה
וְרֶגֶל מוּעָדֶת מִבְטָח בּוֹגֵד בְּיוֹם
צָרָה: מַעֲדֶה בֶּגֶד בְּיוֹם קָרָה
חֹמֶץ עַל נָתֶר וְשָׁר בַּשִּׁרִים
עַל לֶב רָע: אִם רָעֵב שֹׂנַאֲךָ
הַאֲכִלֵהוּ לָחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ
מָיִם: כִּי גֶחָלִים אַתָּה חֹתֶה עַל
רֹאשׁוֹ וַיהוָה יְשַׁלֶּם לָךְ: רוּחַ
צָפוֹן תְּחוֹלֵל גָּשֶׁם וּפָנִים נִזְעָמִים
לְשׁוֹן סָתֶר: טוֹב שֶׁבֶת עַל פִּנַּת
גָּג מֵאֵשֶׁת מִדְיָנִים וּבֵית חָבֶר:
מַיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֲיֵפָה
וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאֶרֶץ מֶרְחָק:
מַעְיָן נִרְפָּשׂ וּמָקוֹר מָשְׁחָת
צַדִּיק מָט לִפְנֵי רָשָׁע: אָכֹל
דְּבַשׁ הַרְבּוֹת לֹא טוֹב וְחֵקֶר
כְּבֹדָם כָּבוֹד: עִיר פְּרוּצָה אֵין
חוֹמָה אִישׁ אֲשֶׁר אֵין מַעְצָר
לְרוּחוֹ:

Cap.xxvj.

כַּשֶּׁלֶג בַּקַּיִץ וְכַמָּטָר בַּקָּצִיר
כֵּן לֹא נָאוֶה לִכְסִיל כָּבוֹד:
כַּצִּפּוֹר לָנוּד כַּדְּרוֹר לָעוּף כֵּן
קִלְלַת חִנָּם לֹא תָבֹא: שׁוֹט
לַסּוּס מֶתֶג לַחֲמוֹר וְשֵׁבֶט לְגֵו
כְּסִילִים: אַל תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ
פֶּן תִּשְׁוֶה לּוֹ גַם אָתָּה: עֲנֵה
כְסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן יִהְיֶה חָכָם
בְּעֵינָיו: מְקַצֶּה רַגְלַיִם חָמָס

שֹׁתֶה שֹׁלֵחַ דְּבָרִים בְּיַד כְּסִיל׃
דַּלְיוּ שֹׁקַיִם מִפִּסֵּחַ וּמָשָׁל — דלה שוק
בְּפִי כְסִילִים׃ כִּצְרוֹר אֶבֶן — פה כסל
בְּמַרְגֵּמָה כֵּן נוֹתֵן לִכְסִיל כָּבוֹד׃ — רגם נתן
חוֹחַ עָלָה בְיַד שִׁכּוֹר וּמָשָׁל — כבד שכר
בְּפִי כְסִילִים׃ רַב מְחוֹלֵל כֹּל — חול
וְשֹׂכֵר כְּסִיל וְשֹׂכֵר עֹבְרִים׃ כְּכֶלֶב
שָׁב עַל קֵאוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה — שוב קוא
בְאִוַּלְתּוֹ׃ רָאִיתָ אִישׁ חָכָם — שנה ראה
בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ׃ — קוה
אָמַר עָצֵל שַׁחַל בַּדָּרֶךְ אֲרִי — אמר ארה
בֵּין הָרְחֹבוֹת׃ הַדֶּלֶת תִּסּוֹב עַל — סבב
צִירָהּ וְעָצֵל עַל מִטָּתוֹ׃ טָמַן — ציר נטה
עָצֵל יָדוֹ בַּצַּלָּחַת נִלְאָה לַהֲשִׁיבָהּ — לאה שוב
אֶל פִּיו׃ חָכָם עָצֵל בְּעֵינָיו
מִשִּׁבְעָה מְשִׁיבֵי טָעַם׃ מַחֲזִיק — חזק
בְּאָזְנֵי כָלֶב עֹבֵר מִתְעַבֵּר עַל — עבר
רִיב לֹּא לוֹ׃ כְּמִתְלַהְלֵהַּ הַיֹּרֶה — ריב להה
זִקִּים חִצִּים וָמָוֶת׃ כֵּן אִישׁ — זקק
רִמָּה אֶת רֵעֵהוּ וְאָמַר הֲלֹא — רמה
מְשַׂחֵק אָנִי׃ בְּאֶפֶס עֵצִים תִּכְבֶּה — שחק כבה
אֵשׁ וּבְאֵין נִרְגָּן יִשְׁתֹּק מָדוֹן׃ — רגן שתק
פֶּחָם לְגֶחָלִים וְעֵצִים לְאֵשׁ — דון
וְאִישׁ מִדְיָנִים לְחַרְחַר רִיב׃ — חרר
דִּבְרֵי נִרְגָּן כְּמִתְלַהֲמִים וְהֵם — להם
יָרְדוּ חַדְרֵי בָטֶן׃ כֶּסֶף סִיגִים
מְצֻפֶּה עַל חָרֶשׂ שְׂפָתַיִם דֹּלְקִים — צפה שפה
וְלֶב רָע׃ בִּשְׂפָתָו יִנָּכֵר שׂוֹנֵא — רוע נכר
וּבְקִרְבּוֹ יָשִׁית מִרְמָה׃ כִּי — שות רמה
יְחַנֵּן קוֹלוֹ אַל תַּאֲמֶן בּוֹ — חנן אמן
כִּי שֶׁבַע תּוֹעֵבוֹת בְּלִבּוֹ׃ תִּכַּסֶּה — תעב כסה
שִׂנְאָה בְּמַשָּׁאוֹן תִּגָּלֶה רָעָתוֹ — נשא גלה
בְקָהָל׃ כֹּרֶה שַׁחַת בָּהּ יִפֹּל — נפל
וְגֹלֵל אֶבֶן אֵלָיו תָּשׁוּב׃ לְשׁוֹן — גלל שוב
שֶׁקֶר יִשְׂנָא דַכָּיו וּפֶה חָלָק — לשן שנא דכא
יַעֲשֶׂה מִדְחֶה׃ — עשה דחה

bibēs: q mittit verba p nunciū ſtultū. Quō pulchras fruſtra habet claudus tibias: ſic indecēs eſt in ore ſtultorū parabola. Sicut qui mittit lapidē in aceruū mercurii: ita qui tribuit inſipiēti honorem. Quō ſi ſpina naſcatur in manu temulēti: ſic pabola in ore ſtultorū. Iudiciū determinat cauſas: & q ipoſuit ſtulto ſilentiū iras mitigat. Sicut canis q reuertitur ad vomitū ſuū: ſic ipruđēs qui iterat ſtulticiā ſuam. Vidiſti hoiem ſapientē ſibi videri: magis illo ſpem habebit inſipiēs. Dicit piger leo ē in via: & leena in itineribꝰ. Sicut oſtiū vertitur in cardine ſuo: ita piger in lectulo ſuo. Abſcondit piger manus ſub aſcella ſua: & laborat ſi ad os ſuū eas cōuerterit. Sapiētior ſibi ſtultus videtur: ſeptē viris loquētibus ſentētias. Sicut q apprehēdit auribus canē: ſic qui trāſit & ipatiēs cōmiſcetur rixe alteriꝰ. Sicut noxius eſt qui mittit ſagittas & lāceas in mortem: ita vir qui fraudulēter nocet amico ſuo: & cū fuerit deprehenſus dicet: ludēs feci. Cum defecerit ligna extinguetur ignis: & ſuſurrone ſubtracto iurgia cōquieſcūt. Sicut carbones ad prunas & ligna ad ignem: ſic homo iracundus ſuſcitat rixas. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia: & ipſa puenīūt ad intima cordis. Quō ſi argēto ſordido ornare velis vas fictile: ſic labia tumentia cum peſſimo corde ſociata. Labiis ſuis intelligitur inimicus: cum in corde tractauerit dolos. Quando ſubmiſerit vocem ſuā ne credideris ei: quoniā ſeptem nequitie ſunt in corde illius. Qui operit odium fraudulēter: reuelabitur malicia eius in concilio. Qui fodit foueā incidet in eam: & qui voluit lapidē reuertetur ad euȝ. Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas. 27.

facit: qui mittit per nuncium stultum sermonem. Au-
ποιεῖται, ὁ ἀποστείλας δι᾽ ἀγγέλου ἄφρονος λόγον. Ἀφε-
fer facultatem crurum: et parabolam ex ore stultorum.
λοῦ πορείαν σκελῶν, καὶ παροιμίαν ἐκ στόματος ἀφρόνων.
Qui ligat lapidem in funda: similis est tri-
Ὃς ἀποδεσμεύει λίθον ἐν σφενδόνῃ, ὅμοιός ἐστι τῷ δι-
buenti stulto gloriam. Spine naſcuntur in manu te-
δόντι ἄφρονι δόξαν. Ἄκανθαι φύονται ἐν χειρὶ τοῦ με-
mulenti: ſeruitus autem in manu ſtultorum. Multum cru-
θύσου, δουλεία δὲ ἐν χειρὶ τῶν ἀφρόνων. Πολλὰ χει-
at omnis caro ſtultorum: conterit enim ſtu-
μάζεται πᾶσα σὰρξ ἀφρόνων, συντρίβεται γὰρ ἡ ἔκστα- 2.Pe. 2.c.
por eorum. Sicut canis cum reuertitur ad ſuum
σις αὐτῶν. Ὥσπερ κύων ὅταν ἐπέλθῃ ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ
vomitum et abominabilis fit: ſic ſtultus ſua ma-
ἔμετον καὶ μισητὸς γένηται, οὕτως ἄφρων τῇ ἑαυτοῦ κα-
litia reuertens ad ſuum peccatum. Uidi vi-
κίᾳ ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ ἁμαρτίαν. Εἶδον ἄν-
rum videri apud ſeipſum ſapientem eſſe: ſpem tamen
δρα δόξαντα παρ᾽ ἑαυτῷ σοφὸν εἶναι, ἐλπίδα μέντοι
me habuit magis ſtultus ipſo. Dicit piger miſ-
ἔσχε μᾶλλον ἄφρων αὐτοῦ. Λέγει ὀκνηρὸς ἀποστελ-
ſus in viam: leo in viis: in autem pla-
λόμενος εἰς ὁδόν, λέων ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν δὲ ταῖς πλα-
teis occiſores. Sicut hoſtium vertitur in car-
τείαις φονευταί. Ὥσπερ θύρα στρέφεται ἐπὶ τοῦ στρόφιγ-
dine: ita piger in lectulo ſuo. Abſcondens pi-
γος, οὕτως ὀκνηρὸς ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ. Κρύψας ὀκνη-
ger manum in ſinu ſuo: non poteſt in-
ρὸς τὴν χεῖρα ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, οὐ δυνήσεται ἐπε-
ferre ad os. Sapientior piger ſibi vide-
νεγκεῖν εἰς τὸ στόμα. Σοφώτερος ὀκνηρὸς ἑαυτῷ φαίνε-
tur: quam in ſacietate afferens nuntium. Si-
ται, τοῦ ἐν πλησμονῇ ἀποκομίζοντος ἀγγελίαν. Ὥσ-
cut qui tenet caudam canis: ſic qui preſidet alieno
περ ὁ κρατῶν κέρκου κυνός, οὕτως ὁ προεστὼς ἀλλοτρίας
iudicio. Sicut qui curant, proiiciunt ſermones in ho-
κρίσεως. Ὥσπερ οἱ ἰώμενοι προβάλλουσι λόγους εἰς ἀν-
mines: qui autem occurrit ſermoni primus ſupplantabi-
θρώπους, ὁ δὲ ἀπαντήσας τῷ λόγῳ πρῶτος ὑποσκελισθή-
tur: ſic omnes qui inſidiantur ſuis ami-
σεται, οὕτως πάντες οἱ ἐνεδρεύοντες τοὺς ἑαυτῶν φί-
cis. Cum autem deprehenſi fuerint: dicunt quod ludens fe-
λους. Ὅταν δὲ φωραθῶσι, λέγουσιν ὅτι παίζων ἔ-
ci. In multis lignis germinat ignis: ubi autem non eſt
πραξα. Ἐν πολλοῖς ξύλοις θάλλει πῦρ, ὅπου δὲ οὐκ ἔστι
furens deſinit iurgium. Focus carbonibus et ligna igni:
δίθυμος ἡσυχάζει μάχη. Ἐσχάρα ἄνθραξι καὶ ξύλα πυρί,
vir autem conuiciator ad turbationem rixe. Sermones ſuſurronis
ἀνὴρ δὲ λοίδορος εἰς ταραχὴν μάχης. Λόγοι κερκώπων
molles: ipſi autem feriunt in penetralia viſcerum.
μαλακοί, οὗτοι δὲ τύπτουσιν εἰς ταμιεῖα σπλάγχνων.
Argentum datum cum dolo: ſicut teſta reputandum:
Ἀργύριον διδόμενον μετὰ δόλου, ὥσπερ ὄστρακον ἡγητέ-
labia leuia cor celant triſte. Labiis
ον, χείλη λεῖα καρδίαν καλύπτει λυπηράν. Χείλεσι
omnia annuit plorans inimicus: in autem cor-
πάντα ἐπινεύει κλαίων ὁ ἐχθρός, ἐν δὲ τῇ καρ-
de machinatur dolos. Si te rogauerit inimicus ma-
δίᾳ τεκταίνεται δόλους. Ἐάν σου δέηται ὁ ἐχθρὸς με-
gna voce, ne credideris ei: ſeptem enim ſunt nequitie in
γάλῃ τῇ φωνῇ, μὴ πεισθῇς αὐτῷ, ἑπτὰ γάρ εἰσι πονηρίαι ἐν
corde illius. Qui operit inimicitiam componit dolum: re-
τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Ὁ κρύπτων ἔχθραν συνίστησι δόλον, ἐκκα-
lat autem ſua peccata notabilis in concilio. Qui
λύπτει δὲ τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας εὔγνωστος ἐν συνεδρίῳ. Ὁ
fodit foueam proximo incidet in eam: qui autem
ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν, ὁ δὲ κυ- Eccl. 10.b.
voluit lapidem ſuper ſe voluit. Lingua mendax odit veri- Eccli. 27.d.
λίων λίθον, ἐφ᾽ ἑαυτὸν κυλίει. Γλῶσσα ψευδὴς μισεῖ ἀλή-
tatem: os autem patens facit ſeditionem.
θειαν, στόμα δὲ ἄστεγον ποιεῖ ἀκαταστασίας. Ca.27.

Ne glorieris de futuris in craſtinum: non enim noſti quid pa-
Μὴ καυχῶ τὰ εἰς αὔριον, οὐ γὰρ γινώσκεις τί τέ-
riet ſuperuentura dies. Laudet te vicinus et non tuum
ξεται ἡ ἐπιοῦσα. Ἐγκωμιαζέτω σε ὁ πέλας καὶ μὴ τὸ σὸν
os: extraneus et non tua labia. Graue ſaxum et
στόμα, ἀλλότριος καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη. Βαρὺ λίθος καὶ
onerosa arena: ira autem ſtulti grauior vtro-
δυσβάστακτον ἄμμος, ὀργὴ δὲ ἄφρονος βαρυτέρα ἀμφο-
que. Immiſericors furor et acuta ira: ſed nihil ſu-
τέρων. Ἀνελεήμων θυμὸς καὶ ὀξεῖα ὀργή, ἀλλ᾽ οὐδὲν ὑ-
Eccl.11. b. ſtinet zelus. Meliores redargutiones manifeſte
φίσταται ζῆλος. Κρείσσους ἔλεγχοι ἀποκαλυπτόμενοι
abſconditam amicitiam. fideliora vulnera amici: quam
κρυπτομένης φιλίας. Ἀξιοπιστότερά ἐστι τραύματα φίλου, ἢ
voluntaria oſcula inimici. Anima in ſaturitate fauis fa-
ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. Ψυχὴ ἐν πλησμονῇ οὖσα κη-
uis illudit: anime autem eſurienti et amara dulcia
ρίοις ἐμπαίζει, ψυχῇ δὲ ἐνδεεῖ καὶ τὰ πικρὰ γλυκέα
Job.6. a. videntur. Sicut auis cum deuolauerit a pro-
φαίνεται. Ὥσπερ ὄρνεον ὅταν καταπετασθῇ ἐκ τῆς ἰδί-
prio nido: ſic homo in ſeruitutem deducitur cum exulauerit
ας νοσσιᾶς, οὕτως ἄνθρωπος δουλοῦται ὅταν ἀποξενω-
θῇ a propriis locis. Unguentis et vinis et odo-
θῇ ἐκ τῶν ἰδίων τόπων. Μύροις καὶ οἴνοις καὶ θυμιά-
ribus delectatur cor: diſrumpitur autem ab accidentibus
μασι τέρπεται καρδία, καταρρήγνυται δὲ ὑπὸ συμπτω-
μάτων ψυχή. Amicum tuum aut amicum paternum ne dimit-
Φίλον σὸν ἢ φίλον πατρῷον μὴ ἐγκα-
tas: in autem domum fratris tui ne ingredia-
ταλίπῃς, εἰς δὲ τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ σου μὴ εἰσέλ-
ris infortunatus eris. Melior amicus prope: quam frater longe
θῃς ἀτυχῶν. Κρείσσων φίλος ἐγγύς, ἢ ἀδελφὸς μακρὰν
habitans. Sapiens eſto fili: vt letetur mei cor:
οἰκῶν. Σοφὸς γίνου υἱέ, ἵνα εὐφραίνηταί μου ἡ καρ-
et auerte a te exprobrantes ſermones.
δία, καὶ ἀπόστρεψον ἀπὸ σοῦ ἐπονειδίστους λόγους.
Aſtutus malis ſuperuenientibus abſconditur: ſtulti autem
Πανοῦργος κακῶν ἐπερχομένων ἀπεκρύβη, ἄφρονες δὲ
5.10.c aggredientes penam ſoluent. Tolle veſtimentum e-
ἐπελθόντες ζημίαν τίσουσιν. Ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον αὐ-
ius: aduenit enim iniuriator et aliena diſper-
τοῦ, παρῆλθε γὰρ ὑβριστής, ὅστις τὰ ἀλλότρια λυμαίνε-
dit. Qui vtique benedixit amico mane: a maledicente nihil
ται. Ὃς ἂν εὐλογῇ φίλον τὸ πρωΐ, καταρωμένου οὐδὲν
differre videbitur. Gutte eiiciunt hominem in
διαφέρειν δόξει. Σταγόνες ἐκβάλλουσιν ἄνθρωπον ἐν ἡ-
5.16.b die hyemali de domo ſua: ſic et mu-
μέρᾳ χειμερινῇ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ὡσαύτως καὶ γυ-
lier conuiciatrix de propria domo. Boreas aſper ve-
νὴ λοίδορος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου. Βορέας σκληρὸς ἄνε-
tus: nomine autem dexter vocatur. Ferrum fer-
μος, ὀνόματι δὲ ἐπιδέξιος καλεῖται. Σίδηρος σίδη-
rum acuit: vir autem acuit faciem amici. Qui
ρον ὀξύνει, ἀνὴρ δὲ παροξύνει πρόσωπον ἑταίρου. Ὃς
plantat ficum comedet fructus eius: qui autem cu-
φυτεύει συκῆν φάγεται τοὺς καρποὺς αὐτῆς, ὃς δὲ φυ-
ſtodit ſuum dominum honorificabitur. Sicut non ſimiles
λάσσει ἑαυτοῦ κύριον τιμηθήσεται. Ὥσπερ οὐχ ὅμοια
facies faciebus: ſic neque corda ho-
πρόσωπα προσώποις, οὕτως οὐδὲ αἱ καρδίαι τῶν ἀν-
minum ſimilia. Infernus et perditio non implentur:
Infra. 30.c. θρώπων ὅμοιαι. Ἅδης καὶ ἀπώλεια οὐκ ἐμπίμπλανται,
Eccl.1. b. ſimiliter et oculi hominum inſatiabiles. Abo-
ὡσαύτως καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄπληστοι. Βδέ-
minatio domino qui firmat oculum: et indocti intempe-
λυγμα κυρίῳ στηρίζων ὀφθαλμόν, καὶ οἱ ἀπαίδευτοι ἀκρα-
rantes lingua. Probatio argento et auro ignitio:
τεῖς γλώσσῃ. Δοκίμιον ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ πύρωσις,
vir autem probatur per os laudantium eum.
ἀνὴρ δὲ δοκιμάζεται διὰ στόματος ἐγκωμιαζόντων αὐτόν.
Si verberaueris ſtultum in medio concilio
Ἐὰν μαστιγοῖς τὸν ἄφρονα ἐν μέσῳ συνεδρίῳ

Ne glorieris in craſtinum: ignorans quid ſupuentura pariat dies. Laudet te alienus & non os tuum: extraneus & non labia tua. Graue eſt ſaxum & onerosa arena: ſed ira ſtulti vtroq; grauior. Ira nō habet miſericordiam nec erumpens furor: & impetum cōcitati ſpūs ferre quis poterit? Melior eſt manifeſta correctio q̄ȝ amor abſcōditus. Meliora ſūt vulnera diligētis: q̄ȝ fraudulenta oſcula odientis. Anima ſaturata calcabit fauum: & anima eſuriens etiā amarū pro dulci ſumet. Sicut auis trāſmigrās de nido ſuo: ſic vir qui derelinquit locum ſuum. Vnguēto & variis odoribꝰ delectatur cor: & bonis amici cōſiliis aīa dulcoratur. Amicum tuū & amicū patris tui ne dimiſeris: & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue. Melior eſt vicinus iuxta: q̄ȝ frater pcul. Stude ſapiē fili mi & letifica cor meum vt poſſis exprobrāti rñdere ſermonē. Aſtutꝰ vidēs malū abſcōditus ē: paruuli tranſeuntes ſuſtinuerunt diſpendia. Tolle veſtimētū eiꝰ qui ſpopondit p extraneo: & pro alienis aufer ei pignus. Qui bñdicit pximo ſuo voce grandi de nocte cōſurgēs: maledicēti ſimilis erit. Tecta pſtillantia in die frigoris & litigioſa mulier cōparātur. Qui retinet eam q̄ſi qui ventū teneat: & oleum dextre ſue vocat. Ferrum ferro exacuitur: & hō exacuit faciē amici ſui. Qui ſeruat ficū comedet fructus eiꝰ: & qui cuſtos eſt dñi ſui glorificabitur. Quō in aquis reſplendēt vultus pſpicientiū: ſic corda hoim manifeſta ſunt prudētibus. Infernus & perditio nunq̄ȝ iplentur: ſimiliter & oculi hoim iſatiabiles. Quō pbatur in cōflatorio argentū & in fornace aurū: ſic probatur hō ore laudantis. Si cōtuderis ſtultū in pila quaſi ptiſanas: feriente deſuper

אַל תִּתְהַלֵּל בְּיוֹם מָחָר כִּי לֹא — Ca.xxvij. הלל
תֵדַע מַה יֵּלֶד יוֹם׃ יְהַלֶּלְךָ זָר — ידע
וְלֹא פִיךָ נָכְרִי וְאַל שְׂפָתֶיךָ׃
כֹּבֶד אֶבֶן וְנֵטֶל הַחוֹל וְכַעַס — פה
אֱוִיל כָּבֵד מִשְּׁנֵיהֶם׃ אַכְזְרִיּוּת — אול שנה
חֵמָה וְשֶׁטֶף אָף וּמִי יַעֲמֹד לִפְנֵי — כזר עמד פנה
קִנְאָה׃ טוֹבָה תּוֹכַחַת מְגֻלָּה — קנא גלה
מֵאַהֲבָה מְסֻתָּרֶת׃ נֶאֱמָנִים פִּצְעֵי — סתר אמן
אוֹהֵב וְנַעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׂוֹנֵא׃ — אהב עתר
נֶפֶשׁ שְׂבֵעָה תָּבוּס נֹפֶת וְנֶפֶשׁ — נשק בוס
רְעֵבָה כָּל מַר מָתוֹק׃ כְּצִפּוֹר — נוף מתק
נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד — צפר נדד
מִמְּקוֹמוֹ׃ שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יְשַׂמַּח — קום שמח
לֵב וּמֶתֶק רֵעֵהוּ מֵעֲצַת נָפֶשׁ׃ — יעץ
רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזֹב — רעה עזב
וּבֵית אָחִיךָ אַל תָּבוֹא בְּיוֹם — בוא
אֵידֶךָ טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח — קרב
רָחוֹק׃ חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי — רחק
וְאָשִׁיבָה חֹרְפִי דָבָר׃ עָרוּם רָאָה — שוב ערם
רָעָה נִסְתָּר פְּתָאיִם עָבְרוּ — סתר פתה
נֶעֱנָשׁוּ׃ קַח בִּגְדוֹ כִּי עָרַב זָר — ענש לקח
וּבְעַד נָכְרִיָּה חַבְלֵהוּ׃ מְבָרֵךְ — ברך
רֵעֵהוּ בְּקוֹל גָּדוֹל בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּים — גדל שכם
קְלָלָה תֵּחָשֶׁב לוֹ׃ דֶּלֶף טוֹרֵד — חשב
בְּיוֹם סַגְרִיר וְאֵשֶׁת מִדְיָנִים — איש רון
נִשְׁתָּוָה׃ צֹפְנֶיהָ צָפַן רוּחַ — שוה
וְשֶׁמֶן יְמִינוֹ יִקְרָא׃ בַּרְזֶל — ימן קרא
בְּבַרְזֶל יָחַד וְאִישׁ יַחַד פְּנֵי רֵעֵהוּ׃ — פנה
נֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל פִּרְיָהּ וְשֹׁמֵר — אכל פרה
אֲדֹנָיו יְכֻבָּד׃ כַּמַּיִם הַפָּנִים — כבד
לַפָּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם׃
שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹ לֹא תִשְׂבַּעְנָה — שאל שבע
וְעֵינֵי הָאָדָם לֹא תִשְׂבַּעְנָה׃
מַצְרֵף לַכֶּסֶף וְכוּר לַזָּהָב וְאִישׁ — צרף
לְפִי מַהֲלָלוֹ׃ אִם תִּכְתּוֹשׁ אֶת — פה הלל
הָאֱוִיל בַּמַּכְתֵּשׁ בְּתוֹךְ הָרִיפוֹת — כתש אול ריף

בַּעְלָיו לֹא תָסוּר מֵעָלָיו אִוַּלְתּוֹ ׃ — עלה סור
יָדֹעַ תֵּדַע פְּנֵי צֹאנֶךָ שִׁית — ידע שות
לִבְּךָ לַעֲדָרִים ׃ כִּי לֹא לְעוֹלָם — עלם
חֹסֶן וְאִם נֵזֶר לְדוֹר וָדוֹר ׃ גָּלָה
חָצִיר וְנִרְאָה דֶשֶׁא וְנֶאֶסְפוּ — חצר ראה
עִשְּׂבוֹת הָרִים ׃ כְּבָשִׂים לִלְבוּשֶׁךָ — אסף לבש
וּמְחִיר שָׂדֶה עַתּוּדִים ׃ וְדֵי חֲלֵב — מחר עתד
עִזִּים לְלַחְמְךָ לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ
וְחַיִּים לְנַעֲרוֹתֶיךָ ׃

C.xxviii. נָסוּ וְאֵין רֹדֵף — נוס
רָשָׁע וְצַדִּיקִים כִּכְפִיר יִבְטָח ׃ — צדק כפר
בְּפֶשַׁע אֶרֶץ רַבִּים שָׂרֶיהָ — בטח רבב
וּבְאָדָם מֵבִין יֹדֵעַ כֵּן יַאֲרִיךְ ׃ — שור בין
גֶּבֶר רָשׁ וְעֹשֵׁק דַּלִּים מָטָר — ידע ארך
סֹחֵף וְאֵין לָחֶם ׃ עֹזְבֵי תוֹרָה — רוש ירה
יְהַלְלוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ — הלל גרה
בָם ׃ אַנְשֵׁי רָע לֹא יָבִינוּ מִשְׁפָּט — רוע שפט
וּמְבַקְשֵׁי יְהוָה יָבִינוּ כֹל ׃ טוֹב — בקש
רָשׁ הוֹלֵךְ בְּתֻמּוֹ מֵעִקֵּשׁ — הלך תמם
דְּרָכַיִם וְהוּא עָשִׁיר ׃ נוֹצֵר — עשר נצר
תּוֹרָה בֵּן מֵבִין וְרֹעֶה זוֹלְלִים — זלל
יַכְלִים אָבִיו ׃ מַרְבֶּה הוֹנוֹ בְּנֶשֶׁךְ — רבה
וּבְתַרְבִּית לְחוֹנֵן דַּלִּים יִקְבְּצֶנּוּ ׃ — רבה חנן
מֵסִיר אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ תּוֹרָה גַּם — קבץ סור
תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה ׃ מַשְׁגֶּה יְשָׁרִים — פלל תעב
בְּדֶרֶךְ רָע בִּשְׁחוּתוֹ הוּא יִפּוֹל — שגה רוע
וּתְמִימִים יִנְחֲלוּ טוֹב ׃ חָכָם — שחה נפל
בְּעֵינָיו אִישׁ עָשִׁיר וְדַל מֵבִין — תמם נחל
יַחְקְרֶנּוּ ׃ בַּעֲלֹץ צַדִּיקִים רַבָּה — חקר צדק
תִפְאָרֶת וּבְקוּם רְשָׁעִים יְחֻפַּשׂ — רבב פאר
אָדָם ׃ מְכַסֶּה פְשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ — חפש כסה
וּמוֹדֶה וְעֹזֵב יְרֻחָם ׃ אַשְׁרֵי — צלח ידה
אָדָם מְפַחֵד תָּמִיד וּמַקְשֶׁה — רחם פחד
לִבּוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה ׃ אֲרִי נֹהֵם וְדֹב — תמד קשה
שׁוֹקֵק מוֹשֵׁל רָשָׁע עַל עַם דָּל ׃ — נפל רוע
נָגִיד חֲסַר תְּבוּנוֹת וְרַב מַעֲשַׁקּוֹת — משל
נגד בין
עשק

pilo non auferetur ab eo ſtulticia eius. Diligẽter agnoſce vultũ pecoris tui: tuoſq; greges cõſidera. Non enim habebis iugiter poteſtatẽ: ſed corona tribuetur tibi in generatione & gñatione. Aperta ſunt prata & apparuerũt herbe virẽtes: & collecta ſunt fena de mõtibus. Agni ſunt ad veſtimentũ tuũ: & hedi ad agri p̃cium. Sufficiat tibi lac caprarũ in cibos tuos: & in neceſſaria domus tue & ad victũ ancillis tuis. 28.

Fugit impius nemine perſequente: iuſtus aũt quaſi leo confidens abſq; terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius: & ꝓpter hoĩs ſapiẽtiam & horũ ſcientiã q̃ dicũtur: vita ducis lõgior erit. Vir pauper calũnians pauperes ſimilis eſt imbri vehemẽti in q̃ paratur fames. Qui derelinquũt legẽ laudãt impiũ: q cuſtodiũt: ſuccẽdũtur cõtra eũ. Viri mali non cogitãt iudiciũ: q aũt inquirũt dñm animaduertũt oĩa. Melior eſt pauper ambulãs in ſimplicitate ſua: q̃ dives in prauis itineribus. Qui cuſtodit legẽ filius ſapiẽs ẽ: q aũt comeſſatores paſcit cõfũdit patrẽ ſuũ. Qui coaceruat diuitias vſuris & fenore liberali: in pauperes congregat eas. Qui declinat aures ſuas ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iuſtos in via mala in interitu ſuo corruet: & ſimplices poſſidebũt bona. Sapiens ſibi videtur vir diues: pauper autem prudens ſcrutabitur eũ. In exultatione iuſtorum multa gloria eſt: regnantibus impiis ruine hominũ. Qui abſcõdit ſcelera ſua nõ dirigetur: q aũt cõfeſſus fuerit & reliqrit ea miam cõſeqtur. Beatus homo qui ſemper ẽ pauidus: qui vero mẽtis eſt dure corruet in malũ. Leo rugiẽs & vrſus eſuriẽs princeps impius ſup populũ paupere. Dux indigẽs prudẽtia: multos opprimet p calũniã

inhonorãs: nõ tolles ſtulticiã eius. Aper
ἀτιμάζων, οὐ μὴ περιέλῃς τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ. Γνω
te cognoſces aĩas gregis tui: & applicabis
στῶς ἐπιγνώσῃ ψυχὰς ποιμνίου σου, καὶ ἐπιστήσῃς
cor tuũ tuis armẽtis. Quia nõ in ſeculũ
καρδίαν σου ταῖς ἀγέλαις. Ὅτι οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα
viro robur & fortitudo: neq; tradit a gñatiõe in
ἀνδρὶ κράτος καὶ ἰσχύς, οὐδὲ παραδίδωσιν ἐκ γενεᾶς εἰς
gñatiões. Curã habe eorũ q in agro viridiũ: & tõ
γενεάν. Ἐπιμελοῦ τῶν ἐν τῷ πεδίῳ χλωρῶν, καὶ κε
debis herbã: & cõgrega fenũ mõtanũ. Ut hẽas
ρεῖς πόαν, καὶ συνάγαγε χόρτον ὀρεινόν. Ἵνα ἔχῃς
oues ad veſtimentũ: honora agrũ: vt ſint tibi a
πρόβατα εἰς ἱματισμόν, τίμα πεδίον, ἵνα ὦσί σοι ἄρ
gni. Fili a me habes verba fortia ad vitã
νες. Υἱὲ παρ᾽ ἐμοῦ ἔχεις ῥήσεις ἰσχυρὰς εἰς τὴν ζωὴν
tuã: & ad vitã famulorũ.
σου, καὶ εἰς τὴν ζωὴν τῶν θεραπόντων. Ca.28.

Fugit impius nemine pſequẽte: iuſtus aũt tã
Φεύγει ἀσεβὴς μηδενὸς διώκοντος, δίκαιος δὲ ὥσ A
ꝙ leo cõfidit. ꝓpter pctã impiorũ grauatiões
περ λέων πέποιθε. Διὰ ἁμαρτίας ἀσεβῶν βρίσεις
ſuſcitant: vir aũt aſtutus extinguet eas.
ἐγείρονται, ἀνὴρ δὲ πανοῦργος κατασβέσει αὐτάς.
Uirilis in impietatibus calũniaẽ pauperes: ſicut
Ἀνδρεῖος ἐν ἀσεβείαις συκοφαντεῖ πτωχούς, ὥσπερ
hiber vehemẽs & inutilis. Sic relinquẽtes
ὑετὸς λάβρος καὶ ἀνωφελής. Οὕτως οἱ ἐγκαταλιπόν
legẽ laudãt impietatẽ: at q dili
τες τὸν νόμον ἐγκωμιάζουσιν ἀσέβειαν, οἱ δὲ ἀγαπῶν
gũt legẽ circũtacitũ ſibi murũ. Ui
τες τὸν νόμον περιβάλλουσιν ἑαυτοῖς τεῖχος. Ἄν
ri mali nõ intelligẽt iudiciũ: at q inquirũt dñm
δρες κακοὶ οὐ νοήσουσι κρίσιν, οἱ δὲ ζητοῦντες τὸν κύριον ſ.9.a.
intelligẽt in oĩ. Melior paup ambu
συνήσουσιν ἐν παντί. Κρείσσων πτωχὸς πορευόμε
lãs in veritate: diuite mẽdaci. Cuſtodit legẽ
νος ἐν ἀληθείᾳ, πλουσίου ψευδοῦς. Φυλάσσει νόμον
filius intelligẽs: q aũt paſcit luxuriã inhonorat pa
υἱὸς συνετός, ὃς δὲ ποιμαίνει ἀσωτίαν ἀτιμάζει πα B
trẽ ſuũ. Qui multiplicat diuitias ſuas cũ
τέρα αὐτοῦ. Ὁ πληθύνων τὸν πλοῦτον αὐτοῦ μετὰ
vſuris & abũdãtijs: ei q miſeret pauperũ cõ
τόκων καὶ πλεονασμῶν, τῷ ἐλεοῦντι πτωχοὺς συν
gregat eas. Qui declinat aurẽ ſuã ne au
άγει αὐτόν. Ὁ ἐκκλίνων τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀ
diat legẽ: & ipſe orationẽ ſuã abo
κοῦσαι νόμου, καὶ αὐτὸς τὴν προσευχὴν αὐτοῦ ἐβ
minatus ẽ. Qui decipit rectos in via mala in corru
δέλυκται. Ὃς πλανᾷ εὐθεῖς ἐν ὁδῷ κακῇ εἰς διαφ
ptionẽ ipſe incidet: at iniqui ꝑtranſibũt
θορὰν αὐτὸς ἐμπεσεῖται, οἱ δὲ ἄνομοι διελεύσονται
bona: & nõ ingredient ad ea. Sapiẽs apud ſe
ἀγαθά, καὶ οὐκ εἰσελεύσονται εἰς αὐτά. Σοφὸς παρ᾽ ἑαυ
tpm vir diues: paup aũt intelligẽs dãnabit
τῷ ἀνὴρ πλούσιος, πένης δὲ νοήμων καταγνώσεται
eũ. Propter auxiliũ iuſtorũ multa fit gloria: in
αὐτοῦ. Διὰ βοήθειαν δικαίων πολλὴ γίνεται δόξα, ἐν
aũt locis impiorũ capiunt hoies. Qui abſcon
δὲ τόποις ἀσεβῶν ἁλίσκονται ἄνθρωποι. Ὁ ἐπικαλύ
dit impietatẽ ſuã nõ pſperabit: q aũt narrat
πτων ἀσέβειαν αὐτοῦ οὐκ εὐοδωθήσεται, ὁ δὲ ἐξηγούμενος
& redarguit diliget. Beatus vir q ti
καὶ ἐλέγχων ἀγαπηθήσεται. Μακάριος ἀνὴρ ὃς κατα C
met oĩa ob cautelã: at durus corde
πτήσσει πάντα δι᾽ εὐλάβειαν, ὁ δὲ σκληρὸς τὴν καρδί
incidet in mala. Leo eſuriẽs & lupus ſi
αν ἐμπεσεῖται κακοῖς. Λέων πεινῶν καὶ λύκος δι
tiẽs q tyrãnizat paup exñs gẽtis pauperis: rex
ψῶν ὃς τυραννεῖ πτωχὸς ὢν ἔθνους πενιχροῦ, βα
indigẽs ꝓuentuũ magnus calũniator:
σιλεὺς ἐνδεὴς προσόδων μέγας συκοφάντης,

ſ.10.d
ſ.11.b
D
A
B
A
Luc. 1.
B

Trāſla. gre. lxx. cū inter. lati.

q̄ aūt odit iniuſtitiā longū tp̄s viuet. Pro viro q̄
ὁ δὲ μισῶν ἀδικίαν μακρὸν χρόνον ζήσεται. Ἄνδρα τὸν
in cauſa cedis ſpōdens exul erit ⁊ nō in ſecuri
ſ.10.d ἐν αἰτίᾳ φόνου ὁ ἐγγυώμενος φυγὰς ἔσται καὶ οὐκ ἐν ἀσφα-
tate. Qui ambulat iuſte adiut⁹ eſt: at puerſis
λείᾳ. Ὁ πορευόμενος δικαίως βεβοήθηται, ὁ δὲ σκολιαῖς
vijs ambulās implicabit. Qui operat
ſ.11.b. ὁδοῖς πορευόμενος ἐμπλακήσεται. Ὁ ἐργαζόμενος τὴν
ſuā terrā replebit panib⁹: q̄ āt ſectat ociū
ἑαυτοῦ γῆν πλησθήσεται ἄρτων, ὁ δὲ διώκων σχολὴν
replebit egeſtate. Vir fidelis multū bñdice-
πλησθήσεται πενίας. Ἀνὴρ ἀξιόπιστος πολλὰ εὐλογηθή-
tur: at mal⁹ nō impunit⁹ erit. Qui nō reue-
σεται, ὁ δὲ κακὸς οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται. Ὃς οὐκ αἰσχύ-
ret facies iuſtoꝝ nō bon⁹: talis bucella
D νεται πρόσωπα δικαίων οὐκ ἀγαθός, ὁ τοιοῦτος ψωμοῦ
panis vēdet virū. Feſtinat ditari vir
ἄρτου ἀποδώσεται ἄνδρα. Σπεύδει πλουτεῖν ἀνὴρ
inuid⁹: ⁊ nō ſcit q̄ miſericors dñabit ei⁹.
βάσκανος, καὶ οὐκ οἶδεν ὅτι ἐλεήμων κρατήσει αὐτοῦ.
Qui corripit hoīs vias: grās hēbit magis
Ὁ ἐλέγχων ἀνθρώπου ὁδούς, χάριτας ἕξει μᾶλλον
q̄ q̄ lingua blandit. Qui violat patrē
τοῦ γλωσσοχαριτοῦντος. Ὃς ἀποβιάζεται πατέρα
aut matrē ⁊ videt nō peccare: hic pticeps
ἢ μητέρα καὶ δοκεῖ μὴ ἁμαρτάνειν, οὗτος κοινωνός
eſt viri impij. Inſaciabilis vir iudicabit temere: q̄
ἐστιν ἀνδρὸς ἀσεβοῦς. Ἄπληστος ἀνὴρ κρίνει εἰκῇ, ὃς
āt cōfidit in dn̄o in cura erit. Qui cōfi-
δὲ πέποιθεν ἐπὶ κύριον ἐν ἐπιμελείᾳ ἔσται. Ὃς πέποι-
dit in audaci corde talis ſtultus: q̄ āt ambu-
θε θρασείᾳ καρδίᾳ ὁ τοιοῦτος ἄφρων, ὃς δὲ πορεύε-
lat in ſapia ſaluabit. Qui dat mēdico: ſine idigētia
ται σοφίᾳ σωθήσεται. Ὁ διδοὺς πτωχῷ, ἀνενδεὴς
erit: q̄ āt auertit oculū ſuū in multa
ἔσται, ὃς δὲ ἀποστρέφει τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐν πολλῇ
egeſtate erit. In locis impioꝝ gemūt iuſti:
ἀπορίᾳ ἔσται. Ἐν τόποις ἀσεβῶν στένουσι δίκαιοι,
in āt illoꝝ pditione multiplicabunt iuſti.
ἐν δὲ τῇ ἐκείνων ἀπωλείᾳ πληθυνθήσονται δίκαιοι. C. 29
Melior vir corripiēs viro dure ceruicio:
A Κρείσσων ἀνὴρ ἐλέγχων ἀνδρὸς σκληροτραχήλου,
repēte eni cōbuſto eo nō eſt ſanitas. Cū
ἐξαπίνης γὰρ φλεγομένου αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἴασις. Ἐγ-
laudant iuſti letabunt ppl̄i: imperātib⁹
κωμιαζομένων δικαίων εὐφρανθήσονται λαοί, ἀρχόντων
āt impijs gemūt viri. Viri q̄ amat ſapiē-
δὲ ἀσεβῶν στένουσιν ἄνδρες. Ἀνδρὸς φιλοῦντος σο-
tiā letat pater: q̄ āt paſcit ſcorta
φίαν εὐφραίνεται ὁ πατήρ, ὃς δὲ ποιμαίνει πόρνας
pdet diuitias. Rex iuſt⁹ erigit regionē:
ἀπολεῖ πλοῦτον. Βασιλεὺς δίκαιος ἀνίστησι χώραν,
Ecc. 15. vir āt iniquus deſodit. Qui ppara-
ἀνὴρ δὲ παράνομος κατασκάπτει. Ὃς παρασκευ-
tur ad vultū ſui amici: rete
άζεται ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἑαυτοῦ φίλου, δίκτυον
circūijaciet et ſuis pedib⁹. Peccāti vi-
περιβαλεῖ αὐτῷ τοῖς ἑαυτοῦ ποσίν. Ἁμαρτάνοντι ἀν-
ro magn⁹ laque⁹: iuſtus āt in gaudio ⁊ in leti-
δρὶ μεγάλη παγίς, δίκαιος δὲ ἐν χαρᾷ καὶ ἐν εὐφρο-
B tia erit. Nouit iuſtus iudicare pauperib⁹: at
σύνῃ ἔσται. Ἐπίσταται δίκαιος κρίνειν πενιχροῖς, ὁ δὲ
impius nō intelliget iudiciū: ⁊ pauperi nō ineſt
ἀσεβὴς οὐ συνήσει δίκην, καὶ πτωχῷ οὐχ ὑπάρχει
mēs cognoſcēs. Viri peſtilētes exuſſerūt ciuitatē:
νοῦς ἐπιγνώμων. Ἄνδρες λοιμοὶ ἐξέκαυσαν πόλιν,
ſapiētes āt auerterūt irā. Vir ſapiēs iudicat gētes:
σοφοὶ δὲ ἀπέστρεψαν ὀργήν. Ἀνὴρ σοφὸς κρινεῖ ἔθνη,
vir āt malus iratus deridet ⁊ nō ter-
ἀνὴρ δὲ φαῦλος ὀργιζόμενος καταγελᾶται καὶ οὐ κα-
ret.
ταπλήσσει.

Trāſla. B. Hie.

qui aūt odit auariciā lō-
gi fiet dies ei⁹. Hoiem q̄
calūniatur aie ſanguine:
ſi vſq; ad lacum fugerit
nemo ſuſtinet. Qui am-
bulat ſimplr ſaluus erit:
qui peruerſis graditur
viis concidet ſemel.
Qui opatur terrā ſuā ſa-
tiabitur panib⁹: q aūt ſe-
ctatur ociū replebitur
egeſtate. Vir fidelis
multū laudabitur: qui
autē feſtinat ditari non
erit inocēs. Qui cogno-
ſcit ī iudicio faciē nō be-
ne facit: iſte p bucella pa-
nis deſerit veritatem.
Vir qui feſtinat ditari &
aliis inuidet: ignorat q
egeſtas ſuperueniet ei.
Qui corripit hoiem: gra-
tiā poſtea inueniet apd eū:
magis q̄ ille qui p lingue
blādimēta decipit. Qui
ſubtrahit aliqd a pre ſuo
vel a mre & dicit hoc nō
eſſe pctm̄: particeps ho-
micide eſt. Qui ſe iactat
& dilatat iurgia cōcitat:
q vero ſperat in dn̄o ſal-
uabitur. Qui confidit in
corde ſuo ſtult⁹ eſt: q aūt
graditur ſapienter ipſe
ſaluabitur. Qui dat pau-
peri non indigebit:
qui deſpicit deprecantē
ſuſtinebit penuriam.
Cum ſurrexerint impii
abſcondētur homines:
cum illi perierint multi-
plicabūtur iuſti. 29.
Viro qui corripientē
dura
ceruice contēnit: repēti-
nus ei ſupueniet interit⁹
& eū ſanitas nō ſeqtur.
In multiplicatiōe iuſtoꝝ
letabitur vulg⁹: cū ipii
ſūpſerint principatū ge-
met ppl's. Vir q amat ſa-
piētiā letificat patrē ſuū:
qui aūt nutrit ſcortū p-
det ſubſtātiā. Rex iuſtus
erigit terrā: vir auarus
deſtruet eā. Hō qui blan-
dis fictiſq; ſmonibus loq-
tur amico ſuo: rete ex-
pandit greſſibus eius.
Peccantē virum iniquū
inuoluet laqus: & iuſtus
laudabitur atq; gaude-
bit. Nouit iuſt⁹ cauſam
pauperū: ipius ignorat
ſciam. Hoies peſtilētes
diſſipant ciuitatem: ſa-
pientes vero auertunt
furorem. Vir ſapiens
ſi cum ſtulto contende-
rit ſiue iraſcitur ſiue ride-
at: non inueniet requiē.

Tex. he. / Priūtiua. heb.

Tex. he.	Priūtiua. heb.
שנאי בצע יאריך ימים ׃ אדם	ארך יום
עשק בדם נפש עד בור ינוס	נוס
אל יתמכו בו ׃ הולך תמים יושע	תמם הלך
ונעקש דרכים יפול באחת ׃	ישע עקש
עבד אדמתו ישבע לחם ומרדף	שבע רדף
רקים ישבע ריש ׃ איש אמונות	ריק רוש
רב ברכות ואץ להעשיר לא	אמן עשר
ינקה ׃ הכר פנים לא טוב ועל	נקה נכר
פת לחם יפשע גבר ׃ נבהל להון	פנה פתת
איש רע עין ולא ידע כי חסר	פשע בהל
יבואנו ׃ מוכיח אדם אחרי חן	בוא יכח
ימצא ממחליק לשון ׃ גוזל	מצא חלק
אביו ואמו ואמר אין פשע	לשון גזל
חבר הוא לאיש משחית ׃	שחת
רחב נפש יגרה מדון ובוטח	גרה דון
על יהוה ידשן ׃ בוטח בלבו הוא	דשן
כסיל והולך בחכמה הוא	כסל הלך
ימלט ׃ נותן לרש אין מחסור	מלט נתן
ומעלים עיניו רב מארות ׃	רוש חסר
בקום רשעים יסתר אדם	עלם אבד
ובאבדם ירבו צדיקים ׃	סתר
	רבה צדק
איש תוכחות מקשה	Ca. xxix.
ערף פתע ישבר ואין מרפא ׃	יכח קשה
ברבות צדיקים ישמח העם	שבר רפא
ובמשל רשע יאנח עם ׃ איש	שמח
אהב חכמה ישמח אביו ורעה	אנח
זונות יאבד הון ׃ מלך במשפט	זנה אבד
יעמיד ארץ ואיש תרומות	שפט עמד
יהרסנה ׃ גבר מחליק על	רום הרס
רעהו רשת פורש על פעמיו ׃	חלק
בפשע איש רע מוקש וצדיק	רוע יקש
ירון ושמח ׃ ידע צדיק דין דלים	רנן דין
רשע לא יבין דעת ׃ אנשי לצון	בין ידע
יפיחו קריה וחכמים ישיבו	לוץ פוח
אף ׃ איש חכם נשפט את איש	קרה שוב
אויל ורגז ושחק ואין נחת ׃	אול נוח

אנשי דמים ישנאו תם וישרים שנא תמם
יבקשו נפשו: כל רוחו יוציא בקש יצא
כסיל וחכם באחור ישבחנה: כסל אחר
מושל מקשיב על דבר שקר כל שבח משל
משרתיו רשעים: רש ואיש קשב שרת
תככים נפגשו מאיר עיני שניהם רוש אור
שנה
יהוה: מלך שופט באמת דלים שפט
כסאו לעד יכון: שבט ותוכחת יתן כון יכח
חכמה ונער משלח מביש אמו: נתן שלח
ברבות רשעים ירבה פשע בוש רבה
וצדיקים במפלתם יראו: יסר בנך צדק נפל
ויניחך ויתן מעדנים לנפשך: ראה נוח
באין חזון יפרע עם ושמר תורה עדן חזה
אשרהו: בדברים לא יוסר עבד פרע ירה
כי יבין ואין מענה: חזית איש יסר
אץ בדבריו תקוה לכסיל ממנו: בין ענה
מפנק מנער עבדו ואחריתו קוה כסל
יהיה מנון: איש אף יגרה מדון פנק
ובעל חמה רב פשע: גאות היה נין
אדם תשפילנו ושפל רוח יתמך גרה דון
כבוד: חולק עם גנב שונא נפשו גאה שפל
אלה ישמע ולא יגיד: חרדת תמך כבד
אדם יתן מוקש ובוטח ביהוה חלק
ישגב: רבים מבקשים פני שמע נגד
מושל ומיהוה משפט איש: נתן יקש
תועבת צדיקים איש עול ותועבת שגב רבב
רשע ישר דרך: יקש פנה
משל שפט
תעב צדק

Cap. xxx.

דברי אגור בן אגר
יקה המשא נאם הגבר לאיתיאל קוא נשא
לאיתיאל ואכל: כי בער אנכי את יכל
מאיש ולא בינת אדם לי:
ולא למדתי חכמה ודעת קדשים ידע
אדע: מי עלה שמים וירד מי
אסף רוח בחפניו מי צרר מים
בשמלה מי הקים כל אפסי קום
ארץ מה שמו ומה שם בנו כי

Viri ſanguinũ oderunt ſimplicem: iuſti autem querunt animã eius. Totum ſpiritũ ſuũ profert ſtultus: ſapiens differt & reſeruat in poſterum. Princeps q libẽter audit verba mẽdacii: omẽs miniſtros habet impios. Pauper & creditor obuiauerunt ſibi: vtriuſq; illuminator eſt dominus. Rex qui iudicat ĩ veritate pauperes: thronus eius in eternũ firmabitur. Virga atq; correctio tribuit ſapiãm: puer aũt q dimittitur volũtati ſue cõfũdit matrẽ ſuã. In multiplicatõe impiorũ multiplicabuntur ſcelera: & iuſti ruinas eorũ videbũt. Erudi filiũ tuũ & refrigerabit te & dabit delitias anime tue. Cum ꝓphetia defecerit diſſipabitur ꝑplus: qui vero cuſtodit legẽ btũs ẽ. Seruus verbis non põt erudiri: qa qđ dicis ĩtelligit: & rñdere cõtemnit. Vidiſti hoĩem velocẽ ad loquẽdũ: ſtulticia magis ſperãda eſt q̃ illi⁹ correctio. Qui delicate a puericia ſua nutrit ſeruũ ſuũ poſtea ſentiet eũ contumacẽ. Vir iracũdus ꝓuocat rixas & q ad indignãdũ facilis ẽ erit ad peccãdũ ꝓclivior. Supbũ ſeqtur hũilitas: & hũilẽ ſpũ ſuſcipiet glĩa. Qui cũ fure participat odit animã ſuã: adiurantẽ audit & nõ idicat. Qui timet hominẽ cito corruet: q ſperat in dñõ ſubleuabitur. Multi reqrunt faciẽ pricipis & iudiciũ a dño egreditur ſingulorum. Abominãtur iuſti virũ impium: & abominantur impii eos qui in recta ſunt via.   30.

VErba cõgregãtis filii vomẽtis. Viſio quã locut⁹ ẽ vir cũ quo ẽ de⁹ & q deo ſecũ morãte cõfortat⁹ ait. Stultiſſ[illegible]us ſum virorũ: & ſapientia hoĩm non eſt mecũ. Non didici ſapientiã & noui ſcientiã ſanctorũ. Quis aſcendit in celum atq; deſcẽdit? Quis cõtinuit ſpm̃ in manib⁹ ſuis? Quis colligauit aq̃s q̃ſi in veſtimẽto? Quis ſuſcitauit omẽs terminos terre? Quod nomẽ eſt ei⁹: & qđ nomẽ filii ei⁹ ſi

viri ſanguinũ ꝑticipãtes odio hẽbunt ſctũm: at recti
ἄνδρες αἱμάτων μέτοχοι μισήσουσιν ὅσιον, οἱ δὲ εὐθεῖς
exquirẽt aĩam eius. Totũ animũ ſuũ ꝓfert
ἐκζητήσουσι ψυχὴν αὐτοῦ. Ὅλον τὸν θυμὸν αὐτοῦ ἐκφέρει
ſtult⁹: ſapiẽs at reſeruat per ꝑtem. Rege
ὁ ἄφρων, σοφὸς δὲ ταμιεύεται κατὰ μέρος. Βασιλέως
audiẽte ſmonẽ iniuſtũ: oẽs ſubditi iniqui.
ὑπακούοντος λόγον ἄδικον, πάντες οἱ ὑπ᾽ αὐτὸν παράνομοι.
Feneratore ⁊ debitore adinuicẽ ↄuenienti bus: inſpectionẽ facit vtriuſq; dñs. Re
Δανειστοῦ καὶ χρεωφειλέτου ἀλλήλοις συνελθόντων, ἐπισκοπὴν ποιεῖται ἀμφοτέρων ὁ κύριος. Βασιλέ
gis in veritate iudicãtis pauperes thron⁹ ei⁹ in teſti
ως ἐν ἀληθείᾳ κρίνοντος πτωχοὺς ὁ θρόνος αὐτοῦ εἰς μαρ
moniũ ↄſtituetur. plage ⁊ correptiões dant
τύριον κατασταθήσεται. πληγαὶ καὶ ἔλεγχοι διδόασι
ſapiam: puer at q errat ↄfundit parẽtes ſuos.
σοφίαν, παῖς δὲ πλανώμενος αἰσχύνει γονεῖς αὐτοῦ.
Multis exñtib⁹ impiis multa ſunt peccata:
Πολλῶν ὄντων ἀσεβῶν πολλαὶ γίνονται ἁμαρτίαι, οἱ
at iuſti illis cadentib⁹ trepidi fiũt. Eru
δὲ δίκαιοι ἐκείνων πιπτόντων κατάφοβοι γίνονται. Παί
di filiũ tuũ ⁊ requiẽ dabit tibi: ⁊ dabit ornatũ
δευε υἱόν σου καὶ ἀναπαύσει σε, καὶ δώσει κόσμον τῇ
aie tue. Nõ erit enarrator gẽti inique:
ψυχῇ σου. Οὐ μὴ ὑπάρξει ἐξηγητὴς ἔθνει παρανόμῳ,
at q cuſtodit legẽ beatus. Sermõib⁹ nõ erudie
ὁ δὲ φυλάσσων τὸν νόμον μακαριστός. Λόγοις οὐ παιδευθή
tur ſuus durus: licet eñi ⁊ itelligat nõ obe
σεται οἰκέτης σκληρός, ἐὰν γὰρ καὶ νοήσῃ οὐχ ὑπακού
diet. Si videris vir velocẽ in ſmonib⁹: cognoſce q
σεται. Ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα ταχὺν ἐν λόγοις, γίνωσκε ὅτι
ſpẽ hẽt magis ſtult⁹ eo. Qui delitiaſ
ἐλπίδα ἔχει μᾶλλον ἄφρων αὐτοῦ. Ὃς κατασπατα
a puero ſuus erit: nouiſſime at dolẽbit ſup
λᾷ ἐκ παιδὸς οἰκέτης ἔσται, ἔσχατον δὲ ὀδυνηθήσεται ἐφ᾽
ſe. Vir furioſus effodit ↄtẽtionẽ: vir at iracũdus
ἑαυτῷ. Ἀνὴρ θυμώδης ὀρύσσει νεῖκος, ἀνὴρ δὲ ὀργίλος
effodit pctã. Iniuria vir humiliat: at
ἐξώρυξεν ἁμαρτίας. Ὕβρις ἄνδρα ταπεινοῖ, τοὺς δὲ
hũiles ſpũ firmat glĩa dñs: Qui ꝑticipat cũ fu
ταπεινόφρονας ἐρείδει δόξῃ κύριος. Ὃς μερίζεται κλέ
re odit ſuã aiam: ſi at iuramẽtũ ꝓpoſitũ
πτῃ μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, ἐὰν δὲ ὅρκου προτεθέντος
audiẽtes nõ renũciauerint q timent ⁊ q reuerent
ἀκούσαντες μὴ ἀναγγείλωσι φοβηθέντες καὶ αἰσχυνθέντες
hoies ſupplãtabunt. at cõfidẽs in dño
ἀνθρώπους ὑποσκελισθήσονται. ὁ δὲ πεποιθὼς ἐπὶ κύριον
letabit. Impietas viro dat errorẽ: at cõ
εὐφρανθήσεται. Ἀσέβεια ἀνδρὶ δίδωσι σφάλμα, ὁ δὲ πε
fidens in dño ſaluabit. Multi colunt
ποιθὼς ἐπὶ τῷ δεσπότῃ σωθήσεται. Πολλοὶ θεραπεύουσι
facies ducũ: ab at dño eſt iuſticia
πρόσωπα ἡγουμένων, παρὰ δὲ κυρίου γίνεται τὸ δίκαιον
viro. Abominatio iuſt⁹ vir viro iniuſto: abo
ἀνδρί. Βδέλυγμα δίκαιος ἀνὴρ ἀνδρὶ ἀδίκῳ, βδέ
minatio at iniquo dirigens via.
λυγμα δὲ ἀνόμῳ κατευθύνουσα ὁδός.   Ca.30.

HEc dicit vir credentib⁹ deo ⁊ quieſco: ſtultiſſim⁹ eñi ſum oim hoim. Et pru
ΤΑΔΕ λέγει ὁ ἀνὴρ τοῖς πιστεύουσι θεῷ καὶ παύο
μαι, ἀφρονέστατος γάρ εἰμι πάντων ἀνθρώπων. Καὶ φρό
dẽtia hois nõ eſt in me. Deus docuit me
νησις ἀνθρώπου οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοί. Ὁ θεὸς δεδίδαχέ με
ſapiam ⁊ cognitionẽ ſctõꝝ cognoui. Quis aſcẽdit in celũ ⁊
σοφίαν καὶ γνῶσιν ἁγίων ἔγνωκα. Τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ
deſcẽdit? qs cõgregauit vẽtos in ſinu. Quis cõuertit
κατέβη; τίς συνήγαγεν ἀνέμους ἐν κόλπῳ. Τίς συνέστρεψεν
aquã in veſte. Quis dñat⁹ eſt oim ſumitatũ
ὕδωρ ἐν ἱματίῳ. Τίς ἐκράτησε πάντων τῶν ἄκρων τῆς
terre? qđ nomẽ ei⁹ aut qđ nomẽ filiis ei⁹? vt
γῆς; τί ὄνομα αὐτῷ; ἢ τί ὄνομα τοῖς τέκνοις αὐτοῦ; ἵνα

C

D

Job.a d.

A

cognoſcas. Protegit āt ipſe eos q̄ reuerent eū.
ps.118 γιῶς. Υπερασπίζει δὲ αὐτὸς τῶν εὐλαβουμένων αὐτόν.
Apo. n.d. Ne addas ſmōib⁹ ei⁹: ne redarguat te: τ
Μὴ προσθῇς τοῖς λόγοις αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐλέγξῃ σε, καὶ
mēdax fias. Duo peto a te: ne tollas
ψευδὴς γένῃ. Δύο αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, μὴ ἀφέλῃς
a me grām anteq̄ moriar ego. Inanē ſmonē τ
μου χάριν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με. Μάταιον λόγον καὶ
mendacē lōge a me fac: diuitias āt τ paupta tē ne
ψευδῆ μακράν μου ποίησον, πλοῦτον δὲ καὶ πενίαν μή
mihi dederis. Cōſtitue āt mihi neceſſaria τ ſufficiētia: ne
μοι δῷς. Σύνταξον δέ μοι τὰ δέοντα καὶ τὰ αὐτάρκη, ἵνα
replet⁹ mendax fiā: τ dicā: q̄s me videt: aut
B μὴ πλησθεὶς ψευδὴς γένωμαι, καὶ εἴπω, τίς με ὁρᾷ; ἢ
paupfact⁹ furer: τ iurē nomē dei. Ne
πενηθεὶς κλέψω, καὶ ὀμόσω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ. Μὴ
C tradideris ſeruū in man⁹ dn̄i: ne forte ma-
παραδῷς δοῦλον εἰς χεῖρας δεσπότου, μήποτε κα-
ledicat tibi τ delearis. Fili⁹ mal⁹ patri
ταράσηταί σε καὶ ἀφανισθῇς. Εκγονον κακὸν πατέρα
maledicit: at matri nō bñdicit. fili⁹ mal⁹
καταρᾶται, τὴν δὲ μητέρα οὐκ εὐλογεῖ. ἔκγονον κακὸν
iuſtū ſe iudicat: at exitū ei⁹ nō lauit.
δίκαιον ἑαυτὸν κρίνει, τὴν δὲ ἔξοδον αὐτοῦ οὐκ ἀπένιψεν.
Fili⁹ mal⁹ excelſos oculos hēt: at palpe-
Εκγονον κακὸν ὑψηλοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχει, τοῖς δὲ βλε-
bris ſuis extollit. Fili⁹ mal⁹ gladios den-
φάροις αὐτοῦ ἐπαίρεται. Εκγονον κακὸν μαχαίρας ὀδόν-
tes hēt: τ molares forcipes: vt ꝯſumat
τας ἔχει, καὶ τὰς μύλας, τομίδας, ὥστε ἀναλίσκειν τοὺς
ībecilles a terra: τ pauperes eoꝝ ex hoībus.
ἀσθενεῖς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τοὺς πένητας αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων.
D Sāguiſuge tres filie fuerūt dilectione dile-
Τῇ βδέλλῃ τρεῖς θυγατέρες ἦσαν ἀγαπήσει ἀγαπώ-
te: τ tres iſte nō repleuerūt eā: τ
μεναι, αἱ τρεῖς αὗται οὐκ ἐνεπίμπλασαν αὐτήν, καὶ
quarta nō cōtēta eſt dicere ſatis. Infern⁹ τ amor
ἡ τετάρτη οὐκ ἠρκέσθη εἰπεῖν ἱκανόν. Αδης καὶ ἔρως
mulieris τ terra nō repleta aqua: τ aqua
γυναικὸς καὶ γῆ οὐκ ἐμπιμπλαμένη ὕδατος, καὶ ὕδωρ
C τ ignis nō dicēt ſufficit. Oculū q̄ deridet
καὶ πῦρ οὐ μὴ εἴπωσιν ἀρκεῖ. Οφθαλμὸν καταγελῶν-
ō.17.c. patrē: τ q̄ inhonorat ſenectutē matris eruāt
τα πατρὸς, καὶ ἀτιμάζοντα γῆρας μητρὸς ἐκκόψαισαν
eū corui de cōuallib⁹: τ comedāt eū
αὐτὸν κόρακες ἐκ τῶν φαράγγων, καὶ καταφάγοισαν αὐ-
pulli aqlaꝝ. Tria āt ſunt ipoſſibilia mihi itelligere.
τὸν νεοσσοὶ ἀετῶν. Τρία δέ ἐστιν ἀδύνατά μοι νοῆσαι,
τ quartū nō cognoſco. Veſtigia aqle volan-
καὶ τὸ τέταρτον οὐκ ἐπιγινώσκω. Ιχνη ἀετοῦ πετομέ-
tis: τ vias colubri ſup petrā: τ ſemitas nauis
νου, καὶ ὁδοὺς ὄφεως ἐπὶ πέτρας, καὶ τρίβους νηὸς
nauigātis: τ vias viri in adoleſcētia. Ta-
ποντοπορούσης, καὶ ὁδοὺς ἀνδρὸς ἐν νεότητι. Τοι-
lis via mulieris adultere: q̄ cū fecerit
αύτη ὁδὸς γυναικὸς μοιχαλίδος, ἣ ὅταν πράξῃ
lota nihil dicit feciſſe abſurdū. Per
ἀπονιψαμένη οὐδέν φησι πεπραχέναι ἄτοπον. Διὰ
A tria mouet terra: at quartū nō poteſt fer-
τριῶν σείεται ἡ γῆ, τὸ δὲ τέταρτον οὐ δύναται φέ-
re. Si ſuus regnauerit: τ ſtult⁹ replet⁹ fuerit
ρειν. Εὰν οἰκέτης βασιλεύσῃ, καὶ ἄφρων πλησθῇ
ciboꝝ: τ ſerua ſi eiecerit ſuā dn̄am:
σιτίων, καὶ οἰκέτις ἐὰν ἐκβάλῃ τὴν ἑαυτῆς κυρίαν,
τ odioſa mulier ſi ſortita fuerit viꝝ bonū. Quattuor
καὶ μισητὴ γυνὴ ἐὰν τύχῃ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Τέσσαρα
āt ſunt minima in terra:
δέ ἐστιν ἐλάχιστα ἐπὶ τῆς γῆς,

D

noſti. Omīs ſermo dei ignitus: clypeus eſt oībus ſperātibus in ſe. Ne addas q̄cq̄ verbis illi⁹ & arguaris inueniariſq̄ mendax. Duo rogaui te ne denegeſ mihi anteq̄ moriar. Vanitatem & verba mēdacii longe fac a me. Mendicitatē & diuitias ne dederis mihi. Tribue tantum victui meo neceſſaria: ne forte ſatiatus illiciar ad negandū & dicā: q̄s eſt dn̄s? aut egeſtate cōpulſus furer & periurem nomen dei mei. Ne accuſes ſeruū ad dn̄m ſuū: ne forte maledicat tibi & corruas. Generatio q̄ patri ſuo maledicit: & que matri ſue nō benedicit. Gn̄atio que ſibi mūda videtur & tn̄ nō eſt lota a ſordibus ſuis. Generatio cuius excelſi ſunt oculi: & palpebre eius in alta ſurrecte. Generatio q̄ pro dētib⁹ gladios habet & cōmandit molarib⁹ ſuis vt cōedat inopes de terra & pauperes ex hoibus. Sanguiſuge due ſunt filie dicentes: affer affer. Tria ſūt inſaturabilia: & quartū quod nunq̄ dicit ſufficit. Infernus & os vulue & terra que nō ſatiatur aqua: ignis vero nunq̄ dicit ſufficit. Oculū qui ſubſannat patrē & qui deſpicit partū matris ſue: ſuffodiāt eū corui de torrētibus & comedāt eum filii aquile. Tria ſunt difficilia mihi & quartum penitus ignoro. Viā aquile in celo: viā colubri ſuper petram: viam nauis in medio mari: & viā viri in adoleſcentia. Talis eſt & via mulieris adultere que comedēs & tergens os ſuum dicit. Non ſum operata malum. Per tria mouetur terra: & quartum non pōt ſuſtinere. Per ſeruū cū regnauerit: per ſtultū cum ſaturatus fuerit cibo: & p odioſā mulierē cū matrimonio fuerit aſſūpta: & pancillā cū fuerit heres domine ſue. Quattuor ſūt minima tre

ידע צרף | תדעו כל אמרת אלוה צרופה
חסה יסף | מגן הוא לחסים בו: אל תוסף
יכח כזב | על דבריו פן יוכיח בך ונכזבת:
מנע | שתים שאלתי מאתך אל תמנע
מות | ממני בטרם אמות: שוא ודבר
רחק ראש | כזב הרחק ממני ראש ועשר
נתן טרף | אל תתן לי הטריפני לחם
שבע | חקי: פן אשבע וכחשתי ואמרתי
ירש | מי יהוה ופן אורש וגנבתי
ותפשתי שם אלהי: אל
לשן קלל | תלשן עבד אל אדנו פן יקללך
ואשמת: דור אביו יקלל
ברך טהר | ואת אמו לא יברך: דור טהור
צוא | בעיניו ומצאתו לא רחץ:
רום | דור מה רמו עיניו ועפעפיו
נשא שן | ינשאו: דור חרבות שניו
אכל לתע | ומאכלות מתלעתיו לאכל עניים
ענה אבה | מארץ ואביונים מאדם: לעלוקה
בנה יהב | שתי בנות הב הב שלש הנה
רבע | לא תשבענה ארבע לא אמרו
שאל | הון: שאול ועצר רחם ארץ
לא שבעה מים ואש לא אמרה
לעג בוז | הון: עין תלעג לאב ותבז
יקה נקר | ליקהת אם יקרוה ערבי נחל
אכל | ויאכלוה בני נשר: שלשה המה
פלא | נפלאו ממני וארבע לא ידעתים:
דרך הנשר בשמים דרך נחש
אנה | עלי צור דרך אניה בלב ים ודרך
איש | גבר בעלמה: כן דרך אשה
נאף מחה | מנאפת אכלה ומחתה פיה
פה | ואמרה לא פעלתי און: תחת
שלש | שלוש רגזה ארץ תחת ארבע
יכל נשא | לא תוכל שאת: תחת עבד כי ימלוך
מלך שבע | ונבל כי ישבע לחם: תחת שנואה
שנא | כי תבעל ושפחה כי תירש
בעל ירש | גברתה: ארבעה הם קטני ארץ

והמה חכמים מחכמים׃ הנמלים
עם לא עז ויכינו בקיץ לחמם׃
שפנים עם לא עצום וישימו
בסלע ביתם׃ מלך אין לארבה
ויצא חצץ כלו׃ שממית בידים
תתפש והיא בהיכלי מלך׃ שלשה
המה מיטיבי צעד וארבעה מיטבי
לכת׃ ליש גבור בבהמה ולא
ישוב מפני כל׃ זרזיר מתנים
או תיש ומלך אלקום עמו׃ אם
נבלת בהתנשא ואם זמות יד
לפה׃ כי מיץ חלב יוציא חמאה
ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים
יוציא ריב׃

חכם · עזז כון · קוץ עצם · שום · רבה · תפש היכל · יטב · ילך גבר · שוב פנה · קום · נשא זמם · יצא · רוב

Ca.xxxi.

דברי למואל מלך
משא אשר יסרתו אמו׃ מה
ברי ומה בר בטני ומה בר
נדרי׃ אל תתן לנשים חילך
ודרכיך למחות מלכין׃ אל
למלכים למואל אל למלכים שתו
יין ולרוזנים או שכר׃ פן ישתה
וישכח מחקק וישנה דין כל בני
עני׃ תנו שכר לאובד ויין למרי
נפש׃ ישתה וישכח רישו
ועמלו לא יזכר עוד׃ פתח פיך
לאלם אל דין כל בני חלוף׃
פתח פיך שפט צדק ודין
עני ואביון׃ אשת חיל מי
ימצא ורחק מפנינים מכרה׃
בטח בה לב בעלה ושלל לא
יחסר׃ גמלתהו טוב ולא רע
כל ימי חייה׃ דרשה צמר
ופשתים ותעש בחפץ כפיה׃
היתה כאניות סוחר ממרחק תביא
לחמה׃ ותקם בעוד לילה
ותתן טרף לביתה וחק לנערתיה׃

נשא · ברר · נתן נשה · מחה · שתה · שכח חקק · שנה דון · ענה נתן · מרר רוש · זכר פה · דון · אבה איש · מצא פנה · חסר רוע · יום חיה · עשה כפף · היה אנה · רחק בוא · קום נתן

& ipſa ſunt ſapientiora ſapientibus. Formice populus infirmꝰ q̄ p̄parat in meſſe cibum ſuū. Lepuſculus plebs inualida qui collocat in petra cubile ſuū. Regem locuſta non habet & egreditur vniuerſa per turmas ſuas. Stellio manibus nititur & moratur in edibus regis. Tria ſunt que bene gradiuntur: & quartum quod incedit feliciter. Leo fortiſſimus beſtiarū ad nullius pauebit occurſū. Gallus ſuccinctus lūbos ſuos & aries: nec eſt rex qui reſiſtat ei: & q ſtultus appuerit poſtq̄ eleuatꝰ eſt i ſublime. Si eī itellexiſſet: ori ſuo ipoſuiſſet manū. Qui autē fortiter premit vbera ad eliciendū lac: exprimit butyrū: & q vehemēter emungit elicit ſanguinem: & qui puocat iras pducit diſcordias. 31.

Uerba lamuelis regis. Viſio q̄ erudiuit eū mater ſua. Quid dilecte mi: qd dilecte vteri mei: qd dilecte votorū meorū. Ne dederis mulieribꝰ ſubſtātiā tuā: & vias tuas ad delēdos reges. Noli regibus o lamuel: noli regibus dare vinū: qa nullū ſecretū ē vbi regnat ebrietas. Ne forte bibāt & obliuiſcantur iudiciorū & mutent cauſam filiorū paupis. Date ſicerā merētibꝰ: & vinū his q amaro ſūt aīo. Bibant & obliuiſcātur egeſtatis ſue & doloris ſui nō recordētur āplius. Aperi os tuū muto: & cauſis oīm filioꝝ q ptrāſeunt. Aperi os tuū: decerne qd iuſtū eſt: & vindica inopē & pauperē. Aleph. Mulierē fortē qs inueniet: pcul & de vltimis finibꝰ pciū eiꝰ. Beth. Cōfidit in ea cor viri ſui & ſpoliis non idigebit. Gimel. Reddet eī bonum & non malū oībus diebꝰ vite ſue. Daleth. Queſiuit lanam & linū: & opata eſt cōſilio manuū ſuarum. He. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris de longe portans panem ſuum. Vau. De nocte ſurrexit dedit q̄ predam domeſticis ſuis & cibaria ancillis ſuis.

hec āt ſūt ſapiētiora ſapiētibꝰ. Formice q̄b
ταῦτα δέ ἐστι σοφώτερα τῶν σοφῶν. Οἱ μύρμηκες οἷς
nō eſt fortitudo: & p̄parāt vere cibū. Et
μὴ ἔστιν ἰσχύς, καὶ ἑτοιμάζονται θέρους τὴν τροφήν. Καὶ
cherogrylli gēs nō valida: q̄ fecerūt in pe
οἱ χοιρογρύλλιοι ἔθνος οὐκ ἰσχυρόν, οἳ ἐποιήσαντο ἐν πέ
tris ſuas domos. Abſq̄ rege eſt locuſta.
τραις τοὺς ἑαυτῶν οἴκους. Ἀβασίλευτόν ἐστιν ἡ ἀκρίς.
& egredit tāq̄ acies ab vna iuſſione ordinate. Et ca
καὶ ἐκστρατεύει ἀφ' ἑνὸς κελεύσματος εὐτάκτως. Καὶ κα
lamotes piſcis manibꝰ innitēs & captu facilis exñs: habitat
λαμώτης χερσὶν ἐρειδόμενος καὶ εὐάλωτος ὤν, κατοικεῖ
in munitionibꝰ regis. Tria āt ſunt q̄ pſpere gradiū
ἐν ὀχυρώμασι βασιλέως. Τρία δέ ἐστιν ἃ εὐόδως πορεύ
tur: & quartū qd bene incedit. Catu
εται, καὶ τὸ τέταρτον ὃ καλῶς διαβαίνει. Σκύμ
lus leonis fortior beſtiis. q̄ nō auertit: ne
νος λέοντος ἰσχυρότερος κτηνῶν. ὃς οὐκ ἀποστρέφεται, οὐ
q̄ horret beſtiā. Et gallꝰ cōſcendēs fe
δὲ καταπτήσσει κτῆνος. Καὶ ἀλέκτωρ ἐμπεριπατῶν θη
minas clemēter: & hircꝰ pcedens gregē: & rex
λείαις εὐψύχως, καὶ τράγος ἡγούμενος αἰπολίου, καὶ βα
cōcionās in gēte. Si imiſeris te in leti
σιλεὺς δημηγορῶν ἐν ἔθνει. Ἐὰν πρόῃ σεαυτὸν εἰς εὐφρο
tiā: & extēderis manū tuā cū pugna inhono
σύνην, καὶ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου μετὰ μάχης ἀτιμα
raberis. Mulge lac & erit butyꝝ: ſi āt expreſſeris
σθήσῃ. Ἄμελγε γάλα καὶ ἔσται βούτυρον, ἐὰν δὲ ἐκπιέζῃς
nares: exibit ſanguis. Si āt extraxeris ſmōes:
μυκτῆρας, ἐξελεύσεται αἷμα. Ἐὰν δὲ ἐξέλκῃς λόγους,
exibūt iudicia & pugne.
ἐξελεύσονται κρίσεις καὶ μάχαι.

Ca.31.

Mei ſmōes dicti ſunt a deo rege reſpō
Οἱ ἐμοὶ λόγοι εἴρηνται ὑπὸ θεοῦ βασιλέως χρημα
ſum: qb docuit mater eiꝰ. Quid fili cuſto
τισμός, ὃν ἐπαίδευσεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Τί τέκνον τηρή
dies qd: ſmōes dei: pmogenite tibi dico fili qd fi
σεις τί; ῥήσεις θεοῦ, πρωτογενὲς σοὶ λέγω υἱέ τί τέκ
li mei vteri: qd fili meoꝝ votoꝝ: ne dederis mulie
νον ἐμῆς κοιλίας; τί τέκνον ἐμῶν εὐχῶν; μὴ δῷς γυναι
ribꝰ tuas diuitias & tuā mētē & vitā in peniten
ξὶ σὸν πλοῦτον καὶ τὸν σὸν νοῦν καὶ βίον εἰς ὑστεροβουλί
tiā. Cū ꝯſilio oia fac: cū ꝯſilio bibe vi
αν. Μετὰ βουλῆς πάντα ποίει, μετὰ βουλῆς οἰνοπό
nū: pncipes iracūdi ſunt. Uinū ne bibāt
τει, οἱ δυνάσται θυμώδεις εἰσίν. Οἶνον μὴ πινέτωσαν
ne cū biberint obliuiſcant ſapiae & recta iudi
ἵνα μὴ πιόντες ἐπιλάθωνται τῆς σοφίας καὶ ὀρθὰ κρῖ
care: ne obruāt debiles. Date mexꝰ his q ſūt
ναι οὐ μὴ δύνωνται τοὺς ἀσθενεῖς. Δότε μέθην τοῖς ἐν
i merorib9: & vinū bibere his q ſūt i dolorib9. Ut obliuiſ
λύπαις, καὶ οἶνον πίνειν τοῖς ἐν ὀδύναις. Ἵνα ἐπιλά
cant egeſtatis & laboꝝ nō recordent āpliꝰ. Fili
θωνται τῆς πενίας καὶ τῶν πόνων μὴ μνησθῶσιν ἔτι. Υἱέ
aperi tuū os verbo dei: & iudica oēs ſane.
ἄνοιγε σὸν στόμα λόγῳ θεοῦ, καὶ κρῖνε πάντας ὑγιῶς.
Aperi tuū os. & iudica iuſte: diiudica āt paupez
Ἄνοιγε σὸν στόμα, καὶ κρῖνε δικαίως, διάκρινε δὲ πένητα
& ibecillē. Mulierē fortē qs inueniet? pcioſioꝛ
καὶ ἀσθενῆ. Γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὑρήσει; τιμιωτέρα
āt eſt lapidibꝰ pcioſis huiuſmodi. Cōfidit in ea cor
δέ ἐστι λίθων πολυτελῶν ἡ τοιαύτη. Θαρσεῖ ἐπ' αὐτῇ ἡ καρδία
viri ſui: talis bonis ſpoliis nō idigebit. opatur eñ
τ' ἀνδρὸς αὐτῆς, ἡ τοιαύτη καλῶν σκύλων οὐκ ἀπορήσει. ἐνεργεῖ γὰρ
viro bonū & nō malū tota vita. Filās lanas &
τῷ ἀνδρὶ ἀγαθὸν καὶ οὐ κακὸν πάντα τὸν βίον. Μηρυομένη ἔρια καὶ
linū fecit vtilia manibꝰ ſuis. Facta eſt ſicut nauis mer
λίνον ἐποίησεν εὔχρηστα ταῖς χερσὶν αὐτῆς. Ἐγένετο ὡσεὶ ναῦς ἐμπο
caturā exercēs: de lōge ꝯgregat ſuas diuitias. Et ſurgit de no
ρευομένη, μακρόθεν συνάγει αὐτῆς τὸν πλοῦτον. Καὶ ἀνίσταται ἐκ νυκ
ctibꝰ & dedit cibaria domo & opa ancillis:
τῶν καὶ ἔδωκε βρώματα τῷ οἴκῳ καὶ ἔργα ταῖς θεραπαίναις.

Cōſiderans agrū emit: ab āt fructibꝰ ma
C Θεωρήσασα γεώργιον ἐπρίατο, ἀπὸ δὲ καρπῶν χει
nuū ſuaꝝ plātauit poſſeſſionē. Accincta fortiter
ρῶν αὐτῆς κατεφύτευσε κτῆμα. Ἀναζωσαμένη ἰσχυρῶς
lūbū ſuū: firmauit brachia ſua ad o
τὴν ὀσφὺν αὐτῆς, ἤρεισε τοὺς βραχίονας αὐτῆς εἰς ἔρ
pus. Guſtauit q̄ bonū eſt operari: & nō
γον. Ἐγεύσατο ὅτι καλόν ἐστι τὸ ἐργάζεσθαι, καὶ οὐκ
extinguit tota nocte lucerna eiꝰ. Cu
ἀποσβέννυται ὅλην τὴν νύκτα ὁ λύχνος αὐτῆς. Τοὺς πή
bitos ſuos extēdit ad vtilia: āt manꝰ
χεις αὐτῆς ἐκτείνει ἐπὶ τὰ συμφέροντα, τὰς δὲ χεῖρας
ſuas firmat ad fuſuz. Manꝰ āt ſuas aperuit pau
αὐτῆς ἐρείδει εἰς ἄτρακτον. Χεῖρας δὲ αὐτῆς διήνοιξε πέ
peri: fructū āt extēdit mēdico. Nō hēt curā coꝝ
νητι, καρπὸν δὲ ἐξέτεινε πτωχῷ. Οὐ φροντίζει τῶν
q̄ ſunt i domo vir eiꝰ cū alicubi moraf. Oēs eñ q̄
ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὅταν που χρονίζῃ. Πάντες γὰρ οἱ
ab ea induti ſunt: duplices veſtes fecit
παρ' αὐτῆς ἐνδεδυμένοι εἰσί, δισσὰς χλαίνας ἐποίησε
viro ſuo: ex āt byſſo & purpura ſibi indu
τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ἐκ δὲ βύσσου καὶ πορφύρας ἑαυτῇ ἐνδύ
mēta. Circūſpectꝰ āt fit in portis vir eiꝰ:
ματα. Περίβλεπτος δὲ γίνεται ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς,
D qñ vtiq̄ ſederit i cōcilio cū ſenibꝰ terre. Sin
ἡνίκα ἂν καθίσῃ ἐν συνεδρίῳ μετὰ τῶν γερόντων τῆς γῆς. Σιν
dones fecit & vēdidit: cingula āt chana
δόνας ἐποίησε καὶ ἀπέδοτο, περιζώματα δὲ τοῖς Χαναν
neis. Fortitudinē & honeſtatē induit: & letata eſt in
αίοις. Ἰσχὺν καὶ εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, καὶ εὐφράνθη ἐν
diebꝰ vltimis. Os āt ſuū aperit ſapiēter & lega
A ἡμέραις ἐσχάταις. Στόμα δὲ αὐτῆς ἀνοίγει σοφῶς καὶ ἐννόμως,
liter: at elemoſyna eiꝰ in lingua eiꝰ. Angu
θέσμως, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη αὐτῆς ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῆς. Στεγ
ſte ſemite domui eiꝰ: cibos āt ocioſa nō comedit. Sur
ναὶ διατριβαὶ οἴκων αὐτῆς, σῖτα δὲ ὀκνηρὰ οὐκ ἔφαγε. Ἀνέ
rexerūt filii eius & diuites facti ſūt: & vir eius
στησαν τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ ἐπλούτησαν, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς
laudauit eā. Multe filie acqſierāt diuitias:
ᾔνεσεν αὐτήν. Πολλαὶ θυγατέρες ἐκτήσαντο πλοῦτον.
multe fecerūt potētiā: excellis & sup greſſa es
πολλαὶ ἐποίησαν δύναμιν, ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῆρας
vniuerſas. Mēdaces gratie & vana pulchritudo nō eſt
πάσας. Ψευδεῖς ἀρέσκειαι καὶ μάταιον κάλλος οὐκ ἔστιν
in te: mulier cū prudēs benedicif: timorē āt dñi iſta
ἐν σοί, γυνὴ γὰρ συνετὴ εὐλογεῖται, φόβον δὲ κυρίου αὕτη
laudet. Date ei de fructibꝰ manuū eiꝰ: &
αἰνείτω. Δότε αὐτῇ ἀπὸ καρπῶν χειρῶν αὐτῆς, καὶ
laudet in portis vir eius.
αἰνείσθω ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς.

Zai. Conſiderauit agrū & emit eum: de fructu manuū ſuarū plātauit vineā. Heth. Accinxit fortitudīe lūbos ſuos: & roborauit brachiū ſuum. Teth. Guſtauit q̄m bona eſt negociatio eius: non extiguetur in nocte lucerna eiꝰ. Ioth. Manū ſuā miſit ad fortia: & digiti eius apphēderūt fuſum. Caph. Manū ſuā aperuit inopi: & palmas ſuas extēdit ad paupez. Lamech. Non timebit domui ſue a frigoribꝰ niuis: oēs ei domeſtici eiꝰ veſtiti ſunt duplicibus. Mem. Stragulatam veſtē fecit ſibi: byſſus & purpura indumentū eiꝰ. Nun. Nobilis in portis vir eius: quando ſederit cum ſenatoribꝰ tre. Samech. Sindon fecit & vēdidit: & cingulū tradidit chananeo. Ain. Fortitudo & decor indumentū eiꝰ: & ridebit in die nouiſſimo. Phe. Os ſuum aperuit ſapientie: & lex clementie in lingua eius. Sade. Conſiderauit ſemitas domus ſue: & panem ocioſa nō cōedit. Coph. Surrexerūt filii eius & beatiſſimā predicauerūt: vir eius laudauit eā. Res. Multe filie cōgregauerunt diuitias: tu ſupergreſſa es vniuerſas. Sin. Fallax gratia & vana eſt pulchritudo: mulier timens dominum ipſa laudabitur. Thau. Date ei de fructu manuum ſuarum & laudent eam in portis opera eius.

Explicuit prouerbia Salomonis.

ממכרה שדה ותקחהו מפרי
כפיה נטע כרם׃ חגרה בעוז
מתניה ותאמץ זרועתיה׃
טעמה כי טוב סחרה לא
יכבה בליל נרה׃ ידיה שלחה
בכישור וכפיה תמכו פלך׃
כפה פרשה לעני וידיה שלחה
לאביון׃ לא תירא לביתה
משלג כי כל ביתה לבש
שנים׃ מרבדים עשתה לה
שש וארגמן לבושה׃ נודע
בשערים בעלה בשבתו עם
זקני ארץ׃ סדין עשתה ותמכור
וחגור נתנה לכנעני׃ עוז והדר
לבושה ותשחק ליום אחרון׃
פיה פתחה בחכמה ותורת
חסד על לשונה׃ צופיה הילכות
ביתה ולחם עצלות לא תאכל׃
קמו בניה ויאשרוה בעלה
ויהללה׃ רבות בנות עשו
חיל ואת עלית על כלנה׃
שקר החן והבל היפי אשה
יראת יהוה היא תתהלל׃ תנו
לה מפרי ידיה ויהללוה
בשערים מעשיה׃

לקח פרה · עזז · אמץ זרע · כבה נור · כשר · ענה · אבה ירא · שנה רבד · עשה לבש · ידע ישב · סדן מכר · חגר · לבש שחק · פה ירה · לשן צפה · הלך אכל · קום אשר · הלל רבב · בנה עשה · עלה יפה · איש · הלל נתן · פרה

B

Incipit prologus beati hieronymi in librum Eccleſiaſten.

Memini me ante hoc ferme quinquennium cum adhuc Rome eſſem & Eccleſiaſten ſancte Bleſille legerem vt eam ad contemptum mundi huius prouocarem: & omne quod in mundo cerneret putaret eſſe pro nihilo: rogatum ab ea: vt in morem commentarioli: obſcuraqueq̄ differerem: vt abſq̄ me poſſet intelligere que legebat. Itaq̄ quoniam in procinctu noſtri operis ſubita morte ſubtracta eſt & vbi non meruimus o paula & euſtochium talem vite noſtre habere conſortem: tantoq̄ vulnere tunc percuſſus obmutui: nunc in bethleem poſitus: anguſtiore videlicet ciuitate: & illius memorie & vobis reddo quod debeo. Hoc breuiter ammonens q̄ nullius autoritatem ſecutus ſuꝫ ſed de Hebreo transferens maxime ſeptuaginta interpretum conſuetudini me coaptaui. in his dumtaxat que non multū ab hebraicis diſcrepant. Interdum aquile quoq̄ & ſymmachi & theodotiōis recordatus ſum: vt nec nouitate nimia lectoris ſtudium deterrerem: nec rurſum contra conſcientiam meam fonte veritatis omiſſo: opinionum riuulos conſectarer.

Explicit prologus ſancti Hieronymi.

Cap.j.

דברי קהלת בן דוד מלך
בירושלם: הבל הבלים אמר
קהלת הבל הבלים הכל הבל:
מה יתרון לאדם בכל עמלו
שיעמל תחת השמש: דור הלך
ודור בא והארץ לעולם עמדת:
וזרח השמש ובא השמש ואל
מקומו שואף זורח הוא שם:
הולך אל דרום וסובב אל צפון
סובב סבב הולך הרוח ועל
סביבתיו שב הרוח: כל הנחלים
הלכים אל הים והים איננו
מלא אל מקום שהנחלים
הלכים שם הם שבים ללכת:
כל הדברים יגעים לא יוכל איש
לדבר לא תשבע עין לראות
ולא תמלא אזן משמע: מה
שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה
הוא שיעשה ואין כל חדש תחת
השמש: יש דבר שיאמר ראה
זה חדש הוא כבר היה לעלמים
אשר היה מלפננו: אין זכרון
לראשנים וגם לאחרנים שיהיו
לא יהיה להם זכרון עם שיהיו
לאחרנה: אני קהלת הייתי מלך
על ישראל בירושלם: ונתתי
את לבי לדרוש ולתור בחכמה
על כל אשר נעשה תחת השמים
הוא ענין רע נתן אלהים לבני
האדם לענות בו: ראיתי את
כל המעשים שנעשו תחת
השמש והנה הכל הבל ורעות
רוח: מעות לא יוכל לתקן
וחסרון לא יוכל להמנות: דברתי
אני עם לבי לאמר אני הנה

Incipit liber Eccleſiaſtes Capitulum. 1.

Uerba eccleſiaſtes filii dauid regis hieruſalem. Vanitas vanitatum dixit eccleſiaſtes: vanitas vanitatū & omnia vanitas. Quid habet amplius hō de vniuerſo labore ſuo quo laborat ſub ſole? Generatio preterit & generatio aduenit: terra aūt in eternū ſtat. Oritur ſol & occidit & ad locum ſuū reuertitur: ibiq; renaſcens gyrat per meridiē & flectitur ad aquilonē. Luſtrans vniuerſa in circuitu pergit ſpiritus: & in circulos ſuos reuertitur. Omnia flumina intrant in mare: & mare non redundat. Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur: vt iterum fluant. Cuncte res difficiles: nō poteſt eas homo explicare ſermone. Nō ſaturatur oculus viſu nec auris auditu impletur. Quid eſt qd fuit? Ipſum qd futurū eſt. Quid eſt qd factū ē? Ipſum qd faciendū eſt. Nihil ſub ſole nouum: nec valet quiſq; dicere: ecce hoc recens eſt. Iam enī preceſſit in ſeculis que fuerunt ante nos. Non eſt priorū memoria: ſed nec eorū qdē q̄ poſtea futura ſunt erit recordatio apud eos qui futuri ſunt in nouiſſimo. Ego eccleſiaſtes fui rex iſrael in hieruſalem & propoſui in animo meo querere et inueſtigare ſapienter de omnibus que fiunt ſub ſole. Hanc occupationē peſſimam dedit deus filiis hoīum vt occuparētur in ea. Vidi que fiunt cuncta ſub ſole: & ecce vniuerſa vanitas & afflictio ſpiritus. Peruerſi difficile corriguntur: & ſtultorū infinitus eſt numerus. Locutus ſum in corde meo dicens. Ecce

ECCLESIASTES.
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ.

Verba eccleſiaſtes filij dauid re-
Ἡματα ἐκκλησιαςοῦ υἱοῦ δαυὶδ βα-
gis iſrael in hieruſalē. vani
σιλέως ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλὴμ. ματαιό-
tas vanitatū dixit eccleſiaſtes: va
της ματαιοτήτων εἶπεν ὁ ἐκκλησιαςής, μα- Infra.11.c.
nitas vanitatū oīa vanitas. q̄ abūdantia
ταιότης ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης. τίς περίσσεια
homini in oī labore ſuo quo laborat ſub
τῷ ἀνθρώπῳ ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ ᾧ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν
ſole? gñatio vadit ⁊ gñatio venit: ⁊ terra in
ἥλιον; γενεὰ πορεύεται καὶ γενεὰ ἔρχεται, καὶ ἡ γῆ εἰς
ſeculū ſtetit. ⁊ orit ſol: ⁊ occidit ſol
τὸν αἰῶνα ἕστηκε. καὶ ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, καὶ δύνει ὁ ἥλιος
⁊ in locū ſuū trahit: oriēs ipſe illic va
καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἕλκει, ἀνατέλλων αὐτὸς ἐκεῖ πο-
dit ad notū ⁊ circuit ad boreā: circuit cir
ρεύεται πρὸς νότον καὶ κυκλοῖ πρὸς βορρᾶν, κυκλοῖ κυ-
cuēs vadit ſpūs: ⁊ ad circulos ſuos cōuer-
κλῶν πορεύεται πνεῦμα, καὶ ἐπὶ κύκλους αὐτοῦ ἐπι-
tit ſpūs. oēs torrentes eūt ad
στρέφει τὸ πνεῦμα. πάντες οἱ χείμαρροι πορεύονται εἰς
mare: ⁊ mare nō eſt repletū.
τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἐμπιπλαμένη.
ad locū quo torrētes vadūt: illuc ipſi con-
εἰς τὸν τόπον οὗ οἱ χείμαρροι πορεύονται, ἐκεῖ αὐτοὶ ἐπι-
uertunt ad eundū. oēs ſmōes īplicati: nō
στρέφουσι τοῦ πορευθῆναι. πάντες οἱ λόγοι ἔγκοποι, οὐ
poterit vir ad loquēdū: ⁊ nō replebit ocu
δυνήσεται ἀνὴρ τοῦ λαλεῖν, καὶ οὐκ ἐμπλησθήσεται ὀφ-
lus viſu. ⁊ nō replebit auris ab audi
θαλμὸς τοῦ ὁρᾶν. καὶ οὐ πληρωθήσεται οὖς ἀπὸ ἀκροά-
tu. qd qd fuit? ipm qd futurū eſt: ⁊ qd qd fa- Pro.27.c.
σεως. τί τὸ γεγονός; αὐτὸ τὸ γενησόμενον, καὶ τί τὸ πε- Eccli.14.c.
ctū eſt? ipm faciendū. ⁊ nō eſt oē re-
ποιημένον; αὐτὸ τὸ ποιηθησόμενον. καὶ οὐκ ἔστι πᾶν πρό-
cēs ſub ſole. q̄ loquet ⁊ dicet: ecce hoc
σφατον ὑπὸ τὸν ἥλιον. ὃς λαλήσει καὶ ἐρεῖ, ἴδε τοῦτο
nouū eſt: iā fuerūt in ſeculis q̄ fue-
καινόν ἐστιν, ἤδη γέγονεν ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς γενομέ-
rūt ab ante nos. nō eſt memoria p̄mis
νοις ἀπὸ ἔμπροσθεν ἡμῶν. οὐκ ἔστι μνήμη τοῖς πρώτοις
et ſaltē vltimis factis nō eſt eis memoria
καί γε τοῖς ἐσχάτοις γενομένοις οὐκ ἔσται αὐτοῖς μνήμη
cū futuris in nouiſſimo. Ego eccleſia
μετὰ τῶν γενησομένων εἰς τὴν ἐσχάτην. Ἐγὼ ἐκκλησια-
ſtes fui rex ſup iſrael in hieruſalē.
στὴς ἐγενόμην βασιλεὺς ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ἱερουσαλήμ.
⁊ dedi cor meū ad exquirēdū ⁊ ad
καὶ ἔδωκα τὴν καρδίαν μου τοῦ ἐκζητῆσαι καὶ τοῦ
cōſiderandū in ſapia de oīb⁹ que
κατασκέψασθαι ἐν τῇ σοφίᾳ περὶ πάντων τῶν γινο-
fiūt ſub celo. qm̄ occupationē malā dedit
μένων ὑπὸ τὸν οὐρανόν. ὅτι περισπασμὸν πονηρὸν ἔδωκεν
deus filijs hoīm vt occuparent in ea.
ὁ θεὸς τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τοῦ περισπᾶσθαι ἐν αὐτῷ.
vidi oīa opa q̄ facta ſunt ſub
εἶδον σύμπαντα τὰ ποιήματα τὰ πεποιημένα ὑπὸ
ſole. ⁊ ecce oīa vanitas ⁊ electio ſpirī
τὸν ἥλιον. καὶ ἰδοὺ πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύ-
tus. puerſum nō poterit vt ornatū
ματος. διεστραμμένον οὐ δυνήσεται τοῦ ἐπικοσμηθῆ-
ſit: poſteritas nō poterit vt nūerata ſit. locu
ναι, καὶ ὑστέρημα οὐ δυνήσεται τοῦ ἀριθμηθῆναι. ἐλά-
t⁹ ſum ego in corde meo vt dicā: ego ecce
λησα ἐγὼ ἐν τῇ καρδίᾳ μου τοῦ λέγειν, ἐγὼ ἰδοὺ

magn⁹ effect⁹ ſū ⁊ addidi ſapiam ſup oēs q̄ fuerūt
ἐμεγαλύνθην καὶ προσέθηκα σοφίαν ἐπὶ πᾶσιν οἳ ἐγένοντο
ante me in hierlm. ⁊ cor meū vidit
τὸ ἔμπροσθέν μου ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ καρδία μου εἶδε
multa: ſapiam ⁊ cognitionē pabolas ⁊ ſcientiā:
πολλά, σοφίαν καὶ γνῶσιν παραβολὰς καὶ ἐπιστήμην,
noui q̄ et hoc eſt electio ſpūs.
ἔγνων ὅτι καί γε τοῦτό ἐστι προαίρεσις πνεύματος.
Eo q̄ in multitudie ſapie multitudo cognitiōis ⁊ q̄ addit
Ὅτι ἐν πλήθει σοφίας πλῆθος γνώσεως καὶ ὁ προστιθεὶς
cognitionē: addet dolorem.
γνῶσιν, προσθήσει ἄλγημα. Ca. 2.
Dixi ego in corde meo: veni iā experiar te
Εἶπον ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, δεῦρο δὴ πειράσω σε
in letitia: ⁊ ecce in bono ⁊ ecce et hoc
ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἴδε ἐν ἀγαθῷ καὶ ἰδοὺ καί γε τοῦτο
vanitas. riſui dixi circulationē: ⁊ gaudio
ματαιότης. τῷ γέλωτι εἶπα περιφοράν, καὶ τῇ εὐφροσύ-
qd hoc facis? ⁊ cōſideraui ſi cor meū tra
νῃ τί τοῦτο ποιεῖς; καὶ κατεσκεψάμην εἰ ἡ καρδία μου ἑλ-
het vt vinū carnē meā: ⁊ cor meū duxit me
κύσει ὡς οἶνον τὴν σάρκα μου, καὶ καρδία μου ὡδήγησέ με
in ſapia ⁊ vt dñarer in letitia: donec viderē
ἐν σοφίᾳ καὶ τοῦ κρατῆσαι ἐπ᾽ εὐφροσύνῃ, ἕως οὗ ἴδω
qd bonū filijs hoim: qd faciēt
ποῖον τὸ ἀγαθὸν τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὃ ποιήσου-
ſub ſole: nūer dier̄ vite eor̄. magnifica
σιν ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἀριθμὸν ἡμερῶν ζωῆς αὐτῶν. ἐμεγάλυ-
ui opus meū: edificaui mihi domos: plātaui
να ποίημά μου, ᾠκοδόμησά μοι οἴκους, ἐφύτευσά
mihi vineas: feci mihi hortos: ⁊ paradi
μοι ἀμπελῶνας, ἐποίησά μοι κήπους, καὶ παραδεί-
ſos: ⁊ plātaui in eis lignū oē fruct⁹.
σους, καὶ ἐφύτευσα ἐν αὐτοῖς ξύλον πᾶν καρποῦ.
feci mihi piſcinas aquar̄ vt rigarē
ἐποίησά μοι κολυμβήθρας ὑδάτων τοῦ ποτίσαι
ab eis ſiluā pducentē ligna: poſſedi ſer
ἀπ᾽ αὐτῶν δρυμὸν βλαστῶντα ξύλα. ἐκτησάμην δού-
uos ⁊ ancillas: ⁊ verne nati ſunt mihi: et
λους καὶ παιδίσκας, καὶ οἰκογενεῖς ἐγένοντό μοι, καί
poſſeſſio armētī boū ⁊ gregis ouiū multa fuit mihi
γε κτῆσις βουκολίου καὶ ποιμνίου πολλὴ ἐγένετό μοι
ſup oēs q̄ fuerūt ante me in hieru
ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν μου ἐν ἱερου-
ſalē. ꝯgregaui mihi et argētū et aur̄:
σαλήμ. συνήγαγόν μοι καί γε ἀργύριον καί γε χρυσίον,
⁊ poſſeſſiones regū ⁊ p̄uinciar̄. fe
καὶ περιουσιασμοὺς βασιλέων καὶ τῶν χωρῶν. ἐποίη-
ci mihi cātores ⁊ cātatrices: ⁊ delitias filior̄
σά μοι ᾄδοντας καὶ ᾀδούσας, καὶ ἐντρυφήματα υἱῶν
hoīs pincernā ⁊ ācillas picernas. magnificat⁹ ſū ⁊
τοῦ ἀνθρώπου οἰνοχόον καὶ οἰνοχόας. ἐμεγαλύνθην καὶ
addidi vltra oēs q̄ fuerūt ante
προσέθηκα παρὰ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν
me in hierlm: et ſapia mea ſtetit mihi. ⁊
μου ἐν ἱερουσαλήμ, καί γε σοφία μου ἐστάθη μοι. καὶ
oē qd petierūt oculi mei nō abſtuli ab
πᾶν ὃ ᾔτησαν οἱ ὀφθαλμοί μου οὐχ ὑφεῖλον ἀπ᾽
eis. nō phibui cor meū ab om-
αὐτῶν. οὐκ ἀπεκώλυσα τὴν καρδίαν μου ἀπὸ πά-
ni letitia: qm̄ cor meū letatū eſt in om-
σης εὐφροσύνης, ὅτι καρδία μου εὐφράνθη ἐν παν-
ni labore meo: ⁊ hoc fuit pars mea ab
τὶ μόχθῳ μου, καὶ τοῦτο ἐγένετο μερίς μου ἀπὸ
oī labore meo. ⁊ aſpexi ego in om-
παντὸς μόχθου μου. καὶ ἐπέβλεψα ἐγὼ ἐν πᾶ-
nib⁹ operib⁹ meis q̄ fecerūt man⁹ mee
σι ποιήμασί μου οἷς ἐποίησαν αἱ χεῖρές μου
⁊ in labore
καὶ ἐν μόχθῳ

magnus effectus ſum & preceſſi omnes ſapiētia qui fuerunt ante me in hieruſalem: & mens mea cōtēplata ē multa ſapiēter & didici. Dediq; cor meū vt ſcirē prudētiā atq; doctrinā: erroreſq; & ſtultitiam. Et agnoui q̄ in his quoq; eſſet labor & afflictio ſpūs: eo q̄ in multa ſapientia multa ſit indignatio: & qui addit ſcientiam addit & dolorem. 2.

Dixi ego in corde meo. Vadā & affluā delitiis: & fruar bonis. Et vidi q̄ hoc quoq; eſſet vanitas. Riſum reputaui errorē: & gaudio dixi. Quid fruſtra deciperis? Cogitaui in corde meo abſtrahere a vino carnem meam: vt animū meū trāſferrē ad ſapientiā: deuitarēq; ſtultitiā donec viderem quid eſſet vtile filiis hoīm quo facto opus eſt ſub ſole numero dierū vite ſue. Magnificaui opa mea. Edificaui mihi domos & plantaui vineas: feci hortos & pomaria & cōſeui ea cuncti generis arboribus. Et extruxi mihi piſcinas aquarum vt irrigarem ſiluam lignorū germinantiū. Poſſedi ſeruos & ancillas: multamq; familiam habui. Armenta quoq; & magnos ouium greges vltra omnes qui fuerūt ante me in hieruſalem. Coaceruaui mihi argētum & aurū & ſubſtātias regum & prouinciarū. Feci mihi cantores & cātatrices & delitias filiorū hominū: ſcyphos & vrceolos in miniſterio ad vina fundēda: & ſupergreſſus ſum opibus oēs qui ante me fuerunt in hieruſalē. Sapiā quoq; pſeuerauit mecū: & omnia q̄ deſiderauerūt oculi mei nō negaui eis: nec phibui cor meū quin oī voluptate frueretur: & oblectaret ſe in his q̄ pparaverā. Et hanc ratus ſū ptē meā: ſi vterer labore meo. Cūq; me cōuertiſſē ad vniuerſa opa q̄ fecerā man⁹ mee & ad labores i

גדלתי והוספתי חכמה על כל
אשר היה לפני על ירושלם
ולבי ראה הרבה חכמה ודעת:
ואתנה לבי לדעת חכמה ודעת
הוללות ושכלות ידעתי שגם
זה הוא רעיון רוח: כי ברב חכמה
רב כעס ויוסיף דעת יוסיף
מכאוב:

Cap.ij.

אמרתי אני בלבי לכה נא אנסכה
בשמחה וראה בטוב והנה גם
הוא הבל: לשחוק אמרתי מהולל
ולשמחה מה זה עשה: תרתי
בלבי למשוך ביין את בשרי
ולבי נהג בחכמה ולאחז בסכלות
עד אשר אראה אי זה טוב לבני
האדם אשר יעשו תחת השמים
מספר ימי חייהם: הגדלתי מעשי
בניתי לי בתים נטעתי לי
כרמים: עשיתי לי גנות ופרדסים
ונטעתי בהם עץ כל פרי: עשיתי
לי ברכות מים להשקות מהם
יער צומח עצים: קניתי עבדים
ושפחות ובני בית היה לי גם
מקנה בקר וצאן הרבה היה לי
מכל שהיו לפני בירושלם:
כנסתי לי גם כסף וזהב וסגלת
מלכים והמדינות עשיתי לי
שרים ושרות ותענגות בני האדם
שדה ושדות: וגדלתי והוספתי
מכל שהיה לפני בירושלם
אף חכמתי עמדה לי: וכל אשר
שאלו עיני לא אצלתי מהם
לא מנעתי את לבי מכל שמחה
כי לבי שמח מכל עמלי וזה היה
חלקי מכל עמלי: ופניתי אני
בכל מעשי שעשו ידי ובעמל

שעמלתי לעשות והנה הכל
הבל ורעות רוח ואין יתרון תחת
השמש: ופניתי אני לראות
חכמה והוללות וסכלות כי מה
האדם שיבוא אחרי המלך את
אשר כבר עשוהו: וראיתי אני
שיש יתרון לחכמה מן הסכלות
כיתרון האור מן החשך: החכם
עיניו בראשו והכסיל בחשך
הולך וידעתי גם אני שמקרה
אחד יקרה את כלם: ואמרתי
אני בלבי כמקרה הכסיל גם
אני יקרני ולמה חכמתי אני אז
יותר ודברתי בלבי שגם זה הבל:
כי אין זכרון לחכם עם הכסיל
לעולם בשכבר הימים הבאים
הכל נשכח ואיך ימות החכם עם
הכסיל: ושנאתי את החיים כי
רע עלי המעשה שנעשה תחת
השמש כי הכל הבל ורעות רוח:
ושנאתי אני את כל עמלי שאני
עמל תחת השמש שאניחנו
לאדם שיהיה אחרי: ומי יודע
החכם יהיה או סכל וישלט בכל
עמלי שעמלתי ושחכמתי תחת
השמש גם זה הבל: וסבותי אני
ליאש את לבי על כל העמל
שעמלתי תחת השמש: כי יש
אדם שעמלו בחכמה ובדעת
ובכשרון ולאדם שלא עמל בו
יתננו חלקו גם זה הבל ורעה
רבה: כי מה הוה לאדם בכל עמלו
וברעיון לבו שהוא עמל תחת
השמש: כי כל ימיו מכאבים
וכעס ענינו גם בלילה לא שכב
לבו גם זה הבל הוא: אין טוב

עמל · יתר · ראה · הלל · בוא · יש · כסל · הלך קרה · יתר גם · עלם כבר · יום בוא · שכח מות · רוע עשה · רעה · אני · נוח · היה ידע · שלט · עמל חכם · סבב · לא · נתן רוע · רבב · רעה הוא · יום כאב · ענה

quibus fruſtra ſudaueram: vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi: & nihil permanere ſub ſole. Tranſiui ad contemplandam ſapientiam: erroreſq; & ſtulticiam. Quid eſt inquam homo vt ſequi poſſit regem factorem ſuum? Et vidi quod tantum precederet ſapientia ſtulticiam: quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius: ſtultus in tenebris ambulat. Et didici quod vnus vtriuſq; eſſet interitus. Et dixi in corde meo. Si vnus & ſtulti & meus occaſus erit: quid mihi prodeſt quod maiorem ſapientie dedi operam? Locutuſq; cum mente mea animaduerti quod hoc quoq; eſſet vanitas. Non enim erit memoria ſapientis ſimiliter vt ſtulti in perpetuum & futura tempora obliuione cuncta pariter operient. Moritur doctus ſimiliter vt indoctus: & idcirco teduit me vite mee videntem mala vniuerſa eſſe ſub ſole: & cuncta vanitatem & afflictionem ſpiritus. Rurſus deteſtatus ſum omnem induſtriam meam qua ſub ſole ſtudioſiſſime laboraui: habiturus heredem poſt me quem ignoro vtrum ſapiens an ſtultus futurus ſit: & dominabitur in laboribus meis quibus deſudaui & ſollicitus fui. Et eſt quicquam tam vanum? Vnde ceſſaui: renunciauitq; cor meum vltra laborare ſub ſole. Nam cum alius laboret in ſapientia & doctrina & ſollicitudine: homini ocioſo queſita dimittit. Et hoc quoq; vanitas & magnum malum. Quid enim proderit homini de vniuerſo labore ſuo & afflictione ſpiritus qua ſub ſole cruciatus eſt? Cuncti dies eius doloribus: & erumnis pleni ſunt: nec per noctem mente requeſcit. Et hoc nonne vanitas eſt. Nonne melius eſt

que laboraui vt facerem. et ecce oia vanitas et
ὦ ἐμόχθησα τοῦ ποιεῖν. καὶ ἰδοὺ τὰ πάντα ματαιότης καὶ
electio ſpūs: et nō eſt abūdantia ſub
προαίρεσις πνεύματος, καὶ οὐκ ἔστι περίσσεια ὑπὸ τὸν
ſole. et aſpexi ego vt viderē ſapiam et circu-
ἥλιον. καὶ ἐπέβλεψα ἐγὼ τοῦ ἰδεῖν σοφίαν καὶ περι-
lationē et ſtultitiā: qm̄ qs homo q̄ ibit
φορὰν καὶ ἀφροσύνην, ὅτι τίς ἄνθρωπος ὃς ἐλεύσεται
poſt cōſiliū? ſimul q̄cūq; fecerūt illud. et
ὀπίσω τῆς βουλῆς; σὺν τὰ ὅσα ἐποίησαν αὐτήν. καὶ
vidi ego q̄ eſt exceſſus ſapie ſup ſtultitiā
εἶδον ἐγὼ ὅτι ἔστι περίσσεια τῇ σοφίᾳ ὑπὲρ τὴν ἀφροσύνην
vt exceſſus lucis ſup tenebras. Sapiētis
ὡς περίσσεια τοῦ φωτὸς ὑπὲρ τὸ σκότος. Τοῦ σοφοῦ
oculi ei⁹ in capite ei⁹: et ſtult⁹ in
οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐν κεφαλῇ αὐτοῦ, καὶ ὁ ἄφρων ἐν
tenebris ambulat: et cognoui et ego q̄ occur
σκότει πορεύεται, καὶ ἔγνων καί γε ἐγὼ ὅτι συνάντη-
ſus vn⁹ occurret oib⁹ eis. et dixi
μα ἓν συναντήσεται τοῖς πᾶσιν αὐτοῖς. καὶ εἶπον
ego in corde meo: q̄ occurſus ſtulti etiā
ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, ὡς συνάντημα τοῦ ἄφρονος καί
mihi occurret mihi: et ad qd ſapiēs fact⁹ ſū ego?
γε ἐμοὶ συναντήσεταί μοι, καὶ ἱνατί ἐσοφισάμην ἐγώ;
qd reliquū ē locut⁹ ſuz in corde meo: qm̄ ſtult⁹ ex
τὸ περισσὸν ἐλάλησα ἐν καρδίᾳ μου, διότι ἄφρων ἐκ
abūdantia loqtur: q̄ et hoc vanitas.
περισσεύματος λαλεῖ, ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης.
qm̄ nō eſt memoria ſapiētis cū ſtulto in ſe-
ὅτι οὐκ ἔστι μνήμη τοῦ σοφοῦ μετὰ τοῦ ἄφρονος εἰς αἰ-
culū: qm̄ iā dieb⁹ venientib⁹ om-
ῶνα, καθότι ἤδη ταῖς ἡμέραις ταῖς ἐρχομέναις τὰ πάν-
nia obliuioni data ſunt. et quomō morietr ſapiēs cū
τα ἐπελήσθη. καὶ πῶς ἀποθανεῖται ὁ σοφὸς μετὰ τοῦ
ſtulto: et odio habui ſimul vitā. qm̄ malū in
ἄφρονος, καὶ ἐμίσησα σὺν τὴν ζωήν. ὅτι πονηρὸν ἐπ'
me op⁹ qd factū eſt ſub ſole: q̄a
ἐμὲ τὸ ποίημα τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὅτι τὰ
oia vanitas et electio ſpūs. et dete-
πάντα ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. καὶ ἐμί-
ſtat⁹ ſum ego omnē laborē meū quē ego laboro ſub
σησα ἐγὼ σύμπαντα μόχθον μου ὃν ἐγὼ μοχθῶ ὑπὸ
ſole qm̄ dimittā eū hoi futuro
τὸν ἥλιον ὅτι ἀφίω αὐτὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ γινομένῳ
poſt me. et qs nouit ſi ſapiēs erit an ſtult⁹? et
μετ' ἐμέ. καὶ τίς οἶδεν εἰ σοφὸς ἔσται ἢ ἄφρων; καὶ
ſi licētioſus erit in oi labore meo: quē laboraui
εἰ ἐξουσιάσεται ἐν παντὶ μόχθῳ μου, ᾧ ἐμόχθησα
et quo ſapiēs fact⁹ ſū ſub ſole? et hoc vani
καὶ ᾧ ἐσοφισάμην ὑπὸ τὸν ἥλιον; καί γε τοῦτο μαται-
tas. et cōuerſus ſū ego renūciare corde
ότης. καὶ ἐπέστρεψα ἐγὼ τοῦ ἀποτάξασθαι τῇ καρδίᾳ
meo in oi labore quē laboraui ſub ſole:
μου ἐπὶ παντὶ μόχθῳ ᾧ ἐμόχθησα ὑπὸ τὸν ἥλιον,
qm̄ eſt homo qm̄ labor eius in ſapia et in
ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος ὅτι μόχθος αὐτοῦ ἐν σοφίᾳ καὶ ἐν
cognitione et in fortitudie. et homo q̄ nō labora
γνώσει καὶ ἐν ἀνδρείᾳ. καὶ ἄνθρωπος ᾧ οὐκ ἐμόχθη-
uit in eo dabit illi partē ei⁹: et hoc
σεν ἐν αὐτῷ δώσει αὐτῷ μερίδα αὐτοῦ, καί γε τοῦ-
vanitas. et malū magnū fit homi-
το ματαιότης. καὶ πονηρία μεγάλη γίνεται τῷ ἀνθρώ-
ni in omni labore ei⁹ et in electione cor
πῳ ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ καὶ ἐν προαιρέσει καρ-
dis ei⁹ quo ipſe laborat ſub ſole. qm̄ cū-
δίας αὐτοῦ ᾧ αὐτὸς μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον. ὅτι πᾶ-
cti dies eius dolor et ire occupa-
σαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ἀλγημάτων καὶ θυμοῦ περισπα-
tio ei⁹: et in nocte nō dormit cor ei⁹:
σμὸς αὐτοῦ, καί γε ἐν νυκτὶ οὐ κοιμᾶται ἡ καρδία αὐ-
etiā hoc vanitas eſt. nō eſt bonū
τοῦ, καί γε τοῦτο ματαιότης ἐστίν. οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν

Infra .5.b.

homini: niſi qd comedit et qd bibit et qd oſtēdet ani-
ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ ὃ φάγεται καὶ ὃ πίεται καὶ ὃ δείξει τῇ ψυ-
me ſue bonū in labore ſuo. etiā hoc vidi
χῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν ἐν μόχθῳ αὐτοῦ. καί γε τοῦτο εἶδον
ego q̄ a manu dei eſt. qm̄ qs comedit et
ἐγὼ ὅτι ἀπὸ χειρὸς τοῦ θεοῦ ἐστιν. ὅτι τίς φάγεται καὶ
qs bibit pter illū? qm̄ homini bono ante
τίς πίεται παρὲξ αὐτοῦ; ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἀγαθῷ πρὸ
faciē eius dedit ſapiam et cognitionē et leti-
προσώπου αὐτοῦ ἔδωκε σοφίαν καὶ γνῶσιν καὶ εὐφρο-
tiā: et peccatori dedit occupationē vt ad-
σύνην, καὶ τῷ ἁμαρτάνοντι ἔδωκε περισπασμὸν τοῦ προ-
dat et vt cōgreget. Et tradat bono ante
σθεῖναι καὶ τοῦ συναγαγεῖν. Τοῦ δοῦναι τῷ ἀγαθῷ πρὸ
faciē dei. qm̄ etiā hoc vanitas et
προσώπου τοῦ θεοῦ. ὅτι καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ
electio ſpiritus.
προαίρεσις πνεύματος.

Ca. 3.

Omnibus tps et opportūitas omni rei
Τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος καὶ καιρὸς τῷ παντὶ πράγ-
ſub celo. tps pariēdi et tps
ματι ὑπὸ τὸν οὐρανόν. καιρὸς τοῦ τεκεῖν καὶ καιρὸς τοῦ
moriēdi: tēpus plātādi: et tps euel
ἀποθανεῖν, καιρὸς τοῦ φυτεῦσαι, καὶ καιρὸς τοῦ ἐκ-
lēdi plantatū. tps occidēdi et
τίλαι τὸ πεφυτευμένον. καιρὸς τοῦ ἀποκτεῖναι καὶ
tps ſanādi: tps diruēdi: et tps
καιρὸς τοῦ ἰάσασθαι, καιρὸς τοῦ καθελεῖν, καὶ καιρὸς
edificādi: tps flēdi et tps
τοῦ οἰκοδομῆσαι, καιρὸς τοῦ κλαῦσαι καὶ καιρὸς τοῦ
ridēdi: tps plāgendi et tps ſaltā
γελάσαι, καιρὸς τοῦ κόψασθαι καὶ καιρὸς τοῦ ὀρχήσα-
di. tps iaciēdi lapides et tps colligen
σθαι. καιρὸς τοῦ βαλεῖν λίθους καὶ καιρὸς τοῦ συνα-
di lapides: tps āplexandi et tps
γαγεῖν λίθους, καιρὸς τοῦ περιλαβεῖν καὶ καιρὸς
lōge fieri ab amplexu. tps ac-
τοῦ μακρυνθῆναι ἀπὸ περιλήμματος. καιρὸς τοῦ ζη-
quirēdi et tēpus pdendi: tps cuſtodiē
τῆσαι καὶ καιρὸς τοῦ ἀπολέσαι, καιρὸς τοῦ φυλά-
di et tps abijciendi. tps ſciudēdi et tē
ξαι καὶ καιρὸς τοῦ ἐκβαλεῖν. καιρὸς τοῦ ῥῆξαι καὶ και-
pus cōſuendi: tps tacēdi et tps lo-
ρὸς τοῦ ῥάψαι, καιρὸς τοῦ σιγᾶν καὶ καιρὸς τοῦ λα-
quēdi. tps diligēdi: et tps odiendi: tps bel
λεῖν. καιρὸς τοῦ φιλῆσαι καὶ καιρὸς τοῦ μισῆσαι, καιρὸς πο-
li et tps pacis. que abūdantia faciētis in qb⁹
λέμου καὶ καιρὸς εἰρήνης. τίς περίσσεια τοῦ ποιοῦντος ἐν οἷς
ille laborat? vidi ſimul occupationē quā dedit de⁹
αὐτὸς μοχθεῖ; εἶδον σὺν τὸν περισπασμὸν ὃν ἔδωκεν ὁ θεὸς
filijs hoim vt occupent in ea.
τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τοῦ περισπᾶσθαι ἐν αὐτῷ.
Cūcta q̄ fecit bona in tpe ſuo. et
Σύμπαντα ἃ ἐποίησε καλὰ ἐν καιρῷ αὐτοῦ. καί γε
ſimul ſeculū dedit in corde eoꝝ: vt nō iueniat
σὺν τὸν αἰῶνα ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ αὐτῶν, ὅπως μὴ εὕρῃ
homo opus qd opatus eſt de⁹ ab initio
ὁ ἄνθρωπος τὸ ποίημα ὃ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς
vſq; ad finē. cognoui q̄ nō eſt bonū in eis.
μέχρι τέλους. ἔγνων ὅτι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ἐν αὐτοῖς.
niſi letari et facere bonū in vita ſua.
εἰ μὴ τοῦ εὐφρανθῆναι καὶ τοῦ ποιεῖν ἀγαθὸν ἐν ζωῇ αὐ-
et ois homo q̄ comedit et bibit
τοῦ. καί γε πᾶς ἄνθρωπος ὃς φάγεται καὶ πίεται
et videat bonū in oi labore ſuo: donū dei
καὶ ἴδῃ ἀγαθὸν ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ, δόμα θεοῦ
eſt. cognoui q̄ oia q̄cūq; fecit deus ipa erūt
ἐστιν. ἔγνων ὅτι πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς αὐτὰ ἔσται
in ſeculū: ſup ea nō eſt addere: et ab
εἰς τὸν αἰῶνα, ἐπ' αὐτῶν οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ'
eis
αὐτῶν

comedere & bibere & oſtendere anime ſue bona de laboribus ſuis. Et hoc de manu dei eſt. Quis ita deuorabit & delitiis affluet vt ego? Homini bono in conſpectu ſuo dedit deus ſapientiam & ſcientiam & leticiam: peccatori autem dedit afflictionem & curam ſuperfluam: vt addat & congreget & tradat ei qui placuit deo. Sed & hoc vanitas eſt & caſſa ſollicitudo mentis.

3.

Omnia tempus habent: & ſuis ſpaciis tranſeunt vniuerſa ſub celo. Tempus naſcendi & tempus moriendi. Tempus plantandi & tempus euellendi quod plantatum eſt. Tempus occidendi & tempus ſanandi. Tempus deſtruendi: & tempus edificandi. Tempus flendi & tempus ridendi. Tempus plangendi & tempus ſaltandi. Tempus ſpargendi lapides: & tempus colligendi. Tempus amplexandi & tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus acquirendi & tempus perdendi. Tempus cuſtodiendi & tempus abiiciendi. Tempus ſcindendi & tempus conſuendi. Tempus tacendi & tempus loquendi. Tempus dilectionis & tempus odii. Tempus belli & tempus pacis. Quid habet amplius homo de labore ſuo? Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum vt diſtendantur in ea. Cuncta fecit bona in tempore ſuo & mundum tradidit diſputationi eorum: vt non inueniat homo opus quod operatus eſt deus ab initio vſq; ad finem. Et cognoui quod non eſſet melius niſi letari & facere bene in vita ſua. Omnis enim homo qui comedit & bibit: & videt bonum de labore ſuo. Hoc donum dei eſt. Didici quod omnia opera que fecit deus perſeuerent in perpetuum. Non poſſumus eis quicquam addere

באדם שיאכל ושתה והראה
את נפשו טוב בעמלו גם זה
ראיתי אני כי מיד האלהים היא:
כי מי יאכל ומי יחוש חוץ ממני:
כי לאדם שטוב לפניו נתן
חכמה ודעת ושמחה ולחוטא נתן
ענין לאסף ולכנוס לתת לטוב
לפני האלהים גם זה הבל
ורעות רוח:

Cap. iij.

לכל זמן ועת לכל חפץ
תחת השמים: עת ללדת ועת
למות עת לטעת ועת לעקור
נטוע: עת להרוג ועת לרפוא
עת לפרוץ ועת לבנות: עת לבכות
ועת לשחוק עת ספוד ועת רקוד:
עת להשליך אבנים ועת כנוס
אבנים עת לחבוק ועת לרחק
מחבק: עת לבקש ועת לאבד
עת לשמור ועת להשליך: עת
לקרוע ועת לתפור עת לחשות
ועת לדבר: עת לאהב ועת
לשנא עת מלחמה ועת שלום:
מה יתרון העושה באשר הוא
עמל: ראיתי את הענין אשר
נתן אלהים לבני האדם לענות
בו: את הכל עשה יפה בעתו
גם את העלם נתן בלבם מבלי
אשר לא ימצא האדם את
המעשה אשר עשה האלהים
מראש ועד סוף: ידעתי כי אין
טוב בם כי אם לשמוח ולעשות
טוב בחייו: וגם כל האדם שיאכל
ושתה וראה טוב בכל עמלו
מתת אלהים היא: ידעתי כי כל
אשר יעשה האלהים הוא יהיה
לעולם עליו אין להוסיף וממנו

אכל ראה · חוש · טוב פנה · חטא · כנס נתן · רעה · ילד · נטע · הרג רפא · פרץ בנה · בכה שחק · ספד רקד · שלך כנס · חבק · שמר · קרע תפר · חשה · לחם שלם · עשה · ראה ענה · ענה · מצא · עשה · שמח · חיה אכל · נתן · עשה היה · יסף

אין לגרע והאלהים עשה
שייראו מלפניו: מה שהיה כבר ירא פנה
הוא ואשר להיות כבר היה
והאלהים יבקש את נרדף: בקש רדף
ועוד ראיתי תחת השמש מקום קום
המשפט שמה הרשע ומקום שפט
הצדק שמה הרשע: אמרתי
אני בלבי את הצדיק ואת הרשע צדק
ישפט האלהים כי עת לכל חפץ
ועל כל המעשה שם: אמרתי עשה
אני בלבי על דברת בני האדם
לברם האלהים ולראות שהם ברר ראה
בהמה המה להם: כי מקרה בני הם קרה
האדם ומקרה הבהמה ומקרה
אחד להם כמות זה כן מות זה
ורוח אחד לכל ומותר האדם יתר
מן הבהמה אין כי הכל הבל:
הכל הולך אל מקום אחד הכל הלך קום
היה מן העפר והכל שב אל שוב
העפר: מי יודע רוח בני האדם ידע
העלה היא למעלה ורוח הבהמה עלה
הירדת היא למטה לארץ:
וראיתי כי אין טוב מאשר ישמח ראה שמח
האדם במעשיו כי הוא חלקו עשה
כי מי יביאנו לראות במה בוא
שיהיה אחריו: היה

Cap. iiij. ושבתי אני ואראה את
כל העשקים אשר נעשים תחת
השמש והנה דמעת העשקים
ואין להם מנחם ומיד עשקיהם נחם
כח ואין להם מנחם: ושבח אני את
המתים שכבר מתו מן החיים מות כבר
אשר המה חיים עדנה: וטוב עדד
משניהם את אשר עדן לא שנה
היה אשר לא ראה את המעשה
הרע אשר נעשה תחת השמש: רוע

nec auferre: quod fecit deus vt timeatur. Quod factum eſt ipſum permanet. Que futura ſunt iam fuerunt & deus inſtaurat quod abiit. Vidi ſub ſole in loco iudicii impietatem: & in loco iuſtitie iniquitatem. Et dixi in corde meo. Iuſtū & impium iudicabit deus: & tēpus omnis rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum vt probaret eos deus & oſtenderet ſimiles eſſe beſtiis. Idcirco vnus interitus eſt hominis & iumentorum & equa vtriuſq; conditio. Sicut moritur homo: ſic & illa moriūtur. Similr ſpirāt oīa & nihil habet homo iumēto amplius. Cūcta ſubiacēt vanitati: & omnia pergūt ad vnū locum. De terra facta ſunt: & in terram pariter reuertuntur. Quis nouit ſi ſpiritus filiorum adam aſcendat ſurſum: & ſi ſpiritus iumentorum deſcendat deorſum? Et deprehēdi nihil eſſe melius quam letari hoīem in opere ſuo: & hanc eſſe partem illius. Quis enim eum adducet vt poſt ſe futura cognoſcat? 4.

Vertime ad alia & vidi calumnias que ſub ſole geruntur: & lachrymas innocentium & neminē conſolatorē: nec poſſe reſiſtere eorū violētie: cūctorū auxilio deſtitutos. Et laudaui magis mortuos quam viuentes: & feliciorem vtroq; iudicaui qui necdum natus eſt: nec vidit mala que ſub ſole fiūt.

nō eſt auferre. & deus fecit vt timeāt
οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν· καὶ ὁ θεὸς ἐποίησεν ἵνα φοβηθῶσιν
a facie eius. Quod factū eſt iā eſt: & que
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. Τὸ γενόμενον ἤδη ἐστί, καὶ ὅ-
cūq; vt fierēt iā fuerūt & deus
σα τοῦ γίνεσθαι ἤδη γέγονε καὶ ὁ θεὸς ζητήσει τὸν
pſecutionē paſſus eſt. & adhuc vidi ſub ſole locū
διωκόμενον. καὶ ἔτι εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον τόπον τῆς
iudicii: illic impius: & locū iuſtoꝝ: illic
κρίσεως, ἐκεῖ ὁ ἀσεβής, καὶ τόπον τῶν δικαίων, ἐ-
lic impius. dixi ego in corde meo. ſimul
κεῖ ὁ ἀσεβής. εἶπον ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου. σὺν τὸν
iuſtū & ſimul impiū iudicabit deus. quoniā tps
δίκαιον καὶ σὺν τὸν ἀσεβῆ κρινεῖ ὁ θεός. ὅτι καιρὸς τῷ
omni rei & in oi opere il-
παντὶ πράγματι καὶ ἐπὶ παντὶ τῷ ποιήματι ἐ-
lic. dixi ego in corde meo: de loquela filio
κεῖ. εἶπα ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, περὶ λαλιᾶς τῶν υἱ-
rū hois. quoniā diſcernet eos deus: &
ῶν τοῦ ἀνθρώπου. ὅτι διακρινεῖ αὐτοὺς ὁ θεός, καὶ
vt oſtēdat quoniā ipi beſtie ſunt. et eis oc-
τοῦ δεῖξαι ὅτι αὐτοὶ κτήνη εἰσί. καίγε αὐτοῖς συ-
curſus filioꝝ hois: & occurſus
νάντημα υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ συνάντημα τοῦ
beſtie: occurſus vnū eis. ſicut mors huius
κτήνους, συνάντημα ἓν αὐτοῖς. ὡς ὁ θάνατος τούτου
ſic mors illius. & ſpūs vnus omni
οὕτως ὁ θάνατος τούτου. καὶ πνεῦμα ἓν τοῖς πᾶ-
bus: & quid āplius habuit homo pter be-
σι, καὶ τί ἐπερίσσευσεν ὁ ἄνθρωπος παρὰ τὸ κτῆ-
ſtiā? nihil. quoniā cūcta vanitas. oīa
νος; οὐδέν. ὅτι τὰ πάντα ματαιότης. τὰ πάντα
pgunt ad locū vnū: oīa facta ſūt ex
πορεύεται εἰς τόπον ἕνα, τὰ πάντα ἐγένετο ἀπὸ
puluere: & oīa ɔuertunt in puluerē.
τοῦ χοός, καὶ τὰ πάντα ἐπιστρέφει εἰς τὸν χοῦν.
& quis nouit ſpūm filioꝝ hois: ſi aſcē
καὶ τίς οἶδε τὸ πνεῦμα υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου, εἰ ἀνα-
dit ipſe ſurſū? & ſpūm beſtie ſi deſ
βαίνει αὐτὸ ἄνω; καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κτήνους εἰ κα-
cēdit ipſe deorſū in terrā? & vidi quia nō
ταβαίνει αὐτὸ κάτω εἰς τὴν γῆν; καὶ εἶδον ὅτι οὐκ
eſt bonū niſi quod letabit homo in opi-
ἔστιν ἀγαθὸν εἰ μὴ ὃ εὐφρανθήσεται ἄνθρωπος ἐν ποιή-
bus ſuis: quoniā hoc pars eius. quoniā quis ducet e-
μασιν αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸ μερὶς αὐτοῦ. ὅτι τίς ἄξει αὐ-
um vt videat in quo vtiq; fiat poſt eū.
τὸν τοῦ ἰδεῖν ἐν ᾧ ἂν γένηται μετ' αὐτόν. Ca. 4.

Et verſus ſū ego & vidi cūctas
Καὶ ἐπέστρεψα ἐγὼ καὶ εἶδον συμπάσας τὰς
calūnias que gerunt ſub ſole. & ecce
συκοφαντίας τὰς γινομένας ὑπὸ τὸν ἥλιον. καὶ ἰδοὺ
lachryma calūnias patientiū: & nō eſt eis
δάκρυον τῶν συκοφαντουμένων, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ὁ
cōſolator: & a manu calūniantiū ei-
παρακαλῶν, καὶ ἀπὸ χειρὸς συκοφαντούντων αὐ-
os fortitudo: & nō eſt eis cōſolator. &
τοὺς ἰσχύς, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς παρακαλῶν. καὶ
laudaui ego ſimul mortuos qui iā mortui
ἐπῄνεσα ἐγὼ σὺν τοὺς τεθνηκότας τοὺς ἤδη ἀπο-
ſunt ſup viuētes: quicūq; ipi viuūt vſq;
θανόντας ὑπὲρ τοὺς ζῶντας, ὅσοι αὐτοὶ ζῶσιν ἕως
nūc. & bonus ſup duos iſtos quicūq;
τοῦ νῦν. καὶ ἀγαθὸς ὑπὲρ τοὺς δύο τούτους ὅστις
nōdū natus eſt: qui nō vidit ſimul opus malū
οὔπω ἐγένετο, ὃς οὐκ εἶδε σὺν τὸ ποίημα τὸ πονηρὸν
quod factū eſt ſub ſole.
τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον.

D

A

& vidi ego oēm laborē. & oēm
καὶ εἶδον ἐγὼ σύμπαντα τὸν μόχθον. καὶ σύμπασαν
fortitudinē operis. quoniā hoc zelus viri ab
ἀνδρείαν τοῦ ποιήματος. ὅτι αὐτὸ ζῆλος ἀνδρὸς ἀπὸ
amico ſuo. et hoc vanitas & ele-
τοῦ ἑταίρου αὐτοῦ. καίγε τοῦτο ματαιότης καὶ προ-
ctio ſpūs. ſtultus cōplicauit manus ſu-
αίρεσις πνεύματος. ἄφρων περιέλαβε τὰς χεῖρας αὐ-
B as & comedit carnes ſuas. bonū repletio
τοῦ καὶ ἔφαγε τὰς σάρκας αὐτοῦ. ἀγαθὸν πλήρωμα
pugilli quietis ſup repletiones duoꝝ pugilloꝝ
δρακὸς ἀναπαύσεως ὑπὲρ πληρώματα δύο δρακῶν
laboris & electionis ſpūs. & cōuerſus ſū
μόχθου καὶ προαιρέσεως πνεύματος. καὶ ἐπέστρεψα
ego & vidi vanitatē ſub ſole. eſt vnus &
ἐγὼ καὶ εἶδον ματαιότητα ὑπὸ τὸν ἥλιον. ἔστιν εἷς καὶ
nō eſt ſecundus. et filius et frater nō
οὐκ ἔστι δεύτερος. καίγε υἱὸς καίγε ἀδελφὸς οὐκ
eſt ei. & nō eſt finis oī labori ſuo.
ἔστιν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἔστι περασμὸς τῷ παντὶ μόχθῳ αὐ-
C et oculus eius nō replet diui-
τοῦ. καίγε ὀφθαλμὸς αὐτοῦ οὐκ ἐμπίπλαται πλού-
tijs. Et cui ego laboro. & fraudo aīaz meā
του. Καὶ τίνι ἐγὼ μοχθῶ. καὶ στερίσκω τὴν ψυχήν μου
a bonitate. et hoc vanitas & occupa-
ἀπὸ ἀγαθωσύνης. καίγε τοῦτο ματαιότης καὶ περισπα-
tio mala eſt. boni duo ſup vnū. quibus eſt
σμὸς πονηρός ἐστιν. ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα. οἷς ἐστιν
eis merces bona in labore eoꝝ. quoniā ſi cecide-
αὐτοῖς μισθὸς ἀγαθὸς ἐν μόχθῳ αὐτῶν. ὅτι ἐὰν πέσω-
rint: vnus eriget pticipē ſuū. & ve ipi
σιν, ὁ εἷς ἐγερεῖ τὸν μέτοχον αὐτοῦ. καὶ οὐαὶ αὐτῷ τῷ
vnicū ceciderit & nō fuerit ſcūs vt erigat eū. &
ἑνί, ὅταν πέσῃ καὶ μὴ ᾖ δεύτερος τοῦ ἐγεῖραι αὐτόν. καὶ
ſi dormierint duo & calor eis: & vnus quomō
ἐὰν κοιμηθῶσιν οἱ δύο καὶ θέρμη αὐτοῖς, καὶ ὁ εἷς πῶς
calefiet? & ſi victus fuerit vnus: duo ſtabūt cō-
θερμανθῇ; καὶ ἐὰν ἐπικραταιωθῇ ὁ εἷς, οἱ δύο στήσονται κα-
tra eū: & funiculus triplex nō cito
τέναντι αὐτοῦ, καὶ σπαρτίον τὸ ἔντριτον οὐ ταχέως
rūpetur. & bonus puer paup & ſapiēs ſu-
ἀπορραγήσεται. καὶ ἀγαθὸς παῖς πένης καὶ σοφὸς ὑ-
per regē ſenē & ſtultū qui nō nouit
D πὲρ βασιλέα πρεσβύτερον καὶ ἄφρονα ὃς οὐκ ἔγνω τοῦ
pcauere vltra. quoniā de domo vinculoꝝ exibit
προσέχειν ἔτι. ὅτι ἐξ οἴκου τῶν δεσμίων ἐξελεύσεται
ad regnādū. quoniā et in regno ſuo natus ē
τοῦ βασιλεῦσαι. ὅτι καίγε ἐν βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐγεννήθη
paup. Vidi cūctos viuētes qui ambu
A πένης. Εἶδον σύμπαντας τοὺς ζῶντας τοὺς περιπα-
lant ſub ſole. cū adoleſcēte ſecun
τοῦντας ὑπὸ τὸν ἥλιον μετὰ τοῦ νεανίσκου τοῦ δευτέ-
do: qui reſurget pro eo. nō eſt finis
ρου, ὃς ἀναστήσεται ἀντ' αὐτοῦ. οὐκ ἔστι περασμὸς τῷ
omni pplo omnibus quicūq; fuerūt ante eos.
παντὶ λαῷ τοῖς πᾶσιν ὅσοι ἐγένοντο ἔμπροσθεν αὐτῶν.
et vltimi nō letabunt in eo. quoniā et
καίγε οἱ ἔσχατοι οὐκ εὐφρανθήσονται ἐν αὐτῷ. ὅτι καί-
hoc vanitas & electio ſpūs. cuſtodi
γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. φύλαξαι
pedē tuū in quo vtiq; ābulaueris i domū dei. & pro
τὸν πόδα σου ἐν ᾧ ἂν πορεύῃ εἰς οἶκον θεοῦ. καὶ ἐγ-
1.Re. pe vt audias ſup donū ſtultoꝝ ſacrificiū tuū.
15.c. γὺς τοῦ ἀκούειν. ὑπὲρ δόμα τῶν ἀφρόνων θυσία σου.
quoniā nō ſunt ſciētes facere bonū.
ὅτι οὐκ εἰσὶν εἰδότες τοῦ ποιῆσαι κακόν. Ca. 5.

Ne feſtines in ore tuo. & cor tuū
A Μὴ σπεῦδε ἐπὶ στόματί σου. καὶ καρδία σου
ne pperet efferre ſmonē ante faciē
μὴ ταχυνέτω τοῦ ἐξενέγκαι λόγον πρὸ προσώπου
dei. quoniā deus
τοῦ θεοῦ. ὅτι ὁ θεὸς

Rurſum contēplatus ſum oēs labores hoim: & induſtrias animaduerti patere inuidie pximi. Et in hoc ergo vanitas: & cura ſuperflua eſt. Stultus cōplicat manus ſuas & comedit carnes ſuas dicēs. Melius eſt pugillus cum requie: quam plena vtraq; manus cum labore & afflictiōe animi. Conſiderās reperi & aliam vanitatē ſub ſole. Vnus eſt & ſecundum nō habet: nō filiū nō fratrem: & tamen laborare non ceſſat: nec ſatiantur oculi eius diuitiis: nec recogitat dicens. Cui laboro: & fraudo animā meā bonis. In hoc quoq; vanitas eſt & afflictio peſſima. Melius eſt ergo duos eſſe ſimul quam vnū: habent enī emolumentum ſocietatis ſue. Si vnus ceciderit: ab altero fulcietur. Ve ſoli quia cum ceciderit nō habet ſubleuantē ſe. Et ſi dormierint duo: fouebuntur mutuo. Vnus quomodo calefiet? Et ſi quiſpiā preualuerit contra vnum: duo reſiſtent ei. Funiculus triplex difficile rumpitur. Melior eſt puer pauper & ſapiens rege ſene & ſtulto: qui neſcit preuidere in poſterum: quod de carcere catheniſq; interdū quis egrediatur ad regnū: & alius natus in regno inopia conſumatur. Vidi cunctos viuentes qui ambulant ſub ſole cum adoleſcente ſecundo qui conſurget pro eo. Infinitus numerus eſt populi omnium qui fuerunt ante eum: & qui poſtea futuri ſunt non letabuntur in eo. Sed & hoc vanitas & afflictio ſpiritus. Cuſtodi pedem tuum ingrediens domum dei: & appropinqua vt audias. Multo enī melior eſt obediētia quam ſtultorum victime: qui neſciunt quid faciunt mali. 5.

Ne temere quid loquaris: neq; cor tuū ſit velox ad pferendū ſermonem coram deo. Deus enim

וראיתי אני את כל עמל ואת כל
כשרון המעשה כי היא קנאת
איש מרעהו גם זה הבל ורעות רעה
רוח: הכסיל חבק את ידיו ואכל כסל
את בשרו: טוב מלא כף נחת נוח
ממלא חפנים עמל ורעות רוח:
ושבתי אני ואראה הבל תחת שוב ראה
השמש: יש אחד ואין שני גם בן שנה
ואח אין לו ואין קץ לכל עמלו
גם עינו לא תשבע עשר ולמי שבע
אני עמל ומחסר את נפשי מטובה חסר
גם זה הבל וענין רע הוא: טובים ענה רוע
השנים מן האחד אשר יש להם שנה
שכר טוב בעמלם: כי אם יפלו נפל
האחד יקים את חברו ואי לו קום
האחד שיפול ואין שני להקימו: שנה
גם אם ישכבו שנים וחם להם שכב חמם
ולאחד איך יחם: ואם יתקפו תקף
האחד השנים יעמדו נגדו והחוט עמד
המשלש לא במהרה ינתק: טוב שלש נתק
ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל סכן
אשר לא ידע להזהר עוד: כי זהר
מבית הסורים יצא למלך כי גם אסר
במלכותו נולד רש: ראיתי את ילד רוש
כל החיים המהלכים תחת השמש ראה הלך
עם הילד השני אשר יעמד עמד
תחתיו: אין קץ לכל העם לכל
אשר היה לפניהם גם האחרונים פנה
לא ישמחו בו כי גם זה הבל שמח
ורעיון רוח: שמר רגליך כאשר רעה
תלך אל בית האלהים וקרב ילך
לשמע מתת הכסילים זבח כי נתן כסל
אינם יודעים לעשות רע: ידע עשה
רוע

Cap. v. אל תבהל על פיך בהל פה
ולבך אל ימהר להוציא דבר מהר יצא
לפני האלהים כי האלהים פנה

Pritina.heb. Ter.heb.Eccles.v.

בשמים ואתה על הארץ על כן
יהיו דבריך מעטים: כי בא החלום
ברב ענין וקול כסיל ברב
דברים: כאשר תדר נדר לאלהים
אל תאחר לשלמו כי אין חפץ
בכסילים את אשר תדר שלם:
טוב אשר לא תדר משתדור ולא
תשלם: אל תתן את פיך לחטיא
את בשרך ואל תאמר לפני
המלאך כי שגגה היא למה יקצף
האלהים על קולך וחבל את
מעשה ידיך: כי ברב חלמות
והבלים ודברים הרבה כי את
האלהים ירא: אם עשק רש וגזל
משפט וצדק תראה במדינה אל
תתמה על החפץ כי גבה מעל
גבה שמר וגבהים עליהם: ויתרון
ארץ בכל הוא מלך לשדה נעבד:
אהב כסף לא ישבע כסף ומי
אהב בהמון לא תבואה גם זה
הבל: ברבות הטובה רבו אוכליה
ומה כשרון לבעליה כי אם ראות
עיניו: מתוקה שנת העבד אם
מעט ואם הרבה יאכל והשבע
לעשיר איננו מניח לו לישון:
יש רעה חולה ראיתי תחת
השמש עשר שמור לבעליו
לרעתו: ואבד העשר ההוא בענין
רע והוליד בן ואין בידו מאומה:
כאשר יצא מבטן אמו ערום
ישוב ללכת כשבא ומאומה לא
ישא בעמלו שילך בידו: וגם זה
רעה חולה כל עמת שבא כן ילך
ומה יתרון לו שיעמל לרוח: גם
כל ימיו בחשך יאכל וכעס הרבה
וחליו וקצף: הנה אשר ראיתי

Trāſla.B.Hie.

in celo & tu ſuper terram: idcirco ſint pauci ſermones tui. Multas curas ſequūtur ſomnia: & in multis ſermonibus inuenietur ſtulticia. Si quid vouiſti deo: ne moreris reddere. Diſplicet enī deo infidelis & ſtulta p̄miſſio. Sȝ quēcunqȝ voueris redde. Multoqȝ melius eſt nō vouere: q̄ poſt votū p̄miſſa nō reddere. Ne dederis os tuū vt peccare facias carnem tuam: neqȝ dicas coram angelo non eſt prouidētia: ne forte iratus deus contra ſermones tuos diſſipet cuncta opa manuū tuarū. Vbi multa ſunt ſōnia: plurime ſunt vanitates & ſermōes innumeri. Tu vero deū time. Si videris calūnias egenorū & violenta iudicia & ſubuerti iuſtitiā in prouincia: non mireris ſuper hoc negocio: quia excelſo excelſior eſt alius: & ſup hos quoqȝ eminētiores ſunt alii: & īſup vniuerſe terre rex imperat ſeruienti. Auarus non implebitur pecunia: & qui amat diuitias fructū nō capiet ex eis. Et hoc ergo vanitas. Vbi multe ſunt opes: multi qui comedunt eas. Et qd̄ p̄deſt poſſeſſori niſi q̄ cernit diuitias oculis ſuis. Dulcis ē ſomn⁹ operāti ſiue parum ſiue multū comedat: ſaturitas autem diuitis non ſinit eum dormire. Eſt & alia īfirmitas peſſima quam vidi ſub ſole. Diuitie cōſeruate in malū domini ſui. Pereunt enim in afflictione peſſima. Generauit filiū q in ſumma egeſtate erit. Sicut egreſſus ē nudus de vtero matris ſue: ſic reuertetur: & nihil auferet ſecum de labore ſuo. Miſerabilis prorſus īfirmitas. Quō venit ſic reuertetur. Quid ergo p̄deſt ei qd̄ laborauit i vētū? Cūctis dieb⁹ vite ſue cōedit in tenebris & in curis multis & i erūna atqȝ triſticia. Hoc itaqȝ viſū ē

Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

in celo ſurſuȝ. ⁊ tu ſup terrā: idcirco ſint
ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω· καὶ σὺ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ τούτῳ ἔσω-
ſmones tui pauci. Qm̄ aduenit inſōniū in
σαν οἱ λόγοι σου ὀλίγοι. Ὅτι παραγίνεται ἐνύπνιον ἐν
multitudine tēptationis: ⁊ vox ſtulti in multitudine ſer
πλήθει πειρασμοῦ, καὶ φωνὴ ἄφρονος ἐν πλήθει λό-
monū. q̄n loqueris voueris votū deo: ne moreris vt red-
γων. καθὼς ἂν εὔξῃ εὐχὴν τῷ θεῷ, μὴ χρονίσῃς τοῦ ἀπο-
das illud: qm̄ nō eſt volūtas in ſtultis: tu igit
δοῦναι αὐτήν, ὅτι οὐκ ἔστι θέλημα ἐν ἄφροσι, σὺ οὖν
q̄cūqȝ voueris redde. bonū nō vouere te q̄ vouiſ-
ὅσα εὔξῃ ἀπόδος. ἀγαθὸν τὸ μὴ εὔξασθαί σε ἢ τὸ εὔξα-
ſe te ⁊ nō reddere. ne dederis os tuū vt
σθαί σε καὶ μὴ ἀποδοῦναι. μὴ δῷς τὸ στόμα σου τοῦ
peccare facias carnē tuā ⁊ ne dixeris āte fa-
ἐξαμαρτεῖν τὴν σάρκα σου καὶ μὴ εἴπῃς πρὸ προσώ-
ciē dei: q̄ ignorātia eſt: ne iraſcat deus
που τοῦ θεοῦ, ὅτι ἄγνοιά ἐστιν, ἵνα μὴ ὀργισθῇ ὁ θεὸς
ſup vocē tuā: ⁊ diſſipet opa manuū tuaꝝ.
ἐπὶ φωνῇ σου, καὶ διαφθείρῃ τὰ ποιήματα χειρῶν σου.
qm̄ in multitudine ſōnioꝝ ⁊ vanitatū ⁊ ſmonū
ὅτι ἐν πλήθει ἐνυπνίων καὶ ματαιοτήτων καὶ λόγων
multoꝝ: qm̄ ſimul deū time: ſi calūniā pau
πολλῶν, ὅτι σὺν τὸν θεὸν φοβοῦ, ἐὰν συκοφαντίαν πέ-
peris ⁊ rapinā iudicij ⁊ iuſticie videris in
νητος καὶ ἁρπαγὴν κρίματος καὶ δικαιοσύνης ἴδῃς ἐν
regiōe: ne mireris ſup re. qm̄ excelſus ſu
χώρᾳ, μὴ θαυμάσῃς ἐπὶ τῷ πράγματι. ὅτι ὑψηλὸς ἐ-
per excelſum cuſtodiet ⁊ excelſi ſup ipos: ⁊ abū
πάνω ὑψηλοῦ φυλάξει καὶ ὑψηλοὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ πε-
dantia terre in oī eſt rex agri la-
ρισσεία γῆς ἐπὶ παντί ἐστι βασιλεὺς τοῦ ἀγροῦ εἰργασ-
borati. diligēs argentū nō implebit argēto. ⁊
μένου. ἀγαπῶν ἀργύριον οὐ πλησθήσεται ἀργυρίου. καὶ
q̄s dilexit in multitudīe ei⁹ germē: et hoc
τίς ἠγάπησεν ἐν πλήθει αὐτοῦ γέννημα, καί γε τοῦτο
vanitas. in multitudīe bonitatis multiplicati ſunt
ματαιότης. ἐν πλήθει τῆς ἀγαθωσύνης ἐπληθύνθησαν οἱ
comedētes eā. ⁊ q̄ fortitudo illi q̄ ab ea? Qm̄
ἔσθοντες αὐτήν. καὶ τίς ἀνδρεία τῷ παρ᾽ αὐτῆς; Ὅτι
p̄ncipiū vidēdi oculi ei⁹. dulcis ſomn⁹
ἀρχὴ τοῦ ὁρᾶν ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. γλυκὺς ὕπνος τοῦ
ſerui ſi paꝝ ⁊ ſi multū comedet: ⁊ reple-
δούλου εἰ ὀλίγον καὶ εἰ πολὺ φάγεται, καὶ τῷ ἐμπλη-
to ditari. nō eſt q̄ dimittat eū vt dormi
σθέντι τοῦ πλουτῆσαι. οὐκ ἔστιν ἀφίων αὐτὸν τοῦ ὑπνῶ-
at. eſt īfirmitas quā vidi ſub ſole: diuitie ſer
σαι. ἔστιν ἀρρωστία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, πλοῦτος φυ-
uate illi q̄ ab eis in malitiā ei⁹ ⁊ peri
λασσόμενος τῷ παρ᾽ αὐτοῦ εἰς κακίαν αὐτοῦ καὶ ἀπολεῖ-
būt diuitie ei⁹: ille in occupatione mala:
ται ὁ πλοῦτος αὐτοῦ, ἐκεῖνος ἐν περισπασμῷ πονηρῷ,
⁊ gn̄auit filiū: ⁊ nō eſt in manu ei⁹ q̄cq̄:
καὶ ἐγέννησεν υἱόν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ οὐδέν,
ſicut egreſſ⁹ ē de vtero matris ſue: nud⁹ re-
καθὼς ἐξῆλθεν ἀπὸ γαστρὸς μητρὸς αὐτοῦ γυμνὸς ἐπι-
uertet vt eat vt venit ⁊ nihil accipiet in
στρέψει τοῦ πορευθῆναι ὡς ἥκει καὶ οὐδὲν λήψεται ἐν
labore ſuo: vt eat in manu ſua: et hoc
μόχθῳ αὐτοῦ, ἵνα πορευθῇ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καί γε τοῦ-
mala infirmita. ſicut em̄ aduenit: ſic ⁊
το πονηρὰ ἀρρωστία. ὥσπερ γὰρ παρεγένετο, οὕτως καὶ
abibit. ⁊ que abundātia ei⁹ qua laborat in
ἀπελεύσεται. καὶ τίς ἡ περισσεία αὐτοῦ ἣ μοχθεῖ εἰς
ventū? et cūcte dies ei⁹ in tenebris ⁊
ἄνεμον; καί γε πᾶσαι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ἐν σκότει καὶ
in luctu ⁊ idignatiōe multa ⁊ īfirmitate ⁊ ira.
ἐν πένθει καὶ θυμῷ πολλῷ καὶ ἀρρωστίᾳ καὶ χόλῳ.
ecce qd̄ vidi
ἰδοὺ ὃ εἶδον

Eccl.5. Job.20.d. Job.1.d. S.1.d.

Trāſla.gre.lxx.cū inter.lati.

ego bonū: qd̄ eſt bonū comedere ⁊ bibere
ἐγὼ ἀγαθόν, ὅ ἐστι καλὸν τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πιεῖν
⁊ videre bonitatē in oī labore eius
καὶ τοῦ ἰδεῖν ἀγαθωσύνην ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ
quo vtiqȝ laborauerit ſub ſole numeꝝ dieꝝ vite ſue
ὧ ἂν μοχθήσῃ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀριθμὸν ἡμερῶν ζωῆς αὐ-
quos dedit ei deus: qm̄ hoc pars illi⁹.
τοῦ ὧν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός, ὅτι αὐτὸ μερὶς αὐτοῦ.
et oīs homo cui dedit ipi deus: diui-
καί γε πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς πλοῦ-
tias ⁊ ſubſtātiā: ⁊ poteſtatē dedit ei vt co-
τον καὶ ὑπάρχοντα, καὶ ἐξουσίασεν αὐτῷ τοῦ φα-
medat ab eo: ⁊ vt accipiat partē ſuā ⁊ vt
γεῖν ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ λαβεῖν τὸ μέρος αὐτοῦ καὶ τοῦ
letet in labore ſuo. hoc donū dei eſt:
εὐφρανθῆναι ἐν μόχθῳ αὐτοῦ. τοῦτο δόμα θεοῦ ἐστίν,
qm̄ nō multū recordabit dieꝝ vite ſue:
ὅτι οὐ πολλὰ μνησθήσεται τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐ-
qm̄ deus occupat illū in letitia cor-
τοῦ, ὅτι ὁ θεὸς περισπᾷ αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ καρδί-
dis eius.
ας αὐτοῦ.

Ca.6.

Eſt malitia quā vidi ſub ſole. ⁊ multa eſt
Ἔστι πονηρία ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον. καὶ πολλή ἐστιν
apud hoīes. vir cui dabit ei deus diuitias
παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἀνὴρ ᾧ δώσει αὐτῷ ὁ θεὸς πλοῦτον
⁊ ſubſtantiā ⁊ gliam ⁊ nō eſt priuās
καὶ ὑπάρχοντα καὶ δόξαν καὶ οὐκ ἔστιν ὑστερῶν τῇ ψυ-
aiam ei⁹ ab oibus q̄ deſiderabit. ⁊ nō tribuet
χῇ αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὧν ἐπιθυμήσει. καὶ οὐκ ἐξου-
poteſtatē ei deus vt comedat ex eo. qm̄ vir
σιάσει αὐτῷ ὁ θεὸς τοῦ φαγεῖν ἀπ᾽ αὐτοῦ. ὅτι ἀνὴρ
extrane⁹ comedet illud: et hoc vanitas ⁊ in
ξένος φάγεται αὐτόν, καί γε τοῦτο ματαιότης καὶ ἀρ-
firmitas mala eſt. ſi genuerit vir centū: ⁊
ρωστία πονηρά ἐστιν. ἐὰν γεννήσῃ ἀνὴρ ἑκατόν, καὶ
annos plures viuet: ⁊ multitudo erūt di-
ἔτη πολλὰ ζήσεται, καὶ πλῆθος ὅτι ἔσονται ἡμέ-
es annoꝝ ei⁹: ⁊ aīa ei⁹ nō replebit a
ραι ἐτῶν αὐτοῦ, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀπὸ
bonitate. et ſepultura nō fuit ei: dixi
ἀγαθωσύνης. καί γε ταφὴ οὐκ ἐγένετο αὐτῷ, εἶπα
bonū ſup illū abortiu⁹. qm̄ in vanitate
ἀγαθὸν ὑπὲρ αὐτὸν τὸ ἔκτρωμα. ὅτι ἐν ματαιότητι
venit ⁊ in tenebris p̄git ⁊ in tenebris nomē ei⁹
ἦλθε καὶ ἐν σκότει πορεύεται καὶ ἐν σκότει ὄνομα αὐ-
operiet: et ſolē nō vidit ⁊ nō nouit
τοῦ καλυφθήσεται, καί γε ἥλιον οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἔγνω
requietes huic ſup hūc ⁊ ſi vixit mil-
ἀναπαύσεις τούτῳ ὑπὲρ τοῦτον καὶ εἰ ἔζησε χι-
le ānis. redit⁹ ⁊ bonitatē nō vidit. nō-
λίων ἐτῶν. καθόδους καὶ ἀγαθωσύνην οὐκ εἶδε. μὴ
ne in locū vnū oīa ibunt? oīs la-
οὐκ εἰς τόπον ἕνα τὰ πάντα πορεύσεται; πᾶς μόχ-
bor hoīs in os ei⁹: et aīa nō im-
θος ἀνθρώπου εἰς στόμα αὐτοῦ, καί γε ἡ ψυχὴ οὐ πλη-
plebit. qm̄ q̄ abundātia ſapiēti ſup ſtultū?
ρωθήσεται. ὅτι τίς περισσεία τῷ σοφῷ ὑπὲρ τὸν ἄφρονα;
qm̄ pauper nouit ire cōtra vitā.
διότι ὁ πένης οἶδε πορευθῆναι κατέναντι τῆς ζωῆς.
bona viſio oculoꝝ ſuperambulās aīe. et
ἀγαθὸν ὅραμα ὀφθαλμῶν ὑπὲρ πορευόμενον ψυχῇ. καί
hoc vanitas ⁊ electio ſpūs. ſi q̄d
γε τοῦτο ματαιότης καὶ προαίρεσις πνεύματος. εἴ τι
fuit iā vocatū ē nomē ei⁹. ⁊ notū eſt q̄d
ἐγένετο ἤδη κέκληται ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐγνώσθη τί
eſt homo: ⁊ nō poterit vt iudicet cū
ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ οὐ δυνήσεται τοῦ κριθῆναι μετὰ
forti ſup ipm̄. qm̄ ſunt
τοῦ ἰσχυροῦ ὑπὲρ αὐτόν. ὅτι εἰσὶ

Trāſla.B.Hie.

mihi bonum vt comedat quis & bibat & fruatur leticia ex labore ſuo quo laborauit ipſe ſub ſole numero dierum vite ſue quos dedit ei deus: & hec eſt pars illius. Et omni homini cui dedit deus diuitias atqȝ ſubſtantiam poteſtatēqȝ ei tribuit vt comedat ex eis & fruatur parte ſua & letetur de labore ſuo: hoc ē donū dei. Non enim ſatis recordabitur dierum vite ſue: eo q̄ deus occupet delitiis cor eius. 6.

Eſt & aliud malum quod vidi ſub ſole & quidem frequens apud homines. Vir cui dedit deus diuitias & ſubſtantiam & honorem & nihil deeſt anime ſue ex omnibus que deſiderat: nec tribuit ei poteſtatem deus vt comedat ex eo: ſed homo extrane⁹ vorabit illud. Hoc vanitas & magna miſeria ē. Si genuerit q̄ſpiā centū liberos & vixerit multos ānos & plures dies etatis habuerit: & anima illius nō vtatur bonis ſubſtantie ſue: ſepulturaqȝ careat: de hoc ego pronuncio q̄ melior illo ſit abortiuus. Fruſtra enīȝ venit & pergit ad tenebras: & obliuione delebitur nomen eius. Non vidit ſolē neqȝ cognouit diſtantiā boni & mali: etiam ſi duobus milibus annis vixerit & non fuerit p̄fruitus bonis. Nōne ad vnū locū properāt oīa? Oīs labor hoīs in ore eius: ſed anima eius nō implebitur. Quid habet ampli⁹ ſapiens a ſtulto: & quid pauper niſi vt p̄gat illuc vbi eſt vita. Meli⁹ ē videre q̄d cupias: q̄ deſiderare q̄d neſcias. Sed & hoc vanitas eſt: & p̄ſumptio ſpūs. Qui futurus eſt iā vocatū eſt nomē eius: & ſcitur q̄ homo ſit: & non poſſit contra fortiorem ſe in iudicio cōtendere.

Ter.he.Eccles.vi. Pritina.heb.

אני טוב אשר יפה לאכול ולשתות
ולראות טובה בכל עמלו שיעמל
תחת השמש מספר ימי חיו
אשר נתן לו האלהים כי
הוא חלקו: גם כל האדם אשר
נתן לו האלהים עשר ונכסים
והשליטו לאכל ממנו ולשאת את
חלקו ולשמח בעמלו זה מתת
אלהים היא: כי לא הרבה יזכר
את ימי חייו כי האלהים מענה
בשמחת לבו:

Cap.vi.

יש רעה אשר
ראיתי תחת השמש ורבה היא
על האדם: איש אשר יתן לו
האלהים עשר ונכסים וכבוד
ואיננו חסר לנפשו מכל אשר
יתאוה ולא ישליטנו האלהים
לאכל ממנו כי איש נכרי יאכלנו
זה הבל וחלי רע הוא: אם יוליד
איש מאה ושנים רבות יחיה
ורב שיהיו ימי שניו ונפשו לא
תשבע מן הטובה וגם קבורה לא
היתה לו אמרתי טוב ממנו
הנפל: כי בהבל בא ובחשך ילך
ובחשך שמו יכסה: גם שמש לא
ראה ולא ידע נחת לזה מזה:
ואלו חיה אלף שנים פעמים וטובה
לא ראה הלא אל מקום אחד הכל
הולך: כל עמל האדם לפיהו וגם
הנפש לא תמלא: כי מה יותר
לחכם מן הכסיל מה לעני
יודע להלך נגד החיים: טוב מראה
עינים מהלך נפש גם זה הבל
ורעות רוח: מה שהיה כבר נקרא
שמו ונודע אשר הוא אדם ולא
יוכל לדין עם שהתקיף ממנו: כי יש

רבה דְּבָרִים הַרְבֵּה מַרְבִּים הָבֶל
מַה יֹּתֵר לָאָדָם׃

Cap.vij.

כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה טּוֹב לָאָדָם ידע
בַּחַיִּים מִסְפַּר יְמֵי חַיֵּי הֶבְלוֹ וְיַעֲשֵׂם ספר יום
כַּצֵּל אֲשֶׁר מִי יַגִּיד לָאָדָם מַה עשה נגד
יִּהְיֶה אַחֲרָיו תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ טוֹב היה
שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב וְיוֹם הַמָּוֶת
מִיּוֹם הִוָּלְדוֹ׃ טוֹב לָלֶכֶת אֶל בֵּית ילד הלך
אֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל בֵּית מִשְׁתֶּה שתה
בַּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל הָאָדָם וְהַחַי חיה
יִתֵּן אֶל לִבּוֹ׃ טוֹב כַּעַס מִשְּׂחוֹק נתן שחק
כִּי בְרֹעַ פָּנִים יִיטַב לֵב׃ לֵב חֲכָמִים רוע פנה
בְּבֵית אֵבֶל וְלֵב כְּסִילִים בְּבֵית יטב כסל
שִׂמְחָה׃ טוֹב לִשְׁמֹעַ גַּעֲרַת חָכָם
מֵאִישׁ שֹׁמֵעַ שִׁיר כְּסִילִים׃ כִּי שיר
כְקוֹל הַסִּירִים תַּחַת הַסִּיר כֵּן שְׂחוֹק
הַכְּסִיל וְגַם זֶה הָבֶל׃ כִּי הָעֹשֶׁק
יְהוֹלֵל חָכָם וִיאַבֵּד אֶת לֵב מַתָּנָה׃ הלל אבד
טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ טוֹב נתן
אֶרֶךְ רוּחַ מִגְּבַהּ רוּחַ׃ אַל תְּבַהֵל בהל
בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס כִּי כַעַס בְּחֵיק כעס
כְּסִילִים יָנוּחַ׃ אַל תֹּאמַר מֶה הָיָה נוח אמר
שֶׁהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים הָיוּ טוֹבִים יום היה
מֵאֵלֶּה כִּי לֹא מֵחָכְמָה שָׁאַלְתָּ
עַל זֶה׃ טוֹבָה חָכְמָה עִם נַחֲלָה
וְיֹתֵר לְרֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי בְּצֵל ראה
הַחָכְמָה בְּצֵל הַכָּסֶף וְיִתְרוֹן דַּעַת ידע
הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ׃ רְאֵה אֶת חיה
מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוּכַל לְתַקֵּן עשה יכל
אֵת אֲשֶׁר עִוְּתוֹ׃ בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה יום היה
בְטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה גַּם אֶת זֶה רוע
לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל
דִּבְרַת שֶׁלֹּא יִמְצָא הָאָדָם אַחֲרָיו לא מצא
מְאוּמָה׃ אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי אם ראה
יֵשׁ צַדִּיק אֹבֵד בְּצִדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע צדק
מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ׃ אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה ארך היה
רבה

Verba ſunt plurima: multamq; in diſputãdo habẽtia vanitatem. 7.

QVid neceſſe eſt hoĩ maiora ſe q̃rere cũ ignorat qd cõducat ſibi in vita ſua numero dierũ peregrinatiõis ſue: & tpe qd velut vmbra p̃teri it. Aut qs ei poterit indicare quid poſt eũ futurum ſub ſole ſit. Melius eſt nomẽ bonũ q̃ vnguẽta p̃cioſa: & dies mortis die natiuitatis. Melius eſt ire ad domum luctus q̃ ad domũ conuiuij. In illa enĩ finis cunctoꝝ ammonetur hoĩm: & viuens hõ cogitat qd futurũ ſit. Melior eſt ira riſu: qa p triſticiã vultus corrigitur anim9 delinquẽtis. Cor ſapientiũ vbi triſtitia eſt: & cor ſtultoꝝ vbi letitia. Melius eſt a ſapiente corripi: q̃ ſtultorum adulatione decipi: quia ſicut ſonitus ſpinaꝝ ardẽtium ſub olla: ſic riſus ſtulti. Sed & hoc vanitas. Calumnia conturbat ſapientem & perdet robut cordis ei9. Melior eſt finis oratiõis q̃ principium. Melior ẽ patiens arrogante. Ne ſis velox ad iraſcẽdum: quia ira in ſinu ſtulti requieſcit. Ne dicas. quid putas cauſe eſt q priora tempora meliora fuere q̃ nunc ſunt: Stulta enĩ eſt huiuſcemodi interrogatio. Vtilior eſt ſapientia cum diuitiis & magis p̃deſt vidẽtib9 ſolem. Sicut enĩ p̃tegit ſapiã ſic p̃tegit pecunia. Hoc aũt plus habet eruditio & ſapiã q vitam tribuũt poſſeſſori ſuo. Cõſidera opera dei q nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit. In die bona fruere bonis: & malam diem precaue. Sicut enim hanc ſic & illam fecit deus: vt non inueniat homo cõtra eum iuſtas q̃rimonias. Hec quoq; vidi i die vanitatis mee. Iuſtus perit in iuſticia ſua: & impius multo viuit tpe i malicia ſua. Noli ẽẽ iuſt9 multũ

ſmones multi implentes vanitatem.
λόγοι πολλοὶ πληθύνοντες ματαιότητα. Ca. 7.

A

Quid abundãs homini: quis de nouit qd bo-
Ὅτι τί περισσὸν τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι τίς οἶδε τί ἀγα-
nũ homini in vita eius: numerũ dierũ vite
θὸν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ, ἀριθμὸν ἡμερῶν ζωῆς
vanitatis eius: ⁊ fecit eas in vmbra: qm
ματαιότητος αὐτοῦ; καὶ ἐποίησεν αὐτὰς ἐν σκιᾷ, ὅτι
qs nunciabit homini: qd erit poſt eũ ſub
τίς ἀγγελεῖ τῷ ἀνθρώπῳ, τί ἔσται ὀπίσω αὐτοῦ ὑπὸ Pro. 11.a.
ſole: bonũ nomẽ ſup oleũ bonũ: ⁊ dies
τὸν ἥλιον; ἀγαθὸν ὄνομα ὑπὲρ ἔλαιον ἀγαθόν, καὶ ἡμέρα
mortis ſup diẽ generationis ei9. bonũ ire
τοῦ θανάτου ὑπὲρ ἡμέραν γενέσεως αὐτοῦ. ἀγαθὸν πο-
in domũ luct9 q̃ ire in domũ
ρευθῆναι εἰς οἶκον πένθους, ἢ ὅτι πορευθῆναι εἰς οἶκον
cõuiuij. qm hic finis oĩs hoĩs:
πότου· καθότι τοῦτο τέλος παντὸς τοῦ ἀνθρώπου,
⁊ viuẽs dabit bonũ in cor ei9. Bonũ
καὶ ὁ ζῶν δώσει ἀγαθὸν εἰς καρδίαν αὐτοῦ. Ἀγαθὸν
ira ſup riſus: qm in malitia vult9 boni
θυμὸς ὑπὲρ γέλωτα, ὅτι ἐν κακίᾳ προσώπου ἀγαθυν-
ficabit cor. cor ſapiẽtiũ in domo luct9: ⁊ cor
θήσεται καρδία. καρδία σοφῶν ἐν οἴκῳ πένθους, καὶ καρ-
ſtultoꝝ in domo letitie. bonũ audire
δία ἀφρόνων ἐν οἴκῳ εὐφροσύνης. ἀγαθὸν τὸ ἀκοῦσαι
correptionẽ ſapiẽtis ſup virũ audientẽ cãtũ ſtulto
ἐπιτίμησιν σοφοῦ ὑπὲρ ἄνδρα ἀκούοντα ᾆσμα ἀφρό-
rũ. qm ſicut ſonit9 ſpinaꝝ ſub lebete: ſic
νων. ὅτι ὡς φωνὴ τῶν ἀκανθῶν ὑπὸ τὸν λέβητα, οὕ-
riſus ſtultoꝝ: et hoc vanitas.
τως ὁ γέλως τῶν ἀφρόνων, καί γε τοῦτο ματαιότης.
qm calũnia circũfert ſapiẽtẽ: ⁊ perdit

B

ὅτι ἡ συκοφαντία περιφέρει σοφόν, καὶ ἀπολλύει τὴν
cor generoſitatis ei9. bon9 finis ſmonũ ſup principiũ ei9.
καρδίαν εὐγενείας αὐτοῦ. ἀγαθὴ ἐσχάτη λόγων ὑπὲρ ἀρ-
bonũ patiẽs ſup excelſum ſpũ.
χὴν αὐτοῦ. ἀγαθὸν μακρόθυμος ὑπὲρ ὑψηλὸν πνεύμα-
ne feſtines in ſpũ tuo ad iraſcendũ. qz
τι. μὴ σπεύσῃς ἐν πνεύματί σου τοῦ θυμοῦσθαι. ὅτι
ira in ſinu ſtultoꝝ requieſcet. ne dicas qd fuit.
θυμὸς ἐν κόλπῳ ἀφρόνων ἀναπαύσεται. μὴ εἴπῃς τί ἐγέ-
qm dies priores fuerũt bone ſup has.
νετο. ὅτι ἡμέραι αἱ πρότεραι ἦσαν ἀγαθαὶ ὑπὲρ ταύ-
qz nõ in ſapia interrogaſti de hoc. bona
τας. ὅτι οὐκ ἐν σοφίᾳ ἐπηρώτησας περὶ τούτου. ἀγα-
ſapia cũ diſtributiõe ⁊ abũdantia cõtẽplantib9
θὴ σοφία μετὰ κληροδοσίας καὶ περίσσεια τοῖς θεωροῦ-
ſolẽ. qm in vmbra ei9 ſapia ſicut vmbra pecunie.
σι τὸν ἥλιον. ὅτι ἐν σκιᾷ αὐτῆς ἡ σοφία ὡς σκιὰ τοῦ ἀρ-
⁊ abundãtia cognitionis ſapiẽtie viuere faciet
γυρίου. καὶ περίσσεια γνώσεως τῆς σοφίας ζωοποιήσει
eũ q ab ea. vide opera dei. qm qs

C

τὸν παρ' αὐτῆς. ἴδε τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ. ὅτι τίς
poterit ornare quẽ vtiq; de9 peruerterit eũ.
δυνήσεται τοῦ κοσμῆσαι ὃν ἂν ὁ θεὸς διαστρέψῃ αὐτόν.
in die bonitatis viue in bono ⁊ vide in die
ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθωσύνης ζῆθι ἐν ἀγαθῷ· καὶ ἴδε ἐν ἡμέρᾳ
malitie. vide et hoc conſonũ huic fecit
κακίας. ἴδε καί γε τοῦτο σύμφωνον τούτῳ ἐποίησεν
deus de locutione. ne inueniat homo poſt eũ
ὁ θεὸς περὶ λαλιᾶς, ἵνα μὴ εὕρῃ ὁ ἄνθρωπος ὀπίσω αὐ-
q̃cq̃. oĩa vidi in dieb9 vanitatis
τοῦ μηδέν. σύμπαντα εἶδον ἐν ἡμέραις ματαιότητός
mee. Eſt iuſtus q perit in iuſticia ſua: ⁊ eſt
μου. Ἔστι δίκαιος ἀπολλύμενος ἐν δικαίῳ αὐτοῦ, καὶ ἔστιν
impi9 pmanẽs in malitia ſua. ne ſis iuſt9
ἀσεβὴς μένων ἐν κακίᾳ αὐτοῦ. μὴ γίνου δίκαιος
multũ
πολύ.

⁊ ne ſapias ſuperflua: ne quãdo obſtupeſcas. ne ſpie
καὶ μὴ σοφίζου περισσά, μήποτε ἐκπλαγῇς. μὴ ἀσε-
agas multũ: ⁊ ne ſis dur9: ne moriaris in
βήσῃς πολύ, καὶ μὴ γίνου σκληρός, ἵνα μὴ ἀποθάνῃς ἐν
nõ tpe tuo. bonũ inherere te in hoc. et
οὐ καιρῷ σου. ἀγαθὸν τὸ ἀντέχεσθαί σε ἐν τούτῳ. καί
ab hoc ne contamines manũ tuã: qm timenti
γε ἀπὸ τούτου μὴ μιάνῃς τὴν χεῖρά σου, ὅτι φοβου-
deũ egredient oĩa. ſapia adiuuabit ſapiẽtẽ ſup decẽ potẽtes exiſtẽs in
μένοις τὸν θεὸν ἐξελεύσεται τὰ πάντα. ἡ σοφία βοηθή-
σει τῷ σοφῷ ὑπὲρ δέκα ἐξουσιάζοντας τοὺς ὄντας ἐν
ciuitate. qm homo nõ eſt iuſt9 in terra: q
τῇ πόλει. ὅτι ἄνθρωπος οὐκ ἔστι δίκαιος ἐν τῇ γῇ, ὃς
faciet bonũ ⁊ nõ peccabit. et in omnes
ποιήσει ἀγαθὸν καὶ οὐχ ἁμαρτήσεται. καί γε εἰς πάν-
1.Re. 8.c. 2.Pa. 6.g. ſmones quos loquent: ne poſueris cor tuũ:
τας τοὺς λόγους οὓς λαλήσουσι, μὴ δῷς τὴν καρδίαν σου,
vt nõ audias ſeruũ tuũ maledicẽtẽ tibi.
ὅπως μὴ ἀκούσῃς τοῦ δούλου σου καταρωμένου σε.
qm multoties malignabit te ⁊ modis multis
ὅτι πλεισάκις πονηρεύεταί σε, καὶ καθόδους πολλὰς
male afficiet cor tuũ: qm vt et tu maledixiſti
κακώσει καρδίαν σου, ὅτι ὡς καί γε σὺ κατηράσω
alijs: oĩa hec tẽtaui in ſapia. dixi:
ἑτέρους. πάντα ταῦτα ἐπείρασα ἐν τῇ σοφίᾳ. εἶ-
ſapiẽs efficiar. ⁊ ipſa elõgata eſt a me longius q̃ erat: ⁊ pfunda pfunditas: qs inueniet eã:
πα, σοφισθήσομαι. καὶ αὐτὴ ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ μα-
κρὰν ὑπὲρ ὃ ἦν, καὶ βαθὺ βάθος, τίς εὑρήσει αὐτό.
Luſtraui ego ⁊ cor meũ vt cognoſcerẽ ⁊

D

Ἐκύκλωσα ἐγὼ καὶ ἡ καρδία μου τοῦ γνῶναι καὶ
vt cõſiderarẽ ⁊ vt q̃rerem ſapiam ⁊ ratio
τοῦ κατασκέψασθαι καὶ τοῦ ζητῆσαι σοφίαν καὶ ψῆ-
nẽ ⁊ vt cognoſcerẽ impij ſtultitiã ⁊ turbulen
φον καὶ τοῦ γνῶναι ἀσεβοῦς ἀφροσύνην καὶ ὀχληρί-
tiã ⁊ circulationẽ. ⁊ inuenio ego eã amariorẽ ſuper mortẽ. ſimul mulierẽ que eſt laquei
αν καὶ περιφοράν. καὶ εὑρίσκω ἐγὼ αὐτὴν πικρότε-
ρον ὑπὲρ θάνατον. σὺν τὴν γυναῖκα ἥτις ἐστὶ θηρεύ-
venatoꝝ: ⁊ ſagene cor eius: vincula in man9
ματα, καὶ σαγῆναι καρδία αὐτῆς, δεσμὸς εἰς χεῖρας
illi9. bon9 ante faciẽ dei auferet ab
αὐτῆς. ἀγαθὸς πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ ἐξαιρεθήσεται ἀπ'
ea: ⁊ peccans cõprehendet in ea. ecce
αὐτῆς, καὶ ἁμαρτάνων συλληφθήσεται ἐν αὐτῇ. ἴδε
hoc inueni dixit eccleſiaſtes. vna vna vt inueniã
τοῦτο εὗρον εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστής. μία τῇ μιᾷ εὑρεῖν
rationẽ: quã quereuit aĩa mea. ⁊ nõ inueni:
λογισμόν, ὃν ἔτι ἐζήτησεν ἡ ψυχή μου, καὶ οὐχ εὗρον,
⁊ hoiem vnũ de mille reppert. ⁊ mulierẽ in
καὶ ἄνθρωπον ἕνα ἀπὸ χιλίων εὗρον, καὶ γυναῖκα ἐν
oib9 his nõ inueni. ſed ecce hoc inueni qđ
πᾶσι τούτοις οὐχ εὗρον. πλὴν ἴδε τοῦτο εὗρον ὃ
fecit deus ſimul hoiem rectũ. ⁊ ipſi q̃ſierũt cõſiderationes multas. qs nouit ſapientes ⁊ qs
ἐποίησεν ὁ θεὸς σὺν τὸν ἄνθρωπον εὐθῆ. καὶ αὐτοὶ ἐζή-
τησαν λογισμοὺς πολλούς. τίς οἶδε σοφούς; καὶ τίς
nouit ſolutionẽ verbi.
οἶδε λύσιν ῥήματος. C.8.

A

Sapiẽtia hoĩs illuminabit vultũ eius: ⁊
Σοφία ἀνθρώπου φωτιεῖ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ
inuerecũd9 facie ſua odio hẽbit: os regis
ἀναιδὴς προσώπῳ αὐτοῦ μισηθήσεται. στόμα βασιλέ-
obſerua: ⁊ de ſmone iuramẽti dei ne feſti-
Pro. 17.d. ὡς φύλαξον, καὶ περὶ λόγου ὅρκου θεοῦ μὴ σπουδά-
nes a facie ei9 abulaueris: ne
σῃς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσῃ, μὴ

neq; plus ſapias q̃ neceſſe ẽ: ne obſtupeſcas. Ne impie agas multũ & noli eſſe ſtultus: ne moriaris in tẽpore non tuo. Bonum eſt te ſuſtentare iuſtum: ſed ab illo ne ſubtrahas manũ tuam: quia qui timet deũ nihil negligit. Sapientia cõfortauit ſapientem ſuper decem principes ciuitatis. Non eſt enim hõ iuſtus in terra qui faciat bonũ & nõ peccet. Sed & cunctis ſermonibus qui dicũtur ne accomodes cor tuum: ne forte audias ſeruum maledicentem tibi. Scit enim conſcientia tua: quia & tu crebro maledixiſti aliis. Cuncta tentaui in ſapientia. Dixi: ſapiens efficiar: & ipſa longius receſſit a me multo magis q̃ erat. Et alta p̃funditas: quis inueniet eã. Luſtraui vniuerſa animo meo vt ſcirẽ & cõſiderarẽ & quererẽ ſapiẽtiã & rationẽ: & vt cognoſcerẽ ĩpietatẽ ſtulti & errorem imprudentium. Et inueni amariorem morte mulierem: que laqueus venatoꝝ eſt: & ſagena cor ei9. Vincula ſũt manus illi9. Qui placet deo: effugiet illã: qui aũt peccator eſt capietur ab illa. Ecce hoc inueni dixit eccleſiaſtes: vnum & alterum vt inuenirem rationem: quã adhuc querit anima mea & nõ inueni. Virum de mille vnum reperi: mulierem ex omnibus non inueni. Solummodo hoc inueni q fecerit deus hominẽ rectum: & ipſe ſe infinitis miſcuerit queſtionibus. Quis talis vt ſapiens eſt. Et quis cognouit ſolutionem verbi. 8.

SApientia hoĩs lucet in vultu ei9: & potẽtiſſimus faciẽ illius cõmutabit. Ego os regis obſeruo & p̃cepta iuramẽti dei: ne feſtines recedere a facie eius: neq;

וְאַל תִּתְחַכַּם יוֹתֵר לָמָּה תִּשּׁוֹמֵם׃ חכם יתר
אַל תִּרְשַׁע הַרְבֵּה וְאַל תְּהִי סָכָל שמם רשע
לָמָּה תָמוּת בְּלֹא עִתֶּךָ׃ טוֹב אֲשֶׁר מות
תֶּאֱחֹז בָּזֶה וְגַם מִזֶּה אַל תַּנַּח אֶת אחז נוח
יָדֶךָ כִּי יְרֵא אֱלֹהִים יֵצֵא אֶת ירא
כֻּלָּם׃ הַחָכְמָה תָּעֹז לֶחָכָם מֵעֲשָׂרָה עזז
שַׁלִּיטִים אֲשֶׁר הָיוּ בָּעִיר׃ כִּי אָדָם שלט היה
אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טּוֹב עשה
וְלֹא יֶחֱטָא׃ גַּם לְכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר חטא
יְדַבֵּרוּ אַל תִּתֵּן לִבֶּךָ אֲשֶׁר לֹא דבר
תִשְׁמַע אֶת עַבְדְּךָ מְקַלְלֶךָ׃ כִּי גַּם שמע קלל
פְּעָמִים רַבּוֹת יָדַע לִבֶּךָ אֲשֶׁר גַּם רבב
אַתְּ קִלַּלְתָּ אֲחֵרִים׃ כָּל זֹה נִסִּיתִי נסה
בַחָכְמָה אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא חכם
רְחוֹקָה מִמֶּנִּי׃ רָחוֹק מַה שֶּׁהָיָה רחק
וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ׃ סַבּוֹתִי מצא סבב
אֲנִי וְלִבִּי לָדַעַת וְלָתוּר וּבַקֵּשׁ ידע
חָכְמָה וְחֶשְׁבּוֹן וְלָדַעַת רֶשַׁע כֶּסֶל
וְהַסִּכְלוּת הוֹלֵלוֹת׃ וּמוֹצֶא אֲנִי הלל מצא
מַר מִמָּוֶת אֶת הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִיא מרר איש
מְצוֹדִים וַחֲרָמִים לִבָּהּ אֲסוּרִים צוד אסר
יָדֶיהָ טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט פנה מלט
מִמֶּנָּה וְחוֹטֵא יִלָּכֶד בָּהּ׃ רְאֵה חטא לכד
זֶה מָצָאתִי אָמְרָה קֹהֶלֶת אַחַת
לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן׃ אֲשֶׁר עוֹד
בִּקְשָׁה נַפְשִׁי וְלֹא מָצָאתִי אָדָם
אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי וְאִשָּׁה בְכָל
אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי׃ לְבַד רְאֵה זֶה בדד
מָצָאתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים
אֶת הָאָדָם יָשָׁר וְהֵמָּה בִקְשׁוּ
חִשְּׁבֹנוֹת רַבִּים׃ מִי כְּהֶחָכָם וּמִי רבב
יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר דָּבָר׃ ידע

Ca. viij.

חָכְמַת אָדָם תָּאִיר אור פנה
פָּנָיו וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא׃ אֲנִי פִּי עזז שנה
מֶלֶךְ שְׁמֹר וְעַל דִּבְרַת שְׁבוּעַת פה שבע
אֱלֹהִים׃ אַל תִּבָּהֵל מִפָּנָיו תֵּלֵךְ אַל בהל הלך

עמד רוע
חפץ עשה
אמר
שמר צוה
שפט
היה
נגד שלט
כלא
שלח
לחם מלט
ראה נתן
עשה
רוע
בוא
קום קדש
הלך שכח
מאה ארך
ידע היה
ירא
יום
ירא פנה
צדק נגע
שמח שמח
לוה

תעמד בדבר רע כי כל אשר
יחפץ יעשה׃ באשר דבר מלך
שלטון ומי יאמר לו מה תעשה׃
שומר מצוה לא ידע דבר רע
ועת ומשפט ידע לב חכם׃ כי
לכל חפץ יש עת ומשפט כי
רעת האדם רבה עליו׃ כי איננו
ידע מה שיהיה כי כאשר יהיה
מי יגיד לו׃ אין אדם שליט
ברוח לכלוא את הרוח ואין
שלטון ביום המות ואין משלחת
במלחמה ולא ימלט רשע את
בעליו׃ את כל זה ראיתי ונתון
את לבי לכל מעשה אשר נעשה
תחת השמש עת אשר שלט
האדם באדם לרע לו׃ ובכן
ראיתי רשעים קברים ובאו
וממקום קדוש יהלכו וישתכחו
בעיר אשר כן עשו גם זה הבל׃
אשר אין נעשה פתגם מעשה
הרעה מהרה על כן מלא לב
בני האדם בהם לעשות רע׃
אשר חטא עשה רע מאת ומאריך
לו כי גם יודע אני אשר יהיה
טוב ליראי האלהים אשר ייראו
מלפניו׃ וטוב לא יהיה לרשע
ולא יאריך ימים כצל אשר איננו
ירא מלפני אלהים׃ יש הבל
אשר נעשה על הארץ אשר יש
צדיקים אשר מגיע אלהם כמעשה
הרשעים ויש רשעים שמגיע
אלהם כמעשה הצדיקים אמרתי
שגם זה הבל׃ ושבחתי אני את
השמחה אשר אין טוב לאדם
תחת השמש כי אם לאכל
ולשתות ולשמוח והוא ילונו

pmaneas in opere malo: quia omne quod voluerit faciet: & ſermo illius potestate plenus eſt: nec dicere ei quiſq̄ pōt: q̄re ita facis? Qui cuſtodit p̄ceptū non experietur quicq̄ mali. Tēpus & rñſionē cor ſapiētis intelligit. Omī negocio tp̄s eſt: & opportunitas & multa homis afflictio: quia ignorat preterita: & futura nullo ſcire pōt nuncio. Non eſt in hoīs poteſtate prohibere ſpiritum: nec habet ptātē in die mortis: nec ſinitur qeſcere ingruēte bello: neq̄ ſaluabit impietas impiū. Omnia hec cōſideraui & dedi cor meū in cunctis operibus que fiunt ſub ſole. Interdū domínatur homo homini in malū ſuum. Vidi impios ſepultos q etiam cum adhuc viuerēt in loco ſancto erant: & laudabantur in ciuitate quaſi iuſtorū operū. Sed & hoc vanitas eſt. Etenim quia non profertur cito contra malos ſententia: abſq̄ timore vllo filii hominū perpetrant mala. Attamen peccator ex eo q̄ cēties facit malū & p patientiā ſuſtentatur: ego cognoui q̄ erit bonum timentibus deū qui verentur faciem eius. Non ſit bonum impio: nec plongētur dies eius ſed q̄ſi vmbra tranſeāt: q non timet faciem dei. Et eſt alia vanitas que fit ſuper terram. Sunt iuſti quibus mala puenīūt quaſi opera egerint impiorum: & ſunt impii qui ita ſecuri ſunt quaſi iuſtorum facta habeant. Sed & hoc vaniſſimum iudico. Laudaui igitur leticiam q̄ nō eſſet homini bonum ſub ſole niſi q̄ comederet & biberet: atq̄ gauderet & hoc ſolū ſecū auferret

ſteteris in vbo malo. q̄m qđ voluerit faciet. Si
σῆς ἐν λόγῳ πονηρῷ, ὅτι ὃ ἂν θελήσῃ ποιήσει. Κα
cut rex potēs ⁊ qs dicet ei qđ fa
θὼς βασιλεὺς ἐξουσιάζων καὶ τίς ἐρεῖ αὐτῷ τί ποι-
cis? Qui cuſtodit preceptū: nō cognoſcet vbū ma.
εῖς; Ὁ φυλάσσων ἐντολὴν, οὐ γνώσεται ῥῆμα πονη-
lū: ⁊ tp̄s iudicij cognoſcit cor eius. Qm̄
ρόν, καὶ καιρὸν κρίσεως γινώσκει καρδία σοφοῦ. Ὅτι
oī negocio eſt tp̄s ⁊ iudiciū: qm̄ cognitio
παντὶ πράγματι ἐστι καιρὸς καὶ κρίσις, ὅτι γνῶσις
hoīs multa in eū. qz nō eſt cogno
τοῦ ἀνθρώπου πολλὴ ἐπ᾽ αὐτόν. Ὅτι οὐκ ἔστι γινώ-
ſcēs qđ futuꝝ: qm̄ ſicut erit qs ānūciabit
σκων τί τὸ ἐσόμενον, ὅτι καθὼς ἔσται τίς ἀναγγελεῖ
ei. Nō eſt homo poteſtatē hñs in ſpū.
αὐτῷ. Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐξουσιάζων ἐν πνεύματι.
vt phibeat ſimul ſpūm. ⁊ nō eſt poteſtatē
τοῦ κωλῦσαι σὺν τὸ πνεῦμα. καὶ οὐκ ἔστιν ἐξουσία
hñs in die mortis: ⁊ nō eſt miſſio in
ζῶν ἐν ἡμέρᾳ θανάτου, καὶ οὐκ ἔστιν ἀποστολὴ ἐν ἡ-
die belli. Et nō ſaluabit impietas eū q̄ eſt ab
μέρᾳ πολέμου. Καὶ οὐ διασώσει ἀσέβεια τὸν παρ᾽
ea. ⁊ oē hoc vidi: ⁊ dedi cor
αὐτῆς. καὶ σύμπαν τοῦτο εἶδον, καὶ ἔδωκα τὴν καρ-
meū in oē op⁹. qđ factū eſt ſub
δίαν μου εἰς πᾶν ποίημα. ὃ πεποίηται ὑπὸ τὸν
ſole. in q̄buſcūq̄ poteſtatē habuit homo in hoīe ad
ἥλιον. τὰ ὅσα ἐξουσιάσατο ἄνθρωπος ἐν ἀνθρώπῳ τοῦ
malefaciēdū ei. Et tūc vidi impios in ſepulchra
κακῶσαι αὐτόν. Καὶ τότε εἶδον ἀσεβεῖς εἰς τάφους
introductos: ⁊ ex ſancto. ⁊ iuerūt ⁊
εἰσαχθέντας, καὶ ἐκ τοῦ ἁγίου. καὶ ἐπορεύθησαν καὶ
laudati ſunt in ciuitate. qm̄ ſic fecerūt. et
ἐπῃνέθησαν ἐν τῇ πόλει. ὅτι οὕτως ἐποίησαν. καί γε
hoc vanitas. Qm̄ nō eſt facta ɔtradictio:
τοῦτο ματαιότης. Ὅτι οὐκ ἔστι γινομένη ἀντίρρησις,
ab iſtis malū velox: ppt̄ hoc
ἀπὸ τῶν τοιούτων τὸ πονηρὸν ταχύ, διὰ τοῦτο
fiduciā habuit cor filioꝝ hoīm in eis
ἐπληροφορήθη καρδία υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐν αὐτοῖς
ad faciendū malū q̄ peccauit fecit
τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ὃς ἥμαρτεν ἐποίησε τὸ
malū ex tūc ⁊ a lōgitudine eoꝝ. qm̄
πονηρὸν ἀπὸ τότε καὶ ἀπὸ μακρότητος αὐτῶν. ὅτι
et cognoſco ego: q̄ eſt bonū timēti-
καί γε γινώσκω ἐγώ, ὅτι ἔστιν ἀγαθὸν τοῖς φοβουμέ-
bus deū. vt timeāt a facie e-
νοις τὸν θεόν. ὅπως φοβῶνται ἀπὸ προσώπου αὐ-
ius. Et bonū nō erit impio. ⁊ nō pro
τοῦ. Καὶ ἀγαθὸν οὐκ ἔσται τῷ ἀσεβεῖ. καὶ οὐ μα-
lōgabit dies in vmbra: q̄ nō eſt timēs a
κρυνεῖ ἡμέρας ἐν σκιᾷ, ὃς οὐκ ἔστι φοβούμενος ἀπὸ
facie dei. Eſt vanitas q̄ facta eſt ſup
προσώπου τοῦ θεοῦ. Ἔστι ματαιότης ἣ πεποίηται ἐπὶ
terrā: qm̄ ſunt iuſti q̄ puenit ad eos: vt
τῆς γῆς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι ὅτι φθάνει πρὸς αὐτούς, ὡς
opus impioꝝ ⁊ ſunt impij q̄ puenit
ποίημα τῶν ἀσεβῶν καὶ εἰσὶν ἀσεβεῖς ὅτι φθάνει
ad eos vt opus iuſtoꝝ. dixi q̄ et
πρὸς αὐτοὺς ὡς ποίημα τῶν δικαίων. Εἶπα ὅτι καί
hoc vanitas: ⁊ laudaui ego ſimul leti-
γε τοῦτο ματαιότης, καὶ ἐπῄνεσα ἐγὼ σὺν τὴν εὐφρο-
tiā: qm̄ nō eſt bonū homini ſub
σύνην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπὸ τὸν
ſole. qm̄ niſi comedere ⁊ bibere ⁊ le-
ἥλιον. ὅτι εἰ μὴ τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πιεῖν καὶ τοῦ εὐ-
tari. ⁊ hoc comitabit̄ eū
φρανθῆναι. καὶ αὐτὸ συμπροσέσται αὐτῷ

Job.9

B

C

D

in labore ſuo dieb⁹ vite ſue: q̄s dedit ei
ἐν μόχθῳ αὐτοῦ ἡμέρας ζωῆς αὐτοῦ, ἃς ἔδωκεν αὐ-
deus ſub ſole. in q̄b⁹ dedi cor
τῷ ὁ θεὸς ὑπὸ τὸν ἥλιον. ἐν οἷς ἔδωκα τὴν καρδίαν
meū vt cognoſcerē ſapiam: ⁊ vt viderē occu-
μου τοῦ γνῶναι τὴν σοφίαν, καὶ τοῦ ἰδεῖν τὸν περι-
pationē q̄ facta eſt in terra: qm̄ ⁊ in
σπασμὸν τὸν πεποιημένον ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι καὶ ἐν
die ⁊ in nocte ſomnū in oculis ſuis nō eſt
ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ ὕπνον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ οὐκ ἔστι
vidēs. ⁊ vidi oīa opa dei:
βλέπων. καὶ εἶδον σύμπαντα τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ,
qm̄ nō potēs erit homo vt inueniat ſimul opus
ὅτι οὐ δυνήσεται ἄνθρωπος τοῦ εὑρεῖν σὺν τὸ ποίη-
qđ factū eſt ſub ſole. q̄cūq̄ laborauerit
μα τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον. ὅσα ἂν μοχθήσῃ ὁ
homo vt querat ⁊ nō inueniet. et q̄cūq̄
ἄνθρωπος τοῦ ζητῆσαι καὶ οὐχ εὑρήσει. καί γε ὅσα
vtiq̄ dixerit ſapiēs vt cognoſceret nō poterit inue-
ἂν εἴπῃ ὁ σοφὸς τοῦ γνῶναι οὐ δυνήσεται τοῦ εὑ-
nire: qm̄ oē hoc dedi in cor meū:
ρεῖν, ὅτι σύμπαν τοῦτο ἔδωκα εἰς καρδίαν μου,
⁊ cor meū oē vidit hoc.
καὶ καρδία μου σύμπαν εἶδε τοῦτο. Ca.9.
Qm̄ iuſti ⁊ ſapiētes ⁊ opa
Ὅτι οἱ δίκαιοι καὶ οἱ σοφοὶ καὶ αἱ ἐργασίαι
eoꝝ in manu dei. et amorē et odi
αὐτῶν ἐν χειρὶ τοῦ θεοῦ. καί γε ἀγάπην καί γε μῖ-
um nō eſt ſciēs homo: oīa āte fa
σος οὐκ ἔστιν εἰδὼς ὁ ἄνθρωπος. τὰ πάντα πρὸ προσώ-
ciē eoꝝ vanitas in oībus. Occurſus
που αὐτῶν ματαιότης ἐν τοῖς πᾶσιν. Συνάντημα
vn⁹ iuſto ⁊ vn⁹ impio: bono ⁊
ἓν τῷ δικαίῳ καὶ ἓν τῷ ἀσεβεῖ, τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ
malo: ⁊ mūdo ⁊ immūdo: ⁊
κακῷ, καὶ τῷ καθαρῷ καὶ τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ τῷ
immolāti ⁊ nō immolāti. ſicut bon⁹: ſic q̄
θυσιάζοντι καὶ τῷ μὴ θυσιάζοντι. ὡς ὁ ἀγαθός, ὡς ὁ
peccat. ſicut iurās: ſic q̄ iuramētū ti-
ἁμαρτάνων. ὡς ὁ ὀμνύων, καθὼς ὁ τὸν ὅρκον φοβού-
met. hoc malū in oī qđ factū eſt ſub ſo-
μενος. τοῦτο πονηρὸν ἐν παντὶ πεποιημένῳ ὑπὸ τὸν ἥ-
le: q̄ occurſus vn⁹ oīb⁹. et cor filio
λιον, ὅτι συνάντημα ἓν τοῖς πᾶσι. καί γε καρδία υἱ-
rū hoīs īpletū eſt malo. ⁊ circūferentia
ῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐπληρώθη πονηροῦ. καὶ περιφέρεια
in corde eoꝝ in vita eoꝝ ⁊ poſt eos ad
ἐν καρδίᾳ αὐτῶν ἐν ζωῇ αὐτῶν καὶ ὀπίσω αὐτῶν πρὸς
mortuos. qm̄ qs q̄ ɔmunicat ad oēs
τοὺς νεκρούς. ὅτι τίς ὃς κοινωνεῖ πρὸς πάντας τοὺς
viuētes? eſt ſpes qm̄ canis viuēs ipe bon⁹ ſup
ζῶντας; ἔστιν ἐλπὶς ὅτι ὁ κύων ὁ ζῶν αὐτὸς ἀγαθὸς ὑπὲρ
leonē mortuū. Qm̄ viuētes cognoſcēt q̄
τὸν λέοντα τὸν νεκρόν. Ὅτι οἱ ζῶντες γνώσονται ὅτι
morient: ⁊ mortui nō ſunt cognoſcētes q̄c-
ἀποθανοῦνται, καὶ οἱ νεκροὶ οὐκ εἰσὶ γινώσκοντες οὐ-
q̄. ⁊ nō eſt eis vltra merces qz obliuioni tradita ē
δέν. καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἔτι μισθὸς ὅτι ἐπελήσθη ἡ
memoria eoꝝ ⁊ dilectio eoꝝ et odiū eo-
μνήμη αὐτῶν καί γε ἀγάπη αὐτῶν καί γε μῖσος αὐ-
rū et zelus eoꝝ iā periit. ⁊ pars
τῶν καί γε ζῆλος αὐτῶν ἤδη ἀπώλετο. καὶ μερίς
nō eſt eis ampli⁹ in ſeculū in omni qđ fa-
οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐν παντὶ πεποιη-
ctū eſt ſub ſole. vade comede in letitia pa-
μένῳ ὑπὸ τὸν ἥλιον. δεῦρο φάγε ἐν εὐφροσύνῃ τὸν ἄρ-
nē tuū. ⁊ bibe in corde bono vinū tuū. qz
τον σου, καὶ πίε ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ οἶνόν σου. ὅτι
iā approbauit
ἤδη εὐδόκησεν

de labore ſuo oībus diebus vite ſue q̄s dedit ei deus ſub ſole. Et appoſui cor meū vt ſcirem ſapiētiā & intelligerem diſſenſionē que verſatur in terra. Eſt homo qui diebus & noctibus ſomnum nō capit oculis. Et intellexi q̄ omniū operum dei nullam poſſit homo inuenire rationem eorū que fiunt ſub ſole: & quanto plus laborauerit ad querēdum tanto mínus inueniat. Etiam ſi dixerit ſapiēs ſe noſſe: non poterit reperire. Omnia hec tractaui in corde meo vt curioſe intelligerem. 9.

Sunt iuſti atq̄ ſapiētes: & opera eorum in manu dei. Et tñ neſcit hō vtrum amore an odio dign⁹ ſit: ſed oīa in futurū ſeruātur incerta: eo q̄ vniuerſa eque eueniat iuſto & impio bono & malo: mūdo & imūdo: īmolāti victimas & ſacrificia contēnenti. Sicut bonus ſic & peccator: vt piurus ita qui verum deierat. Hoc eſt peſſimum inter omnia que ſub ſole ſunt: quia eadē cunctis eueniūt. Vnde & corda filiorum hominū implentur malicia & contemptu in vita ſua: & poſt hec ad inferos deducentur. Nemo eſt qui ſemper viuat: & qui hui⁹ rei habeat fiduciam. Melior eſt canis viuus leone mortuo. Viuentes enim ſciunt ſe eſſe morituros: mortui vero nihil nouerunt amplius: nec habent vltra mercedem: quia obliuioni tradita eſt memoria eorū. Amor q̄q̄ et odium & inuidie ſimul perieſt: nec habēt partem in hoc ſeculo & in opere quod ſub ſole geritur. Vade ergo & comede in leticia panē tuum: & bibe cum gaudio vinum tuū: quia

בעמלו ימי חייו אשר נתן לו
האלהים תחת השמש׃ כאשר
נתתי את לבי לדעת חכמה ולראות
את הענין אשר נעשה על הארץ
כי גם ביום ובלילה שנה בעיניו
איננו ראה׃ וראיתי את כל מעשה
האלהים כי לא יוכל האדם
למצוא את המעשה אשר נעשה
תחת השמש בשל אשר יעמל
האדם לבקש ולא ימצא וגם
אם יאמר החכם לדעת לא יוכל
למצא׃ כי את כל זה נתתי אל
לבי ולבור את כל זה

Cap. ix.

אשר הצדיקים
והחכמים ועבדיהם ביד האלהים
גם אהבה גם שנאה אין יודע
האדם הכל לפניהם׃ הכל כאשר
לכל מקרה אחד לצדיק ולרשע
לטוב ולטהור ולטמא ולזבח
ולאשר איננו זבח כטוב כחטא
הנשבע כאשר שבועה ירא׃ זה
רע בכל אשר נעשה תחת השמש
כי מקרה אחד לכל וגם לב בני
האדם מלא רע והוללות בלבבם
בחייהם ואחריו אל המתים׃ כי
מי אשר יחבר אל כל החיים יש
בטחון כי לכלב חי הוא טוב מן
האריה המת׃ כי החיים יודעים
שימתו והמתים אינם יודעים
מאומה ואין עוד להם שכר כי
נשכח זכרם׃ גם אהבתם גם
שנאתם גם קנאתם כבר אבדה
וחלק אין להם עוד לעולם בכל
אשר נעשה תחת השמש׃ לך
אכל בשמחה לחמך ושתה
בלב טוב יינך כי כבר רצה

יום חיה
נתן ידע
ראה ענה
עשה ישן
יכל
עמל
מצא
אמר ידע
נתן
ברר
צדק
ידע
פנה
קרה
טהר
שבע
רוע עשה
הלל
חיה מות
חבר
אבה
מאם
שכח
עלם
הלך

D

A

B

deo placent opera tua. Omni tempore ſint veſtimenta tua candida: & oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita cum vxore quam diligis cũctis dieb9 vite inſtabilitatis tue q dati ſunt tibi ſub ſole omni tempore vanitatis tue. Hec eſt eni pars in vita & in labore tuo quo laboras ſub ſole. Quodcunq facere poteſt manus tua inſtanter operare: quia nec opus nec ratio nec ſapiã nec ſciẽtia erũt apud inferos: quo tu properas. Verti me ad aliud & vidi ſub ſole nec velociũ eſſe curſum nec fortium bellum nec ſapientium panem nec doctorum diuitias nec artificum gratiam: ſed tempus caſumq in omnibus. Neſcit homo finem ſuum: ſed ſicut piſces capiũtur hamo & aues laqueo comprehenduntur: ſic capiuntur homines in tempore malo cum eis extemplo ſupuenerit. Hanc quoq ſub ſole vidi ſapientiã: & pbaui maximam. Ciuitas parua & pauci in ea viri. Venit contra eam rex magnus & vallauit eam: extruxitq munitiões p gyrũ & pfecta eſt obſidio. Inuẽtuſq eſt in ea vir pauper & ſapiens & liberauit vrbem p ſapiẽtiã ſuã: & nullus deinceps recordatus eſt hoĩs illius pauperis. Et dicebã ego meliorẽ eſſe ſapientiam fortitudine. Quõ ergo ſapiẽtia pauperis contẽpta eſt & verba eius non ſunt audita. Verba ſapientum audiũtur in ſilentio: plus q̃ clamor principis inter ſtultos. Melior eſt ſapientia q̃ arma bellica: & qui in vno peccauerit multa bona perdet.

10.

Muſce morientes perdunt ſuauitatem vnguenti. Precioſior eſt ſapientia paruaq gloria ad tẽpus ſtultitia. Cor ſapientis in dextera ei9 & cor ſtulti in ſiniſtra illius. Sed & in via ſtultus ambulans cum ipſe inſipiens ſit omnes ſtultos eſtimat. Si ſpiritus poteſtatẽ habentis aſcẽderit ſup te: locũ tuũ ne dimiſeris: qa curatio faciet ceſſare peccata maxima. Eſt malũ quod vidi ſub ſole: quaſi per errorem egrediens a facie principis. Poſitum ſtultum in dignitate ſublimi & diuites ſedere deorſum. Vidi ſeruos in equis: & principes ambulãtes ſup terram quaſi ſeruos. Qui fodit foueã incidet in eã. & qui diſſipat ſepẽ mordebit eum coluber. Qui tranſfert lapides affligetur in eis: & q ſcindit ligna vulnerabitur ab eis. Si retuſum fuerit ferrũ: & hoc nõ vt pri9 ſed hebetatũ fuerit multo labore exacuetur: & poſt induſtriã ſeq̃tur ſapiã. Si mordeat ſerpẽs in ſilẽtio: nihil eo min9 habet q occulte detrahit. Verba oris ſapiẽtis grã: & labia inſipiẽtis p̃cipitabũt eum. Initiũ verborũ eius ſtulticia: & nouiſſimũ oris illi9 error peſſimus. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante ſe fuerit: & qd poſt ſe futurum ſit: quis ei poterit indicare? Labor ſtultorũ affliget eos: qui neſciunt in vrbem pergere. Ve tibi terra cuius rex eſt puer: & cui9 pricipes mane comedunt. Beata terra cuius rex nobilis eſt: & cuius principes veſcũtur in tpe ſuo ad reficiendũ & non ad luxuriam. In pigriciis humiliabitur cõtignatio & in infirmitate manuũ pſtillabit dom9. In riſu faciunt panẽ & vinũ: vt epulentur bibentes. Et pecunie obediunt oĩa. In cogitatione tua regi nõ detrahas: & ĩ ſecreto cubiculi tui nõ maledixeris diuiti: quia & aues celi portabunt vocem tuam: & qui habent pennas annunciabunt ſententiam.

11.

Ca.10. Ca.11. Cap.x.

Cap. xi.

שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל פְּנֵי הַמָּיִם כִּי בְרֹב
הַיָּמִים תִּמְצָאֶנּוּ: תֶּן חֵלֶק לְשִׁבְעָה
וְגַם לִשְׁמוֹנָה כִּי לֹא תֵדַע מַה יִּהְיֶה
רָעָה עַל הָאָרֶץ: אִם יִמָּלְאוּ הֶעָבִים
גֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ יָרִיקוּ וְאִם יִפּוֹל עֵץ
בַּדָּרוֹם וְאִם בַּצָּפוֹן מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל
הָעֵץ שָׁם יְהוּא: שֹׁמֵר רוּחַ לֹא יִזְרָע
וְרֹאֶה בֶעָבִים לֹא יִקְצוֹר: כַּאֲשֶׁר
אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה דֶּרֶךְ הָרוּחַ כַּעֲצָמִים
בְּבֶטֶן הַמְּלֵאָה כָּכָה לֹא תֵדַע אֶת
מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת
הַכֹּל: בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב
אַל תַּנַּח יָדֶךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵי זֶה
יִכְשַׁר הֲזֶה אוֹ זֶה וְאִם שְׁנֵיהֶם
כְּאֶחָד טוֹבִים: וּמָתוֹק הָאוֹר וְטוֹב
לַעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת הַשָּׁמֶשׁ: כִּי אִם
שָׁנִים הַרְבֵּה יִחְיֶה הָאָדָם בְּכֻלָּם
יִשְׂמָח וְיִזְכֹּר אֶת יְמֵי הַחֹשֶׁךְ כִּי
הַרְבֵּה יִהְיוּ כָּל שֶׁבָּא הָבֶל: שְׂמַח בָּחוּר
בְּיַלְדוּתֶיךָ וִיטִיבְךָ לִבְּךָ בִּימֵי
בְחוּרוֹתֶיךָ וְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְּךָ
וּבְמַרְאֵי עֵינֶיךָ וְדָע כִּי עַל כָּל אֵלֶּה
יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים בַּמִּשְׁפָּט:

Cap. xij.

וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה
מִבְּשָׂרֶךָ כִּי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת
הָבֶל: וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי
בְּחוּרֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי
הָרָעָה וְהִגִּיעוּ שָׁנִים אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵין
לִי בָהֶם חֵפֶץ: עַד אֲשֶׁר לֹא תֶחְשַׁךְ
הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאוֹר וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים
וְשָׁבוּ הֶעָבִים אַחַר הַגָּשֶׁם: בַּיּוֹם
שֶׁיָּזֻעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת וְהִתְעַוְּתוּ
אַנְשֵׁי הֶחָיִל וּבָטְלוּ הַטֹּחֲנוֹת כִּי
מִעֵטוּ וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת:
וְסֻגְּרוּ דְלָתַיִם בַּשּׁוּק בִּשְׁפַל קוֹל
הַטַּחֲנָה וְיָקוּם לְקוֹל הַצִּפּוֹר

Mitte panem tuū ſup trāſeuntes aq̄s: quia poſt tp̄a multa iuenies illū. Da partem ſeptem nec nō & octo: q̄a ignoras quid futurum ſit mali ſuper terram. Si replete fuerint nubes: imbrē ſup terrā effundent. Si ceciderit lignū ad auſtrū aut ad aquilonē: in quocūq; loco ceciderit ibi erit. Qui obſeruat ventū nō ſeminat & qui conſiderat nubes nunq̄; metet. Quomō ignoras q̄ ſit via ſp̄ūs & qua rōne cōpingātur oſſa in ventre pregnantis: ſic neſcis opera dei qui fabricator eſt omniū. Mane ſemina ſemen tuum & veſpere ne ceſſet manus tua: q̄a neſcis quid magis oriatur hoc aut illud: & ſi vtrumq; ſimul melius erit. Dulce lumen: & delectabile eſt oculis videre ſolem. Si annis multis vixerit homo & in his omnibus letus fuerit: meminiſſe debet tenebroſi tēpis & dierū multorū: q cū venerint: vanitatis arguētur p̄terita. Letare ergo iuuenis ī adoleſcētia tua: & in bono ſit cor tuū in dieb9 iuuētutis tue & ambula ī viis cordis tui: & in intuitu oculoꝝ tuorū: & ſcito q͛ pro oīb9 his ad ducet te deus in iudiciū.

Aufer irā a corde 12. tuo: & amoue maliciam a carne tua. Adoleſcentia eni & voluptas vane ſunt. Memento creatoris tui in diebus iuuētutis tue: anteq̄; veniat tempus afflictionis tue: & appropinquēt anni de qbus dicas non mihi placent. Anteq̄; tenebreſcant ſol & lumen & ſtelle & luna: & reuertantur nubes poſt pluuiam. Qn̄ cōmouebūtur cuſtodes dom9: & nutabūt viri fortiſſimi: & ocioſe erunt molentes in minuto numero: & tenebreſcēt videtes p foramina: & claudēt oſtia in platea in humilitate vocis molentis: & conſurgēt ad vocem volucris

Ponite panē tuū in faciē aque: q2 in multitudie dieꝝ inuenies eū. Da
Ἀπόστειλον τὸν ἄρτον σου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ὕδατος, ὅτι ἐν πλήθει τῶν ἡμερῶν εὑρήσεις αὐτόν. Δὸς
partē ſeptē: et octo: q2 nō cognoſcis qd erit malū ſup terrā. ſi replete fuerit
μερίδα τοῖς ἑπτά, καί γε τοῖς ὀκτώ, ὅτι οὐ γινώσκεις τί ἔσαι πονηρὸν ἐπὶ τὴν γῆν. ἐὰν πληρωθῶσι τὰ
nubes imbre ſup terrā effundēt. Et ſi ceciderit lignū in auſtro: τ ſi in borea: in loco vbi ceciderit
νέφη ὑετοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεοῦσιν. Καὶ ἐὰν πέσῃ ξύλον ἐν τῷ νότῳ, καὶ ἐὰν ἐν τῷ βορρᾷ, τόπῳ οὗ πεσεῖ
det lignū illic erit. q obſeruat vētū nō ſeminabit: τ q aſpicit in nubib9 nō metet. in qb9 nō eſt cognoſcēs q̄ via ſp̄ūs. ſicut oſſa in vētre
ται τὸ ξύλον ἐκεῖ ἔσαι. τηρῶν ἄνεμον οὐ σπερεῖ, καὶ βλέπων ἐν ταῖς νεφέλαις οὐ θερίσει. ἐν οἷς οὐκ ἔσι γινώσκων τίς ἡ ὁδὸς τοῦ πνεύματος. ὡς ὀσᾶ ἐν γασρὶ τῆς
pregnātis: ſic nō cognoſces opa dei: q̄cūq; faciet cūcta. in hora matutina ſemina ſemē tuū. τ in veſpertina ne ceſſet man9 tua. q2 nō cognoſcis quod oriet an hoc an illud: τ ſi
κυοφορούσης, οὕτως οὐ γνώσῃ τὰ ποιήματα τοῦ θεοῦ, ὅσα ποιήσει τὰ σύμπαντα. ἐν πρωΐα σπεῖρον τὸ σπέρμα σου. καὶ ἐν ἑσπέρα μὴ ἀφιέτω ἡ χείρ σου. ὅτι οὐ γινώσκεις ποῖον στοιχήσει ἢ τοῦτο ἢ τοῦτο, καὶ ἐὰν τὰ
duo ſimul: bona. τ dulce lumē: τ bonū oculis aſpicere ſimul ſolē q2 τ ſi ānos multos viuet homo in oībus illis letus
δύο ἐπὶ τὸ αὐτό, ἀγαθά. καὶ γλυκὺ τὸ φῶς, καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ βλέπειν σὺν τὸν ἥλιον ὅτι καὶ ἐὰν ἔτη πολλὰ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐν πᾶσιν αὐτοῖς εὐφρανθή-
erit τ memorerit dieꝝ tenebraꝝ: q̄n multi erūt: omne qd venit vanitas. Letare
σεται καὶ μνησθήσεται τὰς ἡμέρας τοῦ σκότους, ὅτι πολλαὶ ἔσονται, πᾶν τὸ ἐρχόμενον ματαιότης. Εὐφραίνου
iuuenis in adoleſcētia tua: τ bn̄faciat tibi cor tuū in dieb9 iuuētutis tue. τ ambula in vijs cordis tui irreprehēſibilis: τ in intuitu oculoꝝ tuoꝝ. τ cognoſce q in oibus his ducet te deus in iudicio.
νεανίσκε ἐν νεότητί σου, καὶ ἀγαθυνάτω σε ἡ καρδία σου ἐν ἡμέραις νεότητός σου. καὶ περιπάτει ἐν ὁδοῖς καρδίας σου ἄμωμος, καὶ ἐν ὁράσει ὀφθαλμῶν σου. καὶ γνῶθι ὅτι ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἄξει σε ὁ θεὸς ἐν κρίσει. C.12

Et aufer irā a corde tuo: τ amoue maliciā a carne tua: q̄m adoleſcētia τ amētia vanitas. τ memēto ei9 q poſſedit te in diebus iuuētutis tue. vſq; quo nō veniāt dies malitie. τ p̄ueniant anni in qb9 dices: nō eſt mihi in eis volūtas. vſq; quo nō tenebreſcat ſol τ lumē τ luna τ ſtelle. τ cōuertāt nubes poſt pluuiā in die q̄ vtiq; cōmouebunt cuſtodes dom9: τ p̄uertent viri potētie: τ ocioſe fuerūt molētes q̄m diminute fuerūt. τ tenebreſcēt q̄ vidēt in foraminib9 τ claudēt hoſtiū in platea in infirmitate vocis molētis. τ cōſurget ad vocē paſſeris
Καὶ ἀπόστησον θυμὸν ἀπὸ καρδίας σου, καὶ παράγαγε πονηρίαν ἀπὸ σαρκός σου, ὅτι ἡ νεότης καὶ ἡ ἄνοια ματαιότης. καὶ μνήσθητι τοῦ κτήσαντός σε ἐν ἡμέραις νεότητός σου. ἕως οὗ μὴ ἔλθωσιν ἡμέραι τῆς κακίας. καὶ φθάσωσιν ἔτη ἐν οἷς ἐρεῖς, οὐκ ἔσι μοι ἐν αὐτοῖς θέλημα. ἕως οὗ μὴ σκοτισθῇ ὁ ἥλιος καὶ τὸ φῶς καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες. καὶ ἐπιστρέψωσι τὰ νέφη ὀπίσω τοῦ ὑετοῦ ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἂν σαλευθῶσι φύλακες τῆς οἰκίας, καὶ διαστραφῶσιν ἄνδρες τῆς δυνάμεως, καὶ ἤργησαν αἱ ἀλήθουσαι ὅτι ὠλιγώθησαν. καὶ σκοτάσουσιν αἱ βλέπουσαι ἐν ταῖς ὀπαῖς, καὶ κλείσουσι θύρας ἐν ἀγορᾷ ἐν ἀσθενείᾳ φωνῆς τῆς ἀληθούσης. καὶ ἀναστήσεται εἰς φωνὴν τοῦ στρουθίου

τ humiliabunt oēs filie cantus.
καὶ ταπεινωθήσονται πᾶσαι αἱ θυγατέρες τοῦ ᾄσματος.
et ab excelſo videbūt. τ pauores in via: τ florebit amygdal9: τ ipinguet locuſta. τ diſſipetur capparis qm̄ iuit homo in domū ſeculi ſui: τ circuierūt in platea plāgentes. vſq; quo nō euertat funicul9 argēti τ cōprimat auꝛ electū auri: τ cōterat hydria ſup fontē. τ coartetur rota ſup laccū: τ reuertat puluis in terrā vt erat. τ ſp̄ūs redeat ad deū q dedit illū. Vanitas vanitatū dixit eccleſiaſtes oīa vanitas. τ ſupfluū q̄m fuit eccleſiaſtes ſapiēs. τ docuit cognitionē pplm. τ auris inueſtigabit ornatū pabolaꝝ. multa q̄ſiuit eccleſiaſtes vt inueniret ſmōes volūtatis τ qd ſcriptū eſt rectitudinis ſmōes veritatis. ſmōes ſapiētū vt ſtimuli boū. τ vt claui plātati: q a ꝯſedentib9 dati ſunt de paſtore vno ſuperfluū ex his: fili mi caue facere libros multos nō eſt finis τ meditatio multa labor carnis. finis ſmōis: oē audi: deū time: τ mādata ei9 obſerua. q̄m hoc oīs homo. quia omne opus ducet de9 in iudicio. in omni neglecto ſi bonū τ ſi malum.
καί γε ἀπὸ ὕψους ὄψονται. καὶ θάμβοι ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἀνθήσει τὸ ἀμύγδαλον, καὶ παχυνθῇ ἡ ἀκρίς. καὶ διασκεδασθῇ ἡ κάππαρις ὅτι ἐπορεύθη ὁ ἄνθρωπος εἰς οἶκον αἰῶνος αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν ἐν ἀγορᾷ οἱ κοπτόμενοι. ἕως οὗ μὴ ἀνατραπῇ σχοινίον τοῦ ἀργυρίου καὶ συνθλιβῇ τὸ ἀνθέμιον τοῦ χρυσίου, καὶ συντριβῇ ἡ ὑδρία ἐπὶ τὴν πηγήν. καὶ συντροχάσῃ ὁ τροχὸς ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ ἐπιστρέψῃ ὁ χοῦς ἐπὶ τὴν γῆν ὡς ἦν. καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν θεὸν ὃς ἔδωκεν αὐτό. Ματαιότης ματαιοτήτων εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστής, τὰ πάντα ματαιότης. καὶ περισσὸν ὅτι ἐγένετο ἐκκλησιαστὴς σοφός. καὶ ἐδίδαξε γνῶσιν τὸν λαόν. καὶ οὖς ἐξιχνιάσεται κόσμιον παραβολῶν. πολλὰ ἐζήτησεν ἐκκλησιαστὴς τοῦ εὑρεῖν λόγους θελήματος καὶ γεγραμμένον εὐθύτητος λόγους ἀληθείας. λόγοι σοφῶν ὡς τὰ βούκεντρα. καὶ ὡς ἧλοι πεφυτευμένοι, οἳ παρὰ τῶν συνθεμάτων ἐδόθησαν ἐκ ποιμένος ἑνὸς περισσὸν ἐξ αὐτῶν, υἱέ μου φύλαξαι τοῦ ποιῆσαι βιβλία πολλά. οὐκ ἔσι περασμὸς καὶ μελέτη πολλὴ κόπωσις σαρκός. τέλος λόγου, τὸ πᾶν ἄκουε, τὸν θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλασσε. ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος. ὅτι σύμπαν τὸ ποίημα ἄξει ὁ θεὸς ἐν κρίσει. ἐν παντὶ παρεωραμένῳ ἐὰν ἀγαθὸν καὶ ἐὰν πονηρόν.

et obſurdeſcent oēs filie carminis. Excelſa q̄q; timebūt & formidabūt in via: florebit amygdalus: ipinguabitur locuſta & diſſipabitur capparis. Qm̄ ibit hō in domū eternitatis ſue: & circuibunt in platea plangentes. Antequam rūpatur funiculus argēte9 & recurrat vitta aurea & cōteratur hydria ſup fontē: & cōfrigatur rota ſup ciſternā: & reuertatur puluis in terrā ſuam vnde erat: & ſpiritus redeat ad deum qui dedit illū. Vanitas vanitatum dixit eccleſiaſtes: & oīa vanitas. Cunq; eſſet ſapiētiſſim9 eccleſiaſtes docuit ppl̄m & enarrauit q̄ fecerat: & īueſtigās cōpoſuit parabolas multas: que ſiuit verba vtilia & cōſcripſit ſmones rectiſſimos ac veritate plenos. Verba ſapientiū ſicut ſtimuli & q̄ſi claui in altū defixi: q̄ p magiſtrorū cōſiliū data ſunt a paſtore vno. His amplí9 fili mi ne reqras. Faciendi plures libros null9 eſt finis: frequenſq; meditatio: carnis affictio ē. Finē loquēdi pariter omnes audiamus. Deū time & mandata eius obſerua. Hoc eſt omīs homo. Cuncta que fiūt adducet deus in iudiciū pro omnī abſcondito ſiue bonū ſiue malum ſit.

Explicit liber eccleſiaſtes.

וְיִשַּׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר: גַּם מִגָּבֹהַּ
יִרָאוּ וְחַתְחַתִּים בַּדֶּרֶךְ וְיָנֵאץ הַשָּׁקֵד
וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב וְתָפֵר הָאֲבִיּוֹנָה כִּי
הֹלֵךְ הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ וְסָבְבוּ
בַשּׁוּק הַסּוֹפְדִים: עַד אֲשֶׁר לֹא
יֵרָתֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף וְתָרֻץ גֻּלַּת הַזָּהָב
וְתִשָּׁבֶר כַּד עַל הַמַּבּוּעַ וְנָרֹץ הַגַּלְגַּל
אֶל הַבּוֹר: וְיָשֹׁב הֶעָפָר עַל הָאָרֶץ
כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר נְתָנָהּ: הֲבֵל הֲבָלִים אָמַר
הַקּוֹהֶלֶת הַכֹּל הָבֶל: וְיֹתֵר שֶׁהָיָה
קֹהֶלֶת חָכָם עוֹד לִמַּד דַּעַת אֶת
הָעָם וְאִזֵּן וְחִקֵּר תִּקֵּן מְשָׁלִים
הַרְבֵּה: בִּקֵּשׁ קֹהֶלֶת לִמְצֹא דִּבְרֵי
חֵפֶץ וְכָתוּב יֹשֶׁר דִּבְרֵי אֱמֶת: דִּבְרֵי
חֲכָמִים כַּדָּרְבֹנוֹת וּכְמַשְׂמְרוֹת
נְטוּעִים בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת נִתְּנוּ מֵרֹעֶה
אֶחָד: וְיֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנִי הִזָּהֵר עֲשׂוֹת
סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ וְלַהַג הַרְבֵּה
יְגִעַת בָּשָׂר: סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע
אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו
שְׁמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: כִּי אֶת כָּל
מַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים יָבִא בְמִשְׁפָּט עַל
כָּל נֶעְלָם אִם טוֹב וְאִם רָע:

CANTICVM CANTICORVM.
ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ.

Canticū cāticoꝝ: qd eſt ſalomoni. oſculetur me ab oſculis oris ſui. q̄m bona vbera tua ſup vinū. τ odor vnguētoꝝ tuoꝝ ſuper oīa aromata vnguētū euacuatū nomē tuū. ppē hoc adoleſcētule dilexerūt te: traxerūt me. poſt te in odorē vnguētoꝝ tuoꝝ currem9. introduxit me rex in cellariū ſuū. exultem9 τ letemur in te. diligem9 vbera tua ſuper vinū. rectitudo dilexit te: nigra ſum τ formoſa filie hieruſalē. ſicut tabernacula cedar.
ᾆσμα ᾀσμάτων, ὅ ἐσι τῷ σαλομών. φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων σόματος αὐτοῦ. ὅτι ἀγαθοὶ μασοί σου ὑπὲρ οἶνον. καὶ ὀσμὴ μύρων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα μύρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σου. διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε, εἵλκυσάν με. ὀπίσω σου εἰς ὀσμὴν μύρων σου δραμοῦμεν. εἰσήνεγκέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμιεῖον αὐτοῦ. ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν σοί. ἀγαπήσομεν μασούς σου ὑπὲρ οἶνον. εὐθύτης ἠγάπησέ σε, μέλαινά εἰμι καὶ καλὴ θυγατέρες ἱερουσαλήμ. ὡς σκηνώματα κηδάρ.

Incipit canticum canticorum

Oſculetur me ab oſculis oris ſui: quia meliora ſunt vbera tua vino fragrātia vnguētis optimis. Oleū effuſum nomen tuū: ideo adoleſcentule dilexerūt te. Trahe me poſt te: curremus. Introduxit me rex ī cellaria ſua. Exultabim9 & letabimur in te: memores vberū tuoꝝ ſup vinū. Recti diligūt te. Nigra ſum ſed formoſa filie hieruſalem ſicut tabernacula cedar:

Cap. j.

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה:
יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים
דֹּדֶיךָ מִיָּיִן: לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים
שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל כֵּן עֲלָמוֹת
אֲהֵבוּךָ: מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָּרוּצָה
הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה
בָּךְ נַזְכִּירָה דֹדֶיךָ מִיַּיִן מֵישָׁרִים
אֲהֵבוּךָ: שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה
בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם כְּאָהֳלֵי קֵדָר

כיריעות שלמה׃ אל תראוני שאני
שחרחרת ששזפתני השמש
בני אמי נחרו בי שמני נטרה
את הכרמים כרמי שלי לא
נטרתי׃ הגידה לי שאהבה
נפשי איכה תרעה איכה תרביץ
בצהרים שלמה אהיה כעטיה
על עדרי חבריך׃ אם לא תדעי
לך היפה בנשים צאי לך
בעקבי הצאן ורעי את גדיתיך
על משכנות הרעים׃ לססתי
ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי׃ נאוו
לחייך בתרים צוארך בחרוזים׃
תורי זהב נעשה לך עם נקדות
הכסף׃ עד שהמלך במסבו
נרדי נתן ריחו׃ צרור המר
דודי לי בין שדי ילין׃ אשכל
הכפר דודי לי בכרמי עין גדי׃
הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך
יונים׃ הנך יפה דודי אף נעים
אף ערשנו רעננה׃ קרות בתינו
ארזים רהיטנו ברותים׃

Cap. ij.

אני חבצלת השרון
שושנת העמקים׃ כשושנה בין
החוחים כן רעיתי בין הבנות׃
כתפוח בעצי היער כן דודי בין
הבנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו
מתוק לחכי׃ הביאני אל בית היין
ודגלו עלי אהבה׃ סמכוני באשישות
רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה
אני׃ שמאלו תחת לראשי וימינו
תחבקני׃ השבעתי אתכם בנות
ירושלם בצבאות או באילות
השדה אם תעירו ואם תעוררו
את האהבה עד שתחפץ׃ קול
דודי הנה זה בא מדלג על ההרים

ſicut pelles ſalomonis. Nolite me conſiderare φ fuſca ſim: quia decolorauit me ſol. Filii mřis mee pugnauerūt cōtra me: poſuerunt me cuſtodem in vineis. Vineam meam non cuſtodiui. Indica mihi quem diligit anima mea: vbi paſcas: vbi cubes in meridie: ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum. Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres egredere & abi poſt veſtigia gregū tuorum & paſce hedos tuos iuxta tabernacula paſtorum. Equitatui meo in curribus pharaonis aſſimilaui te amica mea. Pulchre ſunt gene tue ſicut turturis: collū tuū ſicut monilia. Murenulas aureas faciem⁹ tibi: vermiculatas argento. Dum eſſet rex in accubitu ſuo nardus mea dedit odorem ſuū. Faſciculus myrrhe dilect⁹ meus mihi: inter vbera mea cōmorabitur. Botr⁹ cypri dilectus me⁹ mihi: in vineis engaddi. Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra: ocli tui colūbarum. Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus. Lectulus nř floridus: tigna domorū nřarum cedrina: laquearia noſtra cupreſſina. 2.

Ego flos campi & lilium conualliū. Sicut lilium inter ſpinas ſic amica mea inter filias. Sicut malus inter ligna ſyluarū: ſic dilect⁹ me⁹ inter filios. Sub vmbra illius quē deſiderauerā ſedi: & fruct⁹ ei⁹ dulcis gutturi meo. Introduxit me in cellā vinariā: ordinauit in me charitatē. Fulcite me floribus: ſtipate me malis: qa amore lāgueo. Leua eius ſub capite meo: & dextera illi⁹ amplexabitur me. Adiuro vos filie hieruſalem per capreas ceruoſq; camporū: ne ſuſcitetis neq; euigilare faciatis dilectam quouſq; ipſa velit. Vox dilecti mei: ecce iſte venit ſaliens in montibus

ſicut pellis ſalomonis. ne aſpiciatis φ ego ſum nigrefa
ὡς δέῤῥεις σολομῶντος. μὴ βλέψητε ὅτι ἐγώ εἰμι μεμε
cta: quī aſpexit me ſol: filij matris mee
λαινωμένη, ὅτι παρέβλεψέ με ὁ ἥλιος, υἱοὶ μητρός μου
pugnauerūt in me. poſuerūt me cuſtodē in vi
ἐμαχέσαντο ἐν ἐμοί. ἔθεντό με φυλάκισσαν ἐν ἀμπε
neis: vineā meā nō cuſtodiui. renūcia mihi
λῶσιν, ἀμπελῶνα ἐμὸν οὐκ ἐφύλαξα. ἀπάγγειλόν μοι
quē dilexit aīa mea: vbi paſcis: vbi cu
ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου, ποῦ ποιμαίνεις, ποῦ κοιτά
bas in meridie. ne quādo fiā vt circumdu
ζεις ἐν μεσημβρίᾳ. μήποτε γένωμαι ὡς περιβαλλο
cta in gregib⁹ ſodaliū tuoꝝ. ſi nō noſti te ipſam
μένη ἐπ᾽ ἀγέλαις ἑταίρων σου. ἐὰν μὴ γνῷς σεαυτὴν ἡ
pulchra i mulierib⁹. Egredere tu in veſtigijs gregū:
καλὴ ἐν γυναιξίν. Ἔξελθε σὺ ἐν πτέρναις τῶν ποιμνίων,
τ paſce hedos tuos in tabernaculis pa
καὶ ποίμαινε τὰς ἐρίφους σου ἐπὶ σκηνώμασι τῶν ποι
ſtoꝝ. equo meo in currib⁹ pharaonis aſſimilaui te
μένων. τῇ ἵππῳ μου ἐν ἅρμασι φαραὼ ὡμοίωσά σε ἡ
amica mea. qd pulchre facte ſūt gene tue vt turturis.
πλησίον μου. τί ὡραιώθησαν σιαγόνες σου ὡς τρυγόνος.
collū tuū ſicut monilia ſimulachra aurī facie
τράχηλός σου ὡς ὁρμίσκοι ὁμοιώματα χρυσίου ποιήσο
mus tibi. cū vermiculationib⁹ argēti donec rex
μέν σοι. μετὰ στιγμάτων τοῦ ἀργυρίου ἕως οὗ ὁ βασι
in accubitu ſuo. nardus mea dedit odorē
λεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ. νάρδος μου ἔδωκεν ὀσμὴν
ſuū. faſcicul⁹ ſtactes nepos me⁹ mihi.
αὐτοῦ. ἀπόδεσμος τῆς στακτῆς ἀδελφιδός μου ἐμοί.
in medio vberū meoꝝ morabit. botr⁹ cy
ἀναμέσον τῶν μαστῶν μου αὐλισθήσεται. βότρυς τῆς κύ
pri nepos me⁹ mihi: in vineis in gaddi.
πρου ἀδελφιδός μου ἐμοί, ἐν ἀμπελῶσιν ἐν γαδδί.
ecce es pulchra amica mea: ecce es pulchra. oculi
ἰδοὺ εἶ καλὴ ἡ πλησίον μου, ἰδοὺ εἶ καλή. ὀφθαλμοί
tui colūbe. ecce es pulcher nepos me⁹. et
σου περιστεραί. ἰδοὺ εἶ καλὸς ἀδελφιδός μου. καί γε
decor⁹ ad lectulū noſtrū vmbroſus: tigna domoꝝ nraꝝ ce
ὡραῖος πρὸς κλίνην ἡμῶν σύσκιος. δοκοὶ οἴκων ἡμῶν κέ
dri: laquearia nra cupreſſi.
δροι, φατνώματα ἡμῶν κυπάρισσοι. Ca. 2.

Ego flos cāpi: liliū cōualliū: ſicut
Ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλάδων, ὡς
liliū in medio ſpinaꝝ: ſic amica mea in me
κρίνον ἐν μέσῳ ἀκανθῶν, οὕτως ἡ πλησίον μου ἀναμέ
dio filiaꝝ. ſicut malū in lignis ſyl
σον τῶν θυγατέρων. ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυ
ue ſic nepos me⁹ in medio filioꝝ. in
μοῦ οὕτως ἀδελφιδός μου ἀναμέσον τῶν υἱῶν. ἐν τῇ
vmbra ei⁹ deſideraui: τ ſedi τ fruct⁹ ei⁹
σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα, καὶ ἐκάθισα καὶ καρπὸς αὐ
dulcis in gutture meo. Introducite me in
τοῦ γλυκὺς ἐν λάρυγγί μου. Εἰσαγάγετέ με εἰς
domū vini: ordinate in me dilectionē: firmate
οἶκον τοῦ οἴνου, τάξατε ἐπ᾽ ἐμὲ ἀγάπην, στηρίσατέ
me in vnguētis: cōſtipate me in malis: qꝛ vulnera
με ἐν μύροις, στοιβάσατέ με ἐν μήλοις, ὅτι τετρω
ta amore ego. leua ei⁹ ſub capite
μένη ἀγάπης ἐγώ. εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλήν
meo: et dextera illi⁹ amplexabit me. adiuraui
μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεταί με. ὥρκισα
vos filie hierlm in potētijs τ in
ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν
fortitudinib⁹ agri. ſi ſuſcitaueritis τ excita
ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ. ἐὰν ἐγείρητε καὶ ἐξεγεί
ueritis dilectionē quſq; voluerit. voce nepotis
ρητε τὴν ἀγάπην ἕως οὗ θελήσῃ. φωνὴ ἀδελφιδοῦ
mei: ecce hic venit ſaltēs in mōtes:
μου, ἰδοὺ οὗτος ἥκει πηδῶν ἐπὶ τὰ ὄρη,

tranſiliens ſup colles. Similis eſt ne
διαλλόμενος ἐπὶ τοὺς βουνούς. Ὅμοιός ἐστιν ἀδελφι
pos me⁹ capree aut hinulo ceruoꝝ. ecce vbi ſtetit
δός μου τῇ δορκάδι ἢ νεβρῷ ἐλάφων. ἰδοὺ οὗ ἕστηκεν
poſt parietē nřm: pſpiciens per fene
ὀπίσω τοῦ τοίχου ἡμῶν, παρακύπτων διὰ τῶν θυρί
ſtras. reſpiciēs per retia. reſpōdet ne
δων. ἐκκύπτων διὰ τῶν δικτύων. ἀποκρίνεται ἀδελφι
pos me⁹ τ dicit mihi: ſurge veni amica mea: for
δός μου, καὶ λέγει μοι, ἀνάστα ἐλθὲ ἡ πλησίον μου, κα
moſa mea: colūba mea: qꝛ ecce hyēs trāſijt.
λή μου, περιστερά μου, ὅτι ἰδοὺ ὁ χειμὼν παρῆλθεν.
imber abijt receſſit ſibi: flores apparuerūt in
ὁ ὑετὸς ἀπῆλθεν ἐπορεύθη ἑαυτῷ, τὰ ἄνθη ὤφθη ἐν τῇ
terra: tpſ putatiōis pueuit: vox turturis audi
γῇ, καιρὸς τῆς τομῆς ἔφθακε, φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκού
ta ē in terra nřa. fic⁹ ptulit groſſos ſuos.
σθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. ἡ συκῆ ἐξήνεγκεν ὀλύνθους αὐτῆς. αἱ
vinee germinātes dederūt odorē. Surge veni ami
ἄμπελοι κυπρίζουσαι ἔδωκαν ὀσμήν. Ἀνάστα ἐλθὲ ἡ πλη
ca mea: formoſa mea: colūba mea. τ veni tu colū
σίον μου καλή μου, περιστερά μου. καὶ ἐλθὲ σὺ περιστε
ba mea in tegmine petre inherēs antemura
ρά μου, ἐν σκέπῃ τῆς πέτρας ἐχομένη τοῦ προτειχί
li. oſtēde mihi aſpectū tuū τ audire fac me
σματος. δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου καὶ ἀκούτισόν με τὴν
vocē tuā: quī vox tua dulcis: τ facies tua de
φωνήν σου, ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡ
cora. capite nobis vulpes paruas q̄ demoliunt
ραία. πιάσατε ἡμῖν ἀλώπεκας μικροὺς ἀφανίζοντας
vineas. τ vinee nře germināt ne
ἀμπελῶνας. καὶ αἱ ἄμπελοι ἡμῶν κυπρίζουσιν. ἀδελ
pos me⁹ mihi: et ego illi. q̄ paſcis in lilijs:
φιδός μου ἐμοί, κἀγὼ αὐτῷ. ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις,
donec aſpirauerit dies τ mote fuerint vmbre. reuer
ἕως οὗ διαπνεύσῃ ἡ ἡμέρα καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί. ἀπο
tere: ſimilis eſto tu nepos me⁹ dorcadi vel hin
στρέψον, ὁμοιώθητι σὺ ἀδελφιδέ μου τῷ δόρκωνι ἢ νε
nulo ceruoꝝ ſup mōtes cōcauitatū.
βρῷ ἐλάφων ἐπὶ ὄρη κοιλωμάτων. C. 3.

Super lectulū meū in noctib⁹: q̄ſiui quē dilexit
Ἐπὶ κοίτην μου ἐν νυξίν, ἐζήτησα ὃν ἠγάπησεν
aīa mea. q̄ſiui illū τ nō inueni illū. voca
ἡ ψυχή μου. ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. ἐκά
ui eū: τ nō audiuit me. Surgā iā τ
λεσα αὐτόν, καὶ οὐχ ὑπήκουσέ μου. ἀναστήσομαι δὴ καὶ
circuibo in ciuitate. in foris τ in
κυκλώσω ἐν τῇ πόλει. ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ ἐν ταῖς
plateis. τ querā quē dilexit aīa mea. que
πλατείαις. καὶ ζητήσω ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου. ἐζή
ſiui illū: τ nō inueni illū. inuenerūt me q̄ cuſto
τησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. εὕροσάν με οἱ τηροῦν
diūt: q̄ circuiūt in ciuitate. nū quē dilexit ani
τες, οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει. μὴ ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυ
ma mea vidiſtis? vt paꝝ cū ptrāſiui ab eis.
χή μου ἴδετε; ὡς μικρὸν ὅτε παρῆλθον ἀπ᾽ αὐτῶν.
donec inueni quē dilexit aīa mea. tenui eū
ἕως οὗ εὗρον ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου. ἐκράτησα αὐ
τ nō dimiſi eū: donec introduxi eū.
τὸν καὶ οὐκ ἀφῆκα αὐτόν, ἕως οὗ εἰσήγαγον αὐτόν.
in domū matris mee: τ in cellā ei⁹ q̄
εἰς τὸν οἶκον μητρός μου, καὶ εἰς ταμιεῖον τῆς συλ
cōcepit me. adiuraui vos filie hierlm
λαβούσης με. ὥρκισα ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλὴμ
in potētijs τ in fortitudinib⁹ agri.
ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ.
ſi ſuſcitaueritis τ excitaueritis
ἐὰν ἐγείρητε καὶ ἐξεγείρητε

tranſilllēs colles. Similis eſt dilectus meus capree hinuloq; ceruorum. En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum reſpiciens per feneſtras: proſpiciens per cancellos. En dilectus meus loquitur mihi. Surge & propera amica mea formoſa mea & veni. Iam enim hyems tranſiit imber abiit & receſſit. Flores apparuerunt in terra: tempus putatiōis aduenit. Vox turturis audita eſt in terra noſtra. Ficus ꝑtulit groſſos ſuos. Vinee florentes dederunt odorem. Surge propera amica mea ſpecioſa mea & veni: colūba mea in foraminib⁹ petre in cauerna macerie. Oſtende mihi faciem tuam: ſonet vox tua in auribus meis. Vox eni tua dulcis: & facies tua decora. Capite nobis vulpes paruulas q̄ demoliūtur vineas. Nam vinea nřa floruit. Dilectus meus mihi: & ego illi q paſcitur iter lilia: donec aſpiret dies: & inclinētur vmbre. Reuertere: ſimilis eſto dilecte mi capree hinuloq; ceruorum ſuper montes bethel. 3.

In lectulo meo per noctem queſiui quem diligit anima mea. Queſiui illum & non inueni. Surgam & circuibo ciuitatē: per vicos & plateas queram quē diligit anima mea. Queſiui illum & non inueni. Inuenerunt me vigiles qui cuſtodiūt ciuitatem. Num quem diligit anima mea vidiſtis? Paululum cum pertranſiſſem eos: inueni quē diligit anima mea. Tenui eum nec dimittā: donec introducā illum in domū matris mee: & in cubiculum genitricis mee. Adiuro vos filie hieruſalem per capreas ceruoſq; camporū ne ſuſcitetis neq; euigilare faciatis

מקפץ על הגבעות׃ דומה דודי
לצבי או לעפר האילים הנה
זה עומד אחר כתלנו משגיח
מן החלנות מציץ מן החרכים׃
ענה דודי ואמר לי קומי לך
רעיתי יפתי ולכי לך׃ כי הנה
הסתו עבר הגשם חלף הלך
לו׃ הנצנים נראו בארץ עת
הזמיר הגיע וקול התור נשמע
בארצנו׃ התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח קומי
לכי רעיתי יפתי ולכי לך׃ יונתי
בחגוי הסלע בסתר המדרגה
הראיני את מראיך השמיעני
את קולך כי קולך ערב ומראיך
נאוה׃ אחזו לנו שועלים שעלים
קטנים מחבלים כרמים וכרמינו
סמדר׃ דודי לי ואני לו הרעה
בשושנים׃ עד שיפוח היום
ונסו הצללים סב דמה לך דודי
לצבי או לעפר האילים על
הרי בתר׃

Cap. iij.

על משכבי בלילות
בקשתי את שאהבה נפשי
בקשתיו ולא מצאתיו׃ אקומה נא
ואסובבה בעיר בשוקים וברחבות
אבקשה את שאהבה נפשי
בקשתיו ולא מצאתיו׃ מצאוני
השמרים הסבבים בעיר את
שאהבה נפשי ראיתם׃ כמעט
שעברתי מהם עד שמצאתי את
שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו
עד שהביאתיו אל בית אמי ואל
חדר הורתי׃ השבעתי אתכם בנות
ירושלם בצבאות או באילות
השדה אם תעירו ואם תעוררו

את האהבה עד שתחפץ: מי זאת
עלה מן המדבר כתימרות עשן
מקטרת מר ולבונה מכל אבקת
רוכל: הנה מטתו שלשלמה ששים
גברים סביב לה מגברי ישראל:
כלם אחזי חרב מלמדי מלחמה
איש חרבו על ירכו מפחד בלילות:
אפריון עשה לו המלך שלמה
מעצי הלבנון: עמודיו עשה כסף
רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו
רצוף אהבה מבנות ירושלם:
צאינה וראינה בנות ציון במלך
שלמה בעטרה שעטרה לו אמו
ביום חתנתו וביום שמחת לבו:
Cap. iiij. הנך יפה רעיתי
הנך יפה עיניך יונים מבעד
לצמתך שערך כעדר העזים
שגלשו מהר גלעד: שניך כעדר
הקצובות שעלו מן הרחצה
שכלם מתאימות ושכלה אין
בהם: כחוט השני שפתותיך
ומדברך נאוה כפלח הרמון
רקתך מבעד לצמתך: כמגדל דויד
צוארך בנוי לתלפיות אלף
המגן תלוי עליו כל שלטי
הגבורים: שני שדיך כשני
עפרים תאומי צביה הרועים
בשושנים: עד שיפוח היום ונסו
הצללים אלך לי אל הר המור
ואל גבעת הלבונה: כלך יפה
רעיתי ומום אין בך: אתי מלבנון
כלה אתי מלבנון תבואי תשורי
מראש אמנה מראש שניר
וחרמון ממענות אריות מהררי
נמרים: לבבתני אחתי כלה
לבבתני באחת מעיניך באחד

dilectam donec ipſa ve lit. Que eſt iſta ooooooo que aſcendit per deſertũ ſicut virgula fumi ex oo aromatibus myrrhe & thuris & vniuerſi pulue ris pigmẽtarii. En lectu lũ ſalomonis ſexaginta fortes ambiũt ex fortiſ ſimis iſrael: oooooooooo omnes tenẽtes gladios & ad bella doctiſſimi. oo Vniuſcuiuſq; enſis ſup femur ſuũ ꝑpter timo res nocturnos. Ferculũ fecit ſibi rex ſalomon de lignis libani. Colũ nas eius fecit argenteas: reclinatoriũ aureũ: aſcẽ ſum purpureum media charitate cõſtrauit: pro pter filias hieruſalem. Egredimini filie ſion & videte regem oooooooooo ſalomonẽ in diademate quo coronauit illũ mr̃ ſua in die deſpõſationis illius: & in die leticie cor dis eius.

4.

QVam pulchra es ami ca mea: q̃ pulchra es. Oculi tui colũbarũ: abſq; eo qđ intrinſecus latet. Capilli tui ſicut gre ges caprarũ q̃ aſcẽderũt de mõte galaad. Dentes tui ſicut gregꝭ tonſarꝫ: q̃ aſcẽderũt de lauacro. Omnes gemellis feti bus: & ſterilis non eſt oo inter eas. Sicut vitta coc cinea labia tua: oooooo & eloquiũ tuũ dulce. Si cut fragmen mali punici: ita gene tue abſq; eo qđ intrinſec9 latet. Sicut tur ris dauid collũ tuũ q̃ edi ficata ẽ cũ ꝓpugnaculis. Mille clypei pendẽt ex ea: omnis armatura oo fortiũ. Duo vbera tua ſicut duo oooooooooooo hinnuli capree gemelli qui paſcuntur oooooo in liliis: donec aſpiret dies & inclinentur ooo vmbre. Vadã ad mon tem myrrhe: ooooooooo & ad collem thuris. To ta pulchra es oooooooo amica mea & macula nõ eſt in te. Veni de libano ſpõſa mea: veni de liba no: veni coronaberis de capite amana: de ver tice ſanyr ooooooooooooo & hermon: de cubilib9 leonũ de montibus oo pardorũ. Vulneraſti cor meũ ſoror mea ſponſa: vulneraſti cor meũ ĩ vno oculorũ tuorꝫ: & in vno

dilectionẽ donec voluerit. q̃ iſta q̃ aſcẽdit
τὴν ἀγάπην ἕως ἂν θελήσῃ. τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα
a deſerto: ſicut truc9 fumi euaporans myr
ἀπὸ τῆς ἐρήμου, ὡς στελέχη καπνοῦ τεθυμιαμένη σμύρ
rhã ꝛ thus ab oib9 puluerib9 vnguẽtarii. en
ναν καὶ λίβανον ἀπὸ πάντων κονιορτῶν μυρεψοῦ. ἰδοὺ
lectulũ ſalomonis: ſexaginta potẽtes in circuitu ei9
ἡ κλίνη τοῦ σολομῶντος, ἑξήκοντα δυνατοὶ κύκλῳ αὐτῆς
ex potẽtib9 iſrael: oẽs tenẽtes gladiũ
ἀπὸ δυνατῶν ἰσραήλ, πάντες κατέχοντες ῥομφαίαν
docti bellũ. vir enſe ei9 ſup femur
δεδιδαγμένοι πόλεμον. ἀνὴρ ῥομφαία αὐτοῦ ἐπὶ μηρὸν
ſuũ a timore in noctib9. ferculũ fecit ſibi
αὐτοῦ ἀπὸ θάμβους ἐν νυξί. φορεῖον ἐποίησεν ἑαυτῷ
rex ſalomõ de lignis libani. colũnas
ὁ βασιλεὺς σολομὼν ἀπὸ ξύλων τοῦ λιβάνου. στύλους
eius fecit argẽti: ꝛ reclinatoriũ ei9 au
αὐτοῦ ἐποίησεν ἀργυρίου, καὶ ἀνάκλιτον αὐτοῦ χρύ
reũ. aſcẽſus ei9 purpurã. interi9 ei9 lapi
σεον. ἐπίβασις αὐτοῦ πορφύραν. ἐντὸς αὐτοῦ λι
dib9 ſtratũ dilectionẽ a filiab9 hieruſm. Egredi
θόστρωτον ἀγάπην ἀπὸ θυγατέρων ἱερουσαλήμ. Ἐξέλ
mini ꝛ videte filie ſion in rege ſa
θετε καὶ ἴδετε θυγατέρες σιὼν ἐν τῷ βασιλεῖ σο
lomone in . corona qua coronauit eũ mater ſua
λομῶντι ἐν τῷ στεφάνῳ ᾧ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐ
in die deſpõſationis illi9: ꝛ in die leti
τοῦ ἐν ἡμέρᾳ νυμφεύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐ
tie cordis eius.
φροσύνης καρδίας αὐτοῦ.

Ca. 4.

ECce es pulchra amica mea: ecce es pulchra.
Ἰδοὺ εἶ καλὴ ἡ πλησίον μου, ἰδοὺ εἶ καλή.
oculi tui colũbe extra ſilentiũ: caſa
ὀφθαλμοί σου περιστεραὶ ἐκτὸς τῆς σιωπήσεως. τρί
ries tua ſicut greges caprarꝫ. q̃ reuelate ſunt — Infra.6.
χωμά σου ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν. αἳ ἀπεκαλύφθησαν
a galaad. dẽtes tui ſicut greges tõ
ἀπὸ τοῦ γαλαάδ. ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν κε
ſarꝫ q̃ aſcenderũt de lauacro oẽs
καρμένων αἳ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ αἱ πᾶσαι
gemellis fetib9 ꝛ ſterilis nõ eſt in eis. ſicut
διδυμεύουσαι καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς. ὡς
funicul9 coccine9 labia tua ꝛ eloquiũ tuũ decorꝫ
σπαρτίον κόκκινον χείλη σου καὶ ἡ λαλιά σου ὡραία
ſicut cortex mali punici: malũ tuũ extra ſilen
ὡς λέπυρον τῆς ῥοᾶς, μῆλόν σου ἐκτὸς τῆς σιωπήσε
tiũ tuũ. ſicut turris dauid collũ tuũ: q̃ edifica
ώς σου. ὡς πύργος δαυὶδ τράχηλός σου, ὁ ᾠκοδο
ta eſt in thalphioth. mille clypei pendẽt ſup eã
μημένος εἰς θαλφιώθ. χίλιοι θυρεοὶ κρέμανται ἐπ᾽ αὐτὸν
oĩa iacula potentiũ duo vbera tua ſicut duo
πᾶσαι βολίδες τῶν δυνατῶν δύο μαστοί σου ὡς δύο
hinnuli gemelli capree q̃ paſcunt in liliis. do
νεβροὶ δίδυμοι δορκάδος οἱ νεμόμενοι ἐν κρίνοις. ἕως
nec aſpiret dies ꝛ mote ſint vmbre. va
οὗ διαπνεύσῃ ἡ ἡμέρα καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί. πο
dã mihi ad mõtẽ myrrhe ꝛ ad
ρεύσομαι ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄρος τῆς σμύρνης καὶ πρὸς
collẽ thuris. tota pulchra es amica mea
τὸν βουνὸν τοῦ λιβάνου. ὅλη καλὴ εἶ ἡ πλησίον μου
ꝛ macula nõ eſt in te. veni de libano ſpõ
καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. δεῦρο ἀπὸ λιβάνου νύμ
ſa: veni a libano. venies ꝛ trãſibis a prin
φη, δεῦρο ἀπὸ λιβάνου. ἐλεύσῃ καὶ διελεύσῃ ἀπ᾽ ἀρ
cipio fidei. de capite ſanir ꝛ aermõ de
χῆς πίστεως. ἀπὸ κεφαλῆς σανὶρ καὶ ἀερμὼν ἀπὸ
cubilib9 leonũ de mõtib9 pardorꝫ. ſtupefeci
μανδρῶν λεόντων ἀπὸ ὀρέων παρδάλεων. ἐκαρδίω
ſti nos ſoror mea: ſpõſa. ſtupefeciſti nos vno
σας ἡμᾶς ἀδελφή μου, νύμφη. ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἑνὶ
ab oculis tuis. in vno
ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ἐν μιᾷ ooooooooooooooooo

torque colli tui. q̃d pulchra facta ſũt vbera tua
ἐνθέματι τραχήλου σου. τί ἐκαλλιώθησαν μαστοί σου
ſoror mea: ſpõſa. q̃d pulchra facta ſũ vbera tua a vino
ἀδελφή μου, νύμφη. τί ἐκαλλιώθησαν μαστοί σου ἀπὸ οἴνου
ꝛ odor veſtimentorꝫ tuorꝫ ſup oĩa aromata. fauũ
καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα. κηρίον
diſtillãt labia tua ſpõſa. mel ꝛ lac ſub
ἀποστάζουσι χείλη σου νύμφη. μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν
lingua tua. ꝛ odor veſtimẽtorꝫ tuorꝫ ſicut odor thuris.
γλῶσσάν σου. καὶ ὀσμὴ ἱματίων σου ὡς ὀσμὴ λιβάνου.
hortus cõcluſus ſoror mea: ſpõſa. hortus cõclu
κῆπος κεκλεισμένος ἀδελφή μου, νύμφη. κῆπος κεκλει
ſus. fons ſignatus emiſſiones tue paradiſus
σμένος. πηγὴ ἐσφραγισμένη ἀποστολαί σου παράδεισος
malorꝫ punicorꝫ cũ fructu pomorꝫ. cypri cũ nardis.
ῥοιῶν μετὰ καρποῦ ἀκροδρύων. κύπροι μετὰ νάρδων.
nardus ꝛ croc9: fiſtula ꝛ cinnamomũ cũ vni
νάρδος καὶ κρόκος, κάλαμος καὶ κιννάμωμον μετὰ πάν
uerſis lignis libani: myrrha aloth cũ oibus
των ξύλων τοῦ λιβάνου, σμύρνα ἀλὼθ μετὰ πάντων τῶν
primis vnguẽtis: fons hortorꝫ. pute9 aque viuẽtis ꝛ
πρώτων μύρων, πηγὴ κήπων. φρέαρ ὕδατος ζῶντος καὶ
ſtrepẽtis de libano. ſurge boreas: ꝛ ve
ῥοιζοῦντος ἀπὸ τοῦ λιβάνου. ἐξεγέρθητι βορρᾶ, καὶ ἔρ
ni note: pſfla hortũ meũ. ꝛ fluant
χου νότε, διάπνευσον κῆπόν μου. καὶ ῥευσάτωσαν
aromata mea.
ἀρώματά μου.

Ca. 5.

DEſcẽdat nepos me9 in hortũ ſuũ.
Καταβήτω ἀδελφιδός μου εἰς κῆπον αὐτοῦ.
ꝛ comedat fructũ pomorꝫ ſuorꝫ. ingreſſus ſũ i hor
καὶ φαγέτω καρπὸν ἀκροδρύων αὐτοῦ. εἰσῆλθον εἰς κῆ
tũ meũ ſoror mea ſpõſa. vindemiaui myrrhã meã
πόν μου ἀδελφή μου νύμφη. ἐτρύγησα σμύρναν μου
cum aromatib9 meis. comedi panẽ meũ cũ mele
μετὰ ἀρωμάτων μου. ἔφαγον ἄρτον μου μετὰ μέλιτός
Hiere. 15.c. meo. bibi vinũ meũ cum lacte meo comedite
μου. ἔπιον οἶνόν μου μετὰ γάλακτός μου. φάγετε οἱ
amici et bibite ꝛ inebriamini nepotes: ego dor
πλησίον καὶ πίετε καὶ μεθύσθητε ἀδελφιδοί, ἐγὼ κα
mio: ꝛ cor meũ vigilat. vox nepotis
θεύδω, καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπνεῖ. φωνὴ ἀδελφιδοῦ
mei pulſat ad portã. aperi mihi ſoror mea
μου κρούει ἐπὶ τὴν θύραν. ἄνοιξόν μοι ἀδελφή μου
amica mea. colũba mea pfecta mea. q: ca
ἡ πλησίον μου. περιστερά μου τελεία μου. ὅτι ἡ κεφα
put meũ plenũ eſt rore: ꝛ cincinni mei guttis
λή μου ἐπλήσθη δρόσου, καὶ οἱ βόστρυχοί μου ψεκάδων
noctis. exui tunicã meã, q̃modo induã
νυκτός. ἐξεδυσάμην τὸν χιτῶνά μου, πῶς ἐνδύσομαι
eã? Laui pedes meos: quomõ inquinabo il
αὐτόν; Ἐνιψάμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολυνῶ αὐ
los? nepos me9 miſit manũ ſuã a
τούς; ἀδελφιδός μου ἀπέστειλε χεῖρα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
foramine: ꝛ vẽter me turbat9 ẽ ſup illũ. ſurrexi ego vt api
ὀπῆς, καὶ ἡ κοιλία μου ἐθροήθη ἐπ᾽ αὐτόν. ἀνέστην ἐγὼ ἀνοῖ
rẽ nepoti meo. man9 mee ſtillauerũt myrrhã.
ξαι τῷ ἀδελφιδῷ μου. χεῖρές μου ἔσταξαν σμύρναν.
digiti mei myrrha plen[illegible] ſup man9. peſſu
δάκτυλοί μου σμύρνης πλήρεις ἐπὶ χεῖρας. τοῦ κλεί
lũ aperui ego nepoti meo. nepos me9 trã
θρου ἤνοιξα ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου. ἀδελφιδός μου πα
ſiuit. aĩa mea exiuit in ſmõe eius. queſiui il
ρῆλθε. ψυχή μου ἐξῆλθεν ἐν λόγῳ αὐτοῦ. ἐζήτησα αὐ
lũ ꝛ nõ inueni illũ. vocaui eũ ꝛ nõ audi
τὸν καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν. ἐκάλεσα αὐτὸν καὶ οὐχ ὑπή
uit me. inuenerũt me cuſtodes q̃ circuunt in ciui
κουσέ μου. εὕροσάν με οἱ φύλακες οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πό
tate. pcuſſerũt me: vulnerauerũt me. tulerũt theriſtrũ
λει. ἐπάταξάν με, ἐτραυμάτισάν με. ἦραν τὸ θέριστρον
a me cuſtodes murorꝫ. adiuraui
ἀπ᾽ ἐμοῦ φύλακες τῶν τειχέων. ὥρκισα oooooooooo

crine colli tui. Quã pul chre ſunt mamme tue oo ſoror mea ſponſa. Pul chriora ſunt vbera tua vi no: & odor vnguẽtorũ tuorũ ſup oĩa aromata. Fauus diſtillãs labia tua ſponſa: mel oooooooo & lac ſub lingua tua & odor veſtimentorũ tuorꝫ ſicut odor thuris. Hor tus concluſus ſoror mea ſponſa: hort9 cõcluſus fons ſignat9. Emiſſiões tue paradiſus malorꝫ pu nicorũ cum pomorꝫ fru ctibus. Cypri cum nar do: nardus & crocus oo fiſtula & cinamomũ cũ vniuerſis lignis libani myrrha & aloe cum oi bus primis vnguentis. oo Fons hortorũ puteus aquarum viuentium oo que fluunt impetu de li bano. Surge aquilo oo & veni auſter pſfla hor tum meum & fluent oo aromata illius:

5.

VEniat dilectus me9 in hortũ ſuũ vt co medat fructũ pomorũ ſuorũ. Veni ĩ hortũ meũ ſoror mea ſpõſa: meſſui myrrhã meã cũ aroma tib9 meis. Comedi fauũ cum melle meo: & bibi vinũ meũ cũ lacte meo. Comedite amici & bibi te: & inebriamini charif ſimi. Ego dormio & cor meũ vigilat. Vox dilecti mei pulſantis. Aperi mi hi ſoror mea: amica mea colũba mea immaculata mea: qa caput meũ ple nũ ẽ rore: & cincini mei guttis noctiũ. Expolia ui me tũica mea: quõ in duar illa? Laui pedes me os quõ inquinabo illos? Dilect9 me9 miſit manũ ſuã per foramẽ: & vẽter me9 intremuit ad tactũ eius. Surrexi vt aperirẽ dilecto meo. Man9 mee ſtillauerũt myrrhã: & digi ti mei pleni myrrha ꝓba tiſſima. Peſſulũ oſtii mei apui dilecto meo: at ille declinauerat atq; trãſie rat. Aĩa mea liq̃facta eſt vt dilect9 locut9 ẽ. Que ſiui & nõ inueni illũ: vo caui & nõ reſpõdit mihi. Inuenerũt me cuſtodes qui circuierũt ciuitatẽ. Percuſſerũt me & vulne rauerũt me: tulerũt pal lium meũ cuſtodes mu rorum. Adiuro oooooo

ענק מצורניך: מה יפו דדיך
אחתי כלה מה טבו דדיך מיין
וריח שמניך מכל בשמים: נפת
תטפנה שפתותיך כלה דבש
וחלב תחת לשונך וריח שלמתיך
כריח לבנון: גן נעול אחתי כלה
גל נעול מעין חתום: שלחיך
פרדס רמונים עם פרי מגדים
כפרים עם נרדים: נרד וכרכם
קנה וקנמון עם כל עצי לבונה
מר ואהלות עם כל ראשי בשמים:
מעין גנים באר מים חיים
ונזלים מן לבנון: עורי צפון
ובואי תימן הפיחי גני יזלו
בשמיו:
Cap. v. יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו:
באתי לגני אחתי כלה אריתי
מורי עם בשמי אכלתי יערי
עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי
אכלו רעים שתו ושכרו דודים:
אני ישנה ולבי ער קול דודי
דופק פתחי לי אחתי רעיתי
יונתי תמתי שראשי נמלא
טל קוצותי רסיסי לילה: פשטתי
את כתנתי איככה אלבשנה
רחצתי את רגלי איככה אטנפם:
דודי שלח ידו מן החור ומעי
המו עליו: קמתי אני לפתח
לדודי וידי נטפו מור ואצבעתי
מור עבר על כפות המנעול: פתחתי
אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי
יצאה בדברו בקשתיהו ולא
מצאתיהו קראתיו ולא ענני:
מצאני השמרים הסבבים בעיר
הכוני פצעוני נשאו את רדידי
מעלי שמרי החמות: השבעתי

אתכם בנות ירושלם אם תמצאו
את דודי מה תגידו לו שחולת
אהבה אני מה דודך מדוד היפה
בנשים מה דודך מדוד שככה
השבעתנו דודי צח ואדום דגול
מרבבה ראשו כתם פז קוצותיו
תלתלים שחרות כעורב עיניו
כיונים על אפיקי מים רחצות
בחלב ישבות על מלאת לחייו
כערוגת הבשם מגדלות מרקחים
שפתותיו שושנים נטפות מור
עבר ידיו גלילי זהב ממלאים
בתרשיש מעיו עשת שן מעלפת
ספירים שוקיו עמודי שש
מיסדים על אדני פז מראהו כלבנון
בחור כארזים חכו ממתקים וכלו
מחמדים זה דודי וזה רעי בנות
ירושלם אנה הלך דודך היפה
בנשים אנה פנה דודך ונבקשנו
Cap. vj. עמך דודי ירד לגנו
לערוגות הבשם לרעות בגנים
וללקט שושנים אני לדודי ודודי
לי הרעה בשושנים יפה את
רעיתי כתרצה נאוה כירושלם
אימה כנדגלות הסבי עיניך מנגדי
שהם הרהיבני שערך כעדר
העזים שגלשו מן הגלעד שניך
כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה
שכלם מתאימות ושכלה אין בהם
כפלח הרמון רקתך מבעד לצמתך
ששים המה מלכות ושמנים
פילגשים ועלמות אין מספר אחת
היא יונתי תמתי אחת היא לאמה
ברה היא ליולדתה ראוה בנות
ויאשרוה מלכות ופילגשים
ויהללוה מי זאת הנשקפה כמו

vos filie hieruſalem ſi inueneritis dilectum meum vt nunciétis ei: quia amore lāgueo. Qualis ē dilectus tu9 ex dilecto: o pulcherrima mulierum! Qualis eſt dilect9 tu9 ex dilecto: q̄ ſic adiuraſti nos? Dilectus me9 candidus & rubicūdus: elect9 ex milib9. Caput ei9 aurū optimū. Come eius ſicut elate palmarū: nigre q̄ſi coruus. Oculi ei9 ſicut columbe ſup riuulos aq̄rū: q̄ lacte ſunt lote: & reſidēt iuxta fluēta pleniſſima. Gene illius ſicut areole aromatū cōſite a pigmētariis. Labia eius lilia diſtillātia myrrham primam. Manus illius tornatiles aurec: plene hyacinthis. Venter eius eburneus: diſtinctus ſapphiris. Crura illi9 columne marmoree: que fundate ſunt ſup baſes aureas. Species ei9 vt libani: elect9 vt cedri. Guttur illi9 ſuauiſſimū: & totus deſiderabilis. Talis ē dilect9 me9: & ipſe ē amicus meus filie hieruſalē. Quo abiit dilectus tu9 o pulcherrima mulierū? q̄ declinauit dilectus tuus? Et q̄remus eū tecū. 6.

Dilectus me9 deſcēdit ī hortū ſuū ad areolā aromatū: vt ibi paſcatur in hortis: & lilia colligat. Ego dilecto meo & dilect9 me9 mihi: q paſcitur īter lilia. Pulchra es amica mea: ſuauis & decora ſicut hieruſalem: terribilis vt caſtroꝝ acies ordinata. Auerte oc̄los tuos a me: q̄a ipī me auolare fecerūt. Capilli tui ſicut grex caprarū: q̄ apparuerūt de galaad. Dētes tui ſicut greges ouiū: q̄ aſcenderūt de lauacro. Oēs gemellis fetibus: & ſterilis non eſt in eis. Sicut cortex mali punici ſic gene tue: abſq3 occultis tuis. Sexaginta ſunt regine & octoginta cōcubine: & adoleſcentularū nō eſt numer9. Vna eſt colūba mea: pfecta mea: vna eſt matri ſue: electa genitrici ſue. Viderunt eam filie & beatiſſimā predicauerunt: regine & cōcubine laudauerunt eā. Que eſt iſta que progreditur q̄ſi

vos filie hierſm: in potētijs τ in
ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς
fortitudinib9 agri. ſi inueneritis nepotē meū: qd nūciaueritis ei. q2 vulnerata amore ſum ego. qd ne
ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ· ἐὰν εὕρητε τὸν ἀδελφιδόν μου τί ἀπαγγείλητε αὐτῷ· ὅτι τετρωμένη ἀγάπης εἰμὶ ἐγώ· τί ἀδελ
pos tu9 a nepote pulchra in mulierib9? qd ne
φιδός σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ ἡ καλὴ ἐν γυναιξί; τί ἀδελφι
pos tu9 a nepote: q2 ſic adiuraſti nos? ne
δός σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ, ὅτι οὕτως ὥρκισας ἡμᾶς; ἀδελ
pos me9 cādid9 τ fulu9 electus ex decē milibus.
φιδός μου λευκὸς καὶ πυρρὸς ἐκλελοχισμένος ἀπὸ μυριάδων.
Caput ei9 aurū cephaz: come ei9 ductiles nigre ſicut coru9. oculi ei9 ſicut colūbe ſup
Κεφαλὴ αὐτοῦ χρυσίον κεφάζ, βόστρυχοι αὐτοῦ ἐλάται μέλανες ὡς κόραξ. ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς περιστεραὶ ἐπὶ
plenitudines aquaꝝ lote in lacte: ſedētes
πληρώματα ὑδάτων λελουσμέναι ἐν γάλακτι, καθήμεναι
ſup plenitudinē. gene illi9 ſicut phiale aromatis
ἐπὶ πληρώματι. σιαγόνες αὐτοῦ ὡς φιάλαι τοῦ ἀρώματος
pducētes pigmētaria. labia ei9 lilia ſtillātia myrrhā plenā.
φύουσαι μυρεψικά· χείλη αὐτοῦ κρίνα στάζοντα σμύρναν πλήρη.
man9 ei9 tornatiles aurec plene tharſis.
χεῖρες αὐτοῦ τορευταὶ χρυσαῖ πεπληρωμέναι θαρσείς.
vēter ei9 pyxidicula eburnea in lapide ſapphiro.
κοιλία αὐτοῦ πυξίον ἐλεφάντινον ἐπὶ λίθου σαπφείρου.
tibie ei9 colūne marmoree fundate ſup baſes aureas.
κνῆμαι αὐτοῦ στῦλοι μαρμάρινοι τεθεμελιωμένοι ἐπὶ βάσεις χρυσᾶς.
ſpecies ei9 vt liban9 elect9 vt cedri
εἶδος αὐτοῦ ὡς λίβανος ἐκλεκτὸς ὡς κέδροι
guttur illi9 ſuauitates τ tot9 deſideriū. hic
φάρυγξ αὐτοῦ γλυκασμοὶ καὶ ὅλος ἐπιθυμία. οὗτος
nepos me9 τ hic amic9 me9 filie hieruſalē.
ἀδελφιδός μου καὶ οὗτος πλησίον μου θυγατέρες ἱερουσαλήμ.
quo abijt nepos tuus pulchra in mulierib9?
ποῦ ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφιδός σου ἡ καλὴ ἐν γυναιξί;
quo reſpexit nepos tu9? τ querem9 eū tecum.
ποῦ ἀπέβλεψεν ὁ ἀδελφιδός σου; καὶ ζητήσομεν αὐτὸν μετὰ σοῦ.

Ca.6.

Nepos me9 deſcēdit in hortū ſuum ad phialas aromatis vt paſcat in hortis: τ vt colligat lilia.
Ἀδελφιδός μου κατέβη εἰς κῆπον αὐτοῦ εἰς φιάλας τοῦ ἀρώματος ποιμαίνειν ἐν κήποις, καὶ συλλέγειν κρίνα.
ego nepoti meo: τ nepos me9 mihi: q paſcit in lilijs. Pulchra es amica mea: vt beneplacitū, decora ſicut hierſm. pauor vt ordinate acies. auerte oculos tuos de cōtra me: q2 ipſi auolare fecerūt me.
ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου, καὶ ὁ ἀδελφιδός μου ἐμοί, ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις. Καλὴ εἶ ἡ πλησίον μου, ὡς εὐδοκία, ὡραία ὡς ἱερουσαλήμ. θάμβος ὡς τεταγμέναι. ἀπόστρεψον ὀφθαλμούς σου ἀπεναντίον μου, ὅτι αὐτοὶ ἀνεπτέρωσάν με.
ceſaries tua ſicut greges capraꝝ q̄ aſcēderūt de galaad. dētes tui ſicut greges tonſaꝝ
τρίχωμά σου ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν αἳ ἀνεβήσαν ἀπὸ τοῦ γαλαάδ. ὀδόντες σου ὡς ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων
q̄ aſcenderūt de lauacro. oēs gemellis fetib9: τ ſterilis nō eſt in eis.
αἳ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ. αἱ πᾶσαι διδυμεύουσαι, καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς.
ſicut funicul9 coccine9 labia tua τ eloquiū tuū decoꝝ. ſicut cortex mali punici gene tue extra ſilentiū tuū. ſexaginta ſunt regine τ octoginta cōcubine: τ adoleſcētule q̄ꝝ nō ē numerus.
ὡς σπαρτίον κόκκινον χείλη σου καὶ ἡ λαλιά σου ὡραία. ὡς λέπυρον τῆς ῥοιᾶς μῆλόν σου ἐκτὸς τῆς σιωπήσεώς σου. ἑξήκοντά εἰσι βασίλισσαι καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.
vna eſt colūba mea pfecta mea. vna eſt matri ſue: electa eſt genitrici ſue. viderūt eā filie τ beatā pdicabūt eā. Regine τ cōcubine laudabūt eā. q̄ iſta q̄ inclinat
μία ἐστὶ περιστερά μου τελεία μου. μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτή ἐστι τῇ τεκούσῃ αὐτήν. εἴδοσαν αὐτὴν θυγατέρες καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν. βασίλισσαι καὶ παλλακαὶ αἰνέσουσιν αὐτήν. τίς αὕτη ἡ ἐκκύπτουσα

ſ.r.b. Infra. 8.a. D A B C

D Infra. 8.a.

quaſi aurora. pulchra vt luna. electa vt ſol. pauor vt ordinate.
ὡσεὶ ὄρθρος. καλὴ ὡς σελήνη. ἐκλεκτὴ ὡς ἥλιος. θάμβος ὡς τεταγμέναι.
in hortū nucis deſcēdi vt viderē ī genimine torrētis: vt viderē ſi floruit vinea ſi floruerūt mala punica. nō nouit aīa mea. poſuit me currus aminadab. reuertere reuertere ſulamitis. reuertere reuertere τ intuebimur in te.
εἰς κῆπον καρύας κατέβην ἰδεῖν ἐν γενήματι τοῦ χειμάρρου, ἰδεῖν εἰ ἤνθησεν ἡ ἄμπελος εἰ ἤνθησαν αἱ ῥοαί. οὐκ ἔγνω ἡ ψυχή μου. ἔθετό με ἅρματα ἀμιναδάβ. ἐπίστρεφε ἐπίστρεφε ἡ σουλαμῖτις. ἐπίστρεφε ἐπίστρεφε καὶ ὀψόμεθα ἐν σοί.

Ca.7.

Quid videbitis in ſulamitide q̄ vadit vt herba caſtroꝝ. qd pulchri facti ſunt greſſus tui in calciamētis filia nadab. aptitudines femoꝝ tuoꝝ ſimiles monilib9 opeꝝ manuū artificis. vmbilicus tu9 crater tornatilis: nō indigēs mixtione. Vēter tu9 cumul9 tritici vallat9 in lilijs. duo vbera tua ſicut duo hinuli gemelli capree. collum tuū ſicut turris eburnea. oculi tui vt piſcine in aſebō: in portis filie multoꝝ. naſus tu9 ſicut turris libani q̄ reſpicit faciē damaſci. caput tuū ſup te vt carmeli: τ ceſaries capitis tui ſicut purpura. rex ligat9 in trāſcurſib9. qd pulchra facta es τ qd iucūda facta es dilectio. i delitijs tuis hec magnitudo tua. ſimilis facta es palme: τ vbera tua botris. dixi aſcendā in palma. apprehēdā cacumina ei9. τ erūt qdē vbera tua ſicut botri vinee. τ odor naris tue ſicut mala. τ guttur tuū ſicut vinū bonū. Uadens nepoti meo in rectitudinē ſufficiēs in labijs meis τ dētibus. ego nepoti meo. τ ad me cōuerſio eius. veni nepos mi egrediamur in agrū. cōmoremur in villis. mane ſurgam9 ad vineas. videam9 ſi floruit vinea. floruit germinatio. floruerūt mala punica. illic dabo vbera mea tibi. mandragore dederūt odorē. τ in portis nr̄is omnia poma noua ad vetera nepos mi ſeruaui tibi.
Τί ὄψεσθε ἐν τῇ σουλαμίτιδι ἡ ἐρχομένη ὡς χοροὶ τῶν παρεμβολῶν. τί ὡραιώθησαν διαβήματά σου ἐν ὑποδήμασι θύγατερ ναδάβ. ῥυθμοὶ μηρῶν σου ὅμοιοι ὁρμίσκοις ἔργων χειρῶν τεχνίτου. ὀμφαλός σου κρατὴρ τορευτός, μὴ ὑστερούμενος κρᾶμα. Κοιλία σου θημωνία σίτου πεφραγμένη ἐν κρίνοις. δύο μαστοί σου ὡς δύο νεβροὶ δίδυμοι δορκάδος. τράχηλός σου ὡς πύργος ἐλεφάντινος. ὀφθαλμοί σου ὡς λίμναι ἐν ἐσεβών, ἐν πύλαις θυγατρὸς πολλῶν. μυκτήρ σου ὡς πύργος τοῦ λιβάνου σκοπεύων πρόσωπον δαμασκοῦ. κεφαλή σου ἐπὶ σὲ ὡς καρμήλου, καὶ πλόκιον κεφαλῆς σου ὡς πορφύρα. βασιλεὺς δεδεμένος ἐν παραδρομαῖς. τί ὡραιώθης καὶ τί ἡδύνθης ἀγάπη. ἐν τρυφαῖς σου τοῦτο μέγεθός σου. ὡμοιώθης τῷ φοίνικι, καὶ οἱ μαστοί σου τοῖς βότρυσιν. εἶπα ἀναβήσομαι ἐν τῷ φοίνικι. κρατήσω τῶν ὕψεων αὐτοῦ. καὶ ἔσονται δὴ μαστοί σου ὡς βότρυες τῆς ἀμπέλου. καὶ ὀσμὴ ῥινός σου ὡς μῆλα. καὶ λάρυγξ σου ὡς οἶνος ἀγαθός. Πορευόμενος τῷ ἀδελφιδῷ μου εἰς εὐθύτητα ἱκανούμενος ἐν χείλεσί μου καὶ ὀδοῦσιν. ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῷ μου. καὶ ἐπ' ἐμὲ ἡ ἐπιστροφὴ αὐτοῦ. ἐλθὲ ἀδελφιδέ μου ἐξέλθωμεν εἰς ἀγρόν. αὐλισθῶμεν ἐν κώμαις. ὀρθρίσωμεν εἰς ἀμπελῶνας. ἴδωμεν εἰ ἤνθησεν ἡ ἄμπελος. ἤνθησεν ὁ κυπρισμός. ἤνθησαν αἱ ῥοαί. ἐκεῖ δώσω τοὺς μαστούς μου σοί. οἱ μανδραγόραι ἔδωκαν ὀσμήν. καὶ ἐπὶ θύραις ἡμῶν πάντα τὰ ἀκρόδρυα νέα πρὸς παλαιὰ ἀδελφιδέ μου ἐτήρησά σοι.

Ca.8.

aurora conſurgens pulchra vt luna: electa vt ſol: terribilis vt caſtrorū acies ordinata. Deſcendi in ortū nucū vt viderē poma cōuallīū & īſpicerē ſi floruiſſet vinea & germinaſſēt malapunica. Neſciui. Anīa mea cōturbauit me ꝓpter quadrigas aminadab. Reuertere reuertere ſunamitis: reuertere reuertere vt intueamur te. 7.

Quid videbis in ſunamite niſi choros caſtrorum? Quā pulchri ſūt greſſ9 tui in calciamentis filia principis. Iūcture femnū tuoꝝ ſicut monilia q̄ fabricata ſunt manu artificis. Vmbilicus tu9 crater tornatilis: nunq̄ indigens poculis. Venter tu9 ſicut aceruus tritici vallatus liliis. Duo vbera tua ſicut duo hinuli gemelli capree. Collū tuū ſicut turris eburnea. Oculi tui ſicut piſcine in eſebon q̄ ſunt in porta filie multitudinis. Naſus tu9 ſicut turris libani qui reſpiſcit contra damaſcū. Caput tuum vt carmelus: & come capitis tui ſicut purpura regis iuncta canalib9. Quam pulchra es & q̄3 decora chariſſima in delitiis. Statura tua aſſimilata eſt palme & vbera tua botris. Dixi. Aſcendā in palmam & apprehendā fructus ei9. Et erunt vbera tua ſicut botri vinee: & odor oris tui ſicut odor malorū. Guttur tuū ſicut vinū optimū: dignū dilecto meo ad potandum: labiiſq3 & dentib9 illi9 ad ruminandū. Ego dilecto meo: & ad me cōuerſio ei9. Veni dilecte mi egrediamur in agrū: cōmoremur in villis. Mane ſurgam9 ad vineas: videamus ſi floruit vinea: ſi flores fruct9 pturiūt: ſi floruerūt malapunica. Ibi dabo tibi vbera mea. Mandragore dederunt odorē in portis noſtris. Omnia poma noua & vetera dilecte mi ſeruaui tibi. 8

שחר יפה כלבנה ברה כחמה אימה
כנדגלות אל גנת אגוז ירדתי
לראות באבי הנחל לראות
הפרחה הגפן הנצו הרמנים לא
ידעתי נפשי שמתני מרכבות
עמי נדיב שובי שובי השולמית
שובי שובי ונחזה בך
מה תחזו בשולמית
Cap. vij. כמחלת המחנים מה יפו פעמיך
בנעלים בת נדיב חמוקי ירכיך
כמו חלאים מעשה ידי אמן
שררך אגן הסהר אל יחסר המזג
בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים
שני שדיך כשני עפרים תאמי
צביה צוארך כמגדל השן
עיניך ברכות בחשבון על שער
בת רבים אפך כמגדל הלבנון
צופה פני דמשק ראשך עליך
ככרמל ודלת ראשך כארגמן
מלך אסור ברהטים מה יפית
ומה נעמת אהבה בתענוגים
זאת קומתך דמתה לתמר ושדיך
לאשכלות אמרתי אעלה בתמר
אחזה בסנסניו ויהיו נא שדיך
כאשכלות הגפן וריח אפך
כתפוחים וחכך כיין הטוב הולך
לדודי למישרים דובב שפתי
ישנים אני לדודי ועלי תשוקתו
לכה דודי נצא השדה נלינה
בכפרים נשכימה לכרמים
נראה אם פרחה הגפן פתח
הסמדר הנצו הרמונים שם
אתן את דדי לך הדודאים
נתנו ריח ועל פתחינו כל
מגדים חדשים גם ישנים דודי
צפנתי לך

Cap. viij.

מי יתנך כאח לי יונק שדי | ינק שד
אמי אמצאך בחוץ אשקך גם | מצא נשק
לא יבזו לי: אנהגך אביאך אל | בזה נהג
בית אמי תלמדני אשקך מיין | בוא למד
הרקח מעסיס רמני: שמאלו | עסס שמל
תחת ראשי וימינו תחבקני: | ימן חבק
השבעתי אתכם בנות ירושלם | שבע בנה
מה תעירו ומה תעררו את | עור
האהבה עד שתחפץ: מי זאת | חפץ
עלה מן המדבר מתרפקת על | דבר רפק
דודה תחת התפוח עוררתיך | תפח
שמה חבלתך אמך שמה חבלה
ילדתך: שימני כחותם על לבך | שום
כחותם על זרועך כי עזה כמות | חתם זרע
אהבה קשה כשאול קנאה | עזז שאל
רשפיה רשפי אש שלהבתיה:
מים רבים לא יוכלו לכבות את | רבב יכל
האהבה ונהרות לא ישטפוה | כבה שטף
אם יתן איש את כל הון ביתו | נתן
באהבה בוז יבוזו לו: אחות לנו | אח
קטנה ושדים אין לה מה נעשה | שד עשה
לאחתנו ביום שידבר בה: אם | דבר
חומה היא נבנה עליה טירת כסף | חמה בנה
ואם דלת היא נצור עליה לוח | צור
ארז: אני חומה ושדי כמגדלות | גדל היה
אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום: | מצא שלם
כרם היה לשלמה בבעל המון
נתן את הכרם לנטרים איש
יבא בפריו אלף כסף: כרמי | בוא פרה
שלי לפני האלף לך שלמה | פנה
ומאתים לנטרים את פריו: | מאה
היושבת בגנים חברים מקשיבים | ישב קשב
לקולך השמיעני: ברח דודי | שמע
ודמה לך לצבי או לעפר האילים | צבה
על הרי בשמים:

QVis mihi det te fratrem meũ ſugentẽ vbera mr̃is mee vt inueniã te foris: & deoſculer: & iam me nemo deſpiciat. Apprehendam te & ducam in domũ matris mee. Ibi me docebis & dabo tibi poculũ ex vino cõdito: & muſtũ malorũ granatorũ meorũ. Leua eius ſub capite meo & dextera illius ãplexabitur me. Adiuro vos filie hieruſalẽ: ne ſuſcitetis neq; euigilare faciatis dilectam donec ipſa velit. Que eſt iſta que aſcendit de deſerto: delitiis affluens innixa ſup dilectũ ſuũ? Sub arbore malo ſuſcitaui te. Ibi corrupta eſt mater tua: ibi violata eſt genitrix tua. Pone me vt ſignaculũ ſup cor tuũ vt ſignaculũ ſup brachiũ tuũ: quia fortis eſt vt mors dilectio: dura ſicut infernus emulatio. Lampades eius vt lãpades ignis atq; flammarũ. Aque multe non potuerunt extinguere charitatem: nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnẽ ſubſtantiam domus ſue pro dilectiõe: quaſi nihilũ deſpicient eũ. Soror nr̃a parua & vbera non habet. Quid faciemus ſorori noſtre in die quãdo alloquenda eſt? Si murus ẽ: edificemus ſup eũ ꝓpugnacula argẽtea. Si oſtium eſt: compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus & vbera mea ſicut turris: ex quo facta ſum corã eo quaſi pacem repiens. Vinea fuit pacifico: in ea que habet populos. Tradidit eam cuſtodibus: vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea coram me eſt. Mille tui pacifice & ducenti his qui cuſtodiunt fructus eius. Que habitas in hortis: amici auſcultant: fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi & aſſimilare capree hinnuloq; ceruorum ſuper montes aromatum.

Expliciunt cantica canticorum.

A
Quis det te fratrem meũ ſugentẽ vbera matris
Τίς δώῃ σε ἀδελφόν μου θηλάζοντα μασοὺς μητρός
mee. inueniens te extra oſculabor te: et nõ deſpi-
μου. εὑροῦσά σε ἔξω φιλήσω σε, καί γε οὐκ ἐξουδενώ-
cient me. apprehendam te: introducam te in domum ma- (ō.2.b.)
σουσί με. παραλήψομαί σε, εἰσάξω σε εἰς οἶκον μη-
tris mee et in cellam eius que concepit me. dabo po-
τρός μου καὶ εἰς ταμιεῖον τῆς συλλαβούσης με. ποτιῶ
tum tibi de vino pigmentato: de latice malorum punicorum meorum.
σε ἀπὸ οἴνου τοῦ μυρεψικοῦ, ἀπὸ νάματος ῥοῶν μου.
leua eius ſub capite meo: et dextera illius
εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλήν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ
amplexabitur me. adiuraui vos filie hieruſalem (ō.2.b3. b.3.5.c)
περιλήψεταί με. ὥρκισα ὑμᾶς θυγατέρες ἱερουσαλὴμ
in potentijs et in fortitudinibus agri. quid
ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύεσι τοῦ ἀγροῦ. τί
ſuſcitaueritis et quid excitaueritis dilectionem: donec voluerit.
ἐγείρητε καὶ τί ἐξεγείρητε τὴν ἀγάπην, ἕως ἂν θελήσῃ.
B
que iſta que aſcendit ab eremo innixa ſup
τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα ἀπὸ ἐρήμου ἐπιστηριζομένη ἐπὶ
nepotem ſuum: ſub arbore malo ſuſcitaui te. illic cum do-
τὸν ἀδελφιδὸν αὐτῆς, ὑπὸ μῆλον ἐξήγειρά σε. ἐκεῖ ὠδί-
lore parturiuit te mater tua. illic cum dolore parturiuit te que peperit te. po-
νησέ σε ἡ μήτηρ σου. ἐκεῖ ὠδίνησέ σε ἡ τεκοῦσά σε. θές
ne me vt ſignaculum ſup cor tuum: vt ſignaculum
με ὡς σφραγῖδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, ὡς σφραγῖδα
ſup brachium tuum. quia fortis vt mors dile-
ἐπὶ τὸν βραχίονά σου. ὅτι κραταιὰ ὡς θάνατος ἡ ἀγά-
ctio. dura ſicut infernus emulatio. Volatilia eius volati-
πη. σκληρὸς ὡς ᾅδης ζῆλος. Περίπτερα αὐτῆς περί-
C
lia ignis flamme eius. aqua multa nõ poterit
πτερα πυρὸς φλόγες αὐτῆς. ὕδωρ πολὺ οὐ δυνήσεται
extinguere dilectionem: et flumina nõ obruent
σβέσαι τὴν ἀγάπην, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν
illam. ſi dederit vir omnem vitam ſuam in dile-
αὐτήν. ἐὰν δῷ ἀνὴρ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγά-
ctione: deſpectione deſpicient eum. ſoror nr̃a
πῃ, ἐξουδενώσει ἐξουδενώσουσιν αὐτόν. ἀδελφὴ ἡμῶν
parua et vbera nõ habet. quid faciemus ſo-
μικρὰ καὶ μασοὺς οὐκ ἔχει. τί ποιήσωμεν τῇ ἀ-
D
rori nr̃e in die qua ſi verbum factum fuerit in ea: ſi murus
δελφῇ ἡμῶν; ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἂν λαληθῇ ἐν αὐτῇ; εἰ τεῖχός
eſt edificabimus ſup eam propugnacula argentea. et
ἐστιν οἰκοδομήσωμεν ἐπ' αὐτὴν ἐπάλξεις ἀργυρᾶς. καὶ
ſi hoſtium eſt deſcribamus ſup illud tabulam cedrinam.
εἰ θύρα ἐστὶ διαγράψωμεν ἐπ' αὐτὴν σανίδα κεδρίνην.
D
ego murus et vbera mea ſicut turres. ego fui in
ἐγὼ τεῖχος καὶ μασοί μου ὡς πύργοι. ἐγὼ ἤμην ἐν
oculis eius quaſi reperiens pacem. vinea fu-
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ὡς εὑρίσκουσα εἰρήνην. ἀμπελὼν ἐγε-
it ſalomoni in beelamon. tradidit vineam
νήθη τῷ σολομῶντι ἐν βεελαμών. ἔδωκε τὸν ἀμπελῶνα
ſuam cuſtodientibus. vir feret in fructu ſuo mil-
αὐτοῦ τοῖς τηροῦσιν. ἀνὴρ οἴσει ἐν καρπῷ αὐτοῦ χι-
le argenteos. vinea mea mea coram me
λίους ἀργυρίους. ἀμπελών μου ἐμὸς ἐνώπιόν μου. οἱ
mille ſalomoni. et ducenti his qui cuſtodiunt
χίλιοι σολομῶντι. καὶ οἱ διακόσιοι τοῖς τηροῦσι τὸν
fructum eius. Qui ſedet in hortis: amici
καρπὸν αὐτοῦ. Ο καθήμενος ἐν κήποις, ἑταῖροι
attendentes voce tua audire fac me fuge ne-
προσέχοντες τῇ φωνῇ σου ἀκούτισόν με φύγε ἀδελ-
pos mi et aſſimilare capree aut hinnulo
φιδέ μου καὶ ὁμοιώθητι τῇ δορκάδι ἢ τῷ νεβρῷ
ceruorum ſup montes aromatum.
τῶν ἐλάφων ἐπὶ ὄρη ἀρωμάτων.

Sapientia ſalomonis.
ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

A
Diligite iuſticiam
Ἀγαπήσατε τὴν δικαιοσύ-
qui iudicatis terram: ſenti-
νην οἱ κρίνοντες τὴν γῆν, φρονή-
te de dño in bonitate: et in ſim-
σατε περὶ τοῦ κυρίου ἐν ἀγαθότητι, καὶ ἐν ἁ-
plicitate cordis querite illum. quoniam in-
πλότητι καρδίας ζητήσατε αὐτόν. ὅτι εὑ-
uenitur ab his qui nõ temptant illum: appa-
ρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτόν, ἐμφα-
ret autem nõ infidelibus illi. peruerſe (Hiero. 4.d.)
νίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. σκολιοὶ
.n. cogitationes ſeparant a deo: proba-
γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ θεοῦ, δοκιμα-
ta autem virtus corripit inſipientes.
ζομένη δὲ ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἄφρονας.
B
quoniam in maleficam animam nõ introibit
ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσε-
ſapientia: neque habitabit in corpore ſub-
ται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κα-
dito peccato. ſanctus .n. ſpiritus diſ-
ταχρέῳ ἁμαρτίας. ἅγιον γὰρ πνεῦμα παι-
ciplinę effugiet dolum: et amouebitur
δείας φεύξεται δόλον, καὶ ἀπαναστήσεται
C
a cogitationibus ſtultis: et corripietur
ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων, καὶ ἐλεγχθήσε-
ſupueniente iniquitate. benignus .n.
ται ἐπελθούσης ἀνομίας. φιλάνθρωπον γὰρ
ſpiritus ſapientia: et nõ liberabit maledi-
πνεῦμα σοφία, καὶ οὐκ ἀθωώσει βλάσφη-
cum a labijs ſuis. quoniam renum e-
μον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ. ὅτι τῶν νεφρῶν αὐ-
ius teſtis deus: et cordis eius
τοῦ μάρτυς ὁ θεός, καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ
D
ſpeculator verus: et lingue audi-
ἐπίσκοπος ἀληθής, καὶ τῆς γλώσσης ἀκου-
tor. quoniam ſpiritus dñi repleuit orbem ter-
στής. ὅτι πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκου-
rarum: et quod continet omnia ſcientiam ha-
μένην, καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα γνῶσιν ἔ-
bet vocis. propter hoc qui loquitur iniqua
χει φωνῆς. διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα
nullus latebit: neque preteribit illum
οὐδεὶς μὴ λάθῃ, οὐδὲ μὴ παρελεύσηται αὐτὸν (Iſa.5.b)
corripiens iudicium. in .n. cogitationibus im-
ἐλέγχουσα ἡ δίκη. ἐν γὰρ διαβουλίοις ἀσε-
A
pij inquiſitio erit. ſermonum autem illius auditio
βοῦς ἐξέτασις ἔσται. λόγων δὲ αὐτοῦ ἀκοὴ
ad dominum veniet ad correptionem iniquitatum illius.
πρὸς κύριον ἥξει εἰς ἔλεγχον ἀνομημάτων αὐτοῦ.
quoniam auris zeli audit omnia: et
ὅτι οὖς ζηλώσεως ἀκροᾶται τὰ πάντα, καὶ
rumor murmurationum nõ abſconditur. ca-
θροῦς γογγυσμῶν οὐκ ἀποκρύπτεται. φυ-
uete ergo murmurationem inutilem: et
λάξασθε τοίνυν γογγυσμὸν ἀνωφελῆ, καὶ
a detractione parcite lingue. quoniam
ἀπὸ καταλαλιᾶς φείσασθε γλώσσης. ὅτι
ſermo obſcurus vacuus nõ ibit: os
φθέγμα λαθραῖον κενὸν οὐ πορεύσεται, στόμα
B
autem quod mentitur occidit animam. ne ze-
δὲ καταψευδόμενον ἀναιρεῖ ψυχήν. μὴ ζη- (Eſa.56 d.)
letis mortem in errore vite vr̃e: neque
λοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ ζωῆς ὑμῶν, μὴ δὲ
attrahatis perditionem in operibus manuum vr̃arum.
ἐπισπᾶσθε ὄλεθρον ἐν ἔργοις χειρῶν ὑμῶν.
quoniam deus mortem nõ fecit: neque letatur
ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπε-
in perditione viuorum. creauit .n. vt
ται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων. ἔκτισε γὰρ εἰς τὸ
eſſent omnia: et ſalutares nationes
εἶναι τὰ πάντα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ

Incipit prologus in librũ Sapientie.

LIber ſapie apud Hebreos nuſq̃ eſt. Vnde & ipſe ſtilus grecam magis eloquẽtiã redolet. Hũc iudei Philõis eſſe affirmãt. Qui ꝓinde ſapientie nominatur: qa in eo xp̃i aduẽtus q̃ ẽ ſapiã prĩs: & paſſio eius euidenter exp̃mitur.

Incipit liber Sapientie Ca. I.

DIligite iuſticiã q iudicatis terrã. Sentite de dño ĩ bonitate & ĩ ſimplicitate cordis q̃rite illũ: qm̃ inuenitur ab his q nõ tẽptãt illũ: apparet ãt eis q̃ fidẽ hñt in illũ. Peruerſe.n. cogitationes ſeparant a deo: ꝓbata ãt virtus corripit inſipientes. Qm̃ in maliuolã aĩam nõ ĩtroibit ſapiã: nec hitabit in corpe ſubdito pctĩs. Spũs .n. ſctũs diſcipline effugiet fictũ & auferet ſe a cogitationibus q̃ ſũt ſine intellectu & corripietur a ſupueniẽte iniqtate. Benignus eſt.n. ſpũs ſapientie: & nõ liberabit maledictũ a labiis ſuis: qm̃ renũ illius teſtis eſt deus & cordis illius ſcrutator ẽ verus: & lingue eius auditor. Qm̃ ſpũs dñi repleuit orbẽ terrarũ: & hoc quod cõtinet oĩa ſciãʒ hẽt vocis. Propt̃ hoc q loqtur iniq̃ nõ põt latere: nec p̃teriet illũ corripiens iudiciũ. In cogitationibus.n. ipii interrogatio erit: ſmonũ ãt illius auditio ad deũ veniet: ad correptionem iniqtatũ illius. Qm̃ auris zeli audit oĩa: & tumultus murmurationũ nõ abſcõdetur. Cuſtodite ergo vos a murmuratõe q̃ nihil ꝓdeſt: & a detractione pcite lingue. Qm̃ ſmo obſcurus in vacuũ nõ ibit: os aũt quod mẽtitur occidit aĩam. Nolite zelarẽ morteʒ in errore vite vr̃e: neq; acqratis pditionẽ in opibus manuũ vr̃arũ. Qm̃ deus mortẽ nõ fecit: nec letatur ĩ pditiõe viuorũ. Creauit.n. vt eſſent oĩa & ſanabiles fecit nationes orbis terrarũ: & nõ eſt in illis medicamẽtũ exterminii: nec inferorũ regnũ in terra. Iuſticia.n. ꝑpetua eſt & ĩmortalis: iniuſticia aũt mortis acqſitio. Impii autẽ manibus & verbis accerſierũt illã: & eſtimãtes illã amicã: defluxerũt: & ſpõſiones poſuerũt ad illã qm̃ morte digni ſũt qui ſunt ex parte illius. Capitulum. 2.

DIxerunt.n. ĩpii cogitãtes apud ſe nõ recte. Exiguũ & cũ tedio eſt tẽpus vite nr̃e & non eſt refrigeriũ in fine hoĩs & non eſt q agnitus ſit reuerſus ab inferis. Quia ex nihilo nati ſumus: & poſt hoc erimus tanq̃ nõ fuerimus. Qm̃ fumus afflatus eſt ĩ naribus nr̃is: & ſmo ſcitille ad cõmouendũ cor nr̃m. Quia extĩctus cinis erit corpus nr̃m: & ſpũs diffundetur tanq̃ mollis aer. Et trãſibit vita nr̃a tanq̃ veſtigium nubis: & ſicut nebula diſſoluet q̃ fugata ẽ a radiis ſolis & a calore illius aggrauata. Et nomẽ nr̃ʒ obliuionẽ accipiet p tp̃s: & nemo mẽoriã hẽbit opũ nr̃orũ. Vmbre .n. trãſitus eſt tp̃s nr̃m: & nõ eſt reuerſio finis nr̃i: qm̃ cõſignata ẽ & nemo reuertitur: Venite ergo & fruamur bonis q̃ ſũt & vtamur creatura tanq̃ ĩ iuuẽtute celeriter. vino p̃cioſo & vnguẽtis nos ĩpleamus: & nõ p̃tereat nos flos tp̃is. Coronemus nos roſis anteq̃ marceſcãt: nullũ pratũ ſit qd̃ nõ ptrãſeat luxuria nr̃a. Nẽo vr̃m exors ſit luxurie nr̃e. Vbiq; reliq̃mus ſigna leticie: qm̃ hec ẽ ps nr̃a & hec ẽ ſors nr̃a. opp̃mamus paupẽ iuſtũ: & nõ pcamus vidue nec veterano: nec reuereamur canos multi

mundi: et nõ eſt in illis medicamentum
κόσμου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς φάρμακον
perditionis: nec inferorum regnum in terra. iu-
ὀλέθρου, οὐδὲ ᾅδου βασίλειον ἐπὶ γῆς. δι-
ſticia autem inmortalis eſt: impij vero
καιοσύνη δὲ ἀθάνατός ἐστιν, ἀσεβεῖς δὲ ταῖς
manibus et verbis accerſierunt e-
χερσὶ καὶ τοῖς λόγοις προσεκαλέσαντο αὐ-
am. amicam eſtimantes ipſam: tabuerunt:
τόν. φίλον ἡγησάμενοι αὐτόν, ἐτάκησαν,
et ſponſionem poſuerunt ad eam: quoniam digni
καὶ συνθήκην ἔθεντο πρὸς αὐτόν, ὅτι ἄξιοί
ſunt illius partis eſſe.
εἰσι τῆς ἐκείνου μερίδος εἶναι. Ca. 2.
Dixerunt .n. intra ſe cogitantes nõ
Εἶπον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς λογισάμενοι οὐκ
recte: exigua et cum tedio eſt vita nr̃a:
ὀρθῶς, ὀλίγος καὶ λυπηρός ἐστιν ὁ βίος ἡμῶν
et nõ eſt remedium in fine hominis: et
καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου, καὶ
nõ agnitus eſt reuerſus ex inferno. quia ſi-
οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ᾅδου. ὅτι αὐτο-
ne ratione nati ſumus: et poſt hoc erimus
σχεδίως ἐγεννήθημεν, καὶ μετὰ τοῦτο ἐσόμεθα
tanquam nõ fuerimus. quoniam fumus afflatus in
ὡς οὐχ ὑπάρξαντες. ὅτι καπνὸς ἡ πνοὴ ἐν
naribus nr̃is: et ſermo ſcintilla in motu
ῥισὶν ἡμῶν, καὶ ὁ λόγος σπινθὴρ ἐν κινήσει
cordis nr̃i: quo extincta cinis erit
καρδίας ἡμῶν, οὗ σβεσθέντος τέφρα ἀπο-
det corpus: et ſpiritus nr̃ diſ-
βήσεται τὸ σῶμα, καὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν δια-
fundetur tanquam mollis aer. et nomen no-
χυθήσεται ὡς χαῦνος ἀήρ. καὶ τὸ ὄνομα ἡ-
ſtrum obliuionem accipiet in tempore: et nemo
μῶν ἐπιλησθήσεται ἐν χρόνῳ, καὶ οὐθεὶς
memoriam habebit operum nr̃orum. et tranſi-
μνημονεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν. καὶ παρελεύ-
bit vita nr̃a tanquam veſtigia nubis: et ſicut
σεται ὁ βίος ἡμῶν ὡς ἴχνη νεφέλης, καὶ ὡς
nebula diſſoluetur que fugata eſt a
ὁμίχλη διασκεδασθήσεται διωχθεῖσα ὑπὸ
radijs ſolis et a calore eius ag-
ἀκτίνων ἡλίου καὶ ὑπὸ θερμότητος αὐτοῦ βα-
grauata. vmbre .n. tranſitus tempus nr̃m:
ρυνθεῖσα. σκιᾶς γὰρ πάροδος καιρὸς ἡμῶν,
et nõ eſt impedimentum finis
καὶ οὐκ ἔστιν ἀναποδισμὸς τῆς τελευτῆς
nr̃i: quoniam cõſignatus eſt: et nemo re-
ἡμῶν, ὅτι κατεσφραγίσθη, καὶ οὐδεὶς ἀνα-
uertitur. venite ergo et fruamur
στρέφει. δεῦτε οὖν καὶ ἀπολαύσωμεν τῶν
que ſunt bonis: et vtamur poſſeſſione
ὄντων ἀγαθῶν, καὶ χρησώμεθα τῇ κτήσει
tanquam in iuuentute celeriter. vino precio-
ὡς ἐν νεότητι σπουδαίως. οἴνου πολυτε-
ſo et vnguentis impleamur: et ne pre-
λοῦς καὶ μύρων πλησθῶμεν, καὶ μὴ πα-
reat nos flos aeris. coronemur
ρελθέτω ἡμᾶς ἄνθος ἀέρος. στεψώμεθα
roſarum caliculis antequam marceſcant. nemo no-
ῥόδων κάλυξι πρὶν ἢ μαρανθῆναι. μηδεὶς ἡ-
ſtrum expers ſit noſtre ſtrenuita-
μῶν ἄμοιρος ἔστω τῆς ἡμετέρας ἀγερωχί-
tis, vbique relinquamus ſigna
ας. πανταχῇ καταλείψωμεν σύμβολα
leticie: quoniam hec pars nr̃a et
τῆς εὐφροσύνης, ὅτι αὕτη ἡ μερὶς ἡμῶν καὶ
ſors talis. opprimamus pauperem
ὁ κλῆρος οὗτος. καταδυναστεύσωμεν πένητα
iuſtum: non parcamus vidue: nec
δίκαιον, μὴ φεισώμεθα χήρας, μὴ δὲ
ſenis reuereamur canos multi
πρεσβύτου ἐντραπῶμεν πολιὰς πολυχρο-

tpis. ſit āt nr̄a fortitudo lex iuſti=
νίους. ἔστω δὲ ἡμῶν ἡ ἰσχὺς νόμος τῆς δικαιο
cie: nā infirmū inutile arguitur.
σύνης, τὸ γὰρ ἀσθενὲς ἄχρηστον ἐλέγχεται.
circūueniamus āt iuſtū: qm̄ inuti=
ἐνεδρεύσωμεν δὲ τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρη
lis nobis ē: τ cōtrarius eſt operibus
στος ἡμῖν ἐστι, καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡ
nr̄is: τ improperat nobis peccata legis:
μῶν, καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα νόμου,
τ celebrat nobis peccata diſcipline
καὶ ἐπιφημίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα παιδεί
noſtre. pmittit ſciētiā hēre dei
ας ἡμῶν. ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν θεοῦ
τ filium dn̄i ſe nominat: factus ē no
καὶ παῖδα κυρίου ἑαυτὸν ὀνομάζει, ἐγένετο ἡ=
bis in redargutionē cogitationū nr̄arum. grauis ē
μῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν. βαρύς ἐστιν
nobis et viſus: qm̄ diſſimilis alii
ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλ
is vita illius: τ immutate vie
λοις ὁ βίος αὐτοῦ, καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι
eius. i ſpurius eſtimati ſumus ei: τ
αὐτοῦ. εἰς κίβδηλον ἐλογίσθημεν αὐτῷ, καὶ
abſtinet a vijs nr̄is tanq̄ ab immūdi=
ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρ
cijs. beata dicit nouiſſima iuſtorum: τ ia=
σιῶν. μακαρίζει ἔσχατα δικαίων, καὶ ἀλα
ctat patrē deū. videamus ſi ſermōes
ζονεύεται πατέρα θεόν. ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι
illius veri: τ tentemus q̄ in exi=
αὐτοῦ ἀληθεῖς, καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβά
tu eius. ſi .n. eſt iuſtus filius dei:
σει αὐτοῦ. εἰ γάρ ἐστιν ὁ δίκαιος υἱὸς θεοῦ,
ſuſcipiet eum: τ liberabit eum de ma=
ἀντιλήψεται αὐτοῦ, καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χει
nu cōtrariorū. cōtumelia τ tormēto interro=
ρὸς ἀνθεστηκότων. ὕβρει καὶ βασάνῳ ἐξετά
gemus eū: vt ſciamus manſuetudinē
σωμεν αὐτόν, ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπιείκειαν
eius: τ probemus patientiā
αὐτοῦ, καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν
illius. morte turpi condemnemus
αὐτοῦ. θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν
eū: erit .n. eius obſeruatio ex ſmōib⁹
αὐτόν, ἔσται γὰρ αὐτοῦ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων
ipſius. hec cogitauerūt: τ errauε
αὐτοῦ. ταῦτα ἐλογίσαντο, καὶ ἐπλανήθη
rūt. excecauit .n. illos malitia eo=
σαν. ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐ
rum: τ nō cognouerūt myſteria dei: neq̄ mer
τῶν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια θεοῦ, οὐδὲ μι
cedē ſperauerūt iuſticie: neq̄ iudicauerūt ho
σθὸν ἤλπισαν ὁσιότητος, οὐδὲ ἔκριναν γέ
norē aiarum immaculatarum. qm̄ deus creauit
ρας ψυχῶν ἀμώμων. ὅτι ὁ θεὸς ἔκτισε τὸν
hoiem in integritate: τ imaginē ꝓprie
ἄνθρωπον ἐπὶ ἀφθαρσίᾳ, καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας
ſimilitudinis fecit eum. inuidia āt diabo
ἰδιότητος ἐποίησεν αὐτόν. φθόνῳ δὲ διαβό
li mors introiuit in mundū. ten
λου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. πειρά
tant āt eum q̄ illius partis ſunt.
ζουσι δὲ αὐτὸν οἱ τῆς ἐκείνου μερίδος ὄντες.

C.3. Iuſtorum āt aie in manu dei: τ
Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ θεοῦ, καὶ
non tanget illos tormentū. viſi ſūt in
οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν βάσανος. ἔδοξαν ἐν
oculis inſipientiū mori: τ eſtimata ē
ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη
afflictio exitus illorum: τ q̄d a nobis i
κάκωσις ἡ ἔξοδος αὐτῶν, καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πο
ter contritio. illi āt ſunt in pace. τ
ρεία σύντριμμα. οἱ δέ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. καὶ

tpis. Sit autē fortitudo nr̄a lex iniuſticie. Quod .n. infirmū ē: inutile īuenitur. Circūueniam⁹ ergo iuſtū: qm̄ īutilis eſt nobis & cōtrari⁹ eſt opib⁹ nr̄is: & īproperat nobis pctā legis: & diffamat in nos pctā diſcipline nr̄e. Promittit ſe ſcientiam dei habere: & filiū ʒ dei ſe nominat. Fact⁹ eſt nobis in traductionē cogitationū nr̄arum. Grauis eſt nobis etiā ad videndū: qm̄ diſſimilis eſt aliis vita illius: & īmutate ſunt vie eius. Tanq̄ nugaces eſtimati ſum⁹ ab illo: & abſtinet ſe a viis nr̄is tanq̄ ab īmūdiciis: & p̄fert nouiſſima iuſtorum: & gloriatur patrē ſe habere deū. Videamus ergo ſi ſermones illius veri ſint & tēptemus q̄ vētura ſūt illi: & ſciem⁹ q̄ erūt nouiſſima illius. Si .n. ē ver⁹ fili⁹ dei: ſuſcipiet illū & liberabit illū de manibus cōtrariorum. Cōtumelia & tormēto interrogem⁹ eū: vt ſciam⁹ reuerētiā eius: & pbem⁹ patiētiā illi⁹. Morte turpiſſima cōdēnem⁹ eū. Erit .n. ei reſpect⁹ ex ſmōibus illi⁹. Hec cogitauerūt & errauerūt: excecauit .n. illos malitia eorum. Et neſcierūt ſacramēta dei: neq̄ mercedē ſperauerūt iuſticie: nec iudicauerūt honorē aiarum ſanctarū. Qm̄ deus creauit hoiem inexterminabilē: & ad imaginē ſimilitudinis ſue fecit illū. Inuidia autē diaboli mors introiuit ī orbem terrarum. imitātur āt illū q̄ ſunt ex pte illius. Ca.3.

Iuſtorum aūt aie in manu dei ſūt: & nō tanget illos tormētum mortis. Viſi ſunt oculis inſipientiū mori: & eſtimata eſt afflictio illorum. Et ab itinere iuſto abierūt ī exterminiū: & quod a nobis ē iter exterminii: illi aūt ſunt in pace. Et ſi corā hominib⁹ tormēta paſſi ſunt: ſpes illorū immortalitate plena eſt. In paucis vexati: ī multis bene diſponētur: qm̄ de⁹ tēptauit eos: & īuenit illos dignos ſe. Tanq̄ aurū in fornace probauit illos: & quaſi holocauſti hoſtiā accepit illos: & in tpe erit reſpect⁹ illorum. Fulgebūt iuſti & tanq̄ ſcintille ī arūdineto diſcurrēt. Iudicabūt natiōes & dn̄abūtur ppl̄is: & regnabit dn̄s illorū ī perpetuū. q cōfidūt ī illo ītelligēt veritatē: & fideles in dilectiōe acq̄eſcent illi: qm̄ donū & pax eſt electis eius. Impii āt ſm̄ q̄ cogitauerūt correptionē hēbūt: q neglexerūt iuſtū & a dn̄o receſſerūt. Sapiā ʒ eni & diſciplinā q abiicit infelix eſt: & vacua ē ſpes illorum: & labores ſine fructu: & inutilia opa eorum. Mulieres eorū īſenſate ſūt & neq̄ſſimi filii illorum. Maledicta creatura eorū. qm̄ felix eſt ſterilis & incoinq̄nata: q̄ neſciuit torū in delicto. hēbit fructū in reſpectiōe aiarū ſctārū. Et ſpado q nō opat⁹ eſt p man⁹ ſuas iniq̄tatem: nec cogitauit aduerſus deum nequiſſima. Dabitur eni illi fidei donū electū & ſors in templo dei acceptiſſima. Bonorū eni laborū glorioſus eſt fructus: & que non concidit radix ſapientie. Filii autem adulterorū in conſūmatione erunt: & ab iniquo toro ſemen exterminabitur. Et ſi qdem longe vite erūt: in nihilū computabuntur: & ſine honore erit nouiſſima ſenect⁹ illorum. Et ſi celerius defuncti fuerint: non habebunt ſpem nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniq̄ dire ſunt cōſūmationis. Ca.4.

O q̄ pulchra ē caſta gn̄atio cū claritate.

eni in cōſpectu hoīm ſi tormēta paſſi ſint: C
γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ
ſpes eorum imortalitate plena: τ i paucis
ἐλπὶς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης, καὶ ὀλίγα
vexati i multis bono afficientur.
παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται.
qm̄ deus tēptauit eos: τ īuenit il=
ὅτι ὁ θεὸς ἐπείρασεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐ
los dignos ſe. tanq̄ aurum in fornace
τοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ. ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτη
pbauit illos: τ q̄ſi holocauſtū
ρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὁλοκάρπω
hoſtie accepit illos. τ in tpe D
μα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. καὶ ἐν καιρῷ Math. 17.c
viſitationis ipſorum refulgebunt: τ tanq̄
ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς
ſcintille in ſtipula diſcurrent. iudica
σπινθῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται. κρινοῦ
būt gētes τ dn̄abuntur ppl̄is: τ regna=
σιν ἔθνη καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύ
bit eorum dn̄s i ſecula. q̄ cōfidunt
σει αὐτῶν κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. οἱ πεποιθότες
in illo intelligēt veritatem: τ fide=
ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πι
les in dilectione acq̄eſcent illi. qm̄ gra
στοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ. ὅτι χά
tia τ mia in ſancto eius: τ viſita= Se.i.d
ρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκο τ.5.a.
tio in electis eius. at impii ſi= Eccl.
πὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀσεβεῖς κα 17.a.
cut cogitauerūt hēbunt correptionē: q̄ negle A
θὰ ἐλογίσαντο ἕξουσιν ἐπιτιμίαν, οἱ ἀμελή
xerunt iuſtum τ a dn̄o receſſerūt.
σαντες τοῦ δικαίου καὶ τοῦ κυρίου ἀποστάντες.
ſapiam .n. τ diſciplinā q̄ abiicit infe=
σοφίαν γὰρ καὶ παιδείαν ὁ ἐξουθενῶν ταλαί
lix: τ vacua ſpes illorum: τ labo=
πωρος, καὶ κενὴ ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, καὶ οἱ κό
res ſine fructu τ inutilia opera eorū:
ποι ἀνόνητοι καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν, B
mulieres eorum ſtulte τ nequā Math. 13.f.
αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄφρονες καὶ πονηρὰ τὰ
filij eorum. maledicta generatio eo
τέκνα αὐτῶν. ἐπικατάρατος ἡ γένεσις αὐ
rum. qm̄ felix ſterilis incoinq̄nata: q̄
τῶν. ὅτι μακαρία στεῖρα ἡ ἀμίαντος, ἥτις
nō nouit torū in delicto: hēbit fruc
οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι, ἕξει καρ
tū in viſitatōe animarum: τ ſpado q̄ nō
πὸν ἐν ἐπισκοπῇ ψυχῶν, καὶ εὐνοῦχος ὁ μὴ C
opatus eſt in manu iniq̄tatem: nec cogi= Lu.23.d.
ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα, μηδὲ ἐνθυ
tauit aduerſus dn̄ʒ mala. dabitur .n.
μηθεὶς κατὰ τοῦ κυρίου πονηρά. δοθήσεται γὰρ
illi fidei gr̄a electa: τ ſors
αὐτῷ τῆς πίστεως χάρις ἐκλεκτή, καὶ κλῆ
in tēplo dn̄i acceptior. bonorum .n. labo
ρος ἐν ναῷ κυρίου θυμηρέστερος. ἀγαθῶν γὰρ πό
rū fructus glorioſus: τ q̄ nō cōcidit radix ſapie=
νων καρπὸς εὐκλεής, καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ῥίζα τῆς φρο
tie. filij āt adulterorum nō initiati erūt: τ ab ini
νήσεως. τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτέλεστα ἔσται, καὶ ἐκ παρα
quo toro ſemen exterminabitur. ſi .n. lon
νόμου κοίτης σπέρμα ἀφανισθήσεται. ἐάν τε γὰρ μα
ge vite fuerint: in nihilū cōputabuntur: τ ſine hōre
κρόβιοι γένωνται, εἰς οὐδὲν λογισθήσονται, καὶ ἄτιμον
in nouiſſimis ſenect⁹ illorū. et ſi celerit defūcti fue
ἐπ' ἐσχάτων τὸ γῆρας αὐτῶν. ἐάν τε ὀξέως τελευτήσω
rint: nō hēbunt ſpem: nec in die agnitiōis
σιν, οὐχ ἕξουσιν ἐλπίδα, οὐδὲ ἐν ἡμέρᾳ διαγνώσεως
ſolatium. nationis .n. iniq̄ dire cōſūmatiōes.
παραμύθιον. γενεᾶς γὰρ ἀδίκου χαλεπὰ τὰ τέλη.
Melior ſterilitas filiorum cum virtute: im=
Κρείσσων ἀτεκνία μετὰ ἀρετῆς, ἀθα C.4.

mortalitas .n. ē in memoria illius. qm̄ τ apd
νασία γάρ ἐστιν ἐν μνήμῃ αὐτῆς. ὅτι καὶ πα
deum nota eſt τ apud homines.
ρὰ θεῷ γινώσκεται καὶ παρὰ ἀνθρώποις.
pn̄tem imitantur eā: τ deſide=
παροῦσάν τε μιμοῦνται αὐτήν, καὶ ποθοῦ
rāt recedentē: τ in ſeclm coronata
B σιν ἀπελθοῦσαν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι στεφανηφο
triumphat incoinq̄natorum premiorum
ροῦσα πομπεύει τὸν τῶν ἀμιάντων ἄθλων
certamē vincēs. multigena āt impiorū
ἀγῶνα νικήσουσα. πολύγονον δὲ ἀσεβῶν
multitudo nō erit vtilis: τ ex ſpurijs ſtolo
πλῆθος οὐ χρησιμεύσει, καὶ ἐκ νόθων μοσχεύ
nibus nō dabit radicē pfūditatē: neq̄ ſta
ματων οὐ δώσει ῥίζαν εἰς βάθος, οὐδὲ ἀσ
bile firmamētū collocabit. τ ſi .n. i ramis
φαλῆ βάσιν ἑδράσει. κἂν γὰρ ἐν κλάδοις
ad tēpus germinauerit: infirmiter aſcendē
πρὸς καιρὸν ἀναθάλῃ, ἐπισφαλῶς βεβηκό
tia a vento cōmouebūtur: τ a violentia
C τα ὑπὸ ἀνέμου σαλευθήσεται, καὶ ὑπὸ βίας
Hebre. 11.b. ventorum eradicabunt. confringentur
ἀνέμων ἐκριζωθήσεται. περικλασθήσονται
rami inconſūmati: τ fructus illorū in=
κλῶνες ἀτέλεστοι, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῶν ἄ=
utilis: imatur⁹ ad mādicatiōē τ ad nihilū ap
χρηστος, ἄωρος εἰς βρῶσιν καὶ εἰς οὐθὲν ἐπι
tus. ex .n. iniquis ſōnijs filij q̄ naſ=
τήδειος. ἐκ γὰρ ἀνόμων ὕπνων τέκνα γεννώ
cūtur teſtes ſunt nequitie aduerſ⁹ pētes
μενα μάρτυρές εἰσι πονηρίας κατὰ γονέων
in queſtione ſua. iuſtus āt ſi poccupat⁹
ἐν ἐξετασμῷ αὐτῶν. δίκαιος δὲ ἐὰν φθάσῃ
fuerit morte: in refrigerio erit. ſenect⁹ .n.
τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. γῆρας γὰρ
venerabiſ nō diuturna: neq̄ numero
D τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ
annorum cōputatur. c anicies autē eſt ſapia
ἐτῶν μεμέτρηται. πολιὰ δέ ἐστι φρόνησις
hominibus: τ etas ſenectutis vita ima=
ἀνθρώποις, καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκηλί
culata. placens deo factus dilectus ē:
δωτος. εὐάρεστος τῷ θεῷ γενόμενος ἠγαπήθη,
τ viuēs inter peccatores trāſlatus eſt.
καὶ ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη. ἡρ
rapt⁹ ē ne malicia mutaret itellectū ei⁹: aut do
πάγη μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δό
A lus deciperet aiam illius. faſcinatio eūi
λος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. βασκανία γὰρ
nugacitatis obſcurat bona: τ icōſtantia
φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά, καὶ ῥεμβασ
cōcupiſcentie trāſuertit mentē ſine malicia. cō=
μὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. τε
ſūmatus in breui expleuit tempora lō
λειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μα
ga: placita .n. erat dn̄o aia ipi⁹. ppt̄ hoc
κρούς, ἀρεστὴ γὰρ ἦν κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. διὰ τοῦτο
pperauit de medio iniq̄tatis. at ppl̄i vi
ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας. οἱ δὲ λαοὶ ἰ=
dentes τ nō itelligentes: nec ponētes in
δόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ
B intellectu tale: qm̄ gr̄a τ mia in
διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν
ſanctis eius: τ obſeruatio in elec
τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλε
tis eius: condemnat iuſtus mortuus
κτοῖς αὐτοῦ. κατακρινεῖ δὲ δίκαιος θανὼν τοὺς
viuētes impios: τ iuuētus cōſummata
ζῶντας ἀσεβεῖς, καὶ νεότης τελεσθεῖσα
celerius longeuam ſenectutē iniuſti. videbūt
ταχέως πολυετὲς γῆρας ἀδίκου. ὄψονται

Immortalis eſt .n. memoria illius: qm̄ & apud deū nota ē & apud hoīes. Cū pn̄s ē imitātur illā & deſiderāt eā cū ſe eduxerit: & ī ppetuū coronata triumphat incoinq̄natorum certaminū p̄miū vincēs. multigena āt impiorum multitudo n̄ erit vtilis: & ſpuria vitulamīa nō dabūt radices altas: nec ſtabile firmamētū collocabūt. Et ſi ī ramis in tpe germinauerit īfirmiter poſita a vēto cōmouebūtur: & a nimietate vētorum eradicabuntur. Cōfringētur .n. rami incōſūmati: & fructus illorum inutiles & acerbi ad mādūcandū: & ad nihilū apti. Ex iniq̄s .n. oēs filii q naſcūtur teſtes ſūt neq̄tie aduerſus parētes ī interrogatiōe ſua. Iuſt⁹ āt ſi morte p̄occupatus fuerit: ī refrigerio erit. Senect⁹ .n. venerabilis eſt: nō diuturna: neq̄ annorum numero cōputata. Cani āt ſūt ſenſus hoīs: & etas ſenectutis vita īmaculata. Placēs deo factus dilect⁹ & viuēs īter pctōres trāſlatus eſt. Rapt⁹ eſt ne malicia mutaret ītellectū ei⁹: aut ne fictio deciperet aiā ʒ illius. Faſcinatio .n. nugacitatis obſcurat bona: & icōſtātia cōcupiſcētie trāſuertit ſenſū ſine malicia. Cōſūmatus in breui expleuit tp̄a multa. Placita .n. erat deo aīa illius: ppter hoc pperauit educere illū de medio īiq̄tatū. Populi āt videntes & nō ītelligētes nec ponētes in p̄cordiis talia. qm̄ gr̄a dei & mia ē ī ſctōs ei⁹ & reſpect⁹ ſup electos illi⁹. cōdēnat āt iuſt⁹ mortu⁹ viuos īpios: & iuuēt⁹ celeri⁹ cōſūmata lōgā vitā iniuſti. videbūt .n. finē ſapiētis & nō ītelligēt qd cogitauerit de illo de⁹: & quare muniuerit illū dn̄s. Videbūt .n. & cōtēnēt eū: illos āt de⁹ irridebit. Et erunt poſt hec decidētes ſine honore: & in cōtumelia int̄ mortuos ī ppetuū. Qm̄ diſrūpet illos inflatos ſine voce: & cōmouebit illos a fūdamētis & vſq̄ ad ſup̄mū deſolabūtur. Et erūt gementes: & memoria illorum periet. Veniēt in cogitatiōe pctōrum ſuorū timidi: & traducēt illos ex aduerſo iniq̄tates īporum. C.5.

Tunc ſtabūt iuſti in magna cōſtancia aduerſus eos q̄ ſe anguſtiauerūt: & q̄ abſtulerūt labores eorum. Videntes turbabūtur tīore horribili: & mirabūtur in ſubitatiōe īſperate ſalutis gemētes p̄ anguſtia ſpus: dicētes ītra ſe. pniam agētes & p̄ anguſtia ſpūs gemētes. hi ſūt quos habuim⁹ aliq̄n ī deriſū & in ſilitudinē īproperii. nos īſenſati vitā illorum eſtiabam⁹ īſaniā & finē illorum ſine honore. Ecce quō cōputati ſunt inter filios dei: & inter ſctōs ſors illorū eſt. Ergo errauim⁹ a via veritatis & iuſticie lumen nō luxit nobis: & ſol intelligētie nō eſt ortus nobis. Laſſati ſumus in via iniq̄tatis & pditiōis & ambulauimus vias difficiles: viam autem dn̄i ignorauimus. Quid nobis profuit ſuperbia: aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Trāſierūt omnia illa tanq̄ vmbra & tanq̄ nūcius pcurrēs. Et tanq̄ nauis q̄ ptranſit fluctuantem aquam: cuius cum preterierit non eſt veſtigium inuenire: neq̄ [illegible]

.n. finē ſapientis: τ nō itelligēt q̄d
γὰρ τελευτὴν σοφοῦ, καὶ οὐ νοήσουσιν τί
decreuerunt de ipſo: τ ad q̄d muni=
ἐβουλεύσατο περὶ αὐτοῦ, καὶ εἰς τί ἠσφα
uit ſe dn̄s. videbunt τ cōtem
λίσατο αὐτὸν ὁ κύριος. ὄψονται καὶ ἐξουθενήσου
nent. illos āt dn̄s irridebit: τ erunt
σιν. αὐτοὺς δὲ ὁ κύριος ἐκγελάσεται. καὶ ἔσονται
poſt hoc in ruinā ſine hōre: τ in cōtumeliā
μετὰ τοῦτο εἰς πτῶμα ἄτιμον, καὶ εἰς ὕβριν
int mortuos p ſeclm: qm̄ diſrūpet illos ſine vo
ἐν νεκροῖς δι' αἰῶνος, ὅτι ῥήξει αὐτοὺς ἀφώ
ce pronos: τ cōmouebit illos a fūda
νους πρηνεῖς, καὶ σαλεύσει αὐτοὺς ἐκ θεμε
mētis: τ vſq̄ ad ſupmū deſolabūtur: τ
λίων, καὶ ἕως ἐσχάτου χερσωθήσονται, καὶ
erunt in dolore: τ mēoria eorum peri
ἔσονται ἐν ὀδύνῃ, καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπο
bit. venient in cogitatione pecca=
λεῖται. ἐλεύσονται ἐν συλλογισμῷ ἁμαρ
torum ſuorū timidi: τ arguēt illos
τημάτων αὐτῶν δειλοί, καὶ ἐλέγξει αὐτοὺς
ex aduerſo iniquitates ipſorum.
ἐξεναντίας τὰ ἀνομήματα αὐτῶν. C.5.
Tunc ſtabit in cōſidentia multa
Τότε στήσεται ἐν παρρησίᾳ πολλῇ
iuſtus cōtra faciē eorum q̄ anguſtiauerūt
ὁ δίκαιος κατὰ πρόσωπον τῶν θλιψάντων
eum τ irritantiū labores eius.
αὐτὸν καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ.
videntes turbabuntur tīore vehemēti: τ
ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ, καὶ
ſtupebunt in inſperata ſalute.
ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρί
τ dicent itra ſe penitētiā agētes:
ας. καὶ ἐροῦσιν ἐν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες,
τ pre anguſtia ſpiritus gement
καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος στενάξον=
τ dicent: hic erat quē habuim⁹ aliq̄n
ται καὶ ἐροῦσιν, οὗτος ἦν ὃν ἔσχομέν ποτε
in deriſum τ in ſimilitudinē imprope
εἰς γέλωτα καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισ
rij. ſtulti vitā illius eſtimaui=
μοῦ. οἱ ἄφρονες τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισά
mus inſaniā: τ finem illius ſine
μεθα μανίαν, καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτι
hōre. quō cōputatus eſt i filijs dei: τ in
μον. πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς θεοῦ, καὶ ἐν
ſanctis ſors illius eſt? ergo errauimus
ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἐστιν; ἄρα ἐπλανήθημεν
a via veritatis: τ iuſticie
ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης
lumē non luxit nobis: τ ſol iuſti=
φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαι
cie nō ortus eſt nobis. iniq̄tatis implen
οσύνης οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν. ἀνομίας ἐνεπλή
ſum⁹ vijs τ pditōis: τ pābulaui=
σθημεν τρίβοις καὶ ἀπωλείας, καὶ διωδεύ
mus deſerta inacceſſibilia: at viam dn̄i nō
σαμεν ἐρήμους ἀβάτους, τὴν δὲ ὁδὸν κυρίου οὐκ
nouimus. q̄d pfuit nobis ſuperbia?
ἔγνωμεν. τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφανία;
τ q̄d diuitie cum iactantia cōtule=
καὶ τί πλοῦτος μετὰ ἀλαζονείας συμβέ
runt nobis: trāſierunt illa omnia
βληται ἡμῖν; παρῆλθεν ἐκεῖνα πάντα
tanq̄ vmbra τ tanq̄ nuncius percurrens.
ὡσεὶ σκιὰ καὶ ὡς ἀγγελία παρατρέχου
tanq̄ nauis q̄ ptranſit fluctuātē aquā:
σα. ὡς ναῦς διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ,
cui⁹ quū p̄terierit nō eſt veſtigiū iuenire: neq̄
ἧς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν, οὐδὲ

ſemitam itineris illius in fluctibus. aut
ἀτραπὸν πορείας αὐτῆς ἐν κύμασιν. ἢ
velut auis tranſuolātis aerē nullū inuenitur
ὡς ὀρνέου διαπτάντος ἀέρα οὐδὲν εὑρίσκεται
argumentū itineris. ictus autem ver
τεκμήριον πορείας. πληγῇ δὲ ταρσῶν μα
beratū ventū leuem et ſciſſum
στιζόμενον πνεῦμα κοῦφον καὶ σχιζόμενον
vi ſtridoris: cōmotis alis ptranſiit.
βίᾳ ῥοίζου, κινουμένων πτερύγων διωδεύθη
et poſt hoc non inuentū ē ſignum
καὶ μετὰ τοῦτο οὐχ εὑρέθη σημεῖον
pceſſus in eo. aut tanꝙ ſagitta miſſa
ἐπιβάσεως ἐν αὐτῷ. ἢ ὡς βέλους βληθέντος
in ſcopum: diuiſus aer cōtinuo
ἐπὶ σκοπόν, τμηθεὶς ὁ ἀὴρ εὐθέως
in ſe reſolutus eſt: vt ignoretur tranſi-
εἰς ἑαυτὸν ἀνελύθη, ὡς ἀγνοῆσαι τὴν δίοδον
tus illius. ſic et nos nati
αὐτοῦ· οὕτως καὶ ἡμεῖς γεννηθέντες
defecimus: et virtutis quidē ſignum
ἐξελείπομεν, καὶ ἀρετῆς μὲν σημεῖον
nullū valuimus oſtendere. i autē malignitate nr̄a
οὐδὲν ἔσχομεν δεῖξαι, ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν
cōſumpti ſumus. quia ſpes impij
κατεδαπανήθημεν. ὅτι ἐλπὶς ἀσεβοῦς
tanꝙ q tollitur lanugo a vento: et tanꝙ
ὡς φερόμενος χνοῦς ὑπὸ ἀνέμου, καὶ ὡς
ſpuma a pcella impulſa gracilis:
πάχνη ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖσα λεπτή,
et tanꝙ fumus a vento diffuſus eſt: et
καὶ ὡς καπνὸς ὑπὸ ἀνέμου διελύθη, καὶ
tanꝙ memoria hoſpitis vnius diei ptertranſijt.
ὡς μνεία καταλύτου μονοημέρου παρώδευσε.
iuſti autē in ſeculū viuunt: et
δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ
in dn̄o merces eorum: et cogitatio
ἐν κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς
ipſorum apud altiſſimū. idcirco accipient
αὐτῶν παρὰ ὑψίστῳ. διὰ τοῦτο λήψονται
regnum decoris et dia-
τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διά-
dema ſpeciei de manu dn̄i. quia
δημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς κυρίου, ὅτι
dextera ſua ptegret eos: et
τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ
brachio defendet illos. accipiet
βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. λήψεται
armaturam zelum illius: et armabit
πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὁπλοποιήσει
creaturā ad vltionē inimicoꝝ.
τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν.
induet thoracē iuſticiam: et circūpo
ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην, καὶ περιθήσεται
net galeam iudiciū ſimpler. ſumet
κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον. λήψεται
ſcutum inexpugnabile equitatem: acuet
ἀσπίδα ἀκαταμάχητον ὁσιότητα, ὀξυνεῖ
autē duram irā in gladium. pugnabit
δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν. συνεκπολεμήσει
vero cū illo mundus cōtra
δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας.
tos. ibunt directe emiſſiōes ful-
πορεύσονται εὔστοχοι βολίδες ἀστραπῶν,
gurum: et tanꝙ a bene curuato arcu nu-
καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν
bium ad ſcopū inſilient: et a petroſa iaci
ἐπὶ σκοπὸν ἁλοῦνται, καὶ ἐκ πετροβόλου
ente ira plene mittentur grandines.
θυμοῦ πλήρεις ῥιφήσονται χάλαζαι.
excandeſcet in illos aqua maris:
ἀγανακτήσει κατ᾽ αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης,

ſemitā carine illius in fluctibus. Aut auis que
tranſuolat in aere: cuius nullū inuenitur ar
gumētū itineris illius: ſed tm̄ ſonitus ala
rū verberās leuē ventū: & ſcidens per vi
itineris aerē: cōmotis alis tranſuolauit.
& poſt hoc nullū ſignū inuenitur itine-
ris illius. Aut tanꝙ ſagitta emiſſa in locū
deſtinatū: diuiſus aer cōtinuo in ſe reclu
ſus eſt: vt ignoretur tranſitus illius. Sic & nos
nati cōtinuo deſiuimus eſſe: & virtutis q
dē nullū ſignū valuimus oſtendere: in mali
gnitate autē noſtra cōſumpti ſumus. Talia di-
xerūt in inferno hi qui peccauerūt: quoniam ſpes
12 impij tanꝙ lanugo eſt que a vento tollitur: &
tanꝙ ſpuma gracilis que a procella diſpergi-
tur: & tanꝙ fumus qui a vēto diffuſus eſt:
& tanꝙ memoria hoſpitis vnius diei pretere
untis. Iuſti autē in perpetuū viuent: & apud
dn̄m eſt merces eorū: & cogitatio illorū
apud altiſſimū. Ideo accipiēt regnū de
coris & diadema ſpeciei de manu dn̄i
quoniam dextera ſua teget eos: & in brachio
ſancto ſuo defendet illos. Et accipiet ar-
maturā zelus illius & armabit creatu-
rā ad vltionē inimicorum. Induet pro tho-
race iuſticiā & accipiet pro galea iudiciū
certū. Sumet ſcutū inexpugnabile eq-
tatē: acuet autē dirā irā in lanceā. & pugna
bit cū illo orbis terrarum cōtra inſenſatos.
Ibūt directe emiſſiōes fulgurum & tanꝙ
a bene curuato arcu nubiū extermina-
būtur: & ad certū locū inſilient. Et a pe
troſa ira plene mittentur grādines: &
ſcādeſcet in illos aqua maris: & flumi
16 na cōcurrent duriter. Cōtra illos ſtabit
ſpūs virtutis: & tanꝙ turbo vēti diui-
det illos: & ad eremū perducet oēs terras
iniquitatis illorum. & malignitas euertet
ſedes potentium. Capitu. 6.

Melior eſt ſapiētia quam vires: & vir pru
dens quam fortis. Audite ergo reges
& intelligite: diſcite iudices finiū terre. Pre
bete aures vos qui cōtinetis multitudi-
nes & placetis vobis in turbis nationū:
quoniam data eſt a dn̄o poteſtas vobis & virtus
ab altiſſimo: qui interrogabit opera veſtra &
cogitatiōes ſcrutabitur. quoniam cū eſſetis
miniſtri regni illius: nō recte iudicaſtis
nec cuſtodiſtis legem iuſticie: neque ſecundum
volūtatē dei ābulaſtis. horrēde & cito
apparebit vobis: quoniam iudiciū duriſſi-
mū in his qui preſunt: fiet. Exiguo enim cōcedi
tur miſericordia: potētes autem potēter tormenta
patiētur. Nō enim ſubtrahet perſonā cuiuſ
quam deus qui eſt oīm dn̄ator: nec verebitur
magnitudinem cuiuſquam: quoniam puſillū & ma
gnū ipſe fecit: & equaliter eſt illi cura de oi-
bus. Fortioribus autem fortior inſtat crucia
tio. Ad vos ergo reges ſūt hi ſermones
mei: vt diſcatis ſapiētiam & ne excidatis.
Qui enim cuſtodierit iuſticiā iuſte iudica
būtur: & qui didicerit iuſta inueniēt quid reſpon
deāt. Cōcupiſcite ergo ſermones meos
& diligite illos: & habebitis diſciplinam.
Clara eſt & que nunquam marceſcit ſapien-
tia: & facile videtur ab his qui diligūt
eam: et inuenitur ab his qui querunt
illam: Preoccupat qui ſe concupiſcūt.
vt illis ſe prior oſtendat. Qui de lu-
ce vigilauerit ad illam non laborabit:
aſſidētē enim illā foribus ſuis inueniet.
Cogitare ergo de illa ſenſus eſt cōſumatus.

flumina vero inundabūt duriter.
ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως.
ſtabit cōtra illos ſpūs virtutis:
ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως,
et tanꝙ turbo vēti ventilabit illos. et de
καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς· καὶ ἐρη-
ſolabit omnē terrā iniquitas: et mali
μώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακο-
gnitas euertet ſedes potentū. C
πραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν. c. 6.
Audite ergo reges et intelligite:
Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ σύνετε, puer. 21. a.
diſcite iudices finium terre: prebete aures
μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς, ἐνωτίσασθε
qui cōtinetis multitudinem et ſuperbitis
οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ γεγαυρωμένοι
in turbis nationū. quia data ē a dn̄o po-
ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν. ὅτι ἐδόθη παρὰ κυρίου ἡ κρά-
teſtas vobis: et virtus ab altiſſimo:
τησις ὑμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ ὑψίστου,
q̄ ex q̄ret veſtra opa: et cogitatiōes D
ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα, καὶ τὰς βουλὰς
ſcrutabitur. quia miniſtri exiſtētes eius
διερευνήσει. ὅτι ὑπηρέται ὄντες τῆς αὐτοῦ
regni nō iudicaſtis recte: neq cuſtodiſtis
βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυ-
diſtis legem: neq ſcḋm voluntatem
λάξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ
dei ambulaſtis. horrende et cito
θεοῦ ἐπορεύθητε. φρικτῶς καὶ ταχέως
inſtabit vobis: quia iudiciū durum in
ἐπιστήσεται ὑμῖν, ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν
his q̄ pſunt fit. nā minimus
τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. ὁ γὰρ ἐλάχιστος
dignus eſt mia: potentes aūt potenter
συγγνωστός ἐστιν ἐλέους. δυνατοὶ δὲ δυνατῶς
tormēta patiētur. nō ei ſubtrahet pſonam
ἐτασθήσονται. οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρόσωπον
omnium dn̄ator: nec verebitur ma- A Eccl. 9. d.
ὁ πάντων δεσπότης, οὐδὲ ἐντραπήσεται με-
gnitudinem. quia puſillū et magnū ipſe fecit:
γεθος· ὅτι μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίη-
equaliterq curā gerit de omnibus. Ro. 13. a.
σεν, ὁμοίως τε προνοεῖ περὶ πάντων.
at fortibus fortis inſtat ſcrutatio.
τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα.
ad vos ergo reges ſermones mei: vt
πρὸς ὑμᾶς οὖν ὦ τύραννοι οἱ λόγοι μου, ἵνα
diſcatis ſapiam et ne excidatis.
μάθητε σοφίαν καὶ μὴ παραπέσητε. οἱ
n. cuſtodientes iuſte iuſta iuſte iudica-
γὰρ φυλάξαντες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσον-
būt: et edocti ea inuenient B
ται, καὶ οἱ διδαχθέντες αὐτὰ εὑρήσουσιν
reſponſionem. cōcupiſcite ergo ſermones
ἀπολογίαν. ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων
meos: optate et erudiemini. clara
μου, ποθήσατε καὶ παιδευθήσεσθε. λαμ-
et q nunꝙ marceſcit ē ſapia: et facile
πρὰ καὶ ἀμάραντός ἐστιν ἡ σοφία, καὶ εὐχε-
videtur ab his q diligunt eā:
ρῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐ-
et inuenitur ab his q querunt il-
τήν, καὶ εὑρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐ-
lam. poccupat cupientes vt pnoſca
τήν. φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνω-
tur. q mane ſurrerit ad illam nō labora C
σθῆναι. ὁ ὀρθρίσας πρὸς αὐτὴν οὐ κοπιά-
bit: aſſidentem enim inueniet
σει, πάρεδρον γὰρ εὑρήσει τῶν
foribus ſuis. nam cogitare de
πυλῶν αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ

illa ſcientie cōſummatio. et q vigilaue
αὐτῆς φρονήσεως τελειότης. καὶ ὁ ἀγρυπνήσας
rit pp̄ter eā cito ſecurus erit:
δι᾽ αὐτὴν ταχέως ἀμέριμνος ἔσται,
quia dignos ſe ipſa circuit
ὅτι τοὺς ἀξίους αὐτῆς αὐτὴ περιέρχεται
querens: et in vijs apparet D
ζητοῦσα, καὶ ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται
illis hilariter: et in omni excogitatiōe
αὐτοῖς εὐμενῶς, καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ ἀπαντᾷ
occurrit illis. initiū enim illius veriſſi
αὐτοῖς. ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἀληθεστάτη
ma diſcipline cōcupiſcētia. cura autē diſci
παιδείας ἐπιθυμία· φροντὶς δὲ παι-
pline dilectio: dilectio autē cuſtodia legum
δείας ἀγάπη, ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων
illius. attentio autē legum confirmatio in-
αὐτῆς· προσοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις ἀφ-
corruptiōis. incorruptio aūt pp̄e eſſe facit
θαρσίας. ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖ
deum. cōcupiſcētia enim igitur ſapiētie deducit
θεοῦ. ἐπιθυμία γὰρ ἄρα σοφίας ἀνάγει
ad regnum. ſi ergo delectamini i ſedib9
ἐπὶ βασιλείαν. εἰ οὖν ἥδεσθε ἐπὶ θρόνοις
et ſceptris reges ppl'orū: honorate ſapi
καὶ σκήπτροις τύραννοι λαῶν, τιμήσατε σο-
entiā: vt in ſeculum regnetis. A
φίαν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε.
quid aūt eſt ſapiētia et queadmodū facta ſit: refe
τί δέ ἐστι σοφία καὶ πῶς ἐγένετο, ἀπαγγε-
rā: et non abſcondam vobis myſteria: ſed
λῶ, καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλ-
ab initio natiuitatis inueſtigabo: et po
λὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιάσω, καὶ θή-
nā in pſpicuū ſcientiam eius. et nō
σω εἰς τὸ ἐμφανὲς τὴν γνῶσιν αὐτῆς· καὶ οὐ Job. 28. c.
pteribo veritatem: neq quidē
μὴ παροδεύσω τὴν ἀλήθειαν, οὔτε μὴν
cū inuidia tabeſcente iter habebo: quia iſte nō
φθόνῳ τετηκότι συνοδεύσω, ὅτι οὗτος οὐ B
erit pticeps ſapiētie. multitudo aūt ſapiētū ſa-
κοινωνήσει σοφίᾳ. πλῆθος δὲ σοφῶν σω-
lus mundi: et rex ſapiens ſta
τηρία κόσμου, καὶ βασιλεὺς φρόνιμος εὐ-
bilimētū ppl'i. quaobrē accipite diſciplinā ver-
στάθεια δήμου. ὥστε παιδεύεσθε τοῖς ῥήμα-
bis meis: et vtilitatē habebitis. Ca. 7.
σί μου, καὶ ὠφεληθήσεσθε.
Sum quidē et ego mortalis homo equalis
Εἰμὶ μὲν κἀγὼ θνητὸς ἄνθρωπος ἴσος
omnibus: et terrigene a genere primo facti:
ἅπασι, καὶ γηγενοῦς ἀπόγονος πρωτοπλάστου,
et in ventre mr̄is figuratus ſū caro decē menſiū C
καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ
tempore: coagulatus in ſanguine de ſemine
χρόνῳ, παγεὶς ἐν αἵματι ἐκ σπέρματος
viri et delectamēto ſomni conueniente. et
ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνελθούσης. καὶ
ego aūt natus traxi cōem nobis ae
ἐγὼ δὲ γενόμενος ἔσπασα τὸν κοινὸν ἡμῖν ἀέ-
rē: et in ſimiliter paſſā decidi terrā.
ρα, καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοιοπαθῆ κατέπεσα γῆν.
primā vocem ſimilem oībus emiſi plo-
πρώτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσιν ἴσα κλαίων.
rans. in inuolumētis nutritus ſum et curis:
ἐν σπαργάνοις ἀνετράφην καὶ ἐν φροντίσιν·
nullus enī rex aliud habuit na
οὐδεὶς γὰρ βασιλεὺς ἑτέραν ἔσχε γε-
tiuitatis initiū. vnus aūt omnib9 introitus ad D
νέσεως ἀρχήν. μία δὲ πάντων εἴσοδος εἰς
vitā: exitusq̄ equalis. pp̄ter hoc opta
τὸν βίον, ἔξοδός τε ἴση. διὰ τοῦτο ηὐξάμην

& qui vigilauerit propter illā: cito erit ſecu-
rus. Quoniam dignos ſe circuit ipſa querens:
& in vijs ſuis oſtēdet ſe illis hilariter: & in
omni prouidentia occurret illis. Initiū enim il-
lius veriſſima eſt diſcipline cōcupiſcētia.
Cura ergo diſcipline dilectio eſt: & dile
ctio cuſtodia legū illius eſt. Cuſtoditio autem
legū cōſūmatio incorruptiōis eſt: incor
ruptio autem facit eſſe proximū deo. Cōcupi
ſcentia itaque ſapiētie deducit ad regnū per
petuū. Si ergo delectamini ſedibus & ſce
ptris o reges populi: diligite ſapiētiam vt in
perpetuū regnetis. Diligite lumen ſapiē
tie oēs qui preeſtis populis. Quid eſt autem ſapiētia: &
queadmodū facta ſit referā: & nō abſ-
cōdā vobis ſacramēta dei: ſed ab initio
natiuitatis inueſtigabo: & ponā in lucē
ſciam illius: & nō preteribo veritatē: neque
cū inuidia tabeſcēte iter habebo: quoniam talis
homo nō erit particeps ſapiētie. multitudo autem
ſapiētiū: ſanitas eſt orbis terrarū. Et rex
ſapiēs: populi ſtabilimētū eſt. Ergo acci-
pite diſciplinā per ſermones meos: &
proderit vobis. Ca. 7.

Sum quidē & ego mortalis homo ſimilis
omnibus: & ex genere terreno illius qui pri
or factus eſt: & in vētre matris figuratus
ſū caro: decē menſiū tempore coagulatus ſū
in ſanguine: ex ſemine hominis & delectamē-
to ſomni cōueniēte. Et ego natus accepi
cōem aerē: & in ſimiliter factā decidi terrā: &
primā vocē ſimilem omnibus emiſi plorās.
14 In inuolumētis nutritus ſū: & magnis
curis. nemo enim ex regibus aliud habuit
natiuitatis initiū. Vnus ergo introitus eſt
omnibus ad vitā & ſimilis exitus. Propter hoc
optaui & datus eſt mihi ſenſus: & inuo
caui: & venit in me ſpūs ſapiētie. Et prepo
ſui illā regnis & ſedibus: & diuitias ni
15 hil eſſe dixi in cōparatiōe illius. Nec cōpa
raui illi lapidē precioſū: quoniam omne aurū in cō-
paratiōe illius arena eſt exigua: & tanquam
lutū eſtimabitur argentū in cōſpectu
illius. Super ſalutē & ſpeciem dilexi illā: &
propoſui pro luce habere illā: quoniam inextingui
bile eſt lumē illius. Venerūt autem mihi omnia
bona pariter cū illa: & innumerabilis ho
neſtas per manus illius: & letatus ſū in om
nibus: quoniam antecedebat me iſta ſapiētia &
ignorabā quoniam horū omniū mater eſt.
Quā ſine fictiōe didici: & ſine inuidia cō
munico: & honeſtatē illius nō abſcō-
do. Infinitus enim theſaurus eſt hominibus:
quo qui vſi ſūt: participes facti ſunt amici
tie dei: propter diſcipline dona cōmēdati.
Mihi autem dedit deus dicere ex ſentētia &
preſumere digna horū que mihi dātur quoniam
ipſe ſapiētie dux eſt & ſapiētū emēdator.
In manu enim illius & nos & ſermones noſtri:
& omnis ſapiētia: & operū ſciētie diſciplina.
Ipſe enim dedit mihi horū que ſūt ſciam ve
rā: vt ſciā diſpoſitiōem orbis terrarū & virtu
tes elemētorū: initiū & cōſūmationem
& medietatē temporum: viciſſitudinū permuta
tiōes: & cōſūmatiōes temporum: & morum mu
tatiōes: diuiſiōes temporum: anni curſus & ſtel-
larum diſpoſitiōes: naturas animaliū: & iras
beſtiarum: vi vētorum: & cogitatiōes hominum
differētias virgultorum: & virtutes radi-
cū: & queque ſūt abſcōſa & improuiſa didici
omnium enim artifex docuit me ſapiētia. Eſt enim in
illa ſpūs intelligētie ſanctus: vnicus: multiplex:

vt: et ſciētia data ē mihi: inuocaui
μην, καὶ φρόνησις ἐδόθη μοι, ἐπεκαλεσάμην
et venit mihi ſpūs ſapiētie: ppoſui
καὶ ἦλθέ μοι πνεῦμα σοφίας. προέκρινα
illam ſceptris et thronis: et diuitias
αὐτὴν σκήπτρων καὶ θρόνων, καὶ πλοῦτον
nihil eſtimaui in cōpatione illius.
οὐδὲν ἡγησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς.
neq cōparaui illi lapidē pcioſū: quia omne
οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίθον τίμιον, ὅτι ὁ πᾶς
aurum in cōſpectu ipſius arena exigua. et
χρυσὸς ἐν ὄψει αὐτῆς ψάμμος ὀλίγη, καὶ
tanꝙ lutū eſtimabitur argentū i cōſpectu
ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄργυρος ἐναντίον
illius. ſup ſalutem et ſpeciem dilexi
αὐτῆς. ὑπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν ἠγάπησα
illam: et ppoſui illam pro lu
αὐτήν, καὶ προειλόμην αὐτὴν ἀντὶ φω-
ce habere: quia inextinctum qd ex hac lume.
τὸς ἔχειν, ὅτι ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης φέγγος.
venerūt aūt mihi bona pariter omnia
ἦλθε δέ μοι τὰ ἀγαθὰ ὁμοῦ πάντα
cum illa: et innumerabiles diuitie
μετ᾽ αὐτῆς, καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος ἐν χερ-
nibus eius. letatuſq̄ ſum i omnibus: quia
σὶν αὐτῆς. εὐφράνθην δὲ ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι
eoꝝ dux eſt ſapia. ignorabā aūt ipam ma
αὐτῶν ἡγεῖται σοφία. ἠγνόουν δὲ αὐτὴν γενέ-
trē eē hoꝝ. ſine dolo autē didici: ſine
τιν εἶναι τούτων. ἀδόλως τε ἔμαθον, ἀφθό-
inuidia cōico: diuitias eius
νως τε μεταδίδωμι, τὸν πλοῦτον αὐτῆς
14 nō abſcondo. indeficiens theſaurus
οὐκ ἀποκρύπτομαι. ἀνεκλιπὴς θησαυρὸς
eſt hominibus: quo q vſi ſunt ad deū
ἐστιν ἀνθρώποις, ὃν οἱ χρησάμενοι πρὸς θεὸν
ſepoſuerūt amicitiā pp̄ter ex diſciplina do-
ἐστείλαντο φιλίαν, διὰ τὰς ἐκ παιδείας δω-
na cōmendati. mihi aūt dedit deus di
15 ρεὰς συσταθέντες. ἐμοὶ δὲ δῴη ὁ θεὸς εἰ-
cere ex ſentētia: et cogitare digne
πεῖν κατὰ γνώμην, καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως
datis: quia ipſe et ſapiētie
τῶν δεδομένων, ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας ὁδη-
dux eſt et ſapientū emendator. in enī
γός ἐστι καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής. ἐν γὰρ
manu illius et nos et ſermones nr̄i: om
χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν, πᾶ-
niſq ſapientia et opificiorum ſcientia. ipſe
σά τε φρόνησις καὶ ἐργατειῶν ἐπιστήμη. αὐ-
n. mihi dedit eoꝝ q ſunt ſcientiā verā:
τὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ,
vt ſcire cōpoſitionē orbis terraꝝ et opationē
εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν
elemētorum: pncipiū et cōſūmatiōes et medietatē
στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα
tp̄m: motum mutatiōes et pmutationes
χρόνων, τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς
tp̄m: anni circulos et ſtellaꝝ diſpōnes:
καιρῶν, ἐνιαυτοῦ κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις,
naturas aīaliū et iras beſtiaꝝ: ventorum
φύσεις ζῴων καὶ θυμοὺς θηρίων, πνευμάτων
vires et cogitatiōes hominū: differētias
βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορὰς
plantarū et virtutes radicū: queq ſūt abſcōſa
φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ
et pſpicua noui. nam omniū artifex
καὶ ἐμφανῆ ἔγνων. ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις
docuit me ſapia. eſt enim in ea ſpūs
ἐδίδαξέ με σοφία. ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα
intelligēs: ſctūs: vnigenitus: multiplex: ſubtilis
νοερόν, ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν,

mobilis: integer: incoīqnat⁹: manifeſt⁹: ille
εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυντον, σαφές, ἀπή
ſus: amās bonū: acut⁹: expeditus: benefi=
μαντον, φιλάγαθον, ὀξύ, ἀκώλυτον, εὐεργετι
cus: humanus: ſtabilis: firmus: ſecu
κόν, φιλάνθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέ
rus: oēm hñs virtutem: omnia proſpiciens:
ριμνον, παντοδύναμον, παντεπίσκοπον,
⁊ ad omnes capax ſpiritus intelligētes
καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν
mundos ſubtiliſſimos. omni enim motu
καθαρῶν λεπτοτάτων. πάσης γὰρ κινήσεως
mobilior ſapiētia. attigit āt ⁊ capax ē per
κινητικώτερον σοφία. διήκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ
omnia ꝓpter munditiam. vapor .n. eſt
πάντων διὰ τὴν καθαρότητα. ἀτμὶς γάρ ἐστι
dei virtutis: ⁊ emanatio
τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως, καὶ ἀπόρροια τῆς
omnipotentis glīe ſincera. ob hoc
τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής. διὰ τοῦ
nihil inquinatum in eam incur=
το οὐδὲν μεμιασμένον εἰς αὐτὴν παρεμπί
rit. ſplendor enī eſt lucis eterne
πτει. ἀπαύγασμα γάρ ἐστιν φωτὸς ἀϊδίου
⁊ ſpeculū ſine macula dei opa
καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνερ
tionis: ⁊ imago bonitatis eius. vna
γείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. μία
āt exiſtēs, omnia poteſt: ⁊ pmanens in
δὲ οὖσα πάντα δύναται, καὶ μένουσα ἐν
ſe omnia innouat: ⁊ per natiões
ἑαυτῇ τὰ πάντα καινίζει, καὶ κατὰ γενεὰς
in animas ſanctas deſcēdens: amicos
εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα, φίλους
dei ⁊ pphetas cōſtituit. nihil enī
θεοῦ καὶ προφήτας κατασκευάζει. οὐδὲν γὰρ
diligit deus: niſi eū ꝗ cū ſapnīa habitat.
ἀγαπᾷ ὁ θεός, εἰ μὴ τὸν σοφίᾳ συνοικοῦντα.
eſt enī hec ſpecioſior ſole: ⁊ ſup
ἔστι γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡλίου, καὶ ὑπὲρ
omnem ſtellarū diſpōēꝫ: luci comparata:
πᾶσαν ἀστέρων θέσιν φωτὶ συγκρινομένη,
inuenitur prior. huic quidē ſuccedit
εὑρίσκεται προτέρα. τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται
nox: ſapiētiam āt nō vincet malitia.
νύξ, σοφίας δὲ οὐ κατισχύσει κακία. Ca. 8.

Attingit autē a fine in finē
Διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος εἰς πέ=
fortiter ⁊ diſponit omnia vtiliter.
ρας εὐρώστως καὶ διοικεῖ τὰ πάντα χρηστῶς.
hanc amaui ⁊ exquiſiui a iuuē=
ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότη=
tute mea: ⁊ queſiui ſpōſam ducere
τός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι
mihi: ⁊ amator factus ſuꝫ pulchritudis
ἐμαυτῷ, καὶ ἐραστὴς ἐγενόμην τοῦ κάλλους
illius. gñoſitatē glīficat: cōtuberniū dei ha=
αὐτῆς. εὐγένειαν δοξάζει, συμβίωσιν θεοῦ ἔ=
bens: ⁊ omnium dominus dilexit
χουσα, καὶ ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν
illam: doctrix enī eſt dei diſcipline
αὐτήν, μύστις γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ ἐπιστήμης
⁊ electrix operū illius. ſi aūt diui=
καὶ αἱρετὶς τῶν ἔργων αὐτοῦ. εἰ δὲ πλοῦ
tie ſunt appetibilis poſſeſſio in vita: qd ſa=
τός ἐστιν ἐπιθυμητὸν κτῆμα ἐν βίῳ, τί σο
piētia locupletius omnia operā
φίας πλουσιώτερον τῆς τὰ πάντα ἐργα=
te? ſi autē prudentia opatur: ꝗs eorꝫ
ζομένης; εἰ δὲ φρόνησις ἐργάζεται, τίς τῶν
ꝗ ſunt ꝙ̄ illa magis eſt artifex? ⁊ ſi
ὄντων αὐτῆς μᾶλλόν ἐστι τεχνίτης; καὶ εἰ

ſubtilis: diſertus: mobilis incoīn=quinat⁹: certus: ſuauis: amās bonū acut⁹: qui nihil vetat bñfacere: humanus: benign⁹: ſtabilis: certus: ſecurus oēꝫ hñs virtutē: omnia ꝓſpiciens: & qui capiat oēs ſpūs itelligibiles: mundus: ſubtilis. Omnibus enī mobilibus mobilior eſt ſapientia. Attingit aūt vbiqꝫ ꝓpter ſuaꝫ mūdiciā. Vapor eſt enī virtutis dei & emanatio quedā eſt claritatis oīpotētis dei ſincera: & ideo nihil inqnatū in eā incurrit. Cādor eſt eī lucis eterne & ſpeculuꝫ ſine macula dei mageſtatis: & imago bonitatis illius. Et cū ſit vna: oīa pōt. & in ſe pmanēs: oīa innouat: & ꝑ natiões in aīas ſanctas ſe tranſfert. Amicos dei & pphetas cōſtituit. Neminem enī diligit deus niſi eū qui cū ſapiētia inhabitat. Eſt eī hec ſpecioſior ſole: & ſup oēm diſpoſitionē ſtellarū: luci cōpata iuenitur prior. illi ſuccedit nox: ſapiā āt nō vicit malitia.

Attigit ergo a fine vſqꝫ C. 8. ad finē fortiter: & diſponit oīa ſuauiter. Hāc amaui & exqſiui a iuuētute mea: & q̄ſiui ī ſpōſam mihi eā aſſumere: & amator fctūs ſū formeillı⁹. Generoſitatē illi⁹ glīficat cōtuberniū hñs dei: ſed & oīm dñs dilexit illā. Doctrix eī ē diſciplīe dei & electrix opū illi⁹. Et ſi diuitie appetūtur ī vita: qd ſapīa locupletius q̄ opatur oīa? Si āt ſenſ⁹ opatur: ꝗs horꝫ q̄ ſūt magis q̄ꝫ illa ē artifex? Et ſi iuſticiā ꝗs diligit: labores h⁹ magnas hñt virtutes: Sobrietatē eī & prudētiā docet & iuſticiā & virtutē: ꝗbus vtilius nihil eſt ī vita hoībus & ſi multitudinē ſcīe deſiderat ꝗs: ſcit preterita & de futuris eſtimat: ſcit verſutias ſmonū & diſſolutiones argumētorꝫ: ſigna & mōſtra ſcit añqꝫ fiāt: & euēt⁹ tpꝛꝫ & ſclorꝫ. Propoſui ergo hanc adducere mihi ad cōuiuādū: ſciēs qm̄ mecū cōicabit de bonis: & erit allocutio cogitatíonis & tedíí mei. Hēbo ꝓpt hāc claritatē ad turbas: & honorē apud ſeniores. Iuuenis & acut⁹ īueniar in iuditío & ī cōſpectu potētiū āmirabilis ero: & facies pncipū mirabūtur me. Tacētē me ſuſtinebūt: loqntē me reſpiciēt: & ſermocinātē me plura: man⁹ ori ſuo īponēt. Preterea hēbo ꝑ hāc īmortalitatē: & memoriā eternā his q poſt me futuri ſunt reliquā. Diſponaꝫ pplos: & natiões mihi erūt ſubdite. Timebunt me audiētes reges horrēdi & ī multitudīe videbor bon⁹ & ī bello fortis. Intrās ī domū meā cōqeſcā cū illa. Nō .n. habet amaritudinē conuerſatío illi⁹ nec tediū cōuict⁹ illi⁹: ſed leticiā & gaudiū. Hec cogitans apud me: & cōmeōrās ī corde meo qm̄ īmortalis ē ī cogitatiōe ſapientia: & ī amicitia illi⁹ delectatio bona & ī opib⁹ manuū illi⁹ honeſtas ſine defectione: & ī certamīe loqle illius ſapīa: & p̄claritas ī cōicatiōe ſmonū

iuſticiam diligit· quis: labores huī ſūt
δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις, οἱ πόνοι ταύτης εἰ
virtutes. ſobrietatem enī ⁊ prudentiā
σὶν ἀρεταί. σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν
edocet: iuſticiam ⁊ fortitudinē: ꝗb⁹
ἐκδιδάσκει, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν, ὧν
vtilius nihil eſt in vita homini
χρησιμώτερον οὐδέν ἐστιν ἐν βίῳ ἀνθρώ=
bus. ſi aūt ⁊ experientiaꝫ deſiderat ꝗs: ſcit
ποις. εἰ δὲ καὶ πολυπειρίαν ποθεῖ τις, οἶδε
antiqua: ⁊ futura imagiatur: ſcit D
τὰ ἀρχαῖα, καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζει, ἐπίστα
verſutias ſermonū ⁊ diſſolutiões enigmatū:
ται στροφὰς λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων,
ſigna ⁊ pdigia pregnoſcit: ⁊ euen=
σημεῖα καὶ τέρατα προγινώσκει, καὶ ἐκβά
tus opportunitatū ⁊ tpm. propoſui ergo hāc
σεις καιρῶν καὶ χρόνων. ἔκρινα τοίνυν ταύ
adducere mihi ad cōtubernium:
την ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ πρὸς συμβίωσιν,
ſciēs qm̄ erit mihi cōſiliatrix bonorum:
εἰδὼς ὅτι ἔσται μοι σύμβουλος ἀγαθῶν,
⁊ admonitio cogitationū ⁊ tedij. hēbo
καὶ παραίνεσις φροντίδων καὶ λύπης. ἕξω A
ꝓpter eā gl̄iam in turbis: ⁊ honorē apud
δι᾽ αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχλοις, καὶ τιμὴν παρὰ
ſeniores iuuenis. acutus īueniar ī iudi
πρεσβυτέροις ὁ νέος. ὀξὺς εὑρεθήσομαι ἐν κρί
tio: ⁊ in cōſpectu potētiū admirabilis ero:
σει, καὶ ἐν ὄψει δυναστῶν θαυμασθήσομαι,
tacentem me ſuſtinebunt: ⁊ loquenti
σιγῶντά με περιμενοῦσι, καὶ φθεγγομένῳ
attendēt: ⁊ loquēte multum:
προσέξουσι, καὶ λαλοῦντος ἐπὶ πλεῖον,
manū imponent in os ſuum. hēbo
χεῖρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν. ἕξω
ꝑ hanc imortalitatē: ⁊ mēoriā eternā his B
δι᾽ αὐτὴν ἀθανασίαν, καὶ μνήμην αἰώνιον τοῖς
ꝗ poſt me relinquam. diſponam pplos: ⁊ natio
μετ᾽ ἐμὲ ἀπολείψω. διοικήσω λαούς, καὶ ἔθ
nes ſubdite erunt mihi: timebūt me
νη ὑποταγήσονταί μοι, φοβηθήσονταί με
audientes tyranni horrendi: in multitudie
ἀκούσαντες τύραννοι φρικτοί, ἐν πλήθει
videbor bonus ⁊ in bello fortis.
φανοῦμαι ἀγαθὸς καὶ ἐν πολέμῳ ἀνδρεῖ=
intrans in domū meā conquieſcam
ος. εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου προσαναπαύ
cum illa: nō enī hēt amaritudinē cōuer
σομαι αὐτῇ, οὐ γὰρ ἔχει πικρίαν ἡ συνα=
ſatio illius: nec tediū conuictus
ναστροφὴ αὐτῆς, οὐδὲ ὀδύνην ἡ συμβίωσις C
illius: ſed leticiam ⁊ gaudiū. hec
αὐτῆς, ἀλλὰ εὐφροσύνην καὶ χαράν. ταῦτα
cogitans apud me: ⁊ cōmemorās in
λογισάμενος ἐν ἐμαυτῷ, καὶ φροντίσας ἐν
corde meo: qm̄ imortalitas eſt in cognatōe
καρδίᾳ μου, ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν συγγενείᾳ
ſapiētie: ⁊ in amicitia illius delectatio bona:
σοφίας, καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθή,
⁊ in laborib⁹ manuū illius diuitie ſine
καὶ ἐν πόνοις χειρῶν αὐτῆς πλοῦτος ἀνε
defectiōe: ⁊ in certamine colloquii il
κλιπής, καὶ ἐν συγγυμνασίᾳ ὁμιλίας αὐ=
lius prudētia: ⁊ p̄claritas in cōicatiōe ſer
τῆς φρόνησις, καὶ εὔκλεια ἐν κοινωνίᾳ λό
monū ipſi⁹: circuibā q̄rēs vt ſumerē il=
γων αὐτῆς, περιῄειν ζητῶν ὅπως λάβω αὐ
lam ad me. puer aūt erā igenioſus: aīā
τὴν πρὸς ἐμαυτόν. παῖς δὲ ἤμην εὐφυής, ψυ
māqꝫ ſortitus ſū bonā: magis aūt bonus
χῆς τε ἔλαχον ἀγαθῆς, μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς

ex̄ns uēi ad corp⁹ icoīqnatū. cū cognouiſſē āt qm̄
ὢν ἦλθον εἰς σῶμα ἀμίαντον. γνοὺς δὲ ὅτι
nō aliter ero cōtinēs: niſi deus
οὐκ ἄλλως ἔσομαι ἐγκρατής, ἐὰν μὴ ὁ θε
det: ⁊ hoc āt erat prudētie ſcire
ὸς δῷ, καὶ τοῦτο δ᾽ ἦν φρονήσεως τὸ εἰδέ
cuius gr̄a: adii dñm ⁊
A ναι τίνος ἡ χάρις, ἐνέτυχον τῷ κυρίῳ καὶ
depcatus ſū illū: ⁊ dixi ex toto corde
ἐδεήθην αὐτοῦ, καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρ=
meo:
δίας μου, Ca. 9.

Deus pꝛm ⁊ dñe mie ꝗ
Θεὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους ὁ
feciſti omnia in verbo tuo: ⁊ ſapi
ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου, καὶ τῇ σο
ētia tua conſtituiſti hominē: vt
φίᾳ σου κατασκευάσας τὸν ἄνθρωπον, ἵνα
B dñaretur a te factaꝝ creaturarum:
δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων,
⁊ diſponat mūdum i eqtate ⁊ iuſti=
καὶ διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιο
tia: ⁊ ī directiōe aīe iudiciū iudicet: da
σύνῃ, καὶ ἐν εὐθύτητι ψυχῆς κρίσιν κρίνῃ, δός
mihi tuaꝝ ſediū aſſiſtricē ſapiam:
μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν,
⁊ ne me reprobaueris a pueris tuis: quia
καὶ μή με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου, ὅτι
ego ſeruus tuus ⁊ filius ancille
C ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης
tue: homo ifirmus ⁊ exigui tpis
σου, ἄνθρωπος ἀσθενὴς καὶ ὀλιγοχρόνιος
⁊ minor in itellectu iudicii ⁊ legū.
καὶ ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νό=
⁊ ſi enī ꝗs fuerit cōſummat⁹ int̄ filios hoīꝫ:
μων. κἂν γάρ τις ᾖ τέλειος ἐν υἱοῖς ἀνθρώ
ea q̄ eſt a te ſapia abſite in
πων, τῆς ἀπὸ σοῦ σοφίας ἀπούσης εἰς
nihilū cōputabitur. tu me elegiſti regem
οὐδὲν λογισθήσεται. σύ με προείλου βασι=
ppli tui: ⁊ iudicē filiorꝫ tuorꝫ ⁊ filiaꝝ.
D λέα λαοῦ σου, καὶ δικαστὴν υἱῶν σου καὶ θυγα
dixiſti: edificare tēplū ī mōte
τέρων. εἶπας, οἰκοδομῆσαι ναὸν ἐν ὄρει
ſancto tuo: ⁊ in ciuitate hītationis
ἁγίῳ σου, καὶ ἐν πόλει κατασκηνώσεώς
tue altare: ſiītudinē tabernaculi ſci qd
σου θυσιαστήριον, μίμημα σκηνῆς ἁγίας ἣν
preperaſti ab initio: ⁊ tecū
προητοίμασας ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ μετὰ σοῦ ἡ
ſapia q̄ nouit opera tua: ⁊ q̄ affuit
σοφία ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα σου, καὶ παροῦ
A qñ feciſti mūdū: ⁊ q̄ ſcit:
σα ὅτε ἐποίεις τὸν κόσμον, καὶ ἐπισταμένη,
qd placitū i oculis tuis: ⁊ qd directū pce=
τί ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ τί εὐθὲς ἐν ἐν
ptis tuis. emitte illam de ſctis ce=
τολαῖς σου. ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἁγίων οὐ
lis ⁊ a ſede glorie tue mitte
ρανῶν, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου πέμψον
illam: vt pñs mihi laboret ⁊
αὐτήν, ἵνα συμπαροῦσά μοι κοπιάσῃ καὶ
ſciam qd acceptum eſt apud te. ſcit enī
γνῶ τί εὐάρεστόν ἐστι παρὰ σοί. οἶδε γὰρ
illa omnia: ⁊ itelligit: ⁊ deducet
ἐκείνη τὰ πάντα, καὶ συνιεῖ, καὶ ὁδηγήσει
B me in opibus meis ſobrie: ⁊ cu=
με ἐν ταῖς πράξεσί μου σωφρόνως, καὶ φυ
ſtodiet me in gloria ſua. ⁊ erūt ac
λάξει με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς. καὶ ἔσται προ
cepta opa mea: ⁊ diſponā pplm̄
σδεκτὰ τὰ ἔργα μου, καὶ διακρινῶ τὸν λαὸν

ípi⁹: circuibā q̄rēs vt mihi illā aſſumere. Puer aūt erā igenioſus: & ſortitus ſū aīam bonā. Et cū eſſē magis bonus vēi ad corp⁹ icoīqnatū. Et vt ſciui qm̄ alit̄ nō poſſē eſſe cōtinēs niſi de⁹ det: & hoc ipm̄ erat ſūma ſapīa ſcire cuius eēt hoc donū: adii dñm & dep̄cat⁹ ſū illū & dixi ex totis p̄cordiis meis. C. 9

Deus pꝛm meorꝫ & dñe mie q feciſti oīa verbo tuo: & ſapīa tua cōſtituiſti hoiem vt dñaretur creature q̄ a te facta ē: vt diſponat orbē terraꝝ in eqtate & iuſticia & ī directione cordis iudiciū iudiceꝫ. da mihi ſediū tuaꝝ aſſiſtricē ſapiam: & noli me reprobare a pueris tuis: qm̄ ſu⁹ tuus ſū ego: & fili⁹ ācille tue: hō īfirmus & exigui tpīs & mīor ad itellectū iudicii & legū. Et ſi ꝗs erit cōſūmat⁹ īter filios hoīm: ſi abfuerit ab illo ſapīa tua: ī nihilū cōputabitur. Tu āt elegiſti me regē pplo tuo & iudicē filiorꝫ tuorꝫ & filiarꝫ. Et dixiſti me edificare tēplū ī mōte ſctō tuo & ī ciuitate hītatiōis tue altare: ſiītudinē tabernaculi ſcti tui quod p̄paſti ab īitio: & tecū ſapīa tua q̄ nouit opa tua q̄ & affuit tūc cū orbē traꝝ faceres: & ſciebat qd eſſet placitū oclis tuis: & qd directū ī p̄ceptis tuís. Mitte illā de celſctis tuis. & a ſede magnitudis tue vt mecum ſcit & mecum laboret: vt ſciam quid acceptum ſit apud te. Scit enim illa omnia & intelligit: & deducet me in opibus meis ſobrie: et cuſtodiet me ī ſua potentia. & erūt accepta opa mea: & diſponā pplm̄ tuū iuſte & ero dign⁹ ſediū pr̄is mei. quis em̄ hoīnū poterit ſcire cōſiliū dei? Aut ꝗs poterit cogitare qd velit de⁹? Cogitationes em̄ mortaliū timide & īcerte puīdētie nr̄e. Corp⁹ em̄ quod corrūpitur aggrauat aīam: & terrena inhītatio deprimit ſenſū multa cogitātē. Et difficile eſtimam⁹ q̄ ī tra ſūt: & q̄ ī cōſpectu ſūt iuenimus cū labore. Que in celis ſūt āt: ꝗs inueſtigabit? Senſū āt tuū ꝗs ſciet: niſi tu dederis ſapiam: & miſeris ſpm̄ ſcm̄ tuū de altiſſimis & ſi correcte ſit ſemite eorꝫ q ſūt in tris: & q̄ tibi placēt didicerit hoīes? Nā ꝑ ſapiam ſanati ſūt ꝗcūqꝫ placuerit tibi a pricipio. c. 10

Hec illū q prim⁹ format⁹ ē a deo pr̄ orbis traꝝ cū ſolus eſſet creatus cuſtodiuit: & eduxit illū a delicto ſuo. Et eduxit illū de limo terre: & dedit illi virtutē cōtinēdi oīa. Ab hac vt receſſit iniuſtus ī ira ſua: ꝑ irā hoīcidii fr̄nitas depiit. Propt̄ quod cū aq̄ deleret terrā: ſanauit iterꝫ ſapīa: ꝑ cōtēptibile lignū iuſtū gubernās. Hec & ī cōſenſu ſupbie cū ſe natiōes extuliſſent ſciuit iuſtū: & cōſeruauit ſine q̄rela deo: & ī filiis miām fortē cuſtodiuit. Hec iuſtū a peūtibus īpiis liberauit fugiētē deſcendente igne ī pentapoli: q bus ī teſtimoniū neqtie fumigabūda cōſtat deſta terra: & ī certo tp̄e fruct⁹ hñtes arbores & icredibilis aīe mēoria ſtās figmentū ſalis. Sapiam em̄ p̄tereūtes ñ tm̄ ī hoc lapſi ſūt vt ignorarēt bona: ſed & inſipiētie ſue reliqrūt hoībus mēoriā: vt ī his q̄ peccauerūt: nec

tuū iuſte: ⁊ ero dignus ſediū pa=
σου δικαίως, καὶ ἔσομαι ἄξιος θρόνων πα
tris mei. ꝗs em̄ hominum cognoſcet
τρός μου. τίς γὰρ ἀνθρώπων γνώσεται
cōſiliū dei? aut ꝗs cogitabit qd vult
βουλὴν θεοῦ; ἢ τίς ἐνθυμηθήσεται τί θέ=
deus? cogitatiões em̄ mortaliū timide:
λει ὁ θεός; λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοί,
⁊ incerte ꝓuidētie nr̄e. corruptibile
καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι ἡμῶν. φθαρτὸν
em̄ corpus aggrauat aīam: ⁊ onerat ter
γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχήν, καὶ βρίθει τὸ γε
rena hītatio mētē multa cogitantē: ⁊ vix
ῶδες σκῆνος νοῦν πολυφρόντιδα, καὶ μό=
imaginamur q̄ in terra: ⁊ q̄ ī manib⁹
λις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν χερσὶν
inuenimus cū labore. q̄ āt ī celis ꝗs
εὑρίσκομεν μετὰ πόνου. τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς
inueſtigauit? cōſiliū āt tuū ꝗs nouit? niſi
ἐξιχνίασε; βουλὴν δέ σου τίς ἔγνω; εἰ μὴ
tu dederis ſapiam: ⁊ miſeris ſctūꝫ
σὺ ἔδωκας σοφίαν, καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιόν
tuū ſpm̄ de altiſſimis: ⁊ ſic correcte
σου πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων; καὶ οὕτως διωρθώ
ſunt ſemite eorꝫ ꝗ i terra: ⁊ pla=
θησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀρε=
cita tibi docti fuerunt homines: ⁊ ſa
στά σοι ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι, καὶ τῇ
piētia ſaluati ſunt.
σοφίᾳ ἐσώθησαν, Ca. 10.

Hec primo formatū patrem mūdi
Αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου
cū ſolus eēt creatus cuſtodiuit: ⁊ eduxit il
μόνον κτισθέντα διεφύλαξε, καὶ ἐξείλατο αὐ
lum a delicto ſuo: deditqꝫ illi
τὸν ἐκ παραπτώματος ἰδίου, ἔδωκέ τε αὐ
fortitudinē cōtinēdi omnia. vt receſſit āt ab
τῷ ἰσχὺν κρατῆσαι ἁπάντων. ἀποστὰς δὲ ἀπ᾽
ea iniuſtus in ira ſua: fratricidialibus
αὐτῆς ἄδικος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, ἀδελφοκτόνοις
deperiit furoribus: ꝓpter quē inundatā
συναπώλετο θυμοῖς, δι᾽ ὃν κατακλυζομένην
terrā iterū ſaluauit ſapīa: ꝑ cōtēptibile lignū
γῆν πάλιν ἔσωσε σοφία, δι᾽ εὐτελοῦς ξύλου
iuſtum gubernans. hec ⁊ in cōſēſu
τὸν δίκαιον κυβερνήσασα. αὕτη καὶ ἐν ὁμονοίᾳ
neqtie gentiū cōfuſarū nouit iu
πονηρίας ἐθνῶν συγχυθέντων ἔγνω τὸν δίκαι
ſtū: ⁊ cōſeruauit ipm ſine q̄rela deo: ⁊
ον, καὶ ἐτήρησεν αὐτὸν ἄμεμπτον τῷ θεῷ, καὶ
in filij viſceribus fortem cuſtodiuit. hec
ἐπὶ τέκνου σπλάγχνοις ἰσχυρὸν ἐφύλαξεν. αὕ
iuſtum pereuntibus impijs liberauit
τη δίκαιον ἐξαπολλυμένων ἀσεβῶν ἐρρύσατο
fugiētē deſcendentē ignē pentapolis.
τὸ φυγόντα καταβάσιον πῦρ πενταπόλε=
cuius adhuc teſtimoniū neqtie fumiga=
ως. ἧς ἔτι μαρτύριον τῆς πονηρίας καπνιζο
būda cōſtitit deſerta terra: ⁊ ipfectis tpībus
μένη καθέστηκε χέρσος, καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρ
fructus ferētes plante: incredule aīe memo
ποφοροῦντα φυτά, ἀπιστούσης ψυχῆς μνη
ria ſtans colūna ſalis. ſapiam enī ptereū
μεῖον ἑστηκυῖα στήλη ἁλός. σοφίαν γὰρ παρο
tes nō tantū leſi ſunt ꝙ nō cogno
δεύσαντες οὐ μόνον ἐβλάβησαν τοῦ μὴ γνῶ
uerīt bona: ſed ⁊ ſue iſipiētie
ναι τὰ καλά, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτῶν ἀφροσύ
reliqrunt in vita memoriā: vt i
νης ἀπέλειπον τῷ βίῳ μνημόσυνον, ἵνα ἐν
ꝗbus errauerūt neqꝫ latere potuiſſent.
οἷς ἐσφάλησαν μὴ δὲ λαθεῖν δυνηθῶσι.

ſapia āt venerantes illam a do=
σοφία δὲ τοὺς θεραπεύοντας αὐτὴν ἐκ πό-
loribus liberauit. hec profugum ire fratris
νων ἐῤῥύσατο. αὕτη φυγάδα ὀργῆς ἀδελ-
iuſtū deduxit i ſemitis rectis:
φοῦ δίκαιον ὡδήγησεν ἐν τρίβοις εὐθείαις,
oſtendit illi regnū dei: & dedit
ἔδειξεν αὐτῷ βασιλείαν θεοῦ, καὶ ἔδωκεν
illi ſciam ſctōꝝ: locupletauit illū in
αὐτῷ γνῶσιν ἁγίων, εὐπόρισεν αὐτὸν ἐν
laboribus: et multiplicauit labores illius.
μόχθοις καὶ ἐπλήθυνε τοὺς πόνους αὐτοῦ.
in ſuperioritate inualeſcētiū i cuꝫ affuit:
ἐν πλεονεξίᾳ κατισχυόντων αὐτὸν παρέστη,
τ ditauit illum. cuſtodiuit illū
καὶ ἐπλούτισεν αὐτόν. διεφύλαξεν αὐτὸν
ab inimicis: τ ab inſidiatoribus tuta=
ἀπὸ ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφα-
uit. τ certamē forte vicere dedit illi:
λίσατο. καὶ ἀγῶνα ἰσχυρὸν ἐβράβευσεν αὐτῷ
vt ſciret: q̄m omniū potentior eſt
ἵνα γνῷ, ὅτι πάντων δυνατωτέρα ἐστὶν
religio. hec vēditū iuſtū nō de=
ἡ εὐσέβεια. αὕτη πραθέντα δίκαιον οὐκ ἐγ-
reliquit: ſed a peccato liberauit
κατέλιπεν, ἀλλ' ἐξ ἁμαρτίας ἐῤῥύσατο
illum. deſcēdit cum illo in lacum: τ in
αὐτόν. συγκατέβη αὐτῷ εἰς λάκκον, καὶ ἐν
vinculis nō dimiſit illum: donec attulit illi
δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἕως ἤνεγκεν αὐτῷ
ſceptra regni: τ poteſtatē ipe=
σκῆπτρα βασιλείας καὶ ἐξουσίαν τυ-
rantiū eī. mendaces āt oſtēdit eos
ραννούντων αὐτοῦ. ψευδεῖς δὲ ἔδειξε τοὺς
q̄ vituperauerūt illū: τ dedit illi glām
μωμησαμένους αὐτόν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν
eternā. hec ppl̃m iuſtū τ ſemē ine=
αἰώνιον. αὕτη λαὸν ὅσιον καὶ σπέρμα ἄ-
fectū liberauit a natiōe p̄mentium.
μεμπτον ἐῤῥύσατο ἐξ ἔθνους θλιβόντων.
intrauit in animā ſerui dñi:
εἰσῆλθεν εἰς ψυχὴν θεράποντος κυρίου,
τ ſtetit cōtra reges horrēdos portētis
καὶ ἀντέστη βασιλεῦσι φοβεροῖς ἐν τέρασι
τ ſignis. reddidit iuſtis mercedē pie
καὶ σημείοις. ἀπέδωκεν ὁσίοις μισθὸν κό-
tatis laboꝝ ſuorum. deduxit eos in via
πων αὐτῶν. ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ὁδῷ
mirabili: τ fuit illis in velamētū
θαυμαστῇ, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡ-
die: τ in flāmā ſtellaꝝ nocte. trāſ
μέρας, καὶ εἰς φλόγα ἄστρων τὴν νύκτα. διε-
tulit illos p mare rubrū: τ trāſ
βίβασεν αὐτοὺς θάλασσαν ἐρυθρὰν καὶ διή-
uexit illos p aquam nimiam. at
γαγεν αὐτοὺς δι' ὕδατος πολλοῦ. τοὺς δὲ
inimicos illoꝝ demerſit: τ a pfūditate
ἐχθροὺς αὐτῶν κατέκλυσε, καὶ ἐκ βάθους
abyſſi eduxit illos. ideo iu=
ἀβύσσου ἀνέβρασεν αὐτούς. διὰ τοῦτο δί-
ſti expoliauerūt ipios: τ decantauerūt
καιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς, καὶ ὕμνησαν
dñe nomē ſctū tuum: τ victri=
κύριε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου, τήν τε ὑπέρ-
cem tuam manū laudauerūt pariter:
μαχόν σου χεῖρα ᾔνεσαν ὁμοθυμαδόν,
q̄m ſapia apuit os mutoꝝ τ linguas
ὅτι ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν καὶ γλώσ-
infantiū poſuit diſertas. Ca. 11.
σας νηπίων ἔθηκε τρανάς.
Direxit opa eoꝝ in manu
Εὐόδωσε τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν χειρὶ

latere potuiſſent. Sapia āt hos q ſe ob
ſuāt a doloribus liberabit. Hec āt pfu
gū ire fratris iuſtū deduxit p vias re=
ctas: & oñdit illi regnū dei: & dedit illi
ſciaꝫ ſcōꝝ: honeſtauit illū in laborib⁹
& cōpleuit labores illius. In fraude cir
cūuenientiū illum affuit illi: & hone=
ſtū fecit illū. Cuſtodiuit illū ab inimi=
cis: & a ſeductoribus tutauit illuꝫ. Et
certamen forte dedit illi vt vinceret:
& ſciret q̄m oīm potētior ē ſapia. Hec
venditū iuſtū nō dereliq̄t: ſed a pctōri
bus liberauit eū: deſcenditq꜡ cū illo in
foueā: & in vinclis nō dereliq̄t illū do
nec afferret illi ſceptrū regni: & potē
tiā aduerſ⁹ eos q eū dep̄mebāt: & mē=
daces oñdit q̄ maculauerīt illū: & dedit
illi claritatē eternā. Hec ppl̃m iuſtū &
ſemen ſine q̄rella liberauit a natiōib⁹
q̄ illū deprimebāt. Intrauit in aiaꝫ ſui
dei: & ſtetit cōtra reges horrendos in
portentis & ſignis. Et reddidit iuſtis
mercedē laboꝝ ſuoꝝ: & deduxit illos ī
via mirabili: & fuit illis in velamento
diei & in luce ſtellaꝝ p noctē. Et tranſ
tulit illos p mare rubrū: & trāſuexit
illos p aquā nimiā. Inimicos āt illoruꝫ
demerſit in mare: & ab altitudine infe
roꝝ eduxit illos. Ideo iuſti tulerīt ſpo
lia ipioꝝ: & decātauerīt dñe nomē ſan
ctū tuū: & victricē manū tuā laudaue
rūt pariter: Q̄m ſapia apuit os mutorū
& linguas īfantiū fecit diſertas. Ca. 11.

Direxit opa eorū ī manib⁹ pphe
te ſcti. Iter fecerūt p deſerta q̄ nō
hitātur: & in locis deſ'tis fecerīt caſas.
Steterunt cōtra hoſtes: & de inimicis
ſe vindicauerīt. Sitierūt & inuocauerīt
te & data ē illis aq̄ de petra altiſſima: &
reqes ſitis de lapide duro. Per q̄.n. pe=
nas paſſi ſūt inimici illorū a defectiōe
pot⁹ ſui in eis cū abūdarēt filii iſrl' leta
ti ſūt. Per hec cū illis deeſſent bn̄ cū il
lis actū eſt. Nā p fōte quidē ſēpiterni
flumis hūanū ſāguinē dediſti iniuſtis.
Qui cū minuerētur in traductōe infā
tiū occiſoꝝ: dediſti illis abūdātē aquā ī
ſpatę: oñdēs p ſiti q̄ tūc fuit quēadmo
dū tuos exaltares: & aduerſarios illoꝝ
necares. Cū.n. tēptati ſūt: & quidē cū
mīa diſciplinā accipientes: ſcierīt: quē=
admodū cū ira iudicati ipii tormenta
paterētur. Hos quidē tāq꜡ pr̄ monens
pbaſti: illos āt tāq꜡ dur⁹ rex iterrogās
cōdēnaſti. Abſētes.n. & pſētes ſil'r torq̄
bātur. Duplex.n. illos accepat tediuꝫ
& gemitus cū mēoria p̄teritoꝝ. Cū.n.
audirent p ſua tormēta bn̄ ſecū agi: cō
memorati ſunt dñm admirātes in fine
exitus. Quē.n. in expōne praua pie=
ctū deriſerīt: in finē euent⁹ mirati ſunt
Nō ſil'r iuſtis faciens: p cogitationibus
āt inſenſatis iniquitates illoꝝ. Quod
quidam errantes colebant mutos ſer
pentes & beſtias ſuperuacuas: immiſi
ſti illis multitudinē mutorum aīaliū
in vindictam: vt ſcirent: quia per que
peccat quis: per hec & torquetur. Nō
enim impoſſibilis erat omnipotens
manus tua que creauit orbem terra=
rum ex materia inuiſa: immitere illis
multitudinem vrſorum

pphete ſancti. iter fecerūt p deſertū qḋ nō
προφήτου ἁγίου. διώδευσαν ἔρημον ἀοίκη-
hitat: τ i iacceſſibilib⁹ fixerūt tabernacula. ſtete
τον, καὶ ἐν ἀβάτοις ἔπηξαν σκηνάς. ἀντέ-
runt cōtra hoſtes: τ inimicos vlti ſunt.
στησαν πολεμίοις, καὶ ἐχθροὺς ἠμύναντο.
ſitierunt τ inuocauerūt te: τ data
ἐδίψησαν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε, καὶ ἐδόθη
eſt illis de petra abrupta aqua: τ
αὐτοῖς ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ, καὶ
ſanitas ſitis de lapide duro. p que eni cruciata
ἴαμα δίψης ἐκ λίθου σκληροῦ. δι' ὧν γὰρ ἐκο-
ſunt inimici illorum: p hec ip
λάσθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, διὰ τούτων αὐ-
ſi indigentes bñficium acceperūt. p de
τοὶ ἀποροῦντες εὐεργετήθησαν. ἀντὶ μὲν
fonte ſempiterni fluminis ſanguine cruento
πηγῆς ἀενάου ποταμοῦ αἵματι λυθρώδει
turbati in correptiōes infātū occi
ταραχθέντες εἰς ἔλεγχον νηπιοκτό-
ſoris pcepti: dediſti illis abūdā
νου διατάγματος, ἔδωκας αὐτοῖς δαψι-
tem aquā inſperate: oſtēdes p ſitim
λὲς ὕδωρ ἀνελπίστως, δείξας διὰ τοῦ τό-
quēadmodū aduerſarios puni
τε δίψους πῶς τοὺς ὑπεναντίους ἐκό-
iſti. cū .n. tēptati ſunt: quis in
λασας. ὅτε γὰρ ἐπειράσθησαν, καίπερ ἐν
mia diſciplinā accipiētes: ſcierūt quēadmodū
ἐλέει παιδευόμενοι, ἔγνωσαν πῶς ἐν ὀρ-
ira iudicati ipii tormenta patiebāt.
γῇ κρινόμενοι ἀσεβεῖς ἐβασανίζοντο.
hos quidem tanq̄ pater monens pba=
τούτους μὲν γὰρ ὡς πατὴρ νουθετῶν ἐδο-
ſti: illos āt tanq̄ durus rex
κίμασας, ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασι-
cōdemnās examinaſti. τ abſētes
λεὺς καταδικάζων ἐξήτασας. καὶ ἀπόντες
autem τ p̄ſentes ſimiliter torq̄bātur:
δὲ καὶ παρόντες ὁμοίως ἐτρύχοντο.
duplex .n. illos acceperat tediū τ gemi=
διπλῆ γὰρ αὐτοὺς ἔλαβε λύπη καὶ στεναγ-
tus memoriaꝝ preteritorum. cū .n.
μὸς μνημῶν τῶν παρελθόντων. ὅτε γὰρ
audierūt p ppria tormenta bñficio
ἤκουσαν διὰ τῶν ἰδίων κολάσεων εὐεργε-
affectos ſe: ſenſerunt dñm. quē
τουμένους αὐτούς, ᾔσθοντο τοῦ κυρίου. ὃν
.n. in expoſitiōe quōdā pꝯectū abnegauerūt
γὰρ ἐν ἐκθέσει πάλαι ῥιφέντα ἀπεῖπον
ſubſannātes: in fine euentorum
χλευάζοντες, ἐπὶ τέλει τῶν ἐκβάσεων
mirati ſunt: nō ſimilia iuſtis ſitientes.
ἐθαύμασαν, οὐχ ὅμοια δικαίοις διψήσαντες.
p āt cogitatiōib⁹ ſine itellectu iniq=
ἀντὶ δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων ἀδικί-
tatis illoꝝ: i qbus errantes colebant
ας αὐτῶν, ἐν οἷς πλανηθέντες ἐθρήσκευον
irronalia reptilia: τ beſtias viles.
ἄλογα ἑρπετά, καὶ κνώδαλα εὐτελῆ,
immiſiſti illis multitudinē irronaliū
ἐπαπέστειλας αὐτοῖς πλῆθος ἀλόγων
aīaliū in vindictam vt ſcirent: q p que
ζώων εἰς ἐκδίκησιν ἵνα γνῶσιν, ὅτι δι' ὧν
quis peccat p hec torqtur. nō .n.
τις ἁμαρτάνει, διὰ τούτων κολάζεται. οὐ γὰρ
ipoſſibilis erat oipotens tua manus: τ
ἠπόρει ἡ παντοδύναμός σου χείρ, καὶ
q creauit mūdum ex informi materia:
κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης,
immittere illis multitudinē vrſoꝝ
ἐπιπέμψαι αὐτοῖς πλῆθος ἄρκων,

aut audaces leones: aut nouiter create ire
ἢ θρασεῖς λέοντας, ἢ νεοκτίστους θυμοῦ
plenas beſtias ignotas: aut ignitum
πλήρεις θῆρας ἀγνώστους, ἤτοι πυρπνόον
ſpirantes halitum: aut fœtidū vētilati
φυσῶντας ἄσθμα, ἢ βρόμον λικμωμέ-
fumi: aut horrēdas ab oculis ſcītil
νους καπνοῦ, ἢ δεινοὺς ἀπ' ὀμμάτων σπινθῆ-
las more fulguꝝ emittētes q nō ſolū leſura
ρας ἀστράπτοντας, ὧν οὐ μόνον ἡ βλάβη
poterat exterminare illos: ſed τ
ἠδύνατο συνεκτρῖψαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἡ
aſpect⁹ timore terrens pdere. τ ſine āt
ὄψις ἐκφοβήσασα διολέσαι. καὶ χωρὶς δὲ
his vno ſpiritu cadere pote=
τούτων, ἑνὶ πνεύματι πεσεῖν ἠδύ-
rant a pena pſecutiōes paſſi: τ
ναντο ὑπὸ τῆς δίκης διωχθέντες, καὶ
diſperſi ab ſpiritu virtutis
λικμηθέντες ὑπὸ πνεύματος δυνάμεώς
tue. ſed omnia mēſura τ nūero τ
σου. ἀλλὰ πάντα μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ καὶ
pondere diſpoſuiſti. nā multum valere
σταθμῷ διέταξας. τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν
tibi adeſt ſemper: τ robori brachii
σοὶ πάρεστι πάντοτε, καὶ κράτει βραχί-
tui quis reſiſtet: qñ tāq̄ momētū
ονός σου τίς ἀντιστήσεται; ὅτι ὡς ῥοπὴ
ex ſtateris totus mundus ante
ἐκ πλαστίγγων ὅλος ὁ κόσμος ἐναντίον
te: τ tāq̄ gutta roris matutina q deſcē
σου, καὶ ὡς ῥανὶς δρόσου ὀρθρινὴ κατελ-
dit in terrā. miſereris āt omniū q
θοῦσα ἐπὶ γῆν. ἐλεεῖς δὲ πάντας, ὅτι
omnia potes: τ diſſimulas pecca
πάντα δύνασαι, καὶ παρορᾷς ἁμαρτή-
ta hominum ad pniam. dili=
ματα ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν. ἀγα-
gis .n. q̄ ſunt omnia: τ nihil abhoi=
πᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάντα, καὶ οὐδὲν βδε-
naris eoꝝ q feciſti: neq; .n. odiens aliqd
λύσσῃ ὧν ἐποίησας, οὐδὲ γὰρ ἂν μισῶν τι
conſtituiſti. quō autē pmāſiſſet aliqd
κατεσκεύασας. πῶς δὲ ἔμεινεν ἄν τι
niſi tu voluiſſes: aut nō vocatū a
εἰ μὴ σὺ ἠθέλησας; ἢ τὸ μὴ κληθὲν ὑπὸ
te cōſeruaretur: pcis āt omnibus: q̄m tua
σοῦ διετηρήθη; φείδῃ δὲ πάντων, ὅτι σά
ſunt dñe aiaꝝ amator.
ἐστι δέσποτα φιλόψυχε. Ca. 12.
Nā incorruptibil' tu⁹ ſpūs eſt
Τὸ γὰρ ἄφθαρτόν σου πνεῦμά ἐστιν
in oibus. ideo eos q aberrāt paula=
ἐν πᾶσι. διὸ τοὺς παραπίπτοντας κατ'
tim corripis: τ in q̄b⁹ peccauerint
ὀλίγον ἐλέγχεις, καὶ ἐν οἷς ἁμαρτάνουσιν
i memoriā ducēs admones: vt liberati
ὑπομιμνήσκων νουθετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέν-
a malitia credant in te dñe. τ
τες τῆς κακίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σέ, κύριε. καὶ
eni antiquos hītatores ſancte tue
γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας τῆς ἁγίας σου
terre odio hñs eo q odibilia facerent
γῆς μισήσας ἐπὶ τῷ ἔχθιστα πράσσειν
opera medicamētoꝝ: τ ſacrificia nō ſancta:
ἔργα φαρμακειῶν, καὶ τελετὰς ἀνοσίους,
filiorumq; necatores immiſericordes: τ viſcerū
τέκνων τε φονέας ἀνελεήμονας, καὶ σπλαγ-
comeſtores hūanarum carniū: τ deuo
χνοφάγους ἀνθρωπίνων σαρκῶν, καὶ θοι-
ratores ſāguīs de medio ſacramēti diuini tui:
ναν αἵματος ἐκ μέσου μύστας θιάσου σου,

aut audaces leōes: aut noui generis ira
plenas & ignotas beſtias: aut vaporeꝫ
igneū ſpirātes: aut fumi odorē pferen
tes: aut horrendas ab oculis ſcintillas
emittentes: quaꝝ nō ſolū leſura pote
rat illos exterminare: ſed & aſpectus p
timorē occidere. Nam & ſine his vno
ſpū poterāt occidi pſecutionem paſſi
ab ipis factis ſuis & diſpſi p ſpm virtu
tis tue: ſed oīa in menſura & nūero &
pondere diſpoſuiſti. Multū.n. valere
tibi ſoli ſupat ſemp: & virtuti brachii
tui qs reſiſtet? Q̄m tanq꜡ momentum
ſtatere: ſic eſt an̄ te orbis terraꝝ: & tan
q꜡ gutta roris antelucani q deſcendit
in terrā. Et miſereris oīm: quia oīa po
tes: & diſſimulas peccata hoīm ppter
pn̄iam. Diligis.n. oīa q̄ ſunt: & nihil eo
rū odiſti q̄ feciſti: nec.n. odiēs aliqḋ cō
ſtituiſti: aut feciſti. Quō aūt poſſet ali=
qḋ pmanere niſi tu voluiſſes? aut quod
a te vocatū nō eſſet: cōuerſaretur? Par
cis aūt oib⁹: q̄m tua ſunt dñe q amas
animas. Capitu. 12.

O q꜡ bonus & ſuauis eſt dñe ſpūs
tuus in oibus. Ideoq꜡ hos q exer
rāt ptibus corripis: & de qbus peccāt
āmones & alloq̄ris: vt relicta malitia
credāt in te dñe. Illos enim antiquos
inhabitatores terre ſctē tue quos ex=
horruiſti: q̄m odibilia opera tibi facie
bant per medicamina & ſacrificia in=
iuſta: & filiorū ſuoꝝ necatores ſine mi
ſericordia: & cōeſtores viſcerum hoīꝫ
& deuoratores ſanguinis: & auctores
parentes aīaꝝ inauxiliatarū: pdere vo
luiſti a medio ſacramento tuo p man⁹
parētū noſtrorū: vt dignā pciperent
peregrinationē puerorū dei: que tibi
omnium carior eſt terra. Sed & his tā
q꜡ hominibus peperciſti & miſiſti an=
teceſſores exercitus tui veſpas: vt il=
los paulatim exterminarent. Non q̄a
impotens eras in bello ſubiicere impi
os iuſtis: aut beſtiis ſeuis: aut verbo
duro ſimul exterminare: ſed par=
tibus iudicans dabas locum peniten=
tie: non ignorans quoniam nequam
eſt natio eorum: & naturalis malitia
ipſorum: & quoniaꝫ non poterat mu=
tari cogitatio eorum in perpetuum.
Semen enim erat maledictum ab ini=
tio. Nec timens aliquē: veniam dabas
peccatis illorum. Quis enim dicet ti=
bi: quid feciſti? aut quis ſtabit contra
iuditium tuum? Aut quis in cōſpectu
tuo veniet vindex iniquorum homi=
num? Aut quis tibi imputabit: ſi perie
rint nationes quas feciſti? Non eſt eni
ali⁹ de⁹ q꜡ tu: cui cura ē de oīb⁹ vt oñ=
das q̄m nō iniuſte iudicas iudiciū. Neq꜡
rex neq꜡ tyrān⁹ i cōſpectu tuo iqrent
de his quos pdidiſti. Cū ergo ſis iuſt⁹
iuſte oīa diſponis: ipm quoq꜡ q nō de
bet puniri cōdēnas & exteꝝ eſtimas a
tua virtute. Virt⁹.n. tua iuſticie iitiū ē:
& ob hoc q oīꝫ dñs es: oīb⁹ te pcere fa
cis. Virtutē.n. oñdis tu: q nō crederis
eē ī virtute cōfirmat⁹: & hos q te neſci
ūt ī audacia traducis. Tu āt dñator vir
tutis: cum tranquillitate iudicas; &

τ principes parētes aīarum iauxiliatarum:
καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀβοηθήτων,
voluiſti perdere per manus prīm
ἐβουλήθης ἀπολέσαι διὰ χειρῶν πατέ-
nroꝝ: vt dignā pegrinatiōne reciperet dei
ρων ἡμῶν, ἵνα ἀξίαν ἀποικίαν δέξηται θεοῦ
puerorum q apud te omnium cariſſima
παίδων ἡ παρὰ σοὶ πασῶν τιμιωτάτη
terra. ſed τ his tāq̄ hominibus
γῆ. ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώπων
pepciſti: miſiſti q̄ anteceſſores
ἐφείσω, ἀπέστειλάς τε προδρόμους τοῦ
exercitus tui veſpas: vt eos pau
στρατοπέδου σου σφῆκας, ἵνα αὐτοὺς κα-
latim exterminarent. non ipotens
τὰ βραχὺ ἐξολοθρεύσωσιν. οὐκ ἀδυνατῶν
in acie impios iuſtis ſubdi=
ἐν παρατάξει ἀσεβεῖς δικαίοις ὑποχει-
tos dare: aut beſtiis ſeuis: aut verbo
ρίους δοῦναι, ἢ θηρίοις δεινοῖς, ἢ λόγῳ
duro ſimul exterminare. iudicās āt pau
ἀποτόμῳ ὑφ' ἓν ἐκτρῖψαι. κρίνων δὲ κα-
latim dabas locum pnie: nō
τὰ βραχὺ ἐδίδους τόπον μετανοίας, οὐκ
ignorans: q nequā generatio illorū τ
ἀγνοῶν, ὅτι πονηρὰ ἡ γένεσις αὐτῶν καὶ
natiua malitia eoꝝ: τ q nō mu
ἔμφυτος ἡ κακία αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ μὴ ἀλλα-
taretur cogitatio illoꝝ in ppetuū.
γῇ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.
ſemen eni erat maledictū ab initio.
σπέρμα γὰρ ἦν κατηραμένον ἀπ' ἀρχῆς.
neq; veritus aliquē in q̄bus peccaue
οὐδὲ εὐλαβούμενός τινα ἐφ' οἷς ἡμάρτα-
runt: veniā dabas. qs .n. dicet: qd fe
νον, ἄδειαν ἐδίδους. τίς γὰρ ἐρεῖ, τί ἐ-
ciſti: aut qs reſiſtet iudicio
ποίησας; ἢ τίς ἀντιστήσεται τῷ κρίματί
tuo: qs āt accuſabit te de natiōib⁹
σου; τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κατὰ ἐθνῶν
q periorunt: q̄s tu feciſti: aut qs in cō
ἀπολωλότων, ἃ σὺ ἐποίησας; ἢ τίς εἰς κα-
ſpectū tuū veniet vindex cōtra ini=
τάστασίν σοι ἐλεύσεται ἔκδικος κατὰ ἀδί-
quos homines: neq; .n. deus eſt pter
κων ἀνθρώπων; οὔτε γὰρ θεός ἐστι πλὴν
te: cui cura eſt de omnibus: vt oſtēdas
σοῦ, ᾧ μέλει περὶ πάντων, ἵνα δείξῃς
q̄m nō iniuſte iudicaſti. neq; rex
ὅτι οὐκ ἀδίκως ἔκρινας, οὔτε βασιλεὺς
aut tyrannus reſiſtere poterit
ἢ τύραννος ἀντοφθαλμῆσαι δυνήσεταί
tibi de q̄bus puniſti. iuſtus āt cū ſis in
σοι περὶ ὧν ἐκόλασας. δίκαιος δὲ ὢν δι-
ſte omnia diſponis: ipſum qui
καίως τὰ πάντα διέπεις, αὐτὸν τὸν μὴ
nō debet puniri condemnare exte
ὀφείλοντα κολασθῆναι καταδικάσαι ἀλ-
rū eſtimās a tua virtute. nā
λότριον ἡγούμενος τῆς σῆς δυνάμεως. ἡ γὰρ
vis tua iuſticie initiū: τ omni
ἰσχύς σου δικαιοσύνης ἀρχή, καὶ τὸ πάν-
um te dñari omnibus parcere te
των σε δεσπόζειν πάντων φείδεσθαί σε
facit. robur .n. oſtendis q nō crede=
ποιεῖ. ἰσχὺν γὰρ ἐνδείκνυσαι ἀπιστούμε-
ris in virtutis cōſūmatiōe: τ in
νος ἐπὶ δυνάμεως τελειότητι, καὶ ἐν τοῖς
ſcientibus audaciā arguis. tu āt dñās
εἰδόσι τὸ θάρσος ἐξελέγχεις. σὺ δὲ δε-
tor virtutis in eqtate iudicas: τ
σπόζων ἰσχύος ἐν ἐπιεικείᾳ κρίνεις, καὶ

cum multa parcitate gubernas nos.
μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς.
adeſt .n. tibi cum volueris poſſe.
πάρεστι γάρ σοι ὅταν θέλῃς τὸ δύνασ-
docuiſti autē tuū ppl'm p
θαι. ἐδίδαξας δέ σου τὸν λαὸν διὰ τῶν
talia opera: qm̄ oportet iuſtum eſſe
τοιούτων ἔργων, ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶναι
humanum. & bone ſpei feciſti
φιλάνθρωπον. καὶ εὐέλπιδας ἐποίησας
filios tuos: qm̄ das in peccatis
τοὺς υἱούς σου, ὅτι δίδως ἐπὶ ἁμαρτή-
pniam. ſi .n. inimicos ſeruorū
μασι μετάνοιαν. εἰ γὰρ ἐχθροὺς παίδων
tuoꝝ & debitos morti cum tan-
σου καὶ ὀφειλομένους θανάτῳ μετὰ τοσ-
ta cruciaſti attentione: dans tem-
αύτης ἐτιμωρήσω προσοχῆς, δοὺς χρό-
pus & modū per q̄ mutarentur a
νον καὶ τρόπον δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς
malitia: cum quāta diligentia iudicaſti
κακίας, μετὰ πόσης ἀκριβείας ἔκρινας
filios tuos: quoꝝ parentibus iuramēta &
τοὺς υἱούς σου, ὧν τοῖς πατράσιν ὅρκους καὶ
cōuētiōes dediſti bonaꝝ pmiſſionū.
συνθήκας ἔδωκας ἀγαθῶν ὑποσχέσεων.
nos ergo inſtruens: inimicos nros
ἡμᾶς οὖν παιδεύων, τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν
in multitudine flagellas: vt tuā bo-
ἐν μυριότητι μαστιγοῖς, ἵνα σου τὴν ἀγα-
nitatē curemus iudicantes: iudicati
θότητα μεριμνῶμεν κρίνοντες, κρινόμενοι
āt ſperemus miam. vnde & eos q in
δὲ προσδοκῶμεν ἔλεος. ὅθεν καὶ τοὺς ἐν
ſtultitia vite vixerunt iniuſte: per
ἀφροσύνῃ ζωῆς βιώσαντας ἀδίκως, διὰ
pprias cruciaſti abominatiōes.
τῶν ἰδίων ἐβασάνισας βδελυγμάτων.
& .n. erroris vijs longius
καὶ γὰρ τῶν πλάνης ὁδῶν μακρότερον
errauerūt: deos eſtimantes que
ἐπλανήθησαν, θεοὺς ὑπολαμβάνοντες τὰ
& in aīalibus inimicoꝝ vilia: īfantiū
καὶ ἐν ζώοις τῶν ἐχθρῶν ἄτιμα, νηπίων
more ſtultoꝝ decepti. ppter hoc
δίκην ἀφρόνων ψευσθέντες. διὰ τοῦτο
tanq̄ pueris ſine rōne iudiciū in lu-
ὡς παισὶν ἀλογίστοις τὴν κρίσιν εἰς ἐμ-
dibrium miſiſti. illi autē ludibrijs icre
παιγμὸν ἔπεμψας. οἱ δὲ παιγνίοις ἐπι-
pationis nō correcti: dignū dei iu-
τιμήσεως μὴ νουθετηθέντες, ἀξίαν θεοῦ κρί-
dicii experientur. in qbus .n. ipſi patiē
σιν πειράσουσιν. ἐφ' οἷς γὰρ αὐτοὶ πά-
tes indignabant: in his quos pu
σχοντες ἠγανάκτουν, ἐπὶ τούτοις οὓς ἐ-
tabāt deos: in ipſis puniti vidē-
δόκουν θεούς, ἐν αὐτοῖς κολαζόμενοι ἰδόν-
tes quē olim negabant noſſe: deū agno
τες ὃν πάλαι ἠρνοῦντο εἰδέναι, θεὸν ἐπέ-
uerunt verum. ppterea & finis cōdē
γνωσαν ἀληθῆ. διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς κα-
nationis in illos ſupuenit.
ταδίκης ἐπ' αὐτοὺς ἐπῆλθε. Ca.13.

Vani quidem omnes hoies
Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι
natura: qb' adeſt dei ignorātia: de
φύσει, οἷς παρῆν θεοῦ ἀγνωσία, καὶ ἐκ
his q̄ videtur bona: nō potuerūt itelli-
τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν, οὐκ ἴσχυσαν εἰδέ-
gere eū q eſt: neqꝫ opibus attenden-
ναι τὸν ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσέχον-

cum magna reuerentia diſponis nos. Subeſt eni tibi cū volueris poſſe. Docuiſti.n. populū tuū p talia opera: qm̄ oportet iuſtū eſſe et humanum. & bone ſpei feciſti filios tuos: qm̄ iudicans das locū in peccatis pnie. Si.n. inimicos ſeruorū tuoꝝ & debitos morti cū tanta cruciaſti attentione & liberaſti: dās tēpus & locū p q̄ poſſent mutari a malitia: cū q̄nta diligētia iudicaſti filios tuos: quoꝝ parentibus iuramēta & conuētiones dediſti bonarū pmiſſionū. Cū ergo das nobis diſciplinam: inimicos nros multipliciter flagellas: vt bonitatē tuā cogitem' iudicantes: & cū de bonis iudicatur: ſperem' miaꝫ tuā. Vnde & illis q in vita ſua inſēſate & iniuſte vixerūt: p hec q̄ coluerūt dediſti ſūma tormēta. Etenī ī erroris via diutius errauerūt: deos eſtimātes hec q̄ in aīabus ſunt ſupuacua: infantiū inſenſatorū more viuētes. Propter hoc tanq̄ pueris inſenſatis iudiciū in deriſum dediſti. Qui aūt ludibrijs & increpationibus nō ſūt correcti: dignū dei iudiciū experti ſunt. In his.n. q̄ patiebātur moleſte ferebāt: in qbus impatientes indignabantur. Per hec quos putabant deos in ipſis cum exterminarentur videntes illum quē olim negabant ſe noſſe: verū deū agnouerunt. Propter quod & finis condemnationis eorum veniet ſuper illos.

Capitulum.13.

Vani ſunt autē omnes homines in quibus non ſubeſt ſcientia dei: & de his que non videntur bona non potuerunt intelligere eū qui eſt: neqꝫ operibus attendentes agnouerunt qs eſſet artifex: ſed aut ignem aut ſpiritū aut citatū aerē: aut gyrum ſtellarum aut nimiam aquā: aut ſolem & lunam rectores orbis terrarum deos putauerūt. Quorum & ſi ſpecie delectati deos putauerunt: ſciant quanto his dominator eorum ſpecioſior eſt. Speciei enim generator hec omnia cōſtituit. aut ſi virtutem & opera eorum mirati ſunt: intelligant ab illis: quoniam q hec fecit fortior eſt illis. A magnitudīe eī ſpēi & creature cōgnoſcibilit' poterit creator horū videri. Sed tñ adhuc in his minor ē q̄rela. Et hi.n. fortaſſe errant deum q̄rentes & volētes inuenire. Etei cū in opibus illius cōuerſetur: iq̄rūt & pſuaſū hñt: qm̄ bona ſūt q̄ videtur. Iteꝝ āt nec his debet ignoſci. Si.n. tñ potuiſſent ſcire vt poſſent eſtimare ſclm: quō h' dñm nō facilius inuenerūt? Infelices āt ſūt & int' mortuos ſpes illoꝝ eſt: q appellauerūt deos opa manuū hoīm: aurū & argētū: artis iuētione & ſilitudīes aīaliū: aut lapidē inutilē opus man' antiq̄. Aut ſi qs artifex faber de ſilua lignū rectū ſecuerit: & hui' docte eradat oēꝫ corticē: & arte ſua vſus diligent' fabricet vas ī utile in cōuerſatione vite: reliq̄s āt ei' opis ad p̄parationē eſce abutatur: & reliquū horū quod ad nullos vſus facit: lignū curuū & verticib' plenū ſculpat

tes agnouerūt artificem: ſꝫ aut
τες ἐπέγνωσαν τὸν τεχνίτην, ἀλλ' ἢ
ignē: aut ſpm: aut celerem aerē: aut gyrū
πῦρ, ἢ πνεῦμα, ἢ ταχινὸν ἀέρα, ἢ κύκλον
ſtellaꝝ: aut violentā aquā: aut lūinaria ce
ἄστρων, ἢ βίαιον ὕδωρ, ἢ φωστῆρας οὐρα-
li: rectores mūdi deos putauerūt.
νοῦ, πρυτάνεις κόσμου θεοὺς ἐνόμισαν.
quoꝝ ſi qdē ſpecie delectati: hec
ὧν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερπόμενοι, ταῦτα
deos putauerunt: ſciant quāto
θεοὺς ὑπελάμβανον, γνώτωσαν πόσῳ
his dñs eſt melior: naꝫ
τούτων ὁ δεσπότης ἐστὶ βελτίων, ὁ γὰρ
ſpeciei p̄cipu' gñator creauit hec.
τοῦ κάλλους γενεσιάρχης ἔκτισεν αὐτά.
ſi āt virtute & opatione mirati:
εἰ δὲ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ἐκπλαγέντες,
intelligant ab illis quanto q cōſtitu-
νοησάτωσαν ἀπ' αὐτῶν πόσῳ ὁ κατασ-
it ipa potentior eſt. ab .n.
κευάσας αὐτὰ δυνατώτερός ἐστιν. ἐκ γὰρ
magnitudie & ſpecie & creaturarū:
μεγέθους καὶ καλλονῆς καὶ κτισμάτων,
p analogiam gñator illoꝝ cōſpici-
ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖ-
tur. ſed tamē in his q̄rela eſt
ται. ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τούτοις μέμψις ἐστὶν
parua. & .n. illi forte errant
ὀλίγη. καὶ γὰρ αὐτοὶ τάχα πλανῶνται
deū querentes & volentes inuenire. i.n.
θεὸν ζητοῦντες καὶ θέλοντες εὑρεῖν. ἐν γὰρ
opibus illius conuerſantes ſcrutan-
τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι διερευνῶ-
tur: & pſuaſū hñt aſpectu: qm̄ bona
σι, καὶ πείθονται τῇ ὄψει, ὅτι καλὰ τὰ
q̄ videntur. iteꝝ āt neqꝫ illi venia
βλεπόμενα. πάλιν δὲ οὐδ' αὐτοὶ συγγνω-
digni. ſi .n. tantum potuerunt ſcire:
στοί. εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυσαν εἰδέναι,
vt poſſent eſtimare ſeculū:
ἵνα δύνωνται στοχάσασθαι τὸν αἰῶνα, τὸν
horum dñm quō citius nō iuenerūt:
τούτων δεσπότην πῶς τάχιον οὐχ εὗρον;
infelices āt & iter mortuos ſpes
ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς αἱ ἐλπίδες
eorum: q appellauerūt deos opa ma-
αὐτῶν, οἵτινες ἐκάλεσαν θεοὺς ἔργα χει-
nuū hoīm: aurū & argentū artis
ρῶν ἀνθρώπων, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τέχνης
meditationes & ſilitudines aīaliū: aut la
ἐμμελέτημα καὶ ἀπεικάσματα ζώων, ἢ λί-
pidē inutilē manus opus antiq̄. ſi āt
θον ἄχρηστον χειρὸς ἔργον ἀρχαίας. εἰ δὲ
& aliqs lignator faber rectā arborē
καί τις ὑλοτόμος τέκτων εὐκίνητον φυτὸν
cū ſecuerit: circūraſit docte omnem
ἐκπρίσας, περιέξεσεν εὐμαθῶς πάντα τὸν
corticē eius: & arte vſus decore
φλοιὸν αὐτοῦ, καὶ τεχνησάμενος εὐπρεπῶς
preparauit vtile vas in mi-
κατεσκεύασε χρήσιμον σκεῦος εἰς ὑπη-
niſteriū vite: at reliquias ope
ρεσίαν ζωῆς, τὰ δὲ ἀποβλήματα τῆς ἐρ-
ris in p̄parationē eſce expen
γασίας εἰς ἑτοιμασίαν τροφῆς ἀναλώ-
dēs ſatiatus eſt: qđ āt ex illis abijcitur
σας ἐνεπλήσθη, τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπόβλη-
ad nihil vtile lignū curuum: &
μα εἰς οὐδὲν εὔχρηστον ξύλον σκολιόν, καὶ
ramis natura plenū: accipiens ſculpſit in
ὄζοις συμπεφυκός, λαβὼν ἔγλυψεν ἐν

D

A

B
Eſai.
.44.b

C

diligentia ocij ſui: & expientia
ἐπιμελείᾳ ἀργίας αὐτοῦ, καὶ ἐμπειρίᾳ
intellectus figurauit illud: aſſimilauit
συνέσεως ἐτύπωσεν αὐτό, ἀπείκασεν
illud imagini hois: aut aīali cuipiā vili
αὐτὸ εἰκόνι ἀνθρώπου, ἢ ζώῳ τινὶ εὐτελεῖ
ſimilē fecit illud: deliniens rubrica &
ὡμοίωσεν αὐτό, καταχρίσας μίλτῳ καὶ
fuco rubricū faciēs colorē illi': & omnem
φύκει ἐρυθήνας χρόαν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν
maculā q̄ in eo pliniens: &
κηλῖδα τὴν ἐν αὐτῷ καταχρίσας, καὶ
cū fecerit ei ipſo dignā hitationē: ī pa
ποιήσας αὐτῷ αὐτοῦ ἄξιον οἴκημα, ἐν τοί-
riete poſuit illud confirmans fer
χῳ ἔθηκεν αὐτὸ ἀσφαλισάμενος σιδή-
ro: vt qdem nō decideret pruidit
ρῳ, ἵνα μὲν οὖν μὴ καταπέσῃ προενόη-
illi: ſciens q nō poteſt ſe
σεν αὐτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἀδυνατεῖ ἑαυτῷ
adiuuare. & .n. eſt imago & neceſſitatē
βοηθῆσαι. καὶ γάρ ἐστιν εἰκὼν καὶ χρείαν
hēt adiutorij. p āt poſſeſſionib' &
ἔχει βοηθείας. περὶ δὲ κτημάτων καὶ
nuptijs ſuis & filiorum orās:
γάμων αὐτοῦ καὶ τέκνων προσευχόμενος,
nō erubeſcit inaiatū alloqui.
οὐκ αἰσχύνεται τῷ ἀψύχῳ προσλαλῶν.
& pro qdē ſanitate īfirmū inuo
καὶ περὶ μὲν ὑγιείας τὸ ἀσθενὲς ἐπικα-
cat: p āt vita mortuū rogat: p
λεῖται, περὶ δὲ ζωῆς τὸ νεκρὸν ἀξιοῖ, περὶ
āt auxilio iexptiſſimo ſupplicat:
δὲ ἐπικουρίας τὸ ἀπειρότατον ἱκετεύει,
pro āt itinere: neqꝫ greſſu
περὶ δὲ ὁδοιπορίας, τὸ μηδὲ βάσει
vti potenti: pro āt acquiſitiōe
χρῆσθαι δυνάμενον, περὶ δὲ πορισμοῦ
& operatione & manuū euentu:
καὶ ἐργασίας καὶ χειρῶν ἐπιτυχίας,
ab ignauiſſimo manibus bonū euē
τὸ ἀδρανέστατον ταῖς χερσὶν εὐδράνειαν
tū petit.
αἰτεῖται. Ca.14.

Itē nauigādū q̄ſpiā iteꝝ paratur: &
Πλοῦν τις πάλιν στελλόμενος, καὶ
feros ptrāſiturus fluctus: ligno ſe
ἄγρια μέλλων διοδεύειν κύματα, τοῦ φέ-
rente ſe naue putridius lignū
ροντος αὐτὸν πλοίου σαθρότερον ξύλον
inuocat. illud qdē .n. cupiditas lucro
ἐπιβοᾶται. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὄρεξις πορι-
rum excogitauit: artifex āt ſapia fa-
σμῶν ἐπενόησε, τεχνῖτις δὲ σοφία κα-
bricauit. at tua pater gubernat
τεσκεύασεν. ἡ δὲ σή, πάτερ, διακυβερνᾷ
puidētia: qm̄ dediſti & in mari viam
πρόνοια, ὅτι ἔδωκας καὶ ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν
& in fluctibus ſemitā ſecurā: oñdens
καὶ ἐν κύμασι τρίβον ἀσφαλῆ, δεικνὺς
q' potes ex omni ſaluare: vt & ſi
ὅτι δύνασαι ἐκ παντὸς σῴζειν, ἵνα κἂν
ſine arte aliquis aſcēdat. vis āt nō ocio
ἄνευ τέχνης τις ἐπιβῇ. θέλεις δὲ μὴ ἀρ-
ſa eſſe ſapie tue opa. ppt
γὰ εἶναι τὰ τῆς σοφίας σου ἔργα. διὰ
hoc & minimo ligno credunt ho
τοῦτο καὶ ἐλαχίστῳ ξύλῳ πιστεύουσιν ἄν-
mines aīas: & q trāſierunt tēpeſtatē
θρωποι ψυχάς, καὶ διελθόντες κλύδωνα
rate liberati ſūt. & ī initio .n. cū pe
σχεδίᾳ διεσώθησαν. καὶ ἀρχῆς γὰρ ἀπολ-

D

A
Exo.
14.c.

B

C

diligēter p vacuitatē ſuā: & p ſciam ſuā artis figuret illud: & aſſimilet illud imagini hoīs: aut alicui ex aīalibus illud cōpet: pliniēs rubrica & rubicundū faciēs fuco colorē illi' & oēꝫ maculā q̄ in illo ē pliniēs: & faciat ei dignā hitationē & ī pariete ponēs illud: & cōfirmās ferro ne forte cadat pſpiciēs illi: ſciēs qm̄ nō pōt adiuuare ſe. Imago enī ē: & op' eſt illi adiutoriū. Et de ſubſtātia ſua & de filiis ſuis & de nuptiis votū faciēs inq̄rit. Nō erubeſcit loq cū illo q ſine aīa eſt: & p ſanitate qdē īfirmū depcatur: & p vita rogat mortuū & in adiutoriū inutilē inuocat: & p itinere petit ab eo q ābulare nō pōt: & de acq̄rendo & de opando: & de oīꝫ rerū euentu petit ab eō qui in omnibus eſt inutilis. Capitulum.14.

Iteꝝ alius nauigare cogitās & p feros fluct' iter facere: incipiens ligno portāte ſe: fragilius lignū inuocat. Illud.n. cupiditas acq̄rēdi excogitauit: & artifex ſapiā fabricauit ſua. Tua āt pr̄ puidentia ab initio cūcta gubernat: qm̄ dediſti ī mari viā: & īter fluct' ſemitā firmiſſimā oñdens: qm̄ potens es ex oībus ſanare: etiā ſi ſine rate aliqs adeat mare. Sed vt non eēt vacua ſapie tue opa: ppt' hoc etiā & exiguo ligno credunt hoīes aīas ſuas: & trāſeūtes mare p ratē liberati ſūt. Sed & ab initio cū perirent ſupbi gigantes: ſpes orbis traꝝ ad ratē cōfugiens: remiſit ſeclo ſemē natiuitatis q̄ manu tua erat gubernata. bñdictū ē.n. lignū p quod fit iuſtitia. Per manus āt quod fit idolū maledictū eſt & ipm: & qui fecit illud: quia ille qdem opatus eſt: illud autem quūꝫ eſſet fragile: deus cognominatus eſt. Siſr' āt odio ſunt deo ipius & ipietas eius. Et.n. quod factū eſt cum illo: q fecit tormēta patietur. Propter hoc & in idolis nationū non erit reſpectus: qm̄ creature dei ī odiū facte ſunt: & in tēptationē aīe hoīm & in muſcipulā pedib' inſipiētiū. Initiū enī fornicatiōis eſt exq̄ſitio idoloꝝ: & adinuentio illorūꝫ corruptio vite eſt. Neqꝫ.n. erāt ab initio: neqꝫ erūt in perpetuū. Supuacuitas .n. hoīm nec adinuenit in orbem terrarū. & ideo breuis illoꝝ finis eſt iuent'. Acerbo.n. luctu dolens pr̄ rapti cito ſibi filii: fecit imaginē. & illū q tūc q̄ſi hō mortu' fuerat: nūc tanq̄ deū colere cepit: & cōſtituit iter ſeruos ſuos ſacra & ſacrificia. Dei de interueniēte tpe: cōualeſcente antiqua cōſuetudine: hic error tāq̄ lex cuſtodit' eſt & tyrannorū ipio colebātur figmēta. & hos quos in palā hoīes honorare nō poterāt: ppter hoc q lōge eſſent: a longinquo figura eorū allata euidentē imaginē regis que honorare volebāt: fecerunt vt illū q aberat tā q̄ p̄ſitem colerēt ſua ſolicitudīe. Prouexit autē ad horū culturā: & hos qui ignorabant: artificis eximia diligētia. Ille.n. volens plus placere illi qui ſe

rirent ſuperbi gigantes: ſpes
λυμένων ὑπερηφάνων γιγάντων, ἡ ἐλπὶς
mūdi ad ratem confugiens:
τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας καταφυγοῦσα,
reliquit ſeculo ſemen natiuitatis tua
ἀπέλιπεν αἰῶνι σπέρμα γενέσεως τῇ σῇ
gubernata manu. bñdictū eſt .n. lignū
κυβερνηθεῖσα χειρί. εὐλόγηται γὰρ ξύλον
p quod fit iuſticia. at manu fac
δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη. τὸ δὲ χειροποί-
tū maledictum illud: & q fecit
ητον ἐπικατάρατον αὐτὸ καὶ ὁ ποιήσας
illud. q: hic qdem opat' ē: illō āt corruptibile
αὐτό. ὅτι ὁ μὲν εἰργάζετο, τὸ δὲ φθαρτὸν θε-
de' nomiatuꝫ eſt. ſiſr' odioſa deo &
ὸς ὠνομάσθη. ἐν ἴσῳ μισητὰ θεῷ καὶ ὁ
impius & impietas eius. etenim
ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ. καὶ γὰρ
qđ factū ē cū eo q fecit tormēta
τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθή-
patiet'. ppt' hoc & in idolis nationū
σεται. διὰ τοῦτο καὶ ἐν εἰδώλοις ἐθνῶν
viſitatio erit: qm̄ in creatura dei in
ἐπισκοπὴ ἔσται, ὅτι ἐν κτίσματι θεοῦ εἰς
abominationē facti ſunt & in ſcandalū
βδέλυγμα ἐγενήθησαν καὶ εἰς σκάνδαλα
aīabus hominū & in laqueū pedi
ψυχαῖς ἀνθρώπων καὶ εἰς παγίδα πο-
bus iſipientiū. initiū.n. fornicatōis excogitatio
σὶν ἀφρόνων. ἀρχὴ γὰρ πορνείας ἐπίνοια
idoloꝝ: inētio āt illoꝝ corruptio vite.
εἰδώλων, εὕρεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς.
neqꝫ .n. erāt ab initio neqꝫ in ppetu
οὔτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς οὔτε εἰς τὸν αἰῶ-
uꝫ erūt. vanaglia .n. hoīm ingreſſa
να ἔσται. κενοδοξίᾳ γὰρ ἀνθρώπων εἰσῆλ-
eſt in mundū: & ideo breuis
θεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο σύντομον
illorum finis excogitat' ē. itēpeſtiuo .n. lu-
αὐτῶν τὸ τέλος ἐπενοήθη. ἀώρῳ γὰρ πέν-
ctu vexatus pater cito rap
θει τρυχόμενος πατὴρ τοῦ ταχέως ἀφαι-
ti filij: imaginē faciens
ρεθέντος τέκνου, εἰκόνα ποιήσας τὸν
tunc mortuū hoiem: nūc vt deum colu-
τότε νεκρὸν ἄνθρωπον, νῦν ὡς θεὸν ἐτί-
it: & tradidit ſubditis
μησε, καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχειρίοις
myſteria & ſacrificia. deide ī tpe q̄ in
μυστήρια καὶ τελετάς. εἶτ' ἐν χρόνῳ κρα-
ualuerat ipia cōſuetudo tāq̄ lex cuſtodi-
τυνθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχ-
ta ē: & tyrānorum imperijs colebātur
θη, καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο
ſculpta. quos ī cōſpectu nō potentes
τὰ γλυπτά. οὓς ἐν ὄψει μὴ δυνάμενοι
hōrare hoies eo q longe hitarēt:
τιμᾶν ἄνθρωποι διὰ τὸ μακρὰν οἰκεῖν,
a longe cōſpectū figurantes
τὴν πόρρωθεν ὄψιν ἀνατυπωσάμενοι
manifeſtā imaginē honorati regis
ἐμφανῆ εἰκόνα τοῦ τιμωμένου βασιλέ-
fecerunt: vt abſēti tanq̄ preſen-
ως ἐποίησαν, ἵνα τὸν ἀπόντα ὡς παρόν-
ti aſſentarent p ſollicitudinē. ī exteſio
τα κολακεύωσι διὰ τῆς σπουδῆς. εἰς ἐπί-
nem āt cultus & ignorantes
τασιν δὲ θρησκείας καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας ἡ
artificis adhortata eſt ambitio.
τοῦ τεχνίτου προετρέψατο φιλοτιμία.
ille .n. forte dñanti volēs
ὁ μὲν γὰρ τάχα τῷ κρατοῦντι βουλόμενος

placere: elaborauit arte ſimitu
ἀρέσαι, ἐξεβιάσατο τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιό
dinē in melius. et multitudo attra
τητα ἐπὶ τὸ κάλλιον. τὸ δὲ πλῆθος ἐφελκό
cta per ſpeciem operis eũ
μενον διὰ τὸ εὔχαρι τῆς ἐργασίας τὸν
q̃ pauloante honoratus fuerat hõ: nũc nu
πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον, νῦν σέ
men eſtimauerũt. et hoc fuit
βασμα ἐλογίσαντο. καὶ τοῦτο ἐγένετο τῷ
vite in inſidias. qm̃ aut calamitati aut ty=
βίῳ εἰς ἔνεδρον. ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυ=
rãnidi ſeruientes hoies icõi
ραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι τὸ ἀκοι
cabile nomē lapidib⁹ et lignis ipoſue=
νώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθη
rũt. poſtea nõ ſuffecerat erraſſe circa
καν. εἶτ᾽ οὐκ ἤρκεσε τὸ πλανᾶσθαι περὶ
dei ſciẽtiã: ſed et in ma=
τὴν τοῦ θεοῦ γνῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν μεγά
gno viuẽtes inſcicie bello: tanta
λῳ ζῶντες ἀγνοίας πολέμῳ, τὰ τοσαῦ
mala pacem appellãt. aut.n.
τα κακὰ εἰρήνην προσαγορεύουσιν. ἢ γὰρ
filios occiſiua ſacrificia: aut occulta myſteria:
τεκνοφόνους τελετάς, ἢ κρύφια μυστήρια,
aut iſanas ex aliis legibus cõmeſſatiões
ἢ ἐμμανεῖς ἐξ ἄλλων θεσμῶν κώμους
agentes: neq; vitas neq; nuptias ãplius
ἄγοντες, οὔτε βίους οὔτε γάμους ἔτι κα
mũdas cuſtodiunt. alter aũt alterũ aut
θαροὺς φυλάσσουσιν. ἕτερος δὲ ἕτερον ἢ
iſidiãs occidit: aut adulterãs cõtriſtat. oĩa
λοχῶν ἀναιρεῖ, ἢ νοθεύων ὀδυνᾷ. πάντα
aũt mixte hẽt ſanguis et cedes: furtũ
δ᾽ ἐπίμιξ ἔχει αἷμα καὶ φόνος, κλοπὴ
et dolus: corruptio: ifidelitas: turbatio: p=
καὶ δόλος, φθορά, ἀπιστία, τάραχος, ἐπι
iuriũ: tumult⁹ bonorũ: [illegible] imẽoratio:
ορκία, θόρυβος ἀγαθῶν, [illegible] ἀμνηστία,
aiarũ iquinatio: natiuitatis imutatio: nup=
ψυχῶν μιασμός, γενέσεως ἐναλλαγή, γα
tiarũ iordinatio: moechia et ipudicitia. nam
μῶν ἀταξία, μοιχεία καὶ ἀσέλγεια. ἡ γὰρ
inolatorũ idolorũ cultura om
τῶν ἀνωνύμων εἰδώλων θρησκεία παν
nis initiũ mali et cauſa et finis
τὸς ἀρχὴ κακοῦ καὶ αἰτία καὶ πέρας
eſt. aut.n. dũ letantur inſaniunt: aut
ἐστίν. ἢ γὰρ εὐφραινόμενοι μεμήνασιν, ἢ
vaticinantur falſa: aut viuũt iniuſte:
προφητεύουσι ψευδῆ, ἢ ζῶσιν ἀδίκως,
aut peierant cito. inanimatis.n. cõ=
ἢ ἐπιορκοῦσι ταχέως. ἀψύχοις γὰρ πε
fidentes idolis male iurantes: le
ποιθότες εἰδώλοις κακῶς ὀμόσαντες, ἀδι
di nõ expectant. vtraq; aũt
κηθῆναι οὐ προσδέχονται. ἀμφότερα δὲ
eos cõplectentur iuſta. qm̃ ma=
αὐτοὺς μετελεύσεται τὰ δίκαια. ὅτι κα
le ſenſerũt de deo attendentes
κῶς ἐφρόνησαν περὶ θεοῦ προσέχοντες
idolis: et iniuſte iurauerũt in dolo
εἰδώλοις, καὶ ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ
contemnentes iuſticiam. nõ .n.
καταφρονήσαντες ὁσιότητος. οὐ γὰρ ἡ τῶν
iurantium virtus: ſed peccanti
ὀμνυομένων δύναμις, ἀλλ᾽ ἡ τῶν ἁμαρτα
um pena pambulat ſemp inlu=
νόντων δίκη ἐπεξέρχεται ἀεὶ τὴν τῶν ἀδί
ſtorũ trãſgreſſionẽ.
κων παράβασιν. Ca.15.

aſſumpſit elaborauit arte ſua vt ſiſitu
dinẽ in melius figuraret. multitudo aũt
hoĩm abducta p ſpẽm opis: eũ q ante
tps tãq; hõ honoratus fuerat: nũc de=
um eſtimauerũt. Et hec fuit vite hũa=
ne deceptio: qm̃ aut affectui aut regi
bus deſeruientes hoies: incoĩcabile no=
mẽ lapidibus & lignis ipoſuerunt. Et
ñ ſuffecerat erraſſe eos circa dei ſciaʒ
ſed & in magno viuẽtes inſciẽtie bel=
lo: tot & tã magna mala pacẽ appellãt.
Aut.n. filios ſuos ſacrificãtes: aut obſ
cura ſacrificia facientes: aut iſanie ple
nas vigilias hñtes: neq; vitã neq; nup
tias mũdas iã cuſtodiũt: ſed & ali⁹ aliũ
p inuidiã occidit: aut adulterãs cõtri=
ſtat. & oĩa cõmixta ſũt ſãguis. homici
diũ. furtũ & fictio. corruptio & ifideli
tas. turbatio & piuriũ. tumultus. bo=
norũ dei imemoratio. aĩarũiq; natio.
natiuitatis imutatio. nuptiarũ icõſtã=
tia. inordinatio mechie & ipudicicie:
Infandorũ.n. idolorũ cultura oĩs ma=
li cauſa eſt & initiũ & finis. Aut.n. dũ
letãtur inſaniũt: aut certe vaticinãtur
falſa: aut viuũt iniuſte: aut piurãt cito.
Dũ.n. cõfidũt in idolis q̃ ſunt ſine aĩa
male iurãtes noceri ſe nõ ſperãt. Vtra
q; ergo illis euenĩẽt digne: qm̃ male ſẽ
ſerũt de deo attẽdentes idolis: & iura=
uerũt iniuſte i idolo cõtẽnẽtes iuſticiã.
Nõ.n. iurãtiũ ẽ virtus: ſed peccãtiũ pe
na perambulat ſemper in iuſtorũ pre
uaricationem.

Capitulum.15.

Tu aũt deus nr̃ ſuauis & verus es:
patiẽs & i mĩa diſpoñes oĩa. Et ei
ſi peccauerimus tui ſumus: ſciẽtes ma
gnitudinẽ tuã. & ſi nõ peccauerimus:
ſcim⁹ qm̃ apd̃ te ſumus cõputati. Noſ
ſe.n. te cõſũmata iuſticia eſt: & ſcire iu
ſticitiã & virtutẽ tuã radix ẽ imortali=
tatis. Nõ.n. i errore iduxit nos hoĩm
male artis excogitatio: nec vmbra pic
ture: labor ſine fructu: effigies ſculpta
p varios colores. cuius aſpectus dat i=
ſenſato cõcupiſcentiã: & diligit mor=
tue imaginis effigiem ſine aĩa. Malorũ
amatores digni ſũt morte q ſpem hñt
in talibus: & q faciũt illos & q diligũt
et q colũt. Sed et figulus mollem terrã
pmens laborioſe fingit ad vſus nr̃os
vnũ quodq; vas. et de eodem luto fin
git q̃ mũda ſunt in vſum vaſa: et ſimi=
lit̃ q̃ his ſunt cõtraria. Horũ aũt vaſorũ
qs ſit vſus: iudex eſt figulus. Et cũ la=
bore vano deũ fingit de eodẽ luto: il=
le q pauloante de terra factus fuerat:
et poſt puſillũ reducit ſe vnde accept⁹
eſt: repetitus aĩe debitum quem habe
bat. Sed cura eſt illi nõ quia laboratu=
rus eſt: nec qm̃ breuis illi vita eſt: ſed
concertatur aurificibus et argẽtariis:
ſed et erarios imitatur: et gloriã pre=
fert: quoniam res ſupernacuas fingit.
Cinis eſt enim cor eius et terra ſuper
uacua ſpes illius & luto vilior vita eius:
quoniam ignorauit qui ſe finxit et q
inſpirauit illi animam que operatur:
et qui inſufflauit ei ſpiritum vitalem.

Tu aũt deus nr̃ vtilis et ve=
Σὺ δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν χρηστὸς καὶ ἀλη
rus: patiens et in mĩa diſpoñs
θής, μακρόθυμος καὶ ἐν ἐλέει διοικῶν τὰ
omnia. et .n. ſi peccauerim⁹: tui ſum⁹
πάντα. καὶ γὰρ ἐὰν ἁμάρτωμεν, σοί ἐσμεν
ſcientes tuã potẽtiã. non peccabi
εἰδότες σου τὸ κράτος. οὐχ ἁμαρτησό=
mus aũt: ſcientes qm̃ apd̃ te cõputati ſum⁹.
μεθα δέ, εἰδότες ὅτι σοὶ λελογίσμεθα.
nã ſcire te: cõſũmata iuſti
τὸ γὰρ ἐπίστασθαί σε, ὁλόκληρος δικαιο
cia: et noſſe tuã virtutẽ radix im D
σύνη, καὶ εἰδέναι σου τὸ κράτος ῥίζα ἀθα
mortalitatis. neq;.n. decepit nos ho=
νασίας. οὔτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς ἀν=
minũ male artis excogitatio: neq; ũbra
θρώπων κακότεχνος ἐπίνοια, οὔτε σκιὰ
picturarũ: labor ſine fructu: ſpecies maculata
γραφῶν, πόνος ἄκαρπος, εἶδος σπιλωθὲν
coloribus variis: quorũ aſpect⁹ inſi
χρώμασι διηλλαγμένοις, ὧν ὄψις ἄφρο
tis in cõcupiſcẽtiã venit: deſideratq; mortue
σιν εἰς ὄρεξιν ἔρχεται, ποθεῖ τε νεκρᾶς
imaginis formã ſine aĩa. malorũ amatores di
εἰκόνος εἶδος ἄπνουν. κακῶν ἐρασταὶ ἄξι
gniq; taliũ expectationũ: et facientes et
οί τε τοιούτων ἐλπίδων, καὶ οἱ δρῶντες καὶ
deſiderantes et colentes. et .n. fi
οἱ ποθοῦντες καὶ οἱ σεβόμενοι. καὶ γὰρ κε
gulus mollem terrã pmens laborioſe
ραμεὺς ἁπαλὴν γῆν θλίβων ἐπίμοχθον
fingit ad miniſteriũ nr̃m vnũquod
πλάσσει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν ἓν ἕκα=
q;: ſed de eodẽ luto finxit
στον, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἀνεπλά
et mundis operibus ſuiẽtia A
σατο τά τε τῶν καθαρῶν ἔργων δοῦλα
vaſa: et contraria omnia ſiir. bo=
σκεύη, τά τε ἐναντία πάντα ὁμοίως. τού
rũ aũt vtriuſq; q̃s cuiuſq; eſt vſus:
των δὲ ἑκατέρου τίς ἑκάστου ἐστὶν ἡ χρῆ
iudex figulus. et male laborãs
σις, κριτὴς ὁ πηλουργός. καὶ κακόμοχθος
deũ vanum ex eodem fingit lu=
θεὸν μάταιον ἐκ τοῦ αὐτοῦ πλάσσει πη
to: q paulo ante de terra genitus paulo
λοῦ, ὃς πρὸ μικροῦ ἐκ γῆς γεννηθεὶς μετ᾽
poſt abibit ex q̃ ſũptus ẽ:
ὀλίγον πορεύσεται ἐξ ἧς ἐλήφθη, τὸ τῆς G.1.a.
aĩe repetitus debitũ. ſed eſt ei B
ψυχῆς ἀπαιτηθεὶς χρέος. ἀλλ᾽ ἔστιν αὐτῷ
cura nõ q: laboraturus eſt: nec q:
φροντὶς οὐχ ὅτι μέλλει κάμνειν, οὐδ᾽ ὅτι Ro.9.
breuem vitã hẽt: ſed certat
βραχυτελῆ βίον ἔχει, ἀλλ᾽ ἀντερείδεται
q̃dẽ cũ aurificibus et argentariis: era=
μὲν χρυσουργοῖς καὶ ἀργυροχόοις, χαλκο
rios q; imitatur: et gl̃iam reputat
πλάστας τε μιμεῖται, καὶ δόξαν ἡγεῖται
qm̃ adulteria fingit. cinis cor
ὅτι κίβδηλα πλάσσει. σποδὸς ἡ καρδία
eius et terra vilior ſpes illo
αὐτοῦ καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἡ ἐλπὶς αὐ=
rũ: luto q; vilior vita eius.
τῶν, πηλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτοῦ.
qm̃ ignorauit q finxit ſe: et C
ὅτι ἠγνόησε τὸν πλάσαντα αὐτόν, καὶ
qui inſpirauit illi aĩam q opa
τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦ=
tur: q inſufflauit ſpm̃ vitalem.
σαν, καὶ ἐμφυσήσαντα πνεῦμα ζωτικόν.

ſed eſtimauerũt luſum eſſe
ἀλλ᾽ ἐλογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν
vitã nr̃am: et viuẽdi modũ cõuerſationẽ
ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν βίον πανηγυρι=
vite q̃ſtuoſam. oportere.n. dicũt vnde=
σμὸν ἐπικερδῆ. δεῖν γάρ φασιν ὅθεν
cũq; ẽt ex malo acq̃rere. hic enĩ
δὴ καὶ ἐκ κακοῦ πορίζειν. οὗτος γὰρ
Pſ. p̃ter oẽs nouit q; peccat:
.115. παρὰ πάντας οἶδεν ὅτι ἁμαρτάνει,
Pſ. materie terree fragilia vaſa et
314. ὕλης γεώδους εὔθραυστα σκεύη καὶ
D ſculptilia fabricans. omnes aũt iſipi
γλυπτὰ δημιουργῶν. πάντες δὲ ἀφρο
entiſſimi et infelices ſup aĩas in
νέστατοι καὶ τάλανες ὑπὲρ ψυχὰς νη
fantiũ: inimici ppl̃i tui impe=
πίων, οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ σου καταδυ
rantes illi. qm̃ oĩa idola
ναστεύοντες αὐτήν. ὅτι πάντα τὰ εἴδω
gẽtiũ eſtimauerũt deos: q̃b⁹ ne
λα τῶν ἐθνῶν ἐλογίσαντο θεούς, οἷς οὔ
q; oculorũ vſus ad viſionẽ: neq;
τε ὀμμάτων χρῆσις εἰς ὅρασιν, οὔτε
nares ad attractionẽ aeris: neq; aures
ῥῖνες εἰς συνολκὴν ἀέρος, οὔτε ὦτα
ad audiẽdũ: neq; digiti manuũ ad
A ἀκούειν, οὔτε δάκτυλοι χειρῶν εἰς
cõtrectationẽ: et pedes eorũ pigri
ψηλάφησιν, καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ
ad igreſſum. homo enĩ fecit
πρὸς ἐπίβασιν. ἄνθρωπος γὰρ ἐποίησεν
illos: et ſpiritum mutuatus
αὐτούς, καὶ τὸ πνεῦμα δεδανεισμένος
finxit eos. null⁹ enĩ illorũ ſimi=
ἔπλασεν αὐτούς. οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν ὅμοι
lẽ hõ virtute figere poterit deũ. mortal
ον ἄνθρωπος ἰσχύει πλάσαι θεόν. θνητὸς
aũt exñs mortuũ opatur manib⁹ iniquis.
δὲ ὢν νεκρὸν ἐργάζεται χερσὶν ἀνόμοις.
melior enĩ eſt culturis
Nu.11. κρείσσων γάρ ἐστιν τῶν σεβασμάτων
b. ſuis: quorũ ipe q̃dẽ vixit: illa aũt
αὐτοῦ, ὧν αὐτὸς μὲν ἔζησεν, ἐκεῖνα δὲ
nunq̃. et aĩalia aũt miſerrima
οὐδέποτε. καὶ τὰ ζῷα δὲ τὰ ἔχθιστα
B colunt. demẽtia enĩ cõparata
σέβονται. ἀνοίᾳ γὰρ συγκρινόμενα τῶν
Ex.8.f. aliis ſũt deteriora: neq; quãtũ deſidera
ἄλλων ἐστὶ χείρονα, οὐδ᾽ ὅσον ἐπιποθῆ
re q; in aĩaliũ cõſpectu bona ſunt.
σαι ὡς ἐν ζῴων ὄψει καλὰ τυγχάνει.
effugerunt aũt et dei laudem
ἐκπέφευγε δὲ καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ἔπαινον
et benedictionẽ eius.
καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ. Ca.16.

Propt hoc p ſimilia puniti ſunt
Διὰ τοῦτο δι᾽ ὁμοίων ἐκολάσθησαν
digne: et per multitudinẽ beſtiarũ cru=
ἀξίως, καὶ διὰ πλήθους κνωδάλων ἐβα
ciati ſunt. p quo tormento bñficio
σανίσθησαν. ἀνθ᾽ ἧς κολάσεως εὐεργε=
affeciſti ppl̃m tuũ: q̃b⁹ in cõcupiſcẽ
Nu.11.g τήσας τὸν λαόν σου, οἷς εἰς ἐπιθυμί
Ex.16.a tiã appetit⁹ nouũ guſtũ: eſcã p̃pa
αν ὀρέξεως ξένην γεῦσιν, τροφὴν ἡτοί
raſti ortygometrã. vt illi q̃dẽ
C μασας ὀρτυγομήτραν. ἵνα ἐκεῖνοι μὲν
Exo.9. cõcupiſcentes eſcam: ppter oſten=
b. ἐπιθυμοῦντες τροφῆς, διὰ τὴν δειχθεῖ
ſum immiſſorũ et neceſ
σαν τῶν ἐπαπεσταλμένων καὶ τὴν ἀναγ

Sed & eſtimauerũt luſũ eſſe vitam nr̃am:
& conuer ationem vite cõpoſitã ad lu=
crum: & oportere vndecũq; etiã ex ma
lo acquirere. Hic.n. ſcit ſe ſup oĩes de
linq̃re: q ex terre materia fragilia vaſa
& ſculptilia fingit. Oĩes.n. inſipiẽtes
& infelices ſupra modũ aĩe ſue ſuperbi
ſunt inimici populi tui: & iperantes illi.
Qm̃ oĩa idola nationũ deos eſtimaue=
rũt: quibus neq; oculorũ viſus eſt ad vi
dendũ: neq; nares ad pcipiendum ſpm̃:
neq; aures ad audiendũ: neq; digiti ma
nuũ ad tractandũ: ſed & pedes eorũ pi=
gri ad ãbulandũ. Homo eniʒ fecit illos:
& qui ſpm̃ mutuat⁹ ẽ: is finxit illos. Ne
mo enim ſibi ſimilem homo poterit de
um fingere. Cũ.n. ſit mortalis: mortuũ
fingit manibus iniq̃s. Melior .n. eſt ipe
his quos colit. quia ipe quidẽ vixit cum
eẽt mortalis: illi aũt nũq̃. Sed & aĩalia mi
ſerrima colũt. Inſenſata.n. comparata
his: illis ſunt deteriora. Sed nec aſpectu
aliquis ex his aĩalib⁹ bona põt cõſpice
re. Effugerunt autem dei laudem & be
nedictionem eius.

Capitulum.16.

Propter hec & his ſimilia paſſi ſunt
digne tormenta: & p multitudinem
beſtiarũ exterminati ſunt. Pro quibus
tormentis bñ diſpoſuiſti ppl̃m tuũ: qui
bus dediſti concupiſcentiã delectamen
ti ſui nouũ ſaporẽ eſcam parans eis or=
tygometrã: vt illi quidẽ concupiſcentes
eſcam ppter ea q̃ illis oñſa & miſſa ſũt:
etiã a neceſſaria concupiſcentia auerte
rentur. Hi aũt in breui inopes facti: no
uam guſtauerunt eſcã. Oportebat enĩ
illis ſine excuſatiõe quidẽ ſupuenire in
teritũ exercentib⁹ tyrãnidẽ. his aũt tm̃
oñdere queadmodũ inimici eorũ exter
minabãtur. Et.n. cũ illis ſupuenit ſeua
beſtiarũ ira: morſib⁹ puerſorũ colubro
rũ exterminabãtur. Sed nõ iperpetuũ
tua ira pmanſit: ſed ad correptioneʒ in
breui turbati ſunt: ſignũ hñtes ſalutis
ad cõmemorationẽ mandati legis tue.
Qui.n. cõuerſus eſt: nõ p hoc qd̃ vide=
bat ſanabatur: ſed p te oĩum ſaluatorẽ.
In hoc aũt oñdiſti iĩmicis tuis: qa tu es
qui liberas ab oĩ malo. Illos.n. locuſta=
rũ & muſcarum occiderunt morſus: &
non eſt inuenta ſanitas anime illorũ: qa
digni erãt ab huiuſmodi exterminari.
Filios aũt tuos nec draconũ nec venẽa
torũ vicerũt dentes. Mĩa.n. tua aduenĩ=
ens ſanabat illos. In memoria.n. ſermo
nũ tuorũ exterminabãt: & velocit̃ ſanabã
tur: ne in altam incidentes obliuionem
non poſſent tuo vti adiutorio. Et enim
neq; herba neq; malagma ſanauit eos:
ſed tuus domine ſermo qui ſanat om=
nia. Tu es dñe qui vite & mortis habes
poteſtatem: & deducis vſq; ad portas
mortis: & reducis. Homo autem occi=
dit quidem per malitiam aĩam ſuam: &
cum exierit ſpiritus nõ reuertetur: nec
reuocabit animã que recepta eſt: ſed tu
am manũ effugere impoſſibile eſt. Ne
gantes.n. poſſe te ipii: p fortitudinẽ bra
chii tui flagellati ſũt: nouis aquis & grã
dinibus & pluuiis perſecutionem paſſi

ſariũ appetitũ: auerterentur: hi aũt in bre
καίαν ὄρεξιν, ἀποστρέφωνται, οὗτοι δὲ ἐπ᾽ ὀλί
ui inopes facti et nouũ participent
γον ἐνδεεῖς γενόμενοι καὶ ξένης μετάσχωσι
guſtuʒ. oportebat.n. illis q̃deʒ iexcuſabi=
γεύσεως. ἔδει γὰρ ἐκείνοις μὲν ἀπαραίτη
lẽ iopiã ſupuenire exercẽtib⁹ tyrãnidẽ: his aũt
τον ἔνδειαν ἐπελθεῖν τυραννοῦσι, τούτοις δὲ
ſolũ oſtendi queadmodũ inimici illorũ crucia
μόνον δειχθῆναι πῶς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐβασα
bãt. et enĩ cũ illis ſeua ſupuenit beſtia
νίζοντο. καὶ γὰρ ὅτε αὐτοῖς δεινὸς ἐπῆλθε θηρί
rũ ira morſibus q; puerſorũ corrũpebant
ων θυμός, δήγμασί τε σκολιῶν διεφθείροντο
colubrorũ: nõ vſq; in finẽ pmanſit ira tua.
ὄφεων, οὐ μέχρι τέλους ἔμεινεν ἡ ὀργή σου.
in hortationẽ aũt ad breue turbati ſunt:
εἰς νουθεσίαν δὲ πρὸς ὀλίγον ἐταράχθησαν,
ſignum hñtes ſalutis: ad cõmẽoratio
σύμβουλον ἔχοντες σωτηρίας, εἰς ἀνάμνη
nẽ mandati legis tue. nã q̃ cõuerſ⁹ eſt nõ,
σιν ἐντολῆς νόμου σου. ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ
p id qd̃ videbatur ſaluabatur: ſed p te
διὰ τὸ θεωρούμενον ἐσώζετο, ἀλλὰ διὰ σὲ
omniũ ſaluatorẽ. et in hoc aũt pſua=
τὸν πάντων σωτῆρα. καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἔπει
ſiſti inimicis nr̃is: q; tu es q liberas
σας τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ὅτι σὺ εἶ ὁ ῥυόμενος
ab omni malo. quos enĩ locuſtarũ et
ἐκ παντὸς κακοῦ. οὓς μὲν γὰρ ἀκρίδων καὶ
muſcarũ occiderũt morſ⁹: et nõ inuẽ
μυιῶν ἀπέκτεινε δήγματα, καὶ οὐχ εὑρέ=
ta ẽ ſanitas aĩe illorũ. q: digni erãt ab
θη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν. ὅτι ἄξιοι ἦσαν ὑπὸ
huiuſmõi cruciari. at filios tuos neq;
τοιούτων κολασθῆναι. τοὺς δὲ υἱούς σου οὐδὲ
venenatorũ draconũ vicerũt dentes.
ἰοβόλων δρακόντων ἐνίκησαν ὀδόντες. τὸ
mĩa enĩ tua venit i auxiliũ et ſanauit il=
ἔλεος γάρ σου ἀντιπαρῆλθε καὶ ἰάσατο αὐ
los. in enĩ memoriã ſmonũ tuorũ iſe
τούς. εἰς γὰρ ὑπόμνησιν τῶν λογίων σου ἐνε
rebantur: et velocit̃ ſaluabantur. vt nõ in
κεντρίζοντο, καὶ ὀξέως διεσῴζοντο. ἵνα μὴ εἰς
altam incidentes obliuiõeʒ: imobiles
βαθεῖαν ἐμπεσόντες λήθην, ἀπερίσπαστοι
fierent tui beneficii. et enĩ neq;
γένωνται τῆς σῆς εὐεργεσίας. καὶ γὰρ οὔτε
herba neq; malagma ſanauit e=
βοτάνη οὔτε μάλαγμα ἐθεράπευσεν αὐ
os: ſed tuus dñe ſermo oĩa ſa
τούς, ἀλλ᾽ ὁ σός κύριε λόγος ὁ πάντα ἰώμε
nãs. tu enĩ vite et mortis ptãtem hẽs:
νος. σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐξουσίαν ἔχεις,
et deducis ad portas iferni et redu
καὶ κατάγεις εἰς πύλας ᾅδου καὶ ἀνά=
cis. homo aũt occidit q̃dem ma
γεις. ἄνθρωπος δὲ ἀποκτείνει μὲν τῇ κα
litia ſua: cũ exierit aũt ſpũs nõ reuer
κίᾳ αὐτοῦ, ἐξελθὸν δὲ πνεῦμα οὐκ ἀνα=
tetur: nec reſoluit aĩam aſſum
στρέφει, οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν παρα=
ptam. at tuã manũ effugere
ληφθεῖσαν. τὴν δὲ σὴν χεῖρα φυγεῖν
ipoſſibile eſt. negantes enĩ te noſſe
ἀδύνατόν ἐστιν. ἀρνούμενοι γάρ σε εἰδέναι
impii: in fortitudĩe brachii tui flagellati
ἀσεβεῖς, ἐν ἰσχύϊ βραχίονός σου ἐμαστιγώθη
ſunt: nouis pluuiis et grãdinibus et
σαν, ξένοις ὑετοῖς καὶ χαλάζαις καὶ
hymbrib⁹ pſecutiões paſſi iexcuſabilit
ὄμβροις διωκόμενοι ἀπαραιτήτως οοοο
B.

ꝛ igne conſumpti. nā
καὶ πυρὶ καταναλισκόμενοι. τὸ γὰρ
res mirabiliſſima in omnia extin=
παραδοξότατον ἐν τῷ πάντα σβεν
guēti aqua plus operabatur ignis:
νύντι ὕδατι πλεῖον ἐνήργει τὸ πῦρ,
vindex .n. mūdus eſt iuſtoꝝ.
ὑπέρμαχος γὰρ ὁ κόσμος ἐστὶ δικαίων.
aliqñ qdē .n. māſuetabaſ flāma: vt nō
ποτὲ μὲν γὰρ ἡμεροῦτο φλόξ, ἵνα μὴ
cōbureret ad impios miſſa
καταφλέξῃ τὰ ἐπ᾽ ἀσεβεῖς ἀπεσταλ
aīalia: ſed ipſi videntes ſci=
μένα ζῶα, ἀλλ᾽ αὐτοὶ βλέποντες ἴδω
ant: qm̄ iudicio dei pſecutiōez patiūſ. ali
σιν, ὅτι κρίσει θεοῦ ἐλαύνονται. πο
qñ āt ꝛ inter aquam ſup
τὲ δὲ καὶ μεταξὺ ὕδατος ὑπὲρ τὴν
ignis virtutē ardet: vt inique
πυρὸς δύναμιν φλέγει, ἵνα ἀδίκου
ſre genimina corrumperet. p qbus ange
γῆς γεννήματα διαφθείρῃ. ἀνθ᾽ ὧν ἀγγέ
loꝝ eſca cibaſti ppl'm tuū:
λων τροφὴν ἐψώμισας τὸν λαόν σου,
ꝛ paratū panē a celo miſi=
καὶ ἕτοιμον ἄρτον ἀπ᾽ οὐρανοῦ ἔπεμ=
ſti illis ſine labore: ad omnem
ψας αὐτοῖς ἀκοπιάτως, πρὸς πᾶσαν
voluptatē valētē ꝛ ad omnem cō
ἡδονὴν ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἁρ
gruū guſtum. ꝛ .n. hypoſtaſis
μόνιον γεῦσιν. ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασίς
tua tuā in filios oſtendebat dul
σου τὴν σὴν πρὸς τέκνα ἐνεφάνιζε γλυ
cedinē. at oblati deſi=
κύτητα. τῇ δὲ τοῦ προσφερομένου ἐπι
derio ſubſeruiens ad qđ qſqꝫ volebat
θυμίᾳ ὑπηρετῶν πρὸς ὅ τις ἐβούλετο
conuertebaſ. nix āt ꝛ glacies
μετεκιρνᾶτο. χιὼν δὲ καὶ κρύσταλλος
ſuſtinebāt ignē ꝛ nō tabeſcebāt: vt
ὑπέμεινε πῦρ καὶ οὐκ ἐτήκετο, ἵνα
ſcirent: qm̄ inimicoꝝ fructus
γνῶσιν, ὅτι τοὺς τῶν ἐχθρῶν καρποὺς
corrupit ignis ardens in grā
κατέφθειρε πῦρ φλεγόμενον ἐν τῇ χα
dine: ꝛ in pluuijs coruſcans.
λάζῃ, καὶ ἐν τοῖς ὑετοῖς διαστράπτον.
hoc āt iteꝝ vt nutrirenſ iuſti:
τοῦτο δὲ πάλιν ἵνα τραφῶσι δίκαι
ꝛ pprie oblitus eſt virtu
οι, καὶ τῆς ἰδίας ἐπιλέλησται δυνάμε
tis. nā creatura tibi q̄ feciſti
ως. ἡ γὰρ κτίσις σοὶ τῷ ποιήσαντι
omnia deſeruiens: intenditur
τὰ πάντα ὑπηρετοῦσα, ἐπιτείνεται
in tormentū cōtra iniuſtos: ꝛ remit
εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων, καὶ ἀνί
tiſ in beneficiū: p his q̄ in te
εται εἰς εὐεργεσίαν, ὑπὲρ τῶν ἐπὶ σοὶ
confidunt. ppter hoc ꝛ tunc in
πεποιθότων. διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς
omnia transformata oīa nutri
πάντα μεταλλευομένη τῇ παντοτρό
enti tuo dono deſuit: ad
φῳ σου δωρεᾷ ὑπηρέτει, πρὸς τὴν τῶν
egentium voluntatē: vt diſcant filij
δεομένων θέλησιν, ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοί
tui: quos dilexiſti dn̄e: qm̄ nō
σου, οὓς ἠγάπησας κύριε, ὅτι οὐχ
natiuitates fructuū paſcunt ho
αἱ γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἄν

& per ignē conſummati. Quod enim mi
rabile erat: in aqua q̄ omnia extiguit: plꝰ
ignis valebat. Vindex eſt enim orbis iu=
ſtoꝝ. Quodam enim tempore manſue=
tabatur ignis: ne cōburerentur q̄ ad impi
os miſſa erant aīalia. ſed vt ip̄i videntes
ſcirent: qm̄ dei iudicio patiūtur perſecu=
tionem. Et quodam tempore in aqua ſu=
pra virtutem ignis exardeſcebat vndiqꝫ:
vt iniquā terre nationem exterminaret.
Pro quibus angelorū eſca nutriuiſti po=
pulum tuum: & paratū panem de celo p̄=
ſtitiſti illis ſine labore: om̄e delectamen=
tum in ſe habentem: & omnis ſaporis ſua
uitatē. Subſtantiam enim tuā & dulcedi=
nem tuam quam in filios habes oſtende
bas: & deſeruiens vniuſcuiuſqꝫ voluntati.
Ad quod quiſqꝫ volebat: conuertebatur.
Nix autē & glacies ſuſtinebant uī ignis:
& nō tabeſcebant: vt ſcirent qm̄ fructus
inimicorū exterminabat ignis ardens in
grandine & pluuia coruſcans. Hoc aūt
iteꝝ vt nutrirentur iuſti: ignis etiam ſue
virtutis oblitus eſt. Creatura enim tibi fa
ctori deſeruiens: exardeſcit in tormentū
aduerſus iniuſtos: & lenior fit ad benefa=
ciendum p his qui in te confidunt. Propt
hoc et tunc omnia transfigurata: omniū
nutrici gratie tue deſeruiebant: ad volun
tatē eorum qui a te deſiderati ſunt. vt ſci
rent filii tui quos dilexiſti domine: quoni
am non natiuitatis fructus paſcunt ho=
mines: ſed ſermo tuus hos qui in te cre=
diderint conſeruat. Quod enim ab igne
non poterat exterminari: ſtatim ab exi=
guo radio ſolis calefactum tabeſcebat. vt
notum omnibus eſſet: quoniam oportet
preuenire ſolem ad benedictionem tuā:
& ad ortum lucis te adorare. Ingrati enī
ſpes tanqꝫ hibernalis glacies tabeſcet: &
diſperiet tanqꝫ aqua ſuperuacua.

Capitulum. 17.

Magna ſūt.n. iuditia tua domine: & in
enarrabilia verba tua. propter hoc ī
diſciplinate anime errauerunt. Dum enī
perſuaſum habent iniqui poſſe domina=
ri nationi ſancte: vinculis tenebrarum &
longe noctis compediti incluſi ſub tectis
fugitiui: perpetue prouidentie iacuerūt.
& dum putant ſe latere in obſcuris pec=
catis: tenebroſo obliuionis velamento di
ſperſi ſunt: pauentes horrēde & cum am
miratione nimia perturbati. Neqꝫ enim
que continebat illos ſpelunca ſine timore
cuſtodiebat: quoniam ſonitus deſcendēs
perturbabat illos: & perſōe triſtes illis ap
parentes: pauorem illis p̄ſtabāt. Et ignis
quidem nulla vis poterat illis lumen pre
bere: nec ſiderum limpide flamme illumi
nare poterant illam noctem horrendā.
Apparebat autem illis ſubitaneus ig=
nis timore plenus: & timore percuſſi
illius que non videbatur faciei: eſtimabāt
deteriora eſſe que videbantur. & magice
artis appoſiti erant deriſus & ſapientie
gloria correptio cum contumelia. Illi e=
nim qui promittebant timores & pertur
bationes expellere ſe ab anima languēte:

minem: ſed verbū tuū tibi
θρωπον, ἀλλὰ τὸ ῥῆμά σου τοὺς σοὶ
credentes conſeruat. nam ab ig=
πιστεύοντας διατηρεῖ. τὸ γὰρ ὑπὸ πυ
ne nō corruptū ſimpliciſ a bre
ρὸς μὴ φθειρόμενον ἁπλῶς ὑπὸ βρα
ui radio ſolis calefactum
χείας ἀκτῖνος ἡλίου θερμαινόμενον
tabeſcebat: vt notū eſſet: qm̄ opꝫ
ἐτήκετο, ὅπως γνωστὸν ᾖ, ὅτι δεῖ
p̄uenire ſolem in gr̄a tua:
φθάνειν τὸν ἥλιον ἐπ᾽ εὐχαριστίαν σου,
ꝛ ad ortum lucis occurre Exo.17 d
καὶ πρὸς ἀνατολὴν φωτὸς ἐντυγχά Jo.16.
re tibi. ingrati .n. ſpes tāqꝫ hye d.
νειν σοι. ἀχαρίστου γὰρ ἐλπὶς ὡς χει Ps. ū.
malis glacies tabeſcet: ꝛ ſu 77.
μέριος πάχνη τακήσεται, καὶ ῥυήσε
et tāqꝫ aqua inutilis.
ται ὡς ὕδωρ ἄχρηστον. Ca.17.
Magna enim tua iudicia
Μεγάλαι γάρ σου αἱ κρίσεις D
ꝛ inenarrabilia. ppt hoc indiſciplinate
καὶ δυσδιήγητοι. διὰ τοῦτο ἀπαίδευτοι
aīe errauerūt. opinantes
ψυχαὶ ἐπλανήθησαν: ὑπειληφότες
enī dn̄ari natiōi ſctē ini
γὰρ καταδυναστεύειν ἔθνος ἅγιον ἄνο=
qui: victi tenebraꝝ ꝛ longe cō
μοι, δέσμιοι σκότους καὶ μακρᾶς πε
pediti noctis incluſi te
δῆται νυκτὸς κατακλεισθέντες ὀρό=
ctis: fugitiui ppetue puidētie
φοις, φυγάδες τῆς αἰωνίου προνοίας
iacuerūt. latere enī putantes
ἔκειντο. λανθάνειν γὰρ νομίζοντες
occultis pctis: tenebro
ἐπικρυφαίοις ἁμαρτήμασιν, ἀφεγ=
ſo obliuionis velamento diſperſi
γεῖ λήθης παρακαλύμματι ἐσκορπί
ſunt: pauentes horrende ꝛ ſimula
σθησαν, θαμβούμενοι δεινῶς καὶ ἰνδάλ
chris pturbati. neqꝫ enī q̄ cō=
μασιν ἐκταρασσόμενοι. οὐδὲ γὰρ ὁ κα
tinebat illos ſpelūca intrepidos cu A
τέχων αὐτοὺς μυχὸς ἀφόβους διε=
ſtodiebat. ſonitus aūt perturbantes
φύλαττεν. ἦχοι δὲ καταράσσοντες Exo.
eos circunſtrepebant: ꝛ viſio 10.f.
αὐτοὺς περιεκόμπουν, καὶ φάσμα=
nes triſtibus meſte vultibus
τα ἀμειδήτοις κατηφῆ προσώποις
apparebāt. ꝛ ignis qdem nulla
ἐνεφανίζετο. καὶ πυρὸς μὲν οὐδεμία
vis poterat lucere: neqꝫ ſtellaꝝ
βία κατίσχυεν φωτίζειν, οὔτε ἄστρων
nitide flāme illuminare ſuſtine
ἔκλαμπροι φλόγες καταυγάζειν ὑπε
bant triſtem illam noctē. ap
μενον τὴν στυγνὴν ἐκείνην νύκτα. διε= B
parebat āt illis ſolum ſpontanea pyra
φαίνετο δ᾽ αὐτοῖς μόνον αὐτομάτη πυρὰ
timore plena. territi āt a
φόβου πλήρης. ἐκδειματούμενοι δὲ τῆς
nō viſa illa viſione: eſtimabāt
μὴ θεωρουμένης ἐκείνης ὄψεως, ἡγοῦντο
deteriora q̄ videbātur. magice āt appo
χείρω τὰ βλεπόμενα. μαγικῆς δὲ κατέ
ſita erāt ludibria artis: ꝛ in
κειτο ἐμπαίγματα τέχνης, καὶ τῆς ἐπὶ
pꝛudentia iactātie correptio cōtumelioſa.
φρονήσει ἀλαζονίας ἔλεγχος ἐφύβριστος.

C

D

A Exo 10.f

B Exo. Exo. Exo. f.

nã p̃mittentes timores ⁊ tur=
οἱ ἐπαγγελλόμενοι δείματα καὶ τα
bationes expellere ab aĩa languẽte:
ραχὰς ἀπελαύνειν ψυχῆς νοσούσης,
hi ridiculo timore lãgue
οὗτοι καταγέλαστον εὐλάβειαν ἐνό=
bant. ⁊ .n. ſi nihil eos turbu
σουν. καὶ γὰρ εἰ μηδὲν αὐτοὺς ταρα
C lentũ terrebat: beſtiarũ tranſitibus
χῶδες ἐφόβει, κνωδάλων παρόδοις
⁊ ſerpentiũ ſibilis commoti:
καὶ ἑρπετῶν συρισμοῖς ἐκσεσοβημέ
peribant treme[illegible]di: ⁊ nul=
νοι, διώλλυντο ἔντρομοι, καὶ τὸν μη=
la ex p̃te fugiendũ aerẽ aſpicere ne
δαμόθεν φευκτὸν ἀέρα προσιδεῖν ἀρ
gãtes. timida res.n. p̃p̃o malitia
νούμενοι. δειλὸν γὰρ ἰδίῳ πονηρία
teſte condemnata. ſẽp aũt p̃oc
μάρτυρι καταδικαζομένη. ἀεὶ δὲ προ
cupauit ſeua contenta
σείληφε τὰ χαλεπὰ συνεχομένη τῇ
cõſcientia. nihil eni eſt timor: ni
D συνειδήσει. οὐδὲν γάρ ἐστι φόβος, εἰ
ſi p̃ditio eorũ q̃ a cogitatione au=
μὴ προδοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ βοη
xilio℞. ab intro aũt exñs minor expe
θημάτων. ἔνδοθεν δὲ οὖσα ἥττων ἡ προσ
ctatio maiorẽ putat ignoran
δοκία πλείονα λογίζεται τὴν ἄγνοι=
tiam p̃bente tormentũ cau
αν τῆς παρεχούσης τὴν βάσανον αἰ
ſa. at ĩpotentẽ vere noctẽ
τίας. οἱ δὲ τὴν ἀδύνατον ὄντως νύκτα
⁊ ex ĩpotentis inferni ſpeluncis ſup̃ue
καὶ ἐξ ἀδυνάτου ᾅδου μυχῶν ἐπελ
nientẽ: eũdẽ ſomno dormientes:
θοῦσαν, τὸν αὐτὸν ὕπνον κοιμώμενοι,
aliq̃ñ q̃dẽ monſtris agitabant phantaſma
τὰ μὲν τέρασιν ἠλαύνοντο φαντασμά
tum: aliq̃ñ aũt anime diſſoluebant
των, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς παρελύοντο
traditione. ſubitaneꝰ .n. illis ⁊
προδοσίᾳ. αἰφνίδιος γὰρ αὐτοῖς καὶ
inſperatus timor ſup̃uenit. deinde
A ἀπροσδόκητος φόβος ἐπῆλθεν. εἶθ᾽ οὕ
Exo. ſic: quicũq3 igit̃ erat illic deci=
10.f. τως, ὃς δήποτ᾽ οὖν ἦν ἐκεῖ καταπί=
dens: cuſtodiebat̃ in inferratum car=
πτων, ἐφρουρεῖτο εἰς τὴν ἀσίδηρον εἱρ
cerẽ incluſus. ſiue .n. agricola
κτὴν κατακλεισθείς. εἴτε γὰρ γεωργὸς
erat q̃s aut paſtor: aut eo℞ q̃ in deſerto
ἦν τις ἢ ποιμήν, ἢ τῶν κατ᾽ ἐ[illegible]μίαν
operarius laborũ: p̃occupatus ine
B ἐργάτης μόχθων, προληφθεὶς τὴν δυ
Exo.1.c ſitabilem ſuſtinebat neceſſitatẽ. vna .n.
Ex.2.b. σάλυκτον ἔμενεν ἀνάγκην. μιᾷ γὰρ
Exo.14 catena tenebra℞ omnes ligati erãt. ſi=
f. ἁλύσει σκότους πάντες ἐδέθησαν. εἴ
ue ſpiritus ſibilans: aut circũ den
τε πνεῦμα συρίζον, ἢ περὶ ἀμφιλα
ſos ramos auium ſonitꝰ ſuauis:
φεῖς κλάδους ὀρνέων ἦχος εὐμελής,
aut cõcentꝰ aque euntis vi: aut
ἢ ῥυθμὸς ὕδατος πορευομένου βίᾳ, ἢ
ſonus validus p̃cipitatarũ petra
κτύπος ἀπηνὴς καταρριπτομένων πε
rũ: aut laſciuiẽtiũ aĩaliũ curſus inui=
τρῶν, ἢ σκιρτώντων ζώων δρόμος ἀθεώ
ſus: aut vlulantiũ feuarum beſtia
ρητος, ἢ ὠρυομένων ἀπηνεστάτων θηρί=

hi cum deriſu: pleni timore languebant. Nam & ſi nihil eos ex monſtris perturbabat: tranſitu animalium & ſerpentium ſibilatiõe commoti: tremebundi peribãt: & aerem quem nulla ratione quis effugere poſſet: negantes ſe videre. Frequenter enim preoccupant peſſima: redarguente conſcientia. Cum ſit enim timida nequitia: data ẽ ĩ omniũ cõdemnationem: Semper enim preſumit ſeua perturbata conſcientia. Nihil enim eſt timor niſi preſumptionis adiutorium: proditio cogitatiõis auxiliorũ. Et dum ab intro minor eſt expectatio: maiorem putat potentiã eius cauſa de qua tormentum preſtat. Illi autem qui in potentem venere noctem: & ab infimis & ab altiſſimis ſuperuenientem eundem ſomnũ dormientes: aliquã do monſtrorum exagitabantur timore: aliquãdo anime deficiebant traductiõe. Subitaneus enim illis & inſperatꝰ timor ſuperuenerat. Deinde ſi quiſq3 ex illis decidiſſet: cuſtodiebatur in carcere ſine ferro recluſus. Si enĩ3 ruſticus quis erat aut paſtor aut agri laborum operarius preoccupatus eſſet: ineffugibilem ſuſtinebat neceſſitatem. Vna enim catena tenebrarũ omnes erant colligati. Siue ſpiritus ſibilans: aut inter ſpiſſos arborum ramos auium ſonus ſuauis: aut vis aque decurrentis nimium: aut ſonus validus precipitarum petrarum: aut ludentium animalium curſus inuiſus: aut mugientium valida beſtiarum vox: aut reſonans de altiſſimis montibus echo: deficientes faciebat illos pre timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine: & non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis ſuperpoſita erat grauis imago tenebrarũ q̃ ſuperuẽtura illis erat. Ipſi ergo ſibi erant grauiores tenebre.

Capitulum.18.

Sanctis autem tuis maxima erat lux: & horum quidem vocem inimici audiebant: ſed figuram non videbãt. Et q̃a non & ipſi eadem paſſi erant magnificabãt te: & qui ante leſi erant: quia non ledebantur: gratias agebant tibi: & vt eſſet differentia te deum petebant. Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignote vie: & ſolem ſine leſura boni hoſpitii preſtitiſti. Digni quidem illi carere luce: & pati carcerem tenebrarũ: qui incluſos cuſtodiebant filios tuos: per quos incipiebat incorruptum legis lumen ſeculo dari. Cum cogitarent iuſtorum occidere infantes: & vno expoſito filio: ſed liberato in traductionem illorũ multitudinem filiorum abſtuliſti. & pariter illos perdidiſti in aqua valida. Illa enĩ nox ante cognita eſt a patribus noſtris: vt vere ſcientes quibus iuramentis crediderunt animequiores eſſent. Suſcepta eſt autem a populo tuo ſanitas quidem iuſtorum: iniuſtorum autem exterminatio. Sicut.n. leſiſti aduerſaros nr̃os: ſic &

rũ vox: aut repercuſſa de con
ων φωνή, ἢ ἀντανακλωμένη ἐκ κοι
cauitate mõtiũ echo: diſſoluebant illos
λότητος ὀρέων ἠχώ, παρέλυεν αὐτοὺς
deterrentia. totus .n. mundus ſplẽ[?]
ἐκφοβοῦντα. ὅλος γὰρ ὁ κόσμος λαμ
do illuminabatur lumine: ⁊ non
πρῷ κατελάμπετο φωτί, καὶ ἀνεμ
ĩpeditis cõtinebatur op̃ibus. ſolis aũt
ποδίστοις συνείχετο ἔργοις. μόνοις δὲ
illis ſuppoſita erat grauis nox: ima
ἐκείνοις ἐπετέτατο βαρεῖα νύξ, εἰ=
go q̃ debebãt eis ſucce
κὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοὺς διαδέχε
dere tenebra℞. ſibi aũt erant grauio
σθαι σκότους. ἑαυτοῖς δὲ ἦσαν βαρύ
res tenebris.
τεροι σκότους. Ca.18.
Sanctis tuis maxima erat
Τοῖς δὲ ὁσίοις σου μέγιστον ἦν
lux. quo℞ vocem q̃dẽ audientes: figu=
φῶς. ὧν φωνὴν μὲν ἀκούοντες, μορ=
ram aũt nõ videntes: q̃ñ q̃dẽ nõ et
φὴν δ᾽ οὐχ ὁρῶντες, ὅτι μὲν οὐ κἀ
ĩpi paſſi erant: btãm p̃dicabãt:
κεῖνοι ἐπεπόνθεισαν, ἐμακάριζον,
q̃ñ aũt nõ nocent aſi iniuria affecti:
ὅτι δὲ οὐ βλάπτουσι προηδικημένοι,
grãs agebant: ⁊ differendi gra=
ηὐχαρίστουν, καὶ τοῦ διενεχθῆναι χά=
tia orabant. p̃pt̃ q̃ ignis ardẽtis colũnã:
ριν ἐδέοντο. ἀνθ᾽ ὧν πυριφλεγῆ στῦλον,
ducẽ q̃dẽ ignoti itineris: ſo=
ὁδηγὸν μὲν ἀγνώστου ὁδοιπορίας, ἥλι=
lẽ aũt nõ ledentẽ honorifici hoſpicij
ον δὲ ἀβλαβῆ φιλοτίμου ξενιτείας
preſtitiſti. digni q̃dẽ .n. illi p̃ua
παρέσχες. ἄξιοι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι στερη
ri luce ⁊ cuſtodiri in tene
θῆναι φωτὸς καὶ φυλακισθῆναι ἐν σκό
bris: q̃ incluſos cuſtodiebant
τει, οἱ κατακλείστους φυλάξαντες
filios tuos: p̃ quos debebat ĩcor
τοὺς υἱούς σου, δι᾽ ὧν ἤμελλε τὸ ἄφ[illegible]
ruptũ legis lumẽ ſeculo da
θαρτον νόμου φῶς τῷ αἰῶνι δίδο=
ri. cogitantes aũt ĩpos
σθαι. βουλευσαμένους δ᾽ αὐτοὺς τὰ
iuſto℞ occidere infãtes: ⁊
τῶν ὁσίων ἀποκτεῖναι νήπια, καὶ
vno expoſito filio ⁊ liberato:
ἑνὸς ἐκτεθέντος τέκνου καὶ σωθέντος,
in correptiõe3 illo℞ abſtuliſti multitu
εἰς ἔλεγχον τὸ αὐτῶν, ἀφείλου πλῆ
dinẽ filio℞: ⁊ pariter perdidi
θος τέκνων, καὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπώλε=
ſti in aqua vehemẽti. illa
σας ἐν ὕδατι σφοδρῷ. ἐκείνη ἡ
nox p̃cognita ẽ a patribus nr̃is. vt
νὺξ προεγνώσθη πατράσιν ἡμῶν. ἵνα
ſecure ſcientes q̃bus crediderunt
ἀσφαλῶς εἰδότες οἷς ἐπίστευσαν
iuramẽtis: letarẽtur. ſuſcepta eſt aũt
ὅρκοις, ἐπευθυμήσωσι. προσεδέχθη δὲ
a p̃p̃lo tuo ſalus q̃dẽ iuſto=
ὑπὸ λαοῦ σου σωτηρία μὲν δικαί
rũ: inimico℞ aũt perditio. quõ .n. cru=
ων, ἐχθρῶν δὲ ἀπώλεια. ὡς γὰρ ἐτι
ciaſti aduerſarios: hoc
μώρησω τοὺς ὑπεναντίους, τοῦ
nos prouocans
τῳ ἡμᾶς προσκαλεσάμενος

magnificaſti.abſcōſe.n. ſacrificabāt iuſti pue
ἐδόξασας. κρυφῆ γὰρ ἐθυσίαζον ὅσιοι παῖ
ri bonoꝝ: ⁊ diuinitatis legē
δες ἀγαθῶν, καὶ τὸν τῆς θειότητος νόμον
in cōcordia diſpoſuerūt: ipoꝝ ſimiliter
ἐν ὁμονοίᾳ διέθεντο, τῶν αὐτῶν ὁμοίως
⁊ bonoꝝ ⁊ piculoꝝ pticipatu=
καὶ ἀγαθῶν καὶ κινδύνων μεταλήψε
ros iuſtos: patrū iā pcinē
σθαι τοὺς ἁγίους, πατέρων ἤδη προα=
tes laudes. reſonabat āt incōſo
ναμέλποντες αἴνους. ἀντήχει δὲ ἀσύμ
nans inimicoꝝ clamor: ⁊ miſrabilis fereba
φωνος ἐχθρῶν βοή, καὶ οἰκτρὰ διεφέρε
tur vox ploratoꝝ infantiū. ſimilī āt
το φωνὴ θρηνουμένων παίδων. ὁμοία δὲ
pena ſeruus ſimul cū dn̄o punitus:
δίκη δοῦλος ἅμα δεσπότῃ κολασθείς,
⁊ popularis cū rege eadem patiens.
καὶ δημότης βασιλεῖ τὰ αὐτὰ πάσχων.
pariter āut omēs in vno nomine
ὁμοθυμαδὸν δὲ πάντες ἐν ἑνὶ ὀνόματι
mortis mortuos hēbāt innumerabiles.
θανάτου νεκροὺς εἶχον ἀναριθμήτους.
neqꝫ .n. ad ſepeliendū viui erant
οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ θάψαι οἱ ζῶντες ἦσαν
ſufficiētes. qm̄ ad vnū momentū honora
ἱκανοί. ἐπεὶ πρὸς μίαν ῥοπὴν ἡ ἐντιμο
bilior gnātio illoꝝ corrupta ē. omnia
τέρα γένεσις αὐτῶν διεφθάρη. πάντα
.n. nō credentes ppt̄ veneficia
γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ τὰς φαρμακείας
in pimogenitoꝝ interitu: cōfeſſi
ἐπὶ τῷ τῶν πρωτοτόκων ὀλέθρῳ, ὡμολό=
ſunt dei filiū pplm̄ eſſe. tacito .n.
γησαν θεοῦ υἱὸν λαὸν εἶναι. ἡσύχου γὰρ
ſilentio cōtinente omnia ⁊ no
σιγῆς περιεχούσης τὰ πάντα καὶ νυ
cte in ppria velocitate dimidiata: omni
κτὸς ἐν ἰδίῳ τάχει μεσαζούσης, ὁ παν
potens tuus ſmo a celis de
τοδύναμός σου λόγος ἀπ' οὐρανῶν ἐκ
thronis regalibus durus bella=
θρόνων βασιλείων ἀπότομος πολεμι=
tor in mediū pniciōſe pſiliuit
στὴς εἰς μέσον τῆς ὀλεθρίας ἥλατο
terre: gladiū acutū nō ſimulatū imperi
γῆς, ξίφος ὀξὺ τὴν ἀνυπόκριτον ἐπιτα
um tuū ferens. ⁊ ſtās repleuit om=
γήν σου φέρων. καὶ στὰς ἐπλήρωσε τὰ
nia morte: ⁊ celum qdē attin
πάντα θανάτου, καὶ οὐρανοῦ μὲν ἥπτε
gebat: deſcēderat āt in trā. tunc conti
το, βεβήκει δὲ ἐπὶ γῆς. τότε παρα=
nuo viſiones qdē ſomniorum grauiū
χρῆμα φαντασίαι μὲν ὀνείρων δεινῶν
turbauerunt illos: timores āt inſtite=
ἐξετάραξαν αὐτούς, φόβοι δὲ ἐπέστη=
runt inſperati. ⁊ alius alio pie=
σαν ἀδόκητοι. καὶ ἄλλος ἀλλαχῇ ῥι=
ct⁹ ſemimortu⁹: ppt̄ quā moriebat̄ cauſā
φεὶς ἡμίθνητος, δι' ἣν ἔθνησκεν αἰτίαν
oſtendebat. nā ſomnia q̄ turbauerunt
ἐνεφάνιζεν. οἱ γὰρ ὄνειροι θορυβήσαντες
eos hoc pſignabant: ne igno=
αὐτοὺς τοῦτο προεμήνυσαν, ἵνα μὴ ἀγνο
rātes cur male patiātur: peri
οῦντες δι' ὃ κακῶς πάσχουσιν, ἀπόλων
rēt. tetigit āt tandē ⁊ iuſtos tēptatio
ται. ἥψατο δέ ποτε καὶ δικαίων πεῖρα
mortis: ⁊ fractio in eremo facta eſt
θανάτου, καὶ θραῦσις ἐν ἐρήμῳ ἐγένετο

nos prouocans magnificaſti. Abſconſe enim ſacrificabāt iuſti pueri bonoruꝫ: & iuſticie legē in concordiā diſpoſuerūt: ſimilit̄ bona & mala pcepturos iuſtos: patri oīm decantantes laudes. Reſonabat āt icōuenīēs inimicoꝝ vox: & flebilis audiebatur planctus ploratoꝝ infantiū. Simili āt pena ſeru⁹ cū dn̄o afflict⁹ eſt: & popularis hō regi ſimilia paſſus. Similiter ergo om̄es vno nomine mortis mortuos hēbāt innumerabiles. Nec enī ad ſepeliendū viui ſufficiebant. qm̄ vno momēto q̄ erat pclarior natio illorū exterminata eſt. De oībus enī non credētes ppter bn̄ficia: tūc cū primum fuit exterminiū primogenitoꝝ: ſpopōderūt pplm̄ dei ſe eſſe. Cū.n. qetū ſilentiū cōtineret om̄ia: & nox in ſuo curſu mediū iter haberet: oīpotēs ſermo tu⁹ dn̄e exiliēs de celo a regalib⁹ ſedibus: durus debellator in mediā exterminii trā pſiliuit: gladi⁹ acut⁹ iſimĺatū iperiū tuū portās: & ſtās repleuit oīa morte: & vſqꝫ ad celū attīgebat ſtās in terra. Tūc cōtinuo viſus ſomnioꝝ maloꝝ turbauerūt illos: & timores ſupuenerūt iſperati. Et alius alibi piect⁹ ſemiuiu⁹: ppt̄ quā moriebatur cauſam demōſtrabat mortis. Viſiones.n. q̄ illos turbauerunt hec p̄monebāt: ne inſcii q̄re male patiebātur perirent. Tetigit aūt tūc & iuſtos temptatio mortis: & commotio in eremo facta eſt multitudinis: ſed non diu permanſit ira tua. Properans.n. homo ſine querela deprecari pro populis: proferens ſeruitutis ſue ſcutū orationem: & per incenſum deprecationē allegans: reſtitit ire & fineꝫ impoſuit neceſſitati: oſtendēs qm̄ tuus eſt famulus. Vicit autem turbas nō in virtute corporis: nec armatura potentie: ſed verbo illum qui ſe vexabat ſubiecit: iuramenta parentum & teſtamentum cōmemorans. Cū enim iam aceruatim cecidiſſent ſuper alterutrum mortui: interſtitit & amputauit impetū: & diuiſit illam que ad viuos ducebat viam. In veſte enim poderis quā habebat: totus erat orbis terrarum: & parentū magnalia in quattuor ordinibus lapidum erant ſculpta: & magnificentia tua in diademate capitis illius ſcripta erat. His autem ceſſit qui exterminabat: & hec extimuit. Erat.n. ſola temptatio ire ſufficiens.

Capitulum.19.

IMpiis autem vſqꝫ in nouiſſimuꝫ ſine miſericordia ira ſuperuenit. Preſciebat enim & futura illorum. quoniam cum ipſi permiſiſſent vt ſe educerēt & cū magna ſolicitudīe premiſiſſent illos: conſequebantur illos penitentie actus. Adhuc enim inter manus habētes luctum: & deplorantes ad monumenta mortuorum: aliam ſibi aſſumpſerunt cogitationē inſcientie: & quos rogātes proiecerāt: hos tāqꝫ fugitiuos perſequebātur. Ducebat enim illos ad

mititudinis. ſed non diu pmanſit
πλήθους. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ ἔμεινεν
ira. pperans .n. vir ſine q̄rela
ἡ ὀργή. σπεύσας γὰρ ἀνὴρ ἄμεμπτος
ppugnauit: ppriū miniſteriū
προεμάχησε, τὸ τῆς ἰδίας λειτουργί Ero.32.d.
arma: oſonē ⁊ incen
ας ὅπλον, προσευχὴν καὶ θυμιάμα=
ſi placationē ferens: reſtitit i=
τος ἐξιλασμὸν κομίσας, ἀντέστη τῷ θυ
re ⁊ finē impoſuit calamitati:
μῷ, καὶ πέρας ἐπέθηκε τῇ συμφορᾷ,
oſtēdens qm̄ tuus eſt famulus. vicit
δεικνὺς ὅτι σός ἐστι θεράπων. ἐνίκησε
āt deuaſtantem non robore cor= C
δὲ τὸν ὀλοθρεύοντα οὐκ ἰσχύϊ τοῦ σώ=
poris: non armoꝝ opatione: ſed ver=
ματος, οὐχ ὅπλων ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ λό
bo torquentē ſubiecit: iuramēta
γῳ τὸν κολάζοντα ὑπέταξεν, ὅρκους
patrum ⁊ teſtamēta cōmemorans.
πατέρων καὶ διαθήκας ὑπομνήσας.
aceruati .n. iam iacētibus ſup alt
σωρηδὸν γὰρ ἤδη πεπτωκότων ἐπ' ἀλ
utrum mortuis: inter ſtās āputa=
λήλων νεκρῶν, μεταξὺ στὰς ἀνέκοψε
uit iram: ⁊ diuiſit q̄ ad
τὴν ὀργήν, καὶ διέσχισε τὴν πρὸς τοὺς
viuos viam. in .n. talari tunica ve
ζῶντας ὁδόν. ἐπὶ γὰρ ποδήρους ἐνδύ
ſtimēti erat totus mūdus: ⁊ patrum D
ματος ἦν ὅλος ὁ κόσμος, καὶ πατέρων Nu. 19.6.
glorie in q̄ttuor ordinū lapidū ſculptura:
δόξαι ἐπὶ τετραστίχου λίθων γλυφῆς,
⁊ magnitudo tua in diademate
καὶ μεγαλωσύνη σου ἐπὶ διαδήματος
capitis illius. his ceſſit deſtru
κεφαλῆς αὐτοῦ. τούτοις εἶξεν ὁ ὀλο=
ens: hec āt timuit. erat.n. ſo=
θρεύων, ταῦτα δὲ ἐφοβήθη. ἦν γὰρ μό
la tēptatio ire ſufficiens.
νη ἡ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή.

Ca. 19.

At impiis vſqꝫ in finē
Τοῖς δὲ ἀσεβέσι μέχρι τέλους
immiſericors ira inſtitit. pſciebat .n.
ἀνελεήμων θυμὸς ἐπέστη. προῄδει γὰρ
illoꝝ ⁊ futura. qm̄ ipſi Ero.14.b.
αὐτῶν καὶ τὰ μέλλοντα. ὅτι αὐτοὶ
cum pmiſiſſent abire: ⁊ cū
ἐπιτρέψαντες τοῦ ἀπιέναι, καὶ με
diligētia pmiſiſſent illos:
τὰ σπουδῆς προπέμψαντες αὐτούς,
pſequētur pniam agentes. adhuc .n. in
διώξουσι μεταμεληθέντες. ἔτι γὰρ ἐν
manib⁹ hn̄tes: luctus: ⁊ deplo
χερσὶν ἔχοντες τὰ πένθη, καὶ προσ=
rantes ad monumēta mortuoꝝ: alterā
οδυρόμενοι τάφοις νεκρῶν, ἕτερον
euulſerunt cogitationē ſtulticie: ⁊
ἐπεσπάσαντο λογισμὸν ἀνοίας, καὶ
quos ſupplicātes pieceerunt: hos
οὓς ἱκετεύοντες ἐξέβαλον, τούτους
tāqꝫ fugitiuos pſeq̄bant̄. ducebat .n.
ὡς φυγάδας ἐδίωκον. εἷλκε γὰρ
illos digna ad hunc finem
αὐτοὺς ἡ ἀξία ἐπὶ τοῦτο τὸ πέρας
neceſſitas: ⁊ eoꝝ q̄ acciderant obli=
ἀνάγκη, καὶ τῶν συμβεβηκότων ἀμ
uionē iniecit: vt
νηστίαν ἐνέβαλεν, ἵνα τὴν

deficientē tormētis reple
λείπουσαν τοῖς βασάνοις προσαναπληρώ
rent punitionē: ꝛ quidem ppſus tuus mi=
σωσι κόλασιν, καὶ ὁ μὲν λαός σου πα
B rabile iter tranſiret: illi aūt
ράδοξον ὁδοιπορίαν περάσῃ, ἐκεῖνοι δὲ
nouā inuenirēt mortem. oīs .n. creatura
ξένον εὕρωσι θάνατον. ὅλη γὰρ ἡ κτίσις
in ꝓprio gīe rurſus ab initio refigurabā
ἐν ἰδίῳ γένει πάλιν ἄνωθεν ἀνετυποῦ
tur: deſeruiens ꝓprijs ꝓcep=
το, ὑπηρετοῦσα ταῖς ἰδίαις ἐπιτα=
tis. vt tui pueri cuſtodirentur
γαῖς, ἵνα οἱ σοὶ παῖδες φυλαχθῶσιν
illeſi: caſtra tuum
ἀβλαβεῖς, ἡ τὴν παρεμβολὴν σκιάζου
brās nubes: ex aūt anteexūte aqua
σα νεφέλη, ἐκ δὲ προϋφεστῶτος ὕδατος
ſicca ortus terra viſus eſt: ꝛ ex
ξηρᾶς ἀνάδυσις γῆς ἐθεωρήθη, καὶ ἐξ
C rubro mari via ſine ipedimēto:
ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδὸς ἀνεμπόδιστος,
ꝛ viride herbā ferēs campus de tēpeſtate vio
καὶ χλοηφόρον πεδίον ἐκ κλύδωνος βι
lenta. p quē oīs gens tranſierūt tua
αίου. δι᾽ οὗ πανεθνεὶ διῆλθον οἱ τῇ σῇ
ptegebant manu: videntes mira
σκεπαζόμενοι χειρί, θεωρήσαντες θαυ
bilia monſtra. tāq̄.n. equi paſti ſunt:
μαστὰ τέρατα. ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν,
ꝛ tanq̄ agni exultauerunt laudātes
D καὶ ὡς ἀμνοὶ διεσκίρτησαν αἰνοῦντές
te dñe liberantē eos. memores erāt
σε κύριε τὸν ῥυσάμενον αὐτούς. ἐμέμνηντο
.n. adhuc eoꝝ que in peregrinatiōe illorum:
γὰρ ἔτι τῶν ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτῶν,
Nu.16.c. quēadmodū p̄ q̄dē gñatiōe animaliū eduxit
πῶς ἀντὶ μὲν γενέσεως ζώων ἐξήγαγεν
terra muſcam: pro aūt aq̄tilibus eructa=
ἡ γῆ σκνῖπα, ἀντὶ δὲ ἐνύδρων ἐξηρεύ=
D uit fluuius multitudinē ranarū
ξατο ὁ ποταμὸς πλῆθος βατράχων.
in nouiſſimo aūt viderūt ꝛ gñationē nouā aui=
ἐφ᾽ ὑστέρῳ δὲ εἶδον καὶ γένεσιν νέαν ὀρνέ
um: cū cōcupiſcētia adducti poſtulaue=
Exo.c. ων, ὅτε ἐπιθυμίᾳ προαχθέντες ᾐτήσαν
rūt eſcas deliciaꝝ. in .n. cōſolatio
το ἐδέσματα τρυφῆς. εἰς γὰρ παρα=
nē aſcēdit eis de mare orty=
μυθίαν ἀνέβη αὐτοῖς ἐκ θαλάσσης ὀρτυ=
gometra. ꝛ ſupplicia pctō=
γομήτρα. καὶ αἱ τιμωρίαι τοῖς ἁμαρ
ribus ſuperuenerūt: nō ſine antefa
τωλοῖς ἐπῆλθον, οὐκ ἄνευ τῶν προγεγο
ctis argumētis vi fulminū.
νότων τεκμηρίων τῇ βίᾳ τῶν κεραυνῶν.
A iuſte .n. patiebātur ꝓprijs eorū
δικαίως γὰρ ἔπασχον ταῖς ἰδίαις αὐτῶν
nequitijs. ꝛ .n. grauiorem iñoſpi=
πονηρίαις. καὶ γὰρ χαλεπωτέραν μισο

hunc finem digna neceſſitas: & horum que acciderāt cōmemorationem amittebant: vt que deerant tormētis repleret punitio: & populus quidem tu⁹ mirabiliter tranſiret: illi autem nouam mortē inuenirēt. Oīs.n. creatura ad ſuū genus ab initio refigurabatur: deſ uiēns tuis p̄ceptis: vt pueri tui cuſtodirētur illeſi. Nam nubes caſtra coꝝ obūbrabat. & ex aqua q̄ ante erat: terra arida apparuit: & in mari rubro via ſine īpedimento: & cāpus germināns de pfūdo nimio: p quē ois natio tranſiuit: q̄ tegebatur tua manu: vidētes tua mirabilia & mōſtra. Tāq̄.n. eq depauerūt eſcā & tanq̄ agni exultauerūt magnificātes te dñe q liberaſti illos. Mēores.n. erāt adhuc corū q̄ in incolatu illoꝝ facta fuerāt. quēadmodū p natiōe aīaliū eduxit terra muſcas: & p piſcibus eructauit fluuius multitudinē ranaꝝ. Nouiſſime āt viderūt nouā creaturā auiū: cū abducti cōcupiſcētia poſtulauerūt eſcas epulationis. In allocutione .n. deſiderii aſcēdit illis de mari ortygometra: & vexatiōes pctōribus ſuperuenerūt: nō ſine illis q̄ añ facta erāt argumētis p vī fluminū. Iuſte.n. patiebātur ſm ſuas neq̄tias. Eteni deteſtabiliorē inhoſpitalitatē inſtituerūt. Alii q̄dē ignotos nō recipiebāt aduenas. Alii aūt bonos hoſpites ī ſeruitutē redigebant. Et nō ſolū hec: ſꝫ & alius q̄dā reſpectus illoꝝ erat: q̄m inuiti recipiebāt extraneos. Qui aūt cū leticia receperūt hos q eiſdē vſi erant inſtitutis: ſeuiſſimis afflixerunt doloribus. Percuſſi ſūt aūt cecitate: ſicut illi in foribus iuſti: cū ſubitaneis cooperti eſſent tenebris. Vnuſq̄ſq̄ trāſitū oſtii ſui q̄rebat. In ſe.n. elemēta dū conuertūtur: ſicut in organo q̄litatis ſon⁹ īmutatur: & oīa ſuū ſonum cuſtodiunt. Vnde eſtimari ex ipſo viſu certo pōt. Agreſtia.n in aq̄tica conuertebātur: & q̄cunq̄ erāt natātia in terra tranſibāt. Ignis in aqua valebat ſupra ſuā virtutē: & aq̄ extiguētis nature obliuiſcebatur. Flāme ecōtrario corruptibiliū animaliū non uexauerūt carnes coābulātiū: nec diſſoluebāt illā q̄ facile diſſoluebatur ſicut glacies bonā eſcā. In oībus.n. magnificaſti populū tuū dñe: et honoraſti: et nō deſpexiſti ī oīm tp̄e et ī oīm loco aſſiſtēs eis.

Explicit Liber Sapientie.

talitatē exercuerūt. illi enim
ξενίαν ἐπετήδευσαν. οἱ μὲν γὰρ τοὺς
ignorantes nō recipiebāt pſentes. hi
ἀγνοοῦντας οὐκ ἐδέχοντο παρόντας. οὗ
aūt benefactores hoſpites i ſeruitutē redigebāt. ꝛ
τοι δὲ εὐεργέτας ξένους ἐδουλοῦντο. καὶ
nō ſolū ſed q̄dā viſitatio erit illoꝝ:
οὐ μόνον ἀλλ᾽ ἥτις ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν,
q̄m odioſe recipiebant alie
ἐπεὶ ἀπεχθῶς προσεδέχοντο τοὺς ἀλ
nos. q̄ aūt cū feſtiuitatibus re=
λοτρίους. οἱ δὲ μετὰ ἑορτασμάτων εἰσ
ceperunt eos q̄ iam ipſoꝝ participa=
δεξάμενοι τοὺς ἤδη τῶν αὐτῶν μετεσχη
uerūt iuſtoꝝ: grauib⁹ afflixerūt laborib⁹.
κότας δικαίων, δεινοῖς ἐκάκωσαν πόνοις.
pcuſſi ſunt aūt ꝛ cecitate: ſicut il=
ἐπλήγησαν δὲ καὶ ἀορασίᾳ, ὥσπερ ἐκεῖ
li in iuſti foribus. q̄n
νοι ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου θύραις. ὅτε
vaſtis cooperti tenebris: vnuſquiſq̄
ἀχανεῖ περιβληθέντες σκότει, ἕκαστος
ſuaꝝ portaꝝ trāſitū q̄rebat. per
τῶν ἑαυτοῦ θυρῶν τὴν δίοδον ἐζήτει. δι᾽ ἑαυ
ſe .n. elementa apte cōuerſa:
τῶν γὰρ τὰ στοιχεῖα μεθαρμοζόμενα,
ſicut i pſalterio ſoni cōcētus
ὥσπερ ἐν ψαλτηρίῳ φθόγγοι τοῦ ῥυθμοῦ
nomē permutant: ſemper ma=
τὸ ὄνομα διαλλάσσουσι, πάντοτε μέ=
nētia i ſono: qḋ eſt eſtimare ex
νοντα ἤχῳ, ὅπερ ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τῆς
factoꝝ viſu diligēter. terrea
τῶν γεγονότων ὄψεως ἀκριβῶς. χερσαῖα
.n. in aq̄tica trāſmutabantur: ꝛ natatilia
γὰρ εἰς ἔνυδρα μετεβάλλετο, καὶ νηκτὰ
tranſibāt in terrā. ignis valebat
μετέβαινεν ἐπὶ γῆς. πῦρ ἴσχυσεν
in aqua ꝓprie virtutis obli
ἐν ὕδατι τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐπι=
tus. ꝛ aqua extinctiue
λελησμένον. καὶ ὕδωρ τῆς σβεστικῆς
nature obliuiſcebatur. flāme ecōtra
φύσεως ἐπελανθάνετο. φλόγες ἀνάπα
rio facile corruptibiliū aīaliū: nō marceſcere fe
λιν εὐφθάρτων ζώων, οὐκ ἐμάρα
cit carnes inambulantium: neq̄ liq̄
ναν σάρκας ἐμπεριπατούντων, οὐδὲ τη=
factiuū glacialis gñis liq̄factibile gen⁹ am=
κτὸν κρυσταλλοειδὲς εὔτηκτον γένος ἀμ
broſiane eſce. in oībus .n. dñe
βροσίας τροφῆς. κατὰ πάντα γὰρ κύριε
magnificaſti ppſm tuū ꝛ honoraſti:
ἐμεγάλυνας τὸν λαόν σου καὶ ἐδόξασας,
ꝛ non deſpexiſti in omni tēpore
καὶ οὐχ ὑπερεῖδες ἐν παντὶ καιρῷ
ꝛ loco aſſiſtens.
καὶ τόπῳ παριστάμενος.

Finis ſapie Salomonis.
Τέλος τῆς σοφίας σολομῶντος.

Sapia. Jeſu filij Sirach.
Σοφία ἰησοῦ υἱοῦ σιράχ.

Ieſus hic ſirach
Ἰησοῦς οὗτος σιράχ
q̄dē fuit fili⁹: nepos aūt
μὲν ἦν υἱός, ἔγγονος δὲ
ieſu eiuſdē nōis ſibi.
ἰησοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ.
hic igitur in tp̄ibus
οὗτος οὖν ἐν χρόνοις
īferioribus fuit poſt captiuitatem ⁊
κάτω γέγονε μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ
reuocationē: ⁊ poſt ꝓphetas fere
ἀνάκλησιν, καὶ μετὰ τοὺς προφήτας σχεδὸν
omnes. ergo auus eius ieſus:
ἅπαντας. ὁ οὖν πάππος αὐτοῦ ἰησοῦς,
ſicut ⁊ ipē teſtatur: laborisq̄ amator
καθὰ καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ, φιλόπονός τε
fuit uir īter hebreos ⁊ prudētiſſi-
γέγονεν ἀνὴρ ἐν ἑβραίοις καὶ φρονιμώτα-
mus: q̄ nō ſolū aliorū q̄ añ eū
τος, ὃς οὐ μόνον τὰ ἑτέρων τῶν πρὸ αὐτοῦ
prudētū virorū ſapienter dicta colle-
συνετῶν ἀνδρῶν ἀποφθέγματα συνήγα-
git: ſed ⁊ ipē ꝓpria q̄dā dicta-
γεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἴδιά τινα ἀπεφ-
uit eſt multe intellectiōis ⁊ ſapiētie
θέγξατο πολλῆς συνέσεως καὶ σοφίας
plena. poſtq̄ igit̄ librū hunc
γέμοντα. ἐπεὶ οὖν τὴν βίβλον ταύτην ὁ
primus ieſus fere collectum re-
πρῶτος ἰησοῦς σχεδόν τι συνειλεγμένην κα-
linquens ex hoībus abijt: ſirach h[oc]
ταλιπὼν ἐξ ἀνθρώπων ᾤχετο, σιρὰχ οὗ-
poſt illum rurſus accipiēs domeſtico
τος μετ' αὐτὸν πάλιν λαβὼν τῷ οἰκείῳ
filio reliquit ieſu. q̄ q̄dē eū
παιδὶ κατέλιπεν ἰησοῦ. ὃς δὴ ταύτης
āplectens: in vnū omnem concinnū con-
λαβόμενος, εἰς ἓν ἅπασαν ἐναρμόνιον σύν-
ſtructiōeʒ collegit: ſapiam in q̄ ſuo
ταγμα συνήγαγεν, σοφίαν ἐπί τε αὐτοῦ
⁊ patris: atq̄ ⁊
καὶ τοῦ πατρός, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ
aui noīe vocans: ex ipo
πάππου ὀνόματι κεκληκώς, ἐξ αὐτοῦ τ[οῦ]
ſapientie noīe amanter magis
τῆς σοφίας ὀνόματος ἀγαπητῶς μᾶλλον
vt hēret auditorē ad ip[ſi]⁹
ἔχειν τὸν ἀκροατὴν πρὸς τὴν αὐτῆς τῆς
libri meditatiōeʒ attrahens. ſmones
βίβλου μελέτην ἐπισπώμενος. λόγους
igit̄ prudentie enigmata q̄ ⁊ para-
οὖν φρονήσεως αἰνίγματά τε καὶ παρα-
bolas cōtinet. ⁊ pticulares q̄ſdā anti-
βολὰς περιέχει καὶ μερικάς τινας πα-
quas diuinas hiſtorias: de q̄ viris
λαιὰς θεοφιλεῖς ἱστορίας, περί τε ἀνδρῶν
q̄ bene placuerūt deo: ⁊ orōnē ⁊ hym-
εὐαρεστησάντων τῷ θεῷ, καὶ εὐχὴν καὶ ὕμ-
nū eius. adhuc aūt q̄b⁹ deus beneficijs
νον αὐτοῦ. ἔτι δὲ ὧν ὁ θεὸς εὐεργεσιῶν
dignat⁹ ē ppl'm ſuum: ⁊ q̄b⁹ repleuit
ἠξίωσε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ὧν ἔπλησε
malis inimicos eorū: ſectator
κακῶν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν, ὀπαδὸς τοῦ
ſalomonis hic ieſus fuit: nihilo
σαλομῶντος οὗτος ὁ ἰησοῦς γέγονεν, οὐδὲν
min⁹ illo circa ſapiētiā ⁊ diſci-
ἧττον ἐκείνου περὶ τὴν σοφίαν καὶ παι-
plinā approbatus: multe diſcipline vere
δείαν εὐδοκιμήσας, πολυμαθὴς ἀληθῶς

Incipit ꝓlogus Libri Ieſu filii ſirach:
Qui Eccleſiaſticus appellatur.

MVltorū nobis & magnorū p legē &
ꝓphetas: aliorūq̄ ſecuti ſūt illos ſa
pia demōſtrata ē: ī q̄bus oportet lauda-
re iſrael doctrine & ſapie cauſa: q̄a non
ſolū ipos loquētes neceſſe ē eē ꝑitos: ſʒ
etiā extraneos poſſe & diſcētes & ſcri-
bētes doctiſſimos fieri. Au⁹ me⁹ ieſus
poſtq̄ ſe ap̄li⁹ dedit ad diligētiā lctōnis
legis & ꝓphetarū & aliorū librorūq̄ q̄ no
bis a parentib⁹ nr̄is traditi ſūt: voluit &
ipē ſcribere aliq̄d horū q̄ ad doctrinā &
ſapiam ptinēt: vt deſiderātes diſcere &
illorū ꝑiti fieri: magis magiſq̄ attendāt
aīo & cōfirmētur ad legitimā vitā. Hor
tor itaq̄ venire vos cū beniuolētia & at
tētiori ſtudio lctōnē facere: & veniā hē-
re ī illis ī q̄bus videmur ſequētes ima-
ginē ſapie: & deficere in verborū cōpo-
ſitiōe. Nā deficiēt verba hebraica q̄ñ fu
erit trāſlata ad alterā ligūā. Nō āt ſolum
hec: ſʒ & ipā lex & ꝓphete: ceteraq̄ aliorū
librorū nō paruā hñt differētiā q̄ñ int̄ ſe
dicūtur. Nā ī octauo & triceſimo anno
tp̄ibus Ptolemei euergetis regis poſtq̄
p̄ueni ī egyptū: & cū mltū tp̄is ibi fuiſſē:
īueni ibi libros relictos nō p̄ue neq̄ cō
tēnēde doctrine. Itaq̄ bonū & neceſſa-
riū putaui: & ipē aliquā addere diligētiā
& laborē īterp̄tādi librū iſtū: & multa vi
gilia attuli doctrinā ī ſpacio tp̄is ad illa
q̄ ad finē ducūt librū iſtū dare: & illis q̄
volūt animū ītēdere & diſcere quemadmodum
modū oporteat iſtituere mores q̄ ſm̄ le
gē dñi ꝓpoſuerint vitam agere.

Incipit liber Eccleſiaſticus Capi. i.

OMNIS SAPIENTIA A DO-
mino deo eſt: & cū illo fuit ſemp &
eſt añ euū. Arenā maris & pluuie gut-
tas & dies ſeculi: q̄s dinumerauit? Alti-
tudinē celi & latitudinē t̄re & ꝓfūdum a
byſſi: q̄s dimēſus ē? Sapiam dei p̄cedē-
tē oīa q̄s īueſtigauit? Prior oīʒ creata ē
ſapia: & ītellect⁹ prudētie ab euo. Fōs ſa
pie verbū dī ī excelſis: & īgreſſ⁹ illi⁹ mā
data etna. Radix ſapie cui reuelata ē? &
aſtutias illi⁹ q̄s cognouit? diſciplīa ſapie
cui reuelata eſt & manifeſtata: & multi-
plicationē īgreſſus illi⁹ q̄s ītellexit? Vn⁹
ē altiſſim⁹ creator oīū: oīps & rex potēs
& metuend⁹ nimis: ſedēs ſup thronū il
lius & dñans de⁹. Ipē creauit illā ī ſpiri-
tu ſctō: & vidit & dinumerauit & men-
ſus eſt. Et effudit illā ſup oīa opa ſua &
ſup oēm carnē: ſm̄ datū ſuū: & p̄bet il-
lā diligentib⁹ ſe. Timor dñi glīa & glīa
tio & leticia & corona exultatiōis. Ti-
mor dñi delectabit cor: & dabit leticiaʒ
& gaudiū ī lōgitudinē dierū. Timēti dñʒ
bñ erit in extremis: & ī die defūctionis
ſue bñdicetur. Dilectio dei honorabil'
ſapia: q̄bus āt apparuerit ī viſu: diligunt
eā ī viſiōe & in agnitiōe magnaliū ſuo
rū. Initiū ſapie timor dñi: & cū fidelib⁹
in vulua cōcreatus ē: & cū electis femīs
graditur: & cū iuſtis & fidelib⁹ agnoſci
tur. tīor dñi ſciētie religioſitas. Religio
ſitas cuſtodiet & iuſtificabit cor: iocū-
ditatē atq̄ gaudiū dabit. Timēti deū be
ne erit: & ī dieb⁹ cōſolatiōis illi⁹ benedi
cetur. Plenitudo ſapie timere deum:

⁊ exñs ⁊ vocatus.
καὶ ὢν καὶ καλούμενος. Ca. i.
OMnis ſapia a dño ⁊ cū
Πᾶσα σοφία παρὰ κυρίου, καὶ με-
illo eſt in ſeculū. Arenā ma-
τ' αὐτοῦ ἐστιν εἰς τὸν αἰῶνα. Ἄμμον θαλασ-
ris ⁊ guttas pluuie ⁊ dies ſecu-
σῶν καὶ σταγόνας ὑετοῦ καὶ ἡμέρας αἰῶ-
li q̄s enumerabit? Altitudinē celi
νος τίς ἐξαριθμήσει; Ὕψος οὐρανοῦ
⁊ latitudinē t̄re ⁊ abyſſum ⁊ ſapiē-
καὶ πλάτος γῆς καὶ ἄβυσσον καὶ σοφί-
tiā q̄s inueſtigabit? Prior omnibus
αν τίς ἐξιχνιάσει; Προτέρα πάντων
creata eſt ſapia: ⁊ intellectus prudentie
ἔκτισται σοφία, καὶ σύνεσις φρονήσεως
ab euo. Fons ſapie verbū dei
ἐξ αἰῶνος. Πηγὴ σοφίας λόγος θεοῦ
in excelſis: ⁊ vie eius mādata
ἐν ὑψίστοις, καὶ αἱ πορεῖαι αὐτῆς ἐντολαὶ
eterna. Radix ſapie cui reuelata
αἰώνιοι. Ῥίζα σοφίας τίνι ἀπεκαλύφ-
eſt? ⁊ aſtutias illius q̄s
θη; καὶ τὰ πανουργεύματα αὐτῆς τίς
cognouit? Un⁹ eſt ſapiēs terribilis valde
ἔγνω; Εἷς ἐστι σοφὸς φοβερὸς σφόδρα
ſedens ſup thronū ſuum. Domi-
καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ. Κύρι-
n⁹ ipē creauit illam ⁊ vidit ⁊ dinu-
ος αὐτὸς ἔκτισεν αὐτὴν καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθ-
merauit illam: ⁊ effudit illam ſup oīa
μησεν αὐτήν, καὶ ἐξέχεεν αὐτὴν ἐπὶ πάν-
opera ſua. Cum omni carne
τα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Μετὰ πάσης σαρκὸς
ſecūdū datū ſuum: ⁊ p̄buit il-
κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ, καὶ ἐχορήγησεν αὐ-
lam diligētibus ſe. Timor do-
τὴν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Φόβος κυ-
mini glīa ⁊ gloriatio ⁊ leticia A
ρίου δόξα καὶ καύχημα καὶ εὐφροσύνη
⁊ corona exultationis. Timor
καὶ στέφανος ἀγαλλιάματος. Φόβος
dñi delectabit cor ⁊ dabit leti-
κυρίου τέρψει καρδίαν καὶ δώσει εὐ-
tiam ⁊ gaudiū ⁊ longitudinē dierū.
φροσύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημέρευσιν.
Timenti dñm bñ erit in
Τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον εὖ ἔσται ἐπ'
extremis: ⁊ in die defunctiōis ſue be-
ἐσχάτων, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ εὐ-
nedicetur. Initiū ſapie timere
λογηθήσεται. Ἀρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι
dñm: ⁊ cum fidelib⁹ in vulua cō- B
τὸν κύριον, καὶ μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συ-
creatū eſt eis. Cum hoībus fun-
νεκτίσθη αὐτοῖς. Μετὰ ἀνθρώπων θεμέ-
damētū ſecl'i nidificauit: ⁊ cum ſemi-
λιον αἰῶνος ἐνόσσευσε, καὶ μετὰ τοῦ σπέρ-
ne eorū fidem habebit. Pleni-
ματος αὐτῶν ἐμπιστευθήσεται. Πλησ-
tudo ſapie timere dñm: ⁊
μονὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ
inebriat eos a fructibus il- Pſ. 110.
μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐ- Prouer. 1. a
lius. Omnē domū eorū imple- ⁊ 9. b.
τῆς. Πάντα τὸν οἶκον αὐτῶν ἐμπλή-
uit deſiderijs eius: ⁊ recep-
σει ἐπιθυμημάτων αὐτῆς, καὶ τὰ ἀπο-
tacula de gñationibus illi⁹. vtra- C
δοχεῖα ἀπὸ τῶν γεννημάτων αὐτῆς. ἀμ-
q̄ āt ſūt dona dei ad pacem.
φότερα δέ ἐστι δῶρα θεοῦ εἰς εἰρήνην.

Corona ſapie timere dñi:
Στέφανος σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον,
germinās pacē ⁊ ſanitatē ſalutis.
ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγίειαν ἰάσεως.
dilatat aūt gloriatio diligēn-
πλατύνει δὲ καύχησιν τοῖς ἀγαπῶ-
tibus eum: ſcientiam ⁊ cognitionē
σιν αὐτόν, ἐπιστήμην καὶ γνῶσιν
intellectus diſtillauit ſapientia:
συνέσεως ἐξώμβρισεν ἡ σοφία,
⁊ gl'iam poſſidentiū eam exaltauit.
καὶ δόξαν κρατούντων αὐτὴν ἀνύψωσε.
Radix ſapie timere dñm: ⁊
D Ῥίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ
rami illius longitudo dierū. Ti-
οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις. Φό-
mor dñi expellit peccata:
βος κυρίου ἀπωθεῖται ἁμαρτήματα,
pſeuerans aūt auertit iram. Nō
παραμένων δὲ ἀποστρέφει ὀργήν. Οὐ
poterit iracūdus vir iuſtificari:
δυνήσεται θυμώδης ἀνὴρ δικαιωθῆναι, ἡ
nā declinatio ire eius caſus e-
γὰρ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ πτῶσις αὐ-
i. Uſq̄ ī tēpus ſuſtinebit patiens:
τῷ. Ἕως καιροῦ ἀνέξεται μακρόθυμος
⁊ poſtea ei pullulabit leticia.
καὶ ὕστερον αὐτῷ ἀναδώσει εὐφροσύνη.
vſq̄ ī tēpus abſcōdet verba illius:
ἕως καιροῦ κρύψει τοὺς λόγους αὐτοῦ,
⁊ labia multorū enarrabunt ſen-
καὶ χείλη πολλῶν ἐκδιηγήσεται σύνε-
A ſum illius. In theſauris ſapie pa-
σιν αὐτοῦ. Ἐν θησαυροῖς σοφίας πα-
rabole ſcientie: abominatio āt pecca-
ραβολαὶ ἐπιστήμης, βδέλυγμα δὲ ἁμαρ-
tori cultus dei. Concupiſcens ſapiē-
τωλῷ θεοσέβεια. Ἐπιθυμήσας σοφί-
tiā ſerua mandata: ⁊ dñs p̄-
αν διατήρησον ἐντολάς, καὶ κύριος χο-
bebit tibi illam. Sapia. n. ⁊ diſci-
ρηγήσει σοι αὐτήν. Σοφία γὰρ καὶ παι-
plina timor dñi: ⁊ bñplacitū eius
δεία φόβος κυρίου, καὶ εὐδοκία αὐτοῦ
B fides ⁊ māſuetudo. Nō ſis incredul⁹
πίστις καὶ πραότης. Μὴ ἀπειθήσῃς
timori dñi diligēs eū: ⁊ ne acceſſe-
φόβῳ κυρίου ἐνδεὴς ὤν, καὶ μὴ προσέλ-
ris ad eū in corde duplici. Ne ſis hy-
θῃς αὐτῷ ἐν καρδίᾳ δισσῇ. Μὴ ὑπο-
pocrita in ore hominū ⁊ in
κριθῇς ἐν στόμασιν ἀνθρώπων καὶ ἐν τοῖς
labijs tuis ne attendas. Ne extol-
χείλεσί σου μὴ πρόσεχε. Μὴ ἐξύ-
las te: vt nō cadas ⁊ indu-
ψου σεαυτόν, ἵνα μὴ πέσῃς καὶ ἐπα-
C cas aīe tue ignominiā. Et
γάγῃς τῇ ψυχῇ σου ἀτιμίαν. Καὶ
reuelabit dñs abſconſa tua om-
ἀποκαλύψει κύριος τὰ κρυπτά σου πάν-
nia: ⁊ in medio ſynagoge deijci-
τα, καὶ ἐν μέσῳ συναγωγῆς καταβα-
et te. q̄m nō acceſſiſti in veritate ad
λεῖ σε. ὅτι οὐ προσῆλθες ἐν ἀληθείᾳ τῷ
tiorē dñi: ⁊ cor tuū ple-
φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ ἡ καρδία σου πλή-
nū dolo.
D ρης δόλου. Ca. 2.
FIli ſi acceſſeris ad ſeruiendū
Τέκνον εἰ προσέρχῃ δουλεύειν τῷ
dño: p̄para aīam tuā ad
κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς

& plēitudo a fructib⁹ illi⁹. Oēm domū
illius īplebit a gñatiōib⁹ & receptacula
a theſauris illius. Corona ſapie timor
dñi: replens pacē & ſalutis fructū. & vi
dit & dinumerauit eā. Vtraq̄ aūt ſūt do
na dei. ſciētiā & ītellectū prudētie ſapia
cōpartietur: & glīā tenētiū ſe exaltat.
Radix ſapie ē timere deū: & rami illi⁹ lō
geui. In theſauris ſapie intellect⁹ & ſci
entie religioſitas: execratio āt pctōri-
bus ſapia. Timor dñi expellit pctm̄. nā
q̄ ſie tiore ē: nō poterit iuſtificari. iracū-
dia. n. aīoſitatis illi⁹ ſubuerſio illi⁹ ē. vſq̄
ī tp̄s ſuſtiebit patiēs: & poſtea redditio
iocūditatis. Bon⁹ ſenſus vſq̄ ī tēpus ab
ſcōdet verba illi⁹: & labia multorū enar
rabūt ſenſū illius. In theſauris ſapie ſi-
gnificatio diſcipline: execratio āt pctō-
ri cultura dei. Fili cōcupiſcēs ſapiam cō
ſua iuſticiā: & deus prebebit illam tibi.
Sapia. n. & diſciplina timor dñi: & quod
bñplacitū eſt illi: fides & māſuetudo &
adiplebit theſauros illi⁹. Cōtumax non
ſis: & icredibilis timori dei: & ne acceſſe
ris ad illū duplici corde. Ne fueris hy-
pocrita ī cōſpectu hoīm: & nō ſcādalize
ris in labiis tuis. Attende ī illis ne forte
cadas & adducas aīe tue īhōrationē: &
reuelet deus abſcōſa tua & in medio ſy
nagoge elidat te: q̄m acceſſiſti maligne
ad dñm: & cor tuum plenum eſt dolo et
fallacia. Capitulum. 2.

FIli accedens ad ſeruitutem dei: ſta
in iuſticia et in timore: et prepara
animā tuā ad tēptationē. Deprime cor
tuū et ſuſtine: et inclina aurē tuā et ſu-
ſcipe verba ītellectus: et ne feſtines in tē
pus obductiōis. Suſtine ſuſtentationes
dei: cōiūgere deo et ſuſtine: vt creſcat ī
nouiſſimo vita tua. Oīe q̄d tibi appli-
citū fuerit accipe et in dolore ſuſtine: et
in hūilitate tua patiam habe: q̄m in ig-
ne ꝓbatur aurū et argentū: hoīes vero
receptibiles in camino hūiliatiōis. Cre
de deo et recuperabit te: et dirige viaʒ
tuā et ſpera in illū. Serua timorē illi⁹: et
in illo veteraſce. Metuētes dñm ſuſtine
te miam ei⁹: et nō deflectatis ab illo: ne
cadatis. Qui timetis dñm credite illi:
et nō euacuabitur merces vr̄a. Qui ti-
metis dñm ſperate in illū: et in oblecta
tionē veniet vobis miā. Qui tietis dñm
diligite illū: et illumiabūt corda vr̄a. Reſ
picite filii natiōes hoīʒ: et ſcitote q̄a nul
lus ſperauit ī dño et cōfuſ⁹ eſt. Quis. n.
pmāſit in mādatis eius: et derelict⁹ eſt?
Aut q̄s inuocauit eū et deſpexit illum?
Q̄m pius et miſericors ē deus: et remit
tit in die tribulationis pctā: et ꝓtector
eſt omnibus exquirentibus ſe in verita
te. Ve duplici corde et labiis ſceleſtis
& manibus male facientibus: et pecca-
tori terram ingredienti duabus viis.
Ve diſſolutis corde qui non credunt
deo: et ideo nō ꝓtegētur ab eo. Ve his
qui perdiderunt ſuſtinentiā: et q̄ dere-
liquerunt vias rectas: et diuerterunt in
vias prauas. Et quid facient cum inſpi-
cere ceperit dominus? Qui timēt domi
num non erunt incredibiles verbo il
lius: et qui diligunt illum conſeruabunt
verbum illius. Qui timent dominum

tēptationē. Dirige cor tuū
πειρασμόν. Εὔθυνον τὴν καρδίαν σου
⁊ ſuſtine: ⁊ ne feſtines ī tē-
καὶ καρτέρησον, καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν και-
pore inductionis. Cōglutinare ei ⁊ ne
ρῷ ἐπαγωγῆς. Κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ
diſceſſeris: vt augearis in extremis tuis.
ἀποστῇς, ἵνα αὐξηθῇς ἐπ' ἐσχάτων σου.
Oē q̄dcūq̄ adductū fuerit tibi: accipe liben-
Πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι ἀσμέ-
ter: ⁊ in mutatione hūilitatis
νως, καὶ ἐν ἀλλάγματι ταπεινώσεώς
tue patientiam habe. Qm̄ in igne ꝓ-
σου μακροθύμησον. Ὅτι ἐν πυρὶ δοκι-
batur aurum: ⁊ hoīes receptibiles
μάζεται χρυσός, καὶ ἄνθρωποι δεκτοί,
in camino hūilitatis. Crede
ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως. Πίστευσον
ei ⁊ recuperabit te: ⁊ diri-
αὐτῷ καὶ ἀντιλήψεταί σου, καὶ εὔθυ-
ge vias tuas ⁊ ſpera in il-
νον τὰς ὁδούς σου καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐ-
lum. Qui timetis dñm credi-
τόν. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον πιστεύ-
te illi: ⁊ non cadet mer-
σατε αὐτῷ, καὶ οὐ μὴ πταίσῃ ὁ μι-
ces vr̄a. Qui timetis domi-
σθὸς ὑμῶν. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύρι-
nū: ſperate in bona ⁊ in letici-
ον, ἐλπίσατε εἰς ἀγαθὰ καὶ εἰς εὐφρο-
am ſeculi ⁊ mie: Qui timetis
σύνην αἰῶνος καὶ ἐλέους. Οἱ φοβούμε-
dñm: expectate miam e-
νοι τὸν κύριον, ἀναμείνατε τὸ ἔλεος αὐ-
ius: ⁊ ne declinetis vt nō cadatis.
τοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνητε ἵνα μὴ πέσητε.
Inſpicite in antiquas natiōes ⁊
Ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ
ſcitote, quis fiduciā hūit dño ⁊ confu-
ἴδετε. τίς ἐνεπίστευσε κυρίῳ καὶ κατῃ-
ſus eſt? aut q̄s pmanſit in tiore illius
σχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ
⁊ derelictus eſt? aut quis inuocauit
καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἐπεκαλέσα-
eum: ⁊ deſpexit illum? Qm̄
το αὐτόν, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν; Διότι
pius ⁊ miſericors dñs: pati-
οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος, μακρό-
ens ⁊ multū miſericors: ⁊ remittit peccā-
θυμος καὶ πολυέλεος, καὶ ἀφίησιν ἁμαρ-
ta ⁊ liberat in tēpore tribulatiōis.
τίας καὶ σῴζει ἐν καιρῷ θλίψεως.
Ue cordibus timidis ⁊ manib⁹ diſ-
Οὐαὶ καρδίαις δειλαῖς καὶ χερσὶ πα-
ſolutis: ⁊ peccatori ingredienti
ρειμέναις, καὶ ἁμαρτωλῷ ἐπιβαίνοντι
duas ſemitas. Ue cordi diſſoluto:
δύο τρίβους. Οὐαὶ καρδίᾳ παρειμέ-
q̄m nō credit: ꝓpt̄ hoc nō ꝓtege-
νῃ, ὅτι οὐ πιστεύει, διὰ τοῦτο οὐ σκεπα-
tur. Ue vobis qui pdidiſtis
σθήσεται. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκό-
patientiam: ⁊ q̄d facietis cū
σι τὴν ὑπομονήν, καὶ τί ποιήσετε ὅτε
inſpexerit dñs? Qui timent
ἐπισκέπτηται κύριος; Οἱ φοβούμενοι
dñm nō erunt increduli verbis eius:
κύριον οὐκ ἀπειθήσουσι ῥήμασιν αὐτοῦ,
⁊ q̄ diligunt illum conſeruabunt
καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν συντηρήσουσι
vias eius. Qui timent dñm
τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. Οἱ φοβούμενοι κύριον

inquirent cõplacẽtiã ab eo: τ
ζητήσουσιν εὐδοκίαν παρ' αὐτοῦ, καὶ
q diligunt eum replebuntur
οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν πλησθήσουσι τοῦ
lege. Qui timent dñm ꝑpara=
νόμου. Οἱ φοβούμενοι κύριον ἑτοιμά=
bunt corda ſua: τ in cõſpectu il
σουσι καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐνώπιον αὐ
lius humiliabunt aĩas ſuas.
τοῦ ταπεινώσουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν.
Incidemus in manus dei τ
Ἐμπεσούμεθα εἰς χεῖρας θεοῦ καὶ
nõ in manus hoim. ſicut .n.
οὐκ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. ὡς γὰρ ἡ
magnitudo illi⁹: ſic τ mĩa
μεγαλωσύνη αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἔλεος
illius.
αὐτοῦ. Ca.3.

Me patrem audite filij:
ΕΜοῦ τοῦ πατρὸς ἀκούσατε τέκνα,
τ ſic facite: vt ſalui ſitis.
καὶ οὕτως ποιήσατε, ἵνα σωθῆτε.
Nam dñs honorauit patrem in
Ὁ γὰρ κύριος ἐδόξασε πατέρα ἐπὶ
filijs: τ iudiciũ matris firmauit
τέκνοις, καὶ κρίσιν μητρὸς ἐστερέωσεν
in filios. Qui honorat patrem veniã ipe
ἐφ' υἱούς. Ὁ τιμῶν πατέρα ἐξιλάσκε
trat pctõrum: τ ſicut theſaurizans
ται ἁμαρτίας, καὶ ὡς ἀποθησαυρίζων
q honorat matrẽ ſuam. Qui honorat pa=
ὁ δοξάζων μητέρα αὐτοῦ. Ὁ τιμῶν πα
trem letabitur in filijs: τ
τέρα εὐφρανθήσεται ἐπὶ τέκνοις, καὶ
in die orõnis ſue exaudie
ἐν ἡμέρα προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακουσθή
tur. Qui honorat patrem lõgam vitam
σεται. Ὁ δοξάζων πατέρα μακροημε=
viuet: τ q obedit dño q̃etem dabit
ρεύσει, καὶ ὁ εἰσακούων κυρίου ἀναπαύσει
matri ſue. Qui timet dñm ho
μητέρα αὐτοῦ. Ὁ φοβούμενος κύριον τι
norabit patrem: τ q̃ſi dñis ſer
μήσει πατέρα, καὶ ὡς δεσπόταις δου
uiet his q genuerũt ſe. In ope
λεύσει τοῖς γεννήσασιν αὐτόν. Ἐν ἔργῳ
τ ſmone honora patrẽ tuũ τ
καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου καὶ
mrem: vt ſupueniat tibi bñdictio
τὴν μητέρα, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία
ab hominibus. Bñdictio .n. patris fir
παρ' ἀνθρώπων. Εὐλογία γὰρ πατρὸς στη
mat domos filioꝝ: maledictio aũt mris
ρίζει οἴκους τέκνων, κατάρα δὲ μητρὸς
eradicat fũdamẽta. Ne glieris in cõtũe=
ἐκριζοῖ θεμέλια. Μὴ δοξάζου ἐν ἀτι=
lia patris tui: nõ .n. eſt tibi glia
μίᾳ πατρός σου, οὐ γάρ ἐστί σοι δόξα
patris ignominia. nã glia hoīs
πατρὸς ἀτιμία. ἡ γὰρ δόξα ἀνθρώπου
ex honore patris ſui: τ dedecus
ἐκ τιμῆς πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ὄνειδος
filijs mr in ignominia. Fili adiu=
τέκνοις μήτηρ ἐν ἀδοξίᾳ. Τέκνον ἀντι
ua in ſenecta pſeꝫ tuũ: τ ne cõ
λαβοῦ ἐν γήρᾳ πατρός σου, καὶ μὴ λυ
triſtes eũ in vita tua. τ ſi defe
πήσῃς αὐτὸν ἐν ζωῇ σου. καὶ ἐὰν ἀπο
cerit ſenſu veniam habe: τ ne
λείπῃ σύνεσιν συγγνώμην ἔχε, καὶ μὴ
inhonores eũ in tota virtute tua.
ἀτιμάσῃς αὐτὸν ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου.

inquirẽt q̃ bñplacita ſũt ei:& q diligũt eũ replebũtur lege ipius. Qui timẽt dñm preparabunt corda ſua:& in cõſpectu illius ſctificabũt aĩas ſuas. Qui timent dñm cuſtodiũt mandata eius:& patientiam hẽbũt vſq3 ad inſpectionẽ illi⁹ dicentes. Si penitẽtiã nõ egerimus: incidemus in manus dñi:& non in manus hoim. Sẽm.n. magnitudinẽ illi⁹: ſic & mĩa illius cum ipſo eſt. Capitu.3.

Filii ſapiẽ eccleſia iuſtoꝝ & natio illoꝝ obedientia & dilectio. Iudiciũ patris audite filii:& ſic facite vt ſalui ſitis. Deus.n. honorauit prẽm in filiis:& iudiciũ matris exq̃rens firmauit in filios. Qui diligit deũ exorabit p peccatis:& cõtinebit ſe ab illis:& in orõne dieꝝ exaudiet. & ſicut q theſaurizat: ita & q honorificat matrẽ ſuã. Qui honorat prẽm ſuum iocũdabitur in filiis:& i die orõnis ſue exaudietur. Qui honorat patrẽ ſuũ vita viuet longiore:& q obedit prĩ refrigerabit matrẽ. Qui timet dñm honorat parentes:& q̃ſi dñis ſeruiet his q ſe genuerũt in ope & ſmone & omni patientia. Honora prẽm tuũ vt ſupueniat tibi bñdictio à deo:& bñdictio illius in nouiſſimo manet. Bñdictio patris firmat domos filioꝝ: maledictio aũt mrĩs eradicat fundamenta. Ne glieris in cõtumelia prĩs tui: non.n. eſt tibi glia ſed cõfuſio. Glia.n. hoĩs ex honore patris ſui:& dedec⁹ filii prĩ ſine honore. Fili ſuſcipe ſenectã patris tui:& nõ cõtriſtes eũ in vita illius:& ſi defecerit ſenſu: veniã dá:& ne ſpernas eũ in tua virtute. Elemoſyna.n. prĩs nõ erit in obliuióe. Nam pro peccato matris reſtituetur tibi bonũ:& in iuſticia edificabitur tibi:& in die tribulationis cõmemorabitur tui:& ſicut in ſereno glacies ſoluentur peccata tua. Q̃3 male fame eſt qui derelinquit patrem:& eſt maledict⁹ à deo qui exaſperat matrem. Fili in manſuetudine opera tua perfice:& ſuper hominũ gloriam diligeris. Quanto magnus es humilia te in omnibus:& coraꝫ deo inuenies gratiam: quoniam magna potentia dei ſolius:& ab humilibus honoratur. Altiora te ne quęſieris:& fortiora te ne ſcrutatus fueris: ſed que precepit tibi deus: illa cogita ſẽper:& in pluribus operibus eius ne fueris curioſus. Non eſt enim tibi neceſſarium ea que abſcondita ſunt videre oculis tuis. In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter:& in pluribus operibus eius non eris curioſus. Plurima enim ſuper ſenſum hominum oſtenſa ſunt tibi.
Multos enim ſupplantauit ſuſpitio illorum:& in vanitate detinuit ſenſus illorum. Cor durum habebit male in nouiſſimo:& qui amat periculum in illo peribit. Cor ingrediens duas vias non habebit ſucceſſus:& prauum cor in illis ſcandalizabitur. Cor nequã grauabitur in doloribus:& peccator adiiciet ad peccãdum. Synagoge ſuperborum nõ erit ſanitas: frutex enim peccati eradicabitur i illis:& nõ intelligetur. Cor

Elemoſyna .n. patris tui nõ dabi
Ἐλεημοσύνη γὰρ πατρός σου οὐκ ἐπι
tur obliuioni: τ pro pctis ree
λησθήσεται, καὶ ἀντὶ ἁμαρτιῶν προσα
dificabitur tibi. In die tribula=
νοικοδομηθήσεταί σοι. Ἐν ἡμέρᾳ θλίψε
tõis recordabitur tui: ſicut ſerenitas in
ως ἀναμνησθήσεταί σου, ὡς εὐδία ἐπὶ
glacie: ſic ſoluentur tua A
παγετῷ, οὕτως ἀναλυθήσονταί σου αἱ
peccata. q̃ꝫ male fame q relin=
ἁμαρτίαι. Ὡς βλάσφημος ὁ ἐγκατα=
quit patrẽ ſuũ: τ maledi
λείπων πατέρα αὐτοῦ, καὶ κεκατηρα
ctus a dño: q exaſperat matrem
μένος ὑπὸ κυρίου, ὁ παροργίζων μητέρα
ſuam. Fili opa tua i mãſuetudie
αὐτοῦ. Τέκνον τὰ ἔργα σου ἐν πραΰτητι
pfice: τ ab hoie acceptabili
διέξαγε, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπου δεκτοῦ
diligeris. q̃tum magn⁹ es: tantum
ἀγαπηθήσῃ. Ὅσῳ μέγας εἶ, τοσούτῳ
hũilia teipm: τ corã dño B
ταπείνου σεαυτόν, καὶ ἔναντι κυρίου
inuenies grãm. Multi ſunt excelſi
εὑρήσεις χάριν. Πολλοί εἰσιν ὑψηλοὶ Ex. 20
τ glioſi: ſed mãſuetis reuelan b.
καὶ ἐπίδοξοι, ἀλλὰ πραέσιν ἀποκαλύ Mat.
tur myſteria. qm̃ magna potentia 15.b.
πτεται μυστήρια. ὅτι μεγάλη ἡ δυναστεία Infra.
domini: τ ab hũilibus honora 7.c.
κυρίου, καὶ ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξάζε=
tur. Difficiliora te ne q̃ras ſine
ται. Χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει ἀναι
ſenſu: τ fortiora te ne exq̃ras
σθήτως, καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε
cũ ſtulticia. Que ꝓcepta ſũt tibi hec
ἀφροσύνῃ. Ἃ προσετάγη σοι ταῦτα
cogita ſancte: nõ.n. eſt tibi opus
διανοοῦ ὁσίως· οὐ γάρ ἐστί σοι χρεία τῶν
occulta videre oculis. In C
κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς. Ἐν τοῖς
ſupuacuis ſmonũ tuoꝝ ne ſis curio=
περισσοῖς τῶν λόγων σου μὴ περιεργά
ſus: plura .n. intellectu hoim
ζου, πλείονα γὰρ συνέσεως ἀνθρώπων
oſtenſa ſunt tibi. Multos ſupplantauit
ὑπεδείχθη σοι. Πολλοὺς ἐπλάνησεν ἡ
ſuſpitio illoꝝ vana: τ cogitatio
ὑπόληψις αὐτῶν ἡ ματαία, καὶ ὑπόνοια
praua labefecit ſententiam eoꝝ.
πονηρὰ ὠλίσθησε διάνοιαν αὐτῶν.
Pupillas nõ hñs indigebis luce:
Κόρας μὴ ἔχων ἀπορήσεις φωτός,
cognitiõe aũt carens ne ꝓfitearis.
γνώσεως δὲ ἀμοιρῶν μὴ ἐπαγγέλλου.
Cor durum male hẽbit in nouiſ=
Καρδία σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ' ἐσχά
ſimis: τ q amat piculũ in illo
των, καὶ ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον ἐν αὐτῷ
peribit. Cor durum grauabi B
ἀπολεῖται. Καρδία σκληρὰ βαρυνθήσε
tur laborib⁹: τ peccator adiiciet
ται πόνοις, καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς προσθήσει
peccata ſup pctã. In inductiõe
ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίαις. Ἐν ἐπαγωγῇ
ſuperbi: nõ eſt ſanitas. ut
ὑπερηφάνου, οὐκ ἔστιν ἴασις. Ὁ δ' οἱ πο
nera eius eradicabuntur. planta .n.
ρίαι αὐτοῦ ἐκριζωθήσονται. φυτὸν γὰρ
nequitie radices miſit in eo. Cor
πονηρίας ἐρρίζωκεν ἐν αὐτῷ. Καρδία

ſapientis cogitabit parabolam: ⁊
συνετοῦ διανοηθήσεται παραβολήν, καὶ
auris auditoris deſideriū ſapiētis. Ignē
οὖς ἀκροατοῦ ἐπιθυμία σοφοῦ. Πῦρ
ardentem extinguet aqua: ⁊
φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ, καὶ
in elemoſynis veniā īpetrabit peccati:
ἐν ἐλεημοσύναις ἐξιλάσεται ἁμαρτί=
⁊ dn̄s qui retribuit grati=
ας, καὶ κύριος ὁ ἀνταποδιδοὺς χάρι
A as meminit in poſterū: ⁊
τας μέμνηται εἰς τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ
in tp̄e caſus ſui inueniet
ἐν καιρῷ πτώσεως αὐτοῦ. εὑρήσει
firmamētū.
στήριγμα. Ca. 4.
Fili vitam pauperis ne
Τέκνον τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ μὴ
defraudes: ⁊ ne ꝓtrahas ocu
ἀποστερήσῃς, καὶ μὴ παρελκύσῃς ὀφ
los indigētes. Aīam eſurien=
θαλμοὺς ἐπιδεεῖς. Ψυχὴν πεινῶ=
tem ne triſtifices: ⁊ ne ꝑtra
σαν μὴ λυπήσῃς, καὶ μὴ παρελκύ
B has virū in inopia ſua. Cor
σῃς ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ αὐτοῦ. Καρ
irritatum ne contur=
δίαν παρωργισμένην μὴ προσταρά=
bes: ⁊ ne ꝓtrahas datū indi
ξῃς, καὶ μὴ παρελκύσῃς δόσιν προσ
gentis. Supplicē ī tribulatōe poſitū ne abij=
δεομένου. Ἱκέτην θλιβόμενον μὴ ἀπα
cias: ⁊ ne auertas faci=
ναίνου, καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσω
em tuam ab egeno. Ab ino
πόν σου ἀπὸ πτωχοῦ. Ἀπὸ δεο
pe ne auertas oculum: ⁊
μένου μὴ ἀποστρέψῃς ὀφθαλμόν, καὶ
ne dederis locū homini maledicen
μὴ δῷς τόπον ἀνθρώπῳ καταράσα
C di tibi. Maledicentis .n. tibi in
σθαί σε. Καταρωμένου γάρ σε ἐν
amaritudie aīe ſue: deꝑcatiōem
πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, τῆς δεήσεως
eius exaudiet q̄ fecit eū.
αὐτοῦ εἰσακούσεται ὁ ποιήσας αὐτόν.
Amicabilem te fac cōgregationi:
Προσφιλῆ σεαυτὸν ποίει συναγωγῇ,
⁊ magnati humilia caput
καὶ μεγιστᾶνι ταπείνου τὴν κεφαλήν
tuū. Inclina autem tuā pauꝑi ſine
σου. Κλῖνον τὸ οὖς σου πτωχῷ ἀλύ
triſticia: ⁊ reſponde illi pacifica
πως, καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ εἰρηνικὰ
in māſuetudie. Libera eū q̄ iniuriā patit
ἐν πραΰτητι. Ἐξελοῦ ἀδικούμενον
de manu iniuriantis: ⁊ ne ſis impa
ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος, καὶ μὴ ὀλιγοψυ
D tiens cū iudices tu. Eſto pupil
χήσῃς ἐν τῷ κρίνειν σε. Γίνου ὀρφα
lo vt pater: ⁊ pro viro
νοῖς ὡς πατήρ, καὶ ἀντὶ ἀνδρὸς τῇ
matri eorū: ⁊ eris vt filiꝰ altiſſimi:
μητρὶ αὐτῶν, καὶ ἔσῃ ὡς υἱὸς ὑψίστου,
⁊ diliget te magis q̄ mater
καὶ ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἢ μήτηρ
tua. Sapiā filios ſuos exalta=
σου. Ἡ σοφία υἱοὺς ἑαυτῆς ἀνύψω
uit: ⁊ ſuſcipit inquiren
σε, καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν ζητούν
tes ſe. Qui diligit illā dili=
των αὐτήν. Ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀγα

ſapiētis intelligetur in ſapiā: & auris bona audiet cū omni cōcupiſcētia ſapientiā. Sapiens cor & intelligibile abſtinebit ſe a peccatis: & in opibꝰ iuſticie ſucceſſus habebit. Ignē ardentē extiguit aq̄ & elemoſyna reſiſtit pctīs: & deus ꝓſpector eſt eius q reddit grām. Meminit in poſterū: & in tp̄e caſus ſui inueniet firmamentum.

Capitulum. 4.

Fili elemoſynā pauperis ne defraudes: & oculos tuos ne trāſuertas a paupere. Animā eſurientē ne deſpexeris: & non exaſperes pauperem in inopia ſua. Cor inopis ne afflixeris: & non ꝓtrahas datū anguſtiāti. Rogationem contribulati ne abiicias: & non auertas faciem tuā ab egeno. Ab inope ne auertas oculos tuos propter iram: & nō relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis .n. tibi in amaritudie aīe exaudietur deꝑcatio illius: exaudiet aūt eū q fecit illuȝ. Cōgregatiōi pauperū affabilē te facito: & p̄ſbytero humilia aīam tuam: & magnato humilia caput tuū. Declia pauperi ſine triſticia aurem tuā: & redde debitū tuū: & reſponde illi pacifice in manſuetudine. Libera eū qui iniuriam patitur de manu ſupbi: & non acide feras in aīa tua. In iudicādo eſto pupillis miſericors vt pater: & pro viro matri illorū: & eris tu velut filius altiſſimi obediens: & miſerebitur tui magis q̄ȝ mater. Sapientia filiis ſuis vitā inſpirat: & ſuſcipit inquirentes ſe: & p̄ibit in via iuſticie. Et q illaȝ diligit: diligit vitā: & q vigilauerit ad illā: cōplectētur placorem eius. Qui tenuerit illam: vitā hereditabunt: & quo introibit bn̄dicet deus. Qui ſeruiūt ei obſequētes erūnt ſancto: & eos q diligunt illam diligit deus. Qui audit illam iudicabit gētes: & q intuetur illā ꝑmanebit confidens. Si crediderit ei hereditabit illam: & erūt in cōfirmatione creature illoꝝ: qm̄ in temptatione ābulat cū eo: & in primis eligit eum. Timorē & metuȝ & ꝓbationem inducet ſuper illū: & cruciabit illum in tribulatione doctrine ſue: donec temptet eū in cogitationibus ſuis: & credat aīe illius. Et firmabit illū & it adducet directū ad illū: & letificabit illū: & denudabit abſcōſa ſua illi: & theſaurizabit ſup illū ſciam & intellectuȝ iuſticie. Si āt oberrauerit derelinq̄t eū: & tradet eū in manus inimici ſui. Fili cōſerua tp̄s: & deuita a malo. Pro aīa tua ne cōfūdaris dicere verū. Eſt .n. cōfuſio adducēs peccatū: & eſt cōfuſio adducēs gl'iam & grām. Ne accipias faciē aduerſus faciē tuā: nec aduerſus aīam tuā mēdaciū. Ne reuerearis ꝓximū tuū in caſu ſuo: nec retineas verbū ī tp̄e ſalutis. Nō abſcōdas ſapiāȝ tuā in decore ſuo. In lingua .n. ſapiā dignoſcitur: & ſenſus & ſciā & doctrīa ī verbo ſenſati: & firmāmentum in operibus iuſticie. Non cōtradicas verbo veritatis vllo modo: & de mēdacio ineruditiōis tue cōfūdere. Non cōnfundaris cōfiter

git vitam: ⁊ vigilantes mane ad illam
πᾷ ζωήν, καὶ οἱ ὀρθρίζοντες πρὸς αὐτὴν
replebuntur leticia. Qui tenue
ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης. Ὁ κρα
rit eam hereditabit gl'iam: ⁊ q̄
τῶν αὐτῆς κληρονομήσει δόξαν, καὶ οὗ
ingreſſus eſt bn̄dicit dn̄s. Qui co
εἰσπορεύεται εὐλογεῖ κύριος. Οἱ λα
lunt eam miniſtrabūt ſctō:
τρεύοντες αὐτῇ λειτουργήσουσιν ἁγίῳ,
⁊ diligentes eam diligit domi
καὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὴν ἀγαπᾷ κύρι
nus. Qui audit eam iudicabit gentes:
ος. Ὁ ἐπακούων αὐτῆς κρινεῖ ἔθνη,
⁊ q̄ attendit ei habitabit
καὶ ὁ προσέχων αὐτῇ κατασκηνώσει
cōfidens. Si crediderit heredita
πεποιθώς. Ἐὰν ἐμπιστεύσῃ κατακλη
bit illam: ⁊ in poſſeſſione
ρονομήσει αὐτήν, καὶ ἐν κατασχέσει
erunt generationes illoꝝ. Qm̄ per=
ἔσονται αἱ γενεαὶ αὐτῶν. Ὅτι διεστρα
uerſe ambulabit cum eo in pri=
μμένως πορεύσεται μετ' αὐτοῦ ἐν πρώ
mis. Timorē ⁊ metū inducet ſup
τοις. Φόβον καὶ δειλίαν ἐπάξει ἐπ'
eum: ⁊ cruciabit illū in diſci
αὐτόν, καὶ βασανίσει αὐτὸν ἐν παι
plina ſua: quouſqȝ credat
δείᾳ αὐτῆς, ἕως οὗ ἐμπιστεύσῃ τῇ
aīe eius: ⁊ temptet eū in
ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ πειράσῃ αὐτὸν ἐν
iuſtificationibꝰ ſuis. Et rurſus
τοῖς δικαιώμασιν αὐτῆς. Καὶ πάλιν
redibit recta ad eū ⁊
ἐπανήξει κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτὸν καὶ
letificabit illum: ⁊ denudabit illi
εὐφρανεῖ αὐτόν, καὶ ἀποκαλύψει αὐτῷ
abſconſa ſua. Si oberraue
τὰ κρυπτὰ αὐτῆς. Ἐὰν ἀποπλανη
rit: derelinquet eum: ⁊ tradet
θῇ, ἐγκαταλείψει αὐτόν, καὶ παραδώ
eū in manus caſus ſui.
σει αὐτὸν εἰς χεῖρας πτώσεως αὐτ.
Conſerua tp̄s ⁊ caue a
Συντήρησον καιρὸν καὶ φύλαξαι ἀπὸ
malo: ⁊ ne cōfūdaris ꝓ anima
πονηροῦ, καὶ μὴ αἰσχυνθῇς περὶ τῆς ψυχῆς
tua. Eſt .n. cōfuſio adducēs pec
σου. Ἔστι γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁ
catum: ⁊ eſt cōfuſio gl'ia ⁊ gra=
μαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χά
tia. Ne accipias faciem aduerſus
ρις. Μὴ λάβῃς πρόσωπον κατὰ τῆς
aīaȝ tuam: ⁊ ne cōfūdaris in ca=
ψυχῆς σου, καὶ μὴ ἐντραπῇς εἰς πτῶ
ſum tuū. Ne ꝓhibeas ſmonē in tē=
σίν σου. Μὴ κωλύσῃς λόγον ἐν και
pore ſalutis: ⁊ ne abſcōdas ſa
ρῷ σωτηρίας, καὶ μὴ κρύψῃς τὴν σο
pientiaȝ tuā in decore. In .n. ſer
φίαν σου εἰς καλλονήν. Ἐν γὰρ λό
mone cognoſcetur ſapiā: ⁊ diſciplina
γῳ γνωσθήσεται σοφία, καὶ παιδεία
in verbis lingue. Ne cōtradicas
ἐν ῥήμασι γλώσσης. Μὴ ἀντίλεγε τῇ
veritati ſcd̄m aliquid: ⁊ de
ἀληθείᾳ κατὰ μηδέν, καὶ περὶ
mendatio ineruditionis tue cō=
ψεύσματος τῆς ἀπαιδευσίας σου ἐν
fundere. Ne confundaris cōfiteri
τράπηθι. Μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆσαι

in peccatis tuis: ⁊ ne vim inferas
ἐφ᾽ ἁμαρτίαις σου, καὶ μὴ βιάζου
curſui fluminis. Ne ſubijcias hoi
ῥοῦν ποταμοῦ. Μὴ ὑποστρώσης ἀνθρώ
fatuo teipſum: ⁊ ne accipias per
μωρῷ σεαυτόν, καὶ μὴ λάβης πρό
ſonam potentis. Uſq; ad morté cer=
σωπον δυνάστου. Εως θανάτου ἀγω
ta ꝑ veritate: ⁊ dñs
νίσαι περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ κύριος
deus pugnabit ꝑ te. ne ſis
ὁ θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. μὴ γί
temerari⁹ in lingua tua: ⁊ pi
νου θρασὺς ἐν τῇ γλώσσῃ σου, καὶ νω
ger ⁊ remiſſus in opibus
θρὸς καὶ παρειμένος ἐν τοῖς ἔργοις
tuis. Ne ſis ſicut leo in domo
σου. Μὴ ἴσθι ὡς λέων ἐν τῇ οἰκίᾳ
tua: ⁊ phãtaſia pcutiens in fer=
σου, καὶ φαντασιοκοπῶν ἐν τοῖς οἰκέ
uis tuis. Ne ſit manus tua por=
ταις σου. Μὴ ἔστω ἡ χείρ σου ἐκτε
recta ad accipiédũ: ⁊ in dan
ταμένη εἰς τὸ λαβεῖν, καὶ ἐν τῷ ἀπο
do collecta.
διδόναι συνεσταλμένη. Ca. 5.

Ne attendas in opibus tuis:
Μὴ ἔπεχε ἐπὶ τοῖς χρήμασί σου,
⁊ ne dixeris ſufficiens mihi eſt ad vitã.
καὶ μὴ εἴπης αὐτάρκη μοί ἐστιν εἰς ζωήν.
Ne ſequaris aiaꝫ tuã ⁊ fortitudiceꝫ
Μὴ ἐξακολούθει τῇ ψυχῇ σου καὶ τῇ ἰσχύϊ
tuã: vt ãbules in vijs cordis tui.
σου, τὸ πορεύεσθαι ἐν ὁδοῖς καρδίας σου.
Ne dixeris: qs me ſubijciet ꝑpter
Μὴ εἴπης, τίς με δυναστεύσει διὰ τὰ
opa mea? nã dñs vindicãs vĩdi=
ἔργα μου; ὁ γὰρ κύριος ἐκδικῶν ἐκδι
cabit tuã iniuriam. Ne dixeris pec
κήσει σου τὴν ὕβριν. Μὴ εἴπης ἥ
caui: ⁊ qd mihi factũ é triſte?
μαρτον, καὶ τί μοι ἐγένετο λυπηρόν;
nam dñs eſt patiens: non te
ὁ γὰρ κύριός ἐστι μακρόθυμος, οὐ μή σε
dimittet. De ꝑpiciatiõe ne ſine tiore
ἀνῇ. Περὶ ἐξιλασμοῦ μὴ ἄφοβος γί
ſis in abundantia: ad addendũ pecca=
νου ἐν πλεονασμῷ, προσθεῖναι ἁμαρτί
ta ſuper peccata. Et ne dicas
ας ἐφ᾽ ἁμαρτίαις. Καὶ μὴ εἴπης ὁ
miſeratio ei⁹ multa: multitudinis
οἰκτιρμὸς αὐτοῦ πολύς, τὸ πλῆθος τῶν
pctõꝝ meoꝝ miſerebit. mia .n.
ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται. ἔλεος γὰρ
⁊ ira apud ipm̃ ꝑperabit: ⁊ in
καὶ ὀργὴ παρ᾽ αὐτῷ ταχυνεῖ, καὶ ἐπὶ
peccatores requieſcet i=
τοὺς ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυ
ra illius. Ne tardes cõuerti
μὸς αὐτοῦ. Μὴ ἀναμείνης ἐπιστρέψαι
ad dñm: ⁊ ne differas de die
ἐπὶ κύριον, καὶ μὴ ὑπερβάλου ἡμέραν
in diem. Subito .n. egredie
ἐξ ἡμέρας. Εξαπίνης γὰρ ἐξελεύσε
tur ira domini: ⁊ cũ negligẽs fueris de
ται ὀργὴ κυρίου, καὶ ὡς ἀμελήσεις ἐκ=
tereris: ⁊ in tp̃e vindicte diſꝑ=
τριβήσῃ, καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξο
deris Ne attendas in diuitijs iniu=
λῇ. Μὴ ἔπεχε ἐπὶ χρήμασιν ἀδί
ſtis: nihil .n. ꝓderunt in die indu=
κοις, οὐδὲν γὰρ ὠφελήσει ἐν ἡμέρᾳ ἐπα

peccata tua:& ne ſubiicias te omni ho=
mini pro peccato. Noli reſiſtere contra
faciem potentis: nec coneris cõtra ictũ
fulminis. Pro iuſticia agonizare pro ani=
ma tua;& vſq; ad mortem certa pro iu=
ſticia :& deus expugnabit ꝑ te inimicos
tuos. Noli citat⁹ eſſe in lingua tua:& in=
utilis & remiſſus in operibus tuis. Noli eſ
ſe ſicut leo in domo tua:euertens dome=
ſticos tuos:& opprimens ſubiectos tibi.
Non ſit porrecta manus tua ad accipi=
endum: & ad dandum collecta.

Capitulum. 5.

Noli attendere ad poſſeſſiones iniq̃s:
& ne dixeris.eſt mihi ſufficiẽs vita.
Nihil.n. proderit in tempore vindicte &
obductionis. Ne ſequaris in fortitudine
tua concupiſcentiam cordis tui:& ne di=
xeris. Quõ potui:aut quis me ſubiiciet
propter facta mea? Deus enim vindicans
vĩdicabit. Ne dixeris. Peccaui :& quid mi
hi accidit triſte? Altiſſimus enim eſt pati=
ens redditor. De propitiato peccato no
li eſſe ſine metu;neq; adiicias peccatum
ſuper peccatũ:& ne dicas. Miſeratio domi
ni magna eſt:multitudĩs peccatoꝝ meo=
rũ miſerebitur. Miſericordia enim & ira
ab illo cito proximant :& in peccatores
reſpicit ira illius. Non tardes conuerti ad
dominum:& ne differas de die in diem.
Subito enim veniet ira illius :& in tempo
re vindicte diſperdet te. Noli anxius eſſe
in diuitiis iniuſtis:non enim proderũt ti=
bi in die obductionis & vindicte. Non vẽ
tiles te in omnem ventum :& non eas in
omnem viam. Sic enim omnis peccator
ꝓbatur in duplici lingua. Eſto firmus in
via dñi:& in veritate ſenſus tui & ſciã .&
ꝓſequatur te verbũ pacis & iuſticie. Eſto
manſuetus ad audiẽdũ verbum dei:vt in
telligas & cum ſapiẽtia proferes reſponſum
verũ. Si eſt tibi intellect⁹: rñde proximo:
ſin aũt:ſit manus tua ſuper os tuũ : ne ca
piaris ĩ verbo indiſciplinato:& confunda
ris. Honor & gloria in ſermone ſenſati:
lingua vero ĩprudentis ſubuerſio eſt ĩpi=
us. Non appelleris ſuſurro ĩ vita tua: & ĩ
lingua tua ne capiaris & confundaris. Su
per furẽ enim eſt confuſio & penitentia:
& denotatio peſſima ſuper bilinguem.ſu
ſurratori ãt odiũ & inimicicia & contume
lia. Iuſtifica puſillum & magnũ ſimiliter.

Capitulum. 6.

Noli fieri pro amico inimicus proxĩo.
Improperium enim & contumeliã
malus hereditabit:& omnis peccator ĩui
dus & bilinguis. Non te extollas in cogi
tatione anime tue velut taurus :ne forte
elidatur virtus tua per ſtulticiam :& folia
tua comedat:& fructus tuos perdat:& re
linquaris velut lignum aridum in eremo.
Anima enim nequã diſperdet qui ſe ha=
bet:& in gaudium inimicis dat illum:& de
ducet in ſortem impiorum. Verbum dul
ce multiplicat amicos & mitigat ĩimicos:
& lingua eucharis in bono homine abun
dabit. Multi pacifici ſint tibi :& conſilia
ri⁹ ſit tibi vn⁹ de mille. Si poſſides amicũ ĩ
tẽptatiõe poſſide eũ:& ne facile credas ei

ctionis. ne vẽtiles in omni vẽto:
γωγῆς. Μὴ λίκμα ἐν παντὶ ἀνέμῳ,
⁊ ne eas in omni ſemita.
καὶ μὴ πορεύου ἐν πάσῃ ἀτραπῷ.
ſic peccator q̃ eſt bilinguis.
οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ δίγλωσσος.
Eſto firm⁹ in intellectu tuo tuto:
Ἴσθι ἐστηριγμένος ἐν συνέσει σου ἀσφα
⁊ vn⁹ ſit ſermo tu⁹. Eſto
λεῖ, καὶ εἷς ἔστω ὁ λόγος σου. Γίνου
velox in auditione tua bona: ⁊
ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου ἀγαθῇ, καὶ
ſit in veritate vita tua: ⁊ in pa
ἔστω ἐν ἀληθείᾳ ἡ ζωή σου, καὶ ἐν μα
tientia loquere reſpõſum rectũ. A
κροθυμίᾳ φθέγγου ἀπόκρισιν ὀρθήν.
Si eſt tibi intellect⁹: reſpõde
Εἰ ἔστι σοι σύνεσις, ἀποκρίθητι τῷ
ꝓximo: ſi ãt nõ: man⁹ tua ſit ſup
πλησίον, εἰ δὲ μή, ἡ χείρ σου ἔστω ἐπὶ
os tuum. Gloria ⁊ ignominia i
τῷ στόματί σου. Δόξα καὶ ἀτιμία ἐν
loquela: ⁊ lingua hoĩs caſus B
λαλιᾷ, καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις
ipi. Ne appelleris ſuſurrator: ⁊
αὐτῷ. Μὴ κληθῇς ψίθυρος, καὶ τῇ
lingue tue ne inſidieris. Sup .n.
γλώσσῃ σου μὴ ἐνέδρευε. Επὶ γὰρ τῷ Infra
furé eſt ꝯfuſio nequã: ⁊ dãna= 21.a.
κλέπτῃ ἐστὶν αἰσχύνη μοχθηρά, καὶ κατά Infra
tio mala ſup bilingué. In 16.b.
γνωσις πονηρὰ ἐπὶ διγλώσσῳ. Εν Deu.25
magno ⁊ in paruo ne ignores ali d.
μεγάλῳ καὶ ἐν μικρῷ μὴ ἀγνόει μη C
qd. Prou.
δὲ ἕν. Ca. 6. 10.9.1.
11.a.

Et pro amico nõ fias inimic⁹.
Καὶ ἀντὶ φίλου μὴ γίνου ἐχθρός.
Nomé .n. malũ pudoré ⁊ ipro=
Ονομα γὰρ πονηρὸν αἰσχύνην καὶ ὄνει
periũ hereditabit. Sic pecca=
δος κληρονομήσει. Ουτως ὁ ἁμαρτω
tor bilinguis ignominiã habebit. Ne
λὸς ὁ δίγλωσσος ἀτιμίαν ἕξει. Μὴ D
extollas te in ꝯſilio anime tue:
ἐπάρῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ ψυχῆς σου,
ne diripiat vt taur⁹ aia
ἵνα μὴ διαρπαγῇ ὡς ταῦρος ἡ ψυχή
tua. Folia tua comedes
σου. Τὰ φύλλα σου καταφάγεσαι
⁊ fruct⁹ tuos ꝑdes. ⁊
καὶ τοὺς καρπούς σου ἀπολέσεις. καὶ
dimittes te: velut ſiccũ lignũ.
ἀφήσεις σεαυτόν, ὡς ξηρὸν ξύλον.
Aia neq̃ diſperdet poſſiden A
Ψυχὴ πονηρὰ ἀπολεῖ τὸν κτησάμε
té ſe: ⁊ deriſũ inimicoꝝ
νον αὐτήν, καὶ ἐπίχαρμα ἐχθρῶν
faciet ſe. guttur dulce multi
ποιήσει αὐτήν. λάρυγξ γλυκὺς πλη
plicabit amicos ſuos: ⁊ lingua bñlo=
θυνεῖ φίλους αὐτοῦ, καὶ γλῶσσα εὔλα
quẽs multiplicat bonas loq̃las. Qui pa=
λος πληθύνει εὐπροσήγορα. Οἱ εἰρη
cẽ afferant tibi ſint multi: at
νεύοντές σοι ἔστωσαν πολλοί, οἱ δὲ
cõſiliarij tui vn⁹ de mille.
σύμβουλοί σου εἷς ἀπὸ χιλίων.
Si poſſides amicũ: in tẽptatione poſſide
Εἰ κτᾶσαι φίλον, ἐν πειρασμῷ κτῆσαι
eũ: ⁊ ne facile credas ei
αὐτόν, καὶ μὴ ταχὺ ἐμπιστεύσῃς αὐτῷ

teipſm. Eſt eñ amic⁹ in tēpore ſuo:
Infra. 37. a σεαυτόν. Ἔστι γὰρ φίλος ἐν καιρῷ αὐτοῦ,
τ nō pmanebit in die tribula
B καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψε
tiōis tue. τ eſt amicus q̄ conuertit
ώς σου. καὶ ἔστι φίλος μετατιθέμενος
in inimicitiā: τ ꝯ rixā ꝯuitij
εἰς ἔχθραν, καὶ μάχην ὀνειδισμοῦ
tui reuelabit. Et eſt amicus
σου ἀποκαλύψει. Καὶ ἔστι φίλος
pticeps menſaꝝ: τ nō pma
κοινωνὸς τραπεζῶν, καὶ οὐ μὴ παρα
nebit in die tribulatiōis tue. τ in
μείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. καὶ ἐν τοῖς
bonis tuis erit vt tu: τ in
ἀγαθοῖς σου ἔσται ὡς σύ, καὶ ἐπὶ τοὺς
domeſticos tuos fiducialr aget. Si hu
οἰκέτας σου παρρησιάσεται. Ἐὰν τα
miliat⁹ fuerit erit cōtra te: τ a
πεινωθῇς ἔσται κατὰ σοῦ, καὶ ἀπὸ
facie tua abſcondet. ab
προσώπου σου κρυβήσεται. ἀπὸ τῶν
inimicis tuis ſeparare: τ ab
C ἐχθρῶν σου διαχωρίσθητι, καὶ ἀπὸ τῶν
amicis tuis attende. Amic⁹ fidelis
φίλων σου πρόσεχε. Φίλος πιστὸς
ptectio fortis: at q̄ inuenit illū inuenit
σκέπη κραταιά, ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν εὗρε
theſauꝝ. Amici fidelis nō eſt cō
θησαυρόν. Φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀν
mutatio: τ nō eſt pond⁹ pulchri
τάλλαγμα, καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς τῆς καλ
tudinis eius. Amic⁹ fidelis medicamētū
λονῆς αὐτοῦ. Φίλος πιστὸς φάρμακον
vite: τ q̄ metuūt dn̄m inue
ζωῆς, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον εὑρή
nient illū. Qui timet dn̄m: dirī
σουσιν αὐτόν. Ὁ φοβούμενος κύριον, εὐθύ
get amicitiā ei⁹: qm̄ ſm illū ſic
νει φιλίαν αὐτοῦ, ὅτι κατ᾽ αὐτὸν οὕτως
τ pximū ei⁹. Fili a iuuē
καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ. Τέκνον ἐκ νεό
tute tua elige doctrinā: τ vſq; ad
τητός σου ἐπίλεξαι παιδείαν, καὶ ἕως
canos inuenies ſapiam: τ ſuſtine
1. reg. 1. πολιῶν εὑρήσεις σοφίαν. καὶ ἀνάμενε
D bonos fruct⁹ illi⁹. In eñ
τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς αὐτῆς. Ἐν γὰρ
opere ipius exiguū laborabis:
τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆς ὀλίγον κοπιάσεις,
τ cito edes de gñationi
καὶ ταχὺ φάγεσαι ἀπὸ τῶν γεννημά
bus illi⁹. Quā aſpera eſt nimiū
των αὐτῆς. Ὡς τραχεῖά ἐστι σφόδρα
indoctis: τ nō pmanebit in
τοῖς ἀπαιδεύτοις, καὶ οὐκ ἐμμενεῖ ἐν
ea excors. Quaſi lapis pbationis
αὐτῇ ἀκάρδιος. Ὡς λίθος δοκιμασίας
fortis erit in eo: τ nō morabit
ἰσχυρὸς ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ οὐ χρονιεῖ
piīcere illā. Sapia eñ ſm
ἀποῤῥίψαι αὐτήν. Σοφία γὰρ κατὰ
nomē ei⁹ eſt: τ nō multis
τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστι, καὶ οὐ πολλοῖς
eſt manifeſta. Audi fili τ col
ἐστι φανερά. Ἄκουσον τέκνον καὶ ἔκ
lige ſniam meā: τ ne abiicias
A λεξαι γνώμην μου, καὶ μὴ ἀπαναίνου
conſiliū meū. Et inijce
τὴν συμβουλίαν μου. Καὶ εἰσένεγκαι
pedes tuos in cōpedes il
τοὺς πόδας σου εἰς τὰς πέδας αὐ

te ipſum. Eſt enim amicus ſecundum tē
pus ſuum: & non permanebit in die tribu
latiōis. Et eſt amicus qui conuertitur ad
inimicitiam: & eſt amicus qui odium & ri
xam & conuitia denudabit. Eſt autem a
micus ſocius menſe: & non permanebit
in die neceſſitatis. Amicus ſi permanſe
rit fixus: erit tibi q̄ſi coequalis: & ī dome
ſticis tuis fiducialiter aget. Si humilia
uerit ſe contra te & a facie tua abſcondे
rit ſe: vnanimem habebis amicitiam bo
nā. Ab īimicis tuis ſeparare: & ab amicis
tuis attende. Amic⁹ fidelis protectio for
tis: qui autem inuenit illum inuenit the
ſaurum. Amico fideli nulla eſt compara
tio: & non eſt digna ponderatio auri & ar
genti contra bonitatem fidei illius. Ami
cus fidelis medicamētum vite & immor
talitatis: & qui metuūt dominum inueni
ent illum. Qui timet deum eque habebit
amicitiam bonam: quoniam ſecundum
illum erit amicus illius. Fili a iuuētute tua
excipe doctrinam: & vſq; ad canos inue
nies ſapientiam. Quaſi is qui arat & qui
ſeminat accede ad eam: & ſuſtine bonos
fructus illius. In opere enim ipſi⁹ exigu
us laborabis: & cito edes de generationi
bus illius. Quam aſpera eſt nimium ſapi
entia indoctis hominibus: & non perma
nebit in illa excors. Quaſi lapidis virtus
probatio erit in illis: & non demorabun
tur proiicere illam. Sapientia enim doc
trine ſecundum nomen eſt eius: & non ē
multis manifeſta. Quibus autem cogni
ta eſt permanet vſq; ad conſpectum dei.
Audi fili & accipe conſilium intellectus:
& ne abiicias conſilium meum. Inijce pe
dem tuum in compedes illius: & in torq̄s
illius collum tuum. Subiice humerum tu
um & porta illam: & ne acidieris vinculis
ei⁹. In omni animo tuo accede ad illam:
& in omni virtute tua conſerua vias eius.
Inueſtiga illam & manifeſtabitur tibi: &
continens factus ne derelinquas eam. In
nouiſſimis enim inuenies requiem in ea:
& conuertetur tibi in oblectationem. Et
erunt tibi compedes eius in protectionē
fortitudinis & baſes virtutis: & torques
illius in ſtolam glorie. Decor enim vite ē
in illa: & vincula illius alligatura ſalutis.
Stola glorie indues eam: & coronam gra
tulationis impones tibi. Fili ſi attenderis
mihi: diſces eam: & ſi accommodaueris
animum tuum: ſapiens eris. Si inclinaue
ris aurē tuam excipies doctrinā: & ſi di
lexeris audire: ſapiēs eris. In multitudine
preſbyterorum prudentium ſta: & ſapien
tie illorum ex corde coniungere: vt om
nem narrationem dei poſſis audire: & p
uerbia laudis non effugiant a te. Et ſi vi
deris ſenſatum euigila ad eum: & gradus
oſtiorum illius exterat pes tuus. Cogita
tum tuum habe in preceptis dei: & in mā
datis illius maxime aſſiduus eſto: & ipſe
dabit tibi cor: & concupiſcentia ſapien
tie dabitur tibi.

Capitulum. 7.

Noli facere mala: & non te apprehen
dent: diſcede ab iniquo: & deficient
mala abs te. Fili

lius: τ in torquē eius col
τῆς, καὶ εἰς τὸν κλοιὸν αὐτῆς τὸν τράχη
lum tuū. Subiice humeꝝ tuū: τ por
λόν σου. Ὑπόθες τὸν ὦμόν σου, καὶ βά
ta illam: τ ne ſis inimicus
στασον αὐτήν, καὶ μὴ προσοχθίσῃς τοῖς
vinculis eius. In tota aīa tua
δεσμοῖς αὐτῆς. Ἐν πάσῃ ψυχῇ σου
accede illi: τ in tota virtute tua
πρόσελθε αὐτῇ, καὶ ἐν ὅλῃ δυνάμει σου
conſerua vias eius. Inueſti
συντήρησον τὰς ὁδοὺς αὐτῆς. Ἐξίχ
ga τ quere: τ cognoſcetur
νευσον καὶ ζήτησον, καὶ γνωσθήσεταί
a te: τ continens factus ne relinq̄s
σοι, καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος μὴ ἀφῇς
eam. in nouiſſimis .n. inuenies re
αὐτήν. ἐπ᾽ ἐσχάτων γὰρ εὑρήσεις τὴν ἀνά
quiem eius: τ conuertetur tibi in
παυσιν αὐτῆς, καὶ στραφήσεταί σοι εἰς
oblectationē. Et erunt tibi cō
εὐφροσύνην. Καὶ ἔσονταί σοι αἱ πέ
pedes eius in ptectiōeꝫ fortitudīs: τ
δαι αὐτῆς εἰς σκέπην ἰσχύος, καὶ οἱ
torques illius in ſtolam glorie. Decor
κλοιοὶ αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης. Κόσμος
eñ aureus eſt in ea: τ vin
γὰρ χρύσεός ἐστιν ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ οἱ δε
cula illius nexus hyacinthin⁹. Sto
σμοὶ αὐτῆς κλῶσμα ὑακίνθινον. Στο
lam glorie indues eam: τ coronam
λὴν δόξης ἐνδύσῃ αὐτήν, καὶ στέφανον
exultationis circumpones tibi.
ἀγαλλιάματος περιθήσεις σεαυτῷ.
Si volueris fili: doctus eris: τ ſi
Ἐὰν θέλῃς τέκνον, παιδευθήσῃ, καὶ ἐὰν
tradideris aīam tuam: callidus
ἐπιδῷς τὴν ψυχήν σου, πανοῦργος
eris. Si dilexeris audire: recipies
ἔσῃ. Ἐὰν ἀγαπήσῃς ἀκούειν, ἐκδέξῃ
intellectū. τ ſi īclinaueris aurē tuā: ſa
σύνεσιν. καὶ ἐὰν κλίνῃς τὸ οὖς σου, σο
piēs eris. In multitudīe pſbyteroꝝ ſta:
φὸς ἔσῃ. Ἐν πλήθει πρεσβυτέρων στῆθι,
τ q̄ ſapiēs: ipſi coniungere.
καὶ τίς σοφός, αὐτῷ προσκολλήθητι.
Omnē narrationē diuinā cupe audire:
Πᾶσαν διήγησιν θείαν θέλε ἀκροᾶσθαι,
τ puerbia intellectus nō effugiant
καὶ παροιμίαι συνέσεως μὴ ἐκφευγέτω
te. Si videris viꝝ prudētē: mane ſur
σάν σε. Ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα συνετόν, ὄρθρι
ge ad eū: τ gradus oſtioꝝ illi⁹
ζε πρὸς αὐτόν, καὶ βαθμοὺς θυρῶν αὐτοῦ
deterat pes tu⁹. Cogitā in
ἐκτριβέτω ὁ πούς σου. Διανοοῦ ἐν
p̄ceptis dn̄i cōſūmate: τ
τοῖς προστάγμασι κυρίου τελείως, καὶ
in mādatis illius meditare ſem
ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ μελέτα δια
per. ipſe firmabit cor tuum:
παντός. αὐτὸς στηριεῖ τὴν καρδίαν σου,
τ cōcupiſcētia ſapie dabitur
καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς σοφίας δοθήσεταί
tibi.
σοι.

Ca. 7.

Ne facias mala: τ nō te com
Μὴ ποίει κακά, καὶ οὐ μή σε κα
p̄hendent mala. Diſcede ab iniquo:
ταλάβῃ κακά. Ἀπόστηθι ἀπὸ ἀδίκου,
τ declinabit a te pctīn. Fili
καὶ ἐκκλινεῖ ἀπὸ σοῦ ἁμαρτία. Υἱὲ

ne ſemines in ſulcis iniuſticie: ⁊ nõ
μὴ σπεῖρε ἐπ' αὔλακας ἀδικίας, καὶ οὐ
metes ea ſeptupla. ne qras
μὴ θερίσεις αὐτὰ ἑπταπλασίως. μὴ ζήτει
a dño ducatum: neqꝫ a
παρὰ κυρίου ἡγεμονίαν, μηδὲ παρὰ
rege cathedram glorie. Ne te iuſtifices
βασιλέως καθέδραν δόξης. Μὴ δικαιοῦ
coram dño: ⁊ apud regem ne
ἔναντι κυρίου, καὶ παρὰ βασιλεῖ μὴ
videaris ſapiẽs. Ne qras fieri iudex:
σοφίζου. Μὴ ζήτει γενέσθαι κριτής,
⁊ non valebis tollere iuſticias. Ne
καὶ οὐκ ἰσχύσεις ἐξᾶραι ἀδικίας. Μή
quãdo ptimeſcas a facie poten
ποτε εὐλαβηθῇς ἀπὸ προσώπου δυνά
tis: ⁊ pones ſcandalum in rectitu=
του, καὶ θήσεις σκάνδαλον ἐν εὐθύτη
dine tua. Ne pecces in multitudine ciui
τί σου. Μὴ ἁμάρτανε εἰς πλῆθος πό
tatis: ⁊ ne immittas te
λεως, καὶ οὐ μὴ καταβάλῃς σεαυτὸν
in turba. Ne alliges bis
ἐν ὄχλῳ. Μὴ καταδεσμεύσῃς δὶς
peccatum: in eni vno nõ innocẽs eris.
ἁμαρτίαν, ἐν γὰρ μιᾷ οὐκ ἀθῷος ἔσῃ.
Ne dicas: multitudinẽ munerũ meorũ
Μὴ εἴπῃς, τῷ πλήθει τῶν δώρων μου
inſpiciet: ⁊ cũ obtulero
ἐπόψεται, καὶ ἐν τῷ προσενέγκαι
ego deo altiſſimo ſuſcipiet. Ne
με θεῷ ὑψίστῳ προσδέξεται. Μὴ
ſis puſillanimis in oratione
ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῇ προσευχῇ
tua: ⁊ elemoſynam facere ne ne=
σου, καὶ ἐλεημοσύνην ποιῆσαι μὴ πα
glexeris. Ne derideas hominem exiſtẽ
ρίδῃς. Μὴ καταγέλα ἄνθρωπον ὄντα
in amaritudine aie ſue: eſt eni qui
ἐν πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, ἔστι γὰρ ὁ τα
humiliat ⁊ exaltat. Ne ara
πεινῶν καὶ ἀνυψῶν. Μὴ ἀροτρία
mẽdaciũ in fratre tuo: neqꝫ amico
ψεῦδος ἐπ' ἀδελφῷ σου, μηδὲ φίλῳ
ſimile facias. Ne velis mentiri omne
τὸ ὅμοιον ποίει. Μὴ θέλε ψεύδεσθαι πᾶν
mẽdaciũ: nã aſſiduitas eius nõ
ψεῦδος, ὁ γὰρ ἐνδελεχισμὸς αὐτοῦ οὐκ
in bonum. Ne ſis verboſ⁹ in multitudĩe
εἰς ἀγαθόν. Μὴ ἀδολέσχει ἐν πλήθει
pſbyterorum: ⁊ ne iteres ver=
πρεσβυτέρων, καὶ μὴ δευτερώσῃς λό=
bũ in oratione tua. Ne oderis labo
γον ἐν προσευχῇ σου. Μὴ μισήσῃς ἐπί
rioſum opus ⁊ ruſticationẽ ab altiſ
πονον ἐργασίαν καὶ γεωργίαν ὑπὸ ὑψί
ſimo creatam. Ne computes te
στου ἐκτισμένην. Μὴ προσλογίζου σε
ipm in multitudine pctõꝝ. Memẽto
αὐτὸν ἐν πλήθει ἁμαρτωλῶν. Μνήσθη
qm̃ ira non tardabit. Humilia
τι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ. Ταπείνωσον
valde animã tuam: qm̃ vindi
σφόδρα τὴν ψυχήν σου, ὅτι ἐκδίκη
cta impij ignis ⁊ vermis. Ne cõ=
σις ἀσεβοῦς πῦρ καὶ σκώληξ. Μὴ ἀλ
mutes amicũ indifferenter ſcdm aliqd:
λάξῃς φίλον ἀδιαφόρου κατὰ μηδὲ ἕν,
neqꝫ fratrem legitimũ in auro ſu=
μηδὲ ἀδελφὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ σου
phir. Ne diſcedas a muliere ſapiẽte ⁊
φείρ. Μὴ ἀστόχει γυναικὸς σοφῆς καὶ

non ſemines mala in ſulcis iniuſticie: & non metes ea in ſeptuplũ. Noli querere ab homine ducatũ: neqꝫ a rege cathedrã honoris. Non te iuſtifices ãte deũ: qm̃ agnitor cordis ipe eſt: & penes regem noli velle videri ſapiens. Noli q̃re re fieri iudex niſi valeas virtute irrũpe iniq̃tates: ne forte extimeſcas faciẽ potẽtis: & ponas ſcandalũ in agilitate tua. Nõ pecces in multitudine ciuitatis: nec te ĩmittas in ppl'z: neqꝫ alliges duplicia pctã. Nec enĩ ĩ vno eris immunis. Noli eẽ puſillanimis ĩaĩo tuo. Exorare & facere elemoſynã ne deſpicias. Ne dicas in multitudine munerum meoꝝ reſpiciet deus: & offerente me deo altiſſimo munera mea ſuſcipiet. Non irrideas hominem in amaritudine anime: eſt enim q humiliat & exaltat circumſpector deus. Noli amare mendaciũ aduerſus fratrẽ tuũ: neqꝫ in amicũ ſimiliter facias. Noli velle mentiri omne mendaciũ: aſſiduitas enĩ illius non eſt bona. Noli verboſus eſſe in multitudine preſbyterorũ: & nõ iteres verbum in oratione tua. Nõ oderis laborioſa opera & ruſticationẽ creatã ab altiſſimo. Non te reputes in multitudine indiſciplinatoꝝ. Memẽto ire: qm̃ non tardabit. Humilia valde ſpiritũ tuũ: qm̃ vindicta carnis ipii ignis & vermis. Noli preuaricari in amicum pecuniã differentẽ: neqꝫ fratrẽ chariſſimũ auro ſpreueris. Noli diſcedere a muliere ſenſata & bona: quã ſortitus es in timore dñi: grã enĩ verecundie illius ſup aurum. Nõ ledas ſeruũ in veritate operantem: neqꝫ mercenariũ dantẽ animã ſuam. Seruus ſenſatus ſit tibi dilectus quaſi anima tua: nõ defraudes illum libertate: neqꝫ inopem derelinquas illũ. Pecora tibi ſunt: attende illis: & ſi ſunt vtilia perſeuerẽt apud te. Filii tibi ſũt: erudi illos: & curua illos a pueritia coꝝ. Filie tibi ſunt: ſerua corpus illarum: & non oſtendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam: & grande opus feceris: et homini ſenſato da illam. Mulier ſi eſt tibi ſecundum animam tuam: nõ proiicias illam: & odibili non credas te in toto corde tuo. Honora patrẽ tuũ: & gemitus matris tue ne obliuiſcaris. Memento qm̃ niſi per illos natus non fuiſſes: & retribue illis quomodo & illi tibi. In tota anima tua time dñm: & ſacerdotes illius ſanctifica. In omni virtute dilige eum qui te fecit: & miniſtros eius ne derelinquas. Honora deum ex tota anima tua: & honorifica ſacerdotes: & propurga te cũ brachiis. Da illis partem ſicut mandatum eſt tibi primitiarũ et purgationis: & de negligentia tua purga te cum paucis. Datũ brachiorũ tuorum: & ſacrificium ſanctificationis offeres dño: & initia ſanctoꝝ: & pauperi porrige manũ tuã: vt pficiatur propitiatio & bñdictio tua. grã dat⁹ ĩ cõſpectu oĩs viuẽtis: & mortuo non phibeas gratiam. Non deſis plorantibus in cõſolatione: & cum lugentibus ambula. Nõ te pigeat viſitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis.

bona: nã gra eius ſup au=
ἀγαθῆς, ἡ γὰρ χάρις αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χρυ
rum. Ne ledas ſeruum operantem in
σίον. Μὴ κακώσῃς οἰκέτην ἐργαζόμενον ἐν
veritate: neqꝫ mercenariũ dãtem ani=
ἀληθείᾳ, μηδὲ μίσθιον διδόντα τὴν ψυ
mã ſuam. Seruũ prudẽtẽ diligat
χὴν αὐτοῦ. Οἰκέτην συνετὸν ἀγαπά
tua aia: ne defraudes illũ liber
τω σου ἡ ψυχή, μὴ στερήσῃς αὐτὸν ἐλευ
tate. Pecora tibi ſũt: attende illi
θερίας. Κτήνη σοί ἐστιν, ἐπισκέπτου αὐτά,
⁊ ſi ſunt tibi vtilia: pmaneãt apud te.
καὶ εἰ ἔστι σοι χρήσιμα, ἐμμενέτω σοι.
Filij tibi ſunt: erudi illos: ⁊
Τέκνα σοί ἐστι, παίδευσον αὐτά, καὶ
curua a iuuẽtute collum eo=
κάμψον ἐκ νεότητος τὸν τράχηλον αὐ
rum. Filie tibi ſunt: attende
τῶν. Θυγατέρες σοι εἰσί, πρόσεχε τῷ
corpori earum: ⁊ ne hilarẽ oſtẽdas ad
σώματι αὐτῶν, καὶ μὴ ἱλαρύνῃς πρὸς
illas faciem tuam. Trade fi=
αὐτὰς τὸ πρόσωπόν σου. Ἔκδου θυ
liam: ⁊ perfeceris opus magnũ:
γατέρα, καὶ ἔσῃ τετελεκὼς ἔργον μέγα,
⁊ homini prudẽti da illam.
καὶ ἀνδρὶ συνετῷ δώρησαι αὐτήν.
Uxor tibi eſt ſcdm animã: ne abijci=
Γυνή σοί ἐστι κατὰ ψυχήν, μὴ ἐκβάλ=
as eam: odibili autẽ ne tradas te=
λῃς αὐτήν, μισουμένῃ δὲ μὴ ἐμπιστεύσῃς
ipm. In toto corde honora pa
σεαυτόν. Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ δόξασον τὸν πα
trem tuũ: ⁊ matris dolorẽ pt⁹ ne obli=
τέρα σου, καὶ μητρὸς ὠδῖνας μὴ ἐπι
uiſcaris. memẽto qꝛ pẽr eos natus es:
λάθῃ. Μνήσθητι ὅτι δι' αὐτῶν ἐγεννήθης,
⁊ qd retribues eis: ſicut ip
καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς, καθὼς αὐ
ſi tibi. In tota aia tua cole
τοὶ σοί. Ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου εὐλαβοῦ τὸν
dñm: ⁊ ſacerdotes eius mirare.
κύριον, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ θαύμαζε.
In tota virtute dilige eũ q̃ fecit
Ἐν ὅλῃ δυνάμει ἀγάπησον τὸν ποιήσαν
te: ⁊ miniſtros eius ne
τά σε, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ μὴ
derelinquas. Time dñm: ⁊ ho
ἐγκαταλίπῃς. Φοβοῦ τὸν κύριον, καὶ δό
nora ſacerdotẽ: ⁊ da partem ei ſi
ξασον ἱερέα, καὶ δὸς τὴν μερίδα αὐτῷ κα
cut mãdatũ eſt tibi. Primitias: ⁊
θὼς ἐντέταλταί σοι, Ἀπαρχὴν, καὶ
de delicto ⁊ donũ brachio
περὶ πλημμελείας καὶ δόσιν βραχιό
rũ: ⁊ ſacrificiũ ſcificationis ⁊ primitias
νων, καὶ θυσίαν ἁγιασμοῦ καὶ ἀπαρχὴν
ſctõꝝ: ⁊ pauperi porrige manum
ἁγίων, καὶ πτωχῷ ἔκτεινον τὴν χεῖρά
tuã: vt pficiatur bñdictio tua. gra
σου, ἵνα τελειωθῇ ἡ εὐλογία σου. χάρις
doni in cõſpectu omnis viuentis: ⁊ in
δόματος ἔναντι παντὸς ζῶντος, καὶ ἐπὶ
mortuo ne phibueris gram. Ne
νεκρῷ μὴ ἀποκωλύσῃς χάριν. Μὴ ὑστέ
ſis plorantibus: ⁊ cum lugenti
ρει ἀπὸ κλαιόντων, καὶ μετὰ πενθούν=
bus luge. Ne te pigeat viſitare
των πένθησον. Μὴ ὄκνει ἐπισκέπτεσθαι
infirmũ: ex eni talibus diligeris.
ἄρρωστον, ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ.

B C Infra. 33.d. Infra. 30.b. 6.5.b D

In oibus ſmonib⁹ tuis memorare
Ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ
nouiſſima tua: ⁊ in ſeculũ nõ
ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ
A peccabis.
ἁμαρτήσεις. Ca. 8.
Infra. 9.a. Ne litiges cũ hoie po
Μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου δυ
tente: ne forte incidas in manus
νάστου, μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς χεῖρας
illius. Ne cõtendas cũ hoie locu
αὐτοῦ. Μὴ ἔριζε μετὰ ἀνθρώπου πλου
plete: ne forte contra trahat tuũ pond⁹.
σίου, μήποτε ἀντιστήσῃ σου τὴν ὁλκήν.
Multos eni pdidit aurũ ⁊
B Πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσε τὸ χρυσίον καὶ
corda regũ inclinauit. Ne li=
καρδίας βασιλέων ἐξέκλινε. Μὴ δια
Infra. 15.d. tiges cũ hoie loquaci ⁊
μάχου μετὰ ἀνθρώπου γλωσσώδους, καὶ
ne ſtruas ſup ignẽ ill⁹ ligna.
μὴ ἐπισωρεύσῃς ἐπὶ τὸ πῦρ αὐτοῦ ξύλα.
Ne ludas cũ indocto: ne imbo
Μὴ προσπαῖζε ἀπαιδεύτῳ, ἵνα μὴ ἀτι
noreut maiores tui. Ne improperes
μάζωνται οἱ πρόγονοί σου. Μὴ ὀνείδιζε
homini auertẽti ſe a peccato:
C ἄνθρωπον ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας,
memẽto qꝛ oẽs ſum⁹ in increpa
μνήσθητι ὅτι πάντες ἐσμὲν ἐν ἐπιτι=
tionib⁹. ne inhonores hoiem in ſene
μίοις. Μὴ ἀτιμάσῃς ἄνθρωπον ἐν γή=
ctute ſua: ⁊ eni ex nobis ſeneſcũt.
ρᾳ αὐτοῦ, καὶ γὰρ ἐξ ἡμῶν γηράσκουσι.
Ne gaudeas in mortuo inimiciſ
D Μὴ ἐπίχαιρε ἐπὶ νεκρῷ τῷ ἐχθροτά
mo tuo: memẽto qꝛ oẽs ⁊ mori
τῳ σου, μνήσθητι ὅτι πάντες τελευ
mur. ne deſpicias narrationẽ ſapiẽtũ:
τῶμεν. Μὴ παρίδῃς διήγημα σοφῶν,
⁊ in pu̾biis eoꝝ cõuerſa
καὶ ἐν ταῖς παροιμίαις αὐτῶν ἀναστρέ=
re. Qm̃ ab ipis diſces diſci
φου. Ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ παι=
plinã: ⁊ ſeruire magnatib⁹ facili
δείαν, καὶ λειτουργῆσαι μεγιστᾶσιν εὐμα
ter. ne diſcedas a narratione ſenioꝝ:
ρῶς. Μὴ ἀστόχει διηγήματος γερόντων,
A ⁊ eni ipi didicerũt a patri=
καὶ γὰρ αὐτοὶ ἔμαθον παρὰ τῶν πατέ
bus ſuis: qm̃ ab illis diſces intel
ρων αὐτῶν, ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ σύ
lectũ: ⁊ in tẽpore neceſſitatis dare
νεσιν, καὶ ἐν καιρῷ χρείας δοῦναι
reſpõſum. Ne accẽdas carbones pecca
ἀπόκρισιν. Μὴ ἔκκαιε ἄνθρακας ἁμαρ
toris: ne incẽdaris in igne flam
τωλοῦ, μὴ ἐμπυρισθῇς ἐν πυρὶ φλο=
me illi⁹. Ne exurgas a facie
B γὸς αὐτοῦ. Μὴ ἐξαναστῇς ἀπὸ προσώπου
cõtumelioſi: ne inſidiat ſicut inſidie
ὑβριστοῦ, ἵνα μὴ ἐγκαθίσῃ ὡς ἔνεδρον τῷ
ori tuo. Ne feneneris hoi fortio
Puer. στόματί σου. Μὴ δανείσῃς ἀνθρώπῳ ἰσχυρο
ri te: ⁊ ſi feneraueris: qſi ꝑdi
τέρῳ σου, καὶ ἐὰν δανείσῃς, ὡς ἀπολωλε
dit eſto. ne ſpõdeas ſup virtutẽ tuã:
κὼς γίνου. Μὴ ἐγγυήσῃ ὑπὲρ δύναμίν σου,
⁊ ſi ſpopõderis qꝛ ſolutur⁹ cogita.
καὶ ἐὰν ἐγγυήσῃ, ὡς ἀποτίσων φρόντιζε.
Ne iudices cõtra iudicẽ: ſm eni opinio
Μὴ δικάζου κατὰ κριτοῦ, κατὰ γὰρ τὴν δό

In oibus opibus tuis memorare nouiſſima tua: & in eternũ non peccabis.

Capitulum octauum.

Non litiges cũ homine potente: ne forte incidas in manus illius. Non cõtendas cũ viro locuplete: ne forte cõtra te conſtituat litẽ tibi. Multos enim pdidit aurũ & argentũ: et vſqꝫ ad cor regũ extendit & cõuertit. Nõ litiges cũ homine linguato: & nõ ſtrues in ignez illi⁹ ligna. Nõ cõmũices hoi indocto ne male de pgenie tua loquatur. Ne deſpicias hoiem auertentẽ ſe a pctõ: neqꝫ improperes ei. Memẽto qm̃ oẽs in corruptione ſumus. Ne ſpernas hoiez in ſua ſenectute: et enim ex nobis ſeneſcunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere: ſciens qm̃ oẽs morimur: & in gaudium volum⁹ venire. Ne deſpicias narrationez pſbyterorũ ſapiẽtiũ: & in pu̾biis eorũ conuerſare. Ab ipis em̃ diſces ſapientiã & doctrinã intellect⁹: & ſeruire magnatis ſine querela: Non te pṫereat narratio ſeniorũ: ipi enim didicerunt a patrib⁹ ſuis. Qm̃ ab ipis diſces intellectũ: & in tẽpore neceſſitatis dabis reſpõſum. Non incẽdas carbones pctõrũ arguẽs eos: & ne incẽdaris flãma ignis pctõrum illorũ. Ne cõtra faciẽ ſtes contumelioſi: ne ſedeat q̃ſi inſidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te: q ſi feneraueris quaſi perditũ habe. Non ſpõdeas ſup virtutẽ tuã: q ſi ſpoponderis: q̃ſi reſtituens cogita. Nõ iudices cõtra iudicẽ: qm̃ ſcdm quod iuſtũ eſt iudicat. Cũ audace non eas in via: ne forte grauet mala ſua in te. Ipe em̃ ſcdm voluntatẽ ſuã vadit: & ſimul cũ ſtultitia ipi⁹ peries. Cũ iracũdo nõ facias rixã: & cũ audace nõ eas in deſertũ: qm̃ quaſi nihil eſt ante illũ ſanguis: & vbi nõ eſt adiutoriũ elidet te. Cum fatuis cõſiliũ nõ habeas: nõ ei poterũt diligere niſi q̃ eis placẽt. Corã extraneo ne facias cõſiliũ: neſcis em̃ qd pariet. Nõ oi hoi cor tuuz manifeſtes: ne forte inferat tibi gratiã falſam: et cõuicietur tibi. Ca. 9.

Non zeles mulierẽ ſin⁹ tui: ne oſtendat ſup te maliciã doctrine nequã. Nõ des mulieri poteſtatẽ aĩe tue: ne ingrediatur in virtute tua & cõfundaris. Ne reſpicias mulierẽ multiuolã: ne forte incidas in laq̃os illi⁹. Cũ ſaltratice ne aſſidu⁹ ſis: nec audias illã: ne forte peas in efficacia illi⁹. Virginẽ ne conſpicias: ne forte ſcandalizeris in decore illius. Ne des fornicariis aĩam tuã in vllo: ne pdas te & hereditatẽ tuã. Noli circumſpicere in vicis ciuitatis: nec oberraueris in plateis illius. Auerte faciẽ tuã a muliere cõpta: & ne circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciẽ mulieris multi perierũt: & ex hoc concupiſcẽtia quaſi ignis exardeſcit. Oĩs mulier q̃ eſt fornicaria: quaſi ſterc⁹ in via ab oĩbus pṫereuntib⁹ cõculcabitur. Speciẽ mulieris aliene multi ãmirati reprobi facti ſunt: colloquiũ enim illius quaſi ignis exardeſcit. Cum aliena muliere non ſedeas omnino: nec accumbas cũ ea ſuper cubitum: & non alterceris cũ illa in vino:

ne eius iudicabit eũ. Cũ auda=
ξαν αὐτοῦ κρινοῦσιν αὐτόν. Μετὰ τολμη
ce ne eas in via: ne graue
ροῦ μὴ πορεύου ἐν ὁδῷ, ἵνα μὴ βαρύνη
tur cõtra te: ipe eni ſm voluntatẽ
ται κατὰ σοῦ, αὐτὸς γὰρ κατὰ τὸ θέλημα
ſuã faciet: ⁊ cũ ſtultitia ipius
αὐτοῦ ποιήσει, καὶ τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ
ſimul pibis. Cũ iracũdo ne feceris
συναπολῇ. Μετὰ θυμώδους μὴ ποιήσῃς
rixã: ⁊ ne eas cũ eo in de
μάχην, καὶ μὴ πορεύου μετ' αὐτοῦ τὴν ἔρη
ſertũ. qꝛ nihil in oculis eius ſãguis:
μον. Ὅτι ὡς οὐδὲν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ αἷμα,
⁊ vbi nõ eſt adiutoriũ deijciet te
καὶ ὅπου οὐκ ἔστι βοήθεια καταβαλεῖ σε
illic. Cũ fatuo nõ habeas cõſiliũ: nõ
ἐκεῖ. Μετὰ μωροῦ μὴ συμβουλεύου, οὐ
eni poterit verbũ celare. Corã extra
γὰρ δυνήσεται λόγον στέξαι. Ἐνώπιον ἀλλο
neo ne facias occultũ: nõ eni cogno
τρίου μὴ ποιήσῃς κρυπτόν, οὐ γὰρ γινώσ=
ſcis qd pariet. Omni hoi ne
κεις τί τέξεται. Παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ
manifeſtes cor tuũ: ⁊ ne refe=
ἔκφαινε τὴν καρδίαν σου, καὶ μὴ ἀνα=
rat tibi grãm falſam.
φερέτω σοι χάριν ψευδῆ. Ca. 9.
Ne zeles mulierẽ ſinus tui: ne
Μὴ ζήλου γυναῖκα τοῦ κόλπου σου, μὴ
qꝛ oſtẽdas in te diſciplinã malã.
δὲ διδάξῃς ἐπὶ σεαυτὸν παιδείαν πονηράν.
Ne dederis mulieri aiam tuã: vt aſcẽdat
Μὴ δῷς γυναικὶ τὴν ψυχήν σου, ἐπιβῆναι
ipã ſup aiam tuã. Ne occur
αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἰσχύν σου. Μὴ ἀπάν
ras mulieri meretrici: ne forte inci=
τα γυναικὶ ἑταιριζομένῃ, μήποτε ἐμπέ=
das in laqueos illius. Cũ
σῃς εἰς τὰς παγίδας αὐτῆς. Μετὰ
cãtatrice ne aſſidu⁹ ſis: ne forte
ψαλλούσης μὴ ἐνδελέχιζε, μήποτε
capiaris in exercitijs eius.
ἁλῷς ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν αὐτῆς.
Uirginẽ ne cõſideres: ne forte
Παρθένον μὴ καταμάνθανε, μήποτε
ſcandalizeris in penis eius.
σκανδαλισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς.
Ne dederis ſcortis aiam tuã: ne
Μὴ δῷς πόρναις τὴν ψυχήν σου, ἵνα μὴ
perdas hereditatẽ tuã. Ne circũ=
ἀπολέσῃς τὴν κληρονομίαν σου. Μὴ περι
ſpicias in vicis ciuitatis: ⁊ in
βλέπου ἐν ῥύμαις πόλεως, καὶ ἐν ταῖς ἐρή
ſertis illi⁹ ne erres. Auerte ocu=
μοις αὐτῆς μὴ πλανῶ. Ἀπόστρεψον ὀφθαλ
lũ a muliere formoſa: ⁊ ne conſi
μὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου, καὶ μὴ κατα
deres ſpeciẽ alienã. In cũ ſpe=
μάνθανε κάλλος ἀλλότριον. Ἐν γὰρ κάλ
cie mulieris multi errauerunt: ⁊
λει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν, καὶ
ex hoc amicitia vt ignis accendit: ⁊
ἐκ τούτου φιλία ὡς πῦρ ἀνακαίεται. Καὶ
ne accubueris in vlnis eius cũ ea.
μὴ κατακλιθῇς ἐπ' ἀγκάλων μετ' αὐτῆς.
Cum cõiugata muliere ne ſedeas
Μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου
omnino: ⁊ ne cõuerſeris
τὸ σύνολον, καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς
cũ ea in vino. Neforte declinet
μετ' αὐτῆς ἐν οἴνῳ. Μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ
C.

aīa tua in illā: τ ſpū
ψυχήν σου ἐπ' αὐτήν, καὶ τῷ πνεύματι
tuo labaris in pditionē: ne derelin
σου ὀλισθῇς εἰς ἀπώλειαν, μὴ ἐγκατα
quas amicū antiquū. nā nouus
λίπῃς φίλον ἀρχαῖον· ὁ γὰρ πρόσφατος
nō eſt equalis illi. Vinū nouū: amī
οὐκ ἔστιν ἐπίσης αὐτῷ. Οἶνος νέος, φί-
cus nou⁹: ſi inueterat⁹ fuerit cū letitia
λος νέος, ἐὰν παλαιωθῇ μετ' εὐφροσύνης
bibes illud. ne imiteris gloriā pecca-
πίεσαι αὐτόν. μὴ ζηλώσῃς δόξαν ἁμαρ
toris: nō eñ noſti q̄ erit ſubuer
τωλοῦ, οὐ γὰρ οἶδας τίς ἔσται ἡ κατα-
ſio ei⁹. ne placeat tibi appro
στροφὴ αὐτοῦ. μὴ εὐδοκήσῃς εὐδο-
bationib⁹ impioꝝ. memēto q̄ vſq; ad
κίαις ἀσεβῶν· μνήσθητι ὅτι ἕως
inferos nō iuſtificabunt. Lōge abeſto
ᾅδου οὐ μὴ δικαιωθῶσι. Μακρὰν ἄπεχε
ab hoīe q̄ poteſtatē habet occi
ἀπὸ ἀνθρώπου ὃς ἐξουσίαν ἔχει τοῦ φο
dendi: τ nō ſuſpicaberis timorē mor
νεύειν, καὶ οὐ μὴ ὑποπτεύσῃς φόβον θα
tis. Et ſi acceſſeris ne er-
νάτου. Καὶ ἐὰν προσέλθῃς μὴ πλημμε
res: ne auferat vitā tuā
λήσῃς, ἵνα μὴ ἀφέληται τὴν ζωήν σου
continuo. Scito q̄ in medio
παραχρῆμα. Ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ
laqueoꝝ ptranſis: τ ſuper pinacula
παγίδων διαβαίνεις, καὶ ἐπὶ ἐπάλξε
ciuitatis deābulas. Scdm
ων πόλεως περιπατεῖς. Κατὰ τὴν
virtutē tuā coniecta de primo: τ cū
ἰσχύν σου στόχασαι τὸν πλησίον, καὶ με
ſapiētib⁹ ꝯſiliū fac: cū prudētib⁹ ſit
τὰ σοφῶν βουλεύου, μετὰ συνετῶν ἔσω
diſputatio tua: τ ois narratio
ὁ διαλογισμός σου, καὶ πᾶσα διήγησις
tua in lege altiſſimi. Viri iuſti
σου ἐν νόμῳ ὑψίστου. Ἄνδρες δίκαιοι
ſint cōuiue tui: τ in timore
ἔστωσαν σύνδειπνοί σου, καὶ ἐν φόβῳ
dñi ſit gloriatio tua. In ma-
κυρίου ἔστω τὸ καύχημά σου. Ἐν χει
nu artificū opus laudabit: τ
ρὶ τεχνιτῶν ἔργον ἐπαινεσθήσεται, καὶ
princeps populi ſapiēs in ſmone ſuo.
ὁ ἡγούμενος λαοῦ σοφὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ.
Terribilis in ciuitate vir linguoſus
Φοβερὸς ἐν πόλει αὐτοῦ ἀνὴρ γλωσσώδης,
τ petulās in verbo ſuo odio erit.
ὁ προπετὴς ἐν λόγῳ αὐτοῦ μισηθήσεται.
Iudex ſapiēs docet
Κριτὴς σοφὸς παιδεύσει τὸν C. 10.
ppl'm ſuū: τ pincipatus prudētis ptēn
λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἡγεμονία συνετοῦ τεταγ
ſus erit. ſm iudicē ppl'i:
μένη ἔσται. κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ,
ſic τ miniſtri eius. τ ſm
οὕτως καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ· καὶ κατὰ
gubernatorē ciuitatis: oēs
τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως, πάντες οἱ
inhabitātes eā. Rex inſi
κατοικοῦντες αὐτήν. Βασιλεὺς ἀπαί
piēs pdet ppl'm ſuū: τ ciui
δευτος ἀπολεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πό
tas habitabit in intellectu potentū.
λις οἰκισθήσεται ἐν συνέσει δυναστῶν.
In manu dñi poteſtas terre: τ
Ἐν χειρὶ κυρίου ἡ ἐξουσία τῆς γῆς, καὶ

ne forte declinet cor tuum in illā: & ſan
guine tuo labaris in perditionē. Ne de
relinquas amicum antiquū: nouus eñ
non erit ſimilis illi. Vinum nouū amic⁹
nouus. Veteraſcat: & cum ſuauitate bi
bas illud. Non zeles gloriā et opes pec
catoris: nō enim ſcis que futura ſit illi⁹
ſubuerſio. Non placeat tibi iniuria iniu
ſtorum: ſciens quoniā vſq; ad inferos
non placebit impius. Longe abeſto ab
homine poteſtatē habente occidendi
et non ſuſpicaberis timorem mortis.
Et ſi acceſſeris ad illū noli aliquid com
mittere: ne forte auferat vitam tuā. Cō
munionem mortis ſcito quoniā in me
dio laqueorum ingrederis: & ſuper do
lentium arma ambulabis. Secundū vir
tutem tuā caue te a proximo tuo: & cū
ſapientibus & prudentibus tracta. Viri
iuſti ſint tibi cōuiue: & in timore dei ſit
tibi gloriatio: et in ſenſu ſit tibi cogita-
tus dei: et omnis enarratio tua in pce
ptis altiſſimi. In manu artificū opa lau
dabuntur: & principes populi in ſapien
tia ſermonis ſui: in ſenſu vero ſeniorꝰ
verbum. Terribilis eſt in ciuitate ſua ho
mo linguoſus: & temerari⁹ i verbo ſuo
odibilis erit. Ca. x.

Iudex ſapiēs iudicabit populū ſuū:
et principatus ſenſati ſtabilis erit.
Secundū iudicem populi ſic & miniſtri
eius: et qualis rector eſt ciuitatis: tales &
inhabitantes in ea. Rex inſipiēs perdet
populū ſuum: & ciuitates inhabitabun
tur per ſenſus prudentiū. In manu dei
poteſtas terre: & execrabilis omnis ini-
qtas gentiū: et vtile rectorē ſuſcitabit
in tēpus ſuper illam. In manu dei pote
ſtas hominis: & ſup faciē ſcribe impo-
net honorē ſuū. Ois iniurie pximi ne
memineris: & nihil agas in opibus iniu
rie. Odibilis corā deo eſt & hoibus ſup
bia: & execrabilis ois iniquitas gentiū.
Regnū a gente in gentē transfertur p
pter iniuſticias & iniurias et cōtumelias
ac diuerſos dolos. Auaro aute nihil eſt
ſceleſtius. Quid ſuperbis terra & cinis?
Nihil eſt iniqui⁹ q̄ amare pecuniā. Hic
enim & animā ſuam venalē habet: qm̄
in vita ſua proiecit intima ſua. Ois po-
tētatus breuis vita: lāguor prolixior gra-
uat medicū. Breuē languorem precidit
medic⁹: ſicut & rex hodie eſt: et cras mo
rietur. Cum enim morietur homo: he
reditabit ſerpētes et beſtias & vermes.
Initiū ſuperbie hois apoſtatare a deo.
qm̄ ab eo qui fecit illū receſſit cor eius:
qm̄ initiū ois peccati eſt ſupbia. Qui te
nuerit illā adimplebitur maledictis: &
ſubuertet eū in finem. Propterea exho
norauit dñs cōuent⁹ malorū: et deſtru
xit eos vſq; in finē. Sedes ducū ſupbo-
rū deſtruxit de⁹: & ſedere fecit mites p
eis. Radices gētiū ſupbarū areſecit de⁹:
& plātauit humiles ex ipſis gētib⁹. Ter-
ras gētiū euertit dñs: & pdidit eas vſq;
in fundamentū. Areſecit de⁹ ex ipſis &
diſpdidit eos: et ceſſare fecit memoriā
eorū a terra. Memoriā ſuperborū pdi-
dit deus: & reliqt memoriā humiliū ſen
ſu. Nō eſt creata hominibus ſuperbia

vtilē ſuſcitabit ad tps ſup eā.
τὸν χρήσιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς.
In manu dñi felicitas hoīs τ faciei C
Ἐν χειρὶ κυρίου εὐοδία ἀνδρὸς καὶ προσώ
ſcribe imponet gloriā ſuā.
πῳ γραμματέως ἐπιθήσει δόξαν αὐτοῦ.
In omni iniuria ne iraſcaris
Ἐπὶ παντὶ ἀδικήματι, μὴ μηνιάσῃς τῷ
primo: τ ne facias qppiā in opib⁹
πλησίον, καὶ μὴ πρᾶσσε μηδὲν ἐν ἔργοις
iniurie. Odibilis corā dño τ hoī
ὕβρεως. Μισητὴ ἔναντι κυρίου καὶ ἀν
bus ſuperbia: τ ex ambob⁹ D
θρώπων ὑπερηφανία, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων
error iniuſticie. Regnū de gē
πλημμελεῖ ἀδικίας. Βασιλεία ἀπὸ ἔ
te. in gentē trāſfertur. ppt iniuſticias
θνους εἰς ἔθνος μετάγεται. διὰ ἀδικίας
τ iniurias τ opes doloſas: qd ſu-
καὶ ὕβρεις καὶ χρήματα δόλια, τί ὑπε
perbit terra τ cinis? Auaro
ρηφανεύεται γῆ καὶ σποδός; Φιλαργύρου
quidē .n. nihil iniquius. hic eñ τ 3. re. 3. a.
μὲν γὰρ οὐδὲν ἀνομώτερον. οὗτος γὰρ καὶ
ſuā aiam venalē facit. qm̄
τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔκπρακτον ποιεῖ. ὅτι
in vita ſua pcecit intima ſua.
ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἔρριψαν τὰ ἐνδόσθια αὐτοῦ.
longū morbū incidit medic⁹: τ
μακρὸν ἀρρώστημα κόπτει ἰατρός, καὶ
rex hodie: τ cras morie
βασιλεὺς σήμερον, καὶ αὔριον τελευτή
tur. Cū eñ moriat homo: A
σει. Ἐν γὰρ τῷ ἀποθανεῖν ἄνθρωπον,
hereditabit ſerpētes τ beſtias: τ
κληρονομήσει ἑρπετὰ καὶ θηρία, καὶ
vermes. Initiū ſuperbie ho
σκώληκας. Ἀρχὴ ὑπερηφανίας, ἀν
minis recedentis a dño: τ
θρώπου ἀφισταμένου ἀπὸ κυρίου, καὶ
ab eo q̄ fecit illū receſſit Ec. 19
ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἀπέστη ἡ
cor eius. Qm̄ initiū peccati
καρδία αὐτοῦ. Ὅτι ἀρχὴ ἁμαρτίας
ſuperbia: τ q̄ tenuerit illā inū
ὑπερηφανία, καὶ ὁ κρατῶν αὐτῆς ἐξομ
brabit abominatione: τ ſubuerte
βρήσει βδέλυγμα, καὶ καταστρέψει
tur in finē. ppt hoc exhonora B
εἰς τέλος. διὰ τοῦτο παρεδόξα
uit dñs inductiones τ ſubuer
σε κύριος τὰς ἐπαγωγὰς καὶ κατέστρε
tit in finē illos. Sedes im
ψεν εἰς τέλος αὐτούς. Θρόνους ἀρ
perantiū deſtruxit dñs: τ ſedere fecit
χόντων καθεῖλεν ὁ κύριος, καὶ ἐκάθισε
mites pro eis. Radices gētiū
πραεῖς ἀντ' αὐτῶν. ῥίζας ἐθνῶν
ſuperbaꝝ abſtulit dñs: τ plāta
ὑπερηφάνων ἐξέτιλε κύριος, καὶ ἐφύτευ
uit pro illis in gloria humiles. Regiones
σεν ἀντ' αὐτῶν ἐν δόξῃ ταπεινούς. Χώρας
gētiū ſubuertit dñs: τ perdidit
ἐθνῶν κατέστρεψε κύριος, καὶ ἀπώλεσεν C
eas vſq; ad fundamēta terre. abſtulit ex eis
αὐτὰς ἕως θεμελίων γῆς. ἐξῆρεν ἐξ αὐ-
τ pdidit eos: τ ceſſare
τῶν καὶ ἀπώλεσεν αὐτούς, καὶ κατέ-
fecit a terra memoriā eoꝝ.
παυσεν ἀπὸ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.
Nō creata eſt hoībus ſuperbia:
Οὐκ ἔκτισαι ἀνθρώποις ὑπερηφανία,

neq; ira furoris ǵnationib⁹ mulieꝝ.
οὐδὲ ὀργὴ θυμοῦ γεννήμασι γυναικῶν.
ſemē ſecuritatis q̄ timēt domi
σπέρμα ἀσφαλείας οἱ φοβούμενοι κύ-
nū: τ ptioſa plāta q̄ diligunt
ριον, καὶ ἔντιμον φύτευμα οἱ ἀγαπῶν
illū. Semē ignominie q̄
τες αὐτόν. Σπέρμα ἀτιμίας οἱ μὴ
nō attendunt legi: ſemē erro
προσέχοντες τῷ νόμῳ, σπέρμα πλα
D ris q̄ traſgrediunt mādata.
puer. 17. a. νήσεως οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς.
puer. 11. b. In medio fratrū rector illoꝝ
Iuſti a. 19. b. Ἐν μέσῳ ἀδελφῶν ὁ ἡγούμενος αὐτῶν
honoratus: τ q̄ timent dñm in
ἔντιμος, καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν
oculis illius. Ante finē initiū
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. Πρὸ λήξεως ἀρχὴ
timor dñi: abiectio ãt pncipatus obdu
φόβος κυρίου, ἐκβολὴ δὲ ἀρχῆς σκλη-
ratio τ ſuperbia. diues τ
ρυσμὸς καὶ ὑπερηφανία. πλούσιος καὶ
honoratus τ pauper gl'iatio eoꝝ
ἔνδοξος καὶ πτωχός, τὸ καύχημα αὐτῶν
timor dñi. Nō iuſtū inhonorare
φόβος κυρίου. Οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι
paupere intelligentē: τ nō decet hono
πτωχὸν συνετόν, καὶ οὐ καθήκει δοξά
rare virū petōrem. Magnates
σαι ἄνδρα ἁμαρτωλόν. Μεγιστᾶνες
τ iudices τ potentes honorabunt:
καὶ κριταὶ καὶ δυνάσται δοξασθήσονται,
τ nō eſt alīqs eoꝝ maior q̄ ti-
καὶ οὐκ ἔστι τίς αὐτῶν μείζων τοῦ φο
A mente dñm. Seruo prudēti
βουμένου τὸν κύριον. Οἰκέτῃ συνετῷ
liberi ſeruient: τ vir ſa
ἐλεύθεροι λειτουργήσουσι, καὶ ἀνὴρ ἐπι
piens nō murmurabit correptus. ne
στήμων οὐ γογγύσει παιδευόμενος. μὴ
velis videri ſapiēs in faciēdo opus tuū: τ ne
σοφίζου ποιῆσαι τὸ ἔργον σου, καὶ μὴ
extollas te in tpe anguſtie tue.
δοξάζου ἐν καιρῷ στενοχωρίας σου.
Melius .n. q̄ operat τ abun
Κρείσσων γὰρ ὁ ἐργαζόμενος καὶ περισ
puer. 18. c. dat in oibus: q̄ q̄ gl'iat τ
σεύων ἐν πᾶσιν, ἢ ὁ δοξαζόμενος καὶ
eget pane. Fili in māſuetudie
ἀπορῶν ἄρτου. Τέκνον ἐν πραΰτητι
tua honora aiam tuā: τ da
δόξασον τὴν ψυχήν σου, καὶ δὸς
B illi honorē ſm dignitatē eius.
αὐτῇ τιμὴν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς.
Peccantē in aiam ſu-
Τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς τὴν ψυχὴν αὐ-
am qs iuſtificabit: τ q̄s honorabit
τοῦ τίς δικαιώσει; καὶ τίς δοξάσει
inhonorantē vitā ſuā? Pau
τὸν ἀτιμάζοντα τὴν ζωὴν αὐτοῦ; Πτω
per honorat ppt ſcientiā ſuā: τ
χὸς δοξάζεται δι' ἐπιστήμην αὐτοῦ, καὶ
diues honorat ppt diuitias
πλούσιος δοξάζεται διὰ τὸν πλοῦτον
ſuas: q̄ eſt honoratus in paupertate: τ
αὐτοῦ. ὁ δὲ δοξασμένος ἐν πτωχείᾳ, καὶ
in diuitijs quāto magis?
ἐν πλούτῳ ποσαχῶς; Ca. 11.

Sapia humilis exaltabit ca-
Σοφία ταπεινοῦ ἀνυψώσει κεφα
put illius: τ in medio magnatū col-
λὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν μέσῳ μεγιστάνων κα

neq; iracundia nationi mulierum. Se-
mē hominum honorabitur hoc quod
timet deum. ſemē autem hoc exhono
rabitur quod preterit mandata domi-
ni. In medio fratrum rector illorum in
honore: & qui timent dñm erūt in ocu
lis illi⁹. Gloria diuitū honoratorum: &
pauperum timor dei eſt. Nō deſpicere
hominē iuſtum pauperem: et non ma
gnificare virum peccatorem diuitem.
Magnus eſt iudex: & potens eſt in ho-
nore: & nō eſt maior illo qui timet deū.
Seruo ſenſato liberi ſeruient: & vir pru
dens & diſciplinatus non murmurabit
correptus: & inſcius nō honorabitur.
Noli extollere te in faciēdo opere tuo:
et noli cunctari in tēpore anguſtie. Me
lior eſt qui operatur & abundat in om
nibus: q̄ qui gloriatur & eget pane. Fi
li in manſuetudine ſerua animam tuā:
& da illi honorem ſecundum meritum
ſuum. Peccantem in animam ſuā quis
iuſtificabit? Et quis honorificabit exho
norantem animā ſuam? Pauper gloria-
tur per diſciplinā & timorem ſuū: & eſt
homo qui honorificatur propter ſub
ſtantiam ſuam. Qui autē gloriatur in
paupertate: q̄tomagis in ſubſtātia. Et
qui gloriatur in ſubſtantia: paupertatē
vereatur.

Capitulum vndecimum.

Sapiētia humiliati exaltabit caput
illius: et in medio magnatorum cō
ſedere illum faciet. Non laudes virūm
in ſpecie ſua: neq; ſpernas hominem in vi
ſu ſuo: breuis in volatilibus apis: & ini-
tiū dulcoris habet fructus illius. In veſ
titu ne glorieris vnq̄: neq; in die hono-
ris tui extollaris. Quoniam mirabilia
opa altiſſimi ſolius: et glorioſa & abſcō
ſa & inuiſa opa illius. Multi tyranni ſe-
derunt in throno: & inſuſpicabilis por
tauit diadema. Multi potētes oppreſ-
ſi ſunt valde: & gl'ioſi traditi ſunt in ma
nus alterorum. Priuſq̄ interroges ne
vituperes quenq̄: & cum interrogaue-
ris: corripe iuſte. Priuſq̄ audias ne reſ-
pondeas verbum: & in medio ſeniorū
ne adiicias loqui. De ea re que te non
moleſtat ne certeris: & i iudicio peccā
tium ne conſiſtas. Fili ne in multis ſint
actus tui: & ſi diues fueris non eris im-
munis a delicto. Si enim ſecutus fueris
non apprehēdes: & non effugies ſi pre
curreris. Eſt homo laborans & feſtinās
& dolens impius: & tanto magis non
abundabit. Eſt homo marcidus egens
recuperatione: plus deficiens virtute &
abundans paupertate: & oculus dei reſ
pexit illum in bono & erexit eū ab hu-
militate ipſius: & exaltauit caput eius:
& mirati ſunt in illo multi & honoraue
runt deū. Bona & mala: vita et mors:
paupertas & honeſtas a deo ſunt. Sa-
pientia diſciplina & ſcientia legis apud
dominum: dilectio et vie bonorum a-
pud ipſum. Error & tenebre peccato-
ribus concreata ſunt: qui autem exul
tant in malis conſeneſcunt in malo.
Datio dei permanet iuſtis: ooooooooo

locabit eum. Ne laudes virū in ſpecie
θίσει αὐτόν. Μὴ αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει
ſua: τ ne abominēris hoīem in viſu
αὐτοῦ, καὶ μὴ βδελύξῃ ἄνθρωπον ἐν ὁράσει
ſuo. breuis in volatilibus apis:
αὐτοῦ. μικρὰ ἐν πετεινοῖς μέλισσα,
τ pncipat⁹ dulcoꝝ fruct⁹ eius.
καὶ ἀρχὴ γλυκασμάτων ὁ καρπὸς αὐτῆς.
In indumēto veſtimētoꝝ ne glorieris: τ
Ἐν περιβολῇ ἱματίων μὴ καυχήσῃ, καὶ
in die glie ne extollaris: qm̄ mirabilia
ἐν ἡμέρᾳ δόξης μὴ ἐπαίρου, ὅτι θαυμαστὰ
opa dñi ſunt: τ oculta opa
τὰ ἔργα κυρίου ἐστί, καὶ κρυπτὰ τὰ ἔργα
eius hoīb⁹. multi tyrāni ſederunt ſup
αὐτοῦ ἀνθρώποις. πολλοὶ τύραννοι ἐκάθισαν ἐπὶ
pauimēta: at inſuſpicat⁹ tulit diade
ἐδάφους, ὁ δὲ ἀνυπονόητος ἐφόρεσε διάδη
ma. Multi potentes inhonorati ſūt val-
μα. Πολλοὶ δυνάσται ἠτιμάσθησαν σφό
de: τ glioſi traditi ſunt in man⁹
δρα, καὶ ἔνδοξοι παρεδόθησαν εἰς χεῖρας
alioꝝ. priuſq̄ exquiras: ne accuſes: intellige
ἑτέρων. πρὶν ἢ ἐξετάσῃς, μὴ μέμψη, νόησον
primū τ ſic reprehēde. priuſq̄ audi
πρῶτον καὶ τότε ἐπιτίμα. πρὶν ἢ ἀκοῦ-
as: ne reſpōdeas: τ in medio ſmonū ne
σαι, μὴ ἀποκρίνου, καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ
iterijcias verbū. De re
παρεμβάλλε ῥῆμα. Περὶ πράγματος
q̄ nō eſt adte: ne certes: τ in iudicio pec-
οὗ οὐκ ἔστι σοι, μὴ ἔριζε, καὶ ἐν κρίσει ἁμαρ
catoꝝ ne ſideas. Fili nō erga
τωλῶν μὴ συνέδρευε. Τέκνον μὴ
multa ſint actus tui: ſi eñ
περὶ πολλὰ ἔστωσαν αἱ πράξεις σου, ἐὰν γὰρ
replet⁹ fueris nō eris innocēs: τ ſi ſecut⁹ fueris:
πληθύνῃς οὐκ ἀθῳωθήσῃ, καὶ ἐὰν διώκῃς,
nō apprehēdes: τ nō effugies au
οὐ μὴ καταλάβῃς, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃς διὰ
fugiēs. Eſt laborās τ opās: τ feſtinās:
φυγῶν. Ἐστι κοπιῶν καὶ πονῶν καὶ σπεύδων,
τ tanto magis eget. eſt piger
καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὑστερεῖται. ἔστι νωθρὸς
egēs auxilio: deficiēs v'tute τ
προσδεόμενος ἀντιλήψεως, ὑστερῶν ἰσχύϊ καὶ
abundās paupertate: τ oculus dñi
περισσεύων πτωχείᾳ, καὶ ὀφθαλμοὶ κυ-
reſpexit illū in bona: τ erexit
ρίου ἐπέβλεψεν αὐτῷ εἰς ἀγαθά, καὶ ἀνώρθω
eū de humilitate ipſius. Et exal
σεν αὐτὸν ἐκ ταπεινώσεως αὐτοῦ. Καὶ ἀνύ
tauit caput eius a ptritione:
ψωσε κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ συντριβῆς,
τ mirati ſunt in illo multi q̄ vide-
καὶ ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ πολλοὶ θεωροῦν
derūt. Bona τ mala: vita τ mors
τες. Ἀγαθὰ καὶ κακά, ζωὴ καὶ θά
paupertas τ diuitie a do
νατος, πτωχεία καὶ πλοῦτος παρὰ κυ
mino ſunt. ſapia τ ſcietia τ cognitio
ρίου ἐστί. σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ γνῶ
legis a dño. dilectio
σις νόμου παρὰ κυρίου. Ἀγάπησις
τ vie bonoꝝ opeꝝ ab ipſo ſunt.
καὶ ὁδοὶ καλῶν ἔργων παρ' αὐτοῦ εἰσι.
Error τ tenebre pctōribus ꝯcrea-
Πλάνη καὶ σκότος ἁμαρτωλοῖς συνέ
ta ſunt: at exultātibus in malis
κτισται, τοῖς δὲ γαυριῶσιν ἐπὶ κακά
ꝯſeneſcit malitia. Datio dñi ꝑmanet
συγγηρᾷ κακία. Δόσις κυρίου παραμένει
C. 11.

religioſis: ⁊ bñplacitū ei⁹ pſperetᷣ
εὐσεβέσι, καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ εὐοδοῖ
in ſeculū. Eſt q locupletat ab atte
εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐστι πλουτῶν ἀπὸ προ
tione ⁊ parſimonia ſua: ⁊ hec
σοχῆς καὶ σφιγγίας αὐτοῦ, καὶ αὕτη
pars ei⁹ a mercede illius.
ἡ μερὶς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.
In eo q dicit ipſe inueni requiē: ⁊
Ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτὸν εὗρον ἀνάπαυσιν, καὶ
nūc māducabo a bonis meis aſ-
νῦν φάγωμαι ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν μου ἀ-
ſidue. Et nō nouit qd tps
διαλείπτως. Καὶ οὐκ οἶδε τίς καιρὸς
preteribit ipm: ⁊ relinquet
παρελεύσεται αὐτόν, καὶ καταλείψει
illa aliis ⁊ morietᷣ. Sta
αὐτὰ ἑτέροις καὶ ἀποθανεῖται. Στῆθι
in teſtamēto tuo ⁊ colloqre in illo: ⁊
ἐν διαθήκῃ σου καὶ ὁμίλει ἐν αὐτῷ, καὶ
in ope tuo veteraſce. ne mire
ἐν τῷ ἔργῳ σου παλαιώθητι. μὴ θαύμα-
ris i operib⁹ pctōris: cōfide āt i do-
ζε ἐν ἔργοις ἁμαρτωλοῦ, πίστευε δὲ κυ-
mino ⁊ pmane in labore tuo. qm̄ le-
ρίῳ καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου. ὅτι κοῦ-
ue in oculis dñi velociter repēte
φον ἐν ὀφθαλμοῖς κῦ διὰ τάχους ἐξάπινα
ditare pauperē. Bñdictio dñi
πλουτίσαι πένητα. Εὐλογία κυρίου
in mercede pii: ⁊ in hora veloci
ἐν μισθῷ εὐσεβοῦς, καὶ ἐν ὥρᾳ ταχινῇ
germinat bñdictionē ei⁹. ne dixeris
ἀναθάλλει εὐλογίαν αὐτοῦ. μὴ εἴπῃς
q eſt mihi neceſſitas cōplacētie: ⁊ a quo
τίς ἐστί μου χρεία ἀρεσκείας, καὶ τίνι
ex nūc erūt mihi bona? Ne
ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται μοι τὰ ἀγαθά; Μὴ
dicas: ſufficiētia mihi ſūt: ⁊ multa mihi
εἴπῃς, αὐτάρκη μοί ἐστι, καὶ πολλά μοι
q habeo: ⁊ qd ex nūc mali
ἃ ἔχω, καὶ τί ἀπὸ τοῦ νῦν κακωθή-
habebo in vita? in die bonoꝝ obliuio
σομαι ἐν ζωῇ; ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθῶν ἀμνησία
maloꝝ: ⁊ in die maloꝝ nō recordabi
κακῶν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν οὐ μνησθήσε-
tur bonoꝝ. Qm̄ leue corā dño
ται ἀγαθῶν. Ὅτι κοῦφον ἔναντι κυρίου
in die obitus reddere homini
ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ
ſm̄ opa ei⁹. Malicia hore obli
κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Κάκωσις ὥρας ἐπι-
uionē facit deliciaꝝ: ⁊ cōſumationē
λησμονὴν ποιεῖ τρυφῆς, καὶ συντέλειαν
hoīs reuelatio opeꝝ illi⁹.
ἀνθρώπου ἀποκάλυψις ἔργων αὐτοῦ.
Ante mortē ne dicas btm̄ aliquē:
Πρὸ τελευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα,
⁊ in filiis ſuis cognoſcetᷣ vir.
καὶ ἐν τέκνοις αὐτοῦ γνωσθήσεται ἀνήρ.
nō oēm hoiem inducas in
μὴ πάντα ἄνθρωπον εἴσαγε εἰς τὸν
domū tuā: multe enī inſidie dia
οἶκόν σου, πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα τοῦ δια-
boli. Perdix capta in cauea:
βόλου. Πέρδιξ θηρευθεὶς ἐν καρτάλλῳ,
ſic cor ſuperbi: ⁊ vt pſpe-
οὕτως καρδία ὑπερηφάνου, καὶ ὡς κατά-
ctor aſcendēs ad caſum. Nā
σκοπος ἐπιβὰς ἐπὶ πτῶσιν. Τὰ γὰρ
bona in mala conuertēs inſidiatᷣ:
ἀγαθὰ εἰς κακὰ μεταστρέφων ἐνεδρεύει,

& profectus illius ſucceſſus habebit in eternū. Eſt qui locupletatur parce agē do: & hec eſt pars mercedis illius in eo q dicit: inueni requiē mihi: & nūc man ducabo de bonis meis ſolus: & neſcit q tps pterea illū: & mors appropinquet & relinqt oia aliis: & moriatur. Sta in teſtamento tuo: & in illo colloquere: & i opere mandatorum tuorū veteraſce. Ne manſeris in operibus pctorū. Cōfide aūt in deo & mane in loco tuo. Facile eſt eni in oculis dei ſubito honeſtare pauperē. Bñdictio dei in mercedē iuſti feſtinat: & in honore veloci pceſſus illius fructificat. Ne dicas. qd eſt mihi op? & que erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas. Sufficiens mihi ſum: & quid ex hoc peſſimabor? In die bonorū ne immemor ſis malorum: & in die malorum ne immemor ſis bonorum: qm̄ facile eſt coram deo in die obit⁹ retribuere vnicuiq ſecūdum vias ſuas. Malitia hore obliuionē facit luxurie magne: & in fine hominis denudatio operū illius. Ante mortē ne laudes hominem quēq: qm̄ in filiis ſuis agnoſcitur vir. Non oēm hoiem inducas in domū tuam: multe enim ſunt inſidie doloſi. Sicut. n. eructant precordia fetentium: & ſicut pdix inducitur i caueā: & vt caprea in laqueū: ſic & cor ſuperborum: & ſicut pſpector vidēs caſum proximi ſui. Bona eni i in mala cōuertens inſidiatur: & in electis imponet maculam. A ſcintilla enim vna augetur ignis: & ab vno doloſo augetur ſanguis: homo vero peccator ſanguini inſidiatur. Attende tibi a peſtifero. fabricat enim mala: ne forte iducat ſuper te ſubſannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam: & ſubuertet te in turbine: & abalienabit te a viis pprijs.

Capitulum. 12

SI bñfeceris ſcito cui feceris: & erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iuſto & inuenies retributionē magnā: & ſi non ab ipſo certe a domino. Non ē enim ei bene qui aſſiduus eſt in malis: & elemoſynas non danti: quoniam & altiſſimus odio habet peccatores: & miſertus eſt penitentibus. Da miſericordiam: & ne ſuſcipias peccatorē: & impiis & peccatoribus reddet vindictam: cuſtodiens eos in diem vindicte. Da bono & non receperis peccatorem. Benefac humili: & non dederis impio. Prohibe panes illi dare ne in ipſis potentior te ſit. Nam duplicia mala inuenies in omnibus bonis quecunq feceris illi: quoniam & altiſſimus odio habet peccatores: & impiis reddet vidictam. Non agnoſcetur in bonis amicus: et non abſcondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius: in triſtitia et in malitia illius amicus agnitus eſt. Non credas inimico tuo in eternum. Sicut enim eramentū eruginat neqtia illi⁹. Et ſi hūliatus vadat curu⁹: abſice animū tuū: et

⁊ in electis imponet maculā.
καὶ ἐν τοῖς αἱρετικοῖς ἐπιθήσει μῶμον.
Ab ſcintilla parua augetᷣ pru
Ἀπὸ σπινθῆρος μικρᾶς πληθύνεται ἀν-
na: ⁊ homo peccator ad C
θρακία, καὶ ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς εἰς
ſanguinē inſidiatᷣ: attende a malefa-
αἷμα ἐνεδρεύει, πρόσεχε ἀπὸ κακούρ-
ctore: praua enī fabricat: ne forte
γου, πονηρὰ γὰρ τεκταίνεται, μήποτε
det tibi maculā in ſeculū. Inhabi
δῷ σοι μῶμον εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐνοίκι-
tare fac pegrinū ⁊ puertet te in turba
σον ἀλλότριον καὶ διαστρέψει σε ἐν ταρα-
tione: ⁊ abalienabit te a
χῇ, καὶ ἀπαλλοτριώσει σε ἐκ τῶν
pprijs tuis.
ἰδίων σου. Ca. 12.
SI bene feceris: ſcito cui facis:
Ἐὰν εὖ ποιῇς, γνῶθι τίνι ποιεῖς, Infra. 18.c.
⁊ erit gr̄a bonis tuis. Bene
καὶ ἔσται χάρις τοῖς ἀγαθοῖς σου. Εὖ
fac pio: ⁊ inuenies retribu-
ποίησον εὐσεβῆ, καὶ εὑρήσεις ἀνταπό- D
tionē: ⁊ ſi nō ab ipo: at ab
δομα, καὶ εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ
altiſſimo. Nō erūt bona ei q aſſue
τοῦ ὑψίστου. Οὐκ ἔσται ἀγαθὰ τῷ ἐνδελε-
t⁹ eſt ad mala: ⁊ elemoſynā nō
χίζοντι εἰς κακά, καὶ τῷ ἐλεημοσύνης μὴ
ſeparanti. da pio: ⁊ ne
χαριζομένῳ. δός τῷ εὐσεβεῖ, καὶ μὴ
ſuſcipias peccatorē. Bene fac hu
ἀντιλάβῃ ἁμαρτωλοῦ. Εὖ ποίησον τα-
mili ⁊ ne dederis impio. phi
πεινῷ καὶ μὴ δῷς ἀσεβεῖ. ἐμπόδι-
be panes tuos ⁊ ne dederis ei:
σον τοὺς ἄρτους σου καὶ μὴ δῷς αὐτῷ,
ne in illis te ſuppamat: du
ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σε δυναστεύσῃ, δι-
plicia enī mala inuenies tibi in
πλάσια γὰρ κακὰ εὑρήσει σοι ἐν
oibus bonis qcūq feceris illi.
πᾶσιν ἀγαθοῖς οἷς ἂν ποιῇς αὐτῷ.
Qm̄ ⁊ altiſſimus odio habuit peccato
Ὅτι καὶ ὁ ὕψιστος ἐμίσησεν ἁμαρτω- A
res: ⁊ piis reddet vi
λούς, καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἀποδώσει ἐκ-
dictā. Seruat aūt eos in di-
δίκησιν. Φυλάσσει δὲ αὐτοὺς εἰς ἡμέ-
em vindicte coꝝ forte. Da
ραν ἐκδικήσεως αὐτῶν κραταιάν. Δός
bono: ⁊ ne ſuſcipias pctōrē.
τῷ ἀγαθῷ, καὶ μὴ ἀντιλάβῃ ἁμαρτωλοῦ.
Nō eiicietᷣ in bonis amic⁹:
Οὐκ ἐκβληθήσεται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος,
⁊ nō abſcondetᷣ in malis inimic⁹.
καὶ οὐ κρυβήσεται ἐν κακοῖς ὁ ἐχθρός. B
in bonis viri inimici illi⁹ in
ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν
triſticia: ⁊ in malis illi⁹ ⁊ ami
λύπῃ, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς αὐτοῦ καὶ ὁ φί-
cus ſeparabitᷣ. Ne credas
λος διαχωρισθήσεται. Μὴ πιστεύσῃς
inimico tuo in ſeculū: ſicut enī
τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν αἰῶνα, ὡς γὰρ ὁ
es eruginat: ſic nequitia illi⁹: ⁊
χαλκὸς ἰοῦται, οὕτως ἡ πονηρία αὐτοῦ, καὶ
ſi humiliat⁹ fuerit ⁊ vadat incurua
ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγκε- C
tus: ſuperpone aiam tuā ⁊ 21.b.
κυφώς, ἐπίστησον τὴν ψυχήν σου καὶ

caue ab illo: ⁊ eris ei vt q
φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔσῃ αὐτῷ ὡς ἐκ-
abſterſit ſpeculum: ⁊ cognoſces q nō
μεμαχὼς ἔσοπτρον, καὶ γνώσῃ ὅτι οὐκ
in finē terſit eruginē. Ne ſtatuas eū pe-
εἰς τέλος κατίωσε. Μὴ στήσῃς αὐτὸν πα-
nes te: ne forte cū ſubuerterit te ſtet
ρὰ σεαυτῷ, μήποτε καταστρέψας σε στῇ
ſup locū tuū. Ne colloces e-
ἐπὶ τὸν τόπον σου. Μὴ καθίσῃς αὐ-
um a dextris tuis: ne forte querat D
τὸν ἐκ δεξιῶν σου, μήποτε ζητήσῃ τὴν
cathedrā tuā accipere: ⁊ in nouiſſis
καθέδραν σου λαβεῖν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων
cognoſcas verba mea: ⁊ in
ἐπιγνώσῃ τοὺς λόγους μου, καὶ ἐπὶ τῶν
ſmonib⁹ meis ſtimuleris. Quis miſere
ῥημάτων μου κατανυγήσῃ. Τίς ἐλεή-
bitᷣ icātatoris a ſpēte morſi: ⁊ omnium
σει ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον, καὶ πάντας
accedentiū beſtiis: ſic et⁹ q ac
τοὺς προσάγοντας θηρίοις, οὕτως τὸν προ-
cedit viro peccatori ⁊ qui A
πορευόμενον ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ καὶ συμ-
cōmiſcetur in pctis eius.
φυρόμενον ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ.
Per horā tecum pmanebit in ſtatiōe tu
Ὥραν μετὰ σοῦ διαμενεῖ ἐν στάσει δι-
a: et ſi declinaueris: nō tolerabit.
καία, καὶ ἐὰν ἐκκλίνῃς, οὐ μὴ καρτερήσῃ.
⁊ in labiis ſuis indulcabit
καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ γλυκανεῖ ὁ
inimic⁹: ⁊ in corde ſuo delibera
ἐχθρός, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ βουλεύ-
bit ſubuertere te in foueam. In ocu
σεται ἀνατρέψαι σε εἰς βόθρον. Ἐν ὀφ-
lis ſuis lachrymabitur: ⁊ ſi inuenerit
θαλμοῖς αὐτοῦ δακρύσει, καὶ ἐὰν εὕρῃ
tps nō ſatiabitur a ſanguine.
καιρὸν οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀφ' αἵματος. B
Mala ſi occurrerint tibi: inuenies il-
Κακὰ ἐὰν ὑπαντήσῃ σοι, εὑρήσεις αὐ-
lū priorem te illic: ⁊ qſi homo
τὸν πρότερόν σου ἐκεῖ, καὶ ὡς ἄνθρωπος
adiuuās ſuffodiet calcaneū tuū. Ca-
βοηθῶν ὑποχάσει πτέρναν σου. Τὴν κε-
put ſuū mouebit ⁊ plaudet
φαλὴν αὐτοῦ κινήσει καὶ ἐπικροτήσει ταῖς
manib⁹: ⁊ multa ſuſurrabit ⁊ cōmuta
χερσί, καὶ πολλὰ διαψιθυρίσει καὶ ἀλλοιώ-
bit vultum ſuum.
σει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Ca. 13.
QVi tetigerit picem: inqnabitur
Ὁ ἁπτόμενος πίσσης, μολυνθήσεται
in ea: ⁊ q̄ cōicans ſupbo ſimilis
ἐν αὐτῇ, καὶ κοινωνῶν ὑπερηφάνῳ ὁμοιωθή- C
erit illi. Pōdus ſup te ne tollas i vita
σεται αὐτῷ. Βάρος ὑπὲρ σὲ μὴ ἄρῃς ἐν ζωῇ
tua: ⁊ fortiori te ⁊ ditiori
infra 17.b. σου, καὶ ἰσχυροτέρῳ σου καὶ πλουσιωτέρῳ
te ne cōices. Quid cōicabit olla ad
σου μὴ κοινώνει. Τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς
cacabū? ipſa impinget: ⁊ ipa cōtere
λέβητα; αὐτὴ προσκρούσει, καὶ αὐτὴ συντρι-
tur. Diues iiuriā fecit: ⁊ ipm ro-
βήσεται. Πλούσιος ἠδίκησε, καὶ αὐτὸς προσ-
gabunt. paup iiuriā fecit: ⁊ ipe
δεηθήσονται. πτωχὸς ἠδίκησε, καὶ αὐτὸς
minas patietur. Si vtilis fueris:
προσαπειληθήσεται. Ἐὰν χρησιμεύσῃς,
opatur in te: ⁊ ſi egueris: aſſli
ἐργάζεται ἐν σοί, καὶ ἐὰν ὑστερήσῃς, κατα-

cuſtodi te ab illo. Non ſtatues illum penes te: nec ſedeat ad dexterā tuam: ne conuerſus ſtet in loco tuo: ne forte cōuerſus in locum tuum inquirat cathedram tuam: & in nouiſſimo cognoſcas verba mea: & in ſermonib⁹ meis ſtimuleris. Quis miſerebitur incantatori a ſerpente percuſſo: & omnibus qui appropiant beſtiis? Sic & q comitatur cū viro iniquo: & obuolutus eſt in peccatis eius. Vna hora tecum permanebit. Si aūt declinaueris: non ſupportabit. In labiis ſuis indulcat inimicus: & in corde ſuo inſidiatur vt ſubuertat te i foueam. In oculis ſuis lachrymatur inimicus: & ſi inuenerit tempus non ſatiabitur ſanguine: & ſi incurrerint tibi mala: inuenies eum illic priorem: & quaſi adiuuans ſuffodiet plantas tuas. Caput ſuum mouebit & plaudebit manu: & multa ſuſurrans cōmutabit vultū ſuum.

Capitulum. 13.

QVi tetigerit picem inquinabitur ab ea: & qui communicauerit ſuperbo induet ſuperbiam. Pondus ſuper ſe tollit qui honeſtiori ſe communicat. Et ditiori te ne ſocius fueris. Quid cōicabit cacabus ad ollam? Qn̄ enim ſe colliſerint confringetur. Diues iniuſte egit & fremebit: pauper autem leſus tacebit. Si largitus fueris aſſumet te: & ſi non habueris derelinquet te. Si habes: conuiuet tecum & euacuabit te: & ipſe non dolebit ſuper te. Si neceſſarius illi fueris: ſupplantabit te: & ſubridēs ſpē dabit: narrās tibi omnia bona & dicet: quid opus eſt tibi? & confundet te in cibis ſuis: donec te exinaniat bis & ter: & in nouiſſimo deridebit te. Poſtea vidēs derelinquet te: & caput ſuum mouebit ad te. Humiliare deo: & expecta manus eius. Attende ne ſeduct⁹ in ſtulticia humilieris. Noli eſſe humilis in ſapientia tua: ne humiliatus in ſtulticia ſeducaris. Aduocatus a potētiore diſcede: ex hoc enim magis te aduocabit. Ne improb⁹ ſis ne impingaris: & ne longe ſis ab eo: ne eas in obliuionem. Ne retineas ex equo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela tēptabit te: & ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis: immitis animus illius conſeruabit verba tua: & non parcet de malitia & de vinculis. Caue tibi & attende diligenter auditui tuo: quoniam cum ſubuerſione tua ambulas. Audiens vero verba illa quaſi in ſomnis vide & vigilabis. Omni vita tua dilige deum: & inuoca illum in ſalute tua. Omne animal diligit ſimile ſibi: ſic & omīs homo proximum ſibi. Omnis caro ad ſimilem ſibi coniungetur: & omnis homo ſimili ſui ſociabitur. Si cut cōicabit lup⁹ agno aliquādo: ſic peccator iuſto.

get te. ⁊ ſi habueris: cōuiuet
θλίψει σε. καὶ ἐὰν ἔχῃς, συμβιώσεταί
tecū: ⁊ exinaniet te: ⁊ ipe nō
σοι, καὶ ἀποκενώσει σε, καὶ αὐτὸς οὐ
dolebit. Opus habuit tui: ⁊ de-
πονέσει. Χρείαν ἔχηκέ σου, καὶ ἀπα-
cipiet te: ⁊ arridebit tibi:
πλανήσει σε, καὶ προσγελάσεταί σοι,
⁊ dabit tibi ſpem. loquetur tibi
καὶ δώσει σοι ἐλπίδα. λαλήσει σοι
bona: ⁊ dicet: q neceſſitas tua? ⁊
καλά, καὶ ἐρεῖ, τίς ἡ χρεία σου; καὶ
cōfundet te cibis ſuis:
αἰσχυνεῖ σε τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ,
donec exinaniat te bis aut ter:
ἕως οὗ ἀποκενώσει σε δὶς ἢ τρίς,
⁊ i nouiſſimis deridebit te. Et
καὶ ἐπ' ἐσχάτων καταμωκήσεταί σου. Καὶ
poſt hec videbit te: ⁊ relinquet
μετὰ ταῦτα ὄψεταί σε, καὶ καταλείψει
te: ⁊ caput ſuū mouebit ſup
σε, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει ἐπὶ
te. Attende ne decipiaris mē-
σοί. Πρόσεχε μὴ ἀποπλανηθῇς τῇ δια-
te: ⁊ ne humilieris in letitia
νοίᾳ, καὶ μὴ ταπεινωθῇς ἐν εὐφροσύνῃ
cordis tui. Cū aduocauerit te
καρδίας σου. Προσκαλεσαμένου σε
potens: diſcedens eſto: ⁊ tanto
δυνάστου, ὑποχωρῶν γίνου, καὶ τοσούτῳ
magis te aduocabit repetens.
μᾶλλόν σε προσκαλέσεται πλεονάζων.
ne incidas: vt non expellaris ſine iuditio:
Μὴ ἔμπιπτε, ἵνα μὴ ἀπωσθῇς ἀκρίτως,
⁊ ne longe diſtes ne obliuiōi tradaris.
καὶ μὴ μακρὰν ἀφίστω ἵνα μὴ ἐπιλησθῇς.
Ne cōtineas alloqui cum eo:
Μὴ ἔπεχε εἰσηγορεῖσθαι μετ' αὐτοῦ,
⁊ ne credas pluribus verbis
καὶ μὴ πιστεύσῃς τοῖς πλείοσι λόγοις
illius. Ex multa .n. loqla tem
αὐτοῦ. Ἐκ πολλῆς γὰρ λαλιᾶς πει-
ptabit te ⁊ tāq arridens exquiret
ράσει σε, καὶ ὡς προσγελῶν ἐξετάσει τὰ
occulta tua. Immiſericors q nō cōſeruat ſmo
κρυπτά σου. Ἀνελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λό-
nes: ⁊ non parcet de malitia
γους, καὶ οὐ μὴ φείσεται περὶ κακώσε-
tua ⁊ vinculis. Caue ⁊
ως σου καὶ δεσμῶν. Συντήρησον καὶ
attende vehementᷣ ad audiendū: qm̄
πρόσεχε σφοδρῶς τοῦ ἀκούειν, ὅτι
cum caſu tuo deambulas.
μετὰ τῆς πτώσεώς σου περιπατεῖς.
Audiens hec in ſōno tuo: vigila.
Ἀκούων ταῦτα ἐν ὕπνῳ σου, γρηγόρει.
tota vita dilige dñm: ⁊
πάσῃ ζωῇ ἀγάπα τὸν κύριον, καὶ
inuoca illū in ſalutem tuam.
ἐπικαλοῦ αὐτὸν εἰς σωτηρίαν σου.
Omne aial diligit ſimile ſibi: ⁊
Πᾶν ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτῷ, καὶ
ois homo diligit proximum
πᾶς ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸν πλησίον
ſuum. Omnis caro ſcdm gen⁹ coniū
αὐτοῦ. Πᾶσα σὰρξ κατὰ γένος συνά-
gitur: ⁊ ſimili ſui copulabi-
γεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ προσκολλη-
tur vir. Quid cōicabit lupus
θήσεται ἀνήρ. Τί κοινωνήσει λύκος
agno: ſic peccator ad pium.
ἀμνῷ, οὕτως ἁμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ.

que par · hyene ad · canẽ: · aut · quę · par
τίς εἰρήνη ὑαίνῃ πρὸς κύνα, καὶ τίς εἰρή
diuiti · ad · pauperẽ. Venationes
νη πλουσίῳ πρὸς πένητα. Κυνήγια
leonum · onagri · in · deſerto: · ſic · paſcua
λεόντων ὄναγροι ἐν ἐρήμῳ, οὕτως νομαὶ
diuitum · pauperes. · abominatio · ſuper
πλουσίων πτωχοί. βδέλυγμα ὑπερη
borum · humilitas: · ſic · execratio
φάνων ταπεινότης, οὕτως βδέλυγμα
diuiti · pauper. · Diues · commo
πλουσίῳ πτωχός. Πλούσιος σαλευό
tus · firmatur · ab · amicis: pauper · aũt
μενος στηρίζεται ὑπὸ φίλων, πτωχὸς δὲ
cũ ceciderit · expellitur · ab · amicis.
πεσὼν προσαπωθεῖται ὑπὸ φίλων.
Cũ diues · offenderit: · multi · adiu
Πλουσίου σφαλέντος, πολλοὶ ἀντι
tores: · locutus eſt · arcana · & · iuſti
λήπτορες, ἐλάλησεν ἀπόρρητα καὶ ἐδι
ficauerũt · eum. · Humilis · errauit · &
καίωσαν αὐτόν. Ταπεινὸς ἔσφαλε καὶ
increpauerunt · eũ. · locutus eſt · intel
προσεπετίμησαν αὐτῷ· ἐφθέγξατο σύ
lectum: · & · non · dat° eſt · ei · locus.
νεσιν, καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτῷ τόπος.
diues · locutus eſt: · & · omnes · ta
πλούσιος ἐλάλησεν, καὶ πάντες ἐσί
cuerũt: · & · verbũ · illius · exaltaue
γησαν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀνύψω
rũt · vſq3 · ad · nubes. · Pauper · locu
σαν ἕως τῶν νεφελῶν. Πτωχὸς ἐλά
tus eſt: · & · dixerũt · quis · hic? · & · ſi
λησε, καὶ εἶπαν, τίς οὗτος; καὶ ἐὰν
offenderit · ſubuertent · illum.
προσκόψῃ προσανατρέψουσιν αὐτόν.
Bona · diuitie · cui nõ · adeſt · pec
Ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος ᾧ μὴ πρόσεστιν ἁ
catum: · & · mala · paupertas · in o
μαρτία, καὶ πονηρὰ ἡ πτωχεία ἐν σ
re · impii. · Cor · hois · mu
ματι ἀσεβοῦς. Καρδία ἀνθρώπου ἀλ
tat · faciem · illius: · ſiue · in
λοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐάν τε εἰς
bona, · ſiue · i mala. · & · bonã reddit
ἀγαθὰ ἐάν τε εἰς κακά. καὶ ἀγαθύνει
faciem · in · delectatiõe cor · virens.
πρόσωπον ἐν τέρψει καρδία θάλλου
Veſtigiũ cordis · in · bonis: · nul
σα. Ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς, πρόσω
tus · virens: · & · inuentio · parabolarũ
πον ἱλαρόν, καὶ εὕρεσις παραβολῶν
cogitatio · cum · labore.
διαλογισμὸς μετὰ κόπου. Ca. 14.
Beatus · vir · qui nõ · lapſus eſt
Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ὠλίσθησεν
in · ore · ſuo: · & · nõ ſtimulat° ẽ
ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ οὐ κατενύγη
in multitudie peccatorũ. Beatus · quẽ
ἐν πλήθει ἁμαρτιῶν. Μακάριος οὗ
nõ cõdẽnauit · aia · ſua: · & · non
οὐ κατέγνω ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ὃς οὐκ
cecidit · a · ſpe · ſua · quę
ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ τῆς
in · dño. · Viro · pco · non · bo
ἐπὶ κύριον. Ἀνδρὶ μικρολόγῳ οὐ κα
num · diuitie: · & · viro · liuido
λὸς ὁ πλοῦτος, καὶ ἀνδρὶ βασκάνῳ
ad · quid · pecunie? Qui cõgregat · ex
ἱνατί χρήματα; Ὁ συνάγων ἀπὸ τῆς
anima · ſua · cõgregat · aliis: · & · in
ψυχῆς αὐτοῦ συνάγει ἄλλοις, καὶ ἐν

Que cõicatio ſancto hõi ad canẽ: aut quę pars bona diuiti ad pauperẽ. Venatio leonis onager in eremo: ſic & paſcua diuitum ſunt pauperes. Et ſicut abominatio eſt ſupbo humilitas: ſic & execratio diuitis pauper. Diues cõmotus cõfirmatur ab amicis ſuis: humilis aũt cũ ceciderit expelletur & a notis: diuiti decepto multi recuperatores. Locut° eſt ſuperba: & iuſtificauerũt illũ. Humilis deceptus ẽ: inſup & arguitur. Locut° eſt ſenſate: & non eſt datus ei locus. Diues locutus eſt & omnes tacuerũt: & verbum illius vſq3 ad nubes pducent. Paup locutus eſt & dicũt. Quis eſt hic? Et ſi offenderit: ſubuertent illũ. Bona eſt ſubſtãtia cui non eſt pctm̃ in conſciẽtia: & nequiſſima paupertas i ore impii. Cor hominis immutat faciem illius ſiue in bona ſiue in mala. Veſtigiũ cordis boni & faciem bonam difficile inuenies: & cũ labore.

Capitulum.14.

Beatus vir qui non eſt lapſus verbo ex ore ſuo: & non eſt ſtimulatus i triſticia delicti. Felix qui non habuit animi ſui triſticiam: & nõ excidit a ſpe ſua. Viro cupido & tenaci ſine ratiõe ẽ ſubſtantia: & homini liuido ad quid aurũ? Qui aceruat ex animo ſuo iniuſte aliis congregat: & in bonis illius alius luxuriabitur. Qui ſibi nequã eſt: cui alii bonus erit? Et non iocundabitur in bonis ſuis. Qui ſibi inuidet: nihil eſt illo nequius: & hec redditio eſt malicie illi°. & ſi benefecerit: ignoranter & non volens facit: & in nouiſſimo manifeſtat maliciam ſuam. Nequam eſt oculus liuidi & auertens faciem ſuam & deſpiciens animaz ſuam. Inſatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis non ſatiabitur: don eccõ ſummat arefaciens animam ſuam. Oculus malus ad mala: & non ſatiabitur pane indigens. & in triſticia erit ſuper menſam ſuam. Filii ſi habes: benefac tecum: & deo dignas oblationes offer. Memor eſto quoniã mors non tardat: & teſtamentum inferorum quia demonſtratum eſt tibi. Teſtamentum enĩ huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo: & ſecũdũ vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis a die bono: & particula bone diei non te pretereat. Nonne aliis relinques dolores & labores tuos? In diuiſione ſortis da & accipe: & iuſtifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iuſtitiam: quoniam non eſt apud inferos inuenire cibum. Omnis caro ſicut fenum veteraſcet: & ſicut foliũ fructificans in arbore viridi. Alia generantur & alia deiiciuntur: ſic generatio carnis & ſanguinis: alia finitur & alia naſcitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet: & qui illud operatur ibit cum illo. Et omne opus electum iuſtificabitur: & qui operatur illud honorabitur in illo. Beatus vir qui in ſapientia

bonis · eius · luxuriabũtur · alii. 1.cor.9.c.
τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ τρυφήσουσιν ἕτεροι.
Nequam · ſibi: · cui · erit · bonus? · &
Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἔσται ἀγαθός; καὶ
nõ · letabitur · in · opibus
οὐκ εὐφρανθήσεται ἐν τοῖς χρήμασιν
ſuis. · Inuidente · ſibi: · non
αὐτοῦ. Τοῦ βασκαίνοντος ἑαυτὸν, οὐκ
eſt · peior. · & · hec · redditio
ἔστι πονηρότερος· καὶ τοῦτο ἀνταπόδομα τῆς
malicie · illius. · Et · ſi · bene fecerit: nõ
κακίας αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν εὖ ποιήσῃ, οὐχ
volẽs facit: · & · in nouiſſimo manifeſtabit
ἑκὼν ποιεῖ, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων ἐκφανεῖ τὴν
maliciã ſuã. · Nequã · inuidens · videre
κακίαν αὐτοῦ. Πονηρὸς ὁ βασκαίνων ὀφθαλμῷ, Infra.22.a.& infra.31.a.
oculo: · auertens · faciem · &
ὀφθαλμῷ, ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ
deſpiciens · aias. · Auari · o
ὑπερορῶν ψυχάς. Πλεονέκτου ὀφ
culus · non · repletur · parte: · & · iniuſti
θαλμὸς οὐκ ἐμπίπλαται μερίδος, καὶ ἀδι
tia · mali · areſacit · aiam · ſuam.
κία πονηροῦ ἀναξηραίνει ψυχὴν αὐτοῦ.
Oculus · malus · inuidus · in · pane
Ὀφθαλμὸς πονηρὸς φθονερὸς ἐπ᾽ ἄρτῳ,
& · indigẽs · in · menſa · ſua. Infra.15.
καὶ ἐλλιπὴς ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ.
Fili · quẽadmodũ habueris · bñ · fac · ti
Τέκνον καθὼς ἐὰν ἔχῃς εὖ ποίει σε
bi: · & · oblationes · dño · digne · of
αυτῷ, καὶ προσφορὰς κυρίῳ ἀξίως πρόσ
fer. · Memor eſto quoniã mors · nõ tar
αγε. Μνήσθητι ὅτι θάνατος οὐ χρο
dabit: · & · teſtamentũ inferni · nõ · oſtenſum · eſt
νιεῖ, καὶ διαθήκη ᾅδου οὐχ ὑπεδείχθη
tibi. · Ante · tu · moriaris: · bñ · fac
σοι. Πρὶν σε τελευτῆσαι, εὖ ποίει
amico: · & · ſcdm · virtutẽ tuã · porrige:
φίλῳ, καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου ἔκτεινον,
& · da · ei. · Ne · defraudes · a
καὶ δὸς αὐτῷ. Μὴ ἀφυστερήσῃς ἀπὸ
bona · die: · & · pars · deſiderii puer.27.c.Ecc.1.b
ἀγαθῆς ἡμέρας, καὶ μερὶς ἐπιθυμίας
boni · ne · te · pretereat. · Nõne · alte
ἀγαθῆς μή σε παρελθέτω. Οὐχὶ ἑτέ
ri · relinques · dolores · tuos: · &
ρῳ καταλείψεις τοὺς πόνους σου, καὶ
labores · tuos · in · diuiſione · ſortis?
τοὺς κόπους σου εἰς διαίρεσιν κλήρου;
Da · & · accipe · & · ſcifica · aiam
Δὸς καὶ λάβε καὶ ἁγίασον τὴν ψυχήν
tuam: quõ nõ · eſt · in · inferno · qrere · ci
σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ζητῆσαι τρο
bum. · Omnis · caro · vt · veſtis · vetera
φήν. Πᾶσα σὰρξ ὡς ἱμάτιον παλαι
ſcit: · nã · teſtamẽtũ quõ a ſeculo · morte
οῦται, ἡ γὰρ διαθήκη ἀπ᾽ αἰῶνος θανάτῳ
morietur. Sicut · folium · germinãs · in · ar
ἀποθανῇ. Ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δέν
bore · denſo: · alia quidẽ · deiicit · alia Eſa.14.b.Iaco.i.b.1.pet.i.d.
δρου δασέος, τὰ μὲν καταβάλλει, ἄλλα
õ pducit: · ſic · & · gñatio · carnis · & · ſan
δὲ φύει, οὕτως καὶ γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵ
guinis: alia quidẽ · finitur: · alia · aũt gigni
ματος, ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶ
tur. · Omne opus · putridum · deficit:
ται. Πᾶν ἔργον σηπόμενον ἐκλείπει,
& · operatur · illud · cũ · illo · i
καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπε
bit. · Beatus · vir · qui · in · ſapia
λεύσεται. Μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ

meditabit · bona: · & · qui · in intellectu ſuo
μελετήσει καλά, καὶ ὃς ἐν συνέσει αὐ
diſſeret · ſancta. · Qui · cogi
τοῦ διαλεχθήσεται ἅγια. Ὁ διανοού
tat · vias · illi° · in · corde · ſuo: · &
μενος τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ
in · abſcõſis · illi° · cogitabit.
ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτῆς ἐννοηθήσεται.
Egredere · poſt · illã · vt · inueſtigator: · &
Ἔξελθε ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτής, καὶ
in · vijs · ei° · inſidiare. · qui pſpi
ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς ἐνέδρευε. Ὁ παρα
cit · per · feneſtras · ei°: · & · in
κύπτων διὰ τῶν θυρίδων αὐτῆς, καὶ ἐπὶ
ianuis · illi° · audiet.
τῶν θυρωμάτων αὐτῆς ἀκροάσεται.
Qui hoſpitat · ppe · domũ illius:
Ὁ καταλύων σύνεγγυς τοῦ οἴκου αὐτῆς,
& · in · parietib° · illi° · figet · palũ.
καὶ ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῆς πήξει πάσσαλον.
ſtatuet · caſã · ſuã · ſm · manũ illi°:
στήσει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρα αὐτῆς,
& · hoſpitabit · in · hoſpitio · bonor.
καὶ καταλύσει ἐν καταλύματι ἀγαθῶν.
Ponet · filios · ſuos · in · tegmine illi°:
Θήσει τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς,
& · ſub · ramis · eius · morabi
καὶ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐλισθήσε
tur. · ptegẽt · ab · ea · a · ferno
ται. σκεπασθήσεται ὑπ᾽ αὐτῆς ἀπὸ καύμα
re: · & · in · glia ei° · hoſpitabit.
τος, καὶ ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει. C.15
Qui timet · dñm · facíet
Ὁ φοβούμενος τὸν κύριον ποιήσει
illa: · & · cõtinẽs · cognitionis · legis
αὐτά, καὶ ὁ ἐγκρατὴς γνώσεως νόμου
inueniet · eã. · & · tãq3 · mater · obuia
εὑρήσει αὐτήν. καὶ ὡς μήτηρ ὑπαντή
bit · illi: · & · qũ mulier · virginitatis · ſuſci
σει αὐτῷ, καὶ ὡς γυνὴ παρθενίας προσ
piet · illũ. · Cibabit · illũ · pane
δέξεται αὐτόν. Ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον
intellect°: · & · aqua · ſapie · potabit · eũ.
συνέσεως, καὶ ὕδωρ σοφίας ποτιεῖ αὐ
τόν. · Firmabit · ſup illã · & · nõ
τόν. Στηριχθήσεται ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ οὐ μὴ
inclinabit: & ſup eã · continebit: & · nõ cõ
κλιθῇ, καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς ἐφέξει, καὶ οὐ μὴ κα
fundet. · & · exaltabit illũ · apud
ταισχυνθῇ. καὶ ὑψώσει αὐτὸν παρὰ τοὺς
pximos · ſuos: · et · in medio · eccleſie
πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησί
aperiet · os · eius. · Iocũditatẽ · &
ας ἀνοίξει στόμα αὐτοῦ. Εὐφροσύνην καὶ
coronã · exultatiõis · inueniet: · & · no
στέφανον ἀγαλλιάματος εὑρήσει, καὶ ὄνο
mẽ ſeculi · hereditabit · illũ.
μα αἰῶνος κατακληρονομήσει αὐτόν.
Et · non · apprehẽdent · illã · homi
Καὶ οὐ μὴ καταλήψονται αὐτὴν ἄνθρω
nes · ſtulti: · & · viri · peccatores · nõ
ποι ἀσύνετοι, καὶ ἄνδρες ἁμαρτωλοὶ οὐ
videbũt · eã. · Lõge · eſt · a
μὴ ἴδωσιν αὐτήν. Μακράν ἐστιν ἀπὸ
ſuperbia: · & · viri · mẽdaces · nõ
ὑπερηφανίας, καὶ ἄνδρες ψεῦσται οὐ μὴ
erũt memores · illius. · Nõ ſpecioſa laus · in
μνησθήσονται αὐτῆς. Οὐχ ὡραῖος αἶνος ἐν
ore · peccatoris: · quõ nõ · a · dño
στόματι ἁμαρτωλοῦ, ὅτι οὐ παρὰ κυρίου
miſſa eſt · ei. · In enĩ ſapia · dicet
ἀπεστάλη αὐτῷ. Ἐν γὰρ σοφίᾳ ῥηθήσεται

morabitur: & qui in iuſticia ſua meditabit: & i ſenſu ſuo cogitabit circũſpectionem dei. Qui cogitat vias illius in corde ſuo & in abſconſis ſuis intelligens: vadens poſt illã q̃ſi inueſtigator & in viis illius conſiſtens. Qui reſpicit per feneſtras illius: & in ianuis illius audiens. Qui requieſcit iuxta domũ illius: & in parietibus illius figens palum. Statuet caſulam ſuam ad manus illius: & requieſcent in caſula illius bona per euũ. Statuet filios ſuos ſub tegmine illi°: & ſub ramis eius morabitur. Protegetur ſub tegmine illius a feruore: & in gloria ei° requieſcet.

Capitulum.15.

Qui timet deum faciet bona & q cõtinens eſt iuſticie apprehendet illã: & obuiabit illi quaſi mater honorificata: & quaſi mulier a virginitate ſuſcipiet illum. Cibabit illum pane vite & intellectus: & aqua ſapientie ſalutaris potabit illum. Et firmabitur in illo & nõ flectetur: & continebit illum & nõ cõfundetur: & exaltabit illum apud pximos ſuos. Et i medio eccleſie aperiet os ei°. & adiplebit eũ ſpũ ſapiẽ & intellectus: & ſtola glorie veſtiet illum. Iocunditatẽ & exultationẽ theſaurizabit ſup illũ: & noĩe eterno hereditabit illũ. Hoĩes ſtulti nõ apphendẽt illã: & hoĩes ſenſati obuiabũt illi. Hoĩes ſtulti nõ videbũt eã: lõge.n.abeſt a ſupbia & dolo. Viri mẽdaces nõ erũt illi° mẽores: & viri veraces inuenĩetur in illa: & ſucceſſũ hẽbunt vſq3 ad inſpectionẽ dei. Nõ eſt ſpecioſa laus in ore pctõris: qa nõ ẽ a dño miſſ°: qm̃ a deo pfecta eſt ſapiã. Sapiẽ enĩ dei aſtabit laus: & i ore fideli abundabit: & dñator dabit eã illi. Nõ dixeris p deum abeſt: q̃.n.odit ne feceris. Nõ dicas: ille me iplanauit.nõ.n. neceſſarii ſũt ei homines ipii. Om̃e execramentũ erroris odit dñs: & nõ erit amabile timentibus eũ. De° ab initio cõſtituit hoiem: & reliqt illũ in manu cõſilii ſui. Adiecit mãdata & pcepta ſua. Si volueris mandata cõſeruare cõſeruabũt te: & in ppetuũ fidẽ placitã ſuare. Appoſuit tibi aquaz & ignẽ: ad qd volueris porrige manum tuam. Añ hoiem vita & mors: bonũ & malũ. Qd placuerit ei dabitur illi: qm̃ multa ſapiã dei & fortis in potentia: videns oẽs ſine intermiſſione. Oculi dñi ad timẽtes eũ: & ipẽ agnoſcit oẽm operã hois. Nemini mãdauit ipſe agere: & nemini dedit ſpaciũ peccãdi. Non enim concupiſcit multitudinem filioꝝ infidelium & inutilium.

Capitulum.16.

Ne iocunderis in filiis impiis ſi multiplicentur: nec oblecteris ſup ĩpos ſi non eſt timor dei in illis. Non credas vite illoruz: & ne reſpexeris in labores eorũ. Melior eſt.n. vnus timens deũ: q̃3 mille filii impii. Et vtile eſt mori ſine filiis: q̃3 relinquere filios impios. Ab vno ſenſato inhabitabitur pñia: & a trib° ĩpiis deſeretur. Multa talia vidit ocul° me°: & fortiora horum audiuit auris mea. In ſynagoga peccãtiũ exardebit ignis: & in gente incredibili exardeſcit ira.

laus: · & · dñs · pſperabit · illã. · Ne
αἶνος, καὶ ὁ κύριος εὐοδώσει αὐτόν. Μὴ
dicas · quia · pp dñm · abſum: · quẽ .n. odio
εἴπῃς ὅτι διὰ κύριον ἀπέστην, ἃ γὰρ ἐμί
habuit: nõ facies. · Ne · dicas: · ipſe
σησεν, οὐ ποιήσεις. Μὴ εἴπῃς, αὐτός
me · ſeduxit: · nõ .n. opus · habet · viri
με ἐπλάνησεν, οὐ γὰρ χρείαν ἔχει ἀνδρὸς
peccatoris. · Omẽ abominatiõẽ odio hũit
ἁμαρτωλοῦ. Πᾶν βδέλυγμα ἐμίσησεν
dñs: · & · nõ · eſt · amabilis · iti
ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φο
metib° · eum. · Ipſe · ab · initio · fecit
βουμένοις αὐτόν. Αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίη
hoiem: · & · reliqt · illũ · in · manu
σεν ἄνθρωπον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ
conſilii · ſui. · Si · volueris: cõſua
διαβουλίου αὐτοῦ. Ἐὰν θέλῃς, συντη
bis · mandata: · & · fidẽ · facere · bñplacẽ
ρήσεις ἐντολάς, καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδο
citi. · Appoſuit · tibi · ignẽ · & · aquã.
κίας. Παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ ὕδωρ·
ad quodcuq3 volueris: extẽde · manũ · tuaz.
οὗ ἐὰν θέλῃς, ἐκτείνον τὴν χεῖρά σου.
Ante · hoies · vita · & · mors:
Ἔναντι ἀνθρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος,
& · quodcuq3 placuerit · dabitur · illi. · quia
καὶ ὃ ἐὰν εὐδοκήσῃ δοθήσεται αὐτῷ. ὅτι
multa · ſapia · dñi: · & · fortis
πολλὴ ἡ σοφία τοῦ κυρίου, ἰσχυρὸς
in potentia · & · videns · omnia.
ἐν δυναστείᾳ καὶ βλέπων τὰ πάντα.
Et · oculi · eius · ſup · timen
Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβου
tes · eum: · & · ipſe · cognoſcet · oẽm
μένους αὐτόν, καὶ αὐτὸς ἐπιγνώσεται πᾶν
opaz · hois. · Nõ · mãdauit · ipie
ἔργον ἀνθρώπου. Οὐκ ἐνετείλατο ἀσε
agere culpã: · & · nõ · dedit · licẽtiã · ali
βεῖν οὐδενί, καὶ οὐκ ἔδωκεν ἄνεσιν οὐδε
cui peccãdi.
νὶ ἁμαρτάνειν. Ca. 16.
Ne · deſideres · filiorũ · multitudinẽ · inuti
Μὴ ἐπιθύμει τέκνων πλῆθος ἀχρη
lem: · neq3 · leteris · in · filiis · impi
στων, μηδὲ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέ
is. · ſi · multiplicati fuerĩt: ne obleceris in
σιν. ἐὰν πληθύνωσι, μὴ εὐφραίνου ἐπ᾽
illis. · ſi · nõ · eſt · timor · dñi · cũ · e
αὐτοῖς, εἰ μὴ ἔστι φόβος κυρίου μετ᾽ αὐ
is. · Ne · credas · vite · illoꝝ:
τῶν. Μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ αὐτῶν,
& · ne · inſiſtas · in · multitudie · eorũ.
καὶ μὴ ἔπεχε ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν.
melius · .n. · vn° · iuſtus: · q̃ · mille: · &
κρεῖσσον γὰρ εἷς δίκαιος, ἢ χίλιοι, καὶ
mori · ſine filiis: q̃ · habere filios · im
ἀποθανεῖν ἄτεκνον, ἢ ἔχειν τέκνα ἀ
pios. · Ab · .n. · vno · prudẽte · cohabi
σεβῆ. Ἀπὸ γὰρ ἑνὸς συνετοῦ συνοικι
tabitur · ciuitas: · trib° · aũt · ipioꝝ · de
σθήσεται πόλις, φυλὴ δὲ ἀσεβῶν ἐρη
ſolabitur · velociter. · Multa · talia
μωθήσεται ἐν τάχει. Πολλὰ τοιαῦ
vidit · oculus · me°: · & · fortio
τα ἑώρακεν ὁ ὀφθαλμός μου, καὶ ἰσχυρό
ra · hiis · audiuit · auris · mea. · In · ſy
τερα τούτων ἀκήκοε τὸ οὖς μου. Ἐν συ
nagoga · pctõꝝ · incendetur · ignis:
ναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐκκαυθήσεται πῦρ,
& · in · gente · infideli · icenſa · eſt · ira.
καὶ ἐν ἔθνει ἀπειθεῖ ἐξεκαύθη ὀργή.

Nō placatus eſt pro antiquis omni
Οὐκ ἐξιλάσατο περὶ τῶν ἀρχαίων πάν
bus gigantibus: q̄ abſceſſerunt ī fortitudie
των γιγάντων, οἳ ἀπέστησαν ἐν τῇ ἰσχύϊ
ſtulticie eorum. Nō pepcit
τῆς ἀφροσύνης αὐτῶν. Οὐκ ἐφείσατο
de pegrinatiōe lot. q̄s execrat⁹
περὶ τῆς παροικίας λώτ. οὓς ἐβδελύ
eſt ꝑpter ſupbiam eorū.
ξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν.
Non miſtus ē gētis pditionis: q̄ egre
Οὐκ ἠλέησεν ἔθνος ἀπωλείας, τοὺς ἐξερ
diebantur in peccatis ſuis q̄ facie
χομένους ἐν ἁμαρτίαις αὐτῶν ἃς ἐποί.
bant. ⁊ ſic ſexcenta milia pe
ουν. καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πε
ditū q̄ cōgregati ſunt in duritia
ζῶν, τοὺς ἐπισυναχθέντας ἐν σκληρο-
cordis ſui: verberans: miſerās:
καρδίᾳ αὐτῶν, μαστιγῶν, ἐλεῶν,
pcutiens: ſanans: dñs in miſatio-
τύπτων, ἰώμενος, κύριος ἐν οἰκτιρ-
ne ⁊ diſciplina cuſtodiuit. ⁊ ſi fuerit
μῷ καὶ παιδείᾳ διεφύλαξε. καὶ ἐὰν ᾖ
vn⁹ dure ceruicis in pplo: mi
εἷς σκληροτράχηλος ἐν λαῷ, θαυμα
rū hoc ſi innocens erit. Mira .n.
στὸν τοῦτο εἰ ἀθωωθήσεται. Ἔλεος γὰρ
⁊ ira apud illū: velociter po-
καὶ ὀργὴ παρ' αὐτῷ, διὰ τάχους δυ-
tens placationū ⁊ effundēs iram. ſecū
νάστης ἐξιλασμῶν καὶ ἐκχέων ὀργήν. κα
dū mltā miaꝫ eius: ſic ⁊
τὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ ὁ
correptio illius: virum ſcđm opa
ἔλεγχος αὐτοῦ, ἄνδρα κατὰ τὰ ἔργα
eius iudicabit. Non effugiet in ra-
αὐτοῦ κρινεῖ. Οὐκ ἐκφεύξεται ἐν ἁρ-
pina peccator: ⁊ nō tarda-
πάγματι ἁμαρτωλός, καὶ οὐ μὴ καθυστε-
bit expectatio impij. Omni elemoſy
ρήσῃ ὑπομονὴ ἀσεβοῦς. Πάσῃ ἐλεημοσύ
ne fac locum: vnuſq̄ſq̄ .n. ſcđm
νῃ ποίησον τόπον, ἕκαστος γὰρ κατὰ τὰ
opa ſua iueniet. Dñs obdurauit
ἔργα αὐτοῦ εὑρήσει. Κύριος ἐσκλήρυνε
pharaonē ne noſceret eū: vt vtiq̄ co-
φαραὼ μὴ εἰδέναι αὐτόν, ὅπως ἂν γνω
gnoſcerēt opatiōes ei⁹ in ea q̄ ſub celo.
σθῇ ἐνεργήματα αὐτοῦ τῇ ὑπ' οὐρανόν.
Omni creature mia eius mani
Πάσῃ τῇ κτίσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ φανε
feſta: ⁊ lumen eius ⁊ tenebras di-
ρόν, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ καὶ τὸ σκότος ἐμέ
uiſit adamante. Ne dicas a
ρισε τῷ ἀδάμαντι. Μὴ εἴπῃς ἀπὸ
dño abſcondar: ⁊ ex altitudie q̄s
κυρίου κρυβήσομαι, καὶ ἐξ ὕψους τίς
mei mēorabitur? in pplo multo non
μου μνησθήσεται; ἐν λαῷ πλείονι οὐ μὴ
mēorabor: que ēi aīa mea in immen-
μνησθῶ, τίς γὰρ ἡ ψυχή μου ἐν ἀμετρή-
ſa creatura? Ecce celum ⁊ celū
τῳ κτίσει; Ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρα
celi: abyſſus ⁊ terra ⁊ q̄
νὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἄβυσσος καὶ γῆ καὶ τὰ
in eis: in viſitatione eius cō
ἐν αὐτοῖς, ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σα
mouebunt. Totus mundus factus
λευθήσεται. Ἅπας ὁ κόσμος γεγονὼς
⁊ q̄ fit: in voluntate eius. ſimul
καὶ γινόμενος, ἐν θελήματι αὐτοῦ. ἅμα

Non exorauerūt ꝑ peccatis ſuis antiq gigantes: qui deſtructi ſunt confidentes ſue virtuti: & non pepercit peregrinationi illoꝝ: ſed pcuſſit eos: & execratus eſt eos pre ſuperbia verbi illoꝝ. Nō miſertus eſt illis gentem totā pdens: & extollentem ſe in peccatis ſuis. Et ſicut ſexcenta milia peditum qui congregati ſunt in duricia cordis ſui: & ſi vnus fuiſſet ceruicatus mirum ſi fuiſſet immunis. Miſericordia enim & ira eſt cum illo potens exoratio: & effundens iram. Secundum miſericordiam ſuā: ſic et correctio illius: hominem ſecundum opera ſua iudicat. Non effugiet in rapina peccator: & non retardabit ſufferentia miſericordiam faciētis. Omnis miſericordia faciet locum vnicuiq̄ ſecundū meritum operum ſuorum: & ſecundū intellectum peregrinationis ipſius. Nō dicas. A deo abſcondar: & ex ſummo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoſcar. Que eſt enim anima mea in tam immenſa creatura? Ecce celum & celi celorum: abyſſus & vniuerſa terra & que in eis ſunt in conſpectu illius commouebuntur: montes ſimul & colles & fundamenta terre: & cum conſpexerit illa deus tremore concutientur. Et in omnibus his inſenſatum eſt cor: & omne cor intelligitur ab illo: & vias illius quis intelligit? Et procella quam nec oculus vidit hominis. Naꝫ plurima illius opera ſunt in abſconſis: ſed opera iuſticie eius quis enūciabit: aut quis ſuſtinebit? Longe enim eſt teſtamentum a quibuſdam: & interrogatio hominum in conſummatione eſt. Qui minoratur corde cogitat inania: & vir imprudens & errans cogitat ſtulta. Audi me fili & diſce diſciplinam ſenſus: et in verbis meis attende in corde tuo: et dicam in equitate diſciplinā: et ſcrutabor enarrare ſapientiam: et in verbis meis attende in corde tuo: et dico in equitate ſpiritus: virtutes quas poſuit deus in opera ſua ab initio: et in veritate enuncio ſcientiam eius. In iudicio dei opera ipius ab initio: et ab inſtitutione hominum impiorum diſtinxit partes illorum: et initia eorum in gentibus ſuis. Ornauit in eternum opera illorum: nec eſurierunt nec laborauerunt et non deſtiterunt ab operibus ſuis. Vnuſquiſq̄ proximum ſibi non anguſtiabit vſq̄ in eternum. Non ſis incredibilis verbo illius. Poſt hec deus in terrā reſpexit: et impleuit illam bonis ſuis. Anima autem omnis vitalis denūciauit ante faciem ipſius: et in ipſa iterum reuerſio illorum.

Capitulum. 17.

Deus creauit de terra hominem: et ſecundum imaginem ſuam fecit illum. Et iterum conuertit illum in ipſaꝫ: et ſecundum ſe veſtiuit illū virtute. Numerū dieꝝ et tempus dedit illi: et dedit illi poteſtatem eoꝝ q̄ ſunt ſuper terraꝫ. Poſuit timorem illius ſup oēm carnē:

montes ⁊ fundamenta terre: cū cōſpe
τὰ ὄρη καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπι
xit ad illa dñs cōcutiūtur tremore.
βλέψαι ἐπ' αὐτὰ κ̄ν συσσείονται τρόμῳ.
Et digne nō cogitabit in illis cor: B
Καὶ ἀξίως οὐ διανοηθήσεται ἐπ' αὐτοῖς καρ
⁊ vias illi⁹ q̄s eſtimabit?
δία, καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς ἐνθυμηθήσεται;
pcella quā nō videbit homo: at
καταιγὶς ἣν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος, τὰ δὲ ē.s.b.
plura opeꝝ ei⁹ ſūt in abſcon-
πλείονα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἀποκρύ
ditis. Opa iuſticie ei⁹ q̄s annū
φοις. Ἔργα δικαιοσύνης αὐτοῦ τίς ἀναγ
ciabit: aut q̄s ſuſtinebit? longe .n. teſta-
γελεῖ, ἢ τίς ὑπομενεῖ; μακρὰν γὰρ ἡ δια
mētū: ⁊ īterrogatio oīum ī ꝯſūmatiōe.
θήκη, καὶ ἐξέτασις ἁπάντων ἐν τελευτῇ.
Qui minuitur cogitat hec: ⁊ vir
Ἐλαττούμενος διανοεῖται ταῦτα, καὶ ἀνὴρ
ſtultus cogitat errans fatua.
ἄφρων διανοεῖται πλανώμενος μωρά.
Audi me fili ⁊ diſce ſcientiam: C
Ἄκουσόν μου τέκνον καὶ μάθε ἐπιστήμην,
⁊ in verbis meis attende in cor-
καὶ ἐπὶ τῶν λόγων μου πρόσεχε τῇ καρ
de tuo. Oñdam in pōdere diſciplinā:
δίᾳ σου. Ἐκφανῶ ἐν σταθμῷ παιδείαν,
⁊ in diligētia annūtiabo ſcientiam e-
καὶ ἐν ἀκριβείᾳ ἀπαγγελῶ ἐπιστήμην αὐ
ius. Et in iudicio dñi opa eius ab ini
τοῦ. Καὶ ἐν κρίσει κ̄υ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπ' ἀρ
tio: ⁊ a factione eoꝝ diſtinxit
χῆς, καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτῶν διέστειλε
partes illoꝝ. Ornauit in ſecu
μερίδας αὐτῶν. Ἐκόσμησεν εἰς αἰῶ
lū opa eius: ⁊ in manu e-
να τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἐν χειρὶ αὐ-
ius pncipatus illius i gñatiōes gña
τοῦ αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενε-
tionū. nec eſurierūt: nec laborauerūt in D
ῶν. οὔτε ἐπείνασαν, οὔτε ἐκοπίασαν ἐν
operibus eius: ⁊ nō deſtiterunt ab
ποιήμασιν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξέλειπον ἀπὸ
opibus eius. Vnuſq̄ſq̄ ꝓximū
τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἕκαστος τὸν πλησίον
ſuū nō āguſtiauit: ⁊ vſq̄ i ſclm nō erūt
αὐτοῦ οὐκ ἐξέθλιψε, καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἀπει
increduli verbo illi⁹. Et poſt hec
θήσουσι τὸν λόγον αὐτοῦ. Καὶ μετὰ ταῦτα
in trā ꝓſpexit dñs: ⁊ reple
εἰς γῆν ἐπέβλεψεν ὁ κύριος, καὶ ἐνέπλη
uit eā bonis ſuis. Aiam om-
σεν αὐτὴν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ. Ψυχὴν παν
nis aialis abſcondit vultus eius: ⁊
τὸς ζῴου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ
in illam reuerſio illoꝝ.
εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστροφὴ αὐτῶν. Ca. 17.
Dñs creauit de tra hominem:
Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον,
⁊ rurſus conuertit illū in eā.
καὶ πάλιν ἀπέστρεψεν αὐτὸν εἰς αὐτήν.
Dies numeri ⁊ tps dedit e-
Ἡμέρας ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδωκεν αὐ
is: ⁊ dedit eis ptātem eoꝝ q̄ A
τοῖς, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν ἐπ' ge. 1. v.
in ea. Veſtiuit aūt eos ſm ſeipos
αὐτῆς. Ἐνέδυσε δὲ αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς
fortitudie: ⁊ ad imaginē ſuā fecit illos.
ἰσχύν, καὶ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ ἐποίησεν αὐτούς.
Poſuit timorē illi⁹ in omni carne:
Ἔθηκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκός,

⁊ dñari beſtiaꝝ ⁊ volatiliū
geñ. 2. c καὶ κατακυριεύειν θηρίων, καὶ πετεινῶν
in ſimilitudine. Sextū āt mentē illis dona
ἐν ὁμοιώματι. Ἕκτον δὲ νοῦν αὐτοῖς ἐδω
uit diuidēs: ⁊ ſeptimū ſmonē
ρήσατο μερίζων, καὶ τὸν ἕβδομον λόγον
interpretatio opationū eius. Cō-
ἑρμηνεία τῶν ἐνεργημάτων αὐτοῦ. Δια
ſiliū ⁊ linguā ⁊ oculos:
B βούλιον καὶ γλῶσσαν καὶ ὀφθαλμούς,
aures ⁊ cor dedit ad cogitādū il-
ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκε διανοεῖσθαι αὐ-
lis. ſciencia intellec⁹ repleuit il
τοῖς. ἐπιστήμην συνέσεως ἐνέπλησεν αὐ
los: ⁊ bona ⁊ mala oſtēdit illis.
τούς, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ ὑπέδειξεν αὐτοῖς.
Poſuit oculū ſuū ſup cor-
Ἔθηκε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καρ
da illoꝝ. Dedit p ſecula gloria
δίας αὐτῶν. Ἔδωκε δι' αἰώνων καυχᾶ-
ri in mirabilib⁹ ſuis: vt enar
σθαι ἐπὶ τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ, ἵνα διη
rent opa eius ſapienter. Et
γῶνται τὰ ἔργα αὐτοῦ συνετῶς. Καὶ
nomē ſctificat iōis ei⁹ laudabūt ele-
ὄνομα ἁγιασμοῦ αὐτοῦ αἰνέσουσιν ἐκλε
cti. Addidit eis ſcienciā: ⁊
Infra. κτοί. Προσέθηκεν αὐτοῖς ἐπιστήμην, καὶ
19c. legē vite p hereditatē dedit illis: vt
C νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν αὐτοῖς, εἰς τὸ
intelligāt q̄ mortales exiſtes exiſtūt nūc.
νοῆσαι ὅτι θνητοὶ ὄντες ὑπάρχουσι νῦν.
Teſtamentū ſeculi ſtatuit cū illis: ⁊
Διαθήκην αἰῶνος ἔστησε μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ
Act. 3. iudicia ſua oſtēdit illis. Ma
d. κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν αὐτοῖς. Με
gnitudinē glorie viderūt oculi eoꝝ:
γαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν,
⁊ gloriā vocis eoꝝ audiuit auris
καὶ δόξαν φωνῆς αὐτῶν ἤκουσε τὸ οὖς
eoꝝ: ⁊ dixit illis: attēdite
αὐτῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, προσέχετε
ab omni inquo. ⁊ mādauit il-
ἀπὸ παντὸς ἀδίκου. καὶ ἐνετείλατο αὐ
lis vnicuiq̄ de ꝓximo. Nō abſcō
τοῖς ἑκάστῳ περὶ τοῦ πλησίον. Οὐ κρυ
D dent ab ōculis ei⁹
βήσονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ αἱ
vie eoꝝ: corā ipo ſemper.
ὁδοὶ αὐτῶν, ἐναντίον αὐτοῦ διαπαντός.
Ois āt homo a iuuētute ad
Πᾶς δὲ ἄνθρωπος ἐκ νεότητος ἐπὶ τὰ
mala. ⁊ nō valuerūt corda
πονηρά. καὶ οὐκ ἴσχυσαν τὰς καρδίας
ſua pro lapideis facere carnea.
αὐτῶν ἀντὶ λιθίνων ποιῆσαι σαρκίνας.
In eñi diuiſione gentiū terre to
Ἐν γὰρ μερισμῷ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς πά
tius: vnicuiq̄ gēti cōſtituit du
σης, ἑκάστῳ ἔθνει καθέστηκεν ἡγού-
cē: ⁊ accepit iſrael
μενον, καὶ προσελάβετο τὸν ἰσραὴλ
ſibi partē. Quē pmogenitū exiſtē nu
ἑαυτῷ μερίδα. Ὃν πρωτόγονον ὄντα τι
trit diſciplina: ⁊ diuidēs lumē dile
A θηνεῖ παιδείᾳ, καὶ μερίζων φῶς ἀγαπή-
ctionis: nō remittit illū. Ideo oīa
σεως, οὐκ ἀνίησιν αὐτόν. Διὸ πάντα
opa eoꝝ vt ſol corā ipo
τὰ ἔργα αὐτῶν ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐ
ſunt: ⁊ oculi ei⁹ aſſidue
τοῦ ἐστι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐνδελεχῶς

& dominatus eſt beſtiarum & volatiliū. Creauit ex ipſo adiutorium ſimile ſibi conſiliuꝫ & linguam & oculos et aures et cor dedit illis excogitandi: & diſciplina intellectus repleuit illos. Creauit illis ſcientiam ſpirit⁹ ſenſu impleuit cor illorum: & mala et bona oſtendit illis. Poſuit oculos ipſorum ſuper corda illorum oſtendere illis magnalia operuꝫ ſuorum: vt nomen ſanctificationis collaudent: et gloriari in mirabilibus illi⁹: vt magnalia enarrēt operum eius. Addidit illis diſciplinam: & legem vite hereditauit illos. Teſtamentum eternum conſtituit cū illis & iuſticiā & iudicia ſua oſtendit illis. Et magnalia honoris eius vidit oculus illorum & honorem vocis audierunt aures illoruꝫ: & dixit illis attendite ab omni iniquo. Et mādauit illis vnicuiq̄ de proximo ſuo. Vie illorum coram illo ſunt ſemper: non ſunt abſconſe ab oculis ipſius. In vnāquāq̄ gentem prepoſuit rectorem: & pars dei iſrael facta eſt manifeſta. Et oīa opera illorum velut ſol in cōſpectu dei: & oculi eius ſine intermiſſione inſpicientes in viis eorum. Nō ſunt abſconſa teſtamēta propter iniquitatem illorum: & omnes iniquitates eorum in cōſpectu dei. Elemoſyna viri quaſi ſaculus cum ipſo: & gratiam hominis quaſi pupillam cōſeruabit. & poſtea reſurget & retribuet illis retributionem vnicuiq̄ in caput ipſorum: & cōuertet in inferiores partes terre. Penitentibus autem dedit viam iuſticie: et confirmauit deficientes ſuſtinere: & deſtinauit illis ſortem veritatis. Conuertere ad dominum et relinque peccata tua: precare ante faciem dñi. et minue offendicula. Reuertere ad dominum et auertere ab iniuſticia tua: & nimis odito execrationeꝫ: & cognoſce iuſticias & iudicia dei: et ſta in ſorte ꝓpoſitionis & orationis altiſſimi dei. In partes vade ſeculi ſancti cum viuis & dantibus confeſſionem deo. Non demoreris in errore impiorum: ante mortem confitere. A mortuo quaſi nihil perit confeſſio. Confiteberis viuens: viuus & ſanus confiteberis & laudabis deum: et gloriaberis in miſerationibus eius. Quā magna miſericordia domini: et propitiatio illius conuertentibus ad ſe. Nec enim omnia poſſunt eſſe in hominibus: quoniam non eſt immortalis filius hominis: & in vanitate malitie placuerunt. Quid lucidius ſole. et hic deficiet. Aut quid nequius q̄ quod excogitauit caro et ſanguis: et hoc arguetur. Virtutem altitudinis celi ipſe conſpicit. Et omnes homines terra et cinis.

Capitulum. 18.

Qui viuit in eternum creauit omnia ſimul. Deus ſolus iuſtificabitur: et

ſup vias eoꝝ. Nō ſunt abſcōſe
ἐπὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. Οὐκ ἐκρύβησαν
iniuſticie illoꝝ ab eo: ⁊ oīa
αἱ ἀδικίαι αὐτῶν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι
peccata eoꝝ corā dño. Dñs
αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἔναντι κυρίου. Κύρι
āt vtilis exñs ⁊ ſciēs fictionē
ος δὲ χρηστὸς ὢν καὶ εἰδὼς τὸ πλάσμα
ſuā: neq̄ dimiſit eos: neq̄ reli
αὐτοῦ, οὔτε ἀνῆκεν αὐτούς, οὔτε ἐγκα-
quit parcēs eis. elemoſyna
τέλιπε φειδόμενος αὐτῶν. ἐλεημοσύνη
eñi viri ſicut ſigillū cū ipo: ⁊
γὰρ ἀνδρὸς ὡς σφραγὶς μετ' αὐτοῦ, καὶ
gřam hoīs q̄ſi pupillā cōſeruabit.
χάριν ἀνθρώπου ὡς κόρην συντηρήσει.
Diſtribuēs filijs ſuis ⁊ filiab⁹ pe-
Μερίζων υἱοῖς αὐτοῦ καὶ θυγατράσι με-
nitentiā: poſt hec exurget ⁊ re
τάνοιαν, μετὰ ταῦτα ἐξαναστήσεται καὶ ἀν
tribuet eis. Et retributionē
ταποδώσει αὐτοῖς. Καὶ τὸ ἀνταπόδομα
eoꝝ in caput ipoꝝ retribuet.
αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν ἀνταποδώσει.
Veꝝ penitētib⁹ dedit reditū:
Πλὴν μετανοοῦσιν ἔδωκεν ἐπάνοδον,
⁊ aduocauit deficiētes expe-
καὶ παρεκάλεσεν ἐκλείποντας ὑπο-
ctatiōe. Cōuertere igit̄ ad dñm: ⁊
μονήν. Ἐπίστρεφε οὖν πρὸς κύριον, καὶ
relinque peccata: pcare ante fa
ἀπόλειπε ἁμαρτίας, δεήθητι κατὰ πρό-
ciē ⁊ minue offendiculū: reuer
σωπον καὶ σμίκρυνον πρόσκομμα, ἐπά
tere ad altiſſimū auertere ab in
ναγε ἐπὶ ὕψιστον καὶ ἀπόστρεφε ἀδικί
iuſticia. ipe eñi ducet de tenebris in
ας. αὐτὸς γὰρ ὁδηγήσει ἐκ σκότους εἰς
lucē ſalutis: ⁊ valde odio habe
φωτισμὸν ὑγείας, καὶ σφόδρα μίσησον
abominationē. Altiſſimū q̄s laudabit in
βδέλυγμα. Ὑψίστῳ τίς αἰνέσει ἐν
inferno? pro viuētibus ⁊ dantib⁹ cōfeſſio
ᾅδου; ἀντὶ ζώντων καὶ διδόντων ἀνθο-
nē. a mortuo tāq̄ nō exiſte:
μολόγησιν. ἀπὸ νεκροῦ ὡς μηδὲ ὄντος,
perit cōfeſſio. Viuēs ⁊ ſa
ἀπόλλυται ἐξομολόγησις. Ζῶν καὶ ὑγι
n⁹ corde laudabit dñm. Quā
ὴς τῇ καρδίᾳ αἰνέσει τὸν κύριον. Ὡς
magna mia dñi dei no
μεγάλη ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κυρίου θεοῦ ἡ-
ſtri: ⁊ ꝓpiciatio conuertentib⁹
μῶν, καὶ ἐξιλασμὸς τοῖς ἐπιστρέφουσιν
ad ſe ſancte. Nō eñi poſſunt om-
ἐπ' αὐτὸν ὁσίως. Οὐ γὰρ δύναται πάν
nia eſſe in hoīb⁹: q̄m nō īmortalis
τα εἶναι ἐν ἀνθρώποις, ὅτι οὐκ ἀθάνατος
fili⁹ hoīs. Quid lucidi⁹ ſole?
υἱὸς ἀνθρώπου. Τί φωτεινότερον ἡλίου;
⁊ hoc deficit: ⁊ vir q̄ cogita
καὶ τοῦτο ἐκλείπει, καὶ ἀνὴρ ὃς ἐνθυμη
bit carnē ⁊ ſanguinē. Virtutē alti
θήσεται σάρκα καὶ αἷμα. Δύναμιν ὕ-
tudinis celi ipe cōſiderat: ⁊
ψους οὐρανοῦ αὐτὸς ἐπισκέπτεται, καὶ
hoies oēs terra ⁊ cinis.
ἄνθρωποι πάντες γῆ καὶ σποδός. C. 18.
Qui viuit in ſeculū creauit
Ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισε τὰ
oia cōmunit̄: dñs ſol⁹ iuſtus: ⁊
πάντα κοινῇ, κύριος μόνος δίκαιος, καὶ

nō eſt alius p̄ter illū. gubernās
οὐκ ἔςιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. Οἰκίζων
mūdū in palmo man⁹ eius:
τὸν κόσμον ἐν σπιθαμῇ χειρὸς αὐτοῦ,
& oīa obediūt volūtati eius.
καὶ πάντα ὑπακούει τῷ θελήματι αὐτ̄.
Ipſe enī rex oīm ī fortitudīe
Αὐτὸς γὰρ βασιλεὺς πάντων ἐν κράτει
ſua: diſtinguēs in eis ſancta a
αὐτοῦ, διαςέλλων ἐν αὐτοῖς ἅγια ἀπὸ
pfanis. cui copiā fecit enūciandi
βεβήλων. τίνι ἐξεπόιησεν ἐξαγγεῖλαι
opa ſua? & qs iueſtigauit ma
τὰ ἔργα αὐτοῦ; καὶ τίς ἐξιχνίασε τὰ με
gnalia eius? Uim magnificētie
γαλεῖα αὐτοῦ; Κράτος μεγαλωσύνης
eius qs enūerabit? & qs addīj=
αὐτοῦ τίς ἐξαριθμήσεται; καὶ τίς προσθή
ciet enarrare mias eius?
σει ἐκδιηγήσασθαι τὰ ἐλέη αὐτοῦ;
Nō eſt minuere neq̧ adījcere:
Οὐκ ἔςιν ἐλαττῶσαι οὐδὲ προσθεῖναι,
& nō eſt inueſtigare mirabilia
καὶ οὐκ ἔςιν ἐξιχνιάσαι τὰ θαυμάσια
dn̄i. cū cōſūmauerit homo:
τοῦ κυρίου. ὅταν συντελέσῃ ἄνθρωπος,
tūc īcipit: & cū ceſſauerit: tūc
τότε ἄρχεται, καὶ ὅταν παύσηται, τότε
indigebit. Et qd homo: &
ἀπορηθήσεται. Καὶ τί ἄνθρωπος, καὶ
q̄ vtilitas illi⁹? qd bonū ei⁹:
τίς ἡ χρῆσις αὐτοῦ; τί τὸ ἀγαθὸν αὐτ̄,
& qd malū illius? nūerus dieꝝ
καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ; ἀριθμὸς ἡμερῶν
hoīs multi anni centū: irrationabili
ἀνθρώπου πολλὰ ἔτη ἑκατόν, ἀλογίςω
āt cuiuſq̧ oībus dormitio. Sicut gutta
δὲ ἑκάςου πᾶσιν ἡ κοίμησις. Ὡς ςαγὼν
aque a mari & ſicut calcul⁹
ὕδατος ἀπὸ θαλάσσης καὶ ὡς ψῆφος
arene: ſic mille ānī in diebus ſecu
ἄμμου, οὕτως χίλια ἔτη ἐν ἡμέραις αἰῶ
li. Propt̄ hoc patiēs eſt dn̄s in
νος. Διὰ τοῦτο μακροθυμεῖ κύριος ἐπ᾽
illis: & effundet miam ſuam ſup
αὐτοῖς, καὶ διαχέει τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπ᾽
eos. Uidit & cognouit ſubuerſio=
αὐτούς. Εἶδε καὶ ἐπέγνω τὴν καταςρο=
nē eoꝝ q̄m mala: ideo adiple
φὴν αὐτῶν ὅτι πονηρά, διὰ τοῦτο ἐπλήθυ
uit ꝓpitiationē ſuā. mia hoīs
νε τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ. ἔλεος ἀνθρώπου
in ꝓximū ſuū: mia āt dn̄i
ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἔλεος δὲ κυρίου
in omnē carnē: corripiēs & eru=
ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, ἐλέγχων καὶ παι
diēs & docēs & cōuertēs vt
δεύων καὶ διδάσκων καὶ ἐπιςρέφων ὡς
paſtor gregem ſuū. Excipiē
ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. Τοὺς ἐκδεχο
tiū diſciplinā miſeret: & feſti
μένους παιδείαν ἐλεεῖ, καὶ τοὺς κατα
nantiū ad iudicia eius.
σπεύδοντας ἐπὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ.
fili in bonis nō des reprehēſionē: neq̧
Τέκνον ἐν ἀγαθοῖς μὴ δῷς μῶμον, μὴ δὲ
in omni inopia triſtitiā verbi mali.
ἐν πάσῃ δόσει λύπην λόγου πονηροῦ.
Nōne ardorē ſedabit ros? ſic
Οὐχὶ καύσωνα ἀναπαύσει δρόσος; οὕ
melius verbū q̄ donū. nōne ecce
τως κρεῖσσον λόγος ἢ δόσις. οὐκ ἰδοὺ

manet inuictus rex in eternum. Quis ſufficiet enarrare opa illius? Quis eni inueſtigabit magnalia eius? Virtutem autem magnitudinis eius quis enunciabit? Aut quis adiiciet enarrare miſericordiam eius? Non eſt minuere neq̧ adiicere: nec eſt inuenire magnalia dei. Cum conſummauerit homo: tunc incipiet: et cum quieuerit operabitur. Quid eſt homo & que eſt gratia illius: & quid eſt bonum aut quid nequam illius? Numerus dierum hominū vt multum centum anni: quaſi gutte aque maris deputati ſunt. Et ſicut calculus arene: ſic exigui anni in die eui. Propter hoc patiens eſt deus in illis: et effundit ſuper eos miſericordiam ſuam. Vidit preſumptionem cordis eoruꝫ quoniā mala eſt: & cognouit ſubuerſionem illorum: quoniam nequam eſt. Ideo impleuit propitiationem ſuam in illis: & oſtendit eis viam equitatis. Miſeratio hominis circa proximum ſuum: miſericordia autem dei ſuper omnem carnem. Qui miſericordiam habet docet & erudit quaſi paſtor gregem ſuū. Miſerator excipiens doctrinā miſerationis & qui feſtinat in iudiciis eius. Fili in bonis nō des querelam: et in omni dato non des triſticiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic & verbum melius q̄ datum. Nonne ecce verbum ſuper datum bonum? Sed vtraq̧ cum homine iuſtificato. Stult⁹ acriter improperabit: & datus indiſciplinati: tabeſcere facit oculos. Ante iudicium para iuſticiam tibi: et anteq̄ꝫ loquaris diſce. Ante languorem adhibe medicinam: & ante iudicium interroga teipſ̄: et in conſpectu dei inuenies propitiationem. Ante languorem humilia te: & in tempore infirmitatis oſtende conuerſationem tuam. Nō impediaris orare ſemper: & ne vereris vſque ad mortem iuſtificari: quoniā merces dei manet in eternum. Ante orationē prepara animam tuam: et noli eſſe quaſi homo qui tentat deum. Memento ire in die conſumationis: & tempus retributionis in conuerſatione facies. Memento paupertatis in tempore abundātie: et neceſſitatem paupertatis in die diuitiarum. A mane vſq̧ ad veſperam immutabitur tempus: et hec omnia citata in oculis dei. Homo ſapiens in omnibus metuit: & in diebus delictorum attendet ab inertia. Oīs aſtutus agnoſcit ſapientiam: & inuenienti eam dabit confeſſionem. Sēſati in verbis & ipſi ſapienter egerunt: et intellexerunt veritatem & iuſticiam: & implorauerunt prouerbia et iudicia. Poſt concupiſcētias tuas non eas: & a volūtate tua auertere. Si preſtes anime tue concupiſcentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis nec in modicis. Aſſidua enim eſt

verbū ſup datū bonū? & vtraq̧
λόγος ὑπὲρ δόμα ἀγαθόν; καὶ ἀμφότερα
apud hoīem gratioſa. Fatu⁹
παρὰ ἀνθρώπῳ κεχαριτωμένα. Μωρὸς
acerbe īproperabit: & donū liuidi
ἀχαρίςως ὀνειδιεῖ, καὶ δόσις βασκάνου
tabeſcere facit oculos. anteq̄ loquaris: di=
ἐκτήκει ὀφθαλμούς. πρὶν ἢ λαλῆσαι, μάν
ſce: & ante lāguorē curare. āte
θανε, καὶ πρὸ ἀῤῥωςίας θεραπεύου. πρὸ
iudiciū ꝑa teipm̄ ad bn̄faciendū:
κρίσεως ἑτοίμαζε σεαυτὸν καλλιεργεῖν,
& in hora viſitationis inuenies ꝓpitia=
καὶ ἐν ὥρᾳ ἐπισκοπῆς εὑρήσεις ἐξιλασ
tionē. anteq̄ egrotes tu: humiliare
μόν. πρὶν ἀῤῥωςῆσαί σε, ταπεινώθητι
cōtinētia: & in tp̄e pctōꝝ
ἐγκρατείᾳ, καὶ ἐν καιρῷ ἁμαρτημάτων
oſtēde aduertentiā. ne ꝓhibeas
δεῖξον ἐπιςροφήν. μὴ ἐμποδίσῃς τοῦ
reddere votū oportune: & ne expe
ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως, καὶ μὴ μεί
ctes vſq̧ ad mortē iuſtificari. Anteq̄ ores
νῃς ἕως θανάτου δικαιωθῆναι. Πρὶν εὔξα
prepara teipm̄: & ne ſis
σθαι ἑτοίμασον σεαυτόν, καὶ μὴ γίνου
q̄ſi homo tētans dn̄m. me
ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον. μνή=
mēto ire in dieb⁹ ꝯſumationis: &
σθητι θυμοῦ ἐν ἡμέραις τελευτῆς, καὶ
tp̄s vindicte in auerſione vul
καιρὸν ἐκδικήσεως ἐν ἀποςροφῇ προσώ
tus. Memēto tp̄oris famis in tp̄ore
που. Μνήσθητι καιρὸν λιμοῦ ἐν καιρῷ
abundātie: paupertatis & egeſtatis in
πλησμονῆς, πτωχείαν καὶ ἔνδειαν ἐν
die diuitiaꝝ. A mane vſq̧ ad veſ
ἡμέρᾳ πλούτου. Ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέ
perā mutat̄ tp̄s: & oīa hec
ρας μεταβάλλει καιρός, καὶ πάντα ταῦ
ſunt citata corā dn̄o. Et in
τά ἐςι ταχινὰ ἔναντι κυρίου. Καὶ ἐν
dieb⁹ delictoꝝ attēdet ab erro=
ἡμέραις ἁμαρτιῶν προσέξει ἀπὸ πλημ
re: & ſtultus nō ꝯſeruabit occaſionē.
μελείας, καὶ ἄφρων οὐ συντηρήσει καιρόν.
Oīs ſapīs nouit ſapiam & diſci
Πᾶς συνετὸς ἔγνω σοφίαν καὶ παιδεί
plinā: & ei q̄ iuenit eā dabit cōfeſſio=
αν, καὶ τῷ εὑρόντι αὐτὴν δώσει ἐξομολό=
nē. Sapīetes in ſmonib⁹ & ipī ſapiē
γησιν. Συνετοὶ ἐν λόγοις καὶ αὐτοὶ ἐσο
ter egerūt: & ſtillauerunt ꝓuerbia
φίσαντο, καὶ ἀνώμβρισαν παροιμίας
diligētia ad vitā. Melior fiducia
ἀκριβεῖς εἰς ζωήν. Κρείσσων παῤῥησία
in dn̄o ſolo: ſiq̄dē mortuū cor
ἐν δεσπότῃ μόνῳ, εἴπερ νεκρὰ καρδία
mortuo adheret. Poſt ꝯcupi
νεκρῷ ἀντέχεται. Ὀπίσω τῶν ἐπι
ſcētias tuas ne eas: & ab
θυμιῶν σου μὴ πορεύου, καὶ ἀπὸ τῶν
appetitib⁹ tuis auertere. ſi p̄bueris
ὀρέξεών σου κωλύου. ἐὰν χορηγήσῃς τῇ
aie tue ꝯcupiſcētiā bn̄placiti eius:
ψυχῇ σου ἐπιθυμίαν εὐδοκίας αὐτῆς,
facies deriſionē inimicoꝝ tuoꝝ:
ποιήσεις ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν σου,
q̄ inuidēt tibi. ne leteris in
οἱ βασκαίνουσί σε. μὴ εὐφραίνου ἐπὶ
multis delitijs tuis: neq̧ indigeas
πολλῇ τρυφῇ σου, μὴ δὲ προσδεηθῇς

Deu. 6. a. Ps. 89. B

C

Lu. 18. a. Thess. 5. d.

D

cōſilio eius. Ne fias pauper
συμβουλῆς αὐτῆς. Μὴ γίνου πτωχὸς
participans ex fenore: & nihil
συμβολοκοπῶν ἐκ δανεισμοῦ, καὶ οὐδέν
tibi eſt in marſupio. eris enī inſidia
σοί ἐςιν ἐν μαρσυπίῳ. ἔσῃ γὰρ ἐπίβου
A
tor ꝓprie vite dign⁹ dictu.
λος τῆς ἰδίας ζωῆς λαλητός. Ca. 19.
Operarius ebrioſus nō locupletabi
Ἐργάτης μέθυσος οὐ πλουτισθή
tur. & q̄ ſpernit modica: pau
σεται. καὶ ὁ ἐξουδενῶν τὰ ὀλίγα, κα
latim decidet. Uinū & mulie
τὰ μικρὸν πεσεῖται. Οἶνος καὶ γυναῖ
res apoſtatare faciēt ſapiētes: & q̄ cōiūſ=
B
κες ἀποςήσουσι συνετούς, καὶ ὁ κολλώ
git meretricib⁹ audax erit. putredo &
μενος πόρναις τολμηρὸς ἔςαι. σῆτες καὶ
ō.10.d. vermes hereditabūt illū: &
σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτόν, καὶ
areſiet in infamia maio
ξηρανθήσεται ἐν παραδειγματισμῷ μεί
re. Cito credēs: leuis cor=
ζονι. Ὁ ταχὺ ἐμπιςεύων, κοῦφος καρ
de: & q̄ delinquit in aiam ſuā
δίᾳ, καὶ ὁ ἁμαρτάνων εἰς ψυχὴν αὐτ̄
errabit. q̄ letatur in ma
πλημμελήσει. ὁ εὐφραινόμενος ἐπὶ κα
le agēdo cōdemnabit̄: at reſi
κοεξίᾳ καταγνωσθήσεται, ὁ δὲ ἀντοφθαλ
ſtēs voluptatib⁹ coronat vitā ſuā.
μῶν ἡδοναῖς ςεφανοῖ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.
C
cōtinēs lingua ſine rixa con
ὁ ἐγκρατευόμενος γλώσσῃ ἀμάχως συμ
uiuet: & q̄ odit loquacitatē immi
βιώσεται, καὶ ὁ μισῶν λαλιὰν ἐλαττοῦ
nuit̄ malitia. Nunq̄ iterauerīs ver
ται κακία. Μηδέποτε δευτερώσῃς λό=
bū: & nihil tibi erit in diminutiōe.
γον, καὶ οὐθέν σοι ἔςαι ἐν ἐλαττώσει.
in amico & inimico ne narres vitas alie
ἐν φίλῳ καὶ ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ βίους ἀλ
nas: & ſi nō tibi eſt delictū:
λοτρίους, καὶ εἰ μή σοί ἐςιν ἁμαρτία,
nō reueles. Audiuit enī te &
μὴ ἀποκάλυπτε. Ἀκήκοε γάρ σου καὶ
obſeruauit te: & in tp̄e odio hēt te.
ἐφυλάξατό σε, καὶ ἐν καιρῷ μισεῖ σε.
Audiſti verbū: cōmoriat̄ tibi: &
Ἀκήκοας λόγον, συναποθανέτω σοι, καὶ
confidēs eſto. nō enī te dirūpet.
D
εὐθαρσὴς γίνου. οὐ γάρ μή σε ῥήξῃ.
A facie verbi īproperabit fa=
Ἀπὸ προσώπου λόγου ὀνειδίσει μωρ
tu⁹: ſicut a facie infantis q̄
ρός, ὡς ἀπὸ προσώπου βρέφους ἡ τί=
peperit. Sagitta fixa in femore car
κτουσα. Βέλος πεπηγὸς ἐν μηρῷ σαρ
nis. ſic verbū in ventre fatui. Corri
κός. οὕτως λόγος ἐν κοιλίᾳ μωροῦ. Ἔλεγ
pe amicū: ne forte nō fecit: & ſi
ξον φίλον, μήποτε οὐκ ἐποίησε, καὶ εἰ
fecit ne forte addat. Corripe
ἐποίησε μήποτε προσθῇ. Ἔλεγξον τὸν
proximū: ne forte nō dixit: & ſi di=
πλησίον, μήποτε οὐκ εἶπε, καὶ εἰ εἴρη
xit: ne reiteret. corripe amicū:
κεν, ἵνα μὴ δευτερώσῃ. ἔλεγξον φίλον,
ſepe enī fit calūnia vana.
πολλάκις γὰρ γίνεται διαβολὴ ματαία.
& nō omni ſmoni credat cor:
καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πιςευέτω ἡ καρδία

commiſſio illorū. Ne fueris mediocris in contentione ex fenore: & non eſt tibi nihil in ſeculo. Eris enim inuid⁹ anime tue.

Capitulum decimum nonum:

Operarius ebrioſus nō locupletabitur: & qui ſpernit modica paulatiꝫ decidit. Vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes: & arguūt ſenſatos: et qui ſe iungit fornicariis erit nequam. Putredo & vermes hereditabūt illum: et extolletur in exemplū maius: & tolletur de numero anima eius. Qui credit cito: leuis corde eſt et minorabitur: & q delinquit in animam ſuā inſup habebit. Qui gaudet iniquitate denotabitur: et qui odit correptionem minuetur vita: et qui odit loquacitatem extinguit maliciam. Qui peccat in animam ſuam: penitebit: et qui iocundatur in malicia denotabitur. Ne iteres verbuꝫ nequam et durum: & nō minoraberis. Amico & inimico noli narrare ſenſum tuum: & ſi eſt tibi delictum noli denudare. Audiet enim te et cuſtodiet te: et q̄ſi defendens peccatum odiet te: et ſic aderit tibi ſemper. Audiſti verbum aduerſus proximum tuum commoriatur in te fidens: quoniam non te dirumpet. A facie verbi parturit fatuus: tanq̄ꝫ gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis: ſic verbum in corde ſtulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit: et dicat: non feci: aut ſi fecerit: ne iterum addat facere. Corripe proximū ne forte nō dixerit: & ſi dixerit ne forte iteret. Corripe amicum: ſepe enim fit cōmiſſio: & nō omni verbo credas. Eſt qui labitur ligua ſua: ſed nō ex animo. Quis eſt enim qui non deliquerit in lingua ſua? Corripe proximum anteq̄ꝫ cōmineris: et da locū timori altiſſimi: qa omnis ſapiētia timor dei: et in illa timere deum: et in omni ſapiētia diſpoſitio legis. Et non eſt ſapientia nequitie diſciplina: et non eſt cogitatus bonus peccatorum prudentia. Eſt prudentie nequitia & in ipſa execratio: et eſt inſipiens q minuitur ſapientia. Melior eſt homo q minuitur ſapientia & deficiens ſenſu in timore dei: q̄ꝫ qui abundat ſenſu et trāſgreditur legē altiſſimi. Eſt ſolertia certa et ipſa iniqua. Et eſt qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Eſt q nequiter humiliat ſe: et interiora eius plena ſunt dolo: et eſt iuſtus q ſe nimiū ſubmittit a multa humilitate: et eſt iuſtus qui inclinat faciem ſuam et fingit non videre ſe quod ignoratum eſt. Et ſi ab imbecillitate virium vetetur peccare: ſi inuenerit tempus malefaciēdi: malefaciet. Ex viſu cognoſcitur vir: & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. Amictus corporis & riſus dentiū & ingreſſus hominis enunciant de illo. Eſt correptio mendax in ira contumelioſi: et eſt iudicium quod non probatur eſſe bonum: et eſt tacens et ipſe eſt prudens.

Capitulum vigeſimum.

tuū. Eſt q̄ labitur verbo & nō ab
σου. Ἔςιν ὀλισθαίνων λόγῳ καὶ οὐκ ἀπὸ
aia: & quis eſt qui nō lapſus eſt
ψυχῆς, καὶ τίς ἐςιν ὃς οὐκ ὠλίσθησεν
in lingua ſua? Corripe pxi=
ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ; Ἔλεγξον τὸν πλη=
mū anteq̄ minēris: & da locū
σίον πρὶν ἢ ἀπειλῆσαι, καὶ δὸς τόπον
legi altiſſimi factus ſine ira. Timor
νόμῳ ὑψίςου γινόμενος ἀμήνης. Φόβος
dn̄i initiū aſſumptionis: ſapia āt
κυρίου ἀρχὴ προσλήψεως, σοφία δὲ
ab eo dilectionē acquirit. cognitio
παρ᾽ αὐτοῦ ἀγάπησιν περιποιεῖ. γνῶσις
mādatoꝝ dn̄i: diſciplina vite. at faciē
ἐντολῶν κυρίου, παιδεία ζωῆς. οἱ δὲ ποι
tes q̄ placita ſunt ei immortalitatis arborē
οῦντες τὰ ἀρεςὰ αὐτῷ ἀθανασίας δένδρον
decerpūt. Oīs ſapia timor a
καρποῦνται. Πᾶσα σοφία φόβος παρὰ
dn̄o: & in omni ſapia factio legis.
κυρίου, καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ ποίησις νόμου,
& cognitio oīpotentie ei⁹.
καὶ γνῶσις τῆς παντοκρατορίας αὐτοῦ.
Seruus dicēs dn̄o: ſicut placet
Οἰκέτης λέγων τῷ δεσπότῃ, ὡς ἀρέσκει
nō faciā: ſi poſt hec fecerit: irri
οὐ ποιήσω, ἐὰν μετὰ ταῦτα ποιήσῃ, παρ
tat nutrientē ſe. Nō eſt ſa=
οργίζει τὸν τρέφοντα αὐτόν. Οὐκ ἔςι σο
pientia nequitie ſciētia: & nō eſt vbi
φία πονηρίας ἐπιςήμη, καὶ οὐκ ἔςιν ὅπου
cōſiliū peccatoꝝ prudētia. Eſt nequi
βουλὴ ἁμαρτωλῶν φρόνησις. Ἔςι πονη=
tia & ipa abominatio: & eſt ſtultus
ρία καὶ αὐτὴ βδέλυγμα, καὶ ἔςιν ἄφρων
q̄ minuitur ſapia. melior ſtupid⁹
ἐλαττούμενος σοφίᾳ. κρείσσων ἡττούμενος
in intellectu cū timore: abundāte in
ἐν συνέσει ἔμφοβος, ἢ περισσεύοντος ἐν
prudētia & trāſgrediente legē alti=
φρονήσει καὶ παραβαίνοντος νόμιμα ὑψί
ſſimi. Eſt aſtutia diligēs & ipa ini
ςου. Ἔςι πανουργία ἀκριβὴς καὶ αὐτὴ ἄδι
qua: & eſt puertēs grām vt oſtēdat
κος, καὶ ἔςι διαςρέφων χάριν τ̄ ἐκφᾶναι
iudiciū: & eſt iuſtificās iudicio ſapīs. eſt pra=
κρίμα, καὶ ἔςι δικαιῶν κρίσει σοφός. ἔςι πο
ue agēs incuruatus nigredine: &
νηρευόμενος συγκεκυφὼς μελανίᾳ, καὶ τὰ
iterioꝛib⁹ ei⁹ plen⁹ dolo ignito.
ἐντὸς αὐτ̄ πλήρης δόλου πυρώδους.
Incuruās vultū & ſurdū ſe ſimulās: vbi
Συγκύφων πρόσωπον καὶ ἐθελοκωφῶν, οὗ
cūq̧ cognit⁹ fuerit: ꝑueniet te vt malefa
ἐὰν ἐπιγνωσθῇ, προφθάσει σε κακοποιῆ=
ciat. Et ſi ab imbecillitate viriū vete
σαι. Καὶ ἐὰν ὑπὸ ἐλαττώματος ἰσχύος κω=
tur peccare: ſi inuenerit tp̄s malefa
λυθῇ ἁμαρτεῖν, ἐὰν εὕρῃ καιρὸν κακοποιή
ciet. Et viſu cognoſcet vir:
σει. Ἀπὸ ὁράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνήρ,
& ab occurſu faciei cogno
καὶ ἀπὸ ἀπαντήσεως προσώπου ἐπιγνω
ſcet prudēs. Amictus viri &
σθήσεται νοήμων. Στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ
riſus dentiū: & greſſus hoīs annūciabit
γέλως ὀδόντων, καὶ βῆμα ἀνθρώπου ἀναγγέλλει
q̄ de eo. Eſt correptio q̄ nō eſt pul=
τὰ περὶ αὐτ̄. Ἔςιν ἔλεγχος ὃς οὐκ ἔςιν ὡραῖ
chra: & eſt tacens: & ipē prudens.
ος, καὶ ἔςι σιωπῶν, καὶ αὐτὸς φρόνιμος. 20

Quā bonū eſt redarguere potiꝰ ꝙ iraſci
Ὡς καλόν ἐςιν ἐλέγξαι ἢ θυμοῦσθαι
occulte: ⁊ ꝗ confitet̃ prohibebi
κρυπτῶς, καὶ ὁ ἀνθομολογούμενος κωλυθήσε
tur a diminutione. Cōcupiſcētia ſpado
ται ἀπὸ ἐλαττώματος. Ἐπιθυμία εὐνού
nis vitiare puellā: ſic
χου ἀποπαρθενῶσαι νεάνιδα, οὕτως ὁ
ꝗ facit in vita iudicia. eſt tacens ꝗ
ποιῶν ἐν βίᾳ κρίματα. ἔςι σιωπῶν εὑ
inuenit̃ ſapiens: ⁊ eſt odibilis a
ρισκόμενος σοφός, καὶ ἔςι μισητὸς ἀπὸ
multa loquacitate ſua. Eſt tacēs: nō
πολλῆς λαλιᾶς αὐτοῦ. Ἐςι σιωπῶν, οὐ
eīn hēt reſpōſum: ⁊ eſt tacēs ſcī
γὰρ ἔχει ἀπόκρισιν, καὶ ἔςι σιωπῶν εἰ
ens tp̄s. homo ſapiēs tacebit
δὼς καιρόν. ἄνθρωπος σοφὸς σιγήσει
vſqȝ ad tp̄s: at laſciuꝰ ⁊ imprudēs trāſ
ἕως καιροῦ, ὁ δὲ λαπιςὴς καὶ ἄφρων ὑπερ
gredit̃ tp̄s. Qui abundat ſmone abo
βήσεται καιρόν. Ὁ πλεονάζων λόγῳ βδε
minabit̃: ⁊ poteſtatē ſibi aſſumēs odio
λυχθήσεται, καὶ ὁ ἐνεξουσιαζόμενος μισ
habebit̃. ꝙ bonū correptū manife
ηθήσεται. ὡς καλὸν ἐλεγχθέντα φανερῶ
ſtare penitentiā: ſic eīn fugies volūta
σαι μετάνοιαν, οὕτως γὰρ φεύξῃ ἑκουσί
riū peccatū. Eſt bn̄placitū in malis vi
ον ἁμάρτημα. Ἐςιν εὐδοκία ἐν κακοῖς ἀν
ro peccatori: ⁊ eſt inuētio in dimi
δρὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ἔςιν εὕρημα εἰς ἐλα
nutionē· eſt datio q̄ nō ꝓderit tibi:
ττωσιν. ἔςι δόσις ἣ οὐ λυσιτελήσει σοι,
⁊ eſt datio: cuiꝰ retributio du
καὶ ἔςι δόσις, ἧς τὸ ἀνταπόδομα διπ
plex. Eſt diminutio cauſa glīe: ⁊
λοῦν. Ἐςιν ἐλάττωσις ἕνεκεν δόξης, καὶ
eſt ꝗ ab humilitate leuauit caput.
ἔςιν ὃς ἀπὸ ταπεινώσεως ἦρε κεφαλήν.
eſt emens multa paruo: ⁊ ſol
ἔςιν ἀγοράζων πολλὰ ὀλίγου, καὶ ἀποτιν
uēs illa ſeptupla. Sapiēs i ver
νύων αὐτὰ ἑπταπλασίονα. Ὁ σοφὸς ἐν λό
bis ſeip̄m amabilē faciet: gratie
γοις ἑαυτὸν προσφιλῆ ποιήσει, χάριτες
āt fatuoꝝ effundent̃. Datio inſipiētis
δὲ μωρῶν ἐκχυθήσονται. Δόσις ἄφρονος
nō erit vtilis tibi accipiēti: ſimilr̃ āt
οὐ λυσιτελήσει σοι λαβόντι, ὁμοίως δὲ
⁊ liuidi ꝓpt̃ neceſſitatē eiꝰ. nā
καὶ βασκάνου διὰ ἀνάγκην αὐτοῦ. οἱ γὰρ
oculi eius ꝓ vno ad accipiēdū
ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀνθ᾽ ἑνὸς εἰς τὸ λαβεῖν
multi. Exigua dabit ⁊ multa iꝓpera
πολλοί. Ὀλίγα δώσει καὶ πολλὰ ὀνειδί
bit: ⁊ aperiet os ſuū tāq̄ preco.
σει, καὶ ἀνοίξει τὸ ςόμα αὐτοῦ ὡς κῆρυξ.
hodie fenerabit̃: ⁊ cras repetet. odi
σήμερον δανειεῖ, καὶ αὔριον ἀπαιτήσει. μι
bilis dn̄o ⁊ hoībus talis.
σητὸς κυρίῳ καὶ ἀνθρώποις ὁ τοιοῦτος.
Fatuꝰ dicet: nō eſt, mihi amicꝰ:
Μωρὸς ἐρεῖ, οὐχ ὑπάρχει μοι φίλος,
nō eſt grā bonis meis: eden
οὐκ ἔςι χάρις τοῖς ἀγαθοῖς μου, οἱ ἐσθίον
tes panē meū vitioſi lingua. Quo
τες τὸν ἄρτον μου φαῦλοι τῇ γλώσσῃ. Πο
tiens ⁊ quot irridebūt eū: neqȝ
σάκις καὶ ὅσοι καταγελάσονται αὐτ̃, οὔτε
eīn ip̄m habere i recto ſenſu accepit. ⁊
γὰρ τὸ ἔχειν ἐν ὀρθῇ αἰσθήσει εἴληφε. καὶ

Quam bonum eſt arguere ꝙ iraſci: & confitentem in oratione nō prohibere. Cōcupiſcentia ſpadonis deuirginauit iuuenculā: ſic qui facit ꝑ vim iudicium iniquum. Quā bonuȝ eſt correptum manifeſtare penitentiam: ſic eīn effugies voluntarium peccatū. Eſt tacens qui inuenitur ſapiens: et eſt odibilis qui procax eſt ad loquendū. Eſt autem tacens et non habens ſenſum loq̄le. Et eſt tacens ſciens tempus aptī tēporis. Homo ſapiens tacebit vſqȝ ad tēpus: laſciuus autem & imprudens non ſeruabit tempꝰ. Qui multis vtitur verbis ledet animā ſuam: & qui poteſtateȝ ſibi ſumit iniuſte odietur. Eſt proceſſio in malis viro indiſciplinato: & eſt inuētio in detrimentū. Eſt datū quod nō eſt vtile: & eſt datū cuiꝰ retributio duplex. Eſt propter gloriā minoratio: et eſt qui ab humilitate leuabit caput. Eſt q mul ta redimat modico precio: & reſtituens ea in ſeptuplū. Sapiens in verbis ſeip̄m amabilē facit: gratie autē fatuorū effundentur. Datus inſipientis nōn erit vtilis tibi: oculi eīn illius ſeptēplices ſunt. Exigua dabit & multa improperabit: & apertio oris illius inflāmatio eſt. Hodie feneratur q̄s et cras expetit: & odibilis eſt homo huiuſmodi. Fatuo non erit amicus: & nō erit gratia in bonis illius. Qui enim edunt panem illius: falſe lingue ſunt. Quotiens & quanti irridebunt eum. Neqȝ enim quod habendum erat: directo ſenſu diſtribuit: ſimiliter & quod non erat habendum. Lapſus falſe lingue quaſi q in pauimento cadens: ſic caſus malorū feſtinanter veniēt. Homo acharis quaſi fabula vana: & i ore indiſciplinatorū aſſidua erit. Ex ore fatui reprobabitur pabola: nō enim dicit illā in tēpore ſuo. Eſt q vetatur peccare pre inopia et in requie ſua ſtimulabitur. Eſt qui perdet animā ſuā pre cōfuſione: & ab imprudenti pſona perdet eam: pſone autem acceptione pdet ſe. Eſt qui pre confuſione ꝓmittit amico: & lucratus eſt eū inimicum gratis. Opprobriū nequā in homine mendaciū: & in ore indiſciplinatorū aſſidue erit. Potior fur ꝙ aſſiduitas viri mendacis: perditionē autē ambo hereditabūt. Mores hoīm mendaciū ſine honore: & confuſio illorū cum ip̄is ſine intermiſſione. Sapiēs in verbis producet ſeip̄ȝ: & homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terrā ſuā inaltabit acerwum frugum: & qui operatur iuſticiam ip̄e exaltabitur: qui vero placet magnatis effugiet iniquitatē. Xenia & dona excecant oculos iudicum: & quaſi mutus in ore auertit correptiones eoruȝ. Sapientia abſconſa et theſaurus inuiſus: que vtilitas in vtriſqȝ. Melior eſt q celat inſipientiam ſuam ꝙ homo q abſcondit ſapientiam ſuam.

Capitulum vigeſimum primum.

Filī peccaſti: non adiicias iteruȝ: ſed & de p̄ſtinis deprecare vt tibi dimittantur. Quaſi a facie colubri fuge pctā:

ip̄m nō habere ſimilr̃ indifferens illi. lapſus A
τὸ μὴ ἔχειν ὁμοίως ἀδιάφορον αὐτῷ. ὀλίσθη
a pauimēto potius ꝙ a lingua:
μα ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον ἢ ἀπὸ γλώσσης,
ſic caſus maloꝝ feſtinant̃ veniet.
οὕτως πτῶσις κακῶν κατὰ σπουδὴν ἥξει.
Homo ſine grā: fabula intēpeſtiua: in ore
Ἄνθρωπος ἄχαρις, μῦθος ἄκαιρος, ἐν ςό
indiſciplinatoꝝ aſſiduꝰ erit. ab
ματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται. ἀπὸ
ore fatui reprobabit̃ para
ςόματος μωροῦ ἀποδοκιμασθήσεται παρα
bola. nō eīn dicet illā in tp̄e ſuo.
βολή. οὐ γὰρ μὴ εἴπῃ αὐτὴν ἐν καιρῷ αὐτῆς.
Eſt ꝗ vetat̃ peccare pre inopia:
Ἐςι κωλυόμενος ἁμαρτάνειν ἀπὸ ἐνδείας,
⁊ in requie ſua nō ſtimula B
καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ οὐ κατανυγή
bitur. Eſt ꝗ perdit alam ſuā
σεται. Ἐςιν ἀπολλύων τὴν ψυχὴν αὐτ̃
ꝓpt̃ verecundiā: ⁊ ab acceptione pſone
διὰ αἰσχύνην, καὶ ἀπὸ λήψεως προσώπου
perdet eā. Eſt grā verecūdie ꝓmit
ἀπολεῖ αὐτήν. Ἐςι χάριν αἰσχύνης ἐπαγ
tens amico: ⁊ acquiſiuit eū ini
γελλόμενος φίλῳ, καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχ
micū gratis. opprobriū neq̄ mendaciū in
θρὸν δωρεάν. μῶμος πονηρὸς ψεῦδος ἐν
hoie: in āt ore indiſciplinatoꝝ aſſi
ἀνθρώπῳ, ἐν δὲ ςόματι ἀπαιδεύτων ἐνδε
duū erit: Eligibiliꝰ fur: ꝙ ꝗ aſſuef
λεχισθήσεται. Αἱρετὸν κλέπτης, ἢ ὁ ἐνδελε
cit mēdacio: ambo āt ꝑditionē C
χίζων ψεύδει, ἀμφότεροι δὲ ἀπώλειαν
hereditabūt. Mos hoīs mēda
κληρονομήσουσιν. Ἦθος ἀνθρώπου ψευ
cis ignominia: ⁊ cōfuſio eiꝰ eū co
δοῦς ἀτιμία, καὶ ἡ αἰσχύνη αὐτ̃ μετ᾽ αὐτ̃
ſine itermiſſiōe. Sapiēs in verbis manifeſtabit
ἐνδελεχῶς. Ὁ σοφὸς ἐν λόγοις προάξει
ſeip̄m: ⁊ homo prudēs placebit
ἑαυτόν, καὶ ἄνθρωπος φρόνιμος ἀρέσει
magnatibus. Qui operat̃ terrā ſuā: altū
μεγιςᾶσιν. Ὁ ἐργαζόμενος γῆν αὐτ̃, ἀνυ
faciet aceruū ſuū. ⁊ placēs
ψώσει θημωνείαν αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρέσκων
magnatibus placabit iniuſticiā ſuā.
μεγιςᾶσιν ἐξιλάσεται ἀδικίαν αὐτοῦ.
Xenia ⁊ dona excecāt oculos D
Ξένια καὶ δῶρα ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς
ſapientū: ⁊ q̄ſi frenū in ore auer
σοφῶν, καὶ ὡς φιμὸς ἐν ςόματι ἀποτρέ
tūt correptioneꝗ. Sapia abſcōſa ⁊ the
πει ἐλέγχους. Σοφία κεκρυμμένη καὶ θη
ſaurus inuiſus: q̄ vtilitas in vtriſ
σαυρὸς ἀφανής, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέ
qȝ? Melior homo celās
ροις; Κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν
fatuitatē ſuā: ꝙ homo celans Puer. 12.b.
μωρίαν αὐτοῦ, ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων et. 28. c.
ſapiam ſuā. Melior expectatio Ex. 23. a
τὴν σοφίαν αὐτοῦ. Κρείσσων ὑπομονὴ deu. 16. d.
incurabilis in inq̄ſitione dn̄i: ꝙ carēs dn̄o Infra.
ἀπαραίτητος ἐν ζητήσει κυ̃, ἢ ἀδέσποτος 41. b.
auriga ꝓprie vite.
τροχηλάτης τῆς ἰδίας ζωῆς. C. 21.

Fili peccaſti: nō adiicias āpliꝰ ⁊
Τέκνον ἥμαρτες, μὴ προσθῇς ἔτι καὶ
de priorībꝰ deprecare. q̄ſi a A
περὶ τῶν προτέρων δεήθητι. ὡς ἀπὸ S. 5. b.
facie colubri: fuge a peccato:
προσώπου ὄφεως, φεῦγε ἀπὸ ἁμαρτίας,

A ſi eīn acceſſeris ad illud: ſuſcipiet te.
ἐὰν γὰρ προσέλθῃς αὐτῇ, δέξεταί σε.
Dentes leonis: dētes ei interficien
Ὀδόντες λέοντος, ὀδόντες αὐτῆς ἀναιροῦν
tes aīas hoīm. Quaſi rōphea an
τες ψυχὰς ἀνθρώπων. Ὡς ῥομφαία δίςο
ceps oīs iniq̄tas: plage illiꝰ non
μος πᾶσα ἀνομία, τῇ πληγῇ αὐτῆς οὐκ
eſt ſanitas. obiurgatio ⁊ iniuria deſo
ἔςιν ἴασις. καταπληγμὸς καὶ ὕβρις ἐρη
B labūt diuitias: ſic domꝰ ſupbo
μώσουσι πλοῦτον, οὕτως οἶκος ὑπερη
rum deſolabitur. Deprecatio pauperis
φάνων ἐρημωθήσεται. Δέησις πτωχοῦ
ex ore vſqȝ ad aures eius: ⁊ iudi
ἐκ ςόματος ἕως ὠτίων αὐτοῦ, καὶ τὸ κρί
ciū illiꝰ feſtinant̃ venit. ꝗ odit
μα αὐτοῦ κατὰ σπουδὴν ἔρχεται. μισῶν
correptionē: in veſtigio peccatoris: ⁊ ꝗ ti
ἐλεγμόν, ἐν ἴχνει ἁμαρτωλοῦ, καὶ ὁ φο
met dn̄m conuertet̃ in corde ſuo.
βούμενος κ̃ν ἐπιςρέψει ἐν καρδίᾳ αὐτ̃.
Notus a lōge potēs in lingua: at
Γνωστὸς μακρόθεν ὁ δυνατὸς ἐν γλώσσῃ, ὁ δὲ
ſapiēs ſcit cum labit̃ ip̄e. Qui
C νοήμων οἶδεν ἐν τῷ ὀλισθαίνειν αὐτόν. Ὁ
Infra. 33. a. edificat domū ſuā in pecuniis alie
οἰκοδομῶν τὴν οἰκίαν αὐτ̃ ἐν χρήμασιν ἀλλο
nis: q̄ſi ꝗ cōgregat ſibi lapides ad tu
τρίοις, ὡς ὁ συνάγων ἑαυτῷ λίθους εἰς χῶ
mulū ſepulchri ſui. Stuppa collecta:
C μα ταφῆς αὐτ̃. Στυππεῖον συνηγμένον,
ſynagoga impioꝝ: ⁊ conſumatio illoꝝ
συναγωγὴ ἀνόμων, καὶ ἡ συντέλεια αὐτῶν
flāma ignis in ꝑditionē. Via pec
φλὸξ πυρὸς εἰς ἀπώλειαν. Ὁδὸς ἁμαρ
catoꝝ cōplanata a lapidibꝰ: ⁊ in vlti
τωλῶν ὡμαλισμένη ὑπὸ λίθων, καὶ ἐπ᾽ ἐσχά
mo eiꝰ fouea inferni. ꝗ cuſtodit legē
του αὐτῆς βόθρος ᾅδου. ὁ φυλάσσων νόμον
dn̄i dn̄atur cogitationis ſue. cōſumatio
D κυ̃ κρατεῖ τ̃ ἐννοήματος αὐτ̃. συντέλεια
āt timoris dn̄i ſapie aſſumptio: nō eru
δὲ τ̃ φόβου κυ̃ σοφίας πρόσληψις, οὐ παι
dict̃ ꝗ nō eſt aſtutꝰ: eſt eīn
δευθήσεται ὃς οὐκ ἔςι πανοῦργος, ἔςι γὰρ
D aſtucia multiplicās amaritudinē. Cognitio
πανουργία πληθύνουσα πικρίαν. Γνῶσις
ſapiētis: tāq̄ inūdatio abūdabit:
σοφοῦ, ὡς κατακλυσμὸς πληθυνθήσεται,
⁊ cōſiliū illiꝰ: ſicut fons purꝰ vite. In
καὶ ἡ βουλὴ αὐτ̃, ὡς πηγὴ ἁγνὴ ζωῆς. Ἔγ
teriora fatui q̄ſi vas cōfractum:
κατα μωροῦ ὡς ἀγγεῖον συντετριμμένον,
oēm cognitionē nō tenebit in vita ſua.
πᾶσαν γνῶσιν οὐ κρατήσει ἐν ζωῇ αὐτ̃.
Verbū ſapiēs ſi audierit ſciēs: lau
Λόγον σοφὸν ἐὰν ἀκούσῃ ἐπιςήμων, αἰνέ
dabit illud: ⁊ ad illud adiiciet. Audi
σει αὐτόν, καὶ ἐπ᾽ αὐτὸν προσθήσει. Ἤκου
A uit illū imprudēs: ⁊ diſplicuit illi
σεν αὐτὸν ἀσύνετος, καὶ ἀπήρεσεν αὐτῷ
⁊ auertit illū poſt dorſum ſuū.
καὶ ἀπέςρεψεν αὐτὸν ὀπίσω τ̃ νώτου αὐτ̃.
Narratio fatui q̄ſi in via ſarcina: in āt
Ἐξήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον, ἐπὶ δὲ
labio prudētis inuenit̃ grā. os
χείλους συνετοῦ εὑρεθήσεται χάρις. ςόμα
prudētis queret̃ in eccl̄ia. Tāq̄ do
φρονίμου ζητηθήσεται ἐν ἐκκλησίᾳ. Ὡς οἶ
mꝰ deſtructa: ſic fatuo ſapia: ⁊ ſci
κος ἠφανισμένος, οὕτως μωρῷ σοφία, καὶ γνῶσις

et ſi acceſſeris ad illa ſuſcipient te. Dentes leonis dentes eius interficiētes aīas hoīm. Quaſi rōphea bis acuta hoī· iniquitas: plage illiꝰ nō eſt ſanitas. Obiurgatio et iniurie annullabūt ſubſtantiaȝ: et domus que nimis locuples eſt annullabitur ſuperbia: ſic ſubſtātia ſupbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore vſqȝ ad aures ꝑueniet: & iudiciū feſtinato adueniet illi. Qui odit correptioneȝ veſtigiū eſt peccatoris: & q timet deum cōuertetur ad cor ſuū. Notus a lōge potēs lingua audaci: & ſenſatus ſcit labi ſe ab ip̄o. Qui edificat domū ſuā impēdiis alienis: quaſi q colligit lapides ſuos in hyeme. Stuppa collecta ſynagoga peccantiū: & cōſumatio illorū flāma ignis. Via peccātiū cōplanata lapidibus: et in finē illorum inferi et tenebre & pene. Qui cuſtodierit iuſticiā continebit ſenſum eius: conſumatio timoris dei: ſapiētia & ſenſus. Nō erudietur q non eſt ſapiens in bono. Eſt autē inſipiētia q̄ abūdat in malo: & non eſt ſenſus vbi ē amaritudo. Sciētia ſapiētis tanq̄ inundatio abundabit: & cōſiliū illius ſicut fons vite permanet. Cor fatui quaſi vas cōfractū: et oēȝ ſapientiā non tenebit. Verbū ſapiēs quodcūqȝ audierit ſciꝰ laudabit & ad ſe adiiciet: audiuit luxurioſus et diſplicebit illi: & piiciet illud poſt dorſum ſuū. Narratio fatui quaſi ſarcina in via. Nā in labiis ſenſati inuenietur grā. Os prudētis queritur in eccleſia: et verba illiꝰ cogitabūt in cordibus ſuis. Tanꝙ domꝰ exterminata: ſic fatuo ſapientia: & ſciētia inſenſati inenarrabilia verba. Cōpedes in pedibꝰ: doctrina ſtulto: et quaſi vincula manuū ſup manū dexterā. Fatuꝰ in riſu exaltat vocē ſuaȝ: vir autē ſapiēs vix tacite ridebit. Ornamētū aureū prudēti doctrina: et quaſi brachiale in brachio dextero. Pes fatui facilis in domū proximi: & homo peritꝰ cōfundetur a perſona potētis. Stultus a feneſtra reſpiciet i domū: vir aūt eruditus foris ſtabit. Stulticia hominis auſcultare per oſtiuȝ: & prudēs grauabitur cōtumelia. Labia imprudentiū ſtulta narrabūt: verba autē prudentiū ſtatera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum: et in corde ſapientium os illorum. Dum maledicit impius diabolum: maledicit ip̄e animam ſuam. Suſurro coinquinabit animam ſuam: & in omnibus odietur: & qui permanſerit odioſus erit: tacitus & ſenſatus honorabitur Ca. 22.

In lapide luteo lapidatus eſt piger: et omnes loquentur ſuper aſpernationem illius. De ſtercore boum lapidatus eſt piger: et omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Confuſio patris eſt de filio indiſciplinato: filia autem fatua in deminoratione fiet. Filia prudēs hereditas viro ſuo: nam que confundit in contumeliam fit genitoris. Patrē et virum cōfundit audax: et ab impiis nō minorabitur: ab vtriſqȝ autē inhonorabitur. Muſica in luctu iportuna narratio: flagella & doctrina in oī tp̄e ſapiā.

ſmones eius cogitabūt in corde: ⁊
λόγους αὐτοῦ διανοηθήσονται ἐν καρδίᾳ, καὶ
cognitio iprudētis inueſtigabilia vba. Cōpedes
γνῶσις ἀσυνέτου ἀδιεξέταςοι λόγοι. Πέδαι
in pedibꝰ ſtultis diſciplina: ⁊ q̄ſi vīcula ma
ἐν ποσὶν ἀνοήτοις παιδεία, καὶ ὡς χειροπέ
nuū in manu dextra: fatuꝰ in riſu
δαι ἐπὶ χειρὸς δεξιᾶς, μωρὸς ἐν γέλωτι
exaltat vocē ſuā: vir aūt aſtutꝰ: vix
ἀνυψοῖ φωνὴν αὐτ̃, ἀνὴρ δὲ πανοῦργος, μό
tacite ſubridebit. At ornamētū aureū
λις ἡσυχῇ μειδιάσει. Ὡς κόσμος χρυσοῦς
prudēti diſciplina ⁊ q̄ſi brachiale in bra
φρονίμῳ παιδεία καὶ ὡς χλιδὼν ἐπὶ βρα
chio dextro. pes fatui velox ad do
χίονος δεξιοῦ. ποὺς μωροῦ ταχὺς εἰς οἰκί
mū: homo āt multū expertꝰ: confundet̃ ab
αν, ἄνθρωπος δὲ πολύπειρος, αἰσχυνθήσεται ἀπ̓
eo. Stultus a ianua ꝓſpiciet in do
αὐτ̃. Ἄφρων ἀπὸ θύρας παρακύψει εἰς οἰ
mū: vir āt eruditus foris ſtabit.
κίαν, ἀνὴρ δὲ πεπαιδευμένος ἔξω ςήσεται.
Ineruditio hoīs auſcultare ad ianuas:
Ἀπαιδευσία ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι παρὰ θύρας
at prudēs grauabit̃ ignominia. La
ὁ δὲ φρόνιμος βαρυνθήσεται ἀτιμίαν. Χεί
bia loquaciū: q̄ nō ſua narrabūt.
λη πολυλάλων, τὰ οὐκ αὐτῶν διηγήσεται.
verba āt prudentiū in ſtatera pōderabunt̃. In
λόγοι δὲ φρονίμων ἐν ζυγῷ ςαθήσονται. Ἐν
ore fatuoꝝ cor ip̄oꝝ: in āt cor
ςόματι μωρῶν ἡ καρδία αὐτῶν, ἐν δὲ καρ
de ſapientū: os coꝝ. Dum maledi
δίᾳ σοφῶν, τὸ ςόμα αὐτῶν. Ἐν τῷ καταρᾶ
cit impiꝰ ſatanā: ip̄e maledicit
σθαι ἀσεβῆ τὸν σατανᾶν, αὐτὸς καταρᾶται
ſuā aīam. inquinat ſuā aīam
τὴν ἑαυτ̃ ψυχήν. μολύνει τὴν ἑαυτ̃ ψυχὴν
ſuſurro: ⁊ vbicūqȝ pegrinatꝰ fuerit odi
ὁ ψίθυρος, καὶ οὗ ἐὰν παροικήσῃ μισ
etur.
ηθήσεται. Ca. 22.

Lapidi polluto cōparatꝰ eſt pi
Λίθῳ ἠρδαλωμένῳ συνεβλήθη ὀκνη
ger ⁊ oīs ſibilabit in ignominia illiꝰ.
ρός, καὶ πᾶς ἐκσυριεῖ ἐπὶ ἀτιμίᾳ αὐτοῦ.
Stercori boū deſterq̄liniis cōparatꝰ ē piger. oīs
Βολβίτῳ κοπρίων συνεβλήθη ὀκνηρός. πᾶς
tollens eū excutiet manū. Cōfu
ὁ ἀναιρούμενος αὐτ̃ ἐκτινάξει χεῖρα. Αἰσχύ
ſio patris in gn̄atione indiſciplinati: filia
νη πατρὸς ἐν γεννήσει ἀπαιδεύτ̃, θυγάτηρ
āt in diminutione fit. Filia pru
δὲ ἐπ᾽ ἐλαττώσει γίγνεται. Θυγάτηρ φρόνι
dēs heres erit viri ſui: ⁊ q̄ con
μος κληρονομήσει ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἡ καται
fundit: in triſticiā genitoris. Pa
σχύνουσα, εἰς λύπην γεννήσαντος. Πα
trem ⁊ viꝝ cōfundit q̄ eſt audax
τέρα καὶ ἄνδρα καταισχύνει ἡ θρασεῖα
⁊ ab vtriſqȝ inhonorabit̃. mu
καὶ ὑπὸ ἀμφοτέρων ἀτιμασθήσεται. μου
ſica in luctu: importuna narratio: flagella
σικὰ ἐν πένθει, ἄκαιρος διήγησις, μάςιγες
āt ⁊ diſciplina in tp̄e ſapiētie. Filii in
δὲ καὶ παιδεία ἐν καιρῷ σοφίας. Τέκνα ἐν
bona vita eſcā habētes: ꝓprioꝝ
ἀγαθῇ ζωῇ τὴν τροφὴν ἔχοντα, τῶν ἰδίων
parentū celabunt ignobilitatem.
γονέων κρύψουσι δυσγένειαν.

Filij in contemptu ⁊ inſipientia
Τέκνα ἐν καταφρονήσει καὶ ἀπαιδευσίᾳ
glorianteſ: cognatiões ſue ma
γεγαυριωμένα, συγγενείας ἑαυτῶν μο
culant nobilitatẽ. Cõglutinãs
λύνουσι τὴν εὐγένειαν. Συγκολλῶν
teſtam ꝗ docet fatuum: ⁊ exci=
ὄστρακον ὁ διδάσκων μωρόν, καὶ ἐξεγεί
tat dormienteſ de ꝓfundo ſomno.
ρει καθεύδοντας ἐκ βαθέος ὕπνου.
Narrat dormitanti ꝗ narrat fa=
Διηγεῖται νυστάζοντι ὁ διηγούμενος μω
tuo: ⁊ in fine dicet: ꝗd eſt?
ρῷ, καὶ ἐπὶ συντελείᾳ ἐρεῖ, τί ἐστιν;
Sup mortuũ plora: defecit .n.
Ἐπὶ νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ
lux: ⁊ ſup fatuũ plora: defe=
φῶς, καὶ ἐπὶ μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλι
cit .n. intellectus. Dulci⁹ plora ſup
πε γὰρ σύνεσις. Ἥδιον κλαῦσον ἐπὶ
mortuũ q̃m requieuit: nam fa=
νεκρῷ ὅτι ἀνεπαύσατο, τοῦ γὰρ μω
tui ſup mortẽ vita. Luct⁹ mor
ροῦ ὑπὲρ θάνατον ἡ ζωή. Πένθος νε
tui ſeptẽ dies: fatui aũt ⁊ im=
κροῦ ἑπτὰ ἡμέραι, μωροῦ δὲ καὶ ἀσε
pij oẽs dies vite il=
βοῦς πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐ
lius. Cum ſtulto ne multiplices ſmo
τοῦ. Μετὰ ἄφρονος μὴ πληθύνῃς λό
nẽ: ⁊ ad inſipientẽ ne accedas:
γον, καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ πορεύου,
nõ ſentiẽs eni ſpernet tua
ἀναισθητῶν γὰρ ἐξουθενήσει σου τὰ
omnia. Caue ab illo: ne
πάντα. Φύλαξαι ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἵνα μὴ
laborẽ hẽas: ⁊ non coinq̃nabeciſin
κόπον ἔχῃς, καὶ οὐ μὴ μολυνθῇς ἐν
cõcuſſione illius. declina ab illo
τῷ ἐντιναγμῷ αὐτοῦ. ἔκκλινον ἀπ᾽ αὐτοῦ
⁊ inuenies requiem: ⁊ nõ acci
καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν, καὶ οὐ μὴ ἀκη
diaberis in ocioſitate illius. ſup
διάσῃς ἐν τῇ ἀπονοίᾳ αὐτοῦ. ὑπὲρ
plũbũ q̃d grauabitur: ⁊ q̃d il=
μόλυβδον τί βαρυνθήσεται, καὶ τί αὐ
li nomẽ: niſi plumbũ. Arenas
τῷ ὄνομα, ἀλλ᾽ ἢ μόλυβδος. Ἄμμον
⁊ ſalẽ ⁊ maſſam ferri facili=
καὶ ἅλας καὶ βῶλον σιδήρου εὔκο
us ferre: ꝙ hoĩem im=
πώτερον ὑπενεγκεῖν, ἢ ἄνθρωπον ἀσύ
prudẽtẽ. Cõnexio lignea ligata
νετον. Ἱμάντωσις ξυλίνη ἐνδεδεμένη
in edificium: in cõcuſſione nõ diſ=
εἰς οἰκοδομήν, ἐν συσσεισμῷ οὐ δια
ſoluetur. ſic cor firmatum
λυθήσεται. οὕτως καρδία ἐστηριγμένη
in cogitatione conſilij: in omni
ἐπὶ διανοήματος βουλῆς, ἐν παντὶ
tp̃e timore nõ timebit. Cor
καιρῷ φόβῳ οὐ δειλιάσει. Καρδία
firmum in mente intellectus: ſicut
ἡδρασμένη ἐπὶ διανοίᾳ συνέσεως, ὡς
ornatus arẽnoſus in pariete raſo.
κόσμος ψαμμωτὸς ἐπὶ τοίχου ξυστοῦ.
Suſtẽtacula in alto poſita cõ=
Χάρακες ἐπὶ μετεώρου κείμενοι κα
tra ventum: nõ ꝑmanebũt: ſic
τέναντι ἀνέμου, οὐ μὴ μείνωσιν, οὕ
cor timidũ in cogitatiõe fatui.
τως καρδία δειλὴ ἐπὶ διανοήματι μωροῦ.

Qui docet fatuum: quaſi qui conglutinat teſtam. Qui narrat verbum nõ audienti: quaſi qui excitat dormienteʒ de graui ſõno. Cum dormiente loquitur qui enarrat ſtulto ſapientiam: & in fine narrationis dicit. Quis eſt hic? Supra mortuum plora: deficit enim lux ei⁹: & ſupra fatuum plora: deficit enim ſenſu. Modicum plora ſuper mortuum: quoniam requieuit. Nequiſſimi enim neq̃ſſima vita ſuper mortem fatui. Luctus mortui ſeptem dies: fatui autem et impii omnes dies vite illorum. Cum ſtulto ne multum loquaris: & cum inſenſato ne abieris. Serua te ab illo: vt nõ moleſtiam habeas: et non coinquinaberis in peccato illius. Deflecte ab illo et inuenies requiẽ: et non acidiaberis in ſtulticia illius. Super plumbũ quid grauabitur. Et quod illi aliud nomẽ ꝙ fatu⁹? Arenam et ſalem & maſſam ferri facilius eſt ferre: ꝙ hominẽ imprudentẽ & fatuum et impiũ. Sicut loramentuʒ ligneum colligatũ fundamento edificii non diſſoluetur: ſic et cor confirmatuʒ in cogitatione conſilii. Cogitatus ſenſati in omni tempore vel metu non deprauabitur. Sicut ornatus arenoſus in pariete limpido: et ſicut palee in excelſis et cementa ſine impenſa poſita contra faciem venti non permanebunt: ſic et cor timidum in cogitatione ſtulti cõtra impetum timoris non reſiſtet: ſic & cor trepidum in cogitatione fatui omni tẽpore non metuet: ſed & qui in preceptis dei permanet ſẽper. Pungẽs oculum deducit lachrymas: et qui pungit cor profert ſenſum. Mittens lapidẽ in volatilia deiiciet illa: ſic et qui conuiciatur amico: diſſoluit amiciciam. Ad amicum et ſi produxeris gladiũ: non deſperes: eſt enim regreſſus ad amicũ. Si aperuerit os triſte: non timeas. Eſt em̃ concordatio excepto conuicio et improperio et ſuperbia et myſterii reuelatione et plaga doloſa. In his omnib⁹ effugiet amicus. Fidẽ poſſide cuʒ amico in paupertate illi⁹: vt & in bonis illius leteris. In tẽpore tribulationis illius permane illi fidelis: vt in hereditate illi⁹ coheres ſis. Ante ignem camini vapor & fum⁹ ignis inaltatur: ſic & ante ſanguinẽ maledicta et contumelie & mine. Amicuʒ ſalutare non confundaris. A facie illius non me abſcõdam: & ſi mala mihi euenerint per illum ſuſtinebo. Omnis qui audiet cauebit ſe ab eo. Quis dabit ori meo cuſtodiam: & ſuper labia mea ſignaculum certum vt nõ cadam in ip̃is: & lingua mea perdat me.

Capitulum vigeſimum tertium.

DOmine pater et dominator vite mee: ne derelinquas me in cogitatu & conſilio eorum: nec ſinas me cadere in illa exprobratione. Quis ſupponit in cogitatu meo flagella & in corde meo doctrinam ſapientie: vt ignorationibus eorum non parcant mihi

Contra oẽm timorẽ nõ ſuſtine
Κατέναντι παντὸς φόβου οὐ μὴ ὑπομεί
bit. Pungens oculũ educet lachry
νῃ. Ὁ νύσσων ὀφθαλμὸν κατάξει δά
mas: ⁊ pungẽs cor: profert ſen ē.5.d
κρυα, καὶ ὁ νύσσων καρδίαν, ἐκφαίνει αἴ Jnfra. 51.a.
ſum. Mittẽs lapidẽ in volatilia: Jnfra.
σθησιν. Βάλλων λίθον ἐπὶ πετεινά, 38.b
arcebit illa: ⁊ ꝗ conuitiaṫ ami B
ἀποσοβήσει αὐτά, καὶ ὀνειδίζων φί
co: diſſoluet amicitiã. In amicũ ſi
λον, διαλύσει φιλίαν. Ἐπὶ φίλον ἐὰν
ſtrinxeris gladiũ: ne deſperes:
σπάσῃς μάχαιραν, μὴ ἀπελπίσῃς,
eſt em̃ regreſſus. in amicũ ſi ape ē.11.a
ἔστι γὰρ ἐπάνοδος. ἐπὶ φίλον ἐὰν ἀ
rueris os: ne timeas: eſt em̃
νοίξῃς στόμα, μὴ εὐλαβηθῇς, ἔστι γὰρ
ꝑmutatio. ꝑter conuitiũ ⁊ ſuper
διαλλαγή. πλὴν ὀνειδισμοῦ καὶ ὑπερη
biam ⁊ ſecreti reuelationẽ
φανίας καὶ μυστηρίου ἀποκαλύψεως Pro. 27.a.
⁊ plagã doloſam: in his em̃ ef=
καὶ πληγῆς δολίας, ἐν τούτοις γὰρ ἀ
fugiet oẽs amicus. Fidẽ poſſi C
ποφεύξεται πᾶς φίλος. Πίστιν κτῆ
de in paupertate cũ ꝓximo:
σαι ἐν πτωχείᾳ μετὰ τοῦ πλησίον,
vt in bonis illi⁹ leteris.
ἵνα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ εὐφρανθῇς.
in tp̃e tribulationis ꝑmane illi: vt
ἐν καιρῷ θλίψεως διάμενε αὐτῷ, ἵνα τὴν
in hereditate ei⁹ coheres ſis.
κληρονομίαν αὐτοῦ συγκληρονομήσῃς.
Non deſpiciẽda eſt em̃ ſemp circũſcri
Οὐ καταφρονητέον γὰρ ἀεὶ τῆς περι
ptio: neq; mirabilis diues mẽtẽ
γραφῆς, οὐδὲ θαυμαστὸς πλούσιος νοῦν
nõ habẽs. ante ignẽ vapor camini
οὐκ ἔχων. πρὸ πυρὸς ἀτμὶς καμίνου
⁊ fum⁹: ſic ante ſanguines cõui
καὶ καπνός, οὕτως πρὸ αἱμάτων λοι
tia. Amicũ ꝓtegere nõ erubeſ D
δορίαι. Φίλον σκεπάσαι οὐκ αἰσχυν
cam: ⁊ a facie illius
θήσομαι, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ
non abſcõdar ⁊ ſi mala mihi eue
οὐ μὴ κρυβῶ, καὶ εἰ κακά μοι συμ
nient per illũ oĩs ꝗ audierit cauebit
βήσονται δι᾽ αὐτόν, πᾶς ὁ ἀκούων φυλάξε
ab illo. Quis dabit mihi ſup os
ται ἀπ᾽ αὐτοῦ. Τίς δώσει μοι ἐπὶ στόματός
meũ cuſtodiã: ⁊ ſup labia mea
μου φυλακήν, καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου
ſignaculũ aſtutũ: ne cadã ſubi
σφραγῖδα πανοῦργον, ἵνα μὴ πέσω ἀπ᾽ αὐ
to ab illa: ⁊ lingua mea nõ
τῆς, καὶ ἡ γλῶσσά μου μὴ
ꝑdat me. ps.140
ἀπολέσῃ με. Ca. 23.

DOmine pater ⁊ dñator vite om
Κύριε πάτερ καὶ δέσποτα ζωῆς ἀπα
nis: ne derelinquas me in cõſilio eoꝝ:
σῆς, μὴ ἐγκαταλίπῃς με ἐν βουλῇ αὐτῶν,
⁊ ne ſinas me cadere in illis: Quis im
καὶ μὴ ἀφῇς με πεσεῖν ἐν αὐτοῖς. Τίς ἐπι
ponet in cogitatione mea flagella: ⁊ A
στήσει ἐπὶ τοῦ διανοήματός μου μάστιγας, καὶ
in corde meo diſciplinã ſapiẽtie: ne
ἐπὶ τῆς καρδίας μου παιδείαν σοφίας, ἵνα
in ignorationib⁹ meis nõ ꝑcãt mi
μὴ ἐπὶ τοῖς ἀγνοήμασί μου μὴ φείσωνται

dñi: at iniurias eoꝝ ꝗ in ꝓſpectu
κυρίου. τὰς δὲ ὕβρεις τῶν ἐν ἐπαγ
ne ꝑtõnum nõ ꝑtereas: vt
γελίᾳ ἁμαρτωλῶν μὴ παρῇς, ὅπως
nõ multiplicenṫ ignorãtie mee: ⁊
μὴ πληθυνθῶσιν αἱ ἄγνοιαί μου, καὶ αἱ
peccata mea abundabũt in cõtri=
ἁμαρτίαι μου πλεονάσουσιν εἰς συν
tionẽ: ⁊ cadã i cõſpectu ad=
τριβήν, καὶ πεσοῦμαι ἔναντι τῶν ὑπε
uerſarioꝝ: ⁊ gaudebit ſup me inimic⁹
ναντίων, καὶ ἐπιχαρεῖταί μοι ὁ ἐχθρός
me⁹: a q̃b⁹ lõge eſt ſpes mie tue.
μου, ὧν μακρὰν ἐστὶν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐλέους σου.
Dñe pater ⁊ de⁹ vite mee: extol
Κύριε πάτερ καὶ θεὲ ζωῆς μου, μετεω
lentiã oculoꝝ ne mihi dederis ⁊ gi=
ρισμὸν ὀφθαλμῶν μή μοι δῷς καὶ γι=
B gãteam aiam amoue ſemper
γαντώδη ψυχὴν ἀπόστησον διαπαντὸς
a ſeruis tuis. ſpes inanes ⁊
ἀπὸ δούλων σου. ἐλπίδας κενὰς καὶ
ꝯcupiſcẽtias auerte a me: ⁊
ἐπιθυμίας ἀπόστρεψον ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ
tenebis volentẽ tibi ſeruire
κατασχήσεις τὸν θέλοντά σοι δουλεύειν
ſemper. ventris appetit⁹ ⁊ concu=
Jnfra 17.b διαπαντός. κοιλίας ὀρέξις καὶ συνου=
bitus ne cõprehendant me:
σιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με,
⁊ aĩe irreuerẽti ne tradas me
καὶ ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ παραδῷς με
ſeruuʒ tuum. Audite filij
τὸν οἰκέτην σου. Ἀκούσατε τέκνα
diſciplinã oris veri: ⁊ ꝗ cu=
παιδείαν στόματος ἀληθινοῦ καὶ ὁ φυ
ſtodierit nõ capieṫ in labijs
λάσσων οὐ μὴ ἁλῷ ἐν τοῖς χείλεσιν
ſuis. In ſtulticia ſua cõpre=
αὐτοῦ. Ἐν τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ κατα=
hendetur peccator: ⁊ cõuicia
λειφθήσεται ὁ ἁμαρτωλός, καὶ λοίδο
tor ⁊ ſuperbus ſcandalizabun=
ρος καὶ ὑπερήφανος σκανδαλισθήσον=
1.Reg. 16.b tur in illis. Juratiõi nõ aſſueſcacias os
ται ἐν αὐτοῖς. Ὅρκῳ μὴ ἐθίσῃς τὸ στό
C tuũ: ⁊ noĩatiõi ſancti nõ aſſue
μά σου, καὶ ὀνομασίᾳ τοῦ ἁγίου μὴ συνε
Mat.19.c ſcas. Sicut .n. ſeruus ꝗ ſcruta=
θισθῇς. Ὥσπερ γὰρ οἰκέτης ἐξεταζόμε=
tur aſſidue a vibice nõ mi=
νος ἐνδελεχῶς ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλατ
nueṫ: ſic iurans ⁊ nomi-
τωθήσεται, οὕτως ὁ ὀμνύων καὶ ὀνομά
nãs ſemper non purgabiṫ a
ζων διαπαντὸς οὐ μὴ καθαρισθῇ ἀπὸ
peccato. Uir multũ iurans iplebi=
ἁμαρτίας. Ἀνὴρ πολύορκος πλησθή=
tur iniquitate: ⁊ nõ diſcedet
σεται ἀνομίας, καὶ οὐκ ἀποστήσεται
a domo illius flagellũ. ſi deliquẽ
ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ. ἐὰν πλημ
rit ꝑctũ eius ſup ip̃m:
μελήσῃ ἁμαρτία αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ,
⁊ ſi deſpexerit peccauit dupliciṫ. Et ſi
κἂν ὑπερίδῃ ἥμαρτε δισσῶς. Καὶ εἰ
in vacuũ iurauit nõ iuſtificabitur:
διακενῆς ὤμοσεν οὐ δικαιωθήσεται,
replebitur .n. calamitate domi⁹ il
D πλησθήσεται γὰρ ἐπαγωγῆς ὁ οἶκος αὐ
lius: eſt ſmo veſtitus mor
τοῦ, ἔστι λέξις ἀντιπεριβεβλημένη θα

& non appareant delicta eorum & ne adincreſcant ignorantie mee: & multiplicentur delicta mea: et peccata mea abundent: & incidam in conſpectũ aduerſariorũ meorum & gaudeat inimicus meus. Domine pater & deus vite mee ne derelinquas me in cogitatu illorũ. Extollentiã oculorum meorũ ne dederis mihi: & omne deſideriũ auerte a me. Aufer a me vẽtris concupiſcentias: & concupitus cõcupiſcentie ne apprehendãt me et anime irreuerẽti: et infrunitate ne tradas me. Doctrinã oris audite filii: & qui cuſtodierit illã non peribit labiis ſuis: nec ſcãdalizabitur in operibus nequiſſimis. In vanitate ſua apprehenditur peccator: & ſuperbus et maledict⁹ ſcandalizabitur in illis. Iurationi non aſſueſcat os tuũ: multi enim caſus in illa. Nominatio vero dei non ſit aſſidua in ore tuo: et nominib⁹ ſanctorum nõ admiſcearis: q̃m non eris immunis ab eis. Sicut em̃ ſeruus interrogat⁹ aſſidue a liuore nõ minuitur: ſic omnis iurans et nominãs in toto a peccato non purgabitur. Vir multũ iurãs implebitur iniqtate: et nõ diſcedet a domo illi⁹ plaga. Et ſi fruſtrauerit fratrẽ: delictum illi⁹ ſup ip̃m erit: & ſi diſſimulauerit: delinqt dupliciter: & ſi in vacuũ iurauerit: nõ iuſtificabitur. Replebitur em̃ retributione dom⁹ illi⁹. Eſt et alia loq̃la contraria morti: nõ inueniatur in hereditate iacob. Eteniʒ a miſericordib⁹ omnia hec auferẽtur: & in delictis nõ voluptabũt. Indiſciplinoſe loquele non aſſueſcat os tuum: eſt eniʒ in illa verbum peccati. Memento patris & matris tue: in medio enim magnatorum conſiſtis: ne forte obliuiſcatur te deus in conſpectu illorum: et aſſiduitate tua infatuatus improperium patiaris: & maluiſſes nõ naſci: et diem natiuitatis tue maledicas. Homo aſſuetus in verbis improperii: in omnibus diebus ſuis non erudietur. Duo genera abundant in peccatis: et tertium adducit iram & perditionem. Anima calida quaſi ignis ardẽs nõ extinguetur: donec aliquid glutiat: et homo nequam in ore carnis ſue non deſinet donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur tranſgrediens vſq; ad finem. Omnis homo qui trãſgreditur lectum ſuum contẽnens in animaʒ ſuam et dicens. quis me videt? tenebre circundant me: et parietes cooperiunt me: et nemo circunſpicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur altiſſimus: et nõ intellexit: quoniam omnia videt oculus illius: quoniam expellit a ſe timorem dei huiuſmodi hominis timor: & oculi hominũ timentes illum: et non cognouit: quoniam oculi domini multo plus lucidiores ſunt ſuper ſolem: circunſpicientes omnes vias hominum: et profundum abyſſi et hominum corda intuentes in abſcõditas partes. Domino enim deo anteq̃ crearentur omnia ſunt agnita: ſic et poſt

te: nõ inueniaṫ in hereditate ia
νάτῳ, μὴ εὑρεθήτω ἐν κληρονομίᾳ ἰα
cob. Ab em̃ pijs hec om=
κώβ. Ἀπὸ γὰρ εὐσεβῶν ταῦτα πάν
nia auferenṫ: ⁊ in peccatis nõ
τα ἀποστήσεται, καὶ ἐν ἁμαρτίαις οὐκ
inuoluenṫ. Intẽperantie iuramẽti ne
ἐγκυλισθήσονται. Ἀκολασίᾳ ὅρκου μὴ
aſſueſcacias os tuũ: eſt em̃ in ea
ἐθίσῃς τὸ στόμα σου, ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ
verbũ peccati. Memẽto patris
λόγος ἁμαρτίας. Μνήσθητι πατρός
⁊ matris tue: in medio em̃ magna
καὶ μητρός σου, ἀναμέσον γὰρ μεγι
tũ preſidebis. Ne forte obliuio
στάνων συνεδρεύσεις. Μήποτε ἐπι
ni tradaris in cõſpectu illoꝝ: ⁊ aſſiduitate
λάθῃ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τῷ ἐθισμῷ
tua marceſcas: ⁊ voles ſi nõ
σου μωρανθῇς, καὶ θελήσεις εἰ μὴ
nat⁹ eſſes: ⁊ diẽ natiuitatis
ἐγεννήθης, καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ τοκετοῦ
tue maledices. Homo aſſue
σου καταράσῃ. Ἄνθρωπος συνεθιζό=
tus verbis improperij: in oibus
μενος λόγοις ὀνειδισμοῦ, ἐν πάσαις
diebus ſuis non erudieṫ.
ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευθῇ.
Due ſpecies multiplicant peccata: ⁊
Δύο εἴδη πληθύνουσιν ἁμαρτίας, καὶ
tertiũ inducet irã. Aia cali
τὸ τρίτον ἐπάξει ὀργήν. Ψυχὴ θερ
da q̃ſi ignis ardẽs: nõ extingueṫ
μὴ ὡς πῦρ καιόμενον, οὐ μὴ σβεσθῇ
donec degluitiaṫ homo fornicarius
ἕως ἂν καταποθῇ ἄνθρωπος πόρνος
in corpore carnis ſue: non deſi
ἐν σώματι σαρκὸς αὐτοῦ, οὐ μὴ παύ
net donec accẽdat ignẽ. homi=
σηται ἕως ἂν ἐκκαύσῃ πῦρ. ἀνθρώ
ni fornicario oĩs panis dulcis: non
πῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδύς, οὐ μὴ
quieſcet donec perficiat. Ho
κοπάσῃ ἕως ἂν τελευτήσῃ. Ἄν
mo trãſgrediẽs a le
θρωπος παραβαίνων ἀπὸ τῆς κλί
cto ſuo dicens in aĩa ſua:
νης αὐτοῦ λέγων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ,
quis me videt? tenebre circũ me: ⁊
τίς με ὁρᾷ; σκότος κύκλῳ μου, καὶ
parietes me cooperiũt: ⁊ null⁹
οἱ τοῖχοι με καλύπτουσι, καὶ οὐθείς
me videt: q̃d vereor? Peccato
με ὁρᾷ, τί εὐλαβοῦμαι; Τῶν ἁμαρ
rum meoꝝ non memorabiṫ altiſſi
τιῶν μου οὐ μὴ μνησθήσεται ὁ ὕψι=
m⁹: ⁊ oculi hoim timor
στος, καὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων ὁ φόβος
eius: ⁊ nõ nouit ꝙ oculi do
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι ὀφθαλμοὶ κυ
mini altiſſimi infinities ſole
ρίου τοῦ ὑψίστου μυριοπλασίως ἡλίου
lucidiores ſunt: inſpiciẽtes
φωτεινότεροί εἰσιν, οἱ ἐπιβλέποντες
oẽs vias hoim ⁊ cogi
πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων καὶ κατα
tantes in abſcõditas ꝑtes.
νοοῦντες εἰς ἀπόκρυφα μέρη.
Anq̃ꝙ crearenṫ oĩa: agnita
Πρινὴ κτισθῆναι τὰ πάντα, ἔγνω
ſũt ei omnia: ſic ⁊ poſt
σται αὐτῷ τὰ πάντα, οὕτως καὶ μετὰ

conſūmationē reſpicit om=
τὸ συντελεσθῆναι καθορᾷ τὰ πάν=
nia. Hic in plateis ciuitatis vi
τα. Οὗτος ἐν πλατείαις πόλεως ἐκ
dicabitur: ⁊ vbi nō ſuſpicatꝰ eſt app=
δικηθήσεται, καὶ οὗ οὐχ ὑπενόησε πια
hendet. Similr ⁊ mulier relin=
σθήσεται. Ομοίως καὶ γυνὴ καταλεί=
quens virum ſuum ⁊ acqui=
πουσα τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ περιςῶ
rēs hereditatem ex alio. Primuȝ
σα κληρονομίαν ἐξ ἄλλου. Πρῶτον
q̄dē enim in lege altiſſimi nō credidit:
μὲν γὰρ ἐν νόμῳ ὑψίςου ἠπείθησε,
⁊ ſcd̄o in virum ſuum deli=
καὶ δεύτερον εἰς ἄνδρα αὐτῆς ἐπλημ
quit: ⁊ tertio in fornicatiōe
μέλησε, καὶ τὸ τρίτον ἐν πορνείᾳ
adulterauit: ⁊ ex alio viro filios
ἐμοίχευσε, καὶ ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς τέκνα
acquiſiuit. Hec in eccleſia educe
παρέςησεν. Αὕτη ἐν ἐκκλησίᾳ ἐξαχ=
tur: ⁊ in filios eius viſi
θήσεται, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐπισ
tatio erit. Nō mittēt filij eo=
κοπὴ ἔςαι. Οὐ διαδώσουσιν υἱοὶ αὐ
rū radicē: ⁊ rami illiꝰ nō
τῶν ῥίζαν, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς οὐκ
ferēt fructū. Deficiet in maledi
οἴσουσι καρπόν. Καταλείψει εἰς κατά
ctionē memoria eiꝰ: ⁊ improperiū il=
ραν τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ τὸ ὄνειδος αὐ
lius nō delebit. ⁊ cognoſcēt
τῆς οὐκ ἐξαλειφθήσεται. καὶ ἐπιγνώσονται
q̄ relicti ſunt: q̄m nihil eſt meli
οἱ καταλειφθέντες, ὅτι οὐδέν ἐςι κρεῖτ
us timore dn̄i. ⁊ nihil dul
τον φόβου κυρίου. καὶ οὐθὲν γλυκύ=
cius attendente mādatis dei.
τερον τοῦ προσέχοντος ἐντολαῖς θεοῦ.
Gloria magna ſequi deū: lōgitu
Δόξα μεγάλη ἀκολουθεῖν θεῷ, μακρό=
do āt dieꝝ aſſumi te
της δὲ ἡμερῶν τὸ προσληφθῆναί σε
ab ipo.
ὑπ' αὐτοῦ. Ca. 24.
SApientia laudabit aīam ſuā:
Ἡ σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς,
⁊ in medio ppl̄i ſui gloriabit.
καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς καυχήσεται.
In eccleſia altiſſimi os ſuū ape
Ἐν ἐκκλησίᾳ ὑψίςου τὸ ςόμα αὐτῆς ἀνοί
riet: ⁊ corā potētia illius gloria=
ξει, καὶ ἔναντι δυνάμεως αὐτοῦ καυχή
bit. ego ex ore altiſſimi pro
σεται. ἐγὼ ἀπὸ ςόματος ὑψίςου ἐξῆλ
dij: ⁊ ſicut nebula cooperui terrā.
θον, καὶ ὡς ὁμίχλη κατεκάλυψα γῆν.
Ego in excelſis habitaui: ⁊
Ἐγὼ ἐν ὑψηλοῖς κατεσκήνωσα, καὶ ὁ
thronꝰ meꝰ in colūna nubis. Gyꝝ ce
θρόνος μου ἐν ςύλῳ νεφέλης. Γῦρον οὐρα
li circuiui ſola: ⁊ in pfundo abyſ
νοῦ ἐκύκλωσα μόνη, καὶ ἐν βάθει ἀβύσ
ſi deābulaui. in vnda ma=
σων περιεπάτησα. ἐν κύμασι θαλάσ
ris ⁊ in omni terra ⁊ in omni
σης καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ καὶ ἐν παντὶ
ppl̄o ⁊ gēte poſſedi: ⁊ cū his
λαῷ καὶ ἔθνει ἐκτησάμην, καὶ μετὰ τού
omnibꝰ requiē queſiui: ⁊
των πάντων ἀνάπαυσιν ἐζήτησα, καὶ

perfectū reſpicit omnia. Hic in plateis ciuitatis vindicabitur:& quaſi pullꝰ eq̄nꝰ fugabitur:& vbi nō ſperauit apprehendetur. Et erit dedecus oibus: eo q̄ nō intellexerit timorē dn̄i. Sic & mulier oīs relinquēs virū ſuū & ſtatuēs hereditatē ex alieno matrimonio. Primo em̄ in lege altiſſimi incredibilis fuit:& ſecū do virū ſuum deliquit: tertio in adulterio fornicata eſt: & ex alio viro filios ſtatuit ſibi: hec in eccleſiā adducetur et in filios eius reſpicietur. Nō tradēt filii eius radices:& rami eius nō dabunt fructuȝ. Derelinquēt in maledictū memoriā eius:& dedecus illius nō delebitur. Et agnoſcēt q̄ derelicti ſunt: q̄m nihil melius eſt q̄ȝ timor dei:& nihil dulcius q̄ȝ reſpicere in mādatis domini. Gloria magna eſt ſequi dn̄m: lōgitudo em̄ dierum aſſumetur ab eo. Ca. 24.

SApientia laudabit aīam ſuam:& in deo honorabitur: et in medio populi ſui gloriabitur:& in eccleſiis altiſſimi aperiet os ſuū:& in cōſpectu virtutis illius gloriabitur: & in medio populi ſui exaltabitur:& in plenitudine ſancta admirabitur:& in multitudine electoruȝ habebit laudē:& inter bn̄dictos bn̄dicetur dicēs. Ego ex ore altiſſimi pdiui primogenita ante oēm creaturā. Ego feci in celis vt oriretur lumē indeficiēs: & ſicut nebula texi oēm terrā. Ego in altiſſimis habitaui: & thronꝰ meus in columna nubis. Gyrū celi circuiui ſola: & pfunduȝ abyſſi penetraui:& in fluctibus maris ābulaui:& in oī terra ſteti. Et in oī populo et in oī gēte primatū habui: & oim excellētiuȝ & humiliuȝ corda virtute calcaui. Et in his oībus requiē queſiui:& in hereditate dn̄i morabor. Tūc precepit & dixit mihi creator oim: & q̄ creauit me requieuit in tabernaculo meo: & dixit mihi. In iacob inhabita & in iſrael hereditare:& in electis meis mitte radices. Ab initio & ante ſecula creata ſum: et vſq̄ȝ ad futurū ſeculū nō deſinā:& in habitatione ſancta corā ipo miniſtraui. Et ſic in ſion firmata ſum:& in ciuitate ſanctificata ſimiliter requieui: & in hieruſalē poteſtas mea. Et radicaui in ppl̄o honorificato: et in ptes dei mei hereditas illiꝰ:& in plenitudine ſanctorū detētio mea. Quaſi cedrus exaltata ſum in libano: et quaſi cypreſſus in monte ſion: quaſi palma exaltata ſum in cades:& quaſi plantatio roſe in hiericho. Quaſi oliua ſpecioſa in cāpis: et quaſi platanꝰ exaltata ſum iuxta aquā in plateis. Sicut cinamomū & balſamū aromatizans odorē dedi. Quaſi myrrha electa dedi ſuauitatē odoris: et quaſi ſtorax et galbanus et vngula et gutta. Quaſi libanus nō inciſus vaporaui habitationē meam:& quaſi balſamum non mixtū odor meus. Ego quaſi terebinthus extēdi ramos meos: et rami mei honoris et gratie. Ego quaſi vitis fructificaui ſuauitateȝ odoris: et flores mei fructus honoris et honeſtatis. Ego mater pulchre dilectionis et timoris et agnitionis et ſancte ſpei.

in hereditate alicuiꝰ morabor. Tunc
ἐν κληρονομίᾳ τινὸς αὐλισθήσομαι. Τότε
precepit mihi creator omniū: ⁊
ἐνετείλατό μοι ὁ κτίςης ἁπάντων, καὶ
q̄ creauit me q̄eſcere fecit tabernaclm̄
ὁ κτίσας με κατέπαυσε τὴν σκηνὴν
meū: ⁊ dixit: in iacob inhabita
μου, καὶ εἶπεν, ἐν ἰακὼβ κατασκήνωσον
⁊ in hierl̄m hereditare.
καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ κατακληρονομήθητι.
Ante ſcl̄m ab initio creauit
Πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπ' ἀρχῆς ἔκτισέ
me: ⁊ vſq̄ȝ ad ſcl̄a non deficiam:
με, καὶ ἕως αἰώνων οὐ μὴ ἐκλείπω,
in hītaculo ſctō coram ipo mini=
ἐν σκηνῇ ἁγίᾳ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐλει=
ſtraui: ⁊ ſic in ſion firma=
τούργησα, καὶ οὕτως ἐν σιὼν ἐςηρίχ=
ta ſū. In ciuitate ſanctificata ſimilr
θην. Ἐν πόλει ἡγιασμένῃ ὁμοίως
me q̄eſcere fecit: ⁊ in hieruſalem
με κατέπαυσε, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἡ
ptās mea: ⁊ radicaui in ppl̄o A
ἐξουσία μου, καὶ ἐρρίζωσα ἐν λαῷ
honorificato in parte dn̄i heredi=
δεδοξασμένῳ ἐν μερίδι κυρίου κληρο=
tatis illius. Quaſi cedrus exaltata ſū in
νομίας αὐτοῦ. Ὡς κέδρος ὑψώθην ἐν
libano: ⁊ q̄ſi cypreſſus in
τῷ λιβάνῳ, καὶ ὡς κυπάρισσος ἐν
mōtibus aermon. Quaſi palma exaltata ſuȝ
ὄρεσιν ἀερμών. Ὡς φοῖνιξ ἀνυψώθην
in gaddi: ⁊ q̄ſi plāte roſe in hie
ἐν γαδδί, καὶ ὡς φυτὰ ῥόδου ἐν ἱε=
richo. Quaſi oliua ſpecioſa in cā=
ριχῶ. Ὡς ἐλαία εὐπρεπὴς ἐν πε=
po pulchro: ⁊ q̄ſi platanus exal
δίῳ ὡραίῳ, καὶ ὡς πλάτανος ἀνυ=
tata ſuȝ ab aqua. Sicut cinamomū ⁊ ſicut
ψώθην ἀφ' ὕδατος. Ὡς κιννάμωμον καὶ ὡς
maſſa aromatum: ⁊ q̄ſi myrrha
ἀσπάλαθος ἀρωμάτων, καὶ ὡς σμύρνα
electa dedi ſuauē odorē. Quaſi galbanū
ἐκλεκτὴ ἔδωκα εὐωδίαν. Ὡς χαλβάνη B
⁊ onyx ⁊ ſtacte: ⁊ q̄ſi thuris va=
καὶ ὄνυξ καὶ ςακτή, καὶ ὡς λιβάνου ἀτ=
por in tabernaclo. Ego q̄ſi terebinthus
μὸς ἐν σκηνῇ. Ἐγὼ ὡς τερέβινθος
extendi ramos meos: ⁊ rami
ἐξέτεινα κλάδους μου, καὶ οἱ κλάδοι
mei glie ⁊ gratie. Ego q̄ſi vi=
μου δόξης καὶ χάριτος. Ἐγὼ ὡς ἄμ
tis germinaui ſuauē odorē: ⁊
πελος ἐβλάςησα εὐωδίαν, καὶ τὰ
flores mei fructus glorie ⁊ diuitiarū.
ἄνθη μου καρπὸς δόξης καὶ πλούτου.
Ego mater dilectionis pulchre ⁊
Ἐγὼ μήτηρ τῆς ἀγαπήσεως τῆς καλῆς καὶ
timoris ⁊ cognitiōis ⁊ ſancte ſpei.
φόβου καὶ γνώσεως καὶ τῆς ὁσίας ἐλπί=
Do āt cū oibus filijs
δος. Δίδωμι δὲ σὺν πᾶσι τοῖς τέκνοις
meis ſempiternos dictis ab il=
μου ἀειγενεῖς τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐ=
lo. Accedite ad me q̄ concu=
τοῦ. Προσέλθετε πρός με οἱ ἐπιθυ= C
piſcitis me: ⁊ a gn̄atio
μοῦντές μου, καὶ ἀπὸ τῶν γεννημά
nibꝰ meis adimplemini. Nā memo=
των μου ἐμπλήσθητε. Τὸ γὰρ μνημό=
ria mea ſuper mel dulcis: ⁊
συνόν μου ὑπὲρ μέλι γλυκύ, καὶ ἡ

hereditas mea ſup mellis fauum.
κληρονομία μου ὑπὲρ μέλιτος κηρίου.
Qui edunt me adhuc eſurient:
Οἱ ἐσθίοντές με ἔτι πεινάσουσι,
Joh.6. d. ⁊ qui bibunt me adhuc ſitient.
καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν.
Qui obedit mihi nō confunde=
Ὁ ὑπακούων μου οὐκ αἰσχυνθήσε=
tur ſemper: ⁊ qui operantur
ται διαπαντός, καὶ οἱ ἐργαζόμενοι
in me: non peccabunt. hec
ἐν ἐμοί, οὐχ ἁμαρτήσουσι. ταῦτα
omnia liber teſtamēti dei altiſſimi.
πάντα βίβλος διαθήκης θεοῦ ὑψίςου.
Lex quā mandauit nobis moyſes:
Νόμος ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν μωυσῆς,
Ge.1.b. hereditatē in ꝯgregationibꝰ iacob.
Joſue.3 d. κληρονομίαν ἐν συναγωγαῖς ἰακώβ.
ne deficiatis vires hēre in dn̄o: vt con=
D μὴ ἐκλύεσθε ἰσχύειν ἐν κυρίῳ, ἵνα κρα=
fortet vos ipe. Cōiūgimini ad
ταιώσῃ ὑμᾶς αὐτός. Κολλᾶσθε πρὸς
illum: dn̄s op̄s deus
αὐτόν, κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς
ſolus eſt: ⁊ non eſt āpliꝰ pter e=
μόνος ἐςί, καὶ οὐκ ἔςιν ἔτι πλὴν αὐ=
um ſaluator. Qui iplet q̄ſi phiſon
τοῦ σωτήρ. Ἐμπιπλῶν ὡς φεισὼν
omnia ſapiā ſua: ⁊ ſicut ti
πάντα τῆς σοφίας αὐτοῦ, καὶ ὡς τί=
gris in diebus nouoꝝ. qui adimplet
γρης ἐν ἡμέραις νέων. ὁ ἀναπληρῶν
q̄ſi euphrates intellectū: ⁊ q̄ſi iordanis
ὡς εὐφράτης σύνεσιν, καὶ ὡς ἰορδάνης
in diebus meſſis. Qui oſtendit tāq̄
ἐν ἡμέραις θερισμοῦ. Ὁ ἐκφαίνων ὡς
lucē diſciplinā cognitionis: ⁊ q̄ſi geon
φῶς παιδείαν γνώσεως, καὶ ὡς γηὼν
in diebus vindemie. non pfecit
ἐν ἡμέραις τρυγήτου. οὐ συνετέλεσεν
Infra. 33.c. primus ſcire illam: ⁊ ſic
A ὁ πρῶτος γνῶναι αὐτήν, καὶ οὕτως
vltimus non inueſtigauit eam. Ab
ὁ ἔσχατος οὐκ ἐξιχνίασεν αὐτήν. Ἀπὸ
eni mari multiplicate ſunt cogita=
γὰρ θαλάσσης ἐπληθύνθη τὰ διανοή
tiones illius: ⁊ cōſiliū illius ab
ματα αὐτῆς, καὶ ἡ βουλὴ αὐτῆς ἀπὸ
abyſſo magna. Ego ſapiā ſicut
ἀβύσσου μεγάλης. Ἐγὼ ἡ σοφία ὡς
foſſa a flumine ⁊ q̄ſi aq̄ du=
διῶρυξ ἀπὸ ποταμοῦ καὶ ὡς ὑδρα=
ctus egreſſa ſuȝ in paradiſum.
γωγὸς ἐξῆλθον εἰς παράδεισον.
dixi: potiſabo meo horto
εἶπον, ποτίσω μου τὸν κῆπον τὸν
B optimo: ⁊ inebriabo meā viriditatem
ñ.14.a. ἄριςον, καὶ μεθύσω μου τὴν πρασιὰν
iuſtam. Et ecce facta eſt mihi
τὴν δικαίαν. Καὶ ἰδοὺ ἐγένετό μοι ἡ
foſſa in fluuiū: ⁊ fluuiꝰ
διῶρυξ εἰς ποταμόν, καὶ ὁ ποταμός
meꝰ factꝰ eſt in mare. q̄m diſcipli=
μου ἐγένετο εἰς θάλασσαν. ὅτι παιδεί=
nā q̄ſi antelucanū illūinabo ⁊ oſtēdā eā
αν ὡς ὄρθρον φωτιῶ καὶ ἐκφανῶ αὐ
vſq̄ȝ ad lōginquū. Qm̄ doctri
τὴν ἕως εἰς μακράν. Ὅτι διδασκα=
C nā q̄ſi prophetiā effundā: ⁊ relin
λίαν ὡς προφητείαν ἐκχεῶ, καὶ κατα=
quā eā in gn̄ationes ſeculoꝝ.
λείψω αὐτὴν εἰς γενεὰς τῶν αἰώνων.

In me gr̄a oīs vite et veritatis: in me oīs ſpes vite et virtutis. Trāſite ad me oēs q̄ cōcupiſcitis me:& a gn̄ationibus meis adimplemini. Sp̄s enīȝ meus ſup mel dulcis: et hereditas mea ſup mel & fauū. Memoria mea in generatione ſeculorū. Qui edunt me ad huc eſuriēt: et q̄ bibunt me adhuc ſitiēt. Qui audit me nō cōfundetur: et q̄ operātur in me nō pc̄abunt. Qui elucidāt me vitā eternaȝ hēbunt. Hec oīa liber vite et teſtamentū altiſſimi et agnitio veritatis. Legem mādauit moyſes in pceptis iuſticiarū & hereditatē domui iacob et iſrl̄ pmiſſiones. Poſuit dauid puero ſuo excitare regē ex ipo fortiſſimū et in throno honoris ſedentē in ſempiternū. Qui implet quaſi phiſon ſapiam: et ſicut tigris in diebꝰ nouoruȝ. Qui adīplet quaſi euphrates ſeſū. Qui multiplicat quaſi iordanis in tēpore meſſis. Qui mittit diſciplinā ſicut lucē et aſſiſtēs quaſi geon in die vindemie. Qui pficit primꝰ ſcire illā et infirmior nō inueſtigabit eā. Amari em̄ abūdabit cogitatio eiꝰ et cōſiliuȝ illius in abyſſo magna. Ego ſapiā effudi flumina: ego quaſi trames aq̄ imēſe de fluuio: ego quaſi fluuiꝰ dorix:& ſicut aq̄ ductꝰ exiui de padiſo. Dixi. Rigabo hortū plantationuȝ:& inebriabo ptus mei fructū. Et factꝰ ē mihi trames abūdans & fluuius meus appropinquauit ad mare. Q̄m doctrinā quaſi antelucanū illumino oībꝰ:& enarrabo illū vſq̄ȝ in lōginquū. Penetrabo īferiores ptes terre:& inſpiciā oēs dormiētes:& illūinabo oēs ſperātes ī dn̄o. Adhuc doctrinā quaſi pphetiā effundā: & relinquaȝ illā q̄rentibus ſapientiā:& non deſinā in progenies illorū vſq̄ȝ in euū ſanctum. Videte q̄m non ſoli mihi laboraui: ſed oībus exquirentibꝰ veritatē. Ca. 25.

IN tribꝰ placitū eſt ſp̄ui meo q̄ ſunt pbata corā deo & hoībꝰ. Cōcordia fratrū:& amor pximorū:& vir & mulier ſibi bene cōſentiētes. Tres ſpēs odiuit aīa mea:& aggrauor valde aīe illorū Pauperē ſuperbū & diuitē mendacē & ſenē fatuū & inſenſatū. Que in iuuentute tua non cōgregaſti: quomodo in ſenectute tua inuenies. Quā ſpecioſuȝ caniciei iudiciū:& pſbyteris cognoſcere cōſilium. Quā ſpecioſa veteranis ſapiētia:& glorioſus intellectꝰ & cōſiliū. Corona ſenū multa peritia:& gloria illorū timor dei. Nouē inſuſpicabilia cordis magnificaui: et decimū dicā in lingua hoībꝰ. Homo q̄ iocūdatur in filiis: viuēs & vidēs ſubuerſionē inimicorum ſuorū. Beatꝰ q̄ habitat cū muliere ſenſata: et q̄ lingua ſua nō eſt lapſus:& q̄ nō ſeruiuit indignis ſe. Beatꝰ q̄ inuenit amicū verum:& q̄ enarrat iuſticiā auri audiēti. Quā magnꝰ q̄ inuenit ſapiam & ſciāȝ: ſed nō eſt ſup timentē dn̄m. Timor dei ſup oīa ſe ſuppoſuit. Beatus hō cui donatū ē hēre timorē dei. Qui tenet illū: cui aſſimilabitur? Timor dei initiū dilectionis eius: fidei autem initiū agglutinandū eſt ei. Oīs plaga triſticia cordis eſt:& omnis malicia nequitia mulieris.

videte q̄m nō mihi ſoli laboraui: ſed
ἴδετε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, ἀλλὰ
oibus exquirentibꝰ illā.
πᾶσι τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτήν. Ca. 25.
IN tribꝰ pulchra facta ſū: ⁊ ſurrexi
Ἐν τρισὶν ὡραΐσθην καὶ ἀνέςην
pulchra corā dn̄o. corā dn̄o ⁊
ὡραία ἔναντι κυρίου. ἔναντι κυρίου καὶ
hoibus cōcordiā fratrū ⁊ ami
ἀνθρώπων ὁμόνοιαν ἀδελφῶν καὶ φι=
citiā pximi: ⁊ vir ⁊ mulier
λίαν τοῦ πλησίον, καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἑαυ
bi cōſentientes. Tres āt ſpēs
τοῖς συμπεριφερόμενοι. Τρία δὲ εἴδη
odiuit aīa mea ⁊ grauis
ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου καὶ προσώχθι=
ſui valde vite illoꝝ. pauperē
σα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν. πτωχὸν
ſuperbū ⁊ diuitē mendacē: ⁊
ὑπερήφανον καὶ πλούσιον ψεύςην, καὶ
ſenē adulteꝝ diminutū intellectu.
γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει.
In iuuētute tua nō cōgregaſti: ⁊ q̄mō
Ἐν νεότητί σου οὐ συνήγαγες, καὶ πῶς
poteris inuenire in ſenectute tua. Quā ſpecioſū
ἂν εὕρῃς ἐν τῷ γήρᾳ σου. Ὡς ὡραῖον
canis iudiciū: ⁊ pſbyteris cogno
πολιαῖς κρίσις, καὶ πρεσβυτέροις γνῶ
ſcere cōſiliū. Quā ſpecioſa ſenū ſapia:
ναι βουλήν. Ὡς ὡραία γερόντων σοφία,
⁊ glorioſis cogitatio ⁊ conſiliū.
καὶ δεδοξασμένοις διανόημα καὶ βουλή.
corona ſenū multa experiētia: ⁊
ςέφανος γερόντων πολυπειρία, καὶ τὸ
gloriatio illoꝝ timor dn̄i. Nouē
καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. Ἐννέα
ſuſpitiones beatas dixi in corde meo:
ὑπονοήματα ἐμακάρισα ἐν καρδίᾳ μου,
⁊ decimā dicā in lingua mea.
καὶ τὸ δέκατον ἐρῶ ἐν τῇ γλώσσῃ μου.
Homo in filijs q̄ iocundat
Ἄνθρωπος ἐπὶ τέκνοις εὐφραινόμενος
viuēs ⁊ vidēs in caſu inimicoꝝ.
ζῶν καὶ βλέπων ἐπὶ πτώσει ἐχθρῶν.
beatꝰ q̄ habitat cū muliere prudēti: ⁊
μακάριος ὁ συνοικῶν γυναικὶ συνετῇ, καὶ
q̄ in lingua nō lapſus eſt: ⁊ q̄ nō
ὃς ἐν γλώσσῃ οὐκ ὠλίσθησε, καὶ ὃς οὐκ
ſeruiuit indigno ſe. beatꝰ
ἐδούλευσεν ἀναξίῳ ἑαυτοῦ. μακάριος
q̄ inuenit prudentiā: ⁊ q̄ enarrat in
ὃς εὗρε φρόνησιν, καὶ ὁ διηγούμενος εἰς
aures audientiū. Quā magnꝰ q̄ inuenit ſapiē
ὦτα ἀκουόντων. Ὡς μέγας ὁ εὑρὼν σο
tiā: ſed nō eſt ſup timē
φίαν, ἀλλ' οὐκ ἔςιν ὑπὲρ τὸν φοβούμε
tem dn̄m. Dilectio āt dn̄i
νον τὸν κύριον. Ἀγάπησις δὲ κυρίου
ſup oīa ſupgreſſa eſt in clarita
ὑπὲρ πάντα ὑπερέβαλεν εἰς φωτισ
tē. Qui tenet illā cui aſſimila
μόν. Ὁ κρατῶν αὐτὸν τίνι ὁμοιωθήσε=
bit? Timor dn̄i initiū dilectionis
ται; Φόβος κυρίου ἀρχὴ ἀγαπήσεως
eiꝰ. fides āt initiū agglutinatiōis e=
αὐτ. πίςις δὲ ἀρχὴ κολλήσεως αὐ=
ius. oēm plagā ⁊ nō plagā
τοῦ. πᾶσαν πληγὴν καὶ μὴ πληγὴν
cordis: ⁊ oēm nequitiā ⁊
καρδίας, καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ
nō nequitiā mulieris.
μὴ πονηρίαν γυναικός.

Omnẽ inductionẽ ⁊ nõ inductionẽ odiẽ
Πᾶσαν ἐπαγωγὴν καὶ μὴ ἐπαγωγὴν μι
tiũ: ⁊ omnẽ vindictã ⁊ nõ
σούντων, καὶ πᾶσαν ἐκδίκησιν καὶ μὴ
vindictã inimicoꝝ. Nõ eſt caput ſup
ἐκδίκησιν ἐχθρῶν. Οὐκ ἔστι κεφαλὴ ὑπὲρ
caput colubri: ⁊ nõ eſt ira ſup
κεφαλῆς ὄφεως, καὶ οὐκ ἔστι θυμὸς ὑπὲρ
irã inimici. cohabitare cũ leone ⁊
θυμοῦ ἐχθροῦ. συνοικῆσαι λέοντι καὶ
dracone approbo: magiſq̃ cohabitare cũ
δράκοντι εὐδοκῶ, ἢ συνοικῆσαι μετὰ
muliere mala. Nequitia mulieris
γυναικὸς πονηρᾶς. Πονηρία γυναικὸς
alienat faciẽ eius: ⁊ obſcurat
ἀλλοτριοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ σκοτοῖ
vultũ ſuũ tãq̃ vrſus. In me-
τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὡς ἄρκος. Ἀναμέ-
dio primoꝝ ſuoꝝ decidet vir
σον τῶν πλησίον αὐτοῦ ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ
illi⁹: ⁊ inuite ſuſpirabit ꝓpt eã.
αὐτῆς, καὶ ἀκουσίως ἀναστενάξει δι᾽ αὐτήν.
Parua oĩs malitia ad malitiã mu
Μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυ-
lieris: ſors pctõris cadat ſup
ναικός, κλῆρος ἁμαρτωλοῦ ἐπιπέσοι αὐ-
illã. ſicut aſcẽſus arenoſus in pedib⁹
τῇ. ὡς ἀνάβασις ἀμμώδης ἐπὶ ποσὶ
ſenis: ſic mulier linguata vi
πρεσβύτου, οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀν-
ro taciturno. Ne incidas in ſpe
δρὶ ἡσύχῳ. Μὴ προσπέσῃς εἰς κάλ-
ciẽ mulieris: ⁊ mulierẽ ne cõcupi-
λος γυναικός, καὶ γυναῖκα μὴ ἐπιπο-
ſcas ad delitias. ira ⁊ incredulitas
θήσῃς εἰς τρυφήν. ὀργὴ καὶ ἀναίδεια
⁊ cõfuſio magna mulier ſi ꝑbeat
καὶ αἰσχύνη μεγάλη γυνὴ ἐὰν ἐπιχορηγῇ
viro ſuo. Cor humile ⁊
τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Καρδία ταπεινὴ καὶ
facies meſta ⁊ plaga cor
πρόσωπον σκυθρωπὸν καὶ πληγὴ καρδί-
dis mulier nequã. manus debiles
ας γυνὴ πονηρά. χεῖρες παρειμέναι
⁊ genua diſſoluta: q̃ nõ cõſo
καὶ γόνατα παραλελυμένα, ἥτις οὐ πα-
labiẽ viꝝ ſuũ in gemitu.
ρακαλέσει τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐν στενώσει.
a muliere initiũ peccati: ⁊ ꝓpt
ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας, καὶ δι᾽ αὐ-
illã morimur oẽs. Ne des
τὴν ἀποθνήσκομεν πάντες. Μὴ δῷς
trãſitũ aque: neq̧ mulieri male
διέξοδον ὕδατι, μηδὲ γυναικὶ πονηρᾷ
libertatẽ exit⁹. Si nõ ambulat
παρρησίαν ἐξόδου. Εἰ μὴ πορεύεται
ſm manũ tuã: a carnib⁹ tuis
κατὰ χεῖρά σου, ἀπὸ τῶν σαρκῶν σου
abſcinde illã: da ⁊ abſolue.
ἀπότεμε αὐτήν, δίδου καὶ ἀπόλυσον.

Mulieris bone beat⁹ vir:
Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ,
⁊ numerus dieꝝ illi⁹ du
καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διπλά-
plex. Mulier fortis oblectat vi-
σιος. Γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν ἄν-
rũ ſuũ: ⁊ ãnos vite ſue
δρα αὐτῆς, καὶ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ
implebit in pace. Mulier bona: pars
πληρώσει ἐν εἰρήνῃ. Γυνὴ ἀγαθή, μερὶς
bona: in parte timentiũ dñm
ἀγαθή, ἐν μερίδι φοβουμένων τὸν κύριον

Et omnem plagam et non plagam videbit cordis & omnem nequitiam & non nequitiam mulieris: & omnẽ obductũ & non obductum odientiu;: & omnẽ vindictam & nõ vindictã inimicorũ. Non eſt caput nequi⁹ ſup caput colubri: non eſt ira ſuper irã mulieris. Cõmorari leoni & draconi placebit: q̃ habitare cũ muliere nequa;. Nequitia mulieris immutat faciẽ eius: et obcecabit vultũ ſuũ tanq̃ vrſus: et quaſi ſaccũ oſtendit in medio proximorũ. Ingemuit vir eius: & audiens ſuſpirauit modicũ. Breuis omnis malicia ſuper maliciã mulieris: ſors peccatorũ cadat ſuper illã. Sicut aſcẽſus arenoſus in pedibus veterani: ſic mulier linguata homini quieto. Ne reſpicias in mulieris ſpeciem: & non concupiſcas mulierem in ſpecie. Mulieris ira irreuerẽtia et cõfuſio magna. Mulier ſi primatum habeat: contraria eſt viro ſuo. Cor humile & facies triſtis & plaga mortis: mulier nequã. Man⁹ debiles et genua diſſoluta: mulier q̃ non beatificat virum ſuũ. A muliere initiũ factũ eſt peccati: & per illã omnes morimur. Nõ des aq̃tue exitũ nec modicũ: nec mulieri nequam venã prodeundi. Si nõ ambulauerit ad manũ tuã: cõfundet te in conſpectu inimicorũ. A carnib⁹ tuis abſcide illã: ne ſemp te abutatur. Ca.26.

Mulieris bone beatus vir: numer⁹ enim annorũ illorũ duplex. Mulier fortis oblectat virũ ſuum: & ãnos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona in parte bona timentiu; deũ dabitur viro pro factis bonis: diuitis autẽ & pauperis cor bonũ in omni opere vultus illorũ hilaris. A tribus timuit cor meũ: & in quarto facies mea metuit. Delaturã ciuitatis & collectionẽ populi & calũniam mendacẽ: ſuper mortẽ omnia grauia. Dolor cordis et luctus: mulier zelotypa. In muliere zelotypa flagellũ lingue: omnibus cõmunicãs. Sicut boum iugu; quod mouetur: ita & mulier nequã. Qui tenet illã: quaſi q apprehẽdit ſcorpionẽ. Mulier ebrioſa ira magna: & cõtumelia & turpitudo illius non tegetur. Fornicatio mulieris ĩ excellẽtia oculorũ: & in palpebris illius agnoſcetur. In filia auertente ſe firma cuſtodiam: ne inuenta occaſione abutatur ſe. Ab omni irreuerentia oculorũ eius caue: et ne mireris ſi te neglexerit. Sicut viator ſitiẽs ad fontem os aperiet: & ab omni aqua proxima bibet: & contra omnẽ palu; ſedebit: & cõtra oẽm ſagittam aperiet pharetrã: donec deficiat. Gratia mulieris ſedule delectabit virũ ſuum: & oſſa illi⁹ impinguabit. Diſciplina illi⁹ datũ dei eſt. Mulier ſenſata & tacita: nõ eſt immutatio erudite anime. Grã ſuper grãm mulier ſancta & pudorata. Oĩs autẽ põderatio nõ eſt digna cõtinẽtis aĩe. Sicut ſol oriẽs mũdo in altiſſimis dei: ſic mulieris bone ſpecies in ornamentum domus eius. Lucerna ſplendens ſuper candelabrum ſanctum:

dabitur. diuitis ãt ⁊ pauperis cor
δοθήσεται. πλουσίου δὲ καὶ πτωχοῦ καρ-
bonũ erga dñm: in omni tpe vul
δία ἀγαθὴ πρὸς κύριον, ἐν παντὶ καιρῷ πρόσω-
tum habẽtes hilarẽ exultabũt. a Puer. 21.c.
πον ἔχοντες ἱλαρὸν γαυριάσουσιν. ἀπὸ
trib⁹ cauit meũ cor: ⁊ in
τριῶν εὐλαβήθη μου ἡ καρδία, καὶ ἐπὶ
quarto facie timui. Calũ
τῷ τετάρτῳ προσώπῳ ἐφοβήθην. Δια-
niã ciuitatis: ⁊ collectionẽ turbe: ⁊
βολὴν πόλεως, καὶ ἐκκλησίαν ὄχλου, καὶ
falſum teſtimoniũ ſup mortẽ: oĩa pra
καταψευσμὸν ὑπὲρ θάνατον, πάντα μοχ-
ua. Dolor cordis ⁊ luct⁹ mulier
θηρά. Ἄχθος καρδίας καὶ πένθος γυνὴ
zelotypa cõtra mulierẽ: ⁊ flagellũ lingue
ἀντίζηλος γυναικί, καὶ μάστιξ γλώσσης
oibus cõmunicãs. Boũ iugũ con
πᾶσιν ἐπικοινωνοῦσα. Βοοζύγιον σα-
cuſſum: mulier nequã: q̃ dominat illi⁹
λευόμενον, γυνὴ πονηρά, ὁ κρατῶν αὐτῆς
q̃ſi q̃ apprehẽdit ſcorpionẽ Ira ma
ὡς δρασσόμενος σκορπίου. Ὀργὴ μεγά-
gna: mulier ebrioſa ⁊ mẽte aliena: ⁊ Eccl. 5. a.
λη, γυνὴ μέθυσος καὶ ῥεμβάς, καὶ τὴν ĩ.s.b.
turpitudinẽ ſuã nõ celabit. et.2.reg.
ἀσχημοσύνην αὐτῆς οὐ συγκαλύψει. 14.b.
Fornicatio mulieris in extollẽtijs oculo
Πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλ-
rũ: ⁊ in palpebris ſuis cogno
μῶν, καὶ ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνω-
ſcet. Sup filiã inuertibilẽ: A
σθήσεται. Ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ,
firma cuſtodiã: ne inueniẽs ſolu
στερέωσον φυλακήν, ἵνα μὴ εὑροῦσα ἄνε-
tionẽ ſe ipa vtatur. Poſt inuere
σιν ἑαυτῇ χρήσηται. Ὀπίσω ἀναι-
cundũ oculũ caue: ⁊ ne mi-
δοῦς ὀφθαλμοῦ φύλαξαι, καὶ μὴ θαυ-
reris ſi in te errauerit. Sicut
μάσῃς ἐὰν εἰς σὲ πλημμελήσῃ. Ὡς
ſitiẽs viator os aperiet cũ inuenerit fõ
διψῶν ὁδοιπόρος στόμα ἀνοίξει εὑρὼν πη-
tem. ⁊ ab omni aqua ꝓxi B
γήν. καὶ ἀπὸ παντὸς ὕδατος τοῦ σύ-
ma bibet. cõtra omnẽ pa
νεγγυς πίεται. κατέναντι παντὸς πασ-
lum ſedebit: ⁊ contra ſagittã
σάλου καθήσεται, καὶ ἔναντι βέλους
aperiet pharetrã. Grã mulieris dele-
ἀνοίξει φαρέτραν. Χάρις γυναικὸς τέρ-
ctabit viꝝ eius. ⁊ oſſa illi⁹ ipin Inf. a.
ψει ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ πι- 42.b.
gabit: ſciẽtia illi⁹. datũ dñi mu C
ανεῖ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς. δόσις κυρίου γυ-
lier tacita prudẽs: ⁊ non eſt cõ
νὴ σιγηρὰ καὶ εὔνους, καὶ οὐκ ἔστιν ἀν-
mutatio erudite anime.
τάλλαγμα πεπαιδευμένης ψυχῆς.
Grã ſup grãm: mulier pudorata ⁊
Χάρις ἐπὶ χάριτι, γυνὴ αἰσχυντηρὰ καὶ
fidelis: ⁊ nõ eſt pondus oẽ dignũ
πιστή, καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς πᾶς ἄξιος
cõtinentis aĩe ſue. Sol ori-
ἐγκρατοῦς ψυχῆς αὐτῆς. Ἥλιος ἀνατέλ-
ens in altiſſimis dñi: ⁊ pulchritudo mulie-
λων ἐν ὑψίστοις κυρίου, καὶ κάλλος γυναι-
ris bone in ornamẽto dom⁹ eius: lucer
κὸς ἀγαθῆς ἐν κόσμῳ οἰκίας αὐτῆς, λύχ-
na ſplendẽs ſup candelabrũ ſanctũ:
νος ἐκλάμπων ἐπὶ λυχνίας ἁγίας,

⁊ ſpecies faciei in etate
καὶ κάλλος προσώπου ἐπὶ ἡλικίᾳ
ſtabili. Colũne auree ſup baſes
στασίμῃ. Στῦλοι χρύσεοι ἐπὶ βάσεσιν D
argenteas ⁊ pedes formoſi ſup paimẽta
ἀργυραῖς καὶ πόδες ὡραῖοι ἐπὶ στέρνοις
ſtabilia. Fili florẽ etatis tue cõſer
εὐσταθέσι. Τέκνον ἀκμὴν ἡλικίας σου συν-
ua ſanã: ⁊ ne des alienis
τήρησον ὑγιῆ, καὶ μὴ δῷς ἀλλοτρίοις
robur tuũ. Cũ requiſieris oĩs cam-
τὴν ἰσχύν σου. Ἀναζητήσας παντὸς πε-
pi fertilẽ ſortẽ: ſemina ꝓpria
δίου εὔγεων κλῆρον, σπεῖρε τὰ ἴδια
ſemina cõfidẽs in nobilitate tua. D
σπέρματα πεποιθὼς τῇ εὐγενείᾳ σου.
Sic generationes tue ſupſtites ⁊
Οὕτως τὰ γεννήματά σου περιόντα καὶ
audaciã nobilitatis habẽtes magne erũt
παρρησίαν εὐγενείας ἔχοντα μεγαλυνοῦ- A
Mulier mercenaria eq̃lis porco reputa
σι. Γυνὴ μισθία ἴση σιάλῳ λογισθή-
bit: cõiugata ãt turris mortis
σεται, ὕπανδρος δὲ πύργος θανάτου
vtentib⁹ reputabit. Mulier im-
τοῖς χρωμένοις λογισθήσεται. Γυνὴ ἀσε-
pia iniquo pars dabit: religioſa
βὴς ἀνόμῳ μερὶς δοθήσεται, εὐσεβὴς
ãt dat timẽti dñm.
δὲ δίδοται τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον.
Mulier turpis ignominiã cõmutabit: fi-
Γυνὴ ἀσχήμων ἀτιμίαν κατατρίψει, θυ-
lia ãt honeſta et virũ reuere
γάτηρ δὲ εὐσχήμων καὶ τὸν ἄνδρα ἐντρα- B
bitur. Mulier inuertibilis ſicut canis
πήσεται. Γυνὴ ἀδιάτρεπτος ὡς κύων
reputabit, at habẽs verecũdiã:
λογισθήσεται. ἡ δὲ ἔχουσα αἰσχύνην, τὸν
dñm timebit. Mulier virũ ꝓpriũ ho Infra. 15.c.
κύριον φοβηθήσεται. Γυνὴ ἄνδρα ἴδιον τι-
norãs: ſapiẽs oibus apparebit: in honorãs
μῶσα, σοφὴ πᾶσι φανήσεται, ἀτιμάζου-
ãt impia in ſuperbia oibus co-
σα δὲ ἀσεβὴς ἐν ὑπερηφανίᾳ πᾶσι γνω-
gnoſcet. Mulieris bone beatus
σθήσεται. Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ
vir. nã nũerus annoꝝ eius: duplex
ἀνήρ. ὁ γὰρ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν αὐτοῦ, διπλά-
erit. Mulier vociferãs ⁊ linguo
σιος ἔσται. Γυνὴ μεγαλόφωνος καὶ γλωσ-
ſa in inimicoꝝ fugationẽ contẽ
σώδης εἰς πολεμίων τροπὴν θεωρηθήσε- ĩ.25.b.
plabit. Hoĩs ãt cuiuſq̧ aĩa ſimi
ται. Ἀνθρώπου δὲ παντὸς ψυχὴ ὁμοιό-
lis his: belli ſeditionib⁹ C
τροπος τούτοις, πολέμου ἀκαταστασίαις
aĩam tranſiget. In duob⁹ cõtri
τὴν ψυχὴν διαιτηθήσεται. Ἐπὶ δυσὶ λελύ-
ſtatũ ẽ meũ cor: ⁊ in tertio ira
πηταί μου ἡ καρδία, καὶ ἐπὶ τῷ τρίτῳ θυ-
mihi aduenit. Vir bellator deficiẽs
μός μοι ἐπῆλθεν. Ἀνὴρ πολεμιστὴς ὑστερῶν
ꝑ inopiã. ⁊ viri prudẽtes ſi contẽ-
δι᾽ ἔνδειαν. καὶ ἄνδρες συνετοὶ ἐὰν σκυβα-
pnãtur. Rediẽs a iuſticia
λισθῶσιν. Ἐπανάγων ἀπὸ δικαιοσύνης
ad peccatũ: dñs pabit cũ
εἰς ἁμαρτίαν, ὁ κύριος ἑτοιμάσει αὐ-
ad rõphcam. difficile erunt nego
τὸν εἰς ῥομφαίαν. μόλις ἐξαιρεῖται ἔμ-
ciator a deceptione: ⁊ nõ iuſtifica
πορος ἀπὸ πλημμελείας, καὶ οὐ δικαιω-

& ſpecies faciei ſuper etatẽ ſtabilem. Colũne auree ſuper baſes argẽteas: & pedes firmi ſuper plantas ſtabilis mulieris. Fundamenta eterna ſupra petrã ſolidam: ſic mandata dei in corde mulieris ſancte. In duobus contriſtatum eſt cor meũ: & in tertio iracũdia mihi aduenit. Vir bellator deficiẽs per inopiam: & vir ſenſatus contẽptus: & qui tranſgreditur a iuſticia ad peccatum: deus parauit eum ad romphea. Que ſpecies difficiles & periculoſe mihi apparuerunt. Difficile exuitur negocians a negligentia: & non iuſtificabitur caupo a peccatis labiorum.

Capitulum vigeſimum ſeptimum.

Propter inopiã multi deliquerũt: et qui q̃rit locupletari auertit oculum ſuum. Sicut in medio cõpaginis lapidum palus figitur: ſic & inter medium venditionis et emptionis anguſtiabitur peccatis. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore domini tenueris te inſtãter: cito ſubuertetur domus tua. Sicut in percuſſura cribri remanebit puluis: ſic aporia hominis in cogitatu illius. Vaſa figuli probat fornax: & homines iuſtos tentatio tribulationis. Sicut ruſticatio de ligno oſtendit fructum illius: ſic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante ſermonem non laudes virum: hec enim tentatio eſt hominum. Si ſequaris iuſticiam apprehendes illa;: & indues quaſi poderem honoris: & inhabitabis cum ea: & proteget te in ſempiternum: et in die agnitionis inuenies firmamentum. Volatilia ad ſibi ſimilia cõueniunt: & veritas ad eos qui operantur illam reuertetur. Leo venationi inſidiatur ſemp: ſic peccata operantibus iniquitatem. Homo ſenſatus in ſapientia manet ſicut ſol: na; ſtultus ſicut luna mutatur. In medio inſenſatoru; ſerua verbum tempori: in medio autem cogitantium aſſidu⁹ eſto. Narratio peccantium odioſa: et riſus illoru; in delictis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti ſtatuet: et irreuerentia ipſius obturatio aurium. Effuſio ſanguinis in rixa ſuperborum: & maledictio illorũ auditus grauis. Qui denudat arcana amici fidem perdit: & non inueniet amicum ad animum ſuum. Dilige proximum: & coniungere fidem cum illo Quod ſi denudaueris abſconſa illius: non perſequeris poſt eum.

bitur caupo a peccato.
θήσεται κάπηλος ἀπὸ ἁμαρτίας. C.27.
Grãtia indifferẽtis multi peccauerũt:
Χάριν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον,
⁊ q̃ querit multiplicare auertet ocu
καὶ ὁ ζητῶν πληθῦναι ἀποστρέψει ὀφ-
lum ſuũ. In medio cõpaginũ lapi
θαλμὸν αὐτοῦ. Ἀναμέσον ἁρμῶν λιθί-
deaꝝ figet pal⁹: ⁊ in me
νων παγήσεται πάσσαλος, καὶ ἀναμέ-
dio vẽditionis ⁊ emptionis compri
σον πράσεως καὶ ἀγορασμοῦ συντριβή-
met peccatũ. Si nõ in timore dñi
σεται ἁμαρτία. Ἐὰν μὴ ἐν φόβῳ κυρίου
tenuerit cũ diligẽtia: cito ſubuer
κρατήσῃ κατὰ σπουδήν, ἐν τάχει κατα-
tetur eius dom⁹: in cõcuſſione
στραφήσεται αὐτοῦ ὁ οἶκος, ἐν σείσματι
cribri ꝑmanent ſtercora: ſic ſpolia
κοσκίνου διαμένει κόπρια, οὕτως σκῦλα
hoĩs in cogitatione illius. Vaſa fi-
ἀνθρώπου ἐν λογισμῷ αὐτοῦ. Σκεύη κε-
guli ꝓbat fornax: ⁊ tenta
ραμέως δοκιμάζει κάμινος, καὶ πειρασ-
tio hoĩs in cogitatione illius. cultu
μὸς ἀνθρώπου ἐν διαλογισμῷ αὐτοῦ. γεώρ-
rã ligni oſtẽdit fructus illius: ſic
γιον ξύλου ἐκφαίνει ὁ καρπὸς αὐτοῦ, οὕτως
locutio cogitationis in corde hoĩs. ante
λογισμὸς ἐνθυμήματος ἐν καρδίᾳ ἀνθρώπου. πρὸ
ſmonẽ ne laudaueris viꝝ: hec eñi
λογισμοῦ μὴ ἐπαινέσῃς ἄνδρα, οὗτος γὰρ
tẽtatio hoĩm. ſi ſequaris iuſti
πειρασμὸς ἀνθρώπων. ἐὰν διώκῃς τὸ δίκαι-
ciã apprehẽdes ipam: ⁊ indues cã vt
ον καταλήψῃ αὐτό, καὶ ἐνδύσῃ αὐτὸ ὡς
talarẽ tunicã glie. Volatilia ad ſimilia
ποδήρη δόξης. Πετεινὰ πρὸς τὰ ὅμοια
ſibi diuertẽt: ⁊ veritas ad
αὐτοῖς καταλύσει, καὶ ἀλήθεια πρὸς τοὺς
operantes reuertet. Leo venatoni inſi
ἐργαζομένους ἐπανήξει. Λέων θήραν ἐνε-
diat: ſic peccatũ operantib⁹
δρεύει, οὕτως ἁμαρτία τοῖς ἐργαζομένοις
iniquitatẽ. Narratio pij ſemp in
κακίαν. Διήγησις εὐσεβοῦς διαπαντὸς ἐν
ſapiã: at ſtult⁹ ſicut luna alterat. in
σοφίᾳ, ὁ δὲ ἄφρων ὡς σελήνη ἀλλοιοῦται. εἰς
mediũ inſipientiũ cõſerua tps: in
μέσον ἀσυνέτων συντήρησον καιρόν, εἰς
mediũ ãt cogitantiũ aſſiduus eſto. Narra
μέσον δὲ διανοουμένων ἐνδελέχιζε. Διήγη-
tio fatuoꝝ oneroſitas: ⁊ riſus co-
σις μωρῶν προσόχθισμα, καὶ ὁ γέλως αὐ-
rũ in cibo peccati. loq̃la multũ
τῶν ἐν σπατάλῃ ἁμαρτίας. λαλιὰ πολυόρ-
iurãtis eriget capillos: ⁊ rixa coꝝ
κου ὀρθώσει τρίχας, καὶ ἡ μάχη αὐτῶν
obturatio auriũ. Effuſio ſanguinis ri
ἐμφραγμὸς ὠτίων. Ἔκχυσις αἵματος μά-
xa ſuperboꝝ: ⁊ cõuitiatio illoꝝ
χη ὑπερηφάνων, καὶ ἡ διαλοιδόρησις αὐτῶν
auditio praua. Reuelãs arcana
ἀκοὴ μοχθηρά. Ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια
ꝑdidit fidẽ: ⁊ nõ inueniet amicũ ad
ἀπώλεσε πίστιν, καὶ οὐ μὴ εὕρῃ φίλον πρὸς
aĩam ſuã. dilige amicũ: ⁊ fide
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Στέρξον φίλον, καὶ πι-
lis eſto cũ eo: ſi ãt reuelaueris
στώθητι μετ᾽ αὐτοῦ, ἐὰν δὲ ἀποκαλύψῃς τὰ
arcana illi⁹: nõ pſequaris poſt eũ
μυστήρια αὐτοῦ, οὐ μὴ καταδιώξῃς ὀπίσω αὐτοῦ.

Sicut em̄ perdidit homo ini
Καθὼς γὰρ ἀπώλεσεν ἄνθρωπος τὸν ἐχ
micū ſuū: ſic pdidit ꝓximū
θρὸν αὐτοῦ, οὕτως ἀπώλεσε τὸν πλησίον
ſuū: ⁊ ſicut auē de manu tua dimit=
αὐτ͂, καὶ ὡς πετεινὸν ἐκ χειρός σου ἀπο=
tēs: ſic dimiſiſti proximū: ⁊ nō
λύσας, οὕτως ἀφῆκας τὸν πλησίον, καὶ οὐ
capies eū. Ne eū ſequaris: qm̄
θηρεύσεις αὐτόν. Μὴ αὐτὸν διώξῃς, ὅτι
lōge abeſt: ⁊ effugit tāq̄ dorcas
μακρὰν ἀπέστη, καὶ ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς
de laqueo. qm̄ vuln⁹ poſſibile ē alligare
ἐκ παγίδος. ὅτι τραῦμά ἐστι καταδῆσαι
⁊ cōuitij eſt cōciliatio. gt qui
καὶ λοιδορίας ἐστὶ διαλλαγή. ὁ δὲ ἀπο
reuelauit arcana pdidit fidē.
καλύψας μυστήρια ἀπώλεσε πίστιν.
annuēs oculo fabricat mala:
διανεύων ὀφθαλμῷ τεκταίνει πονηρά,
⁊ q̄ cognouerit eū recedet ab eo.
καὶ ὁ εἰδὼς αὐτὸν ἀποστήσεται ἀπ' αὐτ͂.
In cōſpectu oculoꝝ tuoꝝ indul
Απέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου γλυκα
cabit os ſuū: ⁊ in ſmonib⁹
νεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων
tuis admirabit. poſtea āt puertet
σου θαυμάσει. ὕστερον δὲ διαστρέψει τὸ
os ſuū: ⁊ in ſmonib⁹ ſuis da=
στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς λόγοις σου δώ
bit ſcādala. Multa odio habui: ⁊ nō
σει σκάνδαλα. Πολλὰ ἐμίσησα καὶ οὐχ
aſſimilaui ei: ⁊ dn̄s odiet.
ὡμοίωσα αὐτῷ, καὶ ὁ κύριος μισήσει.
Qui mittit lapidē in altū ſup ca=
Ο βάλλων λίθον εἰς ὕψος ἐπὶ κεφα
put ſuū mittit: ⁊ plaga doloſa
λὴς αὐτοῦ βάλλει, καὶ πληγὴ δολία
diuidit vuln⁹. Qui fodit foueā inci
διαιρεῖ τραύματα. Ο ὀρύσσων βόθρον ἐμπε
det in eā: ⁊ ſtatuēs laqueū
σεῖται εἰς αὐτόν, καὶ ὁ ἱστῶν παγίδα
capiet in eo. facieti mala ſup
ἁλώσεται ἐν αὐτῇ. ποιοῦντι πονηρὰ ἐπ'
ipm̄ morabunt ⁊ nō cognoſcet
αὐτὸν κυλισθήσεται καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῷ
vnde veniūt illi. Illuſio ⁊ im
πόθεν ἥκει αὐτῷ. Ἐμπαιγμὸς καὶ ὀνει
properiū ſuperboꝝ ⁊ vindicta ſicut
δισμὸς ὑπερηφάνων καὶ ἡ ἐκδίκησις ὡς
leo inſidiabit illis. laqueo capiē
λέων ἐνεδρεύσει αὐτούς. παγίδι ἁλώ=
tur q̄ letant in caſu pio
σονται οἱ εὐφραινόμενοι ἐν πτώσει εὐσε
rū: ⁊ dolor cōſumet illos ante
βῶν, καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ
mortē eoꝝ. ira ⁊ furor ⁊
τοῦ θανάτου αὐτῶν. μῆνις καὶ ὀργὴ καὶ
hec ſunt abominationes: ⁊ vir pecca
ταῦτά ἐστι βδελύγματα, καὶ ἀνὴρ ἁμαρ
tor continēs erit illoꝝ.
τωλὸς ἐγκρατὴς ἔσται αὐτῶν. Ca.28.
Vindicans a dn̄o inueniet
Ο ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὑρήσει
vindictā: ⁊ peccata illi⁹ obſer
ἐκδίκησιν, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ δια
uans obſeruabit. Dimitte iniuriā
τηρῶν διατηρήσει. Ἄφες τὸ ἀδίκημα
ꝓximo: ⁊ tunc deprecante te
τῷ πλησίον, καὶ τότε δεηθέντος σου
peccata tua ſoluent. Homo
αἱ ἁμαρτίαι σου λυθήσονται. Ἄνθρωπος

homo qui perdit amicum ſuum: ſic et qui perdit amiciciam proximi ſui. Et ſicut qui dimittit auem de manu ſua: ſic qui reliquiſti proximum tuum: & non eum capies. Non illum ſequaris: quoniam longe abeſt. Effugit enim quaſi caprea de laqueo: quoniam vulnerata eſt anima eius. Vltra eum non poteris colligare: & maledicti eſt concordatio. Denudare autē amici myſteria: deſperatio eſt anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua: & nemo eū abiiciet. In cōſpectu oculorū tuorū cōculcabit os ſuū: & ſup ſermones tuos ãmirabitur. Nouiſſime autē peruertet os ſuū: & in verbis tuis dabit ſcãdalū. Multa audiui: et non coequaui ei & dn̄s odiet illum. Qui in altū mittit lapidē: ſuper caput eius cadet: & plaga doloſa doloſi diuidet vulnera. Et q foueā fodit incidet in eā: & qui ſtatuit lapidē proximo ſuo offendet in eo: et q laqueū alii ponit: peribit in illo. Facienti nequiſſimū conſiliū ſup ipm̄ deuoluetur: & nō agnoſcet vnde eueniet illi. Illuſio & improperiū ſuperborū & vindicta ſicut leo inſidiabitur illi. Laqueo peribūt q oblectantur caſu iuſtorū: dolor aūt cōſumet illos anteq̄ꝫ moriantur. Ira et furor vtraq; execrabilia ſunt: & vir peccator continens erit illorum.

Capitulum vigeſimū octauum.

QVi vindicari vult a dn̄o inueniet vindictā: & peccata illi⁹ ſeruās ſeruabit. Relinque proximo tuo nocēti te: & tunc deprecãti tibi peccata ſoluētur. Homo hoī reſeruat irā et a deo q̄rit medelã. In hominē ſimilē ſibi non habet miſericordiã: & de peccatis ſuis deprecatur. Ipē dum caro ſit reſeruat irã: & propitiationē petit a deo. Quis exorabit pro delictis illius. Memento nouiſſimorū: & deſine inimicari. Tabitudo enim et mors iminēt in mãdatis eius. Memorare timorē dei: & nō iraſcaris proximo. Memorare teſtamētū altiſſimi: et deſpice ignorantiã ꝓximi. Abſtine te a lite et minues pctã. Homo enim iracund⁹ incendit litē: & vir peccator turbabit amicos: et ī medio pacē habentiū immittit inimiciciam. Secundū em̄ ligna ſilue: ſic ignis exardeſcit & ſecundū virtutē hoīs ſic iracūdia illi⁹ erit: & ſm̄ ſubſtãtiã ſuã exaltabit irã ſuã. Certamē feſtinatū incendit ignē: & lis feſtinās effundit ſanguinē: & ligua teſtificãs adducet mortēꝫ. Si ſufflaueris q̄ſi ignis exardebit & ſi expueris ſup illã extinguetur. Vtraq; ex ore ꝓficiſcūtur. Suſurro et biliguis maledict⁹: multos em̄ turbauit pacem habētes. Lingua tertia multos cōmouit & diſpſit illos de gēte in gentē. Ciuitates muratas diuitum deſtruxit: & domos magnatorū effodit. Virtutes populorū cōcidit: & gentes fortes diſſoluit. Ligua tertia mulieres viratas eiecit et priuauit illas laborib⁹ ſuis. Qui reſpicit illã nō hēbit requiē nec habebit amicū in quo requieſcat. Flagelli plaga

homini cōſeruat irā: ⁊ a do
ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργήν, καὶ παρὰ κυ
mino querit medelā: ⁊ in hoīem ſimi
ρίου ζητεῖ ἴασιν, καὶ ἐπ' ἄνθρωπον ὅμοι
lē ſibi nō habet miam: ⁊ pro
ον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεον, καὶ περὶ τῶν
peccatis ſuis deprecat. Ipē caro
ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεῖται. Αὐτὸς σὰρξ
exn̄s cōſeruat irā: ⁊ quis ꝓpitiabit
ὢν διατηρεῖ μῆνιν, καὶ τίς ἐξιλάσεται
peccata illi⁹? memēto
τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ; μνήσθητι τὰ
nouiſſimoꝝ ⁊ deſine inimicari: ⁊ nō
ἔσχατα καὶ παῦσαι ἐχθραίνων, καὶ μὴ
mineris ꝓximo interitū ⁊ .pūc.1• b.
μηνίσῃς τῷ πλησίον καταφθορὰν καὶ
mortē: ⁊ acquieſce p̄ceptis: memē D
θάνατον, καὶ ἔμμενε ἐντολαῖς, μνήσθη= .pū er.
to mandatoꝝ ⁊ nō iraſcaris ꝓxi 26.d
τι ἐντολῶν καὶ μὴ μηνίσῃς τῷ πλη' eccle.
mo: ⁊ teſtamētū altiſſimi: ⁊ deſpice 10.b.
σίον, καὶ διαθήκης ὑψίστου, καὶ πάριδε
ignorantiā. Abſtine a lite: ⁊ dimi
ἄγνοιαν. Απόσχου ἀπὸ μάχης, καὶ ἐλατ
nues peccata: homo em̄ ira
τώσεις ἁμαρτίας, ἄνθρωπος γὰρ θυ
cund⁹ incēdet litē. Vir pecca
μώδης ἐκκαύσει μάχην. Ἀνὴρ ἁμαρ
tor turbabit amicos: ⁊ in mediū
τωλὸς ταράξει φίλους, καὶ ἀναμέσον
pacē habentiū immittet calumniā. ſm
εἰρηνευόντων ἐμβαλεῖ διαβολήν. κατὰ τὴν
materiā ignis ſic incendet: ſm A
ὕλην τ͂ πυρὸς οὕτως ἐκκαυθήσεται, κατὰ Deut.
firmamētū rixe ignis augebi 20.c.
τὴν στερέωσιν τῆς μάχης τὸ πῦρ αὐξηθήσε ro.12.d.
tur: ſm robur hoīs ira
ται, κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνθρώπου ὁ θυμὸς
eius erit: ⁊ ſm diuitias
αὐτοῦ ἔσται, καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον τοῦ
hoīs exaltat irā ſuā. Certamē
ἀνθρώπου ἀνυψοῖ ὀργὴν αὐτοῦ. Ἔρις
feſtinatū incēdit ignē: ⁊ lis
κατασπευδομένη ἐκκαίει πῦρ, καὶ μά
feſtināſ effundit ſanguinē. ſi
χη κατασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα. ἐὰν
inſufflaueris in ſcintillā accendet: ⁊ ſi
φυσήσῃς εἰς σπινθῆρα καήσεται, καὶ ἐὰν
expueris ſup illā extinguet. ⁊
πτύσῃς ἐπ' αὐτοῦ ἀποσβεσθήσεται. καὶ B
vtraq; ex ore tuo ꝓficiſcunt.
ἀμφότερα ἐκ τ͂ στόματός σου ἐκπορεύεται.
ſuſurronē ⁊ bilinguē maledicite. mul
ψίθυρον καὶ δίγλωσσον καταράσασθε. πολ
tos em̄ pacē hñtes pdiderunt. Lingua .puer.
λοὺς γὰρ εἰρηνεύοντας ἀπώλεσαν. Γλῶσσα 26.c.
duplex multos cōmouit: ⁊ diuiſit il=
διστὴ πολλοὺς ἐσάλευσε, καὶ διέστησεν αὐ
los de gēte in gentē. ⁊ ciuitates mu=
τοὺς ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος. καὶ πόλεις ὀχυ
nitas deſtruxit: ⁊ domos magnatū euer
ρὰς καθεῖλε, καὶ οἰκίας μεγιστάνων κα
tit. lingua duplex mulieres for=
τέστρεψε. γλῶσσα διστὴ γυναῖκας ἀν= C
tes eiecit: ⁊ priuauit eas
δρείας ἐξέβαλε, καὶ ἐστέρησεν αὐτὰς
laborib⁹ ſuis. Qui attendit illi
τῶν πόνων αὐτῶν. Ο προσέχων αὐτῇ
nō inueniet requiē: neq; habita
οὐ μὴ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, οὐδὲ κατασκη
bit cū ſilentio. plaga flagelli
νώσει μετὰ ἡσυχίας. πληγὴ μάστιγος

faciet liuorē: plaga āt lingue
ποιήσει μώλωπα, πληγὴ δὲ γλώσσης
cōminuet oſſa. Multi ceciderūt in
συνθλάσει ὀστέα. Πολλοὶ ἔπεσον ἐν
ore gladij: ⁊ nō vt q̄ ceci
στόματι μαχαίρας, καὶ οὐχ ὡς οἱ πε
derūt ꝓpt linguā. Beat⁹
πτωκότες διὰ γλῶσσαν. Μακάριος ὁ
D q̄ protect⁹ eſt a facie eius: q̄
σκεπασθεὶς ἀπὸ προσώπου αὐτῆς, ὃς
nō trāſiuit in iracūdia illius. Qui nō
οὐ διῆλθεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτῆς. Ὃς οὐχ
traxit iugū illi⁹: ⁊ in
εἵλκυσε τὸν ζυγὸν αὐτῆς, καὶ ἐν τοῖς
vinculis eius nō eſt ligat⁹. Nā iugū il=
δεσμοῖς αὐτῆς οὐκ ἐδέθη. Ὁ γὰρ ζυγὸς αὐ
li⁹ iugū ferreū: ⁊ vincula illi⁹
τῆς ζυγὸς σιδηροῦς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς
vincula erea. Mors nequā mors
δεσμοὶ χαλκοῖ. Θάνατος πονηρὸς ὁ θάνα
illi⁹: ⁊ vtilis poti⁹ infern⁹
τος αὐτῆς καὶ λυσιτελὴς μᾶλλον ὁ ᾅδης
q̄ illa. Non dn̄abitur pioꝝ: ⁊ in
αὐτῆς. Οὐ μὴ κρατήσῃ εὐσεβῶν, καὶ ἐν
A flāma eius nō cōburent: q̄ dere
τῇ φλογὶ αὐτῆς οὐ μὴ καήσονται, οἱ κα
linquūt dn̄m incidēt in
ταλείποντες τὸν κύριον ἐμπεσοῦνται εἰς
illā: ⁊ in illis exardeſcet: ⁊ nō
αὐτήν, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκκαυθήσεται, καὶ οὐ
extinguet. Immittet in illos q̄ſi
μὴ σβεσθῇ. Ἐπαποσταλήσεται αὐτοῖς ὡς
leo: ⁊ q̄ſi pardus vaſtabit il=
λέων, καὶ ὡς πάρδαλις λυμανεῖται αὐ
los. ecce circūualla poſſeſſionē tuā ſpi=
τούς. ἴδε περίφραξον τὸ κτῆμά σου ἀκάν
nis: ⁊ os tuo fac ia=
B θαις, καὶ τῷ στόματί σου ποίησον θυρώ
nuas ⁊ ſeras. Argentū tuū ⁊
ματα καὶ μοχλούς. Τὸ ἀργύριόν σου καὶ
auꝝ tuū cōfla: ⁊ ſmonis
χρυσίον σου κατάδησον, καὶ τοῦ λόγου
tui fac ſtaterā: ⁊ ori
σου ποίησον ζυγὸν καὶ σταθμόν, καὶ τῷ στόματι
tuo fac portā ⁊ ſerā: ⁊ atte=
σου ποίησον θύραν καὶ μοχλόν, καὶ πρό
de ne forte labaris in illis. Ne ca=
σεχε μήπως ὀλισθήσῃς ἐν αὐτοῖς. Μὴ πέ
das in cōſpectu inſidiantis.
σῃς κατέναντι ἐνεδρεύοντος. Ca.29.
Qui facit miam fenerabit ꝓxi
Ο ποιῶν ἔλεος δανειεῖ τῷ πλη
mo: ⁊ q̄ preualet manu ſua ſer
C σίον, καὶ ὁ ἐπισχύων τῇ χειρὶ αὐτ͂ τη
ō.17.c. uat mādata. fenerare ꝓximo in
ρεῖ ἐντολάς. δάνεισον τῷ πλησίον ἐν
tpē neceſſitatis illi⁹: ⁊ iteꝝ redde
καιρῷ χρείας αὐτ͂, καὶ πάλιν ἀπόδος τῷ
ꝓximo ad tpūs. Cōfirma ver
πλησίον εἰς τὸν καιρόν. Στερέωσον λό
bū tuū: ⁊ fideliter age cū illo: ⁊ in
γον σου, καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν
omni tpē inuenies neceſſitatē tuā.
παντὶ καιρῷ εὑρήσεις τὴν χρείαν σου.
Multi q̄ſi inuentionē eſtimauerūt fen⁹:
Πολλοὶ ὡς εὕρημα ἐνόμισαν τὸ δάνος,
⁊ preſtiterūt laborē his q̄ adiuuerūt ſe.
καὶ παρέσχον κόπον τοῖς βοηθήσασιν αὐ
Donec accipiat deoſculat manus
τοῖς. Ἕως οὗ λάβῃ καταφιλεῖ χεῖρας
eius: ⁊ in pecunijs ꝓxi=
αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλη

liuorē facit: plaga aūt lingue cōminuet oſſa. Multi ceciderūt in ore gladii: ſꝫ nō ſic quaſi q interierūt p̄ linguã ſuã. Beat⁹ qui tect⁹ eſt a lingua nequã: q in iracundia illi⁹ nō trāſiuit: & qui nō attraxit iugū: & in vinculis ei⁹ nō eſt ligat⁹. Iugū em̄ illi⁹ iugū ferreū eſt: & vinculū illius vinculū ereū eſt. Mors illi⁹ mors neqſſima: & vtilis potius inferus q̄ꝫ illa. Perſeuerãtia illi⁹ nō pmanebit: ſed obtinebit vias iniuſtorū. In flãma ſua nó cōburet iuſtos: Qui derelinquūt dn̄m icidēt in illam: et exardebit in illis & nō extinguetur: & ĩmittetur in illos quaſi leo: & quaſi pard⁹ ledet illos. Sepi aures tuas ſpinis: & liguã nequã noli audire: & ori tuo facito oſtia: et ſeras aurib⁹ tuis. Aurū tuū & argētum tuū confla: et verbis tuis facito ſtateram: et frenos ori tuo rectos: & attēde ne forte labaris in ligua: & cadas in cōſpectu inimicorū inſidiãtium tibi: & ſit caſus tuus inſanabilis in mortem. Ca.29.

QVi facit mĩam feneratur proximo ſuo: & qui p̄ualet manu mãdata ſeruat. Fenerare ꝓximo tuo in tēpore neceſſitatis illius: & iterū redde ꝓximo in tēpore ſuo. Cōfirma uerbuꝫ & fideliter age cū illo: & in oī tēpore inuenies qđ tibi neceſſariū eſt. Multi quaſi inuētionē eſtimauerūt fenus: & p̄ſtiterunt moleſtiam his q ſe adiuuerunt. Donec accipiãt: oſculãtur manus dãtis: & in ꝓmiſſionib⁹ humiliãt vocē ſuã. Et in tēpore redditiōis poſtulabit tp̄s: & loq̄tur verba tedii & murmurationū: & tp̄s cauſabitur. Si ãt potuerit reddere: aduerſabitur. Solidi vix reddet dimidiū: & cōputabit illud q̄ſi inuentionē. Sin autē fraudabit illū pecunia ſua: & poſſidebit illum inimicū gratis: et conuitia & maledicta reddet illi. et pro honore et bn̄ficio reddet illi cōtumeliã. Multi nó cã neq̄tie non fenerati ſunt: ſed fraudari gratis timuerūt. Verūtn̄ ſup hūileꝫ aīo fortior eſto: & ꝓ elemoſyna nō trahas illū. Propter mãdatuꝫ aſſume pauperē: & ꝓpter inopiã ei⁹ ne dimittas eū vacuū. Perde pecuniã ꝓpter fratrē & amicū: & nō abſcōdas illã ſub lapide in p̄ditionem. Pone theſaurū tuū in p̄ceptis altiſſimi: & proderit tibi magis q̄ꝫ aurum. Cōclude elemoſynã ĩ corde paupis: et hec ꝓ te exorabit ab oī malo. Elemoſyna viri quaſi ſaccul⁹ cū ip̄o: & grãm hoīs quaſi pupillã cōſeruabit: et poſtea reſurget et retribuet illis retributionē vnicuiq; ĩ caput illorū. Sup ſcutū potētis et ſup lãceã aduerſus inimicū tuū pugnabit. Vir bon⁹ fidē facit ꝓximo ſuo: et q p̄diderit cōfuſionē derelinquet ſibi. Grãꝫ fideiuſſoris ne obliuiſcaris: dedit em̄ ꝓ te aīaꝫ ſuaꝫ. Repromiſſorē fugit pctōr et ĩmundus. Bona repromiſſoris ſibi aſcribit peccator: & ingrat⁹ ſenſu dereliq̄t liberãtē ſe. Vir repromittit de ꝓximo ſuo: & cū p̄diderit reuerētiã derelinq̄tur ab eo. Repromiſſio neqſſima multos p̄didit diligētes: & cōmouit illos quaſi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit et vagati ſunt in gentibus alienis.

mi humiliabit vocē. Et in tp̄e
σίον ταπεινώσει φωνήν. Καὶ ἐν καιρῷ
redditionis protrahet tp̄s: ⁊ red=
ἀποδόσεως παρελκύσει χρόνον, καὶ ἀπο
det verbū pigritie ⁊ tp̄s cauſa
δώσει λόγον ἀκηδίας καὶ τὸν καιρὸν αἰτι
bitur. ſi āt potuerit dare: vix aſſe
άσεται. ἐὰν δὲ ἰσχύσῃ δούς, μόλις κομιεῖ
ret dimidiū: ⁊ cōputabit illud q̄ſi inuē=
ται τὸ ἥμισυ, καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὕρε=
tionē. ſi āt nō: priuauit illū pecu
μα. εἰ δὲ μή, ἀπεστέρησεν αὐτὸν τῶν χρη
nijs ſuis: ⁊ acquiſiuit illū gra=
μάτων αὐτοῦ, καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν δωρε
tis inimicū. Maledicta ⁊ cōuitia red=
ὰν ἐχθρόν. Κατάρας καὶ λοιδορίας ἀπο
det illi: pro gloria reddet illi
δώσει αὐτῷ, ἀντὶ δόξης ἀποδώσει αὐτῷ
ignominiā. Multi igit cauſa malitie
ἀτιμίαν. Πολλοὶ οὖν χάριν πονηρίας
auerterūt hoīem: defraudari
ἀπέστρεψαν τὸν ἄνθρωπον, ἀποστερηθῆναι
āt timuerūt. Verumtn̄ in humilita
δὲ εὐλαβήθησαν. Πλὴν ἐπὶ ταπεινῷ
te magno aīo eſto: ⁊ in elemoſyna ne
σει μακροθύμησον, καὶ ἐπὶ ἐλεημοσύνῃ μὴ
trahas illū. gr̄a mādati adiu
παρελκύσῃς αὐτόν. χάριν ἐντολῆς ἀντι
ua pauperē: ⁊ in egeſtate eius
λαβοῦ πένητος, καὶ κατὰ τὴν ἔνδειαν αὐτ͂
ne auertas eū. Perde argen
μὴ ἀποστρέψῃς αὐτόν. Ἀπόλεσον ἀργύ
tum ꝓpt amicū ⁊ fratrē: ⁊ ne abſcō=
ριον διὰ φίλον καὶ ἀδελφόν, καὶ μὴ κατα
das illud ſub lapide in perditionē.
κρυβέ αὐτὸ ὑπὸ τὸν λίθον εἰς ἀπώλειαν.
Pone theſauꝝ tuū ſm p̄cepta altiſſi
Θὲς τὸν θησαυρόν σου κατ' ἐντολὰς ὑψί=
mi: ⁊ proderit tibi magis q̄
στου, καὶ λυσιτελήσει σοι μᾶλλον ἢ τὸ
aurū. conclude elemoſynā in
χρυσίον. σύγκλεισον ἐλεημοσύνην ἐν τοῖς
penetralib⁹ tuis: ⁊ ipa eruet te de
ταμείοις σου, καὶ αὐτὴ ἐξελεῖται σε ἐκ
omni malo. ſup ſcutū fortitu
πάσης κακώσεως. ὑπὲρ ἀσπίδα κρά=
dinis ⁊ ſup lanceā potētie contra ini
τους καὶ ὑπὲρ δόρυ ἀλκῆς κατέναντι ἐχ
micū pugnabit pro te. vir bonus
θροῦ πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. ἀνὴρ ἀγαθὸς
ſpōdebit pro ꝓximo: ⁊ q̄ perdi
ἐγγυήσεται τὸν πλησίον, καὶ ὁ ἀπολωλε
dit verecūdiā: relinquet illū. gra
κὼς αἰσχύνην, ἐγκαταλείψει αὐτόν. Χάρι
tias fideiuſſoris ne obliuiſcaris: dedit em̄
τας ἐγγύου μὴ ἐπιλάθῃ, ἔδωκε γὰρ τὴν
aīam ſuā pro te. bonā fideiuſſionē
ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ σοῦ. ἀγαθὴν ἐγγύην
euertet peccator. Fideiuſſiōes ſu=
ἀνατρέψει ἁμαρτωλός. Ἐγγυῶν φεύξε
giet peccator ⁊ inutilis: in cogitatiōe
ται ἁμαρτωλὸς καὶ ἄχρηστος, ἐν διανοίᾳ
relinquet illū q̄ liberauit ſe. fideiuſſio
καταλείψει τὸν ῥυσάμενον αὐτόν. ἐγγύη
multos pdidit diuites: ⁊
πολλοὺς ἀπώλεσε κατευθύνοντας, καὶ
cōmouit illos q̄ſi fluct⁹ maris.
ἐσάλευσεν αὐτοὺς ὡς κῦμα θαλάσσης.
Viros potētes migrare fecit: ⁊ vagati
Ἄνδρας δυνατοὺς ἀπῴκισε, καὶ ἐπλανή
ſunt in gentib⁹ alienis.
θησαν ἐν ἔθνεσιν ἀλλοτρίαις.

Ἁμαρτωλὸς παραβαίνων ἐντολὰς κυρίου ἐμπεσεῖται εἰς ἐγγύην, καὶ διώκων ἐργολαβίας ἐμπεσεῖται εἰς κρίσεις. Ἀντιλαβοῦ τοῦ πλησίον κατὰ δύναμίν σου, καὶ πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἐμπέσῃς. Ἀρχὴ ζωῆς ἀνθρώπου ὕδωρ καὶ ἄρτος καὶ ἱμάτιον, καὶ οἶκος καλύπτων ἀσχημοσύνην. Κρείσσων βίος πτωχοῦ ὑπὸ σκέπην δοκῶν, ἢ ἐδέσματα λαμπρὰ ἐν ἀλλοτρίοις. Ἐπὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ εὐδοκίαν ἔχε, καὶ ὀνειδισμὸν οἰκίας σου μὴ ἀκούσῃς. Ζωὴ πονηρὰ ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν, καὶ οὗ παροικήσεις, οὐκ ἀνοίξεις στόμα. Ξενιεῖς καὶ ποτιεῖς εἰς ἀχάριστα, καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις πικρὰ ἀκούσεις. Πάρελθε, πάροικε, κόσμησον τράπεζαν, καὶ εἴ τι ἐν τῇ χειρί σου, ψώμισόν με. Ἔξελθε πάροικε ἀπὸ προσώπου τῆς δόξης, χρεία τῆς οἰκίας, ἐπεξένωταί μοι ὁ ἀδελφός. Βαρέα ταῦτα ἔχοντι φρόνησιν, ἐπιτίμησις οἰκίας καὶ ὀνειδισμὸς δανειστοῦ. 30.

Ὁ ἀγαπῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐνδελεχήσει μάστιγας αὐτῷ, ἵνα εὐφρανθῇ ἐπ' ἐσχάτων αὐτοῦ. Ὁ παιδεύων υἱὸν αὐτοῦ εὐφρανθήσεται ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἀνὰ μέσον γνωρίμων ἐπ' αὐτῷ καυχήσεται. Ὁ διδάσκων τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραζηλώσει τὸν ἐχθρόν, καὶ ἔναντι φίλων ἀγαλλιάσεται ἐπ' αὐτῷ. Ἐτελεύτησεν αὐτοῦ ὁ πατήρ, καὶ ὡς οὐκ ἀπέθανεν· ὅμοιον γὰρ αὐτῷ κατέλιπε μετ' αὐτόν. Ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εἶδε καὶ εὐφράνθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ οὐκ ἐλυπήθη. Ἐναντίον ἐχθρῶν κατέλιπεν ἔκδικον, καὶ τοῖς φίλοις ἀνταποδιδόντα χάριν. Περιψύχων υἱὸν καταδεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάσῃ βοῇ ταραχθήσεται σπλάγχνα αὐτοῦ. Ἵππος ἀδάμαστος ἐκβαίνει σκληρός, καὶ υἱὸς ἀνειμένος ἐκβαίνει προαλής. Τιθήνησον τέκνον καὶ ἐκθαμβήσει σε, σύμπαιξον αὐτῷ καὶ λυπήσει σε. Μὴ συγγελάσῃς αὐτῷ, ἵνα μὴ συνοδυνηθῇς, καὶ ἐπ' ἐσχάτων γομφιάσῃς τοὺς ὀδόντας. Μὴ δῷς αὐτῷ ἐξουσίαν ἐν νεότητι, καὶ μὴ παρίδῃς τὰς ἀγνοίας αὐτοῦ. Κάμψον τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἐν νεότητι, καὶ θλάσον τὰς πλευρὰς αὐτοῦ ὡς ἔστι νήπιος. Μήποτε σκληρυνθεὶς ἀπειθήσῃ σοι, καὶ ἔσται σοι ὀδύνη ψυχῆς. Παίδευσον τὸν υἱόν σου, καὶ ἐργάσαι ἐν αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν τῇ ἀσχημοσύνῃ αὐτοῦ προσκόψῃς. Κρείσσων πτωχὸς ὑγιὴς καὶ ἰσχύων τῇ ἕξει, ἢ πλούσιος μεμαστιγωμένος εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ὑγεία καὶ εὐεξία βέλτιον παντὸς χρυσίου, καὶ σῶμα εὔρωστον ἢ ὄλβος ἀμέτρητος. Οὐκ ἔστι πλοῦτος βελτίων ὑγείας σώματος, καὶ οὐκ ἔστιν εὐφροσύνη ὑπὲρ χαρὰν καρδίας. Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζωὴν πικρὰν ἢ ἀρρώστημα ἔμμονον. Ἀγαθὰ ἐκκεχυμένα ἐπὶ στόματι κεκλεισμένῳ, θέματα βρωμάτων παρακείμενα τάφῳ. Τί συμφέρει κάρπωσις εἰδώλῳ; οὔτε γὰρ ἔδεται, οὔτε μὴ ὀσφρανθῇ· οὕτως ὁ ἐκδιωκόμενος ὑπὸ κυρίου. Ὁ βλέπων ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ στενάζων, ὥσπερ εὐνοῦχος περιλαμβάνων παρθένον καὶ στενάζων. Μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν ψυχήν σου, καὶ μὴ θλίψῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ σου. Εὐφροσύνη καρδίας αὕτη ζωὴ ἀνθρώπου, καὶ ἀγαλλίαμα ἀνδρὸς μακροημέρευσις. Ἀγάπα τὴν ψυχήν σου, καὶ παρακάλει τὴν καρδίαν σου. καὶ λύπην μακρὰν ἀπόστησον ἀπὸ σοῦ, πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσε καὶ ἀποκτείνειν ἡ λύπη. Ζῆλος καὶ θυμὸς ἐλαττοῦσιν ἡμέρας, καὶ πρὸ καιροῦ γῆρας ἄγει μέριμνα. Λαμπρὰ καρδία καὶ ἀγαθὴ ἐπὶ ἐδέσμασι τῶν βρωμάτων αὐτῆς ἐπιμελήσεται. Ca. 31.

Ἀγρυπνία πλούτου ἐκτήκει σάρκας, καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἀφιστᾷ ὕπνον. Μέριμνα ἀγρυπνίας ἀπαιτήσει νυσταγμόν, καὶ ἀρρώστημα βαρὺ ἐκνήψει ὕπνος. Ἐκοπίασε πλούσιος ἐν συναγωγῇ χρημάτων, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐμπίπλαται τῶν τρυφημάτων αὐτοῦ. Ἐκοπίασε πτωχὸς ἐν ἐλαττώσει βίου, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει ἐπιδεὴς γίνεται. Ὁ ἀγαπῶν χρυσίον οὐ δικαιωθήσεται, καὶ ὁ διώκων διαφθορὰν, οὗτος πλησθήσεται. Πολλοὶ ἐδόθησαν χάριν χρυσίου, καὶ ἐγενήθη ἡ ἀπώλεια αὐτῶν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν. Ξύλον προσκόμματός ἐστι τοῖς ἐνθουσιάζουσιν αὐτῷ, καὶ πᾶς ἄφρων ἁλώσεται ἐν αὐτῷ. Μακάριος πλούσιος ὃς εὑρέθη ἄμωμος, καὶ ὃς ὀπίσω χρυσίου οὐκ ἐπορεύθη. Τίς ἐστιν οὗτος καὶ μακαριοῦμεν αὐτόν; ἐποίησε γὰρ θαυμάσια ἐν λαῷ αὐτοῦ. Τίς ἐδοκιμάσθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐτελειώθη; καὶ ἔσται εἰς καύχημα. Τίς ἐδύνατο παραβῆναι, καὶ οὐ παρέβη, καὶ ποιῆσαι κακὰ, καὶ οὐκ ἐποίησε; Διὰ τοῦτο στερεωθήσεται τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐλεημοσύνας αὐτοῦ ἐκδιηγήσεται ἐκκλησία. Ἐπὶ τραπέζης μεγάλης καθίσας, μὴ ἀνοίξῃς φάρυγγά σου ἐπ' αὐτῆς, καὶ μὴ εἴπῃς, πολλά γε τὰ ἐπ' αὐτῆς. Μνήσθητι ὅτι κακὸν ὀφθαλμὸς πονηρός. Πονηρότερον ὀφθαλμοῦ τί ἔκτισται; Διὰ τοῦτο ἀπὸ παντὸς προσώπου δακρύει. Οὗ ἐὰν ἐπιβλέψῃ, μὴ ἐκτείνῃς χεῖρα, καὶ μὴ συνθλίβου αὐτῷ ἐν τρυβλίῳ. Νόει τὰ τοῦ πλησίον ἐκ σεαυτοῦ, καὶ ἐν παντὶ πράγματι διανοοῦ. Φάγε ὡς ἄνθρωπος τὰ παρακείμενά σοι, καὶ μὴ διαμασῶ, μὴ μισηθῇς. Παῦσαι πρῶτος χάριν παιδείας, καὶ μὴ ἀπληστεύου, μήποτε προσκόψῃς. Καὶ εἰ ἀνὰ μέσον πλειόνων ἐκάθισας, πρότερος αὐτῶν μὴ ἐκτείνῃς τὴν χεῖρά σου. Ὡς ἱκανὸν ἀνθρώπῳ πεπαιδευμένῳ τὸ ὀλίγον, καὶ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ οὐκ ἀσθμαίνει. Ὕπνος ὑγείας ἐπὶ ἐντέρῳ μετρίῳ, ἀνέστη πρωΐ, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Πόνος ἀγρυπνίας καὶ χολέρας καὶ στρόφος μετὰ ἀνδρὸς ἀπλήστου. Καὶ εἰ ἐβιάσθης ἐν ἐδέσμασιν, ἀνάστα μεσοπόρων, ἔμεσον καὶ ἀναπαύσῃ. Ἄκουσόν μου τέκνον, καὶ μὴ ἐξουθενήσῃς με, καὶ ἐπ' ἐσχάτων εὑρήσεις τοὺς λόγους μου. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ἐντρεχής, καὶ πᾶν ἀρρώστημα οὐ μή σοι ἀπαντήσῃ. Λαμπρὸν ἐπ' ἄρτοις εὐλογήσαι χείλη, καὶ ἡ μαρτυρία τῆς καλλονῆς αὐτοῦ πιστή. Πονηρῷ ἐπ' ἄρτῳ διαγογγύσει πόλις, καὶ ἡ μαρτυρία τῆς πονηρίας αὐτοῦ ἀκριβής. Ἐν οἴνῳ μὴ ἀνδρίζου, πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ὁ οἶνος. Κάμινος δοκιμάζει στόμωμα ἐν βαφῇ· οὕτως οἶνος ἐν καρδίᾳ ὑπερηφάνων ἐν μέθῃ. Ἐπίσον ζωῆς οἶνος ἀνθρώποις, ἐὰν πίνῃς αὐτὸν ἐν μέτρῳ αὐτοῦ. Τίς ζωὴ ἐλαττουμένῳ οἴνῳ; καὶ αὐτὸς ἔκτισται εἰς εὐφροσύνην ἀνθρώποις. Ἀγαλλίαμα καρδίας καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς οἶνος πινόμενος

Peccator trāſgrediēs mādatū dn̄i: incidit in ꝓmiſſionē nequam: & q conatur multa agere: incidet in iudiciū. Recupa ꝓximū ſm virtutē tuā: et attēde tibi ne īcidas. Initiū vite hoīs aq̄ & panis & veſtimentū: & dom⁹ ꝓtegēs turpitudinē. Melior eſt vict⁹ pauperis ſub tegmine aſſerū: q̄ʒ epule ſplēdide in peregre ſine domicilio. Minimuʒ ꝓ magno placeat tibi: & improperiū ꝑegrinationis non audies. Vita nequā hoſpitādi de domo in domū: & vbi diſputabitur: non fiducialiter aget nec aperiet os. Hoſpitabitur: et paſcet & potabit ingratos: & adhuc amara audiet. Trāſi hoſpes & orna mēſā: et q̄ in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorū meoruʒ: neceſſitudine dom⁹ mee: hoſpitio mihi factus es frater. Grauia hec homini habēti ſenſum: correptio dom⁹ & improperium feneratoris. Ca. 30.

QVi diligit filiū ſuū: aſſiduat illi flagella vt letetur in nouiſſimo ſuo: et nō palpet ꝓximorū oſtia. Qui docet filiuʒ ſuū laudabitur in illo: & in medio domeſticorū in illo gloriabitur. Qui docet filiū ſuū in zelū mittit inimicū: et in medio amicorū gloriabitur ī illo. Mortu⁹ eſt pater eius: & quaſi nō eſt mortu⁹. Similē em̄ reliquit ſibi poſt ſe. In vita ſua vidit & letat⁹ eſt in illo. In obitu ſuo nō eſt cōtriſtatus: nec cōfuſus eſt corā inimicis. Reliquit em̄ defenſorem domus cōtra inimicos & amicis reddentē gratiā. Pro animabus filiorū colligabit vulnera ſua: & ſup oēm vocē turbabūtur viſcera eius. Equus indomitus euadet durus: & fili⁹ remiſſus euadet preceps. Lacta filiū tuū & pauentē te faciet: lude cū eo & contriſtabit te. Non corrideas illi ne condoleas: & in nouiſſimo obſtupeſcēt dentes tui. Nō des illi poteſtateʒ in iuuētute: & ne deſpicias cogitatus illius. Curua ceruicē eius in iuuētute: & tūde latera ei⁹ dū infans eſt: ne forte induret & nō credat tibi: & erit tibi dolor anime. Doce filiū tuū & operare in illo: ne in turpitudinē illi⁹ offendas. Melior eſt pauper ſanus & fortis viribus: q̄ʒ diues imbecillis et flagellat⁹ malicia. Salus anime in ſctītate iuſticie: & melior eſt omni auro & argēto: & corpus validū q̄ʒ cenſus immēſus. Nō eſt cenſus ſuper cenſum ſalutis corporis: & non eſt oblectamentū ſuper cordis gaudium. Melior eſt mors q̄ʒ vita amara: & reqes eterna q̄ʒ languor perſeuerās. Bona abſcondita in ore clauſo quaſi appoſitiones epularum circumpoſite ſepulcro. Quid proderit libatio idolo? Nec enim manducabit nec odorabitur. Sic q effugatur a dn̄o & portās mercedes iniquitatis. Vidēs oculis & ingemiſcens ſicut ſpado cōplectens virginē & ſuſpirans. Triſticiā non des anime tue: & nō affligas temetiꝑm in cōſilio tuo. Iocūditas cordis hec eſt vita hominis & theſaur⁹ ſine defectione ſanctitatis: et exultatio viri eſt longeuitas. Miſerere anime tue placens deo & cōtine: & congrega cor tuum in ſanctitate eius: & triſticiam lōge expelle a te. Multos em̄ occidit triſticia: & nō eſt vtilitas in illa. Zel⁹ & iracūdia minuūt dies et ante tp̄s ſenectaʒ adducet cogitat⁹. Splēdidū cor bonum in epulis eſt. epule enim illius diligēter fiunt. Ca. 31.

VIgilia honeſtatis tabefaciet carnes & cogitatus illius auferet ſomnuʒ. Cogitat⁹ ꝑſcientie auertit ſenſuʒ: et infirmitas grauis ſobriā facit aīam. Laborabit diues in cōgregatione ſubſtantie: et in reqe ſua replebitur bonis ſuis. Laborauit paup in diminutione victus: & in fine inopis fit. Qui aurū diligit non iuſtificabitur: & q inſequitur cōſūptionē replebitur ex ea. Multi dati ſunt in auri caſus: & facta eſt in ſpecie ipſius perditio illorū. Lignū offenſionis eſt aurū ſacrificātiū: ve illis q ſectātur illud: et oīs imprudēs deperiet in illo. Beat⁹ diues qui inuēt⁹ eſt ſine macula: & q poſt aurū non abiit: nec ſperauit in pecunia & theſauris. Quis eſt hic & laudabim⁹ eū. Fecit em̄ mirabilia in vita ſua. Qui probat⁹ eſt in illo & ꝑfectus inuentus eſt: & erit illi gl'ia eterna. Qui potuit trāſgredi et nō eſt tranſgreſſus: et facere mala et non fecit. Ideo ſtabilita ſunt bona illius in domino: & elemoſynas illius enarrabit omnis eccl'ia ſanctoruʒ. Supra mēſam magnam ſediſti: nō aperias ſup illā faucē tuā prior. Nō dicas ſi multa ſunt: q̄ ſup illā ſunt. Memēto qm̄ malus eſt ocul⁹ nequā. Nequius oculo qd creatū eſt? Ideo ab oī facie ſua lachrymabitur cū viderit. Ne extēdas manū tuā prior: & inuidia cōtaminat⁹ erubeſcas: Ne cōprimaris in conuiuio vino. Intellige q̄ ſunt ꝓximi tui ex teiꝑo. Vtere q̄ſi hō frugi his q̄ tibi apponūtur: vt nō cū manducas multū odio habearis. Ceſſa prior cā diſcipline: & noli nimi⁹ eſſe ne forte offendas: & ſi in medio multoruʒ ſediſti: prior illis ne extēdas manū tuā: nec prior poſcas bibere. Quā ſufficiēs eſt hoī erudito vinū exiguū: & in dormiendo nō laborabis ab illo: & nō ſenties dolorē. Vigilia et cholera: & tortura viro īfrunito: ſomn⁹ ſanitatis ī homine parco. Dormiet vſq̄ʒ mane: & aīa illius cū iꝑo delectabitur. Et ſi coact⁹ fueris ī edēdo multū: ſurge e medio & vome: & refrigerabit te. & nō adduces corpori tuo infirmitatē. Audi me fili et non ſpernas me: & in nouiſſimo inuenies verba mea. In oībus operib⁹ tuis eſto velox: & omnis infirmitas nō occurret tibi. Splendidū in panibus benedicent labia multorū: & teſtimoniuʒ veritatis illius fidele. In nequiſſimo pane murmurabit ciuitas: & teſtimonium nequitie illius verum eſt. Diligentes in vino noli prouocare: multos enim exterminauit vinū. Ignis probat ferrū durum: ſic vinum corda ſuperboruʒ arguet in ebrietate potatū. Equa vita hominib⁹ vinū in ſobrietate: ſi bibas illud moderate eris ſobri⁹. Que ē vita q̄ minuitur vino? Quid defraudat vitā? mors. Vinū ī iocūditatē creatū ē: & nō ī ebrietatē ab initio. Exultatio aīe & corporis vinum

A B C D · Infra 39.d · Mat.

in tp̃e ſufficiens. Amaritudo aíe
ἐν καιρῷ αὐτάρκης· Πικρία ψυχῆς
viniũ potatum multũ: in irritatióe ⁊
οἶνος πινόμενος πολύς, ἐν ἐρεθισμῷ καὶ
ruina. multiplicat irã ebrietas
ἀντιπτώματι· πληθύνει θυμὸν μέθη ἄ
ſtulti in offenſioné: diminuẽs virtutẽ
φρονος εἰς πρόσκομμα, ἐλαττῶν ἰσχὺν
⁊ acquirẽs vulnera. In conui
καὶ προσποιῶν τραύματα. Ἐν συμπο
uio vini: ne redarguas proximũ:
σίῳ οἴνου, μὴ ἐλέγξῃς τὸν πλησίον,
⁊ nõ deſpicias eum in letitia
καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ
illius. Verbũ improperij: nõ dicas
αὐτοῦ. Λόγον ὀνειδισμοῦ, μὴ εἴπῃς
illi: ⁊ ne illũ premas in occur=
αὐτῷ, καὶ μὴ αὐτὸν θλίψῃς ἐν ἀπαι
ſu eius.
τήσει αὐτοῦ. Ca.32.
Rectoré te cõſtituerũt: ne extolla
Ἡγούμενόν σε κατέστησαν, μὴ ἐπαί
ris: eſto illis q̃ſi vnꝰ ex ipſis. Curã ha
ρου, γίνου αὐτοῖς ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν. Φρόντι
be illoꝝ ⁊ ſic ſede:: ⁊ omnẽ
σον αὐτῶν καὶ οὕτως κάθισον, καὶ πᾶσαν
vſum tui fac: ⁊ approba
τὴν χρείαν σου ποίησον, καὶ εὐδοκιμή
tus quieſce. Vt leteris ppt̃ illos
σας ἀνάπαυσαι. Ἵνα εὐφρανθῇς δι' αὐτοὺς
⁊ ornaméti gratia: accipias coronã.
καὶ εὐκοσμίας χάριν, λάβῃς στέφανον.
Loquere ſeniori: decet eñi te:
Λάλησον πρεσβύτερε, πρέπει γάρ σοι,
in diligẽtia ãt ſcientie ⁊ impe
ἐν ἀκριβείᾳ δὲ ἐπιστήμης καὶ ἐμποδί
dies muſica. Vbi auſcultatio: nõ
σῃς μουσικά. Ὅπου ἀκρόαμα, μὴ
effundas loquelã: ⁊ importune ne velis
ἐκχέῃς λαλιάν, καὶ ἀκαίρως μὴ σο=
videri ſapiẽs. Signaculũ carbũculi in ornamẽto
φίζου. Σφραγὶς ἄνθρακος ἐπὶ κόσμῳ
aureo: cõcentꝰ muſicoꝝ in conui=
χρυσῷ, σύγκριμα μουσικῶν ἐν συμ=
uio vini: in fabricatione au=
ποσίῳ οἴνου, ἐν κατασκευάσματι χρυ
rea ſignaculũ ſmaragdi: melodia mu
σῷ σφραγὶς σμαράγδου, μέλος μου
ſicoꝝ ſup dulce vinũ. Loquere adole
σικῶν ἐφ' ἡδεῖ οἴνῳ. Λάλησον νεανί
ſcẽs ſi neceſſitas tui: vix bis ſi iterro
σκε εἰ χρεία σου, μόλις δὶς ἐὰν ἐπε
gatꝰ fueris. In ſũmã redige ſmoné: in pau
ρωτηθῇς. Κεφαλαίωσον λόγον, ἐν ὀλί
cis multa: eſto q̃ſi ſciẽs ⁊
γοις πολλά, γίνου ὡς γινώσκων καὶ
ſimul tacẽs. In medio magnatũ
ἅμα σιωπῶν. Ἐν μέσῳ μεγιστάνων
ne te facias eq̃lẽ: ⁊ vbi ſenes ne
μὴ ἐξισάζου, καὶ ὅπου γέροντες μὴ
multa garruleris. Ante tonitrũ feſti
πολλὰ ἀδολέσχει. Πρὸ βροντῆς κατα
nat coruſcatio: ⁊ ante verecundũ
σπεύδει ἀστραπή, καὶ πρὸ αἰσχυντηροῦ
precedet gr̃a. in hora excita=
προσελεύσεται χάρις. ἐν ὥρᾳ ἐξεγεί=
re: ⁊ nõ ſis vltimꝰ: accurre in domũ
ρου, καὶ μὴ οὐράγει, ἀπότρεχε εἰς οἶκον
⁊ ſic deſideas. Illic lude ⁊ fac
καὶ μὴ ῥᾳθύμει. Ἐκεῖ παῖζε καὶ ποίει
cogitationes tuas: ⁊ nõ in peccatis
τὰ ἐνθυμήματά σου, καὶ μὴ ἐν ἁμαρτίαις

moderate potatuſ. Sanitas eſt anime & corpori: ſobrius potus. Vinũ multum potatum: irritationeſ et iram & ruinas multas facit. Amaritudo anime: vinuſ multuſ potatũ. Ebrietatis animoſitas ĩprudẽtis offenſio minorans virtutẽ & faciẽs vulnera. In cõuiuio vini nõ arguas proximũ: & nõ deſpicias eũ in iocũditate illiꝰ. Verba ĩproperij non dicas illi: & nõ p̃mas illũ in repetẽdo. Ca.32.

Rectorem te poſuerũt noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex ĩpſis. Curã illorum habe & ſic cõſidera: & omni cura tua explicita recũbe: vt leteris propter illos & ornamentũ gracie accipias coronã: & dignationẽ conſequaris corrogationis. Loq̃re maior natu: decet enim te. Primũ verbum diligenti ſcientiam: et non impedias muſicã. Vbi auditus non eſt: non effundas ſermoneſ: & ĩportune noli extolli in ſapiẽtia tua. Gẽmula carbunculi in ornamẽto auri: & cõparatio muſicorũ ĩ cõuiuio vini. Sicut in fabricatione auri ſignũ eſt ſmaragdi: ſic numerus muſicorũ in iocundo et moderato vino. Audi tacens: & p reuerẽtia accedet tibi bona gratia. Adoleſcens loquere in tua cauſa vix cũ neceſſe fuerit. Si bis interrogatus fueris: habeat caput reſpõſum tuũ. In multis eſto quaſi inſcius: & audi tacẽs ſimul & querens. In medio magnatorũ loq nõ preſumas: & vbi ſunt ſenes non multũ loquaris. Ante grãdinẽ preibit coruſcatio: & ante verecundiam preibit gratia: & pro reuerentia accedet tibi bona gracia. Et hora ſurgendi non te frices. Precurre autẽ prior in domũ tuaſ: & illic aduocare et illic lude: & age cõceptiones tuas et non in delictis & verbo ſupbo. Super his omnibꝰ benedicito dominũ qui fecit te & inebriãtem te ab omnibꝰ bonis ſuis. Qui timet deũ accipiet doctrinam eius: & qui vigilauerint ad illã inuenient benedictionẽ. Qui querit legeſ implebitur ab ea: & q inſidioſe agit ſcandalizabitur ab ea. Qui timent deũ inuenient iudiciũ iuſtum: et iuſticias q̃ſi lumẽ accendẽt. Peccator homo vitabit correptionẽ: & ſecundũ voluntatẽ ſuã inueniet cõparationem. Vir cõſilij non diſperdet intelligentiã: alienus & ſuperbus non pertimeſcet timorẽ. Etiã poſt q̃ fecit cũ eo ſine cõſilio: et ſuis inſectationibꝰ arguetur. Fili ſine cõſilio nihil facias: & poſt factũ nõ penitebis. In via ruine nõ eas: & nõ offendas in lapides nec credas te vie laborioſe: ne ponas anime tue ſcandalũ. Et a filijs tuis caue: & a domeſticis tuis attende. In oĩ opere tuo crede ex fide aĩe tue: hoc eſt eñi cõſeruatio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis: et qui cõfidit in illo non minoratus erit. Ca.33.

Timẽti deũ nõ occurrẽt mala: ſed in tentatione deꝰ illũ cõſeruabit: & liberabit a malis. Sapiẽs nõ odit mandata & iuſticias: & nõ illidetur quaſi in procella nauis. Hõ ſenſatus credit legi dei: & lex illi fidelis. Qui iterrogationẽ maĩfeſtat p̃abit verbũ: & ſic dep̃catꝰ exaudietur & cõſuabit diſciplinã & tũc rñdebit.

⁊ ſmone ſuperbo ⁊ ſup hec
καὶ λόγῳ ὑπερηφάνῳ, καὶ ἐπὶ τού
benedicito eũ q̃ fecit te:
τοις εὐλόγησον τὸν ποιήσαντά σε,
⁊ inebriantẽ te de bonis
καὶ μεθύσκοντά σε ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν
ſuis. Qui timet dñm accipiet
αὐτοῦ. Ὁ φοβούμενος κύριον ἐκδέξε
doctrinã eiꝰ: ⁊ q̃ diluculauerint
ται τὴν παιδείαν αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀρθρί
lauerint inuenient cõplacentiã. q̃ q̃rit
ζοντες εὑρήσουσιν εὐδοκίαν. ὁ ζητῶν A
legẽ replebit ea: ⁊
νόμον ἐμπλησθήσεται αὐτοῦ, καὶ ὁ
ſimulator ſcãdalizabit in ea.
ὑποκρινόμενος σκανδαλισθήσεται ἐν αὐ
Qui timent dñm inuenient
τῷ. Οἱ φοβούμενοι κύριον εὑρήσουσι
iudiciũ: ⁊ iuſtificationes q̃ſi lumẽ incẽ
κρίμα, καὶ δικαιώματα ὡς φῶς ἐξά
dent. Homo peccator decli
ψουσιν. Ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐκκλί
nat correptioné: ⁊ ſm voluntatẽ ſuã
νει ἐλεγμόν, καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ
inueniet conſonantiã. Vir cõſilij
ἐξευρίσκει σύγκριμα. Ἀνὴρ βουλῆς B
nõ deſpiciet intelligẽtiã: alienꝰ ãt
οὐ μὴ παρίδῃ διανόημα, ἀλλότριος δὲ
⁊ ſuperbꝰ nõ ptimeſcet timoré:
καὶ ὑπερήφανος οὐ καταπτήξει φόβον,
⁊ poſtq̃ fecit ſecũ ſine
καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι μεθ' ἑαυτοῦ ἄνευ
cõſilio. Sine cõſilio nihil facias:
βουλῆς. Ἄνευ βουλῆς μηθὲν ποιήσῃς,
⁊ in faciẽdo ne te peniteat.
καὶ ἐν τῷ ποιῆσαι μὴ μεταμελοῦ.
In via ruine nõ eas: C
Ἐν ὁδῷ ἀντιπτώματος μὴ πορεύου,
⁊ nõ offendes in lapidoſis. ne con
καὶ μὴ προσκόψεις ἐν λιθώδεσι. μὴ πι
fidas in via ſine offendiculo: ⁊ a
στεύσῃς ἐν ὁδῷ ἀπροσκόπῳ, καὶ ἀπὸ
filijs tuis caue. In omni
τῶν τέκνων σου φύλαξαι. Ἐν παντὶ
opere bono crede aíe tue:
ἔργῳ ἀγαθῷ πίστευε τῇ ψυχῇ σου,
⁊ eñi hoc eſt cuſtodia mãdatoꝝ.
καὶ γὰρ τοῦτό ἐστι τήρησις ἐντολῶν.
Qui credit dño attẽdit mãdato:
Ὁ πιστεύων κυρίῳ προσέχει ἐντολῇ,
⁊ q̃ confidit in illo nõ diminue= D
καὶ ὁ πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ οὐκ ἐλαττω=
tur.
θήσεται. Ca.33.
Timenti dñm nõ occur
Τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον οὐκ ἀ=
ret malũ. ſed in tentatione ⁊
παντήσει κακόν. ἀλλ' ἐν πειρασμῷ καὶ
iteꝝ eruet eũ. Vir ſapiens
πάλιν ἐξαιρεῖται αὐτόν. Ἀνὴρ σοφὸς
nõ odiet legẽ: at q̃ ſimulat
οὐ μισήσει νόμον, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος
in ea: q̃ſi in procella multoꝝ.
ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν καταιγίδι πολλῶν.
Homo prudens credet legi:
Ἄνθρωπος συνετὸς ἐμπιστεύσει νόμῳ, A
⁊ lex illi fidelis: q̃ſi iterrogatio maĩ
καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστός, ὡς ἐρώτημα δή
feſta. p̃para verbũ: ⁊ ſic audieris:
λον. ἑτοίμασον λόγον, καὶ οὕτως ἀκουσθήσῃ,
indue diſciplinã: ⁊ tũc reſpõde.
σύνδησον παιδείαν, καὶ τότε ἀποκρίθητι.

ſ.11.b Rota currus p̃cordia fatui: ⁊
Τροχὸς ἁμάξης σπλάγχνα μωροῦ, καὶ
q̃ſi axis verſatilis cogitatio illiꝰ.
ὡς ἄξων στρεφόμενος ὁ διαλογισμὸς αὐτ.
equꝰ ad admiſſurã ſicut amicus ſubſãnator:
ἵππος εἰς ὀχείαν ὡς φίλος μωκός,
ſub oĩ ſeſſore hin=
ὑποκάτω παντὸς ἐπικαθημένου χρεμε=
B niet. Quare dies eſt ſupra dié:
τίζει. Διατί ἡμέρα ὑπερέχει ἡμέρας,
⁊ ois lux diei anni a ſole:
καὶ πᾶν φῶς ἡμέρας ἐνιαυτοῦ ἀφ' ἡλίου,
in cognitióe dñi ſeparati ſunt: ⁊ im
ἐν γνώσει κυρίου διεχωρίσθησαν, καὶ ἠλ
mutauit tẽpora ⁊ feſtiuitates. Et ab il=
λοίωσε καιροὺς καὶ ἑορτάς. Καὶ ἀπ' αὐ
lis exaltauit ⁊ ſctificauit: ⁊ ex ipis
τῶν ἀνύψωσε καὶ ἡγίασε, καὶ ἐξ αὐτῶν
poſuit in numeꝝ dieꝝ: ⁊ homi=
ἔθηκεν εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν, καὶ ἄνθρω=
nes oẽs a ſolo ⁊ ex terra
ποι πάντες ἀπὸ ἐδάφους καὶ ἐκ γῆς
creatꝰ eſt adã. in multitudine ſciẽtie
ἐκτίσθη ἀδάμ. ἐν πλήθει ἐπιστήμης
dñs ſeparauit eos: ⁊ immuta
κύριος διεχώρισεν αὐτούς, καὶ ἠλλοίω
uit vias eoꝝ. Ex ipis be=
σε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. Ἐξ αὐτῶν εὐ=
C nedixit ⁊ exaltauit ⁊ ex ipis ſcti
λόγησε καὶ ἀνύψωσε καὶ ἐξ αὐτῶν ἡγί
ficauit: ⁊ ad ſe approximauit: ab
ασε, καὶ πρὸς αὐτὸν ἤγγισεν, ἀπ'
ſ.2.4.d ipis maledixit ⁊ humiliauit
αὐτῶν κατηράσατο καὶ ἐταπείνωσε
⁊ euertit illos a ſedibꝰ
καὶ ἀνέτρεψεν αὐτοὺς ἀπὸ στάσεων
ipſoꝝ. Quaſi lutũ figuli in ma
αὐτῶν. Ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χει
nu ipius: oẽs vie eiꝰ ſecũ
ρὶ αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κα=
dũ bñplacitũ ipius. ſic ho
τὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ. οὕτως ἄν=
mo in manu eiꝰ q̃ fecit eũ:
θρωπος ἐν χειρὶ ποιήσαντος αὐτόν,
ad reddendũ eis ſm iudiciũ
ἀποδοῦναι αὐτοῖς κατὰ τὴν κρίσιν
ſuũ. Contra malũ bo
αὐτοῦ. Ἀπέναντι τοῦ κακοῦ τὸ ἀγα=
nũ: ⁊ cõtra mortẽ vita.
θόν, καὶ ἀπέναντι τοῦ θανάτου ἡ ζωή.
D Sic cõtra peccatorẽ
Οὕτως ἀπέναντι τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὁ
pius: ⁊ ſic contra vi=
εὐσεβής, καὶ οὕτως ἀπέναντι ἀν=
rũ religioſum peccator. Et
δρὸς εὐσεβοῦς ὁ ἁμαρτωλός. Καὶ
ſic aſpice in oĩa opa
οὕτως ἔμβλεψον εἰς πάντα τὰ ἔργα
altiſſimi: duo duo: vnũ contra
τοῦ ὑψίστου, δύο δύο, ἓν κατέναντι
vnũ: et ego vltimꝰ vigilaui.
τοῦ ἑνός, κἀγὼ ἔσχατος ἠγρύπνησα.
Sicut q̃ colligit calamos poſt vindemiatores: i
ſ.7.c. Ὡς καλαμώμενος ὀπίσω τρυγητῶν, ἐν
bñdictione dñi p̃ueni: ⁊ q̃ſi q̃ vide
εὐλογίᾳ κυρίου ἔφθασα, καὶ ὡς τρυ=
miat repleui torculare. Aiaduertite q̃m
γῶν ἐπλήρωσα ληνόν. Κατανοήσατε ὅτι
nõ mihi ſoli laboraui: ſed omni
οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, ἀλλὰ πᾶ=
bꝰ q̃rentibꝰ diſciplinã. Audite
σι τοῖς ζητοῦσι παιδείαν. Ἀκούσα=

Precordia fatui quaſi rota carri: & quaſi axis verſatilis cogitatus illiꝰ. Equus emiſſarius: ſic & amicus ſubſannator: ſub oĩ ſupra ſedente hinnit. Quare dies diem ſuperat: & iterum lux lucem: & annus annum a ſole. A domini ſcientia ſeparati ſunt: facto ſole & preceptum cuſtodiente per dei ſapientiam diuiduntur. Et immutauit tẽpora & dies feſtos ipſorum: & in illis dies feſtos celebrauerunt ad horã. Ex ipſis exaltauit & magnificauit deus: & ex ipſis poſuit in numerum dierum: & omnes homines de ſolo et ex terra vnde creatus eſt adam. In multitudine diſciplinę domini ſeparauit eos: et immutauit vias eorum. Et ex ĩpſis benedixit & exaltauit: & ex ipſis ſanctificauit: & ad ſe applicauit: & ex ipſis maledixit & humiliauit: & conuertit illos a ſeparatione ipſorum. Quaſi lutum figuli in manu ipſius: plaſmare illud & diſponere. Omnes vie eius ſecundum diſpoſitionem eiꝰ: ſic homo in manu illius qui ſe fecit: & reddet illi ſecundum iudicium ſuum. Contra malum bonum eſt: & contra vitam mors: ſic et contra virum iuſtum peccator. Et ſic intuere in omnia opera altiſſimi. Duo contra duo: & vnũ contra vnũ. Et ego nouiſſimꝰ euigilaui: & quaſi qui colligit acinos poſt vindemiatores. In benedictione dei & ĩpe ſperaui: & quaſi qui vindemiat repleui torcular. Reſpicite quoniam non mihi ſoli laboraui: ſed & omnibus exquirentibus diſciplinam. Audite me magnati et omnes populi: & rectores eccleſię auribus percipite. Filio & mulieri: fratri et amico non des poteſtatem ſuper te in vita tua: et non dederis alii poſſeſſionem tuam: ne forte peniteat te et depreceris pro illis. Dum adhuc ſuperes et aſpiras: non immutabit te omnis caro. Melius eſt enim vt filii te rogent: q̃ te reſpicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibꝰ tuis precellens eſto. Ne dederis maculam in gloriam tuã. In die conſummationis dierum vite tue: & in tempore exitus tui diſtribue hereditatem tuam. Cibaria & virga et onus aſino: panis: et diſciplina & opus ſeruo. Operatur in diſciplina et q̃rit requieſcere: laxa manus illi: & querit libertatem. Iugum & lorum curuãt collum durum: et ſeruum inclinãt operationes aſſidue. Seruo maliuolo tortura & compedes: mitte illum in operationem ne vacet. Multam enim maliciam docuit ocioſitas. In opera conſtitue eum: ſic enim condecet illum. Quia ſi non obaudierit: curua illum compedibus: et nõ amplifices ſuper omnẽ carnem. Verum ſine iudicio nihil facias graue. Si eſt tibi ſeruus fidelis: ſit tibi quaſi anima tua. Quaſi fratrem ſic eum tracta: quoniam in ſanguine anime compa raſti illum. Si leſeris eum iniuſte in fugam conuertetur: & ſi extollens diſceſſerit: quem queras: & in qua via queres illum neſcis.

Capitulum trigeſimum quartum.

magnates: ⁊ rectores eccle
τε μεγιστᾶνες, καὶ οἱ ἡγούμενοι ἐκκλησί=
ſie auribꝰ p̃cipite. Filio ⁊ muli eri:
ας ἐνωτίσασθε. Υἱῷ καὶ γυναικί,
fratri ⁊ amico: ne dederis poteſtatẽ
ἀδελφῷ καὶ φίλῳ, μὴ δῷς ἐξουσίαν
ſup te in vita tua: ⁊ ne dederis
ἐπὶ σεαυτῷ ἐν ζωῇ σου, καὶ μὴ δῷς
alteri diuitias tuas: ne peniteat
ἑτέρῳ τὰ χρήματά σου, ἵνα μὴ μεταμε
ducius p̃cceris p eis. Dũ adhuc viuis
ληθεὶς δέῃ περὶ αὐτῶν. Ἕως ἔτι ζῇς
⁊ eſt ſpũs in te: ne alienes te ip=
καὶ ἔστι πνοὴ ἐν σοί, μὴ ἀλλάξῃς σεαυ
ſũ oĩ carni. Meliꝰ eñi eſt
τὸν πάσῃ σαρκί. Κρεῖσσον γάρ ἐστι τὰ
filios indigere tui: q̃ te aſpicere
τέκνα δεηθῆναί σου, ἢ σὲ ἐμβλέπειν
ad manꝰ filioꝝ tuoꝝ. In oĩbus operi
εἰς χεῖρας υἱῶν σου. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔρ=
bus tuis eſto p̃cellens: ⁊ ne des
γοις σου γίνου ὑπεράγων, καὶ μὴ δῷς
maculã in gloria tua. In die cõſũ
μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου. Ἐν ἡμέρᾳ συν
mationis dieꝝ vite tue ⁊ in tp̃e
τελείας ἡμερῶν ζωῆς σου καὶ ἐν καιρῷ
mortis diſtribue hereditaté. Pabula
τελευτῆς διάδος κληρονομίαν. Χορτά
feni ⁊ virga ⁊ onera aſino:
σματα καὶ ῥάβδος καὶ φορτία ὄνῳ,
panis ⁊ diſciplina ⁊ opa ſeruo. ope
ἄρτος καὶ παιδεία καὶ ἔργα οἰκέτῃ. ἐρ
rare in diſciplina ⁊ queret re
γάσαι ἐν παιδείᾳ καὶ ζητήσει ἀνα=
quiẽ: laxa manus illi ⁊ quẽ
παυσιν, ἄνες χεῖρας αὐτῷ καὶ ζη=
ret libertatẽ. iugũ ⁊ loꝝ
τήσει ἐλευθερίαν. ζυγὸς καὶ ἱμὰς
curuãt collũ: ⁊ ſeruo male
κάμπτουσι τράχηλον, καὶ οἰκέτῃ κα=
fico torture ⁊ tormẽta. Im=
κούργῳ στρέβλαι καὶ βάσανοι. Ἐμ=
mitte illũ in operationẽ ne va
βαλε αὐτὸν εἰς ἐργασίαν ἵνα μὴ ἀρ
cet: multã eñ malitiã docuit
γῇ, πολλὴν γὰρ κακίαν ἐδίδαξεν ἡ
ocioſitas. in opa conſtitue q̃madmodũ
ἀργία. Εἰς ἔργα κατάστησον καθὼς
decet eũ: ⁊ ſi nõ obedierit:
πρέπει αὐτῷ, καὶ ἐὰν μὴ πειθαρχῇ,
aggraua cõpedes eiꝰ. Et nõ
βάρυνον τὰς πέδας αὐτοῦ. Καὶ μὴ
abundes oĩ carni: ⁊ ſine iudi
περισσεύσῃς πάσῃ σαρκί, καὶ ἄνευ κρίσε
cio nõ facias aliquid. Si eſt tibi
ως μὴ ποιήσῃς μηδέν. Εἰ ἔστι σοι
ſeruꝰ: ſit tibi ſicut aĩa tua
οἰκέτης, ἔστω σοι ὡς ἡ ψυχή σου
q̃m in ſanguine acq̃ſiuiſti illũ. Si
ὅτι ἐν αἵματι ἐκτήσω αὐτόν. Εἰ
eſt tibi ſeruꝰ: tracta eũ vt fra
ἔστι σοι οἰκέτης, ἄγε αὐτὸν ὡς ἀδελ=
trẽ: q̃m tanq̃ aĩa tua indigebis
φόν, ὅτι ὡς ἡ ψυχή σου ἐπιδεήσεις
eo. Si maleſeceris ei iniuſte
αὐτοῦ. Ἐὰν κακώσῃς αὐτὸν ἀδίκως
⁊ tollẽs aufugerit: in qua via
καὶ ἀπάρας ἀποδράσῃ, ἐν ποίᾳ ὁδῷ
queres eum?
ζητήσεις αὐτόν; Ca.34.
Vane ſpes ⁊ mẽdaces
Κεναὶ αἱ ἐλπίδες καὶ ψευδεῖς.

impudẽti viro: ⁊ ſomnia elevant
ἀσυνέτῳ ἀνδρί, καὶ ἐνύπνια ἀναπτεροῦσιν
ſtultos. q̃ſi q apprehẽdit umbrã ⁊ pſe
ἄφρονας. ὡς ὁ δρασσόμενος σκιᾶς καὶ διώ
quit ventos: ſic q̃ intẽdit inſomniis.
κων ἀνέμους, οὕτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίοις.
Hoc ſm hoc viſio inſomniorum: an
Τοῦτο κατὰ τούτου ὅρασις ἐνυπνίων, κα
te faciẽ ſimilitudo faciei.
τέναντι προσώπου ὁμοίωμα προσώπου.
ab immũdo qd mundabit? ;
ἀπὸ ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται; καὶ
a mẽdace qd verũ erit? Vaticiniũ
ἀπὸ ψευδοῦς τί ἀληθεύσει; Μαντεῖα
⁊ auguria ⁊ ſomnia: vana ſunt:
καὶ οἰωνισμοὶ καὶ ἐνύπνια, μάταιά ἐστι,
⁊ ſicut parturiẽtis phãtaſias patit tuũ
καὶ ὡς ὠδινούσης φαντάζεται σου ἡ
cor. Niſi ab altiſſimo miſſa
καρδία. Ἐὰν μὴ παρὰ ὑψίστου ἀποσταλῇ
ſint in viſitatione: ne dederis in illa
ἐν ἐπισκοπῇ, μὴ δῷς εἰς αὐτὰ
cor tuũ. multos em̃ decepe
τὴν καρδίαν σου. πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησε
runt ſomnia: ⁊ exciderũt ſperãtes
τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες
in illis. Sine mẽdacio conſummabi
ἐπ' αὐτοῖς. Ἄνευ ψεύδους συντελεσθή
tur lex: ⁊ ſapia ori fideli
σεται νόμος, καὶ σοφία στόματι πιστῷ
cõſummatio. Vir q vagatus eſt no
τελείωσις. Ἀνὴρ πεπλανημένος ἔγ
uit multa: ⁊ multũ expertus enarra
νω πολλά, καὶ ὁ πολύπειρος ἐκδιηγή
bit intellectũ. Qui nõ expert⁹ eſt nouit
σεται σύνεσιν. Ὃς οὐκ ἐπειράθη ὀλίγα
pauca: at q decept⁹ eſt multiplicat aſtu
ὀλίγα, ὁ δὲ πεπλανημένος πληθυνεῖ πα
tiam. multa vidi in deceptio
νουργίαν. πολλὰ ἑώρακα ἐν τῇ ἀποπλα
ne mea. ⁊ fictiones ver
νήσει μου, καὶ τὰ πλάσματα τῶν λό
bor. meor: intellect⁹ me⁹. Plurics vſq ad
γων μου, σύνεσίς μου. Πλεονάκις ἕως
mortẽ periclitat⁹ ſum. ⁊ liberat⁹ ſũ: hor
θανάτου ἐκινδύνευσα, καὶ διεσώθην, τούτων
gr̃a. Spũs timentiũ dñm
χάριν. Πνεῦμα φοβουμένων τὸν κύριον
viuet: nã ſpes illor in ſaluã
ζήσεται, ἡ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἐπὶ τὸν σώ
tem illos. q timet
ζοντα αὐτούς. ὁ φοβούμενος τὸν κύριον,
nihil timebit: ⁊ non trepidabit
οὐδὲν εὐλαβηθήσεται, καὶ οὐ μὴ δειλιάσῃ
qm̃ ipe ſpes ei⁹. Timẽtis
ὅτι αὐτὸς ἐλπὶς αὐτοῦ. Φοβουμένου τὸν
dñm: beata aĩa. cui intẽdit:
κύριον, μακαρία ἡ ψυχή. τίνι ἐπέχει,
⁊ qd eius firmamentũ. oculi do
καὶ τίς αὐτοῦ στήριγμα. οἱ ὀφθαλμοὶ κυ
mini ſup amãtes eũ: prote
ρίου ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, ὑπερα
ctio potẽtie ⁊ firmamẽtũ fortitudinis.
σπισμὸς δυναστείας καὶ στήριγμα ἰσχύος.
Tegmẽ ab ardore: ⁊ tegmẽ a
Σκέπη ἀπὸ καύσωνος, καὶ σκέπη ἀπὸ
meridie: cuſtodia ab offenſio
μεσημβρίας, φυλακὴ ἀπὸ προσκόμμα
ne ⁊ adiutoriũ caſus. Exaltãs ani
τος καὶ βοήθεια ἀπὸ πτώσεως. Ἀνυψῶν ψυ
mã ⁊ illuminãs oculos: ſanitatẽ dãs
χὴν καὶ φωτίζων ὀφθαλμούς, ἴασιν διδοὺς

Vana ſpes & mẽdaciũ viro iſẽſato: & ſõnia extollũt iprudẽtes. Quaſi qui apprehẽdit vmbrã: & pſeqtur vẽtũ: ſic & q attẽdit ad viſa mẽdacia. Scd3 hoc viſio ſõniorũ. Ante faciẽ hoĩs ſilitudo alterius hoĩs. Ab imũdo qd mũdabitur: & a mẽdace qd verũ dicetur? Diuinatio erroris & auguria: mẽdacia & ſõnia malefaciẽtiũ vãitas ẽ. Et ſicut parturiẽtis cor tuũ phãtaſias patitur niſi ab altiſſimo fuerit emiſſa viſitatio. ne dederis ĩ illis cor tuũ. Multos em̃ errare fecerũt ſõnia: & exciderũt ſperãtes in illis. Sine mẽdacio cõſumabitur verbũ legis: & ſapiã in ore fidelis cõplanabitur. Qui nõ eſt tentatus qd ſcit? Vir in multis expertus cogitabit multa: et q multa didicit enarrabit intellectu3. Qui nõ ẽ expt⁹ pauca recognoſcit. Qui aũt in multis fact⁹ ẽ: multiplicat maliciã. Qui tentat⁹ nõ ẽ: q̃lia ſcit. Qui iplanat⁹ eſt: abũdabit neqtia. Multa vidi enarrando: & plĩmas verborũ cõſuetudines. Aliquotiẽs vſq3 ad mortẽ piclitat⁹ ſu3 horũ cauſa: & liberat⁹ ſum gr̃a dei. Spũs timẽtiũ deũ q̃ritur: & in reſpectu illi⁹ bñdicetur. Spes em̃ illorũ in ſaluãtẽ illos: & oculi dei in diligẽtes ſe. Qui timet dñ3 nihil trepidabit: & nõ pauebit: qm̃ ipẽ eſt ſpes ei⁹. Timẽtis dñm beata ẽ aĩa ei⁹: ad quẽ3 reſpicit: & q eſt fortitudo eius. Oculi dñi ſup timentes eũ: ptector potẽtie: firmamẽtũ virtutis: tegimẽ ardoris et vmbraculũ meridiani: deprecatio offenſiõis & adiutoriũ caſus: exaltãs aĩam & illũinãs oculos: dãs ſanitatẽ & vitã et bñdictionẽ. Immolãtis ex iniquo oblatio ẽ maculata: & nõ ſunt bñplacite ſubſãnatiões iniuſtorũ. Dñs ſol⁹ ſuſtinẽtib⁹ ſe in via veritatis & iuſticie. Dona iniquorũ nõ pbat altiſſim⁹: nec reſpicit ĩ oblatiões iniquorũ: nec in multitudine ſacrificiorũ: eorũ ppitiabitur pctĩs. Qui offert ſacrificiu3 ex ſubſtãtia paupu3: q̃ſi q victimat filiũ ĩ cõſpectu patris ſui. Panis egẽtiũ vita pauperis ẽ: q defraudat illũ hõ ſanguinis ẽ. Qui aufert ĩ ſudore panẽ q̃ſi q occidit pximũ ſuũ. Qui effundit ſãguinẽ: & q fraudẽ facit mercenario: fres ſũt. Vn⁹ edificãs et vnus deſtruẽs: qd pdeſt illis niſi labor? Vn⁹ orãs & vn⁹ maledicẽs: cui⁹ vocẽ exaudiet de⁹? Qui baptizatur a mortuo & iterũ tãgit mortuũ qd pficit lauatio illi⁹? Sic homo q ieiunat in peccatis ſuis: & iteru3 eadẽ faciens quid proficit humiliãdo ſe? Orationẽ illius quis exaudiet? Ca. 35.

Qui cõſeruat legẽ mltiplicat orõnẽ. Sacrificiũ ſalutare ẽ attẽdere mãdatis et diſcedere ab oĩ iniqtate: & ppitiationẽ litare ſacrificiis ſup iniuſticias: & deprecatio p pctĩs recedere ab iniuſticia. Retribuet gr̃am q offert ſimilaginẽ: & q facit miãm offert ſacrificiũ. Bñplacitũ ẽ dño recedere ab iniqtate: & deprecatio p pctĩs recedere ab iiuſticia. Nõ apparebis ante cõſpectũ dñi vacu⁹: Hec em̃ oĩa pꝑter mãdata dei fiũt. Oblatio iuſti ipinguat altare: & odor ſuauitatis ẽ in cõſpectu altiſſimi. Sacrificiũ iuſti acceptũ ẽ: & memoriã ei⁹ nõ obliuiſcetur dñs. Bono aĩo gl̃iã redde deo: & nõ minuas pmĩtias manuũ tuarũ. In oĩ dato hilarẽ fac vultũ tuũ: & ĩ exultatiõe ſctifica decimas tuas.

vitã ⁊ bñdictionẽ. Sacrificiũ ex
δοὺς ζωὴν καὶ εὐλογίαν. Θυσιάζων ἐξ
iniuſto: oblatio ridicula: ⁊ nõ
ἀδίκου, προσφορὰ μεμωκημένη, καὶ οὐκ
in bñplacitũ donaria iniquor. Nõ
εἰς εὐδοκίαν δωρήματα ἀνόμων. Οὐκ
cõplacet altiſſim⁹ oblationib⁹ impior:
εὐδοκεῖ ὁ ὕψιστος προσφοραῖς ἀσεβῶν,
neq in multitudie ſacrificior ppitiat pec
οὐδὲ ἐν πλήθει θυσιῶν ἐξιλάσκεται ἁμαρ
cata. Sacrificãs filiũ corã patre
τίας. Θύων υἱὸν ἔναντι τοῦ πατρὸς
eius q adducit ſacrificiũ ex ſubſtã
αὐτοῦ ὁ προσάγων θυσίαν ἐκ χρημά
tia paupez. panis indigentiũ vita
των πενήτων. ἄρτος ἐπιδεομένων ζωὴ
paupez: q defraudat illũ homo ſan
πτωχῶν, ὁ ἀποστερῶν αὐτὸν ἄνθρωπος αἱ
guinũ. Occidens pximũ aufe
μάτων. Φονεύων τὸν πλησίον ὁ ἀφαι
rens cõuictũ: ⁊ effundẽs ſanguinẽ
ρούμενος συμβίωσιν, καὶ ἐκχέων αἷμα ὁ
defraudãs mercedẽ mercenarii. Un⁹ edificãs
ἀποστερῶν μισθὸν μισθίου. Εἷς οἰκοδομῶν
⁊ vn⁹ deſtruẽs: qd lucrant pluſ q̃
καὶ εἷς καθαιρῶν, τί ὠφέλησαν πλεῖον ἢ
labores? Un⁹ orãs ⁊ vn⁹ maledi
κόπους; Εἷς εὐχόμενος καὶ εἷς καταρώμε
cẽs: cui⁹ vocẽ exaudiet dñs?
νος, τίνος φωνῆς εἰσακούσεται ὁ δεσπότης;
Qui intingit a mortuo ⁊ iteꝝ tan
Βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκροῦ καὶ πάλιν ἁπτό
git eũ: q̃ vtilitas in lauacro illi⁹.
μενος αὐτοῦ, τί ὠφέλησεν ἐν τῷ λουτρῷ αὐτοῦ.
Sic homo ieiunat in peccatis
Οὕτως ἄνθρωπος νηστεύων ἐπὶ τῶν ἁμαρτιῶν
ſuis. ⁊ iteꝝ vadẽs ⁊ hec fa
αὐτοῦ, καὶ πάλιν πορευόμενος καὶ ταῦτα ποι
ciẽs. orõnem illi⁹ quis exaudiet:
ῶν, τῆς προσευχῆς αὐτοῦ τίς εἰσακούσεται,
⁊ qd pfecit in humiliãdo ſe:
καὶ τί ὠφέλησεν ἐν τῷ ταπεινωθῆναι αὐτόν;
Qui cõſeruat legẽ multiplicat obla
Ὁ συντηρῶν νόμον πλεονάζει προσ
tiones: ſacrificãs: ſalutare q attẽdit mã
φοράς, θυσιάζων σωτηρίου ὁ προσέχων ἐν
datis: ⁊ retribuẽs grãm q offert
τολαῖς, καὶ ἀνταποδιδοὺς χάριν ὁ προσ
offert ſiligine. ⁊ faciẽt eleemoſy
φέρων σεμίδαλιν, καὶ ὁ ποιῶν ἐλεημοσύ
nã: ſacrificãt laudis. bñplacitũ dñi recede
νην, θυσιάζων αἰνέσεως. Εὐδοκία κυρίου ἀποστῆ
re ab iniquitate: ⁊ ppitiatio recedere
ναι ἀπὸ πονηρίας, καὶ ἐξιλασμὸς ἀποστῆναι
ab iniuſticia. Ne apparea ante dñm vacuus
ἀπὸ ἀδικίας. Μὴ ὀφθῇς ἐν ὀπίῳ κυρίου κενός.
oĩa em̃ hec gr̃a mãdati. Oblatio
πάντα γὰρ ταῦτα χάριν ἐντολῆς. Προσφορὰ
iuſti impinguat altare: ⁊ ſuauitas
δικαίου λιπαίνει θυσιαστήριον, καὶ ἡ εὐωδία
odor eius in cõſpectu altiſſimi. Sacrificiũ viri
αὐτῆς ἔναντι ὑψίστου. Θυσία ἀνδρὸς
iuſti acceptabile: ⁊ memoria eius nõ
δικαίου δεκτή, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῆς οὐκ
tradet obliuioni. In bono oculo glo
ἐπιλησθήσεται. Ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ δόξα
rifica dñm: ⁊ ne diminuas primitias ma
σον τὸν κύριον, καὶ μὴ σμικρύνῃς ἀπαρχὴν χει
nuũ tuaꝝ. in oĩ dato hilarifica vul
ρῶν σου. ἐν πάσῃ δόσει ἱλάρωσον τὸ πρόσω
tũ tuũ: ⁊ in letitia ſctifica decimas
πόν σου, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἁγίασον δεκάτην.

A
B
C
D
Puer. 15. b
C. 35.
Nu. 19
Exo. 23. b
Deut. 16. a.
1. Co. 9. b.

Tob. 4 b.
C
Ro. 2. b
Actuũ. 10. f.
D
A
Infra. eo.
Tob. 9 d.
B
ſ. eo.
C
Nu. 6. b.

Da altiſſimo ſm donũ eius: ⁊
Δὸς ὑψίστῳ κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ, καὶ
in bono oculo admuẽtionẽ man⁹.
ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ καθεύρεμα χειρός.
qm̃ dñs retribuẽs eſt: ⁊ retri
ὅτι κύριος ἀνταποδιδούς ἐστι, καὶ ἀντα
buet ſeptupla. ne diminuas ex dono:
ποδώσει ἑπταπλάσια σοι. μὴ δωροκόπει,
nõ em̃ ſuſcipiet: ⁊ nõ intẽdas ſacri
οὐ γὰρ προσδέξεται, καὶ μὴ ἐπέχε θυ
ficio iniuſto: qm̃ iudex dñs eſt: ⁊
σίᾳ ἀδίκῳ, ὅτι κριτὴς κύριός ἐστι, καὶ
nõ eſt apud illũ opinio perſone.
οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ δόξα προσώπου.
Nõ accipiet dñs pſonam ſup pau
Οὐ λήψεται κύριος πρόσωπον ἐπὶ πτω
pere: ⁊ deprecationẽ iniuria affecti exau
χοῦ, καὶ δέησιν ἠδικημένου εἰσακούσε
diet. Nõ deſpiciet ſupplicationẽ pupilli
ται. Οὐ μὴ ὑπερίδῃ ἱκετείαν ὀρφανοῦ
⁊ viduã ſi effundat loquelã. Nõne
καὶ χήραν ἐὰν ἐκχέῃ λαλιάν. Οὐχὶ
lachryma vidue ad maxillã deſcen
δάκρυον χήρας ἐπὶ σιαγόνα καταβαί
dit? ⁊ exclamatio ei⁹ ſup eũ q̃
νει; καὶ ἡ καταβόησις αὐτῆς ἐπὶ τῷ κα
deducit eã. Qui colit in bñpla
ταγαγόντι αὐτά. Θεραπεύων ἐν εὐδο
cito ſuſcipiet: ⁊ deprecatio illi⁹ vſq ad
κίᾳ δεχθήσεται, καὶ ἡ δέησις αὐτοῦ ἕως
nubes attinget. oratio hu
νεφελῶν συνάψει. προσευχὴ τα
milis nubes penetrauit: ⁊ donec appro
πεινοῦ νεφέλας διῆλθε, καὶ ἕως συνεγ
pinquet nõ cõſolabit. ⁊ nõ diſce
γίσῃ, οὐ μὴ παρακληθῇ. καὶ οὐ μὴ ἀπο
det donec reſpexerit altiſſim⁹. Iudicabit
στῇ ἕως ἂν ἐπισκέψηται ὁ ὕψιστος. Κρινεῖ
iuſtos: ⁊ faciet iudiciũ: ⁊ domi
δικαίους, καὶ ποιήσει κρίσιν, καὶ ὁ κύρι
n⁹ nõ tardabit neq patientiã hẽbit
ος οὐ μὴ βραδύνῃ οὐδὲ μὴ μακροθυμήσῃ
in illis fortis. Donec contrerat lũ
ἐπ' αὐτοῖς ὁ κραταιός. Ἕως ἂν συντρίψῃ ὀσ
bos crudeliũ: ⁊ gentib⁹ retri
φὺν ἀνελεημόνων, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀνταπο
buet vindictã. donec tollat multitudinẽ
δώσει ἐκδίκησιν. ἕως ἐξάρῃ πλῆθος
cõtumelioſor ⁊ ſceptra iniuſtor cõterat.
ὑβριστῶν, καὶ σκῆπτρα ἀδίκων συντρίψῃ.
donec reddat hoĩ ſm
ἕως ἀνταποδῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς
act⁹ eius: ⁊ opa hoim
πράξεις αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔργα ἀνθρώπων
ſm cogitationes eius. Donec iudicet
κατὰ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν. Ἕως ἂν κρίνῃ
iudiciũ pp̃li ſui: ⁊ letifica
τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ εὐφρα
bit eos in mĩa ſua. Quã pul
νεῖ αὐτοὺς ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ. Ὡς ὡ
chra mĩa in tpe tribulationis: q̃ſi nu
ραῖον ἔλεος ἐν καιρῷ θλίψεως, ὡς νεφέ
bes pluuie in tpe ſiccitatis.
λαι ὑετοῦ ἐν καιρῷ ἀβροχίας. Ca. 36.
Miſerere nri dñe deus omni
Ἐλέησον ἡμᾶς δέσποτα ὁ θεὸς πάν
um: ⁊ reſpice: ⁊ immitte
των, καὶ ἐπίβλεψον, καὶ ἐπίβαλε τὸν
timorẽ tuũ ſup oẽs gẽtes nõ
φόβον σου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ μὴ
exquirẽtes te. Leua manũ tuã
ἐκζητοῦντά σε. Ἔπαρον τὴν χεῖρά σου

Da altiſſimo ſm donatũ ei⁹ et in bono oculo adinuentionẽ facito manuũ tuarũ: qm̃ dñs retribuẽs eſt: & ſepties tãtũ retribuet tibi. Noli offerre munera praua: nõ em̃ ſuſcipiet illa. Et noli inſpicere ſacrificiũ iniuſtũ: qm̃ dñs videx eſt: & nõ eſt apud illũ gl̃ia pſone. Non accipiet dñs perſonã in pauperẽ: et deprecationẽ leſi exaudiet. Nõ deſpiciet preces populi: nec viduã ſi effundat loquelã gemit⁹. Nõne lachryme vidue ad maxillã deſcendũt: et exclamatio eius ſup deducentẽ eas? A maxilla em̃ aſcendũt vſq3 ad celũ: & dñs exauditor non delectabitur ĩ illis. Qui adorat deũ in oblectatione ſuſcipietur: & deprecatio illius vſq3 ad nubes ppinquabit. Oratio humiliãtis ſe nubes penetrabit: & donec ppinquet nõ cõſolabitur: & nõ diſcedet donec altiſſim⁹ aſpiciat. Et dñs nõ elongabit: ſed iudicabit iuſtos & faciet iudiciũ: & fortiſſim⁹ nõ habebit in illis paciẽtiã: vt cõtribulet dorſum ĩporu3 & gẽtibus reddet vindictam donec tollat plenitudinẽ ſuperborum: & ſceptra iniquorũ cõtribulet: donec reddat hoĩb⁹ ſm act⁹ ſuos et ſm opa ade: et ſm preſumptionẽ illius: donec iudicet iudiciũ plebis ſue: & oblectabit iuſtos mĩa ſua. Specioſa mĩa dei in tempore tribulationis: quaſi nubes pluuie in tempore ſiccitatis. Ca. 36.

Miſerere nr̃i de⁹ oĩm & reſpice nos: et oſtẽde nobis lucẽ miſerationu3 tuarũ: et ĩmitte timorẽ tuũ ſup gẽtes q̃ nõ exq̃ſierũt: vt cognoſcant qa nõ ẽ de⁹ niſi tu: vt enarrẽt magnalia tua. Alleua manũ tuã ſup gẽtes aliẽas: vt videãt potẽtiã tuã. Sicut em̃ in cõſpectu eorũ ſctificat⁹ es ĩ nobis: ſic in cõſpectu nr̃o magnificaberis in eis: vt cognoſcant te ſicut & nos cognouim⁹: qa nõ eſt de⁹ preter te dñe. Innoua ſigna et ĩmuta mirabilia. Gl̃ifica manũ & brachiũ dextru3. Excita furorẽ et effũde irã. Extolle aduerſariũ & affiige inimicũ. Feſtina tẽp⁹ et memẽto finis: vt enarrent mirabilia tua. In ira flãme deuoretur q ſaluatur & q peſſimãt plebẽ tuã inueniãt pditionẽ. Cõtere caput principũ: et inimicorũ dicentiũ nõ eſt ali⁹ pter nos. Cõgregã oẽs trib⁹ iacob: et cognoſcãt qa nõ ẽ deus niſi tu: vt enarrẽt magnalia tua: et hereditabis eos ſicut ab initio. Miſerere plebi tue ſup quã inuocatũ ẽ nomẽ tuu3: & iſrl̃ quẽ coeq̃ſti primogenito tuo. Miſerere ciuitatis ſctificationis tue hieruſalẽ: ciuitati reqei tue. Reple ſiõ ĩ enarrabilib⁹ virtutib⁹ tuis: & gl̃ia tua pp̃lm tuũ. Da teſtimoniũ qa ab initio creature tue ſunt: & ſuſcita pcationes q̃s locuti ſunt in noĩe tuo pphete priores. Da mercedẽ ſuſtinẽtib⁹ te: vt pphete tui fideles iueniãtur: et exaudi orõnes ſuorũ tuorũ. Scd3 bñdictione3 aarõ da pplo tuo: & dirige nos ĩ viã iuſticie: vt ſciant oẽs q habitãt terrã: qa tu es deus cõſpector ſeculorũ. Omne3 eſcã mãducabit venter: & eſt cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum: & cor inſenſatum verba mendacia. Cor prauu3 dabit triſticiam: et homo peritus reſiſtet illi.

ſup gẽtes alienas: videãt poten
ἐπὶ ἔθνη ἀλλότρια, ἰδέτωσαν τὴν δυνα
tiã tuã. ſicut in cõſpectu eoꝝ ſctifi
στείαν σου. ὥσπερ ἐνώπιον αὐτῶν ἡγι
cat⁹ es in nobis: ſic in cõſpectu nro ma
άσθης ἐν ἡμῖν, οὕτως ἐναντίον ἡμῶν με
gnificeris in eis. Et cognoſ
γαλυνθείης ἐν αὐτοῖς. Καὶ ἐπιγνώτω
cant te ſicut ⁊ nos te cognouim⁹,
σάν σε, καθάπερ καὶ ἡμεῖς σε ἔγνωμεν,
Quia nõ eſt deus pter te dñe: inno
Ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ κύριε, ἐγκαί
ua ſigna ⁊ immuta mirabilia.
νισον σημεῖα καὶ ἀλλοίωσον θαυμάσια.
gl̃ifica manũ ⁊ brachiũ dextrũ:
δόξασον χεῖρα καὶ βραχίονα δεξιόν,
vt enarrẽt mirabilia tua. exci
ὅπως διηγῶνται τὰ θαυμάσιά σου. ἔγει
ta furorẽ ⁊ effunde irã: tolle aduer
ρον θυμὸν καὶ ἔκχεε ὀργήν, ἔξαρον ἀντί
ſariũ ⁊ cõtere inimicũ. Accelera tẽ
δικον καὶ ἔκτριψον ἐχθρόν. Σπεῦσον και
pus ⁊ memeto irẽ: ⁊ enarrent
ρὸν καὶ μνήσθητι ὁρκισμοῦ, καὶ ἐκδιηγησάσθω
tibi mirabilia tua. in ira ignis:
σαν σοι τὰ θαυμάσιά σου. ἐν ὀργῇ πυρὸς
deuoret q ſaluat: ⁊ maleficã
καταβρωθήτω ὁ σωζόμενος, καὶ οἱ κακοῦν
tiẽtes pp̃lo tuo inueniãt pditionẽ.
τες τὸν λαόν σου εὕροισαν ἀπώλειαν.
Cõtere capita principũ gẽtiũ ĩni
Σύντριψον κεφαλὰς ἀρχόντων ἐθνῶν λε
centiũ: nõ eſt preter nos. cõgrega om
γόντων, οὐκ ἔστι πλὴν ἡμῶν. συνάγαγε πά
nes tribus iacob. ⁊ hereditarii
σας φυλὰς Ἰακώβ, καὶ κατεκληρονόμησα
eos ſicut ab initio. Miſerere pp̃li dñe
αὐτοὺς καθὼς ἀπ' ἀρχῆς. Ἐλέησον λαόν κύριε
vocati in nomine tuo: ⁊ iſrael quẽ
κεκλημένον ἐπ' ὀνόματί σου, καὶ Ἰσραὴλ ὃν
primogenitũ nominaſti. miſerere ciuitatis
πρωτογόνῳ ὡμοίωσας, οἰκτείρησον πόλιν
ſctificationis tue hieruſalẽ loci quietis
ἁγιάσματός σου Ἱερουσαλὴμ τόπον καταπαύσεώς
tue. Reple ſion extollere oracula
σου. Πλῆσον Σιὼν ἆραι τὰ λόγιά
tua: ⁊ a gl̃ia tua pplm tuũ.
σου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης σου τὸν λαόν σου.
Da teſtimoniũ in initio creaturis tuis:
Δὸς μαρτύριον τοῖς ἐν ἀρχῇ κτίσμασί σου,
⁊ ſuſcita pphetias in nomine tuo.
καὶ ἔγειρον προφητείας τὰς ἐπ' ὀνόματί σου.
Da mercedẽ ſuſtinẽtib⁹ te: ⁊ pro
Δὸς μισθὸν τοῖς ὑπομένουσί σε, καὶ οἱ προ
phete tui fidẽ habeat. Exaudi
φῆταί σου ἐμπιστευθήτωσαν. Εἰσάκουσον
dñe deprecationẽ ſeruor tuor ſm
κύριε δεήσεως τῶν οἰκετῶν σου κατὰ τὴν
bñdictionẽ aarõ de pp̃lo tuo: ⁊
εὐλογίαν Ἀαρὼν περὶ τοῦ λαοῦ σου, καὶ
cognoſcẽt oẽs q ſup terrã: qm tu dñs
γνώσονται πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι σὺ κύριος
ſeculor. Omnẽ eſcã comedet venter:
ὁ θεὸς τῶν αἰώνων. Πᾶν βρῶμα φάγεται κοιλία,
eſt at cib⁹ cibo melior. Guttur
ἔστι δὲ βρῶμα βρώματος κάλλιον. Φάρυγξ
guſtat cibos venationis: ſic cor pru
γεύεται βρώματα θήρας, οὕτως καρδία συνε
dẽs verba mẽdacia. cor diſtortũ dabit
τὴ λόγους ψευδεῖς. καρδία στρεβλὴ δώσει
triſtitiã ⁊ homo multũ expt⁹ retribuet. et
λύπην, καὶ ἄνθρωπος πολύπειρος ἀνταποδώσει αὐτῇ.

A
B
C
D

Omne maſculū ſuſcipiet mulier: eſt
Πᾶν τὰ ἄρρενα ἐπιδέξεται γυνή, ἔστι
enī filia ꝗ̄ filia melior. Spe
γὰρ θυγάτηρ θυγατρὸς κρείσσων. Κάλ
cies mulieris exhilarat faciē: τ
λος γυναικὸς ἱλαρύνει πρόσωπον, καὶ
ſup omnē cōcupiſcētiā hoīs ſup
ὑπὲρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνθρώπου ὑπερ
inducit: ſi eſt in lingua mia
άγει. εἰ ἔστιν ἐπὶ γλώσσης ἔλεος
τ manſuetudo τ ſanitas. nō eſt
καὶ πραΰτης καὶ ἴασις. Οὐκ ἔστιν ὁ
vir illius fm filios hoim. Qui poſ
ἀνὴρ αὐτῆς καθ' υἱοὺς ἀνθρώπων. Ὁ κτώ
ſidet mulierē inchoat poſſeſſionē: adiu
μενος γυναῖκα ἐνάρχεται κτήσεως, βοη
toriū fm ipm τ columnā quietis.
θὸν κατ' αὐτὸν καὶ στῦλον ἀναπαύσεως.
vbi nō eſt ſepis diripietur poſſeſ
οὗ οὐκ ἔστι φραγμὸς διαρπαγήσεται κτῆ
ſio: τ vbi nō eſt mulier igemiſcet pere
μα, καὶ οὗ οὐκ ἔστι γυνὴ στενάξει πλα
grinās. Quis enī confidet expedito la
νώμενος. Τίς γὰρ πιστεύσει εὐζώνῳ λη
troni erranti de ciuitate in ciuitatē.
στῇ σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν.
ſic hoi nō habenti nidū τ
οὕτως ἀνθρώπῳ μὴ ἔχοντι νοσσιὰν καὶ
hoſpitanti vbicūq; adueſperauerit.
καταλύοντι οὗ ἐὰν ὀψίσῃ. Ca. 37.

Omnis amicus dicet: amicus ſum et ego:
Πᾶς φίλος ἐρεῖ, ἐφιλίασα κἀγώ,
ſed eſt amic⁹ nomine ſolū amicus.
ἀλλ' ἔστι φίλος ὀνόματι μόνον φίλος.
Nōne triſtitia manet vſq; ad mortē? ſoda
Οὐχὶ λύπη ἔνι ἕως θανάτου; ἑταῖ
lis τ amic⁹ verſus in inimicitiā.
ρος καὶ φίλος τρεπόμενος εἰς ἔχθραν.
o praua cogitatio: vnde inuoluta es
ὦ πονηρὸν ἐνθύμημα, πόθεν ἐνεκυλίσθης
cooperire aridā in doloſitate.
καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι.
Sodalis amico cōmunit in letitia:
Ἑταῖρος φίλῳ συνήδεται ἐν εὐφροσύνῃ,
τ in tpe tribulationis erit cōtrarius.
καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως ἔσται ἀπέναντι.
ſodalis eū amico ſimul laborat cauſa ven
ἑταῖρος φίλῳ συμπονεῖ χάριν γασ
tris: τ contra hoſte accipiet
τρός, καὶ ἔναντι πολεμίου λήψεται
ſcutū. Non obliuiſcaris amici in
ἀσπίδα. Μὴ ἐπιλάθου φίλου ἐν τῇ
aia tua: τ nō memor ſis illius
ψυχῇ σου, καὶ μὴ ἀμνημονεύσῃς αὐτοῦ
in diuitijs tuis. Nō cōſilieris cū
ἐν χρήμασί σου. Μὴ βουλεύου μετὰ
eo q̄ reueret te: τ a
τοῦ ὑποβλεπομένου σε, καὶ ἀπὸ τῶν
zelantib⁹ te abſcōde cōſiliū. Ois
ζηλούντων σε κρύψον βουλήν. Πᾶς
cōſiliarius aufert cōſiliū: ſed eſt
σύμβουλος ἐξαίρει βουλήν, ἀλλ' ἔστι
q̄ conſiliat in ſeipm. a cōſi
συμβουλεύων εἰς ἑαυτόν. Ἀπὸ συμ
liario ſerua aiam tuā: τ ſci
βούλου φύλαξαι ψυχήν σου, καὶ γνῶ
to prius que eius neceſſitas. Et enī
θι πρότερον τίς αὐτοῦ χρεία. Καὶ γὰρ
ipe ſibi cōſiliabit ne forte ia
αὐτὸς ἑαυτῷ συμβουλεύεται, μήποτε βά
ciat in te ſortē: τ dicat tibi bona
λῃ ἐπὶ σοὶ κλῆρον, καὶ εἴπῃ σοι καλὴ

Omnē maſculuȝ excipiet mulier: et eſt filia melior filie. Species mulieris exhilarat faciem viri ſui: & ſuper omnē cōcupiſcentiam hominis ſuperducet deſideriū. Si eſt lingua curatiōis: eſt & mitigationis & mīe: nō eſt vir illi⁹ ſcđm filios hoīȝ. Qui poſſidet mulierē bonā ichoat poſſeſſionē: adiutoriū ſecūdū illū eſt et colūna vt requies. Vbi nō eſt ſepes diripietur poſſeſſio: & vbi non eſt mulier ingemiſcet egens. Cui credit qui nō habet nidū. Et deflectens vbicunq; obſcurauerit quaſi ſuccinctus latro exiliēs de ciuitate in ciuitatem.

Capitulum trigeſimū ſeptimum.

Omnis amicus dicet et ego amicicīā copulaui: ſed eſt amicus ſolo nomine amicus. Nonne triſticia ineſt vſq; ad mortem? Sodalis autē et amicus ad inimiciciam cōuertentur. O preſumptio nequiſſima: vnde creata es cooperire aridam malicia & doloſitate illius. Sodalis amico cōiucundabitur in oblectationibus: & in tempore tribulationis aduerſarius erit. Sodalis amico condolet cauſa ventris: & contra hoſtem accipiet ſcutum. Non obliuiſcaris amici tui in animo tuo: & non immemor ſis illi⁹ in operibus tuis. Noli cōſiliari cum ſocero tuo: et a zelantibus te abſconde cōſilium. Omnis conſiliarius prodit cōſilium: ſed eſt conſiliarius in ſemetipſo. A conſiliario ſerua animā tuam. Prius ſcito que ſit illius neceſſitas: & quid ipē in animo ſuo cogitabit. Ne forte mittat ſudem in terram & dicat tibi: bona eſt via tua: & ſtet ecōtrario videre quid tibi eueniat. Cū viro irreligioſo tracta de ſanctitate: & cum iniuſto de iuſticia: & cū muliere de his que emulatur. Cū timido de bello: cū negociatore de traiectione. Cum emptore de venditione: cum viro liuido de gratiis agendis. Cū impiis de pietate: cum inhoneſto de honeſtate. Cū operario agrario de omni opere: cum operario annuali de conſummatione anni: cum ſeruo pigro de multa operatione. Non attendas his in oī conſilio. Sed cum viro ſancto aſſiduus eſto: quencunq; cognoueris obſeruantem timorem dei: cuius anima eſt ſecūdum animam tuā. Quicunq; titubauerit in tenebris: non condolebit tibi. Et cor boni conſilii ſtatue tecum. Non eſt enim tibi aliud pl⁹ illo. Anima viri ſancti enunciat aliquando vera: ꝗ̄ ſeptem circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum. Et in his omnib⁹ deprecare altiſſimū: vt dirigat in veritate viā tuam. Ante omnia opera verbū verax precedat te: & ante omnem actum conſilium ſtabile. Verbuȝ neq̄ȝ immutabit cor: ex quo ptes quattuor oriuntur bonum & malum: vita: & mors: & dūtaxat illorum eſt aſſidua lingua. Vir peritus multos erudiuit: & anime ſue ſuauis eſt. Qui ſophiſtice loquitur odibilis eſt: in omni re defraudabitur. Nō eſt enī illi data a dño gratia: omni enī ſapiētia defraudatus eſt. Eſt ſapiens aīe ſue ſapiēs: & fruct⁹ ſenſus illius laudabilis.

via tua: τ ſtabit e contrario ad videdū
ὁδός σου, καὶ στήσεται ἐξεναντίας ἰδεῖν τὸ
qd eueturū eſt tibi. Nō cōſilieris
συμβησόμενόν σοι. Μὴ συμβουλεύου
cum eo q̄ reueretur te: τ a
μετὰ τοῦ ὑποβλεπομένου σε, καὶ ἀπὸ
zelantibus te abſcōde cōſiliū. Cum
τῶν ζηλούντων σε κρύψον βουλήν. Μετὰ
muliere de pellice eius: τ cum
γυναικὸς περὶ τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς, καὶ μετὰ
timido de bello. cum mercatore de
δειλοῦ περὶ πολέμου. μετὰ ἐμπόρου περὶ
cōmutatione. τ cum emente de
μεταβολίας, καὶ μετὰ ἀγοράζοντος περὶ
venditiōe. Cum liuido de gra
πράσεως. Μετὰ βασκάνου περὶ εὐ
titudine: τ cum imiſericordi de
χαριστίας, καὶ μετὰ ἀνελεήμονος περὶ
benignitate. cum pigro de om
χρηστοηθείας. μετὰ ὀκνηροῦ περὶ παν
ni opere: τ cum mercenario annali
τὸς ἔργου, καὶ μετὰ μισθίου ἐφετίου
de conſumatiōe. Seruo pigro de
περὶ συντελείας. Οἰκέτῃ ἀργῷ περὶ
multa operatione. Nō attendas ſup his
πολλῆς ἐργασίας. Μὴ ἐπεχε ἐπὶ τούτοις δ.6.b.
de omni conſultatione: ſed cum
περὶ πάσης συμβουλίας, ἀλλ' ἢ μετὰ
viro pio aſſiduus eſto. Quē co
ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐνδελέχιζε. Ὃν ἂν
gnoueris conſeruantē mādata dñi:
ἐπιγνῷς συντηροῦντα ἐντολὰς κυρίου,
q̄ in aia ſua fm aiam
ὃς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὴν ψυ
mā tuā: τ ſi offenderis: condole
χήν σου, καὶ ἐὰν πταίσῃς, συναλγή
bit tibi. Et conſiliū cordis ſtatue
σει σοι. Καὶ βουλὴν καρδίας στῆσον,
nō .n. eſt tibi fidelior eo. aia
οὐ γάρ ἐστί σοι πιστότερος αὐτῆς. ψυχὴ
.n. viri nunciare aliqñ cōſue
γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγγέλλειν ἐνίοτε εἴω
uit magis ꝗ̄ ſeptē ſpeculatores ſedētes in excel
θεν, ἢ ἑπτὰ σκοποὶ καθήμενοι ἐπὶ μετε
ſo ſpeculē. Et in oibus his
ώρου ἐπισκοπῆς. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις
deprecare altiſſimū: vt dirigat veritate
δεήθητι τοῦ ὑψίστου, ἵνα εὐθύνῃ ἐν ἀληθείᾳ τὴν
viā tuā. Inicij omnis operis verbū: τ
ὁδόν σου. Ἀρχὴ παντὸς ἔργου, λόγος, καὶ
ante omnē actū cōſiliū. Veſtigiū muta
πρὸ πάσης πράξεως βουλή. Ἴχνος ἀλλοιώ
tionis cordis vultus. Quattuor ptes oriū
σεως καρδίας πρόσωπον. Τέσσαρα μέρη ἀνα
tur: bonū: malū: vita: mors: τ
τέλλει, ἀγαθὸν, κακὸν, ζωὴ, θάνατος, καὶ ἡ
dñatur illoꝝ aſſidue lingua eſt.
κυριεύουσα αὐτῶν ἐνδελεχῶς γλῶσσά ἐστιν.
Eſt vir aſtutus multoꝝ eruditor:
Ἔστιν ἀνὴρ πανοῦργος πολλῶν παιδευτής,
τ ppe aie inutilis eſt. eſt ſophi
καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ ἄχρηστός ἐστιν. Ἔστι σοφι
ſticans in ſermōe odibilis: hic omni [illegible]
ζόμενος ἐν λόγοις μισητός, οὗτος πάσης τροφῆς
pia defraudabit. Nō .n. data eſt illi a
φί καθυστερήσει. Οὐ γὰρ ἐδόθη αὐτῷ παρὰ
dño gra: q̄ omni ſapiā priuatus ē. eſt
κυρίου χάρις, ὅτι πάσης σοφίας ἐστέρηται. Ἔστι
ſapiēs ppriae aie: τ fructus
σοφὸς τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ, καὶ οἱ καρποὶ τῆς
intellectus eius in ore laudabiles.
συνέσεως αὐτοῦ ἐπὶ στόματος αἰνετοί.

D
A
B
C

D Vir ſapiēs ſuam plebē erudit:
Ἀνὴρ σοφὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν παιδεύσει,
τ fructus intellect⁹ illius fi
καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ πι
deles. Vir ſapiēs implebit bñdictiōe:
στοί. Ἀνὴρ σοφὸς πλησθήσεται εὐλογίας,
τ beatū dicent eum oēs vidē
καὶ μακαριοῦσιν αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶν
1.cor. 6.c.et 10.f. tes. Vita viri in nūero dieꝝ: τ
τες. Ζωὴ ἀνδρὸς ἐν ἀριθμῷ ἡμερῶν, καὶ
dies iſrael inūerabiles. ſapiēs in
αἱ ἡμέραι τοῦ Ἰσραὴλ ἀναρίθμητοι. σοφὸς ἐν τῷ
pplo ſuo hereditabit gl'iam: τ no
λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει δόξαν, καὶ τὸ ὄνο
mē illius erit in ſclm. Fili
μα αὐτοῦ ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. Τέκνον
in vita tua tenta aiam tuā:
ἐν ζωῇ σου πείρασον τὴν ψυχήν σου,
τ vide qd malum illi: τ nō des
καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ, καὶ μὴ δῷς
A ei. Nō enī oīa oibus confe
αὐτῇ. Οὐ γὰρ πάντα πᾶσι συμ
runt: τ nō omnis aia in omni
φέρει, καὶ οὐ πᾶσα ψυχὴ ἐν παντὶ
cōplacet. nō ſis inſatiabil' in oibus deli
εὐδοκεῖ. Μὴ ἀπληστεύου ἐν πάσῃ τρυ
tijs: τ ne effundaris ſup epulas.
φῇ, καὶ μὴ ἐκχυθῇς ἐπὶ ἐδεσμάτων.
Ero.15 b. In multis .n. eſcis erit infir
Ἐν πολλοῖς γὰρ βρώμασιν ἔσται νό
mitas τ inſatiabilitas appropiqbit vſq ad cho
σος, καὶ ἡ ἀπληστία ἐγγιεῖ ἕως χολέ
lerā. ppt inſatiabilitatē multi obie
ρας. Διὰ ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτη
runt: at attendens adijciet vitā.
σαν, ὁ δὲ προσέχων προσθήσει ζωήν. C.38

Honora medicū ad neceſſitates ho
Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας τι
noris eius. τ .n. illum creauit do
μαῖς αὐτοῦ. καὶ γὰρ αὐτὸν ἔκτισεν ὁ κύ
min⁹. ab .n. altiſſimo eſt medela: τ
ριος. παρὰ γὰρ ὑψίστου ἐστὶν ἴασις, καὶ
B a rege accipiet gl'iam.
παρὰ βασιλέως λήψεται δόξαν.
Scientia medici exaltabit caput il
Ἐπιστήμη ἰατροῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐ
lius: τ coram magnatib⁹ in admiratione
τοῦ, καὶ ἔναντι μεγιστάνων θαυμασθήσε
δ.22.b erit. Dñs creauit de tra medicamta: τ
ται. Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς φάρμακα, καὶ
vir prudēs nō grauabit illis.
ἀνὴρ φρόνιμος οὐ προσοχθιεῖ αὐτοῖς.
Nōne a ligno indulcata eſt aqua: ad
Οὐκ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ, εἰς
cognoſcendū virtutē eius. Et ho
τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ; καὶ αὐ
minib⁹ Et ipe dedit hoibus
τὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις
ſcientiam vt glorificetur in mirabi
ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμα
libus ſuis. In illis curauit: τ abſtulit
σίοις αὐτοῦ. Ἐν αὐτοῖς ἐθεράπευσε καὶ ἦρε
dolorē eius. Vnguētari⁹ in his faci
τὸν πόνον αὐτοῦ. Μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιή
et mixtionē: τ nō cōſumabit ope
σει μίγμα, καὶ οὐ μὴ συντελεσθῇ τὰ ἔρ
C ra eius: τ pax ab illo eſt ſup
γα αὐτοῦ, καὶ εἰρήνη παρ' αὐτοῦ ἐστιν ἐπὶ
faciem tre. Fili in infirmita
προσώπου τῆς γῆς. Τέκνον ἐν ἀρρωστήματι
te tua ne deſpicias: ſed ora dñm:
σου μὴ παράβλεπε, ἀλλ' εὖξαι κυρίῳ,

Vir ſapiens plebeȝ ſuam erudit: & fructus ſenſus illi⁹ fideles ſunt. Vir ſapiēs implebitur benedictionibus: & videntes illuȝ laudabunt. Vita viri in numero dierū: dies autem iſrael innumerabiles ſunt. Sapiens in populo hereditabit honorē: & nomē illius erit viuēs in eternū. Fili in vita tua tenta animā tuam: et ſi fuerit nequā non des illi poteſtatē. Non enim omnia oībus expediūt: & nō omni anime omne genus placet. Noli auidus eſſe in omni epulatione: et nō te effundas ſuper omneȝ eſcam. In multis enim eſcis erit infirmitas: & auiditas appropinquabit vſq; ad cholerā. Propter crapulam multi obierunt: qui autē abſtinens eſt adiiciet vitam. Ca. 38.

Honora medicum propter neceſſitatē: eteniȝ illū creauit altiſſim⁹. A deo eſt enim omnis medela: et a rege accipiet donationē. Diſciplina medici exaltabit caput illius: & in cōſpectu magnatoruȝ collaudabitur. Altiſſimus creauit de terra medicinā: & vir prudens non abhorrebit illā. Nonne a ligno indulcata eſt aq̄ amara? Ad agnitionem hominū virtus illorū. Et dedit hominibus ſcientiā altiſſimus: honorari in mirabilibus ſuis. In his curans mitigabit dolorē: et vnguentarius faciet pigmēta ſuauitatis & vnctiōes cōficiet ſanitatis: & non conſumabūtur opera eius. Pax enim dei ſup faciē terre. Fili in tua infirmitate nō deſpicias teipm: ſed ora dñm & ipſe curabit te. Auerte a delicto & dirige manus: & ab omni delicto munda cor tuū. Da ſuauitatē & memoriam ſimilaginis: & impingua oblationē & da locuȝ medico. Etenim illuȝ dominus creauit & non diſcedat a te: quia opera eius ſunt neceſſaria. Eſt enim tempus quando in manib⁹ illorū incurras: ipi vero dñm deprecabuntur vt dirigat requiē eorū in ſanitatem propter conuerſationeȝ illorum. Qui delinquit in conſpectu eius qui fecit eū: incidet in manus medici. Fili in mortuum produc lachrymas: & quaſi dira paſſus incipe plorare: et ſecundū iudiciū contege corpus illius: & non deſpicias ſepulturā illius. Propter delaturā autem amare fer luctum illius vno die: & conſolare propter triſticiā: & fac luctū ſecundū meritum eius vno die vel duob⁹ ppter detractionem. A triſticia enim feſtinat mors & cooperuit virtuteȝ: & triſticia cordis flectit ceruiceȝ. In abductione permanet triſticia: & ſubſtātia inopis ſecundū cor eius. Nō dederis in triſticia cor tuū: ſed repelle eā a te: & memēto nouiſſimorum. Noli obliuiſci: neq; enim eſt cōuerſio: et huic nihil proderis: & teipȝ peſſimabis. Memor eſto iudicii mei: ſic enim erit & tuū. Mihi heri & tibi hodie. In requie mortui requieſcere fac memoriā ei⁹: & cōſolare illū in exitu ſpirit⁹ ſui. Sapiētiaȝ ſcribe in tēpore vacuitatis: & q minoratur actu ſapiām pcipiet quia ſapiā replebitur.

τ ipe ſanabit te. Auerte ab erro
καὶ αὐτὸς ἰάσεταί σε. Ἀπόστησον πλημ
re τ dirige manū: τ ab o
μελείας καὶ εὔθυνον χεῖρας, καὶ ἀπὸ πά
oī peccato munda cor.
σης ἁμαρτίας καθάρισον καρδίαν.
Da ſuauē odorē τ memoriā ſimilagi
Δὸς εὐωδίαν καὶ μνημόσυνον σεμιδά
lis: τ impingua oblatione: q̄ſi nō
λεως, καὶ λίπανον προσφοράν, ὡς μὴ
exiſtens. Et medico da locū: τ
ὑπάρχων. Καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον, καὶ
enī illū dñs creauit: τ nō diſcē
γὰρ αὐτὸν ὁ κύριος ἔκτισε, καὶ μὴ ἀπο
dat a te: enī illius neceſſitas. Eſt
στήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. Ἔστιν
qñ tps: τ in manib⁹ eoꝝ ſuauis
ὅτε καιρὸς, καὶ ἐν χερσὶν αὐτῶν εὐω
odor: τ enī ipi dñm deprecabunt:
δία, καὶ γὰρ αὐτοὶ κυρίου δεηθήσονται,
vt det illis requiē τ ſani
ἵνα εὐοδώσῃ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἴα
tatē gra conuerſationis. q̄ peccat
σιν χάριν ἐμβιώσεως. ὁ ἁμαρτάνων
in cōſpectu eius q̄ fecit eū: inci
ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν, ἐμπέσοι
dat in manus medici. Fili ſup mor
εἰς χεῖρας ἰατροῦ. Τέκνον ἐπὶ νε
tuū produc lachrymas: τ q̄ſi dira
κρῷ κατάγαγε δάκρυα, καὶ ὡς δεινὰ
paſſus incipe luctus. Fm ſic
πάσχων ἔναρξαι θρήνου. κατὰ δὲ τὴν
iudiciū illius: cōtege corpus illi⁹:
κρίσιν αὐτοῦ περίστειλον τὸ σῶμα αὐτοῦ,
τ nō deſpicias ſepulturā illius. Acer
καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν ταφὴν αὐτοῦ. Πι
bū fac fletū: τ accēde planctū:
κρανον κλαυθμὸν, καὶ θερμανον κοπετόν,
τ fac luctū fm dignitatē
καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τὴν ἀξίαν
eius. Die vno τ duo gra de
αὐτοῦ. Ἡμέραν μίαν καὶ δύο χάριν δια
tractionis: τ cōſolare te triſtitie cauſa.
βολῆς, καὶ παρακλήθητι λύπης ἕνεκα.
a triſtitia enī procedit mors: τ tri
ἀπὸ λύπης γὰρ ἐκβαίνει θάνατος, καὶ λύ
ſtitia cordis flectet vireo. In inductio
πη καρδίας κάμψει ἰσχύν. Ἐν ἐπα
ne pmanet τ triſticia: τ vita pau
γωγῇ παραμένει καὶ λύπη, καὶ βίος πτω
peris maledictio cordis. ne des in triſtitia
χοῦ κατὰ καρδίας. Μὴ δῷς εἰς λύπην
cor tuū: repelle eā: me
τὴν καρδίαν σου, ἀπόστησον αὐτὴν μνη
mor nouiſſimoꝝ. ne obliuiſcaris: nō enī ē
σθεὶς τὰ ἔσχατα. μὴ ἐπιλάθῃ, οὐ γάρ ἐστιν
reditus: τ huic nō pderis: τ tibi
ἐπάνοδος, καὶ τοῦτον οὐκ ὠφελήσεις, καὶ σε
ipi malefacies. memēto iudicij mei:
αυτὸν κακώσεις. Μνήσθητι τὸ κρίμα μου,
q̄ſi ſic τ tuū. mihi heri: τ tibi ho
ὅτι οὕτως καὶ τὸ σόν. ἐμοὶ χθές, καὶ σοὶ σή
die. in requie mortui requieſcere fac
μερον. ἐν ἀναπαύσει νεκροῦ κατάπαυσον
memoriā eius: τ cōſolare te in
τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ παρακλήθητι ἐν
illo in exitu ſpūs ſui. ſapia
αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ. σοφία
ſcribe in opportunitate ocij: τ dimi
γραμματέως ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς, καὶ ὁ ἐλατ
nutus opere ſuo nō erit ſapiens.
τούμενος πράξει αὐτοῦ σοφισθήσεται.

In q̃ erit ſapiens q̃ tenet aratrum: q̃
Τί σοφισθήσεται ὁ κρατῶν ἀρότρου, καυ
gliatur in fuſte ſtimuli. boues agi=
χώμενος ἐν δόρατι κέντρου. βόας ἐλαύ
tãs ⁊ nutritus in opib⁹ eoꝝ.
νων καὶ ἀνατρεφόμενος ἐν ἔργοις αὐτῶν.
⁊ narratio eius in filijs tauroꝝ.
καὶ ἡ διήγησις αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ταύρων.
Cor ſuum dabit ad v̾ſandos ſul
Καρδίαν αὐτοῦ δώσει ἐκδοῦναι αὔ
cos: ⁊ vigilia eius in pabu=
λακας, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ εἰς χορ=
la fenilia vaccarum. Sic oĩs fa=
τάσματα δαμάλεων. Οὕτως πᾶς τέ
ber ⁊ architectus: qui nocte tãq̃
κτων καὶ ἀρχιτέκτων, ὅστις νύκτωρ ὡς
diem trãſigit. Qui ſculpunt ſculptu=
ἡμέραν διάγει. Οἱ γλύφοντες γλύμμα
ras ſignaculoꝝ: ⁊ inſtãtia eius immu
τα σφραγίδων, καὶ ἐπιμονὴ αὐτοῦ ἀλλοι
tare varietatẽ. Cor ſuũ dabit
ῶσαι ποικιλίαν. Καρδίαν αὐτοῦ δώσει
ad aſſimilandã picturã: ⁊ vigi=
εἰς τὸ ὁμοιῶσαι ζωγραφίαν, καὶ ἡ ἀγρυπ
lia eius perficere opus. Sic
νία αὐτοῦ συντελέσαι ἔργον. Οὕτως
faber ferrari⁹ ſedens iuxta incudem: ⁊
χαλκεὺς καθήμενος ἐγγὺς ἄκμονος, καὶ
conſiderans in ope ferri. Vapor
καταμανθάνων ἐν ἔργῳ σιδήρου. Ἀτμὶς
ignis liq̃faciet carnes eius: ⁊ in calore
πυρὸς τήξει σάρκας αὐτοῦ, καὶ ἐν θέρμη
fornacis pugnabit. Vox mallei
καμίνου διαμαχήσεται. Φωνὴ σφύρας
⁊ incudis inouabit aurẽ eius: ⁊ cõ=
καὶ ἄκμονος καινιεῖ τὸ οὖς αὐτ̃, καὶ κατέ
tra ſilitudinẽ vaſis oculi eius
ναντι ὁμοιώματος σκεύους οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτ̃.
Cor ſuũ dabit in ꝯſummatiõez ope
Καρδίαν αὐτ̃ δώσει εἰς συντέλειαν ἔρ
rum: ⁊ vigilia eius ornare in
γων, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτ̃ κοσμῆσαι ἐπὶ
pfectione. Sic figulus ſedens
συντελείας. Οὕτως κεραμεὺς καθήμενος
in ope ſuo: ⁊ cõuertens in pedib⁹ ſu
ἐν ἔργῳ αὐτοῦ, καὶ συστρέφων ἐν ποσὶν αὐ
is rotã. Qui i ſollicitudie poſit⁹ ẽ ſemper
τ̃ τροχόν. Ὃς ἐν μερίμνῃ κεῖται διαπαντὸς
in opus ſuũ: ⁊ numerata omnis
ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτ̃, καὶ ἐναρίθμιος πᾶσα ἡ
opatio eius. In brachio ſuo figurabit
ἐργασία αὐτ̃. Ἐν βραχίονι αὐτ̃ τυπώσει
lutũ: ⁊ ãn pedes flectet vires ſuas.
πηλόν, καὶ πρὸ ποδῶν κάμψει ἰσχὺν αὐτ̃.
cor dabit ad cõſumãduꝫ
καρδίαν ἐπιδώσει εἰς τὸ συντελέσαι
linitionẽ: ⁊ vigilia ei⁹: mũ=
τὸ χρίσμα, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ, κα
dare fornacem. Omnes hi in ma=
θαρίσαι κάμινον. Πάντες οὗτοι εἰς χεῖ
nus ſuas ꝯfiderũt: ⁊ vnuſq̃ſq̃ i
ρας ἑαυτῶν ἐπίστευσαν, καὶ ἕκαστος ἐν τῷ
ope ſuo ſapiens eſt. Sine eis nõ
ἔργῳ αὐτοῦ σοφίζεται. Ἄνευ αὐτῶν οὐκ
habitabiť ciuitas: ⁊ nõ inhabitabunt
οἰκισθήσεται πόλις, καὶ οὐ παροικήσουσιν
neq̃ deambulabunt. In ꝯſilio ppli
οὐδὲ περιπατήσουσιν. Ἐν βουλῇ λαοῦ
nõ requirenť: ⁊ in ꝯgregatiõe nõ trã
οὐ ζητηθήσονται, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑ=
ſilient. ſup ſedem iudicum nõ ſe=
περαλοῦνται. ἐπὶ δίφρον δικαστῶν οὐ κα

Qui tenet aratrum et qui gloriatur in iaculo: ſtimulo boues agitat: & conuerſatur in operibus eorum: & narratio ei⁹ in filijs taurorum. Cor ſuum dabit ad verſandos ſulcos & vigilia eius in ſagina vaccarum. Sic omnis faber & architectus qui noctẽ tanq̃ diem tranſigit: q ſculpit ſignacula ſculptilia: & aſſiduitas eius variat picturam. Cor ſuũ dabit in ſimilitudinẽ picture: & vigilia ſua pſicit opus. Sic faber ferrarius ſedẽs iuxta incudẽ & cõſiderans opus ferri. Vapor ignis vret carnes eius: & in calore fornacis concertatur. Vox mallei innouat aurem eius: & contra ſimilitudinem vaſis oculus ei⁹. Cor ſuũ dabit in conſumationem operuꝫ: & vigilia ſua ornabit in perfectionem. Sic figulus ſedẽs ad op⁹ ſuum: conuertens pedibus ſuis rotã: q in ſollicitudine poſitus eſt ſemper propter opus ſuuꝫ: & innumera eſt omnis operatio ei⁹. In brachio ſuo formabit lutũ: & ante pedes ſuos curuabit virtutem ſuam. Cor ſuum dabit vt cõſummet linitionem: & vigilia ſua mundabit fornacem. Omnes hi in manibus ſuis ſperauerũt: & vnuſquiſq̃ in arte ſua ſapiẽs eſt. Sine his omnibus non edificatur ciuitas. Et non inhabitabunt nec inãbulabunt: et in eccleſiam non tranſilient. Super ſellam iudicis non ſedebũt: & teſtamentum iudicii non intelligẽt: neq̃ palam facient iudicium & diſciplinam: & in parabolis nõ inuenientur: ſed creaturam cui confirmabunt & deprecatio illorum in operationem artis: accõmodantes animas ſuas: & conquirentes in lege altiſſimi.

Capitulum trigeſimũ nonum.

Sapientiam omnium antiquorum exquiret ſapiẽs: & in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorũ conſeruabit: & in verſutias pabolarũ ſimul introibit. Occulta puerbiorum exquiret: & in abſconditis parabolarum cõuerſabitur. In medio magnatorum miniſtrabit: & in conſpectu pſidis apparebit. In terrã alienigenarũ gẽtium pertranſiet. Bona enim & mala in omnib⁹ tentabit. Cor ſuuꝫ tradet ad vigilandũ diluculo ad dñm q fecit illum: et in conſpectu altiſſimi deprecabitur. Aperiet os ſuum in oratione: & pro delictis ſuis deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit: ſpiritu intelligentie replebit illum: & ipſe tanq̃ imbres emittet eloquia ſapientie ſue: & in oratione confitebitur domino. Et ipſe diriget conſiliuꝫ eius & diſciplinam: et in abſconditis ſuis conſiliabitur. Ipſe palam faciet diſciplinam doctrine ſue: & in lege teſtamenti domini gloriabitur. Collaudabunt multi ſapiẽtiam eius: & vſque in ſeculum non delebitur. Non recedet memoria eius: & nomẽ eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes et laudem eius enunciabit eccleſia. Si permanſerit nomeꝫ ei⁹ derelinquet plus q̃ mille: & ſi requieuerit proderit illi.

debunt: ⁊ teſtamẽtũ iudicij nõ intelli=
θιοῦνται, καὶ διαθήκην κρίματος οὐ διανοη=
gent. Neque manifeſtabũt diſciplinã
θήσονται. Οὐ δὲ μὴ ἐκφάνωσι παιδίαν
⁊ iudiciũ: ⁊ in parabolis non inue
καὶ κρίμα, καὶ ἐν παραβολαῖς οὐχ εὑρε
nientur: ſed poſſeſſionẽ ſeculi firmabũt: ⁊
θήσονται, ἀλλὰ κτῆμα αἰῶνος στηριοῦσι, καὶ
deprecatio illoꝝ in opatione artis. Pret
ἡ δέησις αὐτῶν ἐν ἐργασίᾳ τέχνης. Πλὴν
dantẽ aiam ſuã: ⁊ cogi
τ̃ ἐπιδιδόντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διανο
tantẽ in lege altiſſimi.
ουμένου ἐν νόμῳ ὑψίστου. Ca.39.
Sapientiã oĩm antiquoꝝ exqui=
Σοφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητή=
ret: ⁊ in prophetijs vacabit.
σει, καὶ ἐν προφητείαις ἀσχοληθήσεται.
Narrationẽ viroꝝ nominatoꝝ cõſeruabit: D
Διήγησιν ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρήσει,
⁊ in verſutijs parabolaꝝ ſimul introi
καὶ ἐν στροφαῖς παραβολῶν συνεισελεύ
bit. Occulta puerbioꝝ exquiret:
σεται. Ἀπόκρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσει,
⁊ in enigmatis pabolaꝝ conuerſa=
καὶ ἐν αἰνίγμασι παραβολῶν ἀναστρα=
biť. In medio magnatũ miniſtra
φήσεται. Ἀναμέσον μεγιστάνων ὑπηρετή
bit: ⁊ corã ducibus cõſpiciet. in trã
σει, καὶ ἐναντι ἡγουμένων ὀφθήσεται. ἐν γῇ
alienaꝝ gentiũ pertrãſibit: bona enĩ
ἀλλοτρίων ἐθνῶν διελεύσεται, ἀγαθὰ γὰρ
⁊ mala in hoĩbus tentauit.
καὶ κακὰ ἐν ἀνθρώποις ἐπείρασε. Τὴν
Cor ſuũ tradet ad dñm: vt vigi
καρδίαν αὐτ̃ ἐπιδώσει πρὸς κύριον, ὀρθρί
let diluculo ad eũ qui fecit illũ: ⁊ in cõſpectu
σαι πρὸς τὸν ποιήσαντα αὐτόν, καὶ ἐναντι
altiſſimi deprecabiť: ⁊ aperiet os ſu
ὑψίστου δεηθήσεται, καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐ
um in orõne: ⁊ pro pctĩs
τοῦ ἐν προσευχῇ, καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν A
ſuis deprecabiť. Si dñs magn⁹ vo
αὐτ̃ δεηθήσεται. Ἐὰν ὁ κύριος ὁ μέγας θε=
luerit: ſpiritu intellect⁹ replebiť.
λῃ, πνεύματι συνέσεως ἐμπλησθήσεται.
Ipſe diſtillabit verba ſapiẽ ſue:
Αὐτὸς ἀνομβρίσει ῥήματα σοφίας αὐτοῦ,
⁊ in orõne confitebiť dño:
καὶ ἐν προσευχῇ ἐξομολογήσεται τῷ κυρίῳ,
ipſe diriget cõſiliũ eius ⁊ ſciẽ
αὐτὸς κατευθυνεῖ βουλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιστή=
tiã: ⁊ in abſcõditis ſuis cogita
μην, καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτ̃ διανοηθή
bit. Ipſe manifeſtabit diſciplinã doctri
σεται. Αὐτὸς ἐκφανεῖ παιδίαν διδασκα=
ne ſue: ⁊ in lege teſtamẽti dñi gloria=
λίας αὐτ̃, καὶ ἐν νόμῳ διαθήκης κυ̃ καυχή
biť. laudabũt intellect[illegible] ſuũ multi:
σεται. αἰνέσουσι τὴν σύνεσιν αὐτ̃ πολλοί,
⁊ vſq̃ in ſeculũ nõ delebiť.
καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος οὐκ ἐξαλειφθήσεται. E
Recedet memoria ei⁹: ⁊ no
Ἀποστήσεται τὸ μνημόσυνον αὐτ̃, καὶ τὸ ὄνο
men eius viuet in gñationes gñationũ. Sa
μα αὐτοῦ ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν. Τὴν σο
pientiã eius enarrabũt gẽtes: ⁊ lau
φίαν αὐτοῦ διηγήσεται ἔθνη, καὶ τὸν ἔπαι Infra. 44.c.
dem eius enunciabit eccleſia. Si pmanſerit nomẽ relinquet pluſq̃ mille: ⁊ ſi reqe
νον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία. Ἐὰν ἐμμεί
ſerit nomẽ relinquet pluſq̃ mille: ⁊ ſi reqe
νῃ ὄνομα καταλείψει ἢ χίλιοι, καὶ ἐὰν ἀνα

uerit inducit illi. adhuc cogitans
παύσηται ἐμποιεῖ αὐτῷ. ἔτι διανοηθεὶς
enarrabo: qñ ſicut luna ſemiplena: reple
ἐκδιηγήσομαι, ὅτι ὡς διχομηνία ἐπληρώ=
t⁹ ſum. exaudite me ſancti: ⁊ germinate
θην. Εἰσακούσατέ μου ὅσιοι, καὶ βλαστήσα
quaſi roſa plãtata ſup fluxũ hũi
τε ὡς ῥόδον φυόμενον ἐπὶ ῥεύματος ὑγ=
C dum. Et producite florẽ q̃ſi liliũ: mit=
ροῦ. Καὶ ἀνθήσατε ἄνθος ὡς κρίνον, διά=
tite odorẽ ⁊ laudate canticũ. Bene
Geñ. 1. d. δοτε ὀσμὴν καὶ αἰνέσατε ᾆσμα. Εὐλο
Marci dicite dñm in oĩbus operi
7. d. γήσατε τὸν κύριον ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔρ=
bus eius: in cãticis labioꝝ ⁊ in ci=
γοις αὐτοῦ, ἐν ᾠδαῖς χειλέων καὶ ἐν κιν
tharis. Et ſic dicetis in cõfeſſio
νύραις. Καὶ οὕτως ἐρεῖτε ἐν ἐξομολογή=
ne: opa dñi oĩa bona val
σει, τὰ ἔργα κυρίου πάντα καλὰ σφό
de. Et omne pceptũ in tpe ſuo
δρα. Καὶ πᾶν πρόσταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ
erit. nõ eſt dicere qd hoc eſt:
ἔσται. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τί τοῦτο ἐστι,
Geñ. 7. d. oĩa enĩ hec in tpe ſuo querẽ
Exo. 14. c. πάντα γὰρ ταῦτα ἐν καιρῷ αὐτῶν ζητη
tur. in verbo eius ſtetit q̃ſi cumu
θήσεται. ἐν λόγῳ αὐτοῦ ἔστη, ὡς θημω=
lus aqua: ⁊ in ſmone oris ill⁹
νία ὕδωρ, καὶ ἐν ῥήματι στόματος αὐτ̃
receptacula aquaꝝ. in precepto
D ἀποδοχεῖα ὑδάτων. ἐν προστάγματι
ß. 29. d. eius oĩs cõplacentia: ⁊ nõ eſt
αὐτοῦ πᾶσα ἡ εὐδοκία, καὶ οὐκ ἔστιν
q̃ minuat ſaluationẽ eius. Ope
ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Ἔρ
ra oĩs carnis corã illo: ⁊
γα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ
nõ eſt abſcõdi ab oculis
οὐκ ἔστι κρυβῆναι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
Infra. 40. b. eius. A ſeculo in ſeculũ
αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα
reſpexit: ⁊ nihil eſt mirabile in cõ
ἐπέβλεψε, καὶ οὐδέν ἐστι θαυμάσιον ἐναν
ſpectu eius. nõ eſt dicere: qd hoc eſt:
τίον αὐτ̃. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, τί τοῦτό ἐστι,
oĩa enĩ ad vſum eoꝝ creata ſunt.
πάντα γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔκτισται.
Benedictio eius q̃ſi fluui⁹ coope
ß. eo. Ἡ εὐλογία αὐτοῦ ὡς ποταμὸς ἐπεκά=
ruit: ⁊ ſicut diluuiũ aridã inebriauit.
λυψε, καὶ ὡς κατακλυσμὸς ξηρὰν ἐμέθυσεν.
ſic irã ei⁹ gentes hereditabunt: ſicut
οὕτως ὀργὴν αὐτοῦ ἔθνη κληρονομήσει, ὡς
cõuertit aquas in ſalſuginẽ. Vie
μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. Αἱ ὁδοὶ
eius recte ſanctis: ſic
αὐτοῦ εὐθεῖαι τοῖς ὁσίοις, οὕτως τοῖς
iniquis offenſiones. Bona bo=
ἀνόμοις προσκόμματα. Ἀγαθὰ τοῖς ἀγα
A nis creata ſunt ab initio. ſic peccato
θοῖς ἔκτισται ἀπ᾽ ἀρχῆς. οὕτως τοῖς ἁμαρ
ribus mala. Initiũ oĩs neceſſitatis
τωλοῖς κακά. Ἀρχὴ πάσης χρείας
ad vitã hoĩs: aqua ⁊ ignis ⁊
εἰς ζωὴν ἀνθρώπου, ὕδωρ καὶ πῦρ καὶ
ferrũ ⁊ ſal. ⁊ ſiligo triti
σίδηρος καὶ ἅλας. καὶ σεμίδαλις πυ
ci: ⁊ lac: ⁊ mel: ſanguis
ροῦ, καὶ γάλα καὶ μέλι, αἷμα σταφυ
vue ⁊ oleum ⁊ veſtimentũ. Oia
λῆς καὶ ἔλαιον καὶ ἱμάτιον. Πάντα

Ad huc conſiliabor vt enarrem: vt furore enim replet⁹ ſuꝫ. Et in voce dicit. Obaudite me diuini fructus: & quaſi roſa plantata ſuper riuos aquarum fructificate. Quaſi libanus: odorẽ ſuauitatis habete. Florete flores quaſi liliũ et date odorem: & frondete in gratiã: & collaudate canticũ & benedicite dñm in operibus ſuis. Date nomini eius magnificẽtiã: & confitemini illi in voce labiorum veſtrorũ: & in canticis labiorũ et citharis: & ſic dicetis in cõfeſſione. Opa dñi vniuerſa bona valde. In verbo eiũ eius ſtetit aqua ſicut cõgeries & in ſermone oris illius ſicut exceptoria aquarũ: qm̃ in precepto ipſius placor fit: & non eſt minoratio in ſalute ipſius. Opa omnis carnis coram illo: & non eſt qcq̃ abſcõditum ab oculis eius. A ſeculo vſq̃ in ſeculuꝫ reſpicit: & nihil eſt mirabile in cõſpectu eius. Nõ eſt dicere quid eſt hoc: aut quid eſt iſtud: oĩa eiũ in tẽpore ſuo querentur. Benedictio illius quaſi fluuius inũdabit. et quomodo cataclyſm⁹ aridam inebriabit: ſic ira ipſius gẽtes q̃ nõ exquiſierunt eũ: hereditabit. Quomodo conuertit aquas in ſiccitatem: & ſiccata eſt terra: & vie illius viis illorum directe ſunt: ſic peccatoribus offenſiones in ira eius. Bona bonis creata ſunt ab initio: ſic nequiſſimis bona & mala. Initiũ neceſſarie rei vite hoĩm: aq̃ ignis et ferrum: ſal: lac: et panis ſimilagine⁹: & mel: & botrus vue: et oleum: & veſtimentũ. Hec omnia ſanctis in bona: ſic & impiis & peccatoribus in mala cõuertentur. Sunt ſpiritus qui ad vindictam creati ſunt: et in furore ſuo confirmauerunt tormenta ſua. Et in tẽpore conſumationis effundent virtuteꝫ: et furorẽ eius qui fecit illos cõfundẽt. Ignis grãdo fames & mors: oĩa hec ad vindictaꝫ creata ſunt. Beſtiarum dentes & ſcorpii & ſerpentes romphea vindicãs in exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur: & ſuper terram in neceſſitate preparabuntur: & in temporibus ſuis non preterient verbum. Propterea ab initio cõfirmatus ſum & cõſiliatus ſum & cogitaui & ſcripta dimiſi. Oĩa opera dñi bona: & omne op⁹ hora ſua ſubminiſtrabit. Non eſt dicere: hoc illo nequs eſt. Omnia enim in tempore ſuo comprobabuntur. Et nunc in omni corde & ore collaudate & benedicite nomen domini.

Capitulum quadrageſimum.

Occupatio magna creata eſt oĩbus hominibus: & iugum graue ſuper filios adam a die exitus de vẽtre matris eorum vſq̃ in diem ſepulture in matrẽ omnium. Cogitationes eorum & timores cordis adinuentiones expectationis: & dies finitionis: a preſidente ſuper ſedem glorioſam: vſq̃ ad humilitatum in terram & cinerem ab eo qui vtitur hyacintho & portat coronam vſq̃ ad eũ qui operitur lino crudo. Furor: ꝫel⁹: tumultus: fluctuatio: & timor mortis:

hec piis bona. ſic
ταῦτα τοῖς εὐσεβέσιν ἀγαθά. οὕτως
peccatorib⁹ conuerteť in ma
τοῖς ἁμαρτωλοῖς τραπήσεται εἰς κα
la. ſunt ſpiritus q̃ ad vindictã
κά. ἔστι πνεύματα ἃ εἰς ἐκδίκησιν
creati ſunt ⁊ in furore ſuo cõfirmaue
ἔκτισται, καὶ ἐν θυμῷ αὐτῶν ἐστερέω=
rũt flagella ſua. In tpe cõſumma
σε μάστιγας αὐτῶν. Ἐν καιρῷ συντε
tionis virtutẽ effundẽt: ⁊ furorẽ
λείας ἰσχὺν ἐκχέουσι, καὶ τὸν θυμὸν
eius q̃ fecit illum ſiſtẽt.
τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν κοπάσουσι.
Ignis ⁊ mare ⁊ fames ⁊ mors:
Πῦρ καὶ θάλασσα καὶ λιμὸς καὶ θά=
oĩa hec ad vindictã
νατος, πάντα ταῦτα εἰς ἐκδίκησιν
creata ſunt. Beſtiaꝝ dẽtes ⁊ ſcor
ἔκτισται. Θηρίων ὀδόντες καὶ σκορ=
pij ⁊ vipere ⁊ rõphea vindi
πίοι καὶ ἔχεις καὶ ῥομφαία ἐκδικοῦ
cãs in pernicẽ impios. In or
σα εἰς ὄλεθρον ἀσεβεῖς. Ἐν τῇ ἐντο=
tu eius letabunť: ⁊ ſup
λῇ αὐτοῦ εὐφρανθήσονται, καὶ ἐπὶ
terrã ad manu⁹ pparabunť:
τῆς γῆς εἰς χεῖρας ἑτοιμασθήσονται,
⁊ in tẽporib⁹ ſuis nõ pteribunt
καὶ ἐν καιροῖς αὐτῶν οὐ παραβήσονται
verbũ. ppterea ab initio firma=
τὸν λόγον. διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐστηρί=
tus ſũ: ⁊ cogitaui ⁊ in ſcriptura dimiſi.
χθην, καὶ διενοήθην καὶ ἐν γραφῇ ἀφῆκα.
Opa dñi oĩa bona: ⁊
Τὰ ἔργα κυρίου πάντα τὰ ἀγαθά, καὶ
oẽm vſum in tpe ſuo pbe
πᾶσαν χρείαν ἐν καιρῷ αὐτῆς χορηγή=
bit: ⁊ nõ eſt dicere hoc iſto pe
σει, καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τοῦτο τούτου πο
ius. Omnia enĩ in tẽpore cõ
νηρότερον. Πάντα γὰρ ἐν καιρῷ εὐ=
probabunť. Et nũc in oĩ cor
δοκιμηθήσεται. Καὶ νῦν ἐν πάσῃ καρ
de ⁊ ore laudate ⁊ bene
δίᾳ καὶ στόματι ὑμνήσατε καὶ εὐλο=
dicite nomẽ dñi.
γήσατε τὸ ὄνομα κυρίου. Ca.40.
Occupatio magna creata eſt omni
Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισται παντὶ
homini: ⁊ iugũ graue ſup filios
ἀνθρώπῳ, καὶ ζυγὸς βαρὺς ἐπὶ υἱοὺς
adã. A die exitus de vẽtre
ἀδάμ. Ἀφ᾽ ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς
matris eoꝝ: vſq̃ ad reuerſionis diẽ
μητρὸς αὐτῶν, ἕως ἐπιστροφῆς ἡμέρας
ad matrẽ oĩm. cogitatio
εἰς μητέρα πάντων. τοὺς διαλογισ=
nes eoꝝ ⁊ timorem cordis: adin=
μοὺς αὐτῶν καὶ φόβον καρδίας, ἐπί=
uẽtio expectationis: dies finitionis.
νοιαν προσδοκίας, ἡμέρα τελευτῆς.
A ſedẽte ſup ſedẽ glĩe ⁊
Ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου δόξης καὶ
vſq̃ ad humiliatũ in terra ⁊ cine
ἕως τεταπεινωμένου, ἐν γῇ καὶ σποδῷ
re. a ferente veſtẽ hyacĩthinã ⁊ co
δῷ. ἀπὸ φοροῦντος ὑακίνθινον καὶ στέ
ronã: ⁊ vſq̃ ad eum q̃ induitur lino crudo.
φανον, καὶ ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον.
Furor ⁊ zelus turbatio ⁊ fluctuatio ⁊
Θυμὸς καὶ ζῆλος ταραχὴ καὶ σάλος καὶ

timor mortis ⁊ imitatio ⁊ cōtētio: ⁊
φόβος θανάτου καὶ μίμημα καὶ ἔρις, καὶ
in tp̄e quietis in cubili ſomn⁹
ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης ὕπνος
noctis immutat cognitionē eius. Modicū
νυκτὸς ἀλλοιοῖ γνῶσιν αὐτοῦ. Ὀλίγον
tāq̄ nihil in requie: ⁊ ab illo
ὡς οὐδὲν ἐν ἀναπαύσει, καὶ ἀπ' ἐκείνου
in ſomnis q̄ſi in diebus ſpecule. cōtur=
ἐν ὕπνοις ὡς ἐν ἡμέραις σκοπιᾶς. τεθο=
batus in viſione cordis ſui: tāq̄
ρυβημένος ἐν ὁράσει καρδίας αὐτοῦ, ὡς
q̄ euaſit a facie belli.
ἐκφυγὼν ἀπὸ προσώπου πολέμου.
In tp̄e ſalutis ſue exurrexit ⁊
Ἐν καιρῷ σωτηρίας αὐτοῦ ἐξηγέρθη καὶ
admirans in nullū timorē: cū
ἀποθαυμάζων εἰς οὐδένα φόβον, μετὰ
omni carne ab hoīe vſq̄ ad pe
πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτή
cus: ⁊ ſup peccatores ſeptu
νους, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἑπταπλά
pla ad hec. Mors ⁊ cōtētio ⁊
σια πρὸς ταῦτα. Θάνατος καὶ ἔρις καὶ
rōphea ⁊ ſanguis: inductiones famis ⁊
ῥομφαία καὶ αἷμα, ἐπαγωγαὶ λιμοῦ καὶ
contritionis ⁊ flagelli. In
συντρίμματος καὶ μάστιγος. Ἐπὶ τοὺς
iniquos creata ſunt hec oīa: ⁊
ἀνόμους ἐκτίσθη ταῦτα πάντα, καὶ
ꝓpt illos factū eſt. diluuiū. oīa
δι' αὐτοὺς ἐγένετο ὁ κατακλυσμός. πάν=
q̄cūq̄ de terra: in terrā reuer
τα ὅσα ἀπὸ γῆς, εἰς γῆν ἀναστρέ=
tunt: ⁊ ab aquis in mare
φει, καὶ ἀπὸ ὑδάτων εἰς θάλασσαν
deflectunt. Omne mun⁹ ⁊ iīuſticia
ἀνακάμπτει. Πᾶν δῶρον καὶ ἀδικία
delebitur: ⁊ fides in ſecu=
ἐξαλειφθήσεται, καὶ πίστις εἰς τὸν αἰῶ=
lū ſtabit. opes iniuſtoꝝ ſicut flu=
να στήσεται. χρήματα ἀδίκων ὡς πο=
uius ſiccabunt: ⁊ ſicut tonitruū ma
ταμὸς ξηρανθήσεται, καὶ ὡς βροντὴ μεγά
gnū in pluuijs pſonabūt. In aperiēdo ip
λη ἐν ὑετοῖς ἐξηχήσει. Ἐν τῷ ἀνοῖξαι αὐ
ſū manus letabit: ſic pūa
τὸν χεῖρας εὐφρανθήσεται, οὕτως οἱ πα
ricatores in cōſūmationē defi
ραβαίνοντες εἰς συντέλειαν ἐκλείψου
ciēt. Poſteri impioꝝ nō multiplicabūt ra
σιν. Ἔκγονα ἀσεβῶν οὐ πληθυνεῖ κλά
mos: ⁊ radices immūde ſup p̄cipi
δους, καὶ ῥίζαι ἀκάθαρτοι ἐπ' ἀκροτό=
tem petrā. viriditas ſup oēm aquam
μου πέτρας. ἄχει ἐπὶ παντὸς ὕδατος
⁊ labij fluminis ante omne fe=
καὶ χείλους ποταμοῦ πρὸ παντὸς χόρ
nū euellet. Grā ſicut paradi
του ἐκτιλήσεται. Χάρις ὡς παράδει=
ſus cū benedictionib⁹ ⁊ miſericordia in
σος σὺν εὐλογίαις καὶ ἐλεημοσύνη εἰς
ſeculū pmanet. vita ſibi ſufficiētis ope
τὸν αἰῶνα διαμένει. ζωὴ αὐτάρκους ἐρ
rarij dulcis erit: ⁊ ſup vtra=
γάτου γλυκανθήσεται, καὶ ὑπὲρ ἀμφό
que q̄ inuenit theſauꝝ. Filij ⁊
τερα ὁ εὑρίσκων θησαυρόν. Τέκνα καὶ
edificatio ciuitatis firmant nomē: vi
οἰκοδομὴ πόλεως στηρίζουσιν ὄνομα, οἶ=
nū ⁊ muſica letificāt cor.
νος καὶ μουσικὴ εὐφραίνουσι καρδίαν.

iracundia perſeuerans & contentio: et in tempore refectionis in cubili ſo mnus noctis immutat ſcientiam eius. Modicum autem tanq̄ nihil in requie: et ab eo in ſōnis quaſi in die reſpectus. Cōturbatus eſt in viſu cordis ſui: tanq̄ qui euaſerit in die belli. In tēpore ſalutis ſue exurrexit & admirans ad nullum timorem: cū omni carne ab homine vſq̄ ad pecus: & ſuper pctōres ſeptuplum. Ad hec mors ſanguis: contentio et rōphea: oppreſſiones fames et contritio et flagella. Super iniquos creata ſūt hec omnia. & propter illos factus eſt cataclyſm⁹. Omnia enim que de terra ſunt in terram conuertentur: & aque omnes in mare conuertentur. Omne munus & iniquitas delebitur: & fides in ſeculuꝫ ſtabit. Subſtantie iniuſtorum ſicut fluuius ſiccabuntur: & ſicut tonitruū magnum in pluuia perſonabunt. In aperiēdo manus ſuas letabitur: ſic preuaricatores in conſummatione tabeſcēt. Nepotes impiorum nōn multiplicabunt ramos: & radices immunde ſup cacumē petre ſonant. Super omnem aquam viriditas et ad oram fluminis ante omnē fenum euelletur. Gratia ſicut paradiſus in benedictionibus: et miſericordia in ſeculo permanet. Vita ſibi ſufficientis operarii conculcabitur: et in ea inuenies theſaurū. Fili edificatio ciuitatis confirmabit nomē: & ſuper hanc mulier immaculata cōputabitur. Vinum & muſica letificāt cor: & ſuper vtraq̄ dilectio ſapiētie. Tibie et pſalterium ſuaueꝫ faciunt melodiā: & ſuper vtraq̄ lingua ſuauis. Grātiā & ſpēꝫ deſiderabit ocul⁹ tu⁹: et ſup hoc virides ſationes. Amicus & ſodalis in tempore cōuenientes: et ſuper vtroſq̄ mulier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis: et ſup eos miſericordia liberabit. Aurum et argentum et cōſtitutio pedū: et ſuper vtrūq̄ conſilium beneplacituꝫ. Facultates et virtutes exaltant cor: et ſuper hec timor domini. Non eſt in timore domini minoratio: & non eſt in eo inquirere adiutorium. Timor domini ſicut benedictio paradiſus: & ſup omnē gloriam operuerunt illum. Fili in tempore vite tue ne indigeas. Melius eſt eniꝫ mori: q̄ȝ indigere. Vir reſpiciēs in menſam alienam: non eſt vita eius in cogitatione victus. Alit enim animaꝫ ſuam cibis alienis. Vir autem diſciplinatus et eruditus cuſtodiet ſe. In ore imprudentis cōdulcabitur inopia: & in ventre eius ignis ardebit.

Capitulū quadrageſimū primū.

O Mors q̄ȝ amara eſt memoria tua homini pacem habenti in ſubſtātiis ſuis viro quieto et cui⁹ vie directe ſunt in omnibus: et ahhuc valenti accipere cibum. O mors bonum eſt iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur viribus: defecto etate & cui de omnibus cura eſt & incredibili: qui perdit ſapientiam.

⁊ ſup vtraq̄ dilectio ſapiē=
καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις σοφί
tie. tibia ⁊ pſalteriū ſuauē faciūt me
ας. αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσι μέ
lodiā: ⁊ ſup vtraq̄ lingua ſuauis.
λη, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γλῶσσα ἡδεῖα. B
Grām ⁊ pulchritudinē deſiderabit ocu
Χάριν καὶ κάλλος ἐπιθυμήσει ὀφθαλ
lus: ⁊ ſup vtraq̄ viriditatē ſemi
μός, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπό
nis. amic⁹ ⁊ ſodalis ad tp̄s oc
ρου. φίλος καὶ ἑταῖρος εἰς καιρὸν ἀ
currentes: ⁊ ſup vtraq̄ mulier
παντῶντες, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ gen.7.
cum viro. Fratres ⁊ auxiliū ad Infra
μετὰ ἀνδρός. Ἀδελφοὶ καὶ βοήθεια εἰς 4.b.
tp̄s tribulationis: ⁊ ſup vtraq̄
καιρὸν θλίψεως, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα
elemoſyna liberabit. auꝝ ⁊ argen
ἐλεημοσύνη ῥύσεται. χρυσίον καὶ ἀργύ
tum ſtatuent pedē: ⁊ ſup vtra
ριον ἐπιστήσουσι πόδα, καὶ ὑπὲρ ἀμ
que cōſiliū approbat. Diui
φότερα βουλὴ εὐδοκιμεῖται. Χρήμα=
tie ⁊ vires exaltabūt cor: ⁊ C
τα καὶ ἰσχὺς ἀνυψώσουσι καρδίαν, καὶ
ſup vtraq̄ timor dn̄i. nō eſt
ὑπὲρ ἀμφότερα φόβος κυρίου. οὐκ ἔστιν
in timore dn̄i minoratio: ⁊ nō eſt
ἐν φόβῳ κυρίου ἐλάττωσις, καὶ οὐκ ἔστι
querere ſibi auxiliū. Timor domi
ζητῆσαι ἑαυτῷ βοήθειαν. Φόβος κυρί
ni ſicut paradiſus bn̄dictionis: ⁊ ſup
ου ὡς παράδεισος εὐλογίας, καὶ ὑπὲρ
oēm gl'iam operuit illū. fili
πᾶσαν δόξαν ἐκάλυψεν αὐτόν. τέκνον
vitā mēdicitatis ne viuas: melius
ζωὴν ἐπαιτήσεως μὴ βιώσῃς, κρεῖσσον
mori q̄ mendicare. Vir reſpiciēs
ἀποθανεῖν ἢ ἐπαιτεῖν. Ἀνὴρ βλέπων
ad alienā menſam nō habet vi
εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν οὐκ ἔχει βί
tā in ratione vite: inquinabit ani=
ον ἐν λογισμῷ ζωῆς, ἀλισγήσει ψυ= D
mā ſuā in cibis alienis.
χὴν αὐτοῦ ἐν ἐδέσμασιν ἀλλοτρίοις.
vir āt ſapiens ⁊ eruditus
ἀνὴρ δὲ ἐπιστήμων καὶ πεπαιδευμένος
cuſtodiet. In ore impudētis indul
φυλάξεται. Ἐν στόματι ἀναιδοῦς γλυ
cabit mēdicitas: ⁊ in vētre e=
κανθήσεται ἐπαίτησις, καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐ
ius ignis ardebit.
τοῦ πῦρ καύσεται. Ca.41.

O Mors q̄ amara tui me=
Ὦ θάνατε ὡς πικρόν σου τὸ μνη
moria homini pacifice viuēti in his
μόσυνον ἀνθρώπῳ εἰρηνεύοντι ἐν τοῖς ὑ
que ſunt ei⁹. Viro quieto
πάρχουσιν αὐτοῦ. Ἀνδρὶ ἀπερισπά
⁊ proſpero in oībus ⁊ adhuc
στῳ καὶ εὐοδουμένῳ ἐν πᾶσι καὶ ἔτι A
valenti accipere cibū. O mors
ἰσχύοντι ἐπιδέξασθαι τροφήν. Ὦ θάνα
bonū tuū iudiciū eſt homini
τε καλόν σου τὸ κρίμα ἐστὶν ἀνθρώπῳ
indigenti ⁊ diminuto virib⁹. In vltima
ἐπιδεομένῳ καὶ ἐλασσουμένῳ ἰσχύϊ. Ἐσχάτο
ſenecta cōſtituto ⁊ occupato de omnib⁹: ⁊
γήρῳ καὶ περισπωμένῳ περὶ πάντων, καὶ
nō credēti ⁊ ei q̄ perdidit
ἀπειθοῦντι καὶ ἀπολωλεκότι τὴν

expectationē. Ne timeas iudiciū mortis.
ὑπομονήν. Μὴ εὐλαβοῦ κρίμα θανάτου.
memēto prioꝝ te ⁊ vltimoꝝ: hoc
μνήσθητι προτέρων σου καὶ ἐσχάτων, τοῦ
eīn iudiciū oīs carni a domi
το γὰρ τὸ κρίμα πάσῃ σαρκὶ παρὰ κυρί=
no: ⁊ q̄d recuſas in bn̄placito altiſſimi? B
ου, καὶ τί ἀπαναίνῃ ἐν εὐδοκίᾳ ὑψίστου;
Siue decē: ſiue centū: ſiue mille anni:
Εἴτε δέκα, εἴτε ἑκατόν, εἴτε χίλια ἔτη,
nō eſt in inferno redargutio vite. Filii
οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ἐλεγμὸς ζωῆς. Τέκνα
abominabiles ſunt: filij peccatoꝝ:
βδελυρὰ γίνεται, τέκνα ἁμαρτωλῶν,
⁊ q̄ conuerſant in vicinijs impio
καὶ συναναστρεφόμενα παροικίαις ἀσε=
rū. Filioꝝ peccatoꝝ peribit here
βῶν. Τέκνων ἁμαρτωλῶν ἀπολεῖται κλη
s.40.b ditas: ⁊ cū ſemine eoꝝ
C ρονομία, καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν
cōtinue manet improperiū. Patrē impiū
ἐνδελεχιεῖ ὄνειδος. Πατρὶ ἀσεβεῖ
accuſabūt filij: qm̄ ꝓpter illū erūt in op
μέμψεται τέκνα, ὅτι δι' αὐτὸν ὀνειδισθή
probrio. Ve vobis viri impij: q̄
σονται. Οὐαὶ ὑμῖν ἄνδρες ἀσεβεῖς, οἵτι
dereliquiſtis legē altiſſimi. Si
s.20.g. νες ἐγκατελίπετε νόμον ὑψίστου. Ἐὰν
eīn multiplicati fueritis i pditionē: ⁊ ſi
γὰρ πληθυνθῆτε εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἐὰν
nati fueritis: in maledictionē nati eritis.
γεννηθῆτε, εἰς κατάραν γεννηθήσεσθε.
⁊ ſi mortui fueritis: in maledictionē di
καὶ ἐὰν ἀποθάνητε, εἰς κατάραν μερι
uiſi eritis. Oia q̄cūq̄ ex terra: in terrā
D σθήσεσθε. Πάντα ὅσα ἐκ γῆς, εἰς γῆν
reuertent: ſic impij in pdi
ἀπελεύσεται, οὕτως ἀσεβεῖς εἰς ἀπω
tionē. Luctus hoīm in corporib⁹
λειαν. Πένθος ἀνθρώπων ἐν σώμασιν
ipoꝝ: nomē āt hoīm nō bonū
Lu.14 αὐτῶν, ὄνομα δὲ ἀνθρώπων οὐκ ἀγαθὸν
delebitur. curā habe de nomi=
ἐξαλειφθήσεται. φρόντισον περὶ ὀνόμα=
ne: illud eīn tibi pmanet: pluſq̄ mille the
τος, αὐτὸ γάρ σοι διαμένει, ἢ χίλιοι θη=
ſauri magni auri. bone vite
σαυροὶ μεγάλοι χρυσίου. ἀγαθῆς ζωῆς
numerus dieꝝ: ⁊ bonū nomē in ſecu
ἀριθμὸς ἡμερῶν, καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶ
la pmanet. diſciplinā in pace cōſer
να διαμένει. παιδείαν ἐν εἰρήνῃ συντη=
uate filij: ſapiā abſcōdita ⁊
A ρήσατε τέκνα, σοφία κεκρυμμένη καὶ
theſaur⁹ inuiſus: q̄ vtilitas in vtriſ
θησαυρὸς ἀφανής, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμ=
que? melior homo q̄ abſcon
φοτέροις; κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύ
dit ſtultitiā ſuā: q̄ homo q̄ ab=
πτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, ἢ ἄνθρωπος ἀπο
ſcondit ſapiām ſuā. Igit ve
κρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ. Τοιγαροῦν ἐν
rebit in verbo meo. nō eīn
τραπήσεσθε ἐπὶ τῷ ῥήματί μου. οὐ γάρ
eſt oēm verecūdiā ſeruare bonū:
ἐστι πᾶσαν αἰσχύνην διαφυλάξαι καλόν,
⁊ nō oia oibus in fide ap=
καὶ οὐ πάντα τοῖς πᾶσιν ἐν πίστει εὐδο
probantur. Erubeſcite a patre ⁊ ma
B κιμεῖται. Αἰσχύνεσθε ἀπὸ πατρὸς καὶ μη
tre de fornicatione: ⁊ a duce
τρὸς περὶ πορνείας, καὶ ἀπὸ ἡγουμένου

Noli metuere iudicium mortis. Memento que ante te fuerunt & que ſuperuentura ſunt tibi: hoc iudicium a domino omni carni: & q̄ superuenient tibi in beneplacito altiſſimi: ſiue deceꝫ ſiue centum ſiue mille anni. Nō eſt em̄ in inferno accuſatio vite. Filii abominationum ſiunt filii peccatorum: & q conuerſantur ſecus domos impiorū. Filiorum peccatoruꝫ periet hereditas: & cū ſemine illorū aſſiduitas opprobrii. De patre impio queruntur filii: quoniam propter illū ſunt in opprobrio. Ve vobis viri impii qui dereliquiſtis legē domini altiſſimi. Et ſi nati fueritis in maledictione naſcemini: ſi mortui fueritis in maledictione erit pars veſtra. Omnia que de terra ſunt in terram conuertentur: ſic impii a maledicto in pditioneꝫ. Luct⁹ hominum in corpore ipſorum: nomē autem impiorū delebitur. Curā habe de bono nomine: hoc enim magis pmanebit tibi q̄ȝ mille theſauri precioſi & magni. Bone vite numerus dierum: boni autem nomē permanebit in euū. Diſciplinam in pace conſeruate filii. Sapientia enim abſcondita & theſaur⁹ inuiſus: que vtilitas in vtriſq̄. Melior eſt homo qui abſcondit ſtulticiam ſuā: q̄ȝ homo qui abſcondit ſapientiam ſuā. Verūtamen in his q̄ procedunt de ore meo. Non eſt enim bonum omnē irreuerentiam obſeruare: & non omnia oībus beneplacēt in fide. Erubeſcite a patre: & a matre de fornicatione: et a preſidente & a potente de mendacio: a principe & a iudice de delicto: a ſynagoga a plebe de iniquitate: a ſocio & amico de iniuſticia: et de loco in quo habitas de furto: de veritate dei & teſtamento: de diſcubitu in panib⁹: et offuſcatione dati & accepti: a ſalutantibus de ſilentio: a reſpectu mulieris fornicarie: & ab auerſione vultus cognati. Ne auertas faciem a proximo tuo: et ab auferendo partem et non reſtituēdo. Ne reſpicias mulierem alieni viri: & ne ſcruteris ancillā eius: neq̄ ſteteris ad lectum eius. Caue ab amicis de ſermonibus improperii: & cum dederis ne improperes.

Capitulum quadrageſimum ſecundum.

NOn duplices ſermonem audit⁹ de reuelatione ſermonis abſconditi. & eris vere ſine confuſione: & inuenies gratiam in conſpectu omnium hominum. Ne pro his omnib⁹ cōfundaris: & ne accipias perſonam vt delinquas. De lege altiſſimi & teſtamento: et de iudicio iuſtificare impium de verbo ſociorum & viatorum: & de datione hereditatis amicorum: de equalitate ſtatere & ponderum: de acquiſitione multorū & paucorū: & de corruptione emptionis & negociatorum: & de multa diſciplina filiorum: & ſeruo peſſimo latus ſanguinare. Super mulierem nequam bonum eſt ſignum. Vbi manus multe ſunt claude: & quodcūq̄ trades numera & appende: datum vero & acceptuꝫ omne deſcribe. De diſciplina inſenſati &

⁊ potēte de mēdacio: ⁊ a
καὶ δυνάστου περὶ ψεύδους, καὶ ἀπὸ
iudice ⁊ principe de deli
κριτοῦ καὶ ἄρχοντος περὶ πλημμελεί
cto: a ſynagoga ⁊ plebe de ini=
ας, ἀπὸ συναγωγῆς καὶ λαοῦ περὶ ἀνο
quitate. A ſocio ⁊ amico de iniu
μίας. Ἀπὸ κοινωνοῦ καὶ φίλου περὶ ἀδι
ſticia: ⁊ a loco vbi habitas de
κίας, καὶ ἀπὸ τόπου οὗ παροικεῖς περὶ
furto. de veritate dei ⁊ teſta
κλοπῆς. ἀπὸ ἀληθείας θεοῦ καὶ διαθή=
mento ⁊ a fixione cubiti in panib⁹.
κης καὶ ἀπὸ πήξεως ἀγκῶνος ἐπ' ἄρτοις.
A contēptu acceptiōis ⁊ dationis: ⁊
Ἀπὸ σκορακισμοῦ λήψεως καὶ δόσεως, καὶ
a ſalutante de ſilentio. ab iſpe
ἀπὸ ἀσπαζομένων περὶ σιωπῆς. ἀπὸ ὁρά
ctione mulieris meretricis ⁊ ab auerſio
σεως γυναικὸς ἑταίρας καὶ ἀπὸ ἀποστρο=
ne vultus hoīs nobilis. ab
φῆς προσώπου ἀνθρώπου συγγενοῦς. ἀπὸ
ablatione partis ⁊ dationis ⁊
ἀφαιρέσεως μερίδος καὶ δόσεως καὶ
ab aīaduerſione mulieris coniugate:
ἀπὸ κατανοήσεως γυναικὸς ὑπάνδρου,
a curioſitate ⁊ ancilla: ⁊ ne
ἀπὸ περιεργίας καὶ παιδίσκης, καὶ μὴ
ſteteris ad cubiculū eius. Ab
ἐπιστῇς ἐπὶ τὴν κοίτην αὐτῆς. Ἀπὸ
amico de ſmonib⁹ improperij: ⁊ poſtq̄
φίλου περὶ λόγων ὀνειδισμοῦ, καὶ μετὰ τὸ
dederis: ne improperes.
δοῦναι, μὴ ὀνείδιζε. Ca. 42.

ET ab iteratione ⁊ ſmone
Καὶ ἀπὸ δευτερώσεως καὶ λόγου
audit⁹: ⁊ reuelatione de ſmonib⁹
ἀκοῆς, καὶ ἀποκαλύψεως περὶ λόγων
abſconditis. Et eris verecūdus vere:
κρυφίων. Καὶ ἔσῃ αἰσχυντηρὸς ἀληθινῶς,
⁊ inueniens grām in cōſpectu oīs hoīs:
καὶ εὑρίσκων χάριν ἔναντι παντὸς ἀνθρώπου,
ne de his erubeſcas: ⁊ ne accipias
μὴ περὶ τούτων αἰσχυνθῇς, καὶ μὴ λάβῃς
perſonā vt pecces. de lege
πρόσωπον τοῦ ἁμαρτάνειν. περὶ νόμου
altiſſimi ⁊ teſtamēto: ⁊ de iudicio
ὑψίστου καὶ διαθήκης, καὶ περὶ κρίματος
iuſtificare impiū. De verbo ſo
δικαιῶσαι τὸν ἀσεβῆ. Περὶ λόγου κοι
cij ⁊ viatoꝝ ⁊ de datione
νωνοῦ καὶ ὁδοιπόρων καὶ περὶ δόσεως
hereditatis amicoꝝ: ⁊ diligētia ſta=
κληρονομίας ἑταίρων, καὶ ἀκριβείας ζυ=
tere ⁊ ponderꝝ. De acquiſitiōe multoꝝ
γοῦ καὶ σταθμῶν. Περὶ κτήσεως πολλῶν
⁊ paucoꝝ: de differēte vēditione
καὶ ὀλίγων, περὶ διαφόρου πράσεως
mercatoꝝ: ⁊ de diſciplina filioꝝ
ἐμπόρων, καὶ περὶ παιδείας τέκνων
multa. ⁊ ſeruo prauo latus ſan
πολλῆς. καὶ οἰκέτῃ πονηρῷ πλευρὰν αἱ=
guinare. Sup mulierē nequā bonū ſigna=
μάξαι. Ἐπὶ γυναικὶ πονηρᾷ καλὸν σφρα
culū: ⁊ vbi man⁹ multe clau
γίς, καὶ ὅπου χεῖρες πολλαὶ κλεῖ=
de. Si tradideris: in numero ⁊
σον. Ἐὰν παραδιδῷς, ἐν ἀριθμῷ καὶ
pōdere: ⁊ datio ⁊ acceptio oīa
σταθμῷ, καὶ δόσις καὶ λῆψις πάντα
in ſcriptura. De diſciplina amētis ⁊
ἐν γραφῇ. Περὶ παιδείας ἀνοήτου καὶ

fatui et decrepiti litigãtis cũ
μωροῦ καὶ ἐσχατογήρου κρινομένου πρὸς
iuuenibus. et eris eruditus verax:
νέους. καὶ ἔσῃ πεπαιδευμένος ἀληθινός,
et approbatus corã omni viuẽ
καὶ δεδοκιμασμένος ἔναντι παντὸς ζῶν
te. Filia patri abſcõdita vigi
τος. Θυγάτηρ πατρὶ ἀπόκρυφος ἀγρυπ
lia: et ſollicitudo eius aufert ſomnũ: et
νία, καὶ ἡ μέριμνα αὐτῆς ἀφιστᾷ ὕπνον, καὶ
in iuuẽtute eius ne forte abutatur flore etatis: et
ἐν νεότητι αὐτῆς μήποτε παρακμάσῃ καὶ
cũ cohabitauerit ne forte odio habeat. In virginitate
συνῳκηκυῖα μήποτε μισηθῇ. Ἐν παρθε
ne quãdo polluatur: et in pa
νίᾳ μήποτε βεβηλωθῇ, καὶ ἐν τοῖς πα
ternis ſuis grauida fiat. et cũ
τρικοῖς αὐτῆς ἔγκυος γένηται. καὶ μετὰ
viro exiſtẽs ne forte trãſgrediatur: et cũ
ἀνδρὸς οὖσα μήποτε παραβῇ καὶ συ
cohabitauerit ne forte ſterilis ſit. Sup filiã
νῳκηκυῖα μήποτε στειρωθῇ. Ἐπὶ θυγατρὶ
inuerecũdã firma cuſtodiã: neq̃
ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυλακήν, μήποτε
faciat te ludibriũ inimicis:
ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα τοῖς ἐχθροῖς,
loquelam in ciuitate et appellationẽ ppli:
λαλιὰν ἐν πόλει καὶ ἔκκλητον λαοῦ,
et cõfundat te in multitudĩe multorũ.
καὶ καταισχύνῃ σε ἐν πλήθει πολλῶν.
Omni homini ne aſpicias in pulchritudine:
παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔμβλεπε ἐν κάλ
tudine: et in medio mulierũ ne cõmorerĩs.
λει, καὶ ἐν μέσῳ γυναικῶν μὴ συνέδρευε.
De enim veſtimẽtis procedit tinea: et
Ἀπὸ γὰρ ἱματίων ἐκπορεύεται σής, καὶ
a muliere iniquitas mulieris. Me
ἀπὸ γυναικὸς πονηρία γυναικός. Κρείσ
lior iniquitas viri q̃ bñfaciẽs mulier.
σων πονηρία ἀνδρὸς ἢ ἀγαθοποιὸς γυνή.
Mulier cõfundẽs in opprobriũ.
Γυνὴ καταισχύνουσα εἰς ὀνειδισμόν.
Memor ero igitur operũ dñi: et q̃
Μνησθήσομαι δὴ τὰ ἔργα κυρίου, καὶ ἃ
vidi enarrabo. In ſmonibus dñi
ἑώρακα ἐκδιηγήσομαι. Ἐν λόγοις κυρίου
opa eius: et ſol illuminãs in
τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἥλιος φωτίζων κατὰ
oibus inſpexit: et glã do
πάντα ἐπέβλεψε, καὶ τῆς δόξης κυ
mini plenũ opus eius. Nõ idu
ρίου πλῆρες τὸ ἔργον αὐτοῦ. Οὐκ ἐνέ
xit ſctõs dñi: vt enarrarẽt
στησε τοῖς ἁγίοις κυρίου, ἐκδιηγήσασθαι
oĩa mirabilia ſua. firmauit
πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. ἐστερέωσε
dñs oĩpotẽs: vt firmarẽt in glã
κύριος παντοκράτωρ, στηριχθῆναι ἐν δόξῃ
ſua vniuerſũ. Abyſſum et cor
τὸ πᾶν. Ἄβυσσον, καὶ καρδίαν
inueſtigauit: et in aſtutiis eorũ
ἐξίχνευσε, καὶ ἐν πανουργεύμασιν αὐτῶν
excogitauit. cognouit eñ altiſſim⁹ oẽm cogni
διενοήθη. ἔγνω γὰρ ὁ ὕψιστος πᾶσαν εἴδη
tionẽ: et inſpexit in ſigna ſeculi.
σιν, καὶ ἐνέβλεψεν εἰς σημεῖα αἰῶνος.
Annuncians preterita et
Ἀπαγγέλλων τὰ παρεληλυθότα καὶ τὰ
futura: et reuelãs veſtigia occulto
ἐσόμενα, καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀποκρύ
rum. nõ preterijt illũ ois cogitat⁹:
φων. οὐ παρῆλθεν αὐτὸν πᾶν διανόημα.

fatui & de ſenioribus qui iudicantur ab adoleſcentibus: & eris eruditus in omnibus: & probabilis in conſpectum omnium virorũ. Filia patris abſcondita eſt: vigilia & ſollicitudo eius aufert ſomnũ: ne forte in adoleſcentia ſua adultera efficiatur: & cũ viro cõmorata odibilis fiat: ne quando polluatur in virginitate ſua & in paternis ſuis grauida inueniatur: ne forte cum viro cõmorata trãſgrediatur: aut certe ſterilis efficiatur. Sup filiam luxurioſam confirma cuſtodiã: nequando faciat te in opprobrium venire inimicis: a detractione in ciuitate & obiectione plebis: & confundat te in multitudine populi. Omni homini noli attendere in ſpecie: & in medio mulierũ noli cõmorari. De veſtimentis enĩ procedit tinea: & a muliere iniquitas viri. Melior eſt enĩ iniquitas viri q̃ benefaciens mulier: & mulier confundẽs in opprobrium. Memor ero igitur operũ domini: & que vidi annunciabo in ſermonibus domini opera eius. Sol illuminãs per omnia reſpexit: & gloria domini plenum eſt opus eius. Nonne dominus fecit ſanctos enarrare omnia mirabilia ſua: q̃ confirmauit dominus omnipotens ſtabilis in gloria ſua? Abyſſum & cor hominum inueſtigauit: & in aſtutia eorum excogitauit. Cognouit enĩ dominus omnẽ ſcientiam: & inſpexit in ſignũ eius annuncians q̃ preterierũt & que ſuperuentura ſunt: reuelãs veſtigia occultorum. Non preterit illũ ois cogitatus: & non abſcondit ſe ab eo vllus ſermo. Magnalia ſapientie ſue decorauit que eſt ante ſeculum & vſq; in ſeculum: neq; adiectum eſt neq; minuetur: & non eget alicuius conſilio. Quã deſiderabilia omnia opera eius: et tanq̃ ſcintilla que eſt cõſiderate. Omnia hec viuunt & manẽt in ſeculum: & in omni neceſſitate omnia obaudiũt ei. Omnia duplicia: vnum contra vnũ et nõ fecit quicq̃ deeſſe. Vniuſcuiuſq; cõfirmabit bona. Et quis ſatiabitur videns gloriã eius?

Capitulũ quadrageſimũ tertium.

Altitudinis firmamentum: pulchritudo eius: ſpecies celi in viſione glorie. Sol in aſpectu annuncians in exitu: vas ammirabile opus excelſi. In meridiano exurit terram: & in conſpectu ardoris eius quis poterit ſuſtinere? Fornacẽ cuſtodiens i operibus ardoris. Tripliciter ſol exurens montes radios igneos exufflans: et refulgens radiis ſuis obcecat oculos. Magnus dominus qui fecit illum: & in ſermonibus eius feſtinauit iter. Et lunã in omnibus in tẽpore ſuo: oſtenſio temporis & ſignum eui. A luna ſignum diei feſti: luminare quod minuitur in conſumatione. Menſis ſecundum nomẽ eius eſt creſcens mirabiliter in conſumationem. Vas caſtrorum in excelſis: in firmamento celi reſplendens glorioſe. Species celi gloria ſtellarum mundum illuminans in excelſis dominus. In verbis ſancti ſtabunt ad iudicium: & non deficient in vigiliis ſuis.

nõ abſcõditus ab illo neq; vllus ſermo.
οὐκ ἐκρύβη ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲ εἷς λόγος.
Magnalia per ſapiam ſuã deco
Τὰ μεγαλεῖα τῆς σοφίας αὐτοῦ ἐκό
rauit. Qui eſt ante ſeculũ et in
σμησεν· Ὅς ἐστι πρὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς
ſeculũ: neq; additũ eſt neq; diminutũ,
τὸν αἰῶνα, οὔτε προσετέθη οὔτε ἠλαττώθη.
et nõ indiguit alicui⁹ cõſiliarij: q̃
καὶ οὐ προσεδεήθη οὐδενὸς συμβούλου, ὡς
oia opa ei⁹ deſiderabilia: et vſq; ad ẽ.26.b.
πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητά, καὶ ἕως
ſcintillã eſt cõtẽplari. oia hec viuũt
σπινθῆρός ἐστι θεωρῆσαι. πάντα ταῦτα ζῇ
et manẽt in ſeculũ in oibus neceſſi
καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα ἐν πάσαις χρεί
tatib⁹: et oia obediũt. Oia duplicia C
αις, καὶ πάντα ὑπακούει. Πάντα δισσά,
vnũ cõtra vnũ: et nõ fecit
ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός, καὶ οὐκ ἐποίησεν
quicq; deficiẽs. vnũ vni⁹ firmauit
οὐδὲν ἐλλεῖπον. ἓν τοῦ ἑνὸς ἐστερέωσε τὰ
bona: et q̃s ſatiabit᷑ vidẽs gloriam
ἀγαθά, καὶ τίς πλησθήσεται ὁρῶν δόξαν
dei?
θεοῦ;

Ca. 43.

Superbia altitudinis firmamẽtũ mundi
Γαυρίαμα ὕψους στερέωμα καθαριό
tie: ſpecies celi in viſione glo
τητος, εἶδος οὐρανοῦ ἐν ὁράματι δόξης.
ſol in aſpectu annũcians in ghoſu:
ἥλιος ἐν ὀπτασίᾳ διαγγέλλων ἐν ἐξόδῳ,
vas admirabile opus altiſſimi. In me D
σκεῦος θαυμαστόν, ἔργον ὑψίστου. Ἐν με
ridie eius arefacit regionẽ: et in cõſ
σημβρίᾳ αὐτοῦ ἀναξηραίνει χώραν, καὶ ἐναν
pectu ardoris eius q̃s ſuſtinebit? For
τίον καύματος αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; Κά
nacẽ inſufflãs in operib⁹ ardoris: triplicit
μινον φυσῶν ἐν ἔργοις καύματος, τριπλασί
ſol exurẽs mõtes. Uapores igneos
ως ἥλιος ἐκκαίων ὄρη. Ἀτμίδας πυρώδεις
exufflãs et refulgẽs radijs obfuſ
ἐκφυσῶν, καὶ ἐκλάμπων ἀκτῖνας ἀμαυ
cat oculos. Magn⁹ dñs q̃ fecit
ροῖ ὀφθαλμούς. Μέγας κύριος ὁ ποιήσας
illũ: et in ſmonib⁹ eius ceſſare fecit
αὐτόν, καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέπαυσε A
iter. et lunã fecit in ſtatu
πορείαν. καὶ σελήνην ἐποίησεν εἰς στάσιν
ad tps ſuũ. Demõſtrationẽ tẽpor: et ſi
εἰς καιρὸν αὐτῆς. Ἀνάδειξιν χρόνων, καὶ ση
gnũ ſeculi: et a luna ſignũ
μεῖον αἰῶνος. Ἀπὸ σελήνης σημεῖον
feſtiuitatis. luminare qđ minuit in cõſumatio
ἑορτῆς, φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ συντελεί
ne: menſis ſm nomẽ ei⁹ eſt. Cre
ας. Μὴν κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν. Αὐξα
ſcẽs mirificãt in mutatione: vas
νόμενος θαυμαστῶς ἐν ἀλλοιώσει, σκεῦος
caſtrorũ in altitudine: i firmamento
παρεμβολῶν ἐν ὕψει, ἐν στερεώματι
celi reſplẽdens. Species
οὐρανοῦ ἐκλάμπων. Κάλλος οὐρα
celi glã ſtellarũ: ornat⁹ illuminãs in
νοῦ, δόξα ἄστρων, κόσμος φωτίζων ἐν
altiſſimis dñi. in ſmonib⁹ ſancti ſi B
ὑψίστοις κυρίου. ἐν λόγοις ἁγίου στή
ſtet cõdẽnationẽ: et nõ accen
σονται κατὰ κρίμα, καὶ οὐ μὴ ἐκλύ
dent in cuſtodia ſua.
θῶσιν ἐν φυλακαῖς αὐτῶν.

Uide arcũ: et benedic eũ q̃ fecit
Ἴδε τόξον, καὶ εὐλόγησον τὸν ποιήσαντα
illũ: valde ſpecioſum in ſplẽdore
αὐτό, σφόδρα ὡραῖον ἐν τῷ αὐγάσματι
ſuo. Gyrauit celũ in circuitione
αὐτοῦ. Ἐγύρωσεν οὐρανὸν ἐν κυκλώσει
glie. man⁹ altiſſimi extẽderũt illũ.
δόξης. χεῖρες ὑψίστου ἐτάνυσαν αὐτό.
imperio ſuo ceſſare fecit niuẽ:
προστάγματι αὐτοῦ κατέπαυσε χιόνα,
et accelerat coruſcationes iudicij ſui.
καὶ ταχύνει ἀστραπὰς κρίματος αὐτοῦ.
C Propterea aperti ſunt theſauri: et euo
Διὰ τοῦτο ἠνεῴχθησαν θησαυροί, καὶ ἐξέ
lauerũt nubes ſicut volatilia: in magni
πτησαν νεφέλαι ὡς πετεινά, ἐν μεγα
tudine ſua fortificauit nubes: et cõfracti
λείῳ αὐτοῦ ἴσχυσε νεφέλας, καὶ διεθρύβη
ſunt lapides grãdinis. Uox tonitrui e
σαν λίθοι χαλάζης. Φωνὴ βροντῆς αὐ
ius dolere fecit terrã: et in aſpectu eius cõ
τοῦ ὠδίνησε γῆν, καὶ ἐν ὀπτασίᾳ αὐτοῦ σα
mouebunt mõtes. In volũtate et fla
λευθήσεται ὄρη. Ἐν θελήματι αὐτοῦ πνεύ
bit notus: et tẽpeſtas boree et con
σεται νότος, καὶ καταιγὶς βορέου καὶ συ
D uerſio ſpũs: ſicut aues volan
στροφὴ πνεύματος, ὡς πετεινὰ καθιπτά
tes diſpergit niuẽ: et ſicut locuſta de
μενα πάσσει χιόνα, καὶ ὡς ἀκρὶς κατα
ſtruẽs deſcẽſus ei⁹. Pulchritudinẽ
λύουσα ἡ κατάβασις αὐτῆς. Κάλλος
cãdoris eius admirabit᷑ oculus:
λευκότητος αὐτῆς ἐκθαυμάσει ὀφθαλμός,
et ſup imbrẽ ei⁹ expaueſcet cor.
καὶ ἐπὶ τοῦ ὑετοῦ αὐτῆς ἐκστήσεται καρδία.
Et glaciẽ ſicut ſalẽ ſup terrã effũdit: et
Καὶ πάχνην ὡς ἅλα ἐπὶ γῆν χέει, καὶ
cõgelata fiũt ſicuti cacumina. Fri
παγεῖσα γίνεται σκολόπων ἄκρα. Ψυ
ps. 95. gid⁹ vent⁹ aquilo flabit: et gela
χρὸς ἄνεμος βορέας πνεύσει, καὶ πα
bit gelu ab aqua: ſup om
γήσεται κρύσταλλος ἀφ' ὕδατος, ἐπὶ πᾶ
nẽ cõgregationẽ aque deſcẽdet: et
σαν συναγωγὴν ὕδατος καταλύσει, καὶ
tanq; loricã induet aquã. Deuo
ὡς θώρακα ἐνδύσεται τὸ ὕδωρ. Κατα
rabit mõtes et deſertũ incẽdet: et
φάγεται ὄρη καὶ ἔρημον ἐκκαύσει, καὶ
extinguet viriditatẽ ſicut ignẽ. medicina oim
ἀποσβέσει χλόην ὡς πῦρ. ἴασις πάν
nũc in feſtinatione: nebule ros occur
των κατὰ σπουδὴν ὁμίχλη, δρόσος ἀπαν
rẽs ab ardore letificabit. In ſer
τῶσα ἀπὸ καύσωνος ἱλαρώσει. Λο
mone eius ſiluerũt abyſſus: et plã
γισμῷ αὐτοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσον, καὶ ἐφύ
tauit in ea inſulas. q̃ nauigãt
τευσεν ἐν αὐτῇ νήσους. οἱ πλέοντες τὴν
A mare enarrãt pericula eius:
θάλασσαν διηγοῦνται τὸν κίνδυνον αὐτῆς,
et auditui auriũ nr̃ar admiramur.
καὶ ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν.
Et illic inopinata et mirabilia
Καὶ ἐκεῖ τὰ παράδοξα καὶ θαυμάσια
opa. varietas oĩs aĩalis: diſcretio bel
ἔργα, ποικιλία παντὸς ζώου, κτίσις κη
luar. ppt ipm pſperat angel⁹ eius:
τῶν. δι' αὐτὸν εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ,
B et in ſmone eius cõpoſita ſunt om
καὶ ἐν λόγῳ αὐτοῦ σύγκειται τὰ πάν

Vide arcũ & benedic eũ qui fecit illum. Valde ſpecioſus eſt in ſplendore ſuo. Gyrauit celũ in circuitu glorie ſue: manus excelſi aperuerunt illũ. Imperio ſuo accelerauit niuẽ: & accelerat coruſcationes emittere iudicii ſui. Propterea apertũ ſunt theſauri: & euolauerunt nebule ſicut aues. In magnitudine ſua poſuit nubes: & cõfracti ſunt lapides grandinis. In conſpectu eius cõmouebuntur montes: & in voluntate eius aſpirauit notus. Vox tonitrui eius verberauit terrã: tẽpeſtas aquilonis: & cõgregatio ſpiritus: & ſicut auis deponẽs ad ſedendũ aſpergit niuẽ: & ſicut locuſta demergẽs deſcenſus eius. Pulchritudinẽ cãdoris eius ammirabitur oculus: & ſuper imbrẽ eius expaueſcet cor. Gelu ſicut ſale effundet ſuper terrã: & dũ gelauerit fiet tanq̃ cacumina tribuli. Frigidus ventus aquilo flauit & gelauit criſtallus ab aqua. Super omnẽ cõgregationẽ aquarũ requieſcet: & ſicut loricã induet ſe aquis. Et deuorabit montes et exuret deſertũ: et extinguet viride ſicut ignẽ. Medicina oim in feſtinatione nebule: & ros obuians ab ardore venienti humilẽ efficiet eũ. In ſermone eius ſiluit ventus: et cogitatione ſua placauit abyſſum: & plantauit illũ dñs ieſus. Qui nauigat mare enarrat pericula eius: et audientes auribus nr̃is ammirabimur. Illic preclara opa & mirabilia: varia beſtiarũ genera et oĩs pecorũ: et creatura beluarũ. Propter ipm cõfirmatus ẽ itineris finis: & in ſermone eius cõpoſita ſunt oĩa. Multa dicimus: et deficimus verbis: cõſumatio aũt ſermonũ ipſe eſt. In oĩbus gloriãtes: ad qd valebimus? Ipſe enĩ ops ſuper oĩa opa ſua. Terribilis dñs & magnus vehementer: et mirabilis potentia ipſius. Glorificãtes dñm q̃tũcũq; potueritis ſupualebit adhuc: et ãmirabilis magnificẽtia eius. Bñdicentes dñm exaltate illũ q̃tũ poteſtis: maior enĩ eſt oĩ laude. Exaltãtes eũ replemini virtute. Ne laboretis: nõ enĩ comprehendetis. Quis videbit eũ et enarrabit: et qs magnificabit eũ ſicut eſt ab initio. Multa abſcõdita ſunt maiora his. Pauca enĩ vidimus operũ eius. Oĩa aũt dñs fecit: & pie agẽtibus dedit ſapiam. Ca. 44.

Laudemus viros glorioſos & parẽtes nr̃os in gñatione ſua. Multam gloriã fecit dñs magnificẽtia ſua a ſeculo. Dominãtes in poteſtatibus ſuis: homines magni virtute & prudẽtia ſua prediti: nunciãtes in pphetis dignitatẽ prophetarũ: et imperãtes in pñti populo: et virtute prudẽtie populis ſctĩſſima verba. In pueritia ſua requirẽtes modos muſicos: & narrãtes carmina ſcripturarũ. Hoies diuites in virtute pulchritudinis ſtudiũ habẽtes pacificãtes in domibus ſuis. Oẽs iſti in gñationibus gentis ſue gloriã adepti ſunt: & in diebus ſuis habẽtur in laudibus. Qui de illis nati ſunt reliquerũt nomẽ narrãdi laudes eorum. Et ſũt quorũ nõ eſt memoria. Perierũt q̃ſi q̃ nõ fuerint: & nati ſunt q̃ſi nõ nati: & filii eorũ cũ ipſis. Sed illi viri miſericordie ſunt: quorũ pietates nõ defuerunt.

nia. Multa dicem⁹ et non aſſeq
τα. Πολλὰ ἐροῦμεν καὶ οὐ μὴ ἀφι
mur: et cõſumatione ſmonũ ipſe
κώμεθα, καὶ συντέλεια λόγων αὐτός
eſt in oib⁹. glãntes vbi valebim⁹.
ἐστι τὸ πᾶν. δοξάζοντες ποῦ ἰσχύσομεν.
ipſe eñ magn⁹ vltra oia ope
αὐτὸς γὰρ μέγας παρὰ πάντα τὰ ἔρ
ra ſua. Terribilis dñs et magn⁹
γα αὐτοῦ. Φοβερὸς κύριος καὶ μέγας
vehemẽt et mirabilis potẽtia ipſi⁹.
σφόδρα, καὶ θαυμαστὴ ἡ δυναστεία αὐτοῦ.
Glificantes dñm exaltate: q̃ñtũ po
Δοξάζοντες κύριον ὑψώσατε, καθόσον ἂν
teſtis: excedet enĩ et amplĩ. Et exaltan
δύνησθε, ὑπερέξει γὰρ καὶ ἔτι. Καὶ ὑψοῦν
tes eũ multiplicate in virtutib⁹: ne labore
τες αὐτὸν πληθύνατε ἐν ἰσχύϊ, μὴ κοπιᾶ
tis: nõ eñ aſſequemini. q̃s vidit e
τε, οὐ γὰρ μὴ ἐφίκησθε. τίς ἑόρακεν αὐ
ũ: et enarrabit: et q̃s magnificabit
τόν, καὶ ἐκδιηγήσεται; καὶ τίς μεγαλυνεῖ
eũ ſicut eſt? Multa abſcõdita ſunt
αὐτὸν καθώς ἐστι; Πολλὰ ἀπόκρυφά ἐστι
maiora his: pauca vidimus
μείζονα τούτων, ὀλίγα γὰρ ἑωράκαμεν τῶν
oper ei⁹. oia eñ fecit dñs
ἔργων αὐτοῦ. πάντα γὰρ ἐποίησεν ὁ κύ
et pijs dedit ſapiam.
ριος, καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν.

Laudem⁹ iã viros glioſos et c.44
Αἰνέσωμεν δὴ ἄνδρας ἐνδόξους καὶ
patres nr̃os generatione. multã
τοὺς πατέρας ἡμῶν τῇ γενέσει. πολλὴν
gliam creauit dñs in eis ma
δόξαν ἔκτισεν ὁ κύριος ἐν αὐτοῖς τὴν με
gnificẽtia ſua a ſeculo. Dominantes
γαλωσύνην αὐτοῦ ἀπ' αἰῶνος. Κυριεύοντες
in regnis ſuis: et viri
ἐν ταῖς βασιλείαις αὐτῶν, καὶ ἄνδρες
nominati in potẽtia. cõſiliantes in in
ὀνομαστοὶ ἐν δυνάμει. Βουλεύοντες ἐν συ
tellectu ſuo q̃ annũciauerũt in pphe
νέσει αὐτῶν ἀπηγγελκότες ἐν προφητεί
tijs. duces ppli in cõſilij
αις. ἡγούμενοι λαοῦ ἐν διαβουλίοις, καὶ
in intellectu litterature ppli. Sapiẽtes
συνέσει γραμματείας λαοῦ. Σοφοὶ
ſmones in diſciplina eor requirẽtes melodias
λόγοι ἐν παιδείᾳ αὐτῶν. ἐκζητοῦντες μέλη
muſicor et enarrãtes carmina ſcripta.
μουσικῶν, καὶ διηγούμενοι ἔπη ἐν γραφῇ.
Uiri diuites ſubminiſtrati in fortitudine:
Ἄνδρες πλούσιοι κεχορηγημένοι ἰσχύϊ,
pacifice agẽtes in habitationib⁹ ſuis. oẽs
εἰρηνεύοντες ἐν κατοικίαις αὐτῶν. πάντες
hi in gñationib⁹ gliam adepti ſũt: et in
οὗτοι ἐν γενεαῖς ἐδοξάσθησαν, καὶ ἐν ταῖς
dieb⁹ ſuis gliatione. Sunt eor q̃
ἡμέραις αὐτῶν καύχημα. Εἰσὶν αὐτῶν οἳ
reliquerũt nomẽ vt enarrarent lau
κατέλιπον ὄνομα τοῦ ἐκδιηγήσασθαι ἐπαί
des. Et ſunt quor nõ eſt memoria
νους. Καὶ εἰσὶν ὧν οὐκ ἔστι μνημόσυνον, καὶ
perierũt q̃ſi q̃ nõ fuerunt: et nati
ἀπώλοντο ὡς οὐχ ὑπάρχοντες, καὶ ἐγένοντο
ſunt q̃ſi nõ nati: et filij eor poſt
ὡς οὐ γεγονότες, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ'
eos. Sed hi viri miſe: q̃r
αὐτούς. Ἀλλ' οὗτοι ἄνδρες ἐλέους, ὧν αἱ
iuſtitie eor nõ ſunt obliuioni tradite.
δικαιοσύναι αὐτῶν οὐκ ἐπελήσθησαν.

Cū ſemine eoꝝ permanet bo-
Μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν διαμενεῖ ἀγα-
na hereditas nepotes eoꝝ in teſta
θὴ κληρονομία ἔγγονα αὐτῶν ἐν ταῖς δια-
mentis. In teſtamētis ſtetit ſemen
θήκαις. Ἐν διαθήκαις ἔστη σπέρμα
eoꝝ: et filij eoꝝ poſt eos.
αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς.
Uſqꝫ in ſeculū manet ſemē eoꝝ: et
Ἕως αἰῶνος μενεῖ σπέρμα αὐτῶν, καὶ
gloria eoꝝ nō delebit. Cor
ἡ δόξα αὐτῶν οὐκ ἐξαλειφθήσεται. Τὰ
pora eoꝝ in pace ſepulta ſūt: et
σώματα αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ ἐτάφη, καὶ τὸ
nomē eoꝝ viuit in gñatione et gñatione.
ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.
Sapiam ipſoꝝ narrabūt ppli: et
Σοφίαν αὐτῶν διηγήσονται λαοί, καὶ τὸν
laudē eoꝝ enūciat ecclia.
ἔπαινον αὐτῶν ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία.
Enoch bñplacuit dño deo: et tran
Ἐνὼχ εὐηρέστησε κυρίῳ θεῷ, καὶ με-
ſlat⁹ eſt exemplū penitētie gñā
τετέθη ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενε-
tionib⁹. Noe inuēt⁹ eſt pfect⁹: iuſt⁹: in tem
αῖς. Νῶε εὑρέθη τέλειος, δίκαιος, ἐν και-
pore ire fact⁹ eſt recōciliatio. Ideo
ρῷ ὀργῆς ἐγένετο ἀντάλλαγμα. Διὰ τοῦτο
fact⁹ eſt diluuiū: et teſtamēta ſeculi
ἐγενήθη κατακλυσμός, καὶ διαθῆκαι αἰῶνος
ſtatuta ſunt apud illū. ne delere
ἐτέθησαν πρὸς αὐτόν. ἵνα μὴ ἐξαλειφ-
tur diluuio ois caro. Abraam
θῇ κατακλυσμῷ πᾶσα σάρξ. Ἀβραὰμ
magn⁹ pater multitudinis gētiū: et nō
μέγας πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, καὶ οὐχ
eſt inuēt⁹ ſimilis in glia ei⁹: qui conſer
εὑρέθη ὅμοιος ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, ὃς συνετή-
uauit legē altiſſimi et fuit in teſtamē
ρησε νόμον ὑψίστου καὶ ἐγένετο ἐν διαθή-
to cū illo. in carne ei⁹ ſtatuit
κῃ μετ᾽ αὐτοῦ. ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἔστησε
teſtamētū: et in tentatione inuent⁹ eſt fidelis.
διαθήκην, καὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός.
Ideo in iuramēto ſtatuit illi: benedi
Διὰ τοῦτο ἐν ὅρκῳ ἔστησεν αὐτῷ, ἐνευλο-
cere gētes in ſemine eius. multiplicare
γηθῆναι ἔθνη ἐν σπέρματι αὐτοῦ. πληθῦναι
illū quaſi puluerē terre: et heredi
αὐτὸν ὡς χοῦν τῆς γῆς, καὶ κατακληρο-
tare illos a mari vſqꝫ ad ma
νομῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ θαλάσσης ἕως θα-
re et a flumine vſqꝫ ad extremū
λάσσης καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως ἄκρου τῆς
terre. et in iſaac ſtatuit ſic ppt
γῆς. καὶ ἐν τῷ Ἰσαὰκ ἔστησεν οὕτως δι᾽
abraā patrē eius bñdictionē
Ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ εὐλογίαν
oīm hoīm et teſtamētū: et re
πάντων ἀνθρώπων καὶ διαθήκην, καὶ κα-
quieuit ſup caput iacob. Agno
τέπαυσεν ἐπὶ κεφαλὴν Ἰακώβ. Ἐπέ-
uit eū in bñdictionib⁹ ſuis: et de
γνω αὐτὸν ἐν εὐλογίαις αὐτοῦ, καὶ ἔδω-
dit illi hereditatē: et diuiſit
κεν αὐτῷ κληρονομίαν, καὶ διέστειλε
partē ei⁹ in tribub⁹ qꝫ diuiſit duo
μερίδας αὐτοῦ ἐν φυλαῖς ἐμέρισε δώ-
decim. et eduxit ex eo vir
δεκα. καὶ ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ἄνδρα
mie inueniētē gratiam in oculis
ἐλέους εὑρίσκοντα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς

Cum ſemine eorum permanēt bona: hereditas ſancta nepotes eorum. Et in teſtamentis ſtetit ſemē eorū: et filii eorum propter illos vſqꝫ in eternum manent. Semē eorum: & gloria eorum nō derelinquetur. Corpora eorum in pace ſepulta ſunt: et nomē eorum viuet in generationē & generationem. Sapiam ipſorum narrent populi: & laudem ipoꝝ rum nūciet eccleſia. Enoch placuit deo et tranſlatus eſt in paradiſum: vt det gētibus ſapientiam. Noe inuentus eſt perfectus. iuſtus: & in tempore iracundie factus eſt recōciliatio. Ideo dimiſſum eſt reliquū terre: cū factū eſt diluuiū. Teſtamenta ſeculi poſita ſunt apud illum: ne deleri poſſit diluuio oīs caro. Abraā magnus pater multitudinis gentium: & non eſt inuentus ſimilis illi in gloria. Qui conſeruauit legem excelſi: & fuit in teſtamento cum illo. In carne ei⁹ ſtare fecit teſtamentū: et in tentatione inuentus eſt fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente ſua creſcere illū quaſi terre cumulum: & vt ſtellas exaltare ſemē ei⁹: et hereditare illos a mari vſqꝫ ad mare: & a flumine vſqꝫ ad terminos terre. Et iſaac eodem modo fecit ꝓpter abraam patrem ei⁹. Benedictionē omnium gentium dedit illi dominus: & teſtamentum ſuum confirmauit ſuper caput iacob. Agnouit eum in benedictionibus ſuis: et dedit illi hereditatē & diuiſit illi partē in tribub⁹ duodecim. Et conſeruauit illi homines miſericordie inuenientes gratiā in oculis omnis carnis.

Capitulum quadrageſimum quintum.

Dilectus deo & hominibus moyſes cui⁹ memoria in benedictione eſt. Similem illum fecit in gloria ſanctorū: et magnificauit eum in timore inimicorum: et in verbis ſuis monſtra placauit. Glorificauit illum in cōſpectu regum: & iuſſit illi coram populo ſuo: & oſtendit illi gloriam ſuam. In fide et lenitate ipſius ſanctum fecit illum: & elegit eum ex omni carne. Audiuit enim eum & vocem ipſius: et induxit illum in nubem. Et dedit illi cor ad precepta et legem vite & diſcipline docere iacob teſtamentum ſuum: & iudicia ſua iſrael. Excelſum fecit aaron fratrem ſuum: & ſimilem ſibi de tribu leui. Statuit ei teſtamentum eternum: et dedit illi ſacerdotium gentis: et beatificauit illum in gloria. Et circuncinxit eum zona iuſticie: & induit eū ſtola glorie: & coronauit eum in vaſis virtutis. Circumpedes & femoralia et humerale poſuit ei: et cinxit illum tintinabulis aureis plurimis in gyro: dare ſonitum in inceſſu ſuo: auditum facere ſonitum in templo in memoriam filiis gentis ſue. Stolam ſanctam auro & hyacintho et purpura: opus textile: viri ſapientis iudicio et veritate prediti. Torto cocco opus artificis geminis precioſis figuratis in ligatura auri: et opere lapidarii ſculptis in memoriam ſecundum numerum tribuum iſrael.

oīs carnis.
πάσης σαρκός. Ca. 45.
Dilectū a deo et hoi
Ἠγαπημένον ὑπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώ-
bus moyſen: cui⁹ memoria in bndi
πων Μωσῆν, οὗ τὸ μνημόσυνον ἐν εὐλογί-
ctionib⁹. Similē fecit eū glie ſctoꝝ: et
αις. Ὡμοίωσεν αὐτὸν δόξῃ ἁγίων καὶ
magnificauit eū in timorib⁹ inimicoꝝ: in
ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ἐν φόβοις ἐχθρῶν, ἐν
verbis ſuis ſigna ceſſare fecit: et
λόγοις αὐτοῦ σημεῖα κατέπαυσε, καὶ
glificauit illū in conſpectu re
ἐδόξασεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον βασι-
gū. Iuſſit illi ad pplm ſuū
λέων. Ἐνετείλατο αὐτῷ πρὸς λαὸν αὐτοῦ
et oſtēdit illi gliam ſuā: in
καὶ ἔδειξεν αὐτῷ τῆς δόξης αὐτοῦ, ἐν
fide et manſuetudie ei⁹ ſctificauit eū.
πίστει καὶ πραότητι αὐτοῦ ἡγίασεν αὐ-
Elegit eū ex oī car
τόν. Ἐξελέξατο αὐτὸν ἐκ πάσης σαρ-
ne: audire fecit eū vocē illi⁹:
κός, ἠκούτισεν αὐτὸν τῆς φωνῆς αὐτοῦ,
et induxit illū in caligine.
καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν γνόφον.
Et dedit illi in cōſpectu pre
Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ἐν-
cepta: legē vite et ſcientie. Doce
τολάς, νόμον ζωῆς καὶ ἐπιστήμης. Ἐδίδα-
re iacob teſtamētū: et iudicia ſua
ξε τὸν Ἰακὼβ διαθήκην, καὶ κρίματα αὐ-
iſrael. Aarō exaltauit ſctm
τοῦ τὸν Ἰσραήλ. Ἀαρὼν ὕψωσεν ἅγιον
ſimile illi fratrē ei⁹ de tribu le
ὅμοιον αὐτῷ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ φυλῆς Λε-
ui. Statuit ei teſtamētū ſeculi: et
υί. Ἔστησεν αὐτῷ διαθήκην αἰῶνος, καὶ
dedit illi ſacerdotiū ppli. beatifica
ἔδωκεν αὐτῷ ἱερατείαν λαοῦ. ἐμακάρι-
uit illū in honeſtate: et circūcinxit
σεν αὐτὸν ἐν εὐκοσμίᾳ, καὶ περιέζωσεν
eū veſtimēto glie. induit eū
αὐτὸν περιστολὴν δόξης. ἐνέδυσεν αὐτὸν
cōſummatione gloriationis: et firmauit
συντέλειαν καυχήματος, καὶ ἐστερέωσεν
eū in vaſis virtutis. femoralia
αὐτὸν ἐν σκεύεσιν ἰσχύος. Περισκελῆ
et veſtē talarē et humerale: et circūdu
καὶ ποδήρη καὶ ἐπωμίδα, καὶ ἐκύκλω-
uit eū ſpeculis aureis tintinabulis
σεν αὐτὸν ῥοΐσκοις χρυσοῖς κώδωσι
plurimis in circuitu: ad ſonādū vocē in gra
πλείστοις κυκλόθεν, ἠχῆσαι φωνὴν ἐν βή-
dib⁹ ſuis. Audibilē facere ſonū in
μασιν αὐτοῦ. Ἀκουστὸν ποιῆσαι ἦχον ἐν
téplo: et in memoriā filijs ppli ſui.
ναῷ, καὶ εἰς μνημόσυνον υἱοῖς λαοῦ αὐτοῦ.
Stola ſancta auro et hiacintho et pur
Στολῇ ἁγίᾳ χρυσῷ καὶ ὑακίνθῳ καὶ πορ-
puro opere polimitarii: rōnali iudicij ſi
φύρᾳ ἔργῳ ποικιλτοῦ. λογίῳ κρίσεως δή-
gnis veritatis retorto cocco opere
λοις ἀληθείας κεκλωσμένῳ κόκκῳ ἔργῳ
artificis: lapidib⁹ pcioſis ſculpturis
τεχνίτου. Λίθοις πολυτελέσι γλύμμασι
ſignaculi: in ligatura auri opere lapida
σφραγῖδος, ἐν δέσει χρυσίου ἔργῳ λιθουρ-
rij: in memoriā ſcripta ſculp
γοῦ. εἰς μνημόσυνον ἐν γραφῇ κεκολαμ-
pta fm numeꝝ filioꝝ iſrael.
μένῃ κατὰ ἀριθμὸν υἱῶν Ἰσραήλ.

C
Gen. 39. b
Gen. 5. c.
heb. 11. b.
Gen. 6 b.
heb. 11. b.
gen. 17 a.
D
gen. 22. c.
heb. 11. a.
A
Exo. 11. a.
B
Exo. 28. f.

Coronā auream ſup mitrā:
Στέφανον χρυσοῦν ἐπάνω κιδάρεως,
ſculpturā ſignaculi ſanctitatis: glia
ἐκτύπωμα σφραγῖδος ἁγιάσματος, καύ-
honore hōnoris opa virtutis: cōcupiſcentias
χημα τιμῆς ἔργον ἰσχύος. ἐπιθυμήματα
oculoꝝ ornata pulchra. Ante e-
ὀφθαλμῶν κοσμούμενα ὡραῖα. Πρὸ αὐ-
um nō fuerūt talia: et vſqꝫ in ſeculū
τοῦ οὐ γέγονε τοιαῦτα, καὶ ἕως αἰῶνος
nō induit eū alienigena. pter filios
οὐκ ἐνεδύσατο ἀλλογενής. πλὴν τῶν υἱῶν
ei⁹ ſolū: et nepotes eius ſem
αὐτοῦ μόνον, καὶ τὰ ἔγγονα αὐτοῦ διὰ
per. Sacrificia illoꝝ tota offerent
παντός. Θυσίαι αὐτῶν ὁλοκαρπωθήσον-
quotidie aſſidue bis: repleuit
ται καθ᾽ ἡμέραν ἐνδελεχῶς δίς. ἐπλήρωσε
moyſes manus ei⁹ et vnxit
Μωσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἔχρισεν
illū oleo ſancto: factū eſt illi in teſta
αὐτὸν ἐλαίῳ ἁγίῳ, ἐγενήθη αὐτῷ εἰς δια-
mentū ſeculi: et ſemini eius in
θήκην αἰῶνος, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐν
die celi. Ad miniſtrādū et ſimul
ἡμέραις οὐρανοῦ. Λειτουργεῖν αὐτῷ ἅμα
et ſacerdotio fungédū: et bñdicédū pplo in
καὶ ἱερατεύειν, καὶ εὐλογεῖν τὸν λαὸν ἐν
nomine ſuo. elegit eū ab
τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ἐξελέξατο αὐτὸν ἀπὸ
omni viuēte ad offerendā libatione
παντὸς ζῶντος προσαγαγεῖν κάρπωσιν
dño. incenſum et bonū odoré in
κυρίῳ. Θυμίαμα καὶ εὐωδίαν εἰς
memoriā ad placandū pro pplo.
μνημόσυνον ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ λαοῦ.
dedit illi mādata ei⁹ poteſtaté in
ἔδωκεν αὐτῷ ἐντολὰς αὐτοῦ ἐξουσίαν ἐν
teſtamētis iudicioꝝ. Ad docédū ia-
διαθήκαις κριμάτων. Διδάξαι τὸν Ἰα-
cob teſtimonia: et in lege ſua
κὼβ τὰ μαρτύρια, καὶ ἐν νόμῳ αὐτοῦ
ad illuminādū iſrael. Cōſpirarūt
φωτίσαι τὸν Ἰσραήλ. Ἐπισυνέστησαν
in eū alieni: et zelauerūt eū
αὐτῷ ἀλλότριοι, καὶ ἐζήλωσαν αὐτὸν
in deſerto. Uiri qui circa dathā
ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἄνδρες οἱ περὶ Δαθὰν
et abirō: et cōgregatio core in
καὶ Ἀβειρών, καὶ ἡ συναγωγὴ Κορὲ ἐν
furore et ira. Uidit dñs et nō pro
θυμῷ καὶ ὀργῇ. Εἶδε κύριος καὶ οὐκ εὐ-
bauit: et cōſumati ſunt in furore
δόκησε, καὶ συνετελέσθησαν ἐν θυμῷ
ire. fecit in illis mōſtra ad
ὀργῆς. ἐποίησεν αὐτοῖς τέρατα κα-
cōſumendū in igne flāme eos.
ταναλῶσαι ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτούς.
Et addidit aaron gliam: et de
Καὶ προσέθηκεν Ἀαρὼν δόξαν, καὶ ἔδω-
dit illi hereditaté. primitias pmo
κεν αὐτῷ κληρονομίαν. Ἀπαρχὰς πρω-
genitoꝝ diuiſit illi. Panē in
τογενημάτων ἐμέρισεν αὐτῷ. Ἄρτον ἐν
primis parauit in ſatietate: et
πρώτοις ἡτοίμασεν ἐν πλησμονῇ, καὶ
eñ ſacrificia dñi edét: que de-
γὰρ θυσίας κυρίου φάγονται, ἃς ἔδω-
dit illi et ſemini ei⁹. Ceteꝝ
κεν αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. Πλὴν
in terra ppli nō hereditabit: et pars
ἐν γῇ λαοῦ οὐ κληρονομήσει, καὶ μερὶς

C
Leui. 8. b.
Nu. 16 a.
D
V
Nu. 25 c.
A
Joſue. 10. c.
B

Corona aurea ſuper mitrā eius expreſſa ſigno ſanctitatis: gloria honoris et opus virtutis: deſiderio oculorū ornata. Sic pulchra ante ipſum non fuerunt talia vſqꝫ ad originē. Non eſt indutus illa alienigena aliqs: ſed tantū filii ipſius ſoli et nepotes eius per omne tempus. Sacrificia ipſi⁹ cōſumata ſunt igni quotidie. Compleuit moyſes manus ei⁹: & vnxit illum oleo ſancto. Factum eſt illi in teſtamentum eternum: et ſemini ei⁹ ſicut dies celi: fungi ſacerdotio & habere laudem: & glorificare populum ſuū in nomine ſuo. Ipſum elegit ab omni viuente: offerre ſacrificium deo incenſum: & bonum odorem in memoriam placare pro populo ſuo. Et dedit illi in preceptis ſuis poteſtatem: in teſtamentis iudiciorū: docere iacob teſtimonia: et in lege ſua lucē dare iſrael. Quia cōtra illum ſteterunt alieni: & propter inuidiam circundederunt illum homines in deſerto: qui erant cum dathā & abyron: et congregatio chore in iracūdia. Vidit dominus deus et non placuit illi: & conſumpti ſunt in impetu iracundie. Fecit illis monſtra: et conſumpſit illos in flamma ignis. Et addidit aaron gloriam et dedit illi hereditatem: & primitias frugum terre dimiſit illi. Panē ipſius in primis parauit in ſatietatem: nā et ſacrificia domini edent que dedit illi. et ſemini eius. Ceterum inter gētes nō hereditabit: & pars non eſt illi in gēte. Ipſe eſt enī pars eius & hereditas. Phinees filius eleazari tertius in gloria imitando eum in timore domini: et ſtare in reuerentia gentis: in bonitate et alacritate anime ſue placuit deo iſrl. Ideo ſtatuit illi teſtamentum pacis: & principem ſanctorum et gentis ſue: vt ſit illi & ſemini ei⁹ ſacerdotii dignitas in eternum. Et teſtamentū dauid regi filio ieſſe de tribu iuda: hereditas ipſi & ſemini eius: vt daret ſapientiam in cor noſtrū iudicare gentem ſuā in iuſticia: nē abolerentur bona ipſorum: et gloriam ipſorum in gentem eorum eternam fecit.

Capitulum quadrageſimum ſextum.

Fortis in bello ieſus naue ſucceſſor moyſi in prophetis qui fuit magn⁹ ſecundum nomen ſuum: maximus in ſalutem electorum dei: expugnare inſurgentes hoſtes. vt conſequeretur hereditatem iſrael. Quam gloriam adeptus eſt in tollendo manus ſuas: et iactando contra ciuitates rōpheas. Quis ante illum ſic reſtitit. Nam hoſtes ipſe dominus percuſſit. Aut non in iracundia eius impeditus eſt ſol: & vna dies facta eſt quaſi duo. Inuocauit altiſſimum potentem in oppugnando inimicos vndiqꝫ: & audiuit illum magnus & ſanctus deus in ſaxis grandinis virtutis valde fortis. Impetum fecit contra gentem hoſtilem: & in deſcenſu perdidit contrarios: vt

nō eſt illi in pplo. Ipſe eñ pars
οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐν λαῷ. Αὐτὸς γὰρ μερὶς
eius hereditas. et phinees fili⁹ elea
σου κληρονομία σου. καὶ Φινεὲς υἱὸς Ἐλεα-
zar tertius in gliam. in imitādo
ζὰρ τρίτος εἰς δόξαν. ἐν τῷ ζηλῶσαι
eū in timore dñi: et ſtatuēdo eū in
αὐτὸν ἐν φόβῳ κυρίου καὶ στῆναι αὐτὸν ἐν
cōuerſione ppli. In bonitate pmptitudinis
τροπῇ λαοῦ. Ἐν ἀγαθότητι προθυμίας
aīe ſue: et placuit pro
ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ
iſrael. Ideo ſtatuit illi teſtamētū pa
Ἰσραήλ. Διὰ τοῦτο ἐστάθη αὐτῷ διαθήκη εἰ-
cis pſidem ſanctoꝝ et pplo ſuo.
ρήνης προστατεῖν ἁγίων καὶ λαῷ αὐτοῦ.
Ut illi ſit et ſemini ei⁹ ſa-
Ἵνα αὐτῷ ᾖ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἱε-
cerdotij magnificētia in ſeculū. et
ρωσύνης μεγαλεῖον εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ
teſtamētū dauid filio de tribu iuda
διαθήκην τῷ Δαυὶδ υἱῷ ἐκ φυλῆς Ἰούδα.
hereditas regis filij ex filio ſo
κληρονομία βασιλέως υἱοῦ ἐξ υἱοῦ μό-
lo: hereditas aaron et ſemini
νου, κληρονομία Ἀαρὼν καὶ τῷ σπέρματι
eius. Det vobis ſapiam in corde
αὐτοῦ. Δῴη ὑμῖν σοφίαν ἐν καρδίᾳ
vro ad iudicādū pplm ſuū in iu-
ὑμῶν κρίνειν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν δι-
ſticia. ne aboleant bona
καιοσύνῃ. ἵνα μὴ ἀφανισθῇ τὰ ἀγαθὰ
ipſoꝝ: et gliam eius in gñatiōes
αὐτῶν, καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἰς γενεὰς
eoꝝ.
αὐτῶν. Ca. 46.
Fortis in bello ieſus fili⁹
Κραταιὸς ἐν πολέμῳ Ἰησοῦς ὁ τοῦ
naue et ſucceſſor moyſi in prophe
Ναυὴ καὶ διάδοχος Μωσῆ ἐν προφητεί-
tijs. qui fuit fm nomē ſuū magn⁹
αις. ὃς ἐγένετο κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέγας
in ſaluatione electoꝝ ei⁹. Ad vindicādū
ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκλεκτῶν αὐτοῦ. Ἐκδικῆσαι
inſurgētes hoſtes: vt here
ἐπεγειρομένους ἐχθρούς, ὅπως κατα-
ditaret iſrael. Quā glificat⁹ ē
κληρονομήσῃ τὸν Ἰσραήλ. Ὡς ἐδοξάσθη
in extollēdo man⁹ ſuas: et in
ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρας αὐτοῦ καὶ ἐν
extendēdo rōpheā in ciuitates.
τῷ ἐκτεῖναι ῥομφαίαν ἐπὶ πόλεις.
Quis prior eo ſic ſtetit:
Τίς πρότερος αὐτοῦ οὕτως ἔστη, τοὺς
nā bella dñi ipſe adduxit.
γὰρ πολέμους κυρίου αὐτὸς ἐπήγαγεν.
nōne in manu ei⁹ regreſſus eſt ſol:
οὐχὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥ-
et vna dies facta eſt ad duo:
λιος καὶ μία ἡμέρα ἐγενήθη πρὸς δύο;
Inuocauit altiſſimū potenté: in
Ἐπεκαλέσατο τὸν ὕψιστον δυνάστην, ἐν
pmendo ipſe inimicos in circuitu.
τῷ ἐκθλῖψαι αὐτὸν ἐχθροὺς κυκλόθεν.
et audiuit eū magn⁹ dñs in
καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ μέγας κύριος ἐν
lapidib⁹ grādinis virtutis fortis.
λίθοις χαλάζης δυνάμεως κραταιᾶς.
Diſrupit in gētes bellū: et in
Κατέρραξεν ἐπ᾽ ἔθνη πόλεμον, καὶ ἐν
deſcenſu pdidit cōtrarios. vt
καταβάσει ἀπώλεσεν ἀνθεστηκότας· ἵνα

F.

cognoſcãt gẽtes armaturã eoꝝ: qꝛ
γνῶσιν ἔθνη πανοπλίαν αὐτῶν, ὅτι
contra dñm̃ bellũ eius.
ἐναντίον κυρίου ὁ πόλεμος αὐτοῦ.
Et enĩ inſecut⁹ eſt a tergo poten
Καὶ γὰρ ἐπηκολούθησεν ὀπίσω δυνά-
tis: & in die moyſi fecit mi
στου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ μωσέως ἐποίησεν ἔ-
ſericordiã. ipſe & chaleb fili⁹ iephone
λεος. αὐτὸς καὶ χαλὲβ υἱὸς ἰεφονῆ
ad reſiſtẽdũ cõtra cõgregationẽ. Ad phi
ἀντιστῆναι ἐναντίον ἐκκλησίας. Κωλῦ-
bẽdũ pplm̃ a peccato: & ceſſare
σαι λαὸν ἀπὸ ἁμαρτίας, καὶ κοπά-
faciẽdũ murmur malitie: & ipſi
σαι γογγυσμὸν πονηρίας, καὶ αὐτοὶ
duo exñtes liberati ſunt a ſexcen
δύο ὄντες διεσώθησαν ἀπὸ ἑξακοσί-
tis millibus peditũ. Ad inducendũ il-
ων χιλιάδων πεζῶν. Εἰσαγαγεῖν αὐ-
los in hereditatẽ: in terrã ma
τοὺς εἰς κληρονομίαν, εἰς γῆν ῥέου-
nãtẽ lacte & melle. & dedit do
σαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ἔδωκεν ὁ κύ-
min⁹ chaleb fortitudinẽ: & vſq; i ſenectutẽ
ριος τῷ χαλὲβ ἰσχύν, καὶ ἕως γήρους
pmanſit ei: & vt aſcẽderet ipſe
διέμεινεν αὐτῷ, καὶ ἐπιβῆναι αὐτὸν
in altitudinẽ terre: & ſemẽ
ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς γῆς, καὶ τὸ σπέρμα
ipſius obtinuit hereditatẽ. Ut
αὐτοῦ κατέσχε κληρονομίαν. Ὅπως
viderent oẽs filij iſrael: qꝛ bo-
ἴδωσι πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, ὅτι κα-
nũ ambulare poſt dñm:
λὸν τὸ πορεύεσθαι ὀπίσω τοῦ κυρίου,
& iudices ſinguli ſuo nomi
καὶ οἱ κριταὶ ἕκαστος τῷ αὐτοῦ ὀνόμα-
ne q̃rũ nõ fornicatũ eſt cor:
τι ὅσων οὐκ ἐξεπόρνευσεν ἡ καρδία,
& q̃cũq; nõ auerſi ſunt a domi
καὶ ὅσοι οὐκ ἀπεστράφησαν ἀπὸ κυρί-
no: & memoria eoꝝ in bñdi
ου, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐν εὐλο-
ctionib⁹. Oſſa eoꝝ pullulent in
γίαις. Τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἀναθάλοι ἐπὶ
loco ſuo: & nomẽ eo
τοῦ τόπου αὐτῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐ-
rũ cõmutatũ in filijs glo
τῶν ἀντικαταλλασσόμενον ἐν υἱοῖς δε-
rificatoꝝ eoꝝ. Dilectus a
δοξασμένων αὐτῶν. Ἠγαπημένος ὑπὸ
dño ſuo ſamuel: pphta do
κυρίου αὐτοῦ σαμουὴλ, προφήτης κυ-
mini cõſtituit regna: & vn-
ρίου κατέστησε βασιλείας, καὶ ἔχρι-
xit principes in pplm̃ ſuũ.
σεν ἄρχοντας ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.
In lege dñi iudicauit cõgregationẽ: &
Ἐν νόμῳ κυρίου ἔκρινε συναγωγὴν, καὶ
viſitauit dñs iacob. In
ἐπεσκέψατο κύριος τὸν ἰακώβ. Ἐν
fide ſua examinat⁹ ẽ pphta: &
πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης, καὶ
cognit⁹ ẽ in verbo ſuo. & inuoca
ἐγνώσθη ἐν ῥήματι αὐτοῦ. καὶ ἐπεκα-
uit dñm potẽtẽ: in
λέσατο τὸν κύριον δυνάστην, ἐν τῷ
pmẽdo ipſe hoſtes ſuos vndi-
θλίψαι αὐτὸν ἐχθροὺς αὐτοῦ κυκλό-
que: in oblatione viri lacte nutriti:
θεν, ἐν προσφορᾷ ἀνδρὸς γαλαθηνοῦ,

cognoſcãt gẽtes potentiã eius: quia cõtra deum pugnare nõ eſt facile: & ſecutus eſt a tergo potentes. Et in diebus moyſi miſericordiã fecit ipſe & caleph filius iephone: ſtare contra hoſtem & prohibere gentes a peccatis: & perfringere murmur malitie. Et ipſi duo conſtituti a periculo liberati ſunt a numero ſexcentorum milium peditum: inducere illos in hereditatem in terram quam manat lac & mel. Et dedit dominus ipſi caleph fortitudinem: et vſq; in ſenectutem permanſit illi virtus: vt aſcenderet in excelſum terre locum: & ſemen ipſi⁹ obtinuit hereditatem. Et viderunt oẽs filij iſrael quia bonum eſt obſequi ſancto deo. Et iudices ſinguli ſuo nomine quorum non eſt corruptus cor: qui nõ auerſi ſunt a domino: vt ſit memoria illorum in benedictione. Et oſſa eorum pullulant de loco ſuo: & nomen eorum permanet in eternum: permanente ad filios illorum ſanctorum virorum gloria. Dilectus a domino deo ſuo ſamuel propheta domini: renouauit imperiũ & vnxit principes in gente ſua. In lege domini congregationem iudicauit: & vidit deum iacob & in fide ſua probat⁹ eſt propheta. Et cognitus eſt in verbis ſuis fidelis: quia vidit deum lucis. Et inuocauit dominum omnipotentem in oppugnando hoſtes circunſtantes vndiq; in oblationem viri inuiolati. Et intonuit de celo domin⁹: & in ſonitu magno auditam fecit vocem ſuam: et contriuit principes tyrorum: & omnes duces phyliſtiim. Et ante temp⁹ finis vite & ſeculi teſtimonium prebuit in cõſpectu domini & chriſti. Pecunias & vſq; ad calciamenta ab omni carne non accepit: & non accuſauit illum homo. Et poſt hec dormiuit et votum fecit regi: & oſtẽdit illi finem vite ſue: & exaltauit vocem eius de terra in prophetia delere impietatem gentis.

Capitulum quadrageſimum ſeptimum.

POſt hec ſurrexit natham propheta in diebus dauid. Et quaſi adeps ſeparatus a carne: ſic dauid a filijs iſrl̃. Cum leonib⁹ luſit quaſi qui cũ agnis: & in vrſis ſimiliter fecit ſicut in agnis ouium. In iuuentute ſua numquid non occidit gigantem: & obſtulit opprobrium de gente! In tollendo manum in ſaxo funde deiecit exultationẽ golie: vbi non inuocauit deum omnipotentem. Et dedit in dextera eius tollere hominem fortem in bello: & exaltare cornu gentis ſue. Sic in decem milibus glorificauit eum: & laudauit eũ in benedictionibus domini in offerendo illi coronã glorie. Contriuit enim inimicos vndiq;: & extirpauit phyliſtiim contrarios vſq; in hodiernum diem.

& tonuit de celo dñs.
καὶ ἐβρόντησεν ἀπ᾽ οὐρανοῦ ὁ κύριος.
Et in ſono magno tonitrui audi-
Καὶ ἐν ἤχῳ μεγάλῳ βροντῆς ἀκου- Nu. 14. a.
tã fecit vocẽ ſuã. &
στὴν ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ. καὶ
cõtriuit duces tyrioꝝ: & om-
ἐξέτριψεν ἡγουμένους τυρίων, καὶ πάν-
nes principes phyliſtijm. & ante
τας ἄρχοντας φυλιστιείμ. καὶ πρὸ
tps dormitionis ſeculi teſtimoniũ p
καιροῦ κοιμήσεως αἰῶνος ἐπεμαρτύ- Joſue. 14. c.
hibuit in cõſpectu dñi & chriſti ſui.
ρατο ἔναντι κυρίου καὶ χριστοῦ αὐ-
Pecunias & vſq; ad calciamẽta
τοῦ. Χρήματα καὶ ἕως ὑποδημάτων
ab omni carne nõ accepi.
ἀπὸ πάσης σαρκὸς οὐκ εἴληφα.
Et non accuſauit illũ homo:
Καὶ οὐκ ἐνεκάλεσεν αὐτῷ ἄνθρωπος.
& poſtq̃ dormiuit ipſe pphta
καὶ μετὰ τὸ ὑπνῶσαι αὐτὸν προεφή-
uit: & oſtẽdit regi fi-
τευσε, καὶ ὑπέδειξε βασιλεῖ τὴν τε-
nẽ ei⁹: & exaltauit de terra
λευτὴν αὐτοῦ, καὶ ἀνύψωσεν ἐκ γῆς
vocẽ ſuã: in pphetia ad de
τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἐν προφητείᾳ ἐξα-
lendã iniq̃tatẽ ppli.
λεῖψαι ἀνομίαν λαοῦ.

Ca. 47.

Et poſt hoc ſurrexit nathan
Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνέστη νάθαν ὁ
propheta in dieb⁹ dauid ſicut
προφήτης ἐν ἡμέραις δαυίδ ὥσπερ 1. Re. 7. c.
adeps ſeparat⁹ a ſalutari:
στέαρ ἀφωρισμένον ἀπὸ σωτηρίου,
ſic dauid a filijs iſrael.
οὕτως δαυίδ ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ.
In leonib⁹ familiarit̃ egit q̃ſi in hedis 1. Re. 17. d.
Ἐν λέουσιν ἐπαιξεν ὡς ἐν ἐρίφοις
& in vrſis ſicut in agnis oui
καὶ ἐν ἄρκοις ὡς ἐν ἀρνάσι προβά-
um. in iuuẽtute ſua occidit gi
των. ἐν νεότητι αὐτοῦ ἀπέκτεινε γί-
gantẽ: & abſtulit opprobriũ de po
γαντα, καὶ ἐξῆρεν ὀνειδισμὸν ἐκ λα-
pulo. Et in tollẽdo manũ in
οῦ. Καὶ ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρα ἐν
lapide funde vt deijceret ſuper
λίθῳ σφενδόνης καταβαλεῖν γαυρί-
biã goliat. Inuocauit enĩ
αμα τοῦ γολιάθ. Ἐπεκαλέσατο γὰρ
dñm altiſſimũ: & dedit in dex
κύριον ὕψιστον, καὶ ἔδωκεν ἐν τῇ δε-
tera eius robur ad occidẽdũ hoiem
ξιᾷ αὐτοῦ κράτος ἐξᾶραι ἄνθρωπον 1. Reg. 17. f.
potentẽ in bello: vt exaltet cor-
δυνατὸν ἐν πολέμῳ, ἀνυψῶσαι κέ-
nu ppli ſui. Sic in decẽ mi
ρας λαοῦ αὐτοῦ. Οὕτως ἐν μυριά-
lib⁹ glorificauit eũ & laudauit il-
σιν ἐδόξασεν αὐτὸν καὶ ᾔνεσεν αὐ-
lũ in bñdictionib⁹ dñi. In affe
τὸν ἐν εὐλογίαις κυρίου. Ἐν τῷ φέ- 1. Reg. 18. b
rẽdo illi diadema glie. Con
ρεσθαι αὐτῷ διάδημα δόξης. Ἐξέ-
triuit inimicos incircuitu: & deſtru
τριψεν ἐχθροὺς κυκλόθεν, καὶ ἐξουδέ-
xit phyliſtijm aduerſarios.
νωσε φυλιστιεὶμ τοὺς ὑπεναντίους.

B vſq; hodie cõtriuit eoꝝ cornu in
ἕως σήμερον συνέτριψεν αὐτῶν κέρας ἐν
omni opere ſuo dedit cõfeſſionẽ.
παντὶ ἔργῳ αὐτοῦ ἔδωκεν ἐξομολόγησιν.
Sancto excelſo verbo glorie: in oĩ cor
Ἁγίῳ ὑψίστῳ ῥήματι δόξης, ἐν πάσῃ καρ-
de ſuo laudauit: & dilexit eũ q̃
δίᾳ αὐτοῦ ὕμνησε, καὶ ἠγάπησε τὸν ποι-
fecit illũ. Et cõſtituit cãtores
ήσαντα αὐτόν. Καὶ ἔστησε ψαλμῳδοὺς
contra altare: & ex ſono e-
1. Re. 12. d κατέναντι θυσιαστηρίου, καὶ ἐξ ἤχους αὐ-
ius dulces facere modos: & cottidie lau
τοῦ γλυκαίνειν μέλη, καὶ καθ᾽ ἡμέραν αἰ-
dibũ in cãticis ſuis. dedit in
νέσουσιν ἐν ᾠδαῖς αὐτῶν. ἔδωκεν ἐν ταῖς
C feſtiuitatib⁹ decentiã [illegible] & ornauit tẽpo
ἑορταῖς εὐπρέπειαν, καὶ ἐκόσμησε και-
ra vſq; ad cõſumationẽ. in laudãdo ip-
ροὺς μέχρι συντελείας. ἐν τῷ αἰνεῖν αὐ-
ſos ſanctũ eius nomẽ: & a ma
τοὺς τὸ ἅγιον αὐτοῦ ὄνομα, καὶ ἀπὸ πρω-
ne ſonãdo ſcĩt[illegible] ei⁹. Dñs abſ-
ίας ἠχεῖν τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ. Κύριος ἀ-
ſtulit peccata ipſi⁹: & exalta-
φεῖλε τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀνύψω-
uit in ſecula cornu ei⁹. Et de-
σεν εἰς αἰῶνας τὸ κέρας αὐτοῦ. Καὶ ἔδω-
dit illi teſtamẽtũ regni & ſedẽ
κεν αὐτῷ διαθήκην βασιλείας καὶ θρόνον
glorie in iſrael. Poſt hunc ſurrexit
5. Re. 11. a. δόξης ἐν τῷ ἰσραήλ. Μετὰ τοῦτον ἀνέστη
fili⁹ ſapiẽs: & ppt̃ illũ habitauit in
υἱὸς ἐπιστήμων, καὶ δι᾽ αὐτὸν κατέλυσεν ἐν
latitudine. Salomõ regnauit in
πλατυσμῷ. Σολομῶν ἐβασίλευσεν ἐν
dieb⁹ pacis: & glorificat⁹ ẽ: qui de⁹
ἡμέραις εἰρήνης, καὶ ἐδοξάσθη, ὡς ὁ θεὸς
D pacauit in circuitu ſuo. Ut ſtatueret
κατέπαυσε κυκλόθεν αὐτοῦ. Ἵνα στήσῃ
domũ in nomine eius: & pararet ſcti
οἶκον ἐπ᾽ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἑτοιμάσῃ ἁ-
tatẽ in ſeculum. q̃ ſapiẽs fuit in
γίασμα εἰς τὸν αἰῶνα. ὡς ἐσοφίσθη ἐν
iuuẽtute ſua: & implet⁹ eſt q̃ſi flu
νεότητι αὐτοῦ, καὶ ἐνεπλήσθη ὡς ποτα-
5. Re. 11. c. men intellectu. Terrã texit ani-
μὸς συνέσεως. Γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ ψυ-
ma tua oẽm: & repleuit para
χή σου πᾶσαν, καὶ ἐνέπλησε παρα-
bolis enigmatũ. In inſulas longe
βολαῖς αἰνιγμάτων. Εἰς νήσους πόρρω
abijt nomẽ tuũ: & dilexit in
ἀφίκετο τὸ ὄνομά σου, καὶ ἠγάπησεν ἐν
pace tua. in canticis & pucrbijs
τῇ εἰρήνῃ σου. ἐν ᾠδαῖς καὶ παροιμίαις
A & pabolis & iterpretatiõib⁹ admirati
καὶ παραβολαῖς καὶ ἑρμηνείαις ἀπεθαύ-
5. Re. 17. b. ſunt regiones. In nomine dñi dei
μασάν αἱ χῶραι. Ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ
oĩs terre q̃ cognominat⁹ ẽ tu⁹
πάσης τῆς γῆς τοῦ ἐπικαλεσαμένου σου
deus iſrael: cõgregaſti q̃ſi ſtannũ
θεοῦ ἰσραήλ, συνήγαγες ὡς κασσίτηρον
auꝝ & vt plũbũ multiplicaſti
τὸ χρυσίον καὶ ὡς μόλυβον ἐπλήθυνας
argentũ. Inclinaſti viſce
τὸ ἀργύριον. Παρενέκλινας τὰ σπλάγ-
ra tua mulierib⁹: & poteſtatẽ habuiſti in
5. Re. 19. c. χνα σου γυναιξὶ, καὶ ἐνεξουσιάσθης ἐν
corpore tuo Dediſti maculã in
4. Re. 2. b. τῷ σώματί σου. Ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ

Contriuit cornu ipſorum vſq; in eternum. In omni opere dedit confeſſiones ſancto: & excelſo in verbo glorie. De omni corde ſuo laudauit dominũ & dilexit eum qui fecit illũ: & dedit illi cõtra inimicos potentiã. Et ſtare fecit cantores cõtra altare: & in ſono eoruꝫ dulces fecit modos: & dedit in celebrationibus decus: & ornauit tẽpora vſq; in cõſumationẽ vite: vt laudarent nomẽ ſanctũ dñi: & amplificarent mane dei ſanctitatẽ. Chriſt⁹ purgauit peccata ipſius: & exaltauit in eternũ cornu eius. Et dedit illi teſtamentũ regni: et ſedẽ glorie in iſrael. Poſt ipm̃ ſurrexit filius ſenſatus: & ppter illũ deiecit oẽꝫ potentiã inimicorũ. Salomõ imperauit in diebus pacis: cui ſubiecit de⁹ oẽs hoſtes vt conderet domũ in noĩe ſuo: & pararet ſanctitatẽ in ſempiternum quẽadmodũ eruditus eſt in iuuentute ſua. Et implet⁹ eſt quaſi flumen ſapiẽtia: et terrã retexit anima ſua. Et repleſti in cõparationibus enigmata: ad inſulas lõge diuulgatũ eſt nomen tuuꝫ: & dilectus es in pace tua. In cantilenis & prouerbiis & cõparationibus: & interpretationibus mirate ſunt terre: & in nomine dñi dei cui eſt cognomen deus iſrael. Collegiſti quaſi aurichalcũ aurũ: & vt plumbũ cõpleſti argentuꝫ: et inclinaſti femora tua mulierib⁹. Poteſtatẽ habuiſti in corpore tuo. Dediſti maculã in gloria tua: & prophanaſti ſemẽ tuũ inducere iracundiã ad liberos tuos: & in ceteris ſtulticiã tuam vt faceres imperiũ bipartitum: et ex effraim imperare imperium durum. Deus autem non derelinquet miſericordiam ſuam: et non corrumpet: nec delebit opera ſua: neq; perdet a ſtirpe nepotes electi ſui: & ſemen eius qui diligit dominũ non corrumpet. Dedit autẽ reliquum iacob & dauid de ipſa ſtirpe. Et finem habuit Salomon cum patribus ſuis. Et dereliquit poſt ſe de ſemine ſuo gentis ſtulticiã: & imminutum a prudentia roboã qui auertit genteꝫ conſilio ſuo: & hieroboã filiũ nabath qui peccare fecit iſrael: & dedit viã peccandi effraim: & plurima redundauerunt peccata ipſorũ. Valde enĩ auerterũt illos a terra ſua. Et q̃ſiuit oẽs neq̃tias vſq; dũ pueniret ad illos defenſio: & ab oĩbus pctĩs liberauit eos. Ca. 48.

ET ſurrexit helias propheta quaſi ignis: & verbũ ipſius quaſi facula ardebat. Qui induxit in illos famẽ: & imitantes illum inuidia ſua pauci facti ſunt. Non enim poterant ſuſtinere precepta domini. Verbo domini continuit celũ: & deiecit a ſe ignem terre. Sic amplificat⁹ eſt helias in mirabilib⁹ ſuis. Et q̃s poteſt iſrael gl̃iari tibi. Qui ſuſtuliſti mortuum ab inferis de ſorte mortis in verbo dñi dei: q̃ deieciſti reges ad perniciẽ & cõfregiſti facilẽ potẽtiã ipſorũ & gl̃ioſos de lecto ſuo. Qui audis in ſina iudiciũ: & in oreb iudicia defenſiõis. Qui vngis reges ad penitẽtiã & pphetas facis ſucceſſores poſt te.

gloria tua. & pphanaſti ſemẽ
δόξῃ σου, καὶ ἐβεβήλωσας τὸ σπέρμα
tuũ: vt induceres irã in filios
σου, ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ τέκνα
tuos: & cõpungereris in ſtultitia
σου, καὶ κατανυγῆναι ἐπὶ τῇ ἀφροσύνῃ
tua. Ut fieres ſine imperio: &
σου. Γενέσθαι δίχα τυραννίδος, καὶ
ex ephraim ĩperares imperiũ inobediẽs. At
ἐξ ἐφραὶμ ἄρξαι βασιλείαν ἀπειθῆ. Ὁ
dñs nõ derelinquet miaꝫ ſuã:
δὲ κύριος οὐ μὴ καταλίπῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ,
& non corrũpet ab operib⁹ ſu-
καὶ οὐ μὴ διαφθαρῇ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐ-
is. Neque delebit electi ſui
τοῦ. Οὐ δὲ οὐ μὴ ἐξαλείψῃ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ
nepotes: & ſemẽ ei⁹ q̃ dilexit ſe
ἔγγονα, καὶ σπέρμα τοῦ ἀγαπήσαντος αὐ-
non tollet. Et ipſi iacob dedit
τὸν οὐ μὴ ἐξάρῃ. Καὶ τῷ ἰακὼβ ἔδωκε
reliquũ: & dauid ex ipſo
κατάλειμμα, καὶ τῷ δαυὶδ ἐξ αὐτοῦ
radicẽ. Et requieuit ſalomõ cũ
ῥίζαν. Καὶ ἀνεπαύσατο σολομῶν μετὰ τῶν
patrib⁹: & reliquit poſt ſe de
πατέρων, καὶ κατέλιπε μετ᾽ αὐτὸν ἀπὸ
ſemine ſuo. pplĩ ſtultitiã &
τοῦ σπέρματος αὐτοῦ. λαοῦ ἀφροσύνην καὶ
diminutũ intellectu: roboã q̃ auer
ἐλαττούμενον συνέσει, ῥοβοὰμ ὃς ἀπέστη-
tit pplm̃ de cõſilio ſuo. Et hieroboã fili⁹
σε λαὸν ἐκ βουλῆς αὐτοῦ. Καὶ ἱεροβοὰμ υἱὸς
nabat: q̃ peccare fecit iſrael. Et de-
ναβὰτ, ὃς ἐξήμαρτε τὸν ἰσραήλ. Καὶ ἔδω-
dit ephraim viã peccati: & multipli
κε τῷ ἐφραὶμ ὁδὸν ἁμαρτίας, καὶ ἐπληθύν-
cata ſũt peccata eoꝝ valde. Ut auer
θησαν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν σφόδρα. Ἀπο-
terẽt eos a terra: dõ ira &
στῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, ἕως ὀργὴ καὶ
vindicta veniat ſup eos.
ἐκδίκησις ἔλθῃ ἐπ᾽ αὐτούς.

Ca. 48.

Et ſurrexit elias propheta q̃ſi ignis:
Καὶ ἀνέστη ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ,
& verbũ ipſi⁹ q̃ſi fax ardebat: q̃
καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ ὡς λαμπὰς ἐκαίετο, ὃς
induxit in illos famẽ forte &
ἐπήγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς λιμὸν ἰσχυρὸν καὶ τῷ
zelo ſuo diminuit eos. in verbo
ζήλῳ αὐτοῦ ὀλιγοποίησεν αὐτούς. ἐν λόγῳ
dñi ſuſtinuit celũ: & deduxit
κυρίου ἀνέσχεν οὐρανὸν, καὶ κατήγαγε
ter ignẽ de celo. q̃ glificat⁹ fuiſti elia
τρὶς πῦρ ἐξ οὐρανοῦ. ὡς ἐδοξάσθης ἠλία
in mirabilib⁹ tuis: & q̃s ſimi
ἐν τοῖς θαυμασίοις σου, καὶ τίς ὅμοι-
lis tibi vt glorief? Qui ſuſcitaſti mor
ός σοι καυχᾶσθαι; Ὁ ἐγείρας νε-
tuũ a morte: & ab iferis aĩam
κρὸν ἐκ θανάτου, καὶ ἐξ ᾅδου ψυχὴν
in verbo altiſſimi. Qui deduxiſti reges
ἐν λόγῳ ὑψίστου. Καταγαγὼν βασιλεῖς
ad pditionẽ: & glorioſos de
εἰς ἀπώλειαν, καὶ δεδοξασμένους ἀπὸ
lecto ſuo. Qui audis in ſina
κλίνης αὐτῶν. Ὁ ἀκούων ἐν σινᾷ
correptionẽ dñi: & in choreb iudicia vin
ἐλεγμὸν κυρίου, καὶ ἐν χωρὴβ κρίματα ἐκδική-
dicte. Qui vngis reges ad retributio
σεως. Ὁ χρίων βασιλεῖς εἰς ἀνταπόδο-
nẽ: & pphetas ſucceſſores poſt eum.
μα, καὶ προφήτας διαδόχους μετ᾽ αὐτόν.

Qui receptus es in turbine ignis in
Ο ἀναληφθεὶς ἐν λαίλαπι πυρὸς ἐν
curru equoꝝ igneoꝝ. Qui ſcript⁹
ἅρματι ἵππων πυρίνων. Ο κατα-
es correptiones in tpa: ad le
γραφεὶς ἐλεγμοὺς εἰς καιρούς, κοπά-
nidā irā iudicij dñi ad fu-
σαι ὀργὴν κρίσεως κυρίου πρὸς θυ-
rorē. ad cōuertendū cor patris ad
μόν. ἐπιστρέψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς
filiū: et cōſtituendū trib⁹ iacob.
υἱόν, καὶ καταστῆσαι φυλὰς ἰακώβ.
Beati q̄ viderūt te: et q̄ in dile
Μακάριοι οἱ ἰδόντες σε, καὶ οἱ ἐν ἀγα
ctione dormierūt: etenim nos vita
πήσει κεκοιμημένοι, καὶ γὰρ ἡμεῖς ζωῇ
viuem⁹. Elias q̄ tect⁹ eſt in tur
ζησόμεθα. Ηλίας ὃς ἐσκεπάσθη ἐν λαί
bine. Et eliſee repler⁹ eſt ſpiri
λαπι. Καὶ ἐλισαιὲ ἐνεπλήσθη πνεύ-
tu ſancto: et in dieb⁹ ſuis nō
ματος ἁγίου, καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ
cōmotus eſt a principib⁹: et nō ſubie-
ἐσαλεύθη ἀπὸ ἀρχόντων, καὶ οὐ κατε-
cit illū aliquis. oē verbū
δυνάστευσεν αὐτὸν οὐδείς. πᾶς λόγος
nō ſuſtulit eū: et in dormitione
οὐχ ὑπερῆρεν αὐτόν, καὶ ἐν κοιμήσει
prophetauit corp⁹ ei⁹. Et in
προεφήτευσε τὸ σῶμα αὐτοῦ. Καὶ ἐν
vita ſua fecit mōſtra: et in mor
ζωῇ αὐτοῦ ἐποίησε τέρατα, καὶ ἐν τῇ τε
te ſua mirabilia opa ſua.
λευτῇ αὐτοῦ θαυμάσια τὰ ἔργα αὐτοῦ.
in oib⁹ his nō penituit pplus:
ἐν πᾶσι τούτοις οὐ μετενόησεν ὁ λαός,
et nō receſſerūt a pecca
καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτι
tis ſuis. Uſqꝫquo captiuati ſunt de
ῶν αὐτῶν, Εως προενομεύθησαν ἀπὸ τῆς
terra ſua: et diſperſi ſunt in om
γῆς αὐτῶν, καὶ διεσκορπίσθησαν ἐν πά
ni terra. et relict⁹ eſt pplus ppau
σῃ τῇ γῇ. καὶ κατελείφθη ὁ λαὸς ὀλιγο
cus et princeps in domo dauid. quidā
στὸς καὶ ἄρχων ἐν τῷ οἴκῳ δαυίδ. τινὲς
eoꝝ fecerūt ipſoꝝ placitū: quidā aūt
μὲν ἐποίησαν αὐτῶν τὸ ἀρεστόν, τινὲς δὲ
multiplicarūt peccata. Ezechias muni
ἐπλήθυναν ἁμαρτίας. Εζεκίας ὠχύρω
uit ciuitatē ſuā: et induxit in
σε τὴν πόλιν αὐτοῦ. καὶ εἰσήγαγεν εἰς
mediū eius aquā. fodit in ferro
μέσον αὐτῆς ὕδωρ. Ὤρυξεν ἐν σιδήρῳ
rupē: et edificauit fontes ad
ἀκρότομον, καὶ ᾠκοδόμησε κρήνας εἰς
aquas. In dieb⁹ ipi⁹ aſcēdit ſenna
ὕδατα. Εν ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη σεννα
cherim: et miſit rapſacē de
χηρείμ, καὶ ἀπέστειλε τὸν ῥαψάκην ἐκ
lachis et ſuſtulit manū ſuā in
λαχείς. καὶ ἐπῆρε χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ
ſion: et iactās fact⁹ eſt in ſup
σιών, καὶ ἐμεγαλαύχησεν ἐν ὑπερηφα
bia ſua. Tūc cōmota ſunt corda
νίᾳ αὐτοῦ. Τότε ἐσαλεύθησαν καρδίαι
et man⁹ coꝝ: et doluerūt q̄ſi
καὶ χεῖρες αὐτῶν, καὶ ὤδίνησαν ὡς αἱ
parientes: et inuocauerūt dñm
τίκτουσαι, καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν κύριον
miſericordē expādentes manus
τὸν ἐλεήμονα ἐκπετάσαντες χεῖρας

Qui recept⁹ es in turbine ignis in curru equorum igneorum qui inſcriptus es in iudicijs tēporū lenire iracundiā domini: conciliare cor patris ad filiū: & reſtituere tribus iacob. Beati ſunt q te viderunt: & in amicicia tua decorati ſunt. Nā nos vita viuimus tantū: poſt mortem autem non erit tale nomen noſtrum. Helias qui in turbine tectus eſt: et in heliſeo completus eſt ſpiritus eius. In diebus ſuis non pertimuit principem: & potentia nemo vicit illū. Nec ſuperauit illum verbū aliquod: & mortuum prophetauit corpus eius. In vita ſua fecit monſtra: & in morte mirabilia operatus eſt. In omnibus iſtis nō penituit populus: & nō receſſerūt a peccatis ſuis vſqꝫ dū abiecti ſunt de terra ſua: & diſperſi ſunt in omnē terrā: & relicta eſt gēs perpauca: & princeps in domo dauid. Quidam ipſorum fecerunt quod placeret deo: alij autem multa cōmiſerunt peccata. Ezechias muniuit ciuitatem ſuam: & induxit in mediū eius aquā: & fodit ferro rupē: & edificauit ad aquam puteum. In diebus ipſius aſcendit ſennacherib: & miſit rapſacem & ſuſtulit manum ſuam contra illos: et extulit manum ſuā in ſion: & ſuperbus fact⁹ eſt potētia ſua. Tunc mota ſunt corda & manus ipſorū: & doluerunt quaſi parturientes mulieres. Et inuocauerunt dominum miſericordem: et expandentes man⁹ ſuas extulerunt ad celū: & ſanctus dominus deus audiuit cito vocē ipſorū. Non eſt cōmemoratus peccatorū ipſorum: neqꝫ dedit illos inimicis ſuis: ſed purgauit illos in manu eſaie ſancti ꝓphete. Deiecit caſtra aſſyriorū: & cōtriuit illos angelus domini. Nā fecit ezechias quod placuit deo: & fortiter iuit in via dauid patris ſui quam mandauit illi eſaias ꝓpheta magn⁹ & fidelis i cōſpectu dei. In diebus ipi⁹ retro rediit ſol et addidit regi vitā. Spū magno vidit vltima: et cōſolat⁹ eſt lugētes i ſiō vſqꝫ in ſempiternū. Oſtēdit futura et abſcondita anteqꝫ euenirēt. Ca. 49.

Memoria ioſie in cōpoſitione odoris facta opus pigmentarii. In oī ore quaſi mel indulcabitur ei⁹ memoria: & vt muſica in conuiuio vini. Ipſe eſt directus diuinitus in penitentia gētis: et tulit abominationes impietatis. Et gubernauit ad dominum cor ipſi⁹: & in diebus peccatorum corroborauit pietatem. Preter dauid & ezechiā & ioſiā oēs reges peccatū cōmiſerūt: nam reliquerunt legē altiſſimi reges iuda: et contēpſerunt timorem dei. Dederunt enim regnum ſuum alijs & gloriam ſuam alienigene gēti. Incēderūt electā ſanctitatis ciuitatē: et deſertas fecerunt vias ipſius in manu hieremie. Nam male tractauerunt illū qui a ventre matris conſecratus eſt propheta: euertere & eruere & perdere: & iterum edificare & renouare. Ezechiel qui vidit conſpectum glorie quā oſtendit illi in curru cherubin. ∞∞

ſuas ad eū. Et ſctus de ce B
αὐτῶν πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ ἅγιος ἐξ οὐρα
lo exaudiuit eos: et redemit
νοῦ ἐπήκουσεν αὐτῶν, καὶ ἐλυτρώσατο
eos in manu eſaie. percuſſit
αὐτοὺς ἐν χειρὶ ἠσαΐου. ἐπάταξε τὴν
caſtra aſſyrioꝝ: et contri
παρεμβολὴν τῶν ἀσσυρίων, καὶ ἐξέτρι
uit illos angel⁹ ei⁹. Fecit eñi
ψεν αὐτοὺς ὁ ἄγγελος αὐτοῦ. Ἐποίησε γὰρ
ezechias placitū dño: et fortis fuit
ἐζεκίας τὸ ἀρεστὸν κυρίου, καὶ ἐνίσχυσεν ὁ
in vijs dauid patris ſui: ſicut mādā
δοῖς δαυίδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὡς ἐνετεί
uit eſaias ppheta magn⁹ et ve
λατο ἠσαΐας ὁ προφήτης ὁ μέγας καὶ πι
racī in cōſpectu eius. In diebus 4. Re. 13.d
στὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ. Εν ταῖς ἡμέραις C
eius regreſſus eſt ſol: et addidit
αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος, καὶ προσέθηκε
vitā regi. ſpiritu magno vidit
ζωὴν βασιλεῖ. πνεύματι μεγάλῳ εἶδε τὰ
nouiſſima: et cōſolatus eſt lugētes
ἔσχατα, καὶ παρεκάλεσε τοὺς πενθοῦν
in ſion. Uſqꝫ in ſeculū oſtendit
τας ἐν σιών. Εως τοῦ αἰῶνος ὑπέδειξε
futura: et abſcōdita anteqꝫ eue 4. Re. 18.c.
τὰ ἐσόμενα, καὶ τὰ ἀπόκρυφα πρὶν πα
nirent illa.
ραγενέσθαι αὐτά.
Ca. 49.

Memoria ioſie in cōpoſitionē in
Μνημόσυνον ἰωσίου εἰς σύνθεσιν θυ
cenſi. fabricato opere vnguētarij: D
μιάματος. ἐσκευασμένῳ ἔργῳ μυρεψοῦ,
in oi ore q̄ſi mel indulcabi
ἐν παντὶ στόματι ὡς μέλι γλυκανθήσε
tur: et vt muſica in cōuiuio vini.
ται, καὶ ὡς μουσικὰ ἐν συμποσίῳ οἴνου.
Ipſe fuit direct⁹ in cōuerſione ppli: et
Αὐτὸς κατευθύνθη ἐν ἐπιστροφῇ λαοῦ, καὶ
abſtulit abominationes iniquitatis. direxit
ἐξῆρε βδελύγματα ἀνομίας. κατεύθυνε 4. Re. 19.g.
ad dñm cor ſuū: in die
πρὸς κύριον τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐν ἡμέ
bus iniquoꝝ corroborauit pietatē.
ραις ἀνόμων κατίσχυσε τὴν εὐσέβειαν.
Preter dauid et ezechiā et ioſiā: 4. Re.
Παρὲξ δαυὶδ καὶ ἐζεκίου καὶ ἰωσίου, 20.b.
oēs errore errauerūt.
πάντες πλημμέλειαν ἐπλημμέλησαν.
reliquerūt eñi legē altiſſimi:
κατέλιπον γὰρ τὸν νόμον τοῦ ὑψίστου, οἱ A
reges iuda defecerūt. dedit cor
βασιλεῖς ἰούδα ἐξέλιπον. ἔδωκε τὸ κέ
nu illoꝝ alijs: et gl'iam coꝝ
ρας αὐτῶν ἑτέροις, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν
gēti alienē. Cōbuſſerūt electā
ἔθνει ἀλλοτρίῳ. Ενέπρησαν ἐκλεκτὴν
ciuitatē ſanctitatis: et deſertas fecit
πόλιν ἁγιάσματος, καὶ ἠρήμωσε τὰς
vias eius in manu hieremie: maletractauit B
ὁδοὺς αὐτῆς ἐν χειρὶ ἱερεμίου. ἐκάκωσαν
eñi illū. Et ipſe in matrice ſctificat⁹ ē
γὰρ αὐτόν. Καὶ αὐτὸς ἐν μήτρᾳ ἡγιάσθη
propheta ad eradicādū et malefaciēdū et perden
προφήτης ἐκριζοῦν καὶ κακοῦν καὶ ἀπολ
dū: ſimiliť edificandū et plātā
λύειν, ὡσαύτως οἰκοδομεῖν καὶ καταφυ
dū. Ezechiel q̄ vidit cōſpectū gl'ie:
τεύειν. Ιεζεκιὴλ ὃς εἶδεν ὅρασιν δόξης, C.
quā oſtendit ei in curru cherubim.
ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ἐπ' ἅρματος χερουβίμ.

et enim memorfuit inimicoꝝ in imbre
καὶ γὰρ ἐμνήσθη τῶν ἐχθρῶν ἐν ὄμβρῳ
et direxit dirigētes vias.
καὶ κατώρθωσε τοὺς εὐθύνοντας ὁδούς.
Et duodecim pphetaꝝ ſit me-
Καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν εἴη τὸ μνη-
moria in bñdictionib⁹. Quō magnificam⁹
μόσυνον ἐν εὐλογίαις. Πῶς μεγαλύνωμεν
zorobabel: et ipſe q̄ſi ſignaculū
τὸν ζοροβάβελ, καὶ αὐτὸς ὡς σφραγὶς
in dextera manu. Sic ieſus fili⁹
D ἐπὶ δεξιᾶς χειρός. Οὕτως ἰησοῦς υἱὸς
ioſedec: q̄ in dieb⁹ ſuis edificauerūt
ἰωσεδέκ, οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν ᾠκοδόμησαν
domū: et exaltauerūt tēplū ſctm̄ dño pa-
οἶκον, καὶ ἀνύψωσαν ναὸν ἅγιον κυρίῳ ἡτοι
ratū in gl'iam ſeculi. et in ele
μασμένον εἰς δόξαν αἰῶνος. καὶ ἐν ἐκλε-
ctis fuit neemias cui⁹ diuturna memo
κτοῖς ἦν νεεμίας οὗ ἐπὶ πολὺ τὸ μνημό-
ria ei⁹: q̄ erexit nobis muros euer
συνον αὐτοῦ, τοῦ ἐγείραντος ἡμῖν τείχη πε
ſos: et ſtatuit portas et vec-
πτωκότα, καὶ στήσαντος πύλας καὶ μοχ
A tes: et erexit ſola domoꝝ nr̄aꝝ.
λούς, καὶ ἀνεγείραντος τὰ οἰκόπεδα ἡμῶν.
Nemo creat⁹ eſt talis in terra
Οὐδεὶς ἐκτίσθη τοιοῦτος ἐπὶ τῆς γῆς,
q̄lis enoch: etenim recept⁹ eſt a terra:
οἷος ἐνώχ, καὶ γὰρ ἀνελήφθη ἀπὸ τῆς γῆς,
Neqꝫ ſicut ioſeph fact⁹ eſt vir princeps
Οὐδὲ ὡς ἰωσὴφ ἐγεννήθη ἀνὴρ ἡγούμενος
fratrū: firmamētū ppli: et oſſa illi⁹
ἀδελφῶν, στήριγμα λαοῦ, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ
viſitata ſunt a dño. Sem et ſeth in
ἐπεσκέπη ὑπὸ κυρίου. Σὴμ καὶ σὴθ ἐν
hoib⁹ gl'iam adepti ſūt: et ſup oē
ἀνθρώποις ἐδοξάσθησαν καὶ ὑπὲρ πᾶν
in creatione adam.
B ἐν τῇ κτίσει ἀδάμ.
Ca. 50.

Simō fili⁹ onie ſacerdos magn⁹: q̄
Σίμων ὁ ὀνίου ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς
in vita ſua ſuffulſit domū: et in
ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ ὑπέρραψεν οἶκον, καὶ ἐν ταῖς
dieb⁹ ſuis firmauit pplm̄. Et in
ἡμέραις αὐτοῦ ἐστερέωσε λαόν. Καὶ ὑπ'
ipſo fundata eſt altitudo duplex repara
αὐτοῦ ἐθεμελιώθη ὕψος διπλοῦν ἀναλήμ-
tio: excelſus circuit⁹ tēpli: in dieb⁹
ματος, ὑψηλὸν περίβολον ἱεροῦ, ἐν ἡμέραις
ſuis diminuta ſūt receptacula aq̄ eſ
αὐτοῦ ἠλαττώθη δοχεῖα ὕδατος χαλκὸς
tāq̄ maris ſupramodū. Curans
ὡσεὶ θαλάσσης τὸ περίμετρον. Ο φροντί
pplm̄ ſuū a caſu: et
ζων τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἀπὸ πτώσεως, καὶ
fortificās ciuitatē et obſidēs: glorifi-
ἐνισχύσας πόλιν καὶ πολιορκήσας, ἐδοξά
C cat⁹ eſt in cōuerſatione ppli in exitu dom⁹
σθης ἐν περιστροφῇ λαοῦ ἐν ἐξόδῳ οἴκου
velamenti. q̄ſi ſtella matutina i me
καταπετάσματος. ὡς ἀστὴρ ἑωθινὸς ἐν μέ
dio nubiū: tanq̄ luna plena in die
σῳ νεφελῶν, ὡς σελήνη πλήρης ἐν ἡμέ
bus ſuis et q̄ſi arc⁹ illuminans nu
ραις αὐτῆς καὶ ὡς τόξον φωτίζον νεφέ-
bes gloriē: q̄ſi ſol refulgēs ſup
λας δόξης, ὡς ἥλιος ἐκλάμπων ἐπὶ
tēplū altiſſimi. q̄ſi flos roſaꝝ in diebus
ναὸν ὑψίστου. ὡς ἄνθος ῥόδων ἐν ἡμέραις
nouoꝝ. Quaſi lilia in exitu aque:
νέων. Ωσεὶ κρίνα ἐπ' ἐξόδῳ ὕδατος,

Nam cōmemoratus eſt inimicorū in imbre: benefacere illis rectas vias. Et duodecim ꝓphetarū oſſa pullulāt de loco ſuo. Nā corroborauerūt iacob & redemerūt ſe in fide virtutis ſue. Quomodo amplificem⁹ zorobabel. Nam et ipe q̄ſi ſignū in dextera manu iſrl'. Et ieſum filiū ioſedech. Qui in dieb⁹ ſuis edificauerunt domū & exaltauerunt tēplū ſanctū dño: paratū in gloriā ſempiternā. Et neemias in memoria multi tēporis: qui erexit nobis muros euerſos: et ſtare fecit portas et ſeras: qui erexit domos noſtras. Nemo natus eſt in terra qualis enoch: nā & ipe receptus eſt a terra. Et ioſeph qui natus eſt homo princeps fratrū: firmamentū gentis: rector fratrū: ſtabilimētum populi: & oſſa ipius viſitata ſunt: et poſt mortē prophetauerūt. Seth & Sē apud hoīes gloriā adepti ſūt: & ſup oēm aīam in origine adam. Ca. 50.

Simeō onie filius ſacerdos magn⁹ q in vita ſua ſuffulſit domum: et in dieb⁹ ſuis corroborauit tēplū. Tēpli etiā altitudo ab ipo fundata eſt duplex edificatio: & excelſi parietes tēpli. In dieb⁹ ipſi⁹ emanauerūt putei aquarū: & quaſi mare adimpleti ſunt ſupra modū. Qui curauit gentē ſuā: & liberauit eā a perditione. Qui ꝑualuit amplificare ciuitatē: q adept⁹ eſt gl'iam in cōuerſatiōe gētis: & ingreſſum dom⁹ & atrii āplificauit. Quaſi ſtella matutina i medio nebule. Et q̄ſi luna plena in diebus ſuis lucet. Et quaſi ſol refulgēs: ſic ille effulſit in tēplo dei. Quaſi arcus refulgēs iter nebulas gl'ie: & q̄ſi flos roſarū in dieb⁹ vernis: & q̄ſi lilia q̄ ſunt in trāſitu aque: & q̄ſi thus redolēs in diebus eſtatis. Quaſi ignis effulgēs: & thus ardēs in igne. Quaſi vas auri ſolidū ornatū oī lapide ꝓcioſo. Quaſi oliua pullulās: & & cypreſſus in altitudine ſe extollēs. In accipiēdo ipm ſtolā gl'ie: & veſtiri eū in cōſumatione virtutis in aſcēſu altaris ſancti gloriā dedit ſanctitatis amictū. In accipiēdo autē ptes de manu ſacerdotū: & ipe ſtans iuxta aram. Circa illū corona fratrū: & q̄ſi plātatio cedri i mōte libano: ſic circa illū ſteterūt quaſi rami palme & oēs filij aarō in gloria ſua. Oblatio aūt dñi in manib⁹ ipſorū corā omni ſynagoga iſrael: & cōſumatione fungens in aram: amplificare oblationem excelſi regis: porrexit manum ſuā in libatione: et libauit de ſanguine vue. Et effudit in fundamento altaris odorem diuinū excelſo principi. Tunc exclamauerunt filij aaron: in tubis ductilib⁹ ſonuerunt: & auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram domino. Tunc omnis populus ſimul properauerūt & ceciderunt in faciem ſuper terrā adorare dominum deum ſuū: & dare preces oīpotēti deo excelſo. Et āplificauerūt pſallētes in vocib⁹ ſuis: & in magna domo fact⁹ eſt ſon⁹ ſuauitatis plenus. Et rogauit ppl's dñi excelſū ꝓce vſqꝫ dū ꝑfect⁹ ē honor dñi: & mun⁹ ſuū ꝑfecerūt.

q̄ſi germē libani in dieb⁹ veris:
ὡς βλαστὸς λιβάνου ἐν ἡμέραις θέρους,
q̄ſi ignis et liban⁹ in foco: q̄ſi
ὡς πῦρ καὶ λίβανος ἐπὶ πυρείου, ὡς
vas auri ſolidū ornatū
σκεῦος χρυσίου ὁλοσφύρατον κεκοσμημένον
oi lapide pcioſo. Quaſi oliua de-
παντὶ λίθῳ πολυτελεῖ. Ὡς ἐλαία εὐ-
cora germinās fruct⁹: et q̄ſi
πρεπὴς ἀναθάλλουσα καρπούς, καὶ ὡς
cypreſſus exaltata in nubib⁹. in
κυπάρισσος ὑψουμένη νεφέλαις. ἐν τῷ
recipiēdo ipſum ſtolā gl'ie: et
ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν δόξης, καὶ
veſtiēdo illū cōſumationē gloria
ἐνδιδύσκεσθαι αὐτὸν συντέλειαν καυχή-
tionis. In aſcēſu altaris ſancti
ματος. Εν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου
glorificauit circuitū ſanctitatis. In aūt
ἐδόξασε περιβολὴν ἁγιάσματος. Εν δὲ
accipiēdo mēbra de manu ſacerdotū et
τῷ δέχεσθαι μέλη ἐκ χειρὸς ἱερέων καὶ
ipe ſtans iuxta focū arc. in cir
αὐτὸς ἑστὼς παρ' ἐσχάραν βωμοῦ. κυκλό-
cuitu ei⁹ corona fratrū: q̄ſi plātatio
θεν αὐτοῦ στέφανος ἀδελφῶν, ὡς βλάστημα
cedroꝝ in libano: et circundederūt
κέδρων ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ ἐκύκλωσαν
eū q̄ſi rami palmaꝝ. et oēs
αὐτὸν ὡς στελέχη φοινίκων. καὶ πάντες
filij aarō in gloria ſua. et obla
οἱ υἱοὶ ἀαρὼν ἐν δόξῃ αὐτῶν. καὶ προσφο-
tio dñi in manib⁹ ipoꝝ corā om-
ρὰ κυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν ἔναντι πά-
ni eccleſia iſrael: et cōſumationē
σης ἐκκλησίας ἰσραήλ, καὶ συντέλειαν
miniſtrās ſup arā: vt ornaret obla-
λειτουργῶν ἐπὶ βωμοῦ, κοσμῆσαι προσ-
tionē altiſſimi oipotentis. Porrexit
φορὰν ὑψίστου παντοκράτορος. Ἐξέτεινεν
in libatione man⁹ ſuas: et liba-
ἐπὶ σπονδείου χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἔσπει-
uit de ſanguine vue. effudit ſup
σεν ἐξ αἵματος σταφυλῆς. ἐξέχεεν ἐπὶ
fundamēta altaris odorē ſuauitatis ex-
θεμέλια θυσιαστηρίου ὀσμὴν εὐωδίας ὑψί-
celſo oim regi. tunc exclamauerūt filij
στῳ παμβασιλεῖ. τότε ἀνέκραγον οἱ υἱοὶ
aarō: in tubis ductilib⁹ ſonuerūt.
ἀαρών, ἐν σάλπιγξιν ἐλαταῖς ἤχησαν.
Auditā fecerūt vocē magnā in
Ἀκουστὴν ἐποίησαν φωνὴν μεγάλην εἰς
memoriā corā altiſſimo. Tunc oīs
μνημόσυνον ἔναντι ὑψίστου. Τότε πᾶς
pplus cōiter pperauit: et ceciderūt
ὁ λαὸς κοινῇ κατέσπευσε, καὶ ἔπεσον
in faciē ſup terrā. Adora
ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. Προσκυνῆ-
re dñm ſuū oipotentē deū
σαι τῷ κυρίῳ αὐτῶν παντοκράτορι θεῷ
altiſſimū. Et laudauerūt pſallētes vocib⁹
ὑψίστῳ. Καὶ ᾔνεσαν οἱ ψαλμῳδοὶ φωναῖς
ſuis: in plurimo ſono dulce factū ē melos.
αὐτῶν, ἐν πλείστῳ ἤχῳ ἐγλυκάνθη μέλος.
et rogauit pplus dñm excelſū in oratio-
καὶ ἐδεήθη ὁ λαὸς κυρίου ὑψίστου ἐν προσευ-
ne cōtra miſericordē: vſqꝫ q̄ pfe
χῇ κατέναντι τοῦ ἐλεήμονος, ἕως συ-
ctus eſt ornat⁹ dñi et
νετελέσθη ὁ κόσμος κυρίου καὶ τὴν
miniſteriū ſuū pfecerunt:
λειτουργίαν αὐτοῦ ἐτελείωσαν. ∞

Tunc deſcēdens extulit manus ſuas in
Τότε καταβὰς ἐπῆρε χεῖρας αὐτ͂ ἐπὶ
oēm cōgregationē filiorū iſrael: vt daret
πᾶσαν ἐκκλησίαν υἱῶν ἰσραήλ, δοῦναι
bñdictionē dñi de labijs ſuis: ⁊ in
εὐλογίαν κυρίου ἐκ χειλέων αὐτοῦ, καὶ ἐν
nomine ipſius gloriaret. Et itera
ὀνόματι αὐτοῦ καυχήσασθαι. Καὶ ἐδευ-
uerſit in adoratione vt acciperent
τέρωσαν ἐν προσκυνήσει ἐπιδέξασθαι
bñdictionē ab altiſſimo. ⁊ nūc bene
τὴν εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου. καὶ νῦν εὐλο-
dicite deū oīm magna
γήσατε τὸν θεὸν πάντων τὸν μεγάλα
facientē ſolū vbiq. q exaltat di-
ποιοῦντα μόνον πάντη. τὸν ὑψοῦντα ἡμέ-
es nr̃os de matrice: ⁊ q facit nobiſ-
ρας ἡμῶν ἐκ μήτρας. καὶ ποιοῦντα μεθ᾽ ἡ-
cū ſm miām ſuā. Et vt fiat
μῶν κατὰ τὸν ἔλεον αὐτοῦ. Καὶ γενέσθαι
pax in dieb⁹ nr̃is in iſrael per
εἰρήνην ἐν ἡμέραις ἡμῶν ἐν ἰσραὴλ κατὰ
dies ſeculi. vt cū fide faciat no
τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος. ἐμπιστεῦσαι μεθ᾽
biſcū miām ei⁹: ⁊ in diebus
ἡμῶν τὸν ἔλεον αὐτ͂, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις
nr̃is liberet nos. In duab⁹ gēti
ἡμῶν λυτρωσάσθω ἡμᾶς. Ἐν δυσὶν ἔθνε-
bus onerosa fuit aīa mea: ⁊ ter-
σι προσώχθισεν ἡ ψυχή μου, καὶ τὸ τρί-
tia nō eſt gēs: q ſedēt in mōte ſa-
τον οὐκ ἔστιν ἔθνος, οἱ καθήμενοι ἐν ὄρει σα-
marie: ⁊ viri q habitant phy
μαρείας, καὶ ἄνδρες οἱ κατοικοῦντες φυ-
liſtijm: ⁊ ppl's ſtult⁹ q habitat in ſi-
λιστιείμ, καὶ λαὸς μωρὸς ὁ κατοικῶν ἐν σι-
cimis. Diſciplinā intellect⁹ ⁊ ſcien
κίμοις. Παιδείαν συνέσεως καὶ ἐπιστή-
tie ſcripſit in libro iſto ieſus
μης ἐχάραξε ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἰησοῦς
filius ſirach hieroſolymita: q diſtilla
ὁ υἱὸς σιρὰχ ὁ ἱεροσολυμίτης, ὃς ἀνώμ-
uit ſapiam a corde. Beatus
βρισε σοφίαν ἀπὸ καρδίας. Μακάριος
q in his verſabit: ⁊ q poſuerit
ὃς ἐν τούτοις ἀναστραφήσεται, καὶ ὁ θεὶς
ea ſup cor ſuū ſapiēs erit.
αὐτὰ ἐπὶ καρδίαν ἑαυτοῦ σοφισθήσεται.
Si enī fecerit hec: ad oīa vale
Ἐὰν γὰρ ποιήσῃ αὐτά, πρὸς πάντα ἰσχύ-
bit: quia lux dñi veſtigiū ei⁹: ⁊
σει, ὅτι φῶς κυρίου τὸ ἴχνος αὐτοῦ, καὶ
pijs dedit ſapiam. Benedi
τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν. Εὐλογη-
ctus dñs in ſeculū: fiat: fiat.
τὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο, γένοιτο.

Oratio ieſu filij ſirach.

Προσευχὴ ἰησοῦ υἱοῦ σιράχ. C. 51.

Confitebor tibi dñe rex:
Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε βασιλεῦ,
⁊ laudabo te deū ſaluatorē meū. Cō
καὶ αἰνέσω σε θεὸν τὸν σωτῆρά μου. Ἐξο-
fiteor nomini tuo: qm̄ prote
μολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου, ὅτι σκεπα-
ctor ⁊ adiutor fact⁹ es mihi: ⁊ redemiſti
στὴς καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι. καὶ ἐλυτρώσω
corpus meū a pditione ⁊ a la
τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας καὶ ἐκ παγί-
queo calumnie lingue. a labijs ope
δος διαβολῆς γλώσσης. ἀπὸ χειλέων ἐρ-
rantiū mendaciū: ⁊ contra aduer-
γαζομένων ψεῦδος, καὶ ἔναντι τῶν ἀνθεστη-

Tunc deſcendens manus ſuas extulit in omnē congregationē filiorū iſrael: dare gloriā deo a labiis ſuis: & in nomine ipſius gloriari. Et iterauit orationē ſuā: volens oſtēdere virtutem dei. Et poſt rurſum pl⁹ orauit deū oīm. Qui magna fecit in oī terra: qui auxit dies nr̃os a vētre matris nr̃e: & fecit nobiſcū ſm ſuā miſericordiā: det nobis iocūditatem cordis: & fieri pacē in diebus noſtris in iſrael per dies ſempiternos: credere iſrael nobiſcū eſſe dei miām: vt liberet nos in diebus ſuis. Duas gentes odit anima mea: tertia autem non eſt gens quā oderim. Qui ſedēt in mōte ſeyr: & philiſtiim & ſtultus populus qui habitat in ſychimis. Doctrinā ſapientie & diſcipline ſcripſit in codice iſto: ieſus filius ſirach hieroſolymita q renouauit ſapientiam de corde ſuo. Beat⁹ qui in iſtis verſatur bonis. Qui ponit illa in corde ſuo ſapiens erit ſēp. Si enim hec fecerit ad omnia valebit: quia lux dei veſtigium eius eſt.

Oratio ieſu filii ſirach.

Capitulū quinouageſimū primū.

Confitebor tibi dñe rex & collaudabo te deū ſaluatorem meum. Confitebor nomini tuo: quoniā adiutor et protector factus es mihi: & liberaſti corpus meum a perditione: a laqueo lingue inique: & a labiis operantium mendaciū: & in conſpectu aſtantiū factus es mihi adiutor. Et liberaſti me ſecundū multitudinē miſericordie nominis tui a rugientibus preparatis ad eſcam de manibus querentiū animam meam: & de portis tribulationū que circundederunt me: a preſſura flāme q circūdedit me: & in medio ignis non ſum eſtuatus. De altitudine ventris inferi: & a lingua coinquinata: & a verbo mendacii: a rege iniquo: & a lingua iniuſta. Laudabit vſq ad mortē anima mea dominum: et vita mea appropinquās erat in inferno deorſum. Circūdederunt me vndiq: & nō erat qui adiuuaret. Reſpiciens erā ad adiutorium hominum & non erat. Memoratus ſum miſericordie tue domine: & cooperationis tue que a ſeculo ſunt: quoniam eruis ſuſtinentes te domine & liberas eos de manib⁹ gentiū. Exaltaſti ſuper terrā habitationem meā: & pro morte defluente deprecatus ſum. Inuocaui dominum patrem dñi mei: vt non derelinquat me in die tribulationis mee: & in tempore ſuperborū ſine adiutorio. Laudabo nomen tuū aſſidue: & collaudabo illud in cōfeſſione: & exaudita eſt oratio mea. Et liberaſti me de perditione: & eruiſti me de tempore iniquo. Propterea cōfitebor et laudē dicā tibi: & benedicā nomini dñi. Cū adhuc iunior ſus priuſq oberrarē: queſiui ſapientiam palā in oratione mea. Ante tēpus poſtulabā pro illa: & vſq in nouiſſimis inquiram eam: & florebit tāq precox vua. Letatum eſt cor meū in ea: ābulauit pes meus iter rectū: a iuuētute mea inueſtigabā eā.

ſarios meos: fact⁹ es adiutor: ⁊ redemiſti
κότων μοι, ἐγένου βοηθός, καὶ ἐλυτρώσω
me ſm multitudinē miē nomi-
με κατὰ τὸ πλῆθος τ͂ ἐλέους τοῦ ὀνόμα-
nis tui: a rugitib⁹ paratis ad eſcā
τός σου, ἐκ βρυγμῶν ἑτοίμων εἰς βρῶ- D
De manu querentiū aīam meā:
μα. Ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου,
de multis tribulationib⁹ quas habui: a ſuffoca-
ἐκ πλειόνων θλίψεων ὧν ἔσχον, ἀπὸ πνιγ-
tiōe flāme in circuitu. De medio ignis
μοῦ πυρὸς κυκλόθεν. Ἐκ μέσου πυρὸς
nō ſum eſtuat⁹: ⁊ de pfunditate vētris ⁊
οὐκ ἐξέκαυσα, καὶ ἐκ βάθους κοιλίας καὶ
a lingua immunda ⁊ a verbo
ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου καὶ ἐκ λόγου
mēdacij regi caluīnia a lingua
ψευδοῦς βασιλεῖ διαβολὴ ἐκ γλώσσης
iniuſta. appropinquāuit vſq ad mortē aīa mea:
ἀδίκου. ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ ψυχή μου,
⁊ vita mea erat ppe infernū inferiū.
καὶ ἡ ζωή μου ἦν ἐγγὺς ᾅδου κατωτάτου.
Circūdederūt me vndiq: ⁊ nō erat adiutor:
Περιέσχον με πάντοθεν, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν,
Inſpiciebā ad ſubſidiū hoīm ⁊
ἐνέβλεπον εἰς ἀντίληψιν ἀνθρώπων καὶ
nō erat. ⁊ memorat⁹ ſū miē tue dñe:
οὐκ ἦν. καὶ ἐμνήσθην τοῦ ἐλέους σου κύριε, A
⁊ operationis huī⁹ a ſeculo. Qm̄
καὶ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀπ᾽ αἰῶνος. Ὅτι
eruis ſuſtinētes: ⁊ liberas eos
ἐξαιρῇ τοὺς ὑπομένοντας, καὶ σώζεις αὐ-
de manu inimicor. ⁊ exaltaui ab
τοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. καὶ ἀνύψωσα ἀπὸ
terra ſupplicationē meā: ⁊ pro morte
γῆς ἱκετείαν μου, καὶ ὑπὲρ θανάτου
liberationē rogaui. Et inuocaui do
ῥύσεως ἐδεήθην. Καὶ ἐπεκαλεσάμην κύ-
minū patrē dñi mei vt nō derelin-
ριον πατέρα κυρίου μου μὴ ἐγκαταλι-
quat me in die tribulatiōis: in tēpo
πεῖν με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ἐν καιρῷ
re ſuperbor deſtitutionis. Laudabo
ὑπερηφάνων ἀβοηθησίας. Αἰνέσω
nomē tuū aſſidue ⁊ collaudabo
τὸ ὄνομά σου ἐνδελεχῶς καὶ ὑμνήσω
te in cōfeſſione: ⁊ exaudita eſt
σε ἐν ἐξομολογήσει, καὶ εἰσηκούσθη ἡ B
oratio mea: liberaſti enī nos de per
δέησίς μου, ἔσωσας γάρ ἡμᾶς ἐξ ἀ-
ditionē: ⁊ eruiſti me de tēpore
πωλείας, καὶ ἐξείλου με ἐκ καιροῦ
iniquo. Propterea cōfitebor ⁊
πονηροῦ. Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαι καὶ
laudabo te: ⁊ bñdicā nomini tuo
αἰνέσω σε, καὶ εὐλογήσω τὸ ὄνομά σου
dñe. Adhuc exñs iunior anteq̄ erra
κύριε. Ἔτι ὢν νεώτερος πρὶν πλανη-
rē ipſe: queſiui ſapiam palā in
θῆναί με, ἐζήτησα σοφίαν προφανῶς ἐν
oratione mea. Ante tēplū orabā pro
προσευχῇ μου. Ἔναντι ναοῦ ἠξίουν περὶ
illa: ⁊ vſq in nouiſſimū exquirā eā.
αὐτῆς, καὶ ἕως ἐσχάτου ἐκζητήσω αὐ-
ex flore tāq̄ matureſcētis vue.
τήν. ἐξ ἄνθους ὡς περκαζούσης στα-
letatū eſt cor meū in ea.
φυλῆς. εὐφράνθη ἡ καρδία μου ἐν αὐτῇ.
ambulauit pes [illegible] rectitudine: a iuuē
ἐπέβη ὁ πούς μ[illegible] εὐθύτητι, ἐκ νεό- C
tute mea inueſtigabā eā.
τητός μου ἴχνευον αὐτήν. ∞∞∞

inclinaui aurē meā modice: ⁊ excepi:
ἔκλινα τὸ οὖς μου ὀλίγον, καὶ ἐδεξάμην,
⁊ multā inueni mihi ſapientiā.
καὶ πολλὴν εὗρον ἐμαυτῷ παιδείαν.
Profect⁹ fact⁹ eſt mihi in ea: danti
Προκοπὴ ἐγένετό μοι ἐν αὐτῇ, τῷ διδόν-
mihi ſapiam: dabo potētiā. cogitaui
τι μοι σοφίαν, δώσω δύναμιν. διενοήθην
enī vt facerē illā. ⁊ emularer
γὰρ τοῦ ποιῆσαι αὐτήν. καὶ ζηλῶσαι τὸ
bonū: ⁊ nō cōfundar. colluctata
ἀγαθόν, καὶ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ. διαμεμάχη-
eſt aīa mea in illa: ⁊ in factio
ται ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν ποιή-
ne famis diligētiā adhibui. man⁹
σει λιμοῦ διηκριβωσάμην. τὰς χεῖράς
D meas extēdi ad altitudinē: ⁊ igno
μου ἐξεπέτασα πρὸς ὕψος, καὶ τὰ ἀγνο-
rantias ei⁹ itellexi. Aīam meā
ήματα αὐτῆς ἐπενόησα. Τὴν ψυχήν μου
direxi ad illā: ⁊ in purgatione
κατεύθυνα εἰς αὐτήν, καὶ ἐν καθαρισμῷ
inueni eā. Cor poſſedi cū
εὗρον αὐτήν. Καρδίαν ἐκτησάμην μετ᾽
ipa ab initio: ppterea nō dere
αὐτῆς ἀπ᾽ ἀρχῆς, διὰ τοῦτο οὐ μὴ ἐγκα-
linquar: ⁊ cor meū cōturbatū ē
ſ. 6. b. ταλειφθῶ, καὶ ἡ καρδία μου ἐταράχθη
querēdo illā. Propterea poſſedi
ζητῆσαι αὐτήν. Διὰ τοῦτο ἐκτησάμην
bonā poſſeſſionē. dedit dñs linguā
ἀγαθὸν κτῆμα. ἔδωκε κύριος γλῶσσαν
mercedē meā: ⁊ in ipa laudabo eū.
μισθόν μου, καὶ ἐν αὐτῇ αἰνέσω αὐτόν.
appropiquate ad me indocti: ⁊ habita
ἐγγίσατέ μοι ἀπαίδευτοι, καὶ αὐλίσθη-

Inclinaui modice aurem meā: et excepi illam. Multam inueni in meipſo ſapientiam: et multum profeci in ea. Danti mihi ſapientiam: dabo gloriam. Conſiliatus ſum enim vt facerem illam. Zelat⁹ ſum bonum: & non confundar. Colluctata eſt anima mea in illa: & in faciēdo eam confirmatus ſum. Manus meas extendi in altum: & in ſapientia eius luxit anima mea: et ignorantias meas illuminauit. Animam meaʒ direxi ad illam: & in agnitione inueni eam. Poſſedi cuʒ ipa cor ab initio: propter hoc nō derelinquar. Venter meus conturbat⁹ eſt querendo illaʒ: propterea bonā poſſidebo poſſeſſionem. Dedit enim mihi dominus linguam mercedem meam: & in ipſa laudabo eum. Appropiate ad me indocti: & cōgregate vos in domuʒ diſcipline. Quid adhuc retardatis: & quid dicitis in his? Anime veſtre ſitiūt vehementer. Aperui os meum et locutus ſum. Comparate vobis ſine argēto ſapientiam: & collum veſtrum ſubiicite iugo eius: & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam. In proximo eſt enim inuenire eam. Videte oculis veſtris: quia modicum laboraui: & inueni mihi multaʒ requiem. Aſſumite diſciplinam in multo numero argenti: & copioſum aurū poſſidete in ea. Letetur anima veſtra in miſericordia eius: & non cōfundemini in laude eius. Operamini opus veſtrum ante tempus: & dabit vobis mercedem veſtram in tempore ſuo.

Explicit liber Eccleſiaſticus.

te in domo diſcipline. Cur tardatis
τε ἐν οἴκῳ παιδείας. Διότι ὑστερεῖτε
aut qd dicitis in his: ⁊ aīe
ἤ τί λέγετε ἐν τούτοις, καὶ αἱ ψυχαὶ
veſtre ſitiūt vehemēter. Aperui os
ὑμῶν διψῶσι σφόδρα. Ἤνοιξα τὸ στόμα
meū: ⁊ locut⁹ ſum: cōparate vobis
μου, καὶ ἐλάλησα, κτήσασθε ἑαυτοῖς
ſine pecunia. Collū vr̃m ſuppo
ἄνευ ἀργυρίου. Τὸν τράχηλον ὑμῶν ὑπό-
nite ſub iugo: ⁊ ſuſcipiat aīa
θετε ὑπὸ ζυγόν, καὶ ἐπιδεξάσθω ἡ ψυχὴ
vr̃a diſciplinā: in proximo ē inuenire eā:
ὑμῶν παιδείαν, ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐ-
videte in oculis vr̃is qa labo
τήν, ἴδετε ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ὅτι ἐκο-
raui: ⁊ inueni mihi multā re
πίασα, καὶ εὗρον ἐμαυτῷ πολλὴν ἀνά-
quiē. Participate diſciplinā in mul
παυσιν. Μετάσχετε παιδείας ἐν πολ-
to nūero argenti: ⁊ multū au
λῷ ἀριθμῷ ἀργυρίου, καὶ πολὺν χρυ-
rum poſſidete in ea. letet aīa
σὸν κτήσασθε ἐν αὐτῇ. εὐφρανθείη ἡ ψυ-
ma vr̃a in miā eius: ⁊ ne
χὴ ὑμῶν ἐπὶ τῷ ἐλέει αὐτοῦ, καὶ μὴ
erubeſcatis in laude ei⁹. Operā-
αἰσχυνθείητε ἐν αἰνέσει αὐτοῦ. Ἐργά-
mini opus vr̃m āte tp̄s: ⁊
σασθε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ, καὶ
dabit mercedē vr̃am in tp̄e ſuo.
δώσει τὸν μισθὸν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτ͂.

Finis ſapientie ieſu filij ſirach.
Τέλος τῆς σοφίας ἰησοῦ τ͂ σιράχ.

Que in hoc volumine cōtinentur hec ſunt. Eſdras. Neemias. Tobias. Iudith. Heſter. Iob. Pſalterium. Prouerbia. Eccleſiaſtes. Cantica. Sapientia. Eccleſiaſticus.

Regiſtrum huius voluminis.
aaa. bbb. ccc. ddd. eee. Aaa. Bbb. Ccc. Ddd. Eee. Fff. Ggg. Hhh. Iii. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. A. B. C. D. E. F.
Omnes ſunt terni: preter eee. Ccc. Iii. k. F. qui ſunt duerni: et p. qui eſt quaternus.

Eſdre primus.

Ca.1.c.τοῦ ꝑ τοί.ca.1.d.χιφόρη ꝑ χιφόροι.ca.3.a.ἐπ' αὐτὸ ꝑ ἐπ' αὐτῷ.ca.5.c.ἠρωτίσαμεν ꝑ ἠρωτήσαμεν.ca.7.d.οὐρανοὶ ꝑ οὐρανοῦ. & νέμημα pro νόμιμα.ca.10.a.ηὐλήσθη pro ηὐλίσθη.

Neemias.

Capi.4.c.ἐπισρέψαμεν pro ἐπιςρέψαιεν.ca.13.b.ἐνετηλάμην pro ἐνετειλάμην.ca.13.c.βιβηλῶναι pro βιβηλῶσαι.ca.13.d.προτοφυνήμασι pro πρωτογεννήμασι.

Tobias.

Capi.3.ὃ pro ὅς.ca.5.φυήμασι pro φυλήμασι.ca.6.τίγρης pro τίγρις.

Iudith.

Capi.1.ἱερουσουλὴμ pro ἱερουσαλήμ.ca.5.πληθύνησαν pro ἐπληθύνθησαν.ca.11.μᾶς pro ἡμᾶς.& ῥύματα pro ῥήματα.ca.16.ὑπάρχοτα pro ὑπάρχοντα.

Eſther.

Ca.1.c.ὀργίσθη pro ὠργίσθη.ca.4.a.ἠδικηκὼ pro ἠδικηκός.ca.4.b.ἐπαγγέλειαν pro ἐπαγγελίαν.ca.8.b.ἡμῖν pro ὑμῖν.ca.11.a.ἑρμηνευκέναι pro ἑρμηνευκέναι.ca.16.c.πρὸς χρησαμένοι pro προχρησάμενοι.

Iob.

Ca.1.d.ἐσθιόντων pro ἐσθιόντων.ca.18.d.ἐπώλοιτο pro ἀπόλοιτο.ca.42.c ἐπίγαγεν pro ἐπήγαγεν.

Pſalteriũ.

Pſalmo.6.ἐλαίους pro ἐλέους.p̄s.9.ἀγαλλιασώμεθα pro ἀγαλλιασόμεθα.p̄s.19.ἀγαλλιασόμεθα pro ἀγαλλιασόμεθα.p̄s.22.ὁδήγησει pro ὡδήγησεν.p̄s.27.ἐργαζομένων pro ἐργαζομένων.& ἀνέβαλει pro ἀνέβαλε.p̄s.36.ἁμαρτωλὸς pro ἁμαρτωλοῖς.p̄s.43.ἀλαλάγμασι pro ἀλαλάγμασι.p̄s.94.ἡμῶν ꝑ ὑμῶν.p̄s.98.ἐγίου pro ἁγίου.p̄s.106.ὠδυίνης pro ὠδίνης.p̄s.117.ἀγαλλιάσεως pro ἀγαλλιάσεως.p̄s.118.ἀπόςησον pro ἀπόςησον.p̄s.134.θυσαυρῶν ꝑ θησαυρῶν.p̄s.138.σκοτησθήσεται pro σκοτισθήσεται.

Prouerbia.

Ca.13.d.αὐτοῦ pro αὐτοῦ.ca.15.a.παιδίαν pro παιδείαν.ca.20.a.μέθη ꝑ μέθη.ca.21.c.θυσαυρὸς pro θησαυρός.ca.25.c.ὀδός pro ὀδούς.ca.29.b.οὐκ ꝑ οὐχ.ca.30.b.πειοθεὶς ꝑ πειωθείς.& ἐνεμπίμπλησαν ꝑ ἐνεπίμπλησαν.

Cantica canticorũ.

Ca.2.a.ἑκαθσα pro ἑκάθισα.ca.7.d.σοι pro σοί.ca 8.b.σφραγεῖδα pro σφραγῖδα.

Sapientia.

Cca.4.c.φυέων pro γονέων.ca.5.b.κυμεινόμενον pro κυμαινόμενοι.ca.6.a.ὑπηρέται ꝑ ὑπηρέται.ca.7.a.ἦσα ꝑ ἦκα.ca.8.a.ἐργάζεται ꝑ ἐργάζεται.ca.16.c.σύμβουλον ꝑ σύμβολον.& τοούτῳ ꝑ τούτῳ.

Eccleſiaſticus.

Ca.29.a.ἐνόμησαν ꝑ ἐνόμισαν.ca.30.b.ἀνηθὲς ꝑ ἀειθής.ca.33.b.ἐτάισαν pro ἐτάνυσαν.ca.17.a.ἐπιξενωσι pro ἐπεξένωσεν.

Errores tranſlationis latine interlinearis.

Eſdre primus.

Ca.2.c.ſilli pro filii.ca.3.c.edificarent pro edificabãt.cã.5.a.Ieſue pro Ioſue.ca.6.c.cñ pro cũ.

Neemias.

Ca.3.c.ſue pro ſua.ca.3.c.conſũmationẽ pro conſumationẽ.ca.8.a.ligneũ pro ligneũ.ca.10.a.ſratres pro fratres.

Iudith.

Capi.1.a.nineue pro niniue.ca.10.conſũmationẽ pro cõſumationẽ.

Eſther.

Capi.1.a.carpaſinis ꝑ carbaſinis.ca.3.a.prior incedebat ꝑ prior ſedebat.ca.4.a.conſũmatũ ꝑ conſumatũ.& ciuitas ꝑ ciuitatis.ca.4.b.pmiſſit ꝑ promiſit.ca.9.a.contingit ꝑ contigit.ca.11.a.interpretaſſe ꝑ interpretatũ eſſe.ca.16.b.conſũmata pro conſumata.

Iob.

Ca.1.b.diadolo ꝑ diabolo.ca.1.c.captiuas eas ꝑ captiuos eos.ca.4.c.repererint pro reppererint.ca.7.b.et pro at.ca.10.c.impoſſibilis ꝑ impoſſibile.ca.12.a.ſecutatio pro ſcrutatio.ca.27.b.nõ pro nũ.ca.30 b.extinctũ pro extincta.ca.31.d.ieuge pro euge.ca.38.a.longã ꝑ longe.ca.41.c.cõmouebit pro cõmouebitur.

Pſalteriũ.

Pſalm9.17.ipoluta pro impolluta.p̄s.28.preparantis pro preparans

Eſdras.

Cap̄.5.b. שָׁבֵי pro שָׁבֵי

Cap̄.8.g. מִדּוֹת pro מְרֵמוֹת

Neemias.

Cap̄.7.a. וָאֹמַר pro וָאֹמַר

Cap̄.8.c.in margine. בָּכָה pro בָּנָה

Cap̄.11.a. וּמַעֲשֵׂיָה pro וּמַעֲשֵׂיָה

Cap̄.13.b. שֶׁלֶמְיָה pro שֶׁלֶמְיָה

Et in codẽ.b.in marginie. רָאָה pro רָאָה

Heſter.

Cap̄.4.b.in margine. צִוָּה pro צִיָּה

Cap̄.8.c.in margine. נִשָּׁה pro נָשָּׁה

Et in codem.d. וְשִׂמְחָה pro וְשִׂמְחָה

Cap̄.9.b. בְּבָל pro בָּבֶל

Et in codem.b. הָרְגוּ pro חָרְנוּ

Iob.

Cap̄.1.d. וַיָּנַע pro וַיִּנַע

Cap̄.3.a. יִחַד pro יִחַד

Cap̄.9.b.in margine שׁוּב pro שׁוּב

Et in codem.d.in margine. פָּנָה pro פָּנָה

Cap̄.13.d. וַתַּחְשְׁבֵנִי pro וְתַחְשְׁבֵנִי

Cap̄.20.c. בִמְלוֹאת pro בִמְלוֹאת

Cap̄.27.d.in mar. שָׁפַק pro שָׁפַק

Cap̄.30.d.in margine. הָיָה pro הָיָה

Cap̄.31.c.in margine. לָבַשׁ pro לָבַשׁ

Cap̄.33.b.in margine. דָּבָר pro דְּבַר

Cap̄.36.c.in margine. נָטָה pro נָטָה

Cap̄.38.b. יָצוּם pro יָצוּם

Pſalterium.

p̄s.10. לָמָה pro לָמָּה

Ps.19. דְּבָרִים pro דְּבָרִים

Ps.21. שָׁכֶם pro שָׁכֶם

Ps.22.in margine רָאָה pro רָאָת

Ps.25. בַּדֶּרֶךְ pro בַּדֶּרֶךְ

Ps.28.in margine עָשָׂה pro עָשָׂה

Ps.30. חֲסִידָיו pro חֲסִידָיו

Ps.31. לְדָוִד pro לְדָוִד

Ps.35. אֹיְבַי pro אֹיְבַי

Ps.xxxvi.in margine. שֹׁכֵב pro שָׁכַב

Ps.xxxvii. פִּתְחוּ pro פָּתְחוּ

Ps.44. בְּקַשְׁתִּי pro בְּקַשְׁתִּי

Ps.47. אֱלֹהִים pro אֱלֹהִים

Ps.50. וַיִּקְרָא pro וַיִּקְרָא

Ps.72.in margine. עֹשֶׁק pro עָשַׁק

Et in eodem in margine. יֵשַׁע pro יֵשַׁע

Ps.114. מֵעַם pro מֵעַם

Ps.115. חַסְדְּךָ pro הַסְדְּךָ

Ps.119.i littera yod. עֵדֹתֶיךָ pro עֵדֹתֶיךָ

Et in eo. in littera caph. שֶׁקֶר pro שֶׁקֶר

Et in eo.in littera qph in qbuſdā lib. קְרָאתִיךָ pro קְרָאתִיךָ

Ps.139. שַׁחַר pro שַׁחַר

Ps.141 לְהִתְעוֹלֵל pro לְהִתְעוֹלֵל

Et in eo. בְּמַנְעַמֵּיהֶם pro כְּמַנְעַמֵּיהֶם

Ps.144. בְּנִטִיעִים pro כִּנְטִיעִים

Ps.146. עֹשֶׂה pro עֹשֶׂה

Prouerbiorum.

Cap̄.15.in margine. מָאַם pro מְאֹם

Cap̄.18.in margine. עֲנָה pro עָנָה

Cap̄.24.b. יֵדַע pro יָדַע

Et in eodem.c. עַם pro עִם

Cap̄.25.c. רַבָּה pro רָבָה

Et in eodem.c. תִּשְׁבָּר pro תִּשְׁבַּר

Cap̄.26.b.in margine. עָשָׂה pro עֹשֶׂה

Cap̄.29.d. עַבְדּוֹ pro עָבְדוֹ

Cap̄.xxx.c.in margine. שָׁבַע pro שְׂבַע

Eccleſiaſtes.

Cap̄.2.c. הַמַּעֲשֶׂה pro הַמַּעֲשֶׂה

Cap̄.9.b.in margine. חָסֵר pro חֶסֶד

Canticum.

Cap̄.6.d. הַנַּחַל pro הַנַּחַל

Cap̄.8.d. הִיא pro הִיא

p̃s.34.eius pro eo.p̃s.41.fonits ꝑ ſoni.p̃s.5 uemigrabit ꝑ emigrare faciet.p̃s.71.hoibu9 pro hoib9.p̃s.59.dotrinā pro doctrinā.p̃s.64. mare pro mari.p̃s.76.abſidet pro abſindet.p̃s.77.cognouims pro cognouimus.p̃s.88.auertis pro auerteris.p̃s.109.axaltabit ꝑ exaltabit.p̃s.117.eſt ꝑ es.p̃s.122.obundantibus pro abundantib9.p̃s.134. renges ꝑ reges.p̃s.135.redimit ꝑ redemit.p̃s.149.facit ꝑ fecit.& exultationes ꝑ exaltationes.

Prouerbia.

Ca.1.d.at ꝑ et.ca.4.b.relinqant ꝑ relinquant.ca.5.c.tui ꝑ tibi.& tuā ꝑ tuus.ca.12.d.erum ꝑ eorum.ca.21.c.conſiderant ꝑ conſilii fuerant.ca.26.d.ipſi ꝑ iſti.

Eccleſiaſtes.

Ca.1.b.anon ꝑ non.ca.2.d.qui ꝑ cui.ca.5.d.vnum ꝑ vnus.ca.7.a.eorum ꝑ eius.ca.8.a.eius ꝑ ſapientis.ca.9.b.ſun ꝑ ſunt.

Cantica canticorum.

Ca.5.a.mele ꝑ melle.ca.8.a.ſugentē ꝑ ſuggentē.

Sapientia.

Ca.7.d.futur ꝑ futura.ca.9.a.aſſiſtrice ꝑ aſſeſtricem.ca.10.b.tutanit ꝑ tutata eſt.& ne ꝑ ſine.ca.12.d.deripti ꝑ decepti.ca.13.a.creaturaris ꝑ creaturis.ca.17.b.precipitarum ꝑ precipitatarum.ca.19.a.premiſſiſſent ꝑ premiſiſſent.ca.19.b.obliuiuionem ꝑ obliuionem.& mare ꝑ mari.& anti ꝑ autem.

Eccleſiaſticus.

Ca.1.a.ſup fluit eſt.ca.17.c.relique ꝑ relinque.ca.18.d.inuident pro inuidebunt.ca.19.b.dificil pro dificili.ca.25.a.bi.pro ſibi.ca.25.d. prebeat pro imperet.ca.34.c.intetllectūs intellectus.ca.36.b.enarrētur pro enarrent.& habeat pro habeant.ca.44.a.nati pro facti.ca.45.a.ſcum pro cum.& purpurō pro purpura.ca.50.c.comiter pro communiter.& vſq; ꝑ vbiq;.ca.51.a.a pro et.

Errores tranſlationis Beati hieronymi.

Eſdre primus.

Ca.8.a.numerari pro numerati.ca.10.b.tranmigrationis ꝑ traſmignationis.

Neemias.

Ca.12.c.laudatiū pro laudantiū.ca.13.c.aperitēt pro aperirent.

Iudith.

Ca.6.ſupiā pro ſupbiā.ca.12.eiu pro eius.

Eſther.

In prologo.hieronynimi pro hieronymi.ca.1.a.fortiſimis pro fortiſſimis.ca.2.a.madocheus pro mardocheus.ca.3.a.ragis pro regis.ca.3.d.vniueſas pro vniuerſas.ca.6.d.indutun ꝑ indutū.ca.9.a.igiur pro igitur.ca.9.b.iudeis ꝑ iudei.& inimico ꝑ inimicos.ca.11.a.interpretatā ꝑ interpretatum.

Iob.

C.20.d.ducedo pro.dulcedo.

Prouerbia.

Ca.7.b.cinamomo ꝑ cinamomo.ca.8.c.terra ꝑ terrā.ca.18.c.repōdent pro reſpondent.

Eccleſiaſtes.

Ca.2.b.labore pro laborē.& conuertiſſt pro conuertiſſent.& fecerā pro fecerāt.ca.9.a.eueniat pro eueniant.ca.11.a.ne nō ꝑ necnō.

Sapientia.

Ca.8.b.āmirabilis pro admirabilis.ca.19.b.replepleret ꝑ repleret.

Eccleſiaſticus.

Ca.3.b.ſcrutati pro ſcrutati.ca.23.c.carni pro carnis.ca.30.a.ſiſduat pro aſſiduat.ca.36.c.ciuitatis pro cinitatis.ca.38.d.iin pro in.

Finis tertie partis.

Haec tibi pentadecas tetragonon reſpicit illud
Hoſpitium petri & pauli ter quinqꝫ dierum.
Namqꝫ inſtrumẽtum vetus hebdoas innuit: octo
Lex noua ſignatur, ter quinqꝫ receptat vtrunqꝫ.

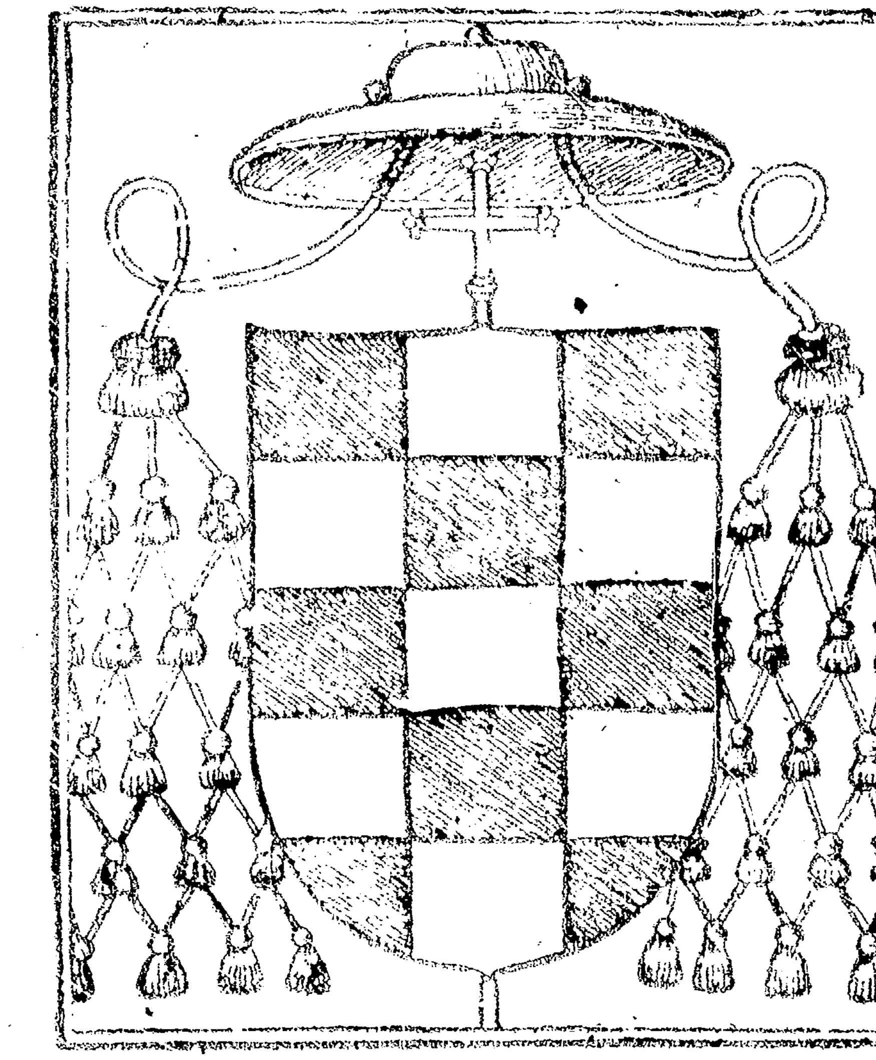

Quarta pars Veteris teſtamenti Hebraico Grecoqꝫ idiomate nunc primum impreſſa: adiuncta vtriqꝫ ſua latina interpretatione.

Ad ſanctiſſimum ac clementiſſimum dominum noſtrū

.D. Leonem Decimum diuina prouidentia Pontificem maximum Reuerendiſſimi in Chriſto patris ac dñi. D.F. Franciſci Simenii de Ciſneros Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli. S. Balbinæ Preſbyteri Cardinalis Hiſpaniæ Archiepiſcopiq; Toletani ac regnorū Caſtellæ Archicācellarii &c. In libros veteris ac noui teſta. multiplici lingua impreſſos.

Prologus.

Multa ſunt beatiſſime Pater: quæ ad excudendas impreſſoriis formis originales ſacræ ſcripturæ liguas nos incitarūt. Atq; hæc imprimis. Quū cū vniuſcuiuſq; idiomatis ſuæ ſint verborū ꝓprietates: quarū totā vim nō poſſit quantūlibet abſoluta traductio prorſus exprimere: tum id maxime in ea lingua accidit: ꝑ quam os domini locutum eſt. Cuius littera ꝗuis ex ſe mortua ſit & uelut caro: quæ non prodeſt quicq; (Nam ſpiritus eſt qui uiuificat) quia tamen Chriſtus uerborum figuris uelatus intra eius uterum manet incluſus: nō dubiū: quin tam admiranda ſit fœcunditate repleta: tā exuberanti myſteriorū copia cumulata: ut cū plena ſemp ſit & redundās: flumina de uentre eius fluāt aquæ uiuæ: unde hi quibus datū eſt reuelata facie gloriā dñi ſpeculari: ut in eandē imaginē trāſformētur poſſint aſſidue haurire mira diuinitatis eius arcana. Quippe cū nulla dictio nulla litterarum cōnexio eſſe poſſit: ex qua non emergāt & ueluti pullulent reconditiſſimi cœleſtis ſapientiæ ſenſus. Ex quibus cū non poſſit eruditiſſim9 quiſq; interpres niſi unicū explicare: neceſſe eſt ut poſt interp̄tationē maneat adhuc ſcriptura grauida: uariiſq; ac ſublimibus intelligētiis plena: quæ nequeant aliūde ꝗ ex ipſo archetypæ linguæ fonte cognoſci. Accedit: ꝙ ubicunq; latinorū codicū uarietas eſt: aut deprauatæ lectionis ſuſpitio (id quod librariorū impitia ſimul & negligentia frequentiſſime accidere uidimus) ad primā ſcripturæ originē recurrēdum eſt: ſicut beatus Hieronym9 & Auguſtin9 ac cæteri eccleſiaſtici tractatores admonēt: ita ut librorū veteris teſtamēti ſynceritas ex Hebraica ueritate: Noui aūt ex Græcis exemplaribus examinetur. Vt ipſa igitur originalia in prōptu haberet quicūq; diuinarū litterarū ſtudioſus: poſſetq; nō ſolis riuulis eē contētus: ſed ex ipſo fonte ſaliētis aquæ in uitā æternam ſitim pectoris extinguere: iuſſim9 archetypas ſacræ ſcripturæ linguas cū adiunctis variarū linguarū tranſlationibus impreſſioni mādari Sāctitatis tuæ nomini dedicādas. Atq; imprimis nouū teſtamentum Græco Latinoq; ſermone excudendū curauimus ſimul cum Lexico græcarum omniū dictionum: quæ poſſunt in eo legentibus occurrere: ut his quoq; qui nō integrā linguæ cognitionem adepti ſunt ꝓ uiribus conſuleremus. Deinde uero anteꝗ Vetus teſtamentum aggrederemur: Dictionariū p̄miſimus Hebraicorum Chaldaicorūq; totius Veteris inſtrumēti vocabulorū. Vbi nō tantum multiplex ſignificatio cuiuſq; dictiōis exprimitur: ſed (quod ſtudioſis vtiliſſimū fore credim9) locus ſcripturæ in cuiuſq; ſignificati teſtimoniū citatur. Rurſus: cū nō ſolus litteræ occidentis cortex: ſed introrſus latitans ſpūs viuificantis nucleus maxie ſit a ſtudioſo diuinæ ſcripturæ requirēdus: atq; huius præcipua pars ex propriorū noīm interpretatione depēdeat: quorū ab æterno p̄uiſa impoſitio icredibilē opē affert ad ꝓpalandos ſpirituales abſtruſoſq; ſenſus & detegēda arcana myſteria: ꝗ ſub ipſo litteralis textus vmbraculo ſpiritus ſanct9 velauit. Idcirco interp̄tationes ꝓpriorum noīm a viris linguarum pitiā p̄cellētibus maxima diligentia iuſſimus elucubrari: & ſecundum alphabeticā ſeriem diſpoſitas Dictionario adiūgi. Quibus ſuccedit legēdorū hebræorū characterū inſtructio & eiuſdē idiomatis Grāmatica ex plurib9 receptæ fidei Hebræis autorib9 collecta & ad latini artificii normā reducta. Quibus omnibus ueluti pro p̄ludio ita pactis: ad excuſſionem diuerſarum ueteris teſtamēti linguarū nos conuertimus: adiicientes etiā ſingulis earum ſuam latinam tranſlationem. Qua ī re aperte Beatitudini tuæ teſtari poſſumus Pater ſanctiſſime: maximā laboris noſtri partē in eo p̄cipue fuiſſe uerſatā: ut & uirorū in linguarū cognitione eminentiſſimorū opera uteremur & caſtigatiſſima oīmi ex parte uetuſtiſſimaq; exemplaria pro archetypis haberem9: quorūquidē tā Hebræorū ꝗ Græcorū ac latinorū multiplicē copiā uariis ex locis nō ſine ſūmo labore cōquiſiuimus. Atq; ex ipſis quidē græca Sāctitati tuæ debem9: qui ex iſta apoſtolica bibliotheca antiquiſſimos tū ueteris tum noui teſtamēti codices perꝗ humane ad nos miſiſti: qui nobis in hoc negocio maximo fuerūt adiumento. Cōſumata itaq; excuſſione Noui teſtamenti Græce Latineq; impreſſi cum ſuo Lexico. Impreſſo etiā hebraico Chaldaicoq; dictionario: cui adiuncta eſt Grāmatica cum nominum propriorū interpretationibus. Abſolutis præterea annotationibus differentiarum Veteris teſtamenti; quas cum Nicolaus de Lyra non omnino abſolutas ediidiſſet: eas nos ꝑ uiros linguarum peritiſſimos multis in locis addi fecim9. Tandē diuino auxilio Vetus teſtamentum multiplici lingua excudi fecimus. Quæ omnia nunc ad Sanctitatē tuā mittimus. Nā cui potius vniuerſæ uigiliæ noſtræ dicādæ ſūt ꝗ apoſtolicæ iſti ſedi: cui oīa debemus? Aut quis libētius ſacros Chriſtianæ religionis libros ſuſcipere & amplecti debet: ꝗ ſacer Chriſti uicarius? Accipiat igitur Sāctitas tua læta frōte munuſculum: quod in domini gazophylacium offerimus: ut incipiant diuinarum litterarū ſtudia hactenus intermortua nunc tandem reuiuiſcere. Obſecramus aūt beatitudinē tuam enixiſſime: vt libros hoſce: qui nūc ſe ſacris iſtis ueſtigiis ſupplices aduoluūt examines: & ad ſeueriſſimi iudicii tui cēſurā reuoces: vt ſi Chriſtianæ reip. vtiles fore uidebūtur: editionis beneficium a ſanctitate tua recipiāt. Nam eos nos hucuſq; cōtinu[illegible]s: ſacrū iſtum apoſtolici faſtigii oraculum cōſulturi. Sed iam hæc ad Beatitudinem tuam ſatis. Nunc ad inſtruendum de operis artificio lectorem cōuertimus.

BIBLIOTHEK DER CANTONAL LEHR ANSTALTEN ZÜRICH

Prologus.

Ad lectorem de his que ad lectionem Veteris teſtamenti diuerſis linguis nunc primū impreſſi: ſunt prænotanda.

Vt intelligas ſtudioſe lector modū & ordinē: quē in hac veteris teſtamēti ip̄reſſiōe ſeruauim9: ac inde poſſis hoc libro facile uti: nōnullorū te admonitū prius eē oportet. Imprimis igitur id eſt p̄mittendū: ꝙ cū uetus teſtamentū a ſacris doctoribus trifariā diuidatur: hoc eſt in legē: quā Pentateuchū appellāt: & ī libros deinde agiographos: ac demū in eos qui dicuntur ꝓphetales: in his oībus non eſt idē numerus linguarū. Sed Pentateuchus quidē triplicē linguā habet: Hebraicā videlicet Chaldaicā & Græcā: ꝗs imprimēdas iuſſimus cū aliis tribus latinis interp̄tatiōibus iuxta correſpōdentibus: ita ut Hebraicæ ueritati reſpondeat latina beati Hieronymi tranſlatio: Chaldaicæ uero alia latina fere de uerbo ad uerbū a uiris ei9 linguæ peritiſſimis elaborata. Græcæ āt ſeptuaginta interp̄tū editioni: interlinearis latina traductio. Agiographi deinde libri ſimul & Prophetales duplici lingua excudūtur: hoc eſt Hebræa & Græca cū aliis duab9 latinis trāſlatiōibus illis correſpondentibus. Nā Chaldaica in cæteris libris p̄terꝗ in Pētateucho corrupta eſt aliquibus in locis & fabulis meriiq; Thalmudiſtarū nugis cōſperſa: īdigna prorſus quæ ſacris codicibus inferatur. Verum quia quibuſdam in locis ubi integra eſt littera & īcorrupta: mirū in modū fauet Chriſtianæ religioni: idcirco reliquos libros toti9 ueteris teſtamēti e Chaldaica lingua in latinā uerti fecimus: & diligētiſſime cū ſua latina traductiōe cōſcriptos in publica Complutēſis noſtræ vniuerſitatis Bibliotheca reponi. At uero libri extra canonē: quos eccleſia potius ad edificationē populi: ꝗ ad auctoritatē eccleſiaſticorū dogmatū confirmandā recipit: Græcā tm̄ hn̄t ſcripturā: ſed cū duplici latina interp̄tatione: altera beati Hieronymi: altera īterlineari de verbo ad verbū: eo modo quo in cæteris. Hæc autē de numero linguarum huius libri oportuit in uniuerſum p̄libaſſe. Nunc de modo quo linguas in libro ipſo diſpoſuimus: breuib9 agendū eſt. Primum itaq; aperto codice duæ ſe tibi chartarū facies hinc & inde offerēt: quarū unaquæq; tres columnas habet. Ex quibus ea quæ ad marginē exteriorē ſita eſt: Hebraicam continet veritatem. Quæ vero interiori margini adhæret Græca eſt ſeptuaginta interp̄tum editio: cui ſupponitur latina interlinearis traductio de uerbo ad uerbum. Mediam aūt inter has latinā beati Hieronymi tranſlationē uelut inter ſynagogam & Orientalē eccleſiam poſuim9: tanꝗ duos hic & inde latrōes mediū aūt Ieſū hoc eſt Romanā ſiue latinā Eccleſiā collocātes. Hæc enim ſola ſupra firmā petrā ædificata (reliquis a recta ſcripturæ intelligētia qñq; deuiātibus) imobilis ſemper in veritate pmanſit. Diſponuntur vero colūnæ ipſæ hoc modo: ut ſingulis lineis Hebraicis correſpōdeāt binæ lineæ latinæ e regiōe: hoc tamen ſemp obſeruato. ut omnes colūnæ tā in principio ꝗ in fine cōſentiant: niſi ubi loci anguſtia non patitur: quod rariſſime dep̄hēdes.

Deinde quia inſtitutū nr̄m eſt: non ſolū his cōſulere: qui abſolutā linguarū peritiā ſunt aſſecuti: ſed his etiā opem ferre qui parū in eis ꝓfecerunt: utriſq; enim debitores ſumus: neminēq; eſſe cupimus: quē pegrinorum idiomatum difficultas abſterreat a diuinorū librorum penetralibus adeundis. Idcirco vt Hebraicas dictiōes facile poſſit quicūq; diſtinguere: & ſuā latinā interp̄tationē cuiq; aſſignare: inter ſingulas dictiōes Hebraicas ſuperponūtur minutæ litterulæ latinæ alphabetico ordine p̄cedētes: quibus cōſimiles aliæ in latina ꝓxima colūna correſpōdent: ut ꝑ ſimilitudinem litterulæ cognoſcatur: quæ dictio latina ad quā Hebraicā ſit referēda. Quādo uero interpres ꝑ circūlocutionem pluribus dictionibus unicam interp̄tatur: aut e diuerſo unica dictiōe plures amplectitur: tūc una litterula toti circūlocutioni uel etiā compendio deſeruiet. Ex his p̄terea litterulis nōnullas repies: quib9 tenue punctū ſubſcribitur hoc modo. ạ Quod quidē punctū deſignat: uel dictionē hebraicā ſubiacentē multiplicē eſſe & æquiuocā: ac ꝓinde reconditū aliquod ſecretæ intelligētiæ myſterium claudere: quod poſſit facile cōſulto Dictionario a pſpicacibus mētibus īueſtigari: uel denotat ſaltē: ipſam eius ſignificationē in latina colūna poſitā potius tranſlatitiā eſſe & ſoli ſenſui ſubſeruiētē: ꝗ ꝓpriā omnino & litteralē. Rurſus quia inuenire primitiua ſiue radices dictionum Hebraicarū & Chaldaicarum a prima origine deuiantium res eſt ꝑquam neceſſaria ad reperiēda in Dictionario uocabula: ſed tantæ difficultatis: ut hoīes eius linguæ peritiſſimi frequēter in ea titubent: ac nōnunꝗ etiā labantur: artificium excogitauimus ꝗ vtiliſſimum: quo poſſit quiſpiā uel primis dūtaxat Hebraicis rudimētis imbutus radicē cuiuſq; dictionis in promptu habere: ut iā his adminiculis adiuti: Hebræorū (ut ait beatus Hieronymus) nauſeam & ructum faſtidiētes: p̄ceptores eorum conſulere nō egeamus. Aduertendū itaq; eſt: ꝙ cū dictioni Hebraicæ ſiue Chaldaicæ correſpondet alia in margine (quod dignoſces ex ſimili litterula utriq; dictiōi impoſita) tunc dictio ipſa ſicut eſt in margine notata: querēda eſt in vocabulario. Illæ enim ſunt primæ litteræ ſubſtātiales primitiui. Reliquæ uero dictiōes Hebraici text9: quib9 nulla dictio primitiua reſpōdet in margine: ex primis earū tribus aut qñq; etiā ſolis duabus litteris ſunt in dictionario requirendæ. Prætereꝗ ubi p̄ceſſerit aliqua ex his quinq; litteris beth: he: caph: lamed: mem: quocunq; apice ſubiecto: dum modo ſit apice deſuper notata hoc modo ב ה כ ל מ Tunc enim talis littera ꝓ articulo ſeu p̄poſitione ſumitur: ac proinde cum non ſit littera ſubſtantialis auferēda eſt: & proximæ tres uel quādoq; etiā ſolæ duæ litteræ ſequentes erūt primæ litteræ primitiui: ex quib9 dictio ipſa in uocabulario repietur. Quod eodē modo intelligendū eſt de ו vau littera etiā ſi nunꝗ tali ſigno notetur. Vbicunq; enim alicui dictioni p̄ponitur: ſemp pro coniunctione copulatiua vſurpatur: quare tollere eā oportebit. Atq; hæc quidē ſuccincte dicta ſunt: ut legentibus Hebraicā litterā ſtatim abſq; arte ſeu conſideratiōe vlla pateat dictionis primitiuū. Quod ſi curioſus lector non ſolo vſu contentus artē reperiendarū radicū noſſe deſiderat: legat vltimum capitulum noſtræ Hebraicæ Grāmaticæ in fine Hebraici dictionarii: quod tamen ut abſq; librorum reuolutiōe facile occurreret: in pricipio

Pẽtateuchi duximꝰ apponendũ. Illud ẽ etiã cõſiderãdũ ꝙ in hebraicis characteribꝰ ſciẽter omiſimꝰ apices illos quibus nunc vtuntur Hebræi pro accentibus. Nã hi cuꝫ ad nullam vel ſignificati vel ꝓnunciationis differentiaꝫ ptineant: ſed ad ſolam cantus ipſorum modulationem: merito a veteribus Hebreis reiecti ſunt: quos in hoc imitari maluimus. Verum ne locus accentus cuiuſqꝫ dictionis ignoraretur: hoc modo ꝓuidimus: vt quoniam dictiones Hebraicæ vt plurimum in vltima habent accentũ: oẽs huiuſmõi dictiões nullo prorſus apice notarẽtur: reliquæ vero non habentes accentum in vltima (quæ rariſſime occurrunt) ſuper ſyllabam vbi prædominatur accentus: apice ſignarentur hoc modo אֶרֶץ. Cæterum in diſtinctione clauſularum colo etiam vtuntur Hebræi & commate: ſed ita: vt colum ſit duplex punctum: ſicut cõma apud latinos: hoc modo: Comma vero tale ſignũ ‸ Quod autem ad Græcam ſcripturam attinet: illud te nõ latere volumus: non vulgaria ſeu temere oblata exemplaria fuiſſe huic noſtræ impreſſioni archetypa: ſed vetuſtiſſima ſimul & emendatiſſima: quæ ſanctiſſimꝰ dñs noſter Leo Decimus Pontifex maximus ceptis noſtris aſpirans ex ipſa apoſtolica Bibliotheca ad nos miſit: tantæ integritatis: vt niſi eis plena fides adhibeatur: nulli reliqui eſſe videantur: quibus merito ſit adhibenda. Quibus etiam adiunximus alia non pauca: quorum partem ex Beſſarionis caſtigatiſſimo codice ſumma diligentia tranſcriptam Illuſtris Venetorum Senatus ad nos miſit: partem ipſi magnis laboribus & expenſis vndiqꝫ cõquiſiuimus: vt copia emendatorum codicum abundeſupereſſet. Latinam itidem Beati Hieroymi tranſlationem contulimus cum ꝙꝫplurimis exemplaribus venerãdæ vetuſtatis: ſed his maxime: quæ in publica Compluteñ. noſtræ vniuerſitatis Bibliotheca reconduntur: quæ ſupra octingenteſimum ab hinc annum litteris Gotthicis cõſcripta ea ſunt ſynceritate: vt nec apicis lapſus poſſit deprehendi. Aliqua tamen nomina ꝓpria vitio ſcriptorum aliter ſcripta ꝙꝫ in originalibus vtriuſqꝫ teſtamẽti habentur intacta dimiſimus: atqꝫ id quidem conſulto. Nam ſi nunc in eis litteram aliquam mutaſſemꝰ: nequaꝙꝫ poſſent reperiri in tractatu interpretationum: quem iuxta vulgatam horum nominum ſcripturam alphabetico ordine pridem confeceramus. Adnotauimus tamẽ in ipſis interpretationibus eadem nomina ꝓpria non ſolum ponentes ea ſicut communiter ſcribuntur: ſed etiam ꝓut habentur ad litteram in ſuis originalibus. Demũm in libro pſalmorum illud eſt admonendum: communem tranſlationem latinam: qua vtimur: poſitam eſſe ꝓ interlineari ſupra græcam ſeptuaginta interp̃tũ editionẽ: quia ei de verbo ad verbum fere correſpõdet. Eam autem quam beatus Hieronymus iuxta hebraicã tranſtulit veritatem in medio duarum columnarum fuiſſe locatam. Vale.

Incipit ꝓlogus in Eſaiam ꝓphetam.

NEMO CVM ꝓphetas verſibus viderit eſſe deſcriptos: metro eos eſtimet apud hebreos ligari. & aliquid ſimile habere de pſalmis uel operibꝰ Salomonis. Sed quod in demoſthene & tullio ſolet fieri ut p̃ cola ſcribantur & cõmata: qui vtiqꝫ ꝓſa & non uerſibus conſcripſerunt. Nos quoqꝫ utilitati legentium ꝓuidentes: interpretationem nouam nouo ſcribendi gñe diſtinximus. At primum de eſaia ſciendũ ꝙ in ſermone ſuo diſertus ſit: quippe ut uir nobilis & urbanæ elegantiæ: nec habens quicꝙꝫ in eloquio ruſticitatis admixtum. Vñ accidit ut p̃ cæteris florem ſermonis eius: trãſlatio non potuerit conſeruare. Deinde etiã hoc adiiciendum ꝙ nõ tam ꝓpheta dicendus ſit ꝙꝫ euangeliſta. Ita enĩ vniuerſa xp̃i eccleſiæqꝫ myſteria ad liquidum ꝓſecutus eſt: ut non putes eum de futuro uaticinari ſed de p̃teritis hiſtoriã texere. Vñ conicio noluiſſe tunc t̃pis ſeptuaginta interp̃tes fidei ſuæ ſacramenta pſpicue ethnicis ꝓdere: ne ſanctũ canibus & margaritas porcis darent. quæ cũ hanc editionem legeritis ab illis aĩaduertetis abſcondita. Nec ignoro quanti laboris ſit ꝓphetas intelligere: nec facile quẽpiam poſſe iudicare de interp̃tatione: niſi intellexerit ante ꝙ̃ legerit. Nos quoqꝫ patere morſibus plurimorum: q ſtimulante inuidia quod cõſequi non ualent deſpiciunt. Sciens ergo & prudens in flammam mitto manũ. & nihilominus hoc a faſtidioſis lectoribus p̃cor: vt quõ græci poſt ſeptuaginta tranſlatores: aquilã & ſymmachũ & theodotionẽ legũt: uel ob ſtudiũ doctrinæ ſuæ: uel ut ſeptuagita magis ex collatione eorum intelligant: ſic & iſti ſaltem vnum poſt priores habere dignentur interp̃tem. Legant prius & poſtea deſpiciant: ne uideantur non ex iudicio ſed ex odii p̃ſumptione ignorata damnare. Prophetauit autem Eſaias in hieruſalem & in iudæa: necdũ decem tribubus in captiuitatem ductis: ac de utroqꝫ regnõ nunc cõmixtim nũc ſeparatim texit oraculum. Et cum interdum ad p̃ſenteꝫ reſpiciat hiſtoriam & poſt babyloniæ captiuitatem reditum populi ſignificet in iudæam: tamen oĩs eius cura de uocatione gentiũ & de aduentu xp̃i eſt. Quem quanto plus amatis o paula & euſtochium tãto magis ab eo petite: ut ꝓ obtrectatiõe p̃ſenti qua me indeſinẽter æmuli laniãt: ipſe mihi mercedẽ reſtituat in futuro: qui ſcit me ob hoc in peregrinæ linguæ eruditiõe ſudaſſe: ne iudei de falſitate ſcripturarum eccleſiis eius diutiꝰ inſultarẽt.

Explicit ꝓlogus.

Incipit argumentum.

ESAIAS in hieruſalem nobili genere ortus ẽ: ibiqꝫ ꝓphetauit. Sub manaſſe rege ſectus in duas partes: occubuit. Sepultuſqꝫ eſt ſub quercu rogel: iuxta tranſitum aquarum quas olim ezechias rex iacto obſtruxerat puluere.

ESAIAS.
ΗΣΑΙΑΣ.

A Viſio quã vidit eſaias filiꝰ amos: quã vi
Ὅρασις ἣν εἶδεν ἠσαΐας υἱὸς ἀμώς, ἣν εἶ
dit contra iudeam et cõtra ieruſalẽ
δε κατὰ τῆς ἰουδαίας καὶ κατὰ ἱλῆμ
in regno ozie et ioatham achaz
ἐν βασιλείᾳ ὀζίου καὶ ἰωάθαμ καὶ ἄχαζ
et ezecie: qui regnauerũt in iudea. audi celũ et auri
καὶ ἐζεκίου, οἳ ἐβασίλευσαν τῆς ἰουδαίας. ἄκουε οὐρανὲ καὶ ἐνω
bꝰ percipe terra: qr dñs locutꝰ eſt. filios genui et exaltaui: ip
τίζου γῆ, ὅτι κύριος ἐλάλησεν. υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐ
ſi autẽ me ſpreuerũt. cognouit bos poſſeſſorẽ: et aſinꝰ
τοὶ δέ με ἠθέτησαν. ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν
preſepe dñi ſui: iſrael autẽ me nõ cognouit: et pp̃lus
φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός
me nõ itellexit. ve gẽs peccatrix: pp̃lꝫ plene pctis:
με οὐ συνῆκεν. οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλόν, λαὸς πλήρης ἁμαρτι
ſemẽ nequã: filii iniq dereliquiſtis dñm:
ῶν, σπέρμα πονηρόν, υἱοὶ ἄνομοι· ἐγκατελίπετε τὸν κύριον,
et ad iracũdiã cõcitaſtis ſctm̃ iſrael: alienati ſunt
καὶ παρωργίσατε τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ, ἀπηλλοτριώθησαν
in retro. qd vltra pcutiemini addẽtes iniqtatẽ? om
εἰς τὰ ὀπίσω. τί ἔτι πληγῆτε προστιθέντες ἀνομίαν; πᾶ
B ne caput in laborẽ: et omne cor in triſticiã. a
σα κεφαλὴ εἰς πόνον, καὶ πᾶσα καρδία εἰς λύπην. ἀπὸ
pedibꝰ vſqꝫ ad caput nõ eſt in eo ſanitas: vulnus
ποδῶν ἕως κεφαλῆς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὁλοκληρία, τραῦμα
liuor plaga tumens: nõ eſt malagma ĩpone
μώλωψ πληγὴ φλεγμαίνουσα, οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖ
re neqꝫ oleum neqꝫ alligaturas. tr̃a veſtra deſerta
ναι οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμους. ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος αἱ
ciuitates vr̃e ſuccẽſe igni: regionẽ vr̃as corã vobis
πόλεις ὑμῶν πυρίκαυστοι, τὴν χώραν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν
alieni deuorant eam. et deſolata ẽ ſubuerſa
ἀλλότριοι κατεσθίουσιν αὐτήν, καὶ ἠρήμωται κατεστραμμέ
a pp̃lis alienis. derelinquetur filia ſi
νη ὑπὸ λαῶν ἀλλοτρίων. ἐγκαταλειφθήσεται ἡ θυγάτηρ σι
on ſicut tẽtoriũ ĩ vinea: et ſicut pomorũ cuſtodia in cu
C ὼν ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι, καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν σι
cumerario: ſicut ciuitas obſeſſa. et niſi dñs ſa
ro. 9. f. κυηλάτῳ, ὡς πόλις πολιορκουμένη. καὶ εἰ μὴ κύριος σα
baoth reliquiſſet nobis ſemen: qſi ſodoma vtiqꝫ facti
βαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς σόδομα ἂν ἐγενή
fuiſſemꝰ: et qſi gomorra vtiqꝫ eſſemꝰ aſſimilati. audite verbũ
θημεν, καὶ ὡς γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν. ἀκούσατε λόγον
dñi principes ſodomorũ: attendite legẽ dei nr̃i
κυρίου ἄρχοντες σοδόμων, προσέχετε νόμον θεοῦ ἡμῶν
pp̃ls gomorre. qd mihi mltitudo victimarũ vr̃arũ dicit
λαὸς γομόρρας. τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν λέγει
dñs? plenus ſum holocauſtis arietũ: et adipẽ
κύριος; πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ
agnorũ: et ſanguinẽ taurorũ et hircorũ nõ volo: ne
ἀρνῶν, καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι, οὐ
qꝫ veneritis apparere mihi. qs eñi quesiuit hec de
δ᾽ ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι. τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ
manibꝰ vr̃is: calcare atriũ meũ: nõ appone
τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου, οὐ προσθή
tis. ſi obtuleritis ſiligiñe: vanũ: incenſum
σεσθε. ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον, θυμίαμα
D abominatio mihi eſt. neomenias vr̃as et ſab
βδέλυγμά μοι ἐστί. τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάβ
hiere. 36. c. bata et diem magnũ nõ feram. ieiuniũ et o
βατα καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέξομαι. νηστείαν καὶ ἀρ
cium et neomenias et feſtiuitates vr̃as odio hꝫ
γίαν καὶ τὰς νουμηνίας καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ
aĩa mea: facti eſtis mihi ĩ ſatietatẽ. nõ ãpliꝰ remittã
ἡ ψυχή μου, ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν. οὐκέτι ἀνή
tam pctã vr̃a. cũ extẽderitis
σω τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. ὅταν ἐκτείνητε

Incipit Eſaias propheta.

VISIO ESAIE filii amos: quam vidit ſuper iudam & hieruſalem: in diebus ozie ioatham: achaz: & ezechie regum iuda. Audite celi: & auribus percipe terra: quoniam dñs locutus eſt. Filios enutriui & exaltaui: ipſi autẽ ſpreuerunt me. Cognouit bos poſſeſſorem ſuũ: & aſinꝰ preſepe dñi ſui: iſrael autẽ me non cognouit & pp̃lus meus nõ intellexit. Ve genti peccatrici: pop̃lo graui iniqtate: ſemini neqꝫ: filiis ſceleratis. Dereliquerunt dominũ: blaſphemauerũt ſanctũ iſrael: abalienati ſunt retrorſum. Sup quo percutiã vos vltra addẽtes p̃uaricationẽ? Omẽ caput languidũ & oẽ cor merens. A planta pedis vſqꝫ ad verticẽ nõ eſt in eo ſanitas. Vulnꝰ & liuor & plaga tumẽs: nõ ẽ circũligata nec curata medicamine neqꝫ fota oleo. Terra vr̃a deſerta: ciuitates vr̃e ſuccẽſe igni: regionẽ veſtrã corã vobis alieni deuorãt: & deſolabitur ſicut ĩ vaſtitate hoſtili. Et derelinqtur filia ſion vt ymbraculũ in vinea: & ſicut tuguriũ in cucumerario: ſicut ciuitas q̃ vaſtatur. Niſi dñs exercituum reliquiſſet nobis ſemen: quaſi ſodoma fuiſſemꝰ & qſi gomorra ſimiles eſſemꝰ. Audite verbũ dñi principes ſodomorũ: p̃cipite auribꝰ legẽ dei nr̃i pp̃lus gomorre. Quo mihi multitudinẽ victimarũ vr̃arũ dicit dñs? Plenꝰ ſum. Holocauſta arietũ & adipẽ pinguiũ & ſanguinẽ vitulorum & agnorum & hircorum nolui. Cum veneritis ante cõſpectũ meũ: quis queſiuit hec de manibꝰ vr̃is vt ambularetis in atriis meis? Ne offeratis vltra ſacrificiũ fruſtra. Incẽſum abominatio eſt mihi. Neomeniã & ſabbatũ & feſtiuitates alias nõ ferã. Iniqui ſũt cetꝰ vr̃i. Calẽdas vr̃as & ſolẽnitates vr̃as odiuit aĩa mea. Facta ſũt mihi moleſta. Laboraui ſuſtinens. Et cũ extenderitis

Tex. he. Eſa. j.	P̃ritiua. heb.
חזון ישעיהו בן אמוץ אשר	Cap. j.
חזה על יהודה וירושלם בימי	חזה ירם
עזיהו יותם אחז יחזקיהו מלכי	
יהודה: שמעו שמים והאזיני ארץ	שמע אזן
כי יהוה דבר בנים גדלתי ורוממתי	
והם פשעו בי: ידע שור קנהו	
וחמור אבוס בעליו ישראל	חמר אבס
לא ידע עמי לא התבונן: הוי גוי	בין
חטא עם כבד עון זרע מרעים	רוע
בנים משחיתים עזבו את יהוה	שחת
נאצו את קדוש ישראל נזרו	קדש
אחור: על מה תכו עוד תוסיפו סרה	אחר נכה
כל ראש לחלי וכל לבב דוי: מכף	יסף סור
רגל ועד ראש אין בו מתם פצע	חלה דוה
וחבורה ומכה טריה לא זרו ולא	חבר נכה
חבשו ולא רככה בשמן: ארצכם	טרה זור
שממה עריכם שרפות אש אדמתכם	שרף
לנגדכם זרים אכלים אתה ושממה	
כמהפכת זרים: ונותרה בת ציון	הפך יתר
כסכה בכרם כמלונה במקשה	סכך לון
כעיר נצורה: לולי יהוה צבאות	קשא נצר
הותיר לנו שריד כמעט כסדם	יתר שרד
היינו לעמרה דמינו: שמעו דבר	היה דמה
יהוה קציני סדם האזינו תורת	קצן אזן
אלהינו עם עמרה: למה לי רב	ירה
זבחיכם יאמר יהוה שבעתי עלות	אמר עלה
אילים וחלב מריאים ודם פרים	מרא
וכבשים ועתודים לא חפצתי: כי	עתד
תבאו לראות פני מי בקש זאת	בוא ראה
מידכם רמס חצרי: לא תוסיפו	פנה יסף
הביא מנחת שוא קטרת תועבה	בוא שוא
היא לי חדש ושבת קרא מקרא	תעב
לא אוכל און ועצרה: חדשיכם	קרא
ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי	יכל
לטרח נלאיתי נשא: ובפרשכם	יעד היה
	לאה

כפיכם אעלים עיני מכם גם
כי תרבו תפלה אינני שמע
ידיכם דמים מלאו: רחצו הזכו
הסירו רע מעלליכם מנגד עיני
חדלו הרע: למדו היטב דרשו
משפט אשרו חמוץ שפטו יתום
ריבו אלמנה: לכו נא ונוכחה יאמר
יהוה אם יהיו חטאיכם כשנים
כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע
כצמר יהיו: אם תאבו ושמעתם
טוב הארץ תאכלו: ואם תמאנו
ומריתם חרב תאכלו כי פי יהוה
דבר: איכה היתה לזונה קריה
נאמנה מלאתי משפט צדק ילין
בה ועתה מרצחים: כספך היה
לסגים סבאך מהול במים: שריך
סוררים וחברי גנבים כלו אהב
שחד ורדף שלמנים יתום לא
ישפטו וריב אלמנה לא יבוא
אליהם: לכן נאם האדון יהוה
צבאות אביר ישראל הוי אנחם
מצרי ואנקמה מאויבי: ואשיבה
ידי עליך ואצרף כבר סיגיך
ואסירה כל בדיליך: ואשיבה
שפטיך כבראשנה ויעציך
כבתחלה אחרי כן יקרא לך עיר
הצדק קריה נאמנה: ציון במשפט
תפדה ושביה בצדקה: ושבר
פשעים וחטאים יחדו ועזבי יהוה
יכלו: כי יבשו מאילים אשר
חמדתם ותחפרו מהגנות אשר
בחרתם: כי תהיו כאלה נבלת
עלה וכגנה אשר מים אין
לה: והיה החסן לנערת ופעלו
לניצוץ ובערו שניהם יחדו
ואין מכבה:

עלם · רבה פלל · זכה · סור רוע · חדל יטב · שפט חמץ · יתם רוב · ילך יכח · אמר היה · שנה לבן · אדם תלע · היה אבה · אכל מאן · סרה פה · היה זנה · קרה אמן · לון רצח · סיג מהל · שור · סרר · שפט רוב · בוא אדן · אבר נחם · צור נקם · איב שוב · צרף סור · בדל · חלל קרא · קרה אמן · שפט פדה · שוב · כלה בוש · חפר גן · היה · נוץ שנה · כבה

manus vestras: auertam oculos meos a vobis: & cũ multiplicaueritis orationem: non exaudiã. Man⁹ eni vr̃e sanguine plene sunt. Lauamini: mũdi estote: auferte malũ cogitationũ vr̃arũ ab oculis meis. Quiescite agere peruerse: discite benefacere. Querite iudiciũ. Subuenite oppresso iudicate pupillo: defendite viduã: & venite & arguite me dicit dñs. Si fuerint pctã vr̃a vt coccinũ q̃si nix dealbabũtur: & si fuerint rubra q̃si vermiculus: velut lana erũt. Si volueritis & audieritis: bona terre comedetis. Quod si nolueritis & me ad iracũdiã puocaueritis: gladi⁹ deuorabit vos: q̃a os dñi locutũ ẽ. Quõ facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicii? Iusticia habitauit in ea: nunc aũt homicide. Argentũ tuũ versum est in scoriam: vinũ tuũ mixtum est aqua. Principes tui infideles: socii furũ. Omnes diligunt munera: sequũtur retributiones. Pupillo non iudicant: & causa vidue non ingreditur ad illos. Propter hoc ait dominus deus exercituũ fortis israel. Heu ego consolabor sup hostib⁹ meis: & vindicabor de inimicis meis. Et cõuertã manũ meã ad te & excoquã ad puꝝ scoriam tuã: & auferã omne stannum tuũ: & restituã iudices tuos vt fuerũt prius: & consiliarios tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis ciuitas iusti: vrbs fidelis. Sion in iudicio redimetur: & reducẽt eã in iusticia. Et conteret scelestos & peccatores simul & q dereliq̃rũt dñm cõsumentur. Confundẽtur enim ab idolis q̃bus sacrificauerũt. Et erubescetis super hortis quos elegeratis cũ fueritis velut quercus defluentib⁹ foliis: & velut hortus absq̃ aqua. Et erit fortitudo vr̃a vt fauilla stuppe: & opus vestrum quasi scintilla & accendetur vtrunq̃ simul & non erit qui extinguat. 2.

manus: auertã oculos meos a vobis.
τὰς χεῖρας, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν·
τ si multiplicaueritis oratione: nõ exaudiã vos:
καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν,
nã manus vr̃e sanguine plene. lauamini: mũdi
αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. λούσασθε, καθα-
estote: auferte nequitias ab aĩabus
ροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν
vr̃is: corã oculis meis. cessate a
ὑμῶν, ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου. παύσασθε ἀπὸ
nequitijs vr̃is: discite bonũ facere: querite
τῶν πονηριῶν ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσα-
iudiciũ: liberate iniuria oppressũ. iudicate pupillo: τ iu-
τε κρίσιν, ῥύσασθε ἀδικούμενον. κρίνατε ὀρφανῷ, καὶ δι-
stificate viduã. τ venite τ disceptem⁹ dicit do-
καιώσατε χήραν. καὶ δεῦτε καὶ διελεγχθῶμεν λέγει κύ-
minus. τ si fuerint peccata vr̃a sicut rubeũ: q̃si
ριος. καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς
niuẽ dealbabo. si ãt fuerit sicut coccinũ: velut lanã deal-
χιόνα λευκανῶ. ἐὰν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον, ὡσεὶ ἔριον λευ-
babo. τ si volueritis τ exaudieritis me: bona
κανῶ. καὶ ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ
terre comedetis. si ãt nõ volueritis neq̃ audieritis
τῆς γῆς φάγεσθε. ἐὰν δὲ μὴ θέλητε μηδὲ εἰσακούσητέ
me: gladius vos deuorabit: nã os dñi lo-
μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται, τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐ-
cutũ est ista. quomõ facta ẽ meretrix ciuitas fidelis siõ
λάλησε ταῦτα. πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ σιών
plena iudicio? in q̃ iusticia dormiuit in ea: nũc ãt
πλήρης κρίσεως; ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ
homicide. argentũ vr̃m reprobũ: caupones tui mi-
φονευταί. τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον, οἱ κάπηλοί σου μίσ-
scẽt vinũ aque: pricipes tui nõ obediũt: pricipes
γουσι τὸν οἶνον ὕδατι, οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι, κοινωνοὶ
fur: diligẽtes munera: sequentes retributionẽ. pu-
κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀνταπόδομα. ὀρ-
pillis nõ iudicãtes: τ iudiciũ viduaꝝ nõ attendẽtes. ppt hoc
φανοῖς οὐ κρίνοντες, καὶ κρίσιν χηρῶν οὐ προσέχοντες. διὰ τοῦ-
hec dicit dñator dñs sabaoth ve fortes is-
το τάδε λέγει ὁ δεσπότης κς σαβαώθ. οὐαὶ οἱ ἰσχύοντες ἰσ-
rael nõ cessabit eñi me⁹ furor ɔtra aduersarios:
ραήλ, οὐ παύσεται γάρ μου ὁ θυμὸς ἐν τοῖς ὑπεναντίοις,
τ iudiciũ de inimicis meis faciã: τ inducã ma-
καὶ κρίσιν ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ποιήσω, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖ-
nũ meã in te: τ igne examinabo te ad puꝝ: at inobediẽ-
ρά μου ἐπὶ σέ, καὶ πυρώσω σε εἰς καθαρόν, τοὺς δὲ ἀπειθοῦν-
tes pdam. τ auferã oẽs iniquos a te et oẽs
τας ἀπολέσω. καὶ ἀφελῶ πάντας ἀνόμους ἀπὸ σοῦ, καὶ πάν-
supbos. τ instituã iudices tuos sicut prius
τας ὑπερηφάνους. καὶ ἐπιστήσω τοὺς κριτάς σου ὡς τὸ πρότερον
τ ɔ̃siliarios tuos sicut abinitio. τ post hec
καὶ τοὺς συμβούλους σου ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς. καὶ μετὰ ταῦτα
vocaueris ciuitas iusticie metropolis fidelis siõ. cũ
κληθήσῃ πόλις δικαιοσύνης μητρόπολις πιστὴ σιών. μετὰ
eñi iudicio saluabiẽ captiuitas eius τ cũ ele-
γὰρ κρίματος σωθήσεται ἡ αἰχμαλωσία αὐτῆς καὶ μετὰ ἐλεη-
mosyna: τ ɔ̃terent iniqui τ peccatores simul
μοσύνης, καὶ συντριβήσονται οἱ ἄνομοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἅμα.
τ q̃ dereliquerũt dñm ɔ̃sumenẽ: quia con-
καὶ οἱ ἐγκαταλείποντες τὸν κν συντελεσθήσονται, διότι αἰσχυν-
fundenẽ ab idolis suis q̃ ipi voluerũt: τ
θήσονται ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐτῶν ἃ αὐτοὶ ἠβούλοντο, καὶ
erubuerũt in hortis que desiderauerũt. erũt eñi sicut te-
ἐπῃσχύνθησαν ἐν κήποις ἃ ἐπεθύμησαν. ἔσονται γὰρ ὡς τε-
rebinth⁹ q̃ deposuit folia: τ sicut hortus
ρέβινθος ἀποβεβληκυῖα τὰ φύλλα, καὶ ὡς παράδεισος
aquã nõ hñs. τ erit fortitudo eoꝝ sicut stipula stuppe:
ὕδωρ μὴ ἔχων. καὶ ἔσται ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ὡς καλάμη στιππύου,
et opa eoꝝ q̃si scintille ignis. τ succẽden-
καὶ αἱ ἐργασίαι αὐτῶν ὡς σπινθῆρες πυρός. καὶ κατακαυθή-
tur iniqui τ peccatores simul: τ nõ erit q̃ extiguet
σονται οἱ ἄνομοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἅμα, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων

Infra. 59.a. · E · F · Hiere. 5.g. · G · Ro. 6. d.

A Verbũ qđ factũ est ad esaiã filiũ amos de
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἡσαΐαν υἱὸν ἀμὼς περὶ τῆς
iudea τ de hierl̃m. q̃r erit in nouissimis die-
ἰουδαίας καὶ περὶ ἱερουσαλήμ. ὅτι ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέ-
Mich. 3.a. b⁹ manifest⁹ mons dñi. τ dom⁹ dei in sũ-
ραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου. καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐπ' ἄ-
mitatib⁹ mõtiũ. τ eleuabiẽ sup colles. τ
κρων τῶν ὀρέων. καὶ ὑψωθήσεται ἐπάνω τῶν βουνῶν. καὶ
veniẽt ad eũ oẽs gẽtes τ ibũt gẽtes
ἥξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη καὶ πορεύσονται ἔθνη,
multe τ dicẽt: venite τ ascẽdam⁹ ad montẽ dñi:
πολλὰ καὶ ἐροῦσι, δεῦτε καὶ ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος κυρίου,
τ ad domũ dei iacob. τ annũciabit nobis
καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἰακώβ. καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν
viã suã: τ ãbulabimus in ea. ex eñi siõ exi-
ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ. ἐκ γὰρ σιὼν ἐξελεύ-
bit lex: τ verbũ dñi de hierl̃m. τ iudicabit
σεται νόμος, καὶ λόγος κυρίου ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ κρινεῖ
inter gẽtes. τ arguet pplm multũ. τ ɔ̃ciũ-
ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐλέγξει λαὸν πολύν. καὶ συγκό-
B dent gladios suos in aratra τ lanceas
ψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιβύνας
suas in falces. τ nõ accipiet gẽs ɔ̃tra gẽtẽ gla-
Mich. 3.b. αὐτῶν εἰς δρέπανα. καὶ οὐ λήψεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαι-
diũ: τ nõ discẽt vltra pliari. τ nũc dom⁹
ραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν. καὶ νῦν ὁ οἶκος τοῦ
iacob venite τ ambulem⁹ in lumine dñi. dereliq̃t
ἰακώβ δεῦτε καὶ πορευθῶμεν τῷ φωτὶ κυρίου. ἀνῆκεν
eñi pplm suũ domũ iacob. quia repleta
γὰρ τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸν οἶκον τοῦ ἰακώβ. ὅτι ἐνεπλή-
est vt abinitio regio eoꝝ augurijs: vt
σθη ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἡ χώρα αὐτῶν κληδονισμῶν, ὡς ἡ τῶν
alienigenaꝝ: τ filij multi alienigene nati sunt eis.
ἀλλοφύλων, καὶ τέκνα πολλὰ ἀλλόφυλα ἐγεννήθη αὐτοῖς.
repleta est eñi regio eoꝝ argẽto τ auro. τ
ἐνεπλήσθη γὰρ ἡ χώρα αὐτῶν ἀργυρίου καὶ χρυσίου. καὶ
nõ fuit nũer⁹ thesauroꝝ eoꝝ. τ repleta est terra e-
οὐκ ἦν ἀριθμὸς τῶν θησαυρῶν αὐτῶν. καὶ ἐνεπλήσθη ἡ γῆ ἵπ-
quis: τ nõ fuit nũer⁹ curruũ eoꝝ. τ repleta
πων, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τῶν ἁρμάτων αὐτῶν. καὶ ἐνεπλή-
est terra abominationib⁹ opeꝝ manuũ eoꝝ. τ
C σθη ἡ γῆ βδελυγμάτων τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ
adorauerũt quos fecerũt digiti eoꝝ. τ icuruauit se
προσεκύνησαν οἷς ἐποίησαν οἱ δάκτυλοι αὐτῶν. καὶ ἔκυψεν
homo: τ humiliat⁹ est vir. τ nõ dimittã eos. τ
ἄνθρωπος, καὶ ἐταπεινώθη ἀνήρ. καὶ οὐ μὴ ἀνήσω αὐτούς. καὶ
nũc ingredimini in petras τ abscõdimini in terrã:
νῦν εἰσέλθετε εἰς τὰς πέτρας καὶ κρύπτεσθε εἰς τὴν γῆν,
a facie timoris dñi: τ a gl̃ia fortitudinis
ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου κυ, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος
ei⁹: q̃ñ surrexerit frãgere terrã. nã oculi dñi
αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν. οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ κυ
sublimes: at homo humilis. τ humiliabiẽ altitudo
ὑψηλοί, ὁ δὲ ἄνθρωπος ταπεινός. καὶ ταπεινωθήσεται τὸ ὕψος
hoim. τ exaltabiẽ dñs sol⁹ in die illa.
τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὑψωθήσεται κς μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
dies eñi dñi sabaoth: sup oẽm arrogãtẽ τ sup-
ἡμέρα γὰρ κυρίου σαβαώθ, ἐπὶ πάντα ὑβριστὴν καὶ ὑπε-
bum: τ sup oẽm excelsuꝫ τ sublimẽ. τ hũilia-
ρήφανον, καὶ ἐπὶ πάντα ὑψηλὸν καὶ μετέωρον. καὶ ταπει-
buñ. τ sup oẽm cedrũ libani excel-
νωθήσονται. καὶ ἐπὶ πᾶσαν κέδρον τοῦ λιβάνου τῶν ὑψη-
saꝝ τ sublimiũ. τ sup oẽm arborẽ glãdis basan.
λῶν καὶ μετεώρων. καὶ ἐπὶ πᾶν δένδρον βαλάνου βασάν.
τ sup mõtẽ excelsũ: τ sup oẽm collẽ excelsũ: τ
καὶ ἐπὶ ὄρος ὑψηλόν, καὶ ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ
sup oẽm turrim excelsã: τ sup oẽm muꝝ excelsũ.
ἐπὶ πάντα πύργον ὑψηλόν, καὶ ἐπὶ πᾶν τεῖχος ὑψηλόν.
τ sup oẽ nauigiũ maris. τ sup oẽm aspectũ naui-
καὶ ἐπὶ πᾶν πλοῖον θαλάσσης. καὶ ἐπὶ πᾶσαν θέαν πλοί-
D um pulchritudinis. τ hũiliabiẽ oĩs homo
ων κάλλους. καὶ ταπεινωθήσεται πᾶς ἄνθρωπος

Verbum quod vidit esaias filius amos super iudeam & hierusalem. Et erit in nouissimis dieb⁹ preparatus mons domus dñi in vertice montiũ: & eleuabitur sup colles. Et fluet ad eũ oẽs gentes: & ibunt populi multi & dicent. Venite ascendamus ad montẽ domini: & ad domum dei iacob & docebit nos vias suas & ambulabim⁹ in semitis eius: quia de siõ exibit lex: & verbum domini de hierusalem. Et iudicabit gentes: & arguet populos multos. Et conflabunt gladios suos in vomeres: & lanceas suas in falces. Non leuabit gẽs cõtra gentẽ gladiũ: nec exercebuntur vltra ad preliũ. Domus iacob venite & ambulem⁹ in lumine dñi. Proiecisti ei pplm tuũ domũ iacob: q̃a repleti sunt vt olim: & augures hũerũt vt philistiim: & pueris alienis adheserũt. Repleta ẽ terra eius argento & auro: et nõ est finis thesaurorũ ei⁹. Et repleta ẽ terra eius equis & innumerabiles quadrige eius. Et repleta est terra eius idolis. Opus manuũ suaꝝ adorauerũt: qđ fecerũt digiti eorũ. Et incuruauit se homo & hũiliat⁹ ẽ vir. Ne ergo dimittas eis. Ingredere in petrã & abscõdere in fossa humo a facie timoris dñi: & a gloria maiestatis ei⁹. Oculi sublimis hoĩs hũiliati sunt: & incuruabitur altitudo virorũ. Exaltabitur aũt dñs solus in die illa: quia dies dñi exercituum super oẽm supbũ & excelsum: & sup oẽm arrogãtem: & humiliabitur: & sup oẽs cedros libani sublimes & erectas: & super omnes quercus basan: & super omnes mõtes excelsos: & super oẽs colles eleuatos: & super omnem turrem excelsam: & sup oẽm murum munitũ: & sup omnes naues tharsis: & super omne quod visu pulchrũ est. Et icuruabitur oĩs sublimitas hoĩm:

Cap. ij.

הדבר אשר חזה ישעיהו בן
אמוץ על יהודה וירושלם: והיה
באחרית הימים נכון יהיה הר בית
יהוה בראש ההרים ונשא מגבעות
ונהרו אליו כל הגוים: והלכו עמים
רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר
יהוה אל בית אלהי יעקב ויורנו
מדרכיו ונלכה בארחתיו כי
מציון תצא תורה ודבר יהוה
מירושלם: ושפט בין הגוים
והוכיח לעמים רבים וכתתו
חרבותם לאתים וחניתותיהם
למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב
ולא ילמדו עוד מלחמה: בית יעקב
לכו ונלכה באור יהוה: כי נטשתה
עמך בית יעקב כי מלאו מקדם
ועננים כפלשתים ובילדי נכרים
ישפיקו: ותמלא ארצו כסף וזהב
ואין קצה לאצרתיו ותמלא ארצו
סוסים ואין קצה למרכבתיו:
ותמלא ארצו אלילים למעשה
ידיו ישתחוו לאשר עשו אצבעתיו:
וישח אדם וישפל איש ואל תשא
להם: בוא בצור והטמן בעפר
מפני פחד יהוה ומהדר גאונו: עיני
גבהות אדם שפל ושח רום
אנשים ונשגב יהוה לבדו ביום
ההוא: כי יום ליהוה צבאות על
כל גאה ורם ועל כל נשא ושפל:
ועל כל ארזי הלבנון הרמים
והנשאים ועל כל אלוני הבשן:
ועל כל ההרים הרמים ועל כל
הגבעות הנשאות: ועל כל מגדל
גבה ועל כל חומה בצורה: ועל
כל אניות תרשיש ועל כל שכיות
החמדה: ושח גבהות האדם

יום כון · היה · רבב הלך · עלה ירה · יצא ירה · יכח · את חנה · זמר נשא · למד לחם · ענן · שפק מלא · רכב · עשה · שחה עשה · צבע שחח · שפל נשא · טמן · פנה גאה · שוח · שגב · רום · אלן · גדל · חמה בצר · אנה שכה

ושפל רום אנשים ונשגב יהוה
לבדו ביום ההוא: והאלילים כליל
יחלף: ובאו במערות צרים ובמחלות
עפר מפני פחד יהוה ומהדר
גאונו בקומו לערץ הארץ: ביום
ההוא ישליך האדם את אלילי
כספו ואת אלילי זהבו אשר
עשו לו להשתחות לחפר פרות
ולעטלפים: לבוא בנקרות הצרים
ובסעפי הסלעים מפני פחד יהוה
ומהדר גאונו בקומו לערץ
הארץ: חדלו לכם מן האדם אשר
נשמה באפו כי במה נחשב הוא:

Cap.iij.

כי הנה האדון
יהוה צבאות מסיר מירושלם
ומיהודה משען ומשענה כל
משען לחם וכל משען מים: גבור
ואיש מלחמה שופט ונביא וקסם
וזקן: שר חמשים ונשוא פנים
ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש:
ונתתי נערים שריהם ותעלולים
ימשלו בם: ונגש העם איש באיש
ואיש ברעהו ירהבו הנער בזקן
והנקלה בנכבד: כי יתפש איש
באחיו בית אביו שמלה לכה קצין
תהיה לנו והמכשלה הזאת תחת
ידך: ישא ביום ההוא לאמר לא
אהיה חבש ובביתי אין לחם ואין
שמלה לא תשימני קצין עם: כי
כשלה ירושלם ויהודה נפל כי
לשונם ומעלליהם אל יהוה
למרות עני כבודו: הכרת פניהם
ענתה בם וחטאתם כסדם הגידו
לא כחדו אוי לנפשם כי גמלו
להם רעה: אמרו צדיק כי טוב
כי פרי מעלליהם יאכלו: אוי

et humiliabitur altitudo virorum: et eleuabitur dñs ſolus in die illa: & idola penitus conterētur. Et introibūt in ſpelūcas petrarū & in voragines terre: a facie formidinis dñi: & a gl'ia maieſtatis eius: cum ſurrexerit percutere terrā. In die illa proiiciet homo idola argenti ſui & ſimulachra auri ſui que fecerat ſibi: vt adoraret talpas & veſpertiliones. Et ingredietur ſciſſuras petrarū & in cauernas ſaxorū a facie formidinis dñi: & a gloria maieſtatis ei⁹ cū ſurrexerit percutere terrā. Quieſcite ergo ab homine cuius ſpūs in narib⁹ eius ē: qa excelſus reputat⁹ ē ipſe.

3.

Ecce enim dñator dñs exercituū auferet ab hieruſalem & ab iuda validum & fortem: omne robur panis & omne robur aque: & fortem & virū bellatorē & iudicem & pphetā & ariolū & ſenē & principē ſup quīquaginta: & honorabilē vultu: & cōſiliariū: & ſapientē de architectis: & prudentē eloquii myſtici. Et dabo pueros principes eorū: & effeminati dñabūtur eis. Et corruet pp'ls vir ad virū: & vnuſqſq; ad pximū ſuū. Tumultuabitur puer cōtra ſenē & ignobilis cōtra nobilē. Apprehēdet enī vir fratrē ſuū domeſticū pris ſui & dicet. Veſtimētū tibi eſt: pricesps eſto nr̄: ruina autē hec ſub manu tua. Rn̄debit ī die illa dicēs. Nō ſū medic⁹: & in domo mea nō eſt panis neqꝫ veſtimētū. Nolite cōſtituere me principē ppl'i. Ruit enī hier'lm & iudas cōcidit: qa lingua eorū & adinuētiones eorū cōtra dn̄m vt puocarēt oc'los maieſtatis ei⁹. Agnitio vultus eorū rn̄debit eis: & peccatū ſuū q̄ſi ſodoma pdicauerūt: nec abſcōderūt. Ve aīe eorū: qm̄ reddita ſunt eis mala. Dicito iuſto qm̄ bene: quoniā fructū adinuētionū ſuarū comedet. Ve

impio in malū. Retributio enī manuū eius fiet ei. Populū meū exactores ſui ſpoliauerūt: & mulieres dn̄ate ſunt eis. Popule me⁹ q te btm̄ dicunt ipſi te decipiūt: & viam greſſuū tuoꝝ diſſipant. Stat ad iudicādū dn̄s: & ſtat ad iudicādos pp'los. Dn̄s ad iudicium veniet cum ſenibus ppl'i ſui & principib⁹ eius. Vos enī depaſti eſtis vineā: & rapina pauperis in domo vr̄a. Quare atteritis populū meū & facies pauperꝫ cōmolitis? dicit dn̄s exercituū. Et dixit dn̄s deus. Pro eo q elcuate ſunt filie ſion & ambulauerūt extēto collo: & nutibus oculorū ibant: & plaudebāt & ambulabāt & pedibus ſuis cōpoſito gradu icedebāt: decalcabit dn̄s verticē filiarum ſion: & dn̄s crinē earū nudabit. In die illa auferet dominus ornamentū calciamentorum & lunulas & torques & monilia & armillas & mitras & diſcriminalia & periſcelides & murenulas & olfactoriola & inaures & ānulos & gēmas in frōte pendētes & mutatoria & palliola & linteamina & acus & ſpecula & ſyndones & vittas et theriſtra. Et erit pro ſuaui odore fetor & pro zona funiculus & pro criſpanti crine caluiciū & pro faſcia pectorali cilicium. Pulcherrimi quoqꝫ viri tui gladio cadent & fortes tui in prelio. Et merebunt atqꝫ lugebunt porte eius: et deſolata in terra ſedebit.

4.

Et apprehēdēt ſeptē mulieres virū vnū in die illa dicentes. Panē nr̄m comedemus & veſtimētis nr̄is operiemur: tm̄modo inuocetur nomē tuū ſup nos: aufer opprobriū nr̄m. In die illa erit germē dn̄i in magnificētia et gloria: fruct⁹ tre ſublimis: & exultatio his q ſaluati fuerit d iſrl'. Et erit ois q relict⁹ fuerit

לרשע רע כי גמול ידיו יעשה
לו: עמי נגשיו מעולל ונשים משלו
בו עמי מאשריך מתעים ודרך
ארחתיך בלעו: נצב לריב יהוה
ועמד לדין עמים: יהוה במשפט
יבוא עם זקני עמו ושריו ואתם
בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם:
מלכם תדכאו עמי ופני עניים
תטחנו נאם אדני יהוה צבאות:
ויאמר יהוה יען כי גבהו בנות ציון
ותלכנה נטויות גרון ומשקרות
עינים הלוך וטפוף תלכנה
וברגליהם תעכסנה: ושפח אדני
קדקד בנות ציון ויהוה פתהן
יערה: ביום ההוא יסיר אדני את
תפארת העכסים והשביסים
והשהרנים: הנטפות והשרות
והרעלות: הפארים והצעדות
והקשרים ובתי הנפש והלחשים:
הטבעות ונזמי האף: המחלצות
והמעטפות והמטפחות והחריטים:
והגליונים והסדינים והצניפות
והרדידים: והיה תחת בשם מק
יהיה ותחת חגורה נקפה ותחת
מעשה מקשה קרחה ותחת פתיגיל
מחגרת שק כי תחת יפי: מתיך
בחרב יפלו וגבורתך במלחמה:
ואנו ואבלו פתחיה ונקתה
לארץ תשב:

Cap.iiij.

והחזיקו שבע נשים באיש אחד
ביום ההוא לאמר לחמנו נאכל
ושמלתנו נלבש רק יקרא שמך
עלינו אסף חרפתנו: ביום ההוא
יהיה צמח יהוה לצבי ולכבוד
ופרי הארץ לגאון ולתפארת
לפליטת ישראל: והיה הנשאר

Ter.heb.Esa.v.

והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם: אם רחץ אדני את צאת בנות ציון ואת דמי ירושלם ידיח מקרבה ברוח משפט וברוח בער: וברא יהוה על כל מכון הר ציון ועל מקראה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חפה: וסכה תהיה לצל יומם מחרב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר:

Cap. v.

אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בקרן בן שמן: ויעזקהו ויסקלהו ויטעהו שרק ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו ויקו לעשות ענבים ויעש באשים: ועתה יושב ירושלם ואיש יהודה שפטו נא ביני ובין כרמי: מה לעשות עוד לכרמי ולא עשיתי בו מדוע קויתי לעשות ענבים ויעש באשים: ועתה אודיעה נא אתכם את אשר אני עשה לכרמי הסר משוכתו והיה לבער פרץ גדרו והיה למרמס: ואשיתהו בתה לא יזמר ולא יעדר ועלה שמיר ושית ועל העבים אצוה מהמטיר עליו מטר: כי כרם יהוה צבאות בית ישראל ואיש יהודה נטע שעשועיו ויקו למשפט והנה משפח לצדקה והנה צעקה: הוי מגיעי בית בבית שדה בשדה יקריבו עד אפס מקום והושבתם לבדכם בקרב הארץ: באזני יהוה צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדלים וטובים מאין יושב: כי עשרת צמדי כרם יעשו

Trāsla.B.Hie.

in sion & residuus in hierusalem sanctus vocabitur oīs qui scriptus est in vita in hierusalem. Si ablue rit dominus sordem filiarum sion: & sanguinem hierusalē lauerit de medio eius in spiritu iudicii & spiritu ardoris. Et creabit dñs sup omnē locū montis sion & vbi inuocatus est nubē per diem & fumū et splēdorē ignis flāmātis in nocte. Sup oēm enī gloriā ptectio: & tabernaculū erit ī vmbraculū diei ab estu: & ī securitatem & absconsionē a turbīne & a pluuia. 5.

Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei: vinee sue. Vinea facta ē dilecto meo: in cornu filio olei. Et sepiuit eā & lapides elegit ex ea: & plantauit vineā electā. Et edificauit turrim ī medio eiꝰ: & torcular extruxit ī ea. Et expectauit vt faceret vuas: & fecit labruscas. Nūc ergo habitatores hierusalē & viri iuda iudicate īter me & vineā meā. Quid est qd debui vltra facere vinee mee & non feci ei? an q expectaui vt faceret vuas & fecit labruscas? Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vinee mee. Auferam sepem eius & erit in direptionē. diruā maceriā eiꝰ & erit in cōculcationē: & ponā eā desertā. Non putabitur & nō fodietur: & ascendēt sup eā vepres & spine & nubibus mādabo ne pluāt super eā imbrē. Vinea aūt domini exercituum domus israel est: & viri iuda germē eius delectabile. Et expectauit vt faceret iudiciū: et ecce iniqtas: & iusticiā: et ecce clamor. Ve q cōiungitis domum ad domū et agrū agro copulatis vsq; ad terminū loci. Nunqd habitabitis vos soli ī medio terre? In auribꝰ meis sūt hec dicit dñs exercituū. Nisi domus multe deserte fuerint grandes & pulchre absq; habitatore. Decē enim iugera vinearū facient

Trāsl.Gre.lxx.cū iter.latina.

in sion τ quod residuū ē hierusalē. sancti vocabun-
ἐν σιὼν καὶ τὸ καταλειφθὲν ἱερουσαλήμ· ἅγιοι κληθήσον-
tur oēs q̄ descripti sunt in vitā in hierusalē. qr
ται πάντες οἱ γραφέντες εἰς ζωὴν ἐν ἱερουσαλήμ. ὅτι ἐκ-
abluet dñs sordē filiorū τ filiarum si-
πλυνεῖ κύριος τὸν ῥύπον τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων σι-
on. τ sanguinē hierlm emundabit de medio eius.
ών· καὶ τὸ αἷμα ἱερουσαλὴμ ἐκκαθαριεῖ ἐκ μέσου αὐτῆς·
in spiritu iudicii: τ spū ardoris. τ veniet
ἐν πνεύματι κρίσεως, καὶ πνεύματι καύσεως· καὶ ἥξει·
τ erit ois locꝰ mōtis sion. τ oia q̄ in
καὶ ἔσται πᾶς τόπος τοῦ ὄρους σιών· καὶ πάντα τὰ πε-
circuitu eius obūbrabit nubes p diē. τ sicut fumi
ρικύκλῳ αὐτῆς σκιάσει νεφέλη ἡμέρας καὶ ὡς καπνοῦ
τ lucis ignis ardentis nocte: omni glia ptc
καὶ φωτὸς πυρὸς καιομένου νυκτός· πάσῃ τῇ δόξῃ σκε-
getur. τ erit in vmbrā ab estu. τ in
πασθήσεται. καὶ ἔσται εἰς σκιὰν ἀπὸ καύματος καὶ ἐν
ptectiōe τ in abscondito a duritie τ pluuia.
σκέπῃ καὶ ἐν ἀποκρύφῳ ἀπὸ σκληρότητος καὶ ὑετοῦ. Ca. 5.
Cantabo iā dilecto meo cāticū dilecti mei
ᾌσω δὴ τῷ ἠγαπημένῳ ᾆσμα τοῦ ἀγαπητοῦ μου
vinee sue. vinea facta ē dilecto:
τῷ ἀμπελῶνί μου. ἀμπελὼν ἐγενήθη τῷ ἠγαπημένῳ,
in cornu in loco pingui. τ maceriā circūposui τ vallū
ἐν κέρατι ἐν τόπῳ πίονι. καὶ φραγμὸν περιέθηκα καὶ ἐχα-
feci: τ plantaui vineā electā. τ edificaui
ράκωσα καὶ ἐφύτευσα ἄμπελον σωρήχ. καὶ ᾠκοδόμη-
ui turri in medio eius: τ torcular fodi in eo:
σα πύργον ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ προλήνιον ὤρυξα ἐν αὐτῷ.
τ expectaui vt faceret vuam. τ fecit spi-
καὶ ἔμεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλήν. καὶ ἐποίησεν ἀκάν-
nas. τ nūc habitātes hierusalē τ homo
θας. καὶ νῦν οἱ ἐνοικοῦντες ἱερουσαλὴμ καὶ ἄνθρωποι τοῦ
iuda: iudicate iā in me τ inter vinee
ἰούδα, κρίνατε δὴ ἐν ἐμοὶ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμπελῶ-
am meā: qd faciā vltra vinee mee: τ nō
νός μου, τί ποιήσω ἔτι τῷ ἀμπελῶνί μου, καὶ οὐκ ἐ-
feci ei. qa expectaui vt faceret vuas: fe
ποίησα αὐτῷ. διότι ἔμεινα ἵνα ποιήσῃ σταφυλήν, ἐποί-
cit aūt spinas. nūc ergo nūciabo vobis qd ego faci- Mat. 21.c.
ησε δὲ ἀκάνθας. νῦν οὖν ἀναγγελῶ ὑμῖν, τί ἐγὼ ποιή-
am vinee mee. auferā maceriā eius τ
σω τῷ ἀμπελῶνί μου· ἀφελῶ τὸν φραγμὸν αὐτοῦ καὶ
erit in direptionē. τ destruā murū eius τ
ἔσται εἰς διαρπαγήν· καὶ καθελῶ τὸν τοῖχον αὐτοῦ καὶ
erit in conculcationē. τ dimittā vineā meā:
ἔσται εἰς καταπάτημα. καὶ ἀνήσω τὸν ἀμπελῶνά μου,
τ nō putabit neqz fodietur. τ ascendet in
καὶ οὐ μὴ τμηθῇ οὐδὲ μὴ σκαφῇ· καὶ ἀναβήσεται εἰς αὐ-
eā sicut i terrā sicca vepres. τ nubibꝰ manda-
τὸν ὡς εἰς χέρσον ἄκανθα. καὶ ταῖς νεφέλαις ἐντελοῦ-
bo ne pluāt in eā imbrē. nā vinea
μαι τοῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν ὑετόν. ὁ γὰρ ἀμπελὼν κυ-
dñi sabaoth: domꝰ israel est τ homo iu-
ρίου σαβαὼθ, οἶκος τοῦ ἰσραὴλ ἐστὶ καὶ ἄνθρωπος τοῦ ἰού-
da nouella plātatio dilecta. expectaui vt faceret iudiciū:
δα νεόφυτον ἠγαπημένον. ἔμεινα ἵνα ποιήσῃ κρίσιν,
fecit aūt iniqtatē τ nō iustitiā: sed clamorē.
ἐποίησε δὲ ἀνομίαν καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυγήν.
ve q̄ cōiūgitis domū ad domū: τ agrū ad agrū
οὐαὶ οἱ συνάπτοντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρὸν πρὸς ἀγρὸν
appropinquātes: vt primo auferant aliqd. nūqd habita-
ἐγγίζοντες, ἵνα τοῦ πλησίον ἀφέλωνταί τι. μὴ οἰκήσε-
tis soli sup terrā: audita sūt n. in auribꝰ dñi saba-
τε μόνοι ἐπὶ τῆς γῆς; ἠκούσθη γὰρ εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβα-
oth hec. si eni fuerint domꝰ multe: in desertū
ὼθ ταῦτα. ἐὰν γὰρ γένωνται οἰκίαι πολλαί, εἰς ἔρημον
erunt magne τ pulchre: τ nō erunt q̄ habitēt
ἔσονται μεγάλαι καὶ καλαί, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦ-
in eis. vbi eni operātur decē iuga boū: faciēt
τες ἐν αὐταῖς. οὗ γὰρ ἐργῶνται δέκα ζεύγη βοῶν, ποιήσει

Trāsla.gre.lxx.cū iter.latina.

lagunculā vnā. τ q̄ seminat artabas sex: faciet mēsuras
κεράμιον ἕν. καὶ ὁ σπείρων ἀρτάβας ἕξ, ποιήσει μέτρα
tres. ve q̄ surgūt mane τ siceā sequū-
τρία. οὐαὶ οἱ ἐγειρόμενοι τὸ πρωῒ καὶ τὸ σίκερα διώκον-
tes: expectātes vesperā. nā vinū succendet eos:
τες, οἱ μένοντες τὸ ὀψέ. ὁ γὰρ οἶνος συγκαύσει αὐτούς,
cū eni cithara τ psalterio τ tympanis τ ti-
μετὰ γὰρ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου καὶ τυμπάνων καὶ αὐ-
biis vinū bibūt. at opa dñi nō respi-
λῶν τὸν οἶνον πίνουσι, τὰ δὲ ἔργα κυρίου οὐκ ἐμβλέ-
D ciunt: τ opa manuū eius nō considerāt.
πουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι.
igitur captiuus ppls meꝰ factꝰ est. qr nō cognouerūt
τοίνυν αἰχμάλωτος ὁ λαός μου ἐγενήθη, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι
ipsi dñm: τ multitudo facta ē mortuorū ppter fa-
αὐτοὺς τὸν κύριον, καὶ πλῆθος ἐγενήθη νεκρῶν, διὰ λι-
mē τ sitim aque. τ dilatauit infernꝰ aiam
μὸν καὶ δίψαν ὕδατος. καὶ ἐπλάτυνεν ὁ ᾅδης τὴν ψυ-
suā: τ aperuit os suū vt nō cessa-
χὴν αὐτοῦ, καὶ διήνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ τοῦ μὴ διαλι-
ret. τ descendēt inclyti τ magni τ
πεῖν· καὶ καταβήσονται οἱ ἔνδοξοι καὶ οἱ μεγάλοι καὶ
diuites τ exultans in ea τ humilia-
οἱ πλούσιοι καὶ ὁ λοιμὸς αὐτῆς. καὶ ταπεινω-
bitur homo τ inhonorabitur vir: τ ocu-
θήσεται ἄνθρωπος καὶ ἀτιμασθήσεται ἀνήρ, καὶ ὀφθαλ-
E li sublimes humiliabūtur: τ exaltabit dñs
μοὶ οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται, καὶ ὑψωθήσεται κύρι-
sabaoth in iudicio: τ deꝰ sctūs glificabit
ος σαβαὼθ ἐν κρίματι, καὶ ὁ θεὸς ὁ ἅγιος δοξασθήσεται
in iusticia τ pascētur direpti q̄si tau-
ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ βοσκηθήσονται οἱ διηρπασμένοι ὡς ταῦ-
ri. τ deserta eorū captiuorū agni comedēt.
ροι· καὶ τὰς ἐρήμους τῶν ἀπειλημμένων ἄρνες φάγονται.
ve q̄ trahūt pctā suā sicut funiculo logo: τ q̄si
οὐαὶ οἱ ἐπισπώμενοι τὰς ἁμαρτίας ὡς σχοινίῳ μακρῷ, καὶ ὡς
iugi corrigia vitule iniqtates. q̄ dicitis ce-
ζυγοῦ ἱμάντι δαμάλεως τὰς ἀνομίας, οἱ λέγοντες τὸ τά-
to appropinquēt facit vt videam. τ veniat cōsiliū
χος ἐγγισάτω ἃ ποιήσει ἵνα ἴδωμεν. καὶ ἐλθέτω ἡ βουλὴ
sancti israel vt sciam. ve q̄ dicitis malū bo-
τοῦ ἁγίου ἰσραὴλ ἵνα γνῶμεν. οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν κα-
nū: τ bonū malū ponētes tenebras lucē: τ
λὸν, καὶ τὸ καλὸν πονηρόν, οἱ τιθέντες τὸ σκότος φῶς, καὶ
lucē tenebras: ponētes amarū dulce: τ dulce
τὸ φῶς σκότος, οἱ τιθέντες τὸ πικρὸν γλυκὺ, καὶ τὸ γλυκὺ
amarū. ve sapiētes i ipsis τ corā seipsis scien-
πικρόν. οὐαὶ οἱ συνετοὶ ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐνώπιον ἑαυτῶν ἐπιστή-
Pro. 17.c. tes. ve potētes vestrū: bibētes vinū: τ po-
μονες. οὐαὶ οἱ ἰσχύοντες ὑμῶν, οἱ πίνοντες τὸν οἶνον, καὶ οἱ δυ-
tentes miscentes siceram: iustificātes impiū
νάσται οἱ κεραννύντες τὸ σίκερα, οἱ δικαιοῦντες τὸν ἀσεβῆ
F ppter munera τ iustū iustitiā tollētes. ppter hoc
ἕνεκεν δώρων καὶ τὸ δίκαιον τοῦ δικαίου αἴροντες. διὰ τοῦτο
queadmodū cōburetur stipula a carbone ignis τ
ὃν τρόπον καυθήσεται καλάμη ὑπὸ ἄνθρακος πυρὸς καὶ
cōburetur a flāma resoluta: radix eorū q̄si
συγκαυθήσεται ὑπὸ φλογὸς ἀνειμένης, ἡ ῥίζα αὐτῶν ὡς
puluis erit: τ flos eorū sicut puluis ascendet. nō
χνοῦς ἔσται, καὶ τὸ ἄνθος αὐτῶν ὡς κονιορτὸς ἀναβήσεται. οὐ
eni voluerūt legē dñi sabaoth: sed oraculū sancti
γὰρ ἠθέλησαν τὸν νόμον κυρίου σαβαώθ, ἀλλὰ τὸ λόγιον τοῦ ἁγίου
G israel exacerbauerūt. τ irat est furor dñs sabaoth cōtra
ἰσραὴλ παρώξυναν. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σαβαὼθ ἐπὶ τὸν
ppm suū. τ iniecit manū suā sup eos:
λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπέβαλε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ᾿ αὐτούς,
τ percussit eos τ exacerbati sūt mōtes: τ facta sūt
καὶ ἐπάταξεν αὐτούς· καὶ παρωξύνθη τὰ ὄρη, καὶ ἐγενήθη τὰ
morticinia eorū q̄si stercꝰ in medio vie. τ in oibꝰ his
θνησιμαῖα αὐτῶν ὡς κοπρία ἐν μέσῳ ὁδοῦ, καὶ ἐν πᾶσι τούτοις
nō est auersus furor: eius: sed adhuc manꝰ eius
Isa. 9. οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ᾿ ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ

Trāsla.B.Hie.

lagūculā vnā & triginta modii sementis facient modios tres. Ve q cōsurgitis mane ad ebrietatē sectandā & potādū vsq; ad vespā vt vino estuetis. Cithara et lyra & tympanū et tibia & vinū in cōuiuiis vrīs: et opꝰ dñi nō respicitis: nec opa manuū eiꝰ cōsideratis. Propterea captiuꝰ ductꝰ est pplus meꝰ: qa nō habuit scientiā: & nobiles eius interierūt fame: et multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernꝰ aiam suā: et apuit os suū absq; vllo termino. Et descēdēt fortes eiꝰ et ppls eius & sublimes gliosiq; eiꝰ ad eū. Et incuruabitur hō & hūiliabitur vir: et oculi sublimiū deprimētur. Et exaltabitur dñs exercituū in iudicio: et deus sctūs sctificabitur in iusticia. Et pascētur agni iuxta ordinē suū: et deserta in vbertatē versa aduene comedēt. Ve q trahitis iniqtatē in funiculis vanitatis: et q̄si vinculū plaustri peccatū. Qui dicitis festinet: et cito veniat opus eius vt videamꝰ: & appropiet et veniat consilium sancti israel: et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bonum: & bonū malum: ponentes tenebras lucem & lucem tenebras. ponentes amarum in dulce & dulce in amarū. Ve q sapiētes estis ī oculis vrīs: & corā vobismet ipsis prudētes. Ve q potētes estis ad bibendū vinū: & viri fortes ad miscendā ebrietatē. Qui iustificatis ipiū p muneribus & iusticiā iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut deuorat stipulam lingua ignis & calor flāme exurit: sic radix eorū sicut fauilla erit: et germen eorꝶ vt puluis ascendet. Abiecerūt enī legē dñi exercituum: et eloquiū scti israel blasphemauerūt. Ideo iratꝰ est furor dñi in pplm suū: & extēdit manū suā sup eum: & pcussit eū. Et cōturbati sūt mōtes et facta sūt morticina eorꝶ q̄i stercus ī medio plateaꝶ. In his oibꝰ nō est auersus furor eiꝰ: sed adhuc manus eius

Ter.heb.Esa.v.

בת אחת וזרע חמר יעשה איפה: הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנשף יין ידליקם: והיה כנור ונבל תף וחליל ויין משתיהם ואת פעל יהוה לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו: לכן גלה עמי מבלי דעת וכבודו מתי רעב והמונו צחה צמא: לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק וירד הדרה והמונה ושאונה ועלז בה: וישח אדם וישפל איש ועיני גבהים תשפלנה: ויגבה יהוה צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה: ורעו כבשים כדברם וחרבות מחים גרים יאכלו: הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה: האמרים ימהר יחישה מעשהו למען נראה ותקרב ותבואה עצת קדוש ישראל ונדעה: הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר: הוי חכמים בעיניהם ונגד פניהם נבנים: הוי גבורים לשתות יין ואנשי חיל למסך שכר: מצדיקי רשע עקב שחד וצדקת צדיקים יסירו ממנו: לכן כאכל קש לשון אש וחשש להבה ירפה שרשם כמק יהיה ופרחם כאבק יעלה כי מאסו את תורת יהוה צבאות ואת אמרת קדוש ישראל נאצו: על כן חרה אף יהוה בעמו ויט ידו עליו ויכהו וירגזו ההרים ותהי נבלתם כסוחה בקרב חוצות בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו

נטויה: ונשא נס לגוים מרחוק | נטה רחק
ושרק לו מקצה הארץ והנה
מהרה קל יבוא: אין עיף ואין | קלל בוא
כושל בו לא ינום ולא יישן ולא | כשל נום
נפתח אזור חלציו ולא נתק שרוך | ישן פתח
נעליו: אשר חציו שנונים וכל | אזר שרך
קשתתיו דרכות פרסות סוסיו | שנן
כצר נחשבו וגלגליו כסופה: | צור חשב
שאגה לו כלביא ישאג ככפירים | גלל
וינהם ויאחז טרף ויפליט ואין | שאג כפר
מציל: וינהם עליו ביום ההוא | נהם אחז
כנהמת ים ונבט לארץ והנה | פלט נצל
חשך צר ואור חשך בעריפיה: | צור ערף

Cap.vj.

בשנת מות המלך | שנה ראה
עזיהו ואראה את אדני ישב
על כסא רם ונשא ושוליו מלאים | רום
את ההיכל: שרפים עמדים
ממעל לו שש כנפים שש כנפים | עלה
לאחד בשתים יכסה פניו | כסה פנה
ובשתים יכסה רגליו ובשתים
יעופף: וקרא זה אל זה ואמר | עוף
קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות | קדש
מלא כל הארץ כבודו: וינעו אמות | נוע אמה
הספים מקול הקורא והבית | קרא
ימלא עשן: ואמר אוי לי כי | מלא
נדמיתי כי איש טמא שפתים | דמה שפה
אנכי ובתוך עם טמא שפתים
אנכי יושב כי את המלך יהוה | ישב
צבאות ראו עיני: ויעף אלי אחד | ראה עוף
מן השרפים ובידו רצפה במלקחים | לקח
לקח מעל המזבח: ויגע על פי | זבח נגע
ויאמר הנה נגע זה על שפתיך | כה
וסר עונך וחטאתך תכפר: ואשמע | סור כפר
את קול אדני אמר את מי אשלח | שמע שלח
ומי ילך לנו ואמר הנני שלחני:
ויאמר לך ואמרת לעם הזה | אמר ילך

extenta. Et eleuabit ſignū in nationibus ꝓcul: & ſibilabit ad eum de finibus terre: & ecce feſtinus velociter veniet. Non eſt deficiēs neq̄ laborās in eo: nō dormitabit neq̄ dormiet neq̄ ſoluetur cingulū renū eius: neq̄ rūpetur corrigia calciamenti eius. Sagitte eius acute: & oīnes arcus eius extenti. Vngule equorum eius ꝏꝏ vt ſilex: & rote eius q̄ſi impetus tempeſtatis. ꝏ Rugitus eius vt leonis: rugiet vt catuli leonum. Et frendet & tenebit predā & āplexabitur: & non erit qui eruat: & ſonabit ſuper eum in die illa ꝏ ſicut ſonitꝰ maris. Aſpiciemus in terrā: et ecce tenebre tribulationis: et lux obtenebrata ē in caligine eius. 6.

IN anno q̄ mortuꝰ eſt rex ozias: vidi dominum ſedentem ꝏꝏꝏ ſup ſoliū excelſū et eleuatū: & ea q̄ ſub ipſo erāt replebant templum. Seraphim ſtabant ꝏꝏꝏꝏ ſuper illud: ſex ale vni: et ſex ale alteri. ꝏꝏꝏ Duabus velabant faciē eius: ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ et duabus velabant pedes eius: & duabus ꝏꝏ volabāt. Et clamabant alter ad alterū & dicebant. Sanctus ſctūs ſctūs dominꝰ deus exercituū: plena ē oīs terra gloria eius. Et cōmota ſūt ſup liminaria cardinū a voce clamantis: & domus ꝏ repleta ē fumo. Et dixi. Ve mihi quia ꝏꝏꝏ tacui: quia vir pollutus labiis ꝏꝏꝏꝏꝏ ego ſū: et in medio populi polluta labia hn̄tis ego habito: et regem dominum ꝏꝏꝏꝏ exercituū vidi oculis meis. Et volauit ad me vnꝰ de ſeraphim & i manu eius calculꝰ quē forcipe tulerat de altari: & tetigit os meum ꝏꝏꝏꝏ et dixit. Ecce tetigit hoc labia tua: ꝏꝏꝏ et auferetur iniq̄tas tua: & pctm̄ tuū mūdabitur. Et audiui vocem dn̄i dicentis. Quem mittam et quis ibit nobis? & dixi. Ecce ego: mitte me: et dixit. Vade & dices populo huic. ꝏꝏꝏꝏ

excelſa. ergo eleuabit ſignū in gētibꝰ ꝓ-
ὑψηλή. τοιγαροῦν ἀρεῖ σύσσημον ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς μα-
cul: & ſibilabit eos ab extremo terre. & ecce
κρόθεν, καὶ συριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς. καὶ ἰδοὺ
cito leuiter veniunt. nō eſurient neq̄ labora-
ταχὺ κούφως ἔρχονται. οὐ πεινάσουσιν οὐδὲ κοπιάσου-
būt neq̄ dormitabūt neq̄ dormient neq̄ ſoluent
σιν οὐδὲ νυστάξουσιν οὐδὲ κοιμηθήσονται οὐδὲ λύσουσι τὰς
cīgula corū a lumbis ſuis: neq̄ rumpē-
ζώνας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀσφύων αὐτῶν, οὐδ' οὐ μὴ ῥαγῶ-
tur corrigie calciamentoꝝ eoꝝ: quoꝝ ſagitte
σιν οἱ ἱμάντες τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν, ὧν τὰ βέλη ὀ-
acute ſūt: & arcus eorū extenti. pedes
ξεῖά ἐστι, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν ἐντεταμένα. οἱ πόδες τῶν
equorū eoꝝ vt ſolida petra reputati ſūt. rote
ἵππων αὐτῶν ὡς στερεὰ πέτρα ἐλογίσθησαν. οἱ τροχοὶ
currū eoꝝ q̄ſi tēpeſtas ipetū faciūt vt leones &
τῶν ἁρμάτων αὐτῶν ὡς καταιγὶς ὁρμῶσιν ὡς λέοντες καὶ
aſſiſterūt ſicut catuli leonis. & apprehēdet & clama-
παρέστηκαν ὡς σκύμνοι λέοντος. καὶ ἐπιλήψεται καὶ βοή-
bit q̄ſi fera & eiiciet: & nō erit liberans e-
σει ὡς θηρίον καὶ ἐκβαλεῖ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ῥυόμενος αὐ-
os. & clamabit ꝓpt ipſos die illa: ſicut vox
τούς. καὶ βοήσει δι' αὐτοὺς τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς φωνὴ
maris inundantis. & inſpicient in ce-
θαλάσσης κυμαινούσης. καὶ ἐμβλέψονται εἰς τὸν οὐρα-
lū ſupra & infra. & ecce tenebre dure in indi-
νὸν ἄνω καὶ κάτω. καὶ ἰδοὺ σκότος σκληρὸν ἐν τῇ ἀπο-
gētia eorū.
ρίᾳ αὐτῶν.

Ca. 6.

ET factū eſt anno quo mortuꝰ eſt rex
Καὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ οὗ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς
ozias: vidi dn̄m ſedentē ſup ſoliū excelſum &
ὀζίας, εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ
eleuatū: & plena domꝰ gloria eius: & ſe-
ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ σε-
raphim ſtabant ī circuitu eius: ſex ale vni
ραφεὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνὶ
& ſex ale vni: & quidē duabꝰ velabant
καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυ-
faciem: at duabꝰ velabant
πτον τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυσὶ κατεκάλυπτον τοὺς
pedes: & duabꝰ volabant. & clamabāt
πόδας, καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο. καὶ ἐκέκραγον ἕ-
alter ad alterū: & dicebāt: ſctūs ſctūs ſctūs
τερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἔλεγον, ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύ-
dn̄s ſabaoth: plena oīs terra gloria eius. & eleuatū
ριος σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ἐπήρ-
eſt ſupliminare a voce qua clamauerūt. & domꝰ i-
θη τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς φωνῆς ἧς ἐκέκραγον. καὶ ὁ οἶκος ἐνε-
pleta eſt fumo & dixi: o miſer ego q̄ cōpunctus
πλήσθη καπνοῦ. καὶ εἶπον, ὦ τάλας ἐγὼ ὅτι κατανένυγ-
ſum. q̄ hō exiſtēs & immūda labia hn̄s: in medio ppl̄i
μαι. ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χείλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ
polluta labia hn̄tis ego habito: & regē dn̄m ſa-
ἀκάθαρτα χείλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ, καὶ τὸν βασιλέα κύριον σα-
baoth vidi oculis meis. & miſſus eſt ad me
βαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἀπεστάλη πρός με
vnꝰ ex ſeraphim: & in manu hēbat carbūculū: quē forci-
ἓν τῶν σεραφεὶμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβί-
pe tulit de altari: & tetigit os meū:
δι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου,
& ait: ecce tetigit hoc labia tua: & auferet
καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἥψατο τοῦτο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς
iniq̄tates tuas: pctā tua mūdabit. & audi-
ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριεῖ. καὶ ἤκου-
ui vocē dn̄i dicētis: quē mittā: & q̄s ibit
σα τῆς φωνῆς κυρίου λέγοντος, τίνα ἀποστείλω, καὶ τίς πορεύ-
ad ppl̄m iſtū? & dixi: ecce ego ſum: mit-
σεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον; καὶ εἶπα, ἰδοὺ ἐγώ εἰμι, ἀπόστει-
te me. & dixit: vade: & dic ppl̄o huic:
λόν με. καὶ εἶπεν, πορεύθητι, καὶ εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ,

auditu audietis: & nō itelligetis. & videtes
ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε. καὶ βλέποντες
Mat. 13.b. Marci 4.d. videbitis: & nō videbitis. incraſſatū eſt enī cor
βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία
Luce. 8.b. ppl̄i huiꝰ & auribꝰ ſuis grauiter audie-
τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκου-
Actuū. 24.f. rūt: & oculos ſuos clauſerūt: ne for-
σαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήπο-
Ro. 11. b. te videāt oculis & auribꝰ audiāt
D τε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι
& corde itelligāt: & cōuertātſe & ſanē
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ ἰάσωμαι
eos. & dixi vſq̄ quo dn̄e? & ait: donec
αὐτούς. καὶ εἶπα ἕως πότε κύριε; καὶ εἶπεν, ἕως ἂν
deſolētur ciuitates vt nō habitent: &
ἐρημωθῶσι πόλεις παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι, καὶ
domꝰ vt nō ſint hoīes: & terra relin-
οἶκοι παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπους, καὶ ἡ γῆ κατα-
quetur deſerta. & poſt hec lōge faciet de-
λειφθήσεται ἔρημος. καὶ μετὰ ταῦτα μακρυνεῖ ὁ θε-
us hoīes: & multiplicabūt dere-
ὸς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πληθυνθήσονται οἱ ἐγκατα-
licti ſup terrā. & adhuc in ea eſt
λειφθέντες ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔτι ἐπ' αὐτῆς ἐστι τὸ
decimatio. & rurſum erit in depdatione: ſicut terebi-
Luce. 1.a. ἐπιδέκατον. καὶ πάλιν ἔσται εἰς προνομήν, ὡς τερέβιν-
thus & ſicut glās qn̄ exciderit ex theca ſua.
θος καὶ ὡς βάλανος ὅταν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς θήκης αὐτῆς.
ſemē ſctm̄ colūna fundatiōis eiꝰ.
σπέρμα ἅγιον τὸ στήλωμα αὐτῆς.

Ca. 7.

A ET factū eſt in diebꝰ achaz filii ioa-
A 4.Re. 16.a. Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἄχαζ υἱοῦ ἰωά-
thā filii ozie regis iuda: aſcēdit raſin
θαμ τοῦ υἱοῦ ὀζίου βασιλέως ἰούδα, ἀνέβη ῥασὶν
rex arā: & phacee filiꝰ romelie rex
βασιλεὺς ἀράμ, καὶ φακεὲ υἱὸς ῥωμελίου βασιλεὺς
iſrael in hieruſm ad bellādū cōtra eā: & nō
ἰσραὴλ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ πολεμῆσαι αὐτήν, καὶ οὐκ
potuerūt debellare eā: & nūciatū ē in
ἠδυνήθησαν πολιορκῆσαι αὐτήν, καὶ ἀνηγγέλη εἰς τὸν
domū dauid a dicentibꝰ. cōſenſit arā ad ephra-
οἶκον δαυὶδ λεγόντων. συνεφώνησεν ἀρὰμ πρὸς τὸν ἐφρα-
B im: & cōmota eſt aīa eiꝰ & aīa ppl̄i eiꝰ:
ἴμ, καὶ ἐξέστη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ αὐ-
quēadmodū in ſylua lignū a vēto mo-
τοῦ, ὃν τρόπον ἐν δρυμῷ ξύλον ὑπὸ πνεύματος σα-
uetur. & dixit dn̄s ad eſaiam: egredere tū in occur-
λευθῇ. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἠσαΐαν, ἔξελθε δὴ εἰς συνάν-
ſum achaz tu & relictus iaſub filiꝰ tuꝰ: ad
τησιν ἄχαζ σὺ καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἰασοὺβ ὁ υἱός σου, πρὸς
natatoriā ſuperioris vie agri fullonis:
τὴν κολυμβήθραν τῆς ἄνω ὁδοῦ τοῦ ἀγροῦ τοῦ κναφέως,
& dices ei: obſerua vt ſileas & ne timeas: neq̄
καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, φύλαξαι τοῦ ἡσυχάσαι καὶ μὴ φοβοῦ, μηδὲ
aīa tua cōſternet a duobꝰ lignis titionū
ἡ ψυχή σου ἀσθενείτω ἀπὸ τῶν δύο ξύλων τῶν δαλῶν
fumigātiū iſtoꝝ. qn̄ enī ira furoris mei
τῶν καπνιζομένων τούτων. ὅταν γὰρ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ μου
fuerit: iterū ſanabo. & filiꝰ arā & filiꝰ
γένηται, πάλιν ἰάσομαι. καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀρὰμ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
romelie q̄ cōſuluerūt conſiliū malū: ephraim
ῥωμελίου ὅτι ἐβουλεύσαντο βουλὴν πονηράν, ἐφραῒμ
C & filiꝰ romelie de te dicētes: aſcendamꝰ ad
B καὶ ὁ υἱὸς ῥωμελίου περὶ σοῦ λέγοντες, ἀναβησώμεθα εἰς
iudeā. & colloquētes eis reducamꝰ
τὴν ἰουδαίαν. καὶ συλλαλήσαντες αὐτοῖς ἀποστρέψωμεν
eos ad nos: & regnare faciamꝰ eis filii
αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, καὶ βασιλεύσωμεν αὐτοῖς τὸν υἱ-
um tabel. hec dicit dn̄s ſabaoth: nō manebit
ὸν ταβεήλ. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ, οὐ μὴ μείνῃ
cōſiliū hoc neq̄ erit:
ἡ βουλὴ αὕτη οὐδ' οὐ μὴ ἔσται, ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

Audite audientes & nolite intelligere: & videte viſionē & nolite cognoſcere. Excecā cor ppl̄i huiꝰ & aures eius aggraua & oculos eius claude: ne forte videat oculis ſuis & auribus ſuis audiat: & corde ſuo intelligat & conuertatur & ſanem eū. Et dixi. Vſquequo dn̄e? Et dixit. Donec ꝏꝏꝏ deſolētur ciuitates abſq̄ habitatore: ꝏꝏꝏꝏ & domus ſine homine: et terra ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ relinquetur deſerta: & longe faciet dominus ꝏ hoīes: et multiplicabitur q̄ derelicta fuerat in medio terre: & adhuc in ea deciatio. Et cōuertetur & erit in oſtēſionē ſicut terebinthus & ſicut quercus que expandit ramos ſuos. Semen ꝏꝏꝏꝏ ſanctum erit id quod ſteterit in ea. 7.

ET factum eſt in diebus achaz ꝏꝏꝏꝏ filii ioathā filii ozie regis iuda ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ aſcendit raſin rex ſyrie: & facee filius ꝏꝏꝏ romelie rex iſrael in hieruſalem ꝏꝏꝏꝏꝏ ad ꝓliandū cōtra eā: & non potuerūt debellare eam. Et nūciauerūt domui dauid dicentes. ꝏꝏ Requieuit ſyria ſup effraim: & commotum eſt cor eius & cor populi eius ſicut mouētur ligna ſiluarū a facie venti. Et dixit dominus ad eſaiā. Egredere in occurſum achaz tu & q derelictus eſt iaſub filius tuus: ad extremum aqueductus piſcine ſuperioris in via agri ꝏꝏꝏꝏꝏ fullonis: & dices ad eū. Vide vt ſileas. ꝏꝏꝏꝏ Noli timere & cor tuū ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium iſtorum ꝏꝏꝏ in ira furoris raſin regis ſyrie & filii romelie: ꝏ eo q̄ cōſiliū inierit contra te ſyria in malum & effraim & filius romelie dicentes. ꝏꝏꝏꝏꝏ Aſcēdamꝰ ad iudā & ſuſcitemus eū & auellamus eum ad nos: & ponamꝰ regem in medio eius ꝏ filium tabeel. Hec dicit dominus deus. ꝏꝏ Non ſtabit & non erit iſtud: ſed caput ꝏꝏꝏ

בין ראה | שמעו שמוע ואל תבינו וראו
ידע שמן | ראו ואל תדעו: השמן לב העם
כבד שעה | הזה ואזניו הכבד ועיניו השע
ראה | פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע
בין שוב | ולבבו יבין ושב ורפא לו:
ואמר עד מתי אדני ויאמר עד
שאה עיר | אשר אם שאו ערים מאין יושב
ישב בית | ובתים מאין אדם והאדמה
תשאה שממה: ורחק יהוה את
עזב | האדם ורבה העזובה בקרב
עשר שוב | הארץ: ועוד בה עשיריה ושבה
היה אלן | והיתה לבער כאלה וכאלון
נצב | אשר בשלכת מצבת בם זרע
קדש מצבתה:

Cap.vij.

היה יום | ויהי בימי אחז
בן יותם בן עזיהו מלך יהודה
עלה רצין מלך ארם ופקח בן
רמליהו מלך ישראל ירושלם
לחם לחם | למלחמה עליה ולא יכל להלחם
עליה: ויגד לבית דוד לאמר | נגד
נחה ארם על אפרים וינע | נוח
לבבו ולבב עמו כנוע עצי יער
פנה אמר | מפני רוח: ויאמר יהוה אל ישעיהו
צא נא לקראת אחז אתה ושאר | יצא
ישוב בנך אל קצה תעלת | עלה
הברכה העליונה אל מסלת שדה | עלה סלל
כובס: ואמרת אליו השמר והשקט | כבס שמר
אל תירא ולבבך אל ירך משני | שקט ירא
זנבות האודים העשנים האלה | רכך שנה
בחרי אף רצין וארם ובן רמליהו: | חרה
יען כי יעץ עליך ארם רעה | רוע
אפרים ובן רמליהו לאמר:
נעלה ביהודה ונקיצנה ונבקיענה | עלה קוץ
ונמליך מלך בתוכה | בקע מלך
את בן טבאל: כה אמר אדני יהוה
לא תקום ולא תהיה: כי ראש | קום היה

אֲרָם דַּמֶּשֶׂק וְרֹאשׁ דַּמֶּשֶׂק
רְצִין וּבְעוֹד שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה
יֵחַת אֶפְרַיִם מֵעָם׃ וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם יחת
שֹׁמְרוֹן וְרֹאשׁ שֹׁמְרוֹן בֶּן
רְמַלְיָהוּ אִם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי לֹא אמן
תֵאָמֵנוּ׃ וַיּוֹסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֶל יסף
אָחָז לֵאמֹר׃ שְׁאַל לְךָ אוֹת מֵעִם
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעְמֵק שְׁאָלָה אוֹ עמק
הַגְבֵּהַּ לְמָעְלָה׃ וַיֹּאמֶר אָחָז לֹא גבה עלה
אֶשְׁאַל וְלֹא אֲנַסֶּה אֶת יְהוָה׃ אמר שאל
וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ נָא בֵּית דָּוִד הַמְעַט נסה
מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ לאה
גַּם אֶת אֱלֹהָי׃ לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא
לָכֶם אוֹת הִנֵּה הָעַלְמָה הָרָה
וְיֹלֶדֶת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ עִמָּנוּ אֵל׃
חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל לְדַעְתּוֹ אכל ידע
מָאוֹס בָּרָע וּבָחוֹר בַּטּוֹב׃ כִּי מאס רוע
בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר מָאֹס בָּרָע בחר
וּבָחֹר בַּטּוֹב תֵּעָזֵב הָאֲדָמָה אֲשֶׁר עזב
אַתָּה קָץ מִפְּנֵי שְׁנֵי מְלָכֶיהָ׃ יָבִיא קוץ פנה
יְהוָה עָלֶיךָ וְעַל עַמְּךָ וְעַל בֵּית שנה בוא
אָבִיךָ יָמִים אֲשֶׁר לֹא בָאוּ יום בוא
לְמִיּוֹם סוּר אֶפְרַיִם מֵעַל יְהוּדָה
אֵת מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא
יִשְׁרֹק יְהוָה לַזְּבוּב אֲשֶׁר בִּקְצֵה שרק זבב
יְאֹרֵי מִצְרָיִם וְלַדְּבוֹרָה אֲשֶׁר דבר
בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר׃ וּבָאוּ וְנָחוּ כֻלָּם בוא נוח
בְּנַחֲלֵי הַבַּתּוֹת וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים בת נקק
וּבְכֹל הַנַּעֲצוּצִים וּבְכֹל הַנַּהֲלֹלִים׃
בַּיּוֹם הַהוּא יְגַלַּח אֲדֹנָי בְּתַעַר גלח
הַשְּׂכִירָה בְּעֶבְרֵי נָהָר בְּמֶלֶךְ שכר
אַשּׁוּר אֶת הָרֹאשׁ וְשַׂעַר הָרַגְלָיִם
וְגַם אֶת הַזָּקָן תִּסְפֶּה׃ וְהָיָה ספה
בַּיּוֹם הַהוּא יְחַיֶּה אִישׁ עֶגְלַת חיה
בָּקָר וּשְׁתֵּי צֹאן׃ וְהָיָה מֵרֹב רבב
עֲשׂוֹת חָלָב יֹאכַל חֶמְאָה עשה

ſyrie damaſcus & caput damaſci raſin. Et adhuc ſexaginta & quinq̄ anni & deſinet effraim eſſe populus: & caput effraim ſamaria: & caput ſamarie filius romelie. Si non credideritis non permanebitis. Et adiecit dominus loqui ad achaz dicens. Pete tibi ſignum a domino deo tuo in profundum inferni ſiue in excelſum ſupra. Et dixit achaz. Non petam: & non tentabo dominum. Et dixit. Audite ergo domus dauid. Nunquid parū vobis eſt moleſtos eſſe hoībus: quia moleſti eſtis et deo meo? Propter hoc dabit dominus ipſe vobis ſignum. Ecce virgo concipiet & pariet filiū & vocabitur nomen eius emanuel. Butyrum & mel comedet: vt ſciat reprobare malum & eligere bonum. Quia anteq̄ ſciat puer reprobare malum et eligere bonum: derelinquetur terra quam tu deteſtaris a facie duorū regū ſuorū. Adducet dn̄s ſuper te & ſup populum tuū & ſup domū patris tui: dies qui nō venerunt a diebus ſeparationis effraim a iuda cum rege aſſyriorum. Et erit in die illa: ſibilabit dominus muſce que eſt in extremo fluminum egypti: & api que eſt in terra aſſur: & venient & requieſcent omnes in torrētibus valliū: & in cauernis petrarum & in oībus frutectis & in vniuerſis foraminibus. In die illa radet dominus in nouacula cōducta in his qui trans flumen ſunt in rege aſſyriorum caput & pilos pedum: & barbam vniuerſam. Et erit in die illa. Nutriet homo vaccam boum & duas oues: & pre vbertate lactis comedet butyrū.

ſed caput arā damaſc⁹: τ caput dama
ἀλλὰ κεφαλὴ ἀρὰμ δαμασκός, καὶ ἡ κεφαλὴ δαμα
ſci raſin. ſed in ſexagīta τ quīq̄ ānis deficiet
σκοῦ ῥασίν. ἀλλ᾽ ἔτι ἑξήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἐκλείψει
regnū ephraim a pplo: τ caput ephraim:
βασιλεία ἐφραῒμ ἀπὸ λαοῦ, καὶ ἡ κεφαλὴ ἐφραῒμ,
ſamarie. τ caput ſamarie: fili⁹ romelie.
σομόρων. καὶ ἡ κεφαλὴ σομόρων, ὑιὸς τοῦ ῥωμε-
lie. τ ſi nō credideritis: neq̄ itelligitis. τ ad-
λίου, καὶ ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδὲ μὴ συνιῆτε. καὶ προ-
iecit dn̄s loqui achaz: dicēs: pete ti
σέθετο κύριος λαλῆσαι τῷ ἄχαζ, λέγων, αἴτησαι σε-
bi ſignū a dn̄o deo tuo: in pfundū aut i
αυτῷ σημεῖον παρὰ κυρίου θεοῦ σου, εἰς βάθος ἢ εἰς
excelſū. τ dixit achaz: nō petā neq̄ tenta-
ὕψος. καὶ εἶπεν ἄχαζ, οὐ μὴ αἰτήσω οὐδὲ μὴ πειρά-
bo dn̄m. τ dixit: audite iā dom⁹ iuda.
σω κύριον. καὶ εἶπεν, ἀκούσατε δὴ ὁ οἶκος ἰούδα.
nūquid parū vobis agonē exhibere hoib⁹: τ quomō
μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις, καὶ πῶς
dn̄o exhibetis agonē? ppter hoc dabit dn̄s ip-
κυρίῳ παρέχετε ἀγῶνα; διὰ τοῦτο δώσει κύριος αὐ-
ſe vobis ſignū. ecce virgo in vtero accipi-
τὸς ὑμῖν σημεῖον. ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψε-
et τ pariet filiū. τ vocabis nomē eius
ται καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ
emmanuel. butyrū τ mel comedet: anteq̄ ſciat
ἐμμανουήλ. βούτυρον καὶ μέλι φάγεται, πρὶν ἢ γνῶναι
ipſe preponere mala vel eligere bonū. ideo
αὐτὸν προελέσθαι πονηρὰ ἢ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. διότι
anteq̄ ſciat puer bonū aut malū: diſſuadet ma-
πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἀπειθεῖ πο-
licia eligere bonū. τ derelinquet
νηρίᾳ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. καὶ καταλειφθήσεται ἡ
terra q̄ tu times a facie duoꝝ regū.
γῆ ἣν σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων.
ſed adducet ſup te de⁹ τ ſup pplm tuū
ἀλλὰ ἐπάξει ἐπὶ σὲ ὁ θεὸς καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου
τ ſup domū patris tui dies: q̄ nōdū
καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἡμέρας, αἳ οὔπω
venerūt ex qua die abſtulit ephrai a iuda
ἥκασιν ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἀφεῖλεν ἐφραῒμ ἀπὸ ἰούδα τὸν
regē aſſyrioꝝ. τ erit in die illa ſibi-
βασιλέα τῶν ἀσσυρίων. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συ-
labit dn̄s muſcis: q̄ dn̄abūt parti fluminis egyp-
ριεῖ κύριος μυίαις, αἳ κυριεύσουσι μέρος ποταμοῦ αἰγύ-
ti: τ api q̄ eſt in regiōe aſſyrioꝝ: τ veni-
πτου, καὶ τῇ μελίσσῃ ἥ ἐστιν ἐν χώρᾳ ἀσσυρίων, καὶ ἐλεύ-
ent τ requieſcent oēs in vallib⁹
σονται καὶ ἀναπαύσονται πάντες ἐν ταῖς φάραγξι τῆς
regiōis τ in foraminib⁹ petraꝝ τ in
χώρας καὶ ἐν ταῖς τρώγλαις τῶν πετρῶν καὶ εἰς τὰ
ſpeluncas τ in omnē ſciſſurā τ in oī ligno.
σπήλαια καὶ εἰς πᾶσαν ῥαγάδα καὶ ἐν παντὶ ξύλῳ.
in die illa radet dn̄s in nouacula inebria-
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυρήσει κύριος ἐν τῷ ξυρῷ τῷ μεμε-
ta trans flumē regis aſſyrioꝝ:
θυσμένῳ πέραν τοῦ ποταμοῦ βασιλέως ἀσσυρίων,
caput τ pilos pedū τ
τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς τρίχας τῶν ποδῶν καὶ τὸν
barbā auferet. τ erit in die illa nu-
πώγωνα ἀφελεῖ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θρέ-
triet homo vitulā boū τ duas oues τ
ψει ἄνθρωπος δάμαλιν βοῶν καὶ δύο πρόβατα καὶ
erit a multū facere lac: comedet butyrū:
ἔσται ἀπὸ τοῦ πλεῖστον ποιεῖν γάλα, φάγεται βούτυρον,

C mat. i. d. Lu. i. c

q: butyrū τ lac comedet oīs relict⁹
ὅτι βούτυρον καὶ γάλα φάγεται πᾶς ὁ καταλειφθεὶς
ſup terrā. τ erit in die illa erit oīs loc⁹
ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται πᾶς τόπος
vbicūq̄ fuerit mille vites mille ſicli: ī ſolitudinē
οὗ ἐὰν ὦσι χίλιαι ἄμπελοι χιλίων σίκλων, εἰς χέρσον
erunt τ ī ſpinā. cū ſagitta τ arcu
ἔσονται καὶ εἰς ἄκανθαν. μετὰ βέλους καὶ τοξεύματος
ingredientur illuc: q: terra inculta τ vepres erit vni-
εἰσελεύσονται ἐκεῖ, ὅτι χέρσος καὶ ἄκανθα ἔσται πᾶ-
uerſa terra. τ oīs mōs aratus arabit: nō
σα ἡ γῆ. καὶ πᾶν ὄρος ἀροτριώμενον ἀροτριωθήσεται, οὐ
veniet illuc terror. erit enī a ſolitudine τ
μὴ ἐπέλθῃ ἐκεῖ φόβος. ἔσται γὰρ ἀπὸ τῆς χέρσου καὶ
ſpina in paſcua ouis τ cōculcationē bouis.
ἀκάνθης εἰς βόσκημα προβάτου καὶ καταπάτημα βοός.

Ca. 8. ET dixit dn̄s ad me: ſume tibi tomū
Καὶ εἶπε κύριος πρός με, λάβε σεαυτῷ τόμον
nouū magnū: τ ſcribe in eo ſtilo hoīs:
καινὸν μέγαν, καὶ γράψον εἰς αὐτὸν γραφίδι ἀνθρώπου,
A vt velociter depdationē faciat ſpolioꝝ. adeſt enī
τοῦ ὀξέως προνομὴν ποιῆσαι σκύλων. πάρεστι γάρ.
τ teſtes mihi fac fideles hoīes:
καὶ μάρτυράς μοι ποίησον πιστοὺς ἀνθρώπους, τὸν οὐ-
vriā ſacerdotē: zachariā filiū barachie. τ acceſſ-
ρίαν τὸν ἱερέα καὶ ζαχαρίαν υἱὸν βαραχίου. καὶ προσῆλ-
i ad pphetiſſam: τ in vtero accepit: τ pepe-
θον πρὸς τὴν προφῆτιν, καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβε, καὶ ἔτε-
rit filiū: τ dixit dn̄s mihi: voca nomē ei⁹.
κεν υἱόν, καὶ εἶπεν κύριός μοι, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.
cito ſpolia: velociter pdare. q: anteq̄
ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον. διότι πρὶν
ſciat puer vocare patrē vel matrē acci-
ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λή-
piet fortitudinē damaſci τ ſpolia ſamarie
ψεται δύναμιν δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα σαμαρείας
corā rege aſſyrioꝝ. τ adiecit dn̄s loqui
ἔναντι βασιλέως ἀσσυρίων. καὶ προσέθετο κύριος λαλῆσαί
mihi adhuc dicēs: eo q: nō vult pplus ille
μοι ἔτι λέγων, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τὸν λαὸν τοῦτον τὸ
B aquā ſiloā q̄ vadit quiete: ſed vult
ὕδωρ τοῦ σιλωὰμ τὸ πορευόμενον ἡσυχῆ, ἀλλὰ βούλε-
habere raaſin τ filiū romelie regē
σθαι ἔχειν τὸν ῥαασὶν καὶ τὸν υἱὸν ῥωμελίου βασιλέα
ſup vos: ppt̄ hoc ecce dn̄s adducit ſup vos aquā
ἐφ᾽ ὑμῶν, διὰ τοῦτο ἰδοὺ κύριος ἀνάγει ἐφ᾽ ὑμᾶς τὸ ὕδωρ
fluminis fortē τ multā: regē
τοῦ ποταμοῦ τὸ ἰσχυρὸν καὶ πολύ, τὸν βασιλέα τῶν
aſſyrioꝝ: τ gloriā ei⁹. τ aſcendet ſup om-
ἀσσυρίων καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ πᾶ-
nē vallē veſtrā: τ deambulabit ſup oēm murū
σαν φάραγγα ὑμῶν, καὶ περιπατήσει ἐπὶ πᾶν τεῖχος
veſtrū: τ auferet a iudea hoīem: q̄ po-
ὑμῶν, καὶ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἄνθρωπον, ὃς δυ-
terit caput leuare. aut fortē pficere aliqd.
νήσεται κεφαλὴν ἆραι, ἢ δυνατὸν συντελέσασθαί τι.
τ erūt caſtra ei⁹: vt ipleāt
καὶ ἔσται ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὥστε πληρῶσαι τὸ
latitudinē regionis tue. nobiſcū de⁹: ſcitote gētes
πλάτος τῆς χώρας σου. μεθ᾽ ἡμῶν ὁ θεός, γνῶτε ἔθνη
D vincimini: exaudite vſq̄ ad extremū terre: potētes
ἡττᾶσθε, καὶ ἐπακούσατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ἰσχυκότες
victimini. ſi enī iterū pualueritis: iterū vincemi-
ἡττᾶσθε. ἐὰν γὰρ πάλιν ἰσχύσητε, πάλιν ἡττηθήσε-
C ni. τ quodcūq̄ cōſiliū cōſulueritis: diſſipabit do-
σθε. καὶ ἣν ἂν βουλὴν βουλεύσησθε, διασκεδάσει κύ-
min⁹. τ verbū quodcūq̄ locuti fueritis: nō manebit in
ριος. καὶ λόγον ὃν ἐὰν λαλήσητε, οὐ μὴ ἐμμείνῃ ἐν
vobis: q: nobiſcū de⁹. ſic dicit dn̄s forti manu:
ὑμῖν, ὅτι μεθ᾽ ἡμῶν ὁ θεός. οὕτως λέγει κύριος τῇ ἰσχυρᾷ χειρί,

Butyrū enī & mel manducabit omnis q relictus fuerit in medio terre. Et erit in die illa: omnis locus vbi fuerint mille vites: mille argenteis: in ſpinas et in vepres erūt. Cum ſagittis & arcu ingredientur illuc. Vepres enī & ſpine erūt in vniuerſa terra. Et omēs montes qui in ſarculo ſarrientur nō veniet illuc terror ſpinarum & veprium: & erit in paſcua bouis & in conculcationem pecoris.

8. ET dixit dn̄s ad me. Sume tibi librū grandē: & ſcribe in eo ſtilo homīs: velociter ſpolia detrahe cito: predare. Et adhibui mihi teſtes fideles vriam ſacerdotem & zachariā filium barachie. Et acceſſi ad pphetiſſa͡ʒ & cōcepit & pepit filiū. Et dixit dn̄s ad me. Voca nomē eius: accelera ſpolia detrahe: feſtina pdari: quia anteq̄ ſciat puer vocare patrē ſuū & matrē ſuā: auferetur fortitudo damaſci & ſpolia ſamarie coram rege aſſyriorum. Et adiecit dn̄s loqui ad me adhuc dicens. Pro eo q̄ abiecit populus iſte aquas ſyloe que vadunt cum ſilentio & aſſumpſit magis raſin et filium romelie: propter hoc ecce dominus adducet ſuper eos aquas fluminis fortes & multas: regem aſſyriorū & oēm gloriā eius. Et aſcendet ſuper omnes riuos eius & fluet ſuper vniuerſas ripas eius: & ibit per iudam inundās & trāſiens vſq̄ ad collum veniet. Et erit extēſio alarū ei⁹ implens latitudinem terre tue o Emanuel. Cōgregamini populi & vincemini & audite vniuerſe pcul terre. Cōfortamini & vincemini: accingite vos & vincemini: inite cōſiliū & diſſipabitur: loquimini verbū & nō fiet: quia nobiſcū de⁹. Hec enim ait dn̄s ad me. Sicut in manu forti

כִּי חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכַל כָּל הַנּוֹתָר יתר
בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא
יִהְיֶה כָל מָקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁם היה קום
אֶלֶף גֶּפֶן בְּאֶלֶף כָּסֶף לַשָּׁמִיר שמר
וְלַשַּׁיִת יִהְיֶה׃ בַּחִצִּים וּבַקֶּשֶׁת
יָבוֹא שָׁמָּה כִּי שָׁמִיר וָשַׁיִת תִּהְיֶה בוא
כָל הָאָרֶץ׃ וְכֹל הֶהָרִים אֲשֶׁר
בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן לֹא תָבוֹא שָׁמָּה עדר בוא
יִרְאַת שָׁמִיר וָשַׁיִת וְהָיָה לְמִשְׁלַח שלח
שׁוֹר וּלְמִרְמַס שֶׂה׃ רמס

Cap. viij.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קַח לְךָ אמר לקח
גִּלָּיוֹן גָּדוֹל וּכְתֹב עָלָיו בְּחֶרֶט גלה גדל
אֱנוֹשׁ לְמַהֵר שָׁלָל חָשׁ בַּז׃ וְאָעִידָה אנש חוש
לִּי עֵדִים נֶאֱמָנִים אֵת אוּרִיָּה בזז עוד
הַכֹּהֵן וְאֶת זְכַרְיָהוּ בֶּן יְבֶרֶכְיָהוּ׃ אמן
וָאֶקְרַב אֶל הַנְּבִיאָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן׃ קרב נבא
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קְרָא שְׁמוֹ מַהֵר הרה ילד
שָׁלָל חָשׁ בַּז׃ כִּי בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר אב
קְרֹא אָבִי וְאִמִּי יִשָּׂא אֶת חֵיל נשא
דַּמֶּשֶׂק וְאֵת שְׁלַל שֹׁמְרוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ פנה
אַשּׁוּר׃ וַיֹּסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֵלַי עוֹד
לֵאמֹר׃ יַעַן כִּי מָאַס הָעָם הַזֶּה
אֵת מֵי הַשִּׁלֹחַ הַהֹלְכִים לְאַט אט
וּמְשׂוֹשׂ אֶת רְצִין וּבֶן רְמַלְיָהוּ׃ שוש
וְלָכֵן הִנֵּה אֲדֹנָי מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם אֶת עלה
מֵי הַנָּהָר הָעֲצוּמִים וְהָרַבִּים אֶת עצם רבב
מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶת כָּל כְּבוֹדוֹ וְעָלָה
עַל כָּל אֲפִיקָיו וְהָלַךְ עַל כָּל אפק
גְּדוֹתָיו׃ וְחָלַף בִּיהוּדָה שָׁטַף וְעָבַר גדה
עַד צַוָּאר יַגִּיעַ וְהָיָה מֻטּוֹת כְּנָפָיו צור נגע
מְלֹא רֹחַב אַרְצְךָ עִמָּנוּ אֵל׃ נטה
רֹעוּ עַמִּים וָחֹתּוּ וְהַאֲזִינוּ כֹּל מֶרְחַקֵּי רוע חתת
אָרֶץ הִתְאַזְּרוּ וָחֹתּוּ הִתְאַזְּרוּ און רחק
וָחֹתּוּ׃ עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר אזר יעץ
וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל׃ כִּי פור
כֹה אָמַר יְהוָה אֵלַי כְּחֶזְקַת הַיָּד קום

ויסרני מלכת בדרך העם הזה לאמר: לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר ואת מוראו לא תיראו ולא תעריצו: את יהוה צבאות אתו תקדישו והוא מוראכם והוא מעריצכם: והיה למקדש ולאבן נגף ולצור מכשול לשני בתי ישראל לפח ולמוקש ליושב ירושלם: וכשלו בם רבים ונפלו ונשברו ונוקשו ונלכדו: צור תעודה חתום תורה בלמדי: וחכיתי ליהוה המסתיר פניו מבית יעקב וקויתי לו: הנה אנכי והילדים אשר נתן לי יהוה לאתות ולמופתים בישראל מעם יהוה צבאות השכן בהר ציון: וכי יאמרו אליכם דרשו אל האבות ואל הידענים המצפצפים והמהגים הלא עם אל אלהיו ידרש בעד החיים אל המתים: לתורה ולתעודה אם לא יאמרו כדבר הזה אשר אין לו שחר: ועבר בה נקשה ורעב והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה: ואל ארץ יביט והנה צרה וחשכה מעוף צוקה ואפלה מנדח: כי לא מועף לאשר מוצק לה

Cap. ix. כעת הראשון הקל ארצה זבלון וארצה נפתלי והאחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים: העם ההלכים בחשך ראו אור גדול ישבי בארץ צלמות אור נגה עליהם: הרבית הגוי לא הגדלת השמחה שמחו לפניך

erudiuit me ne irem in via populi huius dicens. Non dicatis cōiuratio. Omnia enim que loquitur populus iſte: coniuratio eſt: & timorem eius ne timeatis neq; paueatis. Dominum exercituum ipſum ſanctificate: ipſe pauor veſter & ipſe terror veſter: & erit vobis in ſanctificationē: in lapidē autē offenſionis & petrā ſcandali duabus domibus iſrael: & in laqueum & in ruinam habitantibus hieruſalem. Et offendent ex eis plurimi: et cadent & conterētur & irretientur & capientur. Liga teſtimoniū: ſigna legē in diſcipulis meis: expectabo dominū qui abſcondit faciem ſuam a domo iacob & preſtolabor eum. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dominus in ſignum & in portentum iſrael a dño exercituum qui habitat in monte ſion. Et cum dixerint ad vos: querite a phytonibus & a diuinis qui ſtrident in incātationibus ſuis: nūquid nō populus a deo ſuo requiret viſionē pro viuis ac mortuis? Ad legem magis & ad teſtimoniū. Quod ſi nō dixerint iuxta verbū hoc: nō erit eis matutina lux. Et trāſibit per eam & corruet & eſuriet: & cū eſurierit iraſcetur: et maledicet regi ſuo & deo ſuo. Et ſuſpiciet ſurſum: & ad terram intuebitur: & ecce tribulatio & tenebre & diſſolutio & angustia & caligo perſequens: & nō poterit auolare de anguſtia ſua. 9.

Primo tempore alleuiata eſt terra zabulon & terra neptalim: & nouiſſimo aggrauata eſt via maris trans iordanē galilee gentium. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucē magnā: habitātibus in regione vmbre mortis: lux orta eſt eis. Multiplicaſti gentem non magnificaſti leticiā. Letabuntur coram te

recesserūt ab itinere vie populi huius di=
ἀπειθοῦσι τῇ πορείᾳ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ τούτου λέ=
centes: ne forte dicāt durū: oē eīn quodcūq; dixerit
γοντες, μήποτε εἴπωσι σκληρόν, πᾶν γὰρ ὃ ἐὰν εἴπῃ ὁ
ppl's hic durū eſt. at timorē eius ne timu
λαὸς οὗτος σκληρόν ἐστι. τὸν δὲ φόβον αὐτοῦ οὐ μὴ φο=
eritis: neq; cōturbemini. dñm virtu
βηθῆτε, οὐδ᾽ οὐ μὴ ταραχθῆτε. τὸν κύριον τῶν δυνάμε=
tū ipm ſcificate: ⁊ ipſe erit tuus timor: ⁊ ſi in ipſo
ων αὐτὸν ἁγιάσατε, καὶ αὐτὸς ἔσται σου φόβος, καὶ ἐπ᾽ αὐ
cōfiſus fueris: erit tibi in ſcificationē: ⁊ nō vt lapi
τῷ πεποιθὼς ἧς, ἔσται σοι εἰς ἁγίασμα, καὶ οὐχ ὡς λί=
dis offenſioni occurretis: neq; vt petre rui=
θου προσκόμματι συναντήσεσθε, οὐδ᾽ ὡς πέτρας πτώ=
ne. at domus iacob in laqueo ⁊ in cōualle
ματι. οἱ δὲ οἶκοι ἰακὼβ ἐν παγίδι καὶ ἐν κοιλώματι
ſedētes in hieruſalē. ppter hoc ipotētes erūt
ἐγκαθήμενοι ἐν ἱερουσαλήμ. διὰ τοῦτο ἀδυνατήσουσιν
in ipſis multi: ⁊ ruent ⁊ cōterentur
ἐν αὐτοῖς πολλοί, καὶ πεσοῦνται καὶ συντριβήσονται
⁊ appropiquabūt: ⁊ capient hoies in ſecuritate exiſtē
καὶ ἐγγιοῦσι, καὶ ἁλώσονται ἄνθρωποι ἐν ἀσφαλείᾳ ὄν=
tes. tūc manifeſti erūt ſigillātes legē
τες. τότε φανεροὶ ἔσονται οἱ σφραγιζόμενοι τὸν νόμον τοῦ
ne diſcant. ⁊ dicet expectabo deū qui auertit
μὴ μαθεῖν. καὶ ἐρεῖ μενῶ τὸν θεὸν τὸν ἀποστρέψαντα
faciē ſuā a domo iacob: ⁊ cōfi
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου ἰακώβ, καὶ πε=
dens ero in eo. ecce ego ⁊ pueri
ποιθὼς ἔσομαι ἐπ᾽ αὐτῷ. ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία
quos dedit mihi deus: ⁊ erūt ſigna ⁊ portēta i
ἅ μοι ἔδωκέ μοι ὁ θεός, καὶ ἔσται σημεῖα καὶ τέρατα ἐν
domo iſrael a dño ſabaoth. qui habi
τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ παρὰ κυρίου σαβαώθ, ὃς κατοι=
tat in mōte ſion. ⁊ ſi dixerint ad vos: que
κεῖ ἐν τῷ ὄρει σιών. καὶ ἐὰν εἴπωσι πρὸς ὑμᾶς, ζη=
rite vates ⁊ de terra
τήσατε τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς
loquētes ⁊ vana loquētes: qui de ventre lo=
φωνοῦντας καὶ τοὺς κενολογοῦντας, οἳ ἐκ τῆς κοιλίας φω
quentur: nōne gēs ad deū ſuū requiret? quid re
νοῦσιν, οὐκ ἔθνος πρὸς θεὸν αὐτοῦ ἐκζητήσουσι; τί ἐκ=
quirent de viuis mortuos? legē enī in adiu
ζητήσουσι περὶ τῶν ζώντων τοὺς νεκρούς; νόμον γὰρ εἰς βοή=
toriū dedit: vt dicāt nō ſicut verbū hoc:
θειαν ἔδωκεν, ἵνα εἴπωσιν οὐχ ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο,
pro quo nō eſt munera dare de ipſo. ⁊ veniet ſup
περὶ οὗ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ. καὶ ἥξει ἐφ᾽ ὑ=
vos fortis fames: ⁊ erit vt eſurieritis: cōtriſtabi
μᾶς σκληρὰ λιμός, καὶ ἔσται ὡς ἂν πεινάσητε, λυπηθήσε=
mini ⁊ male dicetis principi ⁊ q̄ patrie:
σθε καὶ κακῶς ἐρεῖτε τὸν ἄρχοντα καὶ τὰ πάτρια.
⁊ ſuſpiciēt in celū ſurſum ⁊ in
καὶ ἀναβλέψονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ εἰς τὴν
terrā deorſū inſpicient. ⁊ ecce tenebre tribulatio ⁊
γῆν κάτω ἐμβλέψονται. καὶ ἰδοὺ σκότος θλίψις καὶ
anguſtia ⁊ tenebre vt nō videre. vſq; ad tp̄s.
στενοχωρία καὶ σκότος ὥστε μὴ βλέπειν. ἕως καιροῦ.
Hoc primū velociter bibe: velociter fac. regio
Τοῦτο πρῶτον ταχὺ πίε, ταχὺ ποίει. χώρα
zabulon: terra neptalim ⁊ reliqui maritimā
ζαβουλών, ἡ γῆ νεφθαλεὶμ καὶ οἱ λοιποὶ τὴν παραλίαν
⁊ trans iordanē galilea gētiū ppls
καὶ πέραν τοῦ ἰορδάνου γαλιλαία τῶν ἐθνῶν ὁ λαὸς
ſedēs in tenebris: vidit lucē magnā: qui habitat
ὁ καθήμενος ἐν σκότει, ἴδε φῶς μέγα, οἱ κατοικοῦντες
in regione ⁊ vmbra mortis: lux orietur ſup vos.
ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ᾽ ὑμᾶς. τὸ
plurimā gtē ppli deduxiſti in leticia: ⁊
πλεῖστον τοῦ λαοῦ κατήγαγες ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ
letabūtur in cōſpectu tuo:
εὐφρανθήσονται ἐνώπιόν σου,

D heb.2.c A Mat.

ſicut qui letātur in meſſe. ⁊ quēadmodū diuidētes
ὡς οἱ εὐφραινόμενοι ἐν ἀμήτῳ. καὶ ὃν τρόπον οἱ διαιρούμενοι
ſpolia: qz ablatū eſt iugū qd ſupra ipſos poſitū: ⁊
σκῦλα, διότι ἀφῄρηται ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ᾽ αὐτῶν κείμενος, καὶ ἡ
virga q̄ ſup collū eop. nā virgā
ῥάβδος ἡ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν. τὴν γὰρ ῥάβδον τῶν
exactorū diſſipauit ſicut i die madiam: qz
ἀπαιτούντων διεσκέδασεν ὡς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπὶ μαδιάμ, ὅτι
oēm ſtolā cōgregatā dolo: ⁊ veſtimētū cū cō
πᾶσαν στολὴν ἐπισυνηγμένην δόλῳ, καὶ ἱμάτιον μετὰ κα
mutatiōe reſtituēt. ⁊ volent eē igne cōbuſti
ταλλαγῆς ἀποτίσουσι. καὶ θελήσουσιν εἶναι πυρίκαυστοι,
qz puer nat' eſt nobis: fili' dat' ē nobis. cui' pncipat' fa
ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν. οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενή=
ct' eſt ſup hūero ei': ⁊ vocat nomē ei' ma
θη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ με
gni cōſilii nūci': admirabilis cōſiliari': de' fortis
γάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρός,
potēs: princeps pacis: pater futuri ſeculi.
ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.
adducā.n.pacē ſup pricipes ⁊ ſanitatē ei': ⁊
ἄξω γὰρ εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ ὑγείαν αὐτοῦ, καὶ
magn' pricipat' illi': ⁊ pacis ei' nō erit finis
μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος
ſup thronū dauid ⁊ regnū ei' vt corri=
ἐπὶ τὸν θρόνον δαυίδ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ κατορθῶ=
gat illud ⁊ auxilliet in iudicio ⁊ in iuſticia
σαι αὐτὴν καὶ ἀντιλαβέσθαι ἐν κρίματι καὶ ἐν δικαιοσύνῃ
ex nūc ⁊ in ſeculū: zelus dñi ſabaoth faci=
ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ ζῆλος κυρίου σαβαὼθ ποιή=
et hec. mortē miſit dñs ſup iacob: ⁊ venit
σει ταῦτα. θάνατον ἀπέστειλε κύριος ἐπὶ ἰακώβ, καὶ ἦλθεν
ſup iſrael: ⁊ ſcient ois ppls ephraim: ⁊
ἐπὶ ἰσραήλ, καὶ γνώσονται πᾶς ὁ λαὸς τοῦ ἐφραΐμ, καὶ οἱ
ſedētes in ſamaria in ſupbia ⁊ excelſo corde dicen
καθήμενοι ἐν σαμαρείᾳ ἐφ᾽ ὕβρει καὶ ὑψηλῇ καρδίᾳ λέγον=
tes: lateres ceciderūt: ſed venite poliam' lapides
τες, πλίνθοι πεπτώκασιν, ἀλλὰ δεῦτε λαξεύσωμεν λίθους
⁊ excidam' ſycomoros ⁊ cedros: ⁊ edificabim':
καὶ κόψωμεν συκαμίνους καὶ κέδρους, καὶ οἰκοδομήσωμεν
nobis turri. ⁊ allidet de' inſurgētes cōtra
ἑαυτοῖς πύργον. καὶ ῥήξει ὁ θεὸς τοὺς ἐπανισταμένους ἐπὶ
mōtē ſiō ſup eū: ⁊ inimicos ei' diſſipabit.
ὄρος σιὼν ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ διασκεδάσει.
ſyriā a ſolis ortu ⁊ grecos a ſolis oc
συρίαν ἀφ᾽ ἡλίου ἀνατολῶν καὶ τοὺς ἕλληνας ἀφ᾽ ἡλίου δυ
caſu: deuorātes iſrael toto ore. in
σμῶν, τοὺς κατεσθίοντας τὸν ἰσραὴλ ὅλῳ τῷ στόματι. ἐπὶ
oib' his nō eſt auerſus furor me': ſed eſt man' excel
πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός μου, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ ὑψη
ſa: ⁊ ppls nō eſt cōuerſus: donec pcuſſ' ē. ⁊ dñm
λή. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐπεστράφη, ἕως ἐπλήγη. καὶ τὸν κύριον
exercituū nō q̄ſiuit. ⁊ abſtulit dñs ab
τῶν δυνάμεων οὐκ ἐζήτησεν. καὶ ἀφεῖλε κύριος ἀπὸ
iſrael caput ⁊ caudā: magnū ⁊ paruū in vna
ἰσραὴλ κεφαλὴν καὶ οὐράν, μέγαν καὶ μικρὸν ἐν μιᾷ ἡ=
die: ſenem ⁊ eos q facies admirant:
μέρᾳ, πρεσβύτην καὶ τοὺς τὰ πρόσωπα θαυμάζοντας,
hoc caput. ⁊ pphetā docentē iniqua: hic
αὕτη ἡ ἀρχή. καὶ προφήτην διδάσκοντα ἄνομα, οὗτος
cauda. ⁊ erūt btificātes ppl'm iſtū
ἡ οὐρά. καὶ ἔσονται οἱ μακαρίζοντες τὸν λαὸν τοῦτον
seducētes: ⁊ seducūt: vt abſorbeāt eos.
πλανῶντες, καὶ πλανῶσιν, ὅπως καταπίωσιν αὐτούς.
ppt hoc ſup adoleſcētulis eop nō letabit dñs.
διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῖς νεανίσκοις αὐτῶν οὐκ εὐφρανθήσεται κύριος.
⁊ pupillop eop ⁊ viduap eop nō miſerebit: qz
καὶ τοὺς ὀρφανοὺς αὐτῶν καὶ τὰς χήρας αὐτῶν οὐκ ἐλεήσει, ὅτι
oēs iniqui ⁊ praui ⁊ oē os loquit iniuſta. in
πάντες ἄνομοι καὶ πονηροὶ καὶ πᾶν στόμα λαλεῖ ἄδικα. ἐπὶ
oib' his nō eſt auerſus furor ei': ſed adhuc man' ei' excelſa.
πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή.

B C A Mat. D

ſicut qui letātur in meſſe: ſicut exultāt victores capta preda quādo diuidūt ſpolia. Iugū enī oneris eius & virgā humeri eius: & ſceptrū exactoris eius ſuperaſti ſicut in die madian. Quia omnis violenta predatio cum tumultu: & veſtimentum mixtū ſanguine erit in cōbuſtionem & cibus ignis. Paruulus enī natus eſt nobis & filius datus ē nobis: & factus eſt principatus ſuper humerū eius: & vocabitur nomē eius admirabilis cōſiliarius: deus fortis: pater futuri ſeculi: princeps pacis. Multiplicabitur eius imperiū: & pacis nō erit finis: ſuper ſoliū dauid & ſuper regnū eius: vt cōfirmet illud & corroboret in iudicio & iuſticia ammodo & vſq; in ſempiternū. Zelus domini exercituum faciet hoc. Verbum miſit dominus iacob: et cecidit in iſrael. Et ſciet omnis populus effraim & habitātes ſamariam in ſuperbia et magnitudine cordis dicentes. Lateres ceciderūt: ſed quadris lapidibus edificabimus: ſycomoros ſucciderūt ſed cedros immutabimus. Et eleuabit dñs hoſtes raſin ſuper eū: & inimicos eius in tumultū vertet: ſyriā ab oriente & philiſthim ab occidente: & deuorabant iſrael toto ore. In omnibus his non eſt auerſus furor eius: ſed adhuc manus eius extēta: & populus nō eſt reuerſus ad percutientem ſe: & dñm exercituū non inquiſierunt. Et diſperdet dñs ab iſrael caput & caudā incuruantem & deprauantem die vna. Longeuus & honorabilis ipſe eſt caput: & propheta docens mendacium: ipſe eſt cauda. Et erunt qui beatificent populum iſtum ſeducētes & qui beatificantur precipitati. Propter hoc ſuper adoleſcētulis eius nō letabitur dñs: & pupillorū eius & viduarū non miſerebitur. Quia omnis hypocrita ē & nequā: et vniuerſū os locutū eſt ſtulticiā. In omnibus his nō ē auerſus furor eius: ſed adhuc manus eius extēta.

כשמחת בקציר כאשר יגילו בחלקם שלל: כי את על סבלו ואת מטה שכמו שבט הנגש בו החתת כיום מדין: כי כל סאון סאן ברעש ושמלה מגוללה בדמים והיתה לשרפה מאכלת אש: כי ילד ילד לנו בן נתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום: לםרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת יהוה צבאות תעשה זאת: דבר שלח אדני ביעקב ונפל בישראל: וידעו העם כלו אפרים ויושב שמרון בגאוה ובגדל לבב לאמר: לבנים נפלו וגזית נבנה שקמים גדעו וארזים נחליף: וישגב יהוה את צרי רצין עליו ואת איביו יסכסך: ארם מקדם ופלשתים מאחור ויאכלו את ישראל בכל פה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה: והעם לא שב עד המכהו ואת יהוה צבאות לא דרשו: ויכרת יהוה מישראל ראש וזנב כפה ואגמון יום אחד: זקן ונשוא פנים הוא הראש ונביא מורה שקר הוא הזנב: ויהיו מאשרי העם הזה מתעים ומאשריו מבלעים: על כן על בחוריו לא ישמח אדני ואת יתמיו ואת אלמנתיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דבר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה:

שמר
אכל צית
אנה נאה
עתם היה
אכל
חמל גזר
ימן אכל
שמאל אכל
שבע
נטה

כי בערה כאש רשעה שמיר
ושית תאכל ותצת בסבכי היער
ויתאבכו גאות עשן׃ בעברת
יהוה צבאות נעתם ארץ ויהי
העם כמאכלת אש איש אל
אחיו לא יחמלו׃ ויגזר על ימין
ורעב ויאכל על שמאול ולא
שבעו איש בשר זרעו יאכלו׃
מנשה את אפרים ואפרים את
מנשה יחדו המה על יהודה
בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו
נטויה׃

Cap. x.

כתב נטה
דון שפט
ענה
בזז פקד
שאה
רחק בוא
נוס עזב
כבד אסר
הרג נפל
נטה
שלח
צוה
בזז שום
חמר חוץ
דמה חשב
שמד כרת
אמר שור
מלך
פסל
עשה

הוי החקקים חקקי און ומכתבים
עמל כתבו׃ להטות מדין דלים
ולגזל משפט עניי עמי להיות
אלמנות שללם ואת יתומים
יבזו׃ ומה תעשו ליום פקדה
ולשואה ממרחק תבוא על מי
תנוסו לעזרה ואנה תעזבו
כבודכם׃ בלתי כרע תחת אסיר
ותחת הרוגים יפלו בכל זאת
לא שב אפו ועוד ידו נטויה׃ הוי
אשור שבט אפי ומטה הוא בידם
זעמי׃ בגוי חנף אשלחנו ועל
עם עברתי אצונו לשלל שלל
ולבז בז ולשומו מרמס כחמר
חוצות׃ והוא לא כן ידמה ולבבו
לא כן יחשב כי להשמיד בלבבו
ולהכרית גוים לא מעט׃ כי יאמר
הלא שרי יחדו מלכים׃ הלא
ככרכמיש כלנו אם לא כארפד
חמת אם לא כדמשק שמרון׃
כאשר מצאה ידי לממלכת
האליל ופסיליהם מירושלם
ומשמרון׃ הלא כאשר עשיתי
לשמרון ולאליליה כן אעשה

Succenſa eſt enim quaſi ignis impietas: veprem & ſpinā vorabit. Et ſuccēdetur in dēſitate ſalt⁹: et conuoluetur in ſuperbia fumi. In ira domini exercituũ conturbata eſt terra: et erit popul⁹ quaſi eſca ignis. Vir fratri ſuo nō parcet: & declinabit ad dexteram et eſuriet: & comedet ad ſiniſtram & non ſaturabitur. Vnuſqſq; carnem brachii ſui vorabit: manaſſes effraĩ: & effraim manaſſen: & ſimul ipſi contra iudam. In oĩbus his nō eſt auerſus furor eius: ſed adhuc manus eius extenta.

10.

VE qui cōdunt leges iniqs: & ſcribentes iniuſtitiā ſcripſerunt: vt opprimerēt ĩ iudicio pauperes: & vim facerēt cauſe humiliũ popl'i mei: vt eſſent vidue preda eorũ & pupillos diriperent. Quid facietis in die viſitationis & calamitatis de longe venientis: ad cuius confugietis auxilium: et vbi derelinquetis gloriam veſtram: ne incuruemini ſub vinculo: et cum interfectis cadatis. Super omnibus his nō eſt auerſus furor ei⁹: ſed adhuc man⁹ eius extēta. Ve aſſur. Virga furoris mei & bacul⁹ ipſe ē. In manu ei⁹ indignatio mea. Ad gentē fallacē mittā eũ: & cōtra ppl'm furoris mei mādabo illi: vt auferat ſpolia & diripiat predā & ponat illũ in cōculcatione qſi lutũ platearũ. Ipſe aũt nō ſic arbitrabitur: & cor ei⁹ nō ita eſtimabit: ſed ad cōterendũ erit cor ei⁹ & ad internitionē gentiũ nō paucarũ. Dicit eni. Nũ qd nō prĩcipes mei ſimul reges ſũt? Nunqd nō vt carchamis: ſic calāno: & vt arphat: ſic emath? Nũ qd nō vt damaſc⁹: ſic ſamaria? Quomodo inuenit manus mea regna idoli: ſic & ſimulachra eorum de hieruſalem & de ſamaria. Nunquid non ſicut feci ſamarie & idolis eius: ſic faciam

τ ſuccendet ſicut ignis iniquitas: τ ſicut gramē aridũ deuorabitur ab igne. τ ſuccendetur in denſitatib⁹ ſylue. τ deuorabit que in circuitu colliũ omnia. in ira furoris dñi ſuccenſa eſt terra ois: τ erit ppl's ſicut ſuccenſus ab igne. homo fratris ſui nō miſerebit: ſed declinabit ad dexterā: qr eſuriet. τ comedet ad ſiniſtrā: τ nō ſaturabit homo comedēs carnes brachii ſui. comedet enĩ manaſſes ephraim: τ ephraim manaſſe: qr ſimul obſidebunt iudam. in his oibus nō eſt auerſus furor: ſed adhuc man⁹ ei⁹ excelſa.

καὶ καυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ἀνομία, καὶ ὡς ἄγρωστις ξηρὰ βρωθήσεται ὑπὸ πυρός. καὶ καυθήσεται ἐν τοῖς δάσεσι τοῦ δρυμοῦ. καὶ συγκαταφάγεται τὰ κύκλῳ τῶν βουνῶν πάντα. διὰ θυμὸν ὀργῆς κυρίου συγκέκαυται ἡ γῆ ὅλη, καὶ ἔσται ὁ λαὸς ὡς κατακεκαυμένος ὑπὸ πυρός. ἄνθρωπος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἐλεήσει, ἀλλ᾽ ἐκκλινεῖ εἰς τὰ δεξιά, ὅτι πεινάσει. καὶ φάγεται ἐκ τῶν ἀριστερῶν, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθήσεται ἄνθρωπος ἐσθίων τὰς σάρκας τοῦ βραχίονος αὐτοῦ. φάγεται γὰρ μανασσῆς τοῦ ἐφραΐμ, καὶ ἐφραΐμ τοῦ μανασσῆ, ὅτι ἅμα πολιορκήσουσι τὸν ἰούδαν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή.

Ca. 10.

VE ſcribētib⁹ iniqtatē: ſcribētes enĩ iniqtatē ſcribunt. declinātes iudiciũ inopũ: rapientes iudiciũ pauperũ ppli mei: vt eēt ipſis vidua in direptionē: τ pupillus in predā. τ qd facient in die viſitatiōis? nā tribulatio vobis de longe veniet. τ ad quē confugietis vt adiuuemini? τ vbi derelinquetis gloriā veſtrā? vt nō corruatis in deductionē: τ ſub interfectis cadent. τ ſup oib⁹ his nō eſt auerſus furor eius: ſed adhuc man⁹ ei⁹ excelſa.

Οὐαὶ τοῖς γράφουσι πονηρίαν, γράφοντες γὰρ πονηρίαν γράφουσιν. ἐκκλίνοντες κρίσιν πτωχῶν, ἁρπάζοντες κρίμα πενήτων τοῦ λαοῦ μου, ὥστε εἶναι αὐτοῖς χήραν εἰς διαρπαγὴν καὶ ὀρφανὸν εἰς προνομήν. καὶ τί ποιήσουσιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπισκοπῆς; ἡ γὰρ θλῖψις ὑμῖν πόρρωθεν ἥξει. καὶ πρὸς τίνα καταφεύξεσθε τοῦ βοηθηθῆναι, καὶ ποῦ καταλείψετε τὴν δόξαν ὑμῶν, τοῦ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς ἀπαγωγήν; καὶ ὑποκάτω ἀνῃρημένων πεσοῦνται. ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή.

ve aſſyriis virga furoris mei: τ ira eſt in manib⁹ eorũ. iram meam in gentem iniquā mittā: τ meo pplo precipiā facere ſpolia τ predā: τ conculcare ciuitates: τ ponere eas in puluerē. ipſe aũt nō ſic arbitratus eſt: τ aĩo nō ſic arbitratus eſt: ſed diſcedet mens ei⁹: τ vt diſperdat gentes nō paucas. τ ſi dixerint ei: tu ſol⁹ es princeps. τ dicet: nō ne accepi regionē que ſupra babylonē τ chalanē: vbi turris edificata eſt. τ tuli arabiā τ damaſcũ τ ſamariā. ſicut tuli has: oēs principat⁹ capiā. vlulate ſculptilia in hieruſalem τ in ſamaria. quēadmodũ n. feci ſamarie τ manufactis eius: ſic faciam

A

.s.f. ct.9.a.

B

C

Οὐαὶ ἀσσυρίοις· ἡ ῥάβδος τοῦ θυμοῦ μου, καὶ ὀργή ἐστιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. τὴν ὀργήν μου εἰς ἔθνος ἄνομον ἀποστελῶ, καὶ τῷ ἐμῷ λαῷ συντάξω ποιῆσαι σκῦλα καὶ προνομήν, καὶ καταπατεῖν τὰς πόλεις, καὶ θεῖναι αὐτὰς εἰς κονιορτόν. αὐτὸς δὲ οὐχ οὕτως ἐλογίσατο, καὶ τῇ ψυχῇ οὐχ οὕτως λελόγισται, ἀλλὰ ἀπαλλάξει ὁ νοῦς αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη οὐκ ὀλίγα. καὶ ἐὰν εἴπωσιν αὐτῷ, σὺ μόνος εἶ ἄρχων, καὶ ἐρεῖ, οὐκ ἔλαβον τὴν χώραν τὴν ἐπάνω βαβυλῶνος καὶ χαλάννης, οὗ ὁ πύργος ᾠκοδόμηται, καὶ ἔλαβον ἀραβίαν καὶ δαμασκὸν καὶ σαμάρειαν; ὃν τρόπον ταύτας ἔλαβον, πάσας τὰς ἀρχὰς λήψομαι. ὀλολύξατε τὰ γλυπτὰ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν σαμαρείᾳ. ὃν τρόπον γὰρ ἐποίησα σαμαρείᾳ καὶ τοῖς χειροποιήτοις αὐτῆς, οὕτως ποιήσω

τ hieruſalē τ ſimulachris eius. τ erit cũ impleuerit dñs cũcta faciēs in mōte ſion τ hieruſalē: τ inducet ſup mētē magnā ſup principē aſſyriorũ: τ ſup celſitudinē glĩe oculorũ ei⁹. dixit enĩ in fortitudie faciā: τ ſapiētia intellect⁹ auferā terĩos gētiũ: τ fortitudinē eorũ depredabor. τ pſuadebo ciuitates habitatas: τ orbē hitatũ totũ cōprehendā manu vt nidũ: τ ſicut derelicta oua tollā. τ nō eſt q fugiet me aut reſiſtat mihi: aperiēs os τ garriēs. nũqd glorificabitur ſecuris ſine incidēte eā? aut exaltabitur ſerra ſine trahēte eā? ſimiliter ſi quis leuauerit virgā vel lignũ exaltabit lignũ. τ nō ſic: ſed mittet dñs ſabaoth in tuũ honorē ignominiā: τ in tuā gloriā ignē ardentē incēdet. τ erit lumē iſrl in ignē: τ ſcificabit eũ in igne ardēti: τ comedet ſicut fenũ ſiluā. die illa extinguentur mōtes τ colles τ ſaltus: τ deuorabit ab aĩa vſq; ad carnes. τ erit fugiens ſicut fugiens a flāma ardēte. τ relicti ex eis numerꝰ erunt: τ puer paruꝰ ſcribet eos. τ erit in die illa nō āplꝰ adiciet reſiduũ iſrael. τ hi q ſaluati fuerint de iacob nō āplꝰ cōfidentes erũt ſup iniuriātes eos: ſed erũt cōfidētes ſup deũ ſctm iſrael in veritate. τ erit reſiduũ iacob ſup deũ fortē. τ ſi fuerit pplꝰ iſrael ſicut arena maris: reliquie eorũ ſaluabuntur. verbũ ēm cōſumēs τ abbreuiās in iuſticia. qr verbũ abbreuiatũ dñs exercituũ faciet in orbe terrarũ vniuerſo. ppt hoc hec dicit dñs ſabaoth: ne timeas pplꝰ meꝰ habitans in ſion ab aſſyriis: qr i virga percutiet te.

D

E

Ro.9.f

F

Infra.s.f.

καὶ ἱερουσαλὴμ καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς. καὶ ἔσται ὅταν συντελέσῃ κύριος πάντα ποιῶν ἐν τῷ ὄρει σιὼν καὶ ἱερουσαλήμ, ἐπάξει ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀσσυρίων, καὶ ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. εἶπε γάρ, ἐν τῇ ἰσχύϊ ποιήσω, καὶ τῇ σοφίᾳ τῆς συνέσεως ἀφελῶ ὅρια ἐθνῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν προνομεύσω. καὶ πείσω πόλεις κατοικουμένας, καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ᾠὰ ἀρῶ. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς διαφεύξεταί με ἢ ἀντείπῃ μοι ἀνοίγων τὸ στόμα καὶ στρουθίζων. μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ, ἢ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἕλκοντος αὐτόν; ὡσαύτως ἐάν τις ἄρῃ ῥάβδον ἢ ξύλον. καὶ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ἀποστελεῖ κύριος σαβαὼθ εἰς τὴν σὴν τιμὴν ἀτιμίαν, καὶ εἰς τὴν σὴν δόξαν πῦρ καιόμενον καυθήσεται. καὶ ἔσται τὸ φῶς τοῦ ἰσραὴλ εἰς πῦρ, καὶ ἁγιάσει αὐτὸν ἐν πυρὶ καιομένῳ, καὶ φάγεται ὡσεὶ χόρτον τὴν ὕλην. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀποσβεσθήσεται τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ καὶ οἱ δρυμοί, καὶ καταφάγεται ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκῶν. καὶ ἔσται ὁ φεύγων ὡς ὁ φεύγων ἀπὸ φλογὸς καιομένης. καὶ οἱ καταλειφθέντες ἐξ αὐτῶν ἀριθμὸς ἔσονται, καὶ παιδίον μικρὸν γράψει αὐτούς. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐκέτι προστεθήσεται τὸ καταλειφθὲν ἰσραήλ, καὶ οἱ σωθέντες τοῦ ἰακὼβ οὐκέτι μὴ πεποιθότες ὦσιν ἐπὶ τοὺς ἀδικήσαντας αὐτούς, ἀλλ᾽ ἔσονται πεποιθότες ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ τῇ ἀληθείᾳ. καὶ ἔσται τὸ καταλειφθὲν τοῦ ἰακὼβ ἐπὶ θεὸν ἰσχύοντα. καὶ ἐὰν γένηται ὁ λαὸς ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα αὐτῶν σωθήσεται. λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ· ὅτι λόγον συντετμημένον κύριος κύριος δυνάμεων ποιήσει ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος σαβαώθ, μὴ φοβοῦ λαός μου οἱ κατοικοῦντες ἐν σιὼν ἀπὸ ἀσσυρίων, ὅτι ἐν ῥάβδῳ πατάξει σε.

hieruſalē & ſimulachris eius? Et erit cum impleuerit domin⁹ cũcta opera ſua in monte ſion & in hieruſalem: viſitabo ſuper fructum magnifici cordis regis aſſur: & ſuper gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim. In fortitudine manus mee feci: & ĩ ſapiētia mea intellexi. Et abſtuli terminos populorum et principes eorum depredatus ſum: & detraxi qſi potēs in ſublimi reſidētes. Et iuenit qſi nidũ manus mea fortitudinē populoꝝ: & ſicut colligũtur oua q derelicta ſũt: ſic vniuerſam terrā ego cōgregaui: & nō fuit q moueret pennā & apiret os & gānired. Nunquid gl'iabitur ſecuris cōtra eum qui ſecat in ea: aut exaltabitur ſerra cōtra eũ a quo trahitur? Quõ ſi eleuetur virga cōtra eleuātē ſe: & exaltetur bacul⁹ q vtiq; lignũ eſt. Propter hoc mittet dñator dñs exercituũ in pinguib⁹ eius tenuitatē: & ſubt⁹ gloriā ei⁹ ſuccēſa ardebit qſi cōbuſtio ignis: & erit lumē iſrael in ignē & ſctũs ei⁹ in flāmā: & ſuccēdetur & deuorabitur ſpina eius & vepres ĩ die vna: & gl'ia ſaltus eius & carmeli ei⁹ ab aĩa vſq; ad carnem cōſumetur. Et erit terrore profugus: & reliqe ligni ſalt⁹ eius pre paucitate numerabũtur: & puer ſcribet eos. Et erit in die illa: non adiciet reſiduũ iſrael: & hi qui fugerint de domo iacob inniti ſup eo qui percutit eos: ſed innitetur ſuper dominũ ſanctum iſrael in veritate. Reliquie cōuertētur: reliqe inquā iacob ad deũ fortem. Si enim fuerit populus tuus iſrael quaſi arena maris reliqe cōuertētur ex eo. Cōſumatio abbreuiata inũdabit iuſticiā. Conſumationē eni & abbreuiationē dñs de⁹ exercituũ faciet in medio oĩs terre. Propter hoc: hec dicit dñs deus exercituũ. Noli timere ppl's meus habitor ſion ab aſſur. In virga enim percutiet te

לירושלם ולעצביה׃ והיה כי
יבצע אדני את כל מעשהו בהר
ציון ובירושלם אפקד על
פרי גדל לבב מלך אשור ועל
תפארת רום עיניו׃ כי אמר
בכח ידי עשיתי ובחכמתי כי
נבנותי ואסיר גבולת עמים
ועתודתיהם שושתי ואוריד
כאביר יושבים׃ ותמצא כקן ידי
לחיל העמים וכאסף ביצים
עזבות כל הארץ אני אספתי
ולא היה נדד כנף ופצה פה
ומצפצף׃ היתפאר הגרזן על
החצב בו אם יתגדל המשור
על מניפו כהניף שבט ואת מרימיו
כהרים מטה לא עץ׃ לכן ישלח
האדון אדני צבאות במשמניו
רזון ותחת כבדו יקד יקד כיקוד
אש׃ והיה אור ישראל לאש
וקדושו ללהבה ובערה ואכלה
שיתו ושמירו ביום אחד׃ וכבוד
יערו וכרמלו מנפש ועד בשר
יכלה והיה כמסס נסס׃ ושאר
עץ יערו מספר יהיו ונער יכתבם׃
והיה ביום ההוא לא יוסיף עוד
שאר ישראל ופליטת בית
יעקב להשען על מכהו ונשען
על יהוה קדוש ישראל באמת׃
שאר ישוב שאר יעקב אל אל
גבור׃ כי אם יהיה עמך ישראל
כחול הים שאר ישוב בו כליון
חרוץ שוטף צדקה׃ כי כלה ונחרצה
אדני יהוה צבאות עשה בקרב
כל הארץ׃ לכן כה אמר אדני
יהוה צבאות אל תירא עמי ישב
ציון מאשור בשבט יככה

בצע עשה
פקד
פרה
פאר
כוח
בין סור
גבל עתד
שסה ירד
אבר מצא
קנן
עזב
נדד
צפצף פאר
גדל נשר
נוף רום
רום נטה
שלח אדן
שמן רזה
קדש
שמר כבד
כלה נסס
ספר כתב
יסף
פלט
שען נכה
קדש
שוב
גבר היה
כלה
חרץ שטף
ירא
נכה

ומטהו ישא עליך בדרך מצרים : נטה נשא
כי עוד מעט מזער וכלה זעם זער
ואפי על תבליתם : ועורר עליו כלה
יהוה צבאות שוט כמכת מדין נכה
בצור עורב ומטהו על הים
ונשאו בדרך מצרים : והיה ביום
ההוא יסור סבלו מעל שכמך סור
ועלו מעל צוארך וחבל על עלל צור
מפני שמן : בא על עית עבר פנה בוא
במגרון למכמש יפקיד כליו : עברו פקד כלה
מעברה גבע מלון לנו חרדה עבר לון
הרמה גבעת שאול נסה : צהלי
קולך בת גלים הקשיבי לישה קשב
עניה ענתות : נדדה מדמנה ישבי ענה
הגבים העיזו : עוד היום בנב עזז
לעמד ינפף ידו הר בית ציון נוף
גבעת ירושלם : הנה האדון יהוה
צבאות מסעף פארה במערצה סעף ערץ
ורמי הקומה גדועים והגבהים רום גדע
ישפלו : ונקף סבכי היער בברזל שפל
והלבנון באדיר יפול : אדר נפל

Cap. xj.

ויצא חטר מגזע ישי
ונצר משרשיו יפרה : ונחה עליו פרה נוח
רוח יהוה רוח חכמה ובינה
רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יעץ גבר
יהוה : והריחו ביראת יהוה ולא ידע רוח
למראה עיניו ישפוט ולא ראה שפט
למשמע אזניו יוכיח : ושפט שמע יכח
בצדק דלים והוכיח במישור ישר
לענוי ארץ והכה ארץ בשבט ענה נכה
פיו וברוח שפתיו ימית רשע : פה שפה
והיה צדק אזור מתניו והאמונה מות אזר
אזור חלציו : וגר זאב עם כבש אמן גור
ונמר עם גדי ירבץ ועגל וכפיר רבץ כפר
ומריא יחדו ונער קטן נהג בם : מרא
ופרה ודב תרעינה יחדו ירבצו דוב רעה

et baculũ ſuum leuabit ſuper te in via egypti. Adhuc enĩ paululũ modicũq; & conſumabitur indignatio mea & furor me⁹ ſup ſcelus eorꝶ. Et ſuſcitabit ſup eũ dñs exercituũ flagellũ iuxta plagã madian in petra oreb & virgã ſuam ſup mare: & leuabit eam in via egypti. Et erit in die illa: auferetur onus ei⁹ de humero tuo: & iugum eius de collo tuo: & cõputreſcet iugũ a facie olei. Veniet in aioth: tranſibit in magrõ: apud magmas commẽdabit vaſa ſua. Tranſierũt curſim: gabaa ſedes nr̃a. Obſtupuit rama: gabaa ſaulis fugit. Hinni voce tua filia gallim: attende laiſa paupcula anathot. Migrauit medemena habitatores gabin cõfortamini. Adhuc dies ẽ vt in nobe ſtetur. Agitabit manũ ſuã ſup montẽ filie ſiõ & collem hieruſalem. Ecce dominator dominus exercituum confringet laguncula in terrore & excelſi ſtature ſuccidẽtur: & ſublimes humiliabuntur. Et ſubuertẽtur cõdenſa ſaltus eius ferro: & libanus cũ excelſis cadet.

11.

Et egredietur virga de radice ieſſe: & flos de radice ei⁹ aſcẽdet. Et requieſcet ſup eũ ſpiritus domini: ſpirit⁹ ſapientie & intellectus: ſpiritus cõſilii & fortitudinis: ſpũs ſcientie & pietatis. Et replebit eũ ſpũs timoris domini. Non ſecũdum viſionem oculorum iudicabit: neq; ſecundũ auditum aurĩ arguet. Sed iudicabit in iuſticia pauperes & arguet in equitate pro mãſuetis terre. Et percutiet terram virga oris ſui & ſpiritu labiorꝶ ſuorũ interficiet impiũ. Et erit iuſticia cingulũ lumborũ eius: & fides cinctoriũ renũ eius. Habitabit lupus cũ agno: & pardus cum hedo accubabit. Vitulus & leo et ouis ſimul morabuntur: & puer paruulus minabit eos. Vitulus & vrſus paſcẽtur: ſil' requieſcẽt

plagã eñ inducit ſup te: vt videas viã egypti.
πληγὴν γὰρ ἐπάγει ἐπὶ σέ, τοῦ ἰδεῖν ὁδὸν αἰγύπτου.
adhuc.n.parũ: & ceſſabit ira: & ſuſcitabit ſup
ἔτι γὰρ μικρόν, καὶ παύσεται ἡ ὀργή, καὶ ἐγερεῖ ἐπ' αὐ
eos dñs de⁹ exercituũ ſcdm plagã ma
τοὺς κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων κατὰ τὴν πληγὴν μα
diam in loco tribulatõis. & furor ei⁹ in via q̃ p
διὰμ ἐν τόπῳ θλίψεως. καὶ ὁ θυμὸς αὐτοῦ τῇ ὁδῷ τῇ κα
mare in viã q̃ ad egyptũ. & erit in
τὰ θάλασσαν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν κατ' αἴγυπτον. καὶ ἔσαι ἐν τῇ
die illa auferet iugũ ei⁹ a te: & cor
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζυγὸς αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ κα
rũpetur iugũ ab hũeris vr̃is. veniet.n.i
ταφθαρήσεται ὁ ζυγὸς ἀπὸ τῶν ὤμων ὑμῶν. ἥξει γὰρ εἰς τὴν
ciuitatẽ aggai: & tranſibit i magedo: & in mach
πόλιν ἀγγαί, καὶ παρελεύσεται εἰς μαγγεδώ, καὶ ἐν μαχ
mas ponet vaſa ſua: & ptranſibit vallẽ
μὰς θήσει τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ παρελεύσεται φάραγγα
& veniet in aggai: timor apphẽdet rama: ciuitatẽ ſaul
καὶ ἥξει εἰς ἀγγαΐ, φόβος λήψεται ῥαμά, πόλιν σαοὺλ
fugiet: hĩni vocẽ tuã filia gallim: au
φεύξεται. χρεμέτισον φωνὴν σου θύγατερ γαλλίμ, ἐπα
di laiſſa audiet i anathoth. obſtupuit medebena &
κούσεται λαϊσά, ἐπακούσεται ἐν ἀναθώθ. ἐξέστη μαδεβηνὰ καὶ
habitãtes gebi. cõſolamini hodie in via
οἱ κατοικοῦντες γεβίμ. παρακαλεῖτε σήμερον ἐν ὁδῷ
vt maneat. cõſolamini i mõte filiã ſion:
τοῦ μεῖναι. παρακαλεῖτε ἐν τῷ ὄρει τὴν θυγατέρα σιών,
& colles in hierlm. ecce dñator dñs ſabaoth
καὶ οἱ βουνοὶ ἐν ἰλὴμ. ἰδοὺ ὁ δεσπότης κύριος σαβαὼθ
cõturbat glorioſos cũ fortitudine: & excelſi
συνταράσσει τοὺς ἐνδόξους μετὰ ἰσχύος, καὶ οἱ ὑψηλοὶ τῇ
ſupbia cõterẽtur: & ſublimes humiliabũtur.
ὕβρει συντριβήσονται, καὶ οἱ ὑψηλοὶ ταπεινωθήσονται.
& cadent excelſi gladio: at liban⁹ cũ
καὶ πεσοῦνται ὑψηλοὶ μαχαίρᾳ, ὁ δὲ λίβανος σὺν τοῖς
excelſis cadet.
ὑψηλοῖς πεσεῖται.

Ca. 11.

Et egrediet virga de radice ieſſe: &
Καὶ ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης ἰεσσαί, καὶ
flos de radice ei⁹ aſcendet: & requieſcet
ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ ἀναβήσεται, καὶ ἀναπαύσεται
ſup eũ ſpũs dñi: ſpũs ſapiẽtie & intelle
ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσε
ctus: ſpũs cõſilii & fortitudinis: ſpũs ſciẽtie
ως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως
& pietatis replebit eũ. ſpũs timoris dei
καὶ εὐσεβείας ἐμπλήσει αὐτόν. πνεῦμα φόβου θεοῦ
nõ ſecũdũ gloriã iudicabit: neq; iuxta ſermonẽ
οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινεῖ, οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν
arguet: ſed iudicabit humili iudiciũ: & arguet
ἐλέγξει, ἀλλὰ κρινεῖ ταπεινῷ κρίσιν, καὶ ἐλέγξει
humiles terre: & pcutiet terrã ver
τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς, καὶ πατάξει γῆν τῷ λό
bo oris ſui. & in ſpũ p la
γῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ ἐν πνεύματι διὰ χει
bia ipſũ iterficiet. & erit iuſticia cinctus
λέων ἀσεβῆ ἀνελεῖ. καὶ ἔσαι δικαιοσύνῃ ἐζωσμένος
lũbos ſuos: & veritate iuolut⁹ late
τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἀληθείᾳ εἰλημμένος τὰς πλευ
ra ſua. & ſimul paſcet lup⁹ cũ agno:
ρὰς αὐτοῦ. καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνοῦ,
& pardus ſimul accubabit cũ hedo: & vitu
καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάρι
lus & leo & taur⁹ ſimul paſcẽtur. & pu
ον καὶ λέων καὶ ταῦρος ἅμα βοσκηθήσονται. καὶ παι
er paru⁹ ducet eos. & bos & vrſus paſ
δίον μικρὸν ἄξει αὐτούς. καὶ βοῦς καὶ ἄρκτος βο
centur ſimul: & ſimul erũt.
σκηθήσονται ἅμα, καὶ ἅμα ἔσονται

F

G

A

.1.the. 2.1

B Infra. 65.b.

catuli eorũ. & leo ſicut bos comedet paleas:
τὰ παιδία αὐτῶν. καὶ λέων ὡς βοῦς φάγεται ἄχυρα,
& puer paruul⁹ in foramẽ aſpidũ. & in cubi
καὶ παιδίον νήπιον ἐπὶ τρώγλην ἀσπίδων. καὶ ἐπὶ κοί
le pppagationũ aſpidũ manũ imittet. & nõ ma
την ἐγγόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ. καὶ οὐ μὴ κα
lefacient: neq; poterũt perdere ullũ in
κοποιήσωσιν, οὐδ' οὐ μὴ δύνωνται ἀπολέσαι οὐδένα ἐπὶ
mõte ſctõ meo. q: repleta eſt oĩs terra
τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα γῆ τοῦ
cognoſcẽdi dñm ſicut aqua multa operiet ma
γνῶναι τὸν κύριον ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψει θαλάσ
ria. & erit in die illa radix ieſſe: &
σας. καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ῥίζα τοῦ ἰεσσαί, καὶ
q̃ cõſurgit vt pricepsſit gẽtiũ. in ipo gẽtes ſperabũt. &
ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν. ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσι. καὶ
erit requies ei⁹ honor. & erit in die il
ἔσαι ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμή. καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί
la apponet dñs oñdere manũ ſuã: vt zelet
νῃ προσθήσει κύριος τοῦ δεῖξαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ ζηλῶ
reliquũ populi: qđ derelinquet ab
σαι τὸ καταλειφθὲν τοῦ λαοῦ, ὃ ἐὰν καταλειφθῇ ἀπὸ
aſſyriis & ab egypto & a babylone &
τῶν ἀσσυρίων καὶ ἀπὸ αἰγύπτου καὶ ἀπὸ βαβυλῶνος καὶ
ab ethiopia & ab elamitis & a ſolis or
ἀπὸ αἰθιοπίας καὶ ἀπὸ ἐλαμιτῶν καὶ ἀπὸ ἡλίου ἀνατο
tu: & ex arabia. & leuabit ſignũ in gẽtes. & cõgrega
λῶν, καὶ ἐξ ἀραβίας. καὶ ἀρεῖ σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη. καὶ συνά
bit q̃ perierãt ex iſrael. & diſperſos iu
ξει τοὺς ἀπολομένους ἰσραήλ. καὶ τοὺς διεσπαρμένους ἰού
da cõgregabit ex quatuor aliſ terre. & aufere
δα συνάξει ἐκ τῶν τεσσάρων πτερύγων τῆς γῆς. καὶ ἀφαιρε
tur zelus ephrai. & inimici iuda peribũt.
θήσεται ὁ ζῆλος ἐφραΐμ, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἰούδα ἀπολοῦνται.
ephraim nõ emulabit iudã: & iudas nõ tribulabit
ἐφραΐμ οὐ ζηλώσει τὸν ἰούδαν, καὶ ἰούδας οὐ θλίψει τὸν
ephraim. & volabũt in nauib⁹ philiſtĩ. ma
ἐφραΐμ. καὶ πετασθήσονται ἐν πλοίοις ἀλλοφύλων. θάλασ
re ſimul pdabũtur: & eos q̃ a ſolis ortu &
σαν ἅμα προνομεύσουσι, καὶ τοὺς ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν καὶ
idumeã: & in moab primũ man⁹ inici
ἰδουμαίαν, καὶ ἐπὶ μωὰβ πρῶτον τὰς χεῖρας ἐπιβαλοῦ
ent. at filii ammõ primũ obediẽt. & deſola
σιν. οἱ δὲ υἱοὶ ἀμμὼν πρῶτοι ὑπακούσονται. καὶ ἐρημώ
bit dñs mare egypti: & iniiciet
σει κύριος τὴν θάλασσαν αἰγύπτου, καὶ ἐπιβαλεῖ τὴν
manũ ſuã ſup flumen ſpũ violẽto: &
χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν πνεύματι βιαίῳ, καὶ
pcutiet ſeptẽ valles: ita vt trãſire eũ
πατάξει ἑπτὰ φάραγγας. ὥστε πορεύεσθαι αὐτὸν
in calciamẽtis. & erit via reſiduo
ἐν ὑποδήμασι. καὶ ἔσαι δίοδος τῷ καταλειφθέντι
pplo meo q̃ derelict⁹ eſt ab aſſyriis. &
λαῷ μου τῷ καταλειφθέντι ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων. καὶ
erit iſrael ſicut i die qũ egreſſus ẽ de terra
ἔσαι τῷ ἰσραὴλ ὡς τῇ ἡμέρᾳ ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ γῆς
egypti.
αἰγύπτου.

Ca.12.

Et dicet in die illa: bñdicã tibi dñe:
Καὶ ἐρεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, εὐλογήσω σε κύριε,
qũ iratus es: & auertiſti furorẽ tuũ &
διότι ὠργίσθης, καὶ ἀπέστρεψας τὸν θυμόν σου καὶ ἠ
miſert⁹ es mei. ecce de⁹ me⁹ ſaluator me⁹ cõfidẽs e
λέησάς με. ἰδοὺ ὁ θεός μου σωτήρ μου πεποιθὼς ἔσο
ro in eo & nõ timebo. qũ gl̃ia mea
μαι ἐπ' αὐτοῦ καὶ οὐ φοβηθήσομαι. διότι ἡ δόξα μου
& laus mea dñs: & fact⁹ ẽ mihi in ſalutẽ.
καὶ ἡ αἴνεσίς μου κύριος, καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν.
& haurite aquã cũ gaudio de fontib⁹
καὶ ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν
ſaluationis. & dices
τοῦ σωτηρίου. καὶ ἐρεῖς

catuli eorũ: & leo quaſi bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab vbere ſup foramina aſpidis: & in cauerna reguli q ablactat⁹ fuerit manũ ſuã mittet. Non nocebũt & nõ occidẽt in vniuerſo monte ſctõ meo: qa repleta eſt terra ſcia domini ſicut aque maris operientes. In die illa radix ieſſe q ſtat in ſignũ populorũ: ipm gẽtes depcabũtur: & erit ſepulchrum eius glorioſum. Et erit i die illa: adiiciet dominus ſecundo manum ſuam ad poſſidendum reſiduũ populi ſui: quod relinq̃tur ab aſſyriis et ab egypto & a phetros & ab ethiopia & ab elam & a ſennaar & ab emath & ab inſulis maris. Et leuabit ſignũ in nationes: & cõgregabit profugos iſrael. Et diſperſos iuda colliget a quattuor plagis terre: & auferetur zelus effraim & hoſtes iuda peribunt. Effraim non emulabitur iudam: & iudas non pugnabit contra effraim. Et volabũt in humeros philiſtiim per mare ſimul predabuntur filios orientis. Idumea & moab preceptum manus eorũ & filii ammon obediẽtes erũt. Et deſolabit dominus linguam maris egypti: & leuabit manũ ſuam ſup flumẽ in fortitudine ſpirit⁹ ſui: & pcutiet eum in ſeptẽ riuis ita vt tranſeant per eum calciati. Et erit via reſiduo populo meo qui relinquetur ab aſſyriis: ſicut fuit iſraeli in die illa qua aſcendit de terra egypti.

12.

Et dices in die illa. Cõfitebor tibi dñe qm̃ irat⁹ es mihi: cõuerſus eſt furor tu⁹ & cõſolatus es me. Ecce de⁹ ſaluator meus: fiducialiter agã & nõ timebo. Quia fortitudo mea & la⁹ mea dñs de⁹: & fact⁹ es mihi in ſalutẽ. Haurietis aq̃s in gaudio de fontibus ſaluatoris: & dicetis

ילדיהן ואריה כבקר יאכל תבן : ארה אכל
ושעשע יונק על חור פתן ועל ינק
מאורת צפעוני גמול ידו הדה : אור גמל
לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר רעע שחת
קדשי כי מלאה הארץ דעה את ידע
יהוה כמים לים מכסים : והיה כסה
ביום ההוא שרש ישי אשר
עמד לנס עמים אליו גוים ידרשו דרש
והיתה מנחתו כבוד : והיה ביום היה נוח
ההוא יוסיף אדני שנית ידו כבד יסף
לקנות את שאר עמו אשר שנה
ישאר מאשור וממצרים ומפתרוס קנה
ומכוש ומעילם ומשנער ומחמת שאר
ומאיי הים : ונשא נס לגוים אי
ואסף נדחי ישראל ונפצות נדח
יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ : קבץ
וסרה קנאת אפרים וצררי סור צור
יהודה יכרתו אפרים לא יקנא כרת קנא
את יהודה ויהודה לא יצר את צור
אפרים : ועפו בכתף פלשתים עוף
ימה יחדו יבזו את בני קדם בזז
אדום ומואב משלוח ידם ובני שלח
עמון משמעתם : והחרים יהוה שמע חרם
את לשון ים מצרים והניף לשן נוף
ידו על הנהר בעים רוחו
והכהו לשבעה נחלים והדריך נכה דרך
בנעלים : והיתה מסלה לשאר סלל
עמו אשר ישאר מאשור כאשר שאר
היתה לישראל ביום עלתו מארץ היה עלה
מצרים :

Cap. xij.

ואמרת ביום ההוא אודך יהוה
כי אנפת בי ישב אפך ותנחמני : ידה שוב
הנה אל ישועתי אבטח ולא נחם ישע
אפחד כי עזי וזמרת יה יהוה בטח
ויהי לי לישועה : ושאבתם מים פחד עזז
בששון ממעיני הישועה : ואמרתם היה שוש עין

C

Ro.15. c.

D

A

Ero. 15.a. ps.117

ידה ביום ההוא הודו ליהוה קראו
ידע עלל בשמו הודיעו בעמים עלילתיו
זכר שגב הזכירו כי נשגב שמו: זמרו יהוה
גאה ידע כי גאות עשה מודעת זאת בכל
רנן הארץ: צהלי ורני יושבת ציון
גדל קדש כי גדול בקרבך קדוש ישראל:

Cap. xiij. משא בבל אשר
חזה ישעיהו בן אמוץ: על הר
שפה נשא נשפה שאו נס הרימו קול להם
רום נוף הניפו יד ויבאו פתחי נדיבים:
בוא נדב צוה קדש אני צויתי למקדשי גם קראתי
גבר עלז גבורי לאפי עליזי גאותי: קול
גאה המן המון בהרים דמות עם רב קול
דמה שאה שאון ממלכות גוים נאספים
מלך אסף יהוה צבאות מפקד צבא מלחמה
פקד לחם באים מארץ מרחק מקצה
בוא רחק השמים יהוה וכלי זעמו לחבל
כלה כל הארץ: הילילו כי קרוב יום
ילל קרב יהוה כשד משדי יבוא: על
שדד בוא כן כל ידים תרפינה וכל לבב
רפה אנוש ימס: ונבהלו צירים וחבלים
אנש מסס יאחזון כיולדה יחילון איש
בהל צור אחז ילד אל רעהו יתמהו פני להבים
חול תמה פניהם: הנה יום יהוה בא אכזרי
הנה בוא ועברה וחרון אף לשום הארץ
עבר חרה לשמה וחטאיה ישמיד ממנה:
שמם שמד כי כוכבי השמים וכסיליהם לא
כבב כסל יהלו אורם חשך השמש בצאתו
הלל יצא וירח לא יגיה אורו: ופקדתי
נגה על תבל רעה ועל רשעים
רוע עונם והשבתי גאון זדים וגאות
שבת גאה זוד גאה עריצים אשפיל: אוקיר אנוש
ערץ שפל יקר אנש מפז ואדם מכתם אופיר: על
פזז אפר כן שמים ארגיז ותרעש הארץ
רגז רעש ממקומה בעברת יהוה צבאות
קום עבר וביום חרון אפו: והיה כצבי מדח
צבא נדח

[l]in die [k]illa.[l] Confitemini [m]domino &[n] inuocate [o]nomẽ eius.[p] Notas facite [q]in pplis[r] adinuẽtiões ei⁹: [s]memẽtote[t] qm̃ [u]excelſũ eſt[v] nomẽ eius.[y] Cantate [z]dño[a] qm̃ [b]magnifice[c] fecit:[d] annũciate[e] hoc[f] in vniuerſa[g] terra.[h] Exulta[i] & lauda[k] habitatio[l] ſion: [m]quia[n] magn⁹[o] in medio tui[p] ſanctus[q] iſrael. 13.

ONus[b] babylonis:[c] qđ [d]vidit[e] eſaias[f] filius[g] amos.[h] Super[i] montem [k]caliginoſum[l] leuate[m] ſignum:[n] exaltate[o] vocem [q]leuate[r] manũ:[s] & ingrediantur[t] portas[u] duces. [x]Ego[y] mandaui[z] ſanctificatis meis:[a] &[b] vocaui [c]fortes meos[d] in ira mea [e]exultãtes in[f] gloria mea. [g]Vox[h] multitudis[i] in montibus[k] q̃ſi[l] ppl'orũ[m] frequẽtiũ:[n] vox[o] ſonitus[p] regum [q]gentium[r] congregatarũ. [s]Dominus[t] exercituum [u]precepit[x] militie[y] belli [z]venientibus[a] de terra[b] procul.[c] A ſummitate [d]celi[e] dominus[f] & vaſa[g] furoris eius[h] vt diſperdat [i]omnem[k] terram.[l] Vlulate[m] quia[n] prope eſt[o] dies [p]domini:[q] quaſi vaſtitas[r] a domino[s] veniet.[t] Propter [u]hoc[x] omnes[y] manus[z] diſſoluentur:[a] & omne[b] cor [c]hois[d] tabeſcet[e] & contereтur.[f] Torſiões[g] & dolores [h]tenebunt:[i] quaſi parturiens[k] dolebũt.[l] Vnuſqſq; [m]ad[n] proximũ ſuum[o] ſtupebit:[p] facies[q] combuſte [r]vultus eorũ.[s] Ecce[t] dies [u]domini[x] veniet[y] crudelis [z]& indignatõis plenus[a] & ire[b] furoriſq;[c] ad ponendã [d]terrã[e] in ſolitudinem:[f] & pctõres eius[g] cõterendos [h]de ea:[i] quoniã[k] ſtelle[l] celi [m]& ſplendor earum[n] non [o]expãdẽt[p] lumẽ ſuũ.[q] Obtenebrat⁹ eſt[r] ſol[s] in ortu ſuo:[t] & luna[u] nõ[x] ſplẽdebit in[y] lumie ſuo.[z] Et viſitabo [a]ſuper[b] orbis[c] mala:[d] & cõtra[e] impios [f]iniqtatẽ eorũ.[g] Et reqeſcere faciã[h] ſupbiã[i] infideliũ: [k]& arrogantiã[l] fortiũ[m] humiliabo.[n] Precioſior erit [o]vir[p] auro:[q] & homo[r] mundo[s] obrizo.[t] Super [u]hoc[x] celum[y] turbabo:[z] & mouebitur[a] terra [b]de loco ſuo:[c] ppter indignationẽ[d] dñi[e] exercituũ: [f]& ppt dẽ[g] ire[h] furoris ei⁹. [i]Et erit[k] q̃ſi damula[l] fugiẽs

in die illa: cõfitemini dño: clamate no
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, βοᾶτε τὸ ὄνο
men ei⁹: ãnũciate in gẽtib⁹ glioſa ei⁹: me
μα αὐτοῦ, ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔνδοξα αὐτοῦ, μι
mẽtote: qꝛ exaltatũ ẽ nomẽ ei⁹: laudate nomẽ do
μνήσκεσθε, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὑμνήσατε τὸ ὄνομα κυ
mini: qm̃ excelſa fecit.. ãnũciate hec in omni
ρίου, ὅτι ὑψηλὰ ἐποίησεν· ἀναγγείλατε ταῦτα ἐν πάσῃ
terra. exultate ⁊ letamini habitãtes ſion qꝛ
τῇ γῇ· ἀγαλλιᾶσθε καὶ εὐφραίνεσθε οἱ κατοικοῦντες σιὼν ὅτι
exaltat⁹ ẽ ſctũs iſrael in medio ei⁹.
ὑψώθη ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῆς. Ca. 13.

VIſio cõtra babylonẽ quã vidit eſaias fili⁹ amos
ΟΡασις κατὰ βαβυλῶνος ἣν εἶδεν ἠσαΐας υἱὸς ἀμώς
ſup mõtẽ cãpeſtrẽ. exaltate ſignũ: eleuate vocẽ e
ἐπ᾽ ὄρους πεδινοῦ· ἄρατε σημεῖον, ὑψώσατε τὴν φωνὴν αὐ
is: ne timeatis: applaudite manu: aperite
τοῖς, μὴ φοβεῖσθε, παρακαλεῖτε τῇ χειρί, ἀνοίξατε οἱ
principes: ego precipio: ⁊ ego adduco eos. gigãtes
ἄρχοντες, ἐγὼ συντάσσω, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς. γίγαντες
veniũt iplere furorẽ meũ: gaudẽtes ſimul ⁊ ſup
ἔρχονται πληρῶσαι τὸν θυμόν μου, χαίροντες ἅμα καὶ ὑβρί
biẽtes. vox gẽtiũ multarũ ſup mõtes: ſimilis gẽtiũ
ζοντες. φωνὴ ἐθνῶν πολλῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὁμοία ἐθνῶν
multarũ: vox regũ ⁊ gẽtiũ cõgregatarũ dñs ſaba
πολλῶν, φωνὴ βασιλέων καὶ ἐθνῶν συνηγμένων κς σαβα
oth pcepit gẽti bellicoſe. venite de terra pcul:
ὼθ ἐντέταλται ἔθνει ὁπλομάχῳ. ἔρχεσθε ἐκ γῆς πόρρωθεν,
a ſũmitate fũdamẽti celi: dñs ⁊ pliatores e
ἀπ᾽ ἄκρου θεμελίου τοῦ οὐρανοῦ, κύριος καὶ οἱ ὁπλομάχοι αὐ
ius vt diſperdat totũ orbẽ terre. vlulate: ppe
τοῦ καταφθεῖραι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. ὀλολύζετε, ἐγγὺς
enĩ dies dñi: ⁊ cõtritio a deo veniet. ppt hoc
γὰρ ἡμέρα κυρίου, καὶ συντριβὴ παρὰ θεοῦ ἥξει. διὰ τοῦτο
ois man⁹ diſſoluet ⁊ oĩs aĩa hoĩs ti
πᾶσα χεὶρ ἐκλυθήσεται καὶ πᾶσα ψυχὴ ἀνθρώπου δει
mebit: ⁊ turbabũtur legati: ⁊ dolores ip
λιάσει, καὶ ταραχθήσονται οἱ πρέσβεις, καὶ ὠδῖνες αὐ
ſos hẽbũt ſicut mulieris pariẽtis. ⁊ cõdolebũt
τοὺς ἕξουσιν ὡς γυναικὸς τικτούσης. καὶ συμφοράσουσιν
alter ad alterũ: ⁊ ſtupebũt: ⁊ faciẽ
ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἐκστήσονται, καὶ τὸ πρόσωπον
eorũ ſicut flãma mutabũt. ecce enĩ dies dñi
αὐτῶν ὡς φλὸξ μεταβαλοῦσιν. ἰδοὺ γὰρ ἡμέρα κυρίου
venit inſanabilis ⁊ idignatõis furoris ⁊ ire ad ponẽdũ orbẽ
ἔρχεται ἀνίατος καὶ μήνιδος θυμοῦ καὶ ὀργῆς θεῖναι τὴν οἰκου
terre deſertũ ⁊ pctõres pdere ex eo.
μένην ἔρημον καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπολέσαι ἐξ αὐτῆς. οἱ
nã ſtelle celi ⁊ orion ⁊ oĩs ornat⁹
γὰρ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ ὠρίων καὶ πᾶς ὁ κόσμος τοῦ
celi lumẽ ſuũ nõ dabũt. ⁊ obtenebrabit
οὐρανοῦ τὸ φῶς αὐτῶν οὐ δώσουσιν. καὶ σκοτασθήσεται τοῦ
ſole oriẽte: ⁊ luna nõ dabit lumẽ ſuũ.
ἡλίου ἀνατέλλοντος, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φῶς αὐτῆς.
⁊ mãdabo orbi ẽre vniuerſo mala: ⁊ ĩpiis
καὶ ἐντελοῦμαι τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ κακά, καὶ τοῖς ἀσεβέσι
ĩpietates eorũ: ⁊ pdã ſupbiã iniquorũ. ⁊ iiuriã
τὰς ἀσεβείας αὐτῶν, καὶ ἀπολῶ ὕβριν ἀνόμων. καὶ ὕβριν
ſuperborũ humiliabo: ⁊ erũt re
ὑπερηφάνων ταπεινώσω, καὶ ἔσονται οἱ ἐγκαταλε
licti honorati magis quã aurũ obrizũ. ⁊
λειμμένοι ἔντιμοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον τὸ ἄπυρον. καὶ
homo magis honorabilis erit ꝙ lapis q ex ophir.
ἄνθρωπος μᾶλλον ἔντιμος ἔσται ἢ ὁ λίθος ὁ ἐκ σουφίρ.
nã celũ iraſcet ⁊ terra mouebit a
ὁ γὰρ οὐρανὸς θυμωθήσεται καὶ ἡ γῆ σεισθήσεται ἐκ τῶν
fundamẽtis ei⁹: ppter furorẽ ire dñi ſabaoth: in
θεμελίων αὐτῆς, διὰ θυμὸν ὀργῆς κυρίου σαβαώθ, ἐν τῇ
die qua venerit furor eius. ⁊ erũt re
ἡμέρᾳ ᾗ ἂν ἐπέλθῃ ὁ θυμὸς αὐτοῦ. καὶ ἔσονται κατα
licti quaſi damula fugiens:
λελειμμένοι ὡς δορκάδιον φεῦγον,

B
pſ.14.
1.para.
16.l.

A

B
naſi.2.c

Eze.32.
c.

C

⁊ quaſi ouis errãs: ⁊ nõ eſt cõgregãs: ita
καὶ ὡς πρόβατον πλανώμενον, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ συνάγων, ὥς
vt hõ in pplm ſuũ cõuertat: ⁊ ho
τε ἄνθρωπον εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀποστραφῆναι, καὶ ἄνθρω
mo in regionẽ ſuã ipellet. q enĩ capt⁹ fuerit erit
πος εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ διώξεται. ὃς γὰρ ἂν ἁλῷ ἡττηθή
victus: ⁊ qcũq; cõgregati ſũt cadẽt in gladio.
σεται, καὶ οἵ τινες συνηγμένοι εἰσὶ πεσοῦνται ἐν μαχαίρᾳ.
⁊ filios eorũ allidẽt corã eis: ⁊ do
καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ῥήξουσιν ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τὰς οἰκί
mos eorũ diripiẽt: ⁊ vxores eorũ habe
ας αὐτῶν προνομεύσουσι, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἕξου
bũt. ecce ſuſcitabo vobis medos: q argentũ nõ repu
σι. ἰδοὺ ἐπεγείρω ὑμῖν τοὺς μήδους, οἳ ἀργύριον οὐ λογί
tant: neq; auri indigẽtiã habent: arc⁹ adoleſ
ζονται, οὐδὲ χρυσίου χρείαν ἔχουσι, τοξεύματα νεανί
cẽtiũ cõterẽt: ⁊ filiorũ vrorũ nõ miſerebũt:
σκων συντρίψουσι, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν,
neq; ſup filiis tuis parcẽt oculi eorũ.
οὐδὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις σου φείσονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν.
⁊ erit babylon q̃ vocat inclyta a regib⁹
καὶ ἔσται βαβυλὼν ἣ καλεῖται ἔνδοξος ἀπὸ βασιλέων
chaldeorũ quẽadmodũ ſubuertit de⁹ ſodomã ⁊ go
χαλδαίων ὃν τρόπον κατέστρεψεν ὁ θεὸς σόδομα καὶ γό
morrã: nõ habitabitur in eternũ neq; igrediẽ
μορρα, οὐ κατοικηθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα οὐδ᾽ οὐ μὴ εἰσέλθω
tur in eã p multas gñatiões: neq; igrediẽtur
σιν εἰς αὐτὴν διὰ πολλῶν γενεῶν, οὐδ᾽ οὐ μὴ εἰσέλθωσιν
in eã arabes: neq; paſtores requieſcẽt in
εἰς αὐτὴν ἄραβες, οὐδὲ ποιμένες οὐ μὴ ἀναπαύσονται ἐν
ea: ⁊ requieſcent in ea beſtie: ⁊ iplebũ
αὐτῇ, καὶ ἀναπαύσονται ἐν αὐτῇ θηρία, καὶ ἐμπλησθή
tur dom⁹ ſonitu. ⁊ accubabũt ibi ſirenes
σονται αἱ οἰκίαι ἤχου. καὶ ἀναπαύσονται ἐκεῖ σειρῆνες
⁊ demones ſaltabũt ibi: ⁊ onocentauri illic habita
καὶ δαιμόνια ὀρχήσονται ἐκεῖ, καὶ ὀνοκένταυροι ἐκεῖ κατοι
bunt. ⁊ nidificabũt ericii in domib⁹ eorũ.
κήσουσι. καὶ νοσσοποιήσουσιν ἐχῖνοι ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν.
CIto venit ⁊ nõ tardabit: ⁊ dies eorũ nõ
ΤΑχὺ ἔρχεται καὶ οὐ χρονιεῖ, καὶ ἡμέραι αὐτῶν οὐ μὴ
ptrahẽtur: ⁊ miſerebit dñs iacob: ⁊ eliget
ἐφελκυσθῶσι, καὶ ἐλεήσει κύριος τὸν ἰακώβ, καὶ ἐκλέξεται
adhuc iſrael: ⁊ requieſcet ſup terrã eorũ ⁊
ἔτι τὸν ἰσραήλ, καὶ ἀναπαύσεται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν καὶ
aduena apponet ad eos: ⁊ adiũget
ὁ γειώρας προστεθήσεται πρὸς αὐτούς, καὶ προστεθήσεται
ad domũ iacob: ⁊ accipiẽt eos gẽtes: ⁊ indu
πρὸς τὸν οἶκον ἰακώβ, καὶ λήψονται αὐτοὺς ἔθνη, καὶ εἰσά
cent in locũ eorũ ⁊ poſſidebũt: ⁊
ξουσιν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν καὶ κατακληρονομήσουσι, καὶ
multiplicabunt ſup terrã dei in ſeruos ⁊ ancil
πληθυνθήσονται ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ θεοῦ εἰς δούλους καὶ δού
las: ⁊ erũt captiui captiuãtes e
λας, καὶ ἔσονται αἰχμάλωτοι οἱ αἰχμαλωτεύσαντες αὐ
os: ⁊ ſubiicientur dñantes eis. ⁊ erit
τούς, καὶ κυριευθήσονται οἱ κυριεύσαντες αὐτούς. καὶ ἔσται
die illa releuabit dñs te a dolore ⁊
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναπαύσει κύριός σε ἀπὸ τῆς ὀδύνης καὶ
ira tua ⁊ ſeruitute tua dura qua ſer
τοῦ θυμοῦ σου καὶ τῆς δουλείας σου τῆς σκληρᾶς ἣ ἐδού
uiiſti eis. ⁊ ſumes plãctũ hũc ſup regẽ
λευσας αὐτοῖς. καὶ λήψῃ τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ βασιλέα
babylonis. ⁊ dices in die illa: quomõ ceſſa
βαβυλῶνος. καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, πῶς ἀναπέ
uit exactor ⁊ ceſſauit ſollicita
παυται ὁ ἀπαιτῶν καὶ ἀναπέπαυται ὁ ἐπισπουδα
tor. cõtriuit dñs iugũ peccatorũ:
στής. συνέτριψε κύριος τὸν ζυγὸν τῶν ἁμαρτωλῶν, τὸν
iugũ principũ: pcutiẽs gẽtẽ furore: plaga iſanabili
ζυγὸν τῶν ἀρχόντων, πατάξας ἔθνος θυμῷ πληγῇ ἀνιάτῳ

D

geñ.19
c.

A

B

C

[m]et q̃ſi ouis:[n] & nõ erit[o] q cõgreget.[p] Vnuſqſq;[q] ad [r]populũ ſuũ[s] cõuertetur: [t]& ſinguli[u] ad[x] terrã ſuã[y] fugiẽt:[z] oĩs[a] q inuẽtus fuerit [b]occidetur:[c] & oĩs[d] q ſuperuenerit[e] cadet[f] in gladio. [g]Infantes eorũ[h] allidẽtur [i]in oculis eorũ:[k] diripiẽtur [l]domus eorũ:[m] & vxores eorũ[n] violabuntur.[o] Ecce ego[p] ſuſcitabo[q] ſuper eos [r]medos[s] qui[t] argentum [x]non[y] querant [z]nec[a] aurum[b] velint:[c] ſed ſagittis [e]paruulos[f] interficiẽt:[g] & lactantibus[h] vteris[i] non [k]miſerebũtur: &[l] ſup[m] filios[n] nõ[o] parcat[p] ocul⁹ eorũ. [q]Et erit[r] babylon illa ciuitas[s] glioſa in[t] regnis[u] inclyta in[x] ſuperbia[y] chaldeorum:[z] ſicut ſubuertit[a] deus [b]ſodomam[c] &[d] gomorrã. [f]Non[g] habitabitur vſq; [h]in finẽ:[i] & nõ[k] fundabitur [l]vſq; ad[m] gñationẽ[n] & generationem.[o] Nec[p] ponet [q]ibi[r] tentoria[s] arabs:[t] nec [u]paſtores[x] reqeſcent[y] ibi: [z]ſed reqeſcent[a] ibi[b] beſtie: [c]& replebũtur[d] dom⁹ eorũ [e]draconib⁹.[f] Et habitabũt [g]ibi[h] ſtruthiões:[i] & piloſi [k]ſaltabunt[l] ibi: [m]& reſpondebũt ibi[n] vlule [o]in edibus eius[p] & ſirenes [q]in delubris[r] voluptatis.

14.

PRope eſt[b] vt veniat [c]tẽpus ei⁹:[d] & dies ei⁹ [e]non[f] elongabuntur.[h] Miſerebitur[g] enim[i] dominus [l]iacob[m] & eliget[n] adhuc [o]de iſrl':[p] & reqeſcere eos faciet[q] ſup[r] humũ ſuã.[s] Adiungetur[t] aduena[u] ad eos: [x]& adherebit[y] domui[a] iacob.[b] Et tenebunt eos [c]populi[d] & adducent eos [e]in[f] locum ſuum. [g]Et poſſidebit eos[h] dom⁹ [i]iſrael[k] ſuper terram [m]domini[n] in ſeruos[o] & ancillas:[p] & erunt [q]capiẽtes[r] eos q ſe ceperãt [s]& ſubiicient[t] exactores ſuos.[u] Et erit[x] in die illa cũ [y]requiẽ dederit[a] tibi[z] dñs [b]a labore tuo[c] & a cõfuſione tua[d] & a[e] ſuitute[f] dura [g]qua ante[h] ſeruiſti:[k] ſumes [l]parabolam [m]iſtam[n] contra[o] regẽ[p] babylonis[q] & dices.[r] Quõ [s]ceſſauit[t] exactor:[u] quieuit[x] tributum.[y] Contriuit [z]dominus[a] baculũ[b] impiorum:[c] virgã[d] dominãtium [e]cedentẽ[f] populos[g] idignatione:[h] plaga[i] inſanabili:

וכצאן ואין מקבץ איש אל עמו קבץ
יפנו ואיש אל ארצו ינוסו: כל פנה נוס
הנמצא ידקר וכל הנספה מצא דקר
יפול בחרב: ועולליהם ירטשו ספה נפל
לעיניהם ישסו בתיהם ונשיהם עלל רטש
תשגלנה: הנני מעיר עליהם שסס בית
את מדי אשר כסף לא יחשבו שגל עור
וזהב לא יחפצו בו: וקשתות חשב
נערים תרטשנה ופרי בטן לא חפץ
ירחמו על בנים לא תחוס עינם: קשה פרה
והיתה בבל צבי ממלכות תפארת רחם חוס
גאון כשדים כמהפכת אלהים היה צבה
את סדם ואת עמרה: לא תשב מלך פאר
לנצח ולא תשכן עד דור ודור גאה הפך
ולא יהל שם ערבי ורעים לא ישב
ירבצו שם: ורבצו שם ציים שכן
ומלאו בתיהם אחים ושכנו שם אהל רעה
בנות יענה ושעירים ירקדו שם: רבץ ציה
וענה איים באלמנותיו ותנים בית אוח
בהיכלי ענג ענה
וקרוב לבוא עתה וימיה שער רקד
לא ימשכו: כי ירחם יהוה את אי תנן
יעקב ובחר עוד בישראל והניחם הכל
על אדמתם ונלוה הגר עליהם **Cap. xiiij.** קרב עת
ונספחו על בית יעקב: ולקחום יום משך
עמים והביאום אל מקומם רחם נוח
והתנחלום בית ישראל על אדמת לוה גור
יהוה לעבדים ולשפחות והיו ספח
שבים לשביהם ורדו בנגשיהם: בוא קום
והיה ביום הניח יהוה לך מעצבך נחל
ומרגזך ומן העבדה הקשה היה
אשר עבד בך: ונשאת המשל שבה רדה נגש נוח
הזה על מלך בבל ואמרת איך
שבת נגש שבתה מדהבה: שבר דהב
יהוה מטה רשעים שבט משלים: נטה
מכה עמים בעברה מכת בלתי נכה

ſubiiciẽtẽ in furore gẽtes: perſequentẽ crudeliter. Conquieuit & ſiluit omnis terra: gauiſa eſt & exultauit: abietes quoq; letate ſũt ſuper te: & cedri libani. Ex quo dormiſti non aſcẽdit qui ſuccidat nos. Infernus ſubter te cõturbatus eſt in occurſum aduẽtus tui: ſuſcitauit tibi gigantes. Omnes principes terre ſurrexerũt de ſoliis ſuis: oẽs principes nationũ. Vniuerſi reſpondebunt & dicent tibi. Et tu vulneratus es ſicut & nos: nr̄i ſilis effectus es. Detracta eſt ad inferos ſupbia tua: cõcidit cadauer tuũ. Subter te ſternetur tinea: & opimẽtũ tuũ erunt vermes. Quõ cecidiſti de celo lucifer qui mane oriebaris. Corruiſti in terrã q vulnerabas gentes: qui dicebas in corde tuo: in celum aſcendam: ſupra aſtra dei exaltabo ſolium meum: & ſedebo in monte teſtamẽti ĩ laterib9 aquilonis: aſcendam ſuper altitudine nubiũ: ſimilis ero altiſſimo. Veruntñ ad infernum detraheris in profundum laci. Qui te viderint ad te inclinabũtur teq; pſpiciẽt. Nunquid iſte eſt vir qui turbauit terram: qui concuſſit regna: qui poſuit orbem deſertum & vrbes eius deſtruxit: vinctis eius nõ aperuit carcerẽ. Oẽs reges gẽtiũ vniuerſi dormierunt in gloria vir ĩ domo ſua: tu autem piectus es de ſepulchro tuo quaſi ſtirps inutilis pollut9 & obuolutus cũ his q iterfecti ſũt gladio & deſcẽderũt ad fũdamẽta laci. Quaſi cadauer putridũ nõ hẽbis cõſortiũ neq; cũ eis in ſepultura. Tu eñi terrã tuã diſperdiſti: tu pp̄lm tuũ occidiſti. Nõ vocabitur in eternũ ſemẽ peſſimorũ. Preparate filios ei9 occiſioni in inıqtate patrũ eoꝝ. Nõ cõſurgent nec hereditabũt terrã: neq; iplebũt faciẽ orbis ciuitatũ. Et cõſurgã ſup eos dicit dñs exercituum: & perdam babylonis nomen

& reliquias & germen & progeniem dicit dñs. Et ponã eã in poſſeſſionem ericii: & in paludes aquarum: & ſcopabõ eam in ſcopa terens: dicit dominus exercituum. Iurauit dominus exercituum dicens. Si non vt putaui ita erit: & quomodo mente tractaui: ſic eueniet: vt conterã aſſyrium in terra mea: & in montibus meis cõculcẽ eũ et auferetur ab eis iugũ ei9: & onus illi9 ab humero eorũ tolletur. Hoc cõſiliũ qd cogitaui ſup oẽm terrã: & hec eſt manus extenta ſuper vniuerſas gentes. Dñs exercituum decreuit: & qs poterit infirmare? Et man9 eius extẽte: & qs auertet eã? In anno q mortuus eſt rex achaz: factũ eſt onus iſtud. Ne leteris philiſtea omĩs tu: qm̄ cõminuta eſt virga pcuſſoris tui. De radice enĩ colubri egredietur regulus: & ſemẽ eius abſorbẽs volucrẽ. Et paſcẽtur primogenita pauperũ: & paupes fiducialiter requieſcent: & interire faciã in fame radicẽ tuã & reliqas tuas ĩterficiã. Vlula porta: clama ciuitas pſtrata eſt philiſtea oĩs. Ab aqlone enĩ fum9 veniet: & nõ eſt q effugiat agmen eius. Et quid reſpõdebitur nũciis gẽtis? Quia domin9 fundauit ſion: & in ipſa ſperabũt pauperes populi eius.

15.

Onus moab. Quia nocte vaſtata eſt ar moab cõticuit: quia nocte vaſtatus eſt murus moab: cõticuit. Aſcẽdit domus & dybon ad excelſa in planctũ ſup nabo & ſup medaba moab vlulabit. In cũctis capitibus eius caluiciũ: & oĩs barba radetur. In triuiis ei9 accincti ſunt ſacco: ſup tecta eius & in plateis ei9 omnis vlulatus deſcendet in fletum. Clamabit eſebon & eleale: vſq; iaſa audita eſt vox eorũ. Sup hoc expediti moab vlulabunt anima eius vlulabit ſibi. Cor meum ad moab

Cap.xv.

Hiere. 48.f. Eze. 7. c.

יזעק בריחה עד צער עגלת
שלשיה כי מעלה הלוחית בבכי
יעלה בו כי דרך חורנים זעקת
שבר יעערו׃ כי מי נמרים משמות
יהיו כי יבש חציר כלה דשא
ירק לא היה׃ על כן יתרה
עשה ופקדתם על נחל הערבים
ישאום׃ כי הקיפה הזעקה את
גבול מואב עד אגלים יללתה
ובאר אילים יללתה׃ כי מי דימון
מלאו דם כי אשית על דימון
נוספות לפליטת מואב אריה
ולשארית אדמה׃

Cap. xvi.

שלחו כר מושל ארץ
מסלע מדברה אל הר בת ציון׃
והיה כעוף נודד קן משלח
תהיינה בנות מואב מעברת
לארנון׃ הביאי עצה עשו פלילה
שיתי כליל צלך בתוך צהרים
סתרי נדחים נדד אל תגלי׃
יגורו בך נדחי מואב הוי סתר
למו מפני שודד כי אפס המץ
כלה שד תמו רמס מן הארץ׃
והוכן בחסד כסא וישב עליו
באמת באהל דוד שפט ודרש
משפט ומהר צדק׃ שמענו גאון
מואב גא מאד גאותו וגאונו
ועברתו לא כן בדיו׃ לכן ייליל
מואב למואב כלה ייליל
לאשישי קיר חרשת תהגו אך
נכאים׃ כי שדמות חשבון אמלל
גפן שבמה בעלי גוים הלמו
שרוקיה עד יעזר נגעו תעו
מדבר שלחותיה נטשו עברו ים׃
על כן אבכה בבכי יעזר גפן שבמה
אריוך דמעתי חשבון ואלעלה

clamabit: vectes eius vſq; ad ſegor vitulam consternantē: per aſcenſum enim luith flens aſcendet: & in via oronaim clamorem cōtritionis leuabūt. Aq̄ enim nemrim deſerte erunt: quia aruit herba: defecit germen: viror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis & viſitatio eorū. Ad torrentem ſalicum ducent eos: quoniā circuibit clamor terminū moab. Vſq; ad gallim vlulatus eius: & vſq; ad puteū helim clamor eius: quia aque dybon replete ſunt ſanguine. Ponā enim ſup dybon additamenta: his qui fugerint de moab leonē: & reliquiis terre. 16.

EMitte agnum domine: dn̄atorem terre de petra deſerti ad mōtem filie ſion. Et erit ſicut auis fugiēs: & pulli de nido euolātes: ſic erunt filie moab in tranſcenſu arnon. Ini conſilium: coge concilium: pone quaſi noctem vmbram tuam in meridie. Abſconde fugientes: & vagos ne prodas. Habitabūt apud te profugi mei. Moab eſto latibulū eorū a facie vaſtatoris. Finitus eſt enim puluis: cōſumatus eſt miſer: defecit q coculcabat terrā. Et preparabitur in mia ſoliū: & ſedebit ſup eum in veritate in tabernaculo dauid iudicās & q̄rens iudiciū & velociter reddēs qd iuſtū eſt. Audiuimus ſupbiā moab: ſupbus eſt valde. Supbia eius & arrogātia eius & īdignatio eius: pluſq; fortitudo eius. Idcirco vlulabit moab ad moab: vniuerſus vlulabit. His q letātur ſup muros cocti lateris loqmini plagas ſuas: q̄m ſuburbana eſebon deſerta ſunt. Et vineā ſabama dn̄i gentiū exciderunt. Flagella eius vſq; ad iazer peruenerūt: errauerūt in deſerto: ppagines eius relicte ſunt: trāſierūt mare. Sup hoc plorabis in fletu iazer: & vineā ſabama. Inebriabo te lachryma mea eſebon & eleale:

clamat in ipā vſq; ſegor: vitula enī eſt trima:
βοᾷ ἐν ἑαυτῇ ἕως σηγώρ, δάμαλις γάρ ἐστι τριετής.
ſup aūt requiē luith. ad te flen
ἐπὶ δὲ τῆς ἀναπαύσεως τῆς λουιθ. πρὸς σὲ κλαίον
tes aſcēdēt via oronaim. clamat cōtritio
τες ἀναβήσονται τῇ ὁδῷ ἀρωνιίμ. βοᾷ σύντριμμα καὶ
cōcuſſio: aqua nebrim deſerta erit: & her
σεισμός, τὸ ὕδωρ τῆς νεβρίμ ἔρημον ἔσται, καὶ ὁ χόρ
ba eius deficiet. herba enī viridis nō erit. nūqd
τος αὐτῆς ἐκλείψει. χόρτος γὰρ χλωρὸς οὐκ ἔσται. μὴ
& ſic debet ſaluari? īducā enī ſup val
καὶ οὕτως μέλλει σωθῆναι; ἐπάξω γὰρ ἐπὶ τὴν φά
lem arabes: & capient eā. attigit enī
ραγγα ἄραβας, καὶ λήψονται αὐτήν. συνῆψε γὰρ ἡ
clamor terminū moabitidis. agallim: &
βοὴ τὸ ὅριον τῆς μωαβίτιδος. τῆς ἀγαλλείμ, καὶ
vlulatus eius vſq; ad puteū elim: vlula
ὀλολυγμὸς αὐτῆς ἕως τοῦ φρέατος τοῦ ἐλείμ, ὀλο
tus eius. nā aqua dibon replebit
λυγμὸς αὐτῆς. τὸ γὰρ ὕδωρ τὸ διβὼν πλησθήσεται
ſanguine. inducā enī ſup dibon additamēta. & tollā ſe
αἵματος. ἐπάξω γὰρ ἐπὶ διβὼν προσθήκας. καὶ ἀρῶ τὸ σπέρ
mē moab & ariel & reliquū adama.
μα μωὰβ καὶ ἀριὴλ καὶ τὸ κατάλοιπον ἀδαμά. Ca.16.

Mittam agnū dn̄antem ſup terrā. nūqd pe
ΑΠοστελῶ ἀμνὸν κυριεύοντα ἐπὶ τὴν γῆν. μὴ πέ
tra deſerta eſt mōs filie ſion? eris enī
τρα ἔρημός ἐστι τὸ ὄρος τῆς θυγατρὸς σιών; ἔσῃ γὰρ
ſicut auis volātis pullus ablatus filia
ὡς πετεινοῦ ἀναπταμένου νεοσσὸς ἀφῃρημένος θύγατερ
moab. deīde aūt arnon plura cōſule. facite
μωάβ. ἔπειτα δὲ ἀρνῶν πλείονα βουλεύου. ποιεῖ
tegmē plāctus ipi ſemp. in meridianis
τε σκέπην πένθους αὐτῇ διαπαντός. ἐν μεσημβρινῇ
tenebris fugiūt obſtupuerūt. ne ducaris: hītabūt iuxta
σκοτίᾳ φεύγουσιν ἐξέστησαν. μὴ ἀχθῇς, παροικήσου
te fugitiui moab. erūt ꝓtectio vobis a
σί σοι οἱ φυγάδες μωάβ. ἔσονται σκέπη ὑμῖν ἀπὸ
facie pſequētis. qr ſublatū eſt auxiliū tuū &
προσώπου διώκοντος. ὅτι ἤρθη ἡ συμμαχία σου καὶ
pīceps periit cōculcās a terra. &
ὁ ἄρχων ἀπώλετο ὁ καταπατῶν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ
dirigetur cū mia ſoliū. & ſedebit ſup illud
διορθωθήσεται μετ᾽ ἐλέους θρόνος. καὶ καθιεῖται ἐπ᾽ αὐτοῦ
cū veritate in tabernaculo dauid: iudicās & reqrēs iudiciū
μετὰ ἀληθείας ἐν σκηνῇ δαυίδ, κρίνων καὶ ἐκζητῶν κρίμα
& feſtinās iuſticiā. audiuim9 iiuriā moab.
καὶ σπεύδων δικαιοσύνην. ἠκούσαμεν τὴν ὕβριν μωάβ.
cōtumelioſā valde ſuperbiā. & iiuriā e
ὑβριστὴν σφόδρα τὴν ὑπερηφανίαν. καὶ τὴν ὕβριν αὐ
ius & idignatio ei9 nō ſic. diuinatio tua. vlu
τοῦ καὶ ἡ μῆνις αὐτοῦ οὐχ οὕτως. μαντεία σου. ὀλο
labit moab: in enī moabitide oēs vlula
λύξει μωάβ, ἐν γὰρ τῇ μωαβίτιδι πάντες ὀλολύ
būt. in habitātib9 aūt ſeth: meditaberis: &
ξουσι. ἐν τοῖς κατοικοῦσι δὲ σέθ, μελετήσεις, καὶ
nō cōfunderis. cāpi eſebon lugebūt: vi
οὐκ ἐντραπήσῃ. τὰ πεδία ἑσεβὼν πενθήσει, ἄμ
nea ſabama. abſorbētes gētes: cōcul
πελος σεβαμά. καταπίνοντες τὰ ἔθνη, καταπατή
cātes vites eius: vſq; iazer nō cōtī
σαντες τὰς ἀμπέλους αὐτῆς, ἕως ἰαζὴρ οὐ μὴ συνά
gatis: errate p deſertū: miſſi ab ea
ψητε. πλανήθητε τὴν ἔρημον, οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπ᾽ αὐτῆς
relicti ſunt. trāſierūt enī mare. ꝓpter hoc
κατελείφθησαν. διέβησαν γὰρ τὴν θάλασσαν. διὰ τοῦτο
plorabo in fletu iazer vineā ſabama.
κλαύσομαι ἐν τῷ κλαυθμῷ ἰαζὴρ ἄμπελον σεβαμά.
arbores tuas deiecit eſebō & eleale
τὰ δένδρα σου κατέβαλεν ἐσεβὼν καὶ ἐλεαλὴ

qr ſup meſſe & ſup vidēmia tua con
ὅτι ἐπὶ τῷ θερισμῷ καὶ ἐπὶ τῷ τρυγητῷ σου κατα
culcabo & oīa cadēt. & auferet letitia
πατήσω καὶ πάντα πεσοῦνται. καὶ ἀρθήσεται εὐφροσύ
hie.48 & exultatio de vineis & in vi
νη καὶ ἀγαλλίαμα ἐκ τῶν ἀμπελώνων καὶ ἐν τοῖς ἀμπε
neis tuis nō letabunt: & nō calcabūt
λῶσί σου οὐ μὴ εὐφρανθήσονται, καὶ οὐ μὴ πατήσωσιν
vinū in torcularib9: ceſſauit enī. ꝓpter hoc ve
οἶνον εἰς τὰ ὑπολήνια, πέπαυται γάρ. διὰ τοῦτο ἡ κοι
ter me9 ad moab ſicut cithara ſonabit: & iteriora mea
λία μου ἐπὶ μωὰβ ὡς κιθάρα ἠχήσει, καὶ τὰ ἐντός μου
ſicut murū renouaſti: & erit vt cōfundaris tu.
ὡσεὶ τεῖχος ἐνεκαίνισας, καὶ ἔσται εἰς τὸ ἐντραπῆναί σε,
qr laborauit moab ſup altarib9. & igredie
ὅτι ἐκοπίασε μωὰβ ἐπὶ τοῖς βωμοῖς. καὶ εἰσελεύσε
tur ad manufacta ſua: vt oret &
ται εἰς τὰ χειροποίητα αὐτῆς, ὥστε προσεύξασθαι καὶ
nō valebit liberare eā. hoc verbū locut9
οὐ μὴ δύνηται ἐξελέσθαι αὐτήν. τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐλάλη
eſt dn̄s ad moab. & nūc locut9 eſt dn̄s dicēs:
σε κύριος ἐπὶ μωάβ. καὶ νῦν ἐλάλησε κύριος λέγων,
in trib9 annis annoꝝ mercenarii ignominia afficiet gl̄ia
ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐτῶν μισθωτοῦ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα
moab: in oib9 diuitiis multis. & relin
μωάβ, ἐν παντὶ τῷ πλούτῳ τῷ πολλῷ. καὶ κατα
quetur pauciſſim9 & nō honorabilis.
λειφθήσεται ὀλιγοστὸς καὶ οὐκ ἔντιμος. Ca.17.

Verbū hoc cōtra damaſcū. ecce damaſcus
ΤΟ ῥῆμα τοῦτο κατὰ δαμασκοῦ. ἰδοὺ δαμασκὸς
auferet a ciuitatib9: & erit in ruinā dereli
ἀρθήσεται ἀπὸ πόλεων, καὶ ἔσται εἰς πτῶσιν καταλε
cta in ſeculū. in cubile gregū & requi
λειμμένη εἰς τὸν αἰῶνα. εἰς κοίτην ποιμνίων καὶ ἀνάπαυ
em: & nō erit pſequēs. & nō āpli9 erit munita
σιν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ διώκων. καὶ οὐκέτι ἔσται ὀχυρὰ τοῦ
ad cōfugiendū illuc ephraim. & nō āpli9 erit re
καταφυγεῖν ἐκεῖ τὸν ἐφραίμ. καὶ οὐκέτι ἔσται βασι
gnū in damaſco & reliquū ſyroꝝ. nō
λεία ἐν δαμασκῷ καὶ τὸ κατάλοιπον τῶν σύρων. οὐ
enī tu melior es filiis iſrael & gl̄ia e
γὰρ σὺ βελτίων εἶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ καὶ τῆς δόξης αὐ
orū. hec dicit dn̄s ſabaoth: erit in die il
τῶν. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ, ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί
la defectio gl̄ie iacob: & pīguia gl̄ie
νῃ ἔκλειψις τῆς δόξης ἰακώβ, καὶ τὰ πίονα τῆς δόξης
eius cōmouebūt. & erit quēadmodū ſi qs cōgreganc
αὐτοῦ σεισθήσεται. καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἐάν τις συναγά
rit meſſem q̄ ſtetit & ſemē ſpicaꝝ metet: & erit quē
γῃ ἀμητὸν ἑστηκότα καὶ σπέρμα σταχύων ἀμήσῃ, καὶ ἔσται ὃν
admodū ſi qs cōgregauerit ſpicā in valle dura & relicta
τρόπον ἐάν τις συναγάγῃ στάχυν ἐν φάραγγι στερεᾷ καὶ κατα
fuerit in ea ſtipula. aut ſicut grana oliue duo vel tria
λειφθῇ ἐν αὐτῇ καλάμη. ἢ ὡς ῥῶγες ἐλαίας δύο ἢ τρεῖς
in ſūmitate ſublimi: vel q̄ttuor aut quinq; in ramis
ἐπ᾽ ἄκρου μετεώρου, ἢ τέσσαρες ἢ πέντε ἐπὶ τῶν κλάδων
eoꝝ derelinquent. hec dicit dn̄s de9 iſrael:
αὐτῶν καταλειφθῶσι. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ,
die illa cōfidens erit hō ſup eo
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πεποιθὼς ἔσται ἄνθρωπος ἐπὶ τῷ ποι
q fecit eū. at oculi eius in ſanctū
ήσαντι αὐτόν. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν ἅγιον τοῦ
iſrael reſpiciēt: & nō cōfidētes erūt in
ἰσραὴλ ἐμβλέψονται, καὶ οὐ μὴ πεποιθότες ὦσιν ἐπὶ
altarib9: neq; in operib9 manuū eo
τοῖς βωμοῖς, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐ
rū q̄ fecerūt digiti eoꝝ: & nō iuide
τῶν ἃ ἐποίησαν οἱ δάκτυλοι αὐτῶν, καὶ οὐκ ὄψον
būt arbores: neq; abominatiōes eoꝝ.
ται τὰ δένδρα, οὐδὲ τὰ βδελύγματα αὐτῶν. τῇ
die illa erūt ciuitates
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται αἱ πόλεις

qm̄ ſup vīdemiā tuā & ſup meſſem tuā vox calcantiū irruit. Et auferetur leticia & exultatio de carmelo: & in vineis non exultabit neq; iubilabit. Vinum in torculari non calcabit qui calcare cōſueuerat: vocē calcantiū abſtuli. Sup hoc venter meus ad moab q̄ſi cithara ſonabit: & viſcera mea ad murum cocti lateris. Et erit cū apparuerit qd laborauit moab ſup excelſis ſuis: ingredietur ad ſctā ſua vt obſecret: & nō valebit. Hoc verbū quod locutus eſt dominus ad moab ex tunc: & nunc locutus eſt dicens. In tribus annis quaſi anni mercennarii auferetur gloria moab ſup omni populo multo: & relinquetur in eo paruus & modicus nequaq; multus. 17.

ONus damaſci. Ecce damaſcus deſinet eſſe ciuitas: & erit ſicut aceruus lapidum in ruina. Derelicte ciuitates aroer gregibus erunt: & requieſcent ibi & non erit qui exterreat. Et ceſſabit adiutoriū ab effraim & regnum a damaſco: & reliquie ſyrie ſicut gloria filioꝝ iſrael erunt dicit dominus exercituum. Et erit in die illa attenuabitur gloria iacob: & pinguedo carnis eius emarceſcet & erit ſicut cōgregās in meſſe qd reſtiterit & brachium eius ſpicas leget. Et erit ſicut querens ſpicas in valle raphaim: & relinquetur in eo ſicut racemus: & ſicut excuſſio olee duarum vel trium oliuarum in ſummitate rami: ſiue quattuor aut quinq;. In cacuminibus eius fructus eius dicit dn̄s deus iſrael. In die illa inclinabitur homo ad factorem ſuū: & oculi eius ad ſanctum iſrael reſpicient: & non inclinabitur ad altaria que fecerunt manus eius: & que operati ſunt digiti eius: non reſpicient lucos & delubra. In die illa: erunt ciuitates

כי על קיצך ועל קצירך הידד
נפל׃ ונאסף שמחה וגיל מן
הכרמל ובכרמים לא ירנן לא
ירעע יין ביקבים לא ידרך
הדרך הידד השבתי׃ על כן
מעי למואב ככנור יהמו וקרבי
לקיר חרש׃ והיה כי נראה כי
נלאה מואב על הבמה ובא
אל מקדשו להתפלל ולא יוכל׃
זה הדבר אשר דבר יהוה
אל מואב מאז׃ ועתה דבר
יהוה לאמר בשלש שנים כשני
שכיר ונקלה כבוד מואב בכל
ההמון הרב ושאר מעט מזער
לוא כביר׃

משא דמשק הנה

Cap. xvij.

דמשק מוסר מעיר והיתה מעי
מפלה׃ עזבות ערי ערער
לעדרים תהיינה ורבצו ואין
מחריד׃ ונשבת מבצר מאפרים
וממלכה מדמשק ושאר ארם
ככבוד בני ישראל יהיו נאם יהוה
צבאות׃ והיה ביום ההוא ידל
כבוד יעקב ומשמן בשרו ירזה׃
והיה כאסף קציר קמה וזרעו
שבלים יקצור והיה כמלקט
שבלים בעמק רפאים׃ ונשאר בו
עוללות כנקף זית שנים שלשה
גרגרים בראש אמיר ארבעה
חמשה בסעפיה פריה נאם יהוה
אלהי ישראל׃ ביום ההוא ישעה
האדם על עשהו ועיניו אל קדוש
ישראל תראינה׃ ולא ישעה אל
המזבחות מעשה ידיו ואשר
עשו אצבעתיו לא יראה והאשרים
והחמנים׃ ביום ההוא יהיו ערי

Primitiua.heb. Tex.he.Eſa.xvij. Trãſla.B.Hie. Trãſ.Gre.lxx.cũ interp.latina.

מעזו מעזובת החרש והאמיר
אשר עזבו מפני בני ישראל
והיתה שממה : כי שכחת אלהי
ישעך וצור מעזך לא זכרת על
כן תטעי נטעי נעמנים וזמרת
זר תזרענו : ביום נטעך תשגשגי
ובבקר זרעך תפריחי נד קציר
ביום נחלה וכאב אנוש : הוי
המון עמים רבים כהמות ימים
יהמיון ושאון לאמים כשאון
מים כבירים ישאון : לאמים
כשאון מים רבים ישאון וגער
בו ונס ממרחק ורדף כמץ הרים
לפני רוח וכגלגל לפני סופה :
לעת ערב והנה בלהה בטרם
בקר איננו זה חלק שוסינו
וגורל לבוזזינו :

Cap. xviij.

הוי ארץ צלצל
כנפים אשר מעבר לנהרי כוש :
השלח בים צירים ובכלי גמא
על פני מים לכו מלאכים
קלים אל גוי ממשך ומורט
אל עם נורא מן הוא והלאה
גוי קו קו ומבוסה אשר בזאו
נהרים ארצו : כל ישבי תבל
ושכני ארץ כנשא נס הרים
תראו וכתקע שופר תשמעו : כי
כה אמר יהוה אלי אשקוטה
ואביטה במכוני כחם צח עלי
אור כעב טל בחם קציר : כי
לפני קציר כתם פרח ובסר
גמל יהיה נצה וכרת הזלזלים
במזמרות ואת הנטישות הסיר
התז : יעזבו יחדו לעיט הרים
ולבהמת הארץ וקץ עליו העיט וכל
בהמת הארץ עליו תחרף : בעת

fortitudinis ei⁹ derelicte ſicut aratra. & ſegetes que derelicte ſunt a facie filiorum iſrael: et erit deſerta. qa oblita es dei ſaluatoris tui & fortis adiutoris tui nõ es recordata. Propterea plantabis plãtationẽ fidelẽ: & germẽ alienũ ſeminabis. In die plãtationis tue labruſca: & mãe ſemẽ tuũ florebit. Ablata eſt meſſis in die hereditatis: & dolebit grauiter. Ve multitudini pploꝝ multorũ vt multitudo maris ſonãtis: & tumultus turbarum ſicut ſonitus aquarum multarũ. Sonabunt populi ſicut ſonitus aquaꝝ inundãtium: & increpabit eũ & fugiet ꝓcul. Et rapietur ſicut puluis montiũ a facie venti: & ſicut turbo coram tẽpeſtate. In tempore veſpere: & ecce turbatio: in matutino & non ſubſiſtet. Hec eſt pars eorum qui vaſtauerunt nos: & ſors diripientiũ nos. 18.

VE terre cymbalo alaꝝ: que eſt trans flumina ethiopie: qui mittit in mare legatos & in vaſis papiri ſuper aquas. Ite angeli veloces ad gentem conuulſam & dilaceratam: ad populũ terribilem poſt quẽ nõ eſt alius: ad gentẽ expectantẽ & cõculcatã cui⁹ diripuerũt flumina terram eius. Oẽs habitatores orbis qui moramini in terra: cũ eleuatũ fuerit ſignũ in mõtibus videbitis: & clangorẽ tube audietis: quia hec dicit dñs ad me. Ego quieſcam & conſiderabo in loco meo ſicut meridiana lux clara eſt: & ſicut nubes roris in die meſſis. Ante meſſem enĩ totus effloruit: & immatura ꝑfectio germinauit: & ꝑſcindẽtur ramuſculi eius falcibus: & que derelicta fuerint abſcindentur: excutiẽtur & relinquẽtur ſimul auib⁹ montiũ & beſtiis tre: & eſtate ꝑpetua erũt ſup eum volucres: & oẽs beſtie tre ſup illam hyemabũt. In tpe

σου ἐγκαταλελειμμέναι ὃν τρόπον κατέλιπον οἱ ἀμορραῖοι καὶ οἱ εὐαῖοι ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἔσονται ἔρημοι, διότι κατέλιπες τὸν θεὸν τὸν σωτῆρά σου, καὶ κυρίου θεοῦ σου οὐκ ἐμνήσθης. διὰ τοῦτο φυτεύσεις φύτευμα ἄπιστον καὶ σπέρμα ἄπιστον. τῇ δὲ ἡμέρᾳ ἣ ἂν φυτεύσῃς πλανηθήσῃ· τὸ δὲ πρωῒ ἐὰν σπείρῃς, ἀνθήσει εἰς ἀμητὸν ἐν ἡμέρᾳ κληρονομίας, καὶ ὡς πατὴρ ἀνθρώπου κληρώσῃ τοὺς υἱούς σου. οὐαὶ πλῆθος ἐθνῶν πολλῶν, ὡς θάλασσα κυμαίνουσα οὕτως ταραχθήσεσθε· καὶ νῶτος ἐθνῶν πολλῶν ὡς ὕδωρ ἠχήσει. ὡς ὕδωρ πολὺ ἔθνη πολλά, ὡς ὕδατος πολλοῦ βίᾳ φερομένου· καὶ ἀποσκορακιεῖ αὐτὸν καὶ πόρρω αὐτὸν διώξεται, ὡς χνοῦν ὀρέων λικμώντων ἀπέναντι ἀνέμου, καὶ ὡς κονιορτὸν τροχοῦ καταιγὶς φέρουσα. πρὸς ἑσπέραν ἔσται πένθος· πρὶν ἢ πρωῒ καὶ οὐκ ἔσται. αὕτη ἡ μερὶς τῶν προνομευσάντων ἡμᾶς, καὶ κληρονομία τοῖς κληρονομοῦσιν ἡμᾶς. Ca.18.

Οὐαὶ γῆς πλοίων πτέρυγες, ἐπέκεινα ποταμῶν αἰθιοπίας· ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ ὅμηρα καὶ ἐπιστολὰς βιβλίνας ἐπάνω τοῦ ὕδατος· πορεύσονται γὰρ ἄγγελοι κοῦφοι πρὸς ἔθνος μετέωρον καὶ ξένον λαὸν καὶ χαλεπόν· τίς ἐστιν ἐπέκεινα; ἔθνος ἀνέλπιστον καὶ καταπεπατημένον· νῦν οἱ ποταμοὶ τῆς γῆς πάντες ὡς χώρα κατοικουμένη κατοικηθήσεται· ἡ χώρα αὐτῶν ὡς σημεῖον ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀρθῇ, ὡς σάλπιγγος φωνὴ ἀκουστὸν ἔσται. διότι οὕτως εἶπε κύριος μοι· ἀσφάλεια ἔσται ἐν τῇ ἐμῇ πόλει, ὡς φῶς καύματος μεσημβρίας, καὶ ὡς νεφέλη δρόσου ἡμέρας ἀμήτου ἔσται. πρὸ τοῦ θερισμοῦ ὅταν συντελεσθῇ ἄνθος καὶ ὄμφαξ ἀνθήσῃ ἄνθος ὀμφακίζουσα, καὶ ἀφελεῖ τὰ βοτρύδια τὰ μικρὰ τοῖς δρεπάνοις, καὶ τὰς κληματίδας ἀφελεῖ καὶ κατακόψει· καὶ καταλείψει ἅμα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτοὺς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς ἐπ' αὐτὴν ἥξει. ἐν τῷ καιρῷ

Trãſla.gre.lxx.cũ inter.lati. Trãſla.B.Hie. Tex.he.Eſa.xix. Primitiua.heb.

ἐκείνῳ ἀνενεχθήσεται δῶρα κυρίῳ σαβαὼθ ἐκ λαοῦ τεθλιμμένου καὶ τετιλμένου, καὶ ἀπὸ λαοῦ μεγάλου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον· ἔθνος ἐλπίζον καὶ καταπεπατημένον, ὅ ἐστιν ἐν μέρει ποταμοῦ τῆς χώρας, εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ ὄνομα κυρίου σαβαὼθ, εἰς ὄρος ἅγιον.

Ca.19

Ὅρασις αἰγύπτου. ἰδοὺ κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης καὶ ἥξει εἰς αἴγυπτον, καὶ σεισθήσεται τὰ χειροποίητα αἰγύπτου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἡ καρδία αὐτῶν ἡττηθήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐπεγερθήσονται αἰγύπτιοι ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ πολεμήσει ἄνθρωπος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ, πόλις ἐπὶ πόλιν, καὶ νόμος ἐπὶ νόμον. καὶ ταραχθήσεται τὸ πνεῦμα τῶν αἰγυπτίων ἐν αὐτοῖς, καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν διασκεδάσω· καὶ ἐπερωτήσουσι τοὺς θεοὺς αὐτῶν καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκ τῆς γῆς φωνοῦντας, καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους. καὶ παραδώσω τὴν αἴγυπτον εἰς χεῖρας ἀνθρώπων κυρίων σκληρῶν, καὶ βασιλεῖς σκληροὶ κυριεύσουσιν αὐτῶν· τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. καὶ πίονται αἰγύπτιοι ὕδωρ τὸ παρὰ θάλασσαν, ὁ δὲ ποταμὸς ἐκλείψει καὶ ξηρανθήσεται· καὶ ἐκλείψουσιν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες τοῦ ποταμοῦ, καὶ ξηρανθήσεται πᾶσα συναγωγὴ ὕδατος, καὶ ἐν παντὶ ἕλει καλάμου καὶ παπύρου, καὶ τὸ ἄχι τὸ χλωρὸν πᾶν τὸ κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ, καὶ πᾶν τὸ σπειρόμενον διὰ τοῦ ποταμοῦ ξηρανθήσεται ἀνεμόφθορον. καὶ στενάξουσιν οἱ ἁλιεῖς, καὶ στενάξουσι πάντες οἱ βάλλοντες ἄγκιστρον εἰς τὸν ποταμόν, καὶ οἱ βάλλοντες σαγήνας, καὶ οἱ ἀμφιβολεῖς πενθήσουσι. καὶ αἰσχύνη λήψεται τοὺς ἐργαζομένους τὸ λίνον τὸ σχιστόν, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὴν βύσσον· καὶ ἔσονται οἱ διαζόμενοι αὐτὰ ἐν ὀδύνῃ, καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες τὸν ζύθον λυπηθήσονται, καὶ τὰς ψυχὰς πονέσουσι. καὶ μωροὶ ἔσονται οἱ ἄρχοντες τάνεως· οἱ σοφοὶ σύμβουλοι τοῦ βασιλέως, ἡ βουλὴ αὐτῶν μωρανθήσεται· πῶς ἐρεῖτε τῷ βασιλεῖ, υἱοὶ συνετῶν ἡμεῖς, υἱοὶ βασιλέων τῶν ἐξ ἀρχῆς; ποῦ εἰσι νῦν οἱ σοφοί σου; καὶ ἀναγγειλάτωσάν σοι, καὶ εἰπάτωσαν τί βεβούλευται κύριος σαβαὼθ ἐπ' αἴγυπτον. ἐξέλιπον οἱ ἄρχοντες τάνεως, καὶ ὑψώθησαν οἱ ἄρχοντες μέμφεως, καὶ πλανήσουσι

illo deferetur munus dño exercituũ a poplo diuulſo & dilacerato: a populo terribili poſt quẽ nõ fuit alius: a gente expectante & cõculcata: cui⁹ diripuerũt flumina terrã eius ad locum nominis dñi exercituũ montem ſion. 19.

ONus egypti. Ecce dñs aſcẽdet ſup nubem leuẽ: & ingredietur egyptũ & cõmouebũtur ſimulachra egypti a facie ei⁹: & cor egypti tabeſcet in medio ei⁹. Et concurrere faciã egyptios aduerſus egyptios: & pugnabit vir cõtra fratrẽ ſuũ: & vir cõtra amicũ ſuũ: ciuitas aduerſus ciuitatẽ regnũ aduerſus regnũ: & dirũpetur ſpũs egypti in viſcerib⁹ eius: & cõſiliũ eius ꝑcipitabo: & interrogabũt ſimulachra ſua & diuinos ſuos: & phytones & ariolos: et tradam egyptum in manu dominorum crudelium: & rex fortis dominabitur eorum ait dominus exercituum. Et areſcet aqua de mari: & fluui⁹ deſolabitur atq3 ſiccabitur: & deficiẽt flumina. Attenuabũtur & ſiccabũtur riui aggerũ. Calam⁹ & iuncus marceſcet: nudabitur alue⁹ riui a fonte ſuo. Et omnis ſemẽtis irrigua ſiccabitur: areſcet & non erit. Et merebunt piſcatores: & lugebunt omnes mittentes in flumen hamũ: & expandentes rete ſuper faciẽ aquaꝝ emarceſcẽt. Cõfundẽtur q opabãtur linum: plectentes & texentes ſubtilia. Et erunt irrigua eius flectentia: omnes qui faciebãt lacunas ad capiendos piſces. Stulti pricipes taneos: ſapientes cõſiliarii pharaonis dederũt cõſiliũ inſipiẽs. Quõ dicetis pharaoni. Filius ſapiẽtiũ ego: filius regum antiquorũ. Vbi nunc ſunt ſapientes tui? Annuncient tibi & indicent quid cogitauerit dñs exercituũ ſup egyptũ. Stulti facti ſunt principes taneos: emarcuerũt principes mempheos: deceperũt

ההיא יובל שי ליהוה צבאות עם
ממשך ומורט ומעם נורא מן
הוא והלאה גוי קו קו ומבוסה
אשר בזאו נהרים ארצו אל מקום
שם יהוה צבאות הר ציון :

Cap. xix.

משא מצרים הנה
יהוה רכב על עב קל ובא מצרים
ונעו אלילי מצרים מפניו ולבב
מצרים ימס בקרבו : וסכסכתי
מצרים במצרים ונלחמו איש
באחיו ואיש ברעהו עיר בעיר
ממלכה בממלכה : ונבקה רוח
מצרים בקרבו ועצתו אבלע
ודרשו אל האלילים ואל האטים
ואל האבות ואל הידענים :
וסכרתי את מצרים ביד אדנים
קשה ומלך עז ימשל בם נאם
האדון יהוה צבאות : ונשתו
מים מהים ונהר יחרב ויבש :
והאזניחו נהרות דללו וחרבו יארי
מצור קנה וסוף קמלו : ערות על
יאור על פי יאור וכל מזרע
יאור ייבש נדף ואיננו : ואנו
הדיגים ואבלו כל משליכי
ביאור חכה ופרשי מכמרת על
פני מים אמללו : ובשו עבדי
פשתים שריקות וארגים חורי :
והיו שתתיה מדכאים כל
עשי שכר אגמי נפש : אך אולים
שרי צען חכמי יעצי פרעה עצה
נבערה איך תאמרו אל פרעה
בן חכמים אני בן מלכי קדם :
איפם אפוא חכמיך ויגידו
נא לך וידעו מה יעץ יהוה
צבאות על מצרים : נואלו שרי
צען נשאו שרי נף התעו את

Tex.he.Esa.xix. / **Pritiua.heb.**

מצרים פנת שבטיה יהוה מסך | פנה
בקרבה רוח עועים והתעו את | עוה תעה
מצרים בכל מעשהו כהתעות | עשה
שכור בקיאו ולא יהיה למצרים | שכר קאה
מעשה אשר יעשה ראש וזנב | היה עשה
כפה ואגמון ביום ההוא יהיה | כפף
מצרים כנשים וחרד ופחד מפני | נשה פנה
תנופת יד יהוה צבאות אשר | נוף
הוא מניף עליו והיתה אדמת
יהודה למצרים לחגא כל אשר | חגג
יזכיר אתה אליו יפחד מפני | זכר פחד
עצת יהוה צבאות אשר הוא | פנה יעץ
יועץ עליו ביום ההוא יהיו חמש | היה
ערים בארץ מצרים מדברות | עיר דבר
שפת כנען ונשבעות ליהוה | שפה שבע
צבאות עיר ההרס יאמר לאחת | אמר
ביום ההוא יהיה מזבח ליהוה | היה זבח
בתוך ארץ מצרים ומצבה | יצב
אצל גבולה ליהוה והיה לאות | נבל
ולעד ליהוה צבאות בארץ מצרים | עוד
כי יצעקו אל יהוה מפני לחצים | צעק פנה
וישלח להם מושיע ורב והצילם | שלח ישע
ונודע יהוה למצרים וידעו | נצל ידע
מצרים את יהוה ביום ההוא
ועבדו זבח ומנחה ונדרו נדר
ליהוה ושלמו ונגף יהוה את
מצרים נגף ורפוא ושבו עד | רפא
יהוה ונעתר להם ורפאם ביום | שוב עתר
ההוא תהיה מסלה ממצרים | היה סלל
אשורה ובא אשור במצרים | בוא
ומצרים באשור ועבדו מצרים
את אשור ביום ההוא יהיה ישראל | היה
שלישיה למצרים ולאשור ברכה | שלש
בקרב הארץ אשר ברכו יהוה
צבאות לאמר ברוך עמי מצרים | ברך
ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל | עשה

Trāſla.B.Hie.

egyptū angulū popu-lorū eius. Dn̄s miſcuit i medio ei9 ſpiritū verti-ginis. Et errare fecerunt egyptum in omni ope-re ſuo: ſicut errat ebrius & vomens. Et non erit egypto opus q̄ faciat: caput & caudam incuruantem & refrenā-tem. In die illa erit egyptus q̄ſi mulieres & ſtupebūt & timebūt a fa-cie cōmotionis manus domini exercituū quā ipſe mouebit ſuper eā. Et erit terra iuda egypto in pauorē. Omnis qui illius fuerit recordatus: paue-bit a facie conſilii domini exerci-tuum: quod ipſe cogitauit ſuper eam. In die illa erunt quinq; ciuitates in terra egy-pti loquentes lingua chanaan & iurā-tes per dominum exercituum. Ciuitas ſo-lis vocabitur vna. In die illa erit altare do-mini in medio terre egypti et titulus domini iuxta terminum eius: & erit in ſignum & in teſtimoniū dn̄o ex-ercituū in terra egypti. Clamabūt enim ad do-minum a facie tribulātis & mittet eis ſaluatorem & ꝓpugnatorē q̄ liberet eos. Et cognoſcetur dn̄s ab egypto: & cognoſcēt egyptii dn̄m in die illa: & colent eū in hoſtiis & in muneribꝰ: & vota vo-uebunt domino & ſol-uent. Et percutiet dn̄s egyptū plaga: & ſanabit eam & reuertentur ad dn̄m: & placabitur eis & ſanabit eos. In die illa erit via de egypto in aſſyrios: & intrabit aſſyrius egyptum & egyptius in aſſyrios & ſeruient egyptii aſſur. In die illa erit iſ-rael tertius egyptio & aſſy-rio: benedictio in medio terre: cui be-nedixit dn̄s exercituum dicens. Benedictꝰ popu-lus meus egypti: & opus manuū mearū aſſyrii: he-reditas aūt mea iſrl̄. 20.

Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

egyptū et tribꝰ. dn̄s eñi miſcuit e-
τὴν αἴγυπτον καὶ τὰς φυλάς. κύριος γὰρ ἐκέρασεν αὐ-
is ſpūm errois. et errare fecert egyptū
τοῖς πνεῦμα πλανήσεως. καὶ ἐπλάνησαν τὴν αἴγυπτον
in oībꝰ operibꝰ eius: ſicut errat ebriꝰ et
ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς, ὡς πλανᾶται ὁ μεθύων καὶ
vomēs ſimul. et nō erit egyptiis opus qđ fa-
ὁ ἐμῶν ἅμα. καὶ οὐκ ἔσαι τοῖς αἰγυπτίοις ἔργον ὃ ποι-
ciet caput et caudā: pñcipiū et finē. die
ήσει κεφαλὴν καὶ οὐρὰν, ἀρχὴν καὶ τέλος. τῇ ἡμέρᾳ
illa erūt egyptii ſicut mulieres in tremore et in
ἐκείνῃ ἔσονται αἰγύπτιοι ὡς γυναῖκες ἐν τρόμῳ καὶ ἐν
timore a facie manꝰ dñi ſabaoth: quā
φόβῳ ἀπὸ προσώπου τῆς χειρὸς κυρίου σαβαώθ, ἣν
ipſe inijciet eis. et erit regio egyp-
αὐτὸς ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς. καὶ ἔσαι ἡ χώρα τῶν αἰγυ-
tiorū iudeis in terrorē. ois qui noiaue-
πτίων τοῖς ἰουδαίοις εἰς φόβητρον. πᾶς ὃς ἐὰν ὀνομά-
rit eā ipſis: timebūt ꝓ cōſiliū qđ
σῃ αὐτὴν αὐτοῖς, φοβηθήσονται διὰ τὴν βουλὴν ἣν
dñs ſabaoth decreuit ſup illā. die il-
κύριος σαβαὼθ βεβούλευται ἐπ᾽ αὐτήν. τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
la erūt quinq; ciuitates in terra egypti: loquētes
νῃ ἔσονται πέντε πόλεις ἐν γῇ αἰγύπτῳ, λαλοῦσαι
lingua chananitide. et iurātes noīe
τῇ γλώσσῃ τῇ χαναανίτιδι. καὶ ὀμνύοντες τῷ ὀνόματι
dñi ſabaoth ciuitas ſolis vocabit vna ciuitas.
κυρίου σαβαὼθ πόλις ἀχερὲς κληθήσεται μία πόλις.
die illa erit altare dño in regiōe
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσαι θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ ἐν χώρᾳ
egyptiorū. et titulꝰ ad terminū eiꝰ dño.
αἰγυπτίων. καὶ στήλη πρὸς τὸ ὅριον αὐτῆς τῷ κυρίῳ.
et erit in ſignū in ſeculū dño in regiōe e-
καὶ ἔσαι εἰς σημεῖον εἰς τὸν αἰῶνα κυρίῳ ἐν χώρᾳ αἰ-
gypti. qꝛ clamabūt ad dñm ꝓpter tribu-
γύπτου. ὅτι κεκράξονται πρὸς κύριον διὰ τοὺς θλίβον-
lātes eos. et mittet eis hoīem: qui ſal-
τας αὐτούς. καὶ ἀποστελεῖ αὐτοῖς ἄνθρωπον, ὃς σώ-
uabit eos. iudicās ſaluabit eos. et noſc erit do-
σει αὐτούς. κρίνων σώσει αὐτούς. καὶ γνωστὸς ἔσαι κύ-
minꝰ egyptiis. et cognoſcēt egyptii do-
ριος τοῖς αἰγυπτίοις. καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι τὸν κύ-
minū in die illa. et faciēt ſacrificiū et do-
ριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ποιήσουσι θυσίαν καὶ δῶ-
nū: et vouebūt vota dño: et reddent.
ρον, καὶ εὔξονται εὐχὰς τῷ κυρίῳ, καὶ ἀποδώσουσιν.
et ꝑcutiet dñs egyptios plaga. et ſanabit e-
καὶ πατάξει κς τοὺς αἰγυπτίους πληγῇ. καὶ ἰάσεται ἰάσει αὐ-
os. et cōuertentur ad dñm: et exaudiet e-
τούς. καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κν, καὶ εἰσακούσεται αὐ-
os. et ſanabit eos ſanitate. die illa erit
τῶν. καὶ ἰάσεται αὐτοὺς ἰάσει. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσαι
via egypti ad aſſyrios. et igredietur aſſy-
ὁδὸς αἰγύπτου πρὸς ἀσσυρίους. καὶ εἰσελεύσονται ἀσσύ-
rii in egyptū: et egyptii ibūt ad aſſy-
ριοι εἰς αἴγυπτον, καὶ αἰγύπτιοι πορεύσονται πρὸς ἀσσυ-
rios. et ſeruiēt egyptii aſſyriis.
ρίους. καὶ δουλεύσουσιν οἱ αἰγύπτιοι τοῖς ἀσσυρίοις. τῇ
die illa erit iſrael tertiꝰ inter egypti-
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσαι ἰσραὴλ τρίτος ἐν τοῖς αἰγυπτί-
os et inter aſſyrios benedictꝰ in terra: cui be-
οις καὶ ἐν τοῖς ἀσσυρίοις εὐλογημένος ἐν τῇ γῇ, ἣν εὐ-
nedixit dñs ſabaoth dicēs. bñdictꝰ ppl's
λόγησε κύριος σαβαὼθ λέγων. εὐλογημένος ὁ λαός
meꝰ qui i egypto et qui in aſſyriis. et hereditas
μου ὁ ἐν αἰγύπτῳ καὶ ὁ ἐν ἀσσυρίοις. καὶ ἡ κληρονομία
mea iſrael.
μου ἰσραήλ.

Ca. 20.

Trāſla.grc.lxx.cū iter.latina.

A Anno quo igreſſus eſt tarthan in azotū qñ
Τοῦ ἔτους οὗ εἰσῆλθε ταναθὰν εἰς ἄζωτον ἡνί-
miſſus ē a ſargon rege aſſyriorū: et debel
κα ἀπεστάλη ὑπὸ ναρνᾶ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ ἐπο-
lauit azotū et cepit eā. tūc locu
λέμησε τὴν ἄζωτον καὶ κατελάβετο αὐτήν. τότε ἐλά-
tus eſt dñs ad eſaiam dicēs. vade et aufer
λησε κύριος πρὸς ἡσαΐαν λέγων. πορεύου καὶ ἄφελε
ſaccū de lūbis tuis: et calciamēta
τὸν σάκκον ἀπὸ τῆς ὀσφύος σου, καὶ τὰ σανδάλιά
tua ſolue a pedibꝰ tuis. et fecit ſic:
σου ὑπόλυσαι ἀπὸ τῶν ποδῶν σου. καὶ ἐποίησεν οὕ-
B vadens nudus et diſcalciatꝰ. et dixit
τως, πορευόμενος γυμνὸς καὶ ἀνυπόδετος. καὶ εἶπεν
dñs quēadmodū ābulauit eſaias ſeruꝰ meꝰ nu
κύριος ὃν τρόπον πεπόρευται ἡσαΐας ὁ παῖς μου γυμ-
dus et diſcalciatꝰ. tribꝰ ānis erūt ſigna et
νὸς καὶ ἀνυπόδετος. τρία ἔτη ἔσαι σημεῖα καὶ
portēta egyptiis et ethiopibꝰ: qꝛ ſic
τέρατα τοῖς αἰγυπτίοις καὶ αἰθίοψιν, ὅτι οὕτως
C aget rex aſſyriorū captiuitatē egyp
ἄξει βασιλεὺς ἀσσυρίων τὴν αἰχμαλωσίαν αἰγύ-
ti et ethiopū. iuuenes et ſenes: nu
πτου καὶ αἰθιόπων. νεανίσκους καὶ πρεσβύτας, γυμ-
dos et diſcalciatos diſcoopertos cōfuſio
νοὺς καὶ ἀνυποδέτους ἀνακεκαλυμμένους τὴν αἰσχύ-
nē egypti. et cōfundent victi egyptii
D νην αἰγύπτου. καὶ αἰσχυνθήσονται ἡττηθέντες οἱ αἰγύπτιοι
in ethiopibꝰ: in qbꝰ fuerāt cōfiſi egy
ἐπὶ τοῖς αἰθίοψιν, ἐφ᾽ οἷς ἦσαν πεποιθότες οἱ αἰγύ-
ptii: erāt eñi eis glīa. et dicēt habi
πτιοι, ἦσαν γὰρ αὐτοῖς δόξα. καὶ ἐροῦσιν οἱ κατοι-
tātes in inſula hac. ecce nos fuimꝰ confi
κοῦντες ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ. ἰδοὺ ἡμεῖς ἦμεν πεποι-
ſi in eis in auxiliū: q nō potuerāt ſal-
θότες εἰς αὐτοὺς εἰς βοήθειαν, οἳ οὐκ ἠδύναντο σω-
uari a regibꝰ aſſyriorū et quomō nos ſal-
θῆναι ἀπὸ βασιλέων ἀσσυρίων καὶ πῶς ἡμεῖς σωθη-
uabimur? Viſio deſerti.
σόμεθα; ὅραμα τῆς ἐρήμου.

~~Ca. 21.~~

A Sicut tēpeſtas ꝑ deſertū trāſeat de deſerto veni
Abac.2 Ὡς καταιγὶς δι᾽ ἐρήμου διέλθοι ἐξ ἐρήμου ἐρχο-
Joh.3. ens de terra. horribilis viſio et dura ānūciata eſt
μένη ἐκ γῆς. φοβερὸν τὸ ὅραμα καὶ σκληρὸν ἀνηγγέλη
mihi: ꝑuaricās ꝑuaricatur. iniquꝰ iniq̄ agit. cōtra me ela-
μοι, ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖ. ὁ ἀνομῶν ἀνομεῖ. ἐπ᾽ ἐμοὶ οἱ ἐλα-
mite et legati perſarū cōtra me veniūt. nūc
μῖται καὶ πρέσβεις τῶν περσῶν ἐπ᾽ ἐμὲ ἔρχονται. νῦν
~~igemiſcā et cōſolabor meipm. ꝑpter~~ hoc repleti ſūt
στενάξω καὶ παρακαλέσω ἐμαυτόν. διὰ τοῦτο ἐνεπλήσθη
lūbi mei āguſtia: et dolores apprehēderūt me ſicut
ἡ ὀσφύς μου ἐκλύσεως, καὶ ὠδῖνες ἔλαβόν με ὡς τὴν
parientē. iniq̄ egi ne audirē. feſtinaui
τίκτουσαν. ἠδίκησα τοῦ μὴ ἀκοῦσαι. ἐσπούδασα τὸ
ne viderē. cor meū aberrat. et iniq̄tas
B μὴ βλέπειν. ἡ καρδία μου πλανᾶται. καὶ ἡ ἀνομία
me inundat. aīa mea inſtitit in timorē. pa
με βαπτίζει. ἡ ψυχή μου ἐφέστηκεν εἰς φόβον. ἑτοι-
rate menſam. bibite comedite. ſurgētes
μάσατε τὴν τράπεζαν. πίετε φάγετε. ἀναστάντες οἱ
pricipes arripite clypeos. qꝛ ſic dixit domi-
ἄρχοντες ἀνασπάσατε θυρεούς. ὅτι οὕτως εἶπε κύρι-
nus ad me. vadens tibi ſtatue ſpeculatorē. et qđ
ος πρός με. βαδίσας σεαυτῷ στῆσον σκοπόν. καὶ ὃ
cūq; videris ānūcia. et vidi aſcēſores eq̄tes duos.
ἐὰν ἴδῃς ἀνάγγειλον. καὶ εἶδον ἀναβάτας ἱππεῖς δύο.
aſcēſorē aſini: et aſcēſorē cameli. audi auditio
ἀναβάτην ὄνου, καὶ ἀναβάτην καμήλου. ἀκρόασαι ἀκρό-
C nē multā. et voca vriā in
ασιν πολλήν. καὶ κάλεσον οὐρίαν εἰς

Trāſla.B.Hie.

In anno quo ingreſ-ſus ē thartā in azotū cum miſiſſet eum ſargō rex aſſyriorum & pugnaſſet contra azo-tum & cepiſſet eā: in tpe illo locutus eſt domin9 in manu eſaie filii amos dicens. Vade & ſolue ſaccum de lumbis tuis: & calcia-menta tua tolle de pedibus tuis. & fecit ſic: vadēs nudꝰ & diſcalciatꝰ. Et dixit dn̄s. Sicut am-bulauit ſeruus meus eſaias nudus & diſcalcia-tus: trium annorum ſignū & portētū erit ſup egyptū & ſup ethiopiā: ſic minabit rex aſſyrio-rum captiuitatem egypti & trāſmigratio-nem ethiopie: iuuenē & ſenē: nudā & diſcalcia-tam diſcoopertis natibꝰ ad ignominiā egypti. Et timebūt & cōfundentur ab ethiopia ſpe ſua: & ab egypto gloria ſua. Et dicet habitator inſule hu-ius in die illa. Heccine erat ſpes no-ſtra: ad quos cōfugimus in auxiliū vt liberarent nos a facie regis aſſyrio-rū. Et quō effugere po-terimus nos? 21.

Onus deſerti maris. Sicut turbines ab africo veniūt: de deſerto vēit: de terra horribili. Vi-ſio dura nunciata eſt mihi. Qui incredulus ē infideliter agit: & qui de-populator ē vaſtat. Aſcē-de elam: obſide mede: oēm gemitū eiꝰ ceſſare feci. ꝑpterea repleti ſunt lūbi mei dolore: & angu-ſtia poſſedit me ſicut an-guſtia parturiētis. Cor-rui cū audirē: cōturbatꝰ ſum cū viderē. Emarcuit cor meū: tenebre ſtupe-fecerūt me. Babylon di-lecta mea poſita eſt mihi in miraculū. Pone men-ſā: cōtēplare in ſpecula. Comedētes & bibētes: ſurgite pricipes arripite clypeum. Hec enim di-cit mihi dn̄s. Vade & pone ſpeculatorē: & qđ cunq; viderit annunciet. Et vidit currū duorum equitum: aſcenſorem aſini & aſcenſorē cameli & contēplatꝰ eſt diligēter multo intuitu. Et cla-mauit leo. Super

Tex.heb.Eſa.xx.xxj. / **Pritiua.heb.**

Cap. xx.

בשנת בא תרתן אשדודה
בשלח אתו סרגון מלך אשור | שנה בוא
וילחם באשדוד וילכדה בעת | לחם לכד
ההיא דבר יהוה ביד ישעיהו
בן אמוץ לאמר לך ופתחת השק | ילך
מעל מתניך ונעלך תחלץ מעל | חלץ
רגלך ויעש כן הלך ערום ויחף | עשה ערם
ויאמר יהוה כאשר הלך עבדי | אמר
ישעיהו ערום ויחף שלש שנים | ינה
אות ומופת על מצרים ועל כוש | יפת
כן ינהג מלך אשור את שבי | נהג שבה
מצרים ואת גלות כוש נערים | גלה
וזקנים ערום ויחף וחשופי שת | חשף שות
ערות מצרים וחתו ובשו מכוש | ערה חתת
מבטם ומן מצרים תפארתם ואמר | בוש נבט
יושב האי הזה ביום ההוא | פאר
הנה כה מבטנו אשר נסנו שם | נוס
לעזרה להנצל מפני מלך אשור | נצל פנה
ואיך נמלט אנחנו | מלט

Cap. xxi.

משא מדבר ים
כסופות בנגב לחלוף ממדבר בא | נשא דבר
מארץ נוראה חזות קשה הגד | חלף בוא
לי הבוגד בוגד והשודד שודד | ירא חזה
עלי עילם צורי מדי כל אנחתה | נגד שדד
השבתי על כן מלאו מתני חלחלה | עלה
צירים אחזוני כצירי יולדה | שבת חול
נעויתי משמע נבהלתי מראות | צור ילד
תעה לבבי פלצות בעתתני את | עוה
נשף חשקי שם לי לחרדה | בהל ראה
ערך השלחן צפה הצפית אכול | שום
שתה קומו השרים משחו | צפה אכל
מגן כי כה אמר אלי אדני לך | שור
העמד המצפה אשר יראה יגיד | ילך
וראה רכב צמד פרשים רכב | עמד צפה
חמור רכב גמל והקשיב קשב | ראה נגד
רב קשב ויקרא אריה על | חמר קשב
| קרא ארה

מצפה אדני אנכי עמד תמיד יומם — תמד
ועל משמרתי אנכי נצב כל — שמר יצב
הלילות והנה זה בא רכב איש — בוא
צמד פרשים ויען ויאמר נפלה — ענה אמר
נפלה בבל וכל פסילי אלהיה — פסל
שבר לארץ מדשתי ובן גרני — דוש
אשר שמעתי מאת יהוה צבאות
אלהי ישראל הגדתי לכם — נגד
משא דומה אלי קרא משעיר — נשא
שמר מה מלילה שמר מה מליל
אמר שמר אתא בקר וגם לילה
אם תבעיון בעיו שבו אתיו — בעה שוב אתה
משא בערב ביער בערב תלינו — לון
ארחות דדנים לקראת צמא
התיו מים ישבי ארץ תימא — ימן
בלחמו קדמו נדד כי מפני — פנה
חרבות נדדו מפני חרב נטושה — נטש
ומפני קשת דרוכה ומפני כבד — דרך
מלחמה כי כה אמר אדני אלי — לחם
בעוד שנה כשני שכיר וכלה — שנה שכר
כל כבוד קדר ושאר מספר קשת — כבד ספר
גבורי בני קדר ימעטו כי יהוה — גבר מעט
אלהי ישראל דבר

Cap. xxij. משא גיא חזיון מה
לך אפוא כי עלית כלך לגגות — נשא חזה
תשאות מלאה עיר הומיה קריה — איפה עלה
עליזה חלליך לא חללי חרב — גג שוא
ולא מתי מלחמה כל קציניך — המה קרה
נדדו יחד מקשת אסרו כל — עלז מות
נמצאיך אסרו יחדו מרחוק ברחו — לחם קצן
על כן אמרתי שעו מני אמרר — מצא
בבכי אל תאיצו לנחמני על — שעה מרר
שד בת עמי כי יום מהומה — בכה און
ומבוסה ומבוכה לאדני יהוה צבאות — שדד המם
בגיא חזיון מקרקר קיר ושוע — נוס בוך
אל ההר ועילם נשא אשפה — חזה
— קרקר

ſpeculam dñi ego ſum ſtans iugiter per diem: & ſuper cuſtodiam meã ego ſum ſtans totis noctibus. Ecce iſte venit aſcenſor vir bige equitum: & reſpõdit & dixit. Cecidit cecidit babylon & omnia ſculptilia deorum eius cõtrita ſunt ĩ terra. Tritura mea & filii aree mee que audiui a domino exercituum deo iſrael annũciaui vobis. Onus duma. Ad me clamat ex ſeyr. Cuſtos quid de nocte? cuſtos quid de nocte? Dixit cuſtos. Venit mane & nox. Si queritis querite: cõuertimini & venite. Onus in arabia. In ſaltu ad veſperã dormietis: in ſemitis dodanim. Occurrentes ſitienti ferte aquam qui habitatis terram auſtri cum panibus occurrite fugienti. A facie enim gladiorũ fugerũt a facie gladii imminẽtis: a facie arcus extenti: a facie grauis prelii: quoniam hec dicit dominus ad me. Adhuc in vno anno q̃ſi in anno mercenarii: & auferetur oĩs gloria cedar: & reliquie numeri ſagittariorum fortiũ de filiis cedar imminuẽtur. Dñs enim deus iſrael locutus eſt. 22.

Onus vallis viſionis. Quidnam quoq; tibi eſt: q̃a aſcendiſti & tu omnis in tecta clamoris plena: vrbs frequens ciuitas exultans. Interfecti tui non interfecti gladio: nec mortui in bello. Cuncti principes tui fugerunt ſimul: dureq; ligati ſunt. Omnes qui inuẽti ſunt vincti pariter: procul fugerunt. Propterea dixi. Recedite a me: amare flebo. Nolite incũbere vt cõſolemini me ſuper vaſtitate filie popli mei. Dies eni interfectionis & cõculcationis & fletuũ domino deo exercituũ in valle viſionis. Scrutans murũ: & magnific⁹ ſuper montẽ. Et elam ſumpſit pharetram: &

ſpeculã dñi. τ dixit: ſteti p totũ di-
τὴν σκοπιὰν κυρίου. καὶ εἶπεν, ἔστην διὰ παντὸς ἡμέ-
ei τ ſup caſtra ſteti tota nocte.
ρας, καὶ ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς ἔστην ὅλην τὴν νύκτα.
τ ecce ipſe venit aſcẽſor bige. τ re
καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται ἀναβάτης ξυνωρίδος. καὶ ἀπο-
ſpõdẽs ait: cecidit cecidit babylon τ om
κριθεὶς εἶπεν, πέπτωκε πέπτωκε βαβυλὼν καὶ πάν-
nia ſimulachra ei⁹: τ manufacta e-
τα τὰ ἀγάλματα αὐτῆς, καὶ τὰ χειροποίητα αὐ-
tus cõtrita ſunt in terra. audite dere
τῆς συνετρίβησαν εἰς τὴν γῆν. ἀκούσατε οἱ κατα-
licti τ dolẽtes audite q̃ audiui a
λελειμμένοι καὶ ὀδυνώμενοι ἀκούσατε ἃ ἤκουσα πα-
dño ſabaoth: de⁹ iſrael ãnũciauit vobis.
ρὰ κυρίου σαβαὼθ, ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ ἀνήγγειλεν ὑμῖν.
Uerbũ idumee. ad me clama
Τὸ ῥῆμα τῆς ἰδουμαίας. πρός ἐμὲ καλεῖ
de ſeeyr. cuſtodite ppugnacula cuſto-
παρὰ σουσηίρ. φυλάσσετε ἐπάλξεις φυλάσ-
dio mane τ nocte. ſi q̃ſieris q̃re. τ
σω τὸ πρωῒ καὶ τὴν νύκτα. ἐὰν ζητῆς ζήτει. καὶ
apud me habita in ſaltu veſpe dormies in
παρ' ἐμοὶ οἴκει ἐν τῷ δρυμῷ ἑσπέρας κοιμηθήσῃ ἐν
via dedan. in occurſum ſitiẽti aquã ferte
τῇ ὁδῷ δαιδάν. εἰς συνάντησιν διψῶντι ὕδωρ φέρετε
habitãtes in regiõe theman panib⁹ occurrite fugiẽ
οἱ ἐνοικοῦντες ἐν χώρᾳ θαιμὰν ἄρτοις συναντᾶτε φεύ-
tibus ppter multitudinẽ occiſoꝝ: τ ppter
γουσι διὰ τὸ πλῆθος τῶν κτεινομένων, καὶ διὰ τὸ
multitudinẽ errantiũ: τ ppter multitudinẽ gla
πλῆθος τῶν πλανωμένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς μα-
dii: τ ppter multitudinẽ arcuũ ex-
χαίρας, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν τοξευμάτων τῶν δια-
tentoꝝ: τ ppter multitudinẽ eoꝝ q̃ ceciderũt in
τεταμένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν πεπτωκότων ἐν
bello. q: ſic dixit mihi dñs. adhuc ãnus
τῷ πολέμῳ. ὅτι οὕτως εἶπέ μοι κύριος. ἔτι ἐνιαυτὸς
q̃ſi ãnus mercenarii deficiet gĩa cedar: τ
ὡς ἐνιαυτὸς μισθωτοῦ ἐκλείψει ἡ δόξα κηδάρ, καὶ τὸ
reliquũ ſagitationũ fortiũ filioꝝ cedar
κατάλοιπον τῶν τοξευμάτων τῶν ἰσχυρῶν υἱῶν κηδὰρ
erit parũ. q: dñs locut⁹ eſt de⁹ iſrael.
ἔσαι ὀλίγον. διότι κύριος ἐλάλησεν ὁ θεὸς ἰσραήλ. C. 22.
Uerbũ vallis viſiõis. q̃d factũ ẽ tibi nũc
Τὸ ῥῆμα τῆς φάραγγος σιών. τί ἐγένετό σοι νῦν
q: aſcẽdiſtis oẽs in tecta vana. ĩpleta
ὅτι ἀνέβητε πάντες εἰς δώματα μάταια. ἐνεπλή-
eſt ciuitas clamãtiũ. vulnerati tui nõ vul-
σθη ἡ πόλις βοώντων. οἱ τραυματίαι σου οὐ τραυ-
nerati gladio. neq; mortui tui mortui bello.
ματίαι μαχαίρας. οὐδὲ οἱ νεκροί σου νεκροὶ πολέμου.
oẽs primates tui migrauerũt. ſimul ab
πάντες οἱ ἄρχοντές σου πεφεύγασι. ἅμα ἀπὸ τοῦ
arcu ligati ſunt. τ fortes in te lõge
τόξου δεδεμένοι εἰσί. καὶ οἱ ἰσχύοντες ἐν σοὶ πόρρω
fugerũt. ppter hoc dixi dimittite me. amare fle
πεφεύγασι. διὰ τοῦτο εἶπα ἄφετέ με. πικρῶς κλαύ-
bo. nolite cõtendere cõſolari me ſup cõ-
σομαι. μὴ κατισχύσητε παρακαλεῖν με ἐπὶ τὸ σύν-
tritione filie populi mei. q: dies tu-
τριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου. ὅτι ἡμέρα τα-
mult⁹ τ pditiõis τ cõculcatiõis. τ er-
ραχῆς καὶ ἀπωλείας καὶ καταπατήματος καὶ πλά-
ror a dño ſabaoth in valle viſionis er
νησις παρὰ κυρίου σαβαὼθ ἐν φάραγγι σιών πλα-
rant. a paruo vſq; ad magnũ errãt ſup
νῶνται. ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πλανῶνται ἐπὶ τὰ
mõtes. at elamite tulerũt pharetras:
ὄρη. οἱ δὲ ἐλαμῖται ἔλαβον φαρέτρας,

Abac. 2.a. hie. 50. Apo. 4.b.

D

A

B

τ aſcẽſores hoĩes ſup equos τ cõgregatio pu-
καὶ ἀναβάται ἄνθρωποι ἐφ' ἵπποις καὶ συναγωγὴ παρα-
gne. τ erũt electe valles tue replebũ
τάξεως. καὶ ἔσονται αἱ ἐκλεκταὶ φάραγγές σου πλησθή-
tur q̃drigis. at eq̃tes ſtipabũt portas tuas
σονται ἁρμάτων. οἱ δὲ ἱππεῖς ἐμφράξουσι τὰς πύλας σου
τ reuelabũt portas iuda: τ iſpiciẽt
καὶ ἀνακαλύψουσι τὰς πύλας ἰούδα, καὶ ἐμβλέψονται τῇ
die illa in electas domos ciuitatis. τ reue
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς οἴκους τῆς πόλεως. καὶ ἀνα-
labũt abſcõdita domoꝝ arcis dauid. τ vide
καλύψουσι τὰ κρυπτὰ τῶν οἴκων τῆς ἄκρας δαυίδ. καὶ ἴδο-
rũt q̃m plures ſunt. τ auerterũt aquã anti
σαν ὅτι πλείους εἰσί. καὶ ἀπέστρεψαν τὸ ὕδωρ τῆς ἀρχαί-
que piſcine in ciuitatẽ. τ q̃m deſtruxerũt do
ας κολυμβήθρας εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὅτι καθείλωσαν τοὺς οἴ-
mos hierũ ad firmãdos muros ciuitati. τ feci-
κους ἱερουσαλὴμ εἰς ὀχύρωμα τείχους τῇ πόλει. καὶ ἐποι-
ſtis vobis aquã iter duos muros. in-
ήσατε ἑαυτοῖς ὕδωρ ἀναμέσον τῶν δύο τειχέων. ἐσώτε-
tra piſcinã antiquã. τ nõ iſpexiſtis i
ρον τῆς κολυμβήθρας τῆς ἀρχαίας. καὶ οὐκ ἐνεβλέψατε εἰς
eũ q̃ a pricipio fecit eã. τ q̃ creauit illã
τὸν ἀπ' ἀρχῆς ποιήσαντα αὐτήν. καὶ τὸν κτίσαντα αὐτὴν
nõ vidiſtis. τ vocauit dñs ſabaoth in die illa
οὐκ εἴδετε. καὶ ἐκάλεσε κύριος σαβαὼθ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
fletũ τ plãctũ τ raſurã τ cĩcturã ſaccoꝝ. ipſi
κλαυθμὸν καὶ κοπετὸν καὶ ξύρησιν καὶ ζῶσιν σάκκων. αὐτοὶ
aũt fecerũt gaudiũ τ leticiã: iugulãtes vi
δὲ ἐποιήσαντο εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα, σφάζοντες μό-
tulos τ ſacrificãtes oues: ita vt cõederẽt carnes τ bi
σχους καὶ θύοντες πρόβατα, ὥστε φαγεῖν κρέατα καὶ πι-
bãt vinũ dicẽtes. comedam⁹ τ bibam⁹: cras eñ mori
εῖν οἶνον λέγοντες. φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀπο-
mur. τ reuelata hec ſũt in aurib⁹ do
θνήσκομεν. καὶ ἀνακεκαλυμμένα ταῦτά ἐστιν ἐν τοῖς ὠσὶ κυ-
mini ſabaoth: q̃m nõ dimittet vobis hoc pctm̃ donec
ρίου σαβαὼθ, ὅτι οὐκ ἀφεθήσεται ὑμῖν αὕτη ἡ ἁμαρτία ἕως
moriamini. hec dicit dñs ſabaoth. vade in
ἂν ἀποθάνητε. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ. πορεύου εἰς τὸ
paſtophoriũ ad ſomnã q̃ſtorẽ τ dic ei: q̃d
παστοφόριον πρὸς σομνὰν τὸν ταμίαν καὶ εἰπὸν αὐτῷ, τί
tu hic? τ q̃d tibi eſt hic: q̃m excidiſti tibi hic
σὺ ὧδε; καὶ τί σοί ἐστιν ὧδε; ὅτι ἐλατόμησας σεαυτῷ ὧδε
ſepulchrũ: τ feciſti tibi in excelſo ſepulchrũ: τ
μνημεῖον, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ἐν ὑψηλῷ μνημεῖον, καὶ
ſcripſiſti tibi in petra tabernaculũ: ecce iã dñs ſaba
ἔγραψας σεαυτῷ ἐν πέτρᾳ σκηνήν; ἰδοὺ δὴ κύριος σαβα-
oth eiiciet τ cõteret virũ. τ auferet ſtolã
ὼθ ἐκβαλεῖ καὶ ἐκτρίψει ἄνδρα. καὶ ἀφελεῖ τὴν στολήν
tuã τ coronã tuã glorioſam. τ piiciet te in regionẽ
σου καὶ τὸν στέφανόν σου τὸν ἔνδοξον. καὶ ῥίψει σε εἰς χώραν
magnã τ abſq; mẽſura: τ ibi morieris. τ ponet
μεγάλην καὶ ἀμέτρητον, καὶ ἐκεῖ ἀποθανεῖς. καὶ θήσει τὸ
currũ tuũ pulchrũ ignominiã. τ domũ pricipis
ἅρμα σου τὸ καλὸν ἀτιμίαν. καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἄρχοντός
tui in cõculcationẽ: τ auferẽris a diſpẽſatiõe
σου εἰς καταπάτημα, καὶ ἀφαιρεθήσῃ ἐκ τῆς οἰκονομίας
tua τ de gradu tuo. τ erit in die illa.
σου καὶ ἐκ τῆς στάσεώς σου. καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
vocabo pueꝝ meũ eliachim filiũ helchie: τ
καλέσω τὸν παῖδά μου ἐλιακεὶμ τὸν τοῦ χελκίου, καὶ
induã illũ ſtolã tuã. τ coronã tuã dabo
ἐνδύσω αὐτὸν τὴν στολήν σου. καὶ τὸν στέφανόν σου δώσω
illi. τ potẽtiã τ diſpẽſationẽ tuã dabo in
αὐτῷ. καὶ τὸ κράτος καὶ τὴν οἰκονομίαν σου δώσω εἰς
man⁹ ei⁹. τ erit q̃ſi pr̃ habitãtib⁹
τὰς χεῖρας αὐτοῦ. καὶ ἔσαι ὡς πατὴρ τοῖς ἐνοικοῦσιν
hierũ: τ habitantib⁹ iuda. τ dabo
ἱερουσαλήμ, καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἰούδα. καὶ δώσω
ei clauẽ dom⁹
αὐτῷ τὴν κλεῖδα οἴκου

C

D

D

1. Cor. 15.d.

E

A

F

B

currum hominis equitis: & parietem nudauit clypeus. Et erunt electe valles tue plene q̃drigarum: & equites ponent ſedes ſuas in porta: & reuelabitur operimẽtũ iude. Et videbitis in die illa armamẽtariũ domus ſaltus: & ſciſſuras ciuitatis dauid videbitis: quia multiplicate ſunt. Et cõgregaſtis aq̃s piſcine inferioris: & domos hieruſalẽ numeraſtis: & deſtruxiſtis domos ad muniendum murum. Et lacum feciſtis inter duos muros: ad aquam piſcine veteris: & non ſuſpexiſtis ad eũ qui fecerat eã: & opatorẽ eius de longe nõ vidiſtis. Et vocauit dominus deus exercituum in die illa ad fletum: & ad planctũ ad caluiciũ: & ad cingulũ ſacci: & ecce gaudiũ & leticia: occidere vitulos & iugulare arietes: comedere carnes & bibere vinũ. Comedam⁹ & bibamus: cras eni morie mur. Et reuelata eſt ĩ auribꝰ meis vox dñi exercituũ: ſi dimittetur iniq̃tas hec vobis: donec moriamini: dicit dominus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum. Vade ingredere ad eũ q habitat in tabernaculo ad ſobnã ꝑpoſitũ templi: & dices ad eum. Quid tu hic: aut q̃ſi q̃s hic. Quia excidiſti tibi hic ſepulchrũ: excidiſti in excelſo memoriale: diligẽter in petra tabernaculum tibi. Ecce dñs aſportari te faciet: ſicut aſportatur gallus gallinace⁹ & q̃ſi amictũ ſic ſubleuabit te. Coronãs coronabit te tribulatõe q̃ſi pilã mittet te ĩ terrã latã & ſpacioſam. Ibi morieris & ibi erit currus glĩe tue: & ignominia dom⁹ dñi tui. Et expellã te de ſtatiõe tua: & de miſterio tuo deponã te. Et erit in die illa: vocabo ſeruum meũ eliachĩ filiũ helchie: & induã illũ tunica tua: & cĩgulo tuo cõfortabo eũ & poteſtatẽ tuã dabo in manu eius: & erit q̃ſi pater habitãtib⁹ hierl'm & domui iuda. Et dabo clauem domus

ברכב אדם פרשים וקיר ערה
מגן ויהי מבחר עמקיך מלאו רכב — היה בחר
והפרשים שת שתו השערה — שית
ויגל את מסך יהודה ותבט ביום — גלה נבט
ההוא אל נשק בית היער ואת
בקיעי עיר דוד ראיתם כי רבו — בקע ראה
ותקבצו את מי הברכה התחתונה — רבה קבץ
ואת בתי ירושלם ספרתם ותתצו — בית נתץ
הבתים לבצר החומה ומקוה — חמה קוה
עשיתם בין החמתים למי הברכה — עשה
הישנה ולא הבטתם אל עשיה — נבט
ויצרה מרחוק לא ראיתם ויקרא — רחק
אדני יהוה צבאות ביום ההוא — ראה קרא
לבכי ולמספד ולקרחה ולחגר — בכה ספד
שק והנה ששון ושמחה הרג בקר — שוש
ושחט צאן אכל בשר ושתות — אכל
יין אכול ושתו כי מחר נמות — שתה מות
ונגלה באזני יהוה צבאות אם — גלה
יכפר העון הזה לכם עד תמתון — כפר
אמר אדני יהוה צבאות כה אמר
אדני יהוה צבאות לך בא אל — הלך בוא
הסכן הזה על שבנא אשר על
הבית מה לך פה ומי לך פה כי
חצבת לך פה קבר חצבי מרום — רום
קברו חקקי בסלע משכן לו הנה — שכן
יהוה מטלטלך טלטלה גבר — טיל
ועטך עטה צנוף יצנפך צנפה — עטה
כדור אל ארץ רחבת ידים שמה
תמות ושמה מרכבות כבודך — מות רכב
קלון בית אדניך והדפתיך ממצבך — כבד קלה
וממעמדך יהרסך והיה ביום — יצב עמד
ההוא וקראתי לעבדי לאליקים — הרס
בן חלקיהו והלבשתיו כתנתך — לבש
ואבנטך אחזקנו וממשלתך אתן — חזק משל
בידו והיה לאב ליושב ירושלם — נתן
ולבית יהודה ונתתי מפתח בית — ישב
— נתן פתח

דוד על שכמו ופתח ואין סגר
וסגר ואין פתח ותקעתיו יתד
במקום נאמן והיה לכסא כבוד
לבית אביו ותלו עליו כל כבוד
בית אביו הצאצאים והצפעות
כל כלי הקטן מכלי האגנות ועד
כל כלי הנבלים ׃ ביום ההוא
נאם יהוה צבאות תמוש היתד
התקועה במקום נאמן ונגדעה
ונפלה ונכרת המשא אשר עליה
כי יהוה דבר ׃

Cap.xxiij. משא צר הילילו
אניות תרשיש כי שדד מבית
מבוא מארץ כתים נגלה למו ׃
דמו ישבי אי סחר צידון עבר
ים מלאוך ׃ ובמים רבים זרע שחר
קציר יאור תבואתה ותהי סחר
גוים ׃ בושי צידון כי אמר ים
מעוז הים לאמר לא חלתי
ולא ילדתי ולא גדלתי בחורים
רוממתי בתולות ׃ כאשר שמע
למצרים יחילו כשמע צר ׃ עברו
תרשישה הילילו ישבי אי ׃
הזאת לכם עליזה מימי קדם
קדמתה יבלוה רגליה מרחק
לגור ׃ מי יעץ זאת על צר
המעטירה אשר סחריה שרים
כנעניה נכבדי ארץ ׃ יהוה צבאות
יעצה לחלל גאון כל צבי להקל
כל נכבדי ארץ ׃ עברי ארצך
כיאר בת תרשיש אין מזח
עוד ׃ ידו נטה על הים הרגיז
ממלכות יהוה צוה אל כנען
לשמד מעזניה ׃ ויאמר לא תוסיפי
עוד לעלוז המעשקה בתולת
בת צידון כתים קומי עברי

קום אמן · כבד תלה · יצא · כלה · מוש · תקע · גדע כרת · נשא · ילל אנה · גלה · דמם · קצר יאר · בוא היה · בוש עזז · חול · בחר · בתל · חול · עלז יום · יבל · עטר שור · כבד · יעץ צבא · חלל · מזח · רגז · מלך · עזז אמר · עשק

dauid ſup humerū ei⁹: & apiet & nō erit q claudat. Et claudet: & nō erit qui apiat. Et figā illū paxillum in loco fideli: & erit in ſolium glorie domui patris ſui: & ſuſpendā ſup eū oēm gloriā domus patris eius: vaſorum diuerſa genera omne vas paruulum a vaſis craterarum vſq; ad omne vas muſicorū. In die illa dicit dominus exercituum: auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli: & frangetur & cadet: & peribit quod pependerat in eo: quia dn̄s locutus eſt.

23.

ONus tyri. Vlulate naues maris: qa vaſtata eſt dom⁹ vn̄ venire cōſueuerant: de terra cethim reuelatū eſt eis. Tacete q habitatis in inſula: negociatio ſidonis. Tranſfretātes mare repleuerūt te in aqs multis: ſemē nili meſſis flumīs fruges ei⁹: & facta eſt negociatio gentiū. Erubeſce ſidon ait mare fortitudo maris dicēs. Non parturiui & non peperi: & non enutriui iuuenes: nec ad incrementū perduxi virgines. Cū auditū fuerit in egypto: dolebūt cum audierint de tyro. Tranſite maria: vlulate qui habitatis in inſula. Nunqd nō hec vr̄a eſt q̄ glr̄iabatur a dieb⁹ priſtinis in antiqtate ſua? Ducent eā pedes ſui longe ad pegrinandum. Quis cogitauit hoc ſup tyrū quondā coronatā. Cu⁹ negociatores principes: inſtitores ei⁹ inclyti terre. Dominus exercituū cogitauit hoc: vt detraheret ſupbiā oīs glr̄ie: & ad ignominiā deduceret vniuerſos iclytos terre. Tranſi terrā tuā q̄ſi flu uiū filia maris: nō ē cingulū vltra tibi. Manū ſuā extēdit ſup mare cōturbauit regna. Dn̄s mādauit aduerſus chanaan: vt cōtereret fortes eius: & dixit. Non adiicies vltra vt glorieris calūniam ſuſtinens virgo filia ſidonis. In cethim conſurgens tranſfreta:

dauid ſup humerū ei⁹ & aperiet. & nō erit
δαυὶδ ἐπὶ τῷ ὤμῳ αὐτοῦ καὶ ἀνοίξει. καὶ οὐκ ἔσται
claudens. & claudet: & nō eſt aperiens. & dabo
ὁ ἀποκλείων. καὶ κλείσει, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀνοίγων. καὶ δώσω
gl'iam dauid ei. & imperabit: & nō erit cōtradicens.
τὴν δόξαν δαυὶδ αὐτῷ. καὶ ἄρξει, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀντιλέγων.
& cōſtituā eū principē in loco fideli: & erit in ſolium glorie dom⁹ pr̄is ei⁹. & erit cō
καὶ στήσω αὐτὸν ἄρχοντα ἐν τόπῳ πιστῷ, καὶ ἔσται εἰς θρόνον δόξης τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔσται πε
fidēs ſup eū oīs gl'ioſus in domo pr̄is
ποιθὼς ἐπ᾽ αὐτὸν πᾶς ἔνδοξος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς
ſui a paruo vſq; ad magnū. oē vas par
αὐτοῦ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. πᾶν τὸ σκεῦος τὸ μι
uum: a vaſe craterarū. & pēdebūt
κρόν, ἀπὸ σκεύους τῶν ἀγανῶν. καὶ ἔσονται ἐπικρεμά
ei in die illa. hec dicit dn̄s ſa
μενοι αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. τάδε λέγει κύριος σα
baoth: mouebit hō ſtabilit⁹ in loco
βαώθ, κινηθήσεται ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐστηριγμένος ἐν τόπῳ
fideli: & auferet & corruet & diſſoluet glo
πιστῷ, καὶ ἀφαιρεθήσεται καὶ πεσεῖται καὶ ἀπολυθήσεται ἡ δό
ria in eū: qr dn̄s locut⁹ eſt.
ξα ἐπ᾽ αὐτόν, ὅτι κύριος ἐλάλησεν.

Ca.23

Viſio tyri. Vlulate naues carthagi
Τὸ ὅραμα τύρου. ὀλολύξατε πλοῖα καρχηδόνος:
nis: qr periit: & nō vltra veniūt de terra citio
ὅτι ἀπώλετο, καὶ οὐκέτι ἔρχονται ἐκ γῆς κιτιαί
rū ducta eſt captiua: cui ſimiles facti ſunt habitātes
ων ἦκται αἰχμάλωτος, τίνι ὅμοιοι γεγόνασιν οἱ κατοι
tātes in inſula. negociatores phenicie trāſfretātes
κοῦντες ἐν τῇ νήσῳ. μετάβολοι φοινίκης διαπερῶντες
mare in aqua multa ſemē negociatoꝝ q̄ſi
τὴν θάλασσαν ἐν ὕδατι πολλῷ σπέρμα μεταβόλων ὡς
meſſiū illatarū negociatores gētiū. erube
ἀμήτου εἰσφερομένου οἱ μετάβολοι τῶν ἐθνῶν. αἰσχύνθη
ſce ſidon dixit mare. at fortitudo maris ait
τι σιδὼν εἶπεν ἡ θάλασσα. ἡ δὲ ἰσχὺς τῆς θαλάσσης εἶ
nō parturiui neq; peperi: neq; enutriui iuuenes
πεν, οὐκ ὤδινον οὐδὲ ἔτεκον, οὐδὲ ἐξέθρεψα νεανίσκους
neq; exaltaui virgines. cū aūt auditū fuerit in
οὐδὲ ὕψωσα παρθένους. ὅταν δὲ ἀκουστὸν γένηται ἐν
egypto: apphēdet eos dolor de tyro. abite
αἰγύπτῳ, λήψεται αὐτοὺς ὀδύνη περὶ τύρου. ἀπέλ
te in carthaginē. vlulate habitātes in inſu
θετε εἰς καρχηδόνα. ὀλολύξατε οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τῇ νή
la hac. nō hec erat cōtumelia vr̄a q̄ ab initio:
σῳ ταύτῃ. οὐχ αὕτη ἦν ἡ ὕβρις ὑμῶν ἡ ἀπ᾽ ἀρχῆς,
anteq̄ traderet ipſa. q̄s hec cogita
πρὶν ἢ παραδοθῆναι αὐτήν. τίς ταῦτα ἐβούλευ
uit ſup tyrū. nūqd minor eſt aut nō p̄ualet? negoci
σεν ἐπὶ τύρον. μὴ ἥσσων ἐστὶν ἢ οὐκ ἰσχύει; οἱ ἔμ
atores ei⁹ chanaan principes iclyti terre. do
ποροι αὐτῆς χαναὰν ἄρχοντες οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς. κύ
min⁹ ſabaoth cogitauit diſſoluere oēm in
ριος σαβαώθ ἐβουλεύσατο παραλῦσαι πᾶσαν τὴν ὕ
iuriam gl'ioſorū: & ignominia afficere oē inclytū ſup
βριν τῶν ἐνδόξων, καὶ ἀτιμάσαι πᾶν ἔνδοξον ἐπὶ
terrā. opare terrā tuā. & eni naues nō vltra
τῆς γῆς. ἐργάζου τὴν γῆν σου. καὶ γὰρ πλοῖα οὐκέτι
veniūt de carthagine. at man⁹ tua nō vltra p̄ualet
ἔρχεται ἐκ καρχηδόνος. ἡ δὲ χείρ σου οὐκέτι ἰσχύει
per mare q̄ p̄uocat reges. dn̄s ſa
κατὰ θάλασσαν ἡ παροξύνουσα βασιλεῖς. κύριος σα
baoth p̄cepit de chanaan perdere ei⁹ fortitudinē:
βαώθ ἐνετείλατο περὶ χαναὰν ἀπολέσαι αὐτῆς τὴν ἰσχύν,
& dicent nō vltra adiicietis iiuriari &
καὶ ἐροῦσιν οὐκέτι οὐ μὴ προσθῆτε τοῦ ὑβρίζειν καὶ
iiuria afficere filiā ſion. & ſi abieris in cithim:
ἀδικεῖν τὴν θυγατέρα σιών. καὶ ἐὰν ἀπέλθῃς εἰς κιτιεῖς,

Joh. c. Apo. 3.b.

neq; illic tibi requies erit. & in terrā chaldeo
οὐδὲ ἐκεῖ σοι ἀνάπαυσις ἔσται. καὶ εἰς γῆν χαλδαί
rū. & ipa deſolata ē ab aſſyriis. neq; illic tibi re
ων. καὶ αὐτὴ ἠρήμωται ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων. οὐδὲ ἐκεῖ σοι ἀνά
quies erit: qr paries ipius cecidit. vlula
παυσις ἔσται, ὅτι ὁ τοῖχος αὐτῆς πέπτωκεν. ὀλολύ
te naues carthaginis. qr periit munitio ve
ξατε πλοῖα καρχηδόνος. ὅτι ἀπόλωλε τὸ ὀχύρωμα ὑ
ſtra. & erit in die illa: derelinquet ty
μῶν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καταλειφθήσεται τύ
rus ānis ſeptuagīta ſicut tp̄s regis vni⁹: q̄ſi tem
ρος ἔτη ἑβδομήκοντα ὡς χρόνος βασιλέως ἑνός, ὡς χρό
pus hoīs. & poſt ſeptuaginta ānos erit tyrus
νος ἀνθρώπου. καὶ μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ἔσται τύρος
q̄ſi cāticū meretricis. ſume citharā. circue ciuitatē mere
ὡς ᾆσμα πόρνης. λάβε κιθάραν. ῥέμβευσον πόλιν πόρ
trix obliuioni tradita. bn̄ cithariza. plurimū cāta. vt
νη ἐπιλελησμένη. καλῶς κιθάρισον. πολλὰ ᾆσον. ἵνα
tui mēoria ſit. & erit poſt ſeptuagīta ānos
σου μνεία γένηται. καὶ ἔσται μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη
viſitationē faciet de⁹ tyri. & iteꝝ reſti
ἐπισκοπὴν ποιήσει ὁ θεὸς τύρου. καὶ πάλιν ἀποκα
tuetur in priſtinū: & erit emporiū omni
ταστάθησεται εἰς τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἔσται ἐμπόριον πά
bus regnis orbis terre. & erit eius
σαις ταῖς βασιλείαις τῆς οἰκουμένης. καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ
negociatio & merces ſcta dn̄o. nō ipis cō
ἐμπορία καὶ ὁ μισθὸς ἅγιος τῷ κυρίῳ. οὐκ αὐτοῖς συ
gregabit: ſed habitātib⁹ corā dn̄o. om
ναχθήσεται, ἀλλὰ τοῖς κατοικοῦσιν ἔναντι κυρίου. πᾶ
nis negociatio ei⁹: comedere & bibere & ipleri
σα ἡ ἐμπορία αὐτῆς, φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἐμπλησθῆ
in ſymbolū: memoria corā dn̄o.
ναι εἰς συμβολήν, μνημόσυνον ἔναντι κυρίου. C.24.

D

Ecce dn̄s diſſipat orbē terre totū &
Ἰδοὺ κύριος καταφθείρει τὴν οἰκουμένην ὅλην καὶ
deſolabit eū: & reuelabit faciē eius.
ἐρημώσει αὐτήν, καὶ ἀνακαλύψει τὸ πρόσωπον αὐτῆς.
& diſſeminabit habitātes in eo. & erit p̄pl's
καὶ διασπερεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ. καὶ ἔσται ὁ λαὸς
ſicut ſacerdos. & ſeru⁹ ſicut dn̄s. & ancilla
ὡς ὁ ἱερεύς. καὶ ὁ παῖς ὡς ὁ κύριος. καὶ ἡ θεράπαινα
ſicut dn̄a. erit emēs ſicut vendēs. & fene
ὡς ἡ κυρία. ἔσται ὁ ἀγοράζων ὡς ὁ πωλῶν. καὶ ὁ δανεί
rans ſicut ſenus accipiēs. & debens ſicut cui debet.
ζων ὡς ὁ δανειζόμενος. καὶ ὁ ὀφείλων ὡς ᾧ ὀφείλει.
diſſipatiōe diſſipabit terra. & direptiōe dep̄dabitur
φθορᾷ φθαρήσεται ἡ γῆ. καὶ προνομῇ προνομευθήσεται
terra. nā os dn̄i locutū eſt hec. luxit
ἡ γῆ. τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησε ταῦτα. ἐπένθησεν
terra & corrupt⁹ eſt orbis. luxerūt excelſi
ἡ γῆ καὶ ἐφθάρη ἡ οἰκουμένη. ἐπένθησαν οἱ ὑψηλοὶ τῆς
terre. & terra iniq̄ egit p̄pter habitātes eā.
γῆς. καὶ ἡ γῆ ἠνόμησε διὰ τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν.
qr trāſgreſſi ſunt legē dn̄i: & diſſipaue
διότι παρέβησαν τὸν νόμον κυρίου, καὶ διεσκέδασαν
runt. mutauerūt p̄cepta teſtamēti eternū. p̄pter hoc maledictio
σαν. ἤλλαξαν τὰ προστάγματα διαθήκην αἰώνιον. διὰ τοῦτο ἀρὰ
vorabit terrā. qr peccauerūt habitātes e
ἔδεται τὴν γῆν. ὅτι ἡμάρτοσαν οἱ κατοικοῦντες αὐ
am. p̄pter hoc paupes erūt habitātes in
τήν. διὰ τοῦτο πτωχοὶ ἔσονται οἱ κατοικοῦντες ἐν
terra. & dimittētur hoīes pauci. lu
τῇ γῇ. καὶ καταλειφθήσονται ἄνθρωποι ὀλίγοι. πεν
gebit vinū. lugebit vitis. gemēt oēs
θήσει οἶνος. πενθήσει ἄμπελος. στενάξουσι πάντες
leti aīa: ceſſauit letitia
οἱ εὐφραινόμενοι τὴν ψυχήν, πέπαυται εὐφροσύνη
tympanorū. ceſſauit cōtumacia & diuitie ipi
τυμπάνων. πέπαυται αὐθάδεια καὶ πλοῦτος ἀσε
orū. ceſſauit
βῶν. πέπαυται

A

Oſee. 4.b.

B

ibi quoq; non erit requies tibi. Ecce terra chaldeorum talis populus non fuit: aſſur fundauit eā. In captiuitatē traduxerūt robuſtos eius: ſuffoderūt domos ei⁹: poſuerūt eā in ruinā. vlulate naues maris: qa deuaſtata eſt fortitudo veſtra. Et erit in die illa: in obliuione eris o tyre ſeptuaginta annis: ſicut dies regis vnius. Poſt ſeptuagīta annos erit tyro quaſi canticū meretricis. Sume tibi citharā: circui ciuitatē meretrix obliuioni tradita. Bn̄ cane: frequenta canticum vt memoria tui ſit. Et erit poſt ſeptuaginta annos: viſitabit dominus tyrū & reducet eam ad merces ſuas: & rurſum fornicabitur cu3 vniuerſis regnis ſuper faciem terre: & erunt negotiationes ei⁹: & merces eius ſanctificate dn̄o. Non cōdētur neq; reponētur quia his qui habitauerunt corā domino erit negociatio eius vt manducent in ſaturitatem & veſtiantur vſq; ad vetuſtatem.

24.

ECce dn̄s diſſipabit terrā & nudabit eā: & affliget faciē ei⁹ & diſperget habitatores eius. Et erit ſicut pp̄ls: ſic ſacerdos: & ſicut ſeruus ſic dn̄s ei⁹ & ſicut ancilla ſic dn̄a eius. Sicut emēs: ſic ille q vēdit. Sicut fenerator: ſic is qui mutuū accipit. Sicut q repetit: ſic q debet. Diſſipatione diſſipabitur t̄ra: & direptiōe p̄dabitur. Dn̄s ei locut⁹ eſt verbū hoc. Luxit & defluxit terra et īfirmata ē: defluxit orbis & īfirmata eſt altitudo populi terre: & terra infecta eſt ab habitatoribus ſuis: q̄a trāſgreſſi ſunt leges: mutauerūt ius: diſſipauerūt fedus ſempiternū. Propter hoc maledictio vorabit terrā: & peccabūt habitatores eius: ideoq; inſanīēt cultores ei⁹: & relinquētur hoīes pauci. Luxit videmia: infirmata eſt vitis: ingemuerūt oēs q letabātur corde. Ceſſauit gaudiū tympanorū: quieuit ſonitus letātiū: cōticuit

ים שם לא ינוח לך ׃ הן ארץ
כשדים זה העם לא היה אשור
יסדה לציים הקימו בחוניו עררו
ארמנותיה שמה למפלה ׃ הילילו
אניות תרשיש כי שדד מעזכן ׃
והיה ביום ההוא ונשכחת צר
שבעים שנה כימי מלך אחד
מקץ שבעים שנה יהיה לצר
כשירת הזונה ׃ קחי כנור סבי
עיר זונה נשכחה היטיבי נגן
הרבי שיר למען תזכרי ׃ והיה
מקץ שבעים שנה יפקד יהוה
את צר ושבה לאתננה וזנתה
את כל ממלכות הארץ על פני
האדמה ׃ והיה סחרה ואתננה
קדש ליהוה לא יאצר ולא יחסן
כי ליושבים לפני יהוה יהיה
סחרה לאכל לשבעה ולמכסה
עתיק ׃

Ca.xxiiij. הנה יהוה בוקק הארץ ובולקה
ועוה פניה והפיץ ישביה ׃ והיה
כעם ככהן כעבד כאדניו כשפחה
כגברתה כקונה כמוכר כמלוה
כלוה כנשה כאשר נשה בו ׃
הבוק תבוק הארץ והבוז תבוז
כי יהוה דבר את הדבר הזה ׃
אבלה נבלה הארץ אמללה
נבלה תבל אמללו מרום עם
הארץ ׃ והארץ חנפה תחת ישביה
כי עברו תורת חלפו חק הפרו
ברית עולם ׃ על כן אלה אכלה
ארץ ויאשמו ישבי בה על כן
חרו ישבי ארץ ונשאר אנוש
מזער ׃ אבל תירוש אמללה גפן
נאנחו כל שמחי לב ׃ שבת משוש
תפים חדל שאון עליזים שבת

נוח · ציה קום · בחן עור · שום נפל · ילל אנה · עזז שכח · יום · היה · שור זנה · לקח כנר · סבב שכח · יטב רבה · זכר פקד · שוב תנה · זנה מלך · פנה · אצר חסן · היה · כסה · עתק · בקק בלק · פנה פוץ · קנה מכר · לוה · בקק בזז · רום · ירה · כור ברת · עלם · אשם · חרה שאר · אנש זער · ירש אנח · שוש תפף · שאה עלז

משוש כנור: בשיר לא ישתו יין
ימר שכר לשתיו: נשברה קרית
תהו סגר כל בית מבוא: צוחה
על היין בחוצות ערבה כל
שמחה גלה משוש הארץ: נשאר
בעיר שמה ושאיה יכת שער:
כי כה יהיה בקרב הארץ בתוך
העמים כנקף זית כעוללות אם
כלה בציר: המה ישאו קולם ירנו
בגאון יהוה צהלו מים: על כן
באורים כבדו יהוה באיי הים
שם יהוה אלהי ישראל: מכנף
הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק
ואמר רזי לי רזי לי אוי לי
בגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו:
פחד ופחת ופח עליך יושב הארץ:
והיה הנס מקול הפחד יפול
אל הפחת והעולה מתוך הפחת
ילכד בפח כי ארבות ממרום
נפתחו וירעשו מוסדי ארץ:
רעה התרעעה הארץ פור
התפוררה ארץ מוט התמוטטה
ארץ: נוע תנוע ארץ כשכור
והתנודדה כמלונה וכבד עליה
פשעה ונפלה ולא תוסיף קום:
והיה ביום ההוא יפקד יהוה
על צבא המרום במרום ועל
מלכי האדמה על האדמה: ואספו
אספה אסיר על בור וסגרו על
מסגר ומרב ימים יפקדו: וחפרה
הלבנה ובושה החמה כי מלך
יהוה צבאות בהר ציון ובירושלם
ונגד זקניו כבוד:

Cap. xxv

יהוה אלהי אתה
ארוממך אודה שמך כי עשית
פלא עצות מרחוק אמונה אמן:

כנר שור · שתה מרר · שתה שבר · קרה תהה · שאר · שמם שאה · כתת היה · עלל · בצר נשא · רנן גאה · אור אי · צבא צדק · רזה · פוח · נוס נפל · עלה · לכד רום · פתח רעש · יסד רוע · פור מוט · שכר · נוד לון · יסף · פקד · אסר · סגר יום · כבד · רום ידה · עשה יעץ · אמן

dulcedo cithare. Cum cantico non bibēt vinū: amara erit potio bibēti bus illā. Attrita ē ciuitas vanitatis: clauſa eſt ōis dom⁹ nullo introeūte. Clamor erit ſup vino in plateis: deſerta ē ōis leticia: tranſlatū eſt gaudium terre. Relicta eſt in vrbe ſolitudo: & calamitas opprimet portas. Quia hec erunt in medio terre: in medio populorū. Quō ſi pauce oliue q̄ remāſerūt excutiātur ex olea & racemi cū fuerit finita vīdemia. Hi leuabūt vocē ſuā atq; laudabūt: cū glificat⁹ fuerit dn̄s hinniēt de mari. ꝓpter hoc in doctrinis glificate dn̄m: in inſulis maris nomē dn̄i dei iſrael. A finib⁹ terre laudes audiuim⁹ gloriā iuſti. et dixi. Secretū meū mihi: ſecretū meū mihi. Ve mihi. Preuaricātes preuaricati ſunt: & preuaricatōe transgreſſorū ꝑuaricati ſunt. Formido et fouea & laq̄us ſup te: q habitator es terre. Et erit qui fugerit a voce formidinis cadet in foueā: & qui ſe explicauerit de fouea. tenebitur laqueo: qa cataracte de excelſis apte ſūt & cōcutiētur fundamēta t̄re. Cōfractiōe cōfringetur t̄ra. cōtritiōe cōteretur t̄ra. Cōmotione cōmouebitur terra: agitatione agitabitur terra ſicut ebri⁹: & auferetur q̄ſi tabernaculū vni⁹ noctis. Et grauabit eam iniq̄tas ſua & corruet: & nō adiiciet vt reſurgat. Et erit in die illa. Viſitabit dominus ſuper militiam celi in excelſo: & ſuper reges terre qui ſunt ſup terra. Et cōgregabūtur in cōgregatione vni⁹ faſcis in lacū: & claudētur ibi i carcere: & poſt multos dies viſitabūtur. Et erubeſcet luna & cōfundetur ſol: cū regnauerit dn̄s exercituū in monte ſion & in hieruſalem: & in cōſpectu ſenū ſuoꝶ fuerit glorificatus. 25.

Domine deus meus es tu & exaltabo te: confitebor nomini tuo: qm̄ feciſti mirabilia: cogitationes antiquas fideles amen.

vox cithare. erubuerūt nō bibeꝛ vinū. amara facta
φωνὴ κιθάρας. ᾐσχύνθησαν οὐκ ἔπιον οἶνον. πικρὸν ἐγένε
eſt ſicera bibētib⁹. deſerta eſt ōis ciuitas,
το τὸ σίκερα τοῖς πίνουσιν. ἠρημώθη πᾶσα πόλις.
claudet domū ne igrediātur. vlulate p
κλείσει οἰκίαν τοῦ μὴ εἰσελθεῖν. ὀλολύζετε περὶ
vino vbiq;. ceſſauit ōis leticia.
τοῦ οἴνου πανταχῆ. πέπαυται πᾶσα εὐφροσύνη.
abiit oē gaudiū terre. ꝛ derelinquentur
ἀπῆλθε πᾶσα εὐφροσύνη τῆς γῆς. καὶ καταλειφθήσονται
ciuitates deſerte. ꝛ dom⁹ derelicte
πόλεις ἔρημοι. καὶ οἶκοι ἐγκαταλελειμμένοι
peribūt. hec oia erūt in terra in medio
ἀπολοῦνται. ταῦτα πάντα ἔσται ἐν τῇ γῇ ἐν μέσῳ
gētiū. queadmodū ſi qs excutiat oliuā:
τῶν ἐθνῶν. ὃν τρόπον ἐάν τις καλαμήσηται ἐλαίαν,
ſic excutient eos: ꝛ ſi quieuerit vindemia.
οὕτως καλαμήσονται αὐτούς, καὶ ἐὰν παύσηται ὁ τρυγητός.
ꝛ iſti voce clamabūt. at derelicti
καὶ οὗτοι φωνῇ βοήσονται. οἱ δὲ καταλειφθέντες
ſup terrā: letabunt ſimul cū glia domini.
ἐπὶ τῆς γῆς, εὐφρανθήσονται ἅμα τῇ δόξῃ κυρίου.
cōturbabit aqua maris. ꝑpt hoc
ταραχθήσεται τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης. διὰ τοῦτο
glia dn̄i in inſulis erit maris.
ἡ δόξα κυρίου ἐν ταῖς νήσοις ἔσται τῆς θαλάσσης.
nomē dn̄i glioſum erit dn̄i dei iſrael.
τὸ ὄνομα κυρίου ἔνδοξον ἔσται κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.
ab alis terre portēta audiuim⁹. ſpes
ἀπὸ τῶν πτερύγων τῆς γῆς τέρατα ἠκούσαμεν. ἐλπὶς
iuſto. ꝛ dicēt: ve ꝑuaricantib⁹
τῷ εὐσεβεῖ. καὶ ἐροῦσιν, οὐαὶ τοῖς ἀθετοῦσιν hie. 4 g.
ꝑuaricātes legē. timor ꝛ fouea ꝛ laqueus
οἱ ἀθετοῦντες τὸν νόμον. φόβος καὶ βόθυνος καὶ παγὶς
ſup vos habitātes in terra. ꝛ erit
ἐφ᾽ ὑμᾶς τοὺς ἐνοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔσται
fugiens timorē cadet in foueā. at egrediēs
ὁ φεύγων τὸν φόβον ἐμπεσεῖται εἰς τὸν βόθυνον. ὁ δὲ ἐκβαίνων
de fouea: capiet a laqueo.
ἐκ τοῦ βοθύνου, ἁλώσεται ὑπὸ τῆς παγίδος.
qꝛ feneſtre de celo aperte ſunt. ꝛ cōcutientur
ὅτι θυρίδες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεῴχθησαν. καὶ σεισθήσεται
fundamēta terre. turbatiōe cōturbabit
τὰ θεμέλια τῆς γῆς. ταραχῇ ταραχθήσεται ἡ
terra. ꝛ depauperatōe depaupabit terra. declinauit: ꝛ cōmouebit
γῆ. καὶ ἀπορίᾳ ἀπορηθήσεται ἡ γῆ. ἔκλινεν, καὶ σεισθήσεται
ſicut tuguriū pomoꝶ terra. q̄ſi ebri⁹ ꝛ crapulatus.
ὡς ὀπωροφυλάκιον ἡ γῆ. ὡς ὁ μεθύων καὶ κραιπαλῶν.
ꝛ cadet ꝛ nō poterit ſurgere. inualuit
καὶ πεσεῖται καὶ οὐ μὴ δύνηται ἀναστῆναι. κατίσχυσε
eni ſup eā iniq̄tas. ꝛ erit in die
γὰρ ἐπ᾽ αὐτῆς ἡ ἀνομία. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ
illa iducet de⁹ ſup ornatū celi manū:
ἐκείνῃ ἐπάξει ὁ θεὸς ἐπὶ τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ τὴν χεῖρα,
ꝛ ſup reges terre. ꝛ cōgregabūt ꝛ concludent
καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς. καὶ συνάξουσι καὶ ἀποκλείσουσιν
in munitionē ꝛ in carcerē. p multas
εἰς ὀχύρωμα καὶ εἰς δεσμωτήριον. διὰ πολλῶν
gn̄atiōes viſitatio erit eoꝶ. ꝛ liq̄ſcet laterculus:
γενεῶν ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν. καὶ τακήσεται ἡ πλίνθος,
ꝛ cadet murus: ꝛ cōfundetur
καὶ πεσεῖται τὸ τεῖχος, καὶ ἐντραπήσεται ἡ
luna: ꝛ erubeſcet ſol. qꝛ regnabit
σελήνη, καὶ αἰσχυνθήσεται ὁ ἥλιος. ὅτι βασιλεύσει
dn̄s in ſion: ꝛ in hierl̄m: ꝛ i cōſpectu
κύριος ἐν σιών, καὶ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐνώπιον τῶν
ſenioꝶ glificabit.
πρεσβυτέρων δοξασθήσεται. Ca. 25.

Domine de⁹ me⁹ glificabo te laudabo nomē tuū: qꝛ
Κύριε ὁ θεός μου δοξάσω σε ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ὅτι
feciſti admirabiles res: cōſiliū antiquū verū
ἐποίησας θαυμαστὰ πράγματα, βουλὴν ἀρχαίαν ἀληθινήν

fiat. qꝛ poſuiſti ciuitates in tumulū. ciuitates munitas
γένοιτο. ὅτι ἔθηκας πόλεις εἰς χῶμα. πόλεις ὀχυράς
vt caderēt eoꝶ fundamēta impioꝶ ciuitates:
τοῦ πεσεῖν αὐτῶν τὰ θεμέλια τῶν ἀσεβῶν πόλεις,
i eternū nō edificabit. ꝑpter hoc bn̄dicet
τὸν αἰῶνα οὐ μὴ οἰκοδομηθῇ. διὰ τοῦτο εὐλογήσει
tibi pp̄ls mendic⁹. ꝛ ciuitates hoim iniuriā ſuſtinē
σε ὁ λαὸς ὁ πτωχός. καὶ πόλεις ἀνθρώπων ἀδικουμένων
tiū bn̄dicent tibi. fuiſti eni oi ciuitati humili
εὐλογήσουσί σε. ἐγένου γὰρ πάσῃ πόλει ταπεινῇ
B auxiliator. triſtib⁹ ꝑpter inopiā ꝑtectio: ab hominib⁹
βοηθός. τοῖς ἀθυμήσασι δι᾽ ἔνδειαν σκέπη, ἀπὸ ἀνθρώπων
malis liberabis eos: vmbraculū ſitientiū. ꝛ
πονηρῶν ῥύσῃ αὐτούς, σκέπη διψώντων. καὶ
ſpūs hoim iniuriā patientiū bn̄dicēt tibi. q̄ſi homines
πνεῦμα ἀνθρώπων ἀδικουμένων εὐλογήσουσί σε. ὡς ἄνθρωποι
puſillanimes ſitiētes in ſion. qꝛ liberabis eos
ὀλιγόψυχοι διψῶντες ἐν σιών. ὅτι ῥύσῃ αὐτοὺς
ab hoib⁹ impiis: qb⁹ nos tradidiſti. ꝛ
C ἀπὸ ἀνθρώπων ἀσεβῶν, οἷς ἡμᾶς παρέδωκας. καὶ
faciet dn̄s ſabaoth oib⁹ gētib⁹. ſup
ποιήσει κύριος σαβαὼθ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. ἐπὶ τὸ
mōtē iſtū bibēt in leticia bibēt vinū. vngētur
ὄρος τοῦτο πίονται ἐν εὐφροσύνῃ πίονται οἶνον. χρίσονται
vnguēto in mōte hoc. trade hec
μύρον ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. παράδος ταῦτα
oia gentib⁹. nā cōſiliū hoc ſup oēs
πάντα τοῖς ἔθνεσιν. ἡ γὰρ βουλὴ αὕτη ἐπὶ πάντα τὰ
gētes. deuorauit mors ꝑualens. ꝛ rurſum abſtulit
ἔθνη. κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας. καὶ πάλιν ἀφεῖλεν
de⁹ oēm lachrymā ab oi facie.
ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου. τὸ
opprobriū ppl̄i abſtulit ab oi terra. nā os
ὄνειδος τοῦ λαοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς. τὸ γὰρ στόμα
D dn̄i locutū eſt: ꝛ dicēt die illa: ecce
κυρίου ἐλάλησεν, καὶ ἐροῦσι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἰδοὺ
de⁹ nr̄ i quo ſperabam⁹ ꝛ exultabam⁹ ſup
ὁ θεὸς ἡμῶν ἐφ᾽ ᾧ ἠλπίζομεν καὶ ἠγαλλιώμεθα ἐπὶ τῇ
ſalute nr̄a. ꝛ letabimur qꝛ requiē
σωτηρίᾳ ἡμῶν. καὶ εὐφρανθησόμεθα ὅτι ἀνάπαυσιν
faciet de⁹ ſup mōtē hūc. ꝛ cōculcabitur
ποιήσει ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο. καὶ καταπατηθήσεται
moabitis: queadmodū calcāt areā in
ἡ μωαβῖτις, ὃν τρόπον πατοῦσιν ἅλωνα ἐν ἁμάξαις.
currib⁹. ꝛ remittet man⁹ ſuas: queadmodū
καὶ ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὃν τρόπον
ꝛ ipe humiliauit vt pderet. ꝛ humiliabit
καὶ αὐτὸς ἐταπείνωσε τοῦ ἀπολέσαι. καὶ ταπεινώσει
ſuperbiā ei⁹: ſup q̄ man⁹ iniecit.
τὴν ὕβριν αὐτοῦ, ἐφ᾽ ἃ τὰς χεῖρας ἐπέβαλεν.
ꝛ altitudinē refugii dom⁹ tue humiliabit
καὶ τὸ ὕψος τῆς καταφυγῆς τοῦ οἴκου σου ταπεινώσει
ꝛ deſcendet vſq; ad pauimētū.
καὶ καταβήσεται ἕως τοῦ ἐδάφους. Ca. 26.

A Die illa cātabūt canticū iſtud in
Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ᾄσονται τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπὶ τῆς
terra iuda dicētes: ecce ciuitas fortis ꝛ ſalutare
γῆς ἰούδα λέγοντες, ἰδοὺ πόλις ἐχυρὰ καὶ σωτήριον
nr̄m. ponet murū ꝛ circūmurale. aperite
ἡμῶν. θήσει τεῖχος καὶ περίτειχος. ἀνοίξατε
portas igrediat pp̄ls cuſtodiēs iuſticiā ꝛ cuſtodiēs
πύλας εἰσελθέτω λαὸς φυλάσσων δικαιοσύνην καὶ φυλάσσων
veritatē. appꝛhendens veritatē ꝛ cuſtodiens
ἀλήθειαν, ἀντιλαμβανόμενος ἀληθείας καὶ φυλάσσων
pacē. qꝛ in te ſperauim⁹ dn̄e vſq; i
εἰρήνην. ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπίσαμεν κύριε ἕως
ſempiternū. de⁹ magn⁹ eternus:
τοῦ αἰῶνος. ὁ θεὸς ὁ μέγας ὁ αἰώνιος,

Quia poſuiſti ciuitatem in tumulū: vrbē fortem in ruinam domum alienorū vt non ſit ciuitas: & in ſempiternū nō edificetur. Sup hoc laudabit te pp̄lus fortis: ciuitas gentiū robuſtarū timebit te. Quia fact⁹ es fortitudo paupi: fortitudo egeno i tribulatiōe ſua: ſpes a turbine vmbraculū ab eſtu. Spūs eni roburtorū q̄ſi turbo ipellēs parietē. Sicut eſt⁹ in ſiti: tumultū alienorū hūiliabis: & q̄ſi calore ſub nube torrēte ꝓpaginē fortiū marceſcere facies. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte iſto conuiuiū pinguiū: cōuiuiū vindemie: conuiuium pinguium medullatorum: vindemie defecate. Et precipitabit in monte iſto faciem vinculi colligati ſuper omēs populos: & telam quā orditus eſt ſup oēs nationes. Precipitabit mortē in ſempiternū. Et auferet dn̄s deus lachrymā ab omi facie: & opprobriū popl̄i ſui auferet de vniuerſa t̄ra: qa dominus locutus eſt. Et dicent in die illa. Ecce deus noſter iſte: expectauim⁹ eū: & ſaluabit nos. Iſte dn̄s: ſuſtinuim⁹ eū: exultabimus & letabimur in ſalutari eius: qa requieſcet manus dn̄i in monte iſto. Et triturabitur moab ſub eo: ſicuti teruntur palee in plauſtro. Et extēdet manus ſuas ſub eo: ſicut extendit natans ad natādum: & humiliabit gloriam eius cū alliſione manuū ei⁹. & munimenta ſublimiū murorum tuorū concident. & humiliabūtur: & detrahentur in terram vſq; ad puluerem. 26.

In die illa cantabitur cāticū iſtud in terra iuda. Vrbs fortitudinis nr̄e: ſaluator ponetur in ea murus & antemurale. Aperite portas & ingredietur gens iuſta: cuſtodiēs veritatē. Vet⁹ error abiit: ſeruabis pacē: pacē quia in te ſperauimus. Speraſtis in dn̄o in ſeculis eternis: i dn̄o deo forti in perpetuū.

כי שמת מעיר לגל קריה בצורה
למפלה ארמון זרים מעיר
לעולם לא יבנה: על כן יכבדוך
עם עז קרית גוים עריצים ייראוך:
כי היית מעוז לדל מעוז לאביון
בצר לו מחסה מזרם צל מחרב
כי רוח עריצים כזרם קיר:
כחרב בציון שאון זרים תכניע
חרב בצל עב זמיר עריצים יענה:
ועשה יהוה צבאות לכל העמים
בהר הזה משתה שמנים משתה
שמרים שמנים ממחים שמרים
מזקקים: ובלע בהר הזה פני
הלוט הלוט על כל העמים
והמסכה הנסוכה על כל הגוים:
בלע המות לנצח ומחה אדני
יהוה דמעה מעל כל פנים וחרפת
עמו יסיר מעל כל הארץ כי
יהוה דבר: ואמר ביום ההוא הנה
אלהינו זה קוינו לו ויושיענו
זה יהוה קוינו לו נגילה ונשמחה
בישועתו: כי תנוח יד יהוה
בהר הזה ונדוש מואב תחתיו
כהדוש מתבן במו מדמנה:
ופרש ידיו בקרבו כאשר יפרש
השחה לשחות והשפיל גאותו
עם ארבות ידיו: ומבצר משגב
חומתיך השח השפיל הגיע
לארץ עד עפר:

Cap. xxvi

ביום ההוא יושר
השיר הזה בארץ יהודה עיר עז
לנו ישועה ישית חומות וחל: פתחו
שערים ויבא גוי צדיק שמר
אמנים: יצר סמוך תצר שלום
שלום כי בך בטוח: בטחו ביהוה
עדי עד כי ביה יהוה צור עולמים:

שום קרה · בצר נפל · עלם בנה · כבד · עזז ערץ · היה · עזז אבה · צור חסה · ציה שאה · כנע ענה · שתה · מוח · זקק פנה · נסך נסך · פנה · סור · קוה ישע · גיל שמח · ישע נוח · דוש · תבן דמן · פרש · שפל גאה · בצר שגב · חמה שחח · שור עזז · ישע שות · חיל בוא · צדק אמן · סמך נצר · שלם בטח · עלם

Quia incuruabit habitãtes in excelſo: ciuitatẽ ſublimẽ humiliabit: humiliabit eã vſqȝ ad terrã: detrahet eã vſqȝ ad puluerẽ. Cõculcabit eã pes: pes pauperis greſſus egenorum. Semita iuſti recta eſt: rectus callis iuſti ad ambulandũ: & in ſemita iudiciorum tuorꝫ dñe ſuſtinuimus te: nomen tuũ & memoriale tuũ in deſiderio aĩe. Aĩa mea deſiderauit te in nocte: ſed in ſpũ meo in pcordiis meis de mane vigilabo ad te. Cum feceris iudicia tua in terra: iuſticiã diſcẽt hĩtatores orbis. Miſereamur ipio: & nõ diſcet iuſticiã facere. In terra ſctõꝝ iniqua geſſit: & non videbit gloriam domini. Domine exaltetur manus tua vt nõ videãt: videãt & cõfundantur zelãtes populi: & ignis hoſtes tuos deuoret. Domine dabis pacem nobis: oĩa enim opera tua es nobis. Dñe deus noſter poſſederunt nos domini abſqȝ te: tantum in te recordemur nominis tui. Moriẽtes non viuãt: gigãtes nõ reſurgãt. Propterea viſitaſti & contriuiſti eos & pdidiſti oẽȝ memoriã eorum. Indulſiſti genti dñe: indulſiſti genti. Nũ qd glorificat⁹ es? Elõgaſti oẽs terminos terre. Dñe in anguſtia reqſierunt te: in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut q̃ cõcepit cũ appropinquerit ad partũ: dolens clamat in doloribꝰ ſuis: ſic facti ſumꝰ a facie tua dñe. Cõcepimus: & q̃ſi parturiuimꝰ & peperimꝰ ſpm̃. Salutes non fecimus in terra: ideo nõ ceciderũt habitatores terre. Viuent mortui tui: iterfecti mei reſurgẽt. Expgiſcimini & laudate q hĩtatis ĩ puluere: quia ros lucis ros tuꝰ & terrã gigantiũ detrahes in ruinã. Vade populus meꝰ: intra in cubicula tua: claude oſtia tua ſup te: abſcõdere modicũ ad momẽtũ: donec ptrãſeat indignatio. Ecce enĩ dñs egredietur de loco ſuo: vt viſitet iniqtatem habitatoris

terre contra eum: & reuelabit terra ſanguinem ſuum. & nõ operiet vltra interfectos ſuos. 27.

In die illa viſitabit dominus in gladio ſuo duro & grandi & forti: ſuper leuiathan ſerpentẽ vectem: & ſuper leuiathã ſerpentẽ tortuoſum: & occidet cetum qui in mari eſt. In die illa vinea meri cantabit ei. Ego dominus qui ſeruo eam: repente propinabo ei: ne forte viſitetur contra eam. Nocte & die ſeruo eam: indignatio nõ eſt mihi. Quis dabit me ſpinã & veprem in prelio? gradiar ſuper eam: ſuccendã eã pariter. An potius tenebit fortitudinem meã? Faciet pacem mihi: pacẽ faciet mihi. Qui egrediẽtur ĩpetu a iacob: florebit & germinabit iſrael et implebant faciem orbis ſemine. Nunqd iuxta plagã pcutiẽtis ſe pcuſſit eũ? Aut ſicut occidit interfectos eiꝰ: ſic occiſus eſt? In mẽſura cõtra menſurã cum abiecta fuerit iudicabit eã meditatus eſt in ſpũ ſuo duro p diẽ eſtꝰ. Idcirco ſup hoc dimittetur iniqtas domui iacob: & iſte oĩs fructus vt auferatur pctm eius. Cũ poſuerit oẽs lapides altaris ſicut lapides cineris alliſos: non ſtabũt luci & delubra. Ciuitas enĩ munita deſolata erit: ſpecioſa relinq̃tur: & dimittetur q̃ſi deſertũ. Ibi paſcetur vitulus & ibi accubabit: & conſumet ſũmitates eius. In ſiccitate meſſis illius cõterẽtur mulieres veniẽtes & docẽtes eã. Nõ eſt enĩ ppl's ſapiẽs: ꝓpterea nõ miſerebitur eius qui fecit eũ & qui formauit eũ nõ pcet ei. Et erit ĩ die illa excutiet dñs ab alueo fluminis vſqȝ ad torrentẽ egypti: & vos cõgregabimini vnꝰ & vnꝰ filii iſrael. Et erit in die illa: clãgetur ĩ tuba magna: & veniẽt qui pditi fuerãt de terra aſſyriorum: & qui eiecti erant de terra

מצרים והשתחוו ליהוה בהר שחה
הקדש בירושלם:

Ca.xxviij הוי עטרת גאות שכרי אפרים
וציץ נבל צבי תפארתו אשר גאה צבה
על ראש גיא שמנים הלומי יין: באר
הנה חזק ואמץ לאדני כזרם הלם
ברד שער קטב כזרם מים כבירים
שטפים הניח לארץ ביד: ברגלים נוח
תרמסנה עטרת גאות שכורי רמס גאה
אפרים: והיתה ציצת נבל צבי שכר היה
תפארתו אשר על ראש גיא שמנים באר
כבכורה בטרם קיץ אשר יראה בכר קוץ
הראה אותה בעודה בכפו יבלענה: ראה כפף
ביום ההוא יהיה יהוה צבאות בלע היה
לעטרת צבי ולצפירת תפארה צפר
לשאר עמו: ולרוח משפט ליושב שפט ישב
על המשפט ולגבורה משיבי גבר שוב
מלחמה שערה: וגם אלה ביין לחם
שגו ובשכר תעו כהן ונביא שגה תעה
שגו בשכר נבלעו מן היין תעו נבא בלע
מן השכר שגו בראה פקו פוק
פליליה: כי כל שלחנות מלאו פלל
קיא צואה בלי מקום: את מי בלל קום
יורה דעה ואת מי יבין שמועה ירה ידע
גמולי מחלב עתיקי משדים: כי בין שמע
צו לצו צו לצו קו לקו קו גמל עתק
לקו זעיר שם זעיר שם: כי בלעגי שדד צוה
שפה ובלשון אחרת ידבר אל קוה זער
העם הזה: אשר אמר אליהם לשן דבר
זאת המנוחה הניחו לעיף וזאת נוח יעף
המרגעה ולא אבוא שמוע: והיה רגע אבה
להם דבר יהוה צו לצו צו לצו שמע
קו לקו קו לקו זעיר שם זעיר
שם למען ילכו וכשלו אחור אחר
ונשברו ונוקשו ונלכדו: לכן שבר יקש
שמעו דבר יהוה אנשי לצון משלי לכד לוץ

egypti: & adorabunt dominum in monte sancto in hieruſalem.

28.

Ve corone ſuperbie ebriis effraim: & flori decidenti glorie exultationis eius qui erant in vertice vallis pinguiſſime errantes a vino: Ecce validus & fortis dominus ſicut impetus grandinis: turbo confringens: ſicut impetus aquarum multarum inundantium & emiſſarum ſuper terram ſpacioſam. Pedibus conculcabitur corona ſuperbie ebriorum effraim & erit flos decidens glorie exultationis eius: qui eſt ſuper verticem vallis pinguium: quaſi temporaneum ante maturitatem autumni. Quod cum aſpexerit videns ſtatim vt manu tenuerit deuorabit illud. In die illa erit dominus exercituum corona glorie: & ſertum exultationis reſiduo populi ſui: & ſpiritus iudicii ſedenti ſuper iudicium & fortitudo reuertentibus de bello ad portam. Verum hi quoque pre vino neſcierunt: & pre ebrietate errauerunt. Sacerdos & propheta neſcierunt pre ebrietate: abſorpti ſunt a vino: errauerunt in ebrietate: neſcierunt videntem ignorauerunt iudicium. Omnes enim menſe replete ſunt vomitu ſordiumque: ita vt non eſſet vltra locus. Quem docebit ſcientiam? & quem intelligere faciet auditum? Ablactatos a lacte: auulſos ab vberibus: quia manda remanda: manda remanda: expecta reexpecta: expecta reexpecta: modicum ibi modicum ibi. In loquela enim labii & lingua altera loquetur ad populum iſtum: cui dixit. Hec eſt requies mea: reficite laſſum: & hoc eſt meum refrigerium: & noluerunt audire. Et erit eis verbum domini: manda remanda: manda remanda: expecta reexpecta: expecta reexpecta: modicum ibi modicum ibi: vt vadant & cadant retrorſum: & conterantur & illaqueentur & capiantur. Propter hoc audite verbum domini viri illuſores qui dominamini ſuper

egypto. & adorabunt dominum ſup montem
αἰγύπτῳ. καὶ προσκυνήσουσι τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ
ſctm in hierlm.
ἅγιον ἐν ἱερουσαλήμ.

Ca.28.

A
Ve corone iiurie mercenarii ephraim flos cadens de gloria ſup verticem
Οὐαὶ τῷ στεφάνῳ τῆς ὕβρεως οἱ μισθωτοὶ ἐφραΐμ. τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν τῆς δόξης ἐπὶ τῆς κορυφῆς
montis pinguis. ebrii ſine vino. ecce
τοῦ ὄρους τοῦ παχέος. οἱ μεθύοντες ἄνευ οἴνου. ἰδοὺ
fortis & durus furor dni ſicut grando que defertur non habens vmbraculum violentia decidens. ſicut
ἰσχυρὸς καὶ σκληρὸς ὁ θυμὸς κυρίου ὡς χάλαζα καταφερομένη οὐκ ἔχουσα σκέπην βίᾳ καταφερομένη. ὡς
aque multa multitudo trahens regionem in terra faciet requiem manibus. & pedibus conculcabitur
ὕδατος πολὺ πλῆθος σῦρον χώραν. ἐν τῇ γῇ ποιήσει ἀνάπαυσιν ταῖς χερσί. καὶ τοῖς ποσὶ καταπατηθήσεται
corona iiurie. mercenarii
ὁ στέφανος τῆς ὕβρεως. οἱ μισθωτοὶ τοῦ
ephraim & erit flos cadens de ſpe
ἐφραΐμ. καὶ ἔσαι τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν τῆς ἐλπίδος
glorie in ſummitate montis excelſi. ſicut precox ficus: videns eam: priuſquam in manu eius
τῆς δόξης ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους τοῦ ὑψηλοῦ. ὡς πρόδρομος σύκου, ὁ ἰδὼν αὐτό, πρὶν εἰς τὴν χεῖρα αὐτὸ
capiat: volet illam deuorare. die illa
λαβεῖν, θελήσει αὐτὸ καταπιεῖν. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
B
erit dns ſabaoth corona ſpei ornata glorie: relicto meo pplo & de
ἔσαι κύριος σαβαὼθ ὁ στέφανος τῆς ἐλπίδος ὁ πλακεὶς τῆς δόξης, τῷ καταλειφθέντι μου λαῷ καὶ κα
relinquetur in ſpu iudicii ſup iudicium. &
ταλειφθήσεται ἐν πνεύματι κρίσεως ἐπὶ κρίσιν. καὶ
fortitudinem prohibentium interficere. hi enim vino decepti
ἰσχὺν κωλυόντων ἀνελεῖν. οὗτοι γὰρ οἴνῳ πεπλανημένοι
ſunt. errauerunt propter ſiceram ſacerdos & pro
εἰσίν. ἐπλανήθησαν διὰ τὸ σίκερα. ἱερεὺς καὶ προ
pheta exciderunt mente propter vinum. vacillauerunt ab
φήτης ἐξέστησαν διὰ τὸν οἶνον. ἐσείσθησαν ἀπὸ τῆς
ebrietate ſicere: errauerunt. hoc eſt phaſma.
μέθης τοῦ σίκερα, ἐπλανήθησαν. τοῦτό ἐστι φάσμα.
maledictio comedet hoc conſilium. hoc enim conſilium propter
ἀρὰ ἔδεται ταύτην τὴν βουλήν. αὕτη γὰρ ἡ βουλὴ ἕνεκεν
auariciam. cui annunciauimus mala. & cui
πλεονεξίας. τίνι ἀνηγγείλαμεν κακά. καὶ τίνι
C
annunciauimus nuncium. ablactati a
ἀνηγγείλαμεν ἀγγελίαν. οἱ ἀπογεγαλακτισμένοι ἀπὸ
lacte. & abſtracti ab ubere. tribulationem
γάλακτος. καὶ οἱ ἀπεσπασμένοι ἀπὸ μαστοῦ. θλῖψιν
ſup tribulationem. expecta ſpem ſup ſpem
ἐπὶ θλῖψιν. προσδέχου ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι
adhuc parum adhuc parum: propter triſtitiam labiorum. propter linguam alteram quia loquentur pplo
ἔτι μικρὸν ἔτι μικρόν, διὰ φαυλισμὸν χειλέων. διὰ γλώσσης ἑτέρας ὅτι λαλήσουσι τῷ λαῷ τού 1.Cor. 14.d.
huic dicentes ei. hec requies eſurienti & hec contritio: & non voluerunt audire. &
τῳ λέγοντες αὐτῷ. τοῦτο τὸ ἀνάπαυμα τῷ πεινῶντι καὶ τοῦτο τὸ σύντριμμα, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἀκούειν. καὶ
erit eis ſermo dei: tribulatio ſup tribulationem: ſpes
ἔσαι αὐτοῖς τὸ λόγιον τοῦ θεοῦ, θλῖψις ἐπὶ θλῖψιν, ἐλπὶς
ſup ſpem: adhuc parum adhuc parum. vt vadant &
ἐπ' ἐλπίδι, ἔτι μικρὸν ἔτι μικρόν. ἵνα πορευθῶσι καὶ
cadant in retro: & periclitentur & conterantur & capiantur: propter hoc audite verbum dni viri tribulati. & principes
πέσωσιν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ κινδυνεύσωσι καὶ συντριβήσωνται καὶ ἁλώσωνται, διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου ἄνδρες τεθλιμμένοι. καὶ οἱ ἄρχοντες
D

ppli huius in hierlm. quia dixiſtis fecimus teſtamentum cum inferno: & cum morte
τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ἱερουσαλήμ. ὅτι εἴπατε ἐποιήσαμεν διαθήκην μετὰ τοῦ ᾅδου, καὶ μετὰ τοῦ θανάτου
pactum. tempeſtas irruens ſi pertranſierit: non veniet
συνθήκην. καταιγὶς φερομένη ἐὰν παρέλθῃ, οὐ μὴ ἔλθῃ
Amos 9.c. nobis. poſuimus mendacium ſpem noſtram: & mendacio protegemur. propter hoc ſic dicit dns:
ἡμῖν. ἐθήκαμεν ψεῦδος τὴν ἐλπίδα ἡμῶν, καὶ τῷ ψεύδει σκεπασθησόμεθα. διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος,
A
ecce ego immittam in fundamenta ſion lapidem precioſum
ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια σιὼν λίθον πολυτελῆ
electum angularem precioſum in fundamenta eius.
ἐκλεκτὸν ἀκρογωνιαῖον ἔντιμον εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς.
Ro. 9.g & credens in eo non confundetur. & ponam
καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. καὶ θήσω
iudicium in ſpem. at miſa mea in ſtateras:
κρίσιν εἰς ἐλπίδα. ἡ δὲ ἐλεημοσύνη μου εἰς σταθμούς,
E
& qui credunt fruſtra mendacio. quia non pertranſibit vos tempeſtas & non auferet vobis teſtamentum
καὶ οἱ πεποιθότες μάτην ψεύδει. ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ὑμᾶς καταιγὶς καὶ μὴ ἀφέλῃ ὑμῶν τὴν διαθήκην τοῦ
mortis & ſpes vra que ad infernum non permanebit. tempeſtas veniens ſi pertranſierit: eritis ei
θανάτου καὶ ἡ ἐλπὶς ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν ᾅδην οὐ μὴ ἐμμείνῃ. καταιγὶς φερομένη ἐὰν παρέλθῃ, ἔσεσθε αὐτῇ
B
in conculcationem. cum pertranſierit: tollet vos mane
εἰς καταπάτημα. ὅταν παρέλθῃ, λήψεται ὑμᾶς πρωΐ
mane pertranſibit vos: & in nocte erit ſpes
πρωῒ παρελεύσεται ὑμᾶς, καὶ ἐν νυκτὶ ἔσαι ἐλπὶς
mala. diſcite audire anguſtiati. non poſſumus
πονηρά. μάθετε ἀκούειν στενοχωρούμενοι. οὐ δυνάμεθα
pugnare. ipſi autem infirmamur vt nos congregemur. ſicut
μάχεσθαι. αὐτοὶ δὲ ἀσθενοῦμεν τοῦ ἡμᾶς συναχθῆναι. ὡς
mons impiorum conſurget. & erit in valle
ὄρος ἀσεβῶν ἀναστήσεται. καὶ ἔσαι ἐν τῇ φάραγγι
gabaon. cum furore faciet opera ſua amaritudinis opus. at furor eius aliene vtetur. &
γαβαών. μετὰ θυμοῦ ποιήσει τὰ ἔργα αὐτοῦ πικρίας ἔργον. ὁ δὲ θυμὸς αὐτοῦ ἀλλοτρίως χρήσεται. καὶ
F
amaritudo eius aliena. & vos ne letemini: neque confortentur vobis vincula. quia conſummatas & abbreuiatas res audiui a
ἡ πικρία αὐτοῦ ἀλλοτρία. καὶ ὑμεῖς μὴ εὐφρανθείητε, μηδὲ ἰσχυσάτωσαν ὑμῖν οἱ δεσμοί. διότι συντετελεσμένα καὶ συντετμημένα πράγματα ἤκουσα παρὰ
C
dno deo ſabaoth que faciet ſup omnem terram.
κυρίου θεοῦ σαβαὼθ ἃ ποιήσει ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.
auribus percipite & audite vocem meam: attendite &
[illegible].10.f. ἐνωτίζεσθε καὶ ἀκούετε τῆς φωνῆς μου, προσέχετε καὶ
audite ſermones meos. nunquid tota die debet
ἀκούετε τοὺς λόγους μου. μὴ ὅλην τὴν ἡμέραν μέλλει
arans arare? aut ſemen preparare antequam preparet terram? nonne cum coplanauerit eius faciem
ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν; ἢ σπόρον προετοιμάσαι πρὶν ἐργάσασθαι τὴν γῆν; οὐχ ὅταν ὁμαλίσῃ αὐτῆς τὸ πρόσωπον
G
tunc ſeminat paruum git aut cyminum: & rurſum ſeminat triticum & ordeum & far in finibus
τότε σπείρει μικρὸν μελάνθιον ἢ κύμινον. καὶ πάλιν σπείρει πυρὸν καὶ κριθὴν καὶ ζέαν ἐν τοῖς ὁρίοις
tuis. & erudieris iudicio dei tui & letaberis. non enim cum duricia mundatur git
σου. καὶ παιδευθήσῃ κρίματι θεοῦ σου καὶ εὐφρανθήσῃ. οὐ γὰρ μετὰ σκληρότητος καθαίρεται μελάνθιον
neque rota plauſtri circuet ſup cyminum: ſed
οὐδὲ τροχὸς ἁμάξης περιάξει ἐπὶ τὸ κύμινον, ἀλλὰ
virga excutietur git. at cyminum cum
ῥάβδῳ ἐκτινάσσεται τὸ μελάνθιον. τὸ δὲ κύμινον μετὰ
D
pane comedetur. non enim in eternum ego iraſcar vobis.
ἄρτου βρωθήσεται. οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ἐγὼ ὀργισθήσομαι ὑμῖν.

populum meum qui eſt in hieruſalem. Dixiſtis enim: percuſſimus fedus cum morte: & cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cum tranſierit: non veniet ſuper nos: quia poſuimus mendacium ſpem noſtram: & mendacio protecti ſumus. Idcirco hec dicit dominus deus. Ecce ego mittam in fundamentis ſion lapidem: lapidem probatum: angularem precioſum: in fundamento fundatum. Qui crediderit non feſtinet. Et ponam in pondere iudicium: & iuſticiam in menſura. Et ſubuertet grando ſpem mendacii: & protectionem aque inundabunt: & delebitur fedus veſtrum cum morte: & pactum veſtrum cum inferno non ſtabit. Flagellum inundans cum tranſierit: eritis ei in conculcationem. Quandocunque pertranſierit: tollet vos: quoniam mane diluculo pertranſibit in die & in nocte: & tantummodo ſola vexatio intellectum dabit auditui. Coanguſtatum eſt enim ſtratum: ita vt alter decidat: & pallium breue vtrunque operire non poteſt. Sicut enim in monte diuiſionum ſtabit dominus: ſicut in valle que eſt in gabaon iraſcetur: vt faciat opus ſuum: alienum eſt opus eius: vt operetur opus ſuum. Peregrinum eſt opus eius ab eo. Et nunc nolite illudere: ne forte conſtringantur vincula veſtra. Conſummationem enim & abbreuiationem audiui a domino deo exercituum ſuper vniuerſam terram. Auribus percipite & audite vocem meam: attendite & audite eloquium meum. Nunquid tota die arabit arans vt ſerat: proſcindet & ſarriet humum ſuam? Nonne cum adequauerit faciem eius: ſeret git & cyminum ſparget: & ponet triticum per ordinem & ordeum & milium & viciam in finibus ſuis. Et erudiet illum in iudicio: deus ſuus docebit illum. Non enim in ſerris triturabitur git: nec rota plauſtri ſuper cyminum circuibit: ſed in virga excutietur git: & cyminum in baculo: panis autem comminuetur. Verum non in perpetuum triturans triturabit illum:

העם הזה אשר בירושלם: כי
אמרתם כרתנו ברית את מות
שאל עשה ועם שאול עשינו חזה שוט
שטף עבר שוטף כי יעבר לא יבואנו כי
בוא שום שמנו כזב מחסנו ובשקר נסתרנו:
חסה סתר לכן כה אמר אדני יהוה הנני
יסד בציון אבן אבן בחן פנת פנה
יסד אמן יקרת מוסד מוסד המאמין לא
חוש שום יחיש: ושמתי משפט לקו וצדקה
שפט שקל למשקלת ויעה ברד מחסה כזב
שטף כרת וסתר מים ישטפו: וכפר בריתכם
חזה שאל את מות וחזותכם את שאול
קום לא תקום שוט שוטף כי יעבר
היה רמס והייתם לו למרמס: מדי עברו
לקח עבר יקח אתכם כי בבקר בבקר יעבר
ביום ובלילה והיה רק זועה
בין שמע הבין שמועה: כי קצר המצע
יצע שרע מהשתרע והמסכה צרה כהתכנס:
נסך צור כי כהר פרצים יקום יהוה
כנס קום כעמק בגבעון ירגז לעשות
רגז עשה מעשהו זר מעשהו ולעבד
עשה עבדתו נכריה עבדתו: ועתה אל
לוץ חזק תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם
יסר חרץ כי כלה ונחרצה שמעתי מאת
אדני יהוה צבאות על כל הארץ:
אזן קשב האזינו ושמעו קולי הקשיבו
חרש ושמעו אמרתי: הכל היום יחרש
פתח שדד החרש לזרע יפתח וישדד אדמתו:
פנה פוץ הלא אם שוה פניה והפיץ
זרק קצח וכמן יזרק ושם חטה שורה
סמן ושעורה נסמן וכסמת גבלתו:
שפט ירה ויסרו למשפט אלהיו יורנו: כי
חרץ דוש לא בחרוץ יודש קצח ואופן
אופן סבב עגלה על כמן יוסב כי במטה
חבט יחבט קצח וכמן בשבט: לחם
דקק יודק כי לא לנצח אדוש ידושנו דוש

Primitiua heb. — Tex. he. Eſa. xxix.

Tex. he. Eſa. xxix.	Primitiua heb.
והמם גלגל עגלתו ופרשיו לא	גלל
ידוקנו גם זאת מעם יהוה צבאות	דקק
יצאה הפליא עצה הגדיל תושיה׃	פלא יעץ ישה
הוי אריאל אריאל	Cap. xxix
קרית חנה דוד ספו שנה על	קרה ספה
שנה חגים ינקפו׃ והציקותי	חגג נקף
לאריאל והיתה תאניה ואניה	צוק היה
והיתה לי כאריאל׃ וחניתי כדור	אנה חנה
עליך וצרתי עליך מצב והקימתי	צור יצב
עליך מצרות׃ ושפלת מארץ	קום צור
תדברי ומעפר תשח אמרתך	דבר שחח
והיה כאוב מארץ קולך ומעפר	
אמרתך תצפצף׃ והיה כאבק	צפצף
דק המון זריך וכמץ עבר המון	המן זרה
עריצים והיה לפתע פתאם׃	מוץ
מעם יהוה צבאות תפקד ברעם	פקד
וברעש וקול גדול סופה וסערה	גדל
ולהב אש אוכלה׃ והיה כחלום	חלם
חזון לילה המון כל הגוים הצבאים	חזה
על אריאל וכל צביה ומצדתה	צבא צוד
והמציקים לה׃ והיה כאשר	צוק
יחלם הרעב והנה אוכל והקיץ	חלם אכל
וריקה נפשו וכאשר יחלם הצמא	קוץ
והנה שותה והקיץ והנה עיף	שתה
ונפשו שוקקה כן יהיה המון	היה
כל הגוים הצבאים על הר ציון׃	
התמהמהו ותמהו השתעשעו	מהמה
ושעו שכרו ולא יין נעו ולא	שעשע
שכר׃ כי נסך עליכם יהוה רוח	שוע נוע
תרדמה ויעצם את עיניכם	רדם עצם
את הנביאים ואת ראשיכם	נבא
החזים כסה׃ ותהי לכם חזות	חזה היה
הכל כדברי הספר החתום אשר	חזה חתם
יתנו אתו אל יודע הספר לאמר	נתן ידע
קרא נא זה ואמר לא אוכל	יכל
כי חתום הוא׃ ונתן הספר על	

Trāſla. B. Hie.

neq; vexabit eum rota
plauſtri nec vngulis ſuis
cōminuet eum. Et hoc
a domino deo exercituū
exiuit vt mirabile faceret
conſiliū: & magnificaret
iuſticiam. 29.
Ue ariel ariel
ciuitas quam expu
gnauit dauid. Addit⁹ eſt
annus ad annū: ſolem-
nitates euolute ſunt. Et
circūuallabo ariel: & erit
triſtis & merens
et erit mihi quaſi ariel.
Et circūdabo q̄ſi ſpherā
in circuitu tuo: & iaciā
cōtra te aggerē & muni
mēta ponā in obſidionē
tuā. Hūiliaberis: de ter
ra loqueris: & de humo
audietur eloquiū tuū.
Et erit q̄ſi phytonis de
terra vox tua: & de humo
eloquium tuum muſita
bit: & erit ſicut puluis
tenuis multitudo vētilā
tiū te: & ſicut fauilla ptrā
ſiēs multitudo eorū q cō
tra te p̄ualuerūt. Eritq;
repēte: cōfeſtim a dn̄o
exercituū viſitabitur in
tonitruo & cōmotione
terre: & voce magna tur
binis & tēpeſtatis: & flā-
ma ignis deuorātis. Et
erit ſicut ſomniū viſionis
nocturne m̄titudo oīm
gētiū q̄ dimicauerūt cō
tra ariel: & oēs q militā-
uerūt & obſederūt & p̄-
ualuerūt aduerſus eā. Et
ſicut ſomniat eſuriēs &
comedit: cū aūt fuerit ex
pgefactus vacua ē aīa ei⁹.
Et ſicut ſomniat ſitiens
& bibit: & poſtq̄ fuerit
expgefactus adhuc ſitit:
& anima eius vacua eſt:
ſic erit multitudo
oīm gentiū q̄ dimicaue
runt cōtra montē ſion.
Obſtupeſcite & ammi-
ramini: fluctuate
& vacillate: inebriamini
& nō a vino: mouemini
& nō ab ebrietate: qm̄
miſcuit vobis dn̄s ſpm̄
ſoporis. Claudet ocu-
los veſtros:
prophetas & principes
veſtros
qui vident viſiones ope
riet. Et erit vobis viſio
omniū ſicut verba libri
ſignati: quem cum
dederint ſcienti litteras:
dicent:
lege iſtum: & reſpon-
debit nō poſſū: ſignat⁹
eſt eni. Et dabitur liber

Trāſ. Gre. lxx. cū interp. latina.

nec vox amaritudinis mee cōculcabit vos. ⁊
οὐδὲ φωνὴ τῆς πικρίας μου καταπατήσει ὑμᾶς. καὶ
hec a dn̄o ſabaoth egreſſa ſūt portēta.
ταῦτα παρὰ κυρίου σαβαὼθ ἐξῆλθεν τὰ τέρατα.
inite cōſiliū. exaltate vanā cōſolationē.
βουλεύσασθε. ὑψώσατε ματαίαν παράκλησιν. Ca. 29
Ue ciuitas ariel. quā dauid expugnauit: cō
Οὐαὶ πόλις ἀριήλ. ἣν δαυὶδ ἐπολέμησεν, συ-
gregate germina ānū ſup annū. comedetis enī
ναγάγετε γεννήματα ἐνιαυτὸν ἐπ' ἐνιαυτόν. φάγεσθε γὰρ
cū moab. tribulabo enī ariel. ⁊ erit eius
σὺν μωάβ. ἐκθλίψω γὰρ ἀριήλ. καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ
fortitudo ⁊ diuitie mihi. ⁊ circūdabo ſicut dauid
ἰσχὺς καὶ ὁ πλοῦτος ἐμοί. καὶ κυκλώσω ὡς δαυὶδ
ſup te. ⁊ circūdabo in te valluū. ⁊ edifica
ἐπὶ σέ. καὶ κυκλώσω εἰς σὲ χάρακα. καὶ οἰκοδομή-
bo. ponā circa te turres ⁊ humiliabunt.
σω. θήσω περὶ σὲ πύργους καὶ ταπεινωθήσονται οἱ
ſermōes tui in terrā. ⁊ in terrā verba tua oc-
λόγοι σου εἰς τὴν γῆν. καὶ εἰς τὴν γῆν οἱ λόγοι σου δύ-
cidēt. ⁊ erit ſicut loquētes de terra vox
σονται. καὶ ἔσται ὡς οἱ φωνοῦντες ἐκ τῆς γῆς ἡ φωνή
tua. ⁊ vſq; ad pauimētū vox tua īfirmabit. ⁊
σου. καὶ πρὸς τὸ ἔδαφος ἡ φωνή σου ἀσθενήσει. καὶ
erūt ſicut puluis de rota diuitie ipio
ἔσται ὡς κονιορτὸς ἀπὸ τροχοῦ ὁ πλοῦτος τῶν ἀσε-
rū: ⁊ ſicut fauilla q̄ rapit multitudo eorū q̄ oppſſerūt
βῶν, καὶ ὡς χνοῦς φερόμενος πλῆθος τῶν θλιψάντων
te: ⁊ erit ſicut pūct⁹ repēte a dn̄o ſa
σε, καὶ ἔσται ὡς στιγμὴ παραχρῆμα παρὰ κυρίου σα-
baoth. viſitatio enī erit cū tonitru ⁊ cōmotiōe
βαώθ. ἐπισκοπὴ γὰρ ἔσται μετὰ βροντῆς καὶ σεισμοῦ
⁊ voce magna. tēpeſtas valida ⁊ flāma i-
καὶ φωνῆς μεγάλης. καταιγὶς φερομένη καὶ φλὸξ πυ-
gnis deuorās. ⁊ erūt ſicut īſomnians in ſom
ρὸς κατεσθίουσα. καὶ ἔσται ὡς ὁ ἐνυπνιαζόμενος ἐν ὕπ-
nio diuitie gētiū oīm. quotquot militauerūt
νῳ ὁ πλοῦτος τῶν ἐθνῶν πάντων. ὅσοι ἐπεστράτευσαν
cōtra ariel. ⁊ oēs q̄ pugnauerūt cōtra hie
ἐπὶ ἀριήλ. καὶ πάντες οἱ στρατευσάμενοι ἐπὶ ἱε-
ruſalē ⁊ oēs cōgregati ſup eā ⁊ tri-
ρουσαλὴμ καὶ πάντες οἱ συνηγμένοι ἐπ' αὐτὴν καὶ οἱ θλί-
bulātes eā. ⁊ erūt ſicut in ſomno bibētes ⁊
βοντες αὐτήν. καὶ ἔσονται ὡς οἱ ἐν ὕπνῳ πίνοντες καὶ
comedētes. ⁊ cū ſurrexerit: vanū eorū inſomniū.
ἔσθοντες. καὶ ἐξαναστάντων, μάταιον αὐτῶν τὸ ἐνύπνιον.
⁊ quēadmodū īſomniat ſitiēs ⁊ bibēs: ⁊ cū ſur
καὶ ὃν τρόπον ἐνυπνιάζεται ὁ διψῶν καὶ πίνων, καὶ ἐξα-
rexerit adhuc ſitit. at aīa ei⁹ fruſtra ſperauit: ſic
ναστὰς ἔτι διψᾷ. ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς κενὸν ἤλπισεν, οὕ-
erūt diuitie oīm gētiū: quotquot mili-
τως ἔσται ὁ πλοῦτος πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσοι ἐπεστρά-
tauerūt cōtra mōtē ſion. deficite, obſtupeſcite ⁊ ine-
τευσαν ἐπὶ τὸ ὄρος σιών. ἐκλύθητε. ἔκστητε καὶ κραι-
briamini nō a ſicera neq; a vino. qr̄ pota-
πάλησατε οὐκ ἀπὸ σίκερα οὐδὲ ἀπὸ οἴνου. ὅτι πεπό-
uit vos dn̄s ſpū cōpūctionis. ⁊ claudet
τικεν ὑμᾶς κύριος πνεύματι κατανύξεως. καὶ καμμύσει
oculos eorū ⁊ pphetarū ſuorū ⁊
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ τῶν προφητῶν αὐτῶν καὶ τῶν
principū ſuorū vidētes abſcōdita. ⁊ erit vobis
ἀρχόντων αὐτῶν οἱ ὁρῶντες τὰ κρυπτά. καὶ ἔσονται ὑμῖν
oīa verba hec ſicut verba libri
πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ὡς οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου
ſignati hui⁹ cuicūq; dederit illū homi
τοῦ ἐσφραγισμένου τούτου ὃ ἐὰν δῶσιν αὐτὸ ἀνθρώ-
ni ſcienti līas dicētes: lege iſta.
πῳ ἐπισταμένῳ γράμματα λέγοντες, ἀνάγνωθι ταῦτα.
⁊ dicet. nō poſſum legere ſignat⁹ eſt enī. ⁊
καὶ ἐρεῖ. οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι ἐσφράγισται γάρ. καὶ
dabitur liber iſte in manus hoīs
δοθήσεται τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς χεῖρας ἀνθρώπου

A B C D

Trāſla. gre. lxx. cū iter. latina.

nō ſciētis līas: ⁊ dicet ei. lege hoc.
μὴ ἐπισταμένου γράμματα, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ. ἀνάγνωθι τοῦτο.
⁊ dicet nō ſcio līas. ⁊ ait dn̄s. appropi
καὶ ἐρεῖ οὐκ ἐπίσταμαι γράμματα. καὶ εἶπε κύριος. ἐγγί-
quat mihi pplus iſte ore ſuo: labiis honorāt
ζει μοι ὁ λαὸς οὗτος στόματι αὐτοῦ, τοῖς χείλεσι τιμῶσί
me. at cor eorū lōge abeſt a me. fruſtra aūt
A Mat. 15.a. με. ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. μάτην δὲ
Marci 7.a. colūt me: docētes p̄cepta hoīm ⁊
σέβονταί με, διδάσκοντες ἐντάλματα ἀνθρώπων καὶ δι-
doctrinas. ppterea ecce ego addā vt trāſferā
δασκαλίας. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ προσθήσω τοῦ μεταθεῖ-
ppl'm iſtū. ⁊ trāſferā eos. ⁊ pdā
E ναι τὸν λαὸν τοῦτον. καὶ μεταθήσω αὐτούς. καὶ ἀπολῶ
ſapiētiā ſapiētū ⁊ itellectū prudētiū abſcō
τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν κρύ-
1. Cor. 1.c. dā. ve pfundū cōſiliū faciētes ⁊ nō p dn̄m. ve
ψω. οὐαὶ βαθεῖαν βουλὴν ποιοῦντες καὶ οὐ διὰ κυρίου. οὐ-
in abſcōdito cōſiliū faciētes ⁊ erūt i tenebris ope
αὶ οἱ ἐν κρυφῇ βουλὴν ποιοῦντες καὶ ἔσται ἐν σκότει τὰ ἔρ-
ra eorū. ⁊ dicēt q̄s nos vidit: ⁊ q̄s nos
γα αὐτῶν. καὶ ἐροῦσι τίς ἡμᾶς ἑώρακε; καὶ τίς ἡμᾶς
cognoſcet: aut q̄ nos facim⁹. nōne vt lutū
Eccl. 13.b. γνώσεται; ἢ ἃ ἡμεῖς ποιοῦμεν. οὐχ ὡς ὁ πηλὸς τοῦ
figuli reputabimini? nūqd dicet figmentū ficto-
κεραμέως λογισθήσεσθε; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλά-
B ri nō tu me plaſmaſti? aut factura factori
σαντι οὐ σύ με ἔπλασας; ἢ τὸ ποίημα τῷ ποιήσαν-
F nō ſapiēter me feciſti? nōdū adhuc parū ⁊ transfe
τι οὐ συνετῶς με ἐποίησας; οὐκέτι μικρὸν καὶ μετα-
Infra. 32.c. retur liban⁹ q̄ſi mōs chermel. ⁊ mōs
τεθήσεται ὁ λίβανος ὡς τὸ ὄρος τὸ χερμέλ. καὶ τὸ ὄρος
chermel in ſyluā reputabit? ⁊ audiēt
τὸ χερμὲλ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται; καὶ ἀκούσονται
in die illa ſurdi verba libri. ⁊ q̄ in
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κωφοὶ λόγους βιβλίου. καὶ οἱ ἐν τῷ
tenebris ⁊ q̄ in nebula. oculi cecorū videbūt
σκότει καὶ οἱ ἐν τῇ ὁμίχλῃ. ὀφθαλμοὶ τυφλῶν ὄψονται
⁊ exultabūt mēdici ppter dn̄m in letitia. ⁊
καὶ ἀγαλλιάσονται οἱ πτωχοὶ διὰ κύριον ἐν εὐφροσύνῃ. καὶ
ſpe deſtituti hoīes iplebūt leti
ἀπηλπισμένοι τῶν ἀνθρώπων ἐμπλησθήσονται εὐφροσύ-
G tia. defecit iniqu⁹ ⁊ periit ſuperb⁹. ⁊ exter
νης. ἐξέλιπεν ἄνομος καὶ ἀπώλετο ὑπερήφανος. καὶ ἐξω-
minati ſunt iniq̄ agētes p malitia ⁊ faciētes
λοθρεύθησαν οἱ ἀνομοῦντες ἐπὶ κακίᾳ καὶ οἱ ποιοῦντες
C peccare hoīes i verbo. oēs aūt arguen-
ἁμαρτεῖν ἀνθρώπους ἐν λόγῳ. πάντας δὲ τοὺς ἐλέγχον-
tes in portis offenſionē ponēt. ⁊ obliquauerūt
τας ἐν πύλαις πρόσκομμα θήσουσι. καὶ ἐπλαγίασαν
in iniqs iuſtū. ppter hoc hec dicit dn̄s ſup
ἐπ' ἀδίκοις δίκαιον. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ
domū iacob quā ſeparauit ex abraam. nō mō cōfun
τὸν οἶκον ἰακὼβ ὃν ἀφώρισεν ἐξ ἀβραάμ. οὐ νῦν αἰσχυν-
detur iacob: neq; nūc faciē mutabit iſ-
θήσεται ἰακώβ, οὐδὲ νῦν τὸ πρόσωπον μεταβαλεῖ ἰσ-
rael. ſed cū viderit filios ſuos opa mea:
ραήλ. ἀλλ' ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ἔργα μου,
ppt me ſctificabūt nomē meū. ⁊ ſctificabūt ſan
δι' ἐμὲ ἁγιάσουσι τὸ ὄνομά μου. καὶ ἁγιάσουσι τὸν ἅγι-
ctū iacob. ⁊ deū iſrael timebūt. ⁊
ον ἰακώβ. καὶ τὸν θεὸν τοῦ ἰσραὴλ φοβηθήσονται. καὶ
ſciēt ſpū errātes itelligētiā. at
γνώσονται οἱ τῷ πνεύματι πλανώμενοι σύνεσιν. οἱ δὲ
muſſitatores diſcent obedire. ⁊ lingue
γογγύζοντες μαθήσονται ὑπακούειν. καὶ αἱ γλῶσσαι αἱ
balbutiētes diſcēt loqui pacē.
D ψελλίζουσαι μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην. Ca. 30.
A Ue filii apoſtate hec dicit dn̄s. ⁊ feci
Οὐαὶ τέκνα ἀποστάται τάδε λέγει κύριος. καὶ ἐποιήσα-
ſtis cōſiliū nō p me ⁊ pactū nō p ſpiritū meū.
τε βουλὴν οὐ δι' ἐμοῦ καὶ συνθήκην οὐ διὰ τοῦ πνεύματός μου.

Trāſla. B. Hie.

neſcienti litteras: dice-
turq; ei: lege:
& reſpondebit: neſcio
litteras.
Et dixit dominus. Eo
q̄ appropinquat pplus
iſte ore ſuo: & labiis ſuis
gl'ificat me: cor aūt ei⁹
longe eſt a me: & timu
erunt me
mandato hominum &
doctrinis: ideo ecce ego
addam vt ammirationē
faciam populo huic mi
raculo grādi & ſtupēdo.
Peribit enī ſapiā a ſapiē
tib⁹ eius: & itellect⁹ pru
dētiū ei⁹ abſcōdetur. Ve
q̄ pfundi eſtis corde vt a
dn̄o abſcondatis cōſiliū
quorum ſunt in tene-
bris opera: & dicunt.
Quis videt nos & quis
nouit nos? Peruerſa eſt
hec vr̄a cogitatio: q̄ſi ſi
lutū cōtra figulū cogitet
& dicat op⁹ factori ſuo:
nō feciſti me: & figmen
tū dicat fictori ſuo: non
intelligis. Nōne adhuc
in modico & in breui cō
uertetur liban⁹ in cher
mel: & chermel in ſaltū
reputabitur. Et audient
in die illa ſurdi verba li
bri:
& de tenebris & caligine
oculi cecorum
videbunt. Et addent mi
tes in domino
leticiā: & pauperes ho-
mines in ſancto
iſrael exultabūt: qm̄
defecit qui p̄ualebat cō
ſumatus ē illuſor: & ſuc
ciſi ſunt oēs q vigilabāt
ſup iniq̄tatē q peccare fa
ciebāt hoīes in verbo: &
arguentē in porta ſupplā
tabāt: & declinauerūt fru
ſtra a iuſto. Propter hoc
hec dicit dn̄s ad domū
iacob q redemit abraā.
Nō modo cōfundetur
iacob: nec modo vult⁹
eius erubeſcet: ſed
cū viderit filios ſuos opa
manuū mearū in medio
ſui ſanctificantes nomē
meū: & ſctificabunt ſan
ctum iacob & deum iſra
el predicabunt
& ſcient errantes ſpiri-
tu intellectum: & muſſi-
tatores diſcent legem.
30.
Ue filii deſertores
dicit dominus vt facere
tis conſilium & non
ex me: & ordiremini telā
& non per ſpiritū meū:

Tex. heb. Eſa. xxx. — Primitiua heb.

Tex. heb. Eſa. xxx.	Primitiua heb.
אשר לא ידע ספר לאמר קרא	
נא זה ואמר לא ידעתי ספר׃	
ויאמר אדני יען כי נגש העם	אמר
הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו	פה שפה
רחק ממני ותהי יראתם אתי	היה
מצות אנשים מלמדה׃ לכן הנני	צוה למד
יוסיף להפליא את העם הזה	יסף פלא
הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו	
ובינת נבניו תסתתר׃ הוי	סתר
המעמיקים מיהוה לסתר עצה	עמק יעץ
והיה במחשך מעשיהם ויאמרו	חשך עשה
מי ראנו ומי ידענו׃ הפככם אם	אמר ראה
כחמר היצר יחשב כי יאמר	חשב
מעשה לעשהו לא עשני ויצר	עשה
אמר ליצרו לא הבין׃ הלוא עוד	בין
מעט מזער ושב לבנון לכרמל	זער שוב
והכרמל ליער יחשב׃ ושמעו ביום	
ההוא החרשים דברי ספר	
ומאפל ומחשך עיני עורים	
תראינה׃ ויספו ענוים ביהוה	ראה ענה
שמחה ואביוני אדם בקדוש	אבה קדש
ישראל יגילו׃ כי אפס עריץ וכלה	גול ערץ
לץ ונכרתו כל שקדי און׃ מחטיאי	לוץ כרת
אדם בדבר ולמוכיח בשער	חטא יכח
יקשון ויטו בתהו צדיק׃ לכן כה	קוש נטה
אמר יהוה אל בית יעקב אשר	תהה צדק
פדה את אברהם לא עתה יבוש	בוש
יעקב ולא עתה פניו יחורו׃ כי	פנה חור
בראתו ילדיו מעשה ידי בקרבו	ראה עשה
יקדישו שמי והקדישו את קדוש	קדש
יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו׃	ערץ
וידעו תעי רוח בינה ורוגנים	תעה בין
ילמדו לקח׃	למד
הוי בנים סוררים	Cap. xxx.
נאם יהוה לעשות עצה ולא	עשה יעץ
מני ולנסך מסכה ולא רוחי	נסך

Prĩtiua.heb. Tex.heb.Eſa.xxx.

למען ספות חטאת על חטאת׃ ההלכים
לרדת מצרים ופי לא
שאלו לעוז במעוז פרעה ולחסות
בצל מצרים׃ והיה לכם מעוז
פרעה לבשת והחסות בצל מצרים
לכלמה׃ כי היו בצען שריו
ומלאכיו חנס יגיעו׃ כל הבאיש
על עם לא יועילו למו לא לעזר
ולא להועיל כי לבשת וגם
לחרפה׃ משא בהמות נגב בארץ
צרה וצוקה לביא וליש מהם
אפעה ושרף מעופף ישאו על
כתף עירים חיליהם ועל דבשת
גמלים אוצרתם על עם לא יועילו׃
ומצרים הבל וריק יעזרו לכן
קראתי לזאת רהב הם שבת׃
עתה בוא כתבה על לוח אתם ועל
ספר חקה ותהי ליום אחרון
לעד עד עולם׃ כי עם מרי הוא
בנים כחשים בנים לא אבו שמוע
תורת יהוה׃ אשר אמרו לראים
לא תראו ולחזים לא תחזו לנו
נכחות דברו לנו חלקות חזו
מהתלות׃ סורו מני דרך הטו מני
ארח השביתו מפנינו את קדוש
ישראל׃ לכן כה אמר קדוש
ישראל יען מאסכם בדבר הזה
ותבטחו בעשק ונלוז ותשענו
עליו׃ לכן יהיה לכם העון הזה
כפרץ נפל נבעה בחומה נשגבה
אשר פתאם לפתע יבוא שברה׃
ושברה כשבר נבל יוצרים כתות
לא יחמל ולא ימצא במכתתו
חרש לחתות אש מיקוד ולחשף
מים מגבא׃ כי כה אמר אדני
יהוה קדוש ישראל בשובה

Trãſla.B.Hie.

vt adderetis peccatum ſuper peccatum. Qui ambulatis vt deſcẽdatis in egyptũ: & os meũ nõ interrogaſtis: ſperãtes auxiliũ in fortitudine pharaonis & hñtes fiduciã in vmbra egypti: & erit vobis fortitudo pharaonis in cõfuſionẽ: & fiducia vmbre egypti in ignominiã. Erãt enĩ in taphnis principes tui & nuncii tui vſq; ad thanes puenerũt. Oẽs confuſi ſunt ſup pplo q eis prodeſſe nõ potuit. Nõ fuerũt in auxiliũ & in aliquã vtilitatẽ: ſed in cõfuſionẽ & in opprobriũ. Onꝰ iumẽtorũ auſtri. In tra tribulatiõis & anguſtie: leena & leo ex eis vipera: & regulus volãs: portãtes ſup humeros iumẽtorũ diuitias ſuas: & ſup gibbum camelorũ theſauros ſuos ad populũ q eis pdeſſe non poterit. Egyptꝰ enĩ fruſtra & vane auxiliabitur. Ideo clamaui ſup hoc ſupbia tm̃ eſt: qeſce. Nunc ingreſſus ſcribe ei ſup buxũ: & in libro diligẽter exara illud: & erit i die nouiſſimo in teſtimoniũ vſq; in eternũ. Populus enĩ ad iracũdiã puocãs eſt: & filii mẽdaces: filii nolẽtes audire legem domini. Qui dicunt videntibus nolite videre: & aſpiciẽtibꝰ: nolite aſpicere nobis ea q recta ſunt. Loqmini nobis placẽtia: videte nobis errores: auferte a me viã: declinate a me ſemitam: ceſſet a facie noſtra ſanctus iſrael. Propterea hec dicit ſanctus iſrl. Pro eo q reprobaſtis verbum hoc & ſperaſtis in calũnia & in tumultu: & innixi eſtis ſuper eo: ppterea erit vobis iniquitas hec ſicut interruptio cadẽs & reqſita in muro excelſo. Qm̃ ſubito dum non ſperatur veniet cõtritio eius: & cõminuetur ſicut conteritur lagena figuli cõtritione perualida & nõ inuenietur de fragmẽtis eiꝰ teſta in q portetur igniculꝰ de incẽdio: aut hauriatur parũ aque de fouea: quia hec dicit dñs deus ſanctus iſrael. Si reuertamini

Trãſ.Gre.lxx.cũ iter.latina.

addere pctã ſup pctã eũtes deſ
προσθεῖναι ἁμαρτίας ἐφ᾽ ἁμαρτίαις οἱ πορευόμενοι κα
cendere in egyptũ. me aũt nõ iterrogauerũt vt auxiliũ
ταβῆναι εἰς αἴγυπτον. ἐμὲ δὲ οὐκ ἐπηρώτησαν τοῦ βοη
acciperẽt a pharaone: τ vt ptegerẽtur ab egyptiis.
θῆναι ὑπὸ φαραώ, καὶ σκεπασθῆναι ὑπὸ αἰγυπτίων.
erit enĩ vobis ptectio pharaõis in cõfuſionẽ: τ cõfi
ἔσται γὰρ ὑμῖν ἡ σκέπη φαραὼ εἰς αἰσχύνην, καὶ τοῖς πε
dẽtibꝰ in egypto opprobriũ. q: ſunt in tãis pri
ποιθόσι ἐπ᾽ αἴγυπτον ὄνειδος. ὅτι εἰσὶν ἐν τάνει ἀρ
cipes nũcii mali. fruſtra laborabũt ad ppl̃m:
χηγοὶ ἄγγελοι πονηροί. μάτην κοπιάσουσι πρὸς λαόν,
q nõ pderit eis: neq; in auxiliũ neq; in
ὃς οὐκ ὠφελήσει αὐτούς, οὔτε εἰς βοήθειαν οὔτε εἰς
vtilitatẽ: ſed in cõfuſionẽ τ opprobriũ. Viſio
ὠφέλειαν, ἀλλ᾽ εἰς αἰσχύνην καὶ ὄνειδος. Ὅρασις
quadrupedũ q in deſerto. In tribula
τῶν τετραπόδων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἐν τῇ θλί
tiõe τ ãguſtia leo τ catulꝰ leonis i
ψει καὶ τῇ στενοχωρίᾳ λέων καὶ σκύμνος λέοντος ἐκεῖ
de τ aſpides τ genimina aſpidũ volantiũ: q
θεν καὶ ἀσπίδες καὶ ἔκγονα ἀσπίδων πετομένων, οἳ
ferebãt ſup aſinos τ camelos diuitias ſuas ad
ἔφερον ἐπὶ ὄνων καὶ καμήλων τὸν πλοῦτον αὐτῶν πρὸς
gentẽ. q nõ pderit eis in auxiliũ ſed in
ἔθνος. ὃ οὐκ ὠφελήσει αὐτοὺς εἰς βοήθειαν ἀλλ᾽ εἰς
cõfuſionẽ τ opprobriũ. egyptii inania τ vana p
αἰσχύνην καὶ ὄνειδος. αἰγύπτιοι μάταια καὶ κενὰ ὠφε
derũt vobis. ãuncia eis q: vana cõſo
λήσουσιν ὑμᾶς. ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅτι ματαία ἡ πα
latio vr̃a hec. nũc ergo ſedẽs ſcribe in
ράκλησις ὑμῶν αὕτη. νῦν οὖν καθίσας γράψον ἐπὶ
buxo hec τ in librũ. qm̃ erit in diei
πυξίου ταῦτα καὶ εἰς βιβλίον. ὅτε ἔσται εἰς ἡμέρας
tpe iſta τ vſq; in eternũ. q: pplꝰ incre
καιρὸν ταῦτα καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα. ὅτι λαὸς ἀπει
dulꝰ eſt filii mẽdaces. q nõ voluerũt audire le
θής ἐστιν υἱοὶ ψευδεῖς. οἳ οὐκ ἠβούλοντο ἀκούειν τὸν νό
gem dei. dicẽtes pphetis ne ãnũ
μον τοῦ θεοῦ. οἱ λέγοντες τοῖς προφήταις μὴ ἀναγ
cietis nobis. τ viſiones vidẽtibꝰ ne loq̃
γέλλετε ἡμῖν. καὶ τοῖς τὰ ὁράματα ὁρῶσι μὴ λα
mini nobis. alia nobis loq̃mini: τ ãnũciate
λεῖτε ἡμῖν. ἄλλα ἡμῖν λαλεῖτε, καὶ ἀναγγέλλετε
nobis alterũ errorẽ: τ auertite nos a
ἡμῖν ἑτέραν πλάνησιν, καὶ ἀποστρέψατε ἡμᾶς ἀπὸ
via hac. auferte a nobis ſemitã hãc
τῆς ὁδοῦ ταύτης. ἀφέλετε ἀφ᾽ ἡμῶν τὸν τρίβον τοῦτον,
τ auferte a nobis verbũ iſrael. ppter hoc
καὶ ἀφέλετε ἀφ᾽ ὑμῶν τὸ λόγιον τοῦ ἰσραήλ. διὰ τοῦ
hec dicit dñs ſctũs iſrael: q: nõ obedi
το τάδε λέγει κύριος ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ, ὅτι ἠπειθήσα
ſtis verbis iſtis τ ſperaſtis in mẽdacio:
τε τοῖς λόγοις τούτοις καὶ ἠλπίσατε ἐπὶ ψεύδει,
τ q: murmuraſti τ cõfiſus fuiſti ſup ver
καὶ ὅτι ἐγόγγυσας καὶ πεποιθὼς ἐγένου ἐπὶ τῷ λό
bo iſto: ppter hoc erit vobis pctm̃ hoc q̃ſi
γῳ τούτῳ, διὰ τοῦτο ἔσται ὑμῖν ἡ ἁμαρτία αὕτη ὡς
murꝰ cadẽs ſubito ciuitate munita ca
τεῖχος πίπτον παραχρῆμα πόλεως ὀχυρᾶς ἑαλωκυί
pta: cuiꝰ ſubito adeſt ruina. τ rui
ας, ἧς παραχρῆμα πάρεστι τὸ πτῶμα. καὶ τὸ πτῶ
na eiꝰ erit q̃ſi cõtritio vaſis teſtacei ex fi
μα αὐτῆς ἔσται ὡς σύντριμμα ἀγγείου ὀστρακίνου ἐκ κε
guli officina cõminuti: itavt nõ inueniat in eis teſta: in
ραμίου λεπτοῦ, ὥστε μὴ εὑρεῖν ἐν αὐτοῖς ὄστρακον, ἐν
q ignẽ tollas: τ in q abſtrahas aq̃ parũ.
ᾧ πῦρ ἀρεῖς, καὶ ἐν ᾧ ἀποσυρεῖς ὕδωρ μικρόν.
hec dicit dñs ſctũs iſrael. cũ cõ
ταῦτα λέγει κύριος ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ. ὅταν ἀπο
uerſus
στραφεὶς

B

C

Trãſla.gre.lxx.cũ iter.latina.

D igemueris: tũc ſaluaberis. τ ſcies vbi fuiſti qñ cõfi
στενάξῃς, τότε σωθήσῃ. καὶ γνώσῃ ποῦ ἦσθα ὅτε ἐπε
ſus es in vanis. vana fortitudo vr̃a facta
ποίθεις ἐπὶ τοῖς ματαίοις. ματαία ἡ ἰσχὺς ὑμῶν ἐγενή
eſt. τ nõ voluiſtis audire. ſed dixiſtis ſup equos
θη. καὶ οὐκ ἐβούλεσθε ἀκούειν. ἀλλ᾽ εἴπατε ἐφ᾽ ἵππων
fugiemus. ppter hoc fugietis. τ dixiſtis ſup leui
φευξόμεθα. διὰ τοῦτο φεύξεσθε. καὶ εἴπατε ἐπὶ κού
bus aſcẽſoribꝰ fugiemꝰ. ppter hoc leues erũt
φοις ἀναβάταις φευξόμεθα. διὰ τοῦτο κοῦφοι ἔσονται οἱ
pſequẽtes vos. per vocẽ vniꝰ fugiẽt mille τ p
διώκοντες ὑμᾶς. διὰ φωνὴν ἑνὸς φεύξονται χίλιοι καὶ διὰ
vocẽ quinq; fugiẽt multi. donec relinquamini
φωνὴν πέντε φεύξονται πολλοί. ἕως ἂν καταλειφθῆτε
q̃ſi malꝰ nauis ſup mõtẽ: τ q̃ſi ſignũ ferẽs ſup collẽ.
ὡς ἱστὸς ἐπ᾽ ὄρους, καὶ ὡς σημεῖον φέρων ἐπὶ βουνοῦ.
τ rurſum expectat deꝰ vt miſereat vr̃i. τ ppt
καὶ πάλιν μενεῖ ὁ θεὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι ὑμᾶς. καὶ διὰ
hoc exaltabit vt miſereat vr̃i. q: iudex do
τοῦτο ὑψωθήσεται τοῦ ἐλεῆσαι ὑμᾶς. διότι κριτὴς κύ
minꝰ deꝰ vr̃ eſt. bti oẽs pſeuerãtes in
ριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐστι. μακάριοι πάντες οἱ ἐμμένοντες ἐν
eo. q: pplꝰ ſctũs in ſion hitabit. τ hierm
αὐτῷ. διότι λαὸς ἅγιος ἐν σιὼν οἰκήσει. καὶ ἱερουσα
ſalẽ fletu plõrãt: miſerere mei: miſerebit tui. vo
λὴμ κλαυθμῷ ἔκλαυσε, ἐλέησόν με, ἐλεήσει σε. τὴν φω
E cẽ clamoris tui qñ vidit exaudiuit te. dabit
νὴν τῆς κραυγῆς σου ἡνίκα εἶδεν ἐπήκουσέ σε. δώσει
dñs vobis panẽ tribulatiõis τ aquã ãguſtã. τ neq̃q̃ vltra
κύριος ὑμῖν ἄρτον θλίψεως καὶ ὕδωρ στενόν. καὶ οὐκέτι
appropiq̃bũt tibi decipiẽtes te. q: oculi
μὴ ἐγγίσωσί σοι οἱ πλανῶντές σε. ὅτι οἱ ὀφθαλμοί
tui videbũt seducẽtes te: τ aures tue
σου ὄψονται τοὺς πλανῶντάς σε, καὶ τὰ ὦτά σου
audiẽt verba poſt te decipientiũ
ἀκούσονται τοὺς λόγους τῶν ὀπίσω σε πλανησάντων
dicẽtes hec via: ãbulemꝰ in ea: ſiue ad dexterã
οἱ λέγοντες αὕτη ἡ ὁδός, πορευθῶμεν ἐν αὐτῇ, εἴτε δεξιὰ
ſiue ad ſiniſtrã. τ auferes idola deargẽtata
εἴτε ἀριστερά. καὶ ἐξαρεῖς τὰ εἴδωλα τὰ περιηργυρωμένα
τ deaurata minuta facies. τ diſper
καὶ τὰ περικεχρυσωμένα λεπτὰ ποιήσεις. καὶ λικμή
ges ſicut aquã a mẽſtruata. τ ſicut ſtercꝰ abiicies
σεις ὡς ὕδωρ ἀποκαθημένης. καὶ ὡς κόπρον ὤσεις
ea. tũc erit pluuia ſemini terre tue. τ
αὐτά. τότε ἔσται ὑετὸς τῷ σπέρματι τῆς γῆς σου. καὶ
panis germinis tui erit abũdãtia τ pin
ὁ ἄρτος τοῦ γεννήματός σου ἔσται πλησμονὴ καὶ λιπα
guis. τ paſcẽt tua iumẽta in die il
ρός. καὶ βοσκηθήσονταί σου τὰ κτήνη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί
la locũ pinguẽ τ ſpacioſum. tauri vr̃i τ
νῃ τόπον πίονα καὶ εὐρύχωρον. οἱ ταῦροι ὑμῶν καὶ οἱ
boues operãtes terrã comedẽt paleas cõmix
βόες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν γῆν φάγονται ἄχυρα ἀναπεποι
F tas in ordeo vẽtilato. τ erit ſup oẽ mõte
ημένα ἐν κριθῇ λελικμημένῃ. καὶ ἔσται ἐπὶ παντὸς ὄρους
excelſo τ ſup oẽ colle eleuato aqua p
ὑψηλοῦ καὶ ἐπὶ παντὸς βουνοῦ μετεώρου ὕδωρ δια
tranſiens i die illa: qñ perierit mul
πορευόμενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν ἀπόλωνται πολ
ti τ qñ ceciderit turres. τ erit lumẽ
λοὶ καὶ ὅταν πέσωσι πύργοι. καὶ ἔσται τὸ φῶς τῆς
lune ſicut lumẽ ſolis. τ lumẽ ſo
σελήνης ὡς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλί
lis erit ſeptuplũ: in die qñ ſanauerit do
ου ἔσται ἑπταπλάσιον, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν ἰάσηται κύ
minꝰ cõtritionẽ ppl̃i ſui: τ dolorẽ
ριος τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν ὀδύνην
plage ſue curauerit. ecce nomẽ dñi
τῆς πληγῆς σου ἰάσηται. ἰδοὺ τὸ ὄνομα κυρίου

Trãſla.B.Hic.

et quieſcatis ſalui eritis. In ſilentio & in ſpe erit fortitudo veſtra. Et noluiſtis: & dixiſtis, Nequaq̃: ſed ad equos fugiemꝰ. Ideo fugietis. Et ſup veloces aſcendemus. Ideo velociores erũt qui pſequẽtur vos. Mille hoies a facie terroris vnius: & a facie terroris quinq; fugietis: donec relinquamini q̃ſi malus nauis in vertice montis & quaſi ſignũ ſup collẽ. Propterea expectat dñs vt miſereatur veſtri & ideo exaltabitur parcens vobis: quia deꝰ iudicii dominus. Beati omnes qui expectant eum. Populus enim ſiõ habitabit in hieruſalẽ. Plorãs nequaq̃ plorabis miſerãs miſerebitur tui. Ad vocẽ clamoris tui ſtatiz vt audierit: rñdebit tibi. Et dabit vobis dñs panẽ arctũ & aq̃z breuẽ & nõ faciet auolare a te vltra doctorẽ tuũ: & erũt oculi tui videntes p̃ceptorẽ tuũ: & aures tue audient verbũ poſt tergũ monẽtis. Hec eſt via: ambulate in ea: & nõ declinetis neq; ad dexterã neq; ad ſiniſtrã. Et contaminabis laminas ſculptiliũ argenti tui & veſtimẽtũ cõflatilis auri tui: & diſperges ea ſicut immũdiciã mẽſtruate. Egredere dices ei: & dabitur pluuia ſemini tuo vbicũq; ſeminaueris in terra: & panis frugum terre erit vberrimꝰ & pĩguis. Paſcetur in poſſeſſione tua in die illo agnus ſpacioſe: & tauri tui & pulli aſinorũ qui operantur terram: cõmixtũ migma comedent ſicut in area ventilatum eſt. Et erunt ſuper omnem montem excelſum: & omnem collem eleuatum riui currentiũ aquarũ in die interfectionis multorũ cũ ceciderint turres. Et erit lux lune ſicut lux ſolis: & lux ſolis erit ſeptempliciter: ſicut lux ſeptem dierũ in die qua alligauerit dominꝰ vulnus populi ſui: & pcuſſurã plage eius ſanauerit. Ecce nomẽ dñi

Tex.heb.Eſa.xxx. Prĩtiua.heb.

ונחת תושעון בהשקט ובבטחה
תהיה גבורתכם ולא אביתם׃
ותאמרו לא כי על סוס ננוס על
כן תנוסון ועל קל נרכב על
כן יקלו רדפיכם׃ אלף אחד
מפני גערת אחד מפני גערת
חמשה תנסו עד אם נותרתם
כתרן על ראש ההר וכנס על
הגבעה׃ ולכן יחכה יהוה לחננכם
ולכן ירום לרחמכם כי אלהי
משפט יהוה אשרי כל חוכי
לו׃ כי עם בציון ישב בירושלם
בכו לא תבכה חנון יחנך לקול
זעקך כשמעתו ענך׃ ונתן לכם
יהוה לחם צר ומים לחץ ולא
יכנף עוד מוריך והיו עיניך
ראות את מוריך׃ ואזניך תשמענה
דבר מאחריך לאמר זה הדרך
לכו בו כי תאמינו וכי תשמאילו׃
וטמאתם את צפוי פסילי כספך
ואת אפדת מסכת זהבך תזרם
כמו דוה צא תאמר לו׃ ונתן
מטר זרעך אשר תזרע את
האדמה ולחם תבואת האדמה
והיה דשן ושמן ירעה מקנך
ביום ההוא כר נרחב׃ והאלפים
והעירים עבדי האדמה בליל
חמיץ יאכלו אשר זרה ברחת
ובמזרה׃ והיה על כל הר גבה
ועל כל גבעה נשאה פלגים
יבלי מים ביום הרג רב בנפל
מגדלים׃ והיה אור הלבנה כאור
החמה ואור החמה יהיה שבעתים
כאור שבעת הימים ביום
חבש יהוה את שבר עמו
ומחץ מכתו ירפא׃ הנה שם יהוה

Pritiua.heb. Tex.heb.Eſa.xxx.

בא ממרחק בער אפו וכבד משאה — רחק נשא
שפתיו מלאו זעם ולשונו כאש — שפה
אכלת: ורוחו כנחל שוטף עד — שטף צור
צואר יחצה להנפה גוים בנפת — חצה נוף
שוא ורסן מתעה על לחיי עמים: — תעה לחה
השיר יהיה לכם כליל התקדש — שור היה
חג ושמחת לבב כהולך בחליל — קדש הלך חלל
לבוא בהר יהוה אל צור
ישראל: והשמיע יהוה את הוד — שמע
קולו ונחת זרועו יראה בזעף — ראה
אף ולהב אש אוכלה נפץ וזרם
ואבן ברד: כי מקול יהוה יחת — חתת
אשור בשבט יכה: והיה כל — נכה
מעבר מטה מוסדה אשר יניח — עבר נוח
יהוה עליו בתפים ובכנרות — יסד נוח
ובמלחמות תנופה נלחם בם: כי — לחם נוף לחם
ערוך מאתמול תפתה גם היא — ערך תמל
למלך הוכן העמיק הרחב מדרתה — פתה כון
אש ועצים הרבה נשמת יהוה — דור רבה
כנחל גפרית בערה בה:

Cap. xxxi.

הוי הירדים מצרים
לעזרה על סוסים ישענו — שען בטח
ויבטחו על רכב כי רב ועל
פרשים כי עצמו מאד ולא שעו — שעה
על קדוש ישראל ואת יהוה — קדש
לא דרשו: וגם הוא חכם ויבא — בוא
רע ואת דבריו לא הסיר וקם — רוע סור
על בית מרעים ועל עזרת פעלי — קום רוע
און: ומצרים אדם ולא אל
וסוסיהם בשר ולא רוח ויהוה
יטה ידו וכשל עוזר ונפל עזר — נטה עזר
ויחדו כלם יכליון: כי כה אמר — כלה
יהוה אלי כאשר יהגה האריה — הגה ארה
והכפיר על טרפו אשר יקרא — כפר קרא
עליו מלא רעים מקולם לא
יחת ומהמונם לא יענה כן ירד — רעה חתת המן ענה

Traſla.B.Hie.

venit de longinquo ardens furor eius & grauis ad portandum. Labia eius repleta ſunt indignatione: & lingua eius quaſi ignis deuorans. Spiritus eius velut torrens inundans vſque ad medium colli: ad perdendas gentes in nihilum & frenum erroris quod erat in maxillis populorum. Canticum erit vobis ſicut nox ſanctificate ſolennitatis: & leticia cordis ſicut qui pergit cum tibia vt intret in montem domini ad fortem iſrael. Et auditam faciet dominus gloriam vocis ſue: & terrorem brachii ſui oſtendet in comminatione furoris: & flamma ignis deuorantis. Allidet in turbine & in lapide grandinis. A voce enim domini pauebit aſſur virga percuſſus: & erit tranſitus virge fundatus quam requieſcere faciet dominus ſuper eum in tympanis & citharis: & in bellis precipuis expugnabit eos. Preparata eſt enim ab heri tophet a rege preparata profunda & dilatata. Nutrimenta eius ignis & ligna multa flatus domini ſicut torrens ſulphuris ſuccendens eam. 31.

Ve qui deſcendunt in egyptum ad auxilium in equis ſperantes: & habentes fiduciam ſuper quadrigis: quia multe ſunt: & ſuper equitibus: quia preualidi nimis: & non ſunt confiſi ſuper ſanctum iſrael: & dominum non requiſierunt. Ipſe autem ſapiens adduxit malum: & verba ſua non abſtulit. Et conſurget contra domum peſſimorum & contra auxilium operantium iniquitatem. Egyptus homo & non deus; & equi eorum caro & non ſpiritus. Et dominus inclinabit manum ſuam: & corruet auxiliator: & cadet cui preſtatur auxilium: ſimulque omnes conſumentur quia hec dicit dominus ad me. Quomodo ſi rugiet leo & catulus leonis ſuper predam ſuam cum occurrerit ei multitudo paſtorum: a voce eorum non formidabit: & a multitudine eorum non pauebit: ſic deſcendet

Traſ.Gre.lxx.cũ iter.latina.

venit poſt tempus multum. ardens furor cum gloria. G
ἔρχεται διὰ χρόνου πολλοῦ. καιόμενος ὁ θυμὸς μετὰ δόξης.
eloquium labiorum eius eloquium ire plenum. et
τὸ λόγιον τῶν χειλέων αὐτοῦ, τὸ λόγιον ὀργῆς πλῆρες. καὶ
ira furoris eius quaſi ignis deuorabit. et ſpiritus eius
ἡ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ ὡς πῦρ ἔδεται. καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ
ſicut aqua in valle trahens veniet vſque ad collum: et di-
ὡς ὕδωρ ἐν φάραγγι σῦρον ἥξει ἕως τραχήλου καὶ διαι-
uidetur. conturbabit gentes in errore vano et perſequetur
ρεθήσεται. ταράξαι ἔθνη ἐπὶ πλανήσει ματαίᾳ καὶ διώξεται
eos error. et aſſumet eos in conſpectu
αὐτοὺς πλάνησις. καὶ λήψεται αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον
eorum. nunquid ſemper oportet vos letari et ingre-
αὐτῶν. μὴ διαπαντὸς δεῖ ὑμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ εἰσπο-
di ad ſancta mea iugiter quaſi feſta celebrantes et
ρεύεσθαι εἰς τὰ ἅγιά μου διαπαντὸς ὡσεὶ ἑορτάζοντας καὶ
quaſi gaudentes vt ingrediamini cum tibia ad montem
ὡσεὶ εὐφραινομένους εἰσελθεῖν μετὰ αὐλοῦ εἰς τὸ ὄρος τοῦ
dei ad deum iſrael. et auditam faciet deus
θεοῦ πρὸς τὸν θεὸν τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἀκουστὴν ποιήσει ὁ θεὸς
gloriam vocis ſue. et furorem brachii
τὴν δόξαν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. καὶ τὸν θυμὸν τοῦ βραχίονος
ſui oſtendet cum furore et ira et flamma deuoran-
αὐτοῦ δείξει μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς καὶ φλογὸς κατεσθιού-
te fulminabit vehementer. et ſicut aqua et grando de-
σης κεραυνώσει βιαίως. καὶ ὡς ὕδωρ καὶ χάλαζα συγ-
ſcendens vehementia. per enim vocem domini vincentur
καταφερομένη βίᾳ. διὰ γὰρ φωνῆς κυρίου ἡττηθήσονται
aſſyrii plaga percutiet eos. et erit ei per
ἀσσύριοι τῇ πληγῇ ἂν πατάξῃ αὐτούς. καὶ ἔσται αὐτῷ κυ-
circuitum: vnde erat ei ſpes auxilii: in quam ipſe
κλόθεν, ὅθεν ἦν αὐτῷ ἡ ἐλπὶς τῆς βοηθείας, ἐφ᾽ ᾗ αὐτὸς
confidebat. ipſi cum tympanis et cithara pugna-
ἐπεποίθει. αὐτοὶ μετὰ τυμπάνων καὶ κιθάρας πολεμή-
bunt contra eum ex commutatione. tu enim ante dies decipi-
σουσιν αὐτὸν ἐκ μεταβολῆς. σὺ γὰρ πρὸ ἡμερῶν ἀπαιτη-
eris. nunquid et tibi paratum eſt regnare: vallem profundam:
θήσῃ. μὴ καὶ σοὶ ἡτοιμάσθη βασιλεύειν, φάραγγα βαθεῖαν,
ligna poſita: ignem et ligna multa. furor domini quaſi val-
ξύλα κείμενα, πῦρ καὶ ξύλα πολλά. ὁ θυμὸς κυρίου ὡς φά-
lis a ſulphure ſuccenſa.
ραγξ ὑπὸ θείου καιομένη. Ca.31.

Ve qui deſcendunt in egyptum ad auxilium: A
Οὐαὶ οἱ καταβαίνοντες εἰς αἴγυπτον ἐπὶ βοήθειαν,
in equos confidentes ſunt et in curribus. ſunt enim multi
οἱ ἐφ᾽ ἵπποις πεποιθότες καὶ ἐφ᾽ ἅρμασιν. ἔστι γὰρ πολλὰ
et ſuper equos multitudo valde. et non audierunt confi-
καὶ ἐφ᾽ ἵπποις πλῆθος σφόδρα. καὶ οὐκ ἤκουσαν πεποι-
dentes ſuper ſanctum iſrael: et deum non exquiſierunt.
θότες ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἐξεζήτησαν.
et ipſe ſapienter adduxit ſuper eos mala. et verbum eius
καὶ αὐτὸς σοφῶς ἤγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς κακά. καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ
non fruſtrabitur et inſurget ſuper domos hominum ma-
οὐ μὴ ἀθετηθῇ καὶ ἐπαναστήσεται ἐπ᾽ οἴκους ἀνθρώπων πο- B
lorum. et ſuper ſpem eorum vanam. egyptius
νηρῶν. καὶ ἐπὶ τὴν ἐλπίδα αὐτῶν τὴν ματαίαν αἰγύπτιος
homo et non deus. equi eorum carnes et non auxi-
ἄνθρωπος καὶ οὐ θεός. ἵππων αὐτῶν σάρκας καὶ οὐ βοή-
lium: at dominus inducet manum ſuam ſuper eos. et la-
θεια, ὁ δὲ κύριος ἐπάξει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ κο-
borabunt auxiliantes et ſimul omnes peribunt.
πιάσουσιν οἱ βοηθοῦντες καὶ ἅμα πάντες ἀπολοῦνται.
quia ſic dixit mihi dominus. quemadmodum ſi rugierit leo
ὅτι οὕτως εἶπέ μοι κύριος. ὃν τρόπον ὅταν βοήσῃ ὁ λέων
vel catulus leonis ſuper predam quam cepit et clamauerit ſuper e- C
ἢ ὁ σκύμνος ἐπὶ τῇ θήρᾳ ᾗ ἔλαβεν καὶ κράξῃ ἐπ᾽ αὐ-
um donec impleantur montes voce eius et victi
τὸν ἕως ἂν ἐμπλησθῇ τὰ ὄρη τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἡττή-
ſunt et pre multitudine furoris terrefacti ſunt. ſic
θησαν καὶ τὸ πλῆθος τοῦ θυμοῦ ἐπτοήθησαν. οὕτως
deſcendet
καταβήσεται

Traſla.gre.lxx.cũ iter.latina.

dominus ſabaoth vt prelietur ſuper montem ſion. ſuper
κύριος σαβαὼθ ἐπιστρατεῦσαι ἐπὶ τὸ ὄρος σιών. ἐπὶ τὰ
montes eius. ſicut aues volantes: ſic proteget
ὄρη αὐτῆς. ὡς ὄρνεα πετόμενα, οὕτως ὑπερασπιεῖ
dominus hieruſalem et liberabit et fouebit et
κύριος ἱερουσαλὴμ καὶ ἐξελεῖται καὶ περιποιήσεται. καὶ
ſaluabit. conuertimini profundum conſilium conſultantes
σώσει. ἐπιστράφητε οἱ τὴν βαθεῖαν βουλὴν βουλευόμενοι D
et iniqui filii iſrael. quia die illa negabunt
καὶ ἄνομον υἱοὶ ἰσραήλ. ὅτι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπαρνήσον-
homines manufacta ſua argentea et
ται οἱ ἄνθρωποι τὰ χειροποίητα αὐτῶν τὰ ἀργυρέα καὶ τὰ
aurea que fecerunt manus eorum. et cadet aſſur.
χρυσᾶ ἃ ἐποίησαν αἱ χεῖρες αὐτῶν. καὶ πεσεῖται ἀσσούρ.
non gladius viri: neque gladius hominis vora-
οὐ μάχαιρα ἀνδρός, οὐδὲ μάχαιρα ἀνθρώπου καταφά-
bit eum. et fugiet non a facie gladii.
γεται αὐτόν. καὶ φεύξεται οὐκ ἀπὸ προσώπου μαχαίρας.
at iuuenes erunt victi. petra enim circundabun-
οἱ δὲ νεανίσκοι ἔσονται ἥττημα. πέτρα γὰρ περιληφθήσον-
tur quaſi vallo et vincentur: at fugiens capietur.
ται ὡς χάρακι καὶ ἡττηθήσονται, ὁ δὲ φεύγων ἁλώσεται.
hec dicit dominus: beatus qui habet in ſion ſemen
τάδε λέγει κύριος, μακάριος ὃς ἔχει ἐν σιὼν σπέρμα
et domeſticos in hieruſalem.
καὶ οἰκείους ἐν ἱερουσαλήμ. Ca.32.

Ecce enim rex iuſtus regnabit. et prin- A
Ἰδοὺ γὰρ βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύσει. καὶ ἄρ-
cipes cum iudicio imperabunt. et erit homo
χοντες μετὰ κρίσεως ἄρξουσι. καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος
occultans ſermones ſuos et abſcondetur vt ab aqua
κρύπτων τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ κρυβήσεται ὡς ἀφ᾽ ὕδατος
que fertur. et apparebit in ſion ſicut flumen cur-
φερομένου. καὶ φανήσεται ἐν σιὼν ὡς ποταμὸς φε-
rens inclytum in terra ſitienti. et nequaquam erunt confiden-
ρόμενος ἔνδοξος ἐν γῇ διψώσῃ. καὶ οὐκέτι ἔσονται πεποι-
tes in hominibus: ſed aures dabunt ad audiendum
θότες ἐπ᾽ ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὰ ὦτα δώσουσιν ἀκούειν
et cor infirmorum attendet audire. et
καὶ ἡ καρδία ἀσθενούντων προσέξει τοῦ ἀκούειν. καὶ αἱ
lingue balbutientes: cito diſcent loqui pa-
γλῶσσαι ψελλίζουσαι, ταχὺ μαθήσονται λαλεῖν εἰρή-
cem. et non vltra dicent ſtulto vt princeps ſit. et non vltra B
νην. καὶ οὐκέτι μὴ εἴπωσι τῷ μωρῷ ἄρχειν. καὶ οὐκέτι
dicent miniſtri tui tace. nam fatuus fatua lo-
μὴ εἴπωσιν οἱ ὑπηρέται σου σίγα. ὁ γὰρ μωρὸς μωρὰ λα-
quetur. et cor eius vana intelliget: ad perfici-
λήσει. καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει, τοῦ συντε-
endum iniqua et loquendum ad dominum errorem: vt diſper-
λεῖν ἄνομα καὶ λαλεῖν πρὸς κύριον πλάνησιν, τοῦ διασπ-
gat animas eſurientes et animas ſitientes
εῖραι ψυχὰς πεινώσας καὶ τὰς ψυχὰς τὰς διψώσας
vacuas faciat. nam conſilium malorum iniqua cogi-
κενὰς ποιῆσαι. ἡ γὰρ βουλὴ τῶν πονηρῶν ἄνομα βουλεύ-
tat: interficere humiles in ſermonibus iniquis: et diſſi-
σεται, καταφθεῖραι ταπεινοὺς ἐν λόγοις ἀδίκοις, καὶ δια-
pare verba humilium in iudicio. at pii
σκεδάσαι λόγους ταπεινῶν ἐν κρίσει. οἱ δὲ εὐσεβεῖς
ſapientia cogitauerunt. mulieres diuites ſurgite et
συνετὰ ἐβουλεύσαντο. γυναῖκες πλούσιαι ἀνάστητε καὶ
audite vocem meam. filie in ſpe audi-
ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου. θυγατέρες ἐπ᾽ ἐλπίδι ἀκού-
te verba mea. diebus anni memoriam fa-
σατε τοὺς λόγους μου. ἡμέρας ἐνιαυτοῦ μνείαν ποι-
cite in dolore cum ſpe: conſummata eſt vindemia: ceſ-
ήσασθε ἐν ὀδύνῃ μετ᾽ ἐλπίδος, ἀνήλωται ὁ τρυγητός, πέ-
ſauit ſemen et non vltra veniet. obſtupeſcite contriſta-
παυται ὁ σπόρος καὶ οὐκέτι μὴ ἔλθῃ. ἔκστητε λυπήθη-
mini confidentes: exuite vos C
τε αἱ πεποιθυῖαι, ἐκδύσασθε

Traſla.B.Hie.

dominus exercituum vt prelietur ſuper montem ſion & ſuper collem eius. Sicut aues volantes ſic proteget dominus exercituum hieruſalem: protegens & liberans: tranſiens & ſaluans. Conuertimini ſicut in profundum receſſeratis filii iſrael. In die enim illa abiiciet vir idola argenti ſui: & idola auri ſui que fecerunt vobis manus veſtre in peccatum: & cadet aſſur in gladio non viri: & gladius non hominis vorabit eum: & fugiet non a facie gladii: & iuuenes eius vectigales erunt: & fortitudo eius a terrore tranſibit: & pauebunt fugientes principes eius. Dixit dominus cuius ignis eſt in ſion & caminus eius in hieruſalem. 32.

Ecce in iuſticia regnabit rex: & principes in iudicio preerunt. Et erit vir ſicut qui abſconditur a vento & celat ſe a tempeſtate ſicut riui aquarum in ſiti: & vmbra petre prominentis in terra deſerta. Non caligabunt oculi videntium: & aures audientium diligenter auſcultabunt: & cor ſtultorum intelliget ſcientiam: & lingua balborum velociter loquetur & plane. Non vocabitur vltra is qui inſipiens eſt princeps: neque fraudulentus appellabitur maior. Stultus enim fatua loquetur: & cor eius faciet iniquitatem vt perficiat ſimulationem & loquatur ad dominum fraudulenter & vacuam faciat animam eſurientis: & potum ſitienti auferat. Fraudulenti vaſa peſſima ſunt. Ipſe enim cogitationes concinnabit ad perdendos mites in ſermone mendacii cum loqueretur pauper iudicium. Princeps vero ea que digna ſunt principi cogitabit: & ipſe ſuper duces ſtabit. Mulieres opulente ſurgite: & audite vocem meam: filie confidentes percipite auribus eloquium meum. Poſt dies & annos & vos conturbabimini confidentes. Conſummata eſt enim vindemia: collectio vltra non veniet. Obſtupeſcite opulente: conturbamini confidentes: exuite vos

Tex.heb.Eſa.xxxii. Pritiua.heb.

יהוה צבאות לצבא על הר ציון
ועל גבעתה: כצפרים עפות כן — עוף
יגן יהוה צבאות על ירושלם — גנן
גנון והציל פסח והמליט: שובו — גנן נצל
לאשר העמיקו סרה בני ישראל: — מלט
כי ביום ההוא ימאסון איש אלילי — עמק סרר
כספו ואלילי זהבו אשר עשו — מאס
לכם ידיכם חטא: ונפל אשור — עשה
בחרב לא איש וחרב לא אדם
תאכלנו ונס לו מפני חרב ובחוריו — אכל נוס
למס יהיו: וסלעו ממגור יעבור — בחר היה
ופחתו מנס שריו נאם יהוה — גור עבר חתת שור
אשר אור לו בציון ותנור לו — תנר
בירושלם:

Ca. xxxii.

הן לצדק ימלך מלך ולשרים — מלך שפט
למשפט ישרו: והיה איש כמחבא — שור חבא
רוח וסתר זרם כפלגי מים
בציון כצל סלע כבד בארץ — ציה
עיפה: ולא תשעינה עיני ראים
ואזני שמעים תקשבנה: ולבב — שעה קשב
נמהרים יבין לדעת ולשון עלגים — מהר בין
תמהר לדבר צחות: לא יקרא — מהר צחה
עוד לנבל נדיב ולכילי לא — קרא נדב
יאמר שוע: כי נבל נבלה ידבר — אמר שוע
ולבו יעשה און לעשות חנף — דבר עשה
ולדבר אל יהוה תועה להריק — תעה ריק
נפש רעב ומשקה צמא יחסיר — שקה חסר
וכלי כליו רעים הוא זמות יעץ — כלה זמם
לחבל ענוים באמרי שקר
ובדבר אביון משפט: ונדיב נדיבות — ענה שפט
יעץ והוא על נדיבות יקום: — קום
נשים שאננות קמנה שמענה — שאן קום
קולי בנות בטחות האזנה אמרתי:
ימים על שנה תרגזנה בטחות — אזן יום רגז
כי כלה בציר אסף בלי יבוא — בצר
חרדו שאננות רגזה בטחות פשטה — בוא

ועורה וחגורה על חלצים: על שדים
ספדים על שדי חמד על גפן
פריה: על אדמת עמי קוץ שמיר
תעלה כי על כל בתי משוש
קריה עליזה: כי ארמון נטש
המון עיר עזב עפל ובחן היה
בעד מערות עד עולם משוש
פראים מרעה עדרים: עד יערה
עלינו רוח ממרום והיה מדבר
לכרמל והכרמל ליער יחשב:
ושכן במדבר משפט וצדקה
בכרמל תשב: והיה מעשה הצדקה
שלום ועבדת הצדקה השקט
ובטח עד עולם: וישב עמי בנוה
שלום ובמשכנות מבטחים
ובמנוחת שאננות: וברד ברדת
היער ובשפלה תשפל העיר:
אשריכם זרעי על כל מים
משלחי רגל השור והחמור:

Ca.xxxiij.

הוי שודד ואתה
לא שדוד ובוגד ולא בגדו בו
כהתמך שודד תושד כנלתך
לבגד יבגדו בך: יהוה חננו לך
קוינו היה זרעם לבקרים אף
ישועתנו בעת צרה: מקול
המון נדדו עמים מרוממתך
נפצו גוים: ואסף שללכם אסף
החסיל כמשק גבים שקק בו:
נשגב יהוה כי שכן מרום מלא
ציון משפט וצדקה: והיה אמונת
עתיך חסן ישועת חכמת ודעת
יראת יהוה היא אוצרו: הן
אראלם צעקו חצה מלאכי
שלום מר יבכיון: נשמו מסלות
שבת עבר ארח הפר ברית מאס
ערים לא חשב אנוש: אבל

& cōfundemini: accīgite lūbos vřos. Sup vbera plangite: ſup regione deſiderabili: ſuper vinea fertili. Super humū populi mei ſpine & vepres aſcendent: quātomagis ſup oēs domos gaudii ciuitatis exultantis. Domus enim dimiſſa eſt: multitudo vrbis relicta eſt: tenebre & palpatio facte ſunt ſup ſpelūcas vſq; in eternū. Gaudiū onagrorū paſcua gregum: donec effundatur ſuper nos ſpiritus de excelſo. Et erit deſertum in chermel: & chermel in ſaltum reputabitur: & habitabit in ſolitudine iudicium: & iuſticia in chermel ſedebit. Et erit opus iuſticie pax: & cultus iuſticie ſilentium & ſecuritas vſq; in ſempiternū. Et ſedebit populꝰ meꝰ in pulchritudine pacis: & in tabernaculis fiducie: & in reqe opulēta. Grando aūt in deſcēſiōe ſaltus: & humilitate humiliabitur ciuitas. Beati qui ſeminatis ſuper omnes aquas: immittētes pedem bouis & aſini. 33.

UE qui predaris. Nōne & ipſe predaberis? Et q ſpernis: nōne & ipſe ſperneris? Cū cōſumaueris depdatiōnē: depdaberis: cum fatigatus deſieris cōtēnere: cōtēneris. Dñe miſerere nři: te enī expectamus: eſto brachiū nřm in mane: & ſalus nřa in tpe tribulatiōis. A voce angeli fugerūt populi & ab exaltatiōe tua diſperſe ſunt gētes. Et congregabūtur ſpolia vřa ſicut colligitur bruchꝰ veſut cū foſſe plene fuerit de eo. Magnificatus eſt dñs qm̄ habitauit in excelſo: ipleuit ſiō iudicio & iuſticia: & erit fides in tpibus ſuis. Diuitie ſalutis ſapiā & ſciētia timor domini ipſe eſt theſaurus eius. Ecce videntes clamabunt foris: angeli pacis amare flebūt. Diſſipate ſunt vie: ceſſauit trāſiens p ſemitā: irritū factū eſt pactū: piecit ciuitates nō reputauit homines. Luxit &

nude eſtote. accingimini ſaccis lūbos vřos.
γυμναὶ γένεσθε, περιζώσασθε σάκκους τὰς ὀσφύας ὑμῶν. καὶ ἐπὶ τῶν μαστῶν κόπτεσθε, ἀπὸ ἀγροῦ ἐπιθυμήματος καὶ ἀμπέλου γεννήματος. ἡ γῆ τοῦ λαοῦ μου ἄκανθα καὶ χόρτος ἀναβήσεται καὶ ἐκ πάσης οἰκίας εὐφροσύνη ἀρθήσεται. οἶκοι ἐγκαταλελειμμένοι πλοῦτον πόλεως ἀφήσουσιν οἴκους ἐπιθυμητούς. καὶ ἔσονται αἱ κῶμαι σπήλαια ἕως τοῦ αἰῶνος εὐφροσύνη ὄνων ἀγρίων. βοσκήματα ποιμένων, ἕως ἂν ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πνεῦμα ἀφ' ὑψηλοῦ. καὶ ἔσται ἔρημος ὁ χερμὲλ καὶ ὁ χερμὲλ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται. καὶ ἀναπαύσεται ἐν τῇ ἐρήμῳ κρίμα, καὶ δικαιοσύνη ἐν τῷ καρμήλῳ κατοικήσει. καὶ ἔσται τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης εἰρήνη. καὶ κρατήσει ἡ δικαιοσύνη ἀνάπαυσιν. καὶ πεποιθότες ἔσονται ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ κατοικήσει ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐν πόλει εἰρήνης. καὶ ἐνοικήσει πεποιθώς, καὶ ἀναπαύσονται μετὰ πλούτου. ἡ δὲ χάλαζα ἐὰν καταβῇ, οὐκ ἐφ' ὑμᾶς ἥξει. καὶ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τοῖς δρυμοῖς πεποιθότες ὡς οἱ ἐν τῇ πεδινῇ. μακάριοι οἱ σπείροντες ἐπὶ πᾶν ὕδωρ, οὗ βοῦς καὶ ὄνος πατεῖ. Ca.33.

Οὐαὶ τοῖς ταλαιπωροῦσιν ὑμᾶς. ὑμᾶς δὲ οὐδεὶς ποιεῖ ταλαιπώρους. καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, οὐκ ἀθετεῖ. ἁλώσονται οἱ ἀθετοῦντες καὶ παραδοθήσονται. καὶ ὡς σὴς ἐν ἱματίῳ, οὕτως ἡττηθήσονται. κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποίθαμεν. ἐγενήθη τὸ σπέρμα τῶν ἀπειθούντων εἰς ἀπώλειαν. ἡ δὲ σωτηρία ἡμῶν ἐν καιρῷ θλίψεως. διὰ φωνὴν τοῦ φόβου σου ἐξέστησαν λαοὶ ἀπὸ τοῦ φόβου σου καὶ διεσπάρησαν τὰ ἔθνη. νῦν δὲ συναχθήσεται τὰ σκῦλα ὑμῶν μικροῦ καὶ μεγάλου. ὃν τρόπον ἐάν τις συναγάγῃ ἀκρίδας, οὕτως ἐμπαίξουσιν ὑμῖν. ἅγιος ὁ θεὸς ὁ κατοικῶν ἐν ὑψηλοῖς. ἐνεπλήσθη σιὼν κρίσεως καὶ δικαιοσύνης ἐν νόμῳ παραδοθήσονται. ἐν θησαυροῖς ἡ σωτηρία ἡμῶν. ἐκεῖ σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια πρὸς τὸν κύριον. οὗτοί εἰσι θησαυροὶ δικαιοσύνης. ἰδοὺ δὴ ἐν τῷ φόβῳ ὑμῶν αὐτοὶ φοβηθήσονται. οὓς ἐφοβεῖσθε, φοβηθήσονται ἀφ' ὑμῶν. ἄγγελοι γὰρ ἀποσταλήσονται λαλοῦντες εἰρήνην. πικρῶς κλαίοντες παρακαλοῦντες εἰρήνην. ἐρημωθήσονται γὰρ αἱ τούτων ὁδοί. πέπαυται ὁ φόβος τῶν ἐθνῶν. καὶ ἡ διαθήκη αἴρεται. καὶ οὐ μὴ λογίσησθε αὐτοὺς ἀνθρώπους. πενθήσει

terra. cōfuſus ē libanꝰ.
ἡ γῆ. ἠσχύνθη ὁ λίβανος. ἕλη ἐγένετο ὁ σαρών. φανερὰ ἔσται ἡ γαλιλαία καὶ ὁ κάρμηλος. νῦν ἀναστήσομαι λέγει κύριος. νῦν δοξασθήσομαι, νῦν ὑψωθήσομαι, νῦν ὄψεσθε, νῦν αἰσχυνθήσεσθε. ματαία ἔσται ἡ ἰσχὺς τοῦ πνεύματος ὑμῶν. πῦρ ὑμᾶς κατέδεται. καὶ ἔσονται ἔθνη κατακεκαυμένα ὡς ἄκανθα ἐν ἀγρῷ ἐρριμμένη καὶ κατακεκαυμένη. ἀκούσονται οἱ πόρρωθεν ἃ ἐποίησα, γνώσονται οἱ ἐγγίζοντες τὴν ἰσχύν μου. ἀπέστησαν οἱ ἐν σιὼν ἄνομοι. λήψεται τρόμος τοὺς ἀσεβεῖς. τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ὅτι πῦρ καίεται; τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τὸν τόπον τὸν αἰώνιον; πορευόμενος ἐν δικαιοσύνῃ, λαλῶν εὐθεῖαν ὁδόν, μισῶν ἀνομίαν καὶ ἀδικίαν, καὶ τὰς χεῖρας ἀποσειόμενος ἀπὸ δώρων. βαρύνων τὰ ὦτα, ἵνα μὴ ἀκούσῃ κρίσιν αἵματος, καμμύων τοὺς ὀφθαλμούς, ἵνα μὴ ἴδῃ ἀδικίαν. οὗτος οἰκήσει ἐν ὑψηλῷ σπηλαίῳ πέτρας ἰσχυρᾶς. ἄρτος αὐτῷ δοθήσεται καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῦ πιστόν. βασιλέα μετὰ δόξης ὄψεσθε. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται γῆν πόρρωθεν. ἡ ψυχὴ ὑμῶν μελετήσει φόβον. ποῦ εἰσιν οἱ γραμματικοί; ποῦ εἰσιν οἱ συμβουλεύοντες; ποῦ ἐστιν ὁ ἀριθμῶν τοὺς συντρεφομένους μικρὸν καὶ μέγαν λαόν; ᾧ οὐ συνεβουλεύσαντο, οὐδὲ ᾔδει βαθύφωνον. ὥστε μὴ ἀκοῦσαι λαὸς πεφαυλισμένος. καὶ οὐκ ἔστι τῷ ἀκούοντι σύνεσις. ἰδοὺ σιὼν ἡ πόλις τὸ σωτήριον ἡμῶν. οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται ἱερουσαλὴμ πόλις πλουσία. σκηναὶ αἳ οὐ μὴ σεισθῶσιν, οὐδὲ μὴ κινηθῶσιν οἱ πάσσαλοι τῆς σκηνῆς αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. οὐδὲ τὰ σχοινία αὐτῆς οὐ μὴ διαρραγῶσιν. ὅτι τὸ ὄνομα κυρίου μέγα ὑμῖν ἔσται. ποταμοὶ καὶ διώρυγες πλατεῖς καὶ εὐρύχωροι. οὐ πορεύσῃ ταύτην τὴν ὁδόν. οὐδὲ πορεύσεται πλοῖον ἐλαῦνον. ὁ γὰρ θεός μου μέγας ἐστίν. οὐ παρελεύσεταί με κύριος. κύριος κριτὴς ἡμῶν, κύριος ἄρχων ἡμῶν, κύριος βασιλεὺς ἡμῶν, κύριος αὐτὸς ἡμᾶς σώσει. ἐρράγησαν τὰ σχοινία σου, ὅτι οὐκ ἐνίσχυσεν ὁ ἱστός σου ἔκλινεν. οὐ χαλάσει τὰ ἱστία. οὐκ ἀρεῖ σημεῖον, ἕως οὗ παραδοθῇ εἰς προνομήν. τοίνυν πολλοὶ χωλοὶ προνομὴν ποιήσουσιν. καὶ οὐ μὴ εἴπῃ ὁ λαὸς ὁ ἐνοικῶν ἐν αὐτῇ, κοπιῶ. ἀφέθη γὰρ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία. Ca.34.

elanguit terra: cōfuſus eſt libanus & obſorduit. Et factus eſt ſaron ſicut deſertū: & cōcuſſa eſt baſan & carmelus. Nunc cōſurgā dicit dominus: nunc exaltabor: & nunc ſublimabor. Cōcipietis ardorē & parietis ſtipulam: ſpūs veſter vt ignis vorabit vos: & erunt populi quaſi de incendio cinis: ſpine congregate igni cōburentur. Audite qui longe eſtis que fecerī: & cognoſcite vicini fortitudinē meā. Contriti ſunt in ſion peccatores: poſſedit timor hypocritas. Quis poterit habitare de vobis cū igne deuorāte: aut qs habitabit ex vobis cū ardoribus ſempiternis? Qui ambulat in iuſticiis & loqtur veritatē: q piicit auariciā & calūniā: & excutit manus ſuas ab omī munere. Qui obturat aures ſuas ne audiat ſanguinē: & claudit oculos ſuos ne videat malū. Iſte in excelſis hītabit: munimēta ſaxorū ſublimitas eius. Panis ei datꝰ eſt: aque eiꝰ fideles ſunt. Regē in decore ſuo videbūt oculi eiꝰ: cernēt terrā de longe. Cor tuū meditabitur timorē. Vbi eſt litteratꝰ: vbi legis verba pōderās: vbi eſt doctor paruulorū? Populū ipudentē nō videbis pplm alti ſermonis: ita vt nō poſſis itelligere diſertitudinē ligue eiꝰ in q nulla ē ſapiā. Reſpice ſiō ciuitatē ſolēnitatis nře. Oculi tui videbūt hierl'm hītationē opulentā tabernaclꝫ qd nequaq; trāſferri poterit: nec auferētur claui eius in ſempiternū & oēs funiculi eiꝰ nō rūpētur: qa ſolūmodo ibi magnificus eſt dñs nř. Locꝰ fluuiorū riui latiſſimi & patentes: nō trāſibit ſup eū nauis remigū neq; triremis magna trāſgredietur eū. Dñs ei iudex nř: dñs legifer nř: dñs rex nř. Ipē ſaluabit nos. Laxati ſunt funiculi tui: ſed nō preualebūt. Sic erit malus tuꝰ: vt dilatare ſignū nō q̄as. Tūc diuidētur ſpolia pdaꝝ multaꝝ: claudi diripiēt rapinā: nec dicet vicinꝰ elāgui. Ppl's q hītat in ea auferetur ab eo iniqtas. 34.

אמללה ארץ החפיר לבנון קמל
והיה השרון כערבה ונער בשן
וכרמל: עתה אקום יאמר יהוה
עתה ארומם עתה אנשא: תהרו
חשש תלדו קש רוחכם אש
תאכלכם: והיו עמים משרפות
שיד קוצים כסוחים באש יצתו:
שמעו רחוקים אשר עשיתי ודעו
קרובים גברתי: פחדו בציון
חטאים אחזה רעדה חנפים מי
יגור לנו אש אוכלה מי יגור לנו
מוקדי עולם: הלך צדקות ודבר
מישרים מאס בבצע מעשקות
נער כפיו מתמך בשחד אטם
אזנו משמע דמים ועצם עיניו
מראות ברע: הוא מרומים ישכן
מצדות סלעים משגבו לחמו נתן
מימיו נאמנים: מלך ביפיו תחזינה
עיניך תראינה ארץ מרחקים:
לבך יהגה אימה איה ספר איה
שקל איה ספר את המגדלים: את
עם נועז לא תראה עם עמקי שפה
משמוע נלעג לשון אין בינה: חזה
ציון קרית מועדנו עיניך תראינה
ירושלם נוה שאנן אהל בל יצען
בל יסע יתדתיו לנצח וכל חבליו
בל ינתקו: כי אם שם אדיר יהוה
לנו מקום נהרים יארים רחבי
ידים בל תלך בו אני שיט וצי
אדיר לא יעברנו: כי יהוה שפטנו
יהוה מחקקנו יהוה מלכנו הוא
יושיענו: נטשו חבליך בל יחזקו
כן תרנם בל פרשו נס אז חלק
עד שלל מרבה פסחים בזזו
בז: ובל יאמר שכן חליתי העם
הישב בה נשא עון:

C.xxxiiij.

קרבו גוים לשמע ולאמים הקשיבו תשמע הארץ ומלאה תבל וכל צאצאיה׃ כי קצף ליהוה על כל הגוים וחמה על כל צבאם החרימם נתנם לטבח׃ וחלליהם ישלכו ופגריהם יעלה באשם ונמסו הרים מדמם׃ ונמקו כל צבא השמים ונגלו כספר השמים וכל צבאם יבול כנבל עלה מגפן וכנבלת מתאנה׃ כי רותה בשמים חרבי הנה על אדום תרד ועל עם חרמי למשפט׃ חרב ליהוה מלאה דם הדשנה מחלב מדם כרים ועתודים מחלב כליות אילים כי זבח ליהוה בבצרה וטבח גדול בארץ אדום׃ וירדו ראמים עמם ופרים עם אבירים ורותה ארצם מדם ועפרם מחלב ידשן׃ כי יום נקם ליהוה שנת שלומים לריב ציון׃ ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית והיתה ארצה לזפת בערה׃ לילה ויומם לא תכבה לעולם יעלה עשנה מדור לדור תחרב לנצח נצחים אין עבר בה׃ וירשוה קאת וקפוד וינשוף וערב ישכנו בה ונטה עליה קו תהו ואבני בהו׃ חריה ואין שם מלוכה יקראו וכל שריה יהיו אפס׃ ועלתה ארמנתיה סירים קמוש וחוח במבצריה והיתה נוה תנים חציר לבנות יענה׃ ופגשו ציים את איים ושעיר על רעהו יקרא אך שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח׃ שמה קננה קפוז ותמלט ובקעה ודגרה בצלה אך שם נקבצו דיות

Accedite gētes & audite: & ppli attēdite: audiat terra & plenitudo eius orbis & omne germen eius: quia indignatio dñi ſuper omnes gentes: & furor ſup vniuerſam militiā eorū. Interfecit eos & dedit eos in occiſionē. Interfecti eorū piicientur: & de cadaueribꝰ eoꝝ aſcēdet fetor. Tabeſcent mōtes a ſanguine eorū & tabeſcet oīs militia celorū: & cōplicabūtur ſicut liber celi: & oīs militia eorū deflu et ſicut defluit foliū de vinea & de ficu: qm̄ inebriatus eſt in celo gladiꝰ meus. Ecce ſuper idumeā deſcendet & ſup populū interfectionis mee ad iudiciū. Gladius dñi repletꝰ eſt ſanguine. incraſſatus eſt adipe de ſanguine agnorū & hircoꝝ & de ſanguine medullatorū arietū. Victima ei dñi in boſra: & interfectio magna in terra edom. Et deſcendēt vnicornes cū eis: & tauri cū potētibus. Inebriabitur terra eorū ſanguine: & humꝰ eorū adipe pinguiū: qa dies vltionis domini annus retributionū iudicii ſion. Et cōuertētur torrētes eius ī picē: & humꝰ eius in ſulphur: & erit terra eius in picem ardentem nocte & die: non extinguetur in ſempiternū aſcendet fumꝰ eius: a gñatione in gñationē deſolabitur in ſecula ſeculoꝝ. Non erit tranſiēs p eam: & poſſidebūt illā onocrotalus & ericiꝰ & ibis & coruꝰ habitabūt in ea. Et extēdetur ſup eā menſura vt redigatur ad nihilū: & perpēdiculū in deſolationē. Nobiles eiꝰ nō erūt ibi: regē potiꝰ inuocabūt & oēs principes eiꝰ erūt in nihilū. Et orietur in domibꝰ eius ſpine & vrtice & paliurꝰ ī munitionibꝰ eiꝰ: & erit cubile draconū & paſcua ſtruthionū & occurrēt demōia onocētauris: & piloſus clamabit alter ad alterū. Ibi cubauit lamia: & iuenit ſibi requiē. Ibi habuit foueā ericiꝰ: & enutriuit catulos: & circūfodit: & fouit in vmbra eiꝰ. Illuc congregati ſunt milui

Προσάγετε ἔθνη καὶ ἀκούσατε ἄρχοντες· ἀκουσάτω ἡ γῆ καὶ οἱ ἐν αὐτῇ, ἡ οἰκουμένη καὶ ὁ λαὸς ὁ ἐν αὐτῇ. διότι ὁ θυμὸς κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ὀργὴ ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν τοῦ ἀπολέσαι αὐτοὺς καὶ παραδοῦναι αὐτοὺς εἰς σφαγήν. οἱ δὲ τραυματίαι αὐτῶν ῥιφήσονται καὶ οἱ νεκροί, καὶ ἀναβήσεται αὐτῶν ἡ ὀσμή, καὶ βραχήσονται τὰ ὄρη ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν. καὶ ἑλιγήσεται ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον, καὶ πάντα τὰ ἄστρα πεσεῖται ὡς φύλλα ἐξ ἀμπέλου, καὶ ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ συκῆς. διότι ἐμεθύσθη ἡ μάχαιρά μου ἐν τῷ οὐρανῷ· ἰδοὺ ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν καταβήσεται, καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν τῆς ἀπωλείας μετὰ κρίσεως. ἡ μάχαιρα κυρίου ἐνεπλήσθη αἵματος, ἐπαχύνθη ἀπὸ στέατος τράγων καὶ κριῶν· ὅτι θυσία τῷ θεῷ ἐν Βοσὸρ καὶ σφαγὴ μεγάλη ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ. καὶ συμπεσοῦνται οἱ ἁδροὶ μετ᾽ αὐτῶν καὶ οἱ κριοὶ καὶ οἱ ταῦροι, καὶ μεθυσθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ὁ χοῦς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ στέατος αὐτῶν ἐμπλησθήσεται. ἡμέρα γὰρ κρίσεως κυρίου, καὶ ἐνιαυτὸς ἀνταποδόσεως κρίσεως Σιών. καὶ στραφήσονται αὐτῆς αἱ φάραγγες εἰς πίσσαν, καὶ ἡ γῆ αὐτῆς εἰς θεῖον· καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ γῆ καιομένη ὡς πίσσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ οὐ σβεσθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, καὶ ἀναβήσεται ὁ καπνὸς αὐτῆς ἄνω· εἰς γενεὰς αὐτῆς ἐρημωθήσεται, καὶ εἰς χρόνον πολὺν ἐρημωθήσεται, καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ ὄρνεα καὶ ἐχῖνοι καὶ ἴβεις καὶ κόρακες· καὶ ἐπιβληθήσεται ἐπ᾽ αὐτὴν σπαρτίον γεωμετρίας ἐρήμου, καὶ ὀνοκένταυροι οἰκήσουσιν ἐν αὐτῇ. οἱ ἄρχοντες αὐτῆς οὐκ ἔσονται· οἱ γὰρ βασιλεῖς αὐτῆς καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς ἔσονται εἰς ἀπώλειαν. καὶ ἀναφύσει εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν ἀκάνθινα ξύλα καὶ εἰς τὰ ὀχυρώματα αὐτῆς· καὶ ἔσται ἐπαύλεις σειρήνων καὶ αὐλὴ στρουθῶν. καὶ συναντήσουσι δαιμόνια ὀνοκενταύροις, καὶ βοήσονται ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον· ἐκεῖ ἀναπαύσονται ὀνοκένταυροι, εὗρον γὰρ αὑτοῖς ἀνάπαυσιν. ἐκεῖ ἐνόσσευσεν ἐχῖνος, καὶ ἔσωσεν ἡ γῆ τὰ παιδία αὐτῆς μετὰ ἀσφαλείας· ἐκεῖ ἔλαφοι συνήντησαν

καὶ εἶδον τὰ πρόσωπα ἀλλήλων· ἀριθμῷ παρῆλθον, καὶ μία αὐτῶν οὐκ ἀπώλετο, ἑτέρα τὴν ἑτέραν οὐκ ἐζήτησαν· ὅτι κύριος αὐτοῖς ἐνετείλατο, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ συνήγαγεν αὐτάς. καὶ αὐτὸς ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς κλήρους, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ διεμέρισεν αὐτοῖς βόσκεσθαι· εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον κληρονομήσετε, εἰς γενεὰς γενεῶν ἀναπαύσονται ἐπ᾽ αὐτῆς.

Ca.35.

Infra. 60.c.

Εὐφράνθητι ἔρημος διψῶσα, ἀγαλλιάσθω ἔρημος καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον, καὶ ἐξανθήσει καὶ ἀγαλλιάσεται τὰ ἔρημα τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἡ δόξα τοῦ Λιβάνου ἐδόθη αὐτῇ, καὶ ἡ τιμὴ τοῦ Καρμήλου· καὶ ὁ λαός μου ὄψεται τὴν δόξαν κυρίου, καὶ τὸ ὕψος τοῦ θεοῦ. ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι καὶ γόνατα παραλελυμένα. παρακαλέσατε· οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ, ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσι καὶ ἀνταποδώσει· αὐτὸς ἥξει καὶ σώσει ἡμᾶς.

Mat.11.c.

τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὦτα κωφῶν ἀκούσονται. τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός, καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων· ὅτι ἐρράγη ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ φάραγξ ἐν γῇ διψώσῃ· καὶ ἡ ἄνυδρος ἔσται εἰς ἕλη, καὶ εἰς τὴν διψῶσαν γῆν πηγὴ ὕδατος ἔσται· ἐκεῖ εὐφροσύνη ὀρνέων, ἐπαύλεις ποιμνίου καλάμου καὶ ἕλη. ἐκεῖ ἔσται ὁδὸς καθαρὰ καὶ ὁδὸς ἁγία κληθήσεται· καὶ οὐ μὴ παρέλθῃ ἐκεῖ ἀκάθαρτος, οὐδὲ ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς ἀκάθαρτος· οἱ δὲ διεσπαρμένοι πορεύσονται ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ πλανηθῶσι. καὶ οὐκ ἔσται ἐκεῖ λέων, οὐδὲ τῶν πονηρῶν θηρίων οὐ μὴ ἀναβῇ ἐπ᾽ αὐτήν, οὐδὲ μὴ εὑρεθῇ ἐκεῖ, ἀλλὰ πορεύσονται ἐν αὐτῇ λελυτρωμένοι καὶ συνηγμένοι διὰ κύριον· καὶ ἀποστραφήσονται καὶ ἥξουσιν εἰς Σιὼν μετ᾽ εὐφροσύνης, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν· ἐπὶ γὰρ κεφαλῆς αὐτῶν αἴνεσις καὶ ἀγαλλίαμα, καὶ εὐφροσύνη καταλήψεται αὐτούς· ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός.

Ca.36.

4.Re.18.c. 2.Pa.32.a.

Καὶ ἐγένετο τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους βασιλεύοντος Ἐζεκίου, ἀνέβη Σενναχηρεὶμ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ τὰς πόλεις

alter ad alterū. Requirite diligenter in libro domini & legite: vnum ex eis non defuit: alter alterū nō queſiuit: quia quod ex ore meo pcedit: ille mādauit: & ſpūs eiꝰ ipſe cōgregauit ea: & ipſe miſit eis ſortē: & manꝰ eiꝰ diuiſit eā illis i mēſurā. Vſq3 in eternū poſſidebūt eā: in gñatione & gñationē habitabūt in ea. 35.

Letabitur deſerta & inuia: & exultabit ſolitudo & florebit qſi liliū. Germinans germinabit & exultabit letabūda & laudās. Gloria libani data eſt ei decor carmeli & ſaron. Ipſi videbunt gloriam dñi & decorem dei noſtri. Confortate manus diſſolutas & genua debilia roborate. Dicite puſillanimis confortamini & nolite timere: ecce deꝰ veſter vltionem adducet retributionis: deus ipſe veniet & ſaluabit nos. Tunc aperientur oculi cecorū: & aures ſurdorum patebūt. Tūc ſaliet ſicut ceruꝰ claudus: & aperta erit lingua mutorum: quia ſciſſe ſunt in deſerto aque & torrentes in ſolitudine: & que erat arida in ſtagnū: & ſitiēs in fontes aquaꝝ. In cubilibus in qbus priꝰ dracones habitabāt; orietur viror calami & iunci: & erit ibi ſemita: & via ſancta vocabitur. Non tranſibit per eam pollutus: & hec erit vobis directa via: ita vt ſtulti non errent per eam. Non erit ibi leo: & mala beſtia non aſcēdet per eam: nec inuenietur ibi. Et ambulabūt q liberati fuerint & redēpti a dño: cōuertentur & veniēt in ſion cum laude & leticia ſempiterna ſuper caput eorum. Gaudium & leticiam obtinebunt: & fugiet dolor & gēmitus. 36.

Et factū eſt in quartodecimo anno regis ezechie aſcendit ſennacherib rex aſſyriorum ſuper oēs ciuitates

אשה רעותה׃ דרשו מעל ספר יהוה וקראו אחת מהנה לא נעדרה אשה רעותה לא פקדו כי פי הוא צוה ורוחו הוא קבצן׃ והוא הפיל להן גורל וידו חלקתה להם בקו עד עולם יירשוה לדור ודור ישכנו בה׃

Ca.xxxv.

ישׂשום מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת׃ פרח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה הדר הכרמל והשרון המה יראו כבוד יהוה הדר אלהינו׃ חזקו ידים רפות וברכים כשלות אמצו׃ אמרו לנמהרי לב חזקו אל תיראו הנה אלהיכם נקם יבוא גמול אלהים הוא יבוא וישעכם׃ אז תפקחנה עיני עורים ואזני חרשים תפתחנה׃ אז ידלג כאיל פסח ותרן לשון אלם כי נבקעו במדבר מים ונחלים בערבה׃ והיה השרב לאגם וצמאון למבועי מים בנוה תנים רבצה חציר לקנה וגמא׃ והיה שם מסלול ודרך ודרך הקדש יקרא לה לא יעברנו טמא והוא למו הלך דרך ואוילים לא יתעו׃ לא יהיה שם אריה ופריץ חיות בל יעלנה לא תמצא שם והלכו גאולים׃ ופדויי יהוה ישבון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה׃

C.xxxvi.

ויהי בארבע עשרה שנה למלך חזקיהו עלה סנחריב מלך אשור על כל ערי

יהודה הבצרות ויתפשם׃ וישלח תפש שלח
מלך אשור את רבשקה מלכיש
ירושלימה אל המלך חזקיהו
בחיל כבד ויעמד בתעלת הברכה עמד עלה
העליונה במסלת שדה כובס׃ ויצא עלה סלל
אליו אליקים בן חלקיהו אשר כבס
על הבית ושבנא הספר ויואח
בן אסף המזכיר׃ ויאמר אליהם זכר אמר
רבשקה אמרו נא אל חזקיהו כה
אמר המלך הגדול מלך אשור מה גדל
הבטחון הזה אשר בטחת׃ אמרתי
אך דבר שפתים עצה וגבורה שפה יעץ
למלחמה עתה על מי בטחת כי גבר לחם
מרדת בי׃ הנה בטחת על משענת שען
הקנה הרצוץ הזה על מצרים רצץ
אשר יסמך איש עליו ובא בכפו סמך בוא
ונקבה כן פרעה מלך מצרים לכל
הבטחים עליו׃ וכי תאמר אלי אמר
אל יהוה אלהינו בטחנו הלא הוא
אשר הסיר חזקיהו את במתיו ואת סור במה
מזבחתיו ויאמר ליהודה ולירושלם זבח
לפני המזבח הזה תשתחוו׃ פנה שחה
ועתה התערב נא את אדני המלך ערב
אשור ואתנה לך אלפים סוסים נתן
אם תוכל לתת לך רכבים יכל נתן
עליהם׃ ואיך תשיב את פני שוב פנה
פחת אחד עבדי אדני הקטנים
ותבטח לך על מצרים לרכב בטח
ולפרשים׃ ועתה המבלעדי בל
יהוה עליתי על הארץ הזאת עלה
להשחיתה יהוה אמר אלי עלה שחת
אל הארץ הזאת והשחיתה׃
ויאמר אליקים ושבנא ויואח אל
רבשקה דבר נא אל עבדיך
ארמית כי שמעים אנחנו ואל
תדבר אלינו יהודית באזני העם דבר ידה

iuda munitas & cepit eas. Et miſit rex aſſyriorũ rapſacen de lachis in hieruſalem ad regem ezechiam in manu graui: & ſtetit in aqueductu piſcine ſuperioris in via agri fullonis. Et egreſſus eſt ad eum eliachim filius helchie qui erat ſuper domũ: & ſobna ſcriba: & ioahe filius aſaph a commentariis. Et dixit ad eos rapſaces: dicite ezechie. Hec dicit rex magnus rex aſſyriorũ. Que eſt iſta fiducia qua confidis: aut quo cõſilio vel fortitudine rebellare diſponis? Super quem habes fiduciam: quia receſſiſti a me? Ecce cõfidis ſuper baculum arundineum confractũ iſtum ſup egyptũ: cui ſi inixus fuerit homo: intrabit in manum eius: & perforabit eã: ſic pharao rex egypti omnib9 qui cõfidunt in eo. Qđ ſi reſponderis mihi: in dño deo noſtro confidimus: nonne ipſe eſt cuius abſtulit ezechias excelſa & altaria: & dixit iude & hieruſalem: coram altari iſto adorabitis: & nunc trade te domino meo regi aſſyriorum & dabo tibi duo milia equorum: nec poteris ex te prebere aſcenſores eorum: & quomodo ſuſtinebis faciem iudicis vnius loci ex ſeruis dñi mei minoribus? Quod ſi cõfidis in egypto in quadriga & in equitibus: & nunc nunquid ſine domino aſcendi ad terram iſtam vt diſperderẽ eam? Dñs dixit ad me. Aſcende ſuper terram iſtam: & diſperde eam. Et dixit eliachim & ſobna & ioahe ad rapſacen. Loquere ad ſeruos tuos ſyra lingua: intelligim9 enim: ne loquaris ad nos iudaice in auribus populi

munitas: τ cepit eas. τ miſit rex
τὰς ὀχυράς, καὶ ἔλαβεν αὐτάς. καὶ ἀπέστειλεν βασι
aſſyrioꝝ rapſacẽ ex lachis in hierlm ad
λεὺς ἀσσυρίων τὸν ῥαψάκην ἐκ λάχης εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς
regẽ ezechiã cũ virtute multa. τ ſtetit in
τὸν βασιλέα ἐζεκίαν μετὰ δυνάμεως πολλῆς. καὶ ἔστη ἐν
aqͥductu piſcine ſuperioris in via
τῷ ὑδραγωγῷ τῆς κολυμβήθρας τῆς ἄνω ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ
agri fullonis. τ egreſſus ẽ ad eũ eliachim fi
ἀγροῦ τοῦ κναφέως. καὶ ἐξῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἐλιακεὶμ ὁ
lius helchie magr̃ aule τ ſomnas ſcriba:
τοῦ χελκίου ὁ οἰκονόμος καὶ σομνᾶς ὁ γραμματεύς,
τ ioath filí9 aſaph a cõmentariis: τ dixit
καὶ ἰωὰχ ὁ τοῦ ἀσὰφ ὁ ὑπομνηματογράφος, καὶ εἶπεν
eis rapſaces: dicite ad ezechiã: hec dicit
αὐτοῖς ῥαψάκης, εἴπατε δὴ πρὸς ἐζεκίαν, τάδε λέγει
rex magn9: rex aſſyrioꝝ. qđ cõfi
ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας, βασιλεὺς ἀσσυρίων. τί πεποι
deus es: nũqđ in cõſilio aut in ſermonib9 labioꝝ prelium
θὼς εἶ; μὴ ἐν βουλῇ ἢ ἐν λόγοις χειλέων παράταξις
fit: τ nũc in quẽ cõfidis: q̃ recedis
γίνεται; καὶ νῦν ἐπὶ τίνα πέποιθας, ὅτι ἀπειθεῖς
a me? ecce cõfidens es. τ ſup virgã
μοι; ἰδοὺ πεποιθὼς εἶ. καὶ ἐπὶ τὴν ῥάβδον τὴν
arundineã cõfractã hanc ſup egyptũ: cui ſi
καλαμίνην τὴν τεθλασμένην ταύτην ἐπ᾽ αἴγυπτον ἐὰν
innixus fuerit vir ſup eã. intrabit in ma
ἐπιστηριχθῇ ἀνὴρ ἐπ᾽ αὐτήν. εἰσελεύσεται εἰς τὴν χεῖ
nũ eius τ pforabit eã. ſic eſt pharao
ρα αὐτοῦ καὶ τρήσει αὐτήν. οὕτως ἐστὶ φαραὼ βα
rex egypti: τ oẽs cõfidẽtes in eo.
σιλεὺς αἰγύπτου, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ αὐ
B
ſi aũt dicitis in dño deo nr̃o confi
τῷ. εἰ δὲ λέγετε ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν πεποι
dim9. nõne ipẽ eſt cui abſtulit ezechias excelſa
θαμεν. οὐκ αὐτός ἐστιν ὧ ἀφεῖλεν ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ
ei9 τ altaria ei9: τ dixit iude τ
αὐτοῦ καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἰούδα καὶ
hieruſalẽ corã facie altaris hu
τῇ ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τού
ius adorabitis nũc: tradite vos dño meo
του προσκυνήσετε νῦν, μίχθητε δὴ τῷ κυρίῳ μου τῷ
regi aſſyrioꝝ: τ dabo vobis duo millia equoꝝ
βασιλεῖ ἀσσυρίων, καὶ δώσω ὑμῖν δισχιλίαν ἵππον
ſi poteritis dare aſcenſores ſup eos. τ quomõ
εἰ δυνήσεσθε δοῦναι ἀναβάτας ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ πῶς δύ
poteſtis ſtare in faciẽ ducũ loci vni9 ſerui
νασθε ἀποστρέψαι εἰς πρόσωπον τῶν τοπαρχῶν οἰκέ
ſũt q cõfidũt in egyptiis in equũ τ
ται εἰσὶν οἱ πεποιθότες ἐπ᾽ αἰγυπτίοις εἰς ἵππον καὶ
aſcenſorẽ. τ nũc nõ ſine dño aſcẽdim9 ad
ἀναβάτην. καὶ νῦν μὴ ἄνευ κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὴν
regionẽ hãc oppugnare eã. dñs dixit ad
χώραν ταύτην πολεμῆσαι αὐτήν. κύριος εἶπεν πρός
me aſcẽde ſup eã: τ diſperde eã. τ dixit
με ἀνάβηθι ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ διάφθειρον αὐτήν. καὶ εἶπεν
ad eũ eliachim τ ſomna τ ioas ad ra
πρὸς αὐτὸν ἐλιακεὶμ καὶ σομνὰς καὶ ἰωὰς πρὸς ῥα
pſacẽ. loq̃re iã ad ſeruos tuos ſyria
ψάκην. λάλησον δὴ πρὸς τοὺς παῖδάς σου συρι
ce. audim9 eñi nos: τ nõ loq̃ris ad nos iu
στί. ἀκούομεν γὰρ ἡμεῖς, καὶ μὴ λάλει πρὸς ἡμᾶς ἰου
daice: τ quare loq̃ris in aures hoim
δαϊστί, καὶ ἵνα τί λαλεῖς εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀνθρώπων
C

ſtantiũ ſup murũ. τ ait ad e
τῶν ἑστηκότων ἐπὶ τῷ τείχει. καὶ εἶπεν πρὸς αὐ
os rapſaces: nũqđ ad dñm tuũ aut ad vos
τοὺς ῥαψάκης, μὴ πρὸς τὸν κύριόν σου ἢ πρὸς ὑμᾶς
miſit me dñs me9 verba hec lo
ἀπέστειλέ με ὁ κύριός μου τοὺς λόγους τούτους λα
qui: nõne ad hoĩes ſedẽtes
λῆσαι, οὐχὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθημένους
ſup murũ vt comedãt ſtercus ſuũ τ
ἐπὶ τῷ τείχει ἵνα φάγωσι τὴν κόπρον αὐτῶν καὶ
bibãt vrinã ſuã vobiſcũ ſimul? τ ſtetit rapſa
πίωσι τὸ οὖρον αὐτῶν μεθ᾽ ὑμῶν ἅμα; καὶ ἔστη ῥαψά
ces τ clamauit voce magna iudaice: τ ait
κης καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊστί, καὶ εἶπεν
audite iã verba regis aſſyrioꝝ.
ἀκούσατε δὴ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων.
hec dicit rex: nõ decipiat vos ezechias
τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας
verbis: qb9 nõ poterit liberare vos: τ nõ di
λόγοις, οἷς οὐ μὴ δύνηται ῥύσασθαι ὑμᾶς, καὶ μὴ λε
cat vobis ezechias q̃ liberabit vos de9 τ nõ
γέτω ὑμῖν ἐζεκίας ὅτι ῥύσεται ὑμᾶς ὁ θεὸς καὶ οὐ μὴ
tradeẽ ciuitas iſta in manu regis aſſyrioꝝ.
παραδοθῇ ἡ πόλις αὕτη ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων.
D
nõ audiatis ezechiã hec dicit rex aſſyrioꝝ.
μὴ ἀκούετε ἐζεκίου τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων.
ſi vultis bñdici: egredimini ad me: τ co
εἰ βούλεσθε εὐλογηθῆναι, ἐκπορεύεσθε πρός με, καὶ φά
medite vnuſqſq3 vitẽ ſuã τ ficus: τ
γεσθε ἕκαστος τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὰς συκάς, καὶ
bibite aquã ciſterne ſue. donec veniã τ acci
πίεσθε ὕδωρ τοῦ λάκκου αὐτοῦ. ἕως ἂν ἔλθω καὶ λά
piã vos in terrã: ſicut terra vr̃a terra frumẽti τ vi
βω ὑμᾶς εἰς γῆν, ὡς ἡ γῆ ὑμῶν γῆ σίτου καὶ οἴ
ni τ panũ τ vinearũ. nõ ſeducat vos
νου καὶ ἄρτων καὶ ἀμπελώνων. μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς
ezechias dicẽs: de9 liberabit nos. nũqđ liberauerũt
ἐζεκίας λέγων, ὁ θεὸς ῥύσεται ἡμᾶς. μὴ ἐρρύσαντο οἱ
dii gentiũ vnuſqſq3 ſuã regionẽ de manu
θεοὶ τῶν ἐθνῶν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐκ χειρὸς
regis aſſyrioꝝ: vbi eſt de9 emath τ arphath?
βασιλέως ἀσσυρίων; ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς ἐμὰθ καὶ ἀρφάθ;
τ vbi de9 ciuitatis ſepharuaim? nũqđ potueẽt
καὶ ποῦ ὁ θεὸς τῆς πόλεως σεπφαρουέμ; μὴ ἐδύναντο
liberare ſamariã de manu mea? qs
ῥύσασθαι τὴν σαμάρειαν ἐκ χειρός μου; τίς τῶν
deoꝝ oĩm gentiũ haꝝ: q libe
θεῶν πάντων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὅστις ἐρρύ
rauit terrã ſuã de manu mea: vt liberet dñs
σατο τὴν γῆν αὐτῶν ἐκ χειρός μου, ἵνα ῥύσῃ κύριος
hierlm de manu mea? τ ſiluerũt τ nemo
ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου; καὶ ἐσιώπησαν καὶ οὐδεὶς
ei rñdit verbũ: q̃ pceperat rex
αὐτῷ ἀπεκρίθη λόγον, διὰ τὸ προστάξαι τὸν βασιλέα
nihil rñderi. τ ingreſſus ẽ eliachim fili9 hel
μηδὲν ἀποκριθῆναι. καὶ εἰσῆλθεν ἐλιακεὶμ ὁ τοῦ χελ
chie magiſter aule τ ſomna ſcriba τ ioas fili9
κίου ὁ οἰκονόμος καὶ ὁ σαμνᾶ γραμματεὺς καὶ ἰωὰς ὁ τοῦ
aſaph a cõmentariis ad ezechiã ſciſſi
ἀσὰφ ὁ ὑπομνηματογράφος πρὸς ἐζεκίαν περιεσχισμένοι
tunicas: τ nũciauerũt ei verba
τοὺς χιτῶνας, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ τοὺς λόγους
rapſacis.
ῥαψάκου.
Ca.37.

qui eſt ſup murũ. Et dixit ad eos rapſaces. Nunqđ ad dñm tuũ & ad te miſit me dñs meus: vt loquerer omnia verba iſta: & non potius ad viros qui ſedent in muro vt comedãt ſtercora ſua: & bibant vrinam pedum ſuorum vobiſcũ? Et ſtetit rapſaces: & clamauit voce magna iudaice: & dixit. Audite verba regis magni regis aſſyriorum. Hec dicit rex. Non vos ſeducat ezechias: quia non poterit eruere vos: & non vobis tribuat fiduciam ezechias ſuper domino dicens. Eruens liberabit nos dominus: non dabitur ciuitas iſta in manu regis aſſyriorum. Nolite audire ezechiam. Hec enim dicit rex aſſyriorum. Facite mecum benedictionem: & egredimini ad me: & comedite vnuſqſq3 vineã ſuã: & vnuſqſq3 ficũ ſuã: & bibite vnuſquiſq3 aquã ciſterne ſue: donec veniam & tollã vos ad terram: que eſt vt terra veſtra: terrã frumenti & vini terram panũ & vinearum. Nec conturbet vos ezechias: dicens. Domin9 liberabit nos. Nunquid liberauerunt dii gentiũ vnuſquiſq3 terrã ſuã de manu regis aſſyriorũ? Vbi eſt deus emath & arphat? Vbi eſt deus ſepharuaim? Nũqđ liberauerũt ſamariã de manu mea? Quis eſt ex omnibus diis terrarum iſtarum qui eruerit terram ſuam de manu mea: vt eruat dominus hieruſalẽ de manu mea? Et ſiluerunt: & non rñderunt ei verbum. Mandauerat enim rex dicens: ne reſpondeatis ei. Et igreſſus eſt eliachim filius helchie qui erat ſuper domum & ſobna ſcriba & ioahe filius aſaph a commentariis: ad ezechiam ſciſſis veſtibus: & nunciauerunt ei verbum rapſacis. 37.

אשר על החומה׃ ויאמר רבשקה חמה
האל אדניך ואליך שלחני אדני
לדבר את הדברים האלה הלא
על האנשים הישבים על החומה
לאכל את חראיהם ולשתות את שתה
שיניהם עמכם׃ ויעמד רבשקה עמד
ויקרא בקול גדול יהודית ויאמר קרא
שמעו את דברי המלך הגדול גדל
מלך אשור׃ כה אמר המלך אל
ישיא לכם חזקיהו כי לא יוכל נשא יכל
להציל אתכם׃ ואל יבטח אתכם נצל בטח
חזקיהו אל יהוה לאמר הצל
יצילנו יהוה לא תנתן העיר נתן
הזאת ביד מלך אשור׃ אל
תשמעו אל חזקיהו כי כה אמר שמע
המלך אשור עשו אתי ברכה עשה
וצאו אלי ואכלו איש גפנו יצא
ואיש תאנתו ושתו איש מי שתה
בורו׃ עד באי ולקחתי אתכם אל בוא
ארץ כארצכם ארץ דגן ותירוש ירש
ארץ לחם וכרמים׃ פן יסית סות
אתכם חזקיהו לאמר יהוה יצילנו נצל
ההצילו אלהי הגוים איש את
ארצו מיד מלך אשור׃ איה אלהי
חמת וארפד איה אלהי ספרוים
וכי הצילו את שמרון מידי׃ מי
בכל אלהי הארצות האלה אשר
הצילו את ארצם מידי כי יציל
יהוה את ירושלם מידי׃ ויחרישו חרש
ולא ענו אתו דבר כי מצות ענה צוה
המלך היא לאמר לא תענהו׃
ויבא אליקים בן חלקיהו אשר בוא
על הבית ושבנא הספר ויואח
בן אסף המזכיר אל חזקיהו זכר
קרועי בגדים ויגידו לו את קרע נגד
דברי רבשקה׃

C. xxxvij.

ויהי כשמע המלך חזקיהו ויקרע
את בגדיו ויתכס בשק ויבא בית
יהוה וישלח את אליקים אשר
על הבית ואת שבנא הספר ואת
זקני הכהנים מתכסים בשקים
אל ישעיהו בן אמוץ הנביא
ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו
יום צרה ותוכחה ונאצה היום
הזה כי באו בנים עד משבר וכח
אין ללדה: אולי ישמע יהוה
אלהיך את דברי רבשקה אשר
שלחו מלך אשור אדניו לחרף
אלהים חי והוכיח בדברים אשר
שמע יהוה אלהיך ונשאת תפלה
בעד השארית הנמצאה: ויבאו
עבדי המלך חזקיהו אל ישעיהו:
ויאמר אליהם ישעיהו כה תאמרון
אל אדניכם כה אמר יהוה אל
תירא מפני הדברים אשר שמעת
אשר גדפו נערי מלך אשור אותי
הנני נותן בו רוח ושמע שמועה
ושב אל ארצו והפלתיו בחרב
בארצו: וישב רבשקה וימצא
את מלך אשור נלחם על לבנה
כי שמע כי נסע מלכיש: וישמע
על תרהקה מלך כוש לאמר יצא
להלחם אתך וישמע וישלח
מלאכים אל חזקיהו לאמר: כה
תאמרון אל חזקיהו מלך יהודה
לאמר אל ישאך אלהיך אשר
אתה בוטח בו לאמר לא תנתן
ירושלם ביד מלך אשור: הנה
אתה שמעת אשר עשו מלכי
אשור לכל הארצות להחרימם
ואתה תנצל: ההצילו אתם אלהי
הגוים אשר השחיתו אבותי את

ET factum eſt cum audiſſet rex ezechias: ſcidit veſtimenta ſua: & obuolutus eſt ſacco: & intrauit in domum domini. Et miſit eliachim qui erat ſuper domum: & ſobnam ſcribam: & ſeniores de ſacerdotibus opertos ſaccis: ad eſaiam filium amos prophetam: & dixerunt ad eum. Hec dicit ezechias. Dies tribulationis & correptionis & blaſphemie dies hec: quia venerunt filii vſque ad partum: & virtus non eſt pariendi. Si quomodo audiat dominus deus tuus verba rapſacis quem miſit rex aſſyriorum dominus ſuus ad blaſphemandum deum viuentem: & exprobrandum ſermonibus quos audiuit dominus deus tuus. Leua ergo orationem pro reliquiis que reperte ſunt. Et venerunt ſerui regis ezechie ad eſaiam: & dixit ad eos eſaias. Hec dicetis domino veſtro. Hec dicit dominus. Ne timeas a facie verborum que audiſti: quibus blaſphemauerunt pueri regis aſſyriorum me. Ecce ego dabo ei ſpiritum & audiet nuncium: & reuertetur ad terram ſuam: & corruere eum faciam gladio in terra ſua. Reuerſus eſt autem rapſaces: & inuenit regem aſſyriorum preliantem aduerſus lobnam. Audierat enim quia profectus eſſet de lachis: & audiuit de taracha rege ethiopie dicentes: egreſſus eſt vt pugnet contra te. Quod cum audiſſet miſit nuncios ad ezechiam: dicens. Hec dicetis ezechie regi iude loquentes. Non te decipiat deus tuus in quo tu confidis: dicens: non dabitur hieruſalem in manu regis aſſyriorum. Ecce tu audiſti omnia que fecerunt reges aſſyriorum omnibus terris quas ſubuerterunt: & tu poteris liberari? Nunquid eruerunt eos dii gentium: quos ſubuerterunt patres mei

A
Et factũ eſt cũ audiret rex ezechias.
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν βασιλέα ἐζεκίαν·
ſcidit veſtimenta ſua τ indutus eſt ſacco τ
ἔσχισε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον καὶ
aſcẽdit in domũ dñi. τ miſit eliachim magiſtrũ
ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου· καὶ ἀπέστειλεν ἐλιακεὶμ τὸν οἰ-
4.Re.19.d.
aule τ ſomnã ſcribã τ ſenio
κονόμον καὶ σομνᾶν τὸν γραμματέα καὶ τοὺς πρεσβυ-
res ſacerdotũ indutos ſaccis ad ieſai-
τέρους τῶν ἱερέων περιβεβλημένους σάκκους πρὸς ἠσαΐ-
am filiũ amos ꝓphetã: τ dixerũt ei. hec di-
αν υἱὸν ἀμὼς τὸν προφήτην, καὶ εἶπαν αὐτῷ· τάδε λέ-
cit ezechias. dies tribulatiõis τ opprobrii τ redargu
γει ἐζεκίας· ἡμέρα θλίψεως καὶ ὀνειδισμοῦ καὶ ἐλεγ-
tiõis τ ire hodierna dies. qꝛ venit dolor parien
μοῦ καὶ ὀργῆς ἡ σήμερον ἡμέρα· ὅτι ἥκει ἡ ὠδὶν τῇ τικτού-
ti. virtutẽ autẽ nõ hꝫ ad pariendũ. ſi quo mõ audiat
σῃ. ἰσχὺν δὲ οὐκ ἔχει τοῦ τεκεῖν· εἴπως εἰσακούσαι
dñs deꝰ tuꝰ verba rapſaci q̃ mi-
κύριος ὁ θεός σου τοὺς λόγους ῥαψάκου οὓς ἀπέστει-
ſit rex aſſyriorũ dñs eius ad exprobrãdũ deo vi
λε βασιλεὺς ἀσσυρίων ὁ κύριος αὐτοῦ ὀνειδίζειν θεὸν ζῶν-
uẽti: ꝯ exprobrare verba q̃ audiuit dñs deꝰ tuꝰ. τ
τα, καὶ ὀνειδίζειν λόγους οὓς ἤκουσε κύριος ὁ θεός σου. καὶ
deprecaberis ad dñm deũ tuũ ꝓ
δεηθήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου περὶ τῶν καταλελειμ-
ſtis hiis. τ venerũt ſerui ezechie ad eſaiã.
μένων τούτων. καὶ ἦλθον οἱ παῖδες ἐζεκίου πρὸς ἠσαΐαν.
τ ait illis eſaias: ſic dicetis ad domi
καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἠσαΐας, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν κύρι-
B
nũ veſtrũ. hec dicit dñs ne timueris a
ον ὑμῶν· τάδε λέγει κύριος μὴ φοβηθῇς ἀπὸ τῶν
verbis q̃ audiſti: qbꝰ ꝓiperauerũt me legati re
λόγων ὧν ἤκουσας, οὓς ὠνείδισάν με οἱ πρέσβεις βα-
gis aſſyriorũ. ecce ego immittã ſup eũ ſpiritũ: τ
σιλέως ἀσσυρίων. ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς αὐτὸν πνεῦμα, καὶ
audiẽs nunciũ reuertet in regionẽ ſuã τ
ἀκούσας ἀγγελίαν ἀποστραφήσεται εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ
cadet gladio in terra ſua. τ reuerſus ẽ ra
πεσεῖται μαχαίρᾳ ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψε ῥα-
pſaces τ inuenit regẽ aſſyriorũ ob
ψάκης καὶ κατέλαβε τὸν βασιλέα ἀσσυρίων πο-
ſidentẽ lobnã. τ audiuit qꝛ diſceſſit a la-
λιορκοῦντα λόβναν. καὶ ἤκουσεν ὅτι ἀπῆρεν ἀπὸ λα-
chis. τ egreſſus ẽ tharra rex ethiopũ: vt obſide
χείς· καὶ ἐξῆλθε θαρρὰ βασιλεὺς αἰθιόπων, τοῦ πολιορ-
ret eũ. τ audiẽs reuerſus eſt τ mi-
κῆσαι αὐτόν. καὶ ἀκούσας ἀπέστρεψε καὶ ἀπέστει-
ſit nũcios ad ezechiã dicẽs. ſic dicetis eze
λεν ἀγγέλους πρὸς ἐζεκίαν λέγων. οὕτως ἐρεῖτε ἐζε-
chie regi iudee. nõ decipiat te deꝰ
κίᾳ βασιλεῖ τῆς ἰουδαίας· μή σε ἀπατάτω ὁ θεός
tuꝰ in quo tu cõfiſus es in eo dicẽs: nõ tradetur
σου ἐφ᾽ ᾧ σὺ πέποιθας ἐπ᾽ αὐτῷ λέγων, οὐ μὴ παραδο-
hieruſalẽ in manu regis aſſyriorũ. ecce
θῇ ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων. ἰδοὺ
tu nõ audiſti q̃ fecerũt reges aſſyriorũ om
σὺ οὐκ ἤκουσας ἃ ἐποίησαν βασιλεῖς ἀσσυρίων πᾶ-
ni terre quã deſtruxerũt τ tu liberaberis? nũqd
σαν τὴν γῆν ὡς ἀπώλεσαν καὶ σὺ ῥυσθήσῃ; μὴ ἐρ-
liberauerũt eos dii gẽtiũ quos pdiderũt
ρύσαντο αὐτοὺς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν οὓς ἀπώλεσαν οἱ
patres mei.
πατέρες μου. τήν τε
C

gozan τ charran τ raſe ſũt in regiõe thema̅th:
γώζαν καὶ χαρρὰν καὶ ῥασεμαιμοῖν ἐν χώρᾳ θειμάθ·
vbi ſunt reges emath: τ arphath: τ vbi
ποῦ εἰσὶν οἱ βασιλεῖς ἐμάθ, καὶ ποῦ ἀρφάθ, καὶ ποῦ
ciuitatis ſepharuaim: ana τ aua? τ accepit eze
πόλεως σεφφαρουίμ, ἀνανοῦ καὶ γαυσά; καὶ ἔλαβεν ἐζε-
chias libros a nũciis: τ legit il-
κίας τὸ βιβλίον παρὰ τῶν ἀγγέλων, καὶ ἀνέγνω αὐ-
lũ. τ aſcẽdit in domũ dñi τ aperuit illũ: corã
τό. καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου καὶ ἤνοιξεν αὐτὸ ἐναντίον
dño: τ orauit ezechias ad dñm dicẽs. do
κυρίου, καὶ προσηύξατο ἐζεκίας πρὸς κύριον λέγων· κύ-
mine ſabaoth deꝰ iſrael q ſedes ſup cheru
ριε σαβαὼθ ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερου-
bim: tu es deꝰ ſolꝰ oĩs regni orbis
βίμ, σὺ εἶ θεὸς μόνος πάσης βασιλείας τῆς οἰκου-
terre. tu feciſti celũ τ terrã. inclina
μένης· σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. κλῖνον
dñe aurẽ tuã. exaudi dñe. aperi dñe
κύριε τὸ οὖς σου· εἰσάκουσον κύριε. ἄνοιξον κύριε
oculos tuos. inſpice dñe τ vide. τ
τοὺς ὀφθαλμούς σου. εἴσβλεψον κύριε καὶ ἴδε. καὶ
audi oĩa verba ſenacherib: q̃ mi-
ἄκουσον πάντας τοὺς λόγους σενναχηρεὶμ, οὓς ἀπέστει-
ſit ad exprobrãdũ deũ viuẽtẽ. in veritate eni dñe:
λεν ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα. ἐπ᾽ ἀληθείας γὰρ κύριε,
deſolauerũt reges aſſyriorũ orbẽ terre totũ τ
ἠρήμωσαν βασιλεῖς ἀσσυρίων τὴν οἰκουμένην ὅλην καὶ
regionẽ eoꝝ. τ iecerũt idola eorũ
τὴν χώραν αὐτῶν. καὶ ἐνέβαλον τὰ εἴδωλα αὐτῶν
D
in ignẽ. nõ eñ dii erãt: ſed opa manuũ ho
εἰς τὸ πῦρ· οὐ γὰρ θεοὶ ἦσαν, ἀλλ᾽ ἔργα χειρῶν ἀν-
minũ: ligna τ lapides: τ deſtruxerũt eos. tu
θρώπων, ξύλα καὶ λίθοι· καὶ ἀπώλεσαν αὐτούς. σὺ
dñe deꝰ nr̃ ſalua nos de manu eoꝝ. vt cognoſcat
δὲ κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν σῶσον ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν. ἵνα
oẽ regnũ terre: qꝛ tu es deꝰ ſolus.
γνῷ πᾶσα βασιλεία τῆς γῆς, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος.
τ miſſus ẽ eſaias filiꝰ amos ad ezechiã τ dixit
καὶ ἀπεστάλη ἠσαΐας υἱὸς ἀμὼς πρὸς ἐζεκίαν καὶ εἶπεν
ei. hec dicit dñs deꝰ iſrael. audiui q̃ ora
αὐτῷ· τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ· ἤκουσα ἃ προσ-
ſti ad me de ſenacherib rege aſſyrioꝝ.
ηύξω πρός με περὶ σενναχηρεὶμ βασιλέως ἀσσυρίων.
hoc verbũ qd locutꝰ eſt de eo deꝰ. deſpexit
οὗτος ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ ὁ θεός· ἐφαύλισε
te τ ſubſannauit te virgo filia ſion
σε καὶ ἐμυκτήρισέ σε παρθένος θυγάτηρ σιών
ſup te caput mouit filia hieruſalem. cui
ἐπὶ σοὶ κεφαλὴν ἐκίνησε θυγάτηρ ἱερουσαλήμ. τίνα
exprobraſti τ irritaſti. aut ad quẽ exaltaſti
ὠνείδισας καὶ παρώξυνας· ἢ πρὸς τίνα ὕψωσας τὴν
vocẽ tuã τ leuaſti in excelſum oculos tuos in
φωνήν σου καὶ ἦρας εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς
ſanctũ iſrael. qꝛ p nũcios exprobraſti
τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ. ὅτι δι᾽ ἀγγέλων ὠνείδισας
dño. tu eñ dixiſti multitudine curruũ ego
κύριον. σὺ γὰρ εἶπας τῷ πλήθει τῶν ἁρμάτων ἐγὼ
aſcẽdi in altitudinẽ mõtiũ τ in extrema liba-
ἀνέβην εἰς ὕψος ὀρέων καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ λιβά-
ni: τ ſuccidi altitudinẽ cedri eiꝰ τ pulchri
νου, καὶ ἔκοψα τὸ ὕψος κέδρου αὐτοῦ καὶ τὸ κάλ-
tudinẽ cupreſſi. τ itraui i altitudinẽ ptis
λος τῆς κυπαρίσσου. καὶ εἰσῆλθον εἰς ὕψος μέρους
ſylue
τοῦ δρυμοῦ

gozan & aran: & reſeph & filios eden qui erant in thalaſſar. Vbi eſt rex emath & rex arfath & rex vrbis ſepharuaim ana & aua? Et tulit ezechias libros de manu nunciorum: & legit eos & aſcendit in domum domini: & expandit eos coram domino. Et orauit ad dominum dicens. Domine exercituum deus iſrael qui ſedes ſuper cherubim: tu es deus ſolus omnium regnorum terre: tu feciſti celum & terram. Inclina domine aurem tuam & audi: aperi domine oculos tuos & vide: & audi omnia verba ſennacherib que miſit ad blaſphemandum deum viuentem. Vere enim domine deſertas fecerunt reges aſſyriorum terras: & regiones earum: & dederunt deos earum igni: non enim erant dii: ſed opera manuum hominum: lignum & lapis: & comminuerunt eos. Et nunc domine deus noſter ſalua nos de manu eius & cognoſcant omnia regna terre: quia tu es dominus ſolus. Et miſit eſaias filius amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus iſrael. Pro quibus rogaſti me de ſennacherib rege aſſyriorum: hoc eſt verbum quod locutus eſt dominus ſuper eum. Deſpexit te & ſubſannauit te virgo filia ſion: poſt te caput mouit filia hieruſalem. Cui exprobraſti: & quem blaſphemaſti: & ſuper quem exaltaſti vocem: & leuaſti altitudinem oculorum tuorum ad ſanctum iſrael. In manu ſeruorum tuorum exprobraſti domino: & dixiſti. In multitudine quadrigarum mearum ego aſcendi in altitudinem montium iuga libani: & ſuccidam excelſa cedrorum eius: electas abietes illius: & introibo altitudinem ſummitatis eius: ſaltum carmeli eius: ego

גוזן ואת חרן ורצף ובני עדן אשר
בתלשר: איה מלך חמת ומלך
ארפד ומלך לעיר ספרוים הנע
ועוה: ויקח חזקיהו את הספרים
מיד המלאכים ויקראהו ויעל
בית יהוה ויפרשהו חזקיהו לפני
יהוה: ויתפלל חזקיהו אל יהוה
לאמר יהוה צבאות אלהי
ישראל ישב הכרבים אתה הוא
האלהים לבדך לכל ממלכות
הארץ אתה עשית את השמים
ואת הארץ: הטה יהוה אזנך
ושמע פקח יהוה עינך וראה
ושמע את כל דברי סנחריב אשר
שלח לחרף אלהים חי: אמנם
יהוה החריבו מלכי אשור את
כל הארצות ואת ארצם: ונתן את
אלהיהם באש כי לא אלהים המה
כי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן
ויאבדום: ועתה יהוה אלהינו
הושיענו מידו וידעו כל ממלכות
הארץ כי אתה יהוה לבדך: וישלח
ישעיהו בן אמוץ אל חזקיהו
לאמר כה אמר יהוה אלהי
ישראל אשר התפללת אלי אל
סנחריב מלך אשור: זה הדבר
אשר דבר יהוה עליו בזה לך
לעגה לך בתולת בת ציון אחריך
ראש הניעה בת ירושלם: את
מי חרפת וגדפת ועל מי הרימותה
קול ותשא מרום עיניך אל קדוש
ישראל: ביד עבדיך חרפת אדני
ותאמר ברב רכבי אני עליתי
מרום הרים ירכתי לבנון ואכרת
קומת ארזיו מבחר ברשיו ואבוא
מרום קצו יער כרמלו: אני

fodi & bibi aquam: & ſiccaui veſtigio pedis mei omnes riuos aggerū. Nūqd nō audiſti que olim fecerim ei? Ex diebus antiquis ego plaſmaui illud: & nunc adduxi: & factum eſt in erradicatione colliū cōpugnantiū & ciuitatū munitarū. Habitatores earū breuiata manu cōtremuerūt: & cōfuſi ſunt: facti ſunt ſicut fenū agri & gramen paſcue & herba tectorū q exaruit anteq̄ matureſceret. Habitationē tuā & egreſſum tuū: & introitū tuū ego cognoui: & inſaniā tuā cōtra me. Cum fureres aduerſum me ſupbia tua aſcendit in aures meaſ. Ponā ergo circulū in naribus tuis: & frenū in labiis tuis: & reducā te in viā per quā veniſti. Tibi aūt hoc erit ſignū. Comede hoc anno q̄ ſponte naſcūtur: & in āno ſcđo pomis veſcere. In anno autē tertio ſeminate & metite: & plātate vineaſ: & comedite fructū earū. Et emittet id qđ ſaluatū fuerit de domo iuda & qđ reliquū eſt radicē deorſum: & faciet fructum ſurſum: qa de hieruſalē exibūt reliqe: & ſaluatio de monte ſion. Zelus domini exercituū faciet iſtud. Propterea hec dicit dominus de rege aſſyrioꝝ. Non intrabit ciuitatem hanc & non iaciet ibi ſagittā: & non occupabit eam clypeus: & non mittet in cuircuitu eiꝰ aggerē. In via qua venit: p eā reuertetur: & ciuitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Et protegam ciuitatem iſtam vt ſaluem eam propter me & propter dauid ſeruū meū. Egreſſus eſt autē angelus dn̄i: & percuſſit in caſtris aſſyriorum centum octoginta quinq̄ milia. Et ſurrexerunt mane: & ecce oēs cadauera mortuoꝝ. Et egreſſus eſt & abiit: et reuerſus ē ſenacherib rex aſſyrioꝝ: & habitauit in niniue. Et factū eſt cum adoraret in templo neſrach deum ſuum: adramelech & ſaraſar filii eiꝰ

percuſſerūt eum gladio: fugeruntq; in terram ararath & regnauit aſaraddon filius eiꝰ pro eo.

38.

IN diebus illis egrotauit ezechias vſq; ad mortē: & introiuit ad eum eſaias filius amos propheta & dixit ei. Hec dicit dn̄s. Diſpone domui tue qa morieris tu & non viues. Et conuertit ezechias faciem ſuā ad parietē: & orauit ad dominum & dixit. Obſecro dn̄e memento queſo quō ambulauerim coram te in veritate: & in corde perfecto: & quod bonū eſt in oculis tuis fecerim. Et fleuit ezechias fletu magno. Et factum eſt verbum domini ad eſaiam: dicens. Vade & dic ezechie. Hec dicit dominꝰ deus dauid patris tuis. Audiui orationem tuam: vidi lachrymas tuas. Ecce ego adiciā ſuper dies tuos quindecim annos: & de manu regis aſſyriorū eruam te: & ciuitatē iſtam & protegam eam. Hoc autē tibi erit ſignum a domino: quia faciet dominus verbum hoc quod locutus eſt. Ecce ego reuerti faciam vmbram linearum per quas deſcēderat in horologio achaz in ſole retrorſum decem lineis. Et reuerſus eſt ſol decem lineis per gradus quos deſcenderat. Scriptura ezechie regis iuda cum egrotaſſet & cōualuiſſet de infirmitate ſua. Ego dixi in dimidio dierū meorū vadā ad portas iferi. Queſiui reſiduum annorū meorum. Dixi non videbo dominū deum in terra viuentium: non aſpiciā hominē vltra & habitatorē qetis. Gn̄atio mea ablata eſt: & cōuoluta eſt a me q̄ſi tabernaculū paſtoꝝ. Preciſa ē velut a texēte vita mea: dū adhuc ordirer ſuccidit me. De mane vſq; ad veſpā finies me: ſperabā vſq; mane. q̄ſi leo; ſic cōtriuit oia

עצמותי מיום עד לילה תשלימני׃
כסוס עגור כן אצפצף אהגה כיונה
דלו עיני למרום אדני עשקה
לי ערבני׃ מה אדבר ואמר לי
והוא עשה אדדה כל שנותי על
מר נפשי׃ אדני עליהם יחיו
ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני
והחייני׃ הנה לשלום מר לי מר
ואתה חשקת נפשי משחת בלי
כי השלכת אחרי גוך כל חטאי׃
כי לא שאול תודך מות יהללך
לא ישברו יורדי בור אל אמתך׃
חי חי הוא יודך כמוני היום אב
לבנים יודיע אל אמתך׃ יהוה
להושיעני ונגינותי ננגן כל ימי
חיינו על בית יהוה׃ ויאמר ישעיהו
ישאו דבלת תאנים וימרחו
על השחין ויחי׃ ויאמר חזקיהו
מה אות כי אעלה בית יהוה׃

Ca.xxxix. בעת ההיא שלח
מראדך בלאדן בן בלאדן מלך
בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו
וישמע כי חלה ויחזק׃ וישמח
עליהם חזקיהו ויראם את בית
נכתה את הכסף ואת הזהב ואת
הבשמים ואת השמן הטוב ואת
כל בית כליו ואת כל אשר נמצא
באוצרתיו לא היה דבר אשר
לא הראם חזקיהו בביתו ובכל
ממשלתו׃ ויבא ישעיהו הנביא אל
המלך חזקיהו ויאמר אליו מה
אמרו האנשים האלה ומאין יבאו
אליך ויאמר חזקיהו מארץ רחוקה
באו אלי מבבל׃ ויאמר מה ראו
בביתך ויאמר חזקיהו את כל
אשר בביתי ראו לא היה דבר

עור צפצף · דלל · יום דבר · דדה שנה · מרר חיה · חלם · חיה שלם · בלה · שלך גוה · שאל ידה · הלל שבר · ירד · ידה · ידע · ישע נגן · יום חיה · נשא מרח · שחן חיה · עלה · שמע חזק · שמח ראה · כלה מצא · ראה · משל · בוא · אמר רחק · בוא ראה

offa mea. De mane vſq; ad veſperā finies me. Sicut pullus hirundinis ſic clamabo meditabor vt colūba. Attenuati ſūt oculi mei ſuſpiciētes in excelſū. Dñe vim patior: ſpōde ꝓ me. Quid dicā aut qd rñdebit mihi: cū ipſe fecerit. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine anie mee. Dñe ſi ſic viuitur: & in talib⁹ vita ſpūs mei. Corripies me & viuificabis me ecce in pace amaritudo mea amariſſima. Tu āt eruiſti aīam meā vt nō periret: ꝓiecisti poſt tergum tuū oia pctī mea. Quia nō infern⁹ cōfitebitur tibi neq; mors laudabit te: nō expectabūt qui deſcendūt in lacū veritatē tuā. Viuens viuēs ipſe cōfitebitur tibi ſicut & ego hodie. Pater filiis notā faciet veritatē tuā. Dñe ſalnū me fac & pſalmos nr̄os cātabimus cūctis dieb⁹ vite nr̄e in domo dñi. Et iuſſit eſaias vt tollerent maſſam de ficis & cataplaſmarēt ∞ ſup vuln⁹: & ſanaretur. Et dixit ezechias. ∞∞ Quod erit ſignū: quia aſcendam in domū dñi?

39.

IN tempore illo miſit merodach baladan filius baladan rex ∞∞∞ babylonis libros & munera ad ezechiam. ∞∞ Audierat eni quod egrotaſſet & cōualuiſſet. Letat⁹ eſt aūt ſup eis ezechias: & oſtēdit eis cellam ∞ aromatum: & argenti & auri & ∞∞∞∞∞ odoramentorum & vnguenti optimi: & ∞∞∞ oēs apothecas ſupellectilis ſue & vniuerſa q̄ inuēta ſunt in theſauris eius. Non fuit verbū qd non oñderet eis ezechias in domo ſua: & in oī poteſtate ſua. Introiuit āt eſaias ꝓpheta ad ezechiam regē: & dixit ei. Quid ∞∞∞∞∞∞∞∞ dixerunt viri iſti: & vnde venerunt ∞∞∞∞∞ ad te? Et dixit ezechias. De terra longinqua ∞ venerūt ad me de babylone. Et dixit. Quid viderūt in domo tua? Et dixit ezechias. Omnia ∞∞ que in domo mea ſunt viderūt. Non fuit res

ossa mea. ab eni die vſq; ad noctē tradit⁹ ſum. ſicut
ὀστᾶ μου. ἀπὸ γὰρ τῆς ἡμέρας ἕως τῆς νυκτὸς παρεδόθην. ὡς — Jo. 4. d.
hirūdo ſic clamabo. ⁊ ſicut colūba ſic meditabor.
χελιδὼν οὕτως φωνήσω. καὶ ὡς περιστερὰ οὕτως μελετή-
bor. defecerūt eni mei oculi vt aſpicerē ego in
σω. ἐξέλιπον γάρ μου οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ βλέπειν με εἰς
excelſum celi ad dñm: q̄ eruit me ⁊ abſtu
τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὃς ἐξείλετό με καὶ ἀφεί- — D
ſtulit a me dolorē aīe ⁊ ipſe fecit. do-
λετό μου τὴν ὀδύνην τῆς ψυχῆς καὶ αὐτὸς ἐποίησε. κύ-
mine de ipa eni anūciatū ē tibi. ⁊ ſuſcitaſti meū
ριε περὶ αὐτῆς γὰρ ἀνηγγέλη σοι. καὶ ἐξήγειράς μου τὴν
ſpm̄ ⁊ cōſolat⁹ vixi. ecce in pace amaritudo mea.
πνοὴν καὶ παρακληθεὶς ἔζησα. ἰδοὺ ἐν εἰρήνῃ πικρία μου.
liberaſti eni meā aīam vt nō pereat. ⁊ proieciſti
ἐρρύσω γάρ μου τὴν ψυχὴν ἵνα μὴ ἀπόληται. καὶ ἀπέρ-
post me oia pctā mea. nō eni
ριψας ὀπίσω μου πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. οὐ γὰρ
q̄ in iferno laudabūt te: neq; morientes be
οἱ ἐν ᾅδου αἰνέσουσί σε, οὐδὲ οἱ ἀποθνήσκοντες εὐλο-
nedicēt tibi: neq; ſperabūt q̄ in iferno miſericor
γήσουσί σε, οὐδὲ ἐλπιοῦσιν οἱ ἐν ᾅδου τὴν ἐλεημοσύ-
diā tuā: viuētes bñdicēt tibi quēadmodū ⁊ ego.
νην σου, οἱ ζῶντες εὐλογήσουσί σε ὃν τρόπον κἀγώ.
ab eni hodierno die filios faciā: q̄ anūciabūt
ἀπὸ γὰρ τῆς σήμερον παιδία ποιήσω, ἃ ἀναγγελοῦ-
iuſticiā tuā dñe ſalutis mee. ⁊
σι τὴν δικαιοσύνην σου κύριε τῆς σωτηρίας μου. καὶ
nō requieſcā bñdicēs tibi cū pſalterio oib⁹
οὐ παύσομαι εὐλογῶν σε μετὰ ψαλτηρίου πάσας τὰς
dieb⁹ vite mee in cōſpectu dom⁹ dei.
ἡμέρας τῆς ζωῆς μου κατέναντι τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ.
⁊ dixit eſaias ad ezechiā: accipe maſſam ficuū
καὶ εἶπεν ἡσαΐας πρὸς ἐζεκίαν, λάβε παλάθην σύκων
⁊ tere ⁊ cataſplama ⁊ ſan⁹ eris. ⁊ di-
καὶ τρῖψον καὶ κατάπλασαι καὶ ὑγιὴς ἔσῃ. καὶ εἶ-
xit ezechias. qd ſignū q2 aſcendā in domū
πεν ἐζεκίας. τί τὸ σημεῖον ὅτι ἀναβήσομαι εἰς τὸν οἶκον
dei?
τοῦ θεοῦ;

Ca. 39.

IN tpe illo miſit merodach fili⁹ bala — A
ΕΝ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέστειλε μαιωδὰχ υἱὸς λαα- — 4. Re. 20. d.
adan rex babylonie epiſtolas ⁊ legatos
δὰν ὁ βασιλεὺς τῆς βαβυλωνίας ἐπιστολὰς καὶ πρέσ-
⁊ munera ezechie. audiuit eni q2 egrotauit vſq; ad
βεις καὶ δῶρα ἐζεκίᾳ. ἤκουσε γὰρ ὅτι ἐμαλακίσθη ἕως
mortē: ⁊ ſurrexit ⁊ gauiſus ē ſup eis ezechias gaudio magno.
θανάτου, καὶ ἀνέστη καὶ ἐχάρη ἐπ' αὐτοῖς ἐζεκίας χα-
dio magno. ⁊ oſtēdit eis domū aromatum
ρὰν μεγάλην. καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν οἶκον τοῦ νεχω-
tū ⁊ ſtactes ⁊ thymiamatū ⁊ vnguēti
θὰ καὶ τῆς στακτῆς καὶ τῶν θυμιαμάτων καὶ τοῦ μύ-
⁊ argēti ⁊ auri: ⁊ oēs
ρου καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χρυσίου, καὶ πάντας — B
domos vaſoꝝ gaze: ⁊ oia q̄cunq; erāt
τοὺς οἴκους τῶν σκευῶν τῆς γάζης, καὶ πάντα ὅσα ἦν
in theſauris ei⁹: ⁊ nō fuit aliqd qd nō oſtēdit
ἐν τοῖς θησαυροῖς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν οὐθὲν ὃ οὐκ ἔδει-
eis ezechias in domo ſua. ⁊ venit eſaias
ξεν αὐτοῖς ἐζεκίας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἦλθεν ἡσαΐας
ꝓpheta ad ezechiā: ⁊ ait ad eū: qd di-
ὁ προφήτης πρὸς ἐζεκίαν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τί λέ-
cunt hoies iſti: ⁊ vnde venerūt ad te.
γουσιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, καὶ πόθεν ἥκασι πρὸς σέ.
⁊ ait ezechias: de terra de longe venerūt de babylone
καὶ εἶπεν ἐζεκίας, ἐκ γῆς πόρρωθεν ἥκασιν ἐκ βαβυ-
lone ad me. ⁊ dixit eſaias: qd viderūt in
λῶνος πρός με. καὶ εἶπεν ἡσαΐας, τί ἴδοσαν ἐν τῷ — D
domo tua? ⁊ ait ezechias: oia q̄ in domo
οἴκῳ σου, καὶ εἶπεν ἐζεκίας, πάντα τὰ ἐν τῷ οἴ-
mea viderūt: ⁊ nō eſt in domo mea
κῳ μου ἴδοσαν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ οἴκῳ μου ∞

qd nō viderūt ſed ⁊ q̄ in theſauris meis. ⁊
ὃ οὐκ ἴδοσαν ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς θησαυροῖς μου. καὶ
ait illi eſaias: audi verbū dñi ſabaoth.
εἶπεν αὐτῷ ἡσαΐας, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου σαβαώθ.
ecce dies veniūt dicit dñs ⁊ auferent om
ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος καὶ λήψονται πάν- — D
nia q̄ i domo tua ⁊ q̄cunq; cōgregauerūt pa-
τα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου καὶ ὅσα συνήγαγον οἱ πατέ-
tres tui vſq; ad diē hāc in babylonē veniēt. ⁊
ρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς βαβυλῶνα ἥξει. καὶ
nihil relinquēt. dixit aūt de⁹ q2 ⁊ a
οὐθὲν οὐ μὴ καταλείψωσιν. εἶπε δὲ ὁ θεὸς ὅτι καὶ ἀπὸ
filiis tuis q̄s genuiſti accipiēt ⁊ faciēt
τῶν τέκνων σου ὧν ἐγέννησας λήψονται καὶ ποιήσουσι
eunuchos in domo regis babylonis.
σπάδοντας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως τῶν βαβυλωνί-
⁊ ait eſaie ezechias: bonū verbū dñi qd
ων. καὶ εἶπεν ἡσαΐᾳ ἐζεκίας, ἀγαθὸς ὁ λόγος κυρίου ὃν
locut⁹ es: fiat pax ⁊ iuſticia in diebus meis.
ἐλάλησας, γενέσθω δὴ εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις μου.

Ca. 40.

COnſolamini cōſolamini pplm̄ me⁹ dicit — A
ΠΑρακαλεῖτε παρακαλεῖτε λαόν μου λέγει ὁ
de⁹ vr̄. ſacerdotes loquimini ad cor hieruſalem
θεὸς ὑμῶν. ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν ἱερουσα-
lem cōſolamini eā. q2 repleta eſt humilitas eius.
λὴμ παρακαλέσατε αὐτήν. ὅτι ἐπλήσθη ἡ ταπείνω-
tas ei⁹. ſolutū eſt ei⁹ pctm̄. qd aūt recepit
σις αὐτῆς. λέλυται αὐτῆς ἡ ἁμαρτία. ὅτι δὲ ἐδέξατο
de manu dñi duplicia pctā ſua. vox
Mat. 3. a. — ἐκ χειρὸς κυρίου διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς. φωνὴ
Marci 1. a. — clamātis in deſerto parate viā dñi: rectas
Lu. 3. c. — βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθεί-
Jo. 1. c. — as facite ſemitas ei⁹. ois vallis iplebitur
ας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. πᾶσα φάραγξ πλη-
bitur ⁊ ois mōs ⁊ collis humiliabit. ⁊
ρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται. καὶ
erūt praua in directa ⁊ aſpera in cāpos planos:
ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν καὶ ἡ τραχεῖα εἰς πεδία λεῖα,
⁊ apparebit glia dñi ⁊ videbit: ois caro
καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα κυρίου καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ
ſalutare dei: q2 dñs locut⁹ eſt. vox dicētis: clama.
σωτήριον τοῦ θεοῦ, ὅτι κύριος ἐλάλησεν. φωνὴ λέγον-
tis: clama. ⁊ dixi: qd clamabo? ois caro fenū — B
Eccl. 40. c. — τος· βόησον. καὶ εἶπα, τί βοήσω; πᾶσα σὰρξ χόρτος
Iaco. 1. c. — ⁊ ois glia hoīs q̄ſi flos feni: aruit fenū
καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου, ἐξηράνθη ὁ χόρ-
⁊ flos cecidit q2 ſpūs dei inſufflauit
τος καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἐνεφύσησεν
in eo vere fenū eſt pplūs: exſiccatū eſt fenū
ἐν αὐτῷ ἀληθῶς ὁ χόρτος ἐστὶν ὁ λαός, ἐξηράνθη ὁ χόρτος
flos cecidit: at verbū dei nr̄i manet in eternū.
τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν, τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ θεοῦ ἡμῶν μένει εἰς τὸν αἰ-
ſup mōtē excelſū aſcēde q̄ euangelizas ſion.
ῶνα. ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος σιών.
exalta in fortitudie vocē tuā q̄ euāgelizas
ὕψωσον ἐν τῇ ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου ὁ εὐαγγελιζόμενος
hierlm̄ exalta noli timere. dic ciuitatib⁹
ἱερουσαλὴμ ὑψώσατε μὴ φοβοῦ. εἶπον ταῖς πόλεσιν
iuda. ecce de⁹ vr̄ ecce dñs cū virtute venit:
ἰούδα. ἰδοὺ ὁ θεὸς ὑμῶν ἰδοὺ κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχε-
⁊ brachiū cū dñatiōe. ecce merces ei⁹
Infra. 62. d. — ται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρίας. ἰδοὺ ὁ μισθὸς αὐτοῦ
cū eo ⁊ opus in cōſpectu illi⁹ ſicut paſtor
μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον ἐναντίον αὐτοῦ ὡς ποιμὴν — C
paſcet gregē ſuū ⁊ brachio ſuo
ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ
cōgregabit agnos.
συνάξει ἄρνας. ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

quam non oſtenderim eis in theſauris meis. ∞ Et dixit eſaias ad ezechiam. Audi ∞∞∞∞ verbum domini exercituum. Ecce dies venient: & auferētur oia que in domo tua ſunt: & que theſaurizauerūt p̄res tui vſq; ad diē hanc in babylone. Non relinq̄tur q̄cq̄: dicit dñs. Et de filiis tuis qui exibunt de te quos genueris ∞∞∞ tollent: & erunt eunuchi in palatio regis ∞ babylonis. Et dixit ezechias ad eſaiam. ∞∞∞ Bonum verbū domini quod locut⁹ es. Et dixit. Fiat tantū pax & veritas in diebus meis.

40.

COnſolamini conſolamini popule me⁹: dicit deus veſter. Loquimini ad cor ∞∞∞∞∞ hieruſalem & aduocate eam: quoniā cōpleta ē malitia eius dimiſſa eſt iniquitas illius. Suſcepit de manu dñi duplicia ꝓ omnibus peccatis ſuis. Vox clamantis in deſerto. Parate viam ∞∞∞ domini: rectas facite in ſolitudine ſemitas ∞∞ dei noſtri. Omīs vallis exaltabitur: & omnis mons & collis humiliabitur: & erunt praua ∞ in directa & aſpera ī vias planas. Et reuelabitur gloria domini: & videbit omnis caro pariter q' os dñi locutum eſt. Vox dicentis. Clama: & dixi Quid clamabo? Omnis caro fenum: & omnis gloria eius quaſi flos agri. Exſicatū eſt fenum & cecidit flos: quia ſpiritus domini ∞ ſufflauit in eo. Vere fenū eſt pp̄ls. Exſiccatū ē fenū & cecidit flos verbum autē dei nr̄i manet in eternū. Super montem excelſum aſcēde tu qui euāgelizas ſion: exalta in fortitudine vocē tuā qui euangelizas hieruſalem. Exalta: noli ∞ timere. Dic ciuitatibus iude. Ecce deus veſter. Ecce dominus deus in fortitudine veniet: & brachiū eius dñabitur. Ecce merces eius cum eo: & opus illi⁹ corā illo. Sicut paſtor gregē ſuū paſcet in brachio ſuo congregabit agnos: in ſinu ſuo

אשר לא הראיתים באוצרתי׃
ויאמר ישעיהו אל חזקיהו שמע
דבר יהוה צבאות׃ הנה ימים באים
ונשא כל אשר בביתך ואשר
אצרו אבתיך עד היום הזה בבל
לא יותר דבר אמר יהוה׃ ומבניך
אשר יצאו ממך אשר תוליד
יקחו והיו סריסים בהיכל מלך
בבל׃ ויאמר חזקיהו אל ישעיהו
טוב דבר יהוה אשר דברת ויאמר
כי יהיה שלום ואמת בימי׃

Cap.xl. נחמו נחמו עמי
יאמר אלהיכם׃ דברו על לב
ירושלם וקראו אליה כי מלאה
צבאה כי נרצה עונה כי לקחה
מיד יהוה כפלים בכל חטאתיה׃
קול קורא במדבר פנו דרך
יהוה ישרו בערבה מסלה
לאלהינו׃ כל גיא ינשא וכל
הר וגבעה ישפלו והיה העקב
למישור והרכסים לבקעה׃ ונגלה
כבוד יהוה וראו כל בשר יחדו
כי פי יהוה דבר׃ קול אמר קרא
ואמר מה אקרא כל הבשר חציר
וכל חסדו כציץ השדה׃ יבש
חציר נבל ציץ כי רוח יהוה
נשבה בו אכן חציר העם׃ יבש
חציר נבל ציץ ודבר אלהינו יקום
לעולם׃ על הר גבה עלי לך
מבשרת ציון הרימי בכח קולך
מבשרת ירושלם הרימי אל
תיראי אמרי לערי יהודה הנה
אלהיכם׃ הנה אדני יהוה בחזק
יבוא וזרעו משלה לו הנה שכרו
אתו ופעלתו לפניו׃ כרעה עדרו
ירעה בזרעו יקבץ טלאים ובחיקו

ראה · יום בוא · יתר בנה · ילד · לקח היה · סרס היכל · היה שלם · אמר · רצה · קרא דבר · פנה סלל · נשא · שפל · ישר גלה · כבד ראה · פה · קרא חצר · קום · עלם · עלה בשר · רום כח · ירא עיר · בוא · פנה · רעה קבץ

leuabit: fetas ipſe portabit. Quis menſus eſt pugillo aq̃s: & celos palmo ponderauit? Quis appẽdit tribus digitis molem tre: & librauit in põdere montes & colles in ſtatera? Quis adiuuit ſpm̃ dñi: aut q̃s cõſiliarius eius fuit: & oñdit illi? Cũ quo iniit cõſiliũ: & inſtruxit eũ: & docuit eũ ſemitã iuſticie: & erudiuit eum ſcientia & viam prudentie oſtendit illi? Ecce gentes quaſi ſtilla ſitule: & quaſi momentũ ſtatere reputate ſunt. Ecce iſule quaſi puluis exiguus: & libanus non ſufficiet ad ſuccẽdendũ: & aĩalia ei⁹ nõ ſufficiẽt ad holocauſtũ. Oẽs gentes q̃ſi nõ ſint: ſic ſunt corã eo: & q̃ſi nihilũ & inane reputate ſunt ei. Cui ergo ſimilẽ feciſtis deum aut quã imaginẽ ponetis ei? Nũq̃d ſculptile cõflabit faber: aut aurifex auro figurabit illud & laminis argẽteis argẽtari⁹. Forte lignũ & ĩputribile elegit artifex ſapiẽs: q̃rit quõ ſtatuat ſimulachrũ q̃ non moueatur. Nunq̃d nõ ſcietis? Nunq̃d nõ audietis? Nũq̃d nõ annũciatũ eſt vobis ab initio? Nũq̃d nõ intellexiſtis fundamẽta tre? Qui ſedet ſuper gyrũ terre: & hitatores eius ſunt q̃ſi locuſte. Qui extẽdit velut nihili celos: & expandit eos ſicut tabernaculũ ad inhabitãdũ. Qui dat ſecretorũ ſcrutatores q̃ſi nõ ſint: iudices terre velut inane fecit. Et quidẽ neq̃ plãtato neq̃ ſato neq̃ radicato in terra trũco eorũ. Repente flauit in eos: & aruerũt: & turbo q̃ſi ſtipulã auferet eos. Et cui aſſimilaſtis me & adequaſtis dicit ſãctus. Leuate in excelſũ oculos vr̃os: & videte q̃s creauit hec. Qui educit in numero militiã eorũ: & oẽs ex noie vocat. Pre multitudiẽ fortitudinis & roboris virtutiſq̃ eius: neq̃ vnũ reliquum fuit. Quare dicis iacob: & loq̃ris iſrael? abſcondita eſt via mea a domio: & a deo meo iudicium meũ tranſibit? Nũquid neſcis: aut non audiſti? Deus ſempiternus

dominus qui creauit terminos terre & non deficiet neq̃ laborabit: nec eſt inueſtigatio ſapiẽ eius: q dat laſſo virtutẽ: & his q nõ ſunt fortitudinẽ & robur multiplicat. Deficient pueri & laborabunt: & iuuenes in ĩfirmitate cadent. Qui aũt ſperant in dño mutabũt fortitudinem: aſſumẽt pẽnas ſicut aq̃le: currẽt & non laborabunt: ambulabũt & nõ deficient.

41.

Taceant ad me inſule: & gentes mutent fortitudinẽ. Accedant & tunc loquẽtur: ſimul ad iudiciũ ꝓpinq̃mus. Quis ſuſcitauit ab oriente iuſtũ: vocauit eũ vt ſeq̃retur ſe. Dabit in cõſpectu ei⁹ gentes: & reges obtinebit. Dabit q̃ſi puluerẽ gladio ei⁹: ſicut ſtipulã vento raptã arcui ei⁹. Perſeq̃tur eos trãſibit in pace: ſemita ĩ pedib⁹ ei⁹ nõ appebit. Quis hec opatus eſt & fecit vocans gñationes ab exordio. Ego dñs primus & nouiſſim⁹ ego ſum. Viderũt inſule & timuerũt: extrema terre obſtupuerũt: approp̃inq̃uerũt & acceſſerũt. Vnuſq̃ſq̃ ꝓximo ſuo auxiliatur: & fratri ſuo dicet cõfortare. Cõfortauit faber erari⁹ percutiens malleo eum qui cudebat tunc tpis: dicens glutino bonum eſt: & confortauit eum clauis vt non moueatur. Et tu iſrael ſerue meus iacob quẽ elegi: ſemen abraã amici mei: in quo apprehendi te: ab extremis terre & a longinquis ei⁹ vocaui te: & dixi tibi. Seruus meus es tu: elegi te & non abieci te. Ne timeas q̃a ego tecũ ſum: ne declines quia ego deus tuus. Confortaui te & auxiliatus ſum tibi: & ſuſcepit te dextera iuſti mei. Ecce cõfundẽtur & erubeſcẽt oẽs q pugnãt aduerſum te. Erunt q̃ſi nõ ſint: & peribũt viri q cõtradicũt tibi. Queres eos & non inuenies viros rebelles tuos & erunt q̃ſi nõ ſint & veluti conſũptio hoĩes bellantes aduerſum te: quia ego dominus

אלהיך מחזיק ימינך האמר לך אל תירא אני עזרתיך׃ אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתיך נאם יהוה וגאלך קדוש ישראל׃ הנה שמתיך למורג חרוץ חדש בעל פיפיות תדוש הרים ותדק וגבעות כמץ תשים׃ תזרם ורוח תשאם וסערה תפיץ אתם ואתה תגיל ביהוה בקדוש ישראל תתהלל׃ העניים והאביונים מבקשים מים ואין לשונם בצמא נשתה אני יהוה אענם אלהי ישראל לא אעזבם׃ אפתח על שפיים נהרות ובתוך בקעות מעינות אשים מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים׃ אתן במדבר ארז שטה והדס ועץ שמן אשים בערבה ברוש תדהר ותאשור יחדו׃ למען יראו וידעו וישימו וישכילו יחדו כי יד יהוה עשתה זאת וקדוש ישראל בראה׃ קרבו ריבכם יאמר יהוה הגישו עצמותיכם יאמר מלך יעקב׃ יגישו ויגידו לנו את אשר תקרינה הראשנות מה הנה הגידו ונשימה לבנו ונדעה אחריתן או הבאות השמיענו׃ הגידו האתיות לאחור ונדעה כי אלהים אתם אף תיטיבו ותרעו ונשתעה ונראה יחדו׃ הן אתם מאין ופעלכם מאפע תועבה יבחר בכם׃ העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירמס טיט׃ מי הגיד מראש ונדעה ומלפנים ונאמר צדיק אף אין מגיד אף אין

D

deus tuus apprehendens manū tuā: dicenſq; tibi. Ne timeas: ego adiuui te. Noli oooooo timere vermis iacob: qui mortui eſtis ex iſrael. Ego auxiliatus ſum tibi dicit dñs: & redemptor tuus ſanctus iſrael. Ego poſui te oooooo quaſi plauſtrū triturans nouū: habēs roſtra ſerrantia. Triturabis montes & cōminues: & colles quaſi puluerē pones. Ventilabis eos: & ventus tollet: & turbo diſperget eos: & tu exultabis in domino: in ſancto iſrael letaberis. Egeni oooooo & pauperes querunt aquas & non ſunt: oooooo lingua eorum ſiti aruit. Ego dominus oooooo exaudiam eos: deus iſrael: non derelinquā eos. Aperiā in ſupinis collibus flumina & in medio camporum fontes. Ponam deſertum oooooo in ſtagna aquarū & terram inuiam in riuos oo aquarū. Dabo in ſolitudine cedrū & ſpinam & myrtū & lignū oliue. Ponam in deſerto abietem vlmum & buxum ſimul vt oooooo videant & ſciant & recogitent & intelligant pariter: quia manus dñi fecit hec: & ſanctus oooo iſrael creauit illud. Prope facite iudiciū vrm dicit dominus: afferte ſi qd forte habetis dixit oooo rex iacob. Accedant & nuncient nobis oooooo quecunq; ventura ſunt. priora que oooooo fuerūt nūciate: & ponemus cor nrm: & ſciemus nouiſſima eorū: & que ventura ſunt idicate nobis. Annūciate que ventura ſunt in futurū: & ſciemus quia dii eſtis vos. Bene quoq; aut male ſi poteſtis facite & loq̄mur & videamus ſimul. Ecce vos eſtis ex nihilo: & opus veſtrū ex eo qd nō eſt. Abominatio eſt q elegit vos. Suſcitaui ab aquilone & veniet ab ortu ſolis. Vocabit nomē meū: & adducet magiſtratus q̄ſi lutū: & velut plaſtes cōculcās humū. Quis annūciauit ab exordio vt ſciamus: & a pricipio vt dicamus iuſtus es. Nō eſt annūcians neq;

E

F

G

ὅτι ἐγὼ ὁ θεός σου ὁ κρατῶν τῆς δεξιᾶς σου, ὁ λέγων σοι μὴ φοβοῦ ἰακὼβ ὀλιγοστὸς ἰσραήλ, ἐγὼ ἐβοήθησά σοι, λέγει ὁ θεός σου ὁ λυτρούμενός σε ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐποίησά σε ὡς τροχοὺς ἁμάξης καινοὺς πρισηροειδεῖς· καὶ ἀλοήσεις ὄρη, καὶ λεπτυνεῖς βουνούς, καὶ ὡς χοῦν θήσεις, καὶ λικμήσεις καὶ ἄνεμος λήψεται αὐτούς, καὶ καταιγὶς διασπερεῖ αὐτούς. σὺ δὲ εὐφρανθήσῃ ἐν τοῖς ἁγίοις ἰσραήλ, καὶ ἀγαλλιάσονται οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἐνδεεῖς· ζητήσουσι γὰρ ὕδωρ, καὶ οὐκ ἔσται, ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἀπὸ τῆς δίψης ἐξηράνθη. ἐγὼ κύριος ἐπακούσομαι ὁ θεὸς ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτούς, ἀλλ᾽ ἀνοίξω ἐπὶ τῶν ὀρέων ποταμούς, καὶ ἐν μέσῳ πεδίων πηγάς, καὶ ποιήσω τὴν ἔρημον εἰς ἕλη, καὶ τὴν διψῶσαν γῆν ἐν ὑδραγωγοῖς. θήσω εἰς τὴν ἄνυδρον γῆν κέδρον καὶ πύξον, μυρσίνην καὶ κυπάρισσον καὶ λεύκην· ἵνα ἴδωσι καὶ γνῶσι καὶ ἐννοηθῶσι καὶ ἐπιστῶνται ἅμα, ὅτι χεὶρ κυρίου ἐποίησε ταῦτα, καὶ ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραὴλ κατέδειξεν. ἐγγίζει ἡ κρίσις ὑμῶν, λέγει κύριος ὁ θεός. ἤγγισαν αἱ βουλαὶ ὑμῶν, λέγει βασιλεὺς ἰακώβ. ἐγγισάτωσαν καὶ ἀναγγειλάτωσαν ὑμῖν ἃ συμβήσεται, ἢ τὰ πρότερα τίνα ἦν εἴπατε, καὶ ἐπιστήσομεν τὸν νοῦν, καὶ γνωσόμεθα τὰ ἔσχατα, καὶ τὰ ἐπερχόμενα εἴπατε ἡμῖν, ἀναγγείλατε τὰ ἐπερχόμενα ἐπ᾽ ἐσχάτου, καὶ γνωσόμεθα ὅτι θεοί ἐστε. εὖ ποιήσατε καὶ κακώσατε, καὶ θαυμασόμεθα καὶ ὀψόμεθα ἅμα, ὅτι πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς, καὶ πόθεν ἡ ἐργασία ὑμῶν, ἐκ γῆς βδέλυγμα ἐξελέξαντο ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ ἤγειρα τὸν ἀπὸ βορρᾶ καὶ τὸν ἀφ᾽ ἡλίου ἀνατολῶν, κληθήσονται τῷ ὀνόματί μου. ἐρχέσθωσαν ἄρχοντες, καὶ ὡς πηλὸς κεραμέως καὶ ὡς κεραμεὺς καταπατῶν τὸν πηλόν, οὕτω καταπατηθήσεσθε. τίς γὰρ ἀναγγελεῖ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἵνα γνῶμεν καὶ τὰ ἔμπροσθεν, καὶ ἐροῦμεν ὅτι ἀληθῆ ἐστιν. οὐκ ἔστιν

ὁ προλέγων, οὐδὲ ὁ ἀκούων ὑμῶν τοὺς λόγους. ἀρχὴν σιὼν δώσω, καὶ ἱερουσαλὴμ παρακαλέσω εἰς ὁδόν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἐθνῶν ἰδοὺ οὐδείς, καὶ ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐτῶν οὐκ ἦν ὁ ἀναγγέλλων. καὶ ἐὰν ἐρωτήσω αὐτούς πόθεν ἐστέ, οὐ μὴ ἀποκριθῶσί μοι. εἰσὶ γὰρ οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς μάτην πλανῶντες ὑμᾶς.

Ca. 42.

A Mat. 12. d.

Ἰακὼβ ὁ παῖς μου ἀντιλήψομαι αὐτοῦ. ἰσραὴλ ὁ ἐκλεκτός μου προσεδέξατο αὐτὸν ἡ ψυχή μου. δέδωκα τὸ πνεῦμά μου ἐπ᾽ αὐτόν, κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἐξοίσει. οὐ κεκράξεται, οὐδὲ ἀνήσει, οὐδὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἡ φωνὴ αὐτοῦ. κάλαμον συντεθλασμένον οὐ συντρίψει, καὶ λίνον καπνιζόμενον οὐ σβέσει, ἀλλὰ εἰς ἀλήθειαν ἐξοίσει κρίσιν. ἀναλάμψει καὶ οὐ θραυσθήσεται ἕως ἂν θῇ ἐπὶ τῆς γῆς κρίσιν· καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ πήξας αὐτόν, ὁ στερεώσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ διδοὺς πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτήν. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ἐκάλεσά σε ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κρατήσω τῆς χειρός σου, καὶ ἐνισχύσω σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἐθνῶν,

Infra. 61. b.

ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, ἐξαγαγεῖν ἐκ δεσμῶν δεδεμένους, καὶ ἐξ οἴκου φυλακῆς καθημένους ἐν σκότει.

B

ἐγὼ κύριος ὁ θεός, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα· τὴν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω, οὔτε τὰς ἀρετάς μου τοῖς γλυπτοῖς. τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἰδοὺ ἥκασι, καὶ καινὰ ἃ ἐγὼ ἀναγγελῶ, καὶ πρὸ τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐδηλώθη ὑμῖν. ὑμνήσατε τῷ κυρίῳ ὕμνον καινόν, δοξάζετε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς, οἱ καταβαίνοντες εἰς τὴν θάλασσαν καὶ πλέοντες αὐτήν, αἱ νῆσοι καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτάς. εὐφράνθητι ἔρημος καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ἐπαύλεις καὶ οἱ κατοικοῦντες κηδάρ. εὐφρανθήσονται οἱ κατοικοῦντες πέτραν· ἀπ᾽ ἄκρου τῶν ὀρέων βοήσουσι, δώσουσι τῷ θεῷ δόξαν· τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ἐν ταῖς νήσοις ἀναγγελοῦσιν. κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐξελεύσεται καὶ συντρίψει πόλεμον, ἐπεγερεῖ ζῆλον καὶ βοήσεται ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ μετὰ ἰσχύος. ἐσιώπησα ἀπ᾽ αἰῶνος

C

predicens neq; audiens ſermones veſtros. oooo Primus ad ſion dicet: ecce adſunt: & hieruſalem euāgeliſtam dabo. Et vidi & non erat oooooo exiſtis quiſq; qui iniret cōſiliū: & iterrogatus rñderet verbū. Ecce oēs iniuſti & vana opera eorū ventus & inane ſimulachra eorum.

42.

Ecce ſeruus meus: ſuſcipiam oooooo eum electus meus: cōplacuit ſibi in illo aīa mea. Dedi ſpm meū ſup eum iudiciū gentibus pferet. Non clamabit neq; accipiet perſonam: nec oo audietur vox eius foris. Calamum quaſſatum non conteret: & linum fumigans non oooooo extinguet. In veritate educet iudicium: non erit triſtis neq; turbulētus donec ponat in terra iudiciū: & legē eius inſule expectabunt. Hec dicit dominus deus creans celos oooooo & extendēs eos: firmās terrā & que germināt ex ea: dans flatum populo qui eſt ſup terrā: & ſpm calcantibus eam. Ego dominus vocaui te oooo in iuſticia: & apprehendi manū tuā: & ſeruaui te. Et dedi te in fedus populi in lucem gentiū: vt aperires oclos cecorū & educeres de concluſione vinctū: de domo carceris ſedentes in tenebris. Ego dñs: hoc eſt nomē meum. Gloriā meā alteri non dabo: & laudē meā ſculptilibus: q̄ prima fuerunt ecce venerunt: noua quoq; ego annuncio: anteq̄ oriantur audita vobis faciam. oooooo Cantate domino canticum nouum: laus eius ab extremis terre. Qui deſcēditis in mare & plenitudo eius: inſule & habitatores earū. Letetur deſertū & ciuitates eius in domibus habitabit cedar. Laudate hitatores petre: de vertice mōtiū clamabūt. Ponēt dño gloriā & laudē eius in inſulis nūciabūt. Dñs ſicut fortis egredietur ſicut vir preliator ſuſcitabit zelū. Vociferabitur & clamabit ſup inimicos ſuos cōfortabitur. Tacui: ſemp

משמיע אף אין שמע אמריכם׃ ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן׃ וארא ואין איש ומאלה ואין יועץ ואשאלם וישיבו דבר׃ הן כלם און אפס מעשיהם רוח ותהו נסכיהם׃

Cap. xlij.

הן עבדי אתמך בו בחירי רצתה נפשי נתתי רוחי עליו משפט לגוים יוציא׃ לא יצעק ולא ישא ולא ישמיע בחוץ קולו׃ קנה רצוץ לא ישבור ופשתה כהה לא יכבנה לאמת יוציא משפט׃ לא יכהה ולא ירוץ עד ישים בארץ משפט ולתורתו איים ייחילו׃ כה אמר האל יהוה בורא השמים ונוטיהם רקע הארץ וצאצאיה נתן נשמה לעם עליה ורוח להלכים בה׃ אני יהוה קראתיך בצדק ואחזק בידך ואצרך ואתנך לברית עם לאור גוים׃ לפקח עינים עורות להוציא ממסגר אסיר מבית כלא ישבי חשך׃ אני יהוה הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים׃ הראשנות הנה באו וחדשות אני מגיד בטרם תצמחנה אשמיע אתכם׃ שירו ליהוה שיר חדש תהלתו מקצה הארץ יורדי הים ומלאו איים וישביהם׃ ישאו מדבר ועריו חצרים תשב קדר ירנו ישבי סלע מראש הרים יצוחו׃ ישימו ליהוה כבוד ותהלתו באיים יגידו׃ יהוה כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על איביו יתגבר׃ החשיתי מעולם

אַחֲרִישׁ אֶתְאַפָּק כַּיּוֹלֵדָה אֶפְעֶה
אֶשֹּׁם וְאֶשְׁאַף יָחַד׃ אַחֲרִיב
הָרִים וּגְבָעוֹת וְכָל עֶשְׂבָּם אוֹבִישׁ
וְשַׂמְתִּי נְהָרוֹת לָאִיִּים וַאֲגַמִּים
אוֹבִישׁ׃ וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא
יָדָעוּ בִּנְתִיבוֹת לֹא יָדְעוּ אַדְרִיכֵם
אָשִׂים מַחְשָׁךְ לִפְנֵיהֶם לָאוֹר
וּמַעֲקַשִּׁים לְמִישׁוֹר אֵלֶּה הַדְּבָרִים
עֲשִׂיתִם וְלֹא עֲזַבְתִּים׃ נָסֹגוּ אָחוֹר
יֵבֹשׁוּ בֹשֶׁת הַבֹּטְחִים בַּפָּסֶל
הָאֹמְרִים לְמַסֵּכָה אַתֶּם אֱלֹהֵינוּ׃
הַחֵרְשִׁים שְׁמָעוּ וְהַעִוְרִים הַבִּיטוּ
לִרְאוֹת׃ מִי עִוֵּר כִּי אִם עַבְדִּי וְחֵרֵשׁ
כְּמַלְאָכִי אֶשְׁלָח מִי עִוֵּר כִּמְשֻׁלָּם
וְעִוֵּר כְּעֶבֶד יְהוָה׃ רָאוֹת רַבּוֹת
וְלֹא תִשְׁמֹר פָּקוֹחַ אָזְנַיִם וְלֹא
יִשְׁמָע׃ יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ
יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃ וְהוּא עַם בָּזוּז
וְשָׁסוּי הָפֵחַ בַּחוּרִים כֻּלָּם וּבְבָתֵּי
כְלָאִים הָחְבָּאוּ הָיוּ לָבַז וְאֵין
מַצִּיל מְשִׁסָּה וְאֵין אֹמֵר הָשַׁב׃
מִי בָכֶם יַאֲזִין זֹאת יַקְשִׁיב וְיִשְׁמַע
לְאָחוֹר׃ מִי נָתַן לִמְשִׁסָּה יַעֲקֹב
וְיִשְׂרָאֵל לְבֹזְזִים הֲלוֹא יְהוָה זוּ
חָטָאנוּ לוֹ וְלֹא אָבוּ בִדְרָכָיו הָלוֹךְ
וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ׃ וַיִּשְׁפֹּךְ עָלָיו
חֵמָה אַפּוֹ וֶעֱזוּז מִלְחָמָה וַתְּלַהֲטֵהוּ
מִסָּבִיב וְלֹא יָדָע וַתִּבְעַר בּוֹ וְלֹא
יָשִׂים עַל לֵב׃

Cap.xliij. וְעַתָּה כֹּה
אָמַר יְהוָה בֹּרַאֲךָ יַעֲקֹב וְיֹצֶרְךָ
יִשְׂרָאֵל אַל תִּירָא כִּי גְאַלְתִּיךָ
קָרָאתִי בְשִׁמְךָ לִי אָתָּה׃ כִּי
תַעֲבֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי וּבַנְּהָרוֹת
לֹא יִשְׁטְפוּךָ כִּי תֵלֵךְ בְּמוֹ אֵשׁ
לֹא תִכָּוֶה וְלֶהָבָה לֹא תִבְעַר בָּךְ׃

חָרַשׁ אָפַק יָלַד פָּעָה נָשַׁם שָׁאַף חָרֵב יָבֵשׁ שׂוּם הָלַךְ יָדַע דָּרַךְ שׂוּם חָשַׁךְ פָּנָה עָקַשׁ יָשַׁר עָשָׂה אָחַר בּוֹשׁ בָּטַח נָסַךְ נָבַט רָאָה לָאַךְ שָׁלַח שָׁלֵם רָאָה רָבַב שָׁמַר שָׁמַע גָּדַל יָרָה אָדַר בָּזַז שָׁסָה פּוּחַ בָּחַר בָּיִת חָבָא בָּזַז נָצַל שָׁסַס שׁוּב אָזַן קָשַׁב אָמַר אָבָה הָלַךְ יָרָה שָׁפַךְ יָחַם עָזַז לָחַם לָהַט סָבַב בָּעַר שׂוּם

filui: patiens fui: ſicut parturiens loquar. Diſſipabo & abſorbebo ſimul: deſertos faciam montes & colles & oẽ germen eorũ exiccabo. Ponam flumina in inſulas & ſtagna arefaciam. Et ducam cecos in viam quam neſciũt: & in ſemitis q̃s ignorauerunt ambulare eos faciam. Ponam tenebras coram eis in lucem & praua in recta. Hec verba feci eis: & nõ dereliqui eos. Conuerſi ſunt retrorſum. Confundantur cõfuſione qui cõfidũt in ſculptili: qui dicunt conflatili: vos dii noſtri. Surdi audite: & ceci intuemini ad videndũ: q̃s cecus niſi ſeruus meus: & ſurdus niſi ad quẽ nũcios meos miſi? Quis cecus niſi q venũdatus eſt? Et q̃s cecus niſi ſeruus dñi? Qui vides multa: nõne cuſtodies? Qui aptas habes aures: nõne audies. Et dñs voluit vt ſanctificaret eum: magnificaret legẽ & extolleret: ipſe aũt populꝰ direptus & vaſtatꝰ. Laqueus iuuenũ oẽs: & in domibꝰ carcerũ abſconditi ſunt. Facti ſunt in rapinã: nec eſt q erueret: in direptionẽ: nec eſt qui dicat: redde. Quis eſt in vobis q audiat hoc: attẽdat & auſcultet futura? Quis dedit in direptionẽ iacob & iſrael vaſtantibus. Nõne dñs ipſe cui peccauimꝰ? Et noluerũt in viis eius ambulare: & non audierunt legem eius. Et effudit ſup eum indignationẽ furoris ſui & forte bellũ: & cõbuſſit eum in circuitu & non cognouit & ſuccẽdit eum: & non intellexit. 43.

ET nunc hec dicit dñs creans te iacob & formans te iſrael. Noli timere: quia redemi te: & vocaui te nomine tuo. Meus es tu. Cum tranſieris per aquas tecum: ero & flumina non operient te. Cum ambulaueris in igne non cõbureris: & flamma non ardebit in te

nũqd ſemp tacebo τ ſuſtinebo. ſicut pariẽs
μὴ καὶ ἀεὶ σιωπήσομαι καὶ ἀνέξομαι. ὡς ἡ τίκτουσα
patiẽter egi eruſpã τ arefaciã ſimul: vaſtabo mõtes: τ
ἐκαρτέρησα· ἐκστήσω καὶ ξηρανῶ ἅμα, ἐρημώσω ὄρη, καὶ
colles: τ oẽ fenũ eoꝝ arefaciã: τ ponã
βουνούς, καὶ πάντα τὸν χόρτον αὐτῶν ξηρανῶ, καὶ θήσω
flumina in inſulas: τ paludes ſiccabo: τ adducã cecos
ποταμοὺς εἰς νήσους, καὶ ἕλη ξηρανῶ, καὶ ἄξω τυφλοὺς
p viã quã neſcierunt: τ ſemitas q̃s ignorauerũt fa-
ἐν ὁδῷ ᾗ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ τρίβους ἃς οὐκ ᾔδεισαν πα-
ciã calcare eos: faciã eis tenebras in lucẽ:
τῆσαι αὐτούς· ποιήσω αὐτοῖς σκότος εἰς φῶς,
τ praua in directa. hec verba faciã il-
καὶ σκολιὰ εἰς εὐθεῖα. ταῦτα τὰ ῥήματα ποιήσω αὐ-
lis τ nõ derelinquã eos: ipſi aũt cõuerſi
τοῖς καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτούς, αὐτοὶ δὲ ἀπεστράφη-
ſunt retrorſũ: cõfundimini cõfuſione q cõfiditis in
σαν εἰς τὰ ὀπίσω, αἰσχύνθητε αἰσχύνην οἱ πεποιθότες ἐπὶ
ſculptilibꝰ dicẽtes cõflatilibꝰ. vos eſtis
τοῖς γλυπτοῖς οἱ λέγοντες τοῖς χωνευτοῖς· ὑμεῖς ἐστὲ
dii nři. ſurdi audite: τ ceci reſpicite
θεοὶ ἡμῶν. οἱ κωφοὶ ἀκούσατε, καὶ οἱ τυφλοὶ ἀναβλέ-
vt videatis. τ qs cecus niſi pueri mei: τ
ψατε ἰδεῖν. καὶ τίς τυφλὸς ἀλλ᾽ ἢ οἱ παῖδές μου, καὶ
ſurdi niſi dñãtes eoꝝ: qs cecus ſicut q re-
κωφοὶ ἀλλ᾽ ἢ οἱ κυριεύοντες αὐτῶν; τίς τυφλὸς ὡς ἀπε-
ceſſit: τ excecati ſunt ſerui dei. vidiſtis
χηκώς, καὶ ἐτυφλώθησαν οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ. ἴδετε
ſepe τ nõ cuſtodiſtis: aperte aures τ
πλεονάκις, καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε, ἀνεῳγμένα τὰ ὦτα καὶ
nõ audiſtis. dñs deꝰ voluit vt iuſtificaret τ
οὐκ ἠκούσατε. κύριος ὁ θεὸς ἐβούλετο ἵνα δικαιωθῇ καὶ
magnificaret laudẽ: τ vidi: τ fuit ppls va-
μεγαλύνῃ αἴνεσιν, καὶ εἶδον, καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς πε-
ſtatus τ direptꝰ: nã laqueꝰ in
προνομευμένος καὶ διηρπασμένος, ἡ γὰρ παγὶς ἐν τοῖς
cubilibꝰ vbiq τ in domibꝰ ſimul vbi abſcõderũt
ταμιείοις πανταχοῦ καὶ ἐν οἴκοις ἅμα ὅπου ἔκρυψαν
eos: facti ſũt in direptionẽ: τ nõ erat q erue-
αὐτούς· ἐγένοντο εἰς προνομήν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμε-
ret predã: τ nõ erat dicẽs. redde. qs in vobis
νος ἅρπαγμα, καὶ οὐκ ἦν ὁ λέγων· ἀπόδος. τίς ἐν ὑμῖν
q hec exaudiet: τ in futura cognoſcat:
ὃς ταῦτα εἰσακούσεται, καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα γνώσῃ;
qs dedit in depdationẽ iacob τ iſrael vaſtã-
τίς ἔδωκεν εἰς διαρπαγὴν ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ τοῖς προ-
tibus: nõne deꝰ cui peccauerũt: τ nõ volu-
νομεύουσιν; οὐχὶ ὁ θεὸς ᾧ ἡμάρτοσαν; καὶ οὐκ ἐβού-
erũt in vijs eiꝰ ãbulare: neq audire
λοντο ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πορεύεσθαι, οὐδὲ ἀκούειν
legẽ eiꝰ: τ induxit ſup eos irã fu-
τοῦ νόμου αὐτοῦ, καὶ ἐπήγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ὀργὴν θυ-
roris ſui: τ pualuit cõtra eũ bellũ: τ
μοῦ αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσε κατ᾽ αὐτοὺς πόλεμος, καὶ
cõburẽtes eos pcircuitũ: τ nõ cognouerũt vn-
οἱ συμφλέγοντες αὐτοὺς κύκλῳ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕκα-
ſquiſq eoꝝ: neq poſuerũt ſup aiam.
στος αὐτῶν, οὐδὲ ἔθεντο ἐπὶ ψυχήν. Ca.43.

ET nũc ſic dicit dñs deꝰ q fecit te
ΚΑΙ νῦν οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας σε
iacob: τ q plaſmauit te iſrael. ne timeas qm
ἰακώβ, καὶ ὁ πλάσας σε ἰσραήλ. μὴ φοβοῦ ὅτι
redemi te: vocaui te nõie tuo. meꝰ
ἐλυτρωσάμην σε, ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου. ἐμός
es tu. τ ſi trãſieris p aquã tecũ ſũ:
εἶ σύ. καὶ ἐὰν διαβαίνῃς δι᾽ ὕδατος μετὰ σοῦ εἰμι,
τ flumina nõ cooperiẽt te. τ ſi trãſieris p ig-
καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσί σε· καὶ ἐὰν διέλθῃς διὰ πυ-
nẽ nõ cõbureris. flãma nõ exuret te:
ρὸς οὐ μὴ κατακαυθῇς. φλὸξ οὐ κατακαύσει σε.

q: ego dñs deꝰ tuꝰ ſanctꝰ iſrael ſaluãs te
ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου ὁ ἅγιος ἰσραὴλ ὁ σώζων σε
feci cõmutationẽ tuã egyptũ τ ethiopiã τ ſye-
ἐποίησα ἄλλαγμά σου αἴγυπτον καὶ αἰθιοπίαν καὶ σου-
nẽ p te. ex quo honorabilis factꝰ es i cõſpectu meo. gl-
ήνην ὑπὲρ σοῦ, ἀφ᾽ οὗ ἔντιμος ἐγένου ἐναντίον μου, ἐδο-
ficatꝰ es τ ego dilexi te. τ dabo hoies
ξάσθης κἀγώ σε ἠγάπησα, καὶ δώσω ἀνθρώπους ὑ-
p te: τ pricipes p capite tuo. ne time-
πὲρ σοῦ, καὶ ἄρχοντας ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς σου. μὴ φο-
as: q: tecũ ſum. ab oriẽte adducã ſemẽ
βοῦ, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι. ἀπὸ ἀνατολῶν ἄξω τὸ σπέρμα
tuũ τ ab occidẽte cõgregabo te. dicã aquiloni adduc:
σου, καὶ ἀπὸ δυσμῶν συνάξω σε. ἐρῶ τῷ βορρᾷ, ἄγε,
B
τ africo: ne phibeas. adduc filios meos a terra
καὶ τῷ λιβί, μὴ κώλυε. ἄγε τοὺς υἱούς μου ἀπὸ γῆς
de lõge: τ filias meas a termio terre:
πόρρωθεν, καὶ τὰς θυγατέρας μου ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς,
oẽs q vocãt nomẽ meũ: in eñ glã
πάντες ὅσοι ἐπικαλοῦνται τῷ ὀνόματί μου, ἐν γὰρ τῇ δόξῃ
mea creaui illũ τ plaſmaui eũ τ fe-
μου κατεσκεύασα αὐτὸν καὶ ἔπλασα αὐτὸν καὶ ἐποίη-
ci illũ. τ eduxi ppl'm cecũ: τ oculi
σα αὐτόν. καὶ ἐξήγαγον λαὸν τυφλόν, καὶ ὀφθαλμοί
ſũt ſimilr ceci: τ ſurdas aures hñtes. om-
εἰσιν ὡσαύτως τυφλοί, καὶ κωφὰ τὰ ὦτα ἔχοντες. πάν-
nes gẽtes cõgregate ſũt ſimul: τ cõuenerũt pricipes
τα τὰ ἔθνη συνήχθησαν ἅμα, καὶ συναχθήσονται ἄρχοντες
D
ex eis. qs cõicabit hec: aut q a pricipio dõ ãnũcia-
ἐξ αὐτῶν. τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα; ἢ τὰ ἐξ ἀρχῆς τίς ἀναγγε-
bit: adducãt teſtes ſuos τ iuſtificẽt
λεῖ; ἀγαγέτωσαν τοὺς μάρτυρας αὐτῶν καὶ δικαιωθήτωσαν
τ dicãt vera. eſtote mihi teſtes τ ego te-
καὶ εἰπάτωσαν ἀληθῆ. γίνεσθέ μοι μάρτυρες κἀγὼ μάρ-
ſtis dicit dñs deꝰ: τ ſeruus meꝰ quẽ elegi
τυς λέγει κύριος ὁ θεός, καὶ ὁ παῖς μου ὃν ἐξελεξάμην,
vt ſciatis τ credatis τ itelligatis: q: ego ſũ.
ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε καὶ συνῆτε, ὅτι ἐγώ εἰμι.
ante me nõ fuit alius deꝰ: τ poſt me nõ
ἔμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος θεός, καὶ μετ᾽ ἐμὲ οὐκ
erit. ego deꝰ. τ nõ eſt pter me ſaluãs. ego
ἔσται. ἐγὼ ὁ θεός, καὶ οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ σώζων. ἐγὼ
Oſee. 13.b.
ãnũciaui τ ſaluaui: τ nõ erat in vobis alien.
ἀνήγγειλα καὶ ἔσωσα, ὠνείδισα καὶ οὐκ ἦν ἐν ὑμῖν ἀλλότριος.
vos mihi teſtes: τ ego dñs deꝰ ab initio: τ
ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες, κἀγὼ κύριος ὁ θεὸς ἀπ᾽ ἀρχῆς, καὶ
nõ eſt q de manibꝰ meis eruat: faciã τ
οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐξαιρούμενος. ποιήσω καὶ
qs auertet illud: ſic dicit dñs deꝰ redi-
τίς ἀποστρέψει αὐτό; οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ λυτρού-
C
mẽs vos ſanctꝰ iſrael. ppter vos mittã
μενος ὑμᾶς ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ. ἕνεκεν ὑμῶν ἀποστελῶ
in babylonẽ τ ſuſcitabo fugiẽtes vniuerſos: τ chal-
εἰς βαβυλῶνα καὶ ἐπεγερῶ φεύγοντας πάντας, καὶ χαλ-
dei in nauibꝰ vincient: ego dñs deꝰ ſctũs vr õſtẽ-
δαῖοι ἐν πλοίοις δεθήσονται, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὁ ἅγιος ὑμῶν ὁ κα-
dẽs iſrael regẽ vrm. q: hec dicit do-
ταδείξας ἰσραὴλ βασιλέα ὑμῶν, ὅτι τάδε λέγει κύ-
A
min': q dat in mari viã τ in aqua vehemẽti ſe-
ριος ὁ διδοὺς ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν καὶ ἐν ὕδατι ἰσχυρῷ τρί-
mitã: q eduxit currꝰ τ equũ τ multitudinẽ robuſtã.
βον, ὁ ἐξαγαγὼν ἅρματα καὶ ἵππον καὶ ὄχλον ἰσχυρόν.
ſed dormierũt τ nõ reſurgent. extincti ſũt ſicut
ἀλλ᾽ ἐκοιμήθησαν καὶ οὐκ ἀναστήσονται, ἐσβέσθησαν ὡς
linũ extinctũ. nec meminerito priorũ τ
λίνον ἐσβεσμένον. μὴ μνημονεύετε τὰ πρῶτα καὶ
antiqua
τὰ ἀρχαῖα

quia ego dominus deꝰ tuus ſanctus iſrael ſaluator tuus. Dedi propiciationẽ tuã egyptũ & ethiopiã & ſaba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis & glorioſus: ego dilexi te. Et dabo hoĩes pro te: & pp̃los pro aĩa tua. Noli timere quia ego tecum ſum. Ab oriente adducã ſemen tuũ: & ab occidẽte congregabo te. Dicã aquiloni da: & auſtro noli prohibere. Affer filios meos de lõginquo: & filias meas ab extremis terre. Et oẽm qui inuocat nomen meũ: in gloriã meã creaui eum: formaui eum & feci eũ. Educ foras populũ cecum & oculos habẽtẽ: ſurdum & aures ei ſunt. Omnes gentes cõgregate ſunt ſimul: & collecte ſunt tribus: quis in vobis annũciet iſtud: & q̃ prima ſunt audire nos faciet? Dẽt teſtes eoꝝ & iuſtificentur: & audiat & dicant. Vere vos teſtes mei dicit dominus: & ſeruus meꝰ quem elegi vt ſciatis & credatis mihi: & intelligatis: quia ego ipſe ſum. Ante me non eſt formatus deus: & poſt me nõ erit. Ego ſum: ego ſum dominus: & non eſt abſq̃ me ſaluator. Ego annũciaui & ſalvaui: auditum feci: & non fuit in vobis alienus. Vos teſtes mei dicit dominꝰ & ego deus. Et ab initio ego ipſe: & nõ eſt q̃ de manu mea eruat. Operabor & q̃s auertet illud? Hec dicit dñs redemptor veſter ſanctus iſrael. Propter vos emiſi babylonem: & detraxi vectes vniuerſos & chaldeos in nauibꝰ ſuis glorĩates. Ego dominꝰ ſanctus veſter creans iſrael: rex veſter. Hec dicit dominus qui dedit in mari viam: & in aqs torrẽtibꝰ ſemitam. Qui eduxit q̃drigã & equũ: agmen & robuſtum. Simul obdormierunt nec reſurgẽt: & contriti ſunt quaſi linũ & extincti ſunt. Ne memineritis priorum & antiqua

כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
מוֹשִׁיעֶךָ נָתַתִּי כָפְרְךָ מִצְרַיִם כּוּשׁ
וּסְבָא תַּחְתֶּיךָ׃ מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ בְעֵינַי
נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ וְאֶתֵּן אָדָם
תַּחְתֶּיךָ וּלְאֻמִּים תַּחַת נַפְשֶׁךָ׃ אַל
תִּירָא כִּי אִתְּךָ אָנִי מִמִּזְרָח אָבִיא
זַרְעֶךָ וּמִמַּעֲרָב אֲקַבְּצֶךָּ׃ אֹמַר
לַצָּפוֹן תֵּנִי וּלְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי
הָבִיאִי בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה
הָאָרֶץ׃ כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי
בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו׃
הוֹצִיא עַם עִוֵּר וְעֵינַיִם יֵשׁ
וְחֵרְשִׁים וְאָזְנַיִם לָמוֹ׃ כָּל הַגּוֹיִם
נִקְבְּצוּ יַחְדָּו וְיֵאָסְפוּ לְאֻמִּים מִי
בָהֶם יַגִּיד זֹאת וְרִאשֹׁנוֹת יַשְׁמִיעֻנוּ
יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ וְיִשְׁמְעוּ
וְיֹאמְרוּ אֱמֶת׃ אַתֶּם עֵדַי נְאֻם
יְהוָה וְעַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחָרְתִּי לְמַעַן
תֵּדְעוּ וְתַאֲמִינוּ לִי וְתָבִינוּ כִּי
אֲנִי הוּא לְפָנַי לֹא נוֹצַר אֵל
וְאַחֲרַי לֹא יִהְיֶה׃ אָנֹכִי אָנֹכִי יְהוָה
וְאֵין מִבַּלְעָדַי מוֹשִׁיעַ׃ אָנֹכִי
הִגַּדְתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי וְהִשְׁמַעְתִּי וְאֵין
בָּכֶם זָר וְאַתֶּם עֵדַי נְאֻם יְהוָה
וַאֲנִי אֵל׃ גַּם מִיּוֹם אֲנִי הוּא
וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל אֶפְעַל וּמִי
יְשִׁיבֶנָּה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה גֹּאַלְכֶם
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל לְמַעַנְכֶם שִׁלַּחְתִּי
בָבֶלָה וְהוֹרַדְתִּי בָרִיחִים כֻּלָּם
וְכַשְׂדִּים בָּאֳנִיּוֹת רִנָּתָם׃ אֲנִי יְהוָה
קְדוֹשְׁכֶם בּוֹרֵא יִשְׂרָאֵל מַלְכְּכֶם׃
כֹּה אָמַר יְהוָה הַנּוֹתֵן בַּיָּם דָּרֶךְ
וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה׃ הַמּוֹצִיא רֶכֶב
וָסוּס חַיִל וְעִזּוּז יַחְדָּו יִשְׁכְּבוּ
בַּל יָקוּמוּ דָּעֲכוּ כַּפִּשְׁתָּה כָבוּ׃
אַל תִּזְכְּרוּ רִאשֹׁנוֹת וְקַדְמֹנִיּוֹת

קָדַשׁ יָשַׁע כָּפַר נָתַן יָרֵא זָרַח בּוֹא עָרַב קָבַץ צָפַן נָתַן יָמַן כָּלָא בּוֹא רָחַק קָצָה קָרָא כָּבַד בָּרָא יָצַר עָשָׂה יָצָא קָבַץ אָסַף נָגַד שָׁמַע נָתַן עוּד צָדַק שָׁמַע אָמַר יָדַע אָמַן בִּין פָּנָה יָצַר הָיָה בָּלַע יָשַׁע נָגַד שָׁמַע זוּר נָצַל פָּעַל שׁוּב קָדַשׁ יָרַד בָּרַח אָנָה רָנַן קָדַשׁ בָּרָא נָתַן עָזַז נָתַב יָצָא עָזַז שָׁכַב קוּם כָּבָה זָכַר

אַל תִּתְבֹּנָנוּ׃ הִנְנִי עֹשֶׂה חֲדָשָׁה
עַתָּה תִצְמָח הֲלוֹא תֵדָעוּהָ אַף אָשִׂים
בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בִּישִׁימוֹן נְהָרוֹת׃
תְּכַבְּדֵנִי חַיַּת הַשָּׂדֶה תַּנִּים וּבְנוֹת
יַעֲנָה כִּי נָתַתִּי בַמִּדְבָּר מַיִם נְהָרוֹת
בִּישִׁימֹן לְהַשְׁקוֹת עַמִּי בְחִירִי׃
עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ׃
וְלֹא אֹתִי קָרָאתָ יַעֲקֹב כִּי יָגַעְתָּ
בִּי יִשְׂרָאֵל׃ לֹא הֵבֵיאתָ לִּי שֵׂה
עֹלֹתֶיךָ וּזְבָחֶיךָ לֹא כִבַּדְתָּנִי לֹא
הֶעֱבַדְתִּיךָ בְּמִנְחָה וְלֹא הוֹגַעְתִּיךָ
בִּלְבוֹנָה׃ לֹא קָנִיתָ לִּי בַכֶּסֶף קָנֶה
וְחֵלֶב זְבָחֶיךָ לֹא הִרְוִיתָנִי אַךְ
הֶעֱבַדְתַּנִי בְּחַטֹּאותֶיךָ הוֹגַעְתַּנִי
בַּעֲוֺנֹתֶיךָ׃ אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה
פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא
אֶזְכֹּר׃ הַזְכִּירֵנִי נִשָּׁפְטָה יָחַד סַפֵּר
אַתָּה לְמַעַן תִּצְדָּק׃ אָבִיךָ הָרִאשׁוֹן
חָטָא וּמְלִיצֶיךָ פָּשְׁעוּ בִי׃ וַאֲחַלֵּל
שָׂרֵי קֹדֶשׁ וְאֶתְּנָה לַחֵרֶם יַעֲקֹב
וְיִשְׂרָאֵל לְגִדּוּפִים׃

Ca. xliiii. וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב
עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בָּחַרְתִּי בוֹ׃ כֹּה אָמַר
יְהוָה עֹשֶׂךָ וְיֹצֶרְךָ מִבֶּטֶן יַעְזְרֶךָּ
אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וִישֻׁרוּן
בָּחַרְתִּי בוֹ׃ כִּי אֶצָּק מַיִם עַל צָמֵא
וְנֹזְלִים עַל יַבָּשָׁה אֶצֹּק רוּחִי עַל
זַרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַל צֶאֱצָאֶיךָ׃
וְצָמְחוּ בְּבֵין חָצִיר כַּעֲרָבִים עַל
יִבְלֵי מָיִם׃ זֶה יֹאמַר לַיהוָה אָנִי
וְזֶה יִקְרָא בְשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב
יָדוֹ לַיהוָה וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה׃
כֹּה אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ
יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי
אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים׃ וּמִי
כָמוֹנִי יִקְרָא וְיַגִּידֶהָ וְיַעְרְכֶהָ לִי מִשּׂוּמִי

ne itueamini. Ecce ego facio noua & nunc orientur: vtiq cognoscetis ea. Ponam in deserto viam: & in inuio flumina. Et glorificabit me bestia agri: dracones & struthiões: quia dedi in deserto aquas: & flumina in inuio: vt darem potū populo meo electo meo. Populū istum formaui mihi: laudē meā narrabit. Non me inuocasti iacob: nec laborasti in me israel. Non obtulisti mihi arietem holocausti tui: & victimis tuis non glorificasti me. Non te seruire feci in oblatione: nec laborē tibi prebui in thure. Non emisti mihi argēto calamū: & adipe victimarū tuarū nō inebriasti me. Verū tñ seruire me fecisti in peccatis tuis: prebuisti mihi laborē in iniquitatibus tuis. Ego sum ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me: & peccatorū tuorū nō recordabor. Reduc me in memoriā: & iudicemur simul: narra si quid habes vt iustificeris. Pater tuus primus peccauit: & interpretes tui preuaricati sunt in me. Et contaminaui principes sanctos: & dedi ad internitionē iacob & israel in blasphemiam. 44.

Et nunc audi iacob serue meus: & israel quem elegi. Hec dicit dñs faciēs & formans te ab vtero auxiliator tuus. Noli timere serue meus iacob: & rectissime quē elegi. Effundam enim aquas super sitientem: & fluenta super aridam. Effundā spiritū meū super semē tuū: & benedictionem meā super stirpē tuā & germinabūt inter herbas quasi salices iuxta preterfluentes aquas. Iste dicet dñi ego sum: & ille vocabit in nomine iacob. Et hic scribet manu sua dño & in nomine israel assimilabitur. Hec dicit dñs rex israel & redemptor eius dñs exercituū. Ego primus & ego nouissimus: & absq me non est deus. Quis similis mei. Vocet & annūciet: & ordinē exponat mihi. Ex quo cōstitui mihi

ne recogitetis. ecce ego facio noua q̄ nūc ori-
μὴ συλλογίζεσθε. ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ καινὰ ἃ νῦν ἀνατε- 2. Cor. 5.b. Apo. 21.
ētur ⁊ cognoscetis ea ⁊ faciā in deserto viā
λεῖ καὶ γνώσεσθε αὐτά. καὶ ποιήσω ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸν
⁊ in inaquoso flumina: bñdicēt mihi bestie
καὶ ἐν τῇ ἀνύδρῳ ποταμούς. εὐλογήσει με τὰ θηρία τοῦ
agri: sirenes ⁊ filie struthionū: q̄r dedi in
ἀγροῦ, σειρῆνες καὶ θυγατέρες στρουθῶν, ὅτι ἔδωκα ἐν
deserto aquā ⁊ flumina in inaquoso vt bibere faciā
τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ καὶ ποταμοὺς ἐν τῇ ἀνύδρῳ ποτίσαι
genꝰ meū electū pplm meū quē acq̄siui
τὸ γένος μου τὸ ἐκλεκτόν λαόν μου ὃν περιεποιησάμην
virtutes meas vt narret nō mō vocaui te iacob:
τὰς ἀρετάς μου διηγεῖσθαι. οὐ νῦν ἐκάλεσά σε ἰακώβ, D
neq̄ laborare te feci israel. nō obtulisti mihi o-
οὐδὲ κοπιάσαι σε ἐποίησα ἰσραήλ. οὐκ ἤνεγκάς μοι πρό-
ues holocausti tui: neq̄ in victi-
βατα τῆς ὁλοκαρπώσεώς σου, οὐδὲ ἐν ταῖς θυσί-
mis tuis glorificasti me: nō seruiuisti in hostiis: ne-
αις σου ἐδόξασάς με, οὐκ ἐδούλωσας ἐν θυσίαις, οὐ-
q̄ laborē fecisti in thure: neq̄ emisti mihi thy-
δὲ ἔγκοπον ἐποίησας ἐν λιβάνῳ, οὐδὲ ἐκτήσω μοι θυ-
miama argēto: neq̄ adipē hostiarū tuarū cō-
μίαμα ἀργυρίῳ, οὐδὲ τὸ στέαρ τῶν θυσιῶν σου ἐπεθύ-
cupiui. sed in peccatis tuis defendi te: ⁊ in
μησα. ἀλλ' ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου ὑπερήσπισά σε, καὶ ἐν
iniq̄tatibꝰ tuis. ego sum. ego sum ipse q̄ deleo
ταῖς ἀδικίαις σου. ἐγώ εἰμι. ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ ἐξαλείφων
iniq̄tates tuas pp̄ter me ⁊ peccatorū tuorū nō
τὰς ἀνομίας σου ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τὰς ἁμαρτίας σου οὐ
recordabor. tu aūt memēto ⁊ iudicemur simul dic
μνησθήσομαι. σὺ δὲ μνήσθητι καὶ κριθῶμεν ἅμα λέγε
tu iniq̄tates tuas primꝰ vt iustificeris. patres
σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος ἵνα δικαιωθῇς. οἱ πατέρες
vestri primi peccauerūt: ⁊ principes vestri iniq̄ egerūt
ὑμῶν πρῶτοι ἥμαρτον, καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν ἠνόμησαν
in me. ⁊ cōtaminauerūt principes scā mea: ⁊ de-
εἰς ἐμέ. καὶ ἐμίαναν οἱ ἄρχοντες τὰ ἅγιά μου, καὶ ἔδω-
di vt pderē iacob ⁊ israel in opprobriū.
κα ἀπολέσαι ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ εἰς ὀνειδισμόν. Ca. 44.
Nunc aūt audi iacob puer meꝰ: ⁊ israel
Νῦν δὲ ἄκουσον ἰακὼβ ὁ παῖς μου καὶ ἰσραὴλ A
quē elegi sic dicit dñs deꝰ q̄ creauit te ⁊ Hiere. 30.a 46.g.
ὃν ἐξελεξάμην οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ κτίσας σε καὶ
plasmauit te de ventre. adhuc hēbis auxiliū. ne timeas puer
πλάσας σε ἐκ κοιλίας. ἔτι βοηθήσῃ. μὴ φοβοῦ παῖς
meꝰ iacob ⁊ dilectꝰ israel quē elegi.
μου ἰακὼβ καὶ ὁ ἠγαπημένος ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμην.
q̄r ego dabo aquā in siti ambulātibꝰ in inaq-
ὅτι ἐγὼ δώσω ὕδωρ ἐν δίψῃ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀνύ-
so. ponā spm̄ meū sup semē tuū ⁊
δρῳ. ἐπιθήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τὸ σπέρμα σου καὶ
bñdictiōes meas sup filios suos: ⁊ orient
τὰς εὐλογίας μου ἐπὶ τὰ τέκνα σου, καὶ ἀνατελοῦσιν
vt i medio aque fenū ⁊ sicut salix iuxta oēs flu-
ὡς ἀναμέσον ὕδατος χόρτος καὶ ὡς ἰτέα ἐπὶ παραρρέ-
entē aquā. hic dicet dei sum ⁊ iste clamabit
ον ὕδωρ. οὗτος ἐρεῖ τοῦ θεοῦ εἰμι καὶ οὗτος βοήσεται
in noīe iacob. ⁊ aliꝰ scribet manu
ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἰακώβ. καὶ ἕτερος ἐπιγράψει χειρὶ
sua: dei sum ⁊ in noīe israel clama-
αὐτοῦ, τοῦ θεοῦ εἰμι καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἰσραὴλ βοήσε-
bit. sic dicit dñs deꝰ rex israel ⁊ q̄ re-
ται. οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ὁ ῥυ-
demit eū deꝰ sabaoth. ego primꝰ ⁊ ego
σάμενος αὐτὸν θεὸς σαβαώθ. ἐγὼ πρῶτος καὶ ἐγὼ
post hec pter me nō est deꝰ q̄s sicut ego
μετὰ ταῦτα πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστιν θεός. τίς ὥσπερ ἐγώ
stet vocet ⁊ annūciet ⁊ paret
στήτω καλεσάτω καὶ ἀναγγειλάτω καὶ ἑτοιμασάτω S. 41.b ⁊ infra. 48.b.
mihi ex quo feci hoīem
μοι ἀφ' οὗ ἐποίησα ἄνθρωπον

Apo. 2. d. 1. 22. c. in seculū: ⁊ ventura anteq̄ veniāt annūci-
εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὰ ἐπερχόμενα πρὸ τοῦ ἐλθεῖν ἀπαγγειλά-
ent vobis. ne formidetis neq̄ cōturbemini nō ab
B τωσαν ὑμῖν. μὴ παρακαλύπτεσθε μηδὲ πλανᾶσθε οὐκ ἀπ'
initio auribꝰ pcepistis ⁊ annūciaui vobis: testes vos
ἀρχῆς ἠνωτίσασθε καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν; μάρτυρες ὑμεῖς
estis: si est deꝰ pter me? ⁊ nō erāt tūc plasmātes:
ἐστέ, εἰ ἔστι θεὸς πλὴν ἐμοῦ; καὶ οὐκ ἦσαν τότε οἱ πλάσσοντες
⁊ sculpētes oēs vani faciētes desideria
καὶ οἱ γλύφοντες πάντες μάταιοι οἱ ποιοῦντες τὰ καταθύμια
eorū q̄ nō pderūt eis. ⁊ testes eorū nō vi-
αὐτῶν ἃ οὐκ ὠφελήσει αὐτούς. καὶ μάρτυρες αὐτῶν οὐκ ὄ-
debūt ⁊ nō cognoscēt vt cōfundant. q̄s formabit for-
D ψονται καὶ οὐ γνώσονται ἵνα αἰσχυνθῶσι, τίς πλάσει ἰσχυ-
tem: ⁊ sculptile cōflabit ad nihil vtile: ecce oēs parti-
ρόν, καὶ γλυπτὸν χωνεύσει εἰς ἀνωφελῆ; ἰδοὺ πάντες οἱ κοι-
cipes eiꝰ cōfundent plasmātes deū ⁊ scul-
νωνοῦντες αὐτῷ αἰσχυνθήσονται οἱ πλάσσοντες θεὸν καὶ γλύ-
pētes oēs inutilia ⁊ oīa vn̄ facta sūt arue-
φοντες πάντες ἀνωφελῆ καὶ πάντα ὅθεν ἐγένοντο ἐξηράνθη-
rūt ⁊ surdi ex hoībꝰ cōgregent oēs
σαν καὶ κωφοὶ ἀπὸ ἀνθρώπων συναχθήτωσαν πάντες
⁊ stent simul cōfundant ⁊ reuereant simul:
καὶ στήτωσαν ἅμα ἐντραπήτωσαν καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἅμα,
q̄r acuit faber ferrū: ascia opatꝰ est illud in
ὅτι ὤξυνε τέκτων σίδηρον, σκεπάρνῳ εἰργάσατο αὐτὸ ἐν
prunis ⁊ in terebro statuit illud. ⁊ opatꝰ est in bra-
ἄνθραξι καὶ ἐν τερέτρῳ ἔστησεν αὐτό. καὶ εἰργάσατο ἐν τῷ βρα-
Sap. 13.c. chio fortitudis sue ⁊ esuriet ⁊ infirmabit ⁊ nō
χίονι τῆς ἰσχύος αὐτοῦ καὶ πεινάσει καὶ ἀσθενήσει καὶ οὐ
bibet aquā. eligens faber lignū: statuit illud
μὴ πίῃ ὕδωρ. ἐκλεξάμενος τέκτων ξύλον, ἔστησεν αὐτὸ
in mēsura ⁊ formauit illud in runcina. fecit
ἐν μέτρῳ καὶ ἐμόρφωσεν αὐτὸ ἐν παραγραφίδι. ἐποίησεν
illud in angularibꝰ ⁊ in circino regulauit illud ⁊
αὐτὸ ἐν παραγωνίσκοις καὶ ἐν κόλλῃ ἐρύθμισεν αὐτό. καὶ
fecit illud q̄si imaginē viri ⁊ q̄si pulchritudinē hoīs
ἐποίησεν αὐτὸ ὡς μορφὴν ἀνδρὸς καὶ ὡς ὡραιότητα ἀνθρώ-
C vt statueret illud in domo q̄ succidit sibi cedros ⁊
που στῆσαι αὐτὸ ἐν οἰκίσκῳ ὃ ἔκοψεν ἑαυτῷ κέδρους καὶ
tulit ilicē ⁊ quercū. ⁊ cōfortauit sibi
ἔλαβεν ἀγριοβάλανον καὶ δρῦν. καὶ ἐκραταίωσεν αὐτῷ
lignū de sylua: qd plātauit dñs pinū ⁊
ξύλον ἐκ τοῦ δρυμοῦ, ὃ ἐφύτευσε κύριος πίτυν καὶ
pluuia nutriuit vt sit hoībꝰ in cōbustionē. ⁊ sumēs
ὑετὸς ἐμήκυνεν ἵνα ᾖ ἀνθρώποις εἰς καῦσιν. καὶ λαβὼν
ex eo calefactꝰ est. ⁊ succēdētes coxerūt panes in eo:
ἀπ' αὐτοῦ ἐθερμάνθη. καὶ καύσαντες ἔπεψαν ἄρτους ἐπ' αὐ-
at reliquū opati sūt deos ⁊ adorāt e-
τῶν, τὸ δὲ λοιπὸν εἰργάσαντο θεοὺς καὶ προσκυνοῦσιν αὐ-
os. fecerūt illud sculptile ⁊ incuruāt eis: cuiꝰ
τούς. ἐποίησαν αὐτὸ γλυπτὸν καὶ κάμπτει αὐτοῖς, οὗ τὸ
dimidiū eiꝰ cōbussit in igne ⁊ sup medio eiꝰ
ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυσεν ἐν πυρὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμίσους αὐτοῦ
carnes comedit coquēs assauit coctū: ⁊ repletꝰ est ⁊
κρέας ἔφαγεν ἑψήσας ὤπτησεν ὀπτόν, καὶ ἐνεπλήσθη καὶ
calefactꝰ dixit. dulce mihi q̄r calefactꝰ sū ⁊ vidi focū.
θερμανθεὶς εἶπεν. ἡδύ μοι ὅτι ἐθερμάνθην καὶ εἶδον πῦρ. τὸ
at reliquū fecit in deū ⁊ sculptile icuruāt illi ⁊
δὲ λοιπὸν ἐποίησεν εἰς θεὸν καὶ γλυπτὸν κάμπτει αὐτῷ καὶ
adorat ⁊ orat dicēs. libera me q̄r deꝰ meꝰ es
προσκυνεῖ καὶ προσεύχεται λέγων, ἐξελοῦ με ὅτι θεός μου εἶ
tu. nō cognouerūt vt saperēt. q̄m obtenebrati sūt ne viderēt
σύ. οὐκ ἔγνωσαν φρονῆσαι. ὅτι ἀπημαυρώθησαν τοῦ βλέπειν τοῖς
oculis suis ⁊ itelligerēt corde suo. ⁊ nō recogitauit
ὀφθαλμοῖς αὐτῶν καὶ τοῦ νοῆσαι τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. καὶ οὐκ ἐλογίσατο
aīa eiꝰ: neq̄ cognouit prudētia q̄m dimidiū eiꝰ cōbusse-
ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, οὐδὲ ἔγνω τῇ φρονήσει ὅτι τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυ-
rūt. in igne ⁊ coxit sup carbones panes: ⁊ assans
σεν ἐν πυρὶ καὶ ἔπεψεν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων ἄρτους, καὶ ὀπτήσας
carnē comedit ⁊ reliquū eiꝰ in abominationē fecit
κρέας ἔφαγεν καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ εἰς βδέλυγμα ἐποίησε

populū antiquū. Ventura & q̄ futura sunt annūciēt eis. Nolite timere: neq conturbemini. Ex tūc audire te feci: & annunciaui. Vos estis testes mei. Nūquid est deus absq me: & formator quē ego nō nouerim? Plastē idoli oēs nihil sunt: & amantissima eorū nō proderunt eis. Ipsi sunt testes eorū: quia nō vidēt neq intelligunt: vt confundantur. Quis formauit deū: & sculptile cōflauit: ad nihil vtile? Ecce oēs participes eius cōfundentur. Fabri enim sunt ex hoibus. Conuenient enī oēs: stabūt & pauebūt: & cōfundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est: in prunis & in malleis formauit illud: & operatus est in brachio fortitudinis sue. Esuriet & deficiet: nō bibet aquā & lassescet. Artifex lignarius extendit normā: formauit illud in runcina. Fecit illud in angularibus: & in circino tornauit illud: & fecit imaginem viri quasi speciosum hominē habitantē in domo. Succidit cedros: tulit ilicem & quercum que steterat inter ligna saltus. Plātauit pinū quā pluuia nutriuit & facta ē hoibus in focū. Sūpsit ex eis & calefactus est: & succendit & coxit panes: de reliquo autē operatus est deū & adorauit: fecit sculptile: & curuatus est ante illud. Mediū eius cōbussit igni: & de medio eius carnes coxit & comedit: coxit pulmentū & saturatus est: & calefactus est: & dixit. Vah: calefactus sum: vidi focū. Reliquū autē eius deū fecit & sculptile sibi. Curuatur ante illud: & adorat illud & obsecrat: dicēs. Libera me: quia deus meus es tu. Nescierunt neq intellexerūt. Obliti enī sūt ne videāt oculi eorum: ne intelligant in corde suo. Non recogitāt in mente sua: neq cognoscūt neq cōsentiūt vt dicāt. Medietatem eius cōbussi igni: & coxi super carbones eius panes: coxi carnes & comedi: & de reliquo eius idolū faciā.

עַם עוֹלָם וְאֹתִיּוֹת וַאֲשֶׁר תָּבֹאנָה
יַגִּידוּ לָמוֹ׃ אַל תִּפְחֲדוּ וְאַל תִּרְהוּ
הֲלֹא מֵאָז הִשְׁמַעְתִּיךָ וְהִגַּדְתִּי
וְאַתֶּם עֵדָי הֲיֵשׁ אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדַי
וְאֵין צוּר בַּל יָדָעְתִּי׃ יֹצְרֵי פֶסֶל
כֻּלָּם תֹּהוּ וַחֲמוּדֵיהֶם בַּל יוֹעִילוּ
וְעֵדֵיהֶם הֵמָּה בַּל יִרְאוּ וּבַל יֵדְעוּ
לְמַעַן יֵבֹשׁוּ׃ מִי יָצַר אֵל וּפֶסֶל
נָסָךְ לְבִלְתִּי הוֹעִיל׃ הֵן כָּל חֲבֵרָיו
יֵבֹשׁוּ וְחָרָשִׁים הֵמָּה מֵאָדָם
יִתְקַבְּצוּ כֻלָּם יַעֲמֹדוּ יִפְחֲדוּ יֵבֹשׁוּ
יָחַד׃ חָרַשׁ בַּרְזֶל מַעֲצָד וּפָעַל
בַּפֶּחָם וּבַמַּקָּבוֹת יִצְּרֵהוּ וַיִּפְעָלֵהוּ
בִּזְרוֹעַ כֹּחוֹ גַּם רָעֵב וְאֵין כֹּחַ לֹא
שָׁתָה מַיִם וַיִּיעָף׃ חָרַשׁ עֵצִים נָטָה
קָו יְתָאֲרֵהוּ בַשֶּׂרֶד יַעֲשֵׂהוּ
בַּמַּקְצֻעוֹת וּבַמְּחוּגָה יְתָאֳרֵהוּ
וַיַּעֲשֵׂהוּ כְּתַבְנִית אִישׁ כְּתִפְאֶרֶת
אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת׃ לִכְרָת לוֹ אֲרָזִים
וַיִּקַּח תִּרְזָה וְאַלּוֹן וַיְאַמֶּץ לוֹ בַּעֲצֵי
יָעַר נָטַע אֹרֶן וְגֶשֶׁם יְגַדֵּל׃ וְהָיָה
לְאָדָם לְבָעֵר וַיִּקַּח מֵהֶם וַיָּחָם
אַף יַשִּׂיק וְאָפָה לָחֶם אַף יִפְעַל
אֵל וַיִּשְׁתָּחוּ עָשָׂהוּ פֶסֶל וַיִּסְגָּד
לָמוֹ׃ חֶצְיוֹ שָׂרַף בְּמוֹ אֵשׁ עַל חֶצְיוֹ
בָּשָׂר יֹאכֵל יִצְלֶה צָלִי וְיִשְׂבָּע אַף
יָחֹם וְיֹאמַר הֶאָח חַמּוֹתִי רָאִיתִי
אוּר׃ וּשְׁאֵרִיתוֹ לְאֵל עָשָׂה לְפִסְלוֹ
יִסְגָּד לוֹ וְיִשְׁתַּחוּ וְיִתְפַּלֵּל אֵלָיו
וְיֹאמַר הַצִּילֵנִי כִּי אֵלִי אָתָּה׃ לֹא
יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טַח מֵרְאוֹת
עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם׃ וְלֹא
יָשִׁיב אֶל לִבּוֹ וְלֹא דַעַת וְלֹא תְבוּנָה
לֵאמֹר חֶצְיוֹ שָׂרַפְתִּי בְמוֹ אֵשׁ
וְאַף אָפִיתִי עַל גֶּחָלָיו לֶחֶם אֶצְלֶה
בָשָׂר וְאֹכֵל וְיִתְרוֹ לְתוֹעֵבָה אֶעֱשֶׂה

Pritiua.heb. **Ter.heb.Eſa.xlv.** **Trāſla.B.Hie.** **Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.**

סָגַד · הָתַל נָטָה · נָצַל · אָמַר יָמַן · נָשָׁה מָחָה · רָנַן · רוּעַ · פָּצַח · פָּאַר · בָּטַן · פּוּר בָּדַד · הָלַל שׁוּב · אָחַר סָכַל · קוּם יָעַץ · אָמַר שָׁלַם · יָשַׁב עִיר · בָּנָה קוּם · יָבֵשׁ · רָעָה · שָׁלַם בָּנָה · הֵיכָל יָסַד

מָשַׁח חָזַק · יָמַן רָדָה · בָּנָה פָּתַח · סָגַר · יָלַךְ הָדַר · יָשַׁר נָחַשׁ · שָׁבַר בָּרַח · גָּדַע נָתַן · אָצַר טָמַן · סָתַר יָדַע · בָּחַר קָרָא · כָּנָה

לְבוּל עֵץ אֶסְגּוֹד׃ רֹעֶה אֵפֶר לֵב
הוּתַל הִטָּהוּ וְלֹא־יַצִּיל אֶת־נַפְשׁוֹ
וְלֹא יֹאמַר הֲלוֹא שֶׁקֶר בִּימִינִי׃
זְכָר־אֵלֶּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל כִּי
עַבְדִּי־אָתָּה יְצַרְתִּיךָ עֶבֶד־לִי אַתָּה
יִשְׂרָאֵל לֹא תִנָּשֵׁנִי׃ מָחִיתִי כָעָב
פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאותֶיךָ שׁוּבָה
אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ׃ רָנּוּ שָׁמַיִם כִּי
עָשָׂה יְהוָה הָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת אָרֶץ
פִּצְחוּ הָרִים רִנָּה יַעַר וְכָל־עֵץ בּוֹ
כִּי־גָאַל יְהוָה יַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל
יִתְפָּאָר׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאֲלֶךָ
וְיֹצֶרְךָ מִבָּטֶן אָנֹכִי יְהוָה עֹשֶׂה כֹּל
נֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ
מֵאִתִּי׃ מֵפֵר אֹתוֹת בַּדִּים וְקֹסְמִים
יְהוֹלֵל מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר
וְדַעְתָּם יְסַכֵּל׃ מֵקִים דְּבַר עַבְדּוֹ
וַעֲצַת מַלְאָכָיו יַשְׁלִים הָאֹמֵר
לִירוּשָׁלַם תּוּשָׁב וּלְעָרֵי יְהוּדָה
תִּבָּנֶינָה וְחָרְבוֹתֶיהָ אֲקוֹמֵם׃ הָאֹמֵר
לַצּוּלָה חֳרָבִי וְנַהֲרֹתַיִךְ אוֹבִישׁ׃
הָאֹמֵר לְכוֹרֶשׁ רֹעִי וְכָל־חֶפְצִי
יַשְׁלִם וְלֵאמֹר לִירוּשָׁלַם תִּבָּנֶה
וְהֵיכָל תִּוָּסֵד׃

Cap. xlv.

כֹּה־אָמַר יְהוָה לִמְשִׁיחוֹ
לְכוֹרֶשׁ אֲשֶׁר־הֶחֱזַקְתִּי בִימִינוֹ לְרַד
לְפָנָיו גּוֹיִם וּמָתְנֵי מְלָכִים אֲפַתֵּחַ
לִפְתֹּחַ לְפָנָיו דְּלָתַיִם וּשְׁעָרִים
לֹא יִסָּגֵרוּ׃ אֲנִי לְפָנֶיךָ אֵלֵךְ
וַהֲדוּרִים אֲיַשֵּׁר דַּלְתוֹת נְחוּשָׁה
אֲשַׁבֵּר וּבְרִיחֵי בַרְזֶל אֲגַדֵּעַ׃ וְנָתַתִּי
לְךָ אוֹצְרוֹת חֹשֶׁךְ וּמַטְמֻנֵי מִסְתָּרִים
לְמַעַן תֵּדַע כִּי־אֲנִי יְהוָה הַקּוֹרֵא
בְשִׁמְךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ לְמַעַן
עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחִירִי וָאֶקְרָא
לְךָ בִּשְׁמֶךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתָּנִי׃

Ante truncū ligni ꝓcidam? Pars eius cinis eſt. Cor inſipiēs adorabit illud: & nō liberabit aīam ſuā: neq̄ dicet: forte mendaciū eſt in dextera mea. Memento horum iacob & iſrael: quoniā ſeru⁹ me⁹ es tu. Formaui te: ſeruus meus es tu iſrael: non obliuiſcaris mei. Deleui vt nubem iniq̄tates tuas: & q̄ſi nebulā pctā tua. Reuertere ad me qm̄ redemi te. Laudate celi quoniam fecit dn̄s: iubilate extrema terre. Reſonate montes laudatione: ſaltus & oē lignū eius. Quoniā redemit dominus iacob: & iſrael gloriabitur. Hec dicit dn̄s redemptor tuus: & formator tu⁹ ex vtero. Ego ſum dn̄s faciēs oīa: extendens celos ſolus: ſtabiliens terram & nullus mecū. Irrita faciens ſigna diuinoꝝ: & ariolos in furorē vertēs. Conuertēs ſapiētes retrorſum: & ſcientiā eorū ſtultā faciens. Suſcitans verbū ſerui ſui: & cōſiliū nūciorū ſuoꝝ cōplēs. Qui dico hierl'm habitaberis: & ciuitatibus iude edificabimini: & deſerta ei⁹ ſuſcitabo. Qui dico profundo deſolare: & flumina tua arefaciam. Qui dico cyro paſtor me⁹ es: & oēm volūtatē meam cōplebis. Qui dico hieruſalem edificaberis: & templo fundaberis. 45.

Hec dicit dominus chriſto meo cyro: cuius apprehendi dexteram vt ſubiiciam ante faciem eius gentes: & dorſa regū vertam. Et aperiā corā eo ianuas: & porte non claudentur. Ego ante te ibo: & glorioſos terre humiliabo. Portas ereas cōteram: & vectes ferreos cōfringam. Et dabo tibi theſauros abſcōditos: & arcana ſecretoꝝ: vt ſcias quia ego dominus qui voco nomen tuū deus iſrael: propter ſeruū meū iacob: & iſrl' electū meū. Et vocaui te noīe tuo: aſſimilaui te: & nō cognouiſti me.

⁊ adorāt ei. ſcito qꝛ cinis cor e-
καὶ προσκυνοῦσιν αὐτῷ. γνῶθι ὅτι σποδὸς ἡ καρδία αὐ
orū ⁊ errant ⁊ nemo pōt liberare
τῶν καὶ πλανῶνται καὶ οὐδεὶς δύναται ἐξελέσθαι τὴν
aīam ſuā. videte nō dicetis qꝛ mēdaciū in dex
ψυχὴν αὐτοῦ. ἴδετε οὐκ ἐρεῖτε ὅτι ψεῦδος ἐν τῇ δε
tera mea: memēto hoꝝ iacob ⁊ iſrael: qꝛ
ξιᾷ μου, μνήσθητι ταῦτα ἰακὼβ καὶ ἰσραήλ, ὅτι
puer me⁹ es tu. formaui te puerū meū ⁊ tu
παῖς μου εἶ σύ. ἔπλασά σε παῖδά μου καὶ σὺ
iſrael ne obliuiſcaris mei. ecce deleui ſicut nu
ἰσραὴλ μὴ ἐπιλανθάνου μου. ἰδοὺ ἀπήλειψα ὡς νεφέ
bē iniq̄tates tuas: ⁊ ſicut caliginē pctā tua. D
λην τὰς ἀνομίας σου, καὶ ὡς γνόφον τὰς ἁμαρτίας σου.
reuertere ad me ⁊ redimā te. letamini
ἐπιστράφηθι πρός με καὶ λυτρώσομαί σε. εὐφράνθητε
celi qm̄ miſert⁹ eſt de⁹ iſraelis: canite tuba
οὐρανοὶ ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν ἰσραήλ, σαλπίσατε τὰ
fundamēta terre. clamate mōtes letitiā colles ⁊
θεμέλια τῆς γῆς. βοήσατε ὄρη εὐφροσύνην οἱ βουνοὶ καὶ
oia ligna q̄ in eis: qꝛ redemit dn̄s
πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐλυτρώσατο κύριος
iacob ⁊ iſrael glificabit. ſic dicit dn̄s
τὸν ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ δοξασθήσεται. οὕτως λέγει κύριος
q̄ redimit te ⁊ formās te ex vtero. ego ſum
ὁ λυτρούμενός σε καὶ πλάσσων σε ἐκ κοιλίας. ἐγώ εἰμι
dn̄s q̄ cōpleo oia extendi celū ſolus:
κύριος ὁ συντελῶν πάντα ἐξέτεινα τὸν οὐρανὸν μόνος,
⁊ firmaui terrā. q̄s ali⁹ diſſipabit ſigna
καὶ ἐστερέωσα τὴν γῆν. τίς ἕτερος διασκεδάσει σημεῖα
phytonū ⁊ diuinatōes de corde: cōuertēs
ἐγγαστριμύθων, καὶ μαντείας ἀπὸ καρδίας, ἀποστρέφων
prudētes retrorſum: ⁊ conſiliū coꝝ ſtultū fa
φρονίμους εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν μωραί
ciens: ⁊ ſtatuēs verbū pueri ei⁹: ⁊ cōſiliū
νων, καὶ ἱστῶν ῥῆμα παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τὴν βουλὴν
angeloꝝ ei⁹ verificās: dicens hierl'm
τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ ἀληθεύων, ὁ λέγων τῇ ἱερουσαλὴμ
habitaberis: ⁊ ciuitatib⁹ iudee edifi
κατοικηθήσῃ, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς ἰουδαίας οἰκοδομη-
cabimini: ⁊ deſerta ei⁹ ſuſcitabo. dicēs abyſ-
θήσεσθε, καὶ τὰ ἔρημα αὐτῆς ἀνατελῶ. ὁ λέγων τῇ ἀβύσ
ſo deſolaberis ⁊ flumina tua arefaciā: di
σῳ ἐρημωθήσῃ καὶ τοὺς ποταμούς σου ξηρανῶ, ὁ λέ
cēs cyro vt ſapiat ⁊ oēs volūtates meas faci
γων κύρῳ φρονεῖν καὶ πάντα τὰ θελήματά μου ποιή
at. dicēs hierl'm edificaberis: ⁊ domū
σει. ὁ λέγων ἱερουσαλὴμ οἰκοδομηθήσῃ, καὶ τὸν οἶκον τὸν
ſanctū meā fundabo.
ἅγιόν μου θεμελιώσω.

Ca. 45.

Sic dicit dn̄s de⁹ chriſto meo cyro cui⁹
Οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς τῷ χριστῷ μου κύρῳ οὗ
apprehēdi dexterā: vt ſubiiciā ante eū gētes
ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη
⁊ fortitudinē regū dirūpā. aperiā ante eū A
καὶ ἰσχὺν βασιλέων διαρρήξω. ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτοῦ
ianuas ⁊ porte nō claudent. ego an
θύρας καὶ πύλαι οὐ συγκλεισθήσονται. ἐγὼ ἔμπρο
te te ibo ⁊ mōtes cōplanabo: portas eneas
σθέν σου πορεύσομαι καὶ ὄρη ὁμαλιῶ, θύρας χαλκᾶς
cōterā ⁊ vectes ferreos cōfringā: ⁊ dabo
συντρίψω καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συγκλάσω καὶ δώσω
tibi theſauros tenebroſos abſcōditos inuiſibiles ape
σοι θησαυροὺς σκοτεινοὺς ἀποκρύφους ἀοράτους ἀνοί
riā tibi: vt ſcias: qꝛ ego dn̄s de⁹ tu⁹ vocās
ξω σοι, ἵνα γνῷς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου ὁ καλῶν τὸ
nomē tuū de⁹ iſrael. ꝓpter ſeruū meū ia
ὄνομά σου ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἕνεκεν τοῦ παιδός μου ἰα-
cob ⁊ iſrael electū meū ego vocabo te
κὼβ καὶ ἰσραὴλ τοῦ ἐκλεκτοῦ μου ἐγὼ καλέσω σε τῷ
noīe tuo: ⁊ ſuſcipiā te. tu aūt nō cognouiſti me
ὀνόματί σου, καὶ προσδέξομαί σε. σὺ δὲ οὐκ ἔγνως με

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina. **Trāſla.B.Hie.** **Ter.heb.Eſa.xlv.** **Pritiua.heb.**

qꝛ ego dn̄s de⁹ ⁊ nō eſt āpli⁹: extra me nō eſt
ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι, πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι
de⁹. cōfortaui te ⁊ nō cognouiſti me: vt ſciāt q̄ ab
θεός. ἐνίσχυσά σε καὶ οὐκ ᾔδεις με, ἵνα γνῶσιν οἱ ἀπὸ
ortu ſolis ⁊ q̄ ab occaſu: qm̄ nō eſt p̄ter
ἀνατολῶν ἡλίου καὶ οἱ ἀπὸ δυσμῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν πλὴν
me. ego dn̄s de⁹ ⁊ nō eſt āpli⁹. ego q̄ fa-
Amos 5. ἐμοῦ. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι. ἐγὼ ὁ κατα-
bricaui lucē: ⁊ q̄ feci tenebras: faciēs pacē
σκευάσας φῶς, καὶ ποιήσας σκότος, ὁ ποιῶν εἰρήνην
⁊ creans mala. ego dn̄s de⁹ faciēs oia. le-
καὶ κτίζων κακά. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιῶν πάντα. εὐ-
B tetur celū deſup: ⁊ nubes ſpargāt
φρανθήτω ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ῥανάτωσαν
iuſticiā: germinet terra: ⁊ oriatur mīa: ⁊
δικαιοσύνην, βλαστησάτω ἡ γῆ καὶ ἀνατειλάτω ἔλεος, καὶ
iuſticiā. germinet ſimul. ego ſū dn̄s q̄ creaui
δικαιοσύνην βλαστησάτω ἅμα. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ κτίσας
te: q̄d feci melior lutū figuli? nūq̄d arās
σε, τί ἐποίησα βελτίων πηλὸν κεραμέως; μὴ ὁ ἀροτριῶν
tota die arabit terrā: nūq̄d dicet lu-
Ro.9.d. ὅλην τὴν ἡμέραν ἀροτριάσει τὴν γῆν; μὴ ἐρεῖ ὁ πη-
tū figulo? q̄d facis qꝛ nō operis: neq̄ habes
Luce.13.c. λὸς τῷ κεραμεῖ· τί ποιεῖς ὅτι οὐκ ἐργάζῃ, οὐδὲ ἔχεις
manus? ve dicēs patri q̄d generabis ⁊
χεῖρας; οὐαὶ ὁ λέγων τῷ πατρί τί γεννήσεις καὶ τῇ
matri q̄d parturis? qꝛ ſic dicit dn̄s de⁹
μητρί τί ὠδινεῖς; ὅτι οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ
ſctūs iſrael q̄ fecit ventura: interrogate
ἅγιος ἰσραὴλ ὁ ποιήσας τὰ ἐπερχόμενα, ἐρωτήσατέ
me de filiis meis: ⁊ de operib⁹ ma-
με περὶ τῶν υἱῶν μου, καὶ περὶ τῶν ἔργων τῶν χει-
nuū meaꝝ mādate mihi. ego feci terrā ⁊ hoīeꝫ
ρῶν μου ἐντείλασθέ μοι, ἐγὼ ἐποίησα γῆν καὶ ἄνθρω-
ſup ea. ego manu mea firmaui ce-
πον ἐπ' αὐτῆς. ἐγὼ τῇ χειρί μου ἐστερέωσα τὸν οὐρα-
lū. ego oibus ſtellis mādaui. ego ſuſcitabo
νόν. ἐγὼ πᾶσι τοῖς ἄστροις ἐνετειλάμην. ἐγὼ ἐγείρω
eū cū iuſticia: regē ⁊ oēs vie
αὐτὸν μετὰ δικαιοσύνης, βασιλέα, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ
eius recte. ipe edificabit ciuitatē meā: ⁊
αὐτοῦ εὐθεῖαι. αὐτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου, καὶ
C captiuitatē ppl'i mei cōuertet. nō cū p̄cio
τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει. οὐ μετὰ λύ-
neq̄ cū muneribus. dixit dn̄s ſabaoth. ſic
τρων, οὐδὲ μετὰ δώρων. εἶπεν κύριος σαβαώθ. οὕ-
dicit dn̄s ſabaoth: laborauit egyptus:
τως λέγει κύριος σαβαώθ, ἐκοπίασεν αἴγυπτος, καὶ
negociatio ethiopū: ⁊ ſabaim viri excelſi ad
ἐμπορία αἰθιόπων, καὶ οἱ σαβαεὶμ ἄνδρες ὑψηλοὶ ἐπὶ
A te trāſibūt: ⁊ tibi erūt ſerui: ⁊ poſt
σὲ διαβήσονται, καὶ σοὶ ἔσονται δοῦλοι, καὶ ὀπίσω
te ſequentur vincti manicis: ⁊ trāſi-
σου ἀκολουθήσουσι δεδεμένοι χειροπέδαις, καὶ διαβή-
bunt ad te: ⁊ adorabūt te: ⁊ in te ora-
σονται πρός σε, καὶ προσκυνήσουσί σοι, καὶ ἐν σοὶ προ-
bunt: qꝛ in te deus eſt: ⁊ nō eſt deus p̄ter
σεύξονται, ὅτι ἐν σοὶ θεός ἐστιν, καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς πλὴν
te. tu eīm es deus ⁊ neſciuimus. deus iſrael
σοῦ. σὺ γὰρ εἶ θεὸς καὶ οὐκ ᾔδειμεν. θεὸς τοῦ ἰσραὴλ
ſaluator. cōfundent ⁊ erubeſcēt oēs ad-
σωτήρ. αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀν-
uerſātes ei: ⁊ ābulabūt in cōfuſione. inouamini
τικείμενοι αὐτῷ, καὶ πορεύσονται ἐν αἰσχύνῃ. ἐγκαινίζεσθε
ad me inſule iſrael: ſaluamini a dn̄o ſalute eter-
D πρός με νῆσοι ἰσραήλ, σώζεσθε ὑπὸ κυρίου σωτηρίαν αἰώνι-
na. nō cōfundent neq̄ erubeſcēt vſq̄ in
ον. οὐκ αἰσχυνθήσονται οὐδ' οὐ μὴ ἐντραπῶσιν ἕως τοῦ
eternū vltra: qꝛ ſic dicit dn̄s q̄ fecit ce-
αἰῶνος ἔτι, ὅτι οὕτως λέγει κύριος ὁ ποιήσας τὸν οὐρα-
lū: iſte deus q̄ oſtēdit terrā:
νόν, οὗτος ὁ θεὸς ὁ καταδείξας τὴν γῆν,

Ego dn̄s: non eſt amplius: extra me non eſt deus. Accinxi te: & nō cognouiſti me: vt ſciant hi qui ab ortu ſolis & qui ab occidente: quoniā abſq̄ me nō eſt deus. Ego dn̄s & non eſt alter: formans lucē & creans tenebras: faciēs pacem & creans malū. Ego dominus faciens omnia hec. Rorate celi deſuper: & nubes pluant iuſtum: aperiatur terra & germinet ſaluatorem & iuſticia oriatur ſimul. Ego dn̄s creaui eum. Ve qui contradicit fictori ſuo: teſta de ſamiis terre. Nunquid dicet lutū figulo ſuo: quid facis: & opus tuum abſq̄ manibus eſt? Ve qui dicit patri quid generas: & mulieri quid parturis? Hec dicit dominus ſanctus iſrael plaſtes eius. Ventura interrogate me: ſup filios meos & ſuper opus manuū mearū mādate mihi. Ego feci terram: & hoīem ſup eam creaui. Ego et manus mee tetēderūt celos: et oī militie eorū mādaui. Ego ſuſcitaui eū ad iuſticiā: et oēs vias ei⁹ dirigā. Ipſe edificabit ciuitatē meā: & captiuitatē meā dimittet: nō in p̄cio neq̄ i muneribus: dicit dominus exercituū. Hec dicit dn̄s. Labor egypti et negociatio ethiopie & ſabaim viri ſublimes ad te tranſibunt: et tui erunt. Poſt te ambulabūt: vincti manicis pergent: et adorabūt: teq̄ deprecabūtur. Tantū in te eſt deus: & non eſt deus abſq̄ te. Vere tu es deus abſconditus: deus iſrael ſaluator. Confuſi ſunt et erubuerunt oēs ſimul abierūt: in confuſione fabricatores errorum. Iſrael ſaluatus eſt in domino ſalute eterna. Non cōfundemini & nō erubeſcetis vſq̄ in ſeculū ſeculi: quia hec dicit dominus creans celos. Ipſe deus formans terram:

אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד זוּלָתִי אֵין
אֱלֹהִים אֲאַזֶּרְךָ וְלֹא יְדַעְתָּנִי׃
לְמַעַן יֵדְעוּ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וּמִמַּעֲרָבָה
כִּי־אֶפֶס בִּלְעָדָי אֲנִי יְהוָה וְאֵין
עוֹד׃ יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה
שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה
כָל־אֵלֶּה׃ הַרְעִיפוּ שָׁמַיִם מִמַּעַל
וּשְׁחָקִים יִזְּלוּ־צֶדֶק תִּפְתַּח־אֶרֶץ
וְיִפְרוּ־יֶשַׁע וּצְדָקָה תַצְמִיחַ יַחַד
אֲנִי יְהוָה בְּרָאתִיו׃ הוֹי רָב אֶת
יוֹצְרוֹ חֶרֶשׂ אֶת־חַרְשֵׂי אֲדָמָה
הֲיֹאמַר חֹמֶר לְיֹצְרוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה
וּפָעָלְךָ אֵין־יָדַיִם לוֹ׃ הוֹי אֹמֵר
לְאָב מַה־תּוֹלִיד וּלְאִשָּׁה מַה
תְּחִילִין׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל וְיֹצְרוֹ הָאֹתִיּוֹת שְׁאָלוּנִי
עַל־בָּנַי וְעַל־פֹּעַל יָדַי תְּצַוֻּנִי׃ אָנֹכִי
עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בָרָאתִי
אֲנִי יָדַי נָטוּ שָׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם
צִוֵּיתִי׃ אָנֹכִי הַעִירֹתִהוּ בְצֶדֶק
וְכָל־דְּרָכָיו אֲיַשֵּׁר הוּא יִבְנֶה עִירִי
וְגָלוּתִי יְשַׁלֵּחַ לֹא בִמְחִיר וְלֹא
בְשֹׁחַד אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ כֹּה
אָמַר יְהוָה יְגִיעַ מִצְרַיִם וּסְחַר־כּוּשׁ
וּסְבָאִים אַנְשֵׁי מִדָּה עָלַיִךְ יַעֲבֹרוּ
וְלָךְ יִהְיוּ אַחֲרַיִךְ יֵלֵכוּ בַּזִּקִּים
יַעֲבֹרוּ וְאֵלַיִךְ יִשְׁתַּחֲווּ אֵלַיִךְ
יִתְפַּלָּלוּ אַךְ בָּךְ אֵל וְאֵין עוֹד
אֶפֶס אֱלֹהִים׃ אָכֵן אַתָּה אֵל
מִסְתַּתֵּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַ׃
בּוֹשׁוּ וְגַם־נִכְלְמוּ כֻּלָּם יַחְדָּו הָלְכוּ
בַכְּלִמָּה חָרָשֵׁי צִירִים׃ יִשְׂרָאֵל
נוֹשַׁע בַּיהוָה תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים
לֹא־תֵבֹשׁוּ וְלֹא־תִכָּלְמוּ עַד־עוֹלְמֵי
עַד׃ כִּי כֹה אָמַר־יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם
הוּא הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ

זוּלַת · אָזַר · זָרַח עָרַב · יָצַר בָּרָא · שָׁלַם · רוּעַ רָעַף · עָלָה נָזַל · פָּתַח · פָּרָה צָמַח · רָבַב · יָצַר · אָמַר עָשָׂה · יָלַד · חוּל קָדַשׁ · צָוָה · עָשָׂה · נָטָה · צָוָה עוּר · יָשַׁר בָּנָה · גָּלָה שָׁלַח · מָחַר · יָגַע · מָדַד עָבַר · הָיָה זָקַק · שָׁחָה · פָּלַל · סָתַר יָשַׁע · כָּלַם · יָשַׁע עָלַם · בּוֹשׁ · בָּרָא

Pritiua.heb. Text.heb.Eſa.xlvi. Trāſla.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

וְעֹשָׂהּ הוּא כוֹנְנָהּ לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ
לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד׃
לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי בִּמְקוֹם אֶרֶץ
חֹשֶׁךְ לֹא אָמַרְתִּי לְזֶרַע יַעֲקֹב
תֹּהוּ בַקְּשׁוּנִי אֲנִי יְהוָה דֹּבֵר
צֶדֶק מַגִּיד מֵישָׁרִים׃ הִקָּבְצוּ וָבֹאוּ
הִתְנַגְּשׁוּ יַחְדָּו פְּלִיטֵי הַגּוֹיִם
לֹא יָדְעוּ הַנֹּשְׂאִים אֶת עֵץ פִּסְלָם
וּמִתְפַּלְלִים אֶל אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ׃
הַגִּידוּ וְהַגִּישׁוּ אַף יִוָּעֲצוּ יַחְדָּו
מִי הִשְׁמִיעַ זֹאת מִקֶּדֶם מֵאָז
הִגִּידָהּ הֲלוֹא אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד
אֱלֹהִים מִבַּלְעָדַי אֵל צַדִּיק
וּמוֹשִׁיעַ אַיִן זוּלָתִי׃ פְּנוּ אֵלַי
וְהִוָּשְׁעוּ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ כִּי אֲנִי
אֵל וְאֵין עוֹד׃ בִּי נִשְׁבַּעְתִּי יָצָא
מִפִּי צְדָקָה דָּבָר וְלֹא יָשׁוּב כִּי
לִי תִּכְרַע כָּל בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן׃
אַךְ בַּיהוָה לִי אָמַר צְדָקוֹת וָעֹז
עָדָיו יָבוֹא וְיֵבֹשׁוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בּוֹ׃
בַּיהוָה יִצְדְּקוּ וְיִתְהַלְלוּ כָּל
זֶרַע יִשְׂרָאֵל׃

Cap. xlvi

כָּרַע בֵּל קֹרֵס נְבוֹ
הָיוּ עֲצַבֵּיהֶם לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה
נְשֻׂאֹתֵיכֶם עֲמוּסוֹת מַשָּׂא לַעֲיֵפָה׃
קָרְסוּ כָרְעוּ יַחְדָּו לֹא יָכְלוּ מַלֵּט
מַשָּׂא וְנַפְשָׁם בַּשְּׁבִי הָלָכָה׃
שִׁמְעוּ אֵלַי בֵּית יַעֲקֹב וְכָל שְׁאֵרִית
בֵּית יִשְׂרָאֵל הַעֲמֻסִים מִנִּי בֶטֶן
הַנְּשֻׂאִים מִנִּי רָחַם׃ וְעַד זִקְנָה
אֲנִי הוּא וְעַד שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל
אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי
אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט׃ לְמִי תְדַמְּיוּנִי
וְתַשְׁווּ וְתַמְשִׁלוּנִי וְנִדְמֶה׃ הַזָּלִים
זָהָב מִכִּיס וְכֶסֶף בַּקָּנֶה יִשְׁקֹלוּ
יִשְׂכְּרוּ צוֹרֵף וְיַעֲשֵׂהוּ אֵל יִסְגְּדוּ

& faciens eā: ipē plaſtes ei9. Non in vanū creauit eā: vt habitetur formauit eam. Ego dn̄s & non eſt alius. Non in abſcōdito locut9 ſum: in loco terre tenebroſo. Non dixi ſe mini iacob ꝏꝏꝏꝏꝏ fruſtra querite me. Ego dominus loquens iuſticiā: annūciās recta. Cōgregamini & venite & accedite ſimul qui ſal uati eſtis ex gentibus. ꝏ Neſcierunt qui leuant li gnum ſculpture ſue: ꝏ & rogant deum non ſaluantem. ꝏꝏꝏꝏ Annūciate & venite: & conſiliamini ſimul. ꝏ Quis auditum fecit hoc ab initio: ex tunc ꝏꝏ predixit illud: Nūqd nō ego dn̄s: & non eſt vltra deus abſqȝ me. Deus iuſtus ꝏꝏꝏꝏꝏ & saluās nō ē preter me. Conuertimini ad me ꝏ & salui eritis omnes fi nes terre: quia ego ꝏꝏ deus & nō eſt alius. In memetipſo iuraui: egre dietur de ore meo iuſticie verbū: & nō reuertetur: qa mihi curuabitur oē genu: & iurabit oīs lin gua: Ergo in dn̄o dicet. Mee ſunt iuſticie & īpe riū. Ad eū veniet: & cō fundentur oēs qui repu gnāt ei. In dn̄o iuſtifica bitur & laudabitur omē ſemen iſrael. 46.

Onfractus eſt bel: contritus eſt nabo: facta ſunt ſimulachra eo rum beſtiis & iumentis. Onera veſtra graui pon dere vſqȝ ad laſſitudinē cōtabuerūt & cōtrita ſūt ſimul: Non potuerunt ſaluare portantē: & aīa corū in captiuitatē ibit. Audite me domus ia cob: & omne reſiduum domus iſrael. Qui por tamini a meo vtero ꝏꝏ qui geſtamini a mea vulua. Vſqȝ ad ſenectā ego ipſe: & vſqȝ ad ca nos ego portabo. ꝏꝏꝏ Ego feci & ego feram: ego ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ portabo & ſaluabo. Cui aſſimilaſtis me & adeq̄ ſtis: & cōparaſtis me: & feciſtis ſimilē? Qui cōfer tis aurū de ſacculo: & argentū ī ſtatera pōdera tis. Cōducētes artificem vt faciat deū: & ꝓcidunt

Ro.14 d.

Ca.46.

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina. Trāſla.B.Hie. Text.heb.Eſa.xlvij. Pritiua.heb.

& adorant. Portant illū in humeris ꝏꝏꝏꝏꝏ geſtantes: & ponentes in loco ſuo: & ſtabit: ac de loco ſuo nō mouebi tur. Sed & cū clamauerit ad eū nō audiet: de tri bulatiōe nō ſaluabit eos. Mementote iſtud & cō fundamini: redite ꝏꝏꝏ preuaricatores ad cor. Recordamini prioris ꝏ ſeculi: quoniā ego ſum deus: & non eſt vltra ꝏ deus: nec eſt ſimilis mei annuncians ꝏꝏꝏꝏꝏ ab exordio nouiſſimū: & ab initio que ꝏꝏꝏꝏ necdū facta ſunt: dicēs. Cōſilium meū ſtabit: & omnis volūtas mea fiet. Vocās ab oriente auē: & de terra longinqua virū voluntatis mee. Et ꝏꝏꝏ locutus ſum & adducā illud: creaui & ꝏꝏꝏꝏ faciam illud. Audite me duri corde: ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ qui longe eſtis a iuſticia. Prope feci iuſticiā meā non elongabitur: & ſa lus mea non morabitur. Dabo in ſion ſalutē: & in iſrael ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ gloriam meam. 47.

Eſcēde: ſede in pul uere virgo ꝏꝏꝏꝏ filia babylō: ſede in ter ra. Non eſt ſolium ꝏꝏ filie chaldeorum: quia vltra non vocaberis ꝏ mollis & tenera. Tolle molā & mole ꝏꝏꝏꝏꝏ farinā: denuda turpitu dinē tuā. Diſcooperi hu merū: reuela crura: tran ſi flumina. Reuelabitur ignominia tua: & videbitur opprobriū tuum. Vltionē capiā: & nō re ſiſtet mihi hō. Redēptor noſter dn̄s exercituū: no men illius ſanctus iſrael. Sede tacens & intra in tenebras filia chaldeorū: quia non vocaberis vl tra domina ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ regnorꝫ. Iratus ſum ſup populū meū: cōtamina ui hereditatē meā: & de di eos in manu tua. Nō poſuiſti eis miſericordias. Sup ſenē aggrauaſti iu gum tuū valde: & dixiſti. In ſempiternū ero dn̄a. Non poſuiſti hec ſuper cor tuum: neqȝ ꝏꝏꝏꝏ recordata es nouiſſimi tui. Et nunc audi hec ꝏ delicata: & habitans cō fidenter: que dicis ꝏꝏꝏ

אַף יִשָּׂאֻהוּ עַל כָּתֵף
יִסְבְּלֻהוּ וְיַנִּיחֻהוּ תַחְתָּיו וְיַעֲמֹד
מִמְּקוֹמוֹ לֹא יָמִישׁ אַף יִצְעַק אֵלָיו
וְלֹא יַעֲנֶה מִצָּרָתוֹ לֹא יוֹשִׁיעֶנּוּ׃
זִכְרוּ זֹאת וְהִתְאֹשָׁשׁוּ הָשִׁיבוּ
פוֹשְׁעִים עַל לֵב׃ זִכְרוּ רִאשֹׁנוֹת
מֵעוֹלָם כִּי אָנֹכִי אֵל וְאֵין עוֹד
אֱלֹהִים וְאֶפֶס כָּמוֹנִי׃ מַגִּיד
מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית וּמִקֶּדֶם אֲשֶׁר
לֹא נַעֲשׂוּ אֹמֵר עֲצָתִי תָקוּם וְכָל
חֶפְצִי אֶעֱשֶׂה׃ קֹרֵא מִמִּזְרָח עַיִט
מֵאֶרֶץ מֶרְחָק אִישׁ עֲצָתוֹ אַף
דִּבַּרְתִּי אַף אֲבִיאֶנָּה יָצַרְתִּי אַף
אֶעֱשֶׂנָּה׃ שִׁמְעוּ אֵלַי אַבִּירֵי לֵב
הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה׃ קֵרַבְתִּי צִדְקָתִי
לֹא תִרְחָק וּתְשׁוּעָתִי לֹא תְאַחֵר
וְנָתַתִּי בְצִיּוֹן תְּשׁוּעָה לְיִשְׂרָאֵל
תִּפְאַרְתִּי׃

Ca. xlvij.

רְדִי וּשְׁבִי עַל עָפָר בְּתוּלַת
בַּת בָּבֶל שְׁבִי לָאָרֶץ אֵין כִּסֵּא
בַּת כַּשְׂדִּים כִּי לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ
לָךְ רַכָּה וַעֲנֻגָּה׃ קְחִי רֵחַיִם וְטַחֲנִי
קָמַח גַּלִּי צַמָּתֵךְ חֶשְׂפִּי שֹׁבֶל
גַּלִּי שׁוֹק עִבְרִי נְהָרוֹת׃ תִּגָּל עֶרְוָתֵךְ
גַּם תֵּרָאֶה חֶרְפָּתֵךְ נָקָם אֶקָּח
וְלֹא אֶפְגַּע אָדָם׃ גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה
צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ שְׁבִי
דוּמָם וּבֹאִי בַחֹשֶׁךְ בַּת כַּשְׂדִּים
כִּי לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ לָךְ גְּבֶרֶת
מַמְלָכוֹת׃ קָצַפְתִּי עַל עַמִּי חִלַּלְתִּי
נַחֲלָתִי וָאֶתְּנֵם בְּיָדֵךְ לֹא שַׂמְתְּ
לָהֶם רַחֲמִים עַל זָקֵן הִכְבַּדְתְּ עֻלֵּךְ
מְאֹד׃ וַתֹּאמְרִי לְעוֹלָם אֶהְיֶה גְבָרֶת
עַד לֹא שַׂמְתְּ אֵלֶּה עַל לִבֵּךְ לֹא
זָכַרְתְּ אַחֲרִיתָהּ׃ וְעַתָּה שִׁמְעִי זֹאת
עֲדִינָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח הָאֹמְרָה

Ca.47.

בלבבה אני ואפסי עוד לא אשב
אלמנה ולא אדע שכול ותבאנה
לך שתי אלה רגע ביום אחד שכול
ואלמן כתמם באו עליך ברב
כשפיך בעצמת חבריך מאד
ותבטחי ברעתך אמרת אין ראני
חכמתך ודעתך היא שובבתך
ותאמרי בלבך אני ואפסי עוד
ובא עליך רעה לא תדעי שחרה
ותפל עליך הוה לא תוכלי כפרה
ותבא עליך פתאם שואה לא
תדעי עמדי נא בחבריך וברב
כשפיך באשר יגעת מנעוריך
אולי תוכלי הועיל אולי תערוצי
נלאית ברב עצתיך יעמדו נא
ויושיעך הברו שמים החזים
בכוכבים מודיעם לחדשים
מאשר יבאו עליך הנה היו כקש
אש שרפתם לא יצילו את נפשם
מיד להבה אין גחלת לחמם אור
לשבת נגדו כן היו לך אשר יגעת
סחריך מנעוריך איש לעברו
תעו אין מושיעך

Ca. xlviij

שמעו זאת בית
יעקב הנקראים בשם ישראל
וממי יהודה יצאו הנשבעים
בשם יהוה ובאלהי ישראל
יזכירו לא באמת ולא בצדקה
כי מעיר הקדש נקראו ועל אלהי
ישראל נסמכו יהוה צבאות שמו
הראשנות מאז הגדתי ומפי
יצאו ואשמיעם פתאם עשיתי
ותבאנה מדעתי כי קשה אתה
וגיד ברזל ערפך ומצחך נחושה
ואגיד לך מאז בטרם תבוא
השמעתיך פן תאמר עצבי עשם

in corde tuo: ego ſum: & nõ eſt pter me amplius. Non ſedebo vidua & ignorabo ſterilitatẽ. Veniẽt tibi duo hec ſubito in die vna ſterilitas & viduitas. Vniuerſa venerũt ſup te ppter multitudinẽ maleficiorũ tuorũ vehementẽ. Et fiduciã habuiſti in malicia tua: & dixiſti. Non eſt q videat me. Sapiẽtia tua & ſcientia tua hec decepit te. Et dixiſti in corde tuo. Ego ſum & pter me nõ eſt altera. Veniet ſup te malũ: & neſcies ortum eius: & irruet ſup te calamitas quã nõ poteris expiare. Veniet ſup te repẽte miſeria quã neſcies. Sta cum incantatoribus tuis: & cum multitudine maleficiorũ tuorũ in qbus laboraſti ab adoleſcẽtia tua: ſi forte qd proſit tibi: aut ſi poſſis fieri fortior. Defeciſti in multitudine conſiliorũ tuorũ. Stent & ſaluent te augures celi qui contemplabantur ſidera: & ſupputabãt mẽſes vt ex eis annũciarent ventura tibi. Ecce facti ſunt quaſi ſtipula: ignis cõbuſſit eos. Non liberabunt animã ſuam de manu flãme: nõ ſũt prune qbus caleſiãt: nec focus vt ſedeant ad eũ. Sic facta ſunt tibi: in quibuſcũq; laboraueras. Negociatores tui ab adoleſcentia tua: vnuſqſq; in via ſua errauerunt. Non eſt q ſaluet te.

48.

Audite hec domus iacob qui vocamini nomine iſrael; & de aquis iuda exiſtis: qui iuratis in nomine domini: & dei iſrael recordamini: non in veritate neq; in iuſticia. De ciuitate enim ſancta vocati ſunt: & ſup deũ iſrael conſtabiliti ſunt. Dñs exercituũ nomen eius. Priora extunc annunciaui: & ex ore meo exierũt & audita feci ea: repente operatus ſum & venerunt. Sciui enim quia durus es tu: et neruus ferreus ceruix tua: & frons tua erea. Predixi tibi extunc: antequam venirent indicaui tibi: ne forte diceres. Idola mea fecerũt hec:

in corde tuo: ego ſũ: et nõ eſt alia. nõ
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα· οὐ
ſedebo vidua: neq; ſciã ſterilitatẽ. nũc aũt venient
καθίσω χήρα, οὐδὲ γνώσομαι ὀρφανίαν. νῦν δὲ ἥξει
ſup te duo hec ſubito in die vna: ſterilitas
ἐπὶ σὲ τὰ δύο ταῦτα ἐξαίφνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἀτεκνία
et viduitas veniet ſubito ſup te. in veneficio tuo
καὶ χηρεία ἥξει ἐξαίφνης ἐπὶ σέ. ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου
in fortitudine incantatorũ tuorũ vehementer in ſpe
ἐν τῇ ἰσχύϊ τῶν ἐπαοιδῶν σου σφόδρα ἐπὶ ἐλπίδι τῆς
nequitie tue. tu enim dixiſti: ego ſum: et nõ eſt a-
πορνείας σου. σὺ γὰρ εἶπας, ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔσται ἑ-
lia. ſcias quod prudẽtia horũ et fornicatio tua tibi
τέρα. γνῶθι ὅτι ἡ σύνεσις τούτων καὶ ἡ πορνεία σου σοὶ
erit opprobriũ. et dixiſti in corde tuo: ego ſum: et
ἔσται αἰσχύνη. καὶ εἶπας ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἐγώ εἰμι, καὶ
nõ eſt alia. et veniet ſup te perditio et neſcies
οὐκ ἔστιν ἑτέρα. καὶ ἥξει ἐπὶ σὲ ἀπώλεια, καὶ οὐ μὴ γνῷς
foueã et incides in eã. et veniet ſup te calami-
βόθυνον καὶ ἐμπεσῇ εἰς αὐτόν. καὶ ἥξει ἐπὶ σὲ ταλαιπω-
tas et nõ poteris munda fieri. et veniet ſup
ρία καὶ οὐ μὴ δυνήσῃ καθαρὰ γενέσθαι. καὶ ἥξει ἐπὶ
te de repẽte perditio: et nõ cognoſces. ſta nũc in
σὲ ἐξαπίνης ἀπώλεια, καὶ οὐ μὴ γνῷς. στῆθι νῦν ἐν ταῖς
incãtationibus tuis et multis veneficiis tuis: q̃ didici-
ἐπαοιδαῖς σου καὶ τῇ πολλῇ φαρμακείᾳ σου, ἃ ἐμάν-
ſti ab adoleſcẽtia tua: ſi poteris iuuari: labora-
θανες ἐκ νεότητός σου, εἰ δυνήσῃ ὠφεληθῆναι. κεκοπία-
ſti in cõſiliis tuis. ſtent iã et ſaluẽt te
κας ἐν ταῖς βουλαῖς σου. στήτωσαν δὴ καὶ σωσάτωσάν σε
aſtrologi celi: qui cõtẽplant ſtellas: an-
οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ὁρῶντες τοὺς ἀστέρας, ἀναγ-
nũcient tibi: qd venturũ ſit ſup te. ecce oẽs
γειλάτωσάν σοι, τί μέλλει ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ. ἰδοὺ πάν-
quaſi ſtipule in igne cõburẽtur: et nõ
τες ὡς φρύγανα ἐπὶ πυρὶ κατακαυθήσονται, καὶ οὐ μὴ
eruẽt aĩam ſuã de flãma: q: habes car-
ἐξέλωνται τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἐκ φλογός, ὅτι ἔχεις ἄν-
bones ignis: ſedebis ſup eos. hi erũt tibi
θρακας πυρός, κάθισαι ἐπ' αὐτούς. οὗτοί ἔσονταί σοι
adiutoriũ. laboraſti in cõmutatiõe tua: ab ado-
βοήθεια. ἐκοπίασας ἐν τῇ ἐναλλαγῇ σου, ἐκ νεό-
leſcẽtia tua hõ in ſemetipſo errauit: tibi aũt
τητός σου ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν ἐπλανήθη, σοὶ δὲ
nõ erit ſalus.
οὐκ ἔσται σωτηρία.

Ca. 48.

Audite hec domꝰ iacob: vocati in
Ἀκούσατε ταῦτα οἶκος Ἰακώβ, οἱ κεκλημένοι ἐπὶ
noĩe iſrael: et de aq iuda exeũtes
τῷ ὀνόματι Ἰσραήλ, καὶ ἐξ ὕδατος Ἰούδα ἐξελθόντες
iurãtes in noĩe dñi dei iſrael recor-
οἱ ὀμνύοντες τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ Ἰσραὴλ μιμνησκό-
dantes: nõ cũ veritate neq; cũ iuſticia: et adhe-
μενοι, οὐ μετὰ ἀληθείας οὐδὲ μετὰ δικαιοσύνης, καὶ ἀν-
rẽtes nomini ciuitatis ſcẽ: et
τεχόμενοι τῷ ὀνόματι τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ
in deo iſrael cõtra ſtabiliti. dñs ſabaoth no-
ἐπὶ τῷ θεῷ Ἰσραὴλ ἀντιστηριζόμενοι· κύριος σαβαὼθ ὄνο-
mẽ ei. priora adhuc annũciaui: et de or-
μα αὐτῷ. τὰ πρότερα ἔτι ἀνήγγειλα, καὶ ἐκ τοῦ στό-
re meo egreſſa ſunt: et auditũ factũ eſt. ſubito
ματός μου ἐξῆλθε, καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο. ἐξάπινα
feci et venerũt. ſcio q: durus es: et
ἐποίησα καὶ ἐπῆλθεν. γινώσκω ὅτι σκληρὸς εἶ, καὶ
neruus ferreꝰ collũ tuũ: et frons
νεῦρον σιδηροῦν ὁ τράχηλός σου, καὶ τὸ μέτωπόν
tua enea. et annũciaui tibi olim anteq̃ venirẽt
σου χαλκοῦν. καὶ ἀνήγγειλά σοι πάλαι πρὶν ἐλθεῖν
ſup te. auditũ tibi feci neforte diceres: q:
ἐπὶ σέ. ἀκουστόν σοι ἐποίησα μή ποτε εἴπῃς, ὅτι
idola mea fecerũt:
τὰ εἴδωλά μου ἐποίησε,

et dices: q: ſculptilia et cõflatilia mãdauerũt mihi.
καὶ τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ χωνευτὰ ἐνετείλατό μοι.
audiſtis oĩa: et vos nõ cognouiſtis: ſed et audi-
ἠκούσατε πάντα, καὶ ὑμεῖς οὐκ ἔγνωτε. ἀλλὰ καὶ ἀκου-
ta tibi feci noua ex nũc q̃ futura ſunt:
στά σοι ἐποίησα τὰ καινὰ ἀπὸ τοῦ νῦν ἃ μέλλει γίνεσθαι,
et nõ dixiſti. nũc fiũt: et nõ olim: et nõ priorib'
καὶ οὐκ εἶπας. νῦν γίνεται, καὶ οὐ πάλαι, καὶ οὐ προτέραις
diebus audiſti ea. ne dicas: certe noui
ἡμέραις, καὶ οὐκ ἤκουσας αὐτά. μὴ εἴπῃς, ναὶ γινώσκω
ea: neq; noſti: neq; ſciuiſti: neq; a principio ape-
αὐτά, οὔτε ἔγνως, οὔτε ἠπίστω, οὔτε ἀπ' ἀρχῆς ἤνοι-
rui tuas aures. noui enĩ q preuaricãs preuaricaberis: et
ξά σου τὰ ὦτα. ἔγνων γὰρ ὅτι ἀθετῶν ἀθετήσεις, καὶ
iniquꝰ adhuc ex vtero vocaberis. ppter meũ nomẽ
ἄνομος ἔτι ἐκ κοιλίας κληθήσῃ. ἕνεκεν τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος
oſtẽdã tibi furorẽ meũ: et glĩoſa mea inducã ſup
δείξω σοι τὸν θυμόν μου, καὶ τὰ ἔνδοξά μου ἐπάξω ἐπὶ
te: vt nõ deſtruã te. ecce vẽdidi te. nõ ppter
σέ, ἵνα μὴ ἐξολοθρεύσω σε. ἰδοὺ πέπρακά σε οὐχ ἕνεκεν
argentũ: erui te de fornace paupertatis. ppter me
ἀργυρίου, ἐξειλάμην δέ σε ἐκ καμίνου πτωχείας. ἕνεκεν ἐμοῦ
faciã: q: meũ nomẽ polluit: et gliam
ποιήσω, ὅτι τὸ ἐμὸν ὄνομα βεβηλοῦται, καὶ τὴν δόξαν
meã alteri nõ dabo. audi me iacob et iſrael quẽ ego voco:
μου ἑτέρῳ οὐ δώσω. ἄκουέ μου Ἰακὼβ καὶ Ἰσραὴλ ὃν ἐγὼ καλῶ,
ego ſum primꝰ et ego in ſempiternũ: et manꝰ mea
ἐγώ εἰμι πρῶτος καὶ ἐγώ εἰμι εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἡ χείρ μου
fundauit terrã et dextera mea firmauit ce-
ἐθεμελίωσε τὴν γῆν, καὶ ἡ δεξιά μου ἐστερέωσε τὸν οὐρα-
lũ. vocabo eos: et ſtabũt ſimul: et cõgre-
νόν. καλέσω ἐγὼ αὐτούς, καὶ στήσονται ἅμα. καὶ συναχ-
gabũt oẽs et audiẽt: qs eis annũciauit
θήσονται πάντες καὶ ἀκούσονται. τίς αὐτοῖς ἀνήγγειλε
hec. diligẽs te feci voluntatẽ tuã ſup baby-
ταῦτα. ἀγαπῶν σε ἐποίησα τὸ θέλημά σου ἐπὶ Βαβυ-
lone vt auferre ſemẽ chaldeorũ. ego locut' ſum: et ego
λῶνα, ἆραι σπέρμα Χαλδαίων. ἐγὼ ἐλάλησα, καὶ ἐγὼ
vocaui: adduxi eũ et pſperaui viã ei'.
ἐκάλεσα, ἤγαγον αὐτὸν καὶ εὐόδωσα τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.
adducite ad me: et audite hec: nõ a princi-
προσαγάγετε πρός με, καὶ ἀκούσατε ταῦτα, οὐκ ἀπ' ἀρ-
pio in abſcõdito locut' ſũ: qñ fiebat ibi erã. et
χῆς ἐν κρυφῇ λελάληκα, ἡνίκα ἐγένετο ἐκεῖ ἤμην. καὶ
nũc dñs deꝰ miſit me: et ſpũs ei'.
νῦν κύριος ὁ θεὸς ἀπέστειλέ με, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.
ſic dicit dñs q liberauit te ſctũs iſra-
οὕτως λέγει κύριος ὁ ῥυσάμενός σε ὁ ἅγιος Ἰσραήλ·
el: ego ſum deꝰ tuꝰ: docui te inuenire te
ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου, δέδειχά σοι τοῦ εὑρεῖν σε τὴν ὁ-
viã: in q ãbulabis in ea. et ſi audiſſes mãdata
δὸν ἐν ᾗ πορεύσῃ ἐν αὐτῇ. καὶ εἰ ἤκουσας τῶν ἐντολῶν
mea: facta fuiſſet vtiq; ſicut flumẽ pax tua: et iuſti-
μου, ἐγένετο ἂν ὡσεὶ ποταμὸς ἡ εἰρήνη σου, καὶ ἡ δικαιο-
cia tua ſicut vnda maris. et fuiſſet vtiq; ſicut are-
σύνη σου ὡς κῦμα θαλάσσης. καὶ ἐγένετο ἂν ὡσεὶ ἄμ-
na ſemẽ tuũ: et ſtirpes vẽtris tui vt
μος τὸ σπέρμα σου, καὶ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου ὡς
puluis terre: neq; nũc exterminaberis: neq; peri-
χοῦς τῆς γῆς. οὐδὲ νῦν οὐ μὴ ἐξολοθρευθῇς, οὐδὲ ἀπο-
bit nomẽ tuũ in cõſpectu meo. exi de baby-
λεῖται τὸ ὄνομά σου ἐνώπιον ἐμοῦ. ἔξελθε ἐκ Βαβυ-
lone fugiẽs a chaldeis: vocẽ exultati-
λῶνος φεύγων ἀπὸ τῶν Χαλδαίων, φωνὴν εὐφροσύ-
onis annũciate: et auditũ fiat hoc. annũcia-
νης ἀναγγείλατε, καὶ ἀκουστὸν γενέσθω τοῦτο. ἀπαγγεί-
te vſq; ad extremũ terre. dicite: redemit do-
λατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. λέγετε, ἐρρύσατο κύ-
minꝰ ſeruũ ſuũ iacob.
ριος τὸν δοῦλον αὐτοῦ Ἰακώβ.

et ſculptilia mea & cõflatilia mãdauerũt iſta. Que audiſti vide oĩa. Vos aũt nõ annũciaſtis. Audita tibi feci noua extunc: & cõſeruata ſunt q̃ neſcis. Nunc creata ſunt & non ex tunc & ante diem & nõ audiſti ea: ne forte dicas. Ecce cognoui ea. Neq; audiſti neq; cognouiſti neq; extunc aperta eſt auris tua. Scio enĩ quia preuaricãs p̃uaricaberis: & trãſgreſſorẽ ex vtero vocaui te. Propter nomen meũ longe faciã furorẽ meũ: & laude mea infrenabo te ne intereas. Ecce excoxi te ſed non quaſi argentũ: elegi te in camino paupertatis. Propter me ppter me faciã: vt nõ blaſphemer & gloriã meã alteri nõ dabo. Audi me iacob: & iſrael quem ego voco. Ego ipſe: ego primus & ego nouiſſimꝰ. Manus quoq; mea fundauit terram: & dextera mea mẽſa ẽ celos. Ego vocabo eos: & ſtabunt ſimul. Cõgregamini oẽs vos: & audite. Quis de eis annunciauit hec. Dñs dilexit eũ: faciet volũtatẽ ſuã in babylone: & brachiũ ſuum in chaldeis. Ego locutus ſum & vocaui eum: adduxi eũ & directa eſt via eius. Accedite ad me: & audite hec. Non a principio in abſcõdito locutꝰ ſuȝ. Ex tpe anteq̃ fierent ibi eram: & nunc dominus deus miſit me & ſpiritus eius. Hec dicit dñs redemptor tuus ſanctus iſrael. Ego dñs deus tuꝰ docẽs te vtilia: gubernans te in via qua ambulas. Vtinã attendiſſes mãdata mea. Facta fuiſſet ſicut flumen pax tua: & iuſticia tua ſicut gurgites maris. Et fuiſſet q̃ſi arena ſemen tuũ: & ſtirps vteri tui vt lapilli eius. Non interiſſet: & nõ fuiſſet attritũ nomen eius a facie mea. Egredimini de babylone fugite a chaldeis: i voce exultationis annũciate: auditũ facite hoc: & afferte illud vſq; ad extrema terre. Dicite. Redemit dominus ſeruũ ſuum iacob.

ופסלי ונסכי צום שמעת חזה כלה
ואתם הלוא תגידו השמעתיך
חדשות מעתה ונצרות ולא ידעתם
עתה נבראו ולא מאז ולפני יום
ולא שמעתם פן תאמר הנה ידעתין
גם לא שמעת גם לא ידעת גם
מאז לא פתחה אזנך כי ידעתי
בגוד תבגוד ופשע מבטן קרא לך
למען שמי אאריך אפי ותהלתי
אחטם לך לבלתי הכריתך הנה
צרפתיך ולא בכסף בחרתיך
בכור עני למעני למעני אעשה
כי איך יחל וכבודי לאחר לא
אתן שמע אלי יעקב וישראל
מקראי אני הוא אני ראשון אף
אני אחרון אף ידי יסדה ארץ
וימיני טפחה שמים קרא אני
אליהם יעמדו יחדו הקבצו כלכם
ושמעו מי בהם הגיד את אלה יהוה
אהבו יעשה חפצו בבבל וזרעו
כשדים אני אני דברתי אף
קראתיו הביאתיו והצליח דרכו
קרבו אלי שמעו זאת לא מראש
בסתר דברתי מעת היותה שם
אני ועתה אדני יהוה שלחני
ורוחו כה אמר יהוה גאלך
קדוש ישראל אני יהוה אלהיך
מלמדך להועיל מדריכך בדרך
תלך לוא הקשבת למצותי ויהי
כנהר שלומך וצדקתך כגלי
הים ויהי כחול זרעך וצאצאי
מעיך כמעתיו לא יכרת ולא
ישמד שמו מלפני צאו מבבל
ברחו מכשדים בקול רנה הגידו
השמיעו זאת הוציאוה עד קצה
הארץ אמרו גאל יהוה עבדו יעקב

ולא צמאו בחרבות הוליכם מים
מצור הזיל למו ויבקע צור
ויזבו מים: אין שלום אמר יהוה
לרשעים:

Cap.xlix.

שמעו איים אלי והקשיבו
לאמים מרחוק יהוה מבטן קראני
ממעי אמי הזכיר שמי: וישם פי
כחרב חדה בצל ידו החביאני
וישימני לחץ ברור באשפתו
הסתירני: ויאמר לי עבדי אתה
ישראל אשר בך אתפאר: ואני
אמרתי לריק יגעתי לתהו והבל
כחי כליתי אכן משפטי את יהוה
ופעלתי את אלהי: ועתה אמר יהוה
יצרי מבטן לעבד לו לשובב
יעקב אליו וישראל לא יאסף
ואכבד בעיני יהוה ואלהי היה עזי:
ויאמר נקל מהיותך לי עבד להקים
את שבטי יעקב ונצירי ישראל
להשיב ונתתיך לאור גוים
להיות ישועתי עד קצה הארץ:
כה אמר יהוה גאל ישראל קדושו
לבזה נפש למתעב גוי לעבד
משלים מלכים יראו וקמו שרים
וישתחוו למען יהוה אשר נאמן
קדוש ישראל ויבחרך: כה אמר
יהוה בעת רצון עניתיך וביום
ישועה עזרתיך ואצרך ואתנך
לברית עם להקים ארץ להנחיל
נחלות שממות: לאמר לאסורים
צאו לאשר בחשך הגלו על
דרכים ירעו ובכל שפיים
מרעיתם: לא ירעבו ולא יצמאו
ולא יכם שרב ושמש כי מרחמם
ינהגם ועל מבועי מים ינהלם:
ושמתי כל הרי לדרך ומסלתי

Non ſitierūt in deſerto cum educeret eos. Aquā de petra produxit eis: & ſcidit petram & fluxerunt aque. Non eſt pax impiis dicit dominus.

49.

Audite inſule & attēdite populi de longe. Dominus ab vtero vocauit me: de ventre mr̄is mee recordat⁹ eſt nois mei. Et poſuit os meū q̄ſi gladiū acutū: in vmbra manus ſue ptexit me: & poſuit me ſicut ſagittā electam. In pharetra ſua abſcondit me: & dixit mihi. Seruus me⁹ es tu iſrael: qa ī te glorificabor. Et ego dixi. In vacuum laboraui: ſine cauſa & vane fortitudinē meā cōſumpſi. Ergo iudiciū meū cū dn̄o: & opus meū cum deo meo. Et nūc hec dicit dn̄s formās me ex vtero ſeruū ſibi vt reducam iacob ad eum: & iſrael non congregabitur. Et glorificat⁹ ſum in oculis dn̄i: & deus me⁹ fact⁹ eſt fortitudo mea. Et dixit. Parū eſt vt ſis mihi ſeru⁹ ad ſuſcitandas tribus iacob: & feces iſrael conuertendas. Dedi te in lucem gentium vt ſis ſalus mea vſq ad extremum terre. Hec dicit domin⁹ redēptor iſrael: ſanctus eius: ad contēptibilē aīam ad abominatā gētē ad ſeruū dn̄orū. Reges videbunt & cōſurgent principes: & adorabunt propter dn̄m: quia fidelis eſt: & ſanctum iſrael qui elegit te. Hec dicit dominus. In tēpore placito exaudiui te & in die ſalutis auxiliat⁹ ſum tui. Et ſeruaui te & dedi te in fedus populi vt ſuſcitares terrā: & poſſideres hereditates diſſipatas: vt diceres his q vincti ſūt exite: & his qui in tenebris reuelamini. Super vias paſcentur: & in oībus planis paſcue eorum. Non eſurient neq ſitient: & non pcutiet eos eſtus & ſol: qa miſerator eoꝝ reget eos & ad fontes aquarum portabit eos. Et ponam oēs montes meos ī viā: & ſemite mee

τ ſi ſitierit p deſertū ducet eos: aquā de petra
καὶ ἐὰν διψήσωσι δι᾽ ἐρήμου ἄξει αὐτούς, ὕδωρ ἐκ πέτρας
educet eis. ſcidetur petra τ fluet aqua τ bi
ἐξάξει αὐτοῖς· σχισθήσεται πέτρα καὶ ῥυήσεται ὕδωρ καὶ πί
bet ppl's me⁹. nō eſt gaudere dicit dn̄s impiis. Infra. 57.d.
εται ὁ λαός μου. οὐκ ἔστι χαίρειν λέγει κς̄ τοῖς ἀσεβέσι.
Audite inſule τ attēdite gētes: poſt tp̄s
Ἀκούσατε νῆσοι καὶ προσέχετε ἔθνη, διὰ χρόνου
multū ſtabit dicit dn̄s. de ventre mr̄is mee
πολλοῦ στήσεται λέγει κύριος. ἐκ κοιλίας μητρός μου
vocauit nomē meū: τ poſuit os meū q̄ſi gla
ἐκάλεσε τὸ ὄνομά μου, καὶ ἔθηκε τὸ στόμα μου ὡς μά
diū acutū: τ ſub ptectiōe man⁹ ſue
χαιραν ὀξεῖαν, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς χειρὸς αὐτοῦ
abſcōdit me: poſuit me q̄ſi ſagittā electā: τ in pha
ἔκρυψέ με, ἔθηκέ με ὡσεὶ βέλος ἐκλεκτόν, καὶ ἐν τῇ φα
retra tua abſcōdit me. τ dixit mihi: ſeru⁹ me⁹ es
ρέτρα σου ἔκρυψέ με. καὶ εἶπέ μοι, δοῦλός μου εἶ
tu iſrael: τ in te glrificabor. τ ego dixi:
σὺ ἰσραήλ, καὶ ἐν σοὶ δοξασθήσομαι. καὶ ἐγὼ εἶπα,
vane laboraui. in vanū: in nihilū dedi
κενῶς ἐκοπίασα. εἰς μάταιον, καὶ εἰς οὐδὲν ἔδωκα τὴν
fortitudinē meā. ppter hoc iudiciū meū apud dn̄m: τ
ἰσχύν μου. διὰ τοῦτο ἡ κρίσις μου παρὰ κυρίου, καὶ ὁ
labor me⁹ corā deo meo. τ nūc ſic di
πόνος μου ἐναντίον τοῦ θεοῦ μου. καὶ νῦν οὕτως λέ
cit dn̄s q formauit me ex vtero ſeruū ſibi:
γει κύριος ὁ πλάσας με ἐκ κοιλίας δοῦλον ἑαυτῷ, τοῦ
vt cōgregarē iacob ad eū. τ iſrael cōgre
συναγαγεῖν τὸν ἰακὼβ πρὸς αὐτόν. καὶ ἰσραὴλ συναχ
gabor: τ glrificabor corā dn̄o: τ de⁹
θήσομαι, καὶ δοξασθήσομαι ἐναντίον κυρίου, καὶ ὁ θεός
me⁹ erit fortitudo mea: τ dixit: magnū tibi eſt vt voce
μου ἔσται ἰσχύς μου. καὶ εἶπεν, μέγα σοί ἐστι τοῦ κληθῆ
ris puer me⁹: vt ſuſcites trib⁹ iacob: τ diſper ſ.42.b Actu. 13.g.
ναι παῖδά μου, τοῦ στῆσαι φυλὰς ἰακώβ, καὶ τὴν δια
ſionē iſrael cōuertas. ecce poſui te in
σπορὰν τοῦ ἰσραὴλ ἐπιστρέψαι. ἰδοὺ τέθεικά σε εἰς
teſtamētū gn̄is in lucē gētiū: vt ſis tu in ſalu
διαθήκην γένους εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρί
tē vſq ad extremū terre. ſic dicit dn̄s q eru
αν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. οὕτως λέγει κύριος ὁ ῥυσά
it te de⁹ iſrael: ſctificate eū q deſpicit
μενός σε ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἁγιάσατε τὸν φαυλίζοντα τὴν
aiam ſuā q abominat a gētib⁹ ſeru
ψυχὴν αὐτοῦ τὸν βδελυσσόμενον ὑπὸ τῶν ἐθνῶν τῶν δού
principū. reges videbūt eū: τ cōſur
λων τῶν ἀρχόντων. βασιλεῖς ὄψονται αὐτόν, καὶ ἀνα
gent principes τ adorabūt eū ppter do
στήσονται ἄρχοντες καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕνεκεν κυ
minū: q͛ fidelis eſt ſanct⁹ iſrael: τ elegi
ρίου, ὅτι πιστός ἐστιν ὁ ἅγιος ἰσραήλ, καὶ ἐξελεξάμην
te. ſic dicit dn̄s: tp̄e oportuno exaudiui te: τ in die 2.Cor. 6.a.
σε. οὕτως λέγει κύριος, καιρῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέ
ſalutis adiuuaui te: τ plaſmaui te: τ dedi
ρα σωτηρίας ἐβοήθησά σοι, καὶ ἔπλασά σε, καὶ ἔδωκά
te in teſtamētū gētiū: vt cōſtitueres terrā: poſſide
σε εἰς διαθήκην ἐθνῶν, τοῦ καταστῆσαι τὴν γῆν, κληρονομῆ
res hereditates deſertas: dicentē his q in vinculis: exi
σαι κληρονομίας ἐρήμους, λέγοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλ
te τ his q in tenebris: reuelari. in oībus
θετε καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, ἀνακαλυφθῆναι. ἐν πάσαις ταῖς
viis paſcent: τ in oībus ſemitis paſcua
ὁδοῖς βοσκηθήσονται, καὶ ἐν πάσαις ταῖς τρίβοις ἡ νομὴ
eoꝝ. nō eſurient: neq ſitiēt: neq pcutiet Apo.7 d.
αὐτῶν. οὐ πεινάσουσιν, οὐδὲ διψήσουσιν, οὐδὲ πατάξει
eos eſtus neq ſol: ſed q miſerat⁹ fuerit eoꝝ cōſo
αὐτοὺς καύσων οὐδὲ ἥλιος, ἀλλ᾽ ὁ ἐλεῶν αὐτοὺς παρακα
labitur eos: τ p fontes aquāꝝ ducet illos: τ
λέσει αὐτούς, καὶ διὰ πηγῶν ὑδάτων ἄξει αὐτούς, καὶ
ponā oēm mōtē in viā: τ oēm ſemitā
θήσω πᾶν ὄρος εἰς ὁδόν, καὶ πᾶσαν τρίβον

B C D

in paſcua eis. ecce iſti de lōge venient: iſti
εἰς βόσκημα αὐτοῖς. ἰδοὺ οὗτοι πόρρωθεν ἥξουσιν, οὗτοι
ab aqlone τ mari: alii aūt de terra pſarū. letamī
ἀπὸ βορρᾶ καὶ θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς περσῶν. εὐφραί
Infra. 52.c. ni celi: τ exultet terra: erūpāt mōtes leti
νεσθε οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, ῥηξάτω τὰ ὄρη εὐφρο
ciā: q͛ miſert⁹ eſt de⁹ ppl'i ſui: τ humiles
σύνην, ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τοῦ
ppl'i ſui cōſolat⁹ eſt. dixit aūt ſion: dereliqt me dn̄s: τ
λαοῦ αὐτοῦ παρεκάλεσεν. εἶπε δὲ σιών, ἐγκατέλιπέ με κς̄, καὶ
dn̄s oblit⁹ eſt mei. nūqd obliuiſcet mulier filii ſui:
ὁ κς̄ ἐπελάθετό μου. μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδὸς αὐτῆς,
E vel nō miſereri part⁹ vteri ſui? ſi aūt τ hoꝝ
ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; εἰ δὲ καὶ ταῦτα
oblita fuerit mulier: ſed ego nō obliuiſcar tui dicit dn̄s.
ἐπιλάθοιτο γυνή, ἀλλ᾽ ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου λέγει κς̄.
ecce ſup manus meas depinxi tuos muros: τ corā
ἰδοὺ ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐζωγράφησά σου τὰ τείχη, καὶ ἐνώ
me es ſemp. τ cito edificata es a qb⁹ deſtructa
πιόν μου εἶ διαπαντός. καὶ ταχὺ οἰκοδομηθήσῃ ὑφ᾽ ὧν καθῃρέ
fuiſti: τ q deſolauerūt te ex te egredient. leua in
θης, καὶ οἱ ἐρημώσαντές σε ἐκ σοῦ ἐξελεύσονται. ἆρον κύ
circuitu oculos tuos τ vide oēs. ecce con
κλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε πάντας. ἰδοὺ συ
gregati ſunt: τ venerūt ad te. viuo ego dicit dn̄s:
νήχθησαν, καὶ ἦλθοσαν πρός σε. ζῶ ἐγὼ λέγει κύριος,
q͛ oīb⁹ his q̄ſi ornamēto veſtieris: τ circūdabis
ὅτι πάντας αὐτοὺς ὡς κόσμον ἐνδύσῃ, καὶ περιθήσῃ
eis q̄ſi ornamēto ſpōſa: q͛ deſerta tua τ diſſi
αὐτοὺς ὡς κόσμον νύμφη, ὅτι τὰ ἔρημά σου καὶ τὰ διεφ
pata τ q corruerūt: q̄ſi nūc āguſtiaberis ab
θαρμένα καὶ τὰ πεπτωκότα, ὅτι νῦν στενοχωρήσῃ ἀπὸ
hitatitib⁹: τ elongabūt a te abſor
F τῶν κατοικούντων, καὶ μακρυνθήσονται ἀπὸ σοῦ οἱ κα
bētes. dicēt enī in aurib⁹ tuis filii tui: quos
ταπίνοντες. ἐροῦσι γὰρ εἰς τὰ ὦτά σου οἱ υἱοί σου, οὓς
pdidiſti: anguſt⁹ mihi loc⁹: fac mihi locū vt ha
ἀπώλεσας, στενός μοι ὁ τόπος, ποίησόν μοι τόπον ἵνα κα
bitē. τ dices in corde tuo: qs genuit mihi iſtos?
τοικήσω. καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἐγέννησέν μοι τού
ego aūt ſine filiis τ vidua: aduena τ inclu
τους; ἐγὼ δὲ ἄτεκνος καὶ χήρα, πάροικος καὶ ἐγκεκλει
ſa: hos aūt qs enutriuit mihi? ego aūt derelicta
σμένη, τούτους δὲ τίς ἐξέθρεψέ μοι; ἐγὼ δὲ κατελείφ
ſum ſola: iſti aūt mihi vbi erāt. ſic dicit dn̄s:
θην μόνη, οὗτοι δέ μοι ποῦ ἦσαν. οὕτως λέγει κύριος,
ecce leuo ſup gētes manū meā: τ ſup inſulas leuabo
ἰδοὺ αἴρω εἰς τὰ ἔθνη τὴν χεῖρά μου, καὶ εἰς τὰς νήσους ἀρῶ
ſignū meū. τ adducēt filios tuos in ſinu:
σύσσημόν μου. καὶ ἄξουσι τοὺς υἱούς σου ἐν κόλπῳ, τὰς
at filias tuas in hūeris portabūt. τ erūt reges
δὲ θυγατέρας σου ἐπ᾽ ὤμων ἀροῦσι. καὶ ἔσονται βασιλεῖς
nutritii tui. at pricipes femīe eoꝝ nutrices tue. ſup fa
τιθηνοί σου. αἱ δὲ ἄρχουσαι αὐτῶν τροφοί σοι. ἐπὶ πρό
ciē terre adorabūt te: τ puluerē pe
G σωπον τῆς γῆς προσκυνήσουσί σοι, καὶ τὸν χοῦν τῶν πο
dū tuoꝝ lingēt. τ ſcies: q͛ ego dn̄s τ nō cōfun
δῶν σου λείξουσι. καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ κύριος καὶ οὐκ αἰσχυν
dent expectātes eū: nūqd accipiet qs a gi
θήσονται οἱ ὑπομένοντες αὐτόν, μὴ λήψεταί τις παρὰ γί
gante ſpolia? τ ſi captiuauerit qs iiuſte ſal
γαντος σκῦλα; καὶ ἐὰν αἰχμαλωτεύσῃ τις ἀδίκως σω
nabit? q͛ ſic dicit dn̄s: ſi qs captiuauerit
θήσεται; ὅτι οὕτως λέγει κύριος, ἐάν τις αἰχμαλωτεύ
gigantē: accipiet ſpolia. accipiens aūt a for
σῃ γίγαντα, λήψεται σκῦλα. λαμβάνων δὲ παρὰ ἰσχύον
te ſaluabit. ego aūt iudiciū tuū iudicabo: τ ego
τος σωθήσεται. ἐγὼ δὲ τὴν κρίσιν σου κρινῶ, καὶ ἐγὼ τοὺς
filios meos eruā. τ comedēt q tribulauerūt te car
υἱούς μου ῥύσομαι. καὶ φάγονται οἱ θλίψαντές σε τὰς σάρ
nes ſuas: τ bibēt q̄ſi vinū nouū ſanguinē ſuū
κας αὐτῶν, καὶ πίονται ὡς οἶνον νέον τὸ αἷμα αὐτῶν

exaltabuntur. Ecce iſti de longe venient: & ecce illi ab aquilone & mari: & iſti de terra auſtrali. Laudate celi: & exulta terra: iubilate montes laude: qa conſolatus eſt dn̄s populū ſuū & pauperū ſuorū miſerebitur. Et dixit ſion: dereliqt me dn̄s: & dn̄s oblitus ē mei. Nunqd obliuiſci pōt mulier infantē ſuū: vt nō miſereatur filio vteri ſui. Et ſi illa oblita fuerit: ego tñ nō obliuiſcar tui. Ecce in manibus meis deſcripſi te: muri tui corā oculis meis ſemp. Venerūt ſtructores tui: deſtruentes te & diſſipantes a te exibūt. Leua in circuitu oculos tuos & vide oēs iſti cōgregati ſunt: venerūt tibi. Viuo ego dicit dn̄s: qa oībus his velut ornamento veſtieris: & circūdabis tibi eos q̄ſi ſpōſa. Quia deſerta tua & ſolitudines tue & terra ruine tue nūc anguſta erunt pre hītatoribus: & longe fugabūtur qui abſorbebāt te. Adhuc dicent in aurib⁹ tuis filii ſterilitatis tue. Anguſtus eſt mihi locus: fac ſpaciū mihi vt habitem. Et dices in corde tuo. Quis genuit mihi iſtos. Ego ſterilis & nō pariēs trāſmigrata & captiua: & iſtos qs enutriuit. ego deſtituta & ſola: & iſti vbi hic erant? Hec dicit dn̄s deus. Ecce leuabo ad gētes manū meā: & ad populos exaltabo ſignū meum. Et afferent filios tuos in vlnis: & filias tuas ſuper humeros portabunt. Et erunt reges nutricii tui: & regine nutrices tue. Vultu in terra demiſſo adorabūt te: & puluerē pedū tuoꝝ lingēt. Et ſcies qa ego dn̄s ſup quo nō cōfundētur q expectāt eū. Nūqd tolletur a forti preda: aut qđ captū fuerit a robuſto ſaluū eſſe poterit? Quia hec dicit dn̄s. Eqdem & captiuitas a forti tolletur: & qđ ablatum fuerit a robuſto ſaluabitur. eos vero q iudicauerūt te: ego iudicabo: & filios tuos ego ſaluabo. Et cibabo hoſtes tuos carnibus ſuis: & quaſi muſto ſanguine ſuo

ירמון: הנה אלה מרחוק יבאו
והנה אלה מצפון ומים ואלה
מארץ סינים: רנו שמים וגילי
ארץ ופצחו הרים רנה כי נחם
יהוה עמו ועניו ירחם: ותאמר ציון
עזבני יהוה ואדני שכחני: התשכח
אשה עולה מרחם בן בטנה גם
אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך:
הן על כפים חקתיך חומתיך
נגדי תמיד: מהרו בניך מהרסיך
ומחריביך ממך יצאו: שאי סביב
עיניך וראי כלם נקבצו באו
לך חי אני נאם יהוה כי כלם
כעדי תלבשי ותקשרים ככלה: כי
חרבתיך ושממתיך וארץ הרסתך
כי עתה תצרי מיושב ורחקו
מבלעיך: עוד יאמרו באזניך בני
שכליך צר לי המקום גשה
לי ואשבה: ואמרת בלבבך
מי ילד לי את אלה ואני שכולה
וגלמודה גלה וסורה ואלה מי
גדל הן אני נשארתי לבדי אלה
איפה הם: כה אמר אדני יהוה
הנה אשא אל גוים ידי ואל
עמים ארים נסי והביאו
בניך בחצן ובנתיך על כתף
תנשאנה: והיו מלכים אמניך
ושרותיהם מיניקתיך אפים
ארץ ישתחוו לך ועפר רגליך
ילחכו וידעת כי אני יהוה אשר
לא יבשו קוי: היקח מגבור מלקוח
ואם שבי צדיק ימלט: כי כה אמר
יהוה גם שבי גבור יקח ומלקוח
עריץ ימלט ואת יריבך אנכי אריב
ואת בניך אנכי אושיע: והאכלתי
את מוניך את בשרם וכעסיס דמם

ישכרון וידעו כל בשר כי — שכר
אני יהוה מושיעך וגאלך אביר — ישע אבר
יעקב׃

Cap. l.

כה אמר יהוה אי זה ספר
כריתות אמכם אשר שלחתיה — כרת אם
או מי מנושי אשר מכרתי אתכם — נשה
לו הן בעונתיכם נמכרתם — מכר
ובפשעיכם שלחה אמכם׃ מדוע — מדע
באתי ואין איש קראתי ואין
ענה הקצור קצרה ידי מפדות — קצר
ואם אין בי כח להציל הן בגערתי — פדה כוח
אחריב ים אשים נהרות מדבר — נצל חרב
תבאש דגתם מאין מים ותמת — שום דבר
בצמא׃ אלביש שמים קדרות — באש מות
ושק אשים כסותם׃ אדני יהוה — לבש
נתן לי לשון למודים לדעת לעות — כסה
את יעף דבר יעיר בבקר בבקר — לשון למד
יעיר לי אזן לשמע כלמודים׃ — ידע
אדני יהוה פתח לי אזן ואנכי
לא מריתי אחור לא נסוגתי׃ גוי — מרה אחר
נתתי למכים ולחיי למרטים פני — נתן נכה
לא הסתרתי מכלמות ורק׃ ואדני — לחה פנה
יהוה יעזר לי על כן לא נכלמתי — סתר ירק
על כן שמתי פני כחלמיש — עזר כלם
ואדע כי לא אבוש׃ קרוב מצדיקי — שום ידע
מי יריב אתי נעמדה יחד מי — בוש קרב
בעל משפטי יגש אלי׃ הן אדני — צדק רוב
יהוה יעזר לי מי הוא ירשיעני — עמד שפט
הן כלם כבגד יבלו עש יאכלם׃ — נגש
מי בכם ירא יהוה שמע בקול — רשע
עבדו אשר הלך חשכים ואין — בלה אכל
נגה לו יבטח בשם יהוה וישען
באלהיו׃ הן כלכם קדחי אש מאזרי — בטח שען
זיקות לכו באור אשכם ובזיקות — אזר
בערתם מידי היתה זאת לכם — הלך
למעצבה תשכבון׃ — היה
— עצב שכב

inebriabuntur. Et ſciet omnis caro quia ego dominus ſaluans te: & redemptor tuus fortis iacob. 50.

Hec dicit dñs. Quis eſt hic liber repudii matris veſtre: quo dimiſi eam? aut quis eſt creditor meus: cui vendidi vos? Ecce enim in iniquitatibus veſtris venditi eſtis: & in ſceleribus veſtris dimiſi matrem veſtrā: quia veni & non erat vir: vocaui & non erat qui audiret. Nunqd abbreuiata & paruula facta eſt manus mea vt nō poſſim redimere: aut nō eſt in me virtus ad liberandū? Ecce in increpatione mea deſertū faciā mare: ponā flumina in ſiccū. Computreſcēt piſces ſine aq̄: & morientur in ſiti. Induā celos tenebris: & ſaccū ponā operimentū eorū. Dñs dedit mihi linguā eruditā vt ſciā ſuſtētare eū qui laſſus eſt verbo. Erigit mane: mane erigit mihi aurem: vt audiam quaſi magiſtrū. Dominus deus aperuit mihi aurem: ego autē nō cōtradico: retrorſū nō abii. Corpus meum dedi percutientibus: & genas meas vellētibus. Faciē meā nō auerti ab increpātibus & cōſpuentibus in me. Dñs deus auxiliator meus: & ideo nō ſum confuſus. Ideo poſui faciem meā vt petrā duriſſimā: & ſcio quoniā nō cōfundar. Iuxta eſt q iuſtificat me. Quis cōtradicet mihi? Stemus ſimul. Quis eſt aduerſarius meus? Accedat ad me. Ecce dñs deus auxiliator meus. Quis eſt q cōdēnet me? Ecce oēs quaſi veſtimentū cōterētur: tinea comedet eos. Quis ex vobis timēs dñm: audiēs vocē ſerui ſui. Quis ambulauit in tenebris: & nō eſt lumen ei. Speret in nomine dñi: & innitatur ſup deū ſuū. Ecce vos oēs accendētes ignē accincti flāmis. Ambulate in lumine ignis vr̄i: & in flāmis q̄s ſuccendiſtis. de manu mea factū eſt hoc vobis. In doloribus dormietis. 51.

τ inebriabunt: τ ſentiet oīs caro: qr
καὶ μεθυσθήσονται, καὶ αἰσθανθήσεται πᾶσα σάρξ, ὅτι
ego dñs eruēs te: τ adiutor fortitudi-
ἐγὼ κύριος ὁ ῥυσάμενός σε, καὶ ἀντιλαμβανόμενος ἰσχύ-
iacob.
ος ἰακώβ.

Ca. 50.

Sic dicit dñs: qualis hic liber
Οὕτως λέγει κύριος, ποῖον τοῦτο βιβλίον τοῦ — A
repudii mrīs vr̄e: quo dimiſi eā? aut — Oſee. 4.
ἀποστασίου τῆς μητρὸς ὑμῶν, ᾧ ἐξαπέστειλα αὐτήν; ἢ
cui creditori exactoꝝ meoꝝ vendidi vos ei?
τίνι ὑποχρέῳ τῶν πρασσόντων με πέπρακα ὑμᾶς αὐ-
ecce pctīs vr̄is venūdati eſtis: τ
τῷ; ἰδοὺ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἐπράθητε, καὶ ταῖς
iniq̄tatibus vr̄is dimiſi matrē vr̄am: qr
ἀνομίαις ὑμῶν ἐξαπέστειλα τὴν μητέρα ὑμῶν, διότι
veni τ nō erat hō: vocaui τ nō erat
ἦλθον καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος, ἐκάλεσα καὶ οὐκ ἦν ὁ
audiēs. nūqd nō poterit man⁹ mea liberare: aut — Infra. 59.a.
ὑπακούων. μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χείρ μου τοῦ ῥύσασθαι, ἢ
nō poſſum eruere? ecce cōminatiōe mea deſertū fa- — B
οὐκ ἰσχύω τοῦ ἐξελέσθαι; ἰδοὺ τῷ ἐλεγμῷ μου ἐξερημώ-
ciā mare: τ ponā flumīa deſerta: τ are-
σω τὴν θάλασσαν, καὶ θήσω ποταμοὺς ἐρήμους, καὶ ξη-
fient piſces eoꝝ: eo q̄ nō ſit aqua:
ρανθήσονται οἱ ἰχθύες αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ὕδωρ,
τ morient in ſiti. induā celū tenebris:
καὶ ἀποθανοῦνται ἐν δίψῃ. ἐνδύσω τὸν οὐρανὸν σκότος,
τ q̄ſi cilicīū ponā operimētū eius. dñs
καὶ ὡς σάκκον θήσω τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ. κύριος
dñs dat mihi linguā diſcipline: vt ſciā
κύριος δίδωσί μοι γλῶσσαν παιδείας, τοῦ γνῶναι ἡ-
qñ opꝫ loqui verbū. poſuit mihi mane: mane: addi-
νίκα δεῖ εἰπεῖν λόγον. ἔθηκέ μοι πρωΐ, πρωΐ, προσέ-
dit mihi aurē ad audiendū. τ diſciplina dñi aperit
θηκέ μοι ὠτίον ἀκούειν. καὶ ἡ παιδεία κυρίου ἀνοίγει
meas aures: ego aūt nō renuā: nō cōtradico. — C
μου τὰ ὦτα, ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπειθῶ οὐκ ἀντιλέγω.
dorſum meū dedi in flagella: at ge-
τὸν νῶτόν μου δέδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγό-
nas meas ad alapas. ac faciē meā nō
νας μου εἰς ῥαπίσματα. τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ — Mat. 26.g.
auerti a cōfuſione ſputoꝝ: τ dñs do-
ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων, καὶ κύριος κύ-
min⁹ auxiliator me⁹ fact⁹ ē. ꝓpter hoc nō ſū cōfuſus: ſed
ριος βοηθός μου ἐγενήθη. διὰ τοῦτο οὐκ ἐνετράπην, ἀλλ'
poſui faciē meā ſicut firmā petrā: τ cognoui
ἔθηκα τὸ πρόσωπόν μου ὡς στερεὰν πέτραν, καὶ ἔγνων
qr nō cōfundar: qr iuxta ē q̄ iuſtificat me. q̄s q̄ liti-
ὅτι οὐ μὴ αἰσχυνθῶ, ὅτι ἐγγίζει ὁ δικαιώσας με. τίς ὁ κρι- — D
tigat mecū: reſiſtat mihi ſimul: τ q̄s q̄ litigat mecū?
νόμενός μοι; ἀντιστήτω μοι ἅμα; καὶ τίς ὁ κρινόμενός μοι;
appropinq̄t mihi: ecce dñs auxiliabit mihi. τ affliget
ἐγγισάτω μοι, ἰδοὺ κύριος βοηθήσει μοι. καὶ κακώσει
me? ecce oēs vos q̄ſi veſtimētū veteraſcetis:
με; ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεσθε,
τ quaſi tinea comedet vos. exaudiat vo-
καὶ ὡς σὴς καταφάγεται ὑμᾶς. ὑπακουσάτω τῆς φω-
cē pueri eius. ābulantes in tenebris: τ
νῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. οἱ πορευόμενοι ἐν σκότει, καὶ
nō eſt illis lux: cōfidite in noīe do-
οὐκ ἔστιν αὐτοῖς φῶς, πεποίθατε ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυ-
mini τ innitimini ſup deo. ecce oēs
ρίου καὶ ἀντιστηρίξασθε ἐπὶ τῷ θεῷ. ἰδοὺ πάντες
vos ignē accēditis: τ cōfortatis flāmā. ābulate — ps. 101
ὑμεῖς πῦρ καίετε, καὶ κατισχύετε φλόγα. πορεύεσθε
in luīe ignis vr̄i τ in flāma q̄ ſuccē-
τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ ᾗ ἐξεκαύ-
diſtis. ꝓ me facta ſūt hec vobis: in merore dor-
σατε. δι' ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα ὑμῖν, ἐν λύπῃ κοιμη-
mietis.
θήσεσθε.

C. a. 51.

Audite me ſeq̄ntes qd̄ iuſtū eſt: τ q̄re-
A Ἀκούσατέ μου οἱ διώκοντες τὸ δίκαιον, καὶ ζητοῦν- — A
tes dñm. inſpicite in ſolidā petrā: quā
τες τὸν κύριον. ἐμβλέψατε εἰς τὴν στερεὰν πέτραν, ἣν
excidiſtis: τ in foueā laci: quā fodi-
ἐλατομήσατε, καὶ εἰς τὸν βόθυνον τοῦ λάκκου, ὃν ὠρύξα-
ſtis. inſpicite in abraam patrē vr̄m: τ in
τε. ἐμβλέψατε εἰς ἀβραὰμ τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ εἰς
ſarrā q̄ peperit vos: qr vn⁹ erat. τ vocaui e-
σάρραν τὴν ὠδίνουσαν ὑμᾶς, ὅτι εἷς ἦν. καὶ ἐκάλεσα αὐ-
um: τ bñdixi ei: τ dilexi eū: τ multi-
τόν, καὶ εὐλόγησα αὐτόν, καὶ ἠγάπησα αὐτόν, καὶ ἐπλή-
plicaui eū. τ te nūc cōſolabor ſiō: τ cōſolat⁹
θυνα αὐτόν. καὶ σὲ νῦν παρακαλέσω σιών, καὶ παρεκά-
ſum oīa deſerta ei⁹: τ ponā deſerta ei⁹
B λεσα πάντα τὰ ἔρημα αὐτῆς, καὶ θήσω τὰ ἔρημα αὐτῆς — B
q̄ſi paradiſum: τ q̄ ad occidentē ei⁹ q̄ſi para-
ὡς παράδεισον, καὶ τὰ πρὸς δυσμαῖς αὐτῆς ὡς παρά-
diſum dñi. exultationē τ leticiā īuenient
δεισον κυρίου. ἀγαλλίαμα καὶ εὐφροσύνην εὑρήσουσιν
in ea: cōfeſſionē τ vocē laudis. audite
ἐν αὐτῇ, ἐξομολόγησιν καὶ φωνὴν αἰνέσεως. ἀκούσατέ
me audite me ꝑpl's me⁹: τ reges ad me atte-
μου ἀκούσατέ μου λαός μου, καὶ οἱ βασιλεῖς πρός με ἐνω-
dite: qr lex a me egredietur: τ iudiciū
τίσασθε, ὅτι νόμος παρ' ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ ἡ κρίσις
meū in lucē gētiū. appropiq̄t cito iuſticia mea: τ egre-
μου εἰς φῶς ἐθνῶν. ἐγγίζει ταχὺ ἡ δικαιοσύνη μου, καὶ ἐξελεύ-
dietur q̄ſi lumē ſalutare meū: τ in brachiū meū
σεται ὡς φῶς τὸ σωτήριόν μου, καὶ εἰς τὸν βραχίονά μου
ſperabūt. leuate in celū oculos vr̄os:
ἐλπιοῦσιν. ἄρατε εἰς τὸν οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν,
τ inſpicite in terrā deorſū: qm̄ celū ſicut fum⁹
καὶ ἐμβλέψατε εἰς τὴν γῆν κάτω, ὅτι ὁ οὐρανὸς ὡς καπνὸς
C firmatū eſt: at t̄ra ſicut veſtimētū veteraſcet: at hitā- — C
ἐστερεώθη, ἡ δὲ γῆ ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεται, οἱ δὲ κατοι-
tātes ſicut hec morient. at ſalutare
κοῦντες ὥσπερ ταῦτα ἀποθανοῦνται. τὸ δὲ σωτήριόν
meū in ſempitnū erit: at iuſticia mea nō
μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, ἡ δὲ δικαιοσύνη μου οὐ μὴ
deficiet. audite me q̄ ſcitis iudiciū: ꝑpl's
ἐκλείπῃ. ἀκούσατέ μου οἱ εἰδότες κρίσιν, λαὸς
cui⁹ lex mea in corde eoꝝ. nō timeatis oppro-
οὗ ὁ νόμος μου ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. μὴ φοβεῖσθε ὀνει-
briū hoīm: τ cōtēptu eoꝝ ne vīcamini. ſicut
δισμὸν ἀνθρώπων, καὶ τῷ φαυλισμῷ αὐτῶν μὴ ἡττᾶσθε. ὡς
eīm veſtimētū cōſumet a tpe. τ ſicut lana comede-
γὰρ ἱμάτιον βρωθήσεται ὑπὸ χρόνου. καὶ ὡς ἔρια βρωθήσε-
tur a tinea. at iuſticia mea in eternū erit:
ται ὑπὸ σητός. ἡ δὲ δικαιοσύνη μου εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται, τὸ
D at ſalutare meū ī gñatōes gñationū. exurge exurge hierl'ꝫ: — D
δὲ σωτήριόν μου εἰς γενεὰς γενεῶν. ἐξεγείρου ἐξεγείρου ἰλήμ,
τ induere fortitudinē brachii tui. exurge ſicut ī
καὶ ἔνδυσαι τὴν ἰσχὺν τοῦ βραχίονός σου. ἐξεγείρου ὡς ἐν
pricipio diei: ſicut gñatio ſeculi. nōne tu es q̄ excidiſti latitu-
ἀρχῇ ἡμέρας, ὡς γενεὰ αἰῶνος. οὐ σὺ εἶ ἡ λατομήσασα πλά-
dinē: q̄ dirupiſti dracōnē? nōne tu es q̄ deſolas mare:
τος, διαρρήξασα δράκοντα; οὐ σὺ εἶ ἡ ἐρημοῦσα θάλασσαν,
aquā abyſſi multā: q̄ poſuiſti ꝓfunditates maris
ὕδωρ ἀβύσσου πλῆθος, ἡ θεῖσα τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ὁ-
viā: trāſitus liberatis τ redēptis. ab eīm dño
δόν; διαβάσεως ῥυομένοις καὶ λελυτρωμένοις. ὑπὸ γὰρ κυ-
reducent τ veniēt in ſion cū leticia
ρίου ἀποστραφήσονται καὶ ἥξουσιν εἰς σιὼν μετ' εὐφροσύνης
τ exultatiōe eterna. in capite eīm eoꝝ
καὶ ἀγαλλιάματος αἰωνίου. ἐπὶ κεφαλῆς γὰρ αὐτῶν αἱ-
laus τ leticia apphendet eos. fugit
νεσις καὶ εὐφροσύνη καταλήψεται αὐτούς. ἀπέδρα
dolor τ meror τ gemit⁹: ego ſum ego ſum ipſe
ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός, ἐγώ εἰμι ἐγώ εἰμι αὐτὸς
cōſolans te. ſcito q̄
ὁ παρακαλῶν σε. γνῶθι τίς

Audite me qui ſequimini quod iuſtū eſt: & queritis dominum. Attendite ad petrā vnde exciſi eſtis: & ad cauernā laci: de qua preciſi eſtis. Attendite ad abraā patrem veſtrū: & ad ſaram que peperit vos. Quia vnum vocaui eum: & benedixi ei: & multiplicaui eum. Conſolabitur ergo dñs ſion: & cōſolabitur oēs ruinas ei⁹. Et ponet deſertū ei⁹ q̄ſi delitias: & ſolitudinē eius q̄ſi hortum dñi. Gaudium & leticia inuenietur in ea: gratiarū actio & vox laudis. Attēdite ad me popule me⁹: & trib⁹ mea me audite. Quia lex a me exiet: & iudicium meum in lucem populorum requieſcet. Prope eſt iuſtus me⁹: egreſſus eſt ſaluator me⁹: & brachia mea populos iudicabūt. Me inſule expectabūt: & brachium meū ſuſtinebūt. Leuate in celum oculos vr̄os: & videte ſub terra deorſum: quia celi ſicut fumus liqueſcent: & terra ſicut veſtimentū atteretur: & hitatores ei⁹ ſicut hec interibūt. Salus aūt mea in ſempiternū erit: & iuſticia mea non deficiet. Audite me q ſcitis iuſtū: ꝑpl's me⁹ lex mea in corde eorū. Nolite timere opprobriū hominū: & blaſphemias eorū ne metuatis. Sicut enī veſtimentū ſic comedet eos vermis: & ſicut lanā: ſic deuorabit eos tinea. Salus aūt mea in ſempiternū erit: & iuſticia mea in gñationes gñationū. Cōſurge cōſurge: idue re fortitudinē brachiū dñi. Cōſurge ſicut ī diebus antiq̄s: ī gñationibus ſeculorū. Nunqd nō tu percuſſiſti ſupbū: vulneraſti dracone? Nunqd nō tu ſiccaſti mare: aquam abyſſi vehemētis? Qui poſuiſti profundū maris viā: vt tranſirēt liberati. Et nunc q redēpti ſunt a dño reuertētur & veniēt in ſiō laudātes: & leticia ſempiterna ſup capita eorū. Gaudiū & leticiam tenebūt: fugiet dolor & gemitus. Ego ego ipſe conſolabor vos: quis

שמעו אלי רדפי — Cap. lj.
צדק מבקשי יהוה הביטו אל — בקש נבט
צור חצבתם ואל מקבת בור — נקב
נקרתם׃ הביטו אל אברהם אביכם
ואל שרה תחוללכם כי אחד — חול
קראתיו ואברכהו וארבהו׃ כי — ברך רבה
נחם יהוה ציון נחם כל חרבתיה
וישם מדברה כעדן וערבתה — שום דבר
כגן יהוה ששון ושמחה ימצא — שוש מצא
בה תודה וקול זמרה׃ הקשיבו — ידה קשב
אלי עמי ולאומי אלי האזינו — לאם אזן
כי תורה מאתי תצא ומשפטי — ירה יצא
לאור עמים ארגיע׃ קרוב — שפט רגע
צדקי יצא ישעי וזרעי עמים — קרב
ישפטו אלי איים יקוו ואל — שפט אי
זרעי ייחלון׃ שאו לשמים עיניכם — קוה יחל
והביטו אל הארץ מתחת כי — נשא
שמים כעשן נמלחו והארץ — נבט
כבגד תבלה וישביה כמו כן ימותון — מלח
וישועתי לעולם תהיה וצדקתי — בלה מות
לא תחת׃ שמעו אלי ידעי צדק — ישע עלם
עם תורתי בלבם אל תיראו חרפת — היה חתת
אנוש ומגדפתם אל תחתו׃ כי — ידע ירא
כבגד יאכלם עש וכצמר יאכלם — אנש
סס וצדקתי לעולם תהיה וישועתי — אכל
לדור דורים׃ עורי עורי לבשי עז — עלם היה
זרוע יהוה עורי כימי קדם — עזז
דרות עולמים הלוא את היא — זרע יום
המחצבת רהב מחוללת תנין׃ — דור
הלוא את היא המחרבת ים מי — חצב חול
תהום רבה השמה מעמקי — תנן חרב
ים דרך לעבר גאולים׃ ופדויי — תהם רבב
יהוה ישובון ובאו ציון ברנה — שום עמק
ושמחת עולם על ראשם ששון — גאל פדה
ושמחה ישיגון נסו יגון ואנחה׃ — שוב בוא
אנכי אנכי הוא מנחמכם מי — רנן עלם
— שוש נשג
— נוס יגה
— נחם

את ותיראי מאנוש ימות ומבן
אדם חציר ינתן׃ ותשכח יהוה
עשך נטה שמים ויסד ארץ ותפחד
תמיד כל היום מפני חמת המציק
כאשר כונן להשחית ואיה חמת
המציק׃ מהר צעה להפתח ולא
ימות לשחת ולא יחסר לחמו׃
ואנכי יהוה אלהיך רגע הים
ויהמו גליו יהוה צבאות שמו׃
ואשם דברי בפיך ובצל ידי
כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ
ולאמר לציון עמי אתה׃ התעוררי
התעוררי קומי ירושלם אשר
שתית מיד יהוה את כוס חמתו
את קבעת כוס התרעלה שתית
מצית׃ אין מנהל לה מכל בנים
ילדה ואין מחזיק בידה מכל
בנים גדלה׃ שתים הנה קראתיך
מי ינוד לך השד והשבר והרעב
והחרב מי אנחמך׃ בניך עלפו
שכבו בראש כל חוצות כתוא
מכמר המלאים חמת יהוה גערת
אלהיך׃ לכן שמעי נא זאת עניה
ושכרת ולא מיין׃ כה אמר אדניך
יהוה ואלהיך יריב עמו הנה
לקחתי מידך את כוס התרעלה
את קבעת כוס חמתי לא תוסיפי
לשתותה עוד׃ ושמתיה ביד
מוגיך אשר אמרו לנפשך שחי
ונעברה ותשימי כארץ גוך וכחוץ
לעברים׃

Cap. lij.

עורי עורי לבשי עזך
ציון לבשי בגדי תפארתך ירושלם
עיר הקדש כי לא יוסיף
יבא בך עוד ערל וטמא׃ התנערי
מעפר קומי שבי ירושלם התפתחי

ירא אנש · סות חצר · נתן שכח · עשה כחד · תמד פנה · צוק שחת · פתח · חסר · המה · שום פה · כסה · עור · שתה · רעל · מצה נהל · חזק · נוד · ימם · חוץ תאה · כמר · ענה · רוב · יסף · שתה שום · נגה שחה · עבר שום · עזז · פאר · יסף · בוא נער · ישב פתח

tu vt timeas ab homine mortali: & a filio ∞∞∞ hoīs: qui quaſi fenū ita areſcet: & oblitus es dn̄i factoris tui q tetendit celos & fundauit terrā: & formidaſti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribulabat: & parauerat ad pdendū. Vbi nunc eſt furor tribulātis? Cito veniet gradiens ad apiendū & nō interficiet vſq ad internitionē: nec deficiet panis eius. Ego autē ſum dn̄s deus tu9 q cōturbo mare: & intumeſcunt fluctus ei9: dn̄s exercituū nomen meū. Poſui verba mea in ore tuo: & in vmbra manus mee protexi te: vt plātes celos & fundes terrā & dicas ad ſion pp̄ſus meus es tu. Eleuare: eleuare: cōſurge hieruſalem: q bibiſti de manu domini calicem ire eius. Vſq ad fundum calicis ſoporis bibiſti: & ∞∞∞∞∞∞ potaſti vſq ad feces. Nō eſt q ſuſtētet eā ex oībus filiis q̄s genuit: & nō eſt q apphendat manū eius ex oibus filiis q̄s enutriuit. Duo ſunt q occurrerūt tibi. Quis cōtriſtabitur ſup te? Vaſtitas & cōtritio & fames & gladius. Quis cōſolabitur te. Filii tui piecti ſunt: dormierunt in capite oīm viarū ſicut orix illaq̄atus. pleni idignatiōe dn̄i: increpatione dei tui. Idcirco audi hec paupcula: & ebria non a vino. Hec dicit dominator tuus ∞ dn̄s: & deus tu9 qui pugnauit p̄ pp̄lo ſuo. Ecce tuli de manu tua calicē ſoporis: ∞∞∞∞∞∞ fundū calicis indignationis mee. Non adiicies vt bibas illum vltra. Et ponam illū in manu eoꝝ qui te humiliauerunt & dixerūt aie tue incuruare vt tranſeamus: & poſuiſti vt terrā corpus tuū: & quaſi viam tranſeuntibus. 52.

Conſurge cōſurge: induere fortitudine tua ſion. Induere veſtimētis glorie tue hierl̄m ciuitas ſancti: quia nō adiiciet vltra vt ∞∞∞ pertranſeat per te incircūciſus & imūdus. Excutere de puluere: cōſurge ſede hieruſalem. Solue

fueris vt timeas ab hoīe mortali: & a filio
δυσα ἵνα φοβηθῇς ἀπὸ ἀνθρώπου θνητοῦ, καὶ ἀπὸ υἱοῦ
hoīs: q̄ q̄ſi fenū areſacti ſūt. & oblita es dei
ἀνθρώπου, οἳ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθησαν. καὶ ἐπελάθου θεὸν
q fecit te: q fecit celū: & fun
τὸν ποιήσαντά σε, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανόν, καὶ θεμε-
dauit terrā: & time cūctis dieb9 fa-
λιώσαντα τὴν γῆν, καὶ φοβοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τὸ πρό-
ciē furoris tribulātis te: queadmodū cogitauit
σωπον τοῦ θυμοῦ τοῦ θλίβοντός σε, ὃν τρόπον ἐβουλεύσατο
auferre te. & nūc vbi furor tribulātis te? cū em
τοῦ ἆραι σε. καὶ νῦν ποῦ ὁ θυμὸς τοῦ θλίβοντός σε; ἐν γὰρ τῷ
ſaluat9 fueris tu nō ſtabit: neq pmanebit: & nō occidet
σώζεσθαί σε οὐ στήσεται, οὐδὲ χρονιεῖ, καὶ οὐ θανατώσει
in corruptionē & nō deficiet panis ei9: q2 ego de9
εἰς διαφθοράν, καὶ οὐ μὴ ἐκλείψει ὁ ἄρτος αὐτοῦ, ὅτι ἐγὼ ὁ θεός
tu9 cōturbās mare: & ſonare faciēs fluct9 e-
σου ὁ ταράσσων τὴν θάλασσαν, καὶ ἠχῶν τὰ κύματα αὐ-
ius: dn̄s dn̄s ſabaoth nomē mihi. ponā verba
τῆς, κύριος κύριος σαβαὼθ ὄνομά μοι. θήσω τοὺς λόγους
mea in ore tuo & ſub vmbra man9 mee pte
μου εἰς τὸ στόμα σου καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν χειρός μου σκεπά-
gā te: in q̄ ſtatui celū: & fundaui terrā. &
σω σε, ἐν ᾗ ἔστησα τὸν οὐρανόν, καὶ ἐθεμελίωσα τὴν γῆν. καὶ
dicet ſion pp̄ſ me9 es tu: exurge exurge: eleuare
ἐρεῖ σιὼν λαός μου εἶ σύ, ἐξεγείρου ἐξεγείρου, ἀνάστηθι
hierl̄m: q̄ bibiſti de manu dn̄i calicē
ἱερουσαλήμ, ἡ πιοῦσα ἐκ χειρὸς κυρίου τὸ ποτήριον
furoris ei9. calicē em̄ ruine calicē
τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ. τὸ ποτήριον γὰρ τῆς πτώσεως τὸ κόνδυ τοῦ
furoris ebibiſti & euacuaſti: & nō erat cōſolans te
θυμοῦ ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας, καὶ οὐκ ἦν ὁ παρακαλῶν σε
ex oib9 filiis tuis q̄s genuiſti: & nō erat ap
ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων σου ὧν ἔτεκες, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀν-
prehendens manū tuā: neq ex oib9
τιλαμβανόμενος τῆς χειρός σου, οὐδὲ ἀπὸ πάντων τῶν
filiis tuis: quos exaltaſti: duo hec cōtraria tibi:
υἱῶν σου, ὧν ὕψωσας, δύο ταῦτα ἀντικείμενά σοι,
q̄s cōtriſtabit. ruina & cōtritio: fames
τίς συλλυπηθήσεται. πτῶμα καὶ σύντριμμα, λιμὸς
& gladi9 q̄s cōſolabit te filii tui idi-
καὶ μάχαιρα, τίς παρακαλέσει σε; οἱ υἱοί σου οἱ ἀπο-
gētes: dormiētes in capite oīm viarū:
ρούμενοι, οἱ καθεύδοντες ἐπ' ἄκρου πασῶν ἐξόδων,
ſicut beta ſemicocta: pleni furoris dn̄i deficiē
ὡς σευτλίον ἡμίεφθον, οἱ πλήρεις θυμοῦ κυρίου ἐκλελυ-
tes a dn̄o deo. ppter hoc audi humilia
μένοι ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο ἄκουε τεταπεινω-
ta & ebria nō a vino: ſic dicit dn̄s de
μένη καὶ μεθύουσα οὐκ ἀπὸ οἴνου, οὕτως λέγει κύριος ὁ θε-
us: de9 iudicās pp̄ſm ſuū: ecce tuli de ma
ός, ὁ θεὸς ὁ κρίνων τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἰδοὺ εἴληφα ἐκ τῆς χει-
nu tua calicē ruine: calicē furoris mei & nō
ρός σου τὸ ποτήριον τῆς πτώσεως, τὸ κόνδυ τοῦ θυμοῦ μου καὶ οὐ
adiicies bibere illuꝫ vltra: & dabo eū in manus
προσθήσῃ πιεῖν αὐτὸ ἔτι, καὶ δώσω αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας
eoꝝ q iniq̄ oppſſerūt te: & humiliauerūt te: q di
τῶν ἀδικησάντων σε, καὶ τῶν ταπεινωσάντων σε, οἳ εἴ-
xerūt aie tue īclinare: vt tranſeam9. & poſuiſti
παν τῇ ψυχῇ σου κύψον, ἵνα παρέλθωμεν. καὶ ἔθηκας
eq̄lia terre media tua foris tranſeūtib9.
ἴσα τῇ γῇ τὰ μέσα σου ἔξω τοῖς παραπορευομένοις, C.52. A ā.51.c.

Exurge exurge ſion: induere fortitudinē tuā
Ἐξεγείρου ἐξεγείρου σιών, ἔνδυσαι τὴν ἰσχύν σου
ſion: & tu induere gl̄iam tuā hierl̄m ci
σιών, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὴν δόξαν σου ἱερουσαλὴμ πό-
uitas ſcā: nō vltra adiiciet vt ptrāſeat p te icircū
λις ἡ ἁγία, οὐκ ἔτι προσθήσεται διελθεῖν διὰ σοῦ ἀπε-
ciſus & īmund9. excute puluerē & ſur
ρίτμητος καὶ ἀκάθαρτος. ἐκτίναξαι τὸν χοῦν καὶ ἀνά-
ge: ſede hierl̄m: ſolue
στηθι, κάθισον ἱερουσαλήμ, ἔκδυσαι ∞∞∞∞∞∞

vinculū colli tui captiua filia ſi
τὸν δεσμὸν τοῦ τραχήλου σου ἡ αἰχμάλωτος θυγάτηρ σι-
on: q2 hec dicit dn̄s: gratis venūdati eſtis & nō cū
ών, ὅτι τάδε λέγει κύριος, δωρεὰν ἐπράθητε καὶ οὐ με- B
argēto redimemini. q2 ſic dicit dn̄s do-
τὰ ἀργυρίου λυτρωθήσεσθε. ὅτι οὕτως λέγει κύριος κύ-
min9 de9: in egyptū deſcendit pp̄ſ me9 prius
ριος ὁ θεός, εἰς αἴγυπτον κατέβη ὁ λαός μου τὸ πρότερον
E vt pegrinaret ibi. & in aſſyrios violēter adducti ſūt. &
παροικῆσαι ἐκεῖ. καὶ εἰς ἀσσυρίους βίᾳ ἤχθησαν. καὶ
nūc qd erit hic. hec dicit dn̄s: q2 captus eſt pp̄ſ
νῦν τί ἐστε ὧδε. τάδε λέγει κύριος, ὅτι ἐλήφθη ὁ λαός
me9 gratis admiramini & vlulate. hec dicit dn̄s:
μου δωρεὰν θαυμάζετε καὶ ὀλολύζετε. τάδε λέγει κύριος,
ppter vos ſemp nomē meū blaſphemat in
Rau.1.b. Ro.01.c. δι' ὑμᾶς διαπαντὸς τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται ἐν τοῖς
gētib9. ppter hoc ſciet pp̄ſ me9 nomē meū ppt
ἔθνεσι. διὰ τοῦτο γνώσεται ὁ λαός μου τὸ ὄνομά μου διὰ
hoc in die illa: q2 ego ſum ipe q loq̄bar ad
τοῦτο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ λαλῶν. πά-
ſum ſicut hora ſup mōtes: ſic pedes ānūciātes auditū
ρειμι ὡς ὥρα ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὡς πόδες εὐαγγελιζόμενοι ἀκοὴν
pacis: ſic euāgelizātis bona: q2 auditā faciā
εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενος ἀγαθά, ὅτι ἀκουστὴν ποιήσω
ſalutē tuā dicēs: ſion regnabit de9 tu9: vox
ā.49.d. pe.97. 1.Cor.6.c. τὴν σωτηρίαν σου λέγων, σιὼν βασιλεύσει ὁ θεός σου, φωνὴ
F cuſtodientiū te exaltata ē: & voce ſimul letabunt:
τῶν φυλασσόντων σε ὑψώθη, καὶ τῇ φωνῇ ἅμα εὐφρανθήσον-
q2 oculi ad oculos videbūt: qn̄ miſert9 fue
E ται, ὅτι ὀφθαλμοὶ πρὸς ὀφθαλμοὺς ὄψονται, ἡνίκα ἂν ἐλεή-
rit dn̄s ſion. erūpāt letitiā ſimul deſerta
σῃ κύριος τὴν σιών. ῥηξάτω εὐφροσύνην ἅμα τὰ ἔρημα
hierl̄m: q2 miſert9 eſt dn̄s ei9: & eruit hie
ἱερουσαλήμ, ὅτι ἠλέησε κύριος αὐτήν, καὶ ἐρρύσατο ἱε-
ruſalē. reuelabit dn̄s brachiū ſctūm
ρουσαλήμ. ἀποκαλύψει κύριος τὸν βραχίονα τὸν ἅγιον
ſuū ī cōſpectu cūctarū gentiū: & videbūt om
αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ὄψονται πάν-
nes fines terre ſalutare qd a deo
τα τὰ ἄκρα τῆς γῆς τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ
nr̄o. recedite recedite egredimini inde: & imundū
ἡμῶν. ἀπόστητε ἀπόστητε ἐξέλθετε ἐκεῖθεν, καὶ ἀκαθάρτου
ne tāgite: exite de medio ei9 ſeparamini: portā
μὴ ἅπτεσθε, ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῆς, ἀφορίσθητε οἱ φέρον-
tes vaſa dn̄i: q2 nō cū tumultu exi
τες τὰ σκεύη τοῦ κυρίου, ὅτι οὐ μετὰ ταραχῆς ἐξε-
D bitis: neq cū fuga ibitis: pcedet em̄ pri
λεύσεσθε, οὐδὲ φυγῇ πορεύσεσθε, προπορεύσεται γὰρ πρό-
or vos dn̄s: & cōgregās vos deus iſrael.
τερος ὑμῶν κύριος, καὶ ἐπισυνάγων ὑμᾶς ὁ θεὸς ἰσραήλ.
ecce itelliget puer me9 & exaltabit & gl̄ificabi
ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξασθήσε-
tur: & ſublimis erit valde: queadmodū ſtupe
ται, καὶ μετεωρισθήσεται σφόδρα, ὃν τρόπον ἐκστήσον-
būt ſup te multi. ſic ingl̄ia erit ab homi-
ται ἐπὶ σὲ πολλοί. οὕτως ἀδοξήσει ἀπὸ τῶν ἀνθρώ-
nib9 ſpēs tua: & gl̄ia tua a filiis hoim. ſic mira
πων τὸ εἶδός σου, καὶ ἡ δόξα σου ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων. οὕτω θαυ-
buntur gētes multe ſup eū: & cōtinebūt reges
μάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῷ, καὶ συνέξουσι βασιλεῖς τὸ
os ſuū. q2 qb9 nō eſt annūciatū de eis videbūt: &
Ro.15.c. στόμα αὐτῶν. ὅτι οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ ὄψονται, καὶ
q nō audierūt itelligent.
οἳ οὐκ ἀκηκόασι συνήσουσιν. Ca.53.

A Domine q̄s credidit auditui nr̄o: & bra
Κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ βρα-
Jo.12.f. Ro.10.c. chiū dn̄i cui reuelatū eſt? annūciauim9 q̄ſi puer
χίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; ἀνηγγείλαμεν ὡς παι-
in cōſpectu eius: ſicut radix in terra ſitiente nō
δίον ἐναντίον αὐτοῦ, ὡς ῥίζα ἐν γῇ διψώσῃ οὐκ
eſt ſpēs ei neq gl̄ia. & vidim9 eū
ἔστιν εἶδος αὐτῷ οὐδὲ δόξα. καὶ εἴδομεν αὐτὸν ∞∞

vincula colli tui captiua filia ſion: quia ∞∞∞∞ hec dicit dn̄s. Gratis venundati eſtis & ſine argento redimemini. Quia hec dicit domin9 deus. In egyptū deſcēdit pp̄ſus me9 in principio vt colonus eſſet ibi: & aſſur abſq vlla cauſa calūniatus ē eū. Et nūc qd mihi eſt hic: dicit dn̄s? Q̄m ablat9 eſt pp̄ſ meus gratis. Dn̄atores ei9 iniq̄ agunt dicit dn̄s: & iugiter tota die nomen meū blaſphematur. propter hoc ſciet pp̄ſ meus nomen meū in illa die: qa ego ipſe qui loq̄bar ecce adſum. Quā pulchri ſuper mōtes pedes annunciantis & predicantis pacē: annūciantis bonum: predicātis ſalutem: dicentis ſion ∞∞ regnauit deus tu9. Vox ſpeculatorū tuoꝝ. Leuauerūt vocē: ſimul laudabūt: qa oculo ad oculū videbūt cū cōuerterit dn̄s ſiō. Gaudete & laudate ſimul deſerta hieruſalē: qa cōſolatus eſt dn̄s populū ſuum: redemit hieruſalem. Parauit dn̄s brachiū ſanctū ſuū in oculis oīm gentiū: & videbunt omnes fines terre ſalutare dei noſtri. ∞ Recedite recedite: exite inde: pollutum nolite tangere. Exite de medio eius: mūdamini q fertis vaſa dn̄i. Quoniā non in tumultu exibitis: nec in fuga pperabitis. Precedet enim vos ∞∞∞ dominus: & congregabit vos deus iſrael. ∞∞ Ecce intelliget ſeru9 meus: exaltabitur & eleuabitur: & ſublimis erit valde. Sicut obſtupuerunt ſup te multi: ſic inglorius erit inter viros aſpectus ei9: & forma ei9 iter filios hoīm. Iſte aſpget gentes multas: ſup ipm cōtinebūt reges os ſuū. Quia qbus nō eſt narratum de eo viderūt: & q̄ non audierunt contemplati ſunt. 53.

Quis credidit auditui noſtro? ∞∞∞∞∞ & brachium dn̄i cui reuelatum eſt? Et aſcendet ſicut virgultū coram eo: & ſicut radix de terra ſitiēti. Nō eſt ſpēs ei neq decor. Et vidimus eū

מוסרי צוארך שביה בת ציון׃ כי
כה אמר יהוה חנם נמכרתם ולא
בכסף תגאלו׃ כי כה אמר אדני
יהוה מצרים ירד עמי בראשנה
לגור שם ואשור באפס עשקו׃
ועתה מה לי פה נאם יהוה כי
לקח עמי חנם משלו יהילילו
נאם יהוה ותמיד כל היום שמי
מנאץ׃ לכן ידע עמי שמי לכן
ביום ההוא כי אני הוא המדבר
הנני׃ מה נאוו על ההרים רגלי
מבשר משמיע שלום מבשר
טוב משמיע ישועה אמר לציון
מלך אלהיך׃ קול צפיך נשאו קול
יחדו ירננו כי עין בעין יראו
בשוב יהוה ציון׃ פצחו רננו יחדו
חרבות ירושלם כי נחם יהוה
עמו גאל ירושלם׃ חשף יהוה את
זרוע קדשו לעיני כל הגוים וראו
כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו׃
סורו סורו צאו משם טמא אל
תגעו צאו מתוכה הברו נשאי
כלי יהוה׃ כי לא בחפזון תצאו
ובמנוסה לא תלכון כי הלך לפניכם
יהוה ומאספכם אלהי ישראל׃
הנה ישכיל עבדי ירום ונשא
וגבה מאד׃ כאשר שממו עליך
רבים כן משחת מאיש מראהו
ותארו מבני אדם׃ כן יזה גוים
רבים עליו יקפצו מלכים פיהם
כי אשר לא ספר להם ראו ואשר
לא שמעו התבוננו׃

Cap. liij.

מי האמין לשמעתנו
וזרוע יהוה על מי נגלתה׃ ויעל
כיונק לפניו וכשרש מארץ
ציה לא תאר לו ולא הדר ונראהו

אסר צור · שבה · מכר גאל · ילל · תמד · נאץ · דבר · אוה · בשר שלם · שמע ישע · צפה · רנן ראה · זרע · יצא · נגע ברר · כלה יצא · נוס הלך · פנה אסף · שכל רום · שמם ראה · נזה · קפץ פה · ספר ראה · בין · Cap. liij. · אמן זרע · גלה עלה · ינק ינק · ראה

Tex.heb.Esa.liiij.

וְלֹא מַרְאֶה וְנֶחְמְדֵהוּ׃ נִבְזֶה וַחֲדַל
אִישִׁים אִישׁ מַכְאֹבוֹת וִידוּעַ חֹלִי
וּכְמַסְתֵּר פָּנִים מִמֶּנּוּ נִבְזֶה וְלֹא
חֲשַׁבְנֻהוּ׃ אָכֵן חֳלָיֵנוּ הוּא נָשָׂא
וּמַכְאֹבֵינוּ סְבָלָם וַאֲנַחְנוּ חֲשַׁבְנֻהוּ
נָגוּעַ מֻכֵּה אֱלֹהִים וּמְעֻנֶּה׃ וְהוּא
מְחֹלָל מִפְּשָׁעֵנוּ מְדֻכָּא מֵעֲוֹנֹתֵינוּ
מוּסַר שְׁלוֹמֵנוּ עָלָיו וּבַחֲבֻרָתוֹ
נִרְפָּא לָנוּ׃ כֻּלָּנוּ כַּצֹּאן תָּעִינוּ
אִישׁ לְדַרְכּוֹ פָּנִינוּ וַיהוָה הִפְגִּיעַ
בּוֹ אֵת עֲוֹן כֻּלָּנוּ׃ נִגַּשׂ וְהוּא נַעֲנֶה
וְלֹא יִפְתַּח פִּיו כַּשֶּׂה לַטֶּבַח יוּבָל
וּכְרָחֵל לִפְנֵי גֹזְזֶיהָ נֶאֱלָמָה וְלֹא
יִפְתַּח פִּיו׃ מֵעֹצֶר וּמִמִּשְׁפָּט לֻקָּח
וְאֶת דּוֹרוֹ מִי יְשׂוֹחֵחַ כִּי נִגְזַר
מֵאֶרֶץ חַיִּים מִפֶּשַׁע עַמִּי נֶגַע לָמוֹ׃
וַיִּתֵּן אֶת רְשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת עָשִׁיר
בְּמֹתָיו עַל לֹא חָמָס עָשָׂה וְלֹא
מִרְמָה בְּפִיו׃ וַיהוָה חָפֵץ דַּכְּאוֹ
הֶחֱלִי אִם תָּשִׂים אָשָׁם נַפְשׁוֹ
יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים וְחֵפֶץ
יְהוָה בְּיָדוֹ יִצְלָח׃ מֵעֲמַל נַפְשׁוֹ
יִרְאֶה יִשְׂבָּע בְּדַעְתּוֹ יַצְדִּיק צַדִּיק
עַבְדִּי לָרַבִּים וַעֲוֹנֹתָם הוּא יִסְבֹּל׃
לָכֵן אֲחַלֶּק לוֹ בָרַבִּים וְאֶת עֲצוּמִים
יְחַלֵּק שָׁלָל תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה
לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת פֹּשְׁעִים נִמְנָה
וְהוּא חֵטְא רַבִּים נָשָׂא וְלַפֹּשְׁעִים
יַפְגִּיעַ׃

Cap.liiij.

רָנִּי עֲקָרָה לֹא יָלָדָה פִּצְחִי רִנָּה
וְצַהֲלִי לֹא חָלָה כִּי רַבִּים בְּנֵי
שׁוֹמֵמָה מִבְּנֵי בְעוּלָה אָמַר יְהוָה׃
הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ וִירִיעוֹת
מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ יַטּוּ אַל תַּחְשֹׂכִי הַאֲרִיכִי
מֵיתָרַיִךְ וִיתֵדֹתַיִךְ חַזֵּקִי׃ כִּי יָמִין
וּשְׂמֹאול תִּפְרֹצִי וְזַרְעֵךְ גּוֹיִם

Trāſla.B.Hie.

& nō erat aſpect⁹: & deſiderauimus eū deſpectū et nouiſſimū virorū: virū dolorū & ſciētē infirmitatē. Et q̄ſi abſcondit⁹ vultus eius & deſpect⁹: vnde nec reputauimus eū. Vere lāguores nr̄os ipſe tulit & dolores noſtros ipſe portauit. Et nos putauim⁹ eum q̄ſi leproſum: & ꝑcuſſū a deo & hūiliatū. Ipſe aūt vulnerat⁹ eſt ꝓpter iniq̄tates nr̄as: attrit⁹ eſt ꝓpter ſcelera nr̄a. Diſciplina pacis nr̄e ſup eū: & liuore eius ſanati ſum⁹. Oēs nos q̄ſi oues errauim⁹: vnuſq̄ſq̧ in viā ſuā declinauit: & poſuit dn̄s in eo iniq̄tatē oīm nr̄m. Oblat⁹ eſt q̄a ipſe voluit: & nō aperuit os ſuū. Sicut ouis ad occiſionē ducetur: & q̄ſi agn⁹ corā tondēte ſe obmuteſcet: & nō apiet os ſuū. De anguſtia & de iudicio ſublatus ē. Generationē eius qs enarrabit? Quia abſciſus eſt de terra viuētiū. Propter ſcelus populi mei ꝑcuſſi eū. Et dabit impios p̄ ſepultura & diuitem ꝓ morte ſua: eo q̄ iniq̄tatē nō fecerit: neq̧ dolus fuerit in ore ei⁹. & dn̄s voluit cōterere eū in īfirmitate. Si poſuerit pro peccato aīam ſuā: videbit ſemen longeuum: & voluntas dn̄i in manu eius dirigetur. Pro eo q̄ laborauit aīa eius: videbit & ſaturabitur ſciētia ſua iuſtificabit ipſe iuſtus ſuos meos multos: & iniq̄tates eoꝝ ipſe portabit. Ideo diſpartiam ei plurimos: & fortium diuidet ſpolia: pro eo q̄ tradidit in mortē animā ſuā: & cū ſceleratis reputat⁹ eſt. Et ipſe peccata multorum tulit: & pro tranſgreſſoribus rogauit.

54.

Lauda ſterilis que nō paris: decāta laudē & hynni: que nō pariebas: quoniam multi filii deſerte magis q̄ eius q̄ habebat virū dicit dn̄s. Dilata locū tentorii tui: & pelles tabernaculorū tuoꝝ extēde: ne parcas. Longos fac funiculos tuos: & clauos tuos conſolida. Ad dexterā enim & ad leuam penetrabis: & ſemen tuum gentes

Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

τ nō hēbat ſpēm neq̧ decorē: ſed ſpēs ei⁹ ſine hono
καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον
rata τ deficiēs p̄ter filios hoīm: hō in
καὶ ἐκλεῖπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἄνθρωπος ἐν
plaga ens τ ſciēs ferre īfirmitatē: q̄ auerſa eſt
πληγῇ ὢν καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται τὸ
facies ei⁹: deſpecta ē τ nō eſt reputata. iſte
πρόσωπον αὐτοῦ, ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη. οὗτος τὰς ἁ-
pctā nr̄a portat: τ ꝓ nobis dolet: τ nos pu
μαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλο-
tauim⁹ eē eū in dolore τ in plaga a deo τ in
γισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ ὑπὸ θεοῦ καὶ ἐν
afflictiōe. ipſe aūt vulnerat⁹ eſt ꝓpter pctā nr̄a:
κακώσει. αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,
τ īfirmat⁹ eſt ꝓpter iniq̄tates nr̄as: diſciplina pacis
καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. παιδεία εἰρήνης
nobis ſup eū. liuore ei⁹ nos ſanati ſum⁹. oēs
ἡμῶν ἐπ᾽ αὐτόν. τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. πάντες
q̄ſi oues errauim⁹. hō via ſua erra
ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν. ἄνθρωπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλά-
uit: τ dñs tradidit eū iniq̄tatib⁹ nr̄is. τ
νηθη, καὶ κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν. καὶ
ipſe ꝓpter afflictionē nō aperit os: ſicut ouis
αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. ὡς πρόβατον
ad occiſionē duct⁹ ē: τ ſicut agn⁹ corā tōdente mu
ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος ἄφω-
tus: ſic nō aperit os ſuū. in humilitate iudi-
νος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρί-
ciū ei⁹ ſublatū ē. generationē ei⁹ q̄s enarrabit: q̄ tollit̄ de
σις αὐτοῦ ἤρθη, τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται, ὅτι αἴρεται ἀπὸ
terra vita ei⁹. ab iniq̄tatib⁹ ppl'i mei duct⁹ ē ad
τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς
mortē: τ dabo īpios ꝓ ſepultura ei⁹:
θάνατον, καὶ δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ,
τ diuites ꝓ morte ei⁹. q̄ iniq̄tatē nō fe
καὶ τοὺς πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποί-
cit: neq̧ dol⁹ in ore ei⁹: τ dñs vult mūda
ησεν, οὐδὲ δόλον ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ κύριος βούλεται καθαρί-
re eū a plaga. ſi dederitis p pctō aīa
σαι αὐτὸν τῆς πληγῆς. ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας ἡ ψυχὴ ὑ-
mā vr̄am: videbit ſemē lōgeuū. τ vult dñs
μῶν ὄψεται σπέρμα μακρόβιον. καὶ βούλεται κύριος
in manu ei⁹ auferre dolorē aīe ei⁹, oſtēdere ei
ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δεῖξαι αὐ-
lucē τ formareītelligētia: iuſtificare iuſtū bñ ſer
τῷ φῶς καὶ πλάσαι τῇ συνέσει, δικαιῶσαι δίκαιον εὖ δου-
uientē multis: τ pctā eoꝝ ipſe por
λεύοντα πολλοῖς, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοί-
tabit. ꝓpter hoc ipſe poſſidebit multos: τ fortiū
σει. διὰ τοῦτο αὐτὸς κληρονομήσει πολλούς, καὶ τῶν ἰσχυρῶν
diuidet ſpolia. ꝓ eo q̄ tradita eſt in mortē aīa e-
μεριεῖ σκῦλα, ἀνθ᾽ ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ αὐ-
tus. τ inter iniquos reputat⁹ eſt: τ ipſe pecca
τοῦ. καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, καὶ αὐτὸς ἁμαρ-
ta multoꝝ tulit: τ ꝓpter iniq̄tates eoꝝ
τίας πολλῶν ἀνήνεγκε, καὶ διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν
traditus eſt.
παρεδόθη.

Ca.54.

Letare ſterilis q̄ nō paris: erūpe τ clama
Εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον
q̄ nō parturis: q̄ multi filii deſerte ma-
ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλ-
gis q̄ habētis virū. dixit eñ dñs: dila
λον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. εἶπε γὰρ κύριος, πλάτυ-
ta locū tētorii tui τ pelles
νον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τὰς δέῤῥεις τῶν
tabernaculoꝝ tuoꝝ ſige: ne parcas. ptende funicu
αὐλαιῶν σου πῆξον, μὴ φείσῃ. μάκρυνον τὰ σχοινίσματά
los tuos τ clauos cōforta adhuc in dextris
σου καὶ τοὺς πασσάλους κατίσχυσον ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ
τ ſiniſtris dilata. τ ſemē tuū gētes
καὶ τὰ ἀριστερὰ ἐκπέτασον. καὶ τὸ σπέρμα σου ἔθνη

Mat.8.d. 1.Pet.2.d.

Marci 15.b. Luc.22.

Gal.4.d.

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

poſſidebit: τ ciuitates deſertas hītare faciet. ne
κληρονομήσει, καὶ πόλεις ἠρημωμένας κατοικιεῖς. μὴ
timeas: q̄ cōfuſa es: neq̧ cōfūdaris: q̄ ex.pbrata tibi ē:
φοβοῦ, ὅτι κατῃσχύνθης, μηδὲ ἐντραπῇς, ὅτι ὠνειδίσθης,
q̄ cōfuſionis eterne obliuiſceris: τ opprobrii viduitatis tue
ὅτι αἰσχύνην αἰώνιον ἐπιλήσῃ, καὶ ὀνειδος τῆς χηρείας σου
nō recordaberis ampli⁹. q̄ dñs faciēs te dñs ſaba
οὐ μὴ μνησθήσῃ ἔτι, ὅτι κύριος ὁ ποιῶν σε κύριος σαβα-
oth nomē ei: τ q̄ eruit te ipſe de⁹ iſrael
ὼθ ὄνομα αὐτῷ, καὶ ὁ ῥυσάμενός σε, αὐτὸς ὁ θεὸς ἰσραὴλ
de⁹ oīs terre vocabit. nō vt mulierē de-
θεὸς πάσης τῆς γῆς κληθήσεται. οὐχ ὡς γυναῖκα κατα-
relictā τ puſillanimē vocauit te dñs: nō vt
λελειμμένην καὶ ὀλιγόψυχον κέκληκέ σε κύριος, οὐχ ὡς
mulierē q̄ ab adoleſcētia odioſa eſt dixit de⁹ tu⁹. tpē
γυναῖκα ἐκ νεότητος μεμισημένην εἶπεν ὁ θεός σου. χρόνον
modico reliqui te: τ cū mia magna miſerebor tui.
μικρὸν κατέλιπόν σε, καὶ μετ᾽ ἐλέους μεγάλου ἐλεήσω σε.
in furore paruo auerti faciē meā a te:
ἐν θυμῷ μικρῷ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ σοῦ,
τ in mia ſēpiterna miſerebor tui: dixit q̄ eruit te do
καὶ ἐν ἐλέῳ αἰωνίῳ ἐλεήσω σε, εἶπεν ὁ ῥυσάμενός σε κύ-
min⁹. ab aqua q̄ i tpe noe hoc mihi eſt. ſi
ριος. ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπὶ νῶε τοῦτό μοι ἐστι. κα-
cut iuraui ei in tpe illo terre: nō ira
θότι ὤμοσα αὐτῷ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ τῇ γῇ, μὴ θυμω-
ſci ſup te vltra: neq̧ in cōminatōe tua mōtes trāſ-
θήσεσθαι ἐπὶ σοὶ ἔτι, μηδὲ ἐν ἀπειλῇ σου τὰ ὄρη μετα-
lat⁹ iri: neq̧ colles tui transferent. ſic neq̧
κινήσεσθαι, οὐδ᾽ οἱ βουνοί σου μετακινηθήσονται. οὕτως οὐδὲ
q̄ a me tibi mia deficiet: neq̧ teſtamēti
τὸ παρ᾽ ἐμοῦ σοι ἔλεος ἐκλείψει, οὐδὲ ἡ διαθήκη τῆς
pacis mee auferet. dixit eñ ꝓpici⁹ tibi do-
εἰρήνης μου οὐ μὴ μεταστῇ. εἶπε γὰρ ἵλεώς σοι κύ-
min⁹ humilis τ inſtabilis nō cōſolata es. ecce
ριος. ταπεινὴ καὶ ἀκατάστατος οὐ παρεκλήθης. ἰδοὺ
ego p̄paro tibi carbūculū lapidē tuū: τ fūdā
ἐγὼ ἑτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σου, καὶ τὰ θε-
mēta tua ſapphirū: τ ponā ꝓpugnacula tua
μέλιά σου σάπφειρον, καὶ θήσω τὰς ἐπάλξεις σου
iaſpidē: τ portas tuas lapides cryſtalli: τ
ἴασπιν, καὶ τὰς πύλας σου λίθους κρυστάλλου, καὶ
muros tuos lapides electos: τ oēs
τὸν περίβολόν σου λίθους ἐκλεκτούς, καὶ πάντας τοὺς
filios tuos diſcipulos dei: τ multa pax
υἱούς σου διδακτοὺς θεοῦ, καὶ πολλὴν εἰρήνην τοῖς
filiis tuis: τ in iuſticia edificaberis: rece
τέκνοις σου, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ οἰκοδομηθήσῃ. ἀπέ-
de ab iniquo τ nō timebis τ tremor nō
χου ἀπὸ ἀδίκου καὶ οὐ φοβηθήσῃ καὶ τρόμος οὐκ
appropīquabit tibi: ecce pſelyti accedēt tibi ꝑ
ἐγγιεῖ σοι. ἰδοὺ προσήλυτοι προσελεύσονταί σοι δι᾽
me: τ coloni erūt tui: τ ad te cōfugi-
ἐμοῦ, καὶ παροικήσουσί σοι, καὶ ἐπὶ σὲ καταφεύ-
ent. ecce ego creaui te: nō vt erari⁹ ſuf
ξονται. ἰδοὺ ἐγὼ ἔκτισά σε, οὐχ ὡς χαλκεὺς φυ-
flans in igne prunas τ pferēs vas in op⁹.
σῶν ἐν πυρὶ ἄνθρακας καὶ ἐκφέρων σκεῦος εἰς ἔργον.
ego aūt creaui te. nō in pditionē ſterficere oē vas
ἐγὼ δὲ ἔκτισά σε, οὐκ εἰς ἀπώλειαν φθεῖραι πᾶν σκεῦος
factū cōtra te: nō pſperabit: τ oīs vox
φθαρτὸν ἐπὶ σέ, οὐκ εὐοδώσω· καὶ πᾶσα φω-
ſurget cōtra te in iudiciū: oēs eos vi-
νὴ ἀναστήσεται ἐπὶ σὲ εἰς κρίσιν, πάντας αὐτοὺς ἡττή-
ces: et obnoxii tui erūt in ea. eſt heredi
σεις, οἱ δὲ ἔνοχοι σου ἔσονται ἐν αὐτῇ. ἔστι κληρονο-
tas ſeruientib⁹ dño: τ vos eritis mihi
μία τοῖς θεραπεύουσι κύριον, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι
iuſti dicit dñs.
δίκαιοι λέγει κύριος.

Ca.55.

Trāſla.B.Hie.

hereditabit: & ciuitates deſertas inhabitabit. Noli timere: quia non confūderis neq̧ erubeſces. Non enī te pudebit: quia cōfuſionis adoleſcentie tue obliuiſceris: & opprobrii viduitatis tue nō recordaberis amplius. Quia dn̄abitur tui q fecit te dn̄s exercituū nomē eius: & redēptor tu⁹ ſctūs iſrael: de⁹ omnis terre vocabitur. Quia vt mulierē derelictam & merentē ſpiritu vocauit te dominus & vxorem ab adoleſcentia abiectā. Dixit deus tu⁹. Ad pūctum in modico dereliqui te: & in miſerationib⁹ magnis cōgregabo te. In momēto indignationis abſcondi faciē meā parūper a te: & in mīa ſempiterna miſertus ſum tui. Dixit redēptor tuus dn̄s. Sicut in diebꝰ noe iſtud mihi eſt: cui iuraui ne inducerē aq̄s noe vltra ſupra terram: ſic iuraui vt nō iraſcar tibi: & nō increpem te. Montes enī cōmouebūtur: & colles cōtremiſcēt. miſericordia autē mea non recedet a te: & fedus pacis mee non mouebitur. Dixit miſerator tu⁹ dn̄s. Paupcula tēpeſtate cōuulſa abſq̧ vlla cōſolatione: ecce ego ſternā p ordinē lapides tuos: & fundabo te ī ſapphiris. Et ponā iaſpidē ꝓpugnacula tua: & portas tuas in lapides ſculptos: & oēs terminos tuos in lapides deſiderabiles: vniuerſos filios tuos doctos a dn̄o: & multitudinē pacis filiis tuis: & in iuſticia fundaberis. Recede ꝓcul a calūnia: q̄a nō timebis: & a pauore: q̄a nō appropinq̄bit tibi. Ecce accola veniet: q̄ nō erat mecū: aduena quondā tuus adiungetur tibi. Ecce ego creaui fabrum ſufflantē in igne prunas: & pferentē vas in opus ſuū: & ego creaui interfectorem ad diſperdendū. Omne vas q̄d fictū eſt cōtra te nō dirigetur: & oēm linguā reſiſtentē tibi: in iudicio cōdēnabis. Hec eſt hereditas ſeruorū dn̄i: & iuſticia eorū apud me dicit dominus.

55.

Tex.heb.Esa.liiij.

יִירָשׁ וְעָרִים נְשַׁמּוֹת יוֹשִׁיבוּ׃
אַל תִּירְאִי כִּי לֹא תֵבוֹשִׁי וְאַל
תִּכָּלְמִי כִּי לֹא תַחְפִּירִי כִּי בֹשֶׁת
עֲלוּמַיִךְ תִּשְׁכָּחִי וְחֶרְפַּת אַלְמְנוּתַיִךְ
לֹא תִזְכְּרִי עוֹד׃ כִּי בֹעֲלַיִךְ עֹשַׂיִךְ
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ וְגֹאֲלֵךְ קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי כָל הָאָרֶץ יִקָּרֵא׃
כִּי כְאִשָּׁה עֲזוּבָה וַעֲצוּבַת רוּחַ
קְרָאָךְ יְהוָה וְאֵשֶׁת נְעוּרִים כִּי
תִמָּאֵס אָמַר אֱלֹהָיִךְ׃ בְּרֶגַע קָטֹן
עֲזַבְתִּיךְ וּבְרַחֲמִים גְּדֹלִים אֲקַבְּצֵךְ׃
בְּשֶׁצֶף קֶצֶף הִסְתַּרְתִּי פָנַי רֶגַע מִמֵּךְ
וּבְחֶסֶד עוֹלָם רִחַמְתִּיךְ אָמַר גֹּאֲלֵךְ
יְהוָה׃ כִּי מֵי נֹחַ זֹאת לִי אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי נֹחַ עוֹד עַל
הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְּצֹף עָלַיִךְ
וּמִגְּעָר בָּךְ׃ כִּי הֶהָרִים יָמוּשׁוּ
וְהַגְּבָעוֹת תְּמוּטֶינָה וְחַסְדִּי מֵאִתֵּךְ
לֹא יָמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא
תָמוּט אָמַר מְרַחֲמֵךְ יְהוָה׃ עֲנִיָּה
סֹעֲרָה לֹא נֻחָמָה הִנֵּה אָנֹכִי מַרְבִּיץ
בַּפּוּךְ אֲבָנַיִךְ וִיסַדְתִּיךְ בַּסַּפִּירִים׃
וְשַׂמְתִּי כַּדְכֹד שִׁמְשֹׁתַיִךְ וּשְׁעָרַיִךְ
לְאַבְנֵי אֶקְדָּח וְכָל גְּבוּלֵךְ לְאַבְנֵי
חֵפֶץ׃ וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה
וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ׃ בִּצְדָקָה תִּכּוֹנָנִי
רַחֲקִי מֵעֹשֶׁק כִּי לֹא תִירָאִי
וּמִמְּחִתָּה כִּי לֹא תִקְרַב אֵלָיִךְ׃ הֵן
גּוֹר יָגוּר אֶפֶס מֵאוֹתִי מִי גָר
אִתָּךְ עָלַיִךְ יִפּוֹל׃ הִנֵּה אָנֹכִי בָּרָאתִי
חָרָשׁ נֹפֵחַ בְּאֵשׁ פֶּחָם וּמוֹצִיא כְלִי
לְמַעֲשֵׂהוּ וְאָנֹכִי בָּרָאתִי מַשְׁחִית
לְחַבֵּל׃ כָּל כְּלִי יוּצַר עָלַיִךְ לֹא יִצְלָח
וְכָל לָשׁוֹן תָּקוּם אִתָּךְ לַמִּשְׁפָּט
תַּרְשִׁיעִי זֹאת נַחֲלַת עַבְדֵי יְהוָה
וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נְאֻם יְהוָה׃

Cap.lv.

A

הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ
לַמַּיִם וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כָּסֶף לְכוּ
שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא
כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב: לָמָּה
תִשְׁקְלוּ כֶסֶף בְּלוֹא לֶחֶם וִיגִיעֲכֶם
בְּלוֹא לְשָׂבְעָה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ אֵלַי
וְאִכְלוּ טוֹב וְתִתְעַנַּג בַּדֶּשֶׁן נַפְשְׁכֶם: הַטּוּ
אָזְנְכֶם וּלְכוּ אֵלַי שִׁמְעוּ
וּתְחִי נַפְשְׁכֶם וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית
עוֹלָם חַסְדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים: הֵן

B

עֵד לְאוּמִּים נְתַתִּיו נָגִיד וּמְצַוֵּה
לְאֻמִּים: הֵן גּוֹי לֹא תֵדַע תִּקְרָא
וְגוֹי לֹא יְדָעוּךָ אֵלֶיךָ יָרוּצוּ לְמַעַן
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי
פֵאֲרָךְ: דִּרְשׁוּ יְהוָה בְּהִמָּצְאוֹ
קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב: יַעֲזֹב רָשָׁע

C

דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב
אֶל יְהוָה וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ
כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ: כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי
מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי
נְאֻם יְהוָה: כִּי גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ
כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתַי
מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם: כִּי כַּאֲשֶׁר יֵרֵד
הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם וְשָׁמָּה

D

לֹא יָשׁוּב כִּי אִם הִרְוָה אֶת
הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ וְהִצְמִיחָהּ וְנָתַן
זֶרַע לַזֹּרֵעַ וְלֶחֶם לָאֹכֵל: כֵּן יִהְיֶה
דְבָרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא יָשׁוּב
אֵלַי רֵיקָם כִּי אִם עָשָׂה אֶת אֲשֶׁר
חָפַצְתִּי וְהִצְלִיחַ אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיו:
כִּי בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן
הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם
רִנָּה וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ כָף:
תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְרוֹשׁ וְתַחַת
הַסִּרְפַּד יַעֲלֶה הֲדַס וְהָיָה לַיהוָה
לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכָּרֵת:

Omnes sitientes veni
te ad aquas: & qui non ha
betis argentū properate
emite & comedite. Ve
nite emite absq;
argento & absq; vlla cō
mutatione vinum & lac.
Quare appenditis argē
tū nō in panibus: & labo
rē vestrū nō in saturitate?
Audite audientes me
& comedite bonū: & de
lectabitur in crassitudie
anima vestra. Inclinate aurē
vestram & venite ad me:
audite & viuet aia vestra:
& feriā vobiscū pactum
sempiternū: misericor
dias dauid fideles. Ecce
testē populis dedi eum
ducem ac preceptorem
gentibus. Ecce gentē
quā nesciebas vocabis:
& gentes q̄ nō cognoue
runt te: ad te current pro
pter dominū deum tuū
& sanctum israel: quia
glorificauit te. Querite
dnm̄ dum inueniri pōt
inuocate eū dum prope
est. Derelinquat impius
viā suā: & vir iniquus co
gitatiões suas: & reuerta
tur ad dnm̄ & miserebi
tur eius: & ad deū nostrū
qm̄ multus est ad igno
scendū. Non enī cogita
tiones mee cogitationes
vre: neq; vie vre vie mee:
dicit dn̄s. Quia sicut
exaltantur celi a terra:
sic exaltate sunt vie mee
a viis vris: & cogitatiões
mee a cogitationibus ve
stris. Et quō descendit
imber & nix de celo: &
illuc vltra
nō reuertetur: sed inē
briat
terrā: & infundit eā: & ger
minare eam facit: & dat
semen serenti: & panē
comedenti: sic erit
verbū meū qd̄ egredie
tur de ore meo. Non re
uertetur ad me vacuū:
sed faciet quecunq;
volui: & pspera bitur in
his ad que misi illud.
Quia in leticia egredie
mini: & i pace deducemini.
Montes & colles canta
bunt coram vobis
laudem: & omnia ligna
regionis plaudēt manu.
Pro saliuncula ascendet
abies: & pro
vrtica crescet myrtus.
Et erit dominus nomi
natus in signū eternum
qd̄ non auferetur. 56.

Oὐαὶ οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ, καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσαντες ἀγοράσατε καὶ φάγετε καὶ πίετε ἄνευ ἀργυρίου καὶ τιμῆς οἴνου καὶ στέαρ, ἱνατί τιμᾶσθε ἀργυρίου, ἐν ἄρτοις, καὶ τὸν μόχθον ὑμῶν οὐκ εἰς πλησμονήν; ἀκούσατέ μου καὶ φάγεσθε ἀγαθὰ, καὶ ἐντρυφήσει ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ὑμῶν, προσέχετε τοῖς ὠσὶν ὑμῶν, καὶ ἐπακολουθήσατε ταῖς ὁδοῖς μου. ἐπακούσατέ μου, καὶ ζήσεται ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ὑμῶν, καὶ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον, τὰ ὅσια δαδ τὰ πιστά. ἰδοὺ μαρτύριον ἔθνεσιν, ἔδωκα αὐτὸν ἄρχοντα καὶ προστάσσοντα ἔθνεσι. ἰδοὺ ἔθνη ἃ οὐκ οἴδασί σε ἐπικαλέσονταί σε, καὶ λαοὶ οἳ οὐκ ἐπίστανταί σε, ἐπὶ σὲ καταφεύξονται, ἕνεκεν κυρίου τοῦ θεοῦ σου καὶ τοῦ ἁγίου ἰσραὴλ, ὅτι ἐδόξασέ σε. ζητήσατε τὸν κύριον καὶ ἐν τῷ εὑρίσκειν αὐτὸν ἐπικαλέσασθε. ἡνίκα δ' ἂν ἐγγίζῃ ὑμῖν, ἀπολειπέτω ὁ ἀσεβὴς τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ ἀνὴρ ἄνομος τὰς βουλὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπιστραφήτω πρὸς κύριον, καὶ ἐλεηθήσεται, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ πολὺ ἀφήσει τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. οὐ γάρ εἰσιν αἱ βουλαί μου ὥσπερ αἱ βουλαὶ ὑμῶν, οὐδ' ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν αἱ ὁδοί μου, λέγει κύριος. ἀλλ' ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου. ὡς γὰρ ἂν καταβῇ ὑετὸς ἢ χιὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποστραφῇ ἕως ἂν μεθύσῃ τὴν γῆν, καὶ ἐκτέκῃ καὶ ἐκβλαστήσῃ, καὶ δῷ σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν, οὕτως ἔσται τὸ ῥῆμά μου, ὃ ἐὰν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματός μου, οὐ μὴ ἀποστραφῇ πρὸς με κενὸν ἕως ἂν συντελεσθῇ ὅσα ἠθέλησα, καὶ εὐοδώσω τὰς ὁδούς σου καὶ τὰ ἐντάλματά μου. ἐν γὰρ εὐφροσύνῃ ἐξελεύσεσθε, καὶ ἐν χαρᾷ διδαχθήσεσθε. τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλοῦνται προσδεχόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ, καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐπικροτήσει τοῖς κλάδοις. καὶ ἀντὶ τῆς στοιβῆς ἀναβήσεται κυπάρισσος, ἀντὶ δὲ τῆς κονύζης ἀναβήσεται μυρσίνη. καὶ ἔσται κύριος εἰς ὄνομα καὶ εἰς σημεῖον αἰώνιον καὶ οὐκ ἐκλείψει. Ca.56.

Ve sitis ite ad aquā: & quot nō habetis argētū: eūtes emite & comedite & bibite: absq; argēto & pcio vini & adipē. quare emitis argēto nō in panib;: & laborē vrm nō in saturitatē? audite me & comedite bona: & delectabit in bonis aia vra: attēdite aurib; vris: & sequimini vias meas. audite me: & viuet in bonis aia vra: & disponā vobis testamētū eternū sctā dauid fidelia. ecce testimoniū gētib; dedi eū pricipē & pcipiētē gētib;. ecce gētes q̄ nō sciūt te inuocabūt te: & pp̄li q̄ nō cognouerūt te: ad te cōfugient: ppter dnm̄ deū tuū & sctm̄ israel: q: glorificauit te. q̄rite dnm̄ & cū inuenitis eū inuocate. qñ aūt appropinquerit vobis relinquat impius vias suas: & vir iniqus cogitatiões suas. & cōuertat ad dnm̄: & miserebit: & ad deū nrm̄: q: multū dimittet pctā vra. nō eñ sūt cogitatiões mee sicut cogitatiões vre: neq; sicut vie vre vie mee: dicit dn̄s. sed sicut distat celū a terra: sic distat via mea a viis vris: & cogitatiões vre a cogitatiõe mea. sicut eñ si descēdat pluuia aut nix de celo: & nō reuertat donec inebriet terrā: & generet & germinet & det semē semināti & panē ad comedēdū: sic erit verbū meū: q̄dcūq; exierit de ore meo: nō reuertet ad me vacuū donec cōpleāt q̄cūq; volui & pspe rabo vias tuas & pcepta mea. in eñ leticia egrediemini: & in gaudio deducemini. nā mōtes & colles exiliēt expectātes vos in gaudio & oia ligna agri applaudēt ramis & p stipite vili ascēdet cyparissus: p aūt conyza ascendet myrt; & erit dn̄s in nomē & in signū sempiternū & nō deficiet.

Cap.lvj.

A

כֹּה אָמַר יְהוָה שִׁמְרוּ
מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוֹבָה
יְשׁוּעָתִי לָבוֹא וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת:
אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹּאת וּבֶן אָדָם
יַחֲזִיק בָּהּ שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ
וְשֹׁמֵר יָדוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל רָע: וְאַל
יֹאמַר בֶּן הַנֵּכָר הַנִּלְוָה אֶל יְהוָה
לֵאמֹר הַבְדֵּל יַבְדִּילַנִי יְהוָה מֵעַל
עַמּוֹ וְאַל יֹאמַר הַסָּרִיס הֵן אֲנִי
עֵץ יָבֵשׁ: כִּי כֹה אָמַר יְהוָה

B

לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת
שַׁבְּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי
וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי: וְנָתַתִּי לָהֶם
בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וָשֵׁם טוֹב מִבָּנִים
וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֶּן לוֹ אֲשֶׁר
לֹא יִכָּרֵת: וּבְנֵי הַנֵּכָר הַנִּלְוִים עַל

C

יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְאַהֲבָה אֶת שֵׁם
יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ לַעֲבָדִים כָּל
שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ וּמַחֲזִיקִים
בִּבְרִיתִי: וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי
וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלֹתֵיהֶם
וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי
בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים:
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה מְקַבֵּץ נִדְחֵי

D

יִשְׂרָאֵל עוֹד אֲקַבֵּץ עָלָיו לְנִקְבָּצָיו:
כֹּל חַיְתוֹ שָׂדָי אֵתָיוּ לֶאֱכֹל
כָּל חַיְתוֹ בַּיָּעַר: צֹפָו עִוְרִים
כֻּלָּם לֹא יָדָעוּ כֻּלָּם כְּלָבִים
אִלְּמִים לֹא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ הֹזִים
שֹׁכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם: וְהַכְּלָבִים
עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה וְהֵמָּה
רֹעִים לֹא יָדְעוּ הָבִין כֻּלָּם
לְדַרְכָּם פָּנוּ אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ:
אֵתָיוּ אֶקְחָה יַיִן וְנִסְבְּאָה שֵׁכָר
וְהָיָה כָזֶה יוֹם מָחָר גָּדוֹל
יֶתֶר מְאֹד:

Hec dicit dominus.
Custodite
iudicium & facite iusti
ciam: quia iuxta est
salus mea vt veniat & iu
sticia mea vt reueletur.
Beatus vir qui facit hoc:
& filius hominis qui
apprehendet istud. Custo
diens sabbatū ne polluat
illud: custodiēs manus su
as: ne faciat oē malū. Et
non dicat filius aduene
qui adheret domino:
dicens. Separatione di
uidet me dominus a
populo suo. Et non di
cat eunuchus: ecce ego
lignum aridum. Quia
hec dicit dominus
eunuchis: qui custo
dierint
sabbata mea: & elege
rint que ego volui
& tenuerint fedus meū:
dabo eis
in domo mea & in muris
meis locū & nomē melius
a filiis & filiabus. No
men sempiternū dabo eis:
quod nō peribit. Et fi
lios aduene qui adherēt
domino vt colant eum:
et diligant nomen eius:
vt sint ei in seruos: oēm
custodientē sabbatū ne
polluat illud: & tenētem
fedus meū: adducā eos
in monte sancti meū:
& letificabo eos in domo
orõnis mee. Holocausta
& victime eorū placebūt
mihi sup altari meo: qa
domus mea domus orõ
nis vocabitur cūctis po
pulis: ait dominus deus
qui cōgregat dispersos
israel. Adhuc cōgrega
bo ad eū cōgregatos eius.
Omēs bestie agri veni
te ad deuorandū vniuer
se bestie saltus. Specula
tores eius ceci
omnes: nescierunt vni
uersi: canes
muti non valentes la
trare: videntes vana:
dormientes & amantes
somnia: & canes
impudentissimi nescie
runt saturitatem. Ipsi
pastores ignorauerunt
intelligentiam. Omnes
in via suā declinauerūt:
vnusquisq; ad auaricia suā:
a summo vsq; ad nouissi
mū. Venite sumamus
vinū: & impleamur ebrie
tate: & erit sicut hodie:
sic & cras & multo am
plius.

Τάδε λέγει κύριος, φυλάσσεσθε κρίσιν, ποιεῖτε δικαιοσύνην. ἤγγικε γὰρ τὸ σωτήριόν μου παραγίνεσθαι, καὶ τὸ ἔλεός μου ἀποκαλυφθῆναι. μακάριος ἀνὴρ ὁ ποιῶν ταῦτα, καὶ ἄνθρωπος ὁ ἀντεχόμενος αὐτῶν, καὶ φυλάσσων τὰ σάββατα μὴ βεβηλοῦν αὐτὰ, καὶ διατηρῶν τὰς χεῖρας αὐτοῦ μὴ ποιεῖν ἀδίκα. μὴ λεγέτω ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσκείμενος πρὸς κύριον λέγων, ἀφοριεῖ με ἄρα κύριος ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ μὴ λεγέτω ὁ εὐνοῦχος, ὅτι ἐγώ εἰμι ξύλον ξηρόν. ὅτι τάδε λέγει κύριος τοῖς εὐνούχοις, ὅσοι ἂν φυλάξωνται τὰ σάββατά μου, καὶ ἐκλέξωνται ἃ ἐγὼ θέλω, καὶ ἀντέχωνται τῆς διαθήκης μου, δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ ἐν τῷ τείχει μου τόπον ὀνομαστὸν κρείττω υἱῶν καὶ θυγατέρων, ὄνομα αἰώνιον δώσω αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐκλείψει. καὶ τοῖς ἀλλογενέσι τοῖς προσκειμένοις κυρίῳ δουλεύειν αὐτῷ, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ εἶναι αὐτῷ εἰς δούλους καὶ δούλας, καὶ πάντας τοὺς φυλασσομένους τὰ σάββατά μου μὴ βεβηλοῦν αὐτὰ, καὶ ἀντεχομένους τῆς διαθήκης μου, εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ εὐφρανῶ αὐτοὺς ἐν τῷ οἴκῳ τῆς προσευχῆς μου. τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτῶν καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν ἔσονται δεκταὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου. ὁ γὰρ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἶπεν κύριος ὁ συνάγων τοὺς διεσπαρμένους ἰσραὴλ, ὅτι συνάξω ἐπ' αὐτὸν συναγωγήν. πάντα τὰ θηρία τὰ ἄγρια δεῦτε φάγετε πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ. ἴδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται πάντες, οὐκ ἔγνωσαν. πάντες κύνες ἐνεοὶ οὐ δυνήσονται ὑλακτεῖν, ἐνυπνιαζόμενοι κοίτην, φιλοῦντες νυστάξαι. καὶ οἱ κύνες ἀναιδεῖς τῇ ψυχῇ, οὐκ εἰδότες πλησμονήν, καί εἰσι πονηροὶ οὐκ εἰδότες σύνεσιν. πάντες ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐξηκολούθησαν ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ πλεονέκτημα, ἀπ' ἄκρου αὐτοῦ. δεῦτε λάβωμεν οἶνον καὶ οἶνον [illegible] μεθυσθῶμεν, καὶ ἔσται τοιαύτη ἡ αὔριον ἡμέρα, μεγάλη μᾶλλον σφόδρα. Ca.57.

Hec dicit dn̄s: custodite iudiciū: & facite iusticiā. appropinquit salutare meū vt veniat: & misericordia mea vt reueletur. beat; vir faciēs hec: & hō retinēs ista: & custodiēs sabbata nō pfanare ea: & seruās manus suas ne faciat iniqua. nō dicat alienigena q̄ appositus est ad dnm̄ dicēs: separabit me vtiq; dn̄s a pp̄lo suo: & nō dicat eunuch;: q: ego sum lignū aridū. q: hec dicit dn̄s eunuchis: q̄ custodierit sabbata mea: & elegerit q̄ ego volo: & tenuerint testamētū meū: dabo eis in domo mea & in muro meo locū noiatū meliorē filiis & filiab;: nomē sempiternū dabo eis: & nō deficiet. & alienigenis additis dn̄o seruire ei: & diligere nomē ei; vt sint ei in seruos & ancillas: & oēs custodientes sabbata mea vt nō violent ea: & tenētes testamētū meū inducā illos in mōtē sctm̄ meū: & letificabo eos in domo orationis mee. holocausta eor; & victime eor; erūt acceptabiles sup altare meū. nā dom; mea dom; orõnis vocabit cūctis gētib;: dixit dn̄s dn̄s cōgregās dispersos israel. q: cōgregabo ad eū cōgregationē. oēs bestie agrestes venite comedite oēs bestie silue. videte q̄m excecati sūt oēs: nō cognouerūt. vniuersi canes muti nō poterūt latrare: somniantes lectū amātes ad dormitādū: & canes impudētes aia nō sciētes saturitatē: & sūt mali nō sciētes itelligētiā. oēs vias suas secuti sūt vnusq;q; scdm̄ suā auariciā a summitate ei;. venite sumam; vinū & inebriemur ebrietate: & erit talis dies crastina magna āplius nimis.

A

B

i.s.d.

C

Mat. 21.b. Marci 11.c. Luce 19.g.

D

Here i.c. Esto.b

Cap. lvij.

צדק שום אסף בין פנה רעע בוא נוח שכב ענן נאף זנה ענג רחב ארך לשון חמם אל

הַצַּדִּיק אָבָד וְאֵין אִישׁ שָׂם
עַל לֵב וְאַנְשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין
מֵבִין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף
הַצַּדִּיק: יָבוֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל
מִשְׁכְּבוֹתָם הֹלֵךְ נְכֹחוֹ: וְאַתֶּם קִרְבוּ
הֵנָּה בְּנֵי עֹנְנָה זֶרַע מְנָאֵף וַתִּזְנֶה:
עַל מִי תִּתְעַנָּגוּ עַל מִי תַּרְחִיבוּ
פֶה תַּאֲרִיכוּ לָשׁוֹן הֲלוֹא אַתֶּם
יִלְדֵי פֶשַׁע זֶרַע שָׁקֶר: הַנֵּחָמִים
בָּאֵלִים תַּחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן שֹׁחֲטֵי
הַיְלָדִים בַּנְּחָלִים תַּחַת סְעִפֵי
הַסְּלָעִים: בְּחַלְּקֵי נַחַל חֶלְקֵךְ הֵם
הֵם גּוֹרָלֵךְ גַּם לָהֶם שָׁפַכְתְּ נֶסֶךְ
הֶעֱלִית מִנְחָה הַעַל אֵלֶּה אֶנָּחֵם:
עַל הַר גָּבֹהַּ וְנִשָּׂא שַׂמְתְּ מִשְׁכָּבֵךְ
גַּם שָׁם עָלִית לִזְבֹּחַ זָבַח: וְאַחַר
הַדֶּלֶת וְהַמְּזוּזָה שַׂמְתְּ זִכְרוֹנֵךְ
כִּי מֵאִתִּי גִּלִּית וַתַּעֲלִי הִרְחַבְתְּ
מִשְׁכָּבֵךְ וַתִּכְרָת לָךְ מֵהֶם אָהַבְתְּ
מִשְׁכָּבָם יָד חָזִית: וַתָּשֻׁרִי לַמֶּלֶךְ
בַּשֶּׁמֶן וַתַּרְבִּי רִקֻּחָיִךְ וַתְּשַׁלְּחִי
צִרַיִךְ עַד מֵרָחֹק וַתַּשְׁפִּילִי עַד
שְׁאוֹל: בְּרֹב דַּרְכֵּךְ יָגַעַתְּ לֹא אָמַרְתְּ
נוֹאָשׁ חַיַּת יָדֵךְ מָצָאת עַל כֵּן
לֹא חָלִית: וְאֶת מִי דָּאַגְתְּ וַתִּירְאִי
כִּי תְכַזֵּבִי וְאוֹתִי לֹא זָכַרְתְּ לֹא
שַׂמְתְּ עַל לִבֵּךְ הֲלֹא אֲנִי מַחְשֶׁה
וּמֵעֹלָם וְאוֹתִי לֹא תִירָאִי: אֲנִי
אַגִּיד צִדְקָתֵךְ וְאֶת מַעֲשַׂיִךְ וְלֹא
יוֹעִילוּךְ: בְּזַעֲקֵךְ יַצִּילֻךְ קִבּוּצַיִךְ
וְאֶת כֻּלָּם יִשָּׂא רוּחַ יִקַּח הָבֶל
וְהַחוֹסֶה בִי יִנְחַל אֶרֶץ וְיִירַשׁ הַר
קָדְשִׁי: וְאָמַר סֹלּוּ סֹלּוּ פַּנּוּ דָרֶךְ
הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ עַמִּי: כִּי כֹה
אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ
שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת

IVſtus perit: & non eſt qui recogitet in corde ſuo: & viri miſericordie colliguntur: qa nõ eſt q intelligat. A facie eni malicie collectus eſt iuſtus. Veniat pax: requieſcat in cubili ſuo: q ambulauit in directiõe ſua. Vos aũt accedite huc filii auguratricis: ſemẽ adulteri & fornicarie. Sup quẽ luſiſtis? Sup quẽ dilataſtis os: & eieciſtis linguam? Nunquid non vos filii ſceleſti: ſemen mendax? Qui conſolamini in diis ſubter oẽ lignũ frondoſum immolãtes paruulos in torrẽtibus ſubter eminentes petras. In partibus torrentis pars tua: hec eſt ſors tua. Et ipſis effudiſti libamen: obtuliſti ſacrificiũ. Nũqd ſup his nõ idignabor? Sup montẽ excelſum & ſublimẽ poſuiſti cubile tuũ: & illuc aſcendiſti vt imolares hoſtias. Et poſt oſtium & retro poſtem poſuiſti memoriale tuũ qa iuxta me diſcoopuiſti & ſuſcepiſti adulterũ. Dilataſti cubile tuũ: & pepigiſti cũ eis fedus. Dilexiſti ſtratum eorum manu apta: & ornaſti te regi vnguento: & multiplicaſti pigmenta tua. Miſiſti legatos tuos procul & humiliata es vſq ad inferos. In multitudine vie tue laboraſti: nec dixiſti: quieſcã. Vitã manꝰ tue inueniſti. Propterea non rogaſti. Pro quo ſollicita timuiſti: quia mentita es: & mei non es recordata: neq cogitaſti in corde tuo: quia ego tacens & quaſi nõ videns: & mei oblita es. Ego autẽ annunciabo iuſticiam tuam: & opera tua non ꝓderũt tibi: cũ clamaueris liberent te cõgregati tui. Et omnes eos auferet ventus: tollet aura. Qui aũt fiduciã hẽt mei: hereditabit terrã & poſſidebit montẽ ſcẽm meũ: & dicã. Viã facite: pbete iter: declinate de ſemita auferte offendicula de via ppli mei. Quia hec dicit excelſus & ſublimis hitãs eternitatẽ: & ſcẽm nomẽ eius in excelſo & in ſancto habitãs: & cuꝫ

A
Vidꝫte quomõ iuſtus periit: ꝛ nullꝰ vir ſuſcipit corde: ꝛ viri iuſti tolluntur: ꝛ nemo
Ἴδετε ὡς ὁ δίκαιος ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς ἀνὴρ ἐκδέχεται τῇ καρδίᾳ, καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἴρονται, καὶ οὐδεὶς
cõſiderat. ab eni facie iniqtatis ablatꝰ ẽ iuſtus. erit in pace ſepultura eiꝰ: ablata ẽ de medio. vos aũt accedite huc filii iniq ſemẽ adulterorꝫ ꝛ meretricis. in
κατανοεῖ. ἀπὸ γὰρ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος. ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτοῦ, ἦρται ἐκ μέσου. ὑμεῖς δὲ προσαγάγετε ὧδε υἱοὶ ἄνομοι σπέρμα μοιχῶν καὶ πόρνης. ἐν
quo inſultaſtis? ꝛ ſup quẽ apuiſtis os vrm? ꝛ ſup quẽ eieciſtis linguã vrãm? nõne vos eſtis filii pditiõis? ſemẽ vile? aduocantes
τίνι ἐνετρυφήσατε; καὶ ἐπὶ τίνα ἠνοίξατε τὸ στόμα ὑμῶν; καὶ ἐπὶ τίνα ἐχαλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν; οὐχὶ ὑμεῖς ἐστὲ τέκνα ἀπωλείας; σπέρμα ἄτιμον; οἱ παρακαλοῦντες
ad idola ſubter arbores frõdoſas: iugulãtes filios vros in vallibꝰ: p mediũ petrarꝫ. illa tua pars: hec tua ſorꝫ: ꝛ illis effudiſti libamina: ꝛ his obtuliſti hoſtias. ſup his nõ
ἐπὶ τὰ εἴδωλα ὑπὸ δένδρα δασέα, σφάζοντες τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν ταῖς φάραγξιν ἀναμέσον τῶν πετρῶν. ἐκείνη σου ἡ μερίς, οὗτός σου ὁ κλῆρος, κἀκείνοις ἐξέχεας σπονδάς, καὶ τούτοις ἀνήνεγκας θυσίας. ἐπὶ τούτοις οὐκ
B
iraſcar dicit dñs. ſup mõtẽ excelſum ꝛ ſublimẽ illic tuũ cubile ꝛ illic aſcẽdiſti vt imolares hoſtias
ὀργισθήσομαι λέγει κύριος. ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν καὶ μετέωρον ἐκεῖ σου ἡ κοίτη καὶ ἐκεῖ ἀνεβίβασας θύσαι θυσίας
tuas: ꝛ poſt poſtes hoſtii tui poſuiſti memoriã tuã. putabas: qm ſi receſſeris a me plus aliqd habiturꝰ. dilexiſti dormiẽtes tecũ: ꝛ multiplicaſti fornicationẽ tuã cũ eis: ꝛ multos feciſti eos q pcul a te; ꝛ miſiſti legatos
σου, καὶ ὀπίσω τῶν σταθμῶν τῆς θύρας σου ἔθηκας μνημόσυνά σου. ἐλογίσθης, ὅτι ἐὰν ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ πλεῖόν τι ἕξεις. ἠγάπησας τοὺς κοιμωμένους μετὰ σοῦ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου μετ' αὐτῶν, καὶ πολλοὺς ἐποίησας τοὺς μακρὰν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπέστειλας πρέσβεις
C
vltra terios tuos: ꝛ humiliata es vſq ad iferos multis itineribꝰ tuis. laboraſti ꝛ nõ dixiſti deſinã:
ὑπὲρ τὰ ὅριά σου, καὶ ἐταπεινώθης ἕως ᾅδου ταῖς πολυοδίαις σου. ἐκοπίασας καὶ οὐκ εἶπας παύσομαι,
cõfortata qꝛ feciſti hec: ppter hoc nõ rogaſti me tu: quẽ timẽs pterrita es. ꝛ mẽtita es mihi: ꝛ nõ recordata es mei: neq cepiſti me in mẽte tua: neq in corde tuo. ꝛ ego te vidẽs deſpicio: ꝛ me nõ timuiſti: ꝛ ego ãnũciabo iuſticiã tuã: ꝛ mala tua nõ pderũt tibi: cũ clamaueris eruãt te in tribulatiõe tua. illos
ἐνισχύουσα ὅτι ἔπραξας ταῦτα, διὰ τοῦτο οὐ κατεδεήθης μου σύ, τίνα εὐλαβηθεῖσα ἐφοβήθης. καὶ ἐψεύσω με, καὶ οὐκ ἐμνήσθης μου, οὐδὲ ἔλαβές με εἰς τὴν διάνοιάν σου, οὐδὲ εἰς τὴν καρδίαν σου. καὶ ἐγώ σε ἰδὼν παρορῶ, καὶ ἐμὲ οὐκ ἐφοβήθης, καὶ ἐγὼ ἀπαγγελῶ τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὰ κακά σου οὐχ ὠφελήσουσί σοι, ὅταν ἀναβοήσῃς ἐξελέσθωσάν σε ἐν τῇ θλίψει σου. τούτους
D
eni oẽs vẽtꝰ tollet ꝛ auferet tẽpeſtas. at ſperãtes in me: poſſidebũt terrã ꝛ hereditabũt mõtẽ ſctũ meũ. ꝛ dicẽt: mũdate a facie eiꝰ vias: ꝛ auferte offendicula de via ppli mei. hec dicit dñs excelſus q in excelſis habitat in eternũ: ſanctꝰ in ſctis nomẽ illi: dñs excelſus in ſctis requieſcens: ꝛ
γὰρ πάντας ἄνεμος λήψεται καὶ ἀποίσει καταιγίς. οἱ δὲ ἀντεχόμενοι ἐν ἐμοί, κτήσονται γῆν καὶ κληρονομήσουσι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. καὶ ἐροῦσι, καθαρίσατε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδούς, καὶ ἄρατε σκῶλα ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ μου. τάδε λέγει κς ὁ ὕψιστος ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ἅγιος ἐν ἁγίοις ὄνομα αὐτῷ, κύριος ὕψιστος ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, καὶ

puſillanimis dãs patientiã: ꝛ dãs vitã cõtritis corde. nõ in eternũ vleiſcar vos: neq ſemp iraſcar vobis. ſpiritus eni a me egredieẽ: ꝛ flatũ oẽm ego feci. ppt pctm modicũ qd triſtitia affeci eũ: ꝛ pcuſſi eũ. ꝛ auerti faciẽ meã ab eo: ꝛ cõtriſtatꝰ ẽ: ꝛ abiit triſtis in viis ſuis.
ὀλιγοψύχοις διδοὺς μακροθυμίαν, καὶ διδοὺς ζωὴν τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν. οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἐκδικήσω ὑμᾶς, οὐδὲ διαπαντὸς ὀργισθήσομαι ὑμῖν. πνεῦμα γὰρ παρ' ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ πνοὴν πᾶσαν ἐγὼ ἐποίησα. δι' ἁμαρτίαν βραχύ τι ἐλύπησα αὐτόν, καὶ ἐπάταξα αὐτόν. καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐλυπήθη, καὶ ἐπορεύθη στυγνὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.
vias eiꝰ vidi: ꝛ ſanaui eũ: ꝛ cõſolatꝰ ſum eũ: ꝛ dedi ei cõſolationẽ verã pacẽ ſup pacẽ his q lõge ꝛ his q ppe ſũt. ꝛ dixit dñs: ſanabo eos: at iniq ſic fluctuabunt: ꝛ qeſcere nõ poterũt. nõ
τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ ἑώρακα, καὶ ἰασάμην αὐτόν, καὶ παρεκάλεσα αὐτόν, καὶ ἔδωκα αὐτῷ παράκλησιν ἀληθινήν εἰρήνην ἐπ' εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγὺς οὖσιν. καὶ εἶπεν κύριος, ἰάσομαι αὐτούς, οἱ δὲ ἄδικοι οὕτως κλυδωνισθήσονται, καὶ ἀναπαύσασθαι οὐ δυνήσονται. οὐκ
5.48.d eſt gaudere ipſis dixit dñs deꝰ.
ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν εἶπεν κύριος ὁ θεός. Ca. 58.

A
Clama in fortitudie ꝛ ne parcas qſi tubã exalta vocẽ tuã: ꝛ ãnũcia pplo meo pctã eorꝫ: ꝛ domui iacob iniqtates eorꝫ. me die de die querẽt: ꝛ ſcire meas
Ἀναβόησον ἐν ἰσχύϊ καὶ μὴ φείσῃ ὡς σάλπιγγα ὕψωσον τὴν φωνήν σου, καὶ ἀνάγγειλον τῷ λαῷ μου τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, καὶ τῷ οἴκῳ ἰακὼβ τὰς ἀνομίας αὐτῶν. ἐμὲ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ζητήσουσι, καὶ γνῶναί μου
C
vias deſiderãt: qſi pplõ iuſticiã faciẽs: ꝛ iudiciũ dei ſui nõ dereliquẽs. petũt me nũc iudiciũ iuſtũ: ꝛ appꝑpiquare deo cupiũt dicentes: qre ieiunauimꝰ ꝛ nõ vidiſti: humiliauimꝰ aias nras ꝛ nõ cognouiſti. in eni die
τὰς ὁδοὺς ἐπιθυμοῦσιν, ὡς λαὸς δικαιοσύνην πεποιηκώς, καὶ κρίσιν θεοῦ αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλελοιπώς. αἰτοῦσί με νῦν κρίσιν δικαίαν, καὶ ἐγγίζειν θεῷ ἐπιθυμοῦσι λέγοντες, τί ὅτι ἐνηστεύσαμεν καὶ οὐκ εἶδες, ἐταπεινώσαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ οὐκ ἔγνως. ἐν γὰρ ταῖς ἡμέ-
bus ieiunioꝝ vroꝝ inuenitis volũtates vras: ꝛ oẽs ſubiectos vros affligitis in iudiciũ ꝛ pugnas: ieiunatis ꝛ pcutitis pugnis humilẽ. q re mihi ieiunatis ſicut hodie vt audiat in clamore
ραις τῶν νηστειῶν ὑμῶν εὑρίσκετε τὰ θελήματα ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ὑποχειρίους ὑμῶν νύσσετε εἰς κρίσιν καὶ μάχας, νηστεύετε καὶ τύπτετε πυγμαῖς ταπεινόν. ἵνα-
B
τί μοι νηστεύετε ὡς σήμερον ἀκουσθῆναι ἐν κραυγῇ τὴν
vox vra. nõ hoc ieiuniũ elegi: ꝛ diem humiliare hoiem aiam ſuã: neq ſi icuruaueris qſi circulũ collũ tuũ ꝛ ciliciũ ꝛ cinerem ſubſtraueris. neq ſic vocabitis ieiuniũ acceptabile:
φωνὴν ὑμῶν. οὐ ταύτην τὴν νηστείαν ἐξελεξάμην, καὶ ἡμέραν ταπεινοῦν ἄνθρωπον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, οὐδ' ἂν κάμψῃς ὡς κρίκον τὸν τράχηλόν σου καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ὑποστρώσῃ. οὐδ' οὕτως καλέσετε νηστείαν δεκτήν,
nõ tale ego elegi ieiuniũ: dicit dñs: ſed ſolue oẽm colligaturã iniqtatis diſſolue: obligatiões violẽtarꝫ cautionũ: dimitte cõfractos in remiſſione: ꝛ oẽm ſcripturã iniquã cõſcide. frãge eſurientĩ panẽ tuũ ꝛ pauperes ſine tecto induc in domũ tuã. ſi videris nudũ
οὐχὶ τοιαύτην ἐγὼ ἐξελεξάμην νηστείαν, λέγει κύριος, ἀλλὰ λῦε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγγαλιὰς βιαίων συναλλαγμάτων, ἀπόστελλε τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, καὶ πᾶσαν συγγραφὴν ἄδικον διάσπα. διάθρυπτε
C
πεινῶντι τὸν ἄρτον σου καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἰσάγαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ἐὰν ἴδῃς γυμνὸν

contrito & humili ſpiritu: vt viuificet ſpiritũ humiliũ & viuificet cor contritorum. Non eni in ſempiternũ litigabo: neq vſq ad finem iraſcar: qa ſpiritus a facie mea egredietur: & flatus ego faciã. Propter iniqtatẽ auaricie eiꝰ iratus ſum: & pcuſſi eũ. Abſcondi & indignatus ſum. Et abiit vagus in via cordis ſui. Vias eius vidi & ſanaui eum: & reduxi eum & reddidi cõſolationes ipſi & lugẽtibus eius. Creaui fructũ labiorum pacem: pacẽ ei qui longe eſt: & qui prope dixit dominus & ſanaui eum. Impii autẽ quaſi mare feruens quod quieſcere nõ poteſt: & redundant fluctus eius in conculcationẽ & lutum. Non eſt pax impiis: dicit deus meus.

58.

CLama ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocẽ tuã: & annũcia pplo meo ſcelera eorũ: & domui iacob pctã eorũ. Me etenim de die in diẽ querũt & ſcire vias meas volũt quaſi gẽs que iuſticiam fecerit & que iudicium dei ſui non dereliqrit. Rogant me iudicia iuſticie: & appropinquare deo volũt. Quare ieiunauimꝰ & nõ aſpexiſti: humiliauimꝰ aias nras & neſciſti. Ecce in die ieiunii veſtri inuenitur volũtas vra & oẽs debitores vros repetitis. Ecce ad lites & ad cõtentiões ieiunatis: & percutitis pugno impie. Nolite ieiunare ſicut vſq ad hãc diẽ vt audiatur in excelſo clamor veſter. Nunqd tale eſt ieiuniũ qd elegi per diẽ affligere hominẽ animã ſuã. Nũqd contorqre qſi circulũ caput ſuũ: & ſaccũ & cinerem ſternere? Nunqd iſtud vocabis ieiuniũ: & diẽ acceptabilẽ dño? Nõne hoc eſt magis ieiuniũ qd elegi. Diſſolue colligatiões ipietatis ſolue faſciculos deprimẽtes. Dimitte eos q cõfracti ſunt liberos: & oẽ onus dirũpe. Frange eſuriẽti panẽ tuũ: & egenos vagoſq induc in domum tuam. Cum videris nudum

דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ
שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים: כִּי
לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לָנֶצַח
אֶקְּצוֹף כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף
וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי: בַּעֲוֹן בִּצְעוֹ
קָצַפְתִּי וְאַכֵּהוּ הַסְתֵּר וְאֶקְצֹף
וַיֵּלֶךְ שׁוֹבָב בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ: דְּרָכָיו
רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ וַאֲשַׁלֵּם
נִחֻמִים לוֹ וְלַאֲבֵלָיו: בּוֹרֵא נִיב
שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק
וְלַקָּרוֹב אָמַר יְהוָה וּרְפָאתִיו:
וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הַשְׁקֵט
לֹא יוּכָל וַיִּגְרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ
וָטִיט: אֵין שָׁלוֹם אָמַר אֱלֹהַי
לָרְשָׁעִים:

Cap. lviij.

קְרָא בְגָרוֹן אַל תַּחְשֹׂךְ כַּשּׁוֹפָר
הָרֵם קוֹלֶךָ וְהַגֵּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם
וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתָם: וְאוֹתִי יוֹם יוֹם
יִדְרֹשׁוּן וְדַעַת דְּרָכַי יֶחְפָּצוּן כְּגוֹי
אֲשֶׁר צְדָקָה עָשָׂה וּמִשְׁפַּט אֱלֹהָיו
לֹא עָזָב יִשְׁאָלוּנִי מִשְׁפְּטֵי צֶדֶק
קִרְבַת אֱלֹהִים יֶחְפָּצוּן: לָמָּה צַּמְנוּ
וְלֹא רָאִיתָ עִנִּינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תֵדָע
הֵן בְּיוֹם צֹמְכֶם תִּמְצְאוּ חֵפֶץ וְכָל
עַצְּבֵיכֶם תִּנְגֹּשׂוּ: הֵן לְרִיב וּמַצָּה
תָּצוּמוּ וּלְהַכּוֹת בְּאֶגְרֹף רֶשַׁע לֹא
תָצוּמוּ כַיּוֹם לְהַשְׁמִיעַ בַּמָּרוֹם
קוֹלְכֶם: הֲכָזֶה יִהְיֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ יוֹם
עַנּוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ הֲלָכֹף כְּאַגְמֹן
רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יַצִּיעַ הֲלָזֶה תִּקְרָא
צוֹם וְיוֹם רָצוֹן לַיהוָה: הֲלוֹא זֶה
צוֹם אֶבְחָרֵהוּ פַּתֵּחַ חַרְצֻבּוֹת רֶשַׁע
הַתֵּר אֲגֻדּוֹת מוֹטָה וְשַׁלַּח רְצוּצִים
חָפְשִׁים וְכָל מוֹטָה תְּנַתֵּקוּ: הֲלוֹא
פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וַעֲנִיִּים
מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת כִּי תִרְאֶה עָרֹם

חיה דכא שפל רוח עלם ריב נצח קצף פנה עטף נשם עשה עון בצע נכה סתר קצף הלך שוב דרך לבב ראה רפא נחה שלם נחם אבל ברא נוב שפה שלם רחק קרב רשע ים גרש שקט יכל מים רפש טיט שלום אמר

קרא גרן חשך שפר רום קול נגד עם פשע דרש ידע חפץ צדק שפט שאל צום ראה ענה ידע מצא עצב נגש ריב נצה כהה רשע שמע רום היה בחר ענה כפף אגם שק אפר יצע קרא רצה עתר רצץ נתק פרס רעב עני רוד בוא ראה ערם

וכסיתו ומבשרך לא תתעלם׃
אז יבקע כשחר אורך וארכתך
מהרה תצמח והלך לפניך צדקך
כבוד יהוה יאספך׃ אז תקרא
ויהוה יענה תשוע ויאמר הנני
אם תסיר מתוכך מוטה שלח
אצבע ודבר און׃ ותפק לרעב
נפשך ונפש נענה תשביע וזרח
בחשך אורך ואפלתך כצהרים׃
ונחך יהוה תמיד והשביע
בצחצחות נפשך ועצמתיך יחליץ
והיית כגן רוה וכמוצא מים
אשר לא יכזבו מימיו׃ ובנו
ממך חרבות עולם מוסדי דור
ודור תקומם וקרא לך גדר
פרץ משובב נתיבות לשבת׃ אם
תשיב משבת רגלך עשות חפציך
ביום קדשי וקראת לשבת ענג
לקדוש יהוה מכבד וכבדתו
מעשות דרכיך ממצוא חפצך
ודבר דבר׃ אז תתענג על יהוה
והרכבתיך על במותי ארץ
והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי
יהוה דבר׃

Cap.lix.

הן לא
קצרה יד יהוה מהושיע ולא כבדה
אזנו משמוע׃ כי אם עונתיכם
היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם
וחטאותיכם הסתירו פנים מכם
משמוע׃ כי כפיכם נגאלו בדם
ואצבעותיכם בעון שפתותיכם
דברו שקר לשונכם עולה תהגה׃
אין קרא בצדק ואין נשפט
באמונה בטוח על תהו ודבר שוא
הרו עמל והוליד און׃ ביצי
צפעוני בקעו וקורי עכביש יארגו
האכל מביציהם ימות והזורה

operi eum: & carnem tuā ne deſpexeris. Tunc erūpet quaſi mane lumen tuū & ſanitas tua citius orietur. Et anteibit faciē tuā iuſticia tua & gloria domini colliget te. Tunc inuocabis: & dñs exaudiet: clamabis & dicet ecce adſum. Si abſtuleris de medio tui cathenā: & deſieris extēdere digitū: & loqui qd nō pdeſt. Cū effuderis eſurienti animā tuā: & animā afflictā repleueris: orietur in tenebris lux tua: & tenebre tue erunt ſicut meridies. Et requiē tibi dabit dñs ſemp: & implebit ſplēdoribus aīam tuā: & oſſa tua liberabit. Et eris ſicut hortus irriguus: & ſicut fons aquarū cuius nō deficient aque. Et edificabuntur in te deſerta ſeculorum fundamenta gñationis & generatiōis ſuſcitabis. Et vocaberis edificator ſepium: auertēs ſemitas in quietem. Si auerteris a ſabbato pedem tuū facere volūtatē tuā in die ſcto meo: & vocaueris ſabbatū delicatū & ſanctū domini glorioſum: & glorificaueris eū dum nō facis vias tuas: & nō inuenitur voluntas tua vt loqris ſmonē: tūc delectaberis ſuper dño: & ſuſtollam te ſuper altitudines terre: & cibabo te hereditate iacob patris tui. Os enim dñi locutū eſt. 59.

Ecce non eſt abbreuiata manus dñi vt ſaluare neqat: neqȝ aggrauata ē auris eius vt nō exaudiat: ſed iniqtates vr̄e diuiſerunt inter vos & deū veſtrū: & peccata vr̄a abſconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vr̄e pollute ſunt ſanguine: & digiti veſtri iniquitate. Labia veſtra locuta ſunt mendaciū: & ligua vr̄a iniqtatē fatur. Non eſt qui inuocet iuſticiā: neqȝ eſt qui iudicet vere: ſed cōfidūt in nihilo: & loquūtur vanitates. Conceperunt laborē & peperunt iniqtatē. Oua aſpidū ruperūt: & telas aranee texuerunt. Qui comederit de ouis eorū morietur: & qd cōfotū

operi: et a domeſticis ſeminis tui ne
περιβαλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐχ
deſpexeris. tūc erūpet matutinū lumē tuū: et
ὑπερόψει. τότε ῥαγήσεται πρώϊμον τὸ φῶς σου, καὶ
ſanitates tue cito orient. et preibit an
τὰ ἰάματά σου ταχὺ ἀνατελεῖ. καὶ προπορεύσεται ἔμ
te te iuſticia tua et gloria dei circūda
προσθέν σου ἡ δικαιοσύνη σου καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ περιστε
bit te. tūc clamabis: et deus exaudiet te: adhuc lo
λεῖ σε. τότε βοήσῃ, καὶ ὁ θεὸς εἰσακούσεταί σου, ἔτι λα
quēte te dicet: ecce adſum. ſi abſtuleris a te
λοῦντός σου ἐρεῖ, ἰδοὺ πάρειμι. ἐὰν ἀφέλῃς ἀπὸ σοῦ
colligationē et ordinationē et verbū murmurationis: et
σύνδεσμον καὶ χειροτονίαν καὶ ῥῆμα γογγυσμοῦ, καὶ
dederis eſurienti panē ex aīa tua: et aīam humilia
δῷς πεινῶντι τὸν ἄρτον ἐκ ψυχῆς σου, καὶ ψυχὴν τεταπει
tā ſaturaueris: tūc orietur in tenebris lumē
νωμένην ἐμπλήσῃς, τότε ἀνατελεῖ ἐν σκότει τὸ φῶς
tuū: et tenebre tue ſicut meridies: et erit deus
σου, καὶ τὸ σκότος σου ὡς μεσημβρία, καὶ ἔσαι ὁ θεός
tuus tecū ſemp. et implebitur ſicut
σου μετὰ σοῦ διαπαντός. καὶ ἐμπλησθήσῃ καθάπερ
deſiderat aīa tua: et oſſa tua pingueſcēt.
ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ τὰ ὀστᾶ σου πιανθήσεται.
et erit ſicut hortus irriguus: et ſicut fons: quē nō deſe
καὶ ἔσαι ὡς κῆπος μεθύων. καὶ ὡς πηγή, ἣν μὴ ἐξέλι
ruit aqua et edificabunt tibi deſerta ſecula:
πεν ὕδωρ καὶ οἰκοδομηθήσονταί σοι αἱ ἔρημοι αἰώνιοι,
et erūt fūdamēta tua ſēpitna ĝnatiōib gñationū: et voca
καὶ ἔσαι τὰ θεμέλιά σου αἰώνια γενεᾶς γενεῶν. καὶ κλη
beris edificator maceriarum: et lapides q in me
θήσῃ οἰκοδόμος φραγμῶν, καὶ τοὺς λίθους τοὺς ἀναμέ
dio ſemitas deſcere facies. ſi auerteris pedē
σον τῶν τρίβων παύσεις. ἐὰν ἀποστρέψῃς τὸν πόδα
tuū a ſabbatis vt nō facias voluntates
σου ἀπὸ τῶν σαββάτων τοῦ μὴ ποιεῖν τὰ θελήματα
tuas in die ſctā: et vocabis ſabbata deli
σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἁγίᾳ, καὶ καλέσεις τὰ σάββατα τρυ
cata ſctā deo tuo: nō tolles pedē tuū ad o
φερὰ ἅγια τῷ θεῷ σου, οὐκ ἀρεῖς τὸν πόδα σου ἐπ᾽ ἔρ
pus: neqȝ loqris verbū in ira de ore tuo:
γῳ, οὐδὲ λαλήσεις λόγον ἐν ὀργῇ ἐκ τοῦ στόματός σου,
et eris cōfidens ſup dñm: et eleuabit te ſup
καὶ ἔσῃ πεποιθὼς ἐπὶ κύριον, καὶ ἀναβιβάσει σε ἐπὶ τὰ
bona terre: et cibabit te hereditate iacob
ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ψωμιεῖ σε τὴν κληρονομίαν ἰακὼβ
pris tui. nā os dñi locutū hec.
τοῦ πατρός σου. τὸ γὰρ στόμα τοῦ κυρίου ἐλάλησε ταῦτα.

Nunquid nō pōt manus dñi ſaluos facere: aut aggra
Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ κυρίου τοῦ σῶσαι, ἢ ἐβάρυ
uata ē auris eius vt nō exaudiat? ſed pctā
νε τὸ οὖς αὐτοῦ μὴ εἰσακοῦσαι; ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα
vr̄a ſeparāt inter vos et deū: ppter pecca
ὑμῶν διιστῶσιν ἀναμέσον ὑμῶν καὶ τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τὰς ἁμαρ
ta vr̄a auertit faciē ſuā a vobis: vt nō
τίας ὑμῶν ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ᾽ ὑμῶν, τοῦ μὴ
miſereat. nā man⁹ vr̄e pollute ſanguine: et
ἐλεῆσαι. αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν μεμολυσμέναι αἵματι, καὶ
digiti vr̄i pctis: at labia vr̄a loquuta
οἱ δάκτυλοι ὑμῶν ἁμαρτίαις, τὰ δὲ χείλη ὑμῶν ἐλάλη
ſūt iniqtatē: et lingua vr̄a iniquitatē meditabat. nullus
σεν ἀνομίαν, καὶ ἡ γλῶσσα ὑμῶν ἀδικίαν μελετᾷ. οὐδεὶς
loquit iuſta: neqȝ eſt iudiciū verū. cōfidūt in
λαλεῖ δίκαια, οὐδὲ ἔστιν κρίσις ἀληθινή. πεποίθασιν ἐπὶ
vanis et loquūt vana: qȝ parturiūt dolorē et gene
ματαίοις καὶ λαλοῦσι κενά, ὅτι κύουσι πόνον καὶ τίκτου
rāt iniqtatē. oua aſpidū fregerūt et telā aranee te
σιν ἀνομίαν. ᾠὰ ἀσπίδων ἔρρηξαν καὶ ἱστὸν ἀράχνης ὑφαί
xunt. et q voluerit de ouis eorū comedere: frangēs
νουσιν. καὶ ὁ μέλλων τῶν ᾠῶν αὐτῶν φαγεῖν, συντρίψας

B vētilatū reperit in ipſo regulū. tela eorū nō
οὔριον, εὗρεν καὶ ἐν αὐτῷ βασιλίσκον. ὁ ἱστὸς αὐτῶν οὐκ
erit in veſtimētū: neqȝ operient ab operi
ἔσαι εἰς ἱμάτιον, οὐδὲ μὴ περιβάλωνται ἀπὸ τῶν ἔρ
Pro.1.d. bus ſuis. nā opa eorū opa iniqtatis: at pe
γων αὐτῶν. τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἔργα ἀνομίας, οἱ δὲ πό
des eorū ad maliciā currūt velociter ad effūdēdū
δες αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν τρέχουσι ταχινοὶ ἐκχέαι
ſanguinē: et cogitatiōes eorū cogitatiōes ſtultorū.
αἷμα, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν διαλογισμοὶ ἀφρόνων.
cōtritio et miſeria in viis eorū: et
σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ
viā pacis nō cognouerūt: et nō eſt iudiciū in
ὁδὸν εἰρήνης οὐκ οἴδασιν, καὶ οὐκ ἔστι κρίσις ἐν ταῖς
viis eorū. nā ſemite eorū puerſe: quas tran
ὁδοῖς αὐτῶν. αἱ γὰρ τρίβοι αὐτῶν διεστραμμέναι, ἃς διοδεύ
ſeūt: et neſciūt pacē. ppterhoc receſſit iudi
ουσι, καὶ οὐκ οἴδασιν εἰρήνην. διὰ τοῦτο ἀπέστη ἡ κρί
ciū ab eis: et nō apphēdit eos iuſticia.
σις ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ καταλάβῃ αὐτοὺς δικαιοσύνη.
expectātib illis lucē facta eſt eis tenebra: ſplē
ὑπομεινάντων αὐτῶν φῶς ἐγένετο αὐτοῖς σκότος, μεί
dore in tenebris ābulauerūt. palpa
νατες αὐγὴν ἐν σκότει περιεπάτησαν. ψηλαφήσου
būt ſicut ceci parietē: et quaſi nō exiſtētib oculis
σιν ὡς τυφλοὶ τοῖχον, καὶ ὡς οὐχ ὑπαρχόντων ὀφθαλμῶν
attrectabūt: cadēt in meridie: quaſi in nocte media
ψηλαφήσουσι. πεσοῦνται ἐν μεσημβρίᾳ, ὡς ἐν μεσονυκτίῳ
quaſi morientes gemēt: quaſi vrſus et quaſi colūba pariter
ὡς ἀποθνήσκοντες στενάξουσιν, ὡς ἄρκος καὶ ὡς περιστερὰ ἅμα
ābulabūt. expectauim⁹ iudiciū et nō erit ſalus: longe
πορεύσονται. ἀνεμείναμεν κρίσιν, καὶ οὐκ ἔστι σωτηρία, μακρὰν
receſſit a nobis: multa enim nr̄a iniqtas i cōſpectu tuo:
ἀφέστηκεν ἀφ᾽ ἡμῶν. πολλὴ γὰρ ἡμῶν ἡ ἀνομία ἐναντίον σου,
C et pctā nr̄a reſtiterūt nobis. nā iniqtates
καὶ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν. αἱ γὰρ ἀνομίαι
nr̄e in nobis: et iniuſticias nr̄as cognouim⁹. ipie
ἡμῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τὰ ἀδικήματα ἡμῶν ἔγνωμεν. ἠσεβή
egim⁹ et mētiti ſum⁹: et receſſim⁹ a deo nr̄o:
σαμεν καὶ ἐψευσάμεθα καὶ ἀπέστημεν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἡ
loquuti ſum⁹ iniqua: et inobediētes fuim⁹: pcepim⁹:
μῶν, ἐλαλήσαμεν ἄδικα, καὶ ἠπειθήσαμεν, ἐκύομεν,
et meditati ſum⁹ de corde nr̄o verba iniqua:
καὶ ἐμελετήσαμεν ἀπὸ καρδίας ἡμῶν λόγους ἀδίκους,
et receſſim⁹ a iudicio: et iuſticia lōge
καὶ ἀπεστήσαμεν ὀπίσω τὴν κρίσιν, καὶ ἡ δικαιοσύνη μακρὰν
ſtetit: qȝ cōſūpta ē in viis eorū veri
ἀφέστηκεν, ὅτι κατηναλώθη ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἡ ἀλή
tas: et p rectū iter nō potuerūt trāſire et veritas
θεια, καὶ δι᾽ εὐθείας οὐκ ἠδύναντο διελθεῖν. καὶ ἡ ἀλήθεια
ſublata ē: et trāſtulerūt mentē ſuā vt itelligerēt.
ἦρται, καὶ μετέστησαν τὴν διάνοιαν αὐτῶν τοῦ συνιέναι.
et vidit dñs: et nō placuit ei: quia nō erat iudiciū.
καὶ εἶδε κύριος, καὶ οὐκ ἤρεσεν αὐτῷ, ὅτι οὐκ ἦν κρίσις.
et vidit: et nō erat vir: et cōſiderauit et nō erat
καὶ εἶδεν, καὶ οὐκ ἦν ἀνήρ, καὶ κατενόησεν καὶ οὐκ ἦν
defenſor: et vltus eſt eos brachio ſuo:
ὁ ἀντιληψόμενος, καὶ ἠμύνατο αὐτοὺς τῷ βραχίονι αὐτοῦ,
et mia ſuſtētauit. et indut⁹ eſt iuſti
καὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ ἐστηρίξατο. καὶ ἐνεδύσατο δικαιο
ciā quaſi loricā: et circūpoſuit galeā ſalu
σύνην ὡς θώρακα, καὶ περιέθετο περικεφαλαίαν σω
D tis in capite: et circūdat⁹ eſt veſtimēto vin
Ephe.6 τηρίου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ περιεβάλετο ἱμάτιον ἐκ
1.Theſ.5.b. dicte: et pallio quaſi redditur⁹ retri
δικήσεως, καὶ τὸ περιβόλαιον ὡς ἀνταποδώσων ἀντα
butionē opprobriū aduerſariis. et time
πόδοσιν ὄνειδος τοῖς ὑπεναντίοις. καὶ φοβηθήσον
būt q ab occidēte nomē
ται οἱ ἀπὸ δυσμῶν τὸ ὄνομα

erumpet in regulum. Tele eorum non erunt in veſtimentum: neqȝ operientur operibus ſuis. Opera eorū opera inutilia: & opus iniquitatis in manibus eorū. Pedes eorum ad malū currunt & feſtināt vt effundāt ſanguinē innocentē. Cogitationes eorū cogitatiōes inutiles. Vaſtitas & cōtritio in viis eorū. Viam pacis neſcierūt: & nō eſt iudiciū in greſſib eorū. Semite eorū incuruate ſunt eis: omnis qui calcat in eis ignorat pacē. Propter hoc elongatū eſt iudiciū a nobis: & nō apprehēdet nos iuſticia. Expectauimus lucem: & ecce tenebre: ſplendorē: & in tenebris ambulauimus. Palpauimus ſicut ceci parietē: & quaſi abſqȝ oculis attrectauimus. Impegimus meridie quaſi in tenebris: in caliginoſis quaſi mortui. Rugiem⁹ quaſi vrſi oēs: & quaſi colūbe meditātes gememus. Expectauim⁹ iudiciū: & nō eſt: ſalutē: & elōgata eſt a nobis. Multiplicate ſunt enim iniqtates nr̄e corā te: & pctā nr̄a reſpōderunt nobis. Quia ſcelera nr̄a nobiſcum: & iniqtates nr̄as cognouimus: peccare & mentiri cōtra dñm: & auerſi ſumus ne iremus poſt tergū dei nr̄i vt loqremur calūniā & trāſgreſſionē. Cōcepimus & locuti ſumus de corde verba mēdacii: & cōuerſum ē retrorſū iudiciū: & iuſticia lōge ſtetit. Quia corruit in platea veritas: & eqtas non potuit ingredi. Et facta eſt veritas in obliuione: & q receſſit a malo: pde patuit. Et vidit dñs: & malū apparuit in oculis eius: qa nō eſt iudiciū. Et vidit quia nō eſt vir: & aporiat⁹ eſt: qa nō eſt qui occurrat. Et ſaluauit ſibi brachiū ſuū: & iuſticia eius ipſa cōfirmauit eū. Indut⁹ eſt iuſticia vt lorica: & galea ſalutis in capite eius. Indut⁹ ē veſtimētis vltiōis: & opt⁹ ē quaſi pallio zeli: ſicut ad vindictā quaſi ad retributionē indignatōis hoſtib ſuis: & viciſſitudinē inimicis ſuis. In inſulis vicē reddet. Et timebūt q ab occidēte nomē

בקע אפעה׃ קוריהם לא יהיו
לבגד ולא יתכסו במעשיהם
מעשיהם מעשי און ופעל חמס
בכפיהם׃ רגליהם לרע ירצו
וימהרו לשפך דם נקי מחשבותיהם
מחשבות און שד ושבר במסלותם׃
דרך שלום לא ידעו ואין משפט
במעגלותם נתיבותיהם עקשו
להם כל דרך בה לא ידע שלום׃
על כן רחק משפט ממנו ולא
תשיגנו צדקה נקוה לאור
והנה חשך לנגהות באפלות
נהלך׃ נגששה כעורים קיר וכאין
עינים נגששה כשלנו בצהרים
כנשף באשמנים כמתים׃ נהמה
כדבים כלנו וכיונים הגה נהגה
נקוה למשפט ואין לישועה
רחקה ממנו׃ כי רבו פשעינו נגדך
וחטאותינו ענתה בנו כי פשעינו
אתנו ועונתינו ידענום׃ פשע
וכחש ביהוה ונסוג מאחר אלהינו
דבר עשק וסרה הרו והגו מלב
דברי שקר׃ והסג אחור משפט
וצדקה מרחוק תעמד כי כשלה
ברחוב אמת ונכחה לא תוכל לבוא׃
ותהי האמת נעדרת וסר מרע
משתולל וירא יהוה וירע בעיניו
כי אין משפט׃ וירא כי אין איש
וישתומם כי אין מפגיע ותושע
לו זרעו וצדקתו היא סמכתהו׃
וילבש צדקה כשרין וכובע
ישועה בראשו וילבש בגדי נקם
תלבשת ויעט כמעיל קנאה׃
כעל גמלות כעל ישלם חמה
לצריו גמול לאיביו לאיים גמול
ישלם׃ וייראו ממערב את שם

יהוה וממזרח שמש את כבודו
כי יבוא כנהר צר רוח יהוה נססה
בו: ובא לציון גואל ולשבי פשע
ביעקב נאם יהוה: ואני זאת
בריתי אותם אמר יהוה רוחי אשר
עליך ודברי אשר שמתי בפיך
לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי
זרע זרעך אמר יהוה מעתה ועד
עולם:

Cap. lx.

קומי אורי
כי בא אורך וכבוד יהוה עליך
זרח: כי הנה החשך יכסה ארץ
וערפל לאמים ועליך יזרח יהוה
וכבודו עליך יראה: והלכו גוים
לאורך ומלכים לנגה זרחך:
שאי סביב עיניך וראי כלם
נקבצו באו לך בניך מרחוק יבאו
ובנתיך על צד תאמנה: אז תראי
ונהרת ופחד ורחב לבבך כי
יהפך עליך המון ים חיל גוים
יבאו לך: שפעת גמלים תכסך
בכרי מדין ועיפה כלם משבא
יבאו זהב ולבונה ישאו ותהלת
יהוה יבשרו: כל צאן קדר יקבצו
לך אילי נביות ישרתונך יעלו
על רצון מזבחי ובית תפארתי
אפאר: מי אלה כעב תעופינה
וכיונים אל ארבתיהם: כי לי איים
יקוו ואניות תרשיש בראשנה
להביא בניך מרחוק כספם וזהבם
אתם לשם יהוה אלהיך ולקדוש
ישראל כי פארך: ובנו בני נכר
חמתיך ומלכיהם ישרתונך כי
בקצפי הכיתיך וברצוני רחמתיך:
ופתחו שעריך תמיד יומם ולילה
לא יסגרו להביא אליך חיל
גוים ומלכיהם נהוגים: כי הגוי

domini: & qui ab ortu ſolis gloriam eius. Cum venerit q̄ſi fluuius violentus quē ſpūs dñi cogit: & venerit ſion redēptor: & eis q redeūt ab iniquitate in iacob dicit dominus. Hoc fedus meū cum eis dicit dñs. Spūs meus qui eſt in te: & verba mea que poſui in ore tuo non recedēt de ore tuo: & de ore ſeminis tui & de ore ſemīs ſeminis tui: dicit dñs amodo & vſq₃ in ſempiternum 60.

SVrge illuminare qa venit lumen tuū: & gloria dñi ſuper te orta eſt. Quia ecce tenebre operient terram: & caligo populos: ſup te autē orietur dominus: & gloria eius in te videbitur. Et ambulabūt gētes in lumine tuo: & reges in ſplendore ortus tui. Leua ī circuitu oculos tuos & vide: omnes iſti cōgregati ſunt venerūt tibi. Filii tui de lōge venient: & filie tue in latere ſuggent. Tunc videbis et afflues & mirabitur & dilatabitur cor tuum qn̄ cōuerſa fuerit ad te multitudo maris: fortitudo gētiū venerit tibi. Inūdatio camelorū operiet te: dromedarii madian & effa. Omnes de ſaba venient: aurum & thus deferentes: & laudem dño annūciantes. Omne pecus cedar cōgregabitur tibi: arietes nabaioth miniſtrabūt tibi. Offerētur ſup placabili altari meo: & domū maieſtatis mee glorificabo. Qui ſunt iſti q vt nubes volāt: & quaſi colūbe ad feneſtras ſuas? Me eni inſule expectabūt & naues maris in pricipio: vt adducā filios tuos de lōge. Argentū eorū & aurū eorum cum eis nomini dñi dei tui & ſancto iſrael: qa glorificauit te. Et edificabūt filii peregrinorum muros tuos: & reges eorū miniſtrabūt tibi. In indignatione eni mea pcuſſi te: & in recōciliatōe mea miſertus ſū tui. Et aperiētur porte tue iugiter: die ac nocte nō claudētur vt afferatur ad te fortitudo gentiū: & reges earū adducātur. Gens eni

dñi: τ q̄ ab ortu ſolis nomē inclytū: veniet
κυρίου, καὶ οἱ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου τὸ ὄνομα τὸ ἔνδοξον. ἥξει
eni q̄ſi fluuius violentus ira a dño: veniet cū furo
γὰρ ὡς ποταμὸς βίαιος ἡ ὀργὴ παρὰ κυρίου, ἥξει μετὰ θυ
re: τ veniet de ſion liberās: τ auertet impietates
μοῦ, καὶ ἥξει ἀπὸ σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας
a iacob. τ hoc eis a me teſtamētū dixit do
ἀπὸ ἰακώβ. καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ᾽ ἐμοῦ διαθήκη εἶπεν κύ
minus. ſpūs meus q̄ eſt in te: τ verba mea:
ριος. τὸ πνεῦμα τὸ ἐμόν, ὅ ἐστιν ἐπὶ σοί, καὶ τὰ ῥήματά μου,
q̄ dedi in ore tuo: nō deficiēt de ore
ἃ ἔδωκα εἰς τὸ στόμα σου, οὐ μὴ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ στόματός
tuo: τ ex ore ſeminis tui: dixit
σου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ σπέρματός σου, εἶπεν
dñs et nūc τ in eternū.
κύριος ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. Ca.60.
A
Illuminare illumiare hierlm: venit eni tuū lumē
Φωτίζου φωτίζου ἱερουσαλήμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς
τ gl'ia dñi ſup te orta eſt. ecce tenebre operi
καὶ ἡ δόξα κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκεν. ἰδοὺ σκότος καλύ
ent terrā τ caligo ſup gētes: ſup te aūt apparebit dñs.
ψει γῆν καὶ γνόφος ἐπ᾽ ἔθνη, ἐπὶ σὲ δὲ φανήσεται κύριος.
τ gl'ia eius in te videbit. τ ābulabūt gētes
καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐπὶ σὲ ὀφθήσεται. καὶ πορεύσονται ἔθνη τῷ
ī luie tuo: τ reges in ſplēdore tuo. leua in
φωτί σου, καὶ βασιλεῖς ἐν τῇ λαμπρότητί σου. ἆρον κύ
circuitu oculos tuos τ vide cōgregatos oēs
κλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε συνηγμένα πάντα τὰ
filios tuos: ecce venerūt oēs filii tui de lōge: τ
τέκνα σου, ἰδοὺ ἥκασι πάντες οἱ υἱοί σου μακρόθεν, καὶ
filie tue ſup humeris portabūt. tūc videbis τ ti
αἱ θυγατέρες σου ἐπ᾽ ὤμων ἀρθήσονται. τότε ὄψει καὶ φο
mebis τ ſtupebis corde: qm̄ tranſferent in te
βηθήσῃ καὶ ἐκστήσῃ τῇ καρδίᾳ, ὅτι μεταβαλεῖ εἰς σὲ
diuitie maris τ gētiū τ pplorū. τ venient tibi
πλοῦτος θαλάσσης καὶ ἐθνῶν καὶ λαῶν. καὶ ἥξουσί σοι
greges camelorū: τ operiēt te cameli madiam
ἀγέλαι καμήλων, καὶ καλύψουσί σε κάμηλοι μαδιὰμ
τ gephath: oēs de ſaba veniēt ferētes aurū
καὶ γαιφάρ, πάντες ἐκ σαβᾶ ἥξουσι φέροντες χρυσίον
τ thus: τ ſalutare dñi ānūciabūt. τ
καὶ λίβανον, καὶ τὸ σωτήριον κυρίου εὐαγγελιοῦνται. καὶ
oēs oues cedar cōgregabunt tibi: τ arietes
πάντα τὰ πρόβατα κηδὰρ συναχθήσονταί σοι, καὶ κριοὶ
nabaioth veniēt tibi: τ offerent acceptabilia ſup al
ναβαιὼθ ἥξουσί σοι, καὶ ἀνενεχθήσεται δεκτὰ ἐπὶ τὸ θυ
tare meū: τ domus orōnis mee glorifica
σιαστήριόν μου, καὶ ὁ οἶκος τῆς προσευχῆς μου δοξασθή
bitur. q̄ iſti vt nubes volāt τ q̄ſi colū
σεται. τίνες οἵδε ὡς νεφέλαι πέτανται καὶ ὡσεὶ περιστε
be cū pullis: me inſule expectauerūt τ naues thar
ραὶ σὺν νεοσσοῖς; ἐμὲ νῆσοι ὑπέμειναν καὶ πλοῖα θαρ
ſis in primis vt adducāt filios tuos de lōge: τ
σεὶς ἐν πρώτοις ἀγαγεῖν τὰ τέκνα σου μακρόθεν, καὶ τὸν
argentū τ aurū eorū cū eis: ppter no
ἄργυρον καὶ τὸν χρυσὸν αὐτῶν μετ᾽ αὐτῶν, διὰ τὸ ὄνο
mē dñi ſctūm τ ppter ſctūm iſrael vt glo
μα κυρίου τὸ ἅγιον καὶ διὰ τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ ἔνδο
rificet. τ edificabūt alienigene muros
ξον εἶναι. καὶ οἰκοδομήσουσιν ἀλλογενεῖς τὰ τείχη
tuos: τ reges eorū aſſiſtent tibi. ppt
σου, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν παραστήσονταί σοι. διὰ
eni irā meā pcuſſi te: τ ppter miam dilexi
γὰρ ὀργήν μου ἐπάταξά σε, καὶ διὰ ἔλεον ἠγάπησά
te: τ aperient porte tue ſemp die
σε, καὶ ἀνοιχθήσονται αἱ πύλαι σου διαπαντὸς ἡμέ
τ nocte nō claudent vt itroducāt ad te po
ρας καὶ νυκτὸς οὐ κλεισθήσονται εἰσαγαγεῖν πρὸς σὲ δύ
tētiā gētiū: τ reges q̄ ducunt: eorū eni gētes
ναμιν ἐθνῶν, καὶ βασιλεῖς ἀγομένους, τὰ αὐτῶν γὰρ ἔθνη
B
C

Marci 8.c. 9.49.c

τ reges q̄ nō ſeruiēt tibi: peri
καὶ οἱ βασιλεῖς οἵτινες οὐ δουλεύσουσί σοι, ἀπολοῦν
būt: τ gētes ſolitudie deſolabunt: τ gl'ia liba
ται, καὶ τὰ ἔθνη ἐρημίᾳ ἐρημωθήσονται, καὶ ἡ δόξα τοῦ λιβά
ni ad te veniet. in cypariſſo τ pino τ cedro
νου πρός σε ἥξει. ἐν κυπαρίσσῳ καὶ πεύκῃ καὶ κέδρῳ
ſimul vt glificēt locū ſctūm meū τ locū pedū eo
ἅμα δοξάσαι τὸν τόπον τὸν ἅγιόν μου καὶ τὸν τόπον ποδῶν αὐ
rū glificabo. τ ibūt ad te timētes filii
τῶν δοξάσω. καὶ πορεύσονται πρὸς σὲ δεδοικότες υἱοὶ
eorū q̄ humiliauerūt te: τ adorant veſtigia
τῶν ταπεινωσάντων σε, καὶ προσκυνοῦσι τὰ ἴχνη τῶν
pedū tuorū oēs q̄ irritauerūt te: τ vocaberis ci
ποδῶν σου πάντες οἱ παροξύναντές σε, καὶ κληθήσῃ πό
uitas dñi ſion ſcti iſrael: p eo q̄d fuiſti tu de
λις κυρίου σιὼν ἁγίου ἰσραὴλ, διὰ τὸ γεγενῆσθαί σε ἐγ
relicta τ odio habita: τ nō erat auxilians:
καταλελειμμένην καὶ μεμισημένην, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν,
τ ponā te exultationē eternā gaudiū gñationū i gñā
καὶ θήσω σε ἀγαλλίαμα αἰώνιον εὐφροσύνην γενεῶν ἐν γενε
tiōib⁹. ſugges lac gētiū: τ diuitias regū co
αῖς. καὶ θηλάσεις γάλα ἐθνῶν, καὶ πλοῦτον βασιλέων φά
medes: τ ſcies: q̄ ego dñs ſaluās te τ eru
γεσαι, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ σώζων σε καὶ ἐξαι
ens te de⁹ iacob. τ p ere afferā tibi au
ρούμενός σε θεὸς ἰακώβ. καὶ ἀντὶ χαλκοῦ οἴσω σοι χρυ
rū. p aūt ferro: ferā tibi argētū. p aūt lignis fe
σίον. ἀντὶ δὲ σιδήρου, οἴσω σοι ἀργύριον. ἀντὶ δὲ ξύλων οἴ
rā tibi es: p aūt lapidib⁹ ferrū. τ dabo princi
σω σοι χαλκόν, ἀντὶ δὲ λίθων σίδηρον. καὶ δώσω τοὺς ἄρχον
pes tuos in pace: τ epiſcopos tuos in iuſti
τάς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς ἐπισκόπους σου ἐν δικαιο
cia τ nō audiet vltra iniqtas in terra tua: ne
σύνῃ, καὶ οὐκ ἀκουσθήσεται ἔτι ἀδικία ἐν τῇ γῇ σου, οὐ
q₃ cōtritio neq₃ miſeria in finib⁹ tuis ſed
δὲ σύντριμμα οὐδὲ ταλαιπωρία ἐν τοῖς ὁρίοις σου ἀλ
vocabunt ſalutare muri tui: τ porte
λὰ κληθήσεται σωτήριον τὰ τείχη σου, καὶ αἱ πύλαι
tue ſculptura. τ nō erit tibi āpli⁹ ſol in lucē
σου γλύμμα. καὶ οὐκ ἔσαι σοι ἔτι ὁ ἥλιος εἰς φῶς
diei: neq₃ ortus lune illumiabit tibi noctē
ἡμέρας, οὐδὲ ἀνατολὴ σελήνης φωτιεῖ σοι τὴν νύκτα,
ſed erit tibi dñs lux eterna: τ de⁹ gl'ia tua.
ἀλλ᾽ ἔσαι σοι κύριος φῶς αἰώνιον, καὶ ὁ θεὸς δόξα σου.
nō eni occidet ſol tibi: τ luna tibi nō defi
οὐ γὰρ δύσεται ὁ ἥλιός σοι, καὶ ἡ σελήνη σοι οὐκ ἐκλεί
ciet. erit eni tibi dñs lux ſēpiterna. τ cōple
ψει. ἔσαι γάρ σοι κύριος φῶς αἰώνιον. καὶ ἀναπλη
buntur dies luct⁹ tui: τ pplūs
ρωθήσονται αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους σου, καὶ ὁ λαός
tu⁹ ois iuſtus: τ i ppetuū hereditabūt
σου πᾶς δίκαιος, καὶ δι᾽ αἰῶνος κληρονομήσουσι τὴν
terrā: cuſtodiēs plātationē opa manuū ſuarū in
γῆν, φυλάσσων τὸ φύτευμα ἔργα χειρῶν αὐτοῦ εἰς
gl'iam. pauciſſim⁹ erit in millia: τ minim⁹
δόξαν. ὁ ὀλιγοστὸς ἔσαι εἰς χιλιάδας, καὶ ὁ ἐλάχιστος
in gentē magnā: ego dñs in tpe cōgregabo
εἰς ἔθνος μέγα, ἐγὼ κύριος κατὰ καιρὸν συνάξω
eos.
αὐτούς. Ca.61.
A
Spiritus dñi ſup me: cui⁹ cā vnxit me
Πνεῦμα κυρίου ἐπ᾽ ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με
euāgelizare pauperib⁹: miſit me: ſanare
εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέ με ἰάσασθαι
cōtritos corde: pdicare capti
τοὺς συντετριμμένους τῇ καρδίᾳ, κηρύξαι αἰχμαλώ
uis remiſſionē τ cecis viſus aptionē: τ vocare
τοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, καὶ καλέσαι
annū dñi acceptabilē:
ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν,

Eſa.35.a.
D
Apo.21 g.
B
Apo.21 a.
C
Luce. 4.c.

& regnum quod nō ſeruierit tibi peribit: & gentes ſolitudine vaſtabuntur. Gloria libani ad te veniet: abies & buxus & pinus ſimul ad ornandum locum ſctificatiōis mee: & locū pedū meorum glorificabo. & veniēt ad te curui filii eorū q hūiliauerūt te: & adorabūt veſtigia pedum tuorū oēs q detrahebāt tibi: & vocabunt te ciuitatē domini ſion ſancti iſrael. Pro eo q fuiſti derelicta & odio habita & nō erat q per te tranſiret: ponā te in ſupbiā ſeculorū gaudiū in gñatione & gñationē. et ſugges lac gentiū: & mamilla regū lactaberis. Et ſcies quia ego dñs ſaluās te: & redēptor tuus fortis iacob. Pro ere afferam aurum: & pro ferro afferam argentum: & pro lignis es: & pro lapidibus ferrū. Et ponā viſitationē tuā pacē & ppoſitos tuos iuſticiā. Non audietur vltra ī tra tua iniqtas vaſtitas & cōtritio in terminis tuis: & occupabit ſalus muros tuos: & portas tuas laudatio. Non erit tibi amplius ſol ad lucendum per diem: nec ſplendor lune illuminabit te: ſed erit tibi dñs in lucē ſempiternā & deus tuus in gloriam tuam. Non occidet vltra ſol tuus & luna tua non minuetur: quia dominus erit tibi in lucē ſempiternā: & cōplebūtur dies luctus tui. Populus aūt tuus oēs iuſti: in perpetuū hereditabūt terram germen plātatōis mee opus manus mee ad glorificādum. Minimus erit in mille: & paruulus in gentem fortiſſimā. Ego dñs in tpe eius ſubito faciam iſtud. 61.

SPiritus domini ſup me: eo q vnxerit me. Ad annūciādum manſuetis miſit me: vt mederer cōtritis corde: & predicarē captiuis indulgentiam: & clauſis apertionem: vt predicarem annum placabilem

והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו
והגוים חרב יחרבו: כבוד
הלבנון אליך יבוא ברוש תדהר
ותאשור יחדו לפאר מקום
מקדשי ומקום רגלי אכבד: והלכו
אליך שחוח בני מעניך והשתחוו
על כפות רגליך כל מנאציך
וקראו לך עיר יהוה ציון קדוש
ישראל: תחת היותך עזובה ושנואה
ואין עובר ושמתיך לגאון עולם
משוש דור ודור: וינקת חלב גוים
ושד מלכים תינקי וידעת כי
אני יהוה מושיעך וגאלך אביר
יעקב: תחת הנחשת אביא זהב
ותחת הברזל אביא כסף ותחת
העצים נחשת ותחת האבנים
ברזל ושמתי פקדתך שלום ונגשיך
צדקה: לא ישמע עוד חמס בארצך
שד ושבר בגבוליך וקראת
ישועה חומתיך ושעריך תהלה:
לא יהיה לך עוד השמש לאור
יומם ולנגה הירח לא יאיר לך
והיה לך יהוה לאור עולם ואלהיך
לתפארתך: לא יבוא עוד שמשך
וירחך לא יאסף כי יהוה
יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי
אבלך: ועמך כלם צדיקים לעולם
יירשו ארץ נצר מטעי מעשה
ידי להתפאר: הקטן יהיה
לאלף והצעיר לגוי עצום אני
יהוה בעתה אחישנה:

Cap. lxi.

רוח אדני יהוה
עלי יען משח יהוה אתי לבשר
ענוים שלחני לחבש לנשברי לב
לקרא לשבוים דרור ולאסורים
פקח קוח: לקרא שנת רצון

לַיהוָה וְיוֹם נָקָם לֵאלֹהֵינוּ לְנַחֵם
כָּל אֲבֵלִים׃ לָשׂוּם לַאֲבֵלֵי צִיּוֹן
לָתֵת לָהֶם פְּאֵר תַּחַת אֵפֶר שֶׁמֶן
שָׂשׂוֹן תַּחַת אֵבֶל מַעֲטֵה תְהִלָּה תַּחַת
רוּחַ כֵּהָה וְקֹרָא לָהֶם אֵילֵי הַצֶּדֶק
מַטַּע יְהוָה לְהִתְפָּאֵר׃ וּבָנוּ חָרְבוֹת
עוֹלָם שֹׁמְמוֹת רִאשֹׁנִים יְקוֹמֵמוּ
וְחִדְּשׁוּ עָרֵי חֹרֶב שֹׁמְמוֹת דּוֹר וָדוֹר׃
וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי
נֵכָר אִכָּרֵיכֶם וְכֹרְמֵיכֶם׃ וְאַתֶּם
כֹּהֲנֵי יְהוָה תִּקָּרֵאוּ מְשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ
יֵאָמֵר לָכֶם חֵיל גּוֹיִם תֹּאכֵלוּ
וּבִכְבוֹדָם תִּתְיַמָּרוּ׃ תַּחַת בָּשְׁתְּכֶם
מִשְׁנֶה וּכְלִמָּה יָרֹנּוּ חֶלְקָם לָכֵן
בְּאַרְצָם מִשְׁנֶה יִירָשׁוּ שִׂמְחַת
עוֹלָם תִּהְיֶה לָהֶם׃ כִּי אֲנִי יְהוָה
אֹהֵב מִשְׁפָּט שֹׂנֵא גָזֵל בְּעוֹלָה
וְנָתַתִּי פְעֻלָּתָם בֶּאֱמֶת וּבְרִית
עוֹלָם אֶכְרוֹת לָהֶם׃ וְנוֹדַע בַּגּוֹיִם
זַרְעָם וְצֶאֱצָאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים
כָּל רֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע
בֵּרַךְ יְהוָה׃ שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיהוָה
תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי
בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי
כֶּחָתָן יְכַהֵן פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעְדֶּה
כֵלֶיהָ׃ כִּי כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ
וּכְגַנָּה זֵרוּעֶיהָ תַצְמִיחַ כֵּן אֲדֹנָי
יְהוָה יַצְמִיחַ צְדָקָה וּתְהִלָּה נֶגֶד
כָּל הַגּוֹיִם׃

Cap.lxij.
לְמַעַן צִיּוֹן לֹא אֶחֱשֶׁה
וּלְמַעַן יְרוּשָׁלִַם לֹא אֶשְׁקוֹט עַד
יֵצֵא כַנֹּגַהּ צִדְקָהּ וִישׁוּעָתָהּ
כְּלַפִּיד יִבְעָר׃ וְרָאוּ גוֹיִם צִדְקֵךְ וְכָל
מְלָכִים כְּבוֹדֵךְ וְקֹרָא לָךְ שֵׁם
חָדָשׁ אֲשֶׁר פִּי יְהוָה יִקֳּבֶנּוּ׃ וְהָיִית
עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת בְּיַד יְהוָה וּצְנוֹף

(margin roots: נתן · שוש עטה · הלל · נטע פאר · בנה עלם · קום עיר · זרה רעה · קרא שרת · אמר אכל · כבד ימר · בוש שנה · רנן · ירש · עלם היה · שפט · נתן פעל · ברת כרת · ידע · יצא · ראה נכר · שוש · גול לבש · נעל עטה · כהן כלה · עדה כלה · יצא זרע · צמח הלל · חשה · שקט · ישע · לפד בער · ראה כבד · פה קבב · היה פאר · צנף)

domino: & diē vltionis deo noſtro: vt cōſolarer oēs lugētes: vt ponerē fortitudinē lugētib9 ſiō: & darem eis coronam pro cinere: oleum gaudii pro luctu: palliū laudis pro ſpū meroris. Et vocabūtur i ea fortes iuſticie: plātatio dñi ad glorificādū. Et edificabūt deſerta a ſeculo: & ruinas antiquas erigent: & inſtaurabūt ciuitates deſertas & diſſipatas in generatiōe & gnatiōe. Et ſtabūt alieni & paſcēt pecora vr̄a: & filii pegrinorū agricole & vinitores veſtri erūt. Vos aūt ſacerdotes dñi vocabimini: miniſtri dei nr̄i dicetur vobis. Fortitudinē gentiū comedetis: & in gloria eorū ſupbietis. Pro cōfuſione vr̄a duplici & rubore laudabūt partem eorū. Propter hoc in tra ſua duplicia poſſidebunt: leticia ſempiterna erit eis. Quia ego dñs diligens iudiciū: & odio habens rapinā in holocauſtum. Et dabo opus eor̄ in veritate: & fedus perpetuum feriam eis. Et ſcietur in gentibus ſemen eorū: & germen eorū in medio populor̄. Oēs qui viderint eos cognoſcēt illos: qa iſti ſunt ſemen cui bn̄dixit dn̄s. Gaudēs gaudebo in dño & exultabit aīa mea in deo meo. Quia induit me veſtimētis ſalutis: & indumēto iuſticie circūdedit me: q̄ſi ſponſū decoratū corona: & quaſi ſpōſam ornatā monilib9 ſuis. Sicut eni terra pfert germē ſuū: & ſicut hortus ſemen ſuū germinat: ſic dn̄s deus germinabit iuſticiam & laudem coram vniuerſis gentibus. 62.

PRopter ſion non tacebo & propter hieruſalē nō quieſcam: donec egrediatur vt ſplendor iuſtus ei9: & ſaluator ei9 vt lāpas accendatur. Et videbūt gētes iuſtū tuū: & cuncti reges inclytū tuum. Et vocabitur tibi nomen nouū qd os domini nominabit. Et eris corona glorie in manu domini; & diadema

καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως, παρακαλέσαι πάντας τοὺς πενθοῦντας, δοθῆναι τοῖς πενθοῦσι σιὼν δόξαν ἀντὶ σποδοῦ, ἄλειμμα εὐφροσύνης τοῖς πενθοῦσι, καταστολὴν δόξης ἀντὶ πνεύματος ἀκηδίας· καὶ κληθήσονται γενεαὶ δικαιοσύνης, φύτευμα κυρίου εἰς δόξαν. καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐρήμους αἰωνίας, ἐξηρημωμένας πρότερον ἐξαναστήσουσι· καὶ καινιοῦσι πόλεις ἐρήμους ἐξηρημωμένας εἰς γενεάς. καὶ ἥξουσιν ἀλλογενεῖς ποιμαίνοντες τὰ πρόβατά σου, καὶ ἀλλόφυλοι ἀροτῆρες καὶ ἀμπελουργοί. ὑμεῖς δὲ ἱερεῖς κυρίου κληθήσεσθε, λειτουργοὶ θεοῦ ἡμῶν· ἰσχὺν ἐθνῶν κατέδεσθε, καὶ ἐν τῷ πλούτῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε. οὕτως ἐκ δευτέρας κληρονομήσουσι τὴν γῆν, καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην, καὶ μισῶν ἁρπάγματα ἐξ ἀδικίας· καὶ δώσω τὸν μόχθον αὐτῶν δικαίοις, καὶ διαθήκην αἰώνιον διαθήσομαι αὐτοῖς. καὶ γνωσθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ ἔγγονα αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν λαῶν· πᾶς ὁ ὁρῶν αὐτοὺς ἐπιγνώσεται αὐτούς, ὅτι οὗτοί εἰσι σπέρμα εὐλογημένον ὑπὸ θεοῦ. καὶ εὐφροσύνῃ εὐφρανθήσονται ἐπὶ κύριον. ἀγαλλιάσθω ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ κυρίῳ, ἐνέδυσε γάρ με ἱμάτιον σωτηρίου καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης, ὡς νυμφίῳ περιέθηκέ μοι μίτραν, καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με κόσμῳ. καὶ ὡς γῆν αὔξουσαν τὸ ἄνθος αὐτῆς, καὶ ὡς κῆπος τὰ σπέρματα αὐτοῦ ἐκβλαστάνει, οὕτως ἀνατελεῖ κύριος δικαιοσύνην καὶ ἀγαλλίαμα ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν. Ca.26.

Διὰ σιὼν οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνήσω, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιοσύνη μου, τὸ δὲ σωτήριόν μου ὡς λαμπὰς καυθήσεται. καὶ ὄψονται ἔθνη τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ πάντες βασιλεῖς τὴν δόξαν σου, καὶ καλέσει σε τὸ ὄνομά σου τὸ καινόν, ὃ κύριος ὀνομάσει αὐτό. καὶ ἔσῃ στέφανος κάλλους ἐν χειρὶ κυρίου, καὶ διάδημα

B

βασιλείας ἐν χειρὶ θεοῦ σου. καὶ οὐκ ἔτι κληθήσῃ καταλελειμμένη, καὶ ἡ γῆ σου οὐ κληθήσεται ἔρημος· σοὶ γὰρ κληθήσεται θέλημα ἐμόν, καὶ τῇ γῇ σου οἰκουμένη, ὅτι εὐδόκησε κύριος ἐν σοί, καὶ ἡ γῆ σου συνοικισθήσεται. καὶ ὡς συνοικῶν νεανίσκος παρθένῳ, οὕτως κατοικήσουσιν οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ· καὶ ἔσται ὃν τρόπον εὐφρανθήσεται νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ σοί. καὶ ἐπὶ τῶν τειχέων σου ἱερουσαλὴμ κατέστησα φύλακας ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ

C

ὅλην τὴν νύκτα, οἳ διὰ τέλους οὐ σιωπήσονται μιμνησκόμενοι κυρίου. οὐκ ἔστι γὰρ ὑμῖν ὅμοιος, ἐὰν διορθώσῃ καὶ ποιήσῃ ἱερουσαλὴμ ἀγαυρίαμα ἐπὶ τῆς γῆς. ὤμοσε κύριος κατὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τῆς ἰσχύος τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, εἰ ἔτι δώσω τὸν σῖτόν σου καὶ τὰ βρώματά σου τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ εἰ ἔτι πίονται υἱοὶ ἀλλότριοι τὸν οἶνόν σου ἐφ᾽ ᾧ ἐμόχθησας, ἀλλ᾽

D

οἱ συνάγοντες φάγονται αὐτὰ καὶ αἰνέσουσι τὸν κύριον, καὶ οἱ συνάγοντες πίονται αὐτὰ ἐν ταῖς ἐπαύλεσι ταῖς ἁγίαις μου. πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου καὶ ὁδοποιήσατε τῷ λαῷ μου, καὶ τοὺς λίθους τοὺς ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε, ἐξάρατε σύσσημον εἰς τὰ ἔθνη. ἰδοὺ γὰρ κύριος ἐποίησεν ἀκουστὸν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. εἴπατε

zach.9 c. Mat. 21.a.

τῇ θυγατρὶ σιών, ἰδού σοι ὁ σωτὴρ παραγίνεται ἔχων τὸν ἑαυτοῦ μισθὸν μετ᾽ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ καλέσει αὐτὸν λαὸν ἅγιον λελυτρωμένον ὑπὸ κυρίου· σὺ δὲ κληθήσῃ ἐπιζητουμένη πόλις καὶ οὐκ ἐγκαταλελειμμένη. Ca.63.

A

Τίς οὗτος ὁ παραγινόμενος ἐξ ἐδώμ, ἐρύθημα ἱματίων ἐκ βοσόρ; οὕτως ὡραῖος ἐν στολῇ αὐτοῦ βίᾳ μετὰ ἰσχύος; ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου. διατί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ; πλήρους καταπεπατημένης καὶ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ᾽ ἐμοῦ· καὶ κατεπάτησα αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου καὶ κατέθλασα αὐτοὺς ὡς γῆν, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν, καὶ πάντα τὰ ἱμάτιά μου ἐμίανα. ἡμέρα γὰρ ἀνταποδόσεως ἐπῆλθεν αὐτοῖς, καὶ ἐνιαυτὸς

regni in manu dei tui. Non vocaberis vltra derelicta: & terra tua nō vocabitur āplius deſolata. Sed vocaberis voluntas mea in ea: & terra tua inhabitata. Quia cōplacuit dño in te: & terra tua inhabitabitur. Habitabit eni iuuenis cū virgine: & habitabūt i te filii tui. Et gaudebit ſponſus ſup ſponſam: & gaudebit ſuper te deus tuus. Sup muros tuos hieruſalem cōſtitui cuſtodes: tota die & tota nocte in perpetuū non tacebūt. Qui remiſcimini dñi: ne taceatis & ne detis ſilentium ei: donec ſtabiliat & donec ponat hieruſalem laudem in terra. Iurauit dn̄s in dextera ſua: & i brachio fortitudinis ſue. Si dedero triticū tuū vltra cibum inimicis tuis: & ſi biberint filii alieni vinum tuū in quo laboraſti. Quia qui cōgregabūt illud comedēt & laudabūt dominū: & qui cōportant illud bibent in atriis ſanctis meis. Tranſite: trāſite p portas prepate viam populo. Planum facite iter: & elegite lapides: & eleuate ſignū ad populos. Ecce dominus auditum fecit in extremis terre. Dicite filie ſion. Ecce ſaluator tuus venit: ecce merces eius cum eo: & opus ei9 corā illo. Et vocabūt eos popul9 ſanctus: redēpti a dño. Tu autē vocaberis queſita ciuitas: & non relicta. 63.

QVis eſt iſte qui venit de edom tinctis veſtibus de boſra? Iſte formoſus i ſtola ſua: gradiēs in multitudine fortitudinis ſue. Ego qui loquor iuſticiā: & ppugnator ſū ad ſaluādū. Quare ergo rubrū eſt idumentū tuū & veſtimēta tua ſicut calcantiū in torculari? Torcular calcaui ſolus: & de gentib9 nō eſt vir mecū. Calcaui eos in furore meo: & cōculcaui eos in ira mea. Et aſpſus eſt ſanguis eorū ſup veſtimēta mea & omnia indumēta mea inqnaui. Dies eī vltiōis in corde meo: ann9

מַלְכוּכָה בְּכַף אֱלֹהָיִךְ׃ לֹא יֵאָמֵר לָךְ
עוֹד עֲזוּבָה וּלְאַרְצֵךְ לֹא יֵאָמֵר עוֹד
שְׁמָמָה כִּי לָךְ יִקָּרֵא חֶפְצִי בָהּ
וּלְאַרְצֵךְ בְּעוּלָה כִּי חָפֵץ יְהוָה בָּךְ
וְאַרְצֵךְ תִּבָּעֵל׃ כִּי יִבְעַל בָּחוּר
בְּתוּלָה יִבְעָלוּךְ בָּנָיִךְ וּמְשׂוֹשׂ חָתָן
עַל כַּלָּה יָשִׂישׂ עָלַיִךְ אֱלֹהָיִךְ׃ עַל
חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלִַם הִפְקַדְתִּי
שֹׁמְרִים כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה
תָּמִיד לֹא יֶחֱשׁוּ הַמַּזְכִּירִים אֶת יְהוָה
אַל דֳּמִי לָכֶם׃ וְאַל תִּתְּנוּ דֳמִי לוֹ
עַד יְכוֹנֵן וְעַד יָשִׂים אֶת יְרוּשָׁלִַם
תְּהִלָּה בָּאָרֶץ׃ נִשְׁבַּע יְהוָה בִּימִינוֹ
וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ אִם אֶתֵּן אֶת דְּגָנֵךְ
עוֹד מַאֲכָל לְאֹיְבַיִךְ וְאִם יִשְׁתּוּ
בְנֵי נֵכָר תִּירוֹשֵׁךְ אֲשֶׁר יָגַעַתְּ בּוֹ׃
כִּי מְאַסְפָיו יֹאכְלֻהוּ וְהִלְלוּ אֶת
יְהוָה וּמְקַבְּצָיו יִשְׁתֻּהוּ בְּחַצְרוֹת
קָדְשִׁי׃ עִבְרוּ עִבְרוּ בַּשְּׁעָרִים פַּנּוּ
דֶּרֶךְ הָעָם סֹלּוּ סֹלּוּ הַמְסִלָּה סַקְּלוּ
מֵאֶבֶן הָרִימוּ נֵס עַל הָעַמִּים׃ הִנֵּה
יְהוָה הִשְׁמִיעַ אֶל קְצֵה הָאָרֶץ
אִמְרוּ לְבַת צִיּוֹן הִנֵּה יִשְׁעֵךְ בָּא
הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו׃
וְקָרְאוּ לָהֶם עַם הַקֹּדֶשׁ גְּאוּלֵי יְהוָה
וְלָךְ יִקָּרֵא דְרוּשָׁה עִיר לֹא
נֶעֱזָבָה׃

Cap.lxiij.
מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים
מִבָּצְרָה זֶה הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ צֹעֶה
בְּרֹב כֹּחוֹ אֲנִי מְדַבֵּר בִּצְדָקָה
רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ
וּבְגָדֶיךָ כְּדֹרֵךְ בְּגַת׃ פּוּרָה דָּרַכְתִּי
לְבַדִּי וּמֵעַמִּים אֵין אִישׁ אִתִּי
וְאֶדְרְכֵם בְּאַפִּי וְאֶרְמְסֵם בַּחֲמָתִי
וְיֵז נִצְחָם עַל בְּגָדַי וְכָל מַלְבּוּשַׁי
אֶגְאָלְתִּי׃ כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וּשְׁנַת

(margin roots: מלך כפף · אמר עזב · קרא · בעל · בחר · בתל בעל · כלל שוש · חמה פקד · תמד חשה · זכר דמה · כתן כון · שום הלל · שבע ימן · זרע עזז · נתן אכל · שתה ירש · אסף אכל · קבץ שתה · פנה · סלל סלל · רום · שמע · בוא · פעל פנה · גאל · קרא דרש · עזב · בוא חמץ · הדר · כוח דבר · ישע מדע · אדם לבש · בדד · דרך אף · רמס יחם · נזה לבש · גאל שנה)

גאולי באה׃ ואביט ואין עזר — גאל בוא
ואשתומם ואין סומך ותושע לי — נבט
זרעי וחמתי היא סמכתני׃ ואבוס — שמם סמך ישע זרע
עמים באפי ואשכרם בחמתי — בוס שכר
ואוריד לארץ נצחם׃ חסדי יהוה — ירד
אזכיר תהלת יהוה כעל כל — זכר הלל
אשר גמלנו יהוה ורב טוב לבית
ישראל אשר גמלם כרחמיו וכרב
חסדיו׃ ויאמר אך עמי המה בנים — אמר
לא ישקרו ויהי להם למושיע׃ — שקר היה
בכל צרתם לא צר ומלאך פניו — ישע צור
הושיעם באהבתו ובחמלתו הוא — לאך פנה
גאלם וינטלם וינשאם כל ימי — נטל נשא
עולם׃ והמה מרו ועצבו את רוח — יום עלם מרה
קדשו ויהפך להם לאויב הוא — הפך איב
נלחם בם׃ ויזכר ימי עולם משה — לחם זכר
עמו איה המעלם מים את רעי — עלה
צאנו איה השם בקרבו את — שום
רוח קדשו׃ מוליך לימין משה — ילך ימן
זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם — זרע באר
לעשות לו שם עולם׃ מוליכם — בקע פנה
בתהמות כסוס במדבר לא — עשה ילך
יכשלו׃ כבהמה בבקעה תרד רוח — דבר כשל
יהוה תניחנו כן נהגת עמך לעשות — ירד
לך שם תפארת׃ הבט משמים — נוח עשה
וראה מזבל קדשך ותפארתך — פאר נבט
איה קנאתך וגבורתך המון — גבר המן
מעיך ורחמיך אלי התאפקו׃ כי — מעה אפק
אתה אבינו כי אברהם לא ידענו
וישראל לא יכירנו אתה — נכר
יהוה אבינו גאלנו מעולם — גאל עלם
שמך׃ למה תתענו יהוה מדרכיך — תעה
תקשיח לבנו מיראתך שוב — קשח
למען עבדיך שבטי נחלתך׃
למצער ירשו עם קדשך צרינו — צער צור
בוססו מקדשך׃ היינו מעולם — קדש היה

redemptiōis mee venit. Circūſpexi & non erat auxiliator: q̄ſiui & nō fuit q adiuuarēt. Et ſaluauit mihi brachiū meū: & īdignatio mea ipſa auxiliata ē mihi: & cōculcaui pplos in furore meo: & inebriaui eos in īdignatione mea: & detraxi in terrā virtutē eorū. Miſerationū dn̄i recordabor: laudē dn̄i ſup oībus q̄ reddidit nobis dn̄s: & ſuper multitudinē bonoꝝ domui iſrael q̄ largitus eſt eis ſḃm indulgētiā ſuā: & ſḃm multitudinē miſericordiarū ſuaꝝ. Et dixit, Verūtn̄ ppl's me⁹ eſt: filii nō negātes. Et factus eſt eis ſaluator in oī tribulatione eorū. Non eſt tribulat⁹: & angelus faciei eius ſaluauit eos. In dilectiōe ſua & īdulgētia ſua ipſe redemit eos: & portauit eos: & eleuauit eos cūctis dieb⁹ ſcl'i. Ipſi aūt ad iracūdiā ꝓuocauerūt: & afflixerūt ſpm̄ ſcti ei⁹. Et cōuerſus ē eis in inimicū: & ipē debellauit eos. Et recordat⁹ eſt dierū ſecl'i moyſi & ppl'i ſui. Vbi ē qui eduxit eos de mari cū paſtorib⁹ gregis ſui? Vbi eſt q poſuit ī medio ei⁹ ſpm̄ ſcti ſui? Qui duxit ad dexterā moyſen brachio maieſtatis ſue: q ſcidit aq̄s ante eos vt faceret ſibi nomē ſēpiternū: q eduxit eos p abyſſos q̄ſi equū in deſerto nō īpingentē: q̄ſi aīal in cāpo. Deſcēdēs ſpūs dn̄i ductor ei⁹ fuit. Sic adduxiſti ppl'm tuū vt faceres tibi nomē glorie. Attende de celo: & vide de hītaculo ſctō tuo & gl'ie tue. Vbi ē zelus tu⁹ & fortitudo tua: multitudo viſcerū tuorū & miſerationū tuaꝝ. Sup me cōtinuerūt ſe. Tu ei pater nr̄: & abraā neſciuit nos: & iſrael ignorauit nos. Tu dn̄e pater noſter: redemptor noſter: a ſeculo nomē tuū. Quare errare nos feciſti dn̄e de viis tuis: indurasti cor noſtrū ne timeremus te? Cōuertere ꝓpter ſeruos tuos tribus hereditatis tue. Quaſi nihilū poſſederūt ppl'm ſanctū tuū: hoſtes nr̄i cōculcauerūt ſctificationē tuā. Facti ſum⁹ q̄ſi in principio cū

redēptionis adeſt: ⁊ inſperi ⁊ nō erat auxiliator: — B
λυτρώσεως πάρεστιν, καὶ ἐπέβλεψα καὶ οὐκ ἦν βοηθός,
⁊ cōſideraui ⁊ nullus q̄ pberet auxiliū. ⁊ libera
καὶ προσενόησα καὶ οὐδεὶς ἀντελαμβάνετο. καὶ ἐρρύσα
uit eos brachiū meū: ⁊ furor me⁹ aduenit. ⁊
το αὐτοὺς ὁ βραχίων μου, καὶ ὁ θυμός μου ἐπέστη. καὶ
cōculcaui eos ira mea: ⁊ deduxi ſangui
κατεπάτησα αὐτοὺς τῇ ὀργῇ μου, καὶ κατήγαγον τὸ αἷ
nē eoꝝ in terrā. miſe dn̄i recordat⁹ ſū. virtu
μα αὐτῶν εἰς γῆν. τὸ ἔλεος κυρίου ἐμνήσθην. τὰς ἀρε
tes dn̄i in oīb⁹ q̄ nobis reddit. dn̄s
τὰς κυρίου ἐν πᾶσιν οἷς ἡμῖν ἀνταποδίδωσιν. κύριος
iudex bon⁹ domui iſrael iducit nobis ſcḃm miaꝫ
κριτὴς ἀγαθὸς τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ ἐπάγει ἡμῖν κατὰ τὸ ἔλε
ſuā ⁊ ſcḃm multitudinē iuſticie ſue. ⁊
ος αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ. καὶ
dixit ppl's me⁹: filii nequaq̄ repbrabūt. ⁊ fact⁹ eſt e
εἶπεν ὁ λαός μου, τέκνα οὐ μὴ ἀθετήσωσι. καὶ ἐγένετο αὐ
is in ſalutē ex omni tribulatiōe eoꝝ. nō lega
τοῖς εἰς σωτηρίαν ἐκ πάσης θλίψεως αὐτῶν. οὐ πρέσ
tus neq̄ āgelus ſed ipē dn̄s ſaluauit eos:
βυς οὐδὲ ἄγγελος ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος ἔσωσεν αὐτούς,
eo q̄d diligeret eos ⁊ parceret eis. ipē
διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτοὺς καὶ φείδεσθαι αὐτῶν. αὐτὸς
redemit eos ⁊ ſuſcepit eos: ⁊ exal — C
ἐλυτρώσατο αὐτοὺς καὶ ἀνέλαβεν αὐτούς, καὶ ὕψω
tauit eos oīb⁹ dieb⁹ ſeculi. ipi aūt
σεν αὐτοὺς πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος. αὐτοὶ δὲ
nō crediderūt ⁊ exacerbauerūt ſpm̄ ſctm̄ ei⁹.
ἠπείθησαν καὶ παρώξυναν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.
⁊ cōuerſus ē eis dn̄s in inimiciciā: ⁊ ipē expugna
καὶ ἐστράφη αὐτοῖς κύριος εἰς ἔχθραν, καὶ αὐτὸς ἐπολέ
uit eos. ⁊ recordat⁹ ē dieꝝ antiquoꝝ q̄ eduxit de
μησεν αὐτούς. καὶ ἐμνήσθη ἡμερῶν αἰωνίων ὁ ἀναβιβάσας ἐκ
terra paſtorē ouiū. vbi eſt q̄ poſuit in eis
γῆς τὸν ποιμένα τῶν προβάτων. ποῦ ἐστιν ὁ θεὶς ἐν αὐτοῖς
ſpm̄ ſctm̄: q̄ eduxit dextera moyſen brachi
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ ἀγαγὼν τῇ δεξιᾷ Μωυσῆν ὁ βραχί
um glie ſue? ſic adduxit pplm ſuū p
ων τῆς δόξης αὐτοῦ; οὕτως ἤγαγεν τὸν λαὸν αὐτοῦ κατ' ἰ
validā aquā a facie ei⁹ vt faceret illi nomē
σχυρὸν ὕδωρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ποιῆσαι αὐτῷ ὄνομα
ſēpiternū. adduxit eos p abyſſum ſicut equū p ſoli
αἰώνιον. ἤγαγεν αὐτοὺς διὰ τῆς ἀβύσσου ὡς ἵππον δι' ἐρή
tudinē: ⁊ nō laborauerūt. ⁊ ſicut iumēta p cāpū deſcē
μου, καὶ οὐκ ἐκοπίασαν. καὶ ὡς κτήνη διὰ πεδίου κα
dit ſpūs a dn̄o: ⁊ duxit eos. ſic
τέβη πνεῦμα παρὰ κυρίου, καὶ ὁδήγησεν αὐτούς. οὕ — D
adduxiſti pplm tuū vt faceres tibi nomē
τως ἤγαγες τὸν λαόν σου τοῦ ποιῆσαι σεαυτῷ ὄνομα — Deut. 26.d.
glie. cōuertere de celo ⁊ vide de domo ſctā — Baruc. 2.d.
δόξης. ἐπίστρεψον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἴδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου
tua ⁊ glia tua: vbi eſt zelus tu⁹ ⁊ fortitudo tua:
σου καὶ δόξης σου, ποῦ ἐστιν ὁ ζῆλός σου καὶ ἡ ἰσχύς σου,
vbi eſt multitudo mie tue ⁊ miſerationū tuaꝝ:
ποῦ ἐστι τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου καὶ τῶν οἰκτιρμῶν σου;
q͛ ſuſtinuiſti nos: tu enī es pr̄ nr̄ q͛ abraam nō cogno
ὅτι ἀνέσχου ἡμῶν, σὺ γὰρ εἶ πατὴρ ἡμῶν ὅτι Ἀβραὰμ οὐκ ἔγ
uit nos ⁊ iſrael nō cognouit nos: ſed tu dn̄e pa
νω ἡμᾶς καὶ Ἰσραὴλ οὐκ ἐπέγνω ἡμᾶς, ἀλλὰ σὺ κύριε πα
ter nr̄ libera nos: a pricipio nomē tuū ſup nos erit.
τὴρ ἡμῶν ῥῦσαι ἡμᾶς, ἀπ' ἀρχῆς τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμᾶς ἐστί.
q͛re ſeduxiſti nos dn̄e de via tua? induraſti
τί ἐπλάνησας ἡμᾶς κύριε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου; ἐσκλήρυνας
corda nr̄a ne timerem⁹ te. cōuertere ꝓpt ſer
τὰς καρδίας ἡμῶν τοῦ μὴ φοβεῖσθαί σε. ἐπίστρεψον διὰ τοὺς δού
uos tuos: ꝓpter trib⁹ hereditatis tue: vt modicū
λους σου, διὰ τὰς φυλὰς τῆς κληρονομίας σου, ἵνα μικρὸν
poſſideam⁹ mōtis ſcti tui: aduerſarii nr̄i
κληρονομήσωμεν τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου σου, οἱ ὑπεναντίοι ἡμῶν
cōculcauerūt ſanctuariū tuū. facti ſum⁹ q̄ſi a pricipio
κατεπάτησαν τὸ ἁγίασμά σου. ἐγενόμεθα ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς

B
q̄n nō dn̄areris nr̄i: neq̄ inuocatū eſt nomē tuū ſup
ὅτε οὐκ ἦρξας ἡμῶν, οὐδὲ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά σου ἐφ'
nos.
ἡμᾶς.

Ca.64.

Si aperueris celū tremor apphēdet: ⁊ mōtes li
A Ἐὰν ἀνοίξῃς τὸν οὐρανὸν τρόμος λήψεται, καὶ ὄρη τα
q̄fiēt: ſicut cera ab igne liq̄ſit: ⁊ cōbu
κήσονται, ὡς κηρὸς ἀπὸ πυρὸς τήκεται, καὶ κατακαύ
ret ignis aduerſarios: ⁊ manifeſtū erit nomē
σει πῦρ τοὺς ὑπεναντίους, καὶ φανερὸν ἔσται τὸ ὄνομά
tuū in aduerſariis. a facie tua gētes tur
σου ἐν τοῖς ὑπεναντίοις. ἀπὸ προσώπου σου ἔθνη τα
babunt: cū feceris glioſa: tremor apphēdet mōtes.
ραχθήσονται, ὅταν ποιῇς τὰ ἔνδοξα, τρόμος λήψεται ὄρη.
B a ſeculo nō audiuim⁹: neq̄ oculi nr̄i
ἀπὸ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσαμεν, οὐδὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν
1. Cor. 2. b. viderūt deū p̄ter te: ⁊ opa tua q̄ facies
εἶδον θεὸν πλὴν σου, καὶ τὰ ἔργα σου ἃ ποιήσεις τοῖς
expectātib⁹ miam. occurret eīſ ſuſtinētib⁹
ὑπομένουσιν ἔλεον. συναντήσεται γὰρ τοῖς ὑπομένουσι
iuſticiā: ⁊ viaꝝ tuaꝝ recordabūt. ecce tu ira
τὸ δίκαιον, καὶ τῶν ὁδῶν σου μνησθήσονται. ἰδοὺ σὺ ὠργί
tus es: ⁊ nos peccauim⁹. ideirco errauim⁹ ⁊
σθης, καὶ ἡμεῖς ἡμάρτομεν. διὰ τοῦτο ἐπλανήθημεν καὶ
C facti ſum⁹ q̄ſi immūdi oēs nos: vt pān⁹ ſedē
ἐγενήθημεν ὡς ἀκάθαρτοι πάντες ἡμεῖς, ὡς ῥάκος ἀποκα
tis oīs iuſticia nr̄a. ⁊ defluxim⁹ q̄ſi
θημένης πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν. καὶ ἐξερρύημεν ὡς
C folia ꝓpter iniq̄tates nr̄as. ſic vētus auferet nos.
φύλλα διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. οὕτως ἄνεμος οἴσει ἡμᾶς.
⁊ nō eſt q̄ inuocet nomē tuū: ⁊ recordat⁹
καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομά σου, καὶ ὁ μνησθεὶς
vt apphendat te: q͛ auertiſti faciē tuā
ἀντιλαβέσθαι σου, ὅτι ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου
a nobis: ⁊ tradidiſti nos ꝓpter pctā no
ἀφ' ἡμῶν, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡ
ſtra. ⁊ nūc dn̄e pr̄ nr̄ tu: nos aūt lutū: ope
μῶν. καὶ νῦν κύριε πατὴρ ἡμῶν σύ, ἡμεῖς δὲ πηλός, ἔρ
ra manuū tuaꝝ oēs nos. ne iraſcaris nobis ni
Ps. 78. γα τῶν χειρῶν σου πάντες ἡμεῖς. μὴ ὀργίζου ἡμῖν σφό
D mis: ⁊ ne in tp̄e memineris pctōꝝ nr̄oꝝ. ⁊ nūc
δρα, καὶ μὴ ἐν καιρῷ μνησθῇς ἁμαρτιῶν ἡμῶν. καὶ νῦν
reſpice dn̄e: q̄m ppl's tu⁹ oēs nos. ciuitas
ἐπίβλεψον κύριε, ὅτι λαός σου πάντες ἡμεῖς. πόλις τοῦ
ſcti tui facta eſt deſerta ſion q̄ſi ſolitudo. facta eſt hieruſa
ἁγίου σου ἐγενήθη ἔρημος σιὼν ὡς ἔρημος. ἐγενήθη ἱερουσα
lem in maledictionē: dom⁹ ſctificatio nr̄a ⁊ glia cui be
λὴμ εἰς κατάραν, ὁ οἶκος τὸ ἅγιον ἡμῶν καὶ ἡ δόξα ἣν εὐ
nedixerūt p̄res nr̄i: facta eſt igne cōbuſta: ⁊ om
λόγησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἐγενήθη πυρίκαυστος, καὶ πάν
nia glioſa nr̄a cōciderūt. ⁊ ſup oīb⁹ his
τα τὰ ἔνδοξα ἡμῶν συνέπεσεν. καὶ ἐπὶ πᾶσι τού
ſuſtinebim⁹ dn̄e: ⁊ tacuiſti ⁊ humiliaſti
τοις ἀνέξομεν κύριε, καὶ ἐσιώπησας καὶ ἐταπείνωσας
nos valde.
ἡμᾶς σφόδρα.

Ca.65.

A Apparui me nō q̄rentib⁹: inuent⁹ ſū
Ἐμφανὴς ἐγενήθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, εὑρέθην
Jo. 10. b. me nō interrogātib⁹. dixi: ecce ego gēti q̄
τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. εἶπα, ἰδοὺ ἐγὼ τῷ ἔθνει οἳ
nō vocauerūt meū nomē expandi man⁹ meas
οὐκ ἐκάλεσάν μου τὸ ὄνομα ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου
tota die: ad pplm icredulū ⁊ cōtradicē
ὅλην τὴν ἡμέραν, πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγον
tē q̄ nō ābulauerūt via bonā ſed poſt
τα οἳ οὐκ ἐπορεύθησαν ὁδῷ ἀγαθῇ, ἀλλ' ὀπίσω τῶν
pctā ſua ppl's hic exacerbās me icōſpectu
ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὁ λαὸς οὗτος ὁ παροξύνων με ἐναντίον
meo ſemp: ipi imolant in hortis
ἐμοῦ διαπαντός, αὐτοὶ θυσιάζουσιν ἐν τοῖς κήποις

nō dominareris noſtri: neq̄ inuocaretur nomē tuum ſuper nos. 64.

Vtinā dirūperes celos & deſcēderes. A facie tua mōtes defluerēt ſicut exuſtio ignis tabeſcerēt: aque arderēt igni vt notū fieret nomē tuū inimicis tuis: a facie tua gentes turbarentur. Cū feceris mirabilia nō ſuſtinebim⁹. Deſcēdiſti: & a facie tua mōtes defluxerunt. A ſeculo non audierūt nec aurib⁹ pceperūt. Oculus nō vidit deus abſq̄ te que preparaſti expectantibus te. Occurriſti letanti & facienti iuſticiā: in viis tuis recordabūtur tui. Ecce tu irat⁹ es & peccauimus in ipſis fuimus ſemp & ſaluabimur. Et facti ſum⁹ vt īmūd⁹ oēs nos: & q̄ſi pānus mēſtruate vniuerſe iuſticie nr̄e. Et cecidimus q̄ſi foliū vniuerſi: & iniq̄tates nr̄e q̄ſi ventus abſtulerūt nos. Nō eſt q inuocet nomē tuū q conſurgat & teneat te. Abſcōdiſti faciē tuā a nobis: & alliſiſti nos ī māu iniqtatis nr̄e. Et nunc dn̄e pater nr̄ es tu: nos vero lutū: & fictor noſter tu: & opera manuū tuarū omnes nos. Ne iraſcaris domine ſatis: & ne vltra memineris iniqtatis nr̄e. Ecce reſpice: ppl's tuus oēs nos. Ciuitas ſancti tui facta ē deſerta: ſion deſerta facta eſt: hieruſalem deſolata: domus ſctificatiōis noſtre & glorie nr̄e: vbi laudauerūt te p̄res nr̄i: facta eſt in exuſtionē ignis: & oīa deſiderabilia nr̄a verſa ſūt in ruinaſ. Nunquid ſuper his continebis te dn̄e: tacebis & affliges nos vehemēter? 65.

Queſierūt me qui ante non interrogabāt: inuenerūt qui non queſierunt me. Dixi. Ecce ego ecce ego ad gētem q̄ neſciebat me: & q̄ non inuocabat nomē meū. Expādi man⁹ meas tota die ad ppl'm incredulū: q graditur ī via nō bōa poſt cogitatōes ſuas. Ppl's q ad iracūdiā ꝓuocat me an̄ faciē meā ſemp: q īmolāt ī hortis

לא משלת בם לא נקרא שמך — קרא
עליהם׃
Cap. lxiiii. לוא קרעת שמים ירדת מפניך — פנה
הרים נזלו׃ כקדח אש המסים — מסס
מים תבעה אש להודיע שמך — בעה ידע
לצריך מפניך גוים ירגזו׃ — צור פנה
בעשותך נוראות לא נקוה ירדת — עשה ירא קוה
מפניך הרים נזלו׃ ומעולם לא — עלם
שמעו לא האזינו עין לא ראתה — אזן ראה
אלהים זולתך יעשה למחכה לו׃ — זולת חכה
פגעת את שש ועשה צדק בדרכיך — שוש
יזכרוך הן אתה קצפת ונחטא — זכר חטא
בהם עולם ונושע׃ ונהי כטמא — עלם ישע היה
כלנו וכבגד עדים כל צדקתינו — עד
ונבל כעלה כלנו ועוננו כרוח
ישאנו׃ ואין קורא בשמך — נשא קרא
מתעורר להחזיק בך כי הסתרת — עור חזק
פניך ממנו ותמוגנו ביד עוננו׃ — סתר פנה מוג
ועתה יהוה אבינו אתה אנחנו
החמר ואתה יצרנו ומעשה ידך — עשה
כלנו׃ אל תקצף יהוה עד מאד — קצף
ואל לעד תזכר עון הן הבט נא — זכר נבט
עמך כלנו׃ ערי קדשך היו מדבר — עיר היה
ציון מדבר היתה ירושלם — דבר היה
שממה׃ בית קדשנו ותפארתנו — פאר
אשר הללוך אבתינו היה לשרפת
אש וכל מחמדינו היה לחרבה׃ — חמד
העל אלה תתאפק יהוה תחשה — אפק חשה
ותעננו עד מאד׃ — ענה
Cap. lxv. נדרשתי ללוא שאלו — דרש מצא
נמצאתי ללא בקשני אמרתי
הנני הנני אל גוי לא קרא בשמי׃
פרשתי ידי כל היום אל עם
סורר ההלכים הדרך לא טוב — סרר
אחר מחשבתיהם׃ העם המכעיסים — חשב כעס
אותי על פני תמיד זבחים בגנות — פנה תמד

וּמְקַטְּרִים עַל הַלְּבֵנִים׃ הַיֹּשְׁבִים
בַּקְּבָרִים וּבַנְּצוּרִים יָלִינוּ הָאֹכְלִים
בְּשַׂר הַחֲזִיר וּמְרַק פִּגֻּלִים כְּלֵיהֶם׃
הָאֹמְרִים קְרַב אֵלֶיךָ אַל תִּגַּשׁ
בִּי כִּי קְדַשְׁתִּיךָ אֵלֶּה עָשָׁן בְּאַפִּי
אֵשׁ יֹקֶדֶת כָּל הַיּוֹם׃ הִנֵּה כְתוּבָה
לְפָנָי לֹא אֶחֱשֶׁה כִּי אִם שִׁלַּמְתִּי
וְשִׁלַּמְתִּי עַל חֵיקָם׃ עֲוֺנֹתֵיכֶם
וַעֲוֺנֹת אֲבוֹתֵיכֶם יַחְדָּו אָמַר יְהוָה
אֲשֶׁר קִטְּרוּ עַל הֶהָרִים וְעַל
הַגְּבָעוֹת חֵרְפוּנִי וּמַדֹּתִי פְעֻלָּתָם
רִאשֹׁנָה עַל חֵיקָם׃ כֹּה אָמַר יְהוָה
כַּאֲשֶׁר יִמָּצֵא הַתִּירוֹשׁ בָּאֶשְׁכּוֹל
וְאָמַר אַל תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי בְרָכָה בּוֹ
כֵּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן עֲבָדַי לְבִלְתִּי
הַשְׁחִית הַכֹּל׃ וְהוֹצֵאתִי מִיַּעֲקֹב
זֶרַע וּמִיהוּדָה יוֹרֵשׁ הָרָי וִירֵשׁוּהָ
בְחִירַי וַעֲבָדַי יִשְׁכְּנוּ שָׁמָּה׃ וְהָיָה
הַשָּׁרוֹן לִנְוֵה צֹאן וְעֵמֶק עָכוֹר
לְרֵבֶץ בָּקָר לְעַמִּי אֲשֶׁר דְּרָשׁוּנִי׃
וְאַתֶּם עֹזְבֵי יְהוָה הַשְּׁכֵחִים אֶת
הַר קָדְשִׁי הָעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן
וְהַמְמַלְאִים לַמְנִי מִמְסָךְ׃ וּמָנִיתִי
אֶתְכֶם לַחֶרֶב וְכֻלְּכֶם לַטֶּבַח תִּכְרָעוּ
יַעַן קָרָאתִי וְלֹא עֲנִיתֶם דִּבַּרְתִּי
וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וַתַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי
וּבַאֲשֶׁר לֹא חָפַצְתִּי בְּחַרְתֶּם׃
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה
עֲבָדַי יֹאכֵלוּ וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ הִנֵּה
עֲבָדַי יִשְׁתּוּ וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ הִנֵּה
עֲבָדַי יִשְׂמָחוּ וְאַתֶּם תֵּבֹשׁוּ׃ הִנֵּה
עֲבָדַי יָרֹנּוּ מִטּוּב לֵב וְאַתֶּם
תִּצְעֲקוּ מִכְּאֵב לֵב וּמִשֵּׁבֶר רוּחַ
תְּיֵלִילוּ׃ וְהִנַּחְתֶּם שִׁמְכֶם לִשְׁבוּעָה
לִבְחִירַי וֶהֱמִיתְךָ אֲדֹנָי יְהוִה
וְלַעֲבָדָיו יִקְרָא שֵׁם אַחֵר׃ אֲשֶׁר

& ſacrificant ſuper lateres: qui habitant in ſepulchris & in delubris idolorū dormiūt: q comedūt carnē ſuillam: & ius pphanū in vaſis eorū: qui dicūt recede a me: non appropinques mihi: quia immundus es. Iſti fumus erūt in furore meo: ignis ardens tota die. Ecce ſcriptum eſt coram me. Non tacebo: ſed reddam & retribuam in ſinu eorum iniquitates veſtras: & iniquitates patrū veſtrorum ſimul dicit dñs qui ſacrificauerunt ſuper montes & ſuper colles exprobrauerunt mihi: & remetiar opus eorum primum in ſinu eoꝝ. Hec dicit domin9. Quomodo ſi inueniatur granum in botro: & dicatur: ne diſſipes illud: qm̄ benedictio eſt: ſic faciam propter ſeruos meos: vt non diſperdam totum. Et educam de iacob ſemen: & de iuda poſſidentē montes meos. Et hereditabūt eā electi mei & ſerui mei hītabūt ibi: & erūt cāpeſtria i caulas gregū: & vallis achor in cubile armētorū populo meo: q requiſierūt me. Et vos qui dereliquiſtis dñm: qui obliti eſtis montē ſanctū meū: qui ponitis fortune mēſam & libatis ſuper eam: numerabo vos in gladio & omnes in cede corruetis: pro eo q vocaui & non reſpōdiſtis: locutus ſum et non audiſtis: & faciebatis malū i oculis meis: & que nolui elegiſtis. Propter hoc hec dicit dominus deus. Ecce ſerui mei comedent: & vos eſurietis. Ecce ſerui mei bibent: & vos ſitietis. Ecce ſerui mei letabuntur: & vos cōfundemini. Ecce ſerui mei laudabūt pre exultatiōe cordis: & vos clamabitis p̄ dolore cordis: & pre cōtritiōe ſpūs vlulabitis: & dimittetis nomē vrm̄ in iuramentū electis meis. Et interficiet te dominus deus: & ſeruos ſuos vocabit nomine alio. In quo

τ incenſant ſup lateribus demonis q̃ nō
καὶ θυμιῶσιν ἐπὶ ταῖς πλίνθοις τοῖς δαιμονίοις ἃ οὐκ
ſunt. τ in ſepulchris in ſpeluncis dormiūt ppt
ἔστι. καὶ ἐν τοῖς μνήμασι ἐν τοῖς σπηλαίοις κοιμῶνται δι'
ſomnia: comedētes carnes ſuillas τ ius hoſtiaꝝ. pfa
ἐνύπνια, οἱ ἔσθοντες κρέα ὕεια καὶ ζωμὸν θυσιῶν, μεμολυμ-
nata oia vaſa eoꝝ. dicētes lōge a
μένα πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν. οἱ λέγοντες πόρρω ἀπ' ἐ-
me ne appropiqs mihi: qm mūdus ſum. iſte fumus
μοῦ μὴ ἐγγίσῃς μοι, ὅτι καθαρός εἰμι. οὗτος καπνὸς τοῦ
furoris mei. ignis ardet in eo cūctis diebus.
θυμοῦ μου. πῦρ καίεται ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας.
ecce ſcriptū eſt in cōſpectu meo: nō tacebo donec reddā
ἰδοὺ γέγραπται ἐνώπιόν μου, οὐ σιωπήσω ἕως ἂν ἀποδῶ
τ retribuā in ſinu eoꝝ pctā
καὶ ἀνταποδώσω εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας
eoꝝ τ patrū ſuoꝝ dicit dñs. q adolebāt icē
αὐτῶν καὶ τῶν πατέρων αὐτῶν λέγει κύριος. οἳ ἐθυμίασαν
ſum ſup mōtes: τ ſup colles exprobrauerūt mihi:
ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν ὠνείδισάν με,
reddā opa eoꝝ in ſinū ſuū: ſic
ἀποδώσω τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν. οὕτως
dicit dñs: queadmodū inuenitur acinus in botro:
λέγει κύριος, ὃν τρόπον εὑρεθήσεται ὁ ῥὼξ ἐν τῷ βότρυϊ,
τ dicat ne diſſipes illud qz bñdictio eſt in eo:
καὶ ἐροῦσι μὴ λυμήνῃ αὐτὸν ὅτι εὐλογία ἐστὶν ἐν αὐτῷ,
ſic faciā ppter ſeruiētē mihi: huius cau-
οὕτως ποιήσω ἕνεκεν τοῦ δουλεύοντός μοι, τούτου ἕνε-
ſa nō perdā oēs: τ educā qd de iacob ſe
κεν οὐ μὴ ἀπολέσω πάντας. καὶ ἐξάξω τὸ ἐξ ἰακὼβ σπέρ-
mē τ ex iuda: τ hereditabit mōtē ſctm meū.
μα καὶ τὸ ἐξ ἰούδα, καὶ κληρονομήσει τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου.
τ hereditabūt electi mei τ ſerui mei:
καὶ κληρονομήσουσιν οἱ ἐκλεκτοί μου καὶ οἱ δοῦλοί μου,
τ habitabūt ibi. τ erūt in ſylua ouī-
καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ. καὶ ἔσονται ἐν τῷ δρυμῷ ἐπαύ-
lia gregū τ vallis achor in requiē armētoꝝ
λεις ποιμνίων καὶ φάραγξ ἀχὼρ εἰς ἀνάπαυσιν βουκολίων
pplo meo: q requiſierūt me. vos aūt relinqn-
τῷ λαῷ μου, οἳ ἐζήτησάν με. ὑμεῖς δὲ οἱ ἐγκαταλιπόν-
tes me: τ obliti mōtē ſctm meū: τ
τές με, καὶ ἐπιλανθανόμενοι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ
parātes demoni menſam: τ implētes
ἑτοιμάζοντες τῷ δαίμονι τράπεζαν, καὶ πληροῦντες
fortune potionē ego tradā vos in gladiū.
τῇ τύχῃ κέρασμα, ἐγὼ παραδώσω ὑμᾶς εἰς μάχαιραν.
oēs in cede cadetis: qz vocaui vos: τ
πάντες ἐν σφαγῇ πεσεῖσθε, ὅτι ἐκάλεσα ὑμᾶς, καὶ
nō audiſtis: locutus ſū τ cōtēpſiſtis: τ
οὐχ ὑπηκούσατε, ἐλάλησα καὶ παρηκούσατε, καὶ
feciſtis malū in cōſpectu meo: τ q̃ nō vole-
ἐποιήσατε τὸ πονηρὸν ἐναντίον μου, καὶ ἃ οὐκ ἐβού-
bā elegiſtis: ppter hoc hec dicit dñs: ecce
λόμην ἐξελέξασθε. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ
ſeruiētes mihi comedēt: vos aūt eſurietis. ecce
οἱ δουλεύοντές μοι φάγονται, ὑμεῖς δὲ πεινάσετε. ἰδοὺ
ſeruiētes mihi bibēt: vos aūt ſitietis. ecce
οἱ δουλεύοντές μοι πίονται, ὑμεῖς δὲ διψήσετε. ἰδοὺ
ſeruiētes mihi gaudebūt: vos aūt cōfūde-
οἱ δουλεύοντές μοι εὐφρανθήσονται, ὑμεῖς δὲ αἰσχυνθή-
mini. ecce ſeruiētes mihi exultabūt in gau-
σεσθε. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι ἀγαλλιάσονται ἐν εὐφρο-
dio: vos aūt clamabitis ppter dolorē cordis
σύνῃ, ὑμεῖς δὲ κεκράξεσθε διὰ τὸν πόνον τῆς καρδίας
vrī τ a cōtritione ſpūs vrī vlulabi-
ὑμῶν, καὶ ἀπὸ συντριβῆς πνεύματος ὑμῶν ὀλολύξε-
tis. relinquetis eīm nomē vrm in ſaturitatē
τε. καταλείψετε γὰρ τὸ ὄνομα ὑμῶν εἰς πλησμονὴν
electis meis. vos aūt iterficiet dñs: at
τοῖς ἐκλεκτοῖς μου. ὑμᾶς δὲ ἀνελεῖ κύριος, τοῖς δὲ
ſeruiētib9 mihi vocabit nomē nouū:
δουλεύουσί μοι κληθήσεται ὄνομα καινόν,

qd bñdicet ſup terrā. bñdicēt eīm deū
ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. εὐλογήσουσι γὰρ τὸν θεὸν τὸν
verū τ iurātes ſup terrā: iurabūt deū ve-
ἀληθινόν. καὶ οἱ ὀμνύοντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὀμοῦνται τὸν θεὸν τὸν ἀλη-
rū. obliuiſcent eīm tribulationis ſue prime: τ nō
θινόν, ἐπιλήσονται γὰρ τὴν θλῖψιν αὐτῶν τὴν πρώτην, καὶ οὐκ
aſcēdet ſup cor. eoꝝ. erit eīm celū no-
ἀναβήσεται αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν. ἔσται γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς
uū τ terra noua: τ nō recordabunt prioꝝ: neqꝫ
καὶ ἡ γῆ καινή, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν προτέρων, οὐδ' οὐ
veniet ſup cor. eoꝝ: ſed gaudiū τ
μὴ ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν, ἀλλ' εὐφροσύνην καὶ
exultationē inuenient in ea. qz ecce ego facio exulta-
ἀγαλλίαμα εὑρήσουσιν ἐν αὐτῇ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἀγαλ-
tionē hierlm. τ ſup pplm meū leticiā.
λίαμα ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου εὐφροσύνην.
τ exultabo ſup hierlm: τ letabor ſup
καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ
pplo meo. τ nō vltra audiet in ea vox fle-
τῷ λαῷ μου, καὶ οὐκέτι μὴ ἀκουσθῇ ἐν αὐτῇ φωνὴ κλαυ-
tus: neqꝫ vox clamoris: neqꝫ fiet vltra immaturus
θμοῦ, οὐδὲ φωνὴ κραυγῆς, οὐδ' οὐ μὴ γένηται ἔτι ἄωρος
τ ſenex q nō ipleat tps ſuū. erit
καὶ πρεσβύτης ὃς οὐκ ἐμπλήσει τὸν χρόνον αὐτοῦ. ἔσται
eīm infans cētū ānoꝝ: at moriens pctor cen-
γὰρ ὁ νέος ἑκατὸν ἐτῶν, ὁ δὲ ἀποθνήσκων ἁμαρτωλὸς ἑκα-
tū ānoꝝ: τ maledict9 erit. τ edifica-
τὸν ἐτῶν, καὶ ἐπικατάρατος ἔσται. καὶ οἰκοδομήσου-
būt domos: τ ipſi ihabitabūt τ plāta-
σιν οἰκίας, καὶ αὐτοὶ ἐνοικήσουσι, καὶ καταφυτεύσου-
būt vineas: τ ipſi comedēt fructus eaꝝ:
σιν ἀμπελῶνας, καὶ αὐτοὶ φάγονται τὰ γεννήματα αὐτῶν,
τ vinū bibēt: τ nō edificabūt. τ alii
καὶ τὸν οἶνον πίονται. καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσουσι, καὶ ἄλλοι
habitabūt: τ nō plantabūt: τ alii comedēt.
ἐνοικήσουσι, καὶ οὐ μὴ φυτεύσωσι, καὶ ἄλλοι φάγονται.
ſcdm eīm dies ligni vite erūt di-
κατὰ γὰρ τὰς ἡμέρας τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἔσονται αἱ ἡμέ-
es ppli mei. opa manuū ſuarū inuetera-
ραι τοῦ λαοῦ μου. ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν παλαιώσου-
būt: at electi mei nō laborabūt in vanū: neqꝫ
σιν, οἱ δὲ ἐκλεκτοί μου οὐ κοπιάσουσιν εἰς κενόν, οὐδὲ
filios gnābūt in maledictionē. qz ſemē bñdictū
τεκνοποιήσουσιν εἰς κατάραν. ὅτι σπέρμα ηὐλογημένον
a deo eſt: τ nepotes eoꝝ cū eis. τ erit
ὑπὸ θεοῦ ἐστι, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν μετ' αὐτῶν. καὶ ἔσται
anteqꝫ clamēt ipſi: ego exaudiā eos: adhuc
πρὶν ἢ κεκράξαι αὐτούς, ἐγὼ ἐπακούσομαι αὐτῶν, ἔτι
loquētib9 illis dicā: qd eſt? tūc lupi τ agni
λαλούντων αὐτῶν ἐρῶ, τί ἐστι; τότε λύκοι καὶ ἄρνες
paſcent ſimul: τ leo q̃ſi bos comedet paleas.
βοσκηθήσονται ἅμα, καὶ λέων ὡς βοῦς φάγεται ἄχυρα.
τ ſerpēs terrā q̃ſi panē nō nocebūt: neqꝫ corrū-
ὄφις δὲ γῆν ὡς ἄρτον. οὐκ ἀδικήσουσιν, οὐδὲ μὴ λυμανοῦν-
pēt in mōte ſctō meo: dicit dñs.
ται ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ μου, λέγει κύριος. Ca.66.
Sic dicit dñs celū mihi ſedes: at terra
Οὕτως λέγει κύριος ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ
ſcabellū pedū meoꝝ. q̃le domū edificabitis
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ
mihi: aut q̃lis locus requiei mee? oia eīm
μοι; ἢ ποῖος τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; πάντα γὰρ
hec fecit man9 mea: τ ſunt mea oia iſta.
ταῦτα ἐποίησεν ἡ χείρ μου, καὶ ἔστιν ἐμὰ πάντα ταῦ-
dicit dñs. τ ſup quē reſpiciā: niſi
τα λέγει κύριος. καὶ ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ
ſup humilē τ quietū τ trementē ſer-
ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λό-
mones meos? at iniqus q immolat mihi vitulū q̃ſi q̃ pcutiat virū
γους μου; ὁ δὲ ἄνομος ὁ θύων μοι μόσχον ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα.
τ ſacrificās de grege: q̃ſi occidēs canē.
καὶ ὁ θυσιάζων ἐκ ποιμνίου, ὡς ὁ ἀποκτείνων κύνα.

qui bñdictus eſt ſup terram benedicetur in deo: amen. Et qui iurat in terra: iurabit in deo amen. Quia obliuioni tradite ſūt anguſtie priores: & qa abſcōdite ſunt ab oculis meis. Ecce enī ego creo celos nouos & terrā nouam: & non erunt in memoria priora: & non aſcendent ſup corde: ſed gaudebitis & exultabitis vſqꝫ i ſempiternum in his que ego creo: qa ecce ego creo hieruſalem exultationem: & populū eius gaudiū: & exultabo in hieruſalem: & gaudebo in populo meo: & nō audietur in ea vltra vox fletus & vox clamoris. Non erit ibi amplius infans dierum & ſenex qui non impleat dies ſuos: quoniam puer centum annorum morietur: & peccator centū annorū maledict9 erit. Et edificabūt domos & habitabūt: & plātabūt vineas & comedēt fruct9 earū. Non edificabūt: & alius hitabit: nō plātabūt: & alius comedet. Scdm eñ dies ligni erūt dies ppli mei: & opa manuū eoꝝ inueterabūt. Electi mei nō laborabūt fruſtra: neqꝫ gñabūt in cōturbatiōe: qa ſemen bñdictoꝝ dñi eſt: & nepotes eorū cū eis. Eritqꝫ āteqꝫ clamēt ego exaudiam: adhuc illis loquētibus ego audiam. Lupus & agnus paſcentur ſimul: & leo vt bos comedet paleas: & ſerpenti puluis panis eius. Non nocebūt neqꝫ occident in omī monte ſancto meo: dicit domin9.

66.

Hec dicit dominus. Celum ſedes mea: terra aūt ſcabellū pedū meorū. Que eſt iſta domus quā edificabitis mihi: & quis iſte locus requietionis mee? Omīa hec manus mea fecit: & facta ſūt vniuerſa iſta dicit dñs. Ad quē autē reſpiciā niſi ad pauperculum & cōtritū ſpū: & trementē ſmones meos? Qui īmolat bouē q̃ſi q interficiat virum. Qui mactat pecus: quaſi qui excerebret canem.

הַמִּתְבָּרֵךְ בָּאָרֶץ יִתְבָּרֵךְ בֵּאלֹהֵי
אָמֵן וְהַנִּשְׁבָּע בָּאָרֶץ יִשָּׁבַע בֵּאלֹהֵי
אָמֵן כִּי נִשְׁכְּחוּ הַצָּרוֹת הָרִאשֹׁנוֹת
וְכִי נִסְתְּרוּ מֵעֵינָי׃ כִּי הִנְנִי בוֹרֵא
שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ חֲדָשָׁה וְלֹא
תִזָּכַרְנָה הָרִאשֹׁנוֹת וְלֹא תַעֲלֶינָה
עַל לֵב׃ כִּי אִם שִׂישׂוּ וְגִילוּ עֲדֵי
עַד אֲשֶׁר אֲנִי בוֹרֵא כִּי הִנְנִי
בוֹרֵא אֶת יְרוּשָׁלַםִ גִּילָה וְעַמָּהּ
מָשׂוֹשׂ׃ וְגַלְתִּי בִירוּשָׁלַםִ וְשַׂשְׂתִּי
בְעַמִּי וְלֹא יִשָּׁמַע בָּהּ עוֹד קוֹל
בְּכִי וְקוֹל זְעָקָה׃ לֹא יִהְיֶה מִשָּׁם
עוֹד עוּל יָמִים וְזָקֵן אֲשֶׁר לֹא
יְמַלֵּא אֶת יָמָיו כִּי הַנַּעַר בֶּן מֵאָה
שָׁנָה יָמוּת וְהַחוֹטֶא בֶּן מֵאָה שָׁנָה
יְקֻלָּל׃ וּבָנוּ בָתִּים וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ
כְרָמִים וְאָכְלוּ פִּרְיָם׃ לֹא יִבְנוּ וְאַחֵר
יֵשֵׁב לֹא יִטְּעוּ וְאַחֵר יֹאכֵל כִּי
כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עַמִּי וּמַעֲשֵׂה
יְדֵיהֶם יְבַלּוּ בְחִירָי׃ לֹא יִיגְעוּ לָרִיק
וְלֹא יֵלְדוּ לַבֶּהָלָה כִּי זֶרַע בְּרוּכֵי
יְהוָה הֵמָּה וְצֶאֱצָאֵיהֶם אִתָּם׃
וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד
הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע׃ זְאֵב
וְטָלֶה יִרְעוּ כְאֶחָד וְאַרְיֵה כַּבָּקָר
יֹאכַל תֶּבֶן וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ לֹא
יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי
אָמַר יְהוָה׃

Cap.lxvj.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם
כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם רַגְלָי אֵי
זֶה בַיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵי זֶה
מָקוֹם מְנוּחָתִי׃ וְאֶת כָּל אֵלֶּה יָדִי
עָשָׂתָה וַיִּהְיוּ כָל אֵלֶּה נְאֻם יְהוָה
וְאֶל זֶה אַבִּיט אֶל עָנִי וּנְכֵה רוּחַ
וְחָרֵד עַל דְּבָרִי׃ שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר
מַכֵּה אִישׁ זוֹבֵחַ הַשֶּׂה עֹרֵף כֶּלֶב

Pͥtiua.heb. Tex.heb.Eſa.lxvj. Traſla.B.Hie. Traſ.Gre.lxx.cũ iter.latina.

מעלה מנחה דם חזיר מזכיר לבונה — עלה חזר
מברך און גם המה בחרו בדרכיהם — זכר לבן
ובשקוציהם נפשם חפצה׃ גם — ברך
אני אבחר בתעלוליהם ומגורתם — שקץ
אביא להם יען קראתי ואין עונה — בחר עלל
דברתי ולא שמעו ויעשו הרע — גור בוא
בעיני ובאשר לא חפצתי בחרו׃ — עשה רוע
שמעו דבר יהוה החרדים אל
דברו אמרו אחיכם שנאיכם
מנדיכם למען שמי יכבד יהוה — נדה כבד
ונראה בשמחתכם והם יבשו׃ — ראה בוש
קול שאון מעיר קול מהיכל — שאה הכל
קול יהוה משלם גמול לאיביו׃ — שלם גמל
בטרם תחיל ילדה בטרם יבוא — חול בוא
חבל לה והמליטה זכר׃ מי שמע — מלט
כזאת מי ראה כאלה היוחל — חול
ארץ ביום אחד אם יולד גוי — ילד
פעם אחת כי חלה גם ילדה ציון
את בניה׃ האני אשביר ולא — שבר
אוליד יאמר יהוה אם אני המוליד — ילד אמר
ועצרתי אמר אלהיך׃ שמחו את
ירושלם וגילו בה כל אהביה — גיל
שישו אתה משוש כל המתאבלים — שוש אבל
עליה׃ למען תינקו ושבעתם — ינק
משד תנחמיה למען תמצו — שדד נחם
והתענגתם מזיז כבודה׃ כי כה אמר — מצץ ענג
יהוה הנני נטה אליה כנהר שלום — כבד נטה
וכנחל שוטף כבוד גוים וינקתם — שטף
על צד תנשאו ועל ברכים — צדד נשא
תשעשעו׃ כאיש אשר אמו — שעע
תנחמנו כן אנכי אנחמכם — נחם
ובירושלם תנחמו׃ וראיתם ושש — ראה שוש
לבכם ועצמותיכם כדשא תפרחנה — פרח
ונודעה יד יהוה את עבדיו וזעם — ידע
את איביו׃ כי הנה יהוה באש
יבוא וכסופה מרכבתיו להשיב — בוא רכב
שוב

Qui offert oblationẽ q̃ſi qui ſanguinẽ ſuillũ offerat. Qui recordatur thuris: q̃ſi q bñdicat idolo. Hec oĩa elegerũt in viis ſuis: & in abomĩationib⁹ ſuis aĩa eorũ delectata ẽ. Vnde & ego eligã illuſiones eorũ: & q̃ timebãt adducã eis: quia vocaui & nõ erat q rñderet: locutus ſuꝫ & nõ audierũt. Fecerũtq̃ malũ in ocl'is meis: & q̃ nolui elegerũt. Audite verbuꝫ domini qui tremitis ad verbũ eius. Dixerũt fratres veſtri odientes vos & abiicicẽtes ꝑpter nomẽ meum. Glorificetur dñs et videbim⁹ in leticia veſtra: ipĩ aũt cõfundẽtur. Vox populi de ciuitate: vox de templo: vox dñi reddentis retributionem inimicis ſuis. Anteq̃ parturiret peperit: anteq̃ veniret partus eius peperit maſculũ. Quis audiuit vnq̃ tale: et qs vidit huic ſimile? Nunqd parturiet terra in die vna: aut parietur gens ſimul: quia parturiuit et peperit ſion filios ſuos. Nunqd ego q alios parere facio: ipſe non pariã dicit dñs? Si ego q gñationẽ ceteris tribuo ſterilis ero? ait dñs deus tuus. Letamini cũ hieruſalẽ: & exultate in ea oẽs qui diligitis eam. Gaudete cum ea gaudio vniuerſi qui lugetis ſuper eam: vt ſuggatis & repleamini ab vbere conſolationis eius: vt mulgeatis & delitiis affluatis ab oĩmoda gloria eius. Quia hec dicit dñs. Ecce ego declinabo ſup eã q̃ſi flumiũ pacis: & q̃ſi torrentẽ inũdantẽ gloriã gentiũ ſuggetis. Ad vbera portabimini: & ſup genua blãdiẽtur vobis. Quomodo ſi cui mater blandiatur: ita ego conſolabor vos: & in hieruſalẽ cõſolabimini. Videbitis: & gaudebit cor veſtrũ: & oſſa vr̃a q̃ſi herba germiãbũt: & cognoſcetur manus dñi ſeruis ei⁹: & indignabitur inimicis ſuis. Quia ecce dominus in igne veniet: & quaſi turbo quadrige eius: reddere

at offerens similã q̃ſi ſanguinẽ ſuillũ dãs thus
ὁ δὲ ἀναφέρων σεμίδαλιν ὡς αἷμα ὕειον ὁ διδοὺς λίβανον
in memoriale: q̃ſi blaſphem⁹. ⁊ ipſi elegerũt
εἰς μνημόσυνον, ὡς βλάσφημος. καὶ αὐτοὶ ἐξελέξαντο
vias ſuas ⁊ abominatiões ſuas: q̃ aĩa ipſo
τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ἃ ἡ ψυχὴ αὐ
rũ voluit. ⁊ ego eligã illuſiones eoꝝ:
τῶν ἠθέλησεν. καὶ ἐγὼ ἐκλέξομαι ἐμπαίγματα αὐτῶν,
⁊ pctã eoꝝ retribuã eis: q᷑ vo
καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἀνταποδώσω αὐτοῖς, ὅτι ἐκά
caui eos ⁊ nõ audierũt me: locut⁹ ſum ⁊ nõ
λεσα αὐτοὺς καὶ οὐχ ὑπήκουσάν μου, ἐλάλησα καὶ οὐκ
audierũt: ⁊ fecerũt malũ i cõſpectu meo: ⁊ q̃
ἤκουσαν, καὶ ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐναντίον μου, καὶ ἃ
nõ volebã elegerũt. audite verbũ dñi tre
οὐκ ἐβουλόμην ἐξελέξαντο. ἀκούσατε λόγον κυρίου οἱ τρέ
mẽtes ſermonẽ ei⁹. dicite fratrib⁹ vr̃is
μοντες τὸν λόγον αὐτοῦ. εἴπατε ἀδελφοῖς ὑμῶν τοῖς
odientib⁹ vos ⁊ abominãtib⁹: vt nomẽ dñi
μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ βδελυσσομένοις, ἵνα τὸ ὄνομα κυρίου
glĩficet ⁊ appareat in leticia eoꝝ: ⁊ illi
δοξασθῇ καὶ ὀφθῇ ἐν τῇ εὐφροσύνῃ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖνοι αἰ
cõfundent. vox clamoris de ciuitate: vox de tẽplo:
σχυνθήσονται. φωνὴ κραυγῆς ἐκ πόλεως, φωνὴ ἐκ ναοῦ,
vox dñi retribuẽtis aduerſariis: añq̃
φωνὴ κυρίου ἀνταποδιδόντος τοῖς ἀντικειμένοις, πρὶν
parturiẽs pariat: anteq̃ veniat dolor parturiẽ
ἢ τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδί
tiũ: effugit ⁊ pep̃it maſculũ. q̃s audiuit tale ⁊
νων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. τίς ἤκουσε τοιοῦτο καὶ
q̃s vidit ſic: ſi parturiuit t̃ra in vna die: ſi ⁊
τίς ἑώρακεν οὕτως, εἰ ὤδινεν γῆ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, εἰ καὶ
nata eſt gẽs ſimul: q᷑ parturiuit ⁊ pep̃it ſion
ἐτέχθη ἔθνος εἰς ἅπαξ, ὅτι ὤδινεν καὶ ἔτεκεν σιὼν τὰ Hiere 18.c.
paruulos ſuos: ego aũt dedi expectationẽ hãc:
παιδία αὐτῆς; ἐγὼ δὲ ἔδωκα τὴν προσδοκίαν ταύ
⁊ nõ recordat⁹ es mei: dixit dñs. ⁊ ecce
την, καὶ οὐκ ἐμνήσθης μου, εἶπεν κύριος. καὶ ἰδοὺ
ego generãtẽ ⁊ ſterilẽ feci: dixit tu⁹ de⁹ le
ἐγὼ γεννῶσαν καὶ στεῖραν ἐποίησα, εἶπε σου ὁ θεὸς εὐ
tare hierlm: ⁊ exultate in ea
φράνθητι ἱερουσαλήμ, καὶ πανηγυρίσατε ἐν αὐτῇ οἱ
diligẽtes eã ⁊ habitãtes eã. gaudete
ἀγαπῶντες αὐτὴν καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. χάρητε
gaudio oẽs q̃cũq̃ lugetis ſup eã: vt ſuggatis
χαρᾷ πάντες ὅσοι πενθεῖτε ἐπ' αὐτήν, ἵνα θηλάσητε
⁊ ipleamini de vbere cõſolationis ei⁹: vt
καὶ ἐμπλησθῆτε ἀπὸ μασοῦ παρακλήσεως αὐτῆς, ἵνα
poſtq̃ ſuxeritis delectemini ab itroitu glĩe ei⁹.
ἐκθηλάσαντες τρυφήσητε ἀπὸ εἰσόδου δόξης αὐτῆς.
q᷑ hec dicit dñs: ecce ego declinabo ad eos
ὅτι τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκκλινῶ ἐπ' αὐτοὺς
q̃ſi fluui⁹ pacis: ⁊ q̃ſi torrẽs inundãs
ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάῤῥους ἐπικλύζων
glĩam gentiũ. paruuli eoꝝ in humeris portabunt:
δόξαν ἐθνῶν. τὰ παιδία αὐτῶν ἐπ' ὤμων ἀρθήσονται,
⁊ ſup genua cõſolabunt. quomõ ſi quẽ ma
καὶ ἐπὶ γονάτων παρακληθήσονται. ὡς εἴ τινα μή
ter cõſolabit: ita ⁊ ego cõſolabor vos.
τηρ παρακαλέσει, οὕτως καὶ ἐγὼ παρακαλέσω ὑμᾶς.
⁊ in hierlm cõſolabimini ⁊ videbitis: ⁊
καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ παρακληθήσεσθε καὶ ὄψεσθε, καὶ
gaudebit vr̃m cor: ⁊ oſſa vr̃a ſicut her
χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὰ ὀστᾶ ὑμῶν ὡς βο
ba germinabũt. ⁊ cognita erit man⁹ dñi co
τάνη ἀνατελεῖ. καὶ γνωστὴ ἔσται ἡ χεὶρ κυρίου τοῖς σε
lentib⁹ eũ: ⁊ minabit incredulis. ecce
βομένοις αὐτόν, καὶ ἀπειλήσει τοῖς ἀπειθοῦσιν. ἰδοὺ
eñi dñs q̃ſi ignis veniet ⁊ q̃ſi tẽpeſtas curr⁹
γὰρ κύριος ὡς πῦρ ἥξει καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἅρματα
eius: reddere
αὐτοῦ, ἀποδοῦναι

B
C
D
E

Traſla.gre.lxx.cũ inter.lati. Traſla.B.Hie. Tex.he.Eſa.lxvj. Pͥtiua.heb.

in furore vltionẽ ⁊ icrepationẽ in flãma i
ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν καὶ ἀποσκορακισμὸν ἐν φλογὶ πυ
gnis. in eñi igne dñi iudicabit oĩs terra: ⁊ in
ρός. ἐν γὰρ τῷ πυρὶ κυρίου κριθήσεται πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν τῇ
gladio illi⁹ vniuerſa caro. multi vulnerati erũt
ῥομφαίᾳ αὐτοῦ πᾶσα σάρξ. πολλοὶ τραυματίαι ἔσον
a dño: ſctificati ⁊ purificati in
ται ὑπὸ κυρίου, οἱ ἁγνιζόμενοι καὶ καθαιρόμενοι εἰς τοὺς
hortis ⁊ in liminib⁹: comedẽtes carnẽ porcinã ⁊
κήπους καὶ ἐν τοῖς προθύροις, ἔσθοντες κρέας ὕειον καὶ
abominationes ⁊ murẽ: ſimul cõſumen
τὰ βδελύγματα καὶ τὸν μῦν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀναλωθήσον
tur: dixit dñs ⁊ ego opa eoꝝ ⁊ cogitatio
ται, εἶπεν κύριος. κἀγὼ τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ τὸν λογισ
nẽ eoꝝ ſcio: ⁊ ego venio cõgregare
μὸν αὐτῶν ἐπίσταμαι, καὶ ἐγὼ ἔρχομαι συναγαγεῖν
oẽs gẽtes ⁊ linguas. ⁊ veniẽt ⁊ vide
πάντα τὰ ἔθνη καὶ τὰς γλώσσας. καὶ ἥξουσι καὶ ὄψον
bũt glĩam meã: ⁊ dimittã ſup eos ſignũ.
ται τὴν δόξαν μου, καὶ καταλείψω ἐπ' αὐτῶν σημεῖον.
⁊ emittã ex eis ſaluatos in gẽtes thar
καὶ ἐξαποστελῶ ἐξ αὐτῶν σεσωσμένους εἰς τὰ ἔθνη θαρ
ſis ⁊ phud ⁊ lud ⁊ moſoch ⁊ thobel ⁊
σεὶς καὶ φοὺδ καὶ λοὺδ καὶ μοσὸχ καὶ θοβὲλ καὶ
in greciã ⁊ in iſulas lõge: q̃ nõ
εἰς τὴν ἑλλάδα καὶ εἰς τὰς νήσους τὰς πόῤῥω, οἳ οὐκ
audierũt meũ nomẽ: neq̃ viderũt glĩam meã.
ἀκηκόασί μου τὸ ὄνομα, οὔτε ἑωράκασι τὴν δόξαν μου.
⁊ ãnũciabũt glĩam meã in gẽtib⁹: ⁊
καὶ ἀναγγελοῦσι τὴν δόξαν μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ
adducẽt fratres vr̃os de cũctis gẽtib⁹: do
ἄξουσι τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, δῶ
nũ dño cũ equis ⁊ rhedis in currib⁹
ρον κυρίῳ μεθ' ἵππων καὶ ἁρμάτων ἐν λαμπήναις ἡ
muloꝝ cũ vmbraculis in ſanctã ciuitatẽ hieruſa
μιόνων μετὰ σκιαδίων εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἱερουσα
lem. ⁊ dixit dñs: quomõ ſi offerãt filii
λήμ. καὶ εἶπεν κύριος, ὡς ἂν ἐνέγκαισαν οἱ υἱοὶ τοῦ
iſrael victimas ſuas mihi cũ pſalmis in
ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐτῶν ἐμοὶ μετὰ ψαλμῶν εἰς τὸν
domũ dñi: ⁊ ex eis ſumã mihi ſacerdotes ⁊
οἶκον κυρίου, καὶ ἀπ' αὐτῶν λήψομαι ἐμοὶ ἱερεῖς καὶ
leuitas dixit dñs. ſicut eñi celũ nouũ
λευίτας εἶπεν κύριος. ὃν τρόπον γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς
⁊ terra noua: q̃ ego facio pmanere i cõſpectu meo di
καὶ ἡ γῆ καινή, ἃ ἐγὼ ποιῶ μένειν ἐνώπιόν μου λέ
cit dñs: ſic ſtabit ſemen vr̃m ⁊ no
γει κύριος, οὕτως στήσεται τὸ σπέρμα ὑμῶν καὶ τὸ ὄνο
mẽ vr̃m: ⁊ erit mẽſis ex mẽſe ⁊ ſabbatũ ex
μα ὑμῶν, καὶ ἔσται μὴν ἐκ μηνὸς καὶ σάββατον ἐκ
ſabbato. ⁊ veniet oĩs caro vt adoret i cõſpectu
σαββάτου. καὶ ἥξει πᾶσα σὰρξ προσκυνῆσαι ἐνώπιόν
meo in hierlm: dixit dñs. ⁊ egredient: ⁊
μου ἐν ἱερουσαλήμ, εἶπεν κύριος. καὶ ἐξελεύσονται, καὶ
videbũt cadauera hoim q̃ trãſgreſſi ſũt
ὄψονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκό
in me. nã vermis eoꝝ nõ extinguet: ⁊
των ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ
ignis eoꝝ nõ extinguet: ⁊ erũt in viſionẽ
πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν
oĩ carni.
Mat. 9.8. πάσῃ σαρκί.

F
G

in indignatione furorẽ ſuũ: & increpationẽ ſuã in flãma ignis: quia in igne dñs diiudicabit & in gladio ſuo ad oẽm carnem: & multiplicabũtur interfecti a dño. Qui ſctificabãtur & mũdos ſe putabãt in hortis poſt ianuã itrinſecus q comedebãt carnẽ ſuillã & abominationem & murem: ſimul cõſumentur dicit dominus. Ego autem opera eorum & cogitationes eorum venio vt congregem cum oĩbus gentibus & linguis: et venient & videbunt gloriam meã. Et ponã in eis ſignũ: & mittam ex eis qui ſaluati fuerint ad gentes in mare: in africam: in lydiam tenẽtes ſagittã: in italiã & greciam ad inſulas longe: ad eos qui non audierunt de me & non viderunt gloriam meã. Et annũciabũt gloriam meã gẽtibus: & adducẽt oẽs fratres veſtros de cunctis gentibus donũ domino in equis & in quadrigis & in lecticis & in mulis & in carrucis: ad montem ſanctum meũ hieruſalẽ dicit domin⁹: quomodo ſi inferant filii iſrael munus in vaſe mundo in domum domini. Et aſſumam ex eis in ſacerdotes & leuitas dicit dominus: quia ſicut celi noui & terra noua que ego facio ſtare coram me dicit dñs deus: ſic ſtabit ſemẽ veſtrum & nomẽ veſtrũ. Et erit menſis ex mẽſe: & ſabbatum ex ſabbato: veniet omnis caro: vt adoret corã facie mea dicit dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum qui ꝑuaricati ſunt i me. Vermis eorum non morietur: & ignis eorũ nõ extinguetur: & erũt vſq; ad ſatietatẽ viſionis omni carni.

Explicit Eſaias.

בחמה אפו וגערתו בלהבי אש׃ — חמה
כי באש יהוה נשפט ובחרבו — שפט
את כל בשר ורבו חללי יהוה׃ — רבה
המתקדשים והמטהרים אל — קדש טהר
הגנות אחר אחד בתוך אכלי — גנן
בשר החזיר והשקץ והעכבר — חזר
יחדו יספו נאם יהוה׃ ואנכי — סוף
מעשיהם ומחשבתיהם באה — עשה חשב
לקבץ את כל הגוים והלשונות — בוא לשן
ובאו וראו את כבודי׃ ושמתי — בוא ראה
בהם אות ושלחתי מהם פליטים — כבד שום
אל הגוים תרשיש פול ולוד
משכי קשת תובל ויון האיים — אי
הרחקים אשר לא שמעו את — רחק
שמעי ולא ראו את כבודי — ראה
והגידו את כבודי בגוים׃ והביאו — נגד בוא
את כל אחיכם מכל הגוים
מנחה ליהוה בסוסים וברכב
ובצבים ובפרדים ובכרכרות על — צבב
הר קדשי ירושלם אמר יהוה
כאשר יביאו בני ישראל את — בוא
המנחה בכלי טהור בית יהוה׃ — כלה טהר
וגם מהם אקח לכהנים ללוים — לקח
אמר יהוה׃ כי כאשר השמים
החדשים והארץ החדשה אשר
אני עשה עמדים לפני נאם — פנה
יהוה כן יעמד זרעכם ושמכם׃ — עמד שם
והיה מדי חדש בחדשו ומדי
שבת בשבתו יבוא כל בשר — בוא
להשתחות לפני אמר יהוה׃ — שחה פנה
ויצאו וראו בפגרי האנשים — ראה
הפשעים בי כי תולעתם לא — תלע
תמות ואשם לא תכבה והיו — אש כבה
דראון לכל בשר׃ — ראה

Incipit præfatio in hieremiam prophetam

HEc interpretatio hieronymi eſt. Si quid i ea noui erit: ſecūdum hebræos codices exploretur. Alia eſt ſeptuaginta interpretū eccleſiis vſitata. Quæ quamuis nonnulli aliter habeat q̄ȝ in hebræis codicibus inuenitur: tamen vtraq; ideſt ſecundum ſeptuaginta: & ſecūdum hebræam apoſtolica autoritate firmata eſt: non errore neq; reprehenſione ſuperiori: ſed certo cōſilio Septuaginta nonnulli aliter dixiſſe vel contexuiſſe intelliguntur. Quod ideo præmonemus: ne quiſq̄ alteram ex altera velit emendare. Quod ſingulorum in ſuo genere veritas obſeruanda eſt.

Incipit prologus in eundem.

Ieremias propheta cui hic prologus ſcribitur ſermone quidē apud hebræos eſaie & oſee & quibuſdam aliis prophetis videtur eſſe ruſticior: ſed ſenſibus par eſt: quippe qui eodem ſpiritu prophetauerit Porro ſimplicitas eloquii de loco ei in quo natus eſt accidit. Fuit enim anathotites qui eſt vſq; hodie viculus tribus ab hieroſolymis diſtans milibus: ſacerdos ex ſacerdotibus & in matris vtero ſanctificatus virginitate ſua euangelicum virū chriſti eccleſie dedicans. Hic vaticinari exorſus eſt puer: & captiuitatē vrbis atq; iudææ non ſolum ſpiritu: ſed & oculis carnis intuitus eſt. Iam decem tribus iſrael aſſyrii in medos trāſtulerant: iam terras earum coloni gentium poſſidebant. Vnde in iuda tantum & in beniamin prophetauit: & ciuitatis ſue ruinas quadruplici planxit alphabeto: qđ nos menſure metri verſibuſq; reddidimus. Preterea ordinē viſionū qui apud græcos & latinos oīno confuſus eſt: ad priſtinā fidē correximus. Librum antē baruch notarii eius qui apud hebræos nec legitur nec habetur p̄termiſimus. pro his oībus maledicta ab emulis p̄ſtolantes: qbus me neceſſe eſt per ſingula opuſcula reſpondere. Et hoc patior: quia vos cogitis. Cæterum ad compendium mali rectius fuerat modum furori eoruȝ ſilētio meo ponere: q̄ȝ quotidie noui aliqd ſcriptitātē iuidorum inſaniam prouocare.

IOachim filius ioſie: cuiꝰ tertiodecimo anno p̄phetare orſus eſt hieremias ſub quo & olda mulier prophetauit ipſe ē qui alio nomine appellatur eliachin & regnauit ſup tribū iuda & hieruſalem annis vndecī Cui ſucceſſit in regnū filius ioachim cognomento iechonias qui tertio menſe regni eius die decima captus a ducibus nabuchodonoſor ductus eſt in babylonē: & in loco eius conſtitutus eſt ſedechias filius ioſie patruus eiꝰ. Cuius anno vndecimo hieruſalem capta atq; ſubuerſa eſt. Nemo igitur putet eundem in danielis pricipio ioachin qui ī ezechielis exordio ioachim ſcribitur. Iſte extremam ſyllabam chim habet; ille chin. Et ob hāc cauſam in euangelium ſecundū matheum vna videtur deeſſe gñatio: quia ſecunda theſſeredecas in ioachim deſinit filium ioſie: & tertia incipit a ioachin filio ioachim. Quod ignorans porphyrius calūniam inſtruit eccleſie: ſuam oſtendēs imperitiā: dū euangeliſtā mattheū arguere nititur falſitatis. Quodq; traditū ſcribitur ioachim mōſtrat: nō aduerſariorū fortitudinis fuiſſe victoriā: ſed dñi voluntatis.

Incipit argumentum in eundem.

Ieremias anathothites: qui eſt viculus tribus a hieroſolymis diſtās milibꝰ apud taphnas in ægypto a populo lapidibꝰ obrutus occubuit. Iacet vero in eo loco ſepultꝰ quo dudum pharao rex habitauerat. Et q̄m poſtulatiōe ſua defugatis ab eodem loco ſerpentibus ægyptios a tactu aſpiduȝ facit eſſe ſecuros: magna cum ibi religione ægyptii venerantur.

Explicit argumentum.

Pritiua.heb. Tex.he.Hiere.j. Trāſla.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina

Cap.j.

דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים
אשר בענתות בארץ בנימן: אשר
היה דבר יהוה אליו בימי יאשיהו — יום
בן אמון מלך יהודה בשלש עשרה
שנה למלכו: ויהי בימי יהויקים — היה
בן יאשיהו מלך יהודה עד תם — תמם
עשתי עשרה שנה לצדקיהו
בן יאשיהו מלך יהודה עד גלות — בנה גלה
ירושלם בחדש החמישי: ויהי — חמש
דבר יהוה אלי לאמר: בטרם
אצרך בבטן ידעתיך ובטרם תצא — יצר יצא
מרחם הקדשתיך נביא לגוים — קדש נבא

Incipit Hieremias propheta. Cap.1.

VERBA HIEREmie filii helchie: de ſacerdotibus qui fuerunt in anathot in terra beniamin. Quod factū eſt verbū dñi ad eū in diebus Ioſie filii amon regis iuda in tertiodecimo anno regni eiꝰ: & factū eſt in diebus ioachim filii ioſie regis iuda vſq; ad conſūmationem vndecimi anni ſedechie filii ioſie regis iuda: vſq; ad tranſmigrationem hieruſalē in menſe quinto. Et factum eſt verbum domini ad me dicens. Priuſq; te formarē in vtero noui te: & anteq; exires de vulua ſanctificaui te: prophetam in gētibus

HIEREMIAS.

ΙΕΡΕΜΙΑΣ. Ca.1.

Verbū dei qđ factū eſt ad hieremiā
⁊ Ο ῥῆμα τοῦ θεοῦ ὃ ἐγένετο ἐπὶ ἱερεμίαν
filiū helchie ex ſacerdotibꝰ: q ha-
τὸν τοῦ χελκίου ἐκ τῶν ἱερέων, ὃς κα-
bitabat in anathoth ī terra beniamin. qđ factū eſt verbū
τῴκει ἐν ἀναθὼθ ἐν γῇ βενιαμείν. ὃς ἐγενήθη λόγος τοῦ
dei ad eū in diebꝰ ioſie filii amō re-
θεοῦ πρὸς αὐτὸν ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωσίου υἱοῦ ἀμὼν βασι-
gis iuda: āno tertiodecimo in regno e-
λέως ἰούδα, ἔτους τρισκαιδεκάτου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐ-
ius. ⁊ factū eſt in diebꝰ ioachim filii ioſie
τοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου
regis iuda: vſq; ad vndecimū annū ſedechie filii io-
βασιλέως ἰούδα, ἕως ἑνδεκάτου ἔτους σεδεκίου υἱοῦ ἰω-
ſie regis iuda: vſq; ad captiuitatē hierſm
σίου βασιλέως ἰούδα, ἕως τῆς αἰχμαλωσίας ἱερουσαλὴμ
in q̄nto mēſe. ⁊ factū eſt verbū dñi ad me di-
ἐν τῷ πέμπτῳ μηνί. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέ-
cēs: anteq̄ formarē te in vtero noui te
γων, πρὸ τοῦ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ ἐπίσταμαί σε
⁊ anteq̄ tu exires de vulua ſctificaui te: pro
καὶ πρὸ τοῦ σε ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας ἡγίακά σε, προ-
phetā in gētes
φήτην εἰς ἔθνη

poſui te. ⁊ dixi qui es dñator dñe ecce nō ſcio
τέθεικά σε. καὶ εἶπα ὁ ὢν δέσποτα κύριε ἰδοὺ οὐκ ἐπί-
loqui: qꝛ iuuenis ſum ego. ⁊ dixit dñs
σταμαι λαλεῖν, ὅτι νεώτερός εἰμι ἐγώ. καὶ εἶπε κύριος
ad me: ne dicas qꝛ iuuenis ſum ego: qꝛ ad om-
πρός με, μὴ λέγε ὅτι νεώτερός εἰμι ἐγώ; ὅτι πρὸς πάν-
nes quos mittā te ibis: ⁊ ſcḋm oia
τας οὓς ἐὰν ἐξαποστείλω σε πορεύσῃ, καὶ κατὰ πάντα
q̄cūq; p̄cepero tibi loq̄ris. ne timueris a fa-
ὅσα ἐὰν ἐντείλωμαί σοι λαλήσεις. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προ-
cie eoꝝ: qꝛ tecū ſum vt liberē te
σώπου αὐτῶν, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι, τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε
dicit dñs. Et extēdit dñs manū ſuā ad
λέγει κύριος. Καὶ ἐξέτεινε κύριος τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρός
me: ⁊ tetigit os meū. ⁊ dixit dñs ad
με, καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου. καὶ εἶπε κύριος πρός
me: ecce dedi verba mea in os tuū. ecce cō-
με, ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου. ἰδοὺ κα-
ſtitui te hodie ſup gētes ⁊ ſup regna: era-
θέστακά σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη καὶ ἐπὶ βασιλείας, ἐκρι-
dicare ⁊ deſtruere ⁊ pdere ⁊ reedifica-
ζοῦν καὶ κατασκάπτειν καὶ ἀπολλύειν καὶ ἀνοικοδο-
re ⁊ plantare. ⁊ factū eſt verbū dñi ad
μεῖν καὶ καταφυτεύειν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός
me dicēs: qd tu vides hieremia? ⁊ dixi: bacu-
με λέγων, τί σὺ ὁρᾷς ἱερεμία; καὶ εἶπα, βακτηρί-
lū nuceū. ⁊ dixit dñs ad me: bñ vidiſti:
αν καρυΐνην. καὶ εἶπε κύριος πρός με, καλῶς ἑώρακας,
qꝛ vigilaui ego ſup verba mea facere
διότι ἐγρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς λόγους μου τοῦ ποιῆσαι
ea. ⁊ factū ē verbū dñi ex ſcḋo ad me
αὐτούς. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐκ δευτέρου πρός με
dicēs: qd tu vides? ⁊ dixi: ollam ſuccenſam:
λέγων, τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπα, λέβητα ὑποκαιόμενον,
⁊ faciē eiꝰ a facie aqlonis. ⁊ di-
καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου βοῤῥᾶ. καὶ εἶ-
xit dñs ad me. a facie aqlonis exardeſ-
πε κύριος πρός με. ἀπὸ προσώπου βοῤῥᾶ ἐκκαυθήσε-
Infra. cēt mala ſup oēs habitātes terrā:
4.d. ται τὰ κακὰ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν,
qꝛ ecce ego cōuocabo oia regna ab
διότι ἰδοὺ ἐγὼ συγκαλῶ πάσας τὰς βασιλείας ἀπὸ
aqlone dicit dñs. ⁊ veniēt ⁊ ponēt vnuſq̄ſq;
βοῤῥᾶ λέγει κύριος. καὶ ἥξουσι καὶ θήσουσιν ἕκαστος
thronū ſuū ſup veſtibula portaꝝ hieruſa-
τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῶν πυλῶν ἱερουσα-
lem: ⁊ ſup oēs muros q̄ī circuitu eius: ⁊
λήμ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ τείχη τὰ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ
ſup oēs ciuitates iuda. ⁊ loquar ad illos
ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις ἰούδα. καὶ λαλήσω πρὸς αὐτοὺς
A cū iudicio de oī malicia eoꝝ: quomō dere-
μετὰ κρίσεως περὶ πάσης τῆς κακίας αὐτῶν, ὡς ἐγκα-
liquerūt me: ⁊ ſacrificauerūt diis alienis. ⁊ adoraue-
τέλιπόν με, καὶ ἔθυσαν θεοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ προσεκύ-
runt opera manuū ſuarū. ⁊ tu p̄cinge
D νησαν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ σὺ περίζω-
re lūbos tuos ⁊ ſurge: ⁊ dic ad e-
σαι τὴν ὀσφύν σου καὶ ἀνάστηθι, καὶ εἶπον πρὸς αὐ-
os oia q̄cūq; p̄cepero tibi. ne timueris a
τοὺς πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ
facie eoꝝ neq; terrere te faciā corā e-
προσώπου αὐτῶν μηδὲ πτοηθῆναί σε ποιήσω ἐναντίον αὐ-
is: qꝛ tecū ego ſum vt liberē te dicit
τῶν, ὅτι μετὰ σοῦ ἐγώ εἰμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε λέγει
dñs. ⁊ factū eſt verbū dñi ad me dicēs: vade
κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, πορεύθητι
⁊ legē in auribꝰ filioꝝ iſrl: ecce poſui te in hodi-
καὶ ἀνάγνωθι ἐν τοῖς ὠσὶν υἱῶν ἰσραήλ, ἰδοὺ τέθεικά σε ἐν τῇ σή-
erna die ſicut ciuitatē munitā ⁊ ſicut murū ereū muni-
μερον ἡμέρᾳ ὡς πόλιν ὀχυρὰν καὶ ὡς τεῖχος χαλκοῦν ὀχυ-
Infra. tū oībꝰ regibꝰ iuda ⁊ principibꝰ eoꝝ:
[illegible]d. ρὸν ἅπασι τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν,

dedi te. Et dixi. A.a.a. domine deus. Ecce neſcio loqui: quia puer ego ſum. Et dixit dominus ad me. Noli dicere quia puer ſum: quoniam ad oīa que mittam te ibis: & vniuerſa q̄cūq; mandauero tibi: loq̄ris. Ne timeas a facie eorū: quia tecum ego ſum vt eruam te dicit dominus. Et miſit dominus manum ſuam & tetigit os meum: & dixit ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & ſup regna: vt euellas & deſtruas & diſperdas & diſſipes: & edifices & plantes. Et factū eſt verbum dñi ad me dicens. Quid tu vides hieremia? Et dixi. Virgam vigilantē ego video. Et dixit dominꝰ ad me. Bene vidiſti: qa vigilabo ego ſuper verbo meo vt faciam illud. Et factū eſt verbum domini ſecundo ad me dicens. Quid tu vides? Et dixi. Ollam ſuccenſam ego video: & faciem eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me. Ab aquilone pandetur malū ſup oēs hītatores terre. Quia ecce ego cōuocabo omnes cognationes regnorum aquilonis: ait dñs: & venēt & ponēt vnuſquiſq; ſoliū ſuū in introitu portarum hieruſalem & ſuper omnes muros eius in circuitu: & ſup vniuerſas vrbes iuda. Et loquar iudicia mea cum eis ſuper oēm maliciā eoꝝ qui de reliquerunt me & libauerunt diis alienis: & adorauerunt opus manuū ſuarū. Tu ergo accinge lumbos tuos & ſurge: & loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum: nec eni timere te faciam vultū eorū. Ego quippe dedi te hodie in ciuitatē munitā & in colūnam ferream: & in murum ereum ſuper oēm terrā regibus iuda: principibus eius & ſacerdotibus:

נתתיך: ואמר אהה אדני יהוה — נתן
הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי:
ויאמר יהוה אלי אל תאמר נער — אמר
אנכי כי על כל אשר אשלחך — שלח
תלך ואת כל אשר אצוך תדבר: — ילך צוה
אל תירא מפניהם כי אתך אני — דבר ירא פנה
להצילך נאם יהוה: וישלח יהוה — נצל שלח
את ידו ויגע על פי ויאמר יהוה — נגע פה
אלי הנה נתתי דברי בפיך: ראה — נתן
הפקדתיך היום הזה על הגוים — פקד
ועל הממלכות לנתוש ולנתוץ — מלך נתש
ולהאביד ולהרוס לבנות ולנטוע: — נתץ אבד
ויהי דבר יהוה אלי לאמר מה אתה — הרס בנה
ראה ירמיהו ואמר מקל שקד אני — נטע היה
ראה: ויאמר יהוה אלי היטבת — יטב
לראות כי שקד אני על דברי — ראה
לעשתו: ויהי דבר יהוה אלי — עשה היה
שנית לאמר מה אתה ראה — שנה
ואמר סיר נפוח אני ראה ופניו — נפח פנה
מפני צפונה: ויאמר יהוה אלי — צפן
מצפון תפתח הרעה על כל ישבי — פתח רוע
הארץ: כי הנני קרא לכל
משפחות ממלכות צפונה נאם — שפח מלך
יהוה ובאו ונתנו איש כסאו — בוא
פתח שערי ירושלם ועל כל
חומתיה סביב ועל כל ערי — חמה סבב
יהודה: ודברתי משפטי אתם על — עיר שפט
כל רעתם אשר עזבוני ויקטרו — קטר
לאלהים אחרים וישתחוו למעשי — שחה עשה
ידיהם: ואתה תאזר מתניך — אזר
וקמת ודברת אליהם את כל אשר — קום
אנכי אצוך אל תחת מפניהם — צוה חתת
פן אחתך לפניהם: ואני הנה — פנה
נתתיך היום לעיר מבצר ולעמוד — נתן בצר
ברזל ולחומת נחשת על כל הארץ — עמד חמה
למלכי יהודה לשריה לכהניה — שור

ולעם הארץ ונלחמו אליך ולא
יוכלו לך כי אתך אני נאם יהוה
להצילך: ויהי דבר

Cap.ij.

יהוה אלי לאמר: הלך וקראת
באזני ירושלם לאמר כה אמר
יהוה זכרתי לך חסד נעוריך אהבת
כלולתיך לכתך אחרי במדבר
בארץ לא זרועה: קדש ישראל
ליהוה ראשית תבואתה כל אכליו
יאשמו רעה תבא אליהם נאם
יהוה: שמעו דבר יהוה בית יעקב
וכל משפחות בית ישראל: כה
אמר יהוה מה מצאו אבותיכם
בי עול כי רחקו מעלי וילכו
אחרי ההבל ויהבלו: ולא אמרו
איה יהוה המעלה אתנו מארץ
מצרים המוליך אתנו במדבר
בארץ ערבה ושוחה בארץ ציה
וצלמות בארץ לא עבר בה איש
ולא ישב אדם שם: ואביא אתכם
אל ארץ הכרמל לאכל פריה
וטובה ותבאו ותטמאו את ארצי
ונחלתי שמתם לתועבה: הכהנים
לא אמרו איה יהוה ותפשי
התורה לא ידעוני והרעים
פשעו בי והנביאים נבאו בבעל
ואחרי לא יועילו הלכו: לכן עד
אריב אתכם נאם יהוה ואת בני
בניכם אריב: כי עברו איי כתיים
וראו וקדר שלחו והתבוננו
מאד וראו הן היתה כזאת: ההימיר
גוי אלהים והמה לא אלהים
ועמי המיר כבודו בלוא יועיל:
שמו שמים על זאת ושערו חרבו
מאד נאם יהוה: כי שתים רעות
עשה עמי אתי עזבו מקור

& populo terre. Et bellabũt aduerſum te & nõ preualebunt: quia ego tecum ſum ait dominus vt liberem te. 2.

Et factum eſt verbũ dñi ad me dicens. Vade & clama in auribus hieruſalem: dicens. Hec dicit dñs. Recordatꝰ ſum tui miſerãs adoleſcentiã tuã & charitatẽ deſpõſatiõis tue: qñ ſecuta es me in deſerto: in terra q̃ nõ ſeminatur. Sanctus iſrael dño primitie frugũ eiꝰ. Oẽs qui deuorant eum delinquũt: mala venĩet ſuper eos dicit dominus. Audite verbum dñi domus iacob: & omnes cognationes domus iſrael. Hec dicit dominꝰ. Quid inuenerunt patres veſtri in me iniqtatis: q̃a elongauerũt a me: & ambulauerũt poſt vanitatẽ: & vani facti ſunt. Et nõ dixerunt: vbi eſt dñs qui aſcẽdere nos fecit de t̃ra egypti qui traduxit nos per deſertum: per terrã inhabitabilem & inuiam per terrã ſitis: & imaginẽ mortis: & per terrã in q̃ nõ ambulauit vir neq; habitauit homo. Et induxi vos in terrã carmeli: vt comederetis fructum eius & bona illiꝰ. Et ingreſſi cõtaminaſtis terrã meã: & hereditatẽ meã poſuiſtis in abomĩationẽ. Sacerdotes non dixerunt vbi eſt dñs: & tenentes legem neſcierunt me: & paſtores p̃uaricati ſunt in me. Et prophete ꝓphetarũt in baal: & idola ſecuti ſunt. Propterea adhuc iudicio cõtendam vobiſcũ: ait dñs & cum filiis patris diſceptabo. Tranſite ad inſulas cethim & videte: & in cedar mittite & conſiderate vehemẽter: & videte ſi factũ eſt huiuſcemodi: ſi mutauit gens deos ſuos: & certe ipſi non ſunt dii. Populus vero meꝰ mutauit gloriã ſuã in idolũ. Obſtupeſcite celi ſuper hoc: & porte eiꝰ deſolamini vehemẽter dicit dominus. Duo enim mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem

καὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς, καὶ πολεμήσουσί σε, καὶ οὐ
(τ ppl'o terre: τ debellabũt te: τ nõ)
μὴ δύνωνται πρός σε, διότι μετὰ σοῦ εἰμι ἐγὼ ἐξαιρεῖσθαί σε, εἶπεν κύριος.
(poterũt aduerſus te: q2 tecũ ſum ego liberare te: dicit dñs.)

C.2.

Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με λέγων, πορεύου
(Et factũ eſt verbũ dñi ad me dicẽs: vade)
καὶ βόα εἰς τὰ ὦτα ἱερουσαλὴμ λέγων, τάδε λέγει κύριος, ἐμνήσθην ἐλέους νεότητός σου καὶ ἀγάπης τελειώσεώς σου, τοῦ ἐξακολουθῆσαί σε τῷ ἁγίῳ ἰσραὴλ
(τ clama in aures hieruſalẽ dicẽs: hec dicit dominꝰ: recordatꝰ ſũ mie adoleſcẽtie tue τ dilectiõis pfectionis tue: vt ſequereris tu ſctm̃ iſrael.)
λέγει κύριος. ἅγιος ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ. ἀρχὴ γενημάτων αὐτοῦ πάντες οἱ ἔσθοντες αὐτὸν πλημμελήσουσιν,
(dicit dñs. ſctũs iſrael dño. ꝓmitie frugũ eiꝰ oẽs comedẽtes eũ delinquent:)
κακὰ ἥξει ἐπ' αὐτούς φησὶν κύριος. ἀκούσατε λόγον κυρίου οἶκος ἰακὼβ καὶ πᾶσα πατριὰ οἴκου ἰσραήλ.
(mala veniẽt ſup eos. dicit dñs. audite verbũ dñi domꝰ iacob τ oĩs familia domꝰ iſrael)
τάδε λέγει κύριος, τί εὕροσαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν ἐμοὶ πλημμέλημα, ὅτι ἀπέστησαν μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ,
(hec dicit dñs: qd inuenerũt pres vr̃i in me delictũ: q2 receſſerũt lõge a me:)
καὶ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων, καὶ ἐματαιώθησαν. καὶ οὐκ εἶπον ποῦ ἐστιν κύριος ὁ ἀναγαγὼν ἡμᾶς
(τ ãbulauerũt poſt vanitates: τ vani facti ſunt. τ nõ dixerũt vbi eſt dñs q̃ eduxit nos)
ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὁ καθοδηγήσας ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ ἀπείρῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἐν γῇ ἀνύδρῳ καὶ ἀκάρπῳ, ἐν γῇ ἐν ᾗ οὐ διώδευσεν ἐν αὐτῇ ἀνήρ, καὶ
(de terra egypti: q̃ duxit nos in deſerto in terra iexpta τ inuia τ in terra ſine aqua τ infructuoſa: in terra in q̃ nõ ãbulauit in ea vir: τ)
οὐ κατῴκησεν ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. καὶ εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς τὸν κάρμηλον, τοῦ φαγεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ καὶ
(nõ habitauit illic filiꝰ hoĩs. τ itroduxi vos in carmelũ: vt mãducaretis fructꝰ eiꝰ τ)
τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ. καὶ εἰσήλθετε καὶ ἐμιάνατε τὴν γῆν μου, καὶ τὴν κληρονομίαν μου ἔθεσθε εἰς βδέλυγμα.
(bona eiꝰ. τ igreſſi eſtis τ cõtaminaſtis terrã meã: τ hereditatẽ meã poſuiſtis in abominatione.)
οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπον ποῦ ἐστιν κύριος, καὶ οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ νόμου οὐκ ἠπίσταντό με. καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν
(ſacerdotes nõ dixerũt vbi eſt dñs: τ pſitẽtes legẽ nõ cognouerũt me: τ paſtores ipie agebãt)
εἰς ἐμέ, καὶ οἱ προφῆται προεφήτευον τῇ βάαλ, καὶ ὀπίσω ἀνωφελοῦς ἐπορεύθησαν. διὰ τοῦτο ἔτι κριθήσομαι πρὸς ὑμᾶς λέγει κύριος. καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς
(in me: τ ꝓphete ꝓphetabãt baal: τ poſt inutile abierũt. ꝓpt hoc adhuc cõtẽdam vobiſcũ ait dñs. τ cũ filiis)
τῶν υἱῶν ὑμῶν κριθήσομαι. ὅτι διέλθετε νήσους χεττιεὶμ καὶ ἴδετε καὶ εἰς κηδὰρ ἀποστείλατε, καὶ νοήσατε σφόδρα, καὶ ἴδετε εἰ γέγονεν τοιαῦτα, εἰ ἀλλάξονται ἔθνη θεοὺς αὐτῶν, καὶ οὗτοι οὐκ εἰσὶν θεοί. ὁ
(filiox vrox diſceptabo. q2 trãſite inſulas cethim τ videte τ in cedar mittite: τ cõſiderate vehemẽter: τ videte ſi facta ſũt talia: ſi mutabũt gẽtes deos ſuos: τ hi nõ ſũt dii.)
δὲ λαός μου ἠλλάξατο τὴν δόξαν αὐτῶν, ἐξ ἧς οὐκ ὠφεληθήσονται. ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον σφόδρα λέγει κύριος. ὅτι δύο πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου. ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν
(at ppl's meꝰ mutauit gl'iam eox: de q̃ nõ pderit eis. obſtupuit celũ ſup hoc: τ ihorruit extra modũ vehemẽter dicit dñs. q2 duo mala fecit ppl's meꝰ. me dereliquerũt fontẽ)

D

ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. μὴ δοῦλός ἐστιν
(aque viuẽtis: τ foderũt ſibi lacus contritos q̃ nõ poteſt aquã cõtinere. nũqd ſeruꝰ eſt)
ἰσραήλ, ἢ οἰκογενής ἐστιν; διατί εἰς προνομὴν ἐγένετο; ἐπ'
(iſrael: aut verna eſt? q̃re in direptionẽ factꝰ eſt: ſup)
αὐτὸν ὠρύοντο λέοντες, καὶ ἔδωκαν τὴν φωνὴν αὐτῶν οἱ
(eũ rugierũt leones: τ dederũt vocẽ ſuã q̃)
ἔταξαν τὴν γῆν αὐτοῦ εἰς ἀφανισμόν, καὶ πόλεις
(ordinauerũt terrã eiꝰ in deſtructiõem: τ ciuitates)
Infra. 46.c.
αὐτοῦ κατεσκάφησαν παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι. καὶ
(eius deſtructe ſũt vt nõ habitent. τ)
υἱοὶ μέμφεως καὶ τάφνης ἔγνωσάν σε καὶ κατέπαιζόν
(filii mẽpheos τ taphneos agnouerũt te τ illuſerũt)
σου. οὐχὶ ταῦτα ἐποίησάν σοι τὸ καταλιπεῖν σε ἐμὲ
(te. nõne iſta fecerũt tibi q2 dereliqſti tu me)
λέγει κύριος ὁ θεός σου; καὶ νῦν τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ αἰγύπτου τοῦ πιεῖν ὕδωρ γηὼν; καὶ τί σοι τῇ ὁδῷ ἀσσυρίων τοῦ πιεῖν ὕδωρ ποταμῶν; παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέγξει σε, καὶ γνῶθι καὶ ἴδε
(dicit dñs deꝰ tuꝰ? τ nũc qd tibi τ vie egypti vt bibas aquã geon? τ qd tibi cũ via aſſyriox vt bibas aquã fluminũ? corripiet te auerſio tua: τ malicia tua arguet te: τ ſcito τ vide)
ὅτι πικρόν σοι τὸ καταλιπεῖν σε ἐμὲ λέγει κύριος ὁ θεός σου. καὶ οὐκ εὐδόκησα ἐν σοὶ λέγει κύριος ὁ θεός σου,
(q2 amarũ tibi relinq̃re te me dicit dñs deꝰ tuꝰ. τ nõ cõplacui in te dicit dñs deꝰ tuꝰ:)
ὅτι ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγόν σου, καὶ διέῤῥηξας τοὺς δεσμούς σου, καὶ εἶπας, οὐ δουλεύσω, ἀλλὰ πορεύσομαι ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου κατασκίου ἐκεῖ διαχυθήσομαι ἐν τῇ πορνείᾳ
(q2 a ſeculo cõfregiſti iugũ tuũ: τ dirupiſti vincula tua: τ dixiſti: nõ ſeruiã: ſed ibo in oẽm collẽ ſublimẽ: τ ſub omni ligno vmbroſo illic diffundar in fornicatiõe)
Eſai. 5.d.
μου. ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον πᾶσαν ἀληθινήν. πῶς ἐστράφης εἰς πικρίαν ἡ ἄμπελος ἡ ἀλλοτρία.
(mea. ego aũt plãtaui te vitẽ fructiferã oẽm verã. quomõ cõuerſa es i amaritudinẽ vitis aliena.)

E

ἐὰν ἀποπλύνῃς ἐν νίτρῳ, καὶ πληθύνῃς σεαυτῇ πόαν, κεκηλίδωσαι ἐν ταῖς ἀνομίαις σου ἐναντίον ἐμοῦ λέγει
(ſi laueris in nitro: τ multiplicaueris tibi herbã: maculata es i iniq̃tatibꝰ tuis corã me dicit)
κύριος. πῶς ἐρεῖς οὐκ ἐμιάνθην, καὶ ὀπίσω τῆς βάαλ οὐκ ἐπορεύθην; ἴδε τὰς ὁδούς σου ἐν τῷ πολυανδρίῳ,
(dñs. quomõ dices nõ ſũ polluta: τ poſt baal nõ ãbulaui? vide vias tuas in ſepulchro multitudis:)
καὶ γνῶθι τί ἐποίησας. ὀψὲ φωνὴ ὠλόλυξε, τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐπλάτυνεν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου. ἐν ἐπιθυμίαις ψυχῆς αὐτῆς ἐπνευματοφορεῖτο. παρεδόθη, τίς ἐπιστρέψει αὐτήν. πάντες οἱ ζητοῦντες αὐτὴν οὐ κοπιάσουσιν.
(τ ſcito qd feceris. ad veſperũ vox vlulauit: vias ſuas dilatauit ſup aquas ſolitudinis. in deſideriis animẽ ſue ſpũ3 portabat. tradita eſt: qs cõuertet eã. oẽs q̃rentes eã nõ laborabũt.)
ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτῆς εὑρήσουσιν αὐτήν. ἀπόστρεψον τὸν πόδα σου ἀπὸ ὁδοῦ τραχείας, καὶ τὸν φάρυγγά σου ἀπὸ δίψους. ἡ δὲ εἶπεν ἀνδρειοῦμαι ὅτι ἠγάπησα ἀλλοτρίους καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἐπορεύετο.
(in humilitate illius reperiẽt eã. auerte pedẽ tuũ a via aſpera: τ guttur tuũ a ſiti. illa aũt dixit viriliter agã q2 dilexi alienos τ poſt eos ãbulabat.)
ὡς αἰσχύνη κλέπτου ὅταν ἁλῷ, οὕτως αἰσχυνθήσονται υἱοὶ ἰσραὴλ αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν
(ſicut cõfuſio furis cũ captꝰ fuerit: ſic cõfundent filii iſrael ipi τ reges eox τ principes eox)

aque viue: & foderunt ſibi ciſternas: ciſternas diſſipatas que continere non valent aquas. Nunquid ſeruus eſt iſrael aut vernaculꝰ? Quare ergo factus eſt in predam? Super eum rugierunt leones & dederunt vocem ſuam: poſuerũt terrã eiꝰ in ſolitudinẽ. Ciuitates eiꝰ exuſte ſunt: & nõ eſt q habitet in eis. Filii quoq; mẽpheos & taphneos cõſtuprauerũt te vſq; ad verticẽ. Nunqd nõ iſtud factũ eſt tibi: quia dereliqſti dñm deũ tuũ eo tpe quo ducebat te p viã. Et nũc qd tibi vis in via egypti: vt bibas aquam turbidam? Et quid tibi cũ via aſſyriorum vt bibas aquã fluminis. Arguet te malicia tua: & auerſio tua increpabit te. Scito & vide quia malum & amarũ eſt reliquiſſe te dñm deũ tuũ: & nõ eſſe timorem eius apud te dicit dñs deus exercituũ. A ſeculo cõfregiſti iugum meum rupiſti vincula mea & dixiſti. Non ſeruiam. In omni eñi colle ſublimi: & ſub omĩ ligno frondoſo tu p̃ſternebaris meretrix. Ego aũt plantaui te vineã electã: omẽ ſemẽ verũ. Quõ ergo cõuerſa es mihi in prauũ vinea aliena? Si laueris te nitro & multiplicaueris tibi herbã borith: maculata es in iniq̃tate tua coram me dicit dñs deꝰ. Quõ dicis: non ſum polluta: poſt baalim non ambulaui? Vide vias tuas in cõualle: ſcito quid feceris. Curſor leuis explicans vias ſuas: onager aſſuetꝰ in ſolitudine: in deſiderio aĩe ſue attraxit ventum amoris ſui. Nullus auertet eam. Oẽs qui q̃runt eã non deficiẽt: in mẽſtruis eiꝰ inueniẽt eã. Prohibe pedẽ tuũ a nuditate: & guttur tuũ a ſiti. Et dixiſti. Deſpaui: nequaq̃ faciã. Adamaui q̃ppe alienos: & poſt eos ambulabo. Quõ cõfunditur fur qñ deprehẽditur: ſic cõfuſi ſunt domus iſrael ipſi & reges eox principes &

מים חיים לחצב להם בארות
בארת נשברים אשר לא יכלו
המים: העבד ישראל אם יליד
בית הוא מדוע היה לבז: עליו
ישאגו כפירים נתנו קולם
וישיתו ארצו לשמה עריו נצתה
מבלי ישב: גם בני נף ותחפנחס
ירעוך קדקד: הלוא זאת תעשה
לך עזבך את יהוה אלהיך בעת
מולכך בדרך: ועתה מה לך
לדרך מצרים לשתות מי שחור
ומה לך לדרך אשור לשתות
מי נהר: תיסרך רעתך ומשבותיך
תוכחך ודעי וראי כי רע
ומר עזבך את יהוה אלהיך ולא
פחדתי אליך נאם אדני יהוה
צבאות: כי מעולם שברתי עלך
נתקתי מוסרותיך ותאמרי לא
אעבור כי על כל גבעה גבהה
ותחת כל עץ רענן את צעה זנה:
ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע
אמת ואיך נהפכת לי סורי הגפן
נכריה: כי אם תכבסי בנתר
ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני
נאם אדני יהוה: איך תאמרי
לא נטמאתי אחרי הבעלים לא
הלכתי ראי דרכך בגיא דעי מה
עשית בכרה קלה משרכת דרכיה:
פרה למד מדבר באות נפשה
שאפה רוח תאנתה מי ישיבנה
כל מבקשיה לא ייעפו בחדשה
ימצאונה: מנעי רגלך מיחף וגורנך
מצמאה ותאמרי נואש לוא
כי אהבתי זרים ואחריהם אלך:
כבשת גנב כי ימצא כן הבישו
בית ישראל המה מלכיהם שריהם

כהניהם ונביאיהם׃ אמרים לעץ — נבא
אבי אתה ולאבן את ילדתנו כי
פנו אלי ערף ולא פנים ובעת — פנה פנה
רעתם יאמרו קומה והושיענו׃ ואיה — רוע אמר
אלהיך אשר עשית לך יקומו אם — ישע עשה
יושיעוך בעת רעתך כי מספר — קום ישע
עריך היו אלהיך יהודה׃ למה — רוע ספר
תריבו אלי כלכם פשעתם בי נאם — עיר היה
יהוה׃ לשוא הכיתי את בניכם — ריב
מוסר לא לקחו אכלה חרבכם — נכה
נביאיכם כאריה משחית׃ הדור — נבא ארה
אתם ראו דבר יהוה המדבר הייתי — שחת ראה
לישראל אם ארץ מאפליה — דבר היה
מדוע אמרו עמי רדנו לוא נבוא — אפל מדע
עוד אליך׃ התשכח בתולה עדיה — רוד בוא
כלה קשריה ועמי שכחוני ימים — שכח בתל
אין מספר׃ מה תיטבי דרכך — צדה יום
לבקש אהבה לכן גם את הרעות — ספר יטב
למדתי את דרכיך׃ גם בכנפיך — רוע
נמצאו דם נפשות אביונים נקיים — מצא אנה
לא במחתרת מצאתים כי על — נקה חתר
כל אלה׃ ותאמרי כי נקיתי אך — אמר נקה
שב אפו ממני הנני נשפט — שוב שפט
אותך על אמרך לא חטאתי׃ מה — את
תזלי מאד לשנות את דרכך — אזל שנה
גם ממצרים תבושי כאשר בשת — בוש
מאשור׃ גם מאת זה תצאי וידיך — יצא
על ראשך כי מאס יהוה במבטחיך — בטח
ולא תצליחי להם׃ — צלח

Cap.iij.

לאמר הן ישלח — שלח
איש את אשתו והלכה מאתו — איש
והיתה לאיש אחר הישוב אליה — היה שוב
עוד הלוא חנוף תחנף הארץ — חנף
ההיא ואת זנית רעים רבים — זנה רעה
ושובי אלי נאם יהוה׃ שאי עיניך — רבב נשא
על שפים וראי איפה לא שגלת — שפה ראה

sacerdotes & prophete corum: dicentes ligno: pater meus es tu: & lapidi tu me genuisti. Verterunt ad me tergū & non faciē: & in tēpore afflictiōis sue dicēt: surge & libera nos. Vbi sūt dii tui quos fecisti tibi? Surgant & liberēt te in tpe afflictionis tue. Scdm nūerū qppe ciuitatū tuarū erant dii tui iuda. Quid vultis mecū iudicio cōtendere? Oēs dereliqstis me dicit domin9. Frustra percussi filios vestros: disciplinā nō receperūt. Deuorauit gladi9 vester pphetas vros: quasi leo vastator generatio vra. Videte verbū dni. Nunqd solitudo factus sum israeli: aut terra serotina? Quare ergo dixit ppl's meus recessimus: nō veniemus vltra ad te? Nunqd obliuiscetur virgo ornamēti sui: aut sponsa fascie pectoralis sue? Pplus vero me9 oblitus est mei diebus inumeris. Quid niteris bonā ōndere viā tuā: ad q̄rendā dileccionē: q̄ insup & malicias tuas docuisti vias tuas: & in alis tuis inuētus est sāguis animarū pauperū & innocētum. Non in fossis inueni eos: sed in oībus q̄ supra memoraui. Et dixisti. Absq3 pctō & innocēs ego sum: & ppterea auertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio cōtendā tecū: eo q dixeris: non peccaui. quā vilis facta es nimis: iterans vias tuas. Et ab egypto cōfunderis: sicut cōfusa es ab assur. Nā & ab ista egredieris: & man9 tue erūt sup caput tuū: qm̄ obtriuit dñs cōfidentiā tuā: & nihil habebis prosperum. 3.

Vulgo dicitur. Si dimiserit vir vxorem suam & recedens ab eo duxerit virū alterū: nūquid reuertetur ad eam vltra. Nunqd nō polluta erit & cōtaminata mulier illa? Tu aūt fornicata es cū amatorib9 multis: tñ reuertere ad me dicit dñs. Leua oculos tuos in directum: & vide vbi non prostrata sis?

τ pphete eoꝝ ligno dixerūt: qꝛ pr̄ me9
καὶ οἱ προφῆται αὐτῶν τῷ ξύλῳ εἶπον, ὅτι πατήρ μου
es tu: τ lapidi tu genuisti me. τ verterūt ad me
εἶ σύ, καὶ τῷ λίθῳ σὺ ἐγέννησάς με. καὶ ἔστρεψαν ἐπ᾽ ἐμὲ
terga τ nō facies eoꝝ. τ in tpe malo
νῶτα καὶ οὐ πρόσωπα αὐτῶν. καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν κα-
rū eoꝝ dicēt: surge: τ salua nos. τ vbi
κῶν αὐτῶν ἐροῦσιν, ἀνάστα, καὶ σῶσον ἡμᾶς. καὶ ποῦ F
sunt dii tui q̄s fecisti tibi? si surgēt:
εἰσιν οἱ θεοί σου οὓς ἐποίησας σεαυτῷ; εἰ ἀναστήσονται Infra. 31.f. Deut. 32.c.
τ saluabūt te in tpe afflictiōis tue. qꝛ scdm
καὶ σώσουσί σε ἐν καιρῷ τῆς κακώσεώς σου. ὅτι κατὰ
numerū ciuitatū tuaꝝ erāt dii tui iuda: τ scdm
ἀριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν θεοί σου ἰούδα, καὶ κα-
dū numerū viarū hierl'm imolabāt baal. vt qd
τὰ ἀριθμὸν διόδων τῆς ἱερουσαλὴμ ἔθυον τῇ βάαλ. ἵνατί
loquimini ad me? oēs vos ipie egistis: τ oēs
λαλεῖτε πρός με; πάντες ὑμεῖς ἠσεβήσατε, καὶ πάντες
vos ipie egistis in me dicit dñs de9. frustra
ὑμεῖς ἠσεβήσατε εἰς ἐμὲ λέγει κύριος ὁ θεός. μάτην
pcussi filios vros. disciplinā nō recepistis. gla
ἐπάταξα τὰ τέκνα ὑμῶν. παιδείαν οὐκ ἐδέξασθε. μά-
dius deuorauit pphetas vros q̄si leo va-
χαιρα κατέφαγε τοὺς προφήτας ὑμῶν ὡς λέων ὀλο-
stator τ nō timuistis. audite verbū dñi hec
θρεύων καὶ οὐκ ἐφοβήθητε. ἀκούσατε λόγον κυρίου τάδε
dicit dñs: nūqd solitudo fact9 sū israel aut terra
λέγει κύριος, μὴ ἔρημος ἐγενόμην τῷ ἰσραὴλ ἢ γῆ
plena sentiū. qꝛ dixit ppl's me9: nō seruie-
κεχερσωμένη. διότι εἶπεν ὁ λαός μου, οὐ κυριευθησό- G
mus: τ nō veniem9 ad te āpli9. nūqd obliuiscet
μεθα, καὶ οὐχ ἥξομεν πρὸς σὲ ἔτι. μὴ ἐπιλήσεται
sponsa ornamētū sui τ virgo fascie pectora
νύμφη τὸν κόσμον αὐτῆς καὶ παρθένος τὴν στηθοδεσ-
lis sue? at ppl's me9 oblit9 est mei dies quoꝝ
μίδα αὐτῆς; ὁ δὲ λαός μου ἐπελάθετό μου ἡμέρας ὧν
nō est numer9. qd adhuc bonū exercebis in
οὐκ ἔστιν ἀριθμός. τί ἔτι καλὸν ἐπιτηδεύσεις ἐν ταῖς
viis tuis vt q̄ras dilectionē? nō sic: sed τ
ὁδοῖς σου τοῦ ζητεῖν ἀγάπησιν; οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ
tu iniq̄ egisti vt pollueres vias tuas: τ in
σὺ ἐπονηρεύσω τοῦ μιᾶναι τὰς ὁδούς σου, καὶ ἐν ταῖς
manib9 tuis īuētū sūt sanguines aiarū inocētiū nō in
χερσί σου εὑρέθησαν αἵματα ψυχῶν ἀθῴων οὐκ ἐν
fossis iueni eos: sed in oī quercu. τ
διορύγμασιν εὗρον αὐτούς, ἀλλ᾽ ἐπὶ πάσῃ δρυΐ. καὶ
dixisti inocēs sum: sed auertat furor ei9
εἶπας ἀθῷος εἰμί, ἀλλὰ ἀποστραφήτω ὁ θυμὸς αὐτοῦ
a me. ecce ego litigo tecū: in eo qd dicis
ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ κρίνομαι πρὸς σέ, ἐν τῷ λέγειν
tu nō peccaui. qꝛ despexisti vehemēter vt
σε, οὐχ ἥμαρτον. ὅτι κατεφρόνησας σφόδρα τοῦ
iterares vias tuas. τ ab egypto con
δευτερῶσαι τὰς ὁδούς σου. καὶ ἀπὸ αἰγύπτου κα-
funderis: sicut ab assur. qꝛ τ hinc egredieris. τ
ταισχυνθήσῃ, ὡς ἀπὸ ἀσσούρ. ὅτι καὶ ἐντεῦθεν ἐξελεύσῃ. καὶ
manus tue sup caput tuū: qꝛ repulit dñs
αἱ χεῖρές σου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου, ὅτι ἀπώσατο κύριος A
spē tuā τ nō psperaberis in ea.
τὴν ἐλπίδα σου καὶ οὐκ εὐοδωθήσῃ ἐν αὐτῇ. Ca.3.
Si dimiserit vir vxorē suā: τ recesse
Ἐὰν ἐξαποστείλῃ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀπέλ-
rit ab eo: τ fuerit viro alteri: nūqd reuer
θῃ ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, μὴ ἀνακάμπτου-
tēs reuertet ad eū vltra? nōne cōtaminata cōtaminabit
σα ἀνακάμψῃ πρὸς αὐτὸν ἔτι; οὐ μιαινομένη μιανθήσεται
mulier illa: τ fornicata es in pastorib9 mul-
ἡ γυνὴ ἐκείνη, καὶ συνεξεπόρνευσας ἐν ποιμέσι πολ-
tis: τ reuertebaris ad me: dicit dñs. leua
λοῖς; καὶ ἀνέκαμπτες πρός με, λέγει κύριος. ἆρον τοὺς
oculos tuos in directū: τ vide vbi nō postrata sis
ὀφθαλμούς σου εἰς εὐθεῖαν, καὶ ἴδε ποῦ οὐχὶ ἐξεφύρθης

in viis sedisti ei9 q̄si cornix deser-
ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας αὐτοῖς ὡσεὶ κορώνη ἠρημω-
ta: τ polluisti terrā in fornicationib9 tuis
μένη, καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνείαις σου
τ in maliciis tuis. τ habuisti pastores mul-
καὶ ἐν ταῖς κακίαις σου. καὶ ἔσχες ποιμένας πολ-
tos in offensionē tuā. facies meretricis fctā est tibi:
λοὺς εἰς πρόσκομμά σου. ὄψις πόρνης ἐγένετό σοι, B
sine rubore facta es ad oēs: nōne vsq3 nūc me voca
ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας. οὐχ ἕως νῦν με ἐκά-
sti τ patrē τ ducē virginitatis tue?
λεσας καὶ πατέρα καὶ ἀρχηγὸν τῆς παρθενίας σου;
nūqd pmanebit in seculū: aut custodiet in victo
μὴ διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα, ἢ διαφυλαχθήσεται εἰς νῖ-
riā? ecce loquuta es τ fecisti mala hec
κος; ἰδοὺ ἐλάλησας καὶ ἐποίησας τὰ πονηρὰ ταῦ-
τ potuisti. τ dixit dñs ad me in
τα καὶ ἠδυνάσθης. καὶ εἶπεν κύριος πρός με ἐν ταῖς
dieb9 regis iosie vidisti q̄ fecit mihi
ἡμέραις τοῦ βασιλέως ἰωσίου ἴδες ἃ ἐποίησεν μοι ἡ
6.1.b. habitatio israel? abiit sup oēm mōtē excelsum τ
κατοικία τοῦ ἰσραήλ; ἐπορεύθη ἐπὶ πᾶν ὄρος ὑψηλὸν καὶ
sub oī ligno frōdoso τ fornicata est ibi
ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους καὶ ἐπόρνευσεν ἐκεῖ C
τ dixi postq̄ fornicata est ipa hec oīa:
καὶ εἶπα μετὰ τὸ πορνεῦσαι αὐτὴν ταῦτα πάντα,
ad me cōuertere τ nō est reuersus. τ vidit
πρός με ἀνάστρεψον καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν. καὶ εἶδεν τὴν
deformitatē ei9 p̄uaricatrix iuda: τ vidi qꝛ
ἀσυνθεσίαν αὐτῆς ἡ ἀσύνθετος ἰούδα καὶ εἶδον διότι
p oibus p q̄b9 relicta est in his mechata ē
περὶ πάντων ὧν κατελήφθη ἐν αὐτοῖς ἐμοιχᾶτο
habitatio israel. τ dimisi eā: τ
ἡ κατοικία τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐξαπέστειλα αὐτήν, καὶ
dedi ei libellū repudii in man9 e-
ἔδωκα αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου εἰς τὰς χεῖρας αὐ-
ius: τ nō timuit p̄uaricatrix iuda. τ abiit
τῆς, καὶ οὐκ ἐφοβήθη ἡ ἀσύνθετος ἰούδα. καὶ ἐπορεύθη
τ fornicata est τ ipa τ fctā est in nihilū forni
καὶ ἐπόρνευσεν καὶ αὐτὴ καὶ ἐγένετο εἰς οὐδὲν ἡ πο-
catio ei9: τ mechata est in lignū τ lapi
ρνεία αὐτῆς, καὶ ἐμοίχευσεν εἰς τὸ ξύλον καὶ τὸν λί-
dē. τ in oibus his nō reuersa est ad me
θον. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπεστράφη πρός με ἡ D
p̄uaricatrix iuda ex toto corde suo sed in
ἀσύνθετος ἰούδα ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῆς ἀλλ᾽ ἐπὶ
mēdacio. τ dixit dñs ad me: iustificauit ani
ψεύδει. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἐδικαίωσεν τὴν ψυ-
mā suā israel ab p̄uaricatrice iuda. vade
χὴν αὐτῆς ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἀσυνθέτου ἰούδα. πορεύου
τ lege sermones istos ad aqlonē: τ dices:
καὶ ἀνάγνωθι τοὺς λόγους τούτους πρὸς βορρᾶν, καὶ ἐρεῖς,
cōuertere ad me hitatio israel ait do-
ἐπιστράφητι πρός με ἡ κατοικία τοῦ ἰσραὴλ λέγει κύ-
min9: τ nō firmabo faciē meā sup vos:
ριος, καὶ οὐ μὴ στηρίσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς,
qꝛ misericors ego sū dicit dñs: τ nō irascar vobis
ὅτι ἐλεήμων ἐγώ εἰμι λέγει κύριος, καὶ οὐ μηνιῶ ὑμῖν
in seculū. veruntū scito iniq̄tatē tuā: qꝛ in do A
εἰς τὸν αἰῶνα. πλὴν γνῶθι τὴν ἀδικίαν σου, ὅτι εἰς κύ-
minū deū tuū ipie egisti: τ effudisti vias
ριον τὸν θεόν σου ἠσέβησας, καὶ διέχεας τὰς ὁδούς
tuas in alienos sub oī ligno frōdoso:
σου εἰς ἀλλοτρίους ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους,
at vocē meā nō audisti dicit dñs. cō
τῆς δὲ φωνῆς μου οὐχ ὑπηκούσατε λέγει κύριος. ἐπι- E
uertimini filii apostate dicit dñs: qꝛ
στράφητε υἱοὶ ἀφεστηκότες λέγει κύριος, διότι

In viis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine: & polluisti terrā in fornicationibus tuis & maliciis tuis. Quā obrē phibite sunt stille pluuiarū: & serotin9 imber nō fuit. Frons mulieris meretricis facta est tibi: noluisti erubescere. Ergo saltem amodo voca me: pr̄ meus: dux virginitatis mee tu es. Nūqd irasceris in ppetuū aut pseuerabis in finē? Ecce locuta es & fecisti mala: & potuisti. Et dixit dñs ad me: in diebus iosie regis. Nunquid vidisti que fecerit auersatrix israel? Abiit sibimet super omnē montem excelsum: & sub omni ligno frondoso: & fornicata est ibi. Et dixi cum fecisset hec omnia: ad me reuertere: & nō est reuersa. Et vidit preuaricatrix soror eius iuda: quia pro eo q̄ mechata esset auersatrix israel dimisissem eam: & dedissem ei libellum repudii: & non timuit preuaricatrix iuda soror eius: sed abiit & fornicata est etiā ipsa: & facilitate fornicationis sue cōtaminauit terram: & mechata est cum lapide & ligno. Et in oībus his non est reuersa ad me p̄uaricatrix soror eius iuda in toto corde suo: sed in mendacio ait dominus: & dixit dñs ad me. Iustificauit animā suam auersatrix israel comparatione preuaricatricis iuda. Vade & clama sermones istos contra aquilonem: & dices. Reuertere auersatrix israel: ait dñs: & non auertam faciem meam a vobis: quia sanctus ego sum dicit dñs: & nō irascar in perpetuū. Verūtamē scito iniqtatē tuā: qa in dñm deū tuū p̄uaricata es. Et dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso: & vocē meam non audisti: ait dominus. Conuertimini filii reuertentes dicit dominus: quia

על דרכים ישבת להם כערבי
במדבר ותחניפי ארץ בזנותיך — דבר חנף
וברעתך׃ וימנעו רבבים ומלקוש — זנה רוע
לא היה ומצח אשה זונה היה — מנע לקש
לך מאנת הכלם׃ הלוא מעתה — איש כלם
קראתי לי אבי אלוף נערי אתה׃ — אלף נער
הינטר לעולם אם ישמר לנצח — נטר עלם
הנה דברת ותעשי הרעות ותוכל׃ — שמר עשה יכל
ויאמר יהוה אלי בימי יאשיהו — אמר יום
המלך הראית אשר עשתה — ראה
משבה ישראל הלכה היא על — שוב
כל הר גבוה ואל תחת כל עץ — גבה
רענן ותזני שם׃ ואמר אחרי — זנה
עשותה את כל אלה אלי תשוב — שוב
ולא שבה ותראה בגודה אחותה — ראה בגד
יהודה׃ וארא כי על כל אדות
אשר נאפה משבה ישראל
שלחתיה ואתן את ספר כריתתיה — נתן כרת
אליה ולא יראה בגדה יהודה
אחותה ותלך ותזן גם היא׃ והיה — אח ילך
מקל זנותה ותחנף את הארץ — זנה קול
ותנאף את האבן ואת העץ׃ וגם — זנה חנף
בכל זאת לא שבה אלי בגודה — נאף
אחותה יהודה בכל לבה כי — שוב
אם בשקר נאם יהוה׃ ויאמר — לבב
יהוה אלי צדקה נפשה משבה — אמר
ישראל מבגדה יהודה׃ הלך
וקראת את הדברים האלה צפנה
ואמרת שובה משבה ישראל
נאם יהוה לוא אפיל פני בכם — נפל פנה
כי חסיד אני נאם יהוה לא אטור — חסד נטר
לעולם׃ אך דעי עונך כי ביהוה — ידע
אלהיך פשעת ותפזרי את דרכיך — פזר
לזרים תחת כל עץ רענן ובקולי
לא שמעתם נאם יהוה׃ שובו
בנים שובבים נאם יהוה כי

אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם
אחד מעיר ושנים ממשפחה
והבאתי אתכם ציון: ונתתי לכם
רעים כלבי ורעו אתכם דעה
והשכיל: והיה כי תרבו ופריתם
בארץ בימים ההמה נאם יהוה
לא יאמרו עוד ארון ברית יהוה
ולא יעלה על לב ולא יזכרו בו
ולא יפקדו ולא יעשה עוד: בעת
ההיא יקראו לירושלם כסא
יהוה ונקוו אליה כל הגוים לשם
יהוה לירושלם ולא ילכו עוד
אחרי שררות לבם הרע: בימים
ההמה ילכו בית יהודה על בית
ישראל ויבאו יחדו מארץ צפון
על הארץ אשר הנחלתי את
אבותיכם: ואנכי אמרתי איך
אשיתך בבנים ואתן לך ארץ
חמדה נחלת צבי צבאות גוים
ואמר אבי תקראו לי ומאחרי
לא תשובי: אכן בגדה אשה מרעה
כן בגדתם בי בית ישראל נאם
יהוה: קול על שפיים נשמע
בכי תחנוני בני ישראל כי העוו
את דרכם שכחו את יהוה
אלהיהם: שובו בנים שובבים
ארפה משובתיכם הננו אתנו
לך כי אתה יהוה אלהינו: אכן
לשקר מגבעות המון הרים אכן
ביהוה אלהינו תשועת ישראל:
והבשת אכלה את יגיע אבותינו
מנעורינו את צאנם ואת בקרם
את בניהם ואת בנותיהם: נשכבה
בבשתנו ותכסנו כלמתנו כי
ליהוה אלהינו חטאנו אנחנו
ואבותינו מנעורינו ועד היום

שנה שפחה
בוא נתן
רעה ידע
שכל רבה
פרה יום
אמר ארן
ברת עלה
זכר פקד
עשה
קרא
קוה
רוע יום
בוא צפן
נחל
שות נתן
צבה
קרא
שוב איש
שפה שמע
בכה חנן
עוה
רפא שוב
אתה
המן
ישע
בוש יגע
נער
בנה שכב
בוש כסה

ego vir veſter. Et aſſumam vos: vnum de ciuitate: & duos de cognatione & introducam vos in ſion. Et dabo vobis paſtores iuxta cor meū: & paſcent vos ſcientia & doctrina. Cūqꝫ multiplicati fueritis & creueritis in terra in diebus illis ait dominus: non dicent vltra arca teſtamenti domini: neqꝫ aſcendet ſup cor neqꝫ recordabūtur illiꝰ nec viſitabitur: neqꝫ fiet vltra. In tempore illo vocabunt hieruſalē ſolium dñi: & cōgregabūtur ad eam oēs gentes in noīe domini in hieruſalē: & non ambulabunt poſt prauitatem cordis ſui peſſimi. In diebus illis ibit domus iuda ad domum iſrael: & venient ſimul de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus veſtris. Ego autem dixi. Quomodo ponam te in filios & tribuam tibi terram deſiderabilē hereditatē p̄clarā exercituū gētiū? Et dixi. Patrem vocabis me & poſt me ingredi nō ceſſabis. Sed quō ſi contēnat mulier amatorē ſuū: ſic contēpſiſti me domꝰ iſrael dicit dominꝰ. Vox in viis audita eſt: ploratus & vlulatus filiorum iſrael: quōniā iniquā fecerunt viam ſuam: obliti ſunt domini dei ſui. Conuertimini filii reuertentes: & ſanabo auerſiones veſtras. Ecce nos venimus ad te. Tu enim es dñs deus noſter. Vere mēdaces erant colles & multitudo montiū. Vere in domino deo noſtro ſalus iſrael. Confuſio comedit laborem patrum noſtrorum ab adoleſcentia noſtra: greges eorū & armenta eorum: filios eorū & filias eorum. Dormiemus in cōfuſione nr̄a: & operiet nos ignominia nr̄a: quoniā domino deo noſtro peccauimus nos & patres noſtri ab adoleſcentia nr̄a vſqꝫ ad diem

ego dñabor vobis ⁊ aſſumā vos vnū de ciuitate
ἐγὼ κατακυριεύσω ὑμῶν καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἕνα ἐκ πόλεως
⁊ duos de cognatione: ⁊ itroducā vos in ſion ⁊
καὶ δύο ἐκ πατριᾶς, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς σιὼν καὶ
dabo vobis paſtores ſcđm cor meū
δώσω ὑμῖν ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου
⁊ paſcent vos paſtores cū ſcientia. ⁊
καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς ποιμαίνοντες μετ᾽ ἐπιστήμης. καὶ
erit ſi multiplicati fueritis ⁊ creueritis ſup terrā dicit do
ἔσται ἐὰν πληθυνθῆτε καὶ αὐξηθῆτε ἐπὶ τῆς γῆς λέγει κύ
minꝰ. in diebus illis nō dicēt vltra: arca
ριος. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, κιβωτὸς
teſtamēti ſcti iſrael nō aſcēdet in cor: ne
διαθήκης ἁγίου ἰσραὴλ οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ καρδίαν, οὐ
qꝫ noiabit neqꝫ viſitabit: ⁊ nō fiet
δὲ ὀνομασθήσεται οὐ δὲ ἐπισκεφθήσεται, καὶ οὐ ποιηθήσεται
vltra. in diebꝰ illis ⁊ in tpe illo vo
ἔτι. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κα
cabūt hierl̄m thronꝰ dñi: ⁊ cōgregabū
λέσουσιν τὴν ἱερουσαλὴμ θρόνος κυρίου, καὶ συναχθήσον
tur ad eā oēs gētes: ⁊ nō ābulabūt vltra
ται εἰς αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οὐ πορεύσονται ἔτι
poſt cogitatiōes cordis ſui mali.
ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς.
in diebꝰ illis cōuenient domꝰ iuda
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνελεύσονται ὁ οἶκος ἰούδα
in domū iſrael: ⁊ venient ſimul a terra
ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραήλ, καὶ ἥξουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπὸ γῆς F
aqlonis ⁊ ab oibꝰ regionibꝰ ad terrā quā he
βορρᾶ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν ἐπὶ τὴν γῆν ἣν κα
reditare feci pres eoꝝ. ⁊ ego dixi: fiat
τεκληρονόμησα τοὺς πατέρας αὐτῶν. κἀγὼ εἶπα, γένοιτο
dñe: qꝛ ordiabo te in filios: ⁊ dabo tibi terrā
κύριε, ὅτι τάξω σε εἰς τέκνα, καὶ δώσω σοι γῆν
electā hereditatē dei oipotētis gētiū: ⁊
ἐκλεκτὴν κληρονομίαν θεοῦ παντοκράτορος ἐθνῶν, καὶ
ſi patrē iuocatis me ⁊ a me nō auerte
εἰ πατέρα ἐπικαλέσεσθέ με καὶ ἀπ᾽ ἐμοῦ οὐκ ἀποστρα
mini: veruntamē ſicut cōtēnit mulier i amatorē ſuū:
φήσεσθε, πλὴν ὡς ἀθετεῖ γυνὴ εἰς τὸν συνόντα αὐτῇ,
ſic cōtēpſit in me domꝰ iſrael dicit dñs. vox
οὕτως ἠθέτησεν εἰς ἐμὲ ὁ οἶκος ἰσραὴλ λέγει κύριος. φω
ex labiis audita ē ploratꝰ ⁊ dep̄catiōis filioꝝ
νὴ ἐκ χειλέων ἠκούσθη κλαυθμοῦ καὶ δεήσεως υἱῶν
iſrael. qꝛ iniq̄ egerūt in viis eoꝝ: obliti ſūt Infra.
ἰσραήλ. ὅτι ἠδίκησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ἐπελάθοντο 31.b.
dei ſcti eoꝝ. cōuertimini filii reuertētes: ⁊ Mal.
θεοῦ ἁγίου αὐτῶν. ἐπιστράφητε υἱοὶ ἐπιστρέφοντες, καὶ 2.c.
ſanabo cōtritiones vras. ecce hi nos eri
ἰάσομαι τὰ συντρίμματα ὑμῶν. ἰδοὺ δοῦλοι ἡμεῖς ἐσό
mus tibi: qꝛ tu dñs deꝰ nr̄ es. vere in mēda
μεθά σοι, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἶ. ὄντως εἰς ψεῦ G
ciū erāt colles ⁊ fortitudo mōtiū: veruntamē p
δος ἦσαν οἱ βουνοὶ καὶ ἡ δύναμις τῶν ὀρέων, πλὴν διὰ
dñm deū nr̄m ſalꝰ iſrael. at cōfu
κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡ σωτηρία τοῦ ἰσραήλ. ἡ δὲ αἰσχύ
ſio cōſūpſit labores prm̄ nr̄oꝝ ab
νη κατηνάλωσεν τοὺς μόχθους τῶν πατέρων ἡμῶν ἀπὸ
adoleſcētia eoꝝ: oues eoꝝ ⁊ vitulos
νεότητος αὐτῶν, τὰ πρόβατα αὐτῶν καὶ τοὺς μόσχους
eoꝝ: filios eoꝝ ⁊ filias eoꝝ.
αὐτῶν, τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν.
dormiuimꝰ in cōfuſione nr̄a: ⁊ cooperuit nos
ἐκοιμήθημεν ἐν τῇ αἰσχύνῃ ἡμῶν, καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς
ignominia nr̄a: qꝛ corā deo nr̄o pecca
ἡ ἀτιμία ἡμῶν, διότι ἐναντίον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμάρ
uimus nos ⁊ pres nr̄i ab adoleſcētia no
τομεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπὸ νεότητος ἡ
ſtra vſqꝫ ad diē
μῶν ἕως τῆς ἡμέρας

הזה ולא שמענו בקול יהוה
אלהינו:

Cap. iiij.

אם תשוב ישראל נאם
יהוה אלי תשוב ואם תסיר
שקוציך מפני ולא תנוד: ונשבעת
חי יהוה באמת במשפט ובצדקה
והתברכו בו גוים ובו יתהללו:
כי כה אמר יהוה לאיש יהודה
ולירושלם נירו לכם ניר ואל
תזרעו אל קצים: המלו ליהוה
והסרו ערלות לבבכם איש יהודה
וישבי ירושלם פן תצא כאש
חמתי ובערה ואין מכבה מפני
רע מעלליכם: הגידו ביהודה
ובירושלם השמיעו ואמרו ותקעו
שופר בארץ קראו מלאו ואמרו
האספו ונבואה אל ערי המבצר:
שאו נס ציונה העיזו אל תעמדו
כי רעה אנכי מביא מצפון ושבר
גדול: עלה אריה מסבכו ומשחית
גוים נסע יצא ממקומו לשום
ארצך לשמה עריך תצינה מאין
יושב: על זאת חגרו שקים ספדו
והילילו כי לא שב חרון אף
יהוה ממנו: והיה ביום ההוא נאם
יהוה יאבד לב המלך ולב השרים
ונשמו הכהנים והנביאים יתמהו:
ואמר אהה אדני יהוה אכן השא
השאת לעם הזה ולירושלם
לאמר שלום יהיה לכם ונגעה
חרב עד הנפש: בעת ההיא יאמר
לעם הזה ולירושלם רוח צח
שפים במדבר דרך בת עמי לוא
לזרות ולוא להבר: רוח מלא מאלה
יבוא לי עתה גם אני אדבר
משפטים אותם: הנה כעננים

שוב
סור
שקץ פנה
נוד שבע
שפט ברך
הלל
נור
זרע קוץ
מול סור
יצא
חמם כבה
פנה רעע
נגד שמע
שפר
אסף בוא
ציר בצר
נשא עזז
עמד רוע
בוא צפן
גדל ארה
שחת קום
שמם צית
ישב ילל
שוב חרה
אבד שור
שמם נבא
תמה
נשא
שלם היה
אמר
רוח
שפה דבר
זרה ברר
בוא דבר
שפט את

hanc & non audiuimus vocem domini dei noſtri. 4.

SI reuerteris iſrael ait dñs: ad me conuertere. Si abſtuleris offendicula tua a facie mea nō cōmoueberis. Et iurabis viuit dñs in veritate & in iudicio & in iuſticia & bñdicent eum gentes: ipſumqꝫ laudabunt. Hec enim dicit dominꝰ viro iuda & hieruſalē. Nouate vobis nouale: & nolite ſerere ſup ſpinas. Circūcidimini domino: & auferte preputia cordium veſtrorū viri iuda & habitatores hieruſalē: ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea & ſuccēdatur: & nō ſit q extinguat: ppter maliciam cogitationū vrarū. Anūciate in iuda & in hieruſalē: auditū facite: loquimini & canite tuba ī terra: clamate fortiter: & dicite. Cōgregamini & ingrediamur ciuitates munitas: leuate ſignum in ſion. Cōfortamini: nolite ſtare: qa malum ego adduco ab aquilone & cōtritionē magnā. Aſcēdit leo de cubili ſuo: & predo gentiū ſe leuauit. Egreſſus eſt de loco ſuo vt ponat terrā tuā in ſolitudinē. Ciuitates tue vaſtabūtur remanētes abſqꝫ habitatore. Sup hoc accigite vos ciliciis: plangite & vlulate: qa nō eſt auerſa ira furoris dñi a nobis. Et erit in die illa dicit dominus: peribit cor regis & cor principū: & obſtupeſcent ſacerdotes & pphete conſternabūtur: & dixi. Heu: heu: heu dñe deus. Ergo ne decepiſti populum iſtū & hieruſalem: dicens: pax erit vobis. Ecce peruenit gladius vſqꝫ ad animā. In tempore illo dicetur populo huic & hieruſalem ventus vrens in viis que ſunt in deſerto vie filie populi mei non ad ventilandū & ad purgādū. Spūs plenus ex his veniet mihi. Et nūc ego loquar iudicia mea cum eis. Ecce quaſi nubes

hanc: ⁊ nō audiuimꝰ vocē dñi
ταύτης, καὶ οὐχ ὑπηκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ
dei nr̄i.
θεοῦ ἡμῶν.

Ca. 4.

A Si cōuerſus fuerit iſrael dicit dñs ad me: con
Ἐὰν ἐπιστραφῇ ἰσραὴλ λέγει κύριος πρός με, ἐπι
uertetur ⁊ ſi abſtulerit abominatiōes eiꝰ ab
στραφήσεται. καὶ ἐὰν περιέλῃ τὰ βδελύγματα αὐτοῦ ἀπὸ
ore eius: ⁊ a facie mea timue
τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου μου εὐλα
rit ⁊ iurauerit: viuit dñs cū veritate: ⁊ in iudicio
βηθῇ καὶ ὀμόσῃ, ζῇ κύριος μετὰ ἀληθείας, καὶ ἐν κρίσει
⁊ in iuſticia: ⁊ bñdicēt in ipo gētes: ⁊
καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ εὐλογήσουσιν ἐν αὐτῷ ἔθνη, καὶ
in ipo laudabūt deū in hierl̄m. qꝛ hec di
ἐν αὐτῷ αἰνέσουσιν τῷ θεῷ ἐν ἱερουσαλήμ. ὅτι τάδε λέ
cit dñs viris iuda ⁊ hitatoribꝰ hie
γει κύριος τοῖς ἀνδράσιν ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱε
Oſee. 1.d. ruſalē: inouate vobis noualia: ⁊ nō ſemine
ρουσαλήμ, νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπείρε
tis ſup ſpinas. circūcidimini deo vro: ⁊ circūcī
τε ἐπ᾽ ἀκάνθαις. περιτμήθητε τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ περιτέ
dite duriciā cordis vri viri iuda ⁊ ha
μνετε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ κα
B bitātes in hierl̄m: ne egrediat̄ q̄ſi ignis furor meꝰ:
τοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ, μὴ ἐξέλθῃ ὡς πῦρ ὁ θυμός μου,
⁊ ſuccendet: ⁊ nō erit q̄ extinguat a fa
καὶ ἐκκαυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων ἀπὸ προσώ
cie malicie adinuentionū vraꝝ. anūciate in
που πονηρίας ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν. ἀναγγείλατε ἐν
iuda ⁊ audiat in hierl̄m. dicite cani
τῷ ἰούδα καὶ ἀκουσθήτω ἐν ἱερουσαλήμ. εἴπατε σημά
te tuba in terra: ⁊ clamate fortiter, dicite
νατε σάλπιγγι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κεκράξατε μέγα. εἴπατε
cōgregamini: ⁊ igrediamur in ciuitates mura
συνάχθητε, καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς πόλεις τὰς τειχή
tas. aſſumētes fugite in ſiō: feſtinate: nō ſte
ρεις. ἀναλαβόντες φεύγετε εἰς σιών, σπεύσατε, μὴ στῆ
tis: qꝛ mala ego adduco ab aqlone ⁊ cōtritiōem ma
τε, ὅτι κακὰ ἐγὼ ἐπάγω ἀπὸ βορρᾶ καὶ συντριβὴν με
gnā. aſcēdit leo de cubili ſuo: ⁊ va
γάλην. ἀνέβη λέων ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύ
ſtās gētes ſe leuauit. ⁊ egreſſus ē de loco ſuo: vt po
ων ἔθνη ἐξῆρεν, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῦ θεῖ
C nat terrā tuā in ſolitudine. ⁊ ciuitates tue va
ναι τὴν γῆν σου εἰς ἐρήμωσιν. καὶ αἱ πόλεις σου κα
ſtabunt: vt nō habitēt ipe. ſup
θαιρεθήσονται, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι αὐτάς. ἐπὶ
hec accingimini ciliciis: ⁊ plangite ⁊ vlu
τούτοις περιζώσασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε καὶ ὀλο
late: qꝛ nō eſt auerſa ira furoris dñi a no
λύζετε, διότι οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς ὀργῆς κυρίου ἀφ᾽ ἡ
G bis. ⁊ erit in illa die dicit dñs: peribit
μῶν. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, ἀπολεῖται
cor regis ⁊ cor principū:
ἡ καρδία τοῦ βασιλέως καὶ ἡ καρδία τῶν ἀρχόντων,
⁊ ſacerdotes extra ſe fiēt: pphete admirabunt.
καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκστήσονται, καὶ οἱ προφῆται θαυμάσονται.
⁊ dixi o dñator dñs ergo decipiēs decepiſti
καὶ εἶπα ὦ δέσποτα κύριε ἆρά γε ἀπατῶν ἠπάτησας τὸν
ppl̄m hūc ⁊ hierl̄m dicēs: pax erit vobis:
λαὸν τοῦτον καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ λέγων, εἰρήνη ἔσται ὑμῖν,
⁊ pueniet gladiꝰ vſqꝫ ad aīam eoꝝ. in tēpo
καὶ ἅψεται ἡ μάχαιρα ἕως τῆς ψυχῆς αὐτῶν. ἐν τῷ και
re illo dicēt ppl̄o huic ⁊ hierl̄m. ſpūs
ρῷ ἐκείνῳ ἐροῦσιν τῷ λαῷ τούτῳ καὶ τῇ ἱλήμ. πνεῦμα
erroris: in ſolitudie via filie ppl̄i mei nō
πλανήσεως, ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου οὐκ
D ad purū neqꝫ ad ſctm̄. ſpūs plenitudinis veniet mihi. nūc
εἰς καθαρὸν, οὐδὲ εἰς ἅγιον. πνεῦμα πληρώσεως ἥξει μοι. νῦν
aūt ego loquar iudicia mea ad illos: ecce q̄ſi nubes
δὲ ἐγὼ λαλήσω κρίματά μου πρὸς αὐτούς, ἰδοὺ ὡς νεφέλη

Tex.heb.hiere.iiij.

יעלה וכסופה מרכבותיו קלו
מנשרים סוסיו אוי לנו כי שדדנו׃
כבסי מרעה לבך ירושלם למען
תושעי עד מתי תלין בקרבך
מחשבות אונך׃ כי קול מגיד מדן
ומשמיע און מהר אפרים׃ הזכירו
לגוים הנה השמיעו על ירושלם
נצרים באים מארץ המרחק
ויתנו על ערי יהודה קולם׃
כשמרי שדי היו עליה מסביב
כי אתי מרתה נאם יהוה׃ דרכך
ומעלליך עשו אלה לך זאת רעתך
כי מר כי נגע עד לבך׃ מעי מעי
אחולה קירות לבי הומה לי לבי
לא אחרש כי קול שופר שמעתי
נפשי תרועת מלחמה׃ שבר על
שבר נקרא כי שדדה כל הארץ
פתאם שדדו אהלי רגע יריעתי׃
עד מתי אראה נס אשמעה
קול שופר׃ כי אויל עמי אותי
לא ידעו בנים סכלים המה ולא
נבונים המה חכמים המה להרע
ולהטיב לא ידעו׃ ראיתי את
הארץ והנה תהו ובהו ואל
השמים ואין אורם׃ ראיתי ההרים
והנה רעשים וכל הגבעות
התקלקלו׃ ראיתי והנה אין האדם
וכל עוף השמים נדדו׃ ראיתי
והנה הכרמל המדבר וכל עריו
נתצו מפני יהוה מפני חרון אפו׃
כי כה אמר יהוה שממה תהיה כל
הארץ וכלה לא אעשה׃ על זאת
תאבל הארץ וקדרו השמים
ממעל על כי דברתי זמתי ולא
נחמתי ולא אשוב ממנה׃ מקול
פרש ורמה קשת ברחת כל העיר

Prītiua.heb.: עלה רכב · קלל · רוע · ישע לון · חשב נגד · שמע זכר · שמע · בוא רחק · נתן עיר · שדה היה · סבב מרה · עלל עשה · רוע נגע · מעה יחל · המה חרש · שפר רוע · לחם · קרא · ירע · ראה שמע · אול את · בין רוע · יטב ראה · תהה בהה · קלל ראה · דבר עיר · היה · עשה · אבל · עלה זמם · שוב

Trāſla.B.Hie.

aſcendet: & q̄ſi tēpeſtas currus eius. Velociores aquilis equi illi?. Ve nobis quoniā vaſtati ſum?. Laua a malicia cor tuū hieruſalem: vt ſalua fias. Vſquequo morabuntur in te cogitatiōes noxie? Vox enī annūciantis a dan: & notū faciētis idolū de monte effraim. Dicite gētibus. Ecce auditum eſt in hieruſalem cuſtodes venire de terra longinqua: et dare ſuper ciuitates iuda vocem ſuam. Quaſi cuſtodes agrorū facti ſunt ſup eā in gyro: quia me ad iracundiā p̄uocauit dicit dn̄s. Vie tue & cogitatōes tue fecerūt hec ibi. Iſta malicia tua: quia amara: q̄a tetigit cor tuū. Ventrē meū vētrē meū doleo: ſenſus cordis mei turbati ſunt in me. Nō tacebo. Q̄m vocem buccine audiuit anima mea: clamorem prelii. Contritio ſuper contritionē vocata eſt: & vaſtata eſt oīs terra. Repente vaſtata ſunt tabernacula mea: ſubito pelles mee. Vſquequo videbo fugientē: audiā vocem buccine? Quia ſtultus populus me? me non cognouit. Filii inſipientes ſunt & vecordes. Sapientes ſunt vt faciant mala: bene autem facere neſcierunt. Aſpexi terrā & ecce vacua erat & nihil: & celos & non erat lux in eis. Vidi montes: & ecce mouebantur & omnes colles conturbati ſunt. Intuitus ſum & non erat hō: & omne volatile celi receſſit. Aſpexi: et ecce carmelus deſertus: & omnes vrbes eius deſtructe ſunt: a facie dn̄i: & a facie furoris eius. Hec enī dicit dn̄s. Deſerta erit omnis terra: ſed tamen conſumationem non faciam. Lugebit terra: & merebunt celi deſuper: eo q̄ locutus ſum. Cogitaui & non penituit me: nec auerſus ſum ab eo. A voce equitis & mittentis ſagittam fugit omnis ciuitas.

Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

aſcendet: ⁊ ſicut tēpeſtas currus ei?. veloci
ἀναβήσεται, καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἅρματα αὐτοῦ. κουφό-
ores aq̄lis equi ei?. ve nobis q̄m miſeri facti ſu
τεροι ἀετῶν ἵπποι αὐτοῦ. οὐαὶ ἡμῖν ὅτι ταλαιπωροῦ-
mus. laua a malicia cor tuū hieruſa ſ.1.a.
μεν. ἀπόπλυνε ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου ἱερουσα-
lem: vt ſalueris. vſq; quo erūt in te cogitatio
λήμ, ἵνα σωθῇς. ἕως πότε ὑπάρξουσιν ἐν σοὶ διαλογι-
nes doloꝝ tuoꝝ: q2 vox ānūciantis ex dan veniet
σμοὶ πόνων σου; διότι φωνὴ ἀναγγέλλοντος ἐκ δὰν ἥξει
⁊ audiet dolor de mōte ephraim. recordamini gētes
καὶ ἀκουσθήσεται πόνος ἐξ ὄρους ἐφραΐμ. ἀναμνήσατε ἔθνη
ecce ānūciate in hierl'm: cuſtodes veniūt de
ἰδοὺ ἀναγγείλατε ἐν ἱερουσαλήμ, συστροφαὶ ἔρχονται ἐκ
terra a lōge: ⁊ dederūt ſup ciuitates iuda vo
γῆς μακρόθεν, καὶ ἔδωκαν ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα φω-
ces ſuas. q̄ſi cuſtodiētes agrū facti ſūt ſup eā i circ
νὰς αὐτῶν. ὡς φυλάσσοντες ἀγρὸν ἐγένοντο ἐπ' αὐτὴν κύ-
cuitu. q2 me neglexiſti dicit dn̄s: vie tue ⁊
κλῳ. ὅτι ἐμοῦ ἠμέλησας λέγει κύριος, αἱ ὁδοί σου καὶ
adinuētiōes tue fecerūt hec tibi. iſta ma- E
τὰ ἐπιτηδεύματά σου ἐποίησαν ταῦτά σοι. αὕτη ἡ κα-
licia tua: q2 amara: q2 tetigit vſq; ad cor tuū.
κία σου, ὅτι πικρά, ὅτι ἥψατο ἕως τῆς καρδίας σου. τὴν
ventrē meū vētrē meū doleo: ⁊ ſenſus
κοιλίαν μου τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ, καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς
cordis mei. me p̄mit aīa mea: lacerabit ⁊ cor
καρδίας μου. μαιμάσσει ἡ ψυχή μου, σπαράσσεται ἡ καρ-
meū: nō tacebo q2 vocē tube audiuit
δία μου, οὐ σιωπήσομαι ὅτι φωνὴν σάλπιγγος ἤκουσεν ἡ
aīa mea: clamorē p̄lii ⁊ miſerie cōtritionē
ψυχή μου, κραυγὴν πολέμου καὶ ταλαιπωρίας συντριμμὸν
inuocat: q̄m fatigata eſt oīs terra repēte: va
ἐπικαλεῖται, ὅτι τεταλαιπώρηκεν πᾶσα ἡ γῆ ἄφνω, τε-
ſtatū eſt tabernaculū: dilaniate ſūt pelles mee. vſq;
ταλαιπώρηκεν ἡ σκηνή, διεσπάσθησαν αἱ δέρρεις μου. ἕως
quo videbo fugientes: audio vocē tubarū: q2
πότε ὄψομαι φεύγοντας; ἀκούω φωνὴν σαλπίγγων, διό-
p̄cipes ppl'i mei me nō cognouerūt. filii
τι οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μου ἐμὲ οὐκ ᾔδεισαν. υἱοὶ ἄ-
iſipiētes ſunt ⁊ nō itelligētes: ſapiētes ſūt vt male faciāt:
φρονές εἰσιν καὶ οὐ συνετοί, σοφοί εἰσιν τοῦ κακοποιῆσαι,
at bn̄ facere nō ſcierūt. aſpexi ad
τὸ δὲ καλῶς ποιῆσαι οὐκ ἐπέγνωσαν. ἐπέβλεψα ἐπὶ τὴν
terrā: ⁊ ecce nihil: ⁊ in celū: ⁊ nō erāt F
γῆν, καὶ ἰδοὺ οὐθέν, καὶ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οὐκ ἦν τὰ
lumina ei?. vidi mōtes: ⁊ erāt tremētes: ⁊ om
φῶτα αὐτοῦ. ἴδον τὰ ὄρη, καὶ ἦν τρέμοντα, καὶ πάν-
nes colles cōturbatos. aſpexi: ⁊ ec
τας τοὺς βουνοὺς ταρασσομένους. ἐπέβλεψα, καὶ ἰ-
ce nō erat hō ⁊ oīa volatilia
δοὺ οὐχ ὑπῆρχεν ἄνθρωπος καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ
celi terrefacta ſūt. vidi ⁊ ecce carmel? deſert? ⁊ om
οὐρανοῦ ἐπτοῆντο. ἴδον καὶ ἰδοὺ ὁ κάρμηλος ἔρημος καὶ πᾶ-
nes ciuitates incenſe igni: a fa
σαι αἱ πόλεις ἐμπεπυρισμέναι πυρί, ἀπὸ προσώ-
cie dn̄i ⁊ a facie ire furoris ei? deſtructe
που κυρίου καὶ ἀπὸ προσώπου ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ ἠφανί-
ſunt. hec dicit dn̄s: deſerta erit oīs terra:
σθησαν. τάδε λέγει κύριος, ἔρημος ἔσται πᾶσα ἡ γῆ,
cōſumationē aūt nō faciā. ſup his lugeat
συντέλειαν δὲ οὐ μὴ ποιήσω. ἐπὶ τούτοις πενθείτω ἡ
terra: ⁊ cōtenebreſcat celū deſup: eo q2 locut? ſū:
γῆ, καὶ συσκοτασάτω ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν, διότι ἐλάλησα,
⁊ nō penitebit me: aggreſſus ſū: ⁊ nō auertar ab e-
καὶ οὐ μετανοήσω, ὥρμησα, καὶ οὐκ ἀποστρέψω ἀπ' αὐ-
a. voce eq̄tis ⁊ extēſi arc? receſ-
τῆς. ἀπὸ φωνῆς ἱππέως καὶ ἐντεταμένου τόξου ἀνεχώ-
ſit oīs regio
ρησεν πᾶσα ἡ χώρα G

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

ingreſſi ſūt in ſpelūcas: ⁊ in nemora abſcōſi ſunt:
εἰσέδυσαν εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰ ἄλση ἐκρύβησαν,
⁊ ſup petras aſcenderūt. vniuerſe vrbes de-
καὶ ἐπὶ τὰς πέτρας ἀνέβησαν. πᾶσαι πόλεις ἐγ-
relicte ſūt: nō habitat in eis hō. ⁊ tu q̄d
κατελείφθησαν, οὐ κατοικεῖ ἐν αὐταῖς ἄνθρωπος. καὶ σὺ τί
facies ſi veſtieris coccina ⁊ ornata fueris ornamēto au
ποιήσεις ἐὰν περιβάλῃ κόκκινον καὶ κοσμήσῃ κόσμῳ χρυ-
reo ⁊ ſi vnxeris ſtibio oculos tuos: in va-
σῷ καὶ ἐὰν ἐγχρίσῃς στίμμι τοὺς ὀφθαλμούς σου, εἰς μά-
nū pulchritudo tua. p̄cecerūt te amatores tui ani
την ὁ ὡραϊσμός σου. ἀπώσαντό σε οἱ ἐρασταί σου τὴν ψυ-
mā tuā q̄runt. q2 vocē q̄ſi parturiētis audiui
χήν σου ζητοῦσιν. ὅτι φωνὴν ὡς ὠδινούσης ἤκουσα τοῦ
gemit? tui. vt p̄mipere vox filie ſion
στεναγμοῦ σου. ὡς πρωτοτοκούσης φωνὴ θυγατρὸς σιὼν
deficiet ⁊ dimittet man? ſuas. heu me
ἐκλυθήσεται καὶ παρήσει τὰς χεῖρας αὐτῆς. οἴμοι ἐγὼ
q2 deficit aīa mea ſup iterfectos.
ὅτι ἐκλείπει ἡ ψυχή μου ἐπὶ τοῖς ἀνῃρημένοις. Ca. 5.
A Precurrite in viis hierl'm ⁊ vide-
Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱερουσαλὴμ καὶ ἴδε-
te ⁊ cognoſcite ⁊ q̄rite in plateis eius
τε καὶ γνῶτε καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς
ſi īueniatis virū ſi eſt faciēs iudiciū ⁊ q̄rens fi-
ἐὰν εὕρητε ἄνδρα εἰ ἔστιν ποιῶν κρίμα καὶ ζητῶν πί-
dē ⁊ p̄pici? ero eis dicit dn̄s. viuit dn̄s di
στιν καὶ ἵλεως ἔσομαι αὐτοῖς λέγει κύριος. ζῇ κύριος λέ-
cunt: p̄pter hoc nihilomin? i mēdacio iurāt.
γουσιν, διὰ τοῦτο οὐκ ἐπὶ ψεύδεσιν ὀμνύουσιν.
dn̄e oculi tui in fidē. flagellaſti e-
κύριε οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς πίστιν. ἐμαστίγωσας αὐ-
os ⁊ nō doluerūt. cōſumpſiſti eos ⁊ nō
τοὺς καὶ οὐκ ἐπόνεσαν. συνετέλεσας αὐτοὺς καὶ οὐκ
voluerūt accipere diſciplinā. firmauerūt facies
ἠθέλησαν δέξασθαι παιδείαν. ἐστερέωσαν τὰ πρόσωπα
ſuas ſup petrā ⁊ nō voluerūt cōuerti.
αὐτῶν ὑπὲρ πέτραν καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἐπιστραφῆναι.
⁊ ego dixi: forſitā paupes ſūt q̄ nō valuerūt
καὶ ἐγὼ εἶπα, ἴσως πτωχοί εἰσιν διότι οὐκ ἠδυνήθησαν
q2 nō cognouerūt viā dn̄i ⁊ iudiciū dei. ibo
ὅτι οὐκ ἔγνωσαν ὁδὸν κυρίου καὶ κρίσιν θεοῦ. πορεύσο-
ad optimates ⁊ loquar eis q2 ipi cogno-
μαι πρὸς τοὺς ἁδροὺς καὶ λαλήσω αὐτοῖς ὅτι αὐτοὶ ἐπέ-
B uerūt viā dn̄i ⁊ iudiciū dei: ⁊ ecce vnanimiter cōfre
γνωσαν ὁδὸν κυρίου καὶ κρίσιν θεοῦ, καὶ ἰδοὺ ὁμοθυμαδὸν συνέ-
gerūt iugū diruperūt vīcula. idcirco p̄cuſſit
τριψαν ζυγὸν διέρρηξαν δεσμούς. διὰ τοῦτο ἔπαισεν
eos leo de ſylua ⁊ lupus vſq; ad domos
αὐτοὺς λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ καὶ λύκος ἕως τῶν οἰκιῶν
vaſtauit eos: ⁊ pard? vigilauit ſup
ὠλόθρευσεν αὐτούς, καὶ πάρδαλις ἐγρηγόρησεν ἐπὶ τὰς
ciuitates eoꝝ. oēs egredientes ex eis ca
πόλεις αὐτῶν. πάντες οἱ ἐκπορευόμενοι ἀπ' αὐτῶν θη-
piuntur q2 multiplicauerūt ipietates eoꝝ. cōfortati ſūt
ρευθήσονται ὅτι ἐπλήθυναν ἀσεβείας αὐτῶν. ἴσχυσαν
in auerſionib? ſuis. q̄ hoꝝ p̄pici? ero
ἐν ταῖς ἀποστροφαῖς αὐτῶν. ποίῳ τούτων ἵλεως γένωμαί
tibi. filii tui dereliquerūt me ⁊ iurāt in his q̄ nō
σοι. υἱοί σου ἐγκατέλιπόν με καὶ ὤμνυον ἐν τοῖς οὐκ
ſunt dii ⁊ ſaturaui eos ⁊ mechati ſūt ⁊ in
οὖσιν θεοῖς καὶ ἐχόρτασα αὐτοὺς καὶ ἐμοιχῶντο καὶ ἐν
C domib? meretricū cōuerſati ſūt. eq̄ amatores facti
οἴκοις πορνῶν κατελύοσαν. ἵπποι θηλυμανεῖς ἐγενήθη-
ſūt vnuſq̄ſq; ad vxorē p̄ximi ſui hinni
Ex.20.c. σαν ἕκαστος ἐπὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔχρε-
ebat. nūq̄d ſup his nō viſitabo dicit do-
Infra.19.c. μέτιζον. μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι λέγει κύ-
min?: aut i gēte tali nō vlciſcet aīa mea: aſcen
ριος, ἢ ἔθνει τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή μου; ἀνά-
dite ſup p̄pugnacula ei? ⁊ diſſipate
βητε ἐπὶ τοὺς προμαχῶνας αὐτῆς καὶ κατασκάψατε

Trāſla.B.Hie.

Ingreſſi ſunt ardua: & aſcenderūt rupes. Vniuerſe vrbes derelicte ſūt: & nō habitat in eis hō. Tu aūt vaſtata q̄d facies? Cum veſtieris te coccino: cum ornata fueris monili aureo & pinxeris ſtibio oculos tuos fruſtra cōponeris. Cōtēpſerūt te amatores tui: animā tuā q̄rent. Vocē enī quaſi parturiētis audiui anguſtias vt puerpere. Vox filie ſion inter morientes expandētiſq; manus ſuas. Ve mihi quia deficit anima mea propter interfectos. 5.

Circuite vias hieruſalē & aſpicite & conſiderate & querite in plateis eius an inueniatis virum facientem iudicium & querentem fidem: & ppicius ero ei. Q̄d ſi etiam viuit dn̄s dixerint: & hoc falſo iurabūt. Domine oculi tui reſpiciunt fidē. Percuſſiſti eos & nō doluerūt: attriuiſti eos & renuerūt accipere diſciplinā. Indurauerūt facies ſuas ſupra petrā: noluerūt reuerti. Ego autē dixi. Forſitan pauperes ſunt & ſtulti: ignorantes viā dn̄i & iudiciū dei ſui. Ibo ergo ad optimates & loquar eis. Ipſi enim cognouerunt viam dn̄i & iudiciū dei ſui. Et ecce magis hi ſimul cōfregerūt iugum: ruperūt vincula. Idcirco percuſſit eos leo de ſilua: lupus ad veſperam vaſtauit eos: pardus vigilans ſuper ciuitates eorū. Oīs qui egreſſus fuerit ex eis capietur: quia multe ſunt p̄uaricatōes eoꝝ: cōfortate ſunt auerſiones eoꝝ. Sup quo p̄picius tibi eſſe potero? Filii tui dereliq̄rūt me: & iurant in his q̄ non ſunt dii. Saturaui eos & mechati ſunt: & in domo meretricis luxuriabātur. Equi amatores in feminas & emiſſarii facti ſunt: vnuſquiſq; ad vxorē p̄ximi ſui hinniebat. Nunq̄d ſup his nō viſitabo dicit dn̄s: & in gente tali nō vlciſcetur aia mea? Aſcendite muros eius & diſſipate

Tex.heb.hiere.v.

באו בעבים ובכפים עלו כל העיר
עזובה ואין יושב בהן איש׃ ואתי
שדוד מה תעשי כי תלבשי שני
כי תעדי עדי זהב כי תקרעי בפוך
עיניך לשוא תתיפי מאסו בך
עגבים נפשך יבקשו׃ כי קול
כחולה שמעתי צרה כמבכירה קול
בת ציון תתיפח תפרש כפיה אוי
נא לי כי עיפה נפשי להרגים׃

Cap. v. שוטטו בחוצות
ירושלם וראו נא ודעו ובקשו
ברחובותיה אם תמצאו איש
אם יש עשה משפט מבקש אמונה
ואסלח לה׃ ואם חי יהוה יאמרו
לכן לשקר ישבעו׃ יהוה עיניך
הלוא לאמונה הכיתה אתם
ולא חלו כליתם מאנו קחת מוסר
חזקו פניהם מסלע מאנו לשוב׃
ואני אמרתי אך דלים הם נואלו
כי לא ידעו דרך יהוה משפט
אלהיהם׃ אלכה לי אל הגדלים
ואדברה אותם כי המה ידעו
דרך יהוה משפט אלהיהם אך
המה יחדו שברו על נתקו מוסרות׃
על כן הכם אריה מיער זאב
ערבות ישדדם נמר שקד על
עריהם כל היוצא מהנה יטרף
כי רבו פשעיהם עצמו משבותיהם׃
אי לזאת אסלוח לך בניך עזבוני
וישבעו בלא אלהים ואשבע
אותם וינאפו ובית זונה יתגודדו׃
סוסים מיזנים משכים היו
איש אל אשת רעהו יצהלו׃
העל אלה לוא אפקד נאם יהוה
ואם בגוי אשר כזה לא תתנקם
נפשי׃ עלו בשרותיה ושחתו

Prītiua.heb.: בוא כיף · עלה עזב · ישב שדד · עשה לבש · שנה עדה · קרע יפה · בקש · צור · בכר יפח · פרש כפף · Cap. v. · חוץ · ראה ידע · רחב מצא · שפט בקש · אמן סלח · אמר שבע · נכה את · חלה כלה · לקח יסר · פנה · יאל · שפט · ילך · דבר · עלל יסר · נכה ארה · שדד · עיר יצא · טרף רבה · שוב · סלח · שבע · את נאף · זנה גדד · יזן שכם · היה איש · צהל פקד · נקם · עלה שור

consummationem autem nolite facere. Auferte propagines eius: quia non sunt domini. Preuaricatione enim preuaricata est in me domus Israel & domus Iuda: ait dominus. Negauerunt dominum & dixerunt. Non est ipse: neque veniet super nos malum: gladium & famem non videbimus. Prophete fuerunt in ventum locuti: & responsum non fuit in eis. Hec ergo euenient illis. Hec dicit dominus deus exercituum. Quia locuti estis verbum istud. Ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem & populum istum in ligna: & vorabit eos. Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel: ait dominus: gentem robustam: gentem antiquam: gentem cuius ignorabis linguam nec intelliges quid loquatur. Pharetra eius quasi sepulchrum patens: vniuersi fortes. Et comedet segetes tuas & panem tuum deuorabit: filios tuos & filias tuas comedet: gregem tuum & armenta tua: & comedet vineam tuam & ficum tuam: & conteret vrbes munitas tuas in quibus tu habes fiduciam gladio. Verumtamen in diebus illis: ait dominus: non faciam vos in consummationem. Quod si dixeritis: quare fecit dominus deus noster nobis hec omnia: dices ad eos. Sicut dereliquistis me & seruistis deo alieno in terra vestra: sic seruietis diis alienis in terra non vestra. Annunciate hoc domui Iacob: & auditum facite in Iuda dicentes. Audi popule stulte qui non habes cor: qui habentes oculos non videtis: & aures & non auditis. Me ergo non timebitis ait dominus: & a facie mea non dolebitis? qui posui arenam terminum mari: preceptum sempiternum quod non preteribit: & commouebuntur & non poterunt: & intumescent fluctus eius: & non transibunt illud. Populo autem huic factum est

cor incredulum & exasperans. Recesserunt & abierunt: & non dixerunt in corde suo. Metuamus dominum deum nostrum: qui dat nobis pluuiam temporaneam & serotinam in tempore suo: plenitudinem annue messis custodientem nobis. Iniquitates nostre declinauerunt hec: & peccata nostra prohibuerunt bonum a nobis: quia inuenti sunt in populo meo impii: insidiantes quasi aucupes: laqueos ponentes & pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena auibus: sic domus eorum plene dolo. Ideo magnificati sunt & ditati: incrassati sunt & impinguati: & preterierunt sermones meos pessime. Causam non iudicauerunt: causam pupilli non direxerunt: & iudicium pauperum non iudicauerunt. Nunquid super his non visitabo dicit dominus: aut super gentem huiuscemodi non vlciscetur anima mea? Stupor & mirabilia facta sunt in terra. Prophete prophetabant mendacium: & sacerdotes applaudebant manibus suis: & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in nouissimo eius? 6.

Confortamini filii Beniamin in medio Hierusalem: & in Thecua clangite buccina: & super Bethacarem leuate vexillum: quia malum visum est ab aquilone & contritio magna. Speciose & delicate assimilaui filiam Sion: ad eam venient pastores & greges eorum. Fixerunt in ea tentoria in circuitu: pascet vnusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate super eam bellum: consurgite & ascendamus in meridie. Ve nobis quia declinauit dies: quia longiores facte sunt vmbre vesperi. Surgite & ascendamus in nocte: & dissipemus domus eius: quia hec dicit dominus exercituum. Cedite lignum eius. Et fundite circa Hierusalem aggerem. Hec est ciuitas visitationis: omnis calumnia in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam: sic frigidam fecit maliciam suam. Iniquitas & vastitas audietur in ea coram me semper: infirmitas & plaga

Cap. vi.

הוסרי ירושלם פן תקע נפשי ממך פן אשימך שממה ארץ לוא נושבה: כה אמר יהוה צבאות עולל יעוללו כגפן שארית ישראל השב ידך כבוצר על סלסלות: על מי אדברה ואעידה וישמעו הנה ערלה אזנם ולא יוכלו להקשיב הנה דבר יהוה היה להם לחרפה לא יחפצו בו: ואת חמת יהוה מלאתי נלאיתי הכיל שפך על עולל בחוץ ועל סוד בחורים יחדו כי גם איש עם אשה ילכדו זקן עם מלא ימים: ונסבו בתיהם לאחרים שדות ונשים יחדו כי אטה את ידי על ישבי הארץ נאם יהוה: כי מקטנם ועד גדולם כלו בוצע בצע ומנביא ועד כהן כלו עשה שקר: וירפאו את שבר עמי על נקלה לאמר שלום שלום ואין שלום: הבישו כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו גם הכלים לא ידעו לכן יפלו בנפלים בעת פקדתים יכשלו אמר יהוה: כה אמר יהוה עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתבות עולם אי זה דרך הטוב ולכו בה ומצאו מרגוע לנפשכם ויאמרו לא נלך: והקמתי עליכם צפים הקשיבו לקול שופר ויאמרו לא נקשיב: לכן שמעו הגוים ודעי עדה את אשר בם: שמעי הארץ הנה אנכי מביא רעה אל העם הזה פרי מחשבותם כי על דברי לא הקשיבו ותורתי וימאסו בה: למה זה לי לבונה משבא תבוא וקנה הטוב מארץ מרחק

Erudire hieruſalem ne forte recedat anima mea a te: ne forte ponā te deſertā: terrā inhabitabilem. Hec dicit dn̄s exercituū. Vſq; ad racemum colligent quaſi in vinea reliquias iſrael. Cōuerte manū tuā q̄ſi vindemiator ad cartallū. Cui loquar: & quē cōteſtabor vt audiat. Ecce incircunciſe aures eorum & audire nō poſſunt. Ecce verbū dn̄i factū eſt eis in opprobrium: & non ſuſcipient illud. Idcirco furore dn̄i plenus ſum: laboraui ſuſtinens. Effunde ſuper paruulū foris & ſuper concilium iuuenum ſimul. Vir enī cum muliere capietur: ſenex cū pleno dierum. Et tranſibūt domus eorum ad alteros agri & vxores pariter: qa extendā manum meā ſup habitātes terram dicit dn̄s. A minore quippe vſq; ad maiorē omnes auaricie ſtudent: & a propheta vſq; ad ſacerdotē cuncti faciunt dolum. Et curabant cōtritionē filie ppl̄i mei cū ignominia dicentes: pax pax: & nō erat pax. Confuſi ſunt qa abomiatiōnē fecerūt qn potius cōfuſione nō ſūt cōfuſi: & erubeſcere neſcierūt. Quāobrē cadent inter ruētes: in tp̄e viſitationis ſue corruēt: dicit dominus. Hec dicit dn̄s. State ſuper vias & videte: & interrogate de ſemitis antiquis que ſit via bona: & ambulate in ea: & inuenietis refrigerium animabus vr̄is. Et dixerūt. Nō ambulabim9. Et cōſtitui ſup vos ſpeculatores. Audite vocem tube. Et dixerūt. Non audiemus. Ideo audite gentes & cognoſcite cōgregatio: quāta ego faciā eis. Audi terra. Ecce ego adducam mala ſup populū iſtū: fructū cogitationū eius: quia verba mea non audierunt: & legem meam proiecerunt. Vt quid mihi thus de ſaba affertis: & calamū ſuaueolentē de terra logīqua.

erudieris hierſm ne recedat aīa mea a te ne faciā te ſicut terrā q̄ nō habitabitur. q: hec dicit dn̄s virtutū: racemate racemate ſicut vineā reliquias iſrael. reuertimini ſicut vindemiātes in cartallū ſuū. ad quē loquar et cōteſtor et audiet? ecce incircūciſe aures eorū et nō poſſunt audire. ecce verbū dn̄i factū eſt eis in opprobriū: nō volent illud audire et furorē meū impleui et ſuſtinui et nō cōſumpſi eos. effundā ſup paruulos deforis et ſup cōgregationē iuuenū ſimul: q: vir et mulier capientur. ſenex cū pleno dierū. et transferent domus eorū ad alteros. agri et vxores pariter: q: extendā manū meā ſup habitātes terrā: hec dicit dn̄s: q: a paruo eorū vſq; ad magnū oēs cōſumauerūt iniqua a ſacerdote et vſq; ad pſeudoppheta oēs fecerūt mēdacia. et curabāt cōtritionē ppl̄i mei paruipēdētes et dicētes: pax et vbi eſt pax. cōfuſi ſunt q: defecerūt et neq; ſicut cōfuſi erubuerūt: et ignominiā ſuā nō cognouerūt. ppter hoc cadent in ruina ſua: et in tp̄e viſitationis ſue peribūt: dixit dn̄s. hec dicit dn̄s: ſtate ſup vias et videte: et interrogate ſemitas dn̄i eternas. et videte q̄lis eſt via bona: et ābulate in ea: et inuenietis purificationē aīabus vr̄is. et dixerūt: nō ibim9. cōſtitui ſup vos ſpeculatores: audite vocē tube. et dixerūt: nō audiem9. ppter hoc audierūt gētes et paſcētes greges ſuos. audi terra: ecce ego induco ſup ppl̄m hūc mala: fructū auerſionis eoꝝ: q: verbo meo nō attēderūt et legē meā pdiderūt. vt qd mihi thus de ſaba affertis et cinnamomū de terra de lōge

παιδευθήσῃ ἱερουσαλήμ, μὴ ἀποστῇ ἡ ψυχή μου ἀπὸ σοῦ· μὴ ποιήσω σε ἄβατον γῆν ἥτις οὐ κατοικηθήσεται. ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καλαμᾶσθε καλαμᾶσθε ὡς ἄμπελον τὰ κατάλοιπα τοῦ ἰσραήλ. ἐπιστρέψατε ὡς τρυγῶν ἐπὶ τὸν κάρταλλον αὐτοῦ. πρὸς τίνα λαλήσω καὶ διαμαρτύρωμαι καὶ ἀκούσεται; ἰδοὺ ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ οὐ δύνανται ἀκούειν. ἰδοὺ τὸ ῥῆμα κυρίου ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ὀνειδισμόν, οὐ μὴ βουληθῶσιν αὐτοῦ ἀκοῦσαι. καὶ τὸν θυμόν μου ἔπλησα καὶ ἐπέσχον καὶ οὐ συνετέλεσα αὐτούς. ἐκχεῶ ἐπὶ νήπια ἔξωθεν καὶ ἐπὶ συναγωγὴν νεανίσκων ἅμα, ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνὴ συλληφθήσονται, πρεσβύτερος μετὰ πλήρους ἡμερῶν. καὶ μεταστραφήσονται αἱ οἰκίαι αὐτῶν εἰς ἑτέρους, ἀγροὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐπιτοαυτό, ὅτι ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην λέγει κύριος, ὅτι ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν καὶ ἕως μεγάλου πάντες συνετελέσαντο ἄνομα· ἀπὸ ἱερέως καὶ ἕως ψευδοπροφήτου πάντες ἐποίησαν ψευδῆ. καὶ ἰῶντο τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ μου ἐξουθενοῦντες καὶ λέγοντες, εἰρήνη καὶ ποῦ ἐστιν εἰρήνη. κατῃσχύνθησαν ὅτι ἐξέλιπον. καὶ οὐδ᾽ ὡς καταισχυνόμενοι κατῃσχύνθησαν, καὶ τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν. διὰ τοῦτο πεσοῦνται ἐν τῇ πτώσει αὐτῶν, καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται εἶπε κύριος. τάδε λέγει κύριος, στῆτε ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς καὶ ἴδετε, καὶ ἐρωτήσατε τρίβους κυρίου αἰωνίους. καὶ ἴδετε ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθή, καὶ βαδίζετε ἐν αὐτῇ, καὶ εὑρήσετε ἁγνισμὸν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. καὶ εἴπαν, οὐ πορευσόμεθα. καθέστακα ἐφ᾽ ὑμᾶς σκοπούς, ἀκούσατε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος. καὶ εἶπαν, οὐκ ἀκουσόμεθα. διὰ τοῦτο ἤκουσαν τὰ ἔθνη καὶ οἱ ποιμαίνοντες τὰ ποίμνια αὐτῶν. ἄκουε γῆ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κακά, τὸν καρπὸν ἀποστροφῆς αὐτῶν, ὅτι τῷ λόγῳ μου οὐ προσέσχον καὶ τὸν νόμον μου ἀπώσαντο. ἱνατί μοι λίβανον ἐκ σαβὰ φέρετε καὶ κιννάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν

Eſai. 1.d. Eſai. 55.d. Mat. 11.d. Eſai. 1.d.

holocauſta vr̄a nō ſūt accepta: et victime vr̄e nō placuerūt mihi. ppter hoc hec dicit dn̄s: ecce ego do in pplm iſtum infirmitatē: et infirmabunt in ea patres et filii ſimul: vicin9 et p̄ximus eius peribūt. hec dicit dn̄s: ecce ppl̄s venit ab aquilone et gētes cōſurgēt ab extremo terre. arcū et zibynā tenebūt. impudēs eſt et nō miſerebitur: vox ei9 ſicut mare inundans. ſup equos et currus ꝑparabit: ſicut ignis ad pugnā aduerſū te filia ſion. audiuimus famā eoꝝ: diſſolute ſūt man9 nr̄e. tribulatiōes apprehēderūt nos: dolores ſicut parturientis. ne exieritis ad agrū et in viis ne ambuletis: q: gladius inimicoꝝ habitat in circuitu. filia ppl̄i mei accingere cilicio et cōſpergere cinere. luctū dilecti fac tibi planctū miſerabilē: q: repēte veniet miſeria ſup vos. probatorē dedi te in ppl̄is ꝓbatis. et ſcies cū ꝓbauero ego viā eoꝝ oēs inobedientes ambulantes praue: es et ferrū oēs corrupti ſūt. defecit ſufflatoriū ab igne: defecit plūbū. fruſtra argētari9 argētū cōflat. malicie eoꝝ nō ſūt liqfacte: argentū reprobatum vocate eos: q: reprobauit eos dn̄s.

ὁλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ εἰσὶ δεκτά, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἥδυνάν μοι. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν αὐτῇ πατέρες καὶ υἱοὶ ἅμα, γείτων καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ ἀπολοῦνται. τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἔθνη ἐξεγερθήσονται ἀπ᾽ ἐσχάτου τῆς γῆς. τόξον καὶ ζιβύνην κρατήσουσιν. ἰταμός ἐστι καὶ οὐκ ἐλεήσει, φωνὴ αὐτοῦ ὡς θάλασσα κυμαίνουσα. ἐφ᾽ ἵπποις καὶ ἅρμασι παρατάξεται, ὡς πῦρ εἰς πόλεμον πρὸς σὲ θύγατερ σιών. ἠκούσαμεν τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, παρελύθησαν αἱ χεῖρες ἡμῶν. θλῖψις κατέσχεν ἡμᾶς, ὠδῖνες ὡς τικτούσης. μὴ ἐκπορεύεσθε εἰς ἀγρὸν καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς μὴ βαδίζετε, ὅτι ῥομφαία τῶν ἐχθρῶν παροικεῖ κυκλόθεν. θύγατερ λαοῦ μου περίζωσαι σάκκον, καὶ κατάπασαι σποδόν. πένθος ἀγαπητοῦ ποίησαι σεαυτῇ κοπετὸν οἰκτρόν, ὅτι ἐξαίφνης ἥξει ταλαιπωρία ἐφ᾽ ὑμᾶς. δοκιμαστὴν δέδωκά σε ἐν λαοῖς δεδοκιμασμένοις, καὶ γνώσῃ ἐν τῷ δοκιμάσαι με τὴν ὁδὸν αὐτῶν. πάντες ἀνήκοοι πορευόμενοι σκολιῶς, χαλκὸς καὶ σίδηρος πάντες διεφθαρμένοι εἰσίν. ἐξέλιπεν φυσητὴρ ἀπὸ πυρός, ἐξέλιπε μόλυβδος· εἰς κενὸν ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ· πονηρίαι αὐτῶν οὐκ ἐτάκησαν. ἀργύριον ἀποδεδοκιμασμένον καλέσατε αὐτούς, ὅτι ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς κύριος.

Ca.7.

Verbū qđ factū ē ad hieremiā a dn̄o dicēs: ſta in porta domꝰ dn̄i: et lege ibi verbū hoc. et dic: audite verbū dn̄i oīs iudea: hec dicit dn̄s virtutū deꝰ iſrael: dirigite vias vr̄as et adinuētiōes vr̄as: et habitare faciā vos in loco iſto. nō cōfidite vobis in verbis mēdacib9: q: oino nō pderūt vobis dicētes:

Ῥῆμα ὃ ἐγένετο πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου λέγων: στῆθι ἐν τῇ πύλῃ τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ εἰπέ, ἀκούσατε λόγον κυρίου πᾶσα ἰουδαία. τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, διορθώσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. μὴ πεποίθατε ἑαυτοῖς ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅτι τὸ παράπαν οὐκ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς λέγοντες,

Infra. 4.d.

Holocauſtomata vr̄a nō ſunt accepta: & victime vr̄e nō placuerūt mihi. Propterea hec dicit dominꝰ. Ecce ego dabo in populū iſtum ruinas: & ruent in eis patres & filii ſimul: vicinus & p̄ximus peribunt. Hec dicit dn̄s. Ecce populus venit de terra aquilonis: & gens magna conſurget a finibus terre. Sagittam & ſcutum arripiet: crudelis eſt & non miſerebitur. Vox eiꝰ q̄ſi mare ſonabit: & ſuper equos aſcendent: preparati quaſi vir ad preliū aduerſum te filia ſion. Audiuimus famā eius: diſſolute ſunt manus nr̄e. Tribulatio appheēdit nos: dolores vt parturientem. Nolite exire ad agros & in via ne ambuletis: quoniā gladius inimici pauor in circuitu. Filia populi mei accingere cilitio: & cōſpgere cinere. Luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum: quia repente veniet vaſtator ſuper nos. Probatorē dedi te ī populo meo robuſtum: & ſcies & ꝓbabis vias corū. Oēs iſti principes declināntes ambulātes fraudulēter. Es & ferrū vniuerſi corrupti ſunt. Defecit ſufflatorium: in igne conſumptū eſt plumbū. Fruſtra cōflauit cōflator: malicie enī corū nō ſunt cōſumpte. Argentū reprobum vocate eos: quia dn̄s proiecit illos.

7.

Verbum quod factum eſt ad hieremiam a domino: dicens. Sta in porta domus domini & predica ibi verbum iſtud: et dic. Audite verbum domini omnis iuda qui igredimini per portās has: vt adoretis dn̄m. Hec dicit dominus exercituū deus iſrael. Bonas facite vias vr̄as & ſtudia vr̄a: & habitabo vobiſcum in loco iſto. Nolite confidere in verbis mendacii: dicentes

עלותיכם לא לרצון וזבחיכם לא ערבו לי: לכן כה אמר יהוה הנני נתן אל העם הזה מכשלים וכשלו בם אבות ובנים יחדו שכן ורעו יאבדו: כה אמר יהוה הנה עם בא מארץ צפון וגוי גדול יעור מירכתי ארץ: קשת וכידון יחזיקו אכזרי הוא ולא ירחמו קולם כים יהמה ועל סוסים ירכבו ערוך כאיש למלחמה עליך בת ציון: שמענו את שמעו רפו ידינו צרה החזיקתנו חיל כיולדה: אל תצאו השדה ובדרך אל תלכו כי חרב לאיב מגור מסביב: בת עמי חגרי שק והתפלשי באפר אבל יחיד עשי לך מספד תמרורים כי פתאם יבא השדד עלינו: בחון נתתיך בעמי מבצר ותדע ובחנת את דרכם: כלם סרי סוררים הלכי רכיל נחשת וברזל כלם משחיתים המה: נחר מפח מאש תם עפרת לשוא צרף צרוף ורעים לא נתקו: כסף נמאס קראו להם כי מאס יהוה בהם:

Cap.vij.

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: עמד בשער בית יהוה וקראת שם את הדבר הזה ואמרת שמעו דבר יהוה כל יהודה הבאים בשערים האלה להשתחות ליהוה: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל היטיבו דרכיכם ומעלליכם ואשכנה אתכם במקום הזה: אל תבטחו לכם אל דברי השקר לאמר

Pritiua.heb.	Tex.he.Hiere.vij.
היכל	היכל יהוה היכל יהוה היכל יהוה
יטב	המה: כי אם היטיב תיטיבו את
	דרכיכם ואת מעלליכם אם עשו
עשה	תעשו משפט בין איש ובין רעהו:
שפט	גר יתום ואלמנה לא תעשקו
גור יתם	ודם נקי אל תשפכו במקום
עשק נקה	הזה ואחרי אלהים אחרים לא
שפך קום	תלכו לרע לכם: ושכנתי אתכם
ילך רוע	במקום הזה בארץ אשר נתתי
שכן נתן	לאבותיכם למן עולם ועד עולם:
עלם	הנה אתם בטחים לכם על דברי
בטח דבר	השקר לבלתי הועיל: הגנב
יעל	רצח ונאף והשבע לשקר וקטר
שבע	לבעל והלך אחרי אלהים אחרים
	אשר לא ידעתם: ובאתם ועמדתם
בוא	לפני בבית הזה אשר נקרא
קרא	שמי עליו ואמרתם נצלנו למען
	עשות את כל התועבת האלה:
עשה תעב	המערת פרצים היה הבית הזה
	אשר נקרא שמי עליו בעיניכם
קרא	גם אנכי הנה ראיתי נאם יהוה: כי
ראה	לכו נא אל מקומי אשר בשילו
ילך קום	אשר שכנתי שמי שם בראשונה
שלל	וראו את אשר עשיתי לו מפני
ראה עשה	רעת עמי ישראל: ועתה יען
פנה רוע	עשותכם את כל המעשים האלה
עשה	נאם יהוה ואדבר אליכם השכם
דבר שכם	ודבר ולא שמעתם ואקרא אתכם
קרא	ולא עניתם: ועשיתי לבית אשר
ענה	נקרא שמי עליו אשר אתם
	בטחים בו ולמקום אשר נתתי
נתן	לכם ולאבותיכם כאשר עשיתי
	לשלו: והשלכתי אתכם מעל פני
שלך	כאשר השלכתי את כל אחיכם
פנה	את כל זרע אפרים: ואתה אל
פלל נשא	תתפלל בעד העם הזה ואל תשא

Trãſla.B.Hie.

templum dñi: templum dñi: templum domini eſt. Quoniam ſi bene direxeritis vias veſtras & ſtudia veſtra: ſi feceritis iudiciũ inter virum & proximum eius: aduene & pupillo & vidue non feceritis calumniam nec ſanguinẽ innocentẽ effuderitis in loco hoc: & poſt deos alienos non ambulaueritis in malũ vobiſmetipſis: habitabo vobiſcũ in loco iſto in terra quam dedi patribus veſtris a ſeculo vſq; in ſeculum. Ecce vos confiditis vobis in ſermonibus mendacii qui non pderunt vobis: furari: occidere: adulterari: iurare mendaciter: libare baalim: & ire poſt deos alienos quos ignoratis. Et veniſtis & ſtetiſtis corã me in domo hac in qua inuocatum eſt nomen meũ: & dixiſtis: liberati ſumus: eo ꝙ fecerimus omnes abominationes iſtas. Nunqd ergo ſpelũca latronũ facta eſt domꝰ iſta in qua inuocatũ eſt nomen meũ in oculis vr̃is? Ego ego ſum: ego vidi dicit dominus. Ite ad locum meum in ſylo vbi habitauit nomẽ meum a principio: & videte que fecerim ei propter maliciam populi mei iſrael. Et nunc quia feciſtis om̃ia opera hec dicit dñs: & locutꝰ ſum ad vos mane cõſurgens & loquens: & non audiſtis: et vocaui vos & non reſpondiſtis: faciam domui huic in qua inuocatũ eſt nomen meũ: & in qua vos habetis fiduciam: & in loco quem dedi vobis & patribꝰ veſtris: ſicut feci ſylo. Et proiiciam vos a facie mea: ſicut proieci omnes fratres veſtros vniuerſum ſemen effraim. Tu ergo noli orare pro populo hoc nec aſſumas

Trãſ.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

tẽplũ dñi eſt. qm̃ ſi dirigẽtes direxeritis
ναὸς κυρίου ἐστίν. ὅτι ἐὰν διορθοῦντες διορθώσητε τὰς
vias vr̃as ⁊ ſtudia vr̃a: ⁊ facie
ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ ποιοῦν-
tes feceritis iudiciũ īter virũ ⁊ īter
τες ποιήσητε κρίμα ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ ἀναμέσον
pxīmũ ſuũ: ⁊ aduenã ⁊ pupillũ ⁊
τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ προσήλυτον καὶ ὀρφανὸν καὶ
viduã nõ oppſſeritis: ⁊ ſanguinẽ inocẽtẽ nõ effu
χήραν μὴ καταδυναστεύσητε, καὶ αἷμα ἀθῷον μὴ ἐκ-
deritis in loco iſto: ⁊ poſt deos alienos
χέητε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων
nõ ãbulaueritis ī malũ vobis: ⁊ hĩtare faciã vos in
μὴ πορεύησθε εἰς κακὸν ὑμῖν, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ
loco vr̃o in terra: ꝙ dedi patribꝰ vr̃is
τόπῳ ὑμῶν ἐν τῇ γῇ, ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν
a ſeculo ⁊ vſq; in ſeculũ: ſi aũt vos cõfiditis in ver-
ἐξ αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος, εἰ δὲ ὑμεῖς πεποίθετε ἐπὶ λό-
bis mẽdacibꝰ: ex qbꝰ nulla vtilitas: ⁊ occiditis
γοις ψευδέσιν, ὅθεν οὐκ ὠφεληθήσεσθε, καὶ φονεύετε,
⁊ adulteratis: ⁊ furamini: ⁊ iuratis iniq;:
καὶ μοιχᾶσθε, καὶ κλέπτετε, καὶ ὀμνύετε ἐπ' ἀδίκῳ,
⁊ icẽſatis baal: ⁊ ãbulatis poſt deos ali-
καὶ θυμιᾶτε τῇ Βαάλ, καὶ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἀλ-
enos: qs nõ noſtis vt male ſit vobis: ⁊
λοτρίων, ὧν οὐκ οἴδατε τοῦ κακῶς εἶναι ὑμῖν, καὶ
veniſtis ⁊ ſtetiſtis corã me in domo: vbi
ἤλθετε καὶ ἔστητε ἐνώπιόν μου ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ
inuocatũ eſt nomẽ meũ in ea: ⁊ dixiſtis
ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, καὶ εἴπατε
abſtinuimꝰ a faciendo oẽs abominatiões
ἀπεσχήμεθα τοῦ ποιεῖν πάντα τὰ βδελύγματα
iſtas. nũqd ſpelũca latronũ domꝰ mea: vbi iuocatũ
ταῦτα. μὴ σπήλαιον λῃστῶν ὁ οἶκός μου, οὗ ἐπικέκλη-
eſt nomẽ meũ in ea illic corã vobis: ⁊ ec
ται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἐνώπιον ὑμῶν, καὶ ἰ-
ce ego vidi dicit dñs: qm̃ ite in
δοὺ ἐγὼ ἑώρακα λέγει κύριος, ὅτι πορεύθητε εἰς τὸν
locũ meũ q in ſilo: vbi hĩtare feci nomẽ
τόπον μου τὸν ἐν Σιλῶ, οὗ κατεσκήνωσα τὸ ὄνομά
meũ in eo illic a pricipio. ⁊ videte q̃ feci
μου ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἔμπροσθεν. καὶ ἴδετε ἃ ἐποίησα
ei a facie malicie ppl̃i mei iſrael. ⁊
αὐτῷ ἀπὸ προσώπου κακίας λαοῦ μου Ἰσραήλ. καὶ
nũc p eo q̃ feciſtis oĩa opa hec: ⁊
νῦν ἀνθ' ὧν ἐποιήσατε πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, καὶ
loquutꝰ ſũ ad vos: ⁊ nõ audiſtis me. ⁊ vocaui
ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠκούσατέ μου. καὶ ἐκά-
vos: ⁊ nõ r̃ſidiſtis. ⁊ ego faciã
λεσα ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀπεκρίθητε. κἀγὼ ποιήσω τῷ
domui huic: vbi iuocatũ eſt nomẽ meũ in ea
οἴκῳ τούτῳ, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ
in q̃ vos cõfiditis in ea. ⁊ loco quẽ de-
ἐφ' ᾧ ὑμεῖς πεποίθετε ἐπ' αὐτῷ. καὶ τῷ τόπῳ ᾧ ἔ-
di vobis ⁊ patribꝰ vr̃is: ſicut fe-
δωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καθὼς ἐποίη-
ci ſilõ. ⁊ pĩciam vos a fa-
σα τὴν Σιλώμ. καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς ἀπὸ προσώ-
cie mea: ſicut pieci fratres vr̃os om-
που μου, καθὼς ἀπέρριψα τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν πᾶν
ne ſemẽ ephraim. ⁊ tu ne ores p
τὸ σπέρμα Ἐφραΐμ. καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ
pp̃lo hoc: ⁊ ne roges
λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου

Eſai. 56.c. Mat. 21.b. Infra. 31.f. — Pr. 10.c. Eſai. 65.b. — B C D

Trãſla.gre.lxx.cũ inter.lati.

vt miſereãt̃ ipis: ⁊ ne ores: ⁊ ne accedas
τοῦ ἐλεηθῆναι αὐτούς, καὶ μὴ εὔχου, καὶ μὴ προσέλθῃς
mihi p eis: qr nõ exaudiã. aut nõ vides: qd
μοι περὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι. ἢ οὐχ ὁρᾷς, τί
ipi faciũt in ciuitatibꝰ iuda: ⁊ in vi-
αὐτοὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰούδα, καὶ ἐν ταῖς ὁ-
is hierl̃m? filii eoꝝ colligũt ligna: ⁊
δοῖς Ἱερουσαλήμ; υἱοὶ αὐτῶν συλλέγουσιν ξύλα, καὶ οἱ
pr̃es eoꝝ ſuccẽdũt ignẽ: ⁊ mulieres eoꝝ
πατέρες αὐτῶν καίουσι πῦρ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν
cõmiſcẽt ſimilaginẽ: vt faciãt placẽtas militie celi.
τρίβουσι σταῖς, τοῦ ποιῆσαι χαυῶνας τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ.
⁊ libauerũt libamĩa diis alienis: vt ad iracũdiã
καὶ ἔσπεισαν σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις, ἵνα παροργί-
puocarẽt me. nũqd me ipi ad iracũdiã puocãt dicit dñs?
σωσίν με. μὴ ἐμὲ αὐτοὶ παροργίζουσιν λέγει κύριος;
nõne ſemetipos: vt cõfundant facies eoꝝ?
οὐχὶ ἑαυτούς, ὅπως καταισχυνθῇ τὰ πρόσωπα αὐτῶν;
ppter hoc hec dicit dñs: ecce ira ⁊ furor meꝰ
διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ὀργὴ καὶ θυμός μου
fũdit̃ ſup locũ iſtũ ⁊ ſup hoies:
χεῖται ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους,
⁊ ſup iumẽta: ⁊ ſup oẽ lignũ agri: ⁊
καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶν ξύλον τοῦ ἀγροῦ, καὶ
ſup oẽs fruges terre: ⁊ ſuccendet̃ ⁊
ἐπὶ πάντα τὰ γεννήματα τῆς γῆς, καὶ ἐκκαυθήσεται καὶ
nõ extinguet̃. hec dicit dñs: holocauſto-
οὐ σβεσθήσεται. τάδε λέγει κύριος, τὰ ὁλοκαυ-
mata vr̃a cõgregate cũ ſacrificiis vr̃is: ⁊
τώματα ὑμῶν συναγάγετε μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν, καὶ
comedite carnes: qr nõ ſũ locutꝰ ad pr̃es
φάγετε κρέα, ὅτι οὐκ ἐλάλησα πρὸς τοὺς πατέρας
vr̃os: ⁊ nõ p̃cepi eis in q̃ die eduxi
ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἀνήγαγον
eos de terra egypti de holocauſtomatibꝰ ⁊ victimis:
αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου περὶ ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν,
ſed verbũ hoc p̃cepi eis dicẽs: au-
ἀλλ' ἢ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐνετειλάμην αὐτοῖς λέγων, ἀκού-
dite vocẽ meã ⁊ ero vobis in deũ: ⁊ vos
σατε τῆς φωνῆς μου καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν, καὶ ὑμεῖς
eritis mihi in pp̃lm: ⁊ ãbulate in oĩbus
ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, καὶ πορεύεσθε ἐν πάσαις ταῖς
viis meis: q̃s mandauero vobis: vt bñ ſit vobis.
ὁδοῖς μου, αἷς ἂν ἐντείλωμαι ὑμῖν, ὅπως ἂν εὖ ᾖ ὑμῖν.
⁊ nõ audierũt me: neq; attẽderũt aure ſua:
καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου, οὐδὲ προσέσχον τὸ οὖς αὐτῶν,
ſed abierũt in deſideriis cordis eo-
ἀλλὰ ἐπορεύθησαν τοῖς ἐνθυμήμασιν τῆς καρδίας αὐ-
rũ mali: ⁊ facti ſũt i retrorſuz: ⁊ non
τῶν τῆς κακῆς, καὶ ἐγενήθησαν εἰς τὰ ὀπίσθεν καὶ οὐκ
in ante: ex q̃ die egreſſi ſũt pr̃es
εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήλθοσαν οἱ πατέρες
eoꝝ de terra egypti: ⁊ vſq; ad diẽ hãc.
αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
⁊ miſi ad vos oẽs ſeruos meos
καὶ ἐξαπέστειλα πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς δούλους μου
pphetas die ⁊ diluculo: ⁊ miſi ⁊
τοὺς προφήτας ἡμέρας καὶ ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα καὶ
nõ exaudierũt me: ⁊ nõ attẽdit auris eoꝝ:
οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ οὐ προσέσχεν τὸ οὖς αὐτῶν,
⁊ idurauerũt ceruicẽ ſuã ſup pa-
καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πα-
tres eoꝝ. ⁊ dices eis verbũ hoc:
τέρας αὐτῶν. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦτον,
⁊ nõ audiẽt te. ⁊ vocabis
καὶ οὐκ ἀκούσονταί σου. καὶ καλέσεις

Infra. 44.c. — Infra. 16.c. — E F

Trãſla.B.Hie.

pro eis laudẽ & orationẽ & non obſiſtas mihi: quia non exaudiã te. Nonne vides quid iſti faciunt in ciuitatibus iuda & in plateis hieruſalem? Filii colligunt ligna: & patres ſuccendunt ignem: & mulieres conſpergũt adipem: vt faciant placentas regine celi & libent diis alienis: & me ad iracũdiã puocẽt. Nunqd me ad iracundiã puocãt? dicit dñs. Nonne ſemetipſos in cõfuſionẽ vultus ſui? Ideo hec dicit dominus deus. Ecce furor meꝰ & indignatio mea cõflatur ſup locũ iſtum: ſup viros & ſuper iumenta: & ſuper lignum regionis & ſup fruges terre: & ſuccẽdetur & nõ extinguetur. Hec dicit dñs exercituum deus iſrael. Holocauſtomata veſtra addite victimis veſtris: & comedite carnes: quia nõ ſum locutus cũ patribus veſtris: & non precepi eis in die qua eduxi eos de terra egypti de verbo holocauſtomatũ & victimarum. ſed hoc verbum precepi eis: dicens. Audite vocem meam: & ero vobis deus: & vos eritis mihi populus: & ambulate in om̃i via quam mandaui vobis: vt bene ſit vobis. Et non audierũt nec inclinauerunt aurẽ ſuã: ſed abierũt in voluptatibꝰ & in prauitate cordis ſui mali: factiq; ſunt retrorſum & non in ante: a die qua egreſſi ſunt patres eorum de terra egypti vſq; ad diẽ hanc. Et miſi ad vos om̃es ſeruos meos prophetas per diẽ: cõſurgens diluculo: & mittẽs: & nõ audierũt me nec inclinauerũt aurem ſuã: ſed indurauerũt ceruicẽ ſuã: & peius operati ſunt ꝙ patres eorũ. Et loqueris ad eos om̃ia verba hec & non audient te: & vocabis

Tex.he.hiere.vij.	Pritiua.heb.
בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי	פגע
כי אינני שמע אתך: האינך ראה	
מה המה עשים בערי יהודה	עשה עיר
ובחוצות ירושלם: הבנים מלקטים	בנה לקט
עצים והאבות מבערים את האש	בער
והנשים לשות בצק לעשות	נשה לוש
כונים למלכת השמים והסך	עשה לאר
נסכים לאלהים אחרים למען	נסך
הכעסני: האתי הם מכעיסים	כעס
נאם יהוה הלוא אתם למען בשת	בוש
פניהם: לכן כה אמר אדני יהוה	פנה
הנה אפי וחמתי נתכת אל המקום	קום
הזה על האדם ועל הבהמה ועל	
עץ השדה ועל פרי האדמה	פרה
ובערה ולא תכבה: כה אמר יהוה	כבה
צבאות אלהי ישראל עלותיכם	עלה
ספו על זבחיכם ואכלו בשר:	יסף
כי לא דברתי את אבותיכם ולא	
צויתים ביום הוציא אותם מארץ	צוה יצא
מצרים על דברי עולה וזבח: כי	עלה
אם את הדבר הזה צויתי אותם	
לאמר שמעו בקולי והייתי לכם	היה
לאלהים ואתם תהיו לי לעם	
והלכתם בכל הדרך אשר אצוה	
אתכם למען ייטב לכם: ולא	יטב
שמעו ולא הטו את אזנם וילכו	נטה
במעצות בשררות לבם הרע	יעץ שרר
ויהיו לאחור ולא לפנים: למן	רוע היה
היום אשר יצאו אבותיכם מארץ	אחר פנה
מצרים עד היום הזה ואשלח	שלח
אליכם את כל עבדי הנביאים	נבא
יום השכם ושלח: ולוא שמעו	שכם
אלי ולא הטו את אזנם ויקשו	נטה
את ערפם הרעו מאבותם: ודברת	
אליהם את כל הדברים האלה	רוע
ולא ישמעו אליך וקראת	שמע

אליהם ולא יענוכה: ואמרת אליהם
זה הגוי אשר לא שמעו בקול
יהוה אלהיו ולא לקחו מוסר אבדה
האמונה ונכרתה מפיהם: גזי
נזרך והשליכי ושאי על שפים
קינה כי מאס יהוה ויטש את דור
עברתו: כי עשו בני יהודה הרע
בעיני נאם יהוה שמו שקוציהם
בבית אשר נקרא שמי עליו
לטמאו: ובנו במות התפת אשר
בגיא בן הנם לשרף את בניהם
ואת בנתיהם באש אשר לא
צויתי ולא עלתה על לבי: לכן
הנה ימים באים נאם יהוה ולא
יאמר עוד התפת וגיא בן הנם כי
אם גיא ההרגה וקברו בתפת
מאין מקום: והיתה נבלת העם
הזה למאכל לעוף השמים ולבהמת
הארץ ואין מחריד: והשבתי
מערי יהודה ומחוצות ירושלם
קול ששון וקול שמחה קול חתן
וקול כלה כי לחרבה תהיה הארץ:

Cap. viij. בעת ההיא נאם
יהוה ויוציאו את עצמות מלכי
יהודה ואת עצמות שריו ואת
עצמות הכהנים ואת עצמות
הנביאים ואת עצמות יושבי
ירושלם מקבריהם: ושטחום
לשמש ולירח ולכל צבא השמים
אשר אהבום ואשר עבדום ואשר
הלכו אחריהם ואשר דרשום
ואשר השתחוו להם לא יאספו
ולא יקברו לדמן על פני האדמה
יהיו: ונבחר מות מחיים לכל
השארית הנשארים מן המשפחה
הרעה הזאת בכל המקמת

ענה · יסר · אמן כרת · פה גזז · שלך נשא · שפה קון · נטש עשה · רוע שום · שכן קרא · בנה כסה · צוה עלה · לבב יום · בוא · אמר · קום היה · אכל · חרד שבת · עיר · שוש · כלל היה · יצא · שור · שחה אסף · קבר פנה · היה בחר · שאר · שפחה רוע · קום

eos & non reſpondebũt
tibi. Et dices ad eos.
Hec eſt gens que non
audiuit vocem
domini dei ſui: nec re-
cepit diſciplinam. Periit
fides & ablata eſt de ore
eorũ. Tonde
capillũ tuũ & proijce &
ſume in directum
planctũ: qa ꝓiecit dñs
& reliquit generationẽ
furoris ſui: quia fecerũt
filij iuda malum
in oculis meis dicit dñs.
Poſuerũt offẽdicula ſua
in domo in qua inuoca-
tum eſt nomen meum
vt pollueret eã: & edifica-
uerũt excelſa tophet: q̃
eſt in valle filij ennõ: vt
incenderent filios ſuos:
& filias ſuas igni: que
non
precepi nec cogitaui in
corde meo. Ideo
ecce dies venient dicit
dominus: & non
dicetur amplius tophet
& vallis filij ennon: ſed
vallis interfectionis: &
ſepelientur in tophet
eo q̃ non ſit locus. Et
erit morticinũ populi
huius in cibos volucrib9
celi & beſtijs
terre & non erit qui abi-
gat. Et quieſcere faciam
de vrbibus iuda & de
plateis hieruſalem
vocem gaudij & vocem
leticie vocem ſponſi
& vocẽ ſponſe. In deſo-
latione enĩ erit terra. 8.

IN illo tempore ait
domin9: eiicient oſ-
ſa regum
iuda & oſſa principum
eius: &
oſſa ſacerdotũ: & oſſa
prophetarũ: & oſſa eo-
rum qui habitauerunt
hieruſalẽ de ſepulchris
ſuis: & expandent ea
ad ſolem & lunã & om-
nem miliciam celi
que dilexerũt & quibus
ſeruierunt: & poſt que
ambulauerunt: & que
queſierunt
& adorauerunt. Non
colligentur
& nõ ſepelientur: in ſter-
quiliniũ ſup faciẽ terre
erunt. Et eligent magis
mortem q̃ vitam omes
qui reſidui fuerint de
cognatione hac
peſſima: in vniuerſis
locis

eos: τ nõ reſpõdebũt tibi. τ dices ad
αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποκρινοῦσί σοι. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐ-
eos: hec gẽs q̃ nõ audiuit vocẽ dñi
τούς, τοῦτο τὸ ἔθνος ὃ οὐκ ἤκουσε τῆς φωνῆς κυρίου
dei eoꝝ: neqꝫ recepit diſciplinã. defecit
τοῦ θεοῦ αὐτῶν, οὐδὲ ἐδέξατο παιδείαν. ἐξέλιπεν ἡ
fides de ore eoꝝ. tõde caput tuũ: τ
πίστις ἐκ στόματος αὐτῶν. κεῖραι τὴν κεφαλήν σου, καὶ
ꝓijce: τ ſume in labijs planctũ. q2 rep-
ἀπόρριπτε, καὶ ἀνάλαβε ἐπὶ χειλέων θρῆνον. ὅτι ἀπε-
baũit dñs: τ repulit gñationẽ q̃ fe-
δοκίμασε κύριος, καὶ ἀπώσατο τὴν γενεὰν τὴν ποιή-
cit hec. q2 fecerũt filij iuda malũ
σασαν ταῦτα. ὅτι ἐποίησαν υἱοὶ Ἰούδα τὸ πονηρὸν
corã me dicit dñs. poſuerũt abominatio-
ἐναντίον ἐμοῦ λέγει κύριος. ἔταξαν τὰ βδελύγμα-
nes ſua in domo: vbi inuocatũ eſt nomẽ meũ
τα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου
ſup eã vt pollueret eã. τ edificauerũt arã
ἐπ' αὐτὸν τοῦ μιᾶναι αὐτόν. καὶ ᾠκοδόμησαν βωμὸν τοῦ
tapheth: q̃ eſt in valle filij ennõ: vt icẽde-
Ταφέθ, ὅς ἐστιν ἐν φάραγγι υἱοῦ Ἐννόμ, τοῦ κατακαί-
rẽt filios ſuos τ filias ſuas in igne:
ειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἐν πυρί,
qd nõ ꝑcepi eis τ nõ cogitaui in corde
ὃ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς καὶ οὐ διενοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ
meo. ideo ecce dies veniũt dicit dñs. τ
μου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος. καὶ
nõ dicẽt ampli9: ara taphet τ vallis filij
οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, βωμὸς τοῦ Ταφέθ καὶ φάραγξ υἱοῦ
ennõ: ſed vallis īterfectoꝝ. τ ſepeliẽt
Ἐννόμ, ἀλλ' ἡ φάραγξ τῶν ἀνῃρημένων. καὶ θάψουσιν
in tapheth: eo qd nõ ſit loc9. τ erũt
ἐν τῷ Ταφέθ, διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τόπον. καὶ ἔσον-
mortui ppl'i hui9 ī cibũ volucri-
ται οἱ νεκροὶ τοῦ λαοῦ τούτου εἰς βρῶσιν τοῖς πετει-
bus celi τ beſtijs terre: τ nõ erit
νοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται
abigẽs. τ ceſſare faciã de ciuitatib9 iuda τ de
ὁ ἀποσοβῶν. καὶ καταλύσω ἐκ πόλεων Ἰούδα καὶ ἐκ
vijs hierl'm vocẽ letantiũ τ vocẽ gau-
διόδων Ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐφραινομένων καὶ φωνὴν χαι-
dentiũ: vocẽ ſponſi τ vocẽ ſpõſe: q2 in deſo-
ρόντων, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, ὅτι εἰς ἐρή-
lationẽ erit oĩs terra.
μωσιν ἔσται πᾶσα ἡ γῆ. Ca. 8.

IN tp̃e illo dicit dñs: educẽt
ἘΝ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ λέγει κύριος, ἐξοίσουσι τὰ
oſſa regũ iuda: τ oſſa principũ
ὀστᾶ τῶν βασιλέων Ἰούδα, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἀρχόντων
eoꝝ: τ oſſa ſacerdotũ: τ oſſa ꝓphe-
αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἱερέων, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν προφη-
tarũ eoꝝ: τ oſſa habitantiũ hierl'm
τῶν αὐτῶν, καὶ ὀστᾶ τὰ τῶν κατοικούντων Ἱερουσαλὴμ
de ſepulchris ſuis: τ extẽdẽt ea ad
ἐκ τῶν τάφων αὐτῶν, καὶ ἐκτενοῦσιν αὐτὰ πρὸς
ſolẽ τ ad lunã: τ ad oẽs
τὸν ἥλιον καὶ πρὸς τὴν σελήνην, καὶ πρὸς πάντας τοὺς
ſtellas: τ ad oẽm miliciã celi: q̃ dilexe-
ἀστέρας, καὶ πρὸς πᾶσαν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ, ἃ ἠγάπη-
runt τ qb9 ſeruierũt: τ q̃ ãbulauerũt poſt
σαν, καὶ οἷς ἐδούλευσαν, καὶ ὧν ἐπορεύθησαν ὀπίσω
ea: τ q̃ q̃ſierũt τ q̃ adorauerũt ea.
αὐτῶν, καὶ ὧν ἀντείχοντο, καὶ οἷς προσεκύνησαν αὐ-
nõ videbunt neqꝫ ſepelient in exẽ-
τοῖς. οὐκ ὀπήσονται οὐδὲ ταφήσονται εἰς παράδειγ-
plũ ſup faciẽ terre erũt: q2 elegerũt mor-
μα. ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται, ὅτι εἵλαντο τὸν θά-
mortẽ magiſq̃ vitã. τ oĩbus reliquis re-
νατον ἢ τὴν ζωήν. καὶ πᾶσι τοῖς καταλοίποις τοῖς κατα-
lictis de gñatiõe illa in oĩ loco
λειφθεῖσιν ἀπὸ τῆς γενεᾶς ἐκείνης ἐν παντὶ τόπῳ

quo expellã eos illuc. q2 hec dicit dñs: nũqd
B οὗ ἂν ἐξώσω αὐτοὺς ἐκεῖ. ὅτι τάδε λέγει κύριος, μὴ
cadẽs nõ reſurgit: aut auertẽs nõ reuertet: q̃re
ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέψει; διὰ
auerſus ẽ ppl's iſte auerſione ipudẽti: τ cõfor-
τί ἀπέστρεψεν ὁ λαὸς οὗτος ἀποστροφὴν ἀναιδῆ, καὶ κατε-
tati ſũt electõe ſua τ nõ voluerũt
κρατήθησαν τῇ προαιρέσει αὐτῶν καὶ οὐκ ἠθέλησαν τοῦ
reuerti? aurib9 ꝑcipite iã τ audite: nõ recte
ἐπιστρέψαι; ἐνωτίσασθε δὴ καὶ ἀκούσατε, οὐκ ὀρθῶς
loquent. nõ eſt hõ penitẽtiã agẽs de ma-
λαλήσουσιν. οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος μετανοῶν ἀπὸ τῆς κα-
licia ſua dicẽs: qd feci? defecit currẽs de
κίας αὐτοῦ λέγων, τί ἐποίησα; διέλιπεν ὁ τρέχων ἐκ
curſu ſuo q̃ſi equ9 feruidus in hinnitu
τοῦ δρόμου αὐτοῦ ὡς ἵππος κάθιδρος ἐν χρεμετισμῷ
ſuo τ erodius in celo cognouit tp̃s ſuũ
αὐτοῦ καὶ ἀσίδα ἐν τῷ οὐρανῷ ἔγνω τὸν καιρὸν αὐτῆς.
C turtur τ hirũdo agri: paſſeres cuſtodierũt tp̃a
τρυγὼν καὶ χελιδὼν ἀγροῦ, στρουθία ἐφύλαξαν καιροὺς
aduẽtus ſui. at ppl's me9 nõ cognouit iudicia ſua.
εἰσόδων αὐτῶν. ὁ δὲ λαός μου οὐκ ἔγνω τὰ κρίματα αὐ-
quomõ dicetis q2 ſapiẽtes ſum9 nos: τ lex do-
τοῦ. πῶς ἐρεῖτε ὅτι σοφοί ἐσμεν ἡμεῖς, καὶ νόμος κυ-
mini nobiſcũ eſt. fruſtra fact9 eſt iũcus mẽdax ſcri-
ρίου μεθ' ἡμῶν ἐστίν. εἰς μάτην ἐγενήθη σχοῖνος ψευδὴς γραμ-
bis. erubuerũt ſapiẽtes: ꝑterriti ſũt τ capti ſunt:
ματεῦσιν. ᾐσχύνθησαν σοφοί, ἐπτοήθησαν καὶ ἑάλωσαν,
q2 verbũ dñi reprobauerũt: ſapiẽtia q̃ eſt in
ὅτι τὸν λόγον κυρίου ἀπεδοκίμασαν, σοφία τίς ἐστιν ἐν
ipſis? ꝓpter hoc dabo vxores eoꝝ alijs:
αὐτοῖς; διὰ τοῦτο δώσω τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἑτέροις,
τ agros eoꝝ heredib9: q2 a minimo
καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν τοῖς κληρονόμοις, ὅτι ἀπὸ μικροῦ
D vſqꝫ ad magnũ oẽs auariciã ſequunt. τ a
ἕως μεγάλου πάντες φιλαργυρίαν ἀποδιώκουσι. καὶ ἐκ
ꝓpheta vſqꝫ ad ſacerdotẽ vniuerſi faciũt mẽdaciũ. τ me-
ſ.6.c. Eſai. ſo.d. προφήτου ἕως ἱερέως πάντες ποιοῦσι ψεῦδος. καὶ ἰα-
dicabant cõtritionẽ filie ppl'i mei ad igno-
τρεύοντο σύντριμμα θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου πρὸς ἀτι-
miniã dicẽtes: pax pax: τ nõ erat pax. cõfuſi
μίαν λέγοντες, εἰρήνη εἰρήνη, καὶ οὐκ ἦν εἰρήνη. ᾐσχύνθη-
ſũt: q2 abominationẽ fecerũt: τ cõfuſione nõ ſunt cõfu-
σαν, ὅτι βδέλυγμα ἐποίησαν, καὶ αἰσχύνῃ οὐκ ᾐσχύν-
ſi: τ erubeſcere neſcierũt. ideo cadẽt
θησαν, καὶ ἐντραπῆναι οὐκ οἴδασι. διὰ τοῦτο πεσοῦν-
in medio cadẽtes: in tp̃e viſitationis ſue
ται ἀναμέσον πιπτόντων, ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτοῦ
corruẽt: dicit dñs: τ cõgregabũt fruges
πεσοῦνται, λέγει κύριος, καὶ συνάξουσι τὰ γενήματα
ſuas dicit dñs. nõ eſt vua in vine-
E αὐτῶν λέγει κύριος. οὐκ ἔστι σταφυλὴ ἐν ταῖς ἀμπέ-
is: τ nõ ſũt fic9 in ficis: τ fo-
λοις, καὶ οὐκ ἔστι σῦκα ἐν ταῖς συκαῖς, καὶ τὰ φύλ-
lia defluxerũt. q̃re nos ſedem9? cõgregamini τ
λα κατερρύηκεν. ἐπὶ τί ἡμεῖς καθήμεθα; συνάχθητε καὶ
intrem9 in ciuitates munitas: τ ꝓijci-
εἰσέλθωμεν εἰς τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς, καὶ ἀπορ-
amur ibi: q2 de9 abiecit nos: τ pota-
ριφῶμεν ἐκεῖ, ὅτι ὁ θεὸς ἀπέρριψεν ἡμᾶς, καὶ ἐπό-
uit nos aqua fellis: q2 peccauim9 icõſpe-
τισεν ἡμᾶς ὕδωρ χολῆς, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντί-
ctu ei9. cõgregati ſum9 in pace: τ nõ fuerũt bona.
ον αὐτοῦ. συνήχθημεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθά.
in tp̃s medele: τ ecce feſtinatio. a dan audie-
εἰς καιρὸν ἰάσεως, καὶ ἰδοὺ σπουδή. ἐκ Δὰν ἀκου-
mus vocẽ fremitus
σόμεθα φωνὴν ὀξύτητος

que derelicta ſunt: ad q̃
eieci eos
dicit dominus exercitu-
um. Et dices ad eos.
Hec dicit dñs. Nunqd
qui cadit non reſurget?
& q auerſus ẽ nõ reuer-
tetur? Q̃re ergo auerſus
eſt ppl's iſte in hieruſalẽ
auerſione contentioſa.
Apprehenderũt mẽda-
ciũ: & noluerunt reuerti.
Attẽdi & auſcultaui: ne-
mo qd bonũ eſt loqtur.
Nullus ẽ q agat penitẽtiã
ſup peccato ſuo dicens:
quid feci? Oẽs cõuerſi
ſunt ad curſum ſuũ
quaſi equus impetu va-
dens in prelium: miluus
in celo cognouit tẽpus
ſuum: turtur & hirundo
& ciconia cuſtodierũt tp̃s
aduẽtus ſui: ppl's aũt me9
nõ cognouit iudicium
domini. Quomodo
dicitis: ſapientes nos ſu-
mus & lex domini
nobiſcũ eſt? Vere mẽ-
daciũ operatus eſt ſtilus
mẽdax ſcribarũ. Cõfuſi
ſunt ſapiẽtes: perterriti
& capti ſunt. Verbũ eni
domini proiecerunt:
& ſapientia nulla eſt in
eis. Propterea dabo
mulieres eorũ exteris:
agros eorum
heredib9. Quia a mini-
mo vſqꝫ ad maximum
oẽs auariciã ſequũtur:
a ꝓpheta vſqꝫ ad ſacer-
dotẽ cuncti faciũt mẽ-
daciũ. Et ſanabãt cõtri-
tiões filie populi mei ad
ignominiã: dicẽtes pax:
pax: cum nõ eſſet pax.
Confuſi ſunt: quia
abomiatiõe fecerũt: q̃
nimo cõfuſione nõ ſunt
cõfuſi & erubeſcere ne-
ſcierũt. Idcirco cadẽt in-
ter corruẽtes: in tp̃e viſi-
tationis ſue corruẽt dicit
dñs. Cõgregãs cõgrega-
bo eos: ait dñs. Non eſt
vua in vitibus: & nõ ſunt
ficus in ficulnea:
foliũ defluxit: & dedi eis
que pretergreſſa ſunt.
Quare ſedemus? Con-
uenite
& ingrediamur ciuitatẽ
munitã: & ſileamus ibi:
qa dñs de9 nr̃ ſilere nos
fecit: & potũ dedit nobis
aquã fellis. Peccauimus
enĩ dño. Expectauim9
pacem: & non erat bo-
num: tempus medele:
& ecce formido. A dan
auditus eſt fremitus

הנשארים אשר הדחתים שם
נאם יהוה צבאות: ואמרת אליהם
כה אמר יהוה היפלו ולא יקומו
אם ישוב ולא ישוב: מדוע שובבה
העם הזה ירושלם משבה נצחת
החזיקו בתרמית מאנו לשוב:
הקשבתי ואשמע לוא כן ידברו
אין איש נחם על רעתו לאמר
מה עשיתי כלה שב במרצותם
כסוס שוטף במלחמה: גם חסידה
בשמים ידעה מועדיה ותר וסוס
ועגור שמרו את עת באנה ועמי
לא ידעו את משפט יהוה: איכה
תאמרו חכמים אנחנו ותורת יהוה
אתנו אכן הנה לשקר עשה עט
שקר ספרים: הבישו חכמים חתו
וילכדו הנה בדבר יהוה מאסו
וחכמת מה להם: לכן אתן את
נשיהם לאחרים שדותיהם
ליורשים כי מקטן ועד גדול
כלו בצע בצע מנביא ועד כהן
כלה עשה שקר: וירפו את שבר
בת עמי על נקלה לאמר שלום
שלום ואין שלום: הבשו כי
תועבה עשו גם בוש לא יבשו
והכלם לא ידעו לכן יפלו בנפלים
בעת פקדתם יכשלו אמר יהוה:
אסף אסיפם נאם יהוה אין
ענבים בגפן ואין תאנים בתאנה
והעלה נבל ואתן להם יעברום:
על מה אנחנו ישבים האספו
ונבוא אל ערי המבצר ונדמה שם
כי יהוה אלהינו הדמנו וישקנו
מי ראש כי חטאנו ליהוה: קוה
לשלום ואין טוב לעת מרפה
והנה בעתה: מדן נשמע נחרת

שאר דחה · נפל קום · שוב ידע · שוב · חזק רמה · קשב שמע · דבר רוע · עשה שוב · רוץ שטף · לחם חסד · יעד · עגר בוא · שפט · אמר ירה · בוש חתת · לכד · נשה שדה · ירש · גדל נבא · רפא · קלל שלם · תעב עשה · כלם נפל · כשל · סף · נתן עבר · אסף בוא · עיר בצר · דמם · דמם שקה · שלם רפא · שמע

סוסיו מקול מצהלות אביריו רעשה כל הארץ ויבואו ויאכלו ארץ ומלואה עיר וישבי בה: כי הנני משלח בכם נחשים צפענים אשר אין להם לחש ונשכו אתכם נאם יהוה: מבליגיתי עלי יגון עלי לבי דוי: הנה קול שועת בת עמי מארץ מרחקים היהוה אין בציון אם מלכה אין בה מדוע הכעסוני בפסליהם בהבלי נכר: עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו: על שבר בת עמי השברתי קדרתי שמה החזקתני: הצרי אין בגלעד אם רפא אין שם כי מדוע לא עלתה ארכת בת עמי:

Cap. ix.

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה יומם ולילה את חללי בת עמי: מי יתנני במדבר מלון ארחים ואעזבה את עמי ואלכה מאתם כי כלם מנאפים עצרת בגדים: וידרכו את לשונם קשתם שקר ולא לאמונה גברו בארץ כי מרעה אל רעה יצאו ואתי לא ידעו נאם יהוה: איש מרעהו השמרו ועל כל אח אל תבטחו כי כל אח עקוב יעקב וכל רע רכיל יהלך: ואיש ברעהו יהתלו ואמת לא ידברו למדו לשונם דבר שקר העוה נלאו: שבתך בתוך מרמה במרמה מאנו דעת אותי נאם יהוה: לכן כה אמר יהוה צבאות הנני צורפם ובחנתים כי איך אעשה מפני בת עמי: חץ שוחט לשונם מרמה דבר בפיו שלום את רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו: העל אלה לא אפקד

equorū eius: a voce hinnituū pugnatorū eiꝰ cōmota eſt oīs terra. Et venerūt & deuorauerūt terram: & plenitudinē eius vrbē & habitatores eiꝰ. Quia ecce ego mittā vobis ſerpētes regulos quibus non eſt incantatio: & mordebunt vos: ait dn̄s. Dolor meus ſuper dolorē: in me cor meū merens. Ecce vox clamoris filie populi mei de terra longinqua. Nūquid dn̄s nō eſt in ſion: aut rex eius nō eſt in ea? Quare ergo me ad iracūdiā cōcitauerūt in ſculptilibus ſuis & in vanitatibꝰ alienis? Tranſiit meſſis: finita eſt eſtas: & nos ſaluati nō ſumus. Sup cōtritione filie ppl̄i mei cōtritus ſum & cōtriſtatus: ſtupor obtinuit me. Nūqd reſina nō eſt in galaad: aut medicus nō eſt ibi? Quare igitur nō eſt obducta cicatrix filie populi mei.

9.

Quis dabit capiti meo aquā: & oculis meis fontem lachrymarū. Et plorabo die ac nocte interfectos filie popl̄i mei. Quis dabit me in ſolitudine diuerſoriū viatoꝶ. Et derelinquā ppl̄m meū & recedā ab eis: qa oēs adulteri ſunt & cetus ꝑuaricatoꝶ: & extenderūt linguā ſuā q̄ſi arcū mendacii & nō veritatis. Cōfortati ſunt in terra: qa de malo ad malū egreſſi ſunt: & me nō cognouerūt: dicit dn̄s. Vnuſqſq; ſe a ꝓximo ſuo cuſtodiat: & in omi fratre ſuo nō habeat fiduciā: quia oīs fr̄ ſupplātans ſupplantabit: & oīs amicus fraudulēter incedet: & vir fratrē ſuū deridebit: & veritatē nō loquētur. Docuerūt eni linguā ſuā loq mēdaciū: vt iniq agerent laborauerūt. Habitatio tua in medio doli: in dolo renuerūt ſcire me dicit dn̄s. Propterea hec dicit dn̄s exercituū. Ecce ego conflabo & ꝓbabo eos. Quid ei alid faciā a facie filie ppl̄i mei? Sagitta vulnerās lingua eoꝶ dolū locuta eſt. In ore ſuo pacē cū amico ſuo loqtur: & occulte ponit ei inſidias. Nunqd ſup his non viſitabo

equoꝶ eiꝰ: a voce hinnitus eqtatus
ἵππων αὐτοῦ, ἀπὸ φωνῆς χρεμετισμοῦ ἱππασίας
equoꝶ eiꝰ: mota eſt oīs terra. ꝛ veniet ꝛ deuo-
ἵππων αὐτοῦ, ἐσείσθη πᾶσα ἡ γῆ· καὶ ἥξει καὶ κατα
rabit terrā ꝛ plenitudinē eiꝰ: vrbē ꝛ ha
φάγεται γῆν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, πόλιν καὶ τοὺς κα
bitātes in ea. qꝛ ecce ego immitto in vos
τοικοῦντας ἐν αὐτῇ· διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω εἰς ὑμᾶς
ſerpētes mortiferos: a qbꝰ nō eſt euellere: ꝛ mordebūt
ὄφεις θανατοῦντας, οἷς οὐκ ἔστιν ἐκπᾶσαι, καὶ δήξονται
vos inſanabilit' cū dolore cordis vr̄i deficiētis.
ὑμᾶς ἀνιάτως μετ' ὀδύνης καρδίας ὑμῶν ἀπορουμένης.
ecce vox clamoris filie ppl̄i mei a terra delon G
ἰδοὺ φωνὴ κραυγῆς θυγατρὸς λαοῦ μου ἀπὸ γῆς μα-
ge. nūqd dn̄s nō eſt in ſion: aut medicꝰ nō eſt ibi?
κρόθεν· μὴ κύριος οὐκ ἔστιν ἐν σιών, ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ;
qꝛ ad iracūdiā ꝓuocauert me in ſculptilibꝰ ſuis ꝛ in va
διότι παρώργισάν με ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν καὶ ἐν μα
nitatibꝰ alienis. trāſiit eſtas: pterijt meſſis:
ταίοις ἀλλοτρίοις. διῆλθε θέρος, παρῆλθεν ἀμητός,
ꝛ nos nō ſumꝰ ſaluati. ſup cōtritionē filie
καὶ ἡμεῖς οὐ διεσώθημεν. ἐπὶ συντρίμματι θυγατρὸς
ppl̄i mei cōtenebratꝰ ſū afflictiōe. obtinuerūt me dolores q̄ſi
λαοῦ μου ἐσκοτώθην ἀπορίᾳ. κατίσχυσάν με ὠδῖνες ὡς
partiētis. nūqd reſina nō eſt in galaad: aut medicꝰ
τικτούσης. μὴ ῥητίνη οὐκ ἔστιν ἐν γαλαάδ, ἢ ἰατρὸς
nō eſt ibi? q̄re nō aucta ē ſanitas filie ppl̄i mei? Ca.9.
οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; διατί οὐκ ἀνέβη ἴασις θυγατρὸς λαοῦ μου;
Quis dabit capiti meo aquā ꝛ oculis meis A
Τίς δώσει κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ ὀφθαλμοῖς μου
fontē lachrymaꝶ: ꝛ plorabo ppl̄m hūc die
πηγὴν δακρύων; καὶ κλαύσομαι τὸν λαὸν τοῦτον ἡμέρας
ꝛ nocte vulneratos filie ppl̄i mei.
καὶ νυκτὸς τοὺς τετραυματισμένους θυγατρὸς λαοῦ μου.
qs dabit mihi ſolitudine manſionē nouiſſimā: ꝛ derelinquā
τίς δώσει μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ σταθμὸν ἔσχατον, καὶ καταλείψω
ppl̄m meū: ꝛ recedā ab eis. qꝛ oēs
τὸν λαόν μου, καὶ ἀπελεύσομαι ἀπ' αὐτῶν. ὅτι πάντες
adulterant: cetꝰ ꝑuaricātiū: ꝛ extēderūt liguā
μοιχῶνται, σύνοδος ἀθετούντων, καὶ ἐνέτειναν τὴν γλῶσ
ſuā q̄ſi arcū. mēdaciū ꝛ nō fides ꝑualuit i
σαν αὐτῶν ὡς τόξον. ψεῦδος καὶ οὐ πίστις ἐνίσχυσεν ἐπὶ
terra: qꝛ de malis in mala egreſſi ſūt ꝛ me nō
τῆς γῆς, ὅτι ἐκ κακῶν εἰς κακὰ ἐξήλθοσαν καὶ ἐμὲ οὐκ
cognouerūt dicit dn̄s. vnuſqſq; a ꝓximo ſuo B
ἔγνωσαν φησὶν κύριος. ἕκαστος ἀπὸ τοῦ πλησίον αὐτοῦ
cuſtodimini. ꝛ ſup fratribꝰ vr̄is nō cōfidatis: qꝛ
φυλάξασθε. καὶ ἐπ' ἀδελφοῖς αὐτῶν μὴ πεποίθατε, ὅτι
oīs frater ſupplātiōe ſupplātabit: ꝛ oīs amicꝰ doloſe
πᾶς ἀδελφὸς πτέρνῃ πτερνιεῖ, καὶ πᾶς φίλος δολίως
ābulabit. vnuſqſq; cōtra amicū ſuū illu-
πορεύσεται. ἕκαστος κατὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ καταπαί
det: veritatē nō loquent: didicit lingua
ξεται, ἀλήθειαν οὐ μὴ λαλήσωσιν, μεμάθηκεν ἡ γλῶσσα
eoꝶ loqui mēdacia. inique egerūt ꝛ nō defecerūt
αὐτῶν λαλεῖν ψευδῆ. ἠδίκησαν καὶ οὐ διέλιπον τοῦ
vt cōuerterent. vſura ſup vſurā: dolus ſup dolū: nō
ἐπιστρέψαι. τόκος ἐπὶ τόκῳ, δόλος ἐπὶ δόλῳ, οὐκ
voluerūt ſcire me dicit dn̄s. ꝓpter hoc hec
ἠθέλησαν εἰδέναι με φησὶν κύριος. διὰ τοῦτο τάδε
dicit dn̄s virtutū: ecce ego igne examinabo
λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ ἐγὼ πυρώσω αὐ
eos ꝛ ꝓbabo eos. qd faciā a fa
τοὺς καὶ δοκιμάσω αὐτούς. τί ποιήσω ἀπὸ προσώ
cie malicie filie ppl̄i mei? ſagitta vulnerās C
που πονηρίας θυγατρὸς λαοῦ μου; βολὶς τιτρώσκουσα
lingua eoꝶ: doloſa verba oris eo-
ἡ γλῶσσα αὐτῶν, δόλια τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐ Ps.11.f.5.c.
rū. ꝓximo ſuo loquitur pacifica: ꝛ in ſe habet
τῶν. τῷ πλησίον αὐτοῦ λαλεῖ εἰρηνικά, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει
inimicitiā. nūqd ſup his nō viſitabo
τὴν ἔχθραν. μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι

dicit dn̄s: aut in pplo tali nō vlciſcet aīa
λέγει κύριος, ἢ ἐν λαῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή
mea? ſup mōtes aſſumite plāctū: ꝛ ſup ſemi-
μου; ἐπὶ τὰ ὄρη λάβετε κοπετόν, καὶ ἐπὶ τὰς τρί-
tas deſerti lamētū: qm̄ defecerūt eo q nō ſint
βους τῆς ἐρήμου θρῆνον, ὅτι ἐξέλιπον παρὰ τὸ μὴ εἶναι
hoīes. nō audierūt vocē ſubſtātie a volucri
ἀνθρώπους. οὐκ ἤκουσαν φωνὴν ὑπάρξεως ἀπὸ πετη-
bus celi ꝛ vſq; ad iumēta: obſtupuerūt: defecerūt. ꝛ
νῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἕως κτηνῶν, ἐξέστησαν, ᾤχοντο. καὶ
dabo hierl̄m in trāſgreſſionē ꝛ in habita
D δώσω τὴν ἱερουσαλὴμ εἰς μετοικίαν καὶ εἰς κατοικη-
culū draconū ꝛ ciuitates iuda in deſolationē
τήριον δρακόντων καὶ τὰς πόλεις ἰούδα εἰς ἀφανισμὸν
ponā: vt nō habitet. qs hō ſa
θήσομαι, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι. τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ σο
Osee. 14.d. piēs ꝛ itelligat hoc: ꝛ verbū oris dn̄i ad e-
φὸς καὶ συνήτω τοῦτο, καὶ ὁ λόγος στόματος κυρίου πρὸς αὐ
um annūciet vobis: q̄re periit terra: ex-
τὸν ἀναγγειλάτω ὑμῖν, ἕνεκεν τίνος ἀπώλετο ἡ γῆ, ἀ
uſta ē q̄ſi deſertū: eo q nō ſit q ptrāſeat eā. ꝛ
νήφθη ὡς ἔρημος, παρὰ τὸ μὴ διοδεύεσθαι αὐτήν. καὶ
dixit dn̄s ad me: qꝛ dereliquerūt ipi
εἶπεν κύριος πρός με, διὰ τὸ ἐγκαταλιπεῖν αὐτοὺς τὸν
legē meā quā dedi añ faciē eoꝶ: ꝛ nō audie
νόμον μου ὃν ἔδωκα πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ οὐκ ἤκου
rūt vocē meā: ſed ābulauerūt poſt deſi
σαν τῆς φωνῆς μου, ἀλλὰ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ἀ
deria cordis eoꝶ mali: ꝛ poſt
ρεστῶν τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς κακῆς, καὶ ὀπίσω τῶν
idola: q̄ docuerūt pres eoꝶ eos: ꝓpter-
εἰδώλων, ἃ ἐδίδαξαν οἱ πατέρες αὐτῶν αὐτούς, διὰ
hoc hec dicit dn̄s virtutū deꝰ iſrael:
E τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ,
ecce ego cibo eos āguſtiis ꝛ poto eos
ἰδοὺ ἐγὼ ψωμίζω αὐτοὺς ἀνάγκας καὶ ποτίζω αὐτοὺς
Infra. 14.c. aqua fellis: ꝛ diſpergā eos in gētibꝰ
ὕδωρ χολῆς, καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν
qs nō cognouerūt ipi ꝛ pres eoꝶ: ꝛ immit
οὓς οὐκ ἐγίνωσκον αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, καὶ ἐπαπο
tā in eos gladiū donec cōſumā e-
στελῶ ἐπ' αὐτοὺς τὴν μάχαιραν ἕως οὗ ἐξαναλώσω αὐ
os in ea. hec dicit dn̄s: vocate lamē
τοὺς ἐν αὐτῇ. τάδε λέγει κύριος, καλέσατε τὰς θρη-
tatrices ꝛ veniāt: ꝛ ad eas q̄ ſapiētes ſūt mitti
νούσας καὶ ἐλθέτωσαν, καὶ πρὸς τὰς σοφὰς ἀποστεί-
te: ꝛ loquant: ꝛ aſſumāt ſup vos
λατε, καὶ φθεγξάσθωσαν, καὶ λαβέτωσαν ἐφ' ὑμᾶς
lamētū. ꝛ deducāt oculi vr̄i la-
θρῆνον. καὶ καταγαγέτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δά
chrymas: ꝛ palpebre vr̄e fluāt aquā. qꝛ vox
κρυα, καὶ τὰ βλέφαρα ὑμῶν ῥείτω ὕδωρ. ὅτι φω
miſerie audita eſt in ſion. quomō vaſtati ſumꝰ
νὴ οἴκτου ἠκούσθη ἐν σιών. πῶς ἐταλαιπωρήσαμεν
cōfuſi ſumꝰ valde: qꝛ dereliquimꝰ terrā:
κατῃσχύνθημεν σφόδρα, ὅτι ἐγκατελίπομεν τὴν γῆν,
ꝛ abiecimꝰ tabernacula nr̄a. audite iā
καὶ ἀπερρίψαμεν τὰ σκηνώματα ἡμῶν. ἀκούσατε δὴ
mulieres verbū dei: ꝛ ſuſcipiāt aures vr̄e verba
γυναῖκες λόγον θεοῦ, καὶ δεξάσθω τὰ ὦτα ὑμῶν λόγους
oris eiꝰ: ꝛ docete filias vr̄as
στόματος αὐτοῦ, καὶ διδάξατε τὰς θυγατέρας ὑμῶν
miam: ꝛ mulier ꝓximā ſuā lamētū: qꝛ aſcen
οἶκτον, καὶ γυνὴ τὴν πλησίον αὐτῆς θρῆνον, ὅτι ἀνέ-
dit mors ꝑ feneſtras vr̄as: ꝛ igreſſa eſt in
βη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς
terrā vr̄am diſperdere paruulos de foris ꝛ iuuenes
τὴν γῆν ὑμῶν τοῦ ἐκτρίψαι νήπια ἔξωθεν καὶ νεανίσκους

dicit dominus: aut in gente huiuſcemodi nō vlciſcetur aīa mea? Sup mōtes aſſumā fletū ac lamentū: & ſup ſpecioſa deſerti planctū: qm̄ incenſa ſūt eo q nō ſit vir ptranſiēs & non audierunt vocem poſſidentis. A volucre celi vſq; ad pecora tranſmigrauerūt & receſſerūt. Et dabo hieruſalem in aceruos arene: & cubilia draconum: & ciuitates iuda dabo i deſolationē eo q non ſit habitator. Quis eſt vir ſapiēs qui intelligat hoc: & ad quē verbum oris domini fiat vt annūciet iſtud: quare perierit terra & exuſta ſit q̄ſi deſertū: eo q nō ſit q ptranſeat? Et dixit dn̄s. Quia dereliquerūt legē meā quam dedi eis: & non audierunt vocē meā: & nō ambulauerūt in ea: & abierūt poſt prauitatem cordis ſui: & poſt baalim quod didicerunt a patribus ſuis: idcirco hec dicit dn̄s exercituū deus iſrael. Ecce ego cibabo populum iſtum abſinthio: & potum dabo eis aquā fellis. Et diſpergā eos in gentibus quas non nouerunt ipſi & patres eorum: & mittam poſt eos gladium donec cōſumātur. Hec dicit dominus exercituum. Contemplamini & vocate lamentatrices vt veniant: & ad eas que ſapientes ſunt mittite & properent: & feſtinent & aſſumāt ſup nos lamētum. deducant oculi nr̄i lachrymas: & palpebre nr̄e defluant aquis: quia vox lamētatiōis audita eſt de ſion. Quō vaſtati ſumus & cōfuſi vehemēter? Quia dereliqmꝰ terrā: qm̄ deiecta ſūt tabernacula nr̄a. Audite ergo mulieres verbū dn̄i & aſſumant aures veſtre ſermonē oris eiꝰ: & docete filias vr̄as lamētum: & vnaqueq; ꝓximā ſuā planctū: quia aſcendit mors ꝑ feneſtras veſtras: ingreſſa eſt domos vr̄as: diſperdere paruulos de foris: iuuenes

בם נאם יהוה אם בגוי אשר כזה לא תתנקם נפשי: על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה כי נצתו מבלי איש עבר ולא שמעו קול מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו: ונתתי את ירושלם לגלים מעון תנים ואת ערי יהודה אתן שממה מבלי יושב: מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי יהוה אליו ויגדה על מה אבדה הארץ נצתה כמדבר מבלי עבר: ויאמר יהוה על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה: וילכו אחרי שררות לבם ואחרי הבעלים אשר למדום אבותם: לכן כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני מאכילם את העם הזה לענה והשקיתים מי ראש: והפצותים בגוים אשר לא ידעו המה ואבותם ושלחתי אחריהם את החרב עד כלותי אותם: כה אמר יהוה צבאות התבוננו וקראו למקוננות ותבואינה ואל החכמות שלחו ותבואנה: ותמהרנה ותשנה עלינו נהי ותרדנה עינינו דמעה ועפעפינו יזלו מים: כי קול נהי נשמע מציון איך שדדנו בשנו מאד כי עזבנו ארץ כי השליכו משכנותינו: כי שמענה נשים דבר יהוה ותקח אזנכם דבר פיו ולמדנה בנתיכם נהי ואשה רעותה קינה: כי עלה מות בחלונינו בא בארמנותינו להכרית עולל מחוץ בחורים

מרחבות: דבר כה נאם יהוה ונפלה
נבלת האדם כדמן על פני השדה
וכעמיר מאחרי הקוצר ואין
מאסף: כה אמר יהוה אל יתהלל
חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור
בגבורתו ואל יתהלל עשיר
בעשרו: כי אם בזאת יתהלל
המתהלל השכל וידע אותי כי
אני יהוה עשה חסד משפט וצדקה
בארץ כי באלה חפצתי נאם
יהוה: הנה ימים באים נאם יהוה
ופקדתי על כל מול בערלה: על
מצרים ועל יהודה ועל אדום ועל
בני עמון ועל מואב ועל כל קצוצי
פאה הישבים במדבר כי כל
הגוים ערלים וכל בית ישראל
ערלי לב:

Cap. x.

שמעו את הדבר אשר דבר
יהוה עליכם בית ישראל: כה אמר
יהוה אל דרך הגוים אל תלמדו
ומאתות השמים אל תחתו כי
יחתו הגוים מהמה: כי חקות
העמים הבל הוא כי עץ מיער
כרתו מעשה ידי חרש במעצד:
בכסף ובזהב ייפהו במסמרות
ובמקבות יחזקום ולא יפיק: כתמר
מקשה המה ולא ידברו נשוא
ינשוא כי לא יצעדו אל תיראו
מהם כי לא ירעו וגם היטב אין
אותם: מאין כמוך יהוה גדול אתה
וגדול שמך בגבורה: מי לא יראך
מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל
חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין
כמוך: ובאחת יבערו ויכסלו מוסר
הבלים עץ הוא: כסף מרקע
מתרשיש יובא וזהב מאופז

פנה | עמר קצר | אסף הלל | גבר | עשר | הלל | שכל את | שפט | יום בוא | קצץ | דבר | למד | אות חתת | חקק | עשה עצד | יפה ספר | נקב חזק | נשא | דבר נשא | צעד ירא | רעע יטב | את גדל | גבר | אחד בער | כסל יסר | רקע בוא

ᵇde plateis: ᶜloquere ᵈhec ᵉdicit ᶠdominus: ᵍ& cadet ʰmorticinū ⁱhois ᵏquaſi ſtercus ˡſup ᵐfaciē ⁿregiōis ᵒ& quaſi fenū ᵖpoſt tergū ᑫmetentis ʳ& non eſt ꝏꝏ ˢqui colligat. ᵗHec ᵘdicit ˣdñs. ʸNon ᶻglorietur ꝏ ᵃſapiens ᵇin ſapientia ſua: ᶜ& non ᵈglorietur ᵉfortis ᶠin fortitudine ſua: ᵍ& nō ʰglorietur ⁱdiues ꝏꝏꝏ ᵏin diuitiis ſuis: ˡſed ᵐin hoc ⁿglorietur ꝏꝏꝏꝏ ᵖqui gloriatur: ᑫſcire ʳ& noſſe ˢme: ᵗquia ꝏꝏꝏꝏ ᵘego ſum ˣdñs ʸq facio ᶻmiſericordiā & ᵃiudiciū ᵇ& iuſticiā ᶜin terra. ᵈHec ᵉeni ᶠplacent mihi: ᵍait ꝏꝏ ʰdominus. ⁱEcce ᵏdies ˡveniēt ᵐdicit ⁿdominus: ꝏ ᵒet viſitabo ᵖſup ᑫoēm qui ʳincircūciſum habet ˢpꝑuciū: ᵗſup ᵘegyptū ˣ& ſup ʸiudam: ᶻ& ſup ᵃedom: ᵇ& ſup ᶜfilios ᵈāmon: ᵉſup ᶠmoab: ᵍ& ſup ʰoēs q ⁱattonſi ſunt in ᵏcomam ˡhabitātes ᵐin deſerto: ⁿquia ᵒomnes ꝏ ᵖgentes ᑫhabēt preputiū: ʳomnis aūt ˢdomus ᵗiſrael ᵘincircuncīſi ſunt ˣcorde.

10.

HVdite ᶜverbū ᵈquod ᵉlocutus eſt ꝏꝏꝏ ᶠdominus ᵍſuper vos ʰdomus ⁱiſrael. ᵏHec ˡdicit ꝏ ᵐdominus. ⁿIuxta ᵒvias ᵖgentium ᑫnolite ʳdiſcere: ˢet a ſignis ᵗceli ᵘnolite ˣmetuere ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ᵇque ʸtimēt ᶻgentes: ᶜquia ᵈleges ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ᵉpopulorum ᶠvane ᵍſunt. ʰQuia ⁱlignū ᵏde ſaltu ꝏ ˡprecidit ᵐopus ⁿmanus ᵒartificis ᵖin aſcia. ꝏꝏꝏ ᑫArgento ʳ& auro ˢdecorauit illud: ᵗclauis ꝏꝏꝏ ᵘ& malleis ˣcōpegit ʸvt nō ᶻdiſſoluatur. ᵃIn ſimilitudinē palme ᵇfabricate ᶜſūt: ᵈ& nō ᵉloquētur: ᶠportata ᵍtollētur: ʰqa ᵏīcedere ˡnō valēt. ˡNolite ergo ᵐtimere ⁿea: ᵒqa ᵖnec ᑫmale poſſunt facere ʳnec ˢbene. ꝏ ˣNon eſt ʸſimilis tui ᶻdñe: ᵃmagnus es ᵇtu: ꝏꝏꝏꝏ ᶜ& magnū ᵈnomē tuū ᵉin fortitudine. ᶠQuis ᵍnō ʰtimebit te o ⁱrex ᵏgentium? ᵐtuū ⁿeſt ˡei ⁿdecus. ᵖInter cūctos ᑫſapiētes ʳgētiū ˢ& in vniuerſis ᵗregnis corū ᵘnullꝰ eſt ˣſilis tui. ʸPariter ᶻinſipiētes ᵃ& fatui ꝓbabūtur ᵇdoctrīa ᶜvanitatis eoꝝ ᵈlignū ᵉē ᶠArgentū ᵍīuolutum ʰde tharſis ⁱaffertur: ᵏ& aurum ˡde ophir ꝏꝏ

de plateis: ⁊ erūt mortui homi
ἀπὸ τῶν πλατειῶν, καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τῶν ἀνθρώ
nū in exēplū ſup faciē cāpi
πων εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου
terre veſ. ⁊ qſi fenū poſt metentē: ⁊
τῆς γῆς ὑμῶν. καὶ ὡς χόρτος ὀπίσω θερίζοντος, καὶ
nō erit q colligat. hec dicit dñs: ne glietur
οὐκ ἔσαι ὁ συνάγων. τάδε λέγει κύριος, μὴ καυχάσθω
ſapiēs in ſapia ſua: ⁊ ne glietur for
ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ ἰσχυ
tis i fortitudie ſua: ⁊ ne glorief diues in
ρὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ
diuitiis ſuis: ſed in hoc glorief q gloriatur: itelligere ⁊ cognoſcere me: qꝛ ego ſū dñs faciens miſam ⁊ iudiciū ⁊ iuſticiā in terra: qꝛ
πλούτῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τούτῳ καυχάσθω ὁ καυχώμενος, συνιεῖν καὶ γινώσκειν με, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ποιῶν ἔλεος καὶ κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι
in illis volūtas mea dicit dñs. ecce dies
ἐν τούτοις τὸ θέλημά μου λέγει κύριος. ἰδοὺ ἡμέραι
veniūt dicit dñs. ⁊ viſitabo ſup oēs circūciſos ꝑputia eoꝝ ſup egyptū ⁊ ſup
ἔρχονται λέγει κύριος. καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ πάντας περιτετμημένους ἀκροβυστίας αὐτῶν, ἐπ' αἴγυπτον καὶ ἐπὶ
iudā: ⁊ ſup edom. ⁊ ſup filios ammon:
τὴν ἰουδαίαν, καὶ ἐπὶ ἐδώμ, καὶ ἐπὶ υἱοὺς ἀμμών,
⁊ ſup filios moab: ⁊ ſup oē attonſum circa faciē ſuā hītantes in deſerto:
καὶ ἐπὶ υἱοὺς μωάβ, καὶ ἐπὶ πᾶν περικειρόμενον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ,
qꝛ oēs gētes icircūciſe carne: ⁊ oīs domꝰ
ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἀπερίτμητα σαρκί, καὶ πᾶς οἶκος
iſrael icircūciſi corde ſuo.
ἰσραὴλ ἀπερίτμητοι καρδίας αὐτῶν. Ca.10.

Audite verbū dñi: qd̄ loqutꝰ ē dñs ſup
Ἀκούσατε τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ'
vos domꝰ iſrael. hec dicit dñs: ſcd̄m vias
ὑμᾶς οἶκος ἰσραήλ. τάδε λέγει κύριος, κατὰ τὰς ὁδοὺς
gētiū ne diſcatis: ⁊ a ſignis
τῶν ἐθνῶν μὴ μανθάνετε, καὶ ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ
celi ne timeatis: qꝛ timēt ea gētes: qꝛ
οὐρανοῦ μὴ φοβεῖσθε, ὅτι φοβοῦνται αὐτὰ ἔθνη, ὅτι
legitima gētiū vana. lignū eſt de ſylua exciſum opꝰ fabri lignarii: ⁊ cōflatio argēti
τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν μάταια. ξύλον ἐστὶν ἐκ τοῦ δρυμοῦ ἐκκεκομμένον ἔργον τέκτονος, καὶ χώνευμα ἀργυρίῳ
⁊ auro decorata ſunt. in malleis
καὶ χρυσίῳ κεκαλλωπισμένα ἐστίν. ἐν σφύραις
⁊ clauis firmauerūt ea ⁊ nō mouebunt: argentū
καὶ ἥλοις ἐστερέωσαν αὐτὰ καὶ οὐ κινηθήσονται, ἀργύριον
tornatile ſūt: nō loquūt: portata tollunt: qꝛ nō
τορευτόν ἐστιν, οὐ λαλοῦσιν, αἰρόμενα ἀρθήσονται, ὅτι οὐκ
inſcendēt. ne timeatis ea: qꝛ nō male
ἐπιβήσονται. μὴ φοβηθῆτε αὐτά, ὅτι οὐ μὴ κακο
facient: ⁊ bonū nō eſt in eis. nō eſt
ποιήσουσι, καὶ ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς. οὐκ ἔστιν
ſimilis tui dñe: magnꝰ es tu: ⁊ magnū nomē tuū
ὅμοιός σοι κύριε, μέγας εἶ σύ, καὶ μέγα τὸ ὄνομά σου
in fortitudie: qs nō timebit te rex gētiū: tibi eñi
ἐν τῇ ἰσχύϊ, τίς οὐ φοβηθήσεταί σε βασιλεῦ ἐθνῶν; σοὶ γὰρ
decet: qm̄ in oibꝰ ſapientibꝰ gētiū: ⁊ i
πρέπει, ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐν
vniuerſis regnis eoꝝ nō eſt ſimilis tibi.
πάσαις ταῖς βασιλείαις αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι.
pariter iſipiētes ⁊ fatui ſunt: doctrina vanitatū
ἅμα ἄφρονες καὶ ἀνόητοί εἰσι, διδασκαλία ματαίων
eoꝝ lignū eſt: argentū ꝓductū ex tharſis:
αὐτῶν ξύλον ἐστίν, ἀργύριον προσβλητὸν ἀπὸ θαρσεῖς,
veniet aurū mophas:
ἥξει χρυσίον μωφάς,

1. Cor. 1.g. 2. Cor. 10.d. — Hiero. 15.b.

τ man⁹ aurificū. opa artificū oīa. hyacinthū ⁊ purpurā induēt ea. ſic dicetis eis: dii q celū ⁊ terrā nō fecerūt
καὶ χεὶρ χρυσοχόων. ἔργα τεχνιτῶν πάντα. ὑάκινθον καὶ πορφύραν ἐνδύσουσιν αὐτά. οὕτως ἐρεῖτε αὐτοῖς, θεοὶ οἳ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν
diſperdant de terra: ⁊ de ſub celo iſto. dñs q fecit terrā fortitudie ſua.
ἀπολέσθωσαν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ τούτου. κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ.
q direxit orbē terre in ſapia ſua. ⁊ in
ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ
prudētia ſua extēdit celū ⁊ multitudinē aque in celo. ⁊ eduxit nebulas ab extremo terre. fulgura in pluuiā fecit. ⁊ eduxit ventos de theſauris ſuis: ⁊ ſtultꝰ factꝰ ē oīs hō a ſcientia. cōfuſus eſt oīs aurifex in
φρονήσει αὐτοῦ ἐξέτεινεν τὸν οὐρανὸν καὶ πλῆθος ὕδατος ἐν οὐρανῷ. καὶ ἀνήγαγεν νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς. ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησεν. καὶ ἐξήγαγεν ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐμωράνθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως. κατῃσχύνθη πᾶς χρυσοχόος ἐπὶ τοῖς
ſculptilibꝰ ſuis: qꝛ falſa cōflauerūt: nō eſt ſpiritꝰ in eis. vana ſūt opa iplicata. in tēpore viſitatiōis eoꝝ peribūt: nō eſt talis pars
γλυπτοῖς αὐτοῦ, ὅτι ψευδῆ ἐχώνευσαν, οὐκ ἔστιν πνεῦμα ἐν αὐτοῖς. μάταιά ἐστιν ἔργα ἐμπεπαιγμένα. ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται, οὐκ ἔστιν τοιαύτη μερὶς
iacob: qꝛ q plaſmauit oīa ipſe eſt: ⁊
τῷ ἰακώβ, ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα αὐτός ἐστιν, καὶ
iſrael virga hereditas eiꝰ dñs exercituū nomē illi. cōgregauit de foris ſubſtantiā ſuā q habitat in munitiōe: qꝛ hec dicit dñs. ecce
ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ κύριος δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ. συνήγαγεν ἔξωθεν τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ κατοικοῦσα ἐν τειχίσματι, ὅτι τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ
ego ſupplātabo hītantes terrā hāc. ⁊
ἐγὼ σκελίζω τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην. καὶ
tribulabo eos vt iueniant. ve ſup cōtritione
ἐκθλίψω αὐτοὺς ὅπως εὑρεθῇ. οὐαὶ ἐπὶ συντρίμματί
tua: doloroſa plaga tua. ⁊ ego dixi: vere
σου, ἀλγηρὰ ἡ πληγή σου. καὶ ἐγὼ εἶπα, ὄντως
hoc vulnus meū: ⁊ apprehēdit me. tabernaculū meū
τοῦτο τὸ τραῦμά μου, καὶ κατέλαβέν με. ἡ σκηνή μου
miſeria affectū ē: periit. ⁊ oēs pelles mee diſſipate ſūt. filii mei ⁊ pecora mea nō ſunt.
ἐταλαιπώρησεν, ὤλετο. καὶ πᾶσαι αἱ δέρρεις μου διεσπάσθησαν. οἱ υἱοί μου καὶ τὰ πρόβατά μου οὐκ εἰσίν.
nō eſt vltra locꝰ tētorii mei: locꝰ pellium mearū. qꝛ paſtores ſtulte egerūt: ⁊ dominū nō qſierūt. ꝓpter hoc nō itellexit oīs grex: ⁊ diſperſi ſūt. vox auditiōis ecce venit:
οὐκ ἔστιν ἔτι τόπος τῆς σκηνῆς μου, τόπος τῶν δέρρεών μου. ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύσαντο, καὶ τὸν κύριον οὐκ ἐξεζήτησαν. διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησεν πᾶσα ἡ νομή, καὶ διεσκορπίσθησαν. φωνὴ ἀκοῆς ἰδοὺ ἔρχεται,
⁊ terremotꝰ magnꝰ de terra aqlonis: ponētis
καὶ σεισμὸς μέγας ἐκ γῆς βορρᾶ, τοῦ τάξαι τὰς
ciuitates iuda in ſolitudinē ⁊ cubile paſſerū. ſcio
πόλεις ἰούδα εἰς ἀφανισμὸν καὶ κοίτην στρουθῶν. οἶ
dñe qꝛ nō hoīs via eius: nec
δα κύριε ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐ
vir ābulabit ⁊ diriget greſſum ſuū.
δὲ ἀνὴρ πορεύσεται καὶ κατορθώσει πορείαν αὐτοῦ.
corripe nos dñe: verūtn̄ in iudicio ⁊ nō in furore: vt nō
παίδευσον ἡμᾶς κύριε, πλὴν ἐν κρίσει καὶ μὴ ἐν θυμῷ, ἵνα μὴ

B · G · Infra. 11.b. · fo.145 · C · A · D · Ps. 6.

ᵐopus ⁿartificis ᵒ& manus ᵖerarii: ᑫhyacinthus ꝏ ʳ& purpura ˢindumentū eorum. ᵗOpus ᵘartificum ˣvniuerſa hec: ʸdñs autem ᶻdeus ᵃverus eſt. ᵇIpſe ꝏ ᶜdeus ᵈviuēs ᵉ& rex ᶠſempiternꝰ. ᵍAb indignatōe eiꝰ ʰcōmouebitur ⁱterra: ᵏ& non ˡſuſtinebunt ᵐgentes ⁿcōminationem eius. ᵒSic ergo ᵖdicetis ᑫeis. ʳDii ꝏ ˢqui ᵗcelos ᵘ& terram ˣnō ʸfecerunt: ᶻpereant ꝏꝏ ᵃde terra ᵇ& de ᶜhis q̄ ᶜſub ᵉcelo ſunt. ꝏꝏꝏꝏ ᶠQui fecit ᵍterrā ʰin fortitudine ſua: ⁱꝑparat ᵏorbē ˡin ſapiā ſua: ᵐ& prudētia ſua ⁿextēdit ᵒcelos: ᵖad vocem ſuā ᑫdat ʳmultitudinē ˢaquaꝝ ᵗin celo: ᵘ& eleuat ˣnebulas ʸab extremitatibus ᶻterre. ᵃFulgura ᵇi pluuiā ᶜfacit: ᵈ& eduxit ᵉventū ᶠde theſauris ſuis. ᵍStultꝰ factus eſt ʰoīs ⁱhō ᵏa ſciētia ſua ˡcōfuſus ē ⁿartifex ᵐoīs ᵒin ſculptili: ᵖqm̄ ᑫfalſum eſt ʳqd cōflauit: ˢ& nō eſt ᵗſpūs ᵘin eis. ˣVana ʸſunt ᶻ& opus ᵃriſu dignum. ꝏ ᵇIn tpe ᶜviſitatiōis ſue ᵈperibūt. ᵉNon eſt ᶠhis ſimilis ᵍpars ʰiacob. ⁱQui eni ᵏformauit ˡomnia: ᵐipſe eſt: ⁿ& iſrael ᵒvirga ᵖhereditatis eius: ᑫdñs ʳexercituum ˢnomē illi. ᵗCōgrega ᵘde terra ˣcōfuſionē tuā ʸq̄ habitas ᶻin obſidione: ᵃquia ᵇhec ᶜdicit ᵈdñs. ᵉEcce ego ᶠlonge proiiciam ᵍhabitatores ʰterre ᵏin ꝏꝏꝏ ˡhac ᵏvice: ᵐ& tribulabo ⁿeos: ita ᵒvt ᵖinueniantur. ᑫVe ʳmihi ˢſup ᵗcōtritione mea ᵘpeſſima ˣplaga mea. ʸEgo aūt ᶻdixi: ᵃplane ᵇhec ᶜinfirmitas mea ē: ᵈ& portabo illam. ᵉTabernaculū meū ᶠvaſtatū eſt: ᵍoēs ʰfuniculi mei ⁱdirupti ſūt. ᵏFilii mei ˡexierūt a me: ᵐ& nō ſubſiſtūt. ⁿNō eſt ᵒq extēdat ᵖvltra ᑫtētoriū meū: ʳ& erigat ˢpelles meas: ʳquia ᵘſtulte egerūt ˣpaſtores: ʸ& ᶻdñm ᵃnō ᵇqſierunt: ᶜꝓpterea ᵈnō ᵉitellexerūt: ᶠ& oīs ʰgrex eorū ⁱdiſperſus eſt. ᵏVox ˡauditiōis ᵐecce ⁿvenit ᵒ& cōmotio ᵖmagna ᑫde tra ʳaqlonis: ˢvt ponat ᵘciuitates ˣiuda ʸſolitudinē & ᶻhabitacula ᵃdraconū. ᵇScio ᶜdñe ᵈqa ᶠnō eſt ᶠhois ᵍvia eius: ʰnec ⁱviri eſt vt ᵏābulet ˡ& dirigat ⁿgreſſus ſuos. ᵒCorripe me ᵖdñe: ᑫverūtn̄ ʳin iudicio & ˢnō ᵗin furore tuo: ᵘne forte

מעשה חרש וידי צורף תכלת
וארגמן לבושם מעשה חכמים
כלם: ויהוה אלהים אמת הוא
אלהים חיים ומלך עולם מקצפו
תרעש הארץ ולא יכלו גוים
זעמו: כדנה תאמרון להום אלהיא
די שמיא וארקא לא עבדו יאבדו
מארעא ומן תחות שמיא אלה:
עשה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו
ובתבונתו נטה שמים: לקול תתו
המון מים בשמים ויעלה נשאים
מקצה הארץ ברקים למטר עשה
ויוצא רוח מאצרתיו: נבער כל
אדם מדעת הביש כל צורף
מפסל כי שקר נסכו ולא רוח
בם: הבל המה מעשה תעתעים
בעת פקדתם יאבדו: לא כאלה
חלק יעקב כי יוצר הכל הוא
וישראל שבט נחלתו יהוה צבאות
שמו: אספי מארץ כנעתך ישבתי
במצור: כי כה אמר יהוה הנני
קולע את יושבי הארץ בפעם
הזאת והצרותי להם למען ימצאו:
אוי לי על שברי נחלה מכתי
ואני אמרתי אך זה חלי ואשאנו:
אהלי שדד וכל מיתרי נתקו בני
יצאני ואינם אין נטה עוד אהלי
ומקים יריעותי: כי נבערו הרעים
ואת יהוה לא דרשו על כן לא
השכילו וכל מרעיתם נפוצה:
קול שמועה הנה באה ורעש גדול
מארץ צפון לשום את ערי יהודה
שממה מעון תנים: ידעתי יהוה
כי לא לאדם דרכו לא לאיש
הלך והכין את צעדו: יסרני
יהוה אך במשפט אל באפך פן

עשה צרף | לבש עשה | עלם | רעש כול | אבד | כון | נטה | נתן עלה | נשא | יצא אצר | בער ידע | בוש צרף | נסך | עשה | פקד | יצר | צור | קלע | צור מצא | חלה נכה | חלה נשא | יתר | קום ירע | נער רעה | שכל רעה | פוץ שמע | בוא גדל | צפן עיר | עון תנן | כון | שפט

תמעטני: שפך חמתך על הגוים — מעט
אשר לא ידעוך ועל משפחות — שפחה
אשר בשמך לא קראו כי אכלו
את יעקב ואכלהו ויכלהו ואת — כלה
נוהו השמו: — שמם

Cap. xi. הדבר אשר היה אל
ירמיהו מאת יהוה לאמר: שמעו
את דברי הברית הזאת ודברתם — כרת
אל איש יהודה ועל ישבי
ירושלם: ואמרת אליהם כה אמר
יהוה אלהי ישראל ארור האיש — ארר
אשר לא ישמע את דברי הברית — שמע
הזאת: אשר צויתי את אבותיכם — צוה
ביום הוציאי אתם מארץ מצרים — יצא
מכור הברזל לאמר שמעו
בקולי ועשיתם אתם ככל אשר — עשה
אצוה אתכם והייתם לי לעם — היה
ואנכי אהיה לכם לאלהים: למען
הקים את השבועה אשר נשבעתי — קום שבע
לאבותיכם לתת להם ארץ זבת — נתן זוב
חלב ודבש כיום הזה ואען ואמר — ענה
אמן יהוה: ויאמר יהוה אלי
קרא את כל הדברים האלה בערי — עיר
יהודה ובחצות ירושלם לאמר — חוץ
שמעו את דברי הברית הזאת
ועשיתם אותם: כי העד העדתי — עוד
באבותיכם ביום העלותי אותם — עלה
מארץ מצרים ועד היום הזה
השכם והעד לאמר שמעו בקולי:
ולא שמעו ולא הטו את אזנם — שכם
וילכו איש בשרירות לבם הרע — נטה
ואביא עליהם את כל דברי הברית — שרר רוע
הזאת אשר צויתי לעשות ולא — בוא
עשו: ויאמר יהוה אלי נמצא — צוה עשה
קשר באיש יהודה ובישבי — אמר מצא
ירושלם: שבו על עונות אבותם — שוב

ad nihilum redigas me. Effunde indignationẽ tuã ſup gentes q̃ nõ cognouerũt te: & ſup puincias que nomen tuũ nõ inuocauerũt: quia comederunt iacob: & deuorauerũt eũ & cõſumpſerũt illum: & decus eius diſſipauerunt. 11.

Uerbum quod factũ eſt a domino ad hieremiam: dicens. Audite verba pacti huius: & loquimini ad viros iuda & ad habitatores hieruſalem: & dices ad eos. Hec dicit dominus deus iſrael. Maledictus vir qui non audierit verba pacti huiꝰ: quod precepi patribus veſtris in die qua eduxi eos de terra egypti de fornace ferrea dicẽs. Audite vocem meam: & facite omnia que precepi vobis: & eritis mihi in populum: & ego ero vobis in deũ: vt ſuſcitem iuramentum quod iuraui patribus veſtris daturũ me eis terram fluentem lacte & melle ſicut eſt dies hec. Et rñdi & dixi. Amen domine. Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia verba hec in ciuitatibus iuda & foris hieruſalez: dicens. Audite verba pacti huius et facite illa: quia conteſtans conteſtatus ſum patres veſtros in die q̃ eduxi eos de terrra egypti vſq; ad diem hanc. Mane cõſurgẽs cõteſtatus ſum: & dixi. Audite vocẽ meã. Et nõ audierũt nec inclinauerũt aurẽ ſuã: ſed abierũt vnuſquiſq; in prauitate cordis ſui mali. Et induxi ſup eos omnia verba pacti huius: quod precepi vt facerent & non fecerũt. Et dixit dominus ad me. Inuenta eſt coniuratio in viris iuda & in habitatoribus hierlm. Reuerſi ſunt ad iniqtates patrũ ſuorum

paucos nos facias. effunde irã tuã ſup gẽtes q̃
ὀλίγους ἡμᾶς ποιήσῃς. ἔκχεον τὸν θυμόν σου ἐπὶ ἔθνη τὰ ps. 78.
nõ cognouerũt te: ⁊ ſup regna q̃ nomẽ tuũ
μὴ εἰδότα σε, καὶ ἐπὶ βασιλείας αἳ τὸ ὄνομά σου
non inuocauerũt. q2 deuorauerũt iacob:
οὐκ ἐπεκαλέσαντο. ὅτι κατέφαγον τὸν ἰακὼβ,
⁊ cõſumpſerũt iſrael: ⁊ paſcua eius
καὶ ἐξανήλωσαν τὸν ἰσραήλ, καὶ τὴν νομὴν αὐτοῦ
deſolauerũt.
ἠρήμωσαν.

Ca. 11.

Uerbũ qđ factũ eſt ad hieremiã a dño
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου A
dicẽs: audite verba teſtamẽti huiꝰ: ⁊
λέγων, ἀκούσατε τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ
loq̄ris ad viros iude ⁊ hĩtantes hie
λαλήσεις πρὸς ἄνδρας ἰούδα καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱε
ruſalẽ: ⁊ dices ad eos: hec dicit dñs
ρουσαλὴμ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος
deꝰ iſrael. maledictus hõ q nõ au-
ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐπικατάρατος ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἀκού-
diet verba teſtamẽti huiꝰ: qđ mãda-
σεται τῶν λόγων τῆς διαθήκης ταύτης, ἧς ἐνετειλά-
ui pr̃ibus vr̃is: in q̃ die eduxi eos
μην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐν ἡ ἡμέρᾳ ἀνήγαγον αὐτοὺς
de terra egypti de fornace ferrea dicẽs: au
ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐκ τῆς καμίνου τῆς σιδηρᾶς λέγων, ἀ-
dite vocẽ meã: ⁊ facite oĩa q̃cũ
κούσατε τῆς φωνῆς μου, καὶ ποιήσατε πάντα ὅσα
q̃ ego mãdo vobis. ⁊ eritis mihi in pp̃lm: ⁊
ἂν ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, καὶ
ego ero vobis in deũ: vt ſtatuã iuramẽtũ meũ qđ
ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν, ὅπως στήσω τὸν ὅρκον μου ὃν
iuraui pr̃ibus vr̃is: dare illis terrã
ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν, τοῦ δοῦναι αὐτοῖς γῆν
fluentẽ lacte ⁊ melle: ſicut dies hec. ⁊ reſpõ
ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, καθὼς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ ἀπε-
di ⁊ dixi: fiat dñe. ⁊ dixit dñs ad
κρίθην καὶ εἶπα, γένοιτο κύριε. καὶ εἶπεν κύριος πρός
me: lege oĩa verba hec in ciui
με, ἀνάγνωθι πάντας τοὺς λόγους τούτους ἐν πό-
tatibꝰ iuda ⁊ foris hierl̃m dicẽs: audite
λεσιν ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ λέγων, ἀκούσατε
verba teſtamẽti huiꝰ. ⁊ facite ea:
τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ ποιήσατε αὐ-
q̃m cõteſtãs cõteſtatꝰ ſum pa
τούς, ὅτι συμμαρτυρόμενος συνεμαρτυράμην τοῖς πα-
tres vr̃os in die q̃ eduxi eos de terra egyp-
τράσι ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ ἧ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύ-
ti vſq; in diẽ hãc. mane cõſurgẽs cõteſtatꝰ ſũ B
που ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὀρθρίζων συνεμαρτυράμην
dicẽs: audite vocẽ meã. ⁊ nõ audierũt: ne
λέγων, ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου. καὶ οὐκ ἤκουσαν, οὐ
q; iclinauerũt aurẽ ſuã: ſed abierũt vnuſq̃ſq; in
δὲ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐπορεύοντο ἕκαστος ἐν
prauitate cordis ſui mali. ⁊ in
σκολιότητι τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς. καὶ εἰ-
duxi ſup eos oĩa verba pacti
σήγαγον ἐπ᾽ αὐτοὺς πάντα τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης
huius qđ p̃cepi vt facerẽt: ⁊ nõ fece
ταύτης ἧς ἐνετειλάμην τοῦ ποιῆσαι, καὶ οὐκ ἐποί-
runt. ⁊ dixit dñs ad me: inuẽta eſt colligatio
ησαν. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, εὑρέθη σύνδεσμος
in viris iuda ⁊ in habitantibꝰ hieruſa
ἐν ἀνδράσιν ἰούδα καὶ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσα-
lem. reuerſi ſũt ad iniq̃tates patrũ
λήμ. ἐπεστράφησαν ἐπὶ τὰς ἀδικίας τῶν πατέρων
ſuorũ
αὐτῶν τῶν

priorũ: q nõ voluerũt exaudire verba mea.
προτέρων, οἳ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοῦσαι τῶν λόγων μου.
⁊ ecce vadũt poſt deos alienos: vt ſeruiãt
καὶ ἰδοὺ βαδίζουσιν ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, τοῦ δου-
eis. ⁊ diſſipauerũt domꝰ iſrael ⁊ do-
λεύειν αὐτοῖς. καὶ διεσκέδασαν ὁ οἶκος ἰσραὴλ καὶ ὁ οἶ-
mus iuda teſtamẽtũ meũ qđ pepigi cũ patri
κος ἰούδα τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην πρὸς τοὺς πα-
bus eorũ. p̃pter hoc hec dicit dñs: ecce idu-
τέρας αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐπά-
co ſup eos mala de qbꝰ nõ poterũt exire ex eis.
γω ἐπ᾽ αὐτοὺς κακὰ ἐξ ὧν οὐ δυνήσονται ἐξελθεῖν ἐξ αὐτῶν.
⁊ clamabũt ad me: ⁊ nõ exaudiã eos.
C καὶ κεκράξονται πρός με, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι αὐτῶν.
⁊ ibũt ciuitates iuda ⁊ hĩtantes hie
ũ.t.ſ. καὶ πορεύσονται πόλεις ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱε-
ruſalẽ: ⁊ clamabũt ad deos ſuos: qbꝰ
ρουσαλήμ, καὶ κεκράξονται πρὸς τοὺς θεοὺς αὐτῶν, οἷς
ipſi adolẽt eis. nõ ſaluabũt eos in tp̃e
αὐτοὶ θυμιῶσιν αὐτοῖς. οὐ μὴ σώσουσιν αὐτοὺς ἐν καιρῷ
maloꝝ ſuoꝝ. q2 ſcd̃m numerũ ciuitatũ tuaꝝ erãt
τῶν κακῶν αὐτῶν. ὅτι κατὰ ἀριθμὸν πόλεών σου ἦσαν
dii tui iuda: ⁊ ſcd̃m nũerũ viarũ hieruſa-
θεοί σου ἰούδα, καὶ κατὰ ἀριθμὸν ἐξόδων τῆς ἱερουσα-
lem poſuiſtis aras ad adolẽdũ baal. ⁊ tu ne
λὴμ ἐτάξατε βωμοὺς τοῦ θυμιᾶν τῷ βάαλ. καὶ σὺ μὴ
ores p̃ pp̃lo iſto: ⁊ ne petas p̃
προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου περὶ
eis in dep̃catiõe ⁊ orõne: q2 nõ exaudiã
αὐτῶν ἐν δεήσει καὶ προσευχῇ, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι
in tp̃e q̃ inuocãt me in tp̃e afflictiõis eo
ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐπικαλοῦνταί με ἐν καιρῷ κακώσεως αὐ-
rũ. qđ dilecta in domo mea fecit abomina
τῶν. τί ἡ ἠγαπημένη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησεν βδέλυγ-
tionẽ: nũqđ orones ⁊ carnes ſctẽ auferẽt a te
μα; μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ἅγια ἀφελοῦσιν ἀπὸ σοῦ τὰς
malicias tuas aut his fugies? oliuã vmbroſã pulchrã
κακίας σου ἢ τούτοις διαφεύξῃ; ἐλαίαν εὔσκιον ὡραίαν
ſpecie vocauit dñs nomẽ tuũ: i vocẽ circũciſio
τῷ εἴδει ἐκάλεσεν κύριος τὸ ὄνομά σου, εἰς φωνὴν περι-
nis eiꝰ. incẽſus ẽ ignis in eã: inutiles facti ſũt
τομῆς αὐτῆς. ἀνήφθη πῦρ ἐπ᾽ αὐτήν, ἠχρειώθησαν οἱ
rami eiꝰ. ⁊ dñs exercituũ q̃ planta
κλάδοι αὐτῆς. καὶ κύριος τῶν δυνάμεων ὁ καταφυ-
uit te: loquutꝰ eſt ſup te mala p̃ ma-
τεύσας σε, ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακὰ ἀντὶ τῆς κα-
litia domꝰ iſrael ⁊ domꝰ iuda. q2 fecerũt
κίας οἴκου ἰσραὴλ καὶ οἴκου ἰούδα. ὅτι ἐποίησαν
ſibi ad irritandũ me cũ icẽſũ offerũt ipſi
ἑαυτοῖς τοῦ παροργίσαί με ἐν τῷ θυμιᾶν αὐτοὺς τῷ
baal. dñe notũ fac mihi: ⁊ cognoſcã. tũc vidi
βάαλ. κύριε γνώρισόν μοι, καὶ γνώσομαι. τότε εἶδον
ſtudia eoꝝ. ego q̃ſi agnꝰ innocẽs addu
τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. ἐγὼ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγό-
D ctus vt ſacrificet: nõ cognoui. ſup me cogitauerũt cogi-
μενον τοῦ θύεσθαι, οὐκ ἔγνων. ἐπ᾽ ἐμὲ ἐλογίσαντο λο-
tatione dicẽtes: venite ⁊ immittamꝰ lignũ in
γισμὸν λέγοντες, δεῦτε καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν
panẽ eiꝰ: ⁊ cõteramꝰ eũ de terra viuẽ-
ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ γῆς ζών-
tiũ: ⁊ nomẽ eiꝰ nõ memoref vltra. dñe
των, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ μὴ μνησθῇ ἔτι. κύριε τῶν
exercituũ iudicãs iuſta: probãs renes ⁊ corda:
δυνάμεων κρίνων δίκαια, δοκιμάζων νεφροὺς καὶ καρδίας,
videã a te vltionẽ in eis: q2 ad te
ἴδοιμι τὴν παρὰ σοῦ ἐκδίκησιν ἐν αὐτοῖς, ὅτι πρὸς σὲ
reuelaui iuſtificationẽ meã.
ἀπεκάλυψα τὸ δικαίωμά μου.

priores: qui noluerunt audire verba mea. Et hi ergo abierunt poſt deos alienos vt ſeruirent eis. Irritũ fecerũt domꝰ iſrl & domus iuda pactum meum: quod pepigi cũ patribus eorũ. Quã obrẽ hec dicit dominus. Ecce ego inducã ſup eos mala: de qbus exire nõ poterunt: & clamabũt ad me et non exaudiam eos. Et ibunt ciuitates iuda & habitatores hieruſalẽ: & clamabunt ad deos quibus libant: & nõ ſaluabũt eos in tẽpore afflictionis eorũ. Secundũ numerũ eni ciuitatũ tuarũ erãt dii tui iuda: & ſcd̃m numerũ viarũ tuarũ hieruſalẽ poſuiſti aras cõfuſiõis: aras ad libandum baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc: & ne aſſumas pro eis laudem & orationẽ: quia non exaudiam in tẽpore clamoris eorum ad me: in tp̃e afflictiõis eorũ. Quid eſt q dilectꝰ meus in domo mea fecit ſcelera multa? Nunquid carnes ſancte auferent a te malicias tuas in quibus gloriata es? Oliuã vberẽ pulchrã: fructiferã: ſpecioſam vocauit dñs nomen tuũ. Ad vocẽ loquele grandis exarſit ignis in ea: & combuſta ſunt fructeta eius. Et dñs exercituum qui plantauit te: locutus eſt ſup te malũ: pro malis domus iſrael & domus iuda que fecerunt ſibi ad irritandum me: libãtes baalim. Tu autẽ dñe demonſtraſti mihi: & cognoui. tũc oñdiſti mihi ſtudia eorũ: & ego q̃ſi agnus mãſuetus q portatur ad victimã. Et nõ cognoui q cogitauerũt ſup me cõſilia: dicẽtes. mittamus lignũ in panẽ eius: & eradamus eũ de terra viuentiũ: & nomẽ eiꝰ nõ memoretur amplius. Tu autẽ dñe ſabaoth q iudicas iuſte: & pbas renes & corda: videã vltionẽ tuam ex eis. Tibi enim reuelaui cauſam meam.

הראשנים אשר מאנו לשמע את
דברי והמה הלכו אחרי אלהים
אחרים לעבדם הפרו בית ישראל — פור
ובית יהודה את בריתי אשר כרתי — כרת
את אבותם: לכן כה אמר יהוה
הנני מביא אליהם רעה אשר לא — בוא רוע
יוכלו לצאת ממנה וזעקו אלי — יכל יצא
ולא אשמע אליהם: והלכו ערי — שמע עיר
יהודה וישבי ירושלם וזעקו אל
האלהים אשר הם מקטרים להם — קטר
והושע לא יושיעו להם בעת רעתם: — ישע
כי מספר עריך היו אלהיך יהודה — ספר עיר
ומספר חצות ירושלם שמתם — היה חוץ
מזבחות לבשת מזבחות לקטר — שום זבח
לבעל: ואתה אל תתפלל בעד — בוש
העם הזה ואל תשא בעדם רנה — פלל
ותפלה כי אינני שמע בעת קראם — נשא רנן
אלי בעת רעתם: מה לידידי
בביתי עשותה המזמתה הרבים — רוע ידד
ובשר קדש יעברו מעליך כי — עשה זמם
רעתכי אז תעלזי: זית רענן — רבב עבר
יפה פרי תאר קרא יהוה שמך — רוע עלז
לקול המולה גדולה הצית אש — פרה
עליה ורעו דליותיו: ויהוה — המל גדל
צבאות הנוטע אותך דבר עליך — יצת רעה
רעה בגלל רעת בית ישראל — דלה
ובית יהודה אשר עשו להם — נטע
להכעסני לקטר לבעל: ויהוה — רוע
הודיעני ואדעה אז הראיתני — עשה
מעלליהם: ואני ככבש אלוף יובל — כעס
לטבוח ולא ידעתי כי עלי חשבו — ידע ראה
מחשבות נשחיתה עץ בלחמו — עלל אלף יבל
ונכרתנו מארץ חיים ושמו לא — טבח
יזכר עוד: ויהוה צבאות שפט צדק — חשב שחת
בחן כליות ולב אראה נקמתך — כרת
מהם כי אליך גליתי את ריבי: — זכר
— כלה ראה
— גלה רוב

לכן כה אמר יהוה על אנשי ענתות
המבקשים את נפשך לאמר
לא תנבא בשם יהוה ולא
תמות בידנו: לכן כה אמר יהוה
צבאות הנני פקד עליהם הבחורים
ימתו בחרב בניהם ובנותיהם
ימתו ברעב: ושארית לא תהיה
להם כי אביא רעה אל אנשי
ענתות שנת פקדתם:

Cap. xij.

צדיק אתה יהוה כי אריב אליך
אך משפטים אדבר אותך מדוע
דרך רשעים צלחה שלו כל בגדי
בגד: נטעתם גם שרשו ילכו גם
עשו פרי קרוב אתה בפיהם ורחוק
מכליותיהם: ואתה יהוה ידעתני
תראני ובחנת לבי אתך התקם
כצאן לטבחה והקדשם ליום
הרגה: עד מתי תאבל הארץ ועשב
כל השדה ייבש מרעת ישבי בה
ספתה בהמות ועוף כי אמרו לא
יראה את אחריתנו: כי את רגלים
רצתה וילאוך ואיך תתחרה את
הסוסים ובארץ שלום אתה בוטח
ואיך תעשה בגאון הירדן: כי גם
אחיך ובית אביך גם המה בגדו
בך גם המה קראו אחריך מלא
אל תאמן בם כי ידברו אליך
טובות: עזבתי את ביתי נטשתי
את נחלתי נתתי את ידדות
נפשי בכף איביה: היתה לי
נחלתי כאריה ביער נתנה עלי
בקולה על כן שנאתיה: העיט
צבוע נחלתי לי העיט סביב
עליה לכו אספו כל חית השדה
התיו לאכלה: רעים רבים שחתו
כרמי בססו את חלקתי נתנו את

Propterea hec dicit dñs ad viros anathot: qui querunt animam tuam: & dicunt. Non prophetabis in nomine domini: & non morieris in manib⁹ nr̃is. Propterea hec dicit dñs exercituũ. Ecce ego viſitabo ſup eos. Iuuenes morientur in gladio: filii eorum & filie eorum morientur in fame: & reliquie non erunt ex eis. Inducam enim malum ſuper viros anathot: annum viſitationis eorum. 12.

Iuſtus quidẽ tu es domine ſi diſputẽ tecũ: verũtñ iudicia loquar ad te. Quare via impiorũ pſpatur: bñ eſt oĩbus q puaricãtur & iniq̃ agunt? Plantaſti eos & radicẽ miſerũt: proficiũt & faciũt fructũ: pᷓpe es tu ori eorũ: & lõge a renibus eorũ. & tu domine noſti me: vidiſti me: & pbaſti cor meũ tecũ. Cõgrega eos quaſi gregẽ ad victimã: & ſanctifica eos in diẽ occiſionis. Vſq3quo lugebit terra: & herba omnis regionis ſiccabitur ppter maliciã habitantiũ in ea. Cõſumptũ eſt aĩal & volucre: qm̃ dixerũt non videbit nouiſſima noſtra. Si cũ peditibus currens laboraſti: quõ cõtendere poteris cum equis? Cum aũt in terra pacis ſecurus fueris: quid facies in ſuperbia iordanis? Nam & frẽs tui & domus pr̃is tui: etiã ipſi pugnauerũt aduerſum te: & clamauerũt poſt te plena voce. Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui domum meam: dimiſi hereditatem meam. Dedi dilectam animã meã in man⁹ inimicorũ eius: facta ẽ mihi hereditas mea quaſi leo in ſilua. Dedit cõtra me vocem: ideo odiui eam. Nunquid auis diſcolor hereditas mea mihi? Nunqd auis tincta per totũ? Venite cõgregamini oẽs beſtie terre: pperate ad deuorandũ. Paſtores multi demoliti ſunt vineã meã: cõculcauerũt partẽ meã. Dederũt

pp̄ter hoc hec dicit dñs ad viros anathoth
διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς ἄνδρας ἀναθὼθ τοὺς — Infra. 10.c.
q̄rentes aĩam meã: dicẽtes: nõ pphe
ζητοῦντας τὴν ψυχήν μου, τοὺς λέγοντας, οὐ μὴ προφη
tabis in noĩe dñi. alioquin morieris in
τεύσῃς ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. εἰ δὲ μὴ ἀποθάνῃ ἐν ταῖς
manib⁹ nr̃is. pp̄ter hoc hec dicit dñs exerci
χερσὶν ἡμῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνά
tuũ: ecce ego viſitabo ſup eos. iuuenes
μεων, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισκέψομαι ἐπ᾽ αὐτούς. οἱ νεανίσκοι
eorũ in gladio morient: filii eorũ ⁊ fi
αὐτῶν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται, υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ θυ
lie eorũ morient in fame: ⁊ re
γατέρες αὐτῶν τελευτήσουσιν ἐν λιμῷ, καὶ ἐγκατά
liquie nõ erũt eorũ: q̄r inducã mala ſup ha
λειμμα οὐκ ἔσται αὐτῶν. ὅτι ἐπάξω κακὰ ἐπὶ τοὺς κα
bitantes in anathoth in ãno viſitationis eorũ.
τοικοῦντας ἐν ἀναθὼθ ἐν ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν.

Iuſtus es dñe: q̄r rñdebo ad te — Ca. 12
Δίκαιος εἶ κύριε, ὅτι ἀπολογήσομαι πρὸς σέ — A
verũtñ iudicia loquar ad te: q̄r via impiorũ
πλὴν κρίματα λαλήσω πρὸς σέ, ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν — Abac. 1.a.
pſperat: abũdãtes fcti ſũt oẽs puaricãtes puaricatões.
εὐοδοῦται, εὐθήνησαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετήματα.
plantaſti eos: ⁊ radicẽ fecerũt. filios gñauerũt:
ἐφύτευσας αὐτούς, καὶ ἐρριζώθησαν. ἐτεκνοποίησαν,
⁊ fecerũt fructũ. pp̄e es tu oris eo
καὶ ἐποίησαν καρπόν. ἐγγὺς εἶ σὺ τοῦ στόματος αὐ
rũ: ⁊ lõge a renib⁹ eorũ: ⁊ tu dñe co
τῶν, καὶ πόρρω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν, καὶ σὺ κύριε γι
gnoſcis me: pbaſti cor meũ corã te.
νώσκεις με, δεδοκίμακας τὴν καρδίαν μου ἐναντίον σου.
cõgrega eos vt gregẽ ad victimã: ⁊ ſctifi
συνάγαγε αὐτοὺς ὡς ποίμνιον εἰς θυσίαν, καὶ ἅγνι
ca eos in diẽ occiſionis. vſq3quo lugebit
σον αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς. ἕως πότε πενθήσει ἡ
terra: ⁊ oĩs herba agri ſiccabit a — B
γῆ, καὶ πᾶς ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ξηρανθήσεται ἀπὸ
malicia habitantiũ i ea: ad nihilũ redacta ſũt iumẽta
κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, ἠφανίσθησαν κτήνη
⁊ volatilia: q̄r dixerũt: nõ videbit de⁹ vias nr̃as.
καὶ πετεινά, ὅτι εἶπαν, οὐκ ὄψεται ὁ θεὸς ὁδοὺς ἡμῶν.
tui pedes currũt: ⁊ diſſoluũt te. quomõ pᷓpa
σοῦ οἱ πόδες τρέχουσιν, καὶ ἐκλύουσίν σε. πῶς πα
raris in eq̃s: ⁊ in terra pacis tu cõfidi
ρασκευάσῃ ἐφ᾽ ἵπποις, καὶ ἐν γῇ εἰρήνης σὺ πέποι
ſti. quomõ facies in fremitu iordanis: q̄r ⁊
θας. πῶς ποιήσεις ἐν φρυάγματι τοῦ ἰορδάνου, ὅτι καὶ
fratres tui ⁊ dom⁹ pr̃is tui ⁊ ipſi iobedi
οἱ ἀδελφοί σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου καὶ αὐτοὶ ἠθέ
ẽtes fuerũt tibi. ⁊ ipſi clamauerũt: ex poſteriorib⁹ tuis cõgre
τησάν σε. καὶ αὐτοὶ ἐβόησαν, ἐκ τῶν ὀπίσω σου ἐπισυ
gati ſũt. ne credas in eis: qũ loquent ad
νήχθησαν. μὴ πιστεύσῃς ἐν αὐτοῖς, ὅτε λαλήσουσι πρὸς
te bona. dereliqui domũ meã: dimiſi here
σὲ καλά. ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα τὴν κλη
ditatẽ meã: dedi dilectã aĩam meã in man⁹
ρονομίαν μου, ἔδωκα τὴν ἠγαπημένην ψυχήν μου εἰς χεῖρας
inimicorũ ei⁹. facta eſt hereditas mea mihi q̃ſi leo in ſyl
ἐχθρῶν αὐτῆς. ἐγενήθη ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυ
ua. dedit cõtra me vocẽ ſuã: ideo odiui
μῷ. ἔδωκεν ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα
eã. nũqd ſpelũca hyene hereditas mea mihi. — C
αὐτήν. μὴ σπήλαιον ὑαίνης ἡ κληρονομία μου ἐμοί,
aut ſpelũca i circuitu ei⁹ ſup eã? pergite cõgre
ἢ σπήλαιον κύκλῳ αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτήν; βαδίσατε συνα
gate oẽs beſtias agri ⁊ veniãt ad
γάγετε πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ ἐλθέτωσαν τοῦ
deuorãdũ eã. paſtores multi corruperũt vine
φαγεῖν αὐτήν. ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπε
am meã: ⁊ polluerũt partẽ meã: dederũt
λῶνά μου, καὶ ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου, ἔδωκαν

partẽ deſiderabilẽ meã in deſertũ inuiũ. facta eſt in
μερίδα ἐπιθυμητήν μου εἰς ἔρημον ἄβατον. ἐγενήθη εἰς
diſſipatiões pditiõis. pp̄ter me diſſipatiõe diſſipata ẽ om
ἀφανισμὸν ἀπωλείας. δι᾽ ἐμὲ ἀφανισμῷ ἠφανίσθη πᾶ
nis terra: q̄r nõ eſt vir ponẽs in corde. ſup
σα ἡ γῆ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνὴρ τιθέμενος ἐν καρδίᾳ. ἐπὶ
oẽm exitũ in deſerto venerũt vaſtantes:
πᾶσαν διεκβολὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἦλθον ταλαιπωροῦντες,
q̄r gladius dñi deuorabit ab extremo
ὅτι μάχαιρα τοῦ κυρίου καταφάγεται ἀπὸ ἄκρου τῆς
terre vſq3 ad extremũ terre. nõ eſt pax oĩ car
γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς. οὐκ ἔστιν εἰρήνη πάσῃ σαρ
ni. ſeminaſtis triticũ ⁊ ſpinas meſſuiſtis. ſor
κί. ἐσπείρατε πυροὺς καὶ ἀκάνθας ἐθερίσατε. οἱ κλῆ
tes eorũ nõ pderũt eis. cõfundimini a
ροι αὐτῶν οὐκ ὠφελήσουσιν αὐτούς. αἰσχύνθητε ἀπὸ
gl̃iatiõe vr̃a ab opprobrio i cõſpectu dñi.
καυχήσεως ὑμῶν ἀπὸ ὀνειδισμοῦ ἐναντίον κυρίου.
q̄r hec dicit dñs de oib⁹ vicinis
ὅτι τάδε λέγει κύριος περὶ πάντων τῶν γειτόνων
D malis tãgentib⁹ hereditatẽ meã: quã
τῶν πονηρῶν τῶν ἁπτομένων τῆς κληρονομίας μου, ἧς
diuiſi pplo meo iſrael. ecce ego euello e
ἐμέρισα τῷ λαῷ μου ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀνασπῶ αὐ
os a terra eorũ: ⁊ iudã eiiciã
τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τὸν ἰούδαν ἐκβαλῶ
de medio eorũ. ⁊ erit poſtq̃ eiecero ego
ἐκ μέσου αὐτῶν. καὶ ἔσται μετὰ τὸ ἐκβαλεῖν με αὐ
eos cõuertar: ⁊ miſerebor eorũ: ⁊ h̃itare faciã
τοὺς ἐπιστρέψω, καὶ ἐλεήσω αὐτούς, καὶ κατοικιῶ
eos vnũquẽq3 in hereditatẽ ſuã: ⁊ vnũquẽq3
αὐτοὺς ἕκαστον εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον
in terrã ſuã. ⁊ erit ſi diſcẽtes didicerint
εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἐὰν μαθόντες μάθωσιν
viã ppl̃i mei: vt iurẽt in noĩe
τὴν ὁδὸν τοῦ λαοῦ μου, τοῦ ὀμνύειν ἐν τῷ ὀνόματί
meo, viuit dñs: ſicut docuerũt pplm̃ meũ iurare
μου, ζῇ κύριος, καθὼς ἐδίδαξαν τὸν λαόν μου ὀμνύειν
in baal: ⁊ edificabunt in medio ppl̃i
ἐν τῇ βαάλ, καὶ οἰκοδομηθήσονται ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ
mei. ſi aũt nõ cõuerſi fuerit: ⁊ euellã gẽtẽ illã
μου. ἐὰν δὲ μὴ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἐξαρῶ ἔθνος ἐκεῖνο
euulſione ⁊ pditione dicit dñs.
ἐξάρσει καὶ ἀπωλείᾳ λέγει κύριος. — Ca. 13.

Hec dicit dñs: vade: ⁊ poſſide tibi
Τάδε λέγει κύριος, βάδισαι, καὶ κτῆσαι σεαυτῷ — A
cinctoriũ lineũ: ⁊ pone circũ lũbos tuos: ⁊
περίζωμα λινοῦν, καὶ περίθου περὶ ὀσφύν σου, καὶ
in aqua nõ ptrãſibit. ⁊ poſſedi cinctoriũ
ἐν ὕδατι οὐ διελεύσεται. καὶ ἐκτησάμην τὸ περίζωμα
ſcðm verbũ dñi: ⁊ circũpoſui circũ lũbos meos.
κατὰ τὸν λόγον κυρίου. καὶ περιέθηκα περὶ τὴν ὀσφύν μου.
⁊ factũ ẽ verbũ dñi ad me ſcðo dicẽs: accipe
καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρός με ἐκ δευτέρου λέγων, λάβε τὸ
cinctoriũ qð circa lũbos tuos: ⁊ ſurge ⁊ vade ad
περίζωμα τὸ περὶ τὴν ὀσφύν σου, καὶ ἀνάστηθι καὶ βάδισον ἐπὶ
euphratem: ⁊ abſcõde illud illic in foramie
τὸν εὐφράτην, καὶ κατάκρυψον αὐτὸ ἐκεῖ ἐν τῇ τρυμαλιᾷ
petre. ⁊ abii ⁊ abſcõdi illud in
τῆς πέτρας. καὶ ἐπορεύθην καὶ ἔκρυψα αὐτὸ ἐν τῷ
euphrate ſicut p̃cepit mihi dñs. ⁊ factũ eſt poſt
εὐφράτῃ καθὼς ἐνετείλατό μοι κύριος. καὶ ἐγένετο μεθ᾽
dies multos: ⁊ dixit dñs ad me: ſur
ἡμέρας πολλάς, καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἀνάστη
ge vade ad euphratẽ ⁊ accipe illinc cin
θι βάδισον ἐπὶ τὸν εὐφράτην καὶ λάβε ἐκεῖθεν τὸ πε
ctoriũ qð p̃cepi tibi vt abſcõderes illud ibi.
ρίζωμα ὃ ἐνετειλάμην σοι τοῦ κατακρύψαι αὐτὸ ἐκεῖ.
⁊ abii ad euphratẽ ⁊ fodi ⁊ accepi
καὶ ἐπορεύθην ἐπὶ τὸν εὐφράτην καὶ ὤρυξα καὶ ἔλαβον
cinctoriũ de
τὸ περίζωμα ἐκ τοῦ

portionẽ meã deſiderabilẽ in deſertũ ſolitudĩs: poſuerũt eã in diſſipationẽ: luxitq3 ſup me. Deſolatiõe deſolata ẽ oĩs tra: qa nullus eſt q recogitet corde. Super omnes vias deſerti venerunt oẽs vaſtatores terre: qa gladius domini deuorabit ab extremo terre vſq3 ad extremũ eius. Nõ eſt pax vniuerſe carni. Seminauerunt triticum: & ſpinas meſſuerũt: hereditatẽ acceperũt: & nõ eis pderit. Cõfundemini a fructibus vr̃is ppter irã furoris dñi. Hec dicit dñs aduerſum oẽs vicinos meos peſſimos: q tangũt hereditatẽ quam diſtribui populo meo iſrael. Ecce ego euellã eos de terra ſua: & domum iuda euellam de medio eorum. Et cũ euulſero eos cõuertar & miſerebor eorum: & reducã eos: virum ad hereditatẽ ſuam: & virũ in terram ſuam. Et erit ſi eruditi didicerint vias populi mei vt iurent nomine meo: viuit dñs: ſicut docuerunt populum meum iurare in baal: edificabũtur i medio populi mei. Quod ſi non audierint: euellam gentẽ illã euulſione & pditione ait dñs. 13.

Hec dicit dominus ad me. Vade & poſſide tibi lũbare lineum: & pones illud ſup lũbos tuos: & in aquam non inferes illud. Et poſſedi lumbare iuxta verbum dñi: & poſui circa lũbos meos. Et fact⁹ eſt ſermo domini ad me ſecundo dicens. Tolle lumbare quod poſſediſti: quod eſt circa lũbos tuos: & ſurgens vade ad euphratẽ: & abſcõde ibi illud in foramine petre. Et abii & abſcõdi illud in euphrate ſicut preceperat mihi dñs. Et factum eſt poſt dies plurimos: dixit domin⁹ ad me. Surge & vade ad euphratẽ & tolle inde lũbare qđ precepi tibi: vt abſconderes illud ibi. Et abii ad euphratẽ fodi & tuli

חלקת חמדתי למדבר שממה: שמה
לשממה אבלה עלי שממה נשמה
כל הארץ כי אין איש שם על
לב: על כל שפים במדבר באו
שדדים כי חרב ליהוה אכלה
מקצה ארץ ועד קצה הארץ אין
שלום לכל בשר: זרעו חטים
וקצים קצרו נחלו לא יועלו
ובשו מתבואתיכם מחרון אף
יהוה: כה אמר יהוה על כל שכני
הרעים הנגעים בנחלה אשר
הנחלתי את עמי את ישראל
הנני נתשם מעל אדמתם ואת
בית יהודה אתוש מתוכם: והיה
אחרי נתשי אותם אשוב ורחמתים
והשבתים איש לנחלתו ואיש
לארצו: והיה אם למד ילמדו
את דרכי עמי להשבע בשמי
חי יהוה כאשר למדו את עמי
להשבע בבעל ונבנו בתוך עמי:
ואם לא ישמעו ונתשתי את
הגוי ההוא נתוש ואבד נאם יהוה:
כה אמר יהוה

Cap. xiij.

אלי הלוך וקנית לך אזור פשתים
ושמתו על מתניך ובמים לא
תבאהו: ואקנה את האזור כדבר
יהוה ואשם על מתני: ויהי דבר
יהוה אלי שנית לאמר: קח את
האזור אשר קנית אשר על
מתניך וקום לך פרתה וטמנהו שם
בנקיק הסלע: ואלך ואטמנהו
בפרת כאשר צוה יהוה אותי:
ויהי מקץ ימים רבים ויאמר יהוה
אלי קום לך פרתה וקח משם את
האזור אשר צויתיך לטמנו שם:
ואלך פרתה ואחפר ואקח את

האזור מן המקום אשר טמנתיו
שמה והנה נשחת האזור לא
יצלח לכל ויהי דבר יהוה אלי
לאמר כה אמר יהוה ככה אשחית
את גאון יהודה ואת גאון ירושלם
הרב העם הזה הרע המאנים
לשמע את דברי ההלכים
בשרירות לבם וילכו אחרי
אלהים אחרים לעבדם ולהשתחות
להם ויהי כאזור הזה אשר לא
יצלח לכל כי כאשר ידבק
האזור אל מתני איש כן הדבקתי
אלי את כל בית ישראל ואת כל
בית יהודה נאם יהוה להיות לי
לעם ולשם ולתהלה ולתפארת
ולא שמעו ואמרת אליהם את
הדבר הזה כה אמר יהוה אלהי
ישראל כל נבל ימלא יין ואמרו
אליך הידע לא נדע כי כל נבל
ימלא יין ואמרת אליהם כה אמר
יהוה הנני ממלא את כל ישבי
הארץ הזאת ואת המלכים הישבים
לדוד על כסאו ואת הכהנים ואת
הנביאים ואת כל ישבי ירושלם
שכרון ונפצתים איש אל אחיו
והאבות והבנים יחדו נאם
יהוה לא אחמול ולא אחוס ולא
ארחם מהשחיתם שמעו והאזינו
אל תגבהו כי יהוה דבר תנו
ליהוה אלהיכם כבוד בטרם
יחשך ובטרם יתנגפו רגליכם על
הרי נשף וקויתם לאור ושמה
לצלמות ושית לערפל ואם
לא תשמעוה במסתרים תבכה
נפשי מפני גוה ודמע תדמע ותרד
עיני דמעה כי נשבה עדר יהוה

קום שחת צלח היה שחת גאה רוע שרר שחה היה דבק אזר היה הלל פאר מלא ידע מלא נבא קנה חמל חוס רחם שחת און גבה נתן כבד חשך נגף קוה שום שית שמע סתר בכה פנה דמע ירד שבה

lumbare de loco vbi abſconderam illud. Et ecce cõputruerat lũbare: ita vt nulli vſui aptum eſſet. Et factum eſt verbum dñi ad me dicens. Hec dicit dñs. Sic putreſcere faciam ſuperbiam iuda & ſuperbiam hieruſalem multam: populum iſtũ peſſimum qui nolunt audire verba mea: & ambulant in prauitate cordis ſui: abieruntq́ꝫ poſt deos alienos vt ſeruirẽt eis et adorarent eos. Et erunt ſicut lũbare iſtud quod nulli vſui aptum eſt. Sicut enim adheret lumbare ad lumbos viri: ſic agglutinaui mihi omnem domum iſrael: & omnem domum iuda dicit dominus: vt eſſent mihi in populũ & in nomen & in laudẽ & in gloriã: & non audierũt. Dices ergo ad eos ſermonem iſtum. Hec dicit dominus deus iſrael. Oĩs lagũcula implebitur vino. Et dicent ad te. Nunquid ignoramus: quia oĩs lagũcula implebitur vino? Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Ecce ego implebo oĩes habitatores terrę huius: & reges qui ſedent de ſtirpe dauid ſuper thronũ eius & ſacerdotes & prophetas: & oĩes habitatores hieruſalem ebrietate: & diſpergam eos virum a fratre ſuo: & patres & filios pariter ait dominus. Non parcam & non concedam: neqꝫ miſerebor vt nõ diſperdã eos. Audite & auribꝰ percipite: nolite eleuari qa dñs locutus eſt. Date domino deo veſtro gloriam antequã cõtenebreſcat: & antequã offendãt pedes veſtri ad mõtes caliginoſos. Expectabitis lucẽ: & ponet eam in vmbrã mortis & in caliginem. Qd' ſi hoc non audieritis: in abſcõdito plorabit aĩa mea a facie ſuperbie. Plorãs plorabit & deducet oculus meꝰ lachrymã: qa captus eſt grex dñi.

B

loco vbi abſcondi illud ibi. et ecce corruptũ
τόπου οὗ ἔκρυψα αὐτὸ ἐκεῖ. καὶ ἰδοὺ διεφθαρμένον
erat quod nõ eſſet vſui in nihil. et factũ eſt verbũ dñi
ἦν, ὃ οὐ μὴ χρησθῇ εἰς οὐδέν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου
ad me dicens: hec dicit dñs. ſic corrũpã
πρός με λέγων, τάδε λέγει κύριος, οὕτως φθερῶ
iniuriã iuda et iniuriã hierlm: mul
τὴν ὕβριν ἰούδα καὶ τὴν ὕβριν ἱερουσαλὴμ, τὴν πολ
tã hãc iniuriã: nõ volentes audire
λὴν ταύτην ὕβριν, τοὺς μὴ βουλομένους ὑπακούειν
verba mea ambulantes in directiõe cordis
τῶν λόγων μου πορευθέντας ἐν εὐθύτητι τῆς καρδίας
eorum praui: et ambulãtes poſt deos
αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ πορευθέντας ὀπίσω θεῶν
alienos vt ſeruiãt et adorẽt eos.
ἀλλοτρίων τοῦ δουλεύειν καὶ τοῦ προσκυνεῖν αὐτοῖς.
et erũt ſicut cinctoriũ illud: quod nõ erit vſui
καὶ ἔσονται ὥσπερ τὸ περίζωμα τοῦτο, ὃ οὐ χρησθήσε
vltra in nihil. ſicut em adheret cinctoriũ
ται ἔτι εἰς οὐδέν. καθάπερ γὰρ κολλᾶται τὸ περίζωμα
circa lũbos hoĩs: ſic agglutinaui ad
περὶ τὴν ὀσφὺν τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἐκόλλησα πρὸς
meipſm domũ iſrael: et oẽm domũ
ἐμαυτὸν τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, καὶ πάντα τὸν οἶκον
iuda dicit dñs: vt eſſe mihi in pplm noia
ἰούδα, λέγει κύριος τοῦ γενέσθαι μοι εἰς λαὸν ὀνομα
tũ: et in laudẽ et in gliam: et nõ audie
στόν, καὶ εἰς καύχημα καὶ εἰς δόξαν, καὶ οὐκ εἰσήκου
rũt me. et dices ad pplm ſermonẽ iſtũ: hec
σάν μου. καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαὸν τὸν λόγον τοῦτον, τά
dicit dñs deus iſrael: ois vter implebi
δε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσε
tur vino. et erit ſi dixerit ad te: nũquid cognoſcẽtes nõ
ται οἴνου. καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσι πρὸς σέ, μὴ γνόντες οὐ
cognoſcemus: quia ois vter implebit vino? et
γνωσόμεθα, ὅτι πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσεται οἴνου; καὶ
dices ad eos: hec dicit dñs: ecce ego imple
ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πλη
o oẽs habitantes terrã hanc
ρῶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην, καὶ
reges eorum ſedẽtes filios dauid
τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν τοὺς καθημένους υἱοὺς δαυὶδ
ſup thronos eius: et ſacerdotes et pphetas
ἐπὶ θρόνους αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς προφήτας
et iudã: et oẽs habitantes hie
καὶ τὸν ἰούδαν, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἱε
ruſalẽ ebrietate. et diſpergã illos virũ
ρουσαλὴμ μεθύσματι. καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς ἄνδρα
et fratrẽ eius et pres eorum et
καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς πατέρας αὐτῶν καὶ
filios eorum in idipm. nõ deſiderabo di
τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ. οὐκ ἐπιποθήσω λέ
cit dñs et nõ parcã et nõ miſerebor a
γει κύριος καὶ οὐ φείσομαι καὶ οὐκ οἰκτειρήσω ἀπὸ
corruptiõe eorum. audite et auribus pcipite et nõ
διαφθορᾶς αὐτῶν. ἀκούσατε καὶ ἐνωτίσασθε καὶ μὴ
eleuamini: quia dñs loquutus eſt. date dño deo
ἐπαίρεσθε, ὅτι κύριος ἐλάλησε. δότε τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ
vro gliam antequã cõtenebreſcat et antequã offen
ὑμῶν δόξαν πρὸ τοῦ συσκοτάσαι καὶ πρὸ τοῦ προσκό
dant pedes vri in mõtes tenebroſos. et expecta
ψαι τοὺς πόδας ὑμῶν ἐπ᾽ ὄρη σκοτεινά. καὶ ἀναμενεῖ
bitis in lucẽ et illic vmbra mortis et ponent
τε εἰς φῶς, καὶ ἐκεῖ σκιὰ θανάτου καὶ τεθήσονται
in tenebras. ſi nõ audieritis: abſcõdite plorabit
εἰς σκότος. ἐὰν μὴ ἀκούσητε, κεκρυμμένως κλαύσεται ἡ
aia vra a facie ſuperbie. et deducẽt
ψυχὴ ὑμῶν ἀπὸ προσώπου ὕβρεως. καὶ κατάξουσι
oculi vri lachrymas: quia cõtritꝰ eſt grex
οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα, ὅτι συνετρίβη τὸ ποί
dñi.
μνιον κυρίου.

C

Infra. ſic. Thren. 1.a.

dicite regi et potentibꝰ: humilia
εἴπατε τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς δυναστεύουσι, ταπει
mini et ſedete: quia ſublata eſt a capite
νώθητε καὶ καθίσατε, ὅτι καθῃρέθη ἀπὸ τῆς κεφαλῆς
vro corona glie vre. ciuitates que ad auſtrũ: con
ὑμῶν στέφανος δόξης ὑμῶν. πόλεις αἱ πρὸς νότον, συν
cluſe ſunt: et nõ fuit aperiẽs. trãſmigratꝰ eſt iudas
εκλείσθησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀνοίγων. ἀπῳκίσθη ἰούδας
cõpleta eſt in ea tranſmigratio pfecta. leua
συντέλεσιν ἐν αὐτῇ ἀποικία τελεία. ἀνάλαβε τοὺς
oculos tuos hierlm: et vide venientes
ὀφθαλμούς σου ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τοὺς ἐρχομένους
ab aquilone. vbi eſt grex: quod datus eſt tibi oues
ἀπὸ βορρᾶ. ποῦ ἐστὶ τὸ ποίμνιον, ὃ ἐδόθη σοι πρόβατα
glie tue? quid dices quãdo viſitauerint te: et tu
δόξης σου; τί ἐρεῖς ὅταν ἐπισκέπτωνταί σε; καὶ σὺ
docuiſti eos cõtra te diſciplinas in pricipatũ. nõne do
ἐδίδαξας αὐτοὺς ἐπὶ σὲ μαθήματα εἰς ἀρχήν. οὐχὶ ὠ
lores apphendẽt te ſicut mulierẽ parturientẽ? et ſi
δῖνες καθέξουσί σε καθὼς γυναῖκα τίκτουσαν; καὶ ἐὰν
dixeris in corde tuo: quare obuiauerũt mihi hec?
εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, διατί ἀπήντησέ μοι ταῦτα;
accidet ppter multitudinẽ iniquitatis tue reuelata ſũt
συνέβη διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἀδικίας σου ἀνεκαλύφθη τὰ
poſteriora tua dehoneſtata ſunt calcanea tua. ſi
ὀπίσθιά σου παραδειγματισθῆναι αἱ πτέρναι σου. εἰ
mutabit ethiops pellẽ ſuã et pardus
ἀλλάξεται αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ καὶ πάρδαλις τὰ
varietates ſuas: et vos poteritis bñfacere
ποικίλματα αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιῆσαι
cum didiceritis mala. et diſſeminaui eos ſicut ſtipu
μεμαθηκότες τὰ κακά. καὶ διέσπειρα αὐτοὺς ὡς φρύγα
las que ferunt a vẽto in deſerto. hec ſors tua
να φερόμενα ὑπὸ ἀνέμου εἰς ἔρημον. οὗτος ὁ κλῆρός σου
pars inobediẽtie vre aduerſum me dicit dñs. ſicut obli
καὶ μερὶς τοῦ ἀπειθεῖν ὑμᾶς ἐμοὶ λέγει κύριος, ὡς ἐπε
ta es mei et ſperaſti in mẽdacio: et ego reue
λάθου μου καὶ ἤλπισας ἐπὶ ψεύδεσι, κἀγὼ ἀποκα
labo poſteriora tua cõtra faciẽ tuã: et videbi
λύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ πρόσωπόν σου, καὶ ὀφθή
tur ignominia tua. adulteriũ tuũ et hinnitus
σεται ἡ ἀτιμία σου. μοιχεία σου καὶ ὁ χρεμετισμός
tuus: et alienatio fornicatiõis tue: in
σου, καὶ ἡ ἀπαλλοτρίωσις πορνείας σου, ἐπὶ τῶν
collibus et in agris vidi abominatiões
βουνῶν καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἑώρακα τὰ βδελύγματά
tuas. ve tibi hierlm: quia nõ mũdata es poſt
σου. οὐαί σοι ἱερουσαλήμ, ὅτι οὐκ ἐκαθαρίσθης ὀπίσω
me vſqꝫ quo adhuc.
μου ἕως τίνος ἔτι. Ca.14.
Et factũ eſt verbũ dñi ad hieremiã de
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν περὶ τῆς
ſiccitate. luxit iudea: et porte eius vacue
ἀβροχίας. ἐπένθησεν ἡ ἰουδαία, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς ἐκε
facte ſũt et cõtenebrate ſũt in terra: et clamor
νώθησαν, καὶ ἐσκοτώθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ κραυγὴ
hierlm aſcẽdit. et magnates eius miſe
τῆς ἱερουσαλὴμ ἀνέβη. καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς ἀπέστει
rũt iuniores ſuos ad aquã: venerũt ad
λαν τοὺς νεωτέρους αὐτῶν ἐφ᾽ ὕδωρ, ἤλθοσαν ἐπὶ τὰ
puteos et nõ inuenerũt aquã. reportauerũt vaſa
φρέατα καὶ οὐχ εὕροσαν ὕδωρ, ἀπέστρεψαν τὰ ἀγγεῖα
ſua vacua. cõfuſi ſũt et erubuerũt: et operuerũt
αὐτῶν κενά. ᾐσχύνθησαν καὶ ἠτιμώθησαν, καὶ ἐκάλυψαν τὰς
capita ſua. et opa terre defecerũt: quia nõ
κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ τὰ ἔργα τῆς γῆς ἐξέλιπεν, ὅτι οὐκ
erat pluuia: cõfuſi ſũt agricole: cooperuerũt caput
ἦν ὑετός, ᾐσχύνθησαν γεωργοί, ἐπεκάλυψαν τὴν κεφαλὴν
ſuũ. et ceruę in agro peperũt et reliquerũt: quia nõ
αὐτῶν. καὶ ἔλαφοι ἐν ἀγρῷ ἔτεκον καὶ ἐγκατέλιπον, ὅτι οὐκ
erat herba. onagri ſteterũt in rupibꝰ: traxerũt ventũ
ἦν βοτάνη. ὄνοι ἄγριοι ἔστησαν ἐπὶ νάπας, εἵλκυσαν ἄνεμον

D

Infra. 10. f.

A

Dic regi & dominatrici. Humiliamini ſedete in terra qm̃ deſcẽdet de capite vr̃o corona glorie vr̃e. Ciuitates auſtri clauſe ſunt & non eſt qui aperiat. Trãſlata eſt oĩs iuda tranſmigratiõe perfecta. Leuate oculos veſtros & videte: qui venitis ab aquilõe. Vbi eſt grex qui datus ẽ tibi: pecus inclytum tuum? Quid dices cum viſitauerit te? Tu enim docuiſti eos aduerſum te: & erudiſti in caput tuũ. Nunqd nõ dolores apprehendẽt te quaſi mulierẽ pturientẽ? Quodſi dixeris in corde tuo: q̃re venerũt mihi hec? Propt̃ multitudinẽ iniqtatis tue reuelata ſũt verecũdiora tua: polluta ſunt plãte tue. Si mutare põt ethiops pellẽ ſuã aut pardꝰ varietates ſuas & vos poteritis bñfacere cũ didiceritis malũ. Et diſſeminabo eos q̃ſi ſtipulã q̃ vento raptatur in deſerto. Hec ſors tua parſq́ꝫ mẽſure tue a me: dicit dominꝰ: quia oblita es mei & confiſa es in mẽdacio. Vnde & ego nudaui femora tua cõtra faciẽ tuã: & apparuit ignominia tua adultera tua: & hinnitus tuꝰ: ſcelus fornicationis tue. Super colles in agro vidi abominationes tuas. Ve tibi hieruſalẽ. Non mundaberis poſt me. Vſquequo adhuc. 14.

QVod factũ eſt verbũ dñi ad hieremiam de ſermonibus ſiccitatis. Luxit iudea & porte eius corruerũt et obſcurate ſunt ĩ terra: & clamor hieruſalẽ aſcẽdit. Maiores miſerunt minores ſuos ad aquã: venerũt ad hauriendũ. Non inuenerũt aquã: reportauerũt vaſa ſua vacua. Confuſi ſunt & afflicti: & operuerũt capita ſua ꝓpter vaſtitatẽ terre: quia non venit pluuia in terrã. Confuſi ſunt agricole: operuerũt capita ſua. Nam & cerua in agro peperit & reliquit: quia nõ erat herba. Et onagri ſteterunt in rupibus: traxerunt ventum

אמר למלך ולגבירה השפילו
שבו כי ירד מראשותיכם עטרת
תפארתכם ערי הנגב סגרו ואין
פתח הגלת יהודה כלה הגלת
שלומים שאו עיניכם וראו
הבאים מצפון איה העדר נתן
לך צאן תפארתך מה תאמרי
כי יפקד עליך ואת למדת אתם
עליך אלפים לראש הלא
חבלים יאחזוך כמו אשת לדה
וכי תאמרי בלבבך מדוע קראני
אלה ברב עונך נגלו שוליך
נחמסו עקביך היהפך כושי
עורו ונמר חברברתיו גם אתם
תוכלו להיטיב למדי הרע
ואפיצם כקש עובר לרוח מדבר
זה גורלך מנת מדיך מאתי נאם
יהוה אשר שכחת אותי ותבטחי
בשקר וגם אני חשפתי שוליך
על פניך ונראה קלונך נאפיך
ומצהלותיך זמת זנותך על
גבעות בשדה ראיתי שקוציך
אוי לך ירושלם לא תטהרי
אחרי מתי עוד

Cap.xiiij.

אשר היה דבר יהוה אל ירמיהו
על דברי הבצרות אבלה יהודה
ושעריה אמללו קדרו לארץ
וצוחת ירושלם עלתה ואדריהם
שלחו צעיריהם למים באו על
גבים לא מצאו מים שבו כליהם
ריקם בשו והכלמו וחפו ראשם
בעבור האדמה חתה כי לא היה
גשם בארץ בשו אכרים חפו
ראשם כי גם אילת בשדה ילדה
ועזוב כי לא היה דשא ופראים
עמדו על שפים שאפו רוח

אמר שפל ישב ירד פאר עיר גלה שלם נשא ראה בוא צפן אמר פקד אחז איש ילד אמר קרא גלה חמס הפך יכל טוב רוע פוץ עבר דבר גרל מנה מדד בטח פנה ראה קלל צהל זמם זנה ראה שקץ טהר צוח צער בוא שוב כלה בוש כלם חפה עבר חתת בוש עזב שפה

כתנים כלו עיניהם כי־אין עשב׃
אם־עונינו ענו בנו יהוה עשה
למען שמך כי־רבו משובתינו לך
חטאנו׃ מקוה ישראל מושיעו
בעת צרה למה תהיה כגר בארץ
וכארח נטה ללון׃ למה תהיה
כאיש נדהם כגבור לא־יוכל
להושיע ואתה בקרבנו יהוה
ושמך עלינו נקרא אל־תנחנו׃
כה־אמר יהוה לעם הזה כן אהבו
לנוע רגליהם לא חשכו ויהוה
לא רצם עתה יזכר עונם ויפקד
חטאתם׃ ויאמר יהוה אלי אל
תתפלל בעד העם הזה לטובה׃
כי יצמו אינני שמע אל־רנתם
וכי יעלו עלה ומנחה אינני רצם
כי בחרב וברעב ובדבר אנכי מכלה
אותם׃ ואמר אהה אדני יהוה הנה
הנבאים אמרים להם לא־תראו
חרב ורעב לא־יהיה לכם כי־שלום
אמת אתן לכם במקום הזה׃
ויאמר יהוה אלי שקר הנבאים
נבאים בשמי לא שלחתים ולא
צויתים ולא דברתי אליהם חזון
שקר וקסם ואלול ותרמית לבם
המה מתנבאים לכם׃ לכן כה־אמר
יהוה על־הנבאים הנבאים בשמי
ואני לא־שלחתים והמה אמרים
חרב ורעב לא יהיה בארץ הזאת
בחרב וברעב יתמו הנבאים
ההמה׃ והעם אשר־המה נבאים
להם יהיו משלכים בחצות
ירושלם מפני הרעב והחרב ואין
מקבר להמה המה נשיהם ובניהם
ובנתיהם ושפכתי עליהם את־
רעתם׃ ואמרת אליהם את־הדבר

quaſi dracones: defecerūt oculi eorū quia nō erat herba. Si iniqtates nře rñderint nobis: dñe fac ꝓpter nomen tuū: qm̄ multe ſūt auerſiões nře. Tibi peccauim⁹ expectatio iſrael; ſaluator nř in tpe tribulationis. Quare quaſi colonus futurus es in terra & quaſi viator declinās ad manēdum? Quare futuruſ es velut vir vagus: & fortis q non poteſt ſaluare? Tu autē in nobis es domine & nomē tuū inuocatū ē ſup nos: ne derelinquas nos. Hec dicit dñs populo huic qui dilexit mouere pedes ſuos & non quieuit: & domino nō placuit. Nunc recordabitur iniquitatū eorū: & viſitabit pctā eorū. Et dixit dñs ad me. Noli orare pro populo iſto in bonum. Cum ieiunauerint non exaudiam preces eorū: & ſi obtulerint holocauſtomata & victimas non ſuſcipiā ea: qm̄ gladio & fame & peſte ego cōſumam eos. Et dixi. A. a. a. domine deus. Prophete dicunt eis. Non videbitis gladium: & fames non erit in vobis: ſed pacē veram dabit vobis in loco iſto. Et dixit domin⁹ ad me: falſo prophete vaticinātur in nomine meo. Nō miſi eos: & nō precepi eis: neq; locut⁹ ſum ad eos. Viſionem mendacē & diuinationē fraudulentā & ſeductionē cordis ſui ꝓphetant vobis. Idcirco hec dicit dñs de ꝓphetis qui prophetant in nomine meo quos ego non miſi: dicentes: gladius & fames nō erit in terra hac. In gladio & fame conſumentur prophete illi: & populi quibus ꝓphetant erunt proiecti in viis hieruſalem pre fame & gladio: & non erit qui ſepeliat eos ipſi & vxores eorum: filii & filie eorum: & effundam ſuper eos malum ſuum. Et dices ad eos verbum

istud. Deducant oculi mei lachrymā per noctē & diem & non taceant: qm̄ contritione magna contrita eſt virgo filia ppl̄i mei: plaga peſſima vehemēter. Si egreſſus fuero ad agros: ecce occiſi gladio. Et ſi introiero in ciuitatē ecce attenuati fame. Propheta quoq; & ſacerdos abierūt in terram quā ignorabant. Nunqd ꝓiiciens abiecisti iudā aut ſion abominata eſt aia tua? Quare ergo ꝑcuſſiſti nos ita vt nulla ſit ſanitas? Expectauimus pacē & non eſt bonū: & tēpus curatiōis: & ecce turbatio. Cognouimus dñe impietates nřas: iniqtates patrū nřorū: qa peccauim⁹ tibi. Ne des nos in opprobriū ꝓpter nomen tuū: neq; facias nobis cōtumeliam. Soliī glie tue: recordare: ne irritū facias fedus tuum nobiſcū. Nūqd ſunt in ſculptilib⁹ gētiū q pluāt aut celi poſſūt dare imbres? Nonne tu es dñs deus noſter quē expectauimus? Tu enim feciſti omia hec. 15.

ET dixit dominus ad me. Si ſteterint moyſes & ſamuel coram me: non eſt aīa mea ad populum iſtum. Eiice illos a facie mea & egrediantur. Quod ſi dixerint ad te: quo egrediemur? dices ad eos. Hec dicit dñs. Qui ad mortē: ad mortem: & qui ad gladium ad gladium: & qui ad famen ad famē: & qui ad captiuitatem ad captiuitatem. Et viſitabo ſuper eos quattuor ſpecies dicit dñs. Gladium ad occiſionem: & canes ad lacerandum: & volatilia celi & beſtias terre ad deuorandum & diſſipandum: et dabo eos in feruorem vniuerſis regnis terre propter manaſſen filium ezechie regis iuda ſuper omnibus que fecit in hieruſalē. Quis enī miſerebitur tui hierl̄m? Aut qs cōtriſtabitur ꝓ te. Aut qs ibit

הזה תרדנה עיני דמעה לילה
ויומם ואל־תדמינה כי שבר גדול
נשברה בתולת בת־עמי מכה נחלה
מאד׃ אם־יצאתי השדה והנה
חללי־חרב ואם באתי העיר והנה
תחלואי רעב כי־גם־נביא גם־כהן
סחרו אל־ארץ ולא ידעו׃ המאס
מאסת את־יהודה אם־בציון געלה
נפשך מדוע הכיתנו ואין לנו
מרפא קוה לשלום ואין טוב
ולעת מרפא והנה בעתה׃ ידענו
יהוה רשענו עון אבותינו כי
חטאנו לך׃ אל־תנאץ למען שמך
אל־תנבל כסא כבודך זכר אל
תפר בריתך אתנו׃ היש בהבלי
הגוים מגשמים ואם־השמים
יתנו רבבים הלא אתה־הוא
יהוה אלהינו ונקוה־לך כי־אתה
עשית את־כל־אלה׃

Cap. xv.

ויאמר יהוה אלי
אם־יעמד משה ושמואל לפני
אין נפשי אל־העם הזה שלח
מעל־פני ויצאו׃ והיה כי־יאמרו
אליך אנה נצא ואמרת אליהם
כה־אמר יהוה אשר למות למות
ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב
לרעב ואשר לשבי לשבי׃
ופקדתי עליהם ארבע משפחות
נאם־יהוה את־החרב להרג ואת
הכלבים לסחב ואת־עוף השמים
ואת־בהמת הארץ לאכל ולהשחית׃
ונתתים לזעוה לכל ממלכות
הארץ בגלל מנשה בן־יחזקיהו
מלך יהודה על אשר־עשה
בירושלם׃ כי מי־יחמל עליך
ירושלם ומי ינוד לך ומי יסור

Prītiua.heb. | Tex.heb.hiere.xv. | Trāſla.B.Hie. | Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

לשאל לשלום לך: את נטשת
אתי נאם יהוה אחור תלכי ואט — אחר הלך
את ידי עליך ואשחיתך נלאיתי — נטה שחת
הנחם: ואזרם במזרה בשערי — לאה נחם
הארץ שכלתי אבדתי את עמי — זרה
מדרכיהם לוא שבו: עצמו לי — שוב
אלמנתו מחול ימים הבאתי להם — בוא
על אם בחור שדד בצהרים — בחר
הפלתי עליה פתאם עיר ובהלות: — נפל
אמללה ילדת השבעה נפחה
נפשה באה שמשה בעד יומם — בוא עוד
בושה וחפרה ושאריתם לחרב
אתן לפני איביהם נאם יהוה: אוי — נתן פנה
לי אמי כי ילדתני איש ריב — רוב
ואיש מדון לכל הארץ לא נשיתי — דון נשה
ולא נשו בי כלה מקללוני: אמר — קלל
יהוה אם לא שריתך לטוב אם — שרה
לוא הפגעתי בך בעת רעה ובעת — פגע רוע
צרה את האיב: הירע ברזל ברזל — צור רוע
מצפון ונחשת: חילך ואוצרותיך — צפן אצר
לבז אתן לא במחיר ובכל — בזז נתן
חטאותיך ובכל גבוליך: והעברתי — גבל עבר
את איביך בארץ לא ידעת כי — עבר
אש קדחה באפי עליכם תוקד:
אתה ידעת יהוה זכרני ופקדני
והנקם לי מרדפי אל לארך — נקם
אפך תקחני דע שאתי עליך — לקח ידע
חרפה: נמצאו דבריך ואכלם ויהי — נשא מצא
דבריך לי לששון ולשמחת לבבי — היה שוש
כי נקרא שמך עלי יהוה אלהי — קרא
צבאות: לא ישבתי בסוד משחקים — שחק
ואעלז מפני ידך בדד ישבתי — עלז פנה
כי זעם מלאתני: למה היה כאבי
נצח ומכתי אנושה מאנה הרפא — נכה אנש
היו תהיה לי כמו אכזב מים לא — רפא היה
נאמנו: לכן כה אמר יהוה אם — כזב אמן

ad rogandum pro pace tua. Tu reliquiſti me dicit dominꝰ: retrorſum abiſti. Et extendam manum meā ſup te: & interficiam te. Laboraui rogans. Et diſpergā eos ventilabro in portis terre. Interfeci & diſpdidi populū meū: & tamē a viis ſuis nō ſunt reuerſi. Multiplicate ſūt mihi vidue eius ſup arenam maris. Induxi eis ſuper matrē adoleſcentis vaſtatorem meridie: miſi ſuper ciuitates repente terrorem. Infirmata eſt que peperit ſeptem: defecit anima eius. Occidit ei ſol cum adhuc eſſet dies: cōfuſa eſt & erubuit. Et reſiduos eius in gladium dabo in cōſpectu inimicorum eorū: ait dñs. Ve mihi mater mea. Quare genuiſti me virū rixe: virū diſcordie in vniuerſa terra. Non feneraui: nec fenerauit mihi qſq̄. Oēs maledicūt mihi dicit dñs. Si non reliquie tue in bonum: ſi nōn occurri tibi in tpe afflictionis & in tēpore tribulationis aduerſum inimicū. Nunqd federabitur ferrū ferro ab aqlone & es? Diuitias tuas & theſauros tuos in direptionē dabo gratis in oībus pctis tuis: & in oībꝰ terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de terra quam neſcis: quia ignis ſuccēſus eſt in furore meo & ſup vos ardebit. Tu ſcis dñe: recordare mei & viſita me: tuere me ab his qui pſequūtur me. Noli in patiētia tua ſuſcipe me. Scito quoniam ſuſtinui pro te opprobriū. Inuēti ſunt ſermones tui & comedi eos: & factū eſt mihi verbum tuū in gaudiū & in leticiā cordis mei: qm̄ inuocatū eſt nomen tuū ſup me: dñe deꝰ exercituū. Non ſedi in cōcilio ludētiū: & gloriatus ſū a facie manꝰ tue. Solus ſedebā: qm̄ amaritudine repleſti me. Quare factus ē dolor meꝰ ppetuꝰ & plaga mea deſpabilis renuit curari? Facta eſt mihi q̄ſi mēdaciū aq̄rū infideliū. Propter hoc hec dicit dominus. Si

in pacē tibi? tu dereliquiſti me dicit dñs. retror
εἰς εἰρήνην σοι; σὺ ἀπεστράφης με λέγει κύριος· ὀπίσω
ſum abibis ꝛ extendā manū meā ꝛ interficiā
σω πορεύσῃ καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου καὶ διαφθερῶ
te ꝛ nō vltra dimittā eos. ꝛ diſpergā eos in
σε καὶ οὐκ ἔτι ἀνήσω αὐτούς· καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν
diſperſiōe in portis ppli mei. ſine liberis facti ſūt pdiderūt
διασπορᾷ ἐν πύλαις λαοῦ μου. ἠτεκνώθησαν ἀπώλεσαν
pplm meū pp̄ter malicias ſuas: multiplicate ſūt
τὸν λαόν μου διὰ τὰς κακίας αὐτῶν, ἐπληθύνθησαν αἱ
vidue eorū magiſq̄ arena maris. induxi
χῆραι αὐτῶν ὑπὲρ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης· ἐπήγαγον
ſup matrem iuuenis miſeriā in meridie. iie
ἐπὶ μητέρα νεανίσκου ταλαιπωρίαν ἐν μεσημβρίᾳ· ἐπέρ
ci ſup eā repēte tremorē ꝛ feſtinationē. vacua factā ē q̄
ριψα ἐπ' αὐτὴν ἐξαίφνης τρόμον καὶ σπουδήν. ἐκενώθη ἡ τί
pepit ſeptē. defecit aīa ei⁹: occidit
κτουσα ἑπτά· ἀπεκάκησεν ἡ ψυχὴ αὐτῆς, ἐπέδυ ὁ ἥ
ſol ei adhuc mediata die cōfuſa eſt ꝛ īprope
λιος αὐτῇ ἔτι μεσούσης τῆς ἡμέρας κατῃσχύνθη καὶ ὠνει
rata eſt. reſiduos eorū in gladiū dabo
δίσθη· τοὺς καταλοίπους αὐτῶν εἰς μάχαιραν δώσω
i cōſpectu inimicorū ſuorū dicit dñs. ve mihi mr̄
ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν φησὶν κύριος. οἴμοι μήτερ
ad que me genuiſti virū rixantē ꝛ diſcordias mouētē
ὡς τίνα με ἔτεκες ἄνδρα δικαζόμενον καὶ διακρινόμενον
in oī terra. nō pfui neq̄ pfuit mihi q̄ſq̄.
ἐν πάσῃ τῇ γῇ· οὐκ ὠφέλησα οὔτε ὠφέλησέν με οὐδείς.
fortitudo mea defecit in maledicētib⁹ mihi. fiat
ἡ ἰσχύς μου ἐξέλιπεν ἐν τοῖς καταρωμένοις με. γένοιτο
dñe dñator dirigentib⁹ eis ꝛ in tpe tribulati
κύριε δέσποτα κατευθυνόντων αὐτῶν καὶ ἐν καιρῷ θλίψε
onis eorū in bona erga inimicū. ſi cognoſcet fer
ως αὐτῶν εἰς ἀγαθὰ πρὸς τὸν ἐχθρόν. εἰ γνωσθήσεται σί
rū ꝛ operimentū ereū fortitudo tua: ꝛ
δηρος καὶ περιβόλαιον χαλκοῦν ἡ ἰσχύς σου, καὶ τοὺς
theſauros tuos dabo cōmutationē: pp̄t oīa pecca
θησαυρούς σου δώσω ἀντάλλαγμα, διὰ πάσας τὰς ἁμαρ
ta tua. ꝛ in oīb⁹ teris tuis ſeruire faciā
τίας σου. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου καταδουλώσω
te i circuitu inimicis tuis in terra quā nō ſcis. qm̄
σε κύκλῳ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ ᾗ οὐκ ᾔδεις· ὅτι
ignis īcenſus eſt de furore meo ſup vos ardebit.
πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου ἐφ' ὑμᾶς καυθήσεται.
dñe memēto mei ꝛ viſita me: ꝛ purifica me
κύριε μνήσθητί μου καὶ ἐπίσκεψαί με, καὶ ἀθώωσόν με
a pſequentib⁹ me nō in patientiā. ſcito
ἀπὸ τῶν καταδιωκόντων με μὴ εἰς μακροθυμίαν. γνῶ
q̄ accepi p̄ te opprobriū a reprobantib⁹
θι ὡς ἔλαβον περὶ σοῦ ὀνειδισμὸν ὑπὸ τῶν ἀθετούντων
ſermones tuos: cōſume eos. ꝛ erit ver
τοὺς λόγους σου, συντέλεσον αὐτούς. καὶ ἔσται ὁ λό
bū tuū mihi in leticiam ꝛ gaudiū cordis mei.
γος σου ἐμοὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ χαρὰν καρδίας μου.
qm̄ inuocatū eſt nomē tuū ſup me. dñe oipo
ὅτι ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ' ἐμέ. κύριε παντο
tens nō ſedi in cōcilio ludentiū: ſed ti
κράτωρ οὐκ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ παιζόντων· ἀλλ' εὐλαβού
mui a facie man⁹ tue ſeorſum ſedebā:
μην ἀπὸ προσώπου χειρός σου, καταμόνας ἐκαθήμην,
qr amaritudine replet⁹ ſū. q̄re cōtriſtātes me pre
ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην. ἵνα τί οἱ λυποῦντές με κα
ualent ī me: plaga mea fortis: vn̄ curabor?
τισχύουσίν μου, ἡ πληγή μου στερεά, πόθεν ἰαθήσομαι;
facta facta ē mihi q̄ſi aqua mēdax nō hñs fi
γινομένη ἐγενήθη μοι ὡς ὕδωρ ψευδὲς οὐκ ἔχον πί
dē. pp̄ter hoc hec dicit dñs: ſi
στιν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐὰν

B C D Deut. 31.c

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina. | Trāſla.B.Hie. | Tex.heb.hiere.xvj. | Prītiua.heb.

cōuerteris ꝛ reſtituā te: añ faciē meā ſtabis
ἐπιστρέψῃς καὶ ἀποκαταστήσω σε, πρὸ προσώπου μου στήσῃ
ꝛ ſi eduxeris p̄cioſū a vili: q̄ſi os meū eris.
καὶ ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἐξ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔσῃ.
ꝛ cōuertent ipi ad te. ꝛ tu nō cōuer
καὶ ἀναστρέψουσιν αὐτοὶ πρὸς σέ. καὶ σὺ οὐκ ἀναστρέ
teris ad eos: ꝛ dabo te pplo huic q̄ſi
ψεις πρὸς αὐτούς, καὶ δώσω σε τῷ λαῷ τούτῳ ὡς
murū munitū ereū: ꝛ bellabūt aduerſū te ꝛ
τεῖχος ὀχυρὸν χαλκοῦν, καὶ πολεμήσουσιν πρὸς σὲ καὶ
nō poterūt cōtra te: qr tecū ſū vt ſal
οὐ μὴ δύνωνται πρὸς σέ, διότι μετὰ σοῦ εἰμι τοῦ σώ
uē te: ꝛ liberē te dicit dñs: ꝛ liberabo te
ζειν σε, καὶ ἐξαιρεῖσθαί σε λέγει κύριος, καὶ σώσω σε
de manu maloꝝ: ꝛ eruā te de manu
ἐκ χειρὸς πονηρῶν, καὶ λυτρώσομαί σε ἐκ χειρὸς
peſtilētiū.
λοιμῶν.

Ca.16.

ET factū ē verbū dñi ad me dicēs: nō acci
Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με λέγων, μὴ λά
pias vxorē ꝛ nō naſcent tibi filii neq̄ filia
βῃς γυναῖκα καὶ οὐ γεννηθήσεταί σοι υἱὸς οὐδὲ θυγάτηρ
in loco iſto. qr hec dicit dñs de
ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ὅτι τάδε λέγει κύριος περὶ τῶν
filiis ꝛ filiab⁹ genitis in loco i
υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τῶν γεννωμένων ἐν τῷ τόπῳ τού
ſto: ꝛ de matrib⁹ eorū q̄ pepererūt
τῳ, καὶ περὶ τῶν μητέρων αὐτῶν τῶν τετοκυιῶν
eos ꝛ de p̄rib⁹ eorū q̄ genue
αὐτοὺς καὶ περὶ τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν γεγεννηκό
rūt eos in terra hac: in morte morboſa mo
των αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἐν θανάτῳ νοσερῷ ἀπο
rientur. nō plāgent ꝛ nō ſepelient in exem
θανοῦνται. οὐ κοπήσονται καὶ οὐ ταφήσονται εἰς παρά
plū ſup faciē terre erūt in gladio
δειγμα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται ἐν μαχαίρᾳ
ꝛ fame cōſument: ꝛ erūt cadaue
καὶ λιμῷ συντελεσθήσονται, καὶ ἔσονται τὰ πτώμα
ra eorū in eſcā beſtiis terre ꝛ
τα αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ τοῖς
volatilib⁹ celi. hec dicit dñs: ne
πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ. τάδε λέγει κύριος, μὴ
igrediaris in choros eorū: ꝛ nō vadas
εἰσέλθῃς εἰς θίασον αὐτῶν, καὶ μὴ πορευθῇς
ad plāgendū: ꝛ ne lugeas eos: qr abſtu
τοῦ κόψασθαι, καὶ μὴ πενθήσῃς αὐτούς, ὅτι ἀφέστη
li pacē meā a pplo hoc dicit dñs:
κα τὴν εἰρήνην μου ἀπὸ τοῦ λαοῦ τούτου φησὶν κύριος,
miam ꝛ miſerationes: ꝛ morient magni
ἔλεος καὶ ἐλεημοσύνας· καὶ ἀποθανοῦνται μεγάλοι
ꝛ parui in terra iſta: nō ſepelient ꝛ nō plā
καὶ μικροὶ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, οὐ ταφήσονται καὶ οὐ θρη
gentur: nō icidēt ſe neq̄ icisiones faci
νηθήσονται, οὐ κόψονται αὐτοὺς οὐδὲ ἐντομίδας ποι
ent: ꝛ nō radent ꝛ nō frangent panis in
ήσουσιν καὶ οὐ ξυρήσονται καὶ οὐ μὴ κλασθῇ ἄρτος ἐν
luctu eorū in cōſolationē ſup mortuo. nō pota
πένθει αὐτῶν εἰς παράκλησιν ἐπὶ τεθνηκότι. οὐ πο
būt eos poculo ī cōſolationē ſup p̄re ſuo
τιοῦσιν αὐτοὺς ποτήριον εἰς παράκλησιν ἐπὶ πατρὶ αὐ
aut ſup m̄re ſua. in domū cōuiuii nō igredi
τοῦ ἢ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ. εἰς οἰκίαν πότου οὐκ εἰσε
eris vt ſedeas cū eis ad comedēdū ꝛ bibēdū.
λεύσῃ συγκαθίσαι μετ' αὐτῶν τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν.
pp̄ter hoc hec dicit dñs de⁹ iſrael: ecce ego
διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ
diſſoluo de loco iſto corā ocu
καταλύω ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἐναντίον τῶν ὀφθαλ
lis vr̄is in dieb⁹ vr̄is. vocē gaudii ꝛ vo
μῶν ὑμῶν ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν. φωνὴν χαρᾶς καὶ φω
cē leticie: vocē ſpōſi
νὴν εὐφροσύνης, φωνὴν νυμφίου

A B C D

cōuerteris cōuertā te & ante faciē meā ſtabis: & ſi ſeparaueris p̄cioſum a vili: quaſi os meū eris. Conuertētur ipſi ad te: & tu non conuerteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum ereum fortē: & bellabunt aduerſum te: & nō p̄ualebunt: qa ego tecū ſum vt ſaluem te: & eruā te dicit dominus. Et liberabo te de manu peſſimorū: & redimā te de manu fortium. 16.

ET factum eſt verbū domini ad me dicēs. Non accipies vxorem: & non erunt tibi filii & filie in loco iſto. Quia hec dicit dominꝰ ſuper filios & filias qui generantur in loco iſto: & ſuper matres eorū q genuerūt eos & ſup p̄res eorū de quorū ſtirpe ſunt nati in terra hac. Mortibus egrotationū morietur: nō plangētur & nō ſepeliētur: in ſterqlinium ſup faciem terre erunt. Et gladio & fame conſumentur: & erit cadauer eorū in eſcam volatilibus celi & beſtiis terre. Hec dicit dominus. Ne ingrediaris domum conuiuii: neq̄ vadas ad plangendū neq̄ conſoleris eos: quia abſtuli pacem meam a populo iſto dicit dominus miſericordiā & miſerationes. Et morientur grandes & parui in terra iſta: non ſepelientur neq̄ plangentur: & non ſe incidēt: neq̄ caluitiū fiet p eis. Et nō frangent inter eos lugēti panē ad cōſolandū ſup mortuo: & non dabūt eis potum calicis ad conſolandum ſuper patre ſuo & matre. Et domum conuiuii non ingrediaris vt ſedeas cum eis & comedas & bibas: quia hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Ecce ego auferam de loco iſto in oculis vr̄is & in diebus veſtris vocem gaudii & vocem leticie vocem ſponſi

תשוב ואשיבך לפני תעמד ואם — שוב פנה
תוציא יקר מזולל כפי תהיה — עמד יצא
ישבו המה אליך ואתה לא — זלל פה
תשוב אליהם: ונתתיך לעם הזה — היה
לחומת נחשת בצורה ונלחמו — נתן
אליך ולא יוכלו לך כי אתך אני — חמה בצר
להושיעך ולהצילך נאם יהוה: — לחם יכל
והצלתיך מיד רעים ופדתיך — ישע נצל
מכף עריצים: — רוע

Cap. xvj.

ויהי דבר יהוה אלי — פדה ערץ
לאמר: לא תקח לך אשה ולא — היה
יהיו לך בנים ובנות במקום הזה: — לקח איש
כי כה אמר יהוה על הבנים ועל — היה בנה
הבנות הילודים במקום הזה ועל — קום
אמתם הילדות אותם ועל אבותם — ילד
המולדים אותם בארץ הזאת: — את
ממותי תחלאים ימתו לא יספדו — מות חלא
ולא יקברו לדמן על פני האדמה — ספד קבר
יהיו ובחרב וברעב יכלו והיתה — פנה היה
נבלתם למאכל לעוף השמים — כלה היה
ולבהמת הארץ: כי כה אמר יהוה
אל תבוא בית מרזח ואל תלך — בוא רזח
לספוד ואל תנד להם כי אספתי — ילך ספד
את שלומי מאת העם הזה נאם — נוד שלם
יהוה את החסד ואת הרחמים:
ומתו גדלים וקטנים בארץ הזאת — מות
לא יקברו ולא יספדו להם ולא — קבר ספד
יתגדד ולא יקרח להם: ולא יפרסו — גדד קרח
להם על אבל לנחמו על מת — פרס מות
ולא ישקו אותם כוס תנחומים — שקה נחם
על אביו ועל אמו: ובית משתה — שתה
לא תבוא לשבת אתם לאכל — בוא ישב
ולשתות: כי כה אמר יהוה צבאות — שתה
אלהי ישראל הנני משבית מן — שבת
המקום הזה לעיניכם ובימיכם — קום יום
קול ששון וקול שמחה קול חתן — שוש

וקול כלה: והיה כי תגיד לעם
הזה את כל הדברים האלה
ואמרו אליך על מה דבר יהוה
עלינו את כל הרעה הגדולה הזאת
ומה עוננו ומה חטאתנו אשר
חטאנו ליהוה אלהינו: ואמרת
אליהם על אשר עזבו אבותיכם
אותי נאם יהוה וילכו אחרי
אלהים אחרים ויעבדום וישתחוו
להם ואתי עזבו ואת תורתי לא
שמרו: ואתם הרעתם לעשות
מאבותיכם והנכם הלכים איש
אחרי שררות לבו הרע לבלתי
שמע אלי: והטלתי אתכם מעל
הארץ הזאת על הארץ אשר
לא ידעתם אתם ואבותיכם ועבדתם
שם את אלהים אחרים יומם
ולילה אשר לא אתן לכם חנינה:
לכן הנה ימים באים נאם יהוה
ולא יאמר עוד חי יהוה אשר העלה
את בני ישראל מארץ מצרים:
כי אם חי יהוה אשר העלה את
בני ישראל מארץ צפון ומכל
הארצות אשר הדיחם שמה
והשבתים על אדמתם אשר נתתי
לאבותם: הנני שלח לדיגים רבים
נאם יהוה ודיגום ואחרי כן אשלח
לרבים צידים וצדום מעל כל
הר ומעל כל גבעה ומנקיקי
הסלעים: כי עיני על כל דרכיהם
לא נסתרו מלפני ולא נצפן עונם
מנגד עיני: ושלמתי ראשונה
משנה עונם וחטאתם על חללם
את ארצי בנבלת שקוציהם
ותועבותיהם מלאו את נחלתי:
יהוה עזי ומעזי ומנוסי ביום צרה

& vocem ſponſe. Et cū
annunciaueris populo
huic omnia verba hec
& dixerint tibi: quare
locutus eſt dominus
ſuper nos omne malū
grande iſtud?
Que iniquitas nr̄a aut
quod peccatū nr̄m qd̄
peccauimus dn̄o deo
noſtro? & dices
ad eos. Quia reliquer=
runt me patres veſtri
ait dominus: & abierūt
poſt
deos alienos: & ſeruie=
runt eis: & adorauerunt
eos: & me dereliquerūt
& legem meam non
cuſtodierūt. Sed & vos
peius operati eſtis
q̄ patres veſtri. Ecce enī
ambulat vnuſquiſq;
poſt prauitatem cordis
ſui mali: vt me non
audiat. Et eijciam vos
de
terra hac in terrā quā
ignoratis vos & patres
veſtri: & ſeruietis
ibi dijs alienis die
ac nocte qui non dabūt
vobis requiem.
Propterea ecce dies ve=
nient dicit dominus:
& non dicetur vltra: vi
uit dominus qui eduxit
filios iſrael de terra egy
pti.
Sed viuit dominus qui
eduxit
filios iſrael de terra aq=
lonis: & de vniuerſis
terris ad quas eieci eos:
& reducam eos in terrā
ſuam quam dedi
patribus eoꝝ. Ecce ego
mittā piſcatores multos
dicit dn̄s: & piſcabūtur
eos. Et poſt hec mittam
eis multos venatores &
venabūtur eos de omni
monte & de omni colle
& de cauernis
petrarū: quia oculi mei
ſuper omnes vias eorū.
Non ſunt abſcondite a
facie mea: & nō fuit oc=
cultata iniq̄tas eorū ab
oculis meis. Et reddam
primū duplices iniq̄ta=
tes & pctā eorū: q̄a cōta
minauerūt terrā meā in
morticinijs idoloꝝ ſuoꝝ:
& abomīatiōib⁹ ſuis im
pleuerūt hereditatē meā.
Dn̄e fortitudo mea &
robur meū & refugium
meū in die tribulationis.

τ vocē ſpōſe. τ erit cū annūciaueris pplo
ου καὶ φωνὴν νύμφης· καὶ ἔσται ὅταν ἀναγγείλῃς τῷ λαῷ
huic oīa verba hec: τ dixerint ad
τούτῳ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ εἴπωσι πρὸς
te: q̄re loquut⁹ eſt dn̄s ſup nos oīa mala hec:
σέ, διατί ἐλάλησε κύριος ἐφ᾽ ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦ
q̄ iniq̄tas nr̄a τ qd̄ pctm̄ nr̄m qd̄ ō.ſ.c.
τα, τίς ἡ ἀδικία ἡμῶν καὶ τίς ἡ ἁμαρτία ἡμῶν ἣν ἡ
peccauim⁹ corā dn̄o deo nr̄o? τ dices il
μάρτομεν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν; καὶ ἐρεῖς αὐ
lis: eo q̄d dereliq̄rūt me pres vr̄i dicit
τοῖς, ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπόν με οἱ πατέρες ὑμῶν λέγει
dn̄s: τ abiert poſt deos alienos: τ ſerui
κύριος, καὶ ᾤχοντο ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, καὶ ἐδού
erūt eis: τ adorauerūt eos. τ me de=
λευσαν αὐτοῖς, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς. καὶ ἐμὲ ἐγ
reliquerūt τ legē meā nō cuſtodierūt. τ
κατέλιπον καὶ τὸν νόμον μου οὐκ ἐφυλάξαντο. καὶ ὑ
vos ipſi egiſtis magis q̄ pres vr̄i. τ
μεῖς ἐπονηρεύσασθε ὑπὲρ τοὺς πατέρας ὑμῶν. καὶ
ecce vos ābulatis vnuſq̄ſq; poſt placita
ἰδοὺ ὑμεῖς πορεύεσθε ἕκαστος ὀπίσω τῶν ἀρεστῶν τῆς
cordis vr̄i mali ne obediatis mihi.
καρδίας ὑμῶν τῆς πονηρᾶς τοῦ μὴ ὑπακούειν μου.
τ pijciā vos a terra hac in terrā quā
καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης εἰς γῆν ἣν
nō ſciuiſtis vos τ pres vr̄i. τ ſeruie=
οὐκ εἴδετε ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν. καὶ δουλεύ=
tis illic dijs alienis die τ nocte: q̄ nō
σετε ἐκεῖ θεοῖς ἀλλοτρίοις ἡμέρας καὶ νυκτός, οἳ οὐ
dabūt vobis mīam. ppter hoc ecce dies veni
δώσουσιν ὑμῖν ἔλεος. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχον
unt dicit dn̄s. τ nō dicēt vltra viuit dn̄s q̄ edu
ται λέγει κύριος. καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἔτι ζῇ κύριος ὁ ἀνα
xit filios iſrael de terra egypti: ſed viuit
γαγὼν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἀλλὰ ζῇ
dn̄s q̄ eduxit domū iſrael de terra aq̄lonis ō.ſ.d.
κύριος ὃς ἀνήγαγε τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς βορρᾶ
τ ab oīb⁹ regionib⁹ q̄ eiecti fuerāt illuc. τ
καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν οὗ ἐξώσθησαν ἐκεῖ. καὶ
reſtituā eos in terrā eoꝝ quā dedi
ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν ἣν ἔδωκα
patrib⁹ eoꝝ. ecce ego mitto piſcatores
τοῖς πατράσιν αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ἁλιεῖς
multos dicit dn̄s. τ piſcabunt eos. τ
πολλοὺς λέγει κύριος. καὶ ἁλιεύσουσιν αὐτούς. καὶ
poſt hec mittā multos venatores τ venabū=
μετὰ ταῦτα ἀποστελῶ πολλοὺς θηρευτὰς καὶ θηρεύ=
tur eos ſup oēm mōtē τ ſup oēm
σουσιν αὐτοὺς ἐπάνω παντὸς ὄρους καὶ ἐπάνω παν
collē: τ de foraminib⁹ petrarū. q̄
τὸς βουνοῦ, καὶ ἐκ τῶν τρυμαλιῶν τῶν πετρῶν. ὅτι
oculi mei ſup oēs vias eoꝝ τ
οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ
nō ſūt abſcōdite iniq̄tates eoꝝ ab ocu=
οὐκ ἐκρύβη τὰ ἀδικήματα αὐτῶν ἀπέναντι τῶν ὀφ=
lis meis. τ reddā duplices iniq̄ta
θαλμῶν μου. καὶ ἀνταποδώσω διπλᾶς τὰς ἀδικί
tes eoꝝ τ pctā eoꝝ in q̄b⁹ pphanaue=
ας αὐτῶν καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐφ᾽ αἷς ἐβεβήλω
rūt terrā meā in morticinijs abominatio
σαν τὴν γῆν μου ἐν τοῖς θνησιμαίοις τῶν βδελυγμά
nū eoꝝ. τ in iniq̄tatib⁹ eoꝝ in q̄b⁹ impleue
των αὐτῶν. καὶ ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν ἐν αἷς ἐπλή
rūt hereditatē meā. dn̄e fortitudo mea τ auxi=
σαν τὴν κληρονομίαν μου. κύριε ἰσχύς μου καὶ βοή
liū meū τ refugiū meū in die malorū
θειά μου καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέρᾳ κακῶν

C

D

ad te gētes veniēt ab extremis terre: τ dicēt:
πρὸς σὲ ἔθνη ἥξουσιν ἀπ᾽ ἐσχάτων τῆς γῆς, καὶ ἐροῦσιν,
quō falſa poſſederūt pres nr̄i idola τ nō
ὡς ψευδῆ ἐκτήσαντο οἱ πατέρες ἡμῶν εἴδωλα· καὶ οὐκ
eſt in eis vtilitas. ſi faciet ſibi hō
ἔστιν ἐν αὐτοῖς ὠφέλημα. εἰ ποιήσει ἑαυτῷ ἄνθρωπος
deos τ hi nō ſūt dij. ppter hoc ecce ego ma=
θεούς καὶ οὗτοι οὐκ εἰσὶν θεοί. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ δη=
nifeſtabo eis in tpe hoc τ notā faciā eis ma
λώσω αὐτοῖς ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ γνωριῶ αὐτοῖς τὴν χεῖ
nū meā τ virtutē meā τ ſcient q̄ ego dn̄s.
ρά μου καὶ τὴν δύναμίν μου καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.
C.17. Hec dicit dn̄s: pctm̄ iuda ſcriptū
A Τάδε λέγει κύριος, ἁμαρτία ἰούδα γεγραμμένη
eſt in ſtilo ferreo: i vngue adamātino ſculptū
ἐστὶν ἐν γραφίδι σιδηρᾷ, ἐν ὄνυχι ἀδαμαντίνῳ γεγλυμμένη
ſup tabula cordis eoꝝ: τ ſup cornibus
ἐπὶ πλακὸς τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων
ararū eoꝝ. cū recordati fuerit filij eo=
τῶν βωμῶν αὐτῶν. ἐν τῷ μνημονεύειν τοὺς υἱοὺς αὐ=
rū ararū eoꝝ τ lucorū eoꝝ ſup li=
τῶν τῶν βωμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀλσῶν αὐτῶν ἐπὶ ξύ=
gno frōdoſo: ſup collib⁹ excelſis. o mōtane in
λῳ ἀλσώδει, ἐπὶ τῶν βουνῶν τῶν ὑψηλῶν. ὀρεινὲ ἐν τῷ
cāpo: diuitias tuas τ oēs theſauros
πεδίῳ, τὸν πλοῦτόν σου καὶ πάντας τοὺς θησαυρούς
tuos direptiōi dabo. excelſa tua in pctō in
σου τῇ προνομῇ δώσω. τὰ ὑψηλά σου ἐν ἁμαρτίᾳ ἐν
oīb⁹ teris tuis. τ relinq̄ris ab here=
πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου. καὶ καταλειφθήσῃ ἀπὸ τῆς κλη
ditate tua: quā dedi tibi. τ ſeruire te faciā
ρονομίας σου, ἣν ἔδωκά σοι. καὶ δουλεύειν σε ποιή=
am inimicis tuis in terra quā nō ſcis: q̄ȝ ignē
σω τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ ἣν οὐκ οἶδας, ὅτι πῦρ
ſuccēdiſtis i furore meo: vſq; in ſeculū ardebit. hec
ἀνήψατε ἐν τῷ θυμῷ μου, ἕως τοῦ αἰῶνος φλέξει. τάδε
dicit dn̄s: maledict⁹ hō q̄ ſpē hȝ in ho
λέγει κς, ἐπικατάρατος ἄνος ὃς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ᾽ ἄν
mine τ firmabit carnē brachij ſui τ a
θρωπον καὶ στηρίσει σάρκα βραχίονος αὐτοῦ καὶ ἀπὸ
B dn̄o receſſerit cor eius. τ erit q̄ſi ſilueſtris
κυρίου ἀποστῇ ἡ καρδία αὐτοῦ. καὶ ἔσται ὡς ἡ ἀγριο=
miryca q̄ in deſerto: nō videbit cū venerit bona.
μυρίκη ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐκ ὄψεται ὅταν ἔλθῃ τὰ ἀγαθά.
τ hitabit in ſalſuginib⁹ in deſerto terra ſalſa q̄
καὶ κατασκηνώσει ἐν ἁλίμοις ἐν τῇ ἐρήμῳ γῆ ἁλμυρᾷ ἥτις
nō habitat. τ bn̄dictus hō q̄ cōfi=
οὐ κατοικεῖται. καὶ εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος ὃς πέποι=
dit in dn̄o: τ erit dn̄s ſpes ei⁹: τ erit q̄ſi
ρει. θεν ἐπὶ τῷ κυρίῳ. καὶ ἔσται κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ. καὶ ἔσται ὡς
lignū abūdās iuxta aq̄s τ ſup humorē mittit radices ſuas.
ξύλον εὐθηνοῦν παρ᾽ ὕδατα καὶ ἐπὶ ἰκμάδα βαλεῖ ῥίζας αὐτοῦ
τ nō timebit cū venerit eſt⁹: τ erūt in eo ra=
καὶ οὐ φοβηθήσεται ὅταν ἔλθῃ καῦμα, καὶ ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ στε
mi frōdoſi. in āno ſiccitatis nō timebit τ nō
λέχη ἀλσώδη. ἐν ἐνιαυτῷ ἀβροχίας οὐ φοβηθήσεται καὶ οὐ
deſinet faciēs fructū. pfundū cor ſup om=
διαλείψει ποιοῦν καρπόν. βαθεῖα ἡ καρδία παρὰ πάν=
nia. τ hō eſt: q̄s cognoſcet eū? ego dn̄s ſcru
τα. καὶ ἄνθρωπός ἐστιν, ὅστις γνώσεται αὐτόν; ἐγὼ κύριος ἐτά
tās corda: pbās renes: vt dē vnicuiq; ſcdȝ
ζων καρδίας; δοκιμάζων νεφρούς, τοῦ δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ
vias ſuas: τ ſcdm̄ fruct⁹ adinuentionū
τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπιτηδευμάτων
ſuarū. clamauit perdix cōgregauit q̄ nō peperit faciēs
αὐτῶν. ἐφώνησεν πέρδιξ συνήγαγεν ἃ οὐκ ἔτεκεν ποιῶν
diuitias ſuas nō cū iudicio in dimidio dierū ſuoꝝ relin
πλοῦτον αὐτοῦ οὐ μετὰ κρίσεως ἐν ἡμίσει ἡμερῶν αὐτοῦ ἐγ=
quent eū. τ in nouiſſimis ſuis erit inſipiēs.
καταλείψουσιν αὐτόν. καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων αὐτοῦ ἔσται ἄφρων.
ſoliū glīe exaltatū a principio
θρόνος δόξης ὑψωμένος ἀπ᾽ ἀρχῆς

Ad te gentes venient
ab extremis terre:
& dicent. Vere menda=
ciū poſſederūt patres nr̄i
vanitatē que eis nō pro
fuit. Nunquid faciet ſibi
homo deos? Et ipſi nō
ſunt dij.
Idcirco ecce ego oſtendā
eis per vicē hāc:
oſtendā eis manū meam
& virtutem meam
& ſcient quia nomē mi=
hi dominus. 17.
Peccatum iuda ſcri=
ptum eſt
ſtilo ferreo in vnguē ada
mantino: exaratum
ſup latitudinē cordis eo
rū: & in cornibus ararū
eorū. Cum recordati fue
rint filij eorū ararū ſuaꝝ
& lucorū ſuoꝝ: lignorū
q̄ frondentiū in mōtib⁹
excelſis: ſacrificantes in
agro: fortitudinē tuaȝ &
oēs theſauros tuos in di=
reptionē dabo: excelſa
tua ppter pctā in vniuer
ſis finib⁹ tuis. Et relinq̄=
ris ſola ab hereditate tua
quā dedi tibi: & ſeruire
te faciam inimicis tuis in
terra quā ignoras. Q̄m
ignē ſuccēdiſti in furore
meo vſq; in eternū arde
bit. Hec dicit dn̄s. Ma=
ledictus homo qui
cōfidit in hoīe & ponit
carnē brachiū ſuū: & a
dn̄o recedit cor eius.
Erit enim quaſi miryce
in deſerto & nō videbit
cum venerit bonum
ſed hītabit in ſiccitate in
deſerto in terra ſalſugi=
nis & inhabitabili. Be=
nedictus vir qui cōfidit
in domino & erit dn̄s fi
ducia eius. Et erit
q̄ſi lignū qd̄ tranſplāta=
tur ſup aquas qd̄ ad hu
morē mittit radices ſuas:
& nō timebit cū venerit
eſtus. Et erit foliū eius
viride & in tpe ſiccitatis
nō erit ſollicitū nec aliq̄
q̄n deſinet facere fructū.
Prauum eſt cor hominis
& inſcrutabile. Quis
cognoſcet illd̄? Ego dn̄s
ſcrutans cor & pbans
renes qui do vnicuiq;
iuxta viā ſuā: & iuxta fru
ctū adinuētionū ſuarū.
Perdix fouit q̄ nō pepit.
Fecit diuitias & nō in iu
dicio. In dimidio dierū
ſuorū dereliquet eas: & in
nouiſſimo ſuo erit inſipi=
ens. Soliū glorie altitu
dinis a principio: locus

אליך גוים יבאו מאפסי ארץ
ויאמרו אך שקר נחלו אבותינו
הבל ואין בם מועיל: היעשה לו
אדם אלהים והמה לא אלהים:
לכן הנני מודיעם בפעם הזאת
אודיעם את ידי ואת גבורתי
וידעו כי שמי יהוה:

Cap. xvij.

חטאת יהודה כתובה
בעט ברזל בצפרן שמיר חרושה
על לוח לבם ולקרנות מזבחותיכם:
כזכר בניהם מזבחותם ואשריהם
על עץ רענן על גבעות הגבהות:
הררי בשדה חילך כל אוצרותיך
לבז אתן במתיך בחטאת בכל
גבוליך: ושמטתה ובך מנחלתך
אשר נתתי לך והעבדתיך את
איביך בארץ אשר לא ידעת כי
אש קדחתם באפי עד עולם תוקד:
כה אמר יהוה ארור הגבר אשר
יבטח באדם ושם בשר זרעו ומן
יהוה יסור לבו: והיה כערער
בערבה ולא יראה כי יבוא טוב
ושכן חררים במדבר ארץ מלחה
ולא תשב: ברוך הגבר אשר יבטח
ביהוה והיה יהוה מבטחו: והיה
כעץ שתול על מים ועל יובל
ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא
חם והיה עלהו רענן ובשנת בצרת
לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי:
עקב הלב מכל ואנש הוא מי
ידענו: אני יהוה חקר לב בחן
כליות ולתת לאיש כדרכו כפרי
מעלליו: קרא דגר ולא ילד עשה
עשר ולא במשפט בחצי ימו
יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל: כסא
כבוד מרום מראשון מקום

קדש קוה מקדשנו: מקוה ישראל יהוה כל
בוש סור עזביך יבשו וסורי בארץ יכתבו
כתב כי עזבו מקור מים חיים את יהוה:
קור רפאני יהוה וארפא הושיעני
רפא ישע ואושעה כי תהלתי אתה: הנה הם
הלל אמרים אלי איה דבר יהוה
יבוא נא: ואני לא אצתי מרעה
בוא אין אחריך ויום אנוש לא התאויתי
אוש אוה אתה ידעת מוצא שפתי נכח פניך
יצא שפה היה: אל תהיה לי למחתה מחסי
פנה היה אתה ביום רעה: יבשו רדפי ואל
חתת חסה אבשה אני יחתו המה ואל אחתה
רוע בוש אני הביא עליהם יום רעה ומשנה
חתת חתת שברון שברם: כה אמר יהוה אלי
בוא שנה הלך ועמדת בשער בני העם אשר
יבאו בו מלכי יהודה ואשר יצאו
בוא בו ובכל שערי ירושלם: ואמרת
אליהם שמעו דבר יהוה מלכי
יהודה וכל יהודה וכל ישבי
ירושלם הבאים בשערים האלה:
בוא כה אמר יהוה השמרו בנפשותיכם
שמר ואל תשאו משא ביום השבת
נשא נשא והבאתם בשערי ירושלם: ולא
בוא תוציאו משא מבתיכם ביום
יצא בית השבת וכל מלאכה לא תעשו
לאך עשה וקדשתם את יום השבת כאשר
צויתי את אבותיכם: ולא שמעו
צוה ולא הטו את אזנם ויקשו את
נטה קשה ערפם לבלתי שומע ולבלתי קחת
שמע לקח מוסר: והיה אם שמע תשמעון
יסר אלי נאם יהוה לבלתי הביא משא
בוא בשערי העיר הזאת ביום השבת
ולקדש את יום השבת לבלתי
עשות בה כל מלאכה: ובאו בשערי
עשה העיר הזאת מלכים ושרים ישבים
בוא שור על כסא דוד רכבים ברכב ובסוסים

ſanctificationis nře expectatio iſrael. Dñe omēs qui te derelinquūt cōfūdentur: recedētes a te in terra ſcribētur: qm̄ dereliq̄runt venā aquaꝝ viuentium dn̄m. Sana me dñe & ſanabor: ſaluū me fac & ſaluus ero: qm̄ laus mea tu es. Ecce ipſi dicunt ad me. Vbi eſt verbum domini? Veniat. Et ego nō ſum turbatus te paſtorem ſequens: & diem hominis non deſideraui: tu ſcis. Quod egreſſum eſt de labiis meis: rectū in conſpectu tuo fuit. Non ſis mihi tu formidini ſpes mea tu in die afflictionis. Cōfundātur qui me pſequūtur & nō cōfundar ego: paueant illi & nō paueam ego. Induc ſup eos diē afflictionis & duplici cōtritione cōtere eos. Hec dicit dñs ad me. Vade & ſta in porta filiorū populi per quā ingrediūtur reges iuda & egrediūtur: & in cunctis portis hieruſalem: & dices ad eos. Audite verbum domini reges iuda: & omnis iuda: cūctiq; habitatores hieruſalem qui ingredimini per portas iſtas. Hec dicit dominꝰ. Cuſtodite animas veſtras: & nolite portare pondera in die ſabbati nec inferatis per portas hieruſalem: & nolite eiicere onera de domibus veſtris in die ſabbati: & omne opus non facietis. Sanctificate diem ſabbati ſicut precepi patribus veſtris. Et non audierunt nec inclinauerunt aurem ſuā: ſed indurauerūt ceruicem ſuam ne audirent me & ne acciperent diſciplinam. Et erit: ſi audieritis me dicit dominus: vt non inferatis onera per portas ciuitatis huius in die ſabbati & ſi ſanctificaueritis diē ſabbati: ne faciatis in eo oē opus: ingredičtur per portas ciuitatis huius reges & principes ſedentes ſup ſoliū dauid: & aſcendētes in curribꝰ & equis

ſctificatio nra expectatio iſrael. dne oēs q dereli-
ἁγίασμα ἡμῶν ὑπομονὴ ἰσραήλ. κύριε πάντες οἱ κατα-
querūt te cōfundant. recedētes in
λιπόντες σε καταισχυνθήτωσαν· ἀφεστηκότες ἐπὶ τῆς
terra ſcribant qr dereliqrūt fontē vite dn̄m.
γῆς γραφήτωσαν ὅτι ἐγκατέλιπον πηγὴν ζωῆς τὸν κύ-
minū. ſana me dne & ſanabor: ſaluū me fac & ſaluabor:
ριον. ἴασαί με κύριε καὶ ἰαθήσομαι· σῶσόν με καὶ σωθήσο-
qr gloriatio mea tu es. ecce ipſi dicūt ad
μαι, ὅτι καύχημά μου σὺ εἶ. ἰδοὺ αὐτοὶ λέγουσι πρός
me: vbi eſt verbū dñi: veniat: ego aūt nō laboraui
με, ποῦ ἐστιν ὁ λόγος κυρίου; ἐλθέτω. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐκοπία-
ſequens poſt te. & diē hoīs
σα κατακολουθῶν ὀπίσω σου. καὶ ἡμέραν ἀνθρώπου
nō deſideraui. tu ſcis q̄ egreſſa ſūt p
οὐκ ἐπεθύμησα· σὺ ἐπίστασαι τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν
labia mea añ faciē tuā ſunt. ne fias mihi
χειλέων μου πρὸ προσώπου σού ἐστι. μὴ γενηθῇς μοι
in alienationē parcēs mihi in die mala. cōfundant
εἰς ἀλλοτρίωσιν φειδόμενός μου ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ. καταισχυνθείησαν
pſequētes me: & nō cōfundar ego.
οἱ διώκοντές με, καὶ μὴ καταισχυνθείην ἐγώ.
paueant ipſi: & nō pauea ego. induc
πτοηθείησαν αὐτοί, καὶ μὴ πτοηθείην ἐγώ. ἐπάγαγε
ſup eos diē malā: duplici cōtritione cōtere eos.
ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡμέραν πονηράν, δισσὸν σύντριμμα σύντριψον αὐτούς.
hec dicit dñs ad me: vade &
τάδε λέγει κύριος πρός με, βάδισον καὶ
ſta in portis filiou ppli in qb⁹ ingrediunt reges
στῆθι ἐν πύλαις υἱῶν λαοῦ σου ἐν αἷς εἰσπορεύονται βασι-
iuda & in qb⁹ egrediunt in eis. & in
λεῖς ἰούδα καὶ ἐν αἷς ἐκπορεύονται ἐν αὐταῖς, καὶ ἐν
oibus portis hierlm: & dices ad eos:
πάσαις ταῖς πύλαις ἱερουσαλήμ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐ-
audite verbū dñi reges iuda &
τούς, ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου βασιλεῖς ἰούδα καὶ
ois iudea & ois hierlm ingrediētes in
πᾶσα ἰουδαία καὶ πᾶσα ἱερουσαλὴμ οἱ εἰσπορευόμενοι ἐν
portis his: hec dicit dñs: cuſtodite
ταῖς πύλαις ταύταις, τάδε λέγει κύριος, φυλάσσεσθε
alas vras. & ne portetis onera in
τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν
die ſabbatoꝝ. & ne inducatis p
τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ μὴ εἰσφέρετε διὰ τῶν
portas hierlm. & ne efferatis onera de
πυλῶν ἱερουσαλήμ, καὶ μὴ ἐκφέρετε βαστάγματα ἐξ
domib⁹ vris in die ſabbatoꝝ. & oē op⁹
οἰκιῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ πᾶν ἔργον
nō facietis. ſctificate diē ſabbatoꝝ ſi-
οὐ ποιήσετε. ἁγιάσατε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων κα-
cut pcepi patrib⁹ vris: & nō audi-
θὼς ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἤκου-
erūt & nō inclinauerūt aurē ſuā. & indurauerūt
σαν καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν. καὶ ἐσκλήρυναν τὸν
ceruicē ſuā ſup pres ſuos ne
τράχηλον αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πατέρας αὐτῶν τοῦ μὴ
audirēt me: & ne acciperēt diſciplinā. & erit
ἀκοῦσαί μου, καὶ τοῦ μὴ δέξασθαι παιδείαν. καὶ ἔσται
ſi auditu audieritis me dicit dñs: ne inferatis
ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητέ μου λέγει κύριος, τοῦ μὴ εἰσφέρειν
onera p portas ciuitatis hui⁹ in
βαστάγματα διὰ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ταύτης ἐν
die ſabbatoꝝ: & ſctificaueritis diē
τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τῶν
ſabbatoꝝ: ne faciatis in ea oē opus: & in-
σαββάτων, τοῦ μὴ ποιεῖν ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, καὶ εἰ-
gredient p portas ciuitatis hui⁹ re-
σελεύσονται διὰ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ταύτης βασι-
ges & pncipes ſedētes ſup ſoliū dauid. & aſcē-
λεῖς καὶ ἄρχοντες καθήμενοι ἐπὶ θρόνου δαυὶδ καὶ ἐπι-
dentes in curribꝰ & equis ſuis
βεβηκότες ἐφ᾽ ἅρμασιν καὶ ἵπποις αὐτῶν

C

D

ipſi: & pncipes eoꝝ: viri iuda &
αὐτοί, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ
habitantes in hieruſalem: & habitabit ciui-
κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ κατοικισθήσεται ἡ πό-
tas hec in eternū. & venient de ciuitatib⁹
λις αὕτη εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἥξουσιν ἐκ τῶν πόλεων
iuda: & de circuitu hieruſalem: & de terra benia-
ἰούδα, καὶ κυκλόθεν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκ γῆς βενια-
min: & de campeſtri: & de mōte: & de
μίν, καὶ ἐκ τῆς πεδινῆς, καὶ ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐκ
ea q̄ ad auſtrū: ferentes holocauſta & ſacrificia
τῆς πρὸς νότον, φέροντες ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας
& thymiamata & mūnus & thus: ferentes lau-
καὶ θυμιάματα καὶ μαναα καὶ λίβανον, φέροντες αἴ-
dem in domū dñi. & erit ſi nō audieritis
νεσιν εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εἰσακούσητέ
me vt ſctificetis diem ſabbatoꝝ: & ne
μου τοῦ ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, τοῦ μὴ
portetis onera & ingrediamini p portas
αἴρειν βαστάγματα καὶ εἰσπορεύεσθαι διὰ τῶν πυλῶν
hieruſalem in die ſabbatoꝝ: & incē-
ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἀνά-
dā ignē in portis eius: & deuorabit
ψω πῦρ ἐν ταῖς πύλαις αὐτῆς, καὶ καταφάγεται
turritas domos hierlm.
ἄμφοδα ἱερουσαλήμ.

Ca. 18.

A Verbum qd̄ factū eſt ad hieremiā a dño
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
dicens: ſurge & deſcende in domū figuli:
λέγων, ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς οἶκον τοῦ κεραμέως,
& illic audies verba mea. & deſcendi in
κἀκεῖ ἀκούσῃ τοὺς λόγους μου. καὶ κατέβην εἰς
domū figuli: & ecce ipē faciebat opus
τὸν οἶκον τοῦ κεραμέως, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐποίει ἔργον
ſup lapides: & diſſipatū vas. qd̄ ipē facie-
ἐπὶ τῶν λίθων, καὶ διέπεσεν τὸ ἀγγεῖον ὃ αὐτὸς ἐποί-
bat manib⁹ ſuis: & rurſū fecit illud
ει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐποίησεν αὐτὸ
vas alterū ſicut placuit i cōſpectu eius vt faceret.
ἀγγεῖον ἕτερον καθὼς ἤρεσεν ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι.
& factū ē verbū dñi ad me dicēs: ſi ſicut figu-
Ro.9.c καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων, εἰ καθὼς ὁ κερα-
lus iſte nō potero facere vos domꝰ iſ-
μεὺς οὗτος οὐ δυνήσομαι τοῦ ποιῆσαι ὑμᾶς οἶκος ἰσ-
rael dicit dñs. ecce ſicut lutum in manu
ραὴλ λέγει κύριος. ἰδοὺ ὡς ὁ πηλὸς ἐν τῇ χειρὶ τοῦ
figuli vos eſtis in manib⁹ meis domꝰ iſ-
κεραμέως ὑμεῖς ἐστὲ ἐν ταῖς χερσίν μου οἶκος ἰσ-
rael. ad finē loquar aduerſū gētē: aduerſus regnū
ραήλ. πέρας λαλήσω ἐπ᾽ ἔθνος, ἐπὶ βασιλείαν τοῦ
vt auferā eos: & diſperdam: ſi reuerſa fuerit
ἐξᾶραι αὐτούς, καὶ τοῦ ἀπολλύειν. καὶ ἐπιστρέψῃ τὸ
B gens illa a malis ſuis: & penitētiā agā
ἔθνος ἐκεῖνο ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν, καὶ μετανοήσω
ſuper malis q̄ cogitaui facere illis:
περὶ τῶν κακῶν ὧν ἐλογισάμην τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς,
& ad finē loquar ſup gētē & ſup regnum
καὶ πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ ἐπὶ βασιλείαν τοῦ
vt reedificetur & plantetur: & facie-
ἀνοικοδομεῖσθαι καὶ τοῦ καταφυτεύεσθαι, καὶ ποιή-
ent mala corā me ne audiat vo-
σωσι τὰ πονηρὰ ἐναντίον μου τοῦ μὴ ἀκούειν τῆς φω-
cē meā: & penitētiā agā ſup bonis q̄ locut⁹ ſum
νῆς μου, καὶ μετανοήσω περὶ τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐλάλησα τοῦ
vt facerē eis. & nūc dic ad viros iuda: &
ποιῆσαι αὐτοῖς. καὶ νῦν εἶπον πρὸς ἄνδρας ἰούδα, καὶ
ad habitantes hieruſalem ſic dicit do-
πρὸς τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ οὕτως λέγει κύ-
Infra 18.b.c Eſa.45 c minꝰ: ecce ego fingo ſup vos mala
ριος, ἰδοὺ ἐγὼ πλάσσω ἐφ᾽ ὑμᾶς κακά,

ipſi: & principes eorum viri iuda & habitores hieruſalem: & habitabitur ciuitas hec in ſempiternum. Et venient de ciuitatibus iuda & de circuitu hieruſalē & de terra beniamin & de campeſtribus & de montuoſis & ab auſtro portantes holocauſtū & victimam & ſacrificiū & thus: & inferent oblationē in domū dñi. Si autē nō audieritis me vt ſanctificetis diem ſabbati: & ne portetis onus: & ne inferatis per portas hieruſalem in die ſabbati: ſuccendam ignem in portis eius & deuorabit domos hieruſalem: & non extinguetur. 18.

Verbum quod factū eſt ad hieremiam a dño dicens. Surge & deſcende in domum figuli & ibi audies verba mea. Et deſcendi in domū figuli: & ecce ipſe faciebat opus ſuper rotam: & diſſipatum eſt vas quod ipſe faciebat e luto manibus ſuis. Conuerſuſq; fecit illud vas alterum: ſicut placuerat in oculis eius vt faceret. Et factum eſt verbū dñi ad me dicēs. Nūquid ſicut figulus iſte non potero vobis facere domus iſrael: ait dominꝰ? Ecce ſicut lutum in manu figuli: ſic vos domus iſrael in manu mea. Repente loqr aduerſum gentē & aduerſus regnū vt eradicē & deſtruā & diſperdā illud. Si pniam egerit gens illa a malo ſuo quod locutꝰ ſum aduerſus eā: agā & ego penitētiā ſup malo quod cogitaui vt facerem ei. Et ſubito loquar de gente & regno vt edificem & plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis vt nō audiat vocē meā: & penitentiā agam ſup bono quod locūtꝰ ſum vt facerem ei. Nunc ergo dic viro iuda & habitatori hieruſalē dicens. Hec dicit dominus. Ecce ego fingo contra vos malum:

המה ושריהם איש יהודה וישבי
ישב ירושלם וישבה העיר הזאת
בוא עלם לעולם: ובאו מערי יהודה
סבב ומסביבות ירושלם ומארץ בנימן
ומן השפלה ומן ההר ומן הנגב
בוא עלה מבאים עולה וזבח ומנחה ולבונה
בוא ידה ומביאי תודה בית יהוה: ואם לא
שמע תשמעו אלי לקדש את יום השבת
נשא נשא ולבלתי שאת משא ובא בשערי
בוא יצת ירושלם ביום השבת והצתי אש
בשעריה ואכלה ארמנות ירושלם
כבה ולא תכבה:

Cap. xviij

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת
יהוה לאמר: קום וירדת בית
יצר שמע היוצר ושמה אשמיעך את דברי:
ירד וארד בית היוצר והנהו עשה
יצר עשה מלאכה על האבנים: ונשחת הכלי
כלה אשר הוא עשה בחמר ביד היוצר
שוב עשה ושב ויעשהו כלי אחר כאשר
ישר בעיני היוצר לעשות: ויהי
היה דבר יהוה אלי לאמור: הכיוצר
כול עשה הזה לא אוכל לעשות לכם בית
ישראל נאם יהוה הנה כחמר ביד
היוצר כן אתם בידי בית ישראל:
דבר מלך רגע אדבר על גוי ועל ממלכה
נתש נתץ לנתוש ולנתוץ ולהאביד:
אבד ושב הגוי ההוא מרעתו אשר
רוע דברתי עליו ונחמתי על הרעה
אשר חשבתי לעשות לו: ורגע
בנה אדבר על גוי ועל ממלכה לבנות
ולנטוע: ועשה הרעה בעיני
נטע רוע לבלתי שמע בקולי ונחמתי על
הטובה אשר אמרתי להיטיב אותו:
יטב ועתה אמר נא אל איש יהודה ועל
יושבי ירושלם לאמר כה אמר
צור רוע יהוה הנה אנכי יוצר עליכם רעה

וְחֹשֵׁב עֲלֵיכֶם מַחֲשָׁבָה שׁוּבוּ נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְהֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם׃ וְאָמְרוּ נוֹאָשׁ כִּי אַחֲרֵי מַחְשְׁבוֹתֵינוּ נֵלֵךְ וְאִישׁ שְׁרִרוּת לִבּוֹ הָרָע נַעֲשֶׂה׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁאֲלוּ נָא בַּגּוֹיִם מִי שָׁמַע כָּאֵלֶּה שַׁעֲרֻרִת עָשְׂתָה מְאֹד בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל׃ הֲיַעֲזֹב מִצּוּר שָׂדַי שֶׁלֶג לְבָנוֹן אִם יִנָּתְשׁוּ מַיִם זָרִים קָרִים נוֹזְלִים׃ כִּי שְׁכֵחֻנִי עַמִּי לַשָּׁוְא יְקַטֵּרוּ וַיַּכְשִׁלוּם בְּדַרְכֵיהֶם שְׁבִילֵי עוֹלָם לָלֶכֶת נְתִיבוֹת דֶּרֶךְ לֹא סְלוּלָה׃ לָשׂוּם אַרְצָם לְשַׁמָּה שְׁרוּקֹת עוֹלָם כֹּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיָנִיד בְּרֹאשׁוֹ׃ כְּרוּחַ קָדִים אֲפִיצֵם לִפְנֵי אוֹיֵב עֹרֶף וְלֹא פָנִים אַרְאֵם בְּיוֹם אֵידָם׃ וַיֹּאמְרוּ לְכוּ וְנַחְשְׁבָה עַל יִרְמְיָהוּ מַחֲשָׁבוֹת כִּי לֹא תֹאבַד תּוֹרָה מִכֹּהֵן וְעֵצָה מֵחָכָם וְדָבָר מִנָּבִיא לְכוּ וְנַכֵּהוּ בַלָּשׁוֹן וְאַל נַקְשִׁיבָה אֶל כָּל דְּבָרָיו׃ הַקְשִׁיבָה יְהוָה אֵלָי וּשְׁמַע לְקוֹל יְרִיבָי׃ הֲיְשֻׁלַּם תַּחַת טוֹבָה רָעָה כִּי כָרוּ שׁוּחָה לְנַפְשִׁי זְכֹר עָמְדִי לְפָנֶיךָ לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבָה לְהָשִׁיב אֶת חֲמָתְךָ מֵהֶם׃ לָכֵן תֵּן אֶת בְּנֵיהֶם לָרָעָב וְהַגִּרֵם עַל יְדֵי חֶרֶב וְתִהְיֶנָה נְשֵׁיהֶם שַׁכֻּלוֹת וְאַלְמָנוֹת וְאַנְשֵׁיהֶם יִהְיוּ הֲרֻגֵי מָוֶת בַּחוּרֵיהֶם מֻכֵּי חֶרֶב בַּמִּלְחָמָה׃ תִּשָּׁמַע זְעָקָה מִבָּתֵּיהֶם כִּי תָבִיא עֲלֵיהֶם גְּדוּד פִּתְאֹם כִּי כָרוּ שׁוּחָה לְלָכְדֵנִי וּפַחִים טָמְנוּ לְרַגְלָי׃ וְאַתָּה יְהוָה יָדַעְתָּ אֶת כָּל עֲצָתָם עָלַי לַמָּוֶת אַל תְּכַפֵּר עַל עֲוֺנָם וְחַטָּאתָם מִלְּפָנֶיךָ אַל תֶּמְחִי וְיִהְיוּ

& cogito contra vos cogitationem. Reuertatur vnuſquiſq; a via ſua mala: & dirigite vias veſtras & ſtudia vr̃a. Qui dixerũt. Deſperauimus. Poſt cogitationes enĩ nr̃as ibim⁹: & vnuſquiſq; prauitatẽ cordis ſui mali faciemus. Ideo hec dicit dñs. Interrogate gentes. Quis audiuit talia horribilia: que fecit nimis virgo iſrael? Nunquid deficiet de petra agri nix libani: aut euelli poſſunt aque erumpentes frigide & defluentes? Quia oblit⁹ eſt mei popul⁹ me⁹: fruſtra libãtes & ĩpingẽtes in viis ſuis & in ſemitis ſeculi: vt ambularẽt per eas in itinere nõ trito: vt fieret terra eorum in deſolationẽ & i ſibilũ ſempiternũ. Oĩs qui ꝑterierit per eã: obſtupeſcet: & mouebit caput ſuũ. Sicut vẽtus vrẽs diſpergã eos corã inimicis: dorſum & nõ faciem oſtendã eis in die ꝑditionis eorũ. Et dixerũt. Venite & cogitemus cõtra hieremiam cogitatiões. Non enĩ peribit lex a ſacerdote: neq; cõſiliũ a ſapiẽte nec ſermo a propheta. Venite & ꝑcutiamus eũ lingua: & nõ attẽdamus ad vniuerſos ſermones ei⁹. Attende dñe ad me: & audi vocẽ aduerſariorũ meorũ. Nũqd reddetur pro bono malũ: qa foderũt foueã aĩe mee? Recordare ꝙ ſteterim in cõſpectu tuo vt loquerer pro eis bonũ & auerterẽ indignationẽ tuã ab eis. Propterea da filios eorũ in famẽ: & deduc eos in man⁹ gladii. Fiant vxores eorũ abſq; liberis: & vidue: & viri earum interficiantur morte. Iuuenes eoꝝ cõfodiantur gladio in prelio: audiatur clamor de domibus eoꝝ. Adduces enĩ ſup eos latronẽ repente: quia foderũt foueam vt caperent me: & laqueos abſconderũt pedib⁹ meis. Tu aũt dñe ſcis omne conſilium eorum aduerſum me in mortem. Ne propitieris iniquitati eorum: & peccatũ eorum a facie tua non deleatur. Fiant

τ cogito cogitationẽ. reuertatur iã vnuſquiſq; a
καὶ λογίζομαι λογισμόν. ἀποστραφήτω δὴ ἕκαστος ἀπὸ
via ſua mala: τ meliora facite ſtu
ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ καλλίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτη
dia vr̃a: τ vias vr̃as. τ dixerũt cõfor
δεύματα ὑμῶν, καὶ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. καὶ εἶπαν ἀνδρι
tamur qꝛ poſt auerſiones nr̃as ibimus
ούμεθα, ὅτι ὀπίσω τῶν ἀποστροφῶν ἡμῶν πορευσόμεθα
τ vnuſquiſq; placita cordis ſui mali fa
καὶ ἕκαστος τὰ ἀρεστὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ποι
ciem⁹. ꝓpt̃ hoc hec dicit dñs: interrogate iã
ήσομεν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐρωτήσατε δὴ
in gẽtib⁹: ꝗs audiuit talia horribilia q̃ fecit ni
ἐν ἔθνεσι, τίς ἤκουσεν τοιαῦτα φρικτὰ ἃ ἐποίησεν σφό
mis virgo iſrael? nũqd deficient de petra
δρα παρθένος ἰσραήλ; μὴ ἐκλείψουσιν ἀπὸ πέτρας
vbera vł nix de libano? vł declinabit aq̃ violen
μαστοὶ ἢ χιὼν ἀπὸ τοῦ λιβάνου; ἢ ἐκκλίνῃ ὕδωρ βιαί
ter vento ſublata? qꝛ obliti ſunt mei ppl̃s me⁹ in
ως ἀνέμῳ φερόμενον; ὅτι ἐπελάθοντό μου ὁ λαός μου εἰς
vanũ adoleuerũt τ infirmabunt in viis ſuis ſemi
κενὸν ἐθυμίασαν καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν τρί
tis ſẽpiternis ut aſcẽdant ſemitas nõ hñtes viã
βοις αἰωνίοις τοῦ ἐπιβῆναι τρίβους οὐκ ἔχοντας ὁδὸν
ad iter vt ponat trã eoꝝ in deſolatiõem τ
εἰς πορείαν τοῦ τάξαι τὴν γῆν αὐτῶν εἰς ἀφανισμὸν καὶ
ſybillũ ſempit̃nũ. oẽs ꝓtereuntes p eã:
σύριγμα τὸ αἰώνιον. πάντες οἱ διαπορευόμενοι δι' αὐτῆς,
ſtupebũt τ mouebũt capita ſua: ſicut vẽ
ἐκστήσονται καὶ κινήσουσιν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ὡς ἄνε
tũ vrentẽ. diſpgam eos corã facie inimicoꝝ
μον καύσωνα. διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον ἐχθρῶν
ſuoꝝ dorſũ τ nõ faciẽ oñdam illis in die
αὐτῶν νῶτον καὶ μὴ πρόσωπον δείξω αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ
pditionis eoꝝ. τ dixerũt: venite cogitemus cõtra ie
ἀπωλείας αὐτῶν. καὶ εἶπαν, δεῦτε λογισώμεθα ἐπὶ ἰε
remiã cogitationẽ qꝛ nõ peribit lex ſacerdotis: τ
ρεμίαν λογισμὸν ὅτι οὐκ ἀπολεῖται νόμος ἱερέως, καὶ
cõſiliũ a prudente: τ ſermo a ꝓpheta. veni
βουλὴ ἀπὸ συνετοῦ, καὶ λόγος ἀπὸ προφήτου. δεῦ
te τ pcutiam⁹ eũ in lingua τ nõ audiem⁹
τε καὶ πατάξωμεν αὐτὸν ἐν γλώσσῃ καὶ οὐκ ἀκουσόμε
oẽs ſermões eius. exaudi me dñe:
θα πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ. εἰσάκουσόν μου κύριε,
τ exaudi vocẽ iuſtificatiõis mee: ſi re
καὶ εἰσάκουσον τῆς φωνῆς τοῦ δικαιώματός μου, εἰ ἀν
tribuuntur p bonis mala. qꝛ collocuti ſunt ver
ταποδίδοται ἀντὶ ἀγαθῶν κακά. ὅτι συνελάλησαν ῥή
ba cõtra aiam meã. recordare ꝙ ſteterĩ ego an
ματα κατὰ τῆς ψυχῆς μου. μνήσθητι ἑστηκότος μου κα
te faciem tuã vt loquerer p eis bona:
τὰ πρόσωπόν σου τοῦ λαλῆσαι ὑπὲρ αὐτῶν ἀγαθά, τοῦ
vt auerterẽ idignationẽ tuã ab eis. ꝓpterea da
ἀποστρέψαι τὸν θυμόν σου ἀπ' αὐτῶν. διὰ τοῦτο δὸς τοὺς
filios eoꝝ in famẽ: τ cõgrega eos in man⁹ gla
υἱοὺς αὐτῶν εἰς λιμόν, καὶ ἄθροισον αὐτοὺς εἰς χεῖρας μα
dii. fiant vxores eoꝝ ſine filiis τ vidue
χαίρας. γενέσθωσαν αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄτεκνοι καὶ χῆραι,
τ viri eoꝝ ſint interfecti morte: τ
καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν γενέσθωσαν ἀνῃρημένοι θανάτῳ, καὶ οἱ
iuuenes eoꝝ cadentes gladio i prelio. fiat
νεανίσκοι αὐτῶν πεπτωκότες μαχαίρᾳ ἐν πολέμῳ. γενηθή
clamor in domib⁹ eoꝝ: induces ſup eos latrões
τω κραυγὴ ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν, ἐπάξεις ἐπ' αὐτοὺς λῃστὰς
repẽte qꝛ acceperũt verbũ in captionẽ mei: τ laque
ἄφνω ὅτι ἐνεχείρησαν λόγον εἰς σύλληψίν μου, καὶ παγί
os abſcõderũt me τ tu dñe ſcis omne cõſiliũ eoꝝ
δας ἔκρυψαν ἐπ' ἐμέ καὶ σὺ κύριε ἔγνως ἅπασαν τὴν βουλὴν αὐτῶν
aduerſũ me i mortẽ: ne mundes iniqtates eoꝝ: τ peccata
ἐπ' ἐμὲ εἰς θάνατον, μὴ ἀθωώσῃς τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας
pr̃m eoꝝ a facie tua ne deleas. fiat
τῶν πατέρων αὐτῶν ἀπὸ προσώπου σου μὴ ἐξαλείψῃς. γενέσθω

C Eſai. 66.c. Infra. 19.c. D

infirmitas eoꝝ corã te in tp̃e furoris tui fac
ἡ ἀσθένεια αὐτῶν ἐναντίον σου ἐν καιρῷ θυμοῦ σου ποίη
in eis.
σον ἐν αὐτοῖς.

Ca.19.

Hec dixit dñs ad me: vade τ poſſide
Τάδε εἶπεν κύριος πρός με, βάδισον καὶ κτῆσαι
voliũ fictile teſteum a ſenioribus
βικὸν πεπλασμένον ὀστράκινον ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων
ppl̃i τ a ſacerdotib⁹: τ egredieris i po
τοῦ λαοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων, καὶ ἐξελεύσῃ εἰς τὸ πο
lyandriõ filioꝝ ennõ qđ eſt in veſtibulis porte
λυάνδριον υἱῶν ἐννὼμ ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν προθύρων πύλης
fictilis, τ lege illic omnia verba
τῆς χαρσεὶθ. καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ πάντας τοὺς λόγους
q̃cũq; locut⁹ fuerõ ad te, τ dices eis. audite
οὓς ἂν λαλήσω πρὸς σέ. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. ἀκούσατε τὸν
verbũ dñi reges iuda τ habitantes hieru
λόγον κυρίου βασιλεῖς ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερου
ſalem. hec dicit dñs exercituũ deus iſrael:
σαλήμ. τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ,
ecce iduco ſup locũ iſtum mala ita q̃ oĩs
ἰδοὺ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον κακὰ ὥστε παντὸς
audientis ea: tinniet ambe aures eius. p eo qđ
ἀκούοντος αὐτά, ἠχήσει ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ. ἀνθ' ὧν
dereliquerũt me: τ abalienauerunt locum i
ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἀπηλλοτρίωσαν τὸν τόπον τοῦ
ſtũ: τ adoleuerũt in eo diis alienis q̃s nõ ſcie
τον, καὶ ἐθυμίασαν ἐν αὐτῷ θεοῖς ἀλλοτρίοις οἷς οὐκ ᾔ
runt ipi τ pr̃es eoꝝ. τ reges
δεισαν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν. καὶ οἱ βασιλεῖς
iuda repleuerũt locũ iſtũ ſãguinib⁹ inocẽtũ. τ
ἰούδα ἔπλησαν τὸν τόπον τοῦτον αἱμάτων ἀθώων. καὶ
edificauerũt excelſa baal ad cõburendũ filii
ᾠκοδόμησαν ὑψηλὰ τῷ βαὰλ τοῦ κατακαίειν τοὺς υἱ
os ſuos in igne. q̃ nõ precepi neq; locut⁹ ſũ: τ
οὺς αὐτῶν ἐν πυρί. ἃ οὐκ ἐνετειλάμην οὐδὲ ἐλάλησα καὶ
nõ cogitaui i corde meo: ꝓpterea dies veniunt dicit
οὐ διενοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου, διὰ τοῦτο ἡμέραι ἔρχονται λέγει
dñs. τ non vocabit loco huic vltra ruina τ
κύριος. καὶ οὐ κληθήσεται τῷ τόπῳ τούτῳ ἔτι διάπτωσις καὶ
polyandriõ filii ennõ: ſed polyandriõ occiſionis.
πολυάνδριον υἱοῦ ἐννώμ, ἀλλ' ἢ πολυάνδριον τῆς σφαγῆς.
τ diſſipabo cõſiliũ iuda τ cõſiliũ hie
καὶ κατασφάξω τὴν βουλὴν ἰούδα καὶ τὴν βουλὴν ἱε
ruſalem in loco iſto: τ deſtruam eos
ρουσαλὴμ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ καταβαλῶ αὐτοὺς
in gladio i cõſpectu inimicoꝝ ſuoꝝ τ in manibus
ἐν μαχαίρᾳ ἔναντι τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν καὶ ἐν χερσὶν τῶν
q̃rentiũ aias eoꝝ. τ dabo mortuos
ζητούντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ δώσω τοὺς νεκροὺς
eoꝝ i eſcam volatilib⁹ celi τ
αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς
beſtiis tre: τ ponã ciuitatẽ hanc i demoli
θηρίοις τῆς γῆς, καὶ τάξω τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανι
tionẽ τ in ſibilum. oĩs q̃ ꝓterierit in ea cõ
σμὸν καὶ εἰς συρισμόν. πᾶς ὁ πορευόμενος ἐπ' αὐτῇ σκυ
triſtabit τ ſibilabit ſup omni plaga eius:
θρωπάσει καὶ συριεῖ ὑπὲρ πάσης τῆς πληγῆς αὐτῆς,
τ cõedẽt carnes filioꝝ ſuoꝝ τ car
καὶ ἔδονται τὰς σάρκας τῶν υἱῶν αὐτῶν καὶ τὰς σάρ
nes filiaꝝ ſuaꝝ: τ vnuſquiſq; carnes
κας τῶν θυγατέρων αὐτῶν, καὶ ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ
ꝓximi ſui cõedẽt in munitiõe τ in obſi
πλησίον αὐτοῦ ἔδονται ἐν τῇ περιοχῇ καὶ ἐν τῇ πολι
dione q̃ obſidebunt eos inimici eoꝝ: τ
ορκίᾳ ᾗ πολιορκήσουσιν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, καὶ
q̃ querunt aiam eoꝝ: τ cõteres vo
οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ συντρίψεις τὸν βι
liũ in oculis viroꝝ
κὸν κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνδρῶν καὶ

A B C Infra. 49.c.

corruentes in cõſpectu tuo: in tempore furoris tui abutere eis.

19.

Hec dicit dñs. Vade & accipe lagunculã figuli teſteam a ſenioribus populi & a ſeniorib⁹ ſacerdotũ: & egredere ad vallẽ filiorũ ennon que eſt iuxta introitũ porte fictilis: & predicabis ibi verba que ego loquor ad te: & dices. Audite verbum domini reges iuda & habitatores hieruſalem. Hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Ecce ego inducam afflictionẽ ſuper locũ iſtum ita vt oĩs qui audierit illam: tinniant aures eius: eo ꝙ dereliquerint me: & alienũ fecerint locum iſtum: & libauerint in eo diis alienis quos neſcierunt ipſi & patres eorũ & reges iuda: & repleuerunt locũ iſtũ ſanguine innocentum: & edificauerunt excelſa baalim ad comburendos filios ſuos in holocauſtum baalim: que non precepi: nec locut⁹ ſum: nec aſcenderunt in cor meum. Propterea ecce dies venient dicit dominus: & non vocabitur amplius locus iſte tophet & vallis filii ennon: ſed vallis occiſionis. Et diſſipabo conſilium iuda & hieruſalẽ in loco iſto & ſubuertam eos gladio in cõſpectu inimicorum ſuoꝝ & in manu q̃rentiũ aĩas eorũ: & dabo cadauera eorũ eſcam volatilibus celi & beſtiis terre. & ponam ciuitatẽ hanc in ſtuporem & in ſibilũ. Oĩs qui preterierit per eam obſtupeſcet: & ſibilabit ſup vniuerſa plaga eius. Et cibabo eos carnibus filiorũ ſuorum: & carnibus filiarũ ſuarũ: & vnuſquiſq; carnes amici ſui comedet in obſidione & in anguſtia in qua concludẽt eos inimici eorũ & qui querunt animas eorum. Et conteres lagunculã in oculis virorum

מֻכְשָׁלִים לְפָנֶיךָ בְּעֵת אַפְּךָ עֲשֵׂה בָהֶם׃

Cap.xix.

כֹּה אָמַר יְהוָה הָלֹךְ וְקָנִיתָ בַקְבֻּק יוֹצֵר חָרֶשׂ וּמִזִּקְנֵי הָעָם וּמִזִּקְנֵי הַכֹּהֲנִים׃ וְיָצָאתָ אֶל גֵּיא בֶן הִנֹּם אֲשֶׁר פֶּתַח שַׁעַר הַחַרְסוּת וְקָרָאתָ שָּׁם אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ׃ וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר יְהוָה מַלְכֵי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר כָּל שֹׁמְעָהּ תִּצַּלְנָה אָזְנָיו׃ יַעַן אֲשֶׁר עֲזָבֻנִי וַיְנַכְּרוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיְקַטְּרוּ בוֹ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם הֵמָּה וַאֲבוֹתֵיהֶם וּמַלְכֵי יְהוּדָה וּמָלְאוּ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה דַּם נְקִיִּם׃ וּבָנוּ אֶת בָּמוֹת הַבַּעַל לִשְׂרֹף אֶת בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ עֹלוֹת לַבָּעַל אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי וְלֹא דִבַּרְתִּי וְלֹא עָלְתָה עַל לִבִּי׃ לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה וְלֹא יִקָּרֵא לַמָּקוֹם הַזֶּה עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא בֶן הִנֹּם כִּי אִם גֵּיא הַהֲרֵגָה׃ וּבַקֹּתִי אֶת עֲצַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְהִפַּלְתִּים בַּחֶרֶב לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְנָתַתִּי אֶת נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ׃ וְשַׂמְתִּי אֶת הָעִיר הַזֹּאת לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה כֹּל עֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק עַל כָּל מַכֹּתֶהָ׃ וְהַאֲכַלְתִּים אֶת בְּשַׂר בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּשַׂר בְּנֹתֵיהֶם וְאִישׁ בְּשַׂר רֵעֵהוּ יֹאכֵלוּ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיקוּ לָהֶם אֹיְבֵיהֶם וּמְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם׃ וְשָׁבַרְתָּ הַבַּקְבֻּק לְעֵינֵי הָאֲנָשִׁים

ההלכים אותך: ואמרת אליהם
כה אמר יהוה צבאות ככה אשבר
את העם הזה ואת העיר הזאת
כאשר ישבר את כלי היוצר אשר
לא יוכל להרפה עוד ובתפת
יקברו מאין מקום לקבור: כן אעשה
למקום הזה נאם יהוה וליושביו
ולתת את העיר הזאת כתפת:
והיו בתי ירושלם ובתי מלכי
יהודה כמקום התפת הטמאים
לכל הבתים אשר קטרו על גגתיהם
לכל צבא השמים והסך נסכים
לאלהים אחרים: ויבא ירמיהו
מהתפת אשר שלחו יהוה שם
להנבא ויעמד בחצר בית יהוה
ויאמר אל כל העם: כה אמר יהוה
צבאות אלהי ישראל הנני מבי
אל העיר הזאת ועל כל עריה
את כל הרעה אשר דברתי עליה
כי הקשו את ערפם לבלתי שמוע
את דברי:

Cap. xx.

וישמע פשחור
בן אמר הכהן והוא פקיד נגיד
בבית יהוה את ירמיהו נבא את
הדברים האלה: ויכה פשחור
את ירמיהו הנביא ויתן אתו
על המהפכת אשר בשער בנימן
העליון אשר בבית יהוה: ויהי
ממחרת ויצא פשחור את ירמיהו
מן המהפכת ויאמר אליו ירמיהו
לא פשחור קרא יהוה שמך כי
אם מגור מסביב: כי כה אמר יהוה
הנני נתנך למגור לך ולכל
אהביך ונפלו בחרב איביהם
ועיניך ראות ואת כל יהודה אתן
ביד מלך בבל והגלם בבלה והכם

qui ibunt tecum: & dices ad eos. Hec dicit dñs exercituum. Sic conteram populum iſtum & ciuitatem iſtam: ſicut cõteritur vas figuli quod non poteſt vltra inſtaurari. Et in tophet ſepelientur: eo q non ſit alius locus ad ſepeliendũ. Sic faciã loco huic: ait dñs: & hitatoribus eius: & ponam ciuitatẽ iſtam ſicut tophet. Et erunt domus hieruſalem & domus regum iuda ſicut locus tophet immunde: oẽs domus in quarum domatibus ſacrificauerunt omni militie celi: & libauerunt libamina diis alienis. Venit autẽ hieremias de tophet quo miſerat eum dominus ad pphetandũ & ſtetit in atrio domus domini: & dixit ad omnẽ populum. Hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Ecce ego inducam ſuper ciuitatẽ hanc & ſuper vrbes oẽs eius vniuerſa mala que locutus ſum aduerſum eã quoniam indurauerunt ceruicem ſuam vt non audirent ſermones meos. 20.

ET audiuit phaſſur filius emmer ſacerdos qui cõſtitutus erat princeps in domo dñi hieremiam prophetantem ſermones iſtos. Et percuſſit phaſſur hieremiam prophetam: & miſit eum in neruũ quod erat in porta beniamin ſuperiori in domo domini. Cumq; illuxiſſet in craſtinũ eduxit phaſſur hieremiam de neruo: & dixit ad eũ hieremias. Non phaſſur vocauit dñs nomen tuum: ſed pauorem vndiq;: quia hec dicit dominus. Ecce ego dabo te in pauorem & omnes amicos tuos: & corruẽt gladio inimicorum ſuorum & oculi tui videbũt. Et oẽm iudã dabo ĩ manu regis babylõis: & traducet eos ĩ babylõe; & pcutiet eos

egredientium tecũ: & dices ad eos.
τῶν ἐκπορευομένων μετὰ σοῦ. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς.
hec dicit dñs: ſic conterã pplm iſtũ &
τάδε λέγει κύριος, οὕτως συντρίψω τὸν λαὸν τοῦτον καὶ
ciuitatẽ hãc: ſicut cõfringit vas teſtaceũ
τὴν πόλιν ταύτην, καθὼς συντρίβεται ἄγγος ὀστράκινον
qđ nõ poterit ſanari vltra: & in ruina ſepeliẽt
ὃ οὐ δυνήσεται ἰαθῆναι ἔτι, καὶ ἐν τῷ τωφὲθ θάψουσι
eo q nõ eſt locus vt ſepeliant. ſic faciã dicit
ὅτι οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ταφῆναι. οὕτως ποιήσω λέγει
dñs loco huic & habitãtib9 in eo:
κύριος τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν αὐτῷ,
vt dẽ ciuitatẽ iſtã ſicut q ruinã patit.
τοῦ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην ὡς τὴν διαπίπτουσαν.
& erũt dom9 hierlm & dom9 regũ iuda ſicut
καὶ ἔσονται οἱ οἶκοι ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ οἶκοι βασιλέων ἰούδα καθὼς
locus q ruit immũdiciarũ in oĩbus domi-
ὁ τόπος ὁ διαπίπτων τῶν ἀκαθαρσιῶν ἐν πάσαις ταῖς οἰκί-
bus in qb9 adoleuerũt in tectis oĩ milit-
αις ἐν αἷς ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶν δωμάτων πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ
celi: & libauerũt libamina diis alienis. &
οὐρανοῦ, καὶ ἔσπεισαν σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ
venit hieremias de ruina quo miſit e-
ἦλθεν ἱερεμίας ἀπὸ τῆς διαπτώσεως οὗ ἀπέστειλεν αὐ-
um dñs illuc pphetare. & ſtetit in atrio
τὸν κύριος ἐκεῖ τοῦ προφητεῦσαι. καὶ ἔστη ἐν αὐλῇ τοῦ
dñi: & dixit ad oẽm pplm. hec dicit
κυρίου, καὶ εἶπεν πρὸς πάντα τὸν λαόν. τάδε λέγει
dñs: exercituũ de9 iſrael. ecce ego induco
κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω
ſup hierlm: & ſup oẽs ciuitates & ſup
ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις καὶ ἐπὶ
vicos ei9 oĩa mala q loquut9 ſũ ſup e-
τὰς κώμας αὐτῆς, ἅπαντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα ἐπ᾽ αὐ-
am & ſup ciuitates eius. qm̃ idurauerũt ceruicẽ
τὴν καὶ ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῆς. ὅτι ἐσκλήρυναν αὐχένα
ſuã ne audirẽt verba mea.
αὐτῶν τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι τῶν λόγων μου. Ca. 20.

ET audiuit paſchor fili9 emmor ſacerdos & hic
Καὶ ἤκουσεν πασχὼρ ὁ υἱὸς ἐμμὴρ ὁ ἱερεὺς καὶ οὗ-
erat cõſtitutus princeps dom9 dñi hieremia
τος ἦν καθεσταμένος ἡγούμενος οἴκου κυρίου τοῦ ἱερεμίου
pphetãte ſermones iſtos. & pcuſſit e-
προφητεύοντος τοὺς λόγους τούτους καὶ ἐπάταξεν αὐ-
um & miſerũt eũ in carcerẽ q erat in por- Infra. 37. c.
τὸν καὶ ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὸν καταράκτην ὃς ἦν ἐν πύ-
ta dom9 bẽiamin ſuperioris q erat in domo dñi. &
λῃ οἴκου βενιαμὶν ὑπερῴου ὃς ἦν ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ
factũ eſt in craſtino & eduxit paſchor hieremiã
ἐγένετο τῇ αὔριον καὶ ἐξήγαγεν πασχὼρ τὸν ἱερεμίαν
de carcere: & ait illi hieremias: nõ
ἐκ τοῦ καταράκτου, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας, οὐ
paſchar vocauit dñs nomẽ tuũ ſed mi-
πασχὼρ ἐκάλεσεν κύριος τὸ ὄνομά σου ἀλλ᾽ ἢ μέ-
grantẽ. qr hec dicit dñs. ecce ego do
τοικον. διότι τάδε λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ δίδω-
tibi in trãſmigrationẽ cũ oĩb9 amicis tuis.
μί σοι εἰς μετοικεσίαν σὺν πᾶσι τοῖς φίλοις σου.
& cadẽt in gladio inimicorũ ſuorũ: & oculi
καὶ πεσοῦνται ἐν μαχαίρᾳ ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί
tui videbũt: & te & oẽm iudã dabo in ma-
σου ὄψονται, καὶ σὲ καὶ πάντα ἰούδα δώσω εἰς χεῖ-
nus regis babylonis: & trãſmigrare faciẽt eos:
ρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ μετοικιοῦσιν αὐτοὺς
& pcutient eos
καὶ κατακολούσουσιν αὐτούς

ἐν μαχαίραις. καὶ δώσω τὴν πᾶσαν ἰσχὺν τῆς πό-
in gladiis. & dabo oẽm fortitudinẽ ciui-
λεως ταύτης καὶ πάντας τοὺς πόνους αὐτῆς καὶ πάν-
tatis hui9 & oẽs labores ei9 & om-
τας τοὺς θησαυροὺς βασιλέως ἰούδα εἰς χεῖρας ἐχ-
nes theſauros regis iuda in man9 ini-
θρῶν αὐτοῦ, καὶ ἄξουσιν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. καὶ σὺ
micorũ ei9: & ducẽt eos in babylonẽ. & tu
καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου πορεύε-
& oẽs habitãtes in domo tua ibi-
σθε ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν βαβυλῶνι ἀποθανῇ, καὶ
tis in captiuitate: & in babylone morieris: &
ἐκεῖ ταφήσῃ σὺ καὶ πάντες οἱ φίλοι σου οἷς προεφή-
ibi ſepelieris tu & oẽs amici tui qb9 pphe-
τευσας αὐτοῖς ψευδῆ. ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἠπατή-
taſti illis mendacia. decepiſti me dñe: & decept9
θην. ἐκράτησας καὶ ἠδυνάσθης. ἐγενόμην εἰς γέλωτα
ſũ. obtinuiſti & potuiſti. fact9 ſũ in riſum
πᾶσαν ἡμέραν διετέλεσα μυκτηριζόμενος, ὅτι πικρῷ
tota die pſeueraui ſubſannat9: qr amaro
λόγῳ μου γελάσομαι, ἀθεσίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἐπι-
verbo meo ridebor: puaricationẽ & miſeriã inuo-
καλέσομαι. ὅτι ἐγενήθη ὁ λόγος κυρίου εἰς ὀνειδισμὸν ἐμοί
cabo. qr factũ eſt verbũ dñi in opprobriũ mihi
καὶ εἰς χλευασμὸν πᾶσαν ἡμέραν. καὶ εἶπα οὐ μὴ ὀνο-
& in deriſum tota die. & dixi nõ no-
μάσω ἔτι τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ οὐ μὴ λαλήσω ἔτι
minabo vltra nomẽ dñi: & nõ loquar vltra
ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς πῦρ καιόμενον
in noĩe ei9. & fact9 eſt q̃ſi ignis ardẽs
φλέγον ἐν τοῖς ὀστέοις μου καὶ παρεῖμαι πάντοθεν καὶ οὐ
cõburẽs in oſſib9 meis & diſſolut9 ſũ vndiq; & nõ
δύναμαι φέρειν, ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν συναθροιζο-
poſſum ferre: qr audiui vituperiũ multorũ cõgregato-
μένων κυκλόθεν. ἐπισυνστῆτε, καὶ ἐπισυνστῶμεν αὐτῷ
rũ vndiq;. reſiſtite: & reſiſtam9 ei
πάντες ἄνδρες φίλοι αὐτοῦ, τηρήσατε τὴν ἐπίνοιαν
oẽs viri amici ei9: cuſtodite opinionẽ
αὐτοῦ εἰ ἀπατηθήσεται, καὶ δυνησόμεθα αὐτὸν καὶ λη-
eius ſi decipiet: & pualebim9 ei & ſu-
ψόμεθα τὴν ἐκδίκησιν ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ. καὶ κύριος μετ᾽ ἐ-
memus vltionẽ nr̃az ex eo. & dñs mecũ
μοῦ καθὼς μαχητὴς ἰσχύων, διὰ τοῦτο ἐδίωξαν καὶ νοῆ-
ſicut bellator fortis: pp̃ter hoc pſequuti ſũt & itelli-
σαι οὐκ ἠδύναντο. ᾐσχύνθησαν σφόδρα, ὅτι οὐκ ἐνόησαν
gere nõ potuerũt. cõfuſi ſũt valde: qr nõ cognouerũt
ἀτιμίας αὐτῶν αἳ δι᾽ αἰῶνος οὐκ ἐπιλησθήσονται. κύριε
ignominias ſuas q̃ ineternũ nõ tradent obliuioni. dñe
δοκιμάζων δίκαια συνιῶν νεφροὺς καὶ καρδίας, ἴδοι-
pbans iuſta itelligẽs renes & corda: vide-
μι τὴν παρά σου ἐκδίκησιν ἐξ αὐτῶν, ὅτι πρὸς σὲ
am q̃ a te vltionẽ ex eis: qm̃ ad te
ἀπεκάλυψα τὸ δικαίωμά μου. ᾄσατε τῷ κυρίῳ. αἰ-
reuelaui cauſam meã. cãtate dño. lau-
νέσατε αὐτῷ, ὅτι ἐξείλετο ψυχὴν πένητος ἐκ χει-
date eũ: qr liberauit aĩam pauperis de ma-
ρὸς πονηρευομένων. ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐ-
nu fortiũ eo. maledictus dies in q̃ na-
τέχθην ἐν αὐτῇ, ἡμέρα ἐν ᾗ ἔτεκέν με ἡ μήτηρ μου
tus ſũ in ea: dies in q̃ pepit me mr̃ mea
μὴ ἔστω ἐπευκτή, ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὁ εὐαγ-
nõ ſit deſiderabilis: maledict9 hõ q̃ annũ-
γελισάμενος τῷ πατρί μου λέγων, ἐτέχθη σοι ἄρ-
ciauit pr̃i meo dicẽs: nat9 eſt tibi maſcu-
σεν, εὐφραινόμενος εἰσιν. ἔστω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὡς αἱ
lus: letificat9 eſt. ſit hõ ille vt
πόλεις ἃς κατέστρεψεν κύριος ἐν θυμῷ καὶ οὐ μετεμε-
ciuitates q̃s ſubuertit dñs in furore & nõ penituit
λήθη. ἀκουσάτω κραυγῆς τὸ πρωΐ, καὶ ἀλαλαγμοῦ
eũ. audiat clamorẽ mane: & vlulatũ
μεσημβρίας,
meridie:

gladio. Et dabo vniuerſam ſubſtantiã ciuitatis huius: & omnem laborem eius omneq; precium & cunctos theſauros regum iuda dabo in manu inimicorum eorũ & diripiẽt eos & tollent: & ducent in babylonem. Tu aũt phaſſur & oẽs habitatores domus tue ibitis in captiuitatẽ: & in babylonẽ venies & ibi morieris ibiq; ſepelieris tu & omnes amici tui quibus prophetaſti mendaciũ. Seduxiſti me domine: & ſeductus ſum fortior me fuiſti & inualuiſti. Factus ſum in deriſum tota die. Oẽs ſubſannãt me: q̃a iam olim loquor vociferãs iniq̃tatem & vaſtitatẽ clamito. Et fact9 eſt mihi ſermo dñi in opprobriũ: & in deriſu; tota die. Et dixi. Non recordabor ei9 neq; loquar vltra in noĩe illius. Et fact9 eſt in corde meo quaſi ignis exeſtuãs clauſuſq; ĩ oſſibus meis: & defeci: ferre non ſuſtinens. Audiui enĩ cõtumelias multorũ & terrorem in circuitu: pſeq̃mini & pſequamur eũ: ab oĩbus viris q erant pacifici mei & cuſtodiẽtes latus meũ: ſiquõ decipiatur & puale amus aduerſus eum: & cõſeq̃mur vltionẽ ex eo. Dñs aũt mecũ eſt tanq̃; bellator fortis: idcirco q pſeq̃ũtur me cadent & infirmi erũt & cõfundẽtur vehemẽter: q̃a nõ intellexerũt: opprobriũ ſempiternũ qđ nunq̃; delebitur. Et tu dñe exercituũ pbator iuſti q vides renes & cor: videã q̃ſo vltionẽ tuã ex eis. Tibi enim reuelaui cãm meã. Cantate dño: laudate dñm: q̃a liberauit aĩam pauperis de manu malorum. Maledicta dies in qua natus ſum: dies in qua peperit me mater mea non ſit benedicta. Maledictus vir qui annunciauit patri meo: dicẽs. natus ẽ tibi puer maſculus: & q̃ſi gaudio letificauit eũ. Sit homo ille vt ſunt ciuitates quas ſubuertit dñs & nõ penituit eũ. Audiat clamorẽ mane: & vlulatũ in tẽpore meridiano:

בחרב: ונתתי את כל חסן העיר
הזאת ואת כל יגיעה ואת כל
יקרה ואת כל אוצרות מלכי יהודה
אתן ביד איביהם ובזזום ולקחום
והביאום בבלה: ואתה פשחור וכל
ישבי ביתך תלכו בשבי ובבל
תבוא ושם תמות ושם תקבר
אתה וכל אהביך אשר נבאת
להם בשקר: פתיתני יהוה ואפת
חזקתני ותוכל הייתי לשחוק כל
היום כלה לעג לי: כי מדי אדבר
אזעק חמס ושד אקרא כי היה
דבר יהוה לי לחרפה ולקלס כל
היום: ואמרתי לא אזכרנו ולא
אדבר עוד בשמו והיה בלבי
כאש בערת עצר בעצמתי
ונלאיתי כלכל ולא אוכל: כי
שמעתי דבת רבים מגור מסביב
הגידו ונגידנו כל אנוש שלמי
שמרי צלעי אולי יפתה ונוכלה
לו ונקחה נקמתנו ממנו: ויהוה
אותי כגבור עריץ על כן רדפי
יכשלו ולא יכלו בשו מאד
כי לא השכילו כלמת עולם לא
תשכח: ויהוה צבאות בחן צדיק
ראה כליות ולב אראה נקמתך
מהם כי אליך גליתי את ריבי:
שירו ליהוה הללו את יהוה כי
הציל את נפש אביון מיד מרעים:
ארור היום אשר ילדתי בו יום
אשר ילדתני אמי אל יהי ברוך:
ארור האיש אשר בשר את אבי
לאמר ילד לך בן זכר שמח
שמחהו: והיה האיש ההוא כערים
אשר הפך יהוה ולא נחם ושמע
זעקה בבקר ותרועה בעת צהרים:

Pritiua.heb.	Tex.he.Hiere.xxi.	Trāſla.B.Hie.	Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

אשר לא מותתני מרחם ותהי לי
אמי קברי ורחמה הרת עולם׃ למה
זה מרחם יצאתי לראות עמל
ויגון ויכלו בבשת ימי׃
הדבר אשר היה
אל ירמיהו מאת יהוה בשלח אליו
המלך צדקיהו את פשחור בן
מלכיה ואת צפניה בן מעשיה
הכהן לאמר׃ דרש נא בעדנו את
יהוה כי נבוכדראצר מלך בבל
נלחם עלינו אולי יעשה יהוה
אותנו ככל נפלאתיו ויעלה
מעלינו׃ ויאמר ירמיהו אליהם
כה תאמרן אל צדקיהו׃ כה אמר
יהוה אלהי ישראל הנני מסב את
כלי המלחמה אשר בידכם אשר
אתם נלחמים בם את מלך בבל
ואת הכשדים הצרים עליכם
מחוץ לחומה ואספתי אותם אל
תוך העיר הזאת׃ ונלחמתי אני
אתכם ביד נטויה ובזרוע חזקה
ובאף ובחמה ובקצף גדול׃ והכיתי
את יושבי העיר הזאת ואת האדם
ואת הבהמה בדבר גדול ימתו׃
ואחרי כן נאם יהוה אתן את
צדקיהו מלך יהודה ואת עבדיו
ואת העם ואת הנשארים בעיר
הזאת מן הדבר מן החרב ומן הרעב
ביד נבוכדראצר מלך בבל וביד
איביהם וביד מבקשי נפשם
והכם לפי חרב לא יחוס עליהם
ולא יחמל ולא ירחם׃ ואל העם
הזה תאמר כה אמר יהוה הנני
נתן לפניכם את דרך החיים ואת
דרך המות׃ הישב בעיר הזאת
ימות בחרב וברעב ובדבר והיוצא

היה · עלם · קבר · ראה · עמל · יגה · בוש · יום
Cap. xxi.
לחם צלה · עשה · פלא · עלה · צפר · סבב · כלה לחם · צור · חנה · לחם · נטה זרע · יחם גדל · נכה · מות · נתן · שאר · בקש · נכה · חוס חמל · רחם אמר · הנה · פנה · יצא

quia non me interfecit a vulua vt fieret mihi mater mea ſepulchrū: & vulua eius cōceptus eternus. Quare de vulua egreſſus ſū vt viderē laborē & dolorē & cōſumerētur in cōfuſiōe dies mei. 21.

Uerbum qd factū eſt ad hieremiam a domino qñ miſit ad eum rex ſedechias phaſſur filium melchie & ſophoniam filium maaſie ſacerdotem: dicens. Interroga pro nobis dñm: quia nabuchodonoſor rex babylonis prelịatur aduerſus nos: ſi forte faciat dominus nobiſcum ſm oīa mirabilia ſua & recedat a nobis. Et dixit hieremias ad eos. Sic dicetis ſedechie. hec dicit dominus deus iſrael. Ecce ego conuertam vaſa belli que in manibus veſtris ſunt & quibus vos pugnatis aduerſum regem babylonis & chaldeos qui obſidēt vos in circuitu murorum: & congregabo ea in medio ciuitatis huius: & debellabo ego vos in manu extenta & in brachio forti & in furore & indignatione & in ira grandi: & percutiam habitatores ciuitatis huius. Homines & beſtie peſtilentia magna morientur. Et poſt hoc ait dominus: dabo ſedechiam regem iuda & ſeruos eius & populū eius & qui derelicti ſunt in ciuitate hac a peſte & gladio & fame in manu nabuchodonoſor regis babylonis & in manu inimicorū eorum & i manu q̄rentiū aīam eorū: & percutiet eos in ore gladii & nō flectetur neq̧ parcet nec miſerebitur. Et ad populum hunc dices. Hec dicit dominus. Ecce ego do coram vobis viam vite & viā mortis. Qui habitauerit in vrbe hac: morietur gladio & fame & peſte: q autē egreſſus fuerit

q̄ nō interfecit me in vulua mr̃is: τ fuit
ὅτι οὐκ ἀπέκτεινέν με ἐν μήτρᾳ μητρός, καὶ ἐγένετό Job. 3. b.
mihi mr̃ mea ſepulchrū mihi τ vulua cōceptiōis
μοι ἡ μήτηρ μου τάφος μοι καὶ μήτρα συλλήψεως
eterne. q̄re ad hoc egreſſus ſū de vulua vt viderē la
αἰωνίας. ἵνα τί τοῦτο ἐξῆλθον ἐκ μήτρας τοῦ βλέπειν κό
bores τ dolores: τ cōſumpti ſūt in cōfuſione dies
πους καὶ πόνους, καὶ διετέλεσαν ἐν αἰσχύνῃ αἱ ἡμέραι
mei.
μου. Ca. 21.
Uerbū qd factū eſt ad hieremiā a dño A
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
qñ miſit ad eū rex ſedechias pa
ὅτε ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας τὸν πα
ſchur filiū melchie τ ſophoniā filiū maaſie
σχὼρ υἱὸν μελχίου καὶ τὸν σοφονίαν υἱὸν μαασαίου τὸν
ſacerdotē dicēs. interroga p nobis dñm: q̄
ἱερέα λέγων. ἐπερώτησον περὶ ἡμῶν τὸν κύριον, ὅτι βα
rex babylonis inſurrexit cōtra nos: ſi faciat dñs
σιλεὺς βαβυλῶνος ἐφέστηκεν ἐφ' ἡμᾶς, εἰ ποιήσει κύριος
ſcđm oīa mirabilia ſua: τ recedet
κατὰ πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται
a nobis. τ dixit ad eos hieremias: ſic dice
ἀφ' ἡμῶν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ἱερεμίας, οὕτως ἐρεῖ
tis ad ſedechiā. hec dicit dñs deꝰ iſrael:
τε πρὸς σεδεκίαν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ,
ecce ego cōuerto arma bellica q̄ in
ἰδοὺ ἐγὼ μεταστρέφω τὰ ὅπλα τὰ πολεμικὰ ἃ ἐν
manibꝰ vr̃is: τ in q̄bꝰ vos pugnatis in e
ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καὶ ἐν οἷς ὑμεῖς πολεμεῖτε ἐν αὐ
is: aduerſū chaldeos q̄ obſederūt
τοῖς, πρὸς τοὺς χαλδαίους τοὺς συγκεκλεικότας ὑ B
vos extra murū. τ cōgregabo eos in
μᾶς ἔξωθεν τοῦ τείχους. καὶ συνάξω αὐτοὺς εἰς τὸ
mediū ciuitatis huꝰ. τ debellabo vos ego
μέσον τῆς πόλεως ταύτης. καὶ πολεμήσω ὑμᾶς ἐγὼ
in manu mea extenta τ in brachio forti cū
ἐν χειρί μου ἐκτεταμένῃ καὶ ἐν βραχίονι κραταιῷ με
furore τ ira τ idignatiōe magna. τ per
τὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς καὶ παροργισμοῦ μεγάλου. καὶ πα
cutiā oēs habitātes in ciuitate iſta
τάξω πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ
hoīes τ iumēta in morte magna τ mo
ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη ἐν θανάτῳ μεγάλῳ καὶ ἀπο
rientur. τ poſt hec ſic dicit dñs: tra
θανοῦνται. καὶ μετὰ ταῦτα οὕτως λέγει κύριος, παρα
dā ſedechiā regē iuda τ ſer
δώσω τὸν σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα καὶ τοὺς παῖ
uos eiꝰ τ pplm q̄ derelictus eſt in ciui
δας αὐτοῦ καὶ τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν τῇ πό
tate hac a morte τ a fame
λει ταύτῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου καὶ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ C
τ a gladio: in manus inimicoꝝ ſuoꝝ
καὶ ἀπὸ τῆς μαχαίρας, εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν τῶν
q̄rentiū aīas eoꝝ. τ trucidabūt e
ζητούντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ κατακόψουσιν αὐ
os in ore gladii. nō parcā in eis τ
τοὺς ἐν στόματι μαχαίρας. οὐ φείσομαι ἐπ' αὐτοῖς καὶ
nō miſerebor eoꝝ. τ ad pplm hūc
οὐ μὴ οἰκτειρήσω αὐτούς. καὶ πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον
dices: hec dicit dñs: ecce ego dedi āte faci
ἐρεῖς, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα πρὸ προσώ
em vr̃am viam vite τ viā mor
που ὑμῶν τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θα
tis. q̄ habitat i ciuitate hac: morief in
νάτου. ὁ καθήμενος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀποθανεῖται ἐν Infra. 38. a.
fame τ in gladio: τ q̄ egredietur
λιμῷ καὶ ἐν μαχαίρᾳ, καὶ ὁ ἐκπορευόμενος

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.	Trāſla.B.Hie.	Tex.heb.hiere.xxij.	Pritiua.heb.

vt tranſeat ad chaldeos q̄ obſede
προσχωρῆσαι πρὸς τοὺς χαλδαίους τοὺς συγκεκλεικό
rūt vos. viuet. τ erit aīa eius in ſpolia.
τας ὑμᾶς. ζήσεται καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς σκῦλα.
viuet: q̄ firmaui faciem meā ſup ciui
ζήσεται, διότι ἐστήριξα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν πό
tatē illam in mala τ nō in bona dicit dñs: in
λιν ταύτην εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθὰ λέγει κύριος, εἰς
manus regis babylonis tradetur: τ cō
χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος παραδοθήσεται, καὶ κα
buret eam in igne. domꝰ regis iuda
τακαύσει αὐτὴν ἐν πυρί. ὁ οἶκος βασιλέως ἰούδα
audite verbū dñi domꝰ dauid. hec dicit do
ἀκούσατε λόγον κυρίου οἶκος δαυίδ. τάδε λέγει κύ
minꝰ. iudicate mane iudiciū τ dirigite τ libe
ριος. κρίνατε τὸ πρωῒ κρίμα καὶ κατευθύνατε καὶ ἐξέ
rate direptum de manu calūniātis eum. vt
λεσθε διηρπασμένον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος αὐτόν. ὅπως
nō accēdat ſicut ignis ira mea τ ſuccendetur: τ nō
μὴ ἀναφθῇ ὡς πῦρ ἡ ὀργή μου καὶ καυθήσεται, καὶ οὐκ
erit q̄ extīgat. ecce ego ad te hītantem val
ἔσται ὁ σβέσων. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ τὸν κατοικοῦντα τὴν κοι
lem ſor cāpeſtrē dicentes: q̄s terrebit
λάδα σὸρ τὴν πεδινὴν τοὺς λέγοντας, τίς πτοήσει
nos? aut q̄s ingredietur in habitaculū nr̃m?
ἡμᾶς; ἢ τίς εἰσελεύσεται εἰς τὸ κατοικητήριον ἡμῶν;
τ viſitabo ſup eos τ ſuccendā ignem in ſil
καὶ ἐκκαύσω πῦρ ἐν τῷ δρυ
καὶ σκέψομαι ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν τῷ δρυ
ua eius. τ deuorabit oīa q̄ i circuitu eius.
μῷ αὐτῆς, καὶ ἔδεται πάντα τὰ κύκλῳ αὐτῆς. Ca. 22
Hec dicit dñs: vade τ deſcende in
Τάδε λέγει κύριος, πορεύου καὶ κατάβηθι εἰς
domū regis iuda: τ loq̄ris illic ver
οἶκον τοῦ βασιλέως ἰούδα, καὶ λαλήσεις ἐκεῖ τὸν λό
bum hoc τ dices. audi verbū dñi rex
γον τοῦτον καὶ ἐρεῖς. ἄκουε τὸν λόγον κυρίου βα
iuda q̄ ſedes ſup thronū dauid tu τ
σιλεὺς ἰούδα ὁ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δαυίδ σὺ καὶ οἱ
ſerui tui τ ppls tuꝰ τ q̄ ingrediuntur
παῖδές σου καὶ ὁ λαός σου καὶ οἱ εἰσπορευόμενοι ταῖς
n.d. p portas has. hec dicit dñs. facite iudiciū
πύλαις ταύταις. τάδε λέγει κύριος. ποιεῖτε κρίμα
τ iuſticiam. τ liberate direptum de ma
καὶ δικαιοσύνην. καὶ ἐξαιρεῖσθε διηρπασμένον ἐκ χει
nu calumniātis eum. τ aduenam τ pupillū τ
ρὸς ἀδικοῦντος αὐτόν. καὶ προσήλυτον καὶ ὀρφανὸν καὶ
viduā ne vi opprimatis τ ne ipie agatis. τ ſā
χήραν μὴ καταδυναστεύητε καὶ μὴ ἀσεβεῖτε. καὶ αἷ
guinē inocētē ne effūdatis i loco iſto: q̄ ſi
μα ἀθῷον μὴ ἐκχέητε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, διότι ἐὰν
facientes feceritis verbū illud: τ ingredi
ποιοῦντες ποιήσητε τὸν λόγον τοῦτον, καὶ εἰσελεύ
entur p portas domꝰ huius reges
σονται ἐν ταῖς πύλαις τοῦ οἴκου τούτου βασιλεῖς
ſedentes ſup thronū dauid τ aſcendentes i curribꝰ
καθήμενοι ἐπὶ θρόνου δαυίδ καὶ ἐπιβεβηκότες ἐφ' ἁρμά
τ equis ipi τ ſerui eoꝝ τ
των καὶ ἵππων αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν καὶ ὁ
ppls eoꝝ. ſi aūt nō feceritis verba hec:
λαὸς αὐτῶν. ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε τοὺς λόγους τούτους,
p̄ memetipm iuraui dicit dñs. q̄ in ſolitudinē
κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα λέγει κύριος. ὅτι εἰς ἐρήμωσιν
erit domꝰ hec. q̄ hec dicit dñs cōtra
ἔσται ὁ οἶκος οὗτος. ὅτι τάδε λέγει κύριος κατὰ τοῦ
domū regis iuda. galaad tu mihi p̄ncipiū li
οἴκου βασιλέως ἰούδα. γαλαὰδ σύ μοι ἀρχὴ τοῦ λι
bani. ſi nō poſuero te deſtū ciuitates nō habitā
βάνου. ἐὰν μὴ θῶ σε ἔρημον πόλεις μὴ κατοικηθησομέ
das: τ inducā ſup te viꝝ interficientē
νας, καὶ ἐπάξω ἐπὶ σὲ ἄνδρα ὀλοθρεύοντα

& tranſfugerit ad chaldeos qui obſident vos: viuet: & erit ei anima ſua quaſi ſpolium. Poſui enī faciē meā ſup ciuitatē hanc in malum & nō in bonum: ait dominus. In manu regis babylonis dabitur: & exuret eā igni. Et domui regis iuda. Audite verbum domini domus dauid. Hec dicit dñs. Iudicate mane iudiciū: & eruite vi oppreſſus de manu calūniātis: ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea & ſuccēdatur: & nō ſit q extinguat ꝑpter maliciā ſtudiorū vroꝝ. Ecce ego ad te hītatricē vallis ſolide atq̧ cāpeſtris: ait dominus: q dicitis qs percutiet nos & qs ingredietur domus noſtras? Et viſitabo ſup vos iuxta fructū ſtudiorū vrorum: dicit dñs: & ſuccendam ignem in ſaltu eius & deuorabit oīa in circuitu eius. 22.

Hec dicit dñs. Deſcēde in domum regis iuda: & loqueris ibi verbum hoc & dices. Audi verbum domini rex iuda qui ſedes ſup ſolium dauid tu & ſerui tui & popls tuus qui ingredimini per portas iſtas. Hec dicit dñs. Facite iudicium & iuſticiam & liberate vi oppreſſū de manu calūniatoris & aduenā & pupillū & viduā nolite contriſtare neq̧ opprimatis iniq̄ & ſāguinē inocentē ne effundatis in loco iſto. Si enī facientes feceritis verbū iſtud ingredientur per portas domus huius reges ſedētes de genere dauid ſup thronū eius & aſcēdentes currus & equos ipſi & ſerui & ppls eoꝝ. Quod ſi non audieritis verba hec in memetipſo iuraui dicit dñs: quia in ſolitudinē erit domus hec. Quia hec dicit dominus ſuper domum regis iuda. Galaad tu mihi caput libani. Si nō poſuero te ſolitudinē: vrbes inhabitabiles. Et ſanctificabo ſuper te interficientem

ונפל על הכשדים הצרים עליכם
וחיה והיתה לו נפשו לשלל׃ כי
שמתי פני בעיר הזאת לרעה
ולא לטובה נאם יהוה ביד מלך
בבל תנתן ושרפה באש׃ ולבית
מלך יהודה שמעו דבר יהוה׃ בית
דוד כה אמר יהוה דינו לבקר
משפט והצילו גזול מיד עושק
פן תצא כאש חמתי ובערה ואין
מכבה מפני רע מעלליכם׃ הנני
אליך ישבת העמק צור המישר
נאם יהוה האמרים מי יחת עלינו
ומי יבוא במעונותינו׃ ופקדתי
עליכם כפרי מעלליכם נאם יהוה
והצתי אש ביערה ואכלה כל
סביביה׃
כה אמר יהוה רד בית מלך
יהודה ודברת שם את הדבר הזה׃
ואמרת שמע דבר יהוה מלך יהודה
הישב על כסא דוד אתה ועבדיך
ועמך הבאים בשערים האלה׃
כה אמר יהוה עשו משפט וצדקה
והצילו גזול מיד עשוק וגר יתום
ואלמנה אל תנו אל תחמסו ודם
נקי אל תשפכו במקום הזה׃ כי
אם עשו תעשו את הדבר הזה
ובאו בשערי הבית הזה מלכים
ישבים לדוד על כסאו רכבים
ברכב ובסוסים הוא ועבדו ועמו׃
ואם לא תשמעו את הדברים
האלה בי נשבעתי נאם יהוה כי
לחרבה יהיה הבית הזה׃ כי כה
אמר יהוה על בית מלך יהודה
גלעד אתה לי ראש הלבנון אם
לא אשיתך מדבר ערים לוא
נושבה׃ וקדשתי עליך משחתים

צור · היה · שום פנה · רעע · נתן · דין · שפט נצל · גזל עשק · יצא חמם · כבה פנה · רעע עלל · ישב עמק · אמר נחת · בוא עון · פקד · פרה עלל · יצת · סבב
Cap. xxij.
ירד · דבר · בוא · עשה שפט · נצל גזל · עשק גור · יתם ינה · חמס נקה · שפך קום · עשה בוא · שבע · שבע · היה · שות דבר · עיר ישב · שחת

virũ & arma eius: & ſuccidet electas cedros tuas: & precipitabũt in ignẽ: & ptranſibũt gẽtes multe per ciuitatem hãc: & dicet vnuſquiſq; proximo ſuo. Quare fecit dominus ſic ciuitati huic grandi? Et reſpondebunt. Eo q derelinquerint pactum domini dei ſui: & adorauerint deos alienos: & ſeruierint eis. Nolite flere mortuum neq; lugeatis ſup eũ fletu. Plangite eũ q egreditur. qa nõ reuertetur vltra: nec videbit terrã natiuitatis ſue. qa hec dicit dñs ad ſellũ filiũ ioſie regem iuda qui regnauit pro ioſia patre ſuo: qui egreſſus eſt de loco iſto. Non reuertetur huc amplius: ſed in loco ad quem tranſtuli eum ibi morietur: & terram iſtam non videbit amplius. Ve q edificat domũ ſuã in iniuſticia: & cenacula ſua nõ i iudicio. Amicũ ſuũ opprimet fruſtra: & mercedem nõ reddet ei. Qui dicit: edificabo mihi domũ latã & cenacula ſpacioſa: q aperit ſibi feneſtras: & facit laqaria cedrina: pingitq; ſinopide. Nunquid regnabis quoniam confers te cedro? Pater tuus nunquid non comedit & bibit & fecit iudiciũ & iuſticiã: tunc cũ bene erat ei. Iudicauit cauſaz paupis & egeni in bonũ ſuũ. Nunqd nõ ideo qa cognouit me dicit dñs? Tui vero oculi & cor ad auaritiam & ad ſanguinem innocẽtem fundendum & ad calumniam & ad curſuz mali operis. Propterea hec dicit domin? ad ioachim filium ioſie regem iuda. Non plangent eum ve frater & ve ſoror: non cõcrepabunt ei ve domine & ve inclyte. Sepultura aſini ſepelietur: putrefactus & proiectus extra portas hieruſalem. Aſcende libanum & clama: & in baſan da vocem tuam: & clama ad tranſeũtes: quia cõtriti ſunt omnes

τ ſecurim eius. τ ſuccidẽt electas
καὶ τὸν πέλεκυν αὐτοῦ. καὶ ἐκκόψουσιν τὰς ἐκλεκτὰς
cedros tuas τ iniicient in ignẽ: τ ptranſi
κέδρους σου καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς τὸ πῦρ, καὶ διελεύσον
bũt gẽtes multe p ciuitatẽ hãc: τ dicẽt vnuſ
ται ἔθνη πολλὰ διὰ τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἐροῦσιν ἕ
quiſq; ad primũ ſuũ: quare fecit do=
καστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, διατί ἐποίησεν κύ=
min? ſic ciuitati huic magne? τ dicẽt:
ριος οὕτως τῇ πόλει ταύτῃ τῇ μεγάλῃ; καὶ ἐροῦσιν, Deut. 29.d.
eo qđ reliquerũt teſtamẽtũ dñi dei ſui 3.Re. 9.a.
ἀνθ᾽ ὧν ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν
τ adorauerũt deos alienos τ ſeruierũt eis.
καὶ προσεκύνησαν θεοῖς ἀλλοτρίοις καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς.
ne fleatis mortuũ: neq; lugeatis eũ.
μὴ κλαίετε τὸν τεθνηκότα, μὴ δὲ θρηνεῖτε αὐτόν.
plangite fletu egredientẽ: qr nõ reuerte
κλαύσατε κλαυθμῷ τὸν ἐκπορευόμενον, ὅτι οὐκ ἐπιστρέ
tur vltra τ nõ videbit terrã patrie ſue: qr
ψει ἔτι καὶ οὐ μὴ ἴδῃ τὴν γῆν πατρίδος αὐτοῦ, διότι
hec dicit dñs ad ſellũ filiũ ioſie regẽ

amatores tui. Locut? ſũ ad te in abundantia tua: dixiſti non audiã. Hec eſt via tua ab adoleſcẽtia tua: quia non audiſti vocẽ meam. Oẽs paſtores tuos paſcet ventus: & amatores tui in captiuitatẽ ibunt. Et tunc confunderis & erubeſces ab oĩ malicia tua: q̃ ſedes in libano & nidificas in cedris. Quõ cõgemuiſti cũ veniſſent tibi dolores q̃ſi dolores parturiẽtis. Viuo ego dicit dñs qa ſi fuerit iechonias filius ioachim regis iuda annulus in manu dextera mea: inde euellam eum. Et dabo te in manum querentium animã tuã: & in manu quorum tu formidas faciem: & in manu nabuchodonoſor regis babylõis: & in manu chaldeorũ. Et mittã te & matrem tuam que genuit te in terram alienam in qua nati non eſtis: ibiq; moriemini. Et in terram ad quam ipſi leuant animam ſuam vt reuertãtur illuc: non reuertẽtur. Nunqd vas fictile atq; cõtritũ vir iſte iechonias. Nunquid vas abſq; oĩ voluptate. Quare abiecti ſunt ipſi & ſemen eius & proiecti in terram quam ignorauerũt. Terra terra terra audi ſermonẽ domini. Hec dicit dominus. Scribe virum iſtũ ſterilẽ virũ q in diebus ſuis nõ proſperabitur. Nec enim erit de ſemine eius vir qui ſedeat ſuper ſolium dauid: & poteſtatem habeat vltra in iuda. 23.

Ve paſtoribus qui diſperdũt & dilacerant gregem paſcue mee dicit dominus. Ideo hec dicit dominus de? iſrael ad paſtores qui paſcũt populum meum. Vos diſperſiſtis gregem meũ & eiecsitis eos & non viſitaſtis eos. Ecce ego viſitabo ſuper vos maliciam ſtudiorꝫ veſtrorũ: ait domin?. Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus

Ca.23.

Cap.xxiij.

הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּי אֹתָם שָׁם
וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְהֶן עַל נְוֵהֶן וּפָרוּ וְרָבוּ
וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיהֶם רֹעִים וְרָעוּם וְלֹא
יִירְאוּ עוֹד וְלֹא יֵחַתּוּ וְלֹא יִפָּקֵדוּ
נְאֻם יְהוָה: הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם
יְהוָה וַהֲקִמֹתִי לְדָוִד צֶמַח צַדִּיק
וּמָלַךְ מֶלֶךְ וְהִשְׂכִּיל וְעָשָׂה מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה בָּאָרֶץ: בְּיָמָיו תִּוָּשַׁע יְהוּדָה
וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכֹּן לָבֶטַח וְזֶה שְּׁמוֹ
אֲשֶׁר יִקְרְאוֹ יְהוָה צִדְקֵנוּ: לָכֵן הִנֵּה
יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה וְלֹא יֹאמְרוּ
עוֹד חַי יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: כִּי אִם חַי
יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה וַאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת
זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹנָה
וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּים
שָׁם וְיָשְׁבוּ עַל אַדְמָתָם: לַנְּבִאִים
נִשְׁבַּר לִבִּי בְקִרְבִּי רָחֲפוּ כָּל עַצְמוֹתַי
הָיִיתִי כְּאִישׁ שִׁכּוֹר וּכְגֶבֶר עֲבָרוֹ
יָיִן מִפְּנֵי יְהוָה וּמִפְּנֵי דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ:
כִּי מְנָאֲפִים מָלְאָה הָאָרֶץ כִּי מִפְּנֵי
אָלָה אָבְלָה הָאָרֶץ יָבְשׁוּ נְאוֹת
מִדְבָּר וַתְּהִי מְרוּצָתָם רָעָה
וּגְבוּרָתָם לֹא כֵן: כִּי גַם נָבִיא גַם
כֹּהֵן חָנֵפוּ גַּם בְּבֵיתִי מָצָאתִי רָעָתָם
נְאֻם יְהוָה: לָכֵן יִהְיֶה דַרְכָּם לָהֶם
כַּחֲלַקְלַקּוֹת בָּאֲפֵלָה יִדַּחוּ וְנָפְלוּ
בָהּ כִּי אָבִיא עֲלֵיהֶם רָעָה שְׁנַת
פְּקֻדָּתָם נְאֻם יְהוָה: וּבִנְבִיאֵי
שֹׁמְרוֹן רָאִיתִי תִפְלָה הִנַּבְּאוּ בַבַּעַל
וַיַּתְעוּ אֶת עַמִּי אֶת יִשְׂרָאֵל: וּבִנְבִאֵי
יְרוּשָׁלַם רָאִיתִי שַׁעֲרוּרָה נָאוֹף
וְהָלֹךְ בַּשֶּׁקֶר וְחִזְּקוּ יְדֵי מְרֵעִים
לְבִלְתִּי שָׁבוּ אִישׁ מֵרָעָתוֹ הָיוּ
לִי כֻלָּם כִּסְדֹם וְיֹשְׁבֶיהָ כַּעֲמֹרָה:
לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַל

terris ad aquas eiecero eos illuc: & conuertā eos ad rura ſua: & creſcēt & multiplicabūtur: & ſuſcitabo ſup eos paſtores: & paſcent eos. Non formidabunt vltra: & non pauebūt: & nullus qretur ex numero dicit dñs. Ecce dies veniūt dicit dñs: & ſuſcitabo dauid germē iuſtum: & regnabit rex: & ſapiens erit: & faciet iudiciū & iuſticiā in terra. In dieb9 illis ſaluabitur iuda: & iſrael hitabit cōfidenter. Et hoc eſt nomē qd' vocabūt eū: dñs iuſtus nr̄. Propter hoc ecce dies veniūnt dicit dominus: & non dicent vltra viuit domin9 qui eduxit filios iſrael de terra egypti: ſed viuit dominus qui eduxit & adduxit ſemen domus iſrael de terra aquilonis: & de cunctis terris ad quas eieceram eos illuc: & habitabūt in terra ſua. Ad prophetas Contritū eſt cor meū in medio mei: cōtremuerūt oīa oſſa mea. Factus ſū quaſi vir ebri9: & qſi hō madidus a vino: a facie dñi & a facie verborum ſanctorū eius: qa adulteris repleta eſt terra: qa a facie maledictionis luxit terra: arefacta ſunt arua deſerti. Factus eſt curſus eorum malus: & fortitudo eorum diſſimilis. Propheta nāq3 & ſacerdos polluti ſūt: & in domo mea īueni malū eorū: ait dñs. Idcirco via eorum erit qſi lubricū in tenebris: impelletur ei & corruet in ea. Afferā enim ſup eos mala: annum viſitationis eorū ait dominus. Et in prophetis ſamarie vidi fatuitatē: & prophetabāt in baalim & decipiebāt pplm meū iſrael. Et in prophetis hieruſalem vidi ſimilitudinem adulterantium & iter mēdacii. Et cōfortauerūt manus peſſimorū: vt non cōuerteretur vnuſqſq3 a malicia ſua. Facti ſūt mihi oēs vt ſodoma: & hitatores ei9 qſi gomorra. Propterea hec dicit dñs exercituum ad

terra: expulit eos illuc: et reſtituam eos in
τῆς γῆς οὗ ἐξῶσα αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ καταστήσω αὐτοὺς εἰς
paſcua ſua. et creſcent et multiplicabunt:
τὴν νομὴν αὐτῶν. καὶ αὐξηθήσονται καὶ πληθυνθήσονται,
et ſuſcitabo eis paſtores qui paſcent eos:
καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς ποιμένας οἳ ποιμανοῦσιν αὐτούς,
et non formidabunt vltra neque pauebunt neque requi
καὶ οὐ φοβηθήσονται ἔτι οὐδὲ πτοηθήσονται οὐδὲ ἐκζητη
rent dicit dominus. ecce dies veniunt dicit do
θήσονται λέγει κύριος. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύ
minus: et ſuſcitabo dauid orientem iuſtum: et re
ριος, καὶ ἀναστήσω τῷ Δαυὶδ ἀνατολὴν δικαίαν, καὶ βα
gnabit rex et intelliget et faciet iudicium et
σιλεύσει βασιλεὺς καὶ συνήσει καὶ ποιήσει κρίμα καὶ
iuſticiam in terra. in diebus eius ſalua
δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ σωθή
bitur iuda: et iſrael habitabit confidenter: et
σεται ἰούδας, καὶ ἰσραὴλ κατασκηνώσει πεποιθώς. καὶ
hoc nomen eius quod vocabit eum dominus ioſedech.
τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὃ καλέσει αὐτὸν κύριος ἰωσεδέκ.
propter hoc ecce dies veniunt dicit dominus: et non
διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ οὐκ
dicent vltra viuit dominus qui eduxit domum iſrael de terra
ἐροῦσιν ἔτι ζῇ κύριος, ὃς ἀνήγαγε τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἐκ γῆς
egypti. ſed viuit dominus qui adduxit et congregauit
αἰγύπτου. ἀλλὰ ζῇ κύριος ὃς ἀνήγαγε καὶ συνήγαγεν
omne ſemen iſrael de terra aquilonis: et de cunc
ἅπαν τὸ σπέρμα ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς Βορρᾶ, καὶ ἀπὸ πα
tis regionibus quo expulit illuc: et reſtituit
σῶν τῶν χωρῶν οὗ ἐξῶσεν αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ ἀποκατέστησεν
eos in locum ſuum. in prophetis contritum
αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. ἐν τοῖς προφήταις συνετρί
eſt cor meum in me commotū ſunt omnia oſſa mea:
βη ἡ καρδία μου, ἐν ἐμοὶ ἐσαλεύθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου,
factus ſum quaſi vir contritus et ſicut homo con
ἐγενήθην ὡς ἀνὴρ συντετριμμένος καὶ ὡς ἄνθρωπος συν
ptus a vino a facie domini et a fa
εχόμενος ἀπὸ οἴνου ἀπὸ προσώπου κυρίου καὶ ἀπὸ προ
cie decoris glorie eius: quia adulteriis repleta eſt
σώπου εὐπρεπείας δόξης αὐτοῦ, ὅτι μοιχῶν ἐπλήσθη
terra: quia a facie horum luxit terra: arefacta
ἡ γῆ, ὅτι ἀπὸ προσώπου τούτων ἐπένθησεν ἡ γῆ, ἐξηράνθη
ſunt paſcua deſerti: et factus eſt curſus eorum ma
σαν αἱ νομαὶ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐγένετο ὁ δρόμος αὐτῶν πο
lus: et fortitudo eorum non ſic: quia ſacerdos et prophe
νηρός, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν οὐχ οὕτως, ὅτι ἱερεὺς καὶ προφή
ta polluti ſunt: et in domo mea vidi malitias eo
της ἐμολύνθησαν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ μου εἶδον πονηρίας αὐ
rum dicit dominus. propterea fiat via illorum ipſis
τῶν λέγει κύριος. διὰ τοῦτο γενηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν αὐτοῖς
in lubricum in caligine: et ſupplantabuntur et cor
εἰς ὀλίσθημα ἐν γνόφῳ, καὶ ὑποσκελισθήσονται καὶ πε
ruent in ea: quia inferam ſup eos mala in anno
σοῦνται ἐν αὐτῇ, διότι ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς κακὰ ἐν ἐνιαυ
viſitationis eorum dicit dominus. et in prophe
τῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν λέγει κύριος, καὶ ἐν τοῖς προφή
tis ſamarie vidi iniquitates: prophetauerunt in baa
ταις σαμαρείας εἶδον ἀνομήματα προεφήτευσαν ἐπὶ βα
al: et deceperunt populum meum iſrael. et in
άλ, καὶ ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐν τοῖς
prophetis hieruſalem vidi horribilia adulterantes et
προφήταις ἱερουσαλὴμ ἑώρακα φρικτά, μοιχωμένους καὶ
ambulantes in mendaciis: et apprehendentes ma
πορευομένους ἐν ψευδέσι, καὶ ἀντιλαμβανομένους χει
nus malorum: ne conuerteretur vnuſquiſque a vi
ρῶν πονηρῶν, τοῦ μὴ ἀποστραφῆναι ἕκαστον ἀπὸ τῆς ὁ
a ſua mala. facti ſunt mihi omnes ſicut ſo
δοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς. ἐγενήθησάν μοι πάντες ὡς σό
doma et habitantes eam ſicut gomorra. propter
δομα, καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ὥσπερ γόμορρα. διὰ τοῦ
rea hec dicit dominus exercituum ad
το τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων πρὸς

B a.16.c. C a.9.a.

prophetas ecce ego cibo eos doloribus: et
τοὺς προφήτας ἰδοὺ ἐγὼ ψωμίζω αὐτοὺς ὀδύνας, καὶ
potabo eos aquam amaram: quia a prophetis ie
ποτιῶ αὐτοὺς ὕδωρ πικρόν, ὅτι ἀπὸ τῶν προφητῶν ἱε
ruſalem egreſſa eſt pollutio omni terre. ſic dicit
ρουσαλὴμ ἐξῆλθε μολυσμὸς πάσῃ τῇ γῇ. οὕτως λέγει
dominus omnipotens: ne audiatis verba pro
κύριος ὁ παντοκράτωρ, μὴ ἀκούετε τοὺς λόγους τῶν προ
D phetarum prophetantium vobis. quia vanum faciunt ipſi
φητῶν τῶν προφητευόντων ὑμῖν. ὅτι ματαιοῦσιν αὐτοί
viſionem a corde eorum loquuntur et non de ore
ὅρασιν. ἀπὸ καρδίας αὐτῶν λαλοῦσι καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος
domini dicunt abiicientibus verbum
κυρίου. λέγουσι τοῖς ἀπωθουμένοις τὸν λόγον
domini. pax erit vobis: et omnibus ambulanti
κυρίου. εἰρήνη ἔσται ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς πορευομέ
bus voluntatibus ſuis. omni ambulanti in erro
νοις τοῖς θελήμασιν αὐτῶν. παντὶ πορευομένῳ ἐν πλά
re cordis ſui non veniet ſuper te mala: quia quis ſtetit
νῃ καρδίας αὐτοῦ οὐχ ἥξει ἐπὶ σὲ κακά, ὅτι τίς ἔστη
in ſubſtantia domini et vidit et audiuit ſermonem e
ἐν ὑποστήματι κυρίου καὶ εἶδε καὶ ἤκουσε τὸν λόγον αὐ
ius: quis percepit et audiuit? ecce commotio a
τοῦ; τίς ἐνωτίσατο καὶ ἤκουσεν; ἰδοὺ σεισμὸς παρὰ
domino et ira egreditur in commotionem. conuer
κυρίου καὶ ὀργὴ ἐκπορεύεται εἰς συσσεισμόν. συστρεφο
ſa in impios veniet: et non reuertetur fu
μένη ἐπὶ τοὺς ἀσεβεῖς ἥξει, καὶ οὐκ ἀποστρέψει ὁ θυ
ror donec faciat illud et donec ſuſcitet il
μὸς κυρίου ἕως ἂν ποιήσῃ αὐτὸ καὶ ἕως ἂν ἀναστήσῃ αὐ
lud a conatu cordis ſui. in nouiſſimis
τὸ ἀπὸ ἐγχειρήματος καρδίας αὐτοῦ. ἐπ' ἐσχάτων
a.14.c. Infra. 30.c. diebus intelliget ea. non mittebam
τῶν ἡμερῶν νοήσουσιν αὐτά. οὐκ ἀπέστελλον τοὺς
prophetas: et ipſi currebant. non loquebar ad
προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον. οὐκ ἐλάλησα πρὸς
E eos: et ipſi prophetabant. et ſi ſtetiſ
αὐτούς, καὶ αὐτοὶ προεφήτευον. καὶ εἰ ἔστη
ſent in ſubſtantia mea et audiſſent verba mea: et
σαν ἐν ὑποστάσει μου καὶ ἤκουσαν τῶν λόγων μου, καὶ
populum meum auertiſſent a malis ſtudi
τὸν λαόν μου ἂν ἀπέστρεφον ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευ
is ſuis. deus appropinquans ego ſum dicit dominus:
μάτων αὐτῶν. θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι λέγει κύριος,
et non deus de longe. ſi abſcondet homo in ab
καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν. εἰ κρυβήσεται ἄνθρωπος ἐν κρυ
ſconditis et ego non videbo eum: dicit dominus. nunquid non
φαίοις καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν, λέγει κύριος. μὴ οὐ
celum et terram ego impleo: dicit dominus.
χὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει κύριος.
audiui que loquuntur prophete que prophetant in
ἤκουσα ἃ λαλοῦσιν οἱ προφῆται ἃ προφητεύουσιν ἐπὶ
nomine meo mendacia dicentes: ſomniaui ſom
τῷ ὀνόματί μου ψευδῆ λέγοντες, ἠνυπνιασάμην ἐνύ
nium: vſquequo erit in corde prophetarum
πνιον, ἕως πότε ἔσται ἐν καρδίᾳ τῶν προφητῶν τῶν
prophetantium mendacia: et cum prophetant ip
προφητευόντων ψευδῆ, καὶ ἐν τῷ προφητεύειν αὐ
ſi voluntates cordis eorum cogi
τοὺς τὰ θελήματα τῆς καρδίας αὐτῶν τῶν λογιζο
tantium vt obliuiſcantur nominis mei in
μένων τοῦ ἐπιλαθέσθαι τοῦ ὀνόματός μου ἐν τοῖς
ſomniis ſuis que narrabant vnuſquiſque ad pro
ἐνυπνίοις αὐτῶν ἃ διηγοῦντο ἕκαστος πρὸς τὸν πλη
ximum ſuum. ſicut obliti ſunt patres eorum
σίον αὐτοῦ. καθάπερ ἐπελάθοντο οἱ πατέρες αὐτῶν
nominis mei in baal. propheta in quo
τοῦ ὀνόματός μου ἐν τῇ βάαλ. ὁ προφήτης ἐν ᾧ τὸ
F ſomnium eſt: narret ſomnium ſuum: et in quo
ἐνύπνιόν ἐστι, διηγησάσθω τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καὶ ἐν ᾧ

prophetas. Ecce ego cibabo eos abſinthio: & potabo eos felle. A prophetis enī hieruſalem egreſſa eſt pollutio ſup oēm terram. Hec dicit dñs exercituū. Nolite audire verba pphetarū qui prophetant vobis & decipiunt vos. Viſionem cordis ſui loquūtur nō de ore dñi. Dicunt his qui blaſphemāt me: locutus eſt dñs: pax erit vobis: & oībus qui ambulant in prauitate cordis ſui dixerunt: nō veniet ſuper vos malū. Quis enim affuit in cōſilio domini & vidit & audiuit ſermonē eius? Quis cōſiderauit verbū illius & audiuit? Ecce turbo dñice indignationis egredietur & tempeſtas erumpens ſuper caput impiorū veniet. Non reuertetur furor dñi vſq3 dum faciat & vſq3 du3 cōpleat cogitatione cordis ſui. In nouiſſimis dieb9 intelligetis cōſilium eius. Non mittebam prophetas & ipſi currebant: non loquebar ad eos: & ipſi pphetabāt. Si ſtetiſſent in cōſilio meo & nota feciſſent verba mea poplo meo auertiſſent vtiq3 eos a via ſua mala & cogitationib9 ſuis peſſimis. Putas ne de9 e vicino ego ſum dicit dñs: & nō de9 de longe? Si occultabitur vir in abſconditis: & ego non videbo eum dicit dñs? Nunquid non celum & terrā ego implebo dicit dominus? Audiui que dixerunt prophete prophetantes in nomie meo mēdaciū atq3 dicentes. Sōniaui ſomniaui. Vſq3 quo iſtud eſt in corde pphetarum vaticinantiū mendaciū & pphetantiū ſeductiones cordis ſui? Qui volunt facere vt obliuiſcatur ppl's me9 nois mei ppter ſomnia eorū que narrāt vnuſquiſq3 ad proximū ſuum ſicut obliti ſunt patres eorū nois mei propter baal. Propheta qui habet ſomnium narret ſomnium: & qui

הַנְּבִאִים הִנְנִי מַאֲכִיל אוֹתָם לַעֲנָה
וְהִשְׁקִתִים מֵי רֹאשׁ כִּי מֵאֵת
נְבִיאֵי יְרוּשָׁלַם יָצְאָה חֲנֻפָּה לְכָל
הָאָרֶץ: כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אַל
תִּשְׁמְעוּ עַל דִּבְרֵי הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים
לָכֶם מַהְבִּלִים הֵמָּה אֶתְכֶם חֲזוֹן
לִבָּם יְדַבֵּרוּ לֹא מִפִּי יְהוָה: אֹמְרִים
אָמוֹר לִמְנַאֲצַי דִּבֶּר יְהוָה שָׁלוֹם
יִהְיֶה לָכֶם וְכֹל הֹלֵךְ בִּשְׁרִרוּת
לִבּוֹ אָמְרוּ לֹא תָבוֹא עֲלֵיכֶם רָעָה:
כִּי מִי עָמַד בְּסוֹד יְהוָה וְיֵרֶא
וְיִשְׁמַע אֶת דְּבָרוֹ מִי הִקְשִׁיב דְּבָרוֹ
וַיִּשְׁמָע: הִנֵּה סַעֲרַת יְהוָה חֵמָה
יָצְאָה וְסַעַר מִתְחוֹלֵל עַל רֹאשׁ
רְשָׁעִים יָחוּל: לֹא יָשׁוּב אַף יְהוָה
עַד עֲשֹׂתוֹ וְעַד הֲקִימוֹ מְזִמּוֹת לִבּוֹ
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים תִּתְבּוֹנְנוּ בָהּ בִּינָה:
לֹא שָׁלַחְתִּי אֶת הַנְּבִאִים וְהֵם
רָצוּ לֹא דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם וְהֵם
נִבָּאוּ: וְאִם עָמְדוּ בְּסוֹדִי וְיַשְׁמִעוּ
דְבָרַי אֶת עַמִּי וִישִׁבוּם מִדַּרְכָּם
הָרָע וּמֵרֹעַ מַעַלְלֵיהֶם: הַאֱלֹהֵי
מִקָּרֹב אָנִי נְאֻם יְהוָה וְלֹא אֱלֹהֵי
מֵרָחֹק: אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים
וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְהוָה הֲלוֹא
אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא
נְאֻם יְהוָה: שָׁמַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר
אָמְרוּ הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים בִּשְׁמִי
שֶׁקֶר לֵאמֹר חָלַמְתִּי חָלָמְתִּי: עַד
מָתַי הֲיֵשׁ בְּלֵב הַנְּבִאִים נִבְּאֵי
הַשָּׁקֶר וּנְבִיאֵי תַּרְמִת לִבָּם:
הַחֹשְׁבִים לְהַשְׁכִּיחַ אֶת עַמִּי שְׁמִי
בַּחֲלוֹמֹתָם אֲשֶׁר יְסַפְּרוּ אִישׁ
לְרֵעֵהוּ כַּאֲשֶׁר שָׁכְחוּ אֲבוֹתָם אֶת
שְׁמִי בַּבָּעַל: הַנָּבִיא אֲשֶׁר אִתּוֹ
חֲלוֹם יְסַפֵּר חֲלוֹם וַאֲשֶׁר דְּבָרִי

את דברי אמת מה לתבן את הבר נאם יהוה׃ הלוא כה דברי כאש נאם יהוה וכפטיש יפצץ סלע׃ לכן הנני על הנבאים נאם יהוה מגנבי דברי איש מאת רעהו׃ הנני על הנביאם נאם יהוה הלקחים לשונם וינאמו נאם׃ הנני על נבאי חלמות שקר נאם יהוה ויספרום ויתעו את עמי בשקריהם ובפחזותם ואנכי לא שלחתים ולא צויתים והועיל לא יועילו לעם הזה נאם יהוה׃ וכי ישאלך העם הזה או הנביא או כהן לאמר מה משא יהוה ואמרת אליהם את מה משא ונטשתי אתכם נאם יהוה׃ והנביא והכהן והעם אשר יאמר משא יהוה ופקדתי על האיש ההוא ועל ביתו׃ כה תאמרו איש על רעהו ואיש אל אחיו מה ענה יהוה ומה דבר יהוה׃ ומשא יהוה לא תזכרו עוד כי המשא יהיה לאיש דברו והפכתם את דברי אלהים חיים יהוה צבאות אלהינו׃ כה תאמר אל הנביא מה ענך יהוה ומה דבר יהוה׃ ואם משא יהוה תאמרו לכן כה אמר יהוה יען אמרכם את הדבר הזה משא יהוה ואשלח אליכם לאמר לא תאמרו משא יהוה׃ לכן הנני ונשיתי אתכם נשא ונטשתי אתכם ואת העיר אשר נתתי לכם ולאבותיכם מעל פני׃ ונתתי עליכם חרפת עולם וכלמות עולם אשר לא תשכח׃

habet sermonẽ meũ: loquatur sermonẽ meũ vere. Quid paleis ad triticũ dicit dñs? Nũqd nõ verba mea sunt quasi ignis dicit dñs: et quasi malleus cõterens petrã? Propterea ecce ego ad prophetas ait dominus qui furantur verba mea vnuſquiſq; proximo ſuo. Ecce ego ad prophetas ait dñs qui aſſumunt linguas ſuas & aiunt dicit dñs. Ecce ego ad prophetas ſomniãtes mẽdaciũ dicit dñs: qui narrauerunt ea & ſeduxerũt pplm meũ in mẽdacio ſuo & in miraculis ſuis: cũ ego non miſiſſem eos: nec mandaſſem eis qui nihil profuerunt populo dicit dominus. Si igitur interrogauerit te pplus iſte: vel propheta aut ſacerdos dicens: quod eſt onus domini? dices ad eos. Vos eſtis onus. Proiiciam quippe vos dicit dominus. Et propheta & ſacerdos & populus qui dicit onus domini viſitabo ſuper virum illum & ſuper domum eius. Hec dicetis vnuſquiſq; ad proximũ & ad fratrem ſuum. Quid reſpondit dominus: & quid locutus eſt dñs? Et onus dñi vltra non memorabitur: quia onus erit vnicuiq; ſermo ſuꝰ. Et peruertiſtis verba dei viuentis domini exercituum dei noſtri. Hec dices ad prophetam. Quid reſpõdit tibi dñs: & quid locutus eſt dñs? Si autem onus dñi dixeritis: propter hoc hec dicit dominꝰ. Quia dixiſtis ſermonem iſtum onus dñi: & miſi ad vos dicens: nolite dicere onus domini: propterea ecce ego tollam vos portans: & derelinquam vos & ciuitatem quam dedi vobis & patribus veſtris a facie mea: & dabo vos in opprobriũ ſempiternũ & in ignominiã eternã que nunq̃ obliuione delebitur. 24.

ὁ λόγος μου πρὸς αὐτόν, διηγησάσθω τὸν λόγον μου ἐπ' ἀληθείας. τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σῖτον; οὕτως οἱ λόγοι μου. οὐχ οἱ λόγοι μου ὥσπερ πῦρ φλέγον, λέγει κύριος, καὶ ὡς πέλεκυς κόπτων πέτραν; διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας λέγει κύριος ὁ θεὸς τοὺς κλέπτοντας τοὺς λόγους μου ἕκαστος παρὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας λέγει κύριος, τοὺς ἐκβάλλοντας προφητείας γλώσσης, καὶ νυστάζοντας νυσταγμὸν αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας τοὺς προφητεύοντας ἐνύπνια ψευδῆ, καὶ διηγοῦντο αὐτά, καὶ ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς πλάνοις αὐτῶν, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, καὶ ὠφέλειαν οὐκ ὠφελήσουσι τὸν λαὸν τοῦτον λέγει κύριος. καὶ ἐὰν ἐρωτήσῃ σε ὁ λαὸς οὗτος, ἢ ἱερεὺς ἢ προφήτης λέγων, τί τὸ λῆμμα κυρίου; καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐστὲ τὸ λῆμμα, καὶ ῥάξω ὑμᾶς λέγει κύριος. καὶ ὁ προφήτης καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ λαὸς οἳ ἂν εἴπωσι λῆμμα κυρίου, καὶ ἐκδικήσω τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. ὅτι οὕτως ἐρεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τί ἀπεκρίθη κύριος, καὶ τί ἐλάλησε κύριος; καὶ λῆμμα κυρίου οὐκ ὀνομάσετε ἔτι, ὅτι τὸ λῆμμα κυρίου ἔσται τῷ ἀνθρώπῳ ὁ λόγος αὐτοῦ. καὶ ἐξεστρέψατε τοὺς λόγους θεοῦ ζῶντος. οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν προφήτην, τί ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν; διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν εἴπατε τὸν λόγον τοῦτον λῆμμα κυρίου, καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς λέγων, οὐκ ἐρεῖτε λῆμμα κυρίου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω καὶ ῥάσσω ὑμᾶς, καὶ τὴν πόλιν ἣν δέδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς ὀνειδισμὸν αἰώνιον, καὶ ἀτιμίαν αἰώνιον, ἥτις οὐκ ἐπιλησθήσεται. Ca.24.

A

Ἔδειξέ μοι κύριος δύο καλάθους σύκων κειμένους κατὰ πρόσωπον ναοῦ κυρίου, μετὰ τὸ ἀποικίσαι Ναβουχοδονόσορ βασιλέα Βαβυλῶνος τὸν Ἰεχονίαν υἱὸν Ἰωακὶμ βασιλέα Ἰούδα, καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς δεσμώτας ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς Βαβυλῶνα. ὁ κάλαθος ὁ εἷς σύκων χρηστῶν σφόδρα, ὡς τὰ σῦκα τὰ πρώιμα, καὶ ὁ κάλαθος ὁ ἕτερος σύκων πονηρῶν σφόδρα, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν.

3.r.e.

καὶ εἶπε κύριος πρός με, τί σὺ ὁρᾷς Ἱερεμία; καὶ εἶπα, σῦκα, τὰ σῦκα τὰ χρηστὰ χρηστὰ λίαν, καὶ τὰ πονηρὰ πονηρὰ λίαν, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν.

B

καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, ὡς τὰ σῦκα τὰ χρηστὰ ταῦτα, οὕτως ἐπιγνώσομαι τοὺς ἀποικισθέντας Ἰουδαίους, οὓς ἐξαπέσταλκα ἐκ τοῦ τόπου τούτου εἰς γῆν Χαλδαίων εἰς ἀγαθά. καὶ στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπ' αὐτοὺς εἰς ἀγαθά, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην. καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ καθελῶ, καὶ καταφυτεύσω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω.

C

καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν τοῦ εἰδέναι αὐτοὺς ἐμέ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος· καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν· ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐπ' ἐμὲ ἐξ ὅλης καρδίας αὐτῶν.

Infra. 31.b.

καὶ ὡς τὰ σῦκα τὰ πονηρὰ ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν, τάδε λέγει κύριος, οὕτω παραδώσω τὸν Σεδεκίαν βασιλέα Ἰούδα καὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ καὶ τὸ κατάλοιπον Ἱερουσαλὴμ τοὺς ὑπολελειμμένους ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διασκορπισμὸν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς. καὶ ἔσονται εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς παραβολὴν καὶ εἰς μῖσος καὶ εἰς κατάραν ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐξῶσα αὐτοὺς ἐκεῖ.

D

Infra. 29.d.

καὶ ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς τὸν λιμὸν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν μάχαιραν.

Oſtendit mihi dominus: & ecce duo calathi pleni ficis poſiti ante templũ dñi: poſtq̃ trãſtulit nabuchodonoſor rex babylonis iechoniã filium ioachim regem iuda & principes eius & fabrum & incluſorẽ de hieruſalem: & adduxit eos in babylonẽ. Calathus vnꝰ ficus bonas habebat nimis: vt ſolẽt ficus eſſe primi tẽporis. Et calathus vnꝰ ficus hẽbat malas nimis que comedi nõ poterãt eo q̃ eſſent male. Et dixit dñs ad me. Quid tu vides hieremia? Et dixi. Ficus: ficus bonas: bonas valde: & malas: malas valde: que comedi nõ poſſunt eo q̃ ſint male. Et factũ eſt verbum dñi ad me dicens. Hec dicit dñs deus iſrael. Sicut ficus he bone: ſic cognoſcam tranſmigrationem iuda quã emiſi de loco iſto in terram chaldeorũ in bonum: & ponam oculos meos ſuper eos ad placandũ. Et reducam eos in terrã hanc: & edificabo eos & non deſtruã: & plãtabo eos & non euellam: & dabo eis cor vt ſciant me: quia ego ſum dñs. Et erunt mihi in pplm: & ego ero eis in deum: quia reuertẽtur ad me in toto corde ſuo. Et ſicut ficus peſſime que comedi nõ poſſunt eo q̃ ſint male: hec dicit dominus: ſic dabo ſedechiam regem iuda & principes eius & reliquos de hieruſalẽ qui remãſerunt in vrbe hac: & qui habitant in terra egypti. Et dabo eos in vexationẽ afflictionẽq; omnibus regnis terre: in opprobriũ: & in parabolã: & in prouerbiũ & in maledictionẽ in vniuerſis locis ad que eieci eos: & mittam in eis gladium & famem & peſtem:

Ca.xxiiij.

הראני יהוה והנה שני דודאי תאנים מועדים לפני היכל יהוה אחרי הגלות נבוכדראצר מלך בבל את יכניהו בן יהויקים מלך יהודה ואת שרי יהודה ואת החרש ואת המסגר מירושלם ויבאם בבל׃ הדוד אחד תאנים טבות מאד כתאני הבכרות והדוד אחד תאנים רעות מאד אשר לא תאכלנה מרע׃ ויאמר יהוה אלי מה אתה ראה ירמיהו ואמר תאנים התאנים הטבות טבות מאד והרעות רעות מאד אשר לא תאכלנה מרע׃ ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ כה אמר יהוה אלהי ישראל כתאנים הטבות האלה כן אכיר את גלות יהודה אשר שלחתי מן המקום הזה ארץ כשדים לטובה׃ ושמתי עיני עליהם לטובה והשבתים על הארץ הזאת ובניתים ולא אהרס ונטעתים ולא אתוש׃ ונתתי להם לב לדעת אתי כי אני יהוה והיו לי לעם ואנכי אהיה להם לאלהים כי ישבו אלי בכל לבם׃ וכתאנים הרעות אשר לא תאכלנה מרע כי כה אמר יהוה כן אתן את צדקיהו מלך יהודה ואת שריו ואת שארית ירושלם הנשארים בארץ הזאת והישבים בארץ מצרים׃ ונתתים לזועה לרעה לכל ממלכות הארץ לחרפה ולמשל לשנינה ולקללה בכל המקמות אשר אדיחם שם׃ ושלחתי בם את החרב ואת הרעב ואת הדבר

עד תמם מעל האדמה אשר נתתי
להם ולאבותיהם׃

Cap.xxv. הדבר אשר היה על ירמיהו על
כל עם יהודה בשנה הרביעית
ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה
היא השנה הראשנית לנבוכדראצר
מלך בבל׃ אשר דבר ירמיהו
הנביא על כל עם יהודה ואל כל
ישבי ירושלם לאמר׃ מן שלש
עשרה שנה ליאשיהו בן אמון
מלך יהודה ועד היום הזה זה שלש
ועשרים שנה היה דבר יהוה אלי
ואדבר אליכם אשכים ודבר
ולא שמעתם׃ ושלח יהוה אליכם
את כל עבדיו הנבאים השכם
ושלח ולא שמעתם ולא הטיתם
את אזנכם לשמע׃ לאמר שובו
נא איש מדרכו הרעה ומרע
מעלליכם ושבו על האדמה
אשר נתן יהוה לכם ולאבותיכם
למן עולם ועד עולם׃ ואל תלכו
אחרי אלהים אחרים לעבדם
ולהשתחות להם ולא תכעיסו
אותי במעשה ידיכם ולא ארע
לכם׃ ולא שמעתם אלי נאם יהוה
למען הכעסוני במעשה ידיכם
לרע לכם׃ לכן כה אמר יהוה
צבאות יען אשר לא שמעתם
את דברי׃ הנני שלח ולקחתי
את כל משפחות צפון נאם יהוה
ואל נבוכדראצר מלך בבל עבדי
והבאתים על הארץ הזאת
ועל ישביה ועל כל הגוים האלה
סביב והחרמתים ושמתים
לשמה ולשרקה ולחרבות עולם׃
והאבדתי מהם קול ששון וקול

Priuatiua heb.: נבא · דבר שכם · נטה · שוב · רוע · עלל ישב · עלם הלך · זנה כעס · עשה רוע · רוע · שפח צפן · בוא · סבב חרם · שום שמם · עלם אבד · שוש

donec conſumantur de terra quam dedi eis & patribus eorum.

25. Verbum quod factū eſt ad hieremiam de omni populo iude in anno quarto ioachim filii ioſie regis iuda: ipſe eſt annus primus nabuchodonoſor regis babylonis. Et locutus eſt hieremias propheta ad omnē populum iuda & ad vniuerſos habitatores hieruſalem: dicens. A tertio decimo anno ioſie filii ammon regis iuda vſq; ad diem hanc: ipſe eſt tertius & viceſimus annus: factū eſt verbū dñi ad me & locutus ſum ad vos de nocte conſurgens & loquēs: & nō audiſtis. Et miſit dñs ad vos oēs ſeruos ſuos prophetas conſurgens diluculo mittēſq;: & nō audiſtis neq; inclinaſtis aures vr̄as: vt audiretis: cum diceret. Reuertimini vnuſquiſq; a via ſua mala: & a peſſimis cogitationibus veſtris: & habitabitis in terra quaꝫ dedit dominus vobis & patribus veſtris a ſeculo & vſq; in ſeculum. Et nolite ire poſt deos alienos vt ſeruiatis eis: adoretiſq; eos: neq; me ad iracundiā prouocetis in operibus manuū veſtrarū: & non affligam vos. Et nō audiſtis me dicit dominus: vt me ad iracūdiā ꝓuocaretis in opibus manuum veſtrarū in malū veſtrū. Propterea hec dicit dñs exercituum. Pro eo ꝙ non audiſtis verba mea ecce ego mittam & aſſumam vniuerſas cognationes aquilonis: ait dominꝰ: & nabuchodonoſor regē babylonis ſeruū meū: et adducam eos ſuper terram iſtam & ſup habitatores eius: & ſup oēs nationes q̄ in circuitu illius ſunt: & interficiā eos: & ponā eos in ſtuporē & in ſibilū & in ſolitudines ſempiternas. Perdāq; ex eis vocem gaudii & vocem

ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἀπὸ τῆς γῆς ἣν ἔδωκα αὐτοῖς, καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν. Ca.25. Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν ἰούδα ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τοῦ ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα. αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τῷ ναβουχοδονόσωρ βασιλεῖ βαβυλῶνος ὃν ἐλάλησεν ἱερεμίας ὁ προφήτης πρὸς πάντα τὸν λαὸν ἰούδα καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ λέγων, ἐν τρισκαιδεκάτῳ ἔτει ἰωσία υἱοῦ ἀμμῶς βασιλέως ἰούδα καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, εἴκοσι καὶ τρία ἔτη. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὀρθρίζων καὶ λέγων καὶ οὐκ ἠκούσατε, ἀποστέλλων πρὸς ὑμᾶς τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας ὄρθρου ἀποστέλλων καὶ οὐκ εἰσηκούσατε, καὶ οὐ προσέσχετε τοῖς ὠσὶν ὑμῶν λέγων, ἀποστράφητε δὴ ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν, καὶ κατοικήσατε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἀπ᾽ αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος. μὴ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς καὶ προσκυνεῖν αὐτοῖς, ὅπως μὴ παροργίσητέ με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν τοῦ κακῶσαι ὑμᾶς καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐπειδὴ οὐκ ἐπιστεύσατε τοῖς λόγοις μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ λήψομαι τὴν πατριὰν τοῦ βορρᾶ, καὶ ἄξω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἐξερημώσω αὐτούς, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς ἀφανισμόν, καὶ εἰς συριγμὸν καὶ εἰς ὀνειδισμὸν αἰώνιον, καὶ ἀπολῶ ἀπ᾽ αὐτῶν φωνὴν χαρᾶς καὶ φωνὴν

donec deficiant de terra quā dedi eis: et patribus eorum. Uerbum quod factum eſt ad hieremiā ſup omnem ppſm iude in anno quarto ioachim filij ioſie regis iuda. ipſe annus primus nabuchodonoſor regi babylonis quē locutus eſt hieremias ꝓpheta ad omnem ppſm iuda et ad habitantes hieruſalem dicens: in tertiodecimo anno ioſie filij ammos regis iuda et vſq; ad diem hanc: viginti et tres anni: et factū eſt verbū dñi ad me et loquutus ſum ad vos mane conſurgens et loquens et nō audiſtis: mittens ad vos ſeruos meos ꝓphetas diluculo mittens et nō audiſtis: et nō attendiſtis auribus veſtris dicens: reuertimini iā vnuſquiſq; a via ſua mala et a malis ſtudijs veſtris: et habitate in terra quā dedi vobis et patribus veſtris a ſeculo et vſq; in ſeculum. ne ambuletis poſt deos alienos vt ſeruiatis eis et adoretis eos: ut nō ad iracūdiā ꝓuocetis me in operibus manuū veſtrarū ut affligā vos et nō audiſtis me. ꝓpterea hec dicit dominus: quoniam non credidiſtis verbis meis: ecce ego mitto et aſſumā cognationē aquilonis: et adducā eos ſup terrā iſtam et ſup habitantes eā et ſup omnes gentes q̄ in circuitu eius: et deſolabo eos: et dabo eos in deſolationē: et in ſibilum et in opprobrium ſempiternū: et perdā ex eis vocē gaudij et vocē

Margin: ā.18.b. Infra 35.c. 4.Re. 17.b.

A B C

εὐφροσύνης, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης ὀσμὴν μύρου καὶ φῶς λύχνου. καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν καὶ δουλεύσουσιν τὰ ἔθνη ταῦτα τῷ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος ἑβδομήκοντα ἔτη. καὶ ἐν τῷ συμπληρωθῆναι τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐκδικήσω ἐπὶ τὸν βασιλέα βαβυλῶνος καὶ ἐπὶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο τὴν ἀδικίαν αὐτῶν φησὶν ὁ κύριος, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν χαλδαίων καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς ἀφανισμὸν αἰώνιον. καὶ ἐπάξω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην πάντας τοὺς λόγους μου οὓς ἐλάλησα κατ᾽ αὐτῆς πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ὅσα προεφήτευσεν ἱερεμίας ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι ἐδούλευσαν αὐτοῖς ὅτε ἦσαν ἔθνη πολλὰ καὶ βασιλεῖς μεγάλοι. καὶ ἀποδώσω αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ κατὰ τὰ ποιήματα τῶν χειρῶν αὐτῶν. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, λάβε τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ ἀκράτου τούτου ἐκ χειρός μου, καὶ ποτιεῖς πάντα τὰ ἔθνη πρὸς ἃ ἐξαποστελῶ σε ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ πίονται καὶ ἐξεμοῦνται καὶ ἐκμανήσονται ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας ἧς ἐγὼ ἀποστέλλω ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ ἔλαβον τὸ ποτήριον ἐκ χειρὸς κυρίου καὶ ἐπότισα πάντα τὰ ἔθνη πρὸς ἃ ἀπέστειλέν με ὁ κύριος ἐπ᾽ αὐτά, τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα καὶ βασιλεῖς ἰούδα καὶ ἄρχοντας αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι αὐτὰς εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς συριγμὸν καὶ εἰς κατάραν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ τὸν φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς συμμίκτους αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς οὕς, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς ἀλλοφύλων τὴν ἀσκαλῶνα καὶ τὴν γάζαν, καὶ τὴν ἀκκαρῶνα καὶ τὸ ἐπίλοιπον ἀζώτου καὶ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τὴν μωαβίτην καὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ πάντας βασιλεῖς τύρου, καὶ βασιλεῖς σιδῶνος καὶ βασιλεῖς τοὺς ἐν τῷ

leticie: vocē ſponſi et vocem ſponſe odorē vnguēti et lumē lucerne. et erit vniuerſa terra in deſolationē et ſeruient gētes iſte regi babylonis ſeptuaginta annis. et cū cōpleti fuerit ſeptuaginta anni: vindicabo ſup regem babylonis et ſup gentē illam iniquitatē eorū dicit dñs: et ſup terrā chaldeorū: et ponam eos in deſolationē ſempiternā. et adducā ſup terrā illam oia verba mea q̄ locutus ſum cōtra eam omnia q̄ ſcripta ſunt in libro iſto. quecūq; ꝓphetauit hieremias ſup oēs gentes: quia ſeruierunt eis cū eſſent gētes multe et reges magni. et reddam eis ſcdm opera ſua et ſcdm facta manuū ſuarū. ſic dixit dñs deus iſrael: ſume calicem vini meri huius de manu mea: et potabis oēs gētes ad quas mittam te ad eos: et bibent et voment et inſanient a facie gladij quē ego mitto inter eos. et accepi calicem de manu dñi et potaui omnes gētes ad quas miſit me dñs ad eas: hieruſalem: et ciuitates iuda et reges iuda et ꝓncipes eius: vt ponerē eas in ſolitudinē et in deſolationē et in ſibilum et in maledictionē ſicut dies iſta: et pharaonē regē egypti et ſeruos eius: et ꝓncipes eius et oēs ppſm eius: et omnes mixtos eius: et omnes reges terre hus: et omnes reges philiſtinorū aſcalonē et gazam: et accarōem et reliquū azoti et idumeam et moabitem et filios ammon: et oēs reges tyri: et reges ſidonis et reges q̄ in

Margin: Infra 19.c. 1.Eſdr. 1.8.

D E

leticie: vocem ſponſi: & vocem ſponſe: vocē mole & lumen lucerne. Et erit vniuerſa terra hec in ſolitudinem: & in ſtuporem: & ſeruiēt oēs gentes iſte regi babylonis ſeptuaginta annis. Cumq; impleti fuerint ſeptuaginta anni: viſitabo ſuper regem babylonis: & ſuper gentem illam dicit dominus iniquitatem eorū & ſuper terram chaldeorum: & ponam illam in ſolitudines ſempiternas. Et adducam ſuper terram illam oīa verba mea que locutus ſum cōtra eā oē quod ſcriptū eſt in libro iſto quecūq; ꝓphetauit hieremias aduerſuꝫ oēs gentes: quia ſeruierunt eis cum eſſent gentes multe & reges magni. Et reddam eis ſecundū opera eorum & ſm factū manuū ſuarū. Quia ſic dicit dñs exercituū deus iſrael. Sume calicē vini furoris huius de manu mea & propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te: & bibent & turbabuntur & inſanient a facie gladii quem ego mittam inter eos. Et accepi calicem de manu domini: & ꝓpinaui cunctis gentibus ad quas miſit me dñs: hieruſalē & ciuitatibus iuda & regibus eius & principibus eius: vt darē eos in ſolitudinē & in ſtuporē & in ſibilū & in maledictionē ſicut eſt dies iſta. Pharaoni regi egypti & ſeruis eius & principibꝰ eius & omī populo eiꝰ: & vniuerſis generaliter cunctis regibus terre auſitidis & cunctis regibus terre philiſtiim & aſcalonis & gaze & accaroni & reliquiis azoti & idumee & moab et filiis ammon & cunctis regibus tyri & vniuerſis regibus ſydonis: & regibꝰ terre inſularꝫ q ſunt

שמחה קול חתן וקול כלה קול
רחים ואור נר׃ והיתה כל הארץ
הזאת לחרבה לשמה ועבדו
הגוים האלה את מלך בבל שבעים
שנה׃ והיה כמלאות שבעים
שנה אפקד על מלך בבל ועל
הגוי ההוא נאם יהוה את עונם
ועל ארץ כשדים ושמתי אתו
לשממות עולם׃ והבאותי על
הארץ ההיא את כל דברי אשר
דברתי עליה את כל הכתוב בספר
הזה אשר נבא ירמיהו על כל
הגוים׃ כי עבדו בם גם המה
גוים רבים ומלכים גדולים
ושלמתי להם כפעלם וכמעשה
ידיהם׃ כי כה אמר יהוה אלהי
ישראל אלי קח את כוס היין
החמה הזאת מידי והשקיתה
אתו את כל הגוים אשר אנכי
שלח אותך אליהם׃ ושתו והתגעשו
והתהללו מפני החרב אשר אנכי
שלח ביניהם׃ ואקח את הכוס
מיד יהוה ואשקה את כל הגוים
אשר שלחני יהוה אליהם׃ את
ירושלם ואת ערי יהודה ואת מלכיה
את שריה לתת אתם לחרבה
לשמה לשרקה ולקללה כיום
הזה׃ את פרעה מלך מצרים ואת
עבדיו ואת שריו ואת כל עמו׃
ואת כל הערב ואת כל מלכי ארץ
העוץ ואת כל מלכי ארץ
פלשתים ואת אשקלון ואת עזה
ואת עקרון ואת שארית אשדוד׃
את אדום ואת מואב ואת בני
עמון׃ ואת כל מלכי צר ואת כל
מלכי צידון ואת מלכי האי אשר

Priuatiua heb.: כלל · רחם נור · היה · פקד · עוה · שום · עלם בוא · כתב · רבב גדל · עשה · לקח · שקה · שתה געש · הלל כנה · לקח · עיר · שור נתן · שמם

בעבר הים׃ ואת דדן ואת תימא ואת
בוז ואת כל קצוצי פאה׃ ואת — קצץ
כל מלכי ערב ואת כל מלכי הערב
השכנים במדבר׃ ואת כל מלכי — דבר
זמרי ואת כל מלכי עילם ואת כל
מלכי מדי׃ ואת כל מלכי הצפון — צפן
הקרבים והרחקים איש אל אחיו
ואת כל הממלכות הארץ אשר על — מלך
פני האדמה ומלך ששך ישתה — פנה שתה
אחריהם׃ ואמרת אליהם כה אמר
יהוה צבאות אלהי ישראל שתו
ושכרו וקיו ונפלו ולא תקומו מפני — קאה קום
החרב אשר אנכי שלח ביניכם׃ — פנה
והיה כי ימאנו לקחת הכוס מידך — מאן
לשתות ואמרת אליהם כה
אמר יהוה צבאות שתו תשתו׃ כי
הנה בעיר אשר נקרא שמי עליה — קרא
אנכי מחל להרע ואתם הנקה — חלל רוע
תנקו לא תנקו כי חרב אני קרא — נקה
על כל ישבי הארץ נאם יהוה
צבאות׃ ואתה תנבא אליהם את — נבא
כל הדברים האלה ואמרת אליהם
יהוה ממרום ישאג וממעון קדשו — רום שאג
יתן קולו שאג ישאג על נוהו — עון נתן
הידד כדרכים יענה אל כל ישבי — הדד ענה
הארץ׃ בא שאון עד קצה הארץ — בוא שאה
כי ריב ליהוה בגוים נשפט — רוב שפט
הוא לכל בשר הרשעים נתנם
לחרב נאם יהוה׃ כה אמר יהוה
צבאות הנה רעה יצאת מגוי — רוע
אל גוי וסער גדול יעור מירכתי — גדל עור
ארץ׃ והיו חללי יהוה ביום ההוא — היה
מקצה הארץ ועד קצה הארץ
לא יספדו ולא יאספו ולא יקברו — ספד אסף
לדמן על פני האדמה יהיו׃ הילילו — קבר פנה היה
הרעים וזעקו והתפלשו אדירי — ילל רעה פלש אדר

trans mare: & dedan & theman & buz & vniuerſis qui attonſi ſunt in comam & cunctis regibus arabie: & cunctis regibꝰ occidētis qui habitant in deſerto: & cunctis regibus zambri: & cunctis regibus elam: & cunctis regibus medorū: cunctis quoqꝫ regibus aquilonis de prope & de longe: vnicuiqꝫ cōtra fratrē ſuū & omnibus regnis terre que ſuper faciem eius ſunt. Et rex ſeſach bibet poſt eos. Et dices ad eos hec dicit dominus exercituū deꝰ iſrael. Bibite & inebriamini & vomite & cadite: neqꝫ ſurgatis a facie gladii quem ego mittam inter vos. Cumqꝫ noluerint accipere calicem de manu tua vt bibant: dices ad eos. Hec dicit dñs exercituū. Bibentes bibetis. Quia ecce in ciuitate in qua inuocatū eſt nomē meum ego incipio affligere: & vos quaſi innocentes & imunes eritis? Non eritis imunes. Gladiū enī ego voco ſup oēs habitatores terre dicit dñs exercituum. Et tu prophetabis ad eos omnia verba hec: & dices ad illos. Dñs de excelſo rugiet: & de habitaculo ſancto ſuo dabit vocē ſuā. Rugiens rugiet ſup decorē ſuū. Celeuma q̄ſi calcantiū concinetur aduerſus oēs hītatores terre. Peruenit ſonitus vſqꝫ ad extrema terre: quia iudicium dño cū gentibus. Iudicatur ipſe cū omni carne. Impios tradidi gladio dicit dñs. Hec dicit dominus exercituū. Ecce afflictio egredietur de gente in gentem & turbo magnus egredietur a ſummitatibus terre: & erūt interfecti dñi in die illa a ſummo terre vſqꝫ ad ſummum eius. Nō plangētur & nō colligentur: neqꝫ ſepeliētur in ſterquilinio ſup faciē terre iacebūt. Vlulate paſtores & clamate: & aſpergite vos cinere optimates

trans mare ⁊ didam ⁊ themā ⁊
πέραν τῆς θαλάσσης καὶ τὴν δαιδὰν καὶ θαιμὰν καὶ
buz ⁊ oēm circūtonſum in facie
τὴν βοὺζ καὶ πάντα περικεκαρμένον κατὰ πρόσωπον
ſua: ⁊ omnes reges arabie ⁊
αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς βασιλέας τῆς ἀραβίας, καὶ
omnes mixticios hītantes in
πάντας τοὺς συμμίκτους τοὺς καταλύοντας ἐν τῇ
deſerto: ⁊ omnes reges zamri: ⁊ om=
ἐρήμῳ, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς ζαμβρί, καὶ πάν-
nes reges helā: ⁊ omnes reges medoꝝ:
τας βασιλεῖς ἠλάμ, καὶ πάντας βασιλεῖς μήδων
⁊ oēs reges a ſubſolano eos q̄ longe
καὶ πάντας βασιλεῖς ἀπὸ ἀπηλιώτου τοὺς πόρρω,
⁊ q̄ ꝓpe vnūquēqꝫ aduerſꝰ fratrem ſuum: ⁊
καὶ τοὺς ἐγγὺς ἕκαστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ
omnia regna q̄ ſup faciem terre:
πάσας τὰς βασιλείας τὰς ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς·
⁊ rex ſeſach bibet poſt eos: ⁊ dices
καὶ βασιλεὺς σησὰχ πίεται μετ᾽ αὐτούς, καὶ ἐρεῖς Ca. 5. a.
eis. ſic dixit dñs omīps: bibite
αὐτοῖς οὕτως εἶπεν κύριος παντοκράτωρ, πίετε
⁊ inebriamini ⁊ euomite ⁊ cadetis ⁊ nō
καὶ μεθύσθητε καὶ ἐξεμέσατε καὶ πεσεῖσθε καὶ οὐ
ſurgatis a facie gladij quē ego
μὴ ἀναστῆτε ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας ἧς ἐγὼ
mitto inter vos: ⁊ erit qñ nō volue=
ἀποστέλλω ἀναμέσον ὑμῶν, καὶ ἔσται ὅταν μὴ βούλων-
rint accipere poculum de manu tua vt bi=
ται δέξασθαι τὸ ποτήριον ἐκ τῆς χειρός σου ὥστε πι-
bāt ⁊ dices: ſic dixit dñs exercituū: bi=
εῖν καὶ ἐρεῖς, οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων, πι- F
bētes bibetis qꝛ in ciuitate in q̄ nōiatū eſt nomē
όντες πίεσθε ὅτι ἐν πόλει ἐφ᾽ ᾗ ὠνομάσθη τὸ ὄνομά
meū ſup eam ego incipio affligere: ⁊ vos mū
μου ἐπ᾽ αὐτὴν ἐγὼ ἄρχομαι κακῶσαι, καὶ ὑμεῖς κα-
dicia nō mūdabimini nō mūdabimini qꝛ gladi=
θαρισμῷ οὐ μὴ καθαρισθῆτε οὐ καθαρισθήσεσθε ὅτι μάχαι-
um ego voco ſup oēs ſedētes ſup terrā di=
ραν ἐγὼ καλῶ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς λέ-
cit dñs exercituū: ⁊ tu ꝓphetabis ad eos
γει κύριος τῶν δυνάμεων· καὶ σὺ προφητεύσεις ἐπ᾽ αὐτοὺς
omnia verba hec: ⁊ dices dñs ab=
πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐρεῖς κύριος ἀφ᾽
excelſo rūſus dabit a loco ſctō ſuo
ὑψηλοῦ χρηματιεῖ ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου αὐτοῦ Johe. 3. c.
dabit vocem ſuam verbū rūdebit ſup locum Amos
δώσει φωνὴν αὐτοῦ λόγον χρηματιεῖ ἐπὶ τοῦ τόπου 1. a.
ſuum: ⁊ illi q̄ſi vindemiātes reſpondebūt
αὐτοῦ, καὶ οἱ δὲ ὥσπερ τρυγῶντες ἀποκριθήσονται
⁊ ſup hītantes in terra veniet īteritꝰ ſup
καὶ ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τὴν γῆν ἥκει ὄλεθρος ἐπὶ
ptem terre: qꝛ iudiciū dño in gentibꝰ.
μέρος τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ κυρίῳ ἐν τοῖς ἔθνεσιν
iudicat ipſe aduerſꝰ oēm carnē: at impii dati
κρίνεται αὐτὸς πρὸς πᾶσαν σάρκα, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἐδό-
ſunt in gladiū dicit dñs. ſic dixit domi=
θησαν εἰς μάχαιραν λέγει κύριος. οὕτως εἶπεν κύρι-
nus exercituū: ecce mala īgrediūt a gente
ος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ κακὰ ἔρχεται ἀπὸ ἔθνους G
in gentē: ⁊ turbo magnus egreditur ab extremo
εἰς ἔθνος, καὶ λαῖλαψ μεγάλη ἐκπορεύεται ἀπ᾽ ἐσχάτου
terre: ⁊ erūt vulnerati a dño in die
τῆς γῆς, καὶ ἔσονται τραυματίαι ὑπὸ κυρίου ἐν ἡμέ-
illa ex pte terre: ⁊ vſqꝫ ad ptem
ρᾳ ἐκείνῃ ἐκ μέρους τῆς γῆς, καὶ ἕως εἰς μέρος τῆς
terre non plangentur ⁊ nō cōgregabunt ⁊ non
γῆς οὐ μὴ θρηνηθῶσιν καὶ οὐ μὴ συναχθῶσιν καὶ οὐ μὴ
ſepelientur in ſterq̄liniū ſup faciem terre erunt:
κατορυγῶσιν εἰς κόπρια ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται,
iubilate paſtores ⁊ clamate ⁊ plāgite arietes
ἀλαλάξατε ποιμένες καὶ κεκράξατε καὶ κόψασθε οἱ κριοὶ

ouium: qꝛ completi ſunt dies vrī in
τῶν προβάτων, ὅτι ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ὑμῶν εἰς
occiſionē: ⁊ cadetis ſicut arietes electi: ⁊
σφαγήν, καὶ πεσεῖσθε ὥσπερ οἱ κριοὶ οἱ ἐκλεκτοί, καὶ
peribit fuga a paſtoribus: ⁊ ſalus ab
ἀπολεῖται φυγὴ ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ σωτηρία ἀπὸ
arietibꝰ ouium. vox clamoris paſto=
τῶν κριῶν τῶν προβάτων. φωνὴ κραυγῆς τῶν ποιμέ-
rum ⁊ iubilum arietū: qꝛ deuaſtauit dñs
νων καὶ ἀλαλαγμὸς τῶν κριῶν, ὅτι ὠλόθρευσεν κύριος
paſcua eoꝝ: ⁊ deſcent ſpecioſa
τὰ βοσκήματα αὐτῶν, καὶ παύσεται τὰ καλὰ τῆς
pacis a facie ire furoris dñi. dereli=
εἰρήνης ἀπὸ προσώπου ὀργῆς θυμοῦ κυρίου. ἐγκατέλι-
quit q̄ſi leo cubile ſuum: qꝛ facta eſt terra
πεν ὥσπερ λέων κατάλυμα αὐτοῦ, ὅτι ἐγενήθη ἡ γῆ
eoꝝ in inuiū a facie gladij
αὐτῶν εἰς ἄβατον ἀπὸ προσώπου μαχαίρας τῆς
magni.
μεγάλης. Ca. 26.

IN p̄ncipio regis ioachim filii ioſie: factū
Ἐν ἀρχῇ βασιλέως ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου, ἐγενή- A
eſt verbū iſtud a dño. ſic dixit dñs:
θη λόγος οὗτος παρὰ κυρίου. οὕτως εἶπεν κύριος,
ſta in atrio domꝰ dñi ⁊ rūſum dabis oī iu=
στῆθι ἐν αὐλῇ οἴκου κυρίου καὶ χρηματιεῖς παντὶ ἰου-
da venientibꝰ adorare in domo dñi: vni=
δα τοῖς ἐρχομένοις προσκυνεῖν ἐν οἴκῳ κυρίου, ἅ-
uerſos ſ̄mones q̄s p̄cepi tibi ꝓ rūſo da=
παντας τοὺς λόγους οὓς συνέταξά σοι χρηματίσαι
eis: ne auferas verbū: forte audiēt: ⁊ con= F
αὐτοῖς, μὴ ἀφέλῃς ῥῆμα, ἴσως ἀκούσονται, καὶ ἀπο-
uertentur vnuſqꝫqꝫ a via ſua ma=
στραφήσονται ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονη-
la: ⁊ quieſcam a malis q̄ ego cogi=
ρᾶς, καὶ παύσομαι ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ λογίζο-
to facere eis ꝓpter mala ſtu=
μαι τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς ἕνεκεν τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευ-
dia eoꝝ. ⁊ dices: ſic dixit dñs: ſi nō
μάτων αὐτῶν. καὶ ἐρεῖς, οὕτως εἶπεν κύριος, ἐὰν μὴ
audieritis me vt ābuletis in legitimis meis q̄
ἀκούσητέ μου τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς νομίμοις μου οἷς
dedi āte faciem vrām: vt audiatis ſ̄mōes B
ἔδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν, εἰσακούειν τῶν λόγων
ſeruoꝝ meoꝝ ꝓphetaꝝ q̄s ego mitto
τῶν παίδων μου τῶν προφητῶν οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω
ad vos diluculo: ⁊ miſi ⁊ nō audiſtis
πρὸς ὑμᾶς ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα καὶ οὐκ εἰσηκούσα-
me: dabo domū iſtam ſicut ſilo: ⁊
τέ μου, δώσω τὸν οἶκον τοῦτον ὥσπερ σηλώ, καὶ τὴν
vrbē hanc dabo in maledictionē oibꝰ gentibꝰ
πόλιν ταύτην δώσω εἰς κατάραν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσι
terre: ⁊ audierūt ſacerdotes ⁊ pſeudoꝓphete
τῆς γῆς, καὶ ἤκουσαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται
⁊ ois ppl̄s hieremiā loquentem verba
καὶ πᾶς ὁ λαὸς τοῦ ἱερεμίου λαλοῦντος τοὺς λόγους
hec in domo dñi. ⁊ factū eſt hieremia ceſſan=
τούτους ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ ἐγένετο ἱερεμίου παυσα-
te loqui omnia q̄cūqꝫ p̄cepit ei dñs G
μένου λαλοῦντος πάντα ὅσα συνέταξεν αὐτῷ κύριος
loqui omni pplo: apphenderūt eū ſacer=
λαλῆσαι παντὶ τῷ λαῷ, συνέλαβον αὐτὸν οἱ ἱε-
dotes ⁊ pſeudoꝓphete ⁊ ois ppl̄s dicēs: mor=
ρεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται καὶ πᾶς ὁ λαὸς λέγων, θα-
te moriaris: qꝛ ꝓphetaſti
νάτῳ ἀποθανῇ, ὅτι προεφήτευσας ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

C ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

gregis: quia cōpleti ſūt dies vrī vt iterficiamini: & diſſipationes vrē: & cadetis quaſi vaſa precioſa. Et peribit fuga a paſtoribus & ſaluatio ab optimatibus gregis. Vox clamoris paſtorū & vlulatus optimatum gregis: quia vaſtauit dominus paſcua eorū: & conticuerunt arua pacis a facie ire furoris domini. Dereliquit quaſi leo tabernaculū ſuū: facta eſt terra eorum in deſolationem: a facie ire columbe: & a facie ire furoris dñi. 26.

IN principio regni ioachim filii ioſie regis iuda: factum eſt verbum iſtud a domino: dicens. Hec dicit dominus. Sta in atrio domus dñi: & loqueris ad oēs ciuitates iuda: de quibꝰ veniunt vt adorent in domo domini vniuerſos ſermones q̄s ego mandaui tibi vt loquaris ad eos. Noli ſubtrahere verbum: ſi forte audiant & cōuertantur vnuſqꝫqꝫ a via ſua mala: & peniteat me mali qd̄ cogitaui facere eis propter maliciam ſtudiorum eorum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Si non audieritis me vt ambuletis in lege mea quam dedi vobis vt audiatis ſermonē ſeruorū meoꝝ ꝓphetarum quos ego miſi ad vos de nocte cō ſurgens & dirigēs & nō audiſtis: dabo domum iſtam ſicut ſilo: & vrbem hāc dabo in maledictionē cunctis gētibus terre. Et audierunt ſacerdotes & ꝓphete & omnis populus hieremiam loquētē verba hec in domo dñi. Cumqꝫ cōpleſſet hieremias loquēs omnia que preceperat ei dominus vt loqueretur ad vniuerſum populū apprehēderūt eum ſacerdotes & ꝓphete & omīs populus dicens. Morte moriatur. Quare prophetauit

הצאן כי מלאו ימיכם לטבוח — יום טבח
ותפוצותיכם ונפלתם ככלי חמדה׃ — פוץ כלה
ואבד מנוס מן הרעים ופליטה — נוס
מאדירי הצאן׃ קול צעקת הרעים
ויללת אדירי הצאן כי שודד — שדד
יהוה את מרעיתם׃ ונדמו נאות — רעה דמם
השלום מפני חרון אף יהוה׃ — נוה פנה
עזב ככפיר סכו כי היתה ארצם — חרה כפר
לשמה מפני חרון היונה ומפני — סכך היה
חרון אפו׃ — שמם

Ca. xxvj.

בראשית ממלכות — מלך
יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה
היה הדבר הזה מאת יהוה לאמר׃
כה אמר יהוה עמד בחצר בית
יהוה ודברת על כל ערי יהודה — עיר
הבאים להשתחות בית יהוה את — בוא שחה
כל הדברים אשר צויתיך לדבר — צוה
אליהם אל תגרע דבר׃ אולי — גרע
ישמעו וישבו איש מדרכו הרעה — [illegible]רוע
ונחמתי אל הרעה אשר אנכי חשב
לעשות להם מפני רע מעלליהם׃ — עשה פנה
ואמרת אליהם כה אמר יהוה — עלל
אם לא תשמעו אלי ללכת בתורתי — שמע הלך
אשר נתתי לפניכם׃ לשמע על — ירה נתן
דברי עבדי הנבאים אשר אנכי — פנה נבא
שלח אליכם והשכם ושלח ולא — שכם
שמעתם׃ ונתתי את הבית הזה
כשלה ואת העיר הזאתה אתן — נתן
לקללה לכל גויי הארץ׃ וישמעו — שמע
הכהנים והנביאים וכל העם את — נבא
ירמיהו מדבר את הדברים האלה — דבר
בבית יהוה׃ ויהי ככלות ירמיהו — היה כלה
לדבר את כל אשר צוה יהוה
לדבר אל כל העם ויתפשו אתו — תפש
הכהנים והנביאים וכל העם
לאמר מות תמות׃ מדוע נבית — ידע

בשם יהוה לאמר כשלו יהיה היה
הבית הזה והעיר הזאת תחרב חרב
מאין יושב ויקהל כל העם אל ישב קהל
ירמיהו בבית יהוה׃ וישמעו שרי שמע שור
יהודה את הדברים האלה ויעלו עלה
מבית המלך בית יהוה וישבו
בפתח שער יהוה החדש׃ ויאמרו
הכהנים והנביאים אל השרים נבא
ואל כל העם לאמר משפט מות שפט
לאיש הזה כי נבא אל העיר
הזאת כאשר שמעתם באזניכם׃
ויאמר ירמיהו אל כל השרים ואל אמר
כל העם לאמר יהוה שלחני
להנבא אל הבית הזה ואל העיר נבא
הזאת את כל הדברים אשר
שמעתם׃ ועתה היטיבו דרכיכם יטב
ומעלליכם ושמעו בקול יהוה עלל
אלהיכם וינחם יהוה אל הרעה נחם רוע
אשר דבר עליכם׃ ואני הנני עשה
בידכם עשו לי כטוב וכישר היה
בעיניכם׃ אך ידע תדעו כי אם ידע
ממתים אתם אתי כי דם נקי מות נקה
אתם נתנים עליכם ואל העיר
הזאת ואל ישביה כי באמת
שלחני יהוה עליכם לדבר באזניכם
את כל הדברים האלה׃ ויאמרו
השרים וכל העם אל הכהנים ואל
הנביאים אין לאיש הזה משפט שפט
מות כי בשם יהוה אלהינו דבר
אלינו׃ ויקמו אנשים מזקני הארץ קום
ויאמרו אל כל קהל העם לאמר׃
מיכיה המורשתי היה נבא בימי יום
חזקיהו מלך יהודה ויאמר אל כל
עם יהודה לאמר כה אמר יהוה
צבאות ציון שדה תחרש וירושלים חרש
עיים תהיה והר הבית לבמות יער׃ עיה היה
בשה

in nomine domini dicens: ſicut ſilo erit domus hec: & vrbs iſta deſolabitur eo q̄ non ſit habitator. Et cōgregatus eſt oīs populus aduerſus hieremiā in domo dñi. Et audierunt principes iuda verba hec: & aſcenderunt de domo regis in domū domini & ſederunt in introitu porte dom9 dñi noue. Et locuti ſunt ſacerdotes & prophete ad principes & ad oēm populū dicētes. Iudicium mortis eſt viro huic: quia prophetauit aduerſus ciuitatem iſtam ſicut audiſtis auribus veſtris. Et ait hieremias ad omnes principes & ad vniuerſum populū dicens. Dñs miſit me vt prophetarē ad domū iſtam & ad ciuitatem hanc omnia verba que audiſtis. Nunc ergo bonas facite vias veſtras: & ſtudia veſtra: & audite vocem domini dei veſtri: & penitebit dominum mali quod locutus eſt aduerſum vos. Ego autem ecce in manib9 vr̄is ſum facite mihi q̄d bonū & rectum eſt in oculis vr̄is. Verūtamē ſcitote & cognoſcite: quia ſi occideritis me: ſanguinē innocentē tradetis cōtra voſmetipſos & contra ciuitatem iſtam & habitatores ei9. In veritate enim miſit me dñs ad vos: vt loquerer in auribus vr̄is omnia verba hec. Et dixerunt principes & omnis populus ad ſacerdotes & ad prophetas. Non eſt viro huic iudicium mortis quia in noīe dñi dei noſtri locutus eſt ad nos. Surrexerūt ergo viri de ſeniorib9 terre: & dixerunt ad omnem cetum populi loquētes. Micheas de moraſti fuit propheta in diebus ezechie regis iuda & ait ad omnem populū iude: dicēs. Hec dicit dñs exercituū. Sion quaſi ager arabitur: & hieruſalem in aceruū lapidū erit: & mons domus in excelſa ſiluarū.

noīe dñi dicēs: ſicut ſilo erit dom9 iſ-
τῷ ὀνόματι κυρίου λέγων, ὥσπερ σιλὼ ἔσαι ὁ οἶκος οὗ-
ta: ⁊ vrbs iſta deſolabitur ab habitantibus.
τος, καὶ ἡ πόλις αὕτη ἐρημωθήσεται ἀπὸ κατοικούντων.
⁊ cōgregatus eſt oīs pplˀs ad hieremiā in domo do-
καὶ ἐξεκκλησιάσθη πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ ἱερεμίαν ἐν οἴκῳ κυ-
mini. ⁊ audierūt pricipes iuda verba hec:
ρίου. καὶ ἤκουσαν οἱ ἄρχοντες ἰούδα τῶν λόγων τού-
⁊ aſcenderūt de domo regis in domū
των, καὶ ἀνέβησαν ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως εἰς οἶκον
dñi ⁊ ſederunt in veſtibulis porte dñi no-
κυρίου καὶ ἐκάθισαν ἐν προθύροις πύλης κυρίου τῆς και-
ue: ⁊ dixerūt ſacerdotes ⁊ pſeudoprophete ad
νῆς, καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται πρὸς
pricipes ⁊ omni pplo: iudiciū mortis
τοὺς ἄρχοντας καὶ παντὶ τῷ λαῷ, κρίσις θανάτου τῷ D
homini huic: qꝛ pphetauit aduerſus ciuitatē
ἀνθρώπῳ τούτῳ, ὅτι προεφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως
iſtam ſicut audiſtis in aurib9 vr̄is: ⁊ ait
ταύτης καθὼς ἠκούσατε ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν, καὶ εἶπεν
hieremias ad omnes pricipes ⁊ omni pplo
ἱερεμίας πρὸς πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ παντὶ τῷ λαῷ
dicens: dñs miſit me pphetare ſup domū
λέγων, κύριος ἀπέστειλέ με προφητεῦσαι ἐπὶ τὸν οἶκον
iſtam ⁊ ſuper ciuitatē hanc omnia ver-
τοῦτον καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην πάντας τοὺς λό-
ba q̄ audiſtis. ⁊ nūc meliores facite vi-
γους οὓς ἠκούσατε. καὶ νῦν βελτίους ποιήσατε τὰς ὁ-
as vr̄as ⁊ opera vr̄a: ⁊ audite vocē
δοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ ἀκούσατε τῆς φωνῆς
dñi dei vr̄i: ⁊ ceſſabit dñs a ū.7.a.
κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ παύσεται κύριος ἀπὸ τῶν
malis q̄ locutus eſt ꝯ vos: ⁊ ecce ego in manib9
κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐφ᾿ ὑμᾶς, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐν χερσὶν
vr̄is: facite mihi vt expedit vobis: ⁊ vt meli-
ὑμῶν, ποιήσατέ μοι ὡς συμφέρει ὑμῖν, καὶ ὡς βέλ-
us vobis: verūtū ſcientes ſcietis: qꝛ ſi occiditis me.
τιον ὑμῖν, ἀλλ᾿ ἢ γινώσκοντες γνώσεσθε, ὅτι εἰ ἀναιρεῖτέ με.
ſāguinē inocētē vos traditis ꝯ vos: ⁊ ꝯ ciuitatē E
αἷμα ἀθῷον ὑμεῖς δίδοτε ἐφ᾿ ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν
iſtam: ⁊ cōtra habitantes ī ea: qꝛ in veritate
ταύτην, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐν ἀληθείᾳ
miſit me dñs ad vos vt loq̄rer in aurib9
ἀπέσταλκέ με κύριος πρὸς ὑμᾶς λαλῆσαι εἰς τὰ ὦτα
vr̄is oīa verba hec: ⁊ dixerūt
ὑμῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ εἶπαν οἱ
pricipes ⁊ oīs pplˀs ad ſacerdotes ⁊ ad
ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς
pſeudopphetas: nō eſt homini huic
τοὺς ψευδοπροφήτας, οὐκ ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ
iudiciū mortis: qꝛ in noīe dñi dei
κρίσις θανάτου, ὅτι ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θε-
nr̄i locut9 eſt ad nos: ⁊ ſurrexerūt viri
οῦ ἡμῶν ἐλάλησε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες
de ſeniorib9 tre ⁊ dixerūt omni cō-
τῶν πρεσβυτέρων τῆς γῆς καὶ εἶπαν πάσῃ τῇ συνα-
tui pplī dicentes. micheas maraſthites fuit
γωγῇ τοῦ λαοῦ λέγοντες. μιχαίας ὁ μωραθίτης ἦν
ppheta in diebus ezechie regis iuda:
προφήτης ἐν ταῖς ἡμέραις ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα,
⁊ dixit omni pplo iuda dicens: ſic dixit
καὶ εἶπε παντὶ τῷ λαῷ ἰούδα λέγων, οὕτως εἶπε
dñs exercituum ſion: q̄ſi ager arabitur
κύριος τῶν δυνάμεων σιών, ὡς ἀγρὸς ἀροτριωθήσεται
⁊ hieruſalem in pomoꝝ cuſtodiā erit: ⁊ mons
καὶ ἱερουσαλὴμ εἰς ὀπωροφυλάκιον ἔσαι, καὶ τὸ ὄρος
dom9 erit in nem9 ſilue.
τοῦ οἴκου ἔσαι εἰς ἄλσος δρυμοῦ. F
Mich. 5. d.

nūqd iterficiēs iterfecit eū ezechias rex iuda ⁊
μὴ ἀναιρῶν ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐζεκίας βασιλεὺς ἰούδα καὶ
oīs iuda: nūqd nō timuerūt dñm: ⁊ depcati ſunt
πᾶς ἰούδα, οὐχὶ ἐφοβήθησαν τὸν κύριον, καὶ ἐδεήθησαν
faciem dñi: ⁊ ceſſauit dñs a
τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπαύσατο κύριος ἀπὸ τῶν
malis q̄ locut9 eſt cōtra eos: ⁊ nos fecimus ma-
κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐπ᾿ αὐτούς, καὶ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν κα-
la magna ꝯ aīas nr̄as: ⁊ homo fuit pro-
κὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχὰς ἡμῶν, καὶ ἄνθρωπος ἦν προ-
phetans in noīe dñi vrias fili9 ſamaie de caria-
φητεύων ὀνόματι κυρίου οὐρίας υἱὸς σαμαίου ἐκ καρια-
thiarī: ⁊ pphetauit de ciuitate iſta:
G θιαρίμ, καὶ προεφήτευσε περὶ τῆς πόλεως ταύτης,
⁊ de tra iſta iuxta oīa verba
καὶ περὶ τῆς γῆς ταύτης κατὰ πάντας τοὺς λόγους
hieremie. ⁊ audiuit rex ioachim ⁊ oēs
ἱερεμίου. καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἰωακεὶμ καὶ πάντες
pricipes oīa verba ei9 ⁊ queſie-
οἱ ἄρχοντες πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ἐζήτη-
runt interficere eum: ⁊ audiuit vrias ⁊ ti-
σαν ἀποκτεῖναι αὐτόν, καὶ ἤκουσεν οὐρίας καὶ ἐφο-
muit ⁊ fugit ⁊ intrauit in egyptū: ⁊ mi-
βήθη καὶ ἔφυγε καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐξαπέ-
ſit rex viros in egyptū. eliachim filiū
στειλεν ὁ βασιλεὺς ἄνδρας εἰς αἴγυπτον ἐλιακὶμ υἱὸν
achobor ⁊ viros cū eo in egyptum: ⁊
ἀχοβὼρ καὶ ἄνδρας μετ᾿ αὐτοῦ εἰς τὸν αἴγυπτον, καὶ
eduxerūt eū inde: ⁊ adduxerūt eū ad
ἐξήγαγον αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν
regem ⁊ pcuſſit eum in gladio: ⁊ pīecit
βασιλέα καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ, καὶ ἔρριψεν
eum in monumētū filioꝝ pplī ei9. verūtū man9 achi-
αὐτὸν εἰς τὸ μνῆμα υἱῶν λαοῦ αὐτοῦ. πλὴν χεὶρ ἀχι-
cam filii ſaphan erat cū hieremia ne traderent ipm
κὰμ υἱοῦ σαφὰν ἦν μετὰ ἱερεμίου τοῦ μὴ παραδοῦναι αὐτὸν
in manus pplī ne iterficerēt eum.
εἰς χεῖρας λαοῦ τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτόν. Ca.27.
A IN pncipio regni ioachim filij ioſie re-
Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βα-
gis iuda factū ē verbum hoc ad hieremiā
σιλέως ἰούδα ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο πρὸς ἱερεμίαν
a dño dicens: ſic dixit dñs: fac ti-
παρὰ κυρίου λέγων, οὕτως εἶπε κύριος, ποίησον σε-
bi vincula ⁊ torques: ⁊ circūpone circū col-
αυτῷ δεσμοὺς καὶ κλοιούς, καὶ περίθες περὶ τὸν τρά-
lum tuū: ⁊ mittes eos ad regem
χηλόν σου, καὶ ἀποστελεῖς αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα
idumee: ⁊ ad regem moab: ⁊ ad
ἰδουμαίας, καὶ πρὸς βασιλέα μωάβ, καὶ πρὸς τὸν
regem filioꝝ āmon: ⁊ ad regem tyri: ⁊
βασιλέα υἱῶν ἀμμών, καὶ πρὸς βασιλέα τύρου, καὶ
ad regē ſidonis in manib9 nūcioꝝ ſuoꝝ
πρὸς τὸν βασιλέα σιδῶνος ἐν χερσὶν ἀγγέλων αὐτῶν
q̄ venerunt in hieruſalem ad ſedechiam re-
τῶν ἐρχομένων εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς σεδεκίαν βασι-
gem iuda: ⁊ pcipies eis ad dños
λέα ἰούδα, καὶ συντάξεις αὐτοῖς πρὸς τοὺς κυρίους
ſuos dicere. ſic dixit dñs exercituū
αὐτῶν εἰπεῖν. οὕτως εἶπε κύριος τῶν δυνάμεων ὁ
deus iſrael: ſic dicetis ad dños vr̄os.
θεὸς ἰσραήλ, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τοὺς κυρίους ὑμῶν.
ego feci terrā ⁊ hoīes ⁊ iumē-
ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτή-
ta q̄ ſup faciem tre in fortitudie mea
νη τὰ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἐν τῇ ἰσχύϊ μου

Nunq̄d morte condēnauit eum ezechias rex iuda & omnis iuda? Nunquid nō timuerūt dñm & deprecati ſunt faciem dñi: & penituit dominū mali q̄d locutus fuerat aduerſum eos. Itaqꝫ nos facim9 malū grande cōtra aīas nr̄as. Fuit quoqꝫ vir prophetans in nomine domini vrias fili9 ſemei de chariathiarim: & prophetauit aduerſus ciuitatē iſtā & aduerſus terrā hanc iuxta oīa verba hieremie. Et audiuit rex ioachim & omnes potentes & principes ei9 verba hec: & queſiuit rex interficere eum. Et audiuit vrias & timuit fugitqꝫ & igreſſus eſt egyptū. Et miſit rex ioachim viros in egyptum helnathan filium achobor & viros cum eo in egyptum. Et eduxerūt vriam de egypto: & adduxerūt eū ad regē ioachim & percuſſit eū gladio: & proiecit cadauer eius in ſepulchris vulgi ignobilis. Igitur manus aicham filii ſaphan fuit cum hieremia vt non traderetur in manus populi & interficerent eum. 26.

IN principio regni ioachim filii ioſie regis iuda factum eſt verbum iſtud ad hieremiam a domino dicens. Hec dicit dominus ad me. Fac tibi vincula & cathenas: & pones eas in collo tuo: & mittes eas ad regem edom: & ad regem moab: & ad regem filiorum ammon: & ad regem tyri: & ad regem ſidonis in manu nunciorum qui venerunt hieruſalem ad ſedechiā regem iuda: & precipies eis vt ad dominos ſuos loquantur. Hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Hec dicetis ad dominos veſtros. Ego feci terram & homines & iumēta q̄ ſunt ſup faciē terre in fortitudine mea

ההמת המתהו חזקיהו מלך יהודה מות
וכל יהודה הלא ירא את יהוה
ויחל את פני יהוה וינחם יהוה אל חלה פנה
הרעה אשר דבר עליהם ואנחנו נחם רוע
עשים רעה גדולה על נפשותינו׃ עשה גדל
וגם איש היה מתנבא בשם יהוה נבא
אוריהו בן שמעיהו מקרית היערים
וינבא על העיר הזאת ועל הארץ
הזאת ככל דברי ירמיהו׃ וישמע שמע
המלך יהויקים וכל גבוריו וכל
השרים את דבריו ויבקש המלך שור בקש
המיתו וישמע אוריהו ויירא ויברח מות שמע
ויבא מצרים׃ וישלח המלך ירא ברח
יהויקים אנשים מצרים את אלנתן בוא שלח
בן עכבור ואנשים אתו אל מצרים׃
ויוציאו את אוריהו ממצרים יצא
ויבאהו אל המלך יהויקים ויכהו בוא נכה
בחרב וישלך את נבלתו אל קברי שלך
בני העם׃ אך יד אחיקם בן שפן
היתה את ירמיהו לבלתי תת היה נתן
אתו ביד העם להמיתו׃ מות

בראשית ממלכת Ca.xxvij.
יהויקם בן יאושיהו מלך יהודה
היה הדבר הזה אל ירמיה מאת
יהוה לאמר׃ כה אמר יהוה אלי
עשה לך מוסרות ומטות ונתתם אסר מוט
על צוארך׃ ושלחתם אל מלך נתן צור
אדום ואל מלך מואב ואל מלך
בני עמון ואל מלך צר ואל מלך
צידון ביד המלאכים הבאים לאך בוא
ירושלם אל צדקיהו מלך יהודה׃
וצוית אתם אל אדניהם לאמר צוה
כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
כה תאמרו אל אדניכם׃ אנכי אמר
עשיתי את הארץ את האדם ואת עשה
הבהמה אשר על פני הארץ בכחי כח

הגדול ובזרועי הנטויה ונתתיה — נדל זרע
לאשר ישר בעיני ועתה אנכי — נטה נתן
נתתי את כל הארצות האלה ביד
נבוכדנאצר מלך בבל עבדי וגם
את חית השדה נתתי לו לעבדו — חיה
ועבדו אתו כל הגוים ואת בנו ואת
בן בנו עד בא עת ארצו גם הוא — בוא
ועבדו בו גוים רבים ומלכים — רבב
גדלים: והיה הגוי והממלכה אשר — מלך
לא יעבדו אתו את נבוכדנאצר — עבד
מלך בבל ואת אשר לא יתן את — נתן
צוארו בעל מלך בבל בחרב וברעב — צור עלל
ובדבר אפקד על הגוי ההוא נאם — פקד
יהוה עד תמי אתם בידו: ואתם אל — תמם
תשמעו אל נביאיכם ואל קסמיכם — שמע
ואל חלמתיכם ואל ענניכם ואל — ענן
כשפיכם אשר הם אמרים אליכם
לאמר לא תעבדו את מלך בבל:
כי שקר הם נבאים לכם למען
הרחיק אתכם מעל אדמתכם — רחק
והדחתי אתכם ואבדתם: והגוי — דחה
אשר יביא את צוארו בעל מלך — בוא צור
בבל ועבדו והנחתיו על אדמתו — ינח
נאם יהוה ועבדה וישב בה: ואל
צדקיה מלך יהודה דברתי ככל
הדברים האלה לאמר הביאו — בוא
את צואריכם בעל מלך בבל ועבדו
אתו ועמו וחיו: למה תמותו אתה — חיה מות
ועמך בחרב ברעב ובדבר כאשר
דבר יהוה אל הגוי אשר לא יעבד — עבד
את מלך בבל: ואל תשמעו אל דברי — שמע
הנביאים האמרים אליכם לאמר — נבא
לא תעבדו את מלך בבל כי שקר — עבד
הם נבאים לכם: כי לא שלחתים
נאם יהוה והם נבאים בשמי
לשקר למען הדיחי אתכם — דחה

magna: & in brachio meo extēto: & dedi eā ei qui placuit in oculis meis. Et nunc itaq; ego dedi omnes terras iſtas in manu nabuchodonoſor regis babylonis ſerui mei. Inſup & beſtias agri dedi ei: vt ſeruiant illi. Et ſeruient ei oēs gentes: & filio eius & filio filii eius donec veniat tēpus terre eius & ipſius. Et ſeruiēt ei gentes multe & reges magni. Gens autem & regnum quod non ſeruierit nabuchodonoſor regi babylonis: & quicū q; non curuauerit collū ſuū ſub iugo regis babylonis: in gladio & in fame & in peſte viſitabo ſup gentē illam: ait dñs: donec cōſumā eos in manu eius. Vos ergo nolite audire prophetas veſtros & diuinos & ſomniatores & augures & maleficos qui dicūt vobis: non ſeruietis regi babylonis: quia mendaciū prophetant vobis vt longe faciant vos de terra veſtra: & eiiciant vos & pereatis. Porro gens que ſubiecerit ceruicē ſuam ſub iugo regis babylonis & ſeruierit ei: dimittā eam in terra ſua dicit dñs: & colet eam & habitabit in ea. Et ad ſedechiam regem iuda locutus ſum omnia verba hec: dicens. Subiicite colla veſtra ſub iugo regis babylonis: & ſeruite ei & populo eius & viuetis. Quare moriemini tu & populus tu⁹ gladio & fame & peſte: ſicut locutus eſt dñs ad gentē que ſeruire noluerit regi babylonis. Nolite audire verba prophetarum dicentiū vobis: non ſeruietis regi babylonis: quia mendacium ipſi loquuntur vobis. Quia non miſi eos ait dñs: & ipſi prophetant in nomine meo mendaciter: vt eiiciant vos

magna ⁊ brachio meo excelſo: ⁊ dabo
τῇ μεγάλῃ καὶ τῷ βραχίονί μου τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω
eam cui placuerit in oculis meis. ⁊ nūc ego dedi
αὐτὴν ᾧ ἂν δόξῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου. καὶ νῦν ἐγὼ ἔδωκα
omnē terrā regi nabuchodonoſor regi babylonis vt ſeruiat ei: ⁊ beſtias
πᾶσαν τὴν γῆν τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος δουλεύειν αὐτῷ, καὶ τὰ θηρία τοῦ
agri vt ſeruiant illi ⁊ filio eius ⁊ filio
ἀγροῦ ἐργάζεσθαι αὐτῷ καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ καὶ τῷ υἱῷ
filii eius donec veniat tēpus terre eius:
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἕως τοῦ ἐλθεῖν καιρὸν τῆς γῆς αὐτοῦ,
etiam ipſius. ⁊ ſeruient ei gētes multe ⁊
καί γε αὐτοῦ. καὶ δουλεύσουσιν αὐτῷ ἔθνη πολλὰ καὶ
reges magni. ⁊ gēs ⁊ regnū quecūq;
βασιλεῖς μεγάλοι. καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία ὅσοι
nō ſeruierunt nabuchodonoſor regi babylonis ⁊ quicūq; non ſubmiſerint collum
ἂν μὴ ἐδούλευσαν ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος καὶ ὅσοι ἂν μὴ ἐμβάλωσιν τὸν τράχηλον αὐτῶν
eorum ſub iugo regis babylonis: in gladio ⁊ in peſte ⁊ fame viſitabo eos ait
τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος, ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λοιμῷ καὶ λιμῷ ἐπισκέψομαι αὐτοὺς εἶπεν
dñs: donec cōſumant in manu eius. ⁊ vos
κύριος, ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς
ne audiati pſeudoprophetas vſos ⁊ diuinantes vobis: ⁊ ſomniantes vobis: ⁊ augures vſos: ⁊ maleficos vſos dicentes:
μὴ ἀκούετε τῶν ψευδοπροφητῶν ὑμῶν καὶ τῶν μαντευομένων ὑμῖν, καὶ τῶν ἐνυπνιαζομένων ὑμῖν, καὶ τῶν οἰωνισμάτων ὑμῶν, καὶ τῶν φαρμακέων ὑμῶν λεγόντων,
nō ſeruietis regi babylonis: q: mēdacia ipſi pphetant vobis vt lōge faciāt vos de
οὐ μὴ ἐργάσησθε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ψευδῆ αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν πρὸς τὸ μακρῦναι ὑμᾶς ἀπὸ
tra vſa: ⁊ vt eiiciam vos: ⁊ peribitis.
τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ ἵνα ἐκβάλω ὑμᾶς, καὶ ἀπολεῖσθε.
⁊ gentē q̄ induxerit ceruicem ſuā ſub iugo regis babylonis: ⁊ ſeruierit ei:
καὶ τὸ ἔθνος ὃ ἂν εἰσαγάγῃ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ἐργάσηται αὐτῷ,
relinquā eam in tra ſua dicit dñs:
καταλείψω αὐτὸ ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ λέγει κύριος,
⁊ opabit eā ⁊ inhitabit in ea. ⁊ ad ſedechiam regem iuda locut⁹ ſū ſcd̄m omnia
καὶ ἐργᾶται αὐτὴν καὶ ἐνοικήσει ἐν αὐτῇ. καὶ πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα ἐλάλησα κατὰ πάντας τοὺς
verba hec dicēs: inducite collum
λόγους τούτους λέγων, εἰσαγάγετε τὸν τράχηλον
vſm ſub iugo regis babylonis: ⁊ ſeruietis ei ⁊ pplo eius: ⁊ viuite: vt qd
ὑμῶν ὑπὸ ζυγοῦ τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ἐργάσεσθε αὐτῷ καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ζῆτε, ἵνα τί
moriemini tu ⁊ ppl's tu⁹ in gladio ⁊ in fame ⁊ in peſte: ſicut locut⁹ eſt dñs cōtra gentem:
ἀποθνήξεσθε σὺ καὶ ὁ λαός σου ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ, ὡς ἐλάλησε κύριος κατὰ ἔθνους,
q̄ nō ſeruiuit regi babylonis. ne audiatis
ὃ οὐκ ἐδούλευσεν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. μὴ ἀκούσητε
verba pphetaꝝ: dicētiū vobis: ne ſeruiatis regi babylonis: q: iniuſta ipſi pphetant vobis. nō miſi eos dicit dñs:
τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν, λεγόντων ὑμῖν, μὴ δουλεύητε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν. οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς φησιν κύριος,
⁊ pphetant in nōie meo iniuſte vt perdant vos:
καὶ προφητεύουσιν τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ πρὸς τὸ ἀπολέσαι ὑμᾶς,

Infra. 14.c. 29.b.

B

D

⁊ peribitis vos ⁊ pphete vſi pphetantes vobis iniuſte mēdacia. ⁊ ſacerdotib⁹ ⁊
καὶ ἀπολεῖσθε ὑμεῖς καὶ οἱ προφῆται ὑμῶν οἱ προφητεύοντες ὑμῖν ἐπ' ἀδίκῳ ψευδῆ. καὶ τοῖς ἱερεῦσιν καὶ
pplo huic locut⁹ ſū dicēs: ſic dixit dñs: ne
τῷ λαῷ τούτῳ ἐλάλησα λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, μὴ
audiatis verba pphetaꝝ pphetātium vobis dicentiū: ecce vaſa dñi reuertent de
ἀκούετε τῶν λόγων τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων ὑμῖν λεγόντων, ἰδοὺ σκεύη κυρίου ἐπιστρέψει ἐκ
babylone nūc cito: q: iniuſta ipſi pphetant vobis. ne audiatis eos ſed ſeruite regi
βαβυλῶνος νῦν ταχέως, ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν. μὴ ἀκούετε αὐτῶν ἀλλὰ δουλεύετε τῷ βασιλεῖ
babylonis ⁊ viuite. quare erit hec
τῆς βαβυλῶνος καὶ ζῆτε. ἵνα τί ἔσται αὕτη ἡ
ciuitas in ſolitudinē? ſi pphete ſunt ⁊ ſi eſt verbū dñi in eis: occurrant mihi: vt nō
πόλις εἰς ἐρήμωσιν; εἰ προφῆταί εἰσιν καὶ εἰ ἔστιν λόγος κυρίου ἐν αὐτοῖς, ἀπαντησάτωσάν μοι, ἵνα μὴ
inferantur vaſa relicta in domo
εἰσενεχθήσωνται τὰ σκεύη τὰ καταλειφθέντα ἐν οἴκῳ
dñi ⁊ in domo regis iuda ⁊ hieruſalem
κυρίου καὶ ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ
in babylonē: q: ſic dixit dñs: de colūnis
εἰς βαβυλῶνα, ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, περὶ τῶν στύλων
⁊ de mari ⁊ de baſib⁹ ⁊ ad
καὶ περὶ τῆς θαλάσσης καὶ περὶ τῶν μεχωνὼθ, καὶ πρὸς τὰ
reliqua vaſa relicta in ciuitate hac
ἐπίλοιπα σκευῶν τὰ καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ
q̄ nō tulit rex babylonis: qñ trāſmigrare fecit iechoniā filiū ioachi regis iuda de hieruſalem in babylonem: ⁊ omnes pcipes iuda ⁊ hieruſalem.
ὧν οὐκ ἔλαβεν βασιλεὺς βαβυλῶνος, ὅτε ἀπῴκισεν τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἰωακὶμ βασιλέως ἰούδα ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ.

4.Re. 25.c.

qm̄ hec dicit dñs exercituū deus iſrael: de vaſis relictis
ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, περὶ τῶν σκευῶν τῶν καταλειφθέντων
in domo dñi ⁊ in domo regis iuda ⁊ hieruſalem: in babylonē inferentur ⁊ ibi erunt
ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ ἐν οἴκῳ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ, εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσονται καὶ ἐκεῖ ἔσονται
vſq; in diem viſitationis eoꝝ: ⁊ reducā ea ⁊ cōuertam ea in locum hunc.
ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, καὶ ἀνάξω αὐτὰ καὶ ἀναστρέψω αὐτὰ εἰς τὸν τόπον τοῦτον:

A

Et factū eſt in quarto anno regnante ſedechia rege iuda. in mēſe quinto. dixit mihi ananias fili⁹ azor pſeudopropheta q̄ de gabaon in domo dñi ante oculos
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει βασιλεύοντος σεδεκίου βασιλέως ἰούδα. ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ. εἶπέν μοι ἀνανίας υἱὸς ἀζὼρ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ἀπὸ γαβαὼν ἐν οἴκῳ κυρίου κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν
ſacerdotū ⁊ totius ppli dicens: ſic dixit
ἱερέων καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ λέγων, οὕτως εἶπεν
dñs exercituū deus iſrael: ⁊ contriui
κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, καὶ συνέτριψα
iugū regis babylonis. adhuc duo ānī dierum ego reuerti faciā
τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος. ἔτι δύο ἔτη ἡμερῶν ἐγὼ ἀποστρέψω

et pereatis tam vos q̄ prophete q̄ vaticinātur vobis. Et ad ſacerdotes & ad populū iſtum locutus ſum dicens: hec dicit domin⁹. Nolite audire verba prophetarum veſtrorum qui prophetant vobis dicētes: ecce vaſa dom⁹ domini reuertentur de babylone nunc cito. Mendaciū enim pphetant vobis. Nolite ergo audire eos: ſed ſeruite regi babylonis vt viuatis. Quare datur hec ciuitas in ſolitudinem? Et ſi prophete ſunt: & eſt verbum domini in eis: occurrant domino exercituum vt non veniant vaſa que derelicta fuerant in domo dñi & in domo regis iuda & in hieruſalē: in babylonē. Quia hec dicit dominus exercituum ad columnas & ad mare: & ad baſes: & ad reliqua vaſorum que remanſerunt in ciuitate hac: que non tulit nabuchodonoſor rex babylonis cū trāſferret iechoniam filiū ioachim regem iuda de hieruſalem in babylonem & oēs optimates iuda & hieruſalē. Quia hec dicit dominus exercituum deus iſrael ad vaſa que derelicta ſunt in domo dñi & ī domo regis iuda & hieruſalē. In babylonem transferentur: & ibi erūt vſq; ad diem viſitationis ſue dicit dñs. Et afferri faciā ea & reſtitui in loco iſto. 28.

Et factum eſt in anno illo in principio regni ſedechie regis iuda: in anno quarto in menſe quīto: dixit ad me ananias filius azur propheta de gabaon in domo domini coram ſacerdotibus & omni populo dicens. Hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Contriui iugum regis babylonis. Adhuc duo anni dierū: & ego referri faciam

ואבדתם אתם והנביאים הנבאים — נבא
לכם: ואל הכהנים ואל כל העם
הזה דברתי לאמר כה אמר יהוה
אל תשמעו אל דברי נביאיכם — שמע
הנבאים לכם לאמר הנה כלי בית
יהוה מושבים מבבלה עתה מהרה — שוב
כי שקר המה נבאים לכם: אל
תשמעו אליהם עבדו את מלך בבל
וחיו למה תהיה העיר הזאת — חיה היה
חרבה: ואם נבאים הם ואם יש
דבר יהוה אתם יפגעו נא ביהוה — פגע
צבאות לבלתי באו הכלים — בוא כלה
הנותרים בבית יהוה ובית מלך — יתר
יהודה ובירושלם בבלה: כי כה אמר
יהוה צבאות אל העמודים ועל — עמד
הים ועל המכנות ועל יתר הכלים — כון
הנותרים בעיר הזאת: אשר לא
לקחם נבוכדנאצר מלך בבל בגלותו — גלה
את יכוניה בן יהויקים מלך יהודה
מירושלם בבלה ואת כל חרי — חור
יהודה וירושלם: כי כה אמר יהוה
צבאות אלהי ישראל על הכלים
הנותרים בית יהוה ובית מלך
יהודה וירושלם: בבלה יובאו — בוא
ושמה יהיו עד יום פקדי אתם — היה את
נאם יהוה והעליתים והשבתים — עלה שוב
אל המקום הזה: — קום

Ca.xxviij

ויהי בשנה ההיא
בראשית ממלכת צדקיה מלך — מלך
יהודה בשנה הרביעית בחדש — שנה רבע
החמישי אמר אלי חנניה בן עזור
הנביא אשר מגבעון בבית יהוה — נבא
לעיני הכהנים וכל העם לאמר:
כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
לאמר שברתי את על מלך בבל: — עלל
בעוד שנתים ימים אני משיב — שנה יום שוב

אל המקום הזה את כל כלי בית
יהוה אשר לקח נבוכדנאצר מלך
בבל מן המקום הזה ויביאם בבל׃ קום בוא
ואת יכניה בן יהויקים מלך יהודה
ואת כל גלות יהודה הבאים בבלה גלה בוא
אני משיב אל המקום הזה נאם
יהוה כי אשבר את על מלך בבל׃ שבר עלל
ויאמר ירמיה הנביא אל חנניה אמר
הנביא לעיני הכהנים ולעיני כל
העם העמדים בבית יהוה׃ ויאמר
ירמיה הנביא אמן כן יעשה יהוה עשה
יקם יהוה את דבריך אשר נבאת קום
להשיב כלי בית יהוה וכל הגולה שוב
מבבל אל המקום הזה׃ אך שמע גלה
נא הדבר הזה אשר אנכי
דבר באזניך ובאזני כל העם׃
הנביאים אשר היו לפני ולפניך היה פנה
מן העולם ויִנבאו אל ארצות עלם נבא
רבות ועל ממלכות גדלות למלחמה רבב מלך
ולרעה ולדבר׃ הנביא אשר ינבא לחם רעע
לשלום בבא דבר הנביא יודע שלם בוא
הנביא אשר שלחו יהוה באמת׃ ידע
ויקח חנניה הנביא את המוטה מעל לקח
צואר ירמיה הנביא וישברהו׃ צור שבר
ויאמר חנניה לעיני כל העם
לאמר כה אמר יהוה ככה אשבר
את על נבוכדנאצר מלך בבל בעוד
שנתים ימים מעל צואר כל הגוים שנה יום
וילך ירמיה הנביא לדרכו׃ ויהי
דבר יהוה אל ירמיה אחרי שבור
חנניה הנביא את המוטה מעל
צואר ירמיה הנביא לאמר׃ הלוך
ואמרת אל חנניה לאמר כה אמר
יהוה מוטת עץ שברת ועשית עשה
תחתיהן מטות ברזל׃ כי כה אמר מוט
יהוה צבאות אלהי ישראל על עלל

ad locum iſtum omnia vaſa domus ooooooooooo domini que tulit nabuchodonoſor rex ooooooo babylonis de loco iſto & trãſtulit ea in babylonem. Et iechoniã filium ioachim regem iuda oo & oẽm trãſmigrationẽ iude qui ingreſſi ſunt in babylonẽ ego cõuertam ad locum iſtum ait oooo dñs. Conteram enim iugum regis babylonis. Et dixit hieremias propheta ad ananiam ooooo prophetam in oculis ſacerdotũ & in oculis oĩs populi qui ſtabat in domo domini: & ait oooooo hieremias propheta. Amen. Sic faciat dñs. Suſcitet dñs verba tua qui prophetaſti ooooooo vt referantur vaſa in domũ dñi: & oĩs trãſmigratio de babylone ad locũ iſtum. Verũtamen audi verbum hoc quod ego ooooooooooooooooooooooooo loquor in aurib⁹ tuis: & in auribus vniuerſi ppl̃i. Prophete qui fuerunt ante me & ante te oooo ab initio: & pphetauerunt ſuper terras oooooo multas & ſuper regna magna de prelio oooooo & de afflictione: & de fame: ppheta q vaticinat⁹ eſt pacem: cum venerit verbum eius tũc ſcietur propheta quem miſit dominus in veritate. oo Et tulit ananias ppheta cathenam de oooooo collo hieremie prophete: & confregit eam. ooo Et ait ananias in cõſpectu omnis populi ooooo dicens. Hec dicit dominus. Sic confringam ooo iugũ nabuchodonoſor regis babylonis poſt oo duos annos dierum de collo omnium gentiũ. Et abiit hieremias propheta in viã ſuã. Et factũ eſt verbum dñi ad hieremiam poſtq̃ confregit ananias propheta catenam de ooooooooooooooo collo hieremie prophete dicens. Vade oooooo dices ananie. Hec dicit oooooooooooooooooooooooooo dñs. Catenas ligneas contriuiſti: & facies ooo pro eis catenas ferreas: quia hec dicit ooooooooo dominus exercituum deus iſrael. Iugum oooo

in locum iſtum oĩa vaſa dom⁹ dñi ꝛ
εἰς τὸν τόπον τοῦτον πάντα τὰ σκεύη οἴκου κυρίου καὶ
iechoniã ꝛ trãſmigratiõnẽ iuda: qꝛ cõteram
ἰεχονίαν καὶ τὴν ἀποικίαν ἰούδα, ὅτι συντρίψω τὸν
iugũ regis babylonis. ꝛ dixit hieremias pro
ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος. καὶ εἶπεν ἱερεμίας ὁ προ
pheta ad ananiã añ oculos ſacerdotũ ꝛ an
φήτης πρὸς ἀνανίαν κατ᾽ ὀφθαλμοὺς τῶν ἱερέων καὶ κα
te oculos totius ppl̃i ſtantiũ in do
τ᾽ ὀφθαλμοὺς παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἑστηκότων ἐν οἴ
mo dñi: ꝛ ait hieremias: vere ſic faci
κῳ κυρίου, καὶ εἶπεν ἱερεμίας, ἀληθῶς οὕτως ποιή
at dñs ſuſcitet dñs verbũ tuũ qđ tu pro
σαι κύριος στήσαι κύριος τὸν λόγον σου ὃν σὺ προ
phetas vt referantur vaſa dom⁹ dñi
φητεύεις τοῦ ἀποστρέψαι τὰ σκεύη οἴκου κυρίου
ꝛ oĩs trãſmigratio babylonis in locum
καὶ πᾶσαν τὴν ἀποικίαν βαβυλῶνος εἰς τὸν τόπον
iſtum. verũtñ audite verbũ hoc qđ ego dico
τοῦτον. πλὴν ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον ὃν ἐγὼ λέγω
in aurib⁹ vr̃is: ꝛ in aurib⁹ totius ppl̃i: pphe
εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν, καὶ εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ, οἱ προ
te q fuerunt priores me ꝛ priores vobis a
φῆται οἱ γεγονότες πρότεροι μου καὶ οἱ πρότεροι ὑμῶν ἀπὸ
ſeculo: ꝛ pphetauerunt ſup t̃ras multas ꝛ
τοῦ αἰῶνος, καὶ προεφήτευσαν ἐπὶ γῆς πολλῆς καὶ
ſup regna magna de prelio ꝛ de afflictiõe
ἐπὶ βασιλείας μεγάλας περὶ πολέμου καὶ περὶ θλίψεως
ꝛ de peſte. ppheta q vaticinat⁹ eſt in pacem:
καὶ περὶ λοιμοῦ. ὁ προφήτης ὁ προφητεύσας εἰς εἰρήνην,
veniente verbo eius: cognoſcent pphetã
ἐλθόντος τοῦ λόγου αὐτοῦ, γνώσονται τὸν προφήτην
quẽ miſit eis dñs in fide. ꝛ tulit
ὃν ἀπέστειλεν αὐτοῖς κύριος ἐν πίστει. καὶ ἔλαβεν
ananias catenas de collo hieremie
ἀνανίας τοὺς κλοιοὺς ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἱερεμίου
ꝛ contriuit eos. ꝛ ait ananias añ ocu
καὶ συνέτριψεν αὐτούς. καὶ εἶπεν ἀνανίας κατ᾽ ὀφ
los totius ppl̃i dicens: ſic dixit do
θαλμοὺς παντὸς τοῦ λαοῦ λέγων, οὕτως εἶπεν κύ
min⁹: ſic cõteram iugũ regis babylo
ριος, οὕτως συντρίψω τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυ
nis duob⁹ ãnis dieꝝ a ceruicib⁹ oĩm
λῶνος δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπὸ τῶν τραχήλων πάντων
gẽtiũ: ꝛ abiit hieremias in viam ſuam.
τῶν ἐθνῶν, καὶ ᾤχετο ἱερεμίας εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.
ꝛ factũ eſt verbũ dñi ad hieremiã poſtq̃ con
καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν μετὰ τὸ συν
fregit ananias catenas de collo
τρίψαι ἀνανίαν τοὺς κλοιοὺς ἀπὸ τοῦ τραχήλου
eius dicẽs: vade ꝛ dic ad ananiam di
αὐτοῦ λέγων, βάδιζε καὶ εἶπον πρὸς ἀνανίαν λέ
cẽs: ſic dixit dñs: catenas ligneas con
γων, οὕτως εἶπεν κύριος, κλοιοὺς ξυλίνους συνέ
triuiſti: ꝛ faciam p his catenas fer
τριψας, καὶ ποιήσω ἀντὶ τούτων κλοιοὺς σι
reas: qꝛ ſic dixit dñs exercituũ de
δηροῦς, ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θε
us iſrael: iugũ
ὸς ἰσραήλ, ζυγὸν oooooooooooooooooooooooooooooo

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

ferreum poſui ſup collum cũctaꝝ
σιδηροῦν τέθεικα ἐπὶ τὸν τράχηλον πάντων τῶν
gẽtiũ vt ſeruiant regi babylonis ut ſer
ἐθνῶν ἐργάζεσθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος τοῦ δου
uiant ei. ꝛ iumẽta t̃re dedi e
λεύειν αὐτῷ. καί γε τὰ κτήνη τῆς γῆς ἔδωκα αὐ
i. ꝛ dixit hieremias anañie audi anania.
τῷ. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ ἀνανίᾳ ἄκουε ἀνανία.
nõ miſit te dñs: ꝛ tu cõfidere feciſti
οὐκ ἀπέσταλκέν σε κύριος, καὶ σὺ πεποιθέναι ἐποί
ppl̃m iſtũ in iniq̃tate. iccirco ſic
ησας τὸν λαὸν τοῦτον ἐπ᾽ ἀδίκῳ. διὰ τοῦτο οὕτως
dixit dñs: ecce ego eijcio te a fa
εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω σε ἀπὸ προ
cie terre: hoc ãno morieris qm̃ cõ
σώπου τῆς γῆς, τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἀποθανῇ ὅτι κα
tra dñm locut⁹ es. ꝛ mortu⁹ eſt mẽſe
τὰ τοῦ κυρίου ἐλάλησας. καὶ ἀπέθανεν τῷ μηνὶ
ſeptimo.
τῷ ἑβδόμῳ. Ca.29.
ET hec verba libri que miſit
Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι τῆς βίβλου οὓς ἀπέστει
hieremias ppheta de hieruſalem ad
λεν ἱερεμίας προφήτης ἐξ ἱερουσαλὴμ πρὸς τοὺς
ſeniores trãſmigtiõis ꝛ ad ſacerdotes
πρεσβυτέρους τῆς ἀποικίας καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς
ꝛ ad pſeudoprophetas ꝛ ad omnẽ
καὶ πρὸς τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ πρὸς πάντα τὸν
ppl̃m quẽ traduxit nabuchodonoſor de hieruſalem
λαὸν ὃν ἀπῴκισε ναβουχοδονόσωρ ἐξ ἱερουσαλὴμ
in babylonem. poſtq̃ egreſſus ẽ iechonias rex
εἰς βαβυλῶνα. ὕστερον ἐξελθόντος ἰεχονίου τοῦ βα
ꝛ regina ꝛ eunuchi
σιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν εὐνούχων
ꝛ omnis liber ꝛ artifex ꝛ ligator
καὶ παντὸς ἐλευθέρου καὶ τεχνίτου καὶ δεσμώ
ex hieruſalem in manu eleaſa filii ſaphan ꝛ ga
του ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ ἐλεάσα υἱοῦ σαφὰν καὶ γα
marie filii helchie quẽ miſit ſedechias rex
μαρίου υἱοῦ χελκίου ὃν ἀπέστειλε σεδεκίας βασι
iuda ad regem babylonis in baby
λεὺς ἰούδα πρὸς βασιλέα βαβυλῶνος εἰς βαβυ
lonẽ dicens: ſic dixit dñs exercituum
λῶνα λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ
deus iſrael ad trãſmigtiõnẽ quã trãſtulit de
θεὸς ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν ἀποικίαν ἣν ἀπῴκισεν ἀπὸ
hieruſalem in babylonẽ. edificate domos
ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα. οἰκοδομήσατε οἰκίας
ꝛ habitate ꝛ plantate hortos ꝛ
καὶ κατοικήσατε καὶ φυτεύσατε παραδείσους καὶ
comedite fructus eoꝝ. ꝛ accipite vxo
φάγετε τοὺς καρποὺς αὐτῶν. καὶ λάβετε γυναῖ
res ꝛ generate filios ꝛ filias. ꝛ
κας καὶ τεκνοποιήσατε υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ
accipite filiis vr̃is vxores. ꝛ fili
λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν γυναῖκας. καὶ τὰς θυγα
as vr̃as date viris ꝛ pariãt filios ꝛ
τέρας ὑμῶν δότε ἀνδράσιν καὶ τέξονται υἱοὺς καὶ
filias. ꝛ multiplicamini ꝛ nõ pauci ſitis:
θυγατέρας. καὶ πληθύνεσθε καὶ μὴ σμικρυνθῆτε,
ꝛ querite pacẽ t̃re in q̃m trãſtuli vos
καὶ ζητήσατε εἰρήνην τῆς γῆς εἰς ἣν ἀπῴκισα ὑμᾶς
illuc. ꝛ orate pro eis ad dñm: qꝛ
ἐκεῖ. καὶ προσεύξασθε περὶ αὐτῶν πρὸς κύριον, ὅτι
in pace eoꝝ erit pax vobis. qꝛ ſic
ἐν τῇ εἰρήνῃ αὐτῶν ἔσται εἰρήνη ὑμῖν. ὅτι οὕτως
dixit dñs exercituũ deus iſrael: ne ſe
εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, μὴ ἀνα
ducant vos pſeudoprophete q in vobis.
πειθέτωσαν ὑμᾶς ψευδοπροφῆται οἱ ἐν ὑμῖν.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

ferreũ poſui ſuper collum cunctarum gentiũ iſtarum vt ſeruiant nabuchodonoſor oooooooooo regi babylonis: & ſeruient ei: inſup & beſtias terre dedi ei. Et dixit hieremias ooooooooooo propheta ad ananiam prophetam. Audi ooo anania. Non miſit te dominus: & tu ooooooo cõfidere feciſti populum iſtũ in mendacio. Idcirco hec dicit dominus. Ecce ego mittam te a facie terre. Hoc anno morieris: aduerſum enim dominũ locutus es. Et mortuus eſt ananias ooo propheta in anno illo: menſe ſeptimo. 29.

ET hec ſunt verba oo libri que miſit hieremias propheta ooooo de hieruſalẽ ad reliquias ſeniorũ tranſmigratiõis & ad ſacerdotes & ad pphetas & ad oooooooooo oẽm populũ quẽ traduxerat nabuchodonoſor de hieruſalẽ in babylonẽ poſtq̃ egreſſus ẽ iechonias rex & domina & eunuchi & principes oooo iuda & hieruſalem: & faber & incluſor ooooooo de hieruſalem in manu elaſa filii ſaphan ooooo & gamalie filii helchie quos miſit oooooooooo Sedechias rex iuda ad nabuchodonoſor oooo regem babylonis in babylone dicens. Hec dicit dominus exercituũ deus iſrael omni ooooooo tranſmigrationi quam tranſtuli de hieruſalem in babylonẽ. Edificate domos & habitate: & plãtate hortos & comedite fructũ eorum. Accipite vxores & generate filios & filias: & date filiis vr̃is vxores & filias veſtras date viris: & pariant oo filios & filias: & multiplicamini ibi: & nolite eẽ pauci numero: & querite pacẽ ciuitatis ad quã trãſmigrare vos feci: & orate ooooooooooooooo pro ea ad dominũ: quia in pace illius erit ooooo vobis pax. Hec dicit dominus oooooooooooooo exercituum deus iſrael. Non oooooooooooooo vos ſeducãt pphete vr̃i qui ſunt in medio veſtrũ

ברזל נתתי על צואר כל הגוים נתן צור
האלה לעבד את נבוכדנאצר
מלך בבל ועבדהו וגם את חית חיה
השדה נתתי לו׃ ויאמר ירמיה נתן
הנביא אל חנניה הנביא שמע נא
חנניה לא שלחך יהוה ואתה
הבטחת את העם הזה על שקר׃ לכן בטח
כה אמר יהוה הנני משלחך מעל שלח
פני האדמה השנה אתה מת כי פנה מות
סרה דברת אל יהוה׃ וימת חנניה סור
הנביא בשנה ההיא בחדש השביעי׃ בוא שבע
ואלה דברי

Cap. xxix

הספר אשר שלח ירמיה הנביא
מירושלם אל יתר זקני הגולה גלה
ואל הכהנים ואל הנביאים ואל
כל העם אשר הגלה נבוכדנאצר
מירושלם בבלה׃ אחרי צאת יכניה יצא
המלך והגבירה והסריסים ושרי גבר סרס
יהודה וירושלם והחרש והמסגר שור סגר
מירושלם׃ ביד אלעשה בן שפן
וגמריה בן חלקיה אשר שלח
צדקיה מלך יהודה אל נבוכדנאצר
מלך בבל בבלה לאמר׃ כה אמר
יהוה צבאות אלהי ישראל לכל
הגולה אשר הגליתי מירושלם
בבלה׃ בנו בתים ושבו ונטעו גנות בנה ישב
ואכלו את פריהן׃ קחו נשים והולידו פרה
בנים ובנות וקחו לבניכם נשים לקח נשא
ואת בנותיכם תנו לאנשים ותלדנה ילד נתן
בנים ובנות ורבו שם ואל תמעטו׃ רבה מעט
ודרשו את שלום העיר אשר שלם
הגליתי אתכם שמה והתפללו גלה פלל
בעדה אל יהוה כי בשלומה יהיה היה
לכם שלום׃ כי כה אמר יהוה
צבאות אלהי ישראל אל ישיאו נשא
לכם נביאיכם אשר בקרבכם

וְקֹסְמֵיכֶם וְאַל תִּשְׁמְעוּ אֶל שָׁמַע
חֲלֹמֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מַחְלְמִים׃ כִּי חָלַם
בְשֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים לָכֶם בִּשְׁמִי לֹא
שְׁלַחְתִּים נְאֻם יְהוָה׃ כִּי כֹה אָמַר
יְהוָה כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל שִׁבְעִים פֶּה
שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיכֶם פָּקַד קוּם
אֶת דְּבָרִי הַטּוֹב לְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל שׁוּב
הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת קוּם
הַמַּחֲשָׁבֹת אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב עֲלֵיכֶם חָשַׁב
נְאֻם יְהוָה מַחְשְׁבוֹת שָׁלוֹם וְלֹא שָׁלַם
לְרָעָה לָתֵת לָכֶם אַחֲרִית וְתִקְוָה׃ רוּעַ נָתַן
וּקְרָאתֶם אֹתִי וַהֲלַכְתֶּם וְהִתְפַּלַּלְתֶּם קָוָה פָּלַל
אֵלָי וְשָׁמַעְתִּי אֲלֵיכֶם׃ וּבִקַּשְׁתֶּם
אֹתִי וּמְצָאתֶם כִּי תִדְרְשֻׁנִי בְּכָל דָּרַשׁ
לְבַבְכֶם׃ וְנִמְצֵאתִי לָכֶם נְאֻם יְהוָה מָצָא
וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּתְכֶם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם שׁוּב שָׁבָה
מִכָּל הַגּוֹיִם וּמִכָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר קוּם
הִדַּחְתִּי אֶתְכֶם שָׁם נְאֻם יְהוָה דָּחָה
וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שׁוּב
הִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מִשָּׁם׃ כִּי אֲמַרְתֶּם גָּלָה
הֵקִים לָנוּ יְהוָה נְבִאִים בָּבֶלָה׃ כִּי קוּם
כֹה אָמַר יְהוָה אֶל הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב אֶל יָשַׁב
כִּסֵּא דָוִד וְאֶל כָּל הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּעִיר
הַזֹּאת אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָצְאוּ
אִתְּכֶם בַּגּוֹלָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת גָּלָה
הִנְנִי מְשַׁלֵּחַ בָּם אֶת הַחֶרֶב אֶת שָׁלַח
הָרָעָב וְאֶת הַדָּבֶר וְנָתַתִּי אוֹתָם נָתַן
כַּתְּאֵנִים הַשֹּׁעָרִים אֲשֶׁר לֹא
תֵאָכַלְנָה מֵרֹעַ׃ וְרָדַפְתִּי אַחֲרֵיהֶם אָכַל רוּעַ
בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר וּנְתַתִּים לִזְעָוָה נָתַן
לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ לְאָלָה וּלְשַׁמָּה מָלַךְ שָׁמַם
וְלִשְׁרֵקָה וּלְחֶרְפָּה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
הִדַּחְתִּים שָׁם׃ תַּחַת אֲשֶׁר לֹא דָּחָה
שָׁמְעוּ אֶל דְּבָרַי נְאֻם יְהוָה אֲשֶׁר
שָׁלַחְתִּי אֲלֵיהֶם אֶת עֲבָדַי הַנְּבִאִים
הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם נְאֻם שָׁכַם

& diuini veſtri: & ne attẽ
datis ad
ſomnia veſtra que vos
ſomniatis: quia
falſo ipſi prophetãt vo
bis in nomine meo: non
miſi eos dicit dominus.
Quia hec dicit
domin9. Cum ceperint
impleri in babylone ſe
ptuaginta anni: viſitabo
vos & ſuſcitabo ſup vos
verbum meũ bonum:
vt reducam vos ad
locum iſtum. Ego enĩ
ſcio
cogitationes quas co
gito ſuper vos
dicit dominus: cogita
tiones pacis & non
afflictionis: vt dem vo
bis finem & patientiam:
& inuocabitis me: & ibi
tis: & orabitis
me & ego exaudiã vos:
queretis
me & inuenietis. Cum
queſieritis me in toto
corde veſtro: inueniar
a vobis ait dominus.
Et reducam captiuitatẽ
veſtrã: & cõgregabo vos
de vniuerſis gentibus &
de cunctis locis ad que
expuli vos dicit dñs.
Et reuerti vos faciã de
loco ad quem
tranſmigrare vos feci:
quia dixiſtis:
ſuſcitabit nobis dñs p
phetas in babylõe. Quia
hec dicit domin9 ad re
gem qui ſedet ſuper
ſoliũ dauid: & ad omnẽ
pplm habitatorẽ vrbis
huius: ad fratres veſtros
qui non ſunt egreſſi
vobiſcũ in trãſmigratio
nẽ. Hec dicit dñs exerci
tuum. Ecce mittam in
eos gladium &
famẽ & peſtem: & po
nam eos
quaſi ficus malas que
comedi non poſſunt
eo ꝙ peſſime ſint: & per
ſequar eos
in gladio: & in fame: &
in peſtilẽtia. Et dabo eos
in vexationẽ vniuerſis
regnis terre: in maledi
ctionẽ & in ſtuporẽ & in
ſibilũ & in opprobriũ cũ
ctis gentib9 ad quas ego
eieci eos: eo ꝙ non
audierint verba mea di
cit dñs: que
miſi ad eos per ſeruos
meos ꝑphetas de nocte
conſurgens & mittens:
& non audiſtis dicit

τ ne ſeducant vos diuini vři: τ
καὶ μὴ ἀναπειθέτωσαν ὑμᾶς οἱ μάντεις ὑμῶν, καὶ
ne attẽdite in ſomnia vřa q̃ vos ſomnia
μὴ ἀκούετε εἰς τὰ ἐνύπνια ὑμῶν ἃ ὑμεῖς ἐνυπνιάζε
tis. qz iniqua ipſi ꝓphetant vobis in
σθε. ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῷ
nomine meo: τ nõ miſi eos dicit dñs:
ὀνόματί μου, καὶ οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς λέγει κύριος,
qz ſic dixit dñs: cũ fuerit impleri
ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, ὅταν μέλλῃ πληροῦσθαι
i babylone ſeptuaginta ãni: viſitabo vos
ἐν Βαβυλῶνι ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς
τ ſuſcitabo verba mea ſup vos: vt re
καὶ ἐπιστήσω τοὺς λόγους μου ἐφ' ὑμᾶς, τοῦ ἐπι
ducam pplm meũ in locum iſtum. τ co
στρέψαι τὸν λαόν μου εἰς τὸν τόπον τοῦτον. καὶ λο
gitabo ſup vos cogitationẽ pacis: τ nõ mala: vt
γιοῦμαι ἐφ' ὑμᾶς λογισμὸν εἰρήνης, καὶ οὐ κακά, τοῦ
dem vobis hec. τ orate ad me: τ
δοῦναι ὑμῖν ταῦτα. καὶ προσεύξασθε πρός με, καὶ
exaudiam vos. τ queretis me: τ inuenie
εἰσακούσομαι ὑμῶν. καὶ ἐκζητήσετέ με, καὶ εὑρήσε
tis me. qz q̃ũ q̃ſieritis me in toto corde
τέ με. ὅτι ὅταν ἐκζητήσητέ με ἐν ὅλῃ καρδίᾳ
vřo: τ apparebo vobis. qz dixiſtis cõ
ὑμῶν, καὶ ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν. ὅτι εἴπατε κα
ſtituit dñs ſup vos ꝓphetas in babylone.
τέστησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς προφήτας ἐν Βαβυλῶνι.
ſic dicit dñs ad regẽ ſedentem
οὕτω λέγει κύριος πρὸς τὸν βασιλέα τὸν καθήμενον
in throno dauid: τ ad oẽm pplm habi
ἐπὶ θρόνου δαυίδ, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν κατοι
tantem in ciuitate hac: τ ad fratres
κοῦντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς
vřos: q̃ nõ egreſſi ſunt vobiſcũ in capti
ὑμῶν, οἱ οὐκ ἐξεπορεύθησαν μεθ' ὑμῶν εἰς αἰχμα
uitatem. ſic dicit dñs exercituũ: ecce
λωσίαν. οὕτω λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ
ego mittam in eos gladium τ famẽ τ
ἐγὼ ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς μάχαιραν καὶ λιμὸν καὶ
peſtẽ: τ ponã eos q̃ſi ficus malas q̃ nõ
λοιμόν, καὶ θήσω αὐτοὺς ὡς σῦκα πονηρὰ ἃ οὐκ
comedi poſſunt p̃ malitia. τ ꝑſeq̃r
ἔδεσθαι δύνανται ὑπὸ τῆς πονηρίας. καὶ διώξω
eos in gladio τ fame τ peſte: τ
αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ καὶ λιμῷ καὶ λοιμῷ, καὶ
dabo eos in ꝯmotionẽ in omnib9 re
δώσω αὐτοὺς εἰς κίνησιν ἐν πάσαις ταῖς βα
gnis t̃re: τ in maledictionẽ τ in penuri
σιλείαις τῆς γῆς, καὶ εἰς κατάραν καὶ εἰς ἀπορί
am τ in ſibilum τ in opprobriũ oib9
αν καὶ εἰς συρισμὸν καὶ εἰς ὀνειδισμὸν πᾶσι τοῖς
gẽtibus: ad q̃s ego eijcio eos: q̃ñ nõ
ἔθνεσι, πρὸς οὓς ἐγὼ ἐκβάλλω αὐτούς, διότι οὐκ
audierũt verba mea dicit dñs: q̃ miſi
ἤκουσαν τὰ ῥήματά μου λέγει κύριος, ἃ ἀπέσταλ
ad eos p̃ ſeruos meos pro
κα πρὸς αὐτοὺς διὰ τοὺς δούλους μου τοὺς προ
phetas: mane ſurgẽs τ mittens: τ nõ audi
φήτας, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων, καὶ οὐκ ἠκού
ſtis dicit
σατε λέγει

ĩ.14.c.
1.pa.
36.d.
1.Eſdr.
1.a.
ẽ.25.c.

D

ĩ.14.d

E

dñs: vos ergo audite verba dñi oĩs
κύριος, ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τῶν λόγων κυρίου πᾶσα
trãſmigratio: quã miſi a hierlm in ba
ἡ μετοικεσία, ἣν ἀπέσταλκα ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς Βα
bylonẽ. ſic dixit dñs ad achab filiũ colia:
βυλῶνα. οὕτως εἶπεν κύριος ἐπὶ ἀχαὰβ υἱὸν κωλιά,
τ ad ſedechiam filiũ maaſia q̃ ꝓphetant vo
καὶ ἐπὶ σεδεκίαν υἱὸν μαασία τοὺς προφητεύοντας ὑ
bis in nomine meo mẽdacit. ecce ego do e
μῖν ἐν ὀνόματί μου ψευδῶς. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐ
os in manus regis babylonis: τ percutiet
τοὺς εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ πατάξει
eos ante oculos vřos: τ accipient ab eis
αὐτοὺς κατ' ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ λήψονται ἀπ' αὐτῶν
maledictionẽ i oĩ trãſmigratiõe iuda in babylone di
κατάραν ἐν πάσῃ τῇ ἀποικίᾳ ἰούδα ἐν Βαβυλῶνι λέ
centes. faciat tibi dñs vt ſedechie fecit τ
γοντες. ποιήσαι σε κύριος ὡς σεδεκίαν ἐποίησεν καὶ
vt achab q̃s frixit rex babylonis in
ὡς ἀχαὰβ οὓς ἀπετηγάνισεν βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν
igne ꝓpt̃ꝙ fecerunt iniq̃tatẽ in hieruſalem τ mechati
πυρὶ δι' ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐμοι
ſunt vxores ciuiũ ſuoꝝ: τ v̓bũ
χῶντο τὰς γυναῖκας τῶν πολιτῶν αὐτῶν, καὶ λόγον
locuti ſunt in noĩe meo qđ nõ mandaui
ἐχρημάτισαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ὃν οὐ συνέταξα
eis: τ ego teſtis dicit dñs. τ ad ſa
αὐτοῖς, καὶ ἐγὼ μάρτυς φησὶν κύριος. καὶ πρὸς σα
maiam neelamitẽ dices ſic dicit dñs de9
μαίαν τὸν νεελαμίτην ἐρεῖς οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς
F
exercituũ deus iſrael: eo ꝙ miſiſti in no
τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἀνθ' ὧν ἀπέστειλας ἐν ὀνό
mine tuo libros ad omnẽ pplm q̃ i hie
ματί σου βιβλία πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν ἱερου
ſalem non miſi te in nomine meo. τ ad
σαλὴμ οὐκ ἀπέστειλά σε τῷ ὀνόματί μου. καὶ πρὸς
ſophoniã filiũ maaſie ſacerdotẽ dicere. dñs de
σοφονίαν υἱὸν μαασαίου τὸν ἱερέα εἰπεῖν. κύριος ἔδω
dit te ſacerdotẽ ꝓ ioiade ſacerdote vt ſis prefe
κέν σε ἱερέα ἀντὶ ἰωδάε τοῦ ἱερέως γενέσθαι ἐπιστά
ct9 in domo dñi omni hoĩ ꝓphetanti τ
την ἐν οἴκῳ κυρίου παντὶ ἀνθρώπῳ προφητεύοντι καὶ
omni hoĩ inſanienti: τ dabis eũ in car
παντὶ ἀνθρώπῳ μαινομένῳ, καὶ δώσεις αὐτὸν εἰς ἀπό
cerem τ in cataractẽ. τ nũc q̃re nõ
κλεισμα καὶ εἰς τὸν καταράκτην. καὶ νῦν διατί οὐκ
increpaſtis hieremiã q̃ ex anathoth ꝓphetantem
ἐπετιμήσατε ἱερεμίᾳ τῷ ἐξ ἐναθὼθ τῷ προφητεύοντι
vobis. qz ꝓpterea miſit ad nos in babylo
ὑμῖν. ὅτι διὰ τοῦτο ἀπέστειλεν πρὸς ἡμᾶς ἐν Βαβυ
lonẽ dicẽs longe eſt: edificate domos τ ha
λῶνι λέγων μακράν ἐστιν, οἰκοδομήσατε οἰκίας καὶ κα
bitate: τ plantate hortos τ comedite
τοικήσατε, καὶ φυτεύσατε κήπους καὶ φάγεσθε τῶν
de fructib9 eoꝝ. τ legit ſophonias librũ in
καρπῶν αὐτῶν. καὶ ἀνέγνω σοφονίας τὸ βιβλίον εἰς
G
aures hieremie ꝓphete. τ factũ eſt verbũ do
τὰ ὦτα ἱερεμίου τοῦ προφήτου. καὶ ἐγένετο λόγος κυ
mini ad hieremiã dicẽs: mitte ad oẽm
ρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, ἀπόστειλον πρὸς πᾶσαν τὴν
trãſmigrtionẽ dicẽs: qm̃ dixit dñs ad ſamaiam
ἀποικίαν λέγων, ὅτι εἶπεν κύριος ἐπὶ σαμαίαν τὸν
neelamitem: qm̃ ꝓphetauit vobis ſamaias:
νεελαμίτην, ἐπειδὴ προεφήτευσεν ὑμῖν σαμαίας,
τ ego nõ miſi eũ
καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτὸν

dominus. Vos ergo au
dite verbum domini
oĩs tranſmigratio quã
emiſi de hieruſalem
in babylonem. Hec di
cit dominus exercituũ
deus iſrael ad achab fi
lium
chullie & ad ſedechiam
filium maaſie
qui prophetãt vobis in
nomine meo mẽdaciter.
Ecce ego tradam eos in
manu nabuchodonoſor
regis babylonis: & per
cutiet eos in oculis vřis.
Et aſſumetur ex eis ma
ledictio omni trãſmigra
tioni iude q̃ eſt in baby
lone dicentiũ. Ponat te
dñs ſicut ſedechiã & ſicut
achab q̃s frixit rex baby
lonis in igne: pro eo ꝙ
fecerint ſtultitiam
in iſrael: & mechati ſunt
in vxores amicoꝝ ſuoꝝ:
& locuti ſunt verbũ in
noĩe meo mẽdaciter:
qđ nõ mãdaui eis. Ego
ſum iudex & teſtis dicit
dominus. Et ad ſemeiã
neelamitem dices.
Hec dicit dominus ex
ercituum
deus iſrael. Pro eo ꝙ
miſiſti in nomine tuo li
bros ad
omnem populum qui
eſt in hieruſalem & ad
ſophoniã filium maaſie
ſacerdotẽ: & ad vniuer
ſos ſacerdotes dicẽs: do
minus dedit te ſacerdotẽ
pro ioiade ſacerdote vt
ſis dux
in domo domini ſuper
oẽm virum arrepticium
& prophetantem vt mit
tas eum in neruum
& in carcerem. Et nunc
quare non increpaſti
hieremiam anathotitẽ
qui prophetat vobis.
Quia ſup hoc miſit in
babylonẽ ad nos dicẽs.
Longũ eſt: edificate do
mos & habitate: & plan
tate hortos & comedite
fructus eoꝝ. Legit ergo
ſophonias ſacerdos li
brum iſtum
in aurib9 hieremie pro
phete. Et factũ eſt verbũ
domini ad hieremiam
dicens. Mitte ad
omnẽ tranſmigrationẽ
dicens. Hec dicit dñs
ad ſemeiam neelamitẽ.
Pro eo ꝙ prophetauit
vobis ſemeias: & ego
non miſi eum:

יְהוָה׃ וְאַתֶּם שִׁמְעוּ דְבַר יְהוָה
כָּל הַגּוֹלָה אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי מִירוּשָׁלַםִ גָּלָה
בָּבֶלָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל אַחְאָב בֶּן
קוֹלָיָה וְאֶל צִדְקִיָּהוּ בֶן מַעֲשֵׂיָה
הַנִּבְּאִים לָכֶם בִּשְׁמִי שָׁקֶר הִנְנִי שֵׁם
נֹתֵן אֹתָם בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ
בָּבֶל וְהִכָּם לְעֵינֵיכֶם׃ וְלֻקַּח מֵהֶם נָכָה
קְלָלָה לְכֹל גָּלוּת יְהוּדָה אֲשֶׁר גָּלָה
בְּבָבֶל לֵאמֹר יְשִׂמְךָ יְהוָה כְּצִדְקִיָּהוּ שׂוּם
וּכְאֶחָב אֲשֶׁר קָלָם מֶלֶךְ בָּבֶל קָלָה
בָּאֵשׁ׃ יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ נְבָלָה עָשָׂה
בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנַאֲפוּ אֶת נְשֵׁי רֵעֵיהֶם נָאַף נָשָׁה
וַיְדַבְּרוּ דָבָר בִּשְׁמִי שֶׁקֶר אֲשֶׁר רָעָה דָּבַר
לוֹא צִוִּיתִים וְאָנֹכִי הַיּוֹדֵעַ וָעֵד נְאֻם צָוָה עוּד
יְהוָה׃ וְאֶל שְׁמַעְיָהוּ הַנֶּחֱלָמִי תֹּאמַר אָמַר
לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יַעַן אֲשֶׁר
אַתָּה שָׁלַחְתָּ בְשִׁמְכָה סְפָרִים אֶל שֵׁם
כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַםִ וְאֶל
צְפַנְיָה בֶן מַעֲשֵׂיָה הַכֹּהֵן וְאֶל כָּל
הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר׃ יְהוָה נְתָנְךָ כֹהֵן
תַּחַת יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לִהְיוֹת פְּקִדִים
בֵּית יְהוָה לְכָל אִישׁ מְשֻׁגָּע הָיָה שָׁגַע
וּמִתְנַבֵּא וְנָתַתָּה אֹתוֹ אֶל הַמַּהְפֶּכֶת נָבָא נָתַן
וְאֶל הַצִּינֹק׃ וְעַתָּה לָמָּה לֹא גָעַרְתָּ הָפַךְ צָנַק
בְּיִרְמְיָהוּ הָעֲנְּתֹתִי הַמִּתְנַבֵּא לָכֶם׃
כִּי עַל כֵּן שָׁלַח אֵלֵינוּ בָּבֶל לֵאמֹר
אֲרֻכָּה הִיא בְּנוּ בָתִּים וְשֵׁבוּ וְנִטְעוּ בָּנָה בַּיִת
גַנּוֹת וְאִכְלוּ אֶת פְּרִיהֶן׃ וַיִּקְרָא יָשַׁב פָּרָה
צְפַנְיָה הַכֹּהֵן אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה קָרָא
בְּאָזְנֵי יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא׃ וַיְהִי דְבַר נָבָא הָיָה
יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר׃ שְׁלַח עַל
כָּל הַגּוֹלָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה גָּלָה
אֶל שְׁמַעְיָה הַנֶּחֱלָמִי יַעַן אֲשֶׁר נִבָּא
לָכֶם שְׁמַעְיָה וַאֲנִי לֹא שְׁלַחְתִּיו

ויבטח אתכם על שקר׃ לכן כה
אמר יהוה הנני פקד על שמעיה
הנחלמי ועל זרעו לא יהיה לו
איש יושב בתוך העם הזה ולא
יראה בטוב אשר אני עשה לעמי
נאם יהוה כי סרה דבר על יהוה׃

Cap. xxx. הדבר אשר היה
אל ירמיהו מאת יהוה לאמר׃
כה אמר יהוה אלהי ישראל
לאמר כתב לך את כל הדברים
אשר דברתי אליך אל ספר׃ כי
הנה ימים באים נאם יהוה ושבתי
את שבות עמי ישראל ויהודה
אמר יהוה והשבתים אל הארץ
אשר נתתי לאבותם וירשוה׃ ואלה
הדברים אשר דבר יהוה אל
ישראל ואל יהודה׃ כי כה אמר יהוה
קול חרדה שמענו פחד ואין
שלום׃ שאלו נא וראו אם ילד
זכר מדוע ראיתי כל גבר ידיו על
חלציו כיולדה ונהפכו כל פנים
לירקון׃ הוי כי גדול היום ההוא
מאין כמהו ועת צרה היא ליעקב
וממנה יושע׃ והיה ביום ההוא
נאם יהוה צבאות אשבר עלו
מעל צוארך ומוסרותיך אנתק
ולא יעבדו בו עוד זרים׃ ועבדו
את יהוה אלהיהם ואת דוד
מלכם אשר אקים להם׃ ואתה
אל תירא עבדי יעקב נאם יהוה
ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך
מרחוק ואת זרעך מארץ שבים
ושב יעקב ושקט ושאנן ואין
מחריד׃ כי אתך אני נאם יהוה
להושיעך כי אעשה כלה בכל
הגוים אשר הפצותיך שם אך אתך

& fecit vos cōfidere in mendacio: idcirco hec dicit dñs. Ecce ego viſitabo ſuper ſemeiam ooo neelamitem & ſuper ſemen eius. Non erit ei vir ſedens in medio populi huius: & non ooooo videbit bonū quod ego faciam populo meo ooo ait dñs: quia preuaricationē locut⁹ eſt aduerſus dominum. 30.

Hoc verbū qd factū eſt ad hieremiam a domino: dicens. oooooo Hec dicit dominus de⁹ iſrael: oooooooooooooooo dicens. Scribe tibi oīa verba oooooooooooooooo que locutus ſum ad te in libro. oooooooooooooo Ecce enim dies veniūt dicit dñs: & conuertam conuerſionē populi mei iſrael & iuda oooooooo ait dominus: & cōuertā eos ad terram oooooooo quā dedi patribus corū & poſſidebunt eā. Et hec verba que locut⁹ eſt dominus ad ooooooooooooo iſrael & ad iudam. Quoniam hec dicit dominus. Vocem terroris audiuimus formido: & nō eſt pax. Interrogate & videte ſi generat oooooooo maſculus. Quare ergo vidi oīs viri manū ſup lumbū ſuū q̄ſi parturientis: & cōuerſe ſūt vniuerſe facies in auruginem. Ve qa magna dies illa: nec eſt ſimilis ei⁹: tēpuſ q; tribulatiōis eſt iacob: & ex ipſa ſaluabitur. Et erit in die illa ooooooooo ait dominus exercituū: conteram iugum eius oo de collo tuo: & vincula eius dirumpam. oooooo Et non dominabūtur ei amplius alieni: ſed ſeruiēt domino deo ſuo: & dauid oooooooooooooooooo regi ſuo quē ſuſcitabo eis. Tu ergo oooooooo ne timeas ſerue me⁹ iacob ait dominus: ooooo neq; paueas iſrael: qa ecce ego ſaluabo te ooo de terra lōginq̄ & ſemē tuū de terra captiuitatis eo℞. Et reuertetur iacob & qeſcet: & cūctis affluet bonis: & nō erit quē formidet: qm̄ tecū ego ſuz ait dñs vt ſaluē te. Faciā enī cōſumationē in cūctis gentibus in quibus diſperſi te: te autem ooo

τ cōfidere fecit vos ſup iniquo. ꝓpterea
καὶ πεποιθέναι ἐποίησεν ὑμᾶς ἐπ' ἀδίκω. διὰ τοῦτο
ſic dixit dñs: ecce ego viſitabo ſup ſa
οὕτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισκέψομαι ἐπὶ σα
maiam τ ſup genus ei⁹: τ nō erit ei homo
μαίαν καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔσται αὐτῷ ἄνθρωπος
in medio vſi ut videat bona q̄ ego faciā vobis
ἐν μέσῳ ὑμῶν τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ποιήσω ὑμῖν
ait dñs. qz ꝑuaricat locut⁹ eſt aduerſ⁹ dñm.
λέγει κύριος. ὅτι ἀποστασίαν ἐλάλησεν κατὰ τοῦ κυρίου.
Verbum qd factū eſt ad hieremiā a dño vt C.30.
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου εἰ A
diceret. ſic dixit dñs de⁹ iſrael dicēs: ſcribe
πεῖν. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ λέγων. γράψον
oīa verba q̄ loquutus ſum ad te
πάντας τοὺς λόγους οὓς ἐχρημάτισα πρὸς σὲ
in libro qz ecce dies veniunt dicit dñs:
ἐπὶ βιβλίῳ, ὅτι ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται φησὶν κύριος,
τ reuerti faciā trāſmigrationē pp̄li mei iſrael τ iu
καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν λαοῦ μου ἰσραὴλ καὶ ἰου
da ait dñs: τ reuerti faciā eos in trā
δα εἶπεν κύριος, καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν
quā dedi pñbus eo℞ τ dñabuntur e
ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν καὶ κυριεύσουσιν αὐ
ius: τ hec verba q̄ locut⁹ eſt dñs ſup iſ
τῆς, καὶ οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησεν κύριος ἐπὶ ἰσ
rael τ iudam. ſic dixit dñs: vocē timori
ραὴλ καὶ ἰούδαν. οὕτως εἶπεν κύριος, φωνὴν φόβου
audietis. formido τ nō eſt pax. interrogate
ἀκούσεσθε. φόβος καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη. ἐρωτήσατε
τ videte ſi pepit maſcul⁹: qz vidi oēm ho
καὶ ἴδετε εἰ ἔτεκεν ἄρσεν; διότι ἑώρακα πάντα ἄν
minem τ manus eius ſup lumbū eius
θρωπον καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ
tanq̄ parientis: τ cōuerſe ſunt. facies in auriginē
ὡς τικτούσης; καὶ ἐστράφησαν. πρόσωπα εἰς ἴκτερον
veh qz magna dies illa τ nō eſt talis
οὐαὶ ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ οὐκ ἔστιν τοιαύ
τ tēpus anguſtū eſt iacob: τ ex illo
τη καὶ χρόνος στενός ἐστιν τῷ ἰακώβ, καὶ ἀπὸ τούτου
ſaluabitur. in die illa ait dñs ex
σωθήσεται. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἶπεν κύριος τῶν δυ
ercituū cōteram iugū de collo eo℞: τ
νάμεων συντρίψω ζυγὸν ἀπὸ τραχήλου αὐτῶν, καὶ
vincula eo℞ diſrūpā: τ nō opabūt ip
τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διαρρήξω, καὶ οὐκ ἐργῶνται αὐ B
ſi vltra alienis: τ opabūt dño deo ſu
τοὶ ἔτι ἀλλοτρίοις, καὶ ἐργῶνται τῷ κυρίῳ θεῷ αὐ
o: τ dauid regem ſuum ſuſcitabo eis:
τῶν, καὶ τὸν δαυὶδ βασιλέα αὐτῶν ἀναστήσω αὐτοῖς,
tu āt ne timeas ſerue me⁹ iacob ait dñs: ne
σὺ δὲ μὴ φοβοῦ δοῦλέ μου ἰακὼβ λέγει κύριος, οὐ
q; paueas iſrael. qm̄ ecce ego ſaluabo te de tra Infra 46.g. Eſai. 44.a.
δὲ μὴ πτοηθῇς ἰσραήλ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ σώσω σε ἐκ γῆς
lōginqua τ ſemē tuū de tra captiuitatis eo
μακρόθεν καὶ τὸ σπέρμα σου ἐκ γῆς τῆς αἰχμαλωσίας αὐ
rū. τ reuertetur iacob: τ requieſcet
τῶν. καὶ ἀποστραφήσεται ἰακώβ, καὶ ἀναπαύσει
τ affluet oibus bonis. τ nō erit q̄
καὶ πλουτεύσει πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς. καὶ οὐκ ἔσται ὁ
timeat: qm̄ tecū ſū dicit dñs vt ſal
φοβούμενος, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμὶ λέγει κύριος τοῦ σώ
uem te. faciam .n. cōſumationē in oib⁹ gētib⁹
ζειν σε. ποιήσω γὰρ συντέλειαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνε
bi in qb⁹ diſpſi te: te aūt
σι ἐν αἷς διέσπειρά σε,, σὲ δὲ oooooooooooooo

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

nō faciā in cōſumationē: ſed erudiā te in
οὐ μὴ ποιήσω εἰς συντέλειαν, ἀλλὰ παιδεύσω σε ἐν
iudicio: τ mūdans nō mūdabo te. ſic dixit do
κρίσει, καὶ καθαρίζων οὐ καθαριῶ σε. οὕτως εἶπεν κύ
C minus: ſuſcitaui cōtritionē doloroſa plaga tua: nō eſt
ριος, ἀνέστησα σύντριμμα, ἀλγηρὰ ἡ πληγή σου, οὐκ ἔστιν
iudicās iudiciū tuū in dolorē. curata es: vtilitas nō
κρίνων κρίσιν σου εἰς ἀλγηρόν. ἰατρεύθης, ὠφέλεια οὐκ
eſt tibi. oēs amici tui obliti ſūt tui te nō
ἔστι σοι. πάντες οἱ φίλοι σου ἐπελάθοντό σου σὲ οὐ μὴ
iterrogabūt: qz plaga inimici pcuſſi te caſtiga
3.15.d. ἐπερωτήσουσιν, ὅτι πληγὴν ἐχθροῦ ἔπαισά σε παι
tione forti ſup oēm iniqtatē tuā: multiplicata
δείαν στερεὰν ἐπὶ πᾶσαν ἀδικίαν σου, ἐπλήθυνθη
ſunt pctā tua. qd clamas in cōtritione
σαν αἱ ἁμαρτίαι σου. τί βοᾷς ἐπὶ συντρίμματι
tua: iſanabilis dolor tu⁹ ꝓpter multitudinē iniqtatis
σου; ἀνίατος ὁ πόνος σου διὰ τοῦ πλήθους τῆς ἀδικίας
tue: τ ꝓpter peccata tua dura feci
σου, καὶ διὰ τῶν ἁμαρτιῶν σου τῶν σκληρῶν ἐποίησά
tibi hec. ꝓpterea oēs comedētes te deuora
σοι ταῦτα. διὰ τοῦτο πάντες οἱ ἐσθίοντές σε βρω
bunt: τ oēs hoſtes tui: in captiuita
θήσονται, καὶ πάντες οἱ ἐχθροί σου, εἰς αἰχμαλω
tem venient. τ erūt q̄ irridēt te in deri
σίαν ἥξουσιν. καὶ ἔσονται οἱ διαφοροῦντές σε εἰς διαφό
ſionē: τ oēs depredantes te dabo in pre
ρημα, καὶ πάντας τοὺς προνομεύοντάς σε δώσω εἰς προ
dam: qz obducā ſanitatē tuā a plaga doloro
νομήν, ὅτι ἀνάξω τὸ ἴαμά σου ἀπὸ πληγῆς ὀδυνη
D ſa: ſanabo te dicit dñs: qz diſperſa vocata
ρᾶς, ἰατρεύσω σε φησὶν κύριος, ὅτι ἐσπαρμένη ἐκλή
es ſion: qz q̄ requirat nō eſt eam. ſic dixit do
θης σιών, ὅτι ζητῶν οὐκ ἔστιν αὐτήν. οὕτως εἶπεν κύ
min⁹: ecce ego cōuerto trāſmigrationē iacob: τ
ριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν ἰακώβ, καὶ
captiuitatis eius miſerebor: τ edificabitur
τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ ἐλεήσω, καὶ οἰκοδομηθήσεται
ciuitas in excelſo ſuo: τ templū ſcdm iudiciū
πόλις ἐπὶ τὸ ὕψος αὐτῆς, καὶ ὁ ναὸς κατὰ τὸ κρίμα
ſuum ſedebit: τ egredientur ab eis canē
αὐτοῦ καθεδεῖται, καὶ ἐξελεύσονται ἀπ' αὐτῶν ᾄδον
tes: τ vox ludentiū. τ multiplicabo eos: τ
τες, καὶ φωνὴ παιζόντων. καὶ πλεονάσω αὐτούς, καὶ
non minuentur. τ ingredientur filii eius ſicut
οὐ μὴ ἐλαττωθῶσιν. καὶ εἰσελεύσονται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὡς
prius: τ teſtimonia eo℞ añ faciem
τὸ πρότερον, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν
meā dirigetur: τ viſitabo ſup oēs
μου ὀρθωθήσεται, καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ πάντας τοὺς
tribulātes eos: τ erunt fortiores eis. ſup
θλίβοντας αὐτούς, καὶ ἔσονται ἰσχυρότεροι αὐτῶν. ἐπ' αὐ
eos τ pnceps eius ex eo egredietur. τ cōgre
τοὺς καὶ ὁ ἄρχων αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται. καὶ συ
gabo eos: τ cōuertentur ad me: qz q̄s eſt
νάξω αὐτούς, καὶ ἐπιστρέψουσιν πρός με, ὅτι τίς ἐστιν
iſte q̄ dedit cor ſuum vt ꝯuertat ad
οὗτος ὃς ἔδωκεν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπιστρέψαι πρός
me dicit dñs? τ eritis mihi in pp̄lm: τ ego ero
με λέγει κύριος; καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, κἀγὼ ἔσομαι
vobis ī dñz: qz ira dñi egreſſa ē cū furore egreſſa ē ira
ὑμῖν εἰς θεόν, ὅτι ὀργὴ κυρίου ἐξῆλθεν θυμώδης. ἐξῆλθεν ὀργὴ
ruens ad impios veniet. nō auertetur ira furoris
στρεφομένη ἐπὶ ἀσεβεῖς ἥξει. οὐ μὴ ἀποστραφῇ ὀργὴ θυμοῦ
dñi: donec faciat τ donec ꝯſtituat conatum cordis
κυρίου, ἕως ποιήσῃ καὶ ἕως καταστήσῃ ἐγχείρημα καρδί
ſui. in nouiſſimo die℞ cognoſcetis ea.
ας αὐτοῦ. ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν γνώσεσθε αὐτά. Ca.31.
A In tp̄e illo ait dñs: ero in
Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶπεν κύριος, ἔσομαι εἰς
deū generi iſrael: τ ipi erunt mihi in pp̄lz.
θεὸν τῷ γένει ἰσραήλ, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν

non faciam in cōſumationē: ſed caſtigabo te in iudicio vt tibi nō videaris innoxius: qa hec dicit dñs. Inſanabilis fractura tua: peſſima plaga tua. Nō eſt q iudicet iudiciū tuū: ad alligādā curationē tuā vtilitas nō eſt tibi. Oēs amatores tui obliti ſūt tui: teq; nō q̄runt. Plaga ei inimici pcuſſit te: caſtigatione crudeli. ꝓpter multitudinē iniquitatis tue dura facta ſunt pctā tua. Quid clamas ſup cōtritione tua? Inſanabilis eſt dolor tuus: ꝓpter multitudinē iniquitatis tue & propter dura peccata tua feci hec tibi. Propterea oēs q comedūt te deuorabūtur: & vniuerſi hoſtes tui i captiuitatē ducētur. Et oēs q te vaſtāt vaſtabūtur: cunctoſq; p̄datores tuos dabo in predā. Obducā ei cicatricē tibi: & a vulneribus tuis ſanabo te dicit dñs. Quia eiectā vocauerūt te ſion hec eſt que non habebat reqrentē. Hec dicit dñs. ecce ego cōuertā cōuerſionē tabernaculorū iacob: & tectis eius miſerebor. Et edificabitur ciuitas i excelſo ſuo: & tēplū iuxta ordinē ſuū fundabitur. Et egredietur de eis laus voxq; ludentiū: & multiplicabo eos & nō minuentur: & glorificabo eos & nō attenuabūtur: & erūt filii ei⁹ ſicut a principio: & cetus eius corā me permanebit. Et viſitabo aduerſum oēs q tribulāt eū: & erit dux ei⁹ ex eo: & pricipes de medio ei⁹ pducētur. Et applicabo eum & accedet ad me. Quis ei iſte eſt q applicet cor ſuū vt appropinquet mihi: ait dñs? Et eritis mihi in pplm: & ego ero vobis in deū. Ecce turbo dñi: furor egrediēs pcella ruēs: in capite impiorum cōquieſcet. Non auertet iram oooo indignationis dominus: donec faciat & cōpleat cogitationē cordis ſui. In nouiſſimo dierum oo intelligetis ea. 31.

In illo tempore oooo dicit dñs. Ero deus vniuerſis ooooooooooo cognationib⁹ iſrael: & ipſi erūt mihi in pplm.

לא אעשה כלה ויסרתיך למשפט
ונקה לא אנקך׃ כי כה אמר יהוה
אנוש לשברך נחלה מכתך׃ אין
דן דינך למזור רפאות תעלה
אין לך׃ כל מאהביך שכחוך אותך
לא ידרשו כי מכת אויב הכיתיך
מוסר אכזרי על רב עונך עצמו
חטאתיך׃ מה תזעק על שברך
אנוש מכאבך על רב עונך
עצמו חטאתיך עשיתי אלה
לך׃ לכן כל אכליך יאכלו וכל
צריך כלם בשבי ילכו והיו שסיך
למשסה וכל בזזיך אתן לבז׃
כי אעלה ארכה לך וממכותיך
ארפאך נאם יהוה כי נדחה קראו
לך ציון היא דרש אין לה׃ כה
אמר יהוה הנני שב שבות אהלי
יעקוב ומשכנתיו ארחם ונבנתה
עיר על תלה וארמון על משפטו
ישב׃ ויצא מהם תודה וקול
משחקים והרבתים ולא ימעטו
והכבדתים ולא יצערו׃ והיו בניו
כקדם ועדתו לפני תכון ופקדתי
על כל לחציו׃ והיה אדירו ממנו
ומשלו מקרבו יצא והקרבתיו
ונגש אלי כי מי הוא זה ערב
את לבו לגשת אלי נאם יהוה׃
והייתם לי לעם ואנכי אהיה
לכם לאלהים׃ הנה סערת יהוה
חמה יצאה סער מתגורר על ראש
רשעים יחול׃ לא ישוב חרון
אף יהוה עד עשתו ועד הקימו
מזמות לבו באחרית הימים
תתבוננו בה׃ בעת ההיא Ca. xxxi.
נאם יהוה אהיה לאלהים לכל
משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם׃

כה אמר יהוה מצא חן במדבר — דבר
עם שרידי חרב הלוך להרגיעו — שרד רגע
ישראל: מרחוק יהוה נראה לי — רחק ראה
ואהבת עולם אהבתיך על כן — עלם
משכתיך חסד: עוד אבנך ונבנית — בנה
בתולת ישראל עוד תעדי תפיך — בתל עדה
ויצאת במחול משחקים: עוד — תפף חלל
תטעי כרמים בהרי שמרון נטעו — שחק
נטעים וחללו: כי יש יום קראו — נטע
נצרים בהר אפרים קומו ונעלה — עלה
ציון אל יהוה אלהינו: כי כה
אמר יהוה רנו ליעקב שמחה — רנן
וצהלו בראש הגוים השמיעו — שמע
הללו ואמרו הושע יהוה את — ישע
עמך את שארית ישראל: הנני
מביא אתם מארץ צפון וקבצתים — בוא צפן
מירכתי ארץ בם עור ופסח הרה
וילדת יחדו קהל גדול ישובו — גדל שוב
הנה: בבכי יבאו ובתחנונים אובילם — בכה בוא
אוליכם אל נחלי מים בדרך ישר — חנן יבל
לא יכשלו בה כי הייתי לישראל — ילך כשל
לאב ואפרים בכרי הוא: שמעו — היה
דבר יהוה גוים והגידו באיים — נגד אי
ממרחק ואמרו מזרה ישראל — רחק זרה
יקבצנו ושמרו כרעה עדרו: כי — קבץ
פדה יהוה את יעקב וגאלו מיד חזק
ממנו: ובאו ורננו במרום ציון — בוא רום
ונהרו אל טוב יהוה על דגן ועל
תירש ועל יצהר ועל בני צאן — ירש צהר
ובקר והיתה נפשם כגן רוה — היה
ולא יוסיפו לדאבה עוד: אז תשמח — יסף שמח
בתולה במחול ובחרים וזקנים — בתל חלל
יחדו והפכתי אבלם לששון — שוש
ונחמתים ושמחתים מיגונם: — יגה
ורויתי נפש הכהנים דשן ועמי את — רוה
טובי ישבעו נאם יהוה: כה אמר — שבע

Hec dicit dñs. Inuenit gratiam in deſerto populus qui remãſerat gladio. Vadet ad requiẽ ſuam iſrael. Longe dñs apparuit mihi. Et in charitate ꝑpetua dilexi te: Ideo attraxi te miſerãs. Rurſumq; edificabo te: & edificaberis virgo iſrael. Adhuc ornaberis tympanis tuis & egredieris in choro ludentiũ. Adhuc plantabis vineas in mõtibus ſamarie. Plantabũt plantãtes: & donec tp̃us veniat non vindemiabũt: qa erit dies in qua clamabũt cuſtodes in mõte effraim. Surgite & aſcẽdam⁹ in ſiõ ad dñm deũ noſtrũ: qa hec dicit dñs. Exultate in leticia iacob & hinnite contra caput gentium: perſonate & canite & dicite. Salua domine populũ tuum reliquias iſrael. Ecce ego adducã eos de terra aquilonis: & congregabo eos ab extremis terre: iter quos erunt cecus & claudus & pregnãs & pariẽs ſimul cetus magnus reuertentiũ huc. In fletu veniẽt & in miſericordia reducã eos. Et adducam eos per torrẽtes aquarũ in via recta & nõ impingent in ea: qa fact⁹ ſum iſraeli pater: & effraim primogenitus meus eſt. Audite verbũ dñi gentes: & annũciate in inſulis que procul ſunt: & dicite. Qui diſperſit iſrael cõgregabit eũ: & cuſtodiet eũ ſicut paſtor gregẽ ſuũ. Redemit enim dñs iacob & liberauit eũ de manu potẽtioris. Et venient & laudabũt in mõte ſion & confluent ad bona dñi ſup frumẽto: vino & oleo & fetu pecorum & armentorũ: eritq; aia eoꝝ q̃ſi hortus irriguus: & vltra non eſurient. Tunc letabitur virgo in choro: iuuenes & ſenes ſimul. Et conuertam luctum eorum in gaudium & conſolabor eos: & letificabo a dolore ſuo. Et inebriabo aiam ſacerdotũ pinguedine: & pp̃ls meus bonis adimplebitur ait dñs. Hec dicit

ſic dixit dñs: inueni calidũ in deſerto cũ his q̃ perie
οὕτως εἶπε κύριος, εὗρον θερμὸν ἐν ἐρήμῳ μετὰ ὀλωλό
rãt in gladio. ite τ nõ pdatis iſ
των ἐν μαχαίρᾳ. βαδίσατε καὶ μὴ ὀλέσητε τὸν ἰσ
rael: dñs de longe apparebit ei dilectiõe ppe
ραήλ, κύριος πόρρωθεν ὀφθήσεται αὐτῷ ἀγάπην αἰωνί
tua dilexi te: ideo attraxi te in miſeratione
αν ἠγάπησά σε. διὰ τοῦτο εἵλκυσά σε εἰς οἰκτείρημα
adhuc edificabo te: τ edificaberis virgo iſra
ἔτι οἰκοδομήσω σε, καὶ οἰκοδομηθήσῃ παρθένος ἰσρα
el: adhuc aſſumes tympanũ tuũ: τ egredieris cũ ce
ήλ, ἔτι λήψῃ τύμπανόν σου, καὶ ἐξελεύσῃ μετὰ συ
tu ludentium. adhuc plantate vineas i mõ
ναγωγῆς παιζόντων. ἔτι φυτεύσατε ἀμπελῶνας ἐν ὄρε
tib⁹ ſamarie: plantantes plantate: τ lau
σιν σαμαρείας, φυτεύσαντες φυτεύσατε, καὶ αἰνέ
dantes laudate: q: eſt dies vocationis reſponden
σαντες αἰνέσατε, ὅτι ἔστιν ἡμέρα κλήσεως ἀπολογου
tium in mõtib⁹ effraim. ſurgite τ aſcendite in ſion
μένων ἐν ὄρεσιν ἐφραΐμ. ἀνάστητε καὶ ἀνάβητε εἰς σιὼν
ad dñm deũ vrm: q: ſic dixit dñs ia
πρὸς κύριον θεὸν ὑμῶν, ὅτι οὕτως εἶπε κύριος τῷ ἰα
cob: exultate τ hinnite in caput
κώβ, εὐφράνθητε καὶ χρεμετίσατε ἐπὶ κεφαλὴν
gẽtiũ: audita facite τ laudate dicite ſaluum
ἐθνῶν, ἀκουστὰ ποιήσατε καὶ αἰνέσατε εἴπατε ἔσωσε
dñs pplm ſuum reliqas iſrael. ecce
κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸ κατάλοιπον ἰσραήλ. ἰδοὺ
ego adduco eos ab aqlone τ ↄgregabo eos ab
ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς ἀπὸ βορρᾶ καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπ' ἐ
extremo ẽre in ſolẽnitate paſche. τ generabit fi
σχάτου τῆς γῆς ἐν ἑορτῇ φασέκ. καὶ τεκνοποιήσει τέ
lios multos τ reuertentur huc. in fletu egreſſi
κνα πολλὰ καὶ ἀποστρέψουσιν ὧδε. ἐν κλαυθμῷ ἐξῆλ
ſunt τ in cõſolatione adducã eos. ducẽs ad foſ
θον, καὶ ἐν παρακλήσει ἄξω αὐτούς. αὐλίζων ἐπὶ διώ
ſas aquarum in via recta. τ nõ errabunt in
ρυγας ὑδάτων ἐν ὁδῷ ὀρθῇ. καὶ οὐ μὴ πλανηθῶσιν ἐν
ea: q: factus ſum iſrael in pꝛem: τ ephraim
αὐτῇ, ὅτι ἐγενόμην τῷ ἰσραὴλ εἰς πατέρα, καὶ ἐφραὶμ
pimogenit⁹ meus eſt. audite verbũ dñi gẽtes: τ
πρωτότοκός μου ἐστίν. ἀκούσατε λόγον κυρίου ἔθνη, καὶ
ãnunciate in inſulas q̃ ꝓcul ſunt. dicite q ventila
ἀναγγείλατε εἰς νήσους τὰς μακράν. εἴπατε ὁ λικμή
uit iſrael ↄgregabit eũ: τ cuſtodiet eũ ſicꝫ
σας τὸν ἰσραὴλ συνάξει αὐτόν, καὶ φυλάξει αὐτὸν ὡς
paſcens gregem ſuum: q: redemit dñs
ὁ βόσκων τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ὅτι ἐλυτρώσατο κύριος
iacob τ liberauit eum de manu fortioꝝ
τὸν ἰακὼβ καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων
eo: τ venient τ letabuntur in mõte ſi
αὐτοῦ, καὶ ἥξουσι καὶ εὐφρανθήσονται ἐν τῷ ὄρει σι
on: τ venient ad bona dñi ad ẽram frumẽti τ
ών, καὶ ἥξουσιν ἐπ' ἀγαθὰ κυρίου ἐπὶ γῆν σίτου καὶ
vini τ olei τ fructuũ τ pecoꝝ τ oui
οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ καρπῶν καὶ κτηνῶν καὶ προβά
um: τ erit aia eoꝝ quaſi lignũ fructife
των, καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτῶν ὥσπερ ξύλον ἔγκαρ
rũ: τ nõ eſurient vltra. tũc letabuntur virgi
πον, καὶ οὐ πεινάσουσιν ἔτι. τότε χαρήσονται παρ
nes in ↄgregatiõe iuuenũ: τ ſenes gaude
θένοι ἐν συναγωγῇ νεανίσκων, καὶ πρεσβῦται χαρήσον
bũt: τ ↄuertã luctũ eoꝝ in gaudium τ
ται, καὶ στρέψω τὸ πένθος αὐτῶν εἰς χαρμοσύνην καὶ
conſolabor eos: τ faciam eos letan
παρακαλέσομαι αὐτούς, καὶ ποιήσω αὐτοὺς εὐφραι
tes. magnificabo τ inebriabo aiam
νομένους. μεγαλυνῶ καὶ μεθύσω τὴν ψυχὴν τῶν
ſacerdotũ filioꝝ leui: pplꝰs me⁹ bonis meis im
ἱερέων υἱῶν λευί, ὁ λαός μου τῶν ἀγαθῶν μου ἐμ
plebitur ſic dixit
πλησθήσεται οὕτως εἶπε

Mat. 2.c.

dñs vox in rama audita ẽ lamẽtatio τ fletus τ
κύριος φωνὴ ἐν ῥαμᾷ ἠκούσθη θρήνου καὶ κλαυθμοῦ καὶ
luctus rachel plorans filios ſuos: τ
ὀδυρμοῦ ῥαχὴλ ἀποκλαιομένη τοὺς υἱοὺς αὐτῆς, καὶ
nõ voluit cõſolari: q: nõ ſunt: ſic di
οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν, οὕτως εἶ
xit dñs: deſinat vox tua a ploratu
πε κύριος, διαλειπέτω ἡ φωνή σου ἀπὸ κλαυθμοῦ
τ oculi tui a lachrymis: q: eſt merces
καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ἀπὸ δακρύων, ὅτι ἔστι μισθὸς
tuis opib⁹ dicit dñs: τ reuertentur de
τοῖς σοῖς ἔργοις λέγει κύριος, καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐκ
ẽra inimicoꝝ τ erit ſpes nouiſſimis tuis: di
γῆς ἐχθρῶν καὶ ἔσται ἐλπὶς τοῖς ἐσχάτοις σου, λέ
cit dñs. τ reuertentur filij ad terminos ſu
γει κύριος. καὶ ἐπιστρέψονται οἱ υἱοὶ εἰς τὰ ὅρια αὐ
os. audiẽs audiui ephraim lamẽtantẽ: caſtigaſti
τῶν. ἀκούων ἤκουσα ἐφραὶμ ὀδυρομένου, ἐπαίδευσάς
me τ erudit⁹ ſũ. ego q̃ſi vitul⁹ nõ didi
με καὶ ἐπαιδεύθην. ἐγὼ ὥσπερ μόσχος οὐκ ἐδιδάχ
ci. cõuerte me τ cõuertar: q: tu dñs
θην. ἐπίστρεψόν με καὶ ἐπιστρέψω, ὅτι σὺ κύριος ὁ
de⁹ me⁹: q: poſt captiuitatẽ meã egi pniam:
θεός μου, ὅτι ὕστερον αἰχμαλωσίας μου μετενόησα,
τ poſtq̃ cognoui ego igemui in dieb⁹ cõfuſiõis.
καὶ ὕστερον τοῦ γνῶναί με ἐστέναξα ἐφ' ἡμέραις αἰσχύνης.
τ oſtendi te qm̃ accepi opꝓbꝛiũ ex adoleſcẽtia mea.
καὶ ὑπέδειξά σε ὅτι ἔλαβον ὀνειδισμὸν ἐκ νεότητός μου.
fili⁹ dilect⁹ mihi ephraim puer delicatus: q:
υἱὸς ἀγαπητὸς ἐμοὶ ἐφραὶμ παιδίον ἐντρυφῶν, ὅτι
ꝓ eo qđ verba mea in eo memoria recordabor e
ἀνθ' ὧν οἱ λόγοι μου ἐν αὐτῷ μνείᾳ μνησθήσομαι αὐ
ius: idcirco feſtinaui ſup eo miſerãs miſerebor eius
τοῦ, διὰ τοῦτο ἔσπευσα ἐπ' αὐτῷ ἐλεῶν ἐλεήσω αὐτὸν
ait dñs: ſtatue tibi ipſi ſpeculatores fac pe
φησὶ κύριος. στῆσον σεαυτῇ ἐπισκόπους ποίησον τι
nam: da cor tuũ in hũeros tuos. via
μωρίαν, δὸς καρδίαν σου εἰς τοὺς ὤμους σου. ὁδὸν
in q̃ ambulaſti reuertere virgo iſrael: re
ἐν ᾗ πεπόρευσαι ἀποστράφηθι παρθένος ἰσραήλ, ἀπο
uertere in ciuitates tuas lugens: vſq; quo ↄuer
στράφηθι εἰς τὰς πόλεις σου πενθοῦσα, ἕως πότε ἀπο
teris filia deſperata? q: creauit dñs ſa
στρέψεις θυγάτηρ ἀπεγνωσμένη; ὅτι ἔκτισε κύριος σω
lutem in plantationem nouã in ſalute tua cir
τηρίαν εἰς καταφύτευσιν καινήν ἐν σωτηρίᾳ σου πε
cuibunt homines: ſic dixit dñs vir
ριελεύσονται ἄνθρωποι, οὕτως εἶπε κύριος τῶν δυ
tutum deus iſrael: adhuc dicẽt ſmonẽ i
νάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἔτι ἐροῦσι τὸν λόγον τοῦ
ſtũ in ẽra iuda τ in vrbibus eius: qñ
τον ἐν γῇ ἰούδα καὶ ἐν πόλεσιν αὐτοῦ, ὅταν
reduxero trãſmigratiõnẽ eius: benedictus do
ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν αὐτοῦ, εὐλογημένος κύ
min⁹ ſup iuſtum mõtẽ ſanctũ eius. τ q inhabi
ριος ἐπὶ δίκαιον ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ. καὶ οἱ ἐνοικοῦν
tãt in ẽra iudea τ in oĩ ciuitate eius ſimul cũ
τες ἐν γῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἐν πάσῃ πόλει αὐτοῦ ἅμα
agricola: τ eleuabit in grege: q: iebriaui ani
γεωργῷ, καὶ ἀρθήσεται ἐν ποιμνίῳ, ὅτι ἐμέθυσα ψυ
mã laſſam: τ oẽm aiam eſurientẽ
χὴν διαλείπουσαν, καὶ πᾶσαν ψυχὴν πεινῶσαν
impleui. ppterea ſuſcitat⁹ ſũ τ vidi: τ ſomnus
ἐνέπλησα. διὰ τοῦτο ἐξηγέρθην καὶ ἴδον, καὶ ὁ ὕπνος
me⁹ dulcis mihi fact⁹ ẽ. ecce dies veniunt dicit do
μου ἡδύς μοι ἐγενήθη. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύ
min⁹: τ ſeminabo iſrael τ iudã ſemine
ριος, καὶ σπερῶ τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἰούδαν σπέρμα
hominis τ ſemine iumẽti: τ erit ſicut vigilaui
ἀνθρώπου καὶ σπέρμα κτήνους, καὶ ἔσται ὥσπερ ἐγρηγόρουν

dñs. Vox in excelſo audita eſt lamẽtationis luctus & fletus: rachel plorantis filios ſuos: & nolentis conſolari ſup eis: quia non ſunt. Hec dicit dñs. Quieſcat vox tua a ploratu & oculi tui a lachrymis: quia eſt merces operi tuo: ait dñs. Et reuertentur de terra inimici: & eſt ſpes nouiſſimis tuis: ait dñs. et reuertentur filii tui ad terminos ſuos. Audiens audiui effraim trãſmigrantẽ. Caſtigaſti me dñe: & eruditus ſum q̃ſi iuuẽculus indomit⁹. Cõuerte me & cõuertar: quia tu dñs deus meus. Poſtq̃ enĩ cõuertiſti me egi penitẽtiam: & poſtq̃ oſtẽdiſti mihi pcuſſi femur meũ. Cõfuſus ſum & erubui: quoniam ſuſtinui opprobrium adoleſcentie mee. Si fili⁹ honorabilis mihi effraĩ ſi puer delicatus: qa ex quo locutus ſum de eo adhuc recordabor eius. Idcirco cõturbata ſunt viſcera mea ſup eũ miſerans miſerebor eius ait dñs. Statue tibi ſpeculam pone tibi amaritudines. Dirige cor tuũ in viã rectã in q̃ ambulaſti. Reuertere virgo iſrael: reuertere ad ciuitates tuas iſtas. Vſq̃quo delitiis diſſolueris filia vaga. Quia creauit dominus nouum ſup terrã: femina circũdabit virũ. Hec dicit dñs exercituum deus iſrael. Adhuc dicent verbum iſtud in terra iuda & in vrbib⁹ eius cũ cõuertero captiuitatẽ eorũ. Bñdicat tibi dñs pulchritudo iuſticie: mons ſanct⁹. Et habitabũt in eo iudas & oẽs ciuitates eius ſimul agricole & minãtes greges: qa inebriaui aĩam laſſam: & oẽm aĩam eſurientẽ ſaturaui. Ideo q̃ſi de ſomno ſuſcitat⁹ ſum: & vidi: & ſomnus meus dulcis mihi. Ecce dies veniunt dicit dominus: & ſeminabo domum iſrael & domum iuda ſemine hominum & ſemine iumentorum. Et ſicut vigilaui

יהוה קול ברמה נשמע נהי בכי — רום שמע
תמרורים רחל מבכה על בניה — נהה בכה
מאנה להנחם על בניה כי איננו: — מרר נחם
כה אמר יהוה מנעי קולך מבכי
ועיניך מדמעה כי יש שכר
לפעלתך נאם יהוה ושבו מארץ — שוב
אויב: ויש תקוה לאחריתך נאם — איב קוה
יהוה ושבו בנים לגבולם: שמוע — בנה גבל
שמעתי אפרים מתנודד יסרתני — נדד
ואוסר כעגל לא למד השיבני — יסר שוב
ואשובה כי אתה יהוה אלהי:
כי אחרי שובי נחמתי ואחרי
הודעי ספקתי על ירך בשתי — ידע בוש
וגם נכלמתי כי נשאתי חרפת — כלם
נעורי: הבן יקיר לי אפרים אם — נער יקר
ילד שעשועים כי מדי דברי בו — שעשע
זכר אזכרנו עוד על כן המו מעי — זכר
לו רחם ארחמנו נאם יהוה: הציבי — המה מעה
לך צינים שמי לך תמרורים — רחם יצב
שתי לבך למסלה דרך הלכתי — שום מרר
שובי בתולת ישראל שובי אל — שית הלך
עריך אלה: עד מתי תתחמקין הבת — בתל
השובבה כי ברא יהוה חדשה — עיר חמק
בארץ נקבה תסובב גבר: כה אמר — סבב
יהוה צבאות אלהי ישראל עוד
יאמרו את הדבר הזה בארץ — אמר
יהודה ובעריו בשובי את שבותם — עיר שבה
יברכך יהוה נוה צדק הר הקדש: — ברך
וישבו בה יהודה וכל עריו יחדו — עיר
אכרים ונסעו בעדר: כי הרויתי — רוה
נפש עיפה וכל נפש דאבה מלאתי:
על זאת הקיצתי ואראה ושנתי — קוץ ראה
ערבה לי: הנה ימים באים — שנה יום
נאם יהוה וזרעתי את בית — בוא
ישראל ואת בית יהודה זרע אדם
וזרע בהמה: והיה כאשר שקדתי

עליהם לנתוש ולנתוץ ולהרס נתש נתץ
ולהאביד ולהרע כן אשקד עליהם הרס אבד
לבנות ולנטוע נאם יהוה בימים רעע שקד
ההם לא יאמרו עוד אבות אכלו בנה יום
בסר ושני בנים תקהינה כי אם אמר אכל
איש בעונו ימות כל האדם האכל שן קהה
הבסר תקהינה שניו הנה ימים מות
באים נאם יהוה וכרתי את בית בוא
ישראל ואת בית יהודה ברית ברת
חדשה לא כברית אשר כרתי את
אבותם ביום החזיקי בידם חזק
להוציאם מארץ מצרים אשר יצא
המה הפרו את בריתי ואנכי בעלתי פור
בם נאם יהוה כי זאת הברית אשר
אכרת את בית ישראל אחרי הימים כרת יום
ההם נאם יהוה נתתי את תורתי נתן ירה
בקרבם ועל לבם אכתבנה והייתי כתב היה
להם לאלהים והמה יהיו לי לעם
ולא ילמדו עוד איש את רעהו למד
ואיש את אחיו לאמר דעו את ידע
יהוה כי כולם ידעו אותי למקטנם
ועד גדולם נאם יהוה כי אסלח גדל סלח
לעונם ולחטאתם לא אזכר עוד עוה זכר
כה אמר יהוה נתן שמש לאור
יומם חקת ירח וכוכבים לאור חקק כבב
לילה רגע הים ויהמו גליו יהוה המה גלל
צבאות שמו אם ימשו החקים מוש חקק
האלה מלפני נאם יהוה גם זרע פנה
ישראל ישבתו מהיות גוי לפני כל שבת היה
הימים כה אמר יהוה אם ימדו יום מדד
שמים מלמעלה ויחקרו מוסדי עלה חקר
ארץ למטה גם אני אמאס בכל יסד מאס
זרע ישראל על כל אשר עשו נאם עשה
יהוה הנה ימים באים נאם יהוה יום
ונבנתה העיר ליהוה ממגדל חננאל בנה גדל
עד שער הפנה ויצא עוד קוה

ſuper eos vt euellerē: & demolirer & diſſiparem: & diſperderē & affligerē: ſic vigilabo ſuper eos vt edificem & plantem: ait dominus. In diebus illis non dicēt vltra: patres comederunt vuam acerbā: & dentes filiorū obſtupuerūt: ſed vnuſquiſq; in iniqtate ſua morietur. Oīs hō qui comederit vuā acerbam obſtupeſcent dentes ei9. Ecce dies venient dicit dn̄s: & feriam domui iſrael & domui iuda fedus nouum. Non ſm pactū quod pepigi cum patrib9 veſtris in die qua apprehendi manū eorū vt educerem eos de terra egypti: pactum quod irritum fecerunt: & ego dominatus ſum eorꝫ dicit dominus: ſed hoc erit pactum quod feriam cū domo iſrael. Poſt dies illos dicit dominus: dabo legem meam in viſceribus eorū & in corde eorū ſcribā eam: & ero eis in deū: & ipſi erunt mihi in populū. Et non docebit vltra vir proximum ſuum: & vir fratrem ſuum: dicens cognoſce dn̄m. Oēs enim cognoſcent me a minimo eorū vſq; ad maximum ait dn̄s: quia propiciabor iniqtati eorū: & pctī eorꝫ nō memorabor amplī9. Hec dicit dominus qui dat ſolem in lumine diei: ordinē lune & ſtellarum in lumine noctis: qui turbat mare & ſonāt fluctus eius dn̄s exercituum nomen illi. Si defecerint leges iſte corā me dicit dn̄s: tunc & ſemen iſrael deficiet vt non ſit gens coram me cunctis diebus. Hec dicit dn̄s. Si menſurari poterunt celi ſurſum & inueſtigari fundamenta terre deorſum: & ego abiiciam vniuerſum ſemen iſrael ꝓpter oīa que fecerunt dicit dominus. Ecce dies veniēt dicit dominus & edificabitur ciuitas domino a turre ananehel vſq; ad portam anguli. Et exibit vltra normā

ſup eos τ deſtruerē τ affligerē: ſic vigi-
ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ καθαιρεῖν καὶ κακοῦν, οὕτως γρηγο-
labo ſup eos vt edificē τ plantem a-
ρήσω ἐπ᾽ αὐτοὺς τοῦ οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν φη-
it dn̄s. in diebus illis nō dicent vltra:
σὶν κύριος. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐ μὴ εἴπωσιν ἔτι,
pres comedeſt vuā acerbā: τ dentes filioꝝ
οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων
obſtupuerūt: ſed vnuſquiſq; ſuo peccato morie-
ἠμωδίασαν, ἀλλ᾽ ἢ ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθα-
tur: τ comedētis vuā acerbā obſtupeſcent
νεῖται, καὶ τοῦ φαγόντος τὸν ὄμφακα αἱμωδιάσουσιν οἱ Eze.18.a.
dentes. ecce dies veniūt dicit dn̄s: τ diſ-
ὀδόντες. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ δια-
ponā domui iſrael τ domui iuda teſtamētū Heb.8.c.
θήσομαι τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ ἰούδα διαθήκην
nouū: nō ſcd̄m teſtamentū qd̄ feci pri-
καινήν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατρά-
bus eoꝝ in die in q̄ apphendi manū eoꝝ
σιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐπελαβόμην τῆς χειρὸς αὐτῶν
vt educerē eos de t̄ra egypti: qꝛ ipſi nō mā-
ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐν-
ſerūt in teſtamēto meo. τ ego neglexi eos di-
έμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ ἐγὼ ἠμέλησα αὐτῶν φη- F
cit dn̄s: qꝛ hoc teſtamētū qd̄ diſponā domui
σὶν κύριος, ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ
iſrael poſt dies illas dicit dn̄s: dans
ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας φησὶν κύριος, διδοὺς
leges meas in mentem eoꝝ: τ in corda
νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας
eoꝝ inſcribam eos: τ ero eis in deū:
αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, 8.14.c.
τ ipſi erunt mihi in ppl'm: τ nō docebunt
καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν Heb.8.c.
vltra vnuſquiſq; ꝓximū ſuum τ vnuſquiſq; fra-
ἔτι ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελ-
trē ſuum dicēs: cognoſce dn̄m: qꝛ om-
φὸν αὐτοῦ λέγων, γνῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάν-
nes ſcient me a puo vſq; ad magnū eoꝝ
τες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν
dicit dn̄s: qꝛ ꝓpici9 ero iniqtatib9 eoꝝ:
λέγει κύριος, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν,
τ peccatoꝝ eoꝝ nō ero memor āpli9. ſic di-
καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. οὕτως εἶ-
xit dn̄s q̄ dat ſolem in lucem diei: lu-
πεν κύριος ὁ δοὺς τὸν ἥλιον εἰς φῶς τῆς ἡμέρας, σε-
nā: τ aſtra in lucem noctis: τ clamorē in
λήνην, καὶ ἄστρα εἰς φῶς τῆς νυκτός, καὶ κραυγὴν ἐν
mari: τ reſonuerūt fluctus ei9 dn̄s om-
θαλάσσῃ, καὶ ἐβόμβησαν τὰ κύματα αὐτῆς κύριος παν-
nipotens nomē illi: ſi ceſſauerint leges ei9
τοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ, ἐὰν παύσωνται οἱ νόμοι αὐτοῦ
a facie mea dicit dn̄s: τ gen9 iſ- G
ἀπὸ προσώπου μου φησὶν κύριος, καὶ τὸ γένος ἰσ-
rael ceſſabit eſſe gens ante faciem meā
ραὴλ παύσεται γενέσθαι ἔθνος κατὰ πρόσωπόν μου
oībus diebus: hec dicit dn̄s: ſi eleuatū fuerit
πάσας τὰς ἡμέρας, τάδε λέγει κύριος, ἐὰν ὑψωθῇ
celum i ſublime: τ ſi humiliatū fuerit pauimētū
ὁ οὐρανὸς εἰς μετέωρον, καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ τὸ ἔδαφος
t̄re deorſū: τ ego nō reprobabo gētes iſ-
τῆς γῆς κάτω, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀποδοκιμῶ τὸ γένος ἰσ-
rael dicit dn̄s. pro oībus q̄ fecerunt.
ραὴλ λέγει κύριος. περὶ πάντων ὧν ἐποίησαν.
ecce dies veniunt dicit dn̄s: τ edifica-
ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται φησὶν κύριος, καὶ οἰκοδομη-
bitur ciuitas dn̄o a turre ananeel: vſq; ad
θήσεται πόλις τῷ κυρίῳ ἀπὸ πύργου ἀναμεήλ, ἕως
portā anguli τ exibit
πύλης τῆς γωνίας καὶ ἐξελεύσεται

norma eius coram ea vſq; ad colles ga-
ἡ διαμέτρησις αὐτῆς ἀπέναντι αὐτῆς ἕως βουνῶν γα-
reb circundabitur i circuitu de electis lapidib9:
ρὴβ καὶ περικυκλωθήσεται κύκλῳ ἐξ ἐκλεκτῶν λίθων,
τ oēm vallem cadaueꝝ τ cineris: τ om-
καὶ πᾶσαν φάραγγα φαγαρὶμ καὶ σποδοῦ, καὶ πά-
nem aſſaremoth: vſq; ad torrentem cedron vſq; ad angu-
σαν ἀσαρημώθ, ἕως χειμάρρου κέδρων ἕως γωνί-
lū equoꝝ porte orientis ſanctum dn̄o: τ
ας ἵππων πύλης ἀνατολῆς ἁγίασμα τῷ κυρίῳ, καὶ
non vltra euelletur: τ non deſtruet̄ vſq; in eternū.
C.32. οὐκ ἔτι ἐκλίπῃ, καὶ οὐ μὴ καθαιρεθῇ ἕως τοῦ αἰῶνος.
A Verbum qd̄ factū eſt ad hieremiā a dn̄o
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
in anno decimo ſedechie regi iuda
ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δεκάτῳ σεδεκίᾳ βασιλεῖ ἰούδα
iſte ānus octauus decimus nabuchodonoſor re-
οὗτος ἐνιαυτὸς ὀκτωκαιδέκατος ναβουχοδονόσορ βα-
gi babylonis τ exercitus regis baby-
σιλεῖ βαβυλῶνος καὶ δύναμις βασιλέως βα-
lonis obſedit in hieruſalem: τ hiere-
βυλῶνος ἐχαράκωσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἱερε-
mias cuſtodiebat̄ in atrio carceris qd̄ eſt
μίας ἐφυλάσσετο ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς ἥ ἐστιν
in domo regis iuda: in q̄ clauſerat e-
ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα, ἐν ᾗ κατέκλεισεν αὐ-
um rex ſedechias dicens. q̄re tu vaticinaris
τὸν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας λέγων. διατί σὺ προφητεύεις
dicens: ſic dixit dn̄s: ecce ego do ciui-
λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὴν πό-
tatē iſtam in manu regis babylonis: τ ca-
λιν ταύτην ἐν χερσὶ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λή-
piet eam: τ ſedechias nō ſaluabit̄ de manu
ψεται αὐτήν, καὶ σεδεκίας οὐ μὴ σωθῇ ἐκ χειρὸς τῶν
chaldeoꝝ: qꝛ traditione tradetur in ma-
χαλδαίων, ὅτι παραδώσει παραδοθήσεται εἰς χεῖ-
nus regis babylonis: τ loquet̄ os ei9
ρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λαλήσει στόμα αὐτοῦ
ad os illius: τ oculi eius ocu-
πρὸς στόμα αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλ-
los illius videbūt: τ in babylonē igredietur
μοὺς αὐτοῦ ὄψονται, καὶ εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσεται
ſedechias: τ ibi ſedebit donec viſitem eum:
σεδεκίας, καὶ ἐκεῖ καθιεῖται ἕως οὗ σκέψωμαι αὐτόν,
dicit dn̄s. ſi aūt pugnaueritis ꝯ chalde-
λέγει κύριος. ἐὰν δὲ πολεμήσητε κατὰ τῶν χαλδαί-
os nō ꝓſperabimini. τ dixit hieremias: τ factū B
ων, οὐκ εὐοδωθήσεσθε. καὶ εἶπεν ἱερεμίας, καὶ ἐγενήθη
eſt verbū dn̄i ad hieremiā dicēs: ecce anameel fi-
τὸ λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, ἰδοὺ ἀναμεὴλ υἱ-
li9 ſalmon fratris pr̄is tui: venit ad te
ὸς σαλμὼν ἀδελφοῦ πατρός σου, ἔρχεται πρὸς σὲ
G dicens: poſſide tibi agrū meū q̄ in anathoth qꝛ
λέγων, κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν ἀναθὼθ ὅτι
tibi iudiciū vt aſſumas in poſſeſſiōeꝫ: τ venit ad me
σοὶ κρίμα παραλαβεῖν εἰς κτῆσιν, καὶ ἦλθεν πρός με
anameel filius ſalom fratris pr̄is mei iuxta
ἀναμεὴλ υἱὸς σαλὼμ ἀδελφοῦ πατρός μου κατὰ τὸν
verbū dn̄i: in atriū carceris. τ ait
λόγον κυρίου, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς φυλακῆς. καὶ εἶπέν
mihi: poſſide tibi agrū meū q̄ in anathoth in
μοι, κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν ἀναθὼθ ἐν
t̄ra beniamin: qꝛ tibi iudiciū vt poſſideas: τ tu
γῇ βενιαμείν, ὅτι σοὶ κρίσις κτήσασθαι, καὶ σὺ
ſenior: τ cognoui qꝛ verbū dn̄i eſt: τ
πρεσβύτερος, καὶ ἔγνων ὅτι λόγος κυρίου ἐστίν, καὶ
poſſedi agrū anameel filii fratris patris
ἐκτησάμην τὸν ἀγρὸν ἀναμεὴλ υἱοῦ ἀδελφοῦ πατρός
mei q̄ in anathoth τ ſtatui ei ſeptē ſiclos
μου τὸν ἐν ἀναθὼθ καὶ ἔστησα αὐτῷ ἑπτὰ σίκλους

menſure in cōſpectu ei9 ſup collem gareb: & circuibit goatha & oēm vallem cadauerū & cineres et vniuerſam regionem mortis ad torrentem cedron & vſq; ad angulū porte equorū orientalis. Sanctū dn̄i nō euelletur: & non deſtruetur vltra in perpetuum.

32.

Verbum quod factū eſt ad hieremiam a domino in anno decimo ſedechie regis iuda: ipſe eſt annus octauus decimus nabuchodonoſor. Tunc exercitus regis babylonis obſidebat hieruſalē: et hieremias propheta erat clauſus in atrio carceris q erat in domo regis iuda. Clauſerat enim eū ſedechias rex iuda dicens. Quare vaticinaris dicens: hec dicit dn̄s: ecce ego dabo ciuitatem iſtam in manus regis babylonis & capiet eam: & ſedechias rex iuda non effugiet de manu chaldeorū: ſed tradetur in manus regis babylonis: & loqtur os eius cū ore illius & oculi eius oculos illius videbūt: & in babylonem ducet ſedechiā: & ibi erit donec viſitem eum: ait dn̄s. Si aūt dimicaueritis aduerſum chaldeos nihil proſperū hēbitis. Et dixit hieremias. Factū eſt verbū dn̄i ad me dicēs. Ecce anamehel filius ſellū patruelis tu9 veniet ad te dicens. Eme tibi agrum meum qui eſt in anathoth. Tibi eni cōpetit ex propinqtate vt emas. Et venit ad me anamehel fili9 patrui mei ſm verbum dn̄i ad veſtibulū carceris: & ait ad me. Poſſide agrum meum qui eſt in anathoth in terra beniamin: quia tibi competit hereditas & tu ꝓpinqu9 es vt poſſideas. Intellexi autē q̄ verbum domini eſſet. Et emi agrum ab anamehel filio patrui mei qui eſt ī anathoth. Et appendi ei argentū ſeptem ſtateras:

המדה נגדו על גבעת גרב ונסב מדד סבב
געתה וכל העמק הפגרים והדשן
וכל השדמות עד נחל קדרון עד
פנת שער הסוסים מזרחה קדש פנה זרח
ליהוה לא ינתש ולא יהרס עוד נתש הרס
לעולם עלם

Ca. xxxij.

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת
יהוה בשנה העשירית לצדקיהו
מלך יהודה היא השנה שמנה
עשרה שנה לנבוכדראצר ואז
חיל מלך בבל צרים על ירושלם צור
וירמיהו הנביא היה כלוא בחצר נבא כלא
המטרה אשר בית מלך יהודה נטר
אשר כלאו צדקיהו מלך יהודה
לאמר מדוע אתה נבא לאמר כה ידע
אמר יהוה הנני נתן את העיר
הזאת ביד מלך בבל ולכדה
וצדקיהו מלך יהודה לא ימלט מיד מלט
הכשדים כי הנתן ינתן ביד מלך נתן
בבל ודבר פיו עם פיו ועיניו את פה
עיניו תראינה ובבל יולך את ראה ילך
צדקיהו ושם יהיה עד פקדי אתו היה
נאם יהוה כי תלחמו את הכשדים לחם
לא תצליחו ויאמר ירמיהו היה צלח אמר
דבר יהוה אלי לאמר הנה חנמאל
בן שלם דדך בא אליך לאמר דוד בוא
קנה לך את שדי אשר בענתות כי שדה
לך משפט הגאלה לקנות ויבא שפט קנה
אלי חנמאל בן דדי כדבר יהוה בוא
אל חצר המטרה ויאמר אלי קנה נטר
נא את שדי אשר בענתות אשר
בארץ בנימן כי לך משפט הירשה
ולך הגאלה קנה לך ואדע כי דבר ידע
יהוה הוא ואקנה את השדה מאת
חנמאל בן דדי אשר בענתות
ואשקלה לו את הכסף שבעה שקלים שקל

ועשרה הכסף: ואכתב בספר
ואחתם ואעד עדים ואשקל הכסף
במאזנים: ואקח את ספר המקנה
את החתום המצוה והחקים ואת
הגלוי: ואתן את הספר המקנה אל
ברוך בן נריה בן מחסיה לעיני
חנמאל דודי ולעיני העדים הכתבים
בספר המקנה לעיני כל היהודים
הישבים בחצר המטרה: ואצוה
את ברוך לעיניהם לאמר: כה אמר
יהוה צבאות אלהי ישראל לקוח
את הספרים האלה את ספר
המקנה הזה ואת החתום ואת ספר
הגלוי הזה ונתתם בכלי חרש
למען יעמדו ימים רבים: כי כה
אמר יהוה צבאות אלהי ישראל עוד
יקנו בתים ושדות וכרמים
בארץ הזאת: ואתפלל אל יהוה
אחרי תתי את ספר המקנה אל
ברוך בן נריה לאמר: אהה אדני
יהוה הנה אתה עשית את השמים
ואת הארץ בכחך הגדול ובזרעך
הנטויה לא יפלא ממך כל דבר:
עשה חסד לאלפים ומשלם עון
אבות אל חיק בניהם אחריהם
האל הגדול הגבור יהוה צבאות
שמו: גדל העצה ורב העליליה אשר
עיניך פקחות על כל דרכי בני אדם
לתת לאיש כדרכיו וכפרי
מעלליו: אשר שמת אתות ומופתים
בארץ מצרים עד היום הזה
ובישראל ובאדם ותעשה לך שם
כיום הזה: ותצא את עמך את
ישראל מארץ מצרים באתות
ובמופתים וביד חזקה ובאזרוע
נטויה ובמורא גדול: ותתן להם

& decem argenteos: & ſcripſi in libro & ſignaui: & adhibui teſtes. Et appēdi argentū in ſtatere: & accepi librū poſſeſſionis ſignatum & ſtipulationes & rata & ſigna forinſecus. Et dedi librum poſſeſſionis baruch filio neri filii maaſie in oculis anamehel patruelis mei & in oculis teſtiū q ſcripti erant in libro emptionis & in oculis oīm iudeorū qui ſedebāt in atrio carceris. Et precepi baruch coram eis: dicens. Hec dicit dominus exercituū de⁹ iſrael. Sume libros iſtos librum emptionis hunc ſignatum & librum hunc qui apertus eſt: & pones illos ī vaſe fictili: vt pmanere poſſint diebus multis. Hec enim dicit dominus exercituum deus iſrael. Adhuc poſſidebuntur domus & agri & vinee in terra iſta. Et oraui ad dominum poſtquā tradidi librum poſſeſſionis baruch filio neri: dicens. Heu heu heu dn̄e deus. Ecce tu feciſti celum & terram in fortitudine tua magna & in brachio tuo extento. Non erit tibi difficile oē verbū: qui facis miſericordiā in millibus: et reddis iniquitatem patrum in ſinum filiorū eorum poſt eos. Fortiſſime magne & potens: dn̄s exercituum nomē tibi magnus cōſilio & incōprehenſibilis cogitatu: cuius oculi aperti ſunt ſup oēs vias filiorꝝ adā: vt reddas vnicuiqꝫ ſm vias ſuas: & ſm fructū adinuētionū eius. Qui poſuiſti ſigna & portenta in terra egypti vſqꝫ ad diem hanc: & in iſrael & in hoībus & tibi feciſti nomen ſicut ē dies hec. Et eduxiſti populum tuum iſrael de terra egypti in ſignis & portentis & in manu robuſta & in brachio extento & in terrore magno: & dediſti eis

τ decē argenti: τ ſcripſi in libro τ ſigilla
καὶ δέκα ἀργυρίου, καὶ ἔγραψα εἰς βιβλίον καὶ ἐσφρα-
ui: τ adhibui teſtes: τ ſtatui
γισάμην, καὶ διεμαρτυράμην μάρτυρας, καὶ ἔστησα
argentū in ſtatera: τ accepi librū poſ-
τὸ ἀργύριον ἐν ζυγῷ, καὶ ἔλαβον τὸ βιβλίον τῆς κτή-
ſeſſionis ꝙ lectus fuerat τ ſigillatus: τ de-
σεως τὸ ἀνεγνωσμένον καὶ ἐσφραγισμένον, καὶ ἔ-
di illū baruch filio nerie filij maaſei an-
δωκα αὐτὸ τῷ Βαρούχ υἱῷ νηρίου υἱοῦ μαασαίου κα-
te oculos anameel filij fratris pris mei: τ
τ' ὀφθαλμοὺς ἀναμεὴλ υἱοῦ ἀδελφοῦ πατρός μου, καὶ
ante oculos ſtantium teſtium: τ ꝙ ſcri-
κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἑστηκότων μαρτύρων, καὶ γρα-
pſerunt in libro poſſeſſionis: τ ante ocu-
φόντων ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς κτήσεως, καὶ κατ' ὀφθαλ-
los oim iudeoꝝ ꝙ ſedebāt in a-
μοὺς πάντων τῶν ἰουδαίων τῶν καθημένων ἐν τῇ αὐ-
trio carceris: τ precepi baruch ante
λῇ τῆς φυλακῆς, καὶ συνέταξα τῷ Βαρούχ κατ'
oculos eoꝝ dicēs: ſic dixit dn̄s omni
ὀφθαλμοὺς αὐτῶν λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος παν-
potens deus iſrael: accipe librum poſſeſ-
τοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραήλ, λάβε τὸ βιβλίον τῆς κτή-
ſionis hunc: τ librū ꝙ ſigillatus eſt τ
σεως τοῦτο, καὶ τὸ βιβλίον τὸ ἐσφραγισμένον καὶ
lectus eſt: τ pones in vas teſteū: vt
ἀνεγνωσμένον, καὶ θήσεις εἰς ἀγγεῖον ὀστράκινον, ἵνα
pmaneat diebus pluribus: qꝛ ſic dixit dn̄s
διαμείνῃ ἡμέρας πλείονας, ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος
exercituū deus iſrael: adhuc poſſidebūt dom⁹
τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἔτι κτηθήσονται οἰκίαι
τ agri τ vinee in t̄ra iſta. τ ora-
καὶ ἀγροὶ καὶ ἀμπελῶνες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ προ-
ui ad dn̄m poſtq̄ dedi ego librum
σηυξάμην πρὸς κύριον μετὰ τὸ δοῦναί με τὸ βιβλίον
poſſeſſiōis baruch filio nerie dicēs: ꝙ es dn̄e de-
τῆς κτήσεως Βαρούχ υἱῷ νηρίου λέγων, ὁ ὢν κύριε θε-
us tu feciſti celū τ t̄rā fortitudie tua
ὸς σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τῇ ἰσχύϊ σου
magna: τ brachio tuo excelſo τ
τῇ μεγάλῃ, καὶ τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ καὶ
ſublimi: non abſcondet a te ꝗcq̄ ꝙ facis miaꝫ
μετεώρῳ, οὐ μὴ ἀποκρυβῇ ἀπὸ σοῦ οὐδὲν ποιῶν ἔλεος
in milibus: τ ꝙ reddis peccata prm
εἰς χιλιάδας, καὶ ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων — Exo. 34.a.
in ſinum filioꝝ ſuoꝝ poſt eos. deus magn⁹
εἰς κόλπον τέκνων αὐτῶν μετ' αὐτούς. ὁ θεὸς ὁ μέγας
τ fortis: dn̄s virtutū nomē ei magn⁹
καὶ ἰσχυρός, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ μέγας
ꝯſilio τ potens opib⁹. oculi tui ap-
βουλῇ καὶ δυνατὸς τοῖς ἔργοις. οἱ ὀφθαλμοί σου ἀνε-
ti ſunt ſup oēs vias filioꝝ homi-
ῳχθησαν ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώ-
nuꝫ vt des vnicuiqꝫ ſcd̄m viam ſuam: τ ſcd̄m
πων δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ κατὰ
fructū adinuentionū ſuaꝝ: ꝙ feciſti
τὸν καρπὸν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ, ὃς ἐποίησας
ſigna τ portēta in t̄ra egypti vſqꝫ ad diem
σημεῖα καὶ τέρατα ἐν γῇ αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας
hanc: τ in iſrael: τ in terrigenis: τ
ταύτης, καὶ ἐν ἰσραήλ, καὶ ἐν τοῖς γηγενέσιν, καὶ
feciſti tibi nomē ſicut dies hec: τ eduxi-
ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, καὶ ἐξήγα-
ſti pp̄lm tuū iſrael de t̄ra egypti in ſi-
γες τὸν λαόν σου ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν σημεί-
gnis τ in portētis τ in manu forti τ in bra-
οις καὶ ἐν τέρασιν καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βρα-
chio excelſo: τ in viſionib⁹ magnis: τ
χίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασιν μεγάλοις, καὶ
dediſti eis
ἔδωκας αὐτοῖς

C

D

t̄ram hanc q̄m iuraſti prībus eoꝝ: t̄rā
τὴν γῆν ταύτην ἣν ὤμοσας τοῖς πατράσιν αὐτῶν, γῆν
fluentem lac τ mel: τ īgreſſi ſūt τ ceperūt e-
ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, καὶ εἰσήλθον καὶ ἔλαβον αὐ-
am τ nō audierūt vocē tuā: τ in pre-
τὴν καὶ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐν τοῖς προ-
ceptis tuis nō ambulauerūt omnia ꝙ mādaſti e-
στάγμασίν σου οὐκ ἐπορεύθησαν πάντα ἃ ἐνετείλω αὐ-
is nō fecerūt: τ fecerūt vt euenirēt eis
τοῖς οὐκ ἐποίησαν, καὶ ἐποίησαν συμβῆναι αὐτοῖς
vniuerſa mala hec. ecce turba venit ſup
ἅπαντα τὰ κακὰ ταῦτα. ἰδοὺ ὄχλος ἥκει ἐπὶ τὴν
ciuitatē hanc vt caperet eam: τ vrbs data eſt
πόλιν ταύτην συλλαβεῖν αὐτήν, καὶ ἡ πόλις ἐδόθη
in manus chaldeoꝝ debellantiū eam a
εἰς χεῖρας χαλδαίων τῶν πολεμούντων αὐτὴν ἀπὸ
facie gladij τ famis τ peſtilētie: ſicut locut⁹ es
προσώπου μαχαίρας καὶ λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, ὡς ἐλάλησας
ſic factū eſt. τ ecce tu vides τ tu dicis
οὕτως ἐγένετο. καὶ ἰδοὺ σὺ βλέπεις καὶ σὺ λέγεις
ad me: poſſide tibi agrū argenti: τ teſtifi-
πρός με, κτῆσαι σεαυτῷ ἀγρὸν ἀργυρίου, καὶ ἐπιμαρ-
care teſtes: τ ciuitas data ē in manus chal-
τύρισαι μάρτυρας, καὶ ἡ πόλις ἐδόθη εἰς χεῖρας χαλ-
deoꝝ. τ factū eſt verbū dn̄i ad me dicēs: ego
δαίων. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, ἐγὼ
dn̄s deus vniuerſe carnis nūqd a me abſcōdet aliqd?
κύριος ὁ θεὸς πάσης σαρκὸς μὴ ἀπ' ἐμοῦ κρυβήσεταί τι;
ppterea ſic dixit dn̄s: tradita trade-
διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος, δοθεῖσα παραδοθή-
tur ciuitas iſta in manus chaldeoꝝ τ in ma-
σεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας χαλδαίων καὶ εἰς χεῖ-
nus regis babylonis τ capiet eā: τ venient
ρας βασιλέως βαβυλῶνος καὶ λήψεται αὐτήν, καὶ ἥξουσιν
chaldei pliantes ꝯ͂ ciuitatē hanc: τ
οἱ χαλδαῖοι πολεμοῦντες ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ
ſuccendent in igne. τ comburent do-
καύσουσιν ἐν πυρί. καὶ κατακαύσουσιν τὰς οἰ-
mos i qb⁹ adolerūt in domatib⁹ eoꝝ ba-
κίας ἃς ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶν δομάτων αὐτῶν τῇ βα-
al: τ libauerūt libamina diis alijs ad irritā-
άλ, καὶ ἔσπενδον σπονδὰς θεοῖς ἑτέροις πρὸς τὸ παρα-
dum me qꝛ erant filij iſrael τ filij iuda ſo-
πικρᾶναί με ὅτι ἦσαν υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ υἱοὶ ἰούδα μό-
li facientes malū añ oculos meos ab adoleſ-
νοι ποιοῦντες τὸ πονηρὸν κατ' ὀφθαλμούς μου ἐκ νεότη-
cētia ſua: filij iſrael ꝗ exacerbant me in
τος αὐτῶν, υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ παραπικραίνουσί με ἐν τοῖς
opib⁹ manuū ſuaꝝ dicit dn̄s. qꝛ in i-
ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ λέγει κύριος. ὅτι ἐπὶ ὀρ-
ra mea τ in furore meo erat ciuitas hec ex qua die
γήν μου καὶ ἐπὶ θυμόν μου ἦν ἡ πόλις αὕτη ἀφ' ἧς ἡμέ-
edificauerūt eam: τ vſqꝫ ad diem iſtam
ρας ᾠκοδόμησαν αὐτήν, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης
vt auferam eam a facie mea: ppt oēs
ἀπαλλάξαι αὐτὴν ἀπὸ προσώπου μου, διὰ πάσας
malitias filioꝝ iſrael τ iuda: qꝛ fecerunt
τὰς πονηρίας υἱῶν ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, ὅτι ἐποίησαν
ad irritādū me ipi τ reges eoꝝ τ pn-
πικρᾶναί με αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ οἱ ἄρ-
cipes eoꝝ τ ſacerdotes eoꝝ τ pphete eo-
χοντες αὐτῶν καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καὶ οἱ προφῆται αὐ-
rum: viri iuda τ habitantes hieruſa-
τῶν, ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσα-
lem: τ verterūt ad me terga τ nō facies ſuas:
λήμ, καὶ ἔστρεψαν πρός με νῶτα καὶ οὐ πρόσωπα αὐτῶν,

E

F

terram hanc quam iuraſti patribus eorū: vt dares eis terrā fluentē lacte & melle: & ingreſſi ſunt & poſſederūt eā. Et nō obedierūt voci tue: & in lege tua non ambulauerunt: omnia que mandaſti eis vt facerent: non fecerunt: & euenerunt eis omnia mala hec. Ecce munitiones extructe ſunt aduerſum ciuitatē: vt capiatur et vrbs data eſt in man⁹ chaldeorū qui preliantur aduerſus eam a facie gladii & famis & peſtilētie: & quecūqꝫ locut⁹ es acciderunt vt tu ipſe cernis. Et tu dicis mihi domine deus eme agrū argento & adhibe teſtes: cū vrbs data ſit in manus chaldeorū? Et factū eſt verbum domini ad hieremiam dicēs. Ecce ego dominus deus vniuerſe carnis. Nunqd mihi difficile erit omne verbū? Propterea hec dicit dn̄s. Ecce ego tradam ciuitatē iſtā in manus chaldeorū & in manus regis babylonis & capient eam: & venient chaldei preliātes aduerſum vrbem hanc: & ſuccendent eā igni: & comburēt eam: & domos in quarū domatibus ſacrificabāt baal: & libabāt diis alienis libamina ad irritandum me. Erant enim filii iſrael & filii iuda iugiter faciētes malum in oculis meis ab adoleſcentia ſua filii iſrael qui vſqꝫ nunc exacerbāt me in opere manuū ſuarum dicit dn̄s: qa in furore & in indignatione mea facta eſt mihi ciuitas hec a die qua edificauerunt eam vſqꝫ ad diem iſtam qua auferetur de conſpectu meo propter maliciā filiorū iſrael & filiorꝝ iuda quā fecerūt ad iracūdiā me puocātes ipſi & reges eorū & pricipes eorū & ſacerdotes & prophete eorū viri iuda & hitatores hierl̄m. Et verterūt ad me terga & nō facies cuꝫ docerem eos

את הארץ הזאת אשר נשבעת
לאבותם לתת להם ארץ זבת חלב
ודבש: ויבאו וירשו אתה ולא
שמעו בקולך ובתרותך לא הלכו
את כל אשר צויתה להם לעשות
לא עשו ותקרא אתם את כל
הרעה הזאת: הנה הסללות באו
העיר ללכדה והעיר נתנה ביד
הכשדים הנלחמים עליה מפני
החרב והרעב והדבר ואשר דברת
היה והנך ראה: ואתה אמרת אלי
אדני יהוה קנה לך השדה בכסף
והעד עדים והעיר נתנה ביד
הכשדים: ויהי דבר יהוה אל
ירמיהו לאמר: הנה אני יהוה אלהי
כל בשר הממני יפלא כל דבר:
לכן כה אמר יהוה הנני נתן את
העיר הזאת ביד הכשדים וביד
נבוכדראצר מלך בבל ולכדה: ובאו
הכשדים הנלחמים על העיר
הזאת והציתו את העיר הזאת
באש ושרפוה ואת הבתים אשר
קטרו על גגותיהם לבעל והסכו
נסכים לאלהים אחרים למען
הכעסני: כי היו בני ישראל ובני
יהודה אך עשים הרע בעיני
מנעריהם כי בני ישראל אך
מכעסים אתי במעשה ידיהם נאם
יהוה: כי על אפי ועל חמתי היתה
לי העיר הזאת למן היום אשר בנו
אתה ועד היום הזה להסירה מעל
פני: על כל רעת בני ישראל ובני
יהודה אשר עשו להכעסני המה
מלכיהם שריהם כהניהם ונביאיהם
ואיש יהודה וישבי ירושלם: ויפנו
אלי ערף ולא פנים ולמד אתם

Pmitiua.heb. Text.heb.hiere.xxxij.

השכם ולמד ואינם שמעים לקחת
מוסר: וישימו שקוציהם בבית
אשר נקרא שמי עליו לטמאו:
ויבנו את במות הבעל אשר בגיא
בן הנם להעביר את בניהם
ואת בנותיהם למלך אשר לא
צויתים ולא עלתה על לבי
לעשות התועבה הזאת למען
החטי את יהודה: ועתה לכן כה
אמר יהוה אלהי ישראל אל
העיר הזאת אשר אתם אמרים
נתנה ביד מלך בבל בחרב ברעב
ובדבר: הנני מקבצם מכל הארצות
אשר הדחתים שם באפי ובחמתי
ובקצף גדול והשבתים אל המקום
הזה והשבתים לבטח: והיו לי
לעם ואני אהיה להם לאלהים:
ונתתי להם לב אחד ודרך אחד
ליראה אותי כל הימים לטוב להם
ולבניהם אחריהם: וכרתי להם
ברית עולם אשר לא אשוב
מאחריהם להיטיבי אותם ואת
יראתי אתן בלבבם לבלתי סור
מעלי: וששתי עליהם להטיב אותם
ונטעתים בארץ הזאת באמת בכל
לבי ובכל נפשי: כי כה אמר יהוה
כאשר הבאתי אל העם הזה את
כל הרעה הגדולה הזאת כן אנכי
מביא עליהם את כל הטובה אשר
אנכי דבר עליהם: ונקנה השדה
בארץ הזאת אשר אתם אמרים
שממה היא מאין אדם ובהמה
נתנה ביד הכשדים: שדות
בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום
והעד עדים בארץ בנימן ובסביבי
ירושלם ובערי יהודה ובערי ההר

Trāſla.B.Hie.

et erudirem diluculo & nollent audire vt acciperent diſciplinā. Et poſuerunt idola ſua in domo in qua inuocatū eſt nomen meū vt pollucrent eam: & edificauerūt excelſa baal que ſunt in valle filii ennom: vt initiarent filios ſuos & filias ſuas moloch: quod non mandaui eis: nec aſcendit in cor meum vt facerent abominationem hanc: & in peccatū deducerēt iudam. Et nunc ppter iſta hec dicit dominus deus iſrael ad ciuitatem hanc: de qua vos dicitis φ tradatur in manus regis babylonis in gladio & in fame & in peſte. Ecce ego congregabo eos de vniuerſis terris ad quas eieci eos in furore meo: & in ira mea & in īdignatione grandi: & reducā eos ad locū iſtū: & habitare eos faciā cōfidēter: & erūt mihi in populum: & ego ero eis in deum. Et dabo eis cor vnum & viam vnam vt timeant me vniuerſis diebus & bene ſit eis & filiis eorum poſt eos. Et feriam eis pactum ſempiternū: & non deſinam eis benefacere: & timorē meū dabo in corde eorū: vt non recedant a me: & letabor ſup eis cum bene eis fecero. Et plantabo eos in terra iſta in veritate in toto corde meo & in tota aīa mea: quia hec dicit dñs. Sicut adduxi ſuper populum iſtum omne malum hoc grāde: ſic adducam ſup eos omne bonum quod ego loquor ad eos. Et poſſidebuntur agri in terra iſta de qua vos dicitis φ deſerta ſit: eo φ non remanſerit hō & iumentū: & data ſit in manus chaldeorum. Agri ementur pecunia & ſcribētur in libro: & īprimetur ſignū & teſtis adhibebitur in fra bēiamin: & ī circuitu hierl'm in ciuitatib⁹ iuda & in ciuitatib⁹ mōtanis

Trāſ.Gre.lxx.cū iter.latina.

τ docui eos diluculo τ erudiui τ nō audie
καὶ ἐδίδαξα αὐτοῖς ὄρθρου καὶ ἐδίδαξα καὶ οὐκ ἤκου-
rūt vt acciperēt diſciplinā: τ poſuerūt feditates ſu-
σαν ἐκλαβεῖν παιδείαν, καὶ ἔθηκαν τὰ μιάσματα αὐ-
as in domo vbi inuocatū ē nomē meū in ea in
τῶν ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐν
immunditiis ſuis: τ edificauerūt aras
ἀκαθαρσίαις αὐτῶν, καὶ ᾠκοδόμησαν τοὺς βωμοὺς τῇ
baal q̄ in valle filii ennom: vt offerrent
βάαλ τοὺς ἐν φάραγγι υἱοῦ ἐννόμ, τοῦ ἀναφέρειν τοὺς
filios ſuos τ filias ſuas moloch q̄ nō
υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τῷ μολὸχ ἃ οὐ
mandaui eis: τ nō aſcēdit in cor meū
συνέταξα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν μου τοῦ
vt facerent abominationē hanc vt peccare facerēt
ποιῆσαι τὸ βδέλυγμα τοῦτο πρὸς τὸ ἐφαμαρτεῖν τὸν
iudam. τ nūc ſic dixit dñs de⁹ iſrael ad
ἰούδαν. καὶ νῦν οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐπὶ
ciuitatē hanc quā tu dicis tradetur in ma-
τὴν πόλιν ταύτην ἣν σὺ λέγεις παραδοθήσεται εἰς χεῖ-
nus regis babylonis in gladio τ in fame τ
ρας βασιλέως βαβυλῶνος ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ
in peſte. ecce ego ꝯgrego eos ex omni ſra
ἐν λοιμῷ. ἰδοὺ ἐγὼ συνάγω αὐτοὺς ἐκ πάσης τῆς γῆς
vbi diſperſi eos illic in ira mea τ in furore
οὗ διέσπειρα αὐτοὺς ἐκεῖ ἐν ὀργῇ μου καὶ ἐν τῷ θυμῷ
meo τ irritatiōe grandi: τ reducā e-
μου καὶ παροξυσμῷ μεγάλῳ, καὶ ἐπιστρέψω αὐ-
os in locum iſtū τ ſedere faciā eos confi-
τοὺς εἰς τὸν τόπον τοῦτον καὶ καθιῶ αὐτοὺς πεποι-
dentes: τ erunt mihi in ppl'm τ ego ero e-
θότας, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐ-
is in deū. τ dabo eis viā aliam τ cor
τοῖς εἰς θεόν. καὶ δώσω αὐτοῖς ὁδὸν ἑτέραν καὶ καρ-
aliud vt timeāt me oībus diebus: τ
δίαν ἑτέραν φοβηθῆναί με πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ
in bonū eis τ filiis eoꝝ poſt e-
εἰς ἀγαθὸν αὐτοῖς καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν μετ' αὐ-
os: τ diſponā eis teſtamētū eternū qđ
τούς, καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον ἣν
non auertam poſt eos: τ timorē meū da-
οὐ μὴ ἀποστρέψω ὄπισθεν αὐτῶν, καὶ τὸν φόβον μου δώ-
bo in corde eoꝝ vt nō recedant ip-
σω εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν πρὸς τὸ μὴ ἀποστῆναι αὐ-
ſi a me. τ viſitabo eos vt bñfaciā
τοὺς ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἐπισκέψομαι αὐτοὺς ἀγαθῶσαι
eis: τ plantabo eos in ſra iſta in fi-
αὐτούς. καὶ φυτεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐν πί-
de τ in toto corde meo: τ in tota aīa
στει καὶ ἐν πάσῃ καρδίᾳ μου, καὶ ἐν πάσῃ ψυχῇ
mea: q̄r ſic dixit dñs: ſicut induxi ſup
μου, ὅτι οὕτως εἶπε κύριος, καθὰ ἐπήγαγον ἐπὶ τὸν
ppl'm iſtū oīa mala grandia iſta:
λαὸν τοῦτον πάντα τὰ κακὰ τὰ μεγάλα ταῦτα,
ſic ego inducā ſup eos oīa bona q̄ ego
οὕτως ἐγὼ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ
loquut⁹ ſū ad eos. τ poſſidebūt adhuc agri in
ἐλάλησα ἐπ' αὐτούς. καὶ κτηθήσονται ἔτι ἀγροὶ ἐν τῇ
ſra q̄m tu dicis inuia eſt ad homine τ iumē
γῇ ἣ σὺ λέγεις ἄβατός ἐστιν ἀπὸ ἀνθρώπου καὶ κτή-
to: τ traditi ſunt in manus chaldeoꝝ: τ
νους, καὶ παρεδόθησαν εἰς χεῖρας χαλδαίων, καὶ
poſſidebūt agros in argento. τ ſcribes in libro
κτήσονται ἀγροὺς ἐν ἀργυρίῳ. καὶ γράψεις εἰς βιβλίον
τ ſignabis τ teſtificaberis teſtes in ſra beniamin
καὶ σφραγιεῖς καὶ διαμαρτύρῃ μάρτυρας ἐν γῇ βενιαμὶν
τ i circuitu hieruſalem: τ in ciuitatib⁹ iuda: τ
καὶ κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ
in ciuitatib⁹ mōtis:
ἐν πόλεσι τοῦ ὄρους,

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

τ in ciuitatib⁹ ſephela: τ in ciuitatib⁹ nageb:
καὶ ἐν πόλεσι τῆς σεφηλὰ, καὶ ἐν πόλεσι τῆς ναγέβ,
q̄r cōuertam trāſmigrationes eoꝝ dicit dñs.
ὅτι ἀποστρέψω τὰς ἀποικίας αὐτῶν λέγει κύριος. Ca.33.
Et factū eſt vbū dñi ad hieremiā ſecun
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν ἐκ δευτέ-
do: τ ipſe erat adhuc ligatus in atrio carceris
ρου, καὶ αὐτὸς ἦν ἔτι δεδεμένος ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς
dicens: ſic dixit dñs: faciēs ſrā τ plaſmans
λέγων, οὕτως εἶπε κύριος, ποιῶν γῆν καὶ πλάσσων
eam vt dirigat eam: dñs nomē illi. cla
αὐτὴν τοῦ ἀνορθῶσαι αὐτὴν, κύριος ὄνομα αὐτῷ. κέ-
ma ad me τ reſpondebo tibi τ annūciabo
κραξον πρός με καὶ ἀποκριθήσομαί σοι καὶ ἀπαγγελῶ
tibi grādia τ firma q̄ nō cognouiſti ea: q̄r ſic
σοι μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ ἃ οὐκ ἔγνως αὐτά ὅτι οὕτως
dixit dñs de⁹ iſrael de domib⁹ vrbis hu-
εἶπε κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ περὶ οἰκιῶν τῆς πόλεως ταύ-
ius: τ de domo regis iuda q̄ deſtructe ſūt
της, καὶ περὶ οἰκίας βασιλέως ἰούδα τῶν καθῃρημένων
in vallum: τ ꝓpugnacula vt pugnēt ꝯ
εἰς χάρακα, καὶ προμαχῶνας τοῦ μάχεσθαι πρὸς τοὺς
chaldeos: τ impleant eam cadauerib⁹ homi-
χαλδαίους, καὶ πληρῶσαι αὐτὴν νεκρῶν τῶν ἀνθρώ-
nū q̄s pcuſſi in ira mea τ in furore meo: τ
πων οὓς ἐπάταξα ἐν ὀργῇ μου καὶ ἐν θυμῷ μου, καὶ
auerti faciem meā a ciuitate hac
ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ τῆς πόλεως ταύ-
pro oībus malitiis eoꝝ. ecce ego ob
της περὶ πασῶν τῶν πονηριῶν αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ ἀνά-
ducā ei cicatricem τ ſanitatē τ curabo e-
γω αὐτῇ συνούλωσιν καὶ ἴαμα καὶ ἰατρεύσω αὐ-
os: τ reuelabo eis vt exaudiā. τ faci-
τούς, καὶ φανερώσω αὐτοῖς εἰσακούειν. καὶ ποιή-
am illis pacē τ fidem: τ cōuertam trāſmigra-
σω αὐτοῖς εἰρήνην καὶ πίστιν, καὶ ἐπιστρέψω τὴν ἀποι-
tionē iuda: τ trāſmigrationē hieruſalem: τ edi-
κίαν ἰούδα, καὶ τὴν ἀποικίαν ἱερουσαλήμ, καὶ οἰ-
ficabo eos vt prius: τ emūdabo il-
κοδομήσω αὐτοὺς ὡς τὸ πρότερον, καὶ καθαριῶ αὐ-
los ab oībus iniquitatib⁹ eoꝝ q̄ peccauerūt mihi:
τοὺς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ὧν ἥμαρτόν μοι,
τ non recordabor pctōꝝ eoꝝ q̄ peccauerūt
καὶ οὐ μὴ μνησθήσομαι ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὧν ἥμαρτόν
mihi τ receſſerūt a me: τ erit mihi in nomē in
μοι καὶ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἔσται μοι εἰς ὄνομα εἰς
gaudium τ in laudē τ in magnificētiā omni
εὐφροσύνην καὶ εἰς αἴνεσιν καὶ εἰς μεγαλειότητα παντὶ
pplo ſre. q̄ audient oīa bona
τῷ λαῷ τῆς γῆς. οἵτινες ἀκούσονται πάντα τὰ ἀγαθὰ
q̄ ego facio eis. τ pauebunt τ ꝯtriſtabun-
ἃ ἐγὼ ποιῶ αὐτοῖς. καὶ φοβηθήσονται καὶ πικρανθήσον-
tur p oībus bonis τ pro oī pa-
ται περὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν καὶ περὶ πάσης τῆς εἰ-
ce quā ego facio eis. ſic dixit dñs: adhuc
ρήνης ἧς ἐγὼ ποιῶ αὐτοῖς. οὕτως εἶπε κύριος, ἔτι
audietur in loco iſto quē vos dicitis deſer
ἀκουσθήσεται ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ᾧ ὑμεῖς λέγετε ἔρη-
tus eſt ab hoībus τ iumētis in ciuitatib⁹ iuda:
μός ἐστιν ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν ἐν πόλεσιν ἰούδα,
τ foris hieruſalem q̄ deſolate ſunt vt nō ſit
καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ ταῖς ἠρημωμέναις παρὰ τὸ μὴ εἶναι
homo τ iumētū. vox gaudii τ vox leti-
ἄνθρωπον καὶ κτῆνος. φωνὴ εὐφροσύνης καὶ φωνὴ χαρ-
cie: vox ſponſi τ vox ſponſe: vox dicē
μοσύνης, φωνὴ νυμφίου καὶ φωνὴ νύμφης, φωνὴ λε-
tiū cōfitemini dño oīpotenti: q̄m bon⁹
γόντων ἐξομολογεῖσθε κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι χρηστὸς
dñs q̄m in eternū mīa eius: τ ꝑportabunt
κύριος ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ εἰσοίσουσιν

Trāſla.B.Hie.

& in ciuitatib⁹ cāpeſtrib⁹ & ī ciuitatib⁹ q̄ ad auſtrū ſunt: q̄a cōuertā captiuitatē eoꝝ ait dñs. 33.

Et factum eſt verbū domini ad hieremiam ſecundo: cū adhuc clauſus eſſet in atrio carceris dicens. Hec dicit dñs: q facturus eſt & formatur⁹ illud & paraturus: dñs nomē eius. Clama ad me & exaudiam te: & annūciabo tibi grandia & firma que neſcis. Quia hec dicit dominus deus iſrael ad domos vrbis huius & ad domos regis iude que deſtructe ſunt ad munitiōes & ad gladiū venientium vt dimicent cū chaldeis & impleāt eas cadaueribus hoīm quos percuſſi in furore meo: & in indignatione mea abſcondēs faciē meā a ciuitate hac ppter oēm maliciā eoꝝ. Ecce ego obducā eis cicatricē & ſanitatē & curabo eos: & reuelabo eis deprecationem pacis & veritatis. Et conuertam conuerſionem iuda & conuerſionem iſrael: & edificabo eos ſicut a principio: & emundabo illos ab omī iniqtate ſua in qua peccauerūt mihi. & ppitius ero cūctis iniquitatib⁹ eoꝝ in qbus deliqrunt mihi & ſpreuerūt me. Et erit mihi in nomē & in gaudiū & in laudē & ī exultationē cūctis gentibus terre que audierint omnia bona que ego facturus ſum eis & pauebūt & turbabūtur in vniuerſis bonis & in omni pace: quam ego faciam eis. Hec dicit dominus. Adhuc audietur in loco iſto quem vos dicitis eſſe deſertum eo φ non ſit homo nec iumētum in ciuitatibus iuda & foris hieruſalem que deſolate ſunt abſq; homine & abſq; habitatore & abſq; pecore: vox gaudii & vox leticie: vox ſponſi & vox ſpōſe: vox dicentiū. Confitemini dño exercituum: qm̄ bonus dñs: qm̄ in eternū mīa eius: & portantiū

Text.heb.hiere.xxxiij. Pmitiua.heb.

ובערי השפלה ובערי הנגב כי
אשיב את שבותם נאם יהוה:
ויהי דבר יהוה אל
Ca.xxxiij.
ירמיהו שנית והוא עודנו עצור
בחצר המטרה לאמר: כה אמר
יהוה עשה יהוה יוצר אתה להכינה
יהוה שמו: קרא אלי ואענך
ואגידה לך גדלות ובצרות לא
ידעתם: כי כה אמר יהוה אלהי
ישראל על בתי העיר הזאת ועל
בתי מלכי יהודה הנתצים אל
הסללות ואל החרב: באים להלחם
את הכשדים ולמלאם את פגרי
האדם אשר הכיתי באפי ובחמתי
ואשר הסתרתי פני מהעיר הזאת
על כל רעתם: הנני מעלה לה ארוכה
ומרפא ורפאתים וגליתי להם
עתרת שלום ואמת: והשבתי את
שבות יהודה ואת שבות ישראל
ובנתים כבראשנה: וטהרתים
מכל עונם אשר חטאו לי וסלחתי
לכול עונותיהם אשר חטאו לי
ואשר פשעו בי: והיתה לי לשם
ששון לתהלה ולתפארת לכל גויי
הארץ אשר ישמעו את כל הטובה
אשר אנכי עשה אתם ופחדו ורגזו
על כל הטובה ועל כל השלום
אשר אנכי עשה לה: כה אמר יהוה
עוד ישמע במקום הזה אשר אתם
אמרים חרב הוא מאין אדם ומאין
בהמה בערי יהודה ובחצות
ירושלם הנשמות מאין אדם
ומאין יושב ומאין בהמה: קול ששון
וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול
אמרים הודו את יהוה צבאות כי
טוב יהוה כי לעולם חסדו מבאים

תודה בית יהוה כי אשיב את שבות הארץ כבראשנה אמר יהוה: כה אמר יהוה צבאות עוד יהיה במקום הזה החרב מאין אדם ועד בהמה ובכל עריו נוה רעים מרבצים צאן: בערי ההר בערי השפלה ובערי הנגב ובארץ בנימן ובסביבי ירושלם ובערי יהודה עד תעברנה הצאן על ידי מונה אמר יהוה: הנה ימים באים נאם יהוה והקמתי את הדבר הטוב אשר דברתי אל בית ישראל ועל בית יהודה: בימים ההם ובעת ההיא אצמיח לדוד צמח צדקה ועשה משפט וצדקה בארץ: בימים ההם תושע יהודה וירושלם תשכון לבטח וזה אשר יקרא לה יהוה צדקנו: כי כה אמר יהוה לא יכרת לדוד איש ישב על כסא בית ישראל: ולכהנים הלוים לא יכרת איש מלפני מעלה עולה ומקטיר מנחה ועשה זבח כל הימים: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמור: כה אמר יהוה אם תפרו את בריתי היום ואת בריתי הלילה ולבלתי היות יומם ולילה בעתם: גם בריתי תפר את דוד עבדי מהיות לו בן מלך על כסאו ואת הלוים הכהנים משרתי: אשר לא יספר צבא השמים ולא ימד חול הים כן ארבה את זרע דוד עבדי ואת הלוים משרתי אתי: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר: הלוא ראית מה העם הזה דברו לאמר שתי המשפחות אשר בחר יהוה בהם וימאסם ואת עמי ינאצון מהיות

ידה שוב שנה היה קום עיר רעה רבץ סבב עוד עבר מנה יום בוא קום צמח שפט ישע שכן קרא כרת בית פנה עלה קטר היה פור ברת היה עת היה שרת ספר מדד רבה היה ראה שפח מאס נאץ

vota in domo dñi. Reducam enim cōuerſionē terre ſicut a pricipio dicit dominus. Hec dicit domin⁹ exercituū. Adhuc erit in loco iſto deſerto abſq; homine & abſq; iumento & in cunctis ciuitatibus eius: habitaculū paſtorū accubātiū greges in ciuitatibus mōtuoſis & in ciuitatib⁹ cāpeſtribus: & in ciuitatibus q̄ ad auſtrū ſunt & in terra beniamin & in circuitu hieruſalē: & ī citatib⁹ iuda: adhuc trāſibūt greges ad manū numerantis: ait dñs. Ecce dies venient dicit dñs: & ſuſcitabo verbū bonum quod locutus ſum ad domum iſrael & ad domum iuda. In diebus illis & in tempore illo germinare faciam dauid germē iuſticie: & faciet iudiciū & iuſticiā in terra. In diebus illis ſaluabitur iuda: & hieruſalem habitabit cōfidēter. Et hoc eſt nomē qđ vocabūt eū: dñs iuſtus nr. Quia hec dicit dñs. Non interibit dē dauid vir qui ſedeat ſup thronum domus iſrael: & de ſacerdotibus & de leuitis nō interibit vir a facie mea qui offerat holocauſtōata & incēdat ſacrificiū & cedat victimas oībus diebus. Et factū eſt verbum dñi ad hieremiam dicens. Hec dicit dñs. Si irritū poteſt fieri pactū meū cum die & pactum meū cū nocte vt non ſit dies & nox in tempore ſuo: & pactum meum irritū eſſe poterit cū dauid ſuo meo vt nō ſit ex eo fili⁹ q regnet in throno ei⁹ & leuite & ſacerdotes miſtri mei. Sicē ceu merari nō poſſunt ſtelle celi & metiri harene maris: ſic multiplicabo ſemen dauid ſerui mei: & leuitas miniſtros meos. Et factū eſt verbum dñi ad hieremiam dicens. Nūquid nō vidiſti quid populus hic locutus ſit dicens: due cognationes quas elegerat dominus abiecte ſūt: & ppľm meū deſpexerūt: eo q̄ nō ſit

C

D

S.14.a

δῶρα εἰς οἶκον κυρίου, ὅτι ἀποστρέψω πᾶσαν τὴν ἀποικίαν τῆς γῆς ἐκείνης κατὰ τὸ πρότερον εἶπεν κύριος. οὕτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἔτι ἔσαι ἐν τῷ τόπῳ τῷ ἐρήμῳ τούτῳ παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον καὶ κτήνη, καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ καταλύματα ποιμένων κοιταζόντων πρόβατα ἐν πόλεσι τῆς ὀρεινῆς καὶ ἐν πόλεσι τῆς σεφηλὰ καὶ ἐν πόλεσι τῆς ναγέβ, καὶ ἐν γῇ βενιαμεὶν καὶ ἐν τοῖς κύκλῳ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα. ἔτι παρελεύσεται πρόβατα ἐπὶ χεῖρα ἀριθμοῦντος εἶπεν κύριος. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἀναστήσω τὸ ῥῆμα τὸ ἀγαθὸν, ὃ ἐλάλησα ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, βλαστῆσαι ποιήσω τῷ δαυὶδ βλαστὸν δικαιοσύνης, καὶ βασιλεύσει βασιλεὺς, καὶ συνήσει καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν τῇ γῇ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις σωθήσεται ἰούδας, καὶ ἱερουσαλὴμ κατοικήσει πεποιθότως. καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ ὄνομα ὃ καλέσουσιν αὐτῶ, κύριος δίκαιος ἡμῶν. ὅτι οὕτω λέγει κύριος, οὐκ ἐκλείψει τῷ δαυὶδ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου ἰσραὴλ, καὶ ἐκ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν οὐκ ἐκλείψει ἀνὴρ ἐνώπιόν μου, προσφέρων ὁλοκαυτώματα καὶ θυμιῶν δῶρον, καὶ ποιῶν θυσίαν πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, οὕτω λέγει κύριος, ἐὰν ἀθετηθήσῃ ποιήσητε τὴν διαθήκην μου τὴν μετὰ τῆς ἡμέρας καὶ τὴν διαθήκην μου τὴν μετὰ τῆς νυκτὸς, ὥστε μὴ εἶναι ἡμέραν καὶ νύκτα ἐν τῷ καιρῷ αὐτῶν, καὶ ἡ διαθήκη μου ἀθετηθήσεται μετὰ τοῦ δαυὶδ τοῦ δούλου μου, ὥστε μὴ εἶναι ἐξ αὐτοῦ υἱὸς βασιλεύων ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων τῶν λειτουργούντων μου. ὥσπερ οὐκ ἀριθμηθήσεται ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ οὐ μετρηθήσεται ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, οὕτως πληθυνῶ τὸ σπέρμα τοῦ δαυὶδ τοῦ δούλου μου, καὶ τοὺς λευίτας τοὺς λειτουργοὺς μου. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, οὐκ εἶδες τί ὁ λαὸς οὗτος ἐλάλησε λέγων; δύο συγγενείας ἃς ἐξελέξατο ὁ κύριος ἐξῶσεν αὐτάς. καὶ τὸν λαόν μου παρώξυναν, ἵνα μὴ ἦ

dona in domū dñi: qꝛ cōuerti faciā oēm trāſmigrationē terre illi⁹ ſicut prius dixit dñs: ſic dicit dñs exercituū: adhuc erit in loco deſerto iſto vt nō ſit homo ꝛ iumēta: ꝛ in omnib⁹ ciuitatib⁹ ei⁹ habitacula paſtor accubantiū greges in ciuitatib⁹ mōtanę ꝛ in ciuitatib⁹ cāpeſtrib⁹ ꝛ in ciuitatib⁹ auſtri: ꝛ in terra beniamin ꝛ in hiis q̄ circuitu hieruſalem: ꝛ in ciuitatib⁹ iuda. adhuc trāſibūt oues ad manū numerātis ait dñs: ecce dies veniūt dicit dñs: ꝛ ſuſcitabo verbū bonū: qđ locut⁹ ſum ſup domū iſrael ꝛ ſup domū iuda. in illis dieb⁹ ꝛ in tpe illo: germinare faciā dauid germē iuſticie. ꝛ regnabit rex: ꝛ intelliget ꝛ faciet iudiciū ꝛ iuſticiā in terra. in dieb⁹ illis ſaluabit iudas: ꝛ hieruſalē hītabit cōfidēter. ꝛ hoc eſt nomē qđ vocabūt eū: dñs iuſtus nr. qm ſic dicit dñs: nō deficiet dauid vir ſedēs ſup thronū iſrael: ꝛ ex ſacerdotib⁹ ꝛ leuitis nō deficiet vir i cōſpectu meo: offerens holocauſtum ꝛ icēdens mūn⁹ ꝛ faciēs hoſtiā oib⁹ diebus. ꝛ factū eſt verbū dñi ad hieremiā dicēs: ſic dicit dñs: ſi irritū feceritis pactū meū cum die ꝛ pactū meū cum nocte: vt nō ſit dies ꝛ nox in tpe ipor: ꝛ pactū meū irritum erit cū dauid ſeruo meo: vt nō ſit ex ipo fili⁹ regnans ſup thronū ei⁹: ꝛ cū leuitis ꝛ ſacerdotib⁹ miniſtris meis. ſicut nō numerabitur militia celi ꝛ nō menſurabit arena maris: ſic multiplicabo ſemen dauid ſerui mei: ꝛ leuitas miniſtros meos. ꝛ factū eſt xbū dñi ad hieremiā dicēs: nō vidiſti qd ppľs iſte locut⁹ eſt dicēs: duo cognatiōes q̄s elegit dñs expulit eas. ꝛ ppľm meū irritauerūt: vt non ſit

ἔθνος ἐνώπιον αὐτῶν. οὕτω λέγει κύριος, ἐὰν μὴ ἦν ἡ διαθήκη μου τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, καὶ νόμους τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς μὴ ἔθέμην, οὕτως τὸ σπέρμα τοῦ ἰακὼβ καὶ δαυὶδ τοῦ δούλου μου ἐξώσω ἄν, ὥστε μὴ λαβεῖν ἐμὲ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντας ἐν τῷ σπέρματι τοῦ ἀβραὰμ καὶ τοῦ ἰσαὰκ καὶ τοῦ ἰακώβ, ὅτι ἀναστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν, καὶ ἐλεήσω αὐτούς.

gēs ī cōſpectu ipor. ſic dicit dñs: ſi nō eſſet pactū meū die ꝛ nocte: ꝛ leges celi ꝛ terre nō poſuiſſe: ſic ꝛ ſemen iacob ꝛ dauid ſerui mei expulſiſſem: vt nō acciperē ego a ſemine eius principes in ſemine habraā ꝛ iſaac ꝛ iacob: qꝛ ꝯuertam captiuitatem eor: ꝛ miſerebo: eor.

Ca. 34.

A

Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, καὶ ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ πᾶν τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς αἱ ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πάντες οἱ λαοὶ ἐπολέμουν ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις ἰούδα. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, βάδισον πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, οὕτως εἶπεν κύριος, παραδόσει παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ συλλήψεται αὐτὴν καὶ καύσει αὐτὴν ἐν πυρί. καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ συλλήψει συλληφθήσῃ, καὶ εἰς χεῖρας αὐτοῦ δοθήσῃ. καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὄψονται, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ μετὰ τοῦ στόματός σου λαλήσει, καὶ εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσῃ. ἀλλὰ ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου σεδεκία βασιλεῦ ἰούδα, οὕτως λέγει κύριος πρὸς σέ, οὐκ ἀποθανῇ ἐν ῥομφαίᾳ, ἐν εἰρήνῃ ἀποθανῇ. καὶ ὡς ἔκαυσαν τοὺς πατέρας σου τοὺς βασιλεύσαντας πρότερόν σου, καύσουσι καὶ σέ, καὶ ὦ κύριε κόψονταί σε, ὅτι λόγον ἐλάλησα, εἶπεν κύριος. καὶ ἐλάλησεν ἱερεμίας πρὸς βασιλέα σεδεκίαν πάντας τοὺς λόγους τούτους ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἡ δύναμις βασιλέως βαβυλῶνος ἐπολέμει ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ τὰς πόλεις ἰούδα τὰς καταλελειμμένας ἐπὶ λαχὶς καὶ ἐπὶ ἀζηκὰ, ὅτι αὗται κατελείφθησαν ἐν πόλεσιν ἰούδα πόλεις ὀχυραί. ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου μετὰ τὸ συντελέσαι τὸν βασιλέα σεδεκίαν διαθήκην πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ,

B

Uerbum qđ factū eſt ad hieremiā a dño: ꝛ nabuchodonoſor rex babylonis ꝛ oīs exercitus ei⁹ ꝛ vniuerſa regna terre ſub ptāte man⁹ eius: omnes populi bellabāt ꝯ hieruſalem ꝛ ꝯ oēs vrbes iuda. ſic dixit dñs de⁹ iſrael: vade ad ſedechiam regem iuda ꝛ dices ei: ſic dixit dñs: traditiōe tradetur ciuitas iſta in manus regis babylonis: ꝛ capiet eam ꝛ incēdet eam in igne. ꝛ tu non ſaluaberis de manu eius: ꝛ ꝯphēſione capieris: ꝛ in manus eius traderis. ꝛ oculi tui oculos eius videbūt: ꝛ os eius cum ore tuo loquetur: ꝛ in babylonē introibis. ſed audi verbū dñi ſedechia rex iuda: ſic dicit dñs ad te: nō morieris in gladio: in pace morieris. ꝛ ſicut cōbuſſerūt patres tuos q̄ regnauerunt ante te: cōburēt te ꝛ o dñe ꝛ plangent te: qꝛ verbū locut⁹ ſū dixit dñs. ꝛ locut⁹ eſt hieremias ad regem ſedechiā vniuerſa verba hec i hieruſalem: ꝛ exercitus regis babylonis pugnabat ꝯ hieruſalem ꝛ ꝯ ciuitates iuda q̄ relicte erant ꝯ lachis ꝛ ꝯ azecha: q̄ ille relicte ſunt in ciuitatib⁹ iuda ciuitates munite. verbū qđ factū eſt ad hieremiā a dño poſtq̄ ꝑfecit rex ſedechias fedus ad oēm ppľm in hieruſalem:

vltra gens coram eis. Hec dicit dominus. Si pactum meū inter diem & noctem & leges celi & terre nō poſui: equidem & ſemem iacob & dauid ſerui mei proiiciā vt nō aſſumā de ſemine eius principes ſeminis abraam iſaac & iacob. Reducam enī conuerſionē eorum & miſerebor eis. 34.

Uerbum qđ factū eſt ad hieremiā a dño quādo nabuchodonoſor rex babylonis & oīs exercitus ei⁹ vniuerſaq; regna terre q̄ erant ſub poteſtate manus eius & oēs populi bellabant cōtra hieruſalē & cōtra oēs vrbes eius: dicens. Hec dicit dominus deus iſrael. Vade & loquere ad ſedechiam regem iuda: & dices ad eum. Hec dicit dominus. Ecce ego tradam ciuitatem hanc in manu regis babylonis: & ſuccendet eā igni. Et tu nō effugies de manu eius: ſed cōprehēſione capieris & ī manu ei⁹ traderis & oculi tui oculos regis babylonis videbūt: & os eius cū ore tuo loq̄tur & babylonē introibis. Attñ audi verbū domini ſedechia rex iuda. Hec dicit dñs ad te. Non morieris in gladio: ſed in pace morieris: & ſm cōbuſtiones patrū tuorū regum priorum qui fuerunt ante te ſic comburēt te: & ve domine plangēt te: quia verbū hoc ego locutus ſum dicit dñs. Et locutus eſt hieremias propheta ad ſedechiam regem iuda vniuerſa verba hec in hieruſalē: & exercitus regis babylonis pugnabat contra hieruſalem: & cōtra oēs ciuitates iuda que reliq̄ erant cōtra lachis & contra azecha. He enim ſupererant de ciuitatibus iuda vrbes munite. Verbum quod factum eſt ad hieremiam a domino poſtq̄ percuſſit rex ſedechias fedus cum omni populo in hieruſalem:

עוד גוי לפניהם: כה אמר יהוה אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי: גם זרע יעקוב ודוד עבדי אמאס מקחת מזרעו משלים אל זרע אברהם ישחק ויעקב כי אשוב את שבותם ורחמתים: Ca.xxxiiii הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה ונבוכדנאצר מלך בבל וכל חילו וכל ממלכות ארץ ממשלת ידו וכל העמים נלחמים על ירושלם ועל כל עריה לאמר: כה אמר יהוה אלהי ישראל הלך ואמרת אל צדקיהו מלך יהודה ואמרת אליו כה אמר יהוה הנני נתן את העיר הזאת ביד מלך בבל ושרפה באש: ואתה לא תמלט מידו כי תפש תתפש ובידו תנתן ועיניך את עיני מלך בבל תראינה ופיהו את פיך ידבר ובבל תבוא: אך שמע דבר יהוה צדקיהו מלך יהודה כה אמר יהוה עליך לא תמות בחרב: בשלום תמות וכמשרפות אבותיך המלכים הראשנים אשר היו לפניך כן ישרפו לך והוי אדון יספדו לך כי דבר אני דברתי נאם יהוה: וידבר ירמיהו הנביא אל צדקיהו מלך יהודה את כל הדברים האלה בירושלם: וחיל מלך בבל נלחמים על ירושלם ועל כל ערי יהודה הנותרות אל לכיש ואל עזקה כי הנה נשארו בערי יהודה ערי מבצר: הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה אחרי כרת המלך צדקיהו ברית את כל העם אשר בירושלם

פנה ברת חקק שום לקח שוב שבה מלך משל לחם עיר הלך מלט תפש נתן ראה פה דבר בוא מות שלם שרף היה פנה אדן ספד נבא לחם עיר יתר שאר בצר ברת

לקרא להם דרור לשלח איש — דרר
את עבדו ואיש את שפחתו העברי
והעבריה חפשים לבלתי עבד
בם ביהודי אחיהו איש וישמעו — שמע
כל השרים וכל העם אשר באו — שור בוא
בברית לשלח איש את עבדו
ואיש את שפחתו חפשים לבלתי
עבד בם עוד וישמעו וישלחו : — שמע שלח
וישובו אחרי כן וישיבו את העבדים — שוב
ואת השפחות אשר שלחו חפשים
ויכבשום לעבדים ולשפחות ויהי — כבש היה
דבר יהוה אל ירמיהו מאת יהוה
לאמר : כה אמר יהוה אלהי
ישראל אנכי כרתי ברית את
אבתיכם ביום הוצאי אתם — יצא
מארץ מצרים מבית עבדים לאמר :
מקץ שבע שנים תשלחו איש — שנה שלח
את אחיו העברי אשר ימכר — מכר
לך ועבדך שש שנים ושלחתו
חפשי מעמך ולא שמעו אבתיכם
אלי ולא הטו את אזנם : ותשבו — נטה שוב
אתם היום ותעשו את הישר
בעיני לקרא דרור איש לרעהו — דרר
ותכרתו ברית לפני בבית אשר — כרת ברת
נקרא שמי עליו : ותשבו ותחללו — פנה קרא
את שמי ותשבו איש את עבדו — חלל שוב
ואיש את שפחתו אשר שלחתם
חפשים לנפשם ותכבשו אתם — כבש
להיות לכם לעבדים ולשפחות : — היה
לכן כה אמר יהוה אתם לא
שמעתם אלי לקרא דרור איש
לאחיו ואיש לרעהו הנני קרא
לכם דרור נאם יהוה אל החרב אל
הדבר ואל הרעב ונתתי אתכם — נתן
לזעוה לכל ממלכות הארץ : ונתתי — מלך
את האנשים העברים את ברתי

predicans vt dimitteret vnuſquiſq; ſeruū ſuū: & vnuſquiſq; ancillam ſuā hebreum & hebream liberos: & nequaq̄ dominarentur eis: id eſt in iudeo & fratre ſuo. Audierunt ergo oēs principes & vniuerſus populus qui inierāt pactum vt dimitteret vnuſquiſq; ſeruū ſuum & ancillam ſuā liberos: & vltra non dominarētur eis. Audierunt igitur & dimiſerūt. Et conuerſi ſunt deinceps: & retraxerūt ſeruos ſuos & ancillas ſuas q̄s dimiſerunt liberos & ſubiugauerūt in famulos & famulas. Et factū eſt verbum domini ad hieremiam a domino: dicens. Hec dicit dominus deus iſrael. Ego percuſſi fedus cum patribus veſtris: in die qua eduxi eos de terra egypti de domo ſeruitutis: dicens. Cum cōpleti fuerint ſeptē anni: dimittat vnuſquiſq; fratrem ſuum hebreum qui venditus eſt ei & ſeruiet tibi ſex annis: & dimittes eum a te liberum. Et non audierunt patres veſtri me nec inclinauerūt aurem ſuā. Et conuerſi eſtis vos hodie & feciſtis qđ rectum eſt in oculis meis vt p̄dicaretis libertatē vnuſq̄ſq; ad amicū ſuū: & iniſtis pactū in cōſpectu meo in domo in qua inuocatū eſt nomē meū ſup eā. Et reuerſi eſtis & cōmaculaſtis nomen meū: & reduxiſtis vnuſq̄ſq; ſeruū ſuū & vnuſq̄ſq; ancillam ſuā quos dimiſeratis vt eſſent liberi & ſue ptātis & ſubiugaſtis eos: vt ſint vobis ſerui & ancille. Propterea hec dicit dominus. Vos non audiſtis me vt predicaretis libertatē vnuſq̄ſq; fratri ſuo & vnuſquiſq; amico ſuo. Et ego p̄dico libertatē vobis ait dñs ad gladium: ad peſtem & ad famē: & dabo vos in cōmotionem cunctis regnis terre. Et dabo viros qui preuaricantur fedus meum:

vt vocarēt iā remiſſionē vt emitteret vnuſq̄ſq;
τοῦ καλέσαι δὴ ἄφεσιν τοῦ ἐξαποστεῖλαι ἕκαστον τὸν
ſuum ſuum ⁊ vnuſq̄ſq; ancillam ſuam.
παῖδα αὐτοῦ καὶ ἕκαστον τὴν παιδίσκην αὐτοῦ. τὸν
hebreū ⁊ hebream liberos vt nō ſerui
ἑβραῖον καὶ τὴν ἑβραίαν ἐλευθέρους πρὸς τοῦ μὴ δου
ret vir ex iſrael. ⁊ audierūt oēs
λεύειν ἄνδρα ἐξ ἰσραήλ. καὶ ἐπήκουσαν πάντες οἱ
optimates. ⁊ oīs pplͣs q̄ ingreſſi ſunt in fe
μεγιστᾶνες, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ εἰσελθόντες εἰς τὴν δια
dus vt dimitteret vnuſq̄ſq; ſeruū ſuum ⁊
θήκην τοῦ ἀποστεῖλαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ καὶ
vnuſq̄ſq; ancillam ſuam liberos vt nō ſer
ἕκαστον τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐλευθέρους τοῦ μὴ δου
uiat vltra inꝰ eos: ⁊ audierūt ⁊ dimiſerūt. ⁊
λεύειν ἔτι ἐν αὐτοῖς, καὶ ἤκουσαν καὶ ἀφῆκαν. καὶ
cōuerſi ſunt poſt hec ⁊ reduxerūt ſer
ἐπεστράφησαν μετὰ ταῦτα καὶ ἀνήγαγον τοὺς δού
uos ⁊ ancillas q̄s dimiſerunt liberos
λους καὶ τὰς παιδίσκας οὓς ἀπέστειλαν ἐλευθέρους
⁊ ſubiugauerūt eos in ſeruos ⁊ ancillas.
καὶ ὑπέταξαν αὐτοὺς εἰς δούλους καὶ παιδίσκας.
⁊ factū eſt verbū dñi ad hieremiā dicēs: ſic
καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, οὕτως C
dixit dñs deus iſrael: ego diſpoſui fedus ad
εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐγὼ διεθέμην διαθήκην πρὸς Exo. 21.a.
patres vr̄os in die q̄ eduxi eos
τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐξειλάμην αὐτοὺς Deut. 15.c.
de t̄ra egypti de domo ſeruitutis dicens. cum
ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας λέγων, ὅταν
ꝯpleti fuerit ſex āni. mittes fratrē tuū hebreum q̄
πληρωθῇ ἓξ ἔτη, ἀποστελεῖς τὸν ἀδελφόν σου τὸν ἑβραῖον ὃς
venditur tibi ⁊ opabiꝰ tibi ſex ānis ⁊ emittes
πραθήσεταί σοι καὶ ἐργάσεταί σοι ἓξ ἔτη καὶ ἐξαποστελεῖς
eum liberum: ⁊ nō audierūt me: ⁊ nō inclinauerūt
αὐτὸν ἐλεύθερον, καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ
aurē ſuā: ⁊ cōuerſi ſunt hodie vt facerēt rectū an
οὖς αὐτῶν, καὶ ἐπέστρεψαν σήμερον ποιῆσαι τὸ εὐθὲς πρὸ
oculos meos vt vocaret remiſſionē vnuſq̄ſq; pri
ὀφθαλμῶν μου τοῦ καλέσαι ἄφεσιν ἕκαστον τοῦ πλη
mū ſuū. ⁊ pfecerunt pactū ante faci
σίον αὐτοῦ, καὶ συνετέλεσαν διαθήκην κατὰ πρόσω
em meā in domo vbi inuocatū eſt nomē meū
πόν μου ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά μου
in ea: ⁊ reuerſi eſtis ⁊ pphanaſtis pa
ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπεστρέψατε καὶ ἐβεβηλώσατε τὴν δια
ctum meū vt reduceret vnuſq̄ſq; ſeruū ſuum:
θήκην μου τοῦ ἐπιστρέψαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ,
⁊ vnuſq̄ſq; ancillam ſuaꝫ q̄s emiſiſtis libe
καὶ ἕκαστον τὴν παιδίσκην αὐτοῦ οὓς ἐξαπεστείλατε ἐλευθέ
ros aīa eoꝝ: ⁊ ſubiecīſtis eos: vt eſſent
ρους τῇ ψυχῇ αὐτῶν, καὶ ὑπετάξατε αὐτούς, τοῦ εἶναι
vobis in ſeruos ⁊ ancillas. ppterea ſic
ὑμῖν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας. διὰ τοῦτο οὕτως
dixit dñs: vos nō audiſtis me vt reuocaretꝭ remiſ
εἶπεν κύριος, ὑμεῖς οὐκ ἠκούσατέ μου καλέσαι ἄφε
ſionē vnuſq̄ſq; ad fratrē ſuū: ⁊ vnuſq̄ſq; ad
σιν ἕκαστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον πρὸς
pximum ſuū. ecce ego voco remiſſionē vobis in
τὸν πλησίον αὐτοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ καλῶ ἄφεσιν ὑμῖν εἰς
gladium ⁊ in mortem ⁊ in famē: ⁊
μάχαιραν καὶ εἰς τὸν θάνατον καὶ εἰς τὸν λιμόν, καὶ
dabo vos in diſpſionē oībus regnis
δώσω ὑμᾶς εἰς διασπορὰν πάσαις ταῖς βασιλείαις
t̄re. ⁊ dabo viros q̄ trāſgreſſi
τῆς γῆς, καὶ δώσω τοὺς ἄνδρας τοὺς παρεληλυθό
ſūt teſtamentū meū:
τας τὴν διαθήκην μου, D

eos q̄ nō ſtatuerunt pactū meū q̄d fecerūt an
τοὺς μὴ στήσαντας τὴν διαθήκην μου ἣν ἐποίησαν κα
te faciem meā vitulū quē occiderūt in duas ptes:
τὰ πρόσωπόν μου τὸν μόσχον ὃν ἔκοψαν εἰς δύο μέρη,
⁊ trāſierūt in medio ptiū ipſius pncipes
καὶ διῆλθον ἐν μέσῳ τῶν μερῶν αὐτοῦ ἄρχοντες
iuda ⁊ pncipes hieruſalem ⁊ potentes ⁊
ἰούδα καὶ ἄρχοντες ἱερουσαλὴμ καὶ δυνάσται καὶ
ſacerdotes: ⁊ oīs pplͣs t̄re: ⁊ dabo eos
ἱερεῖς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ δώσω αὐτοὺς
inimicis eoꝝ: ⁊ in manū q̄rentiū aīam eo
τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρα ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐ
rum: ⁊ erūt morticinia eoꝝ eſce
τῶν, καὶ ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βρώματα τοῖς
volatilibꝰ celi ⁊ beſtijs t̄re: ⁊
πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς. καὶ
ſedechiā regem iudee: ⁊ pnci
τὸν σεδεκίαν βασιλέα τῆς ἰουδαίας, καὶ τοὺς ἄρχον
pes eiꝰ dabo in manꝰ inimicoꝝ ſuoꝝ: ⁊ in
τας αὐτοῦ δώσω εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ εἰς
manus q̄rentium aīam eoꝝ: ⁊ in manus
χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας
exercitus regis babylonis q̄ recedunt
δυνάμεως βασιλέως βαβυλῶνος τοῖς ἀποτρέχουσιν
ab eis. ecce ego precipio dicit dñs: redu
ἀπ' αὐτῶν. ἰδοὺ ἐγὼ συντάσσω φησὶν κύριος, ἐπι
cam eos in ciuitatē hanc: ⁊ pliabuntur
στρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πολεμήσου
ꝯtra eam ⁊ capient eam ⁊ incēdent
σιν ἐπ' αὐτὴν καὶ λήψονται αὐτὴν καὶ κατακαύσουσιν
eam in igne: ⁊ ciuitates iuda dabo eas
αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα δώσω αὐτὰς
in inuiā ab habitantibus:
εἰς ἄβατον ἀπὸ κατοικούντων.

C.35.

Verbum q̄d factū eſt ad hieremiā a dño
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου A
in diebus ioachim filij ioſie regis iuda di
ἐν ἡμέραις ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα λέ
cēs: vade in domū rachabim ⁊ voca e
γων, βάδισον εἰς οἰκίαν ῥαχαβεὶν καὶ κάλεσον αὐ
os: ⁊ adduces eos in domū dñi in vnū
τούς, καὶ ἄξεις αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου εἰς μίαν τῶν
atrioꝝ: ⁊ potabis eos vino: ⁊ adduxi iezoniā filiū
αὐλῶν, καὶ ποτιεῖς αὐτοὺς οἶνον, καὶ ἤγαγον τὸν ἰεζονίαν υἱὸν
hieremie filiū chabaſin ⁊ fratres eius: ⁊
ἱερεμίου υἱὸν χαβασεὶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ
filios eius: ⁊ vniuerſaꝫ domū rachabim: ⁊
τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν ῥαχαβείν, καὶ
introduxi eos in domū dñi in paſtophoriū
εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου εἰς τὸ παστοφόριον
filioꝝ ananie filij godolie hoīs dei: q̄d eſt
υἱῶν ἀνανίου υἱοῦ γοδολίου ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, ὅ ἐστιν
ppe domū pncipum ſuper domū maaſie
ἐγγὺς οἴκου τῶν ἀρχόντων ἐπάνω τοῦ οἴκου μαασίου
filij ſelom cuſtodientis viam. ⁊ poſui
υἱοῦ σελὼμ τοῦ φυλάσσοντος τὴν ὁδόν. καὶ ἔστησα
ante faciem eoꝝ lagūculā vini ⁊ pocula.
κατὰ πρόσωπον αὐτῶν κεράμιον οἴνου καὶ ποτήρια.
⁊ dixi: bibite vinū. ⁊ dixerūt: nō bibemꝰ
καὶ εἶπα, πίετε οἶνον. καὶ εἶπαν, οὐ μὴ πίωμεν
vinū: q̄ ionadab filiꝰ rechab pater nr̄ precepit
οἶνον, ὅτι ἰωναδὰβ υἱὸς ῥηχὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐνετείλατο
nobis dicens: nō bibatis vinū vos ⁊ filij
ἡμῖν λέγων, οὐ μὴ πίητε οἶνον ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ
vr̄i vſq; in ſempiternū: ⁊ domos non edificabitis:
ὑμῶν ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ οἰκίας οὐ μὴ οἰκοδομήσητε, B
⁊ ſementē nō ſeminabitis: ⁊ vinea nō
καὶ σπέρμα οὐ μὴ σπείρητε, καὶ ἀμπελὼν οὐκ

& non obſeruauerūt verba federis quib⁹ aſſenſi ſunt in cōſpectu meo: vitulū quē cōciderūt in duas ptes: & trāſierūt inter diuiſiones eius: principes iuda & principes hieruſalem eunuchi & ſacerdotes: & oīs pplͣs terre q trāſierūt inter diuiſiones vituli: & dabo eos in manus inimicorū ſuorꝫ & in manus q̄rentiū aīam eorū: & erit morticinū eorū in eſcam volatilibus celi & beſtiis terre. Et ſedechiam regem iuda: & principes ei⁹ dabo in manus inimicorū ſuorū: & in manus q̄rentiū aīas eorū: & in man⁹ exercituū regis babylonis q receſſerūt a vobis. Ecce ego precipio dicit dñs: & reducam eos in ciuitatē hanc: & p̄liabūtur aduerſum eam & capient eā: & incēdent igni. Et ciuitates iuda dabo in ſolitudinē eo q non ſit habitator. 35.

Verbum quod factū eſt ad hieremiā a domino in diebus ioachim filii ioſie regis iuda: dicens. Vade ad domum rechabitarū & loquere eis & introduces eos in domum domini in vnam exedrarū theſaurorum: & dabis eis bibere vinū. Et aſſumpſi iechoniam filiū hieremie filii abſanie & fratres eius & oēs filios eius & vniuerſam domū rechabitarū & introduxi eos ī domū dñi ad gazophylaciū filiorum anan filii iezedelie hominis dei quod erat iuxta gazophylacium principum ſuper theſaurum maaſie filii ſellū qui erat cuſtos veſtibuli. Et poſui coram filiis domus rechabitarum ſcyphos plenos vino & calices: & dixi ad eos. Bibite vinū. Qui rſiderūt. Non bibemus vinū: q̄a ionadab fili⁹ rechab pater nr̄ precepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos & filii veſtri vſq; in ſempiternū. Et domū nō edificabitis: & ſementē nō ſeretis: & vineas non plātabitis nec

אשר לא הקימו את דברי הברית — קום
אשר כרתו לפני העגל אשר — פנה
כרתו לשנים ויעברו בין בתריו : שרי — שנה עבר
יהודה ושרי ירושלם הסרסים — שור סרס
והכהנים וכל עם הארץ העברים
בין בתרי העגל : ונתתי אותם ביד — את נתן
איביהם וביד מבקשי נפשם והיתה — בקש היה
נבלתם למאכל לעוף השמים — אכל
ולבהמת הארץ : ואת צדקיהו מלך
יהודה ואת שריו אתן ביד איביהם — נתן
וביד מבקשי נפשם וביד חיל
מלך בבל העלים מעליכם : הנני — עלה
מצוה נאם יהוה והשבתים אל — צוה שוב
העיר הזאת ונלחמו עליה ולכדה — לחם
ושרפה באש ואת ערי יהודה — עיר
אתן שממה מאין ישב :

Ca.xxxv.

הדבר אשר היה אל
ירמיהו מאת יהוה בימי יהויקים — יום
בן יאשיהו מלך יהודה לאמר : הלך
אל בית הרכבים ודברת אותם
והבאותם בית יהוה אל אחת — בוא
הלשכות והשקית אותם יין : ואקח — שקה לקח
את יאזניה בן ירמיהו בן חבצניה
ואת אחיו ואת כל בניו ואת כל
בית הרכבים : ואבא אתם בית יהוה
אל לשכת בני חנן בן יגדליהו
איש האלהים אשר אצל לשכת
השרים אשר ממעל ללשכת — שור עלה
מעשיהו בן שלם שמר הסף : ואתן
לפני בני בית הרכבים גבעים — פנה
מלאים יין וכסות ואמר אליהם — כוס
שתו יין : ויאמרו לא נשתה יין כי — שתה אמר
יונדב בן רכב אבינו צוה עלינו
לאמר לא תשתו יין אתם ובניכם
עד עולם : ובית לא תבנו וזרע — עלם בנה
לא תזרעו וכרם לא תטעו ולא — זרע נטע

Pritiua.heb. Tex.he.Hiere.xxxv. | Trāſla.B.Hie. | Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

יהיה לכם כי באהלים תשבו כל — היה ישב
ימיכם למען תחיו ימים רבים — יום חיה רבב
על פני האדמה אשר אתם גרים — פנה גור
שם: ונשמע בקול יהונדב בן רכב — שמע
אבינו לכל אשר צונו לבלתי — צוה
שתות יין כל ימינו אנחנו נשינו — שתה יום
בנינו ובנתינו: ולבלתי בנות — אשה בנה
בתים לשבתנו וכרם ושדה וזרע — בנה
לא יהיה לנו: ונשב באהלים — בית ישב היה
ונשמע ונעש ככל אשר צונו יונדב — ישב שמע עשה
אבינו: ויהי בעלות נבוכדראצר — צוה היה עלה
מלך בבל אל הארץ ונאמר באו — אמר בוא
ונבוא ירושלם מפני חיל הכשדים — פנה
ומפני חיל ארם ונשב בירושלם:
ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר:
כה אמר יהוה צבאות אלהי
ישראל הלך ואמרת לאיש יהודה
וליושבי ירושלם הלוא תקחו — לקח
מוסר לשמע אל דברי נאם יהוה: — יסר
הוקם את דברי יהונדב בן רכב — קום
אשר צוה את בניו לבלתי שתות — שתה
יין ולא שתו עד היום הזה
כי שמעו את מצות אביהם — צוה
ואנכי דברתי אליכם השכם — שכם
ודבר ולא שמעתם אלי: ואשלח — שלח
אליכם את כל עבדי הנביאים — נבא
השכם ושלח לאמר שבו נא איש — שוב
מדרכו הרעה והיטיבו מעלליכם — רעע יטב
ואל תלכו אחרי אלהים אחרים — עלל הלך
לעבדם ושבו אל האדמה אשר — ישב
נתתי לכם ולאבתיכם ולא הטיתם — נתן נטה
את אזנכם ולא שמעתם אלי:
כי הקימו בני יהונדב בן רכב את — קום
מצות אביהם אשר צום והעם — צוה
הזה לא שמעו אלי: לכן כה אמר
יהוה אלהי צבאות אלהי ישראל

habetis: ſed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus veſtris: vt viuatis diebus multis ∞∞∞ ſuper faciē terre in qua vos peregrinamini. ∞ Obediuimus ergo voci ionadab filii rechab ∞ patris noſtri in omnibus que p̄cepit nobis vt nō biberemus vinū cūctis dieb⁹ nr̄is nos & mulieres noſtre filii & filie noſtre: & non edificaremus domos ad habitandū: & vineā & agrū & ſemētē non habuimus ſed habitauim⁹ in tabernaculis & obediētes fuimus iuxta oīa q̄ precepit nobis ionadab pr̄ nr̄. Cū autē aſcēdiſſet nabuchodonoſor rex babylōis ad terram noſtrā: dixim⁹. Venite & ingrediamur ī hieruſalem a facie exercitus chaldeorū & a facie exercitus ſyrie & māſimus in hierl'm. Et factū eſt verbum dn̄i ad hieremiā dicens. Hec dicit dn̄s exercituum deus ∞∞∞ iſrael. Vade & dic viris iuda ∞∞∞∞ & habitatorib⁹ hierl'm. Nunquid nō recipietis diſciplinam vt obediatis verbis meis dicit dn̄s? Preualuerūt ſermones ionadab filii rechab ∞ quos precepit filiis ſuis vt non biberent ∞∞ vinum: & non biberunt vſq₃ ad diem hanc: ∞∞ quia obedierunt precepto patris ſui. ∞∞∞ Ego aūt locutus ſum ad vos de mane cōſurgens & loquens & non obediſtis mihi. Miſiq₃ ∞∞ ad vos oēs ſeruos meos prophetas ∞∞∞∞ cōſurgens diluculo mittenſq₃ & dicens. Cōuertimini vnuſqſq₃ a via ſua peſſima: & bona facite ſtudia veſtra: & nolite ſequi deos alienos ∞∞∞ neq₃ colatis eos: & habitabitis in terra quam ∞ dedi vobis & patribus veſtris. Et nō inclinaſtis aurem veſtrā neq₃ audiſtis me. Firmauerunt ∞ igitur filii ionadab filii rechab ∞∞∞∞∞ preceptū patris ſui q̄d preceperat eis: popul⁹ autē iſte non obediuit mihi. Idcirco hec dicit domin⁹ deus exercituū deus iſrael. ∞∞∞∞∞

erit vobis: q̄z in tabernacul' hītabitis oībus die
ἔσαι ὑμῖν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατοικήσετε πάσας τὰς ἡ-
bus vr̄is vt viuatis diebus multis ſup terrā
μέρας ὑμῶν ὅπως ἂν ζῆτε ἡμέρας πολλὰς ἐπὶ τῆς γῆς
in q̄ ꝯmoramini vos in ea: ⁊ audiuimus
ἐφ' ἧς διατρίβετε ὑμεῖς ἐπ' αὐτῆς, καὶ εἰσηκούσαμεν
vocē ionadab filij rachab p̄ris nr̄i in
τῆς φωνῆς ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥαχὰβ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἐν
cūctis q̄ p̄cepit nobis vt nō biberem⁹ vinū om
πᾶσιν οἷς ἐνετείλατο ἡμῖν πρὸς τὸ μὴ πιεῖν οἶνον πά-
nib⁹ diebus vite nr̄e: nos ⁊ vxo
σας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἡμεῖς καὶ αἱ γυναῖ-
res nr̄e: ⁊ filij nr̄i: ⁊ filie nr̄e: vt
κες ἡμῶν, καὶ υἱοὶ ἡμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ἡμῶν, πρὸς τὸ
nō edificarem⁹ domos ad hītandū ibi: ⁊ vinea
μὴ οἰκοδομεῖν οἰκίας τοῦ κατοικεῖν ἐκεῖ, καὶ ἀμπε-
⁊ ager ⁊ ſemētis nō fuit nobis: ⁊ hi
λὼν καὶ ἀγρὸς καὶ σπέρμα οὐκ ἐγένετο ἡμῖν, καὶ ᾠκή-
tauim⁹ ī tabernaclis ⁊ obediuim⁹ ⁊ fecimus ſcd̄m
σαμεν ἐν σκηναῖς καὶ ἠκούσαμεν καὶ ἐποιήσαμεν κατὰ
oīa q̄ p̄cepit nobis ionadab p̄r nr̄.
πάντα ὅσα ἐνετείλατο ἡμῖν ἰωναδὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν.
⁊ factū eſt qn̄ aſcēdit nabuchodonoſor rex
καὶ ἐγενήθη ὅτε ἀνέβη ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς τῆς
babylonis ad terrā: ⁊ diximus aſcendētes in
βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἴπαμεν ἀναβάντες εἰσ-
grediemur in hieruſalem a facie chal
ελευσόμεθα εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῶν χαλ-
deoꝝ: ⁊ a facie exercitus aſſy
δαίων, καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως τῶν ἀσσυ-
rioꝝ ⁊ hitauim⁹ illic. ⁊ factū eſt verbū dn̄i ad me
ρίων καὶ ᾠκήσαμεν ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με
dicēs: ſic dicit dn̄s exercituum deus iſra
λέγων, οὕτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσρα-
el vade ⁊ dic hoī iuda ⁊ hi
ήλ, πορεύου καὶ εἰπὸν ἀνθρώπῳ ἰούδα καὶ τοῖς κα-
tantibus hieruſalem: non accipietis diſciplinā vt au
τοικοῦσιν ἱερουσαλήμ, οὐ μὴ λάβητε παιδείαν ἀκού-
diatis verba mea dicit dn̄s: ſtatuerūt vbū filij
ειν τοὺς λόγους μου λέγει κύριος, ἔστησαν ῥῆμα υἱοὶ
ionadab filij rechab qđ p̄cepit filijs ſu
ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ ὃ ἐνετείλατο τοῖς τέκνοις αὐ-
is vt nō biberēt vinū: ⁊ nō biberūt vſq₃
τοῦ πρὸς τὸ μὴ πιεῖν οἶνον, καὶ οὐκ ἔπιον ἕως τῆς
ad diē hanc: q̄z audierūt p̄ceptū pa
ἡμέρας ταύτης, ὅτι ἤκουσαν τὴν ἐντολὴν τοῦ πα-
tris ſui. ⁊ ego locut⁹ ſum ad vos mane: ⁊
τρὸς αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὄρθρου, καὶ
locut⁹ ſum ⁊ nō audiſtis: ⁊ miſi ad vos
ἐλάλησα καὶ οὐκ ἠκούσατε, καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς
ſeruos meos p̄phetas manicās diluculo ⁊
τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας ὀρθρίζων τοπρωῒ καὶ
mittens dicēs: ꝯuertimini vnuſq̄ſq₃ a
ἀποστέλλων λέγων, ἀποστράφητε ἕκαστος ἀπὸ
via ſua mala: ⁊ meliora facite
τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ βελτίονα ποιήσατε
ſtudia vr̄a: ⁊ nō ābulabitis
τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ οὐ πορεύσεσθε
poſt deos alteros vt ſeruiatis illis: ⁊ hita
ὀπίσω θεῶν ἑτέρων τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ οἰκήσα-
te in terra quā dedi vobis ⁊ p̄ribus
τε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν
vr̄is: ⁊ nō inclinaſtis aures vr̄as ⁊ nō audi
ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐκλίνατε τὰ ὦτα ὑμῶν καὶ οὐκ ἠκού-
ſtis: ⁊ ſtatuerūt filij ionadab filij rechab mā
σατε, καὶ ἔστησαν υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ τὴν ἐν-
datū p̄ris ſui qđ precepit eis: at
τολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἣν ἐνετείλατο αὐτοῖς, ὁ δὲ
pp̄ls iſte nō audiuerūt me. p̄pterea ſic dixit
λαὸς οὗτος οὐκ ἤκουσάν μου. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν
dn̄s exercituū deus iſrael
κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ ∞∞∞∞

C

D

Trāſla.gre.lxx.cū inter.lati. | Trāſla.B.Hie. | Tex.he.hiere.xxxvj. Pritiua.heb.

ecce ego adduco ſup iudā ⁊ ſup hītan
ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ τοὺς κατοι-
tes hieruſalem: vniuerſa mala q̄ locut⁹ ſuꝫ
κοῦντας ἱερουσαλήμ, πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα
aduerſuꝫ illos: eoq̄ locut⁹ ſum eis: ⁊ nō audierūt
ἐπ' αὐτούς, διότι ἐλάλησα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν
⁊ vocaui illos ⁊ nō reſponderūt. ⁊
καὶ ἐκάλεσα αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν. καὶ τῷ
domui rachabitaꝝ dixit hieremias: ſic dixit do
οἴκῳ τῶν ῥαχαβὶμ εἶπεν ἱερεμίας, οὕτως εἶπεν κύ-
min⁹. qm̄ audierūt filij ionadab filij rechab
ριος. ἐπειδὴ ἤκουσαν υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ τὴν
mādatū p̄ris eoꝝ vt facerēt ſicut p̄cepit
ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ποιεῖν καθότι ἐνετείλα-
eis pater eoꝝ: p̄pterea ſic dicit
το αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, διὰ τοῦτο οὕτως λέγει
dn̄s exercituū de⁹ iſrael: nō deficiet
κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, οὐ μὴ ἐκλείπῃ
vir filioꝝ ionadab filij rechab aſtans an
ἀνὴρ τῶν υἱῶν ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ παρεστηκὼς κα-
te faciem meā cunctis diebus.
τὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας. Cα.36.

A

Et in anno quarto ioachim fi
Καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τετάρτῳ ἰωακεὶμ υἱ-
lij ioſie regis iuda factū eſt verbū dn̄i ad
οῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα ἐγενήθη λόγος κυρίου πρός
me dicēs: tolle tibi volumen libri: ⁊ ſcri
με λέγων, λάβε σεαυτῷ χάρτην βιβλίου, καὶ γρά-
be in eo oīa verba q̄ locut⁹ ſū ad
ψον ἐπ' αὐτοῦ πάντας τοὺς λόγους οὓς ἐλάλησα πρὸς
te ſup iſrael ⁊ ſup iudam ⁊ ſup omnes
σὲ ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ πάντα τὰ
gētes ex q̄ die locut⁹ ſuꝫ ad te: a diebus io
ἔθνη ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐλάλησα πρὸς σέ, ἀφ' ἡμερῶν ἰω-
ſie regis iuda: ⁊ vſq₃ ad diē hanc.
σίου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύ-
fortaſſe audient dom⁹ iuda vniuerſa ma
της. ἴσως ἀκούσονται οἶκος ἰούδα πάντα τὰ κα-
la q̄ ego cogito facere eis: vt auertan
κὰ ἃ ἐγὼ λογίζομαι ποιῆσαι αὐτοῖς, ἵνα ἀποστρα-
tur a via ſua mala: ⁊ p̄pici⁹ ero
φῶσιν ἀπὸ ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ ἵλεως ἔσο-
iniq̄tatib⁹ eoꝝ: ⁊ p̄ctis
μαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ ταῖς ἁμαρτίαις
eoꝝ. ⁊ vocauit hieremias baruch filiū
αὐτῶν. καὶ ἐκάλεσεν ἱερεμίας τὸν βαροὺχ υἱὸν
nerie: ⁊ ſcripſit baruch ex ore hieremie
νηρίου, καὶ ἔγραψεν βαροὺχ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου
omnes ſmones dn̄i quos locut⁹ eſt ad e
πάντας τοὺς λόγους κυρίου οὓς ἐχρημάτισε πρὸς αὐ-
um in volumine libri. ⁊ precepit hieremias
τὸν εἰς χαρτίον βιβλίου. καὶ ἐνετείλατο ἱερεμίας
baruch dicēs: ego cuſtodior ⁊ nō poſ
τῷ βαροὺχ λέγων, ἐγὼ φυλάσσομαι καὶ οὐ δύνα-
ſum ingredi in domū dn̄i: ⁊ tu ingredieri ⁊
μαι εἰσελθεῖν εἰς οἶκον κυρίου, καὶ σὺ εἰσελεύσῃ καὶ
leges in volumine illo in aures po
ἀναγνώσῃ ἐν τῷ χάρτῃ τούτῳ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λα-
puli in domo dn̄i in die ieiunij: ⁊ in aures
οῦ ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν ἡμέρᾳ νηστείας, καὶ εἰς τὰ ὦτα
vniuerſi iuda q̄ veniunt de ciuitatib⁹ ſuis
παντὸς ἰούδα τῶν ἐρχομένων ἐκ πόλεων αὐτῶν
leges eis. fortaſſe cadet mia eoꝝ an
ἀναγνώσῃ αὐτοῖς. ἴσως πεσεῖται ἔλεος αὐτῶν κα-
te faciem dn̄i:
τὰ πρόσωπον κυρίου, ∞∞∞∞∞∞∞∞

B

Ecce ego adducam ſup iudā: & ſup oēs habitatores hieruſalem vniuerſam afflictionem quam locut⁹ ſum aduerſum illos: eo q͛ locut⁹ ſum ad illos: & nō audierūt: vocaui illos: & nō rn̄derūt mihi. Domui aūt rechabitarum dixit hieremias. Hec dicit dominus exercituum deus iſrael. ∞ Pro eo q͛ obediſtis precepto ∞∞∞∞ ionadab patris veſtri: & cuſtodiſtis omnia ∞∞ mandata eius & feciſtis vniuerſa que precepit vobis. Propterea hec dicit dn̄s exercituum ∞∞ deus iſrael. Non deficiet vir de ſtirpe ∞∞∞ ionadab filii rechab ſtans in conſpectu meo cunctis diebus. 36.

Et factū eſt in anno quarto ioachim ∞ filii ioſie regis iuda: factum eſt verbum ∞∞ hoc ad hieremiā a domino: ∞∞∞∞∞ dicens. Tolle volumen libri: & ſcribes ∞∞∞ in eo omnia verba que ∞∞∞∞∞∞ locutus ſum tibi aduerſum iſrael & ∞∞∞ iudā: & aduerſum omēs gentes a die qua locut⁹ ſum ad te ex diebus ioſie vſq₃ ad diem ∞∞∞ hanc: ſi forte audiente domo iuda ∞∞∞ vniuerſa mala que ego cogito ∞∞∞∞ facere eis: reuertatur vnuſquiſq₃ ∞∞∞∞ a via ſua peſſima: & p̄pitius ero iniquitati ∞ & peccato eorum. Vocauit ergo hieremias ∞∞ baruch filium nerie: & ſcripſit baruch ex ore ∞ hieremie omnes ſermones domini quos ∞∞ locutus eſt ad eum in volumine libri. Et precepit hieremias baruch dicens. Ego clauſus ſum: nec valeo ingredi domū dn̄i. Ingredere ergo tu & lege de volumine in quo ſcripſiſti ∞∞∞ ex ore meo verba domini audiente populo in domo domini in die ieiunii inſuper & audiente vniuerſo iuda q͛ veniunt de ciuitatib⁹ ſuis. Leges eis: ſi forte cadat oratio eorum in cōſpectu dn̄i:

הנני מביא אל יהודה ואל כל יושבי — בוא
ירושלם את כל הרעה אשר — רעע
דברתי עליהם יען דברתי אליהם
ולא שמעו ואקרא להם ולא ענו: — קרא ענה
ולבית הרכבים אמר ירמיהו כה
אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
יען אשר שמעתם על מצות — צוה
יהונדב אביכם ותשמרו את כל — שמר
מצותיו ותעשו ככל אשר צוה — עשה
אתכם: לכן כה אמר יהוה צבאות
אלהי ישראל לא יכרת איש — כרת
ליונדב בן רכב עמד לפני כל — עמד פנה
הימים: — יום

Ca. xxxvj.

ויהי בשנה הרביעית ליהויקים — היה רבע
בן יאשיהו מלך יהודה היה הדבר
הזה אל ירמיהו מאת יהוה
לאמר: קח לך מגלת ספר וכתבת — לקח גלל
אליה את כל הדברים אשר
דברתי אליך על ישראל ועל
יהודה ועל כל הגוים מיום דברתי
אליך מימי יאשיהו ועד היום — יום
הזה: אולי ישמעו בית יהודה את — שמע
כל הרעה אשר אנכי חשב — רעע
לעשות להם למען ישובו איש — עשה שוב
מדרכו הרעה וסלחתי לעונם
ולחטאתם: ויקרא ירמיהו את — קרא
ברוך בן נריה ויכתב ברוך מפי — כתב פה
ירמיהו את כל דברי יהוה אשר
דבר אליו על מגלת ספר: ויצוה — צוה
ירמיהו את ברוך לאמר אני עצור — עצר
לא אוכל לבוא בית יהוה: ובאת — יכל בוא
אתה וקראת במגלה אשר כתבת
מפי את דברי יהוה באזני העם
בית יהוה ביום צום וגם באזני
כל יהודה הבאים מעריהם תקראם: — בוא עיר
אולי תפל תחנתם לפני יהוה — קרא נפל חנן

Prītiua.heb.Tex.he.Hiere.xxxvj.

וישבו איש מדרכו הרעה כי גדול שוב גדל
האף והחמה אשר דבר יהוה אל העם יחם
העם הזה: ויעש ברוך בן נריה ככל עשה
אשר צוהו ירמיהו הנביא לקרא נבא
בספר דברי יהוה בית יהוה: ויהי היה
בשנה החמשית ליהויקים בן
יאשיהו מלך יהודה בחדש
התשעי קראו צום לפני יהוה כל תשע פנה
העם בירושלם וכל העם הבאים בוא
מערי יהודה בירושלם: ויקרא קרא
ברוך בספר את דברי ירמיהו בית
יהוה בלשכת גמריהו בן שפן הספר
בחצר העליון פתח שער בית יהוה עלה
החדש באזני כל העם: וישמע שמע
מכיהו בן גמריהו בן שפן את כל
דברי יהוה מעל הספר: וירד בית
המלך על לשכת הספר והנה שם
כל השרים יושבים אלישמע הספר שור
ודליהו בן שמעיהו ואלנתן בן עכבור
וגמריהו בן שפן וצדקיהו בן חנניהו
וכל השרים: ויגד להם מיכיהו את נגד
כל הדברים אשר שמע בקרא
ברוך בספר באזני העם: וישלחו שלח
כל השרים אל ברוך את יהודי בן
נתניהו בן שלמיהו בן כושי לאמר
המגלה אשר קראת בה באזני גלל
העם קחנה בידך ולך ויקח ברוך בן לקח הלך
נריהו את המגלה בידו ויבא אליהם: בוא
ויאמרו אליו שב נא וקראנה אמר ישב
באזנינו ויקרא ברוך באזניהם: קרא
ויהי כשמעם את כל הדברים היה
פחדו איש אל רעהו ויאמרו אל
ברוך הגיד נגיד למלך את כל
הדברים האלה: ואת ברוך שאלו
לאמר הגד נא לנו איך כתבת את
כל הדברים האלה מפיו: ויאמר פה

Trāſla.B.Hie.

et reuertatur vnuſquiſq; a via ſua peſſima: quū magnus furor & īdignatio eſt quā locutus eſt dñs aduerſus populū hunc. Et fecit baruch filius nerie iuxta oīa q̄ preceperat ei hieremias ꝓpheta: legens ex volumīe ſermones dñi ī domo dñi. Factum eſt autem in anno quinto ioachim filii ꝏ ioſie regis iuda in mēſe ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ nono predicauerūt ieiuniū in cōſpectu dñi omī ꝑplo in hieruſalē & vniuerſe multitudini q̄ confluxerat de ciuitatibus iuda in hieruſalē. Legitq; baruch ex volumīe ſermones hieremie in domo dñi in gazophylacio gamarie filii ſaphan ſcribe in veſtibulo ſuperiori in introitu porte noue domus dñi: audiēte omī populo. Cumq; audiſſet micheas filius gamarie filii ſaphan omnes ꝏꝏ ſermones dñi ex libro: deſcendit in domum ꝏ regis ad gazophylaciū ſcribe. Et ecce ibi ꝏꝏ omnes principes ſedebant elíſama ſcriba ꝏꝏ & dalaías filius ſemeie: & helnathan filius achabor & gamarias filius ſaphan: & ſedechias filius ananie & vniuerſi principes. Et nūciauit eis micheas omnia verba que audiuit legentem ꝏꝏ baruch ex volumine in auribus populi. Miſerūt itaq; omnes principes ad baruch iudi filium nathanie filii ſelemie filii chuſi dicentes. ꝏꝏ Volumen ex quo legiſti audiente ꝏꝏꝏꝏꝏ populo: ſume in manu tua & veni. Tulit ergo baruch filius nerie volumē in manu ſua: & venit ad eos. Et dixerunt ad eū. Sede & lege hec ꝏꝏꝏ in auribus nr̄is. Et legit baruch in auribus eorū. Igitur cum audiſſent oīa verba ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ obſtupuerūt vnuſquiſq; ad proximū ſuū: & dixerunt ad baruch. Nunciare debemus regi omnes ſermones iſtos. Et interrogauerunt eum ꝏꝏꝏ dicentes. Indica nobis quomodo ſcripſiſti ꝏ omnes ſermones iſtos ex ore eius. Dixit autē

Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

τ reuertent a via ſua mala:
καὶ ἀποςρέψουσιν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς,
q2 magn9 furor τ ira dñi q̄ locut9 eſt ſup
ὅτι μέγας ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ κυρίου ἣν ἐλάλησεν ἐπὶ τὸν
ppl'm iſtū. τ fecit baruch filius nerie iuxta
λαὸν τοῦτον. καὶ ἐποίησεν βαρούχ υἱὸς νερίου κατὰ
oīa q̄ ꝓcepit illi hieremias: vt legeret in
πάντα ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ ἱερεμίας, τοῦ ἀναγνῶναι ἐν
volumine verba dñi in domo dñi. τ
τῷ βιβλίῳ τοὺς λόγους κυρίου ἐν οἴκῳ κυρίου. καὶ
factū ē in anno quīto ioachim filij ioſie re
ἐγενήθη ἐν τῷ ἔτει πέμπτῳ ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασι-
gis iuda in mēſe nono: ꝑdicauerunt ie-
λέως ἰούδα ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐννάτῳ, ἐξεκλησίασαν νη-
iuniū oīs ppl's hierl'm ante faciem dñi
στείαν πᾶς ὁ λαὸς ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον κυρίου
τ dom9 iuda: τ legebat baruch in volu
καὶ οἶκος ἰούδα, καὶ ἀνεγίνωσκεν βαρούχ ἐν τῷ βι-
mine ſmōes hieremie in domo dñi in domo gamarie
βλίῳ λόγους ἱερεμίου ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν οἴκῳ γαμαρίου
filij ſaphan ſcribe in atrio ſupiori in
υἱοῦ σαφὰν τοῦ γραμματέως ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐπάνω ἐν
veſtibulis porte dom9 dñi noue in aurib9 om
προθύροις πύλης οἴκου κυρίου τῆς καινῆς ἐν ὠσὶν παν-
nis ppl'i: τ audiuit micheas fili9 gamarie
τὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ἤκουσεν μιχαίας υἱὸς γαμαρίου
filij ſaphan oēs ſmones dñi ex libro:
υἱοῦ σαφὰν πάντας τοὺς λόγους κυρίου ἐκ τοῦ βιβλί
τ deſcendit in domū regis in domū
ου, καὶ κατέβη εἰς οἶκον τοῦ βασιλέως εἰς τὸν οἶκον
ſcribe. τ ecce ibi oēs ꝓncipes
τοῦ γραμματέως. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ πάντες οἱ ἄρχοντες
ſedebant: eliſama ſcriba: τ dalcas filius
ἐκάθηντο, ἐλισαμὰ ὁ γραμματεύς, καὶ δαλαίας υἱὸς
ſemeie: τ nathan filius chobor: τ gamarias fili9
σεμείου, καὶ νάθαν υἱὸς χοβώρ, καὶ γαμαρίας υἱὸς
ſaphan: τ ſedechias filius ananie: τ vniuerſi
σαφάν, καὶ σεδεκίας υἱὸς ἀνανίου, καὶ πάντες οἱ
principes: τ nunciauit eis micheas oīa
ἄρχοντες, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς μιχαίας πάντας τοὺς
verba q̄ audiuit legente baruch in li-
λόγους οὓς ἤκουσεν ἀναγινώσκοντος τοῦ βαρούχ ἐν βι
bro in aures ppl'i. τ miſerūt omnes
βλίῳ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. καὶ ἀπέστειλαν πάντες
ꝓncipes ad baruch filiū nerie iudin filiū na
οἱ ἄρχοντες πρὸς βαρούχ υἱὸν νηρίου τὸν ἰουδεὶν υἱὸν να
thanie filij ſelemie filij chuſi dicentes: volumen in q̄
θανίου υἱοῦ σελεμίου υἱοῦ χουσὶ λέγοντες, τὸ βιβλίον ἐν ᾧ
legis in eo in aures ppl'i: ſume il-
ἀναγινώσκεις ἐν αὐτῷ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, λάβε αὐ
lud in manu tua τ veni. τ tulit baruch
τὸ εἰς τὴν χεῖρά σου καὶ ἧκε. καὶ ἔλαβεν βαρούχ
fili9 nerii volumen in manu ſua: τ deſcē
υἱὸς νηρίου τὸ βιβλίον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ κατέ
dit ad eos: τ dixerūt ei. iterū le-
βη πρὸς αὐτούς, καὶ εἶπαν αὐτῷ. πάλιν ἀνά-
ge in aures nr̄as. τ legit baruch in
γνωθι εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν. καὶ ἀνέγνω βαρούχ εἰς τὰ
aures eoꝝ. τ factū eſt vt audierūt oīa ver
ὦτα αὐτῶν. καὶ ἐγενήθη ὡς ἤκουσαν πάντας τοὺς λό
ba conſuluerūt vnuſq̄ſq; ad proximū ſu-
γους συνεβουλεύσαντο ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐ
um: τ dixerūt ad baruch nūciantes. nun-
τοῦ, καὶ εἶπαν πρὸς τὸν βαρούχ ἀναγγέλλοντες ἀναγ
ciemus regi oēs ſmones iſtos. τ
γείλωμεν τῷ βασιλεῖ πάντας τοὺς λόγους τούτους. καὶ τὸν
baruch īterrogauerūt dicētes: vnde ſcripſiſtis omnes
βαρούχ ἠρώτησαν λέγοντες, πόθεν ἔγραψας πάντας
ſmones iſtos: τ dixit
τοὺς λόγους τούτους, καὶ εἶπεν ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

B

C

D

Trāſla.grc.lxx.cū iter.latina.

baruch ex ore hieremie: ānunciauit mihi oēs
βαρούχ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, ἀνήγγειλέν μοι πάντας
ſmones iſtos: τ ego ſcripſi in libro: τ
τοὺς λόγους τούτους, κἀγὼ ἔγραφον ἐπὶ βιβλίου, καὶ
dixerūt pricipes baruch: vadēs abſconde
εἶπαν οἱ ἄρχοντες τῷ βαρούχ, βαδίσας κατακρύ
re tu τ hieremias: homo nō ſciat vbi vos.
βηθι σὺ καὶ ἱερεμίας, ἄνθρωπος μὴ γνώτω ποῦ ὑμεῖς.
τ ingreſſi ſūt ad regē in atriū: τ
καὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν αὐλήν, καὶ τὸ
librū dederūt vt cuſtodirēt in domo eliſama ſcri-
βιβλίον ἔδωκαν φυλάσσειν ἐν οἴκῳ ἐλισαμὰ τοῦ γραμ-
be. τ nunciauerūt regi oēs
ματέως. καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ πάντας τοὺς
ſmones. τ miſit rex iudi: vt ſumeret
λόγους. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἰουδὶ, λαβεῖν
librum: τ tulit illū de domo eliſama
τὸ βιβλίον, καὶ ἔλαβεν αὐτὸ ἐκ τοῦ οἴκου ἐλισαμὰ
ſcribe: τ legit iudi in aures
τοῦ γραμματέως, καὶ ἀνέγνω ἰουδὶ εἰς τὰ ὦτα τοῦ
regis: τ in aures oīm principū
βασιλέως, καὶ εἰς τὰ ὦτα πάντων τῶν ἀρχόντων
q̄ ſtabant circa regem: τ rex ſe-
τῶν ἑστηκότων κύκλῳ τὸν βασιλέα, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκά
debat ī domo hyemali in mēſe nono τ arula i-
θητο ἐν οἴκῳ χειμερινῷ ἐν μηνὶ ἐννάτῳ καὶ ἐσχάρα πυ-
gnis añ faciem eius. τ factū eſt legente
ρὸς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη ἀναγινώσκοντος
iudi tres paginas τ q̄ttuor abſcidebat illas
ἰουδὶ τρεῖς σελίδας καὶ τέσσαρας ἀπέτεμνεν αὐτὰς
nouacula ſcribe: ꝓiciebat in ignē q̄ſ ſup
τῷ ξυρῷ τοῦ γραμματέως, ἔρριπτεν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ
arula: donec deficeret oē volumen in igne
τῆς ἐσχάρας, ἕως ἐξέλιπεν πᾶς ὁ χάρτης εἰς τὸ πῦρ
q̄d in arula. τ nō obſtupuerūt τ nō diruperūt
τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας. καὶ οὐκ ἐξέστησαν καὶ οὐ διέῤῥη-
rūt veſtimēta ſua rex: τ oēs
ξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν ὁ βασιλεύς, καὶ πάντες οἱ
ſerui eius q̄ audierūt vniuerſos ſmōes
παῖδες αὐτοῦ οἱ ἀκούσαντες πάντας τοὺς λόγους
iſtos. τ elnathan τ dalaias τ gamarias ōtradixe-
τούτους. καὶ ἐλναθὰν καὶ δαλαίας καὶ γαμαρίας ἀντεῖ
rūt regi vt nō cōbureret volumen: τ
παν τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸ μὴ κατακαῦσαι τὸ χαρτίον, καὶ
nō audiuit eos. τ precepit rex hiere
οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν. καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἱερε
meel filio regis τ ſaraie filio eſriel τ
μεὴλ υἱῷ τοῦ βασιλέως καὶ τῷ σαραίᾳ υἱῷ ἐσριὴλ καὶ
ſelelie filio abdeel: vt cōphēderēt baruch ſcri
σελελίᾳ υἱῷ ἀβδεὴλ, συλλαβεῖν τὸν βαρούχ τὸν γρα
bam τ hieremiā ꝓphetam τ abſconditi
μματέα καὶ τὸν ἱερεμίαν τὸν προφήτην καὶ κατεκρύβη
ſunt. τ factū eſt verbū dñi ad hieremiā poſtq̄
σαν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν μετὰ τὸ
combuſit rex volumen omnia
κατακαῦσαι τὸν βασιλέα τὸ χαρτίον πάντας τοὺς
verba q̄ ſcripſit baruch ex ore hieremie.
λόγους οὓς ἔγραψεν βαρούχ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου,
dicēs: rurſum tolle tu volumen aliud: τ ſcribe
λέγων, πάλιν λάβε σὺ χαρτίον ἕτερον, καὶ γράψον
omnes ſmōes exiſtēs in volumine
ἅπαντας τοὺς λόγους τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῦ χαρτίου
q̄d cōbuſit rex ioachim: τ ad ioachim
οὗ κατέκαυσεν ὁ βασιλεὺς ἰωακείμ, καὶ πρὸς ἰωακὶμ
regem iuda
τὸν βασιλέα ἰούδα ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

E

Trāſla.B.Hie.

eis baruch. Ex ore ſuo loquebatur quaſi legens ad me omēs ſermones iſtos: & ego ſcribebā in volumine atramento. Et dixerūt principes ad baruch. Vade & abſcondere tu & hieremias: et nemo ſciat vbi ſitis. Et ingreſſi ſunt ad ꝏꝏ regem in atriū: Porro volumē cōmendauerūt ī gazophylacio eliſame ſcribe & nunciauerunt audiente rege omnes ſermones. ꝏꝏꝏꝏ Miſitq; rex iudi vt ſumeret ꝏꝏꝏꝏ volumen: qui tollens illud de gazophylacio eliſame ſcribe legit audiente rege ꝏꝏꝏꝏꝏ & vniuerſis principib9 qui ſtabant circa ꝏꝏ regem. Rex autem ſedebat in domo hiemali ꝏ in mēſe nono: & poſita erat arula corā eo plena prunis. Cumq; legiſſet iudi tres ꝏꝏꝏꝏ pagellas vel quattuor: ſcidit illud ſcalpello ꝏ ſcribe & ꝓiecit in ignē qui erat ꝏꝏꝏꝏꝏ ſup arulam donec cōſumeretur omne volumen igni qui erat in arula. Et non timuerunt ꝏꝏ neq; ſciderunt veſtimenta ſua rex & omnes ꝏ ſerui eius qui audierunt vniuerſos ſermones ꝏ iſtos. Verūtamen helnathan & dalaias & gamarias contradixerunt regi ne combureret ꝏꝏꝏ librum: & non audiuit eos. Et precepit ꝏꝏꝏ rex hieremiel filio amelech & ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ saraie filio ezriel & ſelemie filio ꝏꝏꝏꝏꝏ abdehel vt comprehenderēt baruch ſcribam & hieremiā ꝓphetā. Abſcondit aūt eos dñs. Et factū eſt verbū dñi ad hieremiā poſtq̄ cōbuſerat rex volumen & ſermones ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ quos ſcripſerat baruch ex ore hieremie ꝏꝏꝏ dicens. Rurſum tolle volumen aliud: ꝏꝏꝏꝏ & ſcribe in eo omnes ſermones ꝏꝏꝏꝏꝏ priores qui erant in ꝏ ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ primo volumine quod combuſit ioachim rex iuda. Et ad ioachim regem iuda: ꝏꝏꝏꝏꝏ

Tex.heb.hiere.xxxvj.Prītiua.heb.

קרא להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל
הדברים האלה ואני כתב על
שור הספר בדיו: ויאמרו השרים אל
סתר ברוך לך הסתר אתה וירמיהו ואיש
בוא אל ידע איפה אתם: ויבאו אל
פקד המלך חצרה ואת המגלה הפקדו
נגד בלשכת אלישמע הספר ויגידו
באזני המלך את כל הדברים:
שלח וישלח המלך את יהודי לקחת את
לקח המגלה ויקחה מלשכת אלישמע
קרא הספר ויקראה יהודי באזני המלך
ובאזני כל השרים העמדים מעל
המלך: והמלך יושב בית החרף
תשע פנה בחדש התשיעי ואת האח לפניו
בער היה מבערת: ויהי כקרוא יהודי שלש
דלתות וארבעה יקרעה בתער
קרע הספר והשלך אל האש אשר
שלך אל האח עד תם כל המגלה על
תמם האש אשר על האח: ולא פחדו
ולא קרעו את בגדיהם המלך וכל
עבדיו השמעים את כל הדברים
האלה: וגם אלנתן ודליהו וגמריהו
פגע הפגעו במלך לבלתי שרף את
שמע צוה המגלה ולא שמע אליהם: ויצוה
המלך את ירחמאל בן המלך ואת
שריהו בן עזריאל ואת שלמיהו בן
עבדאל לקחת את ברוך הספר ואת
נבא סתר ירמיהו הנביא ויסתרם יהוה: ויהי
היה דבר יהוה אל ירמיהו אחרי שרף
המלך את המגלה ואת הדברים
פה אשר כתב ברוך מפי ירמיהו
לקח לאמר: שוב קח לך מגלה אחרת
וכתב עליה את כל הדברים
היה הראשנים אשר היו על המגלה
הראשנה אשר שרף יהויקים מלך
יהודה: ועל יהויקים מלך יהודה

תאמר כה אמר יהוה אתה שרפת | אמר
את המגלה הזאת לאמר מדוע | ידע
כתבת עליה לאמר בא יבוא מלך | בוא
בבל והשחית את הארץ הזאת | שחת
והשבית ממנה אדם ובהמה לכן | שבת
כה אמר יהוה על יהויקים מלך
יהודה לא יהיה לו יושב על כסא | היה ישב
דוד ונבלתו תהיה משלכת לחרב | שלך
ביום ולקרח בלילה ופקדתי עליו
ועל זרעו ועל עבדיו את עונם
והבאתי עליהם ועל ישבי ירושלם | בוא
ואל איש יהודה את כל הרעה | רעע
אשר דברתי אליהם ולא שמעו
וירמיהו לקח מגלה אחרת ויתנה | גלל נתן
אל ברוך בן נריהו הספר ויכתב | כתב
עליה מפי ירמיהו את כל דברי | פה
הספר אשר שרף יהויקים מלך
יהודה באש ועוד נוסף עליהם | יסף
דברים רבים כהמה | רבב

C.xxxvij. וימלך מלך צדקיהו בן | מלך
יאשיהו תחת כניהו בן יהויקים
אשר המליך נבוכדראצר מלך בבל
בארץ יהודה ולא שמע הוא ועבדיו
ועם הארץ אל דברי יהוה אשר
דבר ביד ירמיהו הנביא וישלח | נבא שלח
המלך צדקיהו את יהוכל בן שלמיה
ואת צפניהו בן מעשיה הכהן אל
ירמיהו הנביא לאמר התפלל נא | פלל
בעדנו אל יהוה אלהינו וירמיהו
בא ויצא בתוך העם ולא נתנו | בוא
אתו בית הכלוא וחיל פרעה יצא | כלא
ממצרים וישמעו הכשדים הצרים | שמע צור
על ירושלם את שמעם ויעלו | עלה
מעל ירושלם ויהי דבר יהוה אל | היה
ירמיהו הנביא לאמר כה אמר
יהוה אלהי ישראל כה תאמרו אל | אמר

dices. Hec dicit dominus. Tu combuſſiſti volumen illud: dicens. Quare ſcripſiſti in eo annuncians: feſtinus veniet rex babylõis et vaſtabit terram hanc: & ceſſare faciet ex illa hoiem & iumentũ. Propterea hec dicit dñs de contra ioachim regem iuda. Nõ erit ex eo qui ſedeat ſup ſoliũ dauid: & cadauer eius proijcietur ad eſtum per diẽ & ad gelu p noctẽ. Et viſitabo cõtra eũ & cõtra ſemen eius: & cõtra ſeruos eius iniquitates ſuas: & adducã ſuper eos & ſuper habitatores hieruſalem & ſuper viros iuda omne malum quod locut9 ſum ad eos & non audierunt. Hieremias autẽ tulit volumẽ aliud & dedit illud baruch filio nerie ſcribe qui ſcripſit in eo ex ore hieremie omnes ſermones libri quem combuſſerat ioachim rex iuda igni: & inſuper additi ſunt ſermones multo plures q̃ antea fuerant. 37.

Et regnauit rex ſedechias filius ioſie pro iechonia filio ioachim: quẽ cõſtituit regem nabuchodonoſor rex babylonis in terra iuda: & nõ obediuit ipſe & ſerui ei9 & populus terre verbis domini que locutus eſt in manu hieremie pphete. Et miſit rex ſedechias iuchal filium ſelemie & ſophoniã filium maaſie ſacerdotem ad hieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis dñm deũ noſtrũ. Hieremias aũt libere ambulabat ĩ medio populi. Non enim miſerãt eũ in cuſtodiã carceris. Igitur exercitus pharaonis egreſſus ẽ de egypto: & audiẽtes chaldei q obſidebãt hieruſalẽ huiuſce modi nunciũ receſſerũt ab hieruſalem. Et factũ eſt verbum domini ad hieremiam prophetam dicens. Hec dicit dominus deus iſrael. Sic dicetis

dices: ſic dixit dñs: tu combuſſiſti li- | G
ἐρεῖς, οὕτως εἶπε κύριος, σὺ κατέκαυσας τὸ βι-
bꝝ hunc dicens: q̃re ſcripſiſti in eo dicens:
βλίον τοῦτο λέγων, διατί ἔγραψας ἐπ' αὐτῷ λέγων,
intrans intrabit rex babylonis τ
εἰσπορευόμενος εἰσελεύσεται βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ
vaſtabit trã hanc: τ delebit ab illa
ἐξολοθρεύσει τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐκτρίψει ἀπ' αὐτῆς
hominẽ τ iumẽta. ꝓpterea ſic dixit dñs
ἄνθρωπον καὶ κτήνη. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε κύριος
ad ioachim regem iuda: nõ erit ei ſe-
ἐπὶ ἰωακὶμ βασιλέα ἰούδα, οὐκ ἔσται αὐτῷ καθήμε-
dẽs ſup ſoliũ dauid: τ erit cadauer eius
νος ἐπὶ θρόνου δαυίδ, καὶ ἔσται τὸ θνησιμαῖον αὐτοῦ
ꝓiectum in eſtu diei τ in gelu
ἐρριμμένον ἐν τῷ καύματι τῆς ἡμέρας καὶ ἐν τῷ πάγε-
noctis: τ viſitabo ſup eũ τ ſup
τῳ τῆς νυκτός, καὶ ἐπισκέψομαι ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸ
gen9 eius τ ſup ſeruos eius iniq̃tates
γένος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὰς ἀνομίας
eoꝝ: τ inducã ſup eos τ ſup hitan-
αὐτῶν, καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦν-
tes hieruſalem τ ſup trã iuda: oĩa mala
τας ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ τὴν γῆν ἰούδα, πάντα τὰ κακὰ
q̃ locut9 ſũ ad eos: τ nõ audierũt. τ tulit hie-
ἃ ἐλάλησα ἐπ' αὐτούς, καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ ἔλαβεν ἱε-
remias volumẽ aliud τ dedit illud baruch
ρεμίας χαρτίον ἕτερον καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τῷ βαρούχ
filio nerie ſcribe: τ ſcripſit in eo
υἱῷ νηρίου τοῦ γραμματέως, καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ
ex ore hieremie omnes ſmones li-
ἀπὸ στόματος ἱερεμίου ἅπαντας τοὺς λόγους τοῦ βι-
bri quẽ cõbuſſit ioachim rex iuda igne: τ
βλίου οὗ κατέκαυσεν ἰωακὶμ βασιλεὺς ἰούδα πυρί, καὶ
adhuc additi ſunt ei ſmões plures vt iſti.
ἔτι προσετέθησαν αὐτῷ λόγοι πλείονες ὡς οὗτοι. Ca. 37
Et regnauit ſedechias fili9 ioſie pro ie- | A
Καὶ ἐβασίλευσε σεδεκίας υἱὸς ἰωσίου ἀντὶ ἰε-
chonia filio ioachim: quẽ regnare fecit nabuchodono-
χονίου υἱοῦ ἰωακείμ, ὃν ἐβασίλευσε ναβουχοδονό-
ſor rex babylonis vt regnaret in trã iuda:
σορ βασιλεὺς βαβυλῶνος βασιλεύειν ἐν γῇ ἰούδα,
τ nõ audiuit ipſe: τ ſerui eius: τ po-
καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτός, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ὁ λα-
pulus tre verba dñi q̃ locut9 eſt in ma-
ὸς τῆς γῆς τοὺς λόγους κυρίου οὓς ἐλάλησεν ἐν χει-
nu hieremie. τ miſit rex ſedechias
ρὶ ἱερεμίου. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας τὸν
ioachal filiũ ſolemie: τ ſophoniã filiũ maaſie
ἰωαχὰλ υἱὸν σελεμίου, καὶ τὸν σοφονίαν υἱὸν μαασαί-
ſacerdotẽ ad hieremiã dicẽs: ora pro
ου τὸν ἱερέα πρὸς ἱερεμίαν λέγων, πρόσευξαι περὶ
nobis ad dñm deũ nrm. τ hieremias trãſiit
ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ ἱερεμίας διῆλθε
τ venit ĩ medio ciuitatis: τ nõ deduxe-
καὶ ἦλθεν ἀναμέσον τῆς πόλεως, καὶ οὐ κατήγα- | Infra. 41.a.
rũt eum in carcerem. τ exercit9 pharaõis egreſſ9
γον αὐτὸν εἰς φυλακήν. καὶ δύναμις φαραὼ ἐξῆλ-
eſt ex egypto: τ audierũt chaldei famã
θεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἤκουσαν οἱ χαλδαῖοι τὴν ἀκοὴν
eoꝝ: τ aſcenderũt a hieruſalem. τ factũ ẽ ver-
αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν ἀπὸ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγένετο λό-
bũ dñi ad hieremiã dicẽs: ſic dixit dñs
γος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέγων, οὕτως εἶπε κύριος
de9 iſrael: ſic dices ad
ὁ θεὸς ἰσραήλ, οὕτως ἐρεῖς πρὸς τὸν | B

regem iuda q̃ miſit ad te vt requi-
βασιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα πρὸς σὲ τοῦ ἐκζη-
rerent me. ecce exercit9 pharaõis q̃ egreſſus ẽ vobis in au-
τῆσαί με. ἰδοὺ δύναμις φαραὼ ἡ ἐξελθοῦσα ὑμῖν εἰς βο-
xiliũ reuertentur in trã egypti: τ reuertentur
ήθειαν ἀποστρέψουσιν εἰς γῆν αἰγύπτου, καὶ ἀναστρέψου-
ipſi chaldei: τ bellabunt ↄ̃ ciui-
σιν αὐτοὶ οἱ χαλδαῖοι, καὶ πολεμήσουσιν ἐπὶ τὴν πό-
tatẽ hanc: τ capient eam: τ ſuccendent
λιν ταύτην, καὶ συλλήψονται αὐτήν, καὶ κατακαύσου-
eam in igne: q2 ſic dixit dñs: ne exiſti-
σιν αὐτὴν ἐν πυρί, ὅτι οὕτως εἶπε κύριος, μὴ ὑπολά-
metis in aĩabus vris dicentes: recedentes
βητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν λέγοντες, ἀποτρέχοντες
abibunt a nobis chaldei: q2 non abi-
ἀπελεύσονται ἀφ' ἡμῶν οἱ χαλδαῖοι, ὅτι οὐ μὴ ἀπέλ-
bunt. τ ſi pcuſſeritis oẽm exercitũ
θωσιν. καὶ ἐὰν πατάξητε πᾶσαν τὴν δύναμιν τῶν
chaldeoꝝ debellantes vos: τ derelicti fuerit
χαλδαίων τοὺς πολεμοῦντας ὑμᾶς, καὶ καταλειφθῶ-
aliqui vulnerati vnuſq̃ſq3 in loco ſuo:
σιν τινες ἐκκεκεντημένοι ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ,
iſti ↄſurgent τ incendent ciuitatẽ hãc
οὗτοι ἀναστήσονται καὶ κατακαύσουσι τὴν πόλιν ταύ-
in igne. τ factũ eſt cũ aſcẽdiſſet exercitus chal- | C
την ἐν πυρί. καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέβη ἡ δύναμις τῶν χαλ-
deoꝝ ab hieruſalem a facie exerci-
δαίων ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμε-
t9 pharaõis: egreſſ9 ẽ hieremias de hieruſalem vt i-
ως φαραώ, ἐξῆλθεν ἱερεμίας ἀπὸ ἱερουσαλὴμ πορευ-
ret in trã beniamin vt emeret inde in medio
θῆναι εἰς γῆν βενιαμεὶν τοῦ ἀγοράσαι ἐκεῖθεν ἐν μέσῳ
ppli: τ fuit ipſe in porta beniamin: τ
τοῦ λαοῦ, καὶ ἐγένετο αὐτὸς ἐν πύλῃ βενιαμείν, καὶ
ibi homo apud quẽ diuertit iaruias filius ſe-
ἐκεῖ ἄνθρωπος παρ' ᾧ κατέλυσεν ἰαρουΐας υἱὸς σε-
lemie filij ananie: τ cõphendit hieremiam di-
λεμίου υἱοῦ ἀνανίου, καὶ συνέλαβε τὸν ἱερεμίαν λέ-
cens: ad chaldeos tu fugis: τ dixit:
γων, πρὸς τοὺς χαλδαίους σὺ φεύγεις; καὶ εἶπεν,
mẽdaciũ nõ ad chaldeos ego fugio: τ
ψεῦδος οὐχὶ πρὸς τοὺς χαλδαίους ἐγὼ φεύγω, καὶ
nõ audiuit eum. τ ↄ̃phendit iaruias hiere-
οὐκ ἤκουσεν αὐτοῦ. καὶ συνέλαβεν ἰαρουΐας τὸν ἱερε-
miã: τ introduxit eũ ad pncipes: τ iiti-
ε.10.a μίαν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐπι-
gati ſunt pncipes ↄ̃ hieremiam: τ pcuſſerũt e-
κράνθησαν οἱ ἄρχοντες ἐπὶ ἱερεμίαν, καὶ ἐπάταξαν αὐ-
um: τ miſerunt eũ in domũ carceris ionathã
τόν, καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον φυλακῆς ἰωνάθαν
ſcribe: q2 hanc fecerunt in domũ
τοῦ γραμματέως, ὅτι ταύτην ἐποίησαν εἰς οἰκίαν
carceris. τ venit hieremias in domũ laci τ
φυλακῆς. καὶ ἦλθεν ἱερεμίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου, καὶ
ad vincula τ ſedit ibi dies multos.
εἰς τὸν συγκλεισμόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς.
τ miſit ſedechias τ vocauit eum: τ interrogabat e-
καὶ ἀπέστειλεν σεδεκίας καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν, καὶ ἠρώτα αὐ-
um rex abſcondite: ſi eſt ſmo a dño: τ | D
τὸν ὁ βασιλεὺς κρυφαίως, εἰ ἔστιν λόγος παρὰ κυρίου, καὶ
dixit ei: eſt: in manus regis babylonis tra-
εἶπεν αὐτῷ, ἔστιν, εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος πα-
deris. τ dixit hieremias regi: in q̃ iiiu-
ραδοθήσῃ. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ βασιλεῖ, τί ἠδί-
ria affeci te τ ſuos tuos τ pplm hũc:
κησά σε καὶ τοὺς παῖδάς σου καὶ τὸν λαὸν τοῦ-
q2 tu das me in domũ carceris? τ vbi ſũt
τον, ὅτι σὺ δίδως με εἰς οἰκίαν φυλακῆς; καὶ ποῦ εἰ-
pphete vri q̃ pphetauerunt vobis dicentes:
σὶν οἱ προφῆται ὑμῶν οἱ προφητεύσαντες ὑμῖν λέγοντες,

regi iuda qui miſit vos ad me interrogandũ. Ecce exercit9 pharaonis q egreſſus eſt vobis in auxilium reuertetur in terrã ſuã ĩ egyptũ: & rediẽt chaldei: & bellabunt contra ciuitatẽ hanc: & capiẽt eam & ſuccendent igni. Hec dicit dñs. Nolite decipere animas veſtras dicẽtes. Euntes abibũt & recedent a nobis chaldei: quia non abibunt. Sed & ſi pcuſſeritis oẽs exercitũ chaldeorũ qui prelịãtur aduerſum vos: & derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati: ſinguli de tẽtorio ſuo cõſurgẽt: & incendent ciuitatẽ hãc igni. Ergo cũ receſſiſſet exercitus chaldeorũ ab hieruſalem propter exercitum pharaonis egreſſus ẽ hieremias de hieruſalẽ: vt iret in terrã beniamin & diuideret ibi poſſeſſionẽ in cõſpectu ciuiũ. Cũq3 perueniſſet ad portã beniamin erat ibi cuſtos porte p vices noĩe hierias filius ſelemie filii ananie: & apprehendit hieremiã pphetã dicens. Ad chaldeos p fugis. Et rñdit hieremias. Falſum eſt: non fugio ad chaldeos. Et non audiuit eum ſed cõprehendit hierias hieremiam: & adduxit eum ad principes. Quãobrem irati principes contra hieremiam: ceſum eu3 miſerunt in carcerẽ qui erat ĩ domo ionathã ſcribe. Ipſe eĩ prepoſitus erat ſup carcerẽ. Itaq3 ingreſſus eſt hieremias in domũ laci & in ergaſtulũ: & ſedit ibi hieremias dieb9 multis. Mittens autem ſedechias rex tulit eum: & interrogauit eum in domo ſua abſcõdite: & dixit. Putas ne eſt ſermo a dño? Et dixit hieremias. Eſt. Et ait. In manus regis babylõis traderis. Et dixit hieremias ad regem ſedechiam. Quid peccaui tibi & ſeruis tuis & populo tuo: quia miſiſti me in domum carceris? Vbi ſunt pphete veſtri qui pphetabant vobis: & dicebãt:

מלך יהודה השלח אתכם אלי
לדרשני הנה חיל פרעה היצא
לכם לעזרה שב לארצו מצרים | שוב
ושבו הכשדים ונלחמו על העיר | לחם
הזאת ולכדה ושרפה באש כה
אמר יהוה אל תשאו נפשתיכם | נשא
לאמר הלך ילכו מעלינו הכשדים
כי לא ילכו כי אם הכיתם כל חיל | נכה
כשדים הנלחמים אתכם ונשארו | לחם שאר
בם אנשים מדקרים איש באהלו | דקר
יקומו ושרפו את העיר הזאת
באש והיה בהעלות חיל הכשדים | עלה
מעל ירושלם מפני חיל פרעה | פנה
ויצא ירמיהו מירושלם ללכת ארץ | הלך
בנימן לחלק משם בתוך העם
ויהי הוא בשער בנימן ושם בעל | היה
פקדת ושמו יראיה בן שלמיה בן
חנניה ויתפש את ירמיהו הנביא | תפש נבא
לאמר אל הכשדים אתה נפל
ויאמר ירמיהו שקר אינני נפל על | אמר
הכשדים ולא שמע אליו ויתפש
יראיה בירמיהו ויבאהו אל | בוא
השרים ויקצפו השרים על | שור קצף
ירמיהו והכו אתו ונתנו אתו בית | נכה
האסור בית יהונתן הספר כי אתו | אסר
עשו לבית הכלא כי בא ירמיהו | עשה בוא
אל בית הבור ואל החניות וישב | חנה
שם ירמיהו ימים רבים וישלח | יום רבב
המלך צדקיהו ויקחהו וישאלהו | שלח לקח
המלך בביתו בסתר ויאמר היש | שאל
דבר מאת יהוה ויאמר ירמיהו
יש ויאמר ביד מלך בבל תנתן | נתן
ויאמר ירמיהו אל המלך צדקיהו
מה חטאתי לך ולעבדיך ולעם הזה
כי נתתם אתי אל בית הכלא ואיה | נתן
נביאיכם אשר נבאו לכם לאמר | נבא בוא

לא יבא מלך בבל עליכם ועל
הארץ הזאת: ועתה שמע נא אדני
המלך תפל נא תחנתי לפניך
ואל תשבני בית יהונתן הספר ולא
אמות שם: ויצוה המלך צדקיהו
ויפקדו את ירמיהו בחצר המטרה
ונתן לו ככר לחם ליום מחוץ
האפים עד תם כל הלחם מן העיר
וישב ירמיהו בחצר המטרה:

Ca.xxxviij.

וישמע שפטיה בן מתן
וגדליהו בן פשחור ויוכל בן שלמיהו
ופשחור בן מלכיה את הדברים
אשר ירמיהו מדבר אל כל העם
לאמר: כה אמר יהוה הישב בעיר
הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר
והיצא אל הכשדים יחיה והיתה
לו נפשו לשלל וחי: כה אמר יהוה
הנתן תנתן העיר הזאת ביד חיל
מלך בבל ולכדה: ויאמרו השרים
אל המלך יומת נא את האיש
הזה כי על כן הוא מרפא את ידי
אנשי המלחמה הנשארים בעיר
הזאת ואת ידי כל העם לדבר
אליהם כדברים האלה כי האיש
הזה איננו דרש לשלום לעם הזה
כי אם לרעה: ויאמר המלך צדקיהו
הנה הוא בידכם כי אין המלך
יוכל אתכם דבר: ויקחו את ירמיהו
וישלכו אתו אל הבור מלכיהו בן
המלך אשר בחצר המטרה וישלחו
את ירמיהו בחבלים ובבור אין
מים כי אם טיט ויטבע ירמיהו
בטיט: וישמע עבד מלך הכושי
איש סריס והוא בבית המלך כי
נתנו את ירמיהו אל הבור והמלך
יושב בשער בנימן: ויצא עבד מלך

non veniet rex babylonis ſuper vos & ſuper terram hanc. Nunc ergo audi obſecro dñe mi rex. Valeat deprecatio mea in cõſpectu tuo: & ne me remittas in domum ionathe ſcribe ne moriar ibi. Precepit ergo rex ſedechias vt traderetur hieremias in veſtibulum carceris: & daretur ei torta quotidie panis: excepto pulmento: donec cõſumerẽtur oẽs panes de ciuitate: & mãſit hieremias in veſtibulo carceris. 38.

HVdiuit autẽ ſaphatias filius mathan & gedelias filius phaſſur & iuchal filius ſelemie & phaſſur filius melchie ſermones quos hieremias loquebatur ad omnẽ populũ: dicens. Hec dicit dñs. Quicũq; manſerit in ciuitate hac morietur gladio & fame & peſte: qui autẽ profugerit ad chaldeos viuet: & erit anima eius ſoſpes & viuens. Hec dicit dominus. Tradendo tradetur ciuitas hec in manu exercitus regis babylonis & capiet eam. Et dixerũt principes regi. Rogamus vt occidatur homo iſte. De induſtria enim diſſoluit manus virorum bellantiũ qui remanſerunt in ciuitate hac: & manus vniuerſi populi loquens ad eos vniuerſa verba hec. Siquidem homo iſte non querit pacem populo huic: ſed malum. Et dixit rex ſedechias. Ecce ipſe in manibus veſtris eſt. Nec enim fas eſt vobis quicq̃ negare. Tulerũt ergo hieremiam & proiecerũt eum in lacum helchie filii amelech qui erat in veſtibulo carceris & ſubmiſerũt hieremiã in funibus in lacũ in quo non erat aqua ſed lutũ. Deſcẽdit itaq; hieremias in cenum. Audiuit autẽ abdemelech ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis: q̃ miſiſſent hieremiam in lacũ. Porro rex ſedebat in porta beniamin. Et egreſſus eſt abdemelech

non veniet rex babylonis ſup terrã hanc.
οὐ μὴ ἔλθῃ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην.
τ nũc audi dñe rex: cadat mia mea
καὶ νῦν ἄκουσον δὴ κύριε βασιλεῦ, πεσέτω τὸ ἔλεός μου
ante faciem tuã: τ non auertas me in do
κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ οὐ μὴ ἀποστρέψῃς με εἰς οἰ
mũ ionathan ſcribe: τ non moriar
κίαν ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνω
ibi: τ precepit rex: τ intecerũt e
ἐκεῖ, καὶ συνέταξεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἐνεβάλοσαν αὐ
um in domũ carceris. τ dederũt ei panẽ
τὸν εἰς οἰκίαν τῆς φυλακῆς. καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ἄρτον
vnũ in die deforis vbi panes faciũt: donec defecerũt
ἕνα τῆς ἡμέρας ἔξωθεν οὗ πέσσουσιν, ἕως ἐξέλιπον οἱ
panes de ciuitate: τ ſedit hieremias in atrio
ἄρτοι ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκάθισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ
carceris.
τῆς φυλακῆς.

Ca.38.

Et audiuit ſaphan fili⁹ mathã: τ godolias fili
Καὶ ἤκουσε σαφὰν υἱὸς μαθάν, καὶ γοδολίας υἱ
us paſchor: τ ioachal fili⁹ ſelemie τ paſchor fili⁹
ὸς πασχώρ, καὶ ἰωχὰλ υἱὸς σελεμίου καὶ πασχὼρ υἱὸς
melchie ſermões quos hieremias loq̃batur ad ppl̃z
μελχίου τοὺς λόγους οὓς ἱερεμίας ἐλάλει ἐπὶ τὸν λαὸν
dicens: ſic dixit dñs: ſedens in ciuitate
λέγων, οὕτως εἶπε κύριος, ὁ καθήμενος ἐν τῇ πόλει
iſta morietur in gladio: τ in fame τ in pe
ταύτῃ ἀποθανεῖται ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοι
ſte. τ egrediens ad chaldeos: vi
μῷ. καὶ ὁ ἐκπορευόμενος πρὸς τοὺς χαλδαίους, ζή
uet. τ erit aĩa eius in lucrũ τ viuet:
σεται. καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς εὕρεμα καὶ ζήσεται,
q: ſic dixit dñs: tradita trade-
ὅτι οὕτως εἶπε κύριος, παραδιδομένη παραδοθήσε
tur ciuitas hec in manus exercitus regis ba
ται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας δυνάμεως βασιλέως βα
bylonis: τ capiet eam. τ dixerũt princi
βυλῶνος, καὶ συλλήψεται αὐτήν. καὶ εἶπαν οἱ ἄρχον
pes regi: occidatur taʒ homo ille:
τες τῷ βασιλεῖ, ἀναιρεθήτω δὴ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος,
q: ipe diſſoluit manus hoim bellã
ὅτι αὐτὸς ἐκλύει τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τῶν πολε
tium q̃ remanſerunt in ciuitate hac:
μούντων τῶν καταλειπομένων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ,
τ manus vniuerſi ppl̃i loquẽs ad e
καὶ τὰς χεῖρας παντὸς τοῦ λαοῦ λαλῶν πρὸς αὐ
os ſcd̃m verba illa: q: homo i
τοὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗ
ſte nõ diuinat pacem pplõ huic: ſed mala.
τος οὐ χρησμολογεῖ εἰρήνην τῷ λαῷ τούτῳ, ἀλλ' ἢ πονηρά.
τ dixit rex ſedechias: ecce ipe in manib⁹
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας, ἰδοὺ αὐτὸς ἐν χερσὶν
vrĩs: q: nõ potuit rex ꝯ eos: τ
ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἐδύνατο ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτούς, καὶ
tulerũt hieremiaʒ: τ piecerũt eum in la
ἔλαβον τὸν ἱερεμίαν, καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὸν λάκ
cũ melchie filij regis q̃ erat in atrio
κον μελχίου υἱοῦ τοῦ βασιλέως ὃς ἦν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς
carceris: τ demiſerũt eũ in funib⁹ in la
φυλακῆς, καὶ ἐχάλασαν αὐτὸν ἐν χοινίοις εἰς τὸν λάκ
cum: τ in lacu nõ erat aq̃ ſed cenum:
κον, καὶ ἐν τῷ λάκκῳ οὐκ ἦν ὕδωρ ἀλλ' ἢ βόρβορος,
τ erat in ceno. τ audiuit abdemelech e
καὶ ἦν ἐν τῷ βορβόρῳ. καὶ ἤκουσεν ἀβδεμέλεχ ὁ αἰ
thiops vir eunuchus: τ erat ipe in atrio
θίοψ ἀνὴρ εὐνοῦχος, καὶ ἦν αὐτὸς ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ
regis: q: intecerũt hieremiã in la
βασιλέως, ὅτι ἐνέβαλον τὸν ἱερεμίαν εἰς τὸν λάκ
cũ. τ rex ſedebat in porta beniamin:
κον. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν τῇ πύλῃ βενιαμείν.
τ egreſſ⁹ ẽ abdemalech
καὶ ἐξῆλθεν ἀβδεμέλεχ

A

B

de domo regis: τ locut⁹ eſt ad re
ἐκ τῆς οἰκίας βασιλέως, καὶ ἐλάλησεν πρὸς τὸν βα
gem τ dixit: dñe mi rex male fecerũt
σιλέα καὶ εἶπεν, κύριέ μου βασιλεῦ ἐπονήρευσαν οἱ
viri illi oia q̃ fecerunt cõtra hieremi
ἄνδρες ἐκεῖνοι πάντα ἃ ἐποίησαν κατὰ τοῦ ἱερεμί
am pphetam pijcientes eũ in lacum ut
ου τοῦ προφήτου ῥίψαντες αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον ἵνα
moriatur in eo a facie famis: q:
ἀποθάνῃ ἐν αὐτῷ ἀπὸ προσώπου τοῦ λιμοῦ, ὅτι
nõ ſunt vltra panes i ciuitate. τ precepit
οὐκ εἰσὶν ἔτι ἄρτοι ἐν τῇ πόλει. καὶ ἐνετείλατο ὁ
rex abdemelech dicẽs: tolle tecũ
βασιλεὺς τῷ ἀβδεμέλεχ λέγων, λάβε μετὰ σεαυ
hinc triginta viros τ educ e
τοῦ ἐντεῦθεν τριάκοντα ἄνδρας καὶ ἀνάγαγε αὐ
um de lacu: vt nõ moriat. τ accepit
τὸν ἐκ τοῦ λάκκου, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. καὶ ἔλαβεν
abdemelech homines τ itrauit in do
ἀβδεμέλεχ τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰ
mũ regis ad ſubterraneũ: τ tulit inde ve
κίαν βασιλέως ὡς τὴν ὑπόγαιον, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖθεν πα
tera rudia veſtimẽta τ ãtiq̃s funiculos τ piecit ea ad
λαιὰ ῥάκη καὶ παλαιὰ χοινία, καὶ ἔρριψεν αὐτὰ πρὸς
hieremiã in lacum: τ dixit ad eum:
ἱερεμίαν εἰς τὸν λάκκον, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν,
pone hec ſub funiculis: τ fecit hie
θὲς ταῦτα ὑποκάτω τῶν χοινίων, καὶ ἐποίησεν ἱε
remias ſic. τ traxerũt eũ in funi
ρεμίας οὕτως. καὶ εἵλκυσαν αὐτὸν ἐν τοῖς χοινί
culis: τ eduxerũt eũ de lacu: τ ſe
οις, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ ἐκά
dit hieremias in atrio carceris. τ
θισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς. καὶ
miſit rex τ vocauit eũ
ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν
ad ſe in domũ tertiam q̃ in domo do
πρὸς ἑαυτὸν εἰς οἰκίαν ἀσαλισὶλ τὴν ἐν οἴκῳ κυ
mini: τ dixit ei rex: iterrogabo te ver
ρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, ἐρωτήσω σε λό
bum: τ ne abſcõdas a me verbũ. τ dixit hiere
γον, καὶ μὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ῥῆμα. καὶ εἶπεν ἱερε
mias regi: ſi ãnũciauero tibi nõ morte
μίας τῷ βασιλεῖ, ἐὰν ἀναγγείλω σοι οὐχὶ θανάτῳ
me interficies? τ ſi ꝯſiliũ dedero tibi: nõ
με θανατώσῃς; καὶ ἐὰν συμβουλεύσω σοι, οὐ
audies me. τ iurauit rex ei clã
μὴ ἀκούσῃς μου. καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ κρυ
dicẽs: viuit dñs q̃ fecit nobis aiam
φῆ λέγων, ζῇ κύριος ὃς ἐποίησεν ἡμῖν τὴν ψυχὴν
hanc: ſi occidero te τ ſi tradidero te
ταύτην, εἰ ἀποκτενῶ σε καὶ εἰ παραδώσω σε
in manus hoim iſtoꝝ q̃ q̃runt
εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν ζητούντων
aiam tuã. τ dixit ei hieremias: ſic
τὴν ψυχήν σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας, οὕτως
dixit dñs exercituũ de⁹ iſrael: ſi egre
εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐὰν ἐξελ
diẽs egreſſ⁹ fueris ad duces regis babylonis: vi
θὼν ἐξέλθῃς πρὸς ἡγεμόνας βασιλέως βαβυλῶνος, ζή
uet aĩa tua. τ ciuitas hec nõ
σεται ἡ ψυχή σου. καὶ ἡ πόλις αὕτη οὐ μὴ

C

D

E

de domo regis: & locutus eſt ad regem dicens. Domine mi rex male fecerunt viri iſti oĩa quecũq; perpetrarunt contra hieremiã prophetam: mittentes eum in lacum vt moriatur ibi fame. Non ſunt enim panes vltra in ciuitate. Precepit itaq; rex abdemelech ethiopi dicens. Tolle tecum hinc triginta viros: & leua hieremiam prophetam de lacu antequã moriatur. Aſſũptis ergo abdemelech ſecũ viris ingreſſus eſt domum regis que erat ſub cellario & tulit inde veteres pannos & antiq̃ veſtimẽta q̃ cõputruerat: & ſubmiſit ea ad hieremiam in lacum per funiculos. Dixitq; abdemelech ethiops ad hieremiã prophetã. Pone veteres pannos & hec ſciſſa & putrida ſub cubito manuum tuarum & ſuper funes. Fecit ergo hieremias ſic. Et extraxerũt hieremiã funibus: & eduxerũt eũ de lacu. Manſit autem hieremias in veſtibulo carceris. Et miſit rex ſedechias & tulit ad ſe hieremiam prophetam ad oſtium tertium quod erat in domo dñi. Et dixit rex ad hieremiam. Interrogo ego te ſermonem ne abſcõdas a me aliquid. Dixit aũt hieremias ad ſedechiam. Si annunciauero tibi: nunquid non interficies me? Et ſi conſiliũ dedero tibi: non me audies. Iurauit ergo rex ſedechias hieremie clam dicens. Viuit dominus qui fecit nobis aĩam hanc: ſi occidero te & ſi tradidero te in manus virorum iſtorum qui querũt animam tuam. Et dixit hieremias ad ſedechiam. Hec dicit dominus exercituũ deus iſrael. Si profectus exieris ad principes regis babylonis: viuet anima tua & ciuitas hec non

מבית המלך וידבר אל המלך
לאמר: אדני המלך הרעו האנשים
האלה את כל אשר עשו לירמיהו
הנביא את אשר השליכו אל
הבור וימת תחתיו מפני הרעב
כי אין הלחם עוד בעיר: ויצוה
המלך את עבד מלך הכושי לאמר
קח בידך מזה שלשים אנשים
והעלית את ירמיהו הנביא מן הבור
בטרם ימות: ויקח עבד מלך את
האנשים בידו ויבא בית המלך
אל תחת האוצר ויקח משם בלוי
הסחבות ובלוי מלחים וישלחם
אל ירמיהו אל הבור בחבלים:
ויאמר עבד מלך הכושי אל ירמיהו
שים נא בלואי הסחבות והמלחים
תחת אצלות ידיך מתחת לחבלים
ויעש ירמיהו כן: וימשכו את ירמיהו
בחבלים ויעלו אתו מן הבור וישב
ירמיהו בחצר המטרה: וישלח
המלך צדקיהו ויקח את ירמיהו
הנביא אליו אל מבוא השלישי
אשר בבית יהוה ויאמר המלך אל
ירמיהו שאל אני אתך דבר אל
תכחד ממני דבר: ויאמר ירמיהו אל
צדקיהו כי אגיד לך הלוא המת
תמיתני וכי איעצך לא תשמע
אלי: וישבע המלך צדקיהו אל
ירמיהו בסתר לאמר חי יהוה אשר
עשה לנו את הנפש הזאת אם
אמיתך ואם אתנך ביד האנשים
האלה אשר מבקשים את נפשך:
ויאמר ירמיהו אל צדקיהו כה אמר
יהוה אלהי צבאות אלהי ישראל
אם יצא תצא אל שרי מלך בבל
וחיתה נפשך והעיר הזאת לא

תשרף באש והיתה אתה וביתך: ושבך ואם לא תצא אל שרי מלך בבל ונתנה העיר הזאת ביד הכשדים ושרפוה באש ואתה לא תמלט מידם: ויאמר המלך צדקיהו אל ירמיהו אני דאג את היהודים אשר נפלו אל הכשדים פן יתנו אתי בידם והתעללו בי: ויאמר ירמיהו לא יתנו שמע נא בקול יהוה לאשר אני דבר אליך וייטב לך ותחי נפשך: ואם מאן אתה לצאת זה הדבר אשר הראני יהוה: והנה כל הנשים אשר נשארו בבית מלך יהודה מוצאות אל שרי מלך בבל והנה אמרות הסיתוך ויכלו לך אנשי שלמך הטבעו בבץ רגלך נסגו אחור: ואת כל נשיך ואת בניך מוצאים אל הכשדים ואתה לא תמלט מידם כי ביד מלך בבל תתפש ואת העיר הזאת תשרף באש: ויאמר צדקיהו אל ירמיהו איש אל ידע בדברים האלה ולא תמות: וכי ישמעו השרים כי דברתי אתך ובאו אליך ואמרו אליך הגידה נא לנו מה דברת אל המלך אל תכחד ממנו ולא נמיתך ומה דבר אליך המלך: ואמרת אליהם מפיל אני תחנתי לפני המלך לבלתי השיבני בית יהונתן למות שם: ויבאו כל השרים אל ירמיהו וישאלו אתו ויגד להם ככל הדברים האלה אשר צוה המלך ויחרשו ממנו כי לא נשמע הדבר: וישב ירמיהו בחצר המטרה עד יום אשר נלכדה ירושלם והיה כאשר נלכדה ירושלם:

succendetur igni & ſaluus eris tu & domus tua. Si autē non exieris ad principes regis babylonis: tradetur ciuitas hec in manus chaldeorum: & ſuccendent eam igni: & tu non effugies de manu eorū. Et dixit rex ſedechias ad hieremiam. Sollicitus ſum propter iudeos qui trāſfugerūt ad chaldeos ne forte tradar in manus eorum: & illudant mihi. Reſpondit aūt hieremias & dixit ei Nō te tradent. Audi queſo vocem dñi quam ego loquor ad te: & bene tibi erit: & viuet anīa tua: q̄ ſi nolueris egredi: iſte eſt ſermō quē oſtendit mihi dñs. Ecce oēs mulieres que remanſerunt in domo regis iuda: educentur ad principes regis babylonis & ipſe dicent. Seduxerunt te: & preualuerūt aduerſum te viri pacifici tui: demerſerūt in ceno & in lubrico pedes tuos: & receſſerūt a te. Et oēs vxores tue & filii tui educētur ad chaldeos: & nō effugies manus eoꝝ: ſed in manu regis babylonis capieris: & ciuitatem hanc comburet igni. Dixit ergo ſedechias ad hieremiā. Nullus ſciet verba hec: & non morieris. Si autem audierint principes q̄a locut⁹ ſum tecū: & venerint ad te: & dixerint tibi: indica nobis quid locutus ſis cum rege ne celes & non te interficiemus: & q̄d locut⁹ eſt tecū rex: dices ad eos. Proſtraui ego preces meas coram rege ne me reduci iuberet in domum ionathā & ibi morerer. Venerūt ergo oēs principes ad hieremiā & interrogauerūt eū. Et locut⁹ eſt eis iuxta omnia verba que preceꝑat ei rex. Et ceſſauerunt ab eo. Nihil enī fuerat auditū. Manſit vero hieremias in veſtibulo carceris vſq̄ ad diem quō capta eſt hieruſalē. Et factū eſt vt caperetur hieruſalē.

succendetur in igne: et viues tu et domus tua. et
κατακαυθήσεται ἐν πυρί, καὶ ζήσῃ σὺ καὶ ἡ οἰκία σου. καὶ
ſi nō exieris: tradetur ciuitas hec in manus
ἐὰν μὴ ἐξέλθῃς, παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας τῶν
chaldeorum: et ſuccendent eam in igne: et tu nō
χαλδαίων, καὶ καύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ σὺ οὐ
ſaluaberis de manibus eorum. et dixit rex
μὴ σωθῇς ἀπὸ χειρῶν αὐτῶν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς
hieremie: ego ſollicitudinē habeo iudeorum qui fuge-
τῷ ἱερεμίᾳ, ἐγὼ λόγον ἔχω τῶν ἰουδαίων τῶν πεφευ-
runt ad chaldeos ne dent me in manus
γότων πρὸς τοὺς χαλδαίους μὴ δῶσιν με εἰς χεῖρας
eorum et illudant mihi. et ait hieremias:
αὐτῶν καὶ καταμωκήσονταί μου. καὶ εἶπεν ἱερεμίας,
non tradent te: audi verbū dñi quod ego
οὐ μὴ παραδῶσί σε, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐγὼ
dico ad te: et melius erit tibi et viuet ani-
λέγω πρὸς σέ, καὶ βέλτιον ἔσται σοι καὶ ζήσεται ἡ ψυ-
ma tua: et ſi nō volueris tu egredi: iſte ſermo quē
χή σου, καὶ εἰ μὴ θέλεις σὺ ἐξελθεῖν, οὗτος ὁ λόγος ὃν
oſtēdit mihi dñs. ecce oēs mulieres que relicte
ἔδειξέν μοι κύριος. ἰδοὺ πᾶσαι γυναῖκες αἱ καταλειφ-
ſunt in domo regis iuda: educte ſunt ad re-
θεῖσαι ἐν οἰκίᾳ βασιλέως ἰούδα, ἐξήγοντο πρὸς βα-
gem babylonis. et iſte dixerūt: ſeduxerūt te: et
σιλέα βαβυλῶνος. καὶ αὗται ἔλεγον, ἠπάτησάν σε, καὶ
preualuerunt aduerſū te viri pacifici tui: et preualebunt
ἠδυνήσονταί σοι ἄνδρες εἰρηνικοί σου, καὶ κατισχύσουσι
in lubricio pedes tuos: receſſerūt a te:
ἐν ὀλισθήμασιν πόδας σου, ἀπέστρεψαν ἀπὸ σοῦ,
et vxores tuas et filios tuos educent
καὶ τὰς γυναῖκάς σου καὶ τὰ τέκνα σου ἐξάξουσιν
ad chaldeos: et tu nō ſaluaberis: quia in ma-
πρὸς τοὺς χαλδαίους, καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς, ὅτι ἐν χει-
nu regis babylonis capieris: et ciuitas hec
ρὶ βασιλέως βαβυλῶνος συλληφθήσῃ, καὶ ἡ πόλις αὕτη
comburetur. et dixit ſedechias ad hiere-
κατακαυθήσεται. καὶ εἶπεν ὁ σεδεκίας πρὸς τὸν ἱερε-
miā: homo nō ſciat de verbis iſtis:
μίαν, ἄνθρωπος μὴ γνώτω ἐκ τῶν λόγων τούτων,
et tu non morieris. et ſi audierint principes
καὶ σὺ οὐ μὴ ἀποθάνῃς. καὶ ἐὰν ἀκούσωσιν οἱ ἄρχοντες
q̄z loquutus ſū tibi: et venerint ad te: et dixerint
ὅτι ἐλάλησά σοι, καὶ ἔλθωσιν πρός σε, καὶ εἴπωσίν
tibi: nuncia nobis quid locutus es ad regem:
σοι, ἀνάγγειλον ἡμῖν τί ἐλάλησας πρὸς τὸν βασιλέα,
ne celes a nobis et non interficiemus te: et quid locu-
μὴ κρύψῃς ἀφ' ἡμῶν καὶ οὐ μὴ ἀνέλωμέν σε, καὶ τί ἐλά-
tus ē ad te rex. et dices illis: proijcio
λησε πρὸς σὲ ὁ βασιλεύς. καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ῥίπτω
ego miam meā ante oculos regis vt
ἐγὼ τὸ ἔλεός μου κατ' ὀφθαλμοὺς τοῦ βασιλέως πρὸς
non reducat me in domū ionathan vt moriar
τὸ μὴ ἀποστρέψαι με εἰς οἰκίαν ἰωνάθαν ἀποθανεῖν
illic. et venerūt oēs principes ad hieremiā et
ἐκεῖ. καὶ ἦλθον πάντες οἱ ἄρχοντες πρὸς ἱερεμίαν καὶ
interrogauerūt eum. et nūciauit eis ſecundū om-
ἠρώτησαν αὐτόν. καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς κατὰ πάν-
nia verba iſta que precepit illi rex.
τας τοὺς λόγους τούτους οὓς ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βα-
et tacuerūt: quia nō auditus ē verbū.
σιλεύς. καὶ ἀπεσιώπησαν, ὅτι οὐκ ἠκούσθη ὁ λόγος.
et ſedit hieremias in atrio carceris, vſq̄ ad
καὶ ἐκάθισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς ἕως
tp̄s quo capta eſt hieruſalem.
χρόνου οὗ συνελήφθη ἱερουσαλήμ. Ca.39.

F

G

A

Infra 52.a. 4.Re. 25.a.

Et factū eſt in anno nono ſede-
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐνάτῳ τοῦ σεδε-
chie regis iuda in mēſe decimo: ve-
κίου βασιλέως ἰούδα ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, πα-
nit nabuchodonoſor rex babylonis
ρεγένετο ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ
oīs exercitus eius ī hieruſalem: et obſi-
πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπολι-
debat eā. et in vndecimo anno ſede
όρκουν αὐτήν. καὶ ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει τοῦ σεδε-
chie in mēſe quarto nona mēſis: diru-
κίου ἐν τῷ μηνὶ τῷ τετάρτῳ ἐνάτῃ τοῦ μηνός, ἐρρά-
ta ē ciuitas. et ingreſſi ſūt oēs duces re-
γη ἡ πόλις. καὶ εἰσῆλθον πάντες οἱ ἡγεμόνες βα-
gis babylonis et ſederūt in porta me-
σιλέως βαβυλῶνος καὶ ἐκάθισαν ἐν τῇ πύλῃ τῇ μέ-
dia nergel ſaraſar ſamagar et nabuſarſa-
σῃ νηργελ σαρασαρ σαμαγὰρ καὶ ναβουσαρσα-
chi et nabuſares et nergel ſaraſar rabamag:
χὶμ καὶ ναβουσαρὴς καὶ νηργελ, σαρασὰρ ῥαβαμάγ:
et reliqui duces regis babylonis.
καὶ οἱ κατάλοιποι ἡγεμόνες βασιλέως βαβυλῶνος.
et factū eſt vt vidit eos ſedechias rex
καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν αὐτοὺς σεδεκίας βασιλεὺς
iuda: et oēs viri bellatores: et
ἰούδα, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες πολεμισταί, καὶ
fugerūt et exierūt nocte de ciuitate per
ἔφυγον καὶ ἐξῆλθον νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως κατὰ τὴν
viam horti regis p̄ portā p̄ medium
ὁδὸν κήπου τοῦ βασιλέως διὰ τὴν πύλην ἀναμέσον
muri et antemuralis. et exierūt
τοῦ τείχους καὶ τοῦ προτειχίσματος. καὶ ἐξῆλθον

B

per viā cāpeſtrē: et perſecut⁹ eſt exercitus chal-
ὁδὸν τὴν ἀραβά, καὶ κατεδίωξεν ἡ δύναμις τῶν χαλ-
deorū poſt eos: et cōprehenderūt ſedechiam in
δαίων ὀπίσω αὐτῶν, καὶ συνέλαβον τὸν σεδεκίαν ἐν τῷ
arabo hierichūte: et duxerūt eū ad nabuchodonoſor
ἀραβὼθ ἱεριχώ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς ναβουχοδονόσωρ
regem babylonis q̄ in reblatha q̄ in terra emath. et
βασιλέα βαβυλῶνος εἰς ῥεβλαθὰ τὴν ἐν γῇ ἡμάθ. καὶ
locut⁹ ē ipſi cū iudicio. et iugulauit rex
ἐλάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως. καὶ ἔσφαξεν ὁ βασιλεὺς
babylonis filios ſedechie in reblatha ante ocu-
βαβυλῶνος τοὺς υἱοὺς σεδεκίου ἐν ῥεβλαθᾷ κατ' ὀφθαλ-
los eius: et oēs principes iuda iugulauit:
μοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα ἔσφαξεν,
et oculos ſedechie excecauit. et vinxit
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσεν. καὶ ἔδησεν
eum in cōpedib⁹: et duxit eū in babylonē. et
αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα. καὶ
domū regis et domos ppl'i cōbuſſe-
τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ τὰς οἰκίας τοῦ λαοῦ ἐνέπρη-
rūt chaldei in igne: et murū hieruſalē ſubuer-
σαν οἱ χαλδαῖοι ἐν πυρί, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ καθεῖ-
terūt et reſiduū ppl'i et relictos in
λαν. καὶ τὸ περισσὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς καταλειφθέντας ἐν
ciuitate et cadentes q̄ ceciderūt ad
τῇ πόλει καὶ τοὺς ἐμπεπτωκότας οἳ ἐνέπεσαν πρὸς τὸν

C

regem babylonis. et reliquū ppl'i et
βασιλέα βαβυλῶνος, καὶ τὸ περισσὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς
relictos trāſtulit nabuzardan princeps coquorum
καταλειφθέντας μετῆρεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος
in babylonem. et pauperibus ppl'i q̄b⁹ nō erat q̄d
εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἐκ τῶν πτωχῶν τοῦ λαοῦ οἷς οὐκ ἦν οὐ-
quā: reliquit nabuzardan princeps coquorum in terra iu-
θέν, κατέλιπεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ἐν γῇ ἰού-
da: et dedit eis vineas et agros in die
δα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀμπελῶνας καὶ ἀγροὺς ἐν τῇ ἡμέ-
illa. et precepit nabuchodonoſor rex
ρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἐνετείλατο ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς
babylonis pro hieremia manu nabuzardan
βαβυλῶνος ὑπὲρ τοῦ ἱερεμίου ἐν χειρὶ ναβουζαρδὰν τοῦ

Anno nono ſedechie regis iuda menſe decimo venit nabuchodonoſor rex babylonis & oīs exercitus eius ad hieruſalē & obſidebāt eā. Vndecimo autē anno ſedechie menſe quarto nona menſis: aperta eſt ciuitas: & ingreſſi ſunt oēs principes regis babylonis & ſederūt in porta media: neregel ſereſer ſemegar nabu ſar ſachim rapſaces neregel ſereſer rebmag et omnes reliqui principes regis babylonis. Cūq̄ vidiſſet eos ſedechias rex iuda & omnes viri bellatores: fugerūt et egreſſi ſunt nocte de ciuitate p̄ viā horti regis et per portā que erat inter duos muros: & egreſſi ſunt ad viā deſerti. Perſecut⁹ eſt aūt eos exercit⁹ chaldeoꝝ: et cōprehenderūt ſedechiā in cāpo ſolitudinis hierichontine: & captū adduxerūt ad nabuchodonoſor regē babylonis in reblata q̄ eſt in terra emath: & locutus eſt ad eum iudicia. Et occidit rex babylonis filios ſedechie in reblata in oculis eius et omnes nobiles iuda occidit rex babylonis. Oculos quoq̄ ſedechie eruit: & vinxit eum cōpedibus vt duceretur in babylonē. Domum quoq̄ regis et domum vulgi ſuccenderunt chaldei igni: et murū hieruſalē ſubuerterunt. Et reliquias populi que remanſerāt in ciuitate: et profugos qui tranſfugerant ad eum et ſupfluos vulgi qui remāſerāt trāſtulit nabuzardā magiſter militū in babylonē: & de plebe pauperum qui nihil penitus habebant: dimiſit nabuzardā magiſter militie in terra iuda: et dedit eis vineas & ciſternas in die illa. Preceperat autem nabuchodonoſor rex babylonis de hieremia: nabuzardan

Ca.xxxix.

בשנה התשעית לצדקיהו מלך יהודה בחדש העשרי בא נבוכדראצר מלך בבל וכל חילו אל ירושלם ויצרו עליה: בעשתי עשרה שנה לצדקיהו בחדש הרביעי בתשעה לחדש הבקעה העיר: ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך נרגל שראצר סמגר נבו שר סכים רב סריס נרגל שראצר רב מג וכל שארית שרי מלך בבל: ויהי כאשר ראם צדקיהו מלך יהודה וכל אנשי המלחמה ויברחו ויצאו לילה מן העיר דרך גן המלך בשער בין החמתים ויצא דרך הערבה: וירדפו חיל כשדים אחריהם וישגו את צדקיהו בערבות ירחו ויקחו אתו ויעלהו אל נבוכדראצר מלך בבל רבלתה בארץ חמת וידבר אתו משפטים: וישחט מלך בבל את בני צדקיהו ברבלה לעיניו ואת כל חרי יהודה שחט מלך בבל: ואת עיני צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים לביא אתו בבלה: ואת בית המלך ואת בית העם שרפו הכשדים באש ואת חמות ירושלם נתצו: ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת הנפלים אשר נפלו עליו ואת יתר העם הנשארים הגלה נבוזראדן רב טבחים בבל: ומן העם הדלים אשר אין להם מאומה השאיר נבוזראדן רב טבחים בארץ יהודה ויתן להם כרמים ויגבים ביום ההוא: ויצו נבוכדראצר מלך בבל על ירמיהו ביד נבוזראדן

Prītiua.heb. **Tex.he.Hiere.xl.** **Trāſla.B.Hie.** **Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.**

רב טבחים לאמר׃ קחנו ועיניך
שים עליו ואל תעש לו מאומה
רע כי אם כאשר ידבר אליך
כן עשה עמו׃ וישלח נבוזראדן רב
טבחים ונבושזבן רב סריס ונרגל
שראצר רב מג וכל רבי מלך בבל׃
וישלחו ויקחו את ירמיהו מחצר
המטרה ויתנו אתו אל גדליהו
בן אחיקם בן שפן להוציאהו
אל הבית וישב בתוך העם׃ ואל
ירמיהו היה דבר יהוה בהיתו עצור
בחצר המטרה לאמר׃ הלוך
ואמרת לעבד מלך הכושי לאמר
כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
הנני מבי את דברי אל העיר הזאת
לרעה ולא לטובה והיו לפניך
ביום ההוא׃ והצלתיך ביום ההוא
נאם יהוה ולא תנתן ביד האנשים
אשר אתה יגור מפניהם׃ כי מלט
אמלטך ובחרב לא תפל והיתה
לך נפשך לשלל כי בטחת בי
נאם יהוה׃

Cap.xl.

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת
יהוה אחר שלח אתו נבוזראדן
רב טבחים מן הרמה בקחתו אתו
והוא אסור באזקים בתוך כל
גלות ירושלם ויהודה המגלים
בבלה׃ ויקח רב טבחים לירמיהו
ויאמר אליו יהוה אלהיך דבר את
הרעה הזאת אל המקום הזה׃ ויבא
ויעש יהוה כאשר דבר כי חטאתם
ליהוה ולא שמעתם בקולו והיה
לכם הדבר הזה׃ ועתה הנה
פתחתיך היום מן האזקים אשר על
ידיך אם טוב בעיניך לבוא אתי
בבל בא ואשים את עיני עליך ואם

magiſtro militū dicens. Tolle illum: & pone ſuper eum oculos tuos: nihilq; ei mali facias: ſed vt voluerit ſic facias ei. Miſit quoq; nabuzardan princeps militie & nabu et ſeſban et rapſaces & neregel & ſereſer & rebmag: et oēs optimates regis babylonis miſerunt & tulerunt hieremiā de veſtibulo carceris: & tradiderūt eum godolie filio aicham filii ſaphā: vt intraret in domum & habitaret in populo. Ad hieremiā aūt factus fuerat ſermo dñi cū clauſus eſſet in veſtibulo carceris dicens. Vade et dic abdemelech ethiopi: dicens. Hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Ecce ego inducā ſermones meos ſup ciuitatem hanc in malū et non in bonū: & erunt in cōſpectu tuo in die illa: & liberabo te in die illa: ait dominus. Et nō traderis in manus virorum quos tu formidas: ſed eruens liberabō te & gladio nō cades: ſed erit tibi anima tua in ſalutē: quia in me habuiſti fiduciam: ait dñs. 40.

Sermo qui factus eſt ad hieremiam a domino poſtq; dimiſſus eſt a nabuzardan magiſtro militie de rama: quando tulit eum vinctum cathenis in medio omnium qui migrabant de hieruſalē et iuda: & ducebantur in babylonē. Tollens ergo princeps militie hieremiā dixit ad eum. Dñs deus tuus locutus eſt malū ſuper locum iſtū: & adduxit & fecit dñs ſicut locutus eſt quia peccaſtis domino & non audiſtis vocem eius: & factus eſt vobis ſermo hic. Nunc ergo ecce ſolui te hodie de cathenis que ſunt in manibus tuis. Si placet tibi vt venias mecum in babylonē: veni & ponā oculos meos ſup te. Si āt

pncipis coquorū dicens: accipe eū et pone ocu
ἀρχιμαγείρου λέγων, λάβε αὐτὸν καὶ θὲς τοὺς ὀφ
los tuos ſup ipm: et ne facias ei quicquā
θαλμούς σου ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ μὴ ποιήσῃς αὐτῷ οὐδὲν
mali: ſed ſicut locutus fuerit ad te ſic facies
κακόν, ἀλλὰ καθὼς λαλήσῃ πρὸς σὲ οὕτω ποιήσεις
ei. et miſit nabuzardam pnceps coquorū
αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλε ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος
et nabuſezban et rapſares et nergel et ſara
καὶ ναβουσεζβὰν καὶ ῥαψαρὴς καὶ νηργὲλ καὶ σαρα
ſar et rabmag et oēs duces regis
σὰρ καὶ ῥαβμὰγ καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες βασιλέ
babylonis. et miſerunt et acceperūt hie
ως βαβυλῶνος. καὶ ἀπέστειλαν καὶ ἔλαβον τὸν ἱε
remiā de atrio carceris: et dederūt eum
ρεμίαν ἐξ αὐλῆς τῆς φυλακῆς, καὶ ἔδωκαν αὐτὸν
ad godoliā filiū achicā filii ſaphan: et edu
πρὸς γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σαφάν, καὶ ἐξή
xerūt eū et ſedere fecerūt in medio ppli. et
γαγον αὐτὸν καὶ ἐκάθισαν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ. καὶ
ad hieremiā factus eſt ſermo dni in atrio car
πρὸς ἱερεμίαν ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυ
ceris dicens: vade et dic ad abdeme
λακῆς λέγων, πορεύου καὶ εἰπὸν πρὸς ἀβδεμέ
lech ethiopē dicens: ſic dicit dñs
λεχ τὸν αἰθίοπα, λέγων, οὕτως εἶπε κύριος ὁ
deus iſrael: ecce ego induco ſermōes meos ſup
θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ φέρω τοὺς λόγους μου ἐπὶ
ciuitatē hanc in mala et nō in bona:
τὴν πόλιν ταύτην εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά,
et erūt coram te in die illa: et
καὶ ἔσονται ἐνώπιόν σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ
ſaluabo te in die illa ait dñs et nō dabo
σώσω σε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κς, καὶ οὐ δώσω
te in manus hoim quos tu times a
σε εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων ὧν σὺ φοβῇ ἀπὸ
facie eorū. quia ſaluans ſaluabo te et in gla
προσώπου αὐτῶν. ὅτι σώζων σώσω σε καὶ ἐν ῥομ
dio nō cades. et erit aīa tua in lu
φαίᾳ οὐ μὴ πέσῃς. καὶ ἔσται ἡ ψυχή σου εἰς εὕ
crum quia cōfidiſti in me ait dñs.
ρεμα ὅτι ἐπεποίθεις ἐπ᾽ ἐμοί φησὶν κύριος. Ca. 40.

Sermo q factus eſt ad hieremiā a do
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυ
mino poſtea poſtquā miſit eū nabuzardan
ρίου ὕστερον μετὰ τὸ ἀποστεῖλαι αὐτὸν ναβουζαρδὰν
pnceps coquorū de rama quā cepit eū in
τὸν ἀρχιμάγειρον ἐκ ῥαμᾶ ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν ἐν
cōpedibus in medio trāſmigratiōis iuda du
χειροπέδαις ἐν μέσῳ ἀποικίας ἰούδα τῶν ἀγο
ctorū in babylonem. et tulit eum pnceps
μένων εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ὁ ἀρχιμά
coquorū: et ait illi: dñs deus tuus locutus
γειρος, καὶ εἶπεν αὐτῷ, κύριος ὁ θεός σου ἐλάλη
eſt mala iſta ſup locum iſtum et
σεν τὰ κακὰ ταῦτα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ
fecit dñs ſicut locutus eſt: quia peccaſtis
ἐποίησεν κύριος καθὼς ἐλάλησεν, ὅτι ἡμάρτετε
ei et nō audiſtis eius vocē. et
αὐτῷ καὶ οὐκ ἠκούσατε αὐτοῦ τῆς φωνῆς. καὶ
factū eſt vobis ſmo hic: nūc āt ecce ſolui
ἐγένετο ὑμῖν ὁ λόγος οὗτος. νῦν δὲ ἰδοὺ ἔλυσά
te a manicis q in manus
σε ἀπὸ τῶν χειροπεδῶν τῶν ἐπὶ τὰς χεῖράς
tuas. ſi bonū coram te venire mecum in
σου. εἰ καλὸν ἐναντίον σου ἐλθεῖν μετ᾽ ἐμοῦ εἰς
babylonē: veni et ponā oculos meos ſup te.
βαβυλῶνα, ἧκε καὶ θήσω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπὶ σοί.

D

A

Infra. 45.b.

Trāſla.gre.lxx.cū inter.lati. **Trāſla.B.Hie.** **Tex.he.hiere.xl.** **Prītiua.heb.**

B

Eccl. 51.b.

ſtāt nō recede. ecce oīs terra in cōſpectu tuo ad
εἰ δὲ μή, ἀπότρεχε. ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐνώπιόν σου εἰς
bonū et ad placitū in oculis tuis vt vadas:
καλὸν καὶ εἰς ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορευθῆναι,
illuc perge: et reuertere ad godoliam filiū achi
ἐκεῖ πορεύου. καὶ ἀνάστρεψον πρὸς γοδολίαν υἱὸν ἀχι
cā filii ſaphan quē cōſtituit rex babylonis
κὰμ υἱοῦ σαφὰν ὃν κατέστησεν βασιλεὺς βαβυλῶ
in terra iuda: et habita cum eo in medio
νος ἐν γῇ ἰούδα, καὶ οἴκησον μετ᾽ αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ
ppli in oia bona et placita in oculis
λαοῦ εἰς πάντα τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀρεστὰ ἐν ὀφθαλμοῖς
tuis vt vadas vade. et dedit illi pn
σου τοῦ πορευθῆναι πορεύου. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ ἀρ
ceps cocorū cibaria et munera: et miſit e
χιμάγειρος ἐσιτορίαν καὶ δῶρα, καὶ ἀπέστειλεν αὐ
um. et venit ad godoliam in maſſephath: et
τόν. καὶ ἦλθεν πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφάθ, καὶ
ſedit in medio ppli q relictus eſt in
ἐκάθισεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ τοῦ καταλειφθέντος ἐν
terra. et audierūt oēs duces exer
τῇ γῇ. καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνά
citus q in agro ipſi et exercitus eorū: quia cō
μεως τῆς ἐν ἀγρῷ αὐτοὶ καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν, ὅτι κα
ſtituit rex babylonis godoliam in
τέστησεν βασιλεὺς βαβυλῶνος τὸν γοδολίαν ἐν τῇ
terra: et quia cōmendauit ei viros et mulie
γῇ, καὶ ὅτι παρακατέθετο αὐτῷ ἄνδρας καὶ γυναῖ
res eorū et paruulos: et de pauperibus
κας αὐτῶν καὶ τὰ νήπια, καὶ περὶ τῶν πενήτων
terre: quos nō migrare fecit in babylonē. et vene
τῆς γῆς, οὓς οὐκ ἀπῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἦλ
rūt ad godoliam in maſſephath. et iſmael filius
θον πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφάθ. καὶ ἰσμαὴλ υἱὸς
nathanie: et ioanā filius carie et ionathan: et
ναθανίου, καὶ ἰωάναν υἱὸς καρηέ καὶ ἰωναθάν, καὶ
ſaraias filius thanaemeth: et filii ophi netophati:
σαραίας υἱὸς θαναεμέθ, καὶ υἱοὶ ὀφεὶ τοῦ νετοφατί,
et iezonias filius maachathi: ipſi et viri eo
καὶ ἰεζωνίας υἱὸς τοῦ μααχαθί, αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες αὐ
rū. et iurauit eis godolias et viris
τῶν. καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς γοδολίας καὶ τοῖς ἀνδρά
eorū dicens: ne timueritis a facie
σιν αὐτῶν λέγων, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου τῶν
ſeruorū chaldeorū. habitate in terra et
παίδων τῶν χαλδαίων. κατοικήσατε ἐν τῇ γῇ καὶ
operamini regi babylonis et melius erit
ἐργάζεσθε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος καὶ βέλτιον ἔσται
vobis: et ecce ego ſedeo in maſſephath vt ſtē an
ὑμῖν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κάθημαι ἐν μασσηφὰθ στῆναι κα
te faciem chaldeorū q venerint ad
τὰ πρόσωπον τῶν χαλδαίων οἳ ἂν ἔλθωσιν ἐφ᾽ ἡ
nos. et vos colligite vinū et fructus: et
μᾶς. καὶ ὑμεῖς συναγάγετε οἶνον καὶ ὀπώραν, καὶ
colligite oleū et mittite in vaſa vrā
συναγάγετε ἔλαιον καὶ βάλλετε εἰς τὰ ἀγγεῖα ὑμῶν
et hitate in ciuitatibus quas tenuiſtis.
καὶ οἰκήσατε ἐν ταῖς πόλεσιν αἷς κατεκρατήσατε.
et oēs iudei q in terra moab et in filiis
καὶ πάντες οἱ ἰουδαῖοι οἱ ἐν γῇ μωὰβ καὶ ἐν υἱοῖς
āmon: et q in idumea: et q in vniuerſa
ἀμμών, καὶ οἱ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ, καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ
terra: audierūt: quod dediſſet rex babylonis reli
γῇ, ἤκουσαν, ὅτι ἔδωκεν βασιλεὺς βαβυλῶνος κατά
quias iudee: et quod cōſtituiſſet ſup eos
λειμμα τῷ ἰούδᾳ, καὶ ὅτι κατέστησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸν
godoliam filiū achicā: et reuerſi ſunt oēs
γοδολίαν υἱὸν ἀχικάμ, καὶ ἐστράφησαν πάντες οἱ
iudei
ἰουδαῖοι

C

diſplicet tibi venire mecū in babylonē: reſide. Ecce oīs terra in cōſpectu tuo eſt. Quod elegeris & quo placuerit tibi vt vadas: illuc perge: & mecū noli venire: ſed habita apud godoliam filium aicham filii ſaphan quem prepoſuit rex babylōis ciuitatibus iude. Habita ergo cum eo in medio populi: vel quocūq; placuerit tibi vt vadas: vade. Dedit quoq; ei magiſter militie cibaria & munuſcula: & dimiſit eum. Venit aūt hieremias ad godoliā filiū aichā in maſphat: & habitauit cū eo in medio ppli qui relictus fuerat in terra. Cumq; audiſſent oēs principes exercitus qui diſperſi fuerāt p regiones ipſi & ſocii eorū q prefeciſſet rex babylonis godoliam filium aichā terre & commendaſſet ei viros & mulieres & paruulos & de paupibus terre qui nō fuerāt trāſlati in babylonē: venerūt ad godoliā in maſphat: & hiſmael filius nathanie: & iohānā filius caree & ionathan & ſareas filius thenoemeth & filii offi qui erāt de nethophati & iechonias filius machati ipſi & viri eorū. Et iurauit eis godolias filius aichā filii ſaphan & comitibus eorum dicens. Nolite timere ſeruire chaldeis. Habitate in terra & ſeruite regi babylonis: & bene erit vobis. Ecce ego habito in maſphat vt reſpondeā precepto chaldeorū qui mittuntur ad nos. Vos aūt colligite vindemiā & meſſem & oleū & cōdite in vaſis vrīs: & manete in vrbibus veſtris quas tenetis. Sed & oēs iudei qui erant in moab & in finibus ammon & in idumea & in vniuerſis regionibus: audito q dediſſet rex babylonis reliquias in iudea: et q prepoſuiſſet ſuper eos godoliā filiū aichā filii ſaphā reuerſi ſunt inquā omēs iudei de vniuerſis locis ad q profugerāt:

רע בעיניך לבוא אתי בבל חדל
ראה כל הארץ לפניך אל טוב
ואל הישר בעיניך ללכת שמה
לך׃ ועודנו לא ישוב ושבה אל
גדליה בן אחיקם בן שפן אשר
הפקיד מלך בבל בערי יהודה
ושב אתו בתוך העם או אל כל
הישר בעיניך ללכת לך ויתן לו רב
טבחים ארחה ומשאת וישלחהו׃
ויבא ירמיהו אל גדליה בן אחיקם
המצפתה וישב אתו בתוך העם
הנשארים בארץ׃ וישמעו כל
שרי החילים אשר בשדה המה
ואנשיהם כי הפקיד מלך בבל את
גדליהו בן אחיקם בארץ וכי הפקיד
אתו אנשים ונשים וטף ומדלת
הארץ מאשר לא הגלו בבלה׃ ויבאו
אל גדליה המצפתה וישמעאל
בן נתניהו ויוחנן ויונתן בני קרח
ושריה בן תנחמת ובני עופי
הנטפתי ויזניהו בן המעכתי המה
ואנשיהם׃ וישבע להם גדליהו
בן אחיקם בן שפן ולאנשיהם
לאמר אל תיראו מעבוד הכשדים
שבו בארץ ועבדו את מלך בבל
וייטב לכם׃ ואני הנני ישב
במצפה לעמד לפני הכשדים
אשר יבאו אלינו ואתם אספו יין
וקיץ ושמן ושמו בכליכם ושבו
בעריכם אשר תפשתם׃ וגם כל
היהודים אשר במואב ובבני
עמון ובאדום ואשר בכל הארצות
שמעו כי נתן מלך בבל שארית
ליהודה וכי הפקיד עליהם את
גדליהו בן אחיקם בן שפן׃ וישבו כל
היהודים מכל המקמות אשר נדחו

שם ויבאו ארץ יהודה אל גדליהו בוא
המצפתה ויאספו יין וקיץ הרבה אסף רבה
מאד : ויוחנן בן קרח וכל שרי שור
החילים אשר בשדה באו אל בוא
גדליהו המצפתה : ויאמרו אליו אמר
הידע תדע כי בעליס מלך בני
עמון שלח אל ישמעאל בן נתניה
להכתך נפש ולא האמין להם נכה אמן
גדליהו בן אחיקם : ויוחנן בן קרח
אמר אל גדליהו בסתר במצפה צפה
לאמר אלכה נא ואכה את הלך נכה
ישמעאל בן נתניה ואיש לא ידע
למה יכה נפש ונפצו כל יהודה
הנקבצים אליך ואבדה שארית קבץ
יהודה : ויאמר גדליהו בן אחיקם אל אמר
יוחנן בן קרח אל תעש את הדבר עשה
הזה כי שקר אתה דבר אל
ישמעאל :

Cap. xlj.

ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל היה שבע
בן נתניה בן אלישמע מזרע המלוכה בוא
ורבי המלך ועשרה אנשים אתו אל
גדליהו בן אחיקם המצפתה ויאכלו אכל
שם לחם יחדו במצפה : ויקם קום
ישמעאל בן נתניה ועשרת האנשים
אשר היו אתו ויכו את גדליהו היה נכה
בן אחיקם בן שפן בחרב וימת אתו מות
אשר הפקיד מלך בבל בארץ : ואת פקד
כל היהודים אשר היו אתו את ידה היה
גדליהו במצפה ואת הכשדים
אשר נמצאו שם את אנשי מצא
המלחמה הכה ישמעאל : ויהי ביום לחם נכה
השני להמית את גדליהו ואיש שנה
לא ידע : ויבאו אנשים משכם בוא
משלו ומשמרון שמנים איש
מגלחי זקן וקרעי בגדים ומתגדדים גלח גדד
ומנחה ולבונה בידם להביא לבן בוא

et venerunt in terram iuda ad godoliã in maſphat: & collegerũt vinũ & meſſem multã nimis. Iohãnan autẽ filius caree & oẽs princi pes exercit⁹ qui diſperſi fuerãt in regionibus: venerunt ad godoliã in maſphat: et dixerunt ei. Scito q̄ baalis rex filiorum ammon miſit hiſmael filium nathanie percutere animã tuam. Et non credidit eis godolias filius aicham. Iohãnan aũt filius caree dixit ad godoliam ſeorſum in maſphat loquens. Ibo & percutiam hiſmael filium nathanie nullo ſciente: ne interficiat aĩam tuã & diſſipentur oẽs iudei qui congregati ſunt ad te: & peribunt reliquie iuda. Et ait godolias filius aicham ad iohannan filium caree. Noli facere verbum hoc. Falſum enim tu loqueris de hiſmael. 41.

Et factũ eſt in menſe ſeptimo: venit hiſmael filius nathanie filii eliſama de ſemine regali & optimates regis: & decem viri cum eo ad godoliã filiũ aicham in maſphat: & comederunt ibi panes ſimul in maſphat. Surrexit autem hiſmael filius nathanie & decem viri qui cum eo erant & percuſſerunt godoliam filiũ aicham filii ſaphan gladio & interfecerũt eũ quẽ prefecerat rex babylonis terre. Omnes quoq; iudeos qui erant cum godolia in maſphat & chaldeos qui reperti ſunt ibi & viros bellatores percuſſit hiſmael. Secundo autẽ die poſtq̄ occiderat godoliam nullo adhuc ſciente: venerunt viri de ſichem & de ſylo & de ſamaria & octoginta viri raſi barba & ſciſſis veſtibus & ſquallẽtes & munera & thus habebãt in manu vt offerrent in

de oi loco ad quẽ diſp̄ſi ſunt: & venerũt ad godoliã in t̃rã iuda in maſſephath: &
ἀπὸ παντὸς τόπου εἰς ὃν διεσπάρησαν, καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς γῆν ἰούδα εἰς μασσηφάθ, καὶ
collegerũt vinũ & fructus multos valde: &
συνήγαγον οἶνον καὶ ὀπώραν πολλὴν σφόδρα, καὶ
ioanam filius carie & oẽs duces exercitus q̄ in agris: venerũt ad
ἰωανὰν υἱὸς καρὶε καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἦλθον πρὸς
godoliam in maſſephath & dixerũt ei: ſi cognitiõe
γοδολίαν εἰς μασσηφὰθ καὶ εἶπαν αὐτῷ, εἰ γνώσει
ſcis q̄ regina regis filiorũ ãmon:
γινώσκεις ὅτι βασίλισσα βασιλέως υἱῶν ἀμμῶν,
miſit ad te iſmael filiũ nathanie ut percutiat aĩam tuã:
ἀπέστειλεν πρὸς σὲ τὸν ἰσμαὴλ υἱὸν ναθανίου πατάξαι ψυχήν σου,
& nõ credidit eis godolias filius achicam:
καὶ οὐκ ἐπίστευσεν αὐτοῖς γοδολίας υἱὸς ἀχικάμ,
& ioanã filius carie dixit godolie latenter in maſſephath: ibo
καὶ ἰωανὰν υἱὸς καριὲ εἶπεν τῷ γοδολίᾳ κρυφαίως ἐν μασσηφάθ, πορεύσομαι δὴ
& pcutiam iſmael filiũ nathanie & nullus ſciat: ne forte iterficiat tuã aĩam: & diſp̄gatur oẽs iudas q̄ cõgregati ſũt ad te: & peribunt reliqui iuda.
καὶ πατάξω τὸν ἰσμαὴλ υἱὸν ναθανίου καὶ μηδεὶς γνώτω, μήποτε πατάξῃ σου ψυχὴν, καὶ διασπαρῇ πᾶς ἰούδας οἱ συνηγμένοι πρὸς σέ, καὶ ἀπολοῦνται οἱ ἐπίλοιποι ἰούδα.
& ait godolias ad ioanã filiũ carie: ne feceris rem hãc
καὶ εἶπεν γοδολίας πρὸς ἰωάναν υἱὸν καριέ, μὴ ποιήσῃς τὸ πρᾶγμα τοῦτο
q̄ mendacia tu dicis ſuper iſmael.
ὅτι ψευδῆ σὺ λέγεις ὑπὲρ ἰσμαήλ. Ca. 41.

Et factũ eſt menſe ſeptimo venit iſmael filius nathanie filij eliſama de genere regis: & duces regis & decẽ viri cum eo: ad godoliam in maſſephath &
Καὶ ἐγένετο τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἦλθεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου υἱοῦ ἐλισαμὰ ἀπὸ γένους τοῦ βασιλέως, καὶ ἡγούμενοι τοῦ βασιλέως καὶ δέκα ἄνδρες μετ' αὐτοῦ, πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφὰθ καὶ
cõederũt illic panẽ ſimul. & ſurrexit iſmael & decẽ viri q̄ erant cum eo: & percuſſerunt godoliam gladio & interfecerũt eũ: quẽ
ἔφαγον ἐκεῖ ἄρτον ἅμα. καὶ ἀνέστη ἰσμαὴλ καὶ οἱ δέκα ἄνδρες οἳ ἦσαν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν τὸν γοδολίαν μαχαίρᾳ καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν, ὃν
cõſtituit rex babylonis ſup t̃rã:
κατέστησεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τῆς γῆς.
& oẽs iudeos exiſtẽs cum eo in maſſephath: & oẽs chaldeos
καὶ πάντας τοὺς ἰουδαίους τοὺς ὄντας μετ' αὐτοῦ εἰς μασσηφάθ, καὶ πάντας τοὺς χαλδαίους τοὺς
q̄ repti ſũt ibi. & viros bellatores pcuſſit iſmael.
εὑρεθέντας ἐκεῖ. καὶ τοὺς ἄνδρας πολεμιστὰς ἐπάταξεν ἰσμαήλ.
& factũ eſt die ſecunda poſtq̄ pcuſſit ipſe godoliam: & homo nõ ſciuit:
καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ πατάξαντος αὐτοῦ τὸν γοδολίαν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἔγνω,
& venerũt viri de ſychem de ſylom & de ſamaria octuaginta viri raſi barba & ſciſſis veſtibus &
καὶ ἦλθοσαν ἄνδρες ἀπὸ συχὲμ ἀπὸ συλὼμ καὶ ἀπὸ σαμαρείας ὀγδοήκοντα ἄνδρες ἐξυρημένοι πώγωνας καὶ διερρηχότες τὰ ἱμάτια καὶ
plangẽtes & mun⁹ & thus in manib⁹ ſuis vt offerrent
κοπτόμενοι, καὶ δῶρον καὶ λίβανος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν τοῦ εἰσενέγκαι

D

A

in domũ dñi. & egreſſ⁹ ẽ in occurſum eis iſmael filius nathanie de maſſipha: ipſi ibant & flebant.
εἰς οἶκον κυρίου. καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου ἀπὸ μασσιφά, αὐτοὶ ἐπορεύοντο καὶ ἔκλαιον.
& dixit: ingredimini ad godoliam. & factũ ẽ: cũ intraſſent illi in mediũ
καὶ εἶπεν, εἰσέλθετε πρὸς γοδολίαν. καὶ ἐγένετο, εἰσελθόντων αὐτῶν εἰς μέσον
ciuitatis: iugulauit eos in puteo ipſe & viri q̄ cum eo.
τῆς πόλεως, ἔσφαξεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ.
& decẽ viri inuẽti ſunt illic: & dixerũt iſmaeli: nõ occidas nos:
καὶ δέκα ἄνδρες εὑρέθησαν ἐκεῖ, καὶ εἶπαν τῷ ἰσμαήλ, μὴ ἀνέλῃς ἡμᾶς,
q̄ ſunt nobis theſauri in agro triticũ & ordeũ & mel & oleũ.
ὅτι εἰσὶν ἡμῖν θησαυροὶ ἐν ἀγρῷ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ μέλι καὶ ἔλαιον.
& pteriit & nõ interfecit eos in medio fratrũ ſuoꝝ: & puteus in quẽ piecit iſmael oẽs q̄s interfecit:
καὶ παρῆλθεν καὶ οὐκ ἀνεῖλεν αὐτοὺς ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, καὶ τὸ φρέαρ εἰς ὃ ἔρριψεν ἰσμαὴλ πάντας οὓς ἀπέκτεινεν,
puteus magn⁹. hic eſt quẽ fecit rex aſa a facie baaſa regis iſrael.
φρέαρ μέγα. τοῦτό ἐστιν ὃ ἐποίησεν βασιλεὺς ἀσὰ ἀπὸ προσώπου βαασὰ βασιλέως ἰσραήλ,
iſtũ repleuit iſmael filius nathanie vulneratis.
τοῦτο ἔπλησεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου τραυματιῶν.
& reduxit iſmael oẽm p̄plm q̄ relictus eſt in maſphate & filias regis
καὶ ἀπέστρεψεν ἰσμαὴλ πάντα τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν μασσιφὰθ καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως
q̄s cõmendauit p̄nceps coquoꝝ godolie filio achicaꝫ:
ἃς παρακατέθετο ὁ ἀρχιμάγειρος τῷ γοδολίᾳ υἱῷ ἀχικάμ,
& abijt vt tranſiret ad filios ãmon.
καὶ ᾤχετο εἰς τὸ πέραν υἱῶν ἀμμῶν.
& audiuit ioanã fili⁹ carie & omnes duces exercitus q̄ cum eo:
καὶ ἤκουσεν ἰωάναν υἱὸς καριὲ καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως οἱ μετ' αὐτοῦ,
omnia mala q̄ fecit iſmael filius nathanie
πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐποίησεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου
& adduxerũt oẽm exercitũ coꝝ &
καὶ ἤγαγον ἅπαν τὸ στρατόπεδον αὐτῶν καὶ ᾤχοντο
pfecti ſũt vt debellarẽt eũ: & inuenerũt eũ ad aq̄s multam in gabaon.
πολεμεῖν αὐτόν, καὶ εὗρον αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος πολλοῦ ἐν γαβαών.
& factũ eſt q̄n vidiſſet oĩs pp̄ls q̄ cum iſmael ioanam filiũ carie & vniuerſos duces exercitus q̄ cum eo: letati ſunt & reuerſi ſunt ad
καὶ ἐγένετο ὅτε εἶδον πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετὰ ἰσμαὴλ τὸν ἰωάναν υἱὸν καριὲ καὶ πάντας τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως τοὺς μετ' αὐτοῦ, ηὐφράνθησαν καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς

C

domo dñi. Egreſſus ergo hiſmael filius nathanie in occurſum eorũ de maſphat: incedens & plorans ibat. Cũ aũt occurriſſet eis: dixit ad eos. Venite ad godoliam filiũ aicham. Qui cum veniſſent ad medium ciuitatis: interfecit eos hiſmael filius nathanie circa medium laci: ipſe & viri qui erant cum eo. Decẽ autem viri reperti ſunt inter eos: qui dixerunt ad hiſmael. Noli occidere nos: quia habem⁹ theſauros in agro frumenti & ordei & olei & mellis. Et ceſſauit et non interfecit eos cũ fratrib⁹ ſuis. Lacus aũt in quem proiecerat hiſmael omnia cadauera virorũ quos percuſſit propter godoliam: ipſe eſt quem fecit rex aſa propter baaſa regem iſrael. Ipſum repleuit hiſmael filius nathanie occiſis. Et captiuas duxit hiſmael omnes reliquias populi qui erant in maſphat filias regis et vniuerſum populũ qui remãſerant in maſphat: quos cõmẽdauerat nabuzardan princeps militie godolie filio aicham. Et cepit eos hiſmael filius nathanie: & abiit vt tranſiret ad filios ammon. Audiuit autem iohãnan filius caree & omnes principes bellatorũ qui erant cum eo omne malum quod fecerat hiſmael filius nathanie: & aſſumptis vniuerſis viris profecti ſunt vt bellarent aduerſũ hiſmaelem filiũ nathanie: & inuenerunt eum ad aquas multas que ſunt in gabaon. Cumq; vidiſſet oĩs populus qui erat cũ hiſmael iohãnan filium caree & vniuerſos principes bellatorũ q erant cũ eo letati ſunt. Et reuerſus eſt omnis populus quẽ ceperat hiſmael in maſphat: reuerſuſq; abiit ad

בית יהוה : ויצא ישמעאל בן
נתניה לקראתם מן המצפה הלך
הלך היה הלך ובכה ויהי כפגש אתם
בוא ויאמר אליהם באו אל גדליהו
בן אחיקם : ויהי כבאם אל תוך
שחט העיר וישחטם ישמעאל בן נתניה
אל תוך הבור הוא והאנשים
מצא אשר אתו : ועשרה אנשים נמצאו
אמר בם ויאמרו אל ישמעאל אל
מות טמן תמתנו כי יש לנו מטמנים בשדה
חטה חדל חטים ושערים ושמן ודבש ויחדל
ולא המיתם בתוך אחיהם : והבור
שלך אשר השליך שם ישמעאל את
נכה כל פגרי האנשים אשר הכה
ביד גדליהו הוא אשר עשה
פנה המלך אסא מפני בעשא מלך
ישראל אתו מלא ישמעאל בן
שבה נתניהו חללים : וישב ישמעאל
את כל שארית העם אשר
צפה בנה במצפה את בנות המלך ואת
שאר כל העם הנשארים במצפה
פקד אשר הפקיד נבוזראדן רב טבחים
את גדליהו בן אחיקם וישבם
ישמעאל בן נתניה וילך לעבר
שמע אל בני עמון : וישמע יוחנן בן
שור קרח וכל שרי החילים אשר
רוע אתו את כל הרעה אשר עשה
לקח ישמעאל בן נתניה : ויקחו את
לחם כל האנשים וילכו להלחם עם
מצא ישמעאל בן נתניה וימצאו אתו
רבב היה אל מים רבים אשר בגבעון : ויהי
ראה כראות כל העם אשר את ישמעאל
את יוחנן בן קרח ואת כל שרי
שמח סבב החילים אשר אתו וישמחו : ויסבו
כל העם אשר שבה ישמעאל
שוב מן המצפה וישבו וילכו אל

יוחנן בן קרח וישמעאל בן נתניה
נמלט בשמנה אנשים מפני יוחנן מלט פנה
וילך אל בני עמון: ויקח יוחנן בן הלך לקח
קרח וכל שרי החילים אשר אתו
את כל שארית העם אשר השיב שוב
מאת ישמעאל בן נתניה מן
המצפה אחר הכה את גדליה בן נכה
אחיקם גברים אנשי המלחמה לחם
ונשים וטף וסריסים אשר השיב נשה
מגבעון: וילכו וישבו בגרות כמוהם
אשר אצל בית לחם ללכת לבוא הלך
מצרים: מפני הכשדים כי יראו
מפניהם כי הכה ישמעאל בן נתניה
את גדליהו בן אחיקם אשר הפקיד פקד
מלך בבל בארץ:

Cap. xlij.

ויגשו כל שרי החילים ויוחנן
בן קרח ויזניה בן הושעיה וכל נגש שור
העם מקטן ועד גדול: ויאמרו אל גדל אמר
ירמיהו הנביא תפל נא תחנתנו נבא נפל
לפניך והתפלל בעדנו אל יהוה חנן פנה פלל
אלהיך בעד כל השארית הזאת
כי נשארנו מעט מהרבה כאשר שאר רבה
עיניך ראות אתנו: ויגד לנו יהוה ראה את
אלהיך את הדרך אשר נלך בה נגד הלך
ואת הדבר אשר נעשה: ויאמר עשה
אליהם ירמיהו הנביא שמעתי
הנני מתפלל אל יהוה אלהיכם
כדבריכם והיה כל הדבר אשר
יענה יהוה אתכם אגיד לכם לא ענה נגד
אמנע מכם דבר: והמה אמרו אל מנע
ירמיהו יהי יהוה בנו לעד אמת היה עוד
ונאמן אם לא ככל הדבר אשר
ישלחך יהוה אלהיך אלינו כן שלח
נעשה: אם טוב ואם רע בקול יהוה עשה רעע
אלהינו אשר אנחנו שלחים אתך
אליו נשמע למען אשר ייטב לנו שמע יטב

Iohānan filiū caree. Hiſmael aūt filius nathanie fugit cum octo viris a facie iohannan: & abiit ad filios ammō. Tulit ergo iohānan fili⁹ caree & omēs principes bellatorū qui erāt cū eo vniuerſas reliquias vulgi quas reduxerant ab hiſmael filio nathanie de maſphat: poſt q̄ percuſſit godoliam filium aicham fortes viros ad prelium: & mulieres & pueros & eunuchos q̄s reduxerat de gabaon: & abierūt & ſederunt peregrinātes in chamaam que eſt iuxta bethleem vt pergerēt & introirēt egyptū a facie chaldeorū. Timebāt eī eos: quia pcuſſerat hiſmael filius nathanie godoliam filium aichan quem prepoſuerat rex babylonis in terra iuda.

42.

ET acceſſerūt omēs principes bellatoꝝ & iohānan fili⁹ caree & iechonias fili⁹ ozie: & reliquū vulgus a paruo vſq; ad magnū: dixerūtq; ad hieremiā ꝓphetam. Cadat oratio noſtra in conſpectu tuo: & ora pro nobis ad dominū deum tuum pro vniuerſis reliquiis iſtis: quia derelicti ſum⁹ pauci de pluribus: ſicut oculi tui nos intuentur & annunciet nobis dn̄s deus tuus viam per quā pergamus: & verbum quod faciamus. Dixit autem ad eos hieremias ꝓpheta. Audiui. Ecce ego oro ad dominum deum veſtrum ſecundum verba veſtra omne verbum quodcūq; rn̄derit mihi indicabo vobis: nec celabo vos quicq̄. Et illi dixerunt ad hieremiam. Sit dn̄s inter nos teſtis veritatis & fidei: ſi non iuxta omne verbum in quo miſerit te dn̄s deus tuus ad nos: ſic faciemus ſiue bonū eſt ſiue malum. Voci dn̄i dei noſtri ad quem mittimus te obediemus: vt bene ſit nobis:

ioanā. at iſmael ſaluat⁹ ē cū octo hominibus: D
ἰωάναν. ὁ δὲ ἰσμαὴλ ἐσώθη σὺν ὀκτὼ ἀνθρώποις,
ꝛ abijt ad filios aimnō. ꝛ tulit ioa
καὶ ᾤχετο πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμῶν. καὶ ἔλαβεν ἰω
nam ꝛ oēs duces exercitus q̄ cum
άναν καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως οἱ μετ᾽ αὐ
eo vniuerſos reliquos ppl'i q̄s redu
τοῦ πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ οὓς ἀπέ
xit ab iſmael filio nathanie de maſipha poſt
στρεψεν ἀπὸ ἰσμαὴλ υἱοῦ ναθανίου ἀπὸ μασιφὰ με
q̄ percuſſit ipſe godoliam filiū achicā: poten
τὰ τὸ πατάξαι αὐτὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικάμ, δυνα
tes viros in bello: ꝛ mulieres: ꝛ
τοὺς ἄνδρας ἐν πολέμῳ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ
reliqua: ꝛ eunuchos q̄s reduxerat de
κατάλοιπα, καὶ τοὺς εὐνούχους οὓς ἀπέστρεψεν ἀπὸ
gabaon. ꝛ abierūt ꝛ ſederūt in terra baroth cha
γαβαών. καὶ ᾤχοντο καὶ ἐκάθισαν ἐν γῇ βαρωθ χα
maam q̄ iuxta bethleem vt irent ad intrādū in
μαὰμ τὴν πρὸς βηθλεὲμ τοῦ πορευθῆναι εἰσελθεῖν εἰς
egyptū a facie chaldeoꝝ. q: timue
αἴγυπτον ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων. ὅτι ἐφο
runt a facie: q: percuſſit iſmael
βήθησαν ἀπὸ προσώπου, ὅτι ἐπάταξεν ἰσμαὴλ
godoliā quē ꝯſtituit rex babylonis
τὸν γοδολίαν ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος
in terra.
ἐν τῇ γῇ.

Ca. 42.

ET acceſſerūt omnes duces exer A
Καὶ προσῆλθον πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνά
citus ꝛ ioanā fili⁹ carie: ꝛ iezonias fili⁹ oſei ī.n.a.
μεως καὶ ἰωάναν υἱὸς καριὲ, καὶ ἰεζονίας υἱὸς ὡσαίου 7.17.d.
ꝛ oīs ppl's a paruo ꝛ vſq; ad magnū ꝛ dixerūt in eo.
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου καὶ εἶπον
ad hieremiā ꝓphetā: cadat iā miſa nr̄a
πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην, πεσέτω δὴ τὸ ἔλεος ἡμῶν
ante faciem tuā ꝛ ora ad dn̄m deū
κατὰ πρόσωπόν σου καὶ πρόσευξαι πρὸς κύριον τὸν θεόν
tuū pro reliquijs iſtis: q: relicti ſu
σου περὶ τῶν καταλοίπων τούτων, ὅτι κατελείφθη
mus pauci de multis ſicut oculi tui in
μεν ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν καθότι οἱ ὀφθαλμοί σου βλέ
tuent. ꝛ annūciet nobis dn̄s de⁹ tuus
πουσι. καὶ ἀναγγειλάτω ἡμῖν κύριος ὁ θεός σου τὴν
viam in q̄ ambulabim⁹ in ea ꝛ verbū qd̄ facie
ὁδὸν ἐν ᾗ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ καὶ λόγον ὃν ποιή
mus. ꝛ dixit eis hieremias ꝓpheta audi
σομεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἱερεμίας ὁ προφήτης ἤκου
ui ecce orabo ad dn̄m deū nr̄m
σα ἰδοὺ προσεύξομαι πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν
ſcd̄m verba vr̄a. ꝛ erit verbū qd̄ rn̄
κατὰ τοὺς λόγους ὑμῶν. καὶ ἔσται ὁ λόγος ὃν ἀπο
debit dn̄s ānūciabo vobis: nō abſcōdā
κριθήσεται κύριος ἀναγγελῶ ὑμῖν, οὐ μὴ κρύψω
a vobis verbū: ꝛ illi dixerūt hieremie. ſit
ἀφ᾽ ὑμῶν ῥῆμα. καὶ αὐτοὶ εἶπαν τῷ ἱερεμίᾳ. ἔστω
dn̄s in nobis in teſtem iuſtum ꝛ fidelē: ſi
κύριος ἐν ἡμῖν εἰς μάρτυρα δίκαιον καὶ πιστόν, εἰ
nō ſcd̄m oē verbū q̄d miſerit te do
μὴ κατὰ πάντα τὸν λόγον ὃν ἂν ἀποστείλῃ σε κύ
min⁹ de⁹ tu⁹ ad nos: ſic faciamus.
ριος ὁ θεός σου πρὸς ἡμᾶς, οὕτως ποιήσωμεν.
ſiue bonū ſiue malum: vocē dn̄i
καὶ ἐὰν ἀγαθὸν καὶ ἐὰν κακόν, τῆς φωνῆς κυρίου
dei nr̄i cui nos mittimus te ad
τοῦ θεοῦ ἡμῶν οὗ ἡμεῖς ἀποστέλλομέν σε πρὸς
eum audiemus vt melius nobis ſit:
αὐτὸν ἀκουσόμεθα ἵνα βέλτιον ἡμῖν γένηται,

q: audiemus vocē dn̄i dei
ὅτι ἀκουσόμεθα τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου τοῦ θεοῦ
nr̄i. ꝛ factū ē poſt decē dies: factū ē ver
ἡμῶν. καὶ ἐγενήθη μετὰ δέκα ἡμέρας, ἐγένετο λό
bū dn̄i ad hieremiā. ꝛ vocauit ioanam
γος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν. καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἰωάναν
filiū carie ꝛ duces exercitus ꝛ
υἱὸν καριὲ καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως καὶ
oēm ppl'm a paruo vſq; ad magnū: ꝛ di
πάντα τὸν λαὸν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ εἶ
xit illis: ſic dixit dn̄s de⁹ iſrael:
πεν αὐτοῖς, οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ,
q̄ miſiſtis me ad eum: vt caderet deꝓcatio
ὃν ἀπεστάλκατέ με πρὸς αὐτόν, ἵνα πέσῃ ἡ δέησις
vr̄a in cōſpectu eius. ſi ſedentes ſederitis
ὑμῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ἐὰν καθίσαντες καθίσητε
in terra iſta ꝛ edificabo vos ꝛ nō
ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ οἰκοδομήσω ὑμᾶς καὶ οὐ μὴ
deſtruam: ꝛ plantabo vos ꝛ nō euellam:
καθελῶ, καὶ φυτεύσω ὑμᾶς καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω.
q: placatus ſum ſup malis: q̄ dixi fa
ὅτι ἀναπέπαυμαι ἐπὶ τοῖς κακοῖς, οἷς εἶπα ποι
cere vobis. ne timueritis a facie
ῆσαι ὑμῖν. μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου τοῦ
regis babylonis. quē vos formidatis a
βασιλέως βαβυλῶνος. οὗ ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ
facie eius non timueritis ait dn̄s:
προσώπου αὐτοῦ ὁ μὴ φοβηθῆτε φησὶν κύριος,
C q: vobiſcū ego ſū vt liberem vos ꝛ
ὅτι μεθ᾽ ὑμῶν ἐγώ εἰμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαι ὑμᾶς καὶ
ſaluos faciā vos de manu eius. ꝛ dabo vobis
σώζειν ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ δώσω ὑμῖν
miam ꝛ miſebor vr̄i ꝛ reducam vos in
ἔλεος καὶ ἐλεήσω ὑμᾶς καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς εἰς
terrā vr̄am. ꝛ ſi dicitis vos non ſedebi
τὴν γῆν ὑμῶν. καὶ εἰ λέγετε ὑμεῖς οὐ μὴ καθίσω
mus in terra iſta ut non audiam⁹ vo
μεν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ πρὸς τὸ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φω
cē dn̄i dei vr̄i: dicētes: minime.
νῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, λέγοντες, μηδαμῶς.
q: in terrā egypti ingrediemur ꝛ non
ὅτι εἰς γῆν αἰγύπτου εἰσελευσόμεθα καὶ οὐ μὴ
videbim⁹ bellum: ꝛ vocē tube nō
ἴδωμεν πόλεμον, καὶ φωνὴν σάλπιγγος οὐ μὴ
audiemus. ꝛ in panib⁹ non eſuriemus: ꝛ
ἀκούσομεν. καὶ ἐν ἄρτοις οὐ μὴ πεινάσωμεν, καὶ
illic habitabim⁹. ꝓpter hoc audite verbū dn̄i.
ἐκεῖ οἰκήσομεν. διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου.
reliq̄e iuda ſic dixit dn̄s exer
κατάλοιποι ἰούδα οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνά
cituū deus iſrael: ſi vos dederitis faci
μεων ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐὰν ὑμεῖς δῶτε τὸ πρόσω
em vr̄as in egyptum ꝛ igreſſi fueritis illuc vt hitē
πον ὑμῶν εἰς αἴγυπτον καὶ εἰσέλθητε ἐκεῖ κατοι
tis ꝛ erit gladius quē vos formidatis a
κεῖν καὶ ἔσται ἡ ῥομφαία ἣν ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ
facie eius: inueniet vos in egypto. ꝛ
προσώπου αὐτῆς, εὑρήσει ὑμᾶς ἐν αἰγύπτῳ. καὶ
fames cui⁹ vos curā habetis a facie e
ὁ λιμὸς οὗ ὑμεῖς λόγον ἔχετε ἀπὸ προσώπου αὐ
ius: apphendet vos in egypto: ꝛ ibi mo
τοῦ, καταλήψεται ὑμᾶς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐκεῖ ἀπο
riemini. ꝛ erunt oēs viri q̄ poſuerūt
θανεῖσθε. καὶ ἔσονται πάντες οἱ ἄνδρες οἱ θέντες
faciem ſuam vt īgrediāt in terrā egypti
τὸ πρόσωπον αὐτῶν τοῦ εἰσελθεῖν εἰς γῆν αἰγύπτου
vt hitēt ibi deficient in gladio ꝛ in fame
ἐνοικεῖν ἐκεῖ ἐκλείψουσιν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ
ꝛ peſte: ꝛ nō erit illoꝝ vllus ſaluatus
καὶ λοιμῷ, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν οὐδεὶς σωζόμενος
a malis q̄ ego
ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐγώ

cum audierimus vocem dn̄i dei noſtri. Cum aūt cōpleti eſſent decē dies: factū eſt verbū domini ad hieremiā. Vocauit q; iohannan filium caree & oēs principes bellatorum qui erant cū eo & vniuerſum populum a minimo vſq; ad magnū & dixit ad eos. Hec dicit dn̄s deus iſrael ad quem miſiſtis me vt ꝓſternerē preces vr̄as in cōſpectu ei⁹. Si quieſcentes māſeritis in terra hac: edificabo vos & non deſtruam: plantabo & non euellam. Iam enim placatus ſum ſup malo qd̄ feci vobis. Nolite timere a facie regis babylonis quē vos pauidi formidatis. Nolite metuere cum dicit dn̄s: quia vobiſcum ſum ego vt ſaluos vos faciā & eruam de manu ei⁹: & dabo vobis miſericordias & miſerebor veſtri: & habitare vos faciā in terra veſtra. Si aūt dixeritis vos nō habitabimus in terra iſta: nec audiemus vocem domini dei noſtri dicentes: nequaq̄: ſed ad terram egypti pergemus vbi non videbimus bellum & clangorem tube non audiemus & famem non ſuſtinebimus: & ibi habitabim⁹. propter hoc nunc audite verbū dn̄i reliquie iuda. Hec dicit dn̄s exercituum deus iſrael. Si poſueritis faciē veſtrā vt ingrediamini egyptū: & intraueritis vt ibi habitetis: gladi⁹ quem vos formidatis: ibi comprehendet vos in terra egypti: & fames pro qua eſtis ſolliciti adherebit vobis in egypto & ibi moriemini. Omneſq; viri qui poſuerunt faciem ſuā vt ingrediatur egyptum vt habitēt ibi: morietur gladio & fame & peſte: nullus de eis remanebit: nec effugiet a facie mali quod ego

כי נשמע בקול יהוה אלהינו: ויהי היה
מקץ עשרת ימים ויהי דבר יהוה יום
אל ירמיהו: ויקרא אל יוחנן בן קרא
קרח ואל כל שרי החילים אשר שור
אתו ולכל העם למקטן ועד גדול: גדל
ויאמר אליהם כה אמר יהוה אלהי
ישראל אשר שלחתם אתי אליו
להפיל תחנתכם לפניו: אם שוב נפל חנן
תשבו בארץ הזאת ובניתי אתכם פנה ישב
ולא אהרס ונטעתי אתכם ולא בנה הרס
אתוש כי נחמתי אל הרעה אשר נחם רעע
עשיתי לכם: אל תיראו מפני מלך עשה ירא
בבל אשר אתם יראים מפניו אל פנה
תיראו ממנו נאם יהוה כי אתכם
אני להושיע אתכם ולהציל אתכם ישע
מידו: ונתתי לכם רחמים ורחם נצל נתן
אתכם והשיב אתכם אל אדמתכם: שוב
ואם אמרים אתם לא נשב בארץ ישב
הזאת לבלתי שמע בקול יהוה
אלהיכם: לאמר לא כי ארץ
מצרים נבוא אשר לא נראה בוא ראה
מלחמה וקול שופר לא נשמע לחם שפר
וללחם לא נרעב ושם נשב: ועתה שמע רעב
לכן שמעו דבר יהוה שארית
יהודה כה אמר יהוה צבאות אלהי
ישראל אם אתם שום תשמון שום
פניכם לבא מצרים ובאתם לגור פנה בוא
שם: והיתה החרב אשר אתם היה
יראים ממנה שם תשיג אתכם נשג
בארץ מצרים והרעב אשר אתם
דאגים ממנו שם ידבק אחריכם דבק
מצרים ושם תמתו: ויהיו כל מות
האנשים אשר שמו את פניהם
לבוא מצרים לגור שם ימותו בחרב
ברעב ובדבר ולא יהיה להם שריד היה שרד
ופליט מפני הרעה אשר אני פלט פנה רעע

מביא עליהם כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל כאשר נתך אפי וחמתי על ישבי ירושלם כן תתך חמתי עליכם בבאכם מצרים והייתם לאלה ולשמה ולקללה ולחרפה ולא תראו עוד את המקום הזה: דבר יהוה עליכם שארית יהודה אל תבאו מצרים ידע תדעו כי העידתי בכם היום: כי התעיתם בנפשותיכם כי אתם שלחתם אתי אל יהוה אלהיכם לאמר התפלל בעדנו אל יהוה אלהינו וככל אשר יאמר יהוה אלהינו כן הגד לנו ועשינו: ואגד לכם היום ולא שמעתם בקול יהוה אלהיכם ולכל אשר שלחני אליכם: ועתה ידע תדעו כי בחרב ברעב ובדבר תמותו במקום אשר חפצתם לבוא לגור שם:

Cap.xliij. ויהי ככלות ירמיהו לדבר אל כל העם את כל דברי יהוה אלהיהם אשר שלחו יהוה אלהיהם אליהם את כל הדברים האלה: ויאמר עזריה בן הושעיה ויוחנן בן קרח וכל האנשים הזדים אמרים אל ירמיהו שקר אתה מדבר לא שלחך יהוה אלהינו לאמר לא תבאו מצרים לגור שם: כי ברוך בן נריה מסית אתך בנו למען תת אתנו ביד הכשדים להמית אתנו ולהגלות אתנו בבל: ולא שמע יוחנן בן קרח וכל שרי החילים וכל העם בקול יהוה לשבת בארץ יהודה: ויקח יוחנן בן קרח וכל שרי החילים את כל שארית יהודה אשר שבו מכל הגוים אשר נדחו שם לגור בארץ

(margin) בוא · יחם · נתך בוא · היה שמם · ראה קום · בוא ידע · עוד תעה · פלל · אמר נגד · עשה · מות · היה כלה · אמר · זוד · דבר · בוא · סית · נתן · מות גלה · שור · ישב לקח · שוב · דחה

afferam ſuper eos: quia hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Sicut conflatus eſt furor me⁹ & indignatio mea ſup habitatores hieruſalē: ſic cōflabitur indignatio mea ſup vos cū ingreſſi fueritis egyptū: & eritis in iuſiurandū & in ſtuporē & in maledictū & in opprobriū: & nequaq̄ vltra videbitis locū iſtū. Verbū dñi ſuper vos reliq̄e iuda. Nolite intrare egyptū. Scientes ſcietis q̄a obteſtatus ſum vobis hodie: q̄a decepiſtis aīas vras. Vos enim miſiſtis me ad dominum deum veſtrum: dicentes. Ora pro nobis ad dñm deū nrm: & iuxta oīa q̄cunq̄ dixerit tibi dñs deus noſter: ſic annuncia nobis & faciemus. Et annūciaui vobis hodie: & nō audiſtis vocem dñi dei veſtri ſuper vniuerſis pro quibus miſit me ad vos. Nunc ergo ſcientes ſcietis: quia gladio & fame & peſte moriemini in loco ad quem voluiſtis intrare vt habitaretis ibi.

43.

Factum eſt aūt cū cōpleſſet hieremias loquēs ad populū vniuerſos ſermones dñi dei eorū: pro quibus miſerat eū dominus deus eorū ad illos omnia verba hec: dixit azarias filius oſie & iohannan filius caree & omnes viri ſuperbi: dicentes ad hieremiam. Mendacium tu loqueris. Non miſit te dñs deus noſter dicēs: ne ingrediamini egyptū vt habitetis illic: ſed baruch filius nerie incitat te aduerſum nos vt tradat nos in manus chaldeorum: & interficiat nos & traduci faciat in babylonem. Et nō audiuit iohannā filius caree & oēs principes bellatorū & vniuerſus populus vocem dñi: vt manerēt in terra iuda ſed tollēs iohānan fili⁹ caree & vniuerſi principes bellatorū vniuerſos reliquiarum iuda qui reuerſi fuerant de cunctis gentib⁹ ad q̄s fuerāt āte diſpſi: vt hītarēt in t̄ra

D

induco ſup eos. qr ſic dixit dñs exercituū
ἐπάγω ἐπ' αὐτούς. ὅτι οὕτως εἶπε κύριος τῶν δυνάμεων
de⁹ iſrael: ſicut ſtillauit furor me⁹ ſup
ὁ θεὸς ἰσραήλ, καθὼς ἔσταξεν ὁ θυμός μου ἐπὶ τοὺς
hitantes hieruſalem: ſic ſtillabit furor me⁹
κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ, οὕτως στάξει ὁ θυμός μου
ſup vos: intrātibus vobis in egyptum. τ eritis
ἐφ' ὑμᾶς, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἔσεσθε
in deſolationē τ ſubiecti: τ in maledictionē: τ in
εἰς ἄβατον καὶ ὑποχείριοι, καὶ εἰς ἀρὰν καὶ εἰς
opprobriū: τ non videbitis vltra locum iſtum:
ὀνειδισμόν, καὶ οὐ μὴ ἴδητε οὐκέτι τὸν τόπον τοῦτον,
q̄ locutus ē dñs ſup vos reliquos iuda ne
ἃ ἐλάλησε κύριος ἐφ' ὑμᾶς τοὺς καταλοίπους ἰούδα μὴ
igrediamini ī egyptū. τ nūc ſcientes ſcietis
εἰσέλθητε εἰς αἴγυπτον. καὶ νῦν γνόντες γνώσεσθε
qr conteſtatus ſum vobis hodie: qr male feciſtis
ὅτι ἐμαρτυράμην ὑμῖν σήμερον, ὅτι ἐπονηρεύσασθε
in aīabus vr̄is mittentes me ad dñm
ἐν ψυχαῖς ὑμῶν ἀποστείλαντές με πρὸς κύριον
deū vr̄m: dicentes: ora pro nobis ad
τὸν θεὸν ὑμῶν, λέγοντες, πρόσευξαι περὶ ἡμῶν πρὸς
dñm: τ ſcdm̄ omnia q̄ loq̄tur tibi dñs
κύριον, καὶ κατὰ πάντα ἃ ἂν λαλήσῃ σοι κύριος
de⁹ nr̄: ſic annuncia nobis τ faciem⁹.
ὁ θεὸς ἡμῶν, οὕτως ἀπάγγειλον ἡμῖν καὶ ποιήσομεν.
τ annunciaui vobis: τ nō audiſtis
καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς
vocē dñi dei vr̄i ſcdm̄ oia q̄ miſit
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα ἀπέ-
ad vos: τ nūc in gladio τ in fa
στειλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ νῦν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λι-
me τ in peſte deficietis in loco q̄ vos
μῷ καὶ ἐν λοιμῷ ἐκλείψετε ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ὑμεῖς
vultis itrare vt hītetis ibi.
βούλεσθε εἰσελθεῖν κατοικεῖν ἐκεῖ.

Ca.43

Et factū eſt vt ceſſauit hieremias loquēs ad
Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο ἱερεμίας λαλῶν πρὸς
pp̄lm oia verba dñi dei eo-
τὸν λαὸν πάντας τοὺς λόγους κυρίου τοῦ θεοῦ αὐ-
rū q̄ miſit dñs de⁹ eoꝝ ad illos:
τῶν οὓς ἀπέστειλεν κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐτούς,
τ dixit azarias fili⁹ oſee: τ ioanā filius ca
καὶ εἶπεν ἀζαρίας υἱὸς ὠσαίου, καὶ ἰωάναν υἱὸς κα-
rie: τ oēs viri ſuperbi dicen-
ρηέ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὑπερήφανοι οἱ εἴπον-
tes hieremie mēdacia tu loq̄ris nō miſit
τες τῷ ἱερεμίᾳ ψευδῆ σὺ λαλεῖς οὐκ ἀπέστειλέν
te dñs de⁹ nr̄: ad nos dicere nō igrediamini
σε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς εἰπεῖν μὴ εἰσέλθη-
ī egyptū vt hītetis illic: ſed baruch filius nerie
τε εἰς αἴγυπτον οἰκεῖν ἐκεῖ, ἀλλὰ βαροὺχ υἱὸς νηρίου
incitat te c̄ nos vt det nos in ma-
συμβάλλει σε πρὸς ἡμᾶς ἵνα δῷς ἡμᾶς εἰς χεῖ-
nus chaldeoꝝ vt interficiat nos τ
ρας τῶν χαλδαίων τοῦ θανατῶσαι ἡμᾶς καὶ
trāſmigrare faciat nos in babylonem. τ ioanā filius
ἀποικίσαι ἡμᾶς εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἰωάναν υἱὸς
carie τ oēs duces exercitus τ
καρηὲ καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως καὶ
oīs pp̄ls nō audierunt vocem dñi vt hī-
πᾶς ὁ λαὸς οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου κατοι-
tarent in t̄ra iuda: τ tulit ioanā τ om
κῆσαι ἐν γῇ ἰούδα. καὶ ἔλαβεν ἰωάναν καὶ πάν-
nes duces exercitus omnes reli
τες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως ἅπαντας τοὺς κα-
quos iuda q̄ reuerſi fuerant ex oībus
ταλοίπους ἰούδα τοὺς ἀποστραφέντας ἐκ πάντων τῶν
gētib⁹ q̄ diſpſe ſunt illic vt hītarēt in t̄ra
ἐθνῶν ἃ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ

A

B

iuda: potētes viros τ mulieres
ἰούδα, τοὺς δυνατοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας
τ puulos reliqs τ filias re-
καὶ νήπια λοιπὰ καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασι-
gis: τ aīas q̄s reliquerat nabuzardan
λέως, καὶ τὰς ψυχὰς ἃς κατέλιπεν ναβουζαρδὰν
princeps cocoꝝ cum godolia filio achicam: τ hieremi
ὁ ἀρχιμάγειρος μετὰ γοδολίου υἱοῦ ἀχικάμ, καὶ ἱερεμί-
am pphetam: τ baruch filiū nerie. τ in-
αν τὸν προφήτην, καὶ βαροὺχ υἱὸν νηρίου. καὶ εἰσ-
greſſi ſūt in egyptū: qr nō audieſt vocē
ῆλθον εἰς αἴγυπτον, ὅτι οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς
dñi τ igreſſi ſunt in taphnas. τ factū eſt ver-
κυρίου καὶ εἰσῆλθον εἰς τάφνας. καὶ ἐγένετο λό-
bū dñi ad hieremiā in taphnis dicens: ſu-
γος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν ἐν τάφναις λέγων, λά-
me tibi lapides grādes τ abſconde e-
βε σεαυτῷ λίθους μεγάλους καὶ κατάκρυψον αὐ-
os in veſtibulo in porta domus pharao in taph
τοὺς ἐν προθύροις ἐν πύλῃ τῆς οἰκίας φαραὼ ἐν τάφ-
nis ante oculos viroꝝ iuda. τ dices: ſic
ναις κατ' ὀφθαλμοὺς ἀνδρῶν ἰούδα. καὶ ἐρεῖς, οὕ-
dixit dñs exercituū deus iſrael: ecce
τως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ
ego mitto τ ad ducā nabuchodonoſor regem
ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ ἄξω ναβουχοδονόσωρ βασιλέα
babylonis ſeruū meū τ ponet thronū
βαβυλῶνος τὸν δοῦλόν μου καὶ θήσει τὸν θρόνον
ſuum ſuper lapides iſtos q̄s abſcondiſti.
αὐτοῦ ἐπάνω τῶν λίθων τούτων ὧν κατέκρυψας.
τ eleuabit arma ſua ſup eos: τ intra-
καὶ ἀρεῖ τὰ ὅπλα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς, καὶ εἰσελεύ-
bit τ percutiet t̄rā egypti: q̄s in mor-
σεται καὶ πατάξει γῆν αἰγύπτου, οὓς εἰς θάνα-
tem: in mortem. τ quos in trāſmigra-
τον, εἰς θάνατον. καὶ οὓς εἰς ἀποικι-
tionē: in trāſmigratione. τ q̄s in gladium:
σμόν, εἰς ἀποικισμόν. καὶ οὓς εἰς ῥομφαίαν,
in gladium: τ accēdet ignē in domib⁹ deoꝝ eoꝝ
εἰς ῥομφαίαν, καὶ καύσει πῦρ ἐν οἰκίαις θεῶν αὐτῶν
τ cōburet eas: τ trāſmigrare faciet eos τ ſcrutabit
καὶ ἐμπυριεῖ αὐτάς, καὶ ἀποικιεῖ αὐτοὺς καὶ φθειριεῖ
t̄rā egypti ſicut pediculꝰ purgat paſtor veſtimētū ſu-
γῆν αἰγύπτου ὡς φθειρίζει ποιμὴν τὸ ἱμάτιον αὐ-
um. τ egredietur in pace τ conteret
τοῦ. καὶ ἐξελεύσεται ἐν εἰρήνῃ καὶ συντρίψει τοὺς
ſtatuas heliopolis q̄ in egypto: τ do
στύλους ἡλιουπόλεως τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὰς οἰ-
mos deoꝝ egypti cōburet in igne.
κίας τῶν θεῶν αἰγύπτου κατακαύσει ἐν πυρί.

Ca.44

Verbum q̄d factū eſt ad hieremiā oib⁹
Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν πᾶσι τοῖς
iudeis hitantibus in t̄ra egypti τ
ἰουδαίοις τοῖς κατοικοῦσιν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ τοῖς
ſedentibus in magdalo τ in taphnis τ in
καθημένοις ἐν μαγδαλῷ καὶ ἐν τάφναις καὶ ἐν
mēphis τ in t̄ra pathure dicēs: ſic dixit
μέμφοις καὶ ἐν γῇ παθουρῆς λέγων, οὕτως εἶπε
dñs exercituū deus iſrael: vos vidiſtis
κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ὑμεῖς ἑωράκα-
oia mala q̄ induxi ſup hieruſa-
τε πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐπήγαγον ἐπὶ ἱερουσα-
lem: τ ſup ciuitates iuda. τ ecce ſunt de-
λὴμ καὶ ἐπὶ πόλεις ἰούδα. καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔρη-
ſerte hodie ab inhitantib⁹ a facie ma
μοι σήμερον ἀπὸ ἐνοικούντων ἀπὸ προσώπου πο-
litie eoꝝ quā fecerunt vt ad iracūdiā puocarēt me
νηρίας αὐτῶν ἧς ἐποίησαν παραπικρᾶναί με
euntes vt adolerēt
πορευθέντες θυμιᾶν

C

ū.40.a

D

A

iuda: viros & mulieres & paruulos & filias regis & omnem animā quam reliquerat nabuzardan princeps militie cum godolia filio aicham filii ſaphan: & hieremiam prophetam & baruch filium nerie: & ingreſſi ſunt in terram egypti: quia non obedierunt voci domini. Et venerūt vſq̄ ad taphnis. Et fact⁹ eſt ſmo dñi ad hieremiā in taphnis dicens. Sume tibi lapides grandes in manu tua & abſcōdes eos in crypta que eſt ſub muro latericio in porta dom⁹ pharaonis in taphnis cernētibus viris iudeis: & dices ad eos. Hec dicit dñs exercituum deus iſrael. Ecce ego mittam & aſſumam nabuchodonoſor regē babylonis ſeruum meū: & ponam thronum eius ſuper lapides iſtos quos abſcōdi: & ſtatuet ſolium ſuum ſup eos. Veniēſq̄ percutiet terram egypti quos in morte in mortē: & quos in captiuitate in captiuitate: & quos in gladio in gladio. Et ſuccēdet ignē in delubris deorū egypti: & cōburet ea & captiuos ducet illos: & amicietur t̄ra egypti ſicut amicitur paſtor pallio ſuo & egredietur inde in pace. Et cōteret ſtatuas domus ſolis que ſunt in terra egypti: & delubra deorum egypti comburet igni.

44.

Verbum qd factū eſt ad hieremiam & ad omnes iudeos qui habitabant in terra egypti habitantes in magdalo & in taphnis & in mēphis & in terra phatures: dicens. Hec dicit domin⁹ exercituū deus iſrael. Vos vidiſtis omne malum iſtud quod adduxi ſuper hieruſalē & ſuper omnes vrbes iuda: & ecce deſerte ſūt hodie & nō eſt in eis habitator propter maliciā quā fecerūt: vt me ad iracūdiā puocarēt: & irent & ſacrificarent & colerent

יהודה: את הגברים ואת הנשים ואת הטף ואת בנות המלך ואת כל הנפש אשר הניח נבוזראדן רב טבחים את גדליהו בן אחיקם בן שפן ואת ירמיהו הנביא ואת ברוך בן נריהו: ויבאו ארץ מצרים כי לא שמעו בקול יהוה ויבאו עד תחפנחס: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו בתחפנחס לאמר: קח בידך אבנים גדלות וטמנתם במלט במלבן אשר בפתח בית פרעה בתחפנחס לעיני אנשים יהודים: ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני שלח ולקחתי את נבוכדראצר מלך בבל עבדי ושמתי כסאו ממעל לאבנים האלה אשר טמנתי ונטה את שפרורו עליהם: ובאה והכה את ארץ מצרים אשר למות למות ואשר לשבי לשבי ואשר לחרב לחרב: והצתי אש בבתי אלהי מצרים ושרפם ושבם ועטה את ארץ מצרים כאשר יעטה הרעה את בגדו ויצא משם בשלום: ושבר את מצבות בית שמש אשר בארץ מצרים ואת בתי אלהי מצרים ישרף באש:

Ca.xliiij. הדבר אשר היה אל ירמיהו אל כל היהודים הישבים בארץ מצרים הישבים במגדל ובתחפנחס ובנף ובארץ פתרום לאמר: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל אתם ראיתם את כל הרעה אשר הבאתי על ירושלם ועל כל ערי יהודה והנם חרבה היום הזה ואין בהם יושב: מפני רעתם אשר עשו להכעסני ללכת לקטר לעבד

(margin) נשה · בנה · ינח · נבא · בוא · היה · לקח · לבן · שום צלה · בוא נכה · שבה · יצת · בית · שבה · עטה · שלם יצב · שרף · ראה · בוא עיר · הנה · ישב פנה · רוץ עשה · כעס ילך

לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם
הֵמָּה אַתֶּם וַאֲבֹתֵיכֶם׃ וָאֶשְׁלַח שלח
אֲלֵיכֶם אֶת כָּל עֲבָדַי הַנְּבִיאִים נבא
הַשְׁכֵּים וְשָׁלֹחַ לֵאמֹר אַל נָא תַעֲשׂוּ שכם עשה
אֵת דְּבַר הַתֹּעֵבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר
שָׂנֵאתִי׃ וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא הִטּוּ אֶת נטה
אָזְנָם לָשׁוּב מֵרָעָתָם לְבִלְתִּי קַטֵּר
לֵאלֹהִים אֲחֵרִים׃ וַתִּתַּךְ חֲמָתִי נתך יחם
וְאַפִּי וַתִּבְעַר בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת בער חוץ
יְרוּשָׁלִָם וַתִּהְיֶינָה לְחָרְבָּה לִשְׁמָמָה היה
כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וְעַתָּה כֹּה אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָמָה
אַתֶּם עֹשִׂים רָעָה גְדוֹלָה אֶל עשה גדל
נַפְשֹׁתֵכֶם לְהַכְרִית לָכֶם אִישׁ וְאִשָּׁה כרת איש
עוֹלֵל וְיוֹנֵק מִתּוֹךְ יְהוּדָה לְבִלְתִּי עלל ינק
הוֹתִיר לָכֶם שְׁאֵרִית׃ לְהַכְעִסֵנִי יתר כעס
בְּמַעֲשֵׂי יְדֵיכֶם לְקַטֵּר לֵאלֹהִים עשה
אֲחֵרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר אַתֶּם
בָּאִים לָגוּר שָׁם לְמַעַן הַכְרִית בוא כרת
לָכֶם וּלְמַעַן הֱיוֹתְכֶם לִקְלָלָה וּלְחֶרְפָּה היה
לְכֹל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ הֲשְׁכַחְתֶּם אֶת
רָעוֹת אֲבוֹתֵיכֶם וְאֶת רָעוֹת מַלְכֵי
יְהוּדָה וְאֵת רָעוֹת נָשָׁיו וְאֵת רָעֹתֵכֶם עשה
וְאֵת רָעֹת נְשֵׁיכֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּאֶרֶץ עשה
יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ לֹא
דֻכְּאוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא יָרְאוּ וְלֹא
הָלְכוּ בְתוֹרָתִי וּבְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר נָתַתִּי חקק נתן
לִפְנֵיכֶם וְלִפְנֵי אֲבוֹתֵיכֶם׃ לָכֵן כֹּה פנה
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הִנְנִי שָׂם פָּנַי בָּכֶם לְרָעָה וּלְהַכְרִית שום כרת
אֶת כָּל יְהוּדָה׃ וְלָקַחְתִּי אֶת שְׁאֵרִית
יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׂמוּ פְנֵיהֶם לָבוֹא
אֶרֶץ מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם וְתַמּוּ כֹל תמם
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם יִפֹּלוּ בַּחֶרֶב בָּרָעָב נפל
יִתַּמּוּ מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל בַּחֶרֶב וּבָרָעָב גדל
יָמֻתוּ וְהָיוּ לְאָלָה לְשַׁמָּה וְלִקְלָלָה מות היה
שמם

deos alienos quos neſciebant & illi & vos & patres veſtri. Et miſi ad vos oēs ſeruos meos prophetas de nocte conſurgens mittenſq; & dicens. Nolite facere verbum abominationis huiuſcemodi quam odiui. Et non audierunt nec inclinauerunt aurē ſuā vt cōuerterētur a malis ſuis & nō ſacrificarent diis alienis. Et cōflata eſt idignatio mea & furor meus: & ſuccenſa eſt in ciuitatib⁹ iuda & in plateis hieruſalem: & verſe ſunt in ſolitudinē & vaſtitatē ſm diem hāc. Et nunc hec dicit dn̄s exercituum deus iſrael. Quare vos facitis malum grande hoc contra aīas veſtras: vt intereat ex vobis vir & mulier: paruulus & lactens de medio iude nec relinquatur vobis quicq̄ꝫ reſiduū puocātes me in operibus manuū veſtrarum ſacrificando diis alienis in terra egypti in quam ingreſſi eſtis vt habitetis ibi: & diſpereatis: & ſitis in maledictionē & in opprobrium cunctis gentibus terre. Nunquid obliti eſtis mala patrum veſtrorū & mala regum iuda & mala vxorū eorum & mala veſtra & mala vxorum veſtraꝝ que fecerunt in terra iuda & in regionib⁹ hieruſalem? Non ſunt mūdati vſq; ad diē hanc & nō timuerūt & nō ambulauerūt in lege mea & in p̄ceptis meis q̄ dedi corā vobis & corā patribus vr̄is. Ideo hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Ecce ego ponam faciē meā in vobis in malū & diſperdā oēm iudam. Et aſſumam reliquias iude: qui poſuerunt facies ſuas vt ingrederētur terrā egypti: & habitarēt ibi & conſumentur oēs in terra egypti: & cadēt in gladio & in fame. Cōſumētur a minimo vſq; ad maximū: i fame & in gladio morietur: & erūt in iuſiurādū & in miraculum & in maledictionem

diis aliis: quos nō cognouerūt ipſi & vos & patres
θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ ἔγνων αὐτοὶ καὶ ὑμεῖς καὶ οἱ πα-
D
tres vr̄i. & miſi ad vos ſeruos
τέρες ὑμῶν. καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς τοὺς παῖδάς
meos pphetas diluculo: & miſi dicens:
μου τοὺς προφήτας ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα λέγων,
ne faciatis rem indignationis huius quā
μὴ ποιήσητε τὸ πρᾶγμα τῆς μολύνσεως ταύτης ἧς
odi. & nō audierūt me: & nō inclinauerūt
ἐμίσησα. καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ
aurē ſuā vt cōuerterēt a malis ſuis vt
οὖς αὐτῶν ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν πρὸς
nō adoleſt diis alienis. & iſtillauit furor me⁹
τὸ μὴ θυμιᾶν θεοῖς ἑτέροις. καὶ ἔσταξεν ὁ θυμός μου
& ira mea ſucceſa ē in ciuitatib⁹ iuda & ex-
καὶ ἡ ὀργή μου ἐξεκαύθη ἐν πόλεσιν ἰούδα καὶ ἔξω-
tra hieruſalem. & facte ſunt in ſolitudinē & in
θεν ἱερουσαλήμ. καὶ ἐγενήθησαν εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς
inuiū ſicut dies hec. & nūc ſic dixit domi-
ἄβατον ὡς ἡμέρα αὕτη. καὶ νῦν οὕτως εἶπεν κύρι-
nus omnīp de⁹ iſrael: quare vos facitis
ος παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἵνα τί ὑμεῖς ποι-
mala magna in aīabus vr̄is vt ſuccidat ex
εῖτε κακὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχαῖς ὑμῶν. ἐκκόψαι ὑ-
B
vobis vir & mulier puulus & lactens de me-
μῶν ἄνδρα καὶ γυναῖκα νήπιον καὶ θηλάζοντα ἐκ μέ-
dio iuda: vt nō derelinquatur vir vllus
σου ἰούδα. πρὸς τὸ μὴ καταλειφθῆναι ὑμῶν μηδέ-
vt irritetis me in opibus manuū
να παραπικρᾶναί με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν
vr̄aꝝ adolēdo diis alienis in trā egypti in quā in-
ὑμῶν θυμιᾶν θεοῖς ἑτέροις ἐν γῇ αἰγύπτου εἰς ἣν εἰσ-
greſſi eſti vt hītetis ibi: vt excidamini & vt ſitis
ἤλθετε οἰκεῖν ἐκεῖ, ἵνα ἐκκοπῆτε καὶ ἵνα γένησθε
in maledictionē & in opprobriū in gētibus
εἰς κατάραν καὶ εἰς ὀνειδισμὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν τῆς
trē. nūqd obliti eſti vos malorū pa-
γῆς. μὴ ἐπιλέλησθε ὑμεῖς τῶν κακῶν τῶν πα-
trum vr̄oꝝ: & malorū regum iu-
τέρων ὑμῶν, καὶ τῶν κακῶν τῶν βασιλέων ἰού-
da: & malorū principum vr̄oꝝ: &
δα, καὶ τῶν κακῶν τῶν ἀρχόντων ὑμῶν, καὶ τῶν
malorū vxorū vr̄aꝝ? q̄ fecerūt in trā
κακῶν τῶν γυναικῶν ὑμῶν; ὧν ἐποίησαν ἐν γῇ
iuda & de foris hieruſalem: & nō ceſſauerūt
ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἐπαύσαν-
vſq; ī diem hanc. & nō timuerunt
το ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν
& nō āplexati ſunt p̄cepta mea q̄ dedi
καὶ οὐκ ἀντείχοντο τῶν προσταγμάτων μου ὧν ἔδω-
ante faciem eoꝝ & ante faciem
κα κατὰ πρόσωπον αὐτῶν καὶ κατὰ πρόσωπον τῶν
patrum ſuoꝝ. ideo ſic dix't dn̄s
πατέρων αὐτῶν. διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος
exercituū deus iſrael: ecce ego pono
τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐφίστημι τὸ
faciem meā in vobis in malū vt diſperdam
πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακὸν τοῦ ἀπολέσαι
oēm iuda: & aſſumā reliquos
πάντα ἰούδα, καὶ λήψομαι τοὺς καταλοίπους Amos. 9.
iude q̄ poſuerūt faciem ſuam vt ingrede-
ἰούδα οἳ ἔθεντο τὸ πρόσωπον αὐτῶν τοῦ εἰσελ-
rent in trā egypti vt hītarent ibi: &
θεῖν εἰς γῆν αἰγύπτου τοῦ κατοικῆσαι ἐκεῖ, καὶ
ɔſumētur oēs ī trā egypti: & cadent in
ἐκλείψουσι πάντες ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ πεσοῦνται ἐν
gladio: & in fame deficient a paruo
ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ ἐκλείψουσιν ἀπὸ μικροῦ
vſq; ad magnū & erunt in opprobriū & in
ἕως μεγάλου, καὶ ἔσονται εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς
pditionē & in maledictionē.
ἀπώλειαν καὶ εἰς κατάραν.

& viſitabo ſup ſedentes in trā egy-
C
καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐν γῇ αἰγύ-
pti: ſicut viſitaui ſup hieruſalem in gladio
πτου, ὡς ἐπεσκεψάμην ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν ῥομφαίᾳ
& in fame & in morte. & nō erit ſalua-
καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ. καὶ οὐκ ἔσται σεσωσμέ-
tus vllus de reliquiis iuda peregrināntib⁹
νος οὐδεὶς τῶν ἐπιλοίπων ἰούδα τῶν παροικούντων
in trā egypti vt reuertāt in trā iuda ad quā ip-
ἐν γῇ αἰγύπτου ἐπιστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα ἐφ' ἣν αὐ-
ſi ſperant aīabus ſuis reuerti
τοὶ ἐλπίζουσιν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τοῦ ἐπιστρέψαι
illuc. non reuertentur niſi ſaluati.
ἐκεῖ. οὐ μὴ ἐπιστρέψουσιν εἰ μὴ οἱ ἀνασωζόμενοι.
& reſponderūt hieremie oēs viri
καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἱερεμίᾳ ἅπαντες οἱ ἄνδρες
ſcientes q̄ adolerēt vxores eoꝝ di-
οἱ γνόντες ὅτι θυμιῶσιν αἱ γυναῖκες αὐτῶν θε-
is alienis: & oēs mulieres cōgregatio ma-
οῖς ἑτέροις, καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες συναγωγὴ με-
gna: & oīs pplſ ſedentes in trā egypti
γάλη, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ καθήμενοι ἐν γῇ αἰγύπτου
in trā pathures dicentes: ſmonē quē loquu-
ἐν γῇ παθούρης λέγοντες, τὸν λόγον ὃν ἐλά-
D
tus es ad nos in noīe dn̄i: nō audie-
λησας πρὸς ἡμᾶς τῷ ὀνόματι κυρίου, οὐκ ἀκου-
mus a te. q2 facientes faciemus omne
σόμεθά σου. ὅτι ποιοῦσαι ποιήσωμεν πάντα
vbū qđ egredietur de ore nr̄o ut a-
τὸν λόγον ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν θυ-
doleam⁹ regine celi & libemus illi
μιᾶν τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδειν αὐτῇ
libamina: ſicut fecimus nos & patres
σπονδάς, καθὰ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέ-
nr̄i & reges nr̄i & principes no-
ρες ἡμῶν καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἡ-
ſtri in ciuitatib⁹ iuda & de foris hieruſalem. &
μῶν ἐν πόλεσιν ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ. καὶ
ſaturati ſum⁹ panib⁹: & facti ſum⁹ boni: & ma-
ἐπλήσθημεν ἄρτων, καὶ ἐγενόμεθα χρηστοί, καὶ κα-
la nō vidim⁹ & vt ceſſauimus adolentes
κὰ οὐκ εἴδομεν καὶ ὡς διελίπομεν θυμιῶντες
E
regine celi & libantes ei
τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδοντες αὐτῇ
libamina indiguimus oēs nos. & in gla-
σπονδὰς ἠλαττώθημεν πάντες ἡμεῖς. καὶ ἐν ῥομ-
dio & in fame defecimus: & q2 adolem⁹
φαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἐξελίπομεν, καὶ ὅτι θυμιῶμεν
nos regine celi: & libamus ei
S.i.d. ἡμεῖς τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐσπείσαμεν αὐτῇ
libamina: nō ſine viris nr̄is fecimus
σπονδάς, μὴ ἄνευ τῶν ἀνδρῶν ἡμῶν ἐποιήσαμεν
ei placentas & libauimus libamina ei: &
αὐτῇ χαυῶνας καὶ ἐσπείσαμεν σπονδὰς αὐτῇ, καὶ
dixit hieremias oī pplo potentib⁹ &
εἶπεν ἱερεμίας παντὶ τῷ λαῷ τοῖς δυνατοῖς καὶ
mulierib⁹ & omni pplo q̄ reſponde-
ταῖς γυναιξὶν καὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῖς ἀποκρι-
runt ei verba dicēs. nōne incenſi
θεῖσιν αὐτῷ λόγους λέγων, οὐχὶ τοῦ θυμιάματος
qđ adoleuiſtis in ciuitatibus iuda & defori
οὗ ἐθυμιάσατε ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα καὶ ἔξωθεν
hieruſalem: vos & pres vr̄i &
ἱερουσαλήμ, ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ οἱ
reges vr̄i & pncipes vr̄i & pplſ
βασιλεῖς ὑμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ὁ λαὸς τῆς
tre recordat⁹ ē dn̄s: & aſcendit ſup cor eius &
γῆς ἐμνήσθη κύριος, καὶ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ καὶ
nō potuit dn̄s vltra ferre a facie mali-
F
οὐκ ἠδύνατο κύριος ἔτι φέρειν ἀπὸ προσώπου πονη-
tie rerum vr̄aꝝ: & ab abominationib⁹
ρίας πραγμάτων ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν βδελυγμάτων

& in opprobrium: & viſitabo ſuper habitatores terre egypti: ſicut viſitaui ſuper hieruſalem in gladio & fame & peſte: & non erit q effugiat: & ſit reſiduꝰ de reliquiis iudeoꝝ qui vadunt vt peregrinētur in terra egypti & reuertātur in terram iuda ad quam ipſi eleuant animas ſuas vt reuertantur & habitent ibi: non reuertentur niſi qui fugerint. Reſponderunt autē hieremie omnes viri ſcientes q ſacrificarent vxores eorum diis alienis & vniuerſe mulieres quarum ſtabat multitudo grandis: & omnis populus habitātium in terra egypti in phatures dicentes. Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini non audiemus ex te: ſed facientes faciemus omne verbum quod egrēdietur de ore nr̄o vt ſacrificemus regine celi et libemus ei libamina: ſicut fecimus nos & patres nr̄i reges noſtri & principes noſtri in vrbibus iuda & in plateis hieruſalem et ſaturati ſumꝰ panibꝰ & bene nobis erat: malūq; nō vidimus. Ex eo autē tpe quo ceſſauimus ſacrificare regine celi & libare ei libamina idiguimus oibus: & gladio & fame conſumpti ſumus. Quod ſi nos ſacrificamus regine celi: & libamus ei libamina: nunqd ſine viris noſtris facimus ei placētas ad colendum eam & libamina ad libandū? Et dixit hieremias ad omnē pplm: aduerſum viros & aduerſuꝫ mulieres & aduerſum vniuerſam plebē qui rn̄derāt ei verbū dicens. Nunqd non ſacrificium qđ ſacrificaſtis in ciuitatibus iuda & in plateis hieruſalem vos & patres vr̄i reges veſtri & principes veſtri et ppl's terre: horū recordatus ē dn̄s & aſcēdit ſup cor eius? Et nō poterat dn̄s vltra portare ppter maliciā ſtudiorū vr̄oꝝ: & pp abomiatiōes

וּלְחֶרְפָּה׃ וּפָקַדְתִּי עַל הַיּוֹשְׁבִים ישב
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עַל
יְרוּשָׁלִָם בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר׃ וְלֹא
יִהְיֶה פָּלִיט וְשָׂרִיד לִשְׁאֵרִית יְהוּדָה פלט שרד
הַבָּאִים לָגוּר שָׁם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בוא
וְלָשׁוּב אֶרֶץ יְהוּדָה אֲשֶׁר הֵמָּה
מְנַשְּׂאִים אֶת נַפְשָׁם לָשׁוּב לָשֶׁבֶת נשא ישב
שָׁם כִּי לֹא יָשׁוּבוּ כִּי אִם פְּלֵטִים׃ שוב
וַיַּעֲנוּ אֶת יִרְמְיָהוּ כָּל הָאֲנָשִׁים ענה
הַיֹּדְעִים כִּי מְקַטְּרוֹת נְשֵׁיהֶם קטר נשה
לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וְכָל הַנָּשִׁים
הָעֹמְדוֹת קָהָל גָּדוֹל וְכָל הָעָם גדל
הַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּפַתְרוֹס
לֵאמֹר׃ הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלֵינוּ
בְּשֵׁם יְהוָה אֵינֶנּוּ שֹׁמְעִים אֵלֶיךָ׃
כִּי עָשֹׂה נַעֲשֶׂה אֶת כָּל הַדָּבָר אֲשֶׁר עשה
יָצָא מִפִּינוּ לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם פה לאך
וְהַסֵּיךְ לָהּ נְסָכִים כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ נסך עשה
אֲנַחְנוּ וַאֲבֹתֵינוּ מְלָכֵינוּ וְשָׂרֵינוּ שור
בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם חוץ
וַנִּשְׂבַּע לֶחֶם וַנִּהְיֶה טוֹבִים וְרָעָה לֹא שבע היה
רָאִינוּ׃ וּמִן אָז חָדַלְנוּ לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת ראה
הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ לָהּ נְסָכִים חָסַרְנוּ כֹל לאך
וּבַחֶרֶב וּבָרָעָב תָּמְנוּ׃ וְכִי אֲנַחְנוּ תמם
מְקַטְּרִים לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וּלְהַסֵּךְ קטר
לָהּ נְסָכִים הֲמִבַּלְעָדֵי אֲנָשֵׁינוּ
עָשִׂינוּ לָהּ כַּוָּנִים לְהַעֲצִבָהּ וְהַסֵּךְ עשה עצב
לָהּ נְסָכִים׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל כָּל אמר
הָעָם עַל הַגְּבָרִים וְעַל הַנָּשִׁים וְאֶל נשה
כָּל הָעָם הָעֹנִים אֹתוֹ דָּבָר לֵאמֹר׃ ענה
הֲלוֹא אֶת הַקִּטֵּר אֲשֶׁר קִטַּרְתֶּם
בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם עיר חוץ
אַתֶּם וַאֲבוֹתֵיכֶם מַלְכֵיכֶם וְשָׂרֵיכֶם
וְעַם הָאָרֶץ אֹתָם זָכַר יְהוָה וַתַּעֲלֶה עלה
עַל לִבּוֹ׃ וְלֹא יוּכַל יְהוָה עוֹד לָשֵׂאת יכל נשא
מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִפְּנֵי הַתּוֹעֵבֹת פנה רעע
עלל תעב

אשר עשיתם ותהי ארצכם לחרבה עשה היה
ולשמה ולקללה מאין יושב כהיום הזה: שמם ישב
מפני אשר קטרתם ואשר
חטאתם ליהוה ולא שמעתם בקול
יהוה ובתורתו ובחקתיו ובעדותיו ירה חקק
לא הלכתם על כן קראת אתכם עוד
הרעה הזאת כיום הזה: ויאמר רוע
ירמיהו אל כל העם ואל כל הנשים נשה
שמעו דבר יהוה כל יהודה אשר
בארץ מצרים: כה אמר יהוה
צבאות אלהי ישראל לאמר אתם
ונשיכם ותדברנה בפיכם ובידכם דבר פה
מלאתם לאמר עשה נעשה את עשה
נדרינו אשר נדרנו לקטר למלכת לאך
השמים ולהסך לה נסכים הקים נסך קום
תקימנה את נדריכם ועשה
תעשינה את נדריכם: לכן שמעו עשה
דבר יהוה כל יהודה הישבים בארץ
מצרים הנני נשבעתי בשמי שבע
הגדול אמר יהוה אם יהיה עוד גדל היה
שמי נקרא בפי כל איש יהודה אמר פה
חי אדני יהוה בכל ארץ מצרים:
הנני שקד עליהם לרעה ולא רוע
לטובה ותמו כל איש יהודה אשר תמם
בארץ מצרים בחרב וברעב עד
כלותם: ופליטי חרב ישבון מן ארץ כלה פלט
מצרים ארץ יהודה מתי מספר שוב מתה
וידעו כל שארית יהודה הבאים ספר בוא
לארץ מצרים לגור שם דבר מי
יקום ממני ומהם: וזאת לכם האות קום
נאם יהוה כי פקד אני עליכם
במקום הזה למען תדעו כי קום קום ידע
יקומו דברי עליכם לרעה: כה אמר רוע
יהוה הנני נתן את פרעה חפרע מלך
מצרים ביד איביו וביד מבקשי בקש
נפשו כאשר נתתי את צדקיהו נתן

quas feciſtis & facta eſt terra vr̄a in deſolationē et in ſtuporē & in maledictū eo q̄ nō ſit habitator: ſicͣ eſt dies hec. Propterea q̄ ſacrificaueritis idolis & peccaueritis dn̄o & nō audieritis vocem dn̄i: & in lege & in p̄ceptis & in teſtimoniis eius non ambulaueritis: idcirco euenerunt vobis mala hec ſicut eſt dies hec. Dixit autem hieremias ad omnē populum: & ad vniuerſas mulieres. Audite verbū dn̄i omnis iuda qui eſtis in terra egypti. Hec inquit dominus exercituum deus iſrael: dicens. Vos et vxores vr̄e locuti eſtis ore veſtro & manib⁹ veſtris impleſtis: dicentes. Faciamus vota noſtra que vouim⁹ vt ſacrificemus regine celi & libemus ei libamina. Impleſtis vota veſtra: et opere perpetraſtis ea. Ideo audite verbum dn̄i omnis iuda qui habitatis in terra egypti. Ecce ego iuraui in nomine meo magno: ait dominus: quia nequaq̄ vltra vocabitur nomen meū ex ore ois viri iudei dicentis: viuit dn̄s deus in omni terra egypti. Ecce ego vigilabo ſup eos in malum & non in bonū: et conſumētur omēs viri iuda qui ſunt in terra egypti gladio et fame donec penitus cōſumātur. Et qui fugerint gladiū: reuertentur de terra egypti in terrā iuda viri pauci: et ſcient omēs reliquie iuda ingredientium terram egypti vt habitent ibi: cuius ſermo cōpleatur: meus an illorū. Et hoc vobis ſignū ait dn̄s q̄ viſitem ego ſuper vos in loco iſto: vt ſciatis quia vere cōplebūtur ſmões mei cōtra vos in malū. Hec dicit dn̄s. Ecce ego tradam pharaonē ephree regē egypti in manu inimicorū ei⁹: & in manu q̄rentiū animā illius: ſicut tradidi ſedechiam

quas feciſtis. ꝛ facta eſt fra vr̄a in deſolationē
ὧν ἐποιήσατε. καὶ ἐγενήθη ἡ γῆ ὑμῶν εἰς ἐρήμωσιν
ꝛ in inuium ꝛ in maledictionē ſicͣ dies hec a fa-
καὶ εἰς ἄβατον καὶ εἰς ἀρὰν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἀπὸ προ-
cie eoꝝ q̄b⁹ adolebatis ꝛ q̄b⁹ peccaſtis do-
σώπου αὐτῶν ὧν ἐθυμιᾶτε καὶ ὧν ἡμάρτετε τῷ κυ-
mino. ꝛ non audiſtis vocē dn̄i ꝛ
ρίῳ. καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου καὶ
in p̄ceptis eius ꝛ in lege e-
ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐ-
ius ꝛ in teſtimoniis eius non ābulaſtis
τοῦ καὶ ἐν τοῖς μαρτυρίοις αὐτοῦ οὐκ ἐπορεύθητε.
ꝛ app̄henderūt vos mala hec ſicut dies
καὶ ἐπελάβετο ὑμῶν τὰ κακὰ ταῦτα ὡς ἡ ἡμέρα
hec. ꝛ dixit hieremias pp̄lo ꝛ mu-
αὕτη. καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ λαῷ καὶ ταῖς γυ-
lierib⁹: audite verbū dn̄i ois iuda q̄
ναιξίν, ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου πᾶσα ἰούδα οἱ
in fra egypti: ſic dixit dn̄s de⁹ iſrael:
ἐν γῇ αἰγύπτου. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ,
vos ꝛ vxores vr̄e ore vr̄o locu-
ὑμεῖς καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν τῷ στόματι ὑμῶν ἐλα-
ti eſtis: ꝛ manibus vr̄is impleuiſtis di-
λήσατε, καὶ ταῖς χερσὶν ὑμῶν ἐπληρώσατε λέ-
centes: facientes faciemus vota nr̄a
γουσαι, ποιοῦσαι ποιήσομεν τὰς ὁμολογίας ἡμῶν
q̄ vouimus vt adoleam⁹ regine celi
ἃς ὡμολογήσαμεν θυμιᾶν τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ
ꝛ libemus ei libamina: manentes manſiſtis
καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδάς, ἐμμείνασαι ἐνεμείνα-
in votis vr̄is: ꝛ facientes feciſtis.
τε ταῖς ὁμολογίαις ὑμῶν, καὶ ποιοῦσαι ἐποιήσατε.
ideo audite v̄bū dn̄i ois iuda ſe-
διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου πᾶς ἰούδα οἱ κα- G
dentes in fra egypti. ecce iuraui in noīe meo
θήμενοι ἐν γῇ αἰγύπτου. ἰδοὺ ὤμοσα τῷ ὀνόματί μου Gen. 22.c.
magno dixit dn̄s: ſi fuerit vltra nomē
τῷ μεγάλῳ εἶπεν κύριος, ἐὰν γένηται ἔτι ὄνομά
meū in ore ois iuda dicere viuit dn̄s do-
μου ἐν στόματι παντὸς ἰούδα εἰπεῖν ζῇ κύριος κύ-
min⁹ i oi fra egypti. q2 ecce ego vigilaui
ριος ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐγρήγορα
ſup eos vt malefacerē eis ꝛ nō bn̄facerem
ἐπ᾽ αὐτοὺς τοῦ κακῶσαι αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀγαθῶσαι.
ꝛ deficient ois iuda habitantes in fra
καὶ ἐκλείψουσιν πᾶς ἰούδα οἱ κατοικοῦντες ἐν γῇ
egypti: in gladio ꝛ in fame donec defici-
αἰγύπτου, ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἕως ἂν ἐκλείπω-
ant. ꝛ ſaluati a gladio: reuertē-
σιν. καὶ οἱ σεσωσμένοι ἀπὸ ῥομφαίας, ἐπιστρέ-
tur in frā iuda pauci nūero. ꝛ ſcient
ψουσιν εἰς γῆν ἰούδα ὀλίγοι ἀριθμῷ. καὶ γνώσον-
oēs reliqui iuda peregrinantes
ται πάντες οἱ κατάλοιποι ἰούδα οἱ παροικοῦντες
in fra egypti vt habitent ibi: ſmo cui⁹ ma-
ἐν γῇ αἰγύπτου παροικῆσαι ἐκεῖ, λόγος τίνος ἐμ-
net meus an illoꝝ. ꝛ hoc vobis ſi-
μενεῖ ὁ ἐμὸς ἢ ὁ αὐτῶν. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ ση-
gnū dicit dn̄s: q2 viſitabo ego ſup vos
μεῖον λέγει κύριος, ὅτι ἐπισκέψομαι ἐγὼ ἐφ᾽ ὑμᾶς
in loco iſto: vt ſciatis q̄ manebūt ſmo-
ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐμμενοῦσιν οἱ λό-
nes mei ſup vos in mala. ſic dixit dn̄s:
γοι μου ἐφ᾽ ὑμᾶς εἰς κακά. οὕτως εἶπεν κύριος,
ecce ego trado pharaonē vephre regem
ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὸν φαραὼ οὐαφρῆ βασιλέα αἰ-
egypti in manus inimici eius: ꝛ in manus
γύπτου εἰς χεῖρας ἐχθροῦ αὐτοῦ, καὶ εἰς χεῖρας
q̄rentis aīam ei⁹: ſicut dedi ſedechiā
ζητοῦντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθὰ δέδωκα τὸν σεδεκίαν

regem iuda in manus nabuchodonoſor regis
βασιλέα ἰούδα εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσορ βασιλέως
babylonis inimici eius ꝛ q̄rentis
βαβυλῶνος ἐχθροῦ αὐτοῦ καὶ ζητοῦντος τὴν
aīam eius.
ψυχὴν αὐτοῦ. Ca. 45.
VErbum q̄d locut⁹ eſt hieremias pp̄heta ad ba-
A Ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν ἱερεμίας ὁ προφήτης πρὸς βα-
ruch filiū nerie: qñ ſcripſit verba hec in li-
ρούχ υἱὸν νηρίου, ὅτε ἔγραψεν τοὺς λόγους τούτους ἐν βι-
bro ex ore hieremie in anno quar-
βλίῳ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τετάρ-
to ioachim filij ioſie regis iuda: dicēs: ſic
τῳ τοῦ ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα, λέγων, οὕ-
dixit dn̄s de⁹ iſrael: in te baruch: q2
B τως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐπὶ σοὶ βαρούχ, ὅτι
dixiſti ve mihi: q2 addidit dn̄s dolorē ſup dolorē
εἶπας οἴμοι, ὅτι προσέθηκεν κύριος κόπον ἐπὶ πόνον
meū. dormiui in gemitibus meis: requiem nō inueni.
μου. ἐκοιμήθην ἐν στεναγμοῖς μου, ἀνάπαυσιν οὐχ εὗρον.
dic ei: ſic dixit dn̄s: ecce q̄s ego edifica-
εἰπὸν αὐτῷ, οὕτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ οὓς ἐγὼ ᾠκοδό-
ui ego deſtruo: ꝛ q̄s plantaui ego euello: ꝛ
μησα ἐγὼ καθαιρῶ, καὶ οὓς ἐφύτευσα ἐγὼ ἐκτίλλω, καὶ
C oēm frā meā: ꝛ tu q̄ris tibi grandia?
πᾶσαν γῆν τὴν ἐμοῦ, καὶ σὺ ζητεῖς σεαυτῷ μεγάλα;
ne queras: q2 ecce ego induco mala ſup oēm
μὴ ζητήσῃς, ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ πᾶσαν
carnē: ait dn̄s. ꝛ dabo tibi aīam tuā
σάρκα, λέγει κύριος. καὶ δώσω σοι τὴν ψυχήν σου
lucrū in omni loco quo vades illuc.
εὕρεμα ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐὰν βαδίσῃς ἐκεῖ. Ca. 46
ET factū ē verbū dn̄i ad hieremiam pp̄he-
A Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφή-
tam ſup oēs gētes: in egyptū aduerſū exercitū pharaōis
την ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, εἰς αἴγυπτον ἐπὶ δυνάμει φαραὼ
nechao regis egypti: q̄ erat ſup flumen euphra-
νεχαὼ βασιλέως αἰγύπτου, ὃς ἦν ἐπὶ τῷ ποταμῷ εὐφρά-
tē in carchamis quē pcuſſit nabuchodonoſor rex
τῃ ἐν καρχαμὶς ὃν ἐπάταξεν ναβουχοδονόσορ βασι-
babylonis q̄ in anno quarto ioa-
λεὺς βαβυλῶνος ὁ ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τοῦ ἰωα-
chi filij ioſie regis iuda. aſſumite arma
κεὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα. ἀναλάβετε ὅπλα
ꝛ ſcuta adducite in p̄lium. ſternite
καὶ ἀσπίδας προσαγάγετε εἰς πόλεμον. ἐπισάξατε
equos aſcendite equites ꝛ ſtate in
τοὺς ἵππους ἐπίβητε οἱ ἱππεῖς καὶ κατάστητε ἐν ταῖς
galeis vr̄is. p̄iſcite lanceas ꝛ
περικεφαλαίαις ὑμῶν. προβάλλετε τὰ δόρατα καὶ
induimini loricis vr̄is. cur ipi pa-
ἐνδύσασθε τοὺς θώρακας ὑμῶν. τί ὅτι αὐτοὶ πτο-
uent ꝛ recedunt retro? q2 fortes eo-
οῦνται καὶ ἀποχωροῦσιν ὀπίσω; διότι οἱ ἰσχυροὶ αὐ-
rum cedentur: fuga fugeſt ꝛ nō ſūt reuerſi
τῶν κοπήσονται, φυγῇ ἔφυγον καὶ οὐκ ἀνέστρεψαν
obſeſſi in circuitu ait dn̄s. ne fugiat le-
περιεχόμενοι κυκλόθεν λέγει κύριος. μὴ φευγέτω ὁ κοῦ-
uis ꝛ nō ſaluetur fortis ad aq̄lonē: q̄ iux-
φος καὶ μὴ ἀνασωζέσθω ὁ ἰσχυρὸς ἐπὶ βορρᾶν, τὰ πα-
ta flumen euphratē infirmata ſūt: ceciderunt.
B ρὰ τὸν ποταμὸν εὐφράτην ἠσθένησαν, πεπτώκασιν.
q̄s iſte q̄ſi flumen aſcendet
τί οὗτος ὡς ποταμὸς ἀναβήσεται

quercens regem iuda in manu nabuchodonoſor regis babylonis inimici ſui: & querētis animā eius. 45.

VErbum quod locutus eſt hieremias propheta ad baruch filium nerie cū ſcripſiſſet verba hec in libro ex ore hieremie anno quarto ioachim filii ioſie regis iuda dicens. Hec dicit domin⁹ deus iſrael: ad te baruch. Dixiſti. Ve miſero mihi q̄m addidit dn̄s dolorē dolori meo. Laboraui ī gemitu meo & requiem nō inueni. Hec dicit dn̄s. Sic dices ad eum. Ecce quos edificaui ego deſtruo: & quos plantaui ego euello: & vniuerſā terram hanc. Et tu queris tibi grandia? Noli querere: quia ecce ego adducam malū ſup oem carnem: ait dominus: & dabo tibi animam tuam in ſalutem in omnibus locis ad quecunq̄ perrexeris. 46.

QVod factū eſt verbū dn̄i ad hieremiā p̄phetam contra gētes: ad egyptū aduerſum exercitū pharaonis nechao regis egypti: q erat iuxta fluuium euphraten in charchamis quē p̄cuſſit nabuchodonoſor rex babylonis in quarto anno ioachim filii ioſie regis iuda. Preparate ſcutū & clypeū & procedite ad bellum. Iungite equos: & aſcendite equites: ſtate in galeis: polite lanceas: induite vos loricis. Quid igitur? Vidi ipſos pauidos & terga vertentes: fortes eoꝝ ceſos. Fugerūt cōciti: nec reſpexerunt. Terror vndiq̄: ait dn̄s. Non fugiet velox: nec ſaluari ſe putet fortis. Ad aquilonē iuxta flumen euphratē victi ſunt & ruerunt. Quis eſt iſte qui q̄ſi flumē aſcendit: & veluti fluuioꝝ intumeſcūt gurgites eius? Egyptus fluminis inſtar aſcendit:

מלך יהודה ביד נבוכדראצר מלך
בבל איבו ומבקש נפשו:
הדבר אשר דבר ירמיהו
Cap. xlv. הנביא אל ברוך בן נריה בכתבו את נבא
הדברים האלה על ספר מפי פה
ירמיהו בשנה הרבעית ליהויקים רבע
בן יאשיהו מלך יהודה לאמר:
כה אמר יהוה אלהי ישראל עליך
ברוך: אמרת אוי נא לי כי יסף
יהוה יגון על מכאבי יגעתי באנחתי יגה כאב
ומנוחה לא מצאתי: כה תאמר נוח אמר
אליו כה אמר יהוה הנה אשר
בניתי אני הרס ואת אשר נטעתי בנה
אני נתש ואת כל הארץ היא:
ואתה תבקש לך גדלות אל תבקש בקש
כי הנני מביא רעה על כל בשר בוא רוע
נאם יהוה ונתתי לך את נפשך נתן
לשלל על כל המקמות אשר קום
אשר היה תלך שם: הלך
Cap. xlvj דבר יהוה אל ירמיהו הנביא על
הגוים: למצרים על חיל פרעה
נכה מלך מצרים אשר היה על
נהר פרת בכרכמש אשר הכה נכה
נבוכדראצר מלך בבל בשנת שנה
הרביעית ליהויקים בן יאשיהו רבע
מלך יהודה: ערכו מגן וצנה ונשו צנן נגש
למלחמה: אסרו הסוסים ועלו לחם עלה
הפרשים והתיצבו בכובעים מרקו יצב כבע
הרמחים לבשו הסרינות: מדוע סרה ידע
ראיתי המה חתים נסגים אחור ראה חתת
וגבוריהם יכתו ומנוס נסו ולא אחר כתת
הפנו מגור מסביב נאם יהוה: אל נוס פנה
ינוס הקל ואל ימלט הגבור צפונה גור סבב
על יד נהר פרת כשלו ונפלו: קלל מלט
מי זה כיאר יעלה כנהרות נהר צפן
יתגעשו מימיו: מצרים כיאר יעלה עלה געש

וְכַנְּהָרוֹת יִתְגָּעֲשׁוּ מָיִם וַיֹּאמֶר אַעֲלֶה אָמַר עָלָה
אֲכַסֶּה אֶרֶץ אֹבִידָה עִיר וְיֹשְׁבֵי כָּסָה אָבַד
בָהּ׃ עֲלוּ הַסּוּסִים וְהִתְהֹלְלוּ הָלַל
הָרֶכֶב וְיֵצְאוּ הַגִּבּוֹרִים כּוּשׁ וּפוּט
תֹּפְשֵׂי מָגֵן וְלוּדִים תֹּפְשֵׂי דֹּרְכֵי
קָשֶׁת׃ וְהַיּוֹם הַהוּא לַאדֹנָי יְהוִה
צְבָאוֹת יוֹם נְקָמָה לְהִנָּקֵם מִצָּרָיו נָקַם צוּר
וְאָכְלָה חֶרֶב וְשָׂבְעָה וְרָוְתָה מִדָּמָם רָוָה
כִּי זֶבַח לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ
צָפוֹן אֶל נְהַר פְּרָת׃ עֲלִי גִלְעָד וּקְחִי עָלָה לָקַח
צֳרִי בְּתוּלַת בַּת מִצְרַיִם לַשָּׁוְא הִרְבֵּיתִי צָרָה רָבָה
רְפֻאוֹת תְּעָלָה אֵין לָךְ׃ שָׁמְעוּ גוֹיִם עָלָה
קְלוֹנֵךְ וְצִוְחָתֵךְ מָלְאָה הָאָרֶץ כִּי קָלַל
גִבּוֹר בְּגִבּוֹר כָּשָׁלוּ יַחְדָּו נָפְלוּ גָּבַר
שְׁנֵיהֶם׃ הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה שָׁנָה
אֶל יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לָבוֹא נְבוּכַדְרֶאצַּר נָבָא
מֶלֶךְ בָּבֶל לְהַכּוֹת אֶת אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ נָכָה
הַגִּידוּ בְמִצְרַיִם וְהַשְׁמִיעוּ בְמִגְדּוֹל נָגַד שָׁמַע
וְהַשְׁמִיעוּ בְנֹף וּבְתַחְפַּנְחֵס אִמְרוּ
הִתְיַצֵּב וְהָכֵן לָךְ כִּי אָכְלָה חֶרֶב יָצַב כּוּן
סְבִיבֶיךָ׃ מַדּוּעַ נִסְחַף אַבִּירֶיךָ לֹא סָבַב סָחַף
עָמַד כִּי יְהוָה הֲדָפוֹ׃ הִרְבָּה כּוֹשֵׁל אָבַר רָבָה
גַּם נָפַל אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ כָּשַׁל
קוּמָה וְנָשֻׁבָה אֶל עַמֵּנוּ וְאֶל אֶרֶץ אָמַר שׁוּב
מוֹלַדְתֵּנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה׃ קָרְאוּ יָלַד פָּנָה
שָׁם פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם שָׁאוֹן שָׁאָה
הֶעֱבִיר הַמּוֹעֵד׃ חַי אָנִי נְאֻם עָבַר יָעַד
הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי
כְּתָבוֹר בֶּהָרִים וּכְכַרְמֶל בַּיָּם יָבוֹא׃ בּוֹא
כְּלֵי גוֹלָה עֲשִׂי לָךְ יוֹשֶׁבֶת בַּת כָּלָה גָּלָה
מִצְרָיִם כִּי נֹף לְשַׁמָּה תִהְיֶה עָשָׂה יָשַׁב
וְנִצְּתָה מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ עֶגְלָה יְפֵה פִיָּה שָׁמַם הָיָה
מִצְרָיִם קֶרֶץ מִצָּפוֹן בָּא בָא׃ גַּם נָצַת צָפַן בּוֹא
שְׂכִרֶיהָ בְקִרְבָּהּ כְּעֶגְלֵי מַרְבֵּק כִּי רָבַק
גַם הֵמָּה הִפְנוּ נָסוּ יַחְדָּיו לֹא פָּנָה נוּס
עָמָדוּ כִּי יוֹם אֵידָם בָּא עֲלֵיהֶם עֵת בּוֹא

et velut flumina monebũtur fluctus ei9 & dicet. Aſcendẽs operiã terrã: perdã ciuitatẽ & habitatores eius. Aſcendite equos & exultate in curribus: & procedant fortes ethiopie & lybie tenẽtes ſcutum: & lydii arripientes & iacientes ſagittas. Dies autem ille domini dei exercituũ dies vltionis: vt ſumat vĩdictã de inimicis ſuis. Deuorabit gladius & ſaturabitur: & inebriabitur ſanguine corũ. Victima em̃ dñi exercituũ in terra aquilõis iuxta flumẽ euphratẽ. Aſcẽde in galaad & tolle reſinam virgo filia egypti. Fruſtra multiplicas medicamina: ſanitas nõ erit tibi. Audierũt gentes ignominiã tuã: & vlulat9 tu9 repleuit terrã: quia fortis impegit in fortẽ: ambo pariter cõciderũt. Verbũ qđ locut9 eſt dñs ad hieremiã pphetã ſup eo φ vẽturus eſſet nabuchodonoſor rex babylonis & percuſſurus terrã egypti. Annũciate egypto & auditũ facite ĩ magdalo & reſonet in mẽphis & in taphnis dicite. Sta & prepara te: quia deuorabit gladius ea q̃ per circuitũ tuũ ſũt. Quare cõputruit fortis tu9. Non ſtetit qm̃ dñs ſubuertit eũ. Multiplicauit ruentes: ceciditq; vir ad pximũ ſuũ. Et dicent. Surge: & reuertamur ad populũ nr̃m & ad terrã natiuitatis nr̃e a facie gladii colũbe. Vocate nomen pharaonis regis egypti: tumultũ adduxit tempus. Viuo ego inquit rex dñs exercituum nomen eius quoniam ſicut thabor in montib9: & ſicut carmelus ĩ mari veniet. Vaſa tranſmigrationis fac tibi habitatrix filia egypti: qa mẽphis in ſolitudine erit & deſeretur et ĩhabitabilis erit. Vitula elegans atq; formoſa egypt9: ſtimulator ab aqlone vẽiet ei. Mercenarii q̃q; ei9 q verſabãtur in medio eius q̃ſi vituli ſaginati verſi ſunt et fugerũt ſimul: nec ſtare potueſt: qa dies iterfectiõis eorũ venit ſup eos: tẽpus

τ q̃ſi flumina inundant aqua. aque egypti q̃ſi
καὶ ὡσεὶ ποταμοὶ κυμαίνουσιν ὕδωρ. ὕδατα αἰγύπτου ὡς
flumen aſcendet. τ dixit aſcendam τ coopert
ποταμὸς ἀναβήσεται. καὶ εἶπεν ἀναβήσομαι καὶ κατακα-
iam t̃rã τ diſpdã ciuitatẽ τ habitantes in
λύψω τὴν γῆν καὶ ἀπολῶ πόλιν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν
ea. aſcendite ſup equos τ p̃parate cur-
αὐτῇ. ἐπίβητε ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ παρασκευάσατε ἅρμα-
r9 egredimini pugnatores ethiopũ τ libye arma
τα. ἐξέλθετε οἱ μαχηταὶ αἰθιόπων καὶ λίβυες καθωπλισ-
ti armis. τ lydi aſcendite: itendite arcũ. τ dies
μένοι ὅπλοις. καὶ λυδοὶ ἀνάβητε, ἐντείνατε τόξον. καὶ ἡμέ-
illa dño deo exercituũ. dies vindicte vt vl-
ρα ἐκείνη τῷ κυρίῳ θεῷ τῶν δυνάμεων. ἡμέρα ἐκδικήσεως τοῦ ἐκδι-
ciſcat inimicos ſuos τ deuorabit gladius τ ſa-
κῆσαι τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ καταφάγεται ἡ μάχαιρα καὶ ἐμ-
turabitur τ inebriabit a ſanguine eoꝝ. qꝛ
πλησθήσεται καὶ μεθυσθήσεται ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν. ὅτι
ſacrificiũ dño exercituũ ad t̃rã aqlonis ſup flumẽ euphratẽ. aſ-
θυσία κυρίῳ σαβαὼθ ἐπὶ γῆν βορρᾶ ἐπὶ ποταμῷ εὐφράτῃ. ἀνά-
cẽde galaad: τ tolle reſinam virgini filie egypti.
βηθι γαλαάδ, καὶ λάβε ῥητίνην παρθένῳ θυγατρὶ αἰγύπτου.
in vanũ multiplicauit medicamia tua. vtilitas nõ eſt tibi. audie-
εἰς κενὸν ἐπλήθυνεν ἰάματά σου. ὠφέλεια οὐκ ἔστιν σοι. ἤκου-
rũt gẽtes vocẽ tuã. τ clamore tuo repleta ẽ t̃ra. qꝛ
σαν ἔθνη φωνήν σου. καὶ τῆς κραυγῆς σου ἐπλήσθη ἡ γῆ. ὅτι
pugnator aduerſ9 pugnatorẽ iſirmat9 ẽ ĩ idipm ceciderũt vtri-
μαχητὴς πρὸς μαχητὴν ἠσθένησεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔπεσον ἀμ-
q;. q̃ locut9 eſt dñs in manu hieremie pphe-
φότεροι. ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐν χειρὶ ἱερεμίου τοῦ προφή-
te vt veniret nabuchodonoſor rex babylonis vt
του τοῦ ἐλθεῖν ναβουχοδονόσωρ βασιλέα βαβυλῶνος τοῦ
pcuteret t̃rã egypti. annunciate in egyptũ: τ
κόψαι τὴν γῆν αἰγύπτου. ἀναγγείλατε εἰς αἴγυπτον, καὶ
auditũ facite in magdalo: τ annunciate in
ἀκουστὸν ποιήσατε εἰς μαγδωλόν, καὶ παραγγείλατε εἰς
mẽphi: τ in taphnis dicite ſta τ p̃para
μέμφιν, καὶ ἐν τάφναις εἴπατε ἐπίστηθι καὶ ἑτοίμασον
qꝛ deuorauit gladius germẽ tuũ: qꝛ fugit
ὅτι κατέφαγεν μάχαιρα τὴν σμίλακά σου, διότι ἔφυγεν
retro vitulus electus tuus: nõ expectauit qꝛ dñs diſ-
ὀπίσω ὁ μόσχος ὁ ἐκλεκτός σου. οὐκ ἔμεινεν ὅτι κύριος πα-
ſoluit eum. τ multitudo tua iſirmata ẽ τ cecidit
ρέλυσεν αὐτόν. καὶ τὸ πλῆθός σου ἠσθένησεν καὶ ἔπεσεν
τ vnuſq̃ſq; proximo ſuo loq̃bant ſurgam9 τ re-
καὶ ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ ἐλάλουν ἀναστῶμεν καὶ ἀνα-
uertamur ad pplm nr̃m: τ in pꝛiam nr̃aꝫ
στρέψωμεν πρὸς λαὸν ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν
a facie gladii greci. vocate no-
ἀπὸ προσώπου μαχαίρας ἑλληνικῆς. καλέσατε τὸ ὄνο-
mẽ pharaõis nechao regis egypti: tumultũ traduxit tẽ-
μα φαραὼ νεχαὼ βασιλέως αἰγύπτου, σαὼν ἐσβιὲ μω-
p9. viuo ego dicit rex dñs exercituũ. qm̃
ηδ. ζῶ ἐγὼ λέγει ὁ βασιλεὺς κύριος τῶν δυνάμεων. ὅτι
ſicut thabor in mõtib9 τ ſicut carmelus in ma-
ὡς τὸ θαβὼρ ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ὡς ὁ κάρμηλος ἐν τῇ θα-
re veniet. vaſa trãſmigrãtiõis fac tibi habita-
λάσσῃ ἥξει. σκεύη ἀποικισμοῦ ποίησον σεαυτῇ κατοι-
trix filia egypti. qꝛ mẽphis in ſolitudinẽ erit
κοῦσα θυγάτηρ αἰγύπτου. ὅτι μέμφις εἰς ἀφανισμὸν ἔσται
τ vocabitur ve eo qđ nõ ſint habitan-
καὶ κληθήσεται οὐαὶ παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν κατοικοῦν-
tes in ea. vitula ornata egyptus. euul-
τας ἐν αὐτῇ. δάμαλις κεκαλλωπισμένη αἴγυπτος. ἀπό-
ſio ab aqlone venit ſup eã. τ mercenarii eius
σπασμα ἀπὸ βορρᾶ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οἱ μισθωτοὶ αὐτῆς
in ea q̃ſi vituli ſaginati nutriti in ea. qꝛ τ ip-
ἐν αὐτῇ ὡς μόσχοι σιτευτοὶ τρεφόμενοι ἐν αὐτῇ. διότι καὶ αὐ-
ſi auerſi ſunt τ fugerũt vnanimiter: nõ ſteterũt.
τοὶ ἀπεστράφησαν καὶ ἔφυγον ὁμοθυμαδόν, οὐκ ἔστησαν.
qꝛ dies pditionis venit ſup eos τ tẽpus
ὅτι ἡμέρα ἀπωλείας ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς καὶ καιρὸς

C D E

vindicte eoꝝ. vox eius q̃ſi ſerpentis ſibilãtis:
F ἐκδικήσεως αὐτῶν. φωνὴ αὐτῆς ὡς ὄφεως συρίζοντος.
qꝛ in arena ãbulabũt. in ſecurib9 venient ſ cam q̃ſi ce-
ὅτι ἐν ἄμμῳ πορεύσονται. ἐν ἀξίναις ἥξουσιν ἐπ' αὐτὴν ὡς κό-
dentes ligna: exciditę ſaltũ eius dicit do-
πτοντες ξύλα. ἐκκόψατε τὸν δρυμὸν αὐτῆς λέγει κύ-
min9 de9: qꝛ nõ ſupputabit: qꝛ multiplicabit ſup locuſtas
ριος ὁ θεός, ὅτι οὐ μὴ εἰκασθῇ, ὅτι πληθύνει ὑπὲρ ἀκρίδα
τ nõ eſt eis numerus. pfuſa eſt filia egy-
καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀριθμός. κατῃσχύνθη θυγάτηρ αἰγύ-
pti tradita eſt in manus ppli ab aqlone: dicit do-
πτου παρεδόθη εἰς χεῖρας λαοῦ ἀπὸ βορρᾶ, λέγει κύ-
min9 exercituũ deꝰ iſrael. ecce ego vlciſcor
ριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ τὸν
ammõ filiũ eius ſup egyptũ: τ ſup deos e-
ἀμμὼν υἱὸν αὐτῆς ἐπὶ αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς αὐ-
ius: τ ſup reges ei9: τ ſup pharaonẽ τ
τῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς, καὶ ἐπὶ φαραὼ καὶ
ſup cõfiſos in eo. τ dabo eos in
ἐπὶ τοὺς πεποιθότας ἐπ' αὐτῷ. καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς
manũ q̃rentiũ aiam eoꝝ: τ in manus
χεῖρα τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρα
nabuchodonoſor regis babylonis: τ in manus
ναβουχοδονόσωρ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ εἰς χεῖρα
ſuoꝝ eius. τ poſt hec habitabitur
τῶν δούλων αὐτοῦ. καὶ μετὰ ταῦτα κατοικηθήσεται,
G ſicut in diebus priſtinis: ait dñs: tu
ὥσπερ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς ἀρχαίαις, λέγει κύριος. σὺ
ſ.3.b. autẽ ne timueris ſue meus iacob neq; paueas iſrael:
δὲ μὴ φοβηθῇς δοῦλός μου ἰακὼβ μηδὲ πτοηθῇς ἰσραήλ,
qꝛ ecce ſaluo te de longe: τ ſemen tuũ de
ὅτι ἰδοὺ σώζω σε μακρόθεν, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐκ τῆς
captiuitate eoꝝ. τ reuertet iacob τ requie-
αἰχμαλωσίας αὐτῶν. καὶ ἀναστρέψει ἰακὼβ καὶ ἡσυχά-
ſcet τ dormiet τ nõ erit q̃ pturbet eũ. τ
σει καὶ ὑπνώσει καὶ οὐκ ἔσται ὁ παρενοχλῶν αὐτόν. καὶ
tu ne timeas ſue me9 iacob dicit dñs: qꝛ te-
σὺ μὴ φοβηθῇς παῖς μου ἰακὼβ λέγει κύριος, ὅτι μετὰ
cum ſum ego. qꝛ faciã pſumationẽ in oĩ gẽte
σοῦ εἰμὶ ἐγώ. ὅτι ποιήσω συντέλειαν ἐν παντὶ ἔθνει
in q̃s expuli te illuc: te aũt non faciam deficere.
εἰς οὓς ἐξῶσά σε ἐκεῖ, σὲ δὲ οὐ μὴ ποιήσω ἐκλείπειν.
τ caſtigabo te in iudiciũ τ inocẽtẽ faciẽs nõ inocẽtẽ faciã te.
καὶ παιδεύσω σε εἰς κρίμα καὶ ἀθῷον οὐκ ἀθῳώσω σε.

C.47 Et factũ eſt vbũ dñi ad hieremiã pphetã
A Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην
ſup philiſtiim: anteq̃ pcuteret pharao gazam,
ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, πρὸ τοῦ πατάξαι φαραὼ τὴν γάζαν.
hec dicit dñs: ecce aque aſcendũt ab aqlone: τ
τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ὕδατα ἀναβαίνει ἀπὸ βορρᾶ, καὶ
erũt in torrentem inundantem. τ inundabit t̃rã τ
ἔσται εἰς χειμάρρουν κατακλύζοντα. καὶ κατακλύσει γῆν καὶ
plenitudinẽ ei9 vrbem τ hĩtantes ĩ ea: τ
τὸ πλήρωμα αὐτῆς πόλιν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ, καὶ
clamabunt hoĩes τ vlulabũt omnes habi-
κεκράξονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἀλαλάξουσιν ἅπαντες οἱ κατοι-
B tantes t̃rã a voce impet9 eius: ab armis
κοῦντες τὴν γῆν ἀπὸ φωνῆς ὁρμῆς αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ὅπλων
multis eoꝝ: τ a pmotiõe curruũ ei9 ſo-
τῶν πολλῶν αὐτῶν, καὶ ἀπὸ σεισμοῦ τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ ἤ-
nitu rotaꝝ ei9. nõ reuerſi ſunt pr̃es ſup filios eoꝝ.
χου τροχῶν αὐτοῦ. οὐκ ἐπέστρεψαν πατέρες ἐπὶ υἱοὺς αὐτῶν.
a diſſolutiõe manuũ ſuaꝝ in die ventura
ἀπὸ ἐκλύσεως χειρῶν αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐρχομένῃ τοῦ
vt pdat oẽs philiſtiim. τ deſolabo ty-
C ἀπολέσαι πάντας τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ ἀφανιῶ τὴν τύ-
rũ τ ſidonẽ τ oẽs reliquos auxilii
ρον καὶ σιδῶνα καὶ πάντας τοὺς καταλοίπους τῆς βοηθεί-
eoꝝ: qꝛ exterminauit dñs philiſtiim reliquos
ας αὐτῶν, ὅτι ἐξολοθρεύσει κύριος τοὺς ἀλλοφύλους τοὺς καταλοί-
iſulaꝝ cappadocie. venit caluitium ſup gazã.
πους τῶν νήσων τῆς καππαδοκίας. ἥκει φαλάκρωμα ἐπὶ γάζαν

viſitatiõis eorũ. Vox ei9 quaſi eris ſonabit: qm̃ cum exercitu pperabũt & cũ ſecurib9 venient ei: quaſi cedẽtes ligna ſucciderunt ſaltum eius: ait dñs: q ſupputari nõ põt. Multiplicati ſunt ſup locuſtas: & non eſt eis numerus. Confuſa eſt filia egypti: & tradita in manu ppli aquilonis: dicit dominus exercituum deus iſrael. Ecce ego viſitabo ſuper tumultum alexandrie & ſuper egyptum & ſuper deos eius: & ſuper reges eius: et ſup pharaonẽ: & ſup omnes qui cõfidũt in eo. Et dabo eos in manus q̃rentiũ aiam eoꝝ: & in man9 nabuchodonoſor regis babylonis: & in man9 ſuorũ eius. Et poſt hec hitabitur ſicut dieb9 priſtinis: ait dñs. Et tu ne timeas ſerue me9 iacob & ne paueas iſrael. Quia ecce ego ſaluũ te faciã de longinquo & ſemen tuũ de terra captiuitatis ſue. Et reuertetur iacob & reqeſcet & pſperabitur: & nõ erit q exterreat eũ. Et tu noli timere ſerue me9 iacob ait dñs: qa tecũ ego ſum: quia ego conſumam cunctas gentes ad quas eieci te. Te vero nõ cõſumam: ſed caſtigabo te in iudicio: nec quaſi innocenti parcam tibi. 47.

Quod factum eſt verbum domini ad hieremiam prophetam cõtra paleſtinos: anteq̃ percuteret pharao gazam. Hec dicit dñs. Ecce aque deſcendent ab aquilõe: & erũt quaſi torres inũdans: & operiẽt terrã & plenitudinẽ eius: vrbẽ & habitatores ei9. Clamabũt homines & vlulabunt oẽs habitatores terre a ſtrepitu põpe armorũ & bellatorũ eius a cõmotione q̃drigaꝝ eius: & multitudine rotaꝝ illi9. Non reſpexerũt pr̃es filios manibus diſſolutis: p aduẽtu diei in quo vaſtabũtur oẽs philiſtiim: & diſſipabitur tyrus & ſidon cum oib9 reliqs auxiliis ſuis. Depopulatus eſt enim dñs paleſtinos: reliqas iſule cappadocie. Venit caluitium ſuper gazam:

פְּקֻדָּתָם׃ קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ כִּי
בְחַיִל יֵלֵכוּ וּבְקַרְדֻּמּוֹת בָּאוּ לָהּ
כְּחֹטְבֵי עֵצִים׃ כָּרְתוּ יַעְרָהּ נְאֻם
יְהוָה כִּי לֹא יֵחָקֵר כִּי רַבּוּ מֵאַרְבֶּה חָקַר רָבָה
וְאֵין לָהֶם מִסְפָּר׃ הֹבִישָׁה בַּת סָפַר בּוֹשׁ
מִצְרָיִם נִתְּנָה בְּיַד עַם צָפוֹן׃ אָמַר צָפַן
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
פוֹקֵד אֶל אָמוֹן מִנֹּא וְעַל פַּרְעֹה וְעַל
מִצְרַיִם וְעַל אֱלֹהֶיהָ וְעַל מְלָכֶיהָ
וְעַל פַּרְעֹה וְעַל הַבֹּטְחִים בּוֹ׃
וּנְתַתִּים בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד נָתַן בָּקַשׁ
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וּבְיַד עֲבָדָיו
וְאַחֲרֵי כֵן תִּשְׁכֹּן כִּימֵי קֶדֶם נְאֻם שָׁכַן יוֹם
יְהוָה׃ וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב יָרֵא
וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁעֲךָ יָשַׁע
מֵרָחוֹק וְאֶת זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם רָחַק שָׁבָה
וְשָׁב יַעֲקוֹב וְשָׁקַט וְשַׁאֲנַן וְאֵין שׁוּב
מַחֲרִיד׃ אַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב חָרַד
נְאֻם יְהוָה כִּי אִתְּךָ אָנִי כִּי אֶעֱשֶׂה עָשָׂה
כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדַּחְתִּיךָ נָדַח
שָׁמָּה וְאֹתְךָ לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה
וְיִסַּרְתִּיךָ לַמִּשְׁפָּט וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ׃ שָׁפַט נָקָה
אֲשֶׁר הָיָה דְבַר יְהוָה אֶל Ca.xlvij.
יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל פְּלִשְׁתִּים בְּטֶרֶם נָבָא
יַכֶּה פַּרְעֹה אֶת עַזָּה׃ כֹּה אָמַר נָכָה
יְהוָה הִנֵּה מַיִם עֹלִים מִצָּפוֹן וְהָיוּ עָלָה צָפַן
לְנַחַל שׁוֹטֵף וְיִשְׁטְפוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ הָיָה שָׁטַף
עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ וְזָעֲקוּ הָאָדָם וְהֵילִל יָלַל
כֹּל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ׃ מִקּוֹל שַׁעֲטַת
פַּרְסוֹת אַבִּירָיו מֵרַעַשׁ לְרִכְבּוֹ הֲמוֹן אָבַר הָמָה
גַּלְגִּלָּיו לֹא הִפְנוּ אָבוֹת אֶל בָּנִים גָּלַל פָּנָה
מֵרִפְיוֹן יָדָיִם׃ עַל הַיּוֹם הַבָּא רָפָה בּוֹא
לִשְׁדוֹד אֶת כָּל פְּלִשְׁתִּים לְהַכְרִית שָׁדַד כָּרַת
לְצֹר וּלְצִידוֹן כֹּל שָׂרִיד עֹזֵר כִּי שָׂרַד
שֹׁדֵד יְהוָה אֶת פְּלִשְׁתִּים שְׁאֵרִית
אִי כַפְתּוֹר׃ בָּאָה קָרְחָה אֶל עַזָּה בּוֹא

נִדְמְתָה אַשְׁקְלוֹן שְׁאֵרִית עִמְקָם עַד מָתַי תִּתְגּוֹדָדִי: הוֹי חֶרֶב לַיהוָה עַד אָנָה לֹא תִשְׁקֹטִי הֵאָסְפִי אֶל תַּעְרֵךְ הֵרָגְעִי וָדֹמִּי: אֵיךְ תִּשְׁקֹטִי וַיהוָה צִוָּה לָהּ אֶל אַשְׁקְלוֹן וְאֶל חוֹף הַיָּם שָׁם יְעָדָהּ:

Ca. xlviij

לְמוֹאָב כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹי אֶל נְבוֹ כִּי שֻׁדָּדָה הֹבִישָׁה נִלְכְּדָה קִרְיָתָיִם הֹבִישָׁה הַמִּשְׂגָּב וָחָתָּה: אֵין עוֹד תְּהִלַּת מוֹאָב בְּחֶשְׁבּוֹן חָשְׁבוּ עָלֶיהָ רָעָה לְכוּ וְנַכְרִיתֶנָּה מִגּוֹי גַּם מַדְמֵן תִּדֹּמִּי אַחֲרַיִךְ תֵּלֶךְ חָרֶב: קוֹל צְעָקָה מֵחֹרוֹנָיִם שֹׁד וָשֶׁבֶר גָּדוֹל: נִשְׁבְּרָה מוֹאָב הִשְׁמִיעוּ זְּעָקָה צְעוּרֶיהָ: כִּי מַעֲלֵה הַלּוּחִית בִּבְכִי יַעֲלֶה בֶּכִי כִּי בְּמוֹרַד חוֹרֹנַיִם צָרֵי צַעֲקַת שֶׁבֶר שָׁמֵעוּ: נֻסוּ מַלְּטוּ נַפְשְׁכֶם וְתִהְיֶינָה כַּעֲרוֹעֵר בַּמִּדְבָּר: כִּי יַעַן בִּטְחֵךְ בְּמַעֲשַׂיִךְ וּבְאוֹצְרוֹתַיִךְ גַּם אַתְּ תִּלָּכֵדִי וְיָצָא כְמוֹשׁ בַּגּוֹלָה כֹּהֲנָיו וְשָׂרָיו יַחְדָּו: וְיָבֹא שֹׁדֵד אֶל כָּל עִיר וְעִיר לֹא תִמָּלֵט וְאָבַד הָעֵמֶק וְנִשְׁמַד הַמִּישֹׁר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה: תְּנוּ צִיץ לְמוֹאָב כִּי נָצֹא תֵּצֵא וְעָרֶיהָ לְשַׁמָּה תִהְיֶינָה מֵאֵין יוֹשֵׁב בָּהֵן: אָרוּר עֹשֶׂה מְלֶאכֶת יְהוָה רְמִיָּה וְאָרוּר מֹנֵעַ חַרְבּוֹ מִדָּם: שַׁאֲנַן מוֹאָב מִנְּעוּרָיו וְשֹׁקֵט הוּא אֶל שְׁמָרָיו וְלֹא הוּרַק מִכְּלִי אֶל כֶּלִי וּבַגּוֹלָה לֹא הָלָךְ עַל כֵּן עָמַד טַעְמוֹ בּוֹ וְרֵיחוֹ לֹא נָמָר: לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה וְשִׁלַּחְתִּי לוֹ צֹעִים וְצֵעֻהוּ וְכֵלָיו יָרִיקוּ וְנִבְלֵיהֶם יְנַפֵּצוּ: וּבֹשׁ מוֹאָב מִכְּמוֹשׁ כַּאֲשֶׁר בֹּשׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל מִבֵּית אֵל מִבְטֶחָם:

conticuit aſcalon: & reliquie vallis earum. Vſq; quo conciderís? O mucro domini vſquequo non requieſces? Ingredere in vaginā tuam refrigerare & ſile. Quō quieſcet cū dñs pcepit ei: aduerſus aſcalon & aduerſum maritimas ei9 regiones: ibiq; cōdixerit illi. 48.

HD moab. Hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Ve ſuper nabo quoniā vaſtata eſt & confuſa. Capta eſt cariathaim: confuſa eſt fortis & tremuit. Non eſt vltra exultatio in moab: contra eſebon cogitauerunt malū. Venite & diſperdamus eam de gente. Ergo ſilens cōticeſces ſequeturq; te gladius. Vox clamoris de oronaim vaſtitas & cōtritio magna. Contrita ē moab: annūciate clamorē paruulis eius. Per aſcenſum eniz luith plorās aſcendet in fletu qm̄ in deſcēſu oronaim hoſtes vlulatū cōtritiōis audierī. Fugite ſaluate aīas vrās: & eritis qſi mirice in deſerto. Pro eo ei q habuiſti fiduciā i munitionibus tuis & in theſauris tuis: tu q̄q; capieris. Et ibit chamos in tranſmigrationē: ſacerdotes ei9 & principes ei9 ſimul. Et veniet pdo ad oēm vrbē: & vrbs nulla ſaluabitur. Et peribūt valles: & diſſipabūtur cāpeſtria qm̄ dixit dñs. Date florē moab qa florēs egredietur: & ciuitates ei9 deſerte erūt & inhitabiles. Maledict9 q facit opus dñi fraudulēter: & maledictus quī phibet gladiū ſuū a ſāguie. Fertilis fuit moab ab adoleſcētia ſua: & reqeuit in fecib9 ſuis. Nec trāſfuſus eſt de vaſe in vas: & in tranſmigrationē nō abiit. Idcirco pmanſit guſtus ei9 in eo & odor ei9 nō ē īmutat9. Propterea ecce dies veniūt dicit dñs & mittā eis ordiatores & ſtratores lagūcularū & ſternēt eū & vaſa ei9 exhaurīet & lagūculas cor collidēt. Et cōfūdetur moab a chamos ſic cōfuſa ē domus iſrl a bethel in q̄ hēbat fiduciā.

C.48.

[Greek Septuagint text with interlinear Latin translation]

אֵיךְ תֹּאמְרוּ גִּבּוֹרִים אֲנָחְנוּ וְאַנְשֵׁי חַיִל לַמִּלְחָמָה: שֻׁדַּד מוֹאָב וְעָרֶיהָ עָלָה וּמִבְחַר בַּחוּרָיו יָרְדוּ לַטָּבַח נְאֻם הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: קָרוֹב אֵיד מוֹאָב לָבוֹא וְרָעָתוֹ מִהֲרָה מְאֹד: נֻדוּ לוֹ כָּל סְבִיבָיו וְכֹל יֹדְעֵי שְׁמוֹ אִמְרוּ אֵיכָה נִשְׁבַּר מַטֵּה עֹז מַקֵּל תִּפְאָרָה: רְדִי מִכָּבוֹד וּשְׁבִי בַצָּמָא יֹשֶׁבֶת בַּת דִּיבוֹן כִּי שֹׁדֵד מוֹאָב עָלָה בָךְ שִׁחֵת מִבְצָרָיִךְ: אֶל דֶּרֶךְ עִמְדִי וְצַפִּי יוֹשֶׁבֶת עֲרוֹעֵר שַׁאֲלִי נָס וְנִמְלָטָה אִמְרִי מַה נִּהְיָתָה: הֹבִישׁ מוֹאָב כִּי חַתָּה הֵילִילוּ וּזְעָקוּ הַגִּידוּ בְאַרְנוֹן כִּי שֻׁדַּד מוֹאָב: וּמִשְׁפָּט בָּא אֶל אֶרֶץ הַמִּישֹׁר אֶל חֹלוֹן וְאֶל יַהְצָה וְעַל מוֹפָעַת: וְעַל דִּיבוֹן וְעַל נְבוֹ וְעַל בֵּית דִּבְלָתָיִם: וְעַל קִרְיָתַיִם וְעַל בֵּית גָּמוּל וְעַל בֵּית מְעוֹן: וְעַל קְרִיּוֹת וְעַל בָּצְרָה וְעַל כָּל עָרֵי אֶרֶץ מוֹאָב הָרְחֹקוֹת וְהַקְּרֹבוֹת: נִגְדְּעָה קֶרֶן מוֹאָב וּזְרֹעוֹ נִשְׁבָּרָה נְאֻם יְהוָה: הַשְׁכִּירֻהוּ כִּי עַל יְהוָה הִגְדִּיל וְסָפַק מוֹאָב בְּקִיאוֹ וְהָיָה לִשְׂחֹק גַּם הוּא: וְאִם לוֹא הַשְּׂחֹק הָיָה לְךָ יִשְׂרָאֵל אִם בְּגַנָּבִים נִמְצָאָה כִּי מִדֵּי דְבָרֶיךָ בּוֹ תִּתְנוֹדָד: עִזְבוּ עָרִים וְשִׁכְנוּ בַּסֶּלַע יֹשְׁבֵי מוֹאָב וִהְיוּ כְיוֹנָה תְּקַנֵּן בְּעֶבְרֵי פִי פָחַת: שָׁמַעְנוּ גְאוֹן מוֹאָב גֵּאֶה מְאֹד גָּבְהוֹ וּגְאוֹנוֹ וְגַאֲוָתוֹ וְרֻם לִבּוֹ: אֲנִי יָדַעְתִּי נְאֻם יְהוָה עֶבְרָתוֹ וְלֹא כֵן בַּדָּיו לֹא כֵן עָשׂוּ: עַל כֵּן עַל מוֹאָב אֲיֵלִיל וּלְמוֹאָב כֻּלֹּה אֶזְעָק אֶל אַנְשֵׁי קִיר חֶרֶשׂ יֶהְגֶּה: מִבְּכִי יַעְזֵר אֶבְכֶּה לָּךְ הַגֶּפֶן שִׂבְמָה

Quomodo dicitís: fortes ſumus & viri robuſti ad pliandū? Vaſtata ē moab & ciuitates illi9 aſcenderūt: & electi iuuenes ei9 deſcenderūt in occiſionem: ait rex dñs exercituū nomē ei9. Prope eſt interit9 moab vt veniat & malum eius velociter accurret nimis. Cōſolamini eū oēs qui eſtis in circuitu ei9: & vniuerſi q ſcitis nomen eius dicite. Quō cōfracta eſt virga fortis: bacul9 glorioſus? Deſcēde de gloria & ſede in ſiti hītatio filie dibō: qm̄ vaſtator moab aſcēdet ad te: diſſipabit munitiones tuas. In via ſta & proſpice hītatio aroer. Interroga fugientē & ei q euaſit dic quid accidit? Confuſus eſt moab; quoniam victus eſt. Vlulate & clamate: annūciate ī arnō: quoniā vaſtata eſt moab. Et iudicium venit ad terram campeſtrem ſuper elon & ſuper iaſa & ſuper mephat. & ſuper dibon & ſuper nabo et ſuper domum deblathaim. & ſup cariathaim & ſup bethgamul & ſuper bethmaon. & ſuper carioth & ſuper boſra: et ſuper omēs ciuitates terre moab que longe & prope ſunt. Abſciſſuz eſt cornu moab: & brachiū ei9 cōtritū eſt ait dñs. Inebriate eū: quoniā contra dominū erectus ē. Et allidet manū moab in vomitu ſuo & erit in deriſū etiā ipe. Fuit enī in deriſum tibi iſrael: quaſi inter fures repiſſes eū. Propter verba ergo tua q̄ aduerſum illū locut9 es: captiu9 duceris. Relinqte ciuitates & habitate in petra habitatores moab: & eſto te quaſi colūba nidificās in ſūmo ore foraminis. Audiuim9 ſupbiā moab: ſupbus ē valde. Sublimitatē ei9 & arrogātiā & ſupbiā & altitudinē cordis ei9 ego ſcio: ait dñs. Iactātiā ei9 eo q nō ſit iuxta eā virt9 eius nec iuxta qđ poterat conata ſit facere. Ideo ſup moab eiulabo & ad moab vniuerſā clamabo: ad viros muri fictilis lamētantes. De plāctu iazer plorabo tibi vinea ſabama.

[Greek Septuagint text with interlinear Latin translation]

נְטִישֹׁתַיִךְ עָבְרוּ יָם עַד יָם יַעְזֵר נָגָעוּ עַל קֵיצֵךְ וְעַל בְּצִירֵךְ שֹׁדֵד נָפָל׃ וְנֶאֶסְפָה שִׂמְחָה וָגִיל מִכַּרְמֶל וּמֵאֶרֶץ מוֹאָב וְיַיִן מִיקָבִים הִשְׁבַּתִּי לֹא יִדְרֹךְ הֵידָד הֵידָד לֹא הֵידָד׃ מִזַּעֲקַת חֶשְׁבּוֹן עַד אֶלְעָלֵה עַד יַהַץ נָתְנוּ קוֹלָם מִצֹּעַר עַד חֹרֹנַיִם עֶגְלַת שְׁלִשִׁיָּה כִּי גַּם מֵי נִמְרִים לִמְשַׁמּוֹת יִהְיוּ׃ וְהִשְׁבַּתִּי לְמוֹאָב נְאֻם יְהוָה מַעֲלֶה בָמָה וּמַקְטִיר לֵאלֹהָיו׃ עַל כֵּן לִבִּי לְמוֹאָב כַּחֲלִלִים יֶהֱמֶה וְלִבִּי אֶל אַנְשֵׁי קִיר חֶרֶשׂ כַּחֲלִילִים יֶהֱמֶה עַל כֵּן יִתְרַת עָשָׂה אָבָדוּ׃ כִּי כָל רֹאשׁ קָרְחָה וְכָל זָקָן גְּרֻעָה עַל כָּל יָדַיִם גְּדֻדֹת וְעַל מָתְנַיִם שָׂק׃ עַל כָּל גַּגּוֹת מוֹאָב וּבִרְחֹבֹתֶיהָ כֻּלֹּה מִסְפֵּד כִּי שָׁבַרְתִּי אֶת מוֹאָב כִּכְלִי אֵין חֵפֶץ בּוֹ נְאֻם יְהוָה׃ אֵיךְ חַתָּה הֵילִילוּ אֵיךְ הִפְנָה עֹרֶף מוֹאָב בּוֹשׁ וְהָיָה מוֹאָב לִשְׂחֹק וְלִמְחִתָּה לְכָל סְבִיבָיו׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה כַנֶּשֶׁר יִדְאֶה וּפָרַשׂ כְּנָפָיו אֶל מוֹאָב׃ נִלְכְּדָה הַקְּרִיּוֹת וְהַמְּצָדוֹת נִתְפָּשָׂה וְהָיָה לֵב גִּבּוֹרֵי מוֹאָב בַּיּוֹם הַהוּא כְּלֵב אִשָּׁה מְצֵרָה׃ וְנִשְׁמַד מוֹאָב מֵעָם כִּי עַל יְהוָה הִגְדִּיל׃ פַּחַד וָפַחַת וָפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב מוֹאָב נְאֻם יְהוָה׃ הַנִּיס מִפְּנֵי הַפַּחַד יִפֹּל אֶל הַפַּחַת וְהָעֹלֶה מִן הַפַּחַת יִלָּכֵד בַּפָּח כִּי אָבִיא אֵלֶיהָ אֶל מוֹאָב שְׁנַת פְּקֻדָּתָם נְאֻם יְהוָה׃ בְּצֵל חֶשְׁבּוֹן עָמְדוּ מִכֹּחַ נָסִים כִּי אֵשׁ יָצָא מֵחֶשְׁבּוֹן וְלֶהָבָה מִבֵּין סִיחוֹן וַתֹּאכַל פְּאַת מוֹאָב וְקָדְקֹד בְּנֵי שָׁאוֹן׃ אוֹי לְךָ מוֹאָב אָבַד עַם כְּמוֹשׁ כִּי לֻקְּחוּ בָנֶיךָ בַּשֶּׁבִי וּבְנֹתֶיךָ בַּשִּׁבְיָה׃ וְשַׁבְתִּי שְׁבוּת מוֹאָב

Propagines tue tranſierūt mare: vſq̧ ad mare iazer peruenerūt. Super meſſem tuā et vindemiā tuā predo irruit. Ablata eſt leticia & exultatio de carmelo & de terra moab: & vinū de torcularibus ſuſtuli. Nequaq̄ calcator vue ſolitū celeuma cātabit. De clamore eſebon vſq̧ eleale & iaſa dederūt vocē ſuā a ſegor vſq̧ ad oronaim vitulā conternantē: aque vero nemrim peſſime erūt. Et auferam de moab: ait dominus offerentē in excelſis: & ſacrificantē diis eius. Propterea cor meū ad moab quaſi tibia reſonabit: et cor meum ad viros muri fictilis dabit ſonitū tibiarū: qa plus fecit q̄ potuit idcirco perierūt. Omne enim caput caluiciū & oīs barba raſa erit. In cunctis manib⁹ colligatio: & ſuper omne dorſum ciliciū. Et ſup oīa tecta moab & in plateis eius oīs planctus: qm̄ cōtriui moab ſicut vas inutile: ait dominus. Quomodo victa eſt & vlulauerunt? Quō deiecit ceruicem moab et confuſus eſt? Eritq̧ moab in deriſū: et in exemplū oībus in circuitu ſuo. Hec dicit dn̄s: Ecce q̄ſi aquila volabit & extēdet alas ſuas ad moab. Capta eſt carioth & munitiones cōprehēſe ſūt. Et erit cor fortiū moab in die illa: ſicut cor mulieris parturientis. Et ceſſabit moab eſſe populus: qm̄ cōtra dn̄m glorificatus ē. Pauor et fouea & laque⁹ ſuper te o habitator moab: ait dn̄s: qui fugerit a facie pauoris cadet in foueā: et qui cōſcenderit de fouea capietur laq̄o. Adducā enim ſup moab annū viſitationis eorū: ait dn̄s. In vmbra eſebon ſteterūt de laq̄o fugiētes: qa ignis egreſſus eſt de eſebō & flāma de medio ſeō: & deuorauit partem moab & verticem filiorū tumultus. Ve tibi moab: Periſti popule chamos: qa cōprehēſi ſunt filii tui & filie tue in captiuitatē. Et cōuertam captiuitatem moab

palmites tui ptrāſieſt mare. ciuitas iazer attigerūt.
κλήματά σου διῆλθε θάλασσαν. πόλις ἰαζὴρ ἥψαντο.
ſup fructū tuū & ſup vindemias tuas ſtrages cecidit:
ἐπὶ ὀπώραν σου καὶ ἐπὶ τρυγηταῖς σου ὄλεθρος ἐπέ-
dit: cōgregatū ē gaudiū & leticia de carmelo
σεν, συνελήφθη χαρμονὴ καὶ εὐφροσύνη ἐκ καρμήλου
& de terra moabitide: & vinū i torcularib⁹ tuis mane
καὶ ἐκ γῆς μωαβίτιδος, καὶ οἶνον ἐπὶ ληνοῖς σου. πρωῒ
nō calcauerūt. neq̧ veſpe fecerunt celeuma a
οὐκ ἐπάτησαν. οὐδὲ δείλης οὐκ ἐποίησαν αἰδὲδ ἀπὸ
clamore eſebon vſq̧ ad eleale & vſq̧ iaſſa. dederūt vo
κραυγῆς ἐσεβὼν ἕως ἐλεαλὴ καὶ ἕως ἰασσὰ. ἔδωκαν φω-
cem ſuam a ſeger vſq̧ ad oronai & vitulam tri-
νὴν αὐτῶν ἀπὸ σηγὼρ ἕως ὀρωναῒμ καὶ ἀγγελίαν σαλι-
mā. q: & aqua nembrim in cōbuſtionē erit. &
σίαν. ὅτι καὶ τὸ ὕδωρ νεμβρεὶμ εἰς κατάκαυμα ἔσται. καὶ
pdam moab ait dn̄s aſcendentē ſup altare
ἀπολῶ τὸν μωὰβ φησὶν κύριος ἀναβαίνοντα ἐπὶ βωμὸν
& ſacrificantē diis eius. pptereа cor mo-
καὶ θυσιάζοντα θεοῖς αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καρδία τοῦ μω-
ab: q̄ſi tibie reſonabunt: & cor meū ad ho-
ὰβ, ὥσπερ αὐλοὶ βομβήσουσιν, καὶ καρδία μου ἐπ' ἀν-
mines muri fictilis q̄ſi tibia reſonabit. ideo
θρώπους κειρ ἀρὰς ὥσπερ αὐλὸς βομβήσει. διὰ τοῦτο
q̄ acquiſiuit perierūt ab homine oē ca-
ἃ περιεποιήσατο ἀπώλετο ἀπὸ ἀνθρώπου πᾶσαν κεφα-
put i oi loco radent & oīs barba radetur.
λὴν ἐν παντὶ τόπῳ ξυρήσονται καὶ πᾶς πώγων ξυρηθήσε-
tur. & oēs manus incidētur: & ſup oī lumbo
ται. καὶ πᾶσαι χεῖρες κόψονται, καὶ ἐπὶ πάσης ὀσφύ-
ciliciū: & ſup oīa tecta moab & ſup
ος σάκκος, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν δωμάτων μωὰβ καὶ ἐπὶ
plateis eius. q: cōtriui moab di-
ταῖς πλατείαις αὐτῆς. ὅτι συνέτριψα τὸν μωὰβ φη-
cit dn̄s q̄ſi vas cui⁹ nō eſt vſus eius. quō per-
σὶν κύριος ὡς ἀγγεῖον οὗ οὐκ ἔστιν χρεία αὐτοῦ. πῶς κα-
mutauit quō vertit dorſum moab ɔfuſa ē & facta ē
τήλλαξεν πῶς ἔστρεψεν νῶτον μωὰβ ἠσχύνθη. καὶ ἐγένετο
moab in riſum & odium oībus q̄ i circuitu
μωὰβ εἰς γέλωτα καὶ ἐγκοτήματα πᾶσι τοῖς κύκλῳ
eius. q: ſic dixit dn̄s vt aq̄la volabit: &
αὐτῆς. ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος ὡς ἀετὸς πετάσεται, καὶ
extēdet alas ſuas in moab. capta ē carioth
ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ εἰς μωάβ. ἐλήφθη καριὼθ
& munitiones capte ſunt. & erit cor
καὶ τὰ ὀχυρώματα συνελήφθη. καὶ ἔσται ἡ καρδία τῶν
fortium moab in die illa ſicut cor mu-
δυνατῶν μωὰβ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡσεὶ καρδία γυ-
lieris parturientis & peribit moab a tur-
ναικὸς ὠδινούσης καὶ ἀπολεῖται μωὰβ ἀπὸ ὄ-
ba q: ɔ̄ dn̄m magnificata ē. laq̄us & pauor
χλου ὅτι ἐπὶ τὸν κύριον ἐμεγαλύνθη. παγὶς καὶ φόβος
& fouea ſup te habitantē moab dicit dn̄s q̄ fuge-
καὶ βόθυνος ἐπὶ σὲ καθήμενον μωὰβ λέγει κύριος ὁ φεύ-
rit a facie pauoris. incidet in fo-
γων ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου. ἐμπεσεῖται εἰς τὸν βό-
ueā. & cōſcēderit de fouea. & cōprehēdetur
θυνον. καὶ ὁ ἀναβαίνων ἐκ τοῦ βοθύνου. καὶ συλληφθήσε-
tur in laqueo. q: inducā hec ſup moab. in ā
ται ἐν τῇ παγίδι. ὅτι ἐπάξω ταῦτα ἐπὶ μωάβ. ἐν ἐνι-
no viſitatiōis eius dicit dn̄s: in ūbra heſeb ſtete-
αυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῆς λέγει κς', ἐν σκιᾷ ἐσεβὼν ἔστη-
rūt ab exercitu fugientes: q: ignis egreſſ⁹ ē ab he-
σαν ἀπὸ δυνάμεως φυγόντες, ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἀπὸ ἐσε-
ſebō. & flāma de medio ſion: & deuorauit angulū
βὼν. καὶ φλὸξ ἀπὸ μέσου σηὼν, καὶ κατέφαγεν τὸ κλίτος
moab: & verticē filioꝝ tumult⁹ ve h tibi moab: periit
μωάβ, καὶ τὴν κορυφὴν υἱῶν σαών. οὐαί σοι μωάβ, ἀπώλε-
ppls camos: q: ceperūt filios tuos & filias
το ὁ λαὸς καμώς, ὅτι ἔλαβον τοὺς υἱούς σου καὶ τὰς θυγατέρας
tuas i captiuitatē. & cōuertā captiuitatē moab
σου εἰς αἰχμαλωσίαν. καὶ ἐπιστρέψω αἰχμαλωσίαν τῆς μωὰβ

Eſai. 16.c.
Eſai. 15.a.
Eſai. 24.c.
F
G

in nouiſſimis diebus: dicit dn̄s: huc vſq̧
ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει κύριος. ἕως τούτου τὸ
iudiciū moab.
κρίμα τοῦ μωάβ.

Ca. 49.

A Filiis amon. ſic dixit dn̄s: nūqd filii nō
Τοῖς υἱοῖς ἀμμὼν οὕτως εἶπεν κύριος, μὴ υἱοὶ οὐκ
ſūt in iſrael aut q̄ poſſideat non eſt ex eis. q̄-
εἰσὶν ἐν ἰσραὴλ ἢ παραληψόμενος οὐκ ἔστιν αὐτῶν. δια-
re aſſumpſit molchom gad. & ppls eoꝝ in
τί παρέλαβεν μολχὸμ τὸν γάδ. καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν ἐν
ciuitatib⁹ eoꝝ ihitat: ꝑpterea ecce dies veni-
πόλεσιν αὐτῶν ἐνοικεῖ, διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχον-
unt dicit dn̄s: & auditū faciā ſup rabbath filioꝝ amon
ται λέγει κύριος. καὶ ἀκουτιῶ ἐπὶ ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμὼν
tumultū belli. & erunt in inuiū & in pditio-
θόρυβον πολέμου. καὶ ἔσονται εἰς ἄβατον καὶ εἰς ἀπώ-
nem: & altaria eius in igne ſuccendētur &
λειαν, καὶ οἱ βωμοὶ αὐτῆς ἐν πυρὶ κατακαυθήσονται καὶ
aſſumet iſrael pncipatū ſuum dicit dn̄s: vlu-
παραλήψεται ἰσραὴλ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ λέγει κύριος, ἀ-
la eſſebon q: periit gai. clamate filie
λάλαξον ἐσεβὼν ὅτι ὤλετο γαί. κεκράξατε θυγατέρες
rabbath accingite cilicis: & cōplāgimini &
ῥαββὰθ περιζώσασθε σάκκους, καὶ ἐπιλυπήθητε καὶ
plangite ſup molchō: q: in trāſmigratione ibūt ſacer-
κόψασθε ἐπὶ μολχόμ, ὅτι ἐν ἀποικίᾳ βαδιοῦνται οἱ ἱε-
dotes ei⁹ & pncipes ei⁹ ſimul. qm̄ exultabis
ρεῖς αὐτοῦ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἅμα. ὅτι ἀγαλλιάσῃ
in vallibus filia temeritatis q̄ cōfidebat in
ἐν ἐμακεὶμ θυγάτηρ τῆς ἰταμίας ἡ πεποιθυῖα ἐπὶ τοῖς
theſauris ſuis: q̄ dicebat in corde ſuo: q̄s
θησαυροῖς αὐτῆς, ἡ λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, τίς
B veniet ad me: ecce ego iducā ſup te tiorē ait
ἐλεύσεται εἰς ἐμέ. ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ σὲ φόβον εἶπεν
dn̄s exercituū ab oī circuitu tuo &
κύριος τῶν δυνάμεων ἀπὸ πάσης τῆς περιοίκου σου καὶ
diſpgemini vnuſq̧ſq̧ in faciem ſuam. & nō
διασπαρήσεσθε ἕκαστος εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ
erit q̄ ɔgreget aberrātes: & poſt hec cō-
ἔσται ὁ συνάγων τοὺς ἀλωμένους, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπι-
uertā captiuitatem filioꝝ āmon: dicit dn̄s.
στρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν υἱῶν ἀμμών, λέγει κύριος.
idumee hec dicit dn̄s: nō eſt vltra
τῇ ἰδουμαίᾳ τάδε λέγει κύριος, οὐκ ἔστιν ἔτι
ſapiētia in themā. periit ɔſiliū a prudentib⁹ abiit
σοφία ἐν θαιμάν. ἀπώλετο βουλὴ ἐκ συνετῶν ᾤχετο
ſapiētia eoꝝ. ɔculcat⁹ ē locus eoꝝ pfūdū facite vo-
σοφία αὐτῶν. ἠπατήθη ὁ τόπος αὐτῶν βαθύνατε εἰς κά-
bis in ſeſſionē habitantes in dedan. q: dura
θισιν οἱ κατοικοῦντες ἐν δαιδάν. ὅτι δύσκολα
fecit adduxi eū in tpe q̄ viſitaui ſup eū
ἐποίησεν ἤγαγον αὐτὸν ἐν χρόνῳ ᾧ ἐπεσκεψάμην ἐπ' αὐ-
um: qm̄ vindemiatores venerūt tibi, nō relinquēt tibi reli-
τόν, ὅτι τρυγηταὶ ἦλθόν σοι. οὐ καταλείψουσίν σοι κατα-
quias. q̄ſi fures i nocte imponent manus
λείμματα. ὡσεὶ κλέπται ἐν νυκτὶ ἐπιθήσουσιν χεῖρας
ſuas: q: ego attraxi eſau reuelaui abſ-
αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ κατέσυρα τὸν ἡσαῦ ἀνεκάλυψα τὰ κρυ-
C cōdita eoꝝ. abſcōdi non poterūt pierūt p manū
πτὰ αὐτῶν. κρυβῆναι οὐ μὴ δύνωνται ὤλοντο διὰ χεῖ-
nū fratris eius & vicini eius: & nō eſt reli-
ρα ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ γείτονος αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑπο-
qui pupillū tuū: vt viuat: & ego viuam
λειπέσθαι ὀρφανόν σου, ἵνα ζήσεται, καὶ ἐγὼ ζήσομαι
& vidue tue in me ſperabunt. q: hec dicit do-
καὶ χῆραί σου ἐπ' ἐμὲ ἐλπιοῦσιν. ὅτι τάδε λέγει κύ-
min⁹. ecce qb⁹ nō eſt lex bibere calicem: bibe-
ριος, ἰδοὺ οἷς οὐκ ἔστιν νόμος πιεῖν τὸ ποτήριον, ἔπι-
rūt. & tu inocens non inocēs eris: q: bibēs bi-
ον. καὶ σὺ ἀθωουμένη οὐ μὴ ἀθωωθήσῃ, ὅτι πιὼν πί-
bes q: p me metipm iuraui
εσαι ὅτι κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα

in nouiſſimis dieb⁹: ait dominus. Hucuſq̧ iudicia moab. 49.

Ad filios āmon. Hec dicit dn̄s. Nūquid non filii ſunt iſrael: aut heres non eſt ei. Cur igitur hereditate poſſedit melchō gad & populus ei⁹ in vrbib⁹ eius hītauit? Ideo ecce dies veniūt dicit dn̄s: & auditū faciā ſup rabbath filiorum ammon fremitum prelii. Et erit in tumulū diſſipata: filieq̧ eius igne ſuccendentur: & poſſidebit iſrael poſſeſſores ſuos: ait dominus. Vlula eſebon quoniam vaſtata eſt hai. Clamate filie rabba: accīgite vos ciliciis. Plangite & circuite per ſepes: quoniam melchom in trāſmigrationē ducetur: ſacerdotes ei⁹ & principes eius ſimul. Quid gloriaris in vallib⁹? Defluxit vallis tua filia delicata: q̄ cōfidebas ī theſauris tuis & dicebas. Quis veniet ad me? Ecce ego īducā ſup te terrorē: ait dn̄s deus exercituū ab oībus qui ſunt in circuitu tuo: & diſpergemini ſinguli a cōſpectu vr̄o: nec erit q cōgreget fugiētes. Et poſt hec reuerti faciā captiuos filioꝝ ammon: ait dn̄s. Ad idumeā. hec dicit dn̄s exercituum. Nunqd nō vltra ē ſapiētia in themā? Periit cōſiliū a filiis? Inutilis facta ē ſapiētia eorū. Fugite & terga vertite: deſcendite in voraginē hītatores dedā: qm̄ ꝑditionē eſau adduxi ſup eū tp̄s viſitatiōis ei⁹. Si vindemiatores veniſſent ſup te: nō reliq̄ſſent racemū? ſi fures in nocte rapuiſſent q̄ ſufficeret ſibi. Ego vero diſcooperui eſau: reuelaui abſcondita eius & celari nō poterit. Vaſtatū eſt ſemē eius & frēs eius & vicini eius & nō erit. Relinque pupillos tuos: & ego faciā eos viuere & vidue tue in me ſperabunt: qa hec dicit dn̄s. Ecce qbus nō erat iudiciū vt biberēt calicē: bibētes bibent: & tu quaſi innocens relinq̄ris? Non eris innocēs ſed bibēs bibes. qa p me metipm iuraui

בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נְאֻם יְהוָה עַד הֵנָּה מִשְׁפַּט מוֹאָב׃

Cap. xlix.

לִבְנֵי עַמּוֹן כֹּה אָמַר יְהוָה הֲבָנִים אֵין לְיִשְׂרָאֵל אִם יוֹרֵשׁ אֵין לוֹ מַדּוּעַ יָרַשׁ מַלְכָּם אֶת גָּד וְעַמּוֹ בְּעָרָיו יָשָׁב׃ לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה וְהִשְׁמַעְתִּי אֶל רַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תְּרוּעַת מִלְחָמָה וְהָיְתָה לְתֵל שְׁמָמָה וּבְנֹתֶיהָ בָּאֵשׁ תִּצַּתְנָה וְיָרַשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת יֹרְשָׁיו אָמַר יְהוָה׃ הֵילִילִי חֶשְׁבּוֹן כִּי שֻׁדְּדָה עַי צְעַקְנָה בְּנוֹת רַבָּה חֲגֹרְנָה שַׂקִּים סְפֹדְנָה וְהִתְשׁוֹטַטְנָה בַּגְּדֵרוֹת כִּי מַלְכָּם בַּגּוֹלָה יֵלֵךְ כֹּהֲנָיו וְשָׂרָיו יַחְדָּיו׃ מַה תִּתְהַלְלִי בָּעֲמָקִים זָב עִמְקֵךְ הַבַּת הַשּׁוֹבֵבָה הַבֹּטְחָה בְּאֹצְרֹתֶיהָ מִי יָבוֹא אֵלָי׃ הִנְנִי מֵבִיא עָלַיִךְ פַּחַד נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת מִכָּל סְבִיבָיִךְ וְנִדַּחְתֶּם אִישׁ לְפָנָיו וְאֵין מְקַבֵּץ לַנֹּדֵד׃ וְאַחֲרֵי כֵן אָשִׁיב אֶת שְׁבוּת בְּנֵי עַמּוֹן נְאֻם יְהוָה׃ לֶאֱדוֹם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הַאֵין עוֹד חָכְמָה בְּתֵימָן אָבְדָה עֵצָה מִבָּנִים נִסְרְחָה חָכְמָתָם׃ נֻסוּ הָפְנוּ הֶעְמִיקוּ לָשֶׁבֶת יֹשְׁבֵי דְּדָן כִּי אֵיד עֵשָׂו הֵבֵאתִי עָלָיו עֵת פְּקַדְתִּיו׃ אִם בֹּצְרִים בָּאוּ לָךְ לֹא יַשְׁאִרוּ עוֹלֵלוֹת אִם גַּנָּבִים בַּלַּיְלָה הִשְׁחִיתוּ דַיָּם׃ כִּי אֲנִי חָשַׂפְתִּי אֶת עֵשָׂו גִּלֵּיתִי אֶת מִסְתָּרָיו וְנֶחְבָּה לֹא יוּכָל שֻׁדַּד זַרְעוֹ וְאֶחָיו וּשְׁכֵנָיו וְאֵינֶנּוּ׃ עָזְבָה יְתֹמֶיךָ אֲנִי אֲחַיֶּה וְאַלְמְנוֹתֶיךָ עָלַי תִּבְטָחוּ׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אֲשֶׁר אֵין מִשְׁפָּטָם לִשְׁתּוֹת הַכּוֹס שָׁתוֹ יִשְׁתּוּ וְאַתָּה הוּא נָקֹה תִּנָּקֶה לֹא תִנָּקֶה כִּי שָׁתֹה תִּשְׁתֶּה׃ כִּי בִי נִשְׁבַּעְתִּי

Primitiua heb.

שמם
היה עיר
היה עלם
שמע
שלח קבץ
בוא לחם
נתן בזה
פלץ נשא
זוד
תפש רום
גבה קנן
ירד היה
שמם
שרק נכה
הפך
גור
ארה עלה
גאה רגע
רוץ בחר
פקד יעד
עמד פנה
יעץ
חשב
סחב צער
שמם
נוה
שמע
עלה דאה
פרש גבר
איש צור
רעש מוג
שקט יכל
רפה פנה
חזק צור
ילד הלל
קרה שוש
נפל בחר
לחם דמם

Text. heb. hiere. xlix.

נאם יהוה כי לשמה לחרפה לחרב
ולקללה תהיה בצרה וכל עריה
תהיינה לחרבות עולם : שמועה
שמעתי מאת יהוה וציר בגוים
שלוח התקבצו ובאו עליה וקומו
למלחמה : כי הנה קטן נתתיך בגוים
בזוי באדם : תפלצתך השיא אתך
זדון לבך שכני בחגוי הסלע תפשי
מרום גבעה כי תגביה כנשר קנך
משם אורידך נאם יהוה : והיתה
אדום לשמה כל עבר עליה ישם
וישרק על כל מכותה : כמהפכת
סדם ועמרה ושכניה אמר יהוה לא
ישב שם איש ולא יגור בה בן
אדם : הנה כאריה יעלה מגאון
הירדן אל נוה איתן כי ארגיעה
ארוצנו מעליה ומי בחור אליה
אפקד כי מי כמוני ומי יעידני ומי
זה רעה אשר יעמד לפני : לכן
שמעו עצת יהוה אשר יעץ אל
אדום ומחשבותיו אשר חשב אל
ישבי תימן אם לא יסחבום צעירי
הצאן אם לא ישים עליהם
נוהם : מקול נפלם רעשה הארץ
צעקה בים סוף נשמע קולה : הנה
כנשר יעלה וידאה ויפרש כנפיו
על בצרה והיה לב גבורי אדום
ביום ההוא כלב אשה מצרה :
לדמשק בושה חמת וארפד כי שמעה
רעה שמעו נמגו בים דאגה השקט
לא יוכל : רפתה דמשק הפנתה
לנוס ורטט החזיקה צרה וחבלים
אחזתה כיולדה : איך לא עזבה עיר
תהלה קרית משושי : לכן יפלו
בחוריה ברחבתיה וכל אנשי
המלחמה ידמו ביום ההוא נאם

Trãsla. B. Hie.

dicit dñs: quia in solitudinẽ et in opprobriũ & in desertũ & in maledictionẽ erit bosra: & oẽs ciuitates eius erunt in solitudines sempiternas. Auditum audiui a domino & legatus ad gentes missus ẽ. Cõgregamini & venite cõtra eam: & cõsurgam⁹ in ꝑliũ. Ecce enĩ paruulũ dedi te in gẽtib⁹: cõtẽptibilẽ inter homines. Arrogãtia tua decepit te & supbia cordis tui qui habitas in cauernis petre & apprehẽdere niteris altitudinẽ collis. Cũ exaltaueris q̃si aquilã nidũ tuũ: inde detrahã te: dicit dñs. Et erit idumea deserta. Oĩs q trãsibit p eã stupebit & sibilabit sup oẽs plagas eius: sicut subuersa ẽ sodoma & gomorra & vicine ei⁹ ait dñs. Non habitabit ibi vir: & nõ incolet eã filius hoĩs. Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis ad pulchritudinẽ robustã: quia subito currere faciã eum ad illã. Et quis erit electus quẽ ꝓponã ei? Quis enĩ similis mei? Et q̃s sustinebit me? Et q̃s iste pastor qui resistat vultui meo? ꝓpterea audite cõsiliũ domini quod init de edom & cogitationes ei⁹ quas cogitauit de habitatoribus theman. Si nõ deiecerint eos paruuli gregis nisi dissipauerint cum eis habitaculũ eorũ. A voce ruine eorum cõmota est terra clamor in mari rubro auditus est vocis ei⁹. Ecce q̃si aquila ascendet & euolabit: & expandet alas suas sup bosrã. Et erit cor fortium idumee in die illa quasi cor mulieris parturientis. Ad damascũ. Confusa ẽ emath & arphat: q2 auditũ pessimũ audierunt. Turbati sunt ĩ mari pre sollicitudĩe quiescere nõ potuit. Dissoluta est damascus versa est in fugã: tremor apphendit eam. Angustia & dolores tenuerũt eã q̃si pturientẽ. Quõ dereliq̃runt ciuitatẽ laudabilẽ: vrbẽ leticie? Ideo cadent iuuenes ei⁹ in plateis ei⁹: & oẽs viri prelii cõticescent in die illa: ait

Trãs. Gre. lxx. cũ iter. latina.

dicit dñs: q2 in inuiũ τ in opprobriũ τ in
λέγει κύριος, ὅτι εἰς ἄβατον καὶ εἰς ὀνειδισμὸν, καὶ εἰς
maledictioné erit ĩ medio ei⁹. τ oẽs ciuitates eius
κατάραν ἔσῃ ἐν μέσῳ αὐτῆς. καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῆς
erunt deserte in eternũ. auditũ audiui a domi
ἔσονται ἔρημοι εἰς τὸν αἰῶνα. ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ κυ-
no: τ nuncios in gẽtes misit: ꝯgregamini
ρίου, καὶ ἀγγέλους εἰς ἔθνη ἀπέστειλεν, συνάχθητε
τ venite ꝯ̃ eam: surgite in ꝑliũ.
καὶ παραγένεσθε εἰς αὐτὴν, ἀνάστητε εἰς πόλεμον.
ecce puũ dedi te in gẽtibus: cõtemptibilem in
ἰδοὺ μικρὸν δέδωκά σε ἐν ἔθνεσιν, εὐκαταφρόνητον ἐν
hoibus. illusio tua agressa est te temeritas cor
ἀνθρώποις. ἡ παιγνία σου ἐνεχείρησέ σοι ἰταμία καρ
dis tui habitant foramina petrarũ. apphẽdit
δίας σου κατέλυσεν τρυμαλιὰς πετρῶν. συνέλαβεν
fortitudiné collis excelsi: qm̃ si exaltaueri q̃si aq̃la ni-
ἰσχὺν βουνοῦ ὑψηλοῦ, ὅτι ἐὰν ὑψώσῃς ὥσπερ ἀετὸς νοσ-
dũ tuũ dicit dñs: inde detrahã te τ erit idu-
σιάν σου λέγει κύριος, ἐκεῖθεν καθελῶ σε καὶ ἔσται ἡ ἰδου-
mea in inuiũ. oĩs ptransiens in eam
μαία εἰς ἄβατον. πᾶς ὁ παραπορευόμενος ἐπ᾽ αὐτὴν
stupebit τ sibilabit sup oẽm plagã eius. si-
ἐκστήσεται καὶ συριεῖ ἐπὶ πᾶσαν τὴν πληγὴν αὐτῆς. ὥσ-
cut subuersa est sodoma τ gomorra τ vicine
περ κατεστράφη σόδομα καὶ γόμορρα καὶ αἱ πάροι-
ei⁹ ait dñs: non sedebit illic homo τ
κοι αὐτῆς εἶπεν κύριος, οὐ μὴ καθίσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος καὶ
non ĩhabitabit illic fili⁹ hoĩs. ecce sicut leo ascẽ
οὐ μὴ ἐνοικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. ἰδοὺ ὥσπερ λέων ἀνα-
det de medio iordanis in locũ robustũ: q2
βήσεται ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου εἰς τόπον αἰθάμ, ὅτι
cito ꝑsequar eos ab ea τ iuuenes in ea
ταχὺ ἐκδιώξω αὐτοὺς ἀπ᾽ αὐτῆς καὶ τοὺς νεανίσκους ἐπ᾽ αὐτῆς
instituite. q2 q̃s sicut ego? τ q̃s resistet mihi? τ
ἐπιστήσατε. ὅτι τίς ὥσπερ ἐγώ; καὶ τίς ἀντιστήσεταί μοι; καὶ
q̃s iste pastor q̃ stabit ante faciem meã? ꝓpte-
τίς οὗτος ποιμὴν ὃς στήσεται κατὰ πρόσωπόν μου; διὰ τοῦ-
rea audite consiliũ dñi q̃d cõsuluit sup idume-
το ἀκούσατε βουλὴν κυρίου ἣν ἐβουλεύσατο ἐπὶ τὴν ἰδουμαί-
am: τ cogitationẽ eius quã cogitauit sup habi-
αν, καὶ λογισμὸν αὐτοῦ ὃν ἐλογίσατο ἐπὶ τοὺς κατοι-
tantes themã: si nõ comesta fuerit minima
κοῦντας θαιμάν, ἐὰν μὴ συμβιβάσωσι τὰ ἐλάχιστα τῶν
ouium: si nõ ꝑuiis sit plẽa sup eos habitatio co-
προβάτων, ἐὰν μὴ βατωθῇ ἐπ᾽ αὐτοὺς κατάλυσις αὐ-
rũ: a voce ruine eorũ cõmota ẽ terra: clamor
τῶν, ἀπὸ φωνῆς πτώσεως αὐτῶν ἐσείσθη ἡ γῆ, κραυγή
tu⁹ in mari audit⁹ ẽ. ecce sicut aq̃la ascendet
σου ἐν θαλάσσῃ ἠκούσθη. ἰδοὺ ὥσπερ ἀετὸς ἀναβήσεται
τ videbit τ expandet alas sup munitiões e-
καὶ ὄψεται καὶ ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας ἐπ᾽ ὀχυρώματα αὐ-
ius: τ erit cor fortiũ idumee in
τῆς, καὶ ἔσται ἡ καρδία τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἰδουμαίας ἐν τῇ
die illa q̃si cor mulieris parturiẽtis. dama
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡς καρδία γυναικὸς ὠδινούσης. τῇ δαμα-
sco cõfusa est emath τ arphad: q2 auditũ malũ
σκῷ κατῃσχύνθη ἡμὰθ καὶ ἀρφάδ, ὅτι ἀκοὴν πονηρὰν ἤ-
audierũt. obstupuerũt: irati sunt: quiescere non po
κουσαν. ἐξέστησαν, ἐθυμώθησαν, ἀναπαύσασθαι οὐ μὴ δύ-
terũt. dissoluta ẽ damasc⁹. versa est in fugã. tremor
νωνται. ἐξελύθη δαμασκός. ἀπεστράφη εἰς φυγήν. τρόμος
apprehẽdit eam. ãgustia τ dolores tenuerũt eam
ἐπελάβετο αὐτῆς. στένωσις καὶ ὠδῖναι κατέσχον αὐτὴν
q̃si parturientẽ. quõ nõ dereliquit ciuitatẽ laudabilẽ
ὡσεὶ ὠδίνουσαν. πῶς οὐχὶ ἐγκατέλιπεν πόλιν αἰνετὴν
villã dilectã? ꝓpterea cadent iuuenes in
κώμην ἠγαπημένην; διὰ τοῦτο πεσοῦνται νεανίσκοι ἐν
plateis tuis. τ oẽs viri bellatores
πλατείαις σου. καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταί
tui cadent in die illa ait
σου πεσοῦνται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ φησίν

Esai. 47.c. Abdie 1.d.

D

E

Trãsla. gre. lxx. cũ iter. latina.

F

dñs exercituũ: τ succendã ignẽ in muro da-
κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ καύσω πῦρ ἐν τείχει δα-
masci: τ deuorabit biuia filij ader. ce-
μασκοῦ, καὶ καταφάγεται ἄμφοδα υἱοῦ ἀδέρ. τῇ κη-
dar τ regine aule quã ꝑcussit nabu-
δὰρ καὶ τῇ βασιλίσσῃ τῆς αὐλῆς ἣν ἐπάταξεν ναβου-
chodonosor rex babylonis. sic dixit dñs:
χοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος. οὕτως εἶπεν κύριος,
surgite ad cedar: τ ꝑcutite filios orientis.
ἀνάβητε ἐπὶ κηδάρ, καὶ πλήξατε τοὺς υἱοὺς κεδέμ.
tabernacula eorũ: τ oues eorũ capient. vestimẽta
σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πρόβατα αὐτῶν λήψονται. ἱμάτια
eorũ τ oĩa vasa eorũ τ camelos eorũ
αὐτῶν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν καὶ καμήλους αὐτῶν
tollent sibi. τ vocate sup eos ꝑditio-
λήψονται ἑαυτοῖς. καὶ καλέσατε ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀπώλει-
né in circuitu. fugite valde ꝓfũde hitatis in sessionẽ se-
αν κυκλόθεν. φεύγετε λίαν ἐβαθύνατε εἰς κάθισιν κα-
dentes in aula dicit dñs: q2 cõsuluit ꝯ̃
θήμενοι ἐν τῇ αὐλῇ λέγει κύριος, ὅτι ἐβουλεύσατο ἐφ᾽
vos nabuchodonosor rex babylonis ꝯsiliũ
ὑμᾶς ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος βουλὴν
τ cogitauit ꝯ̃ vos cogitationẽ. ꝯsurge ascende ad
καὶ ἐλογίσατο ἐφ᾽ ὑμᾶς λογισμόν. ἀνάστηθι ἀνάβηθι ἐπὶ
gentẽ q̃etam sedentem in refrigeriũ q̃b⁹ nõ sunt por-
ἔθνος ἡσυχάζον καθήμενον εἰς ἀναψυχὴν οἷς οὐκ εἰσὶν θύ-
te: nõ vectes soli hitabunt. τ erũt
ραι, οὐ μοχλοὶ μόνοι καταλύουσιν. καὶ ἔσονται οἱ
cameli eorũ in direptionẽ. τ m̃ltitudo pecorũ eorũ
κάμηλοι αὐτῶν εἰς προνομήν. καὶ πλῆθος κτηνῶν αὐτῶν
in ꝑditionẽ. τ vẽtilabo eos oĩ vento
εἰς ἀπώλειαν. καὶ λικμήσω αὐτοὺς παντὶ πνεύματι

G

attonsos añ faciem eorũ ex omni parte
κεκαρμένους πρὸ προσώπου αὐτῶν ἐκ παντὸς πέραν
eorũ afferã interitũ eorũ ait dñs: τ erit
αὐτῶν οἴσω τὴν τροπὴν αὐτῶν εἶπεν κύριος, καὶ ἔσται
aula ꝯmoratio struthionũ τ inuia vsq3 in eternũ non
ἡ αὐλὴ διατριβὴ στρουθῶν καὶ ἄβατος ἕως αἰῶνος οὐ μὴ
sedebit ibi homo: τ non hitabit ibi fili⁹
καθίσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ κατοικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς
hoĩs. τ factũ est verbũ dñi ad hieremiã ꝓ-
ἀνθρώπου. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προ-
phetã aduersũ elam: in ꝑncipio regni sedechie re-
φήτην κατὰ τῆς αἰλάμ, ἐν ἀρχῇ βασιλείας σεδεκίας βα-
gis iuda dicẽs: hec dicit dñs exercituũ:
σιλέως ἰούδα λέγων, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων,
ecce ego cõfringã arcũ elam ꝑncipiũ potẽtie eorũ
ἰδοὺ ἐγὼ συντρίψω τὸ τόξον αἰλὰμ ἀρχὴ δυναστείας αὐτῶν
iducã sup elam quattuor ventos a q̃ttuor
ἐπάξω ἐπὶ αἰλὰμ τέσσαρας ἀνέμους ἐκ τῶν τεσσάρων
sũmitatib⁹ celi: τ dispgã in oib⁹ ventis
ἄκρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διασπερῶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνέμοις
illis τ nõ erit gens q̃ nõ veniet illic expulsi e-
τούτοις καὶ οὐκ ἔσται ἔθνος ὃ οὐκ ἥξει οἱ ἐξωσμένοι αἰ-
lam. τ terrebo eos in ꝯspectu inimicorũ suorũ
λάμ. καὶ πτοήσω αὐτοὺς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν
querentiũ aĩam eorũ. τ iducã sup e-
τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν. καὶ ἐπάξω ἐπ᾽ αὐ-
os malũ scd̃m iram furoris mei. dicit
τοὺς κακὰ κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου. λέγει
dñs τ immittam post eos gladiũ
κύριος καὶ ἐξαποστελῶ ὀπίσω αὐτῶν τὴν μάχαιραν
meũ. donec consumã eos: τ ponã thro-
μου. ἕως τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτούς, καὶ θήσω τὸν θρό-
nũ meũ in elam τ emittam inde regem
νον μου ἐν αἰλὰμ καὶ ἐξαποστελῶ ἐκεῖθεν βασιλέα
τ ꝑncipes dicit dñs: τ erit in vltimis
καὶ μεγιστᾶνας λέγει κύριος, καὶ ἔσται ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν

Trãsla. B. Hie.

dñs exercituum. Et succendam ignem in muro damasci & deuorabit mnia benadab. Ad cedar & ad regna asor: que percussit nabuchodonosor rex babylonis. Hec dicit dñs. Surgite & ascendite ad cedar: & vastate filios orientis. Tabernacula eorũ & greges eorũ capiẽt: pelles eorũ & oĩa vasa eorũ & camelos eorum tollent sibi: & vocabunt sup eos formidinẽ in circuitu eius. Fugite abite vehemẽter: in voraginibus sedete qui habitatis asor ait dñs. Iniit enĩ cõtra vos nabuchodonosor rex babylonis consiliũ: & cogitauit aduersus vos cogitationes. Cõsurgite & ascendite ad gentẽ quietã & habitantẽ cõfidẽter ait dñs. Nõ ostia nec vectes eis soli habitãt. Et erũt cameli eorũ in direptionẽ et multitudo iumẽtorũ in ꝑdã: & dispergã eos in oẽm ventũ q sũt attõsi ĩ comã: & ex oĩ cõfinio eorũ adducã interitũ sup eos ait dñs. Et erit asor in habitaculũ draconũ deserta vsq3 in eternũ. Non manebit ibi vir: nec incolet eam filius hominis. Quod factũ est verbum domini ad hieremiã prophetã aduersus elam in principio regni sedechie regis iuda dicens. Hec dicit dñs exercituum. Ecce ego confringã arcum elam & summã fortitudinem eorum. Et inducam super elam quattuor ventos a quattuor plagis celi & ventilabo eos in omnes ventos istos: & non erit gens ad quam non perueniant profugi elam. Et pauere faciam elam coram inimicis suis: & in cõspectu q̃rentiũ animã eorũ: & adducã super eos malum: iram furoris mei dicit dominus: & mittã post eos gladium: donec consumam eos: & ponam solium meum in elam: & perdam inde reges & principes: ait dominus. In nouissimis autẽ

Text. heb. hiere. xlix.

יהוה צבאות : והצתי אש בחומת
דמשק ואכלה ארמנות בן הדד :
לקדר ולממלכות חצור אשר הכה
נבוכדראצור מלך בבל כה אמר
יהוה קומו עלו אל קדר ושדדו את
בני קדם : אהליהם וצאנם יקחו
יריעותיהם וכל כליהם וגמליהם
ישאו להם וקראו עליהם מגור
מסביב : נסו נדו מאד העמיקו
לשבת ישבי חצור נאם יהוה כי
יעץ עליכם נבוכדראצר מלך בבל
עצה וחשב עליכם מחשבה : קומו
עלו אל גוי שליו יושב לבטח נאם
יהוה לא דלתים ולא בריח לו בדד
ישכנו : והיו גמליהם לבז והמון
מקניהם לשלל וזרתים לכל רוח
קצוצי פאה ומכל עבריו אביא
את אידם נאם יהוה : והיתה חצור
למעון תנים שממה עד עולם לא
ישב שם איש ולא יגור בה בן
אדם : אשר היה דבר יהוה אל
ירמיהו הנביא אל עילם בראשית
מלכות צדקיה מלך יהודה לאמר :
כה אמר יהוה צבאות הנני שבר את
קשת עילם ראשית גבורתם :
והבאתי אל עילם ארבע רוחות
מארבע קצות השמים וזרתים
לכל הרוחות האלה ולא יהיה
הגוי אשר לא יבוא שם נדחי
עולם : והחתתי את עילם לפני
איביהם ולפני מבקשי נפשם
והבאתי עליהם רעה את חרון אפי
נאם יהוה ושלחתי אחריהם את
החרב עד כלותי אותם : ושמתי
כסאי בעילם והאבדתי משם מלך
ושרים נאם יהוה : והיה באחרית

Primitiua heb.

יצת חמה
נכה
עלה
לקח
ירע כלה
נשא גור
סבב נוס
נוד עמק
ישב
יעץ חשב
שלה ישב
ברח
שכן היה
בזז המן
קנה זרה
קצץ בוא
היה
עון תנן
עלם גור
נבא
שבר
בוא
קצה
היה
בוא נדח
חתת פנה
בקש
בוא רעע
חרה
כלה שום
אבד
שור

היימים אשוב את שבות עילם נאם
יהוה: הדבר אשר דבר
Cap. l.
יהוה אל בבל אל ארץ כשדים
ביד ירמיהו הנביא: הגידו בגוים
והשמיעו ושאו נס השמיעו אל
תכחדו אמרו נלכדה בבל הביש בל
חת מרדך הבישו עצביה חתו
גלוליה: כי עלה עליה גוי מצפון
הוא ישית את ארצה לשמה ולא
יהיה יושב בה מאדם ועד בהמה נדו
הלכו: בימים ההמה ובעת ההיא
נאם יהוה יבאו בני ישראל המה
ובני יהודה יחדו הלוך ובכו ילכו
ואת יהוה אלהיהם יבקשו: ציון
ישאלו דרך הנה פניהם באו ונלוו
אל יהוה ברית עולם לא תשכח:
צאן אבדות היה עמי רעיהם התעום
הרים שובבום מהר אל גבעה הלכו
שכחו רבצם: כל מוצאיהם אכלום
וצריהם אמרו לא נאשם תחת
אשר חטאו ליהוה נוה צדק ומקוה
אבותיהם יהוה: נדו מתוך בבל
ומארץ כשדים יצאו והיו כעתודים
לפני צאן: כי הנה אנכי מעיר
ומעלה על בבל קהל גוים גדלים
מארץ צפון וערכו לה משם תלכד
חציו כגבור משכיל לא ישוב
ריקם: והיתה כשדים לשלל כל
שלליה ישבעו נאם יהוה: כי
תשמחו כי תעלזו שסי נחלתי כי
תפושו כעגלה דשא ותצהלו
כאברים: בושה אמכם מאד חפרה
יולדתכם הנה אחרית גוים מדבר
ציה וערבה: מקצף יהוה לא תשב
והיתה שממה כלה כל עבר על בבל
ישם וישרק על כל מכותיה: ערכו

שוב / דבר / נגד / שמע נשא / כחד לכד / בוש חתת / בוש גלל / צפן שית / שמם / היה נוד / יום / בוא / הלך בכה / בקש / שאל פנה / לוה כרת / שכח / צאן / רעה תעה / שוב / מצא / צור אשם / נוה קוה / נוד / עתד פנה / עור / עלה / צפן לכד / גבר שכל / שוב ריק / שבע / שמח עלז / שסה פוש / דוש צהל / ילד דבר / ישב / שמם שרק / נכה

diebus reuerti faciã captiuos elam dicit dñs. 50.

Verbum quod locutus eſt dñs de babylone & de terra chaldeorũ in manu hieremie ꝓphete. Annũciate in gẽtibus & auditũ facite. Leuate ſignũ: predicate: & nolite celare: dicite. Capta eſt babylon: cõfuſus eſt bel: victus eſt marodach. Cõfuſa ſũt oĩa ſculptilia eorũ: ſupata ſunt idola eorũ. Qm̃ aſcẽdet cõtra eã gens ab aquilone: q̃ ponet terrã eius in ſolitudinẽ: & nõ erit qui habitet in ea ab hoĩe vſq; ad pecus: moti ſunt et abierũt. In diebus illis & in tẽpore illo ait dñs: venient filii iſrael ipſi & filii iuda ſimul. Ambulantes & flentes ꝓperabunt & dominũ deum ſuum querent. In ſion interrogabũt viã: huc facies eorũ venient & apponẽtur ad dñm federe ſempiterno: qđ nulla obliuione delebitur. Grex ꝑditus factus eſt ppłus meus: paſtores eorũ ſeduxerũt eos: fecerũtq; vagari in mõtibus. De mõte in collẽ tranſierũt: obliti ſũt cubilis ſui. Oẽs qui inuenerũt comederũt eos & hoſtes eorũ dixerunt. Nõ peccauimus ꝓ eo q peccauerũt dño decori iuſticie & expectatõi patrũ eorum dño. Recedite đ medio babylõis & đ tra chaldeorum egredimini & eſtote q̃ſi hedi añ greges. Qm̃ ecce ego ſuſcitabo & adducã in babylonẽ cõgregationẽ gentiũ magnarũ de terra aquilonis & ꝓparabũtur aduerſus eã: et inde capietur. Sagitta eius q̃ſi viri fortis interfectoris nõ reuertetur vacua. Et erit chaldea in ꝑdã: oẽs vaſtãtes eã replebũtur: ait dñs. Qm̃ exultatis & magna loquimini diripiẽtes hereditatẽ meã: qm̃ effuſi eſtis ſicut vituli ſup herbã & mugiſtis ſicut tauri. Cõfuſa eſt mr̃ vr̃a nimis & adeq̃ta puluerĩ q̃ gẽuit vos. Ecce nouiſſima erit in gẽtibus: & deſerta inuia & arens. Ab ira dñi nõ hitabitur ſed redigetur tota in ſolitudinẽ. Oĩs q tráſibit ꝑ babylonẽ ſtupebit & ſibilabit ſup vniuerſis plagis eius. Preparamini

diebus ꝯuertã captiuitatẽ elam dicit dñs.
ἡμερῶν ἀποστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αἰλὰμ λέγει κύριος.

C. 50.

A

Verbum qđ locutus ẽ dñs ſup babylonẽ & ſup
Ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν κύριος ἐπὶ βαβυλῶνα καὶ ἐπὶ
trã chaldeorum in manu hieremie ꝓphete: annunciate
γῆν χαλδαίων ἐν χειρὶ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, ἀναγγείλατε
in gẽtibus & audita facite: leuate ſignũ & audita facite & nõ abſcõdatis: dicite capta eſt babylon:
ἐν τοῖς ἔθνεσιν. καὶ ἀκουστὰ ποιήσατε, ἄρατε σημεῖον καὶ ἀκουστὸν ποιήσατε καὶ μὴ κρύψητε, εἴπατε ἑάλωκεν βαβυλών,
cõfuſus eſt bel: tradita eſt merodach: cõfuſa ſunt ſculptilia eorum. tradita ſunt idola eorum qr aſcẽdit cõtra eam gẽs ab aqlone. ſic ponet trã eius in ſolitudinẽ & nõ erit habitans in ea ab homine vſq; ad iumentũ: moti ſunt & abierunt: in diebus illis
κατῃσχύνθη βῆλ, παρεδόθη μαιωδάχ, ᾐσχύνθησαν τὰ γλυπτὰ αὐτῶν, παρεδόθη τὰ εἴδωλα αὐτῶν ὅτι ἀνέβη ἐπ᾽ αὐτὴν ἔθνος ἀπὸ βορρᾶ. οὕτως θήσει τὴν γῆν αὐτῆς εἰς ἀφανισμὸν καὶ οὐκ ἔσται ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. ἐσαλεύθησαν καὶ ἐπορεύθησαν, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
& in tpe illo ait dñs venient filii iſrael ipſi & filii iuda in idipſum ãbulantes & flentes ibunt dñm deũ ſuũ q̃rentes vſq; ad ſion interrogabũt viã. ſic. n. faciem ſuã dabũt & venient & fugient ad dñm. teſtamẽtũ n. ſempiternũ nõ obliuioni dabit. oues q̃ perierũt factus ẽ populus meus paſtores eorum expulerũt eos: in mõtibus errare fecerũt eos. de mõte in collem abierũt: obliti ſunt cubilis ſui. oẽs inueniẽtes eos
καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ λέγει κύριος ἥξουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ αὐτοὶ καὶ υἱοὶ ἰούδα ἐπὶ τὸ αὐτὸ βαδίζοντες καὶ κλαίοντες πορεύσονται κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν ζητοῦντες ἕως σιὼν ἐρωτήσουσι τὴν ὁδόν. ὧδε γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῶν δώσουσιν καὶ ἥξουσιν καὶ καταφεύξονται πρὸς κύριον. διαθήκη γὰρ αἰώνιος οὐκ ἐπιλησθήσεται. πρόβατα ἀπολωλότα ἐγενήθη ὁ λαός μου οἱ ποιμένες αὐτῶν ἐξῶσαν αὐτούς, ἐπὶ τὰ ὄρη ἀπεπλάνησαν αὐτούς. ἐξ ὄρους ἐπὶ βουνὸν ᾤχοντο, ἐπελάθοντο κοίτης αὐτῶν. πάντες οἱ εὑρίσκοντες αὐτοὺς

B

cõſumunt eos. hoſtes eorum dixerũt: nõ maculabimus eos ꝓ eo q̃ peccauerũt dño. paſcua iuſticie ei q̃ cõgregauit patres eorum dño.
κατανηλίσκοντο αὐτούς. οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν εἶπον, οὐ μὴ ἀνῶμεν αὐτοὺς ἀνθ᾽ ὧν ἥμαρτοσαν τῷ κυρίῳ. νομὴ δικαιοσύνης τῷ συναγαγόντι τοὺς πατέρας αὐτῶν ὁ κύριος.
abalienamini de medio babylonis & de tra chaldeorum. & egredimini & eſtote q̃ſi dracones ante faciem ouium. qm̃ ecce ego ſuſcito ſup babylonẽ ꝯgregationes gẽtiũ magnarum de tra aqlonis: & diligent aciẽ ei: inde capietur q̃ſi iaculũ pugnatoris prudẽtis nõ reuertetur vacuũ, & erit chaldea in ꝑdam: & omnes vaſtantes eam replebuntur ait dñs: qm̃ exultatis & gliamini diripientes hereditatẽ meã qm̃ laſciuiſtis ſic vituli in herba & cornupetiſtis ſic tauri. cõfuſa ẽ mr̃ vr̃a nimis erubuit q̃ peperit vos: ecce nouiſſima gẽtiũ deſerta & inuia ab ira dñi nõ hitabitur. & erit in deſolationẽ ois. & ois ptrãſiẽs ꝑ babylonẽ ſtupebit & ſibilabit ſup oẽm plagam eius. ꝯparate aciẽ
ἀπαλλοτριώθητε ἐκ μέσου βαβυλῶνος καὶ ἀπὸ γῆς χαλδαίων. καὶ ἐξέλθετε καὶ γένεσθε ὥσπερ δράκοντες κατὰ πρόσωπον προβάτων. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐγείρω ἐπὶ βαβυλῶνα συναγωγὰς ἐθνῶν μεγάλων ἐκ γῆς βορρᾶ, καὶ παρατάξονται αὐτῇ, ἐκεῖθεν ἁλώσεται ὡς βολὶς μαχητοῦ συνετοῦ οὐκ ἐπιστρέψει κενή. καὶ ἔσται ἡ χαλδαία εἰς προνομήν, καὶ πάντες οἱ προνομεύοντες αὐτὴν ἐμπλησθήσονται λέγει κύριος, ὅτι εὐφραίνεσθε καὶ κατεκαυχᾶσθε διαρπάζοντες τὴν κληρονομίαν μου. διότι ἐσκιρτᾶτε ὡς βοΐδια ἐν βοτάνῃ καὶ ἐκερατίζετε ὡς ταῦροι. ᾐσχύνθη ἡ μήτηρ ὑμῶν σφόδρα ἐντράπη ἡ τεκοῦσα ὑμᾶς, ἰδοὺ ἐσχάτη ἐθνῶν ἔρημος καὶ ἄβατος ἀπὸ ὀργῆς κυρίου οὐ κατοικηθήσεται. καὶ ἔσται εἰς ἀφανισμὸν πᾶσα. καὶ πᾶς ὁ διοδεύων διὰ βαβυλῶνος σκυθρωπάσει καὶ συριεῖ ἐπὶ πᾶσαν τὴν πληγὴν αὐτῆς.

C

218.c

cõ babylonem in circuitu. oẽs tendẽtes arcũ ſagittate in eam. ne parcatis ſup iaculis. vrĩs. qr dño peccauit & plaudite ſup eam.
ἐπὶ βαβυλῶνα κυκλόθεν, πάντες τείνοντες τόξον τοξεύσατε ἐπ᾽ αὐτήν. μὴ φείσησθε ἐπὶ τοῖς τοξεύμασιν ὑμῶν. ὅτι τῷ κυρίῳ ἥμαρτεν καὶ κατακροτήσατε ἐπ᾽ αὐτήν.
diſſolute ſunt manus eius: ceciderũt ꝓpugnácula eius: deſtructus eſt murus eius: qm̃ vltio a deo eſt. vlciſcimini ſup eã ſicut fecit facite ili. diſperdite ſemen ex babylone tenentes falcem in tpe meſſis a facie gladii greci: vnuſquiſq; in ppłm ſuum reuertentur & vnuſquiſq; ad trã ſuam fugiet. ouis errans iſrael leones eiecerũt eũ. primus comedit eũ rex aſſur: & ſic poſtea oſſa eius rex babylonis. ꝓpterea hec dicit dñs exercituũ deus iſrael. ecce ego vlciſcor ſup regem babylonis & trã eius ſicut vltus ſum ſup regẽ aſſur: & reſtituam iſrael in paſcua ſua: & paſcentur in carmelo & in baſan & in mõte ephraim & in galaad & replebitur aĩa eius. in diebus illis & in tpe illo ait dñs: querent iniq̃tatẽ iſrł & nõ erit, & peccata iuda & nõ inuenient. qm̃ ꝓpitius ero relictis. ſup trã amare aſcende ſup eam & ſup habitãtes in ea vlciſcere gladio & perde dicit dñs: & fac ſcđm oĩa q̃cũq; precipio tibi. vox belli & cõtritio magna in tra chaldeorum. quõ ꝯfractus eſt & cõtritus ẽ malleus vniuerſe tre: quõ facta ẽ in ꝑditionẽ babylon in gẽtibus. inuenient i te: & capieris babylon: & nõ cognoſceris. inuẽta es & capta es qr dño reſtitiſti. aperuit dñs theſaurũ ſuũ: & ꝓtulit vaſa ire ſue. qr opus dño deo exercituũ in tra chaldeorum: qm̃ venerunt tpa eius. aperite apothecas eius: ſcrutamini eam q̃ſi ſpeluncã & exterminate eam. nõ ſit ei reliquum: exſiccate oẽs fructus eius: & deſcendant in occiſionẽ.
διεξελύθησαν αἱ χεῖρες αὐτῆς, ἔπεσον αἱ ἐπάλξεις αὐτῆς καὶ κατεσκάφη τὸ τεῖχος αὐτῆς, ὅτι ἐκδίκησις παρὰ τοῦ θεοῦ ἐστι. ἐκδικήσατε ἐπ᾽ αὐτὴν καθὼς ἐποίησεν ποιήσατε αὐτῇ. ἐξολοθρεύσατε σπέρμα ἐκ βαβυλῶνος κατέχοντας δρέπανον ἐν καιρῷ θερισμοῦ ἀπὸ προσώπου μαχαίρας ἑλληνικῆς, ἕκαστος εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀποστρέψουσι καὶ ἕκαστος εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ φεύξεται. πρόβατον πλανώμενον ἰσραὴλ λέοντες ἐξῶσαν αὐτόν. ὁ πρῶτος ἔφαγεν αὐτὸν βασιλεὺς ἀσσούρ, καὶ οὗτος ὕστερον τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ βασιλεὺς βαβυλῶνος. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐπὶ τὸν βασιλέα βαβυλῶνος καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ καθὼς ἐξεδίκησα ἐπὶ τὸν βασιλέα ἀσσούρ, καὶ ἀποκαταστήσω τὸν ἰσραὴλ εἰς τὴν νομὴν αὐτοῦ. καὶ νεμήσεται ἐν τῷ καρμήλῳ καὶ ἐν βασὰν καὶ ἐν ὄρει ἐφραὶμ καὶ ἐν τῷ γαλαὰδ καὶ ἐμπλησθήσεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ φησὶν κύριος, ζητήσουσιν τὴν ἀδικίαν ἰσραὴλ καὶ οὐχ ὑπάρξει. καὶ τὰς ἁμαρτίας ἰούδα καὶ οὐ μὴ εὑρεθῶσιν. ὅτι ἵλεως ἔσομαι τοῖς ὑπολελειμμένοις. ἐπὶ τῆς γῆς πικρῶς ἐπίβηθι ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ ἐκδίκησον μαχαίρᾳ καὶ ἀφάνισον λέγει κύριος, καὶ ποίει κατὰ πάντα ὅσα ἐντέλλομαί σοι. φωνὴ πολέμου καὶ συντριβὴ μεγάλη ἐν γῇ χαλδαίων. πῶς συνεκλάσθη καὶ συνετρίβη ἡ σφῦρα πάσης τῆς γῆς, πῶς ἐγενήθη εἰς ἀφανισμὸν βαβυλὼν ἐν ἔθνεσιν. ἐπιθήσονταί σοι, καὶ ἁλώσῃ βαβυλών, καὶ οὐ γνώσῃ. εὑρέθης καὶ ἐλήφθης ὅτι τῷ κυρίῳ ἀντέστης. ἤνοιξεν κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν τὰ σκεύη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. ὅτι ἔργον τῷ κυρίῳ θεῷ τῶν δυνάμεων ἐν γῇ χαλδαίων, ὅτι ἐληλύθασιν οἱ καιροὶ αὐτῆς. ἀνοίξατε τὰς ἀποθήκας αὐτῆς, ἐρευνήσατε αὐτὴν ὡς σπήλαιον καὶ ἐξολοθρεύσατε αὐτήν. μὴ γενέσθω αὐτῆς κατάλειμμα. ἀναξηράνατε πάντας τοὺς καρποὺς αὐτῆς, καὶ καταβήτωσαν εἰς σφαγήν.

cõtra babylonẽ ꝑ circuitũ. Oẽs qui tẽditis arcũ debellate eam: & non parcatis iaculis: qa dño peccauit. Clamate aduerſus eam. Vbiq; dedit manũ: Ceciderũt fundamenta eius: deſtructi ſũt muri eius qm̃ vltio dñi eſt. Vltionem accipite de ea. Sicut fecit facite ei. Diſperdite ſatorẽ de babylone: & tenentẽ falcẽ in tpe meſſis a facie gladii columbe. Vnuſquiſq; ad populũ ſuũ cõuertetur: & ſinguli ad terrã ſuã fugient. Grex diſperſus iſrael: leones eiecerunt eum. Primus comedit eum rex aſſur: iſte nouiſſimus exoſſauit eũ nabuchodonoſor rex babylonis. Propterea hec dicit dñs exercituũ deus iſrael. Ecce ego viſitabo regem babylonis & terrã eius: ſicut viſitaui regẽ aſſur: & reducam iſrael ad habitaculũ ſuũ. Et paſcetur carmelus & baſan: & in mõte effraim & in galaad ſaturabitur anĩa eius. In diebus illis & in tẽpore illo ait dominus: queretur iniquitas iſrael: & non erit: & peccatũ iuda & non inuenietur: quoniam ꝓpitius ero eis quos reliquero. Super terram dñantiũ aſcende: & ſup habitatores eius viſita. Diſſipa & interfice que poſt eos ſunt: ait dñs: et fac iuxta omnia que precepi tibi. Vox belli in terra: & cõtritio magna. Quõ cõfractus ẽ & cõtritus malleus vniuerſe terre. Quõ verſa ẽ in deſertũ babylõ in gentibus. Illaqueaui te & capta es babylon & neſciebas: inuenta es & apprehenſa: qm̃ dñm prouocaſti. Aperuit dñs theſaurũ ſuũ: & protulit vaſa ire ſue: qm̃ opus eſt dño deo exercituũ in terra chaldeorum. Venite ad eã ab extremis finibus: apite vt exeãt qui cõculcẽt eã. Tollite de via lapides & redigite in aceruos: & interficite eã: nec ſit quicq; reliquũ. diſſipate vniuerſos fortes eius: deſcẽdẽt in occiſionem.

על בבל סביב כל דרכי קשת ידו
אליה אל תחמלו אל חץ כי ליהוה
חטאה: הריעו עליה סביב נתנה
ידה נפלו אשויתיה נהרסו
חומותיה כי נקמת יהוה היא הנקמו
בה כאשר עשתה עשו לה: כרתו
זורע מבבל ותפש מגל בעת קציר
מפני חרב היונה איש אל עמו
יפנו ואיש לארצו ינוסו: שה
פזורה ישראל אריות הדיחו
הראשון אכלו מלך אשור וזה
האחרון עצמו נבוכדראצר מלך
בבל: לכן כה אמר יהוה צבאות
אלהי ישראל הנני פקד אל מלך
בבל ואל ארצו כאשר פקדתי אל
מלך אשור: ושבבתי את ישראל
אל נוהו ורעה הכרמל והבשן ובהר
אפרים והגלעד תשבע נפשו:
בימים ההם ובעת ההיא נאם יהוה
יבקש את עון ישראל ואיננו ואת
חטאת יהודה ולא תמצאינה כי
אסלח לאשר אשאיר: על הארץ
מרתים עלה עליה ואל יושבי פקוד
חרב והחרם אחריהם נאם יהוה
ועשה ככל אשר צויתיך: קול
מלחמה בארץ ושבר גדול: איך
נגדע וישבר פטיש כל הארץ איך
היתה לשמה בבל בגוים: יקשתי
לך וגם נלכדת בבל ואת לא ידעת
נמצאת וגם נתפשת כי ביהוה
התגרית: פתח יהוה את אוצרו
ויוצא את כלי זעמו כי מלאכה היא
לאדני יהוה צבאות בארץ כשדים:
באו לה מקץ פתחו מאבסיה סלוה
כמו ערמים והחרימוה אל תהי לה
שארית: חרבו כל פריה ירדו לטבח

סבב ירה / חמל / רוע / אשיה / הרס חמה / נקם / קצר / פנה נוס / פזר ארה / שוב / שבע / יום / בקש / מצא / סלח שאר / פקד / חרם / צוה / לחם גדל / גדע שבר / פטש היה / שמם / לכד / מצא תפש / גרה אצר / יצא כלה / אדן / בוא נוס / סלל / היה / פרה

הוי עליהם כי בא יומם עת פקדתם: קול נסים ופלטים מארץ בבל להגיד בציון את נקמת יהוה אלהינו נקמת היכלו: השמיעו אל בבל רבים כל דרכי קשת חנו עליה סביב אל יהי לה פליטה שלמו לה כפעלה ככל אשר עשתה עשו לה כי אל יהוה זדה אל קדוש ישראל: לכן יפלו בחוריה ברחבתיה וכל אנשי מלחמתה ידמו ביום ההוא נאם יהוה: הנני אליך זדון נאם אדני יהוה צבאות כי בא יומך עת פקדתיך: וכשל זדון ונפל ואין לו מקים והצתי אש בעריו ואכלה כל סביבתיו: כה אמר יהוה צבאות עשוקים בני ישראל ובני יהודה יחדו וכל שביהם החזיקו בם מאנו שלחם: גאלם חזק יהוה צבאות שמו ריב יריב את ריבם למען הרגיע את הארץ והרגיז לישבי בבל: חרב על כשדים נאם יהוה ואל ישבי בבל ואל שריה ואל חכמיה: חרב אל הבדים ונאלו חרב אל גבוריה וחתו: חרב אל סוסיו ואל רכבו ואל כל הערב אשר בתוכה והיו לנשים חרב אל אוצרתיה ובזזו: חרב אל מימיה ויבשו כי ארץ פסלים היא ובאימים יתהללו: לכן ישבו ציים את איים וישבו בה בנות יענה ולא תשב עוד לנצח ולא תשכון עד דור ודור: כמהפכת אלהים את סדם ואת עמרה ואת שכניה נאם יהוה לא ישב שם איש ולא יגור בה בן אדם: הנה עם בא מצפון וגוי גדול ומלכים רבים יערו מירכתי

Ve eis quia venit dies eorū: tp̄s viſitatiōis eorꝝ. Vox fugiētiū eorꝝ qui euaſerūt de terra babylonis: vt annuncient in ſion vltionem domini dei noſtri vltionē tēpli eius. Annunciate in babylonē plurimis oib⁹ q tendūt arcū. Cōſiſtite aduerſus eā p gyrū: & null⁹ euadat. Reddite ei ſm opus ſuū iuxta omnia que fecit facite illi: qa contra dn̄m erecta eſt aduerſum ſanctū iſrael. Idcirco cadēt iuuenes eius in plateis eius et om̄es viri bellatores eius conticeſcent in die illa: ait dominus. Ecce ego ad te ſuperbe dicit dn̄s deus exercituum: quia veniet dies tu⁹ tēpus viſitatiōis tue. Et cadet ſupbus: & corruet: & nō erit qui ſuſcitet eū. Et ſuccendā ignē in vrbibus eius & deuorabit oīa in circuitu ei⁹. Hec dicit dn̄s exercituū. Calūniā ſuſtinent filii iſrael & filii iuda ſimul. Oēs qui ceperunt eos tenent: noluūt dimittere eos. Redemptor eorū fortis dn̄s exercituū nomen eius. Iudicio defendet cauſā eorū: vt exterreat terrā: & cōmoueat habitatores babylonis. Gladius ad chaldeos: ait dn̄s: & ad hītatores babylonis: & ad principes & ad ſapiētes eius. Gladius ad diuinos eius qui ſtulti erūt. Gladi⁹ ad fortes illius q timebūt. Gladius ad equos eius & ad currus ei⁹: & ad oē vulgus qđ eſt in medio eius & erūt q̄ſi mulieres. Gladius ad theſauros eius q diripiētur. Siccitas ſup aq̄s eius erit & areſcent: quia terra ſculptiliū eſt & in portētis gloriātur. Propterea hītabūt dracones cū fatuis ficariis & habitabūt i ea ſtruthiones. Et nō inhabitabitur vltra vſq₃ in ſēpiternū: nec extruetur vſq₃ ad generatiōe₃ & gnatione. Sicut ſubuertit de⁹ ſodomam & gomorrā & vicinas eius: ait dn̄s. Nō habitabit ibi vir & nō incolet eā filius hoīs. Ecce pplꝰ veniet ab aqlone & gens magna: & reges multi cōſurgēt a finibus

οὐαὶ ἐπ᾽ αὐτούς, ὅτι ἥκει ἡμέρα αὐτῶν καὶ καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῶν. φωνὴ φευγόντων καὶ ἀνασῳζομένων ἐκ γῆς Βαβυλῶνος τοῦ ἀναγγεῖλαι εἰς Σιὼν τὴν ἐκδίκησιν παρὰ κυρίου θεοῦ ἡμῶν ἐκδίκησιν ναοῦ αὐτοῦ. παραγγείλατε ἐπὶ Βαβυλῶνα πολλοῖς παντὶ ἐντείνοντι τόξον, παρεμβάλλετε ἐπ᾽ αὐτὴν κυκλόθεν, μὴ ἔστω αὐτῆς ἀνασῳζόμενος. ἀνταπόδοτε αὐτῇ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ποιήσατε αὐτῇ, ὅτι πρὸς τὸν κύριον ἀντέστη θεὸν ἅγιον Ἰσραήλ. διὰ τοῦτο πεσοῦνται οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ αὐτῆς ῥιφήσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σὲ τὴν ὑπερήφανον λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, ὅτι ἥκει ἡ ἡμέρα σου καὶ ὁ καιρὸς ἐκδικήσεώς σου. καὶ ἀσθενήσει ἡ ὕβρις σου καὶ πεσεῖται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀνιστῶν αὐτήν. καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν τῷ δρυμῷ αὐτῆς, καὶ καταφάγεται πάντα τὰ κύκλῳ αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καταδεδυνάστευνται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ οἱ υἱοὶ Ἰούδα ἅμα πάντες οἱ αἰχμαλωτεύσαντες αὐτοὺς κατεδυνάστευσαν αὐτούς, ὅτι οὐκ ἠθέλησαν ἐξαποστεῖλαι αὐτούς. καὶ ὁ λυτρούμενος αὐτοὺς ἰσχυρός, κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ. κρίσιν κρινεῖ πρὸς τοὺς ἀντιδίκους αὐτοῦ, ὅπως ἐξάρῃ τὴν γῆν, καὶ παροξυνεῖ τοῖς κατοικοῦσι Βαβυλῶνα. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς Χαλδαίους λέγει κύριος, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Βαβυλῶνα, καὶ ἐπὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς συνετοὺς αὐτῆς. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μάντεις αὐτῆς, καὶ ἀφρονες ἔσονται. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μαχητὰς αὐτῆς, καὶ παραλυθήσονται. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὸν σύμμικτον τὸν ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἔσονται ὡς γυναῖκες. μάχαιραν ἐπὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς, καὶ διαρπαγήσονται ἐπὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς. ἐπεποίθει, καὶ καταισχυνθήσονται, ὅτι γῆ τῶν γλυπτῶν ἐστι, καὶ ἐν ταῖς νήσοις κατεκαυχῶντο. διὰ τοῦτο κατοικήσουσιν ἰνδάλματα ἐν ταῖς νήσοις, καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ θυγατέρες σειρήνων. οὐ μὴ κατοικηθῇ οὐκέτι εἰς τὸν αἰῶνα. καθὼς κατέστρεψεν ὁ θεὸς Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ τὰς ὁμόρους αὐταῖς, εἶπε κύριος, οὐ μὴ κατοικήσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ παροικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ, καὶ ἔθνος μέγα καὶ βασιλεῖς πολλοὶ ἐξεγερθήσονται ἀπ᾽ ἐσχάτου

τῆς γῆς. τόξον καὶ ἐγχειρίδιον ἔχοντες, ἰταμός ἐστι καὶ οὐκ ἐλεήσει. φωνὴ αὐτῶν ὡς θάλασσα ἠχήσει, ἐφ᾽ ἵπποις ἱππάσονται παρεσκευασμένοι ὥσπερ πῦρ εἰς πόλεμον πρὸς σὲ θύγατερ Βαβυλῶνος. ἤκουσεν βασιλεὺς Βαβυλῶνος τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, καὶ παρελύθησαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ. θλῖψις κατεκράτησεν αὐτοὺς ὠδῖνες ὡς τικτούσης. ἰδοὺ ὥσπερ λέων ἀναβήσεται ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου εἰς τόπον Αἰθάμ, ὅτι ταχέως ἐκδιώξω αὐτοὺς ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ πάντα νεανίσκον ἐπ᾽ αὐτὴν ἐπιστήσω. ὅτι τίς ὥσπερ ἐγώ; καὶ τίς ἀντιστήσεταί μοι; καὶ τίς οὗτος ὁ ποιμὴν ὃς στήσεται κατὰ πρόσωπόν μου; διὰ τοῦτο ἀκούσατε τὴν βουλὴν κυρίου ἣν βεβούλευται ἐπὶ Βαβυλῶνα, καὶ λογισμοὺς αὐτοῦ οὓς ἐλογίσατο ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας γῆν τῶν Χαλδαίων. ἐὰν μὴ διαφθαρῇ τὰ ἀρνία τῶν προβάτων αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἀφανισθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν νομή. ὅτι ἀπὸ φωνῆς ἁλώσεως Βαβυλῶνος σεισθήσεται ἡ γῆ, καὶ κραυγὴ αὐτῆς ἐν ἔθνεσιν ἀκουσθήσεται. Ca. 51.

Τάδε λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ἐπὶ Βαβυλῶνα καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Χαλδαίους ἄνεμον καύσωνα διαφθείροντα. καὶ ἐξαποστελῶ εἰς Βαβυλῶνα ὑβριστάς, καὶ καθυβρίσουσιν αὐτὴν καὶ λυμανοῦνται τὴν γῆν αὐτῆς, οὐαὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα κυκλόθεν ἐν ἡμέρᾳ κακώσεως αὐτῆς. ἐπ᾽ αὐτὴν ἐντεινέτω ὁ τείνων τὸ τόξον αὐτοῦ, καὶ περιθέσθω ᾧ ἐστιν ὅπλα αὐτοῦ. καὶ μὴ φείσησθε ἐπὶ τοὺς νεανίσκους αὐτῆς, καὶ ἀφανίσατε πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς. καὶ πεσοῦνται τραυματίαι ἐν γῇ Χαλδαίων, καὶ κατακεκεντημένοι ἔξωθεν αὐτῆς. διότι οὐκ ἐχήρευσεν Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας ἀπὸ θεοῦ αὐτῶν ἀπὸ κυρίου παντοκράτορος, ὅτι ἡ γῆ αὐτῶν ἐπλήσθη ἀδικίας ἀπὸ τῶν ἁγίων Ἰσραήλ. φεύγετε ἐκ μέσου Βαβυλῶνος, καὶ ἀνασῴζετε ἕκαστος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀπορριφῆτε ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτῆς, ὅτι καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῆς ἐστι παρὰ κυρίου, ἀνταπόδομα αὐτὸς ἀνταποδίδωσιν αὐτῇ. ποτήριον χρυσοῦν Βαβυλὼν ἐν χειρὶ κυρίου μεθύσκον πᾶσαν τὴν γῆν. ἀπὸ τοῦ οἴνου αὐτῆς ἐπίοσαν ἔθνη, διὰ τοῦτο ἐσαλεύθησαν. καὶ ἄφνω ἔπεσε Βαβυλὼν καὶ συνετρίβη. θρηνήσατε αὐτήν, λάβετε ῥητίνην

Eſai. 21.c. Apo. 14.b.

terre. Arcum & ſcutum apprehendēt: crudeles ſunt & immiſericordes. Vox eorꝝ q̄ſi mare ſonabit: & ſup equos aſcendent ſicut vir paratus ad prelium cōtra te filia babylon. Audiuit rex babylonis famā eorꝝ: & diſſolute ſunt manus ei⁹. Anguſtia apphendit eū: dolor quaſi parturientē. Ecce q̄ſi leo aſcēdet de ſuperbia iordanis ad pulchritudinē robuſtā: qa ſubito currere facia₃ eum ad illā. Et quis erit electus quē preponā ei? Quis enim ſimilis mei? & qs ſuſtinebit me? Et quis eſt iſte paſtor q reſiſtat vultui meo? Propterea audite cōſiliū dn̄i qđ mēte cōcepit aduerſum babylonē & cogitatiōes eius qs cogitauit ſup terram chaldeorū. Niſi detraxerint eos paruuli gregū: niſi diſſipatū fuerit cū ipſis habitaculū eorū. A voce captiuitatis babylonis cōmota eſt terra: & clamor inter gentes auditus eſt. 51.

Hec dicit dominus. Ecce ego ſuſcitabo ſup babylonē & ſup habitatores eius q cor ſuū leuauerūt cōtra me: q̄ſi ventū peſtilentē: & mittā in babylonē ventilatores & vētilabūt eā. Et demolientur terrā eius: qm̄ venerūt ſup eā vndiq₃ in die afflictiōis eius. Non tēdat qui tēdit arcū ſuū: & nō aſcendet loricat⁹. Nolite parcere iuuenib⁹ eius: interficite oē₃ militiā ei⁹. Et cadēt interfecti in terra chaldeorū: & vulnerati in regionib⁹ eius. Qm̄ nō fuit viduatus iſrael: & iuda a deo ſuo domino exercituum. Terra autē eorū repleta eſt delicto a ſancto iſrael. Fugite de medio babylonis vt ſaluet vnuſqſq₃ aīam ſuā. Nolite tacere ſup iniqtatem eius: qm̄ tp̄s vltiōis eius eſt a dn̄o: viciſſitudinem ipſe retribuet ei. Calix aureus babylon in manu dn̄i inebrians oēm terrā. De vino eius biberunt gentes & ideo commote ſunt. Subito cecidit babylon & contrita eſt. Vlulate ſup eam; tollite reſinā

ארץ קשת וכידן יחזיקו אכזרי המה ולא ירחמו קולם כים יהמה ועל סוסים ירכבו ערוך כאיש למלחמה עליך בת בבל: שמע מלך בבל את שמעם ורפו ידיו צרה החזיקתהו חיל כיולדה: הנה כאריה יעלה מגאון הירדן אל נוה איתן כי ארגיעה ארוצם מעליה ומי בחור אליה אפקד כי מי כמוני ומי יועידני ומי זה רעה אשר יעמד לפני: לכן שמעו עצת יהוה אשר יעץ אל בבל ומחשבותיו אשר חשב אל ארץ כשדים אם לא יסחבום צעירי הצאן אם לא ישים עליהם נוה: מקול נתפשה בבל נרעשה הארץ וזעקה בגוים נשמע:

Cap. lj.

כה אמר יהוה הנני מעיר על בבל ואל ישבי לב קמי רוח משחית: ושלחתי לבבל זרים וזרוה ויבקקו את ארצה כי היו עליה מסביב ביום רעה: אל ידרך ידרך הדרך קשתו ואל יתעל בסריונו ואל תחמלו אל בחריה החרימו כל צבאה: ונפלו חללים בארץ כשדים ומדקרים בחוצותיה: כי לא אלמן ישראל ויהודה מאלהיו מיהוה צבאות כי ארצם מלאה אשם מקדוש ישראל: נסו מתוך בבל ומלטו איש נפשו אל תדמו בעונה כי עת נקמה היא ליהוה גמול הוא משלם לה: כוס זהב בבל ביד יהוה משכרת כל הארץ מיינה שתו גוים על כן יתהוללו גוים: פתאם נפלה בבל ותשבר הילילו עליה קחו צרי

למכאובה אולי תרפא׃ רפאנו את
בבל ולא נרפתה עזבוה
ונלך איש לארצו כי נגע אל
השמים משפטה ונשא עד
שחקים׃ הוציא יהוה את צדקתינו
באו ונספרה בציון את מעשה
יהוה אלהינו׃ הברו החצים מלאו
השלטים העיר יהוה את רוח
מלכי מדי כי על בבל מזמתו
להשחיתה כי נקמת יהוה היא
נקמת היכלו׃ אל חומת בבל שאו
נס החזיקו המשמר הקימו שמרים
הכינו הארבים כי גם זמם יהוה
גם עשה את אשר דבר אל ישבי
בבל׃ שכנתי על מים רבים רבת
אוצרת בא קצך אמת בצעך׃
נשבע יהוה צבאות בנפשו כי אם
מלאתיך אדם כילק וענו עליך
הידד׃ עשה ארץ בכחו מכין תבל
בחכמתו ובתבונתו נטה שמים׃
לקול תתו המון מים בשמים ויעל
נשאים מקצה ארץ ברקים למטר
עשה ויוצא רוח מאצרתיו׃
נבער כל אדם מדעת הביש כל
צורף מפסל כי שקר נסכו ולא
רוח בם׃ הבל המה מעשה תעתעים
בעת פקדתם יאבדו׃ לא כאלה
חלק יעקוב כי יוצר הכל הוא
ושבט נחלתו יהוה צבאות שמו׃
מפץ אתה לי כלי מלחמה ונפצתי
בך גוים והשחתי בך ממלכות׃
ונפצתי בך סוס ורכבו ונפצתי
בך רכב ורכבו׃ ונפצתי בך איש
ואשה ונפצתי בך זקן ונער
ונפצתי בך בחור ובתולה׃ ונפצתי
בך רעה ועדרו ונפצתי בך אכר

ad dolorem eius si forte ſanetur. Curauimus babylonē: & non eſt ſanata. Derelinquimus eam: & eamus vnuſquiſq; in terram ſuā. Quoniam peruenit vſq; ad celos iudicium eius: & eleuatum eſt vſq; ad nubes. Protulit dominus iuſticias noſtras: venite & narremus in ſion opus domini dei noſtri. Acuite ſagittas & implete pharetras. Suſcitauit dominus ſpiritum regū medorū: & cōtra babylonē mens eius eſt vt perdat eam. Quoniā vltio domini eſt: vltio templi ſui. Super muros babylōis leuate ſignū: augete cuſtodiā. Leuate cuſtodes: preparate inſidias: quia cogitauit dominus & fecit quecunq; locutus eſt contra hītatores babylōis. Que habitas ſup aquas multas locuples in theſauris venit finis tu9 pedalis p̄ciſionis tue. Iurauit dn̄s exercituū per aīam ſuā quoniā replebo te hominibus quaſi brucho: & ſup te celeumai cantabitur. Qui fecit terrā in fortitudīe ſua: & prepauit orbē in ſapīa ſua: & prudētia ſua extēdit celos. Dāte co voce multiplicātur aque in celo. Qui leuat nubes ab extremo t̄re: fulgura in pluuiā fecit: & p̄ducit ventos de theſauris ſuis. Stultus factus eſt oīs hō a ſciētia: cōfuſus ē oīs cōflator in ſculptili: qa mēdax eſt cōflatio ei9 nec eſt ſpūs in eis. Vana ſunt opa & riſu digna: in tpe viſitationis ſue peribūt. Non ſicut hec pars iacob: quia q fecit omnia ipſe eſt: & iſrael ſceptrū hereditatis ei9 dn̄s exercituū nomē ei9. Collidis tu mihi vaſa belli: & ego collidā in te gentes & diſperdā in te regna. Et collidā in te equū & equitem eius: & collidam in te currū & aſcenſorē eius. & collidā in te virū & mulierē. Et collidam in te ſenem & puerum: & collidā in te iuuenem & virginē. Et collidam i te paſtorē & gregē ei9: & collidā in te agricolā

τὴν διαφθορὰν αὐτῆς, εἴπως ἰαθήσεται. ἰατρεύσαμεν τὴν Βαβυλῶνα, καὶ οὐκ ἰάθη· ἐγκαταλίπωμεν αὐτὴν, καὶ ἀπέλθωμεν ἕκαστος εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, ὅτι ἤγγικεν εἰς οὐρανὸν τὸ κρίμα αὐτῆς· ἐξῆρεν ἕως τῶν ἄστρων. ἐξήνεγκε κύριος τὸ κρίμα αὐτοῦ· δεῦτε καὶ ἀναγγείλωμεν ἐν σιὼν τὰ ἔργα κυρίου θεοῦ ἡμῶν. παρασκευάζετε τὰ τοξεύματα, πληροῦτε τὰς φαρέτρας· ἤγειρε κύριος τὸ πνεῦμα βασιλέως μήδων, ὅτι εἰς Βαβυλῶνα ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτήν, ὅτι ἐκδίκησις κυρίου ἐστὶν ἐκδίκησις λαοῦ αὐτοῦ. ἐπὶ τειχέων Βαβυλῶνος ἄρατε σημεῖον, ἐπιστήσατε φύλακας, ἑτοιμάσατε ὅπλα, ὅτι ἐνεχείρησε καὶ ποιήσει κύριος ὃ ἐλάλησεν ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Βαβυλῶνα· κατασκηνοῦσα ἐφ' ὕδασι πολλοῖς, καὶ ἐπὶ πλήθει θησαυρῶν αὐτῆς, ἥκει τὸ πέρας σου ἀληθῶς εἰς τὰ σπλάγχνα σου, ὅτι ὤμοσε κύριος κατὰ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, διότι πληρώσω σε ἀνθρώπων ὡσεὶ ἀκρίδων, καὶ φθέγξονται ἐπὶ σὲ οἱ καταβαίνοντες. ὁ ποιῶν γῆν ἐν τῇ ἰσχύι αὐτοῦ, ἑτοιμάζων οἰκουμένην τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, ἐν τῇ συνέσει αὐτοῦ ἐξέτεινε τὸν οὐρανὸν εἰς φωνὴν ἔθετο πλῆθος ὕδατος ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἀνήγαγε νεφέλας ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησε, καὶ ἐξήγαγε φῶς ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ. ἐμωράνθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως, κατῃσχύνθη πᾶς χρυσοχόος ἀπὸ τῶν γλυπτῶν αὐτοῦ, ὅτι ψευδῆ ἐχώνευσαν, οὐκ ἔστι πνεῦμα ἐν αὐτοῖς. μάταιά ἐστιν ἔργα μεμωκημένα, ἐν καιρῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν ἀπολοῦνται. οὐ τοιαύτη μερὶς τῷ Ἰακώβ, ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα, αὐτός ἐστι κληρονομία αὐτοῦ· κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ. διασκορπίζεις σύ μοι σκεύη πολέμου, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἔθνη, καὶ ἐξαρῶ ἐν σοὶ βασιλεῖς· καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἵππον καὶ ἀναβάτην αὐτοῦ· καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἅρματα καὶ ἀναβάτας αὐτῶν, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ πρεσβύτην καὶ παιδίον· καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ νεανίσκον καὶ παρθένον· καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ποιμένα καὶ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ· καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ γεωργὸν

B

Amos. 6.c.

Ba.10.b

C

καὶ τὸ γεώργιον αὐτοῦ, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἡγεμόνας καὶ στρατηγούς σου. καὶ ἀνταποδώσω τῇ Βαβυλῶνι καὶ πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι Χαλδαίοις πάσας τὰς κακίας αὐτῶν ἃς ἐποίησαν ἐπὶ σιὼν κατ' ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, λέγει κύριος. ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σὲ τὸ ὄρος τὸ διεφθαρμένον τὸ διαφθεῖρον πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σὲ, καὶ κατακυλιῶ σε ἀπὸ τῶν πετρῶν, καὶ δώσω σε ὡς ὄρος ἐμπεπυρισμένον. καὶ οὐ μὴ λάβωσιν ἀπὸ σοῦ λίθον εἰς γωνίαν καὶ λίθον εἰς θεμέλιον· ὅτι εἰς ἀφανισμὸν αἰώνιον ἔσῃ, λέγει κύριος. ἄρατε σημεῖον ἐπὶ τῆς γῆς, σαλπίσατε ἐν ἔθνεσι σάλπιγγι, ἁγιάσατε ἐπ' αὐτὴν ἔθνη, παραγγείλατε ἐπ' αὐτὴν βασιλείαις Ἀραράτ παρ' ἐμοῦ καὶ τοῖς Ἀσχαναζαίοις· ἐπιστήσατε ἐπ' αὐτὴν βελοστάσεις, ἀναβιβάσατε ἐπ' αὐτὴν ἵππον ὡς ἀκρίδων πλῆθος. ἀναβιβάσατε ἐπ' αὐτὴν ἔθνη, τὸν βασιλέα τῶν Μήδων, καὶ πάσης τῆς γῆς, τοὺς ἡγουμένους αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς στρατηγοὺς αὐτοῦ. ἐσείσθη ἡ γῆ καὶ ἐπόνησε, διότι ἐξανέστη ἐπὶ Βαβυλῶνα λογισμὸς κυρίου, τοῦ θεῖναι τὴν γῆν Βαβυλῶνος εἰς ἀφανισμὸν καὶ μὴ κατοικεῖσθαι αὐτήν. ἐξέλιπε μαχητὴς Βαβυλῶνος τοῦ πολεμεῖν, καθήσονται ἐκεῖ ἐν περιοχῇ, ἐθραύσθη ἡ δυναστεία αὐτῶν, ἐγενήθησαν ὡσεὶ γυναῖκες, ἐνεπυρίσθη τὰ σκηνώματα αὐτῆς, συνετρίβησαν οἱ μοχλοὶ αὐτῆς. διώκων εἰς ἀπάντησιν διώκοντος διώξεται, καὶ ἀναγγέλλων εἰς ἀπάντησιν ἀναγγέλλοντος, τοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος ὅτι ἑάλωκεν ἡ πόλις αὐτοῦ ἀπ' ἐσχάτου τῶν διαβάσεων αὐτοῦ, ἐλήφθησαν καὶ τὰ συστέματα αὐτῶν ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ, καὶ ἄνδρες αὐτοῦ οἱ πολεμισταὶ ἐξέρχονται. διότι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ· οἶκοι βασιλέως Βαβυλῶνος ὡς ἅλων ὥριμος ἀλοηθήσονται· ἔτι μικρὸν καὶ ἥξει ὁ ἀμητὸς αὐτῆς. κατέφαγέν με, ἐμερίσατό με Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος, κατέλαβέν με σκότος λεπτὸν, Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος κατέπιέν με ὡς δράκων, ἔπλησε τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τρυφῆς μου. ἐξῶσάν με οἱ μόχθοι μου καὶ αἱ ταλαιπωρίαι μου εἰς Βαβυλῶνα, ἐρεῖ κατοικοῦσα σιών, καὶ τὸ αἷμά μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Χαλδαίους, ἐρεῖ Ἱερουσαλήμ.

D

& iugales ei9. Et collidā in te duces & magiſtrat9. Et reddā babyloni & cūctis habitatorib9 chaldee omne malum ſuum qd fecerunt in ſion in oculis veſtris ait dominus. Ecce ego ad te mons peſtifer ait dominus: qui corrumpis vniuerſam terrā. Et extendā manū meā ſup te: & euoluam te de petris: & dabo te in montem cōbuſtionis. Et nō tollent de te lapidē in angulū: & lapidē in fundamēto: ſed p̄ditus in eternū eris ait dn̄s. Leuate ſignum in terra: clāgite buccina in gentibus. Sāctificate ſup eam gentes: annunciate cōtra illam regibus ararath menni & aſcenez: numerate cōtra eā taphar. Adducite equū quaſi bruchū aculeatū. Sanctificate cōtra eam gentes: reges medie: duces eius: & vniuerſos magiſtratus eius cūctāq; terrā poteſtatis eius. Et cōmouebitur terra & cōturbabitur: qa euigilabit cōtra babylonē cogitatio dn̄i vt ponat terrā babylonis deſertā et inhabitabilē. Ceſſauerunt fortes babylonis a prelio: habitauerūt in preſidiis. Deuoratum eſt robur eorum: facti ſunt q̄ſi mulieres. Incēſa ſūt tabernacula eius: cōtriti ſunt vectes eius. Currēs obuiam currēti veniet: & nuncius obuius nunciāti vt annūciet regi babylonis qa capta eſt ciuitas eius a ſūmo vſq; ad ſūmū: & vada p̄occupata ſunt & paludes incenſe ſunt igni: & viri bellatores conturbati ſunt. Quia hec dicit dominus exercituum deus iſrael. Filia babylonis quaſi area: tp̄us triture eius. Adhuc modicū & veniet tp̄s meſſionis ei9. Comedit me deuorauit me nabuchodonoſor rex babylonis. Reddidit me q̄ſi vas inane. Abſorbuit me q̄ſi draco repleuit vētrē ſuū teneritudine mea: & eiecit me. Iniqtas aduerſū me & caro mea ſup babylonē dicit hītatio ſiō: & ſāguis me9 ſr hītatores chaldee dic hierl'z.

וצמדו ונפצתי בך פחות וסגנים׃
ושלמתי לבבל ולכל יושבי כשדים
את כל רעתם אשר עשו בציון
לעיניכם נאם יהוה׃ הנני אליך
הר המשחית נאם יהוה המשחית
את כל הארץ ונטיתי את ידי עליך
וגלגלתיך מן הסלעים ונתתיך להר
שרפה׃ ולא יקחו ממך אבן לפנה
ואבן למוסדות כי שממות עולם
תהיה נאם יהוה׃ שאו נס בארץ
תקעו שופר בגוים קדשו עליה
גוים השמיעו עליה ממלכות
אררט מני ואשכנז פקדו עליה
טפסר העלו סוס כילק סמר׃ קדשו
עליה גוים את מלכי מדי את
פחותיה ואת כל סגניה ואת כל
ארץ ממשלתו׃ ותרעש הארץ
ותחל כי קמה על בבל מחשבות
יהוה לשום את ארץ בבל לשמה
מאין יושב׃ חדלו גבורי בבל
להלחם ישבו במצדות נשתה
גבורתם היו לנשים הציתו
משכנתיה נשברו בריחיה׃ רץ
לקראת רץ ירוץ ומגיד לקראת
מגיד להגיד למלך בבל כי נלכדה
עירו מקצה׃ והמעברות נתפשו
ואת האגמים שרפו באש ואנשי
המלחמה נבהלו׃ כי כה אמר יהוה
צבאות אלהי ישראל בת בבל
כגרן עת הדריכה עוד מעט ובאה
עת הקציר לה׃ אכלנו הממנו
נבוכדראצר מלך בבל הציגנו
כלי ריק בלענו כתנין מלא כרשו
מעדני הדיחנו׃ חמסי ושארי על
בבל תאמר ישבת ציון ודמי אל
ישבי כשדים תאמר ירושלם׃

לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי רָב אֶת — רוב
רִיבֵךְ וְנִקַּמְתִּי אֶת נִקְמָתֵךְ וְהַחֲרַבְתִּי — חרב
אֶת יַמָּהּ וְהוֹבַשְׁתִּי אֶת מְקוֹרָהּ — יבש קור
וְהָיְתָה בָבֶל לְגַלִּים מְעוֹן תַּנִּים — היה גל
שַׁמָּה וּשְׁרֵקָה מֵאֵין יוֹשֵׁב יַחְדָּו — עון שמם
כַּכְּפִרִים יִשְׁאָגוּ נָעֲרוּ כְּגוֹרֵי — ישב שאג
אֲרָיוֹת בְּחֻמָּם אָשִׁית אֶת מִשְׁתֵּיהֶם — ארה שות
וְהִשְׁכַּרְתִּים לְמַעַן יַעֲלֹזוּ וְיָשְׁנוּ — שתה שכר
שְׁנַת עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ נְאֻם יְהוָה — עלז ישנה
אוֹרִידֵם כְּכָרִים לִטְבוֹחַ כְּאֵילִים — עלם קוץ
עִם עַתּוּדִים אֵיךְ נִלְכְּדָה שֵׁשַׁךְ — ירד טבח
וַתִּתָּפֵשׂ תְּהִלַּת כָּל הָאָרֶץ אֵיךְ — עתד לכד / תפש הלל
הָיְתָה לְשַׁמָּה בָבֶל בַּגּוֹיִם עָלָה עַל
בָּבֶל הַיָּם בַּהֲמוֹן גַּלָּיו נִכְסָתָה — המן גלל
הָיוּ עָרֶיהָ לְשַׁמָּה אֶרֶץ צִיָּה וַעֲרָבָה — כסה היה
אֶרֶץ לֹא יֵשֵׁב בָּהֵן כָּל אִישׁ וְלֹא — עיר
יַעֲבֹר בָּהֵן בֶּן אָדָם וּפָקַדְתִּי עַל — עבר
בֵּל בְּבָבֶל וְהֹצֵאתִי אֶת בִּלְעוֹ מִפִּיו — יצא פה
וְלֹא יִנְהֲרוּ אֵלָיו עוֹד גּוֹיִם גַּם — נהר
חוֹמַת בָּבֶל נָפָלָה צְאוּ מִתּוֹכָהּ — חמה יצא
עַמִּי וּמַלְּטוּ אִישׁ אֶת נַפְשׁוֹ מֵחֲרוֹן — חרה
אַף יְהוָה וּפֶן יֵרַךְ לְבַבְכֶם וְתִירְאוּ — רכך ירא
בַּשְּׁמוּעָה הַנִּשְׁמַעַת בָּאָרֶץ וּבָא — שמע בוא
בַשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה וְאַחֲרָיו בַּשָּׁנָה
הַשְּׁמוּעָה וְחָמָס בָּאָרֶץ וּמֹשֵׁל
עַל מֹשֵׁל לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים — יום בוא
וּפָקַדְתִּי עַל פְּסִילֵי בָבֶל וְכָל אַרְצָהּ — פסל
תֵּבוֹשׁ וְכָל חֲלָלֶיהָ יִפְּלוּ בְתוֹכָהּ — בוש נפל
וְרִנְּנוּ עַל בָּבֶל שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכֹל
אֲשֶׁר בָּהֶם כִּי מִצָּפוֹן יָבוֹא לָהּ — צפן בוא
הַשּׁוֹדְדִים נְאֻם יְהוָה גַּם בָּבֶל לִנְפֹּל — שדד
חַלְלֵי יִשְׂרָאֵל גַּם לְבָבֶל נָפְלוּ
חַלְלֵי כָל הָאָרֶץ פְּלֵטִים מֵחֶרֶב
הִלְכוּ אַל תַּעֲמֹדוּ זִכְרוּ מֵרָחוֹק אֶת — זכר רחק
יְהוָה וִירוּשָׁלַםִ תַּעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם — עלה
בֹּשְׁנוּ כִּי שָׁמַעְנוּ חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה — בוש כסה

Propterea hec dicit dominꝰ. Ecce ego iudicabo cauſam tuā: & vlciſcar vltionē tuā. Et deſertū faciam mare eius: & ſiccabo venam eius. Et erit babylon in tumulos habitatio draconum ſtupor & ſibilus: eo q̄ nō ſit habitator. Simul vt leones rugient: excutient comas veluti catuli leonum. In calore eorū ponam potus eorum: & inebriabo eos vt ſopiantur & dormiant ſomnū ſempiternū: & nō cōſurgant: dicit dn̄s. Deducā eos q̄ſi agnos ad victimam: quaſi arietes cum hedis. Quomodo capta eſt ſeſach: & cōprehenſa eſt inclyta vniuerſe terre? Quō facta eſt in ſtuporē babylon inter gētes? Aſcēdit ſup babylonē mare: multitudine fluctuū eius opta ē. Facte ſūt ciuitates eius in ſtuporē: terra inhabitabilis & deſerta: terra in qua nullus habitet: nec trāſiet p eam filius hoīs. Et viſitabo ſup bel in babylone: & eiciā qd̄ obſorbuerat de ore eius: & nō cōfluēt ad eā vltra gentes. Siquidē & murꝰ babylōis corruet. Egredimini de medio eius ppl's meus vt ſaluet vnuſqſq; aīam ſuā ab ira furoris dn̄i. Et ne forte molleſcat cor vr̄m: & timeatis auditū qui audiretur in terra. Et veniet in anno auditio & poſt hunc annum auditio & iniquitas in terra: & dominator ſuper dn̄atorem. Propterea ecce dies veniūt & viſitabo ſup ſculptilia babylonis: & oīs terra eius cōfundetur: & vniuerſi interfecti eius cadēt in medio eius. Et laudabunt ſup babylonē celi & terra & oīa que in eis ſūt: qa ab aqlone veniēt ei p̄dones: ait dn̄s. Et quō fecit babylō vt caderent occiſi in iſrael: ſic de babylone cadent occiſi in vniuerſa terra. Qui fugiſtis gladium venite: nolite ſtare. Recordamini procul dn̄i: & hieruſalē aſcēdat ſup cor veſtrū. Confuſi ſumus qm̄ audiuimꝰ opprobriū. Opuit ignomia

pptercea hec dicit dn̄s: ecce ego iudicabo aduer-
διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ κρινῶ τὴν ἀντίδι
ſariā tuā. & vlciſcar vltionē tuā: & deſertū faciā
κόν σου. καὶ ἐκδικήσω τὴν ἐκδίκησίν σου, καὶ ἐρημώσω
mare eius: & ſiccabo fontē eius: &
τὴν θάλασσαν αὐτῆς, καὶ ξηρανῶ τὴν πηγὴν αὐτῆς, καὶ
erit babylon in deſolationē hītatio draconū deſo-
ἔσαι βαβυλὼν εἰς ἀφανισμὸν κατοίκησις δρακόντων ἀφανι
latio ſibilus & nō hītabitur. q̄ſi leones excita
σμὸς συριγμὸς καὶ οὐκ κατοικηθήσεται. ὡς λέοντες ἐξη
ti ſunt ſimul & q̄ſi catuli leonum in calore eo
γέρθησαν ἅμα καὶ ὡς σκύμνοι λεόντων ἐν τῇ θερμασίᾳ αὐ
rum dabo potum eis & inebriabo eos vt ꝑ-
τῶν δώσω πότημα αὐτοῖς καὶ μεθύσω αὐτοὺς ὅπως κα
turbent & dormiant ſomnū ſempitnū: & non cōſur-
ρωθῶσιν καὶ ὑπνώσωσιν ὕπνον αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἐγερθῶ-
gēt dicit dn̄s. deduc eos q̄ſi agnos ad victi
σιν λέγει κύριος. καταβίβασον αὐτοὺς ὡς ἄρνας εἰς σφα
mā: & q̄ſi arietes cū hedis: quō capta ē ſeſac & uenata
γὴν, καὶ ὡς κριοὺς μετ᾽ ἐρίφων, πῶς ἑάλω σεσὰκ καὶ ἐθηρεύ
eſt gloria oīs t̄re. quō facta eſt babylon in
θη τὸ καύχημα πάσης τῆς γῆς. πῶς ἐγένετο βαβυλὼν εἰς
deſolationē in oībꝰ gentibꝰ. aſcendit ſup babylonē
ἀφανισμὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἀνέβη ἐπὶ βαβυλῶνα ἡ
mare in ſonitu fluctuū eius cooperta eſt. facte ſūt
θάλασσα ἐν ἤχῳ κυμάτων αὐτῆς κατεκαλύφθη, ἐγενήθησαν
ciuitates eius in deſolationē. t̄ra ſine aq̄ & inuia:
αἱ πόλεις αὐτῆς εἰς ἀφανισμόν. γῆ ἄνυδρος καὶ ἄβατος,
nō hītabit in ea vllus: neq; nō hītabit in e-
οὐ κατοικήσει ἐν αὐτῇ οὐδείς, οὐδὲ μὴ καταλύσῃ ἐν αὐ
a filꝰ hoīs: & vlciſcar ſup babylonē & eiciā
τῇ υἱὸς ἀνθρώπου. καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ βαβυλῶνα καὶ ἐξοί
am q̄ abſorbuit de ore eius: & non cōgre-
σω ἃ κατέπιεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς. καὶ οὐ μὴ συναχ
gabūt vltra ad eam gētes. etenī murus babylonis
θῶσιν ἔτι πρὸς αὐτὴν τὰ ἔθνη. καί γε τεῖχος βαβυλῶνος
corruet: exite de medio eius ppl's meꝰ: & ſal-
πεσεῖται, ἐξέλθετε ἀπὸ μέσου αὐτοῦ λαός ἐμός, καὶ σώ
uate vnuſqſq; ſuam aīam ab ira furoris dn̄i.
σατε ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ κυρίου.
ne forte emolleſcat cor vr̄m: & timeatis ꝓpter au
μήποτε ἁπαλυνθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ φοβηθῆτε διὰ τὴν ἀ
ditionē q̄ audietur in t̄ra. & veniet in ꝓximo auditio. &
κοὴν ἣ ἀκουσθήσεται ἐν τῇ γῇ. καὶ ἥξει ἐν ἐνιαυτῷ ἀκοή. καὶ
poſt t̄pm annū auditio miſeria & iniuſticia in
μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀκοὴ ταλαιπωρία καὶ ἀδικία ἐπὶ τῆς
t̄ra: & dominās ſup dominātē. ꝓpter hoc ecce di
γῆς, καὶ κυριεύων ἐπὶ κυριεύοντα. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέ-
es veniunt: & vlciſcar ſup ſculptilia babylonis.
ραι ἔρχονται, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ βαβυλῶνος.
& oīs t̄ra eoꝝ cōfundetur: oēs vulnera
καὶ πᾶσα ἡ γῆ αὐτῶν αἰσχυνθήσεται, πάντες τραυμα-
ti eius cadent in medio eius. & exultabunt
τίαι αὐτῆς πεσοῦνται ἐν μέσῳ αὐτῆς. καὶ εὐφρανθήσονται
ſup babylonem celi & t̄ra & omnia q̄ in eis.
ἐπὶ βαβυλῶνα οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ καὶ πάντα τὰ ἐν τοῖς.
qm̄ ab aquilōe venīūt ad eā diſpdentes: di-
ὅτι ἀπὸ βορρᾶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν ἐξολοθρεύοντες, λέ
cit dn̄s: etenī babylon cadere fecit vulne-
γει κύριος, καί γε βαβυλὼν πεσεῖν ἐποίησε τοὺς τραυ
ratos iſrael: & in babylone cadent vulnerati
ματίας ἰσραήλ, καὶ ἐν βαβυλῶνι πεσοῦνται τραυματί
oīs t̄re. ſaluati a gladio am-
αι πάσης τῆς γῆς. ἀνασωζόμενοι ἀπὸ ῥομφαίας, πο
bulate & non ſtetis. memētote q̄ de lōge do-
ρεύεσθε καὶ μὴ ἵστασθε. μνήσθητε οἱ μακρόθεν τοῦ κυ
mini & hieruſalem aſcendat in cor vr̄m. cō-
ρίου καὶ ἱερουσαλὴμ ἀναβήτω ἐπὶ καρδίαν ὑμῶν. κο-
fuſi ſumꝰ qm̄ audiuimus iproperiū vr̄m: cooperu-
χύνθημεν ὅτι ἠκούσαμεν ὀνειδισμὸν ὑμῶν. κατεκά-
it ignominia
λυψεν ἀτιμία τὸ

E

F

faciem nr̄am: qm̄ īgreſſi ſūt alienigene in ſancta
πρόσωπον ἡμῶν, ὅτι εἰσῆλθον ἀλλογενεῖς εἰς τὰ ἅγια
nr̄a in domū dn̄i. ꝓpterea ecce dies veniunt
ἡμῶν εἰς οἶκον κυρίου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται
dicit dn̄s: & vlciſcar ſup ſculptilia eius. &
λέγει κύριος, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ αὐτῆς. καὶ
in oī t̄ra eiꝰ cadent vulnerati: q: ſi
ἐν πάσῃ τῇ γῇ αὐτῆς πεσοῦνται τραυματίαι, ὅτι ἐὰν
aſcēderit babylō q̄ſi celū & q: ſi munierit al-
ἀναβῇ βαβυλὼν ὡς ὁ οὐρανὸς καὶ ὅτι ἐὰν ὀχυρώσῃ ὕ-
titudinē fortitudis eiꝰ: a me veniēt vaſtātes e-
ψος ἰσχύος αὐτῆς, παρ᾽ ἐμοῦ ἥξουσιν ἐξολοθρεύοντες αὐ-
am dicit dn̄s. vox clamoris in babylone: & ꝯtri
τὴν λέγει κύριος. φωνὴ κραυγῆς ἐν βαβυλῶνι, καὶ συν
tio magna in t̄ra chaldeoꝝ. q: vaſtauit do-
τριβὴ μεγάλη ἐν γῇ χαλδαίων. ὅτι ἐξωλόθρευσεν κύ-
minꝰ babylonē & perdidit ab ea vocē ma
ριος τὴν βαβυλῶνα καὶ ἀπώλεσεν ἀπ᾽ αὐτῆς φωνὴν με
gnā ſonantē q̄ſi aque multe. dedit in ꝑditiōez
γάλην ἠχοῦσαν ὡς ὕδατα πολλά. ἔδωκεν εἰς ὄλεθρον
vocē eiꝰ: q: venit ſup babylonē miſeria.
φωνὴν αὐτῆς, ὅτι ἦλθεν ἐπὶ βαβυλῶνα ταλαιπωρία.
capti ſūt pugnatores eiꝰ: ꝯtriuit arcus eoꝝ: q:
ἑάλωσαν οἱ μαχηταὶ αὐτῆς, ἐπτόηται τόξον αὐτῶν, ὅτι
deus retribuēs eis. dn̄s retribuit ei
θεὸς ἀνταποδιδὼν αὐτοῖς. κύριος ἀνταποδίδωσιν αὐ
retributionē: & inebriabit ebrietate du
τῇ τὴν ἀνταπόδοσιν, καὶ μεθύσει μέθῃ τοὺς ἡγουμέ-
ces eius & ſapiētes eiꝰ & magiſtratꝰ
νους αὐτῆς καὶ τοὺς σοφοὺς αὐτῆς καὶ τοὺς στρατηγοὺς
eius: dicit rex dn̄s oīpotens nomē
αὐτῆς, λέγει ὁ βασιλεὺς κύριος παντοκράτωρ ὄνομα
illi. hec dicit dn̄s oīpotens: murꝰ baby-
αὐτῷ. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, τεῖχος βαβυ
lonis dilatatꝰ eſt: effoſus effodietur:
λῶνος ἐπλατύνθη, κατασκαπτόμενον κατασκαφήσεται,
& porte eiꝰ excelſe in igne cōburē-
καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς αἱ ὑψηλαὶ ἐν πυρὶ ἐμπυρισθήσον
tur & laborabūt ppl'i in vanū: & gētes i ꝑncipio
ται καὶ κοπιάσουσιν λαοὶ εἰς κενόν, καὶ ἔθνη ἐν ἀρχῇ
deficient. verbū qđ p̄cepit dn̄s hieremie
ἐκλείψουσιν. ὁ λόγος ὃν ἐνετείλατο κύριος ἱερεμίᾳ τῷ
ꝓphete vt diceret ſaraie filio nerie filij maaſie q̄ſi
προφήτῃ εἰπεῖν τῷ σαραίᾳ υἱῷ νηρίου υἱοῦ μαασαίου ὅ-
iuit a ſedechia rege iuda in ba
τε ἐπορεύετο παρὰ σεδεκίου βασιλέως ἰούδα εἰς βα
bylonē in anno quarto regni eius.
βυλῶνα ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ.
& ſaraias p̄nceps donoꝝ: & ſcripſit hieremias om
καὶ σαραίας ἄρχων δώρων, καὶ ἔγραψεν ἱερεμίας πάν
nia mala q̄ veniēt ſup babylonē in libro vno om-
τα τὰ κακὰ ἃ ἥξει ἐπὶ βαβυλῶνα ἐν βιβλίῳ ἑνὶ πάν
nia verba iſta q̄ ſcripta ſunt ꝯ ba-
τας τοὺς λόγους τούτους τοὺς γεγραμμένους ἐπὶ βα
bylonem. & dixit hieremias ad ſaraiam: cum vene
βυλῶνα. καὶ εἶπεν ἱερεμίας πρὸς σαραίαν, ὅταν ἔλ-
ris in babylonē: & videris & legeris omnia
θῃς εἰς βαβυλῶνα, καὶ ὄψῃ καὶ ἀναγνώσῃ πάντας τοὺς
verba hec & dices: dn̄e tu locutꝰ es ꝯ
λόγους τούτους καὶ ἐρεῖς, κύριε σὺ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν
locum iſtum vt diſpderes eum & ne ſit
τόπον τοῦτον τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν καὶ τοῦ μὴ εἶ-
in eo habitans ab hoīe vſq; ad pecus:
ναι ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους,
q: deſolatio in eternū erit. & erit cum ceſſa-
ὅτι ἀφανισμὸς εἰς τὸν αἰῶνα ἔσαι. καὶ ἔσαι ὅταν παύ
ueris legere librū iſtum: & liga-
σῃ τοῦ ἀναγινώσκειν τὸ βιβλίον τοῦτο, καὶ ἐπιδή-
bis in eo lapidē:
σεις ἐπ᾽ αὐτῷ λίθον,

G

faciēs nr̄as: qa venerūt alieni ſup ſāctificationē domus dn̄i. Propterea ecce dies veniunt: ait dn̄s: & viſitabo ſup ſculptilia babylonis: & in oī terra eius mugiet vulneratus. Si aſcēderit babylon in celum & firmauerit in excelſo robur ſuū: ad me veniēt vaſtatores eius: ait dominus. Vox clamoris de babylone & contritio magna de terra chaldeorū: qm̄ vaſtauit dn̄s babylonē & pdidit ex ea vocē magnā: & ſonabūt fluctus eorū quaſi aque multe. Dedit ſonitū vox eorū: quia venit ſup eā: id eſt ſup babylonē predo. Et apphenſi ſunt fortes eiꝰ & emarcuit arcus eorū: quia fortis vltor dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes eius: & ſapiētes eiꝰ duces eius: & magiſtratus eius: & fortes eiꝰ. Et dormiēt ſomnū ſempiternū: & non expergiſcentur: ait rex dn̄s exercituum nomen eius. Hec dicit dn̄s exercituū. Murus babylonis ille latiſſimꝰ ſuffoſſione ſuffodietur: & porte eius excelſe igne cōburentur: & labores populorū ad nihilū: & gentiū in ignē erunt: & diſperibūt. Verbū qđ precepit hieremias propheta ſaraie filio nerie filii maaſie cum pergeret cum ſedechia rege in babylonem in anno quarto regni eius. Saraias autē erat princeps ꝓphetie. Et ſcripſit hieremias oē malū qđ venturum erat ſuper babylonem in libro vno: omnia verba hec que ſcripta ſunt contra babylonē. Et dixit hieremias ad ſaraiam. Cum veneris in babylonem & videris & legeris omīa verba hec: dices. Domine tu locutus es contra locū iſtum: vt diſperderes eū ne ſit qui in eo habitet ab homine vſq; ad pecus: & vt ſit perpetua ſolitudo. Cūq; cōpleueris legere librum iſtum: ligabis ad eum lapidem:

פָּנֵינוּ כִּי בָּאוּ זָרִים עַל מִקְדְּשֵׁי בֵּית — פנה בוא
יְהוָה לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם — קדש יום בוא
יְהוָה וּפָקַדְתִּי עַל פְּסִילֶיהָ וּבְכָל — פסל
אַרְצָהּ יֶאֱנֹק חָלָל כִּי תַעֲלֶה בָבֶל — אנק
הַשָּׁמַיִם וְכִי תְבַצֵּר מְרוֹם עֻזָּהּ — בצר רום
מֵאִתִּי יָבֹאוּ שֹׁדְדִים לָהּ נְאֻם יְהוָה — עזז בוא
קוֹל זְעָקָה מִבָּבֶל וְשֶׁבֶר גָּדוֹל מֵאֶרֶץ — גדל
כַּשְׂדִּים כִּי שֹׁדֵד יְהוָה אֶת בָּבֶל
וְאִבַּד מִמֶּנָּה קוֹל גָּדוֹל וְהָמוּ גַלֵּיהֶם — המה גלל
כְּמַיִם רַבִּים נִתַּן שְׁאוֹן קוֹלָם — רבב שאה
כִּי בָא עָלֶיהָ עַל בָּבֶל שׁוֹדֵד וְנִלְכְּדוּ — בוא לכד
גִּבּוֹרֶיהָ חִתְּתָה קַשְּׁתוֹתָם כִּי אֵל — גבר
גְּמֻלוֹת יְהוָה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם — גמל שלם
וְהִשְׁכַּרְתִּי שָׂרֶיהָ וַחֲכָמֶיהָ פַּחוֹתֶיהָ — שכר שור
וּסְגָנֶיהָ וְגִבּוֹרֶיהָ וְיָשְׁנוּ שְׁנַת עוֹלָם — פחה ישנה
וְלֹא יָקִיצוּ נְאֻם הַמֶּלֶךְ יְהוָה — עלם
צְבָאוֹת שְׁמוֹ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת — קוץ
חוֹמוֹת בָּבֶל הָרְחָבָה עַרְעֵר תִּתְעַרְעָר — חמה ערר
וּשְׁעָרֶיהָ הַגְּבֹהִים בָּאֵשׁ יִצַּתּוּ
וְיָגְעוּ עַמִּים בְּדֵי רִיק וּלְאֻמִּים
בְּדֵי אֵשׁ וְיָעֵפוּ הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה
יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶת שְׂרָיָה בֶן נֵרִיָּה — נבא
בֶּן מַחְסֵיָה בְּלֶכְתּוֹ אֶת צִדְקִיָּהוּ — הלך
מֶלֶךְ יְהוּדָה בָּבֶל בִּשְׁנַת הָרְבִעִית
לְמָלְכוֹ וּשְׂרָיָה שַׂר מְנוּחָה וַיִּכְתֹּב — שור נוח
יִרְמְיָהוּ אֵת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר תָּבוֹא — כתב רוע
אֶל בָּבֶל אֶל סֵפֶר אֶחָד אֵת כָּל — בוא
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַכְּתֻבִים אֶל
בָּבֶל וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל שְׂרָיָה — אמר
כְּבֹאֲךָ בָבֶל וְרָאִיתָ וְקָרָאתָ אֵת כָּל — בוא ראה
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ יְהוָה אַתָּה
דִבַּרְתָּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַכְרִיתוֹ — קום כרת
לְבִלְתִּי הֱיוֹת בּוֹ יוֹשֵׁב לְמֵאָדָם — היה
וְעַד בְּהֵמָה כִּי שִׁמְמוֹת עוֹלָם — עלם
תִּהְיֶה וְהָיָה כְּכַלֹּתְךָ לִקְרֹא אֶת — היה כלה
הַסֵּפֶר הַזֶּה תִּקְשֹׁר עָלָיו אֶבֶן — קשר

Primitiua.heb. Tex.he.Hiere.lij.

וְהִשְׁלַכְתּוֹ אֶל־תּוֹךְ פְּרָת וְאָמַרְתָּ כָּכָה שלך
תִּשְׁקַע בָּבֶל וְלֹא־תָקוּם מִפְּנֵי הָרָעָה שקע קום
אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא עָלֶיהָ וְיָעֵפוּ עַד פנה בוא
הֵנָּה דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ

Ca. lij.

בֶּן־עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה
צִדְקִיָּהוּ בְמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה
מָלַךְ בִּירוּשָׁלָםִ וְשֵׁם אִמּוֹ חֲמוּטַל
בַּת־יִרְמְיָהוּ מִלִּבְנָה׃ וַיַּעַשׂ הָרַע עשה רוע
בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה
יְהוֹיָקִים׃ כִּי עַל־אַף יְהוָה הָיְתָה היה
בִּירוּשָׁלַםִ וִיהוּדָה עַד־הִשְׁלִיכוֹ
אוֹתָם מֵעַל פָּנָיו וַיִּמְרֹד צִדְקִיָּהוּ פנה מרד
בְּמֶלֶךְ בָּבֶל׃ וַיְהִי בַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית היה תשע
לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בֶּעָשׂוֹר עשר
לַחֹדֶשׁ בָּא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל בוא
הוּא וְכָל־חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלַםִ וַיַּחֲנוּ חנה
עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב׃ וַתָּבֹא בנה סבב
הָעִיר בַּמָּצוֹר עַד עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה בוא צור
שָׁנָה לַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ׃ בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי רבע
בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בָּעִיר חזק
וְלֹא־הָיָה לֶחֶם לְעַם הָאָרֶץ׃ וַתִּבָּקַע בקע
הָעִיר וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה יִבְרְחוּ לחם ברח
וַיֵּצְאוּ מֵהָעִיר לַיְלָה דֶּרֶךְ שַׁעַר בֵּין
הַחֹמֹתַיִם אֲשֶׁר עַל־גַּן הַמֶּלֶךְ חמה
וְכַשְׂדִּים עַל־הָעִיר סָבִיב וַיֵּלְכוּ
דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה׃ וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־כַּשְׂדִּים רדף
אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּשִּׂגוּ אֶת־צִדְקִיָּהוּ נשג
בְּעַרְבֹת יְרֵחוֹ וְכָל־חֵילוֹ נָפֹצוּ מֵעָלָיו׃
וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ אֶל תפש עלה
מֶלֶךְ בָּבֶל רִבְלָתָה בְּאֶרֶץ חֲמָת
וַיְדַבֵּר אִתּוֹ מִשְׁפָּטִים׃ וַיִּשְׁחַט מֶלֶךְ דבר שפט
בָּבֶל אֶת־בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ לְעֵינָיו וְגַם שחט
אֶת־כָּל־שָׂרֵי יְהוּדָה שָׁחַט בְּרִבְלָתָה׃
וְאֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ אסר
בַנְחֻשְׁתַּיִם וַיְבִאֵהוּ מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּבֶלָה בוא
וַיִּתְּנֵהוּ בְבֵית־הַפְּקֻדֹּת עַד־יוֹם מוֹתוֹ׃ נתן

Tráſla.B.Hie.

et proiicies illum in mediũ euphraten: & dices. Sic ſubmergetur babylon: & nõ conſurget a facie afflictionis quã ego adduco ſup eam: & diſſoluetur. Hucuſqꝫ verba hieremie. 52.

Filius viginti & vniꝰ anni erat Sedechias cum regnare cepiſſet: & vndecĩ annis regnauit in hieruſalem. Et nomẽ mr̃is eiꝰ amithal filia hieremie de lobna. Et fecit malum in oculis domini iuxta omnia que fecerat ioachim: quoniã furor domini erat in hieruſalem & in iuda vſquequo proiiceret eos a facie ſua. Et receſſit ſedechias a rege babylonis. Factũ eſt autem in anno nono regni eius in menſe decimo: decima die menſis venit nabuchodonoſor rex babylonis ipſe & oĩs exercitus eius aduerſus hierl̃m: & obſederũt eã: & edificauerũt cõtra eam munitiões in circuitu: & fuit ciuitas obſeſſa vſqꝫ ad vndecimũ annum regni ſedechie. Menſe autẽ quarto nona die menſis obtinuit fames ciuitatem: et non erant alimenta ppl'o terre. Et dirupta ẽ ciuitas & oẽs viri bellatores eius fugerunt exierũtqꝫ de ciuitate nocte per viã porte q̃ eſt inter duos muros & ducit ad hortum regis: chaldeis obſidentibus vrbẽ in gyro: & abierũt p viã q̃ ducit in heremũ. Perſecutꝰ eſt aũt chaldeorũ exercitus regẽ: & apprehenderũt ſedechiam in deſerto qđ ẽ iuxta hiericho: & oĩs comitatꝰ eiꝰ diffugit ab eo. Cũqꝫ cõprehẽdiſſent regẽ: adduxerũt eũ ad regẽ babylonis in reblata q̃ eſt in terra emath: & locutꝰ eſt ad eũ iudicia. Et iugulauit rex babylonis filios ſedechie in oculis eiꝰ: ſed et omnes principes iuda occidit in reblata. Et oculos ſedechie eruit & vinxit eũ cõpedibꝰ. Et adduxit eũ rex babylonis in babylonẽ & poſuit eũ in domo carceris vſqꝫ ad diem mortis ſue.

Tráſ.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

τ proiicies illum in mediũ euphratis. τ dices:
καὶ ῥίψεις αὐτὸν εἰς μέσον τοῦ εὐφράτου. καὶ ἐρεῖς,
ſic ſubmergetur babylon τ non ɔſurget a
οὕτως καταδύσεται βαβυλὼν καὶ οὐ μὴ ἀναστῇ ἀπὸ
facie maloꝝ q̃ ego induco ſup eam: τ
προσώπου τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτήν, καὶ
deficiet. vſqꝫ ad hoc verba hieremie.
ἐκλείψει. ἕως τούτου τὰ ῥήματα τοῦ ἱερεμίου. Ca. 52.

Exiſtẽ vigeſimo τ vno anno ſedechie cũ
ΟΝτος εἰκοσοῦ καὶ ἑνὸς ἔτους σεδεκίου ἐν τῷ A
regnaret ipe τ vndeci annis regnauit in hieru
βασιλεύειν αὐτὸν καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερου
ſalem. τ nomẽ matri eius amital filia hie 4.Re. 24.d.
σαλήμ. καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱε 2.Pa.
remie de lobna. τ fecit malum ĩ ɔſpectu do 39.d.
ρεμίου ἐκ λοβενά. καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυ
mini iuxta oĩa q̃ fecerat ioachi: qm̃ furor dñi
ρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε ἰωακίμ, ὅτι ὀργὴ κυρίου
erat in hieruſalem τ in iuda vſqꝫ q̃ pĳceret
ἦν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν ἰούδα ἕως οὗ τοῦ ἀποβαλεῖν
eos a facie ſua. τ rebellauit ſedechias
αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἀφέστη σεδεκίας
ɔ̃ regem babylonis. τ factũ eſt in anno
ἐπὶ τὸν βασιλέα βαβυλῶνος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ
nono regni eius in mẽſe decimo deci
ἐννάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν μηνὶ τῷ δεκάτῳ δεκά ā.56.a.
ma mẽſis: venit nabuchodonoſor rex baby 4.Re.
τῃ τοῦ μηνός, ἦλθεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυ 25.a
lonis τ oĩs exercitus eius aduerſꝰ hieruſalem. τ
λῶνος καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ
caſtrametati ſũt ɔ̃ eam τ edificauerũt ɔ̃ eam circũmu
παρενέβαλον ἐπ' αὐτὴν καὶ ᾠκοδόμησαν ἐπ' αὐτὴν περί
rale ĩ circuitu: τ venit ciuitas in obſidionẽ vſqꝫ ad vnde
τειχος κύκλῳ, καὶ ἦλθεν ἡ πόλις εἰς συνοχὴν ἕως ἑνδε
cimũ annũ regi ſedechie; in mẽſe quarto
κάτου ἔτους τῷ βασιλεῖ σεδεκίᾳ, ἐν μηνὶ τῷ τετάρτῳ
nona mẽſis: τ obtinuit fames in ciuitate: τ nõ
ἐννάτῃ τοῦ μηνός, καὶ ἐστερεώθη ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐκ B
erant panes pp'lo t're. τ dirupta ẽ ciuitas: τ omnes
ἦσαν ἄρτοι τῷ λαῷ τῆς γῆς. καὶ διεκόπη ἡ πόλις, καὶ πάντες
viri bellatores fugerũt τ egreſſi ſũt nocte p
οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἔφυγον καὶ ἐξῆλθον νυκτὸς κατὰ
viam porte inter murum τ ante murale
τὴν ὁδὸν τῆς πύλης ἀναμέσον τοῦ τείχους καὶ τοῦ προτειχίσματος
qđ erat verſꝰ hortum regis. τ chaldei
τος ὃ ἦν κατὰ τὸν κῆπον τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ χαλδαῖοι
ſup ciuitatẽ in circuitu: τ abierunt viã in cãpe
ἐπὶ τῆς πόλεως κύκλῳ, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν εἰς ἀρα
ſtre: τ perſequutꝰ ẽ exercitus chaldeoꝝ poſt
βα, καὶ κατεδίωξεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω τοῦ
regem. τ cõprehẽdeꝛũt eũ in trans hiericho.
βασιλέως. καὶ κατέλαβον αὐτὸν ἐν τῷ πέραν ἱεριχῶ.
τ omnes ſerui eius diſpſi ſunt ab eo.
καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ διεσπάρησαν ἀπ' αὐτοῦ.
τ ɔprehẽderũt regem: τ adduxerũt eũ ad
καὶ συνελάβοντο τὸν βασιλέα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς
regem babylonis in deblatha in tra hemath: τ
βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθὰ ἐν γῇ αἱμάθ, καὶ
locutꝰ ẽ ei cum iudicio. τ iugulauit rex
ἐλάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως. καὶ ἔσφαξεν ὁ βασιλεὺς
babylonis filios ſedechie ante oculos e
βαβυλῶνος τοὺς υἱοὺς σεδεκίου κατ' ὀφθαλμοὺς αὐ
ius. τ oẽs pncipes iuda iugulauit in
τοῦ. καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα ἔσφαξεν ἐν C
deblatha: τ oculos ſedechie excecа
δεβλαθά, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλω
uit. τ vinxit eũ in cõpedibꝰ: τ adduxit eũ
σεν. καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν ὁ
rex babylonis in babylonem τ dedit il
βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς βαβυλῶνα καὶ ἔδωκεν αὐ
lũ in domũ piſtrini vſqꝫ in diem q̃ mortuꝰ eſt.
τὸν εἰς οἰκίαν μύλωνος ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν.

Tráſla.gre.lxx.cũ iter.latina.

τ in mẽſe quinto decima mẽſis venit na
καὶ ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἦλθε να
buzardan pnceps coꝗꝝ: q̃ ſtabat ante faciem
βουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος, ὁ ἑστὼς κατὰ πρόσωπον
regis babylonis in hieruſalem: τ incen
τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐνέπρη
dit domũ dñi τ domũ regis: τ
σεν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ
oẽs domos ciuitatis: τ omnẽ domũ
πάσας τὰς οἰκίας τῆς πόλεως, καὶ πᾶσαν οἰκίαν
magnã cõbuſſit in igne. τ oẽm murum hieruſa
μεγάλην ἐνέπρησεν ἐν πυρί. καὶ πᾶν τεῖχος ἱερουσα
lem ĩ circuitu deſtruxit exercitus chaldeoꝝ q̃ cũ
λὴμ κύκλῳ καθεῖλεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων ἡ μετὰ
pncipe coꝗꝝ. τ a paupibus
τοῦ ἀρχιμαγείρου, καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων τοῦ
ppl'i τ reliquũ ppl'i τ derelictos
λαοῦ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς καταλειφθέν
in ciuitate τ pfugos q̃ trãſfugerãt
τας ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς ἐμπεπτωκότας οἳ ἐνέπεσαν D
ad regẽ babylonis τ reliquũ
πρὸς τὸν βασιλέα τῆς βαβυλῶνος καὶ τὸ περισσὸν τοῦ
turbe trãſtulit pnceps coquoꝝ: τ a paupibus
ὄχλου μετῆκεν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων
tre reliquit pnceps coꝗꝝ in vinito
τῆς γῆς κατέλιπεν ὁ ἀρχιμάγειρος εἰς ἀμπελουρ
res τ in agricolas. τ columnas ere
γοὺς καὶ εἰς γεωργούς. καὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλ
as q̃ in domo dñi: τ baſes τ
κοῦς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὰς βάσεις καὶ τὴν
mare eneũ qđ in domo dñi cõtriuerunt
θάλασσαν τὴν χαλκῆν τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου συνέτριψαν
chaldei. τ tulerũt es eoꝝ in baby
οἱ χαλδαῖοι. καὶ ἔλαβον τὸν χαλκὸν αὐτῶν εἰς βαβυ
lonẽ. τ coronã τ phialas τ crea
λῶνα. καὶ τὴν στεφάνην καὶ τὰς φιάλας καὶ τὰς κρεά
gras τ oĩa vaſa enea: in q̃bꝰ miniſtrabãt in
γρας καὶ πάντα τὰ σκεύη χαλκᾶ, ἐν οἷς ἐλειτούργουν ἐν
eis τ thymiamaſia, τ phialas: τ pel
αὐτοῖς καὶ τὰς μαχθὼθ καὶ τὰς μιζρακὼθ, καὶ τοὺς ὑπο
ues τ candelabra τ mortariola τ
χυτῆρας καὶ τὰς λυχνίας καὶ τὰς θυΐσκας καὶ τοὺς
cyathos. q̃ erãt aurea aurea: τ q̃ erãt argẽtea argẽ
κυάθους. ἃ ἦν χρυσᾶ χρυσᾶ, καὶ ἃ ἦν ἀργυρᾶ ἀργυ
tea tulit pnceps coquoꝝ. τ colũne due τ ma
ρᾶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος. καὶ οἱ στύλοι δύο καὶ ἡ θά
re vnũ τ vituli duodeci enei ſub
λασσα μία καὶ οἱ μόσχοι δώδεκα χαλκοὶ ὑποκάτω τῆς
mare. q̃ fecit rex ſolomon in domũ do
θαλάσσης. ἃ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σολομὼν εἰς οἶκον κυ
mini. nõ erat põdus eris eoꝝ: τ colũne octo
ρίου. οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ αὐτῶν, καὶ στύλοι ὀκτὼ
τ decẽ cubitoꝝ altitudo colũne vniꝰ. τ
καὶδεκα πηχέων ὕψος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός. καὶ E
funiculꝰ duodeci cubitoꝝ circuibat eas. τ
σπαρτίον δωδεκάπηχυ περιεκύκλου αὐτόν. καὶ τὸ
groſſitudo eius digitoꝝ quattuor ĩ circuitu: τ capi
πάχος αὐτοῦ δακτύλων τεσσάρων κύκλῳ, καὶ γεῖσ
tellũ ſup eas eris: τ quinqꝫ cubitoꝝ lõgi
σος ἐπ' αὐτοῖς χαλκοῦ, καὶ πέντε πηχέων τὸ μῆ
tudo. altitudo capitelli
κος. ὑπεροχὴ τοῦ γείσου τοῦ

Tráſla.B.Hie.

In menſe autem quinto decima menſis ipſe eſt annus nonus decimus nabuchodonoſor regis babylonis: venit nabuzardã princeps militie q ſtabat corã rege babylonis in hieruſalẽ: & incendit domum domini & domum regis & oẽs domus hieruſalẽ: & omnẽ domũ magnã igne cõbuſſit et totum murum hieruſalem per circuitũ deſtruxit cũctus exercitus chaldeorũ qui erat cum magiſtro militie. De paupibꝰ aũt populi & de reliquo vulgo qđ remãſerat in ciuitate: & de pfugis q trãſfugerãt ad regẽ babylonis: & ceteros de multitudine trãſtulit nabuzardan princeps militie: de paupibus vero terre reliquit nabuzardan princeps militie vinitores & agricolas. Columnas quoqꝫ ereas que erant in domo domini & baſes & mare eneum quod erat in domo dñi confregerunt chaldei: & tulerũt omnẽ es eorum in babylonem. Et lebetes & creagras & pſalteria & phialas et mortariola & omnia vaſa erea que in miniſterio fuerant tulerunt & hydrias & thymiamateria & vrceos & pelues & candelabra & mortaria & cyathos. Quotquot aurea: aurea: & quotquot argentea argentea. Tulit magiſter militie colũnas duas & mare vnum & vitulos duodeci ereos qui erant ſub baſſibus: quas fecerat rex ſalomon in domo dñi. Non erat pondus eris omnium horũ vaſorũ. De colũnis aũt: decẽ & octo cubiti altitudinis erant in colũna vna: & funiculus duodeci cubitorũ circuibat eã. Porro groſſitudo eiꝰ quattuor digitorum: & intrinſecus caua erat: & capitella ſuper vtraqꝫ erea. Altitudo capitelli

Tex.heb.hiere.lij. Primitiua.heb.

וּבַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ חמש עשר
הִיא שְׁנַת תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ שנה
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן
רַב־טַבָּחִים עָמַד לִפְנֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל פנה
בִּירוּשָׁלָםִ׃ וַיִּשְׂרֹף אֶת־בֵּית־יְהוָה שרף
וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־בָּתֵּי בית
יְרוּשָׁלַםִ וְאֶת־כָּל־בֵּית הַגָּדוֹל שָׂרַף גדל
בָּאֵשׁ׃ וְאֶת־כָּל־חֹמוֹת יְרוּשָׁלַםִ חמה
סָבִיב נָתְצוּ כָּל־חֵיל כַּשְׂדִּים אֲשֶׁר סבב
אֶת־רַב־טַבָּחִים׃ וּמִדַּלּוֹת הָעָם וְאֶת דלל
יֶתֶר הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר וְאֶת שאר
הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל
וְאֵת יֶתֶר הָאָמוֹן הֶגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן אמן גלה
רַב־טַבָּחִים׃ וּמִדַּלּוֹת הָאָרֶץ הִשְׁאִיר שאר
נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים לְכֹרְמִים
וּלְיֹגְבִים׃ וְאֶת־עַמּוּדֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עמד
לְבֵית־יְהוָה וְאֶת־הַמְּכֹנוֹת וְאֶת־יָם כון
הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר בְּבֵית־יְהוָה שִׁבְּרוּ
כַשְׂדִּים וַיִּשְׂאוּ אֶת־כָּל־נְחֻשְׁתָּם נשא
בָּבֶלָה׃ וְאֶת־הַסִּרוֹת וְאֶת־הַיָּעִים סיר יעה
וְאֶת־הַמְזַמְּרוֹת וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת וְאֶת זמר זרק
הַכַּפּוֹת וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר כלה
יְשָׁרְתוּ בָהֶם לָקָחוּ׃ וְאֶת־הַסִּפִּים שרת
וְאֶת־הַמַּחְתּוֹת וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת וְאֶת חתה
הַסִּירוֹת וְאֶת־הַמְּנֹרוֹת וְאֶת־הַכַּפּוֹת נור
וְאֶת־הַמְּנַקִּיּוֹת אֲשֶׁר זָהָב זָהָב נקה
וַאֲשֶׁר כֶּסֶף כָּסֶף לָקַח רַב־טַבָּחִים׃
הָעַמּוּדִים שְׁנַיִם הַיָּם אֶחָד וְהַבָּקָר עמד שנה
שְׁנֵים עָשָׂר נְחֹשֶׁת אֲשֶׁר־תַּחַת
הַמְּכֹנוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כון
לְבֵית יְהוָה לֹא־הָיָה מִשְׁקָל לִנְחֻשְׁתָּם שקל
כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה׃ הָעַמּוּדִים כלה
שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה קוֹמָה הָעַמֻּד
הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אַמָּה
יְסֻבֶּנּוּ וְעָבְיוֹ אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת נָבוּב סבב עבה
וְכֹתֶרֶת עָלָיו נְחֹשֶׁת וְקוֹמַת הַכֹּתֶרֶת צבע נבב

האחת חמש אמות ושבכה ורמונים
על הכתרת סביב הכל נחשת
וכאלה לעמוד השני ורמונים׃
ויהיו הרמנים תשעים וששה
רוחה כל הרמונים מאה על
השבכה סביב׃ ויקח רב טבחים את
שריה כהן הראש ואת צפניה כהן
המשנה ואת שלשת שמרי הסף׃
ומן העיר לקח סריס אחד אשר
היה פקיד על אנשי המלחמה
ושבעה אנשים מראי פני המלך
אשר נמצאו בעיר ואת ספר שר
הצבא המצבא את עם הארץ
וששים איש מעם הארץ הנמצאים
בתוך העיר׃ ויקח אותם נבוזראדן
רב טבחים וילך אותם אל מלך
בבל רבלתה׃ ויכה אותם מלך בבל
וימתם ברבלה בארץ חמת ויגל
יהודה מעל אדמתו׃ זה העם אשר
הגלה נבוכדרצר בשנת שבע
יהודים שלשת אלפים ועשרים
ושלשה׃ בשנת שמונה עשרה
לנבוכדראצר מירושלם נפש
שמנה מאות שלשים ושנים׃
בשנת שלש ועשרים לנבוכדראצר
הגלה נבוזראדן רב טבחים יהודים
נפש שבע מאות ארבעים וחמשה
כל נפש ארבעת אלפים ושש
מאות׃ ויהי בשלשים ושבע שנה
לגלות יהויכן מלך יהודה בשנים
עשר חדש בעשרים וחמשה
לחדש נשא אויל מרדך מלך בבל
בשנת מלכתו את ראש יהויכין
מלך יהודה ויצא אתו מבית
הכלוא׃ וידבר אתו טבות ויתן
את כסאו ממעל לכסא המלכים

vnius quinq; cubitorum: retiacula & malogranata ſuper coronam in circuitu: omnia enea.

Et fuerūt malogranata nonaginta ſex dependentia: & omnia malogranata centum retiaculis circūdabātur. Et tulit magiſter militie ſaraiā ſacerdotē primū: & ſophoniā ſacerdotem ſecundum: & tres cuſtodes veſtibuli. Et de ciuitate tulit eunuchum vnum qui erat prepoſitus ſuper viros bellatores & ſeptē viros de his qui videbant faciem regis qui inuēti ſunt in ciuitate: & ſcribā principem militū qui probat tyrones: & ſexaginta viros de populo terre q inuēti ſunt in medio ciuitatis. Tulit autem eos nabuzardan magiſter militie & duxit eos ad regem babylonis in reblata. Et percuſſit eos rex babylonis: & interfecit eos in reblata in terra emath. Et tranſlat⁹ eſt iuda de terra ſua. Iſte ē pplſ quē trāſtulit nabuchodonoſor. In anno ſeptimo iudeos tria milia & viginti tres. In anno octauo decimo nabuchodonoſor tranſtulit de hieruſalem animas octingentas triginta duas. In anno vigeſimo tertio nabuchodonoſor trāſtulit nabuzardā magiſter militie aīas iudeorum ſeptingētas quadraginta quinq;. Oēs ergo anime quattuor milia ſexcente. Et factum eſt in triceſimo ſeptimo anno trāſmigratiōis ioachin regis iuda duodecimo menſe vigeſima quinta menſis: eleuauit euilmerodach rex babylōis ipſo anno regni ſui caput ioachin regis iude: & eduxit eū de domo carceris: & locutus eſt cum eo bona. Et poſuit thronum eius ſup thronos regum

iuni⁹. & retiaculū & malogṅata ſup capitellū ī circuitu:
ἑνός. καὶ δίκτυον καὶ ῥοαὶ ἐπὶ τοῦ γείσου κύκλῳ, τὰ
oīa enea. ſcdm hec colūne ſecunde
πάντα χαλκᾶ. κατὰ ταῦτα τῷ στύλῳ τῷ δευτέρῳ
& malogṅata: & erāt malogṅata nonagīta & ſex vna pars
καὶ ῥοαί, καὶ ἦσαν αἱ ῥοαὶ ἐνενήκοντα καὶ ἓξ τὸ ἓν μέ-
& erāt oīa malogṅata in retiaculo ī cir
ρος, καὶ ἦσαν πᾶσαι αἱ ῥοαὶ ἐπὶ τοῦ δικτύου κύ-
cuitu centū. & tulit pnceps coquoꝝ ſara-
κλῳ ἑκατόν. καὶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος τὸν σαραί-
iam ſacerdotē primū: & ſophoniā ſacerdotē
αν τὸν ἱερέα τὸν πρῶτον, καὶ τὸν σοφωνίαν τὸν ἱερέα
ſecundum: & tres cuſtodiētes
τὸν δευτερεύοντα, καὶ τοὺς τρεῖς τοὺς φυλάσσοντας τὴν
viam. & de ciuitate tulit eunuchū vnū q erat
ὁδόν. καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβεν εὐνοῦχον ἕνα ὃς ἦν
ꝓpoſitus viroꝝ bellatoꝝ: & ſeptē viros
ἐπιστάτης τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν, καὶ ἑπτὰ ἄνδρας
noīatos q in facie regis q in-
ὀνομαστοὺς τοὺς ἐν προσώπῳ τοῦ βασιλέως τοὺς εὑ-
uēti ſūt in ciuitate: & ſcribam exerci-
ρεθέντας ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν γραμματέα τῆς δυνά-
tus q ſcribit pplo terre: & ſexa
μεως τὸν γραμματεύοντα τῷ λαῷ τῆς γῆς, καὶ ἑξή-
ginta hoies de pplo terre q inuenti
κοντα ἀνθρώπους ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς τοὺς εὑρεθέν-
ſunt in medio ciuitatis. & tulit eos nabu-
τας ἐν μέσῳ τῆς πόλεως. καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς ναβου-
zardan pnceps coqꝝ: & adduxit eos ad re-
ζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς βα-
gem babylonis in deblatha: & pcuſſit e-
σιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθά, καὶ ἐπάταξεν αὐ-
os rex babylonis in deblatha in tra emath:
τοὺς βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν δεβλαθὰ ἐν γῇ ἡμάθ,
& trāſlat⁹ eſt iuda a tra eius. hic eſt
καὶ μετετέθη ἰούδα ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ. οὗτός ἐστιν
pplſ quē trāſtulit nabuchodonoſor: in anno ſepti-
ὁ λαὸς ὃν μετέθηκε ναβουχοδονόσωρ, ἐν ἔτει ἑβδό-
mo iudeos tria milia & vigīti tres. in an
μῳ ἰουδαίους τρεῖς χιλιάδας καὶ εἰκοσιτρεῖς. ἐν ἔ-
no octauo & decimo nabuchodonoſor trāſtulit
τει ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ ναβουχοδονόσωρ μετέθηκεν
a hierlm aīas octingētas triginta
ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ψυχὰς ὀκτακοσίας τριάκοντα
duas. in āno tertio & vigeſimo nabuchodonoſor trā
δύο. ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ εἰκοστῷ ναβουχοδονόσωρ μετέ-
ſtulit pnceps coquoꝝ iudeoꝝ aīas ſeptingētas qdra
θηκεν ὁ ἀρχιμάγειρος ἰουδαίων ψυχὰς ἑπτακοσίας τεσ-
ginta quinq;. oēs aīe quattuor mi-
σαράκοντα πέντε. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ τέσσαρες χι-
lia & ſexcente. & factū eſt in trigeſimo &
λιάδες καὶ ἑξακόσιαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ
ſeptimo āno trāſmigrati ioachim regis
ἑβδόμῳ ἔτει ἀποικισθέντος τοῦ ἰωακεὶμ βασιλέως
iuda in duodecimo mēſe in quīta & vi-
ἰούδα ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ εἰ-
geſima mēſis: accepit euilmerodach rex
κάδι τοῦ μηνός, ἔλαβεν οὐλαιμαδάραχ βασιλεὺς
babylonis in anno quo regnauit ca
βαβυλῶνος ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ᾧ ἐβασίλευσεν τὴν κεφα-
put ioachim regis iuda. & eduxit eū
λὴν ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα. καὶ ἐξήγαγεν αὐτὸν
de domo qua cuſtodiebat: & locut⁹ eſt ei bona.
ἐξ οἰκίας ἧς ἐφυλάσσετο. καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστά.
& dedit illi⁹ thronū ſup thronos
καὶ ἔδωκεν αὐτοῦ τὸν θρόνον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν
regum
βασιλέων

F

G

q cum eo in babylone. & mutauit veſtimētū car-
τῶν μετ᾽ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι. καὶ ἤλλαξε τὴν στολὴν τῆς φυ-
ceris eius & cōedebat panē ſemp ante faci-
λακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιεν ἄρτον διαπαντὸς κατὰ πρόσω-
em illius oibus dieb⁹ qb⁹ vixit. & cōſtitut⁹ ei
πον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἔζησεν. καὶ ἡ σύντα-
b⁹ ei dabaẗ ſemp a rege babylo-
ξις αὐτῷ ἐδίδοτο διαπαντὸς παρὰ τοῦ βασιλέως βαβυλῶ-
nis de die in diem vſq; ī diem q mortu⁹ eſt.
νος ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν.

Threni hieremie.

ΘΡΗΝΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ. Ca.i.

Et factū eſt poſtq̄ in captiuitatē duct⁹ eſt iſ-
Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ αἰχμαλωτισθῆναι τὸν ἰσ-
rael & hieruſalem deſerta eſt: ſedit hiere
ραὴλ καὶ ἱερουσαλὴμ ἐρημωθῆναι, ἐκάθισεν ἱερε-
mias flens & planxit lamentationē hāc ſup hierlm & dixit.
μίας κλαίων καὶ ἐθρήνησε τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ ἱλὴμ καὶ εἶπεν.
A Aleph. Quō ſedit ſola ciuitas plena pplo
Ἀλέφ. Πῶς ἐκάθισεν μόνη ἡ πόλις ἡ πεπληθυμμένη λαῶν
facta ē q̄ſi vidua multiplicata in gentib⁹ pnceps in
ἐγενήθη ὡς χήρα πεπληθυμμένη ἐν ἔθνεσιν ἄρχουσα ἐν
puincijs facta in tributū. Beth. Plorans plorauit
χώραις ἐγενήθη εἰς φόρον. Βήθ. Κλαίουσα ἔκλαυσεν
in nocte: & lachryme ei⁹ in maxillis eius:
ἐν νυκτί, καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ τῶν σιαγόνων αὐτῆς,
& nō fuit cōſolans eam ex oib⁹
καὶ οὐχ ὑπῆρχεν ὁ παρακαλῶν αὐτὴν ἀπὸ πάντων
diligentibus eam. oēs amantes eam ſpre
τῶν ἀγαπώντων αὐτήν. πάντες οἱ φιλοῦντες αὐτὴν ἠθέ-
uerūt in ea: facti ſunt ei in inimicos: Gimel.
τησαν ἐν αὐτῇ, ἐγένοντο αὐτῇ εἰς ἐχθρούς. Γίμαλ.
Hiere. 13.c. Migrē fctā ē iudea ab humilitate eius. &
Μετῳκίσθη ἰουδαία ἀπὸ ταπεινώσεως αὐτῆς, καὶ
a multitudine ſeruitutis eius. ſedit in gētib⁹ nō
ἀπὸ πλήθους δουλείας αὐτῆς. ἐκάθισεν ἐν ἔθνεσιν οὐχ
inuenit requiē. oēs perſequentes eam appre
εὗρεν ἀνάπαυσιν. πάντες οἱ καταδιώκοντες αὐτὴν κα-
henderūt eā inter tribulantes. Daleth
τέλαβον αὐτὴν ἀναμέσον τῶν θλιβόντων. Δάλεθ.
B Vie ſion lugent eo qd nō ſint venientes
Ὁδοὶ σιὼν πενθοῦσιν παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐρχομένους
ī ſolēnitate. oēs porte eius deſtructe. ſacerdotes e-
ἐν ἑορτῇ. πᾶσαι αἱ πύλαι αὐτῆς ἠφανισμέναι. οἱ ἱερεῖς αὐ-
ius gemunt. virgines eius captiue ducte. & ipſa
τῆς ἀναστενάζουσιν. αἱ παρθένοι αὐτῆς αἰχμάλωτοι ἀγόμεναι, καὶ αὐτὴ
amaritudīe oppſſa ē ī ſe ipſa. He. Facti ſunt tribulantes eam in ca-
πικραινομένη ἐν ἑαυτῇ. Ἠ. Ἐγένοντο οἱ θλίβοντες αὐτὴν εἰς κεφα-
put: & inimici eius abundant. qr dñs humiliauit eam
λήν, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς εὐθηνοῦσιν. ὅτι κύριος ἐταπείνωσεν αὐτὴν
ſup multitudine impietatū eius. paruuli ei⁹ abierunt in
ἐπὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῆς. τὰ νήπια αὐτῆς ἐπορεύθησαν ἐν
captiuitate ante faciem tribulantis. Vau. Et egreſſ⁹ ē a
αἰχμαλωσίᾳ κατὰ πρόσωπον θλίβοντος. Οὐαῦ. Καὶ ἐξῆλθε ἐκ
filia ſion oīs decor eius: & facti ſunt pncipes
θυγατρὸς σιὼν πᾶσα ἡ εὐπρέπεια αὐτῆς. καὶ ἐγένοντο οἱ ἄρχοντες
eius q̄ſi arietes: nō inuenientes paſtū & abierūt ī nō fortitudīe
αὐτῆς ὡς κριοί, οὐχ εὑρίσκοντες νομήν. καὶ ἐπορεύοντο ἐν οὐκ ἰσχύϊ
ante faciem pſequentis. Zain. Recordata ē hieruſalem die-
κατὰ πρόσωπον διώκοντος. Ζαΐν. Ἐμνήσθη ἱερουσαλὴμ ἡμε-
rū humilitatis eius: & expulſionū eius omnia deſidera-
ρῶν ταπεινώσεως αὐτῆς, καὶ ἀπωσμῶν αὐτῆς. πάντα ἐπιθυμή-
bilia eius q̄cūq; fuerāt a dieb⁹ antiq̄s cū caderet pplſ e-
ματα αὐτῆς ὅσα ἦν ἐξ ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν τῷ πεσεῖν τὸν λαὸν αὐ-
ius in manus tribulātis & nō fuit adiutor ei. videntes hoſtes
τῆς εἰς χεῖρας θλίβοντος καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν αὐτῇ, ἰδόντες οἱ ἐχθροὶ
eius riſerunt ſup trāſmigṙtione eius. Heth. Peccatū pecca
αὐτῆς ἐγέλασαν ἐπὶ τῇ μετοικεσίᾳ αὐτῆς. Ἡθ. Ἁμαρτίαν ἥμαρ-
uit hierlꝫ: ppterea in cōmotionē facta ē. oēs glorificantes eam
τεν ἱλήμ, διὰ τοῦτο εἰς σάλον ἐγένετο. πάντες οἱ δοξάζοντες αὐτὴν
humiliauerūt eam: viderūt .n. ignominiam eius.
ἐταπείνωσαν αὐτήν, ἴδον γὰρ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς,

qui erāt poſt ſe in babylone: & mutauit veſtimēta carceris eius: & comedebat panē corā eo ſēp cūctis dieb⁹ vite ſue. Et cibaria ei⁹ cibaria ꝑpetua dabātur ei a rege babylōis ſtatuta p ſingulos dies: vſq; ad diē mortis ſue cūctis dieb⁹ vite eius.

Incipiūt threni: id eſt lamētiones Hieremie q̄ cinoth hebraice īſcribūtur.

Et factū eſt poſtq̄ in captiuitatē redactus eſt iſrael: & hieruſalē deſerta eſt: ſedit hieremias propheta flens & planxit lamentatione hac in hieruſalem: & amaro animo ſuſpirans & eiulans: dixit.

Capitu. i. Aleph.

Quomodo ſedet ſola ciuitas plena pplo. Facta eſt q̄ſi vidua dña gentiū princeps ꝓuinciarū facta ē ſub tributo. Beth. Plorans plorauit in nocte: & lachryme eius in maxillis ei⁹. Nō eſt q cōſoletur eā: ex oībus caris eius. Oēs amici ei⁹ ſpreuerūt eā: & facti ſūt ei inimici. Gimel. Migrauit iudas ꝓp afflictionē & multitudinē ſeruitutis. Habitauit īter gētes nec inuenit requiē. Oēs pſecutores ei⁹ apphēderūt eā īnt angustias. Daleth. Vie ſion lugēt: eo q nō ſint qui veniāt ad ſolēnitatē. Oēs porte ei⁹ deſtructe: ſacerdotes ei⁹ gemētes. Virgines ei⁹ ſqualide: & ipſa oppſſa amaritudine. He. Facti ſūt hoſtes ei⁹ ī capite: īimici ei⁹ locupletati ſūt: q̄a dñs locut⁹ ē ſup eā ꝓpter mltitudinē iniq̄tatū ei⁹: puuli ei⁹ ducti ſunt ī captiuitatē an faciē tribulātis. Vau. Et egreſſus ē a filia ſiō oīs decor ei⁹. Facti ſūt pricipes eius velut arietes nō īuenītes paſcua: & abierūt abſq; fortitudine an faciē ſubſeq̄ntis. Zai. Recordata eſt hierlm dierū afflictiōis ſue: & ꝑuaricationis oīm deſiderabiliū ſuoꝝ q̄ habuerat a dieb⁹ antiq̄s cū caderet pplſ ei⁹ in māu hoſtili: & nō eſſet auxiliator: viderūt eam hoſtes: & deriſerūt ſabbata ei⁹. Heth. Pctm peccauit hierlꝫ ꝓpterea īſtabilis facta ē. Oēs q glorificabāt eā ſpreuerūt illā: q̄a viderūt ignominiā ei⁹.

אשר אתו בבבל׃ ושנה את בגדי
כלאו ואכל לחם לפניו תמיד כל
ימי חייו׃ וארחתו ארחת תמיד נתנה
לו מאת מלך בבל דבר יום ביומו
עד יום מותו כל ימי חייו׃

Cap.i.

איכה ישבה בדד העיר רבתי
עם היתה כאלמנה רבתי בגוים
שרתי במדינות היתה למס׃ בכו
תבכה בלילה ודמעתה על לחיה
אין לה מנחם מכל אהביה כל
רעיה בגדו בה היו לה לאיבים׃
גלתה יהודה מעני ומרב עבדה היא
ישבה בגוים לא מצאה מנוח כל
רדפיה השיגוה בין המצרים׃
דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד
כל שעריה שוממין כהניה נאנחים
בתולתיה נוגות והיא מר לה׃
היו צריה לראש איביה שלו כי
יהוה הוגה על רב פשעיה עולליה
הלכו שבי לפני צר׃ ויצא מן בת
ציון כל הדרה היו שריה כאילים
לא מצאו מרעה וילכו בלא כח
לפני רודף׃ זכרה ירושלם ימי
עניה ומרודיה כל מחמדיה אשר
היו מימי קדם בנפל עמה ביד
צר ואין עוזר לה ראוה צרים
שחקו על משבתה׃ חטא חטאה
ירושלם על כן לנידה היתה
כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה

אנח שוב | גם היא נאנחה ותשב אחור
זכר | טמאתה בשוליה לא זכרה אחריתה
ירד נחם | ותרד פלאים אין מנחם לה
ענה גדל | ראה יהוה את עניי כי הגדיל
איב צור | אויב׃ ידו פרש צר על כל
חמד ראה בוא | מחמדיה כי ראתה גוים באו
קדש צוה | מקדשה אשר צויתה לא יבאו
אנח | בקהל לך׃ כל עמה נאנחים
בקש | מבקשים לחם נתנו מחמודיהם
שוב | באכל להשיב נפש ראה יהוה
נבט היה | והביטה כי הייתי זוללה׃
זלל | לוא אליכם כל עברי דרך הביטו
ראה כאב | וראו אם יש מכאוב כמכאבי
יגה | אשר עולל לי אשר הוגה יהוה
חרה רום | ביום חרון אפו׃ ממרום שלח
רדה | אש בעצמתי וירדנה פרש
שוב | רשת לרגלי השיבני אחור
שמם | נתנני שוממה כל היום דוה׃
שקד שרג | נשקד על פשעי בידו ישתרגו
עלה צור | עלו על צוארי הכשיל כחי
כשל כח | נתנני אדני בידי לא אוכל
כל אבר | קום׃ סלה כל אבירי אדני
יעד | בקרבי קרא עלי מועד לשבר
בחר בתל | בחורי גת דרך אדני לבתולת
בכה | בת יהודה׃ על אלה אני בוכיה
עיני עיני ירדה מים כי רחק
נחם שוב | ממני מנחם משיב נפשי היו
היה איב | בני שוממים כי גבר אויב׃
פרשה ציון בידיה אין מנחם
סבב | לה צוה יהוה ליעקב סביביו
צור היה | צריו היתה ירושלם לנדה
צדק | ביניהם׃ צדיק הוא יהוה כי
פה מרה | פיהו מריתי שמעו נא כל
ראה כאב | העמים וראו מכאבי בתולתי
שבה | ובחורי הלכו בשבי׃ קראתי
אהב רמה | למאהבי המה רמוני כהני וזקני

Ipſa autē gemēs & cōuerſa eſt retrorſum. Teth. Sordes eius in pedibus eius: nec recordata ē finis ſui. Depoſita ē vehemēter: nō habens cōſolatorē. Vide dn̄e afflictionem meā: quoniā erectus eſt inimicus. Ioth. Manū ſuā miſit hoſtis ad omīa deſiderabilia eius: quia vidit gentes ingreſſas ſanctuariū ſuum: de quibus preceperas ne intrarēt in eccleſiam tuā. Caph. Oīs ppl̄us eius gemēs: et querens panem. Dederunt precioſa queqꝫ pro cibo: ad refocillandum animam. Vide dn̄e & conſidera quoniā facta ſum vilis. Lamech. O vos omnes qui tranſitis per viam: attendite & videte ſi eſt dolor ſicut dolor meus. Quoniam vindemiauit me vt locutus eſt dn̄s in die furoris ſui. Mem. De excelſo miſit ignem in oſſibus meis & erudiuit me. Expandit rete pedibus meis: conuertit me retrorſum. Poſuit me deſolatā tota die merore cōfectā. Nū. Vigilauit iugū iniqtatū mearū in manu eius: cōuolute ſunt & īpoſite collo meo. Infirmata ē virtus mea: dedit me dn̄s in manu de qua non potero ſurgere. Samech. Abſtulit oēs magnificos meos dn̄s de medio mei: vocauit aduerſum me tp̄s vt cōtereret electos meos. Torcular calcauit dn̄s virgini filie iuda. Ain. Idcirco ego plorans: & oculus meus deducens aquas: qa longe factus ē a me cōſolator conuertēs aiam meā. Facti ſunt filii mei perditi quoniā inualuit inimicus. Phe. Expandit ſion manus ſuas: nō eſt q conſoletur eam. Mandauit dn̄s aduerſum iacob in circuitu eius hoſtes eius. Facta eſt hieruſalē qſi polluta mēſtruis inter eos. Sade. Iuſtus eſt dn̄s: qa os eius ad iracūdiā ꝓuocaui. Audite obſecro vniuerſi ppl̄i: & videte dolorē meum. Virgies mee & iuuenes mei abierūt in captiuitatē. Coph. Vocaui amicos meos: ipi dceperūt me. Sacerdotes mei & ſenes mi

τ ipſa gemens τ cōuerſa eſt retrorſum. Teth
καί γε αὐτὴ στενάζουσα καὶ ἀπεστράφη εἰς τὰ ὀπίσω. Τήθ.
Immūdicia eius ad pedes eius: nō recordata ē nouiſſimoꝝ
Ἀκαθαρσία αὐτῆς πρὸ ποδῶν αὐτῆς, οὐκ ἐμνήσθη ἔσχατα
eius: τ deduxit immenſa. nō eſt conſolans
αὐτῆς, καὶ κατεβίβασεν ὑπέρογκα. οὐκ ἔστιν ὁ παρακα-
eam. vide dn̄e humilitatē meā: qꝛ magnifica
λῶν αὐτήν. ἴδε κύριε τὴν ταπείνωσίν μου, ὅτι ἐμεγαλύν-
tus ē inimicꝰ. Ioth. Manū ſuam extendit tribulās
θη ὁ ἐχθρός. Ἰώθ. Χεῖρα αὐτοῦ ἐξεπέτασεν ὁ θλίβων
ad oīa deſideria eius: vidit .n. gētes igreſ-
ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς, εἶδεν γὰρ ἔθνη εἰσελ-
ſas in ſanctuariū ſuū q̄ p̄cepiſti nō itrare e-
θόντα εἰς τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἃ ἐνετείλω μὴ εἰσελθεῖν αὐ-
as in eccleſiam tuam. Chaph. Ois ppl̄s eius gemē
τὰ εἰς ἐκκλησίαν σου. Χάφ. Πᾶς ὁ λαὸς αὐτῆς κατα-
tes querentes panē. dederūt deſideria e-
στενάζοντες ζητοῦντες ἄρτον. ἔδωκαν τὰ ἐπιθυμήματα αὐ-
ius ī cibo ad reducēdū aiaꝫ: vide dn̄e τ reſpi-
τῆς ἐν βρώσει τοῦ ἐπιστρέψαι ψυχήν, ἴδε κύριε καὶ ἐπί-
ce qꝛ facta ē inhonorata. Lamed. Ad vos
βλεψον ὅτι ἐγενήθην ἠτιμωμένη. Λάμεδ. Οἱ πρὸς ὑμᾶς
oēs q̄ tranſitis viam: ꝯuertimini τ videte
πάντες παραπορευόμενοι ὁδόν, ἐπιστρέψατε καὶ ἴδετε
ſi eſt dolor ſicē dolor meꝰ: q̄ factꝰ eſt. loqutus in me
εἰ ἔστιν ἄλγος ὡς ἄλγος μου, ὃ ἐγενήθη. φθεγξάμενος ἐν ἐμοὶ
humiliauit me dn̄s in die ire furoris eiꝰ. Mem.
ἐταπείνωσέν με κύριος ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ. Μήμ.
De excelſo ſuo miſit ignē in oſſibꝰ meis: τ
Ἐξ ὕψους αὐτοῦ ἀπέστειλεν πῦρ ἐν τοῖς ὀστέοις μου, καὶ
deduxit illum: expandit rete pedibꝰ meis:
κατήγαγεν αὐτό, διεπέτασεν δίκτυον τοῖς ποσίν μου,
cōuertit me retrorſuꝫ: dedit me deſolatam
ἀπέστρεψέν με εἰς τὰ ὀπίσω, ἔδωκέν με ἠφανισμένην
tota die dolentem. Nun. Uigilauit ſup
ὅλην τὴν ἡμέραν ὀδυνωμένην. Νούν. Ἐγρηγορήθη ἐπὶ
impietates meas in manibꝰ meis cōuolute ſunt. aſcē
τὰ ἀσεβήματά μου ἐν χερσίν μου συνεπλάκησαν. ἀνέ-
derūt ſup collum meū: īfirmata ē virtus mea: qꝛ
βησαν ἐπὶ τὸν τράχηλόν μου, ἠσθένησεν ἡ ἰσχύς μου, ὅτι
dedit dn̄s in manibꝰ meis dolores: nō potero ſtare.
ἔδωκεν κύριος ἐν χερσίν μου ὀδύνας, οὐ δυνήσομαι στῆναι.
Samech. Abſtulit oēs fortes meos dn̄s de me-
Σαμέχ. Ἐξῆρεν πάντας τοὺς ἰσχυρούς μου ὁ κύριος ἐκ μέ-
dio mei: vocauit ꝯ̄ me tp̄s vt cōtereret electum
σου μου, ἐκάλεσεν ἐπ' ἐμὲ καιρὸν τοῦ συντρῖψαι ἐκλεκτόν
meū: torcular calcauit dn̄s virgini filie iuda.
μου, ληνὸν ἐπάτησεν κύριος παρθένῳ θυγατρὶ Ἰούδα.
Ain. In his ego ploro: oculus meus dedu-
Αἴν. Ἐπὶ τούτοις ἐγὼ κλαίω, ὀφθαλμός μου κατήγα-
xit aquā: qꝛ elōgatus eſt a me cōſolans me: con-
γεν ὕδωρ, ὅτι ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ ὁ παρακαλῶν με, ἐπι-
uertens aiam meā: facti ſunt filij mei deſolati: qm̄
στρέφων ψυχήν μου, ἐγένοντο οἱ υἱοί μου ἠφανισμένοι, ὅτι
inualuit inimicus. Phe. Expandit ſion manus
ἐκραταιώθη ὁ ἐχθρός. Φῆ. Διεπέτασεν Σιὼν χεῖρας
ſuas: nō eſt q̄ conſoletur eā. mandauit dn̄s
αὐτῆς, οὐκ ἔστιν ὁ παρακαλῶν αὐτήν. ἐνετείλατο κύριος
iacob in circuitu eiꝰ tribulantes eum. facta ē hie-
τῷ Ἰακὼβ κύκλῳ αὐτοῦ οἱ θλίβοντες αὐτόν. ἐγενήθη Ἱε-
ruſalem in ſeparataꝫ inter eos. Sade.
ρουσαλὴμ εἰς ἀποκαθημένην ἀναμέσον αὐτῶν. Σαδή.
Iuſtus eſt dn̄s: qꝛ os eius exacerbaui.
Δίκαιός ἐστιν κύριος, ὅτι τὸ στόμα αὐτοῦ παρεπίκρανα.
audite tā vniuerſi ppl̄i τ videte dolorē meū. vir-
ἀκούσατε δὴ πάντες οἱ λαοὶ καὶ ἴδετε τὸ ἄλγος μου. παρ-
gines mee τ iuuenes mei abierunt in captiuita-
θένοι μου καὶ νεανίσκοι μου ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλω-
te. Coph. Uocaui amatores meos: ipi aūt
σίᾳ. Κώφ. Ἐκάλεσα τοὺς ἐραστάς μου, αὐτοὶ δὲ
deceperunt me. ſacerdotes mei τ ſeniores mei
παρελογίσαντό με. οἱ ἱερεῖς μου καὶ οἱ πρεσβύτεροί μου

D E F G

Hiere. 14.c.

in ciuitate defecerūt: qꝛ q̄ſierūt cibū ſibi vt
ἐν τῇ πόλει ἐξέλιπον, ὅτι ἐζήτησαν βρῶσιν αὐτοῖς ἵνα
cōuerterent aias ſuas. Res. Uide dn̄e qm̄ tribu-
ἐπιστρέψωσιν ψυχὰς αὐτῶν. Ρής. Ἴδε κύριε ὅτι θλίβο-
lor: venter meꝰ cōturbatꝰ ē τ cor meū ſubuerſū ē in
μαι, ἡ κοιλία μου ἐταράχθη καὶ ἡ καρδία μου ἐστράφη ἐν
me: amaricans amaricaui. foris filijs orba-
ἐμοί, παραπικραίνουσα παρεπίκρανα. ἔξωθεν ἠτέκνω-
uit me gladius ſicut mors in domo. Sin. Audi-
σέν με μάχαιρα ὥσπερ θάνατος ἐν οἴκῳ. Σίν. Ἀκού-
te tā: qꝛ īgemiſco ego: nō eſt q̄ conſoletur me.
σατε δή, ὅτι στενάζω ἐγώ, οὐκ ἔστιν ὁ παρακαλῶν με.
oēs inimici mei audierūt mala mea τ letati
πάντες οἱ ἐχθροί μου ἤκουσαν τὰ κακά μου καὶ ἐχάρη-
ſunt: qꝛ tu feciſti: adduxiſti diem: vocaſti
σαν, ὅτι σὺ ἐποίησας, ἐπήγαγες ἡμέραν, ἐκάλεσας
tp̄s: factū eſt ſimiles mihi Thau. Ingrediatē oē ma-
καιρόν, ἐγένοντο ὅμοιοί μοι. Θαύ. Εἰσέλθοι πᾶσα ἡ κα-
lum eoꝝ añ faciem tuā: vindemia eos
κία αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν σου, ἐπιφύλλισον αὐτοῖς ὃν
quēadmodū vindemiaueſt me ꝑ oibus peccatis
τρόπον ἐπεφύλλισάν μοι περὶ πάντων τῶν ἁμαρτημά-
meis: qꝛ multi gemitus mei τ cor meū
των μου, ὅτι πολλοὶ οἱ στεναγμοί μου, καὶ ἡ καρδία μου
cōtriſtatur. Aleph
λυπεῖται. Ἀλέφ. Ca. 2.
Quomō obſcurauit ira ſua dn̄s filiam
Πῶς ἐγνόφωσεν ὀργῇ αὐτοῦ κύριος τὴν θυγατέ-
ſion: ꝓiecit de celo in trā gl̄iam iſrael
ρα Σιών. κατέρριψεν ἐξ οὐρανοῦ εἰς γῆν δόξασμα Ἰσραήλ
τ nō ē recordatꝰ ſcabelli pedū ſuoꝝ in die
καὶ οὐκ ἐμνήσθη ὑποποδίου ποδῶν αὐτοῦ ἐν ἡμέ-
ire furoris eius. Beth. Precipitauit dn̄s nō
ρᾳ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ. Βήθ. Κατεπόντισεν κύριος οὐ
parcens: omnia ſpecioſa iacob deſtruxit in fu-
φεισάμενος, πάντα τὰ ὡραῖα Ἰακὼβ καθεῖλεν ἐν θυ-
rore ſuo munitiones filie iuda. agglu-
μῷ αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα τῆς θυγατρὸς Ἰούδα. ἐκόλλη-
tinauit ī trā. polluit regem eius τ p̄nci-
σεν εἰς τὴν γῆν. ἐβεβήλωσεν βασιλέα αὐτῆς καὶ ἄρχον-
pē eius. Gimel. Cōfregit in ira furoris ſui oē
τας αὐτῆς. Γίμελ. Συνέκλασεν ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ πᾶν
cornu iſrael. auertit retrorſum dexterā ſuā a
κέρας Ἰσραήλ. ἀπέστρεψεν εἰς τὰ ὀπίσω δεξιὰν αὐτοῦ ἀπὸ
facie inimici: τ ſuccendit iacob q̄ſi ignis flamā: τ
προσώπου ἐχθροῦ, καὶ ἀνῆψεν Ἰακὼβ ὡς πῦρ φλόγα, καὶ
deuorauit oia q̄ in gyro. Deleth. Tetendit ar-
κατέφαγεν πάντα τὰ κύκλῳ. Δάλεθ. Ἐνέτεινεν τό-
cū ſuū q̄ſi inimicꝰ: firmauit dexterā ſuā q̄ſi aduerſarius
ξον αὐτοῦ ὡς ἐχθρός, ἐστερέωσεν δεξιὰν αὐτοῦ ὡς ὑπεναντίος
τ occidit omnia deſideria oculoꝝ
καὶ ἀπέκτεινεν πάντα τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν
meoꝝ ī tabernaculis filie ſion: effudit q̄ſi ignē fu-
μου ἐν σκηνώμασιν θυγατρὸς Σιών, ἐξέχεεν ὡς πῦρ τὸν θυ-
rorē ſuū. He. Factꝰ ē dn̄s q̄ſi inimicꝰ. p̄cipitauit
μὸν αὐτοῦ. Ἡ. Ἐγενήθη κύριος ὡς ἐχθρός. κατεπόντι-
iſrael: p̄cipitauit omnes turres eius.
σεν Ἰσραήλ, κατεπόντισεν πάσας τὰς βάρεις αὐτοῦ.
diſſipauit munitiones eiꝰ: τ repleuit filie
διέφθειρεν τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ, καὶ ἐπλήθυνεν τῇ θυγατρὶ
iuda humiliatum τ humiliatam. Uau. Et expandit
Ἰούδα ταπεινουμένην καὶ τεταπεινωμένην. Οὐαύ. Καὶ διεπέτα-
q̄ſi vineam tabernaculū ſuū: diſſipauit feſtiuitatē ſuā oblitus eſt
σεν ὡς ἄμπελον τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, διέφθειρεν ἑορτὴν αὐτοῦ, ἐπελάθετο
dn̄s qđ fecit in ſion feſtiuitatꝭ τ ſabbati: τ irritauit indi-
κύριος ὃ ἐποίησεν ἐν Σιὼν ἑορτῆς καὶ σαββάτου, καὶ παρώξυνεν ἐμβρι-
gnatione ire ſue regem τ ſacdoteꝫ. Zain. Repulit dn̄s al-
μήματι ὀργῆς αὐτοῦ βασιλέα καὶ ἱερέα. Ζάϊν. Ἀπώσατο κύριος θυ-
tare ſuū: eiecit ſcīficationē ſuā: cōtriuit in manu ini-
σιαστήριον αὐτοῦ, ἀπετίναξεν ἁγίασμα αὐτοῦ, συνέτριψεν ἐν χειρὶ ἐχ-
mici murū turriū eius: vocem dedit ī domo dn̄i ſicē in die
θροῦ τεῖχος βάρεων αὐτῆς, φωνὴν ἔδωκεν ἐν οἴκῳ κυρίου ὡς ἐν ἡμέρᾳ

in vrbe cōſumpti ſunt: quia queſierūt cibū ſibi vt refocilarent animas ſuas. Res. Vide domine qm̄ tribulor: conturbatus ē venter meus. Subuerſum eſt cor meū in memetipā qm̄ amaritudine plena ſum. Foris īterficit gladius: & domi mors ſimilis eſt. Sin. Audierūt qa ingemiſco ego: & nō eſt q cōſoletur me. Oēs inimici mei audierūt malum meū: letati ſunt qm̄ tu feciſti. Adduxiſti diē cōſolatōis: & fiant ſiles mei. Thau. Ingrediatur omē malū eoꝝ corā te: & vindemia eos ſicut vindemiaſti me ꝓpter oēs iniquitates meas. Multi eni gemitus mei & cor meū merens. 2. Aleph.

Quomodo obtexit caligine in furore ſuo dominus filiā ſion: proiecit de celo in terram inclytam iſrael: & nō eſt recordatus ſcabelli pedū ſuorū ī die furoris ſui. Beth. Precipitauit dn̄s nec pepercit oia ſpecioſa iacob: deſtruxit in furore ſuo munitiōes virginis iuda: & deiecit in terrā: polluit regnū et pricipes eius. Gimel. Cōfregit in ira furoris ſui omne cornu iſrael: auertit retrorſum dexteram ſuā a facie inimici & ſuccēdit in iacob qſi ignē flāme deuorātis in gyro. Deleth. Tetendit arcū ſuū qſi inimicus: firmauit dexterā ſuā qſi hoſtis: & occidit omē qđ pulchrū erat viſu in tabernaculo filie ſiō: effudit qſi ignē indignationē ſuā. He. Factus ē dn̄s velut inimicus p̄cipitauit iſrl: p̄cipitauit oia menia eius: diſſipauit munitiones eius & repleuit in filia iuda hūiliatū & hūiliatā. Vau. Et diſſipauit quaſi hortū tentoriū ſuū: demolitus eſt tabernaculū ſuū. Obliuiōi tradidit dominus in ſion feſtinantē & ſabbatum: & in opprobrium & in indignationē furoris ſui rege & ſacerdotē. Zain. Repulit dn̄s altare ſuum maledixit ſanctificationi ſue: tradidit in manu inimici muros turriū eius. Vocem dederūt in domo domini ſicut in die

בעיר גועו כי בקשו אכל למו
שוב | וישיבו את נפשם׃ ראה יהוה
צור מעה | כי צר לי מעי חמרמרו נהפך
הפך מרה | לבי בקרבי כי מרו מריתי מחוץ
שכלה חרב בבית כמות׃
אנח נחם | שמעו כי נאנחה אני אין מנחם
רעע שוש | לי כל איבי שמעו רעתי ששו
עשה בוא | כי אתה עשית הבאת יום
היה כמו | קראת ויהיו כמוני׃ תבא כל
בוא רעע | רעתם לפניך ועולל למו כאשר
פנה עלל | עוללת לי על כל פשעי כי
רבב דוה | רבות אנחתי ולבי דוי׃

Cap.ij.

עוב | איכה יעיב באפו
שלך | אדני את בת ציון השליך
פאר | משמים ארץ תפארת ישראל
ולא זכר הדם רגליו ביום אפו׃
בלע אדני ולא חמל את כל
נוה | נאות יעקב הרס בעברתו
בצר נגע | מבצרי בת יהודה הגיע לארץ
מלך שור | חלל ממלכה ושריה׃ גדע
חרה שוב | בחרי אף כל קרן ישראל השיב
אחר ימן | אחור ימינו מפני אויב ויבער
פנה איב | ביעקב כאש להבה אכלה
בער סבב | סביב׃ דרך קשתו כאויב
נצב צור | נצב ימינו כצר ויהרג כל
הרג חמד | מחמדי עין באהל בת ציון
יחם | שפך כאש חמתו׃ היה אדני
כאויב בלע ישראל בלע כל
רבה | ארמנותיה שחת מבצריו וירב
אנה | בבת יהודה תאניה ואניה׃
חמס סכך | ויחמס כגן שכו שחת מועדו
יעד | שכח יהוה בציון מועד ושבת
נאץ | וינאץ בזעם אפו מלך וכהן׃
זנח קדש | זנח אדני מזבחו נאר מקדשו
סגר איב | הסגיר ביד אויב חומת ארמנותיה
חמה | קול נתנו בבית יהוה כיום

A B C D E F G

מועד: חשב יהוה להשחית שחת חמה
חומת בת ציון נטה קו לא השיב קוה שוב
ידו מבלע ויאבל חל וחומה אבל
יחדו אמללו: טבעו בארץ
שעריה אבד ושבר בריחיה ברח
מלכה ושריה בגוים אין תורה שור ירה
גם נביאיה לא מצאו חזון נבא חזה
מיהוה: ישבו לארץ ידמו דמם
זקני בת ציון העלו עפר על עלה
ראשם חגרו שקים הורידו ירד
לארץ ראשן בתולת ירושלם: בתל
כלו בדמעות עיני חמרמרו כלה
מעי נשפך לארץ כבדי על מעה שפך
שבר בת עמי בעטף עולל עלל
ויונק ברחבות קריה: לאמתם ינק קרה
יאמרו איה דגן ויין בהתעטפם אם אמר
כחלל ברחבות עיר בהשתפך עטף
נפשם אל חיק אמתם:
מה אעידך מה אדמה לך עוד דמה
הבת ירושלם מה אשוה לך שוה
ואנחמך בתולת בת ציון כי נחם
גדול כים שברך מי ירפא לך: גדל
נביאיך חזו לך שוא ותפל רפא חזה
ולא גלו על עונך להשיב גלה שוב
שבותך ויחזו לך משאות שוא שבה נשא
ומדוחים: ספקו עליך כפים נדח
כל עברי דרך שרקו ויניעו נוע
ראשם על בת ירושלם
הזאת העיר שיאמרו כלילת אמר כלל
יפי משוש לכל הארץ: שוש
פצו עליך פיהם כל איביך פצה פה
שרקו ויחרקו שן אמרו בלענו חרק
אך זה היום שקוינהו מצאנו קוה
ראינו: עשה יהוה אשר ראה
זמם בצע אמרתו אשר צוה
מימי קדם הרס ולא חמל יום

ſolēni. Heth. Cogitauit dominus diſſipare murū filie ſion: tetēdit funiculū ſuū & nō auertit manū ſuā a perditiōe. Luxitq; antemurale: & murus pariter diſſipatꝰ eſt. Teth. Defixe ſunt in terra porte eiꝰ: perdidit & contriuit vectes eius: regē eius & pricipes eiꝰ in gentibꝰ. Non eſt lex: & prophete eius nō inuenerunt viſionem a dño. Ioth. Sederunt in terra: conticuerunt ſenes filie ſion: cōſperſerunt cinere capita ſua: accincti ſunt cilitiis. Abiecerūt ī terra capita ſua virgines hieruſalem. Caph. Defecerūt pre lachrymis oculi mei: cōturbata ſūt viſcera mea. Effuſum eſt in terra iecur meū ſup contritionē filie populi mei: cū deficeret puulus & lactēs ī plateis oppidi. Lamech. Matribus ſuis dixerunt: vbi eſt triticū & vinum: cum deficerēt quaſi vulnerati in plateis ciuitatis: cum exalarent animas ſuas in ſinu matrum ſuarum. Mem. Cui comparabo te: vel cui aſſimilabo te filia hieruſalem? Cui exequabo te & conſolabor te virgo filia ſion. Magna eſt eni velut mare cōtritio tua: qs medebitur tui? Nū. Prophete tui viderūt tibi falſa & ſtulta: nec aperiebāt iniquitatem tuam vt te ad pniām puocarent. Viderūt aūt tibi aſſūptiones falſas & eiectiōes. Samech. Plauſerūt ſup te manibꝰ oēs trāſeuntes per viā: ſibilauerūt & mouerunt capita ſua ſuper filiam hieruſalem: heccine eſt vrbs dicentes perfecti decoris gaudium vniuerſe terre? Phe. Aperuerunt ſuper te os ſuū omnes inimici tui: ſibilauerūt & fremuerūt dentibus ſuis: & dixerūt deuorabimꝰ. En iſta eſt dies quā expectabamꝰ: inuenimꝰ vidimus. Ain. Fecit dominus que cogitauit: cōpleuit ſermonē ſuū quē pceperat a diebus antiqs. Deſtruxit & non pepercit:

feſtiuitatꝪ. Heth. Cogitauit dñs diſſipare murū
ἑορτῆς. Ἡθ. Ἐλογίσατο κύριος τοῦ διαφθεῖραι τεῖχος
filie ſion. tetendit menſurā: nō auertit manū ſu
θυγατρὸς σιών. ἐξέτεινεν μέτρον, οὐκ ἀπέστρεψεν χεῖρα αὐ
am a conculcatione: τ luxit ante
τοῦ ἀπὸ καταπατήματος, καὶ ἐπένθησεν τὸ προτεί
murale τ murus vnanimiter infirmatū ē. Teth. In
χισμα καὶ τεῖχος ὁμοθυμαδὸν ἠσθένησεν. Τήθ. Ἐνε
fixe ſunt in trā porte eius. pdidit τ cōtri
πάγησαν εἰς γῆν πύλαι αὐτῆς, ἀπώλεσεν καὶ συνέ
uit vectes eius regem eius τ principes
τριψεν μοχλοὺς αὐτῆς βασιλέα αὐτῆς καὶ ἄρχοντας
eius in gentibꝰ: nō eſt lex τ pphete e
αὐτῆς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὐκ ἔστιν νόμος καί γε προφῆται αὐ
ius nō viderūt viſionē a dño. Ioth. Sederūt in
τῆς οὐκ ἴδον ὅρασιν παρὰ κυρίου. Ἰώθ. Ἐκάθισαν εἰς
trā: cōticuerūt ſeniores filie ſion: aſcendere
τὴν γῆν, ἐσιώπησαν πρεσβύτεροι θυγατρὸς σιών, ἀνέβα
fecerūt puluerē ſup caput eoꝝ: accincti ſunt
λον χοῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, περιεζώσαντο
cilitijs: deduxerunt in trā principes virgines in
σάκκους, κατήγαγον εἰς γῆν ἀρχηγοὺς παρθένους ἐν
hieruſalem. Chaph. Defecerūt in lachrimis ocu
ἱερουσαλήμ. Χάφ. Ἐξέλιπον ἐν δάκρυσιν οἱ ὀφθαλ
li mei: cōturbatū ē cor meū: effuſa ē in trā glo
μοί μου, ἐταράχθη ἡ καρδία μου, ἐξεχύθη εἰς γῆν ἡ δό
ria mea ſup cōtritione filie ppli mei cū
ξα μου ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου ἐν
deficiat puulꝰ τ lactans in plateis ciui
τῷ ἐκλείπειν νήπιον καὶ θηλάζοντα ἐν πλατείαις πό
tatis. Lamed. Matribus ſuis dixerūt: vbi tri
λεως. Λάμεδ. Ταῖς μητράσιν αὐτῶν εἴπαν, ποῦ σῖ
ticū τ vinū cū deficerēt ipi qſi vulneratꝰ
τος καὶ οἶνος ἐν τῷ ἐκλύεσθαι αὐτοὺς ὡς τραυματίας
in plateis ciuitatis: cū effunderēt aias ſuas
ἐν πλατείαις πόλεως, ἐν τῷ ἐκχεῖσθαι ψυχὰς αὐτῶν
in ſinum matrū ſuaꝝ. Mem. Quid teſtificabor tibi
εἰς κόλπον μητέρων αὐτῶν. Μήμ. Τί μαρτυρήσω σοι
aut qd aſſimilabo tibi filia hieruſalem? qs ſaluabit te
ἢ τί ὁμοιώσω σοι θύγατερ ἱερουσαλήμ; τίς σώσει σε
virgo filia ſion? qr magnificatū ē poculū cōtri
παρθένος θυγάτηρ σιών; ὅτι ἐμεγαλύνθη ποτήριον συν
tionis tue: qs medebit tibi? Nun. Prophete tui
τριβῆς σου, τίς ἰάσεταί σε; Νοῦν. Προφῆταί σου
viderūt tibi falſa τ imprudētiā: τ nō detexe
εἴδοσάν σοι μάταια καὶ ἀφροσύνην, καὶ οὐκ ἀπεκάλυ
rūt ſup iniqtatē tuā ad reuertendū captiuitatem
ψαν ἐπὶ τὴν ἀδικίαν σου τοῦ ἀποστρέψαι αἰχμαλωσί
tuā: τ viderūt aſſumptiōes vanas τ eiectiones.
αν σου, καὶ εἴδοσαν λήμματα μάταια καὶ ἐξώσματα.
Samech. Plauſerūt ſup te manꝰ oēs tran
Σαμέχ. Ἐκρότησαν ἐπὶ σοὶ χεῖρας πάντες οἱ πα
ſeuntes viā: ſibilauerūt τ mouerunt ca
ραπορευόμενοι ὁδόν, ἐσύρισαν καὶ ἐκίνησαν τὴν κεφα
put ſuū ſup filiam hieruſalem. ſi hec ci
λὴν αὐτῶν ἐπὶ τὴν θυγατέρα ἱερουσαλήμ, εἰ αὕτη ἡ πό
uitas dicent corona glie: letitia vniuerſe terre.
λις ἐροῦσιν στέφανος δόξης, εὐφροσύνη πάσης τῆς γῆς.
Phe. Aperuerūt ſup te os ſuum oēs inimici
Φῆ. Διήνοιξαν ἐπὶ σὲ στόμα αὐτῶν πάντες οἱ ἐχθροί
tui: ſibilauerūt τ fremuerūt dentibꝰ: dixerūt deuorauimꝰ
σου, ἐσύρισαν καὶ ἔβρυξαν ὀδόντας, εἶπαν κατεπίο
mꝰ eam: verūtñ hec dies quā expectabamꝰ inue
μεν αὐτήν, πλὴν αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν προσεδοκῶμεν, εὕρα
nimꝰ eam: vidimꝰ. Ain. Fecit dñs q̄ cogita
μεν αὐτήν, εἴδομεν. Αἴν. Ἐποίησεν κύριος ἃ ἐνεθυ Leui. 26.c.
uit: compleuit verba ſua q̄ pcepit a die Deut. 18.b.
μήθη, συνετέλεσεν ῥήματα αὐτοῦ ἃ ἐνετείλατο ἐξ ἡμε
bus antiquis: deſtruxit τ non pepercit:
ρῶν ἀρχαίων, καθεῖλεν καὶ οὐκ ἐφείσατο,

D E F

τ letificauit ſup te inimicū: exaltauit cornu tribulantis te.
καὶ εὔφρανεν ἐπὶ σὲ ἐχθρόν, ὕψωσεν κέρας θλίβοντός σε.
Sade. Clamauit cor eoꝝ ad dñm: muri filie
Σαδή. Ἐβόησεν καρδία αὐτῶν πρὸς κύριον, τείχη θυγατρὸς
ſion deducāt qſi torrens lachrymas die ac nocte:
σιὼν καταγαγέτω ὡς χειμάρρους δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτός,
ne des lotionē tibi: neq; taceat pupilla ocu
μὴ δῷς ἔκνηψιν σεαυτῇ, μὴ δὲ σιωπησάτω κόρη ὀφθαλ
li tui: Coph: Surge ad meditandū in nocte in pnci
μοῦ σου. Κώφ. Ἀνάστηθι ἀδολέσχησαι ἐν νυκτὶ εἰς ἀρ
pijs cuſtodie effunde qſi aquā cor tuū ante
χὰς φυλακῆς ἔκχεον ὡς ὕδωρ καρδίαν σου ἀπέναντι
faciem dñi: leua ad eū manꝰ tuas p aīa
προσώπου κυρίου, ἆρον πρὸς αὐτὸν χεῖράς σου περὶ ψυ
mabꝰ puuloꝝ tuoꝝ q deficiunt fame a pncipio om
χῶν νηπίων σου τῶν ἐκλυομένων λιμῷ ἀπ᾽ ἀρχῆς πα
niū cōpitoꝝ. Res. Vide dñe τ reſpice cui vinde
σῶν ἐξόδων. Ῥής. Ἴδε κύριε καὶ ἐπίβλεψον τίνι ἐπε
G miaſti ita: ſi comedēt mulieres fructū ventris
φύλλισας οὕτως, εἰ φάγονται γυναῖκες καρπὸν κοιλίας
eoꝝ. occidentur puuli lactantes mānas. ſi occi
αὐτῶν. φονευθήσονται νήπια θηλάζοντα μαστούς. εἰ ἀπο
des in ſanctuario dñi ſacerdotē τ pphetam? Sin.
κτενεῖς ἐν ἁγιάσματι κυρίου ἱερέα καὶ προφήτην; Σίν.
Dormierunt in trā viaꝝ puerulus τ ſenex.
Ἐκοιμήθησαν εἰς γῆν ἐξόδων παιδάριον καὶ πρεσβύτης.
virgines mee τ iuuenes mei abierunt in captiui
παρθένοι μου καὶ νεανίσκοι μου ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμα
tate: in gladio: in fame interfeciſti in die ire
λωσίᾳ, ἐν ῥομφαίᾳ, ἐν λιμῷ ἀπέκτεινας ἐν ἡμέρᾳ ὀρ
tue coxiſti: non pepciſti. Tau. Vocaſti
γῆς σου ἐμαγείρευσας, οὐκ ἐφείσω. Θαῦ. Ἐκάλεσας
qſi diem feſtiuitatis trāſmigrtiōis mee in circuitu: τ nō
ὡσεὶ ἡμέραν ἑορτῆς παροικίας μου κυκλόθεν, καὶ οὐκ
fuit in die ire dñi ſaluatus τ dere
ἐγένετο ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου ἀνασῳζόμενος καὶ κατα
lictus ſic obtinui τ mltiplicaui inimicos meos
λελειμμένος ὡς ἐπεκράτησα καὶ ἐπλήθυνα ἐχθρούς μου
omnes: Aleph.
πάντας. Ἀλέφ. Ca.3.
A Ego vir videns paupertatē in virga furoris e
Ἐγὼ ἀνὴρ ὁ βλέπων πτωχείαν ἐν ῥάβδῳ θυμοῦ αὐ
ius: ſup me aſſumpſit me: deduxit in tenebras τ
τοῦ, ἐπ᾽ ἐμὲ παρέλαβέν με, ἀπήγαγεν εἰς σκότος καὶ
nō lucē: verūtñ in me vertit manū ſuā tota die.
οὐ φῶς, πλὴν ἐν ἐμοὶ ἐπέστρεψεν χεῖρα αὐτοῦ ὅλην τὴν ἡμέ
Beth. Inueterauit carnes meas: τ pellis mea
ραν. Βήθ. Ἐπαλαίωσεν σάρκας μου, καὶ δέρμα μου
oſſa mea ɔtriuit. edificauit ɔ̈ me τ cir
ὀστέα μου συνέτριψεν. ἀνῳκοδόμησεν κατ᾽ ἐμοῦ καὶ ἐκύ
cūdedit caput meū τ laborauit: in tenebroſis collo
κλωσεν κεφαλήν μου καὶ ἐμόχθησα, ἐν σκοτεινοῖς ἐκάθι
cauit me qſi mortuos ſecli. Gimel. Edificauit cō
σέν με ὡς νεκροὺς αἰῶνος. Γίμελ. Ἀνῳκοδόμησεν κα
tra me τ non egrediar aggrauauit es meū. τ
B τ᾽ ἐμοῦ καὶ οὐκ ἐξελεύσομαι ἐβάρυνεν χαλκόν μου. καί
qr vociferabor τ clamabo: obturauit orationem
γε ὅτι κεκράξομαι καὶ βοήσω, ἀπέφραξεν προσευχήν
Oſee.2 meā. edificauit vias meas obturauit: ſemitas meas
μου. ἀνῳκοδόμησεν ὁδούς μου ἐνέφραξεν, τρίβους μου
cōturbauit. Daleth. Vrſus inſidians ipe mihi qſi
ἐτάραξεν. Δάλεθ. Ἄρκος ἐνεδρεύουσα αὐτός μοι ὡς
leo in abſcōditis. perſequutꝰ ē recedentē τ ſeda
λέων ἐν κρυφαίοις. κατεδίωξεν ἀφεστηκότα καὶ κατέ
uit me. poſuit me deſolatam. tetendit arcū ſu
παυσέν με. ἔθετό με ἠφανισμένην. ἐνέτεινεν τόξον αὐ
um τ firmauit me qſi ſignū ad ſagittā. He. Indu
τοῦ καὶ ἐστήλωσέν με ὡς σκοπὸς εἰς βέλος. Ἡ. Εἰσήγα
xit renibꝰ meis ſagittas pharetre ſue. factꝰ ſuꝫ ri
γεν τοῖς νεφροῖς μου ἰοὺς φαρέτρας αὐτοῦ. ἐγενήθην γέ
ſus omni pplo: pſalmus eoꝝ tota die.
λως παντὶ λαῷ, ψαλμὸς αὐτῶν ὅλην τὴν ἡμέραν.

et letificauit ſup te inimicū & exaltauit cornu hoſtiū tuorū. Sade. Clamauit cor eoꝝ ad dñm: ſup muros filie ſion. Deduc qſi torrentē lachrymas per diē & noctē: nō des requiē tibi: neq; taceat pupilla oculi tui. Coph. Cōſurge lauda in nocte in principio vigiliarū: effunde ſicut aquā cor tuū ante conſpectū dñi. Leua ad eū manus tuas pro aīa paruulorū tuoꝝ qui fame pereūt in capite oīm compitorū. Res. Vide dñe & cōſidera quē vindemiaris ita. Ergo ne comedent mulieres fructū ſuū: paruulos ad menſurā palme? Si occiditur in ſanctuario dñi ſacerdos & propheta? Sin. Iacuerūt in terra foris puer & ſenex: virgines mee & iuuenes mei ceciderūt in gladio. Interfeciſti in die furoris tui: percuſſiſti nec miſertus es. Thau. Vocaſti qſi ad diem ſolēnem: qui terrerent me de circuitu: & nō fuit in die furoris dñi qui effugeret & relinqre tur. Quos educaui & nutriui: inimicus meus conſumpſit eos. 3. Aleph. Ego vir videns paupertatē meā: in virga idignatōis eiꝰ. Aleph. Me minauit & adduxit in tenebris & nō in lucē. Aleph. Tantū in me vertit: & cōuertit manū ſuā tota die. Beth. Vetuſtatē fecit pellē meā & carnem meā: cōtriuit oſſa mea. Beth. Edificauit in gyro meo: & circūdedit me felle & labore. Beth. In tenebroſis collocauit me q̄ſi mortuos ſepiternos. Gimel. Circūedificauit aduerſū me vt nō egrediar: aggrauauit ɔpede meū. Gimel. Sed & cū clamauero & cū rogauero: excluſit orōnē meā. Gimel. Concluſit vias meas lapidibꝰ q̄dris: ſemitas meas ſubuertit. Deleth. Vrſus inſidiās factꝰ eſt mihi leo in abſcōdito. Deleth. Semitas meas ſubuertit & confregit me: poſuit me deſolatā. Deleth. Tetēdit arcū ſuū & poſuit me q̄ſi ſignū ad ſagittam. He. Miſit i renibꝰ meis filias pharetre ſue. He. Factus ſū in deriſū oī pplo meo cāticū eoꝝ tota die.

וישמח עליך אויב הרים קרן שמח איב
צריך: צעק לבם אל אדני חומת רום צור
בת ציון הורידי כנחל דמעה יומם חמה
ולילה אל תתני פוגת לך אל ירד נתן
תדם בת עינך: קומי רני דום רנן
בליל לראש אשמרות שפכי שמר
כמים לבך נכח פני אדני שאי פנה נשא
אליו כפיך על נפש עולליך עלל
העטופים ברעב בראש כל עטף
חוצות: ראה יהוה והביטה למי נבט
עוללת כה אם תאכלנה נשים עלל אכל
פרים עללי טפחים אם יהרג נשה פרה
במקדש אדני כהן ונביא: הרג קדש
שכבו לארץ חוצות נער וזקן
בתולתי ובחורי נפלו בחרב הרגת בתל בחר
ביום אפך טבחת לא חמלת:
תקרא כיום מועד מגורי קרא יעד
מסביב ולא היה ביום אף יהוה גור סבב
פליט ושריד אשר טפחתי ורביתי פלט שרד
איבי כלם: רבה כלה

Cap. iij.

אני הגבר ראה עני בשבט ענה
עברתו: אותי נהג וילך חשך ולא ילך
אור: אך בי ישב יהפך ידו שוב הפך
כל היום: בלה בשרי ועורי שבר
עצמותי: בנה עלי ויקף ראש
ותלאה: במחשכים הושיבני לאה חשך
כמתי עולם: גדר בעדי ולא ישב מות
אצא הכביד נחשתי: גם כי יצא כבד
אזעק ואשוע שתם תפלתי: זעק שוע
גדר דרכי בגזית נתיבתי עוה: סתם פלל
דב ארב הוא לי אריה במסתרים: גזז נתב
דרכי סורר ויפשחני שמני דוב ארה
שומם: דרך קשתו ויציבני סתר פשח
כמטרא לחץ: הביא בכליותי שום שמם
בני אשפתו: הייתי שחק נטר בוא
לכל עמי נגינתם כל היום: כלה היה
נגן

שבע השביעני במרורים הרוני לענה:
רוה גרס ויגרס בחצץ שני הכפישני
כפש באפר: ותזנח משלום נפשי
זנח שלם נשיתי טובה: ואמר אבד נצחי
נשה ותוחלתי מיהוה: זכר עניי
יחל ענה ומרודי לענה וראש: זכר
מרד תזכור ותשוח עלי נפשי: זאת
זכר שוח אשיב אל לבי על כן אוחיל:
שוב יחל חסדי יהוה כי לא תמנו כי לא
תמם כלו רחמיו: חדשים לבקרים
כלה רבה אמונתך: חלקי יהוה אמרה
רבב אמן נפשי על כן אוחיל לו: טוב יהוה
קוה דרש לקוו לנפש תדרשנו: טוב
יחל ישע ויחיל ודומם לתשועת יהוה:
נשא עלל טוב לגבר כי ישא על בנעוריו:
נער דמם ישב בדד וידם כי נטל עליו:
נתן קוה יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה:
נכה לחה יתן למכהו לחי ישבע בחרפה:
שבע זנח כי לא יזנח לעולם אדני: כי
צלם ינה אם הונה ורחם כרב חסדיו: כי
לא ענה מלבו ויגה בני איש:
לדכא תחת רגליו כל אסירי ארץ:
אסר להטות משפט גבר נגד פני
נטה שפט עליון: לעות אדם בריבו אדני
פנה עלה לא ראה: מי זה אמר ותהי אדני
רוב היה לא צוה: מפי עליון לא תצא
פה יצא הרעות והטוב: מה יתאונן אדם
רוץ און חי גבר על חטאיו: נחפשה
חפש דרכינו ונחקרה ונשובה עד יהוה:
חקר שוב נשא לבבנו אל כפים אל אל
מרה בשמים: נחנו פשענו ומרינו
סכך אתה לא סלחת: סכותה באף
רדף ותרדפנו הרגת לא חמלת:
פלל סכותה בענן לך מעבור תפלה:
סחה שום סחי ומאוס תשימנו בקרב
פצה פה העמים: פצו עלינו פיהם כל

He. Replenit me amari-
tudinibus: inebriauit me
abſinthio. Vau. Confre
git ad nūerū dentes me-
os: cibauit me cinere.
Vau. Et repulſa eſt anīa
mea: oblit9 ſum bonoꝝ.
Vau. Et dixi periit finis
meus & ſpes mea a dn̄o.
Zain. Recordare paupta
tis & trāſgreſſionis mee.
abſinthii & fellis. Zai. Me
moria memor ero: & tabe
ſcet in me aīa mea. Zain.
Hec recolens in corde
meo: ideo ſperabo. Heth.
Miſericordie dn̄i q͞a nō
ſumus cōſumpti: q͞a nō
defecerūt miſeratiōes ei9.
Heth. Noui diluculo:
multa ē fides tua. Heth.
Pars mea dn̄s: dixit aīa
mea: ppterea expectabo
eū. Teth. Bon9 eſt dn̄s
ſperātibus in eū aīe que
renti illū. Teth. Bonū eſt
pſtolari cū ſilētio ſaluta
re dn̄i. Teth. Bonū eſt vi
ro cum portauerit iugū
ab adoleſcētia ſua. Ioth.
Sedebit ſolitari9 & tace
bit: q͞a leuauit ſr ſe. Ioth
Ponet i puluere os ſuū:
ſi forte ſit ſpes. Ioth.
Dabit pcutiēti ſe maxillā
ſaturabitur opprobriis.
Caph Quia nō repellet
in ſēpiternū dn̄s. Caph.
Quia ſi abiecit & miſe
bitur: fm mltitudinē mia
rū ſuaꝝ. Caph Nō ei hūi
liauit ex corde ſuo: & ab-
iecit filios hoīs. Lamech
Vt cōtereret ſub pedib9
ſuis oēs vinctos tre. La-
mech. Vt declinaret iudi
ciū viri i cōſpectu vult9
altiſſimi. Lamech. Vt p
uerteret hoīem i iudicio
ſuo dn̄s ignorauit. Mē.
Quis ē iſte qui dixit vt
fieret dn̄o non iubente.
Mē. Ex ore altiſſimi nō
egredientur: nec mala
nec bona. Mem. Quid
murmurauit hō viuēs:
vir pro pctis ſuis. Nun.
Scrutemur vias nr̄as &
q̄ram9 & reuertamur ad
dn̄m. Nun. Leuem9 cor
da nr̄a cū manib9 ad deū
in celos. Nun. Nos iniq̄
egim9 & ad iracūdiā puo
cauim9: idcirco tu inexo
rabilis es. Samech. Ope
ruiſti in furore & pcuſſi-
ſti occidiſti nec pepciſti.
Samech. Oppoſuiſti nu
bē tibi: ne trāſeat oratio.
Samech. Eradicationē &
abiectionē poſuiſti me in
medio pploꝝ. Phe. Apu
erūt ſup nos os ſuū oēs

ſaturauit me amaritudīe: inebriauit me felle. Vau.
ἐχόρτασέν με πικρίας, ἐμέθυσέν με χολῆς. Οὐαῦ.
Eiecit lapillo dentes meos: cibauit me cinere:
Ἐξέβαλεν ψήφῳ ὀδόντας μου. ἐψώμισέν με σποδόν,
τ expulit ex pace aīam meā: oblitus ſum bono
καὶ ἀπώσατο ἐξ εἰρήνης ψυχήν μου. ἐπελαθόμην ἀγα-
rū τ dixi: periit victoria mea τ ſpes mea a
θὰ καὶ εἶπα, ἀπώλετο τὸ νῖκός μου καὶ ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ
domino. Zain Recordat9 ſū a paupertate mea: τ a perſe C
κυρίου. Ζαΐν. Ἐμνήσθην ἀπὸ πτωχείας μου, καὶ ἐκ δι
cutiōe mea amaritudīs mee τ fellis mei: memorabor τ
ωγμοῦ μου πικρίας μου καὶ χολῆς μου, μνησθήσομαι καὶ
meditabitur in me anima mea. hanc ponā in
καταδολεσχήσει ἐπ' ἐμὲ ἡ ψυχή μου. ταύτην τάξω εἰς
corde meo ppterea ſuſtineo. Heth Miſeri-
τὴν καρδίαν μου διὰ τοῦτο ὑπομενῶ, Ηθ. Τὰ ἐλέη
cordie dn̄i: q2 nō ſunt cōſumpte: q2 non defecerūt
τοῦ κυρίου, ὅτι οὐκ ἐτελειώθησαν, ὅτι οὐκ ἐξέλιπον αἱ
miſerationes eius. noua in diluculo. multa fi-
ἐλεημοσύναι αὐτοῦ. τὰ καινὰ ἐν τῷ πρωΐ. πολλὴ ἡ πί
des tua. pars mea dn̄s dixit aīa mea: ppt
στις σου. τὸ μέρος μου κύριος εἶπεν ἡ ψυχή μου, διὰ
hoc expectabo eū. Teth. Bonus dn̄s expe
τοῦτο ὑπομενῶ αὐτόν. Τήθ. Ἀγαθὸς κύριος τοῖς ὑπο
ctantib9 eū aīa q̄ q̄ret illū: bonū τ ſuſti
μένουσιν αὐτὸν ψυχῇ ἣ ζητήσει αὐτόν. ἀγαθὸν καὶ ὑπο
nebit τ quieſcet in ſalutare dn̄i. bonū vi-
μενεῖ καὶ ἡσυχάσει εἰς τὸ σωτήριον κυρίου. ἀγαθὸν ἀν-
ro cū portauerit iugū i adoleſcētia ſua. Ioth. Sedebit D
δρὶ ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐν νεότητι αὐτοῦ. Ἰώθ. Καθήσεται
ſolitarie τ tacebit: q2 leuauit ſup ſe. ponet in
κατὰ μόνας καὶ σιωπήσεται, ὅτι ἦρεν ἐφ' ἑαυτῷ. δώσει ἐν
puluere os ſuum: ſi forte ſit ſpes. dabit pcu-
κονιορτῷ τὸ στόμα αὐτοῦ, εἴ ποτε ἡ ἐλπίς. δώσει τῷ παι
tiēti ſe maxillam ſaturabitur opprobriis. Chaph.
οντι αὐτὸν σιαγόνα χορτασθήσεται ὀνειδισμῶν. Χάφ.
q2 non in eternū repellet dn̄s. q2 humili-
ὅτι οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἀπώσεται κύριος. ὅτι ταπει
ans miſerebitur ſcd̄m multitudinē mie ſue. nō reſ-
νώσας οἰκτειρήσει κατὰ τὸ πλῆθος ἐλέους αὐτοῦ. οὐκ ἀπε
pōdit ex corde ſuo: τ humiliauit filios vi-
κρίθη ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἐταπείνωσεν υἱοὺς ἀν-
ri. Lamed. Ad humiliandū ſub pedib9
δρός. Λάμεδ. Τοῦ ταπεινῶσαι ὑπὸ τοὺς πόδας
eius omnes vinctos tre: vt declinet iudiciū vi
αὐτοῦ πάντας δεσμίους γῆς, τοῦ ἐκκλῖναι κρίσιν ἀν-
ri ante faciem altiſſimi. ad cōdēnandū homi-
δρὸς κατέναντι προσώπου ὑψίστου. καταδικάσαι ἄνθρω
nē in iudicādo ipm dn̄s non dixit. Mem. Quis
πον ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν κύριος οὐκ εἶπεν. Μήμ. Τίς
iſte: dixit τ factū ē. dn̄s non mandauit. De ore
οὗτος, εἶπεν καὶ ἐγενήθη. κύριος οὐκ ἐνετείλατο. ἐκ στόμα
altiſſimi nō egredientur mala τ ſctm. E
τος ὑψίστου οὐκ ἐξελεύσεται κακὰ καὶ τὸ ἀγαθόν. τί γογ-
murabit hō viuēs vir p peccato ſuo.
γύσει ἄνθρωπος ζῶν ἀνὴρ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ.
Nun. Scrutata ē via nr̄a: τ inueſtigata ē: τ reuerta-
Νοῦν. Ἐξηρευνήθη ἡ ὁδὸς ἡμῶν, καὶ ἠτάσθη καὶ ἐπιστρέψω
mur vſq; ad dn̄m. aſſumamus corda nr̄a ad excel-
μεν ἕως κυρίου. ἀναλάβωμεν καρδίας ἡμῶν πρὸς ὑψη
ſum in manib9 nr̄is in celo. peccauimus: inique
λὸν ἐπὶ χειρῶν ἡμῶν ἐν οὐρανῷ. ἡμαρτήσαμεν, ἠσεβή-
egim9: τ ad iracūdiā puocauim9: τ nō es placat9. Samech.
σαμεν, καὶ παρεπικράναμεν, καὶ οὐχ ἱλάσθης. Σάμεχ.
Operuiſti furore τ pſecut9 es nos. occidiſti
Ἐπεσκέπασας θυμῷ καὶ ἀπεδίωξας ἡμᾶς. ἀπέκτεινας
τ non pepciſti. ptexiſti nubem tibi ppter ora
καὶ οὐκ ἐφείσω. ἐπεσκέπασας νεφέλην σεαυτῷ ἕνεκεν προ
tionē. claudere oculos me τ eiecti eē poſuiſti nos in medio
σευχῆς. καμμύσαι με καὶ ἀπωσθῆναι ἔθηκας ἡμᾶς ἐν μέσῳ
pplox. Phe. Aperuerūt ſup nos os ſuū oēs
τῶν λαῶν. Φῆ. Διήνοιξαν ἐφ' ἡμᾶς στόμα αὐτῶν πάντες

inimici nr̄i: timor τ ſtupor fact9 ē nobis elatio τ
οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, φόβος καὶ θάμβος ἐγενήθη ἡμῖν ἔπαρσις καὶ
cōtritio. emiſſiōes aq̄x deducet oculus meus ſup
συντριβή. ἀφέσεις ὑδάτων κατάξει ὁ ὀφθαλμός μου ἐπὶ τὸ
cōtritione filie ppl̄i mei. Ain. Oculus
F σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου. Αἴν. Ὁ ὀφθαλ
meus abſorpt9 ē τ nō tacebo eo q̄ nō eēt requies
μός μου κατεπόθη καὶ οὐ σιγήσομαι τοῦ μὴ εἶναι ἔκνηψιν
donec reſpiciat τ videat dn̄s de celo: oculus me9
ἕως οὗ διακύψῃ καὶ ἴδῃ κύριος ἐξ οὐρανοῦ, ὁ ὀφθαλμός μου
racemat in aīam meā p̄ cunctis filiabus
ἐπιφυλλιεῖ ἐπὶ τὴν ψυχήν μου παρὰ πάσας θυγατέρας
vrbis. Sade. Venantes venati ſūt me q̄ſi auem
πόλεως. Σαδή. Θηρεύοντες ἐθήρευσάν με ὡς στρουθίον
inimici mei gratis. mortificauerūt in lacu vitā meā: τ
οἱ ἐχθροί μου δωρεάν. ἐθανάτωσαν ἐν λάκκῳ ζωήν μου, καὶ
impoſuerūt lapidē ſup me: ſupfuſa eſt aqua ſup caput
ἐπέθηκαν λίθον ἐπ' ἐμοί, ὑπερεχύθη ὕδωρ ἐπὶ τὴν κεφαλήν
meū: dixi repulſ9 ſū. Coph. Inuocaui nomē
μου, εἶπα ἀπῶσμαι. Κώφ. Ἐπεκαλεσάμην τὸ ὄνομά
tuū dn̄e de lacu infimo: vocē meā audiſti ne
σου κύριε ἐκ λάκκου κατωτάτου, φωνῆς μου ἤκουσας μὴ
abſcondas aures tuas ad deprecatione meā: i auxiliū meū
κρύψῃς τὰ ὦτά σου εἰς τὴν δέησίν μου, εἰς τὴν βοήθειάν μου
appropiq̄ſti i die q̄ inuocaui te: dixiſti mihi ne time
ἤγγισας ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐπεκαλεσάμην σε, εἶπάς μοι μὴ φο
as. Res. Iudicaſti dn̄e cauſas aīe mee:
βοῦ. Ῥής. Ἐδίκασας κύριε τὰς δίκας τῆς ψυχῆς μου,
redemiſti vitā meā: vidiſti turbatiōes meas: iudicaſti
G ἐλυτρώσω τὴν ζωήν μου, ἴδες τὰς ταραχάς μου, ἔκρινας
iudiciū meū: vidiſti oēm vltionem eox τ om
τὴν κρίσιν μου, ἴδες πᾶσαν τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν καὶ πάν
nes cogitationes eox aduerſū me. Sin. Audiſti
τας τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἐπ' ἐμοί. Σίν. Ἤκουσας
opprobriū eox oēs cogitationes eox
τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν πάντας τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν
cōtra me. labia inſurgentium mihi τ meditatiōes eox
κατ' ἐμοῦ. χείλη ἐπανισταμένων μοι καὶ μελέτας αὐτῶν
cōtra me tota die. ſeſſionem eox τ
κατ' ἐμοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν. καθέδραν αὐτῶν καὶ
reſurrectiōez eox reſpice ego pſalm9 eox. Tau.
ἀνάστασιν αὐτῶν ἐπίβλεψον ἐγὼ ψαλμὸς αὐτῶν. Ταῦ.
Reddes eis retributionē dn̄e ſcd̄m ope-
Ἀνταποδώσεις αὐτοῖς ἀνταπόδομα κύριε κατὰ τὰ ἔρ-
ra manuū ſuax. reddes eis ptectionem
γα τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἀποδώσεις αὐτοῖς ὑπερασπισ-
cordis mei laborē: tu eos pſequeris in ira
μὸν καρδίας μου μόχθον, σὺ αὐτοὺς καταδιώξεις ἐν ὀργῇ
τ cōſumes eos de ſub celo dn̄e. Aleph.
καὶ ἐξαναλώσεις αὐτοὺς ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ κε'. Ἀλέφ.
C.4. Quō obſcurabitur aurum mutabitur
A Πῶς ἀμαυρωθήσεται τὸ χρυσίον ἀλλοιωθήσεται τὸ
argentū bonū. effuſi ſunt lapides ſcti ab initio oīm
ἀργύριον τὸ ἀγαθόν. ἐξεχύθησαν λίθοι ἅγιοι ἀπ' ἀρχῆς πασῶν
viarum. Beth. Filij ſion inclyti eleuati in auro:
ἐξόδων. Βήθ. Υἱοὶ Σιὼν οἱ τίμιοι ἐπηρμένοι ἐν χρυσίῳ,
quō reputati ſunt in vaſa teſtea opa manuū figu
πῶς ἐλογίσθησαν εἰς ἀγγεῖα ὀστράκινα ἔργα χειρῶν κερα-
li. Gimel. Et dracones nudauerūt māmas
μέως. Γίμελ. Καί γε δράκοντες ἐξέδυσαν μαστούς
lactauerūt catulos ſuos filie ppl̄i mei in icu
ἐθήλασαν σκύμνους αὐτῶν θυγατέρες λαοῦ μου εἰς ἀνί
rabile q̄ſi ſtruthio in deſerto. Daleth. Adheſit lin-
ατον ὡς στρουθίον ἐν ἐρήμῳ. Δάλεθ. Ἐκολλήθη ἡ γλῶσ
gua lactentis ad guttur eius in ſiti. par-
σα θηλάζοντος πρὸς τὸν φάρυγγα αὐτοῦ ἐν δίψει. νή-
uuli petierūt panē: frangēs nō eſt eis. He.
πια ᾔτησαν ἄρτον, ὁ διακλῶν οὐκ ἔστιν αὐτοῖς. Ἠ.
Comedentes delitias interierunt in vijs
Οἱ ἔσθοντες τὰς τρυφὰς ἠφανίσθησαν ἐν ταῖς ἐξό-
nutriti in croceis āplexati ſunt
δοις οἱ τιθηνούμενοι ἐπὶ κόκκων περιελάβοντο ꝏꝏ

inimici. Phe. Formido &
laqueus facta eſt nobis
vaticinatio & contritio.
Phe. Diuiſiones aquax
deduxit oculus me9: in
cōtritione filie ppl̄i mei.
Ain. Oculus meus affli
ctus eſt nec tacuit: eo q̄
nō eſſet requies. Ain. Do-
nec reſpiceret & videret
dn̄s de celis. Ai. Ocul9
meus depdatus eſt aīam
meā in cūctis filiabus vr
bis mee. Sade. Venatiōe
ceperūt me q̄ſi auē inimi
ci mei gratis. Sade. Lapſa
eſt i lacū vita mea: & po
ſuerūt lapidē ſup me. Sa
de. Inūdauerūt aque ſup
caput meū: dixi perii.
Coph. Inuocaui nomē
tuū dn̄e: de lacu nouiſſi-
mo. Coph. Vocē meā au
diſti: ne auertas aurē tuā
a ſingultu meo & clamo
ribus. Coph. Appropin
quaſti i die q̄ vocaui te:
dixiſti: ne timeas. Res.
Iudicaſti dn̄e cauſā aīe
mee: redēptor vite mee.
Res. Vidiſti dn̄e iniq̄ta-
tē illox aduerſū me: iudi
ca iudiciū meū. Res Vidi
ſti oēm furorē vniuerſas
cogitationes eox aduer
ſum me. Sin. Audiſti op
probriū eorū dn̄e: oēs
cogitatiōes aduerſū me.
Sin. Labia inſurgētiū mi
hi & meditationes eorū:
aduerſum me tota die.
Si. Seſſionē eox & reſur
rectionē eorū vide: ego
ſum pſalmus eox. Thau.
Reddes eis vice dn̄e: iu-
xta opera manuū ſuarū.
Thau. Dabis eis ſcutū
cordis laborē tuū. Thau.
Perſeq̄ris in furore: &
cōteres eos ſub celis do
mine. 4. Aleph.
Quomodo obſcuratū
eſt aurū: mutatus ē
color optim9: diſpſi ſūt
lapides ſctūarii in capite
oīm plateax. Beth. Filii
ſion inclyti & amicti auro
primo: quō reputati ſūt in
vaſa teſtea: opus manuū
figuli! Gimel. Sed & la-
mie nudauerūt māmam
lactauerūt catulos ſuos.
Filia popl̄i mei crudelis:
q̄ſi ſtruthio i deſerto. De
leth. Adheſit ligua lactē
tis ad palatū eius in ſiti:
paruuli petierūt panē: &
nō erat qui frāgeret eis.
He. Qui veſcebātur vo
luptuoſe interierunt ꝏ
in viis q nutriebātur in
croceis amplexati ſunt

איבינו: פחד ופחת היה לנו
השאת והשבר: פלגי מים תרד נשא ירד
עיני על שבר בת עמי: עיני נגרה
ולא תדמה מאין הפגות: עד דמה פוג
ישקיף וירא יהוה משמים: עיני שקף ראה
עוללה לנפשי מכל בנות עירי: עלל
צוד צדוני כצפור איבי חנם:
צמתו בבור חיי וידו אבן בי: חיה ידד
צפו מים על ראשי אמרתי נגזרתי: צוף גזר
קראתי שמך יהוה מבור תחתיות:
קולי שמעת אל תעלם אזנך עלם
לרוחתי לשועתי: קרבת ביום
אקראך אמרת אל תירא: רבת קרא ירא
אדני ריבי נפשי גאלת חיי: רוב
ראיתה יהוה עותתי שפטה משפטי: ראה שפט
ראיתה כל נקמתם כל מחשבתם חשב
לי: שמעת חרפתם יהוה כל
מחשבתם עלי: שפתי קמי שפה קום
והגיונם עלי כל היום: שבתם הגה ישב
וקימתם הביטה אני מנגינתם: קום נבט
תשיב להם גמול יהוה כמעשה נגן שוב
ידיהם: תתן להם מגנת לב גמל עשה
תאלתך להם: תרדף באף נתן גנן
ותשמידם מתחת שמי יהוה: אלה רדף
שמד

Cap. iiij.

איכה יועם זהב עמם
ישנא הכתם הטוב תשתפכנה שנא שפך
אבני קדש בראש כל חוצות: חוץ
בני ציון היקרים המסלאים סלא
בפז איכה נחשבו לנבלי חרש חשב
מעשה ידי יוצר: גם תנין יצר תנן
חלצו שד היניקו גוריהן בת ינק
עמי לאכזר כיענים במדבר: כזר דבר
דבק לשון יונק אל חכו בצמא ינק חך
עוללים שאלו לחם פרש אין להם: עלל
האכלים למעדנים נשמו עדן שמם
בחוצות האמנים עלי תולע חבקו חוץ תלע

אשפתות: ויגדל עון בת עמי מחטאת סדם ההפוכה כמו רגע ולא חלו בה ידים: זכו נזיריה משלג צחו מחלב אדמו עצם מפנינים ספיר גזרתם: חשך משחור תארם לא נכרו בחוצות צפד עורם על עצמם יבש היה כעץ: טובים היו חללי חרב מחללי רעב שהם יזבו מדקרים מתנובת שדי: ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן היו לברות למו בשבר בת עמי: כלה יהוה את חמתו שפך חרון אפו ויצת אש בציון ותאכל יסודתיה: לא האמינו מלכי ארץ וכל ישבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלם: מחטאת נביאיה עונות כהניה השפכים בקרבה דם צדיקים: נעו עורים בחוצות נגאלו בדם בלא יוכלו יגעו בלבשיהם: סורו טמא קראו למו סורו סורו אל תגעו כי נצו גם נעו אמרו בגוים לא יוסיפו לגור: פני יהוה חלקם לא יוסיף להביטם פני כהנים לא נשאו זקנים לא חננו: עודינה תכלינה עינינו אל עזרתנו הבל בצפיתנו צפינו אל גוי לא יושע: צדו צעדינו מלכת ברחבתינו קרב קצינו מלאו ימינו כי בא קצינו: קלים היו רדפינו מנשרי שמים על ההרים דלקנו במדבר ארבו לנו: רוח אפינו משיח יהוה נלכד בשחיתותם אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים: שישי ושמחי

stercora. Vau. Et maior effecta eſt iniquitas filie populi mei pctõ ſodomoꝝ q̃ ſubuerſa ẽ in momẽto & nõ ceperũt in ea manus. Zain. Cãdidiores nazarei eius niue: nitidiores lacte: rubicundiores ebore antiquo ſaphyro pulchriores. Heth. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorum & non ſunt cogniti in plateis. Adheſit cutis eorũ oſſibus: aruit & facta ẽ q̃ſi lignũ. Teth. Melius fuit occiſis gladio q̃ʒ interfectis fame: qm̃ iſti extabuerũt cõſumpti a ſterilitate terre. Ioth. Manus mulierum miſericordiũ coxerunt filios ſuos: facti ſunt cibus earũ in cõtritione filie ppli mei. Caph. Cõpleuit dñs furorem ſuũ: effudit iram indignatiõis ſue. Et ſuccendit ignẽ in ſion: & deuorauit fundamẽta eius. Lamech. Nõ crediderũt reges terre & vniuerſi habitatores orbis qm̃ ingrederetur hoſtis & inimic⁹ per portas hierl'm. Mẽ. Propt' pctã pphetarũ ei⁹ & iniqtates ſacerdotũ ei⁹: q effuderũt in medio ei⁹ ſanguinẽ iuſtorũ. Nun. Errauerũt ceci in plateis polluti ſũt ſanguie. Cũ q; nõ poſſent intrare tenuerũt laciñias ſuas. Samech. Recedite polluti clamauerũt eis: recedite abite noli tãgere. Iurgati quippe ſũt: & cõmoti dixerũt inter gentes nõ addet vltra vt hitet i eis. Phe. Facies dñi diuiſit eos: nõ addet vt reſpiciat eos. Facies ſacerdotũ nõ erubuerũt neq; ſenũ miſerti ſunt. Ain. Cũ adhuc ſubſiſterem⁹ defecerũt oculi nri ad auxiliũ nrm vanũ cũ reſpiceremus attenti ad gentẽ q̃ ſaluare nos non poterat. Sade. Lubricauerũt veſtigia nra in itinere platearꝫ nrarꝫ: appropinquit finis nr: cõpleti ſunt dies nri: qa venit finis nr. Coph. Velociores fuerũt pſecutores nri aqlis celi: ſup mõtes pſecuti ſũt nos in deſerto inſidiati ſũt nobis. Res. Spũs oris nri xp̃s dñs capt⁹ eſt in peccatis nris: cui dixim⁹ in vmbra tua viuemus in gentibus. Sin. Gaude & letare

stercora. Vau. Et magnificata iniqtas filie populi mei ſup iniqtates ſodomoꝝ q̄ ſubuerſa eſt q̃ſi ſollicitudo ⁊ non laborauerũt in ea manus. Zain. Emundati ſunt nazarei eius ſuper niuem ſplenduerũt: ſup lac coagulati ſũt. ſup lapide ſapphiro ſucciſio eoꝝ. Heth. Obſcurauit ſup fuligine ſpecies eoꝝ nõ ſunt cogniti in viis. adheſit pellis eoꝝ ad oſſa eoꝝ: aruerunt: facta ſunt ſicut lignũ. Teth. Boni fuerũt interfecti gladio magiſq̃ interfecti fame abierunt cõfoſſi a frugibus agroꝝ. Ioth. Manus mulieꝝ miſericordium coxerunt filios ſuos: facti ſunt in cibum eis in cõtritione filie ppli mei. Chaph. Compleuit dñs furorẽ ſuũ: effudit ira indignatiõis ſue: ⁊ ſuccẽdit ignẽ in ſion ⁊ deuorauit fũdamẽta eius. Lamed. Non crediderũt reges terre oẽs hitantes orbem: qm̃ igredietur hoſtis ⁊ tribulans p portas hieruſalem. Mem. Ex pctis pphetaꝝ eius iniqtas ſacerdotũ eius q effuderũt ſanguinẽ iuſtũ in medio eius. Nun. Cõmoti ſunt vigilantes eius in viis: polluti ſunt in ſanguie cũ nõ poſſent illi tetigerũt veſtimenta ſua. Samech. Recedite ab immũditiis: vocate eos: recedite: recedite: nõ tangatis: qr ſuccẽſi ſunt ⁊ cõmoti ſunt: dicite in gẽtibus non addent habitare. Phe. Facies dñi pars eoꝝ. nõ addet reſpicere eis: faciem ſacerdotũ nõ acceperũt: ſenũ nõ ſũt miſerti. Ain. Adhuc exiſtib⁹ nob defecerũt oculi nri in auxiliũ nrm vana cũ reſpiceremus nos. reſpeximus in gẽtẽ nõ ſaluãtẽ. Sade. Venati ſunt paruos nros ne irent in plateis nris. appropĩquit tps nrm: completi ſunt dies nri: adeſt finis noſter. Coph. Leues fuerunt pſequẽtes nos ſup aqlas celi: ſup mõtes ſuccẽſi ſunt. in deſerto iſidiati ſunt nobis. Res. Spũs faciei nre chriſt⁹ dñs captus eſt in corruptiõib⁹ nris. cui diximus in ũbra ei⁹ viuemus in gẽtib⁹. Sin. Gaude ⁊ letare

κοπρίας. Οὐαύ. Καὶ ἐμεγαλύνθη ἀνομία θυγατρὸς λαοῦ μου ὑπὲρ ἀνομίας σοδόμων τῆς κατεστραμμένης ὥσπερ σπουδῇ καὶ οὐκ ἐπόνεσαν ἐν αὐτῇ χεῖρες. Ζαΐν. Ἐκαθαριώθησαν ναζαραῖοι αὐτῆς, ὑπὲρ χιόνα ἔλαμψαν, ὑπὲρ γάλα ἐτυρώθησαν· ὑπὲρ λίθου σαπφείρου τὸ ἀπόσπασμα αὐτῶν. Ἡθ. Ἐσκότασεν ὑπὲρ ἀσβόλην τὸ εἶδος αὐτῶν οὐκ ἐπεγνώσθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις· ἐπάγη δέρμα αὐτῶν ἐπὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἐξηράνθησαν, ἐγενήθησαν ὥσπερ ξύλον. Τήθ. Καλοὶ ἦσαν τραυματίαι ῥομφαίας ἢ οἱ τραυματίαι λιμοῦ· ἐπορεύθησαν ἐκκεκεντημένοι ἀπὸ γεννημάτων ἀγρῶν. Ἰώθ. Χεῖρες γυναικῶν οἰκτειρμόνων ἥψησαν τὰ παιδία αὐτῶν, ἐγενήθησαν εἰς βρῶσιν αὐταῖς ἐν τῷ συντρίμματι τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου. Χάφ. Συνετέλεσε κύριος θυμὸν αὐτοῦ, ἐξέχεε θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ ἀνῆψε πῦρ ἐν σιὼν καὶ κατέφαγε τὰ θεμέλια αὐτῆς. Λάμεδ. Οὐκ ἐπίστευσαν βασιλεῖς γῆς πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην, ὅτι εἰσελεύσεται ἐχθρὸς καὶ ἐκθλίβων διὰ τῶν πυλῶν ἱερουσαλήμ. Μήμ. Ἐξ ἁμαρτιῶν προφητῶν αὐτῆς ἀδικία ἱερέων αὐτῆς τῶν ἐκχεόντων αἷμα δίκαιον ἐν μέσῳ αὐτῆς. Νούν. Ἐσαλεύθησαν οἱ ἐγρήγοροι αὐτῆς ἐν ταῖς ἐξόδοις, ἐμολύνθησαν ἐν αἵματι ἐν τῷ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ἥψαντο ἐνδυμάτων αὐτῶν. Σάμεχ. Ἀπόστητε ἀκαθάρτων, καλέσατε αὐτούς, ἀπόστητε, ἀπόστητε, μὴ ἅπτεσθε, ὅτι ἀνήφθησαν καί γε ἐσαλεύθησαν, εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὐ μὴ προσθῶσιν τοῦ παροικεῖν. Φή. Πρόσωπον κυρίου μερὶς αὐτῶν, οὐ προσθήσει ἐπιβλέψαι αὐτοῖς, πρόσωπον ἱερέων οὐκ ἔλαβον, πρεσβύτας οὐκ ἠλέησαν. Αἴν. Ἔτι ὄντων ἡμῶν ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἰς βοήθειαν ἡμῶν μάταια· ἀποσκοπευόντων ἡμῶν ἀπεσκοπεύσαμεν εἰς ἔθνος οὐ σῷζον. Σαδή. Ἐθήρευσαν τὸ μικροὺς ἡμῶν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν· ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ἡμῶν, πάρεστι τὸ πέρας ἡμῶν. Κώφ. Κοῦφοι ἐγένοντο οἱ διώκοντες ἡμᾶς ὑπὲρ ἀετοὺς οὐρανοῦ, ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐξήφθησαν· ἐν ἐρήμῳ ἐνήδρευσαν ἡμᾶς. Ῥής. Πνεῦμα προσώπου ἡμῶν χριστὸς κύριος συνελήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς ἡμῶν· οὗ εἴπαμεν ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζησόμεθα ἐν τοῖς ἔθνεσιν. Σίν. Χαῖρε καὶ εὐφραίνου

B

Iudi. 7.c. 4.Re. 6.f.

C

Eſai. 51.c.

D

filia idumee q̄ habitas in terra hus. et ad te pueniet poculũ dñi ⁊ inebriaberis ⁊ effundes. Thau. Defecit iniqtas tua filia ſion: nõ addet vltra trãſmigrare te. viſitauit iniqtates tuas filia edom diſcooperuit ſup impietates tuas.

θύγατερ ἰδουμαίας ἡ κατοικοῦσα ἐπὶ τῆς γῆς αὔς· καί γε ἐπὶ σὲ διελεύσεται τὸ ποτήριον κυρίου καὶ μεθυσθήσῃ καὶ ἀποχεεῖς. Θαῦ. Ἐξέλιπεν ἡ ἀνομία σου θύγατερ σιών, οὐ προσθήσει ἔτι ἀποικίσαι σε· ἐπεσκέψατο ἀνομίας σου θύγατερ ἐδώμ, ἀπεκάλυψεν ἐπὶ τὰ ἀσεβήματά σου.

Oratio hieremie.

Προσευχὴ ἱερεμίου.

A Recordare dñe qđ factũ eſt nobis: reſpice ⁊ vide opprobriũ nrm. hereditas nra cõuerſa eſt alienis: domus nre extraneis: pupilli facti ſum⁹ nõ eſt pater: matres nre q̃ſi vidue. aquã nram in argento bibimus: ligna nra pretio venerũt ſup collũ nrm pſecutiões paſſi ſum⁹ laborauim⁹ non requieuim⁹: egyptus dedit manũ aſſur ad ſacietatem ipoꝝ. patres nri peccauerũt ⁊ nõ ſunt: nos iniqtates eoꝝ ſuſtinuim⁹. ſerui dñati ſunt nri: redimens non eſt de manu eorum: in aĩabus nris afferemus panẽ nrm a facie gladii deſerti. pellis nra q̃ſi clibanus exuſſe ſunt a facie tempeſtatũ famis. mulieres in ſion hũiliauerũt: virgines in ciuitatib⁹ iuda principes in manibus eoꝝ ſuſpenſi ſunt: ſeniores nõ ſũt glorificati. electi fletum aſſumpſerũt: ⁊ iuuenes in ligno infirmati ſũt. ⁊ ſenes a porta ceſſauerũt electi ex pſalmis eoꝝ ceſſauerũt: defecit gaudiũ cordis noſtri: cõuerſ⁹ ẽ in luctum chor⁹ nr. cecidit corona capitis nri: ve aũt nobis qr peccauim⁹. ppterea factũ ẽ doloroſũ cor nrm: ideo cõtenebrati ſũt oculi nri ſup mõtẽ ſion qr diſperiit: vulpes ptrãſierũt in ea. tu aũt dñe in eternũ hitabis: thron⁹ tu⁹ in gñatione ⁊ gñatione: q̃re in victoriã obliuiſceris nri: derelinques nos in longitudinẽ dierũ: cõuerte nos ad te dñe ⁊ conuertemur. ⁊ renoua dies nros ſicut ante. qđ repellens repuliſti nos: iratus es ꝯ nos vſq; nimis.

Μνήσθητι κύριε ὅ,τι ἐγενήθη ἡμῖν, ἐπίβλεψον καὶ ἴδε τὸν ὀνειδισμὸν ἡμῶν. κληρονομία ἡμῶν μετεστράφη ἀλλοτρίοις, οἶκοι ἡμῶν ξένοις, ὀρφανοὶ ἐγενήθημεν οὐχ ὑπάρχει πατήρ, μητέρες ἡμῶν ὡς χῆραι. ὕδωρ ἡμῶν ἐν ἀργυρίῳ ἐπίομεν, ξύλα ἡμῶν ἐν ἀλλάγματι ἦλθεν. ἐπὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν ἐδιώχθημεν, ἐκοπιάσαμεν οὐκ ἀνεπαύθημεν, αἴγυπτος ἔδωκε χεῖρα ἀσσοὺρ εἰς πλησμονὴν αὐτῶν. οἱ πατέρες ἡμῶν ἥμαρτον καὶ οὐχ ὑπάρχουσιν, ἡμεῖς τὰ ἀνομήματα αὐτῶν ὑπέσχομεν. δοῦλοι ἐκυρίευσαν ἡμῶν, λυτρούμενος οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν. ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν εἰσοίσομεν ἄρτον ἡμῶν ἀπὸ προσώπου ῥομφαίας τῆς ἐρήμου. τὸ δέρμα ἡμῶν ὡς κλίβανος συνεσπάσθησαν ἀπὸ προσώπου καταιγίδων λιμοῦ. γυναῖκας ἐν σιὼν ἐταπείνωσαν, παρθένους ἐν πόλεσιν ἰούδα. ἄρχοντες ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐκρεμάσθησαν, πρεσβύτεροι οὐκ ἐδοξάσθησαν. ἐκλεκτοὶ κλαυθμὸν ἀνέλαβον, καὶ νεανίσκοι ἐν ξύλῳ ἠσθένησαν. καὶ πρεσβῦται ἀπὸ πύλης κατέπαυσαν, ἐκλεκτοὶ ἐκ ψαλμῶν αὐτῶν κατέπαυσαν. κατέλυσεν χαρὰ καρδίας ἡμῶν, ἐστράφη εἰς πένθος ὁ χορὸς ἡμῶν. ἔπεσεν ὁ στέφανος τῆς κεφαλῆς ἡμῶν, οὐαὶ δὲ ἡμῖν ὅτι ἡμάρτομεν. περὶ τούτου ἐγενήθη ὀδυνηρὰ καρδία ἡμῶν, περὶ τούτου ἐσκότασαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. ἐπ᾽ ὄρος σιὼν ὅτι ἠφανίσθη, ἀλώπεκες διῆλθον ἐν αὐτῇ. σὺ δὲ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα κατοικήσεις, ὁ θρόνος σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. ἵνα τί εἰς νῖκος ἐπιλήσῃ ἡμῶν, καταλείψεις ἡμᾶς εἰς μακρότητα ἡμερῶν; ἐπίστρεψον ἡμᾶς πρὸς σὲ κύριε καὶ ἐπιστραφησόμεθα. καὶ ἀνακαίνισον ἡμέρας ἡμῶν καθὼς ἔμπροσθεν. τί ἀπωσάμενος ἀπώσω ἡμᾶς, ὠργίσθης ἐφ᾽ ἡμᾶς ἕως σφόδρα.

B

C

D

filia edom que habitas in terra hus. Ad te quoq; perueniet calix: inebriaberis atq; nudaberis. Thau. Cõpleta eſt iniqtas tua filia ſion: nõ addet vltra vt tranſmigret te. Viſitauit iniqtatẽ tuã filia edõ diſcooperiet pctã tua.

Oratio Hieremie. 5.

Recordare dñe qđ acciderit nobis: intuere & reſpice opprobriũ nrʒ. Hereditas nra verſa eſt ad alienos dom⁹ nre ad extraneos. Pupilli facti ſumus abſq; patre: matres noſtre q̃ſi vidue. Aquam noſtram pecunia bibimus: ligna noſtra precio cõparauim⁹. Ceruicib⁹ noſtris minabamur: laſſis non dabatur requies. Egypto dedimus manũ & aſſyriis: vt ſaturemur pane. Patres noſtri peccauerunt & non ſunt: & nos iniqtates eorũ portauimus. Serui dñati ſunt nri: nõ fuit q redimeret de manu eorũ. In aĩabus nris afferebamus panẽ nobis: a facie gladii in deſerto. Pellis nra q̃ſi clibanus exuſta eſt: a facie tẽpeſtatũ famis. Mulieres in ſion hũiliauerũt & virgĩes i ciuitatib⁹ iuda. Principes manu ſuſpẽſi ſunt: facies ſenũ nõ erubuerũt. Adoleſcentibus impudice abuſi ſũt & pueri in ligno corruerunt. Senes defecerũt de portis: iuuenes de choro pſallentiũ. Defecit gaudiũ cordis nri: verſus eſt in luctum chorus noſter. Cecidit corona capitis nri: ve nobis qa peccauimus. Propterea meſtũ factũ eſt cor noſtrũ: ideo cõtenebrati ſunt oculi nri. Propter montẽ ſion qa diſpiit: vulpes ambulauerũt in eo. Tu aũt dñe in eternũ pmanebis ſoliũ tuũ in generatione & gñatione. Quare in ppetuũ obliuiſceris nri: derelinques nos in lõgitudine dierũ. Cõuerte nos dñe ad te & cõuertemur: innoua dies nros ſicut a pricipio. Sed piiciẽs repuliſti nos: irat⁹ es cõtra nos vehemẽter. Explicit threni.i. lamẽtationes Hieremie.

בת אדום יושבתי בארץ עוץ גם עליך תעבר כוס תשכרי ותתערי: תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך פקד עונך בת אדום גלה על חטאתיך:

Cap. v.

זכר יהוה מה היה לנו הביט וראה את חרפתנו: נחלתנו נהפכה לזרים בתינו לנכרים: יתומים היינו ואין אב אמתינו כאלמנות: מימינו בכסף שתינו עצינו במחיר יבאו: על צוארנו נרדפנו יגענו ולא הנח לנו: מצרים נתנו יד אשור לשבע לחם: אבתינו חטאו ואינם ואנחנו עונתיהם סבלנו: עבדים משלו בנו פרק אין מידם: בנפשנו נביא לחמנו מפני חרב המדבר: עורנו כתנור נכמרו מפני זלעפות רעב: נשים בציון ענו בתלת בערי יהודה: שרים בידם נתלו פני זקנים לא נהדרו: בחורים טחון נשאו ונערים בעץ כשלו: זקנים משער שבתו בחורים מנגינתם: שבת משוש לבנו נהפך לאבל מחלנו: נפלה עטרת ראשנו אוי נא לנו כי חטאנו: על זה היה דוה לבנו על אלה חשכו עינינו: על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו: אתה יהוה לעולם תשב כסאך לדור ודור: למה לנצח תשכחנו תעזבנו לארך ימים: השיבנו יהוה אליך ונשוב חדש ימינו כקדם: כי אם מאס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד:

BARUCH.
ΒΑΡΟΥΧ.

Ca. i.

Et hec verba libri
κ Αἱ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ βιβλί-
q̄ ſcripſit baruch filiꝰ
ου οὓς ἔγραψεν βαρούχ υἱὸς
nerie filij maaſie filij ſedechie fi-
νηρίου υἱοῦ μαασαίου υἱοῦ σεδεκίου υἱ-
lij ſodij filij helchie in babylone
οῦ ἀσωδίου υἱοῦ χελκίου ἐν βαβυλῶνι
in anno quinto ſeptima
ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ ἑβδόμῃ τοῦ
mēſis in tpe q̄ ceperūt chal-
μηνὸς ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἔλαβον οἱ χαλ-
dei hieruſalem ⁊ incenderūt eam
δαῖοι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν
in igne: ⁊ legit baruch verba
ἐν πυρί. καὶ ἀνέγνω βαρούχ τοὺς λόγους
libri huius in aurībꝰ iechonie filij
τοῦ βιβλίου τούτου ἐν ὠσὶν ἰεχονίου υἱοῦ
ioachim regis iuda: ⁊ in aurībꝰ om
ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐν ὠσὶν παν
nis ppli venientiū ad li-
τὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὴν βί-
brū: ⁊ in aurībꝰ potētiū ⁊ fi-
βλον, καὶ ἐν ὠσὶν τῶν δυνατῶν καὶ υἱ-
lioꝝ regum. ⁊ in aurībꝰ ſenio-
ῶν τῶν βασιλέων. καὶ ἐν ὠσὶν τῶν πρεσ-
rum: ⁊ in aurībꝰ omnis ppli
βυτέρων, καὶ ἐν ὠσὶν παντὸς τοῦ λαοῦ
a paruo vſq; ad magnū eoꝝ oīum
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν πάντων τῶν
habitantiū in babylone ad flu
κατοικούντων ἐν βαβυλῶνι ἐπὶ τοῦ ποτα
mē ſud. ⁊ fleuerūt: ⁊ ieiunauerūt: ⁊
μοῦ σούδ. καὶ ἔκλαιον, καὶ ἐνήστευον, καὶ
orabāt orōnes ī ɔſpectu dñi. ⁊ ɔgrega
ηὔχοντο εὐχὰς ἐναντίον κυρίου. καὶ συνήγα
rūt argentū ſicut vniuſcuiuſq; potuit manus:
γον ἀργύριον καθὰ ἑκάστου ἠδύνατο ἡ χείρ,
⁊ miſerunt ad hieruſalem ad ioa-
καὶ ἀπέστειλαν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς ἰωα-
chī filiū helchie filij ſalom ſacdotē:
κεὶμ υἱὸν χελκίου υἱοῦ σαλὼμ τὸν ἱερέα,
⁊ ad ſacdotes ⁊ ad omnē
καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς πάντα τὸν
pplm q̄ inuenti ſūt cum eo in hieru-
λαὸν τοὺς εὑρεθέντας μετ' αὐτοῦ ἐν ἱερου-
ſalem. cū acciperet ipſe vaſa do-
σαλήμ. ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴ-
mus dñi q̄ ablata fuerāt de tēplo vt redu-
κου κυρίου τὰ ἐξενεχθέντα ἐκ ναοῦ ἀποστρέ-
ceret in trā iuda decima
ψαι εἰς γῆν ἰούδα τῇ δεκάτῃ τοῦ
ſiuan: vaſa argētea q̄ fecit ſedechias
σιουάν, σκεύη ἀργυρᾶ ἃ ἐποίησεν σεδεκίας
filiꝰ ioſie rex iuda poſtq̄ trāſmi-
υἱὸς ἰωσία. βασιλεὺς ἰούδα μετὰ τὸ ἀποι-
gauit nabuchodonoſor rex babylo-
κίσαι ναβουχοδονόσωρ βασιλέα βαβυλῶ
nis iechoniā ⁊ principes ⁊
νος τὸν ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ
vinctos ⁊ potētes ⁊
τοὺς δεσμώτας καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ τὸν
pplm tre a hieruſalem ⁊ ldu-
λαὸν τῆς γῆς ἀπὸ ἱερουσαλὴμ καὶ ἤγα-
xit eos in babylonem. ⁊ ait
γεν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. Καὶ εἶπεν

Incipit prefatio in librum Baruch.

Liber iſte qui baruch nomine prenotatur in hebreo canone non habetur: ſed tantū in vulgata editione: ſimiliter & epiſtola hieremie. Propter noticiam autē legentiū hic ſcripta ſunt: quia multa de chriſto nouiſſimiſq; temporibus indicant.

Incipit Baruch propheta. Cap. i.

Et hec verba libri que ſcripſit baruch filius nerie filii maaſie filii ſedechie filii ſedei filii helchie in babylonia in anno q̄nto & in ſeptimo die menſis: in tempore quo ceperunt chaldei hieruſalē & ſuccenderunt eam igni. Et legit baruch verba libri huius ad aures iechonie filii ioachim regis iuda: & ad aures vniuerſi populi venientis ad librū: & ad aures potentiū filiorū regum & ad aures preſbyterorū & ad aures populi a minimo vſq; ad maximū eorum omniū habitantium in babylonia ad flumen ſodi. Qui audientes plorabant & ieiunabant & orabant in conſpectu dñi. Et collegerūt pecuniam ſm q̄ potuit vniuſcuiuſq; manus. Et miſerunt in hieruſalē ad ioachim filium helchie filii ſalon ſacerdotē & ad reliquos ſacerdotes & ad omnē populum qui inuenti ſunt cum eo in hieruſalē cum acciperent vaſa templi dñi que ablata fuerant de templo reuocare in terrā iuda decima die menſi ſiban: vaſa argentea que fecit ſedechias filius ioſie rex iuda poſtea quā cepiſſet nabuchodonoſor rex babylonis iechoniam: & principes & cunctos potentes & populum terre ab hieruſalē & duxit eos vinctos in babylonē. Et dixerunt. Ecce miſimus ad vos pecunias de quibꝰ emite holocauſtomata & thus & facite māna: & offerte pro peccato ad aram dñi dei noſtri. Et orate pro vita nabuchodonoſor regis babylonis: & pro vita balthaſar filii eius vt ſint dies eorum ſicut dies celi ſuper terram: & vt det dñs virtutē nobis: & illuminet oculos noſtros: vt viuamꝰ ſub vmbra nabuchodoſor regis babylonis: & ſub vmbra balthaſar filii eius: et ſeruiamus eis multis diebus & inueniamus gratiam in conſpectu eorum. Et pro nobiſipſis orate ad dominū deum noſtrū: quia peccauimus dño deo noſtro & non eſt auerſus furor eius a nobis vſq; in hūc diem. Et legite librū iſtum quem miſimus ad vos recitari in templo domini in die ſolemni: & in die oportuno. Et dicetis. Domino deo noſtro iuſticia: nobis autē confuſio faciei noſtre ſicut eſt dies hec omni iuda & habitantibus in hieruſalē regibus noſtris & principibus noſtris & ſacerdotibus noſtris & pphetis noſtris & patribus noſtris. Peccauimus ante dominū deū noſtrum: & non credidimus diffidētes in eum: & non fuimus ſubiectibiles illi & non audiuimus vocem domini dei noſtri: vt ambularemus in mandatis eius que dedit nobis. A die qua eduxit patres noſtros de terra egypti: vſq; ad

ecce miſimus ad vos argētū ⁊
ἰδοὺ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον καὶ
emite argento holocauſtomata
ἀγοράσατε τοῦ ἀργυρίου ὁλοκαυτώματα
⁊ p peccato ⁊ thus. ⁊ fa-
καὶ περὶ ἁμαρτίας καὶ λίβανον. καὶ ποι-
cite māna ⁊ afferte ſup al-
ήσατε μάννα καὶ ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυ-
tare dñi dei nrī ⁊ ora
σιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ προ-
A te pro vita nabuchodonoſor
σεύξασθε περὶ τῆς ζωῆς ναβουχοδονόσωρ
regis babylonis ⁊ in vitā bal-
βασιλέως βαβυλῶνος καὶ εἰς ζωὴν βαλ
taſar filij eius. vt ſint dies eo-
τάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ. ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι αὐ
rum ſicut dies celi ſup trā:
τῶν ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς,
⁊ dabit dñs fortitudinē nobis ⁊ illuminabit
καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν ἡμῖν καὶ φωτίσει
oculos nros. ⁊ viuemus ſub
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. καὶ ζησόμεθα ὑπὸ
vmbra nabuchodonoſor regis ba-
τὴν σκιὰν ναβουχοδονόσωρ βασιλέως βα
bylonis ⁊ ſub vmbra baltaſar
βυλῶνος καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν βαλτάσαρ
filiꝰ eius: ⁊ ſeruiemus illis
υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δουλεύσωμεν αὐτοῖς ἡ-
B diebꝰ multis: ⁊ inueniemus grām ī conſpe
μέρας πολλάς, καὶ εὑρήσωμεν χάριν ἐναντί-
ctu illoꝝ. ⁊ orate p nobis ad
ον αὐτῶν. καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν πρὸς
dñm deū nrm: q: peccauimus
κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν τῷ
dño deo nro: ⁊ nō eſt auerſus
κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν
furor. ⁊ ira eius a nobis vſq; in di-
ὁ θυμός. καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέ
em iſtam. ⁊ legetis librū
ρας ταύτης. καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον
hunc quē miſimus ad vos: vt reci-
τοῦτο ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς, ἐξαγο-
tarētis in domo dñi in diebus feſtiuitat; ⁊
ρεῦσαι ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν ἡμέραις ἑορτῆς καὶ
in diebus tpis. ⁊ dicetis dño
ἐν ἡμέραις καιροῦ. καὶ ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ
C deo nro iuſticia. nobis aūt ɔfuſio
θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη. ἡμῖν δὲ ἡ αἰσχύνη τῶν
facierum ſicut dies hec. homini iu-
προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἀνθρώπῳ ἰού-
da ⁊ habitantibꝰ hieruſalem. ⁊
δα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ. καὶ
regibus nris. ⁊ pncipi-
τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν. καὶ τοῖς ἄρχου
bus nris. ⁊ ſacerdotibꝰ nris: ⁊
σιν ἡμῶν. καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, καὶ
pphetis nris. ⁊ patri-
τοῖς προφήταις ἡμῶν, καὶ τοῖς πατρά-
bus nris: coꝝ q̄ peccauimꝰ coram dño
σιν ἡμῶν, ὧν ἡμάρτομεν ἐναντίον κυρίου
⁊ nō credidimus ei. ⁊ nō audiuimus
καὶ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν
vocē dñi dei nrī ambulare
τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι
i preceptis eiꝰ q̄ dedit ante fa-
τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ οἷς ἔδωκεν κατὰ πρό
D ciem nram. a die q̄ eduxit
σωπον ἡμῶν. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐξήγαγεν
dñs patres nros de terra egy-
κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύ-
pti ⁊ vſq; ad diē hāc fuimꝰ
πτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης ἤμεθα

incredulí ad dñm deū nrm. ⁊
ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον θεὸν ἡμῶν. καὶ
leues eram̄ ad nō audiēdū vo
ἐσχεδιάζομεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φω
cē eiꝰ: ⁊ adheſerūt in nos ma
νῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκολλήθη εἰς ἡμᾶς τὰ κα
la ⁊ maledictio quā cōſtituit dñs moy
κὰ καὶ ἡ ἀρὰ ἣν συνέταξε κύριος τῷ μω
ſi ſuo ſuo in die q̄ deduxit do
υσῇ παιδὶ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἐξήγαγεν κύ-
minꝰ patres nros de terra egypti:
ριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου,
vt daret nobis terrā fluētē lac ⁊ mel
δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι
ſicut dies hec: ⁊ nō audiuimꝰ
ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς
A vocē dñi. dei nri ſm oia
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ πάντας
verba pphetaꝝ q̄s miſit
τοὺς λόγους τῶν προφητῶν ὧν ἀπέστει-
ad nos. ⁊ ambulauimꝰ vnuſq̄ſq; in
λεν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ᾠχόμεθα ἕκαστος ἐν
ſenſu cordis ſui mali ope-
διανοίᾳ καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ἐργά
rari diis aliis facere mala
ζεσθαι θεοῖς ἑτέροις ποιῆσαι τὰ κακὰ
ante oculos dñi dei noſtri.
κατ' ὀφθαλμοὺς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. C. 2.
Et ſtatuit dñs verbū ſuū qḋ
Καὶ ἔστησεν κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ ὃν
loquutꝰ eſt ad nos ⁊ ad iudices
ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς δικαστὰς
nros q̄ iudicauerūt iſrael. ⁊
ἡμῶν τοὺς δικάσαντας τὸν ἰσραήλ. καὶ
ad reges nros ⁊ ad
ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς
pncipes nros ⁊ ad hoīem iſra-
ἄρχοντας ἡμῶν καὶ ἐπὶ ἄνθρωπον ἰσρα-
el ⁊ iuda vt adduceret ſup nos mala
ὴλ καὶ ἰούδα τοῦ ἀγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ
B magna q̄ nō ſunt facta ſub om-
μεγάλα ἃ οὐκ ἐποιήθη ὑποκάτω παν-
ni celo ſicut factū eſt in hieruſalē
τὸς τοῦ οὐρανοῦ καθὰ ἐποιήθη ἐν ἱερουσαλὴμ
ſm ſcripta in lege moyſi
κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ
comedere nos hoīem carnes filij
τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς ἄνθρωπον σάρκας υἱοῦ
ſui hoīem carnes filie ſue:
αὐτοῦ ἄνθρωπον σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ.
⁊ dedit eos in māſpia oībꝰ
καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ὑποχειρίους πάσαις
regnis q̄ i circuitu nro in
ταῖς βασιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν εἰς
opprobriū ⁊ in inuiū in oībꝰ
ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἄβατον ἐν πᾶσι τοῖς
pplis q̄ in circuitu nro quo diſperſit e-
λαοῖς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν οὗ διέσπειρεν αὐ
C os dñs illic. ⁊ facti ſunt ſubtꝰ
τοὺς κύριος ἐκεῖ. καὶ ἐγενήθησαν ὑποκάτω
⁊ nō ſupra: q̄a peccauimꝰ dño
καὶ οὐκ ἐπάνω, ὅτι ἡμάρτομεν κυρίῳ τῷ
deo nro ad nō audiēdū vocē
θεῷ ἡμῶν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς
eiꝰ. dño deo nro iuſticia: nobis
αὐτοῦ. τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν
aūt ⁊ patribꝰ nris cōfuſio
δὲ καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἡ αἰσχύνη τῶν
facieꝝ ſicut dies hec q̄ locutꝰ eſt
προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἃ ἐλάλησεν
dñs ſup nos oia mala iſta
κύριος ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα

diem hanc eramus incredibiles ad dominū deum noſtrum: & diſſipati receſſimus ne audiremus vocem ipſius. Et adheſerunt nobis multa mala & maledictiones que conſtituit dñs moyſi ſeruo ſuo: qui eduxit patres nrōs de terra egypti dare nobis terram fluentem lac et mel ſicut hodierna die. Et non audiuimus vocem dñi dei noſtri ſm omīa verba prophetarū quos miſit ad nos: & ad iudices noſtros: & abiuimus vnuſquiſq; in ſenſum cordis noſtri maligni: operari diis alienis facientes mala ante oculos domini dei noſtri 2.

Propter quod ſtatuit dominus deꝰ noſter verbum ſuū: quod locutus eſt ad nos: & ad iudices noſtros qui iudicauerunt in hieruſalem: & ad reges noſtros & ad principes noſtros & ad oēm iſrael & iuda vt adduceret dñs ſup nos mala magna que non ſunt facta ſub celo quemadmodū facta ſunt in hieruſalem ſm que ſcripta ſunt in lege moyſi: vt manducaret homo carnes filii ſui: & carnes filie ſue. Et dedit eos ſub manu regum omniū qui ſunt in circuitu noſtro in improperium & in deſolationem & in omnibus populis in quibus nos diſperſit dñs. Et facti ſumꝰ ſubtus & nō ſupra: quia peccauimus domino deo noſtro nō obaudiendo voci ipſius. Domino deo noſtro iuſticia: nobis autem & patribus noſtris confuſio faciei: ſicut eſt dies hec. Quia locutus eſt dominus ſuper nos omnia mala hec que venerunt ſuper nos: & non ſumus deprecati faciem domini dei noſtri: vt reuerteremur vnuſquiſq; noſtrum a viis noſtris peſſimis. Et vigilauit dominus in malis & adduxit ea ſuper nos: quia iuſtus eſt dominus in omnibus opibus ſuis que mandauit nobis: & non audiuimus vocem ipſius vt iremus in preceptis domini que dedit ante faciē noſtram. Et nunc domine deus iſrael qui eduxiſti populum tuū de terra egypti in manu valida: & in ſignis & in prodigiis: in virtute tua magna & in brachio excelſo: & feciſti tibi nomen ſicut eſt dies iſte: peccauimus: impie egimus: inique geſſimus domine deus noſter: in omībus iuſticiis tuis. Auertatur ira tua a nobis: quia derelicti ſumus pauci inter gentes vbi diſperſiſti nos. Exaudi domine preces noſtras & orationes noſtras & educ nos propter te: & da nobis inuenire gratiam ante faciem eorum qui nos abduxerunt: vt ſciat omnis terra quia tu es dñs deus noſter: & quia nomen tuū inuocatum eſt ſup iſrael: & ſuper genus ipſius. Reſpice domine de domo ſancta tua in nos: & inclina aurem tuam & exaudi nos. Aperi oculos tuos & vide: quia non mortui qui ſunt in inferno: quorum ſpiritus acceptus eſt a viſceribus ſuis: dabunt honorē & iuſtificationē dño: ſed anima que triſtis eſt ſuper magnitudinē mali: & incedit curua & infirma: & oculi deficientes: & anima eſuriens dat tibi gloriam & iuſticiam domino: quia

venerūt ſup nos ⁊ nō deprecati ſumꝰ fa-
ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προσώ
ciē dñi vt reuerteremur vnuſq̄ſq; a
που κυρίου τοῦ ἀποστρέψαι ἕκαστον ἀπὸ
cogitationibꝰ cordis nrī ma
τῶν νοημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονη
li: ⁊ vigilauit dñs ſup malis.
ρᾶς, καὶ ἐγρηγόρησεν κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς.
⁊ induxit dñs ſup nos: q: iuſtꝰ
καὶ ἐπήγαγεν κύριος ἐφ' ἡμᾶς. ὅτι δίκαιος
dñs in oībꝰ opibꝰ ſuis q̄ pre
ὁ κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐνε
cepit nobis. ⁊ nō audiuimꝰ vo
τείλατο ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φω
cē eiꝰ vt ābularemꝰ in preceptis do
νῆς αὐτοῦ πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασιν κυ
mini q̄ dedit ante faciē nram.
ρίου οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν.
⁊ nūc dñe deꝰ iſrael q̄ eduxiſti
καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὃς ἐξήγαγες
pplm tuū de terra egypti in manu
τὸν λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν χειρὶ
forti ⁊ in ſignis ⁊ in poṫtētis ⁊
κραταιᾷ καὶ ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασιν καὶ
in virtute magna ⁊ in brachio excel
ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψη
ſo. ⁊ feciſti tibi nomē ſicut di-
λῷ. καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέ
es hec peccauimꝰ: impie egimꝰ: iniq̄
ρα αὕτη ἡμάρτομεν, ἠσεβήσαμεν ἠδική
fecimꝰ dñs deus nr ſup oībꝰ
σαμεν κύριος θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς
iuſtificationibꝰ tuis: auertat furor
δικαιώμασίν σου, ἀποστραφήτω ὁ θυμός
tuꝰ a nobis: q: derelicti ſumus pauci
σου ἀφ' ἡμῶν, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι
in gētibꝰ vbi diſperſiſti nos illuc.
ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ.
exaudi dñe orōnē nram
εἰσάκουσον κύριε τῆς προσευχῆς ἡμῶν
⁊ deprecationē nraꝝ ⁊ libera nos
καὶ τῆς δεήσεως ἡμῶν καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς
ppter te: ⁊ da nobis grām ante
ἕνεκέν σου, καὶ δὸς ἡμῖν χάριν κατὰ
faciē trāſmigrare faciētiū nos. vt
πρόσωπον τῶν ἀποικισάντων ἡμᾶς. ἵνα
ſciat oīs terra q: tu es dñs deꝰ
γνῷ πᾶσα ἡ γῆ ὅτι σὺ εἶ κύριος θεὸς
noſter: q: nomē tuū inuocatū eſt ſup iſ-
ἡμῶν, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπεκλήθη ἐπὶ ἰσ
rael ⁊ ſup genꝰ eiꝰ. dñe reſpice
ραὴλ καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. κύριε κάτιδε
de domo ſancta tua: ⁊ cogita in
ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου, καὶ ἐννόησον εἰς
nos: inclina dñe aurē tuā ⁊ audi ⁊ aperi
ἡμᾶς. κλῖνον κύριε οὖς σου. καὶ ἄκουσον καὶ ἄνοι
dñe oculos tuos: ⁊ vide q: nō
ξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε ὅτι οὐχ οἱ
mortui in iferno q̄ꝝ aſſumptꝰ ē ſpūs
τεθνηκότες ἐν τῷ ᾅδῃ ὧν ἐλήφθη τὸ πνεῦμα
eoꝝ a viſceribꝰ ſuis. da
αὐτῶν ἀπὸ τῶν σπλάγχνων αὐτῶν. δώσου
būt gl'iam ⁊ iuſtificationē dño. ſed ani
σιν δόξαν καὶ δικαίωμα τῷ κυρίῳ. ἀλλ' ἡ ψυ
ma triſtis ſup magnitudīe q̄ vadit
χὴ ἡ λυπουμένη ἐπὶ τὸ μέγεθος ὃ βαδίζει
curua ⁊ infirma ⁊ oculi
κύπτον καὶ ἀσθενοῦν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ
deficiētes ⁊ aīa eſuriēs. da-
ἐκλείποντες καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶσα. δώ
būt tibi gl'iam ⁊ iuſticiā dñe. q̄a
σουσίν σοι δόξαν καὶ δικαιοσύνην κύριε. ὅτι

nõ ſup iuſtificationes patrũ nřoꝝ ⁊
οὐκ ἐπὶ τὰ δικαιώματα τῶν π̄ρων ἡμῶν καὶ
regũ nřoꝝ nos fundi=
τῶν βασιλέων ἡμῶν ἡμεῖς καταβαλλό=
m⁹ miam nřam ante faciẽ tuã
μεθα τὸν ἔλεον ἡμῶν κατὰ πρόσωπόν σου
dñe de⁹ noſter. qꝛ immiſiſti furorẽ tuũ
κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν. ὅτι ἐνῆκας τὸν θυμόν σου
⁊ irã tuã in nos ſicut loquu
καὶ τὴν ὀργήν σου εἰς ἡμᾶς καθάπερ ἐλά-
tus es in manu ſuoꝝ tuoꝝ pro.
λησας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν προ
phetaꝝ dicẽs: ſic dixit dñs: inclinate
φητῶν λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, κλίνατε
legẽ vřam ⁊ opamini re=
τὸν νόμον ὑμῶν καὶ ἐργάσασθε τῷ βασι=
gi babylonis: ⁊ ſedete ſup
λεῖ βαβυλῶνος, καὶ καθίσατε ἐπὶ τῆς
terrã q̃m dedi patrib⁹ vřis. ⁊ ſi
γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν. καὶ ἐὰν
nõ audieritis vocẽ dñi operari
μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου ἐργάσασθαι
regi babylonis: defectionẽ faciã
τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ἔκλειψιν ποιήσω
de ciuitate iuda ⁊ deforis hieruſalẽ:
ἐκ πόλεως ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ,
vocẽ letitie ⁊ vocẽ gaudij
φωνὴν εὐφροσύνης καὶ φωνὴν χαρμοσύνης
vocẽ ſpõſi ⁊ vocẽ ſpõſe: ⁊ erit
φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται
oĩs terra in inuia ab inhabitãtib⁹.
πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἄβατον ἀπὸ ἐνοικούντων.
⁊ nõ audiuim⁹ vocẽ tuã vt opera
καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου ἐργάσα
remur regi babylonis. ⁊ ſtatuiſti
σθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος. καὶ ἔστησας
verba tua q̃ loquut⁹ es in manib⁹
τοὺς λόγους σου οὓς ἐλάλησας ἐν χερσὶν
ſuoꝝ tuoꝝ ꝓphetaꝝ vt trãſferrẽ
τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν τοῦ ἐξενεχ
tur oſſa regũ nřoꝝ ⁊ oſſa
θῆναι τὰ ὀστᾶ βασιλέων ἡμῶν καὶ τὰ ὀστᾶ
patrũ nřoꝝ de loco eoꝝ. ⁊
τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. καὶ
ecce ſunt ꝓiecta calori di=
ἰδού εἰσιν ἐξερριμμένα τῷ καύματι τῆς ἡμέ
ei ⁊ glaciei noctis. ⁊ mor=
ρας καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός. καὶ ἀπέ=
tui ſunt in dolorib⁹ malis in fame ⁊
θανοσαν ἐν πόνοις πονηροῖς ἐν λιμῷ καὶ
in gladio ⁊ in emiſſione. ⁊ poſuiſti
ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν ἀποστολῇ. καὶ ἔθηκας τὸν
domũ tuã vbi inuocatũ eſt nomẽ tuũ
οἶκόν σου οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου
in ea ſicut dies hec ꝓpt maliciã do
ἐπ᾽ αὐτῷ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη διὰ πονηρίαν οἴ
m⁹ iſrael ⁊ dom⁹ iuda. ⁊ feciſti
κου ἰσραὴλ καὶ οἴκου ἰούδα. καὶ ἐποίησας
in nos dñe de⁹ noſter ſm oẽm
εἰς ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν
equitatẽ tuã: ⁊ ſm oẽm miſera
ἐπιείκειάν σου, καὶ κατὰ πάντα οἰκτιρ=
tionẽ tuã magnã: ſicut loquut⁹ es in ma=
μόν σου τὸν μέγαν, καθὰ ἐλάλησας ἐν χει
nu ſui tui moyſi in die ꝑcipiẽ
ρὶ παιδός σου μωυσῆ ἐν ἡμέρᾳ ἐντειλα
te te ei ſcribere legẽ tuã co=
μένου σου αὐτῷ γράψαι τὸν νόμον σου ἐναν
rã filijs iſrael dicẽs: ſi nõ audieritis
τίον υἱῶν ἰσραὴλ λέγων, ἐὰν μὴ ἀκούσητε
vocẽ meã. ꝑfecto turba magna
τῆς φωνῆς μου. ἦ μὴν ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη

non ſm iuſticias patrum noſtrorum nos fundimus preces: & petimus miſericordiam ante conſpectum tuum domine deus noſter: ſed quia miſiſti iram tuam & furorem tuum ſuper nos: ſicut locutus es in manu puerorum tuorũ prophetarũ dicens. Sic dicit domin⁹. Inclinate humerum veſtrũ & ceruicem veſtrã: & opera facite regi babylonis: et ſedebitis in terra quã dedi patribus veſtris. Quod ſi non feceritis nec audieritis vocem domini dei veſtri operari regi babylonie: defectionẽ veſtram faciam de ciuitatibus iuda: & a foris hieruſalem: & auferam a vobis vocem iocunditatis & vocem gaudii: & vocem ſponſi & vocem ſponſe: & erit oĩs terra ſine veſtigio ab inhabitantibus eam. Et non audierunt vocẽ tuã vt operarẽtur regi babylonis: & ſtatuiſti verba tua q̃ locutus es in manibus puerorũ tuorũ prophetarũ: vt trãſferrẽtur oſſa regũ noſtrorũ: & oſſa patrũ noſtroꝝ de loco ſuo. Et ecce proiecta ſunt in calore ſolis & in gelu noctis & mortui ſunt in dolorib⁹ peſſimis: in fame & in gladio & in emiſſione. Et poſuiſti templũ in quo inuocatũ eſt nomen tuũ in ipſo ſicut hec dies propter iniquitatẽ domus iſrael & domus iuda. Et feciſti in nobis dñe deus noſter: ſm omnẽ bonitatem tuam & ſm omnẽ miſerationẽ tuã illã magnã: ſicut locutus es in manu pueri tui moyſi in die qua precepiſti ei ſcribere legem tuã coram filiis iſrael dicens. Si non audieritis vocem meã: multitudo hec magna cõuertetur in minimã gentem quoniã eos diſpergã: quia ſcio q me non audiet populus. Populus eſt enĩ dura ceruice. Et cõuertetur ad cor ſuum in terra captiuitatis ſue: & ſcient qa ego ſum dñs deus eorũ: & dabo eis cor & itelligẽt: & aures & audiẽt: & laudabunt me in terra captiuitatis ſue: & memores erunt nominis mei. Et auertent ſe a dorſo ſuo duro: & a malignitatibus ſuis: quia reminiſcentur viam patrum ſuorum qui peccauerunt in me. Et reuocabo illos in terram quã iuraui patribus eorũ abraam iſaac & iacob: & dominabũtur ei⁹. Et multiplicabo eos & non minorabũtur. Et ſtatuã illis teſtamentũ alterũ ſempiternũ: vt ſim illis in deũ & ipſi erunt mihi ĩ populũ. Et nõ mouebo amplius populum meũ filios iſrael a terra quam dedi eis. 3.

Et nunc dñe oĩpotens deus iſrael anima in anguſtiis & ſpũs anxius clamat ad te. Audi dñe & miſerere qa deus es miſericors: & miſerere noſtri quia peccauim⁹ ante te. Quia tu ſedes in ſempiternũ: & nos peribim⁹ in euũ. Dñe oĩpotens deus iſrael audi nũc orationem mortuorũ iſrael: & filiorũ ipſorum qui peccauerũt ante te: & non audierunt vocem dñi dei ſui: & agglutinata ſunt nobis mala. Noli meminiſſe iniquitatis patrũ noſtroꝝ: ſed memento manus tue & nominis tui in tempore iſto: quia tu es dñe deus

multa hec reuertet̃ in ꝑuã in
ἡ πολλὴ αὕτη ἀποστρέψει εἰς μικρὰν ἐν
gẽtib⁹ quo diſpergã eos illuc. qꝛ
τοῖς ἔθνεσιν οὗ διασπερῶ αὐτοὺς ἐκεῖ. ὅτι
cognoui q nõ audiẽt me. qꝛ pplꝯ E
ἔγνων ὅτι οὐ μὴ ἀκούσωσίν μου. ὅτι λαὸς
dure ceruicis eſt. ⁊ cõuertent̃
σκληροτράχηλός ἐστιν. καὶ ἐπιστρέψουσιν
ad cor ſuũ in terra trãſmigrationis e=
ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐ
rũ: ⁊ ſciẽt qꝛ ego dñs de⁹ eo
τῶν, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐ
rũ: ⁊ dabo eis cor ⁊ aures
τῶν, καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν καὶ ὦτα
audiẽtes ⁊ laudabũt me in terra trãſmi=
ἀκούοντα καὶ αἰνέσουσίν με ἐν γῇ ἀποικισ
grationis ſue. ⁊ recordabunt̃ nominis
μοῦ αὐτῶν. καὶ μνησθήσονται τοῦ ὀνόματός
mei: ⁊ auertẽt ſe a dorſo ſuo
μου, καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ νώτου αὐτῶν
duro ⁊ a malignitatib⁹ reꝝ
τοῦ σκληροῦ καὶ ἀπὸ πονηριῶν πραγμάτων
ſuaꝝ. qꝛ reminiſcar vie pa=
αὐτῶν. ὅτι μνησθήσομαι τῆς ὁδοῦ τῶν πα
trũ ſuoꝝ q̃ peccant corã F
τέρων αὐτῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἐναντί-
dño. ⁊ reducã illos in terrã
ον κυρίου. καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν
quã iuraui patrib⁹ ſuis abra=
ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν τῷ ἀβρα
am ⁊ iſaac ⁊ iacob: ⁊ dñabũ
ὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακώβ, καὶ κυριεύ
tur ei⁹. ⁊ multiplicabo eos ⁊ nõ
σουσιν αὐτῆς. καὶ πληθυνῶ αὐτοὺς καὶ οὐ
minorabunt̃. ⁊ ſtatuã eis teſtamẽtũ
μὴ σμικρυνθῶσιν. καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην
eternũ vt ſim ego illis in deũ: ⁊
αἰώνιον τοῦ εἶναί με αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ
ipſi erũt mihi in pplm. ⁊ nõ mouebo
αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ κινήσω
vltra pplm meũ iſrael a trã quã G
ἔτι τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς
dedi eis.
ἔδωκα αὐτοῖς. Ca. 3.

Domine oĩps de⁹ iſrael:
Ὦ Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραήλ,
aĩa in anguſtiis ⁊ ſpũs anxi⁹ clama
ψυχὴ ἐν στενοῖς καὶ πνεῦμα ἀκηδιῶν κέκρα
uit ad te: audi dñe ⁊ miſerere: qꝛ
γε πρὸς σέ, ἄκουσον κύριε καὶ ἐλέησον, ὅτι
de⁹ miſericors es ⁊ miſerere: qꝛ peccaui
θεὸς ἐλεήμων εἶ καὶ ἐλέησον, ὅτι ἡμαρτή-
m⁹ corã te: qꝛ tu ſedẽs in eternũ
καμεν ἐναντίον σου, ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶ
nũ: ⁊ nos pereũtes in ſeculũ.
να, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι τὸν αἰῶνα.
dñe oĩps de⁹ iſrael:
κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραήλ, A
audi iã orationẽ mortuo=
ἄκουσον δὴ τῆς προσευχῆς τῶν τεθνηκό-
rũ iſrael: ⁊ filioꝝ eoꝝ q̃ peccant
των ἰσραήλ, καὶ υἱῶν τῶν ἁμαρτανόντων
corã te q̃ nõ audierũt vocẽ do
ἐναντίον σου οἳ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυ
mini dei ſui: ⁊ adheſerũt nobis
ρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ
mala. ne memineris iniqtatũ patrũ nřoꝝ:
κακά. μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων ἡμῶν,
ſed memẽto man⁹ tue ⁊ nominis
ἀλλὰ μνήσθητι χειρός σου καὶ ὀνόματός
tui in tpe hoc. qꝛ tu dñs deus
σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς

noſter ⁊ laudabim⁹ te dñe. qꝛ ꝓpt
ἡμῶν καὶ αἰνέσομέν σε κύριε. ὅτι διὰ
hoc dediſti timorẽ tuũ in cor=
τοῦτο ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρ=
dib⁹ nřis vt inuocem⁹ nomẽ tuũ
δίαις ἡμῶν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομά σου
⁊ laudem⁹ te in trãſmigratiõe nřa: qꝛ
καὶ αἰνέσωμέν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, ὅτι
auertim⁹ ſup cor nřm oẽm
ἀπεστρέψαμεν ἀπὸ καρδίας ἡμῶν πᾶσαν
B iniqtatẽ patrũ nřoꝝ q̃ peccauerũt
ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν τῶν ἡμαρτηκότων
corã te. ecce nos hodie in
ἐναντίον σου. ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον ἐν τῇ
trãſmigratiõe nřa quo diſpſiſti nos illic
ἀποικίᾳ ἡμῶν οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ
in improperiũ ⁊ in maledictionẽ ⁊ in debi
εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἀρὰν καὶ εἰς ὄφλη
tũ ſm oẽs iniqtates pa=
σιν κατὰ πάσας τὰς ἀδικίας τῶν πατέ=
trũ nřoꝝ q̃ receſſerũt a dño deo
ρων ἡμῶν οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ
nřo. audi iſrael mãdata vite: aurib⁹ ꝑ
ἡμῶν. ἄκουε ἰσραὴλ ἐντολὰς ζωῆς, ἐνωτί=
cipite vt ſciatis prudẽtiã. qd eſt iſrael qꝛ
σασθε γνῶναι φρόνησιν. τί ἐστιν ἰσραὴλ ὅτι
in terra inimicoꝝ es: inueteraſti in trã alie
ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν εἶ, ἐπαλαιώθης ἐν γῇ ἀλ
na: coinqnat⁹ es cũ mortuis. reputa=
λοτρίᾳ, συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς. προσελο=
tus es cũ his q̃ in iferno: dereliqſti
γίσθης μετὰ τῶν εἰς ᾅδου, ἐγκατέλιπες
fontẽ ſapiẽtie via dei. ſi
C τὴν πηγὴν τῆς σοφίας τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ. εἰ
ambulaſſes habitaſſes in pace ĩ eternũ.
ἐπορεύθης κατῴκισας ἐν εἰρήνῃ τὸν αἰῶνα.
diſce vbi eſt prudẽtia vbi eſt fortitudo.
μάθε ποῦ ἐστιν φρόνησις ποῦ ἐστιν ἰσχύς.
vbi eſt itellect⁹ vt ſcias ſimul. vbi
ποῦ ἐστιν σύνεσις τοῦ γνῶναι ἅμα. ποῦ
eſt lõgeuitas ⁊ vita. vbi eſt lumẽ
ἐστιν μακροβίωσις καὶ ζωή. ποῦ ἐστιν φῶς
oculoꝝ ⁊ pax. q̃s iuenit locũ
ὀφθαλμῶν καὶ εἰρήνη. τίς εὗρεν τὸν τόπον
ei⁹: ⁊ q̃s intrauit in theſauros
αὐτῆς, καὶ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυροὺς
eius: vbi ſunt ꝓncipes gẽtiũ ⁊
αὐτῆς, ποῦ εἰσιν οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν καὶ
dñantes beſtijs q̃ ſup terrã:
οἱ κυριεύοντες τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς,
in auib⁹ celi illudẽtes: ⁊
οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες, καὶ
D argẽtũ theſaurizãtes ⁊ auꝝ cui
τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες καὶ τὸ χρυσίον ᾧ
cõfiderũt hoĩes ⁊ nõ eſt finis
ἐπεποίθεισαν ἄνθρωποι καὶ οὐκ ἔστιν τέλος
acqſitiõis eoꝝ. qꝛ argẽtũ fabri
τῆς κτήσεως αὐτῶν. ὅτι οἱ τὸ ἀργύριον τε=
cãtes: ⁊ ſolliciti ⁊ nõ eſt inuẽ
κταίνοντες, καὶ μεριμνῶντες, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξ
tio opeꝝ illoꝝ. exterminati ſũt
εὕρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν. ἠφανίσθησαν
⁊ ad infero deſcẽderũt ⁊ alij ſurre=
καὶ εἰς ᾅδου κατέβησαν καὶ ἄλλοι ἀντα=
xerũt pro illis. iuniores viderũt lumẽ ⁊
νέστησαν ἀντ᾽ αὐτῶν. νεώτεροι ἴδον φῶς καὶ
habitauerũt ſup terrã: viã aũt ſciẽtie
κατῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπιστήμης
nõ cognouerũt: neqꝫ itellexerũt ſemitas ei⁹:
οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς,
neqꝫ ſuſceperũt eã. filij eoꝝ a
οὐδὲ ἀντελάβοντο αὐτῆς. υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ

noſter: & laudabimus te dñe: quia propter hoc dediſti timorem tuũ in cordibus nřis: & vt inuocemus nomen tuũ & laudemus te in captiuitate nřa: quia cõuertimur ab iniqtate patrũ noſtroꝝ qui peccauerũt ante te. Et ecce nos in captiuitate nřa ſumus hodie quo nos diſperſiſti in ĩproperiũ & in maledictũ & in peccatũ ſm oẽs iniqtates patrum noſtrorũ q diſceſſerũt a te dñe deus nř. Audi iſrael mãdata vite: auribus pcipe vt ſcias prudentiã. Quid eſt iſrael q in terra inimicorũ es. Inueteraſti in terra aliena: coinqnatus es cũ mortuis. Deputatus es cũ deſcendẽtib⁹ in infernũ: dereliqſti fontẽ ſapiẽtie. Nã ſi in via dei ambulaſſes habitaſſes vtiqꝫ in pace ſup terrã. Diſce vbi ſit prudẽtia vbi ſit virtus vbi ſit intellectus: vt ſcias ſimul vbi ſit longiturnitas vite & victus: vbi ſit lumẽ oculorũ & pax. Quis inuenit locũ ei⁹. Et quis intrauit in theſauros eius? Vbi ſunt principes gentiũ & qui dñantur ſup beſtias q̃ ſunt ſup terrã. Qui in auibus celi ludũt: q argentũ theſaurizãt & aurũ in quo cõfidũt hoĩes: & nõ ẽ finis acqſitionis eorũ. Qui argentũ fabricãt & ſolliciti ſunt nec ẽ inuẽtio operũ illorũ. Exterminati ſunt & ad inferos deſcẽderũt. & alii loco eoꝝ exſurrexerũt. Iuuenes viderũt lumẽ & habitauerũt ſup terrã. Viã aũt diſcipline ignorauerũt neqꝫ itellexerũt ſemitas ei⁹: neqꝫ filii eoꝝ ſuſceperũt eam. A facie ipſorũ longe facta eſt. Non ẽ audita in terra chanaã: neqꝫ viſa eſt in themã. Filii quoqꝫ agar qui exquiſierũt prudentiã que de terra eſt: negociatores terre & theman: & fabulatores & exquiſitores prudentie & intelligẽtie: viã aũt ſapiẽtie neſcierũt: neqꝫ cõmemorati ſunt ſemitas eius. O iſrael q̃ꝫ magna eſt domus dei: & ingẽs locus poſſeſſionis ei⁹. Magnus eſt & nõ habet finẽ: excelſus & ĩmenſus. Ibi fuerunt gigãtes noĩati: illi qui ab initio fuerunt ſtatura magna ſcientes bellũ. Nõ hos elegit dñs: neqꝫ viã diſcipline inuenerunt: ꝓpterea perierũt. Et qm̃ non habuerũt ſapientiã interierũt ꝓpter ſuã inſipientiã. Quis aſcẽdit in celũ & accepit eam & eduxit eã de nubibus? Quis tranſfretauit mare & inuenit illã & attulit illã ſup aurũ electũ? Non eſt q poſſit ſcire vias eius: neqꝫ qui exqrat ſemitas eius. Sed qui ſcit vniuerſa nouit eam: & adinuenit eã prudentia ſua. Qui preparauit terrã in eterno tpe: & repleuit eã bipedibus & q̃drupedibus. Qui emittit lumẽ & vadit: & vocauit illud: & obedit illi in tremore. Stelle aũt dederunt lumen in cuſtodiis ſuis: & letate ſunt. Vocate ſunt & dixerunt. Adſumus. Et luxerunt ei cum iocunditate: qui fecit illas. Hic eſt deus noſter & eſtimabitur alius aduerſum eum. Hic adinuenit omnẽ viam diſcipline: & tradidit illam iacob puero ſuo: & iſrael dilecto ſuo. Poſt hec in terris viſus eſt & cum hominibus couuerſatus eſt. 4.

via ipſoꝝ lõge facta ſũt. neqꝫ au
τῆς ὁδοῦ αὐτῶν πόρρω ἐγενήθησαν. οὐδὲ ἠ-
dita eſt in chanaã neqꝫ viſa ẽ in themã.
κούσθη ἐν χαναὰν οὐδὲ ὤφθη ἐν θαιμάν.
neqꝫ filij agar exquirẽtes prudentiã q̃
οὔτε υἱοὶ ἄγαρ ἐκζητοῦντες τὴν σύνεσιν οἱ
ſup terrã: mercatores merã ⁊ the
ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἔμποροι τῆς μερὰν καὶ θαι-
mã ⁊ fabulatores ⁊ examinatores
μὰν καὶ οἱ μυθολόγοι καὶ οἱ ἐκζητηταὶ τῆς
prudẽtie. viã aũt ſapiẽtie nõ cognouerũt neqꝫ
συνέσεως. ὁδὸν δὲ σοφίας οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ
recordati ſunt ſemitas ei⁹. o iſrael
ἐμνήσθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς. ὦ ἰσραὴλ
quã magna dom⁹ dei: ⁊ ꝓlix⁹ lo=
ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπιμήκης ὁ τό-
cus poſſeſſionis ei⁹: magn⁹ ⁊ nõ hẽt
πος τῆς κτήσεως αὐτοῦ, μέγας καὶ οὐκ ἔχει
finẽ. excelſus ⁊ imẽſus: ibi fue
τελευτήν. ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος, ἐκεῖ ἐγεννή-
rũt gigãtes nominati ab initio
θησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομαστοὶ οἱ ἀπ᾽ ἀρχῆς
exñtes magni ſciẽtes bellũ.
γενόμενοι εὐμεγέθεις ἐπιστάμενοι πόλεμον.
nõ hos elegit de⁹: neqꝫ viã ſcien=
οὐ τούτους ἐξελέξατο ὁ θεός, οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστή
tie dedit illis: ⁊ perierũt eo qꝛ
μης ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἀπώλοντο παρὰ τὸ
nõ hẽrẽt prudẽtiã. perierũt ꝓpt teme
μὴ ἔχειν φρόνησιν. ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβου-
ritatẽ eoꝝ. q̃s aſcẽdit in celũ ⁊ acce
λίαν αὐτῶν. τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔλα
pit eã? ⁊ deduxit eã de
βεν αὐτήν; καὶ κατεβίβασεν αὐτὴν ἐκ τῶν
nubib⁹? q̃s trãſiuit trãs mare ⁊
νεφελῶν; τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης καὶ
inuenit eã: ⁊ afferet eã auro ele=
εὗρεν αὐτήν, καὶ οἴσει αὐτὴν χρυσίου ἐκ=
cto? nõ eſt cognoſcẽs viã ei⁹:
λεκτοῦ; οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς,
neqꝫ q̃ cõſideret ſemitã ei⁹: ſed
οὐδὲ ὁ ἐνθυμούμενος τὴν τρίβον αὐτῆς, ἀλλ᾽ ὁ
ſciẽs oĩa cognoſcit eã: adĩuenit
εἰδὼς τὰ πάντα γινώσκει αὐτήν, ἐξεῦρεν
eã prudẽtia ſua. q̃ ꝑparauit
αὐτὴν τῇ συνέσει αὐτοῦ. ὁ κατασκευάσας τὴν
terrã in eternũ tpe ĩpleuit eã iumẽ
γῆν εἰς αἰῶνα χρόνον ἐνέπλησεν αὐτὴν κτη
tis q̃drupedib⁹. q̃ mittit lumẽ
νῶν τετραπόδων. ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς
⁊ ibit. vocauit illud: ⁊ obediuit
καὶ πορεύεται. ἐκάλεσεν αὐτό, καὶ ὑπήκου
illi timore. at ſtelle ſplẽduerũt in
σεν αὐτῷ τρόμῳ. οἱ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν
cuſtodijs ſuis ⁊ letate ſunt.
ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν καὶ ηὐφράνθησαν.
vocauit eos ⁊ dixerũt adſum⁹.
ἐκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπαν πάρεσμεν.
ſplẽduerũt cũ letitia ei q̃ fecit
ἔλαμψαν μετ᾽ εὐφροσύνης τῷ ποιήσαντι
illos. hic de⁹ nř nõ reputabit̃
αὐτούς. οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται
ali⁹ aduerſus eũ. inuenit oẽm viã
ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρεν πᾶσαν ὁδὸν
ſciẽtie: ⁊ dedit eã iacob ſer=
ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰακὼβ τῷ παι
uo ſuo ⁊ iſrael dilecto ſuo.
δὶ αὐτοῦ καὶ ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ αὐτοῦ.
poſt hoc in terra viſus ẽ ⁊ iter
μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς
hoĩes cõuerſatus eſt.
ἀνθρώποις συνανεστράφη. C. 4.

Hec liber preceptorum
Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσαγμάτων τοῦ
dei: ⁊ lex exiſtẽs in eternũ.
θεοῦ, καὶ ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τὸν αἰῶνα.
oẽs tenentes eã in vitã: at
πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτὴν εἰς ζωήν, οἱ δὲ
derelinquẽtes eã morient. con=
καταλείποντες αὐτὴν ἀποθανοῦνται. ἐπι=
uertere iacob ⁊ apprehẽde eã. am=
στρέφου ἰακὼβ καὶ ἐπιλαβοῦ αὐτῆς. διό=
bula ad ſplẽdorẽ corã lũi=
δευσον πρὸς τὴν λάμψιν κατέναντι τοῦ φω
ne ei⁹. ne des alteri gl'ia tuã
τὸς αὐτῆς. μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου
⁊ q̃ ſunt vtilia tibi gẽti aliene. bea
καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ. μα
ti ſum⁹ iſrael: q꞉ placita deo
κάριοί ἐσμεν ἰσραήλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τῷ θεῷ
nobis cognita ſunt. cõfidite pp̃le me⁹ me=
ἡμῖν γνωστά ἐστιν. θαρσεῖτε λαός μου μνη
moriale iſrael. venũdati eſtis gẽtib⁹ nõ
μόσυνον ἰσραήλ. ἐπράθητε τοῖς ἔθνεσιν οὐκ
in p̃ditionẽ. ppt qd aũt ad iracũdiã prouocaſtis vos
εἰς ἀπώλειαν. διὰ δὲ τὸ παροργίσαι ὑμᾶς
deũ traditi eſtis aduerſarijs.
τὸν θεὸν παρεδόθητε τοῖς ὑπεναντίοις.
exacerbaſtis eñ eũ q̃ fecit vos: ſa
παρωξύνατε γὰρ τὸν ποιήσαντα ὑμᾶς, θύ
crificãtes demonijs ⁊ nõ deo. obliti eſtis
σαντες δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ. ἐπελάθεσθε
aũt eũ q̃ genuit vos deũ eternũ: cõ
δὲ τὸν φύσαντα ὑμᾶς θεὸν αἰώνιον, ἐλυ=
triſtatis aũt ⁊ eã q̃ nutriuit vos hie
πήσατε δὲ καὶ τὴν ἐκθρέψασαν ὑμᾶς ἱε
ruſalẽ: vidit eñ aduenientẽ vobis
ρουσαλήμ, ἴδεν γὰρ τὴν ἐπελθοῦσαν ὑμῖν
irã a deo ⁊ dixit: audite
ὀργὴν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ εἶπεν, ἀκούσατε
cõfines ſion: induxit mihi de⁹ lu=
αἱ πάροικοι σιών, ἐπήγαγέ μοι ὁ θεὸς πένθ=
ctũ magnũ. vidi eñ captiuitatẽ
ος μέγα. ἴδον γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν
filiorũ meorũ ⁊ filiarũ. quã induxit e=
υἱῶν μου καὶ θυγατέρων ἣν ἐπήγαγεν αὐ=
is etern⁹: nutriui eñ illos cũ iucũ
τοῖς ὁ αἰώνιος, ἔθρεψα γὰρ αὐτοὺς μετ' εὐ=
ditate: dimiſi aũt illos cũ
φροσύνης, ἐξαπέστειλα δὲ αὐτοὺς μετὰ
fletu ⁊ luctu. nemo ſupgau=
κλαυθμοῦ καὶ πένθους. μηδεὶς ἐπιχαι=
deat mihi vidue ⁊ derelicte a
ρέτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ καταλειφθείσῃ ὑπὸ
multis. deſolata ſũ ppt peccata
πολλῶν. ἠρημώθην διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν
filiorũ meorũ q꞉ declinauerũt a lege dei: iu=
τέκνων μου διότι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ, δι
ſtificatiões aũt ſuas nõ cognouerũt: neqꝫ ãbu=
καιώματα δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐπο
lauerũt vijs mãdatorũ dei. neqꝫ ſemi=
ρεύθησαν ὁδοῖς ἐντολῶν θεοῦ, οὐδὲ τρί=
tis diſcipline in iuſticia ei⁹ aſcẽde
βοις παιδείας ἐν δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐπέβη
rũt. veniãt cõfines ſion ⁊
σαν. ἐλθέτωσαν αἱ πάροικοι σιὼν καὶ
memorate captiuitatẽ filiorũ meorũ
μνήσθητε τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου
⁊ filiarũ quã induxiſti illis
καὶ τῶν θυγατέρων ἣν ἐπήγαγες αὐτοῖς
etern⁹. induxit eñ gẽtem ſup eos de lõ
ὁ αἰώνιος. ἐπήγαγε γὰρ ἔθνος ἐπ' αὐτοὺς μα
ge gẽtẽ ipudẽtẽ ⁊ alteri⁹ lingue. q꞉
κρόθεν ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλόγλωσσον. ὅτι

Hic liber mandatorũ dei: & lex que eſt in eternũ. Oẽs qui tenent eaꝫ: peruenĩẽt ad vitã: qui aũt dereliquerũt eam in mortẽ. Conuertere iacob & apprehende eã: ambula per viã ad ſplendorẽ eius cõtra lumen eius. Ne tradas alteri gloriã tuã & dignitatem tuã genti aliene. Beati ſumus iſrael: quia que deo placẽt manifeſta ſũt nobis. Animequior eſto popul⁹ dei memorabilis iſrael. Venundati eſtis gentibus: nõ in p̃ditionẽ: ſed ppter quod in ira dei ad iracundiã prouocaſtis dominũ: traditiqꝫ eſtis aduerſariis. Exacerbaſtis eñ eũ qui fecit vos deum eternũ imolantes demoniis & non deo. Obliti eñ eſtis eius qui nutriuit vos: & cõtriſtatis nutricem veſtrã hieruſalẽ. Vidit enĩ iracundiã a deo venientẽ vobis: & dixit. Audite confines ſion. Adduxit enim mihi deus luctum magnũ. Vidi enim captiuitatẽ populi mei filiorũ meorũ: & filiarũ quã ſuperduxit illis eternus. Nutriui enim illos cum iocũditate: dimiſi autẽ illos cum fletu & luctu. Nemo gaudeat ſuper me viduam & deſolatã: a multis derelicta ſum ppter peccata filiorũ meorũ: quia declinauerũt a lege dei. Iuſticias autẽ ipſius neſcierũt: nec ambulauerũt per vias mãdatorũ dei: neqꝫ p ſemitas veritatis eius cũ iuſticia igreſſi ſunt. Veniãt cõfines ſion: & memorẽtur captiuitatẽ filiorũ & filiarum mearũ: quã ſupduxit illis eternus. Adduxit eĩ ſup illos gentẽ de longinquo: gentẽ improbã & alterius lingue: qui nõ ſunt reueriti ſenẽ: neqꝫ puerorũ miſerti ſunt. Et adduxerunt dilectos vidue: & a filiis vnicã deſolauerunt. Ego aũt qd poſſum adiuuare vos? Qui enim adduxit ſup vos mala: ipſe vos eripiet de manib⁹ inimicorũ vr̃oꝝ. Ambulate filii ambulate: ego enĩ derelicta ſum ſola. Exui me ſtola pacis: ĩdui autẽ me ſacco obſecrationis: & clamabo ad altiſſimũ in dieb⁹ meis. Aiequiores eſtote filii: clamate ad dñm & eripiet vos de manu principũ inimicorum. Ego enim ſperaui in eternũ ſalutẽ veſtrã: & venit mihi gaudiũ a ſancto ſup miſericordia: que veniet vobis ab eterno ſalutari noſtro. Emiſi enim vos cuꝫ luctu & ploratu: reducet autem vos mihi dñs cũ gaudio & iocunditate in ſempiternũ. Sicut enim viderũt vicine ſion captiuitatẽ veſtrã a deo: ſic videbunt & in celeritate ſalutẽ veſtram in deo que ſupueniet vobis cum honore magno et ſplendore eterno. Filii pacienter ſuſtinete iram que ſupueniet vobis. Perſecutus eſt enim te inimicus tuus: ſed cito videbitis perditionẽ ipſius: & ſuper ceruices ipſius aſcendes. Delicati mei ambulauerunt vias aſperas. ducti ſunt enim vt grex direptus ab inimicis. Animequiores eſtote filii & proclamate ad dominum. Erit enim memoria veſtra ab eo qui duxit vos. Sicut enĩ fuit ſenſus veſter vt erraretis a deo: decies tantum iterũ cõuertentes requiretis eum. Qui enim induxit vobis mala: ipſe rurſum adducet vobis ſempiternam

nõ erubuerũt ſenẽ neqꝫ pueri miſerti
οὐκ ᾐσχύνθησαν πρεσβύτην οὐδὲ παιδίον ἠλέ A
ſunt: ⁊ abduxerũt dilectos
ησαν, καὶ ἀπήγαγον τοὺς ἀγαπητοὺς τῆς
vidue ⁊ a filiab⁹ vnicã deſo=
χήρας καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τὴν μόνην ἠρή
lauerũt: ego aũt qd poteſ ſũ adiuuare vos?
μωσαν, ἐγὼ δὲ τί δυνατὴ βοηθῆσαι ὑμῖν; ὁ
nã q̃ induxit vobis mala: eripiet vos
γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακά, ἐξελεῖται ὑμᾶς
de manu inimicoꝝ vr̃oꝝ. ambulate filij am
ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ὑμῶν. βαδίζετε τέκνα βα
bulate ego aũt relicta ſum deſerta. exui
δίζετε ἐγὼ δὲ κατελείφθην ἔρημος. ἐξεδυσά
me ſtola pacis: indui me aũt ſac
μην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης, ἐνεδυσάμην δὲ σάκ B
co deprecatiõis mee: clamabo ad eter
κον τῆς δεήσεώς μου, κεκράξομαι πρὸς τὸν αἰώ
nũ in dieb⁹ meis. cõfidite filij
νιον ἐν ταῖς ἡμέραις μου. θαρσεῖτε τέκνα
clamate ad deũ: ⁊ eripiet vos
βοήσατε πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς
de poteſtatu de manu inimicoꝝ. ego eñ iã
ἐκ δυναστείας ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. ἐγὼ γὰρ ἤδη
ſperaui in eterno ſalutẽ vr̃am:
ἤλπισα ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν, C
⁊ venit mihi gaudiũ a ſancto ſup
καὶ ἦλθέν μοι χαρὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῇ
miſericordia q̃ veniet vobis velocit ab
ἐλεημοσύνῃ ἣ ἥξει ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τοῦ
eterno ſaluatore nr̃o: emiſi eñ vos cũ
αἰωνίου σωτῆρος ἡμῶν. ἐξέπεμψα γὰρ ὑμᾶς με
luctu ⁊ fletu: reddet aũt
τὰ πένθους καὶ κλαυθμοῦ, ἀποδώσει δέ
mihi de⁹ vos cũ gaudio ⁊ leti
μοι ὁ θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐ
tia in eternũ. ſicut eñ nũc vide
φροσύνης εἰς τὸν αἰῶνα. ὥσπερ γὰρ νῦν ἑωρά D
rũt vicine ſiõ vr̃am capti
κασιν αἱ πάροικοι σιὼν τὴν ὑμετέραν αἰχ
uitatẽ: ſic videbũt velociter q̃
μαλωσίαν, οὕτως ὄψονται ἐν τάχει τὴν
a deo vr̃o ſalutẽ: q̃ ſupueniet
παρὰ τοῦ θεοῦ ὑμῶν σωτηρίαν, ἣ ἐπελεύσε
vobis cũ gl'ia magna ⁊ ſplendo=
ται ὑμῖν μετὰ δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότη
re eterno. filij paciẽter ſuſtinete
τος τοῦ αἰωνίου. τέκνα μακροθυμήσατε τὴν
a deo ſuperuenientẽ vobis irã: pſecu
παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργήν, κατε
tus ẽ eñ te inimic⁹ tu⁹: ⁊ videbis ei⁹
δίωξεν γάρ σε ὁ ἐχθρός σου, καὶ ὄψει αὐτοῦ E
p̃ditionẽ velociter: ⁊ ſup col=
τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει, καὶ ἐπὶ τραχή=
la eoꝝ aſcẽdes. delicati mei ãbu
λους αὐτῶν ἐπιβήσῃ. οἱ τρυφεροί μου ἐπο
lauerũt vias aſperas: ſublati ſũt ſicut grex
ρεύθησαν ὁδοὺς τραχείας, ἤρθησαν ὡς ποίμ
direpť ab inimicis. cõfidite
νιον ἡρπασμένον ὑπὸ ἐχθρῶν. θαρσήσατε
filij ⁊ clamate ad deũ. erit eñ
τέκνα καὶ βοήσατε πρὸς τὸν θεόν. ἔσται γὰρ
vr̃a ab inducẽte: memoria: ſicut eñ
ὑμῶν ὑπὸ τοῦ ἐπάγοντος μνεία, ὥσπερ γὰρ
fuit cogitatio vr̃a vt erraretis
ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ πλανηθῆναι
vos a deo: decuplate cõuer
ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δεκαπλασιάσατε ἐπι=
ſi q̃rere eũ. nã q̃ induxit
στραφέντες ζητῆσαι αὐτόν. ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν F
vobis mala inducet vobis eternã
ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον

letitiã cũ ſalute vr̃a. cõfi=
εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. θάρ
de hieruſ꞉ cõſolabit te q̃ nomiauit te.
σει ἱλημ, παρακαλέσει σε ὀνομάσας σε.
miſeri te affligẽtes ⁊ ſup gaudẽ=
δείλαιοι οἱ σε κακώσαντες καὶ ἐπιχαρέν
tes tua ruina. miſere ciuitates qb⁹
τες τῇ σῇ πτώσει. δείλαιαι αἱ πόλεις αἷς
ſeruierũt filij tui. miſera q̃ ſuſ=
ἐδούλευσαν τὰ τέκνα σου. δειλαία ἡ δεξα
cepit filios tuos. ſicut eñ gauiſa ẽ ſup
μένη τοὺς υἱούς σου. ὥσπερ γὰρ ἐχάρη ἐπὶ
tua ruina ⁊ letata ẽ in ca=
τῇ σῇ πτώσει καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῷ πτώμα
ſu tuo: ſic cõtriſtabit in ſua
τί σου, οὕτως λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἑαυτῆς
deſolatiõe. ⁊ amputabo ei⁹ exultationẽ
G ἐρημίᾳ. καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ ἀγαλλίαμα
multitudinis ⁊ ſuperbia ei⁹
τῆς πολυοχλίας, καὶ τὸ γαυρίαμα αὐτῆς
erit in luctũ. ignis eñ ſuperueniet il=
ἔσται εἰς πένθος. πῦρ γὰρ ἐπελεύσεται αὐ
li ab eterno in dies lõgos:
τῇ παρὰ τοῦ αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακράς,
⁊ habitabit a demonijs mult
καὶ κατοικηθήσεται ὑπὸ δαιμονίων τὸν πλεί
tũ tps. circũſpice ad orientẽ
ονα χρόνον. περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς
hieruſalẽ: ⁊ vide leticiã
ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τὴν εὐφροσύνην τὴν
a deo tibi venietẽ. ecce veni=
παρὰ τοῦ θεοῦ σοι ἐρχομένην. ἰδοὺ ἔρχον
unt filij tui quos miſiſti venĩũt cõ=
ται υἱοί σου οὓς ἐξαπέστειλας ἔρχονται συ
gregati ab oriẽte vſqꝫ ad occidẽtẽ
νηγμένοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν τῷ
verbo ſancti gaudẽtes dei
ῥήματι τοῦ ἁγίου χαίροντες τῇ τοῦ θεοῦ
gloria.
δόξῃ.

Ca.5.

Exue te hieruſ꞉ ſtola luct⁹
Ἔκδυσαι ἱλημ τὴν στολὴν τοῦ πένθους
⁊ vexatiõis tue ⁊ inducre
καὶ τῆς κακώσεώς σου καὶ ἔνδυσαι τὴν
decore q̃ a deo glie in
εὐπρέπειαν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ δόξης εἰς
eternũ. amplectere diploidẽ q̃
τὸν αἰῶνα. περιβαλοῦ τὴν διπλοΐδα τῆς
a deo iuſticie. ipone mi
παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης. ἐπίθου τὴν μί=
trã ſup caput tuũ glie
A τραν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου τῆς δόξης τοῦ
eterne. nã de⁹ oſtẽdet q̃ ſub celo om
αἰωνίου. ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ ὑπ' οὐρανὸν πά
ni tuũ ſplendorẽ: vocabit eñ
σῃ τὴν σὴν λαμπρότητα, κληθήσεται γάρ
tuũ nomẽ a deo in eternũ:
σου τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα,
pax iuſticie ⁊ glia pietatis.
B εἰρήνη δικαιοσύνης καὶ δόξα θεοσεβείας.
ſurge hieruſalẽ: ⁊ ſta in excel
ἀνάστηθι ἱερουσαλήμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψη
ſo ⁊ circũſpice ad orientẽ
λοῦ καὶ περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς
⁊ vide tuos cõgregatos filios a ſo
καὶ ἴδε σου συνηγμένα τὰ τέκνα ἀπὸ ἡ=
lis occaſu vſqꝫ ad ortũ verbo
D λίου δυσμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ
ſancti gaudẽtes dei memoria. exierũt
ἁγίου χαίροντας τῇ τοῦ θεοῦ μνείᾳ. ἐξῆλθον
eñ a te pedeſtres ducti ab inimicis:
γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν,

iocunditatem cum ſalute veſtra. Animequior eſto hieruſalem. Exhortatur enim te qui te nominauit. Nocentes peribunt qui te vexauerunt: & qui gratulati ſunt in tui ruina punientur. Ciuitates quibus ſeruierunt filii tui punientur & q̃ accepit filios tuos. Sicut enĩ gauiſa eſt in tua ruina: & letata eſt in caſu tuo: ſic cõtriſtabitur in ſua deſolatione. Et amputabitur exultatio multitudinis eius: & gaudimoniũ eius erit in luctum. Ignis enĩ ſuperueniet ei ab eterno in longiturnis diebus: & habitabitur a demoniis in multitudine tẽporis. Circunſpice hieruſalem ad orientem: & vide iocunditatem a deo tibi venientem. Ecce enim veniunt filii tui quos dimiſiſti diſperſos: veniunt collecti ab oriente vſqꝫ ad occidentẽ: in verbo ſancto gaudentes in honorem dei. 5.

Exue te hieruſalem ſtola luctus & vexationis tue: & indue te decore & honore que a deo tibi eſt ſempiterna gloria. Circũdabit te deus diploide iuſticie: & imponet mitram capiti tuo honoris eterni. Deus enĩ oſtendet ſplẽdorem ſuum in te qui ſub celo eſt. Nominabitur enim tibi nomen tuũ a deo in ſempiternum: pax iuſticie & honor pietatis. Exurge hieruſalẽ & ſta in excelſo & circunſpice ad orientem & vide collectos filios tuos ab oriente ſole vſqꝫ ad occidentẽ: in verbo ſancti gaudentes dei memoria. Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis: adducet autẽ illos dñs ad te portatos in honorem ſicut filios regni. Conſtituit enĩ deus humiliare omnẽ montem excelſum & rupes perennes & conualles replere in equalitate terre: vt ambulet iſrael diligenter in honorẽ dei. Obumbrauerunt autem ſilue & omne lignũ ſuauitatis iſrael mandato dei. Adducet enim deus iſrael cum iocunditate in lumine maieſtatis ſue & cum miſericordia & iuſticia que ex ipſo eſt.

Incipit exẽplum epiſtole eiuſdẽ quã miſit hieremias ad abductos captiuos in babyloniã a rege babylonioꝝ: vt annũciaret illis ſm qd p̃ceptũ ẽ illi a deo. 6.

Propter peccata que peccaſtis ante deum abducemini babyloniam captiui a nabuchodonoſor rege babyloniorũ. Ingreſſi itaqꝫ in babylonem eritis ibi annis plurimis & tẽporibus longis vſqꝫ ad generationes ſeptem: poſt hoc autem educam vos inde cum pace. Nunc autem videbitis in babylonia deos aureos & argẽteos & lapideos & ligneos in humeris portari oſtentantes metum gentibus. Videte ergo ne & vos ſimiles efficiamini factis alienis & metuatis: & metus vos capiat in ipſis. Viſa itaqꝫ turba de retro & ab ante: adorantes dicite in cordibus veſtris. Te oportet adorari domine. Angelus autem meus vobiſcum eſt. Ipſe autem exquiram animas veſtras. Nam ligna ipſorum polita a fabro: ipſa etiam inaurata & inargentata falſa ſunt

adducit aũt illos de⁹ ad te ſubla
εἰσάγει δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πρὸς σε αἰρομέ=
tos cũ gl'ia ſicut filios regni. cõſti=
νους μετὰ δόξης ὡς υἱοὺς βασιλείας. συνέ
tuit eñ de⁹ humiliari oẽm mõtẽ
ταξεν γὰρ ὁ θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος
excelſum ⁊ littora pennia ⁊ cõualles
ὑψηλὸν καὶ θῖνας ἀεννάους καὶ φάραγγας
repleri in coeq̃tionẽ terre: vt
πληροῦσθαι εἰς ὁμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα
ambulet iſrael ſecure dei glo
βαδίσῃ ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ δό=
ria: exultauerũt aũt ⁊ ſylue ⁊ oẽ
ξῃ, ἐσκίρτησαν δὲ καὶ οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν
lignũ ſuauitatis iſrael mãdato
ξύλον εὐωδίας τῷ ἰσραὴλ προστάγματι τοῦ
dei: adducet eñ pp̃ls iſrael cũ leti
θεοῦ, ἡγήσεται γὰρ ὁ λαὸς ἰσραὴλ μετ' εὐ=
tia lumine glie ei⁹ cũ
φροσύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ σὺν
miſericordia ⁊ iuſticia q̃ ab ipo
ἐλεημοσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ.

EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Exẽplũ epiſtole quã miſit
Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς ἧς ἀπέστειλεν
hieremias ad adducẽdos in ba
ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἀχθησομένους εἰς βα
bylonẽ a rege babylonio
βυλῶνα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν βαβυλω=
rũ. vt annũciaret illis ſicut preceptũ ẽ
νίων. ἀναγγεῖλαι αὐτοῖς καθότι ἐπετάγη
illi a deo. ppt peccata que
αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ. διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς
peccaſtis corã deo: adducemini
ἡμαρτήκατε ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἀχθήσεσθε
in babyloniã captiui a nabu=
εἰς βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ ναβου=
chodonoſor rege babylonioꝝ.
χοδονόσορ τοῦ βασιλέως τῶν βαβυλωνί
ingreſſi igit in babylonẽ: eritis
ων. εἰσελθόντες οὖν εἰς βαβυλῶνα, ἔσεσθε
illic ãnis plurib⁹ ⁊ tps longũ vſqꝫ ad
ἐκεῖ ἔτη πλείονα καὶ χρόνον μακρὸν ἕως
gñatiões ſeptẽ: poſt aũt hoc educã vos in
γενεῶν ἑπτά, μετὰ δὲ τοῦτο ἐξάξω ὑμᾶς ἐ=
de cũ pace. nũc aũt videbitis in ba=
κεῖθεν μετ' εἰρήνης. νυνὶ δὲ ὄψεσθε ἐν βα=
bylone deos argẽteos ⁊ aureos ⁊ li
βυλῶνι θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυ
gneos in humeris ſublatos oſtẽdẽtes me
λίνους ἐπ' ὤμοις αἰρομένους δεικνύντας φό
tũ gẽtib⁹. timete igit ne ⁊
βον τοῖς ἔθνεσιν. εὐλαβήθητε οὖν μὴ καὶ
vos aſſimilati alienigenis aſſi
ὑμεῖς ἀφομοιωθέντες τοῖς ἀλλοφύλοις ἀφ
milemini: ⁊ timor vos capiat in ipis
ομοιωθῆτε, καὶ φόβος ὑμᾶς λάβῃ ἐπ' αὐτοῖς
vidẽtes turbã ante ⁊ poſt eos
ἰδόντας ὄχλον ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν αὐτῶν
adorãtes ea. dicite iã in mẽte
προσκυνοῦντας αὐτά. εἴπατε δὴ τῇ διανοίᾳ
te oportet adorare dñe. nã ange=
σὲ δεῖ προσκυνεῖν δέσποτα. ὁ γὰρ ἄγγε=
lus me⁹ vobiſcũ eſt: ipſe qꝫ exquirens
λός μου μεθ' ὑμῶν ἐστιν, αὐτός τε ἐκζητῶν
aĩas vr̃as: lingua eñ eoꝝ eſt
τὰς ψυχὰς ὑμῶν, γλῶσσα γὰρ αὐτῶν ἐστιν
polita a fabro ipa qꝫ de=
κατεξυσμένη ὑπὸ τέκτονος αὐτά τε πε=
aurata ⁊ deargẽtata: falſa aũt ſunt
ρίχρυσα καὶ περιάργυρα, ψευδῆ δέ ἐστιν

⁊ nõ poſſunt loq̄: ⁊ ſicut virgi
καὶ οὐ δύνανται λαλεῖν, καὶ ὥσπερ παρθέ
ni amāti ornatū accipiētes aurū fa=
νῳ φιλοκόσμῳ λαμβάνοντες χρυσίον κα
bricāt coronas ſup capita
τασκευάζουσιν στεφάνους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς·
deoꝝ ſuoꝝ: eſt āt ⁊ qñ ſubtrahē
τῶν θεῶν αὐτῶν, ἔστι δὲ καὶ ὅτε ὑφαιρούμε
tes ſacerdotes a diis ſuis aurū
νοι οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτῶν χρυσί=
⁊ argentū in ſe ipſos expen=
ον καὶ ἀργύριον εἰς ἑαυτοὺς καταναλώσου
dēt. dabūt āt ex eis ⁊ his q̄ ſub
σι. δώσουσι δὲ ἀπ' αὐτῶν καὶ ταῖς ἐπὶ
tecto meretricib⁹: ornāt ꝗ eos
τοῦ τέγους πόρναις, κοσμοῦσί τε αὐτοὺς
q̄ſi hoīes veſtimētis deos argē=
ὡς ἀνθρώπους τοῖς ἐνδύμασι θεοὺς ἀργυ=
teos ⁊ aureos ⁊ ligneos: hi āt nõ
ροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλίνους, οὗτοι δὲ οὐ
liberant a rubigīe ⁊ tineis cir
διασώζονται ἀπὸ ἰοῦ καὶ βρωμάτων πε=
cūamictis illis veſtimēto purpu
ριβεβλημένων αὐτῶν ἱματισμὸν πορφυ=
reo. extergētes faciē ipſoꝝ
ροῦν. ἐκμάσσοντες τὸ πρόσωπον αὐτῶν
ꝓpt q̄ ex domo puluerē q̄ eſt pluri
διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰκίας κονιορτὸν ὅς ἐστι πλεῖ
m⁹ ſup eos: ⁊ ſceptrū habet vt ho
ων ἐπ' αὐτούς, καὶ σκῆπτρον ἔχει ὡσεὶ ἄν
mo iudex regiōis: q̄ in ſe pec
θρωπος κριτὴς χώρας, ὃς τὸν εἰς αὐτὸν ἁ=
cantē nõ īterfecit. habet āt gladio=
μαρτάνοντα οὐκ ἀνελεῖ· ἔχει δὲ ἐγχειρί=
lū in dextera ⁊ ſecurim: ſe āt de bel
διον ἐν δεξιᾷ καὶ πέλεκυν, ἑαυτὸν δὲ ἐκ πο
lo ⁊ latronib⁹ nõ liberabit: vnde no=
λέμου καὶ λῃστῶν οὐκ ἐξελεῖται, ὅθεν γνώρι
ti ſunt nõ exñtes dei: ne igit͛ timueritis
μοί εἰσιν οὐκ ὄντες θεοί, μὴ οὖν φοβηθῆτε
eos. ſicut eñi vas hoīs cõfra=
αὐτούς· ὥσπερ γὰρ σκεῦος ἀνθρώπου συντρι
ctū inutile fit: tales ſunt
βὲν ἀχρεῖον γίνεται, τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν
dij eoꝝ: cõſtitutis illis in
οἱ θεοὶ αὐτῶν, καθιδρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς
domib⁹: oculi eoꝝ pleni ſunt pu
οἴκοις, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις εἰσὶ κο
lueris a pedib⁹ introeun
νιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν τῶν εἰσπορευομέ
tiū. ⁊ ſicut alicui q̄ offendit regē:
νων. καὶ ὥσπερ τινὶ ἠδικηκότι βασιλέα,
circūſepta ſunt atria: ſicut ad
περιπεφραγμέναι εἰσὶν αἱ αὐλαί, ὡς ἐπὶ
mortē adducto: domos eoꝝ
θανάτῳ ἀπηγμένῳ, τοὺς οἴκους αὐτῶν ὀ=
muniūt ſacerdotes ianuis ꝗ ⁊ clau=
χυροῦσιν οἱ ἱερεῖς θυρώμασί τε καὶ κλεί
ſtris ⁊ ſeris: vt a latrōib⁹ nõ ſpo
θροις καὶ μοχλοῖς, ὅπως ὑπὸ λῃστῶν μὴ συ
lient: lucernas accēdūt ⁊ plures q̄m
ληθῶσι, λύχνους καίουσι καὶ πλείους ἢ
ſibi ipſis q̄rū nullā poſſunt videre eſt q̄dē
ἑαυτοῖς ὧν οὐδένα δύνανται ἰδεῖν, ἔστι μὲν
ſicut trabs ex domo: at cor=
ὥσπερ δοκὸς τῶν ἐκ τῆς οἰκίας, τὰς δὲ καρ
da eoꝝ dicūt elingi q̄ de
δίας αὐτῶν φασὶν ἐκλείχεσθαι τῶν ἀπὸ
terra ſerpentib⁹ comedentib⁹ eos ꝗ ⁊
γῆς ἑρπετῶν κατεσθιόντων αὐτούς τε καὶ
veſtimētū eoꝝ nõ ſentiūt: nigri
τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν οὐκ αἰσθάνονται, μεμε

et non poſſunt loqui. Et ſicut virgini amanti ornamēta: ita accepto auro fabricata ſunt. Coronas certe aureas habent ſuper capita ſua dii illorum: vnde ſubtrahunt ſacerdotes ab eis aurum & argentum: & erogant illud in ſemetipſis. Dant autem & ex ipſo proſtitutis: & meretrices ornant: & iterum cum illud receperint illud a meretricibus: ornant deos ſuos. Hi autem non liberantur ab erugine & tinea. Opertis autem illis veſte purpurea extergent faciem ipſorū propter puluerem domus qui eſt plurimus inter eos. Sceptrum autem habet vt homo ſicut iudex regionis: qui in ſe peccantem non interficit. Habet etiam in manu gladium & ſecurim: ſe autem de bello & a latronibus non liberat. Vnde vobis notum ſit quia non ſunt dii. Non ergo reuereamini eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur: tales ſunt & dii illorum. Conſtitutis illis in domo: oculi eorum pleni ſunt puluere a pedibus introeuntium: & ſicut alicui qui regem offendit circū ſepte ſunt ianue: aut ſicut ad ſepulchrū adductum mortuum: ita tutant ſacerdotes oſtia clauſuris & ſeris ne a latronibus expolientur. Lucernas accendunt illis & quidem multas ex quibus nullā videre poſſunt. Sunt autē ſicut trabes in domo. Corda vero eorū dicunt elingere ſerpentes qui de terra ſunt: dum comedunt eos & veſtimentum ipſorū et non ſentiunt. Nigre ſiunt facies eorum a fumo qui in domo fit. Supra corpus eorum & ſupra caput eorū volant noctue & hirundines & aues etiam ſimiliter & catte. Vnde ſciatis quia non ſunt dii. Ne ergo timueritis eos. Aurū etiam quod habēt ad ſpecimen: niſi aliquis exterſerit eruginem: non fulgebunt. Neq; enim dum cōflarentur ſentiebant. Ex omni precio empta ſunt in quibus ſpiritus nō eſt in ipſis. Sine pedibus in humeris portantur: oſtentantes ignobilitatē ſuam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea. Propterea ſi ceciderint in terram: a ſemetipſis non conſurgunt: neq; ſi quis eum ſtatuerit rectum per ſemetipſum ſtabit: ſed ſicut mortuis humeri illis apponētur. Hoſtias illorū vendunt ſacerdotes ipſorum & abutuntur: ſimiliter & mulieres eorum decerpētes neq; infirmo neq; mendicanti aliquid impartiunt: de ſacrificiis eorum fete & menſtruate contingunt. Scientes itaq; ex his quia non ſunt dii: ne timeatis eos. Vnde enī vocantur dii: quia mulieres apponūt diis argēteis & aureis & ligneis & in domib⁹ eorum ſacerdotes ſedent habentes tunicas ſciſſas & capita & barbam raſam: quorum capita nuda ſunt. Rugiunt autem clamantes contra deos ſuos ſicut in cena mortui. Veſtimenta eorū auferunt ſacerdotes: & veſtiunt vxores ſuas & filios ſuos. Neq; ſi quid mali patiuntur ab aliquo: neq; ſi quid boni poterunt

facti ſunt in facie eoꝝ a fu=
λάνωνται τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καπ
mo q̄ ex domo ſup corp⁹ eoꝝ
νοῦ τοῦ ἐκ τῆς οἰκίας. ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῶν
⁊ ſup caput volāt noctue
καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφίπτανται νυκτερίδες
hirūdines ⁊ aues: ſimiliter āt ⁊
χελιδόνες καὶ τὰ ὄρνεα, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ
catti. vnde cognoſcetis q̄ nõ ſunt dij: ne
ἔλουροι. ὅθεν γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ
igit͛ timueritis eos. nā aurū q̄d cir
οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. τὸ γὰρ χρυσίον ὃ πε B
cūiacet ad pulchritudinē: niſi q̄s exterſerit
ρίκειται εἰς κάλλος, ἐὰν μή τις ἐκμάξῃ τὸν
eruginē nõ fulgebūt: neq; eñi q̄ñ cõflabant
ἰὸν οὐ μὴ στίλψωσιν, οὐδὲ γὰρ ὅτε ἐχωνεύον
ſentiebāt: ex oī p̄cio empta
το ᾐσθάνοντο, ἐκ πάσης τιμῆς ἠγορασμένα
ſunt in q̄b⁹ nõ eſt ſp̄us: ſine pedib⁹
εἰσὶν ἐν οἷς οὐκ ἔστι πνεῦμα, ἄνευ ποδῶν
in humeris portant͛ oſtēdentes eo=
ἐπ' ὤμοις φέρονται ἐνδεικνύμενοι τὴν ἑαυ
rū ignominiā hoīb⁹: cõfundunt͛
τῶν ἀτιμίαν τοῖς ἀνθρώποις, αἰσχύνονται
āt ⁊ colētes ea: ꝓpt q̄d ne
δὲ καὶ οἱ θεραπεύοντες αὐτά, διὰ τὸ μή
forte ſup terrā cadat pſe ſurge=
ποτε ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ δι' αὐτῶν ἀνίστα
re neq; ſi q̄s eū rectū ſtatuerit: p
σθαι μήτε ἐάν τις αὐτὸν ὀρθὸν στήσῃ, δι'
ſe ipm mouebit͛: neq; ſi iclinat⁹ fuerit nõ
ἑαυτοῦ κινηθήσεται, μήτε ἐὰν κλιθῇ οὐ
dirigetͅ. ſed ſicut mortuis do=
μὴ ὀρθωθῇ. ἀλλ' ὥσπερ νεκροῖς τὰ δῶ
na ipſis apponūt: at ho=
ρα αὐτοῖς παρατιθέασι. τὰς δὲ θυσί=
ſtias illoꝝ vēdentes ſacerdotes eis abu C
ας αὐτῶν ἀποδόμενοι οἱ ἱερεῖς αὐτῶν κα
tunt͛. ſimiliter āt ⁊ mulieres
ταχρῶνται. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες
ab eis cõdientes: nihil mēdico neq;
ἀπ' αὐτῶν ταριχεύουσαι, οὐδὲν πτωχῷ οὐδὲ
impotēti diſtribuūt: ſacrificia eoꝝ
ἀδυνάτῳ μεταδιδόασι, τῶν θυσιῶν αὐτῶν
mēſtruata ⁊ ſinone tāgunt. cognoſcite
ἀποκαθημένη καὶ λοχῶ ἅπτονται. γνῶτε
igit͛ ex his q̄ nõ ſunt dij ne timue
οὖν ἀπὸ τούτων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί· μὴ φοβη
ritis eos: vnde eñi vocarētur dij q̄
θῆτε αὐτούς, πόθεν γὰρ κληθείησαν θεοί ὅτι
mulieres apponūt diis argēteis ⁊
γυναῖκες παρατιθέασι θεοῖς ἀργυροῖς καὶ
aureis ⁊ ligneis: in domib⁹ eoꝝ
χρυσοῖς καὶ ξυλίνοις, ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν
ſacerdotes ſedēt hñtes tunicas
οἱ ἱερεῖς καθίζουσιν ἔχοντες τοὺς χιτῶνας
ſciſſas ⁊ capita ⁊ bar
διερρηγότας καὶ τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πώ
bas raſas quoꝝ capitā diſcooper
γωνας ἐξυρημένους ὧν αἱ κεφαλαὶ ἀκάλυ=
ta ſunt. rugiebāt clamātes incõſpectu
πτοί εἰσιν. ὠρύονται δὲ βοῶντες ἐναντίον
deoꝝ ſuoꝝ ſicut q̄dā in cena
τῶν θεῶν αὐτῶν ὥσπερ τινὲς ἐν περιδείπνῳ
mortui: a veſtimēto eoꝝ auferē
νεκροῦ, ἀπὸ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν ἀφελό=
tes ſacerdotes: induūt vxores ſu= D
μενοι οἱ ἱερεῖς, ἐνδύουσι τὰς γυναῖκας αὐ=
as ⁊ filios. neq; ſi malū paſſi fue
τῶν καὶ τὰ παιδία. οὔτε ἐὰν κακὸν πάθω
rint ab aliq̄ neq; ſi bonū: poterūt
σιν ὑπό τινος οὔτε ἐὰν ἀγαθόν, δυνήσονται

retribuere: neq; cõſtituere regem
ἀνταποδοῦναι, οὔτε καταστῆσαι βασιλέα
poſſunt: neq; auferre. ſimilit͛ ne=
δύνανται, οὔτε ἀφελεῖσθαι. ὡσαύτως οὔ=
q; diuitias neq; es poſſunt
τε πλοῦτον οὔτε χαλκὸν οὐ μὴ δύνωνται
dare. ſi q̄s illis votū vouens non
διδόναι. ἐάν τις αὐτοῖς εὐχὴν εὐξάμενος μὴ
reddiderit non requirent. de morte
ἀποδῷ οὐ μὴ ἐπιζητήσωσιν. ἐκ θανάτου
hoīem non liberabūt. neq; minorē
ἄνθρωπον οὐ μὴ ῥύσωνται. οὔτε ἥττονα
a forti eripient. hoīem ce=
ἀπὸ ἰσχυροῦ οὐ μὴ ἐξέλωνται. ἄνθρωπον τυ
cum ad viſionē non reſtituent: in neceſ
φλὸν εἰς ὅρασιν οὐ μὴ περιστήσωσιν, ἐν ἀνάγ
ſitate hoīem exñtē non liberabūt: vidue
κῃ ἄνθρωπον ὄντα οὐ μὴ ἐξέλωνται, χήραν
non miſerebunt͛ neq; orphano benefacient
οὐ μὴ ἐλεήσωσιν οὔτε ὀρφανὸν εὐποιήσωσι
E q̄ a mōte lapidib⁹ aſſimilati ſunt
τοῖς ἀπὸ τοῦ ὄρους λίθοις ὡμοιωμένοι εἰσὶν
ligna ⁊ aurea ⁊ ar
τὰ ξύλινα καὶ τὰ περίχρυσα καὶ τὰ περιάρ
gētea. at colentes ea confun=
γυρα. οἱ δὲ θεραπεύοντες αὐτὰ καταισχυν
dentur. quō ergo exiſtimādū ē aut vocādū ē=
θήσονται. πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλητέον αὐ=
os eſſe deos: adhuc āt ⁊ ipſis
τοὺς ὑπάρχειν θεούς; ἔτι δὲ καὶ αὐτῶν
chaldeis inhonorātib⁹ ea. q̄ cum
τῶν χαλδαίων ἀτιμαζόντων αὐτά. οἳ ὅταν
viderit mutū nõ potentē loqui: offe=
ἴδωσιν ἐνεὸν μὴ δυνάμενον λαλῆσαι, προσ=
rentes belum petūt loqui q̄ſi
ενεγκάμενοι τὸν βῆλον ἀξιοῦσι φωνῆσαι ὡς
potente exñte illo eſſe. ⁊ nõ poſſūt
δυνατοῦ ὄντος αὐτοῦ ἔσεσθαι. καὶ οὐ δύναν
ipſi itelligētes relinquere ea: ſen
ται αὐτοὶ νοήσαντες καταλιπεῖν αὐτά, αἴ
ſum .n. nõ habent. at mulieres cir
σθησιν γὰρ οὐκ ἔχουσιν. αἱ δὲ γυναῖκες πε
cundate funib⁹: in vijs ſedent
ριθέμεναι σχοινία, ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται
ſuccendētes furfures. cū aūt aliq̄ eaꝝ
θυμιῶσαι τὰ πίτυρα. ὅταν δέ τις αὐτῶν
attracta ab aliquo ptrāſeūti=
ἐφελκυσθεῖσα ὑπό τινος τῶν παραπορευ
um dormierit q̄ p̄xime exprobrat: ꝙ
F ομένων κοιμηθῇ τὴν πλησίον ὀνειδίζει, ὅτι
nõ digna ē hita ſicͭ ⁊ ipa: neq; funis
οὐκ ἠξίωται ὥσπερ καὶ αὐτή, οὐδὲ τὸ σχοινί=
ip̄i⁹ dirupt⁹ ē. oīa q̄ fiūt in il=
ον αὐτῆς διερράγη. πάντα τὰ γινόμενα ἐν αὐ
lis ſunt mēdacia. quō igit͛ exiſtimādū ē aut
τοῖς ἐστι ψευδῆ. πῶς οὖν νομιστέον ἢ
vocandū deos illos eſſe?
κλητέον ὥστε θεοὺς αὐτοὺς ὑπάρχειν;
a fabris ⁊ aurificibus fabri
ὑπὸ τεκτόνων καὶ χρυσοχόων κατα=
cata ſunt: nihil aliud erunt
σκευασμένα εἰσίν, οὐδὲν ἄλλο μὴ γένωνται
q̄ volent artifices ipa eſſe. ip
ἢ βούλονται οἱ τεχνῖται αὐτὰ γενέσθαι. αὐ
ſi q; fabricantes ea non e=
τοί τε οἱ κατασκευάζοντες αὐτὰ οὐ μὴ γέ
runt multi tp̄is: quō igit͛ debent
νωνται πολυχρόνιοι, πῶς γε δὴ μέλλει

retribuere: neq; regem cōſtituere poſſunt neq; auferre. Similiter neq; dare diuitias poſſunt neq; malum retribuere. Si quis illis votū vouerit & non reddiderit: neq; hoc requirunt. Hominem a morte non liberant: neq; infirmum a potentiori eripiunt. Hominem cecum ad viſum non reſtituunt: de neceſſitate hominem non liberabunt. Vidue non miſerebuntur neq; orphanis benefacient. Lapidibus de monte ſimiles ſunt dii illorum lignei & lapidei & aurei & argentei. Qui autem colunt ea cōfundentur. Quomodo ergo eſtimandum eſt aut dicēdum illos eſſe deos? Adhuc enim ipſis chaldeis nō honorantibus ea: qui cum audierint mutū non poſſe loqui: offerunt illud ad bel: poſtulātes ab eo loqui quaſi poſſint ſentire qui non habent motum. Et ipſi cum intellexerint: relinquēt ea. Senſum enim nō habent ipſi dii illorum. Mulieres autē circundate funibus in viis ſedent ſuccendentes oſſa oliuarum. Cum autem aliqua ex ipſis abſtracta ab aliquo tranſeunte dormierit cum eo: proxime ſue exprobrat ꝙ ea non ſit digna habita ſicut ipſa neq; funis eius diruptus ſit. Omnia autem que illis fiunt falſa ſunt. Quomodo eſtimandum aut dicendū eſt illos eſſe deos? A fabris autem & aurificibus facta ſunt. Nihil aliud erunt niſi id quod volunt eſſe ſacerdotes. Aurifices etiam ipſi qui ea faciunt non ſunt multi tēporis. Nunquid ergo poſſunt ea que fabricata ſunt ab ipſis eſſe dii? Reliquerunt aūt falſa & opprobrium poſtea futuris. Nam cum ſuperuenerit illis prelium & mala: cogitant ſacerdotes vbi ſe abſcondant cum illis. Quomodo ergo ſentiri debeant quoniā dii ſunt qui nec de bello ſe liberant: neq; de malis ſe eripiunt? Nam cū ſint lignea & inaurata & inargentata: ſcietur poſt ea: quia falſa ſunt ab vniuerſis gentib⁹ & regibus que manifeſta ſunt: quia nō ſunt dii ſed opera manuum hominum & nullum opus dei cum illis. Vnde ergo notum eſt quia nō ſunt dii: ſed opera manuū hominū & nullum dei opus in ipſis eſt. Regem regioni non ſuſcitāt neq; pluuiam hominibus dabunt. Iudicium quoq; nō diſcernent: neq; regiones liberabunt ab iniuria: quia nihil poſſunt ſicut cornicule inter medium celi & terre. Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorū & argenteorum & aureorum: ſacerdotes quidē ipſorum fugient & liberabūtur: ipſi vero ſicut trabes in medio comburentur. Regi autem & bello nō reſiſtent. Quomodo ergo eſtimandum eſt aut recipiēdum: quia dii ſunt? Non a furibus neq; a latronibus ſe liberabunt dii lignei & lapidei & inaurati & inargentati: quib⁹ iniqui fortiores ſunt. Aurū & argentū et veſtimentum quo operti ſunt auferent illis & abibūt: nec ſibi auxilium ferent. Itaq; melius eſt eſſe regem oſtentantem virtutem ſuam: aut vas in

ab ipſis fabricata eſſe dij?
τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα εἶναι θεοί;
reliq̄runt .n. falſa ⁊ opprobria futu
κατέλιπον γὰρ ψευδῆ καὶ ὀνείδη τοῖς ἐπι
ris. qñ .n. venerit ſup ea bel
γινομένοις. ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὰ πό
lum ⁊ mala: cogitant ad ſeipſos
λεμος καὶ κακά, βουλεύονται πρὸς αὐτοὺς
ſacerdotes vbi ſimul abſcōdēt cū illis.
οἱ ἱερεῖς ποῦ συναποκρυβῶσι μετ' αὐτῶν.
quō ergo nõ eſt ſentire q̄ nõ ſunt dij
πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθέσθαι ὅτι οὐκ εἰσὶν θε
q̄ neq; ſaluant ſemetipſos de bello:
οἳ οὔτε σώζουσιν αὑτοὺς ἐκ πολέμου,
neq; de malis: exñtia lignea ⁊
οὔτε ἐκ κακῶν, ὑπάρχοντα ξύλινα καὶ
aurea ⁊ argentea. cognoſce=
περίχρυσα καὶ περιάργυρα. γνωσθήσε=
tur poſt hec q̄ ſunt mēdacia
ται μετὰ ταῦτα ὅτι ἐστὶ ψευδῆ τοῖς
gentib⁹ oībus: ⁊ regibus manifeſta
ἔθνεσι πᾶσι, τοῖς τε βασιλεῦσι φανερὰ
erūt q̄ nõ ſunt dij: ſed opera manu
ἔσται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, ἀλλὰ ἔργα χει=
um hoīum ⁊ nullū dei opus in
ρῶν ἀνθρώπων καὶ οὐδὲν θεοῦ ἔργον ἐν
illis eſt. cui ergo cognoſcēdū ē q̄
αὐτοῖς ἐστι. τίνι οὖν γνωστόν ἐστιν ὅτι
nõ ſunt dij. regem .n. regiōis nõ
οὐκ εἰσὶν θεοί. βασιλέα γὰρ χώρας οὐ μὴ
ſuſcitabunt neq; pluuiā hoībus
ἀναστήσωσιν οὔτε ὑετὸν ἀνθρώποις οὐ μὴ
dabunt iudiciūq; non iudicabūt eoꝝ
δώσωσιν κρίσιν τε οὐ μὴ κρίνωσιν αὐτῶν
neq; liberabūt iniuriam īpotentes
οὔτε μὴ ῥύσωνται ἀδίκημα· ἀδύνατοι
exñtes. ſicut .n. cornicule ī medium
ὄντες. ὥσπερ γὰρ κορῶναι ἀναμέσον
celi ⁊ tre: ⁊ .n. cum
τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ γὰρ ὅταν
ceciderit ī domū deoꝝ ligneoꝝ aut aureo
πέσῃ εἰς οἰκίαν θεῶν ξυλίνων ἢ περιχρύ=
rum aut argenteoꝝ ignis: equidē
σων ἢ περιαργύρων πῦρ, οἱ μὲν
ſac͞dotes eoꝝ fugient ⁊ ſaluabun=
ἱερεῖς αὐτῶν φεύξονται καὶ διασωθήσον=
tur: ipſi āt ſicut trabes medij cõbu=
ται, αὐτοὶ δὲ ὥσπερ δοκοὶ μέσοι κατα
rentur. regi āt ⁊ hoſtib⁹
καυθήσονται. βασιλεῖ δὲ καὶ πολεμίοις
non reſiſtent. quō igit͛ exiſtimādū ē aut
οὐ μὴ ἀντιστῶσιν. πῶς οὖν νομιστέον ἢ
recipiēdū q̄ ſunt dij: neq; a furi
δεκτέον ὅτι εἰσὶν θεοί, οὔτε ἀπὸ κλε
bus neq; a latronib⁹ ſaluabūt dei
πτῶν οὔτε ἀπὸ λῃστῶν οὐ μὴ διασωθῶσι θεοὶ
lignei ⁊ deargētati ⁊ deaurati. q̄ꝝ
ξύλινοι καὶ περιάργυροι καὶ περίχρυσοι. ὧν οἱ
fortes auferentes aurū ⁊ argentū
ἰσχύοντες περιελόμενοι τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον
⁊ veſtimentū circūpoſitum eis:
καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν περικείμενον αὐτοῖς,
abibunt hñtes: neq; ſibi ipſis
ἀπελεύσονται ἔχοντες, οὔτε ἑαυτοῖς οὐ μὴ
auxiliabunt͛: ita vt meli⁹ ſit regem oſtē=
βοηθήσωσιν, ὥστε κρεῖττον εἶναι βασιλέα ἐπι
dere ſuam fortitudīe; aut vas in
δεικνύμενον τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρίαν ἢ σκεῦος ἐν

dom⁹ vtile in q̄ vtetur poſſidens
οἰκία χρήσιμον ἐφ' ᾧ χρήσεται ὁ κεκτημένος
q̄ falſi dij: aut ⁊ porta in domo q̄ ſeruat
ἢ ψευδεῖς θεοί, ἢ καὶ θύρα ἐν οἰκίᾳ διασώζουσα
q̄ in ea exiſtia q̄ falſi dij: ⁊
τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί, καὶ
lignea colūna in regijs. q̄ falſi
ξύλινος στῦλος ἐν βασιλείοις. ἢ οἱ ψευδεῖς
dei. ſol q̄dē .n. ⁊ luna ⁊ ſtelle exi
θεοί. ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη καὶ ἄστρα ὄν
tes ſplendide ⁊ miſſe ad vtilitates
τα λαμπρὰ καὶ ἀποστελλόμενα ἐπὶ χρείας
obediētes ſūt. ſimiliter ⁊ fulgur cum
εὐήκοά εἰσιν. ὡσαύτως καὶ ἀστραπὴ ὅταν
apparuerit ꝑſpicuū eſt. at ipē ſpūs
ἐπιφανῇ εὔοπτός ἐστι. τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα
in oī regione ſpirat. ⁊ nubib⁹ cum
ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ. καὶ νεφέλαις ὅταν
īpatū fuerit a deo ābulare in totū
ἐπιταγῇ ὑπὸ τοῦ θεοῦ πορεύεσθαι ἐφ' ὅλην
orbem ꝑficiunt qđ īpatū ē.
τὴν οἰκουμένην συντελοῦσι τὸ ταχθέν. τὸ
at ignis emiſſus deſup deſolare mōtes
δὲ πῦρ ἐξαποσταλὲν ἄνωθεν ἐξερημῶσαι ὄρη
⁊ ſiluas. facit qđ p̄ceptū eſt. hec
καὶ δρυμούς. ποιεῖ τὸ συνταχθέν. ταῦ
aūt neq̄ ſpēbus neq̄ virtuti
τα δὲ οὐδὲ ταῖς ἰδέαις οὐδὲ ταῖς δυνά
bus ſuis aſſimilata ſunt. vnde neq̄
μεσιν αὐτῶν ἀφωμοιωμένα εἰσίν. ὅθεν οὔτε
exiſtimādū neq̄ vocādū eſſe illos de
νομιστέον οὔτε κλητέον ὑπάρχειν αὐτοὺς θε
os. nō potētib⁹ exītib⁹ ipīs neq̄ iudiciū
ούς. οὐ δυνατῶν ὄντων αὐτῶν οὔτε κρίσιν
iudicare neq̄ bñfacere hoībus. ſcientes
κρῖναι οὔτε εὖ ποιῆσαι ἀνθρώποις. γνόντες
igit̄ q̄ nō ſunt dij. ne timueritis eos:
οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί. μὴ φοβηθῆτε αὐτούς,
neq̄ .n. regibus maledicent
οὔτε γὰρ βασιλεῦσιν οὐ μὴ καταράσωνται

domo vtile in quo gloriatur q̄ poſſidet illud: vel oſtium in domo qđ cuſtodit q̄ in pace ſunt: q̄ falſi dii. Sol quidē & luna ac ſydera cum ſint ſplendida & emiſſa ad vtilitates obaudiunt: ſimiliter & fulgur cum apparuerit perſpicuū eſt. Idipſum autem & ſpiritus in omni regione ſpirat & nubes: quibus cum imperatum fuerit a deo perambulare in vniuerſum orbem: perficiunt quod imperatum eſt eis. Ignis etiam miſſus deſuper vt conſumat montes & ſiluas facit quod preceptum eſt ei. Hec autem neq̄ ſpeciebus neq̄ virtutibus vni eorum ſimilia ſunt. Vnde neq̄ eſtimandū eſt: neq̄ dicendum illos eſſe deos: quādo non poſſunt neq̄ iudicium iudicare neq̄ facere hominibus. Scientes itaq̄ quia non ſunt dii: ne ergo timueritis eos. Neq̄ enim regibus maledicent neq̄ benedicent. Signa enī in celo gentibus non oſtendunt neq̄ vt ſol lucebunt: neq̄ illuminabūt vt luna. Beſtie meliores ſunt illis q̄ poſſūt fugere ſub tectū: ac prodeſſe ſibi. Nullo itaq̄ modo nobis eſt manifeſtū quia ſunt dii: ꝓpter qđ ne timeatis eos. Nam ſicut in cucumerario formido nihil cuſtodit: ita ſunt dii illorū lignei & argentei & inaurati. Eodē modo & in horto ſpina alba: ſupra quam oīs auis ſedet. Similiter & mortuo proiecto in tenebris ſimiles ſunt dii illorū lignei & inaurati & inargentati. A purpura quoq̄ & murice: q̄ ſupra illos tineāt; ſcietis itaq̄ quia nō ſunt dii. Ipſi etiā poſtremo comedūtur: et erit opprobrium in regione. Melior eſt homo iuſtus qui non habet ſimulachra: nam erit longe ab opprobriis.

Explicit liber Baruch.

neq̄ bñdicent. ſigna q̄ in gētib⁹
οὔτε μὴ εὐλογήσωσι. σημεῖά τε ἐν ἔθνεσιν
in celo nō oſtēdent neq̄ ſicut ſol
ἐν οὐρανῷ οὐ μὴ δείξωσιν οὔτε ὡς ὁ ἥλιος οὐ
lucebunt neq̄ illuminabūt q̄ſi luna.
λάμψωσιν οὔτε φωτιοῦσιν ὡς ἡ σελήνη. τὰ
beſtie ſunt meliores illis q̄ poſſunt effugi
θηρία ἐστὶ κρείσσονα αὐτῶν ἃ δύναται ἐκφυ
entes in ꝓtectiōes ſibi ipſis ꝓdeſſe. ſcđm
γόντα εἰς σκέπην ἑαυτὰ ὠφελῆσαι. κατ' οὐ
nullū igit̄ modū eſt nobis manifeſtū: q̄ ſūt
δένα οὖν τρόπον ἐστὶν ἡμῖν φανερόν, ὅτι εἰ
dij. ꝓpt̄ qđ ne timeatis eos. ſicut
σὶ θεοί. διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. ὥσπερ
.n. in cucumerario terriculamētū nihil cuſto
γὰρ ἐν σικυηλάτῳ προβασκάνιον οὐδὲν φυ
diens: ſic dij eoꝝ ſunt lignei:
λάσσον, οὕτως οἱ θεοὶ αὐτῶν εἰσὶ ξύλινοι,
⁊ inaurati ⁊ inargentati eodē mo
καὶ περίχρυσοι καὶ περιάργυροι. τὸν αὐτὸν τρό
do: ⁊ in horto ſpina ſup q̄ oīs auis
πον, καὶ τῇ ἐν κήπῳ ῥάμνῳ ἐφ' ἧς πᾶν ὄρνεον
ſedet. ſimilit̄ āt ⁊ mortuo ꝓiecto in
ἐπικάθηται. ὡσαύτως δὲ καὶ νεκρῷ ἐρριμμένῳ ἐν
tenebris aſſimilant̄ dij eoꝝ lignei ⁊
σκότει ἀφομοίωνται οἱ θεοὶ αὐτῶν ξύλινοι καὶ
inaurati: ⁊ inargentati. a q̄
περίχρυσοι, καὶ περιάργυροι. ἀπό τε τῆς
purpura ⁊ ſplendore ſup illos
πορφύρας καὶ τῆς μαρμάρου τῆς ἐπ' αὐτοῖς
putrefacto ſcietis q̄ nō ſunt dij:
σηπομένης γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί,
ipa q̄ ex poſtremo comedent̄ ⁊ erit oppro
αὐτά τε ἐξ ὕστερον βρωθήσονται καὶ ἔσται ὄνει
briū in regiōe. melior ergo homo iu
δος ἐν τῇ χώρᾳ. κρείσσων οὖν ἄνθρωπος δί
ſtus non hñs idola: erit .n. longe
καιος οὐκ ἔχων εἴδωλα, ἔσται γὰρ μακρὰν
ab opprobrio.
ἀπὸ ὀνειδισμοῦ.

G

Incipit prologus in Ezechielem prophetam.

Ezechiel propheta cum ioachin rege iuda captiuus ductus eſt in babylonem: ibiq̄ his qui cum eo captiui fuerant prophetauit penitentibus q̄ ad hieremie vaticinium ſe vltro aduerſariis tradidiſſent: & viderent adhuc vrbem hieroſolymā ſtare quam ille caſuram eſſe predixerat. Triceſimo autem etatis ſue anno & captiuitatis quinto: exorſus eſt ad captiuos loqui. Et eodem tempore licet poſterior hic in chaldea hieremias in iudea prophetauerunt. Sermo eius nec ſatis diſertus nec admodum ruſticus eſt: ſed ex vtroq̄ medie tēperatus. Sacerdos & ipſe fuit ſicut hieremias. Principia voluminis & finem magnis habens obſcuritatibus inuoluta. Sed & vulgata eius editio non multum diſtat ab hebraico. Vnde ſatis miror quid cauſe extiterit: vt ſi eoſdem in vniuerſis libris habemus interpretes: in aliis eadē: in aliis diuerſa tranſtulerint. Legite igitur & hunc iuxta tranſlationē noſtram quoniā per cola ſcriptus & cōmata manifeſtiorem legentibus ſenſum tribuit. Si autē amici mei: & hunc ſubſannauerint: dicite eis q̄ nemo eos compellat vt ſcribant. Sed vereor ne illud eis eueniat quod grece ſignificātius dicitur vt vocentur fagolidori: quod eſt manducantes ſenecias.

Explicit prologus.

EZECHIEL.
ΕΖΕΚΙΗΛ. Ca.1.

Et factū ē in triceſimo anno quarto
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει τετάρ
menſe quinta mēſis: ⁊ ego erā in
A τῷ μηνὶ πέμπτῃ μηνός, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐν
medio captiuitatis ſup fluminis
μέσῳ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπὶ τοῦ ποτα
um chobar: ⁊ aperti ſunt celi: ⁊ vidi viſiones
μοῦ τοῦ χοβάρ, καὶ ἠνοίχθησαν οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδον ὁράσεις
dei quinta mēſis. hic annus quint⁹ capti
θεοῦ πέμπτῃ τοῦ μηνός. τοῦτο τὸ ἔτος τὸ πέμπτον τῆς αἰχμα
uitatis regis ioachi. ⁊ factū ē verbū dñi
λωσίας τοῦ βασιλέως ἰωακεὶμ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου
ad ezechiel filiū buzi ſacdotē i t̄ra chaldeoꝝ ſup
πρὸς ἐζεκιὴλ τὸν υἱὸν βουζὶ τὸν ἱερέα ἐν γῇ χαλδαίων ἐπὶ
flumen chobar. ⁊ facta ē ſup me man⁹ dñi ⁊
τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου καὶ
vidi: ⁊ ecce ſpūs auferēs veniebat ab aqlone ⁊
εἶδον, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἐξαῖρον ἤρχετο ἀπὸ βορρᾶ καὶ
B nubes magna in eo ⁊ ſplendor i circuitu ei⁹ ⁊ ignis
νεφέλη μεγάλη ἐν αὐτῷ καὶ φέγγος κύκλῳ αὐτοῦ καὶ πῦρ
fulgurans. ⁊ in medio eius q̄ſi viſio electri
ἐξαστράπτον. καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἠλέκτρου
in medio ignis ⁊ ſplendor i eo: ⁊ in me
ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς καὶ φέγγος ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν μέ
dio q̄ſi ſimilitudo q̄tuor aialiū. ⁊ hec viſio eo
σῳ ὡς ὁμοίωμα τεσσάρων ζώων. καὶ αὕτη ἡ ὅρασις αὐ
rum: ſimilitudo hoīs in eis. ⁊ quattuor fa
τῶν, ὁμοίωμα ἀνθρώπου ἐπ' αὐτοῖς. καὶ τέσσαρα πρό
cies vni: ⁊ q̄tuor ale vni. ⁊
σωπα τῷ ἑνί, καὶ τέσσαρες πτέρυγες τῷ ἑνί. καὶ τὰ
crura eoꝝ recta: ⁊ pennati pedes eoꝝ: ⁊
σκέλη αὐτῶν ὀρθά, καὶ πτερωτοὶ οἱ πόδες αὐτῶν, καὶ
ſcintille q̄ſi fulgurans eramētū. ⁊ leues penne
σπινθῆρες ὡς ἐξαστράπτων χαλκός. καὶ ἐλαφραὶ αἱ πτέρυ
eoꝝ: ⁊ manus hoīs ſub pen
γες αὐτῶν, καὶ χεὶρ ἀνθρώπου ὑποκάτωθεν τῶν πτερύ
nis eoꝝ in q̄tuor ptib⁹ eoꝝ: ⁊ facies
γων αὐτῶν ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν, καὶ τὰ πρόσωπα
C eoꝝ ⁊ penne eoꝝ quattuor piuncte alte
αὐτῶν καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν τῶν τεσσάρων ἐχόμεναι ἑτέ
ra alteri. ⁊ ale eoꝝ nō reuertebant̄
ρα τῆς ἑτέρας. καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν οὐκ ἐπεστρέφοντο
cū ambularēt ipa: vnūqđq̄ ante faciem
ἐν τῷ βαδίζειν αὐτά, ἕκαστον κατέναντι τοῦ προσώπου
ſuam gradiebant̄. ⁊ ſimilitudo facieꝝ eoꝝ: fa
αὐτῶν ἐπορεύοντο. καὶ ὁμοίωσις τῶν προσώπων αὐτῶν, πρό
cies hoīs ⁊ facies leonis a dextris quat
σωπον ἀνθρώπου καὶ πρόσωπον λέοντος ἐκ δεξιῶν τοῖς τέ
tuor: ⁊ facies vituli a ſiniſtris quattuor
σσαρσιν, καὶ πρόσωπον μόσχου ἐξ ἀριστερῶν τοῖς τέσσαρ
⁊ facies aqle quattuor. ⁊ ale
σιν, καὶ πρόσωπον ἀετοῦ τοῖς τέσσαρσιν. καὶ αἱ πτέρυγες
eoꝝ extente deſup quattuor vnicuiq̄ due cō
αὐτῶν ἐκτεταμέναι ἄνωθεν τοῖς τέσσαρσιν ἑκάστῳ δύο συ
iuncte ad inuicē. ⁊ due tegebant ſuper
νεζευγμέναι πρὸς ἀλλήλας. καὶ δύο ἐπεκάλυπτον ἐπάνω
corpus eoꝝ: ⁊ vnūqđq̄ corā facie ſua
τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ ἑκάτερον κατὰ πρόσωπον αὐ
gradiebat̄. q̄ſicq̄ erat ſpūs ambulans ambula
τοῦ ἐπορεύετο. οὗ ἂν ἦ τὸ πνεῦμα πορευόμενον ἐπορεύον
bāt ⁊ nō reuertebāt̄. ⁊ in medio aialiū viſio q̄ſi car
D το καὶ οὐκ ἐπέστρεφον. καὶ ἐν μέσῳ τῶν ζώων ὅρασις ὡς ἀν
bonū ignis ardentiū: q̄ſi aſpect⁹ lampadaꝝ diſcurren
θράκων πυρὸς καιομένων, ὡς ὄψις λαμπάδων συστρεφο
tium in medio aialiū ⁊ ſplēdor ignis: ⁊ de
μένων ἀναμέσον τῶν ζώων καὶ φέγγος τοῦ πυρός, καὶ ἐκ
igne egrediebatur q̄ſi fulgur. ⁊ aialia curre
τοῦ πυρὸς ἐξεπορεύετο ὡς ἀστραπή. καὶ τὰ ζῶα ἔτρε
bāt ⁊ reuertebāt̄ q̄ſi ſpecies fulguris.
χον καὶ ἀνέκαμπτον ὡς εἶδος τοῦ βεζέκ.

Incipit Ezechiel ꝓpheta.
Capitulum. 1.

Et factū eſt in triceſimo anno: in q̄rto in quīta menſis: cū eſſem in medio captiuorū iuxta fluuiū chobar aperti ſunt celi & vidi viſiones dei. In q̄nta menſis ipſe eſt annus quintus transmigrationis regis ioachim: factū eſt verbū domini ad ezechielem filium buzi ſacerdotē in terra chaldeorū ſecus flumē chobar. Et facta eſt ſup eū ibi manus dñi. Et vidi: & ecce ventus turbinis veniebat ab aqlone: & nubes magna & ignis inuoluens: et ſplendor in circuitu eius: & de medio eius quaſi ſpecies electri: id eſt de medio ignis. Et ex medio ei⁹ ſimilitudo q̄tuor aialiū: & hic aſpectus eorū. Similitudo hominis in eis. Et quattuor facies vni: & quattuor penne vni. Et pedes eorum pedes recti: & planta pedis eorū quaſi planta pedis vituli: & ſcintille q̄ſi aſpectus eris cādentis. Et manus hominis ſub pennis eorum in quattuor partibus: & facies & pennas per quattuor partes habebant: iuncteq̄ erant penne eorū alterius ad alterū. Non reuertebā tur cū incederēt: ſed vnūquodq̄ ante faciē ſuā gradiebatur. Similitudo aūt vultus eorū: facies hois & facies leonis a dextris ipſorū q̄ttuor: facies aūt bouis a ſiniſtris ipſorum quattuor: & facies aqle ipſorū q̄ttuor: & facies eorū: & pēne eorū extente deſup. Due pēne ſingulorū iūgebātur: & due tegebant corpora eorū. Et vnūquodq̄ eorū coram facie ſua ambulabat. Vbi erat impetus ſpūs: illuc gradiebantur nec reuertebātur cū ambularent. Et ſimilitudo aialiū & aſpectus eorū q̄ſi carbonū ignis ardentiū & quaſi aſpectus lāpadarū. Hec erat viſio diſcurrēs in medio aialiū: ſplēdor ignis & de igne fulgur egrediēs. Et aialia ibāt & reuertebātur i ſimilitudinē fulguris coruſcantis.

Cap. j.

ויהי בשלשים שנה ברביעי בחמשה
לחדש ואני בתוך הגולה על נהר
כבר נפתחו השמים ואראה מראות
אלהים: בחמשה לחדש היא השנה
החמישית לגלות המלך יויכין: היה
היה דבר יהוה אל יחזקאל בן
בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר
כבר ותהי עליו שם יד יהוה: וארא
והנה רוח סערה באה מן הצפון
ענן גדול ואש מתלקחת ונגה
לו סביב ומתוכה כעין החשמל
מתוך האש: ומתוכה דמות ארבע
חיות וזה מראיהן דמות אדם
להנה: וארבעה פנים לאחת
וארבע כנפים לאחת להם: ורגליהם
רגל ישרה וכף רגליהם ככף
רגל עגל ונצצים כעין נחשת קלל:
וידו אדם מתחת כנפיהם על
ארבעת רבעיהם ופניהם וכנפיהם
לארבעתם: חברת אשה אל אחותה
כנפיהם לא יסבו בלכתן איש
אל עבר פניו ילכו: ודמות פניהם
פני אדם ופני אריה אל הימין
לארבעתם ופני שור מהשמאל
לארבעתן ופני נשר לארבעתן:
ופניהם וכנפיהם פרדות מלמעלה
לאיש שתים חברות איש ושתים
מכסות את גויתיהנה: ואיש אל
עבר פניו ילכו אל אשר יהיה
שמה הרוח ללכת ילכו לא
יסבו בלכתן: ודמות החיות מראיהן
כגחלי אש בערות כמראה הלפידים
היא מתהלכת בין החיות ונגה
לאש ומן האש יוצא ברק:
והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק:

היה רבע
גלה
פתח ראה
חמש
היה ראה
בוא צפן
גדל לקח
סבב
דמה רבע
חיה ראה
פנה
נוץ
איש
סבב ילך
ארה ימן
שמל
עלה
כסה גו
היה
ילך
ראה
לפד
הלך
יצא
רצא

וארא החיות והנה אופן אחד
בארץ אצל החיות לארבעת פניו
מראה האופנים ומעשיהם כעין
תרשיש ודמות אחד לארבעתן
ומראיהם ומעשיהם כאשר יהיה
האופן בתוך האופן על ארבעת
רבעיהן בלכתם ילכו לא יסבו
בלכתן וגביהן וגבה להם ויראה
להם וגבתם מלאת עינים סביב
לארבעתן ובלכת החיות ילכו
האופנים אצלם ובהנשא החיות
מעל הארץ ינשאו האופנים על
אשר יהיה שם הרוח ללכת ילכו
שמה הרוח ללכת והאופנים ינשאו
לעמתם כי רוח החיה באופנים
בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו
ובהנשאם מעל הארץ ינשאו
האופנים לעמתם כי רוח החיה
באופנים ודמות על ראשי החיה
רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על
ראשיהם מלמעלה ותחת הרקיע
כנפיהם ישרות אשה אל אחותה
לאיש שתים מכסות להנה ולאיש
שתים מכסות להנה את גויתיהם
ואשמע את קול כנפיהם כקול מים
רבים כקול שדי בלכתם קול המלה
כקול מחנה בעמדם תרפינה
כנפיהן ויהי קול מעל לרקיע
אשר על ראשם בעמדם תרפינה
כנפיהן וממעל לרקיע אשר על
ראשם כמראה אבן ספיר דמות
כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה
אדם עליו מלמעלה וארא כעין
חשמל כמראה אש בית לה סביב
ממראה מתניו ולמעלה וממראה
מתניו ולמטה ראיתי כמראה

Cunq; aſpicerem animalia: apparuit rota vna ſup terrã iuxta aĩalia: habens quattuor facies. Et aſpectus rotarũ & opus earum quaſi viſio maris: et vna ſimilitudo ipſarum quattuor: et aſpectus earum et opera quaſi ſit rota in medio rote. Per quattuor partes earũ euntes ibãt et non reuertebantur cũ ambularent. Statura quoq; erat rotis & altitudo et horribilis aſpectus: et totũ corp⁹ oculis plenũ in circuitu ipſarũ q̃ttuor. Cunq; ambularẽt aĩalia ambulabãt pariter & rote iuxta ea. & cũ eleuarentur aĩalia de terra eleuabantur ſimul & rote. Quocunq; ibat ſpiritus: illuc eunte ſpũ & rote pariter eleuabantur ſequẽtes eum. Spiritus enim vite erat in rotis. Cum euntibus ibãt: & cum ſtantibus ſtabant: & cum eleuatis a terra: pariter eleuabantur & rote ſequentes ea: quia ſpiritus vite erat in rotis. Et ſimilitudo ſuper capita animaliũ firmamenti q̃ſi aſpectus cryſtalli horribilis: & extenti ſup capita eorũ deſup. Sub firmamẽto autẽ penne eorum recte alterius ad alterum. Vnũquodq; duab⁹ alis velabat corpus ſuum: & alterum ſimiliter velabatur. Et audiebam ſonum alarum quaſi ſonũ aquarũ multarũ: q̃ſi ſonũ ſublimis dei. Cum ambularẽt quaſi ſon⁹ erat multitudinis vt ſonus caſtrorũ. Cũq; ſtarẽt dimittebãtur pẽne eoꝝ. Nam cũ fieret vox ſup firmamẽto qd̃ erat ſup caput eorũ ſtabant & ſubmittebãt alas ſuas. Et ſup firmamentũ qd̃ erat imminẽs capiti eorum q̃ſi aſpectus lapidis ſapphiri: ſimilitudo throni & ſup ſimilitudinẽ throni ſimilitudo q̃ſi aſpectus hoĩs deſup. Et vidi q̃ſi ſpeciẽ electri velut aſpectũ ignis intrĩſecus per circuitum ei⁹: a lumbis eius & deſuper: & a lũbis eius vſq; deorſum vidi quaſi ſpeciem

⁊ vidi: ⁊ ecce rota vna ſup terrã adhérens ani-
καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τροχὸς εἷς ἐπὶ τῆς γῆς ἐχόμενος τῶν ζώ-
malib⁹ quattuor. ⁊ aſpect⁹ rotaꝝ ⁊ factio
ων τοῖς τέσσαρσιν. καὶ τὸ εἶδος τῶν τροχῶν καὶ ποίημα
eaꝝ q̃ſi ſpecies tharſis. ⁊ ſimilitudo in quattuor:
αὐτῶν ὡς εἶδος θαρσεὶς. καὶ ὁμοίωμα ἐν τοῖς τέσσαρσιν,
⁊ opus eaꝝ erat ſicut eſſet rota in rota in
καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἦν καθὼς ἂν εἴη τροχὸς ἐν τροχῷ ἐπὶ
quattuor ptes eoꝝ ãbulabant. nõ reuertebant cũ
τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν ἐπορεύοντο. οὐκ ἐπέστρεφον ἐν
ambularent ipſa ⁊ dorſa eoꝝ ⁊ altitudo erat
τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν καὶ ὕψος ἦν
eis. ⁊ vidi ea ⁊ dorſa eoꝝ plena ocu-
αὐτοῖς. καὶ ἴδον αὐτὰ καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν πλήρεις ὀφ-
lis i circuitu quattuor. ⁊ cũ ambularẽt
θαλμῶν κυκλόθεν τοῖς τέσσαρσιν. καὶ ἐν τῷ πορεύεσθαι τὰ
aialia ãbulabãt rote cõiuncte ipſis: ⁊ cũ eleua-
ζῶα ἐπορεύοντο οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ ἐξαί-
rent aialia de terra eleuabãt rote. vbicũq; erat nu-
ρειν τὰ ζῶα ἀπὸ τῆς γῆς ἐξήροντο οἱ τροχοί. οὗ ἂν ἦν νε- E
bes illic ſpũs ambulabat: ambulabant Apo.4
φέλη ἐκεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ πορεύεσθαι, ἐπορεύοντο τὰ
aialia ⁊ rote ⁊ eleuabãt cũ illis. qr ſpũs
ζῶα καὶ οἱ τροχοὶ καὶ ἐξαίροντο σὺν αὐτοῖς. διότι πνεῦμα
vite in rotis: cũ ãbularent ipa ambula
ζωῆς ἐν τοῖς τροχοῖς, ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ ἐπορεύ-
bant. ⁊ cũ ſtarent ipſa ſtabant ⁊ cũ
οντο. καὶ ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ εἱστήκεισαν καὶ ἐν
eleuarent ipa a terra: eleuabant cũ e-
τῷ ἐξαίρειν αὐτὰ ἀπὸ τῆς γῆς, ἐξαίροντο σὺν αὐ-
is qr ſpũs vite erat in rotis: ⁊ ſimilitudo
τοῖς ὅτι πνεῦμα ζωῆς ἦν ἐν τοῖς τροχοῖς, καὶ ὁμοίωμα
ſup caput aialiũ q̃ſi firmamẽtũ q̃ſi viſio cry-
ὑπὲρ κεφαλῆς τῶν ζώων ὡσεὶ στερέωμα ὡς ὅρασις κρυ-
ſtalli extentum ſup alas eoꝝ de-
στάλλου ἐκτεταμένον ἐπὶ τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐπά-
ſup ⁊ ſub firmamento ale eoꝝ
νωθεν καὶ ὑποκάτω τοῦ στερεώματος αἱ πτέρυγες αὐτῶν
extenſe. volantes altera alteri vnicuiq;
ἐκτεταμέναι. πτερυσσόμεναι ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ ἑκάστῳ F
due tegentes corpora eoꝝ. ⁊ audiui
δύο ἐπικαλύπτουσαι τὰ σώματα αὐτῶν. καὶ ἤκουον
vocẽ alaꝝ ipoꝝ cũ ãbularent ipa
τὴν φωνὴν τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ
q̃ſi vocẽ aque multe: q̃ſi vocẽ oipotẽtis cũ ambu
ὡς φωνὴν ὕδατος πολλοῦ, ὡς φωνὴν ἱκανοῦ ἐν τῷ πορεύ-
larẽt ipa. vox verbi q̃ſi vox caſtrorum.
εσθαι αὐτά. φωνὴ τοῦ λόγου ὡς φωνὴ παρεμβολῆς.
⁊ cũ ſtarẽt ipa ceſſabant ale eo-
καὶ ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ κατέπαυον αἱ πτέρυγες αὐ-
rum. ⁊ ecce vox de ſup firmamento exiſte
τῶν. καὶ ἰδοὺ φωνὴ ὑπεράνωθεν τοῦ στερεώματος τοῦ ὄντος
ſup caput eoꝝ: cũ ſtarẽt ipa remittebãt
ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ ἀνείοντο αἱ
ale eoꝝ. ⁊ ſuper firmamẽto exiſ-
πτέρυγες αὐτῶν. καὶ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὄν-
te ſup caput eoꝝ q̃ſi viſio lapidis ſapphiri
τος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ὡς ὅρασις λίθου σαπφείρου G
ſimilitudo throni ſup eum: ⁊ ſup ſimilitudinẽ
ὁμοίωμα θρόνου ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁμοιώματος
throni ſimilitudo q̃ſi ſpecies hoĩs deſup:
τοῦ θρόνου ὁμοίωμα ὡς εἶδος ἀνθρώπου ἄνωθεν,
⁊ vidi q̃ſi aſpectũ electri q̃ſi aſpectũ ignis intrin
καὶ ἴδον ὡς ὄψιν ἠλέκτρου ὡς ὅρασιν πυρὸς ἔσω-
ſec⁹ eius i circuitu: a viſione lumbi ⁊ vſq; deor
θεν αὐτοῦ κύκλῳ, ἀπὸ ὁράσεως ὀσφύος καὶ ἕως κά-
ſum vidi q̃ſi viſionẽ
τω ἴδον ὡς ὅρασιν

ignis ⁊ ſplendor eius i circuitu: q̃ſi viſio arcus:
πυρὸς καὶ τὸ φέγγος αὐτοῦ κύκλῳ, ὡς ὅρασις τόξου,
q̃ñ fuerit i nube in die pluuie. ſic ſtatio
ὅταν ᾖ ἐν τῇ νεφέλῃ ἐν ἡμέρᾳ ὑετοῦ. οὕτως ἡ στάσις τοῦ
ſplendoris i circuitu hec viſio ſilitudo glĩe
φέγγους κυκλόθεν αὕτη ἡ ὅρασις ὁμοίωμα τῆς δόξης
domini.
κυρίου.

Ca. 2.

A Et vidi ⁊ cado in faciem meã: ⁊ audi
Καὶ ἴδον καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἤκου-
ui vocẽ loquẽtis ad me. ⁊ dixit ad me: fili
Infra. 38. σα φωνὴν λαλοῦντος πρός με. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ
hoĩs: ſta ſup pedes tuos ⁊ loquar ad
ἀνθρώπου, στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου καὶ λαλήσω πρὸς
te. ⁊ venit ad me ſpũs ⁊ aſſumpſit me ⁊ ele-
σέ. καὶ ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα καὶ ἀνέλαβέν με καὶ ἐξῆ-
uauit me ⁊ ſtatuit me ſup pedes meos: ⁊ audiebã e-
ρέν με καὶ ἔστησέν με ἐπὶ πόδας μου, καὶ ἤκουον αὐ-
um loquentem ad me. ⁊ dixit ad me: fili
τοῦ λαλοῦντος πρός με. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ
hominis: mittã ego te ad filios
ἀνθρώπου, ἐξαποστελῶ ἐγώ σε πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ
B iſrael irritantes me. qui irrita-
ἰσραὴλ τοὺς παραπικραίνοντάς με. οἵτινες παρε-
uerunt me ipi ⁊ patres eoꝝ puaricati ſũt
πίκρανάν με αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἠθέτησαν
in me vſq; in hodiernũ diem: ⁊ filij dura
ἐν ἐμοὶ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ υἱοὶ σκληρο-
facie ⁊ duro corde. ego mittã te ad e-
πρόσωποι καὶ στερεοκάρδιοι. ἐγὼ ἀποστελῶ σε πρὸς αὐ-
os: ⁊ dices ad eos: hec dicit dñs dñs:
τούς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος κύριος,
ſi forte audiant aut timeant: qr dom⁹ irritans
ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶσιν, διότι οἶκος παραπι-
eſt. ⁊ cognoſcent: qr pphẽta es tu in me-
κραίνων ἐστίν. καὶ γνώσονται, ὅτι προφήτης εἶ σὺ ἐν μέ-
dio eoꝝ. ⁊ tu fili hoĩs: ne timeas eos:
C σῳ αὐτῶν. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ φοβηθῇς αὐτούς,
neq; formides a facie eoꝝ. qr inſanient:
μηδὲ ἐκστῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. διότι παροιστρήσου-
⁊ cõgregabuntur cõtra te i circuitu: ⁊ in medio
σιν, καὶ ἐπισυστήσονται ἐπὶ σὲ κύκλῳ, καὶ ἐν μέσῳ
ſcorpionũ tu habitas. verba eoꝝ ne time-
σκορπίων σὺ κατοικεῖς. τοὺς λόγους αὐτῶν μὴ φοβη-
as: ⁊ a facie eoꝝ ne formides: qr do
θῇς, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν μὴ ἐκστῇς, διότι οἶ-
mus irritans eſt. ⁊ loqueris
κος παραπικραίνων ἐστίν. καὶ λαλήσεις τοὺς
verba mea ad eos: ſi forte audiant aut timeant
λόγους μου πρὸς αὐτούς, ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶ-
ant: qr dom⁹ irritans eſt. ⁊ tu fili homi-
σιν, ὅτι οἶκος παραπικραίνων ἐστίν. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώ-
nis: audi loquentẽ ad te: ne ſis irri-
D που, ἄκουε τοῦ λαλοῦντος πρὸς σέ, μὴ γίνου παραπι-
tans ſicut dom⁹ irritans. aperi os
κραίνων καθὼς ὁ οἶκος ὁ παραπικραίνων· χάνε τὸ στόμα
tuũ ⁊ comede q̃ ego do tibi. ⁊ vidi ⁊ ecce
σου καὶ φάγε ἃ ἐγὼ δίδωμί σοι. καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ
manus extenſa ad me: ⁊ in ea capitulũ libri:
χεὶρ ἐκτεταμένη πρός με, καὶ ἐν αὐτῇ κεφαλὶς βιβλί-
expandit illud coram me. ⁊ in eo ſcri-
Apo.5 a. ου, ἀνείλησεν αὐτὴν ἐνώπιον ἐμοῦ. καὶ ἐν αὐτῇ γεγραμ-
pta erãt: q̃ ante ⁊ q̃ retro. ⁊ ſcripta
μένα ἦν, τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὄπισθεν. καὶ ἐγέγρα-
erat in eo lamẽtatio ⁊ carmẽ ⁊ ve.
πτο εἰς αὐτὴν θρῆνος καὶ μέλος καὶ οὐαί.

Ca. 3.

A Et dixit ad me: fili hoĩs: comede
Καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, κατάφαγε
q̃dcũq; iueneris: cõede capitulũ hoc. ⁊ va-
ὅτι ἂν εὕρῃς, φάγε τὴν κεφαλίδα ταύτην. καὶ πορεύ-
de ⁊ loquere filiis iſrael.
θητι καὶ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

ignis ſplendentis in circuitu velut aſpectũ arcus cum fuerit in nube in die pluuie: hic erat aſpectus ſplendoris per gyrum.

2.

Hec viſio ſimilitudinis glorie dñi. Et vidi & cecidi in faciem meam: & audiui vocem loquẽtis. Et dixit ad me. Fili hominis ſta ſuper pedes tuos: & loquar tecũ. Et igreſſus eſt in me ſpũs: poſtq̃ locutus eſt mihi: & ſtatuit me ſupra pedes meos. Et audiui loquentem ad me & dicentem. Fili hominis mitto ego te ad filios iſrael: ad gentes apoſtatrices que receſſerunt a me. Patres eorũ preuaricati ſunt pactũ meum vſq; ad diem hanc: & filii dura facie & indomabili corde ſũt ad quos ego mitto te. Et dices ad eos. Hec dicit dñs deus ſi forte vel ipſi audiant: & ſi forte quieſcant: quoniam domus exaſperans eſt: & ſcient q̃ ppheta fuerit in medio eorũ. Tu ergo fili homĩs ne timeas eos: neq; ſermones eorum metuas: quoniam increduli & ſubuerſores ſunt tecum: & cum ſcorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas: & vultus eorũ ne formides q̃ domus exaſperãs eſt. Loqueris ergo verba mea ad eos ſi forte audiant & quieſcant: quoniam irritatores ſunt. Tu autem fili hominis audi quecunq; loquar ad te: & noli eſſe exaſperans ſicut dom⁹ exaſperatrix eſt. Aperi os tuũ & comede quecunq; ego do tibi. Et vidi & ecce manus miſſa ad me in qua erat inuolutus liber: & expandit illum coram me qui erat ſcriptus intus & foris: & ſcripte erant in eo lamentationes & carmẽ & ve.

3.

Et dixit ad me. Fili hominis quodcũq; inueneris comede. Comede volumẽ iſtud: & vadens loquere ad filios iſrael.

אש ונגה לו סביב כמראה הקשת
אשר יהיה בענן ביום הגשם כן
מראה הנגה סביב
הוא מראה דמות

Cap.ij.

כבוד יהוה ואראה ואפל על פני
ואשמע קול מדבר ויאמר אלי
בן אדם עמד על רגליך ואדבר
אתך ותבא בי רוח כאשר דבר
אלי ותעמדני על רגלי ואשמע
את מדבר אלי ויאמר אלי בן אדם
שולח אני אותך אל בני ישראל
אל גוים המורדים אשר מרדו בי
המה ואבותם פשעו בי עד עצם
היום הזה והבנים קשי פנים
וחזקי לב אני שולח אותך אליהם
ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה
והמה אם ישמעו ואם יחדלו כי
בית מרי המה וידעו כי נביא היה
בתוכם ואתה בן אדם אל תירא
מהם ומדבריהם אל תירא כי
סרבים וסלונים אותך ואל עקרבים
אתה יושב מדבריהם אל תירא
ומפניהם אל תחת כי בית מרי
המה ודברת את דברי אליהם אם
ישמעו ואם יחדלו כי מרי
המה ואתה בן אדם שמע את אשר
אני מדבר אליך אל תהי מרי
כבית המרי פצה פיך ואכל את
אשר אני נתן אליך ואראה והנה
יד שלוחה אלי והנה בו מגלת
ספר ויפרש אותה לפני והיא
כתובה פנים ואחור וכתוב אליה
קנים והגה והי

Cap.iij.

ויאמר אלי בן אדם את
אשר תמצא אכול אכול את המגלה
הזאת ולך דבר אל בית ישראל

ואפתח את פי ויאכלני את המגלה הזאת: ויאמר אלי בן אדם בטנך תאכל ומעיך תמלא את המגלה הזאת אשר אני נתן אליך ואכלה ותהי בפי כדבש למתוק: ויאמר אלי בן אדם לך בא אל בית ישראל ודברת בדברי אליהם: כי לא אל עם עמקי שפה וכבדי לשון אתה שלוח אל בית ישראל: לא אל עמים רבים עמקי שפה וכבדי לשון אשר לא תשמע דבריהם אם לא אליהם שלחתיך המה ישמעו אליך: ובית ישראל לא יאבו לשמע אליך כי אינם אבים לשמע אלי כי כל בית ישראל חזקי מצח וקשי לב המה: הנה נתתי את פניך חזקים לעמת פניהם ואת מצחך חזק לעמת מצחם: כשמיר חזק מצר נתתי מצחך לא תירא אותם ולא תחת מפניהם כי בית מרי המה: ויאמר אלי בן אדם את כל דברי אשר אדבר אליך קח בלבבך ובאזניך שמע: ולך בא אל הגולה אל בני עמך ודברת אליהם ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה אם ישמעו ואם יחדלו: ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד יהוה ממקומו: וקול כנפי החיות משיקות אשה אל אחותה וקול האופנים לעמתם וקול רעש גדול: ורוח נשאתני ותקחני ואלך מר בחמת רוחי ויד יהוה עלי חזקה: ואבוא אל הגולה תל אביב הישבים אל נהר כבר ואשב המה יושבים שם ואשב שם שבעת ימים משמים

Et aperui os meum: & cibauit me volumine illo. Et dixit ad me. Fili hominis venter tuus comedet: & viſcera tua complebūtur volumine iſto quod ego do tibi. Et comedi illud & factum eſt in ore meo ſicut mel dulce. Et dixit ad me. Fili hominis vade ad domum iſrael: & loqueris verba mea ad eos. Non enim ad populū profundi ſermonis & ignote lingue tu mitteris ad domum iſrael: neq3 ad populos multos profundi ſermonis & ignote lingue quorū non poſſis audire ſermones. Et ſi ad illos mittereris ipſi audirent te. Domus autem iſrael nolunt audire te: quia nolunt audire me. Omnis quippe domus iſrael attrita fronte eſt & duro corde. Ecce dedi faciem tuam valentiorē faciebus eorum: & frontem tuam duriorem frontibus eorum vt adamantē & vt ſilicē dedi faciem tuam. Ne timeas eos neq3 metuas a facie eorum: quia domus exaſperans eſt. Et dixit ad me. Fili hominis: oēs ſermones meos quos ego loquor ad te: aſſume in corde tuo & auribus tuis audi & vade: ingredere ad trāſmigrationē ad filios populi tui: & loqͥris ad eos: & dices eis. Hec dicit dominus deus: ſi forte audiant & quieſcant. Et aſſumpſit me ſpiritꝰ: & audiui poſt me vocē cōmotiōis magne: bñdicta gloria dñi de loco ſuo: & vocē alarum aīalium percutiētiū alterā ad alterā: & vocē rotarū ſequentiū aīalia: & vocē cōmotionis magne. Spūs quoq3 leuauit me & aſſumpſit me: & abii amarꝰ in idignatiōe ſpūs mei. Manꝰ enī dñi erat mecū cōfortās me. Et vēi ad trāſmigrationē ad aceruū nouarū frugū ad eos q habitabāt iuxta flumen chobar: & ſedi vbi illi ſedebāt & manſi ibi ſeptē diebus merēs

καὶ διήνοιξε τὸ στόμα μου, καὶ ἐψώμισέ με τὴν κεφαλίδα ταύτην. καὶ εἶπε πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, τὸ στόμα σου φάγεται, καὶ ἡ κοιλία σου πλησθήσεται τῆς κεφαλίδος ταύτης, τῆς δεδομένης εἰς σέ. καὶ ἔφαγον αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκάζον. καὶ εἶπε πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, βάδιζε εἴσελθε πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, καὶ λάλησον τοὺς λόγους μου πρὸς αὐτούς, διότι οὐ πρὸς λαὸν βαθύχειλον, καὶ βαρύγλωσσον σὺ ἐξαποστέλλῃ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, οὐδὲ πρὸς λαοὺς πολλοὺς ἀλλοφώνους ἢ ἀλλογλώσσους, οὐδὲ στιβαροὺς τῇ γλώσσῃ ὄντας ὧν ἀκούσῃ τοὺς λόγους, καὶ εἰ πρὸς τοιούτους ἐξαπέστειλά σε, οὗτοι ἂν εἰσήκουσάν σου. ὁ δὲ οἶκος τοῦ ἰσραὴλ οὐ μὴ θελήσωσιν εἰσακοῦσαί σου, διότι οὐ βούλονται εἰσακοῦσαί μου, ὅτι πᾶς οἶκος ἰσραὴλ φιλόνεικοί εἰσι καὶ σκληροκάρδιοι. καὶ ἰδοὺ δέδωκα τὸ πρόσωπόν σου δυνατὸν κατέναντι τῶν προσώπων αὐτῶν, καὶ τὸ νῖκός σου κατισχύσω κατέναντι τοῦ νίκους αὐτῶν, καὶ ἔσται διαπαντὸς κραταιότερον πέτρας. μὴ φοβηθῇς ἀπ᾽ αὐτῶν, μηδὲ πτοηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ εἶπε πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, πάντας τοὺς λόγους οὓς λελάληκα μετὰ σοῦ, λάβε εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ τοῖς ὠσίν σου ἄκουε, καὶ βάδιζε εἴσελθε εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου, καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτούς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἐὰν ἄρα ἐνδῶσιν. καὶ ἀνέλαβέ με πνεῦμα, καὶ ἤκουσα κατόπισθέν μου φωνὴν σεισμοῦ μεγάλου· εὐλογημένη ἡ δόξα κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἤκουσα φωνὴν πτερύγων τῶν ζώων, πτερυσσομένων ἑτέρα πρὸς τὴν ἑτέραν. καὶ φωνὴ τῶν τροχῶν ἐχομένη αὐτῶν, καὶ φωνὴ τοῦ σεισμοῦ μεγάλου. καὶ τὸ πνεῦμα ἐξῆρέ με καὶ ἀνέλαβέ με, καὶ ἐπορεύθην μετέωρος ὁρμῇ τοῦ πνεύματός μου. καὶ χεὶρ κυρίου ἐγένετο ἐπ᾽ ἐμὲ κραταιά. καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν μετέωρος, καὶ περιῆλθον τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβὰρ τοὺς ὄντας ἐκεῖ. καὶ ἐκάθισα ἐκεῖ ἑπτὰ ἡμέρας, ἀναστρεφόμενος

Apo. 10.b.

ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ ἐγένετο μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον, καὶ ἀπειλήσῃ αὐτοῖς παρ᾽ ἐμοῦ, ἐν τῷ λέγειν με τῷ ἀνόμῳ θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ οὐ διεστείλω αὐτῷ οὐδὲ ἐλάλησας τοῦ διαστείλασθαι τῷ ἀνόμῳ, τοῦ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ ἀδίκων τοῦ ζῆσαι αὐτόν· ὁ ἄνομος ἐκεῖνος τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ χειρός σου ἐκζητήσω. καὶ σὺ ἐὰν διαστείλῃ τῷ ἀνόμῳ, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ ἀδίκου ὁ ἄνομος ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν ψυχήν σου ῥύσῃ, καὶ ἐν τῷ ἀποστρέφειν δίκαιον ἀπὸ τῶν δικαιοσυνῶν αὐτοῦ, καὶ ποιήσει παράπτωμα, καὶ δώσω τὴν βάσανον εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, αὐτὸς ἀποθανεῖται, ὅτι οὐ διεστείλω αὐτῷ· καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἀποθανεῖται, διότι οὐ μὴ μνησθῶσιν αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ ἃς ἐποίησε, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. σὺ δὲ ἐὰν διαστείλῃ τῷ δικαίῳ μὴ ἁμαρτεῖν, καὶ αὐτὸς μὴ ἁμάρτῃ ὁ δίκαιος ζωῇ ζήσεται, ὅτι διεστείλω αὐτῷ, καὶ σὺ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ῥύσῃ. καὶ ἐγένετο ἐκεῖ ἐπ᾽ ἐμὲ χεὶρ κυρίου, καὶ εἶπε πρός με, ἀνάστηθι καὶ ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἐκεῖ λαληθήσεται πρός σε, καὶ ἀνέστην καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ δόξα κυρίου εἱστήκει καθὼς ἡ δόξα ἣν ἴδον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἦλθεν ἐπ᾽ ἐμὲ πνεῦμα καὶ ἔστησέ με ἐπὶ πόδας μου, καὶ ἐλάλησε πρός με καὶ εἶπέ μοι, εἴσελθε καὶ ἐγκλείσθητι ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου σου. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ δέδονται ἐπὶ σὲ δεσμοί, καὶ δήσουσί σε ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκ μέσου αὐτῶν. καὶ τὴν γλῶσσάν σου συνδήσω τῷ λάρυγγί σου, καὶ ἀποκωφωθήσῃ, καὶ οὐκ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς ἄνδρα ἐλέγχοντα, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ ἐν τῷ λαλεῖν με πρός σε, ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος κύριος, ὁ ἀκούων ἀκουέτω, καὶ ὁ ἀπειθῶν ἀπειθείτω, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί.

Ca.4.

Infra 33.b.

in medio eorꝝ. Cum aūt ptranſiſſent ſeptē dies: factum eſt verbum domini ad me dicens. Fili hominis ſpeculatorem dedi te domui iſrael: & audies de ore meo verbum & annunciabis eis ex me. Si dicente me ad impium: morte morieris non annūciaueris ei: neq3 locutus fueris vt auertatur a via ſua impia & viuat: ipſe impius in iniqtate ſua morietur: ſanguinē aūt eius de manu tua requirā. Si autē tu annūciaueris impio: & ille nō fuerit conuerſus ab impietate ſua & a via ſua impia: ipſe quidē in impietate ſua morietur: tu aūt aiam tuā liberaſti. Sed & ſi cōuerſus iuſtus a iuſticia ſua fuerit: & fecerit iniqtatē: ponā offendiculū corā eo. Ipſe morietur qa nō annūciaſti ei. In pctō ſuo morietur: & nō erunt in memoria iuſticie eius qs fecit: ſanguinē vero eius de manu tua requirā. Si aūt tu annūciaueris iuſto vt nō peccet iuſtus: & ille nō peccauerit: viuens viuet: qa annūciaſti ei: & tu animā tuā liberaſti. Et facta eſt ſup me manus dñi: & dixit ad me. Surgēs egredere in cāpū: & ibi loqr tecū. Et ſurgens egreſſus ſum in cāpū: & ecce ibi gloria domini ſtabat quaſi gloria quam vidi iuxta flumē chobar: & cecidi in faciē meā. Et ingreſſus eſt in me ſpūs: & ſtatuit me ſup pedes meos: & locutꝰ eſt mihi: & dixit ad me. Ingredere & includere ī medio domus tue. Et tu fili hoīs ecce data ſunt ſuper te vincula: & ligabunt te in eis: & nō egredieris in medio eorū: & linguā tuā adherere faciam palato tuo: & eris mutus nec quaſi vir obiurgans: qa domus exaſperans eſt. Cum aūt locutus fuero tibi: aperiā os tuū & dices ad eos. Hec dicit dominus deꝰ. Qui audit audiat: & qui quieſcit quieſcat: quia domus exaſperans eſt. 4.

בתוכם: ויהי מקצה שבעת ימים ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם צפה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אתם ממני: באמרי לרשע מות תמות ולא הזהרתו ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיתו הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש: ואתה כי הזהרת רשע ולא שב מרשעו ומדרכו הרשעה הוא בעונו ימות ואתה את נפשך הצלת: ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו הוא ימות כי לא הזהרתו בחטאתו ימות ולא תזכרן צדקתו אשר עשה ודמו מידך אבקש: ואתה כי הזהרתו צדיק לבלתי חטא צדיק והוא לא חטא חיו יחיה כי נזהר ואתה את נפשך הצלת: ותהי עלי שם יד יהוה ויאמר אלי קום צא אל הבקעה ושם אדבר אותך: ואקום ואצא אל הבקעה והנה שם כבוד יהוה עמד ככבוד אשר ראיתי על נהר כבר ואפל על פני: ותבא בי רוח ותעמדני על רגלי וידבר אתי ויאמר אלי בא הסגר בתוך ביתך: ואתה בן אדם הנה נתנו עליך עבותים ואסרוך בהם ולא תצא בתוכם: ולשונך אדביק אל חכך ונאלמת ולא תהיה להם לאיש מוכיח כי בית מרי המה: ובדברי אותך אפתח את פיך ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה השמע ישמע והחדל יחדל כי בית מרי המה:

Cap. iiij.

ואתה בן אדם קח לך לבנה
ונתתה אותה לפניך וחקות עליה
עיר את ירושלם: ונתתה עליה
מצור ובנית עליה דיק ושפכת
עליה סללה ונתתה עליה מחנות
ושים עליה כרים סביב: ואתה קח
לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר
ברזל בינך ובין העיר והכינתה את
פניך אליה והיתה במצור וצרת
עליה אות היא לבית ישראל:
ואתה שכב על צדך השמאלי
ושמת את עון בית ישראל עליו
מספר הימים אשר תשכב עליו
תשא את עונם: ואני נתתי לך את
שני עונם למספר ימים שלש
מאות ותשעים יום ונשאת את
עון בית ישראל: וכלית את אלה
ושכבת על צדך הימני שנית
ונשאת את עון בית יהודה ארבעים
יום יום לשנה יום לשנה נתתיו
לך: ואל מצור ירושלם תכין פניך
וזרעך חשופה ונבאת עליה: והנה
נתתי עליך עבותים ולא תהפך
מצדך אל צדך עד כלותך ימי
מצורך: ואתה קח לך חטין ושערים
ופול ועדשים ודחן וכסמים ונתתה
אותם בכלי אחד ועשית אותם לך
ללחם מספר הימים אשר אתה
שוכב על צדך שלש מאות ותשעים
יום תאכלנו: ומאכלך אשר
תאכלנו במשקול עשרים שקל
ליום מעת עד עת תאכלנו: ומים
במשורה תשתה ששית ההין
מעת עד עת תשתה: ועגת שערים
תאכלנה והיא בגללי צאת האדם
תעגנה לעיניהם: ויאמר יהוה ככה

לקח נתן · פנה חקק · צור בנה · סלל חנה · שום כור · סבב חנה · כון · צור · צדד שמל · שום · ספר יום · שכב נשא · נתן שנה · מאה · כלה · שנה · רבע · כון פנה · חשף · נתן עבת · הפך כלה · יום צור · לקח חטה · כסם · נתן כלה · עשה · מאה · אכל · שקל · שתה · צוא · עוג אמר

Et tu fili hominis: ſume tibi laterem & pones eum coram te: & deſcribes in eo ciuitatē hieruſalem. Et ordinabis aduerſus eam obſidionē: & edificabis munitiones: & cōportabis aggerē: & dabis contra eam caſtra & pones arietes in gyro: & tu ſume tibi ſartaginem ferreā & pone eam in murum ferreū inter te & inter ciuitatem: & obfirmabis faciē tuā ad eam: & erit in obſidionē: & circundabis eā. Signū eſt domui iſrael. Et tu dormies ſuper latus tuum ſiniſtrum & pones iniquitates domus iſrael ſuper eo numero dierum quibus dormies ſuper illud: & aſſumes iniquitates eorum. Ego autē dedi tibi annos iniquitatis eorū numero dierū trecētos & nonagīta dies: & portabis iniquitatē domus iſrael. Et cum cōpleueris hec: dormies ſuper latus tuū dextrum ſecundo & aſſumes iniquitatē domus iuda quadraginta diebus. Diē pro anno: diē inq̄ȝ pro anno dedi tibi. Et ad obſidionē hieruſalē cōuertes faciē tuā & brachiū tuū erit extentum: & ꝓphetabis aduerſus eā. Ecce circūdedi te vinculis: & nō te cōuertes a latere tuo in latus aliud donec cōpleas dies obſidionis tue. Et tu ſume tibi frumentum & ordeum & fabā & lentē & miliū & viciā: & mittes ea in vas vnum: & facies tibi panes numero dierum quibus dormies ſup latus tuū. Trecentis & nonaginta diebus comedes illud. Cibus autem tuus quo veſceris erit in pondere viginti ſtateres in die. A tpe vſq; ad tp̄s comedes illud. Et aquā in menſura bibes ſextā partē hin. A tpe vſq; ad tēpus bibes illud. Et q̄ſi ſubcinericiū ordeaceū comedes illud: & ſtercore qd̄ egreditur de hoīe operies illud in oculis eorū. Hec dicit dn̄s. Sic

Et tu fili hoīs: ſume tibi laterem:
Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ πλίνθον, A
& pones illū ante faciem tuam: & ſcribes
καὶ θήσεις αὐτὴν πρὸ προσώπου σου, καὶ διαγράψεις
in eo ciuitatē hieruſalem: & dabis cō eam
ἐπ' αὐτὴν πόλιν τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ δώσεις ἐπ' αὐτὴν
obſidionē. & edificabis eā ꝓpugnacula: &
περιοχήν. καὶ οἰκοδομήσεις ἐπ' αὐτὴν προμαχῶνας, καὶ
circumpones cō eam vallū: & dabis cō eam
περιβαλεῖς ἐπ' αὐτὴν χάρακα, καὶ δώσεις ἐπ' αὐτὴν
caſtra: & ordinabis arietes i circuitu. &
παρεμβολάς, καὶ τάξεις τὰς βελοστάσεις κύκλῳ. καὶ
tu ſume tibi ſartaginē ferream: & pones ei
σὺ λάβε σεαυτῷ τήγανον σιδηροῦν, καὶ θήσεις αὐτὸ
murū ferreum inter te & inter
τοῖχον σιδηροῦν ἀναμέσον σου καὶ ἀναμέσον τῆς
ciuitatē: ꝑparabis faciem tuā ad e-
πόλεως, καὶ ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπόν σου ἐπ' αὐ-
am: & erit in obſidione: & circundabis
τήν, καὶ ἔσται ἐν συγκλεισμῷ, καὶ συγκλείσεις
eam: ſignū eſt hoc filiis iſrael. & tu
αὐτήν, σημεῖόν ἐστι τοῦτο τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ σὺ
dormies ſup latus tuū ſiniſtrū: & pones
κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευρόν σου τὸ ἀριστερόν, καὶ θήσεις B
iniq̄tates iſrael ſup eo ſcd̄m numeꝝ die-
τὰς ἀδικίας τοῦ ἰσραὴλ ἐπ' αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν τῶν ἡ-
rum q̄bꝰ dormies ſup illud: & aſſumes iniq̄tates
μερῶν ἃς κοιμηθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, καὶ λήψῃ τὰς ἀδικίας
eoꝝ: & ego dedi tibi duas iniq̄tates eoꝝ in
αὐτῶν, καὶ ἐγὼ δέδωκά σοι τὰς δύο ἀδικίας αὐτῶν εἰς
numeꝝ dieꝝ trecentoꝝ nonaginta: & aſſumes ini-
ἀριθμὸν ἡμερῶν τριακοσίων ἐνενήκοντα, καὶ λήψῃ τὰς ἀ-
q̄tates domꝰ iſrael. & ꝯplebis hec: &
δικίας τοῦ οἴκου ἰσραήλ. καὶ συντελέσεις ταῦτα, καὶ
dormies ſup latus tuū dextrū: & aſſumes
κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευρόν σου τὸ δεξιόν, καὶ λήψῃ τὰς
iniq̄tates domꝰ iuda q̄draginta diebꝰ: diem
ἀδικίας τοῦ οἴκου ἰούδα τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν
in annū poſui tibi. & ad obſidionē hieru-
εἰς ἐνιαυτὸν τέθεικά σοι. καὶ εἰς τὸν συγκλεισμὸν ἱερου- iii.14.
ſalem parabis faciem tuā: & bra-
σαλὴμ ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπόν σου, καὶ τὸν βρα-
chiū tuū roborabis: & ꝓphetabis ſup eam.
χίονά σου στερεώσεις, καὶ προφητεύσεις ἐπ' αὐτήν.
& ego ecce dedi ſup te vincula: & ne ꝯuertaris
καὶ ἐγὼ ἰδοὺ δέδωκα ἐπὶ σὲ δεσμούς, καὶ μὴ στραφῇς
a latere tuo in latus tuū: donec cōple-
ἀπὸ τοῦ πλευροῦ σου ἐπὶ τὸ πλευρόν σου, ἕως οὗ συν-
antur dies obſidionis tue. & tu ſume
τελεσθῶσιν αἱ ἡμέραι τοῦ συγκλεισμοῦ σου. καὶ σὺ λάβε
tibi triticū & ordeū: & fabam & lentem &
σεαυτῷ πυροὺς καὶ κριθάς, καὶ κύαμον καὶ φακὸν καὶ
milium & ſiliginē: immittes ea in vas vnū fictí-
κέγχρον καὶ ὄλυραν, ἐμβαλεῖς αὐτὰ εἰς ἄγγος ἓν ὀστρά-
le: & facies ea tibi in panes. & ſcd̄m C
κινον, καὶ ποιήσεις αὐτὰ σεαυτῷ εἰς ἄρτους. καὶ κατὰ
numeꝝ dieꝝ q̄bꝰ tu dormis ſup latus tuū
ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν ἃς σὺ καθεύδεις ἐπὶ τοῦ πλευροῦ σου
trecētis nonaginta diebꝰ cōedes ea: & ci-
τριακοσίους ἐνενήκοντα ἡμέρας φάγεσαι αὐτά, καὶ τὸ βρῶ-
bus tuꝰ q̄ veſceris in pōdere viginti ſiclos in die
μά σου ὃ φάγεσαι ἐν σταθμῷ εἴκοσι σίκλους τὴν ἡμέραν
a tp̄e vſq; ad tp̄s comedes ea: & aquā in mēſura
ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ φάγεσαι αὐτά, καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ
bibes ſextā ptē hyn: a tp̄e vſq; ad tp̄s bibes
πίεσαι τὸ ἕκτον τοῦ ἵν, ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ πίεσαι
illā: q̄ſi ſubcineritiū ordeaceū comedes ea. in fimo
αὐτό, ὡς ἐγκρυφίαν κρίθινον φάγεσαι αὐτά. ἐν βολβίτοις
ſtercoris humani abſcōdes ea ante oculos eo-
κόπρου ἀνθρωπίνης ἐγκρύψεις αὐτὰ κατ' ὀφθαλμοὺς αὐ-
rum. hec dicit dn̄s deus iſrael:
τῶν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ,

ſic comedēt filii iſrael immūda inter gētes
οὕτως φάγονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀκάθαρτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν
in q̄s eiiciam eos: dixi nequaq̄ dn̄e deus
εἰς ἃ ἐκβαλῶ αὐτούς, εἶπα μηδαμῶς κύριε ὁ θεὸς τοῦ
iſrael. ſi aīa mea nō eſt polluta ī immunditia &
ἰσραήλ. εἰ ἡ ψυχή μου οὐ μεμίανται ἐν ἀκαθαρσίᾳ καὶ
morticiniū & captū a beſtiis nō comedi a natiuitate mea
θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον οὐ βέβρωκα ἀπὸ γενέσεώς μου
vſq; nūc: neq; ingreſſa eſt in os meū oīs caro
ἕως τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰσελήλυθεν εἰς τὸ στόμα μου πᾶν κρέας
ꝓphana. & dixit ad me: ecce dedi tibi fimum
βέβηλον. καὶ εἶπεν πρός με, ἰδοὺ δέδωκά σοι βόλβιτα
boū: pro ſtercoribꝰ humanis: & facies
βοῶν, ἀντὶ τῶν βολβίτων ἀνθρωπίνων, καὶ ποιήσεις τοὺς
panes in eis. & dixit dn̄s ad me: fili hoīs
ἄρτους ἐπ' αὐτῶν. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου
ecce ego cōtero firmamētū panis in hieruſalem:
ἰδοὺ ἐγὼ συντρίβω στήριγμα ἄρτου ἐν ἱερουσαλήμ,
& comedent panē in pōdere & indigētia: & aquā in mē-
καὶ φάγονται ἄρτον ἐν σταθμῷ καὶ ἐνδείᾳ, καὶ ὕδωρ ἐν μέ-
ſura & in interitu bibent: vt idigētes fiant pa-
τρῳ καὶ ἐν ἀφανισμῷ πίονται, ὅπως ἐνδεεῖς γίνωνται ἄρ-
ne & aqua. & interibit homo & frater
του καὶ ὕδατος. καὶ ἀφανισθήσεται ἄνθρωπος καὶ ἀδελφὸς
eiꝰ: & cōtabeſcent in iniq̄tatibꝰ ſuis.
αὐτοῦ, καὶ ἐντακήσονται ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν. Ca. 5.
Et tu fili hoīs: ſume tibi gladium
Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ ῥομφαίαν
acutā magiſq̄ nouacula tōſoris poſſidebis eā tibi. &
ὀξεῖαν ὑπὲρ ξυρὸν κουρέως, κτήσῃ αὐτὴν σεαυτῷ. καὶ
induces eā ſup caput tuū & ſup bar-
ἐπάξεις αὐτὴν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου καὶ ἐπὶ τὸν πώγω-
bā tuā. & ſumes ſtaterā pōderis & diuides eos.
νά σου. καὶ λήψῃ ζυγὸν σταθμίων καὶ διαστήσεις αὐτούς. τὸ
q̄rtā ptē in igne combures in media ciuitate ſcd̄m
τέταρτον ἐν πυρὶ ἀνακαύσεις ἐν μέσῃ τῇ πόλει κατὰ
cōpletionē dieꝝ cōcluſionis. & ſumes
τὴν πλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ συγκλεισμοῦ. καὶ λήψῃ
q̄rtā ptem & cōbures eā in medio eius: &
τὸ τέταρτον καὶ κατακαύσεις αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ
q̄rtā partē concides in gladio i circuitu eius: &
τὸ τέταρτον κατακόψεις ἐν ῥομφαίᾳ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ
q̄rtā ptē diſperges vēto. & gladiū nu-
τὸ τέταρτον διασκορπίσεις τῷ πνι. καὶ μάχαιραν ἐκ-
dabo poſt eos. aſſumes inde paucos in nūero:
κενώσω ὀπίσω αὐτῶν. λήψῃ ἐκεῖθεν ὀλίγους ἐν ἀριθμῷ,
& circūligabis eos pallio tuo. & ex his
καὶ συμπεριλήψῃ αὐτοὺς τῇ ἀναβολῇ σου. καὶ ἐκ τού-
tolles adhuc & piicies eos in mediū
των λήψῃ ἔτι καὶ ῥίψεις αὐτοὺς εἰς μέσον τοῦ
ignis & cōbures eos in igne: ex ea egre-
πυρὸς καὶ κατακαύσεις αὐτοὺς ἐν πυρί, ἐξ αὐτῆς ἐξελεύ-
dietur ignis: & dices omni domui iſrael. hec dicit
σεται πῦρ, καὶ ἐρεῖς παντὶ οἴκῳ ἰσραήλ. τάδε λέγει
dn̄s dn̄s: iſta hieruſalem. in medio gētiū po-
ἀδωναΐ κύριος, αὕτη ἱερουσαλήμ. ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν τέ-
ſui eam: & i circuitu eius regiones: & dices:
θεικα αὐτήν, καὶ τὰς κύκλῳ αὐτῆς χώρας, καὶ ἐρεῖς, τὰ
iuſtificatiōes meas iniquo ex gētibꝰ: & legitima
δικαιώματά μου τῇ ἀνόμῳ ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰ νόμιμά
mea regionū q̄ in circuitu eius: q2 iuſtificatiōes
μου τῶν χωρίων τῶν κύκλῳ αὐτῆς, διότι τὰ δικαιώματά
meas repuleſt: & in legitimis meis nō ambulaue-
μου ἀπώσαντο, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις μου οὐκ ἐπορεύθη-
rūt in eis. ꝓpterea hec dicit dn̄s dn̄s: p eo q̄d
σαν ἐν αὐτοῖς. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἀνθ' ὧν ἡ
occaſio vr̄a ex gētibꝰ q̄ i circuitu vr̄o: & in legi-
ἀφορμὴ ὑμῶν ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς νο-
timis meis nō ambulaſtis: & iuſtificatiōes meas nō
μίμοις μου οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ τὰ δικαιώματά μου οὐκ
feciſtis. ſed neq; ſcd̄m iudicia
ἐποιήσατε. ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰ δικαιώματα τῶν

comedent filii iſrael panem ſuum pollutum inter gentes ad quas eiiciam eos. Et dixi A.a.a. dn̄e deus. Ecce anima mea non eſt polluta: & morticiniū & laceratū a beſtiis non comedi ab infantia mea vſq; nunc: & non eſt ingreſſa os meū oīs caro immunda. Et dixit ad me. Ecce dedi tibi fimū boū pro ſtercoribus humanis: & facies panē tuum in eo. Et dixit ad me. Fili hominis ecce conteram baculū panis in hieruſalē: & comedēt panē ſuū in pōdere & in ſollicitudine: & aquā in mēſura & in anguſtia bibent: vt deficientibus pane & aq̄ corruat vnuſq́ſq; ad frēm ſuū & cōtabeſcat in iniq̄tatibus ſuis. 5.

Et tu fili hominis ſume tibi gladium acutū radētem pilos: & aſſumes eum & duces per caput tuum et per barbā tuā: & aſſumes tibi ſtaterā ponderis: & diuides eos. Tertiā partem igni combures in medio ciuitatis iuxta cōpletionē dierū obſidionis: & aſſumes tertiā partem: & concides gladio in circuitu eiꝰ: tertiā vero aliā diſperges i ventū: & gladium nudabo poſt eos. Et ſumes inde paruū numerū & ligabis eos i ſūmitate pallii tui. Et ex eis rurſuȝ tolles: & proiicies eos in medio ignis: & combures eos igni & ex eis egredietur ignis in omnem domum iſrael. Hec dicit dominus deus. Iſta eſt hieruſalem. In medio gentium poſui eam: & in circuitu eius terras. Et contempſit iudicia mea vt plus eſſet impia q̄ȝ gentes: & p̄cepta mea vltra q̄ȝ terre q̄ in circuitu eius ſunt. Iudicia enī mea ꝓiecerūt & in preceptis meis non ambulauerūt. Idcirco hec dicit dn̄s deus. Quia ſuperaſtis gentes que in circuitu vr̄o ſūt: et in p̄ceptis meis nō ambulaſtis: et iudicia mea non feciſtis: et iuxta iudicia

יאכלו בני ישראל את לחמם טמא
בגוים אשר אדיחם שם: ואמר
אהה אדני יהוה הנה נפשי לא
מטמאה ונבלה וטרפה לא אכלתי
מנעורי ועד עתה ולא בא בפי
בשר פגול: ויאמר אלי ראה נתתי
לך את צפועי הבקר תחת גללי
האדם ועשית את לחמך עליהם:
ויאמר אלי בן אדם הנני שבר
מטה לחם בירושלם ואכלו לחם
במשקל ובדאגה ומים במשורה
ובשממון ישתו: למען יחסרו לחם
ומים ונשמו איש ואחיו ונמקו
בעונם: ואתה בן אדם
קח לך חרב חדה תער הגלבים
תקחנה לך והעברת על ראשך
ועל זקנך ולקחת לך מאזני משקל
וחלקתם: שלשית באור תבעיר
בתוך העיר כמלאת ימי המצור
ולקחת את השלשית תכה בחרב
סביבותיה והשלשית תזרה לרוח
וחרב אריק אחריהם: ולקחת משם
מעט במספר וצרת אתם בכנפיך:
ומהם עוד תקח והשלכת אתם אל
תוך האש ושרפת אתם באש
ממנו תצא אש אל כל בית
ישראל: כה אמר אדני יהוה זאת
ירושלם בתוך הגוים שמתיה
וסביבותיה ארצות: ותמר את
משפטי לרשעה מן הגוים ואת
חקותי מן הארצות אשר סביבותיה
כי במשפטי מאסו וחקותי לא
הלכו בהם: לכן כה אמר אדני יהוה
יען המנכם מן הגוים אשר
סביבותיכם בחקתי לא הלכתם
ואת משפטי לא עשיתם ומשפטי

אכל · דחה · טמא · נער בוא · פגל · אמר נתן · צפע · עשה · נטה · שקל שור · שתה חסר · שמם מקק · Cap. v. · לקח חדד · לקח עבר · אזן · בער · צור · נכה · סבב זרה · ריק · ספר צור · לקח שלך · יצא · שום · סבב מרה · שפט · חקק · עשה

Primitiua heb. Tex. he. Ezechi. vj.

הגוים אשר סביבתיכם לא עשיתם׃
לכן כה אמר אדני יהוה הנני עליך
גם אני ועשיתי בתוכך משפטים
לעיני הגוים׃ ועשיתי בך את אשר
לא עשיתי ואת אשר לא אעשה
כמהו עוד יען כל תועבתיך׃ לכן
אבות יאכלו בנים בתוכך ובנים
יאכלו אבותם ועשיתי בך שפטים
וזריתי את כל שאריתך לכל רוח׃
לכן חי אני נאם אדני יהוה אם
לא יען את מקדשי טמאת בכל
שקוציך ובכל תועבתיך וגם אני
אגרע ולא תחוס עיני וגם אני לא
אחמול׃ שלשתיך בדבר ימותו
וברעב יכלו בתוכך והשלשית
בחרב יפלו סביבותיך והשלשית
לכל רוח אזרה וחרב אריק
אחריהם׃ וכלה אפי והנחותי חמתי
בם והנחמתי וידעו כי אני יהוה
דברתי בקנאתי בכלותי חמתי בם׃
ואתנך לחרבה ולחרפה בגוים
אשר סביבותיך לעיני כל עובר׃
והיתה חרפה וגדופה מוסר ומשמה
לגוים אשר סביבותיך בעשותי בך
שפטים באף ובחמה ובתוכחות
חמה אני יהוה דברתי׃ בשלחי את
חצי הרעב הרעים בהם אשר היו
למשחית אשר אשלח אותם
לשחתכם ורעב אסף עליכם
ושברתי לכם מטה לחם׃ ושלחתי
עליכם רעב וחיה רעה ושכלך
ודבר ודם יעבר בך וחרב אביא
עליך אני יהוה דברתי׃

Cap. vj. ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃
בן אדם שים פניך אל הרי ישראל
והנבא אליהם ואמרת הרי ישראל

Trāsl. B. Hie.

gentiū que in circuitu vr̄o sunt nō estis operati. Ideo hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te & ipse ego faciā in medio tui iudicia in oculis gentium: & faciam in te que non feci: & quibus similia vltra non faciam propter omnes abominationes tuas. Ideo patres comedent filios in medio tui: & filii comedent patres suos. Et faciam in te iudicia et vētilabo vniuersas reliquias tuas in oēm ventū. Idcirco viuo ego dicit dominus deus nisi pro eo q̄ sanctū meum violasti in omnibus offensionibus tuis & in cunctis abominationibus tuis: ego quoq; confringā & non parcet oculus meus & nō miserebor. Tertia pars tui peste morietur & fame consumetur ī medio tui: & tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo. Tertiā vero partē tuam in oēm ventū dispergā: & gladiū euaginabo post eos. Et cōplebo furorē meū: & requiescere faciā īdignationē meā in eis: & consolabor. Et sciēt q̄a ego dn̄s locut⁹ sum in zelo meo: cū īpleuero oēm īdignationē meā in eis. Et dabo te in desertū & in opprobriū gentibus q̄ in circuitu tuo sunt: in cōspectu oīs pretereūtis. Et eris opprobriū & blasphemia exēplū & stupor in gētibus q̄ in circuitu tuo sunt cū fecero in te iudicia in furore & in īdignatiōe & in increpationib⁹ ire: ego dn̄s locutus sū qñ misero sagittas famis pessimas ī eis q̄ erūt mortifere: & q̄s mittam vt disperdam vos. Et famē cōgregabo sup vos. & cōterā in vobis baculum panis: & immittam in vos famem & bestias pessimas vsq; ad internitionē. Et pestilētia & sanguis transibūt per te: & gladiū inducam sup te. Ego dn̄s locut⁹ sum. 6.

Et factus est sermo dn̄i ad me dicens. Fili hominis pone faciē tuam ad montes israel: & prophetabis ad eos & dices. Montes israel

Trāsl. Gre. lxx. cū interp̄. latina.

gētiū q̄ ī circuitu vr̄o nō fecistis. ꝓpterea hec
ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ὑμῶν οὐ πεποιήκατε. διὰ τοῦτο τά-
dicit dn̄s dn̄s: ecce ego ad te: ꝛ faci-
δε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σέ, καὶ ποιή-
am in medio tui iudiciū in ꝯspectu gentiū: ꝛ faciam
σω ἐν μέσῳ σου κρίμα ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, καὶ ποιήσω
in te q̄ nō feci: ꝛ nō faciam similia eis vltra
ἐν σοὶ ἃ οὐ πεποίηκα, καὶ οὐ ποιήσω ὅμοια αὐτοῖς ἔτι
scdm oēs abominatiōes tuas. ideo pr̄es
κατὰ πάντα τὰ βδελύγματά σου. διὰ τοῦτο πατέρες
comedēt filios in medio tui: ꝛ filij comedēt
φάγονται τὰ τέκνα ἐν μέσῳ σου, καὶ τέκνα φάγονται
patres: ꝛ faciam in te iudicia: ꝛ dispergam
πατέρας, καὶ ποιήσω ἐν σοὶ κρίματα, καὶ διασκορπιῶ
omnes reliquos tuos in oēm ventū. ꝓ-
πάντας τοὺς καταλοίπους σου εἰς πάντα ἄνεμον. διὰ
pterea viuo ego dicit dn̄s dn̄s. pfecto eo qđ scta
τοῦτο ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναΐ κύριος. ἦ μὴν ἀνθ' ὧν τὰ ἅγιά
mea maculasti in oibus offensionibus tuis ꝛ in
μου ἐμίανας ἐν πᾶσιν τοῖς προσοχθίσμασίν σου καὶ ἐν
cūctis abominationib⁹ tuis: ꝛ ego abijciam te: nō
πᾶσιν τοῖς βδελύγμασίν σου, κἀγὼ ἀπώσομαί σε, οὐ
parcet me⁹ oculus ꝛ ego nō miserebor. quarta
φείσεταί μου ὀφθαλμὸς καὶ ἐγὼ οὐκ ἐλεήσω. τὸ τέταρ-
pars tui in morte expendet: ꝛ quarta pars tui
τόν σου ἐν θανάτῳ ἀναλωθήσεται, καὶ τὸ τέταρτόν σου
in fame cōsumabitur in medio tui: ꝛ quartā
ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται ἐν μέσῳ σου, καὶ τὸ τέταρ-
ptē tui in oēm ventū disꝑgam eos: ꝛ quar
τόν σου εἰς πάντα ἄνεμον σκορπιῶ αὐτούς, καὶ τὸ τέ-
ta pars tui in gladio cadent in circuitu tuo: gladi-
ταρτόν σου ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται κύκλῳ σου, καὶ μάχαι-
um educā post eos. ꝛ complebitur fu-
ραν ἐκκενώσω ὀπίσω αὐτῶν. καὶ συντελεσθήσεται ὁ θυ-
ror me⁹: ꝛ ira mea sup eos ꝛ consolabor:
μός μου, καὶ ἡ ὀργή μου ἐπ' αὐτοὺς καὶ παρακληθήσο-
ꝛ scies qz ego dn̄s loquut⁹ sum in zelo
μαι, καὶ γνώσῃ διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα ἐν τῷ ζήλῳ
meo: cū compleuero ego irā meā sup eos. ꝛ
μου, ἐν τῷ συντελέσαι με τὴν ὀργήν μου ἐπ' αὐτούς. καὶ
ponam te in desertū ꝛ filias tuas ī circuitu
θήσομαί σε εἰς ἔρημον καὶ τὰς θυγατέρας σου κύκλῳ
tuo ī ꝯspectu oīs ꝑtereuntis: ꝛ eris blasphemia
σου ἐνώπιον παντὸς διοδεύοντος. καὶ ἔσῃ βλασφημία
gemibilis ꝛ manifesta erit: ꝛ desolatio in gētibus
στενακτὴ καὶ δηλὴ ἔσται, καὶ ἀφανισμὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν
ī circuitu tuo: cū fecero ego in te iudicia in ira
κύκλῳ σου, ἐν τῷ ποιῆσαί με ἐν σοὶ κρίματα ἐν ὀργῇ
ꝛ in furore ꝛ in vltione furoris. ego dn̄s locutus
καὶ ἐν θυμῷ καὶ ἐν ἐκδικήσει θυμοῦ. ἐγὼ κύριος λελάλη-
sū qñ misero ego sagittas meas famis
κα ἐν τῷ ἐξαποστεῖλαί με τὰς βολίδας μου τοῦ λιμοῦ
sup eos: ꝛ erunt in defectionē ꝛ mittam eas
ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔσονται εἰς ἔκλειψιν καὶ ἀποστελῶ αὐ-
vt disperdā vos. ꝛ famē cōgregabo sup vos: ꝛ cō
τὰς διαφθεῖραι ὑμᾶς. καὶ λιμὸν συνάξω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ συν-
terā firmamētū panis tui. ꝛ emittam in te fa-
τρίψω στήριγμα ἄρτου σου. καὶ ἐξαποστελῶ ἐπὶ σὲ λι-
mē: ꝛ bestias malas ꝛ cruciabo te: ꝛ mors (ē.4.d.)
μόν, καὶ θηρία πονηρὰ καὶ τιμωρήσομαί σε, καὶ θάνατος (Infra. 14.c.)
ꝛ sanguis transibunt sup te ꝛ gladiū inducā sup
καὶ αἷμα διελεύσονται ἐπὶ σὲ καὶ μάχαιραν ἐπάξω ἐπὶ
te: ego dn̄s loquut⁹ sum.
σέ, ἐγὼ κύριος λελάληκα.

Ca. 6.

Et factū est verbū dn̄i ad me dicens: fili ho
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀν-
minis firma faciem tuā ad mōtes isra- (Infra 30.a.)
θρώπου στήριξον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσρα-
el: ꝛ ꝓphetiza ad eos: ꝛ dices: mōtes israel
ήλ, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτά, καὶ ἐρεῖς, τὰ ὄρη Ἰσραήλ

Trāsla. gre. lxx. cū iter. latina.

audite verbū dn̄i dn̄i. hec dicit dn̄s do-
ἀκούσατε λόγον ἀδωναΐ κυρίου. τάδε λέγει ἀδωναΐ κύ-
min⁹ mōtib⁹ ꝛ collibus ꝛ rupib⁹
ριος τοῖς ὄρεσιν. καὶ τοῖς βουνοῖς καὶ ταῖς νάπαις
ꝛ vallibus. ecce ego induco sup vos gladi-
καὶ ταῖς φάραγξιν. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ῥομφαί-
um: ꝛ exterminabunt excelsa vr̄a: ꝛ cōteren-
αν, καὶ ἐξολοθρευθήσεται τὰ ὑψηλὰ ὑμῶν, καὶ συντρι-
tur altaria vr̄a: ꝛ delubra vr̄a: ꝛ
βήσονται τὰ θυσιαστήρια ὑμῶν, καὶ τὰ τεμένη ὑμῶν, καὶ
deijciam vulneratos vr̄os in cōspectu idolorū
καταβαλῶ τραυματίας ὑμῶν ἐνώπιον τῶν εἰδώλων
B vr̄orū: ꝛ dabo cadauera filiorū israel ante
ὑμῶν, καὶ δώσω τὰ πτώματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κατὰ
faciem idolorū suorū: ꝛ dispergam ossa
πρόσωπον τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ διασκορπιῶ τὰ ὀστᾶ
vr̄a ī circuitu altarium vr̄orū omni habitatione
ὑμῶν κύκλῳ τῶν θυσιαστηρίων ὑμῶν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ
vr̄a: ciuitates deserte erunt: ꝛ excelsa dele-
ὑμῶν. αἱ πόλεις ἐξερημωθήσονται, καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀφανι-
buntur: vt exterminēt altaria vr̄a: ꝛ
σθήσεται, ὅπως ἐξολοθρευθῇ τὰ θυσιαστήρια ὑμῶν, καὶ
cōfringentur ꝛ cessabunt idola vr̄a:
συντριβήσονται καὶ καταπαύσονται τὰ εἴδωλα ὑμῶν,
ꝛ auferēt delubra vr̄a: ꝛ delebuntur opa
καὶ ἐξαρθῇ τὰ τεμένη ὑμῶν, καὶ ἐξαλειφθῶσιν τὰ ἔργα
vr̄a: ꝛ cadent vulnerati in medio vr̄i: ꝛ
ὑμῶν, καὶ πεσοῦνται τραυματίαι ἐν μέσῳ ὑμῶν. καὶ
scietis qz ego dn̄s: ꝛ relinquam cū
ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος, καὶ ὑπολείψομαι ἐν τῷ
fuerint ex vobis saluati ex gladio in gē-
C γενέσθαι ἐξ ὑμῶν ἀνασῳζομένους ἐκ ῥομφαίας, ἐν τοῖς ἔθ-
tibus: ꝛ in dispsione vr̄a in regio
νεσιν, καὶ ἐν τῷ διασκορπισμῷ ὑμῶν ἐν ταῖς χώ-
nib⁹: ꝛ recordabunt mei liberati ex vobis
ραις, καὶ μνησθήσονταί μου οἱ ἀνασῳζόμενοι ἐξ ὑμῶν
in gentib⁹: quo captiui ducti sunt ibi: iuraui
ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ᾐχμαλωτεύθησαν ἐκεῖ, ὀμώμοκα
cordi eorū fornicanti recedenti a me:
τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τῇ ἐκπορνευσάσῃ τῇ ἀποστάσῃ ἀπ' ἐμοῦ,
oculis eorū fornicantib⁹ post exer
τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν τοῖς πορνεύουσιν ὀπίσω τῶν ἐπι-
citia eorū: ꝛ plangent ante faciem suam
τηδευμάτων αὐτῶν, καὶ κόψονται κατὰ πρόσωπον ἑαυτῶν
pro malis q̄ fecerunt in oibus abominatiōib⁹
περὶ τῶν κακῶν ὧν ἐποίησαν ἐν πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν
suis: ꝛ scient qz ego dn̄s nō in frustra locut⁹ sū
αὐτῶν, καὶ ἐπιγνώσονται διότι ἐγὼ κς̄ οὐκ εἰς δωρεὰν λελάλη-
vt facerē eis oīa mala ista. hec dicit
κα τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα. τάδε λέγει
dn̄s: plaude manu ꝛ strepe pede: ꝛ dic
D κύριος, κρότησον τῇ χειρὶ καὶ ψόφησον τῷ ποδί, καὶ εἶπον
euge sup oibus abominationib⁹ dom⁹ israel: in gladio
εὖγε ἐπὶ πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν οἴκου ἰῆλ, ἐν ῥομφαίᾳ
ꝛ ī fame ꝛ in morte cadent: q̄ longe in morte
καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ πεσοῦνται, ὁ μακρὰν ἐν θανάτῳ
morietur: q̄ āt ꝓpe in gladio cadet: ꝛ relictus
τελευτήσει, ὁ δὲ ἐγγὺς ἐν ῥομφαίᾳ πεσεῖται, καὶ ὁ ὑπολειφ-
ꝛ circundatus in fame morietur. ꝛ cōsumma-
θεὶς καὶ ὁ περιεχόμενος ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται. καὶ συντελέ-
bo irā meā sup eos: ꝛ scietis qz ego dn̄s cū
σω τὴν ὀργήν μου ἐπ' αὐτούς, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κς̄. ἐν
fuerit vulnerati vr̄i in medio idolorū vr̄orū ī cir
τῷ εἶναι τοὺς τραυματίας ὑμῶν ἐν μέσῳ τῶν εἰδώλων ὑμῶν κύ-
cuitu altarium vr̄orū. sup omnē collem excelsū ꝛ
κλῳ τῶν θυσιαστηρίων ὑμῶν. ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλὸν καὶ
in oibus sūmitatib⁹ mōtiū: ꝛ sub arbore vm-
ἐν πάσαις κορυφαῖς τῶν ὀρέων, καὶ ὑποκάτω δένδρου συ-
brosa: ꝛ sub oī quercu densa: vbi dederūt illic
σκίου, καὶ ὑποκάτω πάσης δρυὸς δασείας, οὗ ἔδωκαν ἐκεῖ
odorē suauitatis oīb⁹ idolis eorū. ꝛ extendā
ὀσμὴν εὐωδίας πᾶσι τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ ἐκτενῶ τὴν

Trāsla. B. Hie.

audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus montib⁹ & collibus rupibus & vallib⁹. Ecce ego inducam sup vos gladium & disperdam excelsa vestra. et demoliar aras vr̄as & confringētur simulachra vr̄a & deiiciā interfectos vestros ante idola vestra. Et dabo cadauera filiorū israel ante faciem simulachrorū vestrorū. Et dispergam ossa vestra circa aras vestras in oībus habitationibus vr̄is. Vrbes deserte erunt & excelsa demolientur & dissipabūtur: & interibunt are vestre & confrīgentur: & cessabunt idola vr̄a: & cōterētur delubra vr̄a & delebūtur opera vr̄a: & cadet interfectus in medio vr̄i & scientis quia ego sum dn̄s. Et relinquā in vobis eos qui fugerint gladiū in gentibus: cum dispersero vos in terris. Et recordabūtur mei liberati vr̄i ī gentib⁹ ad q̄s captiui ducti sunt: quia contriui cor eorum fornicans & recedens a me: & oculos eorum fornicantes post idola sua: & displicebunt sibimet super malis que fecerāt in vniuersis abominatiōibus illis: & sciēt q̄a ego dn̄s non frustra locutus sum vt facerem eis malū hoc. Hec dicit dominus deus. Percute manu tua & allide pedē tuū: & dic heu ad oēs abominationes malorum domus israel: quia gladio fame & peste ruituri sunt. Qui longe est: peste morietur: q̄ āt ꝓpe gladio corruet: & q̄ relictus fuerit & obsessus: fame morietur. Et complebo indignationē meā in eis: & scietis q̄a ego dn̄s: cū fuerint interfecti vestri in medio idolorū vr̄orū in circuitu ararū vestrarū in oī colle excelso: & in cūctis sūmitatib⁹ mōtiū: & subtus oē lignū nemorosum: & subtus vniuersā q̄rcū frondosam locū vbi accenderūt thura redolētia vniuersis idolis suis. Et extēdā

Tex. heb. Ezechi. vj. Primitiua heb.

שמעו דבר אדני יהוה כה אמר
אדני יהוה להרים ולגבעות
לאפיקים ולגאיות הנני אני מביא
עליכם חרב ואבדתי במותיכם׃
ונשמו מזבחותיכם ונשברו חמניכם
והפלתי חלליכם לפני גלוליכם׃
ונתתי את פגרי בני ישראל לפני
גלוליהם וזריתי את עצמותיכם
סביבות מזבחותיכם׃ בכל מושבותיכם
הערים תחרבנה והבמות תישמנה
למען יחרבו ויאשמו מזבחותיכם
ונשברו ונשבתו גלוליכם ונגדעו
חמניכם ונמחו מעשיכם׃ ונפל חלל
בתוככם וידעתם כי אני יהוה׃
והותרתי בהיות לכם פליטי חרב
בגוים בהזרותיכם בארצות׃
וזכרו פליטיכם אותי בגוים אשר
נשבו שם אשר נשברתי את לבם
הזונה אשר סר מעלי ואת
עיניהם הזנות אחרי גלוליהם
ונקטו בפניהם אל הרעות אשר
עשו לכל תועבתיהם׃ וידעו כי אני
יהוה לא אל חנם דברתי לעשות
להם הרעה הזאת׃ כה אמר אדני
יהוה הכה בכפך ורקע ברגלך
ואמר אח אל כל תועבות רעות בית
ישראל אשר בחרב ברעב ובדבר
יפלו׃ הרחוק בדבר ימות והקרוב
בחרב יפול והנשאר והנצור ברעב
ימות וכליתי חמתי בם׃ וידעתם כי
אני יהוה בהיות חלליהם בתוך
גלוליהם סביבות מזבחותיהם אל
כל גבעה רמה בכל ראשי ההרים
ותחת כל עץ רענן ותחת כל אלה
עבתה מקום אשר נתנו שם ריח
ניחח לכל גלוליהם׃ ונטיתי את

Pr̄itiua.heb. Tex.he.Ezechi.vij. Trāſl.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

ידי עליהם ונתתי את הארץ שממה ומשמה ממדבר דבלתה בכל מושבותיהם וידעו כי אני יהוה:

Cap.vij.

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: ואתה בן אדם כה אמר אדני יהוה לאדמת ישראל קץ בא הקץ על ארבעת כנפות הארץ: עתה הקץ עליך ושלחתי אפי בך ושפטתיך כדרכיך ונתתי עליך את כל תועבותיך: ולא תחוס עיני עליך ולא אחמול כי דרכיך עליך אתן ותועבותיך בתוכך תהיין וידעתם כי אני יהוה: כה אמר אדני יהוה רעה אחת רעה הנה באה: קץ בא בא הקץ הקיץ אליך הנה באה: באה הצפירה אליך יושב הארץ בא העת קרוב היום מהומה ולא הד הרים: עתה מקרוב אשפוך חמתי עליך וכליתי אפי בך ושפטתיך כדרכיך ונתתי עליך את כל תועבותיך: ולא תחוס עיני ולא אחמול כדרכיך עליך אתן ותועבותיך בתוכך תהיין וידעתם כי אני יהוה מכה: הנה היום הנה באה יצאה הצפרה צץ המטה פרח הזדון: החמס קם למטה רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נה בהם: בא העת הגיע היום הקונה אל ישמח והמוכר אל יתאבל כי חרון אל כל המונה: כי המוכר אל הממכר לא ישוב ועוד בחיים חיתם כי חזון אל כל המונה לא ישוב ואיש בעונו חיתו לא יתחזקו: תקעו בתקוע והכין הכל ואין הלך למלחמה כי חרוני אל כל המונה: החרב בחוץ והדבר

manū meā ſup eos: & faciā terrā eorū deſolatā & deſtitutā a deſerto deblata in omnibus ∞ habitationibus eorū: & ſcient quia ego dn̄s. 7.

ET factus eſt ſermo domini ad me ∞ dicens. Et tu fili hominis: hec dicit dominus deus terre iſrael. Finis venit: venit ∞ finis ſup quattuor plagas terre. Nunc ∞ finis ſuper te: & immittam furorē meum in te. Et iudicabo te iuxta vias tuas. Et ponam contra te oēs abominatiões tuas. Et nō parcet oculus meꝰ ſup te: & nō miſerebor: ſed vias tuas ponā ſup te: & abominatiões tue in medio tui erūt: & ſcietis qa ego dn̄s. Hec dicit dominus deus. ∞ Afflictio vna afflictio ecce venit. Finis venit: venit finis. Euigilauit aduerſum te: ecce venit. Venit contritio ſup te qui habitas in terra. ∞ Venit tēpus: prope eſt dies occiſionis & non ∞ glorie montium. Nunc de propinquo effundā iram meā ſup te: & complebo furorē meū in te. Et iudicabo te ſm̄ vias tuas: & imponam tibi ∞ omĩa ſcelera tua. Et nō parcet oculus meus nec miſerebor ſed vias tuas imponam tibi: ∞ & abominationes tue in medio tui erūt: & ſcietis quia ego ſum dn̄s percutiens. Ecce dies: ecce venit. Egreſſa eſt cōtritio. Floruit virga ∞ germinauit ſupbia: iniquitas ſurrexit in virga ipietatis. Nō ex eis: & non ex populo: neqꝫ ex ſonitu eorū: & nō erit requies in eis. Venit tēpus appropinquit dies. Qui emit non letetur: & qui vendit nō lugeat: qa ira ſup omnē populū eius: qa qui vendit: ad id qđ vendidit nō reuertetur: & adhuc in viuētibus vita eorū. Viſio ei ad oēm multitudinē eius nō regredietur: & vir in iniqtate vite ſue nō cōfortabitur. Canite tuba: p̄parētur oēs & nō eſt qui vadat ad p̄liū. Ira eni mea ſup vniuerſum populum eiꝰ. Gladius foris: peſtis

manū meā ſup eos: ⁊ ponā trā in deſola-
χεῖρά μου ἐπ' αὐτούς, καὶ θήσομαι τὴν γῆν εἰς ἀφανι-
tionē ⁊ in interitū a deſerto deblatha ex oi
σμὸν καὶ εἰς ὄλεθρον ἀπὸ τῆς ἐρήμου δεβλαθὰ ἐκ πάσης τῆς
hitatione eius: ⁊ ſcietis qꝛ ego dn̄s.
κατοικίας αὐτῶν, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος. Ca.7

ET factꝰ eſt ſmo dn̄i ad me dicēs: ⁊ tu
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, καὶ σὺ A
fili hoīs: hec dicit dn̄s dn̄s tre iſrael:
υἱὲ ἀνθρώπου, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος τῇ γῇ τοῦ ἰσραήλ, Infra, eo.
finis venit finis venit ſup quattuor alas
πέρας ἥκει τὸ πέρας ἥκει ἐπὶ τὰς τέσσαρας πτέρυγας
tre venit finis nūc finis ad te: ⁊ mit-
τῆς γῆς ἥκει τὸ πέρας νῦν τὸ πέρας πρὸς σέ, καὶ ἀπο-
tam furorē meū ego in te: ⁊ vlciſcar te in
στελῶ τὸν θυμόν μου ἐγὼ ἐπὶ σέ, καὶ ἐκδικήσω σε ἐν Infra 9.b.
vijs tuis: ⁊ dabo ſ̄ te oēs abomi
ταῖς ὁδοῖς σου, καὶ δώσω ἐπὶ σὲ πάντα τὰ βδε-
nationes tuas. nō parcet oculus meꝰ ſup te ne
λύγματά σου. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου ἐπὶ σὲ οὐ-
qꝫ miſerebor: qꝛ viā tuā ſup te dabo ⁊
δὲ μὴ ἐλεήσω, διότι τὴν ὁδόν σου ἐπὶ σὲ δώσω καὶ τὰ
abominatiões tue in medio tui erunt: ⁊ ſcies qꝛ
βδελύγματά σου ἐν μέσῳ σου ἔσται, καὶ γνώσῃ διότι
ego dn̄s. qꝛ hec dicit adonai dn̄s: malitia vna
ἐγὼ κύριος. διότι τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, κακία μία
malitia ecce adeſt. finis venit venit finis ſurre
κακία ἰδοὺ πάρεστιν τὸ πέρας ἥκει ἥκει τὸ πέρας ἐξη-
xit aduerſū te: ecce venit cōplicatio ſup te hitantem
γέρθη πρός σέ, ἰδοὺ ἥκει πλοκὴ ἐπὶ σὲ τὸν κατοικοῦντα B
trā: venit tpſ appropiquit dies nō cū pturbatiõibꝰ neqꝫ
τὴν γῆν, ἥκει ὁ καιρὸς ἤγγικεν ἡ ἡμέρα οὐ μετὰ θορύβων οὐδὲ
cū dolorībꝰ nūc de ppiq̄ effundā irā meā ſup te
μετ' ὠδίνων νῦν ἐγγύθεν ἐκχεῶ τὴν ὀργήν μου ἐπὶ σὲ
⁊ cōplebo furorē meū i te: ⁊ iudicabo te in
καὶ συντελέσω τὸν θυμόν μου ἐν σοί, καὶ κρινῶ σε ἐν ταῖς
vijs tuis: ⁊ dabo ſup te oēs abominatiões
ὁδοῖς σου, καὶ δώσω ἐπὶ σὲ πάντα τὰ βδελύγματα
tuas. nō parcet oculus meꝰ neqꝫ miſrebor: ſcdm
σου. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου οὐδὲ μὴ ἐλεήσω, κατὰ
vias tuas ſup te dabo: ⁊ abominatiões tue
τὰς ὁδούς σου ἐπὶ σὲ δώσω, καὶ τὰ βδελύγματά σου
in medio tui erunt: ⁊ ſcies qꝛ ego ſum dn̄s C
ἐν μέσῳ σου ἔσονται, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι ἐγώ εἰμι κύριος
percutiēs. ecce dies parit: ecce finis
ὁ τύπτων. ἰδοὺ ἡμέρα τίκτει, ἰδοὺ τὸ πέρας
venit. egreſſa ē cōplexio ⁊ floruit virga: ſurrexit
ἥκει. ἐξῆλθεν ἡ πλοκὴ καὶ ἤνθησεν ἡ ῥάβδος, ἐξανέστηκεν ἡ
ſupbia ⁊ cōteret fortitudinē iniq. ⁊ nō cū ptur-
ὕβρις καὶ συντρίψει στήριγμα ἀνόμου. καὶ οὐ μετὰ θο-
batiõe neqꝫ cū feſtinatiõe: ⁊ non ex ipſis ſunt: ne
ρύβου οὐ δὲ μετὰ σπουδῆς, καὶ οὐκ ἐξ αὐτῶν εἰσιν, οὐ-
qꝫ pulchritudo i eis. venit tpſ ecce dies:
δὲ ὡραϊσμὸς ἐν αὐτοῖς. ἥκει ὁ καιρὸς ἰδοὺ ἡ ἡμέρα, ὁ
q̄ emit nō letetur: ⁊ q̄ vēdit nō lugeat: qꝛ
κτώμενος μὴ χαιρέτω, καὶ ὁ πωλῶν μὴ θρηνείτω, ὅτι
ira in oēm mltitudinē eiꝰ. qꝛ q̄ emit ad
ὀργὴ εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς. διότι ὁ κτώμενος πρὸς D
vendentē nō reuertet: ⁊ adhuc i vita viuere ip
τὸν πωλοῦντα μὴ ἐπιστρέψῃ, καὶ ἔτι ἐν ζωῇ τὸ ζῆν αὐ-
ſoꝝ: qꝛ viſio ad oēm mltitudinē eoꝝ nō regre
τῶν, ὅτι ὅρασις εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἀνα-
dietur: ⁊ homo in oculis vite ſue nō ob-
κάμψει, καὶ ἄνθρωπος ἐν ὀφθαλμοῖς ζωῆς αὐτοῦ οὐ κρα-
tinebit. clangite in tuba ⁊ iudicate om-
τήσει. σαλπίσατε ἐν σάλπιγγι καὶ κρίνατε τὰ σύμ-
nia: ⁊ nō eſt q̄ vadat ad p̄lium: qꝛ
παντα, καὶ οὐκ ἔστιν πορευόμενος εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι
ira mea in oēm mltitudinē eoꝝ: gladius de foris
ἡ ὀργή μου εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἡ ῥομφαία ἔξωθεν E

Tr̄āſla.gre.lxx.cū inter.lati. Tr̄āſla.B.Hie. Tex.he.Ezechi.viij. Pr̄itiua.heb.

והרעב מבית אשר בשדה בחרב ימות ואשר בעיר רעב ודבר יאכלנו: ופלטו פליטיהם והיו אל ההרים כיוני הגאיות כלם המות איש בעונו: כל הידים תרפינה וכל ברכים תלכנה מים: וחגרו שקים וכסתה אותם פלצות ואל כל פנים בושה ובכל ראשיהם קרחה: כספם בחוצות ישליכו וזהבם לנדה יהיה כספם וזהבם לא יוכל להצילם ביום עברת יהוה נפשם לא ישבעו ומעיהם לא ימלאו כי מכשול עונם היה: וצבי עדיו לגאון שמהו וצלמי תועבתם שקוציהם עשו בו על כן נתתיו להם לנדה: ונתתיו ביד הזרים לבז ולרשעי הארץ לשלל וחללוהו: והסבותי פני מהם וחללו את צפוני ובאו בה פריצים וחללוה: עשה הרתוק כי הארץ מלאה משפט דמים והעיר מלאה חמס: והבאתי רעי גוים וירשו את בתיהם והשבתי גאון עזים ונחלו מקדשיהם: קפדה בא ובקשו שלום ואין: הוה על הוה תבוא ושמעה אל שמועה תהיה ובקשו חזון מנביא ותורה תאבד מכהן ועצה מזקנים: המלך יתאבל ונשיא ילבש שממה וידי עם הארץ תבהלנה מדרכם אעשה אותם ובמשפטיהם אשפטם וידעו כי אני יהוה:

Cap.viij.

ויהי בשנה הששית בששי בחמשה לחדש אני יושב בביתי וזקני יהודה יושבים לפני ותפל עלי שם יד אדני יהוה: ואראה והנה דמות

et fames intrinſecus. Qui in agro eſt gladio morietur: & qui i ciuitate peſtilentia & fame deuorabūtur: & ſaluabūtur qui fugerit ex eis. Et erunt in montibus quaſi colūbe conuallium omnes trepidi: vnuſqſqꝫ in iniquitate ſua. Oēs manus diſſoluentur: & omnia genua fluent aquis. ∞ Et accingent ſe ciliciis: & operiet eos formido: & in omi facie cōfuſio: & in vniuerſis capitibus eorū caluitium. Argentum eorū foris p̄icietur: & aurū eorū in ſterquilinium erit. Argentū eorū & aurū eorū nō valebit liberare eos i die furoris dn̄i. Animā ſuā non ſaturabūt: & ventres eorū non iplebūtur: qa ſcandalū iniqtatis eorū factū eſt: & ornamentū moniliū ſuorū in ſupbiā poſuerunt: & imagines abominationū ſuarū & ſimulachrorum fecerūt ex eo. Propter hoc dedi eis illud in imūdicitā: & dabo illud in manus alienorū ad diripiendū: & impiis terre i predā: & cōtaminabūt illud. Et auertā faciē meā ab eis & violabūt arcanū meū: & introibūt in illud emiſſarii & cōtaminabūt illud. Fac cōcluſionē: qm̄ terra plena ē iudicio ſanguinū & ciuitas plena iniqtate. Et adducā peſſimos de gētibꝰ: & poſſidebūt domos eorū. Et qeſcere faciā ſupbiā potentiū: & poſſidebūt ſctūaria eorū. Anguſtia ſupueniēte requirēt pacē: & nō erit. Cōturbatio ſup cōturbationē veniet: & auditꝰ ſup auditū. Et q̄rent viſionē de p̄pheta: & lex p̄ibit a ſacerdote: & cōſiliū a ſeniorībꝰ. Rex lugebit: & prīceps inductur merore: & manus ppl'i terre cōturbabūtur. Secundū viā eorū faciā eis & ſm̄ iudiciū eorū iudicabo eos: & ſcient quia ego ſum dominus. 8.

ET factū eſt in anno ſexto: in ſexto ∞ mēſe in qnta mēſis: ego ſedebā in domo mea: & ſenes iuda ſedebāt corā me. Et cecidit ibi ſup me manus dn̄i dei. Et vidi: & ecce ſimilitudo ∞

⁊ fames ⁊ mors intrinſecꝰ. q̄ in agro: in gladio
καὶ ὁ λιμὸς καὶ ὁ θάνατος ἔσωθεν. ὁ ἐν τῷ πεδίῳ, ἐν ῥομφαίᾳ
morietur. eos aūt q̄ i ciuitate fames ⁊ mors con-
τελευτήσει. τοὺς δὲ ἐν τῇ πόλει λιμὸς καὶ θάνατος συν-
ſumet ⁊ ſalui erunt ſaluati ex eis: ⁊
τελέσει καὶ ἀνασωθήσονται οἱ ἀνασωζόμενοι ἐξ αὐτῶν, καὶ
erunt in mōtibꝰ q̄ſi colūba meditans. ⁊ oēs
ἔσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων ὡς περιστερὰ μελετητή. καὶ πάντας
interficiā: vnūquēqꝫ i iniqtatibꝰ ſuis. oēs manus
ἀποκτενῶ, ἕκαστον ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτοῦ. πᾶσαι χεῖρες
diſſoluentur: ⁊ oīa femora polluentur humore.
Eſai. 15.c. Soph. 1.d. ἐκλυθήσονται, καὶ πάντες μηροὶ μολυνθήσονται ὑγρασίᾳ.
⁊ precingent cilitijs ⁊ cooperiet eos formido.
καὶ περιζώσονται σάκκους καὶ καλύψει αὐτοὺς θάμβος.
⁊ ſup oēꝫ faciem cōfuſio ſup eos: ⁊ ſup om
καὶ ἐπὶ πᾶν πρόσωπον αἰσχύνη ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐπὶ πᾶ-
ne caput caluitium. argētū eoꝝ in pla-
σαν κεφαλὴν φαλάκρωμα. τὸ ἀργύριον αὐτῶν ἐν ταῖς πλα-
teis pijcietur: ⁊ aurum eoꝝ erit cōtemptui.
τείαις ῥιφήσεται, καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν ὑπεροφθήσεται.
argentū eoꝝ ⁊ aurum eoꝝ: nō poterit libe
τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν, οὐ δυνήσεται ἐξε-
rare eos in die furoris dn̄i. aīe eoꝝ non
λέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου. αἱ ψυχαὶ αὐτῶν οὐ μὴ
ſaturabuntur ⁊ ventres eoꝝ nō iplebuntur: qꝛ
ἐμπλησθῶσιν καὶ αἱ γαστέρες αὐτῶν οὐ πλησθήσονται, διότι
cruciatus iniqtatū eoꝝ fuit. electa mūdi in ſu-
βάσανος τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ἐγένετο. ἐκλεκτὰ κόσμου εἰς ὑ-
perbiam poſuerūt ea ⁊ imagines abominationū
περηφανίαν ἔθεντο αὐτὰ καὶ εἰκόνας τῶν βδελυγμάτων
fecerunt ex eis. ppt hoc dedi ea illis
ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν. ἕνεκεν τούτου δέδωκα αὐτὰ αὐτοῖς
in imūdiciam. ⁊ tradam ea in manus alie-
εἰς ἀκαθαρσίαν. καὶ παραδώσω αὐτὰ εἰς χεῖρας ἀλλο-
noꝝ vt diripiant ea. ⁊ peſtilētibꝰ terre in pre
τρίων τοῦ διαρπάσαι αὐτά. καὶ τοῖς λοιμοῖς τῆς γῆς εἰς σκῦ-
dā ⁊ pollucent ea. ⁊ auertam faciem
λα καὶ βεβηλώσουσιν αὐτά. καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν
meā ab eis ⁊ polluēt viſitatiōnē meā. ⁊ introi
μου ἀπ' αὐτῶν καὶ μιανοῦσιν τὴν ἐπισκοπήν μου. καὶ εἰσε-
G bunt in ea ſine cuſtodia: ⁊ cōtaminabunt ea
λεύσονται εἰς αὐτὰ ἀφυλάκτως, καὶ βεβηλώσουσιν αὐτὰ
⁊ facient pturbatiōnē: qꝛ terra plena iudicio ſāguī
καὶ ποιήσουσιν φυρμόν, διότι ἡ γῆ πλήρης κρίσεως αἱμά-
nū ⁊ ciuitas plena iniqtate. ⁊ adducā malos gētiū ⁊
των καὶ ἡ πόλις πλήρης ἀνομίας. καὶ ἄξω πονηροὺς ἐθνῶν καὶ
poſſidebūt domus eoꝝ. ⁊ auertam fre-
κληρονομήσουσιν τοὺς οἴκους αὐτῶν. καὶ ἀποστρέψω τὸ φρύ-
mitū fortitudīs eoꝝ: ⁊ polluentur ſctā eoꝝ. p-
αγμα τῆς ἰσχύος αὐτῶν, καὶ μιανθήσεται τὰ ἅγια αὐτῶν. ἐξι-
piciatio veniet ⁊ q̄ret pacē: ⁊ nō erit. vę ſup vę
λασμὸς ἥξει καὶ ζητήσει εἰρήνην, καὶ οὐκ ἔσται. οὐαὶ ἐπὶ οὐ-
erit. ⁊ nunciꝰ ſup nūcium erit. ⁊ q̄retur vi-
αὶ ἔσται. καὶ ἀγγελία ἐπὶ ἀγγελίαν ἔσται. καὶ ζητηθήσεται ὅ-
ſio ex ppheta: ⁊ lex peribit a ſacdote: ⁊
ρασις ἐκ προφήτου, καὶ νόμος ἀπολεῖται ἐξ ἱερέως, καὶ
cōſiliū ex ſenioribus. rex lugebit: ⁊ prīceps
βουλὴ ἐκ πρεσβυτέρων. ὁ βασιλεὺς πενθήσει, καὶ ὁ ἄρχων
induetur interitū: ⁊ manus ppli terre diſſol
ἐνδύσεται ἀφανισμόν, καὶ αἱ χεῖρες τοῦ λαοῦ τῆς γῆς παρα-
uentur: ſcdm vias eoꝝ faciam illis: ⁊
λυθήσονται. κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ τοῖς
iudicijs eoꝝ vlciſcar eos: ⁊ ſcient qꝛ ego dn̄s.
κρίμασιν αὐτῶν ἐκδικήσω αὐτούς, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κς.

Ca.8. A ET factū ē in anno ſexto in ſexto mēſe quin-
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἕκτῳ ἐν τῷ ἕκτῳ μηνὶ πέμ-
ta mēſis ego ſedebam in domo mea: ⁊ ſenio-
πτῃ τοῦ μηνός ἐγὼ ἐκαθήμην ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ οἱ πρεσβύ-
res iuda ſedebant coram me. ⁊ facta eſt ſup me
τεροι ἰούδα ἐκάθηντο ἐνώπιόν μου. καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ
manꝰ adonai dn̄i: ⁊ vidi. ⁊ ecce ſimilitudo
χεὶρ ἀδωναῒ κυρίου, καὶ εἶδον. καὶ ἰδοὺ ὁμοίωμα ∞

x

כמראה אש ממראה מתניו ולמטה ראה
אש וממתניו ולמעלה כמראה עלה
זהר כעין החשמלה: וישלח שלח
תבנית יד ויקחני בציצת ראשי בנה לקח
ותשא אתי רוח בין הארץ ובין נשא
השמים ותבא אתי ירושלמה בוא
במראות אלהים אל פתח שער
הפנימית הפונה צפונה אשר שם פנה צפן
מושב סמל הקנאה המקנה: והנה ישב קנא
שם כבוד אלהי ישראל כמראה כבד
אשר ראיתי בבקעה: ויאמר אלי ראה אמר
בן אדם שא נא עיניך דרך צפונה נשא צפן
ואשא עיני דרך צפונה והנה
מצפון לשער המזבח סמל הקנאה זבח
הזה בבאה: ויאמר אלי בן אדם בוא
הראה אתה מהם עשים תועבות עשה תעב
גדלות אשר בית ישראל עשים
פה לרחקה מעל מקדשי ועוד קדש
תשוב תראה תועבות גדלות: ויבא שוב ראה
אתי אל פתח החצר ואראה בוא ראה
והנה חר אחד בקיר: ויאמר אלי בן חור
אדם חתר נא בקיר ואחתר בקיר חתר
והנה פתח אחד: ויאמר אלי בוא
וראה את התועבות הרעות אשר תעב רוע
הם עשים פה: ואבוא ואראה עשה בוא
והנה כל תבנית רמש ובהמה שקץ בנה
וכל גלולי בית ישראל מחקה גלל חקק
על הקיר סביב סביב: ושבעים סבב
איש מזקני בית ישראל ויאזניהו
בן שפן עמד בתוכם עמדים
לפניהם ואיש מקטרתו בידו פנה
ועתר ענן הקטרת עלה: ויאמר אלי
הראית בן אדם אשר זקני בית ראה
ישראל עשים בחשך איש בחדרי
משכיתו כי אמרים אין יהוה ראה שכה
אתנו עזב יהוה את הארץ: ויאמר

quaſi aſpectus ignis. Ab aſpectu lumborum eius & deorſum ignis: & a lumbis eius & ſurſum quaſi aſpectus ſplendoris: vt viſio electri. Et emiſſa ſimilitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei: & eleuauit me ſpiritus inter terram & celum: & adduxit me in hieruſalem in viſione dei iuxta oſtium interius quod reſpiciebat ad aquilonem: vbi erat ſtatutum idolum zeli ad prouocandum emulationem. Et ecce ibi gloria dei iſrael ſecundum viſionem quam videram in campo: & dixit ad me. Fili hominis leua oculos tuos ad viam aquilonis. Et leuaui oculos meos ad viam aquilonis: & ecce ab aquilone porte altaris idolum zeli in ipſo introitu. Et dixit ad me. Fili hominis: putaſne vides tu quid iſti faciunt abominationes magnas quas domus iſrael facit hic: vt procul recedam a ſanctuario meo? Et adhuc conuerſus videbis abominationes maiores. Et introduxit me ad oſtium atrii. Et vidi: & ecce foramen vnum in pariete. Et dixit ad me. Fili hominis fode parietem. Et cum fodiſſem parietem apparuit oſtium vnum. Et dixit ad me. Ingredere & vide abominationes peſſimas quas iſti faciunt. Et ingreſſus vidi: & ecce omnis ſimilitudo reptilium & animalium abominatio: & vniuerſa idola domus iſrael depicta erant in pariete: in circuitu per totum. Et ſeptuaginta viri de ſenioribus domus iſrael: & iechonias filius ſaphan ſtabat in medio eorum ſtantium ante picturas: & vnuſquiſque habebat thuribulum in manu ſua: & vapor nebule de thure conſurgebat: & dixit ad me. Certe vides fili hominis que ſeniores domus iſrael faciunt in tenebris: vnuſquiſque in abſcondito cubilis ſui. Dicunt enim. Non videt dominus nos. Dereliquit dominus terram. Et dixit

viri. a lumbo eius: ⁊ vſq; deorſū ignis: ⁊
ἀνδρός. ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, καὶ ἕως κάτω πῦρ, καὶ
a lumbo eius: ⁊ ſup. eum ſicut viſio
ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ὡς ὅρασις
fulgoris: ſicut ſpēs electri. ⁊ extendit ſimilitu-
φέγγους, ὡς εἶδος τοῦ ἠλέκτρου. καὶ ἐξέτεινεν ὁμοίω-
dinē man⁹: ⁊ aſſumpſit me in fimbria
μα χειρός, καὶ ἀνέλαβέν με ἐπὶ τοῦ κρασπέδου τῆς κο-
ticis mei. ⁊ aſſumpſit me ſpūs inter terrā ⁊
ρυφῆς μου. καὶ ἀνέλαβέν με πνεῦμα ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ
inter celum: ⁊ adduxit me in hieruſalem in
ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἤγαγέν με εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν
viſione dei ad veſtibula porte interioris
ὁράσει θεοῦ ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης τῆς ἐσωτέρας τῆς
reſpiciētis ad aqlonē: vbi erat ſtatua poſſidētis.
βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, οὗ ἦν ἡ στήλη τοῦ κτωμένου.
⁊ ecce illic erat gloria dñi dei iſrael: ſcđm viſio-
καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ ἦν δόξα κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, κατὰ τὴν ὅρα-
nē quā vidi in campo. ⁊ dixit ad me. fili homi-
σιν ἣν ἴδον ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ εἶπεν πρός με. υἱὲ ἀνθρώ-
nis: reſpice oculis tuis ad aqlonē. ⁊
που, ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου πρὸς βορρᾶν. καὶ
ecce. ad aqlone ſup portā q̄ ad orientem
ἰδοὺ ἀπὸ βορρᾶ ἐπὶ τὴν πύλην τὴν πρὸς ἀνατολάς τοῦ
altaris imago zeli huius in introitu
θυσιαστηρίου ἡ εἰκὼν τοῦ ζήλου τούτου ἐν τῷ εἰσπορεύε-
ipſius ad orientem. ⁊ dixit ad me: fili ho
σθαι αὐτὴν πρὸς ἀνατολάς. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀν-
minis vidiſti quid iſti faciunt iniqtates magnas
θρώπου ἑώρακας τί οὗτοι ποιοῦσιν ἀνομίας μεγάλας
quas dom⁹ iſrael faciunt hic vt recedant ipſi
ἃς ὁ οἶκος ἰσραὴλ ποιοῦσιν ὧδε τοῦ ἀπέχεσθαι αὐτοὺς
a ſanctis meis: ⁊ adhuc videbis iniqtates maiores.
ἀπὸ τῶν ἁγίων μου, καὶ ἔτι ὄψει ἀνομίας μείζονας.
⁊ introduxit me in veſtibula atrii: ⁊ vidi
καὶ εἰσήγαγέν με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς αὐλῆς, καὶ ἴδον
⁊ ecce foramē vnū in pariete. ⁊ dixit ad me: fili
καὶ ἰδοὺ ὀπὴ μία ἐν τῷ τοίχῳ. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ
hois: fode in pariete: ⁊ fodi in pa
ἀνθρώπου, ὄρυξον δὴ ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ ὤρυξα ἐν τῷ τοί-
riete: ⁊ ecce porta vna. ⁊ dixit ad me: ingredere
χῳ, καὶ ἰδοὺ θύρα μία, καὶ εἶπεν πρός με, εἴσελθε
⁊ vide iniqtates malas quas iſti faciunt hic:
καὶ ἴδε τὰς ἀνομίας τὰς πονηρὰς ἃς οὗτοι ποιοῦσιν ὧ-
⁊ ingreſſ⁹ ſū ⁊ vidi. ⁊ ecce ois ſimilitudo repti
δε, καὶ εἰσῆλθον καὶ ἴδον. καὶ ἰδοὺ πᾶσα ὁμοίωσις ἑρπε-
lis: ⁊ iumēti vane abominationes: ⁊ vniuerſa
τοῦ καὶ κτήνους μάταια βδελύγματα, καὶ πάντα τὰ
idola dom⁹ iſrael depicta in pariete
εἴδωλα οἴκου ἰσραὴλ διαγεγραμμένα ἐπὶ τοῦ τοίχου
i circuitu p totū: ⁊ ſeptuaginta viri ex ſenio
κύκλῳ δι' ὅλου. καὶ ἑβδομήκοντα ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσ-
ribus dom⁹ iſrael: ⁊ iezonias fili⁹ ſaphan ſtabat
βυτέρων οἴκου ἰσραήλ, καὶ ἰεζονίας υἱὸς σαφὰν εἱστήκει
an faciem eoꝝ: ⁊ vnuſq̄ſq; thuribulū ſu-
πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἕκαστος τὸ θυμιατήριον αὐ-
um hebat in manu: ⁊ vapor incenſi
τοῦ εἶχεν ἐν τῇ χειρί, καὶ ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμιάματος
aſcendebat. ⁊ dixit ad me vidiſti fili hois
ἀνέβαινεν. καὶ εἶπεν πρός με ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου
q̄ ſeniores dom⁹ iſrael faciunt in tene-
ἃ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου ἰσραὴλ ποιοῦσιν ἐν σκό-
bris: vnuſq̄ſq; eoꝝ in cubiculo abſcōdito eoꝝ:
τει, ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῷ κοιτῶνι τῷ κρυπτῷ αὐτῶν,
qꝛ dixerūt: nō videt dñs: dereliquit domi-
διότι εἶπαν, οὐχ ὁρᾷ κύριος, ἐγκαταλέλοιπεν κύρι-
n⁹ terrā. ⁊ dixit
ος τὴν γῆν. καὶ εἶπεν

B

C

D

E

ad me: adhuc videbis iniqtates maiores q̄s iſti faciunt.
πρός με, ἔτι ὄψει ἀνομίας μείζονας ἃς οὗτοι ποιοῦσιν.
⁊ introduxit me in veſtibula porte dom⁹ dñi
καὶ εἰσήγαγέν με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης οἴκου κυρίου
reſpicientis ad aqlonē: ⁊ ecce illic mulieres ſe-
τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ γυναῖκες κα-
dentes plangētes thāmuz. ⁊ dixit ad me: vidi-
θήμεναι θρηνοῦσαι τὸν θαμμούζ. καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρα-
ſti fili hois: ⁊ adhuc videbis adinuentiōes maiores
κας υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ ἔτι ὄψει ἐπιτηδεύματα μείζονα
his. ⁊ introduxit me in atriū dom⁹ dñi
τούτων. καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου τὴν
interius ⁊ in veſtibulis templi dñi in-
ἐσωτέραν καὶ ἐπὶ τῶν προθύρων τοῦ ναοῦ κυρίου ἀνα-
ter veſtibulū: ⁊ inter altare ſicut vi-
μέσον τοῦ αἰλάμ, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου ὡς εἴ-
giti ⁊ quinq; viri. dorſa eoꝝ in tē-
κοσι καὶ πέντε ἄνδρες. τὰ ὀπίσθια αὐτῶν εἰς τὸν να-
plū dñi: ⁊ facies eoꝝ contra ori-
ὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀπέναντι ἀνα-
entem: ⁊ iſti adorant ad oriētē ſolē.
τολῶν, καὶ οὗτοι προσκυνοῦσιν κατὰ ἀνατολὰς τῷ ἡλίῳ.
⁊ dixit ad me vidiſti fili hois: nūqd parū
καὶ εἶπεν πρός με ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ μικρὸν τῷ
domui iuda facere iniqtates q̄s fecerunt hic
οἴκῳ ἰούδα τοῦ ποιεῖν τὰς ἀνομίας ἃς πεποιήκασιν ὧδε
qꝛ repleuerūt terrā iniqtate: ⁊ cōuerſi ſunt
διότι ἔπλησαν τὴν γῆν ἀνομίας, καὶ ἐπέστρεψαν τοῦ
ad irritandū me. ⁊ ecce ipi extendunt ramum
παροργίσαι με. καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκτείνουσιν τὸ κλῆμα
ſicut ſubſannātes. ⁊ ego faciam eis cū furore.
ὡς μυκτηρίζοντες. καὶ ἐγὼ ποιήσω αὐτοῖς μετὰ θυμοῦ.
nō parcet oculus meus neq; miſerebor. ⁊ voca-
οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου οὐδὲ μὴ ἐλεήσω. καὶ καλέ-
bunt in auribus meis voce magna: ⁊ non exau-
σουσιν ἐν τοῖς ὠσίν μου φωνῇ μεγάλῃ, καὶ οὐ μὴ εἰσα-
diam eos.
[illegible]

Ca.9.

A Et clamauit in aures meas voce magna di-
Καὶ ἀνέκραγεν εἰς τὰ ὦτά μου φωνῇ μεγάλῃ λέ-
cens: appropinquit vltio vrbis. ⁊ vnuſq̄ſq; ha-
γων, ἤγγικεν ἡ ἐκδίκησις τῆς πόλεως. καὶ ἕκαστος εἶ-
buit vaſa exterminatiōis in manu ſua. ⁊
χεν τὰ σκεύη τῆς ἐξολοθρεύσεως ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ
ecce ſex viri veniebāt de via porte
ἰδοὺ ἓξ ἄνδρες ἤρχοντο ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πύλης τῆς
excelſe reſpicientis ad aqlonē. ⁊ vni⁹cuiuſq; vas
ὑψηλῆς τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν. καὶ ἑκάστου πέλυξ
exterminatiōis in manu ei⁹. ⁊ vir vn⁹ in medio
ἐξολοθρεύσεως ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἀνὴρ εἷς ἐν μέσῳ
eoꝝ veſtitus veſte talari: ⁊ zona ſapphiri ſup
αὐτῶν ἐνδεδυκὼς ποδήρη, καὶ ζώνη σαπφείρου ἐπὶ
lūbo eius. ⁊ ingreſſi ſūt ⁊ ſteterūt adherētes
τῆς ὀσφύος αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθον καὶ ἔστησαν ἐχόμενοι
altari ereo. ⁊ gloria dei iſ-
τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χαλκοῦ. καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἰσ-
rael aſcendit de cherubim exñs ſup eos in
ραὴλ ἀνέβη ἀπὸ τῶν χερουβεὶμ ἡ οὖσα ἐπ' αὐτῶν εἰς
ſub dio dom⁹. ⁊ vocauit virū q indu-
τὸ αἴθριον τοῦ οἴκου. καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδε-
tus erat veſte talari q hūit ſup lumbo eius
δυκότα τὸν ποδήρη ὃς εἶχεν ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὴν
zonā ſapphiri. ⁊ dixit dñs ad eū: tran-
ζώνην σαπφείρου. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς αὐτόν, δίελ-
ſi mediā ciuitatē ⁊ mediā hieruſalem: ⁊
θε μέσην τὴν πόλιν καὶ μέσην τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ
da ſignū ſup frontes viroꝝ
δὸς τὸ σημεῖον ἐπὶ τὰ μέτωπα τῶν ἀνδρῶν τῶν
gementium
καταστεναζόντων

F

G

B

ad me. Adhuc conuerſus videbis abominationes maiores quas iſti faciunt. Et introduxit me per oſtium porte domus domini quod reſpiciebat ad aquilonem. Et ecce ibi mulieres ſedebant plangentes adonidem: & dixit ad me. Certe vidiſti fili hominis. Adhuc conuerſus videbis abominationes maiores his. Et introduxit me in atrium domus domini interius. Et ecce in oſtio templi domini inter veſtibulum & altare quaſi viginti quinque viri dorſa habentes contra templum domini: & facies ad orientem & adorabant ad ortum ſolis. Et dixit ad me. Certe vidiſti fili hominis. Numquid leue eſt hoc domui iuda. vt facerent abominationes iſtas quas fecerunt hic: quia replentes terram iniquitate conuerſi ſunt ad irritandum me. Et ecce applicant ramum ad nares ſuas. Ergo & ego faciam in furore: non parcet oculus meus nec miſerebor & cum clamauerint ad aures meas voce magna non exaudiam eos.

9.

Et clamauit in auribus meis voce magna dicens. Appropinquerunt viſitationes vrbis: & vnuſquiſque vas interfectionis habet in manu ſua. Et ecce ſex viri veniebant de via porte ſuperioris que reſpicit ad aquilonem: & vnuſquiſque vas interitus in manu eius. Vir quoque vnus in medio eorum veſtitus erat lineis: & atramentarium ſcriptoris ad renes eius. Et ingreſſi ſunt: & ſteterunt iuxta altare ereum. Et gloria dei iſrael aſſumpta eſt de cherub que erat ſuper eum ad limen domus. Et vocauit virum qui indutus erat lineis: & atramentarium ſcriptoris habebat in lumbis ſuis. Et dixit dominus ad eum. Tranſi per mediam ciuitatem in medio hieruſalem: & ſigna thau ſuper frontes virorum gementium

אלי עוד תשוב תראה תועבות שוב
גדלות אשר המה עשים: ויבא עשה בוא
אתי אל פתח שער בית יהוה
אשר אל הצפונה והנה שם הנשים צפן נשה
ישבות מבכות את התמוז: ויאמר בכה תמז
אלי הראית בן אדם עוד תשוב שוב
תראה תועבות גדלות מאלה: ויבא
אתי אל חצר בית יהוה הפנימית פנה
והנה פתח היכל יהוה בין האולם הכל אלם
ובין המזבח כעשרים וחמשה זבח
איש אחריהם אל היכל יהוה
ופניהם קדמה והמה משתחויתם פנה שחה
קדמה לשמש: ויאמר אלי הראית
בן אדם הנקל לבית יהודה קלל
מעשות את התועבות אשר עשו עשה
פה כי מלאו את הארץ חמס
וישבו להכעיסני והנם שלחים שוב כעס
את הזמורה אל אפם: וגם אני הנה זמר
אעשה בחמה לא תחוס עיני ולא עשה חוס
אחמל וקראו באזני קול גדול חמל גדל
ולא אשמע אותם: שמע

Cap.ix.

ויקרא באזני קול גדול קרא
לאמר קרבו פקדות העיר ואיש
כלי משחתו בידו: והנה ששה שחת
אנשים באים מדרך שער העליון בוא עלה
אשר מפנה צפונה ואיש כלי פנה כלה
מפצו בידו ואיש אחד בתוכם נפץ
לבש בדים וקסת הספר במתניו לבש בדד
ויבאו ויעמדו אצל מזבח הנחשת: בוא עמד
וכבוד אלהי ישראל נעלה מעל זבח כבד
הכרוב אשר היה עליו אל מפתן עלה כרב
הבית ויקרא אל האיש הלבש פתן קרא
הבדים אשר קסת הספר במתניו:
ויאמר יהוה אלו עבר בתוך
העיר בתוך ירושלם והתוית תוה
תו על מצחות האנשים הנאנחים אנח

& dolentiũ ſup cunctis abominationib9 q̃ fiunt in medio eius. Et illis dixit audiente me. Traſite p ciuitatẽ ſequẽtes eum: & pcutite. Non parcat oculus veſter neq; miſereamini. Senẽ adoleſcentulũ & virginẽ paruulũ & mulieres interficite vſq; ad internitionem. Oẽm aũt ſup quẽ videritis thau ne occidatis: & a ſanctuario meo incipite. Ceperunt ergo a viris ſenioribus qui erant ante faciẽ domus. Et dixit ad eos. Contaminate domum & implete atria interfectis. Egredimini. Et egreſſi ſunt: & percutiebãt eos q erant in ciuitate. Et cede cõpleta: remãſi ego ruiq; ſup faciẽ meã & clamãs aio. Heu. heu. heu. dñe deus? Ergo ne diſperdas omnes reliquias iſrael effundẽs furorem tuum ſuper hieruſalẽ. Et dixit ad me. Iniquitas domus iſrael & iuda magna eſt nimis valde: & repleta ẽ terra ſanguinibus: & ciuitas repleta ẽ auerſione. Dixerunt enĩ. Dereliqt dñs terram: & dñs non videt. Igitur & meus non parcet oculus neq; miſerebor. Viam eorũ ſup caput eorũ reddã. Et ecce vir qui erat indutus lineis qui habebat atramentarium in dorſo ſuo reſpondit verbũ dicens. Feci ſicut precepiſti mihi.

10.

Et vidi: & ecce in firmamẽto qđ erat ſup caput cherubim q̃ſi lapis ſapphirus: & q̃ſi ſpecies ſimilitudinis ſolii apparuit ſuper ea. Et dixit ad virũ qui indutus erat lineis & ait. Ingredere in medio rotarum q̃ ſunt ſubtus cherubim & imple manũ tuã prunis ignis q̃ ſunt iter cherubim: & effunde ſup ciuitatẽ. Ingreſſuſq; ẽ in cõſpectu meo. Cherubim aũt ſtabant a dextris domus cum ingrederetur vir: & nubes impleuit atriũ interius. Et eleuata eſt gloria dñi deſuper cherub ad limen domus:

et repleta eſt domus nube. Et atrium repletũ eſt ſplẽdore glorie domini: & ſonit9 alarũ cherubim audiebatur vſq; ad atrium exterius: quaſi vox dei oĩpotẽtis loq̃ntis. Cũq; p̃cepiſſet viro qui indutus erat lineis dicens: ſume ignem de medio rotarum que ſunt inter cherubim: ingreſſus ille ſtetit iuxta rotam. Et extendit cherub manum de medio cherubim ad ignẽ qui inter cherubim: & ſumpſit & dedit in manus ei9 qui indutus erat lineis qui accipiẽs egreſſus eſt. Et apparuit in cherubim ſimilitudo man9 hoĩs ſubt9 pẽnas eorũ. Et vidi: & ecce q̃ttuor rote iuxta cherubim. Rota vna iuxta cherub vnum: & rota alia iuxta cherub vnũ. Species aũt ẽ rotarũ erat quaſi viſio lapidis chryſolithi & aſpect9 earum ſimilitudo vna quattuor: quaſi ſi ſit rota in medio rote. Cumq; ambularẽt: in quattuor ptes gradiebãtur: & nõ reuertebãtur ambulãtes: ſed ad locũ ad quem ire declinabat q̃ prima erat: ſeq̃bantur & cetere: nec reuertebantur. Et omẽ corpus earum & colla & manus & penne & circuli pleni erãt oculis in circuitu quattuor rotarum: & rotas iſtas vocauit volubiles audiẽte me. Quattuor aũt facies habebat vnũ. Facies vna facies cherub: & facies ſecunda facies hoĩs: & in tertio facies leonis: & in q̃rto facies aqle. Et eleuata ſũt cherubim: ipſu3 eſt animal quod videram iuxta flumen chobar. Cũq; ambularẽt cherubim: ibãt pariter & rote iuxta ea: & cũ eleuarent cherubim alas ſuas vt exaltarẽtur de terra: non reſidebant rote ſed & ipſe iuxta erant. Stantibus illis ſtabãt: & cũ eleuatis eleuabãtur. Spũs enim vite erat in eis. Et egreſſa eſt gloria

Pꝛiua.heb. Tex.heb.Ezechi.xi. Trāſla.B.Hie. Trāſ.Gre.lxx.cū interp̄.lati.

יהוה מעל מפתן הבית ויעמד על פתן עמד
הכרבים׃ וישאו הכרבים את כנפיהם נשא
וירומו מן הארץ לעיני בצאתם יצא
והאופנים לעמתם ויעמד פתח אפן
שער בית יהוה הקדמוני וכבוד
אלהי ישראל עליו מלמעלה׃ היא עלה
החיה אשר ראיתי תחת אלהי
ישראל בנהר כבר ואדע כי כרבים ידע
המה׃ ארבעה ארבעה פנים לאחד רבע פנה
וארבע כנפים לאחד ודמות ידי דמה
אדם תחת כנפיהם׃ ודמות פניהם
המה הפנים אשר ראיתי על נהר
כבר מראיהם ואותם איש אל ראה את
עבר פניו ילכו׃

Cap. xi.

ותשא אותי רוח ותבא אתי אל
שער בית יהוה הקדמוני הפונה נשא בוא
קדימה והנה בפתח השער עשרים פנה קדם
וחמשה איש ואראה בתוכם את
יאזניה בן עזר ואת פלטיהו בן בניהו
שרי העם׃ ויאמר אלי בן אדם שור
אלה האנשים החשבים און
והיעצים עצת רע בעיר הזאת׃ יעץ רוע
האמרים לא בקרוב בנות בתים קרב בנה
היא הסיר ואנחנו הבשר׃ לכן הנבא בית נבא
עליהם הנבא בן אדם׃ ותפל עלי נפל
רוח יהוה ויאמר אלי אמר כה אמר
אמר יהוה כן אמרתם בית ישראל
ומעלות רוחכם אני ידעתיה׃ עלה
הרביתם חלליכם בעיר הזאת רבה
ומלאתם חוצותיה חלל׃ לכן כה
אמר אדני יהוה חלליכם אשר
שמתם בתוכה המה הבשר והיא שום
הסיר ואתכם הוציא מתוכה׃ חרב יצא
יראתם וחרב אביא עליכם נאם בוא
אדני יהוה׃ והוצאתי אתכם מתוכה
ונתתי אתכם ביד זרים ועשיתי נתן עשה

domini a limine tēpli: & ſtetit ſuper cherubim. Et eleuantia cherubim alas ſuas: exaltata ſūt a terra corā me: & illis egredientibus: rote quoq; ſubſecute ſunt. Et ſtetit in introitu porte domus dñi orientalis: & gloria dei iſrael erat ſuper eos. Ipſum eſt animal quod vidi ſubter deum iſrael iuxta fluuiū chobar: & intellexi qa cherubim eſſent. Quattuor quattuor vultus vni: & quattuor ale vni: & ſimilitudo manus hoīs ſub alis corū. Et ſimilitudo vultuū eorum ipſi vultus quos viderā iuxta fluuium chobar: & intuitus corū & impetus ſingulorum ante faciem ſuā ingredi.

xi.

Et eleuauit me ſpūs & itroduxit me ad portam domus domini orientalem que reſpicit ad ſolis ortum. Et ecce in introitu porte viginti quinq; viri: & vidi in medio eorum Iechoniam filium azur & pheltiā filiū bananie principes populi: dixitq; ad me. Fili hominis hi ſunt viri qui cogitāt iniquitatem: & tractant conſilium peſſimum in vrbe iſta dicentes. Nonne dudū edificate ſunt domus: hic eſt lebes: nos autē carnes. Idcirco vaticinare de his: vaticinare fili hominis: & irruit in me ſpiritus dñi: & dixit ad me. Loquere. Hec dicit dñs. Sic locuti eſtis domus iſrael & cogitatiões cordis veſtri ego noui. Plurimos occidiſtis in vrbe hac: & impleſtis vias eius interfectis. Propterea hec dicit dominus deus. Interfecti veſtri quos poſuiſtis in medio eiꝰ hi ſunt carnes: & hic eſt lebes: & educam vos de medio eius. Gladium metuiſtis: & gladium inducam ſup vos dicit dominus deus: & eiciā vos de medio eius. Daboq; vos i manu hoſtium: & faciam

dni de ſub dio domꝰ: ⁊ aſcēdit ſup D
κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴκου, καὶ ἐπέβη ἐπὶ τὰ
cherubim: ⁊ eleuauerūt cherubim alas
χερουβίμ, καὶ ἀνέλαβον τὰ χερουβὶμ τὰς πτέρυγας
ſuas ⁊ eleuata ſunt a terra corā me:
αὐτῶν καὶ ἐμετεωρίσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐνώπιόν μου,
cū egrederē ipſa. ⁊ rote herentes illis. ⁊
ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτά. καὶ οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν. καὶ
ſteterūt in veſtibulis porte domꝰ dni q̄
ἔστησαν ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης οἴκου κυρίου τῆς
in cōſpectu. ⁊ glīa dei iſrael erat ſup ea deſuper
ἀπέναντι. καὶ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἦν ἐπ' αὐτῶν ὑπεράνω.
hoc aīal eſt qḋ vidi ſub deo iſrael iuxta
τοῦτο τὸ ζῶόν ἐστιν ὃ εἶδον ὑποκάτω θεοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ
fluuium chobar: ⁊ cognoui q̄ cherubim ſūt. q̄tuo
ποταμοῦ χοβάρ, καὶ ἔγνων ὅτι χερουβίμ ἐστιν. τέσ
or facies vni ⁊ q̄tuor ale vni.
σαρα πρόσωπα τῷ ἑνὶ καὶ τέσσαρες πτέρυγες τῷ ἑνί.
⁊ ſimilitudo manuū hoīm de ſub alis
καὶ ὁμοίωμα χειρῶν ἀνθρώπων ὑποκάτωθεν τῶν πτερύ
coꝝ: ⁊ ſimilitudo facieꝝ coꝝ. he
γων αὐτῶν, καὶ ὁμοίωμα τῶν προσώπων αὐτῶν. ταῦ
facies ſūt q̄s vidi ſub glīa dei
τα τὰ πρόσωπά ἐστιν ἃ εἶδον ὑποκάτω τῆς δόξης θεοῦ
iſrael: iuxta fluuium chobar: viſio
ἰσραήλ, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ, τὴν ὅρα
nē coꝝ. ⁊ ipſa vniq̄dq̄ ipſoꝝ ſcd̄m faciem
σιν αὐτῶν. καὶ αὐτὰ ἕκαστον αὐτῶν κατὰ πρόσωπον
coꝝ ambulabāt.
αὐτῶν ἐπορεύοντο.

Ca. xi.

Et aſſumpſit me ſpūs ⁊ adduxit me ad A
Καὶ ἀνέλαβέ με πνεῦμα καὶ ἤγαγέ με ἐπὶ τὴν
portam domꝰ dni q̄ e regione reſpicientem
πύλην τοῦ οἴκου κυρίου τὴν κατέναντι τὴν βλέπουσαν
ad orientem. ⁊ ecce in veſtibulis por
κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τῶν προθύρων τῆς πύ
te q̄ſi viginti ⁊ q̄nq; viri: ⁊ vidi in medio coꝝ.
λης ὡς εἴκοσι καὶ πέντε ἄνδρες, καὶ ἴδον ἐν μέσῳ αὐτῶν.
iechoniā filiū ezer ⁊ phaltiā filium banaie.
τὸν ἰεχονίαν τὸν τοῦ ἔζερ καὶ φαλτίαν τὸν τοῦ βαναίου.
principes ppli. ⁊ dixit ad me: fili
τοὺς ἀφηγουμένους τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπε πρός με, υἱὲ
hoīs hi viri cogitantes vana ⁊ cō
ἀνθρώπου οὗτοι οἱ ἄνδρες οἱ λογιζόμενοι μάταια καὶ βου
ſultantes cōſiliū malum in ciuitate iſta: dicentes
λευόμενοι βουλὴν πονηρὰν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, οἱ λέγοντες
nōne nouiter edificate ſunt domus? hec eſt le
οὐχὶ προσφάτως ᾠκοδόμηνται αἱ οἰκίαι; αὕτη ἐστὶν ὁ λέ
bes: nos aūt carnes. iccirco vaticinare ſup eos
βης, ἡμεῖς δὲ τὰ κρέα. διὰ τοῦτο προφήτευσον ἐπ' αὐ
os fili hoīs. ⁊ irruit ſup me ſpūs dni
τοὺς υἱὲ ἀνθρώπου. καὶ ἔπεσεν ἐπ' ἐμὲ πνεῦμα κυρί
⁊ dixit ad me: hec dicit dns: ſic dixi
ου καὶ εἶπε πρός με, τάδε λέγει κύριος, οὕτως εἴπα
ſtis domꝰ iſrael: ⁊ cogitatiōes ſpiritus ve
τε οἶκος ἰσραήλ, καὶ τὰ διαβούλια τοῦ πνεύματος ὑ
ſtri ego ſcio. mltiplicaſtis mortuos vros in vr
μῶν ἐγὼ ἐπίσταμαι. ἐπληθύνατε νεκροὺς ὑμῶν ἐν τῇ πό
be hac: ⁊ impleſtis vias eius vulneratis
λει ταύτῃ, καὶ ἐνεπλήσατε τὰς ὁδοὺς αὐτῆς τραυματιῶν.
ppterea hec dicit adonai dns: mortuos vros
διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, τοὺς νεκροὺς ὑμῶν
q̄s pcuſſiſtis in medio eiꝰ: hi ſunt carnes:
οὓς ἐπατάξατε ἐν μέσῳ αὐτῆς, οὗτοί εἰσι τὰ κρέα, B
hec aūt eſt lebes. ⁊ vos educā de medio eius:
αὕτη δὲ ἐστὶν ὁ λέβης. καὶ ὑμᾶς ἐξάξω ἐκ μέσου αὐτῆς.
gladium metuiſtis: ⁊ gladium inducā ſup vos dicit
ῥομφαίαν φοβεῖσθε, καὶ ῥομφαίαν ἐπάξω ἐφ' ὑμᾶς λέγει
adonai dns. ⁊ educā vos de medio eius: ⁊ tra
ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκ μέσου αὐτῆς, καὶ πα
dam vos in manus alienorum: ⁊ faciam
ραδώσω ὑμᾶς εἰς χεῖρας ἀλλοτρίων, καὶ ποιήσω

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina. Trāſla.B.Hie. Tex.heb.Ezechi.xi. Pꝛiua.heb.

in vobis iudicia in gladio cadetis: in finibꝰ
ἐν ὑμῖν κρίματα ἐν ῥομφαίᾳ πεσεῖσθε, ἐπὶ τῶν ὁρίων
iſrael iudicabo vos. ⁊ ſcietis q̄ ego
τοῦ ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ
dns. hec vobis nō erit lebetem. ⁊ vos non eri
κύριος. αὕτη ὑμῖν οὐκ ἔσται εἰς λέβητα. καὶ ὑμεῖς οὐ μὴ γένη
tis in medio eiꝰ in carnes. in finibꝰ iſrael
σθε ἐν μέσῳ αὐτῆς εἰς κρέα. ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ ἰσραὴλ
iudicabo vos: ⁊ ſcietis q̄ ego dns: q̄a in
κρινῶ ὑμᾶς, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, ὅτι ἐν
mandatis meis nō ambulaſtis ⁊ iudicia mea
ταῖς ἐντολαῖς μου οὐκ ἐπορεύθητε καὶ τὰ κρίματά μου
nō feciſtis: ⁊ ſcd̄m iudicia gentiū q̄
οὐκ ἐποιήσατε, καὶ κατὰ τὰ κρίματα τῶν ἐθνῶν τῶν
C in circuitu vro feciſtis. ⁊ factū ē cū pphe
περικύκλῳ ὑμῶν ἐποιήσατε. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προφη
tarem ego: ⁊ phaltias filiꝰ banaie mortuus ē. ⁊
τεύειν με, καὶ φαλτίας ὁ τοῦ βαναίου ἀπέθανε. καὶ
cado in faciem meā: ⁊ clamaui voce magna
πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἀνεβόησα φωνῇ μεγά
⁊ dixi: heu adonai dne in ꝯſumatione tu
λῃ καὶ εἶπον, οἴμοι ἀδωναῒ κύριε εἰς συντέλειαν σὺ
facis reliquos iſrael: ⁊ factū ē ver
ποιεῖς τοὺς καταλοίπους τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐγένετο λό
bū dni ad me dicēs: fili hoīs fratres tui
γος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου οἱ ἀδελφοί σου,
⁊ viri captiuitatis tue: ⁊ oīs domꝰ
καὶ οἱ ἄνδρες τῆς αἰχμαλωσίας σου, καὶ πᾶς ὁ οἶκος
iſrael cōſummata eſt qbꝰ dixerūt ipſis habitatores
τοῦ ἰσραὴλ συντετέλεσται οἷς εἶπαν αὐτοῖς οἱ κατοικοῦν
hieruſalem: longe receſſiſtis a dno. nobis
τες ἱερουσαλήμ, μακρὰν ἀπέχετε ἀπὸ κυρίου. ἡμῖν
data eſt tra in hereditatē. ppterea dic hec di
δέδοται ἡ γῆ εἰς κληρονομίαν. διὰ τοῦτο εἰπὸν τάδε λέ
cit adonai dns: q̄ repellam eos in gētes:
γει ἀδωναῒ κύριος, ὅτι ἀπώσομαι αὐτοὺς εἰς τὰ ἔθνη,
⁊ diſpergam eos in oēm trā. ⁊ ero
καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἔσο
eis in ſctificatiōe; puulā in regionibꝰ q̄
μαι αὐτοῖς εἰς ἁγίασμα μικρὸν ἐν ταῖς χώραις οὗ ἐὰν
ingredient illuc. ppterea dic: hec dicit ado
εἰσέλθωσιν ἐκεῖ. διὰ τοῦτο εἰπόν, τάδε λέγει ἀδω
nai dns: ⁊ ꝯgregabo eos de gētibꝰ: ⁊ re
ναῒ κύριος, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰσ
cipiā eos de regiōibꝰ q̄ diſſeminaui eos in
δέξομαι αὐτοὺς ἐκ τῶν χωρῶν οὗ διέσπειρα αὐτοὺς ἐν
eis. ⁊ dabo eis terrā iſrael ⁊ in
αὐταῖς. καὶ δώσω αὐτοῖς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ. καὶ εἰσε
gredient illuc ⁊ auferent oēs abominationes
λεύσονται ἐκεῖ καὶ ἐξαροῦσι πάντα τὰ βδελύγματα
eius ⁊ oēs iniq̄tates eiꝰ. ⁊ dabo eis
αὐτῆς καὶ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῆς, καὶ δώσω αὐ
D cor aliud: ⁊ ſpūm nouum dabo eis: ⁊
τοῖς καρδίαν ἑτέραν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω αὐτοῖς, καὶ
Infra. 16. f. auferam cor lapideū de carne coꝝ
ἐκσπάσω τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν,
⁊ dabo eis cor carneū: vt in pre
καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν σαρκίνην, ὅπως ἐν τοῖς προσ
ceptis meis ambulent: ⁊ iuſtificatiōes meas cu
τάγμασί μου πορεύωνται, καὶ τὰ δικαιώματά μου φυ
ſtodiant: ⁊ faciant ea: ⁊ erunt mihi in popu
λάσσωνται, καὶ ποιῶσιν αὐτά, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λα
lū: ⁊ ego ero illis in deū ⁊ in cor
όν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν
abominationū coꝝ ⁊ iniq̄tatū coꝝ q̄ſi cor
βδελυγμάτων αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ὡς ἡ καρ
coꝝ ambulauit vias coꝝ in capita co
δία αὐτῶν ἐπορεύετο τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐ
rū dedi dicit adonai dns. ⁊ eleuauerūt che
τῶν δέδωκα λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐξῆραν τὰ χε
rubim alas ſuas:
ρουβὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν,

in vobis iudicia. Gladio cadetis. In finibus iſrael iudicabo vos: & ſcietis quia ego dñs. Hec nō erit vobis in lebetē: & vos non eritis in medio eiꝰ in carnes. In finibus iſrael iudicabo vos: & ſcietis quia ego dñs: quia in preceptis meis non ambulaſtis: & iudicia mea non feciſtis: ſed iuxta iudicia gentiū que in circuitu vro ſunt: eſtis operati. Et factū eſt cum pphetarē: pheltias filiꝰ bananie mortuꝰ eſt. Et cecidi in faciē meā clamās voce magna. Et dixi. Heu. heu. heu. dñe deus conſumationem tu facis reliquiarum iſrael. Et factum eſt verbum dñi ad me dicens. Fili hominis fratres tui frēs tui viri pꝓpinqui tui: & omnis domus iſrael vniuerſi quibus dixerūt habitatores hieruſalem: longe recedite a domino: nobis data eſt terra in poſſeſſiōem: propterea hec dicit dominus deus. Quia longe feci eos in gentibus: & quia diſperſi eos in terris: ero eis in ſanctificationē modicam in terris ad quas venerunt: ppterea loq̄re. Hec dicit dominus deꝰ. Congregabo vos de populis: & adunabo de terris in quibus diſperſi eſtis: daboq; vobis humum iſrael: & ingredientur illuc: & auferent omnes offenſiones cūctaſq; abominationes eius de illa. Et dabo eis cor vnum: & ſpiritū nouum tribuam in viſceribus eorum. Et auferam cor lapideum de carne corū: & dabo eis cor carneum vt in preceptis meis ambulent: & iudicia mea cuſtodiant faciantq; ea: & ſint mihi in populū: & ego ſim eis in deum. Quorum autem cor poſt offendicula & abominatiões ſuas ambulat: horum viā in capite ſuo ponā: dicit dominꝰ deus. Et eleuauerūt cherubim alas ſuas:

בכם שפטים׃ בחרב תפלו על גבול נפל גבל
ישראל אשפוט אתכם וידעתם
כי אני יהוה׃ היא לא תהיה לכם היה
לסיר ואתם תהיו בתוכה לבשר
אל גבול ישראל אשפט אתכם׃ שפט
וידעתם כי אני יהוה אשר בחקי חקק
לא הלכתם ומשפטי לא עשיתם עשה
וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם סבב
עשיתם׃ ויהי כהנבאי ופלטיהו בן נבא
בניה מת ואפול על פני ואזעק סות נפל
קול גדול ואמר אהה אדני יהוה זעק בנה
כלה אתה עשה את שארית גדל
ישראל׃ ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ היה
בן אדם אחיך אחיך אנשי גאלתך
וכל בית ישראל כלה אשר אמרו
להם ישבי ירושלם רחקו מעל ישב
יהוה לנו היא נתנה הארץ
למורשה׃ לכן אמר כה אמר אדני ירש
יהוה כי הרחקתים בגוים וכי רחק
הפיצותים בארצות ואהי להם
למקדש מעט בארצות אשר באו קדש בוא
שם׃ לכן אמר כה אמר אדני יהוה
וקבצתי אתכם מן העמים ואספתי
אתכם מן הארצות אשר נפצותם
בם ונתתי לכם את אדמת ישראל׃ נתן
ובאו שמה והסירו את כל שקוציה בוא סור
ואת כל תועבותיה ממנה׃ ונתתי שקץ תעב
להם לב אחד ורוח חדשה אתן
בקרבם והסרתי את לב האבן נתן
מבשרם ונתתי להם לב בשר׃
למען בחקתי ילכו ואת משפטי חקק שפט
ישמרו ועשו אתם והיו לי לעם שמר עשה
ואני אהיה להם לאלהים׃ ואל לב היה
שקוציהם ותועבותיהם לבם הלך
דרכם בראשם נתתי נאם אדני נתן
יהוה׃ וישאו הכרובים את כנפיהם נשא כרב

והאופנים לעמתם וכבוד אלהי (כבד)
ישראל עליהם מלמעלה: ויעל כבוד (גלה)
יהוה מעל תוך העיר ויעמד על (עמד)
ההר אשר מקדם לעיר: ורוח
נשאתני ותבאני כשדימה אל (בוא)
הגולה במראה ברוח אלהים (גלה ראה)
ויעל מעלי המראה אשר ראיתי: (עלה)
ואדבר אל הגולה את כל דברי יהוה (דבר גלה)
אשר הראני: (ראה)

Cap. xij.
ויהי דבר יהוה אלי לאמר: בן אדם
בתוך בית המרי אתה ישב אשר (היה)
עינים להם לראות ולא ראו (מרה)
ואזנים להם לשמע ולא שמעו כי
בית מרי הם: ואתה בן אדם עשה
לך כלי גולה וגלה יומם לעיניהם (כלה)
וגלית ממקומך אל מקום אחר (קום)
לעיניהם אולי יראו כי בית מרי (ראה)
המה: והוצאת כליך ככלי גולה (יצא)
יומם לעיניהם ואתה תצא בערב
לעיניהם כמוצאי גולה: לעיניהם
חתר לך בקיר והוצאת בו: לעיניהם
על כתף תשא בעלטה תוציא פניך (נשא פנה)
תכסה ולא תראה את הארץ כי (כסה ראה)
מופת נתתיך לבית ישראל: ואעש (יפת נתן)
כן כאשר צויתי כלי הוצאתי ככלי (עשה)
גולה יומם ובערב חתרתי לי בקיר (צוה)
ביד בעלטה הוצאתי על כתף
נשאתי לעיניהם: ויהי דבר יהוה (היה)
אלי בבקר לאמר: בן אדם הלא
אמרו אליך בית ישראל בית המרי (מרה)
מה אתה עשה: אמר אליהם כה
אמר אדני יהוה הנשיא המשא (נשא נשא)
הזה בירושלם וכל בית ישראל
אשר המה בתוכם: אמר אני
מופתכם כאשר עשיתי כן יעשה (עשה)
להם בגולה בשבי ילכו: והנשיא (גלה שבה)

& rote cū eis: & gloria dei israel erat ſuper eos. Et aſcendit gloria dñi de medio ciuitatis: ſtetitq; ſuper montem qui eſt ad orientem vrbis; & ſpiritus leuauit me adduxitq; in chaldeam ad tranſmigrationē: in viſionem in ſpiritu dei. Et ſublata eſt a me viſio quam videram. Et locutus ſum ad tranſmigrationē oīa verba domini que oſtenderat mihi.

12.

Et factꝰ eſt ſermo dñi ad me dicēs. Fili hominis: in medio domus exaſperātis tu habitas: qui oculos habent ad videndum & non vidēt: & aures ad audiendū & non audiunt: quia domus exaſperans eſt. Tu ergo fili homīs fac tibi vaſa trāſmigratiōis: & trāſmigrabis per diē corā eis. Tranſmigrabis autē de loco tuo ad locū alterū in cōſpectu eorū: ſi forte aſpiciāt: qa domus exaſperans eſt. Et efferes foras vaſa tua: q̄ſi vaſa tranſmigrātis p diē in cōſpectu eoꝝ. Tu aūt egredieris veſperē corā eis ſicut egredietur migrans ante oculos eorū. Perfode tibi parietē: & egredieris p eū in cōſpectu eoꝝ. In humeris portaberis: in caligine efferēris. Faciē tuam velabis & nō videbis terrā: quia portētū dedi te domui iſrael. Feci ergo ſicut p̄cepat mihi dñs. Vaſa mea ptuli q̄ſi vaſa trāſmigrātis per diē: & veſpe pfodi mihi parietē māu: & in caligine egreſſus ſum: & in hūeris portatus in cōſpectu eorū. Et factus ē ſermo dñi mane ad me dicens. Fili hoīs: nūqd nō dixerūt ad te domus iſrael: domus exaſperās quid tu facis? Dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Super ducem onus iſtud: qui eſt ī hieruſalē: & ſup oēm domū iſrael que eſt in medio eorū. Dic. Ego portentum veſtrum. Quōmodo feci: ſic ſiet illis. In trāſmigrationē & ī captiuitatē ibūt. & dux

& rote eoꝝ adherētes eis: & glia
καὶ οἱ τροχοὶ αὐτῶν ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα τοῦ
dei iſrael ſup ea. & aſcēdit glia
θεοῦ ἰσραὴλ ὑπεράνω αὐτῶν. καὶ ἀνέβη ἡ δόξα
dñi de medio ciuitatis: & ſtetit ſup mōtē q erat
κυρίου ἐκ μέσου τῆς πόλεως, καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ ὄρους ὃ ἦν
contra vrbē: & ſpiritus aſſūpſit me & addu
ἀπέναντι τῆς πόλεως, καὶ πνεῦμα ἀνέλαβέ με καὶ ἤγα
xit me in trā chaldeoꝝ in captiuitatē in viſio
γέ με εἰς γῆν χαλδαίων εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν ὁρά
ne in ſpū dei. & aſcendi a viſione quā
σει ἐν πνεύματι θεοῦ. καὶ ἀνέβην ἀπὸ τῆς ὁράσεως ἧς
vidi: & locutꝰ ſū ad captiuitatem oīa
ἴδον, καὶ ἐλάλησα πρὸς τὴν αἰχμαλωσίαν πάντας τοὺς
verba dñi q̄ oſidit mihi.
λόγους κυρίου οὓς ἔδειξέ μοι.

Ca. 12.

Et factū eſt verbū dñi ad me dicēs: fili hominis in medio iniq̄taū eoꝝ tu hitas: q̄ habēt oculos ad vidēdū & nō vident: & aures hūt ad audiēdū & non audiunt: q2 domꝰ exaſperans eſt. & tu fili hoīs fac tibi vaſa captiuitatis & captiuare p diem coram eis. & captiuꝰ duceris de loco tuo in locū alteꝝ in cōſpectu eoꝝ: vt videant: q2 domꝰ exaſperans eſt. & efferes vaſa tua vaſa captiuitatis p diem ante oculos eoꝝ & egredieris veſpe ī cōſpectu eoꝝ: ſicut egreditur captiuus ī cōſpectu eoꝝ. pfode tibi in parietē & tranſibis p eum in cōſpectu eoꝝ. ſup humeꝝ portaberis & abſconditus egredieris. faciem tuā velabis: & nō videbis terrā: q2 portētū dedi te domui iſrael. & feci ſic iuxta omnia q̄cūq; p̄cepit mihi. & ptuli vaſa q̄ſi vaſa captiuitatis p diem: & veſpere pfodi mihi parietē manu & abſcōditus egreſſꝰ ſū ſup humeꝝ aſſūptꝰ ſum ī cōſpectu eoꝝ. & factū ē verbū dñi ad me dicēs: diluculo fili hoīs non dixerūt ad te domꝰ iſrael: domꝰ exaſperans: qd tu facis. dic ad eos: hec dicit adonai dñs principi & duci in hieruſalem & oī domui iſrael q̄ ſunt in medio eoꝝ. dic q2 ego portenta facio. quēadmodū.n. feci ſic erit eis in trāſmigratiōe & in captiuitate eunt. & princeps

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου ἐν μέσῳ τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν σὺ κατοικεῖς, οἳ ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς τοῦ βλέπειν καὶ οὐ βλέπουσι, καὶ ὦτα ἔχουσι τοῦ ἀκούειν καὶ οὐκ ἀκούουσι, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου ποίησον σεαυτῷ σκεύη αἰχμαλωσίας καὶ αἰχμαλωτεύθητι ἡμέρας ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ αἰχμαλωτευθήσῃ ἐκ τοῦ τόπου σου εἰς τόπον ἕτερον ἐνώπιον αὐτῶν, ὅπως ἴδωσι, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστί. καὶ ἐξοίσεις τὰ σκεύη σου σκεύη αἰχμαλωσίας ἡμέρας κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ σὺ ἐξελεύσῃ ἑσπέρας ἐνώπιον αὐτῶν, ὡς ἐκπορεύεται αἰχμάλωτος ἐνώπιον αὐτῶν. διόρυξον σεαυτῷ εἰς τὸν τοῖχον καὶ διεξελεύσῃ δι᾽ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτῶν. ἐπ᾽ ὤμων ἀναληφθήσῃ καὶ κεκρυμμένος ἐξελεύσῃ. τὸ πρόσωπόν σου συγκαλύψεις, καὶ οὐ μὴ ἴδῃς τὴν γῆν. διότι τέρας δέδωκά σε τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. καὶ ἐποίησα οὕτως κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατό μοι. καὶ σκεύη ἐξήνεγκα ὡς σκεύη αἰχμαλωσίας ἡμέρας, καὶ ἑσπέρας διώρυξα ἐμαυτῷ τὸν τοῖχον τῇ χειρὶ καὶ κεκρυμμένος ἐξῆλθον ἐπ᾽ ὤμων ἀνελήφθην ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, τὸ πρωῒ υἱὲ ἀνθρώπου οὐκ εἶπον πρός σε ὁ οἶκος τοῦ ἰσραήλ, οἶκος ὁ παραπικραίνων, τί σὺ ποιεῖς. εἶπον πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος τῷ ἄρχοντι καὶ ἀφηγουμένῳ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ παντὶ οἴκῳ ἰσραὴλ οἵ εἰσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν. εἶπον ὅτι ἐγὼ τέρατα ποιῶ. ὃν τρόπον γὰρ πεποίηκα οὕτως ἔσται αὐτοῖς ἐν μετοικεσίᾳ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύσονται. καὶ ὁ ἄρχων

καὶ

---

eoꝝ in medio eoꝝ ſup humeꝝ portabit & abſconditus egredietur p parietē: & pfodiet vt egrediatur ip ſe p eum: faciem ſuam cooperiet: vt nō videat oculo: & ipſe terrā nō videbit. & extendam rete meū ſup eum: & cōprehendetur in ſagena mea. & adducā eū in babylonem in trā chaldeoꝝ: & ipſam nō videbit: & illic morietur. & omnes q̄ circa eū auxiliatores eius: & omnes auxiliantes eī diſſeminabo in omnē ventū: & gladiū effundā poſt eos: & ſcient q2 ego dñs cū diſperſero ego eos in gentibꝰ & diſſeminabo eos in regionibꝰ. & relinquā ex eis viros numero ex gladio: & ex fame & ex morte: vt enarrent oēs iniq̄tates eoꝝ in gētibꝰ q̄ ingreſſi ſūt illuc: & ſcient q2 ego dñs. & factū ē verbū dñi ad me dicēs: panē tuū cū dolore comedes & aquā tuā cū tormēto & anguſtia bibes. & dices ad populū terre: hec dicit adonai dñs habitantibus hieruſalem ſup terra iſrael. panes ſuos cū egeſtate comedent: & aquā ſuam cū diſſipatiōe bibent: vt diſſipetur terra cū plenitudine eius in īpietate omniū habitantium in ea. & ciuitates eoꝝ q̄ habitantur: deſolabuntur. & terra ī diſſipatiōeꝝ erit & cognoſcetis: q2 ego dominꝰ. & factū eſt verbū dñi ad me dicēs: fili hoīs q̄ parabola iſta vobis in terra iſrael dicentes: longe dies: periit oīs viſio. ideo dic ad eos: hec dicit adonai dñs: & cōuertam parabolā iſtam. & nō vltra dicent parabolam iſtam domus iſrael: q2 loqueris ad eos dicēs: appropiq̄uerūt dies & ſermo oīs viſionis: q2 nō erit vltra oīs viſio falſa: & diuinans q̄ ad gr̄am in medio filioꝝ iſrael: q2 ego dñs loquar verba mea & faciam & non plōgabo ampliꝰ. q2 in

αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐπ᾽ ὤμων ἀρθήσεται καὶ κεκρυμμένος ἐξελεύσεται διὰ τοῦ τοίχου, καὶ διορύξει τοῦ ἐξελθεῖν αὐτὸν δι᾽ αὐτοῦ, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ συγκαλύψει, ὅπως μὴ ὁραθῇ ὀφθαλμῷ, καὶ αὐτὸς τὴν γῆν οὐκ ὄψεται. καὶ ἐκπετάσω τὸ δίκτυόν μου ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ συλληφθήσεται ἐν τῇ περιοχῇ μου. καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα εἰς γῆν χαλδαίων, καὶ αὐτὴν οὐκ ὄψεται, καὶ ἐκεῖ τελευτήσει. καὶ πάντας τοὺς κύκλῳ αὐτοῦ τοὺς βοηθοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀντιλαμβανομένους αὐτοῦ διασπερῶ εἰς πάντα ἄνεμον, καὶ ῥομφαίαν ἐκχεῶ ὀπίσω αὐτῶν. καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ διασκορπίσαι με αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις. καὶ ὑπολείψομαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας ἀριθμῷ ἐκ ῥομφαίας, καὶ ἐκ λιμοῦ καὶ ἐκ θανάτου, ὅπως ἂν ἐκδιηγῶνται πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰσήλθοσαν ἐκεῖ, γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, τὸν ἄρτον σου μετ᾽ ὀδύνης φάγῃ καὶ τὸ ὕδωρ σου μετὰ βασάνου καὶ θλίψεως πίεσαι. καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαὸν τῆς γῆς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσραήλ. τοὺς ἄρτους αὐτῶν μετ᾽ ἐνδείας φάγονται, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῶν μετὰ ἀφανισμοῦ πίονται, ὅπως ἀφανισθῇ ἡ γῆ σὺν τῷ πληρώματι αὐτῆς ἐν ἀσεβείᾳ πάντων τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ. καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν αἱ κατοικούμεναι, ἐξερημωθήσονται. καὶ ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν ἔσται καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου τίς ἡ παραβολὴ αὕτη ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσραὴλ λέγοντες, μακρὰν αἱ ἡμέραι, ἀπόλωλε πᾶσα ὅρασις. διὰ τοῦτο εἰπὲ πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, καὶ ἀποστρέψω τὴν παραβολὴν ταύτην. καὶ οὐκ ἔτι οὐ μὴ εἴπωσι τὴν παραβολὴν ταύτην ὁ οἶκος τοῦ ἰσραήλ, ὅτι λαλήσεις πρὸς αὐτοὺς λέγων, ἤγγικασιν αἱ ἡμέραι καὶ λόγος πάσης ὁράσεως, διότι οὐκ ἔσται ἔτι πᾶσα ὅρασις ψευδής, καὶ μαντευόμενος τὰ πρὸς χάριν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ· διότι ἐγὼ κύριος λαλήσω τοὺς λόγους μου καὶ ποιήσω καὶ οὐ μὴ μηκυνῶ ἔτι. διότι ἐν

1. Pe. 3.

qui eſt in medio eorum in humeris portabitur: in caligine egredietur. Parietē pfodient vt educant eū: facies eius operietur: vt nō videat oculo terram. Et extendā rete meum ſuper eum: & capietur in ſagena mea & adducā eum in babylonē in terram chaldeorū: & ipſam nō videbit: ibiq; morietur: & oēs qui circa eū ſūt, Preſidiū eiꝰ & agmina eius diſpergā in oem ventū: & gladiū euaginabo poſt eos. Et ſcient quia ego dñs: qñ diſperſero illos in gentibꝰ: & diſſeminauero eos in terris. Et relinquam ex eis viros paucos a gladio & fame & peſtilentia vt narrent omnia ſcelera eorū in gentibus ad quas ingredientur: & ſcient quia ego dñs. Et factus eſt ſermo dñi ad me dicens. Fili hois panē tuū in cōturbatiōe comede: ſed & aquā tuā in feſtinatiōe & merore bibe & dices ad ppl'm terre: hec dicit dñs deꝰ ad eos qui habitant in hieruſalem in terra iſrael. Panem ſuum in ſollicitudine comedent: & aquam ſuā in deſolatione bibent: vt deſoletur terra a multitudine ſua ppter iniq̄tates oīm q habitant in ea: & ciuitates q̄ nūc habitātur deſolate erunt terraq; deſerta: & ſcietis quia ego dñs. Et factus eſt ſermo dñi ad me dicens. Fili hominis quod eſt prouerbiū iſtud in terra iſrael dicentiū: in longū differentur dies & peribit oīs viſio. Ideo dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Quieſcere faciam prouerbiū iſtud: neq; vulgo dicetur vltra in iſrael. Et loq̄re ad eos q appropinq̄uerit dies: & ſermo oīs viſionis. Non enim erit vltra oīs viſio caſſa: neq; diuinatio ambigua in medio filiorū iſrael. quia ego dñs loquar & quodcūq; locutus fuero verbū fiet. Non prolongabitur amplius: ſed

אשר בתוכם על כתף ישא בעלטה (נשא)
ויצא בקיר יחתרו להוציא בו (חתר יצא)
פניו יכסה יען אשר לא יראה לעין (פנה כסה)
הוא את הארץ: ופרשתי את רשתי (ראה)
עליו ונתפש במצודתי והבאתי (תפש צוד)
אתו בבלה ארץ כשדים ואותה לא (בוא)
יראה ושם ימות: וכל אשר סביבתיו (מות)
עזרה וכל אגפיו אזרה לכל רוח (סבב זרה)
וחרב אריק אחריהם: וידעו כי (ריק)
אני יהוה בהפיצי אותם בגוים (פוץ)
וזריתי אותם בארצות: והותרתי (יתר)
מהם אנשי מספר מחרב ומרעב (ספר)
ומדבר למען יספרו את כל
תועבותיהם בגוים אשר באו שם (תעב בוא)
וידעו כי אני יהוה: ויהי דבר יהוה (היה)
אלי לאמר: בן אדם לחמך ברעש
תאכל ומימיך ברגזה ובדאגה (אכל)
תשתה: ואמרת אל עם הארץ כה (שתה)
אמר אדני יהוה ליושבי ירושלם (ישב)
אל אדמת ישראל לחמם בדאגה
יאכלו ומימיהם בשממון ישתו
למען תשם ארצה ממלאה מחמס (ישם)
כל הישבים בה: והערים הנושבות (ציר)
תחרבנה והארץ שממה תהיה (חרב היה)
וידעתם כי אני יהוה: ויהי דבר
יהוה אלי לאמר: בן אדם מה
המשל הזה לכם על אדמת ישראל
לאמר יארכו הימים ואבד כל (ארך יום)
חזון: לכן אמר אליהם כה אמר אדני (חזה)
יהוה השבתי את המשל הזה ולא (שבת)
ימשלו אתו עוד בישראל כי אם (משל)
דבר אליהם קרבו הימים ודבר כל
חזון: כי לא יהיה עוד כל חזון שוא
ומקסם חלק בתוך בית ישראל: כי (קסם)
אני יהוה אדבר את אשר אדבר (דבר)
דבר ויעשה לא תמשך עוד כי (עשה משך)

בְּיָמֵיכֶם בֵּית הַמֶּרִי אֲדַבֵּר דָּבָר וַעֲשִׂיתִיו נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם הִנֵּה בֵית יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים הֶחָזוֹן אֲשֶׁר הוּא חֹזֶה לְיָמִים רַבִּים וּלְעִתִּים רְחוֹקוֹת הוּא נִבָּא׃ לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה לֹא תִמָּשֵׁךְ עוֹד כָּל דְּבָרָי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר דָּבָר וְיֵעָשֶׂה נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה׃

Cap. xiij. וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם הִנָּבֵא אֶל נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבָּאִים וְאָמַרְתָּ לִנְבִיאֵי מִלִּבָּם שִׁמְעוּ דְּבַר יְהוָה׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה הוֹי עַל הַנְּבִיאִים הַנְּבָלִים אֲשֶׁר הֹלְכִים אַחַר רוּחָם וּלְבִלְתִּי רָאוּ׃ כְּשֻׁעָלִים בָּחֳרָבוֹת נְבִיאֶיךָ יִשְׂרָאֵל הָיוּ׃ לֹא עֲלִיתֶם בַּפְּרָצוֹת וַתִּגְדְּרוּ גָדֵר עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד בַּמִּלְחָמָה בְּיוֹם יְהוָה׃ חָזוּ שָׁוְא וְקֶסֶם כָּזָב הָאֹמְרִים נְאֻם יְהוָה וַיהוָה לֹא שְׁלָחָם וְיִחֲלוּ לְקַיֵּם דָּבָר׃ הֲלוֹא מַחֲזֵה שָׁוְא חֲזִיתֶם וּמִקְסַם כָּזָב אֲמַרְתֶּם וְאֹמְרִים נְאֻם יְהוָה וַאֲנִי לֹא דִבַּרְתִּי׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה יַעַן דַּבֶּרְכֶם שָׁוְא וַחֲזִיתֶם כָּזָב לָכֵן הִנְנִי אֲלֵיכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה׃ וְהָיְתָה יָדִי אֶל הַנְּבִיאִים הַחֹזִים שָׁוְא וְהַקֹּסְמִים כָּזָב בְּסוֹד עַמִּי לֹא יִהְיוּ וּבִכְתָב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִכָּתֵבוּ וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יֱהֹוִה׃ יַעַן וּבְיַעַן הִטְעוּ אֶת עַמִּי לֵאמֹר שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם וְהוּא בֹּנֶה חַיִץ וְהִנָּם טָחִים אֹתוֹ תָּפֵל׃ אֱמֹר אֶל טָחֵי תָפֵל וְיִפֹּל הָיָה גֶּשֶׁם שׁוֹטֵף וְאַתֵּנָה אַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ תִּפֹּלְנָה וְרוּחַ סְעָרוֹת תְּבַקֵּעַ׃

Margin: יוֹם סָרָה · הָיָה · יוֹם רַב · עֵת · רָחַק · נָבָא · הָיָה · גָּדַר · לָחַם · חָזָה · קוּם · קָסַם · הָיָה · נָבָא חָזָה · כָּתַב · בּוֹא · טָעָה · שָׁלַם · הָיָה טוּחַ · נָפַל · שָׁטַף · בָּקַע

in diebus vestris domus exasperans loquar verbum. & faciam illud dicit dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis: ecce domus israel dicentium. Visio quam hic videt in dies multos: & in tempora longa iste prophetat. Propterea dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Non prolongabitur vltra omnis sermo meus. Verbum quod locutus fuero complebitur: dicit dominus deus.

13.

ET factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis: vaticinare ad prophetas israel qui prophetant: & dices prophetantibus de corde suo. Audite verbum domini. Hec dicit dominus deus. Ve prophetis insipientibus qui sequuntur spiritum suum: & nihil vident. Quasi vulpes in deserto prophete tui israel erant: non ascendistis ex aduerso neque opposuistis murum pro domo israel vt staretis in prelio in die domini. Vident vana et diuinant mendacium dicentes ait dominus: cum dominus non miserit eos: & perseuerauerunt confirmare sermonem. Numquid non visionem cassam vidistis: & diuinationem mendacem locuti estis. Et dicitis ait dominus: cum ego non sim locutus. Propterea hec dicit dominus deus. Quia locuti estis vana & vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos ait dominus deus: & erit manus mea super prophetas qui vident vana & diuinant mendacium. In consilio populi mei non erunt: in scriptura domus israel non scribentur: nec in terra israel ingredientur: & scietis quia ego dominus deus. Eo quod deceperint populum meum dicentes: pax: pax: & non est pax: & ipse edificabat parietem: illi autem liniebant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque temperatura: quod casurus sit. Erit enim imber inundans & dabo lapides pergrandes & desuper irruentes: & ventum procelle dissipantem.

diebus vestris domus israel exasperans loquar verbum & faciam dicit adonai dominus. & fact(us) est ser(mo) ... Fili hominis ecce domus israel exasperans dicentes visio quam iste videt in dies multos & in tempora longa iste prophetat. propterea dic ad eos. hec dicit adonai dominus. non prolongabunt vltra omnes sermones mei quos loquar: ... loquar fuero ... & faciam dicit adonai dominus.

ταῖς ἡμέραις ὑμῶν οἶκος ἰσραὴλ ὁ παραπικραίνων λαλήσω λόγον καὶ ποιήσω λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου ἰδοὺ ὁ οἶκος ἰσραὴλ ὁ παραπικραίνων λέγοντες, ἡ ὅρασις ἣν οὗτος ὁρᾷ, εἰς ἡμέρας πολλὰς καὶ εἰς καιροὺς μακροὺς οὗτος προφητεύει. διὰ τοῦτο εἰπὲ πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος. οὐ μὴ μηκυνθῶσιν ἔτι πάντες οἱ λόγοι μου, οὓς ἐὰν λαλήσω λαλήσω λόγον καὶ ποιήσω λέγει ἀδωναῒ κύριος.

Ca. 13. A

ET factus est sermo domini ad me dicens. fili hominis: vaticinare super prophetas israel prophetantes: & dices prophetantibus de corde suo. audite verbum domini. hec dicit adonai dominus. ve his qui prophetant de corde suo & omnino non videntes. sicut vulpes in desertis prophete tui israel. non steterunt in firmamento ... congregaverunt gregem super domum israel ... in die domini. videntes mendacia: diuinationes vanas. qui dicunt dicit dominus: & dominus non misit eos: & ceperunt suscitare sermonem. nonne visionem falsam vidistis: & diuinationes vanas dixistis ... & ego non loquutus sum. ideo dic hec dicit adonai dominus: quia verba vestra mendacia: & diuinationes vestre vane: ... ecce ego super vos dicit adonai dominus. & extendam manum meam super prophetas qui vident mendacia: & qui loquuntur vana. in disciplina populi mei non erunt. neque in scriptura domus israel scribentur: & in terram israel non intrabunt: & scient quia ego adonai dominus. eo quod deceperunt populum meum dicentes pax & non erat pax: & iste edificat parietem & ipsi liniunt eum ... cadet. dic ad linientes eum: quia cadet & erit pluuia inundans. & dabo lapides magnos in ... & spiritum auferens ...

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ τοὺς προφήτας τοῦ ἰσραὴλ τοὺς προφητεύοντας, καὶ ἐρεῖς τοῖς προφήταις τοῖς προφητεύουσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν. καὶ προφητεύσεις καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἀκούσατε λόγον κυρίου. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος. οὐαὶ τοῖς προφητεύουσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν τοῖς πορευομένοις ὀπίσω τοῦ πνεύματος αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπουσιν. ὡς ἀλώπεκες ἐν ταῖς ἐρήμοις οἱ προφῆταί σου ἰσραὴλ. οὐκ ἔστησαν ἐν στερεώματι, καὶ συνήγαγον ποίμνια ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ. οὐκ ἀνέστησαν οἱ λέγοντες ἐν ἡμέρᾳ κυρίου. βλέποντες ψευδῆ, μαντευόμενοι μάταια οἱ λέγοντες λέγει κύριος, καὶ κύριος οὐκ ἀπέσταλκεν αὐτούς, καὶ ἤρξαντο τοῦ ἀναστῆσαι λόγον. οὐχ ὅρασιν ψευδῆ ἑωράκατε; καὶ μαντείας ματαίας εἰρήκατε; καὶ λέγετε, φησὶ κύριος, καὶ ἐγὼ οὐκ ἐλάλησα. διὰ τοῦτο εἶπον τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν οἱ λόγοι ὑμῶν ψευδεῖς, καὶ αἱ μαντεῖαι ὑμῶν μάταιαι, διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐφ᾽ ὑμᾶς λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς προφήτας τοὺς ὁρῶντας ψευδῆ, καὶ τοὺς ἀποφθεγγομένους μάταια. ἐν παιδείᾳ τοῦ λαοῦ μου οὐκ ἔσονται. οὐδὲ ἐν γραφῇ οἴκου ἰσραὴλ οὐ γραφήσονται, καὶ εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσονται, καὶ γνώσονται διότι ἐγὼ ἀδωναῒ κύριος. ἀνθ᾽ ὧν ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου λέγοντες εἰρήνη, καὶ οὐκ ἦν εἰρήνη, καὶ οὗτος οἰκοδομεῖ τοῖχον, καὶ αὐτοὶ ἐξαλείφουσιν αὐτὸν ἀφροσύνην, πεσεῖται. εἰπὸν πρὸς τοὺς ἀλείφοντας αὐτόν, ὅτι πεσεῖται καὶ ἔσται ὑετὸς κατακλύζων, καὶ δώσω λίθους πετροβόλους εἰς τοὺς ἐνδέσμους αὐτῶν καὶ πεσοῦνται. καὶ πνεῦμα ἐξαῖρον ῥῆγ...

B

C

disrupens. & ecce cecidit paries: & non dicent ad vos vbi est litura vestra qua linistis. propterea hec dicit adonai dominus: & rumpam spiritum auferentem cum furore: & pluuia inundans in ira mea erit. & lapides magnos in furore inducam in consummationem. & suffodiam parietem quem linistis: & ponam eum super terram: & reuelabuntur fundamenta eius: & cadet: & consumemini cum reprehensionibus: & cognoscetis quia ego dominus: & complebo furorem meum super parietem: & super eos qui liniunt illum & cadet. & dixi ad vos: non est paries neque qui liniunt eum. prophete israel prophetantes super hierusalem. & videntes eam pacem. & non est pax dicit adonai dominus. & tu fili hominis firma faciem tuam super filias populi tui que prophetant de corde suo: & propheta super eas. & dices. hec dicit adonai dominus. ve his que consuunt ceruicalia sub omni cubito manus. & que faciunt velamina super omne caput vniuerse etatis ad peruertendum animas. anime subuerse sunt populi mei & animas saluabant. & contaminabant me ad populum meum propter pugillum ordei & fragmenta panis ut occiderent animas quas non oportebat mori. & ut saluarent animas quas non oportebat viuere. dum loquimini populo exaudienti vanos sermones. propterea hec dicit adonai dominus: ecce ego super ceruicalia vestra super que vos colligitis illic animas ... & dirumpam ea de brachiis vestris. & dimittam animas quas vos peruertistis ... & dirumpam velamina vestra. & liberabo populum meum de manu vestra. & non vltra erunt in manibus vestris in congregatione. & cognoscetis quia ego dominus. pro eo quod peruertistis cor iusti inique. & ego non peruertebam eum.

διαρρηγνῦον. καὶ ἰδοὺ πέπτωκεν ὁ τοῖχος, καὶ οὐκ ἐροῦσι πρὸς ὑμᾶς ποῦ ἐστιν ἡ ἀλοιφὴ ὑμῶν ἣν ἠλείψατε. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, καὶ ῥήξω πνοὴν ἐξαίρουσαν μετὰ θυμοῦ, καὶ ὑετὸς κατακλύζων ἐν ὀργῇ μου ἔσται. καὶ τοὺς λίθους τοὺς πετροβόλους ἐν θυμῷ ἐπάξω εἰς συντέλειαν, καὶ κατασκάψω τὸν τοῖχον ὃν ἠλείψατε, καὶ πεσεῖται, καὶ θήσω αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἀποκαλυφθήσεται τὰ θεμέλια αὐτοῦ, καὶ πεσεῖται, καὶ συντελεσθήσεσθε μετ᾽ ἐλέγχων, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, καὶ συντελέσω τὸν θυμόν μου ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀλείφοντας αὐτὸν καὶ πεσεῖται. καὶ εἶπον πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἔστιν ὁ τοῖχος οὐδὲ οἱ ἀλείφοντες αὐτὸν οἱ προφῆται τοῦ ἰσραὴλ οἱ προφητεύοντες ἐπὶ ἱερουσαλὴμ, καὶ ὁρῶντες αὐτῇ εἰρήνην, καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὰς θυγατέρας τοῦ λαοῦ σου τὰς προφητευούσας ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτάς, καὶ ἐρεῖς. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος. οὐαὶ ταῖς συρραπτούσαις προσκεφάλαια ὑπὸ πάντα ἀγκῶνα χειρός. καὶ ποιούσαις ἐπιβόλαια ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν πάσης ἡλικίας. τοῦ διαστρέφειν ψυχάς. αἱ ψυχαὶ διεστράφησαν τοῦ λαοῦ μου καὶ ψυχὰς περιεποιοῦντο, καὶ ἐβεβήλουν με πρὸς τὸν λαόν μου ἕνεκεν δρακὸς κριθῶν καὶ ἕνεκεν κλασμάτων ἄρτων τοῦ ἀποκτεῖναι ψυχὰς ἃς οὐκ ἔδει ἀποθανεῖν. καὶ τοῦ περιποιήσασθαι ψυχὰς ἃς οὐκ ἔδει ζῆσαι. ἐν τῷ ἀποφθέγγεσθαι ὑμᾶς λαῷ εἰσακούοντι μάταια ἀποφθέγματα. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τὰ προσκεφάλαια ὑμῶν ἐφ᾽ ἃ ὑμεῖς συλλέγετε ἐκεῖ ψυχάς. καὶ διαρρήξω αὐτὰ ἀπὸ τῶν βραχιόνων ὑμῶν. καὶ ἐξαποστελῶ τὰς ψυχὰς ἃς ὑμεῖς ἐκστρέφετε τὰς ψυχὰς εἰς διασκορπισμόν, καὶ διαρρήξω τὰ ἐπιβόλαια ὑμῶν, καὶ ῥύσομαι τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ὑμῶν. καὶ οὐκ ἔτι ἔσονται ἐν χερσὶν ὑμῶν εἰς συστροφήν. καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν διεστρέφετε καρδίαν δικαίου ἀδίκως, κἀγὼ οὐ διέστρεφον αὐτόν.

D

Siquidem ecce cecidit paries. Numquid non dicetur vobis: vbi est litura quam linistis. Propterea hec dicit dominus deus. Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea & imber inundans in furore meo erit: & lapides grandes in ira in consumptione. Et destruam parietem quem linistis absque temperamento: & adequabo eum terre & reuelabitur fundamentum eius: & cadet & consumetur in medio eius: & scietis quia ego sum dominus. Et complebo indignationem meam in pariete & in his qui liniunt eum absque temperamento: dicamque vobis. Non est paries: & non sunt qui liniunt eum. Prophete israel qui prophetant ad hierusalem & vident ei visionem pacis: & non est pax ait dominus deus. Et tu fili hominis pone faciem tuam contra filias populi tui que prophetant de corde suo: & vaticinare super eas: & dic. Hec dicit dominus deus. Ve que consuunt puluillos sub omni cubito manus: & faciunt ceruicalia sub capite vniuerse etatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei: viuificabant animas eorum: & violabant me ad populum meum propter pugillum ordei & fragmen panis: vt interficerent animas que non moriuntur: & viuificent animas que non viuunt: mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc dicit dominus deus. Ecce ego ad puluillos vestros quibus vos capitis animas volantes: & dirumpam eos de brachiis vestris: & dimittam animas: quas vos capitis animas ad volandum. Et dirumpam ceruicalia vestra: & liberabo populum meum de manu vestra: neque erunt vltra in manibus vestris ad predandum: & scietis quia ego dominus. Pro eo quod merere fecistis cor iusti mendaciter quem ego non contristaui:

וְהִנֵּה נָפַל הַקִּיר הֲלוֹא יֵאָמֵר אֲלֵיכֶם אַיֵּה הַטִּיחַ אֲשֶׁר טַחְתֶּם׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה וּבִקַּעְתִּי רוּחַ סְעָרוֹת בַּחֲמָתִי וְגֶשֶׁם שֹׁטֵף בְּאַפִּי יִהְיֶה וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ בְּחֵמָה לְכָלָה׃ וְהָרַסְתִּי אֶת הַקִּיר אֲשֶׁר טַחְתֶּם תָּפֵל וְהִגַּעְתִּיהוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִגְלָה יְסֹדוֹ וְנָפְלָה וּכְלִיתֶם בְּתוֹכָהּ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה׃ וְכִלֵּיתִי אֶת חֲמָתִי בַּקִּיר וּבַטָּחִים אֹתוֹ תָּפֵל וְאֹמַר לָכֶם אֵין הַקִּיר וְאֵין הַטָּחִים אֹתוֹ׃ נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְּאִים אֶל יְרוּשָׁלַ͏ִם וְהַחֹזִים לָהּ חֲזוֹן שָׁלֹם וְאֵין שָׁלֹם נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה׃ וְאַתָּה בֶן אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל בְּנוֹת עַמְּךָ הַמִּתְנַבְּאוֹת מִלִּבְּהֶן וְהִנָּבֵא עֲלֵיהֶן׃ וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה הוֹי לִמְתַפְּרוֹת כְּסָתוֹת עַל כָּל אַצִּילֵי יָדַי וְעֹשׂוֹת הַמִּסְפָּחוֹת עַל רֹאשׁ כָּל קוֹמָה לְצוֹדֵד נְפָשׁוֹת הַנְּפָשׁוֹת תְּצוֹדֵדְנָה לְעַמִּי וּנְפָשׁוֹת לָכֶנָה תְחַיֶּינָה׃ וַתְּחַלֶּלְנָה אֹתִי אֶל עַמִּי בְּשַׁעֲלֵי שְׂעֹרִים וּבִפְתוֹתֵי לֶחֶם לְהָמִית נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא תְמוּתֶנָה וּלְחַיּוֹת נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא תִחְיֶינָה בְּכַזֶּבְכֶם לְעַמִּי שֹׁמְעֵי כָזָב׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה הִנְנִי אֶל כִּסְּתוֹתֵיכֶנָה אֲשֶׁר אַתֵּנָה מְצֹדְדוֹת שָׁם אֶת הַנְּפָשׁוֹת לְפֹרְחוֹת וְקָרַעְתִּי אֹתָם מֵעַל זְרוֹעֹתֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי אֶת הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר אַתֶּם מְצֹדְדוֹת אֶת נְפָשִׁים לְפֹרְחֹת׃ וְקָרַעְתִּי אֶת מִסְפְּחֹתֵיכֶם וְהִצַּלְתִּי אֶת עַמִּי מִיֶּדְכֶן וְלֹא יִהְיוּ עוֹד בְּיֶדְכֶן לִמְצוּדָה וִידַעְתֶּן כִּי אֲנִי יְהוָה׃ יַעַן הַכְאוֹת לֵב צַדִּיק שֶׁקֶר וַאֲנִי לֹא הִכְאַבְתִּיו

Margin: אָמַר · טוּחַ · הָיָה · נָגַע · גָּלָה · כָּלָה · נָבָא · חָזָה · שׂוּם פָּנֶה · הִתְנַבָּא · תָּפַר אָצַל · עָשָׂה סָפַח · צוּד · חָיָה חָלַל · פָּתַת · מוּת · צוּד · זָרַע · נָצַל · הָיָה צוּד · כָּאָה · צָדַק כָּאַב

Pritiua.heb. Tex.he.Ezechi.xiiij. Tráſl.B.Hie. Tráſ.Gre.lxx.cũ nterp.latina.

et confortaſtis manus impii vt non reuertere tur a via ſua mala & viue ret: propterea vana nõ videbitis & diuinationes non diuinabitis amplius: & eruam populũ meum de manu veſtra: & ſcietis quia ego dominus.

14.

ET venerũt ad me viri ſeniorum iſrael: & ſederunt corã me. Et fact9 eſt ſermo dñi ad me dicens. Fili hominis viri iſti posuerũt immũdicias ſu as in cordib9 ſuis: & ſcan dalũ iniqtatis ſue ſtatue rũt contra faciẽ ſuã. Nũ qd interrogatus rñdebo eis? Propter hoc loqre eis: & dices ad eos. Hec dicit dñs deus. Homo homo de domo iſrael q poſuerit immũdicias ſuas in corde ſuo: & ſcandalũ iniqtatis ſue ſtatuerit cõtra faciẽ ſuã: & venerit ad pphetã interrogãs per eum me: ego dñs rñdebo ei in multitudine immũdiciarũ ſuarũ. vt capiatur dom9 iſrael in corde ſuo: quo receſſerũt a me in cun ctis idolis ſuis. Propterea dic ad domũ iſrael. Hec dicit domin9 deus. Cõ uertimini & recedite ab idolis vrĩs: & ab vniuer ſis cõtaminatiõibus vrĩs auertite facies veſtras. Quia homo hõ de do mo iſrl & de proſelytis quicunq; aduena fuerit in iſrael: ſi alienat9 fuerit a me: & poſuerit idola ſua in corde ſuo: & ſcan dalũ iniqtatis ſue ſtatue rit cõtra faciẽ ſuã: & vene rit ad pphetã: vt interro get per eũ me: ego dñs rñdebo ei per me: & po nã faciẽ meã ſup hominẽ illũ: & faciã eum in exẽ plũ & in puerbiũ: & diſ perdã eũ de medio popli mei & ſcietis qa ego dñs. Et ppheta cũ errauerit & locutus fuerit verbũ: ego dñs decepi pphetã illum. Et extendã manũ meã ſup illũ: & delebo eũ de medio ppli mei iſrl & portabit iniqtatẽ ſuã. Iuxta iniqtatẽ interro gãtis: ſic iniqtas pphete erit: vt non erret vltra domus iſrael a me: neq; polluatur in vniuerſis

Tráſla.gre.lxx.cũ inter.lati. Tráſla.B.Hie. Tex.he.Ezechi.xiiij. Pritiua.heb.

preuaricationibus ſuis: ſed ſit mihi ĩ populũ & ego ſim eis in deum: ait dñs exercituũ. Et factus eſt ſermo dñi ad me di cens. Fili hominis terra cũ peccauerit mi hi vt preuaricetur puari cãs: extendã manũ meã ſup eam: & cõterã virgã panis eius: & ĩmittã in eam famem & interficiã de ea hominẽ & iumen tum. Et ſi fuerint tres viri iſti in medio eius noe daniel & iob: ipſi iuſticia ſua liberabũt animas ſuas: ait dñs exercituũ. Quod & ſi beſtias peſſimas induxero ſuper terrã vt vaſtent eam: & fuerit inuia eo q non ſit per tranſiens ppter beſtias: tres viri iſti ſi fuerint in ea: viuo ego dicit dominus de us: quia neq; filios nec filias liberabũt: ſed ipſi ſoli liberabuntur: terra autẽ deſolabitur. Vel ſi gladiũ induxero ſuper terram illam: & dixero gladio: tranſi per terrã: & in terfecero de ea hominẽ & iumentum: & tres vi ri iſti fuerint in medio eius: viuo ego dicit domin9 deus: nõ liberabunt filios neq; fi lias: ſed ipſi ſoli liberabuntur. Si autẽ & peſtilẽtiã immiſero ſup terrã illã: & effudero in dignationẽ meã ſup eam in ſanguine: vt auferam ex ea hoĩem & iumentũ. & noe daniel & iob fue rint in medio eius: viuo ego dicit dñs deus: qa filiũ & filiã nõ liberabũt: ſed ipſi iuſticia ſua libera bunt aĩas ſuas. Qm̃ hec dicit dominus deus: q & ſi quattuor iudicia mea peſſima gla dium & famem ac beſtias malas & peſtilentiã im miſero in hieruſalem vt interficiam de ea ho minem & pecus: tamen relinqtur in ea ſaluatio educentium filios & filias. Ecce ipſi egre dientur ad vos & videbitis viam eorum & adinuẽtiones eorum: & conſolabimini ſuper malo quod induxi in hieruſalẽ in oĩbus que importaui ſuper eam:

וְנִחֲמוּ אֶתְכֶם כִּי תִרְאוּ אֶת דַּרְכָּם
וְאֶת עֲלִילוֹתָם וִידַעְתֶּם כִּי לֹא חִנָּם
עָשִׂיתִי אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בָהּ עָשָׂה
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

Cap.xv. וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי
הָיָה לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם מַה יִּהְיֶה עֵץ הַגֶּפֶן
זָמַר מִכָּל עֵץ הַזְּמוֹרָה אֲשֶׁר הָיָה
לָקַח בַּעֲצֵי הַיָּעַר׃ הֲיֻקַּח מִמֶּנּוּ עֵץ לַעֲשׂוֹת
לָאַךְ לָקַח לִמְלָאכָה אִם יִקְחוּ מִמֶּנּוּ יָתֵד
תָּלָה כָּלָה לִתְלוֹת עָלָיו כָּל כֶּלִי׃ הִנֵּה לָאֵשׁ
קָצָה נִתַּן לְאָכְלָה אֵת שְׁנֵי קְצוֹתָיו אָכְלָה
חָרַר צָלַח הָאֵשׁ וְתוֹכוֹ נָחַר הֲיִצְלַח לִמְלָאכָה׃
הָיָה תָּמַם הִנֵּה בִּהְיוֹתוֹ תָמִים לֹא יֵעָשֶׂה
עָשָׂה חָרַר לִמְלָאכָה אַף כִּי אֵשׁ אֲכָלַתְהוּ וַיֵּחָר
וְנַעֲשָׂה עוֹד לִמְלָאכָה׃ לָכֵן כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה כַּאֲשֶׁר עֵץ הַגֶּפֶן בְּעֵץ
נָתַן הַיַּעַר אֲשֶׁר נְתַתִּיו לָאֵשׁ לְאָכְלָה
כֵּן נָתַתִּי אֶת יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָ͏ִם׃
וְנָתַתִּי אֶת פָּנַי בָּהֶם מֵהָאֵשׁ יָצָאוּ
אָכַל וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי
פָּנָה יְהוָה בְּשׂוּמִי אֶת פָּנַי בָּהֶם׃ וְנָתַתִּי
אֶת הָאָרֶץ שְׁמָמָה יַעַן מָעֲלוּ
מַעַל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

Cap.xvj. וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי
הָיָה לֵאמֹר׃ בֶּן אָדָם הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַ͏ִם
יָדַע אֶת תּוֹעֲבֹתֶיהָ׃ וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר
תָּעַב אֲדֹנָי יְהוִה לִירוּשָׁלַ͏ִם מְכֻרֹתַיִךְ
יָלַד וּמֹלְדֹתַיִךְ מֵאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי אָבִיךְ
הָאֱמֹרִי וְאִמֵּךְ חִתִּית׃ וּמוֹלְדוֹתַיִךְ
אֵת שָׁרַר בְּיוֹם הוּלֶּדֶת אֹתָךְ לֹא כָרַּת שָׁרֵּךְ
שׁוּעַ מָלַח וּבְמַיִם לֹא רֻחַצְתְּ לְמִשְׁעִי וְהָמְלֵחַ
חָתַל לֹא הֻמְלַחַתְּ וְהָחְתֵּל לֹא חֻתָּלְתְּ׃
חוּס עָשָׂה לֹא חָסָה עָלַיִךְ עַיִן לַעֲשׂוֹת לָךְ
שָׁלַךְ אַחַת מֵאֵלֶּה לְחֻמְלָה עָלָיִךְ וַתֻּשְׁלְכִי
אֶל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּגֹעַל נַפְשֵׁךְ
יָלַד עָבַר בְּיוֹם הֻלֶּדֶת אֹתָךְ׃ וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ

et consolabuntur vos cū videritis viam eorum & adinuentiões eorum: & cognoscetis q̄ nō frustra fecerim omnia que feci in ea: ait dñs deus. 15.

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis qd fiet de ligno vitis ex omnibus lignis nemorum que sunt inter ligna siluarū? Nunqd tolletur de ea lignū vt fiat opus: aut fabricabitur de ea paxillus vt dependeat in eo qdcunq̧ vas? Ecce igni datū est in escam: vtranq̧ partē ei⁹ consumpsit ignis: & medietas eius redacta est in fauillā. Nūqd vtile erit ad opus? Etiā cū esset integrū nō erat aptū ad opus: quāto magis cū illud ignis deuorauerit & cōbusserit: nihil ex eo fiet opis. ppterea hec dicit dñs de⁹. Quō lignū vitis inter ligna siluarū quod dedi igni ad deuorandum: sic tradam habitatores hierusalem: & ponā faciē meam in eos. De igne egredientur: & ignis consumet eos. Et scietis quia ego dominus cum posuero faciem meā in eos: & dedero terrā inuiam & desolatam eo q̄ puaricatores extiterint dicit dominus deus. 16.

Et factus est sermo domini ad me dicēs. Fili hominis: notas fac hierusalem abominationes suas & dices. Hec dicit dominus deus hierusalem. Radix tua & generatio tua de terra chanaan: pater tuus amorreus: & mater tua cethea. Et q̄ndo nata es in die ortus tui non est precisus vmbilicus tu⁹: & aqua non es lota in salutem: nec sale salita: nec inuoluta pānis. Non pepcit sup te oculus vt faceret tibi vnū de his misertus tui. sed proiecta es super faciē terre in abiectione anime tue: in die qua nata es. Transiens autem per te

⁊ consolabuntur vos qr videbitis vias eo-
καὶ παρακαλέσουσιν ὑμᾶς διότι ὄψεσθε τὰς ὁδοὺς αὐ-
rū ⁊ cogitatiões eoꝝ: ⁊ cognoscetis qr nō
τῶν καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι οὐ
frustra feci oia q̄cūq̧ feci in ea dicit
μάτην πεποίηκα πάντα ὅσα ἐποίησα ἐν αὐτῇ λέγει
adonai dñs.
ἀδωναῒ κύριος. Ca.15.

Et fact⁹ est fmo dñi ad me dicēs: ⁊ tu fili A
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, καὶ σὺ υἱὲ
hois qd fiet lignū vitis ex oibus
ἀνθρώπου τί ἂν γένοιτο ξύλον τῆς ἀμπέλου ἐκ πάντων τῶν
lignis farmentoꝝ exñtiū in lignis sylue
ξύλων τῶν κλημάτων τῶν ὄντων ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυ-
sı̄ tollent de ea lignū vt fiat in opus
μοῦ; εἰ λήψονται ἐξ αὐτῆς ξύλον τοῦ ποιῆσαι εἰς ἐργασίαν;
sı̄ tollent ex ea paxillum suspendere sup eum B
εἰ λήψονται ἐξ αὐτῆς πάσσαλον τοῦ κρεμάσαι ἐπ' αὐτὸν
oē vas. ecce igni datum ē in ɔsūptionē annuā
πᾶν σκεῦος; ἰδοὺ πυρὶ δέδοται εἰς ἀνάλωσιν τὴν κατ' ἐνι-
purgationē in ea. cōsumit ignis: ⁊ deficit
αυτὸν κάθαρσιν ἀπ' αὐτῆς· ἀναλίσκει τὸ πῦρ, καὶ ἐκλείπει
in finē. nūqd vtile est ad opus? neq̧ adhuc illo exñ
εἰς τέλος· μὴ χρήσιμόν ἐστιν εἰς ἐργασίαν; οὐδὲ ἔτι αὐτοῦ ὄν-
te integro nō erit in opus nedū sı̄ ⁊ ignis C
τος ὁλοκλήρου οὐκ ἔσται εἰς ἐργασίαν μὴ ὅτι ἐὰν καὶ πῦρ
illud cōsūpserit in finē sı̄ fiet in opus. p-
αὐτὸ ἀναλώσῃ εἰς τέλος εἰ ποιηθήσεται εἰς ἐργασίαν· διὰ
pterea hec dicit adonai dñs: quēadmodū lignū
τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ὃν τρόπον τὸ ξύλον
vitis in lignis sylue: qd dedi il-
τῆς ἀμπέλου ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ, ὃ δέδωκα αὐ-
lud igni in ɔsūptionē: sic dedi habitantes
τὸ τῷ πυρὶ εἰς ἀνάλωσιν, οὕτως δέδωκα τοὺς κατοικοῦν-
in hierusalem: ⁊ dabo faciem meā in e- D
τας ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ δώσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπ' αὐ-
os de igne egredient. ⁊ ignis deuorabit e-
τούς ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξελεύσονται· καὶ πῦρ καταφάγεται αὐ-
os: ⁊ scient qr ego dñs cū firmauero ego
τούς, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ στηρίσαι με τὸ
faciem meā in eos: ⁊ dabo terrā in deso-
πρόσωπόν μου ἐπ' αὐτούς, καὶ δώσω τὴν γῆν εἰς ἀφα-
latione p eo qd deliquerunt delicto dicit ado
νισμὸν ἀνθ' ὧν παρέπεσον παραπτώματι λέγει ἀδω-
nai dñs.
ναῒ κύριος. Ca.16.

Et fact⁹ est fmo dñi ad me dicēs: fili homi A
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώ-
nis testificare hierusalem iniqtates suas ⁊
που διαμάρτυραι τῇ ἱερουσαλὴμ τὰς ἀνομίας αὐτῆς καὶ
dices. hec dicit adonai dñs hierusalem: radix
ἐρεῖς· τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος τῇ ἱερουσαλήμ, ἡ ῥίζα
tua ⁊ gñatio tua de terra chanaan. pr tu⁹
σου καὶ ἡ γένεσίς σου ἐκ γῆς χαναάν· ὁ πατήρ σου
amorreus ⁊ mater tua chettea ⁊ gñatio tua in
ἀμορραῖος καὶ ἡ μήτηρ σου χετταία καὶ ἡ γένεσίς σου ἐν
q̄ die nata es nō est p̄cis⁹ vmbilicus tu⁹: ⁊ in a-
ᾗ ἡμέρᾳ ἐτέχθης οὐκ ἐτμήθη ὁ ὀμφαλός σου, καὶ ἐν ὕ-
qua non es lota in salutem: neq̧ sale salita es:
δατι οὐκ ἐλούσθης εἰς σωτηρίαν, οὐδὲ ἁλὶ ἡλίσθης,
⁊ fascijs non es fasciata: neq̧ pepcit
καὶ σπαργάνοις οὐκ ἐσπαργανώθης, οὐδὲ ἐφείσατο
sup te oculus me⁹: vt facerem in te vnū de
ἐπὶ σοὶ ὁ ὀφθαλμός μου, τοῦ ποιῆσαι ἐπὶ σοὶ ἓν ἐκ
oibus illis vt pateref qd sup te. ⁊ piecta
πάντων τούτων τοῦ παθεῖν τι ἐπὶ σοί. καὶ ἀπερρί-
es sup faciem campi prauitate ani-
φης ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου τῇ σκολιότητι τῆς ψυ-
me tue in q̄ die nata es. ⁊ trāsiui sup te
χῆς σου ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐτέχθης. καὶ διῆλθον ἐπὶ σὲ

⁊ vidi te mixtam in sanguie tuo. ⁊ dixi tibi:
καὶ εἶδόν σε πεφυρμένην ἐν τῷ αἵματί σου· καὶ εἶπόν σοι,
de sanguine tuo viue: dixi tibi: cū sanguie tuo
ἐκ τοῦ αἵματός σου ζῆσον, καὶ εἶπόν σοι, σὺν τῷ αἵματί σου
vita mltiplicare sicut ortus agri dedi te: ⁊
ζωὴ πληθύνου καθὼς ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀγροῦ δέδωκά σε, καὶ
mltiplicata es ⁊ magnificata es ⁊ ingressa es ī ciuitates ciuita-
ἐπληθύνθης καὶ ἐμεγαλύνθης καὶ εἰσῆλθες εἰς πόλεις πόλε-
tū: vbera tua recta facta sūt: ⁊ pilus tu⁹ ortus est: tu A
ων, οἱ μαστοί σου ἀνωρθώθησαν, καὶ ἡ θρίξ σου ἀνέτειλεν, σὺ
autē eras nuda: ⁊ plena ignominia: ⁊ trāsiui p te ⁊ vi- B
δὲ ἦσθα γυμνή, καὶ ἀσχημονοῦσα, καὶ διῆλθον διὰ σοῦ καὶ εἶ-
di te: ⁊ ecce tps tuū: ⁊ tps diuertentiū. ⁊
δόν σε, καὶ ἰδοὺ ὁ καιρός σου, καὶ καιρὸς καταλυόντων· καὶ
expandi alas meas sup te: ⁊ operui igno-
διεπέτασα τὰς πτέρυγάς μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐκάλυψα τὴν ἀσχη-
miniam tuā: ⁊ iuraui tibi. ⁊ igress⁹ sū ī testamēto te-
μοσύνην σου, καὶ ὤμοσά σοι· καὶ εἰσῆλθον ἐν διαθήκῃ μετὰ
cū dicit adonai dñs. ⁊ facta es mihi: ⁊ laui te
σοῦ λέγει ἀδωναῒ κύριος· καὶ ἐγένου μοι, καὶ ἔλουσά σε
in aqua: ⁊ laui sanguinē tuū a te: ⁊ vnxi
ἐν ὕδατι, καὶ ἀπέπλυνα τὸ αἷμά σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔχρι-
te in oleo: ⁊ indui te varijs: ⁊ calciaui
σά σε ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἐνέδυσά σε ποικίλα, καὶ ὑπέδη-
te hyacitho: ⁊ pcinxi te bysso: ⁊ circundedi te C
σά σε ὑάκινθον, καὶ ἔζωσά σε βύσσῳ, καὶ περιέβαλόν σε
subtilib⁹: ⁊ ornaui te ornamēto: ⁊ circundedi
τριχάπτῳ, καὶ ἐκόσμησά σε κόσμῳ, καὶ περιέθηκα
armillas circū manus tuas: ⁊ torquē circū col-
ψέλλια περὶ τὰς χεῖράς σου, καὶ κάθεμα περὶ τὸν τρά-
lum tuū: ⁊ dedi inaurē circū nasum tuū:
χηλόν σου, καὶ ἔδωκα ἐνώτιον περὶ τὸν μυκτῆρά σου,
⁊ rotulas sup aures tuas: ⁊ coronā gl'iatio-
καὶ τροχίσκους ἐπὶ τὰ ὦτά σου, καὶ στέφανον καυχή-
nis sup caput tuū: ⁊ ornata es auro: D
σεως ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἐκοσμήθης χρυσίῳ,
⁊ argento. ⁊ amictus tui byssini ⁊ subti-
καὶ ἀργυρίῳ· καὶ τὰ περιβόλαιά σου βύσσινα καὶ τρίχα-
les ⁊ versicolores: similā mel ⁊ oleū comedisti:
πτα καὶ ποικίλα, σεμίδαλιν καὶ μέλι καὶ ἔλαιον ἔφαγες,
⁊ facta es decora valde valde: ⁊ directa es in re-
καὶ ἐγένου καλὴ σφόδρα σφοδρῶς, καὶ κατηυθύνθης εἰς βα-
gnum. ⁊ exiuit tibi nomē in gentib⁹ ī pulchritudie
σιλείαν· καὶ ἐξῆλθέν σοι ὄνομα ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν τῷ κάλλει
tuo: qr cōpletum erat in decore pulchritudis q̄m
σου, διότι συντετελεσμένον ἦν ἐν εὐπρεπείᾳ ὡραιότητος ἧς
posui sup te: dicit adonai dñs. ⁊ habuisti fiduciā ī pulchri- A
ἔταξα ἐπὶ σέ, λέγει ἀδωναῒ κς· καὶ ἐπεποίθεις ἐν τῷ κάλ-
C tudie tua: ⁊ fornicata es in nomine tuo: ⁊ effudisti
λει σου, καὶ ἐπόρνευσας ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, καὶ ἐξέχεας
fornicationē tuā sup oēm viatorem ipsi erat: ⁊ tulisti
τὴν πορνείαν σου ἐπὶ πάντα πάροδον αὐτῷ ἐγίνετο, καὶ ἔλαβες
de vestibus tuis: ⁊ fecisti tibi idola ɔsuta: ⁊ for-
ἐκ τῶν ἱματίων σου, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἴδωλα ῥαπτά, καὶ ἐξε-
nicata es sup eis: ⁊ non igredieris neq̧ fiat. ⁊ tulisti
πόρνευσας ἐπ' αὐτά, καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃς οὐδὲ μὴ γένηται· καὶ ἔλαβες
vasa gl'iationis tue ex argento meo ⁊ ex auro meo ex
τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου ἐκ τοῦ ἀργυρίου μου καὶ ἐκ τοῦ χρυσίου μου ἐξ
qb⁹ dedi tibi: ⁊ fecisti tibi imagies masculinas: ⁊ fornicata
ὧν ἔδωκά σοι, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἰκόνας ἀρσενικάς, καὶ ἐξεπόρνευ-
es in eis. ⁊ tulisti vestimētū tuū varium: ⁊ coope-
σας ἐν αὐταῖς· καὶ ἔλαβες τὸν ἱματισμόν σου τὸν ποικίλον, καὶ περιέ-
ruisti ea: ⁊ oleū meū ⁊ thymiama meū posuisti añ faciem
βαλες αὐτά, καὶ τὸ ἔλαιόν μου καὶ τὸ θυμίαμά μου ἔθηκας πρὸ προσώ-
eoꝝ: ⁊ panes meos qs dedi tibi: similam ⁊ mel
που αὐτῶν, καὶ τοὺς ἄρτους μου οὓς ἔδωκά σοι, σεμίδαλιν καὶ μέλι
⁊ oleū: cibaui te: ⁊ posuisti ea añ faciem eoꝝ in o-
καὶ ἔλαιον, ἐψώμισά σε, καὶ ἔθηκας αὐτὰ πρὸ προσώπου αὐτῶν εἰς ὀ-
dorē suauitatis. ⁊ factū ē dicit adonai dñs: ⁊ tulisti
σμὴν εὐωδίας· καὶ ἐγένετο λέγει ἀδωναῒ κς, καὶ ἔλαβες τοὺς
filios tuos ⁊ filias tuas q̄s genuisti: ⁊ imolasti eis
υἱούς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου ἃς ἐγέννησας, καὶ ἔθυσας αὐτοῖς

vidi te conculcari in sanguine tuo. Et dixi tibi cū esses in sanguine tuo: viue. dixi inquā tibi in sanguine tuo: viue. Multiplicatā quasi germē agri dedi te: & multiplicata es: & grandis effecta: & ingressa es & puenisti ad mundū muliebrē. Vbera tua intumuerūt: & pilus tu⁹ germinauit & eras nuda & cōfusione plena: & transiui p te & vidi te: & ecce tēpus tuū: tēpus amātiū. Et expandi amictū meū sup te: & operui ignominiā tuā. Et iuraui tibi & ingressus sum pactū tecū ait dñs de⁹. Et facta es mihi: & laui te aqua & emūdaui sanguinē tuū ex te. Et vnxi te oleo & vestiui te discoloribus: & calciaui te hyacintho. Et cinxi te bysso: & indui te subtilibus: & ornaui te ornamēto. Et dedi armillas in manib⁹ tuis: & torquē circa collū tuū: & dedi inaurē sup os tuū: & circulos aurib⁹ tuis & coronā decoris in capite tuo. Et ornata es auro & argēto & vestita es bysso & polymito & multis colorib⁹. Similā & mel & oleū comedisti: & decora facta es vehementer nimis. Et pfecisti in regnū: & egressum ē nomen tuū in gentes ppter speciē tuā: qa pfecta eras in decore meo quē posuerā super te: dicit dñs de⁹. Et habēs fiduciā in pulchritudine tua fornicata es in noīe tuo: & exposuisti fornicationē tuā omni trāseunti: vt ei⁹ fieres. Et sumēs de vestimētis meis fecisti tibi excelsa hinc inde cōsuta: & fornicata es sup eis: sicut nō est factū: neq̧ futurū est. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo & argento meo q̄ dedi tibi: & fecisti tibi imagines masculinas: & fornicata es in eis: & sumpsisti vestimenta tua multicoloria: & operuisti illas. Et oleū meū & thymiama meū posuisti coram eis: & panē meū quē dedi tibi: similā & oleū & mel qbus enutriui te posuisti i cōspectu eorum in odorē suauitatis. Et factū est ait dñs de⁹: & tulisti filios tuos & filias tuas quas generasti mihi & immolasti

וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמָיִךְ וָאֹמַר רָאָה בּוּס
לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ
חֲיִי׃ רְבָבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ חָיָה נָתַן
וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתָּבֹאִי בַּעֲדִי עֲדָיִים רָבָה גָּדַל בּוֹא עָדָה
שָׁדַיִם נָכֹנוּ וּשְׂעָרֵךְ צִמֵּחַ וְאַתְּ שָׁדַד כּוּן
עֵרֹם וְעֶרְיָה׃ וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ עָרָה עָבַר
וְהִנֵּה עִתֵּךְ עֵת דֹּדִים וָאֶפְרֹשׂ רָאָה דּוֹד
כְּנָפִי עָלַיִךְ וָאֲכַסֶּה עֶרְוָתֵךְ וָאֶשָּׁבַע פָּרַשׂ כָּסָה
לָךְ וָאָבוֹא בִבְרִית אֹתָךְ נְאֻם אֲדֹנָי עָרָה שָׁבַע
יְהוִה וַתִּהְיִי לִי׃ וָאֶרְחָצֵךְ בַּמַּיִם בּוֹא בָּרַת
וָאֶשְׁטֹף דָּמַיִךְ מֵעָלָיִךְ וָאֲסֻכֵךְ בַּשָּׁמֶן׃ אֵת הָיָה רָחַץ
וָאַלְבִּישֵׁךְ רִקְמָה וָאֶנְעֲלֵךְ תָּחַשׁ שָׁטַף סוּךְ לָבַשׁ
וָאֶחְבְּשֵׁךְ בַּשֵּׁשׁ וַאֲכַסֵּךְ מֶשִׁי׃ וָאֶעְדֵּךְ נָעַל תַּחַשׁ כָּסָה
עֶדִי וָאֶתְּנָה צְמִידִים עַל יָדַיִךְ נָתַן צָמַד
וְרָבִיד עַל גְּרוֹנֵךְ׃ וָאֶתֵּן נֶזֶם עַל רָבַד גָּרַן
אַפֵּךְ וַעֲגִילִים עַל אָזְנָיִךְ וַעֲטֶרֶת נָתַן עָגַל
תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשֵׁךְ׃ וַתַּעְדִּי זָהָב וָכֶסֶף פָּאַר עָדָה
וּמַלְבּוּשֵׁךְ שֵׁשׁ וָמֶשִׁי וְרִקְמָה סֹלֶת לָבַשׁ
וּדְבַשׁ וָשֶׁמֶן אָכָלְתְּ וַתִּיפִי בִּמְאֹד יָפָה
מְאֹד וַתִּצְלְחִי לִמְלוּכָה׃ וַיֵּצֵא לָךְ צָלַח מָלַךְ
שֵׁם בַּגּוֹיִם בְּיָפְיֵךְ כִּי כָּלִיל הוּא כָּלַל
בַּהֲדָרִי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי עָלַיִךְ נְאֻם שׂוּם
אֲדֹנָי יְהוִה׃ וַתִּבְטְחִי בְיָפְיֵךְ וַתִּזְנִי בָּטַח יָפָה
עַל שְׁמֵךְ וַתִּשְׁפְּכִי אֶת תַּזְנוּתַיִךְ עַל זָנָה שָׁפַךְ
כָּל עוֹבֵר לוֹ יֶהִי׃ וַתִּקְחִי מִבְּגָדַיִךְ עָבַר הָיָה
וַתַּעֲשִׂי לָךְ בָּמוֹת טְלֻאוֹת וַתִּזְנִי לָקַח עָשָׂה
עֲלֵיהֶם לֹא בָאוֹת וְלֹא יִהְיֶה׃ טָלָא בּוֹא
וַתִּקְחִי כְּלֵי תִפְאַרְתֵּךְ מִזְּהָבִי וּמִכַּסְפִּי כָּלָה פָּאַר
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וַתַּעֲשִׂי לָךְ צַלְמֵי נָתַן עָשָׂה
זָכָר וַתִּזְנִי בָם׃ וַתִּקְחִי אֶת בִּגְדֵי זָנָה
רִקְמָתֵךְ וַתְּכַסִּים וְשַׁמְנִי וּקְטָרְתִּי כָּסָה
נָתַתְּ לִפְנֵיהֶם׃ וְלַחְמִי אֲשֶׁר נָתַתִּי פָּנָה
לָךְ סֹלֶת וָשֶׁמֶן וּדְבַשׁ הֶאֱכַלְתִּיךְ אָכַל
וּנְתַתִּיהוּ לִפְנֵיהֶם לְרֵיחַ נִיחֹחַ וַיֶּהִי נָתַן נוּחַ
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וַתִּקְחִי אֶת בָּנַיִךְ
וְאֶת בְּנוֹתַיִךְ אֲשֶׁר יָלַדְתְּ לִי וַתִּזְבָּחִים יָלַד זָבַח

Tex.heb.Ezechi.xvj.

לָהֶם לֶאֱכוֹל הַמְעַט מִתַּזְנֻתָיִךְ׃ — זנה
וַתִּשְׁחֲטִי אֶת בָּנַי וַתִּתְּנִים בְּהַעֲבִיר — שחט נתן עבר את
אוֹתָם לָהֶם׃ וְאֵת כָּל תּוֹעֲבֹתַיִךְ — תעב
וְתַזְנֻתַיִךְ לֹא זָכַרְתִּי אֶת יְמֵי נְעוּרָיִךְ — יום נער
בִּהְיוֹתֵךְ עֵרֹם וְעֶרְיָה מִתְבּוֹסֶסֶת — היה ערה בוס
בְּדָמֵךְ הָיִית׃ וַיְהִי אַחֲרֵי כָּל רָעָתֵךְ — היה רוע
אוֹי אוֹי לָךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וַתִּבְנִי — בנה
לָךְ גֶּב וַתַּעֲשִׂי לָךְ רָמָה בְּכָל רְחוֹב׃ — עשה רום
אֶל כָּל רֹאשׁ דֶּרֶךְ בָּנִית רָמָתֵךְ — רחב בנה
וַתְּתַעֲבִי אֶת יָפְיֵךְ וַתְּפַשְּׂקִי אֶת רַגְלַיִךְ — תעב יפה
לְכָל עוֹבֵר וַתַּרְבִּי אֶת תַּזְנֻתָיִךְ׃ — פשק עבר רבה זנה
וַתִּזְנִי אֶל בְּנֵי מִצְרַיִם שְׁכֵנַיִךְ גִּדְלֵי
בָשָׂר וַתַּרְבִּי אֶת תַּזְנֻתֵךְ לְהַכְעִיסֵנִי׃ — כעס
וְהִנֵּה נָטִיתִי יָדִי עָלַיִךְ וָאֶגְרַע חֻקֵּךְ — נטה גרע
וָאֶתְּנֵךְ בְּנֶפֶשׁ שֹׂנְאוֹתַיִךְ בְּנוֹת — חקק
פְּלִשְׁתִּים הַנִּכְלָמוֹת מִדַּרְכֵּךְ זִמָּה׃ — כלם זמם
וַתִּזְנִי אֶל בְּנֵי אַשּׁוּר מִבִּלְתִּי שָׂבְעָתֵךְ — זנה
וַתִּזְנִים וְגַם לֹא שָׂבָעַתְּ׃ וַתַּרְבִּי אֶת
תַּזְנוּתֵךְ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן כַּשְׂדִּימָה
וְגַם בְּזֹאת לֹא שָׂבָעַתְּ׃ מָה אֲמֻלָה
לִבָּתֵךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה בַּעֲשׂוֹתֵךְ — לבב עשה
אֶת כָּל אֵלֶּה מַעֲשֵׂה אִשָּׁה זוֹנָה — איש
שַׁלָּטֶת׃ בִּבְנוֹתַיִךְ גַּבֵּךְ בְּרֹאשׁ כָּל — בנה
דֶּרֶךְ וְרָמָתֵךְ עָשִׂיתִי בְּכָל רְחוֹב וְלֹא — רום עשה
הָיִיתי כַּזּוֹנָה לְקַלֵּס אֶתְנָן׃ הָאִשָּׁה — רחב היה
הַמְנָאָפֶת תַּחַת אִישָׁהּ תִּקַּח אֶת — תנה איש נאף לקח
זָרִים׃ לְכָל זֹנוֹת יִתְּנוּ נֵדֶה וְאַתְּ נָתַתְּ — נתן
אֶת נְדָנַיִךְ לְכָל מְאַהֲבַיִךְ וַתִּשְׁחֳדִי — אהב שחד
אוֹתָם לָבוֹא אֵלַיִךְ מִסָּבִיב בְּתַזְנוּתָיִךְ׃ — את סבב
וַיְהִי בָךְ הֵפֶךְ מִן הַנָּשִׁים בְּתַזְנוּתַיִךְ — היה נשה
וְאַחֲרַיִךְ לֹא זוּנָּה וּבְתִתֵּךְ אֶתְנָן — נתן
וְאֶתְנַן לֹא נִתַּן לָךְ וַתְּהִי לְהֶפֶךְ׃
לָכֵן זוֹנָה שִׁמְעִי דְּבַר יְהוָה׃ כֹּה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן הִשָּׁפֵךְ נְחֻשְׁתֵּךְ — שפך
וַתִּגָּלֶה עֶרְוָתֵךְ בְּתַזְנוּתַיִךְ עַל — גלה ערה
מְאַהֲבַיִךְ וְעַל כָּל גִּלּוּלֵי תוֹעֲבוֹתַיִךְ — גלל תעב

Trāſla.B.Hie.

eis ad deuorandū. Nun
qd parua ē fornicatio tua?
Immolaſti filios meos:
& dediſti illos cōſecrans
eis. Et poſt omnes abo
minationes tuas ∞∞∞
& fornicatiões nō es re
cordata dierū adoleſcētie
tue: qñ eras nuda & cō-
fuſione plena: cōculcata
ī ſanguie tuo. Et accidit
poſt omnē malicia tuā:
ve ve tibi: ait dominus
deus. Edificaſti ∞∞∞
tibi lupanar: & feciſti
tibi proſtibulū in cūctis
plateis. Ad omne caput
vie edificaſti ſignū pſtitu
tiōis tue: & abominabilē
feciſti decorē tuū. Et diui
ſiſti pedes tuos omni tran
ſeunti & multiplicaſti oēs
fornicatōes tuas. Et for
nicata es cū filiis egypti
vicinis tuis magnaꝝ car
niū & multiplicaſti forni
cationē tuam ad irritandū
me. Ecce ego extendam
manū meā ſup te: & au
ferā iuſtificationē tuā. Et
dabo te in aias odientiū
te filiarū paleſtinaꝝ que
erubeſcūt in via tua ſcele
rata. Et fornicata es tu in
filiis aſſyriorū: eo q nec-
dū fueris expleta. Et poſt
q̄ fornicata es nec ſic es
ſatiata: & multiplicaſti
fornicationē tuā in terra
chanaan cū chaldeis: &
nec ſic ſatiata es. In quo
mundabo cor tuū: ait
dñs deꝰ: cum facias oia
hec opa mulieris mere
tricis & pcacis: qa fabri-
caſti lupanar tuū in capi-
te ois vie: & excelſū tuū
feciſti in oī platea. Nec
facta es q̄ſi meretrix faſti
dio augēs pciū: ſed quaſi
mulier adultera q̄ ſuper
virū ſuū inducit alienos.
Oibus meretricibꝰ dan
tur mercedes: tu aūt de-
diſti mercedes cūctis ama
toribꝰ tuis & dona dona-
bas eis: vt intrarēt ad te
vndiq̧ ad fornicandū te
cū: Factūq̧ ē in te cōtra
cōſuetudinē mulierū in
fornicatiōibꝰ tuis: & poſt
te nō erit fornicatio. In
eo ei q dediſti mercedes:
& mercedes nō accepiſti
factū eſt in te cōtrariū.
Propterea meretrix audi
verbum dñi. Hec dicit
dñs deus. Quia effuſū
eſt es tuū: & reuelata eſt
ignominia tua i fornica
tionibus tuis ſup amato
res tuos: & ſuper idola
abominationū tuarum

Trāſ.Gre.lxx.cū interp.lati.

in cōſūptionē: quaſi parū fornicata ſis ⁊ iugulaſti fili-
εἰς ἀνάλωσιν, ὡς μικρὰ ἐξεπόρνευσας. καὶ ἔσφαξας τὰ τέ-
os tuos: ⁊ dediſti eos vt ſctificares tu eos ſi-
κνα σου, καὶ ἔδωκας αὐτὰ ἐν τῷ ἁγιάζεσθαί σε αὐτὰ αὐ-
lis. hoc pter oēm fornicationē tuā: ⁊ abominatio-
τοῖς. τοῦτο παρὰ πᾶσαν πορνείαν σου, καὶ τὰ βδελύγμα-
nes tuas: ⁊ nō es recordata diei infantie tue
τά σου, καὶ οὐκ ἐμνήσθης τῆς ἡμέρας τῆς νηπιότητός σου
qñ eras nuda: ⁊ ignominioſa: ⁊ mixta in ſan
ὅτε ἦσθα γυμνή, καὶ ἀσχημονοῦσα, καὶ πεφυρμένη ἐν τῷ αἵ-
guine tuo ⁊ vixiſti. ⁊ factū ē poſt oēs iniqtates
ματί σου καὶ ἔζησας. καὶ ἐγένετο μετὰ πάσας τὰς κακίας
tuas: ve ve tibi dicit adonai dñs. ⁊ edificaſti tibi
σου, οὐαὶ οὐαί σοι λέγει ἀδωναὶ κς. καὶ ᾠκοδόμησας σεαυ-
hitaculū fornicationis: ⁊ feciſti tibi pſtitutionē i oī
τῇ οἴκημα πορνικόν, καὶ ἐποίησας σεαυτῇ ἔκθεμα ἐν πάσῃ
platea: ⁊ in pncipio oīs vie edificaſti
πλατείᾳ, καὶ ἐπ' ἀρχῆς πάσης ὁδοῦ ᾠκοδόμησας τὰς
fornicatiões tuas: ⁊ deſtruxiſti decorē tuū. ⁊ diuiſiſti
πορνείας σου, καὶ ἐλυμήνω τὸ κάλλος σου. καὶ διήγαγες τὰ
crura tua oī trāſeunti: ⁊ multiplicaſti fornicationē
σκέλη σου παντὶ παρόδῳ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν
tuā: ⁊ fornicata es ſup filios egypti vicinos
σου, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αἰγύπτου τοὺς ὁμοροῦν-
tibi magnaꝝ carniū. ⁊ multiplicit fornicata es
τάς σοι τοὺς μεγαλοσάρκους. καὶ πολλαχῶς ἐξεπόρνευσας
vt ad iracūdiā pūocares me: ⁊ ecce extēdo manū meā ſup te:
τοῦ παροργίσαι με, καὶ ἰδοὺ ἐκτείνω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ,
⁊ auferā legitia tua: ⁊ tradam te in aias odi-
καὶ ἐξαρῶ τὰ νόμιμά σου, καὶ παραδώσω σε εἰς ψυχὰς μι-
entiū te filias alienigenaꝝ q̄ declinauerūt a
σούντων σε θυγατέρας ἀλλοφύλων τὰς ἐκκλινούσας σε ἐκ
via tua. ipie egiſti: ⁊ fornicata es ſup filios aſ-
τῆς ὁδοῦ σου. ἠσέβησας, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀσ-
ſur: ⁊ neq̧ ſic ſatiata es. ⁊ fornicata es ⁊ non
σούρ, καὶ οὐδ' οὕτως ἐπλήσθης. καὶ ἐξεπόρνευσας καὶ οὐκ
es repleta: ⁊ mltiplicaſti fornicatiões tuas ad terrā cha
ἐνεπλήσθης, καὶ ἐπλήθυνας τὰς πορνείας σου πρὸς γῆν χα-
naan: ⁊ ad chaldeos: ⁊ neq̧ in his repleta
ναάν, καὶ εἰς τοὺς χαλδαίους, καὶ οὐδὲ ἐν τούτοις ἐνεπλή-
es. qd faciam cordi tuo dicit adonai dñs: cū fece-
σθης. τί ποιήσω τῇ καρδίᾳ σου λέγει ἀδωναὶ κς, ἐν τῷ ποι-
ris tu hec oīa opa mulieris meretricis ipuden
ῆσαί σε ταῦτα πάντα ἔργα γυναικὸς πόρνης παρρησια-
tis: ⁊ fornicata es tripliciter in filiabus tuis
ζομένης. καὶ ἐξεπόρνευσας τρισσῶς ἐν ταῖς θυγατράσι σου
qñ edificaſti tu lupanar tuū ī pncipio oīs vie:
ἐν τῷ οἰκοδομῆσαί σε τὸ πορνεῖόν σου ἐν ἀρχῇ πάσης ὁδοῦ,
⁊ baſim tuā feciſti in oī platea: ⁊ nō
καὶ τὴν βάσιν σου ἐποίησας ἐν πάσῃ πλατείᾳ, καὶ οὐκ
fuiſti q̄ſi meretrix ɔgregans mercedes: aut mulier adultera ſimilis
ἐγένου ὡς πόρνη συνάγουσα μισθώματα, ἡ γυνὴ ἡ μοιχωμένη ὁμοία
tibi a viro ſuo accipiens mercedes: ⁊ oibus
σοι ἡ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς λαμβάνουσα μισθώματα, καὶ πᾶσι
q fornicabant cū ea dans mercedes. ⁊ tu dedi-
τοῖς ἐκπορνεύουσιν αὐτὴν προσδιδοῦσα μισθώματα, καὶ σὺ δέ-
ſti mercedes cūctis amatoribꝰ tuis: ⁊ onerabas illos vt
δωκας μισθώματα πᾶσι τοῖς ἐρασταῖς σου, καὶ ἐφόρτιζες αὐτοὺς τοῦ
venirēt ad te p circuitū in fornicatione tua. ⁊ factū ē in te per
ἔρχεσθαι πρὸς σὲ κυκλόθεν ἐν τῇ πορνείᾳ σου. καὶ ἐγένετο ἐν σοὶ δι-
uerſum pter mulieres in fornicatiōe tua: ⁊ poſt te nō
εστραμμένον παρὰ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πορνείᾳ σου, καὶ μετὰ σοῦ οὐ
fornicabunt: in eo .n. q das tu mercedes: ⁊ mercedes
πορνεύσουσιν, ἐν τῷ γὰρ προσδοῦναί σε μισθώματα, καὶ μισθώμα-
nō ſūt date tibi: factū ē in te puerſum. ppterea meretrix au
τα μὴ δίδοσθαί σοι, γέγονεν ἐν σοὶ διεστραμμένον. διὰ τοῦτο πόρνη ἄ-
di verbū dñi. hec dicit adonai dñs. qr effudiſti es tuū
κουε λόγον κυ. τάδε λέγει ἀδωναὶ κς. ἀνθ' ὧν ἐξέχεας τὸν χαλκόν σου
⁊ reuelabitur ignominia tua in fornicatione tua ad
καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ αἰσχύνη σου ἐπὶ τῇ πορνείᾳ σου πρὸς τοὺς
amatores tuos: ⁊ in oēs cogitationes iniqtatū tuaꝝ:
ἐραστάς σου, καὶ εἰς πάντα τὰ ἐνθυμήματα τῶν ἀνομιῶν σου

Trāſla.gre.lxx.cū inter.lati.

⁊ in ſanguinibꝰ filioꝝ tuoꝝ q̄s dediſti eis. ideo
καὶ ἐν τοῖς αἵμασι τῶν τέκνων σου ὧν δέδωκας αὐτοῖς. διὰ
ecce ego ſup te cōgrego omnes amatores tuos ī qbꝰ
τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ συνάγω πάντας τοὺς ἐραστάς σου ἐν οἷς
mixta es in eis: ⁊ oēs q̄s dilexiſti cū vniuerſis
ἐπεμίγης ἐν αὐτοῖς, καὶ πάντας οὓς ἠγάπησας σὺν πᾶσιν
E q̄s oderas. ⁊ ɔgregabo eos ſup te in circuitu. ⁊ reuela-
οἷς ἐμίσεις. καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλόθεν. καὶ ἀποκα-
labo malitias tuas ad eos: ⁊ videbūt cūctaꝝ
λύψω τὰς κακίας σου πρὸς αὐτούς, καὶ ὄψονται πᾶσαν τὴν
ignominiā tuā: ⁊ vlciſcar te vltione adulteraꝝ: ⁊
αἰσχύνην σου, καὶ ἐκδικήσω σε ἐκδικήσει μοιχαλίδων, καὶ
effundentiū ſanguinē. ⁊ ponā te in ſanguie furori ⁊ zeli:
ἐκχεούσων αἷμα. καὶ θήσω σε ἐν αἵματι θυμοῦ καὶ ζήλου,
⁊ tradam te in manus eoꝝ: ⁊ ſuffodient
καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ κατασκάψουσιν
lupanar tuū: ⁊ deſtruent baſim tuā: ⁊ nuda-
τὸ πορνεῖόν σου, καὶ καθελοῦσι τὴν βάσιν σου, καὶ ἐκδύ-
bunt te veſtimētis tuis: ⁊ tollent vaſa gl'iatio
σουσίν σε τὰ ἱμάτιά σου, καὶ λήψονται τὰ σκεύη τῆς καυχή-
nis tue: ⁊ dimittent te nudā: ⁊ plenā ignominia: ⁊
σεώς σου, καὶ ἀφήσουσίν σε γυμνὴν καὶ ἀσχημονοῦσαν, καὶ
adducēt ſup te turbas: ⁊ lapidabunt te in lapidibꝰ: ⁊
ἄξουσιν ἐπὶ σὲ ὄχλους, καὶ λιθοβολήσουσίν σε ἐν λίθοις, καὶ
iugulabunt te in gladijs ſuis: ⁊ ſuccen-
κατασφάξουσίν σε ἐν τοῖς ξίφεσιν αὐτῶν, καὶ ἐμπρήσου-
4.Re. 16.b. dent domos tuas in igne: ⁊ facient in te vltiones
σιν τοὺς οἴκους σου ἐν πυρί, καὶ ποιήσουσιν ἐν σοὶ ἐκδικήσεις
corā mulieribꝰ multis. ⁊ auertam te a fornicatio
ἐνώπιον γυναικῶν πολλῶν. καὶ ἀποστρέψω σε ἀπὸ πορνεί-
ne: ⁊ mercedes non dabis vltra: ⁊ dimittam
ας, καὶ μισθώματα οὐ μὴ προσδῷς οὐκέτι, καὶ ἐπαφήσω
furorē meū ſup te: ⁊ auferet zelus meꝰ a te: ⁊
τὸν θυμόν μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐξαρθήσεται ὁ ζῆλός μου ἐκ σοῦ, καὶ
requieſcam: ⁊ nō ſollicitꝰ ero vltra: eo q̄ nō es recordata
ἀναπαύσομαι, καὶ οὐ μὴ μεριμνήσω ἔτι, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθης
diei infantie tue ⁊ cōtriſtabas me in oibꝰ
τὴν ἡμέραν τῆς νηπιότητός σου καὶ ἐλύπεις με ἐν πᾶσιν
his. ⁊ ecce ego vias tuas in caput tuū dedi:
τούτοις. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ τὰς ὁδούς σου εἰς κεφαλήν σου δέδω-
dicit adonai dñs. ⁊ ſic non feci ſcdm omnē
κα, λέγει ἀδωναὶ κς. καὶ οὕτως οὐκ ἐποίησα κατὰ πᾶσαν
impietatē tuā ſup oibus iniqtatibꝰ tuis. hec
τὴν ἀσέβειάν σου ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου. ταῦτά
ſunt oia q̄cūq̧ dixerūt ɔ̄ te in parabola dicentes:
ἐστι πάντα ὅσα εἶπον κατὰ σοῦ ἐν παραβολῇ λέγοντες,
ſicut mr: ſic ⁊ filia matris tue. tu es eiꝰ q̄ reli
καθὼς ἡ μήτηρ, οὕτως καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς μητρός σου. σὺ εἶ τῆς ἀπω-
quit virꝝ ſuum ⁊ filios ſuos: ⁊ ſoror
σαμένης τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ ἀδελφὴ
ſoroꝝ tuaꝝ q̄ reliquerunt viros ſuos ⁊
τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἀπωσαμένων τοὺς ἄνδρας αὐτῶν καὶ
filios ſuos: mr̄ vr̄a cethea: ⁊ pr̄ vr̄ amor
τὰ τέκνα αὐτῶν, ἡ μήτηρ ὑμῶν χετταία, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀμορ-
reus: ſoror tua ſenior ſamaria hec: ⁊
ραῖος, ἡ ἀδελφή σου ἡ πρεσβυτέρα σαμάρεια αὕτη, καὶ αἱ
F filie eius q̄ habitāt a ſiniſtris tuis: ⁊ ſoror
θυγατέρες αὐτῆς αἱ κατοικοῦσαι ἐξ εὐωνύμων σου, καὶ ἡ ἀδελ-
tua iunior q̄ habitat a dextris tuis: ſodoma ⁊
φή σου ἡ νεωτέρα ἡ κατοικοῦσα ἐκ δεξιῶν σου, σόδομα καὶ
filie eius: ⁊ neq̧ ſic in vijs eoꝝ ambula
αἱ θυγατέρες αὐτῆς, καὶ οὐδ' ὡς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐπορεύ-
ſti: neq̧ ſcdm iniqtates eoꝝ egiſti paulominꝰ:
θης, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐποίησας κατὰ μικρόν,
⁊ trāſgreſſa es eas in oibus vijs tuis: viuo
καὶ ὑπέρκεισαι αὐταῖς ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου, ζῶ
ego dicit adonai dñs. ſi fecit ſodoma ſoror
ἐγὼ λέγει ἀδωναὶ κύριος. εἰ ἐποίησεν σόδομα ἡ ἀδελ-
tua ipſa: ⁊ filie eius ſicut feci-
φή σου αὐτή, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ὃν τρόπον ἐποίη-
ſti tu ⁊ filie tue. verūtñ hec
σας σὺ καὶ αἱ θυγατέρες σου· πλὴν τοῦτο τὸ ∞∞

Trāſla.B.Hie.

in ſanguine filiorū tuo-
rum quos dediſti eis: ∞
ecce ego congregabo
oēs amatores tuos qbꝰ
cōmixta es: & omnes
quos dilexiſti ∞∞∞∞
cuꝫ vniuerſis quos ode
ras. Et congregabo eos
ſuper te vndiq̧ & nuda
bo ignominiā tuam ∞
coram eis: & videbunt
oēm turpitudinē tuam:
& iudicabo te iudiciis
adulterarū effundentiū
ſanguinē. Et dabo te in
ſanguinē furoris & zeli:
& dabo te in manꝰ eoꝝ.
Et deſtruēt lupanar tuū
& demolientur pſtibulū
tuū. Et denudabūt te ve
ſtimētis tuis: & auferent
vaſa decoris tui: & dere-
linquēt te nudā plenāq̧
ignominia: & adducent
ſup te multitudinē. Et la
pidabūt te lapidibꝰ & tru
cidabunt te gladiis ſuis.
Et cōburēt domos tuas
igni & faciēt in te iudi-
cia in oculis multerum
plurimarū. Et deſines
fornicari: & mercedes
vltra nō dabis. Et reqe
ſcet idignatio mea in te:
& auferetur zelus meꝰ a
te & quieſcā nec iraſcar
ampliꝰ: eo q nō fueris
recordata dieꝝ adoleſcē
tie tue: & pūocaſti me in
oibꝰ his. Quapropter &
ego vias tuas in capite
tuo dedi: ait dominus
deus: & non feci iuxta
ſcelera tua in omnibus
abomiatiōibꝰ tuis. Ecce
ois qui dicit vulgo puer
biū: i te aſſumet illud di
cēs. Sicut mater: ita & fi-
lia eius. Filia mr̄is tue es
tu q̄ pꝛiecit virū ſuū &
filios ſuos & ſoror ſoroꝝ
tuarū q̄ pꝛiecerunt viros
ſuos & filios ſuos. Ma-
ter vr̄a cethea: & pater vr̄
amoreus. Et ſoror tua
maior ſamaria ipſa & fi
lie eius q̄ habitāt ad ſini-
ſtram tuā. Soror aūt tua
minor te: que habitat
a dextris tuis ∞∞∞∞
ſodoma & filie eius. Sed
nec in viis eaꝝ ambulaſti
neq̧ ſm ſcelera earum
feciſti. Pauxillū minus
pene ſceleratiora feciſti
illis: in oibus viis tuis.
Viuo ego dicit dominꝰ
deus: quia non fecit ∞
ſodoma ſoror tua ipſa
& filie eius: ſicut ∞∞∞
feciſti tu & filie tue. Ec-
ce hec fuit ∞∞∞∞∞

Tex.he.Ezechi.xvj.

וּכְדְמֵי בָנַיִךְ אֲשֶׁר נָתַתְּ לָהֶם׃ לָכֵן — נתן
הִנְנִי מְקַבֵּץ אֶת כָּל מְאַהֲבַיִךְ אֲשֶׁר — קבץ
עָרַבְתְּ עֲלֵיהֶם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר אָהַבְתְּ
עַל כָּל אֲשֶׁר שָׂנֵאת וְקִבַּצְתִּי אֹתָם
עָלַיִךְ מִסָּבִיב וְגִלֵּיתִי עֶרְוָתֵךְ — סבב גלה
אֲלֵיהֶם וְרָאוּ אֶת כָּל עֶרְוָתֵךְ׃ — ערה ראה
וּשְׁפַטְתִּיךְ מִשְׁפְּטֵי נֹאֲפוֹת וְשֹׁפְכֹת — שפט
דָּם וּנְתַתִּיךְ דַּם חֵמָה וְקִנְאָה׃ וְנָתַתִּי
אוֹתָךְ בְּיָדָם וְהָרְסוּ גַבֵּךְ וְנִתְּצוּ — את
רָמֹתַיִךְ וְהִפְשִׁיטוּ אוֹתָךְ בְּגָדַיִךְ — רום פשט
וְלָקְחוּ כְּלֵי תִפְאַרְתֵּךְ וְהִנִּיחוּךְ עֵירֹם — כלה פאר
וְעֶרְיָה׃ וְהֶעֱלוּ עָלַיִךְ קָהָל וְרָגְמוּ — נוח ערה
אוֹתָךְ בָּאָבֶן וּבִתְּקוּךְ בְּחַרְבוֹתָם׃ — עלה
וְשָׂרְפוּ בָתַּיִךְ בָּאֵשׁ וְעָשׂוּ בָךְ שְׁפָטִים — בית עשה
לְעֵינֵי נָשִׁים רַבּוֹת וְהִשְׁבַּתִּיךְ — רבב שבת
מִזּוֹנָה וְגַם אֶתְנַן לֹא תִתְּנִי עוֹד׃ — זנה תנה
וַהֲנִחֹתִי חֲמָתִי בָּךְ וְסָרָה קִנְאָתִי — נתן נוח
מִמֵּךְ וְשָׁקַטְתִּי וְלֹא אֶכְעַס עוֹד׃ יַעַן — יחם סור
אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתְּ אֶת יְמֵי נְעוּרָיִךְ — כעס
וַתִּרְגְּזִי לִי בְּכָל אֵלֶּה וְגַם אֲנִי הֵא — יום נער
דַּרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ נָתַתִּי נְאֻם אֲדֹנָי — רגז
יְהוִה וְלֹא עָשִׂית אֶת הַזִּמָּה עַל כָּל — עשה זמם
תּוֹעֲבֹתָיִךְ׃ הִנֵּה כָּל הַמֹּשֵׁל עָלַיִךְ — תעב
יִמְשֹׁל לֵאמֹר כְּאִמָּה בִּתָּהּ׃ בַּת — משל
אִמֵּךְ אַתְּ גֹּעֶלֶת אִישָׁהּ וּבָנֶיהָ וַאֲחוֹת — בנה
אֲחוֹתֵךְ אַתְּ אֲשֶׁר גָּעֲלוּ אַנְשֵׁיהֶן
וּבְנֵיהֶן אִמְּכֶן חִתִּית וַאֲבִיכֶן אֱמֹרִי׃
וַאֲחוֹתֵךְ הַגְּדוֹלָה שֹׁמְרוֹן הִיא וּבְנוֹתֶיהָ — גדל
הַיּוֹשֶׁבֶת עַל שְׂמֹאולֵךְ וַאֲחוֹתֵךְ — ישב שמל
הַקְּטַנָּה מִמֵּךְ הַיּוֹשֶׁבֶת מִימִינֵךְ — ימן
סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ׃ וְלֹא בְדַרְכֵיהֶן הָלַכְתְּ
וּבְתוֹעֲבוֹתֵיהֶן עָשִׂיתִי כִּמְעַט קָט — קוט
וַתַּשְׁחִתִי מֵהֶן בְּכָל דְּרָכָיִךְ׃ חַי — שחת
אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם עָשְׂתָה
סְדֹם אֲחוֹתֵךְ הִיא וּבְנוֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר
עָשִׂית אַתְּ וּבְנוֹתָיִךְ׃ הִנֵּה זֶה הָיָה — בנה

עֲוֹן סְדֹם אֲחוֹתֵךְ גָּאוֹן שִׂבְעַת לֶחֶם נאה
וְשַׁלְוַת הַשְׁקֵט הָיָה לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ וְיַד שלה שקט
עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקָה: וַתִּגְבְּהֶינָה ענה אבה
וַתַּעֲשֶׂינָה תוֹעֵבָה לְפָנָי וָאָסִיר חזק גבה
אֶתְהֶן כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי: וְשֹׁמְרוֹן כַּחֲצִי עשה תעב
חַטֹּאתַיִךְ לֹא חָטָאָה וַתַּרְבִּי אֶת פנה סור
תּוֹעֲבוֹתַיִךְ מֵהֵנָּה וַתְּצַדְּקִי אֶת אֲחוֹתֵךְ ראה חצה
בְּכָל תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי: גַּם אַתְּ רבה צדק
שְׂאִי כְלִמָּתֵךְ אֲשֶׁר פִּלַּלְתְּ לַאֲחוֹתֵךְ עשה
בְּחַטֹּאתַיִךְ אֲשֶׁר הִתְעַבְתְּ מֵהֵן נשא
תִּצְדַּקְנָה מִמֵּךְ וְגַם אַתְּ בּוֹשִׁי וּשְׂאִי תעב
כְּלִמָּתֵךְ בְּצַדֶּקְתֵּךְ אַחְיוֹתֵךְ: וְשַׁבְתִּי שוב
אֶת שְׁבוּתְהֶן אֶת שְׁבוּת סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ שבה
וְאֶת שְׁבוּת שֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ וּשְׁבוּת
שְׁבִיתַיִךְ בְּתוֹכָהְנָה: לְמַעַן תִּשְׂאִי נשא
כְּלִמָּתֵךְ וְנִכְלַמְתְּ מִכֹּל אֲשֶׁר עָשִׂית כלם
בְּנַחֲמֵךְ אֹתָן: וַאֲחוֹתַיִךְ סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ
תָּשֹׁבְןָ לְקַדְמָתָן וְשֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ שוב
תָּשֹׁבְןָ לְקַדְמָתָן וְאַתְּ וּבְנוֹתַיִךְ
תְּשֻׁבֶינָה לְקַדְמַתְכֶן: וְלוֹא הָיְתָה סְדֹם היה
אֲחוֹתֵךְ לִשְׁמוּעָה בְּפִיךְ בְּיוֹם שמע פה
גְּאוֹנָיִךְ: בְּטֶרֶם תִּגָּלֶה רָעָתֵךְ כְּמוֹ עֵת גאה גלה
חֶרְפַּת בְּנוֹת אֲרָם וְכָל סְבִיבוֹתֶיהָ רוע סבב
בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים הַשָּׁאטוֹת אוֹתָךְ
מִסָּבִיב: אֶת זִמָּתֵךְ וְאֶת תּוֹעֲבוֹתַיִךְ זמם תעב
אַתְּ נְשָׂאתִים נְאֻם יְהוָה: כִּי כֹה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה וְעָשִׂית אוֹתָךְ כַּאֲשֶׁר עשה את
עָשִׂית אֲשֶׁר בָּזִית אָלָה לְהָפֵר בזה פור
בְּרִית: וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אוֹתָךְ ברת
בִּימֵי נְעוּרָיִךְ וַהֲקִמוֹתִי לָךְ בְּרִית יום נער
עוֹלָם: וְזָכַרְתְּ אֶת דְּרָכַיִךְ וְנִכְלַמְתְּ קום עלם
בְּקַחְתֵּךְ אֶת אֲחוֹתַיִךְ הַגְּדֹלוֹת מִמֵּךְ לקח מן
אֶל הַקְּטַנּוֹת מִמֵּךְ וְנָתַתִּי אֶתְהֶן לָךְ נתן
לְבָנוֹת וְלֹא מִבְּרִיתֵךְ: וַהֲקִימוֹתִי אֲנִי בנה קום
אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ וְיָדַעַתְּ כִּי אֲנִי
יְהוָה: לְמַעַן תִּזְכְּרִי וָבֹשְׁתְּ וְלֹא יִהְיֶה זכר בוש
היה

Iniquitas ſodome ſororis tue: ſuperbia ſaturitas panis & abūdantia & ociū ipſius & filiarū eius: & manū egeno & pauperi nō porrigebant: & eleuate ſunt & fecerūt abominationes corā me: & abſtuli eas ſicut vidiſti. Et ſamaria dimidium peccatorū tuorum non peccauit: ſed viciſti eas ſceleribus tuis & iuſtificaſti ſorores tuas in oibus abominatiōibus tuis quas operata es. Ergo & tu porta cōfuſionē tuā que viciſti ſorores tuas peccatis tuis ſceleratius agens ab eis: iuſtificate ſunt eniꝫ a te. Ergo & tu confundere & porta ignominiā tuā que iuſtificaſti ſorores tuas. Et cōuertā & reſtituē eas cōuerſione ſodomorū cū filiabus ſuis: & cōuerſione ſamarie & filiarū eius. Et cōuertam reuerſionē tuā in medio earū: vt portes ignominiā tuā: & cōfundaris in oibus que feciſti conſolans eos. Et ſoror tua ſodoma & filie eius reuertētur ad antiqtatē ſuā: & ſamaria & filie eius reuertētur ad antiquitatem ſuā: & tu & filie tue reuertimini ad antiqtatē veſtrā. Non fuit aūt ſodoma ſoror tua audita in ore tuo in die ſuperbie tue anteq̄ꝫ reuelaretur malicia tua ſicut hoc tpe in opprobriū filiarū ſyrie & cūctarū in circuitu tuo filiarū paleſtinarum que ambiūt te per gyrum. Scelus tuum & ignominiā tuam tu portaſti: ait dominus. Quia hec dicit dominus deus. Et faciā tibi ſicut deſpexiſti iuramentum vt irritum faceres pactum: & recordabor ego pacti mei tecum in diebus adoleſcētie tue: & ſuſcitabo tibi pactū ſempiternū. Et recordaberis viarū tuarū & cōfunderis cum receperis ſorores tuas te maiores cum minoribus tuis. Et dabo eas tibi in filias: ſed non ex pacto tuo & ſuſcitabo ego pactum meum tecum. Et ſcies quia ego dñs: vt recorderis & cōfundaris & non ſit

iniquitas ſodomorum ſororis tue ſuperbia: & in
ἀνόμημα σοδόμων τῆς ἀδελφῆς σου ἡ ὑπερηφανία, καὶ ἐν
ſaturitate panis. & in abūdantijs deliciis affluebāt ipſa &
πλησμονῇ ἄρτων, καὶ ἐν εὐθηνίαις ἐσπατάλων αὐτὴ καὶ αἱ
filie eius. hoc fuit in ipſa & filiabus
θυγατέρες αὐτῆς. τοῦτο ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ καὶ ταῖς θυγατρά-
eius: & manū pauperis & egeni nō aſſumebant
σιν αὐτῆς, καὶ χεῖρα πτωχοῦ καὶ πένητος οὐκ ἀντελαμβά-
& gloriabantur: & fecerunt iniquitates in conſpe
νοντο καὶ ἐμεγαλαυχοῦν, καὶ ἐποίησαν ἀνομήματα ἐνώπι-
ctu meo: & abſtuli eas ſicut vidiſti. & ſamaria ſecūdum
όν μου, καὶ ἐξῆρα αὐτὰς καθὼς εἶδον. καὶ σαμάρεια κατὰ τὰς
dimidia peccatorū tuorū nō peccauit: & multiplicaſti
ἡμίσεις τῶν ἁμαρτιῶν σου οὐχ ἥμαρτεν, καὶ ἐπλήθυνας
iniquitates tuas ſuper eas: et iuſtificaſti ſorores
τὰς ἀνομίας σου ὑπὲρ αὐτάς, καὶ ἐδικαίωσας τὰς ἀδελφάς
tuas in oibus iniquitatibus tuis quas feciſti. & tu ſu
σου ἐν πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου αἷς ἐποίησας. καὶ σὺ κό-
ſtine tormentū tuū in quo corrupiſti ſorores tuas in
μισαι τὴν βάσανόν σου ἐν ᾗ ἔφθειρας τὰς ἀδελφάς σου ἐν
peccatis tuis quibus iniqua egiſti ſuper eas: & iuſtifica
ταῖς ἁμαρτίαις σου αἷς ἠνόμησας ὑπὲρ αὐτάς, καὶ ἐδικαίω-
ſti eas ſuper te. & tu confundere & ſuſcipe
σας αὐτὰς ὑπὲρ σεαυτήν. καὶ σὺ αἰσχύνθητι καὶ λάβε τὴν
ignominiā tuā: eo quod iuſtificaueris ſorores tuas: & auer
ἀτιμίαν σου, ἐν τῷ δικαιῶσαί σε τὰς ἀδελφάς σου, καὶ ἀπο-
tam auerſiones earū auerſione ſodomorum &
στρέψω τὰς ἀποστροφὰς αὐτῶν τὴν ἀποστροφὴν σοδόμων καὶ
filiarū eius: & auertā auerſione ſama
τῶν θυγατέρων αὐτῆς, καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποστροφὴν σαμα-
rie & filiarū ſuarū. & auertam auerſio
ρείας καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποστρο-
nē tuā in medio earū: vt portes tormētū tuū: &
φήν σου ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὅπως κομίσῃ τὴν βάσανόν σου, καὶ
hebr. ignominia ex oibus que feciſti cū tu ad iracūdiā prouocares
ἀτιμωθήσῃ ἐκ πάντων ὧν ἐποίησας ἐν τῷ σε παροργίσαι
me. & ſoror tua ſodoma: & filie eius reſti
με. καὶ ἡ ἀδελφή σου σόδομα, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἀποκατα-
tuentur ſicut fuerūt a principio: & ſamaria:
σταθήσονται καθὼς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς. καὶ σαμάρεια, καὶ
filie eius reſtituentur ſicut erāt a principio
αἱ θυγατέρες αὐτῆς καταστάθησονται καθὼς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς.
& tu & filie tue reſtituemini ſicut fuiſtis
καὶ σὺ καὶ αἱ θυγατέρες σου ἀποκατασταθήσεσθε καθὼς ἦτε
a principio: & niſi fuiſſet ſodoma ſoror tua in auditū in
ἀπ' ἀρχῆς. καὶ εἰ μὴ ἦν σόδομα ἡ ἀδελφή σου εἰς ἀκοὴν ἐν τῷ
ore tuo in diebus ſuperbie tue antequā
στόματί σου ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ὑπερηφανίας σου πρὸ τοῦ
reuelarentur malitie tue: ſicut nūc opprobrium es
ἀποκαλυφθῆναι τὰς κακίας σου, ὃν τρόπον νῦν ὄνειδος εἶ
tu filiarū ſyrie: & omnium qui in circuitu tuo: & fi
θυγατέρων συρίας, καὶ πάντων τῶν κύκλῳ σου, καὶ θυ-
liarū alienigenarū circūdantiū te per gyrum. ipſe
γατέρων ἀλλοφύλων τῶν περιεχουσῶν σε κύκλῳ. τὰς ἀσε-
tates tuas & iniquitates tuas tu portaſti ipſas dicit dñs.
βείας σου καὶ τὰς ἀνομίας σου σὺ κεκόμισαι αὐτὰς λέγει κύριος.
hec dicit adonai dñs: & faciā in te ſicut feciſti
τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, καὶ ποιήσω ἐν σοὶ καθὼς ἐποίησας
ſicut deſpexiſti maledictionē vt preterires teſtamētū meū: & recor
ὡς ἠτίμωσας ταῦτα τοῦ παραβῆναι τὴν διαθήκην μου, καὶ μνη-
dabor ego teſtamēti mei quod tecum in diebus adoleſcētie tue:
σθήσομαι ἐγὼ τῆς διαθήκης μου τῆς μετὰ σοῦ ἐν ἡμέραις νηπιότητός σου,
& ſuſcitabo tibi teſtamētū ſempiternū. & recordaberis viaȝ tuaȝ
καὶ ἀναστήσω σοι τὴν διαθήκην αἰώνιον. καὶ μνησθήσῃ τὴν ὁδόν σου,
& deſpicieris cū receperis ſorores tuas
καὶ ἐξατιμωθήσῃ ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν σε τὰς ἀδελφάς σου τὰς πρε-
maiores te cū iunioribus te: & dabo eas tibi in edi
σβυτέρας σου σὺν ταῖς νεωτέραις σου, καὶ δώσω αὐτὰς σοι εἰς οἰκοδομὴν
ficationē & nō ex teſtamēto tuo. & ſuſcitabo ego teſtamētū meū te
καὶ οὐκ ἐκ διαθήκης σου. καὶ ἀναστήσω ἐγὼ τὴν διαθήκην μου μετὰ
cum: & cognoſces quia ego dñs vt recorderis & cōfūdaris: & nō
σοῦ, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος, ὅπως μνησθῇς καὶ αἰσχυνθῇς, καὶ μὴ

sit tibi vltra aperire os a facie ignominie
ᾖ σοι ἔτι ἀνοῖξαι τὸ στόμα σου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀτιμίας
tue: cū propitius fuero ego tibi iuxta oia queque feci
σου, ἐν τῷ ἐξιλάσκεσθαί με σοι κατὰ πάντα ὅσα ἐποί-
ſti dicit adonai dñs.
ησας λέγει ἀδωναΐ κύριος. Ca.17.

Et factū eſt ſermo dñi ad me dicēs: fili hoīs: nar
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, διή-
ra narrationē & dic parabolam ad domū iſrl: & di
γησαι διήγημα καὶ εἰπὸν παραβολὴν ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραήλ, καὶ ἐ-
ces. hec dicit adonai dñs: aqla magna magnarū alaȝ
ρεῖς. τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ὁ ἀετὸς ὁ μέγας ὁ μεγαλοπτέρυγος
longo mēbroȝ ductu plena vnguibꝰ: q̄ habet ductū
ὁ μακρὸς τῇ ἐκτάσει πλήρης ὀνύχων, ὃς ἔχει τὸ ἥγημα
intrādi in libanū: & tulit electa ce
εἰσελθεῖν εἰς τὸν λίβανον, καὶ ἔλαβε τὰ ἐπίλεκτα τῆς κέ-
dri ſūmitates teneritudinis auulſit: auulſit eas
δρου, τὰ ἄκρα τῆς ἁπαλότητος ἀπέκνισεν, ἀπέκνισεν αὐτὰ
in frā chanaā in ciuitatē muratam poſuit illas. &
εἰς γῆν χαναάν, εἰς πόλιν τετειχισμένην ἔθετο αὐτά. καὶ
tulit de ſemine frē: & dedit illud in
ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς γῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸ
campo ſeminabili vt acciperet radicatione plātā in aqua multa:
πεδίον φυτὸν λαβεῖν ῥίζωσιν ἐφ' ὕδατι πολλῷ,
vt reſpiceretur poſuit illud & ortum eſt & factū eſt in
ἐπιβλεπόμενον ἔταξεν αὐτό. καὶ ἀνέτειλε καὶ ἐγένετο εἰς
vitem infirmā & paruā magnitudie vt apparere
ἄμπελον ἀσθενοῦσαν καὶ μικρὰν τῷ μεγέθει τοῦ ἐπιφαίνε-
ret farmēta eius ſup eam: & radices eius ſubter
σθαι τὰ κλήματα αὐτῆς ἐπ' αὐτόν, καὶ αἱ ῥίζαι αὐτῆς ὑποκάτω
illā erāt. & factā ē in vitē: & fecit ppa
αὐτοῦ ἦσαν. καὶ ἐγένετο εἰς ἄμπελον καὶ ἐποίησεν ἀπα-
gines: & extendit ramos ſuos. & facta ē ad
ρυάς, καὶ ἐξέτεινεν τὰς ἀναδενδράδας αὐτῆς. καὶ ἐγένετο ἀε-
la altera grādis magnaȝ alaȝ: & multis vnguibꝰ: &
τὸς ἕτερος μέγας μεγαλοπτέρυγος, πολὺς ὄνυξιν, καὶ
ecce vitis hec implicata ad eam & radices
ἰδοὺ ἡ ἄμπελος αὕτη περιπεπλεγμένη πρὸς αὐτόν, καὶ αἱ ῥίζαι
eius ad illū: & ramos ſuos extendit ei
αὐτῆς πρὸς αὐτόν, καὶ τὰ κλήματα αὐτῆς ἐξαπέστειλεν αὐτῷ
vt potaret eā cū gleba a plātatiōe ſua:
τοῦ ποτίσαι αὐτὴν σὺν τῷ βώλῳ τῆς φυτείας αὐτῆς,
in cāpo bono ſup aqā multa ipſa impinguat vt face
εἰς πεδίον καλὸν ἐφ' ὕδατι πολλῷ αὕτη πιαίνεται τοῦ ποι-
ret germina: & ferret fructū et eſſet in vitē grā
εῖν βλαστούς, καὶ φέρειν καρπόν, τοῦ εἶναι εἰς ἄμπελον με-
dem. propterea dic: hec dicit adonai dñs ſi dirige
γάλην. διὰ τοῦτο εἰπόν, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, εἰ κατευ-
tur: nōne radices teneritudinis & fructus illius cōpu
θυνεῖ; οὐχὶ αἱ ῥίζαι τῆς ἁπαλότητος καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς σα-
treſcet: & areſcent oia q̄ producūtur ex ea
πήσεται, καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ προανατέλλοντα αὐ-
& nō in brachio magno: neque in pplo multo vt e
τῆς, καὶ οὐκ ἐν βραχίονι μεγάλῳ, οὐδ' ἐν λαῷ πολλῷ τοῦ ἐκ-
uellat eam ex radicibꝰ ei? & ecce impinguat. nūquid di
σπάσαι αὐτὴν ἐκ ῥιζῶν αὐτῆς, καὶ ἰδοὺ πιαίνεται. μὴ κα-
rigetur? nōne cū cōtigerit eā ventꝰ vrens exſic
τευθυνεῖ; οὐχὶ ἐν τῷ ἅψασθαι αὐτῆς ἄνεμον τὸν καύσωνα ξηραν-
cabit ariditate? cū gleba germis ſui areſ
θήσεται ξηρασίᾳ; σὺν τῷ βώλῳ τῆς ἀνατολῆς αὐτῆς ξηρανθή-
cet. & factū e verbū dñi ad me dicēs: dic iā ad
σεται. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, εἰπὸν δὴ πρὸς
domū exaſperantem: nō ſcitis qd ſunt iſta:
τὸν οἶκον τὸν παραπικραίνοντα, οὐκ ἐπίστασθε τί ἦν ταῦ-
dic eis: ecce venit rex babylonis
τα; εἰπὸν αὐτοῖς, ἰδοὺ ἔρχεται βασιλεὺς βαβυλῶνος
ſup hieruſalem & aſſumet regem eius: &
ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ λήψεται τὸν βασιλέα αὐτῆς, καὶ
principes eius: & adducet eos ad ſemetipſū in
τοὺς ἄρχοντας αὐτῆς, καὶ ἄξει αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν εἰς
babylonē & tollet de ſemine
βαβυλῶνα, καὶ λήψεται ἐκ τοῦ σπέρματος

tibi vltra aperire os pre confuſione tua: cum placatus tibi fuero in omnibus que feciſti: ait dominus deus. 17.

Et factus eſt ſermo dñi ad me dicens. Fili hoīs: ppone enigma & narra parabolā ad domum iſrael & dices. Hec dicit dominus deus. Aquila grandis magnarū alarum longo membrorum ductu plena plumis & varietate: venit ad libanum: & tulit medullam cedri. Sūmitatem frondium eius auulſit & trāſportauit eā in terrā chanaā: in vrbe negociatorū poſuit illā. Et tulit de ſemine terre & poſuit illud in terra pro ſemine: vt firmaret radicem ſuper aquas multas. In ſuperficie poſuit illud. Cū q̄ꝫ germinaſſet creuit in vineā latiorē: humili ſtatura: reſpicientibus ramis eius ad eā: & radices eius ſub illa erant. Facta eſt ergo vinea: & fructificauit in palmites: & emiſit ppagines. Et facta ē aqla altera grādis: magnis alis: multiſq̄ꝫ plumis. Et ecce vinea iſta quaſi mittēs radices ſuas ad eā: palmites ſuos extendit ad illā vt irrigaret eā de areolis germinis ſui. In terra bona ſuper aquas multas plantata eſt vt faciat frondes & portet fructum: vt ſit in vineā grandem. Dic. Hec dicit dñs deus. Ergo ne proſperabitur? Nonne radices eius euellet: & fructus eius diſtringet: & ſiccabit oēs palmites germinis eius & areſcet: & nō in brachio grandi neq̄ꝫ in populo multo vt euelleret eā radicitus. Ecce plantata eſt: ergo ne proſperabitur? Nōne cū tetigerit eam ventus vrens ſiccabitur? in areis germis ſui areſcet. Et factū eſt verbū dñi ad me dicens. Dic ad domū exaſperātem. Neſcitis quid iſta ſignificent? dic. Ecce venit rex babylonis in hieruſalē: & aſſumet regē & pricipes eius & adducet eos ad ſemetipſum in babylonē: & tollet de ſemine

לָךְ עוֹד פִּתְחוֹן פֶּה מִפְּנֵי כְּלִמָּתֵךְ פנה
בְּכַפְּרִי לָךְ לְכָל אֲשֶׁר עָשִׂית נְאֻם עשה
אֲדֹנָי יְהוִה:
Cap. xvij. וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן אָדָם
חוּד חִידָה וּמְשֹׁל מָשָׁל אֶל בֵּית
יִשְׂרָאֵל: וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוִה הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל גְּדוֹל הַכְּנָפַיִם גדל
אֶרֶךְ הָאֵבֶר מָלֵא הַנּוֹצָה אֲשֶׁר לוֹ
הָרִקְמָה בָּא אֶל הַלְּבָנוֹן וַיִּקַּח אֶת בוא לקח
צַמֶּרֶת הָאָרֶז: אֵת רֹאשׁ יְנִיקוֹתָיו ינק
קָטָף וַיְבִיאֵהוּ אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן בְּעִיר בוא
רֹכְלִים שָׂמוֹ: וַיִּקַּח מִזֶּרַע הָאָרֶץ שום
וַיִּתְּנֵהוּ בִּשְׂדֵה זָרַע קָח עַל מַיִם נתן
רַבִּים צַפְצָפָה שָׂמוֹ: וַיִּצְמַח וַיְהִי רבב צמח
לְגֶפֶן סֹרַחַת שִׁפְלַת קוֹמָה לִפְנוֹת היה פנה
דָּלִיּוֹתָיו אֵלָיו וְשָׁרָשָׁיו תַּחְתָּיו יִהְיוּ דלה
וַתְּהִי לְגֶפֶן וַתַּעַשׂ בַּדִּים וַתְּשַׁלַּח עשה בד
פֹּארוֹת: וַיְהִי נֶשֶׁר אֶחָד גָּדוֹל גְּדוֹל שלח
כְּנָפַיִם וְרַב נוֹצָה וְהִנֵּה הַגֶּפֶן הַזֹּאת גדל
כָּפְנָה שָׁרָשֶׁיהָ עָלָיו וְדָלִיּוֹתָיו
שִׁלְּחָה לּוֹ לְהַשְׁקוֹת אוֹתָהּ מֵעֲרֻגוֹת שקה את
מַטָּעָהּ: אֶל שָׂדֶה טּוֹב אֶל מַיִם רַבִּים נטע רבב
הִיא שְׁתוּלָה לַעֲשׂוֹת עָנָף וְלָשֵׂאת שתל עשה
פֶּרִי לִהְיוֹת לְגֶפֶן אַדָּרֶת: אֱמֹר כֹּה נשא היה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה תִּצְלָח הֲלוֹא אֶת צלח
שָׁרָשֶׁיהָ יְנַתֵּק וְאֶת פִּרְיָהּ יְקוֹסֵס נתק פרה
וְיָבֵשׁ כָּל טַרְפֵּי צִמְחָהּ תִּיבָשׁ וְלֹא קסס
בִזְרוֹעַ גְּדוֹלָה וּבְעַם רָב לְמַשְׂאוֹת יבש
אוֹתָהּ מִשָּׁרָשֶׁיהָ: וְהִנֵּה שְׁתוּלָה גדל נשא
הֲתִצְלָח הֲלֹא כְּגַעַת בָּהּ רוּחַ הַקָּדִים נגע קדם
תִּיבַשׁ יָבֹשׁ עַל עֲרֻגֹת צִמְחָהּ
תִּיבָשׁ: וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: היה
אֱמָר נָא לְבֵית הַמֶּרִי הֲלֹא יְדַעְתֶּם מרה
מָה אֵלֶּה אֱמֹר הִנֵּה בָא מֶלֶךְ בָּבֶל בוא
יְרוּשָׁלַםִ וַיִּקַּח אֶת מַלְכָּהּ וְאֶת שָׂרֶיהָ לקח שור
וַיָּבֵא אוֹתָם אֵלָיו בָּבֶלָה: וַיִּקַּח מִזֶּרַע בוא

Priñua.heb. Tex.he.Ezechi.xvij.

המלוכה ויכרת אתו ברית ויבא
אתו באלה ואת אילי הארץ לקח׃
להיות ממלכה שפלה לבלתי
התנשא לשמר את בריתו לעמדה׃
וימרד בו לשלח מלאכיו מצרים
לתת לו סוסים ועם רב היצלח
הימלט העשה אלה והפר ברית
ונמלט׃ חי אני נאם אדני יהוה
אם לא במקום המלך הממליך
אתו אשר בזה את אלתו ואשר
הפר את בריתו אתו בתוך בבל
ימות׃ ולא בחיל גדול ובקהל רב
יעשה אתו פרעה במלחמה בשפך
סוללה ובבנות דיק להכרית
נפשות רבות׃ ובזה אלה להפר
ברית והנה נתן ידו וכל אלה עשה
לא ימלט׃ לכן כה אמר אדני יהוה
חי אני אם לא אלתי אשר בזה
ובריתי אשר הפיר ונתתיו בראשו׃
ופרשתי עליו רשתי ונתפש
במצודתי והביאותיהו בבלה
ונשפטתי אתו שם מעלו אשר מעל
בי׃ ואת כל מברחו בכל אגפיו
בחרב יפלו והנשארים לכל רוח
יפרשו וידעתם כי אני יהוה דברתי׃
כה אמר אדני יהוה ולקחתי אני
מצמרת הארז הרמה ונתתי מראש
ינקותיו רך אקטף ושתלתי אני על
הר גבה ותלול׃ בהר מרום ישראל
אשתלנו ונשא ענף ועשה פרי והיה
לארז אדיר ושכנו תחתיו כל צפור
כל כנף בצל דליותיו תשכנה וידעו
כל עצי השדה כי אני יהוה השפלתי
עץ גבה הגבהתי עץ שפל
הובשתי עץ לח והפרחתי עץ יבש
אני יהוה דברתי ועשיתי׃

Trãsl.B.Hie.

regni: feriet q; cũ eo fedus & ab eo accipiet iusiurandum. Sed & fortes terre tollet: vt sit regnum humile & non eleuetur: sed custodiat pactũ ei⁹ & seruet illud. Qui recedens ab eo misit nuncios ad egyptum vt daret sibi equos & populũ multũ. Nunqd prosperabitur vel cõsequetur salutẽ qui fecit hec? Et q dissoluit pactum nunqd effugiet? Viuo ego dicit dominus deus: qm̃ in loco regis qui cõstituit eum regem: cuius fecit irritum iuramentum & soluit pactũ qđ habebat cũ eo in medio babylõis morietur. Et nõ in exercitu grandi neq; in pplo multo faciet cõtra eum pharao preliũ in iactu aggeris: & in extructione vallorũ: vt interficiat aĩas multas. Spreuerat enĩ iuramẽtũ vt solueret fedus: & ecce dedit manũ suã & cũ oĩa hec fecerit nõ effugiet. Propter ea hec dicit dñs deus. Viuo ego: quoniã iuramentum quod spreuit & fedus qđ preuaricatus est ponã in caput eius. Et expandã sup eũ rete meũ: & cõprehendetur in sagena mea & adducã eum in babylonem & iudicabo eum ibi preuaricatiõe qua despexit me: & oẽs pfugi eius cũ vniuerso agmine suo gladio cadent. Residui autem in omnẽ ventum dispergentur: & scietis quia ego dñs locut⁹ sũ. Hec dicit domin⁹ deus. Et sumam ego de medulla cedri sublimis: & ponam de vertice ramorũ eius tenerũ: distringã & plantabo sup montẽ excelsum & eminentẽ. In mõte sublimi israel plantabo illud: & erũpet in germẽ & faciet fructũ & erit in cedrum magnã. Et hitabũt sub ea oẽs volucres & vniuersum volatile sub vmbra frondiũ eius nidificabit. Et sciẽt oĩa ligna regionis: qa ego dñs hũiliaui lignũ sublime: & exaltaui lignũ hũile: & siccaui lignũ viride & frõdere feci lignũ aridũ. Ego dñs locutus sum & feci. 18.

Trãs.Gre.lxx.cũ interp.latina.

regni: ⁊ disponet ad eum fedus: ⁊ indu
τῆς βασιλείας, καὶ διαθήσεται πρὸς αὐτὸν διαθήκην, καὶ εἰσά-
D
cet eũ ĩ maledictionẽ: ⁊ duces terre tollet: vt sit
ξει αὐτὸν ἐν ἀρᾷ, καὶ τοὺς ἡγουμένους τῆς γῆς λήψεται, τοῦ γενέ-
in regem infirmũ ⁊ oĩno non eleuetur: sed
σθαι εἰς βασιλείαν ἀσθενῆ τὸ καθόλου μὴ ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ
vt custodiat testamẽtũ ei⁹ ⁊ statuat illud: ⁊ recedet
φυλάσσειν τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ ἱστᾶν αὐτήν, καὶ ἀποστήσε-
ab eo vt mittam nuncios in egyptum vt
ται ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ἐξαποστέλλειν ἀγγέλους εἰς αἴγυπτον τοῦ
det illi equos ⁊ pplm multũ. si dirigetur si sal
δοῦναι αὐτῷ ἵππους καὶ λαὸν πολύν. εἰ κατευθυνεῖ εἰ δια-
uabitur faciẽs ɔtraria ⁊ transgrediẽs testamẽtũ si ef
σωθήσεται ὁ ποιῶν ἐναντία καὶ παραβαίνων διαθήκην εἰ ἐκ-
fugiet. viuo ego dicit adonai dñs: si nõ in loco re-
φεύξεται. ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναῒ κς, ἐὰν μὴ ἐν τῷ τόπῳ τοῦ βα-
gis q̃ cõstituit regem eũ q̃ ĩhonorauit maledictionẽ meã:
σιλέως τοῦ βασιλεύσαντος αὐτὸν ὃς ἠτίμωσεν τὴν ἀράν μου,
⁊ trãsgress⁹ ẽ testamẽtũ meũ cũ eo: in medio babylonis
καὶ παρέβη τὴν διαθήκην μου μετ᾽ αὐτοῦ, ἐν μέσῳ βαβυλῶνος
E
morietur: ⁊ nõ in exercitu magno neq; in turba mul-
τελευτήσει, καὶ οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ οὐδὲ ἐν ὄχλῳ πολ-
ta. faciet aũt ɔ eũ pharao pliũ in iactu aggeris
λῷ. ποιήσει δὲ πρὸς αὐτὸν φαραὼ πόλεμον ἐν χαρακοβολίᾳ
⁊ in extructiõe vallor̃ vt auferat aĩas multas: ⁊
καὶ ἐν οἰκοδομῇ βελοστάσεων τοῦ ἐξᾶραι ψυχὰς πολλάς, καὶ
ĩhonorauit iuramẽtũ vt trãsgrederet fedus. ⁊ ecce de-
ἠτίμησεν ὁρκωμοσίαν τοῦ παραβῆναι διαθήκην. καὶ ἰδοὺ δέ-
dit manũ eius: ⁊ oĩa hec fecit ipsi nõ
δωκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ πάντα ταῦτα ἐποίησεν αὐτῷ μὴ
saluabit: ppterea dic: hec dicit adonai dñs: viuo ego si
σωθήσεται, διὰ τοῦτο εἰπέ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κς, ζῶ ἐγὼ ἐὰν
iuramentũ meũ qđ ĩhonorauit: ⁊ fedus meũ
τὴν ὁρκωμοσίαν μου ἣν ἠτίμωσεν, καὶ τὴν διαθήκην μου
qđ trãsgress⁹ ẽ: ⁊ dabo illud in caput eius: ⁊ exten
ἣν παρέβη, καὶ δώσω αὐτὴν εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐκπε-
dam sup eũ rete meũ: ⁊ capietur in sage-
τάσω ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ δίκτυόν μου, καὶ ἁλώσεται ἐν τῇ περιο-
F
na eius: ⁊ adducã eũ in babylonẽ: ⁊ iudicabor
χῇ αὐτοῦ, καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα, καὶ διακριθήσο-
cũ eo illic de iniq̃tate ei⁹ q̃ iniq̃egit in me
μαι μετ᾽ αὐτοῦ ἐκεῖ περὶ τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἧς ἠδίκησεν ἐν ἐμοί
in oĩbus pfugis eius: ⁊ oẽs electi e-
ἐν πάσαις ταῖς φυγαῖς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ αὐ-
i⁹ cũ oĩbus aciebus ei⁹: in gladio ca-
τοῦ σὺν πάσαις ταῖς παρατάξεσιν αὐτοῦ, ἐν ῥομφαίᾳ πε-
dent. ⁊ oẽs residuos eor̃ in oẽm
σοῦνται. καὶ πάντας τοὺς καταλοίπους αὐτῶν εἰς πάντα
ventũ dispergã: ⁊ scietis q̃ ego dñs locut⁹
ἄνεμον διασπερῶ, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος λελά-
sum. q̃ hec dicit adonai dñs: ⁊ assumã ego de ele
ληκα. ὅτι τάδε λέγει ἀδωναῒ κς, καὶ λήψομαι ἐγὼ ἐκ τῶν ἐπι-
ctis cedri de vertice. ⁊ dabo de capite ra-
λέκτων τῆς κέδρου ἐκ κορυφῆς. καὶ δώσω ἀπὸ κεφαλῆς πα-
mor̃ eius de corde verticis eius auferã: ⁊
G
ραφυάδων αὐτῆς ἐκ καρδίας κορυφῆς αὐτῆς ἀποκνιῶ, καὶ
plantabo sup mõtẽ excelsũ. ⁊ suspendã illud ĩ mõte
καταφυτεύσω ἐπ᾽ ὄρους ὑψηλοῦ. καὶ κρεμάσω αὐτὸ ἐν ὄρει
sublimi isrl: ⁊ plantabo illud ⁊ emittet germẽ ⁊ faci-
μετεώρῳ ἰηλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτὸ καὶ ἐξοίσει βλαστὸν καὶ ποιή-
et fructũ ⁊ erit in cedrũ magnã: ⁊ requiescet sub
σει καρπὸν καὶ ἔσται εἰς κέδρον μεγάλην, καὶ ἀναπαύσεται ὑπο-
ea oĩs auis ⁊ oẽ volatile sub vmbra ramor̃
κάτω αὐτοῦ πᾶν ὄρνεον καὶ πᾶν πετεινὸν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν κλάδων
ei⁹ requiescet. ⁊ rami ei⁹ restituentur: ⁊
αὐτοῦ ἀναπαύσεται. καὶ τὰ κλήματα αὐτοῦ ἀποκατασταθήσεται, καὶ
scient oĩa ligna campi: q̃ ego dñs humilians lignũ
γνώσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, ὅτι ἐγὼ κς ὁ ταπεινῶν ξύλον
excelsũ: ⁊ exaltãs lignũ humile: ⁊ arefaciẽs lignũ viride: ⁊ ger
ὑψηλόν, καὶ ὑψῶν ξύλον ταπεινόν, καὶ ξηραίνων ξύλον χλωρόν, καὶ ἀνα-
minare faciẽs lignũ aridũ: ego dñs locut⁹ sum ⁊ faciam.
θάλλων ξύλον ξηρόν, ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω. Ca.18.

Trãsla.gre.lxx.cũ iter.latina.

A
Et fact⁹ est s̃mo dñi ad me dicẽs: fili homi-
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώ-
D
nis q̃ vobis parabola hec in t̃ra israel.
που τίς ὑμῖν ἡ παραβολὴ αὕτη ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσραήλ.
plere. 13.c.
dicentes: patres cõedert vuã acerbã ⁊ dentes
λέγοντες, οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα καὶ οἱ ὀδόντες τῶν
filior̃ obstupuert: viuo ego dicit adonai dñs: si fuerit
τέκνων ἐγομφίασαν, ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἐὰν γένηται
vltra dicta parabola hec in israel: q̃ oẽs
ἔτι λεγομένη ἡ παραβολὴ αὕτη ἐν τῷ ἰσραήλ, ὅτι πᾶσαι
aĩe mee sunt. quẽadmodũ aĩa pris: sic
αἱ ψυχαὶ ἐμαί εἰσιν. ὃν τρόπον ἡ ψυχὴ τοῦ πατρός, οὕτως
⁊ aĩa filij mee sunt: ⁊ aĩa q̃ peccat:
καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ ἐμαί εἰσιν, καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα,
ipa morietur. at homo q̃ erit iustus faciẽs iudi
αὕτη ἀποθανεῖται. ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἔσται δίκαιος ὁ ποιῶν κρί-
ciũ ⁊ iusticiam sup mõtes nõ comedet: ⁊ ocu-
μα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ φάγεται, καὶ τοὺς ὀφ-
los suos nõ leuabit ad cogitationes dom⁹ isra-
θαλμοὺς αὐτοῦ οὐ μὴ ἐπάρῃ πρὸς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου ἰσρα-
E
el: ⁊ vxorem pximi sui nõ cõtaminabit: ⁊ ad
ήλ, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ οὐ μὴ μιανῇ, καὶ πρὸς
mulierẽ in mẽstruis exñtẽ nõ accedet. ⁊ hoĩem nõ
γυναῖκα ἐν ἀφέδρῳ οὖσαν οὐ προσεγγιεῖ. καὶ ἄνθρωπον οὐ
opprimet: ⁊ pignũ debitoris red
μὴ καταδυναστεύσῃ, καὶ ἐνεχυρασμὸν ὀφείλοντος ἀποδώ-
det: ⁊ rapinã nõ rapiet. panẽ suũ esurien-
σει, καὶ ἅρπαγμα οὐχ ἁρπᾶται. τὸν ἄρτον αὐτοῦ πεινῶν-
B
ti dabit: ⁊ nudũ operiet vestimẽto: argentũ su-
τι δώσει, καὶ γυμνὸν περιβαλεῖ ἱμάτιον, τὸ ἀργύριον αὐ-
um ad vsurã nõ dabit: ⁊ supabũdãtiã nõ accipiet:
τοῦ ἐπὶ τόκῳ οὐ δώσει, καὶ πλεονασμὸν οὐ λήψεται,
ab iniq̃tate auertet manũ suam: ⁊ iudiciũ iu-
ἀπὸ ἀδικίας ἀποστρέψει τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ κρίμα δί-
stum faciet inter virum ⁊ pximum eius:
καιον ποιήσει ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ τοῦ πλησίον αὐτοῦ,
⁊ in preceptis meis ãbulauit: ⁊ iu-
F
καὶ ἐν τοῖς προστάγμασί μου πεπόρευται, καὶ τὰ δι-
stificatiões meas custodiuit vt faceret eas: iustus
καιώματά μου πεφύλακται τοῦ ποιῆσαι αὐτά, δίκαι-
hic est: vita viuet dicit adonai dñs. ⁊ si ge
ος οὗτός ἐστι, ζωῇ ζήσεται λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐὰν γεν-
nuerit filiũ pestilẽtẽ effũdẽtẽ sãguinẽ ⁊ facientẽ peccata:
νήσῃ υἱὸν λοιμὸν ἐκχέοντα αἷμα καὶ ποιοῦντα ἁμαρτήμα-
in via pris sui iusti nõ ambula
τα, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ δικαίου οὐκ ἐπορεύ-
uit ⁊ hec oĩa nõ facientẽ: sed ⁊ in mõ
θη καὶ ταῦτα πάντα οὐ ποιοῦντα. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὀ-
C
tib⁹ comedit: ⁊ vxorẽ pximi sui pollu
ρέων ἔφαγεν, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμία-
it: ⁊ egenũ ⁊ pauperẽ oppressit: ⁊ rapi
νεν, καὶ πτωχὸν καὶ πένητα κατεδυνάστευσεν, καὶ ἅρ-
nam rapuit. ⁊ pignus nõ reddidit: ⁊
παγμα ἥρπασεν. καὶ ἐνεχυρασμὸν οὐκ ἀπέδωκεν, καὶ
G
in idola posuit oculos suos: iniq̃tatẽ
εἰς τὰ εἴδωλα ἔθετο τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἀνομίαν
fecit: cũ vsura dedit: ⁊ supabũdãtiã accepit.
πεποίηκεν, μετὰ τόκου ἔδωκεν, καὶ πλεονασμὸν ἔλαβεν.
hic vita nõ viuet: oẽs iniq̃tates has fecit
οὗτος ζωῇ οὐ ζήσεται, πάσας τὰς ἀνομίας ταύτας ἐποίησεν
morte morietur: sanguis ei⁹ sup eũ erit.
θανάτῳ θανατωθήσεται, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτὸν ἔσται.
si aũt genuerit filiũ ⁊ viderit oĩa peccata
ἐὰν δὲ γεννήσῃ υἱὸν καὶ ἴδῃ πάσας τὰς ἁμαρτίας τοῦ
D
pris sui q̃ fecit. ⁊ timuerit ⁊ non fecerit
πατρὸς αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν. καὶ φοβηθῇ καὶ μὴ ποιήσῃ
scđm hec: sup mõtes nõ comedit: ⁊
κατὰ ταῦτα, ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ βέβρωκεν, καὶ τοὺς
oculos suos non posuit in cogitatiões dom⁹
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ οὐκ ἔθετο εἰς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου
israel: ⁊ vxorem pximi sui
ἰσραήλ, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ

Trãsla.B.Hie.

Et fact⁹ est sermo domini ad me dicens. Quid est q inter vos parabolã vertitis in prouerbium istud in terra israel dicẽtes. Patres comederunt vuã acerũ & dẽtes filiorum obstupescunt. Viuo ego dicit domin⁹ deus si erit vltra vobis parabola hec ĩ puerbiũ in israel. Ecce omnes anime mee sunt. vt anima patris: ita & anima filii mea est. Anima que peccauerit ipsa morietur. Et vir si fuerit iustus & fecerit iudicium & iusticiam: in montibus non comederit: & oculos suos nõ leuauerit ad idola domus israel: & vxorem proximi sui nõ violauerit: & ad mulierem mẽstruatã nõ accesserit. Et hoiem nõ cõtristauerit: pignus debitori reddiderit: per vim nihil rapuerit: panẽ suũ esurienti dederit: & nudum operuerit vestimẽto: ad vsurã nõ cõmodauerit: & amplius nõ acceperit: ab iniqtate auerterit manum suã: & iudiciũ verũ fecerit iter virũ & virũ: & in pceptis meis ambulauerit & iudicia mea custodierit vt faciat veritatẽ hic iustus est. Vita viuet: ait dñs deus. Quod si genuerit filiũ latronẽ effundentẽ sanguinẽ: & fecerit vnum de istis & hec quidẽ omnia non facientẽ: sed in mõtibus comedentẽ & vxorẽ pximi sui pollucẽtẽ. egenũ & pauperẽ cõtristantem rapiẽtẽ rapinas: pignus non reddentẽ: & ad idola leuantem oculos suos: abomĩatione facientem: ad vsurã dantem & amplius accipientẽ: nunqd viuet? Non viuet cũ vniuersa hec detestãda fecerit: morte morietur. Sanguis eius in ipso erit. Quod si genuerit filiũ qui videns omĩa peccata pris sui quẽ fecit: timuerit & non fecerit simile eis: sup montes non comederit: & oculos suos non leuauerit ad idola domus israel: & vxorem proximi sui

Tex.heb.Ezechi.xviij. Priñua.heb.

Cap.xviij

ויהי דבר יהוה אלי
לאמר׃ מה לכם אתם משלים את
המשל הזה על אדמת ישראל
לאמר אבות יאכלו בסר ושני
הבנים תקהינה׃ חי אני נאם אדני
יהוה אם יהיה לכם עוד משל
המשל הזה בישראל׃ הן כל
הנפשות לי הנה כנפש האב
וכנפש הבן לי הנה הנפש החטאת
היא תמות׃ ואיש כי יהיה צדיק
ועשה משפט וצדקה׃ אל ההרים
לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי
בית ישראל ואת אשת רעהו לא
טמא ואל אשה נדה לא יקרב׃
ואיש לא יונה חבלתו חוב ישיב
גזלה לא יגזל לחמו לרעב יתן
וערם יכסה בגד׃ בנשך לא
יתן ותרבית לא יקח מעול ישיב
ידו משפט אמת יעשה בין
איש לאיש׃ בחקתי יהלך
ומשפטי שמר לעשות אמת צדיק
הוא חיה יחיה נאם אדני יהוה׃
והוליד בן פריץ שפך דם ועשה
אח מאחד מאלה׃ והוא את כל
אלה לא עשה כי גם אל ההרים
אכל ואת אשת רעהו טמא׃ עני
ואביון הונה גזלות גזל חבל
לא ישיב ואל הגלולים נשא
עיניו תועבה עשה׃ בנשך נתן
ותרבית לקח וחי לא יחיה את כל
התועבות האלה עשה מות יומת
דמיו בו יהיה׃ והנה הוליד בן וירא
את כל חטאת אביו אשר עשה
ויראה ולא יעשה כהן׃ על ההרים
לא אכל ועיניו לא נשא אל
גלולי בית ישראל את אשת רעהו

non violauerit: & virū nō cōtriſtauerit: pignuſ nō retinuerit: & rapinā non rapuerit: panē ſuū eſuriēti dederit: & nudū operuerit veſtimēto: a paupis iniuria auerterit manū ſuā: vſurā & ſup abūdantiā nō accepit: & iudicia mea fecerit: & in pceptis meis ābulauerit: hic nō morietur in iniqtate patris ſui: ſed vita viuet. Pater eius qa calūniatus ē: & vim fecit fratri & malū opatus ē in medio ppli ſui: ecce mortuus eſt in iniqtate ſua. Et dicitis qre nō portabit filius iniqtatē pris. Videlꝫ qa filius iudiciū & iuſticiā opatus eſt: oīa precepta mea cuſtodiuit & fecit illa: viuet vita. Anima ꝏꝏꝏ que peccauerit: ipſa morietur. Filius nō portabit iniqtatē patris: & pater non portabit iniqtatem filii. Iuſticia iuſti ſuper eum erit: ꝏꝏꝏ & impietas impii erit ſuper eum. ꝏꝏꝏ Si aūt ipius egerit penitētiā ab oibus pctis ſuis q̄ opatus ē: & cuſtodierit oīa pcepta mea: & fecerit iudiciū & iuſticiā: vita viuet & non morietur. Oīm iniqtatū eius quas opatus ē nō recordabor. In iuſticia ſua quā operatus eſt viuet. Nunquid volūtatis mee eſt mors impii dicit dñs deus: & nō vt cōuertatur a viis ſuis: & viuat? Si aūt auerterit ſe iuſtus a iuſticia ſua: & fecerit iniquitatē ſcḋm oēs abominatiōes quas opari ſolet ipius: nunqd viuet? Omnes iuſticie eius quas fecerat non recordabūtur. In puaricatione qua preuaricatus eſt & in pctō ſuo qḋ peccauit: in ipſis morietur. Et dixiſtis. Nō eſt equa via domini. Audite ꝏ ergo domus iſrael. Nūqd via mea nō eſt equa: & nō magis vie vr̄e praue ſunt? Cū eni auerterit ſe iuſtus a iuſticia ſua: & fecerit iniquitatē: morietur i eis. In iiuſticia quā operatus eſt morietur. Et cū auerterit ſe impius ab impietate ſua quam opatus ē: & fecerit iudiciū & iuſticiā: ipſe aīam ſuā viuificabit. Cōſiderās eni & auertēs ſe ab oibus

inquitatibus ſuis quas operatus eſt: vita viuet & nō morietur. Et dicūt filii iſrael: non ꝏꝏ eſt equa via dñi. Nūqd vie mee non ſunt eque domus iſrael: & nō magis vie veſtre praue? ꝏ Idcirco vnūquēqꝫ iuxta vias ſuas iudicabo ꝏ domus iſrael: ait dñs ꝏꝏꝏ deus. Cōuertimini & agite penitētiā ab oibus iniquitatibus vr̄is: & nō erit vobis in ruinā iniqtas. Proiicite a vobis omnes iniquitates veſtras ꝏꝏ in qbus preuaricati eſtis & facite vobis ꝏꝏ cor nouū & ſpiritū nouum. Et quare moriemini domus iſrael? Quia nolo mortem ꝏꝏ morientis dicit dominus deus. Reuertimini ꝏ & viuite. 19.

Et tu aſſume plāctū ſuper principes ꝏ iſrael: & dices. Quare mater tua leena ꝏꝏ inter leones cubauit. In medio leunculorum enutriuit catulos ſuos. Et eduxit vnū de leūculis ſuis: leo factus ē: & didicit cape predā hominēqꝫ comedere. Et audierūt de eo gentes & nō abſqꝫ vulneribus ſuis ceperūt eū & adduxerūt eū in cathenis in terrā egypti. Que cū vidiſſet qm̄ infirmata eſt & periit expectatio eius: tulit vnū de leūculis ſuis: leonē conſtituit eū. Qui incedebat inter leones. Et factus eſt leo & didicit predam capere & ꝏ hoīes deuorare. Didicit viduas facere: & ciuitates earū in deſertū adducere: & deſolata eſt terra & plenitudo eius a voce rugitus illius. Et cōuenerūt aduerſus eum gētes vndiqꝫ de puinciis: & expanderūt ſup eū rete ſuū. In vulneribus earū captus eſt: & miſerūt eū in caueā. In cathenis adduxerūt eū ad regē babylonis: miſerūtqꝫ eū in carcerē ne audiretur vox eius vltra mōtes iſrl. Mater tua q̄ſi vinea in ſanguie tuo ſup aquā plātata ē. Fructus eius & frondes eius creuerūt ex aqs multis: & facte ſunt ei virge ſolide in ſceptra dominantiū:

ותגבה קומתו על בין עבתים וירא גבה
בגבהו ברב דליתיו: ותתש בחמה ראה דלה
לארץ השלכה ורוח הקדים נתש
הוביש פריה התפרקו ויבשו שלך קדם
מטה עזה אש אכלתהו: ועתה יבש פרה
שתולה במדבר בארץ ציה וצמא: פרק עזז
ותצא אש ממטה בדיה פריה דבר
אכלה ולא היה בה מטה עז שבט יצא בדד
למשול קינה היא ותהי לקינה: משל קון
Cap.xx. ויהי בשנה השביעית
בחמשי בעשור לחדש באו היה
אנשים מזקני ישראל לדרש את עשר בוא
יהוה וישבו לפני: ויהי דבר פנה
יהוה אלי לאמר: בן אדם דבר
את זקני ישראל ואמרת אלהם
כה אמר אדני יהוה הלדרש אתי
אתם באים חי אני אם אדרש בוא דרש
לכם נאם אדני יהוה: התשפט שפט
אתם התשפוט בן אדם את תועבת תעב
אבותם הודיעם: ואמרת אליהם ידע
כה אמר אדני יהוה ביום בחרי
בישראל ואשא ידי לזרע בית נשא
יעקב ואודע להם בארץ מצרים ידע
ואשא ידי להם לאמר אני יהוה
אלהיכם: ביום ההוא נשאתי
ידי להם להוציאם מארץ מצרים יצא
אל ארץ אשר תרתי להם זבת תור זוב
חלב ודבש צבי היא לכל צבה
הארצות: ואמר אלהם איש
שקוצי עיניו השליכו ובגלולי שקץ
מצרים אל תטמאו אני יהוה שלך גלל
אלהיכם: וימרו בי ולא אבו לשמע טמא מרה
אלי איש את שקוצי עיניהם אבה
לא השליכו ואת גלולי מצרים
לא עזבו ואמר לשפך חמתי יחם
עליהם לכלות אפי בהם בתוך כלה

et exaltata eſt ſtatura eius inter frondes. Et vidit altitudinē ſuā in multitudine palmitū ſuorū: & euulſa eſt in ira in terrāq; proiecta: & vētus vrens ſiccauit fructum eius: marcuerunt & arefacte ſunt virge roboris eius. Ignis comedit eam. Et nūc trāſplantata eſt in deſertū in terra inuia & ſitienti: egreſſus eſt ignis de virga ramorū eius: q fructus eius comedit: & nō fuit i ea virga fortis ſceptrū dñantiū. Plāctus e & erit in planctū. 20.

ET factum eſt in anno ſeptimo: in quinto in decima mēſis: venerunt viri de ſenioribus iſrael vt interrogarent dñm: & ſederūt coram me. Et factus eſt ſermo dñi ad me dicens. Fili hominis: loquere ſenioribus iſrael & dices ad eos. Hec dicit dñs deus. Nūquid ad interrogandū me vos veniſtis: viuo ego quia nō reſpondebo vobis: ait dominus deus. Si iudicas eos: ſi iudicas fili hominis. Abominationes patrum eorum oſtende eis: & dices ad eos. Hec dicit dñs deus. In die qua elegi iſrael: & leuaui manum meam pro ſtirpe domus iacob & apparui eis in terra egypti: & leuaui manū meā pro eis: dicens: ego dñs deus veſter. In die illa leuaui manū meam pro eis vt educerē eos de terra egypti in terram quā prouideram eis fluentem lacte & melle: que eſt egregia inter omnes terras. Et dixi ad eos. Vnuſquiſq; offenſiones oculorū ſuorum abiiciat: & idolis egypti nolite pollui. Ego dominus deus veſter. Et irritauerunt me: noluerūtq; me audire. Vnuſquiſq; abominationes oculorū ſuorū nō proiecit: nec idola egypti reliquerūt. Et dixi vt effunderē indignationē meā ſup eos & iplerē irā meā in eis in medio

τ exaltata ē in magnitudīe ſua in medio ꝑpaginū: τ
καὶ ὑψώθη ἐν τῷ μεγέθει αὐτῆς ἐν μέσῳ στελέχων, καὶ
vidit magnitudinē ſuā i multitudīe palmitū eius: τ cō-
εἶδεν τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐν πλήθει κλημάτων αὐτῆς, καὶ κα-
fracta ē in furoꝛe. ſup frā piecta ē: τ ventus v-
τεκλάσθη ἐν θυμῷ. ἐπὶ τὴν γῆν ἐῤῥίφη, καὶ ἄνεμος καύ-
rens arefecit electa ei⁹: vīdicate ſunt τ arefa-
σων ἐξήρανεν τὰ ἐκλεκτὰ αὐτῆς, ἐξεδικήθησαν καὶ ἐξηράν-
cte ſūt virge foꝛtitudis ei⁹. ignis cōſūpſit eam.
θησαν αἱ ῥάβδοι τῆς ἰσχύος αὐτῆς. πῦρ ἀνήλωσεν αὐτήν.
τ nūc plantauerūt eam in deſerto in fra
καὶ νῦν πεφυτεύκασιν αὐτὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ
ſine aq̄ τ ſitiēti. τ exiuit ignis ex virgis
ἀνύδρῳ καὶ διψώσῃ. καὶ ἐξῆλθεν πῦρ ἐκ τῶν ῥάβδων
electoꝝ ei⁹ τ comedit eam. τ nō erit
τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῆς καὶ κατέφαγεν αὐτήν. καὶ οὐκ ἔσαι
in ea virga foꝛtitudis tribus in parabolā lamētatiōis
ἐν αὐτῇ ῥάβδος ἰσχύος φυλῆς εἰς παραβολὴν θρήνου
eſt: τ erit in plāctū.
ἐσίν, καὶ ἔσαι εἰς θρῆνον. Ca.20.

ET factū eſt in anno ſeptimo in quī-
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἐν τῷ πέμ-
to mēſe decima mēſis. venerūt viri de ſenio-
πτῳ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνός. ἦλθον ἄνδρες ἐκ τῶν πρε-
ribus dom⁹ iſrael: ut interrogarēt dñm:
σβυτέρων τοῦ οἴκου ἰσραὴλ, ἐπερωτῆσαι τὸν κύριον,
τ ſederunt añ faciem meā. τ fact⁹ eſt ſmo do-
καὶ ἐκάθισαν πρὸ προσώπου μου. καὶ ἐγένετο λόγος κυ-
mini ad me dicēs: fili hoīs: loq̄re ad
ρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησον πρὸς τοὺς
ſenioꝛes iſrael: τ dices ad eos:
πρεσβυτέρους τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς,
hec dicit adonai dñs. ſi ad īterrogādū me vos veni-
τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος. εἰ ἐπερωτῆσαί με ὑμεῖς ἔρ-
tis: viuo ego ſi reſpondero vobis dicit adonai do-
χεσθε, ζῶ ἐγὼ εἰ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν λέγει ἀδωναῒ κύ-
min⁹. ſi vltus fuero eos vltione. fili hoīs
ριος. εἰ ἐκδικήσω αὐτοὺς ἐκδικήσει. υἱὲ ἀνθρώπου τὰς
iniq̄tates pr̄m coꝝ cōteſtare eis: τ
ἀνομίας τῶν πατέρων αὐτῶν διαμάρτυραι αὐτοῖς, καὶ
dices ad eos: hec dicit dñs deus: ex q̄ die
ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἀφ᾽ ἧς ἡμέ-
elegi domū iſrael: τ not⁹ fctus ſū
ρας ᾑρέτισα τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ, καὶ ἐγνώσθην τῷ
ſemini dom⁹ iacob: τ cognit⁹ fctus ſū illis i tra e-
σπέρματι οἴκου ἰακώβ, καὶ ἐγνώσθην αὐτοῖς ἐν γῇ αἰ-
gypti: τ ſuſcepi manu mea eos dicēs:
γύπτου, καὶ ἀντελαβόμην τῇ χειρί μου αὐτῶν λέγων,
ego dñs deus vr̄: in die illa apphendi
ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀντελαβό-
eos manu mea: vt educerē eos de tra e-
μην αὐτῶν τῇ χειρί μου, τοῦ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰ-
gypti in trā q̄m ꝑparaui eis trā fluentē mel
γύπτου εἰς τὴν γῆν ἣν ἡτοίμασα αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν μέ-
le τ lacte: fauus eſt vltra oēm trā: τ di-
λι καὶ γάλα, κηρίον ἐσὶν παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ εἶ-
xit ad eos: vnuſq̄ſq; abominationes oculo-
πεν πρὸς αὐτούς, ἕκασος τὰ βδελύγματα τῶν ὀφθαλ-
rū ſuoꝝ pijciat: τ in adinuētionibus
μῶν αὐτοῦ ἀποῤῥιψάτω, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν
egypti nō polluat ſe: ego dñs de⁹ vr̄. τ receſ-
αἰγύπτου μὴ μιαινέσθω, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ ἀπέ-
ſerūt a me: τ non voluerūt audire me: vnuſ
σησαν ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοῦσαί μου, ἕκα-
q̄ſq; abominatiōes oculoꝝ ſuoꝝ nō piece-
σος τὰ βδελύγματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν οὐκ ἀπέῤ-
runt: τ adinuentiōes egypti nō relique-
ριψαν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα αἰγύπτου οὐκ ἐγκατέ-
runt. τ dixi vt effunderē furorē meū ſup eos
λειπον. καὶ εἶπα τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου ἐπ᾽ αὐτοὺς
vt implerem irā meā in eis in medio
τοῦ συντελέσαι τὴν ὀργήν μου ἐν αὐτοῖς ἐν μέσῳ

D A B

tre egypti: τ feci vt nomē meū omnino
γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομά μου τοπαράπαν
nō violarēt coram gentib⁹ q̄ꝝ ipi ſunt in medio ea-
μὴ βεβηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν αὐτοί εἰσιν ἐν μέσῳ αὐ-
rū in q̄b⁹ cognit⁹ ſū ad eos coram eis vt educerē e-
τῶν ἐν οἷς ἐγνώσθην πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον αὐτῶν τοῦ ἐξαγαγεῖν αὐ-
os de tra egypti. τ eduxi eos de tra egypti: τ
τοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ
adduxi eos in deſertū: τ dedi eis p̄cep-
ἤγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἔδωκα αὐτοῖς τὰ προσάγ-
ta mea: τ iuſtificatiōes meas notas feci illis: vt
ματά μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου ἐγνώρισα αὐτοῖς, ὡς ἂν
faciat ea homo τ viuet in eis: τ ſabba-
ποιήσῃ αὐτὰ ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββα-
Exo. 10.b.& 31.c.
ta mea dedi eis: vt eſſet in ſignū inter
τά μου ἔδωκα αὐτοῖς, τοῦ εἶναι εἰς σημεῖον ἀναμέσον
me: τ inter eos: vt ſcirent ipi: q2 ego
ἐμοῦ, καὶ ἀναμέσον αὐτῶν, τοῦ γνῶναι αὐτούς, ὅτι ἐγὼ
dñs ſctificās eos. τ exacerbauerūt me dom⁹
κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. καὶ παρεπίκρανάν με ὁ οἶκος τοῦ
iſrael in deſerto. in p̄ceptis meis nō ābula-
ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐν τοῖς προσάγμασί μου οὐκ ἐπορεύ-
uerūt: τ iuſtificatiōes meas ꝓiecerūt: q̄ faciet ea
θησαν, καὶ τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, ἃ ποιήσει αὐτὰ
homo: τ viuet in eis: τ ſabbata mea viola-
ἄνθρωπος, καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβε-
uerūt vehemēt. τ dixi vt effūderē furorē meū
βήλωσαν σφόδρα. καὶ εἶπα τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου
ſup eos in deſerto vt cōſumerē eos: τ feci
ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτούς, καὶ ἐποί-
Exo. 14.d.
vt nomē meū omnino nō violarēt
ησα ὅπως τὸ ὄνομά μου τοπαράπαν μὴ βεβηλωθῇ
C
coram gētib⁹ q̄s induxi eas ante oculos
ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξήγαγον αὐτοὺς κατ᾽ ὀφθαλμοὺς
coꝝ. τ ego leuaui manū meā ſup eos in deſ-
αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἐπῆρα τὴν χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρή-
to: omnino vt nō itroducerē eos in trā q̄m de-
μῳ, τοπαράπαν τοῦ μὴ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδω-
di eis trā fluentē lacte τ melle: fauus eſt vltra
κα αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, κηρίον ἐσὶν παρὰ
oēm trā: eo q̄ iuſtificatiōes meas repulerūt: τ
πᾶσαν τὴν γῆν, ἀνθ᾽ ὧν τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, καὶ
in p̄ceptis meis nō ambulauerūt in eis:
ἐν τοῖς προσάγμασίν μου οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν αὐτοῖς,
τ ſabbata mea violabāt: τ poſt cogi-
καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν, καὶ ὀπίσω τῶν ἐνθυ-
tationes cordiū ſuoꝝ ambulabāt: τ pepcit e-
μημάτων τῶν καρδιῶν αὐτῶν ἐπορεύοντο, καὶ ἐφείσατο αὐ-
is oculus meus ne delerem eos: τ non
τῶν ὁ ὀφθαλμός μου τοῦ μὴ ἐξαλεῖψαι αὐτούς, καὶ οὐκ
feci eos in cōſumptionē in deſerto. τ dixi
ἐποίησα αὐτοὺς εἰς συντέλειαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶπον
ad filios coꝝ in ſolitudīe: in legitimis pa-
πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν τοῖς νομίμοις τῶν πα-
trū vroꝝ nō ambuletis: τ iuſtificatiōes coꝝ nō cu-
τέρων ὑμῶν μὴ πορεύεσθε, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν μὴ φυ-
ſtodiatis: τ in cogitationibus coꝝ nō cōmiſcea-
λάσσεσθε, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν μὴ συναναμί-
mini: τ nō polluamini. ego dñs deus vr̄: in p̄cep-
γνυσθε, καὶ μὴ μιαίνεσθε. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐν τοῖς προ-
tis meis ambulate: τ iuſtificatiōes meas cuſtodi-
σάγμασί μου πορεύεσθε, καὶ τὰ δικαιώματά μου φυλάσσε-
te: τ facite eas: τ ſabbata mea ſctificate ea:
σθε, καὶ ποιεῖτε αὐτά, καὶ τὰ σάββατά μου ἁγιάζετε αὐ-
τ erit in ſignū inter me τ inter vos:
τά, καὶ ἔσαι εἰς σημεῖον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον ὑμῶν,
vt ſciatis q2 ego dñs de⁹ vr̄. τ exacerbauerunt
τοῦ γινώσκειν ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ παρεπίκρανάν
me: τ filii coꝝ in p̄ceptis meis nō
με, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τοῖς προσάγμασίν μου οὐκ
ambulauerūt: τ iuſtificationes meas nō cuſtodierunt
ἐπορεύθησαν, καὶ τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐφυλάξαντο

terre egypti. Et feci ꝓpter nomen meum: vt nō violaretur coram gentibus in quarū medio erant: & inter quas apparui eis vt educerem eos de terra egypti. Eieci ergo eos de terra egypti & eduxi eos in deſertum: & dedi eis precepta mea: & iudicia mea oſtendi eis: que faciens homo viuet in eis. Inſuper & ſabbata mea dedi eis: vt eſſet ſignū inter me & eos: & ſcient qa ego dñs ſanctificans eos. Et irritauerunt me domus iſrael in deſerto: in preceptis meis non ambulauerunt: & iudicia mea proiecerunt que faciens homo viuet in eis: & ſabbata mea violauerūt vehemēter. Dixi ergo vt effunderē furorē meū ſuper eos in deſerto & cōſumerē eos. Et feci ꝓpter nomen meū ne violaretur corā gentibus de quibus eieci eos in conſpectu earū. Ego igitur leuaui manū meā ſuper eos in deſerto ne inducerem eos in terrā quam dedi eis fluentem lacte & melle precipuam terrarum omnium. quia iudicia mea ꝓiecerunt & in preceptis meis nō ambulauerūt: & ſabbata mea violauerūt. Poſt idola enim cor eoꝝ gradiebatur. Et pepercit oculus meus ſup eos vt nō interficerem eos: nec conſumpſi eos in deſerto. Dixi aūt ad filios eorū in ſolitudine. In p̄ceptis patrū vroꝝ nolite incedere nec iudicia eorum cuſtodiatis: nec in idolis eorum polluamini. Ego dñs deus veſter. In p̄ceptis meis ābulate: & iudicia mea cuſtodite: & facite ea: & ſabbata mea ſanctificate: vt ſit ſignum inter me & vos: & ſciatis quia ego dñs deus veſter. Et exacerbauerunt me filii. & in preceptis meis nō ambulauerūt: & iudicia mea nō cuſtodierūt

עשה ארץ מצרים: ואעש למען שמי
חלל לבלתי החל לעיני הגוים אשר
ידע המה בתוכם אשר נודעתי אליהם
יצא לעיניהם להוציאם מארץ מצרים:
בוא ואוציאם מארץ מצרים ואבאם
דבר נתן אל המדבר: ואתן להם את
חקק שפט חקתי ואת משפטי הודעתי אתם
עשה אשר יעשה אתם האדם וחי
בהם: וגם את שבתותי נתתי להם
היה ידע להיות לאות ביני וביניהם לדעת
קדש מרה כי אני יהוה מקדשם: וימרו בי
בית ישראל במדבר בחקותי לא
הלכו ואת משפטי מאסו אשר
יעשה אתם האדם וחי בהם ואת
שבתותי חללו מאד ואמר לשפך
יחם כלה חמתי עליהם במדבר לכלותם:
עשה חלל ואעשה למען שמי לבלתי החל
לעיני הגוים אשר הוצאתים
יצא לעיניהם: וגם אני נשאתי ידי
להם במדבר לבלתי הביא אותם
בוא
נתן זוב אל הארץ אשר נתתי זבת חלב
צבה ודבש צבי היא לכל הארצות:
יען במשפטי מאסו ואת חקתי
לא הלכו בהם ואת שבתותי חללו
גלל כי אחרי גלוליהם לבם הלך:
חוס ותחס עיני עליהם משחתם ולא
עשה עשיתי אתם כלה במדבר: ואמר
אל בניהם במדבר בחוקי אבותיכם
הלך שפט אל תלכו ואת משפטיהם אל
שמר טמא תשמרו ובגלוליהם אל תטמאו:
אני יהוה אלהיכם בחקתי לכו
עשה ואת משפטי שמרו ועשו אתם:
היה ואת שבתותי קדשו והיו לאות
ידע ביני וביניכם לדעת כי אני יהוה
מרה חקק אלהיכם: וימרו בי הבנים בחקותי
לא הלכו ואת משפטי לא שמרו

לַעֲשׂוֹת אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם
הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֶת שַׁבְּתוֹתַי חִלֵּלוּ
וָאֹמַר לִשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם לְכַלּוֹת
אַפִּי בָּם בַּמִּדְבָּר׃ וַהֲשִׁבֹתִי אֶת יָדִי
וָאַעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי הֵחֵל
לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם
לְעֵינֵיהֶם׃ גַּם אֲנִי נָשָׂאתִי אֶת
יָדִי לָהֶם בַּמִּדְבָּר לְהָפִיץ אֹתָם
בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹת אוֹתָם בָּאֲרָצוֹת׃ יַעַן
מִשְׁפָּטַי לֹא עָשׂוּ וְחֻקּוֹתַי מָאָסוּ
וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי חִלֵּלוּ וְאַחֲרֵי גִּלּוּלֵי
אֲבוֹתָם הָיוּ עֵינֵיהֶם׃ וְגַם אֲנִי נָתַתִּי
לָהֶם חֻקִּים לֹא טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים
לֹא יִחְיוּ בָּהֶם׃ וָאֲטַמֵּא אוֹתָם
בְּמַתְּנוֹתָם בְּהַעֲבִיר כָּל פֶּטֶר רָחַם
לְמַעַן אֲשִׁמֵּם לְמַעַן אֲשֶׁר יֵדְעוּ אֲשֶׁר
אֲנִי יְהוָה׃ לָכֵן דַּבֵּר אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל
בֶּן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה עוֹד זֹאת גִּדְּפוּ אוֹתִי
אֲבוֹתֵיכֶם בְּמַעֲלָם בִּי מָעַל׃ וָאֲבִיאֵם
אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת
יָדִי לָתֵת אוֹתָהּ לָהֶם וַיִּרְאוּ כָל
גִּבְעָה רָמָה וְכָל עֵץ עָבֹת וַיִּזְבְּחוּ שָׁם
אֶת זִבְחֵיהֶם וַיִּתְּנוּ שָׁם כַּעַס קָרְבָּנָם
וַיָּשִׂימוּ שָׁם רֵיחַ נִיחוֹחֵיהֶם וַיַּסִּיכוּ
שָׁם אֶת נִסְכֵּיהֶם׃ וָאֹמַר אֲלֵיהֶם
מָה הַבָּמָה אֲשֶׁר אַתֶּם הַבָּאִים
שָׁם וַיִּקָּרֵא שְׁמָהּ בָּמָה עַד הַיּוֹם
הַזֶּה׃ לָכֵן אֱמֹר אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַבְּדֶרֶךְ
אֲבוֹתֵיכֶם אַתֶּם נִטְמְאִים וְאַחֲרֵי
שִׁקּוּצֵיהֶם אַתֶּם זֹנִים׃ וּבִשְׂאֵת
מַתְּנֹתֵיכֶם בְּהַעֲבִיר בְּנֵיכֶם בָּאֵשׁ
אַתֶּם נִטְמְאִים לְכָל גִּלּוּלֵיכֶם
עַד הַיּוֹם וַאֲנִי אִדָּרֵשׁ לָכֶם בֵּית
יִשְׂרָאֵל חַי אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם

יום כלה · דבר שוב · עשה חלל · יצא · פוץ · זרה · שפט · נתן · חיה טמא · נתן עבר · שמם · בוא · נתן ראה · רום זבח · נתן · שום נתן · נסך · בוא · קרא · טמא · שקץ זנה · נשא נתן · כלל · דרש

vt facerent ea que cum
fecerit ∞∞∞∞∞∞∞∞
homo viuet i eis: & ſab
bata mea violauerunt. ∞
Et cōminat⁹ ſum vt effū
derē furorē meū ſup eos:
& implerē irā meā in eis
in deſerto. Auerti aūt ma
nū meā: & feci ꝓpter no
men meū vt nō violare
tur corā gentib⁹: de qui
bus eieci eos ∞∞∞∞∞
in oculis earum. Iterum
leuaui ∞∞∞∞∞∞∞∞∞
manū meā in eos in ſo
litudine vt diſpgerē illos
in nationes: & ventilarē
in terras: eo q̄ ∞∞∞∞
iudicia mea nō feciſſent:
& p̄cepta mea reprobaſ
ſent: & ſabbata mea vio
laſſent: & poſt idola ∞
patrū ſuoꝝ fuiſſent ocu
li eorū. Ergo & ego de
di eis precepta non bo
na: & iudicia ∞∞∞∞∞
in quibus non viuēt: &
pollui eos ∞∞∞∞∞∞∞
in munerib⁹ ſuis cū of
ferrēt oē quod aperit
vuluā ꝓpter delicta ſua:
& ſcient quia ∞∞∞∞∞
ego dn̄s. Quāobrem
loquere ad domū iſrael
fili hominis: & dices ad
eos. Hec dicit ∞∞∞∞∞
dn̄s de⁹. Adhuc & i hoc
blaſphemauerūt me ∞
patres vr̄i cū ſpreuiſſent
me cōtemnētes: & indu
xiſſem eos in terrā ſup
quam leuaui ∞∞∞∞∞
manū meā vt darem eis.
Viderunt omnem ∞∞∞
collē excelſum: & oē
lignū nemoroſum: &
imolauerūt ibi victimas
ſuas & dederūt ibi irrita
tionē oblationis ſue: &
poſuerūt ibi odorē ſua
uitatis ſue & libauerūt li
bationes ſuas. Et dixi ad
eos. Quid eſt excelſum:
ad quod ingredimini?
Et vocatū eſt nomen ei⁹
excelſum vſq; ad ∞∞∞
hanc diem. Propterea
dic ad domum iſrael. ∞
Hec dicit dominus de⁹.
Certe in via ∞∞∞∞∞∞
patrū veſtrorū vos pol
luimini: & poſt ∞∞∞∞
offendicula eorum vos
fornicamini: & in obla
tione donoꝝ veſtrorum:
cum traducitis filios ve
ſtros p igne: vos pollui
mini in oibus idolis vr̄is
vſq; hodie: & ego re
ſpondebo vobis domus
iſrael. Viuo ego dicit
domin⁹ deus: quia ∞∞

vt facerent ea q̄ faciet homo ⁊ viuet in e-
τοῦ ποιῆσαι αὐτὰ ἃ ποιήσει ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐ-
is: ⁊ ſabbata mea polluerunt: ⁊ dixi vt
τοῖς, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλωσαν, καὶ εἶπον τοῦ
D
effūderē furorē meū ſup eos ⁊ vt cōſumarē
ἐκχέαι τὸν θυμόν μου ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ τοῦ συντελέσαι τὴν
irā meā in eos in deſerto. ⁊ uerti manū
ὀργήν μου ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐπέστρεψα τὴν χεῖρά
meā eis: ⁊ feci ꝓpter me vt nomē meū
μου αὐτοῖς, καὶ ἐποίησα ἕνεκεν ἐμοῦ ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ
omnino non violaretur coram gētib⁹ de qb⁹ edu-
παράπαν μὴ βεβηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ἀφ᾽ ὧν ἐξήγα-
xi eos ante oculos eoꝝ: ⁊ leuaui manū meā
γον αὐτοὺς κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐξῆρα τὴν χεῖρά μου
in eos in deſerto vt diſpergerem illos in
ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ διασκορπίσαι αὐτοὺς ἐν τοῖς
gentib⁹: diſſeminarē eos in regionib⁹: eo q̄ iuſtifi
ἔθνεσιν, διασπεῖραι αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις, ἀνθ᾽ ὧν τὰ δικαιώ-
catiōes meas nō fecerūt: ⁊ p̄cepta mea repu-
ματά μου οὐκ ἐποίησαν, καὶ τὰ προστάγματά μου ἀπώ-
lerūt: ⁊ ſabbata mea violauerūt: ⁊ poſt
σαντο, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν, καὶ ὀπίσω τῶν
cogitationes pr̄m ſuoꝝ fuerūt oculi
ἐνθυμημάτων τῶν πατέρων αὐτῶν ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ
eoꝝ. ⁊ ego dedi eis p̄cepta nō bona: ⁊
αὐτῶν. καὶ ἐγὼ ἔδωκα αὐτοῖς προστάγματα οὐ καλά, καὶ
iuſtificatiōes in qb⁹ nō viuēt in eis: ⁊ polluā eos
δικαιώματα ἐν οἷς οὐ ζήσονται ἐν αὐτοῖς, καὶ μιανῶ αὐτοὺς
in dogmatib⁹ ſuis cū traducerem ego oē ape
ἐν τοῖς δόγμασιν αὐτῶν ἐν τῷ διαπορεύεσθαί με πᾶν δια-
riēs vuluā vt deleam eos: vt ſciant q̄ ego
νοῖγον μήτραν ὅπως ἀφανίσω αὐτούς, ἵνα γνῶσιν ὅτι ἐγὼ
dn̄s. idcirco loquere ad domū iſrael: fili
κύριος. διὰ τοῦτο λάλησον πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, υἱὲ
hoīs: ⁊ dices ad eos: hec dicit adonai dn̄s:
ἀνθρώπου, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος,
vſq; ad hoc ad iracūdiā ꝓuocaſt me patres vr̄i in
ἕως τούτου παρώργισάν με οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν τοῖς
delictis ſuis. in qb⁹ deliquerūt in me. ⁊
παραπτώμασιν αὐτῶν ἐν οἷς παρέπεσον εἰς ἐμέ. καὶ
introduxi eos in trā q̄ leuaui manū meā vt
εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἦρα τὴν χεῖρά μου τοῦ
darem eā illis: ⁊ viderūt oēs colles excelſū
δοῦναι αὐτὴν αὐτοῖς, καὶ εἶδον πάντα βουνὸν ὑψηλὸν
E
⁊ oē lignū nemoroſū: ⁊ imolauerūt ibi diis ſu-
καὶ πᾶν ξύλον κατάσκιον, καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ τοῖς θεοῖς αὐ-
is: ⁊ poſuerūt ibi furorē muneꝝ ſuoꝝ: ⁊ poſue-
τῶν, καὶ ἔταξαν ἐκεῖ ὀργὴν τῶν δώρων αὐτῶν, καὶ ἔτα-
rūt ibi odorē ſuauitatis eoꝝ: ⁊ libauerūt ibi libamina
ξαν ἐκεῖ ὀσμὴν εὐωδίας αὐτῶν, καὶ ἔσπεισαν ἐκεῖ σπονδὰς
ſua: ⁊ dixi ad eos: ⁊ qd eſt excelſū q̄
αὐτῶν, καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς, καὶ τί ἐστιν ἀβαμὰ ὅτι
vos intratis illuc? ⁊ vocauerunt nomē e-
ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ; καὶ ἐπεκάλεσαν τὸ ὄνομα αὐ-
ius excelſū vſq; in hodiernū diē. ꝓpterea dic ad
τοῦ ἀβαμὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. διὰ τοῦτο εἶπον πρὸς
domū iſrael: hec dicit adonai dn̄s: ſi in
τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, εἰ ἐν
iniq̄tatib⁹ pr̄um vr̄oꝝ vos polluimini: ⁊
ταῖς ἀνομίαις τῶν πατέρων ὑμῶν ὑμεῖς μιαίνεσθε, καὶ
poſt abominationes eoꝝ vos fornicamini:
ὀπίσω τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν ὑμεῖς ἐκπορνεύετε,
⁊ in p̄mitijs donoꝝ vr̄oꝝ: ⁊ in
καὶ ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν δομάτων ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς
ſeparatiōib⁹ vr̄is cū traducitis filios vr̄os in igne:
ἀφορισμοῖς ὑμῶν ἐν τῷ διάγειν τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν πυρί,
vos polluimini in oibus cogitatiōib⁹ vr̄is vſq; in
ὑμεῖς μιαίνεσθε ἐν πᾶσι τοῖς ἐνθυμήμασιν ὑμῶν ἕως τῆς
hodiernū diem. ⁊ ego reſpondebo vobis dom⁹
σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐγὼ ἀποκριθῶ ὑμῖν οἶκος τοῦ
iſrael. viuo ego dicit adonai dn̄s: ſi
ἰσραήλ. ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναῒ κύριος, εἰ ∞∞∞∞∞∞∞∞

reſpōdebo vobis: ⁊ ſi aſcendet in ſpm̄
ἀποκριθήσομαι ὑμῖν, καὶ εἰ ἀναβήσεται ἐπὶ τὸ πνεῦμα
vr̄m hoc: ⁊ nō erit queadmodū vos dicitis:
ὑμῶν τοῦτο, καὶ οὐκ ἔσται ὃν τρόπον ὑμεῖς λέγετε,
erimus ſicut gētes ⁊ ſicut tribus terre: vt famu-
ἐσόμεθα ὡς τὰ ἔθνη καὶ ὡς αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, τοῦ λα-
lemur lignis ⁊ lapidib⁹. ꝓpterea viuo ego dicit ado-
τρεύειν ξύλοις καὶ λίθοις. διὰ τοῦτο ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδω-
nai dn̄s: ſi nō in manu forti: ⁊ in brachio excel
ναῒ κύριος, εἰ μὴ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψη-
ſo: ⁊ in furore effuſo regnabo ſup vos: ⁊
F
λῷ, καὶ ἐν θυμῷ κεχυμένῳ βασιλεύσω ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ
educā vos de ppl'is: ⁊ ſuſcipiam vos de
ἐξάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέξομαι ὑμᾶς ἐκ τῶν
regiōib⁹ q̄ diſperſi eſtis in eis in manu for-
χωρῶν οὗ διεσκορπίσθητε ἐν αὐτοῖς ἐν χειρὶ κρα-
ti: ⁊ in brachio excelſo: ⁊ in furore effuſo: ⁊
ταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν θυμῷ κεχυμένῳ, καὶ
adducā vos in deſertū ppl'oꝝ: ⁊ cōtēdā iudicio
ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν ἔρημον τῶν λαῶν, καὶ διακριθήσομαι
ad vos ibi facie ad faciem. quēadmodū
πρὸς ὑμᾶς ἐκεῖ πρόσωπον κατὰ πρόσωπον. ὃν τρόπον
iudicio cōtēdi ad pr̄es vr̄os in deſerto terre egy-
διεκρίθην πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ γῆς αἰγύ-
pti: ſic iudicabo vos: dicit adonai dn̄s. ⁊ trāſire
πτου, οὕτως κρινῶ ὑμᾶς, λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ διά-
faciā vos ſub virga mea: ⁊ inducā vos in nu
ξω ὑμᾶς ὑπὸ τὴν ῥάβδον μου, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς ἐν ἀριθ-
mero: ⁊ eligam ex vobis impios: ⁊ rebel-
μῷ, καὶ ἐκλέξω ἐξ ὑμῶν τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἀφεστη-
les: q̄ de incolatu eoꝝ educā eos:
κότας, διότι ἐκ τῆς παροικεσίας αὐτῶν ἐξάξω αὐτούς,
⁊ in trā iſrael nō ingredient. ⁊ ſci-
καὶ εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσονται· καὶ ἐπι-
ent q̄ ego dn̄s: ⁊ vos dom⁹ iſ-
γνώσονται διότι ἐγὼ κύριος, καὶ ὑμεῖς οἶκος τοῦ ἰσ-
rael: hec dicit adonai dn̄s: vnuſq;ſq; adinuen-
ραήλ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἕκαστος τὰ ἐπιτη-
tiones ſuas auferte: ⁊ poſt hec ſi vos
δεύματα αὐτοῦ ἐξάρατε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐὰν ὑμεῖς
audieritis me: ⁊ nomē meū ſcm̄ nō pol-
εἰσακούσητέ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον οὐ βε-
lueritis vltra in muneribus vr̄is: ⁊ in ad-
βηλώσητε ἔτι ἐν τοῖς δώροις ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς ἐπι-
inuentionib⁹ vr̄is: q̄ in monte meo ſanc-
τηδεύμασιν ὑμῶν, διότι ἐπὶ τοῦ ὄρους μου τοῦ ἁγί-
to in mōte excelſo iſrael dicit adonai dn̄s: ibi
ου ἐπ᾽ ὄρους ὑψηλοῦ ἰσραὴλ λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἐκεῖ
ſeruient mihi oīs dom⁹ iſrael in finē in
δουλεύσουσί μοι πᾶς οἶκος ἰσραὴλ εἰς τέλος ἐπὶ τῆς
trā. ⁊ ibi ſuſcipiam eos: ⁊ ibi viſita-
γῆς. καὶ ἐκεῖ προσδέξομαι αὐτούς, καὶ ἐκεῖ ἐπισκέ-
bo p̄mitias vr̄as: ⁊ p̄mitias
ψομαι τὰς ἀπαρχὰς ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν
ſeparationū vr̄aꝝ: in oib⁹ ſctificationib⁹ vr̄is: in
ἀφορισμῶν ὑμῶν, ἐν πᾶσι τοῖς ἁγιάσμασιν ὑμῶν, ἐν
odore ſuauitatis ſuſcipiam vos: cū eduxero ego
ὀσμῇ εὐωδίας προσδέξομαι ὑμᾶς, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με
vos de ppl'is: ⁊ ſuſcepero vos de
ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέχεσθαι ὑμᾶς ἐκ τῶν
regiōib⁹ in qbus diſperſi eſtis in eis: ⁊ ſancti-
χωρῶν ἐν αἷς διεσκορπίσθητε ἐν αὐταῖς, καὶ ἁγια-
ficabor in vobis ante oculos ppl'oꝝ: ⁊ ſcie-
G
σθήσομαι ἐν ὑμῖν κατ᾽ ὀφθαλμοὺς τῶν λαῶν, καὶ ἐπι-
tis q̄ ego dn̄s. cū induxero ego
γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν με
vos in trā iſrael: in quā
ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ, εἰς ἣν ∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞

∞∞∞∞∞∞∞∞ καὶ ∞∞∞∞∞∞∞∞ καὶ ∞∞∞∞∞∞∞∞

non reſpondebo vobis:
neq; cogitatio mētis ve
ſtre fiet dicentium. ∞∞
∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞
Erimus ſicut gentes &
ſicut cognationes terre:
vt colamus ligna & lapi
des. Viuo ego dicit dn̄s
deus: quoniā in manu
forti & in brachio ∞∞∞
extento & in furore ef
fuſo regnabo ∞∞∞∞∞
ſup vos. Et educā vos
de populis: ∞∞∞∞∞∞
& congregabo vos de
terris in quibus ∞∞∞∞
diſperſi eſtis. In manu
valida & in brachio ∞∞
extento & in furore effu
ſo regnabo ſup vos & ad
ducā vos in deſertū po
pulorum: & iudicabor ∞
vobiſcū ibi facie ad fa
ciem. Sicut ∞∞∞∞∞∞
iudicio cōtendi aduerſū
patres veſtros in deſerto
terre egypti: ſic iudica
bo vos ∞∞∞∞∞∞∞∞
dicit dominus deus. Et
ſubiiciam vos ∞∞∞∞∞
ſceptro meo: & inducā
vos ∞∞∞∞∞∞∞∞∞∞
in vinculis federis. Et
eligam de vobis ∞∞∞∞
trāſgreſſores & impios:
& de terra ∞∞∞∞∞∞∞
incolatus eorum educā
eos: & in terram ∞∞∞
iſrael nō ingredientur:
& ſcietis quia ego ∞∞∞
dominus. Et vos do
mus iſrael: hec dicit ∞∞
dominus deus. Singuli
poſt idola vr̄a ambulate:
& ſeruite eis. Quod ſi &
in hoc nō audieritis me:
& nomen meū ſanctum
pollueritis vltra ∞∞∞∞
in muneribus veſtris &
in idolis veſtris in monte
ſancto meo in monte
excelſo iſrael ait ∞∞∞
dn̄s deus ibi ſeruiet mi
hi omnis domus ∞∞∞∞
iſrael: oēs inq̄ in terra
in qua placebunt mihi.
Et ibi querā primitias
veſtras: & ∞∞∞∞∞∞∞
initiū decimarū veſtraꝝ
in oibus ſctificationibus
vr̄is. In odorē ſuauitatis
ſuſcipiā vos: cum eduxe
ro vos de populis: & cō
gregauero vos ∞∞∞∞∞
de terris in quas diſper
ſi eſtis: ∞∞∞∞∞∞∞∞∞
& ſanctificabor in vobis
in oculis nationum. ∞∞
Et ſcietis quia ego dn̄s
cum adduxero vos ∞∞∞
ad terram iſrael: in ter
ra pro qua ∞∞∞∞∞∞∞

אִדָּרֵשׁ לָכֶם׃ וְהָעֹלָה עַל רוּחֲכֶם הָיוֹ
לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים
נִהְיֶה כַגּוֹיִם כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲרָצוֹת
לְשָׁרֵת עֵץ וָאָבֶן׃ חַי אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה אִם לֹא בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ
נְטוּיָה וּבְחֵמָה שְׁפוּכָה אֶמְלוֹךְ
עֲלֵיכֶם׃ וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים
וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִן הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר
נְפוֹצֹתֶם בָּם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ
נְטוּיָה וּבְחֵמָה שְׁפוּכָה׃ וְהֵבֵאתִי
אֶתְכֶם אֶל מִדְבַּר הָעַמִּים וְנִשְׁפַּטְתִּי
אִתְּכֶם שָׁם פָּנִים אֶל פָּנִים׃ כַּאֲשֶׁר
נִשְׁפַּטְתִּי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם בְּמִדְבַּר
אֶרֶץ מִצְרָיִם כֵּן אִשָּׁפֵט אִתְּכֶם
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְהַעֲבַרְתִּי אֶתְכֶם
תַּחַת הַשָּׁבֶט וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם
בְּמָסֹרֶת הַבְּרִית׃ וּבָרוֹתִי מִכֶּם
הַמֹּרְדִים וְהַפּוֹשְׁעִים בִּי מֵאֶרֶץ
מְגוּרֵיהֶם אוֹצִיא אוֹתָם וְאֶל אַדְמַת
יִשְׂרָאֵל לֹא יָבוֹא וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי
יְהוָה׃ וְאַתֶּם בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה אִישׁ גִּלּוּלָיו לְכוּ עֲבֹדוּ
וְאַחַר אִם אֵינְכֶם שֹׁמְעִים אֵלָי
וְאֶת שֵׁם קָדְשִׁי לֹא תְחַלְּלוּ עוֹד
בְּמַתְּנוֹתֵיכֶם וּבְגִלּוּלֵיכֶם׃ כִּי בְהַר
קָדְשִׁי בְּהַר מְרוֹם יִשְׂרָאֵל נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה שָׁם יַעַבְדֻנִי כָּל בֵּית
יִשְׂרָאֵל כֻּלֹּה בָּאָרֶץ שָׁם אֶרְצֵם
וְשָׁם אֶדְרוֹשׁ אֶת תְּרוּמֹתֵיכֶם וְאֶת
רֵאשִׁית מַשְׂאוֹתֵיכֶם בְּכָל קָדְשֵׁיכֶם׃
בְּרֵיחַ נִיחֹחַ אֶרְצֶה אֶתְכֶם בְּהוֹצִיאִי
אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם
מִן הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר נְפֹצֹתֶם בָּם
וְנִקְדַּשְׁתִּי בָכֶם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם׃
וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה בַּהֲבִיאִי אֶתְכֶם
אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר

היה · זרע · נטה שפך · מלך יצא · נפץ · בוא · דבר שפט · פנה · עבר · בוא · אסר ברת · ברר פשע · גור יצא · בוא · גלל · חלל · נתן · רום · עבד · רצה · דרש רום · נשא · ריח רצה · קדש · בוא

נשאתי את ידי לתת אותה
לאבותיכם: וזכרתם שם את
דרכיכם ואת כל עלילותיכם אשר עלל
נטמאתם בם ונקטתם בפניכם טמא קוט
בכל רעותיכם אשר עשיתם: וידעתם פנה רעע
כי אני יהוה בעשותי אתכם עשה
למען שמי לא כדרכיכם הרעים
וכעלילותיכם הנשחתות בית שחת
ישראל נאם אדני יהוה: ויהי דבר
יהוה אלי לאמר: בן אדם שים שום
פניך דרך תימנה והטף אל דרום פנה ימן
והנבא אל יער השדה נגב: ואמרת נטף נבא
ליער הנגב שמע דבר יהוה
כה אמר אדני יהוה הנני מצית בך יצת
אש ואכלה בך כל עץ לח וכל לוח
עץ יבש לא תכבה להבת שלהבת כבה
ונצרבו בה כל פנים מנגב צפונה: צרב צפן
וראו כל בשר כי אני יהוה ראה
בערתיה לא תכבה: ואמר אהה
אדני יהוה המה אמרים לי
הלוא ממשל משלים הוא: משל

Cap.xxi. ויהי דבר יהוה אלי היה
לאמר: בן אדם שים פניך אל שום
ירושלם והטף אל מקדשים קדש
והנבא אל אדמת ישראל: ואמרת
לאדמת ישראל כה אמר יהוה
הנני אליך והוצאתי חרבי מתערה יצא
והכרתי ממך צדיק ורשע: יען כרת ימן
אשר הכרתי ממך צדיק ורשע צדק
לכן תצא חרבי מתערה אל כל בשר יצא
מנגב צפון: וידעו כל בשר כי אני
יהוה הוצאתי חרבי מתערה
לא תשוב עוד: ואתה בן אדם שוב
האנח בשברון מתנים ובמרירות אנח שבר
תאנח לעיניהם: והיה כי יאמרו
אליך על מה אתה נאנח ואמרת אמר

leuaui manum meam vt darem eam patribus veſtris. Et recordabimini ibi viarū veſtrarū & oīum ſcelerū veſtroꝝ quibus polluti eſtis in eis: & diſplicebitis vobis in cōſpectu vr̄o in oibus maliciis vr̄is quas feciſtis: & ſcietis quia ego dominꝰ cū benefecero vobis propter nomen meū: & non ſm vias vr̄as malas neqꝫ ſecūdum ſcelera veſtra peſſima domus iſrael: ait dominꝰ deus. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuā cōtra viā auſtri: & ſtilla ad africum & propheta ad ſaltum agri meridiani: & dices ſaltui meridiano. Audi verbum domini. Hec dicit dominus deꝰ. Ecce ego ſuccendā in te ignem & cōburam in te oīne lignū viride & oē lignū aridū. Non extinguetur flāma ſuccēſiōis: & cōburetur in ea oīs facies ab auſtro vſqꝫ ad aqlonem: & videbit vniuerſa caro: quia ego dn̄s ſuccēdi eam: nec extinguetur. Et dixi. A.a.a. domine deus. Ipſi dicunt de me. per parabolas loquitur iſte.

21.

Et factus eſt ſermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad hieruſalem & ſtilla ad ſanctuaria: & propheta contra humum iſrael: & dices terre iſrael. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te: & eiicia gladium meū de vagina ſua: & occidam in te iuſtū & impiū. Pro eo aūt qꝫ occidi in te iuſtū & impium: idcirco egredietur gladiꝰ meꝰ de vagina ſua ad oēm carnē ab auſtro vſqꝫ ad aqlonē: vt ſciat oīs caro quia ego dn̄s eduxi gladiū meū de vagina ſua irreuocabilē. Et tu fili hominis ingemiſce in contritione lūborū: & in amaritudinibus ingemiſce corā eis. Cunqꝫ dixerint ad te: quare tu gemis? dices.

leuaui manū meā vt darem eam pr̄ibus vr̄is:
ἦρα τὴν χεῖρά μου τοῦ δοῦναι αὐτὴν τοῖς πατράσιν ὑμῶν,
ꝛ recordabimini illic viaꝝ vr̄aꝝ. ꝛ adinuen-
καὶ μνησθήσεσθε ἐκεῖ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τῶν ἐπιτηδευ-
tionū vr̄aꝝ: qbꝰ polluti eſtis i eis: ꝛ percutietis fa-
μάτων ὑμῶν, οἷς ἐμιαίνεσθε ἐν αὐτοῖς, καὶ κόψεσθε τὰ πρό-
cies vr̄as in oibus maliciis vr̄is q̄s cognoſce-
σωπα ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κακίαις ὑμῶν αἷς ἐπιγνώ-
tis. qꝛ ego dn̄s cū fecero ego ſic
σεσθε. διότι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ ποιῆσαί με οὕτως
vobis: vt nomē meū nō violetur: nō ſcdm vias
ὑμῖν, ὅπως τὸ ὄνομά μου μὴ βεβηλωθῇ, οὐ κατὰ τὰς ὁδοὺς
vr̄as malas: neqꝫ ſcdm adinuentiones vr̄as
ὑμῶν τὰς πονηράς, οὐδὲ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν
corruptas domꝰ iſrael dicit adonai dn̄s. ꝛ
τὰ διεφθαρμένα οἶκος Ἰσραὴλ λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ
factꝰ ē ſmo dn̄i ad me dicēs: fili hoīs firma
ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου στήρισον
faciem tuā ſup theman: ꝛ reſpice ad
τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ θαιμάν, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ
aſtrū: ꝛ ꝓphetiza ſup ſaltū ducem auſtralē
δαρώμ, καὶ προφήτευσον ἐπὶ δρυμὸν ἡγούμενον ναγέβ,
ꝛ dices ſylue auſtrali: audi ſmonē dn̄i: hec di-
καὶ ἐρεῖς τῷ δρυμῷ ναγέβ, ἄκουε λόγον κυρίου, τάδε λέ-
cit dn̄s: ecce ego ſuccendo in te ignē: ꝛ deuora-
γει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἀνάπτω ἐν σοὶ πῦρ, καὶ καταφά-
bit in te oē lignū viride: ꝛ oē lignū aridū: nō
γεται ἐν σοὶ πᾶν ξύλον χλωρόν, καὶ πᾶν ξύλον ξηρόν, οὐ
extinguet flāma ſuccenſa. ꝛ ardebit in
σβεσθήσεται ἡ φλὸξ ἡ ἐξαφθεῖσα. καὶ κατακαυθήσεται ἐν
ea oīs facies a meridie vſqꝫ ad aqlonē: ꝛ co-
αὐτῇ πᾶν πρόσωπον ἀπὸ ἀφηλιώτου ἕως βορρᾶ, καὶ ἐπι-
gnoſcet oīs caro: qꝛ ego dn̄s ſuccendi illā:
γνώσεται πᾶσα σάρξ, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέκαυσα αὐτό,
ꝛ nō extinguet. ꝛ dixi nequaqꝫ dn̄e: ip-
καὶ οὐ σβεσθήσεται. καὶ εἶπον μηδαμῶς κύριε, αὐ-
ſi dicūt ad me: nōne parabola eſt q̄ dici-
τοὶ λέγουσι πρός με, οὐχὶ παραβολή ἐστιν λεγο-
tur hec.
μένη αὕτη.

Ca.21.

Et factꝰ eſt ſmo dn̄i ad me dicēs: idcirco
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, διὰ τοῦ-
vaticinare fili hoīs: ꝛ firma faciem
το προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ στήρισον τὸ πρόσωπόν
tuā ꝯ hieruſalem: ꝛ aſpice ad ſancta eo-
σου ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὰ ἅγια αὐ-
rū ꝛ ꝓpheta de t̄ra iſrael: ꝛ dices
τῶν καὶ προφήτευσον περὶ τῆς γῆς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς
ad t̄rā iſrael: hec dicit adonai dn̄s:
πρὸς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραήλ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος,
ecce ego ad te: ꝛ educā gladiū meū de
ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σέ, καὶ ἐκσπάσω τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ
vagina ſua: ꝛ exterminabo ex te iniuſtū ꝛ ini-
κουλεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ σοῦ ἄδικον καὶ ἄνο-
quū. eo qꝫ extermiabo ex te iniquū ꝛ iniuſtum: ſic
μον. ἀνθ᾽ ὧν ἐξολοθρεύσω ἐκ σοῦ ἄνομον καὶ ἄδικον, οὕτως
egredieꝫ gladiꝰ meꝰ de vagina ſua ſup
ἐξελεύσεται τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κουλεοῦ αὐτοῦ ἐπὶ
oēm carnē meridiei vſqꝫ ad aqlonē: ꝛ cognoſcet
πᾶσαν σάρκα ἀφηλιώτου ἕως βορρᾶ, καὶ ἐπιγνώσε-
oīs caro qꝛ ego dn̄s eduxi gladium
ται πᾶσα σάρξ ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέσπασα τὸ ἐγχειρίδι-
meū de vagina ſua: ꝛ nō reducam vl-
όν μου ἐκ τοῦ κουλεοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀποστρέψω οὐκ
tra. ꝛ tu fili hoīs: ingemiſce in cōtritiōe lū-
ἔτι. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, καταστέναξον ἐν συντριβῇ ὀσ-
boꝝ tuoꝝ: ꝛ in doloribꝰ gemes ante oculos eoꝝ.
φύος σου, καὶ ἐν ὀδύναις στενάξεις κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν.
ꝛ erit ſi dixerit ad te: ꝓpter qd tu gemis?
καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσιν πρός σε, ἕνεκεν τίνος σὺ στενάζεις;
ꝛ dices:
καὶ ἐρεῖς,

ſup nuncio qꝛ venit: ꝛ frāget omne
ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ διότι ἔρχεται, καὶ θραυσθήσεται πᾶσα
cor: ꝛ diſſoluentur vniuerſe manꝰ: ꝛ exalabit
καρδία, καὶ παραλυθήσονται πᾶσαι χεῖρες, καὶ ἐκψύξει
omnis caro: ꝛ oīs ſpūs: ꝛ oīa femora pollu-
πᾶσα σάρξ, καὶ πᾶν πνεῦμα, καὶ πάντες μηροὶ μολυν-
entur humore. ecce venit ꝛ erit dicit dn̄s deꝰ.
θήσονται ὑγρασίᾳ. ἰδοὺ ἔρχεται καὶ ἔσται λέγει κύριος ὁ θεός.
ꝛ factꝰ ē ſmo dn̄i ad me dicēs: fili hoīs: pro-
καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, προ-
pheta ꝛ dices: hec dicit adonai dn̄s: dic gladi-
φήτευσον καὶ ἐρεῖς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, εἶπον ῥομ-
us gladius acuere: ꝛ iraſcere vt iugules iugulatiōes.
φαία ῥομφαία ὀξύνου, καὶ θυμώθητι ὅπως σφάξῃς σφάγια.
acuere vt ſis in ſplendorē: paratꝰ in deſolationē
ὀξύνου ὅπως γένῃ εἰς στίλβωσιν, ἑτοίμη εἰς παράλυσιν
iugula: ꝯtēne: repelle oē lignū. ꝛ dedit eū pa-
σφάζε, ἐξουθένει, ἀπωθοῦ πᾶν ξύλον. καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἑτοί-
ratā vt teneret manū eius. exacutꝰ ē gladius eſt para-
μην τοῦ κρατεῖν χεῖρα αὐτῆς. ἐξηκονήθη ῥομφαία ἐστὶν ἑτοί-
tus: vt daret ipm in manus interficientiū. clama
μη, τοῦ δοῦναι αὐτὴν εἰς χεῖρας ἀποκεντούντων. ἀνάκρα-
vlula fili hoīs: qꝛ hic factꝰ eſt in pp̄lo meo:
γε ὀλόλυξον υἱὲ ἀνθρώπου, ὅτι αὐτὴ ἐγένετο ἐν τῷ λαῷ μου,
hic in cūctis ducibus iſrael: q̄ ꝓpehi-
αὐτὴ ἐν πᾶσιν τοῖς ἀφηγουμένοις τοῦ Ἰσραήλ, οἱ παροι-
babāt apd me in gladiū facti ſunt cū pp̄lo. idcirco
κοῦντές μοι εἰς ῥομφαίαν ἐγένοντο σὺν τῷ λαῷ. διὰ τοῦτο
plaude ſup manū tuā: qꝛ iuſtificatꝰ eſt. ꝛ qd
κρότησον ἐπὶ τὴν χεῖρά σου, ὅτι δεδικαίωται. καὶ τί
ſi ꝛ tribꝰ repulſa fuerit nō erit dicit adonai dn̄s. ꝛ
εἰ καὶ φυλὴ ἀπωσθῇ οὐκ ἔσται λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ
tu fili hoīs: ꝓpheta ꝛ plaude manū ſup
σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον καὶ κρότησον χεῖρα ἐπὶ
manū: ꝛ duplica gladiū. tertius gladius:
χεῖρα, καὶ διπλασίασον ῥομφαίαν. ἡ τρίτη ῥομφαία,
interfectoꝝ eſt gladiꝰ interfectoꝝ magnꝰ: ꝛ ob-
τραυματιῶν ἐστιν ῥομφαία τραυματιῶν ἡ μεγάλη, καὶ ἐκ-
ſtupeſcere facies eos vt frāgaꝫ cor eoꝝ: ꝛ multipli-
στήσεις αὐτοὺς ὅπως θραυσθῇ ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ πληθυν-
cenꝫ infirmi. ſup oēs portas eoꝝ: ꝛ tra-
θῶσιν οἱ ἀσθενοῦντες. ἐπὶ πᾶσαν πύλην αὐτῶν, καὶ πα-
diti ſunt in iugulatiōes gladii. bene acutꝰ fuit
ραδέδονται εἰς σφάγια ῥομφαίας. εὖγε ὀξεῖα γέγονεν
in occiſionē: bene fuit in fulgorē: ſic fulgur
εἰς σφαγήν, εὖγε γέγονεν εἰς στίλβωσιν, ὡς ἀστραπὴ
ꝯtranſi: acuere a dextris ꝛ a ſiniſtris: quocūqꝫ
διαπορεύου, ὀξύνου ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, οὗ ἂν
facies tua excitetur: ꝛ ego aūt plaudā
τὸ πρόσωπόν σου ἐξεγείρηται, κἀγὼ δὲ κροτήσω
manu mea ad manū meā: ꝛ remittam
χεῖρά μου πρὸς χεῖρά μου, καὶ ἐπαφήσω τὸν
furorē meū: ego dn̄s locutꝰ ſum. ꝛ factꝰ eſt ſmo
θυμόν μου, ἐγὼ κύριος λελάληκα. καὶ ἐγένετο λόγος
dn̄i ad me dicēs: ꝛ tu fili hoīs: po-
κυρίου πρός με λέγων, καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, διά-
ne tibi duas vias: vt ingrediaꝫ gladius re-
ταξον σεαυτῷ δύο ὁδούς, τοῦ εἰσελθεῖν ῥομφαίαν βα-
gis babylonis de regiōe vna egredientur
σιλέως βαβυλῶνος ἐκ χώρας μιᾶς ἐξελεύσονται αἱ
duo īperia: vt parent manū pungentē in initio
δύο ἀρχαί, ἑτοιμάσαι χεῖρα κεντοῦσαν ἐπ᾽ ἀρχῆς
vie vniuſcuiuſqꝫ ciuitati pūgentē ordinabis: vt in-
ὁδοῦ ἑκάστης πόλεως κεντοῦσαν διατάξεις, τοῦ εἰ-
grediaꝫ gladius ad rabbat filioꝝ ammon: ꝛ ad
σελθεῖν ῥομφαίαν ἐπὶ ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμῶν, καὶ ἐπὶ
iudam: ꝛ ad hieruſalem in obſidiōe: qꝛ
τὸν Ἰούδαν, καὶ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν πολιορκίᾳ, διότι
ſtabit rex babylonis in antiquā viam:
στήσεται βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ὁδόν,
in initio duaꝝ viaꝝ.
ἐπ᾽ ἀρχῆς τῶν δύο ὁδῶν.

Pro auditu: quia venit & tabeſcet omne cor & diſſoluētur vniuerſe manus: & infirmabitur oīs ſpūs: & p cuncta genua fluēt aq̄. Ecce venit & fiet ait dominus deus. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens. Fili hominis: propheta & dices. Hec dicit dn̄s deus. Loquere. Gladius gladius exacutus eſt & limatus. Vt cedat victimas exacutus eſt: vt ſplendeat limatus eſt. Qui moues ſceptrum filii mei ſuccidiſti oīne lignū. Et dedi eum ad leuigandum vt teneatur manu. Iſte exacutus gladius: & iſte limatꝰ eſt in manu interficientis. Clama & vlula fili hominis: quia hic factꝰ ē in pp̄lo meo: hic in cunctis ducibus iſrael qui fugerant. Gladio traditi ſunt cum pp̄lo meo. Idcirco plaude ſup femur: qa probatus eſt: & hoc cum ſceptrum ſubuerterit: & nō erit dicit dominus deꝰ. Tu ergo fili hoīs ꝓpheta: & percute manū ad manū: & duplicetur gladius: ac triplicetur gladius interfectoꝝ. Hic eſt gladiꝰ occiſionis magne q obſtupeſcere eos facit & corde tabeſcere: & multiplicat ruinas. In oībus portis eorum dedi cōturbationē gladii acuti & limati ad fulgēdū: amicti ad cedē. Exacuere vade ad dexteram ſiue ad ſiniſtram quocunqꝫ faciei tue eſt appetitus. Quin & ego plaudā manu ad manū: & implebo indignationē meā. Ego dn̄s locutꝰ ſū. Et factus eſt ſermo dn̄i ad me dicens. Et tu fili hominis pone tibi duas vias: vt veniat gladius regis babylonis. De terra vna egredientur ambe. Et manu capiet cōiectu ram ī capite vie ciuitatis cōiiciet. Viam pones vt vēiat gladiꝰ ad rabbath filiorum ammon & ad iudam in hieruſalem munitiſſimā. Stetit enī rex babylonis in biuio in capite duarum viarum

בוא מסס אל שמועה כי באה ונמס כל לב
רפה כהה ורפו כל ידים וכהתה כל רוח
הלך וכל ברכים תלכנה מים הנה באה
היה ונהיתה נאם אדני יהוה: ויהי דבר
נבא יהוה אלי לאמר: בן אדם הנבא
ואמרת כה אמר אדני אמר חרב
חדד מרט חרב הוחדה וגם מרוטה: למען
טבח טבח הוחדה למען היה לה
שוש ברק מרטה או נשיש שבט בני
נתן מאסת כל עץ: ויתן אתה למרטה
לתפש בכף היא הוחדה חרב
נתן והיא מרטה לתת אותה ביד
זעק ילל הורג: זעק והילל בן אדם כי
היה נשא היא היתה בעמי היא בכל נשיאי
גור היה ישראל מגורי אל חרב היו את
עמי לכן ספק אל ירך: כי בחן
ומה אם גם שבט מאסת לא
יהיה נאם אדני יהוה: ואתה בן
נבא כפל אדם הנבא והך כף אל כף ותכפל
שלש חרב שלישתה חרב חללים
היא חרב חלל הגדול החדרת להם:
גדל למען למוג לב והרבה המכשלים
בגה כשל על כל שעריהם נתתי אבחת חרב
נתן אח עשויה לברק מעטה לטבח:
עשה התאחדי הימני השימי השמילי
אחד ימן אנה פניך מעדות: וגם אני
שום שמל אכה כפי אל כפי והנחתי חמתי
פנה יעד אני יהוה דברתי: ויהי דבר יהוה
נכה נוח אלי לאמר: ואתה בן אדם שים
יחם לך שנים דרכים לבוא חרב מלך
שום בבל משני ארץ אחד יצאו שניהם
יצא ויד ברא בראש דרך עיר ברא:
דרך תשים לבוא חרב את רבת
בני עמון ואת יהודה בירושלם
בצר בצורה: כי עמד מלך בבל אל
אם הדרך בראש שני הדרכים

לקסם קסם קלקל בחצים שאל קלל
בתרפים ראה בכבד : בימינו ימן
היה הקסם ירושלם לשום כרים כרר
לפתח פה ברצח להרים קול רום
בתרועה לשום כרים על שערים רוע
לשפך סללה לבנות דיק : והיה בנה
להם כקסום שוא בעיניהם קסם
שבעי שבעות להם והוא מזכיר זכר
עון להתפש : לכן כה אמר אדני תפש
יהוה יען הזכרכם עונכם בהגלות זכר גלה
פשעיכם להראות חטאותיכם ראה
בכל עלילותיכם יען הזכרכם בכף עלל
תתפשו : ואתה חלל רשע נשיא נשא
ישראל אשר בא יומו בעת עון בוא
קץ : כה אמר אדני יהוה הסיר סור
המצנפת והרים העטרה זאת לא צנף רום
זאת השפלה הגבה והגבה השפיל גבה שפל
עוה עוה עוה אשימנה גם זאת לא שום
היה עד בא אשר לו המשפט בוא שפט
ונתתיו : ואתה בן אדם הנבא נתן נבא
ואמרת כה אמר אדני יהוה אל בני
עמון ואל חרפתם ואמרת חרב
חרב פתוחה לטבח מרוטה להכיל פתח טבח כול
למען ברק בחזות לך שוא בקסם חזה
לך כזב לתת אותך אל צוארי נתן את
חללי רשעים אשר בא יומם בעת צור בוא
עון קץ השב אל תערה במקום שוב קום
אשר נבראת בארץ מכרותיך ברא
אשפט אתך ושפכתי עליך זעמי
באש עברתי אפיח עליך ונתתיך פוח נתן
ביד אנשים בערים חרשי משחית שחת
לאש תהיה לאכלה דמך יהיה היה
בתוך הארץ לא תזכרי כי אני זכר
יהוה דברתי :

Cap.xxij. ויהי דבר יהוה אלי לאמר ואתה היה
בן אדם התשפט התשפט את עיר שפט

diuinatiōnē querēs: cō
miſcēs ſagittas. Interro
gauit idola: exta conſu
luit. Ad dexterā ei⁹ facta
eſt diuinatio ſup hieruſa
lem: vt ponat arietes
vt aperiat os in cede: vt
eleuet vocem
in vlulatu: vt ponat arie
tes contra portas:
vt cōportet aggerē: vt
edificet munitiōes. Erit
q̄ quaſi conſulens fru
ſtra oraculum in oculis
eorum: & ſabbatorum
ocium imitans. Ipſe
autē recordabitur iniq̄ta
tis ad capiēdū. Idcirco
hec dicit dn̄s deus. Pro
eo q̄ recordati eſtis iniq̄
tatis vr̄e & reuelaſtis p̄ua
ricationes vr̄as: & appa
ruerūt pctā vr̄a in oībus
cogitatiōibus vr̄is. Pro
eo inq̄ q̄ recordati eſtis:
manu capiemini. Tu aūt
p̄phane impie dux iſrael:
cuius venit dies in tp̄e
iniq̄tatis prefinita. Hec
dicit dn̄s deus. Aufer
cidarim: tolle coronā.
Nonne
hec eſt que humilē ſub
leuauit: & ſublimē hūilia
uit? Iniquitatē iniq̄tatē
iniq̄tatem ponā eā. Et
hoc non factū eſt donec
veniret cui⁹ eſt iudiciū:
& tradam ei. Et tu fili
hominis propheta
& dic. Hec dicit domi
nus deus ad filios
ammon & ad oppro
briū eorū. Et dices. Mu
cro: mucro euagina te
ad occidendū: lima te vt
interficias & fulgeas: cū
tibi videretur vana & di
uinarentur mendacia: vt
dareris ſuper colla
vulneratorū impiorū quo
rū veniet dies in tēpore
iniq̄tatis prefinita. Re
uertere ad vaginā tuā in
loco in quo creatus es.
In terra natiuitatis tue
iudicabo te: & effundā
ſup te indignationē meā.
In igne furoris mei ſuf
flabo in te. Daboq̄
in manus hoīm inſipien
tiū & fabricantiū interi
tum. Igni eris cibus. Sā
guis tuus erit
in medio terre: & obli
uioni traderis: quia ego
dominus locutus ſum.

22.

ET factū ē verbū dn̄i
ad me dicens. Et tu
fili hominis nonne iudi
cas ciuitatem

ad diuinandū diuinationē: vt ſcateat virgam:
τοῦ μαντεύσασθαι μαντείαν, τοῦ ἀναβράσαι ῥάβδον,
& interroget in ſculptilibus. & iecur cōſul
καὶ ἐπερωτῆσαι ἐν τοῖς γλυπτοῖς. καὶ ἥπατι σκοπήσα
tet a dextris eius: & facta eſt diuinatio ſup hieru-
σθαι ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο τὸ μαντεῖον ἐπὶ ἱερου-
ſalem: vt ponat vallum vt aperiat os in clamore
σαλήμ, τοῦ βαλεῖν χάρακα τοῦ διανοῖξαι στόμα ἐν βοῇ
& exaltet vocē cū clamore tube: vt ponat val
καὶ ὑψῶσαι φωνὴν μετὰ κραυγῆς σάλπιγγος, τοῦ βαλεῖν χά
lum cōtra portas eius: & ponat aggerē: & edifi-
ρακα ἐπὶ τὰς πύλας αὐτῆς, καὶ βαλεῖν χῶμα, καὶ οἰκοδο
cet munitiōes: & ipſe eis q̄ſi diuinans
μῆσαι βελοστάσεις, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ὡς μαντευόμενος
diuinationē corā eis: cōputans hebdomadas
μαντείαν ἐνώπιον αὐτῶν, ἑβδομάζων τὰς ἑβδομάδας
eis: & ipſe memorans iniq̄tatē eorū: vt capiā
αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς ἀναμιμνήσκων ἀδικίαν αὐτῶν, τοῦ συλ
tur. idcirco hec dicit adonai dn̄s: p̄ eo q̄
ληφθῆναι. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν
recordati eſtis iniq̄tatū vr̄arū cū reuelarent
ἀνεμνήσατε τὰς ἀδικίας ὑμῶν ἐν τῷ ἀποκαλυφθῆναι τὰς
impietates vr̄e: vt viderent pctā vr̄a in om
ἀσεβείας ὑμῶν, τοῦ ὁραθῆναι τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἐν πά
nib⁹ iniq̄tatib⁹ vr̄is: & in oīb⁹ adinuentioni
σαις ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιτηδεύμα
bus vr̄is p̄ eo q̄ recordati eſtis ī iſtis capiemini.
σιν ὑμῶν ἀνθ᾽ ὧν ἀνεμνήσατε ἐν τούτοις ἁλώσεσθε.
& tu p̄phane iniq̄: dux iſrael: cui⁹ venit
καὶ σὺ βέβηλε, ἄνομε, ἀφηγούμενε τοῦ ἰσραήλ, οὗ ἥκει
dies in tp̄e iniq̄tatis finis: hec dicit adonai dn̄s
ἡ ἡμέρα ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύ
min⁹: aufer cidarim: & repelle coronā ipſa
ριος, ἀφελοῦ τὴν κίδαριν, καὶ ἀπόθου τὸν στέφανον αὐτὴ
nō talis erit: humiliaſti excelſum: & ſubleua
οὐ τοιαύτη ἔσται, ἐταπείνωσας τὸ ὑψηλόν, καὶ ὕψω
ſti hūmile. iniq̄tatē iniq̄tatē ponam eam: neq̄ ipſa
σας τὸ ταπεινόν. ἀδικίαν ἀδικίαν θήσομαι αὐτήν, οὐδὲ αὐτὴ
talis erit donec veniat cui cōuenit: & tradam ei.
τοιαύτη ἔσται ἕως οὗ ἔλθῃ ᾧ καθήκει, καὶ παραδώσω αὐ
& tu fili hoīs p̄pheta & dices: hec di
τῷ. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον καὶ ἐρεῖς, τάδε λέ
cit adonai dn̄s ad filios ammō: & ad
γει ἀδωναΐ κύριος πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ πρὸς τὸν
opprobriū eorū: & dices: mucro mucro euagina
ὀνειδισμὸν αὐτῶν, καὶ ἐρεῖς, ῥομφαία ῥομφαία ἐσπασμέ
t⁹ ad occiſiōes: & euaginatus ad cōſumptiōes: ſurge
νη εἰς σφάγια, καὶ ἐσπασμένη εἰς συντέλειαν, ἐγείρου
vt fulgeas in viſiōe tua vana: & in
ὅπως στίλβῃς ἐν τῇ ὁράσει σου τῇ ματαίᾳ, καὶ ἐν τῷ
diuinando te mēdacia: vt tradant te ſup col
μαντεύεσθαί σε ψευδῆ, τοῦ παραδοῦναί σε ἐπὶ τρα
la interfectorū iniq̄rū q̄rū venit dies in tp̄e
χήλους τραυματιῶν ἀνόμων ὧν ἥκει ἡ ἡμέρα ἐν καιρῷ
iniq̄tati finis. reuertere ad vaginā tuā in lo
ἀδικίας πέρας. ἀπόστρεφε εἰς τὸν κουλεόν σου ἐν τῷ τό
co iſto q̄ natus es in t̄ra p̄pria tua iudicabo te:
πῳ τούτῳ ᾧ γεγέννησαι ἐν τῇ γῇ τῇ ἰδίᾳ σου κρινῶ σε,
& effūdā ſup te iram meā in igne ire mee: in
καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ σὲ τὴν ὀργήν μου ἐν πυρὶ ὀργῆς μου, ἐμ
ſufflabo in te: & tradam te in manus virorū
φυσήσω εἰς σέ, καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας ἀνδρῶν
barbarorū fabricantiū corruptionē: ī igne eris ci-
βαρβάρων τεκταινόντων διαφθοράν, ἐν πυρὶ ἔσῃ κατά
bus: ſanguis tu⁹ erit in medio t̄re tue. nō erit
βρωμα, τὸ αἷμά σου ἔσται ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου. οὐ μὴ γένη
tui mēoria q2 ego dn̄s locut⁹ ſum.
ταί σου μνεία διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα. Ca.22.

ET fact⁹ eſt ſmo dn̄i ad me dicēs: &
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, καὶ
tu fili hominis: ſi iudicas ciuitatē
σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, εἰ κρίνεις τὴν πόλιν

ſanguinū: & oſtende ei oēs iniq̄ta-
τῶν αἱμάτων, καὶ παράδειξον αὐτῇ πάσας τὰς ἀνομί
tes eius: & dices: hec dicit dn̄s: o ciuitas effun
ας αὐτῆς, καὶ ἐρεῖς, τάδε λέγει κύριος, ὦ πόλις ἐκχέ
dens ſanguinē ī medio ei⁹: vt veniat tp̄s eius: &
ουσα αἷμα ἐν μέσῳ αὐτῆς, τοῦ ἐλθεῖν καιρὸν αὐτῆς, καὶ
faciens cogitatiōes cōtra ſemetipſā: vt polluat ſemetipſā
ποιοῦσα ἐνθυμήματα καθ᾽ ἑαυτῆς, τοῦ μιαίνειν ἑαυτήν
in ſanguinib⁹ tuis: q̄ effudiſti. deliquiſti: &
ἐν τοῖς αἵμασίν σου, οἷς ἐξέχεας. παραπέπτωκας, καὶ
in cogitationib⁹ tuis q̄s feciſti polluta es: & ap-
ἐν τοῖς ἐνθυμήμασίν σου οἷς ἐποίησας ἐμιαίνου, καὶ προ
p̄piq̄re feciſti dies tuos: & adduxiſti tp̄s ānorū tuorū.
σήγγισας τὰς ἡμέρας σου, καὶ ἤγαγες καιρὸν ἐτῶν σου.
p̄pterea dedi te in opprobriū gentib⁹: & in
διὰ τοῦτο δέδωκά σε εἰς ὀνειδισμὸν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ εἰς
illuſionē oībus regionib⁹ appropiq̄ntib⁹ ad
ἐμπαιγμὸν πάσαις ταῖς χώραις ταῖς ἐγγιζούσαις πρὸς
te. & q̄ p̄cul diſtāt a te: & illu-
σέ. καὶ ταῖς μακρὰν ἀπεχούσαις ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐμπαί
dent te: & clamabūt in te impura nomi-
ξονταί σοι, καὶ βοήσουσιν ἐπὶ σοὶ ἀκάθαρτος ἡ ὀνομα
ta: & multi in iniq̄tatib⁹ tuis. ecce du-
στή, καὶ πολλοὶ ἐν ταῖς ἀνομίαις σου. ἰδοὺ οἱ ἀφηγού
ces dom⁹ iſrael vnuſq̄ſq̄ ad cognatos ei⁹ cōmi
μενοι οἴκου ἰσραὴλ ἕκαστος πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ συ
xti ſunt in te: vt effundāt ſanguinē. patrē & ma
νεφύροντο ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν αἷμα. πατέρα καὶ μη
trē maledicebāt in te: & ad aduenam auerte-
τέρα ἐκακολόγουν ἐν σοί, καὶ πρὸς τὸν προσήλυτον ἀνεστρέ
Verſa. bant in iniq̄tatib⁹ in te. pupillū & viduā opprimebāt
C φοντο ἐν ἀδικίαις ἐν σοί. ὀρφανὸν καὶ χήραν κατεδυνάστευον
in te: & ſctā mea ſpernebāt & ſabbata mea polluebāt
ἐν σοί, καὶ τὰ ἅγιά μου ἐξουδένουν καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν
in te: viri latrōes fuerūt in te: vt effunderēt ſāguinē ī te. &
ἐν σοί, ἄνδρες λησταὶ ἦσαν ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν αἷμα ἐν σοί. καὶ
in mōtib⁹ cōedebāt in te: & ſceleſta faciebāt ī medio tui. vereci
ἐπὶ τῶν ὀρέων ἤσθιον ἐν σοί, καὶ ἀνόσια ἐποίουν ἐν μέσῳ σου. αἰσχύ
dia p̄ris diſcooperuerūt in te: & in immūdicijs mēſtruatam
νην πατρὸς ἀπεκάλυψαν ἐν σοί, καὶ ἐν ἀκαθαρσίαις ἀποκαθημένην
hūiliauerūt in te vnuſq̄ſq̄ in vxorē p̄ximi ſui iniq̄ agebāt:
ἐταπείνουν ἐν σοί, ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἠνόμουν,
& vnuſq̄ſq̄ nurum ſuā polluebat in impietate: & vnuſq̄ſq̄ ſoro-
καὶ ἕκαστος τὴν νύμφην αὐτοῦ ἐμίαινεν ἐν ἀσεβείᾳ, καὶ ἕκαστος τὴν ἀδελ
rē ſuā filiam p̄ris ſui: hūiliabāt in te: munera accipie
φὴν αὐτοῦ θυγατέρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐταπείνουν ἐν σοί, δῶρα ἐλάμβα
bāt in te: vt effunderēt ſāguinē. vſurā & ſupabūdātiā accipiebant
νον ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν αἷμα. τόκον καὶ πλεονασμὸν ἐλάμβανον
in te: & cōſumabo cōſumationē malitie tue q̄ in oppreſſio-
ἐν σοί, καὶ συντελέσω συντέλειαν κακίας σου τὴν ἐν καταδυναστεί
ne: mei aūt oblita es dicit adonai dn̄s. ſi aūt p̄cuſſero manū meā
ᾳ, ἐμοῦ δὲ ἐπελάθου λέγει ἀδωναΐ κύριος. ἐὰν δὲ πατάξω χεῖρά μου
ad manū meā ī q̄b⁹ cōſumata ſunt q̄ feciſti: & in ſangui
πρὸς χεῖρά μου ἐφ᾽ οἷς συντετέλεσται οἷς ἐποίησας, καὶ ἐπὶ τοῖς αἵ
nib⁹ tuis factis in medio tui ſi ſuſtinebit cor
μασίν σου τοῖς γεγενημένοις ἐν μέσῳ σου εἰ ὑποστήσεται ἡ καρδία
tuū ſi p̄ualebunt man⁹ tue in diebus q̄s ego facio
σου εἰ κρατήσουσιν αἱ χεῖρές σου ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἐγὼ ποιῶ
in te: ego dn̄s locut⁹ ſum & faciam & diſpergam te in
ἐν σοί, ἐγὼ κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω, καὶ διασκορπιῶ σε ἐν τοῖς
gētib⁹: & diſſeminabo te in regionib⁹: & deficiet immūditia
ἔθνεσιν, καὶ διασπερῶ σε ἐν ταῖς χώραις, καὶ ἐκλείψει ἡ ἀκαθαρσία
tua ex te: & hereditabo in te ante oculos gētiū:
σου ἐκ σοῦ, καὶ κατακληρονομήσω ἐν σοὶ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς τῶν ἐθνῶν
& ſcietis q2 ego dn̄s. & fact⁹ ē ſmo dn̄i ad me dicēs: fili
καὶ γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ
hoīs: ecce facti ſunt mihi dom⁹ iſrael cōmixta: om-
ἀνθρώπου, ἰδοὺ γεγόνασίν μοι ὁ οἶκος ἰσραὴλ ἀναμεμιγμένος, πάν
nes ere & ſtāno & ferro & plūbo: in medio for
τες χαλκῷ καὶ κασσιτέρῳ καὶ σιδήρῳ καὶ μολίβδῳ, ἐν μέσῳ κα
nacis argenti cōmixti ſunt. p̄pterea dic: hec dicit
μίνου ἀργυρίου ἀναμεμιγμένοι εἰσίν. διὰ τοῦτο εἰπέ, τάδε λέγει

ſanguinū: & oſtendes ei
oēs abominatiōes ſuas.
Et dices. Hec dicit do
minus deus. Ciuitas
effundens ſanguinē in
medio ſui vt veniat tp̄us
eius: & q̄ fecit idola cōtra
ſemetipſam vt pollueretur.
In ſanguine tuo qui
a te effuſus eſt deliquiſti
& in idolis tuis q̄ feciſti
polluta es. Et appropin
q̄re feciſti dies tuos: & ad
duxiſti tp̄s annorū tuorū:
p̄pterea dedi te oppro
briū gentib⁹: & irriſionē
vniuerſis terris q̄ iuxta
ſunt & q̄ p̄cul a te. Triū
phabunt de te ſordida:
nobilis grādis interitu.
Ecce p̄ncipes iſrael ſin
guli in brachio ſuo
fuerūt in te ad effunden
dum ſanguinē: patrē &
matrē cōtumeliis affece
runt in te. Aduenā calū
niati ſunt in medio tui:
pupillū & viduā contri
ſtauerūt apud te: ſctūaria
mea ſpreuiſtis & ſabbata
mea polluiſtis. Viri de
tractores fuerūt in te ad
effundendū ſanguinē:
& ſuper montes come
derūt in te: ſcelus opati
ſunt in medio tui. Vere
cūdiora patris diſcoope
ruerunt in te: immundiciā
mēſtruate hūiliauerūt in
te. Et vnuſq̄ſq̄ in vxorē
p̄ximi ſui opatus ē abo
minationē: & ſocer nurū
ſuā polluit nepharie: fra
ter ſororē ſuā filiā patris
ſui oppreſſit in te. Mu
nera accepērt apud te ad
effundēdū ſāguinē: vſu
rā & ſupabundātiā acce
piſti: & auare p̄ximos tu
os calūniabaris: meiq̄
oblita es dicit dn̄s deus.
Ecce cōploſi man⁹ meas
ſup auaritiā tuā quā fe
ciſti: & ſup ſanguinē qui
effuſus eſt in medio tui.
Nūqd ſuſtinebit cor tuū:
aut p̄ualebūt man⁹ tue ī
dieb⁹ q̄s ego faciā tibi?
Ego dn̄s locut⁹ ſū & fa
ciā. Et diſpgā te ī natio
nes: & vētilabo te in t̄ras
& dficere faciā immūdiciā
tuā a te: & poſſidebo te
in cōſpectu gētiū: & ſci
es q̄a ego dn̄s. Et factū ē
verbū dn̄i ad me dicens.
Fili hoīs verſa eſt mihi
dom⁹ iſrl̄ ī ſcoriā. Oēs
iſti es & ſtānū & ferrū &
plumbū in medio forna
cis: ſcoria argenti facti
ſūt. Propterea hec dicit

הדמים והודעתה את כל תועבותיה ידע תעב
ואמרת כה אמר אדני יהוה עיר
שפכת דם בתוכה לבוא עתה
ועשתה גלולים עליה לטמאה עשה גלל
בדמך אשר שפכת אשמת ובגלוליך
אשר עשית טמאת ותקריבי ימיך קרב יום
ותבואי עד שנותיך על כן נתתיך בוא שנה נתן
חרפה לגוים וקלסה לכל הארצות
הקרבות והרחקות ממך יתקלסו קרב רחק
בך טמאת השם רבת המהומה קלס רבב הום
הנה נשיאי ישראל איש לזרעו נשא
היו בך למען שפך דם אב ואם היה
הקלו בך לגר עשו בעשק בתוכך קלל גור
יתום ואלמנה הונו בך קדשי בזית יתם ינה
ואת שבתתי חללת אנשי רכיל בזה כל
היו בך למען שפך דם ואל ההרים זמם
אכלו בך זמה עשו בתוכך ערות עשה ערה
אב גלה בך טמאת הנדה ענו בך ענה
ואיש את אשת רעהו עשה תועבה איש תעב
ואיש את כלתו טמא בזמה ואיש כלל
את אחתו בת אביו ענה בך שחד
לקחו בך למען שפך דם נשך
ותרבית לקחת ותבצעי רעיך רבה בצע
בעשק ואתי שכחת נאם אדני רעה
יהוה והנה הכיתי כפי אל בצעך נכה
אשר עשית ועל דמך אשר היו עשה היה
בתוכך היעמד לבך אם תחזקנה עמד חזק
ידיך לימים אשר אני עשה אותך יום את
אני יהוה דברתי ועשיתי והפיצותי פוץ
אותך בגוים וזריתיך בארצות זרה
והתמתי טמאתך ממך ונחלת בך תמם מן
לעיני גוים וידעת כי אני יהוה חלל
ויהי דבר יהוה אלי לאמר בן אדם היה
היו לי בית ישראל לסוג כלם
נחשת ובדיל וברזל ועפרת בתוך בדל
כור סגים כסף היו לכן כה אמר

dominꝰ deus. Eo ꝙ verſi eſtis omnes in ſcoriam: propterea ecce ego congregabo vos in medio hieruſalẽ cõgregatione argenti & eris & ſtãni & ferri & plumbi in medio fornacis: vt ſuccendam in ea ignẽ ad cõflandũ. Sic cõgregabo in furore meo & i ira mea: & requieſcã. Et cõflabo vos & congregabo vos: & ſuccendam vos in igne furoris mei: & cõflabimini in medio eiꝰ vt cõflatur argentũ in medio fornacis: ſic eritis in medio eius. Et ſcietis quia ego dñs: cu effuderim indignationẽ meã ſup vos. Et factũ eſt verbum domini ad me dicens. Fili hominis: dic ei. Tu es terra immunda: & non cõpluta in die furoris. Coniuratio ꝓphetarũ in medio eius. Sicut leo rugiens rapienſq; prẽdã aias deuorauerũt: opes & precium acceperunt: viduas eiꝰ multiplicauerunt in medio illius. Sacerdotes eiꝰ contẽpſerũt legẽ meã & polluerũt ſãctuaria mea. Inter ſãctũ & ꝓphanũ nõ habuerũt diſtantiã: inter pollutũ & mundũ nõ intellexerunt: & a ſabbatis meis auerterũt oculos ſuos: & coinquinabar in medio eoꝝ. Principes eiꝰ in medio illius quaſi lupi rapiẽtes prẽdã: ad effundendũ ſãguinẽ & ad perdendas aĩas: & auare ſectãdo lucra. Prophete autẽ eius liniebãt eos abſq; tẽperamẽto videntes vana & diuinãtes eis mẽdaciũ dicẽtes: hec dicit dñs deꝰ: cum dñs nõ ſit locutus. Populi terre calũniabãtur calumniã & rapiebãt violẽter: egenũ & pauperẽ affligebãt: & aduenam opprimebãt calũnia abſq; iudicio. Et q̃ſiui de eis virũ qui iterponeret ſepẽ: & ſtaret oppoſitꝰ ↄtra me ꝓ terra ne diſſiparẽ eã & nõ inueni. Et effudi ſup eos idignationẽ meã: & i igne ire mee cõſumpſi eos. Viã eorũ in caput eorũ reddidi: ait dñs deus. 23.

ET factꝰ eſt ſmo dñi ad me dicẽs. Fili hominis: due mulieres filie

matris vnius fuerũt & fornicate ſunt in egypto. In adoleſcẽtia ſua fornicate ſunt. Ibi ſubacta ſũt vbera earũ: & fracte ſũt mãme pubertatis earũ. Noĩa aũt earũ oolla maior: & ooliba ſoror eius. Et habui eas & pepererunt filios & filias. Porro earũ noĩa: ſamaria oolla & hieruſalem ooliba. Fornicata eſt igitur ſup me oolla & inſaniuit in amatores ſuos in aſſyrios ꝓpinquãtes veſtitos hyacintho principes & magiſtratꝰ: iuuenes cupidinis: vniuerſos eqtes & aſcẽſores equorũ: & dedit fornicatiões ſuas ſup eos electos filios aſſyriorũ vniuerſos: & in oĩbus in quos inſaniuit in imũdicitiis eorũ polluta eſt. Inſup & fornicationes ſuas q̃s habuerat in egypto nõ reliqt. Nam & illi dormierũt cũ ea i adoleſcẽtia ſua: & illi cõfregerũt vbera pubertatis eius & effuderũt fornicationẽ ſuã ſup eã. Propterea tradidi eã in manꝰ amatorũ ſuoꝝ: in manus filiorũ aſſur: ſup quorũ inſaniuit libidine. Ipſi diſcooperuerũt ignominiã eius: filios & filias eius tulerũt & ipſam occiderũt gladio. Et facte ſunt famoſe mulieres & iudicia ꝑpetrauerũt in ea. Q̃d cũ vidiſſet ſoror eiꝰ ooliba: pluſq̃ illa inſaniuit libidine: & fornicationẽ ſuã ſup fornicationẽ ſororis ſue ad filios aſſyriorũ ꝓbuit ĩpudẽter: ducibus & magiſtratibꝰ ad ſe venientibus indutis veſte varia: eqtibus q vectabãtur eqs: & adoleſcẽtibus forma cũctis egregia & vidi ꝙ polluta eſſet via vna ambaꝝ: & auxit fornicationes ſuas. Cũq; vidiſſet viros depictos in pariete: imagines chaldeorũ expꝛeſſas coloribꝰ & accĩctos baltheis renes: & tyaras tinctas in capitibus eorũ formã ducum oĩum: ſimilitudinẽ filiorũ babylonis terreq; chaldeoꝝ in q̃ orti ſũt: inſaniuit ſup eos cõcupiſcẽtia oculorũ ſuoꝝ: & emiſit nuncios ad eos in chaldeam. Cumq; veniſſent ad eam filii babylonis ad cubile mammarum:

Primitiua.heb.	Tex.he.Ezechi.xxiij.

ויטמאו אותה בתזנותם ותטמא טמא זנה
בם ותקע נפשה מהם ותגל יקע גלה
תזנותיה ותגל את ערותה ותקע יקע
נפשי מעליה כאשר נקעה נפשי
מעל אחותה ותרבה את תזנותיה רבה
לזכר את ימי נעוריה אשר נער
זנתה בארץ מצרים ותעגבה על עגב
פלגשיהם אשר בשר חמורים חמר
בשרם וזרמת סוסים זרמתם
ותפקדי את זמת נעוריך בעשות זמם
ממצרים דדיך למען שדי נעוריך עשה דד
לכן אהליבה כה אמר אדני יהוה שד
הנני מעיר את מאהביך עליך עור אהב
את אשר נקעה נפשך מהם יקע
והבאתים עליך מסביב בני בבל בוא סבב
וכל כשדים פקוד ושוע וקוע פקד קוע
כל בני אשור אותם בחורי חמד בחר
פחות וסגנים כלם שלשים פחה
וקרואים רכבי סוסים כלם ובאו קרא בוא
עליך הצן רכב וגלגל ובקהל גלל
עמים צנה ומגן וקובע ישימו צנן קבע
עליך סביב ונתתי לפניהם משפט שום נתן
ושפטוך במשפטיהם ונתתי פנה שפט
קנאתי בך ועשו אותך בחמה אפך עשה
ואזניך יסירו ואחריתך בחרב סור
תפול המה בניך ובנתיך יקחו נפל לקח
ואחריתך תאכל באש והפשיטוך אכל פשט
את בגדיך ולקחו כלי תפארתך כלה פאר
והשבתי זמתך ממך ואת זנותך שבת זמם
מארץ מצרים ולא תשאי מן זנה
עיניך אליהם ומצרים לא תזכרי נשא זכר
עוד כי כה אמר אדני יהוה
הנני נתנך ביד אשר שנאת
ביד אשר נקעה נפשך מהם יקע
ועשו אותך בשנאה ולקחו כל עשה
יגיעך ועזבוך ערם ועריה יגע עזב

Trãſl.B.Hie.

polluerunt eam ſtupris ſuis & polluta eſt ab eis & ſaturata eſt aĩa eius ab illis. Denudauit quoq; fornicatiões ſuas: & diſcooperuit ignominiam ſuã. Et receſſit aĩa mea ab ea: ſicut receſſerat aĩa mea a ſorore ei⁹. Multiplicauit eñ fornicationes ſuas recordans dies adoleſcẽtie ſue qbus fornicata eſt in terra egypti: & inſaniuit libidie ſup cõcubitũ eoꝝ quoꝝ carnes ſunt vt carnes aſinoruʒ: & ſicut fluxus equorũ fluxus eorum. Et viſitaſti ſcelus adoleſcẽtie tue: qñ ſubacta ſũt in egypto vbera tua & cõfracte ſunt mãme pubertatis tue. Propterea ooliba hec dicit dñs deus. Ecce ego ſuſcitabo oẽs amatores tuos cõtra te de quibus ſatiata eſt anima tua: & cõgregabo eos aduerſum te in circuitu: filios babylonis & vniuerſos chaldeos nobiles tyrannoſq; & principes: oẽs filios aſſyriorũ iuuenes forma egregia: duces & magiſtratus vniuerſos principes principũ: & noĩatos aſcẽſores equorũ. Et veniẽt ſuper te inſtructi curru & rota multitudo populoꝝ. Lorica & clypeo & galea armabũtur cõtra te vndiq;: & dabo coram eis iudiciũ: & iudicabunt te iudiciis ſuis. Et ponam zelum meũ in te quẽ exercent tecũ in furore. Naſum tuũ & aures tuas pcidẽt: & q̃ remãſerint gladio cõcident. Ipſi filios tuos & filias tuas capiẽt: & nouiſſimũ tuũ deuorabitur igni. Et denudabunt te veſtimentis tuis: & tollẽt vaſa glorie tue. Et reqeſcere faciã ſcelus tuũ d te: & fornicationẽ tuã de terra egypti: nec leuabis oculos tuos ad eos: & egypti nõ recordaberis amplius: quia hec dicit dominus deus. Ecce ego tradã te in manus eorum quos odiſti: in manus de quibus ſatiata eſt anima tua: & agent tecum in odio. Et tollent omẽs labores tuos & dimittent te nudam & ignominia plenã

Trãſ.Gre.lxx.cũ interp.latina.

⁊ polluerũt eam in fornicatiõe eoꝝ: ⁊ polluta ẽ e-
καὶ ἐμίαναν αὐτὴν ἐπὶ τῇ πορνείᾳ αὐτῶν, καὶ ἐμιάνθη ἐν αὐ-
is: ⁊ receſſit aĩa ei⁹ ab eis: ⁊ reuela-
τοῖς, καὶ ἀπέστη ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἀπε-
uit fornicationẽ ſuã: ⁊ diſcooperuit verecũ-
κάλυψεν τὴν πορνείαν αὐτῆς, καὶ ἀπεκάλυψεν τὴν αἰσχύ-
diã ſuam: ⁊ receſſit aĩa mea ab ea: ſicut
νην αὐτῆς, καὶ ἀπέστη ἡ ψυχή μου ἀπ᾽ αὐτῆς, ὃν τρόπον
receſſit aĩa mea a ſorore ei⁹ ⁊ multipli-
ἀπέστη ἡ ψυχή μου ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, καὶ ἐπλή-
caſti fornicationẽ tuã vt recordareris dieꝝ adoleſcẽtie
θυνας τὴν πορνείαν σου τοῦ ἀναμνῆσαι ἡμέρας νεότητός
tue in qb⁹ fornicata es in egypto: ⁊ delectata es in
σου ἐν αἷς ἐπόρνευσας ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐπέθου ἐπὶ τοὺς
chaldeis: quoꝝ carnes eoꝝ vt carnes aſinoꝝ: ⁊
χαλδαίους, ὧν αἱ σάρκες αὐτῶν ὡς σάρκες ὄνων, καὶ
verenda equoꝝ verẽda eoꝝ: ⁊ viſitaſti iniq-
αἰδοῖα ἵππων τὰ αἰδοῖα αὐτῶν, καὶ ἐπεσκέψω τὴν ἀνο-
tatẽ adoleſcẽtie tue q̃ fecit in egypto in diuer-
μίαν τῆς νεότητός σου ἃ ἐποίησεν ἐν αἰγύπτῳ ἐν τῷ κατα-
ſorio tuo: vbi vbera adoleſcẽtie tue ceciderũt. p-
λύματί σου, οὗ οἱ μαστοὶ τῆς νεότητός σου ἔπεσον. διὰ
pterea ooliba hec dicit adonai dñs: ecce ego ſuſci-
τοῦτο ὀολιβὰ τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξε-
to amatores tuos ꝯ te a qb⁹ receſſit aĩa
γείρω τοὺς ἐραστάς σου ἐπὶ σὲ ἀφ᾽ ὧν ἀπέστη ἡ ψυχή
tua ab eis. ⁊ adducã eos ad te in circuitu
σου ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ ἐπάξω αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλόθεν τοὺς
filios babylonis ⁊ omnes chaldeos phakud:
υἱοὺς βαβυλῶνος καὶ πάντας τοὺς χαλδαίους φακούδ,
⁊ ſude: ⁊ cude: ⁊ oẽs filios aſſyrio-
καὶ σουδὲ, καὶ κουδὲ, καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς ἀσσυρί-
rũ cũ eis iuuenes electos duces: ⁊ ma-
ων μετ᾽ αὐτῶν νεανίσκους ἐπιλέκτους ἡγουμένους, καὶ στρα-
giſtrat⁹ oẽs triſtatas: ⁊ nominatos equitantes in
τηγοὺς πάντας τριστάτας, καὶ ὀνομαστοὺς ἱππεύοντας ἐφ᾽
equis: ⁊ venient ſup te cuncti ab aquilone cũ armis
ἵππων, καὶ ἥξουσιν ἐπὶ σὲ πάντες ἀπὸ βορρᾶ μεθ᾽ ὅπλων
⁊ curribus ⁊ rotis ⁊ multitudie pplorꝝ: ⁊ thoraces
καὶ ἁρμάτων καὶ τροχῶν καὶ πλήθους λαῶν, καὶ θώρακας
⁊ clypeos ⁊ galeas circũponẽt ꝯ te: ⁊
καὶ ἀσπίδας καὶ περικεφαλαίας περιθήσουσιν ἐπὶ σέ, καὶ
mittent ſup te cuſtodiã i circuitu: ⁊ dabo añ faciem
βαλοῦσιν ἐπὶ σὲ φυλακὴν κύκλῳ, καὶ δώσω πρὸ προσώ-
eoꝝ iudiciũ: ⁊ iudicabunt te in iudicijs eo-
που αὐτῶν κρίμα, καὶ δικάσουσί σε ἐν τοῖς κρίμασιν αὐ-
rũ: ⁊ dabo zelũ meũ in te: ⁊ facient te-
τῶν, καὶ δώσω τὸν ζῆλόν μου ἐν σοί, καὶ ποιήσουσι μετὰ
cũ in ira furoris. naſum tuũ ⁊ aures tuas
σοῦ ἐν ὀργῇ θυμοῦ. τοὺς μυκτῆράς σου καὶ τὰ ὦτά σου
auferent: ⁊ reliquos tuos in gladio deijci-
ἀφελοῦσιν, καὶ τοὺς καταλοίπους σου ἐν ῥομφαίᾳ κατα-
ent ipi filios tuos: ⁊ filias
βαλοῦσιν αὐτοὶ τοὺς υἱούς σου, καὶ τὰς θυγατέρας
tollent: ⁊ reſiduos tuos deuorabit ignis:
λήψονται, καὶ τοὺς καταλοίπους σου καταφάγεται πῦρ,
⁊ denudabunt te veſtimento tuo: ⁊ aſſument vaſa
καὶ ἐκδύσουσίν σε τὸν ἱματισμόν σου, καὶ λήψονται τὰ σκεύη
gl'iationis tue: ⁊ auertam impietates tuas a
τῆς καυχήσεώς σου, καὶ ἀποστρέψω τὰς ἀσεβείας σου ἐκ
te: ⁊ fornicationẽ tuã de t'ra egypti. ⁊ non
σοῦ, καὶ τὴν πορνείαν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ οὐ μὴ
leuabis oculos tuos ad eos: ⁊ egypti non
ἄρῃς τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ αἰγύπτου οὐ μὴ
recordaberi ãpli⁹. q2 hec dicit adonai dñs: ecce ego tra-
μνησθῇς ἔτι. διότι τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πα-
do te in man⁹ eoꝝ quos odiſti: a qb⁹ receſſit aĩa tua
ραδίδωμί σε εἰς χεῖρας ὧν μισεῖς, ἀφ᾽ ὧν ἀπέστη ἡ ψυχή σου
ab eis. ⁊ agent in te in odio: ⁊ tollent om-
ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ ποιήσουσιν ἐν σοὶ ἐν μίσει, καὶ λήψονται πάν-
nes labores tuos: ⁊ eris nuda ⁊ ignominioſa:
τας τοὺς πόνους σου, καὶ ἔσῃ γυμνὴ καὶ ἀσχημονοῦσα,

D

E

Trãſla.gre.lxx.cũ iter.latina.

⁊ reuelabitur confuſio fornicationis tue: ⁊
καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ αἰσχύνη τῆς πορνείας σου, καὶ τῆς
iniquitatis tue: ⁊ fornicatio tua fecit tibi hec cũ
ἀσεβείας σου, καὶ ἡ πορνεία σου ἐποίησέν σοι ταῦτα ἐν
fornicata fueris poſt gẽtes: ⁊ polluebaris in
τῷ ἐκπορνεῦσαι ὀπίσω τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐμιαίνου ἐν τοῖς
cogitationib⁹ eaꝝ in via ſororis tue ãbula-
ἐνθυμήμασιν αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀδελφῆς σου ἐπορεύ-
ſti: ⁊ dabo calicem ei⁹ in man⁹ tuas. hec
θης, καὶ δώσω τὸ ποτήριον αὐτῆς εἰς τὰς χεῖράς σου. τά-
dicit adonai dñs: calicem ſororis tue
δε λέγει ἀδωναῒ κύριος, τὸ ποτήριον τῆς ἀδελφῆς σου
bibes pfũdũ ⁊ latum: erit in riſum: ſub-
πίεσαι τὸ βαθὺ καὶ τὸ πλατύ, ἔσται εἰς γέλωτα, καὶ μυ-
ſanationẽ q̃ ẽ ſupabũdãs vt pficiat ebrietatẽ: ⁊ diſſolu-
κτηρισμὸν τὸ πλεονάζον τοῦ συντελέσαι μέθην, καὶ ἐκλύ-
tiõe repleberis. calicem pditionis: ⁊ calicem ſoro-
σεως πλησθήσῃ. ποτήριον ἀφανισμοῦ, καὶ ποτήριον ἀδελ-
ris tue ſamarie: ⁊ bibes illũ: ⁊ exprimes feces: ⁊
φῆς σου σαμαρείας, καὶ πίεσαι αὐτό, καὶ ἐκστραγγιεῖς, καὶ τὰ
teſtas eius deuorabis: ⁊ vbera tua lacerabis:
ὄστρακα αὐτοῦ καταφάγῃ, καὶ τοὺς μαστούς σου κατατιλεῖς
⁊ feſtiuitates tuas ⁊ neomenias tuas auferã: q2
καὶ τὰς ἑορτάς σου καὶ τὰς νουμηνίας σου ἀποστρέψω, διότι
ego locut⁹ ſum dicit adonai dñs. ppt hoc hec di-
ἐγὼ λελάληκα λέγει ἀδωναῒ κύριος. διὰ τοῦτο τάδε λέ-
cit adonai dñs: q2 oblita es mei ⁊ pieciſti me
γει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν ἐπελάθου μου καὶ ἀπέρριψάς με
poſt corpus tuũ: ⁊ tu accipe ipietates tuas:
ὀπίσω τοῦ σώματός σου, καὶ σὺ λάβε τὴν ἀσέβειάν σου,
⁊ fornicationẽ tuã. ⁊ ait dñs ad me: fili ho-
καὶ τὴν πορνείαν σου. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, υἱὲ ἀν-
minis: ſi iudicabis oollam ⁊ oolibam: ⁊ annũcia-
θρώπου, εἰ κρινεῖς τὴν ὀολλὰν καὶ τὴν ὀολιβάμ, καὶ ἀπαγ-
bis eis iniquitates eaꝝ: q2 adulterabant: ⁊ ſan-
γελεῖς αὐταῖς τὰς ἀνομίας αὐτῶν, ὅτι ἐμοιχῶντο, καὶ αἷ-
guis i manib⁹ eoꝝ: ⁊ deſiderijs ſuis adul-
μα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν αὐτῶν ἐμοι-
terabãt: ⁊ filios ſuos quos genuerũt mihi. trãſduxerũt eos
χῶντο, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἃ ἐγέννησάν μοι διήγαγον αὐτὰ
eis p ignẽ: donec ⁊ iſta fecerũt mihi: polluebãt
αὐτοῖς διὰ πυρός, ἕως καὶ ταῦτα ἐποίησάν μοι, ἐμίαινον τὰ
ſcã mea in die illa: ⁊ ſabbata mea pollue-
ἅγιά μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβή-
bant: ⁊ cũ iugularẽt ipi filios ſuos ido-
λουν, καὶ τῷ σφάζειν αὐτοὺς τὰ τέκνα αὐτῶν τοῖς εἰδώ-
lis eoꝝ: ⁊ ingrederent ipi in ſcã mea: in
λοις αὐτῶν, καὶ εἰσεπορεύοντο εἰς τὰ ἅγιά μου, ἐν τῇ
die illa polluebãt ea: ⁊ ecce ſic faciebãt in me-
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐβεβήλουν αὐτά. καὶ ἰδοὺ οὕτως ἐποίουν ἐν μέ-
dio dom⁹ mee: ⁊ miſerũt viris venie-
σῳ τοῦ οἴκου μου, καὶ ἔπεμπον τοῖς ἀνδράσιν τοῖς ἐρχο-
tibus de longe qb⁹ nũcios mittebãt ad eos: ⁊
μένοις μακρόθεν οἷς ἀγγέλους ἐξαπέστελλον πρὸς αὐτούς, καὶ
cũ venirẽt ipi: ſtatĩ lauabaris: ⁊ ſtibio liniebaris ocu-
ἅμα τῷ ἔρχεσθαι αὐτούς, εὐθὺς ἐλούου, καὶ ἐστιμίζου τοὺς ὀφ-
los tuos: ⁊ ornabaris ornatu: ſedebas i lecto ſtra-
θαλμούς σου, καὶ ἐκοσμοῦ κόσμον, ἐκάθου ἐπὶ κλίνης ἐστρω-
to: ⁊ menſa ornata ante ipſam: ⁊
μένης, καὶ τράπεζα κεκοσμημένη ἔμπροσθεν αὐτῆς, καὶ τὸ
thymiama meũ: ⁊ oleum meũ ponebas ante eos: ⁊
θυμίαμά μου, καὶ τὸ ἔλαιόν μου ἐτίθεις ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ
letabant in eis: ⁊ vocẽ armonie reſonabant
εὐφραίνοντο ἐν αὐτοῖς, καὶ φωνὴν ἁρμονίας ἀνεκρούοντο
ad viros ex multitudie hoim venientes ebrios
πρὸς ἄνδρας ἐκ πλήθους ἀνθρώπων ἥκοντας οἰνωμένους
ex deſerto: ⁊ dabant armillas in man⁹ eoꝝ:
ἐκ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐδίδουν ψέλλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν,
⁊ coronã gl'iationis in capita eoꝝ. ⁊ di-
καὶ στέφανον καυχήσεως ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ εἶ-
xerũt: nõ in his mechantur:
πον, οὐκ ἐν τούτοις μοιχεύουσιν,

F

G

Trãſla.B.Hie.

et reuelabitur ignominia fornicationũ tuarũ. Scelus tuũ & fornicationes tue fecerũt hec tibi: qa fornicata es poſt gentes inter q̃s polluta es in idolis eaꝝ. In via ſororis tue ambulaſti: & dabo calicem eius in manu tua. Hec dicit dñs deus. Calicẽ ſororis tue bibes pfundũ & latũ. Eris in deriſum & in ſubſannationem que eſt capaciſſima. Ebrietate & dolore repleberis: calice meroris & triſticie: calice ſororis tue ſamarie. Et bibes illũ & potabis vſq; ad feces: & fragmẽta ei⁹ deuorabis: & vbera tua lacerabis: qa ego locutus ſum ait dñs deus. Propterea hec dicit dominus deus. Quia oblita es mei & proieciſti me poſt corpus tuum: tu quoq; porta ſcelus tuũ & fornicationes tuas. Et ait dominus ad me dicens. Fili hominis nũqd iudicas oollam & oolibam & annũcias eis ſcelera earũ: qa adulterate ſũt & ſanguis in manibus earũ: & cũ idolis ſuis fornicate ſũt. Inſup & filios ſuos q̃s genuerũt mihi obtulerunt eis ad deuorãdũ. Sed & hoc fecerũt mihi. Polluerunt ſanctuariũ meum in die illa: & ſabbata mea prophanauerũt. Cũq; immolarent filios ſuos idolis ſuis: & ingrederẽtur ſanctuarium meum in die illa vt pollueret illud: etiam hec fecerunt in medio domus mee. Miſerunt ad viros venientes de longe ad quos nuncius miſerant. Itaq; ecce venerunt quibus te lauiſti: & circũliniſti ſtibio oculos tuos: & ornata es mundo muliebri. Sediſti in lecto pulcherrimo: mẽſa ornata ẽ ante te. Thymiama meũ & vnguentũ meũ poſuiſti ſup eã: & vox multitudinis exultãtis erat in ea: & in viris qui de multitudine hoĩm adducebantur & veniebãt de deſerto: poſuerũt armillas in manib⁹ eoꝝ: & corõas ſpecioſas in capitib⁹ eoꝝ. Et dixi ei q̃ attrita ẽ in adulteriis.

Tex.heb.Ezechi.xxiij.	Primitiua.heb.

ונגלה ערות זנוניך וזמתך ותזנותיך גלה
עשה אלה לך בזנותך אחרי גוים
על אשר נטמאת בגלוליהם טמא גלל
בדרך אחותך הלכת ונתתי כוסה נתן
בידך כה אמר אדני יהוה כוס
אחותך תשתי העמקה והרחבה שתה
תהיה לצחק וללעג מרבה להכיל היה רבה
שכרון ויגון תמלאי כוס שמה כול יגה
ושממה כוס אחותך שמרון ושתית מלא שמם
אתה ומצית ואת חרשיה תגרמי מצה גרם
ושדיך תנתקי כי אני דברתי נאם שד נתק
אדני יהוה לכן כה אמר אדני
יהוה יען שכחת אותי ותשליכי שלך
אותי אחרי גוך וגם את שאי גו נשא
זמתך ואת תזנותיך ויאמר יהוה זמם זנה
אלי בן אדם התשפוט את אהלה אמר
ואת אהליבה והגד להן את שפט
תועבותיהן כי נאפו ודם בידיהן נגד
ואת גלוליהן נאפו וגם את בניהן תעב
אשר ילדו לי העבירו להם לאכלה גלל
עוד זאת עשו לי טמאו את עבר
מקדשי ביום ההוא ואת שבתותי עשה
חללו ובשחטם את בניהם קדש
לגלוליהם ויבאו אל מקדשי בוא
ביום ההוא לחללו והנה כה עשו
בתוך ביתי ואף כי תשלחנה שלח
לאנשים באים ממרחק אשר בוא רחק
מלאך שלוח אליהם והנה באו לאך שלח
לאשר רחצת כחלת עיניך ועדית בוא עדה
עדי ותשבי על מטה כבודה נטה כבד
ושלחן ערוך לפניה וקטרתי ושמני ערך
שמת עליה וקול המון שלו בה שום המן
ואל אנשים מרב אדם מובאים שלה בוא
סובאים ממדבר ויתנו צמידים סבא דבר
אל ידיהן ועטרת תפארת על נתן צמד
ראשיהן ואמר לבלה נאופים פאר נאף

עתה יזנה תזנותיה והיא׃ ויבוא אליה כבוא אל אשה זונה כן באו אל אהלה ואל אהליבה אשת הזמה׃ ואנשים צדיקם המה ישפטו אותהם משפט נאפות ומשפט שפכות דם כי נאפת הנה ודם בידיהן׃ כי כה אמר אדני יהוה העלה עליהן קהל ונתן אתהן לזעוה ולבז׃ ורגמו עליהן אבן קהל וברא אותהן בחרבותם בניהם ובנותיהם יהרגו ובתיהן באש ישרפו׃ והשבתי זמה מן הארץ ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכנה׃ ונתנו זמתכנה עליכן וחטאי גלוליכן תשאינה וידעתם כי אני אדני יהוה׃

זנה בוא · איש · זמם צדק · שפט · נאף · עלה · נתן · אבן · ברא · הרג בית · שרף שבת · יסר · עשה · נתן · חטא גלל נשא · ידע

Ca.xxiiij. ויהי דבר יהוה אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר׃ בן אדם כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלם בעצם היום הזה׃ ומשל אל בית המרי משל ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה שפת הסיר שפת וגם יצק בו מים׃ אסף נתחיה אליה כל נתח טוב ירך וכתף מבחר עצמים מלא׃ מבחר הצאן לקוח וגם דור העצמים תחתיה רתח רתחיה גם בשלו עצמיה בתוכה׃ לכן כה אמר אדני יהוה אוי עיר הדמים סיר אשר חלאתה בה וחלאתה לא יצאה ממנה לנתחיה לנתחיה הוציאה לא נפל עליה גורל׃ כי דמה בתוכה היה על צחיח סלע שמתהו לא שפכתהו על הארץ לכסות

היה · תשע עשר · כתב · מרה · טוב · לקח · צאה · נפל · צחח שום · כסה

Nūc fornicabitur in fornicatione ſua etiā hec: & ingreſſi ſunt ad eam: q̄ſi ad mulierē meretricem. ſic ingrediebātur ad oollā & ad oolibā mulieres nephariās. Viri ergo iuſti ſunt: hi iudicabunt eas iudicio adulterarum & iudicio effundentiū ſanguinem: quia adulteratē ſūt & ſanguis in manibus earū. Hec eni dicit dn̄s deus. Adduc ad eas multitudinē & trade eas in tumultū & in rapinā: & lapidentur lapidibus populorum & cōfodiantur gladiis eorum. filios & filias earū interficient & domus earum igne ſuccendent: & auferam ſcelus de terra: & diſcent omnes mulieres ne faciant ſm̄ ſcelus earum. Et dabunt ſcelus veſtrū ſup vos: & peccata idolorū veſtrorū portabitis: & ſcietis quia ego dominus deus. 24.

ET factum eſt verbū domini ad me in anno nono in menſe decimo: decima die mēſis: dicēs. Fili hominis: ſcribe tibi nomen diei huius in q̄ cōfirmatus eſt rex babylonis aduerſus hieruſalem hodie & dices per puerbiū ad domū irritatricē parabolas & loq̄ris ad eos. Hec dicit dn̄s deus. Pone ollam: pone inquā: & mitte in eam aquam. Congere fruſta eius in eam: oēm partē bonā: & femur & armum electa & oſſibus plena. Pinguiſſimū pecus aſſume cōpone quoq; ſtrues oſſiū ſub ea. Efferbuit coctio ei⁹ & diſcocta ſūt oſſa illius in medio eius. Propterea hec dicit dn̄s deus. Ve ciuitati ſanguinum olle cui⁹ rubigo in ea eſt: rubigo eius non exiuit de ea. Per partes & per partes ſuas eiice eam. Non cecidit ſup eā ſors. Sanguis ei ei⁹ in medio eius eſt: ſuper limpidiſſimam petrā effudit illum. Non effudit illum ſup terram: vt poſſit operiri

τ opa meretricis hec: τ ipſa fornicata eſt. τ ingre diebant ad eam: quemadmodū ingrediunt ad mulierē meretricē: ſic ingrediebant ad oolan: τ ad ooliban mulieres iniquas: vt facerēt iniquitatē. τ viri iuſti hi: τ vlciſcentur eas vltione adulterae τ iudicio effundunt ſanguinē: q: adultere ſunt τ ſanguis in manib⁹ earū. hec dicit adonai dn̄s: adduc ad eas turbā: τ trade in eis tumultū τ direptionē: τ lapidēt lapidib⁹ turbar: τ confodiant eas in gladijs eorū. filios earū: τ filias earū interficient: τ domos earū incendent: τ auertam impietatē de terra: τ erudientur oēs mulieres: τ non facient ſcd̄m impietates earū: τ dabitur impietas vrā ſup vos: τ peccata cogitationū vrāp accipietis: τ ſcietis ego dn̄s.

καὶ ἔργα πόρνης ταῦτα, καὶ αὐτὴ ἐξεπόρνευσεν. καὶ εἰσεπορεύοντο πρὸς αὐτήν, ὃν τρόπον εἰσπορεύονται πρὸς γυναῖκα πόρνην, οὕτως εἰσεπορεύοντο πρὸς ὀολλὰν, καὶ πρὸς ὀολιβὰν τὰς γυναῖκας τὰς ἀνόμους, τοῦ ποιῆσαι ἀνομίαν. καὶ ἄνδρες δίκαιοι οὗτοι, καὶ ἐκδικήσουσιν αὐτὰς ἐκδικήσει μοιχαλίδων καὶ κρίσει ἐκχεουσῶν αἷμα, ὅτι μοιχαλίδες εἰσὶν καὶ αἷμα ἐν χερσὶν αὐτῶν. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνάγαγε ἐπ᾽ αὐτὰς ὄχλον, καὶ δὸς ἐν αὐταῖς ταραχὴν καὶ διαρπαγὴν, καὶ λιθοβόλησον ἐπ᾽ αὐτὰς λίθοις ὄχλων, καὶ κατακέντησον αὐτὰς ἐν τοῖς ξίφεσιν αὐτῶν. υἱοὺς αὐτῶν, καὶ θυγατέρας αὐτῶν ἀποκτενοῦσι, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐμπρήσουσι, καὶ ἀποστρέψω ἀσέβειαν ἐκ τῆς γῆς, καὶ παιδευθήσονται πᾶσαι αἱ γυναῖκες, καὶ οὐ μὴ ποιήσωσι κατὰ τὰς ἀσεβείας αὐτῶν, καὶ δοθήσεται ἡ ἀσέβεια ὑμῶν ἐφ᾽ ὑμᾶς, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἐνθυμημάτων ὑμῶν λήψεσθε, καὶ γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.

Ca. 24.

Et fact⁹ ē ſmo dn̄i ad me in anno nono: in mēſe decimo: decima menſis dicēs: fili hois: ſcribe tibi nomē diei die hac: ex q̄ firmauit ſe rex babylonis ſup hieruſalem a die hodierna. τ dic ad domū exaſperantem parabolam τ dices ad eos: hec dicit adonai dn̄s: pone lebetē: pone: τ effunde in eū aquā: τ immitte in eum diuiſiones eius oēm partem bonā: crus τ hūerū carnibus ſeparata ab oſſib⁹ de electis pecorib⁹ aſſumptis. τ ſuccende oſſa ſub eis: ferbuit deferbuit: τ cocta ſūt oſſa eius in medio eius. ppterea hec dicit adonai dn̄s: o ciuitas ſanguinū: lebes in q̄ eſt rubigo in eo τ rubigo nō eſt egreſſa ex ea p mēbra ſua pulit: nō cecidit ſup eam ſors: qz ſanguis eius in medio ei⁹ fuit: ſup leuiſſimā petrā poſui illū. nō effudi illū ſup terrā vt operiret

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐνάτῳ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, γράψον σεαυτῷ τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀφ᾽ ἧς ἀπηρείσατο βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον. καὶ εἰπὲ ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν παραπικραίνοντα παραβολήν καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἐπίστησον τὸν λέβητα ἐπίστησον, καὶ ἔκχεε εἰς αὐτὸν ὕδωρ, καὶ ἔμβαλλε εἰς αὐτὸν τὰ διχοτομήματα αὐτῆς πᾶν διχοτόμημα καλόν, σκέλος καὶ ὦμον ἐκσεσαρκισμένα ἀπὸ τῶν ὀστέων ἐκλελεγμένων κτηνῶν εἰλημμένων. καὶ ὑπόκαιε τὰ ὀστᾶ ὑποκάτω αὐτῶν, ἔζεσεν ἐξέζεσεν καὶ ἥψηται τὰ ὀστᾶ αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ὦ πόλις αἱμάτων, λέβης ἐν ᾧ ἐστὶν ἰὸς ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ ἰὸς οὐκ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῆς κατὰ μέλος αὐτῆς ἐξήνεγκεν, οὐκ ἔπεσεν ἐπ᾽ αὐτὴν κλῆρος, ὅτι αἷμα αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐγένετο, ἐπὶ λεωπετρίαν τέταχα αὐτό. οὐκ ἐκκέχυκα αὐτὸ ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ καταλύψαι

A · B · naū. 3. a. Abach 2. c.

ſup illū terrā: vt aſcenderet furor in vltionē: vt vlciſcar dedi ſanguinē ei⁹ ſup lapidiſſimā petrā ne operiret illū. ppterea hec dicit adonai dn̄s: ve ciuitas ſanguinū: τ ego magnificabo ppl̄m: τ multiplicabo ligna: τ ſuccendam ignē: vt tabeſcāt carnes: τ minuat ius: τ oſſa concremabunt: τ ſtet ſup carbones ſuos. icenſa ē vt cremetur: τ calefiat τ frigatur es ei⁹: τ liquefiat i medio eius imūdicia eius: τ deficiat rubigo eius: τ humiliabitur rubigo ei⁹: τ non exibit ex ea multa rubigo ei⁹: cōfundetur rubigo illi⁹: in imundicia tua ſcelus. τ p eo q̄ iquinabaris tu: τ nō es emundata ab immūdicia tua: τ qd erit ſi non fueris mūdata ãlra: donec impleam furorē meū in te. ego dominus locut⁹ ſum: τ veniet τ faciam: nō differā neqz miſerebor: τ non deprecabor. ſcd̄m vias tuas τ ſcd̄m adinuētiões tuas iudicabo te dicit adonai dn̄s. τ fact⁹ eſt ſmo dn̄i ad me dicēs: fili hois: ecce ego aufero a te deſiderabilia oculorū tuorū in acie non plangeas neqz flebis neqz veniēt tibi lachrymę: gemes tacēs: gemitus ſanguinis lumbi eſt: humanū luctū non facies. crines tui colligati ſup te: τ calciamenta tua in pedib⁹ tuis: τ non cōſolaberis in labijs eorū: τ panem virorū nō comedes. τ locut⁹ ſum ad pplm mane: ſicut pceperat mihi. τ mortua ē vxor mea veſperi: τ feci mane quēadmodū pceptū ē mihi. τ dixit ad me ppl̄s: nō annūcias nobis qd ſunt hec q̄ tu facis? τ dixi ad eos: ſermo dn̄i fact⁹ eſt ad me dicēs: dic ad domū iſrael: hec dicit adonai dn̄s: ecce ego cōtaminabo ſancta mea ſupbiā fortitudīs vre deſiderabile qd oculorū vrorū: τ ſuper qb⁹ parcunt aīe vre: τ filij vri τ filie vre q̄s reliquiſtis in gladio cadent: τ facietis ſicut feci: ab ore eorū nō

ἐπ᾽ αὐτὸ γῆν τοῦ ἀναβῆναι θυμὸν εἰς ἐκδίκησιν, ἐκδικηναι δέδωκα τὸ αἷμα αὐτῆς ἐπὶ λεωπετρίαν τοῦ μὴ καλύψαι αὐτό. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, οὐαὶ πόλις τῶν αἱμάτων, κἀγὼ μεγαλυνῶ τὸν λαόν, καὶ πληθυνῶ τὰ ξύλα, καὶ ἀνακαύσω τὸ πῦρ, ὅπως τακῇ τὰ κρέα, καὶ ἐλαττωθῇ ὁ ζωμός, καὶ τὰ ὀστᾶ συμφρυγήσονται, καὶ στῇ ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας αὐτῆς. ἐξεκαύθη ὅπως προσκαυθῇ, καὶ θερμανθῇ καὶ ἐκφρυγῇ ὁ χαλκὸς αὐτῆς, καὶ τακῇ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἀκαθαρσία αὐτῆς, καὶ ἐκλείπῃ ὁ ἰὸς αὐτῆς, καὶ ταπεινωθήσεται ὁ ἰὸς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς πολὺς ὁ ἰὸς αὐτῆς, καταισχυνθήσεται ὁ ἰὸς αὐτῆς, ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ σου ζέμα. ἀνθ᾽ ὧν ἐμιαίνου σὺ καὶ οὐκ ἐκαθαρίσθης ἀπὸ ἀκαθαρσίας σου, καὶ τί ἔσται ἐὰν οὐ μὴ καθαρισθῇς ἔτι, ἕως οὗ ἐμπλήσω τὸν θυμόν μου ἐν σοί. ἐγὼ κύριος λελάληκα, καὶ ἥξει καὶ ποιήσω, οὐ διαστελῶ οὐδὲ μὴ ἐλεήσω, καὶ οὐ μὴ παρακληθῶ. κατὰ τὰς ὁδούς σου καὶ κατὰ τὰ ἐνθυμήματά σου κρινῶ σε λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω ἐκ σοῦ τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἐν παρατάξει· οὐ μὴ κόψῃ οὐδὲ μὴ κλαύσῃς οὐδὲ μὴ ἔλθῃ σοι δάκρυα, στεναξεις σιγῶν, στεναγμὸς αἵματος ὀσφύος ἐστίν, ἀνθρώπινον πένθος οὐ ποιήσεις. ἔσται τὸ τρίχωμά σου συμπεπλεγμένον ἐπὶ σέ, καὶ τὰ ὑποδήματά σου ἐν τοῖς ποσίν σου, καὶ οὐ μὴ παρακληθῇς ἐν χείλεσιν αὐτῶν, καὶ ἄρτον ἀνδρῶν οὐ μὴ φάγῃς. καὶ ἐλάλησα πρὸς τὸν λαὸν τὸ πρωΐ, ὃν τρόπον ἐνετείλατό μοι. καὶ ἀπέθανεν ἡ γυνή μου ἑσπέρας, καὶ ἐποίησα πρωῒ ὃν τρόπον ἐπετάγη μοι. καὶ εἶπε πρός με ὁ λαός, οὐκ ἀπαγγελεῖς ἡμῖν τί ἐστι ταῦτα ἃ σὺ ποιεῖς; καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς, λόγος κυρίου ἐγένετο πρός με λέγων, εἰπὲ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ βεβηλῶ τὰ ἅγιά μου φρύαγμα ἰσχύος ὑμῶν ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν. καὶ ὑπὲρ ὧν φείδονται αἱ ψυχαὶ ὑμῶν, καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν οὓς ἐγκατελίπετε ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ ποιήσετε ὃν τρόπον πεποίηκα, ἀπὸ στόματος αὐτῶν οὐ

C · D · E · F

puluere: vt ſuperinducere indignationē meā: & vindicta vlciſcerer. Dedi ſanguinē eius ſup petrā limpidiſſimā: ne operiretur. Propterea hec dicit dn̄s deus. Ve ciuitati ſanguinum cuius ego grandem faciam pyram. Congere oſſa que igne ſuccendā. Cōſumentur carnes: & coquatur vniuerſa cōpoſitio: & oſſa tabeſcēt. Pone quoq; eam ſup prunas vacuā vt incaleſcat & liquefiat es ei⁹: & cōfletur in medio eius inqnamentū ei⁹: & cōſumatur rubigo ei⁹. Multo labore ſudatū ē: & nō exiuit de ea nimia rubigo eius neq; p igne. Immūdicia tua execrabilis: quia mūdare te volui & nō es mūdata a ſordibus tuis. Sed nec mūdaberis prius: donec quieſcere faciā indignationē meā in te. Ego dn̄s locutus ſū. Veni & faciā: nō tranſeā: nec parcā nec placabor. Iuxta vias tuas & iuxta adinuentiōes tuas iudicabo te dicit dn̄s. Et factū eſt verbū dn̄i ad me dicens. Fili hominis: ecce ego tollo a te deſiderabile oculorum tuorum in plaga: & non planges neq; plorabis: neq; fluent lachryme tue. Ingemiſce tacens: mortuorū luctū non facies. Corona tua circūligata ſit tibi: & calciamēta tua erunt in pedibus tuis nec amictu ora velabis: nec cibos lugentium comedes. Locut⁹ ſum ergo ad populū mane: & mortua ē vxor mea veſpere. Feci q; mane ſicut preceperat mihi. Et dixit ad me populus. Quare nō indicas nobis qd iſta ſignificēt que tu facis? Et dixi ad eos. Sermo dn̄i factus eſt ad me dicens. Loquere domui iſrael. Hec dicit dominus deus. Ecce ego polluam ſanctuariū meū: ſupbiā īperii vrī: & deſiderabile oculorū veſtrorū: & ſup quo pauet aīa vrā: & filii veſtri & filie veſtre quas reliquiſtis gladio cadēt: & facietis ſicut feci. Ora

עליו עפר׃ להעלות חמה לנקם נקם נתתי את דמה על צחיח סלע לבלתי הכסות׃ לכן כה אמר אדני יהוה אוי עיר הדמים גם אני אגדיל המדורה׃ הרבה העצים הדלק האש התם הבשר והרקח המרקחה והעצמות יחרו׃ והעמידה על גחליה רקה למען תחם וחרה נחשתה ונתכה בתוכה טמאתה תתם חלאתה׃ תאנים הלאת ולא תצא ממנה רבת חלאתה באש חלאתה׃ בטמאתך זמה יען טהרתיך ולא טהרת מטמאתך לא תטהרי עוד עד הניחי את חמתי בך׃ אני יהוה דברתי באה ועשיתי לא אפרע ולא אחוס ולא אנחם כדרכיך וכעלילותיך שפטוך נאם אדני יהוה׃ ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ בן אדם הנני לקח ממך את מחמד עיניך במגפה ולא תספד ולא תבכה ולוא תבוא דמעתך׃ האנק דם מתים אבל לא תעשה פארך חבוש עליך ונעליך תשים ברגליך ולא תעטה על שפם ולחם אנשים לא תאכל׃ ואדבר אל העם בבקר ותמת אשתי בערב ואעש בבקר כאשר צויתי׃ ויאמרו אלי העם הלא תגיד לנו מה אלה לנו כי אתה עשה׃ ואמר אליהם דבר יהוה היה אלי לאמר׃ אמר לבית ישראל כה אמר אדני יהוה הנני מחלל את מקדשי גאון עזכם מחמד עיניכם ומחמל נפשכם ובניכם ובנותיכם אשר עזבתם בחרב יפלו׃ ועשיתם כאשר עשיתי על שפם לא

עלה · נתן · גדל דור · רבה דלק · תמם רקח · חרר · עמד · ריק חמם · חרר · טמא און · לאה יצא · רבה · זמם · טהר · נוח · חמם · בוא עשה · פרע חוס · נחם עלל · היה · טון · חמד נגף · ספד בכה · בוא דמע · מות · חבש · שום עטה · אכל · דבר מות · איש עשה · צוה אמר · נגד · חלל · קדש גאה · עזז חמד · חמל בנה · נפל עשה

תַעְטוּ וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכֵלוּ:
וּפְאֵרֵיכֶם עַל רָאשֵׁיכֶם וְנַעֲלֵיכֶם
בְּרַגְלֵיכֶם לֹא תִסְפְּדוּ וְלֹא תִבְכּוּ
וּנְמַקֹּתֶם בַּעֲוֺנֹתֵיכֶם וּנְהַמְתֶּם
אִישׁ אֶל אָחִיו: וְהָיָה יְחֶזְקֵאל לָכֶם
לְמוֹפֵת כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה תַּעֲשׂוּ
בְּבֹאָהּ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יֱהוִה:
וְאַתָּה בֶן אָדָם הֲלוֹא בְּיוֹם קַחְתִּי
מֵהֶם אֶת מָעֻזָּם מְשׂוֹשׂ תִּפְאַרְתָּם
אֶת מַחְמַד עֵינֵיהֶם וְאֶת מַשָּׂא
נַפְשָׁם בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם: בַּיּוֹם
הַהוּא יָבוֹא הַפָּלִיט אֵלֶיךָ לְהַשְׁמָעוּת
אָזְנָיִם: בַּיּוֹם הַהוּא יִפָּתַח פִּיךָ
אֶת הַפָּלִיט וּתְדַבֵּר וְלֹא תֵאָלֵם
עוֹד וְהָיִיתָ לָהֶם לְמוֹפֵת וְיָדְעוּ
כִּי אֲנִי יְהוָה:

Cap.xxv.

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:
בֶּן אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל בְּנֵי עַמּוֹן
וְהִנָּבֵא עֲלֵיהֶם: וְאָמַרְתָּ לִבְנֵי עַמּוֹן
שִׁמְעוּ דְבַר אֲדֹנָי יֱהוִה כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יֱהוִה יַעַן אָמְרֵךְ הֶאָח אֶל
מִקְדָּשִׁי כִי נִחָל וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל
כִּי נָשַׁמָּה וְאֶל בֵּית יְהוּדָה כִּי הָלְכוּ
בַּגּוֹלָה: לָכֵן הִנְנִי נֹתְנָךְ לִבְנֵי קֶדֶם
לְמוֹרָשָׁה וְיִשְּׁבוּ טִירוֹתֵיהֶם בָּךְ
וְנָתְנוּ בָךְ מִשְׁכְּנֵיהֶם הֵמָּה יֹאכְלוּ
פִרְיֵךְ וְהֵמָּה יִשְׁתּוּ חֲלָבֵךְ: וְנָתַתִּי
אֶת רַבָּה לִנְוֵה גְמַלִּים וְאֶת בְּנֵי
עַמּוֹן לְמִרְבַּץ צֹאן וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי
יְהוָה: כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה יַעַן
מַחְאֵךְ יָד וְרַקְעֵךְ בְּרָגֶל וַתִּשְׂמַח
בְּכָל שָׁאטֵךְ בְּנֶפֶשׁ אֶל אַדְמַת
יִשְׂרָאֵל: לָכֵן הִנְנִי נָטִיתִי אֶת יָדִי
עָלֶיךָ וּנְתַתִּיךָ לְבַג לַגּוֹיִם וְהִכְרַתִּיךָ
מִן הָעַמִּים וְהַאֲבַדְתִּיךָ מִן הָאֲרָצוֹת
אַשְׁמִידְךָ וְיָדַעְתָּ כִּי אֲנִי יְהוָה:

amictu nō velabitis: & cibos lugentiū nō comedetis. Coronas habebitis in capitib⁹ vris: & calciamenta in pedib⁹. Nō plangetis neqꝫ flebitis: ſed tabeſcetis in iniquitatibus veſtris: & vnuſqſqꝫ gemet ad fratrem ſuū. Eritqꝫ ezechiel vobis in portentū. Iuxta oīa que fecit: facietis: cū venerit iſtud & ſcietis quia ego dñs deus. Et tu fili hominis ecce in die qua tollam ab eis fortitudinē eorū & gaudium dignitatis: & deſideriū oculorū eorum ſup quo requieſcūt anime eorū: & filios & filias eorum: in die illa cum venerit fugiens ad te vt annunciet tibi: in die inquam illa aperietur os tuum cum eo qui fugit: & loqueris & non ſilebis vltra: eriſqꝫ eis in portentum: & ſcietis quia ego dominus.

25.

Et factus eſt ſermo dñi ad me: dicens. Fili hois: pone faciē tuā contra filios ammon: & prophetabis de eis: & dices filiis ammon. Audite verbum dñi dei. Hec dicit dñs deus. Pro eo q dixiſti euge euge ſuper ſanctuariū meū: qa pollutū eſt & ſup terrā iſrl: qm̄ deſolata eſt: & ſup domum iuda qm̄ ducti ſunt in captiuitatē: idcirco ecce ego tradā te filiis orietalib⁹ in hereditatē: & collocabūt caulas ſuas in te: & ponēt in te tentoria ſua. Ipſi comedent fruges tuas & ipſi bibent lac tuum. Daboqꝫ rabbath in habitaculum camelorum: & filios ammon in cubile pecorum: & ſcietis quia ego dñs. Quia hec dicit dominus deus. Pro eo q plauſiſti manu & percuſſiſti pede: & gauiſa es ex toto affectu ſup terram iſrael. Idcirco ecce ego extendam manum meā ſup te: & tradā te in direptionē gētiū & interficiā te de populis & perdam de terris & conterā: & ſcietis quia ego dominus.

ↄſolabimini: ꝛ panē viroꝝ nō comedetis: ꝛ
παρακληθήσεσθε, καὶ ἄρτον ἀνδρῶν οὐ φάγεσθε, καὶ αἱ
come vre ſup caput vrm. ꝛ calciamenta
κόμαι ὑμῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα
in pedib⁹ vris. neqꝫ plangetis neqꝫ flebi-
ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, οὔτε μὴ κόψησθε οὔτε μὴ κλαύσησθε
tis: ꝛ cōſumemini in iniquitatib⁹ vris: ꝛ ↄſo-
τε, καὶ ἐντακήσεσθε ἐν ταῖς ἀδικίαις ὑμῶν, καὶ παρα-
labimini vnuſqſqꝫ fratrē ſuum: ꝛ erit vobis eze-
καλέσετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὑμῖν ἰεζε-
chiel in portētū: ꝛ ſcdm oīa qͤcūqꝫ fecit facie-
κιὴλ εἰς τέρας, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε ποιήσε-
tis: cū venerit hec: cognoſcetis qꝛ ego dñs: ꝛ
τε, ὅταν ἔλθη ταῦτα, ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, καὶ
tu fili hoīs nōne in die qñ abſtulero
σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, οὐχὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν λαμβάνω τὴν
fortitudinē eoꝝ ab eis: leuationē gloriationis eo-
ἰσχὺν αὐτῶν παρ' αὐτῶν, τὴν ἔπαρσιν τῆς καυχήσεως αὐ-
rū: deſiderabilia oculoꝝ eoꝝ: ꝛ ele-
τῶν, τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ τὴν ἐ-
uationē aïe eoꝝ: filios eoꝝ ꝛ filias
παρσιν τῆς ψυχῆς αὐτῶν, υἱοὺς αὐτῶν καὶ θυγατέρας
eoꝝ: in die illa veniet q ſaluꝰ fuerit ad te:
αὐτῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἥξει ὁ ἀνασωζόμενος πρός σέ,
vt annunciet tibi in aurib⁹ tuis: in die illa
τοῦ ἀπαγγεῖλαί σοι εἰς τὰ ὦτά σου, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
aperietur os tuū ad eū q ſaluatus eſt: ꝛ lo-
διανοιχθήσεται τὸ στόμα σου πρὸς τὸν ἀνασωζόμενον, καὶ λα-
loqͤris: ꝛ nō reticebis vltra: ꝛ eris eis in
λήσεις, καὶ οὐ μὴ κωφωθῇς οὐκέτι, καὶ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς
portētū ꝛ cognoſcent qꝛ ego dñs.
τέρας, καὶ ἐπιγνώσονται διότι ἐγὼ κύριος.

Ca.25.

Et factꝰ eſt ſmo dñi ad me dicens: fili homi-
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώ-
nis: obfirma faciem tuā ſup filios āmon
που, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν
ꝛ pphetā ad eos: ꝛ dices filijs ammon:
καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἀμμών,
audite verbū adonai dñi. hec dicit adonai domi-
ἀκούσατε λόγον ἀδωναὶ κυρίου. τάδε λέγει ἀδωναὶ κύρι-
nꝰ: p eo qđ gauiſi eſtis ſup ſctā mea: qꝛ polluta ſunt:
ος, ἀνθ' ὧν ἐπεχάρητε ἐπὶ τὰ ἅγιά μου, ὅτι ἐβεβηλώθη,
ꝛ ſup trā iſrael qꝛ deſolata ē: ꝛ ſup
καὶ ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ ὅτι ἠφανίσθη, καὶ ἐπὶ τὸν
domū iuda qꝛ abijt in captiuitate. idcirco
οἶκον τοῦ ἰούδα ὅτι ἐπορεύθη ἐν αἰχμαλωσίᾳ. διὰ τοῦ-
ecce ego trado vos filijs cedem in
το ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι ὑμᾶς τοῖς υἱοῖς κεδὲμ εἰς
hereditatem. ꝛ firmabūt tentoria in ſpecca
κατακληρονομίαν. καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν τῇ ἀπαρ-
to eoꝝ in te: ꝛ dabunt in te tabernacula
τίᾳ αὐτῶν ἐν σοί, καὶ δώσουσιν ἐν σοὶ τὰ σκηνώματα
ſua. ipſi comedēt fructꝰ tuos: ꝛ ipſi
αὐτῶν. αὐτοὶ φάγονται τοὺς καρπούς σου, καὶ αὐτοὶ
bibent pinguedinē tuā: ꝛ dabo ciuitatem
πίονται τὴν πιότητά σου, καὶ δώσω τὴν πόλιν τοῦ
āmon in paſcua cameloꝝ: ꝛ filios āmon in paſ-
ἀμμὼν εἰς νομὰς καμήλων, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν εἰς νο-
cua ouium: ꝛ ſcietis qꝛ ego adonai do-
μὰς προβάτων, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ ἀδωναὶ κύ-
minꝰ. hec dicit dñs p eo qđ plauſiſti manu
ριος. διότι τάδε λέγει κύριος ἀνθ' ὧν ἐκρότησας χειρί
tua: ꝛ ſonuiſti pede tuo: ꝛ gauiſa es
σου, καὶ ἐψόφησας τῷ ποδί σου, καὶ ἐπεχάρης τῇ ψυχῇ
tua ſup trā iſrael. idcirco ecce ego extendā
σου εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτενῶ τὴν
manū meā in te: ꝛ dabo te in direptionē in gē-
χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ δώσω σε εἰς διαρπαγὴν ἐν τοῖς ἔθ-
tib⁹: ꝛ exterminabo te de pplis: ꝛ perdā te de
νεσιν, καὶ ἐξολοθρεύσω σε ἐκ τῶν λαῶν, καὶ ἀπολῶ σε ἐκ
regiōib⁹ pditione: ꝛ ſcies qꝛ ego adonai
τῶν χωρῶν ἀπωλείᾳ, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀδωναί

dñs. hec dicit adonai dñs: p eo qđ dixit moab
κύριος. τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἀνθ' ὧν εἶπεν μωὰβ
ꝛ ſeir: ecce ſicut oēs gētes domꝰ iuda:
καὶ σηείρ, ἰδοὺ ὃν τρόπον πάντα τὰ ἔθνη οἶκος ἰούδα,
idcirco ecce ego diſſoluam hūez moab de ciui-
διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ παραλύσω τὸν ὦμον μωὰβ ἀπὸ πό-
tatib⁹ ſūmitatis eius electam trā domū bethieſimuth ſup
λεων ἀκρωτηρίων αὐτοῦ ἐκλεκτὴν γῆν οἶκον βεθιεσιμοὺθ ἐπάνω
fōtem vrbis maritime filios orienti
πηγῆς πόλεως παραθαλασσίας τοὺς υἱοὺς κεδὲμ
ſup filios ammon dedi eos in hereditatem:
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν δέδωκα αὐτοὺς εἰς κληρονομίαν,
vt non ſit memoria filioꝝ ammō in genti-
ὅπως μὴ ᾖ μνεία τῶν υἱῶν ἀμμὼν ἐν τοῖς ἔθνε-
bus: ꝛ in moab faciam vltionem: ꝛ cognoſcent
σιν, καὶ ἐν μωὰβ ποιήσω ἐκδίκησιν, καὶ ἐπιγνώσον-
qꝛ ego dñs. hec dicit adonai dñs: p eo qđ
ται ὅτι ἐγὼ κύριος. τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἀνθ' ὧν
fecit idumea in vlciſcendo eos vltionem
ἐποίησεν ἡ ἰδουμαία ἐν τῷ ἐκδικῆσαι αὐτοὺς ἐκδίκησιν
in domū iuda: ꝛ memoria retinuerūt mali: ꝛ vlti ſunt
εἰς τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ ἐμνησικάκησαν καὶ ἐξεδίκη-
vltionē ab eis: ppterea hec dicit adonai
σαν δίκην ἀπ' αὐτῶν, διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναὶ
dñs: ꝛ extendā manū meā ſup idumeam:
κύριος, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν,
ꝛ exterminabo ex ea hoiem ꝛ pecus: ꝛ po-
καὶ ἐξολοθρεύσω ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος, καὶ θήσο-
nā eam deſertā: ꝛ de theman: ꝛ de ledan fugientes in
μαι αὐτὴν ἔρημον, καὶ ἐκ θαιμὰν, καὶ δεδὰν διωκόμενοι ἐν
gladio cadent: ꝛ dabo vltionem meā ſup
ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ δώσω τὴν ἐκδίκησίν μου ἐπὶ
idumeam in manu ppli mei iſrael: ꝛ facient
τὴν ἰδουμαίαν ἐν χειρὶ λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ ποιήσουσιν
in idumea iuxta irā meā: ꝛ iuxta furorē
ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ κατὰ τὴν ὀργήν μου, καὶ κατὰ τὸν θυμόν
meū: ꝛ cognoſcent vltionē meā dicit adonai
μου, καὶ ἐπιγνώσονται τὴν ἐκδίκησίν μου λέγει ἀδωναὶ
dñs. ppterea hec dicit adonai dñs: p eo qđ
κύριος. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἀνθ' ὧν
fecerunt alienigene in vltione: ꝛ ſuſcitaue-
ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν ἐκδικήσει, καὶ ἐξανέστη-
runt vindictā gaudentes ex tota aīa: vt de-
σαν ἐκδίκησιν ἐπιχαίροντες ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, τοῦ ἐξα-
lerent vſqꝫ in eternū. ppterea hec dicit adonai do-
λεῖψαι ἕως αἰῶνος. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναὶ κύ-
minꝰ: ecce ego extendo manū meā ſup alienige-
ριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτείνω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύ-
nas: ꝛ diſperdam cretenſes: ꝛ pdam reli-
λους, καὶ ἐξολοθρεύσω κρῆτας, καὶ ἀπολῶ τοὺς καταλοί-
quos hitantes maritimam: ꝛ faciam in
πους τοὺς κατοικοῦντας τὴν παραλίαν, καὶ ποιήσω ἐν
eis vltiones magnas i redargutiōib⁹ furoris: ꝛ co-
αὐτοῖς ἐκδικήσεις μεγάλας ἐν ἐλεγμοῖς θυμοῦ, καὶ ἐπι-
gnoſcent qꝛ ego adonai dñs: cū dedero vl-
γνώσονται ὅτι ἐγὼ ἀδωναὶ κύριος, ἐν τῷ δοῦναι τὴν ἐκ-
tionem meā ſup eos.
δίκησίν μου ἐπ' αὐτούς.

Ca.26.

Et factū eſt in vndecimo anno vna menſis:
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει μιᾷ τοῦ μηνός,
factꝰ eſt ſmo dñi ad me dicēs: fili hoīs: p eo qđ
ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, ἀνθ' ὧν
dixit ſor ſup hieruſalem: euge ꝯtrite ſūt perierunt
εἶπε σὸρ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, εὖγε συνετρίβη ἀπόλωλεν
gētes: ꝯuerſe ſunt ad me: q fuit plena deſerta eſt: ppterea
τὰ ἔθνη, ἐπεστράφη πρός με, ἡ πλήρης ἠρήμωται, διὰ τοῦ-
hec dicit adonai dñs: ecce ego induco ſup te ſor:
το τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ σόρ,
ꝛ adducā ſup te gētes multas: ſicut aſcendit mare
καὶ ἀνάξω ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλά, ὡς ἀναβαίνει ἡ θάλασσα
fluctib⁹ ſuis: ꝛ deſtruent muros ſor:
τοῖς κύμασιν αὐτῆς, καὶ καταβαλοῦσι τὰ τείχη σόρ,

Hec dicit dñs deus. pro eo q dixerunt moab & ſeyr: ecce ſicut oēs gentes domus iuda: idcirco ecce ego aperiā humerum moab de ciuitatibus: de ciuitatibus inqꝫ eius & de finib⁹ eius inclytas terre beth ieſimoth & beelmeon & cariathaim filiis orientis cū filiis āmon. Et dabo eam in hereditatē: vt nō ſit vltra memoria filioꝝ ammō in gentib⁹. Et in moab faciam iudicia: & ſcient qa ego dñs. Hec dicit dominus deus. Pro eo q fecit idumea vltionē vt ſe vindicaret de filiis iuda: peccauitqꝫ delinquēs & vindictā expetiuit de eis: idcirco hec dicit dñs deus. Extendā manū meā ſup idumeā: & auferā de ea hominē & iumentū: & faciā eam deſertam ab auſtro: et qui ſunt in dedā gladio cadent. Et dabo vltionē meā ſup idumeā p manū ppli mei iſrael: & facient in edom iuxta irā meā & furorē meū & ſcient vindictam meam dicit dominus deus. Hec dicit domin⁹ deus. Pro eo q fecerunt paleſtini vindictā & vlti ſe ſunt toto aīo: interficientes & implentes inimicitias veteres: propterea hec dicit dñs deus. Ecce ego extendam manū meā ſup paleſtinos & interficiā interfectores: & perdā reliquias maritime regionis: faciāqꝫ in eis vltiones magnas arguens in furore: & ſcient quia ego dominus: cum dedero vindictam meam ſuper eos.

26.

Et factū eſt in vndecimo anno prima menſis factus eſt ſermo dñi ad me: dicēs. Fili hominis pro eo q dixit tyrus de hieruſalem: euge cōfracte ſunt porte populorum: cōuerſa eſt ad me: implebor: deſerta eſt: ppterea hec dicit dñs deus. Ecce ego ſuper te tyre: & aſcendere faciam ad te gentes multas ſicut aſcēdit mare fluctuās. Et diſſipabunt muros tyri

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה יַעַן אֲמֹר מוֹאָב
וְשֵׂעִיר הִנֵּה כְּכָל הַגּוֹיִם בֵּית יְהוּדָה
לָכֵן הִנְנִי פֹתֵחַ אֶת כֶּתֶף מוֹאָב
מֵהֶעָרִים מֵעָרָיו מִקָּצֵהוּ צְבִי אֶרֶץ
בֵּית הַיְשִׁימוֹת בַּעַל מְעוֹן וְקִרְיָתָמָה:
לִבְנֵי קֶדֶם עַל בְּנֵי עַמּוֹן וּנְתַתִּיהָ
לְמוֹרָשָׁה לְמַעַן לֹא תִזָּכֵר בְּנֵי עַמּוֹן
בַּגּוֹיִם: וּבְמוֹאָב אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים וְיָדְעוּ
כִּי אֲנִי יְהוָה: כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה
יַעַן עֲשׂוֹת אֱדוֹם בִּנְקֹם נָקָם לְבֵית
יְהוּדָה וַיֶּאְשְׁמוּ אָשׁוֹם וְנִקְּמוּ בָהֶם:
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה וְנָטִתִי
יָדִי עַל אֱדוֹם וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם
וּבְהֵמָה וּנְתַתִּיהָ חָרְבָּה מִתֵּימָן
וּדְדָנֶה בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ: וְנָתַתִּי אֶת
נִקְמָתִי בֶּאֱדוֹם בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וְעָשׂוּ בֶאֱדוֹם כְּאַפִּי וְכַחֲמָתִי וְיָדְעוּ
אֶת נִקְמָתִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה:
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה יַעַן עֲשׂוֹת
פְּלִשְׁתִּים בִּנְקָמָה וַיִּנָּקְמוּ נָקָם
בִּשְׁאָט בְּנֶפֶשׁ לְמַשְׁחִית אֵיבַת
עוֹלָם: לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה
הִנְנִי נוֹטֶה יָדִי עַל פְּלִשְׁתִּים וְהִכְרַתִּי
אֶת כְּרֵתִים וְהַאֲבַדְתִּי אֶת שְׁאֵרִית
חוֹף הַיָּם: וְעָשִׂיתִי בָם נְקָמוֹת
גְּדֹלוֹת בְּתוֹכְחוֹת חֵמָה וְיָדְעוּ כִּי
אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי אֶת נִקְמָתִי
בָּם: וַיְהִי בְּעַשְׁתֵּי

Ca.xxvj.

עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה
דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן אָדָם
יַעַן אֲשֶׁר אָמְרָה צֹּר עַל יְרוּשָׁלַם
הֶאָח נִשְׁבְּרָה דַּלְתוֹת הָעַמִּים
נָסַבָּה אֵלָי אִמָּלְאָה הָחֳרָבָה: לָכֵן כֹּה
אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הִנְנִי עָלַיִךְ צֹר
וְהַעֲלֵיתִי עָלַיִךְ גּוֹיִם רַבִּים כְּהַעֲלוֹת
הַיָּם לְגַלָּיו: וְשִׁחֲתוּ חֹמוֹת צֹר

וְהָרְסוּ מִגְדָּלֶיהָ וְסִחֵיתִי עֲפָרָהּ מִמֶּנָּה וְנָתַתִּי אוֹתָהּ לִצְחִיחַ סָלַע׃ מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיֶה בְּתוֹךְ הַיָּם כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְהָיְתָה לְבַז לַגּוֹיִם׃ וּבְנוֹתֶיהָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב תֵּהָרַגְנָה וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי מֵבִיא אֶל צֹר נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל מִצָּפוֹן מֶלֶךְ מְלָכִים בְּסוּס וּבְרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים וְקָהָל וְעַם רָב׃ בְּנוֹתַיִךְ בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב יַהֲרֹג וְנָתַן עָלַיִךְ דָּיֵק וְשָׁפַךְ עָלַיִךְ סֹלְלָה וְהֵקִים עָלַיִךְ צִנָּה׃ וּמְחִי קָבָלּוֹ יִתֵּן בְּחֹמוֹתָיִךְ וּמִגְדְּלֹתַיִךְ יִתֹּץ בְּחַרְבוֹתָיו׃ מִשִּׁפְעַת סוּסָיו יְכַסֵּךְ אֲבָקָם מִקּוֹל פָּרַשׁ וְגַלְגַּל וָרֶכֶב תִּרְעַשְׁנָה חוֹמוֹתַיִךְ בְּבֹאוֹ בִּשְׁעָרַיִךְ כִּמְבוֹאֵי עִיר מְבֻקָּעָה׃ בְּפַרְסוֹת סוּסָיו יִרְמֹס אֶת כָּל חוּצוֹתָיִךְ עַמֵּךְ בַּחֶרֶב יַהֲרֹג וּמַצְּבוֹת עֻזֵּךְ לָאָרֶץ תֵּרֵד׃ וְשָׁלְלוּ חֵילֵךְ וּבָזְזוּ רְכֻלָּתֵךְ וְהָרְסוּ חוֹמוֹתַיִךְ וּבָתֵּי חֶמְדָּתֵךְ יִתֹּצוּ וַאֲבָנַיִךְ וְעֵצַיִךְ וַעֲפָרֵךְ בְּתוֹךְ מַיִם יָשִׂימוּ׃ וְהִשְׁבַּתִּי הֲמוֹן שִׁירָיִךְ וְקוֹל כִּנּוֹרַיִךְ לֹא יִשָּׁמַע עוֹד׃ וּנְתַתִּיךְ לִצְחִיחַ סֶלַע מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיֶה לֹא תִבָּנֶה עוֹד כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לְצוֹר הֲלֹא מִקּוֹל מַפַּלְתֵּךְ בֶּאֱנֹק חָלָל בֵּהָרֵג הֶרֶג בְּתוֹכֵךְ יִרְעֲשׁוּ הָאִיִּים׃ וְיָרְדוּ מֵעַל כִּסְאוֹתָם כֹּל נְשִׂיאֵי הַיָּם וְהֵסִירוּ אֶת מְעִילֵיהֶם וְאֶת בִּגְדֵי רִקְמָתָם יִפְשֹׁטוּ חֲרָדוֹת יִלְבָּשׁוּ עַל הָאָרֶץ יֵשֵׁבוּ וְחָרְדוּ לִרְגָעִים וְשָׁמְמוּ עָלָיִךְ׃ וְנָשְׂאוּ עָלַיִךְ קִינָה

et deſtruent turres eius. Et radā puluerē eius de ea: & dabo eam in limpidiſſimam petrā. Siccatio ſagenarū erit in medio maris: quia ego locutus ſum: ait dominus deus & erit in direptionē gentibus. Filie quoq̨ ei⁹ q̄ ſunt in agro gladio interficientur: & ſcient quia ego dominus. Quia hec dicit dn̄s deus. Ecce ego adducā ad tyrum nabuchodonoſor regē babylonis ab aquilone regem regum: cum equis & curribus & equitibus & cetu populoq̨ magno. Filias tuas q̄ ſūt in agro gladio interficiet: & circūdabit te munitiōib⁹: & cōportabit aggerē in gyro. Et eleuabit cōtra te clypeū. & vēeas & arietes tēpabit in muros tuos: & turres tuas deſtruet ī armatura ſua. Inūdatiōe eqrū eius opiet te puluis eorū a ſonitu eqtū & rotarū & curruū mouebūtur muri tui. Cum ingreſſus fuerit portas tuas q̄ſi per introitū vrbis diſſipate: vngulis equoꝝ ſuoꝝ cōculcabit oēs plateas tuas: pp̄lm tuū gladio cedet: & ſtatue tue nobiles in terrā corruēt. Vaſtabūt opes tuas: diripiēt negociatiōes tuas: & deſtruēt muros tuos: & domus tuas p̄claras ſubuertēt: & lapides tuos & ligna tua & puluerē tuū in medio aquarū ponēt. Et qeſcere faciam multitudinē cāticorū tuoꝝ: & ſonit⁹ citharatū tuarū nō audietur amplius. Et dabo te in limpidiſſimā petrā: ſiccatio ſagenarū eris: nec edificaberis vltra qa ego dn̄s locut⁹ ſum ait dn̄s deus. Hec dicit dn̄s deus de tyro. Nūqd nō a ſonitu ruine tue & gemitu interfectorū tuoꝝ cū occiſi fuerint in medio tui: cōmouebūtur inſule & deſcendēt de ſedibus ſuis oēs principes maris: & auferent exuuias ſuas: & veſtimēta ſua varia abiiciēt & induētur ſtupore. In terra ſedebūt: & attoniti ſup repentino caſu tuo ammirabūtur aſſumētes ſuper te lamentū

τ ſubuertent turres tuas τ ventilabo puluerē
καὶ καθελοῦσι τοὺς πύργους σου, καὶ λικμήσω τὸν χοῦν
eius ab ea: τ dabo eam nitidiſſimā petrā: ſiccatio
αὐτῆς ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ δώσω αὐτὴν εἰς λεωπετρίαν. ψυγμὸς
ſagenarū erit in medio maris: qz ego locut⁹ ſum di-
σαγηνῶν ἔσται ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, ὅτι ἐγὼ λελάληκα
cit adonai dn̄s: τ erit in direptione gentib⁹. τ
λέγει ἀδωναὶ κύριος, καὶ ἔσται εἰς προνομὴν τοῖς ἔθνεσιν. καὶ

B

filie eius in agro gladio interficien-
αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἱ ἐν τῷ πεδίῳ μαχαίρᾳ ἀναιρεθήσον-
tur τ ſcient qz ego dn̄s. ppterea hec dicit
ται, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος. διὰ τοῦτο τάδε λέγει
adonai dn̄s: ecce ego adduco ſup te ſor nabuchodo-
ἀδωναὶ κς, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ σὸρ τὸν ναβουχοδο-
noſor regē babylonis ab aquilone: rex re-
νόσορ βασιλέα βαβυλῶνος ἀπὸ τοῦ βορρᾶ, βασιλεὺς βα-
gum eſt: cū equis τ currib⁹ τ equitib⁹ τ cō-
σιλέων ἐστίν, μεθ᾽ ἵππων καὶ ἁρμάτων καὶ ἱππέων καὶ συ-
gregatiōe gētiū multar valde: iſte filias
ναγωγῆς ἐθνῶν πολλῶν σφόδρα. οὗτος τὰς θυγατέρας
tuas q̄ in campo gladio interficiet: τ dabit ſup
σου τὰς ἐν τῷ πεδίῳ μαχαίρᾳ ἀνελεῖ, καὶ δώσει ἐπὶ
te munitiōes: τ circūedificabit te: τ circūponet
σὲ προφυλακήν, καὶ περιοικοδομήσει, καὶ περιβαλεῖ
tibi foſſam: τ circūedificabit in te vallū τ circuitu:
σοι τάφρον, καὶ περιοικοδομήσει ἐπὶ σὲ χάρακα κύκλῳ,
τ circūſtantiā armor τ lanceas eius. coram
καὶ περιστάσει ὅπλων καὶ τὰς λόγχας αὐτοῦ. ἀπέναντί
te dabit muros tuos τ turres tuas deſtruet in
σου δώσει τὰ τείχη σου καὶ τοὺς πύργους σου καθελεῖ ἐν
armis ſuis a multitudine equor ei⁹ ope-
τοῖς ὅπλοις αὐτοῦ. ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων αὐτοῦ, κατα-
riet te puluis eor: τ a voce equi-
καλύψει σε ὁ κονιορτὸς αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν ἱπ-
tum ei⁹ operiet te: τ a rotis cur-
πέων αὐτοῦ κατακαλύψει σε, καὶ ἀπὸ τῶν τροχῶν τῶν ἁρμά-
ruum eius. cōmouebunt muri tui ingrediente illo
των αὐτοῦ σεισθήσεται τὰ τείχη σου, εἰσπορευομένου αὐτοῦ
portas tuas ſicut ingrediens in vrbē de campo in
τὰς πύλας σου ὡς εἰσπορευόμενος εἰς πόλιν ἐκ πεδίου ἐν
vngulis equor ſuor conculcabunt om̄s
ταῖς ὁπλαῖς τῶν ἵππων αὐτοῦ καταπατήσουσι πάσας
plateas tuas: pp̄lm tuū gladio interficiet: τ
τὰς πλατείας σου, τὸν λαόν σου μαχαίρᾳ ἀνελεῖ, καὶ
ſubſtantiam fortitudinis tue in terrā deducet: τ depdabit
τὴν ὑπόστασιν τῆς ἰσχύος σου ἐπὶ τὴν γῆν κατάξει. καὶ προνομεύ-
C
potentiā tuā: τ ſpoliabit facultates tuas.
σει τὴν δύναμίν σου, καὶ σκυλεύσει τὰ ὑπάρχοντά σου,
τ deſtruet muros tuos τ domos tuas deſide-
καὶ καταβαλεῖ τὰ τείχη σου καὶ τοὺς οἴκους σου τοὺς ἐπιθυ-
rabiles ſubuertet: τ lapides tuos τ ligna tua τ puluerē tuū
μητοὺς καθελεῖ, καὶ τοὺς λίθους σου καὶ τὰ ξύλα σου καὶ τὸν χοῦν σου
in medio maris iniiciet. τ deſtruet multitudinē mu-
εἰς μέσον τῆς θαλάσσης ἐμβαλεῖ. καὶ καταλύσει τὸ πλῆθος τῶν μου-
ſicor tuor: τ vox pſalteriorū tuor nō audiet ampli⁹: τ da-
σικῶν σου, καὶ ἡ φωνὴ τῶν ψαλτηρίων σου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἔτι. καὶ δώ-
bo te in nitidiſſimā petrā. ſiccatio ſagenar eris: nō edificaberis vltra
σω σε εἰς λεωπετρίαν. ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσῃ, οὐ μὴ οἰκοδομηθῇς ἔτι,
qz ego locut⁹ ſū dicit adonai dn̄s. hec dicit dn̄s ſor: nōne
ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα λέγει ἀδωναὶ κύριος. διότι τάδε λέγει κύριος τῇ σόρ, οὐκ
a voce ruine tue cū gemuerit vulnerati in te
ἀπὸ φωνῆς τῆς πτώσεώς σου ἐν τῷ στενάξαι τραυματίας σου ἐν τῷ
euaginarēt gladiū in medio tui cōmouebunt inſule: τ deſcen-
σπάσασθαι μάχαιραν ἐν μέσῳ σου σεισθήσονται αἱ νῆσοι, καὶ καταβή-
dent de ſedib⁹ ſuis oēs pncipes maris: τ au-
σονται ἀπὸ τῶν θρόνων αὐτῶν πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφε-
ferent coronas ſuas: τ veſtimēta ſua varia exuen-
λοῦνται τὰς μίτρας αὐτῶν, καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν ποικίλον αὐτῶν ἐκδύ-
tur furore inſanient: ſup terrā ſedebūt τ formidabūt
σονται, ἐκστάσει ἐκστήσονται, ἐπὶ γῆν καθεδοῦνται καὶ φοβηθήσονται
perditionē tuā: τ gement ſup te: τ aſſument ſup te lamēti-
τὴν ἀπώλειάν σου, καὶ στενάξουσιν ἐπὶ σέ, καὶ λήψονται ἐπὶ σὲ θρῆνον,

dicent tibi: quō periſti: τ diſſipata es in mari
καὶ ἐροῦσί σοι, πῶς ἀπώλου, καὶ κατελύθης ἐκ θαλάσσης
...

D

...

A

Ca.27.
Et factū eſt verbū dn̄i ad me dicens: τu fili
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, καὶ σὺ υἱὲ
hoīs: aſſume ſup ſor lamētū: τ dices ſor habitā-
ἀνθρώπου, λαβὲ ἐπὶ τὴν σὸρ θρῆνον, καὶ ἐρεῖς τῇ σὸρ τῇ κατοι-
ti in introitu maris emporio popu-
κούσῃ ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς θαλάσσης τῷ ἐμπορίῳ τῶν λα-
...

B

...

dicent tibi. Quomodo periſti que habitas in mari vrbs inclyta: q̄ fuiſti fortis in mari cū habitatoribus tuis quos formidabant vniuerſi. Nunc ſtupebunt naues ī die pauoris tui: & turbabūtur inſule in mari: eo q̄ null⁹ egrediatur ex te. Quia hec dicit dn̄s deus. Cum dedero te vrbem deſolatam ſicut ciuitates que non habitātur: & adduxero ſup te abyſſum: & operuerint te aque multe: & detraxero te cū illis qui deſcendūt in lacū ad populū ſempiternū & collocauero in tra nouiſſima ſicut ſolitudines veteres cū his q̄ deducūtur in lacū: vt nō habiteris. Porro cū dedero gloriā in terra viuentiū in nihilū redigā te & nō eris: & requiſita nō inuenieris vltra in ſempiternū: dicit dominus deus.

27.

Et factū eſt verbum domini ad me: dicens. Tu ergo fili hominis aſſume ſuper tyrū lamentum: & dices tyro: que habitat in introitu maris: negociationi populorum ad inſulas multas. Hec dicit dominus deus. O tyre tu dixiſti. Perfecti decoris ego ſum: & in corde maris ſita. Finitimi tui q̄ te edificauerūt impleuerūt decorē tuū abietibus de ſanir extruxerūt te cū oibus tabulatis maris: cedrū de libano tulerūt vt facerent tibi malū: q̄rcus de baſan dolauerūt in remos tuos: & tranſtra tua fecerūt tibi ex ebore indico: & p̄toriola de inſulis italie. Byſſus varia de egypto texta eſt tibi in velū vt poneretur ī malo: hyacinthus & purpura de inſulis eliſa facta ſunt opimentū tuū. Habitatores ſidonis & aradii fuerunt remiges tui: ſapiētes tui tyre facti ſunt gubernatores tui: ſenes biblii & prudētes ei⁹ habuerūt nautas ad miniſteriū varie ſupellectilis tue. Oēs naues maris & naute eaꝝ fuerūt in pp̄lo negociatōis tue. Perſe & lydi & libyes erāt

וְאָמְרוּ לָךְ אֵיךְ אָבַדְתְּ נוֹשֶׁבֶת מִיַּמִּים הָעִיר הַהֻלָּלָה אֲשֶׁר הָיְתָה חֲזָקָה בַיָּם הִיא וְיֹשְׁבֶיהָ אֲשֶׁר נָתְנוּ חִתִּיתָם לְכָל יוֹשְׁבֶיהָ׃ עַתָּה יֶחְרְדוּ הָאִיִּן יוֹם מַפַּלְתֵּךְ וְנִבְהֲלוּ הָאִיִּים אֲשֶׁר בַּיָּם מִצֵּאתֵךְ׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּתִתִּי אֹתָךְ עִיר נֶחֱרֶבֶת כֶּעָרִים אֲשֶׁר לֹא נוֹשָׁבוּ בְּהַעֲלוֹת עָלַיִךְ אֶת תְּהוֹם וְכִסּוּךְ הַמַּיִם הָרַבִּים׃ וְהוֹרַדְתִּיךְ אֶת יוֹרְדֵי בוֹר אֶל עַם עוֹלָם וְהוֹשַׁבְתִּיךְ בְּאֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת כָּחֳרָבוֹת מֵעוֹלָם אֶת יוֹרְדֵי בוֹר לְמַעַן לֹא תֵשֵׁבִי וְנָתַתִּי צְבִי בְּאֶרֶץ חַיִּים׃ בַּלָּהוֹת אֶתְּנֵךְ וְאֵינֵךְ וּתְבֻקְשִׁי וְלֹא תִמָּצְאִי עוֹד לְעוֹלָם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

Ca.xxvij.

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ וְאַתָּה בֶן אָדָם שָׂא עַל צֹר קִינָה׃ וְאָמַרְתָּ לְצוֹר הַיֹּשֶׁבֶתי עַל מְבוֹאֹת יָם רֹכֶלֶת הָעַמִּים אֶל אִיִּים רַבִּים כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צוֹר אַתְּ אָמַרְתְּ אֲנִי כְּלִילַת יֹפִי׃ בְּלֵב יַמִּים גְּבוּלָיִךְ בֹּנַיִךְ כָּלְלוּ יָפְיֵךְ׃ בְּרוֹשִׁים מִשְּׂנִיר בָּנוּ לָךְ אֵת כָּל לֻחֹתָיִם אֶרֶז מִלְּבָנוֹן לָקָחוּ לַעֲשׂוֹת תֹּרֶן עָלָיִךְ׃ אַלּוֹנִים מִבָּשָׁן עָשׂוּ מִשּׁוֹטָיִךְ קַרְשֵׁךְ עָשׂוּ שֵׁן בַּת אֲשֻׁרִים מֵאִיֵּי כִּתִּיִּים׃ שֵׁשׁ בְּרִקְמָה מִמִּצְרַיִם הָיָה מִפְרָשֵׂךְ לִהְיוֹת לָךְ לְנֵס תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן מֵאִיֵּי אֱלִישָׁה הָיָה מְכַסֵּךְ׃ יֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאַרְוַד הָיוּ שָׁטִים לָךְ חֲכָמַיִךְ צוֹר הָיוּ בָךְ הֵמָּה חֹבְלָיִךְ׃ זִקְנֵי גְבַל וַחֲכָמֶיהָ הָיוּ בָךְ מַחֲזִיקֵי בִּדְקֵךְ כָּל אֳנִיּוֹת הַיָּם וּמַלָּחֵיהֶם הָיוּ בָךְ לַעֲרֹב מַעֲרָבֵךְ׃ פָּרַס וְלוּד וּפוּט הָיוּ

Primitiua.heb. **Tex.heb.Ezechi.xxvij.**

בְּחֵילֵךְ אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ מָגֵן וְכוֹבַע
תִּלּוּ בָךְ הֵמָּה נָתְנוּ הֲדָרֵךְ׃ בְּנֵי אַרְוַד
וְחֵילֵךְ עַל חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב וְגַמָּדִים
בְּמִגְדְּלוֹתַיִךְ הָיוּ שִׁלְטֵיהֶם תִּלּוּ
עַל חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב הֵמָּה כָּלְלוּ יָפְיֵךְ׃
תַּרְשִׁישׁ סֹחַרְתֵּךְ מֵרֹב כָּל הוֹן
בְּכֶסֶף בַּרְזֶל בְּדִיל וְעוֹפֶרֶת נָתְנוּ
עִזְבוֹנָיִךְ׃ יָוָן תֻּבַל וָמֶשֶׁךְ הֵמָּה
רֹכְלָיִךְ בְּנֶפֶשׁ אָדָם וּכְלֵי נְחֹשֶׁת
נָתְנוּ מַעֲרָבֵךְ׃ מִבֵּית תּוֹגַרְמָה
סוּסִים וּפָרָשִׁים וּפְרָדִים נָתְנוּ
עִזְבוֹנָיִךְ׃ בְּנֵי דְדָן רֹכְלַיִךְ אִיִּים
רַבִּים סְחֹרַת יָדֵךְ קַרְנוֹת שֵׁן
וְהָבְנִים הֵשִׁיבוּ אֶשְׁכָּרֵךְ׃ אֲרָם
סֹחַרְתֵּךְ מֵרֹב מַעֲשָׂיִךְ בְּנֹפֶךְ
אַרְגָּמָן וְרִקְמָה וּבוּץ וְרָאמֹת
וְכַדְכֹּד נָתְנוּ בְּעִזְבוֹנָיִךְ׃ יְהוּדָה
וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵמָּה רֹכְלָיִךְ
בְּחִטֵּי מִנִּית וּפַנַּג וּדְבַשׁ וָשֶׁמֶן
וָצֹרִי נָתְנוּ מַעֲרָבֵךְ׃ דַּמֶּשֶׂק
סֹחַרְתֵּךְ בְּרֹב מַעֲשַׂיִךְ מֵרֹב כָּל
הוֹן בְּיֵין חֶלְבּוֹן וְצֶמֶר צָחַר׃
וְדָן וְיָוָן מְאוּזָּל בְּעִזְבוֹנַיִךְ נָתָנוּ
בַּרְזֶל עָשׁוֹת קִדָּה וְקָנֶה בְּמַעֲרָבֵךְ
הָיָה׃ דְּדָן רֹכַלְתֵּךְ בְּבִגְדֵי חֹפֶשׁ
לְרִכְבָּה׃ עֲרַב וְכָל נְשִׂיאֵי קֵדָר הֵמָּה
סֹחֲרֵי יָדֵךְ בְּכָרִים וְאֵילִים וְעַתּוּדִים
בָּם סֹחֲרָיִךְ׃ רֹכְלֵי שְׁבָא וְרַעְמָה
הֵמָּה רֹכְלָיִךְ בְּרֹאשׁ כָּל בֹּשֶׂם וּבְכָל
אֶבֶן יְקָרָה וְזָהָב נָתְנוּ עִזְבוֹנָיִךְ׃ חָרָן
וְכַנֵּה וָעֶדֶן רֹכְלֵי שְׁבָא אַשּׁוּר
כִּלְמַד רֹכַלְתֵּךְ׃ הֵמָּה רֹכְלַיִךְ בְּמַכְלֻלִים
בִּגְלוֹמֵי תְּכֵלֶת וְרִקְמָה וּבְגִנְזֵי
בְּרֹמִים בַּחֲבָלִים חֲבֻשִׁים וַאֲרֻזִים
בְּמַרְכֻלְתֵּךְ׃ אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ שָׁרוֹתַיִךְ
מַעֲרָבֵךְ וַתִּמָּלְאִי וַתִּכְבְּדִי מְאֹד

Trāſla.B.Hie.

in exercitu tuo viri bellatores tui: clypeū & galeā ſuſpenderūt in te pro ornatu tuo. Filii aradii ∞∞ cū exercitu tuo ſup muros tuos in circuitu: ſed & pygmei q erāt in turrib9 tuis pharetras ſuas ſuſpēderūt in muris tuis p gyrum. Ipſi cōpleuerūt pulchritudinē tuā. Carthaginēſes negociatores tui a multitudie cūctarū diuitiaꝝ: argēto: ferro: ſtāno: plūboq; repleuerūt nūdinas tuas. Grecia & tubal & moſoch ipſi inſtitores tui: mācipia & vaſa erea adduxerūt pplo tuo de domo thogorma eqs & eqtes & mulos adduxerūt ad forū tuū. Filii dedan negociatores tui. Inſule mlte negotiatio man9tue: Dētes eburneos & hebeninos mutauerūt in precio tuo. Syrus negociator tu9. Propter multitudinē operū tuorū guttā & purpurā & ſcutulata & byſſum & ſericū & chodchod ppoſuerūt in mercatu tuo. Iuda & terra iſrael ipſi inſtitores tui ī frumēto primo bal ſamū & mel & oleū & reſinā ppoſuerūt in nundinis tuis. Damaſcenus negociator tu9 in multitudine operū tuorū: in multitudine diuerſarū opū: in vino pingui: in lanis coloris optimi. Dan & grecia & mozel in nūdinis tuis ppoſuerūt ferrū fabrefactū ſtactem & calamū in negociatiōe tua. Dedan iſtitores tui in tapetib9 ad ſedēdū. Arabia & vniuerſi principes cedar ipi negociatores manus tue cū agnis & arietibus & hedis venerūt ad te negociatores tui. Venditores ſaba & rema ipſi negociatores tui: cū vniuerſis primis aromatib9 & lapide pcioſo & auro qd ppoſuerūt in mercatu tuo. Arā & chēne & edē negociatores tui. Saba aſſur & chelmach vēditores tui: ipſi negociatores tui: multipharia in volucrib9 hyacithi & polymitoꝝ gazarūq; pcioſaꝝ q obuolute & aſtricte erant funib9: cedros q; hēbāt ī negociatōib9 tuis. naues maris pricipes tui in negociatiōe tua: & repleta es & glificata nimis

Trāſ.Gre.lxx.cū interp.lati.

erant in exercitu tuo viri bellatores tui peltas
ἦσαν ἐν τῇ δυνάμει σου ἄνδρες πολεμισαί σου πέλτας,
τ galeas ſuſpenderūt in te: iſti dederūt
καὶ περικεφαλαίας ἐκρέμασαν ἐν σοί, οὗτοι ἔδωκαν τὴν
glam tuā: filij aradiop: τ fortitudo tua ſup mu
δόξαν σου, υἱοὶ ἀραδίων, καὶ ἡ δύναμίς σου ἐπὶ τῶν τει
ros tuos ī circuitu. ſed τ medi in turrib9 tuis ex
χέων σου κύκλῳ. ἀλλὰ καὶ μῆδοι ἐν τοῖς πύργοις σου ἦ
rant cuſtodes. pharetras ſuas ſuſpenderūt ſup
σαν φύλακες. τὰς φαρέτρας αὐτῶν ἐκρέμασαν ἐπὶ τῶν
ppugnacula tua: ī circuitu iſti pfecerūt tuū decorē. cal
ὁρμῶν σου, κύκλῳ οὗτοι ἐτελείωσάν σου τὸ κάλλος. καλ
chedonij mercatores tui a multitudie potētie tue: argē
χηδόνιοι ἔμποροί σου ἀπὸ πλήθους δυνάμεώς σου, ἀργύ
to τ auro τ ere τ ferro τ ſtanno
ριον καὶ χρυσίον καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον καὶ κασσίτερον
τ plūbo dederūt forū tuū. grecia vniuerſa
καὶ μόλιβδον ἔδωκαν τὴν ἀγοράν σου. ἡ ἑλλὰς πᾶσα,
τ adiacentia eius: negociati ſūt in te in ani
καὶ τὰ παρατείνοντα αὐτῆς, ἐνεπορεύοντο ἐν σοὶ ἐν ψυ
mab9 hoim: τ vaſa erea dederūt mercature
χαῖς ἀνθρώπων, καὶ σκεύη χαλκᾶ ἔδωκαν τῇ ἐμπορίᾳ
tue de domo thergama equos τ equites: τ mulos
σου ἐξ οἴκου θεργαμὰ ἵππους καὶ ἱππεῖς, καὶ ἡμιόνους
dederūt nūdinas tuas filij rhodiop mercatores tui ab inſulis
ἔδωκαν ἀγοράν σου υἱοὶ ῥοδίων ἔμποροί σου ἀπὸ νήσων
mltiplicauerūt negotiationē tuā dentes elephantinos: τ
ἐπλήθυναν τὴν ἐμπορίαν σου ὀδόντας ἐλεφαντίνους, καὶ
his q introducebant reddebas mercedes tuas homines
τοῖς εἰσαγομένοις ἀντεδίδου τοὺς μισθούς σου ἀνθρώ
nes negociationē tuā a mltitudie mercatus tui in
πους ἐμπορίαν σου ἀπὸ πλήθους τῆς ἐμπορίας σου ἐν
aphec ſtactē: τ purpuram τ byſſum τ varias
ἀφὲκ σακτήν, καὶ πορφύραν καὶ βύσσον καὶ ποικίλμα
res de tharſis: τ raamoth τ codchod dederūt nūdi
τα ἐκ θαρσεῖς, καὶ ῥααμὼθ καὶ κοδχὸδ ἔδωκαν τὴν ἀγο
nas tuas iudas: τ filij iſrael. iſti negociatores tui in
ράν σου ἰούδας, καὶ υἱοὶ ἰσραήλ. οὗτοι ἔμποροί σου ἐν
frumēti ɔmercio: τ vnguētoꝝ τ pmū mel τ oleum τ
σίτου πράσει, καὶ μύρων καὶ πρῶτον μέλι καὶ ἔλαιον καὶ
reſinam dederūt in nundinis tuis. damaſcus ne
ῥητίνην ἔδωκαν εἰς τὸν σύμμικτόν σου. δαμασκὸς ἐμ
gotiatio tua in mltitudie opeꝝ tuoꝝ ex mltitudie fortitudis
πορία σου ἐν πλήθει ἔργων σου ἐκ πλήθους δυνάμεώς
tue. ois vinū ex chelmon: τ lanā lucidā de mile
σου. πάσης οἶνος ἐκ χελμὸν, καὶ ἔριον σίλβον ἐκ μιλή
to: dan τ iauan τ moozil in nūdinis tuis. fer
του, δὰν καὶ ἰαουὰν καὶ μοοζὴλ εἰς τὴν ἀγοράν σου. σί
rum operatum τ rote in ɔmixtione tua
δηρος εἰργασμένος καὶ τροχοὶ ἐν τῷ συμμίκτῳ σου
ſunt dedan negociatores tui cū iumētis electis ad
εἰσίν δαιδὰν ἔμποροί σου μετὰ κτηνῶν ἐκλεκτῶν εἰς
currus: arabia τ oēs principes cedar. iſti
ἅρματα, ἀραβία καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες κηδάρ. οὗτοι
negociatores p manū tuā camelos: τ arietes: τ ag
ἔμποροι διὰ χειρός σου καμήλους, καὶ κριούς, καὶ ἀμ
nos in qb9 negotiantur te negociatores tui ſaba: τ
νοὺς ἐν οἷς ἐμπορεύονταί σε οἱ ἔμποροί σου σαβά, καὶ
ragma: ipi negotiatores tui cū primis aromatib9 τ
ῥαγμά, αὐτοὶ ἔμποροί σου μετὰ πρώτων ἡδυσμάτων καὶ
lapidib9 pcioſis q τ aurum dederūt mercatū tuū. charan: τ cha
λίθων τιμίων οἳ καὶ χρυσίον ἔδωκαν τὴν ἀγοράν σου. χαρὰν, καὶ χα
naan τ edan: iſti negociatores tui. ſaba τ aſſur: τ chalma
ναὰν καὶ αἰδὰν, οὗτοι ἔμποροί σου. σαβὰ καὶ ἀσσοὺρ, καὶ χαλμὰδ
negociatores tui ferētes negotiationē ī mltifariā τ volucrib9 hyacinthi
ἔμποροί σου φέροντες ἐμπορίαν ἐν μοχαλὶμ καὶ γαλίμ ὑάκινθον
τ polymita τ theſauros electos colligatos in funib
καὶ ποικιλίαν καὶ θησαυροὺς ἐκλεκτοὺς καὶ δεδεμένους ἐν χοινίοι
τ cypreſſine naues in eis. negotiatio tua in mltitudi
καὶ κυπαρίσσινα πλοῖα ἐν αὐτοῖς. ἡ ἐμπορία σου ἐν τῷ πλήθει
cōmixtionū tuaꝝ: τ repleta es: τ aggrauata es nimis
τῶν συμμίκτων σου, καὶ ἐνεπλήσθης, καὶ ἐβαρύνθης σφόδρα

C

D

E

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

F

in cordib9 mariū. in aqua multa adduxerūt te remi
ἐν καρδίαις θαλασσῶν. ἐν ὕδατι πολλῷ ἦγόν σε οἱ κωπη
ges tui. ſpūs auſtri cōtriuit te in corde ma
λάταί σου. πνεῦμα τοῦ νότου συνέτριψέν σε ἐν καρδίᾳ θα
ris. potentie tue: τ merces tua τ cōmixti
λάσσης. αἱ δυνάμεις σου, καὶ ὁ μισθός σου καὶ οἱ σύμμικτοί
tui: τ remiges tui: τ gubernatores tui τ con
σου, καὶ οἱ κωπηλάται σου, καὶ οἱ κυβερνῆταί σου καὶ οἱ σύμ
ſiliarij tui: τ ɔmiſcentes ɔmixtionē tuā: τ
βουλοί σου, καὶ οἱ ἐπιμιγνύντες τὴν ἐπιμιξίαν σου, καὶ
oēs viri bellatores tui in te: τ vniuerſa
πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισαί σου ἐπὶ σοί, καὶ πᾶσα ἡ
ɔgregatio tua in medio tui cadent in corde ma
συναγωγή σου ἐν μέσῳ σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ θαλάσ
ris. in die ruine tue ad vocē clamo
σης. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πτώσεώς σου πρὸς τὴν φωνὴν τῆς κραυ
ris tui gubernatores tui tiore timebunt: τ deſcē
γῆς σου οἱ κυβερνῆταί σου φόβῳ φοβηθήσονται, καὶ κατα
dent a nauibus ſuis omnes remiges
βήσονται ἀπὸ τῶν πλοίων αὐτῶν πάντες οἱ κωπηλάται
tui: τ naute tui: τ prete maris
σου, καὶ οἱ ἐπιβάται σου, καὶ οἱ πρωρεῖς τῆς θαλάσσης
ſup trā ſtabunt: τ eiulabunt ſup te voce
ἐπὶ τὴν γῆν στήσονται, καὶ ἀλαλάξουσιν ἐπὶ σὲ τὴν φωνὴν
ſuā: τ clamabūt amare: τ imponent trā ſup
αὐτῶν, καὶ κεκράξονται πικρόν, καὶ ἐπιθήσουσιν γῆν ἐπὶ
caput eoꝝ: τ cinerē ſubſternent: τ radent
τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ σποδὸν ὑποστρώσονται, καὶ ξυρήσον
ſup te caluitium: τ ɔſtringentur cilicio: τ
ται ἐπὶ σοὶ φαλάκρωμα, καὶ περιζώσονται σάκκον, καὶ

G

plorabunt ſup te in amaritudie anime: τ planctū
κλαύσονται περὶ σοῦ ἐν πικρασμῷ ψυχῆς, καὶ κοπετὸν
amaꝝ aſſument ſup te τ aſſument ſup te filij eo
πικρὸν λήψονται ἐπὶ σὲ καὶ ἀναλήψονται ἐπὶ σὲ οἱ υἱοὶ αὐ
rū lamētū τ plangēt planctū ſor. q̄s ſicut ty
τῶν θρῆνον καὶ θρηνήσουσιν θρήνημα σόρ. τίς ὥσπερ τύ
r9 q cōticuit in medio maris: quātā inue
ρος καταστιγηθεῖσα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης; πόσον τινὰ εὗ
niſti mercedē a mari: impleſti gētes a mltitu
ρες μισθὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης; ἐνέπλησας ἔθνη ἀπὸ τοῦ πλή
die tua: τ a cōmixtione tua ditaſti om
θους σου, καὶ ἀπὸ τοῦ συμμίκτου σου ἐπλούτισας πάν
nes reges tre. nūc aūt ɔtrita es in mari in
τας βασιλεῖς τῆς γῆς. νῦν δὲ συνετρίβης ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐν
pfūditate aq̄ cōmixtio tua τ oīs cōgregatio tua
βαθέσιν ὕδατος ὁ σύμμικτός σου καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου
in medio tui. ceciderūt oēs remiges tui oēs
ἐν μέσῳ σου. ἔπεσον πάντες οἱ κωπηλάται σου πάντες οἱ
habitantes inſulas ɔtriſtabunt ſup te: τ re
κατοικοῦντες τὰς νήσους συγνάσουσιν ἐπὶ σέ, καὶ οἱ βα
ges eoꝝ ſtupore ſtupeſcent τ flebit fact
σιλεῖς αὐτῶν ἐκστάσει ἐκστήσονται καὶ δακρύσει τὸ πρόσω
es eoꝝ: negociatores a gētib9 ſibilauerūt ſup te: pditio
πον αὐτῶν, ἔμποροι ἀπὸ ἐθνῶν ἐσύρισαν ἐπὶ σέ, ἀπώλεια
facta es τ nō vltra eris in eternū.
ἐγένου καὶ οὐκ ἔτι ἔσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

Ca.28.

Et fact9 ē ſmo dñi ad me dicens: τ tu fili hois: dic
Καὶ ἐγένετο λόγος κυ πρός με λέγων, καὶ σὺ υἱὲ ἀνοῦ, εἰπὲ τῷ
pncipi tyri: hec dicit adonai dñs. p eo qđ exaltatū ē cor tuū:
ἄρχοντι τύρου, τάδε λέγει ἀδωναΐ κς. ἀνθ᾽ ὧν ὑψώθη ἡ καρδία σου,
τ dixiſti de9 ſum ego: hitationē dei hitaui in corde ma
καὶ εἶπας θεός εἰμι ἐγώ, κατοικίαν θεοῦ κατῴκηκα ἐν καρδίᾳ θαλάσ
ris: tu aūt es hō τ nō de9: τ dediſti cor tuū q̄ſi cor
σης, σὺ δὲ εἶ ἄνος καὶ οὐ θεός, καὶ ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρ
dei: nūqđ ſapiētior es tu daniele? ſapiētes nō erudierunt
δίαν θεοῦ, μὴ σοφώτερος εἶ σὺ τοῦ δανιήλ; σοφοὶ οὐκ ἐπαίδευσάν
te diſciplina ſua: nūqđ ī ſcientia tua aut in prudētia tua feci
σε τῇ ἐπιστήμῃ αὐτῶν, μὴ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ σου ἢ ἐν τῇ φρονήσει σου ἐποί
ſti tibi fortitudinē: τ acquiſiſti argētū τ aurum in
ησας ἑαυτῷ δύναμιν, καὶ περιεποιήσω ἀργύριον καὶ χρυσίον ἐν
theſauris tuis: aut ī multa ſcientia tua τ negotiatiōe tua
τοῖς θησαυροῖς σου, ἢ ἐν τῇ πολλῇ ἐπιστήμῃ σου καὶ τῇ ἐμπορίᾳ σου

Trāſla.B.Hie.

in corde maris. In aqs multis adduxerunt te ∞ remiges tui. Ventus auſter contriuit te. ∞∞ In corde maris diuitie tue: & theſauri tui: & multiplex inſtrumentū tuū. Naute tui gubernatores tui tenebāt ſuppellectilē tuā: & pop'lo tuo pērant: viri q̄q; bellatores tui q erāt in te cum vniuerſa multitudine tua q̄ eſt in medio tui: cadēt ī corde maris in die ruine tue. A ſonitu clamoris gubernatorū tuoꝝ cōturbabūtur claſſes: & deſcēdēt de nauib9 ſuis oēs q tenebant remū. Naute & vniuerſi gubernatores maris in terra ſtabūt & eiulabūt ſup te voce magna & clamabūt amare. Et ſupiaciēt puluerē capitibus ſuis: & cinere cōſpergētur: & radēt ſup te caluitiū: & accingētur ciliciis. Et plorabūt te ī amaritudine aīe ploratu amariſſimo: & aſſumēt ſup te carmē lugubre: & plāgēt te. Que ē vt tyrus q̄ obtumuit in medio maris. Que ī exitu negociationū tuarū de mari īpleſti pp'los multos & mltitudine diuitiarū tuarū & pp'lorū tuoꝝ ditaſti reges terre. Nūc cōtrita es a mari: in pfundis aquarū opes tue: & ois multitudo tua q̄ erat in medio tui ceciderūt. Vniuerſi hītatores inſularū obſtupuerūt ſup te: & reges earū oēs tēpeſtate pcuſſi mutauerūt vultus. Negociatores populorū ſibilauerūt ſup te. Ad nihilū deducta es: & nō eris vſq; in perpetuum.

28.

Et factus eſt ſermo dñi ad me dicens. Fili hominis: dic principi tyri. Hec dicit ∞∞∞ dñs deus. Eo q̄ eleuatū eſt cor tuū & dixiſti: ∞∞ deus ego ſum: & in cathedra dei ſedi ∞∞∞∞ in corde maris: cum ſis homo & nō deus: & dediſti cor tuum quaſi cor dei. Ecce ſapientior es tu daniele: omne ſecretum non eſt abſconditū a te. In ſapientia & prudentia tua feciſti tibi fortitudinē: & acqſiſti aurū & argētū in theſauris tuis: in multitudine ſapiē tue & in negociatione tua

Tex.heb.Ezechi.xxviij. **Primitiua.heb.**

בְּלֵב יַמִּים׃ בְּמַיִם רַבִּים הֱבִאוּךְ
הַשָּׁטִים אֹתָךְ רוּחַ הַקָּדִים שְׁבָרֵךְ
בְּלֵב יַמִּים׃ הוֹנֵךְ וְעִזְבוֹנַיִךְ מַעֲרָבֵךְ
מַלָּחַיִךְ וְחֹבְלָיִךְ מַחֲזִיקֵי בִדְקֵךְ וְעֹרְבֵי
מַעֲרָבֵךְ וְכָל אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ אֲשֶׁר
בָּךְ וּבְכָל קְהָלֵךְ אֲשֶׁר בְּתוֹכֵךְ יִפְּלוּ
בְּלֵב יַמִּים בְּיוֹם מַפַּלְתֵּךְ׃ לְקוֹל
זַעֲקַת חֹבְלָיִךְ יִרְעֲשׁוּ מִגְרֹשׁוֹת׃
וְיָרְדוּ מֵאֳנִיּוֹתֵיהֶם כֹּל תֹּפְשֵׂי מָשׁוֹט
מַלָּחִים כֹּל חֹבְלֵי הַיָּם אֶל הָאָרֶץ
יַעֲמֹדוּ׃ וְהִשְׁמִיעוּ עָלַיִךְ בְּקוֹלָם
וְיִזְעֲקוּ מָרָה וְיַעֲלוּ עָפָר עַל
רָאשֵׁיהֶם בָּאֵפֶר יִתְפַּלָּשׁוּ׃ וְהִקְרִיחוּ
אֵלַיִךְ קָרְחָה וְחָגְרוּ שַׂקִּים וּבָכוּ
אֵלַיִךְ בְּמַר נֶפֶשׁ מִסְפֵּד מָר׃ וְנָשְׂאוּ
אֵלַיִךְ בְּנִיהֶם קִינָה וְקוֹנְנוּ עָלָיִךְ
מִי כְצוֹר כְּדֻמָה בְּתוֹךְ הַיָּם׃
בְּצֵאת עִזְבוֹנַיִךְ מִיַּמִּים הִשְׂבַּעַתְּ
עַמִּים רַבִּים בְּרֹב הוֹנַיִךְ וּמַעֲרָבַיִךְ
הֶעֱשַׁרְתְּ מַלְכֵי אָרֶץ׃ עֵת נִשְׁבֶּרֶת
מִיַּמִּים בְּמַעֲמַקֵּי מָיִם מַעֲרָבֵךְ
וְכָל קְהָלֵךְ בְּתוֹכֵךְ נָפָלוּ׃ כֹּל יֹשְׁבֵי
הָאִיִּים שָׁמְמוּ עָלַיִךְ וּמַלְכֵיהֶם
שָׂעֲרוּ שַׂעַר רָעֲמוּ פָּנִים׃ סֹחֲרִים
בָּעַמִּים שָׁרְקוּ עָלָיִךְ בַּלָּהוֹת הָיִית
וְאֵינֵךְ עַד עוֹלָם׃

Ca.xxviij.

וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
בֶּן אָדָם אֱמֹר לִנְגִיד צֹר כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן גָּבַהּ לִבְּךָ וַתֹּאמֶר
אֵל אָנִי מוֹשַׁב אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי
בְּלֵב יַמִּים וְאַתָּה אָדָם וְלֹא
אֵל וַתִּתֵּן לִבְּךָ כְּלֵב אֱלֹהִים׃
הִנֵּה חָכָם אַתָּה מִדָּנִאֵל כָּל סָתוּם
לֹא עֲמָמוּךָ׃ בְּחָכְמָתְךָ וּבִתְבוּנָתְךָ
עָשִׂיתָ לְּךָ חַיִל וַתַּעַשׂ זָהָב וָכֶסֶף
בְּאוֹצְרוֹתֶיךָ׃ בְּרֹב חָכְמָתְךָ בִּרְכֻלָּתְךָ

multiplicaſti tibi fortitudinē: & eleuatū ē cor tuū in robore tuo. Propterea hec dicit dñs deus. Eo q eleuatū eſt cor tuum quaſi cor dei: idcirco ecce ego adducam ſup te alienos robuſtiſſimos gentiū. Et nudabūt gladios ſuos ſup pulchritudinē ſapiē tue: & pollluēt decorē tuū. Interficient & detrahēt te: & morieris in interitu occiſoꝝ in corde maris. Nunqd dicens loqris: deus ego ſū corā interficientibus te: cū ſis homo & nō deus? In manu occidentiū te morte incircūciſoꝝ morieris in manu alienoꝝ: quia ego locutus ſum ait dominus deus. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens. Fili hominis: leua planctum ſuper regem tyri: & dices ei. Hec dicit dominus deus. Tu ſignaculum ſimilitudinis: plenꝰ ſapiā: pfectus decore: in delitiis paradiſi dei fuiſti. Omnis lapis precioſus operimentum tuum: ſardius topazius & iaſpis chryſolithꝰ & onyx & beryllus: ſapphirus & carbūculus & ſmaragdꝰ. Aurū opus decoris tui & foramina tua in die q̄ cōditus es prepata ſunt. Tu cherub extentus & protegens: & poſui te in monte ſancto dei. In medio lapidum ignitorum ambulaſti: perfectus in viis tuis a die cōditionis tue: donec inuēta eſt iniqtas in te. In multitudine negociatiōis tue repleta ſunt interiora tua iniquitate: & peccaſti & eieci te de mōte dei: & pdidi te o cherub ptegens de medio lapidū ignitorū. Et eleuatū eſt cor tuū in decore tuo. Perdidiſti ſapiam tuā in decore tuo in terrā proieci te: ante faciem regum dedi te vt cernerēt te. In multitudie iniqtatū tuaꝝ & iniqtate negociatiōis tue polluiſti ſanctificationē tuā. Producā ergo ignē de medio tui q comedat te: & dabo te in cinerē ſup trā in cōſpectu oīm videtiū te. Oēs q nouerint te in gentibꝰ: obſtupeſcēt

B

C

D

F

G

A

ſuper te. Nihil factus es & non eris in perpetuū. Et factus eſt ſermo dñi ad me dicēs. Fili hominis: pone faciem tuā contra ſydonē: & pphetabis de ea & dices. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te ſydon: & glorificabor in medio tui. Et ſcient quia ego dominus cū fecero in ea iudicia: & ſctificatus fuero in ea. Et īmittā ei peſtilentiam & ſanguinē i plateis eiꝰ: et corruēt interfecti in medio eius gladio per circuitum: & ſcient quia ego dominus. Et nō erit vltra domui iſrael offendiculum amaritudīs: & ſpina dolorē inferēs vndiqꝫ p circuitū eorū q aduerſantur eis: & ſcient quia ego dominus deus. Hec dicit dominus deus. Quando cōgregauero domū iſrael de populis in quibus diſperſi ſunt ſanctificabor in eis coram gentibus: & habitabunt in terra ſua quā dedi ſeruo meo iacob: & habitabunt in ea ſecuri. Et edificabūt domos: & plātabūt vineas: & habitabūt cōfidenter cum fecero iudicia in omnibus qui aduerſantur eis per circuitum: & ſcient quia ego dominus deus eorum. 29.

Ca.29. Cap.xxix.

IN anno decimo: decimo menſe duodecima die mēſis: factum eſt verbum domini ad me dicēs. Fili hominis pone faciem tuam contra pharaonem regem egypti & prophetabis de eo: & de egypto vniuerſa loquere dices. Hec dicit dominus deꝰ. Ecce ego ad te pharao rex egypti draco magne: qui cubas in medio fluminum tuorum & dicis: meꝰ ē fluuiꝰ & ego feci memetipſum. Et ponā frenum in maxillis tuis: & agglutinabo piſces fluminū tuorū ſquamis tuis. Et extraham te de medio fluminū tuoꝝ: & vniuerſi piſces tui ſquāmis tuis adherebūt.

ונטשתיך המדברה אתך ואת כל דגה
דגת יאריך על פני השדה תפול פנה נפל
לא תאסף ולא תקבץ לחית הארץ אסף קבץ
ולעוף השמים נתתיך לאכלה: חיה
וידעו כל ישבי מצרים כי אני
יהוה יען היותם משענת קנה היה שען
לבית ישראל: בתפשם בך בכפך
תרוץ ובקעת להם כל כתף רוץ
ובהשענם עליך תשבר והעמדת שבר עמד
להם כל מתנים: לכן כה אמר
אדני יהוה הנני מביא עליך בוא
חרב והכרתי ממך אדם ובהמה: כרת מן
והיתה ארץ מצרים לשממה היה
וחרבה וידעו כי אני יהוה יען
אמר יאר לי ואני עשיתי: לכן הנני עשה
אליך ואל יאריך ונתתי את ארץ נתן
מצרים לחרבות חרב שממה
ממגדל סונה ועד גבול כוש: לא גדל גבל
תעבר בה רגל אדם ורגל בהמה עבר
לא תעבר בה ולא תשב ארבעים ישב רבע
שנה: ונתתי את ארץ מצרים
שממה בתוך ארצות נשמות ועריה שמם
בתוך ערים מחרבות תהיין שממה עיר חרב
ארבעים שנה והפצתי את מצרים היה פוץ
בגוים וזריתים בארצות: כי זרה
כה אמר אדני יהוה מקץ ארבעים
שנה אקבץ את מצרים מן קבץ
העמים אשר נפצו שמה: ושבתי שוב
את שבות מצרים והשבתי שבה
אתם ארץ פתרוס על ארץ
מכורתם והיו שם ממלכה מכר היה
שפלה: מן הממלכות תהיה שפלה מלך
ולא תתנשא עוד על הגוים נשא
והמעטתים לבלתי רדות בגוים: מעט רדה
ולא יהיה עוד לבית ישראל היה
למבטח מזכיר עון בפנותם בטח זכר
פנה

Et proiiciam te in deſertum & omnes piſces fluminis tui. Sup faciem terre cades. Non colligeris neq; cõgregaberis. Beſtiis terre & volatilibus celi dedi te ad deuorandum. Et ſcient omnes habitatores egypti: quia ego dñs. Pro eo q' fuiſti baculus arundineus domui iſrael quãdo apprehenderũt te manu: & confractus es & laceraſti omnem humerũ eorũ: & innitẽtibus eis ſup te cõminutus es & diſſoluiſti omnes renes eorum: propterea hec dicit dominus de9. Ecce ego adducam ſuper te gladium: & interficiam de te hoĩem & iumentũ. Et erit terra egypti in deſertum & in ſolitudinẽ: & ſcient quia ego dñs. Pro eo q dixerit: Fluuius me9 eſt. & ego feci eum: idcirco ecce ego ad te & ad flumina tua. Daboq; terrã egypti in ſolitudinẽ gladio diſſipatam a turre ſyenes vſq; ad terminos ethiopie. Nõ pertrãſibit eam pes hominis: neq; pes iumenti gradietur in ea: & non habitabitur quadragĩta annis. Daboq; terram egypti deſertã in medio terrar; deſertar;: & ciuitates ei9 in medio vrbiũ ſubuerſarum: & erunt deſolate quadraginta annis. Et diſpergã egyptios in nationes: & ventilabo eos in terras. Quia hec dicit dñs de9: poſt finem quadraginta annorum congregabo egyptum de populis in quib9 diſperſi fuerant: & reducam captiuitatem egypti: & collocabo eos in terra phatures in terram natiuitatis ſue. Et erunt ibi in regnum humile: & inter cetera regna erit humillima. Et non eleuabitur vltra ſuper nationes: & imminuã eos ne imperent gentibus: neq; erunt vltra domui iſrael confidentia: docentes iniquitatem vt fugiant &

τ deponam te velociter: τ omnes piſces
καὶ καταβαλῶ σε ἐν τάχει, καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας
fluminis tui: ſup faciem campi cades
τοῦ ποταμοῦ σου, ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου πίσῃ
τ non ↄgregaberis τ non colligeris. beſtiis B
καὶ οὐ μὴ συναχθῇς καὶ οὐ μὴ περισταλῇς· τοῖς θηρίοις
terre τ volatilib9 celi dedi te in de
τῆς γῆς καὶ πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ δέδωκά σε εἰς κα-
uoratione τ ſcient oẽs hĩtantes egy-
τάβρωμα, καὶ γνώσονται πάντες οἱ κατοικοῦντες αἴγυ
tum qꝛ ego ſum dñs. p eo qđ fuiſti virga arundi-
πτον ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος· ἀνθ᾽ ὧν ἐγενήθης ῥάβδος καλαμί
nea domui iſrael: qñ apphenderũt te manu ſua
νη τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, ὅτε ἐπελάβοντό σου τῇ χειρὶ αὐτῶν
τ ↄfract9 es: τ qñ plauſit ſup eos oĩs
καὶ ἐθλάσθης, καὶ ὅτε ἐπεκρότησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς πᾶσα
man9. τ qñ requieuerunt ſup te ↄtritus es: τ
χείρ· καὶ ὅτε ἐπανεπαύσαντο ἐπὶ σὲ συνετρίβης, καὶ
ↄfregiſti eo℞ oẽm lumbũ. ꝓpterea hec di-
συνέκλασας αὐτῶν πᾶσαν ὀσφύν· διὰ τοῦτο τάδε λέ
cit adonai dñs: ecce ego adduco ſup te gladium
γει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ῥομφαίαν
τ perdam hoĩes de te τ iumẽta: τ erit terra
καὶ ἀπολῶ ἀνθρώπους ἀπὸ σοῦ καὶ κτήνη, καὶ ἔσται ἡ γῆ
egypti ꝑditio τ deſertũ. τ ſcient qꝛ ego ſũ
αἰγύπτου ἀπώλεια καὶ ἔρημος. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰ
dñs: eo qđ dixeris tu flumina mea ſunt:
μι κύριος, ἀντὶ τοῦ λέγειν σε οἱ ποταμοὶ ἐμοί εἰσιν,
τ ego feci illa. idcirco ecce ego ad
καὶ ἐγὼ ἐποίησα αὐτούς. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ
te τ ad oĩa flumina tua: τ dabo
σὲ καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ποταμούς σου, καὶ δώσω
trã egypti in deſertũ: gladium τ ꝑdi-
τὴν γῆν αἰγύπτου εἰς ἔρημον, ῥομφαίαν καὶ ἀπώ
tionẽ a magdolo τ ſyene τ vſq; ad finios ethio
λειαν ἀπὸ μαγδόλου καὶ συήνης καὶ ἕως ὁρίων αἰθιό
pũ. nõ trãſibit in ea pes hoĩs: τ pes
πων. οὐ μὴ διέλθῃ ἐν αὐτῇ πούς ἀνθρώπου, καὶ πούς
iumẽti non ꝟdiet i ea: τ nõ habitabitur qua C
κτήνους οὐ μὴ διέλθῃ αὐτήν, καὶ οὐ κατοικηθήσεται τεσ
draginta annis. τ dabo terrã ei9 in ꝑditio-
σαράκοντα ἔτη. καὶ δώσω τὴν γῆν αὐτῆς εἰς ἀπώ-
nem in medio deſerte. τ ciuitates eius in
λειαν ἐν μέσῳ τῆς ἠρημωμένης. καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς ἐν
medio ciuitatũ deſerta℞ erunt deſolatio quadra-
μέσῳ πόλεων ἠρημωμένων ἔσονται ἀφανισμὸς τεσσαρά
ginta annis: τ diſpergam egyptũ in gentib9 τ
κοντα ἔτη, καὶ διασπερῶ αἴγυπτον ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ
ventilabo eos in regiõib9. hec dicit adonai
λικμήσω αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις. τάδε λέγει ἀδωναῒ
dñs poſt quadraginta ãnos ↄgregabo egyptios ex
κύριος μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη συνάξω αἰγυπτίους ἀπὸ
gẽtib9 vbi diſperſi ſunt illic: τ reducã
τῶν ἐθνῶν οὗ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ, καὶ ἀποστρέψω τὴν
captiuitatem egyptio℞: τ collocabo eos in
αἰχμαλωσίαν τῶν αἰγυπτίων, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ἐν
trã bathores in trã vnde aſſumpti ſunt: τ erit ꝓncipat9
γῇ βαθωρῆς ἐν τῇ γῇ ὅθεν ἐλήφθησαν, καὶ ἔσται ἀρχὴ
humilis illic vltra oẽs ꝓncipat9: τ erit humilli
ταπεινὴ ἐκεῖ παρὰ πάσας ἀρχάς, καὶ ἔσται ταπει-
ma ne exaltetur vltra ſup gẽtes. pauciſſimos
νωτάτη τοῦ μὴ ὑψωθῆναι ἔτι ἐπὶ τὰ ἔθνη. ὀλιγοστοὺς
eos faciam ne ſint ipſi plures in
αὐτοὺς ποιήσω τοῦ μὴ εἶναι αὐτοὺς πλείονας ἐν τοῖς
gentib9: τ nõ erunt vltra domui iſrael in ſpe
ἔθνεσιν, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ εἰς ἐλ
recordantem iniqtatẽ vt
πίδα ἀναμιμνήσκουσαν ἀνομίαν ἐν τῷ

ſequantur ipſi poſt eos. τ ſcient qꝛ ego
ἀκολουθῆσαι αὐτοὺς ὀπίσω αὐτῶν. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ
D ſum adonai dñs. τ factũ ẽ in ſeptimo τ viceſio
εἰμι ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑβδόμῳ καὶ εἰκοστῷ
B anno nona mẽſis primi: factũ ẽ verbũ dñi
ἔτει ἐνάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, ἐγένετο λόγος κυρίου
ad me dicẽs. fili hoĩs nabuchodonoſor rex
πρός με λέγων. υἱὲ ἀνθρώπου, ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς
babylonis ſeruire fecit exercitũ ſuũ ſui-
βαβυλῶνος κατεδουλώσατο τὴν δύναμιν αὐτοῦ δου-
tute magna ↄ tyrũ. oẽ caput decaluatũ: τ
λείᾳ μεγάλῃ ἐπὶ τύρου. πᾶσα κεφαλὴ φαλακρά, καὶ
oĩs humerus depilat9. τ merces nõ fuit illi τ
πᾶς ὦμος μαδῶν. καὶ μισθὸς οὐκ ἐγένετο αὐτῷ καὶ
exercitui eius ſup tyro ꝓpt ſeruitutẽ q̃ ſerui-
τῇ δυνάμει αὐτοῦ ἐπὶ τύρον διὰ τῆς δουλείας ἧς ἐδούλευ
runt ↄ eam. ꝓpterea hec dicit adonai dñs:
σαν ἐπ᾽ αὐτήν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος,
ecce do nabuchodonoſor regi babylonis
ἰδοὺ δίδωμι τῷ ναβουχοδονόσωρ βασιλεῖ βαβυλῶνος
terrã egypti: τ capiet mltitudinẽ ei9: τ ſpo
τὴν γῆν αἰγύπτου, καὶ λήψεται τὸ πλῆθος αὐτῆς, καὶ σκυ
liabit ſpolia eius: τ depdabitur depdationẽ
λεύσει τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ προνομεύσει τὴν προνομὴν
eius: τ erit merces exercitui illius ꝓ mini-
αὐτῆς, καὶ ἔσται μισθὸς τῇ δυνάμει αὐτοῦ ἀντὶ τῆς λει-
ſterio eius q̃ ſeruiuit ↄ tyrũ: τ dedi
τουργίας αὐτοῦ ἧς ἐδούλευσεν ἐπὶ τύρον, καὶ δέδωκα
ei trã egypti. ꝓ his q̃cũq; laborauit mihi di-
αὐτῷ τὴν γῆν αἰγύπτου. ἀνθ᾽ ὧν ὅσα εἰργάσατο ἐμοί λέ-
cit adonai dñs. hec dicit dñs: in die illa
γει ἀδωναῒ κύριος. τάδε λέγει κύριος, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί
oꝛietur cornu omni domui iſrael: τ dabo
νῃ ἀνατελεῖ κέρας παντὶ τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, καὶ δώσω
tibi os apertum in medio eo℞. τ ſcient qꝛ
σοι στόμα ἀνεῳγμένον ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ γνώσονται ὅτι
ego ſum dñs.
ἐγώ εἰμι κύριος.

Ca.30.

C A Et factũ eſt ſmo dñi ad me dicẽs: fili homi
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἄνθρω
nis: vaticinare τ dic: hec dicit adonai dñs: o
που, προφήτευσον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ὦ
o dies: qꝛ iuxta dies dñi: τ appropiqt dies
ὦ ἡμέρα, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου, καὶ ἐγγίζει ἡμέρα
dñi dies nubis τ tps gentiũ erit: τ veniet gladi-
κυρίου ἡμέρα νεφέλης καὶ καιρὸς ἐθνῶν ἔσται, καὶ ἥξει μάχαι
us ſup egyptios: τ erit ↄturbatio in ethiopia: τ ca-
ρα ἐπ᾽ αἰγυπτίους, καὶ ἔσται ταραχὴ ἐν τῇ αἰθιοπίᾳ, καὶ πε
dent vulnerati in egypto: τ capient
σοῦνται τετραυματισμένοι ἐν αἰγύπτῳ, καὶ λήψονται τὸ
mltitudinẽ ei9: τ concident fundamẽta eius. per
πλῆθος αὐτῆς, καὶ συμπεσεῖται τὰ θεμέλια αὐτῆς. πέρ-
ſe τ cretẽſes τ lydi τ libyes τ ethiopes: τ
σαι καὶ κρῆτες καὶ λυδοὶ καὶ λίβυες καὶ αἰθίοπες, καὶ
oẽs ↄmixti: τ ex filiis teſtamẽti mei gla
πάντες οἱ ἐπίμικτοι, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν τῆς διαθήκης μου μα
dio cadent cũ eis. hec dicit adonai dñs: τ
χαίρᾳ πεσοῦνται μετ᾽ αὐτῶν. τάδε λέγει ἀδωναῒ κς, καὶ
cõcident ſuſtentacula egypti: τ deſcendet
πεσοῦνται τὰ ὑποστηρίγματα αἰγύπτου, καὶ καταβήσεται
ↄtumelia fortitudis ei9 a magdolo vſq; ad ſyenẽ: gladio
ὕβρις τῆς ἰσχύος αὐτῆς ἀπὸ μαγδόλου ἕως συήνης, μαχαί
cadent in ea dicit adonai dñs: τ deſolabitur in
ρᾳ πεσοῦνται ἐν αὐτῇ λέγει ἀδωναῒ κς, καὶ ἐρημωθήσεται ἐν
medio regionũ deſolata℞: τ ciuitates eius in medio vr-
μέσῳ χωρῶν ἠφανισμένων, καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς ἐν μέσῳ πό
biũ deſerta℞ erunt: τ ſcient qꝛ ego ſum dñs qñ
λεων ἠρημωμένων ἔσονται, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὅταν
dedero ignẽ ſup egyptũ τ cõtriti fuerit oẽs q̃ auxiliant ei:
δῶ πῦρ ἐπ᾽ αἴγυπτον καὶ συντριβῶσιν πάντες οἱ βοηθοῦντες αὐτῇ,
in die illa egredientur nuncij de facie mea in ſim
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξελεύσονται ἄγγελοι ἐκ προσώπου μου ἐν σπεύ

ſequentur eos: & ſcient quia ego dominus de9. Et factũ eſt in viceſimo & ſeptimo anno in primo in vna menſis factũ eſt verbũ domini ad me dicens. Fili hominis nabuchodonoſor rex babylonis ſeruire fecit exercitũ ſuũ ſeruitute magna aduerſus tyrũ. Omne caput decaluatũ & oĩs humerus depilat9 eſt. Et merces nõ eſt reddita ei: neq; exercitui ei9 de tyro: pro ſeruitute qua ſeruiuit mihi aduerſus eã. Propterea hec dicit dñs deus. Ecce ego dabo nabuchodonoſor regem babylonis in terra egypti: & accipiet multitudinẽ eius: & depdabitur manubias ei9: & diripiet ſpolia ei9: & erit merces exercitui illius: & operi quo ſeruiuit aduerſus eã. Dedi ei terrã egypti pro eo q laborauerit mihi: ait dñs de9. In die illa pullulabit cornu domui iſrael: & tibi dabo apertum os in medio eorũ: & ſcient quia ego dñs. 30.

Et factum eſt verbũ domini ad me dicens. Fili hominis ꝓpheta & dic. Hec dicit domin9 deus. Vlulate ve ve diei: quia iuxta eſt dies: & appropinquabit dies domini dies nubis: tempus gentium erit. Et veniet gladius in egyptum: & erit pauor in ethiopia cũ ceciderint vulnerati in egypto: & ablata fuerit multitudo illi9 & deſtructa fundamẽta eius. Ethiopia & libya & lydi & omne reliquũ vulgus: & cub & filii terre federis cum eis gladio cadent. Hec dicit dñs: & corruent fulcientes egyptũ: & deſtruetur ſuꝑbia imperii ei9. A turre ſyenes gladio cadent in ea: ait dñs exercituum. Et diſſipabuntur in medio terrarum deſolatar;: & vrbes eius in medio ciuitatũ deſertarũ erunt: & ſcient quia ego dominus: cũ dedero ignẽ in egypto: & attriti fuerint oẽs auxiliatores ei9. In die illa egredientur nũcii a facie mea in trierib9

אחריהם וידעו כי אני אדני יהוה:
ויהי בעשרים ושבע שנה בראשון
באחד לחדש היה דבר יהוה
אלי לאמר: בן אדם נבוכדראצר
מלך בבל העביד את חילו עבדה עבד
גדלה אל צר כל ראש מקרח קרח
וכל כתף מרוטה ושכר לא היה מרט
לו ולחילו מצר על העבדה
אשר עבד עליה: לכן כה אמר
אדני יהוה הנני נתן לנבוכדראצר
מלך בבל את ארץ מצרים ונשא
המנה ושלל שללה ובזז בזה
והיתה שכר לחילו: פעלתו אשר היה
עבד בה נתתי לו את ארץ מצרים נתן
אשר עשו לי נאם אדני יהוה: עשה
ביום ההוא אצמיח קרן לבית צמח
ישראל ולך אתן פתחון פה נתן
בתוכם וידעו כי אני יהוה:

ויהי דבר יהוה אלי Cap.xxx.
לאמר: בן אדם הנבא ואמרת נבא
כה אמר אדני יהוה הילילו הה ילל
ליום: כי קרוב יום וקרוב יום קרב
ליהוה יום ענן עת גוים יהיה:
ובאה חרב במצרים והיתה חלחלה בוא היה
בכוש בנפל חלל במצרים
ולקחו המונה ונהרסו יסודתיה: המן הרס
כוש ופוט ולוד וכל הערב וכוב יסד
ובני ארץ הברית אתם בחרב ברת
יפלו: כה אמר יהוה ונפלו סמכי נפל
מצרים וירד גאון עזה ממגדל גאה עזז
סונה בחרב יפלו בה נאם אדני גדל
יהוה: ונשמו בתוך ארצות נשמות שמם
ועריו בתוך ערים נחרבות תהיינה: עיר חרב
וידעו כי אני יהוה בתתי אש היה נתן
במצרים ונשברו כל עזריה: ביום שבר
ההוא יצאו מלאכים מלפני בצים יצא פנה
ציה

לְהַחֲרִיד אֶת כּוּשׁ בֶּטַח וְהָיְתָה
חַלְחָלָה בָהֶם בְּיוֹם מִצְרַיִם כִּי
הִנֵּה בָּאָה: כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
וְהִשְׁבַּתִּי אֶת הֲמוֹן מִצְרַיִם בְּיַד
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל: הוּא וְעַמּוֹ
אִתּוֹ עָרִיצֵי גוֹיִם מוּבָאִים לְשַׁחֵת
הָאָרֶץ וְהֵרִיקוּ חַרְבוֹתָם עַל
מִצְרַיִם וּמָלְאוּ אֶת הָאָרֶץ חָלָל:
וְנָתַתִּי יְאֹרִים חָרָבָה וּמָכַרְתִּי אֶת
הָאָרֶץ בְּיַד רָעִים וַהֲשִׁמֹּתִי אֶרֶץ
וּמְלֹאָהּ בְּיַד זָרִים אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי:
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהַאֲבַדְתִּי
גִלּוּלִים וְהִשְׁבַּתִּי אֱלִילִים מִנֹּף
וּנְשִׂיא מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִהְיֶה
עוֹד וְנָתַתִּי יִרְאָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:
וַהֲשִׁמֹּתִי אֶת פַּתְרוֹס וְנָתַתִּי אֵשׁ
בְּצֹעַן וְעָשִׂיתִי שְׁפָטִים בְּנֹא:
וְשָׁפַכְתִּי חֲמָתִי עַל סִין מָעוֹז מִצְרָיִם
וְהִכְרַתִּי אֶת הֲמוֹן נֹא: וְנָתַתִּי אֵשׁ
בְּמִצְרַיִם חוּל תָּחוּל סִין וְנֹא
תִּהְיֶה לְהִבָּקֵעַ וְנֹף צָרֵי יוֹמָם:
בַּחוּרֵי אָוֶן וּפִי בֶסֶת בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ
וְהֵנָּה בַּשְּׁבִי תֵלַכְנָה: וּבִתְחַפְנְחֵס
חָשַׂךְ הַיּוֹם בְּשִׁבְרִי שָׁם אֶת מֹטוֹת
מִצְרַיִם וְנִשְׁבַּת בָּהּ גְּאוֹן עֻזָּהּ הִיא
עָנָן יְכַסֶּנָּה וּבְנוֹתֶיהָ בַּשְּׁבִי תֵלַכְנָה:
וְעָשִׂיתִי שְׁפָטִים בְּמִצְרָיִם וְיָדְעוּ
כִּי אֲנִי יְהוָה: וַיְהִי בְּאַחַת עֶשְׂרֵה
שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּשִׁבְעָה לַחֹדֶשׁ הָיָה
דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן אָדָם
אֶת זְרוֹעַ פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם
שָׁבָרְתִּי וְהִנֵּה לֹא חֻבְּשָׁה לָתֵת
רְפֻאוֹת לָשׂוּם חִתּוּל לְחָבְשָׁהּ
לְחָזְקָהּ לִתְפֹּשׂ בֶּחָרֶב: לָכֵן כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ
מִצְרַיִם וְשָׁבַרְתִּי אֶת זְרֹעֹתָיו אֶת

ad conterendam ethiopie confidentiam: & erit pauor in eis in die egypti: quia abſq; dubio veniet. Hec dicit dñs deus. Et ceſſare faciam multitudinem egypti in manu nabuchodonoſor regis babylonis. Ipſe & populus ei⁹ cũ eo fortiſſimi gẽtiũ adducẽtur ad diſperdendã terrã: & euaginabunt gladios ſuos ſuper egyptum: & implebunt terram interfectis: & faciam alueos fluminum aridos: & tradam terrã in manus peſſimorum: & diſſipabo terram & plenitudinẽ ei⁹ in manus alienorũ. Ego dñs locutus ſum. Hec dicit dñs deus. Et diſperdã ſimulachra: & ceſſare faciam idola de memphi: & dux de terra egypti non erit amplius. Et dabo terrorem in terra egypti: & diſperdam terram phatures: & dabo ignem in taphnis: & faciã iudicia mea in alexandria. Et effundã idignationẽ meã ſup peluſiũ rubur egypti: & iterficiã multitudinẽ alexandrie: & dabo ignẽ in egypto. Quaſi parturiẽs dolebit peluſium: & alexãdria erit diſſipata: & in mẽphis anguſtie quotidiane. Iuuenes helioрoleos & bubaſti gladio cadent: & ipſe captiue ducentur. Et in taphnis nigreſcet dies cũ cõtriuero ibi ſceptra egypti: & defecerit in ea ſupbia potentie eius. Ipſa3 nubes operiet: filie aũt eius in captiuitatẽ ducẽtur. Et iudicia faciã in egypto: & ſcient quia ego dominus. & factum eſt in vndecimo anno: in primo mẽſe in ſeptima mẽſis factũ eſt verbum dñi ad me dicens. Fili hominis: brachium pharaonis regis egypti cõfregi: & ecce nõ ẽ obuolutũ vt reſtitueretur ei ſanitas: vt ligaretur pãnis & faſciretur linteolis & recepto robore poſſit tenere gladiũ. Propterea hec dicit dñs deus: ecce ego ad pharaonem regem egypti & comminuam eius brachium

feſtinantes diſperdere ethiopie ſpem: et erit
ϲπεύδοντες ἀφανίσαι τὴν αἰθιοπίας ἐλπίδα, καὶ ἔσαι
perturbatio in eis in die egypti: quia ecce venit.
ταραχὴ ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ αἰγύπτου, ὅτι ἰδοὺ ἥκει.
hec dicit adonai dñs: et pdam multitudinem egy-
τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, καὶ ἀπολῶ τὸ πλῆθος αἰγυ-
ptiorum p manum nabuchodonoſor regis babylo-
πτίων διὰ χειρὸς ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶ-
nis ipſi⁹ et ppli eius cũ eo: peſtilẽtes de
νος αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λοιμοὶ ἀπὸ
gẽtib⁹ miſſi ad pdendam terrã. et euaginabunt
ἐθνῶν ἀπεσταλμένοι ἀπολέσαι τὴν γῆν· καὶ ἐκκενώσουσι
oẽs gladios ſuos ſup egyptũ: et replebit
πάντες τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπ' αἴγυπτον, καὶ πλησθήσε-
terra vulneratorũ: et dabo fluuios eorũ
ται ἡ γῆ τραυματιῶν, καὶ δώσω τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν
deſertos: et tradam terrã in manu malorũ: et
ἐρήμους, καὶ ἀποδώσομαι τὴν γῆν ἐν χειρὶ πονηρῶν, καὶ
diſperdã frã et plenitudinẽ eius in manib⁹ alieno-
ἀφανιῶ τὴν γῆν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἐν χερσὶν ἀλλοτρί-
rũ: ego dñs locut⁹ ſum. qz hec dicit dñs deus:
ων, ἐγὼ κύριος λελάληκα. ὅτι τάδε λέγει κύριος θεός,
et pdam abominationes et ceſſare faciam optimates
καὶ ἀπολῶ βδελύγματα καὶ καταπαύσω μεγιστᾶνας
de memphis et pncipes de fra egypti: et nõ erũt
ἀπὸ μέμφεως καὶ ἄρχοντας ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἔσον-
vltra. et dabo terrorẽ in fra egypti: et diſperdã frã
ται ἔτι· καὶ δώσω φόβον ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἀπολῶ γῆν
bathures: et dabo ignẽ ſup tanem: et faciam vltio-
βαθουρῆς, καὶ δώσω πῦρ ἐπὶ τανὴν, καὶ ποιήσω ἐκδί-
nem in dioſpoli. et effundã furorẽ meũ ſup ſain
κησιν ἐν διοσπόλει. καὶ ἐκχεῶ τὸν θυμόν μου ἐπὶ σάϊν τὴν
robur egypti: et diſperdã multitudinẽ mẽphis: et da-
ἰσχὺν αἰγύπτου, καὶ ἀπολῶ τὸ πλῆθος μέμφεως, καὶ δώ-
bo ignẽ ſup egyptũ: et pturbatiõe turbabitur, ſais:
σω πῦρ ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ταραχὴν ταραχθήσεται σάϊς,
et in dioſpoli erit ſciſſura: et diffundent aque.
καὶ ἐν διοσπόλει ἔσαι ἔκρηγμα, καὶ διαχυθήσεται ὕδατα.
iuuenes helioрolis et bubaſti in gladio cadent
νεανίσκοι ἡλιουπόλεως καὶ βουβάστου ἐν μαχαίρᾳ πεσοῦν-
et mulieres in captiuitate ibunt: et in
ται, καὶ αἱ γυναῖκες ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύσονται, καὶ ἐν
taphnis cõtenebreſcet dies: cũ cõtriuero ego
ταφναις συσκοτάσει ἡ ἡμέρα, ἐν τῷ συντρῖψαί με
ibi ſceptra egypti: et peribit ibi cõtumelia
ἐκεῖ τὰ σκῆπτρα αἰγύπτου, καὶ ἀπολεῖται ἐκεῖ ἡ ὕβρις
fortitudis ei⁹: et hanc nubes operiet: et
τῆς ἰσχύος αὐτῆς· καὶ ταύτην νεφέλη καλύψει, καὶ
filie eius captiue ducentur: et faci-
αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἰχμάλωτοι ἀχθήσονται, καὶ ποι-
am iudicia in egypto: et ſcient qz ego ſũ do-
ήσω κρίματα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύ-
min⁹. et factũ eſt in vndecimo anno in primo
ριος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ πρώτῳ
mẽſe ſeptima menſis: factũ eſt verbũ dñi ad me
μηνὶ ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με
dicens: fili hoĩs brachia pharaõis re-
λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου τοὺς βραχίονας φαραὼ βα-
gis egypti confregi: et ecce nõ obuolu-
σιλέως αἰγύπτου συνέτριψα, καὶ ἰδοὺ οὐ κατεδέ-
tũ eſt vt daret ei ſanitas: vt imponeret ei
θη τοῦ δοθῆναι αὐτῷ ἴασιν, τοῦ ἐπιτεθῆναι αὐτῷ
malagma: vt daret fortitudo ad capiendũ gladiũ.
μάλαγμα, τοῦ δοθῆναι ἰσχὺν ἐπιλαβέσθαι μαχαίρας.
ppterea hec dicit adonai dñs: ecce ego ad
διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ
pharaonẽ regem egypti: et cõminuã bra-
φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ συντρίψω τοὺς βρα-
chia eius
χίονας αὐτοῦ τοὺς

Zach. 13.a.

fortia et extenta et confracta:
ἰσχυροὺς καὶ τοὺς τεταμένους καὶ τοὺς συντριβομένους,
et deiiciam gladiũ ei⁹ de manu eius:
καὶ καταβαλῶ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ,
et diſſemiabo egyptũ in gentes: et ventilabo eos
καὶ διασπερῶ αἴγυπτον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ λικμήσω αὐτοὺς
in regiões: et cõfortabo brachia re-
εἰς τὰς χώρας, καὶ κατισχύσω τοὺς βραχίονας βασι-
gis babylonis: et dabo gladiũ meũ in
λέως βαβυλῶνος, καὶ δώσω τὴν ῥομφαίαν μου εἰς τὴν
manũ eius: et inducet gladiũ ſup egyptũ.
χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐπάξει τὴν ῥομφαίαν ἐπ' αἴγυπτον.
et depredabitur pdam ei⁹: et ſpoliabit
καὶ προνομεύσει τὴν προνομὴν αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ
ſpolia eius: et cõfortabo brachia regis
σκῦλα αὐτῆς, καὶ ἐνισχύσω τοὺς βραχίονας βασιλέως
babylonis. at brachia pharaõis cadent:
βαβυλῶνος. οἱ δὲ βραχίονες φαραὼ πεσοῦνται,
et ſcient qz ego ſum dñs: cũ dedero gla-
καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐν τῷ δοῦναι τὴν ῥομ-
dium meũ in manus regis babylonis: et extẽ-
φαίαν μου εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ἐκτε-
det eũ ſup terrã egypti: et diſſemiabo egyptũ
νεῖ αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου, καὶ διασπερῶ αἴγυπτον
in gẽtes: et ventilabo eos in regiões: et ſci-
εἰς τὰ ἔθνη, καὶ λικμήσω αὐτοὺς εἰς τὰς χώρας, καὶ γνώ-
ent qz ego ſum dñs.
σονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

Ca.31.

Et factũ eſt in vndecimo anno in tertio mẽſe vna
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ τρίτῳ μηνὶ μιᾷ
mẽſis: factũ eſt verbũ dñi ad me dicẽs: fili hoĩs dic ad
τοῦ μηνὸς, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου εἰπὸν πρὸς
pharaonẽ regem egypti et multitudini ei⁹: cui aſſimi-
φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου καὶ τῷ πλήθει αὐτοῦ, τίνι ὡμοί-
laſti teipſum in celſitudie tua: ecce aſſur cupreſſus
ωσας σεαυτὸν ἐν τῷ ὕψει σου; ἰδοὺ ἀσσοὺρ κυπάρισσος
in libano pulcher ppaginib⁹ et denſus in
ἐν τῷ λιβάνῳ καλὸς ταῖς παραφυάσι καὶ πυκνὸς ἐν τῇ
vmbra: et excelſus magnitudie: et in medio nubium
σκέπῃ, καὶ ὑψηλὸς τῷ μεγέθει, καὶ εἰς μέσον νεφελῶν
facta eſt initiũ eius. aqua enutriuit illũ: abyſſus
ἐγένετο ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, ὕδωρ ἐξέθρεψεν αὐτόν, ἡ ἄβυσσος
eleuauit eũ: flumina ei⁹ duxit in circuitu
ὕψωσεν αὐτόν, τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς ἤγαγεν κύκλῳ τῶν
plantarũ ei⁹. et cõgregatiões ei⁹ emiſit ad
φυτῶν αὐτοῦ· καὶ τὰ συστέματα αὐτῆς ἐξαπέστειλεν εἰς
vniuerſa ligna campi. ppter hoc eleuata eſt
πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου. ἕνεκεν τούτου ὑψώθη τὸ
magnitudo ei⁹ vltra oĩa ligna campi: et
μέγεθος αὐτοῦ παρὰ πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, καὶ
multiplicati ſũt rami eius: et exaltate ſunt ppagi-
ἐπληθύνθησαν οἱ κλάδοι αὐτῆς, καὶ ὑψώθησαν αἱ παραφυ-
nes eius ab aqua multa. cũ extẽdiſſet ſe: in
άδες αὐτοῦ ἀφ' ὕδατος πολλοῦ. ἐν τῷ ἐκτεῖναι αὐτόν, ἐν
ppaginibus ei⁹ nidificauerũt oĩa volatilia
ταῖς παραφυάσιν αὐτοῦ ἐνόσσευσαν πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ
celi: et ſub ramis ei⁹ genuerũt oẽs
οὐρανοῦ, καὶ ὑποκάτω τῶν κλάδων αὐτοῦ ἐγέννησαν πάντα τὰ
beſtie campi: in vmbra illi⁹ habitauit oĩs multitudo gẽ-
θηρία τοῦ πεδίου· ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ κατῴκησεν πᾶν πλῆθος ἐθ-
tiũ. et erat pulcher in celſitudie ſua ppt multitudinẽ ramorũ ſu-
νῶν. καὶ ἐγένετο καλὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐ-
orũ: qz facte ſunt radices ei⁹ in aquã multã. et cupreſſi tales
τοῦ, ὅτι ἐγενήθησαν αἱ ῥίζαι αὐτοῦ εἰς ὕδωρ πολύ. καὶ κυπάρισσοι τοιαῦται
in paradiſo dei: et pini nõ ſimiles ppaginib⁹
ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ, καὶ πίτυες οὐχ ὅμοιαι ταῖς παραφυά-
ei⁹: et abietes nõ fuerunt ſimiles ramis eius. oẽ lignũ
σιν αὐτοῦ, καὶ ἐλάται οὐκ ἐγένοντο ὅμοιαι τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. πᾶν ξύλον
in paradiſo dei nõ aſſimilatũ eſt i pulchritudie ſua ppt
ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὡμοιώθη αὐτῷ ἐν τῷ κάλλει αὐτοῦ διὰ τὸ
multitudie ramorũ ei⁹: pulchrũ feci eum in multitudie
πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ, καλὸν ἐποίησα αὐτὸν ἐν τῷ πλήθει τῶν

forte ſed confractum: & deiiciam gladium de manu eius: & diſpergam egyptum in gentibus: & ventilabo eos in terris: & cõfortabo brachia regis babylonis: daboq; gladiũ meũ in manu ei⁹: & confringã brachium pharaonis & gemẽt gemitibus interfecti coram facie eius: & confortabo brachia regis babylonis: & brachia pharaõis concident: & ſcient quia ego dñs: cu3 dedero gladiũ meũ in manu regis babylonis: & extenderit eum ſup terrã egypti: & diſpergã egyptum in nationes: & ventilabo eos in terras: & ſcient quia ego dominus. 31.

Et factum eſt in anno vndecimo tertio menſe vna menſis: factum eſt verbum domini ad me dicens. Fili hoĩs: dic pharaoni regi egypti & pplo ei⁹. Cui ſimilis factus es in magnitudine tua? Ecce aſſur quaſi cedrus in libano pulcher ramis & frondibus nemoroſus: excelſusq; altitudine & inter condenſas frondes eleuatũ eſt cacumẽ ei⁹. Aque nutrierũt illum: abyſſus exaltauit illũ. Flumina eius manabãt in circuitu radicũ ei⁹: & riuos ſuos emiſit ad vniuerſa ligna regionis. Propterea eleuata eſt altitudo eius ſup oĩa ligna regionis: & multiplicata ſunt arbuſta eius: & eleuati ſunt rami eius pre aqs multis. Cũq; extendiſſet vmbrã ſuã: in ramis eius fecerũt nidos oĩa volatilia celi: & ſub frondib⁹ eius genuerũt oẽs beſtie ſaltuũ: & ſub vmbraculo illi⁹ habitabat cetus gentiũ plurimarũ. Eratq; pulcherrimus in magnitudine ſua: & in dilatatiõe arbuſtorũ ſuorũ. Erat ei radix illi⁹ iuxta aqs multas. Cedri nõ fuerũt altiores illo in padiſo dei. Abietes non adequerũt ſũmitatẽ ei⁹: & platani nõ fuerũt eq frondib⁹ illi⁹. Oẽ lignũ padiſi dĩ nõ ẽ aſſimilatũ illi & pulchritudini eius: qm̃ ſpecioſum feci eũ: &

הַחֲזָקָה וְאֶת הַנִּשְׁבָּרֶת וְהִפַּלְתִּי אֶת
הַחֶרֶב מִיָּדוֹ: וַהֲפִצוֹתִי אֶת מִצְרַיִם
בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִים בָּאֲרָצוֹת: וְחִזַּקְתִּי
אֶת זְרֹעוֹת מֶלֶךְ בָּבֶל וְנָתַתִּי אֶת
חַרְבִּי בְּיָדוֹ וְשָׁבַרְתִּי אֶת זְרֹעוֹת
פַּרְעֹה וְנָאַק נַאֲקוֹת חָלָל לְפָנָיו:
וְהַחֲזַקְתִּי אֶת זְרֹעוֹת מֶלֶךְ בָּבֶל
וּזְרֹעוֹת פַּרְעֹה תִּפֹּלְנָה וְיָדְעוּ
כִּי אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי חַרְבִּי בְּיַד
מֶלֶךְ בָּבֶל וְנָטָה אוֹתָהּ אֶל אֶרֶץ
מִצְרָיִם: וַהֲפִצוֹתִי אֶת מִצְרַיִם
בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִי אוֹתָם בָּאֲרָצוֹת
וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה:

Ca. xxxi.

וַיְהִי בְּאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה
בַּשְּׁלִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר
יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן אָדָם אֱמֹר
אֶל פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאֶל הֲמוֹנוֹ
אֶל מִי דָּמִיתָ בְגָדְלֶךָ: הִנֵּה אַשּׁוּר
אֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יְפֵה עָנָף וְחֹרֶשׁ מֵצַל
וּגְבַהּ קוֹמָה וּבֵין עֲבֹתִים הָיְתָה
צַמַּרְתּוֹ: מַיִם גִּדְּלוּהוּ תְּהוֹם
רֹמְמָתְהוּ אֶת נַהֲרֹתֶיהָ הֹלֵךְ
סְבִיבוֹת מַטָּעָהּ וְאֶת תְּעָלֹתֶיהָ שִׁלְחָה
אֶל כָּל עֲצֵי הַשָּׂדֶה: עַל כֵּן גָּבְהָא
קֹמָתוֹ מִכֹּל עֲצֵי הַשָּׂדֶה וַתִּרְבֶּינָה
סַרְעַפֹּתָיו וַתֶּאֱרַכְנָה פֹּארֹתָו
מִמַּיִם רַבִּים בְּשַׁלְּחוֹ: בִּסְעַפֹּתָיו
קִנְּנוּ כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְתַחַת
פֹּארֹתָיו יָלְדוּ כֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְצִלּוֹ
יֵשְׁבוּ כֹּל גּוֹיִם רַבִּים: וַיְּיףְ בְּגָדְלוֹ
בְּאֹרֶךְ דָּלִיּוֹתָיו כִּי הָיָה שָׁרְשׁוֹ
אֶל מַיִם רַבִּים: אֲרָזִים לֹא עֲמָמֻהוּ
בְּגַן אֱלֹהִים בְּרוֹשִׁים לֹא דָמוּ
אֶל סְעַפֹּתָיו וְעַרְמֹנִים לֹא הָיוּ
כְּפֹארֹתָיו כָּל עֵץ בְּגַן אֱלֹהִים לֹא
דָמָה אֵלָיו בְּיָפְיוֹ: יָפֶה עֲשִׂיתִיו

ברב דליותיו ויקנאהו כל עצי עדן אשר בגן האלהים׃ לכן כה אמר אדני יהוה יען אשר גבהת בקומה ויתן צמרתו אל בין עבותים ורם לבבו בגבהו׃ ואתנהו ביד איל גוים עשו יעשה לו כרשעו גרשתהו׃ ויכרתהו זרים עריצי גוים ויטשהו אל ההרים ובכל גאיות נפלו דליותיו ותשברנה פארתיו בכל אפיקי הארץ וירדו מצלו כל עמי הארץ ויטשהו׃ על מפלתו ישכנו כל עוף השמים ואל פארתיו היו כל חית השדה׃ למען אשר לא יגבהו בקומתם כל עצי מים ולא יתנו את צמרתם אל בין עבותים ולא יעמדו אליהם בגבהם כל שתי מים כי כלם נתנו למות אל ארץ תחתית בתוך בני אדם אל יורדי בור׃ כה אמר אדני יהוה ביום רדתו שאלה האבלתי כסתי עליו את תהום ואמנע נהרותיה ויכלאו מים רבים ואקדר עליו לבנון וכל עצי השדה עליו עלפה׃ מקול מפלתו הרעשתי גוים בהורדי אתו שאלה את יורדי בור וינחמו בארץ תחתית כל עצי עדן מבחר וטוב לבנון כל שתי מים׃ גם הם אתו ירדו שאלה אל חללי חרב וזרעו ישבו בצלו בתוך גוים׃ אל מי דמית ככה בכבוד ובגדל בעצי עדן והורדת את עצי עדן אל ארץ תחתית בתוך ערלים תשכב את חללי חרב הוא פרעה וכל המונה נאם אדני יהוה׃

multis codenſiſq; frõdibus. Et emulata ſunt eũ oĩa ligna voluptatis que erant in paradiſo dei. Propterea hec dicit dominus deus. Pro eo ꝙ ſublimatus eſt in altitudine & dedit ſũmitatẽ ſuã virentẽ atq; condenſam: & eleuatũ eſt cor eius in altitudine ſua: tradidi eũ in manus fortiſſimi gentiũ. Faciẽs faciet ei. Iuxta ĩpietatẽ eius eieci eũ: & ſuccident eũ alieni & crudeliſſimi nationũ. Et ꝓiicient eum ſup mõtes & in cũctis cõuallib⁹ corruẽt rami ei⁹: & cõfringẽtur arbuſta eius in vniuerſis rupib⁹ terre: & recedẽt de vmbracl'o ei⁹ oẽs populi terre: & relinquẽt eum. In ruina eius habitauerũt oĩa volatilia celi: & in ramis eius fuerũt vniuerſe beſtie regionis. Quã obrẽ non eleuabũtur in altitudine ſua omnia ligna aquarũ: nec ponẽt ſublimitatem ſuam inter nemoroſa atq; frõdoſa: nec ſtabunt in ſublimitate ſua oĩa q̃ irrigantur aquis: qa oẽs traditi ſunt in mortẽ ad terram vltimã in medio filioꝶ hoĩm ad eos qui deſcendũt in lacũ. Hec dicit dñs de⁹. In die qñ deſcendit ad inferos induxi luctũ: operui eum abyſſo & prohibui flumina eius: & coercui aq̃s multas. Cõtriſtatus eſt ſup eum libanus & omnia ligna agri concuſſa ſunt. A ſonitu ruine eius commoui gẽtes: cũ deducerẽ eum ad infernum cum his qui deſcẽdebãt in lacũ. Et cõſolata ſunt in terra infima oĩa ligna voluptatis egregia atq; p̄clara in libano: vniuerſa q̃ irrigãtur aq̃s. Nã & ipſi cũ eo deſcendẽt ad infernum ad interfectos gladio & brachiũ vniuſcuiuſq; ſedebit ſup vmbracl'a ei⁹ in medio nationũ ei⁹. Cui aſſimilat⁹ es o incly te atq; ſublimis ĩter ligna voluptatis? Ecce deduct⁹ es cũ lignis voluptatis ad terrã vltimã. In medio incircũciſorũ dormies cũ eis qui ĩterfecti ſũt gladio. Ipſe eſt pharao & oĩs multitudo eius: dicit dñs deus. 32.

κλάδων αὐτοῦ, καὶ ἐζήλωσεν αὐτὸν τὰ ξύλα τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν ἐγένου μέγας τῷ μεγέθει, καὶ ἔδωκας τὴν ἀρχήν σου εἰς μέσον νεφελῶν, καὶ ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὕψει αὐτοῦ· καὶ παρέδωκα αὐτὸν εἰς χεῖρας ἄρχοντος ἐθνῶν, καὶ ἐποίησεν τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀσέβειαν αἰγύπτου. καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτὸν ἀλλότριοι λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν. καὶ κατέβαλον αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀρέων ἐν πάσαις ταῖς φάραγξιν ἔπεσον οἱ κλάδοι αὐτοῦ, καὶ συνετρίβη τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐν παντὶ πεδίῳ τῆς γῆς, καὶ κατέβησαν ἀπὸ τῆς σκέπης αὐτοῦ πάντες οἱ λαοὶ τῶν ἐθνῶν. καὶ ἠδάφισαν αὐτὸν ἐπὶ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ ἀνεπαύσαντο πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐγένετο πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, ὅπως μὴ ὑψωθῶσιν ἐν τῷ μεγέθει αὐτῶν πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν τῷ ὕδατι, καὶ οὐκ ἔδωκαν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς μέσον νεφελῶν καὶ οὐκ ἔστησαν ἐν τῷ ὕψει αὐτῶν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ πίνοντες ὕδωρ, πάντες ἐδόθησαν εἰς θάνατον εἰς γῆς βάθους ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώπων καταβαίνοντας εἰς βόθρον τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἐν ἡ ἡμέρα κατέβη εἰς ᾅδου ἐπένθησεν αὐτὸν ἡ ἄβυσσος. καὶ ἀπέστησα τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς, καὶ ἐκώλυσα πλῆθος ὕδατος, καὶ ἐσκότασεν ἐπ᾽ αὐτῷ ὁ λίβανος. πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου ἐπ᾽ αὐτῷ ἐξελύθη, ἀπὸ τῆς φωνῆς τῆς πτώσεως αὐτοῦ. ἐσείσθησαν τὰ ἔθνη ὅτε κατεβίβαζον αὐτὸν εἰς ᾅδου μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἐν γῇ κατωτάτῃ πάντα τὰ ξύλα τῆς τρυφῆς καὶ τὰ ἐκλεκτὰ καὶ τὰ κάλλιστα τοῦ λιβάνου πάντα τὰ πίνοντα ὕδωρ, καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ κατέβησαν μετ᾽ αὐτοῦ εἰς ᾅδου ἐν τοῖς τραυματίαις ἀπὸ μαχαίρας, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ οἱ κατοικοῦντες ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀπώλοντο. τίνι ὡμοιώθης ἐν δυνάμει καὶ ἐν δόξῃ καὶ ἐν μεγέθει ἐν τοῖς ξύλοις τῆς τρυφῆς, κατάβηθι μετὰ τῶν ξύλων τῆς τρυφῆς εἰς γῆς βάθος. ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων κοιμηθήσῃ μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας οὕτως φαραὼ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῆς ἰσχύος αὐτοῦ λέγει ἀδωναῒ κύριος. Ca. 32.

A Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου λάβε θρῆνον ἐπὶ φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, λέοντι ἐθνῶν ὁμοιώθης σύ, καὶ ὡς δράκων ὁ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐκεράτιζες ἐν τοῖς ποταμοῖς σου, καὶ ἐτάρασσες ὕδωρ τοῖς ποσίν σου, καὶ κατεπάτεις τοὺς ποταμούς σου. τάδε λέγει κύριος καὶ περιβαλῶ ἐπὶ σὲ δίκτυόν μου ἐν ἐκκλησίᾳ λαῶν πολλῶν, καὶ ἀνάξω σε ἐν τῷ ἀγκίστρῳ μου καὶ ἐκτενῶ σε ἐπὶ τὴν γῆν, πεδία πλησθήσεταί σου, καὶ ἐπικαθιῶ ἐπὶ σὲ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐμπλήσω ἐκ σοῦ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, καὶ δώσω τὰς σάρκας σου ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ ἐμπλήσω φάραγγας ἀπὸ τοῦ αἵματός σου, καὶ ποτισθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τῶν προχωρημάτων σου ἀπὸ τοῦ πλήθους σου ἐπὶ τῶν ὀρέων φάραγγας ἐμπλήσω ἀπὸ σοῦ, καὶ κατακαλύψω ἐν τῷ
B σβεσθῆναί σε οὐρανὸν καὶ συσκοτάσω τὰ ἄστρα αὐτοῦ, ἥλιον ἐν νεφέλῃ καλύψω, καὶ σελήνη οὐ μὴ φάνῃ τὸ φῶς αὐτῆς. πάντα τὰ φαίνοντα φῶς ἐν τῷ οὐρανῷ συσκοτάσουσιν ἐπὶ σέ, καὶ δώσω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν σου λέγει κύριος κύριος. καὶ παροργίσω καρδίαν λαῶν πολλῶν, ἡνίκα ἂν ἄγω αἰχμαλωσίαν σου εἰς τὰ ἔθνη εἰς γῆν ἣν οὐκ ἔγνως. καὶ στυγνάσουσιν ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλά, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἐκστάσει ἐκστήσονται. ἐν τῷ πέτασαι τὴν ῥομφαίαν μου ἐπὶ πρόσωπα αὐτῶν προσδεχόμενοι τὴν πτῶσιν αὐτῶν ἀφ᾽ ἡμέρας πτώσεώς σου, ὅτι τάδε λέγει κύριος κύριος, ῥομφαία βασιλέως βαβυλῶνος ἥξει σοι ἐν μαχαίραις γιγάντων, καὶ καταβαλῶ τὴν ἰσχύν σου. λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν
C πάντες καὶ ἀπολοῦσιν τὴν ὕβριν αἰγύπτου, καὶ συντριβήσεται πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτῆς, καὶ ἀπολῶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῆς ἀφ᾽ ὕδατος πολλοῦ, καὶ οὐ μὴ ταράξῃ αὐτὸ ποὺς ἀνθρώπου ἔτι, καὶ ἴχνος κτηνῶν οὐ μὴ καταπατήσῃ αὐτό. τότε ἡσυχάσει τὰ ὕδατα αὐτῶν

Eſa. 13.a. Iohe. 2.c. Mat. 24.c.

ET factum eſt duodecimo anno: in menſe duodecimo in vna menſis: factũ eſt verbũ dñi ad me dicens. Fili hoĩs: aſſume lamẽtum ſup pharaonẽ regẽ egypti & dices ad eum. Leoni gentium aſſimilat⁹ es: & draconi qui eſt in mari. Et vẽtilabas cornu in fluminib⁹ tuis: & cõturbabas aq̃s pedibus tuis: & conculcabas flumina eoꝶ. Propterea hec dicit dñs deus. Expandã ſup te rete meum in multitudine poplorũ mltoꝶ: & extrahã te in ſagena mea: & ꝓiciam te in terrã. Sup faciẽ agri abiciã te: & hitare faciã ſup te omnia volatilia celi & ſaturabo ſuper te beſtias vniuerſe terre. Et dabo carnes tuas ſuper montes: & implebo colles tuos ſanie tua. Et irrigabo terram fetore ſanguinis tui ſuper montes: & valles implebũtur ex te: & operiam cũ extinctus fueris celos: & nigreſcere faciã ſtellas eius. Solẽ nube tegam: & luna nõ dabit lumen ſuum. Omĩa luminaria celi merere faciã ſuper te: & dabo tenebras ſuper terram tuã dicit dominus deus. Et irritabo cor populorũ multoꝶ: cũ induxero cõtritione tuam in gentibus ſup terras quas neſcis: & ſtupeſcere faciã ſuper te populos multos. Et reges eorũ horrore nimio formidabũt ſup te: cũ volare ceperit gladius me⁹ ſup facies eorũ & obſtupeſcent repente ſinguli pro aĩa ſua in die ruine tue: quia hec dicit dñs deus. Gladius regis babylonis veniet tibi: in gladiis fortiũ deiciã multitudinẽ tuã. Inexpugnabiles oẽs gẽtes he: & vaſtabũt ſupbiã egypti: & diſſipabitur multitudo eius: & perdã oĩa iumẽta eius que ẽrãt ſuper aquas plurimas: & non conturbabit eas pes hoĩs vltra: neq; vngula iumentorum turbabit eas. Tunc puriſſimas reddã aq̃s eorũ

Ca. xxxii.

ויהי בשתי עשרה שנה בשני עשר חדש באחד לחדש היה דבר יהוה אלי לאמר׃ בן אדם שא קינה על פרעה מלך מצרים ואמרת אליו כפיר גוים נדמית ואתה כתנים בימים ותגח בנהרותיך ותדלח מים ברגליך ותרפס נהרותם׃ כה אמר אדני יהוה ופרשתי עליך את רשתי בקהל עמים רבים והעלוך בחרמי׃ ונטשתיך בארץ על פני השדה אטילך והשכנתי עליך כל עוף השמים והשבעתי ממך חית כל הארץ׃ ונתתי את בשרך על ההרים ומלאתי הגאיות רמותך׃ והשקיתי ארץ צפתך מדמך אל ההרים ואפקים ימלאון ממך׃ וכסיתי בכבותך שמים והקדרתי את כככביהם שמש בענן אכסנו וירח לא יאיר אורו׃ כל מאורי אור בשמים אקדירם עליך ונתתי חשך על ארצך נאם אדני יהוה׃ והכעסתי לב עמים רבים בהביאי שברך בגוים על ארצות אשר לא ידעתם׃ והשמותי עליך עמים רבים ומלכיהם ישערו עליך שער בעופפי חרבי על פניהם וחרדו לרגעים איש לנפשו ביום מפלתך׃ כי כה אמר אדני יהוה חרב מלך בבל תבואך׃ בחרבות גבורים אפיל המונך עריצי גוים כלם ושדדו את גאון מצרים ונשמד כל המונה׃ והאבדתי את כל בהמתה מעל מים רבים ולא תדלחם רגל אדם עוד ופרסות בהמה לא תדלחם׃ אז אשקיע מימיהם

ונהרותם כשמן אוליך נאם אדני ילך
יהוה: בתתי את ארץ מצרים שממה נתן
ונשמה ארץ ממלואה בהכותי את שמם מלא
כל יושבי בה וידעו כי אני יהוה: נכה ישב
קינה היא וקוננוה בנות הגוים קון
תקוננה אותה על מצרים ועל כל
המונה תקוננה אותה נאם אדני
יהוה: ויהי בשתי עשרה שנה היה
בחמשה עשר לחדש היה דבר
יהוה אלי לאמר: בן אדם נהה על
המון מצרים והורדהו אותה ובנות ירד את
גוים אדרם אל ארץ תחתיות בנה
את יורדי בור: ממי נעמת רדה ירד
והשכבה את ערלים: בתוך חללי שכב
חרב יפלו חרב נתנה משכו אותה נפל
וכל המוניה: ידברו לו אלי דבר איל
גבורים מתוך שאול את עזריו גבר שאל
ירדו שכבו הערלים חללי חרב:
שם אשור וכל קהלה סביבתיו סבב
קברתיו כלם חללים הנפלים
בחרב: אשר נתנו קברתיה
בירכתי בור ויהי קהלה סביבות
קברתה כלם חללים נפלים בחרב
אשר נתנו חתית בארץ חיים: חתת
שם עילם וכל המונה סביבות
קברתה כלם חללים הנפלים
בחרב אשר ירדו ערלים אל
ארץ תחתיות אשר נתנו חתיתם
בארץ חיים וישאו כלמתם את נשא
יורדי בור: בתוך חללים נתנו
משכב לה בכל המונה סביבתיו שכב
קברתה כלם ערלים חללי חרב
כי נתן חתיתם בארץ חיים וישאו
כלמתם את יורדי בור בתוך
חללים נתן: שם משך תבל
וכל המונה סביבתיו קברותיה

& flumina eorum quaſi oleū adducam: ait dn̄s deus cū dedero terram egypti deſolatam. Deſeretur autē terra a plenitudine ſua qn̄ pcuſſero oēs habitatores eiꝰ: & ſcient quia ego dn̄s. Planctus eſt & plangent eum filie gentium ſuper egyptum & ſuper multitudinē eius plangent eum: ait dominus deus. Et factum eſt in duodecimo anno in quintadecima mēſis: factum eſt verbum dn̄i ad me dicens. Fili hoīs: cane carmen lugubre ſup multitudinē egypti: & detrahe eam ipſam & filias gētium robuſtarum: ad terrā vltimam cū his q deſcendūt in lacū. Quo pulchrior es? deſcēde & dormi cū incircūciſis. In medio īterfectoꝝ gladio cadēt. Gladius datꝰ eſt. Et attraxerūt eam & oēs populos eiꝰ. Loqūtur ei potētiſſimi robuſtorū de medio inferni qui cū auxiliatoribꝰ eius deſcenderūt & dormierūt incircūciſi interfectiq; gladio. Ibi aſſur & oīs multitudo eius in circuitu illius ſepulchra eoꝝ: oēs interfecti & qui ceciderūt gladio quorū data ſunt ſepulchra in nouiſſimis laci: & facta eſt multitudo eiꝰ per gyrū ſepulchri eiꝰ vniuerſi īterfecti: cadēteſq; gladio qui dederāt quondā formidinē ſuā in terra viuentiū. Ibi elam & oīs multitudo eius per gyrū ſepulchri ſui. Oēs hi interfecti ruenteſq; gladio q deſcēderūt incircūciſi ad terram vltimā. Qui poſuerūt terrorē ſuum in terra viuentiū: & portauerūt ignominiā ſuā cū his q deſcēderūt in lacū. In medio interfectorū poſuerūt cubile eius in vniuerſis pp̄lis eiꝰ: in circuitu eius ſepulchrū illiꝰ. Oēs hi incircūciſi interfectiq; gladio. Dederunt enī terrorē ſuū in terra viuētium & portauerūt ignomiā ſuā cū his q deſcendūt in lacū. In medio interfectorū poſiti ſūt. Ibi moſoch & tubal & oīs multitudo eiꝰ: in circuitu eius ſepulchra illiꝰ.

τ flumina eoꝝ vt oleum fluent dicit do
καὶ οἱ ποταμοὶ αὐτῶν ὡς ἔλαιον πορεύσονται· λέγει κύ
minꝰ: cū dedero egyptū in pditionē: τ deſolabit tra
ριος, ὅταν δῶ αἴγυπτον εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἐρημωθῇ ἡ γῆ
cū plenitudīe eiꝰ cū diſſeminauero oēs ha
σὺν τῇ πληρώσει αὐτῆς ὅταν διασπείρω πάντας τοὺς κα
bitantes in ea. τ ſcient qꝛ ego ſum dn̄s.
τοικοῦντας ἐν αὐτῇ. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.
plāctus eſt τ plangent eum: τ filie
θρῆνός ἐστιν καὶ θρηνήσουσιν αὐτόν, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν
gentiū plangent eum ſup egyptū τ ſup oēm
ἐθνῶν θρηνήσουσιν αὐτὸν ἐπ' αἴγυπτον καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν
fortitudinē eiꝰ: plangent eā dicit dn̄s dn̄s. τ factū D
ἰσχὺν αὐτῆς, θρηνήσουσιν αὐτὴν λέγει κς κύριος. καὶ ἐγένε
eſt in duodecimo anno in quīta τ decima mēſis:
το ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν πεντεκαιδεκάτῃ μηνός,
factꝰ eſt ſmo dn̄i ad me dicens: fili hoīs plan
ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου θρήνη
ge ſup multitudinē egypti τ deducent eius
σον ἐπὶ πλῆθος αἰγύπτου καὶ καταβιβάσουσιν αὐτῆς
filias gētes mortuas in pfunda tre
τὰς θυγατέρας τὰ ἔθνη νεκρὰς εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς
ad eos q deſcendunt in foueā ex aquaꝝ. pul
πρὸς τοὺς καταβαίνοντας εἰς βόθρον ἐξ ὑδάτων εὐπρε
chra deſcende τ dormies cū incircūciſis in me
ποῦς κατάβηθι καὶ κοιμήθητι μετὰ ἀπεριτμήτων ἐν μέ
dio vulneratoꝝ gladio cadent cū eo: τ
σῳ τραυματιῶν μαχαίρας πεσοῦνται μετ' αὐτοῦ, καὶ
dormiet oīs fortitudo eiꝰ: τ dicent tibi
κοιμηθήσεται πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ λέξουσί σοι οἱ
gigantes: in pfundū fouee q melior es deſcende
γίγαντες, εἰς βάθος λάκκου οὗ βελτίων εἶ κατάβηθι
τ dormi cum incircumciſis in medio
καὶ κοιμήθητι μετὰ τῶν ἀπεριτμήτων ἐν μέσῳ τῶν
vulneratoꝝ gladio. ibi aſſur τ oīs cōgre
τραυματιῶν μαχαίρας. ἐκεῖ ἀσσοὺρ καὶ πᾶσα ἡ συ
gatio eiꝰ in circuitu ſepulchri eius oēs
ναγωγὴ αὐτοῦ ἐν κύκλῳ τοῦ τάφου αὐτοῦ πάντες
vulnerati cadentes gladio: q dederunt
τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ, οἱ δεδωκότες
ſepulchra eiꝰ in latera lacus. τ facta E
τοὺς τάφους αὐτοῦ εἰς πλευρὰς λάκκου. καὶ ἐγενήθη
cōgregatio eiꝰ in circuitu ſepulchri eiꝰ. oēs
συναγωγὴ αὐτοῦ περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ· πάντες οἱ
vulnerati q ceciderunt gladio: q dederūt
τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ, οἱ δόντες τὸν
timorē ſuum in tra vite. ibi elam τ om
φόβον αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζωῆς. ἐκεῖ αἰλὰμ καὶ πᾶ
nis fortitudo eius in circuitu monumenti e
σα ἡ δύναμις αὐτοῦ περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐ
ius. omnes vulnerati q ceciderunt gladio
τοῦ. πάντες οἱ τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαί
dio: τ q deſcendunt incircūciſi in tre pro
ρᾳ, καὶ οἱ καταβαίνοντες ἀπερίτμητοι εἰς γῆς βά
fūdū q dederūt timorē eoꝝ in tra vite.
θος, οἱ δεδωκότες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς.
τ accepꝑūt tormentū ſuum cū deſcenden
καὶ ἔλαβον τὴν βάσανον αὐτῶν μετὰ τῶν καταβαι
tibus in foueam in medio vulneratoꝝ ibi dati
νόντων εἰς βόθρον ἐν μέσῳ τραυματιῶν ἐκεῖ ἐδόθη
ſunt moſoch τ thubal τ oīs fortitudo eoꝝ in
σαν μοσὸχ καὶ θοβὲλ καὶ πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτῶν πε F
circuitu monumēti eius.
ρικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ.

oēs vulnerati eius: oēs incircūciſi
πάντες οἱ τραυματίαι αὐτοῦ, πάντες ἀπερίτμητοι
vulnerati a gladio: q dederunt terrorē
τραυματίαι ἀπὸ μαχαίρας, οἱ δεδωκότες τὸν φόβον
ſuum ſup trā vite. τ nō dormierūt cum gi
αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς. καὶ οὐκ ἐκοιμήθησαν μετὰ τῶν γι
gantibꝰ q ceciderunt ab euo: q deſcenderūt in
γάντων τῶν πεπτωκότων ἀπὸ αἰῶνος, οἳ κατέβησαν εἰς
infernū ī armis qbꝰ vtebātꝰ ī bello: τ poſuerūt gladios ſuos
G ᾅδου ἐν ὅπλοις πολεμικοῖς, καὶ ἔθηκαν τὰς μαχαίρας αὐτῶν
ſub capitibus ſuis: τ facte ſunt iniqtates
ὑπὸ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἐγενήθησαν αἱ ἀνομίαι
eoꝝ in oſſibꝰ eoꝝ: qꝛ terruerunt gigan
αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὀστῶν αὐτῶν, ὅτι ἐξεφοβήθησαν οἱ γίγαν
tes in vita ſua. τ tu in medio incircunciſoꝝ con
τες ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ σὺ ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων συν
tereris: τ dormies cum vulneratis gla
τριβήσῃ, καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ τετραυματισμένων μαχαί
H dio. ibi edom τ reges eius: τ oēs princi
ρᾳ. ἐκεῖ ἐδὼμ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντες ἄρχον
pes aſſur q dederūt fortitudinē eius in vulnus gla
τες ἀσσοὺρ οἱ δόντες τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ εἰς τραῦμα μαχαί
dij. iſti cum vulneratis dormierunt cum deſcen
ρας. οὗτοι μετὰ τραυματιῶν ἐκοιμήθησαν μετὰ κατα
dentibus in foueā. ibi principes aqlonis om
βαινόντων εἰς βόθρον. ἐκεῖ οἱ ἄρχοντες τοῦ βορρᾶ πάν
nes duces aſſur: q deducti ſunt cum
τες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ἀσσούρ, οἵτινες κατήχθησαν μετὰ
vulneratis cū terrore ſuo. τ in fortitudīe ſua
τραυματιῶν σὺν τῷ φόβῳ αὐτῶν· καὶ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν
confuſi dormierunt incircunciſi cum vulnera
αἰσχυνθέντες ἐκοιμήθησαν ἀπερίτμητοι μετὰ τραυμα
tis gladio. τ abſtulerunt tormētū ſuum cū
τιῶν μαχαίρας. καὶ ἀπήνεγκαν τὴν βάσανον αὐτῶν με
deſcendentibus in foueā. illos videbit rex
τὰ τῶν καταβαινόντων εἰς βόθρον. ἐκείνους ὄψεται βασι
pharao: τ cōſolationē accipiēt ſup oēm fortitudinē
λεὺς φαραώ, καὶ παρακληθήσονται ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἰσχὺν
eoꝝ vulnerati gladio pharao τ oīs exer
αὐτῶν τραυματίαι μαχαίρᾳ φαραὼ καὶ πᾶσα ἡ δύνα
citꝰ eius: dicit dn̄s dn̄s. qꝛ dedi formi
μις αὐτοῦ, λέγει κύριος κύριος. ὅτι δέδωκα τὸν φό
dinē eius ſup trā vite. τ dormiet in medio incir
βον αὐτοῦ ἐπὶ γῆς ζωῆς. καὶ κοιμηθήσεται ἐν μέσῳ ἀπε
cunciſoꝝ cum vulneratis gladio pharao τ oīs
ριτμήτων μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας φαραὼ καὶ πᾶν
multitudo eius dicit dn̄s dn̄s.
τὸ πλῆθος αὐτοῦ λέγει κύριος κύριος. Ca.33.

A Et factū eſt verbū dn̄i ad me dicēs: fili hoīs
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου
loq̄re filijs pp̄li tui τ dices ad eos: tra ſup quā
λάλησον τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, γῆ ἐφ' ἣν
induxero gladiū τ tulerit pp̄ls terre hoīez vnū de
ἂν ἐπάγω ῥομφαίαν καὶ λάβῃ ὁ λαὸς τῆς γῆς ἄνθρωπον ἕνα ἐξ
ſuis τ dederit eum ſibi ī ſpeculatorē: τ viderit gladiū
αὐτῶν καὶ δῶσιν αὐτὸν ἑαυτοῖς εἰς σκοπόν, καὶ ἴδῃ τὴν ῥομφαί
venientē ſup trā: τ cecinerit tuba: τ
αν ἐρχομένην ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ σαλπίσῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ
ſignificauerit pp̄lo: τ audierit audiens vocē tu
σημάνῃ τῷ λαῷ, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούσας τῆς φωνῆς τῆς σάλ
be τ nō obſeruauerit: τ venerit gladius τ cōphēderit eum: ſanguis eiꝰ in capite eius erit:
πιγγος καὶ μὴ φυλάξηται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ῥομφαία καὶ κατα
λάβῃ αὐτόν, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔσται,
qꝛ vocē tube audiens non obſerua
ὅτι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀκούσας οὐκ ἐφυλάξα
uit ſe: ſanguis eiꝰ ſup eū erit. τ ille qꝛ cuſtodiuit ſe:
B το, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἔσται. καὶ οὗτος ὅτι ἐφυλάξατο,
aīam ſuā liberauit. τ ſpeculator ſi viderit gladiū
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξείλατο. καὶ ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαί
venientē: τ nō ſignificauerit tuba: τ pp̄ls nō
αν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ

Oēs hi incircūciſi interfectiq; & cadētes gladio: quia dederūt formidinē ſuā in tra viuentiū: & nō dormiēt cū fortibꝰ cadētibuſq; & incircūciſis q deſcenderūt ad infernū cū armis ſuis. Et poſuerunt gladios ſuos ſub capitibus ſuis: & fuerunt iniquitates eorū in oſſibus eorum: quia terror fortiū facti ſunt in terra viuentiū. Et tu ergo in medio incircūciſorū cōtereris: & dormies cum interfectis gladio. Ibi idumea & reges eius & oīs duces eius qui dati ſunt cum exercitu ſuo cum interfectis gladio: & qui cum incircuncifis dormierūt: & cū his qui deſcendūt in lacū. Ibi principes aqlonis oēs & vniuerſi venatores q deducti ſūnt cū interfectis: pauētes & in ſua fortitudine cōfuſi: quia dormierunt incircūciſi cū īterfectis gladio & portauerūt cōfuſionē ſuā cū his qui deſcendūt in lacum. Vidit eos pharao & cōſolatꝰ ē ſup vniuerſa multitudīe ſua q̄ interfecta ē gladio: pharao & oīs exercitus eius: ait dn̄s deus: qa dedi terrorem meū in terra viuentium: & dormiuit in medio incircūciſorū cum interfectis gladio. pharao & oīs multitudo eius: ait dn̄s deus. 33.

Et factum eſt verbū domini ad me dicens. Fili homīs: loquere ad filios populi tui & dices ad eos. Terra cum induxero ſuper eam gladiū: & tulerit populus terre virū vnū de nouiſſimis ſuis: & cōſtituerit eum ſup ſe ſpeculatorē: & ille viderit gladiū venientē ſuper terram & cecinerit buccina & annunciauerit populo. Audiens autē ſi quis ille eſt ſonitū buccine: & non obſeruauerit: veneritq; gladius & tulerit eū: ſanguis ipſius ſup caput eiꝰ erit. Sonū buccine audiuit & non ſe obſeruauit: ſanguis eiꝰ in ipſo erit. Si aūt ſe cuſtodierit: animā ſuā ſaluabit. q̄ ſi ſpeculator viderit gladiū venientē: & nō inſonuerit buccina: & pp̄ls ſe non

כלם ערלים מחללי חרב כי נתנו חלל
חתיתם בארץ חיים: ולא ישכבו שכב
את גבורים נפלים מערלים אשר גבר
ירדו שאול בכלי מלחמתם ויתנו כלה לחם
את חרבותם תחת ראשיהם ותהי נתן היה
עונותם על עצמותם כי חתית חתת
גבורים בארץ חיים: ואתה בתוך גבר
ערלים תשבר ותשכב את חללי שבר
חרב: שמה אדום מלכיה וכל
נשיאיה אשר נתנו בגבורתם נשא גבר
את חללי חרב המה את ערלים
ישכבו ואת ירדי בור: שמה נסיכי נסך
צפון כלם וכל צדני אשר ירדו
את חללים בחתיתם מגבורתם
בושים וישכבו ערלים את חללי
חרב וישאו כלמתם את יורדי נשא ירד
בור: אותם יראה פרעה ונחם על את ראה
כל המונה חללי חרב פרעה וכל המן
חילו נאם אדני יהוה: כי נתתי נתן
את חתיתו בארץ חיים והשכב שכב
בתוך ערלים את חללי חרב פרעה
וכל המונה נאם אדני יהוה:

Ca. xxxiij

ויהי דבר יהוה אלי
לאמר: בן אדם דבר אל בני עמך היה
ואמרת אליהם ארץ כי אביא בוא
עליה חרב ולקחו עם הארץ איש
אחד מקציהם ונתנו אתו להם קצה
לצפה: וראה את החרב באה בוא
על הארץ ותקע בשופר והזהיר שפר זהר
את העם: ושמע השמע את
קול השופר ולא נזהר ותבוא חרב
ותקחהו דמו בראשו יהיה: את לקח
קול השופר שמע ולא נזהר דמו
בו יהיה והוא נזהר נפשו מלט: היה
והצפה כי יראה את החרב באה ראה
ולא תקע בשופר והעם לא

נזהר ותבוא חרב ותקח מהם נפש
הוא בעונו נלקח ודמו מיד הצפה
אדרש׃ ואתה בן אדם צפה נתתיך — דרש נתן
לבית ישראל ושמעת מפי דבר — פה
והזהרת אתם ממני׃ באמרי לרשע — זהר
רשע מות תמות ולא דברת — מות
להזהיר רשע מדרכו הוא רשע
בעונו ימות ודמו מידך אבקש׃ — בקש
ואתה כי הזהרת רשע מדרכו
לשוב ממנה ולא שב מדרכו הוא — שוב
בעונו ימות ואתה נפשך הצלת׃ — נצל
ואתה בן אדם אמר אל בית ישראל
כן אמרתם לאמר כי פשעינו
וחטאתינו עלינו ובם אנחנו
נמקים ואיך נחיה׃ אמר אליהם חי — נמק חיה
אני נאם אדני יהוה אם אחפץ — חפץ
במות הרשע כי אם בשוב רשע
מדרכו וחיה שובו שובו מדרכיכם
הרעים ולמה תמותו בית ישראל׃ — רוע
ואתה בן אדם אמר אל בני עמך
צדקת הצדיק לא תצילנו ביום — צדק נצל
פשעו ורשעת הרשע לא יכשל — כשל
בה ביום שובו מרשעו וצדיק
לא יוכל לחיות בה ביום חטאתו׃ — יכל חיה
באמרי לצדיק חיה יחיה והוא
בטח על צדקתו ועשה עול כל
צדקתיו לא תזכרנה ובעולו אשר — זכר
עשה בו ימות׃ ובאמרי לרשע מות — מות
תמות ושב מחטאתו ועשה משפט
וצדקה׃ חבל ישיב רשע גזלה — שוב
ישלם בחקות החיים הלך לבלתי — שלם חקק
עשות עול חיו יחיה לא ימות׃ — עשה מות
כל חטאתיו אשר חטא לא תזכרנה
לו משפט וצדקה עשה חיו יחיה׃ — שפט חיה
ואמרו בני עמך לא יתכן דרך — תכן
יהוה והמה דרכם לא יתכן׃

custodierit: veneritq; gladius & tulerit de eis animā: ille quidē in iniqtate ſua captus eſt: ſanguinē autē eius de manu ſpeculatoris reqrā. Et tu fili hoīs ſpeculatorē dedi te domui iſrl. Audiēs ergo ex ore meo ſermonē: annūciabis eis ex me. Si me dicēte ad ipſū: impie morte morieris: nō fueris locutꝰ vt ſe cuſtodiat impius a via ſua. Ipſe ipius ī iniqtate ſua morietur: ſanguinē aūt eius de manu tua reqrā. Si aūt annūciante te ad ipiū vt a viis ſuis cōuertatur: non fuerit cōuerſus a via ſua: ipſe in iniqtate ſua morietur. Porro tu animā tuam liberaſti. Tu ergo fili homīs dic ad domū iſrael. Sic locuti eſtis dicētes. Iniqtates nr̄e & pctā noſtra ſup nos ſunt: & in ipſis nos tabeſcimus. Quō ergo viuere poterimus? Dic ad eos. Viuo ego dicit dominus deus. Nolo ∞ mortē impii: ſed vt conuertatur impius ∞∞ a via ſua & viuat. Cōuertimini cōuertimini a viis vr̄is peſſimis. Et quare moriemini domꝰ iſrael? Tu itaq; fili hominis dic ad filios populi tui. Iuſticia iuſti nō liberabit eum in quacunq; die peccauerit: & impietas impii non nocebit ei ∞ in quacūq; die cōuerſus fuerit ab ipietate ſua. Et iuſtus nō poterit viuere in iuſticia ſua in quacūq; die peccauerit. Etiā ſi dixero iuſto q vita viuat: & cōfiſus in iuſticia ſua fecerit iniquitatem: oēs iuſticie eiꝰ obliuioni tradentur: & in iniqtate ſua quā operatus eſt in ipſa morietur. Si aūt dixero impio: morte morieris: & egerit penitētiā a peccato ſuo: feceritq; iudiciū & iuſticiā. Et pignus reſtituerit ille ipſius: rapināq; reddiderit: in mādatis vite ambulauerit: nec fecerit qcq̄ iniuſtū: vita viuet: & non morietur. Oīa pctā eius q̄ peccauit nō iputabūtur ei. Iudiciū & iuſticiā fecit: vita viuet. Et dixerūt filii populi tui. Nō eſt equi ponderis via dn̄i & ipſorum via iniuſta eſt. ∞∞

ſe cuſtodierit: τ veniens gladius tulerit ex ipſis ani
φυλάξηται, καὶ ἐπελθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυ
mā: ipſa ꝑpꝉ ſuam iniqtatē capta eſt: at ſanguinē eiꝰ
χήν, αὐτὴ διὰ τὴν αὐτῆς ἀνομίαν ἐλήφθη, τὸ δὲ αἷμα αὐτῆς
de manu ſpeculatoris requirā. τ tu fili hominis
ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου
ſpeculatorē dedi te domui iſrael: τ audies ex
σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ
ore meo ſmonē: τ annūciabis eis a me: cū
στόματός μου λόγον, καὶ ἀναγγελεῖς αὐτοῖς ἀπ᾽ ἐμοῦ, ἐν τῷ
dixero ego peccatori morte morieris: τ non locutus
εἰπεῖν με τῷ ἁμαρτωλῷ θανάτῳ ἀποθανῇ, καὶ μὴ λαλή- ſ.4.d.
fueris vt cuſtodiatur impius a via ſua: ipſe ini-
σῃς τοῦ φυλάξασθαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἄνο
quus iniqtate ſua morietur: at ſanguinē eius ex
μος τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς
manu tua requiram. tu aūt ſi ꝓnunciaueris impio
χειρός σου ἐκζητήσω. σὺ δὲ ἐὰν προαναγγείλῃς τῷ ἀσεβεῖ
viam ſuam vt cōuertatur ab ea: τ nō fuerit ↄuerſꝰ
τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἀποστρέψαι ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ
a via ſua: iſte impietate ſua morte
ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, οὗτος τῇ ἀσεβείᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖ
tur: τ tu aīam tuam liberabis. τ tu fili homi
ται, καὶ σὺ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξαιρήσῃ. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώ
nis dic domui iſrael: ſic locuti eſtis dicentes:
που εἰπὸν τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, οὕτως ἐλαλήσατε λέγοντες, C
errores nr̄i τ iniqtates nr̄e ſup nos ſunt: τ in
αἱ πλάναι ἡμῶν καὶ αἱ ἀνομίαι ἡμῶν ἐφ᾽ ἡμῖν εἰσιν, καὶ ἐν
ipſis nos tabeſcimus τ quō viuemus dic eis?
αὐταῖς ἡμεῖς τηκόμεθα, καὶ πῶς ζησόμεθα εἰπὸν αὐτοῖς;
viuo ego dicit dn̄s dn̄s: nō volo mortem
ζῶ ἐγὼ λέγει κύριος κύριος, οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ
impii: quātū vt ↄuertat impius a via ſua τ viuat
ἀσεβοῦς, ὡς ἀποστρέψαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ καὶ ζῆν ſ.18.g.
ipſe. cōuerſione cōuertimini a via vr̄a
αὐτόν. ἀποστροφῇ ἀποστρέψατε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ὑμῶν τῆς
mala: τ q̄re moriemini domꝰ iſrael. τ tu fili
πονηρᾶς, καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκετε οἶκος ἰσραήλ. καὶ σὺ υἱὲ
hoīs dic ad filios ppli tui: iuſticia
ἀνθρώπου εἰπὸν πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου, δικαιοσύνη
iuſti non liberabit eum: in q̄ die errauerit: τ
δικαίου οὐ μὴ ἐξέληται αὐτόν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ, καὶ
iniqtas impii nō nocebit ei in q̄ die ↄuerſꝰ fue
ἀνομία ἀσεβοῦς οὐ μὴ κακώσῃ αὐτὸν ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀποστρέ
rit ab iniqtate ſua: τ iuſtus non poterit
ψῃ ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ, καὶ δίκαιος οὐ μὴ δύνηται
ſaluari in die peccati eius: cū dixero ego
σωθῆναι ἐν ἡμέρᾳ ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ
iuſto vita viuet: τ iſte cōfidit in iuſticia
δικαίῳ ζωῇ ζήσεται, καὶ οὗτος πέποιθεν ἐπὶ τῇ δικαιοσύ
ſua τ fecerit iniqtatē: oēs iuſticie eiꝰ non
νῃ αὐτοῦ καὶ ποιήσῃ ἀνομίαν, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ οὐ
memorabunť: in iniqtate ſua quā fecit in ipſa
μὴ ἀναμνησθῶσιν, τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ᾗ ἐποίησεν ἐν αὐτῇ
morieť τ cū dixero ego impio morte morie
ἀποθανεῖται. καὶ ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἀσεβεῖ θανάτῳ θανα
ris: τ ↄuerſus fuerit ab iniqtate ſua: τ
τωθήσῃ, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ τῆς ἀδικίας αὐτοῦ, καὶ D
fecerit iudiciū τ iuſticiam: τ pignora reſtitue
ποιήσῃ κρίμα καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἐνεχύρασμα ἀπο
rit: τ rapinas reddiderit: in precepto vite
δῷ, καὶ ἁρπάγματα ἀποτίσῃ, ἐν προστάγματι ζωῆς
ambulauerit vt nō faciat iniuſtū: vita viuet τ
διαπορεύηται τοῦ μὴ ποιῆσαι ἄδικον, ζωῇ ζήσεται καὶ
non morieť. oīa peccata eius q̄ peccauit
οὐ μὴ ἀποθάνῃ. πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ ἃς ἥμαρτεν
non memorabūť: q2 iudiciū τ iuſticiam fecit:
οὐ μὴ ἀναμνησθῶσιν, ὅτι κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐποίησεν,
in ipſis viuet. τ dicent filii ppli tui: nō
ἐν αὐτοῖς ζήσεται. καὶ ἐροῦσιν υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου, οὐκ
recta via dn̄i: τ hec via eoꝝ nō recta
εὐθεῖα ἡ ὁδὸς κυρίου, καὶ αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα

cū reuerſꝰ fuerit iuſtꝰ a iuſticia ſua:
ἐν τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ,
τ fecerit iniqtates: morietur in eis. τ cū
καὶ ποιήσῃ ἀνομίας, ἀποθανεῖται ἐν αὐταῖς. καὶ ἐν τῷ
ſ.19.b. ↄuerſꝰ fuerit peccator ab iniqtate ſua: τ
ἀποστρέψαι τὸν ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ, καὶ
E fecerit iudiciū τ iuſticiam: in ipſis ipſe viuet.
ποιήσῃ κρίμα καὶ δικαιοσύνην, ἐν αὐτοῖς αὐτὸς ζήσεται.
τ dixiſtis: nō recta via dn̄i: vnūquēq; in viis
καὶ εἴπατε, οὐκ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς κυρίου, ἕκαστον ἐν ταῖς ὁδοῖς
ſuis iudicabo vos domꝰ iſrael. τ factū ē in duo
αὐτοῦ κρινῶ ὑμᾶς οἶκος ἰσραήλ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δω
decimo anno in decimo mēſe quinta mēſis
δεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ πέμπτῃ τοῦ μηνὸς τῆς
captiuitatis nr̄e: venit ſaluatꝰ ad me de hie
αἰχμαλωσίας ἡμῶν, ἦλθεν ὁ ἀνασωθεὶς πρός με ἀπὸ ἱε
ruſalem dicēs: capta ē ciuitas: τ facta ē ſup me manꝰ
ρουσαλὴμ λέγων, ἑάλω ἡ πόλις, καὶ ἐγενήθη ἐπ᾽ ἐμὲ χεὶρ
dn̄i veſpere anteq̄ veniret ipſe: τ aperuit meū os
κυρίου ἑσπέρας πρὶν ἐλθεῖν αὐτόν, καὶ ἤνοιξέν μου τὸ στό
et venit ad me mane: τ apertū os
μα ὡς ἦλθεν πρός με τὸ πρωΐ, καὶ ἀνοιχθὲν τὸ στόμα
meū nō ſiluit amplꝰ. τ factū ē verbū dn̄i ad me
μου οὐ συνεσχέθη ἔτι. καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρός με
dicēs: fili hoīs hitantes deſertas
λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου οἱ κατοικοῦντες τὰς ἠρημωμένας
in t̄ra iſrael loquētes aiunt. vnꝰ erat abra
ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσραὴλ λέγοντες λέγουσιν· εἷς ἦν ἀβρα
am τ poſſedit terrā: τ nos plures ſumꝰ: nobis da
ὰμ καὶ κατέσχεν τὴν γῆν, καὶ ἡμεῖς πλείους ἐσμέν, ἡμῖν δέ
ta eſt t̄ra in poſſeſſionē: ꝑpterea dic eis hec
F δοται ἡ γῆ εἰς κατάσχεσιν, διὰ τοῦτο εἰπὸν αὐτοῖς τά
dicit dn̄s dn̄s: ſup ſanguinē comeditis: τ
δε λέγει κύριος κύριος, ἐπὶ αἵματος τρώγετε, καὶ τοὺς
oculos vr̄os leuatis ad abominationes vr̄as:
ὀφθαλμοὺς ὑμῶν αἴρετε εἰς τὰ βδελύγματα ὑμῶν,
τ ſanguinē effūditis τ terrā hereditabitis? τ ſteti
καὶ αἷμα ἐκχεῖτε καὶ τὴν γῆν κληρονομήσετε; καὶ ἔστη
ſtis in gladiis vr̄is: feciſtis abominatione:
τε ἐν ταῖς ῥομφαίαις ὑμῶν, ἐποιήσατε προσόχθισμα,
τ vnuſq́ſq; vxorē pximi ſui pollui-
καὶ ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμολύνα
ſtis: τ terrā hereditabitis? hec dices eis:
τε, καὶ τὴν γῆν κληρονομήσετε; τάδε ἐρεῖς αὐτοῖς,
hec dicit dn̄s dn̄s. viuo ego ꝑfecto q̄ in deſo
τάδε λέγει κύριος κύριος. ζῶ ἐγὼ ἦ μὴν οἱ ἐν ταῖς ἠρη
latis: gladiis cadent: τ q̄ in facie
μωμέναις, μαχαίραις πεσοῦνται, καὶ οἱ ἐπὶ προσώ
campi: beſtiis agri dabuntur
που τοῦ πεδίου, τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ δοθήσονται
in eſcam: τ eos q̄ in muratis τ qui
εἰς κατάβρωμα, καὶ τοὺς ἐν τετειχισμέναις καὶ τοὺς
in ſpeluncis: morte interficiam. τ dabo
ἐν τοῖς σπηλαίοις, θανάτῳ ἀποκτενῶ. καὶ δώσω
t̄rā deſertā: τ peribit ſupbia fortitudīs e-
τὴν γῆν ἔρημον, καὶ ἀπολεῖται ἡ ὕβρις τῆς ἰσχύος αὐ
ius: τ deſolabunť mōtes iſrael eo q̄d nō ſit
τῆς, καὶ ἐρημωθήσεται τὰ ὄρη ἰσραὴλ διὰ τὸ μὴ εἶναι
ꝑtranſiens: τ cognoſcēt q2 ego ſum dn̄s. τ
G διαπορευόμενον, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ
faciam terrā eoꝝ deſertā. τ deſolabitur ꝑpt
ποιήσω τὴν γῆν αὐτῶν ἔρημον. καὶ ἐρημωθήσεται διὰ
vniuerſas abominatiōes ſuas q̄s fecerunt. τ
πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἃ ἐποίησαν. καὶ
tu fili hoīs filii ppli tui loquentes
σὺ υἱὲ ἀνθρώπου οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου οἱ λαλοῦντες
de te iuxta muros τ in oſtiis
περὶ σοῦ παρὰ τὰ τείχη καὶ ἐν τοῖς πυλῶσιν
domoꝝ: τ loquuntur vnuſq́ſq;
τῶν οἰκιῶν, καὶ λαλοῦσιν ἕκαστος ∞∞∞

Cum eni receſſerit iuſtꝰ a iuſticia ſua feceritq; iniquitates morietur in eis. Et cū receſſerit ipius ab ipietate ſua: feceritq; iudicium & iuſticiam: ∞ viuet in eis. Et dicitis. Non eſt recta via ∞∞ dn̄i. Vnūquēq; iuxta vias ſuas iudicabo de vobis domus iſrael. Et factū eſt in duodecimo ∞∞ anno in decimo menſe: in quinta menſis ∞∞ tranſmigrationis noſtre venit ad me qui fugerat de hieruſalem dicens. Vaſtata eſt ciuitas. ∞ Manus aūt dn̄i facta fuerat ad me veſpere anteq̄ veniret qui fugerat: aperuitq; os meū donec veniret ad me mane: & aperto ore meo non ∞∞ ſilui amplius. Et factū eſt verbum domini ∞ ad me dicēs. Fili hoīs: qui habitāt in ruinoſis his: ſuper humū iſrael loquentes ∞∞ aiunt. Vnus erat abraā & hereditate poſſedit ∞ terram. Nos aūt multi ſumus. nobis data eſt ∞ terra in poſſeſſionem. Idcirco dices ad eos ∞ Hec dicit dominus deꝰ. Qui in ſanguine ∞ comeditis & oculos vr̄os leuatis ad īmūdicias vr̄as & ſanguinē funditis: nū qd terrā hereditate poſſidebitis? Stetiſtis in gladiis vr̄is: feciſtis abominatiōes: & vnuſq́ſq; vxorem proximi ſui polluit: & trā hereditate poſſidebitis? Hec dices ad eos. Sic dicit dominus deus. Viuo ego: quia ∞ qui in ruinoſis habitant gladio cadent: ∞ & qui in agro eſt: beſtiis tradetur ∞ ad deuorādū: qui autē in preſidiis & ſpeluncis ſunt: peſte morientur. Et dabo terram in ∞ ſolitudinē & in deſertū: & deficiet ſupba fortitudo eiꝰ: & deſolabūtur montes iſrael: eo q nullus ſit qui per eos tranſeat. Et ſcient q̄a ego dn̄s: cū dedero terrā eorū deſolatā & deſertā ppter vniuerſas abominationes ſuas quas operati ſunt. Et tu fili hoīs: filii populi tui qui loquūtur de te iuxta muros & in oſtiis domorū: & dicunt vnus ∞

בשוב צדיק מצדקתו ועשה עול
ומת בהם׃ ובשוב רשע מרשעתו
ועשה משפט וצדקה עליהם הוא
יחיה׃ ואמרתם לא יתכן דרך
אדני איש כדרכיו אשפוט אתכם — שפט
בית ישראל׃ ויהי בשתי עשרה — היה
שנה בעשרי בחמשה לחדש
לגלותנו בא אלי הפליט — גלה בוא
מירושלם לאמר הכתה העיר׃ — פלט נכה
ויד יהוה היתה אלי בערב לפני — היה פנה
בוא הפליט ויפתח את פי עד — פתח פה
בוא אלי בבקר ויפתח פי ולא
נאלמתי עוד׃ ויהי דבר יהוה — אלם
אלי לאמר׃ בן אדם ישבי החרבות
האלה על אדמת ישראל אמרים
לאמר אחד היה אברהם ויירש — ירש
את הארץ ואנחנו רבים לנו נתנה — רבב
הארץ למורשה׃ לכן אמר אליהם — ירש
כה אמר אדני יהוה על הדם
תאכלו ועיניכם תשאו אל גלוליכם — אכל נשא
ודם תשפכו והארץ תירשו׃ — שפך
עמדתם על חרבכם עשיתן תועבה — עשה
ואיש את אשת רעהו טמאתם — תעב
והארץ תירשו׃ כה תאמר אלהם
כה אמר אדני יהוה חי אני אם
לא אשר בחרבות בחרב יפלו — נפל
ואשר על פני השדה לחיה נתתיו — פנה נתן
לאכלו ואשר במצדות ובמערות — צוד
בדבר ימותו׃ ונתתי את הארץ
שממה ומשמה ונשבת גאון עזה — שמם שבת
ושממו הרי ישראל מאין עובר׃ — גאה עזז
וידעו כי אני יהוה בתתי את — נתן
הארץ שממה ומשמה על כל
תועבתם אשר עשו׃ ואתה בן אדם — עשה
בני עמך הנדברים בך אצל — דבר
הקירות ובפתחי הבתים ודבר חד — בית אחד

את אחד איש את אחיו לאמר
באו נא ושמעו מה הדבר היוצא
מאת יהוה׃ ויבואו אליך כמבוא
עם וישבו לפניך עמי ושמעו את
דבריך ואותם לא יעשו כי עגבים
בפיהם המה עשים אחרי בצעם
לבם הלך׃ והנך להם כשיר עגבים
יפה קול ומטב נגן ושמעו
את דבריך ועשים אינם אותם׃
ובבאה הנה באה וידעו כי נביא
היה בתוכם׃

C.xxxiiij. ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ בן
אדם הנבא על רועי ישראל
הנבא ואמרת אליהם לרעים כה
אמר אדני יהוה הוי רעי ישראל
אשר היו רעים אותם הלוא הצאן
ירעו הרעים׃ את החלב תאכלו
ואת הצמר תלבשו הבריאה תזבחו
הצאן לא תרעו׃ את הנחלות לא
חזקתם ואת החולה לא רפאתם
ולנשברת לא חבשתם ואת
הנדחת לא השבתם ואת האבדת
לא בקשתם ובחזקה רדיתם
אתם ובפרך׃ ותפוצינה מבלי
רעה ותהיינה לאכלה לכל חית
השדה ותפוצינה׃ ישגו צאני
בכל ההרים ועל כל גבעה רמה
ועל כל פני הארץ נפצו צאני
ואין דורש ואין מבקש׃ לכן רעים
שמעו דבר יהוה׃ חי אני נאם
אדני יהוה אם לא יען היות
צאני לבז ותהיינה צאני לאכלה
לכל חית השדה מאין רעה
ולא דרשו רעי את צאני וירעו
הרעים אותם ואת צאני לא
רעו׃ לכן הרעים שמעו דבר יהוה׃

ad alterū vir ad proximum ſuum loquentes: venite & audiamus quis ſit ſermo egrediens a dño. Et veniunt ad te quaſi ſi ingrediatur populus: & ſedent corā te populus meus: & audiūt ſermones tuos & non faciūt eos: q2 in canticū oris ſui vertunt illos: & auariciā ſuam ſequitur cor eorū: & es eis quaſi carmen muſicum quod ſuaui dulciq3 ſono canitur. Et audiunt verba tua & non faciunt ea. & cū venerit qd predictū eſt ecce enim venit: tunc ſcient q2 prophetes fuerit inter eos.

34.

Et factum eſt verbū dñi ad me dicēs. Fili hominis: ppheta de paſtoribus iſrael: propheta & dices paſtoribus: hec dicit dominus deus. Ve paſtoribus iſrael: qui paſcebant ſemetipſos. Nonne greges a paſtoribus paſcuntur. Lac comedebatis: & lanis operiebamini: & qd craſſum erat occidebatis: gregē aūt meū nō paſcebatis. Quod infirmū fuit nō cōſolidaſtis: & qd egrotū non ſanaſtis. Quod confractū eſt non alligaſtis: & quod abiectum eſt nō reduxiſtis: & qd perierat non queſiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis eis & cū potētia. & diſperſe ſunt oues mee eo q2 nō eſſet paſtor: & facte ſunt in deuoratione oīm beſtiarū agri & diſperſe ſūt. Errauerunt greges mei in cunctis mōtibus & in vniuerſo colle excelſo: & ſup omnē faciē terre diſperſi ſūt greges mei: & non erat qui reqreret. Nō erat inq̄ q reqreret. Propterea paſtores audite verbum dñi. Viuo ego dicit dñs deus: q2 pro eo q2 facti ſunt greges mei in rapinā: & oues mee ī deuoratione omniū beſtiarum agri: eo q2 nō eſſet paſtor: neq3 eni queſierūt paſtores gregē meū: ſed paſcebant paſtores ſemetipſos & greges meos non paſcebāt. Propterea paſtores audite verbū dñi.

fratri ſuo τ vnuſquiſq3 pximo ſuo dicentes: cōueniamus τ audiamus pcedentia a dño. τ veniunt ad te: quō cōuenit pplo: τ ſedent coram te τ audiunt verba tua: τ non facient ea: q2 mēdatiū in ore ſuo ipi faciunt: τ poſt ſordes ſuas cor eoꝝ graditur: τ es eis ſicut vox pſalterij dulciſoni cōcīnt: τ audient tua verba: τ non facient ea. τ cum venerit: dicent ecce venit: τ ſcient q2 ppheta fuit in medio eoꝝ.

τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ λέγοντες, συνέλθωμεν καὶ ἀκούσωμεν τὰ ἐκπορευόμενα παρὰ κυρίου, καὶ ἔρχονται πρὸς σέ, ὡς συμπορεύεται λαός, καὶ κάθηνται ἐναντίον σου καὶ ἀκούουσι τὰ ῥήματά σου, καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν αὐτά, ὅτι ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν αὐτοὶ ποιοῦσιν, καὶ ὀπίσω τῶν μιασμάτων αὐτῶν ἡ καρδία αὐτῶν πορεύεται, καὶ γίνῃ αὐτοῖς ὡς φωνὴ ψαλτηρίου ἡδυφώνου εὐαρμόστου, καὶ ἀκούσονταί σου τὰ ῥήματα, καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν αὐτά. καὶ ἡνίκα ἐὰν ἔλθῃ, ἐροῦσιν ἰδοὺ ἥκει, καὶ γνώσονται ὅτι προφήτης ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Ca.34.

Et factū eſt verbū dñi ad me dicēs: fili hominis ppheta ſup paſtores iſrael: ppheta τ dic: hec dicit dñs dñs: o paſtores iſrael: nunqd paſcunt paſtores ſemetipſos: nōne oues paſcunt paſtores? ecce lac comeditis: τ lanis operimini: τ craſſum occiditis: τ oues meas nō paſcitis: qd infirmū fuit nō cōfortaſtis: τ confractū nō alligaſtis: τ errans nō reduxiſtis: τ qd perijt non queſiſtis: τ forte afflixiſtis labore. τ diſperſe ſunt oues mee eo qd nō erāt paſtores: τ facte ſunt ī deuoratione oīb9 beſtijs agri: τ diſperſe ſunt oues in oī mōte: τ ſup oēm collem excelſum: τ ſup faciem oīs terre diſperſe ſūt: τ nō fuit reqrens neq3 reducēs. ppterea paſtores audite verbū dñi: viuo ego dicit dñs dñs: pfecto p eo qd facte ſunt oues mee in predam: τ facti ſunt greges mei in deuoratione oīb9 beſtijs campi: eo qd nō ſint paſtores τ nō queſierunt paſtores oues meas: τ pauerunt paſtores ſemetipſos: at oues mee nō paſte ſunt. ppterea paſtores audite verbū dñi.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ τοὺς ποιμένας τοῦ Ἰσραήλ, προφήτευσον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει κύριος κύριος, ὦ ποιμένες Ἰσραήλ, μὴ βόσκουσιν οἱ ποιμένες ἑαυτούς, οὐ τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες; ἰδοὺ τὸ γάλα κατέσθιετε, καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε, καὶ τὸ παχὺ σφάζετε, καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ βόσκετε, τὸ ἠσθενηκὸς οὐκ ἐνισχύσατε, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέψατε, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε, καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε μόχθῳ. καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ ἐγενήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ, καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατα ἐν παντὶ ὄρει, καὶ ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς διεσπάρη, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκζητῶν οὐδὲ ὁ ἀποστρέφων. διὰ τοῦτο ποιμένες ἀκούσατε λόγον κυρίου, ζῶ ἐγὼ λέγει κύριος κύριος, ἦ μὴν ἀντὶ τοῦ γενέσθαι τὰ πρόβατά μου εἰς προνομήν, καὶ γενέσθαι τὰ ποίμνιά μου εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου, παρὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ οὐκ ἐξεζήτησαν οἱ ποιμένες τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐβόσκησαν οἱ ποιμένες ἑαυτούς, τὰ δὲ πρόβατά μου οὐκ ἐβόσκησαν. διὰ τοῦτο ποιμένες ἀκούσατε λόγον κυρίου.

A Dicte 13.a.

B

C

D hec dicit dñs: ecce ego ſup paſtores: τ requiram oues meas ex manib9 eoꝝ: τ auertam eos ne paſcant oues meas: τ non paſcent vltra paſtores eas. τ liberabo oues meas de ore eoꝝ: τ nō erūt eis vltra in deuoratioñe. q2 hec dicit dominus dñs: ecce ego requiram oues meas τ viſitabo eas: ſicut qrit paſtor gregem ſuum: die qū fuerit caligo τ nubes in medio ouium ſuarū ſeparataꝝ. ſic requirā oues meas: τ eiiciam eas de oī loco vbi diſperſe ſunt illic in die nebule τ caliginis: τ educam eos de gētib9: τ ɔgregabo eos de regiōib9 τ inducā eos in trā ſuam: τ paſcam eos ſup mōtes iſrael: τ in valli bus τ in oī hītatione terre: in paſtu bono paſcam eos in mōte excelſo iſrael: τ erunt ouilia eoꝝ illic τ dormient illic: τ requieſcent in delitijs bonis. τ in paſtu pigui paſcentur ſup mōtes iſrael. ego paſcam oues meas: τ ego requieſcere faciā eas: hec dicit dñs dñs: qd perierat requirā: τ qd errauerat reducam: τ confractum alligabo: τ deficiēs confortabo: τ forte cuſtodiā. τ paſcam illas cū iudicio: τ vos oues mee. hec dicit dñs dñs: ecce ego diiudicabo inter ouem τ ouem: arietes τ hircos: τ nōne ſatis vobis q2 bonū paſtū paſcebatis: τ reliquias paſtus vrī cōculcabatis pedib9 vrīs: τ puriſſimā aquā bibebatis: τ reliquū pedib9 vrīs turbabatis: τ oues mee cōculcationes pedū vroꝝ paſcebāt: τ turbatam aquā a pedib9 vrīs bibebāt. ppterea hec dicit dñs dñs: ecce ego iudicabo inter ouem fortē τ infirmā: in āt lateribus τ hūeris vrīs īpellebatis:

τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τοὺς ποιμένας, καὶ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς τοῦ μὴ ποιμαίνειν τὰ πρόβατά μου, καὶ οὐ βοσκήσουσιν ἔτι οἱ ποιμένες αὐτά. καὶ ἐξελοῦμαι τὰ πρόβατά μου ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔσονται αὐτοῖς ἔτι εἰς κατάβρωμα. διότι τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου καὶ ἐπισκέψομαι αὐτά, ὥσπερ ζητεῖ ὁ ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ἡμέρᾳ ὅταν ᾖ γνόφος καὶ νεφέλη ἐν μέσῳ προβάτων αὐτοῦ διακεχωρισμένων. οὕτως ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου, καὶ ἀπελάσω αὐτὰ ἀπὸ παντὸς τόπου οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ ἐν ἡμέρᾳ νεφέλης καὶ γνόφου, καὶ ἐξάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπὸ τῶν χωρῶν καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ βοσκήσω αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραήλ, καὶ ἐν ταῖς φάραγξιν καὶ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ τῆς γῆς, ἐν νομῇ ἀγαθῇ βοσκήσω αὐτοὺς ἐν τῷ ὄρει τῷ ὑψηλῷ Ἰσραήλ, καὶ ἔσονται αἱ μάνδραι αὐτῶν ἐκεῖ καὶ κοιμηθήσονται ἐκεῖ, καὶ ἀναπαύσονται ἐν τρυφῇ ἀγαθῇ. καὶ ἐν νομῇ πίονι βοσκηθήσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων Ἰσραήλ. ἐγὼ βοσκήσω τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω αὐτά, τάδε λέγει κύριος κύριος τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω, καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω, καὶ τὸ συντετριμμένον καταδήσω, καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐνισχύσω, καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω, καὶ βοσκήσω αὐτὰ μετὰ κρίματος. καὶ ὑμεῖς πρόβατά μου. τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ διακρινῶ ἀναμέσον προβάτου καὶ προβάτου, κριῶν καὶ τράγων, καὶ οὐχ ἱκανὸν ὑμῖν ὅτι τὴν καλὴν νομὴν ἐνέμεσθε, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς νομῆς ὑμῶν κατεπατεῖτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν; καὶ τὸ καθεστηκὸς ὕδωρ ἐπίνετε, καὶ τὸ κατάλοιπον τοῖς ποσὶν ὑμῶν ἐταράσσετε, καὶ τὰ πρόβατά μου τὰ πατήματα τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐνέμοντο, καὶ τὸ τεταραγμένον ὕδωρ ὑπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἔπινον. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ διακρινῶ ἀναμέσον προβάτου ἰσχυροῦ καὶ ἀσθενοῦς, ἐπὶ δὲ ταῖς πλευραῖς καὶ τοῖς ὤμοις ὑμῶν διωθεῖσθε,

E

F

Hec dicit dominus deus. Ecce ego ipſe ſuper paſtores: & requirā gregem meū de manu eorū & ceſſare faciā: vt vltra non paſcant gregē meū: nec paſcāt amplius paſtores ſemetipſos. Et liberabo gregem meū de ore eorū: & nō erit vltra eis in eſcam: quia hec dicit dñs deus. Ecce ego ipſe requiram oues meas & viſitabo eas: ſicut viſitat paſtor gregem ſuū: in die qū fuerit in medio ouiū ſuarum diſſipatarū: ſic viſitabo oues meas: & liberabo eas de omnibus locis in quibus diſperſe fuerant in die nubis & caliginis. Et educam eas de populis: & cōgregabo eas de terris: & inducam eas in terram ſuam: & paſcam eas in montibus iſrael in riuis & in cunctis ſedibus terre. In paſcuis vberrimis paſcam eas: et in montibus excelſis iſrael erunt paſcue earū. Ibi requieſcent in herbis virentibus: & in paſcuis pinguibus paſcentur ſuper montes iſrael. Ego paſcā oues meas: & ego eas accubare faciā dicit dñs deus. Quod perierat requiram: & quod abiectum erat reducam: & qd cōfractū fuerat alligabo: & qd infirmū fuerat cōſolidabo: & quod pingue & forte cuſtodiā: & paſcam illas in iudicio. Vos autem greges mei: hec dicit dñs deus. Ecce ego iudico iter pecus & pecus: arietum et hyrcorū. Nonne ſatis vobis erat paſcua bona depaſci. Inſup & reliqas paſcuaꝝ vrarū cōculcaſtis pedibus vrīs: & cū puriſſimā aquā biberetis: reliquam pedibus veſtris turbaſtis. Et oues mee his que cōculcata pedibus vrīs fuerant paſcebātur: & q̄ pedes vrī turbauerāt hec bibebāt. Propterea hec dicit dñs deus ad vos. Ecce ego ipſe iudico inter pecus pingue & macilentum. Pro eo q2 lateribus & humeris ipingebatis:

כה אמר אדני יהוה הנני אל
הרעים ודרשתי את צאני מידם
והשבתים מרעות צאן ולא ירעו
עוד הרעים אותם והצלתי צאני
מפיהם ולא תהיין להם לאכלה׃
כי כה אמר אדני יהוה הנני
אני ודרשתי את צאני ובקרתים׃
כבקרת רעה עדרו ביום היותו
בתוך צאנו נפרשות כן אבקר
את צאני והצלתי אתהם מכל
המקומות אשר נפצו שם ביום
ענן וערפל׃ והוצאתים מן העמים
וקבצתים מן הארצות והביאתים
אל אדמתם ורעיתים אל הרי
ישראל באפיקים ובכל מושבי
הארץ׃ במרעה טוב ארעה אתם
ובהרי מרום ישראל יהיה נוהם
שם תרבצנה בנוה טוב ומרעה
שמן תרעינה אל הרי ישראל׃
אני ארעה צאני ואני ארביצם
נאם אדני יהוה׃ את האבדת
אבקש ואת הנדחת אשיב
ולנשברת אחבש ואת החולה
אחזק ואת השמנה ואת החזקה
אשמיד ארענה במשפט׃ ואתנה
צאני כה אמר אדני יהוה הנני
שפט בין שה לשה לאילים
ולעתודים׃ המעט מכם המרעה
הטוב תרעו ויתר מרעיכם תרמסו
ברגליכם ומשקע מים תשתו
ואת הנותרים ברגליכם תרפשון׃
וצאני מרמס רגליכם תרעינה
ומרפש רגליכם תשתינה׃ לכן כה
אמר אדני יהוה אליהם הנני אני
ושפטתי בין שה בריה ובין שה
רזה׃ יען בצד ובכתף תהדפו

ובקרניכם תנגחו כל הנחלות עד נגח חלה
אשר הפיצותם אותנה אל החוצה: פוץ את
והושעתי לצאני ולא תהיינה ישע היה
עוד לבז ושפטתי בין שה לשה:
והקמתי עליהם רעה אחד ורעה קום
אתהן את עבדי דויד הוא ירעה רעה
אתם והוא יהיה להן לרעה: ואני
יהוה אהיה להם לאלהים ועבדי
דוד נשיא בתוכם אני יהוה נשא
דברתי: וכרתי להם ברית שלום כרת שלם
והשבתי חיה רעה מן הארץ וישבו שבת רוע
במדבר לבטח וישנו ביערים: דבר
ונתתי אותם וסביבות גבעתי ברכה נתן סבב
והורדתי הגשם בעתו גשמי ברכה ירד
יהיו: ונתן עץ השדה את פריו היה פרה
והארץ תתן יבולה והיו על אדמתם נתן יבל
לבטח וידעו כי אני יהוה בשברי
את מטות עלם והצלתים מיד נטה צלל
העבדים בהם: ולא יהיו עוד בז צלל היה
לגוים וחית הארץ לא תאכלם בזז היה אכל
וישבו לבטח ואין מחריד: והקמתי חרד קום
להם מטע לשם ולא יהיו עוד נטע
אספי רעב בארץ ולא ישאו עוד נשא
כלמת הגוים: וידעו כי אני יהוה
אלהיהם אתם והמה עמי בית
ישראל נאם אדני יהוה: ואתן
צאני צאן מרעיתי אדם אתם אני רעה
אלהיכם נאם אדני יהוה:

Ca. xxxv.

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: היה שום
בן אדם שים פניך על הר שעיר פנה נבא
והנבא עליו: ואמרת לו כה אמר
אדני יהוה הנני אליך הר שעיר
ונטיתי ידי עליך ונתתיך שממה נטה נתן
ומשמה: עריך חרבה אשים ואתה שמם שום
שממה תהיה וידעת כי אני יהוה:
יען היות לך איבת עולם ותגר עלם נגר

et cornibus vr̄is ventilabatis oīa infirma pecora donec diſpergerentur foras: ſaluabo gregem meum & non erit vltra in rapinā: & iudicabo inter pecus & pecus. Et ſuſcitabo ſuper ea paſtorem vnū qui paſcat ea: ſeruum meū dauid: ipſe paſcet ea: & ipſe erit eis in paſtorem. Ego autem dn̄s ero eis in deum: & ſeruus meus dauid princeps in medio eorum. Ego dn̄s locutus ſum. Et faciam cum eis pactum pacis: & ceſſare faciam beſtias peſſimas de terra: & qui habitāt in deſerto: ſecuri dormient in ſaltibus: & ponā eos in circuitu collis mei benedictionē: & deducā imbrē in tēpore ſuo: & pluuie benedictionis erunt. Et dabit lignū agri fructū ſuum: & terra dabit germen ſuū: & erunt in terra ſua abſq; timore. Et ſcient quia ego dn̄s cū cōtriuero cathenas iugi eoꝝ: & eruero eos de manu imperantiū ſibi. Et nō erūt vltra in rapinam in gentibus: neq; beſtie terre deuorabunt eos: ſed habitabūt cōfidēter abſq; vllo terrore. Et ſuſcitabo eis germen noīatum: & non erunt vltra iminuti fame in terra: neq; portabunt vltra opprobriū gentiū. Et ſcient quia ego domin⁹ deus eorū cū eis: & ipſi populus meus domus iſrael: ait dn̄s de⁹. Vos autem greges mei greges paſcue mee homies eſtis: & ego dn̄s deus veſter: dicit dn̄s deus. 35.

Et factus eſt ſermo dn̄i ad me dicens. Fili hoīs: pone faciē tuā aduerſum montē ſeir & prophetabis de eo & dices illi. Hec dicit domin⁹ deus. Ecce ego ad te mons ſeir & extendā manū meam ſup te: & dabo te deſolatum atq; deſertū. Vrbes tuas demoliar & tu deſertus eris: & ſcies quia ego dominus: eo q̄ fueris inimic⁹ ſempiternus: & cōcluſeris

⁊ cornib⁹ vr̄is ventilabatis: ⁊ oē deficie-
καὶ τοῖς κέρασιν ὑμῶν ἐκερατίζετε, καὶ πᾶν τὸ ἐκλεῖ-
ens affligebatis: donec expuliſtis eas foras: ⁊ ſal-
πον ἐξεθλίβετε, ἕως οὗ ἐξώσατε αὐτὰ ἔξω, καὶ σώ-
uabo oues meas: ⁊ non erit vltra in predam:
σω τὰ πρόβατά μου, καὶ οὐ μὴ ὦσιν ἔτι εἰς προνομήν,
⁊ iudicabo inter oues ⁊ arietes: ⁊ ſuſcita-
καὶ κρινῶ ἀναμέσον προβάτων καὶ κριῶν, καὶ ἀναστή-
bo ſup eos paſtorē vnū: ⁊ paſcet eos ſicut
σω ἐπ' αὐτοὺς ποιμένα ἕνα, καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ὡς
ſeruū meū dauid: ipſe paſcet eos: ⁊
τὸν δοῦλόν μου δαυίδ, αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ
erit eoꝝ paſtor: ⁊ ego dn̄s ero eis in de-
ἔσται αὐτῶν ποιμήν, καὶ ἐγὼ κύριος ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θε-
um: ⁊ ſeruus me⁹ dauid in medio eoꝝ princeps.
όν, καὶ ὁ δοῦλός μου ὁ δαυὶδ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἄρχων.
ego dn̄s locut⁹ ſum: ⁊ diſponā eis teſtamētū
ἐγὼ κύριος λελάληκα, καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην
pacis: ⁊ diſperdā beſtias malas a terra: ⁊ ha-
εἰρήνης, καὶ ἀφανιῶ θηρία πονηρὰ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κα-
bitabunt in deſerto ⁊ dormient in ſil-
τοικήσουσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ὑπνώσουσιν ἐν τοῖς δρυ-
uis: ⁊ dabo eos in circuitu mōtis mei: ⁊
μοῖς, καὶ δώσω αὐτοὺς περικύκλῳ τοῦ ὄρους μου, καὶ
dabo pluuiā in tpe ſuo pluuiā bn̄dictiōis: ⁊
δώσω τὸν ὑετὸν κατὰ καιρὸν αὐτοῦ ὑετὸν εὐλογίας, καὶ
ligna q̄ in campo dabūt fructū ſuum:
τὰ ξύλα τὰ ἐν τῷ πεδίῳ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν,
⁊ terra dabit fortitudinē ſuam: ⁊ habitabunt
καὶ ἡ γῆ δώσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς, καὶ κατοικήσουσιν
in terra ſua in ſpe pacis: ⁊ ſcient
ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν ἐλπίδι εἰρήνης, καὶ γνώσονται
q̄ ego ſum dn̄s cū contriuero ego catenā
ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ἐν τῷ συντρῖψαί με τὴν σειρὰν τοῦ
iugi eoꝝ: ⁊ liberabo eos de manu eoꝝ q̄ ſer-
ζυγοῦ αὐτῶν, καὶ ἐξελοῦμαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς τῶν κα-
uire fecerunt eos: ⁊ nō erunt vltra in
ταδουλωσαμένων αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσονται οὐκ ἔτι ἐν
preda gētib⁹: ⁊ beſtie terre nō vltra
προνομῇ τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς οὐκ ἔτι οὐ
comedent eos: ⁊ habitabunt in ſpe:
μὴ φάγωσιν αὐτούς, καὶ κατοικήσουσιν ἐν ἐλπίδι,
⁊ nō erit q̄ exterreat eos: ⁊ ſuſcitabo eos plā-
καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς, καὶ ἀναστήσω αὐτοὺς φυ-
tā pacis: ⁊ nō vltra erunt pereuntes fame in
τὸν εἰρήνης, καὶ οὐκ ἔτι ἔσονται ἀπολλύμενοι λιμῷ ἐπὶ
terra: ⁊ non portabunt āpli⁹ opprobriū gētiū. ⁊ ſci-
τῆς γῆς, καὶ οὐ μὴ ἐνέγκωσιν ἔτι ὀνειδισμὸν ἐθνῶν. καὶ γνώ-
ent q̄ ego ſum dn̄s deus eoꝝ cū eis: ⁊
σονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν μετ' αὐτῶν, καὶ
ipſi pp̄ls me⁹ dom⁹ iſrael: dicit dn̄s dn̄s: ⁊
αὐτοὶ λαός μου οἶκος ἰσραήλ, λέγει κύριος κύριος, καὶ
vos oues mee ⁊ oues paſcue mee hoies
ὑμεῖς πρόβατά μου καὶ πρόβατα νομῆς μου ἄνθρωποι
eſtis: ⁊ ego dn̄s de⁹ vr̄ dicit dn̄s dn̄s.
ἐστέ, καὶ ἐγὼ κς ὁ θεὸς ὑμῶν λέγει κύριος κύριος. Ca. 35.

Et fact⁹ eſt ſmo dn̄i ad me dicens: fili ho-
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀν-
minis cōuerte faciem tuā ad mōtē ſeir:
θρώπου ἐπίστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἐπ' ὄρος σηείρ,
⁊ pp̄heta ſup eo: ⁊ dic illi: hec di-
καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτῷ, καὶ εἰπὲ αὐτῷ, τάδε λέ-
cit dn̄s dn̄s: ecce ego ſup te mōs ſeir: ⁊ extē-
γει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ ὄρος σηείρ, καὶ ἐκτε-
dam manū meā ſup te: ⁊ dabo te in deſolatiōe ⁊ de-
νῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ δώσω σε εἰς ἔρημον καὶ ἐρη-
ſolaberis: ⁊ vrbibus tuis deſolatiōe faciā: ⁊
μωθήσῃ, καὶ ταῖς πόλεσίν σου ἐρημίαν ποιήσω, καὶ
tu deſertus eris: ⁊ ſcies q̄ ego ſum dn̄s: p eo q̄
σὺ ἔρημος ἔσῃ, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἀντὶ τοῦ
fuerit inimicitia ſempiterna. ⁊ aſſediſti
γενέσθαι ἔχθραν αἰώνιον. καὶ ἐνεκάθισας

G

A

B

domui iſrael in dolo in manu inimicoꝝ gladio in
τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ ἐν δόλῳ ἐν χειρὶ ἐχθρῶν μαχαίρᾳ ἐν
tpe iniquitatis i extremis. ppterea viuo ego dicit dn̄s dn̄s:
καιρῷ ἀδικίας ἐπ' ἐσχάτων. διὰ τοῦτο ζῶ ἐγὼ λέγει κύριος κς,
ſi q̄dē in ſanguie peccaſti ⁊ ſanguis pſequet te: ⁊ ſāguinē
εἰ μὴν εἰς αἷμα ἥμαρτες καὶ αἷμα ἐκδιώξεταί σε, καὶ αἷμα
odiſti: ⁊ ſanguis pſequet te. ⁊ dabo montē
ἐμίσησας, καὶ αἷμα ἐκδιώξεταί σε. καὶ δώσω τὸ ὄρος
ſeir in deſertū ⁊ deſolatum: ⁊ perdā ab eo
σηεὶρ εἰς ἔρημον καὶ ἠρημωμένον, καὶ ἀπολῶ ἀπ' αὐτοῦ
hoies ⁊ iumēta: ⁊ implebo vulneratoꝝ
ἀνθρώπους καὶ κτήνη, καὶ ἐμπλήσω τῶν τραυματιῶν
tuoꝝ colles: valles tuos: ⁊ in oibus
σου τοὺς βουνούς, καὶ τὰς φάραγγάς σου, καὶ ἐν πᾶσι
campis tuis vulnerati gladio cadent
τοῖς πεδίοις σου τετραυματισμένοι μαχαίρᾳ πεσοῦν-
C
in te. ſolitudinē ſēpitnā ponā te: ⁊ ciuitates
ται ἐν σοί. ἐρημίαν αἰώνιον θήσομαί σε, καὶ αἱ πόλεις
tue non habitabuntur vltra: ⁊ ſcies q̄ ego ſum
σου οὐ μὴ κατοικηθήσονται ἔτι, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι
dn̄s: eo q̄d dixeris tu due gētes ⁊ due regiōes
κύριος, διὰ τὸ εἰπεῖν σε τὰ δύο ἔθνη καὶ αἱ δύο χῶραι
mee erunt ⁊ hereditabo eas: ⁊ dn̄s eſt
ἐμαὶ ἔσονται καὶ κληρονομήσω αὐτάς, καὶ κύριος ἐστὶν
ibi: ppterea viuo ego dicit dn̄s: ⁊ faciam tibi
ἐκεῖ. διὰ τοῦτο ζῶ ἐγὼ λέγει κύριος, καὶ ποιήσω σοι
ſcd̄m inimicitiā tuā ⁊ ſcd̄m zelū tuū quē feci-
κατὰ τὴν ἔχθραν σου καὶ κατὰ τὸν ζῆλόν σου ὃν ἐποίη-
ſti cū odio hēres tu eos. ⁊ notus efficiar tibi
σας ἐν τῷ μισῆσαί σε αὐτούς. καὶ γνωσθήσομαί σοι
D
q̄n iudicabo te: ⁊ ſcies q̄ ego ſum dn̄s. au-
ἡνίκα ἂν κρινῶ σε, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. ἤκου-
diui vocē blaſphemiar̄ tuar̄ q̄ dixiſti mōtes
σα τῆς φωνῆς τῶν βλασφημιῶν σου ὅτι εἶπας τὰ ὄρη
iſrael deſerti nobis dati ſunt in deuoratiōnē. ⁊ magnifi-
ἰσραὴλ ἔρημα ἡμῖν δέδοται εἰς κατάβρωμα. καὶ ἐμεγα-
ce locut⁹ es ſup me ore tuo ⁊ vociferati eſtis p̄
λορρημόνησας ἐπ' ἐμὲ τῷ στόματί σου καὶ ἐφωνήσατε κα-
me. verba vr̄a ego audiui: hec dicit do-
τ' ἐμοῦ. τὰ ῥήματα ὑμῶν ἐγὼ ἤκουσα, τάδε λέγει κύ-
min⁹: in leticia oīs terre deſertū faciam te
ριος, ἐν τῇ εὐφροσύνῃ πάσης τῆς γῆς, ἔρημον ποιήσω σε
ſēpitnū: ſicut gauiſus es hereditate dom⁹ iſrael
αἰώνιον, καθὼς ἐπευφράνθης τῇ κληρονομίᾳ οἴκου ἰσραὴλ
q̄ diſſipata ē: ſic faciam te: in deſertū eris mōs
ὅτι ἠφανίσθη, οὕτως ποιήσω σε, εἰς ἔρημον ἔσῃ ὄρος
ſeir ⁊ oīs idumea conſumetur. ⁊ ſcies
σηεὶρ καὶ πᾶσα ἡ ἰδουμαία ἐξαναλωθήσεται. καὶ γνώ-
q̄ ego ſum dn̄s deus.
σῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός. Ca. 36.

A
Et tu fili hois: pp̄heta ſup mōtes
Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ τὰ ὄρη
iſrael: ⁊ dic mōtib⁹ iſrael: audite verbū
ἰσραήλ, καὶ εἰπὲ τοῖς ὄρεσιν ἰσραήλ, ἀκούσατε λόγον
36.a.
dn̄i: hec dicit dn̄s dn̄s: p eo q̄d dixit inimic⁹
κυρίου, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἀνθ' οὗ εἶπεν ὁ ἐχθρὸς
ſup vos euge ſolitudies ſēpitne in poſſeſſionē nobis facte
ἐφ' ὑμᾶς εὖγε ἔρημα αἰώνια εἰς κατάσχεσιν ἡμῖν ἐγενή-
ſūt: ppterea vaticinare ⁊ dic: hec dicit do-
θη, διὰ τοῦτο προφήτευσον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει κύ-
min⁹ dn̄s: p eo q̄ ihonorati eſtis vos ab his q̄
ριος κύριος, ἀντὶ τοῦ ἀτιμασθῆναι ὑμᾶς ὑπὸ τῶν
i circuitu vr̄o: vt ſitis vos in poſſeſſionē
κύκλῳ ὑμῶν, τοῦ εἶναι ὑμᾶς εἰς κατάσχεσιν τοῖς
reliquis gentib⁹: ⁊ aſcendiſtis loquela lingue ⁊
λοιποῖς ἔθνεσιν, καὶ ἀνέβητε λάλημα γλώσσης καὶ
opprobriū
ὀνειδισμός

filios iſrael in man⁹ gladii in tempore afflictionis eorū in tēpe iniqtatis extreme. Propterea viuo ego dicit dn̄s deus: qm̄ ſanguini tradam te: & ſanguis te pſeq̄tur. Et cū ſanguinē oderis: ſanguis pſeq̄tur te. Et dabo montē ſeir deſolatū & deſertū: & auferā de eo euntem & redeuntē: & implebo montes eius occiſorum ſuorū. In collibus tuis & in vallib⁹ tuis atq; in torrētib⁹ interfecti gladio cadent. In ſolitudines ſempiternas tradā te: & ciuitates tue nō habitabuntur: & ſcietis quia ego dn̄s de⁹: eo q̄ dixeris: due gentes & due terre mee erunt & hereditate poſſidebo eas: cū dn̄s eſſet ibi. Propterea viuo ego dicit dn̄s deus: quia faciam iuxta iram tuam & ſm zelum tuum quē feciſti: odio habens eos: & notus efficiar per eos cum te iudicauero: & ſcies quia ego dominus. Audiui vniuerſa opprobria tua que locutus es de montibus iſrael dicens. Deſerti nobis addeuorandū dati ſunt. Et inſurrexiſtis ſup me ore vr̄o: & derogaſtis aduerſum me: verba veſtra ego audiui. Hec dicit dn̄s de⁹. Letante vniuerſa terra: in ſolitudinem te redigā ſicuti gauiſus es ſup hereditatē domus iſrael eo q̄ fuerit diſſipata: ſic faciam tibi. Diſſipat⁹ eris mons ſeir & idumea omnis. Et ſcient quia ego dominus deus. 36.

Tu autem fili hominis propheta ſuper montes iſrael & dices. Montes iſrael audite verbū dn̄i. Hec dicit dn̄s deus. Eo q̄ dixerit inimicus de vobis euge altitudines ſempiterne in hereditatē date ſunt nobis: ꝑpterea vaticinare & dic. Hec dicit dn̄s deus. Pro eo q̄ deſolati eſtis & conculcati per circuitum: & facti in hereditatē reliquis gentib⁹: & aſcendiſtis ſup labiū lingue & opprobriū

את בני ישראל על ידי חרב בעת
אידם בעת עון קץ: לכן חי אני
נאם אדני יהוה כי לדם אעשך עשה
ודם ירדפך אם לא דם שנאת רדף
ודם ירדפך: ונתתי את הר שעיר נתן
לשממה ושממה והכרתי ממנו כרת
עבר ושב: ומלאתי את הריו חלליו שוב
גבעותיך וגאותיך וכל אפיקיך בוא
חללי חרב יפלו בהם: שממות עולם נפל
אתנך ועריך לא תשבנה וידעתם נתן עיר
כי אני יהוה: יען אמרך את שני שוב
הגוים ואת שתי הארצות לי
תהיינה וירשנוה ויהוה שם היה: היה
לכן חי אני נאם אדני יהוה ועשיתי עשה
כאפך וכקנאתך אשר עשיתה
משנאתיך בם ונודעתי בם כאשר
אשפטך: וידעת כי אני יהוה ידע
שמעתי את כל נאצותיך אשר שמם
אמרת על הרי ישראל לאמר
שממה לנו נתנו לאכלה: ותגדילו גדל
עלי בפיכם והעתרתם עלי דבריכם פה עתר
אני שמעתי: כה אמר אדני יהוה
כשמח כל הארץ שממה אעשה עשה
לך: כשמחתך לנחלת בית ישראל
על אשר שממה כן אעשה לך
שממה תהיה הר שעיר וכל אדום
כלה וידעו כי אני יהוה:

Ca. xxxvj.

ואתה בן אדם הנבא אל נבא
הרי ישראל ואמרת הרי ישראל
שמעו דבר יהוה: כה אמר אדני
יהוה יען אמר האויב עליכם האח איב אח
ובמות עולם למורשה היתה לנו: במה ירש היה
לכן הנבא ואמרת כה אמר אדני
יהוה יען ביען שמות ושאף אתכם שמם
מסביב להיותכם מורשה לשארית שאף היה
הגוים ותעלו על שפת לשון ודבת עלה שפה לשון דבב

עם׃ לכן הרי ישראל שמעו דבר
אדני יהוה כה אמר אדני יהוה
להרים ולגבעות לאפיקים ולגאיות [אפק גיא]
ולחרבות השממות ולערים הנעזבות [עיר עזב]
אשר היו לבז וללעג לשארית [היה בזז]
הגוים אשר מסביב׃ לכן כה אמר
אדני יהוה אם לא באש קנאתי
דברתי על שארית הגוים ועל אדום
כלא אשר נתנו את ארצי להם
למורשה בשמחת כל לבב בשאט [ירש]
נפש למען מגרשה לבז׃ לכן [גרש בזז]
הנבא על אדמת ישראל ואמרת [נבא]
להרים ולגבעות לאפיקים ולגאיות
כה אמר אדני יהוה הנני בקנאתי
ובחמתי דברתי יען כלמת גוים [יחם]
נשאתם׃ לכן כה אמר אדני יהוה
אני נשאתי את ידי אם לא הגוים
אשר לכם מסביב המה כלמתם
ישאו׃ ואתם הרי ישראל ענפכם [נשא]
תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל [נתן פרה]
כי קרבו לבוא׃ כי הנני אליכם
ופניתי אליכם ונעבדתם ונזרעתם׃ [פנה עבד]
והרביתי עליכם אדם כל בית [זרע רבה]
ישראל כלה ונשבו הערים [ישב עיר]
והחרבות תבנינה׃ והרביתי עליכם [בנה]
אדם ובהמה ורבו ופרו והושבתי
אתכם כקדמותיכם והטבתי [יטב]
מראשתיכם וידעתם כי אני יהוה׃
והולכתי עליכם אדם את עמי [ילך]
ישראל וירשוך והיית להם [היה]
לנחלה ולא תוסף עוד לשכלם׃ [יסף]
כה אמר אדני יהוה יען אמרים
לכם אכלת אדם אתי ומשכלת [שכל]
גויך היית׃ לכן אדם לא תאכלי
עוד וגויך לא תשכלי עוד נאם [שכל]
אדני יהוה׃ ולא אשמיע אליך [שמע]

populi. ppterea montes iſrael audite verbum domini dei. Hec dicit dñs deus montib⁹ & collibus torrentibus vallibuſq & deſertis: parietinis & & vrbibus derelictis que depopulate ſunt & ſubſannate a reliquis gentibus per circuitum. Propterea hec dicit dominus deus. Quoniam in igne zeli mei locutus ſum de reliquis gentibus: & de idumea vniuerſa que dederunt terram meam ſibi in hereditatē cum gaudio & toto corde ex animo: & eiecerūt eam vt vaſtarent: idcirco vaticinare ſuper humū iſrael: & dices montibus & collibus iugis & vallibus. Hec dicit dñs deus. Ecce ego in zelo meo & in furore meo locutus ſum: eo q̄ cōfuſionē gētium ſuſtinueritis. Idcirco hec dicit dñs deus. Ego leuaui manū meā vt gentes que in circuitu veſtro ſunt ipſe confuſionē ſuā portēt: vos aūt montes iſrael ramos veſtros germinetis: & fructū veſtrū afferatis poplo meo iſrl: ppe ei ē vt veniat. Quia ecce ego ad vos: & cōuertar ad vos & arabimini & accipietis ſemēte. & multiplicabo in vobis hoies: oēmq domū iſrael: & habitabūtur ciuitates & ruinoſa iſtaurabūtur. & replebo vos hoibus & iumētis & multiplicabūtur & creſcēt. et habitare vos faciā ſicut a principio: boniſq donabo maiorib⁹ q̄ habuiſtis ab initio: & ſcietis quia ego dñs. Et adducā ſup vos hoies populū meū iſrael & hereditate poſſidebunt te. Et eris eis in hereditatē: & non addes vltra vt abſq eis ſis. Hec dicit dñs de⁹. Pro eo q̄ dicunt de vobis deuoratrix hominum es & ſuffocans gentem tuā: propterea homines non comedes amplius: & gentē tuam non necabis vltra: ait dominus deus. Nec auditam faciam in te

gētibus: ppterea mōtes iſrael audite verbū dñi.
ἔθνεσιν, διὰ τοῦτο ὄρη ἰσραὴλ ἀκούσατε λόγον κυρίου.
hec dicit dñs mōtib⁹ ⁊ collibus ⁊
τάδε λέγει κύριος τοῖς ὄρεσι καὶ τοῖς βουνοῖς καὶ ταῖς
vallib⁹ ⁊ torrentibus: ⁊ deſertis ⁊
φάραγξι καὶ τοῖς χειμάρροις, καὶ τοῖς ἐξηρημωμένοις καὶ
deſolatis: ⁊ vrbibus dereli-
ἠφανισμένοις, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς ἐγκαταλελειμμέ-
ctis: ⁊ facte ſūt in p̄dam ⁊ in cōculcationem
ναις, καὶ ἐγένοντο εἰς προνομὴν καὶ εἰς καταπάτημα
reliquis gētib⁹ in circuitu. ppterea hec
τοῖς καταλειφθεῖσιν ἔθνεσιν περικύκλῳ. διὰ τοῦτο τά-
dicit dñs dñs: pfecto ī igne furoris mei locu-
δε λέγει κύριος κύριος, ἦ μὴν ἐν πυρὶ θυμοῦ μου ἐλά-
t⁹ ſum ſup reliq̄s gētes: ⁊ ſup idumeā om-
λησα ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, καὶ ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν πᾶ-
nē: qr dederūt terrā meā ſibi in poſſeſſio-
σαν, ὅτι ἔδωκαν τὴν γῆν μου ἑαυτοῖς εἰς κατάσχε-
nē cum leticia: deſpicientes aīas vt ſubuerte-
σιν μετ᾽ εὐφροσύνης, ἀτιμάσαντες ψυχὰς τοῦ ἀφανί-
rent in p̄da: ppterea ppheta ſup terrā
σαι ἐν προνομῇ, διὰ τοῦτο προφήτευσον ἐπὶ τὴν γῆν
iſrael: ⁊ dic mōtib⁹ ⁊ collibus
τοῦ ἰσραήλ, καὶ εἰπὲ τοῖς ὄρεσιν καὶ τοῖς βουνοῖς
⁊ vallib⁹ ⁊ rupibus: hec dicit dñs:
καὶ ταῖς φάραγξι καὶ ταῖς νάπαις, τάδε λέγει κύριος,
ecce ego in zelo meo ⁊ in furore meo locut⁹
ἰδοὺ ἐγὼ ἐν τῷ ζήλῳ μου καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου ἐλάλη-
ſum p opprobrio tuo qd gētes ītulerūt vobis.
σα ἀντὶ τοῦ ὀνειδισμοῦ σου οὗ ἔθνη ἤνεγκαν ὑμῖν.
ppterea hec dicit dñs dñs: ego leuabo ma-
διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐγὼ ἀρῶ τὴν χεῖ-
nū meā ſup gētes q̄ in circuitu vr̄o: iſti ignomi-
ρά μου ἐπὶ ἔθνη τὰ περικύκλῳ ὑμῶν, οὗτοι τὴν ἀτιμί-
niā ſuam capient: vr̄i aūt mōtes iſrael vuam:
αν αὐτῶν λήψονται, ὑμῶν δὲ ὄρη ἰσραὴλ τὴν σταφυλήν,
⁊ fructū comedet ppl̄s me⁹: qr ſperant
καὶ τὸν καρπὸν καταφάγεται λαός μου, ὅτι ἐλπίζουσιν
vt veniāt: qm̄ ecce ego ad vos ⁊ reſpiciam ſup
τοῦ ἐλθεῖν, ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ ἐπιβλέψω ἐφ᾽ ὑ-
vos: ⁊ arabimini ⁊ ſeminabimini: ⁊ multiplicabo ſup
μᾶς, καὶ κατεργασθήσεσθε καὶ σπαρήσεσθε, καὶ πληθυνῶ ἐφ᾽
vos hoies oēm domū iſrael in finē: ⁊ hita-
ὑμᾶς ἀνθρώπους πᾶν οἶκον ἰσραὴλ εἰς τέλος, καὶ κατοι-
buntur ciuitates ⁊ deſerta edificabitur.
κηθήσονται αἱ πόλεις καὶ ἡ ἠρημωμένη οἰκοδομηθήσεται.
⁊ multiplicabo ſup vos hoies ⁊ iumēta ⁊ multi-
καὶ πληθυνῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀνθρώπους καὶ κτήνη καὶ πληθυνθή-
plicabūt ⁊ creſcent: ⁊ hitare faciā vos ſicut in
σονται καὶ αὐξυνθήσονται, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ὡς τὸ ἐν
pncipio vr̄o: ⁊ bn̄ faciam vobis ſicut ab initio
ἀρχῇ ὑμῶν, καὶ εὖ ποιήσω ὑμᾶς ὥσπερ τὰ ἔμπροσθεν
vr̄o: ⁊ ſcietis qr ego ſum dñs. ⁊ genera-
ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ γεννή-
bo ſup vos hoies pro ppl̄o meo iſrael: ⁊
σω ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀνθρώπους ἀντὶ τοῦ λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ
hereditabunt vos: ⁊ eritis eis in poſſeſſio-
κληρονομήσουσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε αὐτοῖς εἰς κατάσχε-
nē: ⁊ non addetis vltra abſq liberi fieri ab eis.
σιν, καὶ οὐ μὴ προσθῆτε ἔτι ἀτεκνωθῆναι ἀπ᾽ αὐτῶν.
B
hec dicit dñs dñs: p eo qd dixerūt tibi terra deuo-
τάδε λέγει κύριος κύριος, ἀνθ᾽ ὧν εἶπάν σοι γῆ κατε-
rans hoies: ⁊ abſq liberis a gente
σθίουσα ἀνθρώπους, καὶ ἠτεκνωμένη ὑπὸ τοῦ ἔθνους
tua fuiſti. ppterea hoies nō āpli⁹ comedes:
σου ἐγένου. διὰ τοῦτο ἀνθρώπους οὐκ ἔτι φάγεσαι,
⁊ gentē tuā nō abſq liberis facies ultra ait dñs do-
καὶ τὸ ἔθνος σου οὐκ ἀτεκνώσεις ἔτι λέγει κύριος κύ-
min⁹. ⁊ nō audietur ſup vos
ριος. καὶ οὐκ ἀκουσθήσεται ἐφ᾽ ὑμᾶς
C D

vltra ignominia gētiū: ⁊ opprobriū pplorū nō portabitis
ἔτι ἀτιμίαν ἐθνῶν, καὶ ὀνειδισμὸν λαῶν οὐ μὴ ἀνενέγκητε
vltra: ⁊ gens tua nō abſq liberi erit vltra: dicit dñs dñs.
ἔτι, καὶ τὸ ἔθνος σου οὐκ ἀτεκνωθήσεται ἔτι, λέγει κς κς.
⁊ factū ē verbū dñi ad me dicēs: fili hois: dom⁹
καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, οἶκος
iſrael hitauit in terra ſua ⁊ polluerūt eam
ἰσραὴλ κατῴκησεν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν καὶ ἐμίαναν αὐτὴν
in via ſua ⁊ immūditijs ſuis. ⁊ iux-
ἐν τῇ ὁδῷ αὐτῶν καὶ ταῖς ἀκαθαρσίαις αὐτῶν. καὶ κα-
B
ta immūditiā menſtruate facta ē via eo-
τὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀποκαθημένης ἐγενήθη ἡ ὁδὸς αὐ-
rū añ faciem meā: ⁊ effudi furorē meū ſup
τῶν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐπ᾽
eos pro ſanguie quē fuderūt ſup terrā: ⁊ in
αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ αἵματος ὃ ἔχεον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐν
abominatiōib⁹ ſuis polluerūt eam. ⁊ diſſemi-
τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν ἐμόλυναν αὐτήν. καὶ διέσπει-
naui eos in gētes: ⁊ ventilaui eos in regio-
ρα αὐτοὺς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἐλίκμησα αὐτοὺς εἰς τὰς χώ-
nes iuxta viā eoꝝ ⁊ iuxta peccatū eo-
ρας κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν ἁμαρτίαν αὐ-
rū iudicaui eos: ⁊ īgreſſi ſūt in gētes q̄ introie-
τῶν ἔκρινα αὐτούς, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ ἔθνη οὗ εἰσῆλ-
rūt illuc: ⁊ pfanauerūt nomē meū ſanctū cū
θον ἐκεῖ, καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον ἐν τῷ
dicerent ipi ppl̄s dñi: ipi ⁊ de terra e-
λέγεσθαι αὐτοὺς λαὸς κυρίου, αὐτοὶ καὶ ἐκ τῆς γῆς αὐ-
ius egreſſi ſunt: ⁊ peperci eis ppt nomē
τοῦ ἐξεληλύθασιν, καὶ ἐφεισάμην αὐτῶν διὰ τὸ ὄνομά
meū ſctm̄ qd pfanauerūt dom⁹ iſrael in genti-
μου τὸ ἅγιον ὃ ἐβεβήλωσαν οἶκος ἰσραὴλ ἐν τοῖς ἔθνε-
C
bus q̄ ingreſſi ſunt illuc. ppterea dic domui iſra-
σιν οὗ εἰσήλθοσαν ἐκεῖ. διὰ τοῦτο εἶπον τῷ οἴκῳ ἰσρα-
el: hec dicit dñs dñs: nō vobis ego facio dom⁹
ήλ, τάδε λέγει κύριος κύριος, οὐχ ὑμῖν ἐγὼ ποιῶ οἶκος
iſrael: ſed ppt nomē meū ſanctū qd pphanaſtis
ἰσραήλ, ἀλλὰ διὰ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον ὃ ἐβεβηλώσα-
in gentib⁹ q̄ ingreſſi eſtis illuc: ⁊ ſctificabo
τε ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰσήλθετε ἐκεῖ, καὶ ἁγιάσω τὸ
nomē meū magnū qd pphanatū ē in gētib⁹ qd ppha-
ὄνομά μου τὸ μέγα τὸ βεβηλωθὲν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὃ ἐβε-
naſtis in medio eaꝝ: ⁊ ſcient gentes qr
βηλώσατε ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι
ego ſum dñs dicit dñs dñs: cū ſctificat⁹ fuero ego
ἐγώ εἰμι κύριος λέγει κύριος κύριος, ἐν τῷ ἁγιασθῆναί με
in vobis ante oculos eoꝝ: ⁊ tollā vos de
ἐν ὑμῖν κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐκ
gētib⁹: ⁊ cōgregabo vos de vniuerſis terris: ⁊
τῶν ἐθνῶν, καὶ ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν γαιῶν, καὶ
inducā vos in terrā vr̄am: ⁊ aſpgā ſup vos aq̄m
εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ῥανῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς ὕδωρ
D
mūdam: ⁊ mūdabimini ab immūditijs ve-
καθαρόν, καὶ καθαρισθήσεσθε ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑ-
ſtris: ⁊ ab oibus idolis vr̄is mūdabo
μῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν εἰδώλων ὑμῶν καθαρίσω
vos: ⁊ dabo vobis cor nouū ⁊ ſpm̄ no-
ὑμᾶς, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα και-
uū dabo in vobis: ⁊ auferā cor lapi-
νὸν δώσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθί-
deū de carne vr̄a: ⁊ dabo vobis cor carne-
νην ἐκ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν σαρκί-
um: ⁊ ſpm̄ meū dabo in vobis. ⁊ faci-
νην, καὶ τὸ πνεῦμά μου δώσω ἐν ὑμῖν. καὶ ποι-
am vt in iuſtificatiōib⁹ meis ābuletis: ⁊
ήσω ἵνα ἐν τοῖς δικαιώμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰ
iudicia mea cuſtodiatis: ⁊ faciatis ea: ⁊
κρίματά μου φυλάξησθε, καὶ ποιήσητε αὐτά, καὶ
habitetis in terra q̄m dedi patri-
κατοικήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατρά-
bus vr̄is:
σιν ὑμῶν,

amplius cōfuſionē gentiū: & opprobriū pplorū nequaq̄ portabis: & gētem tuam non amittes amplius: ait dñs deus. Et factū eſt verbum domini ad me dicens. Fili hominis: domus iſrael habitauerūt in humo ſua: & polluerunt eam in viis ſuis & in ſtudiis ſuis. Iuxta immundiciā mēſtruate facta ē via eorū coram me: & effudi indignationē meā ſuper eos p ſanguie quē fuderunt ſup terrā. Et in idolis ſuis polluerunt eam. & diſperſi eos in gentes: & ventilati ſūt in terras. Iuxta vias eorū & adinuentiones eorū iudicaui eos. Et ingreſſi ſunt ad gentes ad q̄s introierūt & polluerūt nomen ſanctū meū: cū diceretur de eis: populus dñi iſte eſt & de terra ei⁹ egreſſi ſūt. & peperci nomini ſctō meo qd pollueraт dom⁹ iſrael in gentibus ad q̄s ingreſſi ſunt. Idcirco dices domui iſrael: hec dicit dominus deus. Non ppter vos ego faciam domus iſrael: ſed propter nomen ſanctū meū quod polluiſtis in gentibus ad quas intraſtis. Et ſanctificabo nomen meum magnum qd pollutū ē inter gētes qd polluiſtis in medio earū vt ſciant gentes quia ego dñs: ait dñs exercituum: cum ſanctificatus fuero in vobis corā eis. Tollam quippe vos de gentibus & cōgregabo vos de vniuerſis terris: & adducam vos in terram veſtrā: & effundam ſuper vos aquā mundā: & mundabimini ab omnibus inquinamētis vr̄is: & ab vniuerſis idolis vr̄is mūdabo vos: & dabo vobis cor nouum: & ſpiritum nouū ponam in medio veſtri. Et auferam cor lapideum de carne veſtra & dabo vobis cor carneū: & ſpiritū meū ponā in medio vr̄i: & faciam vt in preceptis meis ambuletis: & iudicia mea cuſtodiatis & operimini & habitabitis in terra quā dedi patribus veſtris:

עד כלמת הגוים וחרפת עמים
לא תשאי עוד וגויך לא תכשלי [נשא כשל]
עוד נאם אדני יהוה׃ ויהי דבר [היה]
יהוה אלי לאמר׃ בן אדם בית
ישראל ישבים על אדמתם ויטמאו [טמא]
אותה בדרכם ובעלילותם כטמאת [עלל]
הנדה היתה דרכם לפני׃ ואשפך [פנה שפך]
חמתי עליהם על הדם אשר שפכו [יחם]
על הארץ ובגלוליהם טמאוה׃ [גלל]
ואפיץ אתם בגוים ויזרו בארצות [פוץ זרה]
כדרכם וכעלילותם שפטתים׃
ויבוא אל הגוים אשר באו שם [בוא]
ויחללו את שם קדשי באמר להם [חלל]
עם יהוה אלה ומארצו יצאו׃ ואחמל [חמל]
על שם קדשי אשר חללוהו בית
ישראל בגוים אשר באו שמה׃
לכן אמר לבית ישראל כה אמר
אדני יהוה לא למענכם אני עשה
בית ישראל כי אם לשם קדשי
אשר חללתם בגוים אשר באתם [בוא]
שם׃ וקדשתי את שמי הגדול [גדל]
המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם
וידעו הגוים כי אני יהוה נאם אדני
יהוה בהקדשי בכם לעיניהם׃ [קדש]
ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי
אתכם מכל הארצות והבאתי [בוא]
אתכם אל אדמתכם׃ וזרקתי עליכם
מים טהורים וטהרתם מכל [טהר]
טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר [גלל טהר]
אתכם׃ ונתתי לכם לב חדש ורוח [נתן]
חדשה אתן בקרבכם והסרתי [סור]
את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם
לב בשר׃ ואת רוחי אתן בקרבכם
ועשיתי את אשר בחקי תלכו [עשה חקק]
ומשפטי תשמרו ועשיתם׃ וישבתם [ילך שפט]
בארץ אשר נתתי לאבתיכם [שמר עשה נתן]

והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם היה
לאלהים׃ והושעתי אתכם מכל ישע
טמאותיכם וקראתי אל הדגן
והרביתי אתו ולא אתן עליכם רעב׃ רבה נתן
והרביתי את פרי העץ ותנובת פרה נוב
השדה למען אשר לא תקחו עוד לקח
חרפת רעב בגוים׃ וזכרתם את
דרכיכם הרעים ומעלליכם אשר רוע עלל
לא טובים ונקטתם בפניכם על קוט פנה
עונתיכם ועל תועבתיכם׃ לא תעב
למענכם אני עשה נאם אדני יהוה
יודע לכם בושו והכלמו מדרכיכם ידע כלם
בית ישראל׃ כה אמר אדני יהוה
ביום טהרי אתכם מכל עונותיכם
והושבתי את הערים ונבנו ישב עיר
החרבות׃ והארץ הנשמה תעבד בנה שמם
תחת אשר היתה שממה לעיני כל עבד היה
עובר׃ ואמרו הארץ הלזו הנשמה עבר
היתה כגן עדן והערים החרבות
והנשמות והנהרסות בצורות הרס בצר
ישבו׃ וידעו הגוים אשר ישארו שאר
סביבותיכם כי אני יהוה בניתי סבב
הנהרסות נטעתי הנשמה אני יהוה
דברתי ועשיתי׃ כה אמר אדני עשה
יהוה עוד זאת אדרש לבית דרש
ישראל לעשות להם ארבה אתם רבה
כצאן אדם׃ כצאן קדשים כצאן
ירושלם במועדיה כן תהיינה יעד היה
הערים החרבות מלאות צאן אדם עיר
וידעו כי אני יהוה׃

C. xxxvij. היתה עלי יד יהוה ויוציאני ברוח היה יצא
יהוה ויניחני בתוך הבקעה והיא נוח
מלאה עצמות׃ והעבירני עליהם עבר
סביב סביב והנה רבות מאד על פני רבב פנה
הבקעה והנה יבשות מאד׃ ויאמר אמר
אלי בן אדם התחיינה העצמות חיה

& eritis mihi in populũ & ego ero vobis in deũ. Et ſaluabo vos ex vniuerſis inquinamentis veſtris: & vocabo frumentum & multiplicabo illud: & non imponã vobis famẽ & multiplicabo fructum ligni & genimina agri: vt non portetis vltra opprobriũ famis in gẽtibus: & recordabimini viarum veſtrarum peſſimarum: ſtudiorũq; non bonorum: & diſplicebunt vobis iniquitates veſtre & ſcelera veſtra. Non propter vos ego faciã: ait dñs deus notũ ſit vobis. Confundimini & erubeſcite ſup viis veſtris domus iſrael. Hec dicit dominꝰ deus. In die q̃ mũdauero vos ex oĩbus iniqtatibꝰ vr̃is: & inhabitare fecero vrbes & inſtaurauero ruinoſa: & terra deſerta fuerit exculta que quondam erat deſolata in oculis omnis viatoris dicent. Terra illa inculta: facta eſt vt hortus voluptatis: & ciuitates deſerte & deſtructe atq; ſuffoſſe munite ſederũt: & ſcient gẽtes quecũq; derelicte fuerit in circuitu veſtro: quia ego dñs edificaui diſſipata: plãtauiq; inculta: ego dominus locutus ſum & fecerim. Hec dicit dñs deus. Adhuc in hoc inuenient me domus iſrael vt faciã eis. Multiplicabo eos ſicut gregẽ hominũ vt gregem ſanctũ vt gregẽ hieruſalem in ſolemnitatibus eius. Sic erunt ciuitates deſerte plene gregibus hominum & ſcient quia ego dominus. 37.

Facta eſt ſup me manus domini: & eduxit me in ſpũ dñi: & dimiſit me in medio cãpi q erat plenus oſſibus: & circũduxit me per ea in gyro. Erant autẽ multa valde ſuper faciem campi: ſiccaq; vehemẽter: & dixit ad me. Fili hominis: putas ne viuẽt oſſa

τ eritis mihi in ppl̃m: τ ego ero vobis in deũ:
κὰι ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, κὰι ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν,
τ ſaluabo vos ex vniuerſis immũditijs vr̃is: τ
κὰι σώσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, κὰι
vocabo triticũ τ mlt̃iplicabo illud: τ nõ dabo
καλέσω τὸν σῖτον κὰι πληθυνῶ αὐτόν, κὰι οὐ δώσω
ſup vos famẽ: τ mlt̃iplicabo fructũ ligni τ
ἐφ᾽ ὑμᾶς λιμόν, κὰι πληθυνῶ τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου κὰι
germina agri: vt non accipiatis vltra op-
τὰ γεννήματα τοῦ ἀγροῦ, ὅπως ἂν μὴ λάβητε ἔτι ὀνει-
probriũ famis in gentibꝰ: τ recordabimini viaꝝ
δισμὸν λιμοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κὰι μνησθήσεσθε τὰς ὁδοὺς
vr̃aꝝ malaꝝ: τ ſtudioꝝ vr̃oꝝ nõ
ὑμῶν τὰς πονηράς, κὰι τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν τὰ μὴ
bonoꝝ: τ abominatiõi hẽbimini añ faciem vr̃aꝫ in
ἀγαθά, κὰι προσοχθιεῖτε κατὰ πρόσωπον ὑμῶν ἐν ταῖς
iniqtatibꝰ vr̃is: τ in abominatiõibꝰ vr̃is: nõ pp̃t
ἀνομίαις ὑμῶν, κὰι ἐπὶ τοῖς βδελύγμασιν ὑμῶν, οὐ δι᾽
vos ego facio dicit dñs dñs. notũ eſt vobis: cõ
ὑμᾶς ἐγὼ ποιῶ λέγει κύριος κύριος. γνωστόν ἐστιν ὑμῖν, αἰ-
fũdimini: τ erubeſcite a vijs vr̃is domꝰ iſrael.
σχύνθητε, κὰι ἐντράπητε ἐκ τῶν ὁδῶν ὑμῶν οἶκος ἰσραήλ. G
hec dicit dñs dñs: in die q̃ mũdauero vos ex oĩbus
τάδε λέγει κς κύριος, ἐν ἡμέρᾳ ἧ καθαριῶ ὑμᾶς ἐκ πασῶν
iniqtatibꝰ vr̃is τ hitari fecero ciuitates: τ edifica-
ἀνομιῶν ὑμῶν, κὰι κατοικιῶ τὰς πόλεις, κὰι οἰκοδο-
buntur deſerta τ terra deſolata excolet
μηθήσονται ἔρημοι κὰι ἡ γῆ ἡ ἠφανισμένη ἐργασθήσε-
coq̃ deſolata ante oculos om-
ται, ἀνθ᾽ ὧν ὅτι ἠφανισμένη κατ᾽ ὀφθαλμοὺς παν-
nis tranſeuntis τ dicent terra illa deſerta
τὸς πορευόντος κὰι ἐροῦσιν ἡ γῆ ἐκείνη ἡ ἠφανισμέ-
facta eſt vt hortꝰ voluptati τ ciuitates deſerte τ
νη ἐγενήθη ὡς κῆπος τρυφῆς κὰι αἱ πόλεις αἱ ἔρημοι κὰι
deſolate τ ſuffoſſe: munite apparuerũt
ἠφανισμέναι κὰι κατεσκαμμέναι, ὀχυραὶ ἐφάνησαν F
τ ſcient gentes q̃cũq; derelinquentur idr-
κὰι γνώσονται τὰ ἔθνη ὅσα ἂν καταλειφθῶσιν κύ-
cuitu vr̃o: q2 ego dñs edificaui deſer-
κλῳ ὑμῶν, ὅτι ἐγὼ κύριος ᾠκοδόμησα τὰς καθῃρη-
tas: τ plantaui deſolatas: q2 ego
μένας, κὰι κατεφύτευσα τὰς ἠφανισμένας, ὅτι ἐγὼ
dñs locutꝰ ſum τ feci. hec dicit dñs do-
κύριος ἐλάλησα κὰι ἐποίησα. τάδε λέγει κύριος κύ-
minꝰ: adhuc hoc querar domui iſrael vt
ριος, ἔτι τοῦτο ζητηθήσομαι τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ τοῦ
faciam eis: mlt̃iplicabo eos ſic oues ho-
ποιῆσαι αὐτοῖς, πληθυνῶ αὐτοὺς ὡς πρόβατα ἀν-
mines: vt oues ſanctas: vt oues hieruſa-
θρώπους, ὡς πρόβατα ἅγια, ὡς πρόβατα ἱερουσα-
lem in ſolẽnitatibꝰ eiꝰ: ſic erũt ciuitates
λὴμ ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῆς, οὕτως ἔσονται αἱ πόλεις
deſerte plene quibus hoĩm: τ ſcient
ἔρημοι πλήρεις προβάτων ἀνθρώπων, κὰι γνώσονται
q2 ego dñs.
ὅτι ἐγὼ κύριος. Ca. 37.

Et facta eſt ſup me manꝰ dñi: τ eduxit
Καὶ ἐγένετο ἐπ᾽ ἐμὲ χεὶρ κυρίου, κὰι ἐξήγαγέν A
me in ſpiritu dñi: τ poſuit me in medio
με ἐν πνεύματι κυρίου, κὰι ἔθηκέν με ἐν μέσῳ τοῦ
campi: τ hic erat plenꝰ oſſiũ humanoꝝ: τ
πεδίου, κὰι τοῦτο ἦν μεστὸν ὀστῶν ἀνθρωπίνων, κὰι
circũduxit me ſup ea p gyrum i circuitu: τ ecce
περιήγαγέν με ἐπ᾽ αὐτὰ κυκλόθεν κύκλῳ, κὰι ἰδοὺ
multa nimis ſup faciem campi arida
πολλὰ σφόδρα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου ξηρὰ
vehemẽt: τ dixit ad me: fili hoĩs ſi
σφόδρα, κὰι εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου εἰ
viuent oſſa
ζήσεται τὰ ὀστᾶ
κὰι

hec. τ dixi: dñe dñe tu noſti ea:
ταῦτα. κὰι εἶπα, κύριε κύριε σὺ ἐπίστασαι αὐτά,
τ dixit ad me: pp̃heta ſup oſſa hec:
κὰι εἶπεν πρός με, προφήτευσον ἐπὶ τὰ ὀστᾶ ταῦτα,
τ dices eis: oſſa arida audite verbũ domi-
κὰι ἐρεῖς αὐτοῖς, τὰ ὀστᾶ τὰ ξηρὰ ἀκούσατε λόγον κυρί-
ni: hec dicit dñs dñs oſſibꝰ iſtis: ecce
ου, τάδε λέγει κύριος κύριος τοῖς ὀστέοις τούτοις, ἰδοὺ
ego adducã in vos ſpiritũ vite: τ dabo ſup vos
B ἐγὼ φέρω εἰς ὑμᾶς πνεῦμα ζωῆς, κὰι δώσω ἐφ᾽ ὑμᾶς
neruos τ inducã ſup vos carnes τ extẽdã ſup vos
νεῦρα κὰι ἀνάξω ἐφ᾽ ὑμᾶς σάρκας κὰι ἐκτενῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς
pellem: τ dabo ſpiritũ meũ in vos τ viuetis:
δέρμα, κὰι δώσω πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς κὰι ζήσεσθε,
τ cognoſcetis q2 ego ſum dñs. τ pp̃hetaui
κὰι γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. κὰι προεφήτευσα
ſicut p̃cepit mihi: τ facta ẽ vox cũ ego
καθὼς ἐνετείλατό μοι, κὰι ἐγένετο φωνὴ ἐν τῷ ἐμὲ
pp̃hetarem τ ecce ꝯmotio: τ accedebãt
προφητεῦσαι κὰι ἰδοὺ σεισμός, κὰι προσήγοντο τὰ
oſſa ad os ad iũcturam ſuam: τ vidi τ
ὀστᾶ πρὸς ὀστοῦν πρὸς τὴν ἁρμονίαν αὐτοῦ, κὰι εἶδον κὰι
ecce ſup ea nerui τ carnes oriebant: τ aſcende-
ἰδοὺ ἐπ᾽ αὐτὰ νεῦρα κὰι σάρκες ἐφύοντο, κὰι ἀνέβαι-
bãt ſup ea pelles deſup: τ ſpũs nõ erat in
νεν ἐπ᾽ αὐτὰ δέρματα ἐπάνω, κὰι πνεῦμα οὐκ ἦν ἐν
eis. τ dixit ad me: pp̃heta ſup ſpiri-
αὐτοῖς. κὰι εἶπεν πρός με, προφήτευσον ἐπὶ τὸ πνεῦ-
tũ: pp̃heta fili hoĩs τ dic ſpiri-
μα, προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου κὰι εἰπὲ τῷ πνεύμα-
tui: hec dicit dñs dñs: ex quattuor ſpiri-
τι, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐκ τῶν τεσσάρων πνευ-
C tibus veni ſpũs τ inſuffla in mortuos
μάτων ἐλθὲ πνεῦμα κὰι ἐμφύσησον εἰς τοὺς νεκροὺς
iſtos τ viuant. τ pp̃hetaui ſicut pre-
τούτους κὰι ζησάτωσαν. κὰι προεφήτευσα καθότι ἐνε-
cepit mihi: τ igreſſꝰ ẽ in eos ſpũs τ vi-
τείλατό μοι, κὰι ἦλθεν εἰς αὐτοὺς τὸ πνεῦμα κὰι ἔζη-
xeꝛt: τ ſteterũt in pedibꝰ ſuis ꝯgregatio
σαν, κὰι ἔστησαν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν συναγωγὴ
mlt̃a vehemẽter nimis. τ locutꝰ eſt dñs ad me
πολλὴ σφόδρα σφόδρα. κὰι ἐλάλησεν κύριος πρός με
dicẽs: fili hoĩs: oſſa hec oĩs domꝰ iſra-
λέγων, υἱὲ ἀνθρώπου, τὰ ὀστᾶ ταῦτα πᾶς οἶκος ἰσρα-
el eſt: τ ipſi dicunt arida facta ſunt oſſa nr̃a:
ὴλ ἐστί, κὰι αὐτοὶ λέγουσιν ξηρὰ γέγονεν τὰ ὀστᾶ ἡμῶν,
periit ſpes nr̃a: abſciſſi ſumꝰ. pp̃terea
ἀπόλωλεν ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, διαπεφωνήκαμεν. διὰ τοῦ-
vaticinare τ dic: hec dicit dñs dñs:
το προφήτευσον κὰι εἰπέ, τάδε λέγει κύριος κύριος,
ecce ego aperiã vr̃a monumẽta τ reducã
ἰδοὺ ἐγὼ ἀνοίξω ὑμῶν τὰ μνήματα κὰι ἀνάξω
C vos ex monumẽtis vr̃is: τ itroducã vos in
ὑμᾶς ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν, κὰι εἰσάξω ὑμᾶς εἰς
terrã iſrael: τ cognoſcetis q2 ego ſum do-
τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ, κὰι γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύ-
minꝰ: cũ aperuero ego ſepulchra vr̃a vt edu-
ριος, ἐν τῷ ἀνοῖξαί με τοὺς τάφους ὑμῶν, τοῦ ἀνα-
cam ego vos ex ſepulchris vr̃is pp̃lm meũ:
γαγεῖν με ὑμᾶς ἐκ τῶν τάφων ὑμῶν τὸν λαόν μου,
τ dabo ſpũ meũ in vos τ viuetis: τ po-
κὰι δώσω πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς κὰι ζήσεσθε, κὰι θή-
nam vos ſup terrã vr̃aꝫ: τ cognoſcetis q2 ego
σομαι ὑμᾶς ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, κὰι γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ
dñs locutꝰ ſum τ faciam dicit dñs deus: τ
κύριος λελάληκα κὰι ποιήσω λέγει κύριος ὁ θεός, κὰι
factꝰ ẽ ſermo dñi ad me dicẽs: τ tu fili hoĩs
ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, κὰι σὺ υἱὲ ἀνθρώπου

iſta. Et dixi. Domine deus tu noſti. Et dixit ad me. vaticinare de oſſibꝰ iſtis. Et dices eis. Oſſa arida audite verbũ domini: hec dicit dñs deus oſſibus his. Ecce ego intromitto in vos ſpiritũ & viuetis: & dabo ſup vos neruos & ſuccreſcere faciam ſup vos carnes: & ſupextendam in vobis cutem: & dabo vobis ſpiritum & viuetis: & ſcietis quia ego dñs. & prophetaui ſicut preceperat mihi. factus eſt aũt ſonitus p̃phetante me: & ecce cõmotio. Et acceſſerũt oſſa ad oſſa: vnũquodq; ad iuncturã ſuã. Et vidi: & ecce ſuper ea nerui & carnes aſcenderũt: & extẽta eſt in eis cutis deſuper: & ſpiritũ nõ habebant. Et dixit ad me: vaticinare ad ſpiritũ: vaticinare fili hominis: & dices ad ſpiritum: hec dicit dñs deus. A quattuor ventis veni ſpiritus & inſuffla ſuper interfectos iſtos & reuiuiſcãt. Et p̃phetaui ſicut preceperat mihi. Et ingreſſus eſt in ea ſpũs: & reuixerũt: ſteteruntq; ſup pedes ſuos exercitus grãdis nimis valde: & dixit ad me: fili hominis: oſſa hec vniuerſa domus iſrael eſt: ipſi dicunt: aruerũt oſſa noſtra: & periit ſpes nr̃a: & abſciſſi ſumꝰ propterea vaticinare & dices ad eos: hec dicit dominus deus: ecce ego aperiam tumulos veſtros: & educam vos de ſepulchris vr̃is populus meus: & inducam vos in terrã iſrael. & ſcietis quia ego dominus cum aperuero ſepulchra veſtra: & eduxero vos de tumulis vr̃is populus meꝰ: & dedero ſpũ meũ in vobis: & vixeritis & requieſcere vos faciã ſup humũ veſtrã: et ſcietis quia ego dñs locutus ſũ et feci: ait dominꝰ deus. Et factus eſt ſermo domini ad me dicẽs. Et tu fili hominis

האלה ואמר אדני יהוה אתה
ידעת׃ ויאמר אלי הנבא על נבא
העצמות האלה ואמרת אליהם
העצמות היבשות שמעו דבר יהוה׃
כה אמר אדני יהוה לעצמות האלה
הנה אני מביא בכם רוח וחייתם׃ בוא
ונתתי עליכם גידים והעלתי נתן עלה
עליכם בשר וקרמתי עליכם עור
ונתתי בכם רוח וחייתם וידעתם כי
אני יהוה׃ ונבאתי כאשר צויתי צוה
ויהי קול כהנבאי והנה רעש היה נבא
ותקרבו עצמות עצם אל עצמו׃ קרב
וראיתי והנה עליהם גדים ובשר ראה
עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה קרם עלה
ורוח אין בהם׃ ויאמר אלי הנבא
אל הרוח הנבא בן אדם ואמרת אל
הרוח כה אמר אדני יהוה מארבע
רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים רבע בוא נפח
האלה ויחיו׃ והנבאתי כאשר צוני הרג חיה
ותבוא בהם הרוח ויחיו ויעמדו נבא
על רגליהם חיל גדול מאד מאד׃ עמד
ויאמר אלי בן אדם העצמות גדל
האלה כל בית ישראל המה
הנה אמרים יבשו עצמותינו ואבדה
תקותנו נגזרנו לנו׃ לכן הנבא קוה גזר
ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה
הנה אני פתח את קברותיכם
והעליתי אתכם מקברותיכם עמי עלה
והבאתי אתכם אל אדמת ישראל׃ בוא
וידעתם כי אני יהוה בפתחי
את קברותיכם ובהעלותי אתכם
מקברותיכם עמי׃ ונתתי רוחי בכם נתן
וחייתם והנחתי אתכם על אדמתכם חיה נוח
וידעתם כי אני יהוה דברתי
ועשיתי נאם יהוה׃ ויהי דבר עשה היה
יהוה אלי לאמר׃ ואתה בן אדם

קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה
ולבני ישראל חברו ולקח עץ
אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים
וכל בית ישראל חברו׃ וקרב
אתם אחד אל אחד לך לעץ
אחד והיו לאחדים בידך׃ וכאשר
יאמרו אליך בני עמך לאמר
הלוא תגיד לנו מה אלה לך׃ דבר
אליהם כה אמר אדני יהוה הנה
אני לקח את עץ יוסף אשר
ביד אפרים ושבטי ישראל חברו
ונתתי אותם עליו את עץ יהודה
ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידי׃
והיו העצים אשר תכתב עליהם
בידך לעיניהם׃ ודבר אליהם כה
אמר אדני יהוה הנה אני לקח
את בני ישראל מבין הגוים אשר
הלכו שם וקבצתי אתם מסביב
והבאתי אותם אל אדמתם׃ ועשיתי
אתם לגוי אחד בארץ בהרי
ישראל ומלך אחד יהיה לכלם
למלך ולא יהיה עוד לשני גוים
ולא יחצו עוד לשתי ממלכות
עוד׃ ולא יטמאו עוד בגלוליהם
ובשקוציהם ובכל פשעיהם
והושעתי אתם מכל מושבתיהם
אשר חטאו בהם וטהרתי אתם והיו
לי לעם ואני אהיה להם לאלהים׃
ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד
יהיה לכלם ובמשפטי ילכו
וחקותי ישמרו ועשו אותם׃ וישבו
על הארץ אשר נתתי לעבדי ליעקב
אשר ישבו בה אבותיכם וישבו
עליה המה ובניהם ובני בניהם
עד עולם ודוד עבדי נשיא להם
לעולם׃ וכרתי להם ברית שלום

sume tibi lignum vnũ
& ſcribe ſup illud: iude
& filiorum iſrael ſociis
eius: Et tolle lignum
alterũ & ſcribe ſup illud
ioſeph lignum effraim:
& cũcte domus iſrael ſo
ciorũq; eius. Et adiunge
illa vnum ad alterum ti
bi in lignum
vnum: & erunt in vnio
nem in manu tua. Cum
autem dixerint ad te filii
populi tui loquentes:
nõne indicas nobis qd
in his velis? Loqueris
ad eos. Hec dicit dñs
deus. Ecce
ego aſſumam lignũ io-
ſeph quod eſt
in manu effraim & tri-
bus iſrael q̃ ſunt ei adiũ-
cte & dabo eas pariter
cum ligno iuda
& faciã eas i lignũ vnũ:
& erũt vnũ in manu ei⁹.
Erunt autem ligna ſup
que ſcripſeris
in manu tua in oculis eo
rũ: & dices ad eos. Hec
dicit dominus deus. Ec
ce ego aſſumam
filios iſrael de medio
nationum ad quas
abierunt: & cõgregabo
eos vndiq;
& adducam eos ad hu-
mum ſuã. Et faciam
eos in gentem vnam in
terra in montibus
iſrael. Et rex vnus erit
omnibus
imperans: & nõ erunt
vltra due gentes:
nec diuidentur amplius
in duo regna.
Neq; polluentur vltra
in idolis ſuis
& abominatiõibus ſuis:
& cunctis iniqtatib⁹ ſuis.
et ſaluos eos faciam de
vniuerſis ſedibus ſuis in
quibus peccauerunt: &
emũdabo eos. Et erunt
mihi populus: & ego
ero eis deus.
Et ſeru⁹ meus dauid rex
ſuper eos: & paſtor vn⁹
erit omniũ eorũ. In iu-
diciis meis ambulabũt:
et mãdata mea cuſtodiẽt
et facient ea. Et habita
bunt ſuper terram quã
dedi ſeruo meo iacob
in qua habitauerũt pa-
tres veſtri: et habitabunt
ſuper eam ipſi & filii eo
rum et filii filiorum eorũ
vſq; in ſempiternũ: &
dauid ſeru⁹ me⁹ priceps
eorũ in perpetuũ. Et p-
ciſſam illis fedus pacis:

aſſume tibi virgam vnã: ⁊ ſcribe ſup eã
λάβε σεαυτῷ ῥάβδον μίαν, καὶ γράψον ἐπ' αὐτὴν τὸν
iudam ⁊ filios iſrael q appoſiti ſunt ad e-
ἰούδαν καὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς προστεθέντας πρὸς αὐ-
um: ⁊ virgã ſecundã aſſumes tibi: ⁊ ſcri-
τόν. καὶ ῥάβδον δευτέραν λήψῃ σεαυτῷ, καὶ γρά-
bes eam ioſeph virgam ephraim ⁊ oẽs
ψεις αὐτὴν τῷ ἰωσὴφ ῥάβδον ἐφραΐμ καὶ πάντας τοὺς
filios iſrael q appoſiti ſũt ad eum: ⁊ cõiũges e-
υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς προστεθέντας πρὸς αὐτόν, καὶ συνάψεις αὐ-
as ad inuicem tibi in virgã vnã vt copules
τὰς πρὸς ἀλλήλας σεαυτῷ εἰς ῥάβδον μίαν τοῦ δῆσαι
eas: ⁊ erunt in manu tua: ⁊ erit qñ di-
αὐτάς, καὶ ἔσονται ἐν τῇ χειρί σου, καὶ ἔσται ὅταν εἴ-
xerit ad te filij ppli tui loquentes nõ indicabis
πωσι πρὸς σὲ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου λέγοντες οὐκ ἀπαγγε-
nobis qd ſũt iſta tibi? ⁊ dices ad eos:
λεῖς ἡμῖν τί ἐστι ταῦτά σοι; καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς,
hec dicit dñs deus: ecce ego aſſumã tribũ E
τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἰδοὺ ἐγὼ λήψομαι τὴν φυλὴν
ioſeph q p manũ ephraim: ⁊ trib⁹ iſrael
ἰωσὴφ τὴν διὰ χειρὸς ἐφραΐμ, καὶ τὰς φυλὰς ἰσραὴλ
adiacentes ad eũ: ⁊ dabo eos ſup
τὰς προσκειμένας πρὸς αὐτόν, καὶ δώσω αὐτοὺς ἐπὶ
tribũ iuda: ⁊ erunt in virgã vnã e
τὴν φυλὴν ἰούδα, καὶ ἔσονται εἰς ῥάβδον μίαν καὶ
erunt vna in manu iuda: ⁊ erunt virge
ἔσονται μία ἐν τῇ χειρὶ ἰούδα, καὶ ἔσονται αἱ ῥάβδοι
in qb⁹ tu ſcripſiſti in eis in manu tua coram
ἐφ' αἷς σὺ ἔγραψας ἐπ' αὐταῖς ἐν τῇ χειρί σου ἐνώπιον
eis ⁊ dices eis. hec dicit dñs de⁹: ecce
αὐτῶν καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς. τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἰδοὺ
ego aſſumo oẽm domũ iſrael de medio gentiũ
ἐγὼ λαμβάνω πάντα οἶκον ἰσραὴλ ἐκ μέσου τῶν ἐθνῶν
ad q̃s igreſſi ſũt illuc: ⁊ ꝯgregabo eos ab omni-
ὧν εἰσήλθοσαν ἐκεῖ, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπὸ πάν-
bus q in circuitu eoꝝ: ⁊ inducã eos in
των τῶν περικύκλῳ αὐτῶν, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν
trã iſrael. ⁊ dabo eos in gẽtẽ in terra F
γῆν τοῦ ἰσραήλ. καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς ἔθνος ἐν τῇ γῇ
mea in mõtib⁹ iſrael: ⁊ pnceps vn⁹ erit oĩm
μου ἐν τοῖς ὄρεσιν ἰσραήλ, καὶ ἄρχων εἷς ἔσται πάντων
illoꝝ in regem: ⁊ nõ erunt vltra in duas
τούτων εἰς βασιλέα, καὶ οὐκ ἔσονται οὐκ ἔτι εἰς δύο
gẽtes neq; diuident vltra in duo regna: vt nõ
ἔθνη, οὐδὲ μὴ διαιρεθῶσιν οὐκ ἔτι εἰς δύο βασιλείας, ἵνα μὴ
polluant vltra in idolis ſuis ⁊ in offendicu-
μιαίνωνται ἔτι ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς προσκόμμα-
lis ſuis: ⁊ in oibus ſpictatib⁹ ſuis: ⁊ eruam
σιν αὐτῶν, καὶ ἐν πάσαις ἀσεβείαις αὐτῶν. καὶ ῥύσομαι
eos ab oibus iniqtatib⁹ eoꝝ qb⁹ peccauerũt in e-
αὐτοὺς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ὧν ἡμάρτοσαν ἐν αὐ-
is: ⁊ mundabo eos: ⁊ erunt mihi in pplm: ⁊ ego e-
ταῖς, καὶ καθαριῶ αὐτούς, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔ-
ro illis in deũ. ⁊ ſeruus me⁹ dauid pnceps
σομαι αὐτοῖς εἰς θεόν. καὶ ὁ δοῦλός μου δαυίδ ἄρχων
in medio eoꝝ ⁊ erit paſtor vn⁹ oim illoꝝ: q: in
ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἔσται ποιμὴν εἷς πάντων τούτων, ὅτι ἐν
pceptis meis ambulabũt: ⁊ iudicia
τοῖς προστάγμασίν μου πορεύσονται, καὶ τὰ κρίματά
mea cuſtodient ⁊ facient ea: ⁊ habitabunt G
μου φυλάξονται καὶ ποιήσουσιν αὐτά, καὶ κατοικήσουσιν
in trã ſua quã dedi ſeruo meo iacob: vbi ha-
ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἣν ἔδωκα τῷ δούλῳ μου ἰακώβ, οὗ κα-
bitauerũt illic patres eoꝝ: ⁊ habitabunt in ea
τῴκησαν ἐκεῖ οἱ πατέρες αὐτῶν, καὶ κατοικήσουσιν ἐπ' αὐ-
ipſi ⁊ filij eoꝝ: ⁊ filij filioꝝ eoꝝ vſq; i
τῆς αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἕως
ſempitnũ: ⁊ dauid ſeruus meus pnceps eoꝝ in
τοῦ αἰῶνος, καὶ δαυίδ ὁ δοῦλός μου ἄρχων αὐτῶν εἰς τὸν
ſépitnũ. ⁊ diſponã eis teſtamẽtũ pacis
αἰῶνα. καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην εἰρήνης

teſtamẽtũ ſépitnũ erit cum eis: ⁊ dabo eos
διαθήκη αἰώνιος ἔσται μετ' αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοὺς
⁊ multiplicabo eos: ⁊ ponam ſancta mea i medio
καὶ πληθυνῶ αὐτούς, καὶ θήσομαι τὰ ἅγιά μου ἐν μέσῳ
eoꝝ in ppetuũ: ⁊ erit tabernaculũ meũ in e-
αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἔσται ἡ κατασκήνωσίς μου ἐν αὐ-
is ⁊ ero eis de⁹: ⁊ ipſi meus erunt
τοῖς καὶ ἔσομαι αὐτοῖς θεός, καὶ αὐτοί μου ἔσονται
ppls: ⁊ ſcient gẽtes q: ego ſum dñs q ſctifi-
λαός, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἁγιά-
co eos cũ fuerit ſancta mea in medio eoꝝ in
ζων αὐτοὺς ἐν τῷ εἶναι τὰ ἅγιά μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς
ppetuũ.
τὸν αἰῶνα. Ca. 38.

A Et fact⁹ eſt ſermo dñi ad me dicẽs: fili ho-
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, υἱὲ ἀν-
minis firma faciem tuã ꝯ gog ⁊ terrã
θρώπου στήριξον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ γὼγ καὶ τὴν γῆν
magog pncipem capiti moſoch ⁊ thubal: ⁊ vati-
τοῦ μαγὼγ ἄρχοντα ῥῶς μοσὸχ καὶ θουβάλ, καὶ προ-
cinare ſup eũ ⁊ dic: hec dicit dñs:
φήτευσον ἐπ' αὐτὸν καὶ εἰπόν, τάδε λέγει κύριος,
ecce ego ſup te pncipem capitis moſoch ⁊ thubal: ⁊
ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ ἄρχοντα ῥῶς μοσὸχ καὶ θουβάλ, καὶ
circũducã te: ⁊ ponam frenũ in maxillas
περιάξω σε, καὶ θήσομαι χαλινὸν εἰς τοὺς σιαγόνας
tuas: ⁊ cõgregabo te: ⁊ oẽm exercitũ tuũ: e-
σου, καὶ συνάξω σε, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμίν σου, ἵπ-
quos ⁊ equites veſtitos loricis vniuerſos: cõ-
πους καὶ ἱππεῖς ἐνδεδυμένους θώρακας πάντας, συ-
gregatio multa: pelte ⁊ galee ⁊ gla-
ναγωγὴ πολλή, πέλται καὶ περικεφαλαῖαι καὶ μάχαι-
B dij: perſe ⁊ ethiopes ⁊ libyes oẽs galeis
ραι, πέρσαι καὶ αἰθίοπες καὶ λίβυες πάντες περικε-
⁊ peltis: gomer ⁊ oẽs q circa e-
φαλαίαις καὶ πέλταις, γόμερ καὶ πάντες οἱ περὶ αὐ-
um: dom⁹ thogarma ab extremo aqlonis ⁊ om-
τόν, οἶκος τοῦ θωγαρμὰ ἀπ' ἐσχάτου τοῦ βορρᾶ καὶ πάν-
nes q circa eũ ⁊ gẽtes multe tecum. ppara-
τες οἱ περὶ αὐτὸν καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ. ἑτοιμά-
re: ppara te: tu ⁊ ois cõgregatio
σθητι, ἑτοίμασον σεαυτόν, σὺ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή
tua q cõgregati ſũt tecum: ⁊ eris mihi in cuſtodi-
σου οἱ συνηγμένοι μετὰ σοῦ, καὶ ἔσῃ μοι εἰς προφυλα-
am. a diebus pluribus ppabitur ⁊ in nouiſſimo
κήν. ἀφ' ἡμερῶν πλειόνων ἑτοιμασθήσεται καὶ ἐπ' ἐσχάτου
annoꝝ veniet in trã q auerſa eſt a gla-
ἐτῶν ἐλεύσεται εἰς τὴν γῆν τὴν ἀπεστραμμένην ἀπὸ μα-
dio cõgregatoꝝ a gẽtib⁹ multis ad terrã
χαίρας συνηγμένων ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν ἐπὶ τὴν γῆν
iſrael q facta e deſerta olo: ⁊ ſic ex gẽtib⁹ egreſ-
ἰσραήλ, ἣ ἐγενήθη ἔρημος δι' ὅλου, καὶ οὗτος ἐξ ἐθνῶν ἐξε-
ſa eſt ⁊ habitãt in pace vniuerſi. ⁊ aſcen-
λήλυθεν καὶ κατοικοῦσιν ἐπ' εἰρήνης ἅπαντες. καὶ ἀναβή-
C des q̃ſi pluuia ⁊ venies q̃ſi nubes vt operias terrã:
σῃ ὡς ὑετὸς καὶ ἥξεις ὡς νεφέλη κατακαλύψαι γῆν,
⁊ eris tu ⁊ oẽs q circa te ⁊ gẽtes multe te-
καὶ ἔσῃ σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σὲ καὶ ἔθνη πολλὰ με-
cum. hec dicit dñs dñs: ⁊ erit in die
τὰ σοῦ. τάδε λέγει κύριος κύριος, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέ-
illa aſcendent verba in cor tuũ
ρᾳ ἐκείνῃ ἀναβήσεται ῥήματα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου
⁊ cogitabis cogitatiões malas ⁊ dices: aſcen-
καὶ λογιεῖ λογισμοὺς πονηροὺς καὶ ἐρεῖς, ἀναβήσο-
dam ad terrã abiectã: veniã ad quieſcentes
μαι ἐπὶ γῆν ἀπερριμμένην, ἥξω ἐπὶ ἡσυχάζοντας
in quiete ⁊ hitantes in pace oẽs habi-
ἐν ἡσυχίᾳ καὶ οἰκοῦντας ἐπ' εἰρήνης πάντας κατοι-
tantes terrã in q nõ eſt murus neq; ve-
κοῦντας γῆν ἐν ᾗ οὐχ ὑπάρχει τεῖχος οὐδὲ μοχ-
ctes: ⁊ porte
λοί, καὶ θύραι

pactum ſempiternũ erit
eis. Et fundabo eos
et multiplicabo: & dabo
ſanctificationem meam
in medio eorũ in perpe
tuũ. Et erit tabernaculũ
meum in eis: & ero eis
deus:
& ipſi erunt mihi popu
lus. Et ſcient gentes q̄a
ego dñs ſanctificator iſ
rael: cum fuerit
ſctificatio mea in medio
eorũ in perpetuũ. 38.

Et factus eſt ſermo
domini ad me
dicens. Fili hoĩs: pone
faciẽ tuam cõtra gog &
terram magog princi-
pem capitis moſoch
& thubal: & vaticinare
de eo & dices. Hec dicit
dominus de⁹. Ecce ego
ad te gog principem
capitis moſoch & thu-
bal. Et circũagam te
& ponam frenũ in ma-
xillis tuis: & educam
te & omnem exercitũ
tuum: equos
& equites veſtitos lori-
cis vniuerſos: multitudi-
nẽ magnã haſtã & clypeũ
arripientium & gladium.
Perſe ethiopes & libyes
cum eis: omnes ſcutati
et galeati. Gomer & vni
uerſa agmina ei⁹: dom⁹
thogorma latera aqui-
lonis & totũ robur eius:
populiq; multi tecum.
Prepara & inſtrue te:
& oẽm multitudinẽ tuã
que coacervata eſt ad te:
et eſto eis in preceptũ.
Poſt dies multos
viſitaberis. In nouiſſi-
mo annorum venies
ad terrã que reuerſa eſt
a gladio & cõgregata eſt
de populis multis ad
montes iſrael
qui fuerunt deſerti iu-
giter. Hec
de poplis educta eſt: &
habitabũt in ea cõfidẽter
vniuerſi. Aſcendẽs autẽ
q̃ſi tẽpeſtas venies: & q̃ſi
nubes vt opias terrã: tu
& oĩa agmina tua: & po
puli multi tecum. Hec
dicit dominus deus.
In die illa aſcendent
ſermones
ſup cor tuũ: & cogitabis
cogitationem peſſimam
& dices. Aſcendã ad ter
ram abſq; muro:
veniã ad quieſcẽtes habi
tanteſq; ſecure Hi oẽs
habitant ſine muro: ve
ctes & porte

ברית עולם יהיה אותם ונתתים
והרביתי אותם ונתתי את מקדשי
בתוכם לעולם׃ והיה משכני
עליהם והייתי להם לאלהים
והמה יהיו לי לעם׃ וידעו הגוים כי
אני יהוה מקדש את ישראל בהיות
מקדשי בתוכם לעולם׃

ויהי דבר יהוה אלי C. xxxviij
לאמר׃ בן אדם שים פניך אל גוג
ארץ המגוג נשיא ראש משך
ותבל והנבא עליו׃ ואמרת כה אמר
אדני יהוה הנני אליך גוג נשיא
ראש משך ותבל׃ ושובבתיך
ונתתי חחים בלחייך והוצאתי
אותך ואת כל חילך סוסים
ופרשים לבשי מכלול כלם קהל
רב צנה ומגן תפשי חרבות כלם׃
פרס כוש ופוט אתם כלם מגן
וכובע׃ גמר וכל אגפיה בית
תוגרמה ירכתי צפון ואת כל אגפיו
עמים רבים אתך׃ הכן והכן לך
אתה וכל קהלך הנקהלים עליך
והיית להם למשמר׃ מימים רבים
תפקד באחרית השנים תבוא
אל ארץ משובבת מחרב מקבצת
מעמים רבים על הרי ישראל
אשר היו לחרבה תמיד והיא
מעמים הוצאה וישבו לבטח כלם׃
ועלית כשואה תבוא כענן לכסות
הארץ תהיה אתה וכל אגפיך ועמים
רבים אותך׃ כה אמר אדני יהוה
והיה ביום ההוא יעלו דברים
על לבבך וחשבת מחשבת רעה׃
ואמרת אעלה על ארץ פרזות
אבוא השקטים ישבי לבטח כלם
ישבים באין חומה ובריח ודלתים

אין להם: לשלל שלל: ולבז בז — בזז
להשיב ידך על חרבות נושבות — שוב ישב
ואל עם מאסף מגוים עשה מקנה — אסף קנה
וקנין ישבי על טבור הארץ: שבא — טבר
ודדן וסחרי תרשיש וכל כפיריה — כפר
יאמרו לך הלשלל שלל אתה בא — אמר
הלבז בז הקהלת קהלך לשאת — קהל
כסף וזהב לקחת מקנה וקנין — נשא לקח
לשלל שלל גדול: לכן הנבא בן — גדל נבא
אדם ואמרת לגוג כה אמר אדני
יהוה הלוא ביום ההוא בשבת עמי — ישב
ישראל לבטח תדע: ובאת ממקומך — ידע בוא
מירכתי צפון אתה ועמים רבים — קום צפן
אתך רכבי סוסים כלם קהל גדול — רכב
וחיל רב: ועלית על עמי ישראל — עלה
כענן לכסות הארץ באחרית — כסה
הימים תהיה והבאותיך על ארצי — יום היה
למען דעת הגוים אתי בהקדשי — בוא ידע
בך לעיניהם גוג: כה אמר אדני — קדש
יהוה האתה הוא אשר דברתי
בימים קדמונים ביד עבדי נביאי
ישראל הנבאים בימים ההם — נבא יום
שנים להביא אתך עליהם: והיה — שנה בוא
ביום ההוא ביום בוא גוג על — את
אדמת ישראל נאם אדני יהוה
תעלה חמתי באפי: ובקנאתי באש — עלה יחם
עברתי דברתי אם לא ביום ההוא
יהיה רעש גדול על אדמת ישראל: — היה גדל
ורעשו מפני דגי הים ועוף השמים — פנה דגה
וחית השדה וכל הרמש הרמש — חיה
על האדמה וכל האדם אשר על
פני האדמה ונהרסו ההרים ונפלו — הרס
המדרגות וכל חומה לארץ תפול: — דרג חמה
וקראתי עליו לכל הרי חרב נאם — נפל
אדני יהוה חרב איש באחיו
תהיה: ונשפטתי אתו בדבר ובדם — היה שפט

non sunt eis. Vt diripias spolia & inuadas pdã vt inferas manũ tuã sup eos qui deserti fuerãt & postea restituti & sup populũ q est cõgregatus ex gentibus qui possidere cepit & esse hitator vmbilici terre. Saba & dedã & negociatores tharsis & oẽs leones eius dicent tibi. Nunqd ad sumẽda spolia tu venis? Ecce ad diripiendã predã cõgregasti multitudinẽ tuã: vt tollas argentũ & aurũ: & auferas supellectilẽ atq substantiã: & diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hois: & dices ad gog. Hec dicit dñs deus. Nunqd nõ in die illo cũ habitauerit ppls me⁹ israel cõfidẽter scies: et venies de loco tuo a laterib⁹ aqlonis tu & ppli multi tecũ: ascẽsores equorũ vniuersi: cetus magn⁹ & exercit⁹ vehemẽs: & ascendes super pplm meũ israel q̃si nubes vt opias terrã. In nouissimis dieb⁹ eris: & adducã te sup terrã meã: vt sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o gog. Hec dicit domin⁹ deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in dieb⁹ antiqs in manu seruorũ meoꝝ pphetaꝝ israel: qui prophetauerunt in diebus illorum tẽporũ vt adducerem te super eos. Et erit in die illa: in die aduentus gog super terram israel: ait dominus deus: ascẽdet indignatio mea in furore meo & in zelo meo. In igne ire mee locut⁹ sum: qa in die illa erit cõmotio magna super terram israel & cõmouebũtur a facie mea pisces maris & volucres celi & bestie agri & oẽ reptile qd mouetur sup humũ: cunctiq homines qui sunt super faciẽ terre & subuertentur montes: & cadent sepes & oĩs murus corruet in terram. Et conuocabo aduersus eum in cunctis mõtibus meis gladiũ: ait dñs de⁹. Gladius vniuscuiusq in frẽm suũ dirigetur. & iudicabo eũ peste & sãguie

nõ sunt eis ad predandũ pdam τ spolianda spo
οὐκ εἰσὶν αὐτοῖς προνομεῦσαι προνομὴν καὶ σκυλεῦσαι σκῦ
lia: vt ↄuertam manũ meã in trã desertam: q̃ ha
λα, τοῦ ἐπιστρέψαι χεῖρά μου εἰς γῆν ἠρημωμένην, ἣ κα
bitata est a gẽtib⁹ multis q̃ fecerunt possessiões: τ
τοικίσθη ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν πεποιηκότων κτήσεις, καὶ
hitantib⁹ sup vmbilicum tre. saba τ dedan
οἰκοῦντων ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς. σαβὰ καὶ δαιδὰν
τ mercatores carthaginẽses τ oẽs ville eoꝝ di
καὶ ἔμποροι καρχηδόνιοι καὶ πᾶσαι αἱ κῶμαι αὐτῶν ἐ
cent tibi: in predam ad pdandum tu venis τ
ροῦσίν σοι, εἰς προνομὴν τοῦ προνομεῦσαι σὺ ἔρχῃ καὶ
ad spoliandũ spolia cõgregasti cõgregationẽ tuã vt tollas ar
σκυλεῦσαι σκῦλα συνήγαγες συναγωγήν σου λαβεῖν ἀρ
gentũ τ aurum: vt auferas possessionẽ vt spolies
γύριον καὶ χρυσίον, ἀπενέγκασθαι κτῆσιν τοῦ σκυλεῦ
spolia magna. ppterea ppheta fili hois
σαι σκῦλα μεγάλα. διὰ τοῦτο προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώ
dic gog: hec dicit dñs deus: nõne in
που, εἶπον τῷ γώγ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, οὐκ ἐν
die illa cũ habitauerit ppls me⁹ isra
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῷ κατοικισθῆναι τὸν λαόν μου ἰσρα
el in pace cõsurges τ venies de loco tuo ab extrẽo
ὴλ ἐπ' εἰρήνης ἐγερθήσῃ καὶ ἥξεις ἐκ τοῦ τόπου σου ἀπ' ἐσχάτου
aqlonis τ gẽtes mltẽ tecum ascensores equoꝝ
τοῦ βορρᾶ καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ ἀναβάται ἵππων
oẽs ↄgregatio magna τ exercit⁹ multus: τ ascẽ
πάντες συναγωγὴ μεγάλη καὶ δύναμις πολλή, καὶ ἀνα
des sup pplm meũ israel q̃si nubes vt operias trã.
βήσῃ ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ὡς νεφέλη καλύψαι γῆν.
in extremo dieꝝ erit τ adducã te sup terrã
ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἔσται καὶ ἀνάξω σε ἐπὶ τὴν γῆν
meã vt sciant oẽs gẽtes me cũ sctificat⁹ fuero ego
μου ἵνα γνῶσιν πάντα τὰ ἔθνη ἐμὲ ἐν τῷ ἁγιασθῆναί με
in te in ↄspectu eoꝝ hec dicit dñs dñs o gog:
ἐν σοὶ ἐνώπιον αὐτῶν τάδε λέγει κύριος κύριος ὦ γώγ,
tu es de q̃ locut⁹ sum añ dies priores p
σὺ εἶ περὶ οὗ ἐλάλησα πρὸ ἡμερῶν τῶν ἔμπροσθεν διὰ
manũ suoꝝ meoꝝ pphetaꝝ israel q̃ pro
χειρὸς τῶν δούλων μου προφητῶν τοῦ ἰσραὴλ οἱ προ
phetauerũt in diebus illis τ annis vt addu
φητεύσαντες ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἔτεσιν τοῦ ἀνα
cerem te sup eos: τ erit in die illa in
γαγεῖν σε ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν
die qua venerit gog sup terrã israel dicit
ἡμέρᾳ ᾗ ἂν ἔλθῃ τῷ γὼγ ἐπὶ τὴν γῆν ἰσραὴλ λέγει
dñs dñs: ascendet furor meus τ zel⁹ me⁹
κύριος κύριος, ἀναβήσεται ὁ θυμός μου καὶ ὁ ζῆλός μου
in igne ire mee locut⁹ sum. pfecto ĩ die illa
ἐν πυρὶ τῆς ὀργῆς μου ἐλάλησα. ἦ μὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί
erit motio magna in tra israel: τ ↄmo
νῃ ἔσται σεισμὸς μέγας ἐπὶ τῆς γῆς ἰσραήλ, καὶ σει
uebunt a facie mea pisces maris:
σθήσονται ἀπὸ προσώπου μου οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης,
τ volucres celi τ bestie cam
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ θηρία τοῦ πε
pi τ oĩa reptilia q̃ in terra: τ om
δίου καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πάν
nes hoĩes q̃ sup faciem terre: τ scin
τες οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ῥα
dent mõtes τ cadent valles: τ oĩs
γήσεται τὰ ὄρη καὶ πεσοῦνται αἱ φάραγγες, καὶ πᾶν
murus in terrã corruet: τ vocabo ↄ eũ
τεῖχος ἐπὶ τὴν γῆν πεσεῖται, καὶ καλέσω ἐπ' αὐτὸν
oẽm tiorẽ dicit dñs: gladi⁹ hois in
πάντα φόβον λέγει κύριος, μάχαιρα ἀνθρώπου ἐπὶ
fratrẽ suum erit τ iudicabo eũ morte: τ
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔσται, καὶ κρινῶ αὐτὸν θανάτῳ, καὶ
sanguie.
αἵματι

τ pluuia inundante: τ lapidib⁹ grãdis: τ ignẽ τ
καὶ ὑετῷ κατακλύζοντι, καὶ λίθοις χαλάζης, καὶ πῦρ καὶ
sulphur pluã sup eũ τ sup omnes q̃ cũ eo τ
θεῖον βρέξω ἐπ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ
sup gẽtes mltas cum eo: τ magnificabor τ
ἐπὶ ἔθνη πολλὰ μετ' αὐτοῦ, καὶ μεγαλυνθήσομαι καὶ
sanctificabor τ glorificabor τ notus ero in cõ
ἁγιασθήσομαι καὶ ἐνδοξασθήσομαι καὶ γνωσθήσομαι ἐναν
spectu mltaꝝ gẽtiũ τ scient qz ego dñs.
τίον πολλῶν ἐθνῶν καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος. Ca. 39.
Et tu fili hois vaticinare sup gog τ
A Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ γὼγ καὶ
dic: hec dicit dñs dñs: ecce ego ad te gog
εἶπον, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ γὼγ
pncipẽ capitis mosoch τ thubal τ cõgregabo te τ de
ἄρχοντα ῥῶς μοσὸχ καὶ θουβὰλ καὶ συνάξω σε καὶ κα
ducã te τ ascẽdere faciã te a nouissio aqlonis τ edu
τάξω σε καὶ ἀναβιβάσω σε ἀπ' ἐσχάτου βορρᾶ καὶ ἀνά
cã sup mõtes israel: τ perdam arcũ tuũ de
ξω ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραήλ, καὶ ἀπολῶ τὸ τόξον σου ἀπὸ τῆς
manu tua sinistra: τ sagittatiões tuas de
χειρός σου τῆς ἀριστερᾶς, καὶ τὰ τοξεύματά σου ἀπὸ
manu tua dextera: τ deijciam te sup
τῆς χειρός σου τῆς δεξιᾶς, καὶ καταβαλῶ σε ἐπὶ τὰ
mõtes israel: τ cades tu τ oẽs q̃ circa te: τ
ὄρη ἰσραήλ, καὶ πεσῇ σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σέ, καὶ
gẽtes q̃ tecũ dabuntur in mltitudinẽ auiũ oĩ
τὰ ἔθνη τὰ μετὰ σοῦ δοθήσονται εἰς πλήθη ὀρνέων παντὶ
volatili τ oĩbus bestijs campi dedi te
πετεινῷ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου δέδωκά σε
ad deuorãdũ: sup faciem campi cades: qz ego
βρωθῆναι, ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου πεσῇ, ὅτι ἐγὼ
locut⁹ sum dicit dñs dñs: τ mittam ignẽ in ma
B ἐλάλησα λέγει κύριος κύριος, καὶ ἀποστελῶ πῦρ ἐπὶ μα
gog τ habitabuntur insule in pace: τ scient
γὼγ καὶ κατοικηθήσονται αἱ νῆσοι ἐπ' εἰρήνης, καὶ γνώσον
qz ego sum dñs: τ nomẽ meũ sctũ notũ fiet
ται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον γνωσθήσεται
in medio ppli mei israel: τ nõ polluetur no
ἐν μέσῳ λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ οὐ βεβηλωθήσεται τὸ ὄνο
mẽ meũ sanctũ vltra: τ scient gẽtes qz ego
F μά μου τὸ ἅγιον οὐκέτι, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγώ
sum dñs sctũs in israel. ecce venit τ scies qñ erit
εἰμι κύριος ἅγιος ἐν ἰσραήλ. ἰδοὺ ἥκει καὶ γνώσῃ ὅτι ἔσται
dicit dñs: hec est dies in q̃ locut⁹ sum: τ egre
λέγει κύριος, αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐλάλησα, καὶ ἐξε
dientur hitantes vrbes israel: τ succẽ
λεύσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις ἰσραήλ, καὶ καύ
dent in armis clypeis τ peltis τ contis
σουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις θυρεοῖς καὶ πέλταις καὶ κοντοῖς
τ arcubus τ sagittis τ baculis manuũ τ lan
καὶ τόξοις καὶ τοξεύμασι καὶ ῥάβδοις χειρῶν καὶ λόγ
ceis: τ succendent in eis ignẽ septẽ ãnis: τ nõ
χαις, καὶ καύσουσιν ἐν αὐτοῖς πῦρ ἑπτὰ ἔτη, καὶ οὐ
assumẽt ligna ex campo: neqz incident
μὴ λάβωσιν ξύλα ἐκ τοῦ πεδίου, οὐδ' οὐ μὴ κόψωσιν
C de saltib⁹: sed arma comburent igne:
ἐκ τῶν δρυμῶν, ἀλλ' ἢ τὰ ὅπλα κατακαύσουσιν πυρί,
τ depdabuntur eos q̃ depdati sunt eos: τ
καὶ προνομεύσουσιν τοὺς προνομεύσαντας αὐτούς, καὶ
spoliabunt spoliantes eos: dicit dñs
σκυλεύσουσιν τοὺς σκυλεύσαντας αὐτούς, λέγει κύριος
G omps. τ erit in die illa dabo gog
παντοκράτωρ. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δώσω τῷ γὼγ
locũ noĩatũ monumẽtũ ĩ israel: sepulchrũ
τόπον ὀνομαστὸν μνημεῖον ἐν ἰσραήλ, πολυάνδριον τῶν
aduenientiũ ad mare. τ circumedifica
ἐπελθόντων πρὸς τῇ θαλάσσῃ. καὶ περιοικοδομήσου
bũt circuitũ oris vallis: τ sepelient
σιν τὸ περιστόμιον τῆς φάραγγος, καὶ κατορύξουσιν
ibi gog τ oẽm mltitudinẽ eius
ἐκεῖ τὸν γὼγ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ

et imbre vehemẽti & lapidibus immensis. Ignẽ & sulphur pluã sup eum & sup exercitũ ei⁹: & sup populos multos q sunt cũ eo. Et magnificabor & sanctificabor: & not⁹ ero in oculis multarũ gentiũ: & sciẽt quia ego dñs. 39.

Tu autem fili hominis vaticinare aduersum gog: & dices. Hec dicit dñs deus. Ecce ego super te gog pricipẽ capitis mosoch & thubal & circũagam te & educam te & ascendere te faciã de laterib⁹ aqlonis: & adducã te sup montes israel: & percutiam arcum tuũ in manu sinistra tua: & sagittas tuas de manu dextera tua deiiciã: sup mõtes israel cades tu: & oĩa agmina tua & populi tui qui sunt tecũ. Feris: auibus: omniq volatili & bestiis terre dedi te ad deuorandum. Super faciem agri cades: quia ego locutus sum ait dominus deus. Et imittam ignẽ in magog & in his q habitãt in insulis confidenter: & scient quia ego dñs. Et nomẽ sanctũ meũ notũ faciã in medio popli mei israel: & nõ polluã nomẽ sanctũ meũ ampli⁹. & scient gentes qz ego dominus sanctus israel. Ecce venit & factum est ait dñs de⁹. Hec est dies de qua locutus sum. Et egrediẽtur habitatores de ciuitatib⁹ israel: & succendẽt & cõburẽt arma clypeũ & hastas arcũ & sagittas & baculos manuũ & cõtos: & succendent ea igni septem annis. Et non portabunt ligna de regionib⁹: neqz succendent de saltibus: qm arma succendent igni & depdabũtur eos qbus prede fuerãt: & diripiẽt vastatores suos: ait dominus deus. Et erit in die illa: dabo gog locum nominatum sepulchrũ in israel: vallem viatoꝝ ad orientem maris: que obstupescere faciet pretereuntes: & sepelient ibi gog: & oẽm multitudinem eius:

ונשם שוטף ואבני אלגביש אש — שטף
וגפרית אמטיר עליו ועל אגפיו ועל — מטר
עמים רבים אשר אתו: והתגדלתי — גדל
והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים — קדש ידע
רבים וידעו כי אני יהוה: — רבב
ואתה בן אדם הנבא — Ca. xxxix
על גוג ואמרת כה אמר אדני יהוה — נבא
הנני אליך גוג נשיא ראש משך — נשא
ותבל: ושובבתיך וששאתיך
והעליתיך מירכתי צפון והבאותך — עלה צפן
על הרי ישראל: והכיתי קשתך מיד — בוא נכה
שמאולך וחציך מיד ימינך אפיל:
על הרי ישראל תפול אתה וכל — נפל
אגפיך ועמים אשר אתך לעיט
צפור כל כנף וחית השדה נתתיך — צפר חיה
לאכלה: על פני השדה תפול כי — נתן פנה
אני דברתי נאם אדני יהוה:
ושלחתי אש במגוג ובישבי האיים — אי
לבטח וידעו כי אני יהוה: ואת
שם קדשי אודיע בתוך עמי ישראל — ידע
ולא אחל את שם קדשי עוד — חלל
וידעו הגוים כי אני יהוה קדוש — קדש
בישראל: הנה באה ונהיתה נאם — בוא היה
אדני יהוה הוא היום אשר דברתי:
ויצאו ישבי ערי ישראל ובערו
והשיקו בנשק ומגן וצנה בקשת — נשק צנן
ובחצים ובמקל יד וברמח ובערו
בהם אש שבע שנים: ולא ישאו — שנה נשא
עצים מן השדה ולא יחטבו מן — חטב
היערים כי בנשק יבערו אש — בער
ושללו את שלליהם ובזזו את
בזזיהם נאם אדני יהוה: והיה
ביום ההוא אתן לגוג מקום שם — נתן
קבר בישראל גי העברים קדמת — גיא
הים וחסמת היא את העברים
וקברו שם את גוג ואת כל המונה — המן

וְקָרְאוּ גֵּיא הֲמוֹן גּוֹג׃ וְקִבְּרוּם בֵּית
יִשְׂרָאֵל לְמַעַן טַהֵר אֶת הָאָרֶץ
שִׁבְעָה חֳדָשִׁים׃ וְקָבְרוּ כָּל עַם הָאָרֶץ
וְהָיָה לָהֶם לְשֵׁם יוֹם הִכָּבְדִי נְאֻם — כבד
אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְאַנְשֵׁי תָמִיד יַבְדִּילוּ — בדל
עֹבְרִים בָּאָרֶץ מְקַבְּרִים אֶת — קבר
הָעֹבְרִים אֶת הַנּוֹתָרִים עַל פְּנֵי — עבר פנה
הָאָרֶץ לְטַהֲרָהּ מִקְצֵה שִׁבְעָה
חֳדָשִׁים יַחְקֹרוּ׃ וְעָבְרוּ הָעֹבְרִים — חקר
בָּאָרֶץ וְרָאָה עֶצֶם אָדָם וּבָנָה
אֶצְלוֹ צִיּוּן עַד קָבְרוּ אֹתוֹ הַמְקַבְּרִים — ציון
אֶל גֵּיא הֲמוֹן גּוֹג׃ וְגַם שֶׁם עִיר
הֲמוֹנָה וְטִהֲרוּ הָאָרֶץ׃ וְאַתָּה בֶן אָדָם
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אֱמֹר לְצִפּוֹר — צפר
כָּל כָּנָף וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה הִקָּבְצוּ — חיה קבץ
וָבֹאוּ הֵאָסְפוּ מִסָּבִיב עַל זִבְחִי — בוא אסף
אֲשֶׁר אֲנִי זֹבֵחַ לָכֶם זֶבַח גָּדוֹל עַל — סבב גדל
הָרֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר
וּשְׁתִיתֶם דָּם׃ בְּשַׂר גִּבּוֹרִים תֹּאכֵלוּ — שתה גבר
וְדַם נְשִׂיאֵי הָאָרֶץ תִּשְׁתּוּ אֵילִים — אכל נשא
כָּרִים וְעַתּוּדִים פָּרִים מְרִיאֵי בָשָׁן — שתה כר עתד פרה
כֻּלָּם׃ וַאֲכַלְתֶּם חֵלֶב לְשָׂבְעָה — מרא
וּשְׁתִיתֶם דָּם לְשִׁכָּרוֹן מִזִּבְחִי
אֲשֶׁר זָבַחְתִּי לָכֶם׃ וּשְׂבַעְתֶּם עַל
שֻׁלְחָנִי סוּס וָרֶכֶב גִּבּוֹר וְכָל אִישׁ
מִלְחָמָה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְנָתַתִּי אֶת — לחם נתן
כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם וְרָאוּ כָל הַגּוֹיִם אֶת — כבד ראה
מִשְׁפָּטִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְאֶת יָדִי — שפט עשה
אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בָהֶם׃ וְיָדְעוּ בֵּית — שום
יִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם מִן
הַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה׃ וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם
כִּי בַעֲוֹנָם גָּלוּ בֵית יִשְׂרָאֵל עַל — גלה
אֲשֶׁר מָעֲלוּ בִי וָאַסְתִּר פָּנַי מֵהֶם — סתר פנה
וָאֶתְּנֵם בְּיַד צָרֵיהֶם וַיִּפְּלוּ בַחֶרֶב — נתן צור
כֻּלָּם׃ כְּטֻמְאָתָם וּכְפִשְׁעֵיהֶם עָשִׂיתִי — נפל עשה
אֹתָם וָאַסְתִּר פָּנַי מֵהֶם׃ לָכֵן כֹּה

et vocabitur vallis multitudinis gog: & ſepelient eos domus iſrael: vt mundent terram ſeptem menſibus. Sepelient autem omnis populus terre: & erit eis nominata dies in qua glorificatus ſum: ait dominus deus. Et viros iugiter conſtituent luſtrantes terram: qui ſepeliant & requirant eos qui remanſerant ſuper faciem terre vt emundent eam. Poſt menſes autem ſeptem querere incipient: & circuibunt peragrantes terram. Cumque viderint os hominis: ſtatuent iuxta illud titulum: donec ſepeliant illud pollinctores in valle multitudinis gog. Nomen autem ciuitatis amona: & mundabunt terram. Tu autem fili hominis: hec dicit dominus deus. Dic omni volucri & vniuerſis auibus cunctiſque beſtiis agri. Conuenite: properate: concurrite vndique ad victimam meam quam ego immolo vobis: victimam grandem ſuper montes iſrael: vt comedatis carnem & bibatis ſanguinem. Carnes fortium comedetis: & ſanguinem principum terre bibetis: arietum & agnorum & hircorum taurorumque & altilium & pinguium omnium. Et comedetis adipem in ſaturitatem: & bibetis ſanguinem in ebrietatem: de victima quam ego immolaui vobis: & ſaturabimini ſuper menſam meam de equo & equite forti & de vniuerſis viris bellatoribus: ait dominus deus. Et ponam gloriam meam in gentibus: & videbunt omnes gentes iudicium meum quod fecerim & manum meam quam poſuerim ſuper eos. Et ſcient domus iſrael quia ego dominus deus eorum: a die illa & deinceps. Et ſcient gentes quoniam in iniquitate ſua capta ſit domus iſrael: & quod reliquerit me: & abſconderim faciem meam ab eis: & tradiderim eos in manus hoſtium: & ceciderint in gladio vniuerſi. Iuxta immundiciam eorum & ſcelera feci eis & abſcondi faciem meam ab illis. Propterea hec

τ vocabitur tunc cemiterium gog: τ ſepelient
καὶ κληθήσεται τότε τὸ πολυάνδριον τοῦ γώγ, καὶ κατορύ-
eos domus iſrael: vt mundetur terra in ſeptem
ξουσιν αὐτοὺς οἶκος ἰσραήλ, ἵνα καθαρισθῇ ἡ γῆ ἐν ἑπτὰ
menſibus: τ ſepelient eos omnis populus terre: τ
μησίν, καὶ κατορύξωσιν αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς, καὶ
erit eis in nominatum dies qua glorificatus ſum dicit
ἔσται αὐτοῖς εἰς ὀνομαστὸν ἡ ἡμέρα ἐδοξάσθην λέγει
dominus dominus. τ viros ſemper ſecernent
κύριος κύριος. καὶ ἄνδρας διαπαντὸς διαστελοῦσιν
luſtrantes terram ad ſepeliendum derelictos
ἐπιπορευομένους τὴν γῆν θάψαι τοὺς καταλελειμμένους
a facie terre: vt emundent illos poſt
ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καθαρίσαι αὐτοὺς μετὰ τὴν
ſeptem menſes τ requirent: τ omnis pertranſiens
ἑπτάμηνον καὶ ἐκζητήσουσιν, καὶ πᾶς ὁ διαπορευόμενος
terram τ videns os hominis: edificabit iuxta illud
τὴν γῆν καὶ ἰδὼν ὀστοῦν ἀνθρώπου, οἰκοδομήσει παρ᾽ αὐτὸ
titulum: donec ſepeliant illud ſepelientes in cemi-
σημεῖον, ἕως ὅτου θάψουσιν αὐτὸ οἱ θάπτοντες εἰς τὸ πο-
terium gog: τ enim nomen ciuitatis cemi-
λυάνδριον τοῦ γώγ· καὶ γὰρ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως πο-
terium: τ mundabitur terra. τ tu fili homi-
λυάνδριον, καὶ καθαρισθήσεται ἡ γῆ. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώ-
nis hec dicit dominus dominus: dic omni aui vola-
που τάδε λέγει κύριος κύριος, εἰπὸν παντὶ ὀρνέῳ πε-
tili τ ad omnes beſtias campi: congrega-
τεινῷ καὶ πρὸς πάντα τὰ θηρία τοῦ πεδίου, συνάχθη-
mini τ venite ab omnibus que in circuitu ad ſacri-
τε καὶ ἔρχεσθε ἀπὸ πάντων τῶν περικύκλῳ ἐπὶ τὴν θυ-
ficium meum quod ſacrificaui vobis ſacrificium magnum ſuper montes iſ-
σίαν μου ἣν τέθυκα ὑμῖν θυσίαν μεγάλην ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσ-
rael: τ comedetis carnes τ bibetis ſanguinem. carnes gi-
ραήλ, καὶ φάγεσθε κρέα καὶ πίεσθε αἷμα. κρέα γι-
gantum comedetis: τ ſanguinem principum terre bibetis: arie-
γάντων φάγεσθε, καὶ αἷμα ἀρχόντων τῆς γῆς πίεσθε, κρι-
tes τ vitulos τ hircos: τ vituli impinguati
οὺς καὶ μόσχους καὶ τράγους, καὶ οἱ μόσχοι ἐστεατωμένοι
omnes: τ comedetis adipem in ſaturitatem: τ bibetis ſan-
πάντες, καὶ φάγεσθε στέαρ εἰς πλησμονήν, καὶ πίεσθε αἷ-
guinem in ebrietatem de ſacrificio meo quod ſacrificaui vobis: τ ſa-
μα εἰς μέθην ἀπὸ τῆς θυσίας μου ἧς ἔθυσα ὑμῖν, καὶ ἐμ-
turabimini de menſa mea. equum τ aſcen-
πλησθήσεσθε ἀπὸ τῆς τραπέζης μου. ἵππον καὶ ἀνα-
ſorem τ gigantem τ omnem virum bellatorem di-
βάτην καὶ γίγαντα καὶ πάντα ἄνδρα πολεμιστήν λέ-
cit dominus: τ dabo gloriam meam in vobis: τ vide-
γει κύριος, καὶ δώσω τὴν δόξαν μου ἐν ὑμῖν, καὶ ὄψον-
bunt omnes gentes iudicium meum quod feci: τ
ται πάντα τὰ ἔθνη τὴν κρίσιν μου ἣν ἐποίησα, καὶ τὴν
manum meam quam induxi ſuper eos: τ ſcient domus
χεῖρά μου ἣν ἐπήγαγον ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ γνώσονται οἶκος
iſrael: quia ego ſum dominus deus eorum a die
ἰσραήλ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμέ-
iſta τ deinceps. τ ſcient omnes gen-
ρας ταύτης καὶ ἐπέκεινα. καὶ γνώσονται πάντα τὰ ἔθ-
tes: quia propter peccata ſua captiuati ſunt do-
νη, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἠχμαλωτεύθησαν οἶ-
mus iſrael: eo quod preuaricati ſunt in me: τ auerti
κος ἰσραήλ, ἀνθ᾽ ὧν ἠθέτησαν εἰς ἐμέ, καὶ ἀπέστρεψα τὸ
faciem meam ab eis: τ tradidi eos in
πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ παρέδωκα αὐτοὺς εἰς
manus inimicorum eorum: τ ceciderunt vniuerſi gla-
χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἔπεσαν πάντες μα-
dio: ſecundum immundicias eorum τ iniquita-
χαίρᾳ, κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας αὐτῶν καὶ τὰ ἀνομήμα-
tes eorum feci eis: τ auerti faci-
τα αὐτῶν ἐποίησα αὐτοῖς, καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσω-
em meam ab eis. propterea hec
πόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε

dicit dominus dominus: nunc reducam captiuitatem in ia-
λέγει κύριος κύριος, νῦν ἀναστρέψω αἰχμαλωσίαν ἐν ἰα-
cob τ miſerebor domus iſrael: τ zelabo propter
κώβ καὶ ἐλεήσω τὸν οἶκον ἰσραήλ, καὶ ζηλώσω διὰ τὸ
nomen ſanctum meum: τ portabunt ignominiam ſuam
ὄνομα τὸ ἅγιόν μου, καὶ λήψονται τὴν ἀτιμίαν ἑαυτῶν
τ iniuſticiam quam iniuſte egerunt cum habitauerint ip-
καὶ τὴν ἀδικίαν ἣν ἠδίκησαν ἐν τῷ κατοικισθῆναι αὐ-
ſi in terra ſua in pace: τ non erit ex-
τοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἐπ᾽ εἰρήνης, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκ-
terrens: cum reduxero ego eos de gentibus τ
φοβῶν, ἐν τῷ ἀποστρέψαι με αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ
congregauero ego eos de regionibus gentium. τ
συναγαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθνῶν. καὶ
ſanctificabor in eis: in conſpectu gentium: τ ſcient
ἁγιασθήσομαι ἐν αὐτοῖς, ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, καὶ γνώσον-
quia ego ſum dominus deus eorum: cum apparuero
ται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ἐν τῷ ἐπιφανῆναί
ego eis in gentibus: τ cum congregauero ego e-
με αὐτοῖς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐν τῷ συνάξαι με αὐ-
os ſuper terram eorum: τ non derelinquam vltra
τοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω ἔτι
ex eis quempiam ibi: τ non conuertam vltra
αὐτῶν οὐδένα ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἀποστρέψω οὐκ ἔτι τὸ
faciem meam ab eis: eo quod effudi furorem meum
πρόσωπόν μου ἀπ᾽ αὐτῶν, ἀνθ᾽ οὗ ἐξέχεα τὸν θυμόν μου
ſuper domum iſrael dicit dominus dominus.
ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ λέγει κύριος κύριος. Ca.40.
Et factum eſt in quinto τ vigeſimo anno
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει τῆς
captiuitatis noſtre in primo menſe decima menſis
αἰχμαλωσίας ἡμῶν ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνός
in quartodecimo anno poſtquam capta eſt
ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει μετὰ τὸ ἁλῶναι τὴν
ciuitas in die illa facta eſt ſuper me manus domini:
πόλιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐγένετο ἐπ᾽ ἐμὲ χεὶρ κυρίου,
τ adduxit me in viſione dei in terram iſrael: τ poſuit
καὶ ἤγαγέν με ἐν ὁράσει θεοῦ εἰς γῆν ἰσραήλ, καὶ ἔθηκέν
me in monte excelſo valde: τ in eo quaſi edifi-
με ἐπ᾽ ὄρους ὑψηλοῦ σφόδρα, καὶ ἐπ᾽ αὐτοῦ ὡς οἰκο-
catio ciuitatis e regione τ introduxit me illuc. τ
δομὴ πόλεως ἀπέναντι καὶ εἰσήγαγέν με ἐκεῖ. καὶ
ecce vir τ viſio eius erat quaſi viſio eris
ἰδοὺ ἀνὴρ καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ ἦν ὡσεὶ ὅρασις χαλκοῦ
ſplendentis: τ in manu eius erat funiculus edifica-
στίλβοντος, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἦν σπαρτίον οἰκοδό-
torum τ calamus menſura: τ ipſe ſtabat in
μων καὶ κάλαμος μέτρον, καὶ αὐτὸς εἱστήκει ἐπὶ τῆς
porta. τ dixit ad me vir. vidiſti fili homi-
πύλης. καὶ εἶπεν πρός με ὁ ἀνήρ. ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώ-
nis: in oculis tuis vide: τ in auribus tuis
που, ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἴδε, καὶ ἐν τοῖς ὠσίν σου
audi: τ pone in cor tuum omnia quecunque ego
ἄκουε, καὶ τάξον εἰς τὴν καρδίαν σου πάντα ὅσα ἐγὼ
oſtendo tibi: quia vt oſtendam tibi ingreſſus es
δεικνύω σοι, διότι ἕνεκα τοῦ δεῖξαί σοι εἰσελήλυθας
huc. τ oſtendas omnia quecunque tu vides domui iſra-
ὧδε. καὶ δείξεις πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς τῷ οἴκῳ ἰσρα-
el. τ ecce murus extra domum per gyrum τ
ήλ. καὶ ἰδοὺ περίβολος ἔξωθεν τοῦ οἴκου κύκλῳ καὶ
in manu viri calamus menſura cubitorum ſex in
ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀνδρὸς κάλαμος τὸ μέτρον πηχῶν ἓξ ἐν
cubito τ palmi: τ menſus eſt antemurale
πήχει καὶ παλαιστῆς, καὶ διεμέτρησεν τὸ προτείχισμα
latitudinem equalem calamo. τ equalem ca-
πλάτος ἴσον τῷ καλάμῳ. καὶ τὸ θεὶ ἴσον τῷ κα-
lamo longitudinem τ equalem calamo altitudinem: τ in-
λάμῳ τὸ μῆκος καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ ὕψος, καὶ εἰ-
greſſus eſt in portam reſpicientem ad orientem
σῆλθεν εἰς τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολὰς
in ſeptem gradibus.
ἐν ἑπτὰ ἀναβαθμοῖς

dicit dominus deus. Nunc reducam captiuitatem iacob: & miſerebor omnis domus iſrael. Et aſſumam zelum pro nomine ſancto meo. et portabunt confuſionem ſuam & omnem preuaricationem quam preuaricati ſunt in me: cum habitauerint in terra ſua confidenter neminem formidantes: & reduxero eos de populis: & congregauero de terris inimicorum ſuorum: & ſanctificatus fuero in eis in oculis gentium plurimarum: & ſcient quia ego dominus deus eorum: eo quod tranſtulerim eos in nationes: & congregauerim eos ſuper terram ſuam: & non dereliquerim quemquam ex eis ibi. Et non abſcondam vltra faciem meam ab eis: eo quod effuderim ſpiritum meum ſuper omnem domum iſrael: ait dominus deus.

40.

In vigeſimoquinto anno tranſmigrationis noſtre in exordio anni decima menſis quartodecimo anno poſtquam percuſſa eſt ciuitas in ipſa hac die facta eſt ſuper me manus domini: & adduxit me illuc in viſionibus dei. Adduxit me in terram iſrael: & dimiſit me ſuper montem excelſum nimis: ſuper quem erat quaſi edificium ciuitatis vergentis ad auſtrum: & introduxit me illuc. Et ecce vir cuius erat ſpecies quaſi ſpecies eris: & funiculus lineus in manu eius: & calamus menſure in manu eius. Stabat autem in porta. & locutus eſt ad me idem vir. Fili hominis: vide oculis tuis: & auribus tuis audi: & pone cor tuum in omnia que ego oſtendam tibi: quia vt oſtendantur tibi adductus es huc. Annuncia omnia que tu vides domui iſrael. Et ecce murus forinſecus in circuitu domus vndique: & in manu viri calamus menſure ſex cubitorum & palmo. Et menſus eſt latitudinem edificii calamo vno: altitudinem quoque calamo vno. Et venit ad portam que reſpiciebat viam orientalem: & aſcendit per gradus eius.

שוב — אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עַתָּה אָשִׁיב אֶת
שְׁבוּת יַעֲקֹב וְרִחַמְתִּי כָּל בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְקִנֵּאתִי לְשֵׁם קָדְשִׁי׃
נשא — וְנָשׂוּ אֶת כְּלִמָּתָם וְאֶת כָּל מַעֲלָם
ישב — אֲשֶׁר מָעֲלוּ בִי בְּשִׁבְתָּם עַל אַדְמָתָם
חרד — לָבֶטַח וְאֵין מַחֲרִיד׃ בְּשׁוֹבְבִי אוֹתָם
מִן הָעַמִּים וְקִבַּצְתִּי אֹתָם מֵאַרְצוֹת
קדש — אֹיְבֵיהֶם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
רבב — רַבִּים׃ וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
גלה — בְּהַגְלוֹתִי אֹתָם אֶל הַגּוֹיִם וְכִנַּסְתִּים
יתר — עַל אַדְמָתָם וְלֹא אוֹתִיר עוֹד מֵהֶם
סתר פנה — שָׁם׃ וְלֹא אַסְתִּיר עוֹד פָּנַי מֵהֶם
אֲשֶׁר שָׁפַכְתִּי אֶת רוּחִי עַל בֵּית
יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

Cap.xl.

בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה
גלה עשר — לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר
רבע — לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר
נכה — אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם הַיּוֹם
היה בוא — הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד יְהוָה וַיָּבֵא אֹתִי
ראה — שָׁמָּה׃ בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים הֱבִיאַנִי אֶל
נוח — אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְנִיחֵנִי אֶל הַר גָּבֹהַּ
בנה — מְאֹד וְעָלָיו כְּמִבְנֵה עִיר מִנֶּגֶב׃ וַיָּבִיא
ראה — אוֹתִי שָׁמָּה וְהִנֵּה אִישׁ מַרְאֵהוּ
פתל — כְּמַרְאֵה נְחֹשֶׁת וּפְתִיל פִּשְׁתִּים בְּיָדוֹ
מדד — וּקְנֵה הַמִּדָּה וְהוּא עֹמֵד בַּשָּׁעַר׃
דבר — וַיְדַבֵּר אֵלַי הָאִישׁ בֶּן אָדָם רְאֵה
שום — בְעֵינֶיךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְּׁמָע וְשִׂים לִבְּךָ
ראה את — לְכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתָךְ כִּי
בוא — לְמַעַן הַרְאוֹתְכָה הֻבָאתָה הֵנָּה הַגֵּד
אֶת כָּל אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לְבֵית
חמה — יִשְׂרָאֵל׃ וְהִנֵּה חוֹמָה מִחוּץ לַבַּיִת
סבב — סָבִיב סָבִיב וּבְיַד הָאִישׁ קְנֵה הַמִּדָּה
אמה — שֵׁשׁ אַמּוֹת בָּאַמָּה וָטֹפַח וַיָּמָד אֶת
מדד בנה — רֹחַב הַבִּנְיָן קָנֶה אֶחָד וְקוֹמָה קָנֶה
בוא פנה — אֶחָד׃ וַיָּבוֹא אֶל שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו
קדם עלה — דֶּרֶךְ הַקָּדִימָה וַיַּעַל בְּמַעֲלוֹתָו

וימד את סף השער קנה אחד רחב
ואת סף אחד קנה אחד רחב: והתא
קנה אחד ארך וקנה אחד רחב
ובין התאים חמש אמות וסף — תא
השער מאצל אלם השער מהבית
קנה אחד: וימד את אלם השער
מהבית קנה אחד: וימד את אלם
השער שמנה אמות ואילו שתים
אמות ואלם השער מהבית: ותאי
השער דרך הקדים שלשה מפה
ושלשה מפה מדה אחת לשלשתם
ומדה אחת לאילם מפה ומפו:
וימד את רחב פתח השער עשר
אמות ארך השער שלוש עשרה — שלש
אמות: וגבול לפני התאות אמה — גבל פנה
אחת ואמה אחת גבול מפה
והתא שש אמות מפה ושש אמות
מפה: וימד את השער מגג התא
לגגו רחב עשרים וחמש אמות
פתח נגד פתח: ויעש את אילים — עשה
ששים אמה ואל איל החצר — שׁשׂה
השער סביב סביב: ועל פני השער — סבב פנה
היאתון על לפני אלם השער — אית
הפנימי חמשים אמה: וחלונות — פנה חלל
אטמות אל התאים ואל אליהמה — תא איל
לפנימה לשער סביב סביב וכן
לאלמות וחלונות סביב סביב
לפנימה ואל איל תמרים: ויביאני — פנה בוא
אל החצר החיצונה והנה לשכות — חוץ
ורצפה עשוי לחצר סביב סביב — עשה
שלשים לשכות אל הרצפה:
והרצפה אל כתף השערים לעמת
ארך השערים הרצפה התחתונה:
וימד רחב מלפני השער התחתונה — מדד
לפני החצר הפנימי מחוץ מאה
אמה הקדים והצפון: והשער אשר — קדם צפן

Et menſus eſt limē porte calamo vno latitudinem.i. limen vnū calamo vno in latitudine: & thalamū vno calamo in lōgū: & vno calamo in latū: & inter thalamos quinq cubitos: & limen porte iuxta veſtibulum porte intrinſecus calamo vno. Et mēſus eſt veſtibulum porte octo cubitorū: & frontem eius duobus cubitis. Veſtibulū autem porte erat intrinſecus. Porro thalami porte ad viam orietalē. tres hinc & tres inde mēſura vna trium: & menſura vna frontiū exvtraq; parte. Et menſus eſt latitudinē liminis porte decem cubitorum: & longitudinem porte tredecim cubitorum: & marginē ante thalamos cubiti vnius: & cubitus vnius finis vtrinq. Thalami autem ſex cubitorum erant hinc & inde. Et menſus eſt portam a tecto thalami vſq ad tectū eius: latitudinē viginti quinq cubitorū: oſtium contra oſtium. Et fecit frontes per ſexaginta cubitos: & ad frontem atrium porte vndiq per circuitū: & ante faciē porte q̄ pertingebat vſq ad faciē veſtibuli porte interioris quinquaginta cubitos: & feneſtras obliquas in thalamis & in frontibus eorū: que erant intra portā vndiq per circuitū. Similiter aūt erāt & i veſtibulis feneſtre per gyrum intrinſecus & ante frontes pictura palmarum celata. Et eduxit me ad atriū exteriꝰ: & ecce gazophylacia & pauimētū ſtratum lapide in atrio per circuitum. Triginta gazophylacia in circuitu pauimēti: & pauimentū in fronte portarū ſecundum longitudinē portarum erat inferius. Et menſus eſt latitudinē a facie porte inferioris vſq ad frontē atrii interiꝰ extrinſecus: centū cubitos ad orientē & aquilonem. Portam vero que

ꝛ menſus eſt thee ſex ſex elam porte eq̄le
καὶ διεμέτρησεν τὸ θεὲ ἓξ ἓξ τὸ αἰλὰμ τῆς πύλης ἴσον
calamo latitudinē: ꝛ altitudo eq̄lis calamo ꝛ
τῷ καλάμῳ πλάτος, καὶ τὸ ὕψος ἴσον τῷ καλάμῳ καὶ
eq̄lis calamo longitudo ꝛ elam cubitoꝝ quinq:
ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος καὶ τὸ αἰς πηχέων πέντε,
ꝛ thee tertiū eq̄le calamo latitudie ꝛ
καὶ τὸ θεὲ τὸ τρίτον ἴσον τῷ καλάμῳ πλάτος καὶ
eq̄le calamo lōgitudie ꝛ elam porte iuxta
ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος καὶ τὸ ἐλ τοῦ πυλῶνος πλη-
elam porte cubitoꝝ octo. ꝛ elam
σίον τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης πηχῶν ὀκτώ. καὶ τὰ αἰλεῦ
cubitoꝝ duoꝝ: ꝛ elam porte itrīſecus ꝛ the
πηχῶν δύο, καὶ τὸ αἰλὰμ τῆς πύλης ἔσωθεν καὶ τὸ θε-
porte e regione tres hinc. ꝛ tres inde: ꝛ
τῆς πύλης κατέναντι τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς ἔνθεν, καὶ
mēſura vna trībꝰ mēſura vna elam hinc ꝛ hinc.
μέτρον ἐν τοῖς τρισὶ μέτρον ἐν τοῖς αἰλὰμ ἔνθεν καὶ ἔνθεν.
ꝛ menſus eſt latitudinē introitꝰ porte cubi
καὶ διεμέτρησεν τὸ πλάτος τῆς θύρας τοῦ πυλῶνος πη-
toꝝ decem. ꝛ latitudinē porte cubitoꝝ
χῶν δέκα. καὶ τὸ εὖρος τοῦ πυλῶνος πηχῶν
tredecim. ꝛ cubitꝰ vnꝰ reductus in
δεκατριῶν. καὶ πῆχυς εἷς ἐπισυναγόμενος κατὰ
conſpectu theim ꝛ cubiti vnꝰ finiꝰ hinc ꝛ
πρόσωπον τῶν θεεὶμ καὶ πήχεως ἑνὸς ὅρος ἔνθεν καὶ
inde. ꝛ thee cubitoꝝ ſex hinc ꝛ cubitoꝝ ſex in-
ἔνθεν. καὶ τὸ θεὲ πηχῶν ἓξ ἔνθεν καὶ πηχῶν ἓξ ἔν-
de: ꝛ menſus eſt portā a muro
θεν, καὶ διεμέτρησε τὴν πύλην ἀπὸ τοῦ τείχους τοῦ
thee vſq ad parietē thee latitudinē cubitū viginti
θεὲ ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ θεὲ πλάτος πήχεις εἴκοσι
quinq. hec porta ī portā: ꝛ ſub dio
πέντε. αὕτη πύλη ἐπὶ πύλην, καὶ τὸ αἴθριον τοῦ
elam porte ſexagīta cubitū ꝛ theim por
αἰλὰμ τῆς πύλης ἑξήκοντα πήχεις καὶ θεεὶμ τῆς πύ-
te atrij ꝛ ſub dio porte extrīſecꝰ p circuitū ela
λης τῆς αὐλῆς καὶ τὸ αἴθριον τῆς πύλης ἔξωθεν κύκλῳ αἰ-
lam porte interioris cubitoꝝ q̄nquagīta: ꝛ feneſtre abſ
λὰμ τῆς πύλης ἔσωθεν πηχῶν πεντήκοντα, καὶ θυρίδες κρυ-
cōdite ſup theim ꝛ ſup elam intra por
πταὶ ἐπὶ τὰ θεεὶμ καὶ ἐπὶ τὰ αἰλὰμ ἔσωθεν τῆς πύ-
tā atrij p circuitū. ꝛ ſimiliter elamoth
λης τῆς αὐλῆς κυκλόθεν. καὶ ὡσαύτως τῆς αἰλαμὼθ
feneſtre i circuitu intrīſecꝰ. ꝛ ſup elam palme hīc
θυρίδες κύκλῳ ἔσωθεν. καὶ ἐπὶ τῷ αἰλὰμ φοίνικες ἔν-
ꝛ inde. ꝛ itroduxit me in atriū interiꝰ:
θεν καὶ ἔνθεν. καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν,
ꝛ ecce thalami ꝛ colūne atrii i circuitu
καὶ ἰδοὺ παστοφόρια καὶ περίστυλα τῆς αὐλῆς κύκλῳ
triginta thalami in columnis: ꝛ porti
τριάκοντα παστοφόρια ἐν τοῖς περιστύλοις, καὶ αἱ στο-
cꝰ ab auſtro portaꝝ ſcdm lōgitudinē ianua
αὶ κατὰ νότου τῶν πυλῶν κατὰ τὸ μῆκος τῶν πυ-
rū colūne q̄ inferius. ꝛ menſus eſt
λῶν τὸ περίστυλον τὸ ὑποκάτω. καὶ διεμέτρησεν τὸ
latitudinē atrij a ſub dio porte
πλάτος τῆς αὐλῆς ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τῆς πύλης τῆς
exterioris vſq interius ad ſub dio porte inte-
ἐξωτέρας ἕως ἔσωθεν ἐπὶ τὸ αἴθριον τῆς πύλης ἐσω-
rioris reſpicientis extra. cubiti centū aſpici
τέρας τῆς βλεπούσης ἔξω. πήχεις ἑκατὸν τῆς βλε-
entis ad orientē. ꝛ duxit me ad aqlo
πούσης κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἤγαγέν με ἐπὶ βοῤ-
nem. ꝛ ecce porta
ῥᾶν. καὶ ἰδοὺ πύλη

reſpiciens ad aqlonē atrio exteriori ꝛ mēſus
βλέπουσα πρὸς βοῤῥᾶν τῇ αὐλῇ τῇ ἐξωτέρᾳ καὶ διεμέ-
eſt eam lōgitudinē eiꝰ ꝛ latitudinē. ꝛ thee
τρησεν αὐτὴν τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ τὸ πλάτος. καὶ τὸ θεὲ
tres hinc ꝛ tres inde. ꝛ eleu ꝛ elamoth
τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς ἔνθεν. καὶ τὸ ἐλεῦ καὶ τὰ αἰλαμ-
ꝛ palmas eius. ꝛ factū eſt ſcdm me-
μῶν καὶ τοὺς φοίνικας αὐτῆς. καὶ ἐγένετο κατὰ τὰ μέ-
ſurā porte reſpicientis ad orientem cubitoꝝ
τρα τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολὰς πηχῶν
quīq̄ginta longitudo eiꝰ ꝛ cubitoꝝ vigīti quīq
πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ πηχῶν εἰκοσιπέντε τὸ
latitudo eiꝰ ꝛ feneſtre eiꝰ ꝛ elamoth ꝛ palme
εὖρος αὐτῆς καὶ θυρίδες αὐτῆς καὶ τὰ αἰλαμμῶν καὶ οἱ φοίνικες
eius ſicut porta reſpiciēs ad orientem: ꝛ in
αὐτῆς καθὼς ἡ πύλη ἡ βλέπουσα κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἐν
ſeptē gradibꝰ aſcendebāt ad eā ꝛ elamoth
ἑπτὰ κλιμακτῆρσιν ἀνέβαινον ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ τὰ αἰλαμμὼν
itrīſecꝰ. ꝛ porta atrio interiori reſpicienti ad por
ἔσωθεν. καὶ πύλη τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ βλεπούσῃ ἐπὶ πύ-
tam aqlonis: ſicut porte reſpicientis ad ori
λην τοῦ βοῤῥᾶ, τρόπον τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνα-
entē. ꝛ menſus eſt atriū a porta ad portā
τολάς. καὶ διεμέτρησεν τὴν αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην
cubitis cētum. ꝛ duxit me ad auſtrū ꝛ ecce porta
πήχεις ἑκατόν. καὶ ἤγαγέν με κατὰ νότον καὶ ἰδοὺ πύλη
reſpiciens ad auſtrū. ꝛ menſus eſt eā ꝛ thee ꝛ
βλέπουσα πρὸς νότον. καὶ διεμέτρησεν αὐτὴν καὶ τὰ θεὲ καὶ
eleu ꝛ elamoth. ꝛ mēſure iſte ꝛ feneſtre
τὰ αἰλεῦ καὶ τὰ αἰλαμμῶν καὶ τὰ μέτρα ταῦτα καὶ αἱ θυρίδες
eiꝰ: ꝛ elamoth in circuitu ſicut feneſtre elam
αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμμῶν κυκλόθεν καθὼς αἱ θυρίδες τοῦ αἰλὰμ,
cubitoꝝ quīq̄ginta longitudo eiꝰ: ꝛ cubitoꝝ vigīti quī
πηχῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ πηχῶν εἰκοσιπέν-
q latitudo eiꝰ: ꝛ ſeptē gradꝰ eiꝰ. ꝛ ela
τε τὸ εὖρος αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ κλιμακτῆρες αὐτῆς. καὶ αἰλαμ-
moth itrīſecꝰ ꝛ palme eius vna hinc ꝛ vna in
μὼν ἔσωθεν καὶ φοίνικες αὐτῆς εἷς ἔνθεν καὶ εἷς ἔν-
de ſup eleu. ꝛ porta e regiōe porte
θεν ἐπὶ τὰ αἰλεῦ. καὶ πύλη κατέναντι τῆς πύλης τῆς
atrij interioris ad auſtrū: ꝛ menſus eſt
αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας πρὸς νότον, καὶ διεμέτρησεν τὴν
atriū a porta ad portam cubiti cētū lati
αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύλην πήχεις ἑκατὸν τὸ εὖ-
tudo ad auſtrū. ꝛ introduxit me in atriū
ρος πρὸς νότον. καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν
interius porte q̄ ad auſtrū ꝛ menſus eſt
ἐσωτέραν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον καὶ διεμέτρησεν
portam ſcdm menſuras iſtas ꝛ thee: ꝛ
τὴν πύλην κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα καὶ τὰ θεέ, καὶ
eleu ꝛ elamoth ſcdm mēſuras iſtas ꝛ
τὰ αἰλεῦ καὶ τὰ αἰλαμμῶν κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα καὶ
feneſtre ipī: ꝛ elamoth in circuitu cubiti quinqua
θυρίδες αὐτῇ, καὶ τῷ αἰλαμμῶν κύκλῳ πήχεις πεντή-
gīta longitudo: ꝛ latitudo eiꝰ cubitoꝝ viginti quinq.
κοντα τὸ μῆκος, καὶ εὖρος αὐτῆς πηχῶν εἰκοσιπέντε.
ꝛ elamoth p gyrū lōgitudo vigīti quinq cubitoꝝ ꝛ
καὶ τῶν αἰλαμμῶν κύκλῳ μῆκος εἰκοσιπέντε πηχέων καὶ
latitudo quinq cubitoꝝ ꝛ elamoth eius ad atri
τὸ εὖρος πέντε πηχέων καὶ αἰλαμμῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν αὐ-
um exterius: palme eleu ꝛ in octo gradi
λὴν τὴν ἐξωτέραν, φοίνικες τῷ αἰλεῦ καὶ ἐν ὀκτὼ κλιμα-
bus aſcendebā ad eam. ꝛ introduxit me in atri
κτῆρσιν ἀνέβαινον ἐπ᾽ αὐτήν. καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐ-
um interius p viā orientalem: ꝛ menſus eſt
λὴν ἐσωτέραν ὁδῷ κατ᾽ ἀνατολάς, καὶ διεμέτρησεν τὴν
portā ſcdm mēſuras iſtas: ꝛ thee ꝛ e-
πύλην κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ τὰ θεὲ καὶ τὰ αἰ-
leu ꝛ elamoth ſcdm menſuras iſtas: ꝛ
λεῦ καὶ τὰ αἰλαμμὼθ κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα, καὶ
feneſtre ipī ꝛ elamoth p circuitū
θυρίδες αὐτῇ καὶ τὰ αἰλαμμὼθ κύκλῳ

reſpiciebat viam aquilonis atrii exterioris menſus eſt: tam in longitudine q̄ in latitudine: & thalamos eiꝰ tres hinc & tres inde: & frontē eius & veſtibulū eius ſcdm mēſuram porte prioris: quinquaginta cubitorū longitudinē eius: & latitudinē viginti quinq cubitorū. Feneſtre aūt eius & veſtibulū & ſculpture ſcdm menſurā porte q̄ reſpiciebat ad orientē: & ſeptē graduū erat aſcēſus eiꝰ. Et veſtibulum ante ea: & porta atrii interioris cōtra portam aquilonis & orientalē. Et mēſus eſt a porta vſq ad portā centū cubitos. Et eduxit me ad viā auſtralē: & ecce porta q̄ reſpiciebat ad auſtrum. Et menſus eſt frontē eius & veſtibulū eius iuxta mēſuras ſupiores: & feneſtras eius & veſtibula in circuitu ſicut feneſtras ceteras: quinq̄ginta cubitorum lōgitudine: & latitudine viginti quinq cubitorū: & in gradibus ſeptē aſcendebatur ad eā. Et veſtibulū ante fores eius: et celate palme erāt vna hinc & altera īde in frōte eius: & porta atrii interioris in via auſtrali. Et mēſus eſt a porta vſq ad portā in via auſtrali centū cubitos. Et introduxit me in atrium interiꝰ ad portā auſtralem: & menſus eſt portam iuxta menſuras ſuperiores. thalamū eius & frontē eius & veſtibulū eiꝰ hiſdē menſuris: & feneſtra eiꝰ & veſtibuloꝝ in circuitu qnq̄ginta cubitos longitudinis & latitudinis viginti quinq cubitos: & veſtibulum per gyrum lōgitudine viginti qnq cubitorū: & latitudine quinq cubitorū. Et veſtibulum eius ad atrium exterius: & palmas eius in fronte: & octo gradus erant q̄bus aſcendebatur p eam. & introduxit me in atriū interiꝰ per viā orientalē. & mēſus ē portā ſcdm mēſuras ſupiores thalamū eius & frontē eius & veſtibulū eius ſicut ſupra: & feneſtras eius & veſtibulorū in circuitu:

פניו דרך הצפון לחצר החיצונה — פנה חוץ
מדד ארכו ורחבו: ותאו שלושה — תא
מפו ושלשה מפו ואילו ואלמו
היה כמדת השער הראשון — מדד
חמשים אמה ארכו ורחב חמש
ועשרים באמה: וחלונו ואילמו
ותמרו כמדת השער אשר פניו
דרך הקדים ובמעלות שבע יעלו — עלה עלה
בו ואילמו לפניהם: ושער לחצר
הפנימי נגד השער לצפון ולקדים
וימד משער אל שער מאה אמה:
ויולכני דרך הדרום והנה שער — ילך דרם
דרך הדרום ומדד אילו ואילמו — אלם
כמדות האלה: וחלונים לו ולאילמו — חלל
סביב סביב כהחלנות האלה — סבב
חמשים אמה ארך ורחב חמש
ועשרים אמה: ומעלות שבעה
עלותו ואילמו לפניהם ותמרים — עלה פנה
לו אחד מפו ואחד מפו אל אילו:
ושער לחצר הפנימי דרך הדרום
וימד משער אל השער דרך הדרום
מאה אמות: ויביאני אל חצר — אמה בוא
הפנימי בשער הדרום וימד את
השער הדרום כמדות האלה:
ותאו ואילו ואלמו כמדות האלה — תא
וחלונות לו ולאלמו סביב סביב
חמשים אמה ארך ורחב עשרים
וחמש אמות: ואלמות סביב סביב
ארך חמש ועשרים אמה ורחב
חמש אמות: ואילמו אל חצר
החצונה ותמרים אל אילו — חוץ עלה
ומעלות שמונה מעלו: ויביאני אל — שמן בוא
החצר הפנימי דרך הקדים וימד — פנה קדם
את השער כמדות האלה: ותאו — מדד
ואילו ואלמו כמדות האלה
וחלנות לו ולאלמו סביב סביב

ארך חמשים אמה ורחב חמש
ועשרים אמה׃ ואלמו לחצר
החיצונה ותמרים אל אילו מפה
ומפה ושמנה מעלות מעלו׃ ויביאני
אל שער הצפון ומדד כמדות
האלה׃ תאו אלו ואלמו וחלונות לו
סביב סביב ארך חמשים אמה
ורחב חמש ועשרים אמה׃ ואילו
לחצר החיצונה ותמרים אל אילו
מפה ומפה ושמנה מעלות מעלו׃
ולשכה ופתחה באילים השערים
שם ידיחו את העלה׃ ובאלם השער
שנים שלחנות מפו ושנים שלחנות
מפה לשחוט אליהם העלה
והחטאת והאשם׃ ואל הכתף
מחוצה לעולה לפתח השער
הצפונה שנים שלחנות ואל הכתף
האחרת אשר לאלם השער שנים
שלחנות׃ ארבעה שלחנות מפה
וארבעה שלחנות מפה לכתף
השער שמונה שלחנות אליהם
ישחטו׃ וארבעה שלחנות לעולה
אבני גזית ארך אמה אחת וחצי
ורחב אמה אחת וחצי וגבה אמה
אחת אליהם ויניחו את הכלים
אשר ישחטו את העולה בם והזבח׃
והשפתים טפח אחד מוכנים בבית
סביב סביב ואל השלחנות בשר
הקרבן׃ ומחוצה לשער הפנימי
לשכות שרים בחצר הפנימי אשר
אל כתף שער הצפון ופניהם דרך
הדרום אחד אל כתף שער הקדים
פני דרך הצפן׃ וידבר אלי זה
הלשכה אשר פניה דרך הדרום
לכהנים שמרי משמרת הבית׃
והלשכה אשר פניה דרך הצפון

longitudine quinq̃ginta cubitorũ: & latitudine viginti quinq; cubitorũ. & vestibulũ eius .i. atrii exterioris & palme celate in fronte eius hinc & inde: & octo gradibus ascensus eius: & introduxit me ad portã que respiciebat ad aquilonem: & mẽsus est ſm mẽsuras superiores thalamũ ei⁹ & frontẽ eius & vestibulum eius & fenestras ei⁹ p circuitũ lõgitudine quinquaginta cubitorũ. & latitudine viginti quinq; cubitorũ: & vestibulũ eius respiciebat ad atriũ exterius: & celatura palmarũ in frõte eius hinc & inde. Et in octo gradib⁹ ascẽsus eius: & p singula gazophylacia ostiũ in frõtibus portarũ: ibi lauabãt holocaustũ. Et in vestibulo porte due mẽse hĩc & due mẽse: ĩde vt ĩmoletur sup eas holocaustũ: & ꝓ pctõ & ꝓ delicto. Et ad latus exterius q̃d ascendit ad ostium porte que pergit ad aquilonem due mense. Et ad latus alterum ante vestibulum porte due mense. Quattuor mense hinc & quattuor mense inde per latera porte octo mense erant super quas imolabãt. Quattuor ãt mense ad holocaustũ de lapidib⁹ q̃dris extructe: longitudine cubiti vni⁹ & dimidii: & latitudine cubiti vni⁹ & dimidii: & altitudine cubiti vnius: sup quas ponent vasa in quibus imolatur holocaustum & victima. Et labia earũ palmi vni⁹ reflexa intrinsecus per circuitũ. Super mẽsas autem carnes oblatiõis. Et extra portam interiorem gazophylacia cantorũ in atrio ĩteriori q̃d erat in latere porte respicientis ad aquilonẽ: & facies eorũ cõtra viam australẽ vna ex latere porte oriẽtalis q̃ respiciebat ad viã aq̃lonis. Et dixit ad me. Hoc est gazophylaciũ q̃d respicit viã meridianã: sacerdotũ q excubãt in custodiis tẽpli. Porro gazophylaciũ quod respicit ad viam aquilonis:

cubiti quinq̃gita lõgitudo ꝛ latitudo ei⁹ viginti
πήχεις πεντήκοντα τὸ μῆκος καὶ εὖρος αὐτῆς εἰκοσι-
quinq; cubitoꝝ ꝛ elamoth atrij interioris:
πέντε πηχέων καὶ αἰλαμὼθ τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας,
ꝛ palme elau hinc ꝛ inde. ꝛ octo gradibus
καὶ φοίνικες αἰλαῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ ὀκτὼ κλιμακτῆ-
ascendebãt ad id. ꝛ itroduxit me in portam q̃
σιν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτήν. καὶ εἰσήγαγέ με εἰς θύραν τὴν
ad aq̃lonẽ. ꝛ mẽsus est ſcđm mensuras istas. F
πρὸς βορρᾶν. καὶ διεμέτρησεν κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα.
ꝛ thee ei⁹ ꝛ elau: ꝛ elamoth ꝛ fe-
καὶ τὰ θεὲ αὐτῆς καὶ τὰ αἰλαῦ, καὶ τὰ αἰλαμὼθ καὶ θυ-
nestras ei⁹ p circuitũ cubiti quinq̃ginta lõgitudo ꝛ
ρίδας αὐτῆς κύκλῳ πήχεις πεντήκοντα τὸ μῆκος καὶ
latitudo viginti quinq;: ꝛ elau atrij exterio-
εὖρος εἰκοσιπέντε, καὶ τὰ αἰλαῦ τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέ-
ris: ꝛ palme elau hinc ꝛ inde: ꝛ octo gra
ρας, καὶ φοίνικες αἰλαῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ ὀκτὼ κλιμα-
dus ꝛ thalami ei⁹ ꝛ fenestre e-
κτῆρες καὶ τὰ παστοφόρια αὐτῆς καὶ τὰ θυρώματα αὐ-
ius ꝛ elamma eius in porta secunda
τῆς καὶ αἰλαμμὰ αὐτῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς δευτέρας
aq̃duct⁹ vt iugulẽt in ea q̃ p pctõ
ἐκρύσεις ὅπως σφάζωσιν ἐν αὐτῇ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας
ꝛ q̃ pro ignorãtia. ꝛ ad latus riuuli holo-
καὶ τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας. καὶ κατὰ νώτου τοῦ ῥύακος τῶν ὁλο-
caustomatũ respicientis ad aq̃lonẽ due mẽse,
καυτωμάτων τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν δύο τράπε-
ad latus alteꝝ ꝛ elam porte due
ζαι κατὰ νώτου ἑτέρου καὶ τῶ αἰλὰμ τῆς πύλης δύο
mense ad orientẽ mense q̃ttuor hinc ꝛ
τράπεζαι κατὰ ἀνατολὰς τράπεζαι τέσσαρες ἔνθεν καὶ
quattuor inde ad latus porte: sup eas iugula
τέσσαρες ἔνθεν κατὰ νώτου τῆς πύλης, ἐπ' αὐτὰ σφά-
bunt hostias. ꝛ eregione octo mense
ξουσιν τὰ θύματα. καὶ κατέναντι τῶν ὀκτὼ τραπε-
holocaustomatũ lapidee excise cu-
ζαι τῶν ὁλοκαυτωμάτων λίθιναι λελαξευμέναι πή-
biti ꝛ dimidij latitudo ꝛ cubitoꝝ duoꝝ ꝛ
χεως καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος καὶ πηχῶν δύο καὶ
dimidij lõgitudo ꝛ cubiti altitudo. sup ea ponẽt
ἡμίσους τὸ μῆκος καὶ πήχεως τὸ ὕψος. ἐπ' αὐτὰ θήσου-
vasa in q̃b⁹ iugulabũt holocaustomata illic
σι τὰ σκεύη ἐν οἷς σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα ἐκεῖ
ꝛ thymiamata. ꝛ palmi hẽbũt labium do
καὶ τὰ θυμιάματα. καὶ παλαιστὴν ἕξουσιν κυμάτιον λε-
latum itrinsecus p circuitũ ꝛ sup mensas de-
λαξευμένον ἔσωθεν κύκλῳ καὶ ἐπὶ τὰς τραπέζας ἐπά-
sup tecta vt operiantur a pluuia ꝛ
νωθεν στέγας τοῦ κατακαλύπτεσθαι ὑπὸ τοῦ ὑετοῦ καὶ
siccitate. ꝛ introduxit me in atriũ inte
τῆς ξηρασίας. καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσω-
rius. ꝛ ecce duo exedre in atrio interio
τέραν. καὶ ἰδοὺ δύο ἐξέδραι ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐσω-
ri vna ad austrũ porte q̃ ad aq̃lonẽ G
τέρα μία κατὰ νότου τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν
ferens ad austrũ. ꝛ vna ad austrũ porte
φέρουσα κατὰ νότον. καὶ μία κατὰ νότου τῆς πύλης
q̃ ad austrũ respicientis ad aq̃lonẽ. ꝛ dixit
τῆς πρὸς νότον τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν. καὶ εἶπεν
ad me: exedra hec respiciens ad austrũ
πρός με, ἡ ἐξέδρα αὕτη ἡ βλέπουσα πρὸς νότον τοῖς
sacerdotibus custodientib⁹ custodias dom⁹.
ἱερεῦσιν τοῖς φυλάσσουσιν τὰς φυλακὰς τοῦ οἴκου.
ꝛ exedra respiciens ad aq̃lonẽ
καὶ ἐξέδρα ἡ βλέπουσα πρὸς βορρᾶν τοῖς

sacdotib⁹ custodientib⁹ custodiã altaris
ἱερεῦσιν τοῖς φυλάσσουσιν τὴν φυλακὴν τοῦ θυσιαστη-
illi sũt filij sadoch appropĩq̃ntes ex leui
ρίου ἐκεῖνοί εἰσιν υἱοὶ σαδοὺχ οἱ ἐγγίζοντες ἐκ τοῦ λευὶ
ad dñm vt ministrent ei. ꝛ mensus est atri
πρὸς κύριον τοῦ λειτουργεῖν αὐτῷ. καὶ διεμέτρησεν τὴν αὐ-
ũ lõgitudiñ cubitoꝝ centũ ꝛ latitudĩe cubitoꝝ centũ sup
λὴν μῆκος πηχῶν ἑκατὸν καὶ εὖρος πηχῶν ἑκατὸν ἐπὶ
q̃ttuor partes eius: ꝛ altare eregione
τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον ἀπέναντι τοῦ
dom⁹: ꝛ introduxit me in elam dom⁹. ꝛ mẽ
οἴκου, καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὸ αἰλὰμ τοῦ οἴκου. καὶ διε-
sus est illud elam cubitoꝝ quinq; latitudinẽ hinc:
μέτρησεν αὐτὸ τὸ αἰλὰμ πηχῶν πέντε πλάτος ἔνθεν,
ꝛ cubitoꝝ quinq; inde: ꝛ latitudinẽ porte
καὶ πηχῶν πέντε ἔνθεν, καὶ τὸ εὖρος τοῦ θυρώματος
cubitoꝝ q̃ttuordecim. ꝛ latera porte e-
πηχῶν δεκατεσσάρων. καὶ ἐπωμίδας τῆς θύρας τοῦ αἰ-
lam cubitoꝝ triũ hinc ꝛ inde: ꝛ lõgitudinẽ e-
λὰμ πηχῶν τριῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ τὸ μῆκος τοῦ αἰ-
lam cubitoꝝ vigiti ꝛ latitudinẽ cubitoꝝ duodeci: ꝛ in
λὰμ πηχῶν εἴκοσι καὶ εὖρος πηχῶν δυοκαίδεκα, καὶ ἐπὶ
decẽ gradibus ascendebãt ad eum. ꝛ colũne erãt
δέκα ἀναβαθμῶν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτόν. καὶ στῦλοι ἦσαν
sup elam vna hinc ꝛ vna inde.
ἐπὶ τοῦ αἰλὰμ εἷς ἐντεῦθεν καὶ εἷς ἐντεῦθεν. Ca. 41

A Et introduxit me i tẽpliũ: ꝛ mensus est elam
Καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὸν ναόν, καὶ διεμέτρησεν τὸ αἰλὰμ
cubitoꝝ sex latitudinẽ elam hinc: ꝛ latitudinẽ cubitoꝝ
πηχῶν ἓξ τὸ εὖρος τοῦ αἰλὰμ ἔνθεν, καὶ τὸ εὖρος πηχέων
sex inde. latitudo tabernaculi latitudo porte cu-
ἓξ ἔνθεν. τὸ εὖρος τῆς σκηνῆς καὶ τὸ εὖρος τοῦ πυλῶνος πη-
bitoꝝ decẽ: ꝛ humeri porte cubitoꝝ quinq;
χῶν δέκα, καὶ ἐπωμίδες τοῦ πυλῶνος πηχῶν πέντε
hinc ꝛ quinq; cubitoꝝ inde. ꝛ mensus est lõgitu-
ἔνθεν καὶ πέντε πηχέων ἔνθεν. καὶ διεμέτρησεν τὸ μῆ-
dinẽ eius cubitoꝝ q̃draginta: ꝛ latitudinẽ cubitoꝝ
κος αὐτοῦ πηχῶν τεσσαράκοντα, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν
viginti. ꝛ igressus ẽ in atriũ interius: ꝛ mẽ-
εἴκοσι. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ διε-
sus est elam porte cubitoꝝ duoꝝ: ꝛ por-
μέτρησεν τὸ αἰλὰμ τοῦ θυρώματος πηχῶν δύο, καὶ τὸ θύ-
tã cubitoꝝ sex. ꝛ humeros porte
ρωμα πηχῶν ἕξ. καὶ τὰς ἐπωμίδας τοῦ θυρώμα-
cubitoꝝ septẽ hinc. ꝛ mensus est lõgitudinẽ
τος πηχῶν ἑπτὰ ἔνθεν. καὶ διεμέτρησεν τὸ μῆκος τῶν
ostioꝝ cubitoꝝ vigiti: ꝛ latitudinẽ cubitoꝝ viginti ante
πυλῶν πηχῶν εἴκοσι, καὶ εὖρος πηχῶν εἴκοσι κατὰ
faciem tẽpli. ꝛ dixit ad me hoc sanctũ
πρόσωπον τοῦ ναοῦ. καὶ εἶπεν πρός με τοῦτο τὸ ἅγιον
sctõꝝ: ꝛ mẽsus est parietẽ dom⁹ cubi-
τῶν ἁγίων, καὶ διεμέτρησεν τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου πη-
toꝝ sex ꝛ latitudinẽ lateris cubitoꝝ quattuor i cir-
χῶν ἓξ καὶ τὸ εὖρος τῆς πλευρᾶς πηχέων τεσσάρων κυ-
cuitu ꝛ latera latus ad latus triginta
κλόθεν καὶ τὰ πλευρὰ πλευρὸν ἐπὶ πλευρὸν τριάκον-
ꝛ triũ: ꝛ spaciũ in pariete dom⁹ in
τα καὶ τριῶν, καὶ διάστημα ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ οἴκου ἐν
lateribus i circuitu vt eẽt inherentibus
τοῖς πλευροῖς κύκλῳ τοῦ εἶναι τοῖς ἐπιλαμβανομένοις
B ad videndũ: vt omnino nõ attingerẽt parietes
ὁρᾶν, ὅπως παράπαν μὴ ἅπτωνται τῶν τοίχων τοῦ
dom⁹. ꝛ latitudinẽ superioris lateꝝ ſcđm
οἴκου. καὶ τὸ εὖρος τῆς ἀνωτέρας τῶν πλευρῶν κατὰ
additamẽtũ ex pariete ad superius i circuitu
πρόσθεμα ἐκ τοῦ τοίχου πρὸς τὴν ἀνωτέραν κύκλῳ
dom⁹: vt dilatet sursum
τοῦ οἴκου, ὅπως διαπλατύνῃ παράνωθεν

sacerdotũ erit qui excubãt ad ministeriũ altaris. Isti sunt filii sadoch q accedũt de filiis leui ad dñm vt ministrent ei. Et mensus est atrium longitudine centũ cubitorũ: & latitudine centũ cubitorũ per quadrũ & altare ante faciem tẽpli. Et introduxit me in vestibulũ tẽpli: & mẽsus ẽ vestibulũ quinq; cubitis hinc: & quinq; cubitis inde: & latitudinẽ porte trium cubitorũ hinc & trium cubitorum inde: lõgitudinẽ aũt vestibuli viginti cubitorũ: & latitudinẽ vndecim cubitorum. Et octo gradibus ascendebatur ad eũ. Et colũne erant in frontib⁹ vna hinc & altera inde.

41.

ET introduxit me in templum: & mẽsus est frontes sex cubitos latitudinis hinc: & sex cubitos latitudinis inde: latitudinẽ tabernaculi. Et latitudo porte decẽ cubitoꝝ erat & latera porte quinq; cubitis hinc: & quinq; inde. Et mẽsus est longitudinem eius q̃dragita cubitos: & latitudinẽ viginti cubitorũ. Et introgressus intrinsecus mensus ẽ in fronte porte duos cubitos: & portam sex cubitorum: & latitudinẽ porte septẽ cubitorũ. Et mensus est longitudinẽ eius viginti cubitorũ: & latitudinem ei⁹ viginti cubitorũ ante faciẽ tẽpli. Et dixit ad me. Hoc est sanctũ sanctoꝝ. Et mẽsus ẽ parietẽ domus sex cubitorum: & latitudinem lateris quattuor cubitorũ vndiq; per circuitũ domus. Latera autem latus ad latus bis triginta triũ: & erãt eminẽtia q̃ ingrederentur per parietem domus in lateribus per circuitum vt continerent & non attingerent parietẽ tẽpli. Et platea erat in rotundũ ascendẽs sursum p cochleã: & cenaculũ templi deferebat per gyrum. Idcirco latius erat templum in superioribus:

לכהנים שמרי משמרת המזבח
המה בני צדוק הקרבים מבני לוי
אל יהוה לשרתו׃ וימד את החצר
ארך מאה אמה ורחב מאה אמה
מרבעת והמזבח לפני הבית׃
ויבאני אל אלם הבית וימד אל
אלם חמש אמות מפה וחמש
אמות מפה ורחב השער שלש
אמות מפו ושלש אמות מפו׃
ארך האלם עשרים אמה ורחב
עשתי עשרה אמה ובמעלות אשר
יעלו אליו ועמדים אל האילים
אחד מפה ואחד מפה׃

Cap. xli.

ויביאני אל ההיכל
וימד את האילים שש אמות רחב
מפו ושש אמות רחב מפו רחב
האהל׃ ורחב הפתח עשר אמות
וכתפות הפתח חמש אמות מפו
וחמש אמות מפו וימד ארכו
ארבעים אמה ורחב עשרים אמה׃
ובא לפנימה וימד איל הפתח
שתים אמות והפתח שש אמות
ורחב הפתח שבע אמות׃ וימד את
ארכו עשרים אמה ורחב עשרים
אמה אל פני ההיכל ויאמר אלי
זה קדש הקדשים׃ וימד קיר
הבית שש אמות ורחב הצלע ארבע
אמות סביב סביב לבית סביב׃
והצלעות צלע אל צלע שלוש
ושלשים פעמים ובאות בקיר
אשר לבית לצלעות סביב סביב
להיות אחוזים ולא יהיו אחוזים
בקיר הבית׃ ורחבה ונסבה למעלה
למעלה לצלעות כי מוסב הבית
למעלה למעלה סביב סביב לבית
על כן רחב הבית למעלה

וכן התחתונה יעלה על העליונה
לתיכונה: וראיתי לבית גבה סביב
סביב מוסדות הצלעות מלו
הקנה שש אמות אצילה: רחב
הקיר אשר לצלע אל החוץ חמש
אמות ואשר מנח בית צלעות
אשר לבית: ובין הלשכות רחב
עשרים אמה סביב לבית סביב
סביב: ופתח הצלע למנח פתח אחד
דרך הצפון ופתח אחד לדרום
ורחב מקום המנח חמש אמות
סביב סביב: והבנין אשר אל פני
הגזרה פאת דרך הים רחב שבעים
אמה וקיר הבנין חמש אמות רחב
סביב סביב וארכו תשעים אמה:
ומדד את הבית ארך מאה אמה
והגזרה והבניה וקירותיה ארך
מאה אמה: ורחב פני הבית והגזרה
לקדים מאה אמה: ומדד ארך
הבנין אל פני הגזרה אשר על
אחריה ואתוקיהא מפו ומפו מאה
אמה והיהכל הפנימי ואלמי
החצר: הספים והחלונים האטמות
והאתיקים סביב לשלשתם נגד
הסף שחיף עץ סביב סביב והארץ
עד החלנות והחלנות מכסות:
על מעל הפתח ועד הבית הפנימי
ולחוץ ואל כל הקיר סביב
סביב בפנימי ובחיצון מדות: ועשוי
כרובים ותמרים ותמרה בין
כרוב לכרוב ושנים פנים לכרוב:
ופני אדם אל התמרה מפו
ופני כפיר אל התמרה מפו
עשוי אל כל הבית סביב סביב:
מהארץ עד מעל הפתח הכרובים
והתמרים עשוים וקיר ההיכל:

תור ראה · יסד מלא · אמה אצל · ינח · דרם · קום אמה · בנה פנה · פאה · קדם · נתק פה · היכל פנה · ספף חלל · שחף · כסה · חוץ מדד · עשה כרב · שנה פנה · כפר · היכל

et ſic de inferioribus aſcēdebatur ad ſuperioria: & in mediū. Et vidi in domo altitudinē per circuitū fundata latera ad menſuram calami ſex cubitorū ſpacio: & latitudinē per parietem lateris forinſecus quinq; cubitorū. Et erat interior domus in lateribus domus. Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorū in circuitu domus vndiq;: & oſtium lateris ad orationem: oſtium vnū ad viam aquilonis: & oſtiū vnū ad viam auſtralem: & latitudinē loci ad orationem quinq; cubitorum in circuitu. Et edificiū quod erat ſeparatū verſūq; ad viā reſpicientē ad mare latitudinis ſeptuaginta cubitorū: paries autē edificii quinq; cubitorū latitudīs per circuitū: & lōgitudo eius nonaginta cubitorum. Et mēſus eſt domus lōgitudinē centū cubitorū: & quod ſeparatū erat edificiū & parietes eius longitudīs centū cubitorū. Latitudo aūt ante faciē domus: & eius quod erat ſeparatū cōtra orientē centū cubitorū. Et mēſus eſt longitudinē edificii cōtra faciem eius quod erat ſeparatū ad dorſum: hecthecas ex vtraq; parte centū cubitorū: & tēplū interius: & veſtibula atrii: limina & feneſtras obliq̄s: & hecthecas in circuitu per tres partes cōtra vniuſcuiuſq; limē: ſtratūq; ligno per gyrum in circuitu. Terra autē vſq; ad feneſtras: & feneſtre clauſe ſuper oſtia & vſq; ad domū interiorem & forinſecus: & omnē parietem in circuitu intrinſecus & forinſecus ad menſurā: & fabrefacta cherubim & palme: & palma inter cherub & cherub. Duas q; facies hēbat cherub. Faciē hominis iuxta palmam ex hac parte: & faciē leonis iuxta palmam ex alia parte expreſſam. Per omnem domum in circuitu de terra vſq; ad ſuperiorem portam: cherubim & palme celate erant in pariete

τ ex inferioribus: τ aſcenderent ad ſuperiora
καὶ ἐκ τῶν κάτωθεν, καὶ ἀναβαίνωσιν ἐπὶ τὰ ὑπερῷα
τ ex mediis ad triſtega τ thrael
καὶ ἐκ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ τριόροφα καὶ τὸ θραὲλ τοῦ
domus altitudo in circuitu diſtātia laterum equale calamo
οἴκου ὕψος κύκλῳ διάστημα πλευρῶν ἴσον τῷ καλάμῳ
cubitorum ſex diſtātia. τ latitudinis parietis lateris
πηχῶν ἓξ διάστημα. καὶ εὖρος τοῦ τοίχου τῆς πλευρᾶς
forinſecus cubitorum quinq; τ reliqua in medio late-
ἔξωθεν πηχῶν πέντε καὶ τὰ λοιπὰ ἀναμέσον τῶν πλευ-
rum domus τ in medio exedrarum latitudo cubitorum
ρῶν τοῦ οἴκου καὶ ἀναμέσον τῶν ἐξαιδρῶν εὖρος πηχῶν
viginti in circūferētia domus in circuitu. τ porte
εἴκοσι τὸ περιφερὲς τῷ οἴκῳ κύκλῳ. καὶ αἱ θύραι τῶν
exedrarum ad reliquū porte vnius
ἐξαιδρῶν ἐπὶ τὸ ἀπόλοιπον τῆς θύρας τῆς μιᾶς τῆς
ad aquilonē: τ oſtium vnū ad auſtrū: τ lati-
πρὸς βορρᾶν, καὶ ἡ θύρα ἡ μία ἡ πρὸς νότον, καὶ τὸ εὖ-
tudo loci reliqui cubitorum quinq; latitu-
ρος τοῦ τόπου τοῦ ἀπολοίπου πηχῶν πέντε πλά-
do in circuitu. τ ſeparans ante faciem reli-
τος κυκλόθεν. καὶ τὸ διορίζον κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀπο-
qui quod ad mare: cubitorum ſeptuagīta latitu-
λοίπου τοῦ πρὸς θάλασσαν, πηχῶν ἑβδομήκοντα πλά-
do parietis diuidentis: τ cubitorum quinq;
τος τοῦ τοίχου τοῦ διορίζοντος, καὶ πηχῶν πέντε τὸ
latitudo in circuitu: τ lōgitudo eius cubitorum nonaginta:
εὖρος κυκλόθεν, καὶ μῆκος αὐτοῦ πηχῶν ἐννενήκοντα,
τ menſus eſt contra domū lōgitudinē cubitorum
καὶ διεμέτρησεν κατέναντι τοῦ οἴκου μῆκος πηχῶν
centū. τ reliqua τ ſeparātia τ parie-
ἑκατόν. καὶ τὰ ἀπόλοιπα καὶ τὰ διορίζοντα καὶ οἱ τοῖ-
tes eius lōgitudinē cubitorum cētū: τ latitudinē
χοι αὐτοῦ μῆκος πηχῶν ἑκατόν, καὶ τὸ εὖρος κατὰ
faciem tēpli τ reliqua contra
πρόσωπον τοῦ ναοῦ καὶ τὰ ἀπόλοιπα κατέναντι
cubitorum centū τ menſus eſt lōgitudinē ſeparan-
πηχῶν ἑκατὸν καὶ διεμέτρησεν τὸ μῆκος τοῦ διορίζον-
tis cōtra faciem reliquorum que erāt poſt ter-
τος κατὰ πρόσωπον τῶν ἀπολοίπων τῶν κατόπι-
gū domus illius τ reliqua que hinc
σθεν τοῦ οἴκου ἐκείνου καὶ τὰ ἀπόλοιπα τὰ ἔνθεν
τ que inde cubitorum centū lōgitudinē. τ tēplū τ an-
καὶ τὰ ἔνθεν πηχῶν ἑκατὸν μῆκος. καὶ ὁ ναὸς καὶ αἱ
guli τ clam exterius ſtrata ligno: τ
γωνίαι καὶ τὸ αὐλὰμ τὸ ἐξώτερον ἐφατνωμένα, καὶ αἱ
feneſtre reticulate ad lucēdū que in circuitu tri-
θυρίδες δικτυωταὶ ὑποφαύσιν τοῖς κύκλῳ τοῖς τρι-
bus vt τ proſpiceret. τ domus τ eā que prima
σὶν ὥστε καὶ διακύπτειν. καὶ ὁ οἶκος καὶ τὰ πλησίον
ſtrata ligno per circuitū τ a pauimēto vſq; ad fene-
ἐξυλωμένα κύκλῳ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἕως τῶν θυ-
ſtras: τ feneſtre aperte tripliciter ad proſpi-
ρίδων, καὶ αἱ θυρίδες ἀναπτυσσόμεναι τρισσῶς εἰς δια-
ciendū τ vſq; ad domū interiorē τ
κύπτειν καὶ ἕως τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτέρου καὶ τοῦ
exteriorē τ per omnem parietē in circuitu intrinſecus
ἐξωτέρου καὶ ἐφ᾽ ὅλον τὸν τοῖχον κύκλῳ τὸν ἔσωθεν
τ extrinſecus celata cherubim: τ palme
καὶ τὸν ἔξωθεν γεγλυμμένα χερουβεὶμ, καὶ φοίνικες
inter cherubim τ cherub duo facies
ἀναμέσον χερουβεὶμ καὶ χερουβ δύο πρόσωπα τῷ
cherub facies hominis ad palmā hinc τ fa-
χερουβ πρόσωπον ἀνθρώπου πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν καὶ πρό-
ciem hominis ad palmā inde celatus
σωπον ἀνθρώπου πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν διαγεγλυμ-
omnis paries in circuitu ex pauimēto vſq;
μένος ὅλος ὁ τοῖχος κυκλόθεν ἐκ τοῦ ἐδάφους ἕως
ad laquear cherubim τ palme celate
φατνώματος χερουβεὶμ καὶ οἱ φοίνικες διαγεγραμ-
τ ſanctuariū
μένοι καὶ ἅγιον

C

D

τ templū aperiebatur per quatuor angulos per faciem
καὶ ὁ ναὸς ἀναπτυσσόμενος τετράγωνα κατὰ πρόσωπον
ſanctorum viſio ſicut aſpectus altaris lignei: cubitorum
τῶν ἁγίων ὅρασις ὡς ὄψις θυσιαστηρίου ξυλίνου, πηχῶν
triū altitudo eius: τ cubitorum duorum longitudo τ
τριῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ πηχῶν δύο τὸ μῆκος, καὶ
latitudo cubitorum duorum. τ cornua hēbat: τ baſis
τὸ εὖρος πηχῶν δύο. καὶ κέρατα εἶχεν, καὶ ἡ βάσις
eius τ parietes eius lignei: τ dixit ad me:
αὐτοῦ καὶ οἱ τοῖχοι αὐτοῦ ξύλινοι, καὶ εἶπεν πρός με,
hec menſa que aū faciem dñi: τ duo oſtia
αὕτη ἡ τράπεζα ἡ πρὸ προσώπου κυρίου, καὶ δύο θυ-
tēplo: τ ſctō duo oſtia duobus
ρώματα τῷ ναῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ δύο θυρώματα τοῖς δυσὶ
oſtiis que vertebant duo oſtia vni τ duo
θυρώμασι τοῖς στροφωτοῖς δύο θυρώματα ἑνὶ καὶ δύο
oſtia porte ſecūde τ celatura in eis:
θυρώματα τῇ θύρᾳ τῇ δευτέρᾳ καὶ γλυφὴ ἐπ᾽ αὐτῶν,
τ oſtia tēplo cherubim τ palme ſcdm
καὶ θυρώματα τῷ ναῷ χερουβεὶμ καὶ φοίνικες κατὰ τὴν
ſculpturā ſctōrum τ ſcdm ligna ante faciem
γλυφὴν τῶν ἁγίων καὶ κατὰ τὰ ξύλα κατὰ πρόσωπον
clam forinſecus τ feneſtre abſcōdite. τ menſus eſt
τοῦ αἰλὰμ ἔξωθεν καὶ θυρίδες κρυπταί. καὶ διεμέτρησεν
hinc τ inde in laquearia clam: τ late-
ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς τὰ ὀρόφωμα τοῦ αἰλάμ, καὶ τὰ πλευ-
ra domus coniuncta.
ρὰ τοῦ οἴκου ἐζυγωμένα.
Ca. 4. 2.

A

Et eduxit me in atriū exterius ad
Καὶ ἐξήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν κα-
orientē contra portam que ad aquilonē: τ
τὰ ἀνατολὰς κατέναντι τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ
eduxit me: τ ecce exedre quinq; iuxta
ἐξήγαγέν με, καὶ ἰδοὺ ἐξαίδραι πέντε ἐχόμεναι τοῦ
reliquum τ prope ſeparatū ad aquilonē:
ἀπολοίπου καὶ ἐχόμεναι τοῦ διορίζοντος πρὸς βορρᾶν,
cubitis centū lōgitudo ad aquilonē: τ latitudo cubitorum
πηχῶν ἑκατὸν μῆκος πρὸς βορρᾶν, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν
quinquaginta deſcripte ſicut porte
πεντήκοντα διαγεγραμμέναι ὃν τρόπον αἱ πύλαι
atrii interioris: τ ſicut columne
τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας, καὶ ὃν τρόπον αἱ περίστυλοι
atrii exterioris per ordinē contra faciem
τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας κατὰ στίχον ἀντιπρόσωποι
porticus tres: τ contra exedras deambula-
στοαὶ τρισσαί, καὶ κατέναντι τῶν ἐξαιδρῶν περίπα-
tio cubitorum decē latitudo per cubitos centū lōgi-
τος πηχῶν δέκα τὸ πλάτος ἐπὶ πήχεις ἑκατὸν μῆ-
tudo ad interiorē viā cubiti vnius. τ o-
κος εἰς τὴν ἐσωτέραν ὁδὸν πήχους ἑνός. καὶ τὰ θυ-
ſtia eorum ad aquilonē: τ deambulationes
ρώματα αὐτῶν πρὸς βορρᾶν, καὶ οἱ περίπατοι οἱ
cenaculorum ſimiliter. quia eminebāt colūne extra
ὑπερῴων ὡσαύτως ὅτι ἐξεῖχε τὸ περίστυλον ἔξωθεν
colūnas inferiores τ ſpaciū ſic.
τοῖς στύλοις τοῖς κατωτέροις καὶ τὸ διάστημα οὕτως.
triplices erant τ colūnas nō hēbāt ſicut colūne
τριπλαῖ ἦσαν καὶ στύλους οὐκ εἶχον καθὼς οἱ στύλοι
exedrarum. propterea eminebāt ab his que inferius
τῶν ἐξαιδρῶν. διὰ τοῦτο ἐξεῖχον ἀπὸ τῶν ὑποκάτω-
τ his que in medio de terra τ limen extrinſecus
θεν καὶ τῶν ἐν μέσῳ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ φλιὰ ἔξωθεν ὃν
ſicut exedre atrii exterioris reſpiciē-
τρόπον αἱ ἐξαίδραι τῆς αὐλῆς τῆς ἔξωθεν αἱ βλέπου-
tes contra exedras que ad aquilonē lōgitudo
σαι ἀπέναντι τῶν ἐξαιδρῶν τῶν πρὸς βορρᾶν μῆκος
cubitorum quinquaginta.
πηχῶν πεντήκοντα.

B

templi: limen quadrangulum: & facies ſanctuarii aſpectus contra aſpectū. Altaris lignei trium cubitorū altitudo: & longitudo eius duorum cubitorū: & anguli eius & lōgitudo eius & parietes eius lignei. Et locutus eſt ad me. Hec eſt menſa coram domino. Et duo oſtia erant in tēplo: & in ſanctuario. Et in duobus oſtiis ex vtraq; parte bina erant oſtiola que in ſe inuicem plicabantur. Bina enim oſtia erant ex vtraq; parte oſtiorū. Et celata erant in ipſis oſtiis templi cherubim & ſculptura palmarum ſicut in parietibus quoq; expreſſa erant. Quāobrē & groſſiora erant ligna in veſtibuli fronte forinſecus: ſuper que feneſtre obliq̄ & ſimilitudo palmarū hinc atq; inde in humerulis veſtibuli ſecundum latera domus: latitudineq; parietum.

42.

Et eduxit me in atriū exterius per viam ducentem ad aquilonē. Et introduxit me in gazophylaciū quod erat cōtra ſeparatū edificiū & cōtra edem vergentē ad aquilonē in facie longitudinis cētum cubitos oſtii aquilonis: & latitudinis quinquaginta cubitos cōtra viginti cubitos atrii interioris: & cōtra pauimentū ſtratū lapide atrii exterioris: vbi erat porticus iuncta porticui triplici. Et ante gazophylacia deambulatio decem cubitorū latitudinis: ad interiora reſpiciēs vie cubiti vnius. Et oſtia eorū ad aquilonē vbi erant gazophylacia in ſuperioribus humiliora quia ſupportabāt porticus que ex illis eminebāt de inferioribus & de mediis edificii. Triſtega enim erant: & nō habebāt colūnas ſicut erant colūne atriorū. Propterea eminebāt de inferioribus & de mediis a terra cubitis quinquaginta. Et peribolus exterior ſecundum gazophylacia que erāt in via atrii exterioris ante gazophylacia. Longitudo eius quinquaginta cubitorum.

ההיכל מזוזת רבעה ופני הקדש
המראה כמראה: המזבח עץ
שלוש אמות גבה וארכו שתים
אמות ומקצעותיו לו וארכו
וקירתיו עץ וידבר אלי זה
השלחן אשר לפני יהוה: ושתים
דלתות להיכל ולקדש: ושתים
דלתות לדלתות שתים מוסבות
דלתות שתים לדלת אחת
ושתי דלתות לאחרת: ועשויה
אליהן אל דלתות ההיכל כרבים
ותמרים כאשר עשוים לקירות
ועב עץ אל פני האולם מהחוץ:
וחלונים אטמות ותמרים מפו
ומפו אל כתפות האולם וצלעות
הבית והעבים:

Cap. xlij.

ויוציאני אל
החצר החיצונה הדרך דרך
הצפון ויבאני אל הלשכה אשר
נגד הגזרה ואשר נגד הבנין
אל הצפון: אל פני ארך אמות
המאה פתח הצפון והרחב חמשים
אמות: נגד העשרים אשר לחצר
הפנימי ונגד רצפה אשר לחצר
החיצונה אתיק אל פני אתיק
בשלשים: ולפני הלשכות מהלך
עשר אמות רחב אל הפנימית
דרך אמה אחת ופתחיהם לצפון:
והלשכות העליונת קצרות כי
יוכלו אתיקים מהנה מהתחתנות
ומהתכונות בנין: כי משלשות הנה
ואין להן עמודים כעמודי החצרות
על כן נאצל מהתחתנות ומהתיכנות
מהארץ: וגדר אשר לחוץ לעמת
הלשכות דרך החצר החיצונה אל
פני הלשכות ארכו חמשים אמה:

זוז · ראה זבח · שלש · אמה קצע · דבר · סבב · אלם · חלל פה · Cap. xlij. · יצא · חוץ · בנה בוא · בנה · אמה · פנה · חוץ נתק · הלך · צפן · עלה · יכל · תוך בנה · שלש עמד · אצל · פנה

כי ארך הלשכות אשר לחצר
החצונה חמשים אמה והנה על פני
הלך ההיכל מאה אמה ומתחת הלשכות
בוא קדם האלה המבוא מהקדים בבאו
להנה מהחצר החצנה ברחב גדר
החצר דרך הקדים אל פני הגזרה
בנה ואל פני הבנין לשכות והדרך
ראה לפניהם כמראה הלשכות אשר
צפן דרך הצפון כארכן כן רחבן וכל
יצא שפט מוצאיהן וכמשפטיהן וכפתחיהן
דרם וכפתחי הלשכות אשר דרך הדרום
פתח בראש דרך דרך בפני הגדרת
הגן קדם הגינה דרך הקדים בבואן: ויאמר
אמר צפן אלי לשכות הצפון לשכות הדרום
אשר אל פני הגזרה הנה לשכות
הקדש אשר יאכלו שם הכהנים
אכל אשר קרובים ליהוה קדשי
קרב הקדשים שם יניחו קדשי הקדשים
נוח והמנחה והחטאת והאשם כי המקום
קום קדש: בבאם הכהנים ולא יצאו
בוא מהקדש אל החצר החיצונה ושם
חוץ יניחו בגדיהם אשר ישרתו בהן
שרת כי קדש הנה ולבשו בגדים אחרים
וקרבו אל אשר לעם: וכלה את
מדד פנה מדות הבית הפנימי והוציאני דרך
יצא פנה השער אשר פניו דרך הקדים
קדם ומדדו סביב סביב: מדד רוח הקדים
קנה בקנה המדה חמש מאות קנים
מדד סבב בקנה המדה סביב: מדד רוח
מאה הצפון חמש מאות קנים בקנה
דרם המדה סביב: את רוח הדרום מדד
חמש מאות קנים בקנה המדה
סבב אל רוח הים מדד חמש
מאות קנים בקנה המדה: לארבע
חמה רוחות מדדו חומה לו סביב סביב
ארך חמש מאות ורחב חמש

quia longitudo erat gazophylaciorum atrii exterioris quinquaginta cubitorū: & lōgitudo ante faciē tēpli centū cubitorū. Et erat ſubter gazophylacia hec itroitus ab oriente ingrediētiū in ea de atrio exteriori in latitudine periboli atrii qđ erat cōtra viam orientalē in faciem edificii ſepati. Et erant ante edificiū gazophylacia: & via ante faciē eorū iuxta ſimilitudinē gazophylacioꝝ q̄ erant in via aquilonis. ſm longitudinē eorū: ſic & latitudo eorum: & oīs introitus eoꝝ & ſimilitudines & oſtia eorū ſm oſtia gazophylacioꝝ que erant in via reſpiciēte in notū. Oſtium in capite vie quavia erat ante veſtibulū ſepatū per viā orientalē ingredictibus. Et dixit ad me. Gazophylacia aquilonis & gazophylacia auſtri q̄ ſunt ante edificiū ſeparatū: hec ſunt gazophylacia ſācta: in qbus veſcūtur ſacerdotes qui appropinquāt ad dn̄m in ſancta ſctoꝝ. Ibi ponēt ſctā ſanctoꝝ: & oblationē pro pctō & pro delicto. Locus enim ſanct⁹ ē. Cū aūt ingreſſi fuerint ſacerdotes: non egredictur de ſanctis in atrium exterius. Et ibi reponēt veſtimenta ſua in quibus miniſtrant: quia ſancta ſunt: veſtiētur q; veſtimentis aliis & ſic pcedent ad populum. Cunq; compleſſet mēſuras domus interioris eduxit me per viam porte que reſpiciebat ad viam orientalem: & mēſus eſt eā vndiq; p circuitū. Menſus eſt autē cōtra ventū orientalē calamo mēſure qngentos calamos i calamo mēſure per circuitū. Et mēſus eſt cōtra ventū aquilonis quingētos calamos: in calamo mēſure per gyrū. Et ad ventū auſtralē mēſus eſt quingentos calamos: in calamo mēſure p circuitū. Et ad ventū occidētalē mēſus eſt qngētos calamos: in calamo mēſure. Per q̄ttuor vētos mēſus ē murū ei⁹ vndiq; p circuitū lōgitudinē qngētoꝝ cubitoꝝ: & latitudinē qngētoꝝ cubitoꝝ

qꝛ lōgitudo exedrarū reſpicientiū in atriū
ὅτι τὸ μῆκος τῶν ἐξαιδρῶν τῶν βλεπουσῶν εἰς τὴν αὐλὴν
exterius cubitoꝝ quinquaginta ꝛ he ſunt ōtraface
τὴν ἐξωτέραν πηχῶν πεντήκοντα καὶ αὗταί εἰσιν αἱ ἀντιπρόσωποι
cies his totū cubitoꝝ centū. ꝛ oſtia exedrarū
ταύταις τὸ πᾶν πηχῶν ἑκατόν. καὶ αἱ θύραι τῶν ἐξαιδρῶν
iſtarū itroitus q̄ ad orientem vt ingrediatur
τούτων τῆς εἰσόδου τῆς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ εἰσπορεύεσθαι
p eas ex atrio exteriori ſcđm lumē hoc
δι᾽ αὐτῶν ἐκ τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας κατὰ τὸ φῶς τοῦ
in pncipio deābulatorii: ꝛ ad meridiem ꝛ ad faciem
ἐν ἀρχῇ τοῦ περιπάτου, καὶ κατὰ πρὸς νότον καὶ κατὰ πρόσωπον
auſtri: ꝛ ad faciem reliqui: ꝛ ad
τοῦ νότου, καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀπολοίπου, καὶ κατὰ
faciem ſeparantis: ꝛ exedre ꝛ deābulatoriū ad
πρόσωπον τοῦ διορίζοντος, καὶ αἱ ἐξαίδραι καὶ ὁ περίπατος κατὰ
facies ſuas iuxta mēſuras exedrarū q̄ ad
τὰ πρόσωπα αὐτῶν κατὰ τὰ μέτρα τῶν ἐξαιδρῶν τῶν πρὸς
aqlonē. ꝛ ſcđm lōgitudinē earū: ꝛ ſcđm latitudinē earū:
βορρᾶν. καὶ κατὰ τὸ μῆκος αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸ εὖρος αὐτῶν,
ꝛ ſcđm oēs exitus earū ꝛ itroitus: ꝛ ſcđm
καὶ κατὰ πάσας τὰς ἐξόδους αὐτῶν καὶ εἰσόδους, καὶ κατὰ
luminaria earū: ꝛ ſcđm oſtia ipſarū exedrarū
τὰ φῶτα αὐτῶν, καὶ κατὰ θυρώματα αὐτῶν τῶν ἐξαιδρῶν
q̄ ad meridiē. ſcđm oſtia ab initio deambulatorii
τῶν πρὸς νότον. κατὰ τὰ θυρώματα ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῦ περιπάτου
ad lumē ſpacii calami ad orientē vt ingrediatur
τοῦ ἐπὶ φῶς διαστήματος καλάμου κατὰ ἀνατολὰς τοῦ εἰσπο-
per ea. ꝛ dixit ad me: exedre ad aqlonē
ρεύεσθαι αὐτά. καὶ εἶπεν πρός με, αἱ ἐξαίδραι αἱ πρὸς βορρᾶν
ꝛ exedre q̄ ad auſtrū exiſtēs ante faciem ſpa-
καὶ αἱ ἐξαίδραι αἱ πρὸς νότον οὖσαι, κατὰ πρόσωπον τῶν δια-
tiorum ſunt exedre ſancti ſanctoꝝ in qb⁹ veſcunt
στημάτων εἰσὶν αἱ ἐξαίδραι τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων ἐν αἷς ἔδονται
ibi ſacerdotes appropinq̄ntes ad dn̄m ſctā ſctoꝝ ꝛ
ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες πρὸς κύριον τὰ ἅγια τῶν ἁγίων καὶ
ſacrificiū ꝛ q̄ pro ignorātia. qꝛ locus ſctūs eſt
τὴν θυσίαν καὶ τὰ περὶ ἀγνοίας. διότι τόπος ἅγιός ἐστιν
nō ingredietur illuc pter ſacerdotes: ꝛ nō egredi-
οὐκ εἰσελεύσονται ἐκεῖ πάρεξ τῶν ἱερέων, καὶ οὐκ ἐξελεύ-
entur ex ſctis in atriū exterius. vt om-
σονται ἐκ τῶν ἁγίων εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν. ὅπως δια-
nino ſcti ſint q̄ offerunt. ꝛ nō tangant
παντὸς ἅγιοι ὦσιν οἱ προσάγοντες. καὶ μὴ ἅπτωνται τοῦ
veſtimēta eoꝝ in qb⁹ miniſtrant in eis: qꝛ ſctā
στολισμοῦ αὐτῶν ἐν οἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς, διότι ἅγιά
ſunt: ꝛ induentur veſtimēta alia qn̄ tangant ppl'm. ꝛ cō-
ἐστιν, καὶ ἐνδύσονται ἱμάτια ἕτερα ὅταν ἅπτωνται τοῦ λαοῦ. καὶ συν-
pleta ē menſuratio dom⁹ iterioris: ꝛ eduxit me p viam
ετελέσθη ἡ διαμέτρησις τοῦ οἴκου ἔσωθεν, καὶ ἐξήγαγέν με κατὰ τὴν ὁδὸν
porte reſpicientis ad orientē. ꝛ mēſus eſt dom⁹
τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς. καὶ διεμέτρησεν τὸ οἴκου
exemplar i circuitu in ordine. ꝛ ſtetit poſt tergū porte
τὸ ὑπόδειγμα κυκλόθεν ἐν διατάξει. καὶ ἔστη κατὰ νώτου τῆς πύ-
reſpiciētis ad orientem: ꝛ menſus eſt dom⁹ exem-
λης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ διεμέτρησε τὸ οἴκου τὸ ὑπό-
plar i circuitu in ordine quingētos in calamo mēſure:
δειγμα κυκλόθεν ἐν διατάξει πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου
ꝛ cōuerſus ē ad mare: ꝛ menſus eſt ſcđm faciem
καὶ ἐπέστρεψεν πρὸς θάλασσαν, καὶ διεμέτρησεν κατὰ πρόσωπον τῆς
maris cubitoꝝ quingētos in calamo menſure. ꝛ cōuer-
θαλάσσης πηχῶν πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου. καὶ ἐπέ-
ſus ē ad aqlonē: ꝛ menſus eſt ſcđm faciem aqlonis cu-
στρεψεν πρὸς βορρᾶν, καὶ διεμέτρησεν κατὰ πρόσωπον τοῦ βορρᾶ πη-
bitoꝝ quigentos in calamo menſure. ꝛ cōuerſus ē ad auſtrū:
χῶν πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου. καὶ ἐπέστρεψεν πρὸς νότον,
ꝛ menſus eſt ſcđm faciem auſtri quigentos in cala-
καὶ διεμέτρησε τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ νότου πεντακοσίους ἐν τῷ καλά-
mo mēſure q̄ttuor ptes ei⁹: ꝛ diſpoſuit murū ei
μῳ τοῦ μέτρου τὰ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ, καὶ διέταξεν περίβολον αὐτοῦ
p circuitū: q̄ngentos ad orientē. ꝛ quīgētoꝝ cubitoꝝ latitudo
κύκλῳ, πεντακοσίους πρὸς ἀνατολάς. καὶ πεντακοσίων πηχῶν εὖρος

ad diuidendū inter ſctā ꝛ inter an-
τοῦ διαστέλλειν ἀναμέσον τῶν ἁγίων καὶ ἀναμέσον τοῦ προ-
murale in ordine dom⁹.
τειχίσματος ἐν διατάξει τοῦ οἴκου. Ca.43.

A Et adduxit me ad portā q̄ ad orientem: ꝛ
Καὶ ἤγαγέν με ἐπὶ τὴν πύλην τὴν πρὸς ἀνατολάς, καὶ
eduxit me: ꝛ ecce glīa dei iſrael veniebat p
ἐξήγαγέν με, καὶ ἰδοὺ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν
viā q̄ ad orientem: ꝛ vox caſtroꝝ q̄ſi vox
ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνατολάς, καὶ φωνὴ τῆς παρεμβολῆς ὡς φω-
geminātiū multoꝝ: ꝛ tra reſplēdebat q̄ſi ful-
νὴ διπλασιαζόντων πολλῶν, καὶ ἡ γῆ ἐξέλαμπεν ὡς φέγ-
gur in glīa p circuitū: ꝛ viſio quā vidi ſcđm viſio-
γος ἐν τῇ δόξῃ κυκλόθεν, καὶ ἡ ὅρασις ἣν ἴδον κατὰ τὴν ὅρα-
nē quā videram qn̄ ingrediebar vt vngerē ciuitatē: ꝛ
σιν ἣν ἴδον ὅτε εἰσεπορευόμην τοῦ χρῖσαι τὴν πόλιν, καὶ
C viſio currus quē vidi. ſcđm viſionē quā vidi ſup
ἡ ὅρασις τοῦ ἅρματος οὗ ἴδον κατὰ τὴν ὅρασιν ἣν ἴδον ἐπὶ
fluuium chobar: ꝛ cecidi in faciem meā: ꝛ
τοῦ ποταμοῦ χοβάρ, καὶ ἔπεσα ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ
glīa dn̄i igreſſa ē in domū p viā por-
ἡ δόξα κυρίου εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύ-
te reſpicientis ad orientem: ꝛ aſſumpſit me
λης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἀνέλαβέν με
ſpūs ꝛ introduxit me in atriū interius: ꝛ
πνεῦμα καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ
ecce plena glīa dn̄i dom⁹: ꝛ ſteti ꝛ ecce vox
ἰδοὺ πλήρης δόξης κυρίου ὁ οἶκος, καὶ ἔστην καὶ ἰδοὺ φωνὴ
de domo loquētis ad me. ꝛ vir ſtabat iux-
ἐκ τοῦ οἴκου λαλοῦντος πρός με. καὶ ὁ ἀνὴρ εἱστήκει ἐχό-
ta me: ꝛ dixit ad me: vidiſti tu fili hoīs
μενός μου, καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου τὸν
locum ſolii mei ꝛ locū veſtigii pe-
τόπον τοῦ θρόνου μου καὶ τὸν τόπον τοῦ ἴχνους τῶν πο-
dū meoꝝ: in qb⁹ habitabit nomē meū in medio do-
δῶν μου, ἐν οἷς κατασκηνώσει τὸ ὄνομά μου ἐν μέσῳ τοῦ οἴ-
B m⁹ iſrael in ſēpiternū: ꝛ non cōtaminabūt vltra dom⁹
κου ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐ μὴ βεβηλώσωσιν ἔτι οἶκος
iſrael nomē meū ſctūm: ipi ꝛ duces eoꝝ in
ἰσραὴλ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον, αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγούμενοι αὐτῶν ἐν
fornicatiōe ſua: ꝛ in homicidiis ducum ſuoꝝ in medio
τῇ πορνείᾳ αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς φοναῖς τῶν ἡγουμένων αὐτῶν ἐν μέσῳ
ſui: cū ponerēt ipi poſtes meos i poſtib⁹ ſuis:
αὐτῶν, ἐν τῷ τιθέναι αὐτοὺς τὸ πρόθυρόν μου ἐν τοῖς προθύροις αὐτῶν,
D ꝛ limina mea herētia liminib⁹ eoꝝ: ꝛ dederūt parietē
καὶ τὰς φλιάς μου ἐχομένας τῶν φλιῶν αὐτῶν, καὶ ἔδωκαν τοῖχον
prope me ꝛ ipos. ꝛ ꝯtaminauerūt nomē meū ſanctū in
σύνεγγύς μου καὶ αὐτῶν. καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον ἐν
iniq̄tatib⁹ ſuis q̄s faciebāt: ꝛ cōtriui eos i furore meo
ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν αἷς ἐποίουν, καὶ ἐξέτριψα αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου
ꝛ in occiſiōe. ꝛ nūc abiiciant fornicationē ſuā ꝛ homi-
καὶ ἐν φόνῳ. καὶ νῦν ἀπωσάσθωσαν τὴν πορνείαν αὐτῶν καὶ τοὺς φό-
cidia ducum ſuoꝝ a me: ꝛ habitabo in medio eo-
νους τῶν ἡγουμένων αὐτῶν ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ αὐ-
rū in eternū. ꝛ tu fili hoīs oſtende domui iſrael do-
τῶν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου δεῖξον τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ τὸν οἶ-
mū: ꝛ ceſſabūt a pctis ſuis: ꝛ viſionē e-
κον, καὶ κοπάσουσιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ τὴν ὅρασιν αὐ-
ius ꝛ diſpoſitionē illi⁹: ꝛ ipi accipient tormētū ſuum
τοῦ καὶ τὴν διάταξιν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ λήψονται τὴν κόλασιν αὐτῶν
p oibus q̄ fecerunt. ꝛ deſcribes domū ꝛ pparationē
ὑπὲρ πάντων ὧν ἐποίησαν. καὶ ἀναγράψεις τὸν οἶκον καὶ τὴν ἑτοι-
ei⁹: ꝛ exitus eius: ꝛ introit⁹ ei⁹: ſubſtantiā
μασίαν αὐτοῦ, καὶ τὰς διεξόδους αὐτοῦ, καὶ εἰσόδους αὐτοῦ, τὴν ὑπόστασιν
eius: ꝛ oia precepta illi⁹ ꝛ omnia legitia ei⁹:
αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ νόμιμα αὐτοῦ,
ꝛ omnes leges eius notas facies illis ꝛ deſcribes
καὶ πάντας τοὺς νόμους αὐτοῦ γνωριεῖς αὐτοῖς καὶ διαγράψεις
coram eis: ꝛ cuſtodiant oēs iuſtificatiōes meas ꝛ om-
ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ φυλάξωνται πάντα τὰ δικαιώματά μου καὶ πάν-
nia precepta mea: ꝛ faciant ea. ꝛ deſcriptionē dom⁹
τα τὰ προστάγματά μου, καὶ ποιήσωσιν αὐτά. καὶ διαγραφὴν τοῦ οἴκου

diuidentē inter ſanctuariū & vulgi locū. 43.

Et duxit me ad portam que reſpiciebat ad viam orientalē. Et ecce gloria dei iſrael igrediebatur per viam orientalem: & vox erat ei quaſi vox aquarū multarꝫ: & tra ſplendebat a maieſtate eius. Et vidi viſionē ſm ſpeciem quam videram quādo venit vt diſperderet ciuitatē: & ſpecies ſm aſpectū quē viderā iuxta fluuium chobar. Et cecidi ſup faciē meā. Et maieſtas dn̄i ingreſſa eſt tēplum per viam porte que reſpiciebat ad orientē. Et eleuauit me ſpūs: & itroduxit me in atrium interius. Et ecce repleta erat gloria dn̄i domus. Et audiui loquentem ad me de domo: & vir qui ſtabat iuxta me. Et dixit ad me. Fili hominis: locus ſolii mei: & locus veſtigiorū pedū meorū: vbi habito in medio filiorū iſrael in eternum: & non polluet vltra domus iſrael nomen ſanctū meū: ipſi & reges eorū in fornicationibus ſuis: & in ruinis regū ſuorū: & in excelſis: q fabricati ſunt limē ſuū iuxta limē meū: & poſtes ſuos iuxta poſtes meos & murus erat īter me & eos; & polluerūt nomē ſanctū meū in aboīationib⁹ q̄s fecerūt: ꝓpter qđ cōſūpſi eos ī ira mea. Nūc ergo repellāt ꝓcul fornicationē ſuā & ruinas regū ſuorū a me & habitabo in medio eoꝝ ſemp. Tu aūt fili hominis oſtende domui iſrael tēplū & cōfundantur ab iniqtatibus ſuis: & metiātur fabricam: & erubeſcant ex omnibus que fecerūt. Figurā domus & fabrice eius exitus & introit⁹ & oēm deſcriptionē eius & vniuerſa precepta eius: cunctūq; ordinē eius & oēs leges eius oſtende eis: & ſcribe in oculis eoꝝ vt cuſtodiant oēs deſcriptiones eius & precepta illius & faciant ea. Iſta eſt lex domus

מאות להבדיל בין הקדש לחול: בדל
Cap.xliij. ויולכני אל השער שער הלך
אשר פנה דרך הקדים: והנה כבוד קדם כבד
אלהי ישראל בא מדרך הקדים בוא
וקולו כקול מים רבים והארץ רבב
האירה מכבדו: וכמראה המראה אור ראה
אשר ראיתי כמראה אשר ראיתי
בבאי לשחת את העיר ומראות בוא
כמראה אשר ראיתי אל נהר כבר
ואפל אל פני: וכבוד יהוה בא אל נפל פנה
הבית דרך שער אשר פניו דרך
הקדים: ותשאני רוח ותבאני אל נשא בוא
החצר הפנימי והנה מלא כבוד פנה
יהוה הבית: ואשמע מדבר אלי שמע דבר
מהבית ואיש היה עמד אצלי:
ויאמר אלי בן אדם את מקום אמר קום
כסאי ואת מקום כפות רגלי אשר
אשכן שם בתוך בני ישראל לעולם שכן
ולא יטמאו עוד בית ישראל שם טמא
קדשי המה ומלכיהם בזנותם זנה
ובפגרי מלכיהם במותם: בתתם פגר נתן
ספם את ספי ומזוזתם אצל מזוזתי ספף זוז
והקיר ביני וביניהם וטמאו את
שם קדשי בתועבותם אשר עשו תעב עשה
ואכל אתם באפי: עתה ירחקו רחק
את זנותם ופגרי מלכיהם ממני
ושכנתי בתוכם לעולם: ואתה בן עלם
אדם הגד את בית ישראל את נגד
הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו כלם
את תכנית: ואם נכלמו מכל אשר
עשו צורת הבית ותכונתו ומוצאיו עשה כון
ומובאיו וכל צורתו ואת כל יצא בוא
חקתיו וכל צורתו וכל תורתיו חקק ירה
הודע אתם וכתב לעיניהם וישמרו ידע שמר
את כל צורתו ואת כל חקתיו
ועשו אותם: זאת תורת הבית עשה

על ראש ההר כל גבלו סביב סביב
קדש קדשים הנה זאת תורת
הבית: ואלה מדות המזבח באמות
אמה אמה וטפח וחיק האמה ואמה
רחב וגבולה אל שפתה סביב זרת
האחד וזה גב המזבח: ומחיק
הארץ עד העזרה התחתונה שתים
אמות ורחב אמה אחת ומהעזרה
הקטנה עד העזרה הגדולה ארבע
אמות ורחב האמה: וההראל ארבע
אמות ומהאראיל ולמעלה הקרנות
ארבע: והאראיל שתים עשרה ארך
בשתים עשרה רחב רבוע אל
ארבעת רבעיו: והעזרה ארבע
עשרה ארך בארבע עשרה רחב אל
ארבעת רבעיה והגבול סביב אותה
חצי האמה והחיק לה אמה סביב
ומעלתהו פנות קדים: ויאמר אלי
בן אדם כה אמר אדני יהוה אלה
חקות המזבח ביום העשותו
להעלות עליו עולה ולזרק עליו דם:
ונתתה אל הכהנים הלוים אשר
הם מזרע צדוק הקרבים אלי נאם
אדני יהוה לשרתני פר בן בקר
לחטאת: ולקחת מדמו ונתתה על
ארבע קרנתיו ואל ארבע פנות
העזרה ואל הגבול סביב וחטאת
אתו וכפרתהו: ולקחת את הפר
החטאת ושרפו במפקד הבית מחוץ
למקדש: וביום השני תקריב
שעיר עזים תמים לחטאת וחטאו
את המזבח כאשר חטאו בפר:
בכלותך מחטא תקריב פר בן
בקר תמים ואיל מן הצאן תמים:
והקרבתם לפני יהוה והשליכו
הכהנים עליהם מלח והעלו אתם

in ſummitate montis. Oēs fines ei⁹ in circuitu ſanctum ſanctorum eſt. Hec eſt ergo lex ∞∞∞ domus. Iſte aūt mēſure altaris in cubito veriſſimo:q habebat cubitū & palmū. In ſinu eius erat cubitus: & cubitus in latitudine: & definitio eius vſq ad labiū eius in circuitu palmus vnuſ. Hec quoq erat foſſa altaris. Et de ſinu terre vſq ad crepidinē nouiſſimam duo cubiti: & latitudo cubiti vni⁹: & a crepidine miore vſq ad crepidinē maiorē q̄ttuor cubiti: & latitudo cubiti vnius. Ipſe aūt ariel q̄ttuor cubitorū: & ab ariel vſq ad ſurſum cornua q̄ttuor. Et ariel duodecī cubitorū in longitudine p duodecim cubitos latitudinis q̄drangulū eqs lateribꝰ. Et crepido quattuordecī cubitorū longitudinis p q̄ttuordecī cubitos latitudinis in q̄ttuor angulis eius & corona in circuitu eius dimidii cubiti: & ſinus eius vnius cubiti p circuitū. Gradus aūt eius verſi ad orientē. Et dixit ad me. Fili hoīs: hec dicit dñs deus. Hi ſunt ritus altaris: in quacūq die fuerit fabricatum ∞ vt offeratur ſup illud holocauſtum & effundatur ſanguis. Et dabis ſacerdotibus & leuitis qui ∞ ſunt de ſemine ſadoch: qui accedunt ad me: ait dñs deus vt offerāt mihi vitulum de armento ∞ pro pctō. Et aſſumens de ſanguine eius pones ſup q̄ttuor cornua eius & ſuper q̄ttuor angulos crepidinis & ſuper coronā in circuitu & mūdabis illud & expiabis. Et tolles vitulum ∞∞∞∞∞ qui oblat⁹ fuerit p pctō: & cōbures eū in ſepato loco dom⁹ extra ſanctuariū. Et in die ſecūdo offeres hircū caprarū īmaculatū p pctō: & expiabūt altare ſicut expiauerunt in vitulo. ∞∞∞∞ Cūq cōpleueris expiās illud offeres vitulum de armēto immaculatū: & arietē de grege imaculatū: & offeres eos in conſpectu dñi. Et mittēt ∞∞ ſacerdotes ſup eos ſal: & offerent eos in ∞∞∞

in vertice mōtis. τ oēs fines ei⁹ i circuitu
ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. καὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτοῦ κυκλόθεν
ſancta ſctōꝝ. iſta eſt lex dom⁹ τ he
ἅγια ἁγίων. οὗτος ἐστὶν ὁ νόμος τοῦ οἴκου καὶ ταῦτα
mēſure altaris in cubito cubiti τ
τὰ μέτρα τοῦ θυσιαστηρίου ἐν πήχει τοῦ πήχεως καὶ
cubitus q̄ttuor digitoꝝ: ſinus illius τ menſura
πῆχυς παλαιστῆς, τὸ κόλπωμα αὐτοῦ καὶ μέτρον τὸ
altitudo p circuitū τ cubit⁹ latitudo: τ giſus p labi
ὕψος κύκλῳ καὶ πῆχυς τὸ εὖρος, καὶ γεῖσος ἐπὶ τὸ χεῖ-
um i circuitu palmi: τ altitudo altaris
λος κυκλόθεν σπιθαμῆς, καὶ τὸ ὕψος τοῦ θυσιαστηρίου
a pfūdo exordij ſinus eius ad
ἐκ βάθους τῆς ἀρχῆς τοῦ κυκλώματος αὐτοῦ πρὸς τὸ
ppiciatoriū qd ſubter cubitoꝝ duo: τ latitudo cu-
ἱλαστήριον τὸ ὑποκάτωθεν πηχῶν δύο, καὶ τὸ εὖρος πή-
biti: τ a ppiciatorio paruo ad ppicia-
χεος, καὶ ἀπὸ τοῦ ἱλαστηρίου τοῦ μικροῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστή-
toriū magnū cubiti q̄ttuor: τ latitudo cubit⁹ vn⁹. τ
ριον μέγα πήχεις τέσσαρα, καὶ εὖρος πῆχυς εἷς. καὶ τὸ
ariel cubitoꝝ q̄ttuor τ ab ariel τ ſuperio-
ἀριὴλ πηχέων τέσσαρα καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριὴλ καὶ ὑπεράνω
ra cornuū cubitus vn⁹. τ ariel cubitoꝝ duo-
τῶν κεράτων πῆχυς εἷς. καὶ τὸ ἀριὴλ πηχέων δώ-
rū latitudo ſup lōgitudinē cubitoꝝ duodecim q̄drangula-
δεκα μήκους, πηχέων δώδεκα εὖρος, τετράγωνον
(sic, as printed:) ω εὖρος ἐπὶ μῆκος πηχέων δώδεκα τετράγωνον
ad q̄ttuor ptes ei⁹ τ ſup ppiciatoriū cubitoꝝ
ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον πηχέ-
q̄ttuordecim latitudo p cubitos q̄ttuorde-
ων τεσσαρακαίδεκα τὸ μῆκος ἐπὶ πήχεις τεσσαρακαί-
cim latitudo p q̄ttuor partes ei⁹ τ giſus e-
δεκα τὸ εὖρος ἐπὶ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ καὶ τὸ γεῖσος αὐ-
ius circundatus ei in circuitu dimidiū cubiti. τ cir-
τοῦ κυκλούμενον αὐτῷ κυκλόθεν ἥμισυ πήχυος. καὶ κύ-
cuit⁹ ei⁹ cubiti i circuitu τ gradus ei⁹
κλωμα αὐτοῦ πῆχυς κυκλόθεν καὶ αἱ κλιμακτῆρες αὐ-
reſpicientes ad orientem. τ dixit ad me: fili
τοῦ βλέπουσαι κατὰ ἀνατολάς. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ
hoīs: hec dicit dñs deus: hec pcep-
ἀνθρώπου, τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ταῦτα τὰ προστάγ-
ta altaris in die q̄ factū fuerit vt offe-
ματα τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ποιήσεως τοῦ ἀνα-
rant ſup eo holocauſta: effundatur ad
φέρειν ἐπ᾽ αὐτὸ ὁλοκαυτώματα καὶ προσχυθήσεται πρὸς
illud ſāguis τ dabis ſacerdotib⁹ leuitis
αὐτὸ αἷμα καὶ δώσεις τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λευίταις τοῖς
ex ſemine ſadoch appropiquātib⁹ ad me di-
ἐκ τοῦ σπέρματος σαδοὺχ τοῖς ἐγγίζουσι πρός με λέ-
cit dñs deus: vt miniſtrent mihi vitulū de bob⁹
γει κύριος ὁ θεός, τοῦ λειτουργεῖν μοι μόσχον ἐκ βοῶν
p peccato. τ tollent de ſangui̅e eius
περὶ ἁμαρτίας. καὶ λήψονται ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ
τ ponent ſup q̄ttuor cornua altaris: τ
καὶ θήσουσιν ἐπὶ τέσσαρα κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ
ſup q̄ttuor angulos ppiciatorii: τ ſup
ἐπὶ τὰς τέσσαρα γωνίας τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ ἐπὶ τὴν
baſim ei⁹ i circuitu τ mūdabunt τ expiabūt
βάσιν αὐτοῦ κύκλῳ καὶ καθαριοῦσιν καὶ ἐξιλάσονται
illud. τ tollent vitulū q̄ pro peccato τ cōbure-
αὐτό. καὶ λήψονται τὸν μόσχον τὸν περὶ ἁμαρτίας καὶ κατακαυ-
tur in loco ſeparato dom⁹ extra ſctā. τ
θήσεται ἐν τῷ ἀποκεχωρισμένῳ τοῦ οἴκου ἔξωθεν τῶν ἁγίων. καὶ
die ſcdo tolles hedū de capꝛis īmaculatū p peccato
τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ λήψῃ ἔριφον ἐξ αἰγῶν ἄμωμον περὶ ἁμαρτίας
τ expiabunt altare ſicut expiabūt in vitul τ
καὶ ἐξιλάσονται τὸ θυσιαστήριον καθότι ἐξιλάσονται ἐν τῷ μόσχῳ. καὶ
poſtq̄ compleueris expiationē: offeres vitulū de bob⁹ ima-
μετὰ τὸ συντελέσαι τὸν ἐξιλασμόν, προσοίσῃ μόσχον ἐκ βοῶν ἄμω-
culatū τ arietē de ouibus īmaculatū τ offeretis coram
μον καὶ κριὸν ἐκ τῶν προβάτων ἄμωμον καὶ προσοίσετε ἔναντι
dño: τ imponent ſacerdotes ſup illud ſal: τ offerent ea
κυρίου, καὶ ἐπιῤῥίψουσιν οἱ ἱερεῖς ἐπ᾽ αὐτὸ ἅλα, καὶ ἀνοίσουσιν αὐτὰ

holocauſta dño. ſeptē dieb⁹ facies he-
ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ. ἑπτὰ ἡμέρας ποιήσεις ἔρι-
dū pro peccato quotidie τ vitulū ex bob⁹: τ
φον ὑπὲρ ἁμαρτίας καθημέραν καὶ μόσχον ἐκ βοῶν, καὶ
arietē de ouibus īmaculatū facient ſeptē dieb⁹ τ
κριὸν ἐκ προβάτων ἄμωμον ποιήσουσιν ἑπτὰ ἡμέρας καὶ
expiabunt altare τ mundabūt illud: τ im-
ἐξιλάσονται τὸ θυσιαστήριον καὶ καθαριοῦσιν αὐτὸ, καὶ πλη-
plebunt manus eoꝝ: τ conſummabunt di-
ρώσουσιν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ συντελέσουσι τὰς ἡμέ-
es. τ erit a die octauo τ vltra.
ρας. καὶ ἔσαι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὀγδόης καὶ ἐπέκεινα.
τ facient ſacerdotes ſup altare holocau-
καὶ ποιήσουσιν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τὰ ὁλοκαυ-
ſta vrā τ q̄ ſalutis vre: τ ſuſci-
τώματα ὑμῶν καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου ὑμῶν, καὶ προσ-
piam vos dicit dñs deus.
δέξομαι ὑμᾶς λέγει κύριος ὁ θεός.

holocauſtū dño. Septē diebus facies ∞∞∞ hircū pro peccato quotidie: & vitulū de armēto & arietē de pecoribus immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare ∞∞∞∞ & mundabunt illud: & implebunt manuꝫ eius. Expletis aūt ſeptē dieb⁹: in die octaua & vltra ∞ facient ſacerdotes ſuper altare ∞∞∞∞∞ holocauſta veſtra: & q̄ pro pace offerūt: & placatus ero vobis: ait dominus deus.

עלה ליהוה: שבעת ימים תעשה
שעיר חטאת ליום ופר בן בקר
ואיל מן הצאן תמימים יעשו:
שבעת ימים יכפרו את המזבח
וטהרו אתו ומלאו ידו: ויכלו את
הימים והיה ביום השמיני והלאה
יעשו הכהנים על המזבח את
עולותיכם ואת שלמיכם ורצאתי
אתכם נאם אדני יהוה:

Ca. 44.

A
ET cōuertit me ad viam porte
Καὶ ἐπέστρεψέν με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν
ſctōꝝ exterioris q̄ reſpicit ad orientem:
ἁγίων τῆς ἐξωτέρας τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς,
τ hec erat clauſa. τ dixit dñs ad me:
καὶ αὕτη ἦν κεκλεισμένη. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἡ
porta hec clauſa erit nō aperietur. τ nul-
πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσαι οὐκ ἀνοιχθήσεται. καὶ οὐ-
lus trāſibit p eam: q2 dñs de⁹ iſrael tranſibit
δεὶς διέλθῃ δι᾽ αὐτῆς, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ διελεύσε-
p eam τ erit clauſa: q2 dux iſte
ται δι᾽ αὐτῆς καὶ ἔσαι κεκλεισμένη, ὅτι ὁ ἡγούμενος οὗτος
ſedebit in ea vt cōedat panē coram dño
καθήσεται ἐν αὐτῇ τοῦ φαγεῖν ἄρτον ἐνώπιον τοῦ κυρίου
τ p viā elam porte ingredie̅t: τ
καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αιλὰμ τῆς πύλης εἰσελεύσεται, καὶ
per viā eius egredie̅t. τ introduxit me p
κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐξελεύσεται. καὶ εἰσήγαγέν με κα-
viā porte q̄ ad aq̄lonē e regione
τὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βοῤῥᾶν κατέναντι τοῦ
B
dom⁹: τ vidi τ ecce plena glīa dñi dom⁹ dñi τ
οἴκου, καὶ ἴδον καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης κυρίου ὁ οἶκος τοῦ κυρίου καὶ
cado in faciem meā. τ dixit dñs ad me: fili
πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, υἱὲ
hoīs pone ſup cor tuū τ vide oculis
ἀνθρώπου τάξαι ἐπὶ τὴν καρδίαν σου καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλ-
tuis τ aurib⁹ tuis audi oīa q̄cūq ego ad te
μοῖς σου καὶ τοῖς ὠσίν σου ἄκουε πάντα ὅσα ἐγὼ πρὸς σὲ
loq̄r: ſcdm oīa p̄cepta dom⁹ dñi: τ ſecū-
λαλῶ, κατὰ πάντα τὰ προστάγματα οἴκου κυρίου, καὶ κα-
dū oīa iudicia ei⁹: τ pones cor
τὰ πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ τάξεις τὴν καρδί-
tuū in viā. dom⁹ p oēs exitus
αν σου εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ οἴκου κατὰ πάσας τὰς ἐξόδους
eoꝝ in oibus ſctis: τ dices ad exaſpe-
αὐτῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἁγίοις, καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν παραπι-
rantem ad domū iſrael: hec dicit dñs
κραίνοντα πρὸς τὸν οἶκον ἰσραὴλ, τάδε λέγει κύριος
dñs: ſufficiat vobis ab oibus iniq̄tatib⁹ vrīs dom⁹ iſ-
κύριος, ἱκανούσθω ὑμῖν ἀπὸ πασῶν ἀνομιῶν ὑμῶν οἶκος ἰσ-
rael: ne inducatis vos filios alienigenas icircūciſos
ραὴλ, τοῦ μὴ εἰσαγαγεῖν ὑμᾶς υἱοὺς ἀλλογενεῖς ἀπεριτμήτους
corde τ incircunciſos carne: ne ſint in ſan-
καρδίᾳ καὶ ἀπεριτμήτους σαρκί, τοῦ μὴ γίνεσθαι ἐν τοῖς ἁγί-
C
ctis meis τ pphanēt ea cū offertis vos panes
οις μου καὶ βεβηλοῦν αὐτὰ ἐν τῷ προσφέρειν ὑμᾶς ἄρτους
meos τ adipē τ ſāguinē τ ptēritis teſtamētū meū i
μου καὶ στέαρ καὶ αἷμα καὶ παραβαίνετε τὴν διαθήκην μου ἐν
oibus iniq̄tatib⁹ vrīs: τ non cuſtodiſtis p̄cep-
πάσαις ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε τὰ προστάγ-
ta ſanctuarij mei: τ ordinabatis vt nō ſuaretis cuſtodias
ματα τῶν ἁγιασμάτων μου, καὶ διετάσσετε τοῦ μὴ φυλάσσειν φυλακὰς
in oibus ſctis meis vobis. ppterea hec dicit dñs: oīs fili⁹
ἐν τοῖς ἁγίοις μου ὑμῖν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, πᾶς υἱὸς

44.

ET conuertit me ad viam porte ∞∞∞ ſanctuarii exterioris q̄ reſpiciebat ad orientē: & erat clauſa. Et dixit dñs ad me. Porta hec ∞∞∞ clauſa erit & non aperietur: & vir non traſiet per eā: qm̄ dñs deus iſrael ingreſſus eſt per eā: eritq clauſa principi. Princeps ipſe ∞∞∞∞ ſedebit in ea vt comedat panem coram dño. Per viā porte veſtibuli īgredietur: & per viā ei⁹ egredietur. Et adduxit me per viā porte aqlonis in cōſpectu dom⁹: & vidi: & ecce īpleuit gloria dñi domū dñi. Et cecidi in faciem meam. ∞∞ Et dixit ad me dñs. Fili hominis: pone ∞∞∞∞ cor tuū & vide oculis tuis: & auribus tuis audi ∞ omnia que ego loquor ad te: ∞∞∞∞∞∞∞∞ de vniuerſis cerimoniis dom⁹ dñi & de cūctis legibus eius. Et pones cor tuū in viis tēpli per oēs exitus ſanctuarii: & dices ad exaſperātem me domū iſrael. Hec dicit dominus ∞∞∞∞∞∞∞ deus. Sufficiat vobis omnia ſcelera veſtra ∞ domus iſrael: eo q̄ inducitis filios alienos ∞∞∞ incircūciſos corde & incircunciſos carne vt ſint in ſāctuario meo: & polluant domum meam: & offertis panes meos adipem & ſanguinem: ∞∞ & diſſoluitis pactū meū in oibus ſceleribus vrīs: & nō ſeruaſtis precepta ſanctuarii mei: ∞∞∞∞ & poſuiſtis cuſtodes obſeruationū mearū in ſctūario meo vobiſmetipſis. Hec dicit dñs deus: oīs

Cap. xliiij

וישב אתי דרך שער
המקדש החיצון הפנה קדים והוא
סגור: ויאמר אלי יהוה השער הזה
סגור יהיה לא יפתח ואיש לא יבא
בו כי יהוה אלהי ישראל בא בו
והיה סגור: את הנשיא נשיא הוא
ישב בו לאכול לחם לפני יהוה
מדרך אולם השער יבוא ומדרכו
יצא: ויביאני דרך שער הצפון אל
פני הבית וארא והנה מלא כבוד
יהוה את בית יהוה ואפל אל פני:
ויאמר אלי יהוה בן אדם שים
לבך וראה בעיניך ובאזניך שמע
את כל אשר אני מדבר אתך
לכל חקות בית יהוה ולכל תורתו
ושמת לבך למבוא הבית בכל
מוצאי המקדש: ואמרת אל מרי
אל בית ישראל כה אמר אדני
יהוה רב לכם מכל תועבותיכם
בית ישראל: בהביאכם בני נכר
ערלי לב וערלי בשר להיות
במקדשי לחללו את ביתי
בהקריבכם את לחמי חלב ודם
ויפרו את בריתי אל כל תועבותיכם:
ולא שמרתם משמרת קדשי
ותשימון לשמרי משמרתי במקדשי
לכם: כה אמר אדני יהוה כל בן

Pͤtiua.heb. Tex.he.Ezechi.xliiij.

נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא — בוא
אל מקדשי לכל בן נכר אשר
בתוך בני ישראל: כי אם הלוים
אשר רחקו מעלי בתעות ישראל — תעה
אשר תעו מעלי אחרי גלוליהם — גלל
ונשאו עונם: והיו במקדשי משרתים — היה שרת
פקדות אל שערי הבית ומשרתים
את הבית המה ישחטו את העולה — שחט עלה
ואת הזבח לעם והמה יעמדו — עמד
לפניהם לשרתם: יען אשר ישרתו — פנה שרת
אותם לפני גלוליהם והיו לבית
ישראל למכשול עון על כן נשאתי — כשל
ידי עליהם נאם אדני יהוה ונשאו
עונם: ולא יגשו אלי לכהן לי — נגש
ולגשת על כל קדשי אל קדשי
הקדשים ונשאו כלמתם ותועבותם — תעב
אשר עשו: ונתתי אתם שמרי — עשה נתן
משמרת הבית לכל עבדתו ולכל — שמר
אשר יעשה בו: והכהנים הלוים בני
צדוק אשר שמרו את משמרת
מקדשי בתעות בני ישראל מעלי — קדש
המה יקרבו אלי לשרתני ועמדו — קרב
לפני להקריב לי חלב ודם נאם
אדני יהוה: המה יבאו אל מקדשי — בוא
והמה יקרבו אל שלחני לשרתני
ושמרו את משמרתי: והיה בבואם
אל שערי החצר הפנימית בגדי — פנה
פשתים ילבשו ולא יעלה עליהם — לבש עלה
צמר בשרתם בשערי החצר
הפנימית וביתה: פארי פשתים
יהיו על ראשם ומכנסי פשתים — היה כנס
יהיו על מתניהם לא יחגרו ביזע — חגר
ובצאתם אל החצר החיצונה אל — יצא חוץ
החצר החיצונה אל העם יפשטו — פשט
את בגדיהם אשר המה משרתם — שרת
בם והניחו אתם בלשכת הקדש — נוח

Trãſl.B.Hie.

alienigena incircūciſus corde & īcircūciſus carne nō ingredietur ſanctuariū meū ōis filiꝰ alienus qui ē in medio filiorū iſrael. Sed & leuite q longe receſſerūt a me in errore filiorum iſrael: & errauerunt a me poſt idola ſua: & portauerūt iniqtatem ſuā: erūt in ſctūario meo editui & ianitores portarum domus & miniſtri domus. Ipſi mactabunt holocauſta & victimas populi: & ipſi ſtabunt in cōſpectu eorū vt miniſtrent eis. Pro eo ꝙ miniſtrauerūt illis in cōſpectu idolorū ſuorū: & facti ſunt domui iſrael in offendiculū iniqtatis: idcirco leuaui manū meā ſup eos: ait dñs deus: & portauerūt iniqtatē ſuā. Et nō appropinqbunt ad me vt ſacerdotio fungātur mihi: neq̧ accedēt ad ōme ſanctuariū meū iuxta ſancta ſctōꝝ: ſed portabūt confuſionē ſuā & ſcelera ſua q̄ fecerunt. Et dabo eos ianitores domus: & in ōmi miniſterio eius: & vniuerſis q̄ fient in eo. Sacerdotes aūt leuite filii ſadoch qui cuſtodierūt cerimonias ſanctuarii mei cum errarent filii iſrael a me: ipſi accedent ad me vt miniſtrēt mihi: & ſtabūt in cōſpectu meo vt offerāt mihi adipē & ſanguinē ait dñs deus. Ipſi ingredietur ſāctuariū meū: & ipſi accedent ad menſam meā vt miniſtrēt mihi & cuſtodiāt cerimonias meas. Cūq̧ ingredientur portas atrii interioris veſtibus lineis induentur: nec aſcendet ſup eos quicq̧ laneum quādo miniſtrāt in portis atrii interioris & intrinſecus. Vitte linee erunt in capitibus eoꝝ: & feminalia linea erunt in lūbis eorū: & nō accingētur in ſudore. Cunq̧ egredietur atriū exterius ad populum: exuent ſe veſtimentis ſuis in quibus miniſtrauerant: & reponent ea in gazophylacio ſanctuarii

Trãſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

allienigena incircūciſus corde & incircūciſus carne:
ἀλλογενῆ ἀπερίτμητος καρδίᾳ καὶ ἀπερίτμητος σαρκί,
nō ingredietur in ſctā mea ab oibus . alie
οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ἅγιά μου ἀπὸ πάντων τῶν ἀλ
nigenis in medio domꝰ iſrael: ſed leuite q̄ receſ
λογενῶν ἐν μέσῳ οἴκου ἰσραήλ, ἀλλ᾽ οἱ λευῖται οἵτινες ἀφι
ſerunt a me cū erraret iſrael a me poſt
λαντο ἀπ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ πλανᾶσθαι τὸν ἰσραὴλ ἀπ᾽ ἐμοῦ ὀπί
cogitationes ſuas: & accipient iniqtatē ſu
σω τῶν ἐνθυμημάτων αὐτῶν, καὶ λήψονται τὴν ἀδικίαν αὐ
am: & erunt in ſctis meis miniſtrantes oſtia
τῶν, καὶ ἔσονται ἐν τοῖς ἁγίοις μου λειτουργοῦντες θυρω
rii in portis domꝰ & miniſtrantes in
ροὶ ἐπὶ τῶν πυλῶν τοῦ οἴκου καὶ λειτουργοῦντες ἐν τῷ
domo mea. iſti imolabūt holocauſta &
οἴκῳ μου. οὗτοι σφάξουσι τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς
victimas ppli: & iſti ſtabunt ante pplm
θυσίας τῷ λαῷ, καὶ οὗτοι στήσονται ἐνώπιον τοῦ λαοῦ
vt miniſtrent eis: ꝓ eo ꝙ miniſtrabant eis añ fa
λειτουργεῖν αὐτοῖς, ἀνθ᾽ ὧν ἐλειτούργουν αὐτοῖς πρὸ προ
ciem idoloꝝ ſuoꝝ: & factū ē domui iſrael
σώπου τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ ἐγένετο τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ
in tormētū iniqtatis: ꝓpt hoc leuaui manū meā ſup
εἰς κόλασιν ἀδικίας, ἕνεκα τούτου ἦρα τὴν χεῖρά μου ἐπ᾽
eos dicit dñs dñs: & accipiēt iniqtatē ſu
αὐτοὺς λέγει κύριος κύριος, καὶ λήψονται τὴν ἀνομίαν αὐ
am: & nō accedent ad me vt ſacdotio fūgāt mihi: neq̧
τῶν, καὶ οὐκ ἐγγιοῦσι πρός με τοῦ ἱερατεύειν μοι, οὐδὲ
offerant ad oia ſcta ſctoꝝ: & accipient
προσάγειν πρὸς πάντα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ λήψονται
ignominiā ſuam in errore q̄ errauerunt. &
τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν ἐν τῇ πλανήσει ᾗ ἐπλανήθησαν. καὶ
ponā eos vt ſeruent cuſtodias domꝰ in om
τάξω αὐτοὺς φυλάσσειν φυλακὰς τοῦ οἴκου εἰς πά
nia opera eius: & in vniuerſa q̄cūq̧ fecerint ſac
ντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ εἰς πάντα ὅσα ἂν ποιῶσιν οἱ ἱε
dotes leuite & filii ſadoc q̄ cuſtodierūt cuſtodias
ρεῖς οἱ λευῖται καὶ υἱοὶ σαδδοὺκ οἳ ἐφύλαξαν φυλακὰς τῶν
ſctoꝝ meoꝝ cū erraret domꝰ iſrael a
ἁγίων μου ἐν τῷ πλανᾶσθαι τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἀπ᾽ ἐ
me. iſti accedent ad me vt miniſtrēt mihi:
μοῦ. οὗτοι προσάξουσι πρός με λειτουργεῖν μοι,
& ſtabūt ante faciem meā vt offerant mihi
καὶ στήσονται πρὸ προσώπου μου τοῦ προσφέρειν ἐμοὶ
D adipē & ſanguinē dicit dñs dñs: iſti ingredientur
στέαρ καὶ αἷμα λέγει κύριος κύριος, οὗτοι εἰσελεύσονται
in ſancta mea: & iſti accedent ad
εἰς τὰ ἅγιά μου, καὶ οὗτοι προσελεύσονται πρὸς
mēſam meam vt miniſtrent mihi: & obſerua
τὴν τράπεζάν μου τοῦ λειτουργεῖν μοι, καὶ φυλά
bunt cuſtodias meas: & erunt cū ingrediē
ξουσι τὰς φυλακάς μου, καὶ ἔσονται ἐν τῷ εἰσπορεύ
tur ipſi in portas atrii exterioris:
εσθαι αὐτοὺς εἰς τὰς πύλας τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας,
E ſtolis lineis induentur: & nō induentur lanis cū
στολὰς λινᾶς ἐνδύσονται, καὶ οὐκ ἐνδύσονται ἔρια ἐν
miniſtrauerit ipſi a porta atrii
τῷ λειτουργεῖν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πύλης τῆς αὐλῆς
interioris & cidares lineas hēbūt in ca
τῆς ἐσωτέρας καὶ κιδάρεις λινᾶς ἕξουσιν ἐπὶ τῶν κε
pitibꝰ coꝝ. & feminalia linea hēbunt in lū
φαλῶν αὐτῶν. καὶ περισκελῆ λινᾶ ἕξουσιν ἐπὶ τὰς ὀσ
bis eoꝝ: & nō accingent violenter cū egredientur
φύας αὐτῶν, καὶ οὐ περιζώσονται βίᾳ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι
ipſi in atriū exterius ad pplm: exuēt
αὐτοὺς εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν πρὸς τὸν λαόν, ἐκδύ
ſe ſtolis ſuis in q̄bꝰ miniſtrant in ea
σονται τὰς στολὰς αὐτῶν ἐν αἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐ
is: & ponent eas in exedris ſctoꝝ
ταῖς, καὶ θήσουσιν αὐτὰς ἐν ταῖς ἐξέδραις τῶν ἁγίων,

Trãſla.gre.lxx.cū iter.latina.

& induentur ſtolis aliis: & nō ſctificabūt pplm
καὶ ἐνδύσονται στολὰς ἑτέρας, καὶ οὐ μὴ ἁγιάσωσι τὸν λαὸν
in ſtolis ſuis: & capita ſua nō radent
ἐν ταῖς στολαῖς αὐτῶν, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν οὐ ξυρήσωσι
F & comas ſuas nō tōdebūt: operientes ope
καὶ τὰς κόμας αὐτῶν οὐ ψιλώσουσι, καλύπτοντες κα
rient capita ſua: & vinū nō bibent
λύψουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ οἶνον οὐ μὴ πίωσι
Leui. 21.c ois ſacerdos cū ingreſſi fuerit ipſi in atriū
πᾶς ἱερεὺς ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὴν αὐλὴν
interius. & viduā & ꝓphanatā nō ac
τὴν ἐσωτέραν. καὶ χήραν καὶ ἐκβεβλημένην οὐ λή
cipient ſibi in vxores: ſed virginē ex
ψονται αὐτοῖς εἰς γυναῖκα, ἀλλ᾽ ἢ παρθένον ἐκ τοῦ
domo iſrael. & ſi fuerit vidua ex ſacdotibꝰ accipiēt:
οἴκου ἰσραήλ. καὶ ἐὰν γένηται χήρα ἐξ ἱερέων λήψονται,
& pplm meū docebunt: inter ſctm & pollutū.
καὶ τὸν λαόν μου διδάξουσιν, ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου.
& inter mundū & imūdum notū facient eis. &
καὶ ἀναμέσον καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου γνωρίσωσιν αὐτοῖς. καὶ
D ſup iudiciū ſanguinis hi ſtabunt: & iudiciū in pre
ἐπὶ κρίσιν αἵματος οὗτοι στήσονται, καὶ κρίσιν ἐν τοῖς προ
ceptis meis iuſtificabunt: & in iudiciis meis iu
στάγμασί μου δικαιώσουσι, καὶ ἐν τοῖς κρίμασίν μου κρι
dicabūt. & legitia mea & precepta mea in om
νοῦσι. καὶ τὰ νόμιμά μου καὶ τὰ προστάγματά μου ἐν πά
nibꝰ ſolēnitatibꝰ meis cuſtodient: & ſabbata mea
σαις ταῖς ἑορταῖς μου φυλάξονται, καὶ τὰ σάββατά μου
ſctificabūt: & ad aiam hois nō ingredientur
ἁγιάσωσι, καὶ ἐπὶ ψυχὴν ἀνθρώπου οὐκ εἰσελεύσονται
vt polluant: ſed ſup patre & matre & filio & filia
τοῦ μιανθῆναι, ἀλλ᾽ ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ υἱῷ καὶ θυγατρὶ
& ſup fratre & ſup ſorore ſua q̄ nō fuit viro:
καὶ ἐπ᾽ ἀδελφῷ καὶ ἐπ᾽ ἀδελφῇ αὐτοῦ ἣ οὐ γέγονεν ἀνδρί,
cōmmaculabit. & poſtq̄ fuerit mūdatꝰ ſeptē dies nu
μιανθήσεται. καὶ μετὰ τὸ καθαρισθῆναι ἑπτὰ ἡμέρας ἐξα
G merabis ei. & q̄cūq̧ die īgreſſꝰ fuerit in atriū
ριθμήσει αὐτῷ. καὶ ᾗ ἂν ἡμέρᾳ εἰσπορεύηται εἰς τὴν αὐλὴν
interius vt miniſtret in ſctis: offeret
τὴν ἐσωτέραν τοῦ λειτουργεῖν ἐν τοῖς ἁγίοις, προσοίσει
placationē dicit dñs. & erit eis hereditas ego
ἱλασμὸν λέγει κύριος. καὶ ἔσται αὐτοῖς κληρονομία ἐγὼ
dñs: ego dñs hereditas eis: & poſſeſſio nō dabitur
κύριος, ἐγὼ κύριος κληρονομία αὐτοῖς, καὶ κατάσχεσις οὐ δοθήσεται
eis in filiis iſrael: ego poſſeſſio eoꝝ. &
αὐτοῖς ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ἐγὼ κατάσχεσις αὐτῶν. καὶ
E ſacrificia & q̄ pro peccato & q̄ pro ignorā
τὰς θυσίας καὶ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας καὶ τὰ ὑπὲρ ἀγνοί
tia & ipſi comedent: & oēm ſeparationē in iſra
ας καὶ αὐτοὶ φάγονται, καὶ πᾶν ἀφόρισμα ἐν τῷ ἰσρα
el: ipſis erit: & p̄mitie oim: & p̄mo
ὴλ, αὐτοῖς ἔσται, καὶ αἱ ἀπαρχαὶ πάντων, καὶ τὰ πρω
genita omniū: & ſeparatiōes oēs ex
τότοκα πάντων, καὶ τὰ ἀφορίσματα πάντα ἐκ τῶν
p̄mitiis vſtis: ſacerdotibꝰ erūt. & p̄mo
ἀπαρχῶν ὑμῶν, τοῖς ἱερεῦσιν ἔσται. καὶ τὰ πρω
genita vſa dabitis ſacdoti vt ponat bñdictio
τογεννήματα ὑμῶν δώσετε τῷ ἱερεῖ τοῦ θεῖναι εὐλογί
nes in domibꝰ vſtis: & oē morticiniū & captū a be
ας εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν, καὶ πᾶν θνησιμαῖον καὶ θηριάλω
Exo. 22.d ſtia ex oibus volatilibꝰ & ex oibus iumētis
τον ἐκ πάντων τῶν πετεινῶν καὶ ἐκ πάντων τῶν κτηνῶν
Leui. 22.b nō comedēt ſacerdotes.
οὐ φάγονται οἱ ἱερεῖς.

Ca.45.

A Et cū mēſi fueritis vos terā in here
Καὶ ἐν τῷ καταμετρεῖσθαι ὑμᾶς τὴν γῆν ἐν κληρο
ditate ſeparabitis p̄mitias dño ſanctas de
νομίᾳ ἀφοριεῖτε ἀπαρχὴν τῷ κυρίῳ ἁγίαν ἀπὸ τῆς
tra: lōgitudo viginti q̄nq̧ milia & latitudo
γῆς, τὸ μῆκος εἰκοσιπέντε χιλιάδες, καὶ τὸ εὖρος
decē milia: ſctm erit
δέκα χιλιάδες, ἅγιον ἔσται

Trãſla.B.Hie.

& veſtient ſe veſtimentis aliis: & nō ſanctificabūt populū in veſtibus ſuis. Caput autem ſuum non radent: neq̧ comā nutrient: ſed tondentes attondent capita ſua. Et vinum non bibet ois ſacerdos qn̄ ingreſſus eſt atrium interius. Et viduam & repudiatā non accipient vxores: ſed virgines de ſemine domus iſrael. Sed & viduam que fuerit vidua a ſacerdote accipiēt: & populū meū docebūt qd ſit inter ſanctū & pollutū: & inter mundum & imundū oſtendēt eis. Et cū fuerit cōtrouerſia ſtabūt in iudiciis meis & iudicabūt. Leges meas & p̄cepta mea in oibus ſolēnitatibꝰ meis cuſtodient: & ſabbata mea ſanctificabūt. Et ad mortuū hominē nō ingrediētur ne polluātur: niſi ad patrē & matrē & filiū & filiam & fratrē & ſororē que alterū virū nō habuerit: in qbus cōtaminabuntur. Et poſtq̄ fuerit emūdatꝰ: ſeptē dies numerabuntur ei: et in die introitus ſui in ſctūariū ad atriū interiꝰ vt miniſtret mihi in ſanctuario: offeret pro peccato ſuo: ait dñs deus. Erit autē eis hereditas: ego hereditas eorum: & poſſeſſionē non dabitis eis in iſrael: ego enī poſſeſſio eorū. Victimā & pro peccato & pro delicto ipſi comedent: & omne votum in iſrael ipſorū erit. Et primitiua omnium primogenitorū: & oia libamenta ex omnibus que offerūtur: ſacerdotum erunt. Et primitiua ciborum veſtrorū dabitis ſacerdoti: vt reponat bñdictionē domui tue. Omne morticiniū & captum a beſtiis de auibus et de pecoribus: nō comedent ſacerdotes. 45.

CVnq̧ cepitis terram diuidere ſortito: ſeparate primitias dño ſanctificatum de terra longitudine viginti quinq̧ milia: & latitudine decē milia. Sanctificatum erit

Tex.heb.Ezechi.xlv. Pͤtiua.heb.

ולבשו בגדים אחרים ולא יקדשו — קדש
את העם בבגדיהם: וראשם לא
יגלחו ופרע לא ישלחו כסום — גלח שלח
יכסמו את ראשיהם: ויין לא ישתו — כסם שתה
כל כהן בבואם אל החצר הפנימית: — פנה
ואלמנה וגרושה לא יקחו להם — גרש לקח
לנשים כי אם בתולת מזרע
בית ישראל והאלמנה אשר תהיה — היה
אלמנה מכהן יקחו: ואת עמי יורו — לקח ירה
בין קדש לחל ובין טמא לטהור — טהר
יודעם: ועל ריב המה יעמדו — ידע ריב
למשפט במשפטי ישפטהו ואת — שפט ירה
תורתי ואת חקותי בכל מועדי — חקק יעד
ישמרו ואת שבתותי יקדשו: ואל — שמר קדש
מת אדם לא יבוא לטמאה כי אם — מות בוא
לאב ולאם ולבן ולבת לאח ולאחות
אשר לא היתה לאיש יטמאו: — היה טמא
ואחרי טהרתו שבעת ימים יספרו — ספר
לו: וביום באו אל הקדש אל — בוא
החצר הפנימית לשרת בקדש
יקריב חטאתו נאם אדני יהוה: — קרב
והיתה להם לנחלה אני נחלתם — היה
ואחזה לא תתנו להם בישראל — נתן
אני אחזתם: המנחה והחטאת
והאשם המה יאכלום וכל חרם — אכל
בישראל להם יהיה: וראשית כל — היה
בכורי כל וכל תרומת כל מכל — בכר
תרומותיכם לכהנים יהיה וראשית — רום
עריסותיכם תתנו לכהן להניח — עריס נתן
ברכה אל ביתך: כל נבלה וטרפה — נוח
מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו
הכהנים:

Cap. xlv.

ובהפילכם את הארץ בנחלה — נפל רום
תרימו תרומה ליהוה קדש מן
הארץ ארך חמשה ועשרים אלף
ארך ורחב עשרה אלף קדש הוא

בכל גבולה סביב: יהיה מזה אל הקדש חמש מאות בחמש מאות מרבע סביב וחמשים אמה מגרש לו סביב: ומן המדה הזאת תמוד ארך חמש ועשרים אלף ורחב עשרת אלפים ובו יהיה המקדש קדש קדשים: קדש מן הארץ הוא לכהנים משרתי המקדש יהיה הקרבים לשרת את יהוה והיה להם מקום לבתים ומקדש למקדש: וחמשה ועשרים אלף ארך ועשרת אלפים רחב והיה ללוים משרתי הבית להם לאחזה עשרים לשכת: ואחזת העיר תתנו חמשת אלפים רחב וארך חמשה ועשרים אלף לעמת תרומת הקדש לכל בית ישראל יהיה: ולנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחזת העיר אל פני תרומת הקדש ואל פני אחזת העיר מפאת ים ימה ומפאת קדמה קדימה וארך לעמות אחד החלקים מגבול ים אל גבול קדימה: לארץ יהיה לו לאחזה בישראל ולא יונו עוד נשיאי את עמי והארץ יתנו לבית ישראל לשבטיהם: כה אמר אדני יהוה רב לכם נשיאי ישראל חמס ושד הסירו משפט וצדקה עשו הרימו גרשתיכם מעל עמי נאם אדני יהוה: מאזני צדק ואיפת צדק ובת צדק יהי לכם: האיפה והבת תכן אחד יהיה לשאת מעשר החמר הבת ועשירת החמר האיפה אל החמר יהיה מתכנתו: והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה

גבל סבב · היה מאה · רבע גרש · מדד · היה קדש · שרת · קום בית · עמת · היה נשא · פנה · פאה · עמת · גבל · קדם היה · ינה · נתן · שדד · סור שפט · עשה רום · אזן · היה · נשא · עשר · היה תכן

in omni termino eius per
circuitũ. Et erit ex omni
parte ſanctificatũ quin-
gentos per quingentos:
quadrifariã per circuitũ
& quinq̃ginta cubitis in
ſuburbana eius p gyrũ.
Et a mẽſura iſta menſu
rabis lõgitudinẽ vigin
ti quinq; miliũ: & latitudi-
nem decem milium. Et
in ipſo erit templum
ſanctumq; ſanctorum:
ſãctificatũ de terra erit
ſacerdotibus miniſtris
ſanctuarii
qui accedunt ad miniſte
rium domini. Et erit eis
locus in domos & i ſan
ctuariũ ſanctitatis. Vigi
ti quinq; autẽ milia lon-
gitudinis & decem
milia latitudinis erunt
leuitis qui miniſtrant
domui. Ipſi poſſidebũt
viginti gazophylacia.
Et poſſeſſionẽ ciuitatis
dabitis quinq; milia
latitudinis: & longitudi-
nis viginti quinq; milia
ſm ſeparationem ſan-
ctuarii omni domui
iſrael. Principi quoq;
hinc & inde
in ſeparationẽ ſanctuarii
& i poſſeſſionẽ ciuitatis
& contra faciẽ ſeparatio
nis ſanctuarii: & cõtra fa
ciẽ poſſeſſionis vrbis a
latere maris vſq; ad mare
& a latere orientis vſq;
ad orientẽ. Lõgitudinis
aũt iuxta vnãq̃q; partẽ
a termino occidẽtali vſ-
q; ad terminũ orientalẽ:
de terra erit ei poſſeſſio
in iſrael. Et non depo-
pulabũtur vltra pricipes
populum meũ: ſed ter
ram dabũt domui iſrael
ſecundum tribus eorũ.
Hec dicit dñs deus.
Sufficiat vobis pricipes
iſrael: iniquitatẽ & rapi
nas intermittite: & iudi-
ciũ & iuſticiã facite. Sepa
rate confinia veſtra a po
pulo meo: ait dominus
deus. Statera iuſta &
ephi iuſtum
& batus iuſtus erit vo-
bis. Ephi & batus equa
lia & vnius mẽſure erunt:
vt capiat decimã partem
chori batus: & decimã
partem chori ephi.
Iuxta mẽſurã chori erit
equa libratio eorũ. Si-
clus autẽ viginti obolos
habet. Porro viginti ſicli
& viginti quinq; ſicli &
quindecim

ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ κυκλόθεν, καὶ ἔσαι ἐκ τούτου ἁγίασμα πεντακόσια καὶ πεντακόσια τετράγωνον κυκλόθεν, καὶ πήχεις πεντήκοντα διάστημα αὐτῶν κυκλόθεν. καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς διαμετρήσεως διαμετρήσεις μῆκος πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ τὸ εὖρος δέκα χιλιάδες ἐν αὐτῇ ἔσαι τὸ ἁγίασμα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων
B
ἀπὸ τῆς γῆς ἔσαι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσιν ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ ἔσαι τοῖς ἐγγίζουσι λειτουργεῖν τῷ κυρίῳ, καὶ ἔσαι αὐτοῖς τόπος εἰς οἴκους ἀφωρισμένος τῷ ἁγιασμῷ αὐτῶν εἰκοσιπέντε χιλιάδες μῆκος καὶ εὖρος εἴκοσι χιλιάδες ἔσαι τοῖς λευΐταις τοῖς λειτουργοῦσι τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτοῖς εἰς κατάσχεσιν πόλεις τοῦ κατοικεῖν, καὶ τὴν κατάσχεσιν τῆς πόλεως δώσετε πέντε χιλιάδας τὸ εὖρος, καὶ τὸ μῆκος εἰκοσιπέντε χιλιάδας ὃν τρόπον ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων παντὶ οἴκῳ ἰσραὴλ ἔσαι. καὶ τῷ ἡγουμένῳ ἐκ τούτου
C
καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἁγίων εἰς κατάσχεσιν τῆς πόλεως κατὰ πρόσωπον τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων, καὶ κατὰ πρόσωπον τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως τὰ πρὸς θάλασσαν καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν πρὸς ἀνατολὰς τὸ μῆκος ὡς μία τῶν μερίδων, ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν πρὸς θάλασσαν, ἐπὶ τὰ ὅρια τὰ πρὸς ἀνατολὰς τῆς γῆς, καὶ ἔσαι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ οὐ καταδυναστεύσουσιν οὐκέτι οἱ ἀφηγούμενοι τὸν λαόν μου, καὶ τὴν γῆν κατακληρονομήσουσιν οἶκος ἰσραὴλ κατὰ φυλὰς αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεός· ἱκανούσθω ὑμῖν οἱ ἀφηγούμενοι τοῦ ἰσραήλ, ἀδικίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἀφέλεσθε, καὶ κρίμα
D
καὶ δικαιοσύνην ποιεῖτε ἐξάρατε τὰς καταδυναστείας ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου λέγει κύριος ὁ θεός. ζυγὸς δίκαιος καὶ μέτρον δίκαιον καὶ χοῖνιξ δικαία ἔσαι ὑμῖν τοῦ μέτρου, καὶ ἡ χοῖνιξ ὁμοίως μία ἔσαι τοῦ λαβεῖν· τὸ δέκατον τοῦ γόμορ, χοῖνιξ καὶ τὸ δέκατον τοῦ γόμορ οἰφὶ πρὸς τὸ γόμορ ἔσω ἴσον. καὶ τὰ σάθμια εἴκοσι ὀβολοὶ πέντε σίκλοι. καὶ εἰκοσιπέντε σίκλοι καὶ πεντεκαίδεκα

Exo. 30.b Leui. 27.c nu.3.f

σίκλοι ἡ μνᾶ ἔσαι ὑμῖν, καὶ αὕτη ἡ ἀπαρχὴ ἣν ἀφοριεῖτε τὸ ἕκτον μέρος τοῦ μέτρου ἀπὸ τοῦ γόμορ τῶν πυρῶν· καὶ τὸ ἕκτον μέρος τοῦ οἰφὶ ἀπὸ τοῦ κόρου τῶν κριθῶν καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ ἐλαίου κοτύλην
E
ἐλαίου ἀπὸ δέκα κοτυλῶν, ὅτι αἱ δέκα κοτύλαι εἰσὶ γόμορ. καὶ πρόβατον ἀπὸ διακοσίων προβάτων ἀφαίρεμα ἐκ πασῶν τῶν πατριῶν ἰσραὴλ θυσίας καὶ ὁλοκαυτώματα σωτηρίου καὶ ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεός· καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς δώσει τὴν ἀπαρχὴν ταύτην τῷ ἀφηγουμένῳ τοῦ ἰσραήλ, καὶ διὰ τοῦτο ἀφηγουμένῳ ἔσαι τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ αἱ θυσίαι καὶ αἱ σπονδαὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις καὶ ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἑορταῖς οἴκου ἰσραήλ. αὐτὸς ποιήσει τὰ περὶ ἁμαρτίας καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου τοῦ ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ οἴκου ἰσραήλ.
F
τάδε λέγει κύριος ὁ θεός· ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνὸς λήψεσθε μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον τοῦ ἐξιλάσασθαι τὸ ἅγιον, καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ δώσει ἐπὶ τὰς φλιὰς τοῦ οἴκου καὶ ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας. καὶ οὕτως ποιήσεις ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνὸς παρ' ἑκάστου ἀσυνέτου καὶ νηπίου καὶ ἐξιλάσεσθε τὸν οἶκον. καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, ἔσαι ὑμῖν τὸ πάσχα ἑορτή· ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε. καὶ ποιήσει ὁ ἀφηγούμενος ἐν
G
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ τῆς γῆς μόσχον ὑπὲρ ἁμαρτίας. καὶ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας τῆς ἑορτῆς ποιήσει ὁλοκαυτώματα τῷ κυρίῳ ἑπτὰ μόσχους καὶ ἑπτὰ κριοὺς ἀμώμους καθ' ἡμέραν τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ περὶ ἁμαρτίας ἔριφον αἰγῶν καθ' ἡμέραν· καὶ θυσίαν καὶ πέμμα τῷ μόσχῳ, καὶ πέμμα τῷ κριῷ ποιήσει, καὶ ἐλαίου τοῦ ἵν τῷ πέμματι. ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς

ſicli mnam faciunt. Et
he ſunt primitie quas
tolletis: ſextam partem
ephi de choro frumẽti:
& ſextam partem
ephi de choro ordei.
Menſura quoq;
olei. Batus olei decima
pars
chori eſt: & decem bati
chorum faciunt. Quia
decem bati implent cho
rum. Et arietem vnũ de
grege ducentorum de
his que nutriuit iſrael
in ſacrificiũ & i holocau
ſtũ: & in pacifica: ad ex-
piandũ pro eis: ait dñs
deus. Omnis populus
terre tenebitur primi-
tiis his.
principi in iſrael. Et ſu
per principem
erunt holocauſta & ſa-
crificium & libamina
in ſolẽnitatib9 & in calen
dis & in ſabbatis: in vni
uerſis ſolemnitatibus do
mus iſrael. Ipſe faciet
pro peccato ſacrificium
& holocauſtum
& pacifica: ad expiandũ
pro domo
iſrael. Hec dicit domi
nus deus.
In primo mẽſe vna mẽ
ſis ſumes vitulum
de armẽto imaculatum:
& expiabis ſanctuariũ.
Et tollet ſacerdos de ſan
guine q̃d erit p pctõ: &
ponet in poſtib9 domus
& in quattuor angulis
crepidinis altaris: & in
poſtibus porte
atrii interioris. Et ſic fa
cies in ſeptima
menſis pro vnoquoq; q
ignorauit & errore dece
ptus eſt: & expiabis pro
domo. In primo menſe
q̃rtadecima die menſis
erit vobis paſce ſolẽni-
tas. Septem diebus azy
ma comedẽtur. Et faciet
princeps in die illa pro
ſe & pro vniuerſo
populo terre vitulũ pro
pctõ. Et in ſeptẽ dierũ
ſolemnitate faciet holo
cauſtum dño: ſeptem
vitulos & ſeptem arie-
tes imaculatos quotidie
ſeptẽ diebus: & pro pec
cato hircum caprarum.
& ſacrificium ephi per
vitulum: & ephi
per arietem faciet & olei
hin per ſingula ephi.
Septimo menſe quinta
decima die menſis

וחמשה שקל המנה יהיה לכם: זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחמר החטים וששיתם האיפה מחמר השערים: וחק השמן הבת השמן מעשר הבת מן הכר עשרת הבתים חמר כי עשרת הבתים חמר: ושה אחת מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל למנחה ולעולה ולשלמים לכפר עליהם נאם אדני יהוה: כל העם הארץ יהיו אל התרומה הזאת לנשיא בישראל: ועל הנשיא יהיה העולות והמנחה והנסך בחגים ובחדשים ובשבתות בכל מועדי בית ישראל הוא יעשה את החטאת ואת המנחה ואת העולה ואת השלמים לכפר בעד בית ישראל: כה אמר אדני יהוה בראשון באחד לחדש תקח פר בן בקר תמים וחטאת את המקדש: ולקח הכהן מדם החטאת ונתן אל מזוזת הבית ואל ארבע פנות העזרה למזבח ועל מזוזת שער החצר הפנימית: וכן תעשה בשבעה בחדש מאיש שגה ומפתי וכפרתם את הבית: בראשון בארבעה עשר יום לחדש יהיה לכם הפסח חג שבעות ימים מצות יאכל: ועשה הנשיא ביום ההוא בעדו ובעד כל עם הארץ פר חטאת: ושבעת ימי החג יעשה עולה ליהוה שבעת פרים ושבעת אילים תמימים ליום שבעת הימים וחטאת שעיר עזים ליום: ומנחה איפה לפר ואיפה לאיל יעשה ושמן הין לאיפה: בשביעי בחמשה עשר יום לחדש

רום שׁשׁה · חטה שׁשׁה · חקק · עשר · כור בית · צאן שקה · עלה · היה · נשא · עשה · לקח · תמם קדש · זוז רבע · פנה זבח · פנה עשה · פתה · היה · יום מין · אכל · יום · עשה · פרה תמם · שעיר עז · שבע

Tex.he.Ezechi.xlvj.

בחג יעשה כאלה שבעת הימים
כחטאת כעלה וכמנחה וכשמן׃
Cap. xlvj. כה אמר אדני יהוה
שער החצר הפנימית הפנה קדים
יהיה סגור ששת ימי המעשה
וביום השבת יפתח וביום החדש
יפתח׃ ובא הנשיא דרך אולם
השער מחוץ ועמד על מזוזת השער
ועשו הכהנים את עולתו ואת
שלמיו והשתחוה על מפתן השער
ויצא והשער לא יסגר עד הערב׃
והשתחוו עם הארץ פתח השער
ההוא בשבתות ובחדשים לפני
יהוה׃ והעלה אשר יקרב הנשיא
ליהוה ביום השבת ששה כבשים
תמימם ואיל תמים׃ ומנחה איפה
לאיל ולכבשים מנחה מתת ידו
ושמן הין לאיפה׃ וביום החדש פר
בן בקר תמימם וששת כבשים
ואיל תמימם יהיו׃ ואיפה לפר
ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים
כאשר תשיג ידו ושמן הין לאיפה׃
ובבוא הנשיא דרך אולם השער
יבוא ובדרכו יצא׃ ובבוא עם הארץ
לפני יהוה במועדים הבא דרך
שער צפון להשתחות יצא דרך
שער נגב והבא דרך שער נגב
יצא דרך שער צפונה לא ישוב
דרך השער אשר בא בו כי נכחו
יצאו׃ והנשיא בתוכם בבואם יבוא
ובצאתם יצאו׃ ובחגים ובמועדים
תהיה המנחה איפה לפר ואיפה
לאיל ולכבשים מתת ידו ושמן הין
לאיפה׃ וכי יעשה הנשיא נדבה
עלה או שלמים נדבה ליהוה
ופתח לו את השער הפנה קדים

Priuatiua heb.: יום · קדם · סגר שש ה · עשה פתח · בוא נשא · אלם זוז · עלה · שחה פתן · סגר · קרב · תמם · נתן · היה · עשה · נשג · בוא · פנה יעד · בוא צפן · שחה · שוב · בוא · נשא בוא · יצא חגג · היה · קדם

Traſl. B. Hie.

in ſolénitate faciet ſicut ſupradicta ſunt per ſeptẽ dies: tã pro pctõ q̃ pro holocauſto & in ſacrificio & in oleo. 46.

Hec dicit dñs deus. Porta atrij interioris q̃ reſpicit ad orientẽ erit clauſa ſex diebus in quibus opus fit. Die aũt ſabbati aperietur. Sed & in die calẽdarũ aperietur: & itrabit princeps per viam veſtibuli porte deforis & ſtabit in limine porte. Et facient ſacerdotes holocauſtum eius & pacifica eius: & adorabit ſuper limen porte. & egredietur: porta aũt nõ claudetur vſq ad veſperã. Et adorabit popl's terre ad oſtiũ porte illi⁹ in ſabbatis & i calẽdis corã dño. Holocauſtũ autẽ hoc offeret priceps dño i die ſabbati ſex agnos imaculatos & arietẽ immaculatũ & ſacrificiũ ephi per arietẽ. In agnis autẽ ſacrificiũ qđ dederit manus eius & olei hin p ſingula ephi. In die aũt calendarũ vitulũ de armẽto imaculatũ: & ſex agni & aries imaculati erũt: & ephi per vitulũ: ephi quoq per arietem faciet ſacrificiũ. De agnis autẽ ſicut inuenerit manus eius olei hin per ſingula ephi. Cũq igreſſus eſt princeps p viã veſtibuli porte ingrediatur: & per eandẽ viã exeat. Et cũ intrabit ppl's terre in cõſpectu dñi in ſolẽnitatibus q ingreditur p portã aqlonis vt adoret egrediatur p viã porte meridiane. Porro q igreditur p viã porte meridiane: egrediatur p viã porte aqlonis. Nõ reuertetur p viã porte p quã ingreſſus eſt ſed e regione illius egredietur. Princeps aũt in medio eorũ cũ ingredientib⁹ ingredietur: & cũ egredientib⁹ egredietur. Et in nũdinis & in ſolẽnitatibus erit ſacrificiũ ephi p vitulũ & ephi p arietẽ. In agnis ãt erit ſacrificiũ ſic inuenerit man⁹ eius: & in oleo hin p ſingula ephi. Cũ aũt fecerit priceps ſpõtaneũ holocauſtũ aut pacifica voluntaria dño: aperietur ei porta q̃ reſpicit ad orietẽ

Traſ. Gre. lxx. cũ interp. latina.

in ſolénitate faciet ſcdm eadẽ ſeptẽ diebus: & ſi-
ἐν τῇ ἑορτῇ ποιήσει κατὰ τὰ αὐτὰ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ κα-
cut pro peccato: & ſicut holocauſta:
θὼς ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας, καὶ καθὼς τὰ ὁλοκαυτώματα,
& ſicut ſacrificia: & ſicut oleum.
καὶ καθὼς αἱ θυσίαι, καὶ καθὼς τὸ ἔλαιον. Ca. 46.
Hec dicit dñs deus: porta in atrio inte-
Τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, πύλη ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐσω- A
riori reſpiciens ad orientẽ: erit clauſa
τέρᾳ τῇ βλεπούσῃ κατὰ ἀνατολάς, ἔσαι κεκλεισμένη
ſex diebus in qb⁹ operari licet: i ãt die ſabbato-
ἓξ ἡμέρας τὰς ἐργασίμας, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββά-
rũ aperietur. & in die neomenie aperie-
των ἀνοιχθήσεται. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νεομηνίας ἀνοιχ-
tur: & intrabit princeps p viã
θήσεται, καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἀφηγούμενος κατὰ τὴν ὁδὸν
elam porte extriſec⁹: & ſtabit ſup veſtibu-
τοῦ αιλαμ τῆς πύλης ἔξωθεν, καὶ στήσεται ἐπὶ τὰ πρόθυ-
la porte: & facient ſacerdotes holocauſta
ρα τῆς πύλης, καὶ ποιήσωσιν οἱ ἱερεῖς τὰ ὁλοκαυτώ-
eius: & q̃ ſalutis eius: & adora-
ματα αὐτοῦ καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ, καὶ προσκυ-
bit in veſtibulo porte & egredieꝛ: &
νήσει ἐπὶ τοῦ προθύρου τῆς πύλης καὶ ἐξελεύσεται, καὶ
porta nõ claudeꝛ vſq ad veſperã: & adorabit
ἡ πύλη οὐ μὴ κλεισθῇ ἕως ἑσπέρας, καὶ προσκυνήσει ὁ B
pplꝯ terre ad veſtibula porte illius in
λαὸς τῆς γῆς κατὰ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης ἐκείνης ἐν
ſabbatis & in neomenijs corã dño.
τοῖς σάββασιν καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις ἐνώπιον κυρίου,
& holocauſta offeret princeps dño
καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα προσοίσει ὁ ἀφηγούμενος τῷ κυρίῳ
in die ſabbatoꝝ: ſex agnos imaculatos: &
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἓξ ἀμνοὺς ἀμώμους, καὶ
arietẽ imaculatũ: & ſacrificiũ coctionẽ arietib⁹ &
κριὸν ἄμωμον, καὶ θυσίαν πέμμα τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς
agnis ſacrificiũ donũ man⁹ eius & oleo hin
ἀμνοῖς θυσίαν δόμα χειρὸς αὐτοῦ καὶ ἐλαίῳ τοῦ ἳν τῷ
coctioni. & in die neomenie vitulũ imacu-
πέμματι. καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νεομηνίας μόσχον ἄμω-
latũ: & ſex agnos: & arietẽ imaculatũ erunt: & coctio-
μον, καὶ ἓξ ἀμνούς, καὶ κριὸν ἄμωμον ἔσονται, καὶ πέμ-
nẽ arieti & coctionẽ vitulo erit ſacrificiũ. & a-
μα τῷ κριῷ καὶ πέμμα τῷ μόσχῳ ἔσαι θυσία. καὶ τοῖς ἀμ- C
gnis ſicut poterit man⁹ eius & oleo hin coctioni.
νοῖς καθὼς ἂν ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ καὶ ἐλαίῳ τοῦ ἳν τῷ πέμματι.
& cũ ingrediatur pñceps p viã elam
καὶ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν ἡγούμενον κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ αιλαμ τῆς
porte ingredieꝛ: & p viã ei⁹ egredietur. & cum
πύλης εἰσελεύσεται, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐξελεύσεται. καὶ ὅταν
intrauerit pplꝯ terre coram dño in ſolénitatib⁹ q̃ ingredi-
εἰσπορεύηται ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐνώπιον κυ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὁ εἰσπορευ-
tur per viã q̃ porte q̃ ad aqlonẽ vt adoret egre-
όμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν προσκυνῆσαι ἐξελεύ-
dieꝛ p viã porte q̃ ad auſtrũ. & q̃ ingreditur
σεται κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον. καὶ ὁ εἰσπορευόμενος
p viã porte q̃ ad auſtrũ: egredietur p viã
κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον, ἐξελεύσεται κατὰ τὴν ὁδὸν
q̃ ad aqlonẽ. nõ reuerteꝛ p portã q̃ igreſſus ẽ: ſed
τὴν πρὸς βορρᾶν. οὐκ ἀναστρέψει κατὰ τὴν πύλην ἣν εἰσῆλθεν, ἀλ-
e regione illi⁹ egredietur: & pñceps eoꝝ in medio
λὰ κατευθὺ αὐτῆς ἐξελεύσεται, καὶ ὁ ἀφηγούμενος αὐτῶν ἐν μέσῳ
eoꝝ cũ ingrediuntur ipſi ingredietur & in ſolénitatib⁹
αὐτῶν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰσελεύσεται καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς
& in nundinis: erit ſacrificiũ coctio vitulo & co-
καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν, ἔσαι ἡ θυσία πέμμα τῷ μόσχῳ καὶ πέμμα
ctio arieti: at agnis ſicut poterit man⁹ ei⁹ & olei hin coctioni.
τῷ κριῷ, τοῖς δὲ ἀμνοῖς καθὼς ἰσχύει ἡ χεὶρ αὐτοῦ καὶ ἐλαίου ἳν τῷ πέμματι.
ſi ãt fecerit pñceps cõfeſſionẽ holocauſtũ aut ſalutare
ἐὰν δὲ ποιήσῃ ὁ ἀφηγούμενος ὁμολογίαν ὁλοκαύτωμα ἢ σωτήριον
dño: aperiet ei. portã reſpicientẽ ad orientem.
τῷ κυρίῳ, ἀνοίξει αὐτῷ τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολάς.

Traſla. gre. lxx. cũ inter. lati.

& faciet holocauſtũ ſuũ: & ſalutis
καὶ ποιήσει τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου
quẽadmodũ faciebat in die ſabbatoꝝ. & egre-
ὃν τρόπον ἐποίει ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. καὶ ἐξε-
dietur & claudet portas poſtq̃ egreſſ⁹ fuerit ip-
λεύσεται καὶ κλείσει τὰς θύρας μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐ-
ſe. & agnũ anniculũ imaculatũ faciet holocau-
τόν. καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον ποιήσει ὁλοκαύτω-
E ſtũ dño: q̃tidie mane mane faciet illud.
μα τῷ κυρίῳ, καθ' ἡμέραν πρωῒ πρωῒ ποιήσει αὐτό.
& ſacrificiũ faciet ſup eo mane mane ſextã ptẽ me-
καὶ θυσίαν ποιήσει ἐπ' αὐτῷ τοπρωῒ πρωῒ τὸ ἕκτον τοῦ μέ-
ſure & olei tertiã ptẽ hin: ad miſcendũ
τρου καὶ ἐλαίου τὸ τρίτον τοῦ ἳν, τοῦ ἀναμῖξαι τὴν
ſimilam ſacrificiũ dño: pceptũ ſemper facie-
σεμίδαλιν θυσίαν τῷ κυρίῳ, πρόσταγμα διαπαντὸς ποι-
tis agnũ & ſacrificiũ & oleum facie-
ήσετε τὸν ἀμνὸν καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὸ ἔλαιον ποιήσε-
tis mane mane holocauſta ſemper. hec
τε τοπρωῒ πρωῒ ὁλοκαυτώματα διαπαντός. τάδε
dicit dñs de⁹. ſi dederit princeps donũ vni de
λέγει κύριος ὁ θεός. ἐὰν δῷ ὁ ἀφηγούμενος δόμα ἑνὶ τῶν
filijs ſuis ex hereditate ſua: hoc poſſeſ-
υἱῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, τοῦτο κατάσχε-
ſio filijs eius i hereditate. & ſi dederit donũ
σις τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐν κληρονομίᾳ. καὶ ἐὰν δῷ δόμα
vni ſeruoꝝ ſuoꝝ: & erit ei vſq ad annũ
ἑνὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ ἔσαι αὐτῷ ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ
remiſſionis: & reddetur principi: pter
τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδοθήσεται τῷ ἡγουμένῳ, πλὴν
hereditatem filioꝝ eius ipſi erit: & nõ acci-
τῆς κληρονομίας τῶν υἱῶν αὐτοῦ αὐτῷ ἔσαι. καὶ οὐ μὴ λά-
piet pñceps ex hereditate ppli ex oppri-
βῃ ἡγούμενος ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ λαοῦ τοῦ κατα-
mat eos de poſſeſſione ſua here-
F δυναστεῦσαι αὐτοὺς ἐκ τῆς κατασχέσεως αὐτῶν κατα-
ditatem dabit filijs ſuis: vt nõ diſpergatur
κληρονομήσει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ὅπως μὴ διασκορπίζη-
pplꝯ me⁹ vnuſqſq a poſſeſſione ſua: &
ται ὁ λαός μου ἕκαστος ἀπὸ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ, καὶ
adduxit me in viã q̃ cõtra tergũ porte
ἀπήγαγέν με εἰς τὴν ὁδὸν τὴν κατὰ νώτου τῆς πύλης
in exedram ſctõꝝ ſacerdotũ reſpicien-
εἰς τὴν ἐξέδραν τῶν ἁγίων τῶν ἱερέων τὴν βλέπου-
tem ad aquilonẽ. & ecce locus illic ſepara-
σαν πρὸς βορρᾶν. καὶ ἰδοὺ τόπος ἐκεῖ κεχωρισμέ-
tus. & dixit ad me: iſte locus eſt vbi coquent
νος. καὶ εἶπεν πρός με, οὗτος ὁ τόπος ἐστὶν οὗ ἑψοῦσιν
illic ſacerdotes q̃ pro ignorãtia & q̃ pro peccato:
ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας καὶ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας,
& coquẽt manna omnino vt nõ efferant in
καὶ ἑψοῦσιν τὸ μαννὰ τοπαράπαν τοῦ μὴ ἐκφέρειν εἰς
atriũ exterius ad ſctificãdũ pplm. & edu-
τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν τοῦ ἁγιάζειν τὸν λαόν. καὶ ἐξή-
xit me in atriũ exterius: & circũduxit
γαγέν με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, καὶ περιήγαγέν
G me p q̃ttuor partes atrij: & ecce atri-
με ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῆς αὐλῆς, καὶ ἰδοὺ αὐ-
um ſcdm latera atrij p quattuor latera
λὴ κατὰ κλίτη αὐλῆς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη τῆς
atrij atria parua lõgitudo cubitoꝝ quadraginta &
αὐλῆς αὐλαὶ μικραὶ μῆκος πηχῶν τεσσαράκοντα καὶ
latitudo cubitoꝝ triginta mẽſura vna ipſis quattu-
εὖρος πηχῶν τριάκοντα μέτρον ἓν τοῖς τέσσαρ-
or: & exedre i circuitu
σιν, καὶ ἐξέδραι κύκλῳ

Traſla. B. Hie.

et faciet holocauſtũ ſuũ & pacifica ſua ſicut fieri ſolet in die ſabbati: & egredietur claudeturq porta poſtq̃ exierit. Et agnũ eiuſdẽ anni imaculatũ faciet holocauſtum quotidie dño. Semper mane faciet illud: & faciet ſacrificiũ ſuper eo catamane mane: ſextam partem ephi: & de oleo tertiam partem hin: vt miſceatur ſimile. Sacrificium dño legitimũ: iuge atq perpetuũ. Faciet agnum & ſacrificium & oleum cata mane mane holocauſtũ ſempiternũ. Hec dicit dñs deus. Si dederit princeps donum alicui de filijs ſuis: hereditas eius filiorũ ſuorũ erit: poſſidebunt eam hereditarie. Si aũt dederit legatũ de hereditate ſua vni ſeruorũ ſuorũ erit illius vſq ad annũ remiſſiõis & reuertetur ad principem. Hereditas aũt eius filijs eius erit. Et nõ accipiet priceps de hereditate populi per violẽtiã & de poſſeſſione eorũ: ſed de poſſeſſione ſua hereditatẽ dabit filijs ſuis vt nõ diſpergatur popul⁹ me⁹ vnuſqſq a poſſeſſione ſua. Et introduxit me per ingreſſum qui erat ex latere porte in gazophylacia ſanctuarij ad ſacerdotes: q̃ reſpiciebant ad aqlonẽ & erat ibi locus vergẽs ad occidentẽ: & dixit ad me. Iſte eſt locus vbi coquẽt ſacerdotes p peccato & p delicto vbi coquent ſacrificium: vt non efferant in atrium exterius & ſanctificetur populus. Et eduxit me in atrium exterius & circunduxit me per quattuor angulos atrij. Et ecce atriolum erat in angulo atrij: atriola ſingula per angulos atrij. In quattuor angulis atrij atriola diſpoſita: quadraginta cubitorũ p longum & triginta per latũ. Menſure vnius quattuor erãt. Et paries per circuitum ambiens

Tex.he.Ezechi.xlvj.

ועשה את עלתו ואת שלמיו
כאשר יעשה ביום השבת ויצא
וסגר את השער אחרי צאתו׃
וכבש בן שנתו תמים תעשה עולה
ליום ליהוה בבקר בבקר תעשה
אתו׃ ומנחה תעשה עליו בבקר
בבקר ששית האיפה ושמן
שלישית ההין לרס את הסלת
מנחה ליהוה חקות עולם תמיד׃
יעשו את הכבש ואת המנחה ואת
השמן בבקר בבקר עולת תמיד׃
כה אמר אדני יהוה כי יתן הנשיא
מתנה לאיש מבניו נחלתו היא
לבניו תהיה אחזתם היא בנחלה׃
וכי יתן מתנה מנחלתו לאחד
מעבדיו והיתה לו עד שנת הדרור
ושבת לנשיא אך נחלתו בניו להם
תהיה׃ ולא יקח הנשיא מנחלת
העם להונתם מאחזתם מאחזתו
ינחל את בניו למען אשר לא
יפצו עמי איש מאחזתו׃ ויביאני
במבוא אשר על כתף השער אל
הלשכות הקדש אל הכהנים הפנות
צפונה והנה שם מקום בירכתים
ימה׃ ויאמר אלי זה המקום אשר
יבשלו שם הכהנים את האשם
ואת החטאת אשר יאפו את
המנחה לבלתי הוציא אל החצר
החיצונה לקדש את העם׃ ויוציאני
אל החצר החיצונה ויעבירני אל
ארבעת מקצועי החצר והנה חצר
במקצע החצר חצר במקצע
החצר׃ בארבעת מקצעות החצר
חצרות קטרות ארבעים ארך
ושלשים רחב מדה אחת לארבעתם
מהקצעות׃ וטור סביב בהם סביב

Priuatiua heb.: יצא · שנה תמם · עשה · ששה · שלש רסס · חקק עלם · תמד · עלה · נתן נשא · נתן · היה · היה שנה · דרר שוב · היה · לקח · ינה · נחל · פוץ בוא · פנה · צפן קום · בשל · אפה · יצא · חוץ · עבר · רבע קצע · מדד · סבב

לְאַרְבַּעְתָּם וּמְבַשְּׁלוֹת עָשׂוּי מִתַּחַת בשל עשה
הַטִּירוֹת סָבִיב׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה אמר
בֵּית הַמְבַשְּׁלִים אֲשֶׁר יְבַשְּׁלוּ שָׁם
מְשָׁרְתֵי הַבַּיִת אֶת זֶבַח הָעָם׃ שרת
Cap. xlvij וַיְשִׁבֵנִי אֶל פֶּתַח
הַבַּיִת וְהִנֵּה מַיִם יֹצְאִים מִתַּחַת שוב
מִפְתַּן הַבַּיִת קָדִימָה כִּי פְנֵי הַבַּיִת פתן קדם
קָדִים וְהַמַּיִם יֹרְדִים מִתַּחַת מִכֶּתֶף כתף
הַבַּיִת הַיְמָנִית מִנֶּגֶב לַמִּזְבֵּחַ׃ וַיּוֹצִאֵנִי זבח יצא
דֶּרֶךְ שַׁעַר צָפוֹנָה וַיְסִבֵּנִי דֶּרֶךְ צפן סבב
חוּץ אֶל שַׁעַר הַחוּץ דֶּרֶךְ הַפּוֹנֶה פנה
קָדִים וְהִנֵּה מַיִם מְפַכִּים מִן הַכָּתֵף פכה
הַיְמָנִית׃ בְּצֵאת הָאִישׁ קָדִים וְקָו קוה
בְּיָדוֹ וַיָּמָד אֶלֶף בָּאַמָּה וַיַּעֲבִרֵנִי מדד עבר
בַמַּיִם מֵי אָפְסָיִם׃ וַיָּמָד אֶלֶף וַיַּעֲבִרֵנִי
בַמַּיִם מַיִם בִּרְכָּיִם וַיָּמָד אֶלֶף
וַיַּעֲבִרֵנִי מֵי מָתְנָיִם׃ וַיָּמָד אֶלֶף
נַחַל אֲשֶׁר לֹא אוּכַל לַעֲבֹר כִּי גָאוּ יכל גאה
הַמַּיִם מֵי שָׂחוּ נַחַל אֲשֶׁר לֹא שחה
יֵעָבֵר׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן עבר ראה
אָדָם וַיּוֹלִכֵנִי וַיְשִׁבֵנִי שְׂפַת הַנָּחַל׃ ילך שוב
בְּשׁוּבֵנִי וְהִנֵּה אֶל שְׂפַת הַנַּחַל שפה
עֵץ רַב מְאֹד מִזֶּה וּמִזֶּה׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי אמר
הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל הַגְּלִילָה יצא גלל
הַקַּדְמוֹנָה וְיָרְדוּ עַל הָעֲרָבָה וּבָאוּ בוא
הַיָּמָּה אֶל הַיָּמָּה הַמּוּצָאִים וְנִרְפְּאוּ יצא רפא
הַמָּיִם׃ וְהָיָה כָל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר
יִשְׁרֹץ אֶל כָּל אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁם שרץ
נַחֲלַיִם יִחְיֶה וְהָיָה הַדָּגָה רַבָּה מְאֹד חיה
כִּי בָאוּ שָׁמָּה הַמַּיִם הָאֵלֶּה וְיֵרָפְאוּ בוא
וָחָי כֹּל אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁמָּה הַנָּחַל׃
וְהָיָה יַעַמְדוּ עָלָיו דַּוָּגִים מֵעֵין גֶּדִי דגה
וְעַד עֵין עֶגְלַיִם מִשְׁטוֹחַ לַחֲרָמִים שטח
יִהְיוּ לְמִינָה תִּהְיֶה דְגָתָם כִּדְגַת הַיָּם היה
הַגָּדוֹל רַבָּה מְאֹד׃ בִּצֹּאתָו וּגְבָאָיו גדל בצה
וְלֹא יֵרָפְאוּ לְמֶלַח נִתָּנוּ׃ וְעַל הַנַּחַל

quattuor atriola: & culine fabricate erāt ſubter porticus per gyrum: & dixit ad me. Hec eſt domus culinarū in qua coquent miniſtri domus dn̄i victimas populi. 47.

ET conuertit me ad portam domus: & ecce aqua egrediebatur ſubter limen domus ad orientē. Facies enī domꝰ reſpiciebat ad orientē. Aque autē deſcendebāt in latus tēpli dextrū ad meridiē altaris: & eduxit me per viam porte aquilonis: & conuertit me ad viam foras portā exteriorem viam que reſpiciebat ad orientem. Et ecce aque redundantes a latere dextro cū egrederetur vir ad oriente q habebat funiculū in manu ſua: & mēſus eſt mille cubitos: & traduxit me per aquā vſq; ad talos. Rurſumq; mēſus eſt mille: & traduxit me p aquā vſq; ad genua. Et mēſus eſt mille: & traduxit me p aquā vſq; ad renes. Et mēſus eſt mille torrentē quē non potui ptranſire: qm̄ intumuerant aque pfundi torrentis qui nō poteſt tranſuadari: & dixit ad me: certe vidiſti fili hoīs: & eduxit me: & cōuertit ad ripā torrētis. Cumq; me cōuertiſſem ecce in ripa torrētis ligna multa nimis ex vtraq; parte: & ait ad me Aque iſte q̄ egrediūtur ad tumulos ſabuli orientalis & deſcēdunt ad plana deſerti: intrabūt mare: & exibunt & ſanabuntur aque. Et omnis anima viuens que ſerpit quocūq; venerit torrens viuet: & erunt piſces multi ſatis poſtq̄ venerint illuc aq̄ iſte. Et ſanabuntur & viuēt oīa ad que venerit torrens: & ſtabunt ſuper illa piſcatores. Ab engadi vſq; ad engalim ſiccatio ſagenarū erit. Plurime ſpecies erūt piſciū eiꝰ ſicut piſces maris magni: multitudinis nimie. In littoribus aūt eiꝰ & in paluſtribus non ſanabūtur qa in ſalinas dabūtur. Et ſup torrētem

ipſis quattuor ⁊ coquine facte ſubter
αὐταῖς ταῖς τέτρασιν καὶ μαγειρεῖα γεγονότα ὑποκά-
exedris in circuitu. ⁊ dixit ad me iſte domꝰ
τωθεν τῶν ἐξεδρῶν κύκλῳ. καὶ εἶπεν πρός με οὗτοι οἶκοι
coquinarū: vbi coquūt illic miniſtrantes
τῶν μαγειρείων, οὗ ἑψοῦσιν ἐκεῖ οἱ λειτουργοῦντες τῷ
domui ſacrificia ppli.
οἴκῳ τὰ θύματα τοῦ λαοῦ. Ca. 47.

ET introduxit me ad veſtibula domꝰ: ⁊
Καὶ εἰσήγαγέν με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τοῦ οἴκου, καὶ A
ecce aqua egrediebat deſub dio do
ἰδοὺ ὕδωρ ἐξεπορεύετο ὑποκάτωθεν τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴ-
mꝰ ad orientem: qꝛ facies domꝰ reſpi
κου κατὰ ἀνατολάς, ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ οἴκου ἔβλε-
ciebat ad orientem: ⁊ aqua deſcendebat a
πεν κατὰ ἀνατολάς, καὶ τὸ ὕδωρ κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ
dorſo domꝰ dextro ad meridiē altaris. ⁊ edu
νώτου τοῦ οἴκου τοῦ δεξιοῦ ἐπὶ τὸν νότον τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐξή-
xit me p viam porte q̄ ad aqlonē ⁊
γαγέν με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ
circūduxit me p viā extrinſecꝰ ad portam a-
περιήγαγέν με τὴν ὁδὸν ἔξωθεν πρὸς τὴν πύλην τῆς αὐ-
trij reſpiciētis ad orientē: ⁊ ecce aqua
λῆς τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἰδοὺ τὸ ὕδωρ
deducitur a latere dextro ſicut exitus
κατεφέρετο ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ δεξιοῦ καθὼς ἔξοδος
viri ex aduerſo. ⁊ mēſura in manu eius. ⁊ mē
ἀνδρὸς ἐξεναντίας. καὶ μέτρον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ διε-
ſus ē mille: ⁊ trāſiuit in aqua aqua ſepara
μέτρησεν χιλίους, καὶ διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἀφαιρέσε-
tionis: ⁊ mēſus eſt mille: ⁊ ptrāſiuit aqua vſq; ad ge-
ως, καὶ διεμέτρησεν χιλίους, καὶ διῆλθεν τὸ ὕδωρ ἕως τῶν γονά-
nua: ⁊ menſus eſt mille ⁊ trāſiit aqua vſq; ad lūbū
των, καὶ διεμέτρησεν χιλίους καὶ διῆλθεν τὸ ὕδωρ ἕως ὀσφύος
⁊ menſus eſt mille ⁊ nō potuit ptrāſire vltra qꝛ
καὶ διεμέτρησεν χιλίους καὶ οὐκ ἠδύνατο διελθεῖν ὅτι
intumuerat aqua ſicut impetꝰ torrentis quā nō ptranſibunt.
ἐξύβριζεν τὸ ὕδωρ ὡς ῥοῖζος χειμάρρου ὃν οὐ διαβήσονται.
⁊ dixit ad me: vidiſti fili hoīs? ⁊ duxit me ⁊
καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου; καὶ ἤγαγέν με καὶ
cōuertit ad ripam fluminis. in cōuerſio
ἐπέστρεψε ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ. ἐν τῇ ἐπιστρο- B
ne mea ⁊ ecce in ripa fluminis arbo-
φῇ μου καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ δέν-
res multe valde hinc ⁊ inde. ⁊ dixit ad me: ⁊
δρα πολλὰ σφόδρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ εἶπεν πρός με, τὸ
aqua hec q̄ egreditur in galileam q̄ ad
ὕδωρ τοῦτο τὸ ἐκπορευόμενον εἰς τὴν γαλιλαίαν τὴν πρὸς
orientem ⁊ q̄ deſcendit in arabiam ⁊ venit vſq;
ἀνατολὰς καὶ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ἀραβίαν καὶ ἤρχετο ἕως
ad mare ad aquā exitus: ⁊ ſanabit
ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τὸ ὕδωρ τῆς διεκβολῆς, καὶ ὑγιάσει
aquas ⁊ erit ois aia aīalium bullē-
τὰ ὕδατα, καὶ ἔσται πᾶσα ψυχὴ τῶν ζώων τῶν ἐκζεόν-
tium ſup oia ſup q̄cūq; abierit illuc fluuius vi-
των ἐπὶ πάντα ἐφ' ἃ ἂν ἀπέλθῃ ἐκεῖ ὁ ποταμὸς ζήσε-
uet. ⁊ erit illic piſcis multꝰ valde. qꝛ venit illuc
ται. καὶ ἔσται ἐκεῖ ἰχθὺς πολὺς σφόδρα. ὅτι ἥκει ἐκεῖ τὸ
aqua hec: ⁊ ſanabit ⁊ viuet oē ſup q̄ vtiq; adue-
ὕδωρ τοῦτο, καὶ ὑγιάσει καὶ ζήσεται πᾶν ἐφ' ὃ ἂν ἐπέλ-
nerit fluuius illic viuet. ⁊ ſtabunt illic piſcatores ⁊
θῃ ὁ ποταμὸς ἐκεῖ ζήσεται. καὶ στήσονται ἐκεῖ ἁλιεῖς καὶ
engaddi vſq; ad engalim ſiccatio ſagenaꝝ erit iuxta e-
ἐγαδδὶ ἕως ἐν ἀγαλλεὶμ ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσται κατ' αὐ-
am erit ⁊ piſces eius maris magni
τὴν ἔσται καὶ οἱ ἰχθύες αὐτῆς τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης
mltitudo mlta valde. ⁊ in exitu eius ⁊ in
πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ ἐν τῇ διεκβολῇ αὐτοῦ καὶ ἐν
cōuerſione eius ⁊ in ſupeleuatiōe eius: nō
τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ὑπεράρσει αὐτοῦ, οὐ μὴ C
ſanabunt in ſal dedita ſūt ⁊ in flumine
ὑγιάσωσιν εἰς ἅλας δέδονται, καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ

aſcendet in ripa eiꝰ hinc ⁊ inde oē
ἀναβήσεται ἐπὶ τοῦ χείλους αὐτοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν πᾶν
lignū comeſtibile non veteraſcet ſup eos neq;
ξύλον βρώσιμον οὐ μὴ παλαιωθῇ ἐπ' αὐτοῦ, οὐδ' οὐ μὴ
deficiet fructus eius: renouatōis ſue pmiti-
ἐκλείπῃ ὁ καρπὸς αὐτοῦ, τῆς καινότητος αὐτοῦ πρωτο-
ua dabit. qꝛ aque eoꝝ ex ſctis iſte
βολήσει. διότι τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐκ τῶν ἁγίων ταῦτα
egrediunt. ⁊ erit fructus eoꝝ in cibum: ⁊ aſcē
ἐκπορεύονται. καὶ ἔσται ὁ καρπὸς αὐτῶν εἰς βρῶσιν, καὶ ἀνά-
ſio eoꝝ ad ſanitatē. hec dicit dn̄s deus: hos
βασις αὐτῶν εἰς ὑγείαν. τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ταῦ-
terminos poſſidebitis terre duodecī
τα τὰ ὅρια κατακληρονομήσετε τῆς γῆς ταῖς δώδεκα
tribubꝰ filioꝝ iſrael: argumētū funiculi ⁊ he-
φυλαῖς τῶν υἱῶν ἰσραήλ, πρόσθεσις σχοινίσματος καὶ κα-
reditabit eā vnuſquiſq; ſicut frater eius:
τακληρονομήσεται αὐτὴν ἕκαστος καθὼς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,
in quā leuaui manū meā vt darem patribus eoꝝ. ⁊
εἰς ἣν ἦρα τὴν χεῖρά μου τοῦ δοῦναι τοῖς πατράσιν αὐτῶν. καὶ
cadet terra hec vobis in poſſeſſionē. ⁊ iſti
πεσεῖται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κληρονομίᾳ. καὶ ταῦτα τὰ
termini terre q̄ ad aqlonē: a mari ma-
ὅρια τῆς γῆς τῆς πρὸς βορρᾶν, ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς με-
gno via ethalō ingreſſus ſedada: emath berotha
γάλης ὁδὸν αἰθαλὼν τῆς εἰσόδου σηδαδά, αἱμὰθ βεροθὰ
ſabarim: q̄ inter terminos damaſci ⁊ inter
σαβαρίμ, τὰ ἀναμέσον ὁρίων δαμασκοῦ καὶ ἀναμέσον
terminos emath atria thicō: q̄ ſunt ſup terminos au-
ὁρίων ἡμαθὶ αὐλαὶ τοῦ εἰχῶν, αἵ εἰσιν ἐπάνω τῶν ὁρίων αὐ-
D ranitidis. hi termini a mari ab
ρανίτιδος. ταῦτα τὰ ὅρια ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς
atrio enan termini damaſci. ⁊ q̄ ad aqlonē ⁊
αὐλῆς τοῦ αἰνὰν ὅρια δαμασκοῦ, καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν καὶ
termini emath q̄ ad aqlonē q̄ ad orientem in-
τὰ ὅρια αἱμὰθ τὰ πρὸς βορρᾶν τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἀνα-
ter auranitidem: ⁊ inter damaſcū ⁊ in-
μέσον τῆς αὐρανίτιδος, καὶ ἀναμέσον δαμασκοῦ καὶ ἀνα-
ter galaaditidem: ⁊ inter terrā iſ-
μέσον τῆς γαλααδίτιδος, καὶ ἀναμέσον τῆς γῆς τοῦ ἰσ-
rael. iordanis determinat ad mare qđ ad ori-
ραήλ. ἰορδάνης διορίζει ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν πρὸς ἀνα-
entem palmarū. hec q̄ ad orientē: ⁊ hec q̄
τολὰς φοινίκων. ταῦτα τὰ πρὸς ἀνατολάς, καὶ ταῦτα τὰ
ad auſtrū ⁊ aphricū: a theman ⁊ palmis: vſq; ad a-
πρὸς νότον καὶ λίβα, ἀπὸ θαιμὰν καὶ φοινικῶν, ἕως ὕδα-
quā marimoth cades extendens ad mare
τος μαριμὼθ καδὴς παρεκτεῖνον ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν
magnū. hec pars auſter ⁊ aphricꝰ hec pars
μεγάλην. τοῦτο τὸ μέρος νότος καὶ λίψ. τοῦτο τὸ μέρος τῆς
maris magni determinat. vſq; ad cōtra introitū
θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁρίζει. ἕως κατέναντι τῆς εἰσόδου
emath vſq; ad introitū eius. iſta ſunt q̄ ad mare
ἡμὰθ ἕως εἰσόδου αὐτοῦ. ταῦτά ἐστιν τὰ πρὸς θάλασσαν
⁊ diuidetis terrā hanc ipſis tribubꝰ
καὶ διαμεριεῖτε τὴν γῆν ταύτην αὐτοῖς ταῖς φυλαῖς τοῦ
iſrael. mittetis eam in ſorte vobis ⁊ proſely-
ἰσραήλ. βαλεῖτε αὐτὴν κλήρῳ ὑμῖν καὶ τοῖς προσηλύ-
tis habitantibus in medio vr̄m: qui genue-
τοις τοῖς παροικοῦσιν ἐν μέσῳ ὑμῶν, οἵτινες ἐγέννη-
rūt filios in medio vr̄i. ⁊ erunt vr̄i q̄ſi
σαν υἱοὺς ἐν μέσῳ ὑμῶν. καὶ ἔσονται ὑμῖν ὡς
indigene in filijs iſrael vobiſcū cōe-
αὐτόχθονες ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ ἰσραήλ μεθ' ὑμῶν φά-
dent in hereditate in medio tribuū iſra-
γονται ἐν κληρονομίᾳ ἐν μέσῳ τῶν φυλῶν τοῦ ἰσρα-
el ⁊ erunt in tribu aduenaꝝ: in adue-
ὴλ καὶ ἔσονται ἐν φυλῇ προσηλύτων, ἐν τοῖς προση-
nis q̄ eſt eis ibi dabitis hereditatem e-
λύτοις τοῖς μετ' αὐτῶν ἐκεῖ δώσετε κληρονομίαν αὐ-
is dicit dn̄s deus.
τοῖς λέγει κύριος ὁ θεός. Ca. 48.

orietur in ripis eius ex vtraq; parte omne lignū pomiferū. Non defluet foliū ex eo: & nō deficiet fructꝰ eius. Per ſingulos menſes afferet primitiua: qa aque eius de ſanctuario egredientur. Et erunt fructꝰ eius in cibū: & folia eius ad medicinā. Hec dicit dn̄s deus. Hic eſt terminꝰ in quo poſſidebitis terrā in duodecim tribubus iſrael: quia ioſeph duplicē funiculum habet. Poſſidebitis autē eā ſinguli eque vt frater ſuus: ſup quā leuaui manū meā vt darē patribꝰ vr̄is. Et cadet terra hec vobis in poſſeſſionem. Hic eſt aūt terminus terre ad plagā ſeptētrionalē a mari magno via ethalon venientibus ſedada emath berotha ſabarim: que eſt inter terminū damaſci & confinium emath domus thicon que eſt iuxta terminum auram: & erit terminus a mari vſq; ad atrium enon terminus damaſci: & ab aquilone ad aquilonem terminus emath: plaga ſeptentrionalis. Porro plaga orientalis de medio aurā de medio damaſci & de medio galaad: & de medio terre iſrael: iordanis diſterminans ad mare orientale metiemini plagā orientalē. Plaga autē auſtralis meridiana a thamar vſq; ad aquas cōtradictionis cades: & torrēs vſq; ad mare magnū. Et hec eſt plaga ad meridiē auſtralis. Et plaga maris mare magnū a cōfinio p directū donec venias emath: hec ē plaga maris. Et diuidetis terram iſtam vobis per tribus iſrael: & mittetis eam in hereditatem vobis & aduenis qui acceſſerint ad vos: qui genuerint filios in medio veſtrū: & erūt vobis ſicut indigene inter filios iſrael. Vobiſcum diuidēt poſſeſſionē in medio tribuū iſrael. In tribu autem quacūq; fuerit aduena: ibi dabitis poſſeſſionē illi: ait dominus deus. 48.

יַעֲלֶה עַל שְׂפָתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל עלה שפה
עֵץ מַאֲכָל לֹא יִבּוֹל עָלֵהוּ וְלֹא אכל נבל
יִתֹּם פִּרְיוֹ לָחֳדָשָׁיו יְבַכֵּר כִּי מֵימָיו תמם פרה
מִן הַמִּקְדָּשׁ הֵמָּה יוֹצְאִים וְהָיָה בכר קדש
פִרְיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה׃ רוף
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה גֵּה גְבוּל אֲשֶׁר
תִּתְנַחֲלוּ אֶת הָאָרֶץ לִשְׁנֵי עָשָׂר נחל
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף חֲבָלִים׃
וּנְחַלְתֶּם אוֹתָהּ אִישׁ כְּאָחִיו אֲשֶׁר את
נָשָׂאתִי אֶת יָדִי לְתִתָּהּ לַאֲבֹתֵיכֶם נתן
וְנָפְלָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם בְּנַחֲלָה׃
וְזֶה גְבוּל הָאָרֶץ לִפְאַת צָפוֹנָה מִן גבל פאה
הַיָּם הַגָּדוֹל הַדֶּרֶךְ חֶתְלֹן לְבוֹא צפן גדל
צְדָדָה׃ חֲמָת בֵּרוֹתָה סִבְרַיִם אֲשֶׁר
בֵּין גְבוּל דַּמֶּשֶׂק וּבֵין גְבוּל חֲמָת
חָצֵר הַתִּיכוֹן אֲשֶׁר אֶל גְּבוּל חַוְרָן׃ תוך
וְהָיָה גְבוּל מִן הַיָּם חֲצַר עֵינוֹן
גְּבוּל דַּמֶּשֶׂק וְצָפוֹן צָפוֹנָה וּגְבוּל
חֲמָת וְאֵת פְּאַת צָפוֹן׃ וּפְאַת קָדִים קדם
מִבֵּין חַוְרָן וּמִבֵּין דַּמֶּשֶׂק וּמִבֵּין
הַגִּלְעָד וּמִבֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַיַּרְדֵּן
מִגְּבוּל עַל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי תָּמֹדּוּ מדד
וְאֵת פְּאַת קָדִימָה׃ וּפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה ימן
מִתָּמָר עַד מֵי מְרִיבוֹת קָדֵשׁ נַחֲלָה
אֶל הַיָּם הַגָּדוֹל וְאֵת פְּאַת תֵּימָנָה
נֶגְבָּה׃ וּפְאַת יָם הַיָּם הַגָּדוֹל מִגְּבוּל
עַד נֹכַח לְבוֹא חֲמָת זֹאת פְּאַת
יָם׃ וְחִלַּקְתֶּם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת
לָכֶם לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְהָיָה תַּפִּלוּ נפל
אוֹתָהּ בְּנַחֲלָה לָכֶם וּלְהַגֵּרִים גור
הַגָּרִים בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר הוֹלִדוּ ילד
בָנִים בְּתוֹכְכֶם וְהָיוּ לָכֶם כְּאֶזְרָח היה זרח
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּכֶם יִפְּלוּ בְנַחֲלָה
בְּתוֹךְ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְהָיָה בַשֵּׁבֶט
אֲשֶׁר גָּר הַגֵּר אִתּוֹ שָׁם תִּתְּנוּ גור נתן
נַחֲלָתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

Ca.xlviij.

ואלה שמות השבטים מקצה צפונה אל יד דרך חתלן לבוא חמת חצר עינן גבול דמשק צפונה אל יד חמת והיו לו פאת קדים הים דן אחד: ועל גבול דן מפאת קדים עד פאת ימה אשר אחד: ועל גבול אשר מפאת קדימה ועד פאת ימה נפתלי אחד: ועל גבול נפתלי מפאת קדמה עד פאת ימה מנשה אחד: ועל גבול מנשה מפאת קדמה עד פאת ימה אפרים אחד: ועל גבול אפרים מפאת קדים ועד פאת ימה ראובן אחד: ועל גבול ראובן מפאת קדים עד פאת ימה יהודה אחד: ועל גבול יהודה מפאת קדים עד פאת ימה תהיה התרומה אשר תרימו חמשה ועשרים אלף רחב וארך כאחד החלקים מפאת קדימה עד פאת ימה והיה המקדש בתוכו: התרומה אשר תרימו ליהוה ארך חמשה ועשרים אלף ורחב עשרת אלפים: ולאלה תהיה תרומת הקדש לכהנים צפונה חמשה ועשרים אלף וימה רחב עשרת אלפים וקדימה רחב עשרת אלפים ונגבה ארך חמשה ועשרים אלף והיה מקדש יהוה בתוכו: לכהנים המקדש מבני צדוק אשר שמרו משמרתי אשר לא תעו בתעות בני ישראל כאשר תעו הלוים: והיתה להם תרומיה מתרומת הארץ קדש קדשים אל גבול הלוים: והלוים לעמת גבול הכהנים חמשה ועשרים אלף ארך ורחב עשרת אלפים

Et hec nomina tribuum a finibus aquilonis iuxta viam ethalon pergentibus emath atrium enon terminus damaſci ab aquilone iuxta viam emath: & erit ei plaga orientalis mare: dan vna. Et a termino dan: a plaga orientali vſq; ad plagã maris aſer vna. Et ſup terminum aſer: a plaga orientali vſq; ad plagã maris: neptalim vna. Et ſup terminum neptalim: a plaga orientali vſq; ad plangã maris: manaſſe vna. Et ſuper terminum manaſſe: a plaga orientali vſq; ad plagam maris: effraim vna. Et ſuper terminũ effraim: a plaga oriẽtali vſq; ad plagã maris: ruben vna. Et ſuper terminum ruben: a plaga orientali vſq; ad plagã maris iuda vna. Et ſup terminum iuda: a plaga orientali vſq; ad plagam maris erunt primitie quas ſeparabitis viginti quinq; milibus latitudinis & lõgitudinis: ſicuti ſingule partes a plaga orientali vſq; ad plagã maris: Et erit ſãctuariũ in medio eius. Primitie quas ſeparabitis domino: longitudo viginti quinq; milibus & latitudo decem milibus. He autem erunt primitie ſanctuarii ſacerdotum ad aquilonẽ viginti quinq; milia: & ad mare latitudinis decem milia. Sed ad orientem latitudinis decem milia: & ad meridiẽ lõgitudinis vigiti quinq; milia. Et erit ſanctuarium dñi in medio eius. Sacerdotibus ſanctuariũ erit de filiis ſadoch: qui cuſtodierũt cerimonias meas: & non errauerũt cũ errarent filii iſrael: ſicut errauerunt & leuite. Et erunt primitie de primitiuis terre ſanctum ſanctorũ: iuxta terminũ leuitarũ. Sed & leuitis ſimiliter iuxta fines ſacerdotũ viginti quinq; milia longitudinis: & latitudinis decem milia.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν φυλῶν· ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸς βορρᾶν κατὰ μέρος τῆς καταβάσεως τοῦ περισχίζοντος ἐπὶ τὴν εἴσοδον τῆς ἡμὰθ αὐλῆς τοῦ αἰνὼν ὅριον δαμασκοῦ πρὸς βορρᾶν. κατὰ μέρος ἡμὰθ αὐλῆς καὶ ἔσαι αὐτοῖς τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἕως πρὸς θάλασσαν δὰν μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τοῦ δὰν τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἕως πρὸς θάλασσαν ἀσὴρ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἀσὴρ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, νεφθαλεὶμ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων νεφθαλεὶμ ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν μανασσῆ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων μανασσῆ ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ἐφραὶμ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐφραὶμ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ῥουβὴν μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ῥουβὴν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ἰούδα μία, καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἰούδα ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς μὲν ἔιη καὶ ἀπαρχὴ τοῦ ἀφορισμοῦ ·ε· καὶ ·κ· χιλιάδες εὖρος, καὶ μῆκος καθὼς μία τῶν μερίδων ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν. καὶ ἔσαι τὸ ἅγιον ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἀπαρχὴ ἣν ἀφοριοῦσιν τῷ κυρίῳ μῆκος ·ε· καὶ ·κ· χιλιάδες καὶ τὸ εὖρος ·ι· χιλιάδες. τούτων ἔσονται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγιάσματος τοῖς ἱερεῦσιν πρὸς βορρᾶν ·κε· χιλιάδες, καὶ πρὸς θάλασσαν τὸ εὖρος ·ι· χιλιάδες, καὶ πρὸς ἀνατολὰς τὸ εὖρος ·ι· χιλιάδες, καὶ πρὸς νότον ·κε· χιλιάδες. καὶ τὸ ὄρος τῶν ἁγίων ἔσαι ἐν μέσῳ αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς ἡγιασμένοις υἱοῖς σαδοὺχ τοῖς φυλάσσουσι τοῦ οἴκου τὰς φυλακὰς οἵτινες οὐκ ἐπλανήθησαν ἐν τῇ πλανήσει υἱῶν ἰσραὴλ ὃν τρόπον ἐπλανήθησαν οἱ λευῖται. καὶ ἔσαι αὐτοῖς ἡ ἀπαρχὴ δεδομένη ἐκ τῶν ἀπαρχῶν τῆς γῆς ἅγιον ἁγίων ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν λευϊτῶν. τοῖς δὲ λευΐταις τὰ ἐχόμενα τῶν ὁρίων τῶν ἱερέων μῆκος ·κε· χιλιάδες, καὶ εὖρος ·ι· χιλιάδες,

πᾶν τὸ μῆκος ·κε· χιλιάδες, καὶ εὖρος ·κ· χιλιάδες. οὐ πραθήσεται ἐξ αὐτοῦ οὐδὲ καταμετρηθήσεται οὐδὲ ἀφαιρεθήσεται τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς, ὅτι ἅγιόν ἐστι τῷ κυρίῳ. τὰς δὲ ·ε· χιλιάδας τὰς περιούσας ἐπὶ τῷ πλάτει ἐπὶ ταῖς ·ε· καὶ ·κ· χιλιάσιν, προτείχισμα ἔσαι τῇ πόλει εἰς τὴν κατοικίαν καὶ εἰς διάστημα αὐτοῦ, καὶ ἔσαι ἡ πόλις ἐν μέσῳ αὐτοῦ. καὶ ταῦτα τὰ μέτρα αὐτῆς, ἀπὸ τῶν πρὸς βορρᾶν ·φ· καὶ τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς νότον ·φ· τετρακισχίλιοι, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ·φ· καὶ ·δ· χιλιάδες, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν τετρακισχιλίους πεντακοσίους. καὶ ἔσαι διάστημα τῇ πόλει πρὸς βορρᾶν ·σν· καὶ πρὸς νότον σν, καὶ πρὸς ἀνατολὰς ·σν·, καὶ πρὸς θάλασσαν σν. καὶ τὸ περισσὸν τοῦ μήκους τὸ ἐχόμενον τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων ·ι· χιλιάδες πρὸς θάλασσαν. καὶ ἔσονται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγίου, καὶ ἔσαι τὰ γενήματα αὐτῆς εἰς ἄρτους τοῖς ἐργαζομένοις τὴν πόλιν. οἱ δὲ ἐργαζόμενοι τὴν πόλιν ἐργῶνται αὐτὴν ἐκ πασῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ. πᾶσα ἡ ἀπαρχὴ ·ε· καὶ ·κ· χιλιάδες ἐπὶ ·ε· καὶ ·κ· χιλιάδας τετράγωνον ἀφοριοῦνται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγίου ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως. τὸ δὲ περισσὸν τῷ ἡγουμένῳ ἐκ τούτου καὶ ἐκ τούτου ἐκ τῶν ἀπαρχῶν τοῦ ἁγίου, καὶ εἰς τὴν κατάσχεσιν τῆς πόλεως ἐπὶ ·ε· καὶ ·κ· χιλιάδας μῆκος ἕως τῶν ὁρίων τῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς θάλασσαν ἐπὶ ·ε· καὶ ·κ· χιλιάδας ἕως τῶν ὁρίων τῶν πρὸς θάλασσαν ἐχόμενα τῶν μερίδων τοῦ ἀφηγουμένου. καὶ ἔσαι ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων καὶ τὸ ἁγίασμα τοῦ οἴκου ἐν μέσῳ αὐτῆς. καὶ παρὰ τῶν λευιτῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως ἐν μέσῳ τοῦ ἀφηγουμένου ἔσαι. ἀναμέσον τῶν ὁρίων ἰούδα καὶ ἀναμέσων τῶν ὁρίων βενιαμείν, τῷ ἀφηγουμένῳ ἔσαι. καὶ τὸ περισσὸν τῶν φυλῶν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν,

Omnis longitudo viginti & quinq; milium: & latitudo decem milium. Et non venundabunt ex eo neq; mutabunt neq; transferẽtur primitie terre: quia ſanctificate ſunt dño: quinq; milia autem que ſuperſunt in latitudine per viginti quinq; milia: prophana erunt vrbis in habitaculum & in ſuburbana. Et erit ciuitas in medio eius: & he mẽſure eius. Ad plagã ſeptẽtrionalẽ quingẽta & qtuor milia: & ad plagam meridianam quingenta & quattuor milia: & ad plagam orientalẽ quingenta & quattuor milia: & ad plagam occidentalem quingenta & quattuor milia. Erũt autẽ ſuburbana ciuitatis ad aquilonem ducenta quinq̃gita: & ad meridiẽ ducenta quinquaginta & ad orientem ducenta quinq̃ginta: & ad mare ducenta quinq̃ginta. Quod autẽ reliquũ fuerit in lõgitudine ſm primitias ſãctuarii decẽ milia in orientẽ: & decem milia in occidentẽ erunt ſicut primitie ſanctuarii: & erunt fruges eius in panes his qui ſeruiunt ciuitati. Seruiẽtes autem ciuitati operabũtur ex oĩbus tribubus iſrael. Oẽs primitie viginti quinq; miliũ per viginti quinq; milia in quadrum ſeparabuntur in primitias ſanctuarii & in poſſeſſionẽ ciuitatis. Quod aũt reliquũ fuerit principis erit ex omi pte primitiarũ ſanctuarii & poſſeſſionis ciuitatis e regione viginti quinq; miliũ primitiarũ: vſq; ad terminũ orientalẽ: ſed & a mari e regiõe viginti quinq; miliũ vſq; ad terminũ maris: ſimiliter in partibus principis erit. Et erunt primitie ſanctuarii & ſanctuariũ tẽpli in medio eius. De poſſeſſione autẽ leuitarũ & de poſſeſſione ciuitatis in medio partiũ principis erit iter terminũ iuda & inter terminũ beniamin: & ad principẽ ptinebit. Et reliqs tribubus a plaga orientali vſq; ad plagam

כל ארך חמשה ועשרים אלף ורחב עשרת אלפים: ולא ימכרו ממנו ולא ימר ולא יעבור ראשית הארץ כי קדש ליהוה: וחמשת אלפים הנותר ברחב על פני חמשה ועשרים אלף חל הוא לעיר למושב ולמגרש והיתה העיר בתוכה: ואלה מדותיה פאת צפון חמש מאות וארבעת אלפים ופאת נגב חמש מאות וארבעת אלפים ומפאת קדים חמש מאות וארבעת אלפים ופאת ימה חמש מאות וארבעת אלפים: והיה מגרש לעיר צפונה חמשים ומאתים ונגבה חמשים ומאתים וקדימה חמשים ומאתים וימה חמשים ומאתים: והנותר בארך לעמת תרומת הקדש עשרת אלפים קדימה ועשרת אלפים ימה והיה לעמת תרומת הקדש והיתה תבואתה ללחם לעבדי העיר: והעבד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל: כל התרומה חמשה ועשרים אלף בחמשה ועשרים אלף רביעית תרימו את תרומת הקדש אל אחזת העיר: והנותר לנשיא מזה ומזה לתרומת הקדש ולאחזת העיר אל פני חמשה ועשרים אלף תרומה עד גבול קדימה וימה על פני חמשה ועשרים אלף על גבול ימה לעמת חלקים לנשיא והיתה תרומת הקדש ומקדש הבית בתוכה: ומאחזת הלוים ומאחזת העיר בתוך אשר לנשיא יהיה בין גבול יהודה ובין גבול בנימן לנשיא יהיה: ויתר השבטים מפאת קדימה עד פאת

ימה בנימן אחד: ועל גבול בנימן
מפאת קדימה עד פאת ימה
שמעון אחד: ועל גבול שמעון
מפאת קדימה עד פאת ימה
יששכר אחד: ועל גבול יששכר
מפאת קדימה עד פאת ימה
זבולן אחד: ועל גבול זבולן
מפאת קדימה עד פאת ימה
גד אחד: ועל גבול גד אל
פאת נגב תימנה והיה גבול — ימן
מתמר מי מריבת קדש נחלה
על הים הגדול: זאת הארץ — גדל
אשר תפילו מנחלה לשבטי — נפל
ישראל ואלה מחלקותם נאם — חלק
אדני יהוה: ואלה תוצאת העיר — יצא
מפאת צפון חמש מאות וארבעת — צפן מאה
אלפים מדה: ושערי העיר
על שמות שבטי ישראל
שערים שלושה צפונה שער — שלש
ראובן אחד שער יהודה אחד
שער לוי אחד: ואל פאת קדימה — קדם
חמש מאות וארבעת אלפים — רבע
ושערים שלושה ושער יוסף
אחד שער בנימן אחד שער
דן אחד: ופאת נגבה חמש מאות
וארבעת אלפים מדה ושערים — מדד
שלושה שער שמעון אחד
שער יששכר אחד שער זבולן
אחד: פאת ימה חמש מאות
וארבעת אלפים שעריהם שלושה
שער גד אחד שער אשר
אחד שער נפתלי אחד: סביב — סבב
שמנה עשר אלף ושם העיר
מיום יהוה שמה:

occidentalē: beniamin vna. Et cōtra terminū beniamin a plaga orientali vſq; ad plagā occidētalē: ſymeon vna. Et ſuper terminum ſymeonis a plaga orientali vſq; ad plagam occidentalē: iſachar vna. Et ſup terminum iſachar a plaga orientali vſq; ad plagam occidentalem: zabulon vna. Et ſup terminum zabulon a plaga orientali vſq; ad plagam maris: gad vna. Et ſup terminum gad ad plagam auſtri in meridiem. Et erit finis de thamar vſq; ad aquas cōtradictionis cadeſ: hereditas contra mare magnum. Hec eſt terra quam mittetis in fortē tribubus iſrael: & he partitiones earum: ait dñs deus. Et hi egreſſus ciuitatis. A plaga ſeptentrionali quingentos quattuor milia meſurabis: & porte ciuitatis nominibus tribuum iſrael. Porte tres a ſeptentrione: porta ruben vna: porta iuda vna: porta leui vna. Et ad plagam orientalem quingentos & quattuor milia. Et porte tres. Porta ioſeph vna: porta bēiamī vna: porta dan vna. Et ad plagam meridianā quingentos & quattuor milia metietis. Et porte tres: porta ſymeonis vna: porta iſachar vna: porta zabulon vna. Et ad plagam occidentalem quingentos & q̄ttuor milia. Et porte tres. Porta gad vna: porta aſer vna: porta neptali vna. Per circuitum decē & octo milia. Et nomen ciuitatis ex illa die dominus ibidem.

Explicit Ezechiel propheta.

beniamin vna. ⁊ a terminis beniamin ab
Βενιαμεὶμ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν Βενιαμεὶν ἀπὸ
hiis q̄ ad orientem vſq; ad ea q̄ ad mare ſymeon
τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν συμεὼν
vna. ⁊ a terminis ſymeon ab hiis q̄ ad
μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν συμεὼν ἀπὸ τῶν πρὸς
orientem vſq; ad ea q̄ ad mare iſachar vna. ⁊
ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν ἰσάχαρ μία. καὶ
a finibus iſachar ab hiis q̄ ad orientem vſq; ad
ἀπὸ τῶν ὁρίων ἰσάχαρ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως
ea q̄ ad mare zabulon vna. ⁊ a fini
τῶν πρὸς θάλασσαν ζαβουλὼν μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρί
nis zabulon ab hiis q̄ ad orientē vſq; ad ea q̄
ων τῶν ζαβουλὼν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν
ad mare gad vna. ⁊ a terminis gad
πρὸς θάλασσαν γὰδ μία. καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων γὰδ
vſq; ea q̄ ad aphricū. ⁊ erūt fines ei⁹ a themā
ἕως τῶν πρὸς λίβα. καὶ ἔσαι τὰ ὅρια αὐτοῦ ἀπὸ θαιμὰν
⁊ aqua marimoth cades hereditatis: vſq; ad ma
καὶ ὕδατος μαριμὼθ κάδης κληρονομίας, ἕως τῆς θα
re magnū. hec terra quā iacietis in ſorte
λάσσης τῆς μεγάλης. αὕτη ἡ γῆ ἣν βαλεῖτε ἐν κλήρῳ
tribub⁹ iſrael. ⁊ iſte diuiſiones eox
ταῖς φυλαῖς ἰσραήλ. καὶ οὗτοι οἱ διαμερισμοὶ αὐτῶν
dicit dñs de⁹. ⁊ iſte exitus ciuita
λέγει κύριος ὁ θεός. καὶ αὗται αἱ διεκβολαὶ τῆς πόλε
tis q̄ ad aqlonē quattuor milia ⁊ quingenti
ως αἱ πρὸς βορρᾶν τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι τῷ
menſura. ⁊ porte ciuitatis in nominib⁹ tribuū
μέτρῳ. καὶ αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἐπ᾽ ὀνόμασι φυλῶν
iſrael: porte tres ad aqlonē. porta ru
τοῦ ἰσραήλ, πύλαι τρεῖς πρὸς βορρᾶν. πύλη ῥου
ben vna: ⁊ porta iuda vna. ⁊ porta leui vna.
βὴν μία, καὶ πύλη ἰούδα μία. καὶ πύλη λευὶ μία.
⁊ q̄ ad orientem q̄ttuor milia ⁊ qngēti ⁊ por
καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὰς τετρακισχίλιοι καὶ ·φ·. καὶ πύ
te tres. porta ioſeph vna: ⁊ porta beniamin
λαι τρεῖς. πύλη ἰωσὴφ μία, καὶ πύλη βενιαμεὶν
vna: ⁊ porta dan vna. ⁊ q̄ ad auſtrū q̄ttuor
μία, καὶ πύλη δὰν μία. καὶ τὰ πρὸς νότον τετρα
milia ⁊ qngēti menſura: porte tres. porta ſyme
κισχίλιοι καὶ ·φ·. μέτρῳ, πύλαι τρεῖς. πύλη συμε
on vna: porta iſachar vna: ⁊ porta zabulō vna.
ὼν μία, πύλη ἰσάχαρ μία, καὶ πύλη ζαβουλὼν μία,
⁊ q̄ ad mare q̄ttuor milia quingenti
καὶ τὰ πρὸς θάλασσαν τετρακισχίλιοι πεντακόσιοι
menſura: porte tres. porta gad vna: ⁊ porta
μέτρῳ, πύλαι τρεῖς πύλη γὰδ μία, καὶ πύλη
aſer vna. ⁊ porta neptalim vna. circuit⁹ decē ⁊ octo
ἀσὴρ μία. καὶ πύλη νεφθαλεὶμ μία. κύκλωμα ·ιη·
milia ⁊ nomē ciuitatis ex q̄ die
χιλιάδες καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἀφ᾽ ἧς ἂν ἡμέρας
fuerit erit nomē eius.
γένηται ἔσαι τὸ ὄνομα αὐτῆς.

Incipit Prologus ſancti Hieronymi in Danielem prophetam.

Anielem prophetam iuxta ſeptuaginta interpretes domini ſaluatoris eccleſiæ non legūt: vtentes theodotionis editiōe. Et hoc cur acciderit: neſcio. Siue enim quia ſermo chaldaicus eſt & quibuſdam ꝓprietatibus a noſtro eloquio diſcrepat: noluerunt ſeptuaginta interpretes eaſdem linguæ lineas in tranſlatione ſeruare. ſiue ſub nomine eorū ab alio neſcio quo non ſatis chaldeā linguam ſciente editus eſt liber: ſiue aliud quid cauſæ extiterit ignorans: hoc vnum affirmare poſſum ꝙ multum a veritate diſcordet: & recto iudicio repudiatus ſit. Sciēdum quippe Danielem maxime & Eſdram hebraicis quidem litteris ſed chaldeo ſermone conſcriptos: & vnam Hieremiæ periſcopen: iob quoq; cū arabica lingua plurimā habere ſocietatem. Deniq; & ego adoleſcētulus poſt Quintiliani & Tullii lectionem ac flores rhetoricos: cum me in linguæ huius piſtrinum recluſiſſem: & multo ſudore multoq; tempore vix cepiſſem anhelantia ſtridentiaq; verba reſonare: & quaſi p cryptam ambulans rarum deſuper lumen aſpicerem impegi nouiſſime in Danielem. Et tanto tedio affectus ſum: vt deſperatione ſubita omnem laborem veterem voluerim cōtemnere. Verum adhortante me quodam hebreo & illud mihi crebrius ſua lingua ingerente: labor improbus omnia vincit: qui mihi videbar ſciolus inter hebreos: cepi rurſus diſcipulus eſſe chaldaicus. Et vt verum fatear vſq; ad preſentem diem magis poſſum ſermonem chaldaicum legere & intelligere ꝙ̄ ſonare. Hæc idcirco refero vt difficultatem vobis Danielis oſtenderem: quæ apud hebreos nec ſuſannæ habet hiſtoriam: nec hymnum trium puerorum: nec belis draconiſq; fabulas: quas nos (quia in toto orbe diſperſæ ſunt) veru antepoſito eaſq; iugulante ſubiecimus: ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncaſſe. Audiui ego quendam de præceptoribus iudeorum cū ſuſannæ derideret hiſtoriam & a græco neſcio quo eam diceret eſſe confictam: illud opponere quod origeni quoq; africanus oppoſuit: etymologias has apo tu chymu chyſe & apo tu prynu pryſe de græco ſermone deſcendere. Cuius rei nos intelligentiam noſtris hanc poſſumus dare: vt verbi gratia. Dicamus continuo de arbore ilice dixiſſe eum ilico pereas: & a lentiſco in lentem te comminuat angelus: vel non lente pereas. aut lentus id eſt flexibilis ducaris ad mortem: ſiue aliud quid ad arboris nomē cōueniens. Deinde tantum fuiſſe ocii tribus pueris cauillabatur: vt in camino eſtuantis incendii metro luderent: & per ordinem ad laudem dei omnia elementa prouocarent. Aut quod miraculum diuinæq; aſpirationis iudicium: vel draconem interfectum offa picis: vel ſacerdotum belis machinas deprehenſas quæ magis prudentia ſolertis viri ꝙ̄ prophetali eſſent ſpiritu perpetrata. Cum vero abacuch veniret & de iudea in chaldeam raptum diſcoforum lectitaret: querebat exemplum vbi legiſſemus in toto veteri teſtamento quenq̄ ſanctorum graui uolaſſe corpore & in puncto horæ tanta terrarum ſpacia tranſiſſe. Cui cum quidam e noſtris ſatis ad loquendum promptulus ezechielem adduxiſſet in medium: & diceret eum de chaldea in iudeam fuiſſe tranſlatum: deriſit hominem: & ex ipſo uolumine demonſtrauit Ezechielem in ſpiritu ſe vidiſſe tranſpoſitum. Deniq; & apoſtolum noſtrum videlicet vt eruditum virum & qui legem ab hebreis didiciſſet nō fuiſſe auſum affirmare ſe raptum in corpore ſed dixiſſe ſiue in corpore ſiue extra corpus: neſcio: deus ſcit. His & talibus argumentis apochryphas in libro eccleſiæ fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens illud ammoneo non haberi Danielem apud hebreos inter prophetas: ſed inter eos qui hagiographa conſcripſerunt. In tres ſiquidem partes omnis ab eis ſcriptura diuiditur: in legem: in prophetas: & in hagiographa: id eſt in quinq; & octo & in vndecim libros: de quo nō eſt huius temporis diſſerere. Quæ autem ex hoc propheta immo contra hunc librum porphyrius obiiciat: teſtes ſunt methodius: euſebius: & appollinaris: qui multis verſuum milibus eius veſaniæ reſpondentes: neſcio an curioſo lectori ſatiſfecerint. Vnde obſecro vos o paula & euſtochium fundatis pro me ad dominum preces vt q̄diu in hoc corpuſculo ſum ſcribam aliquid gratum vobis: vtile eccleſiæ: dignum poſteris. Præſentium quippe iudiciis oblatrantium non ſatis moueor: qui in vtranq; partem aut amore labuntur aut odio. Explicit prologus.

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

DANIEL.
ΔΑΝΙΗΛ.

A 4.Re. 24.b.
In āno tertio regni ioachim re
Ν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας ἰωακεὶμ βα
gis iuda: venit nabuchodonoſor rex
σιλέως ἰούδα, ἦλθεν ναβουχοδονόσωρ βα
babylonis in hieruſalem: ⁊ obſidebat e
σιλεὺς βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπολιόρκει αὐ
am: ⁊ dedit dñs in manu eius ioachim re
τήν, καὶ ἔδωκεν κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν ἰωακεὶμ βα
gem iuda ⁊ ex parte vaſoꝝ dom⁹ dñi: ⁊ aſpor
σιλέα ἰούδα καὶ ἀπὸ μέρους τῶν σκευῶν οἴκου κυ, καὶ ἀπή
tauit ea in terrā ſenaar dom⁹ dei ſui: ⁊
νεγκεν αὐτὰ εἰς γῆν σεναὰρ οἴκου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ
vaſa intulit in domū theſauri dei ſui. ⁊ ait
σκεύη εἰσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον θησαυροῦ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν
rex aſphanez pncipi eunuchoꝝ ſuoꝝ: vt itroduceret
ὁ βασιλεὺς τῷ ἀσφανὲζ τῷ ἀρχιευνούχῳ αὐτοῦ, εἰσαγαγεῖν

Trāſla.B.Hie.

Incipit Daniel propheta.
Capitulum. I.

ANno tertio regni ioachim regis iuda venit nabuchodonoſor rex babylonis hieruſalē & obſedit eam: & tradidit dominus in manu eius ioachim regem iude: & partē vaſorū domus dei: & aſportauit ea in terrā ſennaar in domū dei ſui: & vaſa intulit in domum theſauri dei ſui. Et ait rex aſſenez ꝓpoſito eunuchorū: vt itroduceret

Tex.heb.Dani.j. Pritiua.heb.

Cap.j.
בשנת שלוש למלכות יהויקים — שנה שלש
מלך יהודה בא נבוכדנאצר מלך — בוא
בבל ירושלם ויצר עליה: ויתן — צור נתן
אדני בידו את יהויקים מלך יהודה
ומקצת כלי בית האלהים ויביאם — קצה כלה
ארץ שנער בית אלהיו ואת הכלים — בוא
הביא בית אוצר אלהיו: ויאמר — בוא אצר
המלך לאשפנז רב סריסיו להביא — אמר

מבני ישראל ומזרע המלוכה ומן | מלך
הפרתמים: ילדים אשר אין בהם
כל מאום וטובי מראה ומשכלים | מום ראה
בכל חכמה וידעי דעת ומביני מדע | שכל ידע
ואשר כח בהם לעמד בהיכל המלך | בין ידע
וללמדם ספר ולשון כשדים: וימן | כוח היכל
להם המלך דבר יום ביומו מפת | מנה
בג המלך ומיין משתיו ולגדלם
שנים שלוש ומקצתם יעמדו | שתה
לפני המלך: ויהי בהם מבני | שנה שלש
יהודה דניאל חנניה מישאל | קצה עמד
ועזריה: וישם להם שר הסריסים | פנה היה
שמות וישם לדניאל בלטשאצר | שום שור
ולחנניה שדרך ולמישאל מישך | סרס
ולעזריה עבד נגו: וישם דניאל על
לבו אשר לא יתגאל בפת בג | גאל
המלך וביין משתיו ויבקש משר | בקש
הסריסים אשר לא יתגאל: ויתן | נתן
האלהים את דניאל לחסד
ולרחמים לפני שר הסריסים:
ויאמר שר הסריסים לדניאל | אמר
ירא אני את אדני המלך אשר
מנה את מאכלכם ואת משתיכם | אכל שתה
אשר למה יראה את פניכם זעפים | ראה פנה
מן הילדים אשר כגילכם וחיבתם
את ראשי למלך: ויאמר דניאל
אל המלצר אשר מנה שר | לצר
הסריסים על דניאל חנניה מישאל
ועזריה: נס נא את עבדיך ימים | נסה יום
עשרה ויתנו לנו מן הזרעים | נתן
ונאכלה ומים ונשתה: ויראו לפניך | אכל שתה
מראינו ומראה הילדים האכלים | ראה
את פת בג המלך וכאשר תראה
עשה עם עבדיך: וישמע להם לדבר | שמע
הזה וינסם ימים עשרה: ומקצת | נסה קצה
ימים עשרה נראה מראיהם טוב

de filiis israel & de ſemine regio: & tyrannorum pueros in quibus nulla eſſet macula: decoros forma & eruditos omni ſapientia: cautos ſcientia & doctos diſciplina: & qui poſſent ſtare in palatio regis: vt doceret eos lras & linguā chaldeorū. Et cōſtituit eis rex annonā per ſingulos dies de cibis ſuis & vino vnde bibebat ipſe vt enutriti tribus annis poſtea ſtarent in conſpectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis iude: daniel ananias miſael & azarias. Et impoſuit eis p̄poſitus eunuchorū noīa: danieli balthaſar: anaie: ſidrac: miſaeli: miſac: & azarie abdenago. Propoſuit autē daniel in corde ſuo ne pollueretur de menſa regis: neq; de vino potꝰ eius: & rogauit eunuchorū p̄poſitū ne contaminaretur. Dedit autem deus danieli gratiam & miſericordiā in cōſpectu principis eunuchorū. Et ait princeps eunuchorum ad danielem. Timeo ego dn̄m meum regem qui conſtituit vobis cibum & potum: qui ſi viderit vultus veſtros macilentiores pre ceteris adoleſcentibus coeuis vris condēnabitis caput meū regi. Et dixit daniel ad malaſar quē conſtituerat princeps eunuchorū ſuper danielem ananiam miſaelem & azariā. Tenta nos obſecro ſeruos tuos diebus decem: & dentur nobis legumina ad veſcendū: & aqua ad bibendū & contemplare vultus noſtros & vultus puerorū qui veſcuntur cibo regio: & ſicut videris facies cum ſeruis tuis. Qui audito ſermone huiuſcemodi: tēptauit eos diebus decem. Poſt dies aūt decē apparuerunt vultꝰ eorū meliores

de filijs captiuitatis iſrael et de ſemine regni: et de tyrannis iuuenes quibꝰ nō eſt in eis ois macula: et pulchros
ἀπὸ τῶν υἱῶν αἰχμαλωσίας ἰσραὴλ καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας, καὶ ἀπὸ τῶν φορθομμὶν νεανίσκους οἷς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς πᾶς μῶμος, καὶ καλοὺς τῇ
aſpectu et intelligentes in oi ſapia et ſcientes ſciām et intelligētes prudētiā: et quibꝰ eſt robur
ὄψει καὶ συνιέντας ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ γινώσκοντας γνῶσιν καὶ διανοουμένους φρόνησιν, καὶ οἷς ἐστιν ἰσχὺς
eis: vt ſtarēt in domo i cōſpectu regis: et vt docerēt eos litteras et linguā chaldeorū. et
αὐτοῖς, ἑστάναι ἐν τῷ οἴκῳ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ διδάξαι αὐτοὺς γράμματα καὶ γλῶσσαν χαλδαίων. καὶ
cōſtituit eis rex qd diei quotidie a menſa regis et a vino potus eius et nutrire eos annos
διέταξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τὸ τῆς ἡμέρας καθ᾽ ἡμέραν ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου τοῦ πότου αὐτοῦ καὶ θρέψαι αὐτοὺς ἔτη
tres: et poſt hec ſtare i cōſpectu regis. et fuit in eis de filijs iuda
τρία, καὶ μετὰ ταῦτα στῆναι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς ἐκ τῶν υἱῶν ἰούδα

B

daniel et ananias et miſael et azarias. et impoſuit eis pnceps eunuchorū nomina: daniel baltaſar: et ananie ſidrach: et miſael miſac:
δανιὴλ καὶ ἀνανίας καὶ μισαὴλ καὶ ἀζαρίας. καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὁ ἀρχιευνοῦχος ὀνόματα, τῷ δανιὴλ βαλτάσαρ, καὶ τῷ ἀνανίᾳ σεδράχ, καὶ τῷ μισαὴλ μισάκ,
et azarie abdenago. et poſuit daniel in cor ſuum: vt non cōtaminaretꝰ i menſa regis et in vino potus eius: rogauit
καὶ τῷ ἀζαρίᾳ ἀβδεναγῶ. καὶ ἔθετο δανιὴλ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὡς οὐ μὴ ἀλισγηθῇ ἐν τραπέζῃ τοῦ βασιλέως καὶ ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ πότου αὐτοῦ, ἠξίωσεν τὸν
pncipē eunuchorū vt nō cōtaminaret. et dedit deus daniel in miam et miſerationē i cōſpectu pncipis eunuchorū.
ἀρχιευνοῦχον ὡς οὐ μὴ ἀλισγηθῇ. καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς τὸν δανιὴλ εἰς ἔλεον καὶ οἰκτιρμὸν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιευνούχου.
et dixit pnceps eunuchorū danieli: timeo ego dn̄m meū regem q cōſtituit cibū vrm

C

καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιευνοῦχος τῷ δανιὴλ, φοβοῦμαι ἐγὼ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα τὸν ἐκτάξαντα τὴν βρῶσιν ὑμῶν
et potum vrm neqñ videat facies vras triſtes pter pueros coetaneos vros: et
καὶ τὴν πόσιν ὑμῶν μήποτε ἴδῃ τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ παρὰ τὰ παιδάρια τὰ συνήλικα ὑμῶν, καὶ
cōdemnetis caput meū regi. et dixit daniel ad malaſar quē cōſtituit pnceps eunuchorū ſup
καταδικάσητε τὴν κεφαλήν μου τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν δανιὴλ πρὸς μολσὰρ ὃν κατέστησεν ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐπὶ
daniel et ananiā et azariā et miſael: tenta obſecro ſeruos tuos dies decē: et dent nobis de
δανιὴλ καὶ ἀνανίαν καὶ ἀζαρίαν καὶ μισαήλ, πείρασον δὴ τοὺς παῖδάς σου ἡμέρας δέκα, καὶ δότωσαν ἡμῖν ἀπὸ
ſeminibus terre et comedemꝰ: et aquā bibemꝰ: et appareant coram te vultus nri
σπερμάτων τῆς γῆς καὶ φαγόμεθα, καὶ ὕδωρ πιόμεθα, καὶ ὀφθήτωσαν ἐνώπιόν σου αἱ ἰδέαι ἡμῶν
et vultus puerorū comedentiū menſam regis: et ſicut videris fac
καὶ αἱ ἰδέαι τῶν παιδαρίων τῶν ἐσθιόντων τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως, καὶ καθὼς ἐὰν ἴδῃς ποίησον
cū ſeruis tuis. et audiuit eum et tentauit eos dies decē: et poſt finem
μετὰ τῶν παίδων σου. καὶ εἰσήκουσεν αὐτῶν καὶ ἐπείρασεν αὐτοὺς ἡμέρας δέκα, καὶ μετὰ τὸ τέλος
decē dierū viſi ſunt vultꝰ eorū boni
τῶν δέκα ἡμερῶν ὤφθησαν αἱ ἰδέαι αὐτῶν ἀγαθαὶ

D

καὶ

et fortes carnibꝰ ſup oēs pueros comedētes menſam regis. et fuit malaſſar auferens prādiū eorū et vinū po
καὶ ἰσχυραὶ ταῖς σαρξὶν ὑπὲρ πάντα τὰ παιδάρια τὰ ἐσθίοντα τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο μελσὰρ ἀναιρούμενος τὸ δεῖπνον αὐτῶν καὶ τὸν οἶνον τοῦ πό-
tus eorū. et dabat eis ſemina quatuor pueris. et dedit eis deus intellectū et
ματος αὐτῶν. καὶ ἐδίδου αὐτοῖς σπέρματα τοῖς τέσσαρσιν παιδαρίοις. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς σύνεσιν καὶ
prudētiā in oi litteratura et ſapia. et daniel intellexit in oi viſione et ſomnijs. et factū eſt poſt
φρόνησιν ἐν πάσῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ. καὶ δανιὴλ συνῆκεν ἐν πάσῃ ὁράσει καὶ ἐνυπνίοις. καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ
finē dierū quos dixit rex vt introducerēt ipſos: introduxit eos pnceps eunuchorū i cōſpectū na
τέλος τῶν ἡμερῶν ὧν εἶπεν ὁ βασιλεὺς εἰσαγαγεῖν αὐτούς, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐναντίον να-
buchodonoſor: et locutus ē cū eis rex:
βουχοδονόσωρ, καὶ ἐλάλησεν μετ᾽ αὐτῶν ὁ βασιλεύς,
et nō inuēti ſunt ex oibus eis ſimiles daniel et ananie et miſael et azarie. et ſteterūt i cōſpectu
καὶ οὐχ εὑρέθησαν ἐκ πάντων αὐτῶν ὅμοιοι δανιὴλ καὶ ἀνανίᾳ καὶ μισαὴλ καὶ ἀζαρίᾳ. καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ
regis. et in omni verbo ſapientie et ſcientie quecūq quesiuit ab eis rex: inuenit eos decuplicatos pter oēs incātatores et
βασιλέως. καὶ ἐν παντὶ ῥήματι σοφίας καὶ ἐπιστήμης ὅσα ἐζήτησεν παρ᾽ αὐτῶν ὁ βασιλεύς, εὗρεν αὐτοὺς δεκαπλασίονας παρὰ πάντας τοὺς ἐπαοιδοὺς καὶ τοὺς
magos exiſtētes in regno eius. et fuit daniel vſq ad annū pmū cyri regis.
μάγους τοὺς ὄντας ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο δανιὴλ ἕως ἔτους α. κύρου τοῦ βασιλέως. Ca. 2.

A

In anno ſecundo regni nabuchodonoſor ſomniauit nabuchodonoſor ſomniū et
Ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας ναβουχοδονόσωρ ἐνυπνιάσθη ναβουχοδονόσωρ ἐνύπνιον, καὶ
ſtupefactꝰ ē ſpūs eius: et ſomniū eius fuit ab eo. et dixit rex vt vocarēt incantatores
ἐξέστη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἐγένετο ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τοὺς ἐπαοιδοὺς
et magos et maleficos et chaldeos: vt annūciarēt regi ſomnia eius. et venerūt et ſteterūt in cōſpectu regis. et dixit eis
καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς φαρμακοὺς καὶ τοὺς χαλδαίους, τοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ. καὶ ἦλθον καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπεν αὐτοῖς
rex: ſomniaui et ſtupefactꝰ ē ſpūs meus vt ſcire ſomniū: et locuti ſunt chaldei regi ſyriace et dixerūt: rex in ſecula viue.
ὁ βασιλεύς, ἐνυπνιάσθην καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά μου τοῦ γνῶναι τὸ ἐνύπνιον, καὶ ἐλάλησαν οἱ χαλδαῖοι τῷ βασιλεῖ συριστὶ καὶ εἶπαν, βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι.
tu dic ſomniū ſeruis tuis. et cōiecturā eius annūciabimus. et rñdit rex et dixit
σὺ εἰπὸν τὸ ἐνύπνιον τοῖς παισίν σου. καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελοῦμεν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν τοῖς
chaldeis: ſmo a me receſſit: ſi igitur nō notū feceritis mihi ſomniū et cōiecturā eius: in interitum eritis. et domꝰ vre diripientur. ſi aūt ſomnium
χαλδαίοις, ὁ λόγος ἀπ᾽ ἐμοῦ ἀπέστη. ἐὰν οὖν μὴ γνωρίσητέ μοι τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ, εἰς ἀπώλειαν ἔσεσθε. καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν διαρπαγήσονται. ἐὰν δὲ τὸ ἐνύπνιον
et cōiecturā eiꝰ notā feceritis mihi: dona et munera et honorē multū accipietis a me. veruntū ſomnium

B

καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ γνωρίσητέ μοι, δόματα καὶ δωρεὰς καὶ τιμὴν πολλὴν λήψεσθε παρ᾽ ἐμοῦ. πλὴν τὸ ἐνύπνιον
et cōiecturā eius annūciate mihi. et rñderūt ſecundo et dixerūt: rex dicat ſomniū
καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγείλατέ μοι. καὶ ἀπεκρίθησαν δεύτερον καὶ εἶπαν, ὁ βασιλεὺς εἰπάτω τὸ ἐνύπνιον

et corpulentiores pre omnibus pueris qui veſcebantur cibo regio. Porro malaſſar tollebat cibaria & vinum potus eorum: dabatq; eis legumina. Pueris autem his dedit deus ſcientiam & diſciplinam in omni libro & ſapiētia: danieli autē intelligentiā omniū viſionū & ſomniorū. Cōpletis itaq; diebꝰ poſt quos dixerat rex vt introducerētur. Introduxit eos prępoſitꝰ eunuchorū in cōſpectu nabuchodonoſor. Cūq; eis locutꝰ fuiſſet rex nō ſunt inuēti tales de vniuerſis vt daniel ananias miſahel & azarias. Et ſteterūt in cōſpectu regis: & omē verbū ſapiētie & intellectꝰ qd ſciſcitatus eſt ab eis rex: inuenit in eis decuplum ſup cunctos ariolos & magos qui erāt in vniuerſo regno eiꝰ. Fuit aūt daniel vſq; ad annū primum cyri regis.

2.

In anno ſecundo regni nabuchodonoſor: vidit nabuchodonoſor ſomniū & cōterritus eſt ſpūs eius: & ſomniū eius fugit ab eo. Precepit autem rex vt cōuocarētur arioli & magi & malefici & chaldei: vt indicarent regi ſomnia ſua. Qui cum veniſſent ſteterunt corā rege: & dixit ad eos rex. Vidi ſomnium: & mente confuſus ignoro quid viderim. Reſponderuntq; chaldei regi ſyriace. Rex in ſempiternū viue. Dic ſomniū ſeruis tuis: & interp̄tationē eius indicabimꝰ. Et rñdens rex ait chaldeis. Sermo receſſit a me. Niſi indicaueritis mihi ſomniū & cōiecturā eius: peribitis vos: & domus veſtre publicabuntur. Si aūt ſomniū & cōiecturā eius narraueritis: premia & dona & honorem multū accipietis a me. Somniū igitur & interpretationē eius indicate mihi. Rñderūt ſcđo atq; dixerunt. Rex ſōniū

ובריאי בשר מן כל הילדים | ברא
האכלים את פת בג המלך: ויהי | היה
המלצר נשא את פת בגם ויין
משתיהם ונתן להם זרענים: | שתה
והילדים האלה ארבעתם נתן | רבע
להם האלהים מדע והשכל בכל | ידע שכל
ספר וחכמה ודניאל הבין בכל חזון | בין חזה
וחלמות: ולמקצת הימים אשר
אמר המלך להביאם ויביאם שר | בוא
הסריסים לפני נבכדנאצר: וידבר | סרס פנה
אתם המלך ולא נמצא מכלם | דבר מצא
כדניאל חנניה מישאל ועזריה
ויעמדו לפני המלך: וכל דבר חכמת | עמד
בינה אשר בקש מהם המלך
וימצאם עשר ידות על כל החרטמים
האשפים אשר בכל מלכותו: ויהי | היה
דניאל עד שנת אחת לכורש המלך: | שנה
ובשנת שתים למלכות | Cap. ij.
נבכדנצר חלם נבכדנצר
חלמות ותתפעם רוחו ושנתו | פעם שנה
נהיתה עליו: ויאמר המלך לקרא | היה אמר
לחרטמים ולאשפים ולמכשפים | כשף
ולכשדים להגיד למלך חלמתיו | נגד
ויבאו ויעמדו לפני המלך: ויאמר | בוא
להם המלך חלום חלמתי ותפעם | חלם פעם
רוחי לדעת את החלום: וידברו | ידע דבר
הכשדים למלך ארמית מלכא
לעלמין חיי אמר חלמא לעבדיך | חיה
ופשרא נחוא: ענה מלכא ואמר | חוה
לכשדיא מלתא מני אזדא הן לא | מלל
תהודענני חלמא ופשרה הדמין | ידע
תתעבדון ובתיכון נולי יתשמון: | עבד בית
והן חלמא ופשרה תהחון מתנן | שום חוה
ונבזבה ויקר שגיא תקבלון מן | נתן
קדמי להן חלמא ופשרה החוני: | קבל
ענו תנינות ואמרין מלכא חלמא | ענה

Text.heb.Dani.ij.

יאמר לעבדוהי ופשרה נהחוה׃ ענה מלכא ואמר מן יציב ידע אנה די עדנא אתון זבנין כל קבל די חזיתון די אזדא מני מלתא׃ די הן חלמא לא תהודענני חדה היא דתכון ומלה כדבה ושחיתה הזמנתון למאמר קדמי עד די עדנא ישתנא להן חלמא אמרו לי ואנדע די פשרה תהחונני׃ ענו כשדיא קדם מלכא ואמרין לא איתי אנש על יבשתא די מלת מלכא יוכל להחויה כל קבל די כל מלך רב ושליט מלה כדנה לא שאל לכל חרטם ואשף וכשדי׃ ומלתא די מלכא שאל יקירה ואחרן לא איתי די יחונה קדם מלכא להן אלהין די מדרהון עם בשרא לא איתוהי׃ כל קבל דנה מלכא בנס וקצף שגיא ואמר להובדה לכל חכימי בבל׃ ודתא נפקת וחכימיא מתקטלין ובעו דניאל וחברוהי להתקטלה׃ באדין דניאל התיב עטא וטעם לאריוך רב טבחיא די מלכא די נפק לקטלא לחכימי בבל׃ ענה ואמר לאריוך שליטא די מלכא על מה דתא מהחצפה מן קדם מלכא אדין מלתא הודע אריוך לדניאל׃ ודניאל על ובעה מן מלכא די זמן ינתן לה ופשרא להחויה למלכא׃ אדין דניאל לביתה אזל ולחנניה מישאל ועזריה חברוהי מלתא הודע׃ ורחמין למבעא מן קדם אלה שמיא על רזא דנה די לא יהבדון דניאל וחברוהי עם שאר חכימי בבל׃ אדין לדניאל בחזוא די

Trāſl.B.Hie.

dicat ſeruis ſuis: & interpretationē ei⁹ indicabim⁹. Reſponditq; rex & ait. Certe noui q tempus redimitis: ſcientes q receſſerit a me ſermo. Si ergo ſomniū non indicaueritis mihi: vna eſt de vobis ſententia q interpretationē quoq; fallacē & deceptione plenā compoſueritis: vt loquamini mihi donec tēpus pertranſeat. Sōniū itaq; dicite mihi vt ſciā q interpretationē quoq; ei⁹ verā loquamini. Rñdentes ergo chaldei corā rege dixerūt. Non eſt homo ſup terrā qui ſermonē tuū rex poſſit implere: ſed neq; regū quiſq; magnus & potens verbū huiuſcemodi ſciſcitatur ab oī ariolo & mago & chaldeo. Sermo enim quē tu queris rex grauis ē: nec repietur quiſq; q indicet illum in cōſpectu regis: exceptis diis quorū nō eſt cum hoibus cōuerſatio. Quo audito rex in furore & in ira magna precepit vt perirent omnes ſapientes babylonis. Et egreſſa ſententia ſapiētes interficiebātur: querebaturq; daniel & ſocii ei⁹ vt perirēt. Tunc daniel requiſiuit de lege atq; ſentētia ab arioch principe militie regis: qui egreſſus fuerat ad interficiēdos ſapiētes babylonis. Et interrogauit eum qui a rege poteſtatē acceperat. Quā ob cauſam tam crudelis ſententia a facie regis eſſet egreſſa. Cum ergo rem indicaſſet arioch danieli: daniel ingreſſus rogauit regem vt tēpus daret ſibi ad ſolutionem indicandam regi. Et ingreſſus eſt domum ſuam: ananieq; & miſaeli & azarie ſociis ſuis indicauit negocium: vt quererēt miſericordiā a facie dei celi ſuper ſacramento iſto: & non perirent daniel & ſocii eius: cū ceteris ſapientibus babylonis. Tunc danieli myſteriū per viſionem

Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελοῦμεν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε τοῖς χαλδαίοις, ἐπ' ἀληθείας οἶδα ἐγὼ ὅτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε καθότι εἴδετε ὅτι ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα. ἐὰν οὖν τὸ ἐνύπνιον μὴ ἀναγγείλητέ μοι, οἶδα ὅτι ῥῆμα ψευδὲς καὶ διεφθαρμένον συνέθεσθε εἰπεῖν ἐνώπιόν μου, ἕως οὗ ὁ καιρὸς παρέλθῃ· τὸ ἐνύπνιόν μου εἴπατέ μοι, καὶ γνώσομαι ὅτι καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖτέ μοι. ἀπεκρίθησαν πάλιν οἱ χαλδαῖοι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ λέγουσιν, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ὅστις δυνήσεται τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως γνωρίσαι, καθότι πᾶς βασιλεὺς μέγας καὶ ἄρχων, ῥῆμα τοιοῦτον οὐκ ἐπερωτᾷ ἐπαοιδὸν μάγον χαλδαῖον, ὅτι ὁ λόγος ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ βαρύς, καὶ ἕτερος οὐκ ἔστιν ὃς ἀναγγελεῖ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀλλ' ἢ θεοὶ ὧν οὐκ ἔστιν ἡ κατοικία μετὰ πάσης σαρκός. τότε ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ πολλῇ εἶπεν ἀπολέσαι πάντας τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος. καὶ τὸ δόγμα ἐξῆλθεν καὶ οἱ σοφοὶ ἀπεκτείνοντο. καὶ ἐζήτει δανιὴλ καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀνελεῖν. τότε δανιὴλ ἀπεκρίθη βουλὴν καὶ γνώμην τῷ ἀριὼχ τῷ ἀρχιμαγείρῳ τοῦ βασιλέως, ὃς ἐξῆλθεν ἀνελεῖν τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος, καὶ ἐπυνθάνετο αὐτοῦ λέγων, ἄρχων τοῦ βασιλέως, περὶ τίνος ἐξῆλθεν ἡ γνώμη ἡ ἀναιδὴς αὕτη ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως; ἐγνώρισεν δὲ τὸ ῥῆμα ἀριὼχ τῷ δανιήλ, καὶ δανιὴλ εἰσῆλθεν καὶ ἠξίωσεν τὸν βασιλέα ὅπως χρόνον δῷ αὐτῷ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγείλῃ τῷ βασιλεῖ. καὶ εἰσῆλθεν δανιὴλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῷ ἀνανίᾳ καὶ τῷ μισαὴλ καὶ τῷ ἀζαρίᾳ τοῖς φίλοις αὐτοῦ τὸ ῥῆμα ἐγνώρισεν καὶ οἰκτιρμοὺς ἐζήτουν παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὲρ τοῦ μυστηρίου τούτου, ὅπως ἂν μὴ ἀπόλωνται δανιὴλ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐπιλοίπων σοφῶν βαβυλῶνος. τότε δανιὴλ ἐν ὁράματι

Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

νυκτὸς τὸ μυστήριον ἀπεκαλύφθη. καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ δανιήλ. καὶ εἶπεν, εἴη τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἐστιν. καὶ αὐτὸς ἀλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους, καθιστᾷ βασιλεῖς καὶ μεθιστᾷ, διδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσιν σύνεσιν. αὐτὸς ἀποκαλύπτει βαθέα καὶ ἀπόκρυφα γινώσκων τὰ ἐν τῷ σκότει, καὶ τὸ φῶς μετ' αὐτοῦ ἐστιν. σοὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων μου ἐξομολογοῦμαι καὶ αἰνῶ, ὅτι σοφίαν καὶ δύναμιν ἔδωκάς μοι. καὶ ἐγνώρισάς μοι ἃ ἠξιωσάμην παρὰ σοῦ. καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἐγνώρισάς μοι. καὶ ἦλθεν δανιὴλ πρὸς ἀριὼχ ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀπολέσαι τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος καὶ εἶπεν αὐτῷ, τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος μὴ ἀπολέσῃς, εἰσάγαγε δέ με ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ ἀναγγελῶ. τότε ἀριὼχ ἐν σπουδῇ εἰσήγαγεν τὸν δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ εἶπεν αὐτῷ, εὕρηκα ἄνδρα ἐκ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας, ὅστις τὸ σύγκριμα τῷ βασιλεῖ ἀναγγελεῖ. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν τῷ δανιήλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτασάρ, εἰ δύνασαί μοι ἀναγγεῖλαι τὸ ἐνύπνιον ὃ εἶδον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ; καὶ ἀπεκρίθη δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ εἶπεν, τὸ μυστήριον ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ, οὐκ ἔστι σοφῶν μάγων ἐπαοιδῶν γαζαρηνῶν ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἔστιν θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀποκαλύπτων μυστήρια. καὶ ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσορ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. τὸ ἐνύπνιόν σου καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου τοῦτό ἐστιν. σὺ βασιλεῦ οἱ διαλογισμοί σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου ἀνέβησαν, τί δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἐγνώρισέν σοι ἃ δεῖ γενέσθαι. καὶ ἐμοὶ οὐκ

Trāſla.B.Hie.

nocte reuelatum eſt. Et benedixit daniel deū celi: & locutus ait. Sit nomen dei benedictum a ſeculo & vſq; in ſeculū: quia ſapientia & fortitudo eius ſunt: & ipſe mutat tēpora & etates. Transfert regna atq; conſtituit: dat ſapientiam ſapiētibus: & ſcientiam intelligentib⁹ diſciplinā. Ipſe reuelat profunda & abſcondita: & nouit in tenebris cōſtituta: & lux cum eo eſt. Tibi deus patrū noſtrorū cōfiteor: teq; laudo: quia ſapientiā & fortitudinem dediſti mihi: & nunc oſtendiſti mihi que rogauimus te: quia ſermonem regis aperuiſti nobis. Poſt hec daniel ingreſſus ad arioch quē cōſtituerat rex vt perderet ſapientes babylonis: ſic ei locutus eſt. Sapiētes babylonis ne perdas. Introduc me in cōſpectu regis: & ſolutionem regi narrabo. Tūc arioch feſtinus introduxit danielem ad regem: & dixit ei. Inueni hominē de filiis tranſmigrationis iude qui ſolutionem regi annunciet. Reſpondit rex & dixit danieli cuius nomen erat balthaſar. Putas ne vere potes mihi indicare ſomnium qd vidi: & interpretationē eius? Et rñdens daniel corā rege ait. Myſteriū quod rex interrogat ſapientes magi & arioli & aruſpices nequeūt indicare regi: ſed eſt deus in celo reuelās myſteria qui indicauit tibi rex nabuchodonoſor q ventura ſunt in nouiſſimis tēporibus. Sōniū tuū & viſiones capitis tui in cubili tuo huiuſcemodi ſunt. Tu rex cogitare cepiſti in ſtratu tuo quid eſſet futurum poſt hec: & qui reuelat myſteria oſtendit tibi que ventura ſunt. Mihi quoq;

Text.heb.Dani.ij.

ליליא רזא גלי אדין דניאל ברך לאלה שמיא׃ ענה דניאל ואמר להוא שמה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא די חכמתא וגבורתא די לה היא׃ והוא מהשנא עדניא וזמניא מהעדה מלכין ומהקים מלכין יהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה׃ הוא גלא עמיקתא ומסתרתא ידע מה בחשוכא ונהורא עמה שרא׃ לך אלה אבהתי מהודא ומשבח אנה די חכמתא וגבורתא יהבת לי וכען הודעתני די בעינא מנך די מלת מלכא הודעתנא׃ כל קבל דנה דניאל על על אריוך די מני מלכא להובדה לחכימי בבל אזל וכן אמר לה לחכימי בבל אל תהובד העלני קדם מלכא ופשרא למלכא אחוא׃ אדין אריוך בהתבהלה הנעל לדניאל קדם מלכא וכן אמר לה די השכחת גבר מן בני גלותא די יהוד די פשרא למלכא יהודע׃ ענה מלכא ואמר לדניאל די שמה בלטשאצר האיתיך כהל להודעותני חלמא די חזית ופשרה׃ ענה דניאל קדם מלכא ואמר רזא די מלכא שאל לא חכימין אשפין חרטמין גזרין יכלין להחויה למלכא׃ ברם איתי אלה בשמיא גלא רזין והודע למלכא נבוכדנצר מה די להוא באחרית יומיא חלמך וחזוי ראשך על משכבך דנה הוא׃ אנתה מלכא רעיונך על משכבך סליקו מה די להוא אחרי דנה וגלא רזיא הודעך מה די להוא׃ ואנה לא

בחכמה די איתי בי מן כל חייא רזא
דנה גלי לי להן על דברת די
פשרא למלכא יהודעון ורעיוני
לבבך תנדע: אנתה מלכא חזה
הוית ואלו צלם חד שגיא צלמא
דכן רב וזיוה יתיר קאם לקבלך
ורוה דחיל: הוא צלמא ראשה די
דהב טב חדוהי ודרעוהי די כסף
מעוהי וירכתה די נחש: שקוהי
די פרזל רגלוהי מנהון די פרזל
ומנהון די חסף: חזה הוית עד די
התגזרת אבן די לא בידין ומחת
לצלמא על רגלוהי די פרזלא
וחספא והדקת המון: באדין דקו
כחדה פרזלא חספא נחשא כספא
ודהבא והוו כעור מן אדרי קיט
ונשא המון רוחא וכל אתר לא
השתכח להון ואבנא די מחת
לצלמא הות לטור רב ומלאת כל
ארעא: דנה חלמא ופשרה נאמר
קדם מלכא: אנתה מלכא מלך
מלכיא די אלה שמיא מלכותא
חסנא ותקפא ויקרא יהב לך: ובכל
די דארין בני אנשא חיות ברא
ועוף שמיא יהב בידך והשלטך
בכלהון אנתה הוא רישה די
דהבא: ובתרך תקום מלכו אחרי
ארעא מנך ומלכו תליתיא אחרי
די נחשא די תשלט בכל ארעא:
ומלכו רביעיא תהוה תקיפה
כפרזלא כל קבל די פרזלא מהדק
וחשל כלא וכפרזלא די מרעע כל
אלין תדק ותרע: ודי חזיתה רגליא
ואצבעתא מנהון חסף די פחר
ומנהון פרזל מלכו פלינה תהוא
ומן נצבתא די פרזלא להוא בה

(Margin roots: חיה · גלה · ידע · ידע · חזה · יתר קום · דחל · טוב חדה · מעה שוק · מן · גזר יד · מחא · דקק הם · היה · שכח מחא · אמר · דור חיה · שלט · ראש · קום · תלת · רבע תקף · דקק חשל · רעע · חזה · אצבע · פלג · נצב)

in ſapientia q̃ eſt in me plus q̃ in cūctis viuētib9: ſacramentum hoc reuelatum eſt: ſed vt interp̃tatio regi manifeſta fieret: & cogitationes mentis tue ſcires. Tu rex videbas: & ecce quaſi ſtatua vna grandis. Statua illa magna & ſtatura ſublimis ſtabat cōtra te: & intuitus eius erat terribilis. Hui9 ſtatue caput ex auro optimo erat: pectus aūt & brachia de argēto: porro venter & femora ex ere: tibie aūt ferree: pedum quedam pars erat ferrea quedam autem fictilia. Videbas ita donec abſciſſus eſt lapis ſine manibus: & percuſſit ſtatuam in pedibus eius ferreis et fictilibus & cōminuit eos. Tunc cōtrita ſunt pariter ferrū: teſta: es: argentum: & aurū: & redacta quaſi in fauillam eſtiue aree que rapta ſunt ventō: nulluſq3 locus inuētus eſt eis. Lapis autem qui percuſſerat ſtatuā factus eſt mons magnus: & īpleuit vniuerſam terrā. Hoc eſt ſōniū: interp̃tationē quoq3 eius dicemus coram te rex. Tu rex regū es: & deus celi regnum & fortitudinē & imperiū & gloriam dedit tibi: & oīa in quibus habitant filii hoīm: & beſtie agri volucres quoq3 celi dedit in manu tua: & ſub ditione tua vniuerſa cōſtituit. Tu es ergo caput aureum. Et poſt te conſurget regnum aliud minus te: & regnū tertium aliud ereum quod imperabit vniuerſe terre. et regnum quartū erit velut ferreum. Quomodo ferrum cōminuit & domat oīa: ſic cōminuet & cōteret oīa hec. Porro qa vidiſti pedum & digitoꝝ partem teſteam figuli: & partē ferream: regnū diuiſum erit quod tamē de plantariōe ferri orietur.

ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ζῶντας τὸ μυστήριον τοῦτο ἀπεκαλύφθη, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι, ἵνα τοὺς διαλογισμοὺς τῆς καρδίας σου γνῷς. σὺ βασιλεῦ ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία πολλή, ἡ εἰκὼν ἐκείνη μεγάλη. καὶ ἡ πρόσοψις αὐτῆς ὑπερφερὴς ἑστῶσα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἡ ὅρασις αὐτῆς φοβερά. εἰκὼν ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσίου καθαροῦ, αἱ χεῖρες καὶ τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀργυροῖ, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ, αἱ κνῆμαι σιδηραῖ, οἱ πόδες μέρος μέν τι σιδηροῦν μέρος δέ τι ὀστράκινον, ἐθεώρεις ἕως ἀπετμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν. καὶ ἐπάταξεν τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνους καὶ ἐλέπτυνεν αὐτοὺς εἰσάπαξ. τότε ἐλεπτύνθη εἰσάπαξ τὸ ὄστρακον ὁ σίδηρος ὁ χαλκὸς ὁ ἄργυρος ὁ χρυσός, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ κονιορτὸς ἀπὸ ἅλωνος θερινῆς καὶ ἐξῆρεν αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγενήθη εἰς ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσεν πᾶσαν τὴν γῆν. τοῦτό ἐστι τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἐροῦμεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. σὺ βασιλεῦ βασιλεὺς βασιλέων, ᾧ ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυρὰν καὶ κραταιὰν καὶ ἔντιμον ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ ἐν ᾧ κατοικοῦσιν υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων θηρία τε ἀγροῦ καὶ πετεινὰ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν τῇ χειρί σου καὶ κατέστησέν σε κύριον πάντων. σὺ εἶ ἡ κεφαλὴ ἡ χρυσῆ, καὶ ὀπίσω σου ἀναστήσεται βασιλεία ἑτέρα ἥττων σου ἥ ἐστιν ὁ ἄργυρος. καὶ βασιλεία τρίτη ἥ ἐστιν ὁ χαλκὸς ἣ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς. καὶ βασιλεία τετάρτη ἔσται ἰσχυροτέρα ὡς ὁ σίδηρος. ὃν τρόπον ὁ σίδηρος λεπτύνει καὶ δαμάζει πάντα, οὕτως λεπτυνεῖ καὶ δαμάσει. καὶ ὅτι εἶδες τοὺς πόδας καὶ τοὺς δακτύλους, μέρος μέν τι ὀστράκινον μέρος δέ τι σιδηροῦν βασιλεία διῃρημένη ἔσται καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς σιδηρᾶς ἔσται ἐν αὐτῇ ὃν τρόπον εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀστράκῳ, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν μέρος μέν τι σιδηροῦν, μέρος δέ τι ὀστράκινον μέρος τι τῆς βασιλείας ἔσται ἰσχυρὸν καὶ ἀπ' αὐτῆς ἔσται συντριβόμενον.

in ſapia exiſte in me p̃ter oēs viuētes myſteriū hoc reuelatum ē: ſed ideo vt cōiecturā regi manifeſtaret: vt cogitationes cordis tui ſcias. tu rex videbas: & ecce imago vna multa: imago illa magna. & facies ei9 eleuata ſtans a facie tua: & viſio eius terribilis. imago cui9 caput auri puri: manus & pectus & brachia eius argētea venter & femora erea: tibie ferree: pedes pars qdē q̄dā ferrea pars aūt q̄dā fictilis: videbas donec abſciſus ē lapis ex mōte ſine manib9. & percuſſit imaginē ſup pedes ferreos & fictiles & cōminuit eos oīno. tunc cōminuta ſūt omnino teſta ferrū es argentū aurū: & facta ſunt quaſi puluis ab area eſtiua & extulit ea multitudo venti: & locus nō ē inuēt9 illis. & lapis q̄ pcuſſit imaginē fact9 ē in mōtē magnū: & impleuit oēm terrā: hoc eſt ſomniū & cōiecturā eius dicem9 coram rege. tu rex rex regum: cui deus celi regnū forte & validum & glorioſum dedit in oī loco in q̄ habitant filii hoīm beſtieq3 agri & volatilia celi dedit in manu tua & cōſtituit te dn̄m oīm. tu es caput aureum: & poſt te ſurget regnum aliud min9 te q̄d eſt argentū. & regnū tertiū q̄d eſt es q̄d dn̄abit omni terre. & regnū quartum erit fortius q̄ſi ferrum. quēadmodū ferrū cōminuit & domat oīa: ſic cōminuet & domabit. & q2 vidiſti pedes & digitos: partē q̄dē q̄ndā teſteā partē aūt q̄ndā ferream regnū diuiſum erit & a radice ferrea erit in eo quēadmodū vidiſti ferrum mixtum teſte: & digiti pedū pars q̄dē q̄dā ferrea: pars aūt q̄dā teſtea pars q̄dā regni erit fortis & ex ea erit cōtritum.

ὅτι εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀστράκῳ, συμμιγεῖς ἔσονται ἐν σπέρματι ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἔσονται προσκολλώμενοι οὗτος μετὰ τούτου, καθὼς ὁ σίδηρος οὐκ ἀναμίγνυται μετὰ τοῦ ὀστράκου. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκείνων ἀναστήσει ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαῷ ἑτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται. λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ αὐτὴ ἀναστήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας. ὃν τρόπον εἶδες ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνεν τὸ ὄστρακον τὸν σίδηρον τὸν χαλκὸν τὸν ἄργυρον τὸν χρυσόν ὁ θεὸς ὁ μέγας ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. καὶ ἀληθινὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ. τότε ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσωρ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ τῷ δανιὴλ προσεκύνησεν, καὶ μάννα καὶ εὐωδίας εἶπεν σπεῖσαι αὐτῷ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς εἶπεν τῷ δανιήλ, ἐπ' ἀληθείας, ὁ θεὸς ὑμῶν αὐτός ἐστιν θεὸς θεῶν καὶ κύριος τῶν κυρίων καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ ἀποκαλύπτων μυστήρια, ὅτι ἠδυνήθης ἀποκαλύψαι τὸ μυστήριον τοῦτο. καὶ ἐμεγάλυνεν ὁ βασιλεὺς τὸν δανιήλ, καὶ δόματα μεγάλα καὶ πολλὰ ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης χώρας βαβυλῶνος καὶ ἄρχοντα σατραπῶν ἐπὶ πάντας τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος. καὶ δανιὴλ ᾐτήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ κατέστησεν ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας βαβυλῶνος τὸν σεδρὰχ μισὰκ ἀβδεναγώ. καὶ δανιὴλ ἦν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως.

G

q2 vidiſti ferrum mixtum teſte: cōmixti erunt in ſemine hoīm: & nō erunt adherentes hic cum hoc: ſicut ferrū nō miſcetur cum teſta. & in diebus regum illoꝝ ſuſcitabit deus celi regnū quod in eternū nō corrumpetur: & regnum eius pplo alteri nō relinquetur. cōminuet & ventilabit oīa regna: & hoc ſuſcitabit in eternū. quēadmodū vidiſti q2 de mōte abſciſ9 ē lapis ſine manib9: & cōminuit teſtam ferrum es argētū auꝝ: de9 magn9 nota fecit regi q̄ opꝫ fieri poſt hec. & verum ſomniū & fidelis cōiectura eius. tūc rex nabuchodonoſor cecidit in faciem & danielē adorauit: & munera & odores dixit libare ei. & reſpondēs rex dixit daniel: in veritate de9 vr̄ ipſe eſt de9 deoꝝ & dn̄s dn̄oꝝ & rex regum: & reuelans myſteria: q2 potuiſti reuelare myſteriū hoc. & magnificauit rex daniel: & dona magna & multa dedit ei: & conſtituit eū ſup oī regione babylonis & p̃ncipem ſatrapaꝝ ſup oēs ſapiētes babylonis. & daniel poſtulauit a rege: & cōſtituit ſup opa regiōis babylonis ſidrach miſac abdenago. & daniel erat in atrio regis.

i. eo. ben. 41.

Ca. 3.

A

Nabuchodonoſor rex fecit imaginē aurcam. altitudo ei9 cubitoꝝ ſexagita: latitudo eius cubitoꝝ ſex. & ſtatuit eam in campo duran

Ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσῆν. ὕψος αὐτῆς πηχέων ἑξήκοντα, εὖρος αὐτῆς πηχέων ἕξ. καὶ ἔστησεν αὐτὴν ἐν πεδίῳ δεηρᾶ

Secundum quod vidiſti ferrum mixtum teſte ex luto: & digitos pedum ex parte ferreos & ex p̃te fictiles: ex parte regnū erit ſolidū: & ex parte contritum: q2 autem vidiſti ferrum mixtū teſte ex luto: cōmiſcebuntur quidem humano ſemine: ſed nō adherebunt ſibi: ſicuti ferrum miſceri non poteſt teſte. In diebus autem regnorum illorum ſuſcitabit deus celi regnum quod in eternū non diſſipabitur: & regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet aūt & conſumet vniuerſa regna hec: & ipſum ſtabit in eternū. Secūdum quod vidiſti quod de monte abſciſus eſt lapis ſine manibus: & comminuit teſtam & ferrū & es et argentum & aurum: deus magnus oſtendit regi que ventura ſunt poſtea: & verum eſt ſomniū: & fidelis interpretatio eius. Tunc rex nabuchodonoſor cecidit in faciē ſuam: & danielem adorauit: & hoſtias & incēſum precepit vt ſacrificarent ei. Loquēs ergo rex ait danieli: Vere deus veſter deus deorū eſt & dominus regū: reuelās myſteria: q̄m tu potuiſti aperire hoc ſacramentū. Tunc rex danielem in ſublime extulit: & munera multa & magna dedit ei. Et cōſtituit eū principem ſup oēs prouincias babylonis: & prefectū & magiſtrū ſup cūctos ſapientes babylonis. Daniel aūt poſtulauit a rege: & cōſtituit ſup opa prouincie babylonis ſidrac miſac & abdenago. Ipſe autem daniel erat in foribus regis. 3.

Nabuchodonoſor rex fecit ſtatuam auream altitudine cubitorum ſexaginta latitudine cubitorū ſex: & ſtatuit eam in campo duran

כל קבל די חזיתה פרזלא מערב
בחסף טינא: ואצבעת רגליא
מנהון פרזל ומנהון חסף מן קצת
מלכותא תהוא תקיפה ומנה
תהוא תבירה: ודי חזית פרזלא
מערב בחסף טינא מתערבין
להון בזרע אנשא ולא להון דבקין
דנה עם דנה הא כדי פרזלא
לא מתערב עם חספא: וביומיהון
די מלכיא אנון יקים אלה שמיא
מלכו די לעלמין לא תתחבל
ומלכותא לעם אחרן לא תשתבק
תדק ותסף כל אלין מלכותא
והיא תקום לעלמיא: כל קבל די
חזית די מטורא אתגזרת אבן
די לא בידין והדקת פרזלא נחשא
חספא כספא ודהבא אלה רב
הודע למלכא מה די להוא אחרי
דנה ויציב חלמא ומהימן פשרה:
באדין מלכא נבוכדנצר נפל
על אנפוהי ולדניאל סגד ומנחה
וניחחין אמר לנסכה לה: ענה
מלכא לדניאל ואמר מן קשט די
אלהכון הוא אלה אלהין ומרא
מלכין וגלה רזין די יכלת למגלא
רזא דנה: אדין מלכא לדניאל
רבי ומתנן רברבן שגיאן יהב
לה והשלטה על כל מדינת בבל
ורב סגנין על כל חכימי בבל:
ודניאל בעא מן מלכא ומני על
עבידתא די מדינת בבל לשדרך
מישך ועבד נגו ודניאל בתרע
מלכא:

Cap. iij.

נבוכדנצר מלכא עבד צלם
די דהב רומה אמין שתין פתיה
אמין שת אקימה בבקעת דורא

(Margin roots: ערב · קצת · תקף · תבר · קום · חבל · שבק · סוף · קום · גזר · דקק · ידע היה · יצב · סגד · נסך · קשט · גלה · רבב נתן · רבב שגא · שלט מדן · חכם בעה · מנה עבד · צלם · אמה פתה · קום)

בִּמְדִינַת בָּבֶל׃ וּנְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא
שְׁלַח לְמִכְנַשׁ לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא כנש
סִגְנַיָּא וּפַחֲוָתָא אֲדַרְגָּזְרַיָּא גְדָבְרַיָּא פחה
דְּתָבְרַיָּא תִּפְתָּיֵא וְכֹל שִׁלְטֹנֵי
מְדִינָתָא לְמֵתֵא לַחֲנֻכַּת צַלְמָא אתה
דִּי הֲקֵים נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא׃ בֵּאדַיִן
מִתְכַּנְּשִׁין אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סִגְנַיָּא
וּפַחֲוָתָא אֲדַרְגָּזְרַיָּא גְדָבְרַיָּא דְתָבְרַיָּא
תִּפְתָּיֵא וְכֹל שִׁלְטֹנֵי מְדִינָתָא
לַחֲנֻכַּת צַלְמָא דִּי הֲקֵים נְבוּכַדְנֶצַּר קום
מַלְכָּא וְקָאֲמִין לָקֳבֵל צַלְמָא
דִּי הֲקֵים נְבוּכַדְנֶצַּר׃ וְכָרוֹזָא קָרֵא כרז
בְחָיִל לְכוֹן אָמְרִין עַמְמַיָּא אֻמַּיָּא אם
וְלִשָּׁנַיָּא׃ בְּעִדָּנָא דִּי תִשְׁמְעוּן עדן שמע
קָל קַרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס קול שבך
סַבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין סוּמְפֹּנְיָה וְכֹל
זְנֵי זְמָרָא תִּפְּלוּן וְתִסְגְּדוּן זון נפל
לְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקֵים נְבוּכַדְנֶצַּר סגד קום
מַלְכָּא׃ וּמַן דִּי לָא יִפֵּל וְיִסְגֻּד
בַּהּ שַׁעֲתָא יִתְרְמֵא לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא שעה רמה
יָקִדְתָּא׃ כָּל קֳבֵל דְּנָה בֵּהּ זִמְנָא אתן
כְּדִי שָׁמְעִין כָּל עַמְמַיָּא קָל קַרְנָא קול
מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס שַׂבְּכָא
פְּסַנְטֵרִין וְכֹל זְנֵי זְמָרָא נָפְלִין כָּל זון
עַמְמַיָּא אֻמַּיָּא וְלִשָּׁנַיָּא סָגְדִין
לְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקֵים נְבוּכַדְנֶצַּר רום
מַלְכָּא׃ כָּל קֳבֵל דְּנָה בֵּהּ זִמְנָא קְרִבוּ קרב
גֻּבְרִין כַּשְׂדָּאִין וַאֲכַלוּ קַרְצֵיהוֹן
דִּי יְהוּדָיֵא׃ עֲנוֹ וְאָמְרִין לִנְבוּכַדְנֶצַּר יהד ענה
מַלְכָּא מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי׃ אַנְתָּה חיה
מַלְכָּא שָׂמְתָּ טְעֵם דִּי כָל אֱנָשׁ שום
דִּי יִשְׁמַע קָל קַרְנָא מַשְׁרֹקִיתָא שמע
קִיתָרֹס שַׂבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין וְסוּמְפֹּנְיָה
וְכֹל זְנֵי זְמָרָא יִפֵּל וְיִסְגֻּד לְצֶלֶם נפל סגד
דַּהֲבָא׃ וּמַן דִּי לָא יִפֵּל וְיִסְגֻּד
יִתְרְמֵא לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא׃

provincie babylonis. Itaque nabuchodonoſor rex miſit ad congregandos ſatrapas magiſtratus & iudices: duces & tyrãnos & prefectos: omneſque principes regionũ vt conuenirent ad dedicationem ſtatue quam erexerat nabuchodonoſor rex. Tunc congregati ſunt ſatrape magiſtratus & iudices: duces: & tyrãni: & optimates: qui erant in poteſtatibus cõſtituti: & vniuerſi principes regionũ vt cõuenirẽt ad dedicationẽ ſtatue quã erexerat nabuchodonoſor rex. Stabãt autẽ in cõſpectu ſtatue quã poſuerat nabuchodonoſor rex: & preco clamabat valenter. Vobis dicitur populis: tribubus: & linguis. In hora qua audieritis ſonitũ tube & fiſtule & cythare & ſambuce & pſalterij & ſymphonie & vniuerſi generis muſicorum: cadentes adorate ſtatuam auream quã cõſtituit nabuchodonoſor rex. Si quis autẽ nõ proſtratus adorauerit: eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. Poſt hec igitur ſtatim vt audierunt omnes populi ſonitum tube: fiſtule & cithare: ſambuce & pſalterij: ſymphonie & oĩs generis muſicorũ cadentes omnes populi: tribus & lingue adorauerũt ſtatuã aureã quã conſtituerat nabuchodonoſor rex. Statimque in ipſo tẽpore accedentes viri chaldei accuſauerũt iudeos: dixeruntque nabuchodonoſor regi. Rex in eternum viue. Tu rex poſuiſti decretum: vt omnis homo qui audierit ſonitum tube fiſtule & cithare: ſambuce & pſalterij & ſymphonie: & vniuerſi generis muſicorũ proſternat ſe: & adoret ſtatuã aureã. Si quis autẽ nõ procidens adorauerit: mittatur in fornacem ignis ardentis.

in regione babylonis. & miſit vt cõgregarẽt
ἐν χώρᾳ Βαβυλῶνος. καὶ ἀπέστειλεν συναγαγεῖν
cõſules & magiſtrat⁹ & toparchas du-
τοὺς ὑπάτους καὶ στρατηγοὺς καὶ τοπάρχας ἡγου-
ces & tyrannos & qui ſub poteſtatibus: & omnes
μένους καὶ τυράννους καὶ τοὺς ἐπ᾽ ἐξουσιῶν, καὶ πάντας
principes regionũ: vt cõuenirẽt ad dedicationẽ
τοὺς ἄρχοντας τῶν χωρῶν, εἰσελθεῖν εἰς τὰ ἐγκαίνια
imaginis quã ſtatuit nabuchodonoſor rex.
τῆς εἰκόνος ἧς ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεύς.
& cõgregati ſunt cõſules toparche magiſtrat⁹ duces
καὶ συνήχθησαν οἱ ὕπατοι τοπάρχαι στρατηγοὶ ἡγούμε-
tyranni magni in poteſtatibus: & oẽs prin-
νοι τύραννοι μεγάλοι ἐπ᾽ ἐξουσιῶν, καὶ πάντες οἱ ἄρ-
cipes regionũ ad dedicationẽ imaginis quã
χοντες τῶν χωρῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τῆς εἰκόνος ἧς
ſtatuit nabuchodonoſor rex. & ſtabant
ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεύς. καὶ εἱστήκεισαν
ĩ cõſpectu imaginis quã ſtatuit nabuchodonoſor. &
ἐνώπιον τῆς εἰκόνος ἧς ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ. καὶ ὁ
preco clamabat ĩ fortitudine: vobis dicitur gẽtes populi tribus
κήρυξ ἐβόα ἐν ἰσχύϊ, ὑμῖν λέγεται ἔθνη λαοὶ φυλαὶ
lingue: q̃cũq; hora audieritis vocẽ tube.
γλῶσσαι, ᾗ ἂν ὥρᾳ ἀκούσητε φωνῆς σάλπιγγος.
fiſtule q; & cithare ſambuce q; & pſalte-
σύριγγός τε καὶ κιθάρας σαμβύκης τε καὶ ψαλτη-
rij & ſymphonie & oĩs generis muſicoꝝ: ca-
ρίου καὶ συμφωνίας καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πί-
dentes adorate imaginẽ aureã quã ſtatuit na-
πτοντες προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ᾗ ἔστησεν να-
buchodonoſor rex. & qui nõ cadens
βουχοδονόσωρ ὁ βασιλεύς. καὶ ὃς ἂν μὴ πεσὼν
adorauerit: eadẽ hora immittetur in fornacẽ
προσκυνήσῃ, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον
ignis ardentẽ. & factũ eſt quũ audierũt
τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην. καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν
populi vocẽ tube fiſtule q; &
οἱ λαοὶ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος σύριγγός τε καὶ
cithare ſambuce q; & pſalterij & oĩs
κιθάρας σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς
gñis muſicoꝝ: cadentes populi tribus lingue
γένους μουσικῶν, πίπτοντες οἱ λαοὶ φυλαὶ γλῶσσαι
adorauerũt imaginẽ aureã quã ſtatuit nabuchodo-
προσεκύνουν τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ᾗ ἔστησεν ναβουχοδο-
noſor rex. Tunc acceſſerũt viri chal-
νόσωρ ὁ βασιλεύς. τότε προσῆλθον ἄνδρες χαλ-
dei & accuſauerũt iudeos. & ſuſcipien-
δαῖοι καὶ διέβαλον τοὺς ἰουδαίους. καὶ ὑπολαβόν-
tes dixerũt nabuchodonoſor regi: rex
τες εἶπον ναβουχοδονόσωρ τῷ βασιλεῖ, βασιλεῦ
in eternũ viue: tu rex poſuiſti decretũ:
εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι, σὺ βασιλεῦ ἔθηκας δόγμα,
oĩs homo qui audierit vocẽ tu-
πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τῆς σάλ-
be fiſtule q; & cithare ſambuce q; &
πιγγος σύριγγός τε καὶ κιθάρας σαμβύκης τε καὶ
pſalterij & ſymphonie & oĩs gñis muſi-
ψαλτηρίου καὶ συμφωνίας καὶ παντὸς γένους μουσι-
coꝝ & nõ cadens adorauerit imaginẽ auream:
κῶν καὶ μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ,
immittetur in fornacẽ ignis ardentẽ.
ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

B

sunt viri iudei quos cõſtituiſti ſup opa
εἰσὶν ἄνδρες ἰουδαῖοι οὓς κατέστησας ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς
regiõis babylonis ſidrach miſac abdenago: vi-
χώρας Βαβυλῶνος σεδρὰχ μισὰκ ἀβδεναγῶ, οἱ ἄν-
ri illi nõ obedierunt decreto tuo: &
δρες ἐκεῖνοι οὐχ ὑπήκουσαν τῷ δόγματί σου, καὶ τοῖς
deos tuos nõ colunt: & imaginẽ aureã quã
θεοῖς σου οὐ λατρεύουσιν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ᾗ
ſtatuiſti nõ adorant. tunc nabuchodonoſor in fu-
ἔστησας οὐ προσκυνοῦσιν. τότε ναβουχοδονόσωρ ἐν θυ-
rore & ira dixit vt adducerẽt ſidrach miſac & ab-
μῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν ἀγαγεῖν τὸν σεδρὰχ μισὰκ καὶ ἀβ-
denago. & adducti ſũt ĩ cõſpectũ regis: & reſ-
δεναγῶ. καὶ ἤχθησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπε-
põdit nabuchodonoſor & dixit eis: ſi vere ſi-
κρίθη ναβουχοδονόσωρ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, εἰ ἀληθῶς σε-
drach miſac & abdenago deos meos nõ coli-
δρὰχ μισὰκ καὶ ἀβδεναγῶ τοῖς θεοῖς μου οὐ λατρεύε-
tis & imaginẽ aureã nõ adoratis? nunc ergo eſtis-
τε καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ οὐ προσκυνεῖτε; νῦν οὖν ἔχε-
te parati vt cum audieritis vocẽ tu-
τε ἑτοίμως ἵνα ὡς ἂν ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλ-
be fiſtule q; & cithare ſambuce q; & pſal-
πιγγος σύριγγός τε καὶ κιθάρας σαμβύκης τε καὶ ψαλ-
terij & ſymphonie & oĩs generis muſicoꝝ: ca-
τηρίου καὶ συμφωνίας καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πε-
dentes adoretis imaginẽ quã feci. ſi aũt nõ ado-
σόντες προσκυνήσητε τῇ εἰκόνι ᾗ ἐποίησα. ἐὰν δὲ μὴ προ-
raueritis: eadẽ hora immittemini in fornacẽ
σκυνήσητε, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον
ignis ardentẽ. & quis eſt deus qui eripiet
τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην. καὶ τίς ἐστιν θεὸς ὃς ἐξελεῖται
vos ex manib⁹ meis? & reſpõdit ſidrach mi-
ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου; καὶ ἀπεκρίθη σεδρὰχ μι-
ſac & abdenago dicentes regi nabuchodo-
σὰκ καὶ ἀβδεναγῶ λέγοντες τῷ βασιλεῖ ναβουχοδο-
noſor: nõ neceſſe habemus nos de verbo
νόσωρ, οὐ χρείαν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ῥήματος
iſto reſpõdere tibi: eſt .n. de⁹ nr̃ in celis
τούτου ἀποκριθῆναί σοι, ἔστιν γὰρ θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς
cui nos ſeruimus: potens eripere nos ex
ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελέσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς
fornace ignis ardentis: & ex manib⁹
καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν
tuis rex liberabit nos. & ſi nõ: notũ tibi
σου βασιλεῦ ῥύσεται ἡμᾶς. καὶ ἐὰν μή, γνωστὸν σοὶ
ſit rex: q: deos tuos nõ colimus.
ἔστω βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν.
& imaginẽ aureã quã ſtatuiſti nõ adoramus.
καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ᾗ ἔστησας οὐ προσκυνοῦμεν.
tunc nabuchodonoſor repletus ẽ furore: & aſpectus
τότε ναβουχοδονόσωρ ἐπλήσθη θυμοῦ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ
faciei illius immutat⁹ eſt ſup ſidrach miſac & ab-
προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπὶ σεδρὰχ μισὰκ καὶ ἀβ-
denago. & dixit incendere fornacẽ ĩ ſeptuplum
δεναγῶ. καὶ εἶπεν ἐκκαῦσαι τὴν κάμινον ἑπταπλα-
donec in finẽ ſuccendat. & viros fortes robore
σίως ἕως οὗ εἰς τέλος ἐκκαῇ. καὶ ἄνδρας ἰσχυροὺς ἰσχύϊ
dixit ligantes ſidrach miſac & abdena-
εἶπεν πεδήσαντας τὸν σεδρὰχ μισὰκ καὶ ἀβδενα-
go immittere in fornacẽ ignis
γῶ ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν

C

Tráſla.B.Hie.

Sunt ergo viri iudei quos conſtituiſti ſuper opera regionis babylonis ſidrac miſac & abdenago: viri iſti contempſerunt rex decretum tuũ. Deos tuos non colunt: & ſtatuam auream quam erexiſti non adorant. Tunc nabuchodonoſor in furore & ira precepit vt adducerentur ſidrac miſac & abdenago qui cõfeſtim adducti ſũt in cõſpectu regis: pronũciãſque nabuchodonoſor rex ait eis. Vere ne ſidrac miſac & abdenago deos meos non colitis & ſtatuã auream quam conſtitui non adoratis? Nunc ergo ſi eſtis parati: quacunque hora audieritis ſonitum tube fiſtule cithare ſambuce & pſalterij & ſymphonie: omniſque generis muſicorũ proſternite vos & adorate ſtatuam quam feci: quod ſi non adoraueritis eadem hora mittemini in fornacem ignis ardentis. Et quis eſt deus qui eripiet vos de manu mea? Reſpõdẽtes ſidrac miſac & abdenago dixerunt regi nabuchodonoſor. Non oportet nos de hac re reſpõdere tibi. Ecce enim deus noſter quem colimus poteſt eripere nos de camino ignis ardentis & de manibus tuis o rex liberare. Quod ſi noluerit: notum ſit tibi rex: quia deos tuos non colimus: & ſtatuam auream quam erexiſti non adoramus. Tunc nabuchodonoſor repletus eſt furore: & aſpect⁹ faciei illius immutatus eſt ſuper ſidrac miſac & abdenago. Et precepit vt ſuccenderetur fornax ſeptuplum quam ſuccendi conſueuerat: & viris fortiſſimis de exercitu ſuo iuſſit vt ligatis pedibus ſidrac miſac & abdenago mitterẽt eos in fornacẽ ignis

Tex.he.Dani.iij. Priſtiua.heb.

אִיתַי גֻּבְרִין יְהוּדָאִין דִּי מַנִּיתָ יָתְהוֹן מנה יתן
עַל עֲבִידַת מְדִינַת בָּבֶל שַׁדְרַךְ עבד מדן
מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ לָא אלה
שָׂמוּ עֲלָיךְ מַלְכָּא טְעֵם לֵאלָהָיךְ שום
לָא פָלְחִין וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי
הֲקֵימְתָּ לָא סָגְדִין׃ בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר קום
בִּרְגַז וַחֲמָא אֲמַר לְהַיְתָיָה לְשַׁדְרַךְ
מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא יתה אתה
אִלֵּךְ הֵיתָיוּ קֳדָם מַלְכָּא׃ עָנֵה
נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר לְהוֹן הַצְדָּא
שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ לֵאלָהַי לָא
אִיתֵיכוֹן פָּלְחִין וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי אית
הֲקֵימֶת לָא סָגְדִין׃ כְּעַן הֵן אִיתֵיכוֹן
עֲתִידִין דִּי בְעִדָּנָא דִּי תִשְׁמְעוּן קָל עתד שמע
קַרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרֹס שַׂבְּכָא קול שבך
פְּסַנְתֵּרִין וְסוּמְפֹּנְיָה וְכֹל זְנֵי זְמָרָא
תִּפְּלוּן וְתִסְגְּדוּן לְצַלְמָא דִי עַבְדֵת נפל סגד
וְהֵן לָא תִסְגְּדוּן בַּהּ שַׁעֲתָה רמה
תִתְרְמוֹן לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא יקד אתן
וּמַן הוּא אֱלָהּ דִּי יְשֵׁיזְבִנְכוֹן מִן שזב
יְדָי׃ עֲנוֹ שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ ענה
וְאָמְרִין לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר לָא
חַשְׁחִין אֲנַחְנָא עַל דְּנָה פִּתְגָם
לַהֲתָבוּתָךְ׃ הֵן אִיתַי אֱלָהַנָא דִּי תוב
אֲנַחְנָא פָלְחִין יָכִל לְשֵׁיזָבוּתַנָא
מִן אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא וּמִן יְדָךְ
מַלְכָּא יְשֵׁיזִב׃ וְהֵן לָא יְדִיעַ לֶהֱוֵא ידע הוה
לָךְ מַלְכָּא דִּי לֵאלָהָיךְ לָא אִיתַנָא
פָלְחִין וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקֵימְתָּ לָא קום
נִסְגֻּד׃ בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר הִתְמְלִי סגד מלא
חֱמָא וּצְלֵם אַנְפּוֹהִי אֶשְׁתַּנִּי עַל צלם שנה
שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ עָנֵה וְאָמַר
לְמֵזֵא לְאַתּוּנָא חַד שִׁבְעָה עַל דִּי מזא
חֲזֵה לְמֵזְיֵהּ׃ וּלְגֻבְרִין גִּבָּרֵי חַיִל דִּי
בְחַיְלֵהּ אֲמַר לְכַפָּתָה לְשַׁדְרַךְ
מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ לְמִרְמֵא לְאַתּוּן נוּרָא רמה

יקד אלה — יְקִדְתָּא׃ בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ כְּפִתוּ
בְּסַרְבָּלֵיהוֹן פַּטִּישֵׁיהוֹן וְכַרְבְּלָתְהוֹן
רמה — וּלְבֻשֵׁיהוֹן וּרְמִיו לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא
טלל — יְקִדְתָּא׃ כָּל קֳבֵל דְּנָה מִן דִּי מִלַּת
חצף אתן — מַלְכָּא מַחְצְפָה וְאַתּוּנָא אֵזֵה יַתִּירָה
מזה נסק — גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי הַסִּקוּ לְשַׁדְרַךְ
קטל שבב — מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ קַטִּל הִמּוֹן שְׁבִיבָא
דִּי נוּרָא׃ וְגֻבְרַיָּא אִלֵּךְ תְּלָתֵּיהוֹן
שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ נְפַלוּ
כפת — לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא מְכַפְּתִין׃

ardentis: Et cōfeſtim viri illi vincti cum brachis ſuis & tiaris & calciamentis & veſtibus miſſi ſunt in mediū fornacis ignis ardentis. Nam iuſſio regis vrgebat. Fornax autē ſucceſa erat nimis. Porro viros illos qui miſerant ſidrac miſac & abdenago interfecit flamma ignis. Viri autē hi tres id eſt ſidrac miſac & abdenago ceciderunt in medio camini ignis ardentis colligati.

Que ſequuntur in hebreis voluminibus non repperi. Et ambulabāt in medio flāme laudantes deum & benedicentes domino. Stans autem azarias orauit ſic. Aperienſq; os ſuū in medio ignis ait. Benedictus es dñe deus patrum noſtroꝝ: & laudabile & glorioſum nomen tuū in ſecula: quia iuſtus es in omnibus que feciſti nobis: & vniuerſa opera tua vera: & vie tue recte: & omnia iudicia tua vera. Iudicia enim vera feciſti iuxta omnia que induxiſti ſuper nos & ſuper ciuitatem ſanctam patrum noſtrorū hieruſalem: quia in veritate & in iudicio induxiſti omnia hec propter peccata noſtra. Peccauimus enim & inique egimus recedentes a te: & deliquimus in omnibus: & precepta tua non audiuimus: nec obſeruauimus nec fecimus ſicut preceperas nobis vt bene nobis eſſet. Omnia ergo que induxiſti ſup nos: & vniuerſa que feciſti nobis in vero iudicio feciſti: & tradidiſti nos in manibus inimicorum noſtrorū iniquorū & peſſimorū preuaricatorūq; & regi iniuſto & peſſimo vltra omnē terram. Et nunc nō poſſumus aperire os. Confuſio & opprobriū facti ſumus ſeruis tuis: & his qui colebāt te. Ne q̄ſumus tradas nos in ppetuū p̄pter nomē tuū: & ne diſſipes teſtamentū tuū: neq; auferas miſericordiā tuā a nobis p̄pter abraā dilectū tuū & iſaac ſeruū tuū & iſrael ſanctū tuū: qb⁹ locut⁹ es pollicēs q multiplicares ſemen coꝝ ſicut ſtellas celi: & ſicut arenā q̄ eſt in littore maris: qa dñe imminuti ſum⁹ pluſq; oēs gentes: ſumuſq; hūiles in vniuerſa terra hodie p̄pter pctā nr̄a. Et nō eſt in t̄pe hoc princeps & dux & p̄pheta: neq; holocauſtū neq; ſacrificiū neq; oblatio neq; incenſū neq; locus primitiarū corā te vt poſſim⁹ inuenire miam tuā: ſed in aīo cōtrito & ſpū humilitatis ſuſcipiamur. Sicut in holocauſto arietū & taurorū: & ſicut in milibus agnoꝝ pinguiū: ſic fiat ſacrificiū nr̄m in cōſpectu tuo hodie vt placeat tibi: quoniā non eſt cōfuſio cōfidentibus in te. Et nūc ſeqmur te in toto corde & timem⁹ te & q̄rimus faciē tuā. Ne cōfundas nos: ſed fac nobiſcū

ardentem. tunc viri illi ligati ſunt cū
καιομένην. τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἐπεδήθησαν, σὺν
ſarabalis ſuis & tiaris & ocreis
τοῖς σαραβάλοις αὐτῶν καὶ τιάραις καὶ περικνημί
& indumentis ſuis. & miſſi ſunt in mediū
σι καὶ ἐνδύμασιν αὐτῶν. καὶ ἐβλήθησαν εἰς μέσον
fornacis ignis ardētis quā verbū re
τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης ἐπεὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βα
gis p̄ualuit. & fornax incēſa ē ſupra mo
σιλέως ὑπερίσχυσε. καὶ ἡ κάμινος ἐξεκαύθη ὑπερεκπε
dum ſeptupliciter. & tres illi ſidrach mi
ρισσοῦ ἑπταπλασίως. καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι σεδρὰχ μι
ſac & abdenago ceciderūt in medio fornacis
σὰκ καὶ ἀβδεναγὼ ἔπεσον ἐν μέσῳ τῆς καμίνου
ignis ardentis colligati.
τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης πεπεδημένοι

& deambulabant in medio flāme lau
καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ὑμ
dātes deū & bñdicentes domi
νοῦντες τὸν θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν κύρι
nū. & ſtans azarias orauit ſic.
ον. καὶ συστὰς ἀζαρίας προσηύξατο οὕτως.
& aperiens os ſuū in medio
καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ
ignis dixit. bñdictus es dñe de⁹
πυρὸς εἶπεν. εὐλογητὸς εἶ κύριος ὁ θεὸς
p̄rm nr̄oꝝ laudabile & gl̄ifica
τῶν πατέρων ἡμῶν αἰνετὸν καὶ δεδοξασ
tum nomē tuū in ſecula. qꝛ
μένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. ὅτι
iuſtus es in oībus q̄ feciſti nobis:
δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν,
& vniuerſa opa tua vera & recte
καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ καὶ εὐθεῖ
vie tue: & oīa iudicia tua
αι αἱ ὁδοί σου, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου
vera: & iudicia veritatis feciſti:
ἀληθεῖς, καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας,
iuxta oīa q̄ induxiſti nobis: & ſup
κατὰ πάντα ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ ἐπὶ
ciuitatē ſctām p̄rm no
τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τὴν τῶν πατέρων ἡ
ſtroꝝ hieruſalem. qꝛ in veritate & iudi
μῶν ἱερουσαλήμ. ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρί
cio induxiſti hec omnia ſup nos
σει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα ἐφ' ἡμᾶς
p̄pt peccata nr̄a: qꝛ peccauim⁹
διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν
& iniq̄ egim⁹ recedentes a te. &
καὶ ἠνομήσαμεν ἀποστάντες ἀπὸ σοῦ. καὶ
deliquimus in oībus & mandata
ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσιν καὶ τῶν ἐντολῶν
tua nō audiuim⁹. neq; obſeruauim⁹ neq;
σου οὐκ ἠκούσαμεν. οὐδὲ συνετηρήσαμεν οὐδὲ
fecimus ſicut p̄ceperas nobis vt bñ nobis
ἐποιήσαμεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν ἵνα εὖ ἡμῖν
ſit. & oīa q̄cūq; iduxiſti nobis &
γένηται. καὶ πάντα ὅσα ἐπήγαγες ἡμῖν καὶ
vniuerſa q̄cūq; feciſti nobis: in vero iudicio
πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν ἀληθινῇ κρίσει
feciſti: & tradidiſti nos in manus
ἐποίησας, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας
inimicoꝝ iniq̄ꝝ inimiciſſimoꝝ apoſtataꝝ & re
ἐχθρῶν ἀνόμων ἐχθίστων ἀποστατῶν καὶ βα
gi iniquo & peſſimo vltra oēm
σιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν
terrā. & nūc nō eſt nobis apire os. cō
τὴν γῆν. καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ στόμα. αἰ

fuſio & opprobriū facti ſum⁹ ſeruis tuis
σχύνη καὶ ὄνειδος ἐγενήθημεν τοῖς δούλοις σου
& colentibus te. ne tradas
καὶ τοῖς σεβομένοις σε. μὴ δὴ παραδῷς
nos in finē p̄pter noīe tuū: & ne diſſi
ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σου, καὶ μὴ διασκε
pes teſtamētū tuū: & ne auferas
δάσῃς τὴν διαθήκην σου, καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ
miam tuā a nobis: p̄pt abraam dile
ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν, διὰ ἀβραὰμ τὸν ἠγαπη
ctum a te. & p̄pt iſaac ſeruū tuū
μένον ὑπὸ σοῦ. καὶ διὰ ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου
& iſrael ſctm̄ tuū qb⁹ locut⁹ es ad
καὶ ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου οἷς ἐλάλησας πρὸς
eos dicēs: vt multiplicares ſemen coꝝ ſicut 3.Re. 8.c.
αὐτοὺς λέγων, πληθῦναι τὸ σπέρμα αὐτῶν ὡς
ſtellas celi & ſicē arenā q̄ iuxta
τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ
labium maris. qꝛ dñe iminuti
τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. ὅτι δέσποτα ἐσμικ
ſumus vltra oēs gētes: & ſum⁹ hu D
ρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐσμὲν ταπει
miles in vniuerſa t̄ra hodie p̄pter pecca
νοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον διὰ τὰς ἁμαρ
ta nr̄a. & nō eſt in t̄pe iſto p̄n
τίας ἡμῶν. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρ
ceps & p̄pheta & dux: neq; holo
χων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος, οὐδὲ ὁλοκαύ
cauſtū neq; ſacrificiū neq; oblatio neq; incen
τωσις οὐδὲ θυσία οὐδὲ προσφορὰ οὐδὲ θυμία
ſum: nō locus vt p̄mitias offeram⁹ corā te &
μα, οὐ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιόν σου καὶ
inueniam⁹ miaꝫ tuā: ſed in aīa contrita
εὑρεῖν ἔλεός σου, ἀλλ' ἐν ψυχῇ συντετριμμένῃ
& ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur
καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχθείη
ſicut in holocauſtis arietū & tauroꝝ
μεν ὡς ἐν ὁλοκαυτώμασι κριῶν καὶ ταύρων
& ſicut in milibus ágnoꝝ pinguiū. ſic
καὶ ὡς ἐν μυριάσιν ἀρνῶν πιόνων. οὕ
fiat ſacrificiū nr̄m i cōſpectu tuo ho
τως γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου σή
die & impleat poſt te: qꝛ nō
μερον καὶ ἐκτελέσαι ὄπισθέν σου, ὅτι οὐκ
eſt cōfuſio cōfidentib⁹ in te. & nūc
ἔστιν αἰσχύνη τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σοί. καὶ νῦν
ſeq̄mur te in toto corde: & time
ἐξακολουθοῦμέν σοι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ φοβού
m⁹ te & q̄rimus faciem tuā: ne
μεθά σε καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου. μὴ
cōfundas nos: ſed fac nobiſcū
καταισχύνῃς ἡμᾶς ἀλλὰ ποίησον μεθ' ἡμῶν

ſcdm māſuetudinē tuā: & ſcdm multitu
κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆ
dinē mie tue. & erue nos ſcdm
θος τοῦ ἐλέους σου. καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κα
dm mirabilia tua: & da gl̄am
τὰ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ δὸς δόξαν τῷ
nomini tuo dñe. & cōfundantur
ὀνόματί σου κύριε. καὶ ἐντραπείησαν
E oēs q̄ oſtendunt ſeruis tuis
πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου
mala & confundantur ab oī
κακὰ καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης
potentia: & robur eoꝝ cōteratur.
δυναστείας, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συντριβείη.
& ſciant qꝛ tu es dñs de⁹ ſo
καὶ γνώτωσαν ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς μό
lus & gl̄ioſus ſup oēm orbē terraꝝ. & nō
νος καὶ ἔνδοξος ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. καὶ οὐ
ceſſabāt q̄ miſerant eos miniſtri
διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται
regis ſuccendētes fornacē naph
τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον νάφ
tha & pice & ſtuppa & malleolis
θαν καὶ πίσσαν καὶ στιππύον καὶ κληματίδα
& effundebat flāma ſup fornacē
καὶ διεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω τῆς καμίνου
in cubitos .49. & erupit & incē
ἐπὶ πήχεις .μθ'. καὶ διώδευσεν καὶ ἐνε
dit q̄s reperit circa fornacē
πύρισεν οὓς εὗρεν περὶ τὴν κάμινον τῶν
chaldeoꝝ. at angelus dñi cōdeſcen
χαλδαίων. ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου συγκατέ
dit cū hiis qui circa azariam in forna
βη ἅμα τοῖς περὶ τὸν ἀζαρίαν εἰς τὴν κά
cem: & excuſſit flāmā ignis
μινον, καὶ ἐξετίναξεν τὴν φλόγα τοῦ πυ
de fornace: & fecit
ρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησεν τὸ
mediū fornacis: q̄ſi ſpūs roris
μέσον τῆς καμίνου, ὡς πνεῦμα δρόσου
ſibilans & nō tetigit eos omni
διασυρίζον καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ καθό
no ignis & non cōtriſtauit neq; cōtur
λου τὸ πῦρ καὶ οὐκ ἐλύπησεν οὐδὲ παρη
bauit eos tunc tres q̄ſi ex vno
νώχλησεν αὐτούς. τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς
ore laudabāt & bñdicebāt & gl̄ifica
στόματος ὕμνουν καὶ ηὐλόγουν καὶ ἐδόξα
bāt deū in fornace dicētes. bñdi
ζον τὸν θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες. εὐλο
F ctus es dñe deus p̄rm nr̄oꝝ:
γητὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,
& laudabilis & ſuperexaltatus in ſe
καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰ
cula: & benedictum nomē glo
ῶνας, καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δό
rie tue ſctm̄ & ſuplaudabile & ſup
ξης σου τὸ ἅγιον καὶ ὑπεραινετὸν καὶ ὑπε
exaltatum in ſecula. bñdictus
ρυψούμενον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος
es in tēplo ſctē gl̄ie tue & ſup
εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου καὶ ὑπερύ
laudabil' & ſupglorioſ' in ſecula.
μνητος καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας.
benedictus es q̄ intueris abyſſos
εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους
ſedens ſup cherubim: & ſup
καθήμενος ἐπὶ χερουβείμ, καὶ ὑπε
laudabil' & ſupexaltatus in
ρύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς
ſecula. benedictus es in throno gl̄ie
αἰῶνας. εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου δόξης

iuxta manſuetudinem tuam: & ſecundum multitudinem miſericordie tue. Et erue nos in mirabilibus tuis: & da gloriam nomini tuo dñe: & confundātur omnes qui oſtendunt ſeruis tuis mala. Confundantur in omnipotētia tua: & robur eorū conteratur: & ſciant quia tu es domin⁹ deus ſolus & glorioſus ſup orbem terrarum. Et non ceſſabant qui miſerant eos miniſtri regis ſuccendere fornacem napta et ſtuppa & pice & malleolis: & effundebatur flāma ſuper fornacem cubitis quadraginta nouē: & erupit & incendit quos repperit iuxta fornacē de chaldeis. Angelus autem dñi deſcendit cum azaria & ſociis eius in fornacem. Et excuſſit flāmā ignis de fornace: & fecit medium fornacis quaſi ventum roris flantem: & non tetigit eos omnino ignis neq; contriſtauit nec quicq; moleſtie intulit. Tunc hi tres quaſi ex vno ore laudabāt & glorificabant & benedicebāt deum in fornace dicentes. Benedictus es domine deus patrum noſtrorum: & laudabilis & glorioſus & ſuperexaltatus in ſecula. Et benedictum nomen glorie tue ſanctum & laudabile & ſupexaltatum in omnibus ſeculis. Benedictus es in templo ſancto glorie tue: & ſuperlaudabilis & ſuperglorioſus in ſecula. Benedictus es in throno regni tui: & ſuperlaudabilis & ſuperexaltatus in ſecula. Benedictus es qui intueris abyſſos & ſedes ſuper cherubim: & laudabilis & ſuperexaltatus in ſecula. Benedictus es in firmamento celi: & laudabilis & glorioſus in ſecula. Benedicite omnia opera dñi domino: laudate & ſeperexaltate eum in ſecula. Benedicite angeli domini dño: laudate & ſuperexaltate eū in ſecula. Benedicite celi domino: laudate &c. Benedicite aque oēs que ſuper celos ſunt dño: lauda. Benedicite omnes virtutes dñi domino: lauda. Benedicite ſol & luna domino: lauda. Benedicite ſtelle celi domino: laudate. Benedicite imber & ros domino: lauda. Benedicite omnis ſpiritus dei domino: lauda. Benedicite ignis & eſtus domino: lauda. Benedicite frigus & eſtas domino: laudate. Benedicite glacies & niues dño: lauda. Benedicite noctes & dies dño: laudate. Benedicite lux & tenebres dño: lauda. Benedicite fulgura & nubes domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicat terra dominum: laudet & ſuperexaltet eum in ſecula. Benedicite montes & colles domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite vniuerſa germinantia in terra domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.

regni tui & laudabilis &
τῆς βασιλείας σου καὶ ὑπερύμνητος καὶ
ſupgl̄ioſus in ſecula. benedi
ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογη
ctus es in firmamēto celi: &
μένος εἶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
ſuplaudabil' & gl̄ificatus in
ὑπερύμνητος καὶ δεδοξασμένος εἰς τοὺς
ſecula. benedicite oīa opa do
αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα κυ
mini dñm laudate & ſuperexaltate
ρίου τὸν κύριον ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε
eum in ſecula. bñdicite ange
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἄγγε
li dñi dño: laudate & ſuper
λοι κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπε
exaltate eū in ſecula. bñdicite
ρυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ
te celi dño: laudate & ſuperex
τε οὐρανοὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ
altate eū in ſecula. bñdicite
ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε
aque oēs q̄ ſup celū
ὕδατα πάντα τὰ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ
dñm: laudate & ſuperexaltate e
τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐ
um in ſecula. bñdicite oēs
τὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πᾶσαι
virtutes dñi dño: laudate &
αἱ δυνάμεις κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ
ſuperexaltate eum in ſecula. bñdi
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλο
cite ſol & luna dño: lauda
γεῖτε ἥλιος καὶ σελήνη τὸν κύριον, ὑμνεῖ
te & ſuperexaltate eum. bñdicite ſtelle
τε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτόν. εὐλογεῖτε ἄστρα
celi dño. lau. & ſup. eū.
τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐ
in. bñdicite imber &
τὸν εἰς τούς. εὐλογεῖτε πᾶς ὄμβρος καὶ
ros dñm lau. & ſup. bñdicite
δρόσος τὸν κύριον ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογεῖτε
oēs ſpūs dño. lau. & ſup.
πάντα τὰ πνεύματα τὸν κύριον ὑμ. καὶ ὑπ.
bñdicite ignis & eſtus dñm lau.
εὐλογεῖτε πῦρ καὶ καῦμα τὸν κύριον. ὑμ.
& ſup. eū in ſecula. bñdicite
καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε
frigus & eſtus dño. lau. & ſup.
ψῦχος καὶ καύσων τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ.
eū in ſecula bñdicite rores & prui
αὐ. εἰς τοὺς αἰῶ. εὐλογεῖτε δρόσοι καὶ νι
ne dño. lau & ſup. eū in ſecu.
φετοὶ τὸν κν̄. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ.
bñdicite noctes & dies dño lau.
εὐλογεῖτε νύκτες καὶ ἡμέραι τὸν κύριον. ὑμ.
& ſup. eū in ſecula. bñdicite lux &
καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ. εὐλογεῖτε φῶς καὶ
tenebre dño lau. & ſup. eū in.
σκότος τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν. εἰς τούς.
bñdicite gelu frigus dño lau. &
εὐλογεῖτε πάγος καὶ ψῦχος τὸν κν̄. ὑμ. καὶ
ſup. bñdi. glacies & niues dño. lau.
ὑπ. εὐλο. πάχναι καὶ χιόνες τὸν κν̄. ὑμ.
& ſup. bene. fulgura & nubes dño.
καὶ ὑπ. εὐλο. ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι τὸν κν̄.
lau. & ſup bñdicat terra dño. lau. &
ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογείτω ἡ γῆ τὸν κν̄. ὑμ. καὶ
ſup. bñ. mōtes & colles dño. lau. & ſup.
ὑπ. εὐλο. ὄρη καὶ βουνοὶ τὸν κν̄. ὑμ. καὶ ὑπ.
bñdicite vniuerſa germinātia i terra dño.
εὐλογεῖ. πάντα τὰ φυόμενα ἐν τῇ γῇ τὸν κν̄.

bñdicite fontes dño: laudate τ
ευλογεῖτε αἱ πηγαὶ τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ
ſuperexaltate eum in ſecula. bñdicite ma
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε θάλ
ria τ flumina dño. lau. τ ſu.
λασσαι καὶ ποταμοὶ τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ.
eū in ſecula. bñdicite cete τ oia
αὐ. εἰς τ. αἰῶ. εὐλογεῖτε κήτη καὶ πάντα
q̄ mouent in aquis dño. lau.
τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι τὸν κύριον. ὑμ.
τ ſup. eū in ſe. benedicite oēs
καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τ. αἰ. εὐλογεῖτε πάντα
volucres celi dño. lau. τ ſup
τὰ πετεινὰ τ. οὐρανοῦ τὸν κύ. ὑμεῖ. καὶ ὑπ.
bñdicite beſtie τ oia pecora
εὐλογεῖτε θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη τὸν
dño. lau. τ ſup. bñdicite filij ho-
κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογεῖτε υἱοὶ τῶν ἀν
minū dño. lau. τ ſup eū in
θρώπων τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τ.
ſecula. benedicite iſrael dño. lau.
αἰῶνας. εὐλογείτω ἰσραὴλ τὸν κύριον. ὑμ.
τ ſup. eū in ſecula. benedicite ſa
καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τ. αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἱε
cerdotes dñi dño. lau. τ ſup. eū in
ρεῖς κυρίου τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς
ſecula. bñdicite ſerui dñi
τ. αἰῶνας. εὐλογεῖτε δοῦλοι κυρίου τὸν

Benedicite fontes dño: laudate & ſup exaltate eū in ſcl'a. Benedicite mária & flumina dño: lau. Bñdicite cete & oīa que mouentur in aquis domio: lauda. Benedicite oēs volucres celi domino: lauda. Benedicte oēs beſtie & pecora dño: lauda. Benedicite filii hominū domino: lauda. Benedicat iſrael dñm: laudet & ſupexaltet eū in ſecula. Benedite ſacerdotes dñi dño: lauda. Benedicite ſerui dñi dño: lauda. Benedicite ſpiritus & anime iuſtorū dño: lauda. Benedicite ſancti & humiles corde dño. Benedicite anania azaria miſael dño: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Qui eruit nos de inferno: & ſaluos fecit de manu mórtis & liberauit nos de medio ardentis flamme: & de medio ignis eruit nos. Confitemini domino quoniā bonus: quoniā in ſeculū miſericordia eius. Benedicite omnes religioſi domino deo deorū: laudate & cōfitemini ei quia in omnia ſecula miſericordia eius. Hucuſq; in hebreo non habetur: & que poſuimus de theodotionis editione tranſlata ſunt.

dño. lau. τ ſup. eū in ſecula.
κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τ. αἰῶνας.
bñdicite ſpūs τ aīe iuſtoꝝ
εὐλογεῖτε πνεύματα καὶ ψυχαὶ δικαίων
dño. lau. τ ſup. bñdicite ſancti τ
τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. εὐλογεῖτε ὅσιοι καὶ
humiles corde dño. lau τ ſup.
ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ.
bñdicite anania azaria miſael dño.
εὐλογεῖτε ἀνανία ἀζαρία μισαὴλ τὸν κύριον.
lau. τ ſuperexaltate eū in ſecula.
ὑμνεῖ. καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
qr liberauit nos de inferno τ ſaluauit nos
ὅτι ἐξείλατο ἡμᾶς ἐξ ᾅδου καὶ ἔσωσεν ἡμᾶς
de manu mortis. τ liberauit nos de
ἐκ χειρὸς θανάτου. καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ
fornace media ardentis flāme. τ de me
καμίνου μέσης καιομένης φλογός. καὶ ἐκ μέ
dio ignis eruit nos. cōfitemini
σου πυρὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς. ἐξομολογεῖσθε τῷ
dño qm̄ bon⁹ qm̄ in ſclm mia ei⁹.
κυρίῳ ὅτι χρηστὸς ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
bñdicite oēs colentes dñm
εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν κύριον
deo deoꝝ. laudate τ cōfitemini: qr
τὸν θεὸν τῶν θεῶν. ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι
in omnia ſecula mia eius.
εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

אֱדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא תְּוַהּ וְקָם בְּהִתְבְּהָלָה עָנֵה וְאָמַר לְהַדָּבְרוֹהִי הֲלָא גֻבְרִין תְּלָתָא רְמֵינָא לְגוֹא נוּרָא מְכַפְּתִין עָנַיִן וְאָמְרִין לְמַלְכָּא יַצִּיבָא מַלְכָּא: עָנֵה וְאָמַר הָא אֲנָה חָזֵה גֻּבְרִין אַרְבְּעָה שְׁרַיִן מַהְלְכִין בְּגוֹא נוּרָא וַחֲבָל לָא אִיתַי בְּהוֹן וְרֵוֵהּ דִּי רְבִיעָיָא דָּמֵה לְבַר אֱלָהִין: בֵּאדַיִן קְרֵב נְבוּכַדְנֶצַּר לִתְרַע אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא עָנֵה וְאָמַר שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ עַבְדוֹהִי דִּי אֱלָהָא עִלָּאָה פֻּקוּ וֶאֱתוֹ בֵּאדַיִן נָפְקִין שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ מִן גּוֹא נוּרָא: וּמִתְכַּנְּשִׁין אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סִגְנַיָּא וּפַחֲוָתָא וְהַדָּבְרֵי מַלְכָּא חָזַיִן לְגֻבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי לָא שְׁלֵט נוּרָא בְּגֶשְׁמְהוֹן וּשְׂעַר רֵאשְׁהוֹן לָא הִתְחָרַךְ וְסַרְבָּלֵיהוֹן לָא שְׁנוֹ וְרֵיחַ נוּר לָא עֲדָת בְּהוֹן: עָנֵה נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן דִּי שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ דִּי שְׁלַח מַלְאֲכֵהּ וְשֵׁיזִב לְעַבְדוֹהִי דִּי הִתְרְחִצוּ עֲלוֹהִי וּמִלַּת מַלְכָּא

קום · בהל · דבר · רמה · נור · ענה · יצב · חזה · רבע · שרא · הלך · חבל · רוה · דמה · קרב · תרע · אתון · יקד · עבד · עלה · נפק · אתא · כנש · פחה · דבר · גשם · שער · חרך · שנה · עדה · ברך · שזב · רחץ · מלל

ᵗTunc ᵘnabuchodonoſor ᵃrex ᵇobſtupuit ᶜ& ſurrexit ᵈpropere ᶠ& ait ᵍoptimatibus ſuis. ʰNonne ᵏtres ˡviros ˡmiſimus ᵐin medio ᵒignis ᵖcōpeditos. Qui ᑫreſpondētes ʳregi ʳdixerūt. ᵗVere ᵘrex. ˣReſpōdit rex ʸ& ait. ᶻEcce ᵃego ᵇvideo ᶜq̄ttuor ᵈviros ᵉſolutos & ᶠambulantes ᵍin medio ʰ ignis: ⁱ& ᵏnihil ˡcorruptionis ᵐin eis ˡeſt: ⁿ& ſpecies ᵒquarti ᵖſimilis ᑫfilio ʳdei. ˢTunc ᵗacceſſit rex ᵘnabuchodonoſor ˣad oſtiū ʸfornacis ʸignis ᵃardētis ᶜ& ait. ᵈSidrac ᵉmiſac ᶠ& abdenago ᵇſerui ᵏdei ˡexcelſi: ᵐegredimini ⁿ& venite. ᵒStatimq; ᵖegreſſi ſunt ᑫſidrac ʳmiſac ˢ& abdenago ᵗde ᵘmedio ˣignis. ʸEt congregati ᶻſatrape ᵃmagiſtratus ᵇ& iudices ᶜ& potentes ᵈregis ᵉcontēplabātur ᶠviros ᵍillos: ʰqm̄ ⁱnihil ᵏpoteſtatis habuiſſet ˡignis ᵐin corporibus eoꝝ: ⁿ& capillus ᵒcapitis eoꝝ ᵖnō ᑫeſſet aduſtus: ʳ& ſaraballa eorū ˢnō ᵗfuiſſent imutata: ᵘ& odor ˣignis ʸnō ᵗtrāſiſſet ᵃp eos. Et ᵇerumpēs ᶜnabuchodonoſor ᵈait. ᵉBñdictus ᶠde⁹ eorū ʰſidrac videlicet ⁱmiſac ᵏ& abdenago ᵐqui ⁿmiſit ᵒangelū ſuum ᵖ& eruit ᑫſeruos ſuos ʳqui ˢcrediderunt ᵗin eum: ᵘ& verbum

τ nabuchodonoſor audiuit laudantes eos τ admi
Καὶ ναβουχοδονόσωρ ἤκουσεν ὑμνούντων αὐτῶν καὶ ἐθαύ
ratus eſt: τ ſurrexit in feſtinatiōe τ ait optimatib⁹
μασε, καὶ ἐξανέστη ἐν σπουδῇ, καὶ εἶπε τοῖς μεγιστᾶσιν
ſuis: nōne viros tres iniecimus in mediū i-
αὐτοῦ, οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐνεβάλομεν εἰς μέσον τοῦ πυ
gnis compeditos: τ dixerūt regi: vere rex.
ρὸς πεπεδημένους, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ, ἀληθῶς βασι
τ dixit rex: hic ego video viros quatuor
λεῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, ὧδε ἐγὼ ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας
ſolutos τ ābulantes in medio ignis. τ cor-
λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρός. καὶ δια
ruptio nō eſt in eis. τ viſio quarti ſimilis
φθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἡ ὅρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία
filio dei. tunc acceſſit nabuchodonoſor ad oſtiū
υἱῷ θεοῦ. τότε προσῆλθε ναβουχοδονόσωρ πρὸς τὴν θύραν
fornacis ignis ardentis: τ ait: ſidrach mi
τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ εἶπε, σεδρὰχ μι
ſac abdenago: ſerui dei altiſſimi: egre
σὰχ ἀβδεναγώ, οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ἐξέλ
dimini τ venite foras. τ egreſſi ſūt ſidrach miſac τ ab
θετε καὶ δεῦτε ἔξω. καὶ ἐξῆλθον σεδρὰχ μισὰχ καὶ ἀβ
denago de medio ignis. τ cōgregant ſa-
δεναγὼ ἐκ μέσου τοῦ πυρός. καὶ συνάγονται οἱ σα
trape τ magiſtrat⁹ τ toparche τ poten-
τράπαι καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ τοπάρχαι καὶ οἱ δυνά
tes regis. τ cōtēplabāt viros. qr nō
σται τοῦ βασιλέως. καὶ ἐθεώρουν τοὺς ἄνδρας, ὅτι οὐκ
dñatus eſt ignis corporis eoꝝ. τ capill⁹
ἐκυρίευσεν τὸ πῦρ τοῦ σώματος αὐτῶν. καὶ ἡ θρὶξ
capitis eoꝝ nō ē inflāmatus: τ ſarabala
τῆς κεφαλῆς αὐτῶν οὐκ ἐφλογίσθη, καὶ τὰ σαράβαλα
eoꝝ nō ſūt mutata: τ odor ignis nō fuit i eis. τ
αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθη, καὶ ὀσμὴ πυρὸς οὐκ ἦν αὐτοῖς. καὶ
adorauit in cōſpectu eoꝝ rex
προσεκύνησεν ἐνώπιον αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῷ
dñm. τ rñdit nabuchodonoſor rex
κυρίῳ. καὶ ἀποκριθεὶς ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς
τ dixit: bñdictus deus ſidrach miſac τ abe
καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ θεὸς τοῦ σεδρὰχ μισὰχ καὶ ἀβε
denago: q̄ miſit angelū ſuum τ eruit
δναγώ, ὃς ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατο τοὺς
ſeruos ſuos qr cōfiderunt in eo. τ verbū
παῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐπεποίθεισαν ἐπ' αὐτῷ. καὶ τὸ ῥῆμα

regis immutauerūt: τ tradiderunt corpo-
βασιλέως ἠλλοίωσαν, καὶ παρέδωκαν τὰ σώμα
ra eoꝝ in ignē: vt nō ſeruirēt neq; ado
τα αὐτῶν εἰς πῦρ, ὅπως μὴ λατρεύσωσιν μηδὲ προσ
rarent omnē deū: niſi deū ſuum. τ ego
κυνήσωσιν παντὶ θεῷ, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ αὐτῶν. κἀγὼ
expono decretū: oīs pplꝰ tribus lingua que cūq;
ἐκτίθεμαι δόγμα, πᾶς λαός, φυλή, γλῶσσα ἣ ἂν εἴ-
rit blaſphemiam cōtra deū ſidrach miſac ad-
πῃ βλασφημίαν κατὰ τοῦ θεοῦ σεδρὰχ μισὰχ ἀβ-
denago: in perditionē erunt. τ domꝰ eoꝝ in di-
δεναγώ, εἰς ἀπώλειαν ἔσονται. καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν εἰς διαρ
reptionē: qr nō eſt de⁹ alius qui poſſit libe-
παγήν, καθότι οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος ὅστις δυνήσεται ῥύ
rare ſic. tunc rex promouit ſi-
σασθαι οὕτως. τότε ὁ βασιλεὺς κατεύθυνε τὸν σε-
drach miſac abdenago in puincia babylonis. na-
δρὰχ μισὰχ ἀβδεναγὼ ἐν τῇ χώρᾳ βαβυλῶνος. να-
buchodonoſor rex oib⁹ pplis tribub⁹
βουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς λαοῖς φυλαῖς
linguis hītantib⁹ in oī terra: pax vobis mlti
γλώσσαις τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰρήνη ὑμῖν πλη
plicetur: ſigna τ portenta q̄ fecit me
θυνθείη, τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ἃ ἐποίησεν μετ' ἐ-
cū de⁹ altiſſim⁹. placuit coram me annūciare
μοῦ ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος. ἤρεσεν ἐναντίον ἐμοῦ ἀναγγεῖλαι
vobis. q̄m magna ſigna eius τ q̄m fortia
ὑμῖν, ὡς μεγάλα τὰ σημεῖα αὐτοῦ καὶ ὡς ἰσχυρὰ τὰ
portēta eius: regnum ei⁹ regnū eternū
τέρατα αὐτοῦ, ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος
τ poteſtas eius in gnatione τ gnatione.
καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

Ca. 4.

Ego nabuchodonoſor: abūdans eram in domo
Ἐγὼ ναβουχοδονόσωρ εὐθηνῶν ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ
mea florens in throno meo: ſomnū vidi τ
μου εὐθαλῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, ἐνύπνιον εἶδον καὶ
pterruit me τ turbat⁹ ſum in cubili meo: τ
ἐφοβέρισέν με καὶ ἐταράχθην ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ
viſiones capitis mei cōturbauerūt me. τ p
αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάραξάν με. καὶ δι' ἐ-
me poſitū eſt decretū vt introducerent in cōſpectu meo om
μοῦ ἐτέθη δόγμα τοῦ εἰσαγαγεῖν ἐνώπιον ἐμοῦ πάν-
nes ſapientes babylonis: vt cōiecturā
τας τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος, ὅπως τὴν σύγκρισιν
ſomnij notā facerēt mihi. τ ingrediebant
τοῦ ἐνυπνίου γνωρίσωσίν μοι. καὶ εἰσεπορεύοντο οἱ
incantatores magi gazareni chaldei: τ ſomniū di
ἐπαοιδοί, μάγοι, γαζαρηνοί, χαλδαῖοι, καὶ τὸ ἐνύπνιον εἶ
xi ego i cōſpectu eoꝝ: τ cōiecturā eius nō
πα ἐγὼ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ οὐκ
notā fecerūt mihi donec venit daniel cui⁹ nomen balta-
ἐγνώρισάν μοι ἕως ἦλθεν δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτά-
ſar ſcdm nomē dei mei: q ſpm dei ſcm
σαρ κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, ὃς πνεῦμα θεοῦ ἅγιον
in ſeipſo hēt: τ ſomniū corā eo dixi
ἐν ἑαυτῷ ἔχει, καὶ τὸ ἐνύπνιον ἐνώπιον αὐτοῦ εἶπα.
baltaſar pinceps incātatoꝝ quē cognoui q ſpiri
βαλτάσαρ ὁ ἄρχων τῶν ἐπαοιδῶν ὃν ἔγνων ὅτι πνεῦ
tu ſcto dei in te: τ oē myſteriū nō ē īpoſſibile tibi.
μα ἅγιον θεοῦ ἐν σοί, καὶ πᾶν μυστήριον οὐκ ἀδυνατεῖ σοι.
audi viſionē ſomnij mei qd vidi. τ
ἄκουσον τὴν ὅρασιν τοῦ ἐνυπνίου μου οὗ εἶδον. καὶ τὴν
cōiecturā eius dic mihi: τ viſiones capitis
σύγκρισιν αὐτοῦ εἰπέ μοι, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς
mei in cubili meo. videbam: τ ecce arbor
μου ἐπὶ τῆς κοίτης μου. ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ δένδρον
in medio terre: τ altitudo eius multa: magnifi
ἐν μέσῳ τῆς γῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ πολύ, ἐμεγα-
cata eſt arbor τ inualuit: τ altitudo eius
λύνθη τὸ δένδρον καὶ ἴσχυσεν, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ

ᵏregis ʸimutauerūt ʸ& tradiderunt ᵃcorpora ſua ᶜne ᵈſeruirent ᵉ& ne ᶠadorarēt ᵍomnem ʰdeum ⁱexcepto ᵏdeo ſuo. ˡA me ergo ᵐpoſitū eſt hoc ⁿdecretū: ᵒvt ᵖoīs ᑫpplꝰ: ʳtribus: ˢ& lingua ᵗq̄cunq; ᵘlocuta fuerit ˣblaſphemiā ʸcōtra ʸdeū ᵇſidrac ᶜmiſac ᵒ& abdenago ᶠdiſpereat: ʰ& domus eius ⁱvaſtetur. ᵒNeq; enim ᵖeſt ʳalius ᑫde⁹ ˢqui ᵗ poſſit ˣita ᵘ ſaluare. ʸTunc ʸrex ᵃpromouit ᵇſidrac ᶜmiſac ᵒ& abdenago ᵉin prouincia ᶠbabylonis. ᵍNabuchodonoſor ʰrex ⁱomnibus ᵏpopulis ˡgentibus ᵐ& linguis ⁿqui ᵒhabitāt ᵖin vniuerſa ᑫterra: ʳpax vobis ˢmultiplicetur. ᵗ Signa ᵘ & mirabilia ˣque ʸfecit ʸapud mē ᵃdeus ᵇexcelſus. ᶜ Placuit ergo ᵒmihi ˣ p̄dicare ᶠei⁹ ſigna: ᵍquia ʰmagna ſunt ⁱ & mirabilia eius: ᵏqa ˡ fortia: & ᵐregnū eius: quia ⁿ regnū ᵒſempiternū: ᵖ& poteſtas eius ᑫin ʳgeneratiōe ⁿ & generationem. 4.

Ego ᵇnabuchodonoſor ᵒqetus ᶜerā ᶠin domo mea: ᵍ& florēs ʰin palatio meo. ⁱSōniū ᵏvidi qd ˡpterruit me ᵐ& cogitationes mee ⁿ in ᵒ ſtratu meo: ᵖ& viſiones ᑫ capitis mei ʳcōturbauerūt me. ˢ Et p me ᵗppoſitū eſt ᵘ decretū: ˣvt introducerētur ʸ in cōſpectu meo ʸcūcti ᵃſapiētes ᵇbabylonis: & ᶜvt ᵒſolutionē ᵉſomnii ᶠindicarēt mihi. ᵍTūc ʰingrediebātur ⁱarioli ᵏmagi ˡchadei ᵐ & aruſpices: ᵒ& ſomniū ᵖnarraui ʳin cōſpectu eorū: ᵒ& ſolutionē ei⁹ ʳnō ᵘindicauerūt ˣmihi: ʸdonec ʸcollega ᵃingreſſus eſt ᵇ in conſpectu meo ᶜdaniel: ᶜ cui nomen ᶠ balthaſar ᵍſm nomē ʰdei mei ⁱq habet ᵏſpiritū ˡdeorū ᵐſctōrū ⁿin ſemetipſo: ᵒ& ſomniū ᶠcorā ipſo ᑫ locut⁹ ſum. ʳBalthaſar ˢprinceps ᵗariolorū: ᵘ qm̄ ˣego ʸſcio ʸq ᵃſpiritū ᶜ ſanctorū ᵇdeorū habeas ᵒin te: ᵉ& oīe ᶠſacramentū ᵍnō ʰeſt īpoſſibile ⁱ tibi: ˡviſiōes ᵏſōniorū meorū ˡq̄s ᵐvidi: ⁿ& ſolutionē earū ᵒnarra. ᵖVi ſio ᑫcapitis mei ʳ i ˢcubiclo meo ᵗvidebā: ˣ& ecce ʸarbor ʸ i medio ᵃtre: ᵇ & altitudo ei⁹ ᶜnimia. ᵒ Magna ᵒarbor ᵉ& fortis: ᵉ & pceritas ei⁹

מַלְכָּא שַׁנִּיו וִיהַבוּ גֶשְׁמְהוֹן דִּי לָא יִפְלְחוּן וְלָא יִסְגְּדוּן לְכָל אֱלָהּ לָהֵן לֵאלָהֲהוֹן: וּמִנִּי שִׂים טְעֵם דִּי כָל עַם אֻמָּה וְלִשָּׁן דִּי יֵאמַר שָׁלָה עַל אֱלָהֲהוֹן דִּי שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹא הַדָּמִין יִתְעֲבֵד וּבַיְתֵהּ נְוָלִי יִשְׁתַּוֵּה כָּל קֳבֵל דִּי לָא אִיתַי אֱלָה אָחֳרָן דִּי יִכֻּל לְהַצָּלָה כִּדְנָה: בֵּאדַיִן מַלְכָּא הַצְלַח לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ בִּמְדִינַת בָּבֶל: נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא לְכָל עַמְמַיָּא אֻמַיָּא וְלִשָּׁנַיָּא דִּי דָאְרִין בְּכָל אַרְעָא שְׁלָמְכוֹן יִשְׂגֵּא: אָתַיָּא וְתִמְהַיָּא דִּי עֲבַד עִמִּי אֱלָהָא עִלָּאָה שְׁפַר קָדָמַי לְהַחֲוָיָה: אָתוֹהִי כְּמָה רַבְרְבִין וְתִמְהוֹהִי כְּמָה תַקִּיפִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְשָׁלְטָנֵהּ עִם דָּר וְדָר:

Cap. iiij.

אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר שְׁלֵה הֲוֵית בְּבֵיתִי וְרַעְנַן בְּהֵיכְלִי: חֵלֶם חֲזֵית וִידַחֲלִנַּנִי וְהַרְהֹרִין עַל מִשְׁכְּבִי וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי יְבַהֲלֻנַּנִי: וּמִנִּי שִׂים טְעֵם לְהַנְעָלָה קֳדָמַי לְכֹל חַכִּימֵי בָבֶל דִּי פְשַׁר חֶלְמָא יְהוֹדְעֻנַּנִי: בֵּאדַיִן עָלְלִין חַרְטֻמַיָּא אָשְׁפַיָּא כַּשְׂדָּיֵא וְגָזְרַיָּא וְחֶלְמָא אָמַר אֲנָה קֳדָמֵיהוֹן וּפִשְׁרֵהּ לָא מְהוֹדְעִין לִי: וְעַד אָחֳרֵין עַל קָדָמַי דָּנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּשֻׁם אֱלָהִי וְדִי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין בֵּהּ וְחֶלְמָא קָדָמוֹהִי אַמְרֵת: בֵּלְטְשַׁאצַּר רַב חַרְטֻמַיָּא דִּי אֲנָה יִדְעֵת דִּי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין בָּךְ וְכָל רָז לָא אָנֵס לָךְ חֶזְוֵי חֶלְמִי דִי חֲזֵית וּפִשְׁרֵהּ אֱמַר: וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי עַל מִשְׁכְּבִי חָזֵה הֲוֵית וַאֲלוּ אִילָן בְּגוֹא אַרְעָא וְרוּמֵהּ שַׂגִּיא: רְבָה אִילָנָא וּתְקִף וְרוּמֵהּ

שנה · פלח · סגד · שום · עם · אמה · לשן · עבד · שוה · יכל · נצל · צלח · דור · שגא · אות · עלה · חוה · כמה · אות · תקף · דור · הוה · היכל · חזה · בהל · שכב · שום · עלל · חכם · ידע · עלל · קדש · רזה · חזה · שכב · אלן · רבב

Pritiua.heb.

טמא חזה
עפא
זון טלל
חוה דור
זון
חזה שכב
עור קדש
גדד קצץ
נוד חיה
אסר
צבע
שנה
לבב
חלף עור
אמר
ידע חיה
שלט
עלה
צבא נתן
קום חזה
חכם
ידע
שמם
רעה בהל
עור חזה
רבב טמא
חזה ענב
שגא
זון

Tex.he.Dani.iiij.

ימטא לשמיא וחזותה לסוף כל
ארעא עפיה שפיר ואנבה שגיא
ומזון לכלא בה תחתוהי תטלל
חיות ברא ובענפוהי ידרון צפרי
שמיא ומנה יתזין כל בשרא: חזה
הוית בחזוי ראשי על משכבי ואלו
עיר וקדיש מן שמיא נחת: קרא
בחיל וכן אמר גדו אילנא וקצצו
ענפוהי אתרו עפיה ובדרו אנבה
תנד חיותא מן תחתוהי וצפריא
מן ענפוהי: ברם עקר שרשוהי
בארעא שבקו ובאסור די פרזל
ונחש בדתאא די ברא ובטל שמיא
יצטבע ועם חיותא חלקה בעשב
ארעא: לבבה מן אנושא ישנון
ולבב חיוה יתיהב לה ושבעה
עדנין יחלפון עלוהי: בגזרת עירין
פתגמא ומאמר קדישין שאלתא
עד דברת די ינדעון חייא די שליט
עליא במלכות אנושא ולמן די
יצבא יתננה ושפל אנשים יקים
עליה: דנה חלמא חזית אנה מלכא
נבוכדנצר ואנתה בלטשאצר
פשרא אמר כל קבל די כל חכימי
מלכותי לא יכלין פשרא להודעתני
ואנתה כהל די רוח אלהין קדישין
בך: אדין דניאל די שמה
בלטשאצר אשתומם כשעה חדה
ורעינהי יבהלנה ענה מלכא
ואמר בלטשאצר חלמא ופשרא
אל יבהלך ענה בלטשאצר ואמר
מראי חלמא לשנאיך ופשרה
לעריך: אילנא די חזית די רבה
ותקף ורומה ימטא לשמיא וחזותה
לכל ארעא: ועפיה שפיר ואנבה
שגיא ומזון לכלא בה תחתוהי

Trãſl.B.Hie.

cõtingẽs celũ. Aſpect⁹ illi⁹ erat vſq ad terminos vniuerſe terre. Folia ei⁹ pulcherrima: & fructus eius nimi⁹: & eſca vniuerſorũ in ea. Subter eã hitabant aĩalia & beſtie: & in ramis eius cõuerſabãtur volucres celi: & ex ea veſcebatur oĩs caro. Videbã in viſione capitis mei ſup ſtratũ meũ: & ecce vigil & ſanctus de celo deſcendit. clamauit fortiter & ſic ait. Succidite arborẽ & preſcidite ramos eius: excutite folia eius & diſpergite fructus ei⁹: fugiant beſtie q̃ ſubter eam ſunt: & volucres de ramis ei⁹. Verũtamẽ germẽ radicũ eius in terra ſinite: & alligetur vinculo ferreo: & ereo in herbis que foris ſunt: & rore celi tingatur: & cum feris pars eius in herba terre. Cor eius ab humano cõmutetur: & cor fere detur ei: & ſeptem tempora mutẽtur ſuper eum. In ſententia vigilũ decretũ eſt & ſermo ſanctorum & petitio donec cognoſcant viuẽtes: quoniã dominabitur excelſus in regno hominum: & cuicunq voluerit dabit illud: & hũilimũ hoĩem cõſtituerit ſup eũ. Hoc ſomniũ vidi ego nabuchodonoſor rex. Tu ergo balthaſar interp̃tationẽ narra feſtinus: quia oẽs ſapientes regni mei non queunt ſolutionẽ edicere mihi. Tu autem potes: quia ſpiritus deorũ ſanctorũ in te eſt. Tunc daniel cuius nomen balthaſar cepit intra ſemetipſum tacitus cogitare quaſi vna hora: & cogitationes eius cõturbabãt eũ. Rñdens aũt rex ait. Balthaſar: ſomniũ et interp̃tatio ei⁹ nõ cõturbent te. Rñdit balthaſar & dixit. Dñe mi ſomniũ his qui te oderũt: & interpretatio eius hoſtib⁹ tuis ſit. Arborẽ quã vidiſti ſublimẽ atq robuſtã: cui⁹ altitudo ptingit ad celũ: & aſpect⁹ illi⁹ in oẽ terrã. & rami ei⁹ pulcherrimi: & fruct⁹ ei⁹ nimi⁹ & eſca oĩm in ea: ſubter eã

Trãſ.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

puenit vſq ad celũ: ⁊ latitudo eius ad ter
ἔφθασεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς τὰ πέ
minos terre: ⁊ folia eius pulchra ⁊ fru
ρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ ὡραῖα καὶ ὁ καρ
ctu eius multus: ⁊ cibus oim in ea: ⁊ ſub
πὸς αὐτοῦ πολύς, καὶ τροφὴ πάντων ἐν αὐτῷ, καὶ ὑπο
ter eam habitabãt beſtie agreſtes ⁊ in
κάτω αὐτοῦ κατεσκήνουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς
ramis eius hitabant aues celi: ex ea
κλάδοις αὐτοῦ κατῴκουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ αὐ
nutriebat̃ ois caro. videbã in viſione no
τοῦ ἐτρέφετο πᾶσα σάρξ. ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυ
ctis in cubili meo: ⁊ ecce vigil ⁊ ſanctus
κτὸς ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ ἰδοὺ εἲρ καὶ ἅγιος
de celo deſcẽdit ⁊ clamauit in fortitudie ⁊ ſic
ἀπ' οὐρανοῦ κατέβη καὶ ἐφώνησεν ἐν ἰσχύϊ καὶ οὕτως
dixit: ſuccidite arborẽ ⁊ euellite
εἶπεν, ἐκκόψατε τὸ δένδρον καὶ ἐκτίλατε
ramos eius: ⁊ excutite folia eius ⁊
τοὺς κλάδους αὐτοῦ, καὶ ἐκτινάξατε τὰ φύλλα αὐτοῦ καὶ
diſpergite fructũ ei⁹: cõmoueant̃
διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, σαλευθήτωσαν τὰ
beſtie de ſubter eam ⁊ aues de ramis
θηρία ὑποκάτωθεν αὐτοῦ καὶ τὰ ὄρνεα ἀπὸ τῶν κλάδων
eius. veruntñ germẽ radicũ ei⁹ in terra ſinite
αὐτοῦ. πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε
⁊ in vinculo ferreo ⁊ ereo: ⁊ in herba q̃ foris
καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ χαλκῷ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω
⁊ in rore celi pnoctabit: ⁊ cum
καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται, καὶ μετὰ
beſtijs pars eius in herba terre. cor
τῶν θηρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ ἐν τῷ χόρτῳ τῆς γῆς. ἡ καρ
eius ab hoibus cõmutabit̃. ⁊ cor
δία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται. καὶ καρδία
beſtie dabitur ei. ⁊ ſeptẽ tpa mutabunt̃
θηρίου δοθήσεται αὐτῷ. καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται
ſup eum p decretum vigil̃ ſmo ⁊ verbũ ſcõꝝ
ἐπ' αὐτὸν διὰ συγκρίματος εἲρ ὁ λόγος καὶ ῥῆμα ἁγίων τὸ
interrogatio: vt cognoſcãt viuẽtes: q2 dñs eſt
ἐπερώτημα, ἵνα γνῶσιν οἱ ζῶντες, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ
altiſſim⁹ regni. ⁊ cui videbit̃ dabit illud: ⁊
ὕψιστος τῆς βασιλείας. καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν, καὶ
cõtemptũ hoim eleuabit ſup ipm. hoc
ἐξουδένωμα ἀνθρώπων ἀναστήσει ἐπ' αὐτήν. τοῦτο τὸ
ſomniũ vidi ego rex nabuchodonoſor: ⁊ tu
ἐνύπνιον εἶδον ἐγὼ ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσωρ, καὶ σὺ
baltaſar cõiecturã dic: q2 oẽs ſapiẽtes
βαλτάσαρ τὸ σύγκριμα εἰπόν, ὅτι πάντες οἱ σοφοὶ
regni mei nõ poſſunt cõiecturã eius ma
τῆς βασιλείας μου οὐ δύνανται τὸ σύγκριμα αὐτοῦ δη
nifeſtare mihi: tu ãt daniel potes: q2 ſpũs dei
λῶσαί μοι, σὺ δὲ δανιὴλ δύνασαι, ὅτι πνεῦμα θεοῦ
ſctũs in te. tunc daniel cui⁹ nomẽ baltaſar:
ἅγιον ἐν σοί. τότε δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ,
ſtupefact⁹ ẽ q̃ſi hora vna: ⁊ cogitationes eius cõ
ἀπηνεώθη ὡσεὶ ὥραν μίαν, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συ
turbabãt eũ. ⁊ rñdit rex ⁊ ait:
νετάρασσον αὐτόν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν,
baltaſar ſomniũ ⁊ cõiectura ne cõturbat
βαλτάσαρ τὸ ἐνύπνιον καὶ ἡ σύγκρισις μὴ κατασπευ
te. rñdit baltaſar ⁊ dixit: dñe ſit
σάτω σε. ἀπεκρίθη βαλτάσαρ καὶ εἶπεν, κύριε ἔστω
ſomniũ odiẽtib⁹ te: ⁊ cõiectura eius
τὸ ἐνύπνιον τοῖς μισοῦσίν σε, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ
inimicis tuis. arbor quã vidiſti magnificatã
τοῖς ἐχθροῖς σου. τὸ δένδρον ὃ εἶδες τὸ μεγαλυνθὲν
⁊ fortificatã cui⁹ altitudo puenit in celum ⁊ latitudo
καὶ τὸ ἰσχυκὸς οὗ τὸ ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ κύτος
ei⁹ in oẽm terrã: folia ei⁹ florida: ⁊ fru
αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλῆ, καὶ ὁ καρ
ctus ei⁹ multus: ⁊ cibus oibus in ea: ſubter eam
πὸς αὐτοῦ πολύς, καὶ τροφὴ πᾶσιν ἐν αὐτῷ, ὑποκάτω αὐτοῦ

C

D

Trãſla.gre.lxx.cũ iter.latina.

hitabant beſtie agreſtes. ⁊ in ramis eius
κατῴκουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ
hitabant aues celi: tu es rex.
κατεσκήνουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, σὺ εἶ βασιλεῦ.
q2 magnificat⁹ es ⁊ inualuiſti: ⁊ magnitudo tua ma
ὅτι ἐμεγαλύνθης καὶ ἴσχυσας, καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου ἐμε
gnificata ẽ ⁊ puenit ad celum: ⁊ dñatio tua in
γαλύνθη καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἡ κυρία σου εἰς
terminos terre. ⁊ q2 vidit rex vigilẽ ⁊
τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ ὅτι εἶδεν ὁ βασιλεὺς εἲρ καὶ
ſctũ deſcendentem de celo ⁊ dixit: euellite
ἅγιον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἶπεν, ἐκτίλα
arborẽ ⁊ corrũpite illã: veruntñ germẽ
τε τὸ δένδρον καὶ διαφθείρατε αὐτό, πλὴν τὴν φυὴν
radicũ eius in terra ſinite: ⁊ ĩ vinculo fer
τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε, καὶ ἐν δεσμῷ σιδη
reo ⁊ ere ⁊ in herba q̃ foris ⁊ in rore ce
ρῷ καὶ χαλκῷ καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ
li pnoctabit: ⁊ cum beſtijs agreſtib⁹ pars e
ρανοῦ αὐλισθήσεται, καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ μερὶς αὐ
ius donec ſeptẽ tpa mutentur ſup illã: hoc
τοῦ ἕως ἑπτὰ καιροὶ ἀλλοιωθήσονται ἐπ' αὐτό, τοῦτο
cõiectura eius rex. ⁊ decretũ altiſſimi eſt
ἡ σύγκρισις αὐτοῦ βασιλεῦ. καὶ σύγκριμα ὑψίστου ἐστὶν
qđ puenit ſup dñm meũ regem: ⁊ te
ὃ ἔφθασεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα, καὶ σὲ
Job. 40.b. Infra. i.f.
expellent ab hoibus ⁊ cum beſtijs agreſtib⁹
ἐκδιώξουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων
erit hitatio tua. ⁊ herba q̃ſi bouẽ cibabunt
ἔσται ἡ κατοίκησίς σου. καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦ
te ⁊ de rore celi hitatio tua erit ⁊
σίν σε καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσῃ καὶ
ſeptẽ tpa mutabuntur in te donec ſcias: q2
ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σὲ ἕως οὗ γνῷς, ὅτι
dñetur altiſſimus regni hoim: ⁊ cui
κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ
viſum fuerit dabit ipm. ⁊ q2 dixit ſinite plã
ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν. καὶ ὅτι εἶπεν ἐάσατε τὴν φυ
tã radicũ arboris in terra: regnũ tuũ
ὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου ἐν τῇ γῇ, ἡ βασιλεία σου
tibi manet ex quo cognoueris ptãtem celeſtem.
σοὶ μένει ἀφ' ἧς ἂν γνῷς τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐπουράνιον.
ppterea rex cõſiliũ meũ placeat tibi: ⁊
διὰ τοῦτο βασιλεῦ ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι, καὶ τὰς
peccata tua in elemoſynis redime: ⁊ iniq
ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, καὶ τὰς ἀδι
tates tuas in miſericordijs paupeꝝ. forſitã erit longani
κίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων. ἴσως ἔσται μακρόθυ
mis delictis tuis. hec oia puene
μος τοῖς παραπτώμασίν σου. ταῦτα πάντα ἔφθα
runt ſup nabuchodonoſor regem poſt duode
σεν ἐπὶ ναβουχοδονόσωρ τὸν βασιλέα μετὰ δωδε
cim mẽſes in aula regni eius in baby
κάμηνον ἐπὶ τῷ ναῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν βαβυ
lone deambulãs. reſpõdit rex ⁊ ait: nõne
λῶνι περιπατῶν. ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, οὐχ
hec eſt babylon magna quã ego edificaui in
αὕτη ἐστὶν βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἣν ἐγὼ ᾠκοδόμησα εἰς
domũ regni in robore fortitudĩs mee ĩ honorẽ
οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου εἰς τιμὴν
glĩe mee: adhuc ſermone in ore re
τῆς δόξης μου; ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι τοῦ βα
gis exñte: vox de celo facta eſt. tibi dicitur
σιλέως ὄντος, φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐγένετο. σοὶ λέγεται
nabuchodonoſor rex: regnũ tuũ tranſiit
ναβουχοδονόσωρ βασιλεῦ, ἡ βασιλεία σου παρῆλθεν
a te: ⁊ ab hoibus te expellent: ⁊ cũ beſtijs
ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων σε ἐκδιώξουσιν, καὶ μετὰ θηρίων
agreſtib⁹ hitatio tua ⁊ feno q̃ſi bouẽ cibabunt te: ⁊ ſeptẽ
ἀγρίων ἡ κατοικία σου καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσίν σε, καὶ ἑπτὰ
tpa mutabuntur ſup te: donec ſcias qđ dñetur excelſus
καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γνῷς ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος

E

C

D

Trãſla.B.Hie.

habitãtes beſtie agri: & in ramis eius cõmorãtes aues celi. Tu es rex q magnificatus es & inualuiſti: & magnitudo tua creuit & puenit vſq ad celũ: & poteſtas tua ĩ terminos vniuerſe t̃re. Qđ autẽ vidit rex vigilem & ſanctũ deſcẽdere de celo & dicere: ſuccidite arborẽ & diſſipate illã: attñ germẽ radicũ eius in t̃ra dimittite & vinciatur ferro & ere in herbis foris: & rore celi cõſpergatur: & cum feris ſit pabulũ eius donec ſeptem tẽpora mutentur ſup eũ. Hec eſt interp̃tatio ſententie altiſſimi que peruenit ſuper dñm meũ regem. Eiicient te ab hominibus & cũ beſtiis feriſq erit habitatio tua: & fenum vt bos comedes: & rore celi infunderis. Septẽ quoq tempora mutabuntur ſuper te: donec ſcias q dominetur excelſus ſuper regnum hominũ: & cuicunq voluerit det illud. Qđ aũt p̃cepit vt relinq̃retur germen radicum eius idest arboris: regnum tuum tibi manebit poſtq̃ cognoueris poteſtatẽ eſſe celeſtem. Quãobrẽ rex cõſilium meũ placeat tibi: & pctã tua elemoſynis redime: & iniquitates tuas miſericordiis pauperũ: forſitan ignoſcet de⁹ delictis tuis. Oĩa hec venerunt ſup nabuchodonoſor regẽ. Poſt finẽ menſium duodecim in aula babylonis deãbulabat. Reſponditq rex & ait. Nonne hec eſt babylon ciuitas magna quã ego edificaui in domũ regni in robore fortitudinis mee: & in gloria decoris mei. Cũq ſermo adhuc eſſet in ore regis vox de celo ruit. Tibi dicitur nabuchodonoſor rex. Regnũ tuũ trãſibit a te: & ab hoibus eiicient te: & cum beſtiis & feris erit habitatio tua: fenum quaſi bos comedes & ſeptẽ tẽpora mutabũtur ſuper te: donec ſcias q dominetur excelſus

Tex.heb.Dani.iiij.

תדור חיות ברא ובענפוהי ישכנן
צפרי שמיא: אנתה הוא מלכא די
רבית ותקפת ורבותך רבית ומטת
לשמיא ושלטנך לסוף ארעא: ודי
חזה מלכא עיר וקדיש נחת מן
שמיא ואמר גדו אילנא וחבלוהי
ברם עקר שרשוהי בארעא שבקו
ובאסור די פרזל ונחש בדתאא
די ברא ובטל שמיא יצטבע ועם
חיות ברא חלקה עד די שבעה
עדנין יחלפון עלוהי: דנה פשרא
מלכא וגזרת עליא היא די מטת על
מראי מלכא: ולך טרדין מן אנשא
ועם חיות ברא להוה מדרך ועשבא
כתורין לך יטעמון ומטל שמיא
לך מצבעין ושבעה עדנין יחלפון
עליך עד די תנדע די שליט עליא
במלכות אנשא ולמן די יצבא
יתננה: ודי אמרו למשבק עקר
שרשוהי די אילנא מלכותך לך
קימה מן די תנדע די שלטן שמיא:
להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטאך
בצדקה פרק ועויתך במחן ענין
הן תהוא ארכה לשלותך: כלא מטא
על נבוכדנצר מלכא: לקצת ירחין
תרי עשר על היכל מלכותא די
בבל מהלך הוה: ענה מלכא ואמר
הלא דא היא בבל רבתא די אנה
בניתה לבית מלכו בתקף חסני
וליקר הדרי: עוד מלתא בפם
מלכא קל מן שמיא נפל לך אמרין
נבוכדנצר מלכא מלכותא עדת מנך:
ומן אנשא לך טרדין ועם חיות
ברא מדרך עשבא כתורין לך
יטעמון ושבעה עדנין יחלפון עליך
עד די תנדע די שליט עליא

Pritiua.heb.

דור חיה
שכן
רבב טמא
גוד
אסר
צבע
חיה
חלף
עלה
הוה דור
טעם
ידע שלט
צבא
נתן שבק
קום ידע
שפר חטא
ענה חנן
ענה הוה
שלה
קצה
הלך
רבב
בנה
מלל פה
קול
עדה
חיה
דור
טעם חלף
ידע

בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא וּלְמַן דִּי יִצְבֵּא יִתְּנִנַּהּ׃ בַּהּ שַׁעֲתָא מִלְּתָא סָפַת עַל נְבוּכַדְנֶצַּר וּמִן אֲנָשָׁא טְרִיד וְעִשְׂבָּא כְתוֹרִין יֵאכֻל וּמִטַּל שְׁמַיָּא גִּשְׁמֵהּ יִצְטַבַּע עַד דִּי שַׂעְרֵהּ כְּנִשְׁרִין רְבָה וְטִפְרוֹהִי כְצִפְּרִין׃ וְלִקְצָת יוֹמַיָּא אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר עַיְנַי לִשְׁמַיָּא נִטְלֵת וּמַנְדְּעִי עֲלַי יְתוּב וּלְעִלָּאָה בָּרְכֵת וּלְחַי עָלְמָא שַׁבְּחֵת וְהַדְּרֵת דִּי שָׁלְטָנֵהּ שָׁלְטָן עָלַם וּמַלְכוּתֵהּ עִם דָּר וְדָר׃ וְכָל דָּארֵי אַרְעָא כְּלָה חֲשִׁיבִין וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבֵד בְּחֵיל שְׁמַיָּא וְדָארֵי אַרְעָא וְלָא אִיתַי דִּי יְמַחֵא בִידֵהּ וְיֵאמַר לֵהּ מָה עֲבַדְתְּ׃ בֵּהּ זִמְנָא מַנְדְּעִי יְתוּב עֲלַי וְלִיקַר מַלְכוּתִי הַדְרִי וְזִוִי יְתוּב עֲלַי וְלִי הַדָּבְרַי וְרַבְרְבָנַי יְבַעוֹן וְעַל מַלְכוּתִי הָתְקְנַת וּרְבוּ יַתִּירָה הוּסְפַת לִי׃ כְּעַן אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר מְשַׁבַּח וּמְרוֹמֵם וּמְהַדַּר לְמֶלֶךְ שְׁמַיָּא דִּי כָל מַעֲבָדוֹהִי קְשֹׁט וְאֹרְחָתֵהּ דִּין וְדִי מַהְלְכִין בְּגֵוָה יָכִל לְהַשְׁפָּלָה׃

Cap. v.

בֵּלְשַׁאצַּר מַלְכָּא עֲבַד לְחֶם רַב לְרַבְרְבָנוֹהִי אֲלַף וְלָקֳבֵל אַלְפָּא חַמְרָא שָׁתֵה׃ בֵּלְשַׁאצַּר אֲמַר בִּטְעֵם חַמְרָא לְהַיְתָיָה לְמָאנֵי דַּהֲבָא וְכַסְפָּא דִּי הַנְפֵּק נְבוּכַדְנֶצַּר אֲבוּהִי מִן הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְיִשְׁתּוֹן בְּהוֹן מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי שֵׁגְלָתֵהּ וּלְחֵנָתֵהּ׃ בֵּאדַיִן הַיְתִיו מָאנֵי דַהֲבָא דִּי הַנְפִּקוּ מִן הֵיכְלָא דִּי בֵית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְאִשְׁתִּיו בְּהוֹן מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי שֵׁגְלָתֵהּ וּלְחֵנָתֵהּ׃ אִשְׁתִּיו חַמְרָא וְשַׁבַּחוּ לֵאלָהֵי דַּהֲבָא וְכַסְפָּא נְחָשָׁא פַרְזְלָא אָעָא וְאַבְנָא׃

in regno hominum: & cuicunq; voluerit det illud. Eadē hora ſermo completus eſt ſuper nabuchodonoſor: & ex hominibus abiectus eſt: & fenum vt bos comedit: & rore celi corpus eius infectum eſt donec capilli eius in ſimilitudinē aquilarū creſcerēt: & vngues eius q̄ſi vngues auiū. Igitur poſt finē dierū ego nabuchodoſor oclos meos ad celū leuaui: & ſenſus meus redditus eſt mihi: & altiſſimo b̄ndixi: & viuentē in ſempiternum laudaui & glorificaui: q̄a poteſtas eius ptās ſempiterna: & regnū eius in generatiōe & ḡnatione: & oēs habitatores terre apud eū in nihilū reputati ſunt. Iuxta volūtatē ei ſuā facit tā in virtutibus celi q̄ in habitatoribus terre: & nō eſt qui reſiſtat manui ei⁹ & dicat ei: q̄re feciſti? In ipſo tpe ſenſus me⁹ reuerſus ē ad me: et ad honorē regni mei decorē q; perueni: & figura mea reuerſa eſt ad me: et optimates mei & magiſtratus mei requiſierūt me: et in regno meo reſtitut⁹ ſum: et magnificētia amplior addita eſt mihi. Nunc igitur ego nabuchodonoſor laudo et magnifico & glorifico regē celi: q̄a oīa opa ei⁹ vera: & oēs vie eius iudicia: & gradiētes in ſupbia poteſt humiliare. 5.

Balthaſar rex fecit grāde cōuiuiū optimatibus ſuis mille: & vnuſq̄ſq; ſm ſuā bibebat etatē. Precepit ergo iam temulentus: vt afferrentur vaſa aurea & argētea: q̄ aſportauerat nabuchodonoſor pater eius de tēplo qd̄ fuit in hieruſalē: vt biberent in eis rex & optimates eius: vxoreſq; eius & concubine. Tunc allata ſunt vaſa aurea que aſportauerat de tēplo quod fuerat in hieruſalem: & biberunt in eis rex & optimates eius: vxores & cōcubīe illi⁹. Bibebant vinum & laudabant deos ſuos aureos & argenteos & ereos ferreos ligneoſq; & lapideos.

τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν. αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ ναβουχοδονόσορ· καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χόρτον ὡς βοῦς ἤσθιεν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λεόντων ἐμεγαλύνθησαν, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέων. καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν, ἐγὼ ναβουχοδονόσορ τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέβαλον, καὶ αἱ φρένες μου ἐπ' ἐμὲ ἐπεστράφησαν, καὶ τῷ ὑψίστῳ εὐλόγησα, καὶ τῷ ζῶντι εἰς τὸν αἰῶνα ᾔνεσα καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, ὡς οὐδὲν ἐλογίσθησαν· καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιποιήσεται τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ τί ἐποίησας; ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ' ἐμέ, καὶ εἰς τὴν τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή μου ἐπεστράφη ἐπ' ἐμέ, καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μεγιστᾶνές μου ἐζήτουν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθην, καὶ μεγαλωσύνη περισσοτέρα προσετέθη μοι. νῦν οὖν ἐγὼ ναβουχοδονόσορ αἰνῶ καὶ ὑπερυψῶ καὶ δοξάζω τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινά, καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις, καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινῶσαι. Ca. 5.

Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησε δεῖπνον μέγα τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ ἀνδράσι χιλίοις, καὶ κατέναντι τῶν χιλίων ὁ οἶνος. καὶ πίνων Βαλτάσαρ εἶπεν ἐν τῇ γεύσει τοῦ οἴνου, τοῦ ἐνεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἃ ἐξήνεγκε ναβουχοδονόσορ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ πιέτωσαν ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ παράκοιτοι αὐτοῦ. καὶ ἠνέχθησαν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἃ ἐξήνεγκεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔπινον ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ καὶ αἱ παράκοιτοι. ἔπινον οἶνον, καὶ ᾔνεσαν τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς καὶ χαλκοῦς καὶ σιδηροῦς καὶ ξυλίνους καὶ λιθίνους.

ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐξῆλθον δάκτυλοι χειρὸς ἀνθρώπου, καὶ ἔγραφον κατέναντι τῆς λαμπάδος ἐπὶ τὸ κονίαμα τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐθεώρει τοὺς ἀστραγάλους τῆς χειρὸς τῆς γραφούσης. B τότε ὁ βασιλεὺς ἠλλοιώθη, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐτόν, καὶ οἱ σύνδεσμοι τῆς ὀσφύος αὐτοῦ διελύοντο, καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ συνεκροτοῦντο. καὶ ἐβόησεν ὁ βασιλεὺς ἐν ἰσχύϊ τοῦ εἰσενεχθῆναι τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς γαζαρηνούς. καὶ εἶπε τοῖς σοφοῖς βαβυλῶνος· ὃς ἂν ἀναγνῷ τὴν γραφὴν ταύτην καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσῃ μοι, πορφύραν ἐνδύσεται, καὶ ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξει. καὶ εἰσεπορεύοντο πάντες οἱ σοφοὶ τοῦ βασιλέως, καὶ οὐκ ἠδύναντο τὴν γραφὴν ἀναγνῶναι, οὐδὲ τὴν σύγκρισιν γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ βασιλεὺς βαλτάσαρ ἐταράχθη, καὶ ἡ μορφὴ αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ συνεταράσσοντο. C καὶ εἰσῆλθεν ἡ βασίλισσα εἰς τὸν οἶκον τοῦ πότου, καὶ εἶπε· βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι, μὴ ταρασσέτωσάν σε οἱ διαλογισμοί σου, καὶ ἡ μορφή σου μὴ ἀλλοιούσθω. ἔστιν ἀνὴρ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἐν ᾧ πνεῦμα θεοῦ ἁγίου ἐστί, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρός σου γρηγόρησις καὶ σύνεσις καὶ σοφία ὡς σοφία θεοῦ εὑρέθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ὁ πατήρ σου ἄρχοντα ἐπαοιδῶν μάγων χαλδαίων γαζαρηνῶν κατέστησεν αὐτόν, ὅτι πνεῦμα περισσὸν ἐν αὐτῷ, καὶ φρόνησις καὶ σύνεσις συγκρίνων ἐνύπνια καὶ ἀναγγέλλων κρατούμενα καὶ λύων συνδέσμους δανιήλ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα βαλτάσαρ. D νῦν οὖν κληθήτω, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ σοι. τότε δανιὴλ εἰσήχθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιήλ· σὺ εἶ δανιὴλ ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας

In eadem hora apparuerūt digiti q̄ſi manus hominis ſcribentis contra candelabrum in ſupficie parietis aule regie. Et rex aſpiciebat articulos manus ſcribētis. Tunc facies regis cōmutata eſt: & cogitationes ei⁹ cōturbabāt eū: & cōpages renū eius ſoluebantur: & genua eius ad ſe inuicē collidebantur. Exclamauit itaq; rex fortiter vt introducerēt magos chaldeos & aruſpices. Et loquēs rex ait ſapientibus babylonis. Quicunq; legerit ſcripturam hanc: & interp̄tationē eius manifeſtā mihi fecerit: purpura veſtietur & torquē aureā habebit in collo: & tertius in regno meo erit. Tunc ingreſſi oēs ſapiētes regis non potuerunt nec ſcripturā legere: nec interp̄tationē eius indicare regi. Vnde rex balthaſar ſatis conturbatus eſt: et vultus illius īmutatus eſt. Sed & optimates ei⁹ turbabantur: regina autem pro re q̄ acciderat regi & optimatibus eius domum cōuiuii ingreſſa eſt & proloquens ait. Rex in eternū viue. Nō te conturbent cogitationes tue: neq; facies tua īmutetur. Eſt vir in regno tuo qui ſpiritū deorum ſanctorū habet in ſe: & in dieb⁹ patris tui ſciētia & ſapientia inuente ſunt in eo. Nam & rex nabuchodonoſor pater tuus principē magorū incātatorū chaldeorum & aruſpicū conſtituit eū. Pater inq̄ tu⁹ o rex: quia ſpūs amplior & prudentia intelligētia q; & īterp̄tatio ſomniorū & oſtenſio ſecretorū ac ſolutio ligatorū inuente ſunt in eo: hoc eſt in danicle: cui rex poſuit nomen balthaſar. Nunc itaq; daniel vocetur: & interpretationē narrabit. Igitur introduct⁹ eſt daniel corā rege. Ad quē prefatus rex ait. Tu es daniel de filiis captiuitatis iude:

בַּהּ שַׁעֲתָה נְפַקוּ אֶצְבְּעָן דִּי יַד אֱנָשׁ וְכָתְבָן לָקֳבֵל נֶבְרַשְׁתָּא עַל גִּירָא דִּי כְתַל הֵיכְלָא דִּי מַלְכָּא וּמַלְכָּא חָזֵה פַּס יְדָה דִּי כָתְבָה׃ אֱדַיִן מַלְכָּא זִיוֹהִי שְׁנוֹהִי וְרַעְיֹנֹהִי יְבַהֲלוּנֵּהּ וְקִטְרֵי חַרְצֵהּ מִשְׁתָּרַיִן וְאַרְכֻבָּתֵהּ דָּא לְדָא נָקְשָׁן׃ קָרֵא מַלְכָּא בְּחַיִל לְהֶעָלָה לְאָשְׁפַיָּא כַּשְׂדָּיֵא וְגָזְרַיָּא עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְחַכִּימֵי בָבֶל דִּי כָל אֱנָשׁ דִּי יִקְרֵה כְּתָבָה דְנָה וּפִשְׁרֵהּ יְחַוִּנַּנִי אַרְגְּוָנָא יִלְבַּשׁ וְהַמְנוּכָא דִי דַהֲבָא עַל צַוְּארֵהּ וְתַלְתִּי בְמַלְכוּתָא יִשְׁלַט׃ אֱדַיִן עָלְלִין כֹּל חַכִּימֵי מַלְכָּא וְלָא כָהֲלִין כְּתָבָא לְמִקְרֵא וּפִשְׁרֵא לְהוֹדָעָה לְמַלְכָּא׃ אֱדַיִן מַלְכָּא בֵלְשַׁאצַּר שַׂגִּיא מִתְבָּהַל וְזִיוֹהִי שָׁנַיִן עֲלוֹהִי וְרַבְרְבָנוֹהִי מִשְׁתַּבְּשִׁין׃ מַלְכְּתָא לָקֳבֵל מִלֵּי מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי לְבֵית מִשְׁתְּיָא עַלַּלַת עֲנָת מַלְכְּתָא וַאֲמֶרֶת מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי אַל יְבַהֲלוּךְ רַעְיוֹנָךְ וְזִיוָךְ אַל יִשְׁתַּנּוֹ׃ אִיתַי גְּבַר בְּמַלְכוּתָךְ דִּי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין בֵּהּ וּבְיוֹמֵי אֲבוּךְ נַהִירוּ וְשָׂכְלְתָנוּ וְחָכְמָה כְּחָכְמַת אֱלָהִין הִשְׁתְּכַחַת בֵּהּ וּמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר אֲבוּךְ רַב חַרְטֻמִּין אָשְׁפִין כַּשְׂדָּאִין גָּזְרִין הֲקִימֵהּ אֲבוּךְ מַלְכָּא׃ כָּל קֳבֵל דִּי רוּחַ יַתִּירָה וּמַנְדַּע וְשָׂכְלְתָנוּ מְפַשַּׁר חֶלְמִין וְאַחֲוָיַת אֲחִידָן וּמְשָׁרֵא קִטְרִין הִשְׁתְּכַחַת בֵּהּ בְּדָנִיֵּאל דִּי מַלְכָּא שָׂם שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּעַן דָּנִיֵּאל יִתְקְרֵי וּפִשְׁרָה יְהַחֲוֵה׃ בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל הֻעַל קֳדָם מַלְכָּא עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל אַנְתְּה הוּא דָנִיֵּאל דִּי מִן בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד

די היתי מלכא אבי מן יהוד: ושמעת — אתא יהה
עליך די רוח אלהין בך ונהירו — נהר
ושכלתנו וחכמה יתירה השתכחת — יתר
בך: וכען העלו קדמי חכימיא — חכם
אשפיא די כתבה דנה יקרון ופשרה
להודעותני ולא כהלין פשר מלתא — מלל
להחויה: ואנה שמעת עליך די
תוכל פשרין למפשר וקטרין — יכל פשר
למשרא כען הן תוכל כתבא — שרה
למקרא ופשרה להודעתני — קרא ידע
ארגונא תלבש והמונכא די דהבא — לבש
על צוארך ותלתא במלכותא
תשלט: באדין ענה דניאל ואמר — שלט
קדם מלכא מתנתך לך להוין — נתן הוה
ונבזביתך לאחרן הב ברם כתבא — יהב
אקרא למלכא ופשרא אהודענה: — קרא
אנתה מלכא אלהא עליא מלכותא — עלה
ורבותא ויקרא והדרא יהב — רבב
לנבכדנצר אבוך: ומן רבותא די
יהב לה כל עממיא אמיא ולשניא
הוו זאעין ודחלין מן קדמוהי די — הוה זוע
הוא צבא הוה קטל ודי הוה צבא
הוה מחא ודי הוה צבא הוה מרים — רום
ודי הוא צבא הוה משפל: וכדי רם — שפל רום
לבבה ורוחה תקפת להזדה הנחת — זוד נחת
מן כרסא מלכותה ויקרה העדיו — עדה
מנה: ומן בני אנשא טריד ולבבה
עם חיותא שוי ועם ערדיא מדורה — חיה שוה
עשבא כתורין יטעמונה ומטל — דור טעם
שמיא גשמה יצטבע עד די ידע — צבע
די שליט אלהא עליא במלכות — שלט עלה
אנשא ולמן די יצבא יהקים עליה: — צבא קום
ואנתה ברה בלשאצר לא השפלת
לבבך כל קבל די כל דנה ידעת:
ועל מרא שמיא התרוממת ולמאניא — רום
די ביתה היתיו קדמך ואנתה — אתא

que adduxerat pater meus rex de iudea? Audiui de te: quoniā ſpiritum deorum habes: ſcientia intelligentiaqꝫ ac ſapientia ampliores inuēte ſunt in te. Et nūc introgreſſi ſunt in cōſpectu meo ſapiētes magi vt ſcripturā hanc legerēt: & interp̄tationē eius indicarēt mihi: & nequerūt ſenſum huius ſermonis edicere. Porro ego audiui de te ꝙ poſſis obſcura interpretari: & ligata diſſoluere. Si ergo vales ſcripturam legere & interpretationem eius indicare mihi: purpura veſtieris: & torquem auream circa collū tuū habebis: & tertius in regno meo princeps eris. Ad quē reſpondens daniel: ait coram rege. Munera tua ſint tibi: & dona domus tue alteri da. ſcripturam autem legā tibi rex: & interpretationē eius oſtendā tibi. O rex: deus altiſſimus regnum & magnificentiā gloriā & honorem dedit nabuchodonoſor patri tuo: & ꝓpter magnificētiam quā dederat ei vniuerſi populi tribus & lingue tremebant & metuebant eum. Quos volebat interficiebat: quos volebat percutiebat: quos volebat exaltabat: & quos volebat hūiliabat. Qn̄ aūt eleuatū eſt cor eius: & ſpūs illi⁹ obfirmat⁹ eſt ad ſupbiā: depoſit⁹ ē de ſolio regni ſui: & gloria eius ablata eſt: & a filiis hominum eiectus eſt. Sed & cor eius cum beſtiis poſitū eſt: & cum onagris erat habitatio eius. Fenū quoqꝫ vt bos comedebat: & rore celi corpus eius infectū eſt: donec cognoſceret ꝙ poteſtatem haberet altiſſimus in regno hominū: & quecūqꝫ voluerit ſuſcitabit ſup illud. Tu quoqꝫ filius eius balthaſar non humiliaſti cor tuū cum ſcires hec omnia. ſed aduerſum dn̄atorem celi eleuatus es. Et vaſa domus eius allata ſunt coram te: & tu

quā adduxit rex pater meus? audiui de te
ἣς ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς ὁ πατήρ μου; ἤκουσα περὶ σοῦ
qm̄ ſpūs dei ſctī in te ꝛ vigilantia ꝛ itelle
ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἁγίου ἐν σοὶ καὶ γρηγόρησις καὶ σύνε
ctus ꝛ ſapiā abūdās iuēta eſt ī te. ꝛ nūc īgreſſi ſūt
σις καὶ σοφία περισσὴ εὑρέθη ἐν σοί. καὶ νῦν εἰσῆλθον
ī cōſpectu meo ſapiētes magi gazareni: vt ſcripturā hāc
ἐνώπιόν μου σοφοὶ μάγοι γαζαρηνοί, ἵνα τὴν γραφὴν ταύ
legant ꝛ cōiecturā ei⁹ notā faciant
την ἀναγνῶσιν καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσωσιν
mihi: ꝛ nō potuerunt annunciare mihi. ꝛ ego audi
μοι, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀπαγγεῖλαί μοι. καὶ ἐγὼ ἤκου
ui de te qꝛ poteſt cōiecturas cōiectare. nūc
σα περὶ σοῦ ὅτι δύνασαι συγκρίματα συγκρῖναι. νῦν
ergo ſi potueris ſcripturā hanc legere ꝛ
οὖν ἐὰν δυνηθῇς τὴν γραφὴν ταύτην ἀναγνῶναι καὶ τὴν
cōiecturā eius notā facere mihi: purpurā induceris: ꝛ
σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσαι μοι, πορφύραν ἐνδύσῃ, καὶ
torques aurea erit ſup collum tuū: ꝛ
ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς ἔσται ἐπὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ
tertius in regno meo īpabis. tūc reſpondit da
τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξῃ. τότε ἀπεκρίθη δα
niel ꝛ dixit ī cōſpectu regis: dona tua
νιὴλ καὶ εἶπεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, τὰ δόματά σου
tibi ſint: ꝛ munus dom⁹ tue alteri da:
σοὶ ἔστω, καὶ τὴν δωρεὰν τῆς οἰκίας σου ἑτέρῳ δός,
ego aūt ſcripturā legam regi: ꝛ
ἐγὼ δὲ τὴν γραφὴν ἀναγνώσομαι τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν
cōiecturā ei⁹ notā faciā tibi rex. de⁹ altiſſim⁹
σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσω σοι βασιλεῦ. ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος
regnum ꝛ magnificentiā ꝛ honorē ꝛ
τὴν βασιλείαν καὶ τὴν μεγαλωσύνην καὶ τὴν τιμὴν καὶ
gliam dedit nabuchodonoſor pr̄i tuo:
τὴν δόξαν ἔδωκεν ναβουχοδονόσωρ τῷ πατρί σου,
ꝛ de magnificentia quā dedit ei oēs
καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης ἧς ἔδωκεν αὐτῷ πάντες
ppl̄i tribus lingue erāt trementes ꝛ timentes
οἱ λαοὶ φυλαὶ γλῶσσαι ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβούμενοι
eū. q̄s volebat ipſe iterficiebat: ꝛ q̄s volebat
αὐτόν. οὓς ἐβούλετο αὐτὸς ἀνῄρει, καὶ οὓς ἐβούλετο
ipſe pcutiebat: ꝛ q̄s volebat ipſe exaltabat: ꝛ q̄s
αὐτὸς ἔτυπτεν, καὶ οὓς ἐβούλετο αὐτὸς ὕψου, καὶ οὓς
volebat ipſe humiliabat. ꝛ qn̄ exaltatū ē cor
ἐβούλετο αὐτὸς ἐταπείνου. καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία
eius ꝛ ſpūs eius cōfortat⁹ ē vt ſupbi
αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφα
ret: depoſit⁹ ē a throno regni ſui:
νεύεσθαι, κατηνέχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐ
ꝛ honor ablatus ē ab eo. ꝛ ab hoībus
τοῦ, καὶ ἡ τιμὴ ἀφῃρέθη ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων
expulſ⁹ eſt: ꝛ cor eius cum beſtiis datū ē:
ἐξεδιώχθη, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μετὰ τῶν θηρίων ἐδόθη,
ꝛ cum onagris habitatio eius: ꝛ feno q̄ſi boue
καὶ μετὰ ὀνάγρων ἡ κατοικία αὐτοῦ, καὶ χόρτον ὡς βοῦν
cibabāt eum. ꝛ de rore celi
ἐψώμιζον αὐτόν. καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ
corp⁹ eius infectū ē: donec cognouit qꝛ dn̄at altiſſimus
σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως οὗ ἔγνω ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος
regni hoīm: ꝛ cui viſū fuerit dabit
τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει
illud. ꝛ tu filius eius baltaſar nō humiliaſti
αὐτήν. καὶ σὺ ὁ υἱὸς αὐτοῦ βαλτάσαρ οὐκ ἐταπείνω
cor tuū ī cōſpectu dei. nōne oīa
σας τὴν καρδίαν σου κατενώπιον τοῦ θεοῦ. οὐ πάντα
hec noſti: ꝛ ſup dn̄m deū celi
ταῦτα ἔγνως; καὶ ἐπὶ τὸν κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ
exaltat⁹ ē. ꝛ vaſa dom⁹ eius attuliſti co
ὑψώθης. καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἤνεγκας ἐνώ
ram te: ꝛ tu
πιόν σου, καὶ σὺ

F
ꝛ optimates tui ꝛ concubine tue ꝛ cōcu
καὶ οἱ μεγιστᾶνές σου καὶ αἱ παλλακαί σου καὶ οἱ παρα
bini tui vinū bibebatis in eis: ꝛ deos
κοιτοί σου οἶνον ἐπίνετε ἐν αὐτοῖς, καὶ τοὺς θεοὺς
aureos ꝛ argenteos ꝛ ereos ꝛ fer
τοὺς χρυσοῦς καὶ τοὺς ἀργυροῦς καὶ χαλκοῦς καὶ σι
reos ꝛ ligneos ꝛ lapideos: q̄ nō vident ꝛ
δηροῦς καὶ ξυλίνους καὶ λιθίνους, οἳ οὐ βλέπουσιν καὶ
nō audiunt ꝛ nō cognoſcunt: laudaſti. at deū cui⁹
οὐκ ἀκούουσιν καὶ οὐ γινώσκουσιν, ᾔνεσας. τὸν δὲ θεὸν οὗ
ſpiritus tu⁹ in manu ſua ꝛ oēs vie tue: ip
ἡ πνοή σου ἐν χειρὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου, αὐ
ſum nō glificaſti. idcirco a facie eius miſ
τὸν οὐκ ἐδόξασας. διὰ τοῦτο ἐκ προσώπου αὐτοῦ ἀπε
ſus eſt articulus manus ſcripturā hanc ordinauit:
στάλη ἀστράγαλος χειρὸς καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἔταξεν,
G
ꝛ hec ſcriptura ordinata. mane: thecel: phares:
καὶ αὕτη ἡ γραφὴ ἡ ἐντεταγμένη. μανή, θεκέλ, φαρές.
hec cōiectura verbi. mane mēſurauit
τοῦτο τὸ σύγκριμα τοῦ ῥήματος. μανή ἐμέτρησεν ὁ
de⁹ regnum tuū ꝛ īpleuit illud. thecel.
θεὸς τὴν βασιλείαν σου καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν. θεκέλ.
appēſ ē ī ſtatera ꝛ iuēt⁹ eſt poſterior. phares: diuiſū ē
ἐστάθη ἐν ζυγῷ καὶ εὑρέθη ὑστεροῦσα. φαρές, διῄρηται
E
regnū tuū ꝛ datū ē medis ꝛ perſis. ꝛ
ἡ βασιλεία σου καὶ ἐδόθη μήδοις καὶ πέρσαις. καὶ
dixit baltaſar: ꝛ induerūt danielē
εἶπε βαλτάσαρ, καὶ ἐνέδυσαν τὸν δανιὴλ
purpura: ꝛ torquē auream circūpoſuerūt
πορφύραν, καὶ τὸν μανιάκην τὸν χρυσοῦν περιέθηκαν
circū collum eius. ꝛ pdicauit de eo
περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν περὶ αὐτοῦ
eſſe eū pncipem tertiū in regno ſuo.
εἶναι αὐτὸν ἄρχοντα τρίτον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.
in eadē nocte iterfect⁹ ē baltaſar rex chalde
ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνῃρέθη βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ὁ χαλδαῖ
us. ꝛ darius med⁹ accepit regnū
ος. καὶ δαρεῖος ὁ μῆδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν
ens annoꝝ ſexaginta duoꝝ.
ὢν ἐτῶν ἑξηκονταδύο.

Ca.6.

A
Et placuit ī cōſpectu darii: ꝛ cōſtituit ſup
Καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον δαρείου, καὶ κατέστησεν ἐπὶ
regnum ſatrapas centū viginti: vt eſſent
τῆς βασιλείας σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι, τοῦ εἶναι
ipſi in toto regno ſuo: ꝛ ſup eos
αὐτοὺς ἐν ὅλῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπάνω αὐ
ordinarios tres: q̄s erat daniel vn⁹ ex eis vt
τῶν τακτικοὺς τρεῖς, ὧν ἦν δανιὴλ εἷς ἐξ αὐτῶν τοῦ
redderent illis ſatrape rationē: vt
ἀποδιδόναι αὐτοῖς τοὺς σατράπας λόγον, ὅπως ὁ
rex nō fatigaret. ꝛ erat daniel ſup eos:
βασιλεὺς μὴ ἐνοχλῆται. καὶ ἦν δανιὴλ ὑπὲρ αὐτούς,
qꝛ ſpūs abundās erat in eo: ꝛ rex cō
ὅτι πνεῦμα περισσὸν ἦν ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς κα
E
ſtituit eum ſup oī regno ſuo. ꝛ
τέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ οἱ
ordinarij ꝛ ſatrape q̄rebant occaſionē inuenire
τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι ἐζήτουν πρόφασιν εὑρεῖν
cōtra danielē: ꝛ oēm occaſionē ꝛ delictū
κατὰ δανιήλ, καὶ πᾶσαν πρόφασιν καὶ παράπτω
ꝛ peccatum nō inueneṙt
μα καὶ ἀμπλάκημα οὐχ εὗρον

& optiates tui & vxores tue & cōcubine tue vinū bibiſtis in eis. Deos quoqꝫ argenteos & aureos & ereos ferreos ligneoſqꝫ & lapideos qui non vident neqꝫ audiūt neqꝫ ſentiunt laudaſti: porro deū qui habet flatum tuum in manu ſua & oēs vias tuas: non glorificaſti. Idcirco ab eo miſſus eſt articulus manus q̄ ſcripſit hoc qđ exaratū eſt. Hec eſt autē ſcriptura q̄ digeſta eſt. Mane thecel phares. Et hec interp̄tatio ſermonis. Mane: numerabit deus regnū tuū & cōpleuit illud. Thecel: appenſus es in ſtatera & inuētus es minus habēs. Phares: diuiſum eſt regnum tuum: & datum eſt medis & perſis. Tunc iubente rege: indutus eſt daniel purpura: & circundata eſt torques aurea collo ei⁹: & predicatū eſt de eo ꝙ haberet poteſtatem tertius in regno. Eadē nocte interfectus eſt balthaſar rex chaldeus: & darius medus ſucceſſit in regnum annos natus ſexaginta duos. 6.

Placuit dario & cōſtituit ſuper regnum ſatrapas centū viginti vt eſſent in toto regno ſuo: & ſuper eos principes tres ex quibus daniel vnus erat: vt ſatrape illis redderent rationē: & rex non ſuſtineret moleſtiā. Igitur daniel ſuperabat omnes principes & ſatrapas: quia ſpūs dei amplior erat in illo. Porro rex cogitabat conſtituere eū ſuper omne regnum. Vnde principes & ſatrape querebāt occaſionē vt inuenirēt danieli ex latere regni: nullāqꝫ cauſam & ſuſpicionem reperire potuerunt: eo ꝙ fidelis eſſet & omnis culpa & ſuſpitio nō inueniretur

ורברבניך שגלתך ולחנתך חמרא — רבב
שתין בהון ולאלהי כספא ודהבא — שתה
נחשא פרזלא אעא ואבנא די
לא חזין ולא שמעין ולא ידעין — חזה
שבחת ולאלהא די נשמתך
בידה וכל ארחתך לה לא הדרת:
באדין מן קדמוהי שליח פסא די — שלח פס
ידא וכתבא דנה רשים: ודנה — רשם
כתבא די רשים מנא מנא תקל
ופרסין: דנה פשר מלתא מנא מנה — מלל
אלהא מלכותך והשלמה: תקל — שלם
תקילתא במאזניא והשתכחת חסיר: — אזן שכח
פרס פריסת מלכותך ויהיבת — יהב
למדי ופרס: באדין אמר בלשאצר
והלבשו לדניאל ארגונא — לבש
והמונכא די דהבא על צואריה — צור
והכרזו עלוהי די להוא שליט — כרז הוה
תלתא במלכותא: ביה בליליא — שלט
קטיל בלשאצר מלכא כשדיא: — קטל
ודריוש מדיא קבל מלכותא כבר
שנין שתין ותרתין: — שנה תרי

Cap. vj.
שפר קדם דריוש והקים על
מלכותא לאחשדרפניא מאה — קום
ועשרין די להון בכל מלכותא: — הוה
ועלא מנהון סרכין תלתא די דניאל — עלה
חד מנהון די להון אחשדרפניא
אלין יהבין להון טעמא ומלכא לא
להוה נזק: אדין דניאל דנה הוה — נזק
מתנצח על סרכיא ואחשדרפניא — נצח
כל קבל די רוח יתירא בה ומלכא — יתר
עשית להקמותה על כל מלכותא: — עשת קום
אדין סרכיא ואחשדרפניא הוו
באין עלה להשכחה לדניאל מצד — בעה עלל
מלכותא וכל עלה ושחיתה לא — שכח צדד
יכלין להשכחה כל קבל די מהימן — שחת המן
הוא וכל שלו ושחיתה לא השתכחת — שלה

Primitiua.heb. Tex.heb.Dani.vj. Trāſla.B.Hie. Trāſla.Gre.lxx.cū interp̄.lati.

עלוהי אדין גבריא אלך אמרין
די לא נהשכח לדניאל דנה כל עלא
להן השכחנה עלוהי בדת אלהה:
אדין סרכיא ואחשדרפניא אלן
הרגשו על מלכא וכן אמרין ליה
דריוש מלכא לעלמין חיי: אתיעטו
כל סרכי מלכותא סגניא
ואחשדרפניא הדבריא ופחותא
לקימה קים מלכא ולתקפה אסר
די כל די יבעה בעו מן כל אלה
ואנש עד יומין תלתין להן מנך
מלכא יתרמא לגב אריותא: כען
מלכא תקים אסרא ותרשם כתבא
די לא להשניה כדת מדי ופרס די
לא תעדא: כל קבל דנה מלכא
דריוש רשם כתבא ואסרא: ודניאל
כדי ידע די רשים כתבא על
לביתה וכוין פתיחן לה בעליתה
נגד ירושלם וזמנין תלתא ביומא
הוא ברך על ברכוהי ומצלא ומודא
קדם אלהה כל קבל די הוא
עבד מן קדמת דנה: אדין גבריא
אלך הרגשו והשכחו לדניאל
בעא ומתחנן קדם אלהה: באדין
קרבו ואמרין קדם מלכא על אסר
מלכא הלא אסר רשמת די כל
אנש די יבעא מן כל אלה ואנש
עד יומין תלתין להן מנך מלכא
יתרמא לגוב אריותא ענה מלכא
ואמר יציבא מלתא כדת מדי
ופרס די לא תעדא: באדין ענו
ואמרין קדם מלכא די דניאל
די מן בני גלותא די יהוד לא
שם עליך מלכא טעם ועל אסרא
די רשמת וזמנין תלתה ביומא
בעא בעותה: אדין מלכא כדי

אלה · עלל · רגש · אלה · רגש · יעט · דבר · פחת · קום · בעה · כפת · קום · רשם · שנה · עדה · עלל · בוא · פתח · עלה · צלא · ידה · אלה · רגש · שכח · חנן · בעה · רמה · נצב · מלל · עדה · גלא · יהד · שום · בעה

in eo. Dixerunt ergo viri illi. Non inuenimus danieli huic aliquā occaſionem niſi forte in lege dei ſui. Tunc prīcipes & ſatrape ſurripuerunt regi: & ſic locuti ſunt ei. Dari rex in eternū viue. Conſilium inierunt omnes principes regni tui: magiſtratus & ſatrape ſenatores & iudices: vt decretum imperatorium exeat & edictum: vt oīs q̄ petierit aliquā petitionē a quocūq; deo & homine vſq; ad triginta dies niſi a te rex: mittatur in lacum leonum. Nunc itaq; rex confirma ſententiā: & ſcribe decretum vt nō immutetur qđ ſtatutum eſt a medis & perſis: nec preuaricari cuiq̄ liceat. Porro rex darius propoſuit edictū & ſtatuit. Quod cum daniel cōperiſſet. i. cōſtitutā legē: ingreſſus eſt domū ſuā: & feneſtris apertis in cenaculo ſuo contra hieruſalem tribus temporibus in die flectebat genua ſua & orabat: confitebaturq; coram deo ſuo ſicut & ante facere conſueuerat. Viri ergo illi curioſius inquirētes inuenerunt danielem orantem & obſecrantē deum ſuum: & accedētes locuti ſunt regi ſuper edicto. Rex nunquid non conſtituiſti vt omnis homo qui rogaret quē q̄ de diis & hominibus vſq; ad dies triginta niſi te rex: mitteretur in lacum leonū. Ad quos rūdens rex ait. Verus eſt ſermo iuxta decretum medorum atq; pſarū: qđ p̄uaricari non licet. Tunc rūdentes dixerūt coram rege. Daniel de filiis captiuitatis iude non curauit de lege tua & de edicto quod cōſtituiſti: ſed tribus temporibus per diē orat obſecratione ſua. Quod

cōtra eū: q᷑ fidelis erat. ꝛ dixerūt ordinarij: nō
κατ᾽ αὐτοῦ, ὅτι πιστὸς ἦν. καὶ εἶπαν οἱ τακτικοί, οὐχ
inueniem⁹ cōtra daniel occaſionē: niſi in legitimis
εὑρήσωμεν κατὰ δανιὴλ πρόφασιν, εἰ μὴ ἐν νομίμοις
dei ſui. tunc ordinarij ꝛ ſatrape aſtite
θεοῦ αὐτοῦ. τότε οἱ τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι παρέ-
runt regi ꝛ dixerūt ei: dari rex
στησαν τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπαν αὐτῷ, δαρεῖε βασιλεῦ
in eternū viue: ꝯſilium inierunt oēs q̄ in
εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι, συνεβουλεύσαντο πάντες οἱ ἐπὶ
regno tuo magiſtrat⁹ ꝛ toparche ꝛ ſa-
τῆς βασιλείας σου στρατηγοὶ καὶ τοπάρχαι καὶ σα-
trape ꝛ ſenatores vt ſtatuerēt ſtatuto regio ꝛ
τράπαι καὶ ὕπατοι τοῦ στῆσαι στάσει βασιλικῇ καὶ
cōfortarēt definitionē vt q̄cunq; petierit petitionē ab
ἐνισχῦσαι ὁρισμὸν ὅπως ὃς ἐὰν αἰτήσηται αἴτημα παρὰ
omni deo ꝛ homine: vſq; ad dies triginta:
παντὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἕως ἡμερῶν τριάκοντα,
niſi a te rex: mittetur in la-
ἀλλ᾽ ἢ παρὰ σοῦ βασιλεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκ-
cū leonū. nūc ergo rex ſtatue definitionē
κον τῶν λεόντων. νῦν οὖν βασιλεῦ στῆσον τὸν ὁρισμὸν
ꝛ expone ſcripturā: vt nō immutetur decretū pſa-
καὶ ἔκθου γραφήν, ὅπως μὴ ἀλλοιωθῇ τὸ δόγμα περ-
rum ꝛ medoꝝ. tunc rex darius precepit
σῶν καὶ μήδων. τότε ὁ βασιλεὺς δαρεῖος ἐπέταξε
ſcribi decretū: ꝛ daniel qñ cognouit qđ ſtatutū
γραφῆναι τὸ δόγμα, καὶ δανιὴλ ἡνίκα ἔγνω ὅτι ἐνετά-
eſt decretū: igreſſ⁹ eſt in domū ſuā: ꝛ feneſtre ap
γη τὸ δόγμα, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ αἱ θυρίδες ἀνε-
te ipi in cenaculis ſuis contra hie
ῳγμέναι αὐτῷ ἐν τοῖς ὑπερῴοις αὐτοῦ κατέναντι ἱε-
ruſalem: ꝛ tpib⁹ trib⁹ diei erat flectens
ρουσαλήμ, καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς ἡμέρας ἦν κάμπτων
ſup genua ſua: ꝛ orans ꝛ cōfi
ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, καὶ προσευχόμενος καὶ ἐξο-
tens coram deo ſuo: ſicut erat faci
μολογούμενος ἐναντίον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἦν ποι-
ens prius. tunc viri illi aſtiterunt ꝛ
ῶν ἔμπροσθεν. τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι παρετήρησαν καὶ
inuenerūt daniel orantem ꝛ obſecrātē coram
εὗρον τὸν δανιὴλ ἀξιοῦντα καὶ δεόμενον ἔμπροσθεν τοῦ
deo ſuo. ꝛ accedentes dicūnt regi:
θεοῦ αὐτοῦ. καὶ προσελθόντες λέγουσι τῷ βασιλεῖ,
rex nōne definitionē poſuiſti vt oīs homo
βασιλεῦ οὐχ ὁρισμὸν ἔταξας ὅπως πᾶς ἄνθρωπος
q̄ petierit ab omni deo ꝛ hoīe pe-
ὃς ἂν αἰτήσῃ παρὰ παντὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου αἴ-
titionē vſq; ad dies triginta niſi a te rex:
τημα ἕως ἡμερῶν τριάκοντα ἀλλ᾽ ἢ παρὰ σοῦ βασι-
mittetur in lacum leonū? ꝛ
λεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων; καὶ
dixit rex: verus ſermo: ꝛ decretū
εἶπεν ὁ βασιλεύς, ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ τὸ δόγμα
medoꝝ ꝛ pſaꝝ nō tranſibit. tūc reſpon
μήδων καὶ περσῶν οὐ παρελεύσεται. τότε ἀπεκρί-
derūt ꝛ dicūt corā rege: daniel q̄
θησαν καὶ λέγουσιν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, δανιὴλ ὁ
de filijs captiuitatis iudee: nō
ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας, οὐχ
eſt ſubiect⁹ decreto tuo: ꝛ tpib⁹ trib⁹
ὑπετάγη τῷ δόγματί σου, καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς
diei petit a deo ſuo petitio-
ἡμέρας αἰτεῖται παρὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τὰ αἰτήματα
nes ſuas. tunc rex
τὰ αὐτοῦ. τότε ὁ βασιλεὺς

Trāſ.gre.lxx.cū inter.lati. Trāſla.B.Hie. Tex.he.Dani.vj. Primitiua.heb.

vt audiuit verbū: multū ꝯtriſtat⁹ ē ſup eo: ꝛ p-
ὡς ἤκουσε τὸ ῥῆμα, πολὺ ἐλυπήθη ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ πε-
daniel cōtendit vt liberaret eum: ꝛ vſq; ad
ρὶ τοῦ δανιὴλ ἠγωνίσατο τοῦ ἐξελέσθαι αὐτόν, καὶ ἕως
veſperā erat cōtendēs vt liberaret eum. tūc
ἑσπέρας ἦν ἀγωνιζόμενος τοῦ ἐξελέσθαι αὐτόν. τότε οἱ
viri illi dicunt regi: ſcito rex:
ἄνδρες ἐκεῖνοι λέγουσι τῷ βασιλεῖ, γνῶθι βασιλεῦ,
q᷑ decretū medis ꝛ perſis non tranſibit: q̄
ὅτι δόγμα μήδοις καὶ πέρσαις οὐ παρελεύσεται, τὸ
oēm definitionē ꝛ ſtatutū qđ rex ſtatuet: nō opꝫ im-
πᾶν ὁρισμὸν καὶ στάσιν ἣν ὁ βασιλεὺς στήσει, οὐ δεῖ πα-
mutare. tunc rex dixit: ꝛ adduxerūt
ραλλάξαι. τότε ὁ βασιλεὺς εἶπε, καὶ ἤγαγον τὸν
daniel: ꝛ imiſerūt eū in lacum leo
δανιὴλ, καὶ ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόν-
nū. ꝛ dixit rex daniel: de⁹ tuus cui
των. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιήλ, ὁ θεός σου ᾧ
tu ſeruis cōtinue ipe liberabit te. ꝛ attule
σὺ λατρεύεις ἐνδελεχῶς αὐτὸς ἐξελεῖταί σε. καὶ ἤνεγ-
rūt lapidē vnū: ꝛ impoſuerūt ſup os lac⁹:
καν λίθον ἕνα, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ λάκκου,
ꝛ obſignauit rex anulo ſuo:
καὶ ἐσφραγίσατο ὁ βασιλεὺς τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ,
ꝛ in anulo optimatū ſuoꝝ: vt nō
καὶ ἐν τῷ δακτυλίῳ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, ὅπως μὴ
mutaret res in daniel. ꝛ abijt rex
ἀλλοιωθῇ πρᾶγμα ἐν τῷ δανιήλ. καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασι-
in domū ſuam. ꝛ dormiuit icenatus: ꝛ
λεὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐκοιμήθη ἄδειπνος, καὶ
cibos nō attulerūt ei: ꝛ ſomn⁹ receſſit
ἐδέσματα οὐκ εἰσήνεγκαν αὐτῷ, καὶ ὁ ὕπνος ἀπέστη
ab eo. tūc rex ſurrexit mane in luce
ἀπ᾽ αὐτοῦ. τότε ὁ βασιλεὺς ἀνέστη τοπρωῒ ἐν τῷ φωτί
ꝛ cū feſtinatiōe venit ad lacum leonū: ꝛ
καὶ ἐν σπουδῇ ἦλθεν ἐπὶ τὸν λάκκον τῶν λεόντων, καὶ
cū appropiq̄ret ipe lacui danielē voce magna ꝛ
ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν τῷ λάκκῳ τῷ δανιὴλ φωνῇ μεγάλῃ καὶ
forti clamauit: daniel ſerue dei viuentis:
ἰσχυρᾷ ἐβόησε, δανιὴλ ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ
de⁹ tu⁹ quē tu colis continue: ſi potuit libe
θεός σου ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελεχῶς, εἰ ἠδυνάσθη ἐξε-
rare te ex ore leonū? ꝛ dixit daniel
λέσθαι σε ἐκ στόματος τῶν λεόντων; καὶ εἶπε δανιὴλ
regi: rex in ſecula viue: de⁹ me⁹
τῷ βασιλεῖ, βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι, ὁ θεός μου
miſit angelum ſuum ꝛ obturauit ora
ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐνέφραξε τὰ στόματα τῶν
leonū ꝛ nō nocuerūt mihi: q᷑ coram eo re
λεόντων καὶ οὐκ ἐλυμήναντό με, ὅτι κατέναντι αὐτοῦ εὐ-
ctitudo inuēta ē in me: ꝛ coram āt te rex de-
θύτης εὑρέθη ἐν ἐμοί, καὶ ἐνώπιον δέ σου βασιλεῦ πα-
lictum nō feci. tunc rex multū gaui-
ράπτωμα οὐκ ἐποίησα. τότε ὁ βασιλεὺς πολὺ ἠγα-
ſus ē ſup eo: ꝛ danielē dixit educere ex
θύνθη ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ τὸν δανιὴλ εἶπεν ἀνενέγκαι ἐκ τοῦ
lacu. ꝛ educt⁹ ē daniel ex lacu: ꝛ om
λάκκου. καὶ ἀνηνέχθη δανιὴλ ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ πᾶ-
nis corruptio nō ē inuēta in eo: q᷑ credidit in
σα διαφθορὰ οὐχ εὑρέθη ἐν αὐτῷ, ὅτι ἐπίστευσεν ἐν
deo ſuo. ꝛ dixit rex: ꝛ adduxerūt
τῷ θεῷ αὐτοῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἤγαγον
viros accuſantes daniel: ꝛ in
τοὺς ἄνδρας τοὺς διαβάλλοντας τὸν δανιήλ, καὶ εἰς
lacum leonum
τὸν λάκκον τῶν λεόντων

verbum cum audiſſet rex: ſatis cōtriſtatus eſt: & p̄ daniele poſuit cor vt liberaret eum: & vſq; ad occaſum ſolis laborabat vt erueret illum. Viri autem illi intelligentes regem: dixerūt ei. Scito rex quia lex medorū atq; perſarū eſt: vt omne decretum quod cōſtituerit rex non liceat immutari. Tunc rex precepit & adduxerunt danielem: & miſerunt eum in lacum leonum. Dixitq; rex danieli. Deus tuus quem colis ſemper: ipſe liberabit te. Allatuſq; ē lapis vnus & poſitus eſt ſup os laci quē obſignauit rex annulo ſuo & annulo optimatū ſuorum: ne quid fieret contra danielem. Et abiit rex in domū ſuā & dormiuit incenat⁹: cibiq; nō ſūt allati corā eo: inſup & ſomnus receſſit ab eo. Tunc rex primo diluculo conſurgens feſtinus ad lacum leonū perrexit: appropinquāſq; lacui: danielem voce lachrymabili clamauit: & affatus eſt eum. Daniel ſerue dei viuentis: deus tuus cui tu ſeruis ſemper: putaſne valuit te liberare a leonibus? Et daniel regi reſpondens ait. Rex in eternum viue. Deus meus miſit angelum ſuum & concluſit ora leonum: & non nocuerunt mihi: quia coram eo iuſticia inuēta eſt in me. Sed & coram te rex delictum non feci. Tunc vehementer rex gauiſus eſt ſup eo: & danielē precepit educi de lacu. Eductuſq; eſt daniel de lacu: & nulla leſio inuenta eſt in eo: quia credidit deo ſuo. Iubente autem rege adducti ſunt viri illi qui accuſauerunt danielem & in lacū leonum

מלתא שמע שגיא באש עלוהי
ועל דניאל שם בל לשיזבותה
ועד מעלי שמשא הוה משתדר
להצלותה: באדין גבריא אלך
הרגשו על מלכא ואמרין למלכא
דע מלכא די דת למדי ופרס די כל
אסר וקים די מלכא יהקים לא
להשניה: באדין מלכא אמר והיתיו
לדניאל ורמו לגבא די אריותא
ענה מלכא ואמר לדניאל אלהך
די אנתה פלח ליה בתדירא הוא
ישיזבנך: והיתית אבן חדה ושמת
על פם גבא וחתמה מלכא בעזקתה
ובעזקת רברבנוהי די לא תשנא
צבו בדניאל: אזל מלכא
להיכלה ובת טות ודחון לא הנעל
קדמוהי ושנתה נדת עלוהי: באדין
מלכא בשפרפרא יקום בנגהא
ובהתבהלה לגבא די אריותא
אזל: וכמקרבה לגבא לדניאל
בקל עציב זעק ענה מלכא
ואמר לדניאל דניאל עבד
אלהא חיא אלהך די אנתה פלח
ליה בתדירא היכל לשיזבותך
מן אריותא: אדין דניאל עם מלכא
מלל מלכא לעלמין חיי: אלהי
שלח מלאכה וסגר פם אריותא
ולא חבלוני כל קבל די קדמוהי
זכו השתכחת לי ואף קדמיך
מלכא חבולה לא עבדת: באדין
מלכא שגיא טאב עלוהי ולדניאל
אמר להנסקה מן גבא והסק
דניאל מן גבא וכל חבל לא השתכח
בה די הימן באלהה: ואמר
מלכא והיתיו גבריא אלך די אכלו
קרצוהי די דניאל ולגוב אריותא

שנא · שום · שזב · עלל · שדר · נצל · רגש · ירע · קום · שנה · רמה · נוב · ארח · תדר · שזב · אתה · שום · רבב · שנה · צבו · בית · עול · שזב · נגד · קום · בהל · קרב · קול · צעק · עבד · חיה · יכל · שלח · סגר · זכה · חבל · שגא · נסק · שכח · אמן · אתה · ארה

רמו אנון בניהון ונשיהון ולא — נשה
מטו לארעית גבא עד די שלטו — מטא
בהון אריותא וכל גרמיהון הדקו׃ — דקק
באדין דריוש מלכא כתב לכל
עממיא אמיא ולשניא די דארין — דור
בכל ארעא שלמכון ישגא׃ מן — שגא
קדמי שים טעם די בכל שלטן — שום
מלכותי להון זאעין ודחלין מן — הוה זוע
קדם אלהה די דניאל די הוא
אלהא חיא וקים לעלמין ומלכותה — קום
די לא תתחבל ושלטנה עד סופא׃ — חבל שזב
משיזב ומצל ועבד אתין ותמהין — נצל אות
בשמיא ובארעא די שיזב
לדניאל מן יד אריותא׃ ודניאל
דנה הצלח במלכות דריוש — צלח
ובמלכות כורש פרסיא׃

Cap. vij. בשנת חדא לבלשאצר
מלך בבל דניאל חלם חזה וחזוי — חזה
ראשה על משכבה באדין חלמא — שכב
כתב ראש מלין אמר׃ ענה — מלל
דניאל ואמר חזה הוית בחזוי עם — הוה
ליליא וארו ארבע רוחי שמיא — רבע
מגיחן לימא רבא׃ וארבע חיון — נוח רבב
רברבן סלקן מן ימא שנין דא — סלק רבב
מן דא׃ קדמיתא כאריה וגפין די — שנה אריה גף
נשר לה חזה הוית עד די מריטו — הוה מרט
גפיה ונטילת מן ארעא ועל רגלין — נטל
כאנש הקימת ולבב אנש יהיב — קום
לה׃ וארו חיוה אחרי תנינה דמיה — חיה דמה
לדב ולשטר חד הקמת ותלת — דוב
עלעין בפמה בין שניה וכן אמרין — פה שן
לה קומי אכלי בשר שגיא׃ בתר — שגא
דנה חזה הוית וארו אחרי כנמר — הוה
ולה גפין ארבע די עוף על גביה — גב
וארבעה ראשין לחיותא ושלטן
יהיב לה׃ באתר דנה חזה הוית

missi sūt: ipsi filii & vxores eorum: & non peruenerūt vſq; ad pauimentū laci, donec arriperent eos leones: & oia oſſa eorū cōminuerūt. Tunc darius rex ſcripſit vniuerſis populis: tribubus & linguis habitantibus in vniuerſa terra. Pax vobis multiplicetur. A me cōſtitutū eſt decretū: vt in vniuerſo imperio & regno meo tremiſcant & paueant deum danielis. Ipſe eſt enim deus viuens & eternus in ſecula: & regnum eius non diſſipabitur: & poteſtas eius vſq; in eternū. Ipſe liberator atq; ſaluator faciens ſigna & mirabilia in celo & in terra: qui liberauit danielē de lacu leonū. Porro daniel perſeuerauit vſq; ad regnum darii regnumq; cyri perſe.

7.

Anno primo balthaſar regis babylonis daniel ſomniū vidit. Viſio aūt capitis ei9 in cubili ſuo. Et ſomnium ſcribens breui ſermone cōprehendit: ſūmatimq; perſtringens ait. Videbā in viſione mea nocte: & ecce quattuor venti celi pugnabāt in mari magno: & quattuor beſtie grandes aſcēdebant de mari diuerſe inter ſe. Prima quaſi leena: & alas habebat aquile. Aſpiciebam donec euulſe ſunt ale eius & ſublata eſt de terra: & ſuper pedes quaſi homo ſtetit: & cor hominis datum eſt ei. Et ecce beſtia alia ſimilis vrſo: in parte ſtetit: & tres ordines erāt in ore eius & in dentibus eius: & ſic dicebāt ei. Surge comede carnes plurimas. Poſt hec aſpiciebam & ecce alia quaſi pardus: & alas habebat quaſi auis quattuor ſuper ſe. Et quattuor capita erāt in beſtia: & poteſtas data ē ei. Poſt hec aſpiciebam

immiſſi ſunt ipſi τ filij eoꝝ τ vxores
ἐνεβλήθησαν αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες
eoꝝ: τ nō peruenerūt ad pauimētū laci:
αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔφθασαν εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ λάκκου,
donec dn̄ati ſunt eoꝝ leones τ oīa oſſa
ἕως οὗ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ λέοντες καὶ πάντα τὰ ὀστᾶ
eoꝝ cōminuerūt. tunc darius rex ſcripſit
αὐτῶν ἐλέπτυναν. τότε δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἔγραψεν
oībus ppl̄is tribub9 linguis hītantib9 in
πᾶσι τοῖς λαοῖς φυλαῖς γλώσσαις τοῖς οἰκοῦσιν ἐν
omni terra. pax vobis mītiplicet. a facie mea
πάσῃ τῇ γῇ. εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη. ἐκ προσώπου μου
poſitū ē decretū: vt in oī īperio regni mei
ἐτέθη δόγμα, τοῦ ἐν πάσῃ ἀρχῇ τῆς βασιλείας μου
ſint trementes τ timentes a facie
εἶναι τρέμοντας καὶ φοβουμένους ἀπὸ προσώπου τοῦ
dei danielis: qm̄ ipe eſt de9 viuēs τ pmanēs in
θεοῦ δανιήλ, ὅτι αὐτός ἐστιν θεὸς ζῶν καὶ μένων εἰς
ſecla: τ regnū ei9 nō corrumpet:
τοὺς αἰῶνας, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται,
τ ptās ei9 vſq; in finem. defendit: τ
καὶ ἡ κυρία αὐτοῦ ἕως τέλους. ἀντιλαμβάνεται, καὶ
liberat. τ facit ſigna τ portēta in celo τ
ῥύεται. καὶ ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα ἐν οὐρανῷ καὶ
in terra. qui liberauit daniel ex ore leonū.
ἐπὶ γῆς. ὅστις ἐξείλατο τὸν δανιὴλ ἐκ στόματος τῶν λεόντων.
τ daniel pſperat9 ē in regno darij:
καὶ δανιὴλ κατεύθυνεν ἐν τῇ βασιλείᾳ δαρείου,
τ in regno cyri perſe.
καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ κύρου τοῦ πέρσου.

Ca.7.

In pmo anno baltaſar regis chaldeoꝝ: daniel ſomniū vidit: τ viſiones
Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει βαλτάσαρ βασιλέως χαλδαίων, δανιὴλ ἐνύπνιον εἶδεν, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς
capitis eius in cubili ſuo: τ ſomniū
κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐνύπνιον
ſcripſit τ ſūmā verboꝝ dixit. ego daniel
ἔγραψεν καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν λόγων εἶπεν. ἐγὼ δανιὴλ
videbā in viſione mea nocte: τ ecce quattuor
ἐθεώρουν ἐν ὁράσει μου τῆς νυκτός, καὶ ἰδοὺ οἱ τέσσαρες
venti celi pugnabant in mare
ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλλον εἰς τὴν θάλασσαν
magnū: τ q̄ttuor beſtie magne aſcendētes de mari differentes adinuicē: pri
τὴν μεγάλην, καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀναβαίνοντα ἐκ τῆς θαλάσσης διαφέροντα ἀλλήλων, τὸ πρῶτον
ma q̄ſi leena τ ale eius aq̄le: aſpiciebā donec
ὡσεὶ λέαινα καὶ πτερὰ αὐτῆς ἀετοῦ, ἐθεώρουν ἕως οὗ
euulſe ſunt ale eius τ ſublata ē a terra: τ
ἐτίλοντο τὰ πτερὰ αὐτοῦ καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ
in pedib9 hoīs ſtetit: τ cor hoīs datū
ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου ἐστάθη, καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη
eſt ei. τ ecce beſtia ſecunda ſimilis vrſo: τ in
αὐτῇ. καὶ ἰδοὺ θηρίον δεύτερον ὅμοιον ἄρκῳ, καὶ εἰς
pte vnā ſtetit: τ tria latera in ore ei9 inter
μέρος ἓν ἐστάθη, καὶ τρία πλευρὰ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς ἀνα
dentes eius. τ ſic dicebāt ei. ſurge
μέσον τῶν ὀδόντων αὐτῆς. καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ. ἀνάστηθι
cōede carnes multas. poſt ipam aſpiciebā τ
φάγε σάρκας πολλάς. ὀπίσω αὐτοῦ ἐθεώρουν καὶ
ecce alia beſtia q̄ſi pardalis: τ ipi ale
ἰδοὺ ἕτερον θηρίον ὡσεὶ πάρδαλις, καὶ αὐτῇ πτερὰ
q̄ttuor volucris ſup eam: τ q̄ttuor capita
τέσσαρα πετεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς, καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ
beſtie: τ ptās data ē illi. poſt hoc
τῷ θηρίῳ, καὶ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῇ. ὀπίσω τοῦ
aſpiciebā:
του ἐθεώρουν,

A

B

τ ecce beſtia quarta terribil' τ ſtupenda τ fortis vehemēt: τ dentes eius ferrei magni: cōedēs τ cōminuēs. τ reliqua pedib9 ſuis
καὶ ἰδοὺ θηρίον τέταρτον φοβερὸν καὶ ἔκθαμβον καὶ ἰσχυρὸν περισσῶς, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ μεγάλοι, ἐσθίον καὶ λεπτῦνον. καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ
cōculcabat. τ ipa differēs valde vltra oēs
συνεπάτει. καὶ αὐτὸ διάφορον περισσῶς παρὰ πάντα τὰ
C beſtias q̄ ante eam: τ cornua decē illi. cōſiderabā
θηρία τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ κέρατα δέκα αὐτῷ. προσενόουν
cornua eius: τ ecce cornu aliud paruū aſcendit in medio eoꝝ τ tria cornua eoꝝ q̄ ante
τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ τρία κέρατα τῶν ἔμπροσθεν
eum eradicata ſūt a facie eius. τ ecce oculi
αὐτοῦ ἐξεριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ
quaſi oculi hoīs in cornu iſto:
ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ,
τ os loquēs magna. aſpiciebā donec throni poſiti ſūt
καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα. ἐθεώρουν ἕως ὅτου θρόνοι ἐτέθησαν
τ antiquus dieꝝ ſedit: τ veſtimētū eius q̄ſi
καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκάθητο, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ὡσεὶ
nix albū. τ capill9 capitis eius quaſi lana
χιὼν λευκόν. καὶ ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον
munda. thron9 ei9 flāma ignis: rote eius
καθαρόν. ὁ θρόνος αὐτοῦ φλὸξ πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ
ignis ardens. fluuius ignis trahebat egrediēs
πῦρ φλέγον. ποταμὸς πυρὸς εἷλκεν ἐκπορευόμενος
ante eā. mille milia miniſtrabant ei. τ
ἔμπροσθεν αὐτ. χίλιαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ. καὶ
A decies cētena milia aſſtabant ante eam. iudicium ſedit: τ libri apti ſunt. aſpiciebā tūc a
μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. κριτήριον ἐκάθισεν, καὶ βίβλοι ἠνεῴχθησαν. ἐθεώρουν τότε ἀπὸ
Apo. 5.c. voce ſmonū magnoꝝ q̄s cornu illud loq̄baſ: donec īterfecta ē beſtia illa τ periit: τ corpus
φωνῆς τῶν λόγων τῶν μεγάλων ὧν τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐλάλει, ἕως ἀνῃρέθη τὸ θηρίον ἐκεῖνο καὶ ἀπώλετο, καὶ τὸ σῶμα
D eius datū ē in cōbuſtionē ignis. τ reliquaꝝ beſtiaꝝ trāſmutat9 ē pncipat9: τ lōgitudo vite data ē eis
αὐτοῦ ἐδόθη εἰς καῦσιν πυρός. καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων μετεστάθη ἡ ἀρχή, καὶ μακρότης ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς
vſq; ad tp̄s τ tp̄s. aſpiciebā ī viſione noctis:
ἕως χρόνου καὶ καιροῦ. ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτός,
τ ecce cū nubib9 celi q̄ſi filius hominis veniens erat: τ vſq; ad antiquū dieꝝ
καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡσεὶ υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἦν, καὶ ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν
puenit: τ ī cōſpectu eius allat9 ē τ ipi
ἔφθασεν, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσηνέχθη καὶ αὐτῷ
Mat. 24.c. dat9 eſt pncipat9 τ honos τ regnū: τ oēs
ἐδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία, καὶ πάντες
ppl̄i trib9 lingue ipi ſeruiebant.
οἱ λαοὶ φυλαὶ καὶ γλῶσσαι αὐτῷ ἐδούλευον.
ptās eius ptās eterna: q̄ non tranſibit:
ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρελεύσεται,
B τ regnū eius nō corrumpet. horruit
καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται. ἔφριξεν
ſpūs me9. ego daniel in hitu meo τ
τὸ πνεῦμά μου. ἐγὼ δανιὴλ ἐν τῇ ἕξει μου καὶ αἱ
viſiones capitis mei cōturbabant me: τ acceſſi vni aſſtantiū τ expoſitionē q̄rebam
ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάρασσόν με, καὶ προσῆλθον ἑνὶ τῶν ἑστηκότων καὶ τὴν ἀκρίβειαν ἐζήτουν
ab eo diſcere de oībus his. τ dixit mihi
παρ' αὐτοῦ μαθεῖν περὶ πάντων τούτων. καὶ εἶπέν μοι
expoſitionē: τ cōiecturā ſermonū notā fecit mihi.
τὴν ἀκρίβειαν, καὶ τὴν σύγκρισιν τῶν λόγων ἐγνώρισέν μοι.

E

in viſione noctis: & ecce beſtia quarta terribilis atq; mirabilis & fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos: comedens atq; cōminuēs: & reliq̄ pedibus ſuis cōculcans. Diſſimilis aūt erat ceteris beſtiis q̄s viderā ante eam: & habebat cornua decem. Conſiderabam cornua: & ecce cornu aliud paruulum ortum eſt de medio eorum: & tria de cornibus primis euulſa ſunt a facie eius. Et ecce oculi quaſi oculi hominis erant in cornu iſto: & os loquens ingentia. Aſpiciebam donec throni poſiti ſunt & antiquus dierum ſedit. Veſtimentū ei9 candidū q̄ſi nix: & capilli capitis eius quaſi lana munda. Thron9 ei9 flāme ignis: rote eius ignis accēſus: fluuius igneus rapiduſq; egrediebatur a facie eius. Milia miliū miniſtrabāt ei: & decies centena milia aſſiſtebant ei. Iudicium ſedit: & libri aperti ſunt. Aſpiciebam propter vocem ſermonum grandium quos cornu illud loquebatur. Et vidi quoniā interfecta eſſet beſtia: & periſſet corpus eius: & traditū eſſet ad comburendum igni: aliarū quoq; beſtiarū ablata eſſet poteſtas: & tēpora vite cōſtituta eſſent eis vſq; ad tēpus & tēpus. Aſpiciebā ergo in viſione noctis: & ecce cum nubibus celi quaſi filius hominis veniebat: & vſq; ad antiquum dierum peruenit: & in cōſpectu eius obtulerunt eū. Et dedit ei poteſtatē & honorem & regnū: & oēs populi tribus & lingue ipſi ſeruient. poteſtas eius poteſtas eterna que non auferetur: & regnum eius quod non corrūpetur. Horruit ſpūs me9. Ego daniel territ9 ſum in his: & viſiones capitis mei cōturbauerunt me. Acceſſi ad vnū de aſſiſtentib9: & veritatē querebā ab eo de oībus his. Qui dixit mihi interp̄tationē ſermonū: & docuit me.

בחזוי ליליא וארו חיוה רביעיה — חזה
דחילה ואימתני ותקיפא יתירא — דחל אים
ושנין די פרזל לה רברבן אכלה — תקף יתר
ומדקה ושארא ברגליה רפסה — שן רבב
דקק
והיא משניה מן כל חיותא די קדמיה — שנה
וקרנין עשר לה׃ משתכל הוית — שכל הוה
בקרניא ואלו קרן אחרי זעירה
סלקת ביניהון ותלת מן קרניא
קדמיתא אתעקרו מן קדמיה ואלו — עקר
עינין כעיני אנשא בקרנא דא
ופם ממלל רברבן׃ חזה הוית עד — מלל
די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב — רמה עתק
לבושה כתלג חור ושער ראשה
כעמר נקא כרסיה שביבין די נור — נקה שבב
גלגלוהי נור דלק׃ נהר די נור — גלל
נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפין
ישמשונה ורבו רבון קדמוהי — שמש רבב
יקומון דינא יתב וספרין פתיחו׃ — קום דון
חזה הוית באדין מן קל מליא — פתח
רברבתא די קרנא ממללה חזה — קול טלל
הוית עד די קטילת חיותא והובד — קטל חיה
גשמה ויהיבת ליקדת אשא׃ — אבד יהב
ושאר חיותא העדיו שלטנהון — עדה
וארכה בחיין יהיבת להון עד זמן — חיה
ועדן׃ חזה הוית בחזוי ליליא — הוה חזה
וארו עם ענני שמיא כבר אנש
אתה הוא ועד עתיק יומיא מטה — עתק
וקדמוהי הקרבוהי׃ ולה יהב שלטן — קרב
ויקר ומלכו וכל עממיא אמיא
ולשניא לה יפלחון שלטנה שלטן — פלח
עלם די לא יעדא ומלכותה — עדה
די לא תתחבל׃ אתכרית רוחי אנא — חבל כרה
דניאל בגו נדנה וחזוי ראשי
יבהלנני׃ קרבת על חד מן קאמיא — בהל אחד
ויציבא אבעא מנה על כל דנה — קום יצב
ואמר לי ופשר מליא יהודענני׃ — בעה מלל
ידע

אלין חיותא רברבתא די אנין
ארבע ארבעה מלכין יקומון מן
ארעא: ויקבלון מלכותא קדישי
עליונין ויחסנון מלכותא עד עלמא
ועד עלם עלמיא: אדין צבית
ליצבא על חיותא רביעיתא די הות
שניא מן כלהון דחילה יתירה
שניה די פרזל וטפריה די נחש
אכלה מדקה ושארא ברגליה
רפסה: ועל קרניא עשר די בראשה
ואחרי די סלקת ונפלו מן קדמיה
תלת וקרנא דכן ועינין לה ופם
ממלל רברבן וחזוה רב מן חברתה:
חזה הוית וקרנא דכן עבדא קרב
עם קדישין ויכלה להון: עד די
אתה עתיק יומיא ודינא יהב
לקדישי עליונין וזמנא מטה
ומלכותא החסנו קדישין: כן אמר
חיותא רביעיתא מלכו רביעיה
תהוא בארעא די תשנא מן כל
מלכותא ותאכל כל ארעא ותדושנה
ותדקנה: וקרניא עשר מנה מלכותא
עשרה מלכין יקמון ואחרן יקום
אחריהן והוא ישנא מן קדמיא
ותלתה מלכין יהשפל: ומלין לצד
עליא ימלל ולקדישי עליונין
יבלא ויסבר להשניה זמנין ודת
ויתיהבון בידה עד עדן ועדנין
ופלג עדן: ודינא יתב ושלטנה
יהעדון להשמדה ולהובדה עד
סופא: ומלכותה ושלטנא ורבותא
די מלכות תחות כל שמיא יהיבת
לעם קדישי עליונין מלכותה
מלכות עלם וכל שלטניא לה
יפלחון וישתמעון: עד כה סופא די
מלתא אנה דניאל שגיא רעיוני

חיה רבב · רבע קום · קבל קדש · עלה חסן · צבה · הוה · שנה דחל · יתר שן · דקק · רפס · חזה · ... · דוש · דקק · קום · שפל מלל · עלה · בלה סבר · שנה זבן · יהב · עדה שמד · אבד רבב · תחת יהב · קדש · פלח שמע · סלל רעה

He quattuor beſtie magne: quattuor ſunt regna q̃ conſurgent de terra. Suſcipient autem regnum ſancti dei altiſſimi & obtinebunt regnũ vſq; in ſeculum & in ſeculum ſeculorũ. Poſt hoc volui libenter diſcere de beſtia quarta que erat diſſimilis valde ab omĩbus & terribilis nimis. Dentes & vngues eius ferrei: comedebat & cõminuebat: & reliq̃ pedibus ſuis cõculcabat. Et de cornibus decem q̃ habebat in capite: & de illo qđ ortũ fuerat: ante qđ ceciderãt tria cornua: & de cornu illo qđ habebat oculos: & os loquens grandia: & maiꝰ erat ceteris. Aſpiciebã & ecce cornu illud faciebat bellum aduerſus ſanctos: & preualebat eis donec venit antiquus dierum: & iudiciũ dedit ſanctis excelſi: & tẽpus aduenit: & regnum obtinuerunt ſancti. Et ſic ait. Beſtia quarta: regnum quartum erit in terra quod maiꝰ erit omnibus regnis & deuorabit vniuerſam terram: & cõculcabit & cõminuet eam. Porro cornua decẽ ipſiꝰ regni decem reges erũt: & alius conſurget poſt eos & ipſe potẽtior erit prioribus: & tres reges hũiliabit. Et ſermones contra excelſum loquetur: & ſanctos altiſſimi conteret. Et putabit q̄ poſſit mutare tẽpora & leges: & tradẽtur in manu eius vſq; ad tp̃s & tp̃a & dimidiũ tẽporis. Et iudicium ſedebit vt auferatur potẽtia & cõteratur & diſpereat vſq; in finẽ. regnũ autẽ & poteſtas & magnitudo regni q̃ eſt ſubter omñe celum detur populo ſanctorũ altiſſimi: cuius regnum regnũ ſempiternum eſt: & oẽs reges ſeruient ei & obediẽt. Huc uſq; finis verbi. Ego daniel multum cogitationibꝰ meis

he beſtie magne q̃ttuor. quattuor re
ταῦτα τὰ θηρία τὰ μεγάλα τὰ τέσσαρα. τέσσαρες βα
gna ſurgent in terra: q̃ auferent & accipi
σιλεῖαι ἀναστήσονται ἐπὶ τῆς γῆς, αἳ ἀρθήσονται καὶ παρα
ent regnũ ſcti altiſſimi. & obtinebũt il
λήψονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι ὑψίστου. καὶ καθέξουσιν αὐ
lud vſq; i ſeculũ & vſq; i ſeculũ ſeculoꝝ: & q̃rebã
τὴν ἕως αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος τῶν αἰώνων, καὶ ἐζήτουν
diligẽter ſcire de beſtia quarta q̃ erat
ἀκριβῶς μαθεῖν περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου ὅτι ἦν
differens vltra oẽm beſtiã: terribil' valde: dentes
διάφορον παρὰ πᾶν θηρίον, φοβερὸν περισσῶς, οἱ ὀδόν
eius ferrei: & vngues eius erei: comedẽ
τες αὐτοῦ σιδηροῖ, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ, ἐσθίον
& cõminuẽs: & reliquias pedibꝰ ſuis cõcul
καὶ λεπτῦνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ κατε
cabat. & de cornibꝰ eius decẽ q̃ in
πάτει. καὶ περὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ τῶν δέκα τῶν ἐν
capite eius. & alteriꝰ aſcendentis &
τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. καὶ τοῦ ἑτέρου τοῦ ἀναβάντος καὶ
excutientis prioꝝ tria. cornu illud cuiꝰ
ἐκτινάξαντος τῶν προτέρων τρία. κέρας ἐκεῖνο οὗ οἱ
oculi & os loquẽs magna: & viſio eius
ὀφθαλμοὶ καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ
maior reliquis. aſpiciebã: & cornu illud faciebat
μείζων τῶν λοιπῶν. ἐθεώρουν, καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐποίει
bellum cum ſanctis & p̃ualebat erga eos. donec
πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ἴσχυεν πρὸς αὐτούς. ἕως οὗ
venit antiquus dieꝝ & iudiciũ dedit ſan
ἦλθεν ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν καὶ τὸ κρίμα ἔδωκεν ἁγί
ctis altiſſimi. & tp̃s p̃uenit: & regnũ ob
οις ὑψίστου. καὶ ὁ καιρὸς ἔφθασεν, καὶ τὴν βασιλείαν κα
tinuerũt ſancti. & dixit: beſtia quarta re
τέσχον οἱ ἅγιοι. καὶ εἶπεν, τὸ θηρίον τὸ τέταρτον βασι
gnũ quartũ erit in terra qđ ſuperabit oĩa
λεία τετάρτη ἔσται ἐν τῇ γῇ ἥ τις ὑπερέξει πάσας τὰς
regna: & deuorabit oẽm terrã & con
βασιλείας, καὶ καταφάγεται πᾶσαν τὴν γῆν καὶ συμ
culcabit eam. cõminuet & decem cornua e
πατήσει αὐτήν. κατακόψει καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐ
ius: decẽ regna ſurgent. & poſt eos
τοῦ, δέκα βασιλεῖαι ἀναστήσονται. καὶ ὀπίσω αὐτῶν
ſurget alius: q̃ ſuperabit oẽs qui an
ἀναστήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει πάντας τοὺς ἔμπρο
te: & tres reges humiliabit. & ſmones
σθεν, καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει. καὶ λόγους
ꝯ altiſſimũ loquet: & ſctõs altiſſimi
πρὸς τὸν ὕψιστον λαλήσει, καὶ τοὺς ἁγίους ὑψίστου
ſeducet: & cogitabit mutare tp̃a &
πλανήσει, καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιῶσαι καιροὺς καὶ
legẽ. & dabitur in manu eius vſq; ad tp̃s & tẽ
νόμον. καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ και
pus & dimidiũ tp̃is: & iudiciũ ſedebit. & p̃nci
ρῶν καὶ ἥμισυ καιροῦ, καὶ τὸ κριτήριον καθίσει. καὶ τὴν ἀρ
patũ tranſmutabunt vt perdat & vt deſtruat
χὴν μεταστήσουσιν τοῦ ἀφανίσαι καὶ τοῦ ἀπολέσαι
vſq; i finẽ. & regnũ & p̃tãs & magni
ἕως τέλους. καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ μεγα
tudo regum q̃ ſubter omne ce
λωσύνη τῶν βασιλέων τῶν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐ
lum: data ſũt ſctis altiſſimi. & regnũ eiꝰ regnũ
ρανοῦ, ἐδόθη ἁγίοις ὑψίστου. καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία
eternũ: & oẽs p̃ncipatꝰ ipi ſeruient &
αἰώνιος, καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ αὐτῷ δουλεύσουσιν καὶ
obedient. hucuſq; finis verbi. ego
ὑπακούσονται. ἕως ὧδε τὸ πέρας τοῦ λόγου. ἐγὼ
daniel multum cogitationes mee
δανιὴλ ἐπιπολὺ οἱ διαλογισμοί μου

Luce. 1.c.

cõturbauerũt me: & facies mea mutata ẽ in me: &
συνετάραξάν με, καὶ ἡ μορφή μου ἠλλοιώθη ἐπ' ἐμοί, καὶ
verbũ in corde meo cõſeruaui.
τὸ ῥῆμα ἐν τῇ καρδίᾳ μου συνετήρησα. Ca. 8.

In ãno tertio regni baltaſar re
A Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας Βαλτάσαρ τοῦ βα
gis viſio apparuit ad me. ego daniel poſt vi
σιλέως ὅρασις ὤφθη πρός με. ἐγὼ δανιὴλ μετὰ τὴν ὀφ
ſum mihi p̃ncipiũ & erã in ſuſis caſtro qđ
θεῖσάν μοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἤμην ἐν σούσοις τῇ βάρει, ἥ
eſt in regiõe elam. & vidi in viſione & eram ſup
ἐστιν ἐν χώρᾳ αἰλάμ. καὶ εἶδον ἐν ὁράματι καὶ ἤμην ἐπὶ τῆς
portã atru: & leuaui oculos meos & vidi:
πύλης οὐλαΐ, καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ εἶδον,
& ecce aries vnꝰ ſtans ãn vbal: & ipi cornua
καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς ἑστηκὼς πρὸ τοῦ οὐβάλ, καὶ αὐτῷ κέρατα
& cornua excelſa: & vnũ excelſius altero. &
καὶ τὰ κέρατα ὑψηλά, καὶ τὸ ἓν ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου. καὶ τὸ
excelſi. aſcendebat i extremis. & vidi arietẽ cornupetẽtẽ
ὑψηλὸν ἀνέβαινεν ἐπ' ἐσχάτων. καὶ εἶδον τὸν κριὸν κερατίζον
ꝯ mare & aqlonẽ & auſtrũ: & omnes be
τα κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ νότον, καὶ πάντα τὰ θη
ſtie nõ ſtabunt i cõſpectu eius: & non erat liberans
ρία οὐ στήσονται ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος
de manu eiꝰ: & fecit ſcd̃m voluntatẽ ſuam
ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ
& magnificatꝰ ẽ. & ego eram itelligẽs. & ecce hircꝰ
καὶ ἐμεγαλύνθη. καὶ ἐγὼ ἤμην συνιών. καὶ ἰδοὺ τράγος
B capraꝝ veniebat ab aphrico ſup faciem totiꝰ terre:
αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ λιβὸς ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς,
& nõ erat tangens terrã: & hirco cornu inſi
καὶ οὐκ ἦν ἁπτόμενος τῆς γῆς, καὶ τῷ τράγῳ κέρας ἐπι
gne inter oculos eiꝰ. & venit vſq; ad arietẽ
σημον ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ κριοῦ
cornua hñtem: quẽ vidi ſtantem ante vbal.
τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος, οὗ εἶδον ἑστῶτος ἐνώπιον τοῦ οὐβάλ.
& cucurrit ad eũ in ĩpetu fortitudinis eiꝰ: & vidi e
καὶ ἔδραμεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁρμῇ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ εἶδον αὐ
um puenientẽ vſq; ad arietẽ: & efferatꝰ ẽ ꝯ eũ
τὸν φθάνοντα ἕως τοῦ κριοῦ, καὶ ἐξηγριώθη πρὸς αὐτὸν
& pcuſſit arietẽ & contriuit vtraq;
καὶ ἔπαισεν τὸν κριόν, καὶ συνέτριψεν ἀμφότερα τὰ
cornua eius: & nõ erat fortitudo arieti vt ſtaret co
κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἰσχὺς τῷ κριῷ τοῦ στῆναι ἐνα
ram eo: & pieciit eũ in terrã & cõcul
ντίον αὐτοῦ. καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ συνε
cauit eum: & nõ fuit liberans arietẽ de
πάτησεν αὐτόν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος τὸν κριὸν ἐκ
C manu eius. & hircus capraꝝ magnificatꝰ ẽ vſq;
χειρὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν ἐμεγαλύνθη ἕως
nimis & cũ p̃ualeret ipe: cõtritũ ẽ cor
σφόδρα καὶ ἐν τῷ ἰσχῦσαι αὐτόν, συνετρίβη τὸ κέ
nu eius magnũ. & aſcẽderũt alia cornua q̃ttuor
ρας αὐτοῦ τὸ μέγα. καὶ ἀνέβη ἕτερα κέρατα τέσσαρα
ſubter illud. in q̃ttuor ventos ce
ὑποκάτω αὐτοῦ εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρα
li: & ex vno eoꝝ egreſſũ ẽ cornu vnũ forte:
νοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτῶν ἐξῆλθεν κέρας ἓν ἰσχυρόν,
& magnificatũ ẽ valde ad auſtrũ & ad orien
καὶ ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς νότον καὶ πρὸς ἀνατο
tem & ad occidẽtẽ. magnificatũ ẽ vſq; ad militiã
λὴν καὶ πρὸς τὴν δύσιν. ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμε
celi & cecidit in terrã de mi
ως τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυ
litia celi & de ſtellis: & cõculca
νάμεως τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἀστέρων, καὶ συνεπά
uit eas & vſq; ad p̃ncipẽ exercitꝰ magnificatũ ẽ
τησεν αὐτά. καὶ ἕως τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐμεγαλύνθη

coturbabar: & facies mea mutata eſt in me: verba autẽ in corde meo conſeruaui. 8.

Anno tertio regni balthaſar regis viſio apparuit mihi. Ego daniel poſt id quod videram in principio vidi in viſione mea cũ eſſem in ſuſis caſtro quod eſt in helam regione: vidi autẽ in viſione eſſe me ſuper portam vlai: & leuaui oculos meos & vidi. Et ecce aries vnus ſtabat ante paludem habens cornua excelſa: & vnum excelſius altero atq; ſuccreſcens. Poſtea vidi arietem cornibus ventilantẽ contra occidentẽ & cõtra aquilonẽ & cõtra meridiem: & oẽs beſtie nõ poterãt reſiſtere ei neq; liberari de manu eiꝰ: feciteq; ſcd̃m voluntatẽ ſuã & magnificatꝰ eſt. Et ego intelligebam. Ecce autẽ hircus caprarũ veniebat ab occidẽte ſuper faciẽ totius terre: & nõ tãgebat terrã. Porro hircus hẽbat cornu inſigne inter oculos ſuos: & venit vſq; ad arietẽ illum cornutũ quem videram ſtantem ante portam: & cucurrit ad eum in impetu fortitudinis ſue. Cũq; appropinquaſſet p̃pe arietẽ: efferatꝰ eſt in eum: & percuſſit arietem & cõminuit duo cornua eius: & nõ poterat aries reſiſtere ei. Cunq; miſiſſet eum in terrã conculcauit: & nemo quibat liberare arietẽ de manu eiꝰ. Hircus autẽ caprarũ magnus factus eſt nimis. Cunq; creuiſſet fractũ eſt cornu magnũ: & orta ſunt quattuor cornua ſubter illud per quattuor vẽtos celi. De vno autem ex eis egreſſum eſt cornu vnũ modicũ: & factum eſt grande contra meridiẽ & cõtra orientẽ & cõtra fortitudinẽ. Et magnificatũ eſt vſq; ad fortitudinẽ celi: & eiecit de fortitudine & de ſtellis: & cõculcauit eas. Et vſq; ad principẽ fortitudinis magnificatũ eſt;

יבהלנני וזיוי ישתנון עלי ומלתא
בלבי נטרת:
Cap. viij.
בשנת שלוש למלכות בלשאצר
המלך חזון נראה אלי אני דניאל
אחרי הנראה אלי בתחלה: ואראה
בחזון ויהי בראתי ואני בשושן
הבירה אשר בעילם המדינה
ואראה בחזון ואני הייתי על אובל
אולי: ואשא עיני ואראה והנה
איל אחד עמד לפני האבל ולו
קרנים והקרנים גבהות והאחת
גבהה מן השנית והגבהה עלה
באחרנה: ראיתי את האיל מנגח
ימה וצפונה ונגבה וכל חיות לא
יעמדו לפניו ואין מציל מידו
ועשה כרצנו והגדיל: ואני הייתי
מבין והנה צפיר העזים בא מן
המערב על פני כל הארץ ואין
נוגע בארץ והצפיר קרן חזות בין
עיניו: ויבא עד האיל בעל הקרנים
אשר ראיתי עמד לפני האבל
וירץ אליו בחמת כחו: וראיתיו
מגיע אצל האיל ויתמרמר אליו
ויך את האיל וישבר את שתי
קרניו ולא היה כח באיל לעמד
לפניו וישליכהו ארצה וירמסהו
ולא היה מציל לאיל מידו: והצפיר
העזים הגדיל עד מאד ובעצמו
נשברה הקרן הגדולה ותעלנה
חזות ארבע תחתיה לארבע רוחות
השמים: ומן האחת מהם יצאה
קרן אחת מצעירה ותגדל יתר
אל הנגב ואל המזרח ואל הצבי:
ותגדל עד צבא השמים ותפל
ארצה מן הצבא ומן הכוכבים
ותרמסם: ועד שר הצבא הגדיל

בהל זוה · שנה מלל · שנה שלש · חזה ראה · חלל · היה · נשא · הנה · שנה · באר נגח · צפן חיה · עמד נצל · נצל גדל · היה בין · צפר עז · בוא ערב · חזה · בוא · ראה · רוץ יחם · כח נגע · עבר רבץ · שבר · שלך רמס · עלה · רבע · צער גדל · זרח צבה · נפל · כבב · שור

וּמִמֶּנּוּ הֻרַם הַתָּמִיד וְהֻשְׁלַךְ מְכוֹן — רום תמד
מִקְדָּשׁוֹ׃ וְצָבָא תִּנָּתֵן עַל הַתָּמִיד — כון קדש
בְּפָשַׁע וְתַשְׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה וְעָשְׂתָה — נתן
וְהִצְלִיחָה׃ וָאֶשְׁמְעָה אֶחָד קָדוֹשׁ — עשה
מְדַבֵּר וַיֹּאמֶר אֶחָד קָדוֹשׁ לַפַּלְמוֹנִי — צלח שמע
הַמְדַבֵּר עַד מָתַי הֶחָזוֹן הַתָּמִיד — קדש דבר
וְהַפֶּשַׁע שֹׁמֵם תֵּת וְקֹדֶשׁ וְצָבָא — פלא חזה
מִרְמָס׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי עַד עֶרֶב בֹּקֶר — נתן
אַלְפַּיִם וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְנִצְדַּק קֹדֶשׁ׃ — רמס אמר
וַיְהִי בִּרְאֹתִי אֲנִי דָנִיֵּאל אֶת הֶחָזוֹן — מאה צדק
וָאֲבַקְשָׁה בִינָה וְהִנֵּה עֹמֵד לְנֶגְדִּי — היה ראה
כְּמַרְאֵה גָבֶר׃ וָאֶשְׁמַע קוֹל אָדָם — חזה בקש
בֵּין אוּלָי וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר גַּבְרִיאֵל — ראה שמע
הָבֵן לְהַלָּז אֶת הַמַּרְאֶה׃ וַיָּבֹא אֵצֶל — קרא
עָמְדִי וּבְבֹאוֹ נִבְעַתִּי וָאֶפְּלָה עַל פָּנָי — בין בוא
וַיֹּאמֶר אֵלַי הָבֵן בֶּן אָדָם כִּי לְעֶת — בעת נפל
קֵץ הֶחָזוֹן׃ וּבְדַבְּרוֹ עִמִּי נִרְדַּמְתִּי עַל — פנה
פָּנַי אָרְצָה וַיִּגַּע בִּי וַיַּעֲמִידֵנִי עַל — רדם
עָמְדִי׃ וַיֹּאמֶר הִנְנִי מוֹדִיעֲךָ אֵת — נגע עמד
אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּאַחֲרִית הַזָּעַם כִּי — ידע
לְמוֹעֵד קֵץ׃ הָאַיִל אֲשֶׁר רָאִיתָ — היה
בַּעַל הַקְּרָנָיִם מַלְכֵי מָדַי וּפָרָס׃
וְהַצָּפִיר הַשָּׂעִיר מֶלֶךְ יָוָן וְהַקֶּרֶן — צפר שער
הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בֵּין עֵינָיו הוּא הַמֶּלֶךְ — גדל
הָרִאשׁוֹן׃ וְהַנִּשְׁבֶּרֶת וַתַּעֲמֹדְנָה — שבר
אַרְבַּע תַּחְתֶּיהָ אַרְבַּע מַלְכֻיוֹת מִגּוֹי
יַעֲמֹדְנָה וְלֹא בְכֹחוֹ׃ וּבְאַחֲרִית — נוח
מַלְכוּתָם כְּהָתֵם הַפֹּשְׁעִים יַעֲמֹד — תמם פשע
מֶלֶךְ עַז פָּנִים וּמֵבִין חִידוֹת׃ וְעָצַם — עזז פנה
כֹּחוֹ וְלֹא בְכֹחוֹ וְנִפְלָאוֹת יַשְׁחִית — בין חוד
וְהִצְלִיחַ וְעָשָׂה וְהִשְׁחִית עֲצוּמִים — פלא שחת
וְעַם קְדֹשִׁים׃ וְעַל שִׂכְלוֹ וְהִצְלִיחַ — צלח
מִרְמָה בְּיָדוֹ וּבִלְבָבוֹ יַגְדִּיל וּבְשַׁלְוָה — רמה שלה
יַשְׁחִית רַבִּים וְעַל שַׂר שָׂרִים יַעֲמֹד — רבב שור
וּבְאֶפֶס יָד יִשָּׁבֵר׃ וּמַרְאֵה הָעֶרֶב — שבר ראה
וְהַבֹּקֶר אֲשֶׁר נֶאֱמַר אֱמֶת הוּא — אמר

&ab eo tulit iuge ſacrificium: & deiecit locum ſanctificationis eius. Robur autẽ datũ eſt contra iuge ſacrificiũ ꝑpter peccata: & ꝓſternetur veritas in terra: & proſperabitur & faciet. Et audiui vnũ de ſanctis loq̃ntẽ: & dixit vnꝰ ſctũs alteri neſcio cui loquenti. Vſqueq̃o viſio & iuge ſacrificiũ & peccatũ deſolationis q̃ facta eſt & ſanctuariũ & fortitudo cõculcabitur. Et dixit ei. Vſq; ad veſperã & mane dies duo milia treceti: & mũdabitur ſanctuariũ. Factũ eſt aũt cũ viderẽ ego daniel viſionẽ: & q̃rerẽ intelligẽtiam ecce ſtetit in conſpectu meo quaſi ſpecies viri. Et audiui vocem viri inter vlai & clamauit & ait. Gabriel fac intelligere iſtã viſionẽ. Et venit: & ſtetit iuxta vbi ego ſtabã. Cumq; veniſſet: pauẽs corrui in faciẽ meã: & ait ad me. Intellige fili homis q̃m in tpe finis cõplebitur viſio. Cũq; loqueretur ad me collapſus ſum ꝓnus in terram. Et tetigit me: & ſtatuit me in gradu meo. Dixitq; mihi. Ego oſtẽdã tibi q̃ futura ſunt in nouiſſimo maledictionis: quoniã habet tẽpus finẽ ſuũ. Aries quem vidiſti habere cornua: rex medorum eſt atq; perſarum. Porro hircus caprarum: rex grecoꝝ eſt: & cornu grande quod erat inter oculos eius: ipſe eſt rex primus. Quod autem fracto illo ſurrexerunt quattuor pro eo: quattuor reges de gente eius conſurgent: ſed non in fortitudine eius. Et poſt regnum eoꝝ cum creuerint iniquitates cõſurget rex ipudens facie: & intelligẽs ꝓpoſitiões: & roborabitur fortitudo eiꝰ: ſed nõ in viribus ſuis: & ſupra q̃ credi põt vniuerſa vaſtabit: & ꝓſperabitur & faciet. Et iterficiet robuſtos & populũ ſctõrũ ſm voluntatẽ ſuã: & dirigetur dolus in manu eiꝰ: & cor ſuũ magnificabitur & in copia rerũ oĩm occidet ꝑlimos. Et cõtra pricipẽ pricipũ cõſurget: & ſine manu cõteretur. Et viſio veſpere & mane q̃ dicta eſt: vera eſt.

τ ppter ipm ſacrificiũ turbatũ ẽ: τ ſcĩm deſolabitur:
καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐταράχθη, καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται,
τ factũ eſt ſup ſacrificiũ peccatũ: τ ꝓiecta ẽ i terrã
καὶ ἐγενήθη ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία, καὶ ἐρρίφη χαμαὶ
iuſticia: τ fecit τ ꝓſperata ẽ. τ audiui vnũ
ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησε καὶ εὐωδώθη. καὶ ἤκουσα ἑνὸς I
ſcĩm loquentẽ: τ dixit: vnꝰ ſctũs phelmoni lo-
ἁγίου λαλοῦντος, καὶ εἶπεν, εἷς ἅγιος τῷ φελμουνὶ τῷ λα-
quenti: vſq; q̃ viſio ſtabit ſacrificiũ ablatũ τ
λοῦντι, ἕως πότε ἡ ὅρασις στήσεται ἡ θυσία ἡ ἀρθεῖσα καὶ
peccatũ qđ deſolatiõis qđ datũ eſt. τ ſanctũ τ fortitudo
ἡ ἁμαρτία ἡ ἐρημώσεως ἡ δοθεῖσα. καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἡ δύναμις
cõculcabitur: τ dixit ei: vſq; ad veſp̃ã τ mane
συμπατηθήσεται; καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἕως ἑσπέρας καὶ πρωῒ
dies duo mille τ trecenti: τ mundabitur
ἡμέραι δισχίλιαι καὶ τριακόσιαι, καὶ καθαρισθήσεται τὸ
ſcĩm. τ factũ eſt cũ viderẽ ego viſionẽ: τ q̃re
ἅγιον. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με τὴν ὅρασιν, καὶ ἐζή-
bam itelligẽtiã: τ ecce ſtetit i ɔſpectu meo q̃ſi viſio vi-
τουν σύνεσιν, καὶ ἰδοὺ ἔστη ἐνώπιόν μου ὡς ὅρασις ἀν-
ri. τ audiui vocẽ viri inter vlai.
δρός. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀνδρὸς ἀναμέσον τοῦ οὐλαΐ.
τ vocauit τ dixit: gabriel fac itelligere illum
καὶ ἐκάλεσεν καὶ εἶπε, γαβριὴλ συνέτισον ἐκεῖνον
viſionẽ. τ venit τ ſtetit iuxta ſtationẽ
τὴν ὅρασιν. καὶ ἦλθεν καὶ ἔστη ἐχόμενα τῆς στάσεώς Infra. 9.1.
meã: τ cũ veniret ipe: turbatꝰ ſũ τ cado in
μου, καὶ ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτόν, ἐθορυβήθην καὶ πίπτω ἐπὶ
faciem meã: τ dixit ad me, itellige fili hoĩs: E
πρόσωπόν μου, καὶ εἶπε πρός με, σύνες υἱὲ ἀνθρώπου,
adhuc.n. in tp̃is finem viſio. τ cũ loq̃ret
ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας ἡ ὅρασις. καὶ ἐν τῷ λαλεῖν
ipe mecũ: cado in faciem meã ſup
αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν
trã: τ tetigit me τ ſtatuit me ſup pedes τ di-
γῆν, καὶ ἥψατό μου καὶ ἔστησέ με ἐπὶ πόδας καὶ εἶ-
xit: ecce ego nota facio tibi futura in extremis
πεν, ἰδοὺ ἐγὼ γνωρίζω σοι τὰ ἐσόμενα ἐπ' ἐσχάτων τῆς
ire: adhuc.n. in tp̃is finẽ. aries quẽ vidiſti hñs
ὀργῆς, ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας. ὁ κριὸς ὃν εἶδες ἔχων τὰ
cornua: rex p̃ſarum τ medoꝝ. τ hircus
κέρατα, βασιλεὺς περσῶν καὶ μήδων. καὶ ὁ τράγος τῶν
capraꝝ: rex grecoꝝ. τ cornu magnũ qđ erat
αἰγῶν, βασιλεὺς ἑλλήνων. καὶ τὸ κέρας τὸ μέγα ὃ ἦν
inter oculos eius: ipe eſt rex
ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς
p̃mus. τ contriti cuꝰ ſteterũt q̃ttuor
ὁ πρῶτος. καὶ τοῦ συντριβέντος οὗ ἔστησαν τέσσαρα
cornua de ſubtus: q̃ttuor reges de gente
κέρατα ὑποκάτωθεν, τέσσαρες βασιλεῖς ἐκ τοῦ ἔθνους
eius cõſurgent τ nõ in fortitudĩe eiꝰ. τ in extre
αὐτοῦ ἀναστήσονται καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. καὶ ἐπ' ἐσχά-
mis regni eoꝝ cõpletis peccatis:
των τῆς βασιλείας αὐτῶν πληρουμένων τῶν ἁμαρτι- F
cõſurget rex ipudẽs facie: τ itel-
ῶν, ἀναστήσεται βασιλεὺς ἀναιδὴς προσώπῳ, καὶ συ-
ligẽs ꝓblemata: τ forte robur eius: τ nõ
νιῶν προβλήματα, καὶ κραταιὰ ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ οὐκ
in robore eius. τ mirabilia corrũpet τ ꝓſpera-
ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. καὶ θαυμαστὰ διαφθερεῖ καὶ κατευθυ-
bit τ faciet: τ iterficiet fortes τ pplm ſcĩm: τ
νεῖ καὶ ποιήσει, καὶ διαφθερεῖ ἰσχυροὺς καὶ λαὸν ἅγιον, καὶ
iugũ ſupplicij dirigetur: dolus in manu e-
ὁ ζυγὸς τοῦ κλοιοῦ κατευθυνεῖ, δόλος ἐν τῇ χειρὶ αὐ-
ius τ in corde eius magnificabit: τ do-
τοῦ καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται, καὶ δό-
lo iterficiet multos: τ in ꝑditione multoꝝ
λῳ διαφθερεῖ πολλούς, καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν
ſtabit: τ q̃ſi oua manu cõteret. τ viſio
στήσεται, καὶ ὡς ὠὰ χειρὶ συντρίψει. καὶ ἡ ὅρασις
veſpere τ mane q̃ dicta eſt: vera eſt.
τῆς ἑσπέρας καὶ τῆς πρωΐας τῆς ῥηθείσης, ἀληθής ἐστι.

τ tu ſigna viſionẽ: q: in dies multos.
καὶ σὺ σφράγισον τὴν ὅρασιν, ὅτι εἰς ἡμέρας πολλάς.
τ ego daniel dormiui τ elangui dies: τ
καὶ ἐγὼ δανιὴλ ἐκοιμήθην καὶ ἐμαλακίσθην ἡμέρας, καὶ
ſurrexi τ faciebã opera regis: τ admira
ἀνέστην καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθαύμα-
bar viſiões: τ nõ erat itelligẽs.
ζον τὴν ὅρασιν, καὶ οὐκ ἦν ὁ συνιῶν. Ca.9.
IN p̃mo anno ſub dario filio aſſue-
A ΕΝ τῷ πρώτῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ υἱοῦ ἀσσουή-
ri de ſemine medoꝝ: q regnauit ſup
ρου ἀπὸ τοῦ σπέρματος μήδων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐπὶ
regnum chaldeoꝝ: in ãno vno regni
τὴν βασιλείαν χαλδαίων, ἐν ἔτει ἑνὶ τῆς βασιλείας
eius: ego daniel intellexi in libris nume
αὐτοῦ, ἐγὼ δανιὴλ συνῆκα ἐν ταῖς βίβλοις τὸν ἀριθ-
rũ ãnoꝝ de quo factꝰ ẽ ſmo dñi ad hieremiã
1.Eſdr. 1.a. μὸν τῶν ἐτῶν περὶ οὗ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν
Hiere. 25.c.& ꝓphetam vt ipleretur deſolatio hie-
29.c. τὸν προφήτην εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐρημώσεως τῆς ἱε-
ruſalem ſeptuaginta ãnis. τ dedi faciem
ρουσαλὴμ ἑβδομήκοντα ἔτη. καὶ ἔδωκα τὸ πρόσωπόν
meã ad dñm deũ vt q̃rerem oratiõnẽ τ
μου πρὸς κύριον τὸν θεὸν τοῦ ἐκζητῆσαι προσευχὴν καὶ
dep̃catiõnẽ i ieiunijs τ ſacco τ cinere. τ ora-
δέησιν ἐν νηστείαις καὶ σάκκῳ καὶ σποδῷ. καὶ προ-
ui ad dñm deũ meũ: τ confeſſus ſum τ
σηυξάμην πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ ἐξωμολογησάμην καὶ
1.Eſd. 1.b. dixi. dñe deus magne τ terribilis. cuſtodiens
εἶπα. κύριε ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυμαστὸς ὁ φυλάσσων
teſtamẽtũ tuũ τ miam diligentibꝰ te τ
τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσί σε καὶ τοῖς
cuſtodientibꝰ mãdata tua. peccauimꝰ: iiq̃tatẽ fecimꝰ:
φυλάσσουσι τὰς ἐντολάς σου. ἡμάρτομεν, ἠδικήσαμεν,
ipie egimꝰ. τ receſſimꝰ: τ declinauimꝰ a
ἠσεβήσαμεν. καὶ ἀπέστημεν, καὶ ἐξεκλίναμεν ἀπὸ τῶν
mãdatis tuis τ a iudicijs tuis. τ nõ audi
ἐντολῶν σου καὶ ἀπὸ τῶν κριμάτων σου. καὶ οὐκ εἰση-
B uimus ſeruos tuos ꝓphetas: q loq̃bant
κούσαμεν τῶν δούλων σου τῶν προφητῶν, οἳ ἐλάλουν
in nomine tuo ad reges nros τ p̃n-
ἐν τῷ ὀνόματί σου πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ ἄρ-
cipes nros τ patres nros τ ad oẽm
χοντας ἡμῶν καὶ πατέρας ἡμῶν καὶ πρὸς πάντα τὸν
pplm tre. tibi dñe iuſticia τ nobis cõfuſio
λαὸν τῆς γῆς. σοὶ κύριε ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡμῖν ἡ αἰσχύνη τοῦ
faciei ſicut dies hec. viro iuda τ hitã-
προσώπου ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἀνδρὶ ἰούδα καὶ τοῖς ἐνοι-
tibus hieruſalem τ oĩ iſrael his q ꝓpe τ
κοῦσιν ἱερουσαλὴμ καὶ παντὶ ἰσραὴλ τοῖς ἐγγὺς καὶ
his q longe in omni terra vbi diſſemĩnaſti eos
τοῖς μακρὰν ἐν πάσῃ τῇ γῇ οὗ διέσπειρας αὐτοὺς
illic in p̃uaricatione eoꝝ q̃ p̃uaricati ſũt i te dñe. nobis
ἐκεῖ ἐν ἀθεσίᾳ αὐτῶν ᾗ ἠθέτησαν ἐν σοὶ κύριε. ἡμῖν ἡ
cõfuſio faciei τ regibus nris τ
αἰσχύνη τοῦ προσώπου καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ
p̃ncipibꝰ nris τ p̃tribus nris: qui
τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, οἵτινες
peccauimꝰ tibi. dño deo nro miſerationes τ
ἡμάρτομέν σοι. τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν οἱ οἰκτιρμοὶ καὶ
ꝓpiciationes: q: receſſimꝰ a dño τ nõ audiui-
οἱ ἱλασμοί, ὅτι ἀπέστημεν ἀπὸ κυρίου καὶ οὐκ εἰσηκού-
mus vocẽ dñi dei nri vt ãbularemꝰ
σαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι τοῖς
legitimis eius q̃ dedit ante faciem nram i manibꝰ
νομίμοις αὐτοῦ οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἐν χερσὶ
ſuoꝝ ſuoꝝ ꝓphetaꝝ. τ oĩs iſrael p̃uari-
τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν. καὶ πᾶς ἰσραὴλ παρέ-
cati ſunt legẽ tuã: τ declinauerũt ne audirẽt
βησαν τὸν νόμον σου, καὶ ἐξέκλιναν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς
vocẽ tuã: τ venit ſup nos maledictio τ iuramẽtũ
φωνῆς σου, καὶ ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ κατάρα καὶ ὁ ὅρκος

Tu ergo viſionẽ ſigna: qa poſt multos dies erit. Et ego daniel langui & egrotaui per dies. Cumq; ſurrexiſſem faciebam opera regis & ſtupebã ad viſionẽ & nõ erat q interp̃taretur.

IN anno primo 9. darii filii aſſueri de ſemiẽ medorum qui imperauit ſuper regnũ chaldeorum anno vno regni eius. Ego daniel intellexi in libris numerum annorum de quo eſt ſermo dñi ad hieremiam prophetam vt cõplerentur deſolationis hieruſalẽ ſeptuaginta ãnis. Et poſui faciem meam ad dominum deum meum rogare & deprecari in ieiuniis ſacco & cinere: & oraui ad dominum deũ meũ: & cõfeſſus ſũ: & dixi. Obſecro domie deus magne & terribilis cuſtodiens pactum & miam diligentibus te & cuſtodiẽtibus mãdata tua: peccauimus iniq̃tatẽ fecimus: ipie egimus: & receſſimus & declinauimus a mãdatis tuis ac iudicis. Non obediuimus ſeruis tuis ꝓphetis qui locuti ſunt in noĩe tuo regibus nrĩs: principibus noſtris: patribus noſtris: oĩq; populo terre. Tibi dñe iuſticia: nobis autẽ confuſio faciei ſicut eſt hodie viro iuda & habitatoribus hieruſalẽ & omni iſrael his qui prope ſunt & his qui procul in vniuerſis terris ad quas eieciſti eos ꝓpter iniq̃tates eoꝝ in q̃bꝰ peccauerunt in te dñe. Nobis cõfuſio faciei: regibꝰ nrĩs: principibꝰ nrĩs & patribus nrĩs qui peccauerunt. Tibi autẽ dño deo noſtro miſericordia & ꝓpitiatio: quia receſſimus a te: & non audiuimꝰ vocẽ dñi dei noſtri vt ambularemus in lege eius quã poſuit nobis per ſeruos ſuos ꝓphetas: & oĩs iſrael preuaricati ſunt legem tuã: & declinauerunt ne audirent vocẽ tuã: & ſtillauit ſup nos maledictio & deteſtatio que

וְאַתָּה סְתֹם הֶחָזוֹן כִּי לְיָמִים רַבִּים׃ — חזה יום
וַאֲנִי דָנִיֵּאל נִהְיֵיתִי וְנֶחֱלֵיתִי יָמִים — היה חלה
וָאָקוּם וָאֶעֱשֶׂה אֶת מְלֶאכֶת הַמֶּלֶךְ — קום עשה
וָאֶשְׁתּוֹמֵם עַל הַמַּרְאֶה וְאֵין מֵבִין׃ — לאך שמם
בִּשְׁנַת אַחַת לְדָרְיָוֶשׁ — ראה בין
Cap.ix.
בֶּן אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִזֶּרַע מָדָי אֲשֶׁר — שנה
הָמְלַךְ עַל מַלְכוּת כַּשְׂדִּים׃ בִּשְׁנַת — מלך
אַחַת לְמָלְכוֹ אֲנִי דָנִיֵּאל בִּינֹתִי
בַּסְּפָרִים מִסְפַּר הַשָּׁנִים אֲשֶׁר — ספר
הָיָה דְבַר יְהוָה אֶל יִרְמִיָה הַנָּבִיא — נבא
לְמַלֹּאות לְחָרְבוֹת יְרוּשָׁלַםִ שִׁבְעִים
שָׁנָה׃ וָאֶתְּנָה אֶת פָּנַי אֶל אֲדֹנָי — נתן פנה
הָאֱלֹהִים לְבַקֵּשׁ תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים — פלל חנן
בְּצוֹם וְשַׂק וָאֵפֶר׃ וָאֶתְפַּלְלָה לַיהוָה
אֱלֹהַי וָאֶתְוַדֶּה וָאֹמְרָה אָנָּא אֲדֹנָי — ידה
הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא שֹׁמֵר הַבְּרִית — גדל ירא
וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו׃ — ברת צוה
חָטָאנוּ וְעָוִינוּ וְהִרְשַׁעְנוּ וּמָרָדְנוּ — עוה רשע
וְסוֹר מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ׃ וְלֹא — שפט
שָׁמַעְנוּ אֶל עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר — נבא
דִּבְּרוּ בְּשִׁמְךָ אֶל מְלָכֵינוּ שָׂרֵינוּ — שור
וַאֲבֹתֵינוּ וְאֶל כָּל עַם הָאָרֶץ׃ לְךָ
אֲדֹנָי הַצְּדָקָה וְלָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים — בוש פנה
כַּיּוֹם הַזֶּה לְאִישׁ יְהוּדָה וּלְיוֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַםִ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּרֹבִים
וְהָרְחֹקִים בְּכָל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר
הִדַּחְתָּם שָׁם בְּמַעֲלָם אֲשֶׁר מָעֲלוּ — נדח
בָךְ׃ יְהוָה לָנוּ בֹּשֶׁת הַפָּנִים לִמְלָכֵינוּ
לְשָׂרֵינוּ וְלַאֲבֹתֵינוּ אֲשֶׁר חָטָאנוּ
לָךְ׃ לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים
וְהַסְּלִחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בּוֹ׃ וְלֹא
שָׁמַעְנוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת — הלך
בְּתוֹרֹתָיו אֲשֶׁר נָתַן לְפָנֵינוּ בְּיַד — יהה פנה
עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים׃ וְכָל יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ — נבא
אֶת תּוֹרָתֶךָ וְסוֹר לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ בְּקֹלֶךָ
וַתִּתַּךְ עָלֵינוּ הָאָלָה וְהַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר — נתך

Pñtiua.heb. Tex.he.Dani.ix.

כתובה בתורת משה עבד האלהים | כתב
כי חטאנו לו ויקם את דבריו אשר | קום
דבר עלינו ועל שפטינו אשר
שפטונו להביא עלינו רעה גדלה | בוא רעע
אשר לא נעשתה תחת כל השמים | עשה
כאשר נעשתה בירושלם כאשר
כתוב בתורת משה את כל הרעה | כתב
הזאת באה עלינו ולא חלינו את | בוא חלה
פני יהוה אלהינו לשוב מעונינו | פנה
ולהשכיל באמתך וישקד יהוה על | שכל שקד
הרעה ויביאה עלינו כי צדיק יהוה | בוא צדק
אלהינו על כל מעשיו אשר עשה | עשה
ולא שמענו בקלו ועתה אדני | קול
אלהינו אשר הוצאת את עמך | יצא
מארץ מצרים ביד חזקה ותעש | עשה
לך שם כיום הזה חטאנו רשענו
אדני ככל צדקתך ישב נא אפך | שוב
וחמתך מעירך ירושלם הר קדשך | חמם
כי בחטאינו ובעונות אבתינו
ירושלם ועמך לחרפה לכל
סביבתינו ועתה שמע אלהינו אל
תפלת עבדך ואל תחנוניו והאר | פלל חנן
פניך על מקדשך השמם למען | אור קדש
אדני הטה אלהי אזנך ושמע פקחה | נטה
עיניך וראה שממתינו והעיר אשר
נקרא שמך עליה כי לא על | קרא
צדקתינו אנחנו מפילים תחנונינו | נפל
לפניך כי על רחמיך הרבים אדני | רבב
שמעה אדני סלחה אדני הקשיבה | קשב
ועשה אל תאחר למענך אלהי כי | אחר
שמך נקרא על עירך ועל עמך ועוד
אני מדבר ומתפלל ומתודה חטאתי | דבר פלל
וחטאת עמי ישראל ומפיל תחנתי | ידה
לפני יהוה אלהי על הר קדש | נפל
אלהי ועוד אני מדבר בתפלה
והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון | ראה חזה

Trãſl.B.Hie.

ſcripta eſt in libro moyſi ſerui dei: quia peccauimus ei. Et ſtatuit ſermones ſuos quos locutus eſt ſuper nos & ſuper principes nr̃os qui iudicauerũt nos: vt ſuperinduceret in nos magnũ malũ quale nunꝗ fuit ſub omni celo: ſcḋm quod factũ eſt in hieruſalem: ſicut ſcriptũ eſt in lege moyſi. Omne malum hoc venit ſuper nos. Et non rogauimus faciẽ tuã dñe deus noſter vt reuerteremur ab iniquitatibus nr̃is: & cogitaremus veritatẽ tuam. Et vigilauit dñs ſuper maliciã: & adduxit eam ſuper nos. Iuſtus dñs deus noſter in omnibus operibus ſuis que fecit. Non enĩ audiuimus vocem eius. Et nunc dñe deus noſter qui eduxiſti populum tuum de terra egypti in manu forti: & feciſti tibi nomẽ ſcḋm diẽ hanc: peccauimus: iniquitatẽ fecimus dñe in omnem iuſticiã tuã. Auertatur obſecro ira tua & furor tuus a ciuitate tua hieruſalem & a monte ſancto tuo. Propter peccatã enim nr̃a & iniquitates patrũ noſtrorũ hieruſalẽ & populus tuus in opprobriũ ſunt omnibus per circuitũ nr̃m. Nũc ergo exaudi deus nr̃ orationem ſerui tui: & preces eius: & oſtende faciẽ tuã ſuper ſanctuariũ tuũ quod deſertũ eſt. Propter temetipſum inclina deus meus aurẽ tuã & audi: aperi oculos tuos & vide deſolationẽ noſtram & ciuitatẽ ſuper quã inuocatũ eſt nomẽ tuũ. Neq; enim in iuſtificationibus nr̃is proſternimus preces ante faciẽ tuã: ſed in miſerationibus tuis multis. Exaudi dñe: placare domine: attende & fac. Ne moreris propter temetipſum deus meus: quia nomẽ tuũ inuocatũ eſt ſuper ciuitatẽ & ſuper populum tuũ. Cũq; adhuc loquerer & orarẽ & confiterer peccatã mea & peccatã populi mei iſrael vt proſternerẽ preces meas in conſpectu dei mei: pro monte ſancto dei mei. Adhuc me loquẽte in oratione mea ecce vir gabriel quem videram in viſione

Trãſ.Gre.lxx.cũ interp.latina.

quod ſcriptũ eſt in lege moyſi ſerui dei: quia peccauimus ei:
ὁ γεγραμμένος ἐν νόμῳ μωυσῆ δούλου τοῦ θεοῦ, ὅτι ἡμάρτομεν αὐτῷ, καὶ ἔστησεν τοὺς λόγους αὐτοῦ οὓς ἐλάλησεν
& ſtatuit ſermones ſuos quos locutus eſt ſuper nos & ſuper iudices nr̃os qui iudicauerũt nos vt ſuperinduceret ſuper nos mala magna: qualia nõ fuerũt ſub
ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς κριτὰς ἡμῶν οἳ ἔκριναν ἡμᾶς ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ μεγάλα, οἷα οὐ γέγονεν ὑποκάτω
omni celo ſcḋm quod facta ſũt in hieruſalem: ſicut ſcriptum eſt in lege moyſi. omnia mala iſta
παντὸς τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὰ γενόμενα ἐν ἱερουσαλήμ, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ. πάντα κακὰ ταῦτα
venerũt ſuper nos: & nõ rogauimus faciem domini dei nr̃i: vt recederemus ab iniquitatibus nr̃is & intelligeremus in omni veritate. & vigilauit dñs
ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἀποστῆναι ἀπὸ τῶν ἀδικιῶν ἡμῶν καὶ τοῦ συνιέναι ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ. καὶ ἐγρηγόρησεν κύριος ὁ
deus nr̃ ſuper maliciã: & adduxit ea ſuper nos: quia iuſtus dñs deus nr̃ ſuper omnem facturã
θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τὴν κακίαν, καὶ ἐπήγαγεν αὐτὰ ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσαν τὴν ποίησιν
ſuam quã fecit: & nõ audiuimus
αὐτοῦ ἣν ἐποίησεν, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῆς
vocẽ eius. & nũc dñe deus nr̃: qui eduxiſti
φωνῆς αὐτοῦ. καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὃς ἐξήγαγες τὸν
populum tuũ de terra egypti in manu forti: & feciſti tibi ipſi nomẽ ſicut dies hec: peccauimus inique
λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡμάρτομεν ἠνομή-
fecimus iniuſte egimus: dñe in omni miã tua auertatur obſecro furor tuus & ira tua a ciuitate
σαμεν ἠδικήσαμεν, κύριε ἐν πάσῃ ἐλεημοσύνῃ σου ἀποστραφήτω δὴ ὁ θυμός σου καὶ ἡ ὀργή σου ἀπὸ τῆς πόλεώς
tua hieruſalem mõte ſancto tuo: quia peccauimus in
σου ἱερουσαλὴμ ὄρους ἁγίου σου, ὅτι ἡμάρτομεν ἐν ταῖς
iniquitatibus nr̃is & patrum nr̃orum hieruſalem: & populus tuus
ἀδικίαις ἡμῶν καὶ πατέρων ἡμῶν ἱερουσαλήμ, καὶ ὁ λαός σου
in opprobriũ factus eſt in omnibus qui in circuitu nr̃o.
εἰς ὀνειδισμὸν ἐγένετο ἐν πᾶσι τοῖς περικύκλῳ ἡμῶν.
& nũc exaudi dñe deus nr̃ orationem ſerui tui & deprecationes eius: & oſtende faciem
καὶ νῦν εἰσάκουσον κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν τῆς προσευχῆς τοῦ δούλου σου καὶ τῶν δεήσεων αὐτοῦ, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν
tuã ſuper ſanctuariũ tuũ deſertũ propter te dñe. inclina deus meus aurẽ tuã. & audi: aperi ocu-
σου ἐπὶ τὸ ἁγίασμά σου τὸ ἔρημον ἕνεκέν σου κύριε. κλῖνον ὁ θεός μου τὸ οὖς σου καὶ ἄκουσον, ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλ-
los tuos & vide deſolationẽ nr̃am & ciuitatis tue:
μούς σου καὶ ἴδε τὸν ἀφανισμὸν ἡμῶν καὶ τῆς πόλεώς σου,
ſuper quã inuocatũ eſt nomẽ tuũ ſuper eam: quia nõ in
ἐφ' ἧς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ' αὐτῆς, ὅτι οὐκ ἐπὶ
iuſticiis nr̃is nos proiicimus miſerationẽ noſtrã in conſpectu tuo: ſed in miſerationes tuas mul-
ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν ἡμεῖς ῥιπτοῦμεν τὸν οἰκτιρμὸν ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου τοὺς πολ-
tas dñe: exaudi dñe: placare dñe: attẽde domine: fac & ne tardaueris propter te dñe deus meus.
λοὺς κύριε, εἰσάκουσον κύριε, ἱλάσθητι κύριε, πρόσχες κύριε, ποίησον καὶ μὴ χρονίσῃς ἕνεκέν σου κύριε ὁ θεός μου,
quia nomẽ tuũ inuocatũ eſt ſuper ciuitatẽ tuã & ſuper
ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὴν πόλιν σου καὶ ἐπὶ
populum tuũ. & adhuc me loquẽte & orante &
τὸν λαόν σου. καὶ ἔτι μου λαλοῦντος καὶ προσευχομένου καὶ
confitente peccata mea & peccata populi
ἐξαγορεύοντος τὰς ἁμαρτίας μου καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ
mei iſrael: & proiiciente miam meã corã dñ̃o deo meo
μου ἰσραήλ, καὶ ῥιπτοῦντος τὸν ἔλεόν μου ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ μου
ſuper mõte ſanctũ dei mei: & adhuc me loquẽte in
ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔτι μου λαλοῦντος ἐν τῇ
oratione: & ecce vir gabriel quẽ vidi in principio
προσευχῇ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ γαβριὴλ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀρχῇ

Tráſla.gre.lxx.cũ iter.latina.

volans: & tetigit me quaſi hora ſacrificii veſperti-
πετώμενος, καὶ ἥψατό μου ὡσεὶ ὥραν θυσίας ἑσπερι-
ne: & erudiuit me & locutus eſt mecũ & di-
νῆς, καὶ συνέτισέν με καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ καὶ εἶ-
xit: daniel nũc egreſſus ſũ vt preberem intelligẽtiã. in prin-
πεν, δανιήλ νῦν ἐξῆλθον συμβιβάσαι σύνεσιν. ἐν ἀρ-
cipio deprecationis tue egreſſus eſt ſermo: & ego veni vt
χῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθεν ὁ λόγος, καὶ ἐγὼ ἦλθον τοῦ
annunciarẽ tibi quia vir deſideriorũ es tu: & animaduerte
ἀναγγεῖλαί σοι ὅτι ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν εἶ σύ, καὶ ἐννοήθητι
in verbo & intellige in viſione. ſeptuaginta
ἐν τῷ ῥήματι καὶ σύνες ἐν τῇ ὀπτασίᾳ. ἑβδομήκοντα
hebdomades conciſe ſunt ſuper populum tuũ & ſuper
ἑβδομάδες συνετμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ
ciuitatẽ ſanctam. vt cõſumetur peccatum: &
τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν. τοῦ συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν, καὶ
ad ſignandũ peccata & ad delendũ iniquitates:
τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίας, καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς ἀνομίας,
& ad propitiandũ propter iniuſticias: & ad ducẽdũ iuſticiã
καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύ-
eternã: & ad ſignandũ viſiones & prophetiã:
νην αἰώνιον, καὶ τοῦ σφραγίσαι ὅρασιν καὶ προφητείαν,
& ad vngẽdũ ſanctũ ſanctorũ. & cognoſces & intelliges ab
καὶ τοῦ χρῖσαι ἅγιον ἁγίων. καὶ γνώσῃ καὶ συνήσεις ἀπὸ
exitu ſermonis vt reſpondeat & vt edificetur hie-
ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι ἱε-
ruſalem vſq; ad xp̃m ducem: hebdomades ſeptẽ.
ρουσαλὴμ ἕως χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ἑπτά.
& hebdomades ſexaginta due rurſus edificabitur
καὶ ἑβδομάδες ἑξηκονταδύο πάλιν οἰκοδομηθήσεται
platea & murus in anguſtia tẽporum: & poſt
πλατεῖα καὶ τεῖχος ἐν στενοχωρίᾳ τῶν χρόνων, καὶ με-
hebdomadas ſexagintaquatuor: & deſtruetur:
τὰ ἑβδομάδας ἑξηκοντατέσσαρας καὶ ἐξολοθρευθήσεται
vnctio & iudiciũ nõ eſt in eo. at ciuitatẽ &
χρῖσμα καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. τὴν δὲ πόλιν καὶ
ſanctũ diſſipabit cũ duce veniente &
τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ καὶ
ſuccidentur ſicut in diluuio & vſq; ad finẽ bel-
ἐκκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ καὶ ἕως τέλους πο-
li conciſi ordinabit deſolationibus & cõforta-
λέμου συντετμημένου τάξει ἀφανισμοῖς καὶ δυναμώ-
Mat. 24.b. bit teſtamẽtũ multis hebdomada vna: & in dimidio
σει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομὰς μία, καὶ ἐν τῷ ἡμίσει
hebdomade auferet ſacrificiũ & libamẽ. & in
τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή. καὶ ἐπὶ τὸ
tẽplo abominatio deſolationũ erit. & vſq; ad cõſumma-
ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων ἔσται. καὶ ἕως συντελεί-
tione tẽporis cõſumatio dabitur ſuper deſolationẽ.
ας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. Ca.10.

In anno tertio cyri regis perſarum: verbũ
Ἐν ἔτει τρίτῳ κύρου βασιλέως περσῶν, λόγος
reuelatũ eſt danieli cuius nomẽ vocatũ eſt balta-
ἀπεκαλύφθη τῷ δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα ἐπεκλήθη βαλτά-
ſar: & verum verbũ: & fortitudo magna & itelle-
σαρ, καὶ ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ δύναμις μεγάλη καὶ σύνε-
ctus datus eſt ei in viſione. in diebus illis
σις ἐδόθη αὐτῷ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
ego daniel eram lugens tres hebdomadas dierũ: pa-
ἐγὼ δανιὴλ ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν, ἄρ-
nẽ deſideriorũ nõ comedi: & caro & vinũ nõ intra-
τον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλ-
uit in os meũ: & vnguẽto nõ vnctus ſũ vſq; ad
θεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἄλειμμα οὐκ ἠλειψάμην ἕως
plenitudinẽ triũ hebdomadarũ dierũ. & in die vi-
πληρώσεως τριῶν ἑβδομάδων ἡμερῶν. καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰ-
geſima & quarta menſis primi: & ego erã iuxta
κοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, καὶ ἐγὼ ἤμην ἐχόμενος
fluuiũ magnũ ipſe eſt tigris: & leuaui ocu-
τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου αὐτός ἐστιν τίγρις, καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλ-
los meos & vidi: & ecce vir vnus indutus lineis:
μούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εἷς ἐνδεδυμένος βαδδίν,

Tráſla.B.Hie.

a principio cito volans tetigit me in tempore ſacrificii veſpertini & docuit me & locutus eſt mihi. dixitq;. Daniel nunc egreſſus ſũ vt docerẽ te & intelligeres. Ab exordio precũ tuarũ egreſſus eſt ſermo. Ego autẽ veni vt indicarẽ tibi: quia vir deſideriorũ es. Tu autẽ animaduerte ſermonẽ: & intellige viſionẽ. Septuaginta hebdomades abbreuiate ſũt ſuper populum tuũ: & ſuper vrbẽ ſanctã tuã vt cõſumetur preuaricatio & finẽ accipiat peccatũ: & deleatur iniquitas: & adducatur iuſticia ſempiterna: & impleatur viſio & prophetia & vngatur ſanctus ſanctorũ. Scito ergo & animaduerte ab exitu ſermonis vt iterũ edificetur hieruſalẽ vſq; ad xp̃m ducẽ: hebdomades ſeptẽ: & hebdomades ſexaginta due erũt. Et rurſum edificabitur platea & muri in anguſtia tẽporũ. Et poſt hebdomades ſexaginta duas occidetur xp̃s: & nõ erit eius populus qui eũ negaturus eſt. Et ciuitatẽ & ſanctuariũ diſſipabit populus cũ duce venturo & finis eius vaſtitas: & poſt finẽ belli ſtatuta deſolatio. Cõfirmabit autẽ pactũ multis hebdomada vna: & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificiũ: & erit in tẽplo abominatio deſolationis: & vſq; ad cõſummationẽ & finem perſeuerabit deſolatio. 10.

Anno tertio regni cyri regis perſarum: verbum reuelatũ eſt danieli cognomẽto balthaſar: & verbum verum & fortitudo magna: intellexitq; ſermonẽ. Intelligẽtia enim eſt opus in viſione. In diebus illis ego daniel lugebam trium hebdomadarum diebus: panẽ deſiderabilem nõ comedi: & caro & vinũ nõ introierũt in os meũ. Sed neq; vnguẽto vnctus ſum donec cõplerẽtur triũ hebdomadarum dies. Die autẽ viceſima & quarta menſis primi eram iuxta fluuiũ magnum qui eſt tigris: & leuaui oculos meos & vidi. Et ecce vir vnus veſtitus lineis:

Tex.heb.Dani.x. Pñtiua.heb.

בתחלה מעף ביעף נגע אלי כעת | חלל יעף
מנחת ערב ויבן וידבר עמי ויאמר | בין
דניאל עתה יצאתי להשכילך בינה | אמר שכל
בתחלת תחנוניך יצא דבר ואני | חנן
באתי להגיד כי חמודות אתה ובין | בוא נגד
בדבר והבן במראה שבעים שבעים | חמד ראה
נחתך על עמך ועל עיר קדשך | חתך
לכלא הפשע ולחתם חטאות ולכפר | תמם
עון ולהביא צדק עלמים ולחתם | בוא עלם
חזון ונביא ולמשח קדש קדשים | נבא
ותדע ותשכל מן מצא דבר להשיב | שכל יצא
ולבנות ירושלם עד משיח נגיד | שוב בנה
שבעים שבעה ושבעים ששים | משח נגד
ושנים תשוב ונבנתה רחוב וחרוץ | שנה בנה
ובצוק העתים ואחרי השבעים | רחב חרץ
ששים ושנים יכרת משיח ואין לו | כרת
והעיר והקדש ישחית עם נגיד | שחת
הבא וקצו בשטף ועד קץ מלחמה | בוא לחם
נחרצת שממות והגביר ברית | גבר
לרבים שבוע אחד וחצי השבוע | ברת רבב
ישבית זבח ומנחה ועל כנף | שבע חצה
שקוצים משמם ועד כלה ונחרצה | שבת שקץ
תתך על שמם | נתך

Cap.x.

בשנת שלוש לכורש מלך פרס | שנה
דבר נגלה לדניאל אשר נקרא | גלה קרא
שמו בלטשאצר ואמת הדבר
וצבא גדול ובין את הדבר ובינה | גדל
לו במראה בימים ההם אני דניאל | ראה יום
הייתי מתאבל שלשה שבעים | היה
ימים לחם חמדות לא אכלתי ובשר
ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי | בוא פה
עד מלאת שלשת שבעים ימים
וביום עשרים וארבעה לחדש | כלה
הראשון ואני הייתי על יד הנהר
הגדול הוא חדקל ואשא את עיני | נשא
וארא והנה איש אחד לבוש בדים | באה בד

Pritiua.heb. | Tex.he.Dani.x. | Traſl.B.Hie. | Traſ.Gre.lxx.cũ interp.latina.

& renes eius accincti auro obrizo: & corpus ei⁹ quaſi chryſolith⁹: & facies eius velut ſpecies fulguris: & oculi eius vt lampas ardens: & brachia ei⁹: & que deorſum ſunt vſq; ad pedes q̃ſi ſpecies eris cãdẽtis: & vox ſmonũ eius vt vox multitudinis. Vidi aũt ego daniel ſolus viſionẽ. Porro viri qui erant mecum non viderunt ſed terror nimius irruit ſuper eos: & fugerunt in abſconditum. Ego autem relict⁹ ſolus vidi viſionẽ grandem hanc: & non remãſit in me fortitudo: ſed & ſpẽs mea imutata eſt in me: & emarcui: nec habui q̃cq̃ virium. Et audiui vocem ſermonum eius: & audiens iacebam cõſternatus ſuper faciẽ meã: & vultus me⁹ herebat terre. Et ecce manus tetigit me: & erexit me ſup genua mea & ſup articulos manuũ meaꝝ. Et dixit ad me. Daniel vir deſiderioꝝ: intellige verba q̃ ego loquor ad te: & ſta in gradu tuo. Nunc eñi ſum miſſus ad te. Cumq; dixiſſet mihi ſermonem iſtum: ſteti tremens & ait ad me. Noli metuere daniel: quia ex die primo quo poſuiſti cor tuum ad intelligendũm vt te affligeres in conſpectu dei tui: exaudita ſũt verba tua: & ego veni ꝓpter ſermões tuos. Princeps autẽ regni perſarũ reſtitit mihi viginti & vno dieb⁹: & ecce michael vnus de principibus primis venit in adiutorium meum: & ego remanſi ibi iuxta regem perſarum. Veni autem vt docerem te que ventura ſunt populo tuo in nouiſſimis diebus: q̃m adhuc viſio in dies. Cumq; loqueretur mihi huiuſcemodi verbis deieci vultum meũ ad terrã & tacui. Et ecce q̃ſi ſimilitudo filii hominis tetigit labia mea: & aperiẽs os meũ locutus ſum: & dixi ad eũ q ſtabat cõtra me. Dñe mi in viſione tua

Traſ.gre.lxx.cũ inter.lati. | Traſla.B.Hie. | Tex.he.Dani.xi. | Pritiua.heb.

diſſolute ſunt compages mee & nihil in me remãſit viriũ. Et quõ poterit ſeruus dñi mei loqui cum domino meo? Nihil enim in me remanſit virium: ſed & halitus me⁹ intercluditur. Rurſum ergo tetigit me q̃ſi viſio hoĩs: & cõfortauit me & dixit. Noli timere vir deſideriorum: pax tibi: confortare & eſto robuſtus. Cũq; loq̃retur mecũ cõualui & dixi. Loq̃re dñe mi: quia confortaſti me. Et ait. Nunquid ſcis quare venerim ad te? Et nunc reuertar vt prelier aduerſum principẽ perſaꝝ. Cum enĩ egrederer appãruit princeps grecorũ veniẽs. Verũtñ annũciabo tibi q̃d expꝛeſſum eſt in ſcriptura veritatis: & nemo eſt adiutor meus in oĩbus his niſi michael princeps veſter.

Cap.xi.

11. Ego aũt a primo anno darii medi ſtabã vt confortaretur & roboraretur: et nunc veritatẽ annũciabo tibi. Ecce adhuc tres reges ſtabunt in pſide: & quartus ditabitur opibus nimiis ſup oẽs: et cũ inualuerit diuitiis ſuis concitabit oẽs aduerſuꝫ regnũ grecie. Surget vero rex fortis: et dñabitur poteſtate multa: et faciet q̃d placuerit ei: & cũ ſteterit cõteretur regnũ eius & diuidetur in quattuor vẽtos celi: ſed non in poſteros ei⁹ neq; ſm potentiã illius qua dñat⁹ eſt. Lacerabitur enĩ regnũ eius etiã in externos exceptis his: et cõfortabitur rex auſtri: & de prĩcipibus ei⁹ ꝓualebit ſup eũ. Et dñabitur ditiõe. Multa enĩ dñatio eius. Et poſt finẽ annoꝝ federabũtur. Filiaq; regis auſtri veniet ad regem aquilonis facere amiciciam: & non obtinebit fortitudinẽ brachii: nec ſtabit ſemen eius. et tradetur ipſa: et q adduxerũt eam adoleſcẽtes eius et q cõfortabãt eã i tpib⁹. Et ſtabit de germine radicũ ei⁹ plãtatio: & veniet cũ exercitu: & ingredietur ꝓuinciã regis aqlõis: et abutetur eis & obtinebit.

וְגַם אֱלֹהֵיהֶם עִם נְסִכֵיהֶם עִם כְּלֵי
חֶמְדָּתָם כֶּסֶף וְזָהָב בַּשְּׁבִי יָבֵא
מִצְרָיִם וְהוּא שָׁנִים יַעֲמֹד מִמֶּלֶךְ
הַצָּפוֹן: וּבָא בְּמַלְכוּת מֶלֶךְ הַנֶּגֶב
וְשָׁב אֶל אַדְמָתוֹ: וּבָנָו יִתְגָּרוּ
וְאָסְפוּ הֲמוֹן חֲיָלִים רַבִּים וּבָא בוֹא
וְשָׁטַף וְעָבָר וְיָשֹׁב וְיִתְגָּרֶה עַד מָעֻזּוֹ:
וְיִתְמַרְמַר מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְיָצָא וְנִלְחַם
עִמּוֹ עִם מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֶעֱמִיד הָמוֹן
רָב וְנִתַּן הֶהָמוֹן בְּיָדוֹ: וְנִשָּׂא הֶהָמוֹן
יָרוּם לְבָבוֹ וְהִפִּיל רִבֹּאוֹת וְלֹא יָעוֹז:
וְשָׁב מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֶעֱמִיד הָמוֹן רַב
מִן הָרִאשׁוֹן וּלְקֵץ הָעִתִּים שָׁנִים
יָבוֹא בוֹא בְּחַיִל גָּדוֹל וּבִרְכוּשׁ
רָב: וּבָעִתִּים הָהֵם רַבִּים יַעַמְדוּ
עַל מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וּבְנֵי פָּרִיצֵי עַמְּךָ
יִנַּשְּׂאוּ לְהַעֲמִיד חָזוֹן וְנִכְשָׁלוּ: וְיָבֹא
מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְיִשְׁפֹּךְ סוֹלְלָה וְלָכַד
עִיר מִבְצָרוֹת וּזְרֹעוֹת הַנֶּגֶב לֹא
יַעֲמֹדוּ וְעַם מִבְחָרָיו וְאֵין כֹּחַ לַעֲמֹד:
וְיַעַשׂ הַבָּא אֵלָיו כִּרְצוֹנוֹ וְאֵין עוֹמֵד
לְפָנָיו וְיַעֲמֹד בְּאֶרֶץ הַצְּבִי וְכָלָה
בְיָדוֹ: וְיָשֵׂם פָּנָיו לָבוֹא בְּתֹקֶף
כָּל מַלְכוּתוֹ וִישָׁרִים עִמּוֹ וְעָשָׂה
וּבַת הַנָּשִׁים יִתֶּן לוֹ לְהַשְׁחִיתָהּ
וְלֹא תַעֲמֹד וְלֹא לוֹ תִהְיֶה: וְיָשֵׁב
פָּנָיו לָאִיִּים וְלָכַד רַבִּים וְהִשְׁבִּית
קָצִין חֶרְפָּתוֹ לוֹ בִּלְתִּי חֶרְפָּתוֹ
יָשִׁיב לוֹ: וְיָשֵׁב פָּנָיו לְמָעוּזֵּי
אַרְצוֹ וְנִכְשַׁל וְנָפַל וְלֹא יִמָּצֵא:
וְעָמַד עַל כַּנּוֹ מַעֲבִיר נוֹגֵשׂ הֶדֶר
מַלְכוּת וּבְיָמִים אֲחָדִים יִשָּׁבֵר וְלֹא
בְאַפַּיִם וְלֹא בְמִלְחָמָה: וְעָמַד עַל
כַּנּוֹ נִבְזֶה וְלֹא נָתְנוּ עָלָיו הוֹד
מַלְכוּת וּבָא בְשַׁלְוָה וְהֶחֱזִיק מַלְכוּת
בַּחֲלַקְלַקּוֹת: וּזְרֹעוֹת הַשֶּׁטֶף יִשָּׁטְפוּ

כלה
שבה בוא
שנה עמד מלך
בוא
שוב גרה
אסף בוא
שטף עבר
גרה
מרר לחם
רום נפל
שוב עמד
שוב שנה
בוא גדל
רכש רבב
פרץ
נשא חזה
כשל
שפך
לכד
בצר
בחר כוח
עשה בוא
צבה כלה
צבא
שום
נשה נתן
שחת עמד
היה שוב
אי שבת
קצן שוב
פנה עזז
מצא
כנן עבר
נגש יום
שבר לחם
בזה
בוא שלה
חזק שטף

Inſuper & deos eorum & ſculptilia: vaſa quoq; precioſa auri & argenti captiua ducet ī egyptū. Ipſe preualebit aduerſus regē aqlonis. Et itrabit in regnū rex auſtri: & reuertetur ad terram ſuā. Filii aūt ei⁹ puocabūtur & cōgregabūt multitudinē exercituū plimorū. Et veniet pperās & inundās: & reuertetur & cōcitabitur & cōgredietur cū robore eius. Et puocat⁹ rex auſtri egredietur & pugnabit aduerſus regem aqlonis: & preparabit multitudinē nimiā & dabitur multitudo in manus ei⁹: & capiet multitudinem & exaltabitur cor eius: & deiciet multa milia: ſed non preualebit. Conuertetur enim rex aquilonis & preparabit multitudinē multo maiorē q̄ prius. Et in fine tēpoꝝ annorūq; veniet pperās cū exercitu magno & opibus nimiis. In tpibus illis multi cōſurgēt aduerſus regē auſtri. Filii quoq; puaricatorū populi tui extollētur vt ipleāt viſionē & corruēt. Et veniet rex aquilonis & cōportabit aggerem & capiet vrbes munitiſſimas & brachia auſtri nō ſuſtinebūt. Et cōſurgēt electi eius ad reſiſtendū: & nō erit fortitudo: & faciet veniēs ſup eū iuxta placitū ſuū: & nō erit q ſtet cōtra faciē ei⁹: & ſtabit in terra inclyta & cōſumet in manu ei⁹: & ponet faciē ſuā: & veniet ad tenēdū vniuerſū regnū ei⁹: & recta faciet cū eo: & filiā feminarū dabit ei vt euertat illū & nō ſtabit nec illi⁹ erit: & cōuertet faciē ſuā ad inſulas & capiet multas: & ceſſare faciet pricipē opprobrii ſui: & opprobriū eius cōuertetur in eū: & cōuertet faciē ſuā ad iperiū terre ſue: & impinget & corruet & nō inuenietur: & ſtabit in loco ei⁹ viliſſim⁹ & indign⁹ decore regio: & in paucis dieb⁹ cōteretur nō ī furore nec in pɫio. Et ſtabit ī loco ei⁹ deſpect⁹: & nō tribuetur ei honor regi⁹. Et veniet clam & obtinebit regnū ī fraudulētia. Et brachia pugnātis expugnabūtur

τ deos eoꝝ cum conflatilib⁹ eoꝝ: oē vas
καί γε τοὺς θεοὺς αὐτῶν μετὰ τῶν χωνευτῶν αὐτῶν, πᾶν σκεῦ-
desiderabile eoꝝ argenti τ auri cū captiuitate
ος ἐπιθυμητὸν αὐτῶν ἀργυρίου καὶ χρυσίου μετὰ αἰχμαλωσίας
ducet in egyptum. τ ipse stabit sup regem aqlo-
οἴσει εἰς αἴγυπτον. καὶ αὐτὸς στήσεται ὑπὲρ βασιλέα τοῦ βορ-
nis: τ intrabit in regnum regis austri
ρᾶ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως τοῦ νότου,
τ reuertetur ad τ terrā suā. τ filij eius congregabūt turbā
καὶ ἀναστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ υἱοὶ αὐτοῦ συνάξουσιν ὄχλον
exercituū multoꝝ: τ veniet veniens τ inūdans
δυνάμεων πολλῶν, καὶ εἰσελεύσεται ἐρχόμενος καὶ κατακλύ-
τ pertransibit τ sedebit τ aggredietur
ζων, καὶ παρελεύσεται καὶ καθίσεται καὶ προσσυμπλακήσεται
vsq ad robur eius. τ irritabitur rex austri.
ἕως τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. καὶ ἀγριανθήσεται ὁ βασιλεὺς τοῦ νότου.
τ egredietur τ pugnabit cū rege aqlonis:
καὶ ἐξελεύσεται καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ βορρᾶ.
τ statuet turbā multā: τ tradetur turba in manu eius
καὶ στήσει ὄχλον πολύν, καὶ παραδοθήσεται ὁ ὄχλος ἐν χειρὶ αὐτοῦ.
τ capiet turbā. τ exaltabit cor eius: τ deijciet
καὶ λήψεται τὸν ὄχλον καὶ ὑψωθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ καταβα-
millia τ nō pualebit. τ reuertet rex
λεῖ μυριάδας καὶ οὐκ ἀντισχύσει. καὶ ἐπιστρέψει ὁ βασιλεὺς τοῦ
aqlonis: τ adducet turbā multā supra priorē: τ in fine
βορρᾶ, καὶ ἄξει ὄχλον πολὺν ὑπὲρ τὸν πρότερον, καὶ εἰς τέλος
tpm veniet introitu in virtute magna τ in substātia
τῶν καιρῶν ἐπελεύσεται εἰσοδία ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν ὑπάρξει
multa. τ in tpib⁹ illis multi insurgent in re-
πολλῇ. καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις πολλοὶ ἐπαναστήσονται ἐπὶ βα-
gem austri. τ filij pestilētū ppli tui extollent
σιλέα τοῦ νότου. καὶ υἱοὶ τῶν λοιμῶν τοῦ λαοῦ σου ἐπαρθήσονται
statuere visionē τ infirmabunt. τ veniet rex aqlonis
στῆσαι ὅρασιν καὶ ἀσθενήσουσι. καὶ εἰσελεύσεται βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ
τ effūdit aggerem: τ capiet vrbes munitas. τ bra-
καὶ ἐκχεεῖ πρόσχωμα, καὶ συλλήψεται πόλεις ὀχυράς. καὶ οἱ βρα-
chia regis austri nō stabunt. τ cōsurgent ele-
χίονες τοῦ βασιλέως τοῦ νότου οὐ στήσονται· καὶ ἀναστήσονται οἱ ἐκλε-
cti ei⁹: τ nō erit robur ad stādū. τ faciet veniens aduersū
κτοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ἰσχὺς τοῦ στῆναι. καὶ ποιήσει ὁ εἰσπορευόμενος πρὸς
eum scdm voluntatē suā. τ nō erit stans ꝯ faciem ei⁹.
αὐτὸν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔστιν ἑστὼς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ.
τ stabit in terra inclyta τ cōsumabit in manu eius:
καὶ στήσεται ἐν τῇ γῇ τοῦ σαβί, καὶ συντελεσθήσεται ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.
τ ponet faciem suā vt veniat in fortitudie oīs regni
καὶ τάξει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰσελθεῖν ἐν ἰσχύι πάσης τῆς βασιλεί-
ei⁹ τ recta oīa cū eo faciet. τ filiam
ας αὐτοῦ, καὶ εὐθεῖα πάντα μετ' αὐτοῦ ποιήσει· καὶ θυγατέρα τῶν
mulierꝰ dabit ei vt corrūpat eam: τ nō pmanebit τ
γυναικῶν δώσει αὐτῷ τοῦ διαφθεῖραι αὐτήν, καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ καὶ
nō illi erit. τ conuertet faciem suā in insulas τ
οὐκ αὐτῷ ἔσται. καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὰς νήσους καὶ
capiet multas. τ cessare faciet pncipes opprobrij sui
συλλήψεται πολλάς. καὶ καταπαύσει ἄρχοντας ὀνειδισμοῦ αὐτῶν,
τ opprobriū ei⁹ cōuertet ei: τ cōuertet faciem
καὶ ὁ ὀνειδισμὸς αὐτοῦ ἐπιστρέψει αὐτῷ. καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον
suā ad fortitudinē terre sue. τ infirmabit τ cadet τ nō
αὐτοῦ εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς αὐτοῦ, καὶ ἀσθενήσει καὶ πεσεῖται καὶ οὐχ
inuenietur. τ surget de radice eius plāta regni in
εὑρεθήσεται. καὶ ἀναστήσεται ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ φυτὸν βασιλείας ἐπὶ
pparationē eius transferens faciens gliam regni. τ
τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ παραβιβάζων πράσσων δόξαν βασιλείας. καὶ
in diebus illis cōteretur: τ nō in facie neqꝫ
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συντριβήσεται, καὶ οὐκ ἐν προσώποις οὐδὲ
in prelio stabit in pparatiōe eius spernet: τ nō
ἐν πολέμῳ στήσεται. ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ ἐξουδενώθη, καὶ οὐκ
dedit sup eū gliam regni: τ veniet in abūdātia τ ob-
ἔδωκεν ἐπ' αὐτὸν δόξαν βασιλείας, καὶ ἥξει ἐν εὐθηνίᾳ καὶ κρα-
tinebit regnum in blanditijs: τ brachia in-
τήσει βασιλείας ἐν ὀλισθήμασι. καὶ βραχίονες τοῦ κα-
undantis deuoluentur
τακλύζοντος κατακλυσθήσονται

τ facie eius τ cōterentur. τ dux fede-
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ συντριβήσονται· καὶ ἡγούμενος δια-
ris: τ a cōmixtionib⁹ erga eū faciet dolū
θήκης. καὶ ἀπὸ τῶν συναμίξεων πρὸς αὐτὸν ποιήσει δόλον
τ ascendet τ pualebit sup eū in pauca gēte: τ
καὶ ἀναβήσεται καὶ ὑπερισχύσει αὐτοῦ ἐν ὀλίγῳ ἔθνει, καὶ
in abūdātia τ in pinguib⁹ regiōib⁹ veniet. τ faciet q̄ nō
ἐν εὐθηνίᾳ καὶ ἐν πίοσι χώραις ἥξει· καὶ ποιήσει ἃ οὐκ
fecerunt pres eius: τ pres pm
ἐποίησαν οἱ πατέρες αὐτοῦ, καὶ οἱ πατέρες τῶν πατέ-
ei⁹ pdam τ spolia τ substātiā eis dispert-
ρων αὐτοῦ προνομὴν καὶ σκῦλα καὶ ὕπαρξιν αὐτοῖς διασκορ-
get: τ sup egyptū cogitabit cogitatiōes suas vsq ad tps.
πιεῖ, καὶ ἐπ' αἴγυπτον λογιεῖται λογισμοὺς αὐτοῦ ἕως καιροῦ.
τ suscitabit fortitudo ei⁹ τ cor ei⁹ in re-
καὶ ἐξεγερθήσεται ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ βασι-
gem austri in virtute magna: τ rex
λέα τοῦ νότου ἐν δυνάμει μεγάλῃ. καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ
austri inibit bellum τ in virtute magna τ forti
νότου συνάψει πόλεμον ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἰσχυρᾷ
valde: τ nō stabit. qꝛ cogitabūt cōtra eū cogita-
σφόδρα, καὶ οὐ στήσεται· ὅτι λογιοῦνται ἐπ' αὐτὸν λογισ-
tiōes: τ cōedent necessaria eius τ conterent e-
μούς, καὶ φάγονται τὰ δέοντα αὐτοῦ καὶ συντρίψουσιν αὐ-
um. τ exercitus dissoluet: τ cadent vulnerati
τόν. καὶ δυνάμεις κατακλύσει, καὶ πεσοῦνται τραυματί-
multi. τ vtriqꝫ reges corda eoꝝ
αι πολλοί. καὶ ἀμφότεροι οἱ βασιλεῖς αἱ καρδίαι αὐτῶν
in malum. τ in mensa vna mēdacia loquētur
εἰς πονηρίαν, καὶ ἐπὶ τραπέζῃ μιᾷ ψευδῆ λαλήσουσιν
τ nō dirigetur: qꝛ finis in tps: τ reuertet in
καὶ οὐ κατευθυνεῖ, ὅτι ἔτι πέρας εἰς καιρόν. καὶ ἐπιστρέψει εἰς
terrā suā in substātia multa: τ cor ei⁹ aduers⁹
τὴν γῆν αὐτοῦ ἐν ὑπάρξει πολλῇ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ
testamētū sctm. τ faciet τ reuertet in terrā su-
διαθήκην ἁγίαν. καὶ ποιήσει καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐ-
am: τ in tps reuertetur τ veniet in austro τ nō
τοῦ. εἰς τὸν καιρὸν ἐπιστρέψει καὶ ἥξει ἐν τῷ νότῳ, καὶ οὐκ
erit sicut pma τ vltima. τ venient in eo
ἔσται ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἐσχάτη. καὶ εἰσελεύσονται ἐν αὐτῷ
egredientes cithij τ humiliabitur. τ re-
οἱ ἐκπορευόμενοι κίτιοι, καὶ ταπεινωθήσεται. καὶ ἐπιστρέ-
uertet τ indignabit sup testamētū sctm. τ faciet τ
ψει καὶ θυμωθήσεται ἐπὶ διαθήκην ἁγίαν, καὶ ποιήσει καὶ
reuertet τ intelliget derelinquentes testamē-
ἐπιστρέψει καὶ συνήσει ἐπὶ τοὺς καταλιπόντας διαθή-
tū sctm. τ brachia ex eo surgent. τ pollu-
κην ἁγίαν. καὶ βραχίονες ἐξ αὐτοῦ ἀναστήσονται. καὶ βεβη-
ent sanctuariū imperij. τ trāsferent
λώσουσι τὸ ἁγίασμα τῆς δυναστείας. καὶ μεταστήσουσι
iugē sacrificiū: τ dabunt abominatiōe desolatam
τὸν ἐνδελεχισμόν, καὶ δώσουσι βδέλυγμα ἠφανισμένον.
τ iniqagētes in testamētū inducent in lubricitatib⁹: τ
καὶ οἱ ἀνομοῦντες διαθήκην ἐπάξουσιν ἐν ὀλισθήμασι, καὶ
ppls cognoscētes deū suum: pualebunt faci-
λαὸς γινώσκοντες θεὸν αὐτοῦ, κατισχύσουσι καὶ ποιή-
ent. τ intelligētes ppli intelligent in multa:
σουσι. καὶ οἱ συνετοὶ τοῦ λαοῦ συνήσουσιν εἰς πολλά,
τ infirmabūt in gladio τ in flāma τ in captiuita
καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν φλογὶ καὶ ἐν αἰχμαλω-
te τ in direptiōe dierū. τ cū infirmati fuerint ipsi adiu
σίᾳ καὶ ἐν διαρπαγῇ ἡμερῶν. καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτοὺς βοη-
uabūt auxilio paruo: τ adducent ad eos multi in lu-
θήσονται βοήθειαν μικράν, καὶ προστεθήσονται ἐπ' αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλι-
bricitatib⁹: τ ab intelligētib⁹ infirmabunt: vt igne pflet ipsi τ
σθήμασι. καὶ ἀπὸ τῶν συνιέντων ἀσθενήσουσι, τοῦ πυρῶσαι αὐτοὺς καὶ
eligantur τ reuelentur vsqꝫ ad tps finē: qꝛ adhuc tps
τοῦ ἐκλέξασθαι καὶ τοῦ ἀποκαλυφθῆναι ἕως καιροῦ πέρας, ὅτι ἔτι εἰς καιρόν.
τ faciet scdm volūtatē suā: τ rex exaltabit τ magni-
καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ὁ βασιλεύς, καὶ ὑψωθήσεται καὶ μεγα-
ficabit sup oēm deū τ sup deū deoꝝ τ loquet suꝑba
λυνθήσεται ἐπὶ πάντα θεόν, καὶ ἐπὶ τὸν θεὸν τῶν θεῶν λαλήσει ὑπέρογκα

a facie eius & cōterētur. Inſuper & dux federis. Et poſt amicitias cum eo faciet dolum: & aſcendet & ſuperabit in modico populo: & abundātes & vberes vrbes ingredietur. Et faciet q̄ nō fecerūt patres ei⁹: & patres patrū eius. Rapinas & predā & diuitias eoꝝ diſſipabit: & cōtra firmiſſimas cogitatiōes inibit: & hoc vſq; ad tēpus. Et cōcitabitur fortitudo eius & cor eius ad uerſum regē auſtri in exercitu magno. Et rex auſtri puocabitur ad bellū multis auxiliis & fortib⁹ nimis: & non ſtabunt: quia inibunt aduerſus eū cōſilia. Et comedentes panē cū eo cōterēt illū: exercituſq; ei⁹ opprimetur: & cadet interfecti plurimi. Duorum quoq; regum cor erit vt male faciant: & ad mēſam vnā mēdaciū loquētur & nō proficient: quia adhuc finis in aliud tēpus. Et reuertetur in terrā ſuā cū opibus multis: & cor ei⁹ aduerſum teſtamētū ſanctū & faciet & reuertetur in terrā ſuā. Statuto tpe reuertetur & veniet ad auſtrū: & nō erit priori ſiɫe nouiſſimū. Et venient ſup eū trieres & romani & pcutietur & reuertetur. Et indignabitur cōtra teſtamētū ſctuarii & faciet: reuerteturq;: & cogitabit aduerſum eos q dereliq̄rūt teſtamentū ſctuarii. Et brachia ex eo ſtabūt & pollucēt ſctuariū fortitudinis: & auferēt iuge ſacrificiū: & dabūt abominationē in deſolationem. Et ipii ī teſtamētū ſimulabūt fraudulēter. Pplus aūt ſciēs deū ſuū obtinebit & faciet. Et docti in pplo docebūt plimos: & ruēt in gladio & in flāma: & in captiuitate & in rapina dierū. Cūq; corruerit ſubleuabūtur auxilio puulo: & applicabūtur eis plimi fraudulēter. Et de eruditis ruēt: vt ꝯflētur & eligātur & dealbētur vſq; ad tps pfinitū: qa adhuc aliud tps erit. Et faciet iuxta volūtatē ſuam rex & leuabitur & magnificabitur aduerſ⁹ oēm deū: & aduerſ⁹ deū deoꝝ loq̄tur magnifica:

מִלְּפָנָיו וְיִשָּׁבֵרוּ וְגַם נְגִיד בְּרִית:
וּמִן הִתְחַבְּרוּת אֵלָיו יַעֲשֶׂה מִרְמָה
וְעָלָה וְעָצַם בִּמְעַט גּוֹי: בְּשַׁלְוָה
וּבְמִשְׁמַנֵּי מְדִינָה יָבוֹא וְעָשָׂה אֲשֶׁר
לֹא עָשׂוּ אֲבֹתָיו וַאֲבוֹת אֲבֹתָיו בִּזָּה
וְשָׁלָל וּרְכוּשׁ לָהֶם יִבְזוֹר וְעַל
מִבְצָרִים יְחַשֵּׁב מַחְשְׁבֹתָיו וְעַד
עֵת: וְיָעֵר כֹּחוֹ וּלְבָבוֹ עַל מֶלֶךְ
הַנֶּגֶב בְּחַיִל גָּדוֹל וּמֶלֶךְ הַנֶּגֶב
יִתְגָּרֶה לַמִּלְחָמָה בְּחַיִל גָּדוֹל וְעָצוּם
עַד מְאֹד וְלֹא יַעֲמֹד כִּי יַחְשְׁבוּ
עָלָיו מַחֲשָׁבוֹת: וְאֹכְלֵי פַת בָּגוֹ
יִשְׁבְּרוּהוּ וְחֵילוֹ יִשְׁטוֹף וְנָפְלוּ
חֲלָלִים רַבִּים: וּשְׁנֵיהֶם הַמְּלָכִים
לְבָבָם לְמֵרָע וְעַל שֻׁלְחָן אֶחָד כָּזָב
יְדַבֵּרוּ וְלֹא תִצְלָח כִּי עוֹד קֵץ
לַמּוֹעֵד: וְיָשֹׁב אַרְצוֹ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל
וּלְבָבוֹ עַל בְּרִית קֹדֶשׁ וְעָשָׂה וְשָׁב
לְאַרְצוֹ: לַמּוֹעֵד יָשׁוּב וּבָא בַנֶּגֶב
וְלֹא תִהְיֶה כָרִאשֹׁנָה וְכָאַחֲרֹנָה:
וּבָאוּ בוֹ צִיִּים כִּתִּים וְנִכְאָה וְשָׁב
וְזָעַם עַל בְּרִית קוֹדֶשׁ וְעָשָׂה וְשָׁב
וְיָבֵן עַל עֹזְבֵי בְּרִית קֹדֶשׁ: וּזְרֹעִים
מִמֶּנּוּ יַעֲמֹדוּ וְחִלְּלוּ הַמִּקְדָּשׁ הַמָּעוֹז
וְהֵסִירוּ הַתָּמִיד וְנָתְנוּ הַשִּׁקּוּץ
מְשׁוֹמֵם: וּמַרְשִׁיעֵי בְרִית יַחֲנִיף
בַּחֲלַקּוֹת וְעַם יֹדְעֵי אֱלֹהָיו יַחֲזִקוּ
וְעָשׂוּ: וּמַשְׂכִּילֵי עָם יָבִינוּ לָרַבִּים
וְנִכְשְׁלוּ בְּחֶרֶב וּבְלֶהָבָה בִּשְׁבִי וּבְבִזָּה
יָמִים: וּבְהִכָּשְׁלָם יֵעָזְרוּ עֵזֶר מְעָט
וְנִלְווּ עֲלֵיהֶם רַבִּים בַּחֲלַקְלַקּוֹת:
וּמִן הַמַּשְׂכִּילִים יִכָּשְׁלוּ לִצְרוֹף
בָּהֶם וּלְבָרֵר וְלַלְבֵּן עַד עֵת קֵץ
כִּי עוֹד לַמּוֹעֵד: וְעָשָׂה כִרְצוֹנוֹ
הַמֶּלֶךְ וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְגַּדֵּל עַל כָּל
אֵל וְעַל אֵל אֵלִים יְדַבֵּר נִפְלָאוֹת

נגד ברת
חבר עשה
רמה
שמן מדן
בוא בזז
רכש בזר
בצר חשב
עור כוח
גדל
גרה לחם
עצם עמד
חשב
שבר שטף
נפל
רעע
דבר צלח
קצץ שוב
גדל
בוא
היה
ציה כאה
שוב ברת
בין
עמד קדש
עזז סור
תמד שקץ
שמם רשע
חנף חזק
עשה שכל
רבב כשל
שבה בזז
יום כשל
עזר לוה
צרף
עוד רצה
רום גדל
איל דבר
פלא

וְהִצְלִיחַ עַד כָּלָה זַעַם כִּי נֶחֱרָצָה נֶעֱשָׂתָה׃ וְעַל אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו לֹא יָבִין וְעַל חֶמְדַּת נָשִׁים וְעַל כָּל אֱלוֹהַּ לֹא יָבִין כִּי עַל כֹּל יִתְגַּדָּל׃ וְלֶאֱלֹהַּ מָעֻזִּים עַל כַּנּוֹ יְכַבֵּד וְלֶאֱלוֹהַּ אֲשֶׁר לֹא יְדָעֻהוּ אֲבֹתָיו יְכַבֵּד בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְאֶבֶן יְקָרָה וּבַחֲמֻדוֹת׃ וְעָשָׂה לְמִבְצְרֵי מָעֻזִּים עִם אֱלוֹהַּ נֵכָר אֲשֶׁר יַכִּיר יַרְבֶּה כָבוֹד וְהִמְשִׁילָם בָּרַבִּים וַאֲדָמָה יְחַלֵּק בִּמְחִיר׃ וּבְעֵת קֵץ יִתְנַגַּח עִמּוֹ מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְיִשְׂתָּעֵר עָלָיו מֶלֶךְ הַצָּפוֹן בְּרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים וּבָאֳנִיּוֹת רַבּוֹת וּבָא בַאֲרָצוֹת וְשָׁטַף וְעָבָר׃ וּבָא בְּאֶרֶץ הַצְּבִי וְרַבּוֹת יִכָּשֵׁלוּ וְאֵלֶּה יִמָּלְטוּ מִיָּדוֹ אֱדוֹם וּמוֹאָב וְרֵאשִׁית בְּנֵי עַמּוֹן׃ וְיִשְׁלַח יָדוֹ בַּאֲרָצוֹת וְאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא תִהְיֶה לִפְלֵיטָה׃ וּמָשַׁל בְּמִכְמַנֵּי הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וּבְכֹל חֲמֻדוֹת מִצְרָיִם וְלֻבִים וְכֻשִׁים בְּמִצְעָדָיו׃ וּשְׁמֻעוֹת יְבַהֲלֻהוּ מִמִּזְרָח וּמִצָּפוֹן וְיָצָא בְּחֵמָא גְדֹלָה לְהַשְׁמִיד וּלְהַחֲרִים רַבִּים׃ וְיִטַּע אָהֳלֵי אַפַּדְנוֹ בֵּין יַמִּים לְהַר צְבִי קֹדֶשׁ וּבָא עַד קִצּוֹ וְאֵין עוֹזֵר לוֹ׃

Cap.xij.

וּבָעֵת הַהִיא יַעֲמֹד מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל הָעֹמֵד עַל בְּנֵי עַמֶּךָ וְהָיְתָה עֵת צָרָה אֲשֶׁר לֹא נִהְיְתָה מִהְיוֹת גּוֹי עַד הָעֵת הַהִיא וּבָעֵת הַהִיא יִמָּלֵט עַמְּךָ כָּל הַנִּמְצָא כָּתוּב בַּסֵּפֶר׃ וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם׃ וְהַמַּשְׂכִּלִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד׃

& dirigetur: donec compleatur iracūdia. Perpetrata quippe ē definitio. Et deū patrū ſuorū non reputabit: & erit in concupiſcētiis feminarū: nec quenq̄ deorū curabit: q̄a aduerſus vniuerſa cōſurget. Deū aūt maozim in loco ſuo venerabitur & deum quē ignorauerunt patres eius colet auro & argēto & lapide precioſo rebuſq̄ precioſis. Et faciet vt muniat maozim cum deo alieno quē cognouit: & multiplicabit gloriā: & dabit eis poteſtatē in multis: & terram diuidet gratuito. Et in tpe prefinito preliabitur aduerſus eū rex auſtri: & q̄ſi tēpeſtas veniet cōtra illū rex aqlonis in curribus & in eqtibus & in claſſe magna: & igredietur terras: & conteret & pertranſiet. Et introibit in terram glorioſam: & multi corruēt. He aūt ſole ſaluabūtur de manu ei⁹ edom & moab & principiū filiorū ammon. Et mittet manū ſuam in terras: & terra egypti non effugiet. Et dominabitur theſaurorum auri & argenti & in omnibus precioſis egypti. Per libyā quoq̄ & ethiopiam tranſibit: & fama turbabit eū ab oriente & ab aqlone: & veniet in mltitudine magna vt cōterat & interficiat plurimos. Et figet tabernaculū ſuū apethno iter duo maria ſup montē inclytū & ſanctū: & veniet vſq̄ ad ſūmitatē eius: & nemo auxiliabitur ei. 12.

IN tēpore autem illo conſurget michael princeps magnus q ſtat pro filiis populi tui & veniet tps quale non fuit ab eo ex quo gētes eſſe ceperunt vſq̄ ad tēpus illud. Et in tempore illo ſaluabitur ppl's tu⁹: oīs q inuētus fuerit ſcriptus in libro. Et multi de his qui dormiūt in terre puluere: euigilabunt: alii in vitā eternam: alii in opprobriū vt videant ſep. Qui aūt docti fuerit fulgebūt q̄ſi ſplēdor firmamēti: & q ad iuſticiam erudiūt multos: q̄ſi ſtelle in ppetuas eternitates.

καὶ κατευθυνεῖ μέχρις οὗ συντελεσθῇ ἡ ὀργή, εἰς γὰρ συντέλειαν γίνεται. καὶ ἐπὶ πάντας θεοὺς τῶν πατέρων αὐτοῦ οὐ συνήσει, καὶ ἐπὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν, καὶ ἐπὶ πάντα θεὸν οὐ συνήσει, ὅτι ἐπὶ πάντας μεγαλυνθήσεται. καὶ θεὸν μαωζεὶμ ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ δοξάσει, καὶ θεὸν ὃν οὐκ ἔγνωσαν οἱ πατέρες αὐτοῦ δοξάσει ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ ἐν ἐπιθυμήμασι. καὶ ποιήσει τοῖς ὀχυρώμασι τῶν πόλεων μετὰ θεοῦ ἀλλοτρίου, οὗ ἐὰν ἐπιγνῷ, καὶ πληθυνεῖ δόξαν καὶ ὑποτάξει αὐτοῖς πολλούς, καὶ γῆν διελεῖ ἐν δώροις. καὶ ἐν καιροῦ πέρατι συγκερατισθήσεται μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ νότου, καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτὸν βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ ἐν ἅρμασιν καὶ ἐν ἱππεῦσιν καὶ ἐν ναυσὶ πολλαῖς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν καὶ συντρίψει καὶ παρελεύσεται. καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν τοῦ σαβεί, καὶ πολλοὶ ἀσθενήσουσι, καὶ οὗτοι διασωθήσονται ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, ἐδὼμ καὶ μωὰβ καὶ ἀρχὴ υἱῶν ἀμμών. καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ γῆ αἰγύπτου οὐκ ἔσται εἰς σωτηρίαν. καὶ κυριεύσει ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ ἀργυρίου καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιθυμητοῖς αἰγύπτου καὶ λιβύων καὶ αἰθιόπων ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῶν. καὶ ἀκοαὶ ταράξουσιν αὐτὸν ἐξ ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ· καὶ ἥξει ἐν θυμῷ πολλῷ τοῦ ἀφανίσαι καὶ τοῦ ἀναθεματίσαι πολλούς. καὶ πήξει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἀφαδανὼ ἀναμέσον τῶν θαλασσῶν εἰς ὄρος σαβεὶ ἅγιον· καὶ ἥξει ἕως τῆς ἄκρας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ῥυόμενος αὐτόν.

Ca.12.

Καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστήσεται μιχαὴλ ὁ ἄρχων ὁ μέγας ὁ ἑστηκὼς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου. καὶ ἔσται καιρὸς θλίψεως, οἷα οὐ γέγονεν ἀφ' οὗ γεγένηται ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς, ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου. καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται ὁ λαός σου πᾶς, ὁ εὑρεθεὶς γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ. καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐκ γῆς χώματος ἐξεγερθήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι εἰς ὀνειδισμὸν καὶ αἰσχύνην αἰώνιον. καὶ οἱ συνιέντες ἐκλάμψουσιν ὡς ἡ λαμπρότης τοῦ στερεώματος, καὶ ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἔτι.

καὶ σύ, δανιήλ, ἔμφραξον τοὺς λόγους καὶ σφράγισον τὸ βιβλίον ἕως καιροῦ συντελείας, ἕως διδαχθῶσι πολλοὶ καὶ πληθυνθῇ ἡ γνῶσις. καὶ εἶδον ἐγὼ δανιήλ, καὶ ἰδοὺ δύο ἕτεροι εἱστήκεισαν, εἷς ἐντεῦθεν τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ, καὶ εἷς ἐντεῦθεν τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ. καὶ εἶπον τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυμένῳ τὸ βαδδείν, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, ἕως πότε τὸ πέρας ὧν εἴρηκας τῶν θαυμασίων; καὶ ἤκουσα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐνδεδυμένου τὸ βαδδείν, ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὕψωσε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσεν τῷ ζῶντι τὸν αἰῶνα, ὅτι εἰς καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ, ἐν τῷ συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν χειρὸς λαοῦ ἡγιασμένου, γνώσονται πάντα ταῦτα. καὶ ἐγὼ ἤκουσα καὶ οὐ συνῆκα. καὶ εἶπα, κύριε, τί τὰ ἔσχατα τούτων; καὶ εἶπεν, δεῦρο δανιήλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι καὶ ἐσφραγισμένοι οἱ λόγοι ἕως καιροῦ πέρας. ἐκλεγῶσι καὶ ἐκλευκανθῶσι καὶ πυρωθῶσι πολλοί, καὶ ἀνομήσωσιν ἄνομοι, καὶ οὐ μὴ συνῶσι πάντες ἄνομοι, καὶ οἱ νοήμονες συνήσουσιν. καὶ ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ τοῦ δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως, ἡμέραι χίλιαι διακόσιαι ἐνενήκοντα. μακάριος ὁ ὑπομένων καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριακονταπέντε. καὶ σύ, δανιήλ, δεῦρο εἰς πλήρωσιν συντελείας· καὶ ἀναπαύσῃ καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὸν κλῆρόν σου εἰς συντέλειαν ἡμερῶν.

Tu autem daniel claude ſermones: & ſigna librū vſq̄ ad tepus ſtatutū. Plurimi pertranſibūt: & multiplex erit ſciētia. Et vidi ego daniel: & ecce quaſi duo alii ſtabant vnus hinc ſup ripā fluminis: & alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixit viro q erat indutus lineis: qui ſtabat ſuper aquas fluminis. Vſq̄ quo finis horū mirabilium? Et audiui virū qui indutus erat lineis qui ſtabat ſuper aquas fluminis: cū eleuaſſet dextrā & ſiniſtram ſuam in celū & iuraſſet per viuentē in eternum: q̄a in tp̄s & tpa & dimidiū tpis. Et cū cōpleta fuerit diſperſio manus ppl'i ſancti: cōplebūtur vniuerſa hec. Et ego audiui & non intellexi. Et dixi. Domie mi quid erit poſt hec. Et ait. Vade daniel: quia clauſi ſunt ſignatiq̄ ſermones: vſq̄ ad prefinitū tempus. Eligentur & dealbabuntur & quaſi ignis pbabūtur multi. Et impie agent ipii neq̄ intelligent omnes impii. Porro docti intelligent: & a tpe cum ablatū fuerit iuge ſacrificiū & poſita fuerit abominatio in deſolationē: dies mille ducenti nonaginta. Beatus q expectat & puenit vſq̄ ad dies mille trecentos triginta quinq̄. Tu autem daniel vade ad prefinitū: & requeſces & ſtabis in ſorte tua in fine dierum.

וְאַתָּה דָנִיֵּאל סְתֹם הַדְּבָרִים וַחֲתֹם הַסֵּפֶר עַד עֵת קֵץ יְשֹׁטְטוּ רַבִּים וְתִרְבֶּה הַדָּעַת׃ וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל וְהִנֵּה שְׁנַיִם אֲחֵרִים עֹמְדִים אֶחָד הֵנָּה לִשְׂפַת הַיְאֹר וְאֶחָד הֵנָּה לִשְׂפַת הַיְאֹר׃ וַיֹּאמֶר לָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמֵימֵי הַיְאֹר עַד מָתַי קֵץ הַפְּלָאוֹת׃ וָאֶשְׁמַע אֶת הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמֵימֵי הַיְאֹר וַיָּרֶם יְמִינוֹ וּשְׂמֹאלוֹ אֶל הַשָּׁמַיִם וַיִּשָּׁבַע בְּחֵי הָעוֹלָם כִּי לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וָחֵצִי וּכְכַלּוֹת נַפֵּץ יַד עַם קֹדֶשׁ תִּכְלֶינָה כָל אֵלֶּה׃ וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי וְלֹא אָבִין וָאֹמְרָה אֲדֹנִי מָה אַחֲרִית אֵלֶּה׃ וַיֹּאמֶר לֵךְ דָּנִיֵּאל כִּי סְתֻמִים וַחֲתֻמִים הַדְּבָרִים עַד עֵת קֵץ׃ יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים וְלֹא יָבִינוּ כָּל רְשָׁעִים וְהַמַּשְׂכִּלִים יָבִינוּ׃ וּמֵעֵת הוּסַר הַתָּמִיד וְלָתֵת שִׁקּוּץ שֹׁמֵם יָמִים אֶלֶף מָאתַיִם וְתִשְׁעִים׃ אַשְׁרֵי הַמְחַכֶּה וְיַגִּיעַ לְיָמִים אֶלֶף שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה׃ וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין׃

Ca.13.

Et erat vir hītās in babylone: Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν βαβυλῶνι, & nomē ei ioachim. & accepit vxorem cui nomē ſuſanna filia helchie: pulchrā valde & timentem dominū. & parētes ei⁹ iuſti: & docuerūt filiam ſuam ſcđm legem moyſi:

καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰωακείμ. καὶ ἔλαβε γυναῖκα ᾗ ὄνομα σωσάννα θυγάτηρ χελκίου, καλὴν σφόδρα καὶ φοβουμένην τὸν κύριον. καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον μωυσῆ,

& erat ioachim diues valde & erat ip ſi hortus vicinus domui eius. & ad eū cōgregabāt iudei eo q̄ eſſet ipe honorabilior oib⁹. & deſi-

καὶ ἦν ἰωακεὶμ πλούσιος σφόδρα καὶ ἦν αὐτῷ παράδεισος γειτνιῶν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ πρὸς αὐτὸν συνήγοντο οἱ ἰουδαῖοι διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. καὶ ἀπε-

Hucuſq̄ danielē ī hebraico volumie legim⁹: & ceteraq̄ ſequūtur vſq̄ ad finē libri: de theodotiōis editōe trāſlata ſūt.

ET erat vir habitās in babylōe: 13. et nomē ei⁹ ioachī: & accepit vxorem noīe ſuſannā filiā helchie pulchrā nimis & timētē deū. Parētes eni illi⁹ cū eſſent iuſti erudierunt filiā ſuā ſc̄m legē moyſi. Erat aūt ioachim diues valde: & erat ei pomeriū vicinū domui ſue: & ad ipm cōfluebāt iudei: eo q̄ eēt honorabilior oīm. Et cōſtituti ſūt duo ſenes iudices in illo anno: de qbus locut⁹ ē dn̄s: qa egreſſa eſt iniqtās de babylōe a ſenioribus iudicib⁹ q videbātur regere ppl'm. Iſti frequētabant domū ioachim & veniebant ad eum oēs qui habebant iudicia. Cum autē populus reuertiſſet per meridiē ingrediebatur ſuſanna: & deābulabat in pomerio viri ſui. Et videbāt

δείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ, περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ δεσπότης, ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία ἐκ βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν, οἳ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν. οὗτοι προσεκαρτέρουν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἰωακείμ, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς πάντες οἱ κρινόμενοι. καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μέσον ἡμέρας, εἰσεπορεύετο σωσάννα καὶ περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ ἐθεώρουν

eam duo ſeniores quotidie in=
αὐτὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι καθημέραν εἰσ
gredienté & deambulanté. & facti ſūt
πορευομένην καὶ περιπατοῦσαν. καὶ ἐγένον
in cōcupiſcētia ei⁹: & puerterūt
το ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς, καὶ διέστρεψαν τὸν
ſuū ſenſū. & declinauerūt ocu=
ἑαυτῶν νοῦν. καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλ-
los ſuos vt nō reſpicerét in ce
μοὺς αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν οὐρα
lū: neq͂ recordarent iudicioꝝ iuſtoꝝ.
νόν, μηδὲ μνημονεύειν κριμάτων δικαίων.
& erāt ambo cōpuncti circa
καὶ ἦσαν ἀμφότεροι κατανενυγμένοι περὶ
eā. & nō ānūciauerūt adinuicē
αὐτῆς. καὶ οὐκ ἀπήγγειλαν ἀλλήλοις τὴν
dolorē ſuū: q2 erubeſcebāt annūciare
ὀδύνην αὐτῶν, ὅτι ᾐσχύνοντο ἀπαγγεῖλαι
cōcupiſcētiā ſuā: q2 volebāt cōmiſce
τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ὅτι ἤθελον συγγενέ-
ri ei. & obſeruabāt diligēter
σθαι αὐτῇ. καὶ παρετηροῦσαν φιλοτίμως
quotidie videre illā. & dixerūt alter
καθημέραν ὁρᾶν αὐτήν. καὶ εἶπαν ἕτερος
alteri. eam⁹ in domū: q2
τῷ ἑτέρῳ. πορευθῶμεν δὴ εἰς οἶκον, ὅτι
prādij hora eſt. & egreſſi diſceſſe=
ἀρίστου ὥρα ἐστίν. καὶ ἐξελθόντες διεχωρίσθη
rūt adinuicé: & reuerſi vene
σαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἀνακάμψαντες ἦλ-
rūt inidipſum. & ſciſcitātes adinuicé
θον ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἀνετάζοντες ἀλλήλους
cauſam cōfeſſi ſunt adinuicē cōcu
τὴν αἰτίαν ὡμολόγησαν ἀλλήλοις τὴν ἐπι
piſcentiā ſuā. & tūc cōmunē cōſtituerūt
θυμίαν αὐτῶν. καὶ τότε κοινῇ συνετάξαντο
tp̄s qn̄ ipſam poſſint inuenire ſolā.
καιρὸν ὅτε αὐτὴν δυνήσωνται εὑρεῖν μόνην.
& factū eſt cū obſeruarét ipſi di
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ παρατηρεῖν αὐτοὺς ἡμέ
em aptū: igreſſa eſt ſuſanna ſicut
ραν εὔθετον, εἰσῆλθεν ἡ σωσάννα καθὼς
heri & tertia die cū duab⁹ ſolis
χθὲς καὶ τρίτης ἡμέρας μετὰ δύο μόνων
puellis: & deſiderauit lauari in
κορασίων, καὶ ἐπεθύμησεν λούσασθαι ἐν
horto q2 eſtus erat. & nō erat
τῷ παραδείσῳ ὅτι καῦμα ἦν. καὶ οὐκ ἦν
vll⁹ ibi: pꝛeter q̄ duo ſeniores ab=
οὐδεὶς ἐκεῖ, πλὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι ἐγκε
ſcōditi & obſeruātes eā. &
κρυμμένοι καὶ παρατηροῦντες αὐτήν. καὶ
dixit puellis ſuis: afferte iā
εἶπεν τοῖς κορασίοις αὐτῆς, ἐνέγκατε δή
mihi oleū & ſmigma: & oſtia
μοι ἔλαιον καὶ σμῆγμα, καὶ τὰς θύρας τοῦ
horti claudite vt lauer.
παραδείσου κλείσατε ὅπως λούσωμαι.
& fecerūt ſicut dixit: & clauſe=
καὶ ἐποίησαν καθὼς εἶπεν, καὶ ἀπέκλει
rūt oſtia horti: & egreſ
σαν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου, καὶ ἐξῆλ
ſe ſunt p̄ obliq̄s portas vt afferrét pꝛe
θον κατὰ τὰς πλαγίας θύρας ἐνέγκαι τὰ προ
cepta eis. & nō viderūt ſenio
στεταγμένα αὐταῖς. καὶ οὐκ εἶδον τοὺς πρεσ
res: q2 erāt abſcōditi. & factū ē
βυτέρους, ὅτι ἦσαν κεκρυμμένοι. καὶ ἐγένετο
vt egreſſe ſūt puelle: ſurrexerūt duo
ὡς ἐξῆλθον τὰ κοράσια, ἀνέστησαν οἱ δύο
ſeniores & accurrerūt ei: & dixe
πρεσβύτεροι καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, καὶ εἶ-

eam ſenes quotidie ingredientē & de
ambulantem et exarſerunt in concu=
piſcentiam eius. Et euerterunt ſenſum
ſuum: et declinauerunt oculos ſuos vt
non viderent celum: neq͂ recordaren=
tur iudiciorum iuſtorum. Erant ergo
ambo vulnerati amore eius: nec indica
uerunt ſibi viciſſim dolorem ſuū. Eru=
beſcebant enim indicare ſibi cōcupiſcē
tiam ſuam volentes cōcūbere cum ea.
Et obſeruabant quotidie ſollicitius vi=
dere eam. Dixitq͂ alter ad alterum:
eamus domum: quia hora prandii eſt.
Et egreſſi receſſerunt a ſe. Cumq͂ reuer
tiſſent venerunt in vnum: & ſciſcitan=
tes adinuicem cauſam: confeſſi ſunt cō
cupiſcentiam ſuam. Et tunc in cōmu
ne ſtatuerunt tempus: quando eā poſ
ſent inuenire ſolam. Factum eſt autē
cum obſeruarent diem aptum: ingreſ=
ſa eſt aliquādo ſicut heri & nudiuſterti⁹
cum duabus ſolis puellis: voluitq͂ laua
ri in pomerio. Eſtus quippe erat &
non erat ibi quiſq͂ preter duos ſenes
abſconditos: & contemplantes eam.
Dixit ergo puellis. Afferte mihi ole=
um & ſmigmata: & oſtia pomerii clau=
dite vt lauer. Et fecerunt ſicut prece=
perat: clauſeruntq͂ oſtia pomerii: &
egreſſe ſunt per poſticum vt afferrēt q̄
iuſſerat. Neſciebantq͂ ſenes intus eſſe
abſconditos. Cum autem eſſent egre
ſe puelle: ſurrexerūt duo ſenes & accur
rerūt ad eam & dixerunt. Ecce oſtia
pomerii clauſa ſunt: & nemo nos videt
& in concupiſcencia tui ſumus. Quā=
obrem aſſentire nobis: & cōmiſcere no
biſcum. Quod ſi nolueris dicemus cō
tra te teſtimonium: q͂ fuerit tecum iuue
nis & ob hanc cauſam emiſeris puellas
a te. Ingemuit ſuſanna & ait. Angu=
ſtie ſunt mihi vndiq͂. Si enim hoc ege=
ro mors mihi eſt: ſi autem non egero:
non effugiam manus veſtras. Sed me
lius eſt mihi abſq͂ opere incidere in ma
nus hominum q͂ peccare in conſpectu
domini. Et exclamauit voce magna ſu
ſanna: exclamauerunt autem & ſenes
aduerſus eā. Et cucurrit vnus ad oſtia
pomerii: & aperuit. Cum ergo audiſ=
ſent clamorem famuli domus in pome
rio: irruerunt per poſticum vt viderent
quid nam eſſet. Poſtq͂ autem ſenes lo
cuti ſunt: erubuerunt ſerui vehemen=
ter: quia nunq͂ dictus fuerat ſermo hu
iuſcemodi de ſuſanna. Et facta eſt dies
craſtina. Cumq͂ veniſſet populus ad ioa
chim virum eius: venerunt & duo preſ=
byteri pleni iniqua cogitatione aduer=
ſus ſuſannam vt interficerent eam. Et
dixerunt coram populo. Mittite ad ſu
ſannam filiam helchie vxorem ioachī.
Et ſtatim miſerunt. Et venit cum pa=
rentibus & filiis & vniuerſis cognatis ſu
is. Porro ſuſanna erat delicata nimis
& pulchra facie. At iniqui illi iuſſerūt
vt diſcooperiretur: erat enim cooper=
ta: vt vel ſic ſatiarentur decore eius.

rūt. ecce hoſtia horti clau
παν. ἰδοὺ αἱ θύραι τοῦ παραδείσου κέ-
ſa ſunt & nemo videt nos: & in cōcu
κλεινται καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ ἐν ἐπιθυ
piſcētia tui ſum⁹: ideo concūbe nobiſcū &
μίᾳ σου ἐσμέν, διὸ συγκατάθου ἡμῖν καὶ
eſto nobiſcū. alioqn teſtificabimur cōtra
γενοῦ μεθ' ἡμῶν. εἰ δὲ μὴ καταμαρτυρήσομέ
te: q2 erat tecum iuuenis: & ꝓpterea B
σου, ὅτι ἦν μετὰ σοῦ νεανίσκος, καὶ διὰ τοῦ
emiſiſti puellas a te. &
το ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ. καὶ
ingemuit ſuſanna & ait. āguſtie mihi
ἀνεστέναξεν σωσάννα καὶ εἶπεν. στενά μοι
vndiq͂. ſiue eñ hoc fecero: mors
πάντοθεν. ἐάν τε γὰρ τοῦτο πράξω, θάνατός
mihi eſt. ſiue nō fecero: nō effugiā
μοι ἐστίν. ἐάν τε μὴ πράξω, οὐκ ἐκφεύξομαι
manus vꝛas. eligibilius mihi eſt nō fa-
τὰς χεῖρας ὑμῶν. αἱρετόν μοί ἐστιν μὴ πρά
cientē incidere in manus vꝛas: q̄
ξασαν ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ
peccare icōſpectu dñi. & exclamauit
ἁμαρτεῖν ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἀνεβόησεν
voce magna ſuſanna. clamauerūt āt & G
φωνῇ μεγάλῃ σωσάννα. ἐβόησαν δὲ καὶ οἱ
duo ſeniores aduerſus eā: &
δύο πρεσβύτεροι κατέναντι αὐτῆς, καὶ
currēs vn⁹ apuit portas hor=
δραμὼν ὁ εἷς ἤνοιξεν τὰς θύρας τοῦ πα-
ti. vt āt audierūt clamorē in
ραδείσου. ὡς δὲ ἤκουσαν τὴν κραυγὴν ἐν
horto q̄ ex domo: inſilie
τῷ παραδείσῳ οἱ ἐκ τῆς οἰκίας, εἰσεπή- C
rūt p̄ obliquā portā vt viderēt qd
δησαν διὰ τῆς πλαγίας θύρας ἰδεῖν τί
qd acciderat ei. qn̄ āt dixerūt
τὸ συμβεβηκὸς αὐτῇ. ἡνίκα δὲ εἶπον οἱ
ſeniores verba ſua: erubue=
πρεσβύτεροι τοὺς λόγους αὐτῶν, κατῃσχύν
rūt ſerui valde: q2 vnquā nō
θησαν οἱ δοῦλοι σφόδρα, ὅτι πώποτε οὐκ
dict⁹ ē ſmo talis de ſuſanna. &
ἐρρέθη λόγος τοιοῦτος περὶ σωσάννης. καὶ
factū ē die craſtina vt cōuenit pplš
ἐγένετο τῇ ἐπαύριον ὡς συνῆλθεν ὁ λαὸς
ad virꝫ ei⁹ ioachim: venerūt
πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἰωακείμ, ἦλθον οἱ
duo ſeniores pleni iniqua
δύο πρεσβύτεροι πλήρεις τῆς ἀνόμου
cogitatiōe ꝯtra ſuſannā vt iterficerēt
ἐννοίας κατὰ σωσάννης τοῦ θανατῶσαι
eam. & dixerūt. corā popu
αὐτήν. καὶ εἶπαν ἔμπροσθεν τοῦ λα-
lo. mittite ad ſuſannā fili=
οῦ. ἀποστείλατε ἐπὶ σωσάνναν θυγατέ
am helchie q̄ eſt vxor ioachim. illi āt
ρα χελκίου ἥ ἐστιν γυνὴ ἰωακείμ. οἱ δὲ
miſerūt. & venit ipa & parētes e=
ἀπέστειλαν. καὶ ἦλθεν αὐτὴ καὶ οἱ γονεῖς αὐ D
ius & filij ei⁹ & oēs co
τῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ πάντες οἱ συγ
gnati ei⁹. at ſuſanna erat delicata
γενεῖς αὐτῆς. ἡ δὲ σωσάννα ἦν τρυφερὰ
valde & pulchra ſpecie. at iniqui
σφόδρα καὶ καλὴ τῷ εἴδει. οἱ δὲ παράνο
iuſſerūt diſcooperiri eā: erat
μοι ἐκέλευσαν ἀνακαλυφθῆναι αὐτήν, ἦν
eñ cooperta: vt ſatia=
γὰρ κατακεκαλυμμένη, ὅπως ἐμπλη-
rentur pulchritudine eius.
σθῶσιν τοῦ κάλλους αὐτῆς.

flebant āt q̄ ab ea & oēs viden F
ἔκλαιον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς καὶ πάντες οἱ εἰδόν
tes eam. ſurgentes āt duo preſbyte
τες αὐτήν. ἀναστάντες δὲ οἱ δύο πρεσβύτε-
ri in medio ppl'i poſuerūt man⁹ ſup
ροι ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ ἔθηκαν τὰς χεῖρας ἐπὶ
caput eius. illa āt flens reſpexit
τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. ἡ δὲ κλαίουσα ἀνέβλε-
in celū. q2 erat cor eius B
ψεν εἰς τὸν οὐρανόν. ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτῆς
cōfidens in dño. dixerūt āt ſe=
πεποιθυῖα ἐπὶ τῷ κυρίῳ. εἶπαν δὲ οἱ πρε
niores. deambulantib⁹ nobis in
σβύτεροι. περιπατούντων ἡμῶν ἐν τῷ
horto ſolis: igreſſa eſt hec cū duab⁹
παραδείσῳ μόνων, εἰσῆλθεν αὕτη μετὰ δύο
ancillaꝝ & clauſit oſtia
παιδισκῶν, καὶ ἀπέκλεισεν τὰς θύρας τοῦ
horti: & dimiſit ancil=
παραδείσου, καὶ ἀπέλυσεν τὰς παιδί-
las. & venit ad eā iuuenis q̄ erat ab
σκας. καὶ ἦλθεν πρὸς αὐτὴν νεανίσκος ὃς ἦν ἐγ
ſconditus & cōcubuit cū ea. nos
κεκρυμμένος καὶ ἀνέπεσεν μετ' αὐτῆς. ἡμεῖς
āt eētes in angulo horti vi=
δὲ ὄντες ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ παραδείσου ἰ- G
dentes iniq̄tatē cucurrim⁹ ad eos.
δόντες τὴν ἀνομίαν ἐδράμομεν ἐπ' αὐτούς.
& videntes cōmixtos eos: illius
καὶ ἰδόντες συγγινομένους αὐτούς, ἐκείνου
q̄dē nō potuim⁹ cōpotes fieri eo
μὲν οὐκ ἠδυνήθημεν ἐγκρατεῖς γενέσθαι διὰ
q̄d p̄ualuit ipſe ſup nos & aperiens
τὸ ἰσχύειν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμᾶς καὶ ἀνοίξαντα
oſtia exiliuit. hanc āt ap= C
τὰς θύρας ἐκπεπηδηκέναι. ταύτης δὲ ἐπι
p̄hendentes interrogam⁹ q̄s erat iuuenis:
λαβόμενοι ἐπηρωτῶμεν τίς ἦν ὁ νεανίσκος,
& nō voluit annūciare nobis. hec
καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἀπαγγεῖλαι ἡμῖν. ταῦ-
teſtificamur. & credidit eis
τα μαρτυροῦμεν. καὶ ἐπίστευσεν αὐτοῖς ἡ
Da. 14. b. multitudo q̄ſi ſeniorib⁹ ppl'i & iudi
συναγωγὴ ὡς πρεσβυτέροις τοῦ λαοῦ καὶ κρι
cibus: & ꝯdēnauerūt eam vt moreret. excla=
ταῖς, καὶ κατέκριναν αὐτὴν ἀποθανεῖν. ἀνε-
mauit āt voce magna ſuſanna & dixit.
βόησεν δὲ φωνῇ μεγάλῃ σωσάννα καὶ εἶπεν. ὁ
de⁹ eterne abſcōditoꝝ cognitor q̄ ſcis
θεὸς ὁ αἰώνιος ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης ὁ εἰδὼς τὰ
oīa anteq͂ fiant ea. tu ſcis A
πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν. σὺ ἐπίστασαι
q2 mēdacē ꝯme teſtificati ſunt: & ecce
ὅτι ψευδῆ μου κατεμαρτύρησαν, καὶ ἰδοὺ
morior nō faciens q̄cq͂ q̄ꝫ iſti ma=
ἀποθνήσκω μὴ ποιήσασα μηδὲν ὧν οὗτοι ἐπο
lignati ſunt cōtra me. & exaudiuit de⁹
νηρεύσαντο κατ' ἐμοῦ. καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς
vocē eius. & adducta ea vt peri
τῆς φωνῆς αὐτῆς. καὶ ἀπαγομένης αὐτῆς ἀπο- D
ret: ſuſcitauit deus ſpūm ſctm̄
λέσθαι, ἐξήγειρεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
pueri iunioris cui nomē daniel: &
παιδαρίου νεωτέρου ᾧ ὄνομα δανιήλ, καὶ
clamauit voce magna. mūdus ego a
ἐβόησεν φωνῇ μεγάλῃ. καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ
ſanguie huius. ꝯuerſus eſt āt oīs popu
αἵματος ταύτης. ἐπέστρεψεν δὲ πᾶς ὁ λα-
l⁹ ad eū & dixerūt. q̄s ſermo iſte
ὸς πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπαν. τίς ὁ λόγος οὗ-
quē tu locut⁹ es? ille āt ſtās in medio
τος ὃν σὺ λελάληκας; ὁ δὲ στὰς ἐν μέσῳ

Flebant igitur ſui: & omnes qui noue=
rāt eam. Conſurgentes autē duo preſ=
byteri in medio populi: poſuerunt ma
nus ſuas ſuper caput eius. Que flens ſu
ſpexit ad celū. Erat enim cor eius fidu=
ciam habens in dño. Et dixerunt preſ=
byteri. Cum deambularemus in pome
rio ſoli: egreſſa eſt hec cū duabus puel=
lis: & clauſit oſtia pomerii & dimiſſit a
ſe puellas. Venitq͂ ad eam adoleſcens
qui erat abſcōditus & cōcubuit cū ea.
Porro nos cum eſſemus in angulo po
merii videntes iniquitatē: cucurrimus
ad eos: & vidimus eos pariter cōmiſce=
ri. Et illum quidem non quiuimus cō=
prehendere: quia fortior nobis erat: &
aperto oſtio exiliuit. Hanc autem cum
apprehēdiſſem⁹: interrogauimus quiſ
nam eſſet adoleſcens: & noluit indica=
re nobis. Huius rei teſtes ſumus. Credi
dit eis multitudo quaſi ſenibus & iudi
cibus populi. Et condemnauerūt eam
ad mortem. Exclamauit autē voce ma
gna ſuſanna: & dixit. Deus eterne qui
abſcōditorū es cognitor: qui noſti oīa
anteq͂ fiant: tu ſcis quoniā falſum teſti
monium tulerunt contra me: & ecce
morior: cum nihil horum fecerim que
iſti malicioſe compoſuerūt aduerſum
me. Exaudiuit autem dñs vocem eius.
Cumq͂ duceretur ad mortem: ſuſcitauit
dominus ſpiritum pueri iunioris cuius
nomen daniel: & exclamauit voce ma=
gna. Mundus ego ſum a ſanguine hu=
ius. Et conuerſus oīs populus ad eum
dixit. Quis eſt iſte ſermo quem tu locu
tus es? Qui cum ſtaret in medio eo=
rum ait. Sic fatui filii iſrael non iudican
tes neq͂ quod verum eſt cognoſcentes
condemnaſtis filiam iſrael? Reuerti=
mini ad iudicium: quia falſum teſtimo
nium locuti ſunt aduerſus eam. Reuer
ſus eſt ergo populus cum feſtinatione
& dixerunt ei ſenes. Veni & ſede in me
dio noſtrum: & indica nobis: quia tibi
deus dedit honorē ſenectutis. Et dixit
ad eos daniel. Separate illos ab inuicē
procul & diiudicabo eos. Cum ergo di=
uiſi eſſent alter ab altero: vocauit vnum
de eis & dixit ad eum. Inueterate dierū
malorū: nunc venerūt peccata tua que
operabaris prius: iudicans iudicia iniu
ſta: innocētes opprimens: & dimittens
noxios dicente dño: innocentē & iuſtū
non interficies. Nunc ergo ſi vidiſti eā:
dic ſub qua arbore videris eos colloqn
tes ſibi. Qui ait. Sub ſchino. Dixit aūt
daniel. Recte mentitus es in caput tuū.
Ecce eni angelus dei accepta ſnīa ab eo
ſcindet te medium. Et amoto eo iuſſit
venire aliū & dixit ei. Semē chanaan &
non iuda ſpecies decepit te: & concupi=
ſcentia ſubuertit cor tuum. Sic facieba
tis filiabus iſrael: & ille timentes loque
bantur vobis: ſed nō filia iuda ſuſtinuit
iniquitatē veſtram. Nunc ergo dic mi=
hi ſub qua arbore comprehenderis eos
loquentes ſibi. Qui ait. Sub prino. Di=
xit autem ei daniel. Recte mentitus es
et tu in caput tuū. Manet eni angelus

eoꝝ dixit. ſic fatui filij iſrael
αὐτῶν εἶπεν. οὕτως μωροὶ υἱοὶ ἰσραήλ
nō iudicātes neq͂ certū cognoſcē
οὐκ ἀνακρίναντες οὐδὲ τὸ σαφὲς ἐπιγνόν
tes condēnaſtis filiā iſrael: reuer
τες κατεκρίνατε θυγατέρα ἰσραήλ, ἀνα
timini ad iudiciū: falſa eñ iſti
στρέψατε εἰς τὸ κριτήριον, ψευδῆ γὰρ οὗτοι
teſtificati ſunt cōtra eā. & reuerſus eſt oīs
κατεμαρτύρησαν αὐτῆς. καὶ ἀνέστρεψεν πᾶς
ppl's cū feſtinatiōe. & dixerūt ei
ὁ λαὸς μετὰ σπουδῆς. καὶ εἶπαν αὐτῷ οἱ
ſeniores. veni ſede in medio no
πρεσβύτεροι. δεῦρο δὴ κάθισον ἐν μέσῳ ἡ-
ſtrū & annūcia nobis q2 tibi dedit
μῶν καὶ ἀπάγγειλον ἡμῖν ὅτι σοὶ ἔδωκεν
deus honorē ſeniorū. & dixit ad e=
ὁ θεὸς τὸ πρεσβυτέριον. καὶ εἶπεν πρὸς αὐ-
os daniel. ſeparate illos ab inui
τοὺς δανιήλ. διαχωρίσατε αὐτοὺς ἀπ' ἀλλή
cem ꝓcul & diiudicabo eos. vt āt
λων μακρὰν καὶ ἀνακρινῶ αὐτούς. ὡς δὲ
ſeparati ſunt vn⁹ ab vno: voca=
διεχωρίσθησαν εἷς ἀπὸ τοῦ ἑνός, ἐκάλε-
uit vnū eoꝝ & dixit ei. inuete
σεν τὸν ἕνα αὐτῶν καὶ εἶπεν αὐτῷ. πεπα
rate dieꝝ maloꝝ: nūc venerūt
λαιωμένε ἡμερῶν κακῶν, νῦν ἥκασιν αἱ
peccata tua q̄ faciebas prius
ἁμαρτίαι σου ἃς ἐποίεις τὸ πρότερον
iudicās iudicia iniuſta: & q̄dē inocētes
κρίνων κρίσεις ἀδίκους, καὶ τοὺς μὲν ἀθώους
condēnās. dimittēs āt noxios:
κατακρίνων. ἀπολύων δὲ τοὺς αἰτίους,
dicēte dño inocētē & iuſtū
λέγοντος τοῦ κυρίου ἀθῷον καὶ δίκαιον
nō interficies. nūc ergo hāc ſi vi=
οὐκ ἀποκτενεῖς. νῦν οὖν ταύτην εἴπερ εἶ
diſti: dic ſub q̄ arbore vidiſti eos cō
δες, εἰπὸν ὑπὸ τί δένδρον εἶδες αὐτοὺς ὁμι
uerſantes adinuicē: at ille dixit. ſub ſchino:
λοῦντας ἀλλήλοις, ὁ δὲ εἶπεν. ὑπὸ σχῖνον,
dixit āt daniel. recte mētit⁹ es in
εἶπεν δὲ δανιήλ. ὀρθῶς ἔψευσαι εἰς τὴν
tuū caput: iā eñ angel⁹
σεαυτοῦ κεφαλήν, ἤδη γὰρ ἄγγελος τοῦ
dei accipiēs ſentētiā a deo ſcindet
θεοῦ λαβὼν φάσιν παρὰ τοῦ θεοῦ σχίσει
te mediū. & amouēs cum iuſſit
σε μέσον. καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἐκέλευσεν
adducere alteꝝ: & dixit ei.
προσαγαγεῖν τὸν ἕτερον, καὶ εἶπεν αὐτῷ.
ſemen chanaan & nō iuda pulchri
σπέρμα χαναὰν καὶ οὐχὶ ἰούδα. τὸ κάλ-
tudo decepit te & ꝯcupiſcētia puertit
λος ἐξηπάτησέν σε καὶ ἡ ἐπιθυμία διέστρεψε
cor tuū. ſic faciebatis filia=
τὴν καρδίαν σου. οὕτως ἐποιεῖτε θυγα-
bus iſrael: & ille timentes ꝯuerſa
τράσιν ἰσραήλ, κἀκεῖναι φοβούμεναι ὡμί-
bant vobis. ſed nō filia iuda ſuſtinu
λουν ὑμῖν. ἀλλ' οὐ θυγάτηρ ἰούδα ὑπέμει-
it iniq̄tatē vꝛam. nūc ergo dic mihi ſub
νεν τὴν ἀνομίαν ὑμῶν. νῦν οὖν λέγε μοι ὑπὸ
q̄ arbore dephēdiſti eos ꝯuerſantes
τί δένδρον κατέλαβες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας
adinuicē. ille āt dixit ſub p̄no. dixit āt
ἀλλήλοις. ὁ δὲ εἶπεν ὑπὸ πρῖνον. εἶπεν δὲ
ei daniel: recte mētit⁹ es & tu in
αὐτῷ δανιήλ, ὀρθῶς ἔψευσαι καὶ σὺ εἰς τὴν
tuum caput: manet .n. angelus
σεαυτοῦ κεφαλήν, μένει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ

dei gladium habens vt ſecet te medius & interficiat vos. Exclamauit itaq; omnis cetus voce magna: et benedixerūt deum qui ſaluat ſperantes in ſe. Et cō ſurrexerunt aduerſus duos preſbyteros. Conuicerat enim eos daniel ex ore ſuo falſum dixiſſe teſtimonium. Feceruntq; eis ſicut male egerant aduerſus proximum: vt facerent ſecundum legē moyſi: & interfecerunt eos. Et ſaluatus eſt ſanguis innoxi⁹ in die illa. Helchias autem & vxor eius laudauerunt deum pro filia ſua ſuſanna cum ioachim marito eius & cognatis omnibus: quia non eſt inuenta in ea res turpis. Daniel autem factus eſt magnus in conſpectu populi a die illa & deinceps. Et rex aſtyages appoſit⁹ eſt ad patres ſuos: & ſuſcepit cyrus perſes regnum eius.

Capitulū decimū quartum.

Erat autem daniel conuiua regis & honoratus ſuper omnes amicos eius. Erat quoq; idolum apud babylonios nomine bel: & impendebantur in eo per dies ſingulos ſimile artabe duodecim: et oues quadraginta: vini q; amphore ſex. Rex quoq; colebat eum: & ibat per ſingulos dies adorare eū: porro daniel adorabat deum ſuum. Dixitq; ei rex. Quare non adoras bel. Qui reſpondens: ait ei. Quia non colo idola manufacta ſed viuentem deum qui creauit celum & terram & habet poteſtatem omnis carnis. Et dixit rex ad eum. Non videtur tibi eſſe bel viuens deus. An non vides quanta comedat & bibat quotidie? Et ait daniel arridens. Ne erres rex. Iſte eſt enim intrinſecus luteus: forinſecus ereus: neq; comedit aliquando. Et iratus rex vocauit ſacerdotes eius & ait eis. Niſi dixeritis mihi quis eſt iſte qui comedat impenſas has: moriemini. Si autem oſtenderitis quoniā bel comedat hec: morietur daniel: quia blaſphemauit in bel. Et dixit daniel regi. Fiat iuxta verbum tuum. Erāt autem ſacerdotes bel ſeptuaginta exceptis vxoribus & paruulis & filiis. Et venit rex cum daniele in templum belis. Et dixerunt ſacerdotes belis. Ecce nos egredimur foras: & tu rex pone eſcas & vinum miſce: & claude oſtium & ſigna anulo tuo. Et cum ingreſſus fueris mane niſi inueneris omnia comeſta a bel: morte moriemur: vel daniel qui mentitus eſt aduerſum nos. Confidebant autem quia fecerant ſub menſa abſconditum introitum: & per illum ingrediebātur ſemp & deuorabant ea. Factum eſt igitur poſtq̄ egreſſi ſunt illi: & rex poſuit cibos ante bel: precepit daniel pueris ſuis & attulerunt cinerē & cribrauit per totum templū coram rege: & egreſſi clauſerunt oſtium: & ſignantes anulo regis: abierunt. Sacerdotes autem ingreſſi ſunt nocte iuxta conſuetudinē ſuam & vxores & filii eorum: & comederunt omnia & biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo: & daniel cū eo: & ait rex. Salua ne ſunt

ſignacula daniel. Qui reſpondit. Salua rex. Statimq; cum aperuiſſet oſtium intuitus rex menſam exclamauit voce magna. Magn⁹ es bel & nō eſt apud te dolus quiſq;. Et riſit daniel. Et tenuit regem ne ingrederetur intro & dixit. Ecce pauimentum: animaduerte cuius veſtigia ſunt hec. Et dixit rex. Video veſtigia viroꝝ & mulierum & infantium. Et iratus eſt rex. Tunc apprehēdit rex ſacerdotes & vxores & filios eorum: & oſtenderunt ei abſcondita oſtiola per que ingrediebantur & conſumebant que erant ſuper menſam. Occidit ergo illos rex: & tradidit bel in poteſtatē danielis: qui ſubuertit eū & templū eius. Et erat draco magnus in loco illo: & colebant eum babylonii. Et dixit rex danieli. Ecce nunc non potes dicere: quia iſte non ſit deus viuens. Adora ergo eū. Dixitq; daniel regi. Dominum deum meum adoro: quia ipſe eſt deus viuens. Iſte autem non eſt deus viuens. Tu autem rex da mihi poteſtatem & interficiam draconem abſq; gladio & fuſte: & ait rex. Do tibi. Tulit ergo daniel picem & adipem & pilos: & coxit pariter: fecitq; maſſas & dedit in os draconis & diruptus eſt draco. Et dixit daniel. Ecce quem colebatis. Quod cum audiſſent babylonii indignati ſunt vehementer: & congregati aduerſum regem dixerūt. Iudeus fact⁹ eſt rex. Bel deſtruxit: draconem interfecit: & ſacerdotes occidit. Et dixerunt cum veniſſent ad regē. Trade nobis danielem: alioquin interficiemus te & domum tuam. Vidit ergo rex q; irruerent in eum vehementer: & neceſſitate compulſus tradidit eis danielem. Qui miſerūt eum in lacum leonū: & erat ibi diebus ſex. Porro in lacu erāt leones ſeptem & dabantur eis duo corpora quotidie & due oues: & tunc non data ſunt eis: vt deuorarent danielem. Erat autem abacuc propheta in iudea: & ipſe coxerat pulmētum & intriuerat panes in alueolo & ibat in campum vt ferret meſſoribus. Dixitq; angelus domini ad abacuc. Fer prādium quod habes in babylonem danieli qui eſt in lacu leonum. Et dixit abacuc. Domine babylonē non vidi: & lacum neſcio. Et apprehendit eum angelus dn̄i in vertice eius: & portauit eum capillo capitis ſui: poſuitq; eum in babylonem ſuper lacum in impetu ſpiritus ſui. Et clamauit abacuc dicens. Daniel ſerue dei: tolle prandium quod miſit tibi deus. Et ait daniel. Recordatus es mei deus: & non dereliquiſti diligentes te. Surgens daniel comedit. Porro angelus domini reſtituit abacuc confeſtim in loco ſuo. Venit ergo rex die ſeptimo vt lugeret danielem: & venit ad lacum & introſpexit: & ecce daniel ſedēs in medio leonum: & exclamauit voce magna rex dicens. Magnus es dn̄e deus danielis. Et extraxit eum de lacū leonū. Porro illos qui perditionis eius cauſa fuerant: intromiſit in lacū & deuorati ſunt in momento coram eo.

Explicit Daniel propheta.

INCIPIT PROLOGVS IN LIBRVM DVODECIM PROPHETARVM.

NOn idem ordo eſt duodecim prophetarum apud hebreos qui eſt apud nos. Vnde ſecundum id quod ibi legitur: hic quoqȝ diſpoſiti ſunt. Oſee cōmaticus eſt: & quaſi per ſententias loquens. Iohel planus in principiis: in fine obſcurior: & vſqȝ ad malachiam habent ſinguli proprietates ſuas: quē eſdram ſcribā legiſqȝ doctorē hebrei autumāt. Et quia longū eſt nunc de oībus dicere: hoc tantū vos o paula & euſtochiū admonitas ſcire volo: vnū librū eſſe duodecī prophetarū: & oſee ſynchronon eſaie: malachiā vero aggei & zacharie fuiſſe tēporib9. In quib9 antē tēp9 nō p̄fertur in titulo: ſub illis eos regib9 ꝓphetaſſe ſub q̄bus & hi q̄ ante eos habent titulos ꝓphetauerunt.

Item alius prologus.

REgule ſunt he ſub quibus ſignificationibus nominū: ad quas tribus p prophetas ſermo dn̄i dirigatur. Quotienſcūqȝ ad decē tribus tenditur prophetia: ſub his nominibus deſignatur .i. effraim: ſamaria: iſrael: ioſeph: iezrahel: bethel: bethauem: & interdum iacob. Quādo autē ad duas loquitur trib9 ſub his nominibus ſermo profertur: ideſt iuda hieruſalē: beniamin: domus dauid: & interdū iacob. Aliquotiēs iſrael ad totas duodecim tribus refertur. Duplex eſt apud hebreos ſententia de his quattuor verſibus: qui in capite ſunt p̄notati. Pleriqȝ enī dicunt q̄ ab eſdra ſcriba in omnib9 prophetis ſic fuerit titulatū: vt preſcripto vniuſcuiuſqȝ nomine ꝓphetia cui9 ſit ſequēs noſcatur: Ipſe eſt autē eſdras qui vltimus prophetarum malachie nomine ſcribitur. Alii vero dicunt q̄ ab ipſis prophetis per ſpiritumſanctum vt cetera ſunt conſcripta.

Incipit prologus in librum Oſee prophete.

TEmporibus ozie & ioathe achaz & ezechie regum iuda & hieroboaȝ filii iohe regis. Oſee filius beeri ad prophetiā dicendā: ſpiritusſancto repletus eſt. De memorato itaqȝ numero regum achaz rex iuda: & hieroboā rex iſrael dn̄m derelinquentes vt hiſtorie regū & palipomenō indicant: etiā iſrl̄ idolatrie crimen imperio ac poteſtate ſua admittere coegerūt. Propter quod deus ad oſee hec locutus eſt dicens. Accipe tibi vxorem fornicariā ſiue fornicationū & fac filios fornicatiōis. Fornicariā itaqȝ non elocati corporis meretricem: ſed gentilem deū ignorantē appellat: que dei creatoris ſui amore contēpto: ſimulachrorum ſe ſubiecit deſideriis. Sed cū dei precepto propheta in hāc re paruiſſet: cōceptū ex ea filiū iezrael p̄cepit nominare: deo pollicente poſt breue tēpus ſanguinem iezrael in domo iehu vindicare. Cuius promiſſionis hec cauſa eſt: iehu per heliſeum in regem uncto ad defendendū ſanguinem naboth: cuius iezrahel queqȝ tunc tēporis metropolis erat: quem iezabel acab regis iſrael vxor interemerat: ſicut regum hiſtoria exponit. Is cum grauiter iuxta diuinum preceptum vindicandi ſanguinis cauſam omnem memorati domum deſeuiſſet: hoc pacto dominum dereliquiſſe inuenitur: cuius pronepote hieroboam qui lectione comprehēſus eſt: originis ſue facta imitante: ac cōtra dei precepta & religionem cum populo iſrael agēte: ſanguis naboth qui in loco certe iezrahel fuerat profuſus in domo iehu patris memorati hieroboe pro peccato redundaturus ſignificatur. Hinc factum eſt vt ira dei in populo iſrael per denunciationeȝ prophete proceſſura diceretur: domui autem iude miſericordia lectione cōprehenſa. ob hoc ꝓmiſſa eſt: quia ezechias rex iuda filius achaz ſublatis idolis que tā pater eius q̄ ceteri reges cōſecrauerant: tēplū dei purgaſſe & purificaſſe, mōſtratur.

Explicit prologus.

Incipit argumentum in eundem.

OSee crebro nominat effraim: ſamariā: ioſeph: iezrael: & vxorem fornicariā: & fornicationis filios: & adulterā cubiculo clauſam mariti multo tempore ſedere viduam: & ſub veſte lugubri viri ad ſe reditum preſtolari.

Explicit argumentum.

Priuitiua.heb. Tex.heb.Oſee.j. | Traſl.B.Hie. | Traſ.Gre.lxx.cū interp̄.latina.

Capi.

דבר יהוה אשר היה אל הושע בן בארי בימי עזיה יותם אחז יחזקיה מלכי יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל: תחלת דבר יהוה בהושע ויאמר יהוה אל הושע לך קח לך אשת זנונים וילדי זנונים כי זנה תזנה הארץ מאחרי יהוה: וילך ויקח את גמר בת דבלים ותהר ותלד לו בן: ויאמר יהוה אליו קרא שמו יזרעאל כי עוד מעט ופקדתי את דמי יזרעאל על בית יהוא והשבתי ממלכות בית ישראל: והיה ביום ההוא ושברתי את קשת ישראל בעמק יזרעאל: ותהר עוד ותלד

Incipit liber Oſee prophete. Cap. 1.

VErbum domini qd̄ factum eſt ad oſee filiū beeri in dieb9 ozie ioatham achaz ezechie regū iuda & in diebus hieroboam filii ioas regis iſrael. Principiū loquendi domino in oſee. Et dixit dn̄s ad oſee. Vade ſume tibi vxorem fornicationum: & filios fornicatiōis: qa fornicans fornicabitur terra a dn̄o. Et abiit & accepit gomer filiam debelaim: & cōcepit & peperit ei filium. Et dixit dominus ad eū. Voca nomen eius iezrahel. Quoniam adhuc modicū: & viſitabo ſanguinē iezrahel ſuper domū iehu: & quieſcere faciam regnum domus iſrael. Et in illa die conteram arcum iſrael: in valle iezrahel. Et cōcepit adhuc & peperit

OSEE. Ca.1.
ΩΣΗΕ.

Λόγος κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς ὡσηὲ τὸν τοῦ βεηρὶ ἐν ἡμέραις ὀζίου, καὶ ἰωάθαμ, καὶ ἄχαζ, καὶ ἐζεκίου βασιλέων ἰούδα. καὶ ἐν ἡμέραις ἱεροβοὰμ υἱοῦ ἰωὰς βασιλέως τοῦ ἰσραήλ. ἀρχὴ λόγου κυρίου πρὸς ὡσηέ. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς ὡσηέ, βάδιζε λάβε σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας καὶ τέκνα πορνείας, διότι πορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ κυρίου. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔλαβε τὴν γομὲρ θυγατέρα δεβηλαίμ, καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκεν αὐτῷ υἱόν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰεζραήλ. διότι ἔτι μικρὸν καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα τοῦ ἰεζραὴλ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου ἰσραήλ. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ συντρίψω τὸ τόξον τοῦ ἰσραὴλ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ ἰεζραήλ. καὶ συνέλαβεν ἔτι καὶ ἔτεκε

Traſla.Gre.lxx.cū interp̄.lati. | Traſla.B.Hie. | Tex.heb.Oſee.ij. | Priuitiua.heb.

θυγατέρα. καὶ εἶπεν αὐτῷ, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτῆς οὐκ ἠλεημένη, διότι οὐ μὴ προσθήσω ἔτι ἐλεῆσαι τὸν οἶκον ἰσραήλ, ἀλλ᾽ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτοῖς. τοὺς δὲ υἱοὺς ἰούδα ἐλεήσω, καὶ σώσω αὐτοὺς ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ σώσω αὐτοὺς ἐν τόξῳ, οὐδὲ ἐν ῥομφαίᾳ, οὐδὲ ἐν πολέμῳ, οὐδὲ ἐν ἵπποις, οὐδὲ ἐν ἱππεῦσι. καὶ ἀπεγαλάκτισε τὴν οὐκ ἠλεημένην. καὶ συνέλαβεν ἔτι καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε κύριος, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ λαός μου, διότι ὑμεῖς οὐ λαός μου, καὶ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὑμῶν. καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἣ οὐκ ἐκμετρηθήσεται, οὐδὲ ἐξαριθμηθήσεται. καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ, οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς, οὐ λαός μου ὑμεῖς, κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος. καὶ συναχθήσονται υἱοὶ ἰούδα καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ θήσονται ἑαυτοῖς ἀρχὴν μίαν, καὶ ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς, ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ ἰεζραήλ.

Ca. 2.

Εἴπατε τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν λαός μου, καὶ τῇ ἀδελφῇ ὑμῶν ἠλεημένη. κρίθητε πρὸς τὴν μητέρα ὑμῶν κρίθητε, ὅτι αὐτὴ οὐ γυνή μου, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς. καὶ ἐξαρῶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου, καὶ τὴν μοιχείαν αὐτῆς ἐκ μέσου τῶν μαστῶν αὐτῆς, ὅπως ἂν ἐκδύσω αὐτὴν γυμνήν, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἡμέρα γενέσεως αὐτῆς, καὶ θήσω αὐτὴν ἐν ἐρήμῳ, καὶ τάξω αὐτὴν ὡς γῆν ἄνυδρον, καὶ ἀποκτενῶ αὐτὴν ἐν δίψῃ. καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς οὐ μὴ ἐλεήσω, ὅτι τέκνα πορνείας ἐστίν, ὅτι ἐξεπόρνευσεν ἡ μήτηρ αὐτῶν, κατῃσχύνθη ἡ τεκοῦσα αὐτά. εἶπε γάρ, ἐξακολουθήσω ὀπίσω τῶν ἐραστῶν μου, τῶν διδόντων μοι τοὺς ἄρτους μου, καὶ τὸ ὕδωρ μου, καὶ τὰ ἱμάτιά μου, καὶ τὰ ὀθόνιά μου, καὶ τὸ ἔλαιόν μου, καὶ πάντα ὅσα μοι καθήκει. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ φράσσω τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐν σκόλοψι, καὶ φραγήσομαι τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, καὶ τὴν τρίβον αὐτῆς οὐ μὴ εὕρῃ. καὶ καταδιώξεται τοὺς ἐραστὰς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ καταλάβῃ αὐτούς, καὶ ζητήσει αὐτούς, καὶ οὐ μὴ εὕρῃ. καὶ ἐρεῖ, πορεύσομαι καὶ ἐπιστρέψω πρὸς τὸν ἄνδρα μου τὸν πρότερον, ὅτι καλῶς μοι ἦν τότε ἢ νῦν. καὶ αὐτὴ οὐκ ἔγνω ὅτι ἐγὼ δέδωκα αὐτῇ

filiā. Et dixit ei. Voca nomen eius abſqȝ miſericordia: quia non addam vltra miſereri domui iſrael: ſed obliuione obliuiſcar eorum. Et domui iuda miſerebor: & ſaluabo eos in domino deo ſuo: & non ſaluabo eos in arcu & gladio & in bello & in equis & in equitib9. Et ablactauit eaȝ q̄ erat abſqȝ miā. Et cōcepit & peperit filiū. Et dixit. voca nomē eius nō ppl̄s meus: qa vos nō ppl̄s me9 & ego non ero veſter. Et erit numerus filiorum iſrael quaſi arena maris que ſine menſura eſt et non numerabitur. Et erit in loco vbi dicetur eis: non populus meus vos: dicetur eis filii dei viuentis. Et congregabūtur filii iuda & filii iſrael pariter: & ponent ſibimet caput vnum: & aſcendent de terra: quia magnus dies iezrahel. 2.

DIcite fratribus vr̄is populus me9 & ſorori vr̄e miam cōſecuta. Iudicate matrē vr̄am iudicate: qm̄ ipſa nō vxor mea & ego non vir eius. Auferat fornicatiōes ſuas a facie ſua: & adulteria ſua de medio vberū ſuorū: ne forte expoliē eam nudā & ſtatuā eam ſm̄ diē natiuitatis ſue. Et ponam eā q̄ſi ſolitudinē: & ſtatuā eā velut terrā inuiā & interficiā eā ſiti: & filiorū illi9 nō miſerebor: qm̄ filii fornicationum ſunt: qa fornicata ē mater eorum. Confuſa eſt q̄ cōcepit eos: quia dixit. Vadam poſt amatores meos qui dant panes mihi: & aquas meas & lanā meā & linū meū oleum meum & potū meū. Propter hoc ecce ego ſepiā viā tuā ſpinis & ſepiam eaȝ maceria. Et ſemitas ſuas nō inueniet. & ſeq̄tur amatores ſuos & nō apprehēdet eos: & queret eos & non inueniet. Et dicet. Vadam & reuertar ad virum meum priorē: quia bene mihi erat tunc magis q̄ nūc. Et hec neſciuit: qa ego dedi ei

בת ויאמר לו קרא שמה לא רחמה כי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל כי נשא אשא להם: ואת בית יהודה ארחם והושעתים ביהוה אלהיהם ולא אושיעם בקשת ובחרב ובמלחמה בסוסים ובפרשים: ותגמל את לא רחמה ותהר ותלד בן: ויאמר קרא שמו לא עמי כי אתם לא עמי ואנכי לא אהיה לכם: והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי: ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל:

P.ij. Ca.

אמרו לאחיכם עמי ולאחותיכם רחמה: ריבו באמכם ריבו כי היא לא אשתי ואנכי לא אישה ותסר זנוניה מפניה ונאפופיה מבין שדיה: פן אפשיטנה ערמה והצגתיה כיום הולדה ושמתיה כמדבר ושתה כארץ ציה והמתיה בצמא: ואת בניה לא ארחם כי בני זנונים המה: כי זנתה אמם הבישה הורתם כי אמרה אלכה אחרי מאהבי נתני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושקויי: לכן הנני שך את דרכך בסירים וגדרתי את גדרה ונתיבותיה לא תמצא: ורדפה את מאהביה ולא תשיג אתם ובקשתם ולא תמצא ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה: והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה

Ter.heb.Oſee.ij.

הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף ירש צהר
הִרְבֵּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לַבָּעַל׃ לָכֵן רבה עשה
אָשׁוּב וְלָקַחְתִּי דְגָנִי בְּעִתּוֹ וְתִירוֹשִׁי שוב
בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי יעד נצל
לְכַסּוֹת אֶת עֶרְוָתָהּ׃ וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת כסה ערה
נַבְלֻתָהּ לְעֵינֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאִישׁ לֹא גלה
יַצִּילֶנָּה מִיָּדִי׃ וְהִשְׁבַּתִּי כָּל מְשׂוֹשָׂהּ נצל שבת
חַגָּהּ חָדְשָׁהּ וְשַׁבַּתָּהּ וְכֹל מוֹעֲדָהּ׃ שוש
וַהֲשִׁמֹּתִי גַּפְנָהּ וּתְאֵנָתָהּ אֲשֶׁר חגג שמם
אָמְרָה אֶתְנָה הֵמָּה לִי אֲשֶׁר נָתְנוּ תנה
לִי מְאַהֲבָי וְשַׂמְתִּים לְיַעַר וַאֲכָלָתַם אכל שום
חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת יְמֵי חיה יום
הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תַּקְטִיר לָהֶם וַתַּעַד קטר עדה
נִזְמָהּ וְחֶלְיָתָהּ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי מְאַהֲבֶיהָ חלה הלך
וְאֹתִי שָׁכְחָה נְאֻם יְהוָה׃ לָכֵן הִנֵּה אהב
אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר פתה הלך
וְדִבַּרְתִּי עַל לִבָּהּ׃ וְנָתַתִּי לָהּ אֶת דבר
כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת עֵמֶק עָכוֹר לְפֶתַח נתן
תִּקְוָה וְעָנְתָה שָׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ קוה ענה
וּכְיוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ יום נער
וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה תִּקְרְאִי עלה קרא
אִישִׁי וְלֹא תִקְרְאִי לִי עוֹד בַּעְלִי׃
וַהֲסִרֹתִי אֶת שְׁמוֹת הַבְּעָלִים סור
מִפִּיהָ וְלֹא יִזָּכְרוּ עוֹד בִּשְׁמָם׃ פה זכר
וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם כרת
חַיַּת הַשָּׂדֶה וְעִם עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ
הָאֲדָמָה וְקֶשֶׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה לחם
אֶשְׁבּוֹר מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים שבר שכב
לָבֶטַח׃ וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם עלם
וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט שפט
וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים׃ וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי
בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת יְהוָה׃ וְהָיָה אמן
בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם יְהוָה אֶעֱנֶה ענה
אֶת הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת הָאָרֶץ׃
וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה אֶת הַדָּגָן וְאֶת הַתִּירוֹשׁ ירש
וְאֶת הַיִּצְהָר וְהֵם יַעֲנוּ אֶת יִזְרְעֶאל׃ צהר זרע

Trãſl.B.Hie.

frumentum & vinum & oleum: & argentum multiplicaui ei & aurũ q̄ fecerunt baal. Idcirco cõuertar & ſumã frumẽtum meum in tempore ſuo: & vinũ meũ in tempore ſuo: & liberabo lanã meã & linũ meũ que operiebãt ignominiã eius. Et nũc reuelabo ſtulticiã eius in oculis amatorum eius: & vir nõ eruet eã de manu mea. Et ceſſare faciã omẽ gaudiũ ei⁹: ſolẽnitatẽ eius: neomeniã eius: ſabbatũ eius & oĩa feſta tpa ei⁹. Et corrũpã vineã eius & ficũ ei⁹. De quibus dixit. Mercedes he mee ſunt q̄s dederũt mihi amatores mei. Et ponã eã in ſaltũ: & comedet eã beſtia agri. Et viſitabo ſup eã dies baalim qbus accẽdebat incẽſũ: & ornabatur inaure ſua & monili ſuo & ibat poſt amatores ſuoſ: & mei obliuiſcebatur dicit dñs. Propter hoc ecce ego lactabo eã & ducã eam in ſolitudinẽ. Et loquar ad cor eius: & dabo ei vinitores ei⁹ ex eodẽ loco: & vallẽ achor ad aperiendã ſpem. Et canet ibi iuxta dies iuuẽtutis ſue & iuxta dies aſcenſionis ſue de terra egypti. Et erit in die illo ait dominus: vocabit me vir me⁹: & non vocabit me vltra baali. Et auferã nomina baalim de ore eius: & nõ recordabitur vltra nois corũ. Et percutiã cum eis fedus in die illa cum beſtia agri & cum volucre celi: & cum reptili terre. Et arcũ & gladiũ & bellum cõteram de terra: & dormire eos faciam fiducialiter. Et ſpõſabo te mihi in ſempiternum: & ſponſabo te mihi in iuſticia & iudicio & in miſericordia & miſerationib⁹. Et ſpõſabo te mihi in fide: & ſcies quia ego dñs. Et erit in die illa exaudiã dicit dominus: & exaudiam celos: & illi exaudient terram: & terra exaudiet triticũ et vinum & oleum: et hec exaudient iezrahel.

Trãſ.Gre.lxx.cũ interp̄.latina.

frumẽtũ τ vinũ τ oleũ τ argentũ multipli-
τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον· καὶ τὸ ἀργύριον ἐπλή-
caui ei. hec ãt argẽtea τ aurea fecit baal.
θυνα αὐτῇ· αὐτὴ δὲ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ ἐποίησε τῇ βάαλ.
ppterea reuertar τ tollam triticũ meũ i tpe
διὰ τοῦτο ἐπιστρέψω καὶ κομιοῦμαι τὸν σῖτόν μου καθ' ὥραν
ſuo: τ vinũ meũ i tpe ſuo: τ auferã
αὐτοῦ· καὶ τὸν οἶνόν μου ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἀφελοῦμαι τὰ
veſtimẽta mea τ linteamina mea ne operiant ignomi
ἱμάτιά μου καὶ τὰ ὀθόνιά μου τοῦ μὴ καλύπτειν τὴν ἀσχη-
niã eius. τ nũc reuelabo immũditiã eius cõ
μοσύνην αὐτῆς. καὶ νῦν ἀποκαλύψω τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς ἐνώ-
ſpectu amatorũ illi⁹: τ nullus eruet eã de
πιον τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, καὶ οὐδεὶς ἐξελεῖται αὐτὴν ἐκ
manu mea: τ auertam oẽs letitias eius
χειρός μου, καὶ ἀποστρέψω πάσας τὰς εὐφροσύνας αὐτῆς
ſolẽnitates ei⁹: τ neomenias ei⁹ τ ſabbata ei⁹
ἑορτὰς αὐτῆς, καὶ τὰς νεομηνίας αὐτῆς καὶ τὰ σάββατα αὐ-
tuo: τ cũctas feſtiuitates ei⁹. τ diſpdã vineã
τῆς, καὶ πάσας τὰς πανηγύρεις αὐτῆς· καὶ ἀφανιῶ ἄμπελον
eius τ ficus eius: q̄cũq̄ dixit mercedes mee ſũt iſte:
αὐτῆς καὶ τὰς συκᾶς αὐτῆς, ὅσα εἶπε· μισθώματα ταῦτά μου ἐστὶν ἅ
q̄s dederũt mihi amatores mei. τ ponam ea in teſtimo
ἔδωκάν μοι οἱ ἐρασταί μου. καὶ θήσομαι αὐτὰ εἰς μαρτύ-
niũ: τ comedent ea volucres celi τ
ριον, καὶ καταφάγεται αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ
beſtie agri τ reptilia terre. τ vlciſcar ſup eã
θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς. καὶ ἐκδικήσω ἐπ' αὐ-
dies baalim in q̄b⁹ immolabat eis τ circũ
τὴν τὰς ἡμέρας τῶν βααλεὶμ ἐν αἷς ἐπέθυεν αὐτοῖς, καὶ περιε-
dabat inaures ſuas τ monilia ſua: τ ibat
τίθετο τὰ ἐνώτια αὐτῆς καὶ τὰ καθόρμια αὐτῆς, καὶ ἐπο-
poſt amatores ſuos: mei ãt oblita eſt dicit
ρεύετο ὀπίσω τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, ἐμοῦ δὲ ἐπελάθετο λέγει
dñs. ideo ecce ego ſeduco eã: τ ponã illam
κύριος. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πλανῶ αὐτήν, καὶ τάξω αὐτὴν
q̄ſi deſertũ: τ loquar ad cor eius: τ dabo
ὡς ἔρημον, καὶ λαλήσω ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς, καὶ δώσω
ei poſſeſſiões ſuas inde τ vallẽ achor ad
αὐτῇ τὰ κτήματα αὐτῆς ἐκεῖθεν καὶ τὴν κοιλάδα ἀχὼρ δια-
apiẽdũ itelligẽtiã ei⁹. τ humiliabit ibi iuxta
νοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς. καὶ ταπεινωθήσεται ἐκεῖ κατὰ τὰς
dies iuuẽtutis ſue: τ iuxta dies aſcenſio
ἡμέρας τῆς νηπιότητος αὐτῆς, καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἀναβάσε-
nis ſue de fra egypti. τ erit in illa die dĩ
ως αὐτῆς ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέ-
cit dñs: vocabit me vir me⁹: τ nõ vocabit me vltra
γει κύριος, καλέσει με ὁ ἀνήρ μου, καὶ οὐ καλέσει με ἔτι
baalim. τ auferã noĩa baalim ex ore
βααλείμ. καὶ ἐξαρῶ τὰ ὀνόματα τῶν βααλεὶμ ἐκ στόματος
eius: τ non recordabũt vltra nominũ eorũ. τ diſ
αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσιν ἔτι τῶν ὀνομάτων αὐτῶν. καὶ δια-
ponã eis in die illa teſtamẽtũ cũ beſtiis
θήσομαι αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διαθήκην μετὰ τῶν θηρίων τοῦ ἀγροῦ
fre τ cũ volatilib⁹ celi τ reptilib⁹
καὶ μετὰ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἑρπετῶν
fre. τ arcũ τ gladiũ τ bellum cõteram
τῆς γῆς. καὶ τόξον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον συντρίψω
de terra. τ habitare faciã eos in ſpe. τ ſpõ
ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ἐπ' ἐλπίδι. καὶ μνη-
ſabo te mihi in ſẽpiternũ. τ ſponſabo te
στεύσομαί σε ἐμαυτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ μνηστεύσομαί σε
mihi in iuſticia τ iudicio τ in mia τ miſerationib⁹
ἐμαυτῷ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κρίματι καὶ ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς
τ ſponſabo te mihi in fide: τ ſcies ego dominus
καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύρι-
us. τ erit in illa die dicit dñs: exaudiam
ος. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, ἐπακούσομαι τῷ οὐρανῷ
τ celũ exaudiet terrã: τ terra exaudiet frumẽ
καὶ ὁ οὐρανὸς ἐπακούσεται τῇ γῇ, καὶ ἡ γῆ ἐπακούσεται τὸν σῖ-
tũ τ vinũ τ oleũ. τ ipſa exaudient iſrael.
τον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον· καὶ αὐτὰ ἐπακούσεται τῷ ἰσραήλ.

Trãſ.gre.lxx.cũ inter.lati.

τ ſeminabo eã mihi ſup terrã τ miſerebor
καὶ σπερῶ αὐτὴν ἐμαυτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀγαπήσω τὴν
Ro.9.b 1.Pe.2.d nõ dilectam: τ dicã nõ pplo meo pplo me⁹ es tu:
οὐκ ἠγαπημένην, καὶ ἐρῶ τῷ οὐ λαῷ μου λαός μου εἶ σύ,
τ ipſe dicet dñs deus me⁹ es tu.
καὶ αὐτὸς ἐρεῖ κύριος ὁ θεός μου εἶ σύ.

Ca.3.

A Et dixit dñs ad me adhuc vade τ dilige
Καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἔτι πορεύθητι καὶ ἀγάπησον
mulierẽ diligentẽ mala τ adulteram: ſi-
γυναῖκα ἀγαπῶσαν πονηρὰ καὶ μοιχαλίδα, κα-
cut diligit dñs filios iſrael: ipſi ãt reſpiciũt
θὼς ἀγαπᾷ κύριος τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, αὐτοὶ δὲ ἀποβλέπου-
ad deos alienos: τ amant coctiões
σιν ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους, καὶ φιλοῦσι πέμματα
cũ vinaceis. τ conduxi eã mihi quin
B μετὰ σταφίδων. καὶ ἐμισθωσάμην αὐτὴν ἐμαυτῷ πεντεκαί-
decĩ argẽteis: τ gomor ordei: τ nebel vini. τ dixi
δεκα ἀργυρίων, καὶ γόμορ κριθῆς, καὶ νέβελ οἴνου. καὶ εἶπον
ad eam: dies multos ſedebis apd me: nõ fornica
πρὸς αὐτήν, ἡμέρας πολλὰς καθήσῃ ἐπ' ἐμοί, καὶ οὐ μὴ πορνεύ-
beris neq₃ eris viro: τ ego apd te. q₃ dieb⁹ ſe-
C σῃς, οὐδὲ μὴ γένῃ ἀνδρί, καὶ ἐγὼ ἐπὶ σοί. διότι ἡμέρας πολ-
debũt multis filij iſrael: nõ exiſtẽte rege neq₃ pn
λὰς καθήσονται οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, οὐκ ὄντος βασιλέως, οὐδὲ ὄν-
cipe: neq₃ exiſtẽte ſacrificio: neq₃ exiſtẽte altari: neq₃ ſac-
τος ἄρχοντος, οὐδὲ οὔσης θυσίας, οὐδὲ ὄντος θυσιαστηρίου, οὐδὲ ἱερα-
dotio neq₃ manifeſtatiõe. τ poſt hec reuertent filij
D τείας, οὐδὲ δήλων. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν οἱ υἱοὶ
iſrael τ querent dñm deũ ſuum: τ dauid
ἰσραήλ, καὶ ἐπιζητήσουσι κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ δαυὶδ
regem ſuũ: τ ſtupebunt in dño τ in
τὸν βασιλέα αὐτῶν, καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ κυρίῳ καὶ ἐπὶ
bonis eius in nouiſſimo dierũ.
τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν.

Ca.4.

A Audite verbũ dñi filij iſrael: q₃ iudiciũ
Ἀκούσατε λόγον κυρίου υἱοὶ ἰσραήλ, διότι κρίσις
dño ad habitantes terrã: q₃ nõ eſt
τῷ κυρίῳ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, διότι οὐκ ἔστιν
veritas neq₃ mia neq₃ ſcientia dei ſup frã. maledictio
ἀλήθεια οὐδὲ ἔλεος οὐδὲ ἐπίγνωσις θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀρὰ
τ mẽdaciũ τ homicidiũ τ furtũ τ adulteriũ effuſum eſt ſup
καὶ ψεῦδος, φόνος καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία κέχυται ἐπὶ
terrã: τ ſanguinẽ i ſanguine miſcent. ideo luge-
τῆς γῆς, καὶ αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγουσι. διὰ τοῦτο πενθή-
bit fra cũ oibus q̄ habitant eã: cũ
σει ἡ γῆ σὺν πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν, σὺν τοῖς
beſtijs agri τ volatilib⁹ celi.
θηρίοις τοῦ ἀγροῦ καὶ σὺν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ.
τ piſces maris deficient: vt nullus ne-
καὶ οἱ ἰχθύες τῆς θαλάσσης ἐκλείψουσιν, ὅπως μηδεὶς μή-
q₃ iudicet neq₃ arguat alĩq. at pplo me⁹ q̄ſi ſacerdos cui
τε δικάζῃ μήτε ἐλέγχῃ μηδείς· ὁ δὲ λαός μου ὡς ἱερεὺς ἀν-
B contradicit. τ infirmabit p die τ infirmabit τ ppheta
τιλεγόμενος, καὶ ἀσθενήσεις ἡμέρας, καὶ ἀσθενήσει καὶ προφήτης
tecum. nocti aſſimulaui mrem tuã: aſſimilat⁹ ẽ
μετὰ σοῦ. νυκτὶ ὡμοίωσα τὴν μητέρα σου, ὡμοιώθη ὁ
pplo me⁹ q̄ſi nõ hñs ſciam. q₃ ſciam repuliſti.
λαός μου ὡς οὐκ ἔχων γνῶσιν, ὅτι σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω.
Eſai. 50. τ repellã te ego ne ſacerdotio fũgaris mihi. oblita
κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι. ἐπελάθου
es legis dei tui: obliuiſcar filiorũ tuorũ τ ego. ſcdm
νόμου θεοῦ σου, ἐπιλήσομαι τέκνων σου κἀγώ. κατὰ
multitudinẽ eorũ ſic peccauerũt mihi. gliã eorũ
τὸ πλῆθος αὐτῶν οὕτως ἥμαρτόν μοι. τὴν δόξαν αὐτῶν
in ignominia ponã. peccata ppli mei comedent.
εἰς ἀτιμίαν θήσομαι. ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται.
τ in iniquitatib⁹ eorũ accipiẽt aias eorũ.
καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν λήψονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν.
τ erit ſicut pplo: ſic τ ſacerdos. τ vlciſ-
καὶ ἔσται καθὼς ὁ λαός, οὕτως καὶ ὁ ἱερεύς. καὶ ἐκδική-
car ſup eũ
σω ἐπ' αὐτὸν

Trãſla.B.Hie.

Et ſeminabo eam mihi in terra: & miſerebor eius que fuit abſq₃ mĩa. Et dicã non pplo meo: pplſ me⁹ es tu: & ipſe dicet: deus meus es tu. 3.

Et dixit dñs ad me. Adhuc vade & dilige mulierem dilectã amico & adulteram: ſicut diligit dñs filios iſrael: & ipſi reſpiciunt ad deos alienos: & diligunt vinacia vuarum. Et fodi eam mihi quindecim argenteis: & choro ordei & dimidio choro ordei: & dixi ad eam. Dies multos expectabis me. Non fornicaberis: & nõ eris viro: ſed & ego expectabo te. Quia dies multos ſedebũt filij iſrael ſine rege & ſine pricipe & ſine ſacrificio & ſine altari & ſine ephot & ſine theraphi. Et poſt hec reuertẽtur filij iſrael: & querent dñm deum ſuum & dauid regẽ ſuũ: & pauebũt ad dominum & ad bonũ eius in nouiſſimo dierum. 4.

Audite verbum dñi filij iſrl: quia iudiciũ dño cum habitatoribus terre. Non eſt enĩ veritas & nõ eſt mia: & non eſt ſcientia dei in terra. Maledictũ & mendaciũ & homicidiũ & furtũ & adulterũ inundauerunt: & ſanguis ſanguinẽ tetigit. Propter hoc lugebit fra: & infirmabitur oĩs qui hĩtat in ea. In beſtia agri & i volucre celi: ſed & piſces maris cõgregabũtur. Verũtñ vnuſq̄ſq₃ nõ iudicet & nõ arguatur vir. Ppl̃s enĩ tu⁹ ſicut hi q cõtradicũt ſacerdoti: & corrues hodie & corruet ẽt ppheta tecũ. Nocte tacere feci matrẽ tuã. Cõticuit ppl̃s me⁹: eo q̄ nõ habuerit ſciẽtiã: q̄a tu ſciaʒ repuliſti: repellã te ne ſacerdotio fũgaris mihi. Et oblita es legis dei tui: obliuiſcar filiorũ tuorũ & ego. Secundũ multitudinẽ eorũ ſic peccauerũt mihi: gloriã eorũ in ignominiam cõmutabo. Pctã ppl̃i mei comedẽt: & ad iniq̃tatẽ eorũ ſublenabũt aias eorũ. Et erit ſicut populus: ſic ſacerdos. Et viſitabo ſup eum

Ter.heb.Oſee.iij.iiij.

וּזְרַעְתִּיהָ לִּי בָּאָרֶץ וְרִחַמְתִּי אֶת לֹא
רֻחָמָה וְאָמַרְתִּי לְלֹא עַמִּי עַמִּי
אַתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהָי׃ אמר

Cap.iij.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד לֵךְ
אֱהַב אִשָּׁה אֲהֻבַת רֵעַ וּמְנָאָפֶת איש רעה נאף
כְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם
פֹּנִים אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאֹהֲבֵי פנה
אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים׃ וָאֶכְּרֶהָ לִּי אשש כרה
בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כָּסֶף וְחֹמֶר שְׂעֹרִים
וְלֶתֶךְ שְׂעֹרִים׃ וָאֹמַר אֵלֶיהָ יָמִים יום
רַבִּים תֵּשְׁבִי לִי לֹא תִזְנִי וְלֹא תִהְיִי רבב ישב זנה היה
לְאִישׁ וְגַם אֲנִי אֵלָיִךְ׃ כִּי יָמִים
רַבִּים יֵשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מֶלֶךְ
וְאֵין שַׂר וְאֵין זֶבַח וְאֵין מַצֵּבָה וְאֵין שור נצב
אֵפוֹד וּתְרָפִים׃ אַחַר יָשֻׁבוּ בְּנֵי אפד שוב
יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם וּפָחֲדוּ אֶל יְהוָה
וְאֶל טוּבוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים׃

Cap.iiij.

שִׁמְעוּ דְבַר יְהוָה בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כִּי רִיב לַיהוָה עִם יוֹשְׁבֵי ריב
הָאָרֶץ כִּי אֵין אֱמֶת וְאֵין חֶסֶד וְאֵין
דַּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ׃ אָלֹה וְכַחֵשׁ ידע
וְרָצֹחַ וְגָנֹב וְנָאֹף פָּרָצוּ וְדָמִים
בְּדָמִים נָגָעוּ׃ עַל כֵּן תֶּאֱבַל הָאָרֶץ אבל
וְאֻמְלַל כָּל יוֹשֵׁב בָּהּ בְּחַיַּת הַשָּׂדֶה חיה
וּבְעוֹף הַשָּׁמָיִם וְגַם דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵפוּ׃ דגה אסף
אַךְ אִישׁ אַל יָרֵב וְאַל יוֹכַח אִישׁ רוב יכח
וְעַמְּךָ כִּמְרִיבֵי כֹהֵן׃ וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם ריב
וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמְּךָ לָיְלָה וְדָמִיתִי נבא דמה
אִמֶּךָ׃ נִדְמוּ עַמִּי מִבְּלִי הַדָּעַת כִּי דמה
אַתָּה הַדַּעַת מָאַסְתָּ וְאֶמְאָסְאךָ מאס
מִכַּהֵן לִי וַתִּשְׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ שכח ירה
אֶשְׁכַּח בָּנֶיךָ גַּם אָנִי׃ כְּרֻבָּם כֵּן חָטְאוּ רבב
לִי כְּבוֹדָם בְּקָלוֹן אָמִיר׃ חַטַּאת כבד קלה
עַמִּי יֹאכֵלוּ וְאֶל עֲוֺנָם יִשְׂאוּ נַפְשׁוֹ׃ מור נשא
וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן וּפָקַדְתִּי עָלָיו

דרכיו ומעלליו אשיב לו: ואכלו ולא ישבעו הזנו ולא יפרצו כי את יהוה עזבו לשמר: זנות ויין ותירוש יקח לב: עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כי רוח זנונים התעה ויזנו מתחת אלהיהם: על ראשי ההרים יזבחו ועל הגבעות יקטרו תחת אלון ולבנה ואלה כי טוב צלה על כן תזנינה בנותיכם וכלותיכם תנאפנה: לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם עם הזנות יפרדו ועם הקדשות יזבחו ועם לא יבין ילבט: אם זנה אתה ישראל אל יאשם יהודה ואל תבאו הגלגל ואל תעלו בית און ואל תשבעו חי יהוה: כי כפרה סררה סרר ישראל עתה ירעם יהוה ככבש במרחב: חבור עצבים אפרים הנח לו: סר סבאם הזנה הזנו אהבו הבו קלון מגניה: צרר רוח אותה בכנפיה ויבשו מזבחותם:

Cap.v.

שמעו זאת הכהנים והקשיבו בית ישראל ובית המלך האזינו כי לכם המשפט כי פח הייתם למצפה ורשת פרושה על תבור: ושחטה שטים העמיקו ואני מוסר לכלם: אני ידעתי אפרים וישראל לא נכחד ממני כי עתה הזנית אפרים נטמא ישראל: לא יתנו מעלליהם לשוב אל אלהיהם כי רוח זנונים בקרבם ואת יהוה לא ידעו: וענה גאון ישראל בפניו וישראל ואפרים יכשלו בעונם כשל גם יהודה עמם: בצאנם ובבקרם ילכו לבקש

vias eius & cogitationes eius reddã ei. Et comedent & nõ saturabũtur. fornicati sunt & nõ cessauerũt: qm dñm dereliquerunt in non custodiẽdo. Fornicatio & vinum & ebrietas auferunt cor. Populus meus in ligno suo interrogauit & baculus eius annunciauit ei. Spũs enim fornicationũ decepit eos: & fornicati sunt a deo suo. Sup capita montiũ sacrificabant: & sup colles accendebat thymiama subtus quercũ & populũ & terebinthũ: qa bona erat vmbra eius. Ideo fornicabũtur filie vre: & sponse vre adultere erũt. Nõ visitabo sup filias vras cũ fuerint fornicate: & sup sponsas vras cũ adulterauerint: qm ipsi cũ meretricibus cõuersabãtur: & cũ effeminatis sacrificabãt. Et populus nõ intelligens vapulabit. Si fornicaris tu israel: nõ delinquat saltẽ iuda. Et nolite ingredi in galgala & nõ ascenderis in bethauẽ neqꝫ iuraueritis: viuit dñs. Qm sicut vacca lasciuiẽs declinauit israel. Nunc pascet eos dñs quasi agnũ in latitudine. Particeps idolorũ effraim: dimitte eũ. Separatũ est cõuiuiũ eorũ: fornicatiõe fornicati sunt: dilexerũt afferre ignominiã protectores eius. Ligauit eũ spũs in alis suis: & cõfũdentur a sacrificiis suis. 5.

Audite hoc sacerdotes: & attendite domus israel: & domus regis auscultate: quia vobis iudiciũ. Qm laqueus facti estis speculationi: & sicut rete expansum super thabor: & victimas declinastis in pfundũ: et ego eruditor oim eorũ. Ego scio effraim: & israel nõ est absconditus a me. Quia nũc fornicatus est effraim: cõtaminatus est israel. Non dabũt cogitationes suas vt reuertantur ad deũ suũ: qa spiritus fornicationũ in medio eorũ: & dñm nõ cognouerũt. Et rñdebit arrogãtia israel in facie eius: & israel & effraim ruẽt in iniqtate sua. Ruet etiã iudas cum eis. In gregibus suis & in armentis suis vadent ad querendum

ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰ διαβούλια αὐτοῦ ἀνταποδώσω αὐτῷ. καὶ φάγονται καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσιν. ἐπόρνευσαν καὶ οὐ μὴ κατευθύνωσιν, διότι τὸν κύριον κατέλιπον τοῦ φυλάξαι. πορνείαν καὶ οἶνον καὶ μέθυσμα ἐδέξατο καρδία λαοῦ μου. ἐν συμβόλοις αὐτῶν ἐπηρώτων, καὶ ἐν ῥάβδοις αὐτῶν ἀπήγγελλον αὐτῷ. πνεύματι πορνείας ἐπλανήθησαν, καὶ ἐξεπόρνευσαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῶν. ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐθυσίαζον, καὶ ἐπὶ τοὺς βουνοὺς ἔθυον ὑποκάτω δρυὸς καὶ λεύκης καὶ δένδρου συσκιάζοντος, ὅτι καλὸν σκέπη. διὰ τοῦτο πορνεύσουσιν αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ αἱ νύμφαι ὑμῶν μοιχεύσουσιν. καὶ οὐ μὴ ἐπισκέψωμαι ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν ὅταν πορνεύσωσιν, καὶ ἐπὶ τὰς νύμφας ὑμῶν ὅταν μοιχεύσωσιν, ὅτι αὐτοὶ μετὰ τῶν πορνῶν συνεφύροντο, καὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθυον. καὶ ὁ λαὸς ὁ συνιὼν συνεπλέκετο μετὰ πόρνης. σὺ δὲ ἰσραὴλ μὴ ἀγνόει, καὶ ἰούδα μὴ εἰσπορεύεσθε εἰς γάλγαλα, καὶ μὴ ἀναβαίνετε εἰς τὸν οἶκον ὤν, καὶ μὴ ὀμνύετε ζῶντα κύριον. ὅτι ὡς δάμαλις παροιστρῶσα παροίστρησεν ἰσραήλ. νῦν νεμήσει αὐτοὺς κύριος ὡς ἀμνὸν ἐν εὐρυχώρῳ. μέτοχος εἰδώλων ἐφραὶμ ἔθηκεν αὐτῷ σκάνδαλα, ᾑρέτισε χαναναίους. πορνεύοντες ἐξεπόρνευσαν, ἠγάπησαν ἀτιμίαν ἐκ φρυάγματος αὐτῶν. συστροφὴ πνεύματος σὺ εἶ ἐν πτέρυξιν αὐτῆς, καὶ καταισχυνθήσονται ἐκ τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν. Ca.5.

Ἀκούσατε ταῦτα οἱ ἱερεῖς, καὶ προσέχετε οἶκος ἰσραὴλ, καὶ οἶκος τοῦ βασιλέως ἐνωτίζεσθε, διότι πρὸς ὑμᾶς ἐστι τὸ κρίμα. ὅτι παγὶς ἐγενήθητε τῇ σκοπιᾷ, καὶ ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ ταβύριον, ὃ οἱ ἀγρεύοντες τὴν θήραν κατέπηξαν. ἐγὼ δὲ παιδευτὴς ὑμῶν. ἐγὼ ἔγνων τὸν ἐφραὶμ, καὶ ἰσραὴλ οὐκ ἄπεστιν ἀπ' ἐμοῦ, διότι νῦν ἐξεπόρνευσεν ἐφραὶμ, ἐμιάνθη ἰσραήλ. οὐκ ἔδωκαν τὰ διαβούλια αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς θεὸν αὐτῶν, ὅτι πνεῦμα πορνείας ἐστὶν ἐν μέσῳ αὐτῶν, τὸν δὲ κύριον οὐκ ἐπέγνωσαν. καὶ ταπεινωθήσεται ἡ ὕβρις τοῦ ἰσραὴλ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἰσραὴλ καὶ ἐφραὶμ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ ἀσθενήσει καὶ ἰούδας μετ' αὐτῶν. μετὰ προβάτων καὶ μόσχων πορεύσονται ζητῆσαι τὸν

C

D

Ca.6.

A

B

C

D

dominum: & non inuenient: Ablatus est ab eis. In dñm preuaricati sunt: qa filios alienos genuerũt. Nunc deuorabit eos mensis cũ partibus suis. Clangite buccina in gabaa: tuba in rama. Vlulate in bethauẽ: post tergum tuum beniamin. Effraim in desolatione erit. In die correptiõis in tribubus israel ostendi fidem. Facti sunt principes iuda quasi assumẽtes terminũ: sup eos effundã quasi aquã irã meã. Calũniã patiens est effraim fractus iudicio: quoniam cepit abire post sordes. Et ego quasi tinea effraim: & quasi putredo domui iuda. Et vidit effraim languorẽ suũ: & iudas vinculum suum. Et abiit effraim ad assur: & misit ad regem vltorem: & ipse non poterit sanare vos: nec soluere poterit a vobis vinculũ. Quoniã ego quasi leena effraim: et quasi catulus leonis domui iuda. Ego ego capiam & vadam: tollã: & nõ est qui eruat. Vadens reuertar ad locum meũ: donec deficiatis & quẽratis faciẽ meã. 6.

In tribulatione sua mane consurgent ad me. Venite & reuertamur ad dñm: qa ipse cepit & sanabit nos: percutiet & curabit nos. Viuificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos: & viuemus in cõspectu eius. Sciemus sequemurqꝫ vt cognoscamus dñs. Quasi diluculũ pparatus est egressus eius: & veniet quasi imber nobis tẽporaneus & serotinus terre. Quid faciã tibi effraim: quid faciã tibi iuda: Misericordia vrã quasi nubes matutina: & quasi ros mane ptransiens. Propter hoc dolaui in pphetis: & occidi eos in verbis oris mei & iudicia tua quasi lux egredientur. Quia misericordiam volui & nõ sacrificiũ: & scientiã dei plus q̃ holocaustũ. Ipsi aũt sicut adã trãsgressi sunt pactũ: ibi preuaricati sunt in me. Galaad ciuitas operãtiũ idolũ supplãtata sanguine: & quasi fauces viror

Cap.vi.

latronū particeps ſacerdotū in via interficientiū pergentes de ſychen: qa ſcel9 opati ſūt. In domo iſrael vidi horrendū: ibi fornicationes effraim: cōtaminat9 eſt iſrael. Sed & iuda pone meſſē tibi: cū ɔuertero captiuitatē ppli mei. 7.

Cap. vij.

CVm ſanare vellem iſrael: reuelata eſt iniqtas effraim: & malicia ſamarie: qa opati ſūt mēdaciū. Et fur ingreſſus eſt ſpoliās latrūculus foris. Et ne forte dicant in cordib9 ſuis oēm maliciā eorū me recordatū. Nunc circūdederūt eos adinuētiōes ſue corā facie mea facte ſunt. In malicia ſua letificauerunt regē: & in mēdaciis ſuis principes. Oēs adulterātes qſi cliban9 ſuccēſus a coquēte. Quieuit paululū ciuitas a cōmixtione fermēti: donec fermētaretur totū. Dies regis noſtri: ceperūt pricipes furere a vino. Extendit manū ſuā cū illuſorib9: qa applicauerūt qſi clibanū cor ſuū cū inſidiaretur eis. Tota nocte dormiuit coquēs eos: mane ipſe ſuccēſus quaſi ignis flāme. Oēs calefacti ſūt qſi cliban9 & deuorauerūt iudices ſuos. Oēs reges eorū ceciderūt: nō eſt q clamet in eis ad me. Effraim in pplis ipſe cōmiſcebatur. Effraī fact9 eſt ſubcinerici9 panis: q nō reuerſatur. Comederūt alieni robur eius: & ipſe neſciuit. Sed & cani effuſi ſunt in eo: & ipſe ignorauit. Et hūiliabitur ſupbia iſrl in facie ei9. Nec reuerſi ſunt ad dñm deū ſuū: & non qſierūt eū in oib9 his. Et fact9 eſt effraim qſi colūba ſeducta nō habēs cor. Egyptū inuocabāt: ad aſſyrios abierūt. Et cū pfecti fuerīt: expādā ſup eos rete meū: & qſi volucrē celi detrahā eos. Cedā eos ſm auditionē cetus eoꝶ. Ve eis: qm̄ receſſerūt a me. Vaſtabūtur: qa preuaricati ſunt in me. Ego redemi eos: & ipſi locuti ſunt cōtra me mēdacia. Et non clamauerūt ad me in corde ſuo ſed vlulabant in cubilibus ſuis. Super triticum & vinum

Ca. 7.

Ca. 8.

ruminabāt & receſſerūt a me. Et ego erudiui eos et cōfortaui brachia eoꝶ: & in me cogitauerūt maliciā: reuerſi ſunt vt eſſent abſq; iugo: facti ſūt qſi arcus doloſus. Cadēt in gladio principes eorū a furore lingue ſue. Iſta ſubſānatio eoꝶ in tra egypti. 8

Cap. viij.

IN gutture tuo ſit tuba qſi aqla ſup domū dñi: p eo q tranſgreſſi ſunt fedus meū: & legē meā puaricati ſunt. Me inuocabūt deus me9 & cognouimus te iſrael. Proiecit iſrl bonū: inimicus perſequetur eū. Ipſi regnauerunt & nō ex me: principes extiterūt & nō cognoui. Aurū ſuū & argentū ſuū fecerūt ſibi idola: vt interirēt. Proiect9 eſt vitulus tu9 ſamaria. Iratus eſt furor me9 in eis. Vſq; quo nō poterūt emūdari: quia ex iſrael: & ipſe eſt. Artifex fecit illū: & nō eſt deus: quoniā in aranearum telas erit vitulus ſamarie: qa ventū ſeminabūt & turbinē metēt. Culmus ſtans nō eſt in eo germē: nō faciet farinā. Qd & ſi fecerit: alieni comedent eā: deuoratus eſt iſrael. Nunc factus eſt in nationibus qſi vas immundū: quia ipſi aſcenderūt ad aſſur. Onager ſolitari9 ſibi effraim. Munera dederūt amatorib9 ſuis: ſed & cū mercede cōduxerīt nationes: Nūc cōgregabo eos et quieſcēt paulīſper ab onere regis & principū. Quia m̄ltiplicauit effraim altaria ad peccādū: facte ſūt ei are in delictū. Scribā ei m̄ltiplices leges meaſ: q̄ velut aliene cōputate ſunt. Hoſtias offerēt: immolabūt carnes & comedent: & dñs nō ſuſcipiet eas. Nūc recordabitur iniqtatis eoꝶ & viſitabit pctā eoꝶ. Ipſi in egyptū cōuertētur. Et oblitus eſt iſrael factoris ſui: & edificauit delubra: & iudas multiplicauit vrbes munitas. Et mittā ignē in ciuitates eius: & deuorabit edes illius. 9.

Ca. 9.

Cap. ix.

NOli letari iſrael: noli exultare ſicut populi qa fornicatus es a deo tuo. Dilexiſti mercedem ſup omnes

גרן ויקב לא ירעם
ותירוש יכחש בה: לא ישבו בארץ
יהוה ושב אפרים מצרים
ובאשור טמא יאכלו: לא יסכו
ליהוה יין ולא יערבו לו זבחיהם
כלחם אונים להם כל אכליו
יטמאו כי לחמם לנפשם לא יבוא
בית יהוה: מה תעשו ליום מועד
וליום חג יהוה: כי הנה הלכו משד
מצרים תקבצם מף תקברם מחמד
לכספם קמוש יירשם חוח
באהליהם: באו ימי הפקדה באו
ימי השלם ידעו ישראל אויל
הנביא משגע איש הרוח על רב
עונך ורבה משטמה: צפה אפרים
עם אלהי נביא פח יקוש על כל
דרכיו משטמה בבית אלהיו:
העמיקו שחתו כימי הגבעה יזכור
עונם יפקד חטאתם: כענבים
במדבר מצאתי ישראל כבכורה
בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם
המה באו בעל פעור וינזרו לבשת
ויהיו שקוצים כאהבם: אפרים
כעוף יתעופף כבודם מלדה ומבטן
ומהריון: כי אם יגדלו את בניהם
ושכלתים מאדם כי גם אוי
להם בשורי מהם: אפרים
כאשר ראיתי לצור שתולה בנוה
ואפרים להוציא אל הרג בניו:
תן להם יהוה מה תתן תן להם
רחם משכיל ושדים צמקים: כל
רעתם בגלגל כי שם שנאתים
על רע מעלליהם מביתי אגרשם
לא אוסף אהבתם כל שריהם
סוררים: הכה אפרים שרשם
יבש פרי בלי יעשון גם כי

רעה · ירש כחש · שוב · אכל נסך · ערב · טמא בוא · עשה יעד · שדד · קבץ קבר · חמד כסף קמש · ירש בוא · יום איל · נבא שגע · רבב שטם · כוח יקש · עמק זכר · פקד · דבר בכר · ראה · נזר · בוש היה · שכן כבד · ילד הרה · גדל · בשר · ראה שתל · יצא · נתן · שכל שד · רוע · עלל גרש · יסף שור · חבר נכה · פרה עשה

areas tritici. Area & torcular non paſcet eos: & vinum mentietur eis. Non habitabũt in terra domini. Reuerſus eſt effraim in egyptum & in aſſyriis pollutũ comedit. Non libabunt dño vinũ: & non placebunt ei. Sacrificia eorũ quaſi panis lugentium. Oẽs qui comedent eum cõtaminabũtur: qa panis eorũ aĩe ipſorũ: non intrabunt in domũ dñi. Quid facietis ĩ die ſolẽni in die feſtiuitatis dñi? Ecce eni ꝓfecti ſunt a vaſtitate. Egyptus cõgregabit eos: mẽphis ſepeliet eos. Deſiderabile argentũ eorũ vrtica hereditabit: lapa in tabernaculis eorꝝ. Venerũt dies viſitationis: venerũt dies retributionis. Scitote iſrael ſtultũ ꝓphetã: inſanũ virũ ſpũalem. Propter multitudinẽ iniqtatis tue: & multitudinem amẽtie. Speculator effraim cũ deo meo: ꝓpheta laqũs ruine fact⁹ eſt ſup oẽs vias ei⁹. Inſania in domo dei ei⁹. Profunde peccauerũt ſicut in dieb⁹ gabaa. Recordabitur iniquitatis eorũ: & viſitabit pctã eorũ. Quaſi vuas in deſerto inueni iſrael: q̃ſi prima poma ficulnee in cacumine ei⁹ vidi pres eorũ. Ipſi aũt intrauerũt ad beelphegor & abalienati ſunt in cõfuſione: & facti ſunt abominabiles ſicut ea q̃ dilexerũt. Effraĩ q̃ſi auis auolauit. Gloria eorũ a partu: & ab vtero & a cõceptu. Quod & ſi enutrierĩt filios ſuos abſq; liberis eos faciã in hoĩbus. Sed & ve eis cũ receſſero ab eis. Effraim vt vidi tyrus erat fundata in pulchritudine. Et effraim educet ad interfectorẽ filios ſuos. Da eis domĩe. Quid dabis eis? Da eis vuluã ſine liberis & vbera arentia. Omnes nequitie eorũ in galgal: quia exoſos habui eos. Propter maliciã adinuẽtionũ eorꝝ: de domo mea eiiciã eos. Nõ addã vt diligã eos. Oẽs principes eorꝝ recedẽtes. Percuſſus eſt effraim: radix eorum exiccata eſt. Fructũ nequaq̃ facient. Qd & ſi

areã tritici area ⁊ torcular nõ cognouit eos: ⁊ vinũ
ἅλω σίτου. ἅλως καὶ ληνὸς οὐκ ἔγνω αὐτούς, καὶ ὁ οἶνος
mentitũ eſt illis. nõ hitauerũt in tra dñi: hitauit ef
ἐψεύσατο αὐτοῖς. οὐ κατῴκησαν ἐν γῇ τοῦ κυρίου, κατῴκησεν ἐ-
phrai in egyptũ: ⁊ in aſſyriis immũda comedent nõ
φραῒμ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐν ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα φάγονται. οὐκ
libauerũt dño vinũ ⁊ nõ placuerũt ei q̃ſi panis lu-
ἔσπεισαν τῷ κυρίῳ οἶνον καὶ οὐχ ἥδυναν αὐτῷ ὡς ἄρτος πέν-
ctus eis. oẽs q̃ mãducant ea ꝯtaminabũt qr
θους αὐτοῖς. πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὰ μιανθήσονται διότι
panes aĩab⁹ eoꝝ nõ intrabunt in domũ
ἄρτοι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ
dñi: qd facietis in die cõuentus: ⁊ in die ſolẽnitati
κυρίου, τί ποιήσετε ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς
dñi. ideo ecce ibunt de miſeria egy-
κυρίου. διὰ τοῦτο ἰδοὺ πορεύσονται ἐκ ταλαιπωρίας αἰγύ-
pti ⁊ ſuſcipiet eos mẽphis: ⁊ ſepeliet eos machi-
πτου καὶ ἐκδέξεται αὐτοὺς μέμφις, καὶ θάψει αὐτοὺς μαχ-
mas. argentũ eoꝝ interit⁹ hereditabit. ⁊ ſpine
μάς. τὸ ἀργύριον αὐτῶν ὄλεθρος κληρονομήσει. καὶ ἄκανθαι
in tabernaculis eoꝝ. venerũt dies vltionis
ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν. ἥκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἐκδικήσε-
venerũt dies retributionis tue ⁊ affligetur
ως ἥκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἀνταποδόσεώς σου καὶ κακωθήσεται
iſrael: ſicut ꝓpheta inſaniens q̃ habet ſpm̃
ἰσραήλ, ὥσπερ ὁ προφήτης ὁ παρεξεστηκὼς ὁ πνευματοφό-
pre multitudie iniqtatũ tuaꝝ: multiplicata ẽ amẽtia
ρος ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀδικιῶν σου, ἐπληθύνθη μανία.
tenebre ephraĩ poſt deũ. ꝓpheta laque⁹ tortuoſ⁹ ſup om-
σκότος ἐφραῒμ μετὰ θεοῦ. προφήτης παγὶς σκολιὰ ἐπὶ πά-
nes vias eius. inſania in domo dei ꝯfixerũt. cor-
σας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. μανία ἐν οἴκῳ θεοῦ κατέπηξαν. ἐφ-
rupti ſũt ſcdm̃ dies collis. recordabit iniqta-
θάρησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βουνοῦ. μνησθήσεται ἀδικί-
tis eoꝝ: vlciſcet peccata eoꝝ. ſicẽ vuam in deſer-
ας αὐτῶν, ἐκδικήσει ἁμαρτίας αὐτῶν. ὡς σταφυλὴν ἐν ἐρή-
to inueni iſrael: ſicẽ ficũ in ficu tẽporaneã vidi pa-
μῳ εὗρον τὸν ἰσραήλ, ὡς σῦκον ἐν συκῇ πρώϊμον ἴδον πα-
tres eoꝝ. ipi igreſſi ſũt ad beelphegor: ⁊
τέρας αὐτῶν, αὐτοὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν βεελφεγώρ, καὶ
abalienati ſunt in ꝯfuſionẽ. ⁊ facti ſũt abominabiles
ἀπηλλοτριώθησαν εἰς αἰσχύνην. καὶ ἐγένοντο ἐβδελυγμένοι
ſicẽ dilecti. ephraĩ q̃ſi auis extẽſa eſt. glia e-
ὡς οἱ ἠγαπημένοι. ἐφραῒμ ὡς ὄρνεον ἐξεπετάσθη. δόξα αὐ-
ius ex partu ⁊ dolorib⁹ ⁊ ex cõceptionib⁹: qr
τῶν ἐκ τόκων καὶ ὠδίνων καὶ ἐκ συλλήψεων, διότι
ſi ⁊ nutrierint filios ſuos ſine filiis erunt in
ἐὰν καὶ ἐκθρέψωσιν τὰ τέκνα αὐτῶν ἀτεκνωθήσονται ἐξ
hoibus: qr ⁊ ve eis eſt: caro mea ex e-
ἀνθρώπων, διότι καὶ οὐαὶ αὐτοῖς ἐστιν, ἡ σάρξ μου ἐξ αὐ-
is ephraĩ. ſicut vidi in captionẽ ꝓbuit
τῶν ἐφραῒμ, ὃν τρόπον ἴδον εἰς θήραν παρέστησεν
filios ſuos. vt educeret ad interfectionẽ fili-
τὰ τέκνα αὐτῶν. τοῦ ἐξαγαγεῖν εἰς ἀποκέντησιν τὰ τέ-
os ſuos. da eis dñe. qd dabis eis? da
κνα αὐτῶν. δὸς αὐτοῖς κύριε. τί δώσεις αὐτοῖς; δὸς
eis vuluã ſine filiis ⁊ vbera arẽtia. oẽs
αὐτοῖς μήτραν ἀτεκνοῦσαν καὶ μαστοὺς ξηρούς. πᾶσαι
neqtie eoꝝ: in galgalis: qr ibi odi
αἱ κακίαι αὐτῶν, ἐν γαλγάλοις, ὅτι ἐκεῖ ἐμίσησα
eos. ꝓpt malitias adinuentionũ eoꝝ: de
αὐτούς. διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν, ἐκ
domo mea eiiciã eos: ⁊ non addam vt
τοῦ οἴκου μου ἐκβαλῶ αὐτούς, καὶ οὐ μὴ προσθῶ τοῦ
diligam eos. oẽs ꝑncipes eoꝝ inobe-
ἀγαπῆσαι αὐτούς. πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἀπει-
dientes. doluit ephraĩ. radices ſuas arefecit:
θοῦντες. ἐπόνεσεν ἐφραῒμ. τὰς ῥίζας αὐτοῦ ἐξήρανεν,
fructũ neq̃q̃ vltra feret. qr ſi
καρπὸν οὐκ ἔτι μὴ ἐνέγκῃ. διότι ἐὰν

B
C
D

genuerint interficiã deſiderabilia vteri eoꝝ.
γεννήσωσιν ἀποκτενῶ τὰ ἐπιθυμήματα τῆς κοιλίας αὐτῶν.
repellet eos deus: qr nõ audierũt eũ: ⁊
ἀπώσεται αὐτοὺς ὁ θεός, ὅτι οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ, καὶ
erunt vagi in gẽtib⁹.
ἔσονται πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσιν. Ca. 10.

A Vitis frondoſa iſrael. fruct⁹ ei⁹
Ἄμπελος εὐκληματοῦσα ἰσραήλ. ὁ καρπὸς αὐ-
abundãs ſcdꝫ multitudinẽ fructuũ ſuoꝝ multiplica
τῆς εὐθηνῶν κατὰ τὸ πλῆθος τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπλήθυ-
uit altaria iuxta bona terre eoꝝ. edifica-
νε τὰ θυσιαστήρια κατὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς αὐτῶν. ᾠκοδό-
uit titulos diuiſit corda ſua: nũc peribunt
μησεν στήλας ἐμέρισεν καρδίας αὐτῶν, νῦν ἀφανισθή-
ipe ſuffodiet altaria eoꝝ. affligẽ
σονται, αὐτὸς κατασκάψει τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν, ταλαι-
tur tituli eoꝝ. qr nũc dicẽt nõ eſt
πωρήσουσιν αἱ στῆλαι αὐτῶν. διότι νῦν ἐροῦσιν οὐκ ἔστιν
rex nobis. qr nõ timuim⁹ dñm: qr rex
βασιλεὺς ἡμῖν. ὅτι οὐκ ἐφοβήθημεν τὸν κύριον, ὅτι βα-
qd faciet nobis loquẽs verba occaſiões men-
σιλεὺς τί ποιήσει ἡμῖν λαλῶν ῥήματα προφάσεις ψευ-
daces. diſponet teſtamẽtũ. orietur ſicẽ gramen iudiciũ
δεῖς. διαθήσεται διαθήκην. ἀνατελεῖ ὡς ἄγρωστις κρίμα
ſup deſertũ agri apud vitulũ dom⁹ iniqtatis morabũ
ἐπὶ χέρσον ἀγροῦ παρὰ τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου ὢν παροική-
tur q̃ habitant ſamariã. qr luxit pplſ
σουσιν οἱ κατοικοῦντες σαμαρείας. ὅτι ἐπένθησεν ὁ λαὸς
eius ſup eũ ſicut irritauerũt illũ: gaude-
αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτὸν καθότι παρεπίκραναν αὐτόν, ἐπιχαι-
bunt ſup gliã eius: qr trãſlata eſt ab eo:
ροῦνται ἐπὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅτι ἀπῳκίσθη ἀπ᾽ αὐτοῦ,
⁊ ipm in aſſyrios ligantes attulerũt munera
καὶ αὐτὸν εἰς ἀσσυρίους δήσαντες ἀπήνεγκαν ξένια τῷ
regi iarib: in domo ephraim ſuſcipiet. cõfunde-
βασιλεῖ ἰαρίβ, ἐν δόματι ἐφραῒμ δέξεται. αἰσχυνθήσε-
tur iſrael in cõſilio ſuo. ꝓiecit ſamaria
ται ἰσραὴλ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοῦ. ἀπέβαλε σαμάρεια
regem ſuũ ſicut cremiũ ſup faciem aque.
βασιλέα αὐτῆς ὡς φρύγανον ἐπὶ πρόσωπον ὕδατος.
C ⁊ auferentur altaria iniqtatis: peccata iſrael.
καὶ ἐξαρθήσονται βωμοὶ ὢν, ἁμαρτήματα τοῦ ἰσραήλ.
Luce. 23.d. Apo. 6.d. ſpine ⁊ tribuli aſcendent ſup altaria
ἄκανθαι καὶ τρίβολοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια
eoꝝ. ⁊ dicent mõtib⁹ operite nos: ⁊
αὐτῶν. καὶ ἐροῦσιν τοῖς ὄρεσι καλύψατε ἡμᾶς, καὶ τοῖς
collib⁹ cadite ſup nos. ex q̃ colles peccauit iſ-
βουνοῖς πέσετε ἐφ᾽ ἡμᾶς. ἀφ᾽ οὗ οἱ βουνοὶ ἥμαρτεν ἰσ-
rael. ibi ſtetit nõ cõphendat eos in colle bel-
ραήλ. ἐκεῖ ἔστη οὐ μὴ καταλάβῃ αὐτοὺς ἐν τῷ βουνῷ πό-
li: ſup filios iniqtatis venit vt corriperet eos:
λεμος, ἐπὶ τὰ τέκνα ἀδικίας ἦλθεν τοῦ παιδεῦσαι αὐ-
⁊ cõgregabuntur ppli ſup illos cũ corripi-
τούς, καὶ συναχθήσονται λαοὶ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῷ παιδεύε-
entur ipi in duab⁹ iniqtatib⁹ ſuis. ephraĩ vitu-
σθαι αὐτοὺς ἐν ταῖς δυσὶν ἀδικίαις αὐτῶν. ἐφραῒμ δά-
la docta diligere cõtẽtionẽ: ego aũt veniã
μαλις δεδιδαγμένη ἀγαπᾶν νεῖκος, ἐγὼ δὲ ἐπελεύσομαι
ſup pulchritudinẽ colli eius. ſup ponã ephraĩ:
D ἐπὶ τὸ κάλλιστον τοῦ τραχήλου αὐτῆς. ἐπιβιβῶ ἐφραῒμ,
⁊ reticebo iudam: irroborabit ſibi iacob
καὶ παρασιωπήσομαι ἰούδαν, ἐνισχύσει αὐτῷ ἰακώβ
Hiere. 4.a. ſeminate vobis in iuſticia. vindemiate fructũ vi-
σπείρατε ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην. τρυγήσατε καρπὸν ζω-
te illuminate vobis lumẽ ſcientie. querite do-
ῆς φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως. ἐκζητήσατε τὸν κύ-
minũ. donec veniãt vobis fruges iuſticie. qd tacuiſtis
ριον. ἕως τοῦ ἐλθεῖν ὑμῖν γεννήματα δικαιοσύνης. τί παρεσιωπήσα-
impietates ⁊ iniqtates eius. vidẽmiaſtis cõcediſtis fructũ
τε ἀσέβειαν καὶ τὰς ἀδικίας αὐτῆς. ἐτρυγήσατε ἐφάγετε καρπὸν
mẽdaciũ: qr ſperaſti in currib⁹ tuis ĩ multitudie fortitudis tue:
ψευδῆ, ὅτι ἤλπισας ἐν τοῖς ἅρμασίν σου ἐν πλήθει δυνάμεώς σου,

genuerint interficiam amantiſſima vteri eorũ. Abiiciet eos deus meus: quia nõ audierũt eum: & erunt vagi in nationibus. 10.

Vitis frondoſa iſrael: fructus adeq̃tus eſt ei. Secundũ multitudinẽ fructus ſui multiplicauit altaria: iuxta vbertatem terre ſue: exuberauit ſimulachris. Diuiſum eſt cor eorꝝ: nũc interibũt. Ipſe confringet ſimulachra eorꝝ: depopulabitur aras eorũ. Quia nũc dicent: non eſt rex nobis. Non eni timem⁹ dñm. Et rex qd faciet nobis? Loquimini verba viſionis inutilis: & ferietis fedus cũ mẽdacio: & germinabit quaſi amaritudo iudiciũ ſup ſulcos agri. Vaccas bethauẽ coluerũt hitatores ſamarie. Quia luxit ſup eum ppls ei⁹: & editui ei⁹ ſup eũ exultauerũt in gloria ei⁹: qa migrauit ab eo. Siquidẽ & ipſe in aſſur delatus ẽ munus regi vltori. Cõfuſio effraim capiet: & cõfundetur iſrael in volũtate ſua. Trãſire fecit ſamaria regem ſuũ q̃ſi ſpumã ſup faciẽ aque. Et diſpergetur excelſa idoli peccatũ iſrael. Lapa & tribulus aſcendet ſuper aras eorum. Et dicent montibus operite nos: & collibus cadite ſup nos. Ex diebus gabaa peccauit iſrael. Ibi ſteterũt. Non cõprehendet eos in gabaa ꝑliũ ſup filios iniqtatis. Iuxta deſideriũ meũ corripiã eos. Cõgregabũtur ſup eos populi cũ corripietur ꝓpter duas iniqtates ſuas. Effraĩ vitula docta diligere trituram & ego trãſiui ſup pulchritudinẽ colli ei⁹. Aſcendã ſup effraim. Arabit iudas: confringet ſibi ſulcos iacob. Seminate vobis in iuſticia & metite in ore miẽ: innouate vobis nouale. Tẽpus autẽ requirẽdi dñm: cum venerit qui docebit vos iuſticiã. Araſtis impietatem: iniquitatem meſſuiſtis comediſtis frugem mendacii. Quia cõfiſus es in viis tuis & in multitudine fortiũ tuorũ.

ילדון והמתי מחמדי בטנם: ימאסם
אלהי כי לא שמעו לו ויהיו
נדדים בגוים:

Cap. x.

גפן בוקק ישראל פרי ישוה
לו כרב לפריו הרבה למזבחות
כטוב לארצו היטיבו מצבות: חלק
לבם עתה יאשמו הוא יערף
מזבחותם ישדד מצבותם: כי עתה
יאמרו אין מלך לנו כי לא יראנו
את יהוה והמלך מה יעשה לנו:
דברו דברים אלות שוא כרת
ברית ופרח כראש משפט על
תלמי שדי: לעגלות בית און יגורו
שכן שמרון כי אבל עליו עמו
וכמריו עליו יגילו על כבודו כי
גלה ממנו: גם אותו לאשור יובל
מנחה למלך ירב בשנה אפרים
יקח ויבוש ישראל מעצתו: נדמה
שמרון מלכה כקצף על פני מים:
ונשמדו במות און חטאת ישראל
קוץ ודרדר יעלה על מזבחותם
ואמרו להרים כסונו ולגבעות
נפלו עלינו: מימי הגבעה חטאת
ישראל שם עמדו לא תשיגם
בגבעה מלחמה על בני עלוה: באותי
ואסרם ואספו עליהם עמים
באסרם לשתי עינתם: ואפרים
עגלה מלמדה אהבתי לדוש ואני
עברתי על טוב צוארה ארכיב
אפרים יחרוש יהודה ישדד לו
יעקב: זרעו לכם לצדקה קצרו
לפי חסד נירו לכם ניר ועת
לדרוש את יהוה עד יבוא וירה
צדק לכם: חרשתם רשע עולתה
קצרתם אכלתם פרי כחש כי
בטחת בדרכך ברב גבוריך:

מות חמד · מאס היה · נדד · Cap. x. · בקק שוה · רבה זבח · טוב נצב · אשם ערף · שדד · אמר · עשה · אלה שוא · כרת שפט · שדה גור · גיל כבד · את יבל · בוש · לקח יעץ · דמה קצף · שמד במה · עלה זבח · כסה · יום · נשג · לחם עול · אות יסר · ענה · למד אהב · רכב · חרש שדד · קצר · ירה · פרה · גבר

וקאם שאון בעמך וכל מבצריך — קום שאה
יושד כשד שלמן בית ארבאל — ישד צור שדד
ביום מלחמה אם על בנים רטשה: — לחם
ככה עשה לכם בית אל מפני — עשה פנה
רעת רעתכם — רעע

Cap. xi. בשחר נדמה נדמה מלך ישראל: — דמה
כי נער ישראל ואהבהו וממצרים
קראתי לבני: קראו להם כן
הלכו מפניהם לבעלים יזבחו — זבח פסל
ולפסלים יקטרון: ואנכי תרגלתי — קטר רגל
לאפרים קחם על זרועתיו ולא ידעו — לקח זרע
כי רפאתים: בחבלי אדם אמשכם — משך
בעבתות אהבה ואהיה להם — היה
כמרימי על על לחיהם ואט — רום עלל
אליו אוכיל: לא ישוב אל ארץ — לחה נטה אכל שוב
מצרים ואשור הוא מלכו כי מאנו
לשוב: וחלה חרב בעריו וכלתה — חיל כלה
בדיו ואכלה ממעצותיהם: ועמי — בדד יעץ
תלואים למשובתי ואל על — תלה שוב
יקראהו יחד לא ירומם: איך אתנך — עלה קרא רום נתן
אפרים אמגנך ישראל איך אתנך — מגן
כאדמה אשימך כצבאים נהפך — שום הפך
עלי לבי יחד נכמרו ניחומי: לא — כמר נחם
אעשה חרון אפי לא אשוב לשחת — עשה חרה
אפרים כי אל אנכי ולא איש — שוב
בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר: — קדש בוא
אחרי יהוה ילכו כאריה ישאג כי — ארה שאג
הוא ישאג ויחרדו בנים מים: יחרדו — חרד
כצפור ממצרים וכיונה — צפר
מארץ אשור והושבתים על — ישב
בתיהם נאם יהוה: סבבני בכחש — בית
אפרים ובמרמה בית ישראל — רמה
ויהודה עד רד עם אל ועם — רוד
קדושים נאמן: — קדש אמן

Cap. xij. אפרים רעה רוח ורדף קדים כל — מדם שדד
היום כזב ושד ירבה וברית עם — רבה ברת

cõſurget tumult9 in populo tuo: & oẽs munitiones tue vaſtabũtur: ſicut vaſtatus eſt ſalmana a domo ei9 q vindicauit baal: in die prelij matre ſup filios alliſa. Sic fecit vobis bethel a facie malitie nequitiarum veſtrarum. 11.

Sicut mane tranſit: pertrãſit rex iſrael. quia puer iſrael & dilexi eum: & ex egypto vocaui filiũ meũ. Vocauerunt eos ſicut abierunt a facie eorum: baalim immolabant: & ſimulachris ſacrificabãt. Et ego q̃ſi nutricius effraim portabã eos in brachiis meis: & neſcierunt q̃ curarẽ eos. In funiculis adam traham eos in vinculis charitatis. Et ero eis q̃ſi exaltãs iugũ ſup maxillas eoꝝ: & declinaui ad eum vt veſceretur. Nõ reuertetur in terrã egypti & aſſur ipſe rex eius: quoniã noluerunt cõuerti. Cepit gladius in ciuitatibus eius: & cõſumet electos eius: & comedet capita eorum. Et populus me9 pẽdebit ad reditũ meũ. Iugum aũt imponetur eis ſimul: qđ nõ auferetur. Quõ dabo te effraim: ptegam te iſrael? Quõ dabo te ſicut adama: ponam te vt ſeboi. Conuerſum eſt in me cor meũ: pariter cõturbata eſt plenitudo mea. Non faciã furorem ire mee. Non cõuertar vt diſperdã effraim: qa deus ego & non homo. In medio tui ſanctus & non ingrediar ciuitatẽ. Poſt dñm ambulabunt. Quaſi leo rugiet: quia ipſe rugiet & formidabunt filii maris. Et auolabũt quaſi auis ex egypto: & quaſi colũba de terra aſſyriorũ: & collocabo eos in domibus ſuis dicit dñs. Circundedit me effraim in negatione: & in dolo domus iſrael. Iudas autẽ teſtis deſcendit cum deo & cum ſanctis fidelibus. 12.

Effraim paſcit ventũ & ſeqtur eſtũ. Tota die mẽdaciũ & vaſtitatẽ multiplicat & fedus cũ

ꝛ cõſurget pditio in pplo tuo ꝛ oia
καὶ ἐξαναστήσεται ἀπώλεια ἐν τῷ λαῷ σου καὶ πάντα τὰ
murata tua pibunt. ſicut pnceps ſalmana
περιτετειχισμένα σου οἰχήσεται. ὡς ἄρχων σαλαμὰν
de domo hieroboã in diebus belli matrem ſup
ἐκ τοῦ οἴκου ἱεροβοὰμ ἐν ἡμέραις πολέμου μητέρα ἐπὶ
filios alliſerunt. ſic faciam vobis dom9 iſrael
τέκνοις ἠδάφισαν. οὕτως ποιήσω ὑμῖν οἶκος τοῦ ἰσραὴλ
a facie maloꝝ vroꝝ.
ἀπὸ προσώπου κακιῶν ὑμῶν. Ca.11.

Mane piectus eſt rex iſrael: qꝛ puul9
Ὄρθρου ἀπερρίφη βασιλεὺς ἰσραήλ. διότι νήπιος
iſrael: ꝛ ego dilexi eũ ꝛ ex egypto vocaui — Mat. 2.c.
ἰσραὴλ, κἀγὼ ἠγάπησα αὐτὸν καὶ ἐξ αἰγύπτου μετεκα-
filios eius. ſicut vocaui eos:
λεσάμην τὰ τέκνα αὐτοῦ. καθὼς μετεκαλεσάμην αὐτά,
ita abierũt a facie mea. ipſi baal
οὕτως ᾤχοντο ἐκ προσώπου μου. αὐτοὶ τοῖς βααλὶμ
imolabãt ꝛ idolis adolebãt. ꝛ ego colligaui
ἔθυον καὶ τοῖς εἰδώλοις ἐθυμίων. καὶ ἐγὼ συνεπόδισα
ephraim: ſuſcepi eũ ſup brachiũ: nõ cogno
τὸν ἐφραὶμ, ἀνέλαβον αὐτὸν ἐπὶ τὸν βραχίονα, οὐκ ἔγνω
uerũt qꝛ ſanaui eos. in corruptiõe hoĩs extendi e-
σαν ὅτι ἴαμαι αὐτούς. ἐν διαφθορᾷ ἀνθρώπου ἐξέτεινα αὐ-
os in vinculis charitatis mee. ꝛ ero illis q̃ſi
τοὺς ἐν δεσμοῖς ἀγαπήσεώς μου. καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὡς
dãs alapã hoĩ ſup maxillas ei9. ꝛ reſpiciã
ῥαπίζων ἄνθρωπον ἐπὶ τὰς σιαγόνας αὐτοῦ. καὶ ἐπιβλέ-
ad eũ pualens ei. hitauit ephraim
ψομαι πρὸς αὐτὸν δυνάμενος αὐτῷ. κατῴκησεν ἐφραὶμ
in egypto: ꝛ aſſur ipſe rex eius. qꝛ nõ
ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἀσσοὺρ αὐτὸς βασιλεὺς αὐτοῦ. ὅτι οὐκ
voluit cõuerti. ꝛ infirmat9 ẽ gladi9 in ciui-
ἠθέλησεν ἐπιστρέψαι. καὶ ἠσθένησεν ῥομφαία ἐν ταῖς πό-
tatib9 eius: ꝛ requieuit in manib9 illi9:
λεσιν αὐτοῦ, καὶ κατέπαυσεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ,
ꝛ comedẽt de cogitatiõib9 ſuis: ꝛ pplꝰ ei9
καὶ φάγονται ἐκ τῶν διαβουλιῶν αὐτῶν, καὶ ὁ λαὸς αὐ-
ſuſpenſus ex incolatu ſuo. ꝛ de9
τοῦ ἐπικρεμάμενος ἐκ τῆς κατοικίας αὐτοῦ. καὶ ὁ θεὸς
ſup honorata eius iraſcetur ꝛ nõ exaltabit eos.
ἐπὶ τὰ τίμια αὐτοῦ θυμωθήσεται καὶ οὐ μὴ ὑψώσῃ αὐτόν.
q̃d tibi faciam ephraim: ptegam te iſrael q̃d tibi fa- — Oſe. 9.ſ.
τί σοι ποιήσω ἐφραὶμ, ὑπερασπιῶ σε ἰσραήλ. τί σοι ποι-
ciã: ſic adamã ponã te ꝛ ſic ſeboim cõuerſũ eſt
ήσω, ὡς ἀδαμὰ θήσομαί σε καὶ ὡς σεβωὶμ μετεστράφη
cor meũ in idẽ. cõturbata ẽ penitẽtia mea:
ἡ καρδία μου ἐπὶ τὸ αὐτό. διεταράχθη ἡ μεταμέλειά μου,
non faciã iuxta irã furoris mei. non dere
οὐ μὴ ποιήσω κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου. οὐ μὴ ἐγκα-
linquam vt deleat ephraim: qꝛ ſi de9 ego
ταλείπω τοῦ ἐξαλειφθῆναι τὸν ἐφραὶμ, διότι θεὸς ἐγώ
ſum ꝛ nõ homo in te ſctũs: ꝛ nõ ingrediar
εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος ἐν σοὶ ἅγιος. καὶ οὐκ εἰσελεύσομαι
in ciuitatẽ. poſt dñm ambulabo ſicut leo rugiet:
εἰς πόλιν. ὀπίσω κυρίου πορεύσομαι ὡς λέων ἐρεύξεται,
qꝛ ipſe rugiet ꝛ ſtupebunt filij maris: ꝛ veni
ὅτι αὐτὸς ἐρεύξεται καὶ ἐκστήσονται υἱοὶ θαλάσσης, καὶ ἥξου-
ent q̃ſi aues ex egypto ꝛ q̃ſi columbe ex t̃ra aſſyrio
σιν ὡς ὄρνεα ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὡς περιστερὰ ἐκ γῆς ἀσσυρί-
rũ. ꝛ reſtituam eos in domos ſuas di-
ων. καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν λέ-
cit dñs. circũdedit me in mẽdacio ephraim: ꝛ in ipie
γει κύριος. ἐκύκλωσέν με ἐν ψεύδει ἐφραὶμ, καὶ ἐν ἀσε-
tate dom9 iſrael ꝛ iudas. nũc cognouit eos deus:
βείᾳ οἶκος ἰσραὴλ καὶ ἰούδας. νῦν ἔγνω αὐτοὺς ὁ θεός,
ꝛ pplꝰ ſctũs vocabitur dei.
καὶ λαὸς ἅγιος κληθήσεται τοῦ θεοῦ. Ca.12.

Et ephraim: malus ſpũs pſequut9 ẽ eſtum
Ὁ δὲ ἐφραὶμ, πονηρὸν πνεῦμα ἐδίωξεν καύσωνα ὅ-
tota die: inania ꝛ vana multiplicauit: ꝛ teſtamẽtũ cũ
λην τὴν ἡμέραν, κενὰ καὶ μάταια ἐπλήθυνεν, καὶ διαθήκην μετὰ

aſſyrijs pepigit ꝛ oleũ in egypto mercabat: ꝛ
ἀσσυρίων διέθετο καὶ ἔλαιον εἰς αἴγυπτον ἐνεπορεύετο, καὶ
iudiciũ dño cũ iuda. vt vlciſcat iacob
κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς ἰούδαν. τοῦ ἐκδικῆσαι τὸν ἰακὼβ
iuxta vias eius. ꝛ iuxta adinuentiones
κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα
eius reddet ei. in vtero ſupplantauit — Gen. 25.f.
αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ. ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐπτέρνισεν τὸν
fratrẽ ſuũ. ꝛ in labore ſuo pualuit ad deũ: — Gen. 32.f.
ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ ἐν κόποις αὐτοῦ ἴσχυσεν πρὸς θεόν,
ꝛ cõfortat9 ẽ cũ angelo ꝛ potuit. fleuerunt ꝛ
καὶ ἴσχυσεν μετὰ ἀγγέλου καὶ ἠδυνάσθη. ἔκλαυσαν καὶ
deprecati ſũt mihi i domo iniq̃tatũ inuenerũt me ibi dictũ ẽ ad e
ἐδεήθησάν μοι ἐν τῷ οἴκῳ ὢν εὗρόν με ἐκεῖ ἐλαλήθη πρὸς αὐ-
os. at dñs de9 omps erit memoriale e-
τούς. ὁ δὲ κύριος ὁ θεὸς παντοκράτωρ ἔσται μνημόσυνον αὐ-
ius: ꝛ tu in deo tuo cõuerteris. miſaꝛ ꝛ iudiciũ cu-
τοῦ, καὶ σὺ ἐν θεῷ σου ἐπιστρέψεις. ἔλεος καὶ κρίμα φυ-
ſtodi ꝛ appropinq̃ ad deũ tuũ ſemp. chanaã in ma
λάσσου καὶ ἔγγιζε πρὸς θεόν σου διαπαντός. χαναὰν ἐν χει-
nu ei9 ſtatera iniq̃tatis opprimere p potẽtiã dilexit: ꝛ di
ρὶ αὐτοῦ ζυγὸς ἀδικίας καταδυναστεύειν ἠγάπησεν, καὶ εἶ-
xit ephraim verũtñ diues effect9 ſũ: inueni refectionem mihi.
πεν ἐφραὶμ πλὴν πεπλούτηκα, εὕρηκα ἀναψυχὴν ἐμαυτῷ
oẽs labores eius nõ inuenient ei ppt iniq̃tates
πάντες οἱ πόνοι αὐτοῦ οὐχ εὑρεθήσονται αὐτῷ διὰ ἀδικίας
in q̃b9 peccauit. ego aũt dñs de9 tu9 eduxi te de t̃ra
ἃς ἥμαρτεν. ἐγὼ δὲ κύριος ὁ θεός σου ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς
egypti: adhuc hitare faciã te in tabernacul' ſic in die ſolẽni
αἰγύπτου, ἔτι κατοικιῶ σε ἐν σκηναῖς καθὼς ἐν ἡμέρᾳ ἑορ-
tatis: ꝛ loquar ad pphetas. ꝛ ego viſiões multi
τῆς, καὶ λαλήσω πρὸς προφήτας. καὶ ἐγὼ ὁράσεις ἐπλή-
plicaui ꝛ in manu pphetaꝝ aſſimilat9 ſũ ſi nõ galgala
θυνα καὶ ἐν χερσὶ προφητῶν ὡμοιώθην εἰ μὴ γαλγάλα
eſt: nũq̃d ꝛ falſi erãt in galgala pncipes imolã-
ἐστιν, ἄρα καὶ ψευδεῖς ἦσαν ἐν γαλγὰλ ἄρχοντες θυσιά-
tes ꝛ altaria eoꝝ q̃ſi teſtudines ſup deſertũ
ζοντες καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν ὡς χελῶναι ἐπὶ χέρσον
agri. ꝛ receſſit iacob in campum ſyrie: ꝛ
ἀγροῦ. καὶ ἀνεχώρησεν ἰακὼβ εἰς πεδίον συρίας, καὶ
ſeruiuit iſrael in vxore. ꝛ in vxore cuſtodiuit: — Gen. 28.e.
ἐδούλευσεν ἰσραὴλ ἐν γυναικί, καὶ ἐν γυναικὶ ἐφυλάξα-
ꝛ in ppheta eduxit dñs iſrael de egypto:
το. καὶ ἐν προφήτῃ ἀνήγαγεν κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου,
ꝛ in ppheta ſeruat9 ẽ. ꝛ ad iracũdiã puocauit me ephraim
καὶ ἐν προφήτῃ διεφυλάχθη. καὶ παρώργισέν με ἐφραὶμ
in amaritudinib9 ſuis ꝛ ſanguis ei9 ſup eũ
ἐν τοῖς παραπικρασμοῖς αὐτοῦ καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν
effundet. opprobriũ illi retribuet dñs.
ἐκχυθήσεται. ὀνειδισμὸν αὐτῷ ἀνταποδώσει κύριος. Ca.13.

Iuxta verbũ ephraim: iuſtificatiões accepit ip
Κατὰ τὸν λόγον ἐφραὶμ, δικαιώματα ἔλαβεν αὐ-
ſe in iſrael. ꝛ poſuit baal ꝛ mortuus ẽ. ꝛ
τὸς ἐν ἰσραήλ. καὶ ἔθετο τῇ βάαλ καὶ ἀπέθανεν. καὶ
nũc appoſuit vt peccaret. ꝛ fecerunt ſibi
νῦν προσέθετο τοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς
cõflatilia ex argento ſuo: ſcdm imaginẽ idoloꝝ
χωνεύματα ἐκ τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν, κατ' εἰκόνα εἰδώλων
opa artificũ cõflata eis. ipſi dicũt
ἔργα τεκτόνων συγκεχωνευμένα αὐτοῖς. αὐτοὶ λέγου-
imolate hoĩes: vituli defecerunt. idcirco
σιν θύσατε ἀνθρώπους, μόσχοι ἐκλελοίπασιν. διὰ τοῦτο
erunt q̃ſi nubes matutina ꝛ ſic ros matutin9 ptrãſiẽs
ἔσονται ὡς νεφέλη πρωινὴ καὶ ὡς δρόσος ὀρθρινὴ διερχο-
ꝛ ſicut puluis exſufflatus ab area: ꝛ ſicut
μένη καὶ ὡσεὶ χνοῦς ἀποφυσώμενος ἀφ' ἅλωνος, καὶ ὡσεὶ
vapor a locuſtis. ego aũt dñs de9 tu9 ego eduxi
ἀτμὶς ἀπὸ ἀκρίδων. ἐγὼ δὲ κύριος ὁ θεός σου ἐγὼ ἀνήγα- — Eſai. 43.b.
te de t̃ra egypti: ꝛ deũ pter me
γόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ θεὸν πλὴν ἐμοῦ

aſſyriis iniit: & oleum in egyptum ferebat. Iudicium ergo dñi cum iuda: & viſitatio ſup iacob. Iuxta vias ei9 & iuxta adinuẽtiones ei9 reddet ei. In vtero ſupplantauit fratrẽ ſuũ: & in fortitudine ſua directus ẽ cũ angelo. Et inualuit ad angelũ & cõfortatus eſt. Fleuit & rogauit eũ: in bethel iuenit eũ: & ibi locut9 ẽ nobiſcũ. Et dñs deus exercituũ domin9 memoriale eius. Et tu ad deum tuũ cõuerteris. Miſericordiã & iudiciũ cuſtodi: & ſpera in deo tuo ſemper. Chanaan in manu eius ſtatera doloſa calũniam dilexit. Et dixit effraim. Veruntñ diues effectus ſum: inueni idolũ mihi. Oẽs labores mei non inuenient mihi iniqtatẽ quam peccaui. Et ego dominus deus tuus ex terra egypti. Adhuc ſedere te faciã in tabernaculis: ſicut in diebus feſtiuitatis. Et locut9 ſum ſup pphetas & ego viſionẽ multiplicaui: & in manu pphetarũ aſſimilat9 ſuꝫ. Si galaad idolũ: ergo fruſtra erant in galgal bobus imolãtes. Nam & altaria eorũ quaſi acerui ſuper ſulcos agri. Fugit iacob in regionem ſyrie: & ſeruiuit iſrael in vxorem: & in vxorem ſeruauit. In ppheta autem eduxit dominus iſrael de egypto: & in ppheta ſeruatus eſt. Ad iracundiã me puocauit effraim in amaritudinib9 ſuis: & ſãguis ei9 ſup eũ vẽiet: & opprobriũ ei9 reſtituet ei dñs ſuus. 13.

Loquẽte effraim horror inuaſit iſrael: & deliquit in baal & mortu9 eſt. Et nũc addiderũt ad peccandũ: feceruntq; ſibi cõflatile de argento ſuo q̃ſi ſimilitudinem idolorum. Factura artificũ totum eſt. His ipſi dicunt. Immolate hoĩes vitulos adorãtes. Idcirco erunt q̃ſi nubes matutina: & ſicut ros matutinus preteriẽs. Sicut puluis turbine raptus ex area: & ſicut fumus de fumario. Ego autem dominus deus tu9 ex terra egypti: & deũ abſq; me

אשור יכרתו ושמן למצרים יובל: — כרת יבל
וריב ליהוה עם יהודה ולפקד — רוב
על יעקב כדרכיו כמעלליו ישיב — עלל שוב
לו: בבטן עקב את אחיו ובאונו
שרה את אלהים: וישר אל מלאך — שור
ויכל ויבך ויתחנן לו בית אל — לאך כלל
ימצאנו ושם ידבר עמנו: ויהוה — חנן מצא
אלהי הצבאות יהוה זכרו: ואתה — דבר
באלהיך תשוב חסד ומשפט — שוב שפט
שמר וקוה אל אלהיך תמיד: — חסד
כנען בידו מאזני מרמה לעשק — אזן רמה
אהב: ויאמר אפרים אך עשרתי — עשק אמר
מצאתי און לי כל יגיעי לא — יגע
ימצאו לי עון אשר חטא: ואנכי — מצא
יהוה אלהיך מארץ מצרים עד
אושיבך באהלים כימי מועד: — ישב יום
ודברתי על הנביאים ואנכי חזון — יעד נבא
הרביתי וביד הנביאים אדמה: אם — חזה רבה
גלעד און אך שוא היו בגלגל — דמה
שורים זבחו גם מזבחותם כגלים — היה
על תלמי שדי: ויברח יעקב שדה — שור זבח
ארם ויעבד ישראל באשה ובאשה — גלל שדה
שמר: ובנביא העלה יהוה את — ברח עבד
ישראל ממצרים ובנביא נשמר: — איש נבא עלה
הכעיס אפרים תמרורים ודמיו — שמר
עליו יטוש וחרפתו ישיב לו אדניו: — כעס מרר
כדבר אפרים רתת — נטש שוב

Cap. xiij. נשא הוא בישראל ויאשם בבעל — אשם
וימת: ועתה יוספו לחטא ויעשו — מות יסף
להם מסכה מכספם כתבונם — עשה נסך
עצבים מעשה חרשים כלה להם — בין עשה
הם אמרים זבחי אדם עגלים
ישקון: לכן יהיו כענן בקר וכטל — נשק היה
משכים הלך כמץ יסער מגרן — שכם סער
וכעשן מארבה: ואנכי יהוה אלהיך
מארץ מצרים ואלהים זולתי — זלת

לא תדע ומושיע אין בלתי: אני ידע ישע
ידעתיך במדבר בארץ תלאבות: דבר לאב
כמרעיתם וישבעו שבעו וירם שבע רום
לבם על כן שכחוני: ואהי היה
להם כמו שחל כנמר על דרך
אשור: אפגשם כדב שכול ואקרע פגש דוב
סגור לבם ואכלם שם כלביא אכל קרע
חית השדה תבקעם: שחתך סגר לבא
ישראל כי בי בעזרך: אהי חיה בקע
מלכך אפוא ויושיעך בכל עריך אפה ישע
ושפטיך אשר אמרת תנה עיר שפט
לי מלך ושרים: אתן לך מלך נתן שור
באפי ואקח בעברתי: צרור נתן לקח
עון אפרים צפונה חטאתו: צרר
חבלי יולדה יבאו לו הוא בן צפן
לא חכם כי עת לא יעמד במשבר ילד בוא
בנים: מיד שאול אפדם ממות עמד שבר
אגאלם אהי דבריך מות בנה שאל
אהי קטבך שאול נחם יסתר פדה גאל
מעיני: כי הוא בין אחים היה
יפריא יבוא קדים רוח יהוה סתר
ממדבר עלה ויבוש מקורו ויחרב פרא בוא
מעינו הוא ישסה אוצר כל קדם דבר
כלי חמדה: קור חרב
ען שסה
כלה אשם
Cap. xiiij. תאשם שמרון כי מרתה
באלהיה בחרב יפלו עלליהם מרה נפל
ירטשו והריותיו יבקעו: שובה רטש
ישראל עד יהוה אלהיך כי הרה בקע
כשלת בעונך: קחו עמכם דברים לקח
ושובו אל יהוה אמרו אליו
כל תשא עון וקח טוב ונשלמה נשא שלם
פרים שפתינו: אשור לא שפה
יושיענו על סוס לא נרכב ישע רכב
ולא נאמר עוד אלהינו למעשה אמר עשה
ידינו אשר בך ירחם יתום: יתם
ארפא משובתם אהבם נדבה רפא שוב

nescies: & ſaluator non eſt preter me. Ego cognouite in deſerto: in terra ſolitudinis. Iuxta paſcua ſua adipleti ſunt: & ſaturati ſũt. Et eleuauerũt cor ſuũ & obliti ſunt mei. Et ego ero eis quaſi leena ſicut pardus in via aſſyriorũ. Occurrã eis q̃ſi vrſa raptis catulis & dirũpam interiora iecoris eorũ. Et cõſumã eos ibi q̃ſi leo: beſtia agri ſcindet eos. Perditio tua iſrl: tantũmodo in me auxilium tuum. Vbi eſt rex tuus. Maxime nunc ſaluet te in oĩbus vrbib9 tuis. Et iudices tuos de quibus dixiſti: da mihi regem & pricipes. dabo tibi regem in furore meo: & auferã in indignatiõe mea. Colligata eſt iniqtas effraim: abſconditũ peccatũ ei9. Dolores parturiẽtis venient ei. Ipſe filius non ſapiens. Nũc enim nõ ſtabit in cõtritione filiorũ. De manu mortis liberabo eos: de morte redimã eos. ero mors tua o mors: morſus tu9 ero inferne. Cõſolatio abſcondita eſt ab oculis meis: quia ipe inter fratres diuidet. Adducet vrentem ventum dominus de deſerto aſcẽdentẽ: & ſiccabit venas eius & deſolabit fontem eius: ipſe diripiet theſaurum omnis vaſis deſiderabilis.

14.

PEreat ſamaria: qm̃ ad amaritudinẽ cõcitauit deũ ſuũ. In gladio pereant: paruuli eorum elidantur: & fete ei9 ſcindantur. Conuertere iſrael ad dominũ deum tuum: quoniam corruiſti in iniqtate tua. Tollite vobiſcum verba & conuertimini ad dominum & dicite ei. Omnẽ aufer iniqtatẽ & accipe bonũ & reddemus vitulos labiorum noſtrorum. Aſſur non ſaluabit nos. Sup equũ non aſcendemus: nec dicemus vltra dii noſtri opera manuũ nr̃arum: qa ei9 q in te eſt miſereberis pupilli. Sanabo cõtriones eorũ diligam eos ſpontanee:

nõ cognoſcetis: ſaluator nõ eſt abſq̃ me. ego paſcebam
οὐ γνώσῃ, καὶ σώζων οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ. ἐγὼ ἐποίμαι
te in ſolitudine in terra inhabitabili ſcđm paſcua ſua:
νόν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ ἀοικήτῳ κατὰ τὰς νομὰς αὐτῶν·
et repleti ſunt in ſaturitate et exaltata ſunt cor
καὶ ἐνεπλήσθησαν εἰς πλησμονὴν καὶ ὑψώθησαν αἱ καρδί
da eorum: ppt hoc obliti ſunt mei. et ero ei
αι αὐτῶν, ἕνεκα τούτου ἐπελάθοντό μου. καὶ ἔσομαι αὐ
is q̃ſi panthera et ſicut pardus: p via aſſyrio
τοῖς ὡς πάνθηρ καὶ ὡς πάρδαλις, κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσσυρί
rũ. occurram eis ſicut vrſa indigẽs cibo: et diſrum
ων· συναντήσω αὐτοῖς ὡς ἄρκος ἀπορουμένη, καὶ διαρρή
pã cõcluſionẽ cordis eorum. et deuorabunt eos
ξω συγκλεισμὸν καρδίας αὐτῶν, καὶ καταφάγονται αὐτοὺς
ibi catuli ſyluae: beſtie agri diſrumpet eos.
ἐκεῖ σκύμνοι δρυμοῦ, θηρία ἀγροῦ διασπάσει αὐτούς. τῇ
corruptiõi tue iſrael quis auxiliabit? vbi rex tuus
διαφθορᾷ σου ἰσραὴλ τίς βοηθήσει; ποῦ βασιλεύς σου
iſte et ſaluũ faciat te in cũctis vrbibus tuis. et
οὗτος, καὶ διασωσάτω σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου. καὶ
iudicet te quẽ dixiſti da mihi regem: et pncipem.
κρινάτω σε ὃν εἶπας, δός μοι βασιλέα καὶ ἄρχοντα. καὶ
dedi tibi regem in ira mea: et hũi in furore meo.
ἔδωκά σοι βασιλέα ἐν ὀργῇ μου, καὶ ἔσχον ἐν τῷ θυμῷ μου.
ꝯgregatio iniqtatis ephraim: abſcõdita peccatũ eius
συναγωγὴν ἀδικίας ἐφραΐμ, ἐγκεκρυμμένη ἁμαρτία αὐτοῦ
dolores q̃ſi parturiẽtis venient ei. iſte filius tuus
ὠδῖνες ὡς τικτούσης ἥξουσιν αὐτῷ. οὗτος υἱός σου ὁ
ſapiens: q: nũc nõ ſuſtinebit in ꝯtritiõe filiorũ. de
φρόνιμος, διότι νῦν οὐ μὴ ὑποστῇ ἐν συντριβῇ τέκνων. ἐκ
manu inferni liberabo eos de morte redimam il
χειρὸς ᾅδου ῥύσομαι αὐτοὺς ἐκ θανάτου λυτρώσομαι αὐ
los. vbi cauſa tua mors: vbi aculeus tuus inferne? cõſo
τούς. ποῦ ἡ δίκη σου θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου ᾅδη; παρά
latio abſcõdita ẽ ab oculis meis: q: ipſe inter
κλησις κέκρυπται ἀπὸ ὀφθαλμῶν μου, διότι αὐτὸς ἀνὰ μέσον
fratres diuidet: adducet ventũ vrẽtẽ dñs ex
ἀδελφῶν διαστελεῖ. ἐπάξει ἄνεμον καύσωνα κύριος ἐκ τῆς
deſerto ſup eos: et ſiccabit venas eius: deſolabit
ἐρήμου ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἀναξηρανεῖ τὰς φλέβας αὐτοῦ, ἐξερημώσει
fontes illius. iſte areſaciet terrã eius: et
τὰς πηγὰς αὐτοῦ. οὗτος καταξηρανεῖ τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ
oia vaſa deſiderabilia.
πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητά.

Ca. 14.

DIſperdetur ſamaria: qm̃ reſtitit cõtra deũ ſu
Ἀφανισθήσεται σαμάρεια, ὅτι ἀντέστη πρὸς τὸν θεὸν αὐ
um. in gladio cadent: et lactantes eorũ elli
τῆς. ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ τὰ ὑποτίτθια αὐτῶν ἐδα
dentur: et in vtero habentes eorũ diſrumpẽt.
φισθήσονται, καὶ αἱ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι αὐτῶν διαρραγήσον
conuertere iſrael ad dñm deũ tuũ:
ται. ἐπιστράφηθι ἰσραὴλ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου,
q: infirmat9 es i iniqtatib9 tuis. tollite vobiſcũ
διότι ἠσθένησας ἐν ταῖς ἀδικίαις σου. λάβετε μεθ' ἑαυτῶν
ſermones: conuertimini ad dñm: dicite ei: vt
λόγους, ἐπιστράφητε πρὸς κύριον, εἴπατε αὐτῷ, ὅπως
nõ tollatis iniqtatẽ: et aſſumatis bona et reddamus
μὴ λάβητε ἀδικίαν, καὶ λάβητε ἀγαθὰ καὶ ἀνταποδώ
fructũ labiorũ nroꝝ. et aſſur nõ ſaluabit
σωμεν καρπὸν χειλέων ἡμῶν. καὶ ἀσσοὺρ οὐ μὴ σώσῃ
nos: ſup equũ nõ aſcendemus: neq̃ vltra dice
ἡμᾶς, ἐφ' ἵππον οὐκ ἀναβησόμεθα, οὐκ ἔτι οὐ μὴ εἴπω
m9 dii nri opib9 manuũ nr̃aꝝ: q in te miſe
μεν θεοὶ ἡμῶν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ἡμῶν, ὁ ἐν σοὶ ἐλε
ris pupilli. ſanabo hitatiões eorũ diligam
ήσει ὀρφανόν. ἰάσομαι τὰς κατοικίας αὐτῶν ἀγαπήσω
eos manifeſte
αὐτοὺς ὁμολογουμένως·

C Pro. 17.b. 1. Re. 8.a. D Deba. b. A B C

et auerti ira mea ab eis. ero ſicut ros
ὅτι ἀπεστράφη ἡ ὀργή μου ἀπ' αὐτῶν. ἔσομαι ὡς δρόσος τῷ
iſrael. florebit vt liliũ: et mittet radices ſuas: ſicut
ἰσραὴλ, ἀνθήσει ὡς κρίνον, καὶ βαλεῖ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὡς
libanus. ibunt rami eius: et erit ſicut oliua
ὁ λίβανος. πορεύσονται οἱ κλάδοι αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὡς ἐλαία
fructifera: et odor illius ſicut libani. conuertent
κατάκαρπος, καὶ ἡ ὀσφρασία αὐτοῦ ὡς λιβάνου. ἐπιστρέψου
et ſedebunt ſub vmbra ei9. viuent: et cõfor
σι καὶ καθιοῦνται ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ, ζήσονται, καὶ μεθυ
tabunt frumento: et florebunt ſicut vinea. memoria
σθήσονται σίτῳ, καὶ ἐξανθήσουσιν ὡς ἄμπελος· τὸ μνημόσυ
ei9 ſicut vinũ libani. ephraim quid vltra et idolis?
νον αὐτοῦ ὡς οἶνος λιβάνου. ἐφραὶμ τί ἔτι καὶ εἰδώλοις;
ego humiliabo eũ: et ego ꝯfortabo illum: ego
ἐγὼ ἐταπείνωσα αὐτὸν, καὶ ἐγὼ κατισχύσω αὐτὸν, ἐγὼ
ſicut iuniperus condenſa: ex me fructus tuus inuẽtus ẽ. quis
ὡς ἄρκευθος πυκάζουσα, ἐξ ἐμοῦ ὁ καρπός σου εὕρηται. τίς
ſapiẽs et intelliget hec? et intelligẽs et cognoſcet
σοφὸς καὶ συνήσει ταῦτα; καὶ συνετὸς καὶ ἐπιγνώσεται αὐ
ea? q: recte vie dñi: et iuſti ambu
τά; διότι εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ τοῦ κυρίου, καὶ δίκαιοι πορεύ
labũt in eis. at impii infirmabũt in eis.
σονται ἐν αὐταῖς· οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν αὐταῖς.

quia auerſus eſt furor meus ab eis. Ero quaſi ros iſraeli: germinabit ſicut lilium: & erumpet radix ei9 vt libani. Ibũt rami eius: & erit quaſi oliua gloria ei9: & odor ei9 vt libani. Conuertẽtur ſedẽtes in vmbra ei9: viuẽt tritico. Et germinabũt quaſi vinea: memoriale ei9 ſicut vinũ libani. Effraim qd mihi vltra idola? Ego exaudiam & dirigã eum ego vt abietem virentem: ex me fructus eius inuentus eſt. Quis ſapiẽs & intelliget iſta? intelligens & ſciet hec? Quia recte vie domini & iuſti ambulabunt in eis: preuaricatores vero corruent in eis.

Explicit Oſee ꝓpheta.

כי שב אפי ממנו: אהיה כטל שוב היה
לישראל יפרח כשושנה ויך פרח שושן
שרשיו כלבנון: ילכו ינקותיו נכה
ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון: היה
ישבו ישבי בצלו יחיו דגן צלל חיה
ויפרחו כגפן זכרו כיין לבנון:
אפרים מה לי עוד לעצבים אני
עניתי ואשורנו אני כברוש ענה אשר
רענן ממני פריך נמצא: מי ברש פרה
חכם ויבן אלה נבון וידעם כי מצא בין
ישרים דרכי יהוה וצדקים בין
ילכו בם ופשעים יכשלו בם: כשל

D Ioſue 9.

Prologus.

INCIPIT PROLOGVS IN. IOHEL PROPHETAM.

SAnctus iohel apud hebreos poſt oſee ponitur. Et ſicut ibi ſub nomine effraim ad decẽ tribus cõfertur vaticiniũ: que vel ſamaria vel iſrael ſepe memorantur: ſic in hunc prophetaꝫ omne quod dicitur ad tribũ iuda & ad hieruſalẽ pertinere credendũ eſt: & nullã omnino iſraelis.i. decẽ tribuum in hoc fieri mentionẽ. Tempora quoq; quibus prophetauit eadẽ debemus accipere que in oſee legimus: in diebus ozie: ionathan: & achaz: & ezechie: regũ iuda: & in diebus hieroboam filii ioas regis iſrael. Porro factũ eſſe ſermonem dñi ad meritum eius refertur cui fit: nõ ad conditionẽ eius qui fieri dicitur: vt alibi legim9. Dominus factus eſt mihi in ſalutẽ. Auditus enim in ſcripturis ſanctis nõ eſt iſte qui ad aures ſonat: ſed q in corde percipitur: iuxta illud quod dñs loqtur. Qui habet aures audiendi audiat. Quod autẽ dicitur hebraice haazinu: grece enotiſaſthe: latine ſonat auribus percipitẽ: proprie non aure ſed corde pcipitur. Qui ſenes ſunt & celeſtes audiunt ſpũaliter: qui autẽ habitant in terra appellanturq; terreni: auribus percipiũt. Vbicũq; autem hec duo verba iuncta ponuntur: non ad ſimplicem tantũ verborũ ſonũ: ſed ad reconditã quoq; dictorũ intelligentiã pertinere intelligendum eſt. In geneſi lamech loquitur ad vxores ſuas ada & ſella. Audite verba mea vxores lamech: aurib9 percipite ſermones meos. Quia virũ occidi in vulnus meũ: & iuuenem in liuore meum. Et eſaias. Audite celi & auribus percipe terra.

Item alius prologus in eundem.

IN hoc propheta idcircõ nec reges nec tempora ſunt prenotata: quia eiſdem temporibus ac regibus quibus oſee prophetauerat & ipſe prophetauit. Ex tribus igitur generibus rhetorum hec ſumuntur principia: & tres ſunt argumentorũ partes: ex quibus incipere ſolet omnis orator. Aut eniꝫ dociles: aut beniuolos: aut attentos auditores debet efficere. Hic ergo propheta a magnitudine cladis ſumens principiũ: eoſq; qui audituri erant volens ad penitentiã prouocare: reddit attentos admirans futurũ malum: vt conſiderantes venture cladis aſperitatẽ: ocius arriperent penitentiã. Iohel interpretatur incipiẽs: aut domini deſcenſus. Fatuel vero aut latitudo aut oſtiũ dei. Tropologice hoc eſt q q oſtiũ dei & ſciaꝫ habuerit aptã: recte incipit ꝓphetare.

Incipit argumentum in eundem.

IOhel filius fatuel deſcribit terram duodecim tribuum: eruca: brucho: locuſta: rubigine vaſtante conſumptã: et poſt reuerſionẽ prioris populi effuſum iri ſpiritũ ſanctũ ſuper ſeruos dei et ancillas.i. ſuper centum viginti credentes homines: et effuſũ iri in cenaculo ſyon. Qui centũ viginti ab vno vſq; ad quindecim paulatim et per incrementa ſurgentes: quindecim graduũ numerũ efficiunt: qui in pſalterio myſtice continentur.

Explicit argumentum.

IOEL.
ΙΩΗΛ. Ca. 1.

A
Verbũ dñi qđ factũ ẽ ad iocl filiũ bathuel.
Λόγος κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς ἰωὴλ τὸν τοῦ βαθουήλ.
audite hec ſenes: et aurib9 p
ἀκούσατε ταῦτα οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ἐνωτίσα
C
cipite oẽs hitantes trã: ſi facta ſũt talia in
σθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, εἰ γέγονε τοιαῦτα ἐν
dieb9 vr̃is: aut i diebus prũm vr̃oꝝ
ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ὑμῶν
ſup ijs: filijs vr̃is narrate: et filij vr̃i
ὑπὲρ αὐτῶν, τοῖς τέκνοις ὑμῶν διηγήσασθε, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν

Incipit Iohel propheta.
Capitulum. 1.

VErbum domini qđ factum eſt ad iohel filiũ fatuel. Audite hec ſenes & auribus percipite oẽs habitatores tre. Si factũ eſt iſtud in diebus veſtris: aut in dieb9 patrũ vr̃oꝝ. Super hoc filiis vr̃is narrate: & filii veſtri

Cap. j.
דבר יהוה אשר היה אל יואל
בן פתואל: שמעו זאת הזקנים און היה
והאזינו כל יושבי הארץ ההיתה
זאת בימיכם ואם בימי אבתיכם: יום
עליה לבניכם ספרו ובניכם

Primitiua.heb. | Text.heb.Joel.i. | Trāſl.B.Hie. | Trāſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

filiis ſuis: & filii eorū generationi alteri. Reſiduū eruce comedit locuſta: & reſiduum locuſte comedit bruchus: & reſiduum bruchi comedit rubigo. Expergiſcimini ebrii: flete & vlulate oēs qui bibitis vinū in dulcedine: qm̄ periit ab ore vr̄o. Gens enī aſcendet ſup terrā meā fortis & innumerabilis. Dentes ei⁹ vt dentes leonis: & molares eius vt catuli leonis. Poſuit vineā meā in deſertū: & ficum meā decorticauit. Nudans ſpoliauit eā & piecit: albi facti ſunt rami eius. Plange q̄ſi virgo accincta ſacco ſup virū pubertatis ſue. Periit ſacrificiū & libatio de domo dn̄i: luxerūt ſacerdotes miniſtri domini. Depopulata ē regio: luxit humus qm̄ deuaſtatū eſt triticū. Confuſum eſt vinū & elanguit oleū. Cōfuſi ſunt agricole vlulauerunt vinitores ſuper frumento & ordeo: quia periit meſſis agri. Vinea confuſa eſt & ficus elanguit. Malogranatū & palma & malum & om̄ia ligna agri aruerunt: quia confuſum eſt gaudiū a filiis hominū. Accingite vos & plangite ſacerdotes: vlulate miniſtri altaris. Ingredimini: cubate in ſacco miniſtri dei mei: quoniā interiit de domo dei veſtri ſacrificium & libatio. Sanctificate ieiuniū: & vocate cetū: cōgregate ſenes oēs habitatores terre in domū domini dei veſtri: & clamate ad dominum A.a.a. diei: quia prope eſt dies domini: & quaſi vaſtitas a potēte veniet. Nunqd nō corā oculis veſtris alimēta perierūt de domo dei noſtri leticia & exultatio. Cōputruerūt iumenta in ſtercore ſuo: demolita ſunt horrea: diſſipate ſūt apothece: qm̄ cōfuſum eſt triticum. Quid ingemuit aīal: mugierūt greges armenti. Quia non eſt paſcua eis. Sed & greges pecorum diſperierunt. Ad te dn̄e clamabo quia ignis

Trāſ.gre.lxx.cū inter.lati. | Trāſla.B.Hie. | Text.heb.Joel..ij. | Primitiua.heb.

Ca.2.

Cap.ij.

comedit ſpecioſa deſrti: & flamma ſuccendit omnia ligna regionis. Sed & beſtie agri quaſi area ſitiēs imbrē ſuſpexerunt ad te: qm̄ exiccati ſunt fontes aquarū: & ignis deuorauit ſpecioſa deſerti.

2.

Canite tuba in ſion: vlulate in mōte ſancto meo. Conturbentur oēs habitatores terre: qa venit dies dn̄i: qa ppe eſt dies tenebrarū & caliginis: dies nubis & turbinis. Quaſi mane expanſum ſup montes popul⁹ multus & fortis. Similis ei non fuit a principio: & poſt eum non erit vſq; in annos generatiōis & gn̄ationis. Ante faciē ei⁹ ignis vorās & poſt eū exurens flāma. Quaſi hort⁹ voluptatis t̄ra corā eo: & poſt euȝ ſolitudo deſerti: neq; eſt qui effugiat eū. Quaſi aſpectus equoꝝ aſpectus eorū: q̄ſi eqtes ſic currēt. Sicut ſonitus quadrigarū ſup capita montium exilient: ſicut ſonit⁹ flāme ignis deuorātis ſtipulā: velut ppl'us fortis prepatus ad preliū. A facie eius cruciabūtur populi: oēs vultus redigētur in ollam. Sicut fortes currēt: quaſi viri bellatores aſcendent murum. Viri in viis ſuis gradientur: & nō declinabūt a ſemitis ſuis. Vnuſqſq; fratrē ſuū nō coartabit: ſinguli ī calle ſuo ambulabūt. Sed & per feneſtras cadent: & nō demolietur. Vrbem ingredietur: in muro current. Domos cōſcendēt: per feneſtras intrabūt quaſi fur. A facie eius cōtremuit terra: moti ſunt celi. Sol & luna obtenebrati ſunt: & ſtelle retraxerunt ſplendorē ſuū. Et dn̄s dedit vocē ſuā ante faciē exercitus ſui: quia multa ſunt nimis caſtra eius: qa fortia & facientia verbū eius. Magnus enī dies dn̄i & terribilis valde. Et qs ſuſtinebit eum? Nūc ergo dicit dn̄s. Cōuertimini ad me in toto corde vr̄o: in ieiunio & ī fletu & ī plāctu: & ſcidite corda vr̄a & nō veſtimēta vr̄a. Et cōuertimini ad

יהוה אלהיכם כי חנון ורחום הוא חנן רחם
ארך אפים ורב חסד ונחם על
הרעה: מי יודע ישוב ונחם ידע שוב
והשאיר אחריו ברכה מנחה ונסך שאר
ליהוה אלהיכם: תקעו שופר שפר
בציון קדשו צום קראו עצרה:
אספו עם קדשו קהל קבצו זקנים
אספו עוללים ויונקי שדים יצא עלל שדד
חתן מחדרו וכלה מחפתה: בין כלל
האולם ולמזבח יבכו הכהנים אלם זבח
משרתי יהוה ויאמרו חוסה יהוה בכה שרת
על עמך ואל תתן נחלתך לחרפה נתן
למשל בם גוים למה יאמרו בעמים משל
איה אלהיהם: ויקנא יהוה לארצו קנא
ויחמל על עמו: ויען יהוה ויאמר חמל ענה
לעמו הנני שלח לכם את הדגן
והתירוש והיצהר ושבעתם אתו ירש צהר
ולא אתן אתכם עוד חרפה
בגוים: ואת הצפוני ארחיק צפן רחק
מעליכם והדחתיו אל ארץ ציה
ושממה את פניו אל הים הקדמני פנה
וסופו אל הים האחרון ועלה
באשו ותעל צחנתו כי הגדיל עלה גדל
לעשות: אל תיראי אדמה גילי עשה ירא
ושמחי כי הגדיל יהוה לעשות: אל
תיראו בהמות שדי כי דשאו נאות שדה
מדבר כי עץ נשא פריו תאנה נוה דבר
וגפן נתנו חילם: ובני ציון גילו גפן
ושמחו ביהוה אלהיכם כי נתן לכם
את המורה לצדקה ויורד לכם ירה ירד
גשם מורה ומלקוש בראשון:
ומלאו הגרנות בר והשיקו שוק
היקבים תירוש ויצהר: ושלמתי
לכם את השנים אשר אכל הארבה שנה רבה
הילק והחסיל והגזם חילי הגדול חסל גזל
אשר שלחתי בכם: ואכלתם אכול

dñm deum veſtrũ: quia benign⁹ & miſericors eſt patiens & multe miſericordie & preſtabilis ſup malicia. Quis ſcit ſi cõuertatur & ignoſcat & relinq̃t poſt ſe benedictionẽ: Sacrificiũ & libamen dño deo vr̃o. Canite tuba in ſion: ſanctificate ieiunium: vocate cetum: cõgregate pplm: ſactificate eccleſiã: coadunate ſenes: congregate paruulos & ſuggẽtes vbera. Egrediatur ſponſus de cubili ſuo: & ſponſa de thalamo ſuo. Inter veſtibulũ & altare plorabunt ſacerdotes miniſtri dñi & dicent. Parce dñe pce poplo tuo: & ne des hereditatẽ tuã in opprobiũ vt dñentur eis nationes. Quare dicũt in populis vbi eſt deus eoꝝ? Zelat⁹ eſt dñs ſup terrã ſuam: & pepercit populo ſuo. Et reſpõdit dñs & dixit populo ſuo. Ecce ego mittã vobis frumẽtum & vinum & oleum: & replebimini in eis: & non dabo vos vltra opprobrium in gentibus. Et eũ qui ab aqlone eſt ꝑcul faciã a vobis: & expellam eũ in terram inuiam & deſertam. Faciem ei⁹ contra mare orientale: & extremũ eius vſq; ad mare nouiſſimum. Et aſcendet fetor eius & aſcẽdet putredo ei⁹: q2 ſupbe egit. Noli timere terra: exulta & letare: qm̃ magnificauit dñs vt faceret. Nolite timere aĩalia regiõis: q2 germinauerũt ſpecioſa deſerti: quia lignum attulit fructũ ſuũ: ficus & vinea dederũt virtutẽ ſuam. Et filii ſion exultate & letamini in dño deo veſtro: quia dedit vobis doctorẽ iuſticie: & deſcẽdere faciet ad vos imbrẽ matutinũ & ſerotinum ſicut in principio. Et implebũtur aree frumento: & redundabunt torcularia vino & oleo. Et reddam vobis annos quos comedit locuſta: bruchus: & rubigo: & eruca: fortitudo mea magna quam miſi in vos. Et comedetis veſcẽtes

dñz deũ vr̃m: q2 miſericors ꝛ miſerator eſt.
κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ἐστί. Ps. 81.
patiens ꝛ multe miſe ꝛ penitens ſup
μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς
maliciis. qs nouit ſi reuertet ꝛ penitebit eũ
κακίαις. τίς οἶδεν εἰ ἐπιστρέψει καὶ μετανοήσει αὐτὸν Ione. 3. d.
ꝛ dimittet poſt ſe bñdictionẽ ꝛ ſacrificiũ ꝛ
καὶ ὑπολείψεται ὀπίσω αὐτοῦ εὐλογίαν καὶ θυσίαν καὶ
libamen dño deo vr̃o. clangite tuba in
σπονδὴν κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν D
ſion. ſctificate ieiuniũ. p̄dicate curationẽ: cõgre
σιών. ἁγιάσατε νηστείαν. κηρύξατε θεραπείαν, συνα
gate pplm: ſctificate eccleſiam: eligite ſenio
γάγετε λαόν, ἁγιάσατε ἐκκλησίαν, ἐκλέξασθε πρεσβυ
res: cõgregate puulos ſuggentes vbera: egrediatur
τέρους. συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστούς, ἐξελθέ
tur ſpõſus de cubili ſuo: ꝛ ſpõſa de
τω νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ νύμφη ἐκ τοῦ
thalamo ſuo. inter crepidinẽ ꝛ altare
παστοῦ αὐτῆς. ἀναμέσον τῆς κρηπῖδος καὶ τοῦ θυσιαστηρίου
plorabũt ſac̃dotes miniſtrantes dño ꝛ dicent.
κλαύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοῦντες κῷ καὶ ἐροῦσι.
parce dñe pplo tuo. ꝛ ne des hereditatem
φεῖσαι κύριε τοῦ λαοῦ σου. καὶ μὴ δῷς τὴν κληρονο
tem tuã in opprobriũ vt dñent eoꝝ gẽtes: vt
μίαν σου εἰς ὄνειδος τοῦ κατάρξαι αὐτῶν ἔθνη, ὅπως
nõ dicant in nationib⁹: vbi eſt de⁹ eoꝝ.
μὴ εἴπωσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν. E
ꝛ zelauit dñs terrã ſuã ꝛ pepcit
καὶ ἐζήλωσεν κύριος τὴν γῆν αὐτοῦ καὶ ἐφείσατο τοῦ
pplo ſuo. ꝛ reſpõdit dñs ꝛ dixit pplo
λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίθη κύριος καὶ εἶπεν τῷ λαῷ
ſuo: ecce ego mitto vobis frumẽtũ ꝛ
αὐτοῦ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω ὑμῖν τὸν σῖτον καὶ τὸν
vinũ ꝛ oleum: ꝛ iplebimini eis: ꝛ nõ
οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἐμπλησθήσεσθε αὐτῶν, καὶ οὐ
dabo vos vltra in opprobriũ in gẽtibus: ꝛ
δώσω ὑμᾶς οὐκ ἔτι εἰς ὀνειδισμὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ
eũ q ab aqlone repellã a vobis. ꝛ expellã eũ in
τὸν ἀπὸ βορρᾶ ἐκδιώξω ἀφ᾽ ὑμῶν. καὶ ἐξώσω αὐτὸν εἰς
trã ſine aq̃: ꝛ diſpdã faciem eius in
γῆν ἄνυδρον, καὶ ἀφανιῶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν
mare primũ: ꝛ poſteriora ei⁹ in
θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν
mare nouiſſimũ. ꝛ aſcendet putredo eius
θάλασσαν τὴν ἐσχάτην. καὶ ἀναβήσεται ἡ σαπρία αὐτοῦ
ꝛ aſcendet fontis⁹ illius. qm̃ magnificauit
καὶ ἀναβήσεται ὁ βρόμος αὐτοῦ. ὅτι ἐμεγάλυνε τὰ
opa ei⁹. cõfide terra: gaude ꝛ letare. q2 ma
ἔργα αὐτοῦ. θάρσει γῆ, χαῖρε καὶ εὐφραίνου. ὅτι ἐμε F
gnificauit dñs vt faceret. cõfidite iumẽta cã
γάλυνε κύριος τοῦ ποιῆσαι. θαρσεῖτε κτήνη τοῦ πε
pi: qm̃ germinauerũt campi ſolitudinis: q2 lignũ
δίου. ὅτι βεβλάστηκε πεδία τῆς ἐρήμου, ὅτι ξύλον
attulit fructũ ſuũ: vinea ꝛ ficus dederũt fortitudinẽ
ἤνεγκε καρπὸν αὐτοῦ, ἄμπελος καὶ συκῆ ἔδωκαν ἰσχὺν
ſuam. ꝛ filii ſion gaudete ꝛ letamini in
αὐτῶν. καὶ τὰ τέκνα σιὼν χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε ἐπὶ
dño deo vr̃o: qm̃ dedit vobis eſcas
κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, διότι ἔδωκεν ὑμῖν τὰ βρώματα
in iuſticiam ꝛ pluet vobis ibrẽ tẽpaneũ ꝛ ſerotinũ ſi
εἰς δικαιοσύνην καὶ βρέξει ὑμῖν ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον κα
cut antea: ꝛ replebunt aree tritico: ꝛ redũ
θὼς ἔμπροσθεν. καὶ πλησθήσονται αἱ ἅλωνες σίτου, καὶ ὑπε
dabunt torcularia vino ꝛ oleo: ꝛ reddam
ρεκχυθήσονται αἱ ληνοὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ ἀνταποδώσω
vobis p annis q̃b⁹ cõedit locuſta ꝛ bru
ὑμῖν ἀντὶ τῶν ἐτῶν ὧν κατέφαγεν ἡ ἀκρὶς καὶ ὁ βροῦ
ch⁹ ꝛ eruca ꝛ rubigo: fortitudo mea ma
χος καὶ ἡ κάμπη καὶ ἡ ἐρυσίβη, ἡ δύναμίς μου ἡ με
gna quã miſi in vos. ꝛ comedetis comeſtiõe
γάλη ἣν ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς. καὶ φάγεσθε βρώσει

ꝛ ſaturabimini ꝛ laudabitis nomẽ dñi dei
καὶ ἐμπλησθήσεσθε καὶ αἰνέσετε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ
vr̃i q̃ fecit vobiſcum mirabilia: ꝛ non cõfun
ὑμῶν ὃς ἐποίησεν μεθ᾽ ὑμῶν θαυμάσια, καὶ οὐ μὴ καται
det pplſ me⁹ in eternũ. ꝛ ſcietis q2 in me
σχυνθῇ ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐν μέ
dio iſrael ſum ego. ꝛ dixit dñs de⁹ vr̃:
σῳ τοῦ ἰσραὴλ εἰμὶ ἐγώ. καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν,
ꝛ non eſt p̄ter me: ꝛ non cõfundet nõ
G καὶ οὐκ ἔστιν πλὴν ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ καταισχυνθήσεται οὐκ
vltra oĩs pplſ me⁹ in eternũ. ꝛ erit poſt hec
Actuũ. 2. ἔτι πᾶς ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἔσται μετὰ ταῦ
effundã de ſpũ meo ſup oẽm carnẽ:
τα ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα,
ꝛ pphetabunt filii vr̃i ꝛ filie vr̃e:
καὶ προφητεύσουσιν υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν,
ꝛ ſeniores vr̃i: ſomnia ſomniabunt: ꝛ
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν, ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται, καὶ
iuuenes vr̃i viſiones videbũt: ꝛ ſup ſer
οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καί γε ἐπὶ τοὺς δού
uos ꝛ ſup ancillas in diebus illis effũ
λους καὶ ἐπὶ τὰς δούλας ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκ
dã de ſpũ meo: ꝛ dabo pdigia in
χεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ δώσω τέρατα ἐν
celo ꝛ ſup terrã ſanguinẽ ꝛ ignẽ ꝛ vaporẽ
τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα
fumi. ſol cõuertetur in tenebras ꝛ lu
καπνοῦ. ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σε
na in ſanguinẽ añq̃ veniat dies dñi magnus
λήνη εἰς αἷμα πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην
ꝛ illuſtris. ꝛ erit oĩs q̃cũq; inuocauerit nomẽ
καὶ ἐπιφανῆ. καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα
dñi: ſalu⁹ erit: q2 in monte ſion ꝛ in hieruſalem
κυρίου, σωθήσεται, ὅτι ἐν τῷ ὄρει σιὼν καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ
erit ſaluatus ſicut dixit dñs: ꝛ annunciã
ἔσται ἀνασωζόμενος καθότι εἶπεν ὁ κύριος, καὶ εὐαγγε
tes q̃s dñs vocauit.
λιζόμενοι οὓς ὁ κύριος προσκέκληται. Ca. 3.
Quia ecce ego in diebus illis ꝛ in
A Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ
tpe illo: qñ cõuertero captiuitatem iu
καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ἰού
da ꝛ hieruſalem: cõgregabo oẽs gẽtes ꝛ de
δα καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ, συνάξω πάντα τὰ ἔθνη καὶ κα
ducã eas in vallem ioſaphat. ꝛ diſceptabo
τάξω αὐτὰ εἰς τὴν κοιλάδα ἰωσαφάτ. καὶ διακριθήσο
cũ eis ibi p pplo meo ꝛ heredi
μαι πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ μου καὶ τῆς κλη
tate mea iſrael: q̃s diſperſi in gẽtib⁹: ꝛ
ρονομίας μου ἰσραήλ, οὓς διέσπειρα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ
terrã meã diuiſerunt ꝛ ſup pplm meũ miſe
τὴν γῆν μου κατεδιείλαντο καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου ἔβα
rũt ſortes: ꝛ pueros dederũt meretricib⁹: ꝛ
λον κλήρους, καὶ τὰ παιδάρια ἔδωκαν πόρναις, καὶ τὰ
puellas vendebãt p vino ꝛ bibebãt. ꝛ q̃de q̃d mihi
κοράσια ἐπώλουν ἀντὶ οἴνου καὶ ἔπινον. καί γε τί ἐμοὶ
ꝛ vobis tyrus ꝛ ſidon ꝛ oĩs galilea alienige
καὶ ὑμῖν τύρος καὶ σιδὼν καὶ πᾶσα γαλιλαία ἀλλοφύ
naꝝ: nũq̃d retributionẽ vos retribuitis mihi: aut irã i
B λων; μὴ ἀνταπόδομα ὑμεῖς ἀνταποδίδοτέ μοι, ἢ μνησι
corde retinetis vos mihi: velocit ꝛ cito reddam
κακεῖτε ὑμεῖς ἐμοί; ὀξέως καὶ ταχέως ἀνταποδώσω τὸ
retributionẽ vr̃az in capitib⁹ vr̃is. p eo q̃ argẽtũ
ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς κεφαλὰς ὑμῶν. ἀνθ᾽ ὧν τὸ ἀργύριόν
meũ ꝛ aurũ meũ tuliſtis: ꝛ electa mea
μου καὶ τὸ χρυσίον μου ἐλάβετε, καὶ τὰ ἐπίλεκτά μου
ꝛ bona intuliſtis in templa vr̃a. filios
καὶ τὰ καλὰ εἰσηνέγκατε εἰς τοὺς ναοὺς ὑμῶν. τοὺς υἱοὺς
iuda ꝛ filios hieruſalem vendidiſtis filiis
ἰούδα καὶ τοὺς υἱοὺς ἱερουσαλὴμ ἀπέδοσθε τοῖς υἱοῖς
grecoꝝ: vt eiiceretis ex finib⁹ ſuis.
τῶν ἑλλήνων, ὅπως ἐξώσητε ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

et ſaturabimini: & laudabitis nomen domini dei veſtri qui fecit mirabilia vobiſcum. Et nõ cõfundetur pplſ meus in ſempiternũ: & ſcietis qa in medio iſrael ego ſum. Et ego dñs deus vr̃: & nõ eſt ãpli⁹: & nõ cõfundetur pplſ meus in eternũ. Et erit poſt hec effundam ſpiritũ meum ſup oẽm carnẽ: & pphetabũt filii vr̃i & filie vr̃e. Senes vr̃i ſomnia ſomniabunt: & iuuenes veſtri viſiones videbunt. Sed & ſuper ſeruos & ancillas in diebus illis effundam ſpiritum meum: & dabo pdigia in celo & in terra ſanguinem & ignem & vaporẽ fumi. Sol conuertetur in tenebras: & luna in ſanguinẽ: antẽq̃ veniat dies dñi magn⁹ & horribilis. Et erit omnis qui inuocauerit nomen dñi ſalu⁹ erit: quia in montem ſion & in hieruſalem erit ſaluatio ſicut dixit dominus: & in reſiduis quos dominus vocauerit. 3.

Quia ecce in diebus illis & i tẽpore illo: cum conuertero captiuitatem iuda & hieruſalem cõgregabo omnes gentes & deducam eos in valle ioſaphat: & diſceptabo cũ eis ibi ſup pplo meo & hereditate mea iſrael qs diſperſerunt in nationibus: & terrã meã diuiſerũt: & ſuper pplm meũ miſerunt ſortẽ. Et poſuerũt puerũ i pſtibulo: & puellã vẽdiderũt pro vino vt biberẽt. Verũ qd mihi & vobis tyrus & ſydon & ois terminus paleſtinorum? Nunquid vltionem vos reddetis mihi? Et ſi vlciſcimini vos contra me: cito velociter reddã viciſſitudinẽ vobis ſup caput veſtrũ. Argentum enĩ meũ & aurũ tuliſtis: & deſiderabilia mea & pulcherrima intuliſtis in delubra vr̃a. Et filios iuda & filios hieruſalẽ vendidiſtis filiis grecorum vt lõge faceretis eos de finibus ſuis.

שבע ושבוע והללתם את שם יהוה
פלא אלהיכם אשר עשה עמכם להפליא
בוש עלם ולא יבשו עמי לעולם: וידעתם
כי בקרב ישראל אני ואני יהוה
אלהיכם ואין עוד ולא יבשו עמי
שפך לעולם: והיה אחרי כן אשפוך את
רוחי על כל בשר ונבאו בניכם
נבא חלם ובנותיכם זקניכם חלמות יחלמון
בחר חזה בחוריכם חזינות יראו: וגם על
ראה יום העבדים ועל השפחות בימים
נתן ההמה אשפוך את רוחי: ונתתי
יפת מופתים בשמים ובארץ דם ואש
הפך ותמרות עשן: השמש יהפך לחשך
פנה והירח לדם לפני בוא יום יהוה
גדל ירא הגדול והנורא: והיה כל אשר
קרא מלט יקרא בשם יהוה ימלט כי בהר
היה ציון ובירושלם תהיה פליטה
שרד כאשר אמר יהוה ובשרידים
אשר יהוה קרא:

Cap. iii.

יום שוב כי הנה בימים ההמה ובעת ההיא
שבה אשר אשוב את שבות יהודה
וירושלם: וקבצתי את כל הגוים
ירד והורדתים אל עמק יהושפט
שפט ונשפטתי עמם שם על עמי ונחלתי
ישראל אשר פזרו בגוים ואת
ידד גרל ארצי חלקו: ואל עמי ידו גורל
נתן זנה ויתנו הילד בזונה והילדה מכרו
שתה ביין וישתו: וגם מה אתם לי
גלל צר וצידון וכל גלילות פלשת
גמל שלם הגמול אתם משלמים עלי ואם
קלל שוב גמלים אתם עלי קל מהרה אשיב
גמלכם בראשכם: אשר כספי
חמד טוב וזהבי לקחתם ומחמדי הטבים
בוא היכל הבאתם להיכליכם: ובני יהודה ובני
ירושלם מכרתם לבני היונים
רחק גבל למען הרחיקם מעל גבולם:

הנני מעירם מן המקום אשר — עור קום
מכרתם אתם שמה והשבתי — שוב
גמלכם בראשכם: ומכרתי את
בניכם ואת בנותיכם ביד בני יהודה
ומכרום לשבאים אל גוי רחוק
כי יהוה דבר: קראו זאת בגוים
קדשו מלחמה העירו הגבורים — לחם גבר
יגשו יעלו כל אנשי המלחמה: — נגש עלה
כתו אתיכם לחרבות ומזמרתיכם — כתת את
לרמחים החלש יאמר גבור — זמר אמר
אני: עושו ובאו כל הגוים מסביב — בוא סבב
ונקבצו שמה הנחת יהוה גבוריך: — קבץ נחת
יעורו ויעלו הגוים אל עמק — עור עלה
יהושפט כי שם אשב לשפט — ישב
את כל הגוים מסביב: שלחו מגל
כי בשל קציר באו רדו כי מלאה — קצר ירד
גת השיקו היקבים כי רבה — שוק
רעתם: המונים המונים בעמק — רוץ המן
החרוץ כי קרוב יום יהוה בעמק — חרץ קרב
החרוץ: שמש וירח קדרו וכוכבים — כוכב
אספו נגהם: ויהוה מציון ישאג — שאג
ומירושלם יתן קולו ורעשו שמים — נתן
וארץ ויהוה מחסה לעמו ומעוז — חסה עזז
לבני ישראל: וידעתם כי אני יהוה
אלהיכם שכן בציון הר קדשי
והיתה ירושלם קדש וזרים לא — היה
יעברו בה עוד: והיה ביום ההוא — עבר
יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה — נטף עסס
חלב וכל אפיקי יהודה ילכו מים — ילך אפק
ומעין מבית יהוה יצא והשקה את — עין שקה
נחל השטים: מצרים לשממה
תהיה ואדום למדבר שממה תהיה — היה דבר
מחמס בני יהודה אשר שפכו דם
נקיא בארצם: ויהודה לעולם תשב — נקה עלם
וירושלם לדור ודור: ונקיתי דמם — ישב
לא נקיתי ויהוה שכן בציון:

Ecce ego ſuſcitabo eos de loco in quo vendidiſtis eos: & conuertam retributionē veſtrā in caput veſtrum. Et vendam filios vr̄os & filias vr̄as in manibus filiorum iuda: et venundabunt eos ſabeis genti longinque: quia dn̄s locutus eſt. Clamate hec in gētibus: ſanctificate bellum: ſuſcitate robuſtos. Aſcendant: accedant omnes viri bellatores: Concidite aratra vr̄a in gladios: & ligones vr̄os in lanceas. Infirmus dicat: quia ego fortis ſum. Erumpite & venite oēs gentes de circuitu & cōgregamini. Ibi occūbere faciet dn̄s robuſtos tuos. Conſurgāt & aſcendāt gentes in vallē ioſaphat: quia ibi ſedebo vt iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces: quia maturauit meſſis. Venite & deſcendite: quia plenū eſt torcular. Exuberāt torcularia quia multiplicata eſt malicia eorū. Populi populi in valle cōciſionis: quia iuxta eſt dies domini in valle conciſionis. Sol & luna obtenebrati ſūt: & ſtelle retraxerūt ſplendorem ſuū. Et dn̄s de ſion rugiet: & de hieruſalem dabit vocē ſuā. Et mouebūtur celi & terra: & dn̄s ſpes populi ſui: & fortitudo filiorū iſrael. Et ſcietis quia ego dominus deus veſter habitās in ſion in mōte ſancto meo. Et erit hieruſalē ſancta & alieni non tranſibūt p eā amplius. Et erit in die illa ſtillabūt mōtes dulcedinē: & colles fluent lacte. Et p oēs riuos iuda ibūt aq: & fōs de domo dn̄i egredietur: & irrigabit torrentē ſpinarū. Egyptus in deſolatione erit: & idumea in deſertū pditiōis: pro eo ꝙ iniq̄ egerint in filios iuda: & effuderint ſanguinē innocentē in terra ſua. Et iudea i eternū habitabitur & hieruſalē in generationē & generationē. Et mundabo ſanguinem eorum quos non mundaueram: & dn̄s cōmorabitur in ſion.
Explicit Iohel ꝓpheta.

ecce ego ſuſcito eos de loco vbi vendidiſtis
ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω αὐτοὺς ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἀπέδοσθε
eos illic. et reddam retributionē vr̄am in
αὐτοὺς ἐκεῖ· καὶ ἀνταποδώσω ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς
capita vr̄a: et vendam filios vr̄os et
κεφαλὰς ὑμῶν, καὶ ἀποδώσομαι τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς
filias vr̄as in manus filiorum iuda. et vendēt
θυγατέρας ὑμῶν εἰς χεῖρας υἱῶν ἰούδα· καὶ ἀποδώσον-
eos in captiuitatē in gentē q̄ pcul: quoniam do
ται αὐτοὺς εἰς αἰχμαλωσίαν εἰς ἔθνος μακράν, ὅτι ὁ κύ-
minus locutus ē. pdicate hec in gentibus. ſctifica-
ριος ἐλάλησεν. κηρύξατε ταῦτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ἁγιάσα-
te bellum: ſuſcitate pugnatores: adducite
τε πόλεμον, ἐξεγείρατε τοὺς μαχητάς, προσαγάγετε
et aſcendite oēs viri bellatores: concidite
καὶ ἀναβαίνετε πάντες ἄνδρες πολεμισταί, συγκόψα-
aratra vr̄a in gladios: et falces vr̄as
τε τὰ ἄροτρα ὑμῶν εἰς ῥομφαίας, καὶ τὰ δρέπανα ὑμῶν
in lanceas. nō fortis dicat pualeo ego: cōgregamini et
εἰς σειρομάστας [?]. ὁ ἀδύνατος λεγέτω ἰσχύω ἐγώ, συναθροίζεσθε καὶ
intrate oēs gētes p circuitū et cōgregamini illuc:
εἰσπορεύεσθε πάντα τὰ ἔθνη κυκλόθεν καὶ συνάχθητε ἐκεῖ,
māſuetus ſit pugnator. cōſurgant et aſcendant
πραῢς ἔστω πολεμιστής. ἐξεγειρέσθωσαν καὶ ἀναβαινέτω-
gētes in vallē ioſaphat: quia ibi ſedebo
σαν τὰ ἔθνη εἰς τὴν κοιλάδα ἰωσαφάτ, ὅτι ἐκεῖ καθιῶ
vt iudicem oēs gētes i circuitu. emittite
τοῦ διακρῖναι πάντα τὰ ἔθνη κυκλόθεν. ἐξαποστείλατε
falces quoniam adeſt vindemia: introite cal-
δρέπανα ὅτι παρέστηκε τρυγητός, εἰσπορεύεσθε πα-
cate: quia plenū torcular: redundant torcula-
τεῖτε, διότι πλήρης ἡ ληνός· ὑπερεκχεῖται τὰ ὑπολή-
ria: quia multiplicata ſunt mala eorum. ſonitus auditi ſunt in — Apo. 14.d.
νια, ὅτι ἐπληθύνθη τὰ κακὰ αὐτῶν. ἦχοι ἠκούσθησαν ἐν
valle iudicii quia iuxta dies dn̄i in
τῇ κοιλάδι τῆς δίκης ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα κυρίου ἐν τῇ
valle iudicii. ſol et luna obtenebrabūt:
κοιλάδι τῆς δίκης. ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη συσκοτάσουσιν, — D
et ſtelle occidere faciēt ſplendorē ſuū. at dn̄s de — ā.1.c. [?]
καὶ τὰ ἄστρα δύσουσι τὸ φέγγος αὐτῶν. ὁ δὲ κύριος ἐκ — Eſai.
ſion clamabit et ex hieruſalem dabit vocē ſu- — 13.b.
σιὼν ἀνακράξεται καὶ ἐξ ἱερουσαλὴμ δώσει φωνὴν αὐ- — Hiere.
am: et mouebit celū et terra: at dn̄s par- — 25.f. Amos
τοῦ, καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ὁ δὲ κύριος φεί- — 1.a.
cet pplo ſuo: et cōfortabit filios iſra-
σεται τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνισχύσει τοὺς υἱοὺς ἰσρα-
el. et ſcietis quia ego dn̄s deus vr̄ hitans
ήλ. καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κατασκη-
in ſion mōte ſctō meo. et erit hieruſalem ſancta:
νῶν ἐν σιὼν ὄρει ἁγίῳ μου. καὶ ἔσται ἱερουσαλὴμ ἁγία,
et alienigene nō tranſibunt p eam āplius. et erit in
καὶ ἀλλογενεῖς οὐ διελεύσονται δι' αὐτῆς ἔτι. καὶ ἔσται ἐν
die illa. ſtillabunt mōtes dulcedinē: et
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμόν, καὶ
colles fluēt lacte: et oēs emiſſiōes iuda
οἱ βουνοὶ ῥυήσονται γάλα, καὶ πᾶσαι αἱ ἀφέσεις ἰούδα
fluent aquis. et fons de domo dn̄i egredieē:
ῥυήσονται ὕδατα, καὶ πηγὴ ἐξ οἴκου κυρίου ἐξελεύσεται,
et irrigabit torrentem funiculorum. egyptus in perdi
καὶ ποτιεῖ τὸν χειμάρρουν τῶν σχοινίων. αἴγυπτος εἰς ἀφανι-
tionē erit. et idumea in cāpū deſolatiōis ex iniquitatibus
σμὸν ἔσται. καὶ ἡ ἰδουμαία εἰς πεδίον ἀφανισμοῦ ἐξ ἀδικιῶν
filiorum iuda. p eo quod effuderūt ſanguinē iuſtū in terra ſua.
υἱῶν ἰούδα. ἀνθ' ὧν ἐξέχεαν αἷμα δίκαιον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.
at iudea in eternū hitabit: et hieruſa
ἡ δὲ ἰουδαία εἰς τὸν αἰῶνα κατοικηθήσεται, καὶ ἱερουσα-
lem in gn̄atiōes et gn̄ationē: et vlciſcar ſanguinē eorum:
λὴμ εἰς γενεὰς καὶ γενεάν, καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα αὐτῶν,
et nō mūdabo: et dn̄s hitabit in ſion.
καὶ οὐ μὴ ἀθωώσω, καὶ κύριος κατασκηνώσει ἐν σιών.

INCIPIT PROLOGVS IN AMOS PROPHETAM.

OZias rex cum religionem ſollicite emularetur: nimio religionis amore prouocatus: circa preceptum legis moyſi arrepto thuribulo: vt in hiſtoria libri ſecundi paralipomenon oſtenditur ſacerdotale officiū preſumere conatus eſt. Ob eam rem terremotū in tēplo dei exortū conſtat: cuius etiā zaharias ꝓpheta meminit. Ante hunc itaqꝫ terremotuꝫ amos propheta tēporibus predicti regis: & tēporibus hieroboā filii ioas regis iſrael: in eas gentes que lectione cōprehenſe ſunt iram dei ob eas cauſas quas memorauit affuturam denunciat. Et quia idē propheta in ſequentibus ait. Super tribus impietatibus: & ſup quattuor non conuertam eum: tertio peccatorū indulgentiaꝫ deū dare poſſe ſignificat: quem quarto eadē peccata admittētibus: nec penitentiā nec indulgentiā daturum annunciat. Nā per ignis ſimilitudinē quem in predictas gentes immitenduꝫ predixit: grauē atqꝫ irreuocabile dei iram ad euerſionem earūdem ciuitatum proceſſuram voluit demonſtrare.

Item alius prologus.

AMos propheta paſtor & ruſticus & ruborum mora diſtringens: paucis verbis explicari nō poteſt. Quis eniꝫ digne exprimat tria & quat
2 tuor ſcelera damaſci: gaze: tyri: idumee filiorū ammon: moab: & ſeptimo octauoqꝫ gradu iude & iſrael? Hic loquitur ad vaccas pingues que ſunt in monte ſamarie: et ruituram domū maioreꝫ minoreqꝫ teſtatur. Ipe cernit fictoreꝫ locuſte: & ſtantē dn̄m ſuper murū litum: vel adamantinū: & vncinum pomorū: atrahentē ſupplicia peccatoribus: & fameꝫ in terra: non fameꝫ panis: neqꝫ ſitim aque: ſed audiendi verbū dn̄i. nō dixit verba ſed verbū. Amos vero interpretatur onuſtus. Hic amos ſpirituali gratia plenus: prophetauit inter ceteros ꝓphetas. Nō enim ſolus ipe erat ꝓphetes ſed etiā alii. Et quippe nō poterat prophetes eſſe: niſi paſtor ante fuiſſet. Qui etiā tuba ſua clangit per ſingulos dies erudiens & docens in eccleſia. In veritate eniꝫ vox omniū prophetarū tanqꝫ tuba ſpiritualis eſt predicans in eccleſia ſecundū ꝙ ſcriptum eſt. Aſcende in mōtem excelſum tu qui euangelizas ſyon: exalta vocem tuā qui predicas hieruſalem.

Item alius prologus.

HIc amos propheta & paſtor nō fuit pater eſaie prophete: quāqꝫ & ille propheta extiterit. Nam aliis literis ille: aliis iſte apud hebreos ſcribitur: que differentia litterarū apud latinos non habetur: & ille fortis vel robuſtus: hic vero auulſus interpretatur: quia loqtur contra decē tribus: que per idolatriaꝫ a cultu dei & a regno dauid erant auulſe. Fuit autē cognatio eius ex oppido thecue quod ſex miliaribus diſtat a bethleē: curā gerēs pecorū in latitudine cāporū qui ſunt proximi oppido thecue in quibus humo arida atqꝫ arenoſa nihil omnino frugū gignitur ſed vberrimis paſcuis abūdant: & ideo cūcta ſunt plena paſtoribus: & ſterilitas terre cōpenſatur pecorū multitudine: ex hoc nūero paſtorū fuit amos iperitus ſermone: ſed plenus ſciētia. Prophetauit autē eiſdem tēporibus quibus iohel: naū: ionas oſee: eſaias. Sed aliquantulum exorſus eſt prophetare anteqꝫ eſaias. Maxime autem contra deceꝫ tribus locutus eſt: pauca de duabus interſerens. Hunc ablatū de numero paſtorū miſit dominus: vt in ſamaria prophetaret: quem amaſias ſacerdos frequenter plagis afflixit: tandem filius eius ozias vecte p tēpora trāſfixit. Poſt hec ſemiuiuus in terram ſuam euectus poſt aliquot dies dolore vulneris expirauit: ſepultuſqꝫ eſt cum patribus ſuis.

Explicit prologus.

AMMOS.
ΑΜΜΩΣ. Ca. I.

Sermōes amos q facti ſunt in accarim ex thecue:
A Λόγοι ἀμμὼς οἳ ἐγένοντο ἐν ἀκκαρὶμ ἐκ θεκουέ,
quos vidit ſup hieruſalem: in diebus ozie
οὓς εἶδεν ὑπὲρ ἱερουσαλήμ, ἐν ἡμέραις ὀζί-
regis iuda: et in diebus hieroboam filii ioas
ου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις ἱεροβοὰμ υἱοῦ ἰωὰς
regis iſrael an̄ duos ānos terremotus.
βασιλέως τοῦ ἰσραὴλ πρὸ δύο ἐτῶν τοῦ σεισμοῦ.
et dixit dn̄s de ſion locutus eſt: et de hieruſalem
Hiere. 25.f. καὶ εἶπε κύριος ἐκ σιὼν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξ ἱερουσαλὴμ
dedit vocē ſuam et luxerunt paſcua oui-
Johe. 3.c. ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἐπένθησαν αἱ νομαὶ τῶν προβά-
um: et exiccatus ē vertex carmeli. et dixit do
των, καὶ ἐξηράνθη ἡ κορυφὴ τοῦ καρμήλου. καὶ εἶπε κύ-
minus ſup tribus ipietatibus damaſci: et ſup
ριος ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις δαμασκοῦ, καὶ ἐπὶ
quattuor nō cōuertam eum: eo quod ſe-
ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν, ἀνθ' ὧν ἔ-
cauerūt ſerris ferreis in vtero hn̄tes in gala
B πριζον πρίοσι σιδηροῖς τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας ἐν γαλα-
ad: et emittā ignē in domū azael: et deuo
άδ, καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς τὸν οἶκον ἀζαήλ, καὶ κατα-
rabit fundamēta filii ader: et cōteram vectes da-
φάγεται θεμέλια υἱοῦ ἄδερ, καὶ συντρίψω μοχλοὺς δα-
maſci: et diſperdam hitantes ex campo ido
μασκοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσω κατοικοῦντας ἐκ πεδίου εἰ-
li: et cōcidam tribū ex viris voluptatis: et
δώλου, καὶ κατακόψω φυλὴν ἐξ ἀνδρῶν ἀδάν, καὶ
captiuabit pplꝰ ſyrie inclytus dicit do-
αἰχμαλωτισθήσεται λαὸς συρίας ἐπίκλητος λέγει κύ-
minus. hec dicit dn̄s ſup tribus ipietatibus
ριος. τάδε λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις
gaze: et ſup
γάζης, καὶ ἐπὶ ταῖς

Incipit Amos propheta.
Capitulum. I.

VErba amos qui fuit in paſtoribus thecue: que vidit ſuper iſrael in diebus ozie regis iuda: & in diebus Hieroboam filii ioas regis iſrael: ante duos annos terremotus: & dixit. Dominus de ſion rugiet & de hieruſalem dabit vocē ſuā. Et luxerūt ſpecioſa paſtorū: & exiccatus eſt vertex carmeli. Hec dicit dominus. Super tribus ſceleribus damaſci & ſuper quattuor non couertā eum: eo ꝙ triturauerūt in plauſtris ferreis galaad. Et mittā ignem in domū azahel: & deuorabit domos benadab. Et conteram vectem damaſci: & diſperdā habitatorem de cāpo idoli: & tenentē ſceptrū de domo voluptatis: & trāſferetur populus ſyrie cyrenē dicit dn̄s. Hec dicit dominus. Super tribus ſceleribus gaze & ſuper

Cap. I.
דברי עמוס אשר היה בנקדים
מתקוע אשר חזה על ישראל — נקד
בימי עזיה מלך יהודה ובימי — יום
ירבעם בן יואש מלך ישראל
שנתים לפני הרעש: ויאמר יהוה — שנה פנה
מציון ישאג ומירושלם יתן — שאג נתן
קולו ואבלו נאות הרעים ויבש — נוה רעה
ראש הכרמל: כה אמר יהוה על
שלשה פשעי דמשק ועל ארבעה — רבע
לא אשיבנו על דושם בחרצות — שוב
הברזל את הגלעד: ושלחתי אש
בבית חזאל ואכלה ארמנות
בן הדד: ושברתי בריח דמשק — ברח
והכרתי יושב מבקעת און ותומך — כרת ישב
שבט מבית עדן וגלו עם ארם — תמך [?] גלה
קירה אמר יהוה: כה אמר יהוה
על שלשה פשעי עזה ועל

ארבעה לא אשיבנו על הגלותם גלות שלמה להסגיר לאדום: ושלחתי אש בחומת עזה ואכלה ארמנתיה: והכרתי יושב מאשדוד ותומך שבט מאשקלון והשיבותי ידי על עקרון ואבדו שארית פלשתים אמר אדני יהוה: כה אמר יהוה על שלשה פשעי צר ועל ארבעה לא אשיבנו על הסגירם גלות שלמה לאדום ולא זכרו ברית אחים: ושלחתי אש בחומת צר ואכלה ארמנתיה: כה אמר יהוה על שלשה פשעי אדום ועל ארבעה לא אשיבנו על רדפו בחרב אחיו ושחת רחמיו ויטרף לעד אפו ועברתו שמרה נצח: ושלחתי אש בתימן ואכלה ארמנות בצרה: כה אמר יהוה על שלשה פשעי בני עמון ועל ארבעה לא אשיבנו על בקעם הרות הגלעד למען הרחיב את גבולם: והצתי אש בחומת רבה ואכלה ארמנותיה בתרועה ביום מלחמה בסער ביום סופה: והלך מלכם בגולה הוא ושריו יחדו אמר יהוה:

Cap.ii.

כה אמר יהוה על שלשה פשעי מואב ועל ארבעה לא אשיבנו על שרפו עצמות מלך אדום לשיד: ושלחתי אש במואב ואכלה ארמנות הקריות ומת בשאון מואב בתרועה בקול שופר: והכרתי שופט מקרבה וכל שריה אהרוג עמו אמר יהוה: כה אמר יהוה על שלשה פשעי יהודה ועל ארבעה לא אשיבנו על מאסם את תורת יהוה וחקיו

quattuor non conuertam eũ: eo ꝙ tranſtulerit captiuitatẽ pfectã vt cõcluderet eam in idumea. Et mittã ignem in murum gaze: & deuorabit edes eius: & diſperdam habitatorem de azoto: & tenẽtem ſceptrum de aſcalone: & conuertam manũ meã ſuper acharon: & peribunt reliqui philiſtinorum dicit dñs deus. Hec ꝏꝏ dicit dominus. Sup tribus ſceleribus tyri ꝏ & ſuper quattuor non cõuertam eum: eo ꝙ ꝏ cõcluſerint captiuitatẽ pfectã in idumea: & nõ ſint recordati federis fratrum. Et mittam ignem in murũ tyri: & deuorabit edes eius. ꝏꝏ Hec dicit dominus. Super tribus ſceleribus ꝏ edom & ſuper quattuor non cõuertam eum: eo ꝙ pſecutus ſit in gladio fratrẽ ſuũ & violauerit mĩa ei9: & tenuerit vltra furorẽ ſuũ & indignationẽ ſuã ſeruauerit vſqȝ in finem. Mittã ignẽ in themã & deuorabit edes boſre. Hec dicit dñs. Sup tribus ſcelerib9 filiorũ ammõ & ſup quattuor nõ cõuertã eum: eo ꝙ diſſecuerit pregnates galaad ad dilatandum terminum ſuum. ꝏꝏ Et ſuccendã ignẽ in muro rabbath. & dṽorabit edes eius in vlulatu in die belli: & ꝏꝏ in turbine in die cõmotionis. Et ibit melchom in captiuitatẽ: ipſe & prĩcipes ei9 ſimul: dicit dñs.

2\.

Hec dicit dñs. Super tribus ſcelerib9 moab & ſuper quattuor ꝏ non conuertã eum: eo ꝙ incenderit oſſa ꝏ regis idumee vſqȝ ad cinerem. Et mittam ignẽ in moab: & deuorabit edes carioth: ꝏꝏ & morietur in ſonitu moab in clangore ꝏꝏ tube: & diſperdã iudicẽ de medio eius et omnes principes eius interficiã cum eo dicit dñs. Hec dicit dominus. Sup tribus ſceleribus ꝏꝏ iuda & ſuper quattuor non conuertam eum: ꝏ eo ꝙ abiecerit legẽ domini: & mandata eius ꝏ

τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτούς, ἕνεκεν τοῦ αἰχμαλωτεῦσαι αὐτοὺς αἰχμαλωσίαν τοῦ σολομῶν, τοῦ συγκλεῖσαι εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη γάζης, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς. καὶ ἐξολοθρεύσω κατοικοῦντας ἐξ ἀζώτου, καὶ ἐξαρθήσεται φυλὴ ἐξ ἀσκάλωνος, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ ἀκκαρών, καὶ ἀπολοῦνται οἱ κατάλοιποι τῶν ἀλλοφύλων λέγει κύριος. τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τύρου καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτήν, ἀνθ᾽ ὧν συνέκλεισαν τὴν αἰχμαλωσίαν σολομῶν εἰς τὴν ἰδουμαίαν, καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν διαθήκης ἀδελφῶν· καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη τύρου, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῆς ἰδουμαίας καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτούς, ἕνεκεν τοῦ καταδιῶξαι ἐν ῥομφαίᾳ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ ἐλυμήνατο μήτραν ἐπὶ γῆς, καὶ ἥρπασεν εἰς μαρτύριον φρίκην αὐτοῦ, καὶ τὸ ὅρμημα αὐτοῦ ἐφύλαξεν εἰς νεῖκος· καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς θαιμάν, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῶν υἱῶν ἀμμὼν καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν, ἀνθ᾽ ὧν ἀνέσχιζον τὰς γαστέρας ἐχούσας τῶν γαλααδιτῶν, ὅπως ἐμπλατύνωσι τὰ ὅρια αὐτῶν. καὶ ἀνάψω πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη ῥαββά, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς μετὰ κραυγῆς ἐν ἡμέρᾳ πολέμου, καὶ σεισθήσεται ἐν ἡμέραις συντελείας αὐτῆς, καὶ πορεύσονται οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ, οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπὶ τὸ αὐτό λέγει κύριος.

Ca.2.

Τάδε λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις μωὰβ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν, ἀνθ᾽ ὧν κατέκαυσαν τὰ ὀστᾶ βασιλέως τῆς ἰδουμαίας εἰς κονίαν. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ μωάβ, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια τῶν πόλεων αὐτῆς, καὶ ἀποθανεῖται ἐν ἀδυναμίᾳ μωάβ, μετὰ φωνῆς καὶ μετὰ κραυγῆς σάλπιγγος. καὶ ἐξολοθρεύσω κριτὴν ἐξ αὐτῆς, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῆς ἀποκτενῶ μετ᾽ αὐτοῦ λέγει κύριος. τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῶν υἱῶν ἰούδα καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν, ἕνεκεν τοῦ ἀπώσασθαι αὐτοὺς τὸν νόμον κυρίου, καὶ τὰ προστάγματα

αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο, καὶ ἐπλάνησαν αὐτοὺς τὰ μάταια αὐτῶν ἃ ἐποίησαν, οἷς ἐξηκολούθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια ἱερουσαλήμ. τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν, ἀνθ᾽ ὧν ἀπέδοντο ἀργυρίου δίκαιον, καὶ πένητα ἀνθ᾽ ὑποδημάτων, τὰ πατοῦντα ἐπὶ τὸν χοῦν τῆς γῆς, καὶ ἐκονδύλιζον εἰς κεφαλὰς πτωχῶν, καὶ ὁδὸν ταπεινῶν ἐξέκλιναν, καὶ υἱὸς καὶ πατὴρ αὐτοῦ εἰσεπορεύοντο πρὸς τὴν αὐτὴν παιδίσκην, ὅπως βεβηλώσωσι τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν. καὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες σχοινίοις παραπετάσματα ἐποίουν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ οἶνον ἐκ συκοφαντιῶν ἔπινον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτῶν. ἐγὼ δὲ ἐξῆρα τὸν ἀμορραῖον ἐκ προσώπου αὐτῶν, καθὼς ὕψος κέδρου τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρὸς ἦν ὡς δρῦς. καὶ ἐξῆρα τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἐπάνωθεν, καὶ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὑποκάτωθεν. καὶ ἐγὼ ἀνήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ περιήγαγον ὑμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, τοῦ κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν τῶν ἀμορραίων. καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν υἱῶν ὑμῶν εἰς προφήτας, καὶ ἐκ τῶν νεανίσκων ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν. μὴ οὐκ ἔστι ταῦτα υἱοὶ ἰσραὴλ λέγει κύριος; ὑμεῖς δὲ ἐποτίζετε τοὺς ἡγιασμένους μου οἶνον, καὶ τοῖς προφήταις ἐνετέλλεσθε λέγοντες, οὐ μὴ προφητεύσητε. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ κυλίω ὑποκάτω ὑμῶν, ὃν τρόπον κυλίεται ἡ ἅμαξα ἡ γέμουσα καλάμης. καὶ ἀπολεῖται φυγὴ ἐκ δρομέως, καὶ ὁ κραταιὸς οὐ μὴ κρατήσῃ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ὁ μαχητὴς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ ὁ τοξότης οὐ μὴ ὑποστῇ, καὶ ὁ ὀξὺς τοῖς ποσὶν αὐτοῦ οὐ μὴ διασωθῇ, οὐδὲ ὁ ἱππεὺς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ εὑρήσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐν δυναστείαις. ὁ γυμνὸς φεύξεται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις λέγει κύριος.

Ca.3.

Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον ὃν ἐλάλησε κύριος ἐφ᾽ ὑμᾶς οἶκος τοῦ ἰσραήλ, καὶ κατὰ πάσης φυλῆς ἧς ἀνήγαγον ἐκ γῆς ꝏꝏ

nõ cuſtodierit. Decepe rũt eni eos idola ſua poſt que abierant patres eorum. Et mittam ꝏꝏ ignẽ in iudam: & deuorabit edes ꝏꝏ hieruſalẽ. Hec dicit dominus. Super ꝏꝏ tribus ſceleribus iſrael: & ſup quattuor ꝏꝏ nõ cõuertã eum pro eo ꝙ vendiderit pargento iuſtum & pauperẽ pro calciamentis. ꝏꝏ Qui cõterũt ſuper pulueerem terre capita ꝏ pauperum: & viam humilium declinãt. Et fili9 ac pater eius ierunt ad puellam: vt violarent ꝏ nomẽ ſanctũ meũ: & ſuper veſtimẽtis pignoratis accubuerũt iuxta oẽ altare: & vinũ dãnatorũ bibebant in domo dei ſui. Ego autem ꝏꝏ exterminaui ammorreũ a facie eorum: ꝏꝏ cuius altitudo cedrorũ altitudo ei9: & fortis ipſe quaſi quercus. Et contriui fructum eius deſup: & radices eius ſubter. Ego ſum qui aſcendere vos feci de terra egypti: & duxi ꝏꝏ vos in deſertum quadraginta annis: ꝏꝏ vt poſſideretis terrã ammorrei: & ſuſcitaui ꝏ de filiis vrĩs in pphetas: & de iuuenibus veſtris ꝏ nazareos. Nunquid nõ ita eſt filii iſrael ꝏꝏ dicit dominus? Et propinabatis nazareis ꝏꝏ vinũ & prophetis: mandabatis dicentes: ꝏꝏ ne pphetetis. Ecce ego ſtridebo ꝏꝏ ſubter vos: ſicut ſtridet plauſtrum ꝏꝏ onuſtum feno. Et peribit fuga ꝏꝏ a veloce: & fortis nõ obtinebit virtutẽ ſuã: & robuſtus nõ ſaluabit animã ſuam. Et tenens arcum non ſtabit: & velox pedibus ſuis nõ ſaluabitur. Et aſcenſor equi nõ ſaluabit animã ſuã: & robuſtus corde inter fortes nudus effugiet in ꝏꝏ illa die: dicit dominus.

3\.

Audite verbum quod ꝏꝏ locutus eſt dñs ſup vos filii iſrael: ſuper ꝏꝏ omnẽ cognationẽ quã eduxi de terra ꝏꝏ

לא שמרו ויתעום כזביהם אשר הלכו אבותם אחריהם: ושלחתי אש ביהודה ואכלה ארמנות ירושלם: כה אמר יהוה על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים: השאפים על עפר ארץ בראש דלים ודרך ענוים יטו ואיש ואביו ילכו אל הנערה למען חלל את שם קדשי: ועל בגדים חבלים יטו אצל כל מזבח ויין ענושים ישתו בית אלהיהם: ואנכי השמדתי את האמרי מפניהם אשר כגבה ארזים גבהו וחסן הוא כאלונים ואשמיד פריו ממעל ושרשיו מתחת: ואנכי העליתי אתכם מארץ מצרים ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה לרשת את ארץ האמרי: ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריכם לנזרים האף אין זאת בני ישראל נאם יהוה: ותשקו את הנזרים יין ועל הנביאים צויתם לאמר לא תנבאו: הנה אנכי מעיק תחתיכם כאשר תעיק העגלה המלאה לה עמיר: ואבד מנוס מקל וחזק לא יאמץ כחו וגבור לא ימלט נפשו: ותפש הקשת לא יעמד וקל ברגליו לא ימלט ורכב הסוס לא ימלט נפשו: ואמיץ לבו בגבורים ערום ינוס ביום ההוא נאם יהוה:

Cap.iii.

שמעו את הדבר הזה אשר דבר יהוה עליכם בני ישראל על כל המשפחה אשר העליתי מארץ

מִצְרַיִם לֵאמֹר: רַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי
מִכֹּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה עַל כֵּן
אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֵת כָּל עֲוֹנֹתֵיכֶם:
הֲיֵלְכוּ שְׁנַיִם יַחְדָּו בִּלְתִּי אִם
נוֹעָדוּ: הֲיִשְׁאַג אַרְיֵה בַּיַּעַר וְטֶרֶף
אֵין לוֹ הֲיִתֵּן כְּפִיר קוֹלוֹ מִמְּעֹנָתוֹ
בִּלְתִּי אִם לָכָד: הֲתִפֹּל צִפּוֹר עַל
פַּח הָאָרֶץ וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ הֲיַעֲלֶה
פַּח מִן הָאֲדָמָה וְלָכוֹד לֹא יִלְכּוֹד:
אִם יִתָּקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעָם לֹא
יֶחֱרָדוּ אִם תִּהְיֶה רָעָה בְּעִיר
וַיהוָה לֹא עָשָׂה: כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֲדֹנָי
יְהוִה דָּבָר כִּי אִם גָּלָה סוֹדוֹ אֶל
עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים: אַרְיֵה שָׁאָג מִי
לֹא יִירָא אֲדֹנָי יְהוִה דִּבֶּר מִי לֹא
יִנָּבֵא: הַשְׁמִיעוּ עַל אַרְמְנוֹת
בְּאַשְׁדּוֹד וְעַל אַרְמְנוֹת בְּאֶרֶץ
מִצְרָיִם וְאִמְרוּ הֵאָסְפוּ עַל הָרֵי
שֹׁמְרוֹן וּרְאוּ מְהוּמֹת רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ
וַעֲשׁוּקִים בְּקִרְבָּהּ: וְלֹא יָדְעוּ עֲשׂוֹת
נְכֹחָה נְאֻם יְהוָה הָאוֹצְרִים חָמָס
וָשֹׁד בְּאַרְמְנוֹתֵיהֶם: לָכֵן כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוִה צַר וּסְבִיב הָאָרֶץ וְהוֹרִד
מִמֵּךְ עֻזֵּךְ וְנָבֹזּוּ אַרְמְנוֹתָיִךְ: כֹּה
אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יַצִּיל הָרֹעֶה
מִפִּי הָאֲרִי שְׁתֵּי כְרָעַיִם אוֹ בְדַל
אֹזֶן כֵּן יִנָּצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים
בְּשֹׁמְרוֹן בִּפְאַת מִטָּה וּבִדְמֶשֶׁק
עָרֶשׂ: שִׁמְעוּ וְהָעִידוּ בְּבֵית יַעֲקֹב
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת:
כִּי בְּיוֹם פָּקְדִי פִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל
עָלָיו וּפָקַדְתִּי עַל מִזְבְּחוֹת בֵּית אֵל
וְנִגְדְּעוּ קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְנָפְלוּ
לָאָרֶץ: וְהִכֵּיתִי בֵית הַחֹרֶף עַל בֵּית
הַקַּיִץ וְאָבְדוּ בָּתֵּי הַשֵּׁן וְסָפוּ
בָּתִּים רַבִּים נְאֻם יְהוָה:

egypti dicens. Tantum modo vos cognoui ex omnibus cognationibus terre. Idcirco viſitabo ſup vos omnes iniquitates veſtras. Nunqd ambulabūt duo pariter: niſi cōuenerit eis? Nunquid rugiet leo in ſaltu: niſi habuerit predā? Nūquid dabit catulus leonis vocem de cubili ſuo: niſi aliqd apphenderit? Nunquid cadet auis in laqueū terre abſq aucupe? Nūquid auferetur laqueꝰ de terra anteq̄ qd ceperit? Si clanget tuba in ciuitate & populus non expaueſcet? Si erit malū in ciuitate quod dn̄s non fecerit? Quia non faciet dominus deus verbum: niſi reuelauerit ſecretum ſuum ad ſeruos ſuos prophetas. Leo rugiet: quis non timebit? Dn̄s deus locutus eſt: quis non prophetabit? Auditum facite in edibus azoti: & in edibꝰ terre egypti: & dicite. Congregamini ſuper mōtes ſamarie & videte inſanias multas in medio eius: & calūniam patiētes in penetralibus eius. Et neſcierūt facere rectū: dicit dn̄s. theſaurizātes iniquitatē & rapinas in edibus ſuis. Propterea hec dicit dn̄s deus. Tribulabitur & circuietur terra: & detrahetur ex te fortitudo tua & diripietur edes tue. Hec dicit dn̄s. Quōſi eruat paſtor de ore leonis duo crura aut extremum auricule: ſic eruentur filii iſrael qui habitant in ſamaria in plaga lectuli & in damaſci grabato. Audite & conteſtamini i domo iacob: dicit dominus deus exercituum: quia in die cū viſitare cepero puaricatiōes iſrael ſuper eum viſitabo: & ſuper altaria bethel: & amputabūtur cornua altaris & cadent in terrā. Et percutiā domū hyemalē cum domo eſtiua: & peribūt domꝰ eburnee: & diſſipabuntur edes multe dicit dominus. 4.

egypti dicens: tm modo vos cognoui ex oibus tribubus
αἰγύπτου λέγων, πλὴν ὑμᾶς ἔγνων ἐκ πασῶν φυλῶν
terre: iccirco vlciſcar ſup vos oia peccata vra.
τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἐκδικήσω ἐφ᾽ ὑμᾶς πάσας τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν.
ſi ambulabunt duo in idipm oino ſi nō notū fecerint ſibiipis? ſi rugiet leo de ſaltu
εἰ πορεύσονται δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθόλου ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτούς; εἰ ἐρεύξεται λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ
ſuo quē venari nō ſciens? ſi dabit catulus vocē ſuam ex cubili ſuo oino niſi rapuerit aliquid?
αὐτοῦ θήραν οὐκ ἔχων; εἰ δώσει σκύμνος φωνὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ καθόλου ἐὰν μὴ ἁρπάσῃ τι;
ſi cadet auis in terrā abſq aucupe? ſi ſtatuet laqueꝰ in terra ſine eo q apphēdat aliqd?
εἰ πεσεῖται ὄρνεον ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ ἰξευτοῦ; εἰ σταθήσεται παγὶς ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ τοῦ συλλαβεῖν τι;
ſi ſonabit tuba in ciuitate τ ppls nō expaueſcet? ſi erit malū in ciuitate q dn̄s nō fecit?
εἰ φωνήσει σάλπιγξ ἐν πόλει καὶ λαὸς οὐ πτοηθήσεται; εἰ ἔσται κακία ἐν πόλει ἣν κύριος οὐκ ἐποίησεν;
qꝛ nō faciet dn̄s rem: niſi reuelauerit eruditionē ad ſeruos ſuos ad pphetas.
διότι οὐ μὴ ποιήσῃ κύριος πρᾶγμα, ἐὰν μὴ ἀποκαλύψῃ παιδείαν πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς προφήτας.
leo rugiet: τ qs non timebit? dn̄s loquutus eſt: τ qs non pphetabit?
λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται; κύριος ἐλάλησεν, καὶ τίς οὐ προφητεύσει;
annūciate regionibꝰ in aſſyriis τ in regionibꝰ in terra egypti: τ dicite: cōgregamini in mōtē ſamarie τ videte mirabilia multa in medio eiꝰ: τ oppreſſionem in ea.
ἀπαγγείλατε χώραις ἐν ἀσσυρίοις καὶ ἐπὶ τὰς χώρας ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ εἴπατε, συνάχθητε εἰς τὸ ὄρος σαμαρείας καὶ ἴδετε θαυμαστὰ πολλὰ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ καταδυναστείαν τὴν ἐν αὐτῇ.
τ nō cognouit q̄ ſit in ea dicit dn̄s: theſaurizantes iniqtates τ miſeriam in regionibꝰ ſuis.
καὶ οὐκ ἔγνω ἃ ἔσται ἐναντίον αὐτῆς λέγει κύριος, οἱ θησαυρίζοντες ἀδικίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν.
ppter hoc hec dicit dn̄s deꝰ: tyrus τ circuitū terra tua deſerta erit. τ detrahet de te fortitudinē tuā: τ diripient regiones tue.
διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, τύρος κυκλόθεν ἡ γῆ σου ἐρημωθήσεται. καὶ κατάξει ἐκ σοῦ τὴν ἰσχύν σου, καὶ διαρπαγήσονται αἱ χῶραί σου.
hec dicit dn̄s: ſicut auellet paſtor de ore leonis duo crura aut extremū auricule: ſic euellentur filii iſrael q habitant in ſamaria contra tribū τ in damaſco.
τάδε λέγει κύριος, ὃν τρόπον ἐκσπάσῃ ὁ ποιμὴν ἐκ στόματος τοῦ λέοντος δύο σκέλη ἢ λοβὸν ὠτίου, οὕτως ἐκσπασθήσονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν σαμαρείᾳ κατέναντι φυλῆς καὶ ἐν δαμασκῷ.
ſacerdotes audite τ cōteſtamini domui iacob: dicit dn̄s deus omps:
ἱερεῖς ἀκούσατε καὶ ἐπιμαρτύρασθε τῷ οἴκῳ ἰακώβ, λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ,
qꝛ in die cū vlciſcar impietates iſrael: ſup eū vlciſcar ſup altaria bethel.
διότι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν ἐκδικῶ ἀσεβείας τοῦ ἰσραὴλ, ἐπ᾽ αὐτὸν ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια βαιθήλ.
τ ſuffodientur cornua altaris τ cadent ſup terrā. cōfundā τ pcutiā domū pinatā ſup domū eſtiuā:
καὶ κατασκαφήσεται τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου καὶ πεσοῦνται ἐπὶ τὴν γῆν. συγχεῶ καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν περίπτερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινόν,
τ peribunt domꝰ eburnee: τ adiicient domꝰ alie τ multe dicit dn̄s.
καὶ ἀπολοῦνται οἶκοι ἐλεφάντινοι, καὶ προστεθήσονται οἶκοι ἕτεροι καὶ πολλοὶ λέγει κύριος.

Ca. 4.

Cap. iiii.

A

Audite verbū iſtud: vacce baſan q̄ eſtis in monte ſamarie q̄ opprimitis mendicos τ conculcatis pauperes. dicentes dn̄is vris date nobis vt bibamꝰ.
Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον, δαμάλεις τῆς βασάν αἱ ἐν τῷ ὄρει σαμαρείας αἱ καταδυναστεύουσαι πτωχοὺς καὶ καταπατοῦσαι πένητας. αἱ λέγουσαι τοῖς κυρίοις αὐτῶν ἐπίδοτε ἡμῖν ὅπως πίωμεν.
iurat dn̄s p ſanctos ſuos: qm ecce dies veniunt ſup vos. τ tollent vos in armis. τ eos q vobiſcū in lebetes negociatores peſtilētes. τ efferemini nudi cōtra inuicē. τ piiciemini ſup montē ramā dicit dn̄s deꝰ.
ὀμνύει κύριος κατὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, διότι ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται ἐφ᾽ ὑμᾶς. καὶ λήψονται ὑμᾶς ἐν ὅπλοις. καὶ τοὺς μεθ᾽ ὑμῶν εἰς λέβητας ἔμπυροι λοιμοί. καὶ ἐξενεχθήσεσθε γυμναὶ κατέναντι ἀλλήλων. καὶ ῥιφήσεσθε εἰς τὸ ὄρος τὸ ῥομμάν λέγει κύριος ὁ θεός.

B

veniſtis ad bethel τ impie egiſtis τ in galgala: τ multiplicaſtis vt ipie ageretis. τ attuliſtis in mane ſacrificia vra in triduum decimas vras. τ legerunt foris lege τ inuocauerūt cōfeſſionē.
εἰσήλθετε εἰς βαιθὴλ καὶ ἠσεβήσατε καὶ εἰς γάλγαλα, καὶ ἐπληθύνατε τοῦ ἀσεβῆσαι. καὶ ἠνέγκατε εἰς τὸ πρωὶ θυσίας ὑμῶν εἰς τὴν τριημερίαν τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν. καὶ ἀνέγνωσαν ἔξω νόμον καὶ ἐπεκαλέσαντο ὁμολογίας.
annūciate qm iſta dilexerūt filii iſrael dicit dn̄s. τ ego dabo vobis ſtridorē dentiū in oibus ciuitatibꝰ vris: τ indigētiā panū in locis vris: τ nō reuerſi eſtis ad me dicit dn̄s.
ἀπαγγείλατε ὅτι ταῦτα ἠγάπησαν υἱοὶ ἰσραὴλ λέγει κύριος. κἀγὼ δώσω ὑμῖν γομφιασμὸν ὀδόντων ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, καὶ ἔνδειαν ἄρτων ἐν πᾶσι τοῖς τόποις ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρός με λέγει κύριος.

C

τ abſtuli ex vobis pluuiā añ tres menſes vindemie. τ pluā ſup ciuitatē vnā: ſup āt ciuitatē vnā nō pluā. pars vna pluetur τ pars ſup quā nō pluā areſcet.
καὶ ἀνέσχον ἐξ ὑμῶν τὸν ὑετὸν πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ τρυγητοῦ. καὶ βρέξω ἐπὶ πόλιν μίαν, ἐπὶ δὲ πόλιν μίαν οὐ βρέξω. μερὶς μία βραχήσεται, καὶ μερὶς ἐφ᾽ ἣν οὐ βρέξω ξηρανθήσεται.
τ cōgregabūt due τ tres ciuitates in ciuitatē vnā bibere aquā τ nō ſatiabunt: τ neq ſic reuerſi eſtis ad me dicit dn̄s.
καὶ συναθροισθήσονται δύο καὶ τρεῖς πόλεις εἰς πόλιν μίαν τοῦ πιεῖν ὕδωρ καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσι, καὶ οὐδ᾽ οὕτως ἐπεστρέψατε πρός με λέγει κύριος.
exuſſi vos in cōbuſtiōe τ in icteritia. multiplicaſtis hortos τ vineas τ ficeta τ oliueta. hos deuorauit eruca. τ neq ſic reuerſi eſtis ad me dicit dn̄s.
ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν πυρώσει καὶ ἐν ἰκτέρῳ. ἐπληθύνατε κήπους καὶ ἀμπελῶνας καὶ συκῶνας καὶ ἐλαιῶνας. τούτους κατέφαγεν κάμπη. καὶ οὐδ᾽ οὕτως ἐπεστρέψατε πρός με λέγει κύριος.

D

miſi in vos mortem in via egypti: occidi in gladio iuuenes vros cū captiuitate equorū vrorū: τ adduxi in igne caſtra vra in ira vra: τ neq ſic reuerſi eſtis ad me dicit dn̄s.
ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς θάνατον ἐν ὁδῷ αἰγύπτου, ἀπέκτεινα ἐν ῥομφαίᾳ τοὺς νεανίσκους ὑμῶν μετὰ αἰχμαλωσίας ἵππων ὑμῶν, καὶ ἀνήγαγον ἐν πυρὶ τὰς παρεμβολὰς ὑμῶν ἐν τῇ ὀργῇ ὑμῶν, καὶ οὐδ᾽ οὕτως ἐπεστρέψατε πρός με λέγει κύριος.
ſubuerti vos ſicut ſubuertit dn̄s ſodomā τ gomorrā: τ facti eſtis ſicut torris raptus ab incendio: τ nō rediſtis
κατέστρεψα ὑμᾶς καθὼς κατέστρεψε κύριος σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ ἐγένεσθε ὡς δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ καύσεως, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε

Audite verbum hoc vacce pingues: q̄ eſtis in monte ſamarie: q̄ calūniā facitis egenis & cōfringitis pauperes. Que dicitis dominis veſtris: afferte & bibemus. Iurauit dominus deus in ſancto ſuo: quia ecce dies venient ſuper vos & leuabunt vos in contis: & reliquias vras in ollis feruētibus. Et per aperturas exibitis altera cōtra alteram: & piiciemini in armon dicit dominꝰ. Venite ad bethel: & ipie agite: ad galgalā & multiplicate preuaricationem. Et offerte mane victimas veſtras tribus diebꝰ decimas vras. Et ſacrificate de fermento laudem: & vocate volūtarias oblationes & annunciate. Sic enim voluiſtis filii iſrael dicit dominus deus. Vnde & ego dedi vobis ſtuporē dentiū in cūctis vrbibus vris: & indigentiā panū in oibus locis veſtris: & nō eſtis reuerſi ad me dicit dn̄s. Ego quoq prohibui a vobis imbrem cū adhuc tres menſes ſupereſſent vſq ad meſſem: & plui ſuper vnā ciuitatē: & ſuper alteram ciuitatē non plui. Pars vna cōpluta eſt: & pars ſuper quam non plui aruit. Et venerunt due & tres ciuitates ad vnam ciuitatem vt biberent aquā & nō ſunt ſatiate: & non rediſtis ad me dicit dn̄s. Percuſſi vos in vento vrēte: & in aurugine multitudinē hortorū vrorū & vinearū vrarū: oliueta vra & ficeta veſtra comedit eruca: & nō rediſtis ad me dicit dn̄s. Miſi in vos mortē in via egypti: percuſſi in gladio iuuenes vros vſq ad captiuitatē equorū veſtrorū: & aſcendere feci putredinē caſtrorū vrorū in nares veſtras: et nō rediſtis ad me dicit dn̄s. Subuerti vos ſicut ſubuertit deus ſodomā & gomorrā: & facti eſtis quaſi torris raptus ab incendio: & non rediſtis

שִׁמְעוּ הַדָּבָר הַזֶּה פָּרוֹת
הַבָּשָׁן אֲשֶׁר בְּהַר שֹׁמְרוֹן הָעֹשְׁקוֹת
דַּלִּים הָרֹצְצוֹת אֶבְיוֹנִים הָאֹמְרֹת
לַאֲדֹנֵיהֶם הָבִיאָה וְנִשְׁתֶּה: נִשְׁבַּע
אֲדֹנָי יְהוִה בְּקָדְשׁוֹ כִּי הִנֵּה יָמִים
בָּאִים עֲלֵיכֶם וְנִשָּׂא אֶתְכֶם בְּצִנּוֹת
וְאַחֲרִיתְכֶן בְּסִירוֹת דּוּגָה: וּפְרָצִים
תֵּצֶאנָה אִשָּׁה נֶגְדָּהּ וְהִשְׁלַכְתֶּנָה
הַהַרְמוֹנָה נְאֻם יְהוָה: בֹּאוּ בֵית אֵל
וּפִשְׁעוּ הַגִּלְגָּל הַרְבּוּ לִפְשֹׁעַ
וְהָבִיאוּ לַבֹּקֶר זִבְחֵיכֶם לִשְׁלֹשֶׁת
יָמִים מַעְשְׂרֹתֵיכֶם: וְקַטֵּר מֵחָמֵץ
תּוֹדָה וְקִרְאוּ נְדָבוֹת הַשְׁמִיעוּ
כִּי כֵן אֲהַבְתֶּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה: וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָכֶם
נִקְיוֹן שִׁנַּיִם בְּכָל עָרֵיכֶם וְחֹסֶר
לֶחֶם בְּכֹל מְקוֹמֹתֵיכֶם וְלֹא שַׁבְתֶּם
עָדַי נְאֻם יְהוָה: וְגַם אָנֹכִי מָנַעְתִּי
מִכֶּם אֶת הַגֶּשֶׁם בְּעוֹד שְׁלֹשָׁה
חֳדָשִׁים לַקָּצִיר וְהִמְטַרְתִּי עַל עִיר
אֶחָת וְעַל עִיר אַחַת לֹא אַמְטִיר
חֶלְקָה אַחַת תִּמָּטֵר וְחֶלְקָה אֲשֶׁר
לֹא תַמְטִיר עָלֶיהָ תִּיבָשׁ: וְנָעוּ
שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ עָרִים אֶל עִיר אַחַת
לִשְׁתּוֹת מַיִם וְלֹא יִשְׂבָּעוּ וְלֹא
שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם יְהוָה: הִכֵּיתִי אֶתְכֶם
בַּשִּׁדָּפוֹן וּבַיֵּרָקוֹן הַרְבּוֹת גַּנּוֹתֵיכֶם
וְכַרְמֵיכֶם וּתְאֵנֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם יֹאכַל
הַגָּזָם וְלֹא שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם יְהוָה:
שִׁלַּחְתִּי בָכֶם דֶּבֶר בְּדֶרֶךְ מִצְרַיִם
הָרַגְתִּי בַחֶרֶב בַּחוּרֵיכֶם עִם שְׁבִי
סוּסֵיכֶם וָאַעֲלֶה בְּאֹשׁ מַחֲנֵיכֶם
וּבְאַפְּכֶם וְלֹא שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם
יְהוָה: הָפַכְתִּי בָכֶם כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים
אֶת סְדֹם וְאֶת עֲמֹרָה וַתִּהְיוּ כְּאוּד
מֻצָּל מִשְּׂרֵפָה וְלֹא שַׁבְתֶּם

עדי נאם יהוה: לכן כה אעשה לך
ישראל עקב כי זאת אעשה לך
הכון לקראת אלהיך ישראל: כי הנה
יוצר הרים ובורא רוח ומגיד
לאדם מה שחו עשה שחר עיפה
ודרך על במתי ארץ יהוה אלהי
צבאות שמו:

Cap.v.

שמעו את הדבר הזה אשר אנכי
נשא עליכם קינה בית ישראל:
נפלה לא תוסיף קום בתולת
ישראל נטשה על אדמתה אין
מקימה: כי כה אמר אדני יהוה
העיר היצאת אלף תשאיר מאה
והיוצאת מאה תשאיר עשרה
לבית ישראל: כי כה אמר יהוה
לבית ישראל דרשוני וחיו: ואל
תדרשו בית אל והגלגל לא תבאו
ובאר שבע לא תעברו כי הגלגל
גלה יגלה ובית אל יהיה לאון:
דרשו את יהוה וחיו פן יצלח
כאש בית יוסף ואכלה ואין מכבה
לבית אל: ההפכים ללענה משפט
וצדקה לארץ הניחו: עשה כימה
וכסיל והפך לבקר צלמות ויום
לילה החשיך הקורא למי הים
וישפכם על פני הארץ יהוה
שמו: המבליג שד על עז ושד
על מבצר יבוא: שנאו בשער
מוכיח ודבר תמים יתעבו: לכן
יען בושסכם על דל ומשאת בר
תקחו ממנו בתי גזית בניתם
ולא תשבו בם כרמי חמד נטעתם
ולא תשתו את יינם: כי ידעתי
רבים פשעיכם ועצמים חטאתיכם צררי
צדיק לקחי כפר ואביונים
בשער הטו: לכן המשכיל בעת

ad me dicit dñs. Quapropter hec faciam tibi israel. Postq̃ autem hec fecero tibi ∞∞∞ preparare in occursum dei tui israel. Quia ∞∞ ecce formãs montes & creans ventũ & anũcians homini eloquiũ suũ: faciens matutinã nebulam & gradiens sup excelsa terre: dominus deus ∞ exercituum nomẽ eius.

5.

Audite verbum istud ∞∞ quod ego ∞∞∞ leuo super vos planctũ. Domus israel: ∞∞∞ cecidit: & non adiiciet vt resurgat. Virgo ∞∞ israel proiecta est in terram suam: non est ∞∞ qui suscitet eam: quia hec dicit domin⁹ deus. Vrbs de qua egrediebãtur mille relinquẽtur in ea centũ: & de qua egrediebãtur centũ relinquẽtur in ea decẽ in domo israel: qa hec dicit dñs domui israel. Querite me & viuetis: & nolite ∞ querere bethel. In galgalã nolite intrare: & in bersabee non trãsibitis: quia galgala ∞∞∞ captiua ducetur: & bethel erit inutilis. ∞∞ Querite dñm & viuite: ne forte cõburatur ∞ vt ignis domus ioseph & deuorabit: & nõ erit qui extinguat bethel: q cõuertitis in absynthium iudiciũ: & iusticiã in terra relinqtis: facientẽ arcturũ & orionẽ & cõuertentẽ in mane tenebras & diem in nocte mutantem. Qui vocat aquas maris & effundit eas super faciẽ terre: dominus nomen est eius. Qui arridet vastitatẽ sup robustũ & depopulationẽ sup potentẽ affert. Odio habuerũt corripientẽ in porta: & loquentẽ pfecte abominati sunt. Idcirco p eo q diripiebatis pauperẽ & predã electã tollebatis ab eo: domos q̃dro lapide edificabitis & non hitabitis in eis. Vineas plãtabitis amãtissimas: & nõ bibetis vinũ earũ: qa cognoui multa scelera vr̃a & fortia pctã vr̃a. Hostes iusti accipientes munus: & paupes deprimẽtes i porta. Ideo prudens in tempore ∞∞

ad me dicit dñs. ppterea sic faciam tibi isra
πρός με λέγει κύριος. διὰ τοῦτο οὕτως ποιήσω σοι ἰσρα
el. verũtñ qz sic faciam tibi pparare ad inuo
ήλ. πλὴν ὅτι οὕτως ποιήσω σοι ἑτοιμάζου τοῦ ἐπικα
cãdũ deũ tuũ israel: qz dñs cõfirmãs toni
λεῖσθαι τὸν θεόν σου ἰσραήλ, διότι κύριος ἰ στερεῶν βρον
truũ ꝛ creans spũm ꝛ annuncians in hoies
τὴν καὶ κτίζων πνεῦμα καὶ ἀπαγγέλλων εἰς ἀνθρώπους
christũ suũ faciẽs mane ꝛ nebulã: ꝛ ascen
τὸν χριστὸν αὐτοῦ ποιῶν ὄρθρον καὶ ὀμίχλην, καὶ ἐπιβαί
dẽs sup excelsa terre dñs de⁹: omp̃s
νων ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς κύριος ὁ θεός, παντοκράτωρ
nomẽ illi.
ὄνομα αὐτῷ.

Ca.5.

Audite verbũ dñi qd ego assumo sup
Ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐγὼ λαμβάνω ἐφ' ὑ
vos plãctũ: dom⁹ israel cecidit: nõ ãpli⁹ adiji
μᾶς θρῆνον, οἶκος τοῦ ἰσραὴλ ἔπεσεν, οὐκ ἔτι οὐ μὴ προ
ciat resurgere. virgo israel ꝓiecta ẽ in terrã su
στεθῇ ἀναστῆναι. παρθένος ἰσραὴλ ἔσφαλεν ἐπὶ τῆς γῆς αὐ
am: nõ est q suscitet eam. qz hec dicit dñs de⁹:
τοῦ, οὐκ ἔστιν ὁ ἀνιστῶν αὐτήν. διότι τάδε λέγει κς ὁ θεός, πό
vrbs ex q̃ egrediebant mille relinquent centũ.
λις ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο χίλιοι ὑπολειφθήσονται ἑκατόν
ꝛ ex q̃ egrediebant centũ: relinquent decẽ
καὶ ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο ἑκατόν, ὑπολειφθήσονται δέκα
domui israel. qz hec dicit dñs sup domũ
τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. διότι τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον
israel: q̃rite me ꝛ viuetis: ꝛ nõ q̃rais
τοῦ ἰσραήλ, ἐκζητήσατέ με καὶ ζήσετε, καὶ μὴ ἐκζητεῖτε
bethel. ꝛ in galgala nõ ingrediamini: ꝛ in puteum
βαιθήλ. καὶ εἰς γάλγαλα μὴ εἰσπορεύεσθε, καὶ ἐπὶ τὸ φρέ
um iuramẽti nõ transeatis: qz galgala captiua
αρ τοῦ ὅρκου μὴ διαβαίνετε, διότι γάλγαλα αἰχμαλω
ta captiuabit: ꝛ bethel nõ erit
τευομένη αἰχμαλωτισθήσεται, καὶ βαιθὴλ οὐχ ὑπάρ
stens. q̃rite dñm ꝛ viuite: vt nõ suc
χουσα. ἐκζητήσατε τὸν κύριον καὶ ζήσατε, ὅπως μὴ ἀνα
cẽdat vt ignis dom⁹ ioseph ꝛ deuoret eã. ꝛ
λάμψῃ ὡς πῦρ οἶκος ἰωσὴφ καὶ καταφάγῃ αὐτόν. καὶ
nõ erit extinguẽs domui israel. faciẽs in excelsũ iu
οὐκ ἔσται ὁ σβέσων τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. ὁ ποιῶν εἰς ὕψος κρί
diciũ ꝛ iusticiam in terrã: faciẽs oĩa ꝛ fabri
μα καὶ δικαιοσύνην εἰς γῆν, ὁ ποιῶν πάντα καὶ κατα
cans: ꝛ ꝯuertẽ in mane ũbrã: ꝛ diem in no
σκευάζων, καὶ στρέφων εἰς πρωῒ σκιάν, καὶ ἡμέραν εἰς νύ
ctẽ obscurãs: vocans aquã maris
κτα σκοτάζων, ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης
ꝛ effundẽs illã sup faciem tre: dñs de⁹
καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς, κύριος ὁ θεὸς
omp̃s nomẽ illi. suscitans cõtritionẽ sup
παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ. ὁ διεγείρων συντριμμὸν ἐπὶ
robur: ꝛ miseriam sup munitionẽ inducẽs. odio hue
ἰσχύν, καὶ ταλαιπωρίαν ἐπὶ ὀχύρωμα ἐπάγων. ἐμίση
rũt in portis corripientẽ: ꝛ ſmonẽ sctũ abomina
σαν ἐν πύλαις ἐλέγχοντα, καὶ λόγον ὅσιον ἐβδελύ
ti sunt. iccirco de sup exũs pugnis pcutiebat mẽdicũ. ꝛ
ξαντο. διὰ τοῦτο ἀνθ' ὧν κατεκονδύλιζεν πτωχόν. καὶ
dona electa suscepistis ab eo. domos politas edifi
δῶρα ἐκλεκτὰ ἐδέξασθε παρ' αὐτοῦ. οἴκους ξεστοὺς ᾠκο
castis: ꝛ nõ hitabitis in eis: vineas
δομήσατε, καὶ οὐ μὴ κατοικήσετε ἐν αὐτοῖς, ἀμπελῶ
desiderabiles plantastis. ꝛ non bibetis vinũ
νας ἐπιθυμητοὺς ἐφυτεύσατε. καὶ οὐ μὴ πίνητε τὸν οἶνον
eap: qz cognoui multas ipietates vr̃as: ꝛ for
αὐτῶν, ὅτι ἔγνων πολλὰς ἀσεβείας ὑμῶν, καὶ ἰσχυ
tia peccata vr̃a: cõculcãtes iustum acci
ραὶ αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν, καταπατοῦντες δίκαιον λαμ
pientes commutatiões: ꝛ pauperẽ in portis declinan
βάνοντες ἀλλάγματα, καὶ πένητα ἐν πύλαις ἐκκλίνον
tes. iccirco itelligẽs in tpe
τες. διὰ τοῦτο ὁ συνιῶν ἐν καιρῷ ∞∞∞

Sopb. 1.c.

illo tacebit: qz tps malũ est. querite
ἐκείνῳ σιωπήσεται, ὅτι καιρὸς πονηρός ἐστιν. ἐκζητήσα
bonũ ꝛ nõ malum: vt viuatis ꝛ erit
τε τὸ καλὸν καὶ μὴ τὸ πονηρόν, ὅπως ζήσητε καὶ ἔσται
vobiscũ dñs. sic dixit dñs de⁹ omp̃e:
μεθ' ὑμῶν κς. οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ,
sicut dixerũt: odio hũimus mala: ꝛ dile
ὃν τρόπον εἴπατε, μεμισήκαμεν τὰ πονηρά, καὶ ἠγα
ximus bona: ꝛ restituetur in portis iudi
πήκαμεν τὰ καλά, καὶ ἀποκαταστήσεται ἐν πύλαις κρί
ciũ: vt misereat dñs de⁹ omp̃s
μα, ὅπως ἐλεήσῃ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ τοὺς
reliqas ioseph. ppterea hec dicit dñs
περιλοίπους ἰωσήφ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ
de⁹ omp̃s: in oĩbus plateis plãctus:
θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἐν πάσαις πλατείαις κοπετός,
ꝛ in oĩbus vijs dicet ve ve. voca
καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς ῥηθήσεται οὐαὶ οὐαί. κλη
bitur agricola in luctũ ꝛ in plãctũ ꝛ in sci
θήσεται γεωργὸς εἰς πένθος καὶ εἰς κοπετὸν καὶ εἰς εἰ
entes lamẽtũ: ꝛ in oĩbus vijs planctus: qz
δότας θρῆνον, καὶ ἐν πάσαις ὁδοῖς κοπετός, διότι
veniã p mediũ tui dixit dñs. ve q desiderantes
ἐλεύσομαι διὰ μέσου σου εἶπεν κύριος. οὐαὶ οἱ ἐπιθυ
ratis diẽ dñi: vt qd ipa dies: ꝛ
μοῦντες τὴν ἡμέραν κυρίου, ἱνατί αὕτη ἡ ἡμέρα, καὶ
hec est tenebre ꝛ nõ lux: quẽadmodũ si qs fugiat
αὕτη ἐστὶν σκότος καὶ οὐ φῶς, ὃν τρόπον ἐάν τις φύγῃ
a facie leonis ꝛ occurrat ei vrs⁹: ꝛ
ἐκ προσώπου λέοντος καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ ἄρκος, καὶ
insiliat in domũ ꝛ cõfirmat man⁹ in
εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν οἶκον καὶ ἀπερείσηται τὰς χεῖρας αὐ
as sup murũ: ꝛ mordeat eũ spẽs. nõne tene
τοῦ ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ δάκῃ αὐτὸν ὄφις. οὐχὶ σκό
bre dies dñi ꝛ nõ lux: ꝛ caligo nõ hñs
τος ἡ ἡμέρα κυρίου καὶ οὐ φῶς, καὶ γνόφος οὐκ ἔχων
splendorẽ: odi ꝓieci festiuitates vr̃as: ꝛ non
φέγγος; μεμίσηκα ἀπῶσμαι ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ
odorabo in cõuentibus vr̃is. qz si ottule
ὀσφρανθῶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν. διότι ἐὰν ἐνέγ
ritis mihi holocausta ꝛ sacrificiũ vr̃m: nõ suscipi
κητέ μοι ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίαν ὑμῶν, οὐ προσδέ
am: ꝛ salutaris apparitiõis vr̃e nõ respiciã.
ξομαι, καὶ σωτηρίου ἐπιφανείας ὑμῶν οὐκ ἐπιβλέψο
auser a me sonitũ carminũ tuop ꝛ psalmũ or
μαι. μετάστησον ἀπ' ἐμοῦ ἦχον ᾠδῶν σου καὶ ψαλμὸν ὀρ
ganop tuop nõ audiã. ꝛ voluetur q̃si aqua
γάνων σου οὐκ ἀκούσομαι. καὶ κυλισθήσεται ὡς ὕδωρ
iudiciũ. ꝛ iusticia q̃si torrens inui⁹. nũqd hosti
κρίμα. καὶ δικαιοσύνη ὡς χειμάρρους ἄβατος. μὴ σφά
as ꝛ sacrificia q̃draginta ãnis obtulistis mihi do
για καὶ θυσίας τεσσαράκοντα ἔτη προσηνέγκατέ μοι οἶ
m⁹ israel: ꝛ portastis tebernaculũ moloch
κος τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ μολόχ
ꝛ syd⁹ dei vr̃i rompha. figuras eo
καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν ῥομφᾶ. τοὺς τύπους αὐ
rũ q̃s fecistis in eis. ꝛ migrare faciã vos vl
τῶν οὓς ἐποιήσατε ἐν αὐτοῖς. καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέ
tra damascũ dicit dñs: de⁹ omp̃s no
κεινα δαμασκοῦ λέγει κύριος, ὁ θεὸς παντοκράτωρ ὄνο
mẽ illi.
μα αὐτῷ.

Ca.6.

Ve spernentib⁹ sion: ꝛ cõ
Οὐαὶ τοῖς ἐξουδενοῦσι σιών, καὶ τοῖς πε
fidentib⁹ in montẽ samarie. vindemiaut pnci
ποιθόσιν ἐπὶ τὸ ὄρος σαμαρείας. ἀπετρύγησαν ἀρ
pat⁹ gẽtiũ. ꝛ igressaẽ ad eos dom⁹ israel.
χὰς ἐθνῶν. καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὺς οἶκος τοῦ ἰσραήλ.
transite oẽs ꝛ videte ꝛ ptransite inde in
διάβητε πάντες καὶ ἴδετε καὶ διέλθετε ἐκεῖθεν εἰς
emath raba: ꝛ descendite in geth philistiim
ἐμμὰθ ῥαβά, καὶ κατάβητε εἰς γὲθ ἀλλοφύλων τὰς

illo tacebit: quia tempus malum est. ∞∞ Querite bonum & nõ malum vt viuatis: ∞∞ & erit dñs deus exercituum vobiscum ∞∞ sicut dixistis. Odite malum & diligite ∞∞ bonum: & cõstituite in porta iudicium si forte misereatur dñs deus exercituum reliquiis ∞∞ ioseph. Propterea hec dicit dominus deus ∞ exercituũ dñator. In oĩbus plateis planctus: ∞ & in cunctis q̃ foris sunt dicetur ve ve. Et vocabũt agricolã ad luctũ: & ad planctũ eos qui sciũt plangere. Et in oĩbus vineis erit plãctus: qa pertransibo in medio tui dicit dñs. Ve desiderantib⁹ diem domini. Ad quid eam vobis? Dies ∞∞ domini ista tenebre & non lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis & occurrat ei vrsus: ∞ & ingrediatur domũ: & innitatur manu sua sup parietẽ: & mordeat eũ coluber. Nunqd nõ tenebre dies dñi & nõ lux: & caligo: & nõ splendor in ea? Odi & pieci festiuitates vestras: & non ∞ capiam odorẽ cetuũ vestrorũ. Quod si obtuleritis mihi holocaustomata & munera vr̃a nõ suscipiam: & vota pinguiũ vestrorũ nõ respiciã. Aufer a me tumultũ carminũ tuorũ & cantica lyre tue non audiã. Et reuelabitur quasi aqua iudicium: & iusticia quasi torrens fortis. Nunquid hostias & sacrificium obtulistis mihi in deserto q̃draginta annis domus israel? Et portastis ∞∞∞ tabernaculum moloch deo vr̃o: & imaginẽ idolorũ vr̃orũ: sydus dei vr̃i rẽphã: figuras q̃s fecistis vobis adorare eas. Et migrare vos faciã trãs damascũ: dicit dñs deus exercituũ nomen eius.

6.

Ve vobis qui opulenti estis in sion & ∞ confiditis in monte samarie: optimates ∞∞ capita pplorũ: ingrediẽtes põpatice domũ isrl. Transite in calãne & videte: & ite inde in emath magnã: & descendite in geth palestinorum: & ad

ההיא ידם כי עת רעה היא:
דרשו טוב ואל רע למען תחיו
ויהי כן יהוה אלהי צבאות אתכם
כאשר אמרתם: שנאו רע ואהבו
טוב והציגו בשער משפט אולי
יחנן יהוה אלהי צבאות שארית
יוסף: לכן כה אמר יהוה אלהי
צבאות אדני בכל רחבות מספד
ובכל חוצות יאמרו הו הו וקראו
אכר אל אבל ומספד אל יודעי
נהי: ובכל כרמים מספד כי אעבר
בקרבך אמר יהוה: הוי המתאוים
את יום יהוה למה זה לכם יום
יהוה הוא חשך ולא אור: כאשר
ינוס איש מפני הארי ופגעו הדב
ובא הבית וסמך ידו על הקיר
ונשכו הנחש: הלא חשך יום
יהוה ולא אור ואפל ולא נגה
לו: שנאתי מאסתי חגיכם ולא
אריח בעצרתיכם: כי אם תעלו
לי עלות ומנחתיכם לא ארצה
ושלם מריאיכם לא אביט: הסר
מעלי המון שריך וזמרת נבליך
לא אשמע: ויגל כמים משפט
וצדקה כנחל איתן: הזבחים
ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים
שנה בית ישראל: ונשאתם את
סכות מלככם ואת כיון צלמיכם
כוכב אלהיכם אשר עשיתם לכם:
והגליתי אתכם מהלאה לדמשק
אמר יהוה אלהי צבאות שמו:

Cap.vi.

הוי השאננים בציון
והבטחים בהר שמרון נקבי
ראשית הגוים ובאו להם בית
ישראל: עברו כלנה וראו ולכו
משם חמת רבה ורדו גת פלשתים

Pritiua.heb. Ter.heb.Amos.vij. | Traſl.B.Hie. | Traſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

הטובים מן הממלכות האלה אם רב — מלך
רב גבולם מגבלכם: המנדים ליום — נגד ידה
רע ותגישון שבת חמס: השכבים — רוע נגש
על מטות שן וסרחים על ערשותם — ישב
ואכלים כרים מצאן ועגלים מתוך — נטה סרח
מרבק: הפרטים על פי הנבל — כור
כדויד חשבו להם כלי שיר — רבק פרט
השתים במזרקי יין וראשית — כלה שור
שמנים ימשחו ולא נחלו על שבר — שתה זרק
יוסף: לכן עתה יגלו בראש גלים — משח חלה
וסר מרזח סרוחים: נשבע אדני — גלה
יהוה בנפשו נאם יהוה אלהי — סור רזח
צבאות מתאב אנכי את גאון יעקב — שבע
וארמנותיו שנאתי והסגרתי עיר — תאב צבא
ומלאה: והיה אם יותרו עשרה — סגר
אנשים בבית אחד ומתו: ונשאו — מלא יתר
דודו ומסרפו להוציא עצמים — מות
מן הבית ואמר לאשר בירכתי — סרף יצא
הבית העוד עמך ואמר אפס
ואמר הס כי לא להזכיר בשם
יהוה: כי הנה יהוה מצוה והכה — זכר
הבית הגדול רסיסים והבית הקטן — צוה נכה
בקעים: הירצון בסלע סוסים — גדל רסס
אם יחרוש בבקרים כי הפכתם — בקע רוץ
לראש משפט ופרי צדקה ללענה: — חרש
השמחים ללא דבר האמרים — שפט פרה
הלא בחזקנו לקחנו לנו קרנים:
כי הנני מקים עליכם בית ישראל — קום
נאם יהוה אלהי הצבאות גוי
ולחצו אתכם מלבוא חמת עד נחל
הערבה:

Cap. vij.

כה הראני יהוה והנה יוצר גבי — ראה יצר
בתחלת עלות הלקש והנה לקש — גוב חלל
אחר גזי המלך: והיה אם כלה — עלה גזז
לאכול את עשב הארץ ואמר
אדני יהוה סלח נא מי יקום יעקב — קום

optima quoque regna horum: ſi latior terminus eorum termino veſtro eſt. Qui ſeparati eſtis in diem malum: et appropinquatis ſolio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis: et laſciuitis in ſtratis veſtris. Qui comeditis agnum de grege: et vitulos de medio armenti: qui canitis ad vocem pſalterii. Sicut dauid putauerunt ſe habere vaſa cantici. bibentes vinum in phialis et optimo vnguento delibuti: et nihil patiebantur ſuper contritione ioſeph. Quapropter nunc migrabunt in capite tranſmigrantium: et auferetur factio laſciuientium. Iurauit dominus deus in anima ſua: dicit dominus deus exercituum. Deteſtor ego ſuperbiam iacob: et domos eius odi: et tradam ciuitatem cum habitatoribus ſuis. Quod ſi reliqui fuerint decem viri in domo vna et ipſi morientur. Et tollet eum propinquus ſuus et comburet eum vt efferat oſſa de domo: et dicet ei qui in penetralibus domus eſt. Nunquid adhuc eſt penes te. Et reſpondebit. Finis eſt. Et dicet ei. Tace et non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandauit: et percutiet domum maiorem ruinis: et domum minorem ſciſſionibus. Nunquid currere queunt in petris equi: aut arari poteſt in bubalis. Quoniam conuertiſtis in amaritudinem iudicium: et fructum iuſticie in abſinthium: qui letamini in nihili: qui dicitis. Nunquid non in fortitudine noſtra aſſumpſimus nobis cornua. Ecce enim ſuſcitabo ſuper vos domus iſrael dicit dominus deus exercituum gentem: et conteret vos ab introitu emath vſque ad torrentem deſerti. 7.

Hec oſtendit mihi dominus deus. Et ecce fictor locuſte in principio germinantium ſerotini imbris: et ecce ſerotinus poſt tonſionem regis. Et factum eſt cum conſumaſſet comedere herbam terre dixit. Domine deus propitius eſto obſecro. Quis ſuſcitabit iacob

optimos de regnis iſtis: ſi plures
κρατίστας ἐκ τῶν βασιλειῶν τούτων, εἰ πλείονά
ſunt termini eorum terminis veſtris orantes in di-
ἐστιν τὰ ὅρια αὐτῶν τῶν ὁρίων ὑμῶν. οἱ εὐχόμενοι εἰς ἡμέ-
em. et illi appropinquantes et attingentes ſabbata
ραν. κἀκεῖνοι ἐγγίζοντες καὶ ἐφαπτόμενοι σαββάτων
falſa. dormientes in lectis eburneis: et
ψευδῶν. οἱ καθεύδοντες ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων, καὶ
laſciuientes in ſtratis ſuis. et
κατασπαταλῶντες ἐπὶ ταῖς στρωμναῖς αὐτῶν. καὶ
comedentes hedos ex gregibus: et vitulos ex armen
ἔσθοντες ἐρίφους ἐκ ποιμνίων, καὶ μοσχάρια ἐκ βουκο-
tis lactantes. plaudentes ad vocem
λίων γαλαθηνά. οἱ ἐπικροτοῦντες πρὸς τὴν φωνὴν τῶν
organorum: ſicut ſtantem putauerunt: et non ſicut fugien
ὀργάνων, ὡς ἑστηκότα ἐλογίσαντο, καὶ οὐχ ὡς φεύγον-
te. bibentes defecatum vinum et primis vn
τα. οἱ πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον καὶ τὰ πρῶτα μύ-
guentis vncti: et non patiebantur quicquam ſuper contritio
ρα χριόμενοι, καὶ οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπὶ τὴν συντρι-
ne ioſeph. propterea nunc captiui erunt
βὴν τοῦ ἰωσήφ. διὰ τοῦτο νῦν αἰχμάλωτοι ἔσονται
ab initio potentum. et auferetur hinnitus equorum
ἀπ᾽ ἀρχῆς δυναστῶν. καὶ ἐξαρθήσεται χρεμετισμὸς ἵπ-
ex ephraim. quia iurauit dominus per ſemetipſum: quoniam
πων ἐξ ἐφραΐμ. ὅτι ὤμοσεν κύριος καθ᾽ ἑαυτοῦ, διό-
abominor ego omnem ſuperbiam iacob: et
τι βδελύσσομαι ἐγὼ πᾶσαν τὴν ὕβριν ἰακώβ, καὶ
regiones eius odio habui. auferam ciuitatem cum omnibus
τὰς χώρας αὐτοῦ μεμίσηκα. ἐξαρῶ πόλιν σὺν πᾶσι
qui in ea. et erit ſi relicti fuerint viri in do
τοῖς ἐν αὐτῇ. καὶ ἔσται ἐὰν ὑπολειφθῶσιν ἄνδρες ἐν οἰ-
mo vna et morientur et relinquentur reli-
κίᾳ μιᾷ καὶ ἀποθανοῦνται καὶ ὑπολειφθήσονται οἱ κα-
qui. et capient domeſtici eorum et cogent
τάλοιποι. καὶ λήψονται οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν καὶ παραβιῶν-
vt efferant oſſa de domo. et dicet
ται τοῦ ἐξενέγκαι τὰ ὀστᾶ ἐκ τοῦ οἴκου. καὶ ἐρεῖ τοῖς
preſidentibus domus: ſi adhuc eſt apud te? et
προεστηκόσι τῆς οἰκίας, εἰ ἔτι ὑπάρχει παρὰ σοί; καὶ
dicet non adhuc. et dicet: taceat: non nominauit dominum.
ἐρεῖ οὐκ ἔτι. καὶ ἐρεῖ, σιγάτω, οὐ μὴ ὀνομάσαι κύριον.
quia ecce dominus mandabit et percutiet domum
ὅτι ἰδοὺ κύριος ἐντέλλεται καὶ πατάξει τὸν οἶκον τὸν
magnam confractionibus: et domum paruam fracturis.
μέγαν θλάσμασιν, καὶ τὸν οἶκον τὸν μικρὸν ῥήγμασι.
ſi perſequentur in petris equi: ſi tacebunt
εἰ διώξονται ἐν πέτραις ἵπποι, εἰ παρασιωπήσονται
in feminis equi. quoniam conuertiſtis in furorem iudicium: et
ἐν θηλείαις ἵπποι. ὅτι ἐξεστρέψατε εἰς θυμὸν κρίμα, καὶ
fructum iuſticie in amaritudinem qui letantur in
καρπὸν δικαιοσύνης εἰς πικρίαν οἱ εὐφραινόμενοι ἐπ᾽
nullo verbo. qui dicunt: quia non in fortitudine noſtra
οὐδενὶ ῥήματι. οἱ λέγοντες, διότι οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ ἡμῶν
habuimus cornua: quia ecce ego ſuſcitabo ſuper vos domus
ἔσχομεν κέρα, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπεγερῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς οἶκος τοῦ
iſrael gentem et conterent vos: ne ingrediamini
ἰσραὴλ ἔθνος καὶ ἐκθλίψουσιν ὑμᾶς, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν
in emath et vſque ad torrentem occidentis.
εἰς αἱμάθ, καὶ ἕως χειμάρρου τῶν δυσμῶν.

Ca. 7.

Sic oſtendit mihi dominus. et ecce genitura
Οὕτως ἔδειξέν μοι κύριος. καὶ ἰδοὺ ἐπιγονὴ
locuſtarum veniente matutino tempore. et ecce bruchus in gog
ἀκρίδων ἐρχομένη ἑωθινή. καὶ ἰδοὺ βροῦχος εἷς γὼγ
regem. et erit ſi conſumauerit come-
ὁ βασιλεύς. καὶ ἔσται ἐὰν συντελέσῃ τοῦ κατα-
dere herbam terre: et dixi domine propitius
φαγεῖν τὸν χόρτον τῆς γῆς, καὶ εἶπα κύριε ἵλεως
eſto: quis ſuſcitabit iacob:
γενοῦ, τίς ἀναστήσει τὸν ἰακώβ,

Infra. ca.

Traſ.gre.lxx.cū inter.lati. | Traſla.B.Hie. | Ter.heb.Amos.vij. Pritiua.heb.

quia paruulus eſt. penitentiam age domine ſuper hoc: et
διότι ὀλιγοστός ἐστιν. μετανόησον κύριε ἐπὶ τούτῳ, καὶ
hoc non erit dicit dominus. ſic oſtendit mihi dominus:
τοῦτο οὐκ ἔσται λέγει κύριος. οὕτως ἔδειξέν μοι κύριος,
et vocauit iudicium in igne dominus et comedit
καὶ ἐκάλεσεν τὴν δίκην ἐν πυρὶ κύριος καὶ κατέφαγεν
abyſſum multam: et comedit partem.
τὴν ἄβυσσον τὴν πολλήν, καὶ κατέφαγεν τὴν μερίδα.
et dixi: domine deus quieſce: quis ſuſcitabit ia-
καὶ εἶπα, κύριε ὁ θεὸς κόπασον, τίς ἀναστήσει τὸν ἰα-
cob? quia paruulus eſt: penitentiam age domine ſuper hoc.
κώβ; ὅτι ὀλιγοστός ἐστιν, μετανόησον κύριε ἐπὶ τούτῳ.
et hoc non erit dicit dominus. ſic oſtendit
καὶ τοῦτο οὐ μὴ γένηται λέγει κύριος. οὕτως ἔδειξεν
mihi dominus: et ecce dominus ſtans ſuper murum adaman
μοι κύριος, καὶ ἰδοὺ κύριος ἑστηκὼς ἐπὶ τείχους ἀδαμαν-
tinum: et in manu eius adamas. et dixit do-
τίνου, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀδάμας. καὶ εἶπεν κύ-
minus ad me: quid tu vides amos? et dixi: adaman
ριος πρός με, τί σὺ ὁρᾷς ἀμώς; καὶ εἶπα, ἀδάμαν-
tem. et dixit ad me: ecce ego pono adamantem
τα. καὶ εἶπεν πρός με, ἰδοὺ ἐγὼ ἐντάσσω ἀδάμαντα
in medio populi mei iſrael. non vltra adiiciam pre
ἐν μέσῳ λαοῦ μου ἰσραήλ. οὐκ ἔτι μὴ προσθῶ τοῦ πα-
terire eum: et delebuntur are riſus.
ρελθεῖν αὐτόν, καὶ ἀφανισθήσονται βωμοὶ τοῦ γέλωτος.
et feſtiuitates iſrael deſolabuntur: et conſurgam
καὶ αἱ τελεταὶ τοῦ ἰσραὴλ ἐρημωθήσονται, καὶ ἀναστήσο-
ſuper domum hieroboam in gladio. et miſit
μαι ἐπὶ τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἐξαπέστει-
amaſias ſacerdos in bethel ad hieroboam regem
λεν ἀμασίας ὁ ἱερεὺς εἰς βαιθὴλ πρὸς ἱεροβοὰμ βασι-
iſrael dicens: coniurationes facit contra te amos
λέα ἰσραὴλ λέγων, συστροφὰς ποιεῖται κατὰ σοῦ ἀμὼς
in medio domus iſrael: non poterit terra ſuſtinere
ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἰσραήλ, οὐ μὴ δύνηται ἡ γῆ ὑπε-
ferre omnes ſermones eius. quia hec di-
νέγκαι πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ. διότι τάδε λέ-
cit amos: in gladio morietur hieroboam: at iſ-
γει ἀμώς, ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσει ἱεροβοάμ, ὁ δὲ ἰσ-
rael captiuus ducetur. et dixit amaſias ad
ραὴλ αἰχμάλωτος ἀχθήσεται. καὶ εἶπεν ἀμασίας πρὸς
amos dicens: videns vade diſcede in terram iuda:
ἀμὼς λέγων, ὁ ὁρῶν βάδιζε ἐκχώρησον εἰς γῆν ἰούδα,
et illuc deſcende et ibi prophetabis: in autem bethel
καὶ ἐκεῖ καταβίωθι καὶ ἐκεῖ προφητεύσεις, εἰς δὲ βαιθὴλ
non vltra adiicies prophetare: quia preceptum eſt
οὐκ ἔτι μὴ προσθῇς τοῦ προφητεῦσαι, ὅτι ἁγίασμα ἐστὶ
regis. et reſpondit amos et dixit ad ama
βασιλέως. καὶ ἀπεκρίθη ἀμὼς καὶ εἶπεν πρὸς ἀμα-
ſiam: non eram propheta neque filius prophete: ſed
σίαν, οὐκ ἤμην προφήτης οὐδὲ υἱὸς προφήτου, ἀλλὰ
caprarius eram velicans ſycomoros: et aſſumpſit me do
αἰπόλος ἤμην κνίζων συκάμινα, καὶ ἀνέλαβέν με κύ-
minus ex ouibus. et dixit dominus ad me: va
ριος ἐκ τῶν προβάτων. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, βά-
de et prophetizabis ſuper domum iſrael: et nunc
διζε καὶ προφήτευσον ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραήλ, καὶ νῦν
audi verbum domini. tu dicis: non prophetabis ſuper
ἄκουε λόγον κυρίου. σὺ λέγεις, οὐ προφητεύσεις ἐπὶ τὸν
iſrael: et non turbabis ſuper domum ia-
ἰσραήλ, καὶ οὐ μὴ ὀχλαγωγήσεις ἐπὶ τὸν οἶκον ἰα-
cob. propterea hec dicit dominus: vxor tua in
κώβ. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἡ γυνή σου ἐν
ciuitate fornicabitur:
τῇ πόλει πορνεύσει,

quia paruulus eſt. Miſertus eſt dominus ſuper hoc. Non erit dicit dominus. Hec oſtendit mihi dominus deus. Et ecce vocabat iudicium ad ignem dominus deus: et deuorauit abyſſum multam: et comedit ſimul partem. Et dixi. Domine deus quieſce obſecro. Quis ſuſcitabit iacob: quia paruulus eſt? Miſertus eſt dominus ſuper hoc. Sed et iſtud non erit dicit dominus deus. Hec oſtendit mihi. Et ecce dominus ſtans ſuper murum litum et in manu eius trulla cementarii. Et dixit dominus ad me. Quid tu vides amos? Et dixi. Trullam cementarii. Et dixit dominus. Ecce ego ponam trullam in medio populi mei iſrael. Non adiiciam vltra ſuperinducere eum. Et demolientur excelſa idoli: et ſanctificationes iſrael deſolabuntur: et conſurgam ſuper domum hieroboam in gladio. Et miſit amaſias ſacerdos bethel ad hieroboam regem iſrael dicens. Rebellauit contra te amos in medio domus iſrael. Non poterit terra ſuſtinere vniuerſos ſermones eius. Hec enim dicit amos. In gladio morietur hieroboam: et iſrael captiuus migrauit de terra ſua. Et dixit amaſias ad amos. Qui vides gradere: fuge in terram iuda et comede ibi panem et prophetabis ibi: et in bethel non adiicies vltra vt prophetes: quia ſanctificatio regis eſt: et domus regni eſt. Reſponditque amos et dixit ad amaſiam. Non ſum propheta: et non ſum filius prophete: ſed armentarius ego ſum velicans ſycomoros. Et tulit me dominus cum ſequerer gregem. Et dixit dominus ad me. Vade propheta ad populum meum iſrael. Et nunc audi verbum domini. Tu dicis: non prophetabis ſuper iſrael: et non ſtillabis ſuper domum idoli. Propter hoc hec dicit dominus. Vxor tua in ciuitate fornicabitur:

כי קטן הוא: נחם יהוה על זאת
לא תהיה אמר יהוה: כה הראני — היה אמר
אדני יהוה והנה קרא לרב — קרא ריב
באש אדני יהוה ותאכל את תהום — אכל תהם
רבה ואכלה את החלק: ואמר — רבב
אדני יהוה חדל נא מי יקום יעקב — קום
כי קטן הוא: נחם יהוה על זאת
גם היא לא תהיה אמר אדני יהוה:
כה הראני והנה אדני נצב על — נצב
חומת אנך ובידו אנך: ויאמר — חמה אמר
יהוה אלי מה אתה ראה עמוס
ואמר אנך ויאמר אדני הנני
שם אנך בקרב עמי ישראל — שום
לא אוסיף עוד עבור לו: ונשמו — יסף עבר
במות ישחק ומקדשי ישראל — שמם במה
יחרבו וקמתי על בית ירבעם — שחק קדש
בחרב: וישלח אמציה כהן בית אל — חרב קום
אל ירבעם מלך ישראל לאמר — שלח
קשר עליך עמוס בקרב בית ישראל
לא תוכל הארץ להכיל את כל — יכל כול
דבריו: כי כה אמר עמוס בחרב
ימות ירבעם וישראל גלה יגלה — מות גלה
מעל אדמתו: ויאמר אמציה אל
עמוס חזה לך ברח לך אל ארץ
יהודה ואכל שם לחם ושם תנבא: — נבא
ובית אל לא תוסיף עוד להנבא — יסף
כי מקדש מלך הוא ובית ממלכה — קדש מלך
הוא: ויען עמוס ויאמר אל — ענה
אמציה לא נביא אנכי ולא בן — נבא
נביא אנכי כי בוקר אנכי ובולס — בקר בלס
שקמים: ויקחני יהוה מאחרי — לקח
הצאן ויאמר אלי יהוה לך הנבא אל
עמי ישראל: ועתה שמע דבר יהוה
אתה אמר לא תנבא על ישראל
ולא תטיף על בית ישחק: לכן כה — נטף
אמר יהוה אשתך בעיר תזנה — איש זנה

וּבָנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וְאַדְמָתְךָ
בַּחֶבֶל תְּחֻלָּק וְאַתָּה עַל אֲדָמָה
טְמֵאָה תָּמוּת וְיִשְׂרָאֵל גָּלֹה יִגְלֶה
מֵעַל אַדְמָתוֹ׃

Cap. viij.
כֹּה הִרְאַנִי אֲדֹנָי יְהוִה וְהִנֵּה
כְּלוּב קָיִץ׃ וַיֹּאמֶר מָה אַתָּה רֹאֶה
עָמוֹס וָאֹמַר כְּלוּב קָיִץ וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי בָּא הַקֵּץ אֶל עַמִּי יִשְׂרָאֵל
לֹא אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לוֹ׃ וְהֵילִילוּ
שִׁירוֹת הֵיכָל בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה רַב הַפֶּגֶר בְּכָל מָקוֹם
הִשְׁלִיךְ הָס׃ שִׁמְעוּ זֹאת הַשֹּׁאֲפִים
אֶבְיוֹן וְלַשְׁבִּית עֲנִיֵּי אָרֶץ׃ לֵאמֹר
מָתַי יַעֲבֹר הַחֹדֶשׁ וְנַשְׁבִּירָה שֶּׁבֶר
וְהַשַּׁבָּת וְנִפְתְּחָה בָּר לְהַקְטִין
אֵיפָה וּלְהַגְדִּיל שֶׁקֶל וּלְעַוֵּת מֹאזְנֵי
מִרְמָה׃ לִקְנוֹת בַּכֶּסֶף דַּלִּים וְאֶבְיוֹן
בַּעֲבוּר נַעֲלָיִם וּמַפַּל בַּר נַשְׁבִּיר׃
נִשְׁבַּע יְהוָה בִּגְאוֹן יַעֲקֹב אִם
אֶשְׁכַּח לָנֶצַח כָּל מַעֲשֵׂיהֶם׃ הַעַל
זֹאת לֹא תִרְגַּז הָאָרֶץ וְאָבַל כָּל
יוֹשֵׁב בָּהּ וְעָלְתָה כָאֹר כֻּלָּהּ וְנִגְרְשָׁה
וְנִשְׁקְעָה כִּיאוֹר מִצְרָיִם׃ וְהָיָה בַּיּוֹם
הַהוּא נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְהֵבֵאתִי
הַשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרָיִם וְהַחֲשַׁכְתִּי לָאָרֶץ
בְּיוֹם אוֹר׃ וְהָפַכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל
וְכָל שִׁירֵיכֶם לְקִינָה וְהַעֲלֵיתִי
עַל כָּל מָתְנַיִם שָׂק וְעַל כָּל רֹאשׁ
קָרְחָה וְשַׂמְתִּיהָ כְּאֵבֶל יָחִיד
וְאַחֲרִיתָהּ כְּיוֹם מָר׃ הִנֵּה יָמִים
בָּאִים נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְהִשְׁלַחְתִּי
רָעָב בָּאָרֶץ לֹא רָעָב לַלֶּחֶם וְלֹא
צָמָא לַמַּיִם כִּי אִם לִשְׁמֹעַ אֵת דִּבְרֵי
יְהוָה׃ וְנָעוּ מִיָּם עַד יָם וּמִצָּפוֹן
וְעַד מִזְרָח יְשׁוֹטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת
דְּבַר יְהוָה וְלֹא יִמְצָאוּ׃ בַּיּוֹם הַהוּא

et filii tui & filie tue in gladio cadent: & humus tua funiculo metietur. Et tu in polluta terra morieris: & iſrael captiuus migrabit de terra ſua. 8.

Hec oſtendit mihi dominus deus. Ecce vncinus pomorũ. Et dixit. Quid tu vides amos? Et dixi. Vncinũ pomorum. Et dixit dñs ad me. Venit finis ſup populũ meũ iſrael. Non adiiciã vltra vt pertranſeam eũ. Et ſtridebũt cardines tẽpli in die illa dicit dominus deus. Multi morietur: in omni loco proiicietur ſilentiũ. Audite hoc qui conteritis pauperẽ: & deficere faciti egenos fre: dicẽtes. Quãdo tranſibit mẽſis & venũdabim⁹ merces: & ſabbatũ: & aperiemus frumentũ: vt imminuamus mẽſurã & augeam⁹ ſiclũ: & ſupponam⁹ ſtateras doloſas vt poſſideamus in argento egenos: & pauperes pro calciamentis: & quiſqlias frumenti vendamus. Iurauit dñs in ſupbiã iacob: ſi oblitus fuero vſq; ad finẽ omnia opera eorũ. Nunqd ſup iſto nõ cõmouebitur terra: & lugebit oĩs habitator ei⁹? Et aſcẽdet quaſi fluui⁹ vniuerſus: & eiicietur & defluet quaſi riuus egypti. Et erit in die illa dicit dñs deus occidet ſol meridie: & tenebreſcere faciam terram in die luminis. Et cõuertam feſtiuitates vr̃as in luctum: & oĩa cantica vr̃a in planctũ. Et inducam ſup omne dorſum vr̃m ſaccũ: & ſup omẽ caput caluiciũ. Et ponã eam quaſi luctum vnigeniti: & nouiſſima eius quaſi diem amarũ. Ecce dies veniũt dicit dñs: & emittam famem in terrã: non famem panis neq; ſitim aque ſed audiendi verbum dñi. Et cõmouebũtur a mari vſq; ad mare: & ab aquilone vſq; ad orientẽ circuibunt querentes verbum dñi: & nõ inuenient. In die illa

τ filii tui τ filie tue captiue ducent.
καὶ υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου αἰχμάλωτοι ἀχθήσον
τ terra tua funiculo menſurabitur. τ tu in terra
ται. καὶ ἡ γῆ σου χοινίῳ καταμετρηθήσεται. καὶ σὺ ἐν γῇ
immũda morieris. at iſrael captiuus du
ἀκαθάρτῳ τελευτήσεις. ὁ δὲ ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἀχ
cetur de terra ſua.
θήσεται ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ. Ca.8.
Sic oñdit mihi dñs. τ ecce vas aucu
Οὕτως ἔδειξέν μοι κύριος. καὶ ἰδοὺ ἄγγος ἰξευ
pis. τ dixit dñs: qd tu vides amnos? τ di
τοῦ. καὶ εἶπεν κύριος, τί σὺ βλέπεις ἀμμώς; καὶ εἶ
xi: vas aucupis. τ dixit dñs ad me: venit
πα, ἄγγος ἰξευτοῦ. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἥκει τὸ
finis ſup pplm meũ iſrael: nõ adiiciã vltra
πέρας ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ, οὐ προσθήσω οὐκέτι
vt ptranſeam eũ. τ vlulabunt laquearia
τοῦ παρελθεῖν αὐτόν. καὶ ὀλολύξει τὰ φατνώματα τοῦ
tẽpli in illa die dicit dñs. mult⁹ planctus:
ναοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος. πολὺς ὁ κοπετός,
in oĩ loco pijciã ſilẽtiũ. audite hec
ἐν παντὶ τόπῳ ῥίψω σιωπήν. ἀκούσατε δὴ ταῦτα
q̃ cõteritis pauperẽ. τ deficere facitis a fra men
οἱ ἐκτρίβοντες πένητα. καὶ καταλύοντες ἀπὸ γῆς πτω
dicũ. dicentes qñ tranſibit menſis τ cõ
χόν. οἱ λέγοντες πότε διελεύσεται ὁ μὴν καὶ συ
gregabim⁹? τ ſabbata τ aperiem⁹ theſauꝝ?
νάξωμεν; καὶ τὰ σάββατα καὶ ἀνοίξωμεν θησαυρόν; τοῦ
ad faciẽdã puã mẽſuram. τ ad magnificãdã ſtate
ποιῆσαι μικρὸν τὸ μέτρον. καὶ τοῦ μεγαλῦναι στα
ram τ faciẽdũ ſtaterã iniquã. ad poſſidẽdũ argento
θμὸν καὶ ποιῆσαι ζυγὸν ἄδικον. τοῦ κτᾶσθαι ἀργυρίου
mendicos: τ humiles p calciamentis: τ ab
πτωχούς, καὶ ταπεινὸν ἀνθ' ὑποδημάτων, καὶ ἀπὸ
oĩ appoſitiõe negociabimur. iurat dñs p
πάσης παραθέσεως ἐμπορευσώμεθα. ὀμνύει κύριος κα
ſuperbiam iacob: ſi obliuiõi tradent in victoriã oĩa
θ' ὑπερηφανίαν ἰακώβ, εἰ ἐπιλησθήσεται εἰς νῖκος πάντα
opera eoꝝ: τ ſup his nõ turbabit terra?
τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τούτοις οὐ ταραχθήσεται ἡ γῆ;
τ lugebit oĩs hitans in ea. τ aſcendet
καὶ πενθήσει πᾶς ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ. καὶ ἀναβήσεται
q̃ſi flumen cõſumatio: τ deſcendet q̃ſi fluui⁹
ὡς ποταμὸς ἡ συντέλεια, καὶ καταβήσεται ὡς ποτα
egypti. τ erit in illa die dicit dñs:
μὸς αἰγύπτου. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος,
occidet ſol meridie: τ cõtenebreſcet in
δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, καὶ συσκοτάσει ἐν
die luminis. τ cõuertam feſtiuitates vr̃as in lu
ἡμέρᾳ φωτός. καὶ μεταστρέψω τὰς ἑορτὰς ὑμῶν εἰς πέν
ctũ: τ oĩa carmia vr̃a in lamẽtatiões: τ inducã
θος, καὶ πάσας ᾠδὰς ὑμῶν εἰς θρήνους, καὶ ἀναβι
ſup oẽm lumbũ ſaccum. τ ſup omne ca
βάσω ἐπὶ πᾶσαν ὀσφὺν σάκκον. καὶ ἐπὶ πᾶσαν κε
put caluiciũ. τ ponam eũ q̃ſi luctũ dile
φαλὴν φαλάκρωμα. καὶ θήσομαι αὐτὸν ὡς πένθος ἀγα
cti: τ eos q̃ cũ eo q̃ſi diẽ doloris. ecce
πητοῦ, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ὡς ἡμέραν ὀδύνης. ἰδοὺ
dies veniunt dicit dñs: τ emittam famẽ
ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ ἐξαποστελῶ λιμὸν
in terrã: nõ famẽ panũ. neq; famẽ aque:
ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτων. οὐδὲ λιμὸν ὕδατος,
ſed famẽ audiendi verbũ dñi: τ cõmouebunt
ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον κυρίου, καὶ σαλευθήσε
aque vſq; ad mare: τ ab aqlone vſq; ad oriẽ
ται ὕδατα ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ βορρᾶ ἕως ἀνατο
tem circuibunt querẽtes verbũ dñi: τ nõ
λῶν περιδραμοῦνται ζητοῦντες λόγον κυρίου, καὶ οὐ
inueniẽt: in die illa
μὴ εὕρωσιν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ

deficient virgines pulchre: τ adoleſcẽtes in
ἐκλείψουσιν αἱ παρθένοι αἱ καλαί, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐν
ſiti q̃ iurant p ppitiationẽ ſamarie: τ
δίψῃ οἱ ὀμνύοντες κατὰ τοῦ ἱλασμοῦ σαμαρείας, καὶ
dicẽtes: viuit deus tu⁹ dan τ de⁹ tu⁹ berſabee.
λέγοντες, ζῇ ὁ θεός σου δὰν καὶ ὁ θεός σου βηρσαβεέ.
τ cadent τ nõ reſurgent vltra.
καὶ πεσοῦνται καὶ οὐ μὴ ἀναστῶσιν οὐκέτι. Ca.9.
Uidi dñm ſtantẽ ſup altare τ
Ἴδον τὸν κύριον ἐφεστῶτα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ
dixit: pcute ppiciatoriũ: τ cõmouebũt
εἶπεν, πάταξον τὸ ἱλαστήριον, καὶ σεισθήσεται τὰ
veſtibula. τ diſſeca in capita oĩm.
πρόπυλα, καὶ διάκοψον εἰς κεφαλὰς πάντων.
τ reliquos eoꝝ in gladio inter
καὶ τοὺς καταλοίπους αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἀπο
ficiam. τ non fugiet ex eis fugiẽs: neq;
κτενῶ. καὶ οὐ μὴ διαφύγῃ ἐξ αὐτῶν φεύγων, οὐδὲ μὴ
ſaluabit ex eis ſaluatus. ſi defodiant in in
διασωθῇ ἐξ αὐτῶν ἀνασωζόμενος. ἐὰν κατορυγῶσιν εἰς ᾅ
fernũ: inde man⁹ mea extrahet eos. ſi aſcẽ
δου, ἐκεῖθεν ἡ χείρ μου ἀνασπάσει αὐτούς. ἐὰν ἀνα
derint in celum: inde deducã eos. ſi
βῶσιν εἰς τὸν οὐρανόν, ἐκεῖθεν κατάξω αὐτούς. ἐὰν
abſcõditi fuerit in verticẽ carmeli: inde
κατακρυβῶσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καρμήλου, ἐκεῖθεν
ſcrutabor τ accipiã eos. ſi merſi fuerint ex
ἐξερευνήσω καὶ λήψομαι αὐτούς. ἐὰν καταδύσωσιν ἐξ
oculis meis in fundamẽta maris: ibi mã
ὀφθαλμῶν μου εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ἐν
dabo draconi: τ mordebit eos. τ ſi abie
τελοῦμαι τῷ δράκοντι, καὶ δήξεται αὐτούς. καὶ ἐὰν πο
rint in captiuitate an faciem inimicoꝝ ſuo
ρευθῶσιν ἐν αἰχμαλωσίᾳ πρὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν αὐ
rũ: ibi mandabo gladio τ occidet e
τῶν, ἐκεῖ ἐντελοῦμαι τῇ ῥομφαίᾳ καὶ ἀποκτενεῖ αὐ
os. τ firmabo oculos meos ſup eos in ma
τούς. καὶ στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπ' αὐτοὺς εἰς κα
la τ nõ in bona: τ dñs deus omnipo
κὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά, καὶ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ
q̃ tangit terrã τ ꝯmouet eã. τ luge
ὁ ἐφαπτόμενος τῆς γῆς καὶ σαλεύων αὐτήν. καὶ πεν
bunt oẽs hitantes eã. τ aſcen
θήσουσιν πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. καὶ ἀναβή
det ſicut fluuius egypti. q̃ edificat in celũ
σεται ὡς ποταμὸς αἰγύπτου. ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρα
aſcenſionẽ: τ repromiſſionẽ in terra fundans:
νὸν ἀνάβασιν, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ἐπὶ γῆς θεμελιῶν,
q̃ vocat aquã maris: τ effundẽs e
ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐ
am ſup faciem terre dñs nomẽ illi. nõne vt
τὸ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς κύριος ὄνομα αὐτῷ. οὐχ ὡς
filii ethiopũ mihi erit dom⁹ iſrael dicit dñs? nõne
υἱοὶ αἰθιόπων ἐμοὶ ἔσται οἶκος ἰσραὴλ λέγει κύριος; οὐ τὸν
iſrael eduxi ex egypto τ alienigenas ex
ἰσραὴλ ἀνήγαγον ἐξ αἰγύπτου καὶ τοὺς ἀλλοφύλους ἐκ
cappadocia τ ſyros ex fouea? ecce ocu
καππαδοκίας καὶ τοὺς σύρους ἐκ βόθρου; ἰδοὺ οἱ ὀφ
li dñi ſup regnũ peccans: τ
θαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τὴν βασιλείαν τὴν ἁμαρτωλόν, καὶ
auferã illud a facie terre: verũtñ qr nõ in
ἐξαρῶ αὐτὴν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, πλὴν διότι οὐκ εἰς
finẽ auferã domũ iacob dicit dñs. qr
τέλος οὐ μὴ ἐξαρῶ τὸν οἶκον ἰακὼβ λέγει κύριος. διό
ecce ego mando τ oſtendo in oib⁹
τι ἰδοὺ ἐγὼ ἐντέλλομαι καὶ δεικνύω ἐν πᾶσι τοῖς
gẽtib⁹ domũ iſrael. ſicut eñ cribra
ἔθνεσι τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ. ὃν τρόπον ὅταν λικμᾶ
tur in cribro τ nõ cadet granũ ſup terrã.
ται ἐν τῷ λικμητῷ καὶ οὐ πέσει σύντριμμα ἐπὶ τὴν γῆν.
in gladio morientur
ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσουσιν

deficient virgines pulchre & adoleſcentes in ſiti: qui iurãt in delicto ſamarie: & dicũt. Viuit deus tuus dan: & viuit via berſabee. Et cadent & non reſurgẽt vltra. 9.

Uidi dñm ſtantẽ ſup altare. Et dixit. Percute cardinẽ & cõmoueantur ſuperliminaria. Auaricia eni in capite oĩm & nouiſſimum eorũ in gladio interficiã. Non erit fuga eis: & qui fugerit ex eis nõ ſaluabitur. Si deſcenderint vſq; ad infernũ: inde manus mea educet eos: & ſi aſcenderint vſq; ad celũ: inde detrahã eos. Et ſi abſconditi fuerint in vertice carmeli: inde ſcrutans auferam eos: & ſi celauerint ſe ab oculis meis in profundo maris: ibi mandabo ſerpẽti & mordebit eos. Et ſi abierint in captiuitatem corã inimicis ſuis ibi mandabo gladio & occidet eos. Et ponã oculos meos ſup eos in malum & nõ in bonum. Et dñs deus exercituũ qui tangit terrã & tabeſcit: & lugebunt omnes habitãtes in ea. Et aſcendet ſicut riuus omnis: & defluet ſicut fluuius egypti. Qui edificat in celo aſcenſionẽ ſuam: vt faſciculũ ſuũ ſup terraꝫ fundauit. Qui vocat aquas maris: & effundit eas ſup faciẽ terre. Dñs nomen eius. Nunqd nõ vt filii ethiopũ vos eſtis mihi filii iſrael ait dominus? Nunqd nõ iſrael aſcendere feci de terra egypti & paleſtinos de cappadocia & ſyrios de cyrene? Ecce oculi domini dei ſuper regnũ peccãs & conteram illud a facie terre. Veruntamen conterens non conteram domum iacob dicit domin⁹. Ecce enĩ mundabo ego & cõcutiam in omnibus gentibus domum iſrael ſicut concutitur in cribro: & nõ cadet lapillus ſup terrã. In gladio morientur

תִּתְעַלַּפְנָה הַבְּתוּלֹת הַיָּפוֹת וְהַבַּחוּרִים
בַּצָּמָא׃ הַנִּשְׁבָּעִים בְּאַשְׁמַת שֹׁמְרוֹן
וְאָמְרוּ חֵי אֱלֹהֶיךָ דָּן וְחֵי דֶּרֶךְ
בְּאֵר שָׁבַע וְנָפְלוּ וְלֹא יָקוּמוּ עוֹד׃

Cap. ix.
רָאִיתִי אֶת
אֲדֹנָי נִצָּב עַל הַמִּזְבֵּחַ וַיֹּאמֶר הַךְ
הַכַּפְתּוֹר וְיִרְעֲשׁוּ הַסִּפִּים וּבְצַעַם
בְּרֹאשׁ כֻּלָּם וְאַחֲרִיתָם בַּחֶרֶב
אֶהֱרֹג לֹא יָנוּס לָהֶם נָס וְלֹא יִמָּלֵט
לָהֶם פָּלִיט׃ אִם יַחְתְּרוּ בִשְׁאוֹל
מִשָּׁם יָדִי תִקָּחֵם וְאִם יַעֲלוּ הַשָּׁמַיִם
מִשָּׁם אוֹרִידֵם׃ וְאִם יֵחָבְאוּ
בְּרֹאשׁ הַכַּרְמֶל מִשָּׁם אֲחַפֵּשׂ
וּלְקַחְתִּים וְאִם יִסָּתְרוּ מִנֶּגֶד עֵינַי
בְּקַרְקַע הַיָּם מִשָּׁם אֲצַוֶּה אֶת
הַנָּחָשׁ וּנְשָׁכָם׃ וְאִם יֵלְכוּ בַשְּׁבִי לִפְנֵי
אֹיְבֵיהֶם מִשָּׁם אֲצַוֶּה אֶת הַחֶרֶב
וַהֲרָגָתַם וְשַׂמְתִּי עֵינִי עֲלֵיהֶם לְרָעָה
וְלֹא לְטוֹבָה׃ וַאדֹנָי יְהוִה הַצְּבָאוֹת
הַנּוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וַתָּמוֹג וְאָבְלוּ כָּל
יוֹשְׁבֵי בָהּ וְעָלְתָה כַיְאֹר כֻּלָּהּ
וְשָׁקְעָה כִּיאֹר מִצְרָיִם׃ הַבּוֹנֶה
בַשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָו וַאֲגֻדָּתוֹ עַל אֶרֶץ
יְסָדָהּ הַקֹּרֵא לְמֵי הַיָּם וַיִּשְׁפְּכֵם
עַל פְּנֵי הָאָרֶץ יְהוָה שְׁמוֹ׃ הֲלוֹא
כִבְנֵי כֻשִׁיִּים אַתֶּם לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
נְאֻם יְהוָה הֲלוֹא אֶת יִשְׂרָאֵל הֶעֱלֵיתִי
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְלִשְׁתִּיִּים מִכַּפְתּוֹר
וַאֲרָם מִקִּיר׃ הִנֵּה עֵינֵי אֲדֹנָי
יְהוִה בַּמַּמְלָכָה הַחַטָּאָה וְהִשְׁמַדְתִּי
אֹתָהּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֶפֶס כִּי
לֹא הַשְׁמֵיד אַשְׁמִיד אֶת בֵּית יַעֲקֹב
נְאֻם יְהוָה׃ כִּי הִנֵּה אָנֹכִי מְצַוֶּה
וַהֲנִעוֹתִי בְכָל הַגּוֹיִם אֶת בֵּית
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר יִנּוֹעַ בַּכְּבָרָה
וְלֹא יִפּוֹל צְרוֹר אָרֶץ׃ בַּחֶרֶב יָמוּתוּ

Pr̄itiua.heb. Tex.heb.Abdias.j. Trāſla.B.Hie. Trāſla.gre.lxx.cū iter.latina.

כל חטאי עמי האמרים לא תגיש נגש
ותקדים בעדינו הרעה: ביום ההוא קדם רוע
אקים את סכת דויד הנפלת קום סכך
וגדרתי את פרציהן והרסתיו
אקים ובניתיה כימי עולם: למען בנה יום
יירשו את שארית אדום וכל עלם ירש
הגוים אשר נקרא שמי עליהם קרא
נאם יהוה עשה זאת: הנה ימים יום
באים נאם יהוה ונגש חורש בוא חרש
בקוצר ודרך ענבים במשך קצר
הזרע והטיפו ההרים עסיס נטף עסס
וכל הגבעות תתמוגגנה: ושבתי מוג שוב
את שבות עמי ישראל ובנו ערים שבה בנה
נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו עיר שמם
את יינם ועשו גנות ואכלו את שתה
פריהם: ונטעתים על אדמתם ולא פרה
ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתש
נתתי להם אמר יהוה אלהיך: נתן

oēs pctōres populi mei q dicūt: nō apropinq̄bit & non veniet ſuper nos malum. In die illa ꝏꝏ ſuſcitabo tabernaculum dauid quod cecidit ꝏꝏ & reedificabo aperturas murorū eius: & ea q̄ corruerāt inſtaurabo: & reedificabo eū ſicut in dieb⁹ antiquis: vt poſſideant reliquias idumee & oēs nationes: eo q͛ inuocatum ſit nomen meū ſup eos dicit dn̄s faciēs hec. Ecce dies ꝏꝏꝏꝏꝏ venient dicit dn̄s & cōprehēdet arator ꝏꝏꝏꝏ meſſorē: & calcator vue mittentē ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ſemē. Et ſtillabūt montes dulcedinem: ꝏꝏꝏ & oēs colles culti erunt. Et conuertam ꝏꝏꝏꝏ captiuitatē populi mei iſrael & edificabūt ciuitates deſertas: & inhabitabūt & plantabūt vineas: et bibēt vinū earū: & facient hortos & comedēt fructus eorū. Et plantabo eos ſup humū ſuā: & nō euellam eos vltra de terra ſua quam ꝏꝏꝏꝏ dedi eis: dicit dominus deus.

Explicit Amos pp[h]eta.

oēs peccatores ppli mei: dicētes nō appropiq̄būt
πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τοῦ λαοῦ μου, οἱ λέγοντες οὐ μὴ ἐγγίσῃ
ſup nos mala: in die illa ſuſcitabo tabernaclm
ἐφ᾽ ἡμᾶς τὰ κακά, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν
dauid qḋ cecidit: τ ſuſcitabo q̄ ceciderunt
δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀναστήσω τὰ πεπτωκότα Actuū. 15.c.
ex eis: τ euerſa eoꝝ ſuſcitabo. τ
αὐτῶν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῶν ἀναστήσω. καὶ
reedificabo eū ſicut dies ſeculi.
ἀνοικοδομήσω αὐτὴν καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος.
vt requirant reliquie hoim. D
ὅπως ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων.
τ oēs gētes ſup q̄s inuocatū ē nomē
καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ᾽ οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά
meū ſup eos dicit dn̄s faciens hec.
μου ἐπ᾽ αὐτούς, λέγει κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα.
ecce dies veniūt dicit dn̄s. τ cōphendet
ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει κύριος, καὶ καταλήψεται
tritura vindemiā. τ matureſcet vua in
ὁ ἀλοητὸς τὸν τρυγητόν. καὶ περκάσει ἡ σταφυλὴ ἐν τῷ
ſemine: τ ſtillabunt montes dulcedinē. τ
σπόρῳ, καὶ ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμόν. καὶ
oēs colles cōſiti erunt: τ cōuertam Iohe. 3.d.
πάντες οἱ βουνοὶ σύμφυτοι ἔσονται, καὶ ἀποστρέψω
captiuitatem ppli mei iſrael: τ
τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ οἰ-
edificabunt ciuitates deſertas: τ habitabunt:
κοδομήσουσι πόλεις τὰς ἠφανισμένας, καὶ κατοικήσουσι,
τ plantabunt vineas: τ bibent vinū
καὶ φυτεύσουσιν ἀμπελῶνας, καὶ πίονται τὸν οἶνον
eoꝝ. τ facient hortos: τ comedēt fru
αὐτῶν. καὶ ποιήσουσι κήπους, καὶ φάγονται τὸν καρ-
ctū eoꝝ. τ plantabo eos in terra eo
πὸν αὐτῶν. καὶ καταφυτεύσω αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς αὐ-
rū: τ non euellent .... vltra ex terra ſua
τῶν, καὶ οὐ μὴ ἐκσπασθῶσιν οὐκ ἔτι ἐκ τῆς γῆς αὐτῶν
quā dedi eis dicit dn̄s deus.
ἣν ἔδωκα αὐτοῖς λέγει κύριος ὁ θεός.

INCIPIT PROLOGVS IN ABDIAM PROPHETAM.

Iacob patriarcha habuit fratrem eſau: q ob ruborē corporis ſui edō hebrea lingua appellatus eſt: quod latine ſanguineus dicitur. Is memoratū fratrem ſuum: qui iſrael nomen acceperat: graui odio cōmot⁹ interimere conat⁹ eſt. Qua de cauſa oēs qui populū iſrael id eſt filios patriarche iacob p̄dicti eſau odiū imitati perſecuti ſunt: eſau & edom appellati ſunt. Et quia populus iſrael de captiuitate chaldeorū per cyrum regē perſarū nutu dei reuocatus in hieruſalē ab alio regno grauiter afflict⁹ atq; oppreſſus eſt: ideo hoc regnū quod more eſau predictum populū perſecutū eſt: per denūciationē abdie prophete increpatur: quod non dei indignatione: ſed ſua virtute populū ſuperatum gloriabatur. De quo regno olim p dauid in pſalmo centeſimo trigeſimo ſexto dictū eſt. Memorare dn̄e filiorum edō in die hieruſalē. Nā reliqua lectione cōprehenſa: futurum in gentes iudiciū ob cauſas lectione cōprehenſas: regnūq; dei in populo iſrael ſignificatur. Hebrei hūc dicūt eſſe: qui ſub rege ſamarie achab & impiiſſima iezabel: pauit centū prophetas in ſpecubus: qui non curuauerunt genu ante baal & de ſeptē milib⁹ erat quos helias arguitur ignoraſſe. Sepulchrū quoq; eius vſq; hodie cū mauſeolo heliſei pphete & baptiſte iohānis: in ſebaſte venerationi habetur: que olim ſamaria dicebatur. Hanc herodes rex antipatri filius in honore auguſti ceſaris greco nomine vocauit auguſtā. Hic igitur qui centū ppheras pauerat: accepit gratiā prophetalem & de duce exercitus fuit dux eccleſie. Tunc in ſamaria paruūq; regem pauerat: nūc in toto orbe chriſti paſcit eccleſias. Et ſicut ſtephanus coronam meruit paſſionis: ſic hic de ſeruitutis dei cū paulo apoſtolo noie gloriatur: qa abdias ſeruus dn̄i in nr̄o ſonat eloq̄o.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Abdias qui interpretatur ſeruus domini perſonat contra edom: ſanguineū terrenūq; fratrem fratris quoq; iacob ſemper emulum haſta percutit ſpiritali.

Explicit argumentum.

Cap.j.

חזון עבדיה כה אמר אדני יהוה
לאדום שמועה שמענו מאת יהוה חזה שמע
וציר בגוים שלח קומו ונקומה
עליה למלחמה: הנה קטן נתתיך קום
בגוים בזוי אתה מאד: זדון לבך לחם נתן
השיאך שכני בחגוי סלע מרום בזה זוד
נשא חגה
רום

Incipit Abdias ppheta.

Capitulum. 1.

Viſio abdie. Hec dicit dominus de⁹ ad edom. Auditū audium⁹ a dn̄o: & legatū ad gentes miſit. Surgite: & cōſurgamus aduerſus eum in preliū. Ecce paruulū dedi te i gentib⁹. Contēptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extulit te: habitantē in ſciſſuris petrarum exaltantem

ABDIAS.
ΑΒΔΕΙΑΣ. Ca.1.

A
Viſio abdie. hec dicit dn̄s deus idu-
Ὅρασις ἀβδειοῦ. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῇ ἰδου-
mee: auditū audiui a dn̄o τ munitionē
μαίᾳ, ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ κυρίου, καὶ περιοχὴν
emiſit in gētes: ſurgite τ cōſurgam⁹ cōtra eā
ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ ἔθνη, ἀνάστητε καὶ ἐξαναστῶμεν ἐπ᾽ αὐτὴν
in pliū: ecce puulū dedi te in gētib⁹. ῑhonoratus tu valde. ſuperbia cordis tui eleuauit te: hītantem in foraminib⁹ petraꝝ exaltātē
εἰς πόλεμον, ἰδοὺ ὀλιγοστὸν δέδωκά σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ἠτιμωμένος σὺ σφόδρα. ἡ ὑπερηφανία τῆς καρδίας σου ἐπῆρέ σε, κατασκηνοῦντα ἐν ταῖς ὀπαῖς τῶν πετρῶν ὕψωσα

Trāſ.gre.lxx.cū inter.lati. Trāſla.B.Hie. Tex.heb.Abdias.j. Pr̄itiua.heb.

hītaculū tuū dicentē in corde tuo: q̄s me de-
κατοικίαν σου λέγοντα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς με κα-
ducet in terrā? ſi exaltat⁹ fueris vt aqla: τ in-
τάξει ἐπὶ τὴν γῆν; ἐὰν μετεωρισθῇς ὡς ἀετός, καὶ ἀνα-
ter ſydera poſueris nidū tuū: inde detrahā te di-
μέσον τῶν ἄστρων θῇς νοσσιάν σου, ἐκεῖθεν κατάξω σε λέ-
cit dn̄s. ſi fures itroiſſent ad te vł latrōes nocte:
γει κύριος. εἰ κλέπται εἰσῆλθον πρὸς σὲ ἢ λῃσταὶ νυκτός,
B vbi piect⁹ eēs: nōne furati eēnt ſufficiētia ſibi?
ποῦ ἂν ἀπερρίφης, οὐκ ἂν ἔκλεψαν τὰ ἱκανὰ ἑαυτοῖς;
Hiere. 49.d. τ ſi vindematores itroiſſent ad te: nōne reliqſſent
καὶ εἰ τρυγηταὶ εἰσῆλθον πρὸς σέ, οὐκ ἂν ὑπελείποντο
racemū? quō pſcrutat⁹ ē eſau: τ dephenſa
ἐπιφυλλίδα; πῶς ἐξηρευνήθη ἠσαῦ, καὶ κατελήφ-
ſunt ei⁹ abſcōdita? vſq; ad fines emiſerūt
θη αὐτοῦ τὰ κεκρυμμένα; ἕως τῶν ὁρίων ἐξαπέστειλάν
te. oēs viri teſtamēti tui reſtiterūt tibi. p
σε. πάντες ἄνδρες τῆς διαθήκης σου ἀντέστησάν σοι. ἠ-
ualuerūt aduerſū te viri pacifici tui poſuerūt inſidias
δυνήθησαν πρὸς σὲ ἄνδρες εἰρηνικοί σου ἔθηκαν ἔνεδρα
C ſubter te: nō eſt ſapia in eis: in illa die
ὑποκάτω σου, οὐκ ἔστιν σύνεσις ἐν αὐτοῖς, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
dicit dn̄s: pdam ſapiētes ex idumea τ itelligētiā
λέγει κύριος, ἀπολῶ σοφοὺς ἐκ τῆς ἰδουμαίας καὶ σύνεσιν
de mōte eſau. τ pauebūt bellatores tui de themā:
Eſai. 19.c. ἐξ ὄρους ἠσαῦ. καὶ φοβηθήσονται οἱ μαχηταί σου ἐκ θαιμάν,
1.Co.1 c. vt auferat homo de mōte eſau ppł iterfectionē
ἵνα ἀποσταθῇ ἄνθρωπος ἐξ ὄρους ἠσαῦ διὰ τὴν σφαγὴν
τ ipietatem aduerſ⁹ frēm tuū iacob. operiet te
καὶ τὴν ἀσέβειαν κατὰ ἀδελφοῦ σου ἰακώβ. καλύψει σε
cōfuſio: τ auferēris in eternū. ex q̄ die reſtitiſti e cō-
αἰσχύνη, καὶ ἐξαρθήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἀντέστης ἐξ
tra in die captiuātiū alienigenaꝝ fortitudinē
ἐναντίας ἐν ἡμέρᾳ αἰχμαλωτευόντων ἀλλοφύλων δύναμιν
D ei⁹: τ alieni igreſſi ſūt i portas ei⁹. τ ſup hieru-
αὐτοῦ, καὶ ἀλλότριοι εἰσῆλθον εἰς πύλας αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ ἱερου-
ſalem miſerūt ſortes. τ vos eratis q̄ſi vn⁹ ex eis.
σαλὴμ ἔβαλον κλήρους. καὶ ὑμεῖς ἦτε ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν.
τ nō deſpicias diē fratris tui in die alienoꝝ:
καὶ μὴ ἐπίδῃς ἡμέραν ἀδελφοῦ σου ἐν ἡμέρᾳ ἀλλοτρίων,
τ nō leteris ſup filios iuda in die pditionis
καὶ μὴ ἐπιχαρῇς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰούδα ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας
eorū: τ nō magna loquaris in die anguſtie eo-
αὐτῶν, καὶ μὴ μεγαλορρημονήσῃς ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως αὐ-
rū. neq; igrediaris i portas pploꝝ i die laboꝝ eo-
τῶν. μηδὲ εἰσέλθῃς εἰς πύλας λαῶν ἐν ἡμέρᾳ πόνων αὐ-
rū. τ ne deſpicias τ tu cōgregationē eoꝝ in die
τῶν. καὶ μὴ ἐπίδῃς καὶ σὺ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν ἐν ἡμέ-
E pditiōis ei⁹: neq; opponeris ad fortitudinē eoꝝ in
ρᾳ ὀλέθρου αὐτῶν, μηδὲ συνεπιθῇ ἐπὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐν
die pditionis eoꝝ: neq; ſtabis in egreſſibus
ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν, μηδὲ ἐπιστῇς ἐπὶ τὰς διεκβολὰς
eoꝝ: vt pdas q̄ ſaluant ex eis. neq; cōclu-
αὐτῶν, ἐξολοθρεῦσαι ἀνασωζομένους ἐξ αὐτῶν. μηδὲ συγ-
das fugientes ex eis in die tribulatiōis: q̄r
κλείσῃς τοὺς φεύγοντας ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, διότι
iuxta dies dn̄i ſup oēs gētes. ſicut feci-
ἐγγὺς ἡ ἡμέρα κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὃν τρόπον ἐποί-
ſti ſic erit tibi. retributio tua reddet
ησας οὕτως ἔσται σοι. τὸ ἀνταπόδομά σου ἀνταποδο-
in caput tuū. q̄r quēadmodū bibiſti ſup
θήσεται εἰς κεφαλήν σου. διότι ὃν τρόπον ἔπιες ἐπὶ τὸ
F mōtē ſctm̄ meū: bibēt oēs gētes vinū. bibent
ὄρος τὸ ἅγιόν μου, πίονται πάντα τὰ ἔθνη οἶνον. πίονται
τ abſorbentur: τ erūt ſicut nō exiſtentes.
καὶ καταποθήσονται, καὶ ἔσονται καθὼς οὐχ ὑπάρχοντες.
in āt mōte ſion erit ſaluatio τ erit ſctm̄. τ poſſidebit
ἐν δὲ τῷ ὄρει σιὼν ἔσται ἡ σωτηρία καὶ ἔσται ἅγιον. καὶ κατα-
domus iacob eos q̄ poſſederunt
κληρονομήσει ὁ οἶκος τοῦ ἰακὼβ τοὺς κατακληρονομήσαντας
ſe: τ erit dom⁹ iacob ignis τ dom⁹ ioſeph
αὐτούς, καὶ ἔσται ὁ οἶκος ἰακὼβ πῦρ καὶ ὁ οἶκος ἰωσὴφ

folīu tuū. Qui dicis in corde tuo: quis detrahet me in terrā? Si exaltatus fueris vt aquila: & ſi iter ſydera poſueris nidū tuū inde detraham te ꝏꝏꝏ dicit dn̄s. Si fures intro iſſent ad te: ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ ſi latrones per noctem: quomodo cōticuiſſes! Nōne furati eſſent ſufficientia ſibi! Si vindemiatores introiſſent ad te nūquid ſaltem racemū reliquiſſent tibi! Quomō ſcrutati ſunt eſau! Inueſtigauerūt abſcōdita ei⁹. Vſq; ad terminū emiſerunt te: oēs viri federis tui illuſerunt tibi. Inualuerunt aduerſum te viri pacis tue. Qui comedūt tecū: ponēt inſidias ſubter te. Non eſt prudētia in eo. Nunqd nō in die illa dicit dn̄s: perdam ſapientes de idumea & prudentiā de mōte eſau. Et timebūt fortes tui a meridie: vt intereat vir de monte eſau. Propter interfectionē & ppter iniqtatem in fratrē tuū iacob operiet te cōfuſio: & peribis in eternū. In die cū ſtares aduerſus eū: qn̄ capiebāt alieni exercitū eius: & extranei igrediebātur portas eius: & ſup hieruſalē mittebāt ſortē: tu quoq; eras q̄ſi vnus ex eis. Et non deſpicies in die fratris tui: in die peregrinationis eius. Et nō letaberis ſup filios iuda in die pditionis eorū: & nō magnificabis os tuū i die anguſtie. Neq; ingredieris portā popli mei in die ruine eoꝝ: neq; deſpicies & tu in malis ei⁹ in die vaſtitatis illi⁹. Et nō emitteris aduerſ⁹ exercitū ei⁹ in die vaſtitatis illius: neq; ſtabis in exitib⁹ vt interficias eos qui fugerit. Et nō cōcludes reliq̄s ei⁹ in die tribulatiōis: qm̄ iuxta eſt dies dn̄i ſup oēs gentes. Sicut feciſti: fiet tibi: retributionē tuā cōuertam in caput tuū. Quō ei bibiſti ſup montē ſctm̄ meū bibēt oēs gētes iugiter: & bibēt: & abſorbebūt: & erūt q̄ſi nō ſit. Et i mōte ſiō erit ſaluatio & erit ſcts. Et poſſidebit domus iacob eos q ſe poſſederāt. Et erit dom⁹ iacob ignis: & domus ioſeph

שבתו אמר בלבו מי יורדני ישב ירד
ארץ: אם תגביה כנשר ואם בין גבה
כוכבים שים קנך משם אורידך כבב שום
נאם יהוה: אם גנבים באו לך קנן בוא
אם שודדי לילה איך נדמיתה שדד דמה
הלא יגנבו דים אם בצרים באו גנב די
לך הלא ישאירו עללות: איך בוא שאר
נחפשו עשו נבעו מצפניו: עד חפש בעה
הגבול שלחוך כל אנשי בריתך צפן גבל
השיאוך יכלו לך אנשי שלמך ברת נשא
לחמך ישימו מזור תחתיך אין שום זור
תבונה בו: הלא ביום ההוא נאם בין
יהוה והאבדתי חכמים מאדום אבד
ותבונה מהר עשו: וחתו גבוריך חתת גבר
תימן למען יכרת איש מהר עשו ימן כרת
מקטל: מחמס אחיך יעקב תכסך כסה
בושה ונכרת לעולם: ביום עמדך עלם
מנגד ביום שבות זרים חילו שבה
ונכרים באו שערו ועל ירושלם בוא
ידו גורל גם אתה כאחד מהם: ואל ידד גרל
תרא ביום אחיך ביום נכרו ואל ראה
תשמח לבני יהודה ביום אבדם ואל שמח
תגדל פיך ביום צרה: אל תבוא גדל פה
בשער עמי ביום אידם אל תרא צור בוא
גם אתה ברעתו ביום אידו ואל רוע
תשלחנה בחילו ביום אידו: ואל שלח
תעמד על הפרק להכרית את עמד
פליטיו ואל תסגר שרידיו ביום פלט סגר
צרה: כי קרוב יום יהוה על כל הגוים שרד קרב
כאשר עשית יעשה לך גמלך עשה
ישוב בראשך: כי כאשר שתיתם שוב שתה
על הר קדשי ישתו כל הגוים
תמיד ושתו ולעו והיו כלוא היו: תמד לוע
ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש היה פלט
וירשו בית יעקב את מורשיהם: ירש
והיה בית יעקב אש ובית יוסף

להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם
ואכלום ולא יהיה שריד לבית
עשו כי יהוה דבר׃ וירשו הנגב
את הר עשו והשפלה את פלשתים
וירשו את שדה אפרים ואת שדה
שמרון ובנימן את הגלעד׃ ונלת גלה
החל הזה לבני ישראל אשר חלל
כנענים עד צרפת וגלת ירושלם
אשר בספרד ירשו את ערי הנגב׃ עיר
ועלו מושעים בהר ציון לשפט את עלה ישע
הר עשו והיתה ליהוה המלוכה׃ היה מלך

flamma: & domus eſau ſtipula. Et ſuccēdētur in eis & deuorabunt eos: & nō erunt reliquie domus eſau: q̄a dn̄s locut⁹ eſt. Et hereditabūt hi q̄ ad auſtrū ſunt montē eſau: & qui in cāpeſtrib⁹ philiſtiim: & poſſidebunt regionē effraim & regionē ſamarie. Et beniamin poſſidebit galaad: & trāſmigratio exercitus hui⁹ filiorum iſrael oīa loca chananeorꝝ vſq̄ ad ſareptā: & trāſmigratio hieruſalē q̄ in boſphoro eſt poſſidebit ciuitates auſtri. Et aſcendēt ſaluatores in montē ſion iudicare montem eſau: & erit dn̄o regnum.
Explicit Abdias ꝓpheta.

flāma. at domus eſau ſtipula. τ ſuccendent in
φλόξ. ὁ δὲ οἶκος ἠσαῦ καλάμη. καὶ ἐκκαυθήσονται εἰς
eum: τ deuorabunt eos: τ nō erit frumētari⁹
αὐτόν, καὶ καταφάγονται αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσαι πυροφόρος
domui eſau. q2 dn̄s locut⁹ eſt. τ poſſidebunt
τῷ οἴκῳ ἠσαῦ. ὅτι κύριος ἐλάλησεν. καὶ κατακληρονομήσουσιν
q̄ in auſtro mōtē eſau. τ q̄ in
οἱ ἐν ναγὲβ τὸ ὄρος τὸ ἠσαῦ. καὶ οἱ ἐν τῇ
cāpeſtri: alienigenas. τ poſſidebunt
σεφηλᾶ, τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ κατακληρονομήσουσιν
mōtē ephraim. τ campū ſamarie τ
τὸ ὄρος τοῦ ἐφραίμ. καὶ τὸ πεδίον σαμαρείας καὶ
beniamin. τ galaad: τ trāſmigratiōis principiū
βενιαμίν. καὶ τὴν γαλαάδ, καὶ τῆς μετοικεσίας ἡ ἀρχὴ
iſtud filijs iſrael tra chananeoꝝ vſq̄ ad ſareptā
αὕτη τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ γῆ τῶν χαναναίων ἕως σαρεπθῶν
τ trāſmigratio hieruſalem vſq̄ ad euphrata. τ poſſidebunt
καὶ ἡ μετοικεσία ἱερουσαλὴμ ἕως εὐφραθά. καὶ κληρονομήσουσιν
auſtrū. τ aſcendent ſalui ex
τὸ ἀγὲβ. καὶ ἀναβήσονται ἀνασωζόμενοι ἐξ
mōte ſion: vt puniāt mōtē eſau: τ erit
ὄρους σιών, τοῦ ἐκδικῆσαι τὸ ὄρος τὸ ἠσαῦ, καὶ ἔσαι
dn̄o regnū.
τῷ κυρίῳ ἡ βασιλεία.

INCIPIT PROLOGVS IN IONAM PROPHETAM.

SAnctum Ionam hebrei affirmāt filiū fuiſſe mulieris vidue ſareptane quē helias propheta mortuū ſuſcitauit: matre poſtea dicēte ad eum. Nunc cognoui: quia vir dei es tu: & verbū dei in ore tuo veritas eſt. Ob hanc etiam cauſam ipm puerū ſic vocauit amathi. Amathi enim in noſtra lingua veritatē ſonat. Et ex eo q̄ verū helias locutus eſt: ille qui ſuſcitatus eſt: filius eſſe dicitur veritatis. Ideo de veritate colūba naſcitur: quia ionas colūbam ſonat. In condēnationem aūt iſrael ionas ad gentes mittitur: q̄ niniue agēte penitentiā illi in malitia perſeuerant. Temporib⁹ quippe hieroboā regis iſrael qui deo derelicto cū populo ſuo in ſamaria idolis ſacrificabat ionam prophetā fuiſſe: quartus liber regū indicat. Is cū prophetia illumināte peccatores ciuitatis niniue dei miſericordiā cōſecuturos videret ne falſa predicare videretur: ad denunciandū interitū eiuſdem ciuitatis ire nolebat. Nam ſicut deus ad abraā de impietate ſodomorū locutus eſt: clamor ſodomorū & gomorreorū peruenit ad me. Ita & de niniue dicitur. eo q̄ aſcenderit clamor malicie ei⁹ ad deū. Et quia ſentētia dei de ſodomis facta: minime reuocata eſt: ita & ionas aduerſum niniuē prolatā ſententiā reuocari nolebat: diuine diſpenſationis ignarus qui ſalutē hominū ad ſe conuertentiū magis vult q̄ꝫ interitū. Hoc illi acciderat q̄d & ſancto heliſeo qui filiū ſunamitidis mulieris mortuū ignorauit. Ideo a conſpectu dei fugere ſe ionas puta bat humanum aliquid paſſus: dicente dauid. Quo ibo a ſpiritu tuo: & quo a facie tua fugiam.

Explicit prologus:
Incipit argumentum.

IOnas columba pulcherrima naufragio ſuo paſſionem domini prefigurans mundum ad penitentiam reuocat: & ſub nomine niniue ſalutem gentibus denunciat.

Explicit argumentum.

IONAS.

Cap. j.

ויהי דבר יהוה אל יונה בן אמתי
לאמר׃ קום לך אל נינוה העיר היה ילך
הגדולה וקרא עליה כי עלתה גדל עלה
רעתם לפני׃ ויקם יונה לברח רעע פנה
תרשישה מלפני יהוה וירד יפו קום
וימצא אניה באה תרשיש ויתן מצא אנה
שכרה וירד בה לבוא עמהם בוא נתן
תרשישה מלפני יהוה׃ ויהוה הטיל טול
רוח גדולה אל הים ויהי סער
גדול בים והאניה חשבה להשבר׃ שבר
וייראו המלחים ויזעקו איש אל ירא
אלהיו ויטלו את הכלים אשר כלה
באניה אל הים להקל מעליהם קלל
ויונה ירד אל ירכתי הספינה ספן

Incipit Ionas propheta
Capitulum. 1.

ET factum eſt verbū dn̄i ad ionam filiū amathi dicens. Surge & vade in niniuē ciuitatē grandem & predica in ea: quia aſcendit malicia eius coram me. Et ſurrexit ionas vt fugeret in tharſis a facie dn̄i. Et deſcendit ioppen & inuenit nauē euntē in tharſis. Et dedit naulum eius & deſcēdit in eam vt iret cum eis in tharſis a facie domini. Domin⁹ autem miſit ventum magnū in mare: & facta eſt tempeſtas magna in mari: & nauis periclitabatur conteri. Et timuerūt naute & clamauerunt viri ad deum ſuum: & miſerūt vaſa que erant in naui in mare: vt alleuiaretur ab eis. Et ionas deſcendit ad interiora nauis:

ΙΩΝΑΣ. Ca. 1.
Et factū ē verbū dn̄i ad ionā filiū
ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν τὸν τοῦ
amathi dicēs: ſurge τ vade in
ἀμαθὶ λέγων, ἀνάσηθι καὶ πορεύθητι εἰς
niniuē ciuitatē magnā: τ ꝓdica in ea q2 aſcēdit
νινευὶ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ ὅτι ἀνέβη
clamor malitie eius ad me. τ ſurrexit ionas
ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρός με. καὶ ἀνέςη ἰωνᾶς
vt fugeret in tharſis a facie dn̄i: τ deſcēdit
τοῦ φυγεῖν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώπου κυρίου, καὶ κατέβη
in ioppen τ iuenit nauē euntem in tharſis:
εἰς ἰόππην καὶ εὗρεν πλοῖον βαδίζον εἰς θαρσεῖς,
τ dedit naulū ſuū τ aſcendit i eam: vt
καὶ ἔδωκεν τὸ ναῦλον αὐτοῦ καὶ ἐνέβη εἰς αὐτό, τοῦ
nauigaret cū eis in tharſis a facie dn̄i.
πλεῦσαι μετ' αὐτῶν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώπου κυρίου.
τ dn̄s ſuſcitauit ſpm̄ in mare: τ facta ē
καὶ κύριος ἐξήγειρεν πνεῦμα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο
tēpeſtas magna in mari: τ nauis periclitabat
κλύδων μέγας ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸ πλοῖον ἐκινδύνευεν
diſſolui. τ timuerūt naute τ clamabāt vnuſquiſq̄
τοῦ διαλυθῆναι. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ναυτικοὶ καὶ ἀνεβόων ἕκαστος
ad deū ſuū: τ iactū fecerunt vaſorum
πρὸς τὸν θεὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκβολὴν ἐποιήσαντο τῶν σκευῶν
q̄ in naui in mare: vt alleuiaret ab eis.
τῶν ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν θάλασσαν, τοῦ κουφισθῆναι ἀπ' αὐτῶν.
ionas āt deſcēdit ad cōcauū nauis:
ἰωνᾶς δὲ κατέβη εἰς τὴν κοίλην τοῦ πλοίου,

τ dormiebat τ ſtertebat. τ acceſſit ad eū
καὶ ἐκάθευδεν καὶ ἔρεγχεν. καὶ προσῆλθεν πρὸς αὐτὸν ὁ
prorëtor. τ dixit ei: q̄d tu ſtertis? ſurge: inuoca
πρωρεύς. καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί σὺ ῥέγχεις; ἀνάσα, ἐπικαλοῦ
deū tuū: vt ſaluet de⁹ nos τ nō
τὸν θεόν σου, ὅπως διασώσῃ ὁ θεὸς ἡμᾶς καὶ οὐ
pereamus. τ dixit vnuſquiſq̄ ad ꝓximū
μὴ ἀπολλώμεθα. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον
ſuum: venite mittam⁹ ſortes: τ ſciam⁹ cuius
αὐτοῦ, δεῦτε βάλωμεν κλήρους, καὶ γνῶμεν τίνος
cauſa malū hoc eſt nobis. τ miſerūt ſortes: τ cecidit
ἕνεκα ἡ κακία αὕτη ἐςὶν ἡμῖν. καὶ ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔπεσεν
ſors ſup ionā: τ dixerūt ad eū: indica
ὁ κλῆρος ἐπὶ ἰωνᾶν. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, ἀπάγγειλον
nobis cui⁹ cauſa malū hoc nobis: q̄d tuū
ἡμῖν τίνος ἕνεκεν τὸ κακὸν τοῦτο ἡμῖν; τί σου
opus eſt. τ vnde venis. τ ex q̄ regiōe.
ἡ ἐργασία ἐςίν. καὶ πόθεν ἔρχῃ. καὶ ἐκ ποίας χώρας.
τ ex q̄ ꝓplo tu es. τ dixit ad eos: ſeruus
καὶ ἐκ ποίου λαοῦ σὺ εἶ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, δοῦλος
dn̄i ego ſum: τ deū celi τ
κυρίου ἐγώ εἰμι, καὶ τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς
terre ego colo: q̄ fecit mare τ
γῆς ἐγὼ σέβομαι, ὃς ἐποίησεν τὴν θάλασσαν καὶ τὴν
aridā. τ timuerūt viri timore magno: τ dixerūt
ξηράν. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβον μέγαν, καὶ εἶπαν
ad eū: q̄d hoc feciſti? q2 cognouerunt
πρὸς αὐτόν, τί τοῦτο ἐποίησας; διότι ἔγνωσαν
viri q2 a facie dn̄i erat fugiēs: q2 nunciauit
οἱ ἄνδρες ὅτι ἐκ προσώπου κυρίου ἦν φεύγων ὅτι ἀπήγγειλεν
eis. τ dixerūt ad eū: q̄d tibi faciem⁹
αὐτοῖς. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, τί σοι ποιήσωμεν
τ deſcet mare a nobis: q2 mare ibat
καὶ κοπάσῃ ἡ θάλασσα ἀφ' ἡμῶν; ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο
τ ſuſcitabat magis fluctū. τ dixit ionas
καὶ ἐξήγειρεν μᾶλλον κλύδωνα. καὶ εἶπεν ἰωνᾶς
ad eos: tollite me τ mittite in mare:
πρὸς αὐτούς, ἄρατέ με καὶ ἐμβάλετε εἰς τὴν θάλασσαν,
τ deſcet mare a vobis: q2 noui ego: q̄d
καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑμῶν, διότι ἔγνωκα ἐγώ, ὅτι
ꝓpt me fluct⁹ ille magn⁹ ſ̄ vos eſt. τ conabātur
δι' ἐμὲ ὁ κλύδων οὗτος μέγας ἐφ' ὑμᾶς ἐςίν. καὶ παρεβιάζοντο
viri vt reuerterent ad terrā. τ nō potuerūt
οἱ ἄνδρες τοῦ ἐπιςρέψαι εἰς τὴν γῆν. καὶ οὐκ ἠδύναντο
q2 mare ibat τ iſurgebat magis
ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο καὶ ἐξεγείρετο μᾶλλον
ſ̄ eos. τ clamauerūt ad dn̄m τ dixerūt: ne
ἐπ' αὐτούς. καὶ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον καὶ εἶπαν, μηδαμῶς
quaſo dn̄e ne pereamus ꝓpt aīam
κύριε μὴ ἀπολοίμεθα ἕνεκεν τῆς ψυχῆς τοῦ
hoīs huius, τ ne des ſup nos ſanguinē iuſtū.
ἀνθρώπου τούτου. καὶ μὴ δῷς ἐφ' ἡμᾶς αἷμα δίκαιον.
q2 tu dn̄e ſicut voluiſti feciſti. τ tulerūt
διότι σὺ κύριε ὃν τρόπον ἐβούλου πεποίηκας. καὶ ἔλαβον
ionā τ miſerūt eū in mare. τ
τὸν ἰωνᾶν καὶ ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ
ſtetit a cōmotiōe ſua. τ timuerunt viri timore
ἔςη ἐκ τοῦ σάλου αὐτῆς. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβῳ
magno dn̄m: τ imolauerūt hoſtias dn̄o
μεγάλῳ τὸν κύριον, καὶ ἔθυσαν θυσίας τῷ κυρίῳ
τ vouerūt vota.
καὶ ηὔξαντο εὐχάς.

Ca. 2.

ET ꝓcepit dn̄s ceto magno: τ deuorauit
Καὶ προσέταξεν κύριος κήτει μεγάλῳ, καὶ κατέπιεν
ionam. τ fuit ionas in ventre ceti
τὸν ἰωνᾶν. καὶ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους
tribus dieb⁹
τρεῖς ἡμέρας

A Mat. 12.c.

& dormiebat ſopore graui. Et acceſſit ad eum gubernator & dixit ei. Quid tu ſopore deprimeris? Surge inuoca deum tuum: ſi forte recogitet deus de nobis & non pereamus. Et dixit vir ad collegā ſuū. Venite & mittamus ſortes: & ſciamus quare hoc malum ſit nobis. Et miſerunt ſortes: & cecidit ſors ſuper ionam. Et dixerunt ad eum. Indica nobis cuius cauſa malum iſtud ſit nobis: quod eſt opus tuum: q̄ terra tua: & quo vadis: vel ex quo poplo es tu? Et dixit ad eos. Hebreus ego ſum: & dn̄m deum celi ego timeo: qui fecit mare & aridam. Et timuerunt viri timore magno: et dixerunt ad eū. Quid hoc feciſti? Cognouerunt enim viri q̄ a facie dn̄i fugeret: quia indicauerat eis ionas: & dixerunt ad eū. Quid faciemus tibi: & ceſſabit mare a nobis? Quia mare ibat & intumeſcebat ſup eos. Et dixit ad eos. Tollite me & mittite in mare: & ceſſabit mare a vobis. Scio enim ego: quoniā ꝓpter me tēpeſtas hec grandis venit ſuper vos. Et remigabant viri vt reuerterentur ad aridam & non valebāt: quia mare ibat & intumeſcebat ſup eos. Et clamauerūt ad dn̄m & dixerunt. Queſumus dn̄e ne pereamus in anima viri iſtius. & ne des ſuper nos ſanguinem innocentem: quia tu dn̄e ſicut voluiſti feciſti. Et tulerunt ionā & miſerunt in mare: & ſtetit mare a feruore ſuo. Et timuerunt viri timore magno dn̄m: & immolauerunt hoſtias domino: & vouerunt vota. 2.
ET preparauit dominus piſcem grandē vt deglutiret ionam. Et erat ionas in ventre piſcis tribus diebus

שכב רדם קרב וישכב וירדם׃ ויקרב אליו רב
החבל ויאמר לו מה לך נרדם
קום קרא אל אלהיך אולי
עשת אבד יתעשת האלהים לנו ולא נאבד׃
ילך נפל ויאמרו איש אל רעהו לכו ונפילה
גרל ידע גורלות ונדעה בשלמי הרעה
מי רוע הזאת לנו ויפלו גורלות ויפל
הגורל על יונה׃ ויאמרו אליו
נגד הגידה נא לנו באשר למי הרעה
לאך הזאת לנו מה מלאכתך ומאין
בוא תבוא מה ארצך ואי מזה עם
אמר אתה׃ ויאמר אליהם עברי אנכי
ואת יהוה אלהי השמים אני ירא
אשר עשה את הים ואת היבשה׃
ירא גדל וייראו האנשים יראה גדולה
עשה ויאמרו אליו מה זאת עשית כי
פנה ידעו האנשים כי מלפני יהוה הוא
נגד ברח כי הגיד להם׃ ויאמרו אליו
עשה שתק מה נעשה לך וישתק הים מעלינו
כי הים הולך וסער׃ ויאמר אליהם
נשא טול שאוני והטילני אל הים וישתק
ידע הים מעליכם כי יודע אני כי
לי בשלי הסער הגדול הזה עליכם׃
חתר שוב ויחתרו האנשים להשיב אל
הלך היבשה ולא יכלו כי הים הולך
קרא וסער עליהם׃ ויקראו אל יהוה
אבד ויאמרו אנה יהוה אל נא נאבדה
נתן בנפש האיש הזה ואל תתן
נקה עלינו דם נקיא כי אתה יהוה
עשה נשא כאשר חפצת עשית׃ וישאו את
טול עמד יונה ויטלהו אל הים ויעמד הים
ירא מזעפו׃ וייראו האנשים יראה
זבח גדולה את יהוה ויזבחו זבח ליהוה
נדר וידרו נדרים׃

Cap. ij.

מנה וימן יהוה דג גדול לבלע את יונה
היה מעה יום ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים

Tex.heb.Jonas.iij.

ושלשה לילות׃ ויתפלל יונה אל יהוה אלהיו ממעי הדגה׃ ויאמר קראתי מצרה לי אל יהוה ויענני מבטן שאול שועתי שמעת קולי׃ ותשליכני מצולה בלבב ימים ונהר יסבבני כל משבריך וגליך עלי עברו׃ ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך אך אוסיף להביט אל היכל קדשך׃ אפפוני מים עד נפש תהום יסבבני סוף חבוש לראשי׃ לקצבי הרים ירדתי הארץ בריחיה בעדי לעולם ותעל משחת חיי יהוה אלהי׃ בהתעטף עלי נפשי את יהוה זכרתי ותבוא אליך תפלתי אל היכל קדשך׃ משמרים הבלי שוא חסדם יעזבו׃ ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה ישועתה ליהוה׃ ויאמר יהוה לדג ויקא את יונה אל היבשה׃

Cap.iij.

ויהי דבר יהוה אל יונה שנית לאמר׃ קום לך אל נינוה העיר הגדולה וקרא אליה את הקריאה אשר אנכי דבר אליך׃ ויקם יונה וילך אל נינוה כדבר יהוה ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים מהלך שלשת ימים׃ ויחל יונה לבוא בעיר מהלך יום אחד ויקרא ויאמר עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת׃ ויאמינו אנשי נינוה באלהים ויקראו צום וילבשו שקים מגדולם ועד קטנם׃ ויגע הדבר אל מלך נינוה ויקם מכסאו ויעבר אדרתו מעליו ויכס שק וישב על האפר׃ ויזעק ויאמר בנינוה מטעם המלך וגדליו

Tráſl.B.Hie.

& tribus noctibus. Et orauit ionas ad dñm deum ſuum de ventre piſcis. Et dixit. Clamaui de tribulatione mea ad dñm & exaudiuit me. De ventre inferi clamaui & exaudiſti vocem meā. Et proieciſti me in profundū in corde maris: & flumen circūdedit me. Oēs gurgites tui & fluctus tui: ſup me tranſierūt. Et ego dixi. Abiectus ſum a cōſpectu oculorū tuorū. Veruntñ rurſus video templū ſanctū tuum. Circūdederūt me aque vſqȝ ad animam: abyſſus vallauit me: pelagus operuit caput meū. Ad extrema montiū deſcendi: terre vectes cōcluſerunt me in eternū: & ſubleuabis de corruptione vitā meā dñe de⁹ me⁹. cū anguſtiaretur in me aīa mea dñi recordatus ſum: vt veniat ad te oratio mea ad tēplū ſanctū tuū. Qui cuſtodiūt vanitates fruſtra miam ſuam derelinquūt. Ego autē in voce laudis īmolabo tibi: quecunqȝ voui reddam pro ſalute domino. Et dixit dominus piſci. Et euomuit ionam in aridam. 3.

Et factū eſt verbum dñi ad ionā ſecūdo dicens. Surge & vade in niniuen ciuitatem magnam & predica in ea predicationem quā ego loquor ad te. Et ſurrexit ionas & abiit in niniuen iuxta verbū domini. Et niniue erat ciuitas magna: itinere trium dierum. Et cepit ionas introire ciuitatē itinere diei vnius: & clamauit & dixit. Adhuc quadraginta dies: & niniue ſubuertetur. Et crediderunt viri niniuite in deo: & predicauerunt ieiunium: & veſtiti ſunt ſaccis a maiore vſqȝ ad minorē. Et peruenit verbum ad regem niniue. Et ſurrexit de ſolio ſuo & abiecit veſtimētū ſuū a ſe: & indutus eſt ſacco & ſedit in cinere: & clamauit & dixit in niniue ex ore regis & principum eius

Tráſ.Gre.lxx.cū interp.latina.

καὶ τρεῖς νύκτας. καὶ προσηύξατο ἰωνᾶς πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους καὶ εἶπεν, ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς κύριον τὸν θεόν μου καὶ εἰσήκουσέ μου. (Ps.119) ἐκ κοιλίας ᾅδου ἤκουσας φωνῆς μου. ἀπέρριψάς με εἰς βάθος καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με, πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ τὰ κύματά σου ἐπ᾿ ἐμὲ διῆλθον. κἀγὼ εἶπον ἀπῶσμαι ἐξ ὀφθαλμῶν σου, ἄρα προσθήσω τοῦ ἐπιβλέψαι πρὸς τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου. περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέ με, ἔδυ ἡ κεφαλή μου εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβην εἰς γῆν ἧς οἱ μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι αἰώνιοι. καὶ ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου κύριε θεέ μου, ἐν τῷ ἐκλείπειν ἀπ᾿ ἐμοῦ τὴν ψυχήν μου, τοῦ κυρίου ἐμνήσθην, καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ ἡ προσευχή μου πρὸς ναὸν ἅγιόν σου, φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευδῆ, ἔλεον αὐτῶν ἐγκατέλιπον. ἐγὼ δὲ μετὰ φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως θύσω σοι, ὅσα ηὐξάμην ἀποδώσω σοι εἰς σωτηρίαν μου τῷ κυρίῳ. καὶ προσετάγη τῷ κήτει καὶ ἐξέβαλε τὸν ἰωνᾶν ἐπὶ τὴν ξηράν.

Interp.: ꝛ trib⁹ noctib⁹. ꝛ orauit ionas ad dñm deū ſuū de ventre ceti ꝛ dixit: clamaui i tribulatiōe mea ad dñm deū meū ꝛ exaudiuit me. de ventre inferni audiſti vocē meā. proieciſti me in profūdū cordis maris: ꝛ flumina circūdederūt me: oēs eleuationes tue ꝛ fluctus tui ſup me trāſierūt. ꝛ ego dixi abiect⁹ ſum ex oculis tuis: profecto adiiciam vt videam templū ſctm̄ tuū. circūfuſa eſt mihi aq̄ vſqȝ ad aīam: abyſſus vallauit me: intrauit caput meū in ſciſſuras mōtiū: deſcendi in terrā cui⁹ vectes eius retinacula ſempiterna: ꝛ aſcendat ex corruptiōe vita mea dñe de⁹ me⁹: cū deficeret a me anima mea: dñi memorat⁹ ſum: ꝛ veniat ad te oratio mea ad tēplū ſctm̄ tuū: q̄ cuſtodiūt vana ꝛ mēdacia: miam ſuā reliquerūt. ego aūt cū voce laudis ꝛ cōfeſſionis immolabo tibi: quecūqȝ voui reddam tibi in ſalutare meū dño. ꝛ preceptū eſt ceto ꝛ eiecit ionā ſup aridā.

Ca.3.

Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν ἐκ δευτέρου λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινευὶ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσθεν, ὃ ἐγὼ λελάληκα πρὸς σέ. καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς καὶ ἐπορεύθη εἰς νινευὶ καθὼς ἐλάλησε κύριος. ἡ δὲ νινευὶ πόλις μεγάλη τῷ θεῷ ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν. καὶ ἤρξατο ἰωνᾶς τοῦ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν πόλιν ὡσεὶ πορείαν ἡμέρας μιᾶς. καὶ ἐκήρυξε καὶ εἶπεν. ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ νινευὶ καταστραφήσεται. καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες νινευὶ τῷ θεῷ, καὶ ἐκήρυξαν νηστείαν, καὶ ἐνεδύσαντο σάκκους ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν καὶ ἕως μικροῦ αὐτῶν. (Mat.12.d. Luce.11.d.) καὶ ἤγγισεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς νινευί. καὶ ἐξανέστη ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ περιείλατο τὴν στολὴν αὐτοῦ ἀφ᾿ ἑαυτοῦ, καὶ ἐνεδύσατο σάκκον καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ. καὶ ἐκηρύχθη ἐν τῇ νινευὶ παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ παρὰ πάντων τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ

Interp.: Et fact⁹ eſt ſmo dñi ad ionā ſecundo dicēs: ſurge ꝛ vade in niniuē ciuitatē magnā: ꝛ p̄dica in ea ſcdm p̄dicationē priorē: quā ego locut⁹ ſum ad te. ꝛ ſurrexit ionas ꝛ abiit in niniuē ſicut locut⁹ eſt dñs. at niniue ciuitas magna deo q̄ſi itineris vie dierū triū. ꝛ cepit ionas ingredi in ciuitatē q̄ſi itinere diei vni⁹. ꝛ p̄dicauit ꝛ dixit. ꝛ adhuc tres dies: ꝛ niniue ſubuertet. ꝛ crediderūt viri niniue deo: ꝛ p̄dicauerūt ieiuniū: ꝛ veſtiti ſunt ſaccis a magno eoꝝ ꝛ vſqȝ ad puū eoꝝ. ꝛ appropiquauit ſmo ad regem niniue. ꝛ ſurrexit de throno ſuo: ꝛ abſtulit ſtolam ſuam a ſeipo: ꝛ indut⁹ ē ſacco ꝛ ſedit in cinere. ꝛ p̄dicatū ē in niniue a rege ꝛ ab oībus magnatib⁹ eius

Tráſla.Gre.lxx.cū interp.lati.

λέγων. οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα μὴ γευσάσθωσαν, μηδὲ νεμέσθωσαν, καὶ ὕδωρ μὴ πιέτωσαν, καὶ περιεβάλοντο σάκκους οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη. καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενῶς. καὶ ἀπέστρεψεν ἕκαστος ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν λέγοντες, (Joel.2.c.) τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ θεὸς καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα; καὶ ἴδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ παρεκλήθη ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ἣ ἐλάλησε τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς καὶ οὐκ ἐποίησεν.

Interp.: dicens. hoīes ꝛ iumēta ꝛ boues ꝛ oues nō guſtent: neqȝ paſcant: ꝛ aquā nō bibant: ꝛ cooptī ſunt ſaccis hoīes ꝛ iumēta. ꝛ clamauerūt ad deū vehemēt. ꝛ reuerſus ē vnuſq̄ſqȝ de via ſua mala: ꝛ iniq̄tate q̄ in manib⁹ eoꝝ dicentes: q̄s ſcit ſi penitētiā aget de⁹ ꝛ reuertet ab ira furoris ſui ꝛ non peream⁹? ꝛ vidit deus opa eoꝝ: q̄ reuerſi ſunt a viis ſuis malis: ꝛ egit penitētiā de⁹ ſup malitia quā locut⁹ ē vt faceret eis ꝛ nō fecit.

Ca.4.

Καὶ ἐλυπήθη ἰωνᾶς λύπην μεγάλην, καὶ συνεχύθη. καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον καὶ εἶπεν, ὦ κύριε. οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου εἰσὶν ἔτι ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου. διὰ τοῦτο προέφθασα φυγεῖν εἰς θαρσεῖς, διότι ἔγνων ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις. (Ps.85.) καὶ νῦν δέσποτα κύριε λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ᾿ ἐμοῦ. (Joel.2. 3.Re.19.) ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με μᾶλλον ἢ ζῆν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνᾶς ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐκάθισε κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ σκηνήν. καὶ ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς ἐν σκιᾷ, ἕως ἀπίδῃ τί ἔσται τῇ πόλει. καὶ προσέταξε κύριος ὁ θεὸς κολοκύνθῃ, καὶ ἀνέβη ὑπὲρ κεφαλῆς ἰωνᾶ, τοῦ συσκιάζειν αὐτῷ, καὶ περισκέπειν αὐτὸν ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτοῦ. καὶ ἐχάρη ἰωνᾶς ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ χαρὰν μεγάλην. καὶ προσέταξεν ὁ θεὸς σκώληκι ἑωθινῇ ἐπαύριον. καὶ ἐπάταξε τὴν κολόκυνθαν καὶ ἐξηράνθη. καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, καὶ προσέταξε ὁ θεὸς πνεύματι καύσωνος συγκαίοντι, καὶ ἐπάταξεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἰωνᾶ, καὶ ὀλιγοψύχει καὶ ἀπελέγετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, καλόν μοι τὸ ἀποθανεῖν ἢ ζῆν. καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύπησαι σὺ ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ; καὶ εἶπε σφόδρα λελύπημαι ἐγὼ ἕως θανάτου. καὶ εἶπε κύριος. σὺ ἐφείσω ὑπὲρ τῆς

Interp.: Et cōtriſtat⁹ ē ionas triſticia grādi: ꝛ cōfuſus eſt. ꝛ orauit ad dñm ꝛ ait: o dñe. nōne iſti ſmones mei ſunt adhuc exīte me in terra mea. pꝛopterea preueni fugere in tharſis: qz cognoui qꝺ miſericors ꝛ miſerator patiens ꝛ multe miſerationis ꝛ agens penitētiā ſup malitiis. ꝛ nūc domīator dñe tolle aīam meā a me. qz bonū mori me magis quā viuere. ꝛ dixit dñs ad ionā: ſi vehemēt cōtriſtat⁹ ē tu. ꝛ egreſſ⁹ ē ionas ex ciuitate ꝛ ſedit ꝯ orientē ꝛ fecit ſibi tabernaculū. ꝛ ſedit ſub eo i ūbra. donec videret qꝺ erit ciuitati. ꝛ p̄cepit dñs deus cucurbite: ꝛ aſcendit ſup caput ione: vt obūbraret eū: ꝛ ptegeret eū a malis ſuis. ꝛ letat⁹ ē ionas ſup cucurbita gaudio magno. ꝛ p̄cepit de⁹ vermi matutino i craſtinū. ꝛ pcuſſit cucurbitā ꝛ arefacta ē: ꝛ fact⁹ ē cū oriret ſol: ꝛ p̄cepit de⁹ ſpiritui ardoris vrenti: ꝛ pcuſſit ſol ſup caput ione: ꝛ anguſtiabat ꝛ relinq̄bat aīa ſua. ꝛ dixit: bonū mihi mori quā viuere. ꝛ dixit dñs ad ionā: ſi valde cōtriſtat⁹ es tu ſup cucurbitā: ꝛ ait valde cōtriſtat⁹ ſum ego vſqȝ ad mortē. ꝛ dixit dñs. tu pepcīſti ſup

Tráſla.B.Hie.

dicens. Homines & iumenta & boues & pecora non guſtent quicq̄: nec paſcantur: & aquam non bibant: & operiantur ſaccis homīes & iumēta & clament ad deum in fortitudine: & cōuertatur vir a via ſua mala & ab iniqtate que eſt in manibus eorum. Quis ſcit ſi cōuertatur & ignoſcat deus: & reuertatur a furore ire ſue: & non peribimus? Et vidit deus opera eorū: quia cōuerſi ſunt de via ſua mala: & miſertus eſt ſuper maliciā quā locutus fuerat vt faceret eis: & non fecit. 4.

Et afflictus eſt ionas afflictione magna & iratus eſt & orauit ad dñm & dixit. Obſecro dñe: numqd nō hoc eſt vbū meū cū adhuc eſſē in terra mea. Propter hoc pꝛeoccupaui vt fugerē in tarſis. Scio enī quia tu deus clemēs & miſericors es: patiēs & multe miſerationis: & ignoſcens ſuꝑ maliciā. Et nūc dñe tolle queſo aīam meā a me: qꝛ melior ē mihi mors q̄ꝫ vita. Et dixit dñs. Putaſne bene iraſceris tu? Et egreſſus eſt ionas de ciuitate: & ſedit contra orientē ciuitatis. Et fecit ſibimet vmbraculum ibi: & ſedebat ſubter illud in vmbra donec videret qꝺ accideret ciuitati. Et p̄parauit dñs deus hederam & aſcēdit ſup caput ione vt eſſet vmbra ſup caput eius & pꝛotegeret eū. Laborauerat enī. Et letatus eſt ionas ſuper hedera leticia magna. Et parauit deus vermem aſcenſu diluculi in craſtinū. Et percuſſit hederam & exaruit. Et cū ortus fuiſſet ſol precepit deus vēto calido & vrēti & percuſſit ſol ſuper caput ione: & eſtuabat. Et petiuit anime ſue vt moreretur. Et dixit. Melius eſt mihi mori q̄ꝫ viuere. Et dixit deus ad ionā. Putaſne bene iraſceris tu ſuper

Tex.heb.Jonas.iij.

לאמר האדם והבהמה הבקר והצאן אל יטעמו מאומה אל ירעו ומים אל ישתו׃ ויתכסו שקים האדם והבהמה ויקראו אל אלהים בחזקה וישבו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם׃ מי יודע ישוב ונחם האלהים ושב מחרון אפו ולא נאבד׃ וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וינחם האלהים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה׃

Cap.iiij.

וירע אל יונה רעה גדולה ויחר לו׃ ויתפלל אל יהוה ויאמר אנה יהוה הלוא זה דברי עד היותי על אדמתי על כן קדמתי לברח תרשישה כי ידעתי כי אתה אל חנון ורחום ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה׃ ועתה יהוה קח נא את נפשי ממני כי טוב מותי מחיי׃ ויאמר יהוה ההיטב חרה לך׃ ויצא יונה מן העיר וישב מקדם לעיר ויעש לו שם סכה וישב תחתיה בצל עד אשר יראה מה יהיה בעיר׃ וימן יהוה אלהים קיקיון ויעל מעל ליונה להיות צל על ראשו להציל לו מרעתו וישמח יונה על הקיקיון שמחה גדולה׃ וימן האלהים תולעת בעלות השחר למחרת ותך את הקיקיון וייבש׃ ויהי כזרח השמש וימן אלהים רוח קדים חרישית ותך השמש על ראש יונה ויתעלף וישאל את נפשו למות ויאמר טוב מותי מחיי׃ ויאמר אלהים אל יונה ההיטב חרה לך על

Pᵃtiua.heb. Tex.heb. Michę.j. Traſl. B. Hie. Traſ. Gre. lxx. cū interp. latina.

הקיקיון ויאמר היטב חרה לי
עד מות׃ ויאמר יהוה אתה חסת חוס
על הקיקיון אשר לא עמלת
בו ולא גדלתו שבן לילה היה בנה
ובן לילה אבד׃ ואני לא אחוס חוס
על נינוה העיר הגדולה אשר גדל
יש בה הרבה משתים עשרה רבה
רבו אדם אשר לא ידע בין רבב
ימינו לשמאלו ובהמה רבה׃ ימן

hederam. Et dixit: Bene iraſcor vſq; ad mortē. Et dixit dominus. Tu doles ſuper hederam in qua non laboraſti neq; feciſti vt creſceret que ſub vna nocte nata eſt: & ſub vna nocte periit. & ego non parcam niniue ciuitati magne: in qua ſunt pluſq; centum viginti milia hominū qui nō ſciunt quid ſit inter dexteram & ſiniſtrā ſuā & iumenta multa.

Explicit Ionas ppheta.

cucurbita pro q̄ nō laboraſti ſup ea neq;
κολοκύνθης ὑπὲρ ἧς οὐκ ἐκακοπάθησας ἐπ' αὐτῇ οὐδὲ
enutriſti eam. q̄ ſub nocte nata ē ⁊ ſub nocte periit:
ἐξέθρεψας αὐτήν. ἣ ὑπὸ νύκτα ἐγενήθη καὶ ὑπὸ νύκτα ἀπώ-
ego aūt nō parcā ſup niniue ciuitate
λετο, ἐγὼ δὲ οὐ φείσομαι ὑπὲρ νινευὶ τῆς πόλεως
magna in q̄ hitant plures q̄ duodecī decē
τῆς μεγάλης ἐν ᾗ κατοικοῦσι πλείους ἢ δώδεκα μυ-
milia viroꝝ: qui nō cognouerūt dexterā ſuā ne
ριάδες ἀνδρῶν, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν οὐ-
q; ſiniſtrā ⁊ iumēta multa.
δὲ ἀριστερὰν καὶ κτήνη πολλά.

INCIPIT PROLOGVS IN MICHEAM PROPHETAM.

Temporibus ioathe & achaz & ezechie regū iuda: micheā prophetam ob hanc prophetiā ſpirituſancto repletū fuiſſe lectio ipſa demonſtrat. Sed de ſupradicto numero regū ioathā & ezechiam deo ob religionē placuiſſe: hiſtoria libri quarti regū: & ſecūdi paralipomenō indicat. Achaz vero relicto deo: idola ſamarie quibus etiā filios ſuos in ſacrificiū igni cōcremandos obtulerat coluiſſe conſtat. Quāobrem deus ſamariā que reges iſrl' & iuda ſimulachrorū ſuperſtitione fefellerat increpās indignatione ſuam in eam proceſſurā cōminatus eſt. Populo ēt iſrael preuaricatori: & principibus eius: qui eundē populū fallaci ſuaſione ad colenda idola impulerant verbis in ſequentibus captiuitatem & interitum affuturum denunciauit.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Micheas demoraſthi coheres xp̄i vaſtationem annunciat filie latronis & obſidionem ponit contra eam: quia maxillam percuſſerit iudicis iſrael.

Explicit argumentum.

Incipit Micheas ppheta.

Capitulum i.

MICHEAS
ΜΗΧΑΙΑΣ. Ca. i.

Cap. i.

דבר יהוה אשר היה אל מיכה
המרשתי בימי יותם אחז יחזקיה יום
מלכי יהודה אשר חזה על שמרון
וירושלם׃ שמעו עמים כלם
הקשיבי ארץ ומלאה ויהי אדני קשב היה
יהוה בכם לעד אדני מהיכל עוד היכל
קדשו׃ כי הנה יהוה יצא ממקומו קום
וירד ודרך על במותי ארץ׃ ונמסו במה מסס
ההרים תחתיו והעמקים יתבקעו בקע
כדונג מפני האש כמים מגרים דנג פנה
במורד׃ בפשע יעקב כל זאת נגר ירד
ובחטאות בית ישראל מי פשע
יעקב הלוא שמרון ומי במות
יהודה הלוא ירושלם׃ ושמתי שום
שמרון לעי השדה למטעי כרם עיי נטע
והגרתי לגי אבניה ויסדיה אגלה׃ גיא
וכל פסיליה יכתו וכל אתנניה גלה פסל
ישרפו באש וכל עצביה אשים כתת תנה
שממה כי מאתנן זונה קבצה שרף שום
תנה זנה

Verbum dñi quod factū eſt ad micheam moraſthitem in diebus ioathā: achaz & ezechie regum iuda: quod vidit ſuper ſamariam & hieruſalē. Audite populi omnes: & attendat terra & plenitudo eius: & ſit dñs deus vobis in teſtem: dñs in tēplo ſancto ſuo. Quia ecce dñs egredietur de loco ſuo: & deſcendet & calcabit ſup excelſa terre. Et conſumentur montes ſubtus eum: & valles ſcindentur ſicut cera a facie ignis: ſicut aque que decurrūt in preceps. In ſcelere iacob omne iſtud: & in peccatis domus iſrael. Quod ſcelus iacob? Nonne ſamaria? Et que excelſa iude? Nonne hieruſalē? Et ponam ſamariā q̄ſi aceruū lapidū in agro cū plantatur vinea: & detrahā in vallē lapides ei⁹. Et fundamēta ei⁹ reuelabo: & oīa ſculptilia ei⁹ cōcidētur. Et oēs mercedes ei⁹ cōburētur igne & oīa idola ei⁹ ponā in pditionē: q̄a de mercedib⁹ meretricis cōgregata ſunt:

Et factū ē verbū dñi ad micheam mo
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μιχαίαν τὸν μω-
raſthitē in dieb⁹ ioathā ⁊ achaz ⁊ ezechie
ρασθίτην ἐν ἡμέραις ἰωάθαμ καὶ ἄχαζ καὶ ἐζεκί-
regū iuda: de qb⁹ vidit de ſamaria ⁊ de
ου βασιλέων ἰούδα, ὑπὲρ ὧν ἴδεν περὶ σαμαρείας καὶ περὶ
hieruſalem. audite ppli oēs ſmones: attendat
ἱερουσαλήμ. ἀκούσατε λαοὶ πάντες λόγους, προσεχέτω
terra ⁊ oēs q̄ in ea: ⁊ erit dñs de⁹ in vobis in teſti
ἡ γῆ καὶ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ, καὶ ἔσται κς ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν εἰς μαρ-
moniū dñs ex domo ſctā ſua. q2 ecce dñs egredit
τύριον κς ἐξ οἴκου ἁγίου αὐτοῦ. διότι ἰδοὺ κύριος ἐκπορεύεται Eſai. 25.d.
de loco ſuo: ⁊ deſcendet ⁊ aſcendet ſup
ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ καταβήσεται καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ τὰ
excelſa terre: ⁊ cōmouebunt mōtes ſubter eū: ⁊
ὕψη τῆς γῆς, καὶ σαλευθήσεται τὰ ὄρη ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, καὶ
valles tabeſcent ſicut tabeſcit cera a facie
αἱ κοιλάδες τακήσονται ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώ-
ignis: ⁊ ſicut aqua pfluens in deſcēſu:
που πυρός, καὶ ὡς ὕδωρ καταφερόμενον ἐν καταβά-
ppt ipietatē iacob oīa hec: ⁊ ppt pecca
σει. διὰ ἀσέβειαν ἰακὼβ πάντα ταῦτα, καὶ διὰ ἁμαρ-
tum dom⁹ iſrael. q̄ ipietas iacob: nōne tu ſama
τίαν οἴκου ἰσραήλ. τίς ἀσέβεια ἰακώβ, οὐχὶ σαμά-
ria: ⁊ qd peccatū dom⁹ iuda: nōne hieruſalem? 3. 5. d.
ρεια; καὶ τίς ἡ ἁμαρτία οἴκου ἰούδα, οὐχὶ ἱερουσαλήμ;
⁊ ponā ſamariā in pomoꝝ cuſtodiā agri. ⁊ in
καὶ θήσομαι σαμάρειαν εἰς ὀπωροφυλάκιον ἀγροῦ. καὶ εἰς
plātatione vinee: ⁊ detraham in voraginē lapides
φυτείαν ἀμπελῶνος, καὶ κατασπάσω εἰς χάος τοὺς λίθους
eius ⁊ fundamēta ei⁹ reuelabo. ⁊ cuncta ſcul
αὐτῆς καὶ τὰ θεμέλια αὐτῆς ἀποκαλύψω. καὶ πάντα τὰ γλυ-
ptilia ei⁹ euertent: ⁊ oēs mercedes e
πτὰ αὐτῆς κατασκάψουσι, καὶ πάντα τὰ μισθώματα αὐ-
ius cōburent igni: ⁊ cuncta idola ei⁹ ponam
τῆς ἐμπρήσουσι πυρί, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα αὐτῆς θήσομαι
in pditionē: q2 ex mercedib⁹ fornicatiōis cōgregauit:
εἰς ἀφανισμόν, διότι ἐκ μισθωμάτων πορνείας συνήγαγεν,

Traſla. Gre. lxx. cū interp. lati. Traſla. B. Hie. Tex. heb. Michę. ij. Pᵃtiua. heb.

⁊ ex mercedib⁹ fornicarie deſtruxit. ppt hoc
καὶ ἐκ μισθωμάτων πόρνης κατέστρεψεν. ἕνεκεν τούτου
planget ⁊ lugebit: ibit diſcalciata ⁊ nu
κόψεται καὶ θρηνήσει, πορεύσεται ἀνυπόδετος καὶ γυμ-
da faciet planctū ſicut draconum: ⁊ luctū q̄ſi fi
νή, ποιήσεται κοπετὸν ὡς δρακόντων, καὶ πένθος ὡς θυ-
liaꝝ ſirenarū: q2 obtinuit plaga eius: q2
γατέρων σειρήνων, ὅτι κατεκράτησεν ἡ πληγὴ αὐτῆς, διότι
venit vſq; ad iudā. tetigit vſq; ad portā ppli mei ī hieru
ἦλθεν ἕως ἰούδα. καὶ ἥψατο ἕως πύλης λαοῦ μου ἐν ἱερου-
ſalem. q̄ in geth nō magnificemini: ⁊ q̄ in bachim nō
σαλήμ. οἱ ἐν γὲθ μὴ μεγαλύνεσθε, καὶ οἱ ἐν βακεὶμ μὴ
reedificetis. de domo deriſum terrā aſpergite.
ἀνοικοδομεῖτε. ἐξ οἴκου καταγέλωτα γῆν καταπάσα-
deriſum vſm hitantes bene ciui
σθε. καταγέλωτα ὑμῶν κατοικοῦσα καλῶς τὰς πό-
tates eius: nō eſt egreſſa hitatrix ſenan. plangite
λεις αὐτῆς, οὐκ ἐξῆλθεν κατοικοῦσα σεννάν. κόψασθε
domū q̄ eſt iuxta eā. accipiet ex vobis plagā doloris.
οἶκον ἐχόμενον αὐτῆς. λήψεται ἐξ ὑμῶν πληγὴν ὀδύνης.
q̄s cepit in bona q̄ hitat in dolorib⁹: q2 de
τίς ἤρξατο εἰς ἀγαθὰ κατοικούσῃ ἐν ὀδύναις, ὅτι κα-
ſcēderūt mala a dño in portis hieruſalem.
τέβη κακὰ παρὰ κυρίου ἐπὶ πύλας ἱερουσαλήμ.
ſonit⁹ curruū ⁊ equitantium hitans. lachis
ψόφος ἁρμάτων καὶ ἱππευόντων κατοικοῦσα. λαχὶς
pinceps peccati eſt filie ſion. q2 in te in
ἀρχηγὸς ἁμαρτίας ἐστὶν τῇ θυγατρὶ σιών. ὅτι ἐν σοὶ εὑ-
uēte ſunt ipietates iſrael: ideo dabit emiſſari
ρέθησαν ἀσέβειαι ἰσραήλ, διὰ τοῦτο δώσει ἐξαποστελ-
os vſq; ad hereditatē geth. domos vanas fruſtra
λομένους ἕως κληρονομίας γέθ. οἴκους ματαίους εἰς κενὸν
fuerit regibus iſrael donec heredes addu
ἐγένοντο τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραὴλ ἕως τοὺς κληρονόμους ἀγά-
cant tibi hitans lachis hereditas tua vſq; ad odo
γωσίν σοι κατοικοῦσα λαχὶς κληρονομία σου. ἕως ὀδο-
lam veniet gl'ia filie iſrael. decaluare ⁊ tōdere
λλὰμ ἥξει δόξα τῆς θυγατρὸς ἰσραήλ. ξύρησαι καὶ κεῖραι
ſup filios delicatos tuos. dilata caluiti
ἐπὶ τὰ τέκνα τὰ τρυφερά σου. ἐμπλάτυνον τὴν ξύρη-
tiū tuū ſicut aqla: qm captiui ducti ſunt ex te.
σίν σου ὡς ἀετός, ὅτι ᾐχμαλωτεύθησαν ἀπὸ σοῦ. Ca. 2.
Fuerūt cogitātes labores ⁊ operātes mala
Ἐγένοντο λογιζόμενοι κόπους καὶ ἐργαζόμενοι κακὰ
in cubilib⁹ ſuis. ⁊ ſimul cū die cōſumabāt ea.
ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν. καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν αὐ-
q2 nō leuauerūt ad dñm manus ſuas.
τά. διότι οὐκ ἦραν πρὸς τὸν κύριον τὰς χεῖρας αὐτῶν.
⁊ deſiderabāt agros: ⁊ diripiebāt pupillos: ⁊ do
καὶ ἐπεθύμουν ἀγρούς, καὶ διήρπαζον ὀρφανούς, καὶ οἴ-
mos opprimebant: ⁊ diripiebāt virū ⁊ domū
κους κατεδυνάστευον. καὶ διήρπαζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον
eius virū ⁊ hereditatē eius. ppterea
αὐτοῦ, ἄνδρα καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο
hec dicit dñs: ecce ego cogito ſup tribū
τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ λογίζομαι ἐπὶ τὴν φυλὴν
iſtam mala de qb⁹ nō auferatis colla vr̄a:
ταύτην κακὰ ἐξ ὧν οὐ μὴ ἄρητε τοὺς τραχήλους ὑμῶν,
⁊ non ambuletis erecti: q2 tps malū eſt. in
καὶ οὐ μὴ πορευθῆτε ὀρθοί, ὅτι καιρὸς πονηρός ἐστιν. ἐν
die illa. ſumetur ſup vos parabola ⁊ plā
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ληφθήσεται ἐφ' ὑμᾶς παραβολὴ καὶ θρη-
getur planct⁹ in cantico dicētiū: miſeria vaſta
νηθήσεται θρῆνος ἐν μέλει λεγόντων, ταλαιπωρίᾳ ἐτα-
ti ſumus. pars ppli demēſa eſt funiculo: ⁊ nō
λαιπωρήσαμεν. μερὶς λαοῦ κατεμετρήθη σχοινίῳ, καὶ οὐκ
erat q̄ phiberet eā vt auerteret illū. agri nr̄i
ἦν ὁ κωλύων αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι αὐτό. οἱ ἀγροὶ ὑμῶν
diuiſi ſunt. ppt hoc nō erit mittens funiculū in
διεμερίσθησαν. διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται ὁ βάλλων σχοινίον ἐν
hereditatem eccleſia dñi. ne flete
κλήρῳ ἐν ἐκκλησίᾳ κυρίου. μὴ δακρύετε

et vſq; ad mercedē meretricis reuertetur. Sup hoc plangam & vlulabo vadam ſpoliatus & nudus. Faciā planctū velut draconū: & luctū quaſi ſtruthionū: quia deſperata eſt plaga eius: quia venit vſq; ad iudā: tetigit portam populi mei vſq; ad hieruſalē. In geth nolite annunciare: lachrymis ne ploretis. In domo pulueris puluere vos cōſpergite: & trāſite vobis habitatio pulchra: confuſa ignominia. Nō eſt egreſſa que habitat in exitu. Planctū domus vicina accipiet ex vobis q̄ ſtetit ſibimet: quia infirmata eſt in bonū q̄ habitat in amaritudinibus. Quia deſcēdit malū a dño in portā hieruſalē: tumult⁹ q̄drige ſtuporis habitanti lachis. Principium peccati eſt filie ſion: quia in te inuenta ſunt ſcelera iſrael. Propterea dabit emiſſarios ſup hereditatē geth: domos mēdacii in deceptionem regibus iſrael. Adhuc heredem adducam tibi q̄ habitas in mareſa: vſq; ad odollam veniet gloria iſrael. Decaluare & tondere ſup filios deliciarū tuarum: dilata caluitiū tuū ſicut aquila: quoniam captiui ducti ſunt ex te. 2.

Ve qui cogitatis inutile & operamini malū in cubilibus vr̄is. In luce matutina faciūt illud: quoniam cōtra deū eſt manus eorum. Et cōcupierunt agros & violēter tulerūt & rapuerūt domos: & calūniabantur virū & domū eius: virū & hereditatē eius. Idcirco hec dicit dñs. Ecce ego cogito ſuper familiam iſtam malū vnde nō auferetis colla veſtra: & nō ambulabitis ſupbi: quoniam tēpus peſſimū eſt. In die illa ſumetur ſup vos parabola: & cantabitur canticū cū ſuauitate dicentiū. Depopulatione vaſtati ſum⁹. Pars populi mei cōmutata eſt. Quōmodo recedit a me: cum reuertatur qui regiones noſtras diuidat. Propter hoc nō erit tibi mittens funiculum ſortis in cetu dñi. Ne loquamini

ועד אתנן זונה ישובו׃ על זאת שוב
אספדה ואילילה אילכה שילל ספד ילל
וערום אעשה מספד כתנים ואבל ילך שלל
כבנות יענה׃ כי אנושה מכותיה עשה ספד
כי באה עד יהודה נגע עד שער תנן בנה
עמי עד ירושלם׃ בגת אל תגידו ענה אנש
בכו אל תבכו בבית לעפרה עפר נכה בוא
התפלשתי׃ עברי לכם יושבת נגד בכה
שפיר עריה בשת לא יצאה פלש ישב
יושבת צאנן מספד בית האצל שפר ערה
יקח מכם עמדתו׃ כי חלה לטוב בוש יצא
יושבת מרות כי ירד רע מאת יהוה ספד לקח
לשער ירושלם׃ רתם המרכבה רוע
לרכש יושבת לכיש ראשית רכב
חטאת היא לבת ציון כי בך נמצאו
פשעי ישראל׃ לכן תתני שלוחים מצא
על מורשת גת בתי אכזיב לאכזב נתן ירש
למלכי ישראל׃ עד הירש אבי בית כזב
לך יושבת מרשה עד עדלם עוד בוא
יבוא כבוד ישראל׃ קרחי וגזי
על בני תענוגיך הרחבי קרחתך בוא כבד
כנשר כי גלו ממך׃ גזז ענג
רחב גלה
מן

Cap. ij.

הוי חשבי און ופעלי רע על
משכבותם באור הבקר יעשוה רוע שכב
כי יש לאל ידם׃ וחמדו שדות עשה אול
וגזלו ובתים ונשאו ועשקו גבר שדה
וביתו ואיש ונחלתו׃ לכן כה אמר
יהוה הנני חשב על המשפחה
הזאת רעה אשר לא תמישו שפחה
משם צואריכם ולא תלכו רוע
רומה כי עת רעה היא׃ ביום ההוא מוש צור
ישא עליכם משל ונהה נהי נהיה ילך
אמר שדוד נשדנו חלק עמי נשא נהה
ימיר איך ימיש לי לשובב שדינו שדד
יחלק׃ לכן לא יהיה לך משליך מור
חבל בגורל בקהל יהוה׃ אל תטיפו חלק שלך
גרל

יטיפון לא יטפו לאלה לא יסג
כלמות׃ האמור בית יעקב הקצר
רוח יהוה אם אלה מעלליו הלוא
דברי ייטיבו עם הישר הולך׃
ואתמול עמי לאויב יקומם
ממול שלמה אדר תפשטון
מעברים בטח שובי מלחמה׃ נשי
עמי תגרשון מבית תענגיה מעל
עלליה תקחו הדרי לעולם׃ קומו
ולכו כי לא זאת המנוחה בעבור
טמאה תחבל וחבל נמרץ׃ לו
איש הלך רוח ושקר כזב אטף
לך ליין ולשכר והיה מטיף העם
הזה׃ אסף אאסף יעקב כלך
קבץ אקבץ שארית ישראל יחד
אשימנו כצאן בצרה כעדר
בתוך הדברו תהימנה מאדם׃ עלה
הפרץ לפניהם פרצו ויעברו
שער ויצאו בו ויעבר מלכם
לפניהם ויהוה בראשם׃
ואמר שמעו נא ראשי

Cap. iii.

יעקב וקציני בית ישראל הלוא
לכם לדעת את המשפט׃ שנאי טוב
ואהבי רעה גזלי עורם מעליהם
ושארם מעל עצמותם׃ ואשר אכלו
שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו
ואת עצמתיהם פצחו ופרשו
כאשר בסיר וכבשר בתוך קלחת׃
אז יזעקו אל יהוה ולא יענה אותם
ויסתר פניו מהם בעת ההיא כאשר
הרעו מעלליהם׃ כה אמר יהוה על
הנביאים המתעים את עמי
הנשכים בשניהם וקראו שלום
ואשר לא יתן על פיהם וקדשו
עליו מלחמה׃ לכן לילה לכם מחזון
וחשכה לכם מקסם ובאה השמש

loquētes. Non stillabit sup istos: nō cōprehendet cōfusio dicit domus iacob. Nunqd abbreuiatus est spūs dñi: aut tales sunt cogitatiōes eius? Nōne verba mea bona sunt cū eo qui recte graditur? Et ecōtrario ppls me⁹ in aduersariū cōsurrexit. Desuper tunicam palliū sustulistis: & eos qui transibāt simpliciter cōuertistis in bellū. Mulieres populi mei eiecistis de domo delitiarū suaꝶ: a paruulis earū tulistis laudē meā in perpetuū. Surgite & ite: qa nō habetis hic requiem. Propter immūdiciā eius corrūpetur putredine pessima. Vtinā non essem vir habens spiritū: & mēdaciū potius loqrer. Stillabo tibi in vinū & in ebrietatē: & erit sup quē stillatur ppls iste. Cōgregatione cōgregabo iacob totum te: in vnū cōducā reliqas israel. Pariter ponā illū qsi gregē in ouili: qsi pecus in medio caularum. Tumultuabūtur a multitudine hoīm. Ascendet enī pandēs iter ante eos. Diuidet & transibūt portā: & egredietur p eā. Et transibit rex eorū corā eis: & dñs in capite eoꝶ.

3. Et dixi. Audite principes iacob & duces domus israel. Nunquid non vestrū est scire iudiciū? q odio habetis bonum & diligitis malū: qui violēter tollitis pelles eorū desup eis: & carnē eorū desup ossib⁹ eorū. Qui comederūt carnē popli mei: & pellē eorū desup excoriauerunt: & ossa eorū cōfregerūt & concīderūt sicut in lebete: & qsi carnē in medio olle. Tunc clamabūt ad dñm & non exaudiet eos: & abscondet faciē suā ab eis in tēpore illo: sicut neqter egerūt adinuētionib⁹ suis. Hec dicit dñs super prophetas qui seducūt populum meum: qui mordent dentibus suis & predicāt pacem. et si qs nō dederit i ore eorū quippiā: sanctificāt sup eū pliū. Propterea nox vobis p visiōe erit: & tenebre vobis p diuinatione. Et occūbet sol

lachrymis: neq plorent sup his. nō abijciet
δάκρυσιν, μηδὲ δακρυέτωσαν ἐπὶ τούτοις. οὐκ ἀπώ-
opprobria q dicit dom⁹ iacob ꝓuocauit spm
σεται ὀνείδη ὁ λέγων οἶκος ἰακώβ. παρώργισεν τὸ πνεῦ-
dñi: si hec adinuentiones ei⁹ sunt: nōne sermões
μα κυρίου, εἰ ταῦτα ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐστιν, οὐχὶ οἱ λόγοι
ei⁹ boni cum eo ꝛ recti ābulauerūt: ꝛ prius
αὐτοῦ καλοὶ μετ' αὐτοῦ καὶ ὀρθοὶ πεπόρευνται; καὶ ἔμπροσθεν
ppls me⁹ restitit in inimicitiā cōtra pacē eius.
ὁ λαός μου κατέστη εἰς ἔχθραν κατέναντι τῆς εἰρήνης αὐτοῦ. C
pellē ei⁹ excoriauerūt vt auferrent spem cō-
τὴν δορὰν αὐτοῦ ἐξέδειραν τοῦ ἀφελέσθαι ἐλπίδα συν-
tritionē belli. duces ppli mei pijcientur
τριμμὸν πολέμου. ἡγούμενοι λαοῦ μου ἀπορριφήσονται
de domib⁹ delitiaꝶ suaꝶ. ppt malas adinuētio-
ἐκ τῶν οἴκων τρυφῆς αὐτῶν. διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύ-
nes suas eiecti sunt. appinqte mōtib⁹ eternis: sur-
ματα αὐτῶν ἐξώσθησαν. ἐγγίσατε ὄρεσιν αἰωνίοις, ἀνά-
ge ꝛ ambula: qz nō est tibi ipi requies ꝓ-
στηθι καὶ πορεύου, ὅτι οὐκ ἔστιν σοι αὐτὴ ἀνάπαυσις ἕνε-
pter immundiciam. corrupti estis corruptiōe: fugistis ne-
κεν ἀκαθαρσίας. διεφθάρητε φθορᾷ, κατεδιώχθητε οὐ-
mine psequente. spūs statuit mendaciū. stillauit tibi
δενὸς διώκοντος. πνεῦμα ἔστησεν ψεῦδος. ἐστάλαξέν σοι
in vinū ꝛ in ebrietatē. ꝛ erit tibi de stilla
εἰς οἶνον καὶ εἰς μέθυσμα. καὶ ἔσται σοι ἐκ τῆς σταγόνος τοῦ
ppli huius. cōgregat⁹ cōgregabitur iacob. cū
λαοῦ τούτου. συναγόμενος συναχθήσεται ἰακώβ. σὺν
oībus suscipiēs suscipiam ipos reliquos
πᾶσιν ἐκδεχόμενος δέξομαι αὐτοὺς τοὺς καταλοίπους
dom⁹ israel: in idipm ponam auer-
τοῦ οἴκου ἰσραήλ, ἐπὶ τὸ αὐτὸ θήσομαι τὴν ἀπο-
sionē eoꝶ: sicut oues i tribulatiōe qsi gregē in me-
στροφὴν αὐτῶν, ὡς πρόβατα ἐν θλίψει ὡς ποίμνιον ἐν μέ-
dio cubilis sui. exilient ex hoībus. ascende p
σῳ κοίτης αὐτοῦ. ἐξαλοῦνται ἐξ ἀνθρώπων. ἀνάβηθι διὰ τῆς
diuisionē an faciem eoꝶ. diuiserūt ꝛ ptransierūt por-
διακοπῆς πρὸ προσώπου αὐτῶν. διέκοψαν καὶ διῆλθον πύ-
tā ꝛ egressi sūt p eam: ꝛ exiuit rex eoꝶ an
λην καὶ ἐξῆλθον δι' αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν βασιλεὺς αὐτῶν πρὸ
faciem eoꝶ: ꝛ dñs dux erit eoꝶ.
προσώπου αὐτῶν, καὶ κύριος ἡγήσεται αὐτῶν. Ca. 3.
Et dicet: audite iā pincipat⁹ iacob: ꝛ A
Καὶ ἐρεῖ, ἀκούσατε δὴ αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἰακώβ καὶ οἱ
reliqui dom⁹ israel. nōne vobis est scire
κατάλοιποι οἴκου ἰσραήλ. οὐχ ὑμῖν ἐστιν τοῦ γνῶναι τὸ
iudiciū? exosi bona ꝛ querētes mala: diri-
κρίμα; μισοῦντες τὰ καλὰ καὶ ζητοῦντες τὰ πονηρά, ἁρ-
pientes pelles eoꝶ ab eis: ꝛ carnes
πάζοντες τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὰς σάρκας
eoꝶ ab ossib⁹ eoꝶ. sicut deuorauerūt
αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστῶν αὐτῶν. ὃν τρόπον κατέφαγον τὰς
carnes ppli mei: ꝛ pelles eoꝶ excoria-
σάρκας τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἐξέδει-
uerūt ab eis: ꝛ ossa eoꝶ cōfregerūt: ꝛ diui-
ραν ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν συνέτριψαν, καὶ ἐμέ- B
serūt sicut carnes in lebetē ꝛ sicut carnē in ollam: sic
ρισαν ὡς σάρκας εἰς λέβητα καὶ ὡς κρέας εἰς χύτραν, οὕ-
clamabunt ad dñm: ꝛ nō exaudiet e-
τως κεκράξονται πρὸς τὸν κύριον, καὶ οὐκ εἰσακούσεται αὐ-
os. ꝛ auertet faciem suam ab eis in tēpo-
τῶν. καὶ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν ἐν τῷ και-
re illo eo qđ ipi egerunt in adinuentionib⁹
ρῷ ἐκείνῳ ἀνθ' ὧν ἐπονηρεύσαντο ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν
suis. hec dicit dñs sup pphetas q seducunt
αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς προφήτας τοὺς πλανῶντας
pplm meū q mordent in dentib⁹ suis: ꝛ pre-
τὸν λαόν μου τοὺς δάκνοντας ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν, καὶ κη-
dicant sup eos pacem: ꝛ nō ē data in ore eoꝶ: sctifica-
ρύσσοντας ἐπ' αὐτὸν εἰρήνην, καὶ οὐκ ἐδόθη εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἤγει-
uerūt sup eū pliū. ppterea nox vobis erit de visione ꝛ tenebre
ραν ἐπ' αὐτὸν πόλεμον. διὰ τοῦτο νὺξ ὑμῖν ἔσται ἐξ ὁράσεως καὶ σκοτία

vobis sunt ex diuinatione. ꝛ occidet sol sup pro-
ὑμῖν ἔστιν ἐκ μαντείας. καὶ δύσεται ὁ ἥλιος ἐπὶ τοὺς προ-
phetas: ꝛ cōtenebrescet sup eos dies: ꝛ cōfundē-
φήτας, καὶ συσκοτάσει ἐπ' αὐτοὺς ἡ ἡμέρα, καὶ καταισχυν-
tur q vident somnia: ꝛ cōfundentur ario-
θήσονται οἱ ὁρῶντες τὰ ἐνύπνια, καὶ καταγελασθήσονται οἱ μάν-
li: ꝛ maledicent eis oēs. qz nō est
τεις, καὶ καταράσονται αὐτῶν πάντες. διότι οὐκ ἔστιν
q exaudiat eos: nisi ego ipleuero fortitudinē i spū
ὁ ἐπακούων αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἐγὼ ἐμπλήσω ἰσχὺν ἐν πνεύματι
dñi ꝛ iudiciū ꝛ potentiā: vt annunciē ia-
κυρίου καὶ κρίμα καὶ δυναστείαν, τοῦ ἀπαγγεῖλαι τῷ ἰα-
cob ipietates suas: ꝛ israel peccata sua.
D κὼβ ἀσεβείας αὐτοῦ, καὶ τῷ ἰσραὴλ ἁμαρτίας αὐτοῦ.
audite iā hec duces dom⁹ iacob: ꝛ reli-
eze. 22. f. ἀκούσατε δὴ ταῦτα οἱ ἡγούμενοι οἴκου ἰακώβ, καὶ οἱ κατά-
Soph. qui dom⁹ israel. q abominamini iudiciū ꝛ oīa
3. d. λοιποι οἴκου ἰσραήλ. οἱ βδελυσσόμενοι κρίμα καὶ πάντα
recta puertitis: q hitatis sion i sanguinib⁹:
τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες, οἱ οἰκοδομοῦντες σιὼν ἐν αἵμασιν,
ꝛ hierusalem in iniqtatib⁹. duces ei⁹ cū muerib⁹
καὶ ἱερουσαλὴμ ἐν ἀδικίαις. οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων
iudicauerūt: ꝛ sacdotes eius cū mercede rñderunt:
Hiere. ἔκριναν, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῆς μετὰ μισθοῦ ἀπεκρίναντο,
u. f. ꝛ pphete eius cū argento diuinabant: ꝛ sup
καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μετὰ ἀργυρίου ἐμαντεύοντο, καὶ ἐπὶ
dñm requiescebant dicentes: nōne dñs in nobis
τὸν κύριον ἐπανεπαύοντο λέγοντες, οὐχὶ κύριος ἐν ἡμῖν
est: non veniet sup nos mala. iccirco ppt vos sion
ἐστιν, οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ἡμᾶς κακά. διὰ τοῦτο δι' ὑμᾶς σιὼν
qsi ager arabitur ꝛ hierusalem vt pomoꝶ custo-
ὡς ἀγρὸς ἀροτριωθήσεται καὶ ἱερουσαλὴμ ὡς ὀπωροφυλά-
dia erit: ꝛ mōs dom⁹ in locū saltus.
κιον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τοῦ οἴκου εἰς τόπον δρυμοῦ. Ca. 4.
A Et erit in nouissimo dieꝶ manifestus mons
Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος
Esai. dom⁹ dñi: pparat⁹ sup verticē mōtiū: ꝛ ele-
2. a. οἴκου κυρίου, ἕτοιμον ἐπὶ τὴν κορυφὴν τῶν ὀρέων, καὶ με-
uabitur sup colles: ꝛ festinabunt
τεωρισθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ σπεύσουσιν
ad eū ppli: ꝛ ibunt gētes multe ꝛ dicent
πρὸς αὐτὸ λαοί, καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσιν,
venite ascendam⁹ ad mōtē dñi ꝛ ad domū
δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ
dei iacob: ꝛ ostēdent nobis viā suā. ꝛ am-
θεοῦ ἰακώβ, καὶ δείξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ πο-
B bulabim⁹ in semitis eius: qz de sion exibit
ρευσόμεθα ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ, ὅτι ἐκ σιὼν ἐξελεύ-
lex: ꝛ verbū dñi de hierusalem. ꝛ iudicabit
σεται νόμος, καὶ λόγος κυρίου ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ κρινεῖ
inter pplos multos: ꝛ arguet gētes fortes vsq i lōginquū:
ἀναμέσον λαῶν πολλῶν, καὶ ἐλέγξει ἔθνη ἰσχυρὰ ἕως μακράν,
ꝛ concident gladios suos in aratra ꝛ
καὶ κατακόψουσιν τὰς ῥομφαίας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰ
hastas suas i falces: ꝛ nō vltra tollet gens
δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ ἀντάρῃ ἔθνος
ꝯ gētē gladiū ꝛ neqꝗ discent vltra belligerare: ꝛ
ἐπ' ἔθνος ῥομφαίαν καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν, καὶ
requiescet vnusqsq sub vite sua: ꝛ vnusqsq
ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος
sub ficu sua: ꝛ nō erit q exterreat qz os
ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν ὅτι τὸ στό-
dñi oīpotentis locutū est hec. qz oēs
μα κυρίου παντοκράτορος ἐλάλησεν ταῦτα. ὅτι πάν-
ppli ibunt vnusqsq viā suā: nos aūt
τες οἱ λαοὶ πορεύσονται ἕκαστος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲ
ibimus in noīe dñi dei nrī in eternū ꝛ
πορευσόμεθα ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ
vltra. in die illa dicit dñs: cōgregabo eā
ἐπέκεινα. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος, συνάξω τὴν
q cōtrita est ꝛ q eiecta est suscipiam:
συντετριμμένην καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰσδέξομαι,

sup pphetas: & obtenebrabitur super eos dies. Et cōfundētur q vidēt visiōes: & cōfūdētur diuini. Et operiēt oēs vultus suos: qa nō est responsum dei. Verūtamen ego repletus sum fortitudine spiritus dñi iudicio & virtute: vt annūciem iacob scelus suū & israel peccatum suum. Audite hoc principes domus iacob: & iudices domus israel: qui abominamini iudicium & omnia recta peruertitis. Qui edificatis sion in sanguinib⁹: & hierusalē in iniqtate. Principes ei⁹ in munerib⁹ iudicabāt & sacerdotes eius in mercede docebant. Et pphete ei⁹ in pecunia diuinabāt: & sup dñm requiescebāt dicētes. Nunqd non dñs in medio nrm? Nūquid venient sup nos mala? Propter hoc causa vestri sion qsi ager arabitur: & hierusalē quasi aceru⁹ lapidū erit: & mōs tēpli in excelsa siluarū.

4. Et erit in nouissimo dierum: erit mons domus dñi parat⁹ in vertice montiū: & sublimis sup colles. Et fluent ad eum populi: & pperabūt gentes multe & dicēt. Venite ascendamus ad montē dñi et ad domum dei iacob. Et docebit nos de viis suis: & ibim⁹ in semitis ei⁹. Quia de siō egredietur lex: & verbum domini de hierusalem. Et iudicabit inter populos multos & corripiet gentes fortes vsq in longinquū. Et cōcident gladios suos in vomeres & hastas suas in ligones. Non sumet gens aduersus gentem gladiū: & non discent vltra belligerare. Et sedebit vir subtus vineā suā & subtus ficū suā: & nō erit qui deterreat: quia os dñi exercituū locutū est: quia oēs populi ambulabūt vnusquisq in nomine dei sui. nos autē ambulabimus in nomine dei nostri in eternum & vltra. In die illa dicit dominus: cōgregabo claudicantē: & eā quā eiecerā colligā:

על הנביאים וקדר עליהם היום׃
ובשו החזים וחפרו הקסמים
ועטו על שפם כלם כי אין מענה
אלהים׃ ואולם אנכי מלאתי כח את
רוח יהוה ומשפט וגבורה להגיד
ליעקב פשעו ולישראל חטאתו׃
שמעו נא זאת ראשי בית יעקב
וקציני בית ישראל המתעבים
משפט ואת כל הישרה יעקשו׃
בנה ציון בדמים וירושלם בעולה׃
ראשיה בשחד ישפטו וכהניה
במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסמו
ועל יהוה ישענו לאמר הלוא יהוה
בקרבנו לא תבוא עלינו רעה׃
לכן בגללכם ציון שדה תחרש
וירושלם עיין תהיה והר הבית
לבמות יער׃

Cap. iiii.

והיה באחרית הימים יהיה הר בית
יהוה נכון בראש ההרים ונשא
הוא מגבעות ונהרו אליו עמים׃
והלכו גוים רבים ואמרו לכו ונעלה
אל הר יהוה ואל בית אלהי יעקב
ויורנו מדרכיו ונלכה בארחתיו
כי מציון תצא תורה ודבר יהוה
מירושלם׃ ושפט בין עמים
רבים והוכיח לגוים עצמים עד
רחוק וכתתו חרבתיהם לאתים
וחניתתיהם למזמרות לא ישאו
גוי אל גוי חרב ולא ילמדון
עוד מלחמה׃ וישבו איש תחת
גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד
כי פי יהוה צבאות דבר׃ כי כל
העמים ילכו איש בשם אלהיו
ואנחנו נלך בשם יהוה אלהינו
לעולם ועד׃ ביום ההוא נאם יהוה
אספה הצלעה והנדחה אקבצה

ואשר הרעתי ושמתי את הצלעה | רוע שום
לשארית והנהלאה לגוי עצום | הלא עצם
ומלך יהוה עליהם בהר ציון
מעתה ועד עולם : ואתה מגדל | גדל
עדר עפל בת ציון עדיך תאתה | אתה בוא
ובאה הממשלה הראשנה ממלכת | משל מלך
לבת ירושלם : עתה למה תריעי | רוע
רע המלך אין בך אם יועצך אבד | רעה יעץ
כי החזיקך חיל כיולדה : חולי וגחי | חזק חול
בת ציון כיולדה כי עתה תצאי | ילד יצא
מקריה ושכנת בשדה ובאת עד | קרה בוא
בבל שם תנצלי שם יגאלך יהוה | נצל גאל
מכף איביך : ועתה נאספו עליך | אסף
גוים רבים האמרים תחנף ותחז | רבב חנף
בציון עינינו : והמה לא ידעו | חזה
מחשבות יהוה ולא הבינו עצתו | חשב בין
כי קבצם כעמיר גרנה : קומי ודושי | קבץ עמר
בת ציון כי קרנך אשים ברזל | שום
ופרסתיך אשים נחושה והדקות | נחש דקק
עמים רבים והחרמתי ליהוה | חרם
בצעם וחילם לאדון כל הארץ : | אדן
עתה תתגודדי בת

Cap. v.

גדוד מצור שם עלינו בשבט | גדד צור שום
יכו על הלחי את שפט ישראל : | נכה לחה
ואתה בית לחם אפרתה צעיר | צער
להיות באלפי יהודה ממך לי | היה מן
יצא להיות מושל בישראל | משל יצא
ומוצאתיו מקדם מימי עולם : לכן | יום עלם
יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר | נתן ילד
אחיו ישובון על בני ישראל : | שוב
ועמד ורעה בעז יהוה בגאון שם | עזז גאה
יהוה אלהיו וישבו כי עתה
יגדל עד אפסי ארץ : והיה זה | גדל
שלום אשור כי יבוא בארצנו וכי | שלם בוא
ידרך בארמנותינו והקמנו עליו | דרך קום
שבעה רעים ושמנה נסיכי אדם : | רעה נסך

quā affixeram. Et ponam claudicantem in reliquias: & eā q̄ laborauerat in gentē robuſtā. Et regnabit dn̄s ſup eos in monte ſion ex hoc nūc & vſq; in eternum. Et tu turris gregis nebuloſa filia ſiō vſq; ad te veniet: & veniet poteſtas prima regnū filie hieruſalem. Nunc quare merore cōtraheris? Nū qd rex nō eſt tibi: aut cōſiliarius tuus periit: quia cōprehendit te dolor ſicut parturientē? Dole & ſatage filia ſion q̄ſi parturiēs: qa nūc egredieris de ciuitate: & hitabis in regione: & venies vſq; ad babylonē. Ibi liberaberis: ibi redimet te dn̄s de manu inimicorū tuoꝝ. Et nūc cōgregate ſūt ſuꝑ te gētes multe: q̄ dicūt lapidetur: & aſpiciat in ſion oculus nr̄. Ipſi autē nō cognouerūt cogitationes dn̄i: & nō intellexerūt cōſiliū ei9: quia cōgregauit eos quaſi fenū aree. Surge & tritura filia ſion: quia cornu tuū ponā ferreū: & vngulas tuas ponā ereas. Et cōminues populos multos: & interficies domino rapinas eoꝝ: & fortitudinē eoꝝ dn̄o vniuerſe t̄re.

Nunc vaſtaberis 5. filia latronis. Obſidionē poſuerūt ſup nos. In virga percutient maxillā iudicis iſrael. Et tu bethleem effrata paruulus es in milibus iuda. Ex te mihi egredietur qui ſit dominator in iſrael: & egreſſus eius ab initio a dieb9 eternitatis. Propter hoc dabit eos vſq; ad tp̄s in quo parturiēs pariet. Et reliq̄ fratrū eius cōuertētur ad filios iſrael. Et ſtabit & paſcet in fortitudine dn̄i in ſublimitate nōis dn̄i dei ſui. Et cōuertētur quia nūc magnificabitur vſq; ad terminos terre. Et erit iſte pax aſſyriis cum venerit in terrā nr̄am: & qn̄ calcauerit in domib9 noſtris. Et ſuſcitabim9 ſup eum ſeptem paſtores & octo primates hoīes.

ꝛ q̄s repulerā. ꝛ ponā cōtritam in
καὶ οὓς ἀπωσάμην. καὶ θήσομαι τὴν συντετριμμένην εἰς
reliquias. ꝛ repulſam in gētē fortē. ꝛ re
ὑπόλειμμα. καὶ τὴν ἀπεῤῥιμμένην εἰς ἔθνος ἰσχυρόν. καὶ βα
gnabit dn̄s ſup eos in mōte ſion: ex nūc ꝛ | Luce. 1.c.
σιλεύσει κύριος ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν ὄρει σιών, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ
vſq; in ſeculū. ꝛ tu turris gregis ſqualidi filia
ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ σὺ πύργος ποιμνίου αὐχμώδους θυγά
ſion: ad te veniet: ꝛ ingredieꝛ pncipat9 pmus re
τηρ σιών. ἐπὶ σὲ ἥξει, καὶ εἰσελεύσεται ἀρχὴ ἡ πρώτη βα
gnum de babylone filie hieruſalem: ꝛ nūc
σιλεία ἐκ βαβυλῶνος τῇ θυγατρὶ ἱερουσαλήμ, καὶ νῦν
quare cognouiſti mala: nūqd rex nō erat i te? aut cōſiliū
ἵνα τί ἔγνως κακά; μὴ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐν σοί; ἢ ἡ βουλή
tuū periit: qꝛ obtinuerūt te dolores parturiē
σου ἀπώλετο, ὅτι κατεκράτησάν σου ὠδῖνες τικτού
tis? dole ꝛ viriſr age filia ſion q̄ſi parturiens. qꝛ
σης; ὀδύνει καὶ ἀνδρίζου θυγάτηρ σιὼν ὡς ἡ τίκτουσα. διότι
nūc egredieris de ciuitate: ꝛ hītabis in campo ꝛ | D
νῦν ἐξελεύσῃ ἐκ πόλεως, καὶ κατασκηνώσεις ἐν πεδίῳ καὶ
venies vſq; ad babylonē. inde liberabit te: ꝛ inde redi
ἥξεις ἕως βαβυλῶνος. ἐκεῖθεν ῥύσεταί σε, καὶ ἐκεῖθεν λυτρώ
met te dn̄s de9 tu9 de manu inimicoꝝ tuoꝝ. ꝛ
σεταί σε κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν σου. καὶ
nūc ꝯgregate ſūt ſup te gētes mlt̄e dicentes: exultabim9:
νῦν συνήχθη ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ λέγοντες, ἐπιχαρούμε
ꝛ videant in ſion oculi nr̄i: ipi āt nō
θα, καὶ ἐπιδέτωσαν ἐπὶ σιὼν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν, αὐτοὶ δὲ οὐκ
cognouerūt cogitatiōes dn̄i: ꝛ nō itellexerūt cōſi
ἔγνωσαν τοὺς λογισμοὺς κυρίου, καὶ οὐ συνῆκαν τὴν βου
liū eius: qꝛ cōgregauit eos vt manipulos aree.
λὴν αὐτοῦ, ὅτι συνήγαγεν αὐτοὺς ὡς δράγματα ἅλωνος.
ſurge ꝛ mole eos filia ſion: qꝛ cor
ἀνάστηθι καὶ ἄλεσον αὐτοὺς θυγάτηρ σιών, ὅτι τὰ κέρα
nua tua ponā ferrea: ꝛ vngulas tuas ponā
τά σου θήσομαι σιδηρᾶ, καὶ τὰς ὁπλάς σου θήσο
ereas: ꝛ minues pplos multos: ꝛ cōſe
μαι χαλκᾶς, καὶ πατάξεις λαοὺς πολλούς, καὶ ἀνα
crabis dn̄o multitudinē eoꝝ: ꝛ robur eoꝝ
θήσεις τῷ κυρίῳ τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν
dn̄o vniuerſe terre.
τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. | Ca. 5. | A

Nunc obſtruetur filia obſtructiōe. anguſtiā
Νῦν ἐμφραχθήσεται θυγάτηρ ἐμφραγμῷ. συνοχὴν | Job. 7.f.
poſuit ſup nos. in virga pcutient ſup maxillā | Mat. 1.f.
ἔταξεν ἐφ᾽ ἡμᾶς. ἐν ῥάβδῳ πατάξουσιν ἐπὶ σιαγόνα
tribus iſrael. ꝛ tu dom9 bethlem
τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ σὺ οἶκος τοῦ βηθλεὲμ τοῦ
ephrata minima es vt ſis in millibus iuda. ex te
εὐφραθὰ ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν ἰούδα. ἐκ σοῦ
mihi egredieꝛ vt ſit in pncipem in iſrael: ꝛ
μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ
egreſſus eius ab initio ex dieb9 ſeculi. ppterea da
αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος. διὰ τοῦτο δώ
bit eos vſq; ad tp̄s parientis pariet: ꝛ reliqui
σει αὐτοὺς ἕως καιροῦ τικτούσης τέξεται, καὶ οἱ ἐπίλοι
fratrū eoꝝ reuerteneꝛ ad
ποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τοὺς
filios iſrael: ꝛ ſtabit ꝛ paſcet in fortitudīe dn̄i
υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ στήσεται καὶ ποιμανεῖ ἐν ἰσχύϊ κυρίου,
ꝛ in gl̄ia nōis dn̄i dei ſui
καὶ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ ὀνόματος κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν
erunt: qꝛ nūc magnificabiꝛ vſq; ad t̄minos terre.
ὑπάρξουσιν, διότι νῦν μεγαλυνθήσεται ἕως ἄκρων γῆς. | B
ꝛ hec erit pax: qn̄ aſſyrius venerit ſup
καὶ αὕτη ἔσται ἡ εἰρήνη, ὅταν ὁ ἀσσύριος ἔλθῃ ἐπὶ τὴν
terrā nr̄am: ꝛ cū aſcenderit ſup regionē nr̄am: ꝛ
γῆν ἡμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ
conſurgent ſup eū ſeptē paſtores ꝛ octo morſus
ἐπεγερθήσονται ἐπ᾽ αὐτὸν ἑπτὰ ποιμένες καὶ ὀκτὼ δήγμα
hoīm.
τα ἀνθρώπων.

ꝛ paſcent aſur in gladio: ꝛ terrā ne
καὶ ποιμανοῦσι τὸν ἀσσοὺρ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γῆν τοῦ νε
brod in fouea eius: ꝛ liberabit de aſur: cum
βρὼδ ἐν τῇ τάφρῳ αὐτοῦ, καὶ ῥύσεται ἐκ τοῦ ἀσσούρ, ὅταν
venerit ſup t̄rā vr̄am: ꝛ cum aſcēderit ſup fines vr̄os:
ἔλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ τὰ ὅρια ὑμῶν;
erūt reliquum iacob in medio ppl̄oꝝ multoꝝ q̄ſi
ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ ἰακὼβ ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν ὡς
ros a dn̄o cadens: ꝛ q̄ſi agni ſup gra
δρόσος παρὰ κυρίου πίπτουσα, καὶ ὡς ἄρνες ἐπ᾽ ἄγρω | C
mē: vt nō cōgregeꝛ q̄ſq̄ neq; ſubſiſtat i filiis hoīm.
στιν, ὅπως μὴ συναχθῇ μηδεὶς μηδὲ ὑποστῇ ἐν υἱοῖς ἀνθρώ
ꝛ erūt reliquie iacob in gētibus
πων. καὶ ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν
in medio ppl̄oꝝ mlt̄oꝝ: q̄ſi leo in iumētis in ſaltu
ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν. ὡς λέων ἐν κτήνεσιν ἐν τῷ δρυμῷ
ꝛ q̄ſi catul9 leonis i gregibus pecoꝝ. quēadmodū cū
καὶ ὡς σκύμνος ἐν ποιμνίοις προβάτων. ὃν τρόπον ὅταν
ptrāſierit ꝛ diuidēs raptat ꝛ nō ſit q̄ eruat: eleuabi
διέλθῃ καὶ διαστείλας ἁρπάσῃ καὶ μὴ ᾖ ὁ ῥυόμενος, ὑψωθήσε
tur man9 tua ſup eos q̄ tribulant te: ꝛ oēs
ται ἡ χείρ σου ἐπὶ τοὺς θλίβοντάς σε, καὶ πάντες οἱ
inimici tui pdentur. ꝛ erit in illa die | D
ἐχθροί σου ἐξολοθρευθήσονται. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
dicit dn̄s: interficiam equos tuos de medio
λέγει κύριος, ἐξολοθρεύσω τοὺς ἵππους σου ἐκ μέσου
tui: ꝛ diſperdā currus tuos: ꝛ ſubuertā
σου, καὶ ἀπολῶ τὰ ἅρματά σου, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰς
ciuitates terre tue: ꝛ auferā oēs munitiones
πόλεις τῆς γῆς σου, καὶ ἐξαρῶ πάντα τὰ ὀχυρώματά
tuas: ꝛ auferam veneficia tua de manib9 tuis:
σου, καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ φάρμακά σου ἐκ τῶν χειρῶν σου,
ꝛ q̄ loquantur nō erunt tibi: ꝛ diſperdam
καὶ ἀποφθεγγόμενοι οὐκ ἔσονταί σοι, καὶ ἐξολοθρεύσω
ſculptilia tua ꝛ ſtatuas tuas de medio tui. ꝛ
τὰ γλυπτά σου καὶ τὰς στήλας σου ἐκ μέσου σου. καὶ
nō vltra adorabis opa manuū tuaꝝ. ꝛ
οὐκ ἔτι μὴ προσκυνήσῃς τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου. καὶ
ſuccidā lucos tuos de medio tui ꝛ demoliar ciui
ἐκκόψω τὰ ἄλση σου ἐκ μέσου σου καὶ ἀφανιῶ τὰς πό
tates tuas ꝛ faciam in ira ꝛ in furore vltionē in
λεις σου καὶ ποιήσω ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν ἐν
gentib9 pꝛ q̄ nō audierunt.
τοῖς ἔθνεσιν ἀνθ᾽ ὧν οὐκ εἰσήκουσαν. | Ca. 6.

Audite iā q̄ dn̄s dixit: ſurge iudicare
Ἀκούσατε δὴ ἃ ὁ κύριος εἶπεν, ἀνάστηθι κρίθητι
apud mōtes: ꝛ audiant colles vocē tuā: audi
πρὸς τὰ ὄρη, καὶ ἀκουσάτωσαν οἱ βουνοὶ φωνήν σου, ἀκού
te ppl̄i iudiciū dn̄i ꝛ valles fundamēta
σατε λαοὶ τὴν κρίσιν κυρίου καὶ φάραγγες θεμέλια τῆς
terre: qꝛ iudiciū dn̄o aduerſ9 ppl̄m ſuum: ꝛ cū
γῆς, ὅτι κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ με
iſrael iudicabitur. pp̄le me9 qd feci
τὰ τοῦ ἰσραὴλ διαλεχθήσεται. λαός μου τί ἐποίησά
tibi aut qd moleſt9 fui tibi? reſponde mihi qꝛ eduxi
σοι ἢ τί παρηνώχλησά σοι; ἀποκρίθητί μοι διότι ἀνήγα
te de terra egypti ꝛ de domo ſuitutis redemi
γόν σε ἐξ γῆς αἰγύπτου καὶ ἐξ οἴκου δουλείας ἐλυτρω
te: miſi an̄ faciem tuā moyſen ꝛ
σάμην σε, ἐξαπέστειλα πρὸ προσώπου σου μωυσῆν καὶ
aaron ꝛ mariam. pp̄le me9 recordare rogo. qd cogi
ἀαρὼν καὶ μαριάμ. λαός μου μνήσθητι δέομαι. τί ἐβου
tauit aduerſū te balac rex moab? ꝛ qd ei
λεύσατο κατὰ σοῦ βαλὰκ βασιλεὺς μωάβ; καὶ τί ἀπε | B
r̄ndit balaam fili9 beor: de ſchenis vſq; ad
κρίθη βαλαὰμ υἱὸς βεὼρ ἀπὸ τῶν σχοίνων ἕως | Nu. 22. d.
galgal? vt cognoſcereꝛ iuſticia dn̄i.
τοῦ γαλγάλ; ὅπως γνωσθῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ κυρίου.
in q̄ apphendam dn̄m: ſuſcipiam deū
ἐν τίνι καταλάβω τὸν κύριον, ἀντιλήψομαι θεοῦ

Et paſcent terram aſſur in gladio & terram nemroth in lanceis ei9. Et liberabit ab aſſur cum venerit in terrā noſtrā & cū calcauerit in finib9 nr̄is. Et erūt reliquie iacob in medio populorum multorum quaſi ros a domino: & quaſi ſtille ſuper herbam que non expectat virū: & nō preſtolatur filios hominū. Et erunt reliquie iacob in gentibus in medio populorū multorū q̄ſi leo in iumentis ſiluarū: & q̄ſi catul9 leonis in gregibus pecorū. Qui cū tranſierit & cōculcauerit & cepit: nō eſt q eruat. Et exaltabitur man9 tua ſup hoſtes tuos: & oēs inimici tui interibūt. Et erit in die illa dicit dn̄s: auferā equos tuos de medio tui: & diſperdā quadrigas tuas. Et perdā ciuitates t̄re tue: & deſtruā oēs munitiōes tuas. Et auferā maleficia de manu tua: & diuinationes non erūt in te. Et pire faciā ſculptilia tua & ſtatuas tuas de medio tui: & non adorabis vltra opa manuum tuarum: & euellam lucos de medio tui: & conteram ciuitates tuas & faciā in furore & indignatiōe vltione in oīmbus gentibus que non audierunt. 6.

Audite que dn̄s loquitur. Surge cōtende iudicio aduerſum montes: & audiēt colles vocem tuam. Audiant montes iudicium dn̄i & fortia fundamēta terre: quia iudicium domini cum populo ſuo: & cū iſrael diiudicabitur. Pp̄le me9 qd feci tibi: aut qd moleſtus fui tibi? Rn̄de mihi. Quia eduxi te de terra egypti: & de domo ſeruientiū liberaui te: & miſi ante faciem tuam moyſen & aaron & mariā. Pōpule me9 memento q̄ſo qd cogitauerit cōtra te balach rex moab: & qd r̄nderit ei balaam filius beor de ſethim vſq; ad galgalam: vt cognoſceres iuſticias dn̄i. Quid dignū offerā domino: curuabo genu deo

ורעו את ארץ אשור בחרב ואת | רעה
ארץ נמרד בפתחיה והציל | נצל
מאשור כי יבוא בארצנו וכי ידרך | בוא
בגבולנו : והיה שארית יעקב בקרב | גבל
עמים רבים כטל מאת יהוה | רבב
כרביבים עלי עשב אשר לא | רבב
יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם : | קוה יחל
והיה שארית יעקב בגוים בקרב
עמים רבים כאריה בבהמות יער | ארה
ככפיר בעדרי צאן אשר אם עבר | כפר
ורמס וטרף ואין מציל : תרם ידך | נצל רום
על צריך וכל איביך יכרתו : והיה | צור כרת
ביום ההוא נאם יהוה והכרתי סוסיך
מקרבך והאבדתי מרכבתיך : | אבד רכב
והכרתי ערי ארצך והרסתי כל | עיר
מבצריך : והכרתי כשפים מידך | בצר
ומעוננים לא יהיו לך : והכרתי | ענן היה
פסיליך ומצבותיך מקרבך ולא | פסל נצב
תשתחוה עוד למעשה ידיך : | שחה עשה
ונתשתי אשיריך מקרבך והשמדתי | אשר שמד
עריך : ועשיתי באף ובחמה נקם | עיר עשה
את הגוים אשר לא שמעו :

Cap. vi.

שמעו נא את אשר
יהוה אמר קום ריב את ההרים | רוב
ותשמענה הגבעות קולך : שמעו | שמע
הרים את ריב יהוה והאתנים | איתן
מסדי ארץ כי ריב ליהוה עם | יסד
עמו ועם ישראל יתוכח : עמי מה | יכח
עשיתי לך ומה הלאתיך ענה בי : | עשה לאה
כי העלתיך מארץ מצרים ומבית | עלה
עבדים פדיתיך ואשלח לפניך את | פדה שלח
משה אהרן ומרים : עמי זכר נא
מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה
אתו בלעם בן בעור מן השטים
עד הגלגל למען דעת צדקות יהוה : | ידע
במה אקדם יהוה אכף לאלהי | קדם כפף

מרום האקדמנו בעולות בעגלים
בני שנה: הירצה יהוה באלפי
אילים ברבבות נחלי שמן האתן
בכורי פשעי פרי בטני חטאת
נפשי: הגיד לך אדם מה טוב ומה
יהוה דורש ממך כי אם עשות
משפט ואהבת חסד והצנע לכת
עם אלהיך: קול יהוה לעיר יקרא
ותושיה יראה שמך שמעו מטה
ומי יעדה: עוד האש בית רשע
אצרות רשע ואיפת רזון זעומה:
האזכה במאזני רשע ובכיס אבני
מרמה: אשר עשיריה מלאו חמס
וישביה דברו שקר ולשונם
רמיה בפיהם: וגם אני החליתי
הכותך השמם על חטאתך:
אתה תאכל ולא תשבע וישחך
בקרבך ותסג ולא תפליט ואשר
תפלט לחרב אתן: אתה תזרע
ולא תקצור אתה תדרך זית
ולא תסוך שמן ותירוש ולא
תשתה יין: וישתמר חקות עמרי
וכל מעשה בית אחאב ותלכו
במעצותם למען תתי אתך
לשמה וישביה לשרקה וחרפת
עמי תשאו:

Cap. vij.

אללי לי
כי הייתי כאספי קיץ כעללת
בציר אין אשכול לאכול בכורה
אותה נפשי: אבד חסיד מן הארץ
וישר באדם אין כלם לדמים
יארבו איש את אחיהו יצודו חרם:
על הרע כפים להיטיב השר שואל
והשפט בשלום והגדול דובר
הות נפשו הוא ויעבתוה: טובם
כחדק ישר ממסוכה יום מצפיך
פקדתך באה עתה תהיה מבוכתם:

עלה
רצה
נתן
בכר פשע
נגד
דרש מן
עשה שפט
צנע ילך
קרא
ישה ראה
איש
אצר רזה
זעם זכה
אזן רמה
עשר
לשון
רמה פה
חלה נכה
שמם אכל
שבע שחה
נסג פלט
נתן זרע
קצר דרך
סוך ירש
שתה שמר
חקק עשה
ילך יעץ
נתן
שמם נשא
Cap. vij.
היה קוץ
בצר שכל
אכל בכר
אוה חסד
ארב צוד
רוע יטב
שור שאל
שלם דבר
הוה עבת
שוך צפה
בוא היה
בוך

excelſo. Nunqd offerā ei holocauſtomata & vitulos anniculos? Nūquid placari poteſt dn̄s in milibus arietū: an in multis milibus hircoꝝ pinguiū? Nūqd dabo primogenitū meū p ſcelere meo & fructū vētris mei p pctō aīe mee? Indicabo tibi o hō qd ſit bonū & qd dn̄s reqrat a te. Vtiqz facere iudiciū & diligere miſericordiā & ſollicitū ambulare cum deo tuo. Vox dn̄i ad ciuitatē clamat: & ſalus erit timētib9 nomen eius. Audite tribus et qs approbabit illud? Adhuc ignis in domo impij theſauri iniqtatis & mēſura minor ire plena. Nunqd iuſtificabo ſtaterā ipiā: & ſacelli pondera doloſa? In qbus diuites eius repleti ſunt iniqtate: & habitātes in ea loquebātur mēdaciū & lingua eorū fraudulenta in ore eorum. Et ego ergo cepi pcutere te: perditione ſuper pctīs tuis. Tu comedes & nō ſaturaberis & humiliatio tua in medio tui. Et apprehendes & nō ſaluabis: & quos ſaluaueris in gladiū dabo. Tu ſeminabis & non metes: tu calcabis oliuam & non vngeris oleo: & muſtum: & non bibes vinū: & cuſtodiſti precepta amri & oē opus dom9 achab: & ambulaſti in voluptatibus eorum: vt darem te in pditionē: & habitātes in ea in ſibilū: & opprobriū ppl̄i mei portabis.

VE mihi: 7. qa factus ſum ſicut qui colligit in autūno racemos vindemie. Nō eſt botrus ad comedēdum: pcoqs ficus deſiderauit aīa mea. Periit ſctūs de terra: & rect9 in hoībus nō eſt. Oēs in ſanguine inſidiantur: vir fratrem ſuū ad mortem venatur. Malū manuū ſuaꝝ dicūt bonū. Princeps poſtulat: & iudex in reddendo eſt. Et magn9 locutus eſt deſideriū aīe ſue: & conturbauerūt eā. Qui optimus i eis eſt qſi paliurus: & q rectus qſi ſpina de ſepe. Dies ſpeculatoīs tue: viſitatio tua venit. Nūc erit vaſtitas eorum.

meū excelſi. ſi apphendam eū in holocauſtis in
μου ὑψίστου. εἰ καταλήψομαι αὐτὸν ἐν ὁλοκαυτώμασιν ἐν
vitulis anniculis: ſi ſuſcipiet dn̄s in milib9 arie
μόσχοις ἐνιαυσιαίοις, εἰ προσδέξεται κύριος ἐν χιλιάσι κρι
tū aut i decē milib9 capraꝝ pinguiū ſi dedero pmogēita mea p
ῶν ἢ ἐν μυριάσι χιμάρων πιόνων; εἰ δῶ πρωτότοκά μου ὑπὲρ
peccato meo fructū ventris mei p ipietate aie
ἁμαρτίας μου καρπὸν κοιλίας μου ὑπὲρ ἀσεβείας ψυχῆς
mee. annūciatū ē tibi homo: qd bonū aut qd dn̄s querit
μου. ἀπηγγέλη σοι ἄνθρωπε, τί καλὸν ἢ τί κύριος ἐκζητεῖ
a te? niſi vt facias iudiciū ⁊ diligas miam:
παρὰ σοῦ; ἀλλ᾽ ἢ τοῦ ποιεῖν κρίμα καὶ ἀγαπᾶν ἔλεος;
⁊ paratus ſis vt ambules cum deo tuo? vox
καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ τοῦ θεοῦ σου; φω
dn̄i ciuitati clamabit: ⁊ ſaluabit timentes
νὴ κυρίου πόλει ἐπικληθήσεται, καὶ σώσει φοβουμένους
nomē eius. audi trib9: ⁊ qs ornabit ciuitatē?
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἄκουε φυλή, καὶ τίς κοσμήσει πόλιν;
nūqd ignis ⁊ dom9 iniq theſaurizās theſauros iniquos
μὴ πῦρ καὶ οἶκος ἀνόμου θησαυρίζων θησαυροὺς ἀνόμους
⁊ cū iniuria iniq̄: ſi iuſtificabit in ſtatera
καὶ μετὰ ὕβρεως ἄδικα; εἰ δικαιωθήσεται ἐν ζυγῷ
iniquus. ⁊ in ſacculo pōdera doli de qb9 diuitias
ἄνομος. καὶ ἐν μαρσύππῳ στάθμια δόλου ἐξ ὧν τὸν πλοῦτον
ipietatis impleuerūt. hitantes eā locuti ſunt
ἀσεβείας ἐνέπλησαν. καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ἐλάλησαν
mēdacia: ⁊ lingua coꝝ exaltata ē i ore coꝝ. ⁊
ψευδῆ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν ὑψώθη ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. καὶ
ego cruciaui te pditione ppt peccata tua. tu
ἐγὼ ἐβασάνισά σε ἀφανισμῷ διὰ τὰς ἁμαρτίας σου. σὺ D
comedes ⁊ non ſaturaberis: ⁊ eijciam te in temet
φάγεσαι καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῇς, καὶ ἀποβαλῶ σε εἰς σεαυ
ipam. ⁊ apphendes ⁊ non ſaluabis: ⁊ quecūqz ſal
τήν. καὶ καταλήψῃ καὶ οὐ μὴ διασώσεις, καὶ ὅσους ἐὰν δια
uaueris in gladiū tradentur. tu ſeminabis ⁊ nō Deut. 28.d.
σώσῃς εἰς ῥομφαίαν παραδοθήσονται. σὺ σπερεῖς. καὶ οὐκ Aggei. 1.b.
meteſ. tu pmes oleū: ⁊ non vngeris oleo.
ἀμήσῃς. σὺ πιέσεις ἔλαιον, καὶ οὐ μὴ ἀλείψῃ ἐλαίῳ.
⁊ vinū ⁊ non bibes. ⁊ diſſipabunt legitia ppl̄i
καὶ οἶνον καὶ οὐ μὴ πίεσαι. καὶ ἀφανισθήσεται νόμιμα λαοῦ
mei: ⁊ oia opa dom9 achab: ⁊ ābulauiſtis
μου, καὶ πάντα τὰ ἔργα οἴκου ἀχαάβ, καὶ ἐπορεύθητε
in cōſilijs coꝝ: vt traderē te in pditio
ἐν ταῖς βουλαῖς αὐτῶν, ὅπως παραδῶ σε εἰς ἀφανι
nem: ⁊ hitantes eam in ſybilū: ⁊
σμόν, καὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν εἰς συριγμόν, καὶ
opprobria ppl̄oꝝ accipietis.
ὀνείδη λαῶν λήψεσθε.

Ca. 7. A

Ve mihi qz fact9 ſū ſicͭ q cōgregat ſtipulam in meſſe:
Οἴμοι ὅτι ἐγενήθην ὡς συνάγων καλάμην ἐν ἀμητῷ,
⁊ ſicͭ racemos in vindemia. cū nō ſit bo
καὶ ὡς ἐπιφυλλίδας ἐν τρυγητῷ. οὐχ ὑπάρχοντος βό
trus ad cōedēdū pmitiua. ve mihi aia: qz periit
τρυος τοῦ φαγεῖν πρωτόγονα. οἴμοι ψυχή, ὅτι ἀπόλω
reuerens de terra: ⁊ corrigēs in hoībus
λεν εὐλαβὴς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις
nō eſt: oēs in ſanguines iudicātes: vnuſqſqz
οὐχ ὑπάρχει, πάντες εἰς αἵματα δικάζοντες, ἕκαστος τὸν
primū ſuū tribulant tribulatiōe: in malū
πλησίον αὐτοῦ ἐκθλίβουσιν ἐκθλίψει, ἐπὶ τὸ κακὸν τὰς
manus ſuas parantes. pnceps poſtulat ⁊ iudex
χεῖρας αὐτῶν ἑτοιμάζοντες. ὁ ἄρχων αἰτεῖ καὶ ὁ κριτής,
pacifica verba locut9 eſt: deſideriū aie ſue
εἰρηνικοὺς λόγους ἐλάλησεν, καταθύμιον ψυχῆς αὐτοῦ
eſt: ⁊ ego auferam bona coꝝ ſicͭ tinea cōe
ἐστίν, καὶ ἐγὼ ἐξελοῦμαι τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ὡς σὴς ἐκτρώ
dēs ⁊ ambulās ſup regulā. ve vltiones tue
γων καὶ βαδίζων ἐπὶ κανόνος. οὐαὶ ἐκδικήσεις σου
venerūt. nūc erunt fletus coꝝ.
ἥκασιν. νῦν ἔσονται κλαυθμοὶ αὐτῶν.

nō credatis in amicis neqz ſperetis in ducibus:
μὴ καταπιστεύετε ἐν φίλοις μηδὲ ἐλπίζετε ἐπὶ ἡγουμένοις,
⁊ ab ea q̄ cubat tecū caue vt nō credas aliqd ei.
καὶ ἀπὸ τῆς συγκοίτου σου φύλαξαι τοῦ μὴ ἀναθέσθαι τι αὐ
qz filius ꝯtumeliā facit pr̄i. filia ſurget
τῇ. διότι υἱὸς ἀτιμάζει πατέρα. θυγάτηρ ἐπαναστήσεται B
aduerſ9 mrēm ſuam: nur9 ꝯ ſocrum ſuam.
ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς.
Mat. 10.c. inimici oēs viri q in domo ei9: ego aūt ad
ἐχθροὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν
dn̄m meū aſpiciam. expectabo in deo ſalu
κύριον μου ἐπιβλέψομαι. ὑπομενῶ ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ σω
tari meo. exaudiet me de9 me9. ne inſultes mihi
τῆρί μου. εἰσακούσεταί μου ὁ θεός μου. μὴ ἐπίχαιρέ μοι ἡ
inimica mea: qz cecidi ⁊ reſurgam: qz ſi ſede
ἐχθρά μου, ὅτι πέπτωκα καὶ ἀναστήσομαι, διότι ἐὰν καθί
ro in tenebris: dn̄s illūinabit me. irā dn̄i ſuſtinebo
σω ἐν τῷ σκότει, κύριος φωτιεῖ μοι. ὀργὴν κυρίου ὑποίσω
qz peccaui ei donec iuſtificet ipſe cauſā meā.
ὅτι ἥμαρτον αὐτῷ ἕως τοῦ δικαιῶσαι αὐτὸν τὴν δίκην μου.
faciet iudiciū meū: educet me in lucē: videbo iuſti
ποιήσει τὸ κρίμα μου, ἐξάξει με εἰς τὸ φῶς, ὄψομαι τὴν δι
ciam ei9. ⁊ videbit inimica mea: ⁊ operiet
καιοσύνην αὐτοῦ. καὶ ὄψεται ἡ ἐχθρά μου, καὶ περιβαλεῖται
ꝯfuſione dicēs ad me: vbi dn̄s de9 tu9? oculi
αἰσχύνην λέγουσα πρός με, ποῦ κς ὁ θεός σου; οἱ ὀφθαλμοί
C mei videbūt eam: nūc erit in conculcationē ſicut lutū
μου ὄψονται αὐτήν, νῦν ἔσται εἰς καταπάτημα ὡς πηλὸς
in vijs tuis. dies liniture lateris deletio tua: ⁊
ἐν ταῖς ὁδοῖς σου. ἡμέρα ἀλοιφῆς πλίνθου ἐξάλειψίς σου, καὶ
depellet legitima dies illa. ⁊ vrbes tue veni
ἀποτρίψεται νόμιμα ἡ ἡμέρα ἐκείνη. καὶ αἱ πόλεις σου ἥξου
ent i cōcluſionem ⁊ in diuiſionē aſſyrioꝝ: ⁊
σιν εἰς συμπέρασμα καὶ εἰς διαμερισμὸν ἀσσυρίων, καὶ αἱ
ciuitates tue munite in diuiſionē. a tyro vſqz ad
πόλεις σου αἱ ὀχυραὶ εἰς διαμερισμόν. ἀπὸ τύρου ἕως τοῦ
flumen: ⁊ a mari vſqz ad mare: ⁊ a mōte
ποταμοῦ, καὶ ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ὄρους
vſqz ad mōtē: ⁊ erit t̄ra in diſſipationē cū eis hitantibus
ἕως ὄρους, καὶ ἔσται ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν μετὰ τῶν κατοικούν
eā ppt fruct9 adinuentionū coꝝ. paſcet
των αὐτὴν διὰ τοὺς καρποὺς ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. ποίμαινε
pplm̄ tuū in virga tua oues hereditatis tue hitan
λαόν σου ἐν ῥάβδῳ σου πρόβατα κληρονομίας σου κατα
tes p ſemetipſas in ſaltu in medio carmeli paſ
σκηνοῦντας καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐν δρυμῷ ἐν μέσῳ τοῦ καρμήλου. νε
centur baſanitin ⁊ galaaditin ſicut dies
D μήσονται τὴν βασανῖτιν καὶ τὴν γαλααδῖτιν καθὼς αἱ ἡμέ
ſeculi. ⁊ ſcdm̄ dies egreſſiōis tue de t̄ra egypti
ραι τοῦ αἰῶνος. καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐξοδίας σου ἐξ γῆς αἰγύπτου
oſtēdā eis mirabilia. videbūt gētes: ⁊ cōfundent in oī
δείξω αὐτοῖς θαυμαστά. ὄψονται ἔθνη, καὶ αἰσχυνθήσονται ἐν πάσῃ
fortitudīe ſua iponent manus ſup os ſuū. aures eo
ἰσχύϊ αὐτῶν. ἐπιθήσουσιν χεῖρας ἐπὶ τὸ στόμα αὐτῶν. τὰ ὦτα αὐ
rū obſurdeſcent. lingēt puluerē ſicͭ ſerpētes q trahūt t̄rā. tur
τῶν ἀποκωφωθήσονται. λείξουσιν χοῦν ὡς ὄφεις σύροντες γῆν. συγ
babunt in clauſura ſua: ſup dn̄o deo nr̄o formida
χυθήσονται ἐν συγκλεισμῷ αὐτῶν, ἐπὶ τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἐκστήσον
būt ⁊ timebūt a te. qs de9 ſicut tu? auferēs iniqtates
ται καὶ φοβηθήσονται ἀπὸ σοῦ. τίς θεὸς ὥσπερ σύ; ἐξαίρων ἀδικίας
⁊ tranſcendēs ipietates hīs q reliqui ſunt hereditatis ei9.
καὶ ὑπερβαίνων ἀσεβείας τοῖς καταλοίποις τῆς κληρονομίας αὐτοῦ.
nō cōſtituit in teſtimoniū irā ſuam. qz volens miam eſt: ipſe
οὐ συνέσχεν εἰς μαρτύριον ὀργὴν αὐτοῦ. ὅτι θελητὴς ἐλέους ἐστίν, αὐτὸς
reuertet ⁊ miſerebit nr̄i. demerget iniqtates nr̄as:
ἐπιστρέψει καὶ οἰκτειρήσει ἡμᾶς. καταδύσει τὰς ἀδικίας ἡμῶν,
⁊ pijcient in pfunda maris oīa peccata
καὶ ἀπορριφήσονται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι
nr̄a. dabit veritatē iacob: miam abraam: ſicut iurauit
ἡμῶν. δώσει ἀλήθειαν τῷ ἰακώβ, ἔλεος τῷ ἀβραάμ, καθότι ὤμοσεν
pr̄ibus nr̄is iuxta dies priores.
τοῖς πατράσιν ἡμῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν.

Nolite credere amico: & nolite confidere in duce: ab ea q̄ dormit in ſinu tuo: cuſtodi clauſtra oris tui: qa filius cōtumeliā facit patri: & filia conſurget aduerſus matrē ſuā: nurus aduerſus ſocrū ſuā: & inimici hoīs domeſtici ei9. Ego aūt ad dn̄m aſpiciā: expectabo deū ſaluatorē meū. Audiet me de9 me9. Ne leteris inimica mea ſup me: qa cecidi. Cōſurgā. Cū ſedero in tenebris: dn̄s lux mea eſt. Iram dn̄i portabo: quoniā peccaui ei: donec cauſam meā iudicet: & faciat iudiciū meū. Educet me in lucē: videbo iuſticiā eius. Et aſpiciet inimica mea & operietur cōfuſione q̄ dicit ad me. Vbi eſt dn̄s deus tu9? Oculi mei videbunt in eam. Nūc erit in cōculcatione vt lutū platearū. Dies vt edificētur macerie tue. In die illa longe fiet lex. In die illa & vſqz ad te veniet aſſur & vſqz ad ciuitates munitas: & a ciuitatibus munitis vſqz ad flumē: & ad mare de mari: & ad montē de monte. Et terra erit in deſolationē ppter hītatores ſuos: & ppter fructū cogitationū eorū. Paſce pplm̄ tuū in virga tua: gregē hereditatis tue habitantes ſolos i ſaltu. In medio carmeli paſcentur baſan & galaad iuxta dies antiqs: ſm diem egreſſionis tue de terra egypti oſtendā ei mirabilia. Videbūt gētes & cōfundētur ſup oī fortitudine ſua: ponent manū ſup os: aures eoꝝ ſurde erūt. Lingēt puluerē ſicut ſerpētes: velut reptilia terre pturbabūtur de edibus ſuis. Dn̄m deū nr̄m deſiderabūt: & timebūt te. Quis deus ſimilis tui q aufers iniqtatē: & tranſfers peccatū reliqarū hereditatis tue? Non immittet vltra furorem ſuū: qm̄ volens miā eſt. Reuertetur & miſerebitur nr̄i. Deponet iniqtates nr̄as: & pijciet in pfundū maris oīa pctā nr̄a. Dabis veritatē iacob miſericordiā abraā: que iuraſti patrib9 noſtris a diebus antiquis.

Explicit micheas pphета.

אל תאמינו ברע אל תבטחו
באלוף משכבת חיקך שמר פתחי
פיך: כי בן מנבל אב בת קמה באמה
כלה בחמתה איבי איש אנשי
ביתו: ואני ביהוה אצפה אוחילה
לאלהי ישעי ישמעני אלהי: אל
תשמחי איבתי לי כי נפלתי קמתי
כי אשב בחשך יהוה אור לי: זעף
יהוה אשא כי חטאתי לו עד אשר
יריב ריבי ועשה משפטי יוציאני
לאור אראה בצדקתו: ותרא
איבתי ותכסה בושה האמרה אלי
איו יהוה אלהיך עיני תראינה בה
עתה תהיה למרמס כטיט חוצות:
יום לבנות גדריך יום ההוא ירחק
חק: יום הוא ועדיך יבוא למני
אשור וערי מצור ולמני מצור ועד
נהר וים מים והר ההר: והיתה
הארץ לשממה על ישביה מפרי
מעלליהם: רעה עמך בשבטך צאן
נחלתך שכני לבדד יער בתוך
כרמל ירעו בשן וגלעד כימי עולם:
כימי צאתך מארץ מצרים אראנו
נפלאות: יראו גוים ויבשו מכל
גבורתם ישימו יד על פה אזניהם
תחרשנה: ילחכו עפר כנחש
כזחלי ארץ ירגזו ממסגרתיהם
אל יהוה אלהינו יפחדו ויראו
ממך: מי אל כמוך נשא עון ועבר
על פשע לשארית נחלתו לא
החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא:
ישוב ירחמנו יכבש עונתינו
ותשליך במצלות ים כל חטאותם:
תתן אמת ליעקב חסד לאברהם
אשר נשבעת לאבתינו מימי קדם:

אמן רעה
בטח אלף
פה נבל
קום כלל
חנה צפה
יחל שמע
שמח קום
ישב
נשא
רוב שפט
יצא ראה
כסה
היה
רמס חוץ
בנה רחק
עד בוא
עיר צור
היה
פרה
עלל
רעה יום
עלם יצא
ראה פלא
בוש
גבר שום
חרש לחך
רגז סגר
פחד
מן
חזק
שוב רחם
כבש שלך
צול נתן
שבע יום

INCIPIT PROLOGVS IN NAVM PROPHETAM.

NAum prophetam ante aduentũ regis aſſyriorum qui populum iſrael captiuum in ſuam regione tranſtulerat fuiſſe hebreoꝝ traditio cõfirmat. Siquidẽ in fine huius lectionis predicti regis aduentũ: idem propheta annunciare monſtratur. Sed cum habitatores niniue: iona interitũ ciuitatis p̃dicante: ne diuina ira denunciatũ interitũ ſuſtinerent: peccatoꝝ & impietatis pn̄iaꝫ egiſſent: accepta dei mĩa: grauioribus ſe criminibus implicuerunt. Qua de cauſa memoratus propheta ſpũſancto plenus: iudiciũ dei annuncians: ita locutus eſt. Deus zelans & vlciſcẽs dominus eſt &c. Iam enim decem tribus ab aſſyriis ducte fuerãt ĩ captiuitatẽ ſub ezechia rege iuda: ſub quo etiam nunc in conſolatione populi tranſmigrati aduerſum niniuem viſio cernitur. Nec erat parua conſolatio: tã his qui iã aſſyriis ſeruiebãt quã reliquis qui ſub ezechia de tribu iuda & beniamin ab eiſdẽ hoſtibus obſidebantur: vt audirẽt aſſyrios quoq; a chaldeis eẽ capiendos: ſicut in ſequẽtibus libri huius demõſtrabitur. Sciendum ꝙ niniue in noſtra lingua de hebreo ſpecioſam ſonat. Specioſus autẽ hic mundus dicitur: Vnde & apud grecos: coſmos ab ornatu nomen accepit. Et qdquid nunc aduerſum niniuem dicitur: de mũdo figuraliter predicari ſentiamus. Quã ob cauſam & aſſumptio quã ſeptuaginta interp̃tes dicunt apd hebreos maſſa ponitur. id eſt graue onus: eo ꝙ eam aduerſus quã ꝓphetatur premat: nec ſinat eleuare ceruicem. Simulq; hoc attendendũ: quod hec ipſa vel aſſumptio vel onus: vel pondus ꝓphete viſio ſit. Non enim loquitur propheta in extaſi: vt montanus & priſcilla: maximillaq; delirant: ſed quod prophetat liber eſt viſionis intelligentis vniuerſa que loquitur: & pondus hoſtium facientis ſuo populo viſionẽ. De conſumatione itaq; mundi ſecundũ anagogen conſolationẽ ſctõꝝ ꝓphetia texitur: vt quecunq; in mundo vident: quaſi p̃tereuntia & caduca contẽnat: & p̃parent ſe ad iudicii diem. Vbi vltor aduerſum vires aſſyriorum affuturus eſt dominus.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

NAum conſolator orbis interpretatur. Increpat ciuitatem ſanguinum & poſt euerſionem illius loquitur. Ecce ſuper montes pedes euangelizantis & annunciantis pacem.

Explicit argumentum

Incipit Naum propheta.
Capitulum. 1.

ONus niniue. liber viſionis naũ helcheſei. Deus emulator & vlciſcẽs dñs: vlciſcẽs dñs & habẽs furorẽ: vlciſcẽs dñs in hoſtes ſuos & iraſcẽs ipſe inimicis ſuis. Dñs patiens & magnus fortitudine: & mundans non faciet inocentẽ. Dñs in tẽpeſtate & turbine vie eius & nebule puluis pedũ eius. Increpãs mare & exiccãs illud: & oĩa flumina ad deſertũ deducẽs. Infirmatus eſt baſan & carmelus: & flos libani elãguit. Montes cõmoti ſunt ab eo: & colles deſolate ſunt. Et cõtremuit terra a facie eius: & orbis & oẽs habitãtes in eo. Ante faciẽ indignationis ei⁹ qs ſtabit: & qs reſiſtet in ira furoris ei⁹. Indignatio eius effuſa ẽ vt ignis: & petre diſſolute ſunt ab eo. Bon⁹ dñs & cõfortãs in die tribulationis & ſciens ſperantes in ſe. Et in diluuio p̃tereũte cõſumationem faciet loci eius: & inimicos eius pſequẽtur tenebre. Quid cogitatis ↄtra dñm? Conſumationẽ ipſe faciet: nõ cõſurget duplex tribulatio: qa ſicut ſpine ſe iuicẽ cõplectũtur: ſic cõuiuiũ coꝝ pariter potãtiũ Conſumẽtur q̃ſi ſtipula ariditate plena. Ex te exibit cogitãs cõtra dñm maliciã: mẽte ptractans preuaricationem.

משא נינוה ספר חזון נחום
האלקשי אל קנוא ונקם יהוה
נקם יהוה ובעל חמה נקם יהוה
לצריו ונוטר הוא לאיביו יהוה
ארך אפים וגדול כח ונקה לא
ינקה יהוה בסופה ובשערה דרכו
וענן אבק רגליו גוער בים ויבשהו
וכל הנהרות החריב אמלל בשן
וכרמל ופרח לבנון אמלל הרים
רעשו ממנו והגבעות התמוגגו
ותשא הארץ מפניו ותבל וכל
יושבי בה לפני זעמו מי יעמוד
ומי יקום בחרון אפו חמתו נתכה
כאש והצרים נתצו ממנו טוב
יהוה למעוז ביום צרה וידע
חוסי בו ובשטף עבר כלה יעשה
מקומה ואיביו ירדף חשך מה
תחשבון אל יהוה כלה הוא עשה
לא תקום פעמים צרה כי עד
סירים סבכים וכסבאם סבואים
אכלו כקש יבש מלא ממך יצא
חשב על יהוה רעה יעץ בליעל

Hec dicit dominus. Si perfecti fuerint & ita plures: ſic quoq; attondẽtur & ptranſibit. Afflixi te & nõ affligã te vltra: et nũc cõterã virgã eius de dorſo tuo & vincula tua dirũpam: & precipiet ſup te dñs. Nõ ſeminabitur ex noĩe tuo amplius. De domo dei tui interficiã. Sculptile & cõflatile ponã ſepulchrũ tuũ: qa inhonoratus es. Ecce ſup montes pedes euangelizantis & annũciantis pacem. Celebra iuda feſtiuitates tuas & redde vota tua: quia non adiiciet vltra vt pertranſeat in te belial: vniuerſus interiit. 2.

AScendit qui diſpgat corã te: q cuſtodiat obſidionẽ. Cõtemplare viã: cõforta lũbos: robora virtutẽ valde: quia ſicut reddit dñs ſuperbiã iacob: ſic ſupbiã iſrael: quia vaſtatores diſſipauerũt eos & ꝓpagines eorũ corruperũt. Clypeus fortium eius ignitus: viri exercitus in coccineis. Ignee habene currus in die preparatiõis eius: & agitatores ei⁹ conſopiti ſunt. In itineribus cõturbati ſunt: q̃drige collide ſunt in plateis. Aſpectus eorũ q̃ſi lãpades: q̃ſi fulgura diſcurrẽtia. Recordabitur fortiũ ſuoꝝ: ruẽt in itineribus ſuis. Velociter aſcendẽt muros eius: & p̃parabitur vmbraculũ. Porte fluminũ apte ſunt: & tẽplũ ad ſolũ dirutũ. Et miles captiuus abductus eſt: & ancille ei⁹ minabãtur gemẽtes vt colũbe: murmurãtes in cordibus ſuis. Et niniue quaſi piſcina aquarũ aq̃ eius: ipſi vero fugerũt. State ſtate & nõ eſt qui reuertatur. Diripite argentũ: diripite aurũ: & nõ eſt finis diuitiarũ ex oĩbus vaſis deſiderabilibus. Diſſipata eſt & ſciſſa & dilacerata eſt cor tabeſcens & diſſolutio geniculoꝝ & defectio in cũctis renibus: & facies omniũ ſicut nigredo olle. Vbi eſt habitaculũ leonũ & paſcua catuloꝝ leonum? Ad quam iuit leo vt ingrederetur illuc catulus leonis: & nõ eſt qui exterreat. Leo cepit ſufficienter catulis ſuis:

כה אמר יהוה אם שלמים וכן
רבים וכן נגזו ועבר ועניתך לא
אענך עוד ועתה אשבר מטהו
מעליך ומוסרותיך אנתק וצוה
עליך יהוה לא יזרע משמך עוד
מבית אלהיך אכרית פסל ומסכה
אשים קברך כי קלות הנה על
ההרים רגלי מבשר משמיע
שלום חגי יהודה חגיך שלמי
נדריך כי לא יוסיף עוד לעבור
בך בליעל כלה נכרת

Cap. ij.

עלה מפיץ על פניך נצור
מצורה צפה דרך חזק מתנים אמץ
כח מאד כי שב יהוה את גאון
יעקב כגאון ישראל כי בקקום
בקקים וזמריהם שחתו מגן
גבריהו מאדם אנשי חיל מתלעים
באש פלדות הרכב ביום הכינו
והברשים הרעלו בחוצות יתהוללו
הרכב ישתקשקון ברחבות מראיהן
כלפידים כברקים ירוצצו יזכר
אדיריו יכשלו בהלכתם ימהרו
חומתה והכן הסכך שערי הנהרות
נפתחו וההיכל נמוג והצב גלתה
העלתה ואמהתיה מנהגות כקול
יונים מתפפת על לבבהן ונינוה
כברכת מים מימי היא והמה
נסים עמדו עמדו ואין מפנה בזו
כסף בזו זהב ואין קצה לתכונה
כבד מכל כלי חמדה בוקה ומבוקה
ומבלקה ולב נמס ופק ברכים
וחלחלה בכל מתנים ופני כלם
קבצו פארור איה מעון אריות
ומרעה הוא לכפרים אשר הלך
אריה לביא שם גור אריה ואין
מחריד אריה טרף בדי גרותיו

וּמְחַנֵּק לְלִבְאֹתָיו וַיְמַלֵּא טֶרֶף — חנק מלא
חֹרָיו וּמְעֹנֹתָיו טְרֵפָה׃ הִנְנִי אֵלַיִךְ — חור
נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְהִבְעַרְתִּי בֶעָשָׁן — בער
רִכְבָּהּ וּכְפִירַיִךְ תֹּאכַל חָרֶב — אכל
וְהִכְרַתִּי מֵאֶרֶץ טַרְפֵּךְ וְלֹא יִשָּׁמַע — כרת שמע
עוֹד קוֹל מַלְאָכֵכֵה׃ — לאך

Cap.iij.

הוֹי עִיר דָּמִים כֻּלָּהּ כַּחַשׁ פֶּרֶק
מְלֵאָה לֹא יָמִישׁ טָרֶף׃ קוֹל שׁוֹט — מוש
וְקוֹל רַעַשׁ אוֹפָן וְסוּס דֹּהֵר — אפן
וּמֶרְכָּבָה מְרַקֵּדָה׃ פָּרָשׁ מַעֲלֶה וְלַהַב — רכב רקד
חֶרֶב וּבְרַק חֲנִית וְרֹב חָלָל וְכֹבֶד — עלה
פָּגֶר וְאֵין קֵצֶה לַגְּוִיָּה וְכָשְׁלוּ — חנה
בִּגְוִיָּתָם׃ מֵרֹב זְנוּנֵי זוֹנָה טוֹבַת — זנה
חֵן בַּעֲלַת כְּשָׁפִים הַמֹּכֶרֶת גּוֹיִם
בִּזְנוּנֶיהָ וּמִשְׁפָּחוֹת בִּכְשָׁפֶיהָ׃ הִנְנִי — שפחה
אֵלַיִךְ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְגִלֵּיתִי — גלה
שׁוּלַיִךְ עַל פָּנָיִךְ וְהַרְאֵיתִי גוֹיִם — ראה
מַעְרֵךְ וּמַמְלָכוֹת קְלוֹנֵךְ׃ וְהִשְׁלַכְתִּי — ערה מלך
עָלַיִךְ שִׁקֻּצִים וְנִבַּלְתִּיךְ וְשַׂמְתִּיךְ — קלה שלך
כְּרֹאִי׃ וְהָיָה כָל רֹאַיִךְ יִדּוֹד מִמֵּךְ — שום ראה
וְאָמַר שָׁדְּדָה נִינְוֵה מִי יָנוּד לָהּ — נוד
מֵאַיִן אֲבַקֵּשׁ מְנַחֲמִים לָךְ׃ הֲתֵיטְבִי — נחם
מִנֹּא אָמוֹן הַיֹּשְׁבָה בַּיְאֹרִים מַיִם — יטב
סָבִיב לָהּ אֲשֶׁר חֵיל יָם מִיָּם — סבב
חוֹמָתָהּ׃ כּוּשׁ עָצְמָה וּמִצְרַיִם וְאֵין — חמה
קֵצֶה פּוּט וְלוּבִים הָיוּ בְּעֶזְרָתֵךְ׃ — היה
גַּם הִיא לַגֹּלָה הָלְכָה בַשֶּׁבִי גַּם — שבה
עֹלָלֶיהָ יְרֻטְּשׁוּ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת — רטש
וְעַל נִכְבַּדֶּיהָ יַדּוּ גוֹרָל וְכָל גְּדוֹלֶיהָ — כבד ידה גדל
רֻתְּקוּ בַזִּקִּים׃ גַּם אַתְּ תִּשְׁכְּרִי תְּהִי — זקק שכר
נַעֲלָמָה גַּם אַתְּ תְּבַקְשִׁי מָעוֹז — היה עלם
מֵאוֹיֵב׃ כָּל מִבְצָרַיִךְ תְּאֵנִים עִם — עזז איב
בִּכּוּרִים אִם יִנּוֹעוּ וְנָפְלוּ עַל פִּי — בצר בכר
אוֹכֵל׃ הִנֵּה עַמֵּךְ נָשִׁים בְּקִרְבֵּךְ — נוע פה
לְאֹיְבַיִךְ פָּתוֹחַ נִפְתְּחוּ שַׁעֲרֵי אַרְצֵךְ — אכל נשה
אָכְלָה אֵשׁ בְּרִיחָיִךְ׃ מֵי מָצוֹר — פתח ברח צור

et necauit leenis ſuis. Et impleuit preda ○○○○ ſpeluncas ſuas: & cubile ſuū rapina. Ecce ego ad te dicit dn̄s exercituū: & ſuccendā vſq; ad fumum quadrigas tuaſ: & leūculos tuos comedet gladi⁹. Et extermiabo de terra predā tuā: & nō audietur vltra vox nunciorum tuorum. 5.

VE ciuitas ſanguinū vniuerſa mēdacii dilaceratione plena. Non recedet a te rapina. Vox flagelli & vox impetus rote & equi frementis & q̄drige feruētis & equitis aſcendentis & micātis gladii & fulgurātis haſte & multitudinis iterfecte & grauis ruine: nec eſt finis cadauerum. Et corruent in corpibus ſuis ꝑpter multitudinē fornicationū meretricis ſpecioſe & grate & habētis maleficia: q̄ vendidit gētes in fornicationib⁹ ſuis & familias in maleficiis ſuis. Ecce ego ad te dicit dn̄s exercituum: & reuelabo pudēda tua in facie tua: & oſtendā in gentib⁹ nuditatē tuā & regnis ignominiā tuā. Et ꝓiciā ſup te abominatiōes & cōtumelis te afficiā: & ponā te in exēplū. Et erit ois qui viderit te reſiliet a te: & dicet. Vaſtata eſt niniue. Quis cōmouebit ſup te caput? Vnde querā cōſolatorē tibi? Nūqd melior es alexandria ppl̄oꝝ q̄ habitat in fluminibus? Aq̄ in circuitu ei⁹: cui⁹ diuitie mare: aque muri eius: ethiopia fortitudo eius: & egypt⁹: & nō eſt finiſ. Africa & libyes fuerūt in auxilio tuo: ſed & ipſa in trāſmigratiōe ducta ē in captiuitatē. Paruuli eius eliſi ſunt in capite oim viarū: & ſup inclytos eius miſerūt ſortē: & oēs optimates ei⁹ cōfixi ſunt in cōpedibus. Et tu ergo inebriaberis & eris deſpecta: & q̄res tu auxiliū ab inimico. Omēs munitōes tue ſicut ficus cū groſſis ſuis: ſi cōcuſſe fuerint cadēt in os comedētis. Ecce ppl̄s tu⁹ mulieres in medio tui. Inimicis tuis ad aptionē pādetur porte t̄re tue: deuorabit ignis vectes tuos. Aquā ꝓp obſidionē

τ ſuffocauit leonib⁹ ſuis: τ ipleuit venatiōe nidum ſuū τ habitaculū ſuum rapina. ecce ego ad te dicit dn̄s omps: τ ſuccendā in fumo multitudinē tuā. τ leones tuos comedet gladius: τ auferam de terra predā tuā: τ non audient vltra opera tua.

καὶ ἀπέπνιξε τοῖς λέουσιν αὐτοῦ, καὶ ἔπλησεν θήρας νοσσιὰν αὐτοῦ καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἁρπαγῆς. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐκκαύσω ἐν καπνῷ πλῆθός σου· καὶ τοὺς λέοντάς σου καταφάγεται μάχαιρα, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ τῆς γῆς τὴν θήραν σου, καὶ οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἔτι τὰ ἔργα σου.

Ca.3.

O ciuitas ſanguinū tota mendax iniqtate plena: nō contrectabit venatio. vox flagelloꝝ τ vox cōmotiōis rotaꝝ: equi pſequentis τ currus feruentis: equitis aſcendentis: τ ſplendentis gladii: τ fulgurātium armoꝝ: τ multitudis vulneratoꝝ: τ grauis ruine: τ nō erit finis gētibus ei⁹. τ infirmabunt in corporib⁹ eoꝝ a multitudie fornicatiōis. meretrix ſpecioſa τ grata dux maleficiorum: q̄ vendit gētes in fornicatiōe ſua: τ tribus in veneficiis ſuis. ecce ego ad te dicit dn̄s omnipotens: τ diſcooperiā poſteriora tua ſup faciem tuā: τ oſtēdam gētib⁹ turpitudinē tuā: τ regnis ignominiā tuā. τ pijciam ſup te abominatiōnē ſcd̄m immūditias tuas: τ ponā te in exemplū. τ erit ois videns te deſcendet a te. τ dicet: miſera niniue q̄s gemet eā: vnde querā conſolationē illi: apta chordā pars āmonii q̄ hitat in fluminibus: aqua i circuitu ei⁹: cui⁹ pncipiū mare τ aqua muri eius: ethiopia fortitudo ei⁹: τ egyptus: τ nō eſt finis fuge tue. τ libes facti ſūt auxiliatores eius: τ ipſa in captiuitate ibit captiua: τ paruulos illi⁹ allident in pncipio viarū eius: τ ſup ois inclyta eius mittēt ſortes. τ ois optimates ei⁹ alligabūt cōpedib⁹. τ tu inebriaberis τ eris deſpecta: τ tu queres tibi ſtationē ex inimicis. oēs munitiōes tue ſicut ficus habētes groſſos: ſi cōmote fuerint cadent in os comedētis. ecce pplꝰ tu⁹ q̄ſi mulieres in te inimicis tuis. aperte aperientur porte terre tue. comedet ignis vectes tuos. aqua obſidiōis

ὮΩ πόλις αἱμάτων ὅλη ψευδὴς ἀδικίας πλήρης, οὐ ψηλαφηθήσεται θήρα. φωνὴ μαστίγων καὶ φωνὴ σεισμοῦ τροχῶν, ἵππου διώκοντος καὶ ἅρματος ἀναβράσσοντος, ἱππέως ἐπιβαίνοντος, στιλβούσης ῥομφαίας, καὶ ἐξαστραπτόντων ὅπλων, καὶ πλήθους τραυματιῶν, καὶ βαρείας πτώσεως, καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῖς ἔθνεσιν αὐτῆς· καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν ἀπὸ πλήθους πορνείας. πόρνη καλὴ καὶ ἐπίχαρις ἡγουμένη φαρμάκων, ἡ πωλοῦσα ἔθνη ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ φυλὰς ἐν τοῖς φαρμάκοις αὐτῆς. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δείξω ἔθνεσι τὴν ἀσχημοσύνην σου, καὶ βασιλείαις τὴν ἀτιμίαν σου. καὶ ἐπιρρίψω ἐπὶ σὲ βδελυγμὸν κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας σου, καὶ θήσομαί σε εἰς παράδειγμα. καὶ ἔσται πᾶς ὁ ὁρῶν σε καταβήσεται ἀπὸ σοῦ. καὶ ἐρεῖ, δειλαία νινευὴ τίς στενάξει αὐτήν; πόθεν ζητήσω παράκλησιν αὐτῇ; ἑτοίμασαι μερίδα, ἅρμοσαι χορδήν, μερὶς ἀμμὼν ἡ κατοικοῦσα ἐν ποταμοῖς, ὕδωρ κύκλῳ αὐτῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ θάλασσα καὶ ὕδωρ τὰ τείχη αὐτῆς, αἰθιοπία ἡ ἰσχὺς αὐτῆς καὶ αἴγυπτος, καὶ οὐκ ἔστι πέρας τῆς φυγῆς σου· καὶ λίβυες ἐγένοντο βοηθοὶ αὐτῆς, καὶ αὐτὴ εἰς μετοικεσίαν πορεύσεται αἰχμάλωτος, καὶ τὰ νήπια αὐτῆς ἐδαφιοῦσιν ἐπ᾽ ἀρχὰς πασῶν τῶν ὁδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔνδοξα αὐτῆς βαλοῦσι κλήρους, καὶ πάντες οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς δεθήσονται χειροπέδαις. καὶ σὺ μεθυσθήσῃ καὶ ἔσῃ ὑπερεωραμένη, καὶ σὺ ζητήσεις σεαυτῇ στάσιν ἐξ ἐχθρῶν. πάντα τὰ ὀχυρώματά σου ὡς συκαῖ σκοποὺς ἔχουσαι· ἐὰν σαλευθῶσι, πεσοῦνται εἰς στόμα ἔσθοντος. ἰδοὺ ὁ λαός σου ὡς γυναῖκες ἐν σοί· τοῖς ἐχθροῖς σου ἀνοιγόμεναι ἀνοιχθήσονται πύλαι τῆς γῆς σου, καταφάγεται πῦρ τοὺς μοχλούς σου. ὕδωρ περιοχῆς

hauri tibi. obtine munitiones tuaꝝ: ingredere i lutū: τ cōculcare in paleis. obtine ſup laterem: ibi comedet te ignis: diſperdet te gladio: comedet te ſicut locuſta: τ aggrauaberis q̄ſi bruchus: multiplicare vt bruchus. multi plicaſti negotiatiōes tuas ſicut ſtellas celi. τ bruchus impetū fecit τ expāſus eſt. cōmixtus tu⁹ ſicut locuſta aſcendens in ſepe in die frigoris. ſol ortus eſt τ abſiluit: τ nō cognouit locum eius. ve illis. dormitauerunt paſtores tui: rex aſſyrius cōſopiuit fortes tuos: abijt ppl̄s tuus ſup mōtes τ nō erat q̄ ſuſciperet: τ nō eſt ſanatio cōtritiōis tue. inflammata eſt plaga tua. oēs q̄ audiunt nunciū tuū plaudent manus ſup te: q̄ ſup quē nō intrauit malitia tua ſemper.

ἐπίσπασαι σεαυτῇ, κατακράτησον τῶν ὀχυρωμάτων σου· ἔμβηθι εἰς πηλὸν καὶ συμπατήθητι ἐν ἀχύροις· κατακράτησον ὑπὲρ πλίνθον. ἐκεῖ καταφάγεταί σε πῦρ, ἐξολοθρεύσει σε ῥομφαία, καταφάγεταί σε ὡς ἀκρίς, καὶ βαρυνθήσῃ ὡς βροῦχος. ἐπλήθυνας τὰς ἐμπορίας σου ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ· βροῦχος ὥρμησε καὶ ἐξεπετάσθη. ἥλατο ὡς ἀττέλεβος ὁ σύμμικτός σου, ὡς ἀκρὶς ἐπιβεβηκυῖα ἐπὶ φραγμὸν ἐν ἡμέρᾳ πάγους· ὁ ἥλιος ἀνέτειλε καὶ ἀφήλατο, καὶ οὐκ ἔγνω τὸν τόπον αὐτῆς· οὐαὶ αὐτοῖς. ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες σου, βασιλεὺς ἀσσύριος ἐκοίμισε τοὺς δυνάστας σου, ἀπῆρεν ὁ λαός σου ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκδεχόμενος. καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις τῇ συντριβῇ σου. ἐφλέγμανεν ἡ πληγή σου. πάντες οἱ ἀκούοντες τὴν ἀγγελίαν σου κροτήσουσι χεῖρας ἐπὶ σέ, διότι ἐπὶ τίνα οὐκ ἐπῆλθεν ἡ κακία σου διαπαντός. ○○○○○○○○

hauri tibi: extrue munitiōes tuas. Intra in lutū & calca: ſubigens tene laterem. Ibi ○○○○○○○○ comedet te ignis: peribis gladio: deuorabit te vt bruchus. Cōgregare ergo vt bruchus: multiplicare vt locuſta. Plures feciſti negociatiōes tuas q̄ ſtelle ſint celi. Bruch⁹ expanſus eſt & auolauit. Cuſtodes tui q̄ſi locuſte: & paruuli tui quaſi locuſte locuſtarū: q̄ cōſidēt in ſepib⁹ i die frigoris. Sol ortus eſt & auolauerūt: & nō ē cognit⁹ locus earū vbi fuerit. Dormitauerūt paſtores tui rex aſſur ſepeliētur principes tui. Latitauit ppl̄s tu⁹ in mōtibus: & nō eſt q cōgreget. Nō eſt obſcura cōtritio tua: peſſima eſt plaga tua. Oēs qui audierunt auditionē tuā: cōpſſerūt manū ſup te: qa ſup quē nō trāſiit malicia tua ſp?

Explicit Naum ꝓpheta.

שַׁאֲבִי לָךְ חַזְּקִי מִבְצָרָיִךְ בֹּאִי בַטִּיט — בוא
וְרִמְסִי בַחֹמֶר הַחֲזִיקִי מַלְבֵּן׃ שָׁם — חזק לבן
תֹּאכְלֵךְ אֵשׁ תַּכְרִיתֵךְ חֶרֶב תֹּאכְלֵךְ — אכל כרת
כַּיָּלֶק הִתְכַּבֵּד כַּיֶּלֶק הִתְכַּבְּדִי כָּאַרְבֶּה׃ — כבד רבה
הִרְבֵּית רֹכְלַיִךְ מִכּוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם — רבה כבב
יֶלֶק פָּשַׁט וַיָּעֹף׃ מִנְּזָרַיִךְ כָּאַרְבֶּה — עוף נזר
וְטַפְסְרַיִךְ כְּגוֹב גֹּבָי הַחוֹנִים — חנה
בַּגְּדֵרוֹת בְּיוֹם קָרָה שֶׁמֶשׁ זָרְחָה — קרר
וְנוֹדַד וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמוֹ אַיָּם׃ נָמוּ — ידע קום
רֹעֶיךָ מֶלֶךְ אַשּׁוּר יִשְׁכְּנוּ אַדִּירֶיךָ — אדר נום רעה
נָפֹשׁוּ עַמְּךָ עַל הֶהָרִים וְאֵין מְקַבֵּץ׃ — שכן אדר
אֵין כֵּהָה לְשִׁבְרֶךָ נַחְלָה מַכָּתֶךָ כֹּל — פוש קבץ
שֹׁמְעֵי שִׁמְעֲךָ תָּקְעוּ כַף עָלֶיךָ כִּי — חלה נכה
עַל מִי לֹא עָבְרָה רָעָתְךָ תָּמִיד׃ — ידע עבר

INCIPIT PROLOGVS IN ABACVC PROPHETAM.

QVattuor prophete in duodecim ꝓphetarum volumine continentur: e quibus tres in principio maſa.i.pondus titulū habent: naum abacuc & malachias. Porro zacharias in medio et circa finē duos huiuſcemodi ponit titulos: e quibus vnus eſt: onus verbi domini in terra adrach & damaſci requiei ei⁹. Alter in fine ſc; onus verbi dn̄i ſup iſrael. De naum orationibus tuis iam liber vnus editus eſt. De zacharia & malachia: ſi vita comes fuerit diſſeretur. Nunc abacuc habemus in manibus qui vel ex eo quod amabilis deo eſt vocatur amplexatio: vel ꝙ in certamen & luctā (et vt ita dicā) amplexū cum deo cōgreditur: amplexātis.i.luctātis ſortitus eſt nomen. Nullus enim tam audaci voce auſus eſt deū ad diſceptationē iuſticie ꝓuocare: & dicere ei. Cur in rebus humanis & mundi iſtius pompa tanta rerū verſetur iniquitas. Vociferabor ad te vim patiens & nō ſaluabis. Quare oſtendiſti mihi iniquitatē & laborē videre? Lacerata eſt lex: & non peruenit vſq; ad finē iudiciū: quia impius preualet aduerſum iuſtum: ideo egreditur iudicium peruerſum. Vides q̄ temeraria vox ſit et quodāmodo blaſphemātis: creatorē ſuum ad iudiciū prouocare: & vas fragile aduerſus figulum cur tale vel tale factū ſit diſputare? Necnon & hoc aīaduertendū ꝙ aſſumptio vel pondus que grauia iam eſſe diximus: ꝓphete viſio eſt & aduerſum mōtani dogma peruerſum intelligit quod videt: nec vt amens loquitur: nec more inſanientiū feminarū dat ſine mente ſonum. Vnde & apl̄s iubet vt ſi ꝓphetantibus aliis alii fuerit reuelatū: taceant qui prius loquebātur. Et ſtatim nō eſt inquit diſſenſionis deus ſed pacis. Ex quo intelligitur cum quis ex voluntate reticet: & aliis locū dat ad loquendū: poſſe et loqui & tacere cū velit. Qui iam in extaſi.i.inuitus loquitur: nec tacere nec loqui in ſua ptāte habet. Illud quoq; diſce quia ſemel a me violenter exigis vt quaſi quoſdā gradus & ſcalas ad altiora nitēti: hiſtoriā tibi interpreter: ꝓphetā eſſe circa babylonē & nabuchodonoſor regem chaldeorū: vt quō prior ꝓpheta naum quē abacuc ſequitur vaticiniū habuit cōtra niniuem & aſſyrios qui vaſtauerunt decē tribus que vocātur iſrael: ita abacuc ꝓphetiā hābeat aduerſus babylonē & nabuchodonoſor: a quibus iudas & hieruſalē templūq; ſubuerſa ſunt. Et vt ſcias eo tēpore fuiſſe abacuc quo iam due tribus que vocabantur iuda ducte erant in captiuitatē: daniel docere te poterit: ad quē in lacū leonū abacuc cum prandio mittitur: quanq; apud hebreos hec ipſa nō legatur hiſtoria. Igitur ſiue quis recipiat ſcripturā illam: ſiue nō recipiat: vtrūq; pro nobis eſt. Aut enī recipit: & iam poſt factā rem liber abacuc texitur: aut nō recipit: & quaſi ꝓpheta ſcribit que ventura cognoſcit. Interim ſm litteram cauſatur aduerſum deū propheta: cur nabuchodonoſor templū dei vaſtet & iudā: cur hieruſalē quondā vrbs dn̄i deſtruatur: quare clamet populus & nō audiatur: vociferetur ad dn̄m oppreſſus a chaldeis: & non ſaluetur: quare etiā ipſe ꝓpheta vel populus ex cui⁹ perſona loqtur ad hoc vixerit: & huculq; perductus ſit: vt iniquitatē hoſtiū & ſuū laborē viderit: cur iniuſticia ꝑualeat aduerſum ſe. Et hec dicit pre mentis anguſtia neſciens aurū in igne conflari. Et tres pueros de camino ignis puriores exiſſe q̄ intrauerant. Sed & hoc generaliter accipere poſſumus ꝙ ex perſona humane impatientie loquatur vt in querulam vocē & plenā doloris erumpat dicens. Quare reſpicis contēptores: & taces cōculcante impio iuſtiorē ſe? Hec aūt loquitur: neſciens iudicia dei inueſtigabilia. & profundū diuitiarū ſapientie & ſcientie eius: ꝙ non ita videat deus vt videt homo. Homo tantū preſentia reſpicit: deus futura & eterna cognoſcit. Et quō ſi egrotans & eſtuans febribus aquā frigidam poſtulet: & dicat ad medicū: vim patior: crucior: vror: examinor. vſq; quo medice clamabo & nō exaudies? & reſpondeat ei ſapientiſſimus & clementiſſimus medicus: ſcio quo tēpore dare debeā quod poſtulas: nō miſereor modo: quia miſericordia iſta crudelitas eſt: & volūtas tua contra te petit: ita & deus noſter ſciens clementie ſue pondera atq; menſuras interdum nō exaudit clamantē: vt eum probet & magis ꝓuocet eum ad rogandū: & quaſi igne excoctū iuſtiorē & puriorē faciat. Quod intelligens apoſtolus ſm id quod miſericordiā cōſecutus eſt a dn̄o ait. Sed nō deficimus. Et ſcit ꝙ qui perſeuerauerit vſq; in finē hic ſalu⁹ erit: & gloriatur i labore & dolore. Et cum hieremia dicit. Tribulationē & miſeriam īuocabo: & quomodo alius inuocat deum: ſic ſanctus vir & bellator inuictus ad exercendum ſe et probandum tribulationem & miſeriā inuenire deſiderat.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

HBacuc luctator fortis & rigidus ſtat ſup cuſtodiā ſuā: & figit gradum ſup munitionē: vt chriſtum in cruce contempletur & dicat. Operuit celos gloria eius: & laudis ei⁹ plena eſt terra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius: ibi abſcondita eſt fortitudo eius.

Explicit argumentum.

Incipit Abacuc ꝓpheta.
Capitulum. I.

ONus quod vidit abacuc propheta. Vſq̧quo dñe clamabo & non exaudies. Vociferabor ad te vim patiens & non ſaluabis? Quare oſtēdiſti mihi iniquitatē & laborē: videre predā & iniuſticiā cōtra me? Et factū eſt iudiciū & cōtradictio potētior. Propter hoc lacerata eſt lex: & nō peruenit vſq̧ ad finē iudiciū: q̄a impius p̄ualet aduerſus iuſtū: ꝓpterea egredietur iudiciū ꝑuerſum. Aſpicite in gentibus & videte & āmiramini & obſtupeſcite: quia opus factū eſt in diebus vr̄is: qd̄ nemo credet cū narrabitur. Quia ecce ego ſuſcitabo chaldeos gentē amarā & velocē āmbulantē ſup latitudinē t̄re vt poſſideat tabernacula nō ſua. Horribilis & terribilis ē: ex ſemetipſa iudiciū & onus ei⁹ egredietur. Leuiores pardis equi eius: & velociores lupis veſpertinis: & diffundētur equites eius. Eqtes nāq̧ ei⁹ de longe venient: volabūt q̄ſi aqla feſtinans ad comedendū. Oēs ad predā veniēt: facies eorū vētus vrens. Et cōgregabit q̄ſi arenā captiuitatē. & ipſe de regibus triūphabit: & tyranni ridiculi eius erūt. Ipſe ſup oēm munitionē ridebit & cōportabit aggerē & capiet eā. Tunc mutabitur ſp̄us et pertrāſibit & corruet. Hec eſt fortitudo ei⁹ dei ſui. Nunqd nō a principio dñe deus me⁹ ſancte meus & non moriemur. Dñe in iudiciū poſuiſti eū: & fortē vt corriperes fundaſti eū. Mundi ſunt oculi tui ne videas malū: & reſpicere ad iniqtatē nō poteris. Quare nō reſpicis ſup iniq̄ agētes: et taces deuorante impio iuſtiorē ſe. Et facis hoīes q̄ſi piſces maris: & q̄ſi reptile nō habēs principem. Totum in hamo ſubleuauit: traxit illud in ſagena ſua: & cōgregauit in rete ſuū. Super hoc letabitur & exultabit: ꝓpterea imolabit ſagene ſue & ſacrificabit reti ſuo. Quia in ipſis incraſſata eſt pars eius:

& cibus eius electꝰ. Propter hoc ergo expandit ſagenā ſuā: & ſemp interficere gentes nō ceſſat.

SVper cuſtodiam 2.
meam ſtabo: & figā gradū ſup munitionē. Et cōteplabor vt videam qd̄ dicatur mihi: & quid reſpōdeam ad arguentē me. Et reſpondit mihi dominꝰ & dixit. Scribe viſum & explana eum ſup tabulas: vt percurrat qui legerit eū. Quia adhuc viſus ꝓcul: & apparebit in finē: & nō metietur. Si morā fecerit expecta illū: quia veniēs veniet & nō tardabit. Ecce q̄ incredulus ē: nō erit recta aīa eius in ſemetipſo. Iuſtus aūt in fide ſua viuet. Et quō vinū potantē decipit: ſic erit vir ſupbus & nō decorabitur. Qui dilatauit q̄ſi infernus aīam ſuā: & ipſe q̄ſi mors: & non adimpletur. Et cōgregauit ad ſe oēs gētes: & coaceruauit ad ſe oēs populos. Nunqd nō oēs iſti ſup eū parabola ſumēt: & loquelam enigmatū eius? Et dicetur. Ve ei qui multiplicat nō ſua. Vſq̧q̄ & aggrauat cōtra ſe denſum lutū? Nunquid nō repēte cōſurget q̄ mordeāt te? Et ſuſcitabūtur lacerātes te: & eris in rapinā eis. Quia tu ſpoliaſti gentes multas: ſpoliabunt te omnes qui reliq fuerint de populis: ꝓpter ſanguinē hoīs & iniqtatē t̄re: ciuitatis & oīs hītantiū in ea. Ve qui congregat auariciā malā domui ſue vt ſit in excelſo nidus eius: & liberari ſe putat de manu mali. Cogitaſti cōfuſionem domui tue: cōcidiſtis populos multos & peccauit aīa tua. Quia lapis de pariete clamabit & lignū qd̄ inter iūcturas edificiorū eſt rn̄debit. Ve q̄ edificat ciuitatē in ſanguinibus & preparat vrbē in iniqtate. Nunqd nō ſunt hec a dño exercituum? Laborabūt eī populi in multo igni: & gentes in vacuū & deficiēt. Quia replebitur t̄ra vt cognoſcāt gloriā dn̄i: q̄ſi aque operiētes mare. Ve qui potū dat amico ſuo mittēs fel ſuum et inebriās:

למען הביט על מעוריהם: שבעת — נבט עור
קלון מכבוד שתה גם אתה והערל — קלה ערל
תסוב עליך כוס ימין יהוה וקיקלון — סבב ימן
על כבודך: כי חמס לבנון יכסך — קלה כבד
ושד בהמות יחיתן מדמי אדם — חתת
וחמס ארץ קריה וכל ישבי בה:
מה הועיל פסל כי פסלו יצרו — יעל
מסכה ומורה שקר כי בטח יצר — נסך ירה
יצרו עליו לעשות אלילים — עשה
אלמים: הוי אמר לעץ הקיצה — קוץ
עורי לאבן דומם הוא יורה הנה — דמם ירה
הוא תפוש זהב וכסף וכל רוח — תפש
אין בקרבו: ויהוה בהיכל קדשו — הכל
הס מפניו כל הארץ:

Cap.iij. תפלה לחבקוק הנביא
על שגינות: יהוה שמעתי שמעך — פלל נבא
יראתי יהוה פעלך בקרב שנים — שנה
חייהו בקרב שנים תודיע ברגז — שנה
רחם תזכור: אלוה מתימן יבוא — חיה ידע
וקדוש מהר פארן סלה כסה — זכר אלה
שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ: — ימן בוא
ונגה כאור תהיה קרנים מידו — קדש
לו ושם חביון עזה: לפניו ילך — הלל
דבר ויצא רשף לרגליו: עמד — היה
וימדד ארץ ראה ויתר גוים — חבב עזז
ויתפצצו הררי עד שחו גבעות — פנה
עולם הליכות עולם לו: תחת און — מדד נתר
ראיתי אהלי כושן ירגזון יריעות — שחח
ארץ מדין: הבנהרים חרה יהוה — עלם הלך
אם בנהרים אפך אם בים עברתך — ראה רגז
כי תרכב על סוסיך מרכבתיך — ירע
ישועה: עריה תעור קשתך — רכב
שבעות מטות אמר סלה נהרות — ישע ערה
תבקע ארץ: ראוך יחילו הרים זרם — עור
מים עבר נתן תהום קולו רום — נתה
ידיהו נשא: שמש ירח עמד זבלה — בקע ראה חול תהם

vt aſpiciat nuditatē eius. Repletus es ignominia p gloria. Bibe tu quoq & cōſopire. Circūdabit te calix dextere dñi: & vomit⁹ ignominie ſup gloriā tuam. Quia inqtas libani operiet te: & vaſtitas aīaliū deterrebit eos: de ſanguinibus hoīs: & iniqtate ſre & ciuitatis: & oīm habitantiū in ea. Quid pdeſt ſculptile: qa ſculpſit illud fictor ſu⁹: cōflatile & imaginem falſam: quia ſperauit in figmento fictor eius vt faceret ſimulachra muta. Ve qui dicit ligno expergiſcere: ſurge lapidi taceti. Nūquid ipe docere poterit? Ecce iſte cooptus eſt auro & argento: & oīs ſpūs nō eſt in viſceribus eius. Dñs aūt in tēplo ſancto ſuo: ſileat a facie eius oīs terra.

Oratio abacuc pphete pro ignorantiis. 3.

Domine audiui auditionē tuam: & timui. Dñe opus tuum in medio annorum viuifica illud. In medio annorū notū facies: cū iratus fueris mīe recordaberis. Deus ab auſtro veniet: et ſanctus de mōte pharan. Operuit celos gloria eius: & laudis eius plena eſt terra. Splēdor eius vt lux erit: cornua in manib⁹ eius. Ibi abſcōdita eſt fortitudo ei⁹: ante faciē ei⁹ ibit mors. Egredietur diabolus ante pedes ei⁹. Stetit & menſus eſt terram. Aſpexit & diſſoluit gentes: & cōtriti ſunt mōtes ſecli. Incuruati ſūt colles mundi: ab itineribus eternitatis eius. Pro iniqtate vidi tentoria ethiopie: turbabuntur pelles terre madiā. Nunqd in fluminib⁹ iratus es dñe? aut in fluminibus furor tu⁹? vel in mare indignatio tua? Qui aſcendis ſuper equos tuos & qdrige tue ſaluatio. Suſcitās ſuſcitabis arcū tuū: iuramēta tribus que locutus es. Fluuios ſcindes terre: viderunt te & doluerunt mōtes: gurges aquarū tranſiit. Dedit abyſſus vocē ſuā: altitudo man⁹ ſuas leuauit. Sol & luna ſteterūt in hītaculo ſuo:

vt aſpiciat in ſpelūcis ſuis: ſaturitatē ignominie de glīa bibe: & cōmouere: circūdauit te calix dextere dñi: & ɔgregata ē ignominia ſup glīam tuā: qr ipietas libani operiet te: & miſeria beſtiaꝝ terrebit te ppt ſanguinē hoīm & impietates terre & ciuitatis & oīm hītantium eam. Qd pdeſt ſculptili qꝛ ſculpſerūt illud: formauit illud cōflatile imaginationē falſam. qꝛ cōfidit fictor in figmento ſuo: vt faciat idola muta. Ve q dicit ligno vigila: ſurge: & lapidi eleuare: & ipm eſt imaginatio & eſt pductio auri & argenti: & oīs ſpūs nō eſt in eo: at dñs in tēplo ſctō ſuo: reuereat a facie eius oīs terra.

ὅπως ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν, πλησμονὴν ἀτιμίας ἐκ δόξης πίε, καὶ διασαλεύθητι, ἐκύκλωσεν σε ποτήριον δεξιᾶς κυρίου, καὶ συνήχθη ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου, διότι ἀσέβεια τοῦ λιβάνου καλύψει σε, καὶ ταλαιπωρία θηρίων πτοήσει σε διαίματα ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας γῆς καὶ πόλεως καὶ πάντων τῶν κατοικούντων αὐτήν. τί ὠφελεῖ γλυπτὸν ὅτι ἔγλυψαν αὐτό, ἔπλασαν αὐτὸ χώνευμα φαντασίαν ψευδῆ. ὅτι πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι εἴδωλα κωφά. οὐαὶ ὁ λέγων τῷ ξύλῳ ἔκνηψον, ἐγέρθητι, καὶ τῷ λίθῳ ὑψώθητι, καὶ αὐτό ἐστι φαντασία καὶ ἔστιν ἔλασμα χρυσίου καὶ ἀργυρίου, καὶ πᾶν πνεῦμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ, ὁ δὲ κς ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, εὐλαβείσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. C.3

Oratio ambacuc pphete cū cantico. dñe audiui auditū tuū & timui: dñe cōſideraui opa tua: & obſtupui. i medio duoꝝ aīaliū cognoſceris cū appropiquerint āni cognoſceris: cū aderit tps demōſtraberis. cū cōturbata fuerit aīa mea: mīe recordaberis. de⁹ ab auſtro veniet & ſcūs de mōte vmbroſo pharan. Diapſalma. Operuit celos virtus eius: & laude ei⁹ plena eſt ſra: & ſplendor ei⁹ qſi lux erit: & cornua in manib⁹ ei⁹: & poſuit dilectionē robuſtā fortitudis ſue. añ faciem eius ibit verbū: & egrediet in cāpos. iuxta pedes ei⁹ erit & mota eſt terra: aſpexit & diſſoluere fecit gētes: & mōtes ɔtriti ſunt violētia: tabueſcūt colles ſeculi: itinera ſēpiterna ei⁹ p laborib⁹ vidi tabernacula ethiopū: turbabunt & tabernacula ſre madiā. nūqd i fluminib⁹ irat⁹ es dñe: aut i fluminib⁹ furor tu⁹: aut i mari īpet⁹ tu⁹: aſcenſur⁹ ſup eqs tuos: & equitat⁹ tu⁹ ſalus: extendēs extēdes arcū tuū ſup ſceptra dicit dñs. diapſalma. O fluuiis ſcindit ſra. videbūt te: & cōdolent ppli. diſpgēs aquas itineris: dedit abyſſus vocē ſuā: altitudinē viſionis eius. exaltat⁹ ē ſol & luna ſtetit in ordine ſuo.

Προσευχὴ ἀμβακοὺμ τοῦ προφήτου μετ᾽ ᾠδῆς. κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην, κύριε κατενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην. ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη γνωσθήσῃ, ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ. ἐν τῷ ταραχθῆναι τὴν ψυχήν μου, ἐλέους μνησθήσῃ. ὁ θεὸς ἀπὸ θεμὰν ἥξει καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου φαράν. Διάψαλμα. Ἐπεκάλυψεν τοὺς οὐρανοὺς ἡ δύναμις αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ, καὶ διαύγασμα αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται, καὶ κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἔθηκεν ἀγάπην ἰσχυρὰν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. πρὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσεται λόγος, καὶ ἐξελεύσεται εἰς πεδία. κατὰ πόδας αὐτοῦ ἔστη καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ, κατενόησεν καὶ ἐξέτηξεν ἔθνη. καὶ τὰ ὄρη ἐθραύσθησαν βίᾳ, ἐτάκησαν βουνοὶ τοῦ αἰῶνος, αἱ ὁδοὶ αἰώνιαι αὐτοῦ, ἀντὶ πόνων εἶδον τὰς σκηνὰς αἰθιόπων, ταραχθήσονται καὶ τὰ σκηνώματα τῆς γῆς μαδιάμ. μὴ ἐν ποταμοῖς ὠργίσθης κε, ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμός σου, ἢ ἐν θαλάσσῃ ἡ ὁρμή σου; ὅτι ἀναβήσῃ ἐπὶ τοὺς ἵππους σου, καὶ ἡ ἱππασία σου σωτηρία, ἐντείνων ἐντενεῖς τὸ τόξον σου ἐπὶ τὰ σκῆπτρα λέγει κς. Διάψαλμα. Ποταμὸς σχισθήσεται γῆ. ὄψονταί σε, καὶ ὠδινήσουσι λαοί. διασκορπίζων ὕδατα πορείας, ἔδωκεν ἡ ἄβυσσος φωνὴν αὐτῆς, τὸ ὕψος φαντασίας αὐτοῦ. ὑψώθη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς.

in luce iacula tua ibunt: & in ſplēdore coruſcationis armoꝝ tuoꝝ: in ɔminatiōe iminues terrā & in furore detrahes gētes. egreſſ⁹ es in ſalute ppli tui vt ſaluares chriſtos tuos. miſiſti in caput impioꝝ mortem: ſuſcitaſti vincula vſq ad collum in finem: diuiſiſti in ſtupore capita potentiū ɔmouebuntur in ea aperiēt frenos ſuos ſic cōedens pauperē in abſcondito. & ſupduxiſti in mari equos tuos cōturbantes aquas multas. cuſtodiui & extimuit venter me⁹ a voce orationis labioꝝ meoꝝ: & igreſſ⁹ ē tremor in oſſa mea. & ſubter me cōturbata ē fortitudo mea requieſcam in die tribulatiōis mee: vt aſcēdā ad pplm pegrinatiōis mee: qm̄ ficus non afferet fructū: & in vineis non erūt germina: mētietur opus oliue: & campi nō facient eſcas. defecerūt: eo qđ cōederūt oues: & nō ſunt boues in pſepibus. ego aūt in dño exultabo: gaudebo ſup deo ſalutari meo. dñs de⁹ fortitudo mea: & ponet pedes meos i cōſummationē: & ſup excelſa imponet me vt vincā in cātico eius.

εἰς φῶς αἱ βολίδες σου πορεύσονται, καὶ ἐν φέγγει ἀστραπῆς τῶν ὅπλων σου, ἐν ἀπειλῇ ἐλαττώσεις τὴν γῆν καὶ ἐν ὀργῇ κατάξεις ἔθνη. ἐξῆλθες ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ λαοῦ σου τοῦ σῶσαι τοὺς χριστούς σου. ἔπεμψας ἐπὶ κεφαλὴν ἀσεβῶν θάνατον, ἤγειρας δεσμοὺς ἕως τοῦ τραχήλου εἰς τὸ τέλος, διεμέρισας ἐν θάμβει τὰς κεφαλὰς τῶν δυναστῶν σαλευθήσονται ἐν αὐτῇ ἀνοίξουσι τὰς ἡνίας αὐτῶν ὡς τρώγων πτωχὸν ἐν ἀποκρύφῳ. καὶ ὑπερήγαγες ἐπὶ θαλάσσης τοὺς ἵππους σου συνταράσσοντας ὕδατα πολλά. ἐφύλαξα καὶ ἐφοβήθη ἡ κοιλία μου ἀπὸ φωνῆς προσευχῆς τῶν χειλέων μου, καὶ εἰσῆλθε τρόμος ἐπὶ τῶν ὀστέων μου. καὶ ὑποκάτω μου συνεταράχθη ἡ ἰσχύς μου καταπαύσομαι ἐν ἡμέρᾳ τῆς θλίψεώς μου, τοῦ ἀναβῆναι πρὸς τὸν λαὸν τῆς παροικίας μου, ὅτι συκῆ οὐ μὴ παραδῶ τὸν καρπόν, καὶ ἐν ταῖς ἀμπέλοις οὐκ ἔσται γενήματα. ψεύσεται τὸ ἔργον τῆς ἐλαίας, καὶ τὰ πεδία οὐ ποιήσουσι βρώματα. ἐξέλιπον, διότι ἔφαγον πρόβατα, καὶ οὐκ εἰσὶν βόες ἐν ταῖς φάτναις. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου. κύριος ὁ θεὸς ἰσχύς μου, καὶ θήσει τοὺς πόδας μου εἰς συντέλειαν, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἐπιβιβᾷ με τοῦ νικῆσαι ἐν ᾠδῇ αὐτοῦ.

in luce ſagittarū tuarum ibūt i ſplendore fulgurātis haſte tue. In fremitu cōculcabis terram & in furore obſtupefacies gentes. Egreſſus es in ſalutē populi tui: in ſalutē cu⁊ xpo tuo. Percuſſiſti caput de domo impii: denudaſti fundamentū eius vſq ad collū ſemp. Maledixiſti ſceptris eius capiti bellatorū eius venientibus vt turbo ad diſpgendū me. Exultatio eorū ſicut eius qui deuorat pauperē in abſcondito. Viā feciſti in mari equis tuis: in luto aquarū multarū. Audiui & cōturbatus eſt venter meus: a voce contremuerunt labia mea. Ingrediatur putredo in oſſib⁹ meis: & ſubtē me ſcateat. Vt requieſcā in die tribulationis vt aſcendā ad populū accinctum noſtrū. Ficus enī non florebit: & non erit germen in vineis. Mentietur opus oliue: & arua non afferent cibum. Abſcindetur de ouili pecus: & nō erit armentū in pſepibus. Ego aūt in dño gaudebo: exultabo in deo Ieſu meo. Deus domin⁹ fortitudo mea: & ponet pedes meos quaſi ceruorū. Et ſup excelſa mea deducet me victor in pſalmis canentem.

Explicit abacuc ppheta.

לאור חציך יהלכו לנגה ברק — הלך
חניתך: בזעם תצעד ארץ — חנה צעד
באף תדוש גוים: יצאת לישע — דוש
עמך לישע את משיחך מחצת — משח
ראש מבית רשע ערות יסוד — ערה יסד
עד צואר סלה: נקבת במטיו — נטה
ראש פרזו יסערו להפיצני — סער פוץ
עליצתם כמו לאכל עני — עלץ ענה
במסתר: דרכת בים סוסיך — סתר
חמר מים רבים: שמעתי ותרגז — רבב רגז
בטני לקול צללו שפתי — שפה
יבא רקב בעצמי ותחתי ארגז — בוא
אשר אנוח ליום צרה לעלות — נוח צור
לעם יגודנו: כי תאנה לא — עלה גדד
תפרח ואין יבול בגפנים — פרח בול
כחש מעשה זית ושדמות לא — עשה
עשה אכל גזר ממכלה צאן — כלא
ואין בקר ברפתים: ואני ביהוה
אעלוזה אגילה באלהי ישעי: — עלז גול
יהוה אדני חילי וישם רגלי — שום
כאילות ועל במותי ידרכני — במה דרך
למנצח בנגינותי: — נצח נגן

INCIPIT PROLOGVS IN Sophoniam prophetam.

Cradūt hebrei cuiuſcūq pphete pr̄ aut au⁹ ponatur in titulo ipos quoq prophetas fuiſſe. Vnde & amos vnū de duodecim pphetis: q dixit: non ſu⁊ ppheta nec filius prophete: ſed paſtor capraꝝ vellicans ſycomoros: patris nomē in titulo non habere. Hoc ſi verū eſt: ſophonias ppheta: qui nomie: vt ita dicā: pphetico & glorioſa maioꝝ ſuoꝝ ſtirpe generatus eſt. Habuit enim patrē chuſi: auū godoliam: pauum amariam: attauum ezechiam: & talem quadrigam ipſe velut extremus auriga cōpleuit. Nomen ſophonie: alii ſpeculā: alii archanū dñi tranſtulerunt. Siue igitur ſpecula: ſiue abſconditū dñi interpretetur: vtrumq pphete conuenit: Dicitur.n. ad ezechielem. Fili hominis ſpeculatorē te poſui domui iſrael. Iſte ergo ppheta q erat in ſpecula & in ſublimibus cōſtitutus: & nouerat myſteria dñi: filius erat chuſi: q interpretatur hūilitas. Habebat quoq auum godoliā: q dicitur magnitudo dñi: & pauū amariam: q & ipſe vertitur in ſermonē dñi: atauum ezechiam: qui ſonat fortitudo domini. De fortitudine itaq dñi: nat⁹ eſt ſermo domini: & de ſermone domini nata eſt magnitudo dñi: de magnitudine dñi nata eſt hūilitas: vt cū puenerit aliquis ad perfectū: dicat: quia nō ſum dignus vocari apoſtolus. Et illud in pſalmis. Dñe non eſt exaltatū cor meū: neq elati ſunt oculi mei. Ioſiam regē iude cuius temporibus ſophonias pphetaſſe inuenitur: deo p oībus regibus iude placuiſſe hiſtoria quarti libri regū & ſecundi paralipomenon demonſtrat. Ioſias ſimulachra q pater ſuus amon vel auus manaſſes in templo dei collocauerat deiecta cōminuiſſe mōſtratur. In quibus etiā ſerpentē ereū a moyſe factū cui errori inductus ppl's ſupſtitione idoloꝝ detēt⁹ admiſerat. Idē cuſtodiſſe paſcha & intermiſſū tpibus multis ſolus celebraſſe monſtratur. Ideo deus p prophetam tpibus memorati regis que puentura erant oſtendens: gentibus qdē lectione comprehenſis affuturꝝ iudicium: populo vero iſrael ſalutem: & ciuitati hieruſalem reſtaurationem: tunc temporis tribuendam textu lectionis denunciauit.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Sophonias ſpeculator & arcanorū dei cognitor: audit clamorem a porta piſciū. & eiulatum a ſecunda: & cōtritionē a collib⁹. Indicit quoq vlulatū hītatorib⁹ pile: qa cōticuit oīs ppl's chanaan: diſperierūt vniuerſi qui inuoluti erant argento.

Explicit argumentum.

Incipit Sophonias propheta. Capitulum. 1.

SOPHONIAS. ΣΟΦΟΝΙΑΣ. Ca.1.

Cap.j.

Verbum dñi quod factū eſt ad ſophoniā filiū chuſi filii godolie filii amarie filii ezechie in diebus ioſie filii ammon regis iuda. Congregans congregabo omnia a facie terre dicit dominus: cōgregans hominem & pecus: cōgregans volatilia celi & piſces maris. Et ruine impiorum erunt: & diſperdam homines a facie terre dicit dñs. Et extendam manum meam ſup iudam: & ſuper omnes habitantes hieruſalem: & diſperdā de loco hoc reliquias baal & noīe edituorum cum ſacerdotibus: & eos qui adorant ſuper tecta militiā celi: & adorāt & iurant in domino & iurant in melchō: & qui auertūtur de poſt tergū dñi: & qui non queſierunt dñm: nec inueſtigauerūt eum. Silete a facie dñi dei: quia iuxta eſt dies dñi. Quia preparauit dñs hoſtiā: ſanctificauit vocatos ſuos. & erit in die hoſtie dñi viſitabo ſup principes & ſuper filios regis: & ſuper omnes qui induti ſunt veſte peregrina: & viſitabo ſuper oēm q arrogāter ingreditur ſup limen in die illa: qui cōplent domū domini ſui iniquitate & dolo. Et erit in die illa dicit dominus vox clamoris a porta piſcium: & vlulatus a ſecunda: & contritio magna a collibus. Vlulate habitatores pile. Conticuit omnis populus chanaan: diſperierūt oēs inuoluti argento. Et erit in tpe illo: ſcrutabor hieruſalem in lucernis & viſitabo ſup viros defixos in fecibus ſuis qui dicūt in cordibus ſuis. Nō faciet bñ dñs & nō faciet male. Et erit fortitudo eorū in direptionē & dom⁹ eorū in deſertū.

Et edificabūt domos & non habitabūt: & plātabūt vineas: & nō bibent vinū earū. Iuxta eſt dies dñi magnus: iuxta eſt & velox nimis. Vox diei dñi amara tribulabitur ibi fortis. Dies ire dies illa: dies tribulatiōis & anguſtie: dies calamitatis & miſerie: dies tenebrarū & caliginis: dies nebule & turbinis: dies tube & clangoris ſup ciuitates munitas & ſup angulos excelſos. Et tribulabo homines: & ambulabūt vt ceci: q̄a dño peccauerunt. Et effundetur ſanguis eorū ſicut humus: & corpora eoꝝ ſicut ſtercora. Sed & argentū eoꝝ & aurū eorū nō poterit liberare eos ī die ire dñi. In igne zeli ei⁹ deuorabitur oīs terra: q̄a cōſummationē cū feſtinatione faciet cunctis habitantibus terram. 2.

Cap.ij.

Conuenite congregamini gens nō amabilis: priuſq̄ pariat iuſſio quaſi puluerē trāſeuntē diem: anteq̄ veniat ſup vos ira furoris dñi: anteq̄ veniat ſup vos dies indignationis dñi. Querite dominū omnes manſueti terre: quia iudiciū eius eſtis operati: querite iuſtū: querite manſuetū: ſi quō abſcōdamini ī die furoris dñi. quia gaza deſtructa erit: & aſcalon in deſertū. Azotum in meridie eiicient: & acharon eradicabitur. Ve qui habitatis funiculum maris: gens p̄ditorum. Verbū dñi ſup vos chanaan terra philiſtinorum & diſperdā te ita vt nō ſit inhabitator. Et erit funiculus maris requies paſtorū & caule pecorum. Et erit funiculus ei⁹ q̄ remāſerit de domo iuda. Ibi paſcentur in domib⁹ aſcalonis ad veſperam requieſcent: q̄a viſitabit eos dñs de⁹ eorū: & auertet captiuitatē eorū. Audiui opprobriū moab & blaſphemias filiorū ammon: que exprobrauerūt p̄p̄lo meo: & magnificati ſunt ſup termios eoꝝ.

לָכֵן חַי אָנִי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי מוֹאָב כִּסְדֹם תִּהְיֶה וּבְנֵי עַמּוֹן כַּעֲמֹרָה מִמְשַׁק חָרוּל וּמִכְרֵה מֶלַח וּשְׁמָמָה עַד עוֹלָם שְׁאֵרִית עַמִּי יְבָזּוּם וְיֶתֶר גּוֹי יִנְחָלוּם׃ זֹאת לָהֶם תַּחַת גְּאוֹנָם כִּי חֵרְפוּ וַיַּגְדִּלוּ עַל עַם יְהוָה צְבָאוֹת׃ נוֹרָא יְהוָה עֲלֵיהֶם כִּי רָזָה אֵת כָּל אֱלֹהֵי הָאָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ כֹּל אִיֵּי הַגּוֹיִם׃ גַּם אַתֶּם כּוּשִׁים חַלְלֵי חַרְבִּי הֵמָּה׃ וְיֵט יָדוֹ עַל צָפוֹן וִיאַבֵּד אֶת אַשּׁוּר וְיָשֵׂם אֶת נִינְוֵה לִשְׁמָמָה צִיָּה כַּמִּדְבָּר׃ וְרָבְצוּ בְתוֹכָהּ עֲדָרִים כָּל חַיְתוֹ גוֹי גַּם קָאַת גַּם קִפֹּד בְּכַפְתֹּרֶיהָ יָלִינוּ קוֹל יְשׁוֹרֵר בַּחַלּוֹן חֹרֶב בַּסַּף כִּי אַרְזָה עֵרָה׃ זֹאת הָעִיר הָעַלִּיזָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח הָאֹמְרָה בִּלְבָבָהּ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד אֵיךְ הָיְתָה לְשַׁמָּה מַרְבֵּץ לַחַיָּה כֹּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשְׁרֹק יָנִיעַ יָדוֹ׃

Cap.iij.

הוֹי מֹרְאָה וְנִגְאָלָה הָעִיר הַיּוֹנָה׃ לֹא שָׁמְעָה בְּקוֹל לֹא לָקְחָה מוּסָר בַּיהוָה לֹא בָטָחָה אֶל אֱלֹהֶיהָ לֹא קָרֵבָה׃ שָׂרֶיהָ בְקִרְבָּהּ אֲרָיוֹת שֹׁאֲגִים שֹׁפְטֶיהָ זְאֵבֵי עֶרֶב לֹא גָרְמוּ לַבֹּקֶר׃ נְבִיאֶיהָ פֹּחֲזִים אַנְשֵׁי בֹּגְדוֹת כֹּהֲנֶיהָ חִלְּלוּ קֹדֶשׁ חָמְסוּ תּוֹרָה׃ יְהוָה צַדִּיק בְּקִרְבָּהּ לֹא יַעֲשֶׂה עַוְלָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר מִשְׁפָּטוֹ יִתֵּן לָאוֹר לֹא נֶעְדָּר וְלֹא יוֹדֵעַ עַוָּל בֹּשֶׁת׃ הִכְרַתִּי גוֹיִם נָשַׁמּוּ פִּנּוֹתָם הֶחֱרַבְתִּי חוּצוֹתָם מִבְּלִי עוֹבֵר נִצְדּוּ עָרֵיהֶם מִבְּלִי אִישׁ מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ אָמַרְתִּי אַךְ תִּירְאִי אוֹתִי תִּקְחִי מוּסָר וְלֹא יִכָּרֵת מְעוֹנָהּ כֹּל אֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עָלֶיהָ אָכֵן הִשְׁכִּימוּ הִשְׁחִיתוּ כֹּל עֲלִילוֹתָם׃ לָכֵן חַכּוּ לִי נְאֻם יְהוָה לְיוֹם קוּמִי לְעַד כִּי מִשְׁפָּטִי לֶאֱסֹף גּוֹיִם לְקָבְצִי מַמְלָכוֹת לִשְׁפֹּךְ עֲלֵיהֶם זַעְמִי כֹּל חֲרוֹן אַפִּי כִּי בְּאֵשׁ קִנְאָתִי תֵּאָכֵל כָּל הָאָרֶץ׃ כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְהוָה לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד׃ מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי כוּשׁ עֲתָרַי בַּת פּוּצַי יוֹבִלוּן מִנְחָתִי׃ בַּיּוֹם הַהוּא לֹא תֵבוֹשִׁי מִכֹּל עֲלִילֹתַיִךְ אֲשֶׁר פָּשַׁעַתְּ בִּי כִּי אָז אָסִיר מִקִּרְבֵּךְ עַלִּיזֵי גַּאֲוָתֵךְ וְלֹא תוֹסִפִי לְגָבְהָה עוֹד בְּהַר קָדְשִׁי׃ וְהִשְׁאַרְתִּי בְקִרְבֵּךְ עַם עָנִי וָדָל וְחָסוּ בְּשֵׁם יְהוָה׃ שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית כִּי הֵמָּה יִרְעוּ וְרָבְצוּ וְאֵין מַחֲרִיד׃ רָנִּי בַּת צִיּוֹן הָרִיעוּ יִשְׂרָאֵל שִׂמְחִי וְעָלְזִי בְּכָל לֵב בַּת יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ הֵסִיר יְהוָה מִשְׁפָּטַיִךְ פִּנָּה אֹיְבֵךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל יְהוָה בְּקִרְבֵּךְ לֹא תִירְאִי רָע עוֹד׃ בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָמֵר לִירוּשָׁלַ͏ִם אַל תִּירָאִי צִיּוֹן אַל יִרְפּוּ יָדָיִךְ׃ יְהוָה אֱלֹהַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ גִּבּוֹר יוֹשִׁיעַ יָשִׂישׂ עָלַיִךְ בְּשִׂמְחָה יַחֲרִישׁ בְּאַהֲבָתוֹ יָגִיל עָלַיִךְ בְּרִנָּה׃ נוּגֵי מִמּוֹעֵד אָסַפְתִּי מִמֵּךְ הָיוּ מַשְׂאֵת עָלֶיהָ חֶרְפָּה׃ הִנְנִי עֹשֶׂה אֶת כָּל מְעַנַּיִךְ בָּעֵת הַהִיא וְהוֹשַׁעְתִּי אֶת הַצֹּלֵעָה וְהַנִּדָּחָה אֲקַבֵּץ וְשַׂמְתִּים לִתְהִלָּה וּלְשֵׁם בְּכָל הָאָרֶץ בָּשְׁתָּם׃ בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְהוָה׃

Propterea viuo ego dicit dñs exercituum deus iſrael: quia moab vt ſodoma erit & filii ammō quaſi gomorra: ſiccitas ſpinaꝝ & aceruí ſalis: & deſertū vſqȝ in eternū. reliquie populi mei diripiēt eos: & reſidui gētis mee poſſidebūt illos: hoc eis eueniet pro ſupbia ſua: quia blaſphemauerunt & magnificati ſunt ſup pplm dñi exercituū. Horribilis dñs ſup eos: & attenuabit omnes deos terre. Et adorabūt eū viri de loco ſuo: oēs inſule gentiū. Sed & vos ethiopes: interfecti gladio meo eritis. Et extendet manū ſuā ſup aqlonē & perdet aſſur. Et ponet ſpecioſam i ſolitudinē & in inuiū: & q̄ſi deſertū. Et accubabūt i medio ei⁹ greges oēs beſtie gētiū & onocrotalus & hericius in liminibus eius morabūtur. Vox cantātis in feneſtra: coru⁹ in ſupliminari: qm̄ attenuabo robur eius. Hec eſt ciuitas glorioſa hītans in cōfidētia: q̄ dicebat i corde ſuo. ego ſum & extra me nō eſt alia ampli⁹: quō facta eſt in deſertū cubile beſtie: Oīs qui tranſit per eā ſibilabit: & mouebit manū ſuam. 3.

Ve puocatrix & redēpta ciuitas columba. Non audiuit vocē & nō ſuſcepit diſciplinam. In dño non eſt confiſa: ad deū ſuū nō appropinquit. Principes eius in medio eius q̄ſi leones rugiētes. Iudices eius lupi veſpere: nō relinqbant in mane. Prophete eius veſani: viri infideles. Sacerdotes eius polluerunt ſanctū: iniuſte egerunt contra legē. Dñs iuſtus in medio eius nō faciet iniquitatem. Mane mane iudiciū ſuū dabit in luce: & non abſcōdetur. Neſciuit aūt iniqu⁹ cōfuſionē. Diſpdidi gētes & diſſipati ſūt anguli earū. deſertas feci vias eoꝝ dum nō eſt q tranſeat. Deſolate ſūt ciuitates eoꝝ nō remanēte viro neqȝ vllo hītatore. Dixi: attn̄ timebis me: ſuſcipies diſciplinā. Et nō pibit habitaculū ei⁹: ppter oīa in qbus viſitaui eā. Verūtm̄ diluculo ſurgentes corruperunt oēs cogitationes ſuas. Quapter expecta me dicit dñs in die reſurrectionis mee i futurū: qa iudiciū meū vt cōgregē gentes: & colligā regna. Et effūdā ſup eos indignationē meā oēm iram furoris mei. In igne enī zeli mei deuorabitur oīs terra. Quia tunc reddā pplis labiū electū: vt inuocēt oēs nomē dñi & ſeruiāt ei humero vno. Vltra flumina ethiopie: inde ſupplices mei filii diſperſorū meoꝝ deferent munus mihi. In die illa non cōfunderis ſup cunctis adinuētionib⁹ tuis: qbus puaricata es i me. Quia tunc auferam de medio tui magniloquos ſupbie tue: & nō adiicies exaltari ampli⁹ in mōte ſctō meo. Et reliquā i medio tui pplm pauperē & egenum & ſperabūt in noīe dñi. Reliqe iſrael nō facient iniqtatē: nec loquētur mēdaciū: & nō inuenietur in ore eoꝝ lingua doloſa. Qm̄ ipſi paſcētur & accubabūt & non erit qui exterreat. Lauda filia ſion: iubila iſrael. Letare & exulta in omī corde filia hieruſalē. Abſtulit dñs iudiciū tuum: auertit inimicos tuos. Rex iſrael dñs i medio tui: nō timebis malum vltra. In die illa dicetur hieruſalem. Noli timere ſion: non diſſoluātur manus tue. Dominus de⁹ tu⁹ in medio tui fortis: ipſe ſaluabit. Gaudebit ſup te in leticia: ſilebit in dilectione tua: & exultabit ſup te in laude. Nugas qui a lege receſſerāt cōgregabo: qa ex te erāt vt nō vltra habeas ſuper eis opprobriū. Ecce ego interficiā oēs qui afflixerūt te in tpe illo: & ſaluabo claudicantē: & eā q eiecta fuerat cōgregabo. & ponā eos i laudē & in nomē in omī terra cōfuſionis eorum: in tpe illo quo adducā vos: & in tpe quo cōgregabo vos. Dabo enim vos in nomen & in laudē oibus poplis terre cum cōuertero captiuitatem vēſtrā coram oculis vris: dicit dñs.

Explicit Sophonias propheta.

διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ, διότι μωὰβ ὡς σόδομα ἔσται, καὶ οἱ υἱοὶ ἀμμὼν ὡς γόμοῤῥα, καὶ δαμασκὸς ἐκλελειμμένη ὡς θιμωνία ἅλος, καὶ ἠφανισμένη εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ μου διαρπῶνται αὐτούς, καὶ οἱ κατάλοιποι ἔθνους μου κληρονομήσουσιν αὐτούς. τοῦτο αὐτοῖς ἀντὶ τῆς ὕβρεως αὐτῶν, διότι ὠνείδισαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν ἐπὶ τὸν κύριον τὸν παντοκράτορα. ἐπιφανήσεται κύριος ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν ἐθνῶν. καὶ ὑμεῖς αἰθίοπες τραυματίαι ῥομφαίας μου ἔσεσθε. καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ βοῤῥᾶν, καὶ ἀπολεῖ τὸν ἀσσύριον, καὶ θήσει τὴν νινευὶ εἰς ἀφανισμὸν ἄνυδρον ὡς ἔρημον. καὶ νεμήσονται ἐν μέσῳ αὐτῆς ποίμνια καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, καὶ χαμαιλέοντες καὶ ἐχῖνοι ἐν τοῖς φατνώμασιν αὐτῆς κοιτασθήσονται, καὶ θηρία φωνήσει ἐν τοῖς διορύγμασιν αὐτῆς, καὶ κόρακες ἐν τοῖς πυλῶσιν αὐτῆς, διότι κέδρος τὸ ἀνάστεμα αὐτῆς. αὕτη ἡ πόλις ἡ φαυλίστρια, ἡ κατοικοῦσα ἐπ' ἐλπίδι, ἡ λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῆς, ἐγώ εἰμι καὶ οὐκ ἔστι μετ' ἐμὲ ἔτι. πῶς ἐγενήθη εἰς ἀφανισμὸν νομὴ θηρίων, πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτῆς συριεῖ καὶ κινήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

Ca.3.

Ὦ ἡ ἐπιφανὴς καὶ ἀπολελυτρωμένη πόλις, ἡ περιστερά, οὐκ ἤκουσε φωνῆς, οὐκ ἐδέξατο παιδείαν, ἐπὶ τῷ κυρίῳ οὐκ ἐπεποίθει, καὶ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῆς οὐκ ἤγγισεν. οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ἐν αὐτῇ ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, οἱ κριταὶ αὐτῆς ὡς λύκοι τῆς ἀραβίας, οὐχ ὑπελείποντο εἰς τὸ πρωΐ. οἱ προφῆται αὐτῆς πνευματοφόροι, ἄνδρες καταφρονηταί. οἱ ἱερεῖς αὐτῆς βεβηλοῦσι τὰ ἅγια, καὶ ἀσεβοῦσιν εἰς τὸν νόμον. ὁ δὲ κύριος δίκαιος ἐν μέσῳ αὐτῆς, οὐ μὴ ποιήσῃ ἄδικον. πρωῒ πρωῒ δώσει κρίμα αὐτοῦ εἰς φῶς, καὶ οὐκ ἐκρύβη, καὶ οὐκ ἔγνω ἀδικίαν ἐν ἀπαιτήσει, καὶ οὐκ εἰς νεῖκος ἀδικίαν. ἐν διαφθορᾷ κατέσπασα ὑπερηφάνους, ἠφανίσθησαν γωνίαι αὐτῶν, ἐξερημώσω τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τὸ παράπαν τοῦ μὴ διοδεύειν. ἐξέλιπον αἱ πόλεις αὐτῶν, διὰ τὸ μηδένα ὑπάρχειν, μηδὲ κατοικεῖν. εἶπα πλὴν φοβεῖσθέ με, καὶ δέξασθε παιδείαν, καὶ οὐ μὴ ἐξολοθρευθῆτε ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῆς πάντα ὅσα ἐξεδίκησα ἐπ' αὐτήν. ἑτοιμάζου ὄρθρισον, διέφθαρται πᾶσα ἡ ἐπιφυλλὶς αὐτῶν. διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με, λέγει κύριος, εἰς ἡμέραν ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον, διότι τὸ κρίμα μου εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, τοῦ εἰσδέξασθαι βασιλεῖς, τοῦ ἐκχέαι ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν ὀργὴν θυμοῦ μου, διότι ἐν πυρὶ ζήλου μου καταναλωθήσεται πᾶσα ἡ γῆ. διότι τότε μεταστρέψω ἐπὶ λαοὺς γλῶσσαν εἰς γενεὰν αὐτῆς, τοῦ ἐπικαλεῖσθαι πάντας τὸ ὄνομα κυρίου, τοῦ δουλεύειν αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν ἕνα. ἐκ περάτων ποταμῶν αἰθιοπίας, προσδέξομαι τοὺς διεσπαρμένους μου, οἴσουσι θυσίας μοι. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐ μὴ καταισχυνθῇς ἐκ πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων σου ὧν ἠσέβησας εἰς ἐμέ, ὅτι τότε περιελῶ ἀπὸ σοῦ τὰ φαυλίσματα τῆς ὕβρεώς σου, καὶ οὐκέτι μὴ προσθῇς τοῦ μεγαλαυχῆσαι ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ ὑπολείψομαι ἐν σοὶ λαὸν πρᾳῢν καὶ ταπεινόν, καὶ εὐλαβηθήσονται ἀπὸ τοῦ ὀνόματος κυρίου οἱ κατάλοιποι τοῦ ἰσραήλ, καὶ οὐ ποιήσουσιν ἀδικίαν, καὶ οὐ λαλήσουσι μάταια, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν γλῶσσα δολία, διότι αὐτοὶ νεμήσονται καὶ κοιτασθήσονται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. χαῖρε θύγατερ σιών, κήρυσσε θύγατερ ἱερουσαλήμ, εὐφραίνου καὶ κατατέρπου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, θύγατερ ἱερουσαλήμ. περιεῖλε κύριος τὰ ἀδικήματά σου, λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου. βασιλεύσει κύριος ἐν μέσῳ σου, οὐκ ὄψει κακὰ οὐκέτι. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐρεῖ κύριος τῇ ἱερουσαλήμ, θάρσει σιών, μὴ παρείσθωσαν αἱ χεῖρές σου, κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί, δυνατὸς σώσει σε, ἐπάξει ἐπὶ σοὶ εὐφροσύνην, καὶ καινιεῖ σε ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ, καὶ εὐφρανθήσεται ἐπὶ σοὶ ἐν τέρψει ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς, καὶ συνάξω τοὺς συντετριμμένους. οὐαὶ τίς ἔλαβεν ἐπ' αὐτὴν ὀνειδισμόν; ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἐν σοὶ ἕνεκά σου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγει κύριος, καὶ σώσω τὴν ἐκπεπιεσμένην, καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰσδέξομαι, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς καύχημα καὶ ὀνομαστοὺς ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ καταισχυνθήσονται ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὅταν καλῶς ὑμῖν ποιήσω, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ὅταν εἰσδέξωμαι ὑμᾶς, διότι δώσω ὑμᾶς ὀνομαστοὺς καὶ εἰς καύχημα πᾶσι τοῖς λαοῖς τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν, λέγει κύριος.

INCIPIT PROLOGVS IN AGGEVM PROPHETAM.

Ieremias ꝓpheta ob cauſam periurii ſedechie regis vt hiſtoria libri ſecũdi Paralipomenon indicat: qui fidẽ ꝓmiſſam nabuchodonoſor regi chaldeorũ non ſeruauerat: populũ iſrael refert cum memorato rege hieruſalem: expugnata hieruſalem captiuũ in babylonẽ fuiſſe perductũ. Sed cum memoratus populus multis tẽporibus idolis ſeruiendo et effuſione ſanguinis innocentum ſe grauiter impiaſſet volens deus generationẽ vniuerſam eiuſdem populi ob cauſas memoratas penitus deperire: ſeptuaginta annorũ captiuitatẽ eundẽ populũ in regno chaldeorũ ſtatuit ſuſtinere: hac rõne: vt cõpleto numero annorũ: nouus populus a memoratis peccatis imunis ad renouationẽ hieruſalẽ perueniret. Sexageſimo itaqȝ ſecundo anno: regno chaldeorũ ſubuerſo: cui adhuc octo anni reſtabant ad regnãdũ: quod etiã ſexta viſio danielis oſtendit cum ꝓpter cauſam ſacrilegii: quod in eadẽ viſione cõtinetur: fuiſſe extinctũ: dari' qui medis imperabat: vt ſeptima viſio danielis oſtendit: mẽorat' in regno ſucceſſit. Cuius primo anno regni: vt decima viſio danielis manifeſtat: daniel ſupputatis annis videns appropinquare tẽpus reuerſionis que per hieremiã fuerat promiſſa: orans tam pro ſe qȝ pro populo eandẽ ꝓmiſſionẽ a deo poſtulabat impleri: cui per gabrielẽ archangelũ in eadẽ viſione iuxta preces eiuſdẽ vniuerſa cõpleta eſſe: deus dixit. Nam moriente ſupradicto dario rege medorũ: & ſuccedente in regno cyro rege perſarũ: ꝓmiſſione dei cõpleta per eundẽ regẽ populũqȝ iſrael in hieruſalẽ reductum: hiſtoria ſecundi libri paralipomenon & initiũ eſdre ꝓphete confirmãt. Cumqȝ a populo iſrael & a ſenioribus templũ dei edificari cepiſſet: mortuo cyro rege ac regnante dario rege perſarũ qui memorato cyro ſucceſſerat: vicine gentes ciuitatis hieruſalẽ: vt idẽ eſdras refert reſtaurationẽ templi & ciuitatis reſiſtendo impedire ceperunt. Qua ratione deterritus populus iſrael: reparationẽ ſupradicti tẽpli dñi: necdũ iuxta promiſſionẽ cõceſſam eſſe credebat. Propter quod in ſecũdo anno regni memorati darii regis perſarũ aggeus ꝓpheta a deo miſſus ad zorobabel qui de tribu erat iuda: qui poteſtatẽ regni ſuſcepturus erat: & ieſum filiũ ioſedech ſummũ ſacerdotẽ ammonet: vt credant cõpleto numero annorũ tempus reſtaurationis hieruſalẽ aduenisse. Hoc etiã addito: ne icredulitatẽ populi vellent imitari: de quo deus per eum dixit. Populus hic dicit. Nondum venit tẽpus vt edificetur domus dei. Oĩa autẽ que textu huius ꝓphetie cõtinẽtur: reuerſionẽ populi: edificationẽ tẽpli: renouationẽ ciuitatis: obſeruantiã ſacerdotalẽ: & interitũ regnorum gentium exterarum ſignificant.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Aggeus feſtiuus & letus: qui ſeminauit in lachrymis vt in gaudio meteret: deſtructũ templũ reedificat: deũqȝ patrẽ inducit loquentẽ. Adhuc vnum modicũ eſt: & ego cõmouebo celum & terram: mare & aridam: & mouebo omnes gentes: & veniet deſideratus cunctis gentibus.

Explicit argumentum.

Primitiua.heb. Text.heb. Aggeus.j. Trãſla.B.Hie. Trãſla.gre.lxx.cũ iter.latina.

Cap.j.

בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ
בַּחֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ — שׁשׁה
הָיָה דְבַר יְהוָה בְּיַד חַגַּי הַנָּבִיא אֶל — נבא
זְרֻבָּבֶל בֶּן שְׁאַלְתִּיאֵל פַּחַת יְהוּדָה — פחה
וְאֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל — גדל
לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
לֵאמֹר הָעָם הַזֶּה אָמְרוּ לֹא עֶת
בֹּא עֶת בֵּית יְהוָה לְהִבָּנוֹת: וַיְהִי — בוא בנה
דְּבַר יְהוָה בְּיַד חַגַּי הַנָּבִיא לֵאמֹר:
הַעֵת לָכֶם אַתֶּם לָשֶׁבֶת בְּבָתֵּיכֶם — ישׁב בית
סְפוּנִים וְהַבַּיִת הַזֶּה חָרֵב: וְעַתָּה — ספן
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שִׂימוּ — שׂום
לְבַבְכֶם עַל דַּרְכֵיכֶם: זְרַעְתֶּם הַרְבֵּה — רבה
וְהָבֵא מְעָט אָכוֹל וְאֵין לְשָׂבְעָה — בוא אכל
שָׁתוֹ וְאֵין לְשָׁכְרָה לָבוֹשׁ וְאֵין — שׁתה לבשׁ
לְחֹם לוֹ וְהַמִּשְׂתַּכֵּר מִשְׂתַּכֵּר אֶל — חמם שׂכר
צְרוֹר נָקוּב: כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת — צרר נקב
שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל דַּרְכֵיכֶם: עֲלוּ — עלה
הָהָר וַהֲבֵאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבָּיִת — בוא בנה
וְאֶרְצֶה בּוֹ וְאֶכָּבְדָה אָמַר יְהוָה: — רצה כבד

Incipit Aggeus ꝓpheta. Capitulum. 1.

In anno ſecundo darii regis in meſe ſexto in die vna menſis: factũ eſt verbum dñi in manu aggei ꝓphete ad zorobabel filiũ ſalathiel ducẽ iuda: & ad ieſum filium ioſedech ſacerdotẽ magnum dicens. Hec ait dñs exercituum dicens. Populus iſte dicit. Nondum venit tẽpus domus dñi edificande. Et factum eſt verbũ dñi in manu aggei prophete dicens. Nunqd tẽpus vobis eſt: vt habitetis in domibus laqueatis: & domus iſta deſerta. Et nunc hec dicit dñs exercituũ. Ponite corda vrã ſuper vias veſtras. Seminaſtis multũ & ĩtuliſtis parũ. Comediſtis & non eſtis ſatiati. Bibiſtis & nõ eſtis inebriati. Operuiſtis vos & nõ eſtis calefacti. Et qui mercedes cõgregauit: miſit eas in ſacculũ ꝑtuſũ. Hec dicit dñs exercituũ. Ponite corda veſtra ſup vias veſtras. Aſcendite in montẽ: parate ligna: & edificate domum: & acceptabilis mihi erit: & glificabor dicit dñs.

AGGEVS.

ΑΓΓΑΙΑΣ. Ca.1.

In ſecundo anno ſub dario re-
Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ βασι- A
ge in meſe ſexto vna menſis: factũ
λέως ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένε-
eſt verbũ dñi in manu aggei ꝓphete dicens: dic
το λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων, εἰ-
ad zorobabel filiũ ſalathiel de tribu iuda:
πὸν πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα,
& ad ieſum filiũ ioſedec ſacđotẽ magnũ di-
καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν λέ-
cens: hec dicit dñs de' exercituũ dicens: po-
γων, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων λέγων, ὁ λα-
pul' iſte dicunt: nõ venit tps edificandi
ὸς οὗτος λέγουσιν, οὐχ ἥκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν
domũ dñi. & factũ ẽ verbũ dñi in manu aggei
οἶκον κυρίου. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ
ꝓphete dicẽs: ſi tps vobis eſt vt hitetis ĩ domib' cõ-
προφήτου λέγων, εἰ καιρὸς ὑμῖν ἐστι τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις κοι-
cauis: at dom' iſta deſerta eſt. & nũc hec di-
λοστάθμοις, ὁ δὲ οἶκος οὗτος ἐξηρήμωται. καὶ νῦν τάδε λέ-
cit dñs exercituũ: ponite corda vrã in
γει κύριος τῶν δυνάμεων, τάξατε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὰς
vias vras: ſeminaſtis multa & intuliſtis pauca. B
ὁδοὺς ὑμῶν, ἐσπείρατε πολλὰ καὶ εἰσηνέγκατε ὀλίγα.
comediſtis & nõ ĩ ſaturitatem: bibiſtis & nõ ĩ ebrietatem: Deut. 28.d.
ἐφάγετε καὶ οὐκ εἰς πλησμονήν, ἐπίετε καὶ οὐκ εἰς μέθην, Mich. 6.d.
operti eſtis & nõ eſtis calefacti in ipſis: & mer-
περιεβάλεσθε καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁ τοὺς μι-
cedes cõgregãs: cõgregauit in ligamentũ pertuſum.
σθοὺς συνάγων, συνήγαγεν εἰς δεσμὸν τετρυπημένον.
hec dicit dñs oĩpotens: ponite iã corda
τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, θέσθε δὴ καρδίας
vrã in vias vras: aſcendite in mõtẽ & inci-
ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, ἀνάβητε εἰς τὸ ὄρος καὶ κό-
dite ligna & edificate domũ: & cõplacebo
ψατε ξύλα καὶ οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον, καὶ εὐδοκήσω
in ea & glorificabor dixit dñs.
ἐν αὐτῷ καὶ ἐνδοξασθήσομαι εἶπε κύριος.

reſpexiſtis in multa: & facta ſũt pauca. & intu-
ἐπεβλέψατε εἰς πολλά, καὶ ἐγένετο ὀλίγα. καὶ εἰσή- C
liſtis in domũ: & exſufflaui illud. quã obrẽ
νέγκατε εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐξεφύσησα αὐτό. διὰ τοῦτο
dicit dñs exercituũ. ꝓ eo qđ dom' mea deſer-
λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. ἀνθ' ὧν ὁ οἶκός μου ἔρη-
ta eſt: vos aũt feſtinatis vnuſqſqȝ ĩ domũ ſuam:
μός ἐστιν, ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
ꝓpter hoc abſtinebit celũ a rore: & terra ſub-
διὰ τοῦτο ἀνέξει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ δρόσου, καὶ ἡ γῆ ὑπο-
trahet germina ſua: & inducã gladiũ ſup
στελεῖται τὰ ἐκφόρια αὐτῆς, καὶ ἐπάξω ῥομφαίαν ἐπὶ
terrã: & ſup mõtes. & ſup triticũ: & ſup
τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη. καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον, καὶ ἐπὶ
vinũ: & ſup oleum: & ſup hoies:
τὸν οἶνον, καὶ ἐπὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώ-
& ſup iumẽta: & ſup oẽs labo- D
πους, καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πό-
res manuũ eorũ. & audiuit zorobabel fili'
νους τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ἤκουσε ζοροβάβελ ὁ τοῦ
ſalathiel. & ieſus filius ioſedec ſacđos magn':
σαλαθιήλ. καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας,
& oẽs reliqui ppli vocẽ dñi
καὶ πάντες οἱ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ τῆς φωνῆς κυρί-
dei ſui: & verba aggei ꝓphete ſi-
ου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ τῶν λόγων ἀγγαίου τοῦ προφήτου κα-
cut ꝑcepit eũ dñs de' eorũ ad eos:
θότι ἐξαπέστειλεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐ-
& timuerunt a facie dñi: & di-
τούς, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προσώπου κυρίου. καὶ εἶ-
xit aggeus nunci' dñi in nuncijs dñi:
πεν ἀγγαῖος ὁ ἄγγελος κυρίου ἐν ἀγγέλοις τοῦ κυρίου,
dic pplo: ego ſum vobiſcũ dicit dñs. &
εἶπον τῷ λαῷ, ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν λέγει κύριος. καὶ
ſuſcitauit dñs ſpũ zorobabel filij ſalathi-
ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα τοῦ ζοροβάβελ τοῦ σαλα-
el de tribu iuda: & ſpũ ieſu filij ioſe-
θιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ τὸ πνεῦμα ἰησοῦ τοῦ ἰωσε-
dec ſacerdotis magni: & ſpũ re-
δὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου, καὶ τὸ πνεῦμα τῶν κα-
liquorũ ppli: & ingreſſi ſũt & faciebãt opa
ταλοίπων τοῦ λαοῦ, καὶ εἰσήλθοσαν καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα
in domo dñi exercituũ dei ſui.
ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου τῶν δυνάμεων τοῦ θεοῦ αὐτῶν. Ca.2.
Quarta & viceſima menſis ſexti A
Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἕκτου
in ſecundo anno ſub dario rege:
ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως, τῷ
ſeptimo meſe vna & vigeſima menſis: factũ eſt ver-
ἑβδόμῳ μηνὶ μιᾷ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἐγένετο λό-
bũ dñi in manu aggei ꝓphete dicẽs: dic
γος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων, εἰ-
iã ad zorobabel filiũ ſalathiel de tribu
πὸν δὴ πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς
iuda: & ad ieſum filiũ ioſedec ſacđotẽ B
ἰούδα, καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα
magnũ: & ad oẽs reliquos
τὸν μέγαν, καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ
ppli dicens: quis ex vobis vidit domũ iſtam in glo-
λαοῦ λέγων, τίς ἐξ ὑμῶν εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δό-
ria ſua qȝ ante: & quõ vos videtis ipſam
ξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν, καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν
nũc ſicut nõ exiſtentẽ ĩ cõſpectu vro? & nũc cõfortare
νῦν καθὼς οὐχ ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν; καὶ νῦν κατίσχυε

Reſpexiſtis ad amplius: & ecce factũ eſt minus. Et intuliſtis in domum et exufflaui illud. Quã ob cauſã dicit dñs exercituũ: quia domus mea deſerta eſt: & vos feſtinaſtis vnuſquiſqȝ in domũ ſuam. Propter hoc ſup vos ꝓhibiti ſũt celi ne darẽt rorem: & terra ꝓhibita eſt ne daret germẽ ſuũ. Et vocaui ſiccitatẽ ſup terrã & ſuper montes: & ſup triticũ: & ſuper vinum: & ſuper oleum & quecunqȝ profert humus: & ſuper homines: ſuper iumenta: & ſup oẽm laborẽ manuũ. Et audiuit zorobabel filius ſalathiel: & ieſus filius ioſedech ſacerdos magn': & oẽs reliqui populi vocem domini dei ſui: & verba aggei ꝓphete ſicut miſit eum dominus de' eorũ ad eos: & timuit oĩs populus a facie dñi. Et dixit aggeus nuncius dñi de nunciis domini populo: dicẽs. Ego vobiſcum ſum dicit dominus. Et ſuſcitauit dominus ſpiritum zorobabel filii ſalathiel ducis iuda: & ſpiritum ieſu filii ioſedech ſacerdotis magni: & ſpiritum reliquorũ de omni populo: & ingreſſi ſunt & faciebant opus in domo dñi exercituũ dei ſui.

2.

In die viceſima & qrta menſis in ſexto menſe in anno ſecundo darii regis in ſeptimo menſe viceſima & prima menſis factus eſt verbum dñi in manu aggei prophete dicens. Loquere ad zorobabel filium ſalathiel ducem iuda: & ad ieſum filium ioſedech ſacerdotem magnũ: & ad reliquos populi dicens. Quis in vobis eſt derelictus qui vidit domum iſtam in gloria ſua prima. Et quid vos videtis hanc nunc? Nunquid non ita eſt qſi nõ ſit in oculis vris? Et nunc cõfortare

פָּנֹה אֶל הַרְבֵּה וְהִנֵּה לִמְעָט — פנה
וַהֲבֵאתֶם הַבַּיִת וְנָפַחְתִּי בוֹ יַעַן
מֶה נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת יַעַן בֵּיתִי
אֲשֶׁר הוּא חָרֵב וְאַתֶּם רָצִים אִישׁ — רוץ
לְבֵיתוֹ: עַל כֵּן עֲלֵיכֶם כָּלְאוּ שָׁמַיִם
מִטָּל וְהָאָרֶץ כָּלְאָה יְבוּלָהּ: — כלא
וָאֶקְרָא חֹרֶב עַל הָאָרֶץ וְעַל — קרא
הֶהָרִים וְעַל הַדָּגָן וְעַל הַתִּירוֹשׁ — ירשׁ
וְעַל הַיִּצְהָר וְעַל אֲשֶׁר תּוֹצִיא — צהר יצא
הָאֲדָמָה וְעַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה
וְעַל כָּל יְגִיעַ כַּפָּיִם: וַיִּשְׁמַע זְרֻבָּבֶל — יגע שׁמע
בֶּן שַׁלְתִּיאֵל וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכֹל שְׁאֵרִית הָעָם — גדל
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְעַל דִּבְרֵי
חַגַּי הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה — נבא
אֱלֹהֵיהֶם וַיִּירְאוּ הָעָם מִפְּנֵי יְהוָה: — ירא פנה
וַיֹּאמֶר חַגַּי מַלְאַךְ יְהוָה בְּמַלְאֲכוּת — לאך
יְהוָה לָעָם לֵאמֹר אֲנִי אִתְּכֶם
נְאֻם יְהוָה: וַיָּעַר יְהוָה אֶת רוּחַ — עור
זְרֻבָּבֶל בֶּן שַׁלְתִּיאֵל פַּחַת יְהוּדָה — פחה
וְאֶת רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן
הַגָּדוֹל וְאֶת רוּחַ כֹּל שְׁאֵרִית
הָעָם וַיָּבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ מְלָאכָה בְּבֵית — בוא עשׂה
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם: — לאך

Cap.ij.

בְּיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה — רבע
לַחֹדֶשׁ בַּשִּׁשִּׁי בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם — שׁשׁה
לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ: בַּשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרִים
וְאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְּבַר יְהוָה בְּיַד
חַגַּי הַנָּבִיא לֵאמֹר: אֱמָר נָא אֶל — נבא
זְרֻבָּבֶל בֶּן שַׁלְתִּיאֵל פַּחַת יְהוּדָה — פחה
וְאֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן
הַגָּדוֹל וְאֶל שְׁאֵרִית הָעָם לֵאמֹר: — גדל
מִי בָכֶם הַנִּשְׁאָר אֲשֶׁר רָאָה אֶת — שׁאר
הַבַּיִת הַזֶּה בִּכְבוֹדוֹ הָרִאשׁוֹן וּמָה
אַתֶּם רֹאִים אֹתוֹ עַתָּה הֲלוֹא — ראה
כָמֹהוּ כְּאַיִן בְּעֵינֵיכֶם: וְעַתָּה חֲזַק — כמו

זרבבל נאם יהוה וחזק יהושע בן
יהוצדק הכהן הגדול וחזק כל עם
הארץ נאם יהוה ועשו כי אני
אתכם נאם יהוה צבאות : את — עשה
הדבר אשר כרתי אתכם בצאתכם — יצא
ממצרים ורוחי עמדת בתוככם
אל תיראו : כי כה אמר יהוה — ירא
צבאות עוד אחת מעט היא ואני
מרעיש את השמים ואת הארץ — רעש
ואת הים ואת החרבה : והרעשתי
את כל הגוים ובאו חמדת כל — בוא
הגוים ומלאתי את הבית הזה
כבוד אמר יהוה צבאות : לי הכסף — כסף
ולי הזהב נאם יהוה צבאות : גדול — גדל
יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן
הראשון אמר יהוה צבאות
ובמקום הזה אתן שלום נאם — קום נתן
יהוה צבאות : בעשרים וארבעה — שלם רבע
לתשיעי בשנת שתים לדריוש
היה דבר יהוה ביד חגי הנביא — נבא
לאמר : כה אמר יהוה צבאות
שאל נא את הכהנים תורה — ירה
לאמר : הן ישא איש בשר קדש — נשא
בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם
ואל הנזיד ואל היין ואל שמן — נזד
ואל כל מאכל היקדש ויענו — אכל קדש
הכהנים ויאמרו לא : ויאמר חגי — ענה אמר
אם יגע טמא נפש בכל אלה — נגע
היטמא ויענו הכהנים ויאמרו — טמא
יטמא : ויען חגי ויאמר כן העם הזה
וכן הגוי הזה לפני נאם יהוה וכן — פנה
כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו — עשה קרב
שם טמא הוא : ועתה שימו נא — שום
לבבכם מן היום הזה ומעלה — עלה
מטרם שום אבן אל אבן בהיכל — היכל
יהוה : מהיותם בא אל ערמת — היה בוא

zorobabel dicit dñs: & confortare ieſu filii ioſedech ſacerdos magne: & cõfortare oĩs populus terre dicit dñs exercituũ: & facite: quoniã ego vobiſcum ſum dicit dominus exercituũ. Verbũ quod pepigi vobiſcũ cum egrederemini de terra egypti: & ſpũs meus erit in medio vrm: Nolite timere: quia hec dicit dominus exercituũ. Adhuc vnũ modicum eſt: & ego commouebo celum & terram & mare & aridã: & mouebo oĩes gentes. Et veniet deſideratus cunctis gentibus. Et implebo domum iſtã gloria dicit dñs exercituũ. Meũ eſt argentum & meũ eſt aurũ dicit dominus exercituũ. Magna erit gloria domus iſtius nouiſſime pluſq̃ prime dicit dominus exercituum. Et in loco iſto dabo pacem dicit dñs exercituum. In viceſima & quarta noni menſis in anno ſecundo darii regis factũ eſt verbum dñi ad aggeum prophetam dicens. Hec dicit dñs exercituum. Interroga ſacerdotes legem dicens. Si tulerit homo carnẽ ſanctificatam in ora veſtimẽti ſui: & tetigerit de ſũmitate ei⁹ panem aut pulmentũ: aut vinũ: aut oleum: aut oẽm cibũ: nunqd ſãctificabitur? Rñdentes aũt ſacerdotes dixerũt. Non. Et dixit aggeus. Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his: nunqd contaminabitur? Et rñderunt ſacerdotes & dixerunt. Contaminabitur. Et rñdit aggeus & dixit. Sic pplũs iſte: & ſic gens iſta ante faciẽ meã dicit dñs: & ſic oẽ opus manũ eorũ: & oĩa que obtulerũt ibi: cõtaminata erunt. Et nũc ponite corda vrã a die hac & ſupra: anteq̃ poneretur lapis ſuper lapidẽ in templo dñi cum accederetis ad acervum

zorobabel dicit dñs: ⁊ cõfortare ieſu fili ioſedec ſacerdos magnus: ⁊ cõfortetur oĩs ppls terre
ζοροβάβελ λέγει κύριος, καὶ κατίσχυε ἰησοῦ ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ κατισχυέτω πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς
dicit dñs exercituũ. ⁊ facite: qr vobiſcũ ſum dicit dñs exercituũ: verbũ qđ pepigi vobiſcũ cũ egrederemini vos de tra egypti: ⁊ ſpũs
λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. καὶ ποιεῖτε, διότι μεθ᾽ ὑμῶν εἰμὶ λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, τὸ ῥῆμα ὃ διεθέμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ τὸ πνεῦμά
me ſtetit in medio vrm. cõfidite: qr hec dicit dñs exercituũ: adhuc ſemel ego cõmoueo celũ ⁊ terrã ⁊ mare ⁊ aridã. ⁊ cõmouebo oẽs gẽtes: ⁊ veniẽt electa oĩm
μου ἐφειστήκει ἐν μέσῳ ὑμῶν. θαρσεῖτε, διότι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν. καὶ συσσείσω πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἥξει τὰ ἐκλεκτὰ πάντων τῶν
gẽtiũ: ⁊ implebo domũ iſtam glĩa dicit dñs exercituũ. meũ argentũ ⁊ meũ aurum dicit dominus exercituũ: qr magna erit glĩa dom⁹ iſtius nouiſſima ſup primã dicit dñs exercituũ: ⁊ in loco iſto dabo pacem dicit dominus exercituũ. quarta ⁊ viceſima nono mẽſe anno ſecundo ſub dario: factũ ẽ verbũ dñi ad aggeũ pphetã dicẽs: hec dicit dñs
ἐθνῶν, καὶ πλήσω τὸν οἶκον τοῦτον δόξης λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. ἐμὸν τὸ ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δώσω εἰρήνην λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ ἐνάτου μηνὸς ἔτει δευτέρῳ ἐπὶ δαρείου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἀγγαῖον τὸν προφήτην λέγων, τάδε λέγει κύριος τῶν
exercituũ: interroga ſacerdotes legẽ dicẽs: ſi ſumpſerit hõ carnẽ ſctãm in ſũmitate veſtimẽti ſui: ⁊ tetigerit ſũmitas veſtimẽti ei⁹ panẽ aut coctionẽ: aut vinũ: aut oleũ: aut oẽm cibus ſi ſctificabit. ⁊ rñderunt ſacerdotes ⁊ dixerũt nõ. ⁊ dixit aggeus ſi tetigerit pollutus in aĩa ſuper oĩbus his ſi cõtaminabit. ⁊ rñderunt ſacerdotes ⁊ dixerũt: cõtaminabit: ⁊ rñdit aggeus ⁊ dixit: ſic ppls iſte ⁊ ſic gens hec coram me dicit dñs: ⁊ ſic oĩa opa manuũ ſuaꝝ. ⁊ qcũq; appropiquerit ibi cõtaminabit. ppt munera eoꝝ matutina dolebunt a facie malitiaꝝ ſuaꝝ: ⁊ odio hẽbatis ĩ in portis arguentes. ⁊ nũc ponite iã corda vra a die hac ⁊ ſupra ãtẽq̃ poneret lapis ſup lapidẽ in tẽplo dñi. q̃ eratis qñ mittebatis in modiũ ordei
δυνάμεων, ἐπερώτησον τοὺς ἱερεῖς νόμον λέγων, ἐὰν λάβῃ ἄνθρωπος κρέας ἅγιον ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ἅψηται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄρτου ἢ ἑψήματος, ἢ οἴνου, ἢ ἐλαίου, ἢ παντὸς βρώματος εἰ ἁγιασθήσεται. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπαν, οὔ. καὶ εἶπεν ὁ ἀγγαῖος ἐὰν ἅψηται μεμιασμένος ἐπὶ ψυχῇ ἀπὸ πάντων τούτων εἰ μιανθήσεται. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπαν, μιανθήσεται. καὶ ἀπεκρίθη ἀγγαῖος καὶ εἶπεν, οὕτως ὁ λαὸς οὗτος καὶ οὕτως τὸ ἔθνος τοῦτο ἐναντίον ἐμοῦ λέγει κύριος, καὶ οὕτως πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ὃς ἂν ἐγγίσῃ ἐκεῖ μιανθήσεται. ἕνεκεν τῶν λημμάτων αὐτῶν τῶν ὀρθρινῶν ὀδυνηθήσονται ἀπὸ προσώπου πονηριῶν αὐτῶν. καὶ ἐμισεῖτε τοὺς ἐν πύλαις ἐλέγχοντας. καὶ νῦν θέσθε δὴ ἐπὶ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ὑπεράνω πρὸ τοῦ θεῖναι λίθον ἐπὶ λίθον ἐν τῷ ναῷ κυρίου. τίνες ἦτε ὅτι ἐνεβάλλετε εἰς κυψέλην κριθῆς

viginti ſata: ⁊ facta ſũt decẽ ſata. ⁊ igrediebamini in torcular vt haurietis qnquaginta amphoras: ⁊ facta ſũt viginti. pcuſſi vos in ſterilitate: ⁊ in corruptiõe aeris: ⁊ in grãdine: oĩa opa manuũ vraꝝ: ⁊ nõ reuertiſtis ad me dicit dominus. ponite iã corda vra a die iſta ⁊ vltra: a quarta ⁊ viceſima noni menſis. a die q̃ fundatũ eſt tẽplũ domini: ponite in cordib⁹ vris: ſi vltra cognoſcet ſup terrã area. ⁊ ſi adhuc vinea ⁊ ficus ⁊ malogranata ⁊ ligna oliue q̃ nõ ferunt fructum: a die hac bñdicã. ⁊ factũ ẽ verbũ dñi ſecundo ad aggeũ pphetã qrta ⁊ viceſima menſis dicẽs. dic ad zorobabel filiũ ſalathiel: de tribu iuda: ecce ego moueo celum ⁊ terrã ⁊ mare ⁊ aridã: ⁊ ſubuertam thronos regum: ⁊ ſubuertam currus ⁊ aſcenſores: ⁊ deſcendent equi ⁊ aſcenſores eoꝝ vnuſqſq; in gladio ad fratrẽ ſuum. in die illa dicit dominus exercituũ aſſumã te zorobabel filiũ ſalathiel ſeruum meũ dicit dñs: ⁊ ponam te q̃ſi ſignaculũ: qr te elegi dicit dñs exercituum.
εἴκοσι σάτα, καὶ ἐγένετο κριθῆς δέκα σάτα. καὶ εἰσεπορεύεσθε εἰς ὑπολήνιον ἐξαντλῆσαι πεντήκοντα μετρητάς, καὶ ἐγένοντο εἴκοσι. ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν ἀφορίᾳ, καὶ ἐν ἀνεμοφθορίᾳ, καὶ ἐν χαλάζῃ, πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρὸς με λέγει κύριος. τάξατε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ἐπέκεινα, ἀπὸ τῆς τετράδος καὶ εἰκάδος τοῦ ἐνάτου μηνός, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐθεμελιώθη ὁ ναὸς κυρίου, θέσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰ ἔτι ἐπιγνωσθήσεται ἐπὶ γῆς ἅλως. καὶ εἰ ἔτι ἡ ἄμπελος καὶ ἡ συκῆ καὶ ἡ ῥόα καὶ τὰ ξύλα τῆς ἐλαίας τὰ οὐ φέροντα καρπόν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης εὐλογήσω. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐκ δευτέρου πρὸς ἀγγαῖον τὸν προφήτην τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς λέγων. εἶπον πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ, ἐκ φυλῆς ἰούδα, ἰδοὺ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν, καὶ καταστρέψω θρόνους βασιλέων, καὶ καταστρέψω ἅρματα καὶ ἀναβάτας, καὶ καταβήσονται ἵπποι καὶ ἀναβάται αὐτῶν ἕκαστος ἐν ῥομφαίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος τῶν δυνάμεων λήψομαί σε ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ τὸν δοῦλόν μου λέγει κύριος, καὶ θήσομαί σε ὡς σφραγῖδα, διότι σὲ ᾑρέτικα λέγει κύριος τῶν δυνάμεων.

viginti modiorum & fierẽt decem: & intraretis ad torcular vt exprimeretis quinquagita lagenas & fiebant viginti. Percuſſi vos vento vrente & aurugine & grandine oĩa opera manũ vrarũ: & nõ fuit in vobis qui reuerteretur ad me dicit dñs. Ponite corda vrã ex die iſta & in futurum a die viceſima & quarta noni menſis: a die qua fundamenta iacta ſunt templi domini ponite ſup cor vrm. Nũqd iam ſemẽ in germine eſt? Et adhuc vinea & ficus & malogranatũ & lignum oliue nõ floruit. Ex die iſta bñdicã. & factũ eſt verbũ dñi ſecũdo ad aggeũ in viceſima & quarta mẽſis dicens. Loquere ad zorobabel ducem iuda dicens: Ego mouebo celum pariter & terram: & ſubuertã ſolium regnorum & conteram fortitudinẽ regni gentium. Et ſubuertã quadrigã & aſcenſorẽ eius: & deſcendent equi & aſcenſores eoꝝ: vir in gladio fratris ſui. In die illa dicit dñs exercituum aſſumã te zorobabel fili ſalathiel ſeruẽ meus dicit dñs et ponam te quaſi ſignaculũ: quia te elegi dicit dñs exercituum.

Explicit aggeus ppheta.

עשרים והיתה עשרה בא אל — בוא
היקב לחשף חמשים פורה והיתה
עשרים : הכיתי אתכם בשדפון — נכה
ובירקון ובברד את כל מעשה ידיכם
ואין אתכם אלי נאם יהוה : שימו — שום
נא לבבכם מן היום הזה ומעלה — עלה
מיום עשרים וארבעה לתשיעי — רבע
למן היום אשר יסד היכל יהוה
שימו לבבכם : העוד הזרע במגורה — גור
ועד הגפן והתאנה והרמון ועץ — רמן
הזית לא נשא מן היום הזה
אברך : ויהי דבר יהוה שנית אל חגי — ברך היה
בעשרים וארבעה לחדש לאמר :
אמר אל זרבבל פחת יהודה — פחה
לאמר אני מרעיש את השמים — רעש
ואת הארץ : והפכתי כסא ממלכות — מלך
והשמדתי חזק ממלכות הגוים — שמד
והפכתי מרכבה ורכביה וירדו — רכב
סוסים ורכביהם איש בחרב אחיו :
ביום ההוא נאם יהוה צבאות
אקחך זרבבל בן שאלתיאל עבדי — לקח
נאם יהוה ושמתיך כחותם כי — שום חתם
בך בחרתי נאם יהוה צבאות :

INCIPIT PROLOGVS IN zachariam prophetam.

SEcundo anno darii regis medoꝝ aggeum & zachariam pphetaſſe: lectiones eorundẽ declarant. Sed hac de cauſa aggeus zacharie in ordine pphetaꝝ platus videtur: q cum duobus menſibus vt pdictorũ lectiones oſtẽdunt in ppheria pceſſiſſe inuenitur: & ad reparationẽ templi pcepto dei populũ animaſſe: vt eſdras refert dicens. In ſecundo anno darii regis pſatum pphetauerũt aggeus & zacharias filius addo pphete ſup iudeos q erant in iuda & hieruſalem: ſup iſrael in noĩe dei iſrael ſup eos. tũc ſurrexerũt zorobabel fili⁹ ſalathiel: & ieſ⁹ fili⁹ ioſedech et principes eius: inchoauerũtq; edificare domũ dei q̃ eſt in hieruſalem. Quibus cũ adeſſent pphete exhortatione ſua adiuuerunt eos. Nam & populũ iſrael ab imitatione paternoꝝ delictoꝝ: p ſuam ãmonitionẽ idem ppheta cupiens reuocare: verbis lectione cõprehenſis vſus eſt. Vidi nocte & ecce vir aſcenderat ſuper equũ rubeũ & c. Vidit ppheta virum equo rubeo ſedentem & ſtantem in medio myrteti vmbroſi. cuius viſionis hec ſolutio eſt. Vir aſcendens equũ rubeũ: licet angelus intelligatur tñ quia pdicti coloris equũ cõſcendere viſus eſt: vindictã ſanguinis in eam gentẽ ſignificat afferendã: q̃ populũ iſrael in captiuitatẽ redegerat. Nam & eſaias ppheta p ruborem veſtimentoꝝ inter gentes vindictam cum ſanguine a deo pferẽdã demonſtrans: his verbis vſus eſt dicens. Quis eſt iſte q venit de edom: tinctis veſtibus de boſra? & c. Stantẽ vero in medio myrteti vmbrantis q dixit: leticiam populo affuturã p myrteti ſignificationẽ voluit deſignari. Eius ligni moyſes in leuitico cũ faceret mentionẽ ait. Accipietis die prima fruct⁹ ligni ſpecioſi: vt leticiã populi p bene olentis ligni ſpecioſi vmbraculũ demõſtraret. Sed hãc viſionẽ q̃ liberationẽ ppli & vindictã de aduerſariis affuturam demõſtrat: ob hoc noctu ppheta ſe vidiſſe memorauit: qa populũ iſrael in pria liberatiõe de terra egypti: noctu diſceſſiſſe cõſtabat. Cui⁹ exẽpli qa pñs popul⁹ aliquã partẽ in ſe retinere videbatur: liberatio eiuſdẽ ac reditus captiuitatis de terra chaldeoꝝ p noctem pphete eſt reuelata.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

ZAcharias memor dñi ſui: multiplex in ppheria: ieſum cum veſtibus ſordidis: & lampadem oculoꝝ ſeptem cãdelabrumq; aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoq; oliuas a ſiniſtris lampadis cernit: & a dextris. & poſt equos ruffos: varios: albos: & diſſipatas quadrigas ex effraĩ: & equum de hieruſalem pauperẽ regem vaticinatur: & pdicit regem ſedentem ſuper pullum aſine filiũ ſubiugalis.

Explicit argumentum

Cap. i.

בחדש השמיני בשנת שתים
לדריוש היה דבר יהוה אל זכריה
בן ברכיה בן עדו הנביא לאמר
קצף יהוה על אבותיכם קצף׃
ואמרת אלהם כה אמר יהוה
צבאות שובו אלי נאם יהוה
צבאות ואשוב אליכם אמר יהוה
צבאות׃ אל תהיו כאבתיכם אשר
קראו אליהם הנביאים הראשנים
לאמר כה אמר יהוה צבאות
שובו נא מדרכיכם הרעים
ומעלליכם הרעים ולא שמעו
ולא הקשיבו אלי נאם יהוה׃
אבותיכם איה הם והנבאים
הלעולם יחיו׃ אך דברי וחקי אשר
צויתי את עבדי הנביאים הלוא
השיגו אבתיכם וישובו ויאמרו
כאשר זמם יהוה צבאות לעשות
לנו כדרכינו וכמעללינו כן עשה
אתנו׃ ביום עשרים וארבעה
לעשתי עשר חדש הוא חדש
שבט בשנת שתים לדריוש
היה דבר יהוה אל זכריה בן ברכיהו
בן עדוא הנביא לאמר׃ ראיתי
הלילה והנה איש רכב על סוס
אדם והוא עמד בין ההדסים
אשר במצלה ואחריו סוסים
אדמים שרקים ולבנים׃ ואמר מה
אלה אדני ויאמר אלי המלאך
הדבר בי אני אראך מה המה
אלה׃ ויען האיש העמד בין
ההדסים ויאמר אלה אשר שלח
יהוה להתהלך בארץ׃ ויענו את
מלאך יהוה העמד בין ההדסים
ויאמרו התהלכנו בארץ והנה כל

Incipit zacharias ppheta. Capitulum. i.

In menſe octauo in anno ſecundo darii factum eſt verbum domini ad zachariam filiũ barachie filii addo pphetam dicens. Iratꝰ eſt dñs ſup patres veſtros iracundia. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum. Cõuertimini ad me ait dominus exercituum: et cõuertar ad vos dicit dñs exercituum. Ne ſitis ſicut patres veſtri: ad quos clamabant pphete priores dicentes. Hec dicit dñs exercituum: cõuertimini de viis vřis malis: & de cogitationibus vřis peſſimis: & nõ audierũt neq attenderunt ad me dicit dñs. Patres veſtri vbi ſunt & prophete? Nunquid in ſempiternũ viuent? Verũtamẽ verba mea & legitima mea que mandaui ſeruis meis pphetis: nunqd nõ cõprehenderũt patres vřos? Et cõuerſi ſunt & dixerunt. Sicut cogitauit dñs exercituũ facere nobis ſm vias nřas: & ſm adinuentiones nřas fecit nobis. In die viceſima & qrta vndecimi menſis ſabath in anno ſecundo darii: factum eſt verbũ dñi ad zachariã filiũ barachie filii addo pphetã dicẽs. Vidi per noctem: & ecce vir aſcendẽs ſuper equum ruffum & ipſe ſtabat inter myrteta que erant in profundo: & poſt eum equi ruffi varii & albi. Et dixi Qui ſunt iſti dñe mi? Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me. Ego oſtendã tibi qd ſint hec. Et reſpondit vir q ſtabat inter myrteta & dixit. Iſti ſũt quos miſit dñs vt perambulent terram. Et reſponderunt angelo domini qui ſtabat inter myrteta: & dixerũt. Perambulauimus terram; & ecce oĩs

ZACHARIAS.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ. Ca. i.

In octauo menſe anni ſecundi ſub da
Ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ ἔτους δευτέρου ἐπὶ δα
rio factũ ẽ verbũ dñi ad zachariã
ρείου ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ζαχαρίαν
filiũ barachie filii addo pphetã dicẽs: ira
τὸν τοῦ βαραχίου υἱοῦ ἀδδὼ τὸν προφήτην λέγων, ὠρ
tꝰ eſt dñs ſ. patres vřos ira magna.
γίσθη κύριος πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ὀργὴν μεγάλην.
et dices ad eos: hec dicit dñs exercitu
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμε
um: et cõuertimini ad me dicit dñs virtutum:
ων, καὶ ἐπιστρέψατε πρός με λέγει κύριος τῶν δυνάμεων,
et cõuertar ad vos dicit dñs virtu
καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς λέγει κύριος τῶν δυνάμε
tũ. et nolite fieri ſicut pres vři: quos argue
ων. καὶ μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν, οἷς ἐνεκάλε
runt eos pphete q priꝰ fuerũt dicẽtes. hec di
σαν αὐτοῖς οἱ προφῆται οἱ ἔμπροσθεν λέγοντες. τάδε λέ
cit dñs virtutũ: cõuertimini a vijs
γει κύριος τῶν δυνάμεων, ἀποστρέψατε ἀπὸ τῶν ὁδῶν
vřis malis: et ab adinuentionibus vřis
ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν
malis: et nõ attenderũt vt audirent me di
τῶν πονηρῶν, καὶ οὐ προσέσχον τοῦ εἰσακοῦσαί μου λέ
cit dñs. pres vři vbi ſunt et pphete:
γει κύριος. οἱ πατέρες ὑμῶν ποῦ εἰσὶ καὶ οἱ προφῆται,
nũqd in eternũ viuent? verũtñ ſmões meos et legi
μὴ εἰς τὸν αἰῶνα ζήσονται; πλὴν τοὺς λόγους μου καὶ τὰ νό
tima mea ſuſcipite: quecũqꝫ ego pcipio in ſpũ
μιμά μου δέχεσθε, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ἐν πνεύματι
meo ſuis meis pphetis: q cõphenderũt
μου τοῖς δούλοις μου τοῖς προφήταις, οἳ κατέλαβον τοὺς
pres vřos. et rñderunt et dixerũt: ſicut p
πατέρας ὑμῶν. καὶ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν, καθὼς πα
paratꝰ eſt dñs virtutum facere ſcd̃m
ρατέτακται κύριος τῶν δυνάμεων ποιῆσαι κατὰ τὰς
vias nřas et ſcd̃m adinuentiones nřas: ſic
ὁδοὺς ἡμῶν καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα ἡμῶν, οὕτως
fecit nobis. quarta et viceſima in vndecimo
ἐποίησεν ἡμῖν. τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ
mẽſe: iſte mẽſis ſabat: in ſecundo anno ſub da
μηνί, οὗτος ὁ μὴν σαβάτ, ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ δα
rio: factũ ẽ verbũ dñi ad zachariã filiũ
ρείου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ζαχαρίαν τὸν τοῦ
barachie filii addo pphetã dicẽs: vidi no
βαραχίου υἱοῦ ἀδδὼ τὸν προφήτην λέγων, ἑώρακα τὴν νύ
ctẽ: et ecce vir aſcendens ſup equũ ruffum: et ille
κτα, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ἵππον πυρρόν, καὶ οὗτος
ſtabat inter mõtes vmbroſos: et poſt
εἱστήκει ἀναμέσον τῶν ὀρέων τῶν κατασκίων, καὶ ὀπίσω
eũ equi ruffi et albi et varij. et dixi: qd iſti
αὐτοῦ ἵπποι πυρροὶ καὶ λευκοὶ καὶ ποικίλοι. καὶ εἶπα, τί οὗ
dñe? et dixit ad me angelus q loqbat in me:
τοι κύριε; καὶ εἶπε πρός με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί,
ego tibi oñdã qd ſunt hec. et rñdit vir q ſtabat
ἐγώ σοι δείξω τί ἐστι ταῦτα. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ ἐφεστη
inter mõtes et dixit ad me: iſti ſũt
κὼς ἀναμέσον τῶν ὀρέων καὶ εἶπε πρός με, οὗτοί εἰ
quos miſit dñs vt circuirent terrã.
σιν οὓς ἐξαπέσταλκε κύριος τοῦ περιοδεῦσαι τὴν γῆν.
et reſponderunt angelo dñi q ſtabat in
καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἀγγέλῳ κυρίου τῷ ἐφεστῶτι ἀνα
ter montes et dixerũt: circuiuimus terrã:
μέσον τῶν ὀρέων καὶ εἶπαν, περιωδεύκαμεν τὴν γῆν,
et ecce oĩs
καὶ ἰδοὺ πᾶσα

terra hitatur et quieſcit. et rñdit angelus
ἡ γῆ κατοικεῖται καὶ ἡσυχάζει. καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος
dñi et dixit: dñe virtutũ: vſq quo nõ
κυρίου καὶ εἶπε, κύριε τῶν δυνάμεων, ἕως τίνος οὐ μὴ
miſereberis hieruſalem: et vrbiũ iuda qbꝰ ira
ἐλεήσῃς τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα ἃς ἐθυ
tus es: iſte ſeptuageſimꝰ ãnꝰ. et rñdit dñs
μώθης, τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος. καὶ ἀπεκρίθη κύριος τῷ
angelo q loquebat in me. verba bona: ſmões
ἀγγέλῳ τῷ λαλοῦντι ἐν ἐμοί, ῥήματα καλά, λόγους
cõſolatorios. et dixit ad me angelus q loqbat
παρακλητικούς. καὶ εἶπε πρός με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν
in me: clama dicẽs. hec dicit dñs omnipo:
ἐν ἐμοί, ἀνάκραγε λέγων. τάδε λέγει κύριος παντοκρά
Infra 8.a. D
zelaui hieruſalem et ſion zelo magno:
τωρ, ἐζήλωκα τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν σιὼν ζῆλον μέγαν,
et ira magna ego iraſcor ſup gẽtes q ſupp
καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνε
poſite ſunt. pro eo qꝫ ego qdẽ iratꝰ ſum modicũ: ipſi vero ſup
πιτιθέμενα ἀνθ᾽ ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συν
poſuerũt in mala. ppterea hec dicit dñs:
επέθεντο εἰς κακά. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος,
cõuertar ad hieruſalem in mia: et domꝰ mea
ἐπιστρέψω ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν οἰκτιρμῷ, καὶ ὁ οἶκός μου
inſtaurabit in ea dicit dñs virtutum:
ἀνοικοδομηθήσεται ἐν αὐτῇ λέγει κύριος τῶν δυνάμεων,
et menſura extendet ſup hieruſalem. adhuc clama di
καὶ μέτρον ἐκταθήσεται ἐπὶ ἱερουσαλήμ. ἔτι ἀνάκραγε λέ
cens: hec dicit dñs virtutũ: adhuc
γων, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἔτι
diffundent ciuitates in bonis: et miſebit do
διαχυθήσονται πόλεις ἐν ἀγαθοῖς, καὶ ἐλεήσει κύ
minꝰ adhuc ſion: et eliget adhuc hieruſalem.
ριος ἔτι τὴν σιών, καὶ αἱρετιεῖ ἔτι τὴν ἱερουσαλήμ.
et leuaui oculos meos et vidi: et ecce quattu
καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τέσσα
or cornua: et dixi ad angelũ q loqbat
ρα κέρατα. καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα
Infra. 1.3.a.5 & 1.9.a. in me. qd ſunt hec dñe? et dixit ad me: hec
ἐν ἐμοί, τί ἐστι ταῦτα κύριε; καὶ εἶπε πρός με, ταῦτα τὰ
cornua q diſperſerunt iudam et iſrael
κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν ἰούδαν καὶ τὸν ἰσραὴλ
et hieruſalem. et oñdit mihi dñs quattuor fa
καὶ τὴν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔδειξέ μοι κύριος τέσσαρας τέ
bros. et dixi: qd iſti veniunt facere: et ait
κτονας. καὶ εἶπα, τί οὗτοι ἔρχονται ποιῆσαι, καὶ εἶ
ad me dicẽs: hec cornua q diſperſe
πε πρός με λέγων, ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπί
runt iudam et iſrael cõfregerũt: et nul
σαντα τὸν ἰούδαν καὶ τὸν ἰσραὴλ κατέαξαν, καὶ οὐ
lus eorꝫ leuauit caput: et egreſſi ſũt iſti vt exacuerẽt
δεὶς αὐτῶν ἦρε κεφαλήν, καὶ ἐξῆλθον οὗτοι τοῦ ὀξῦναι
ea in manibus ſuis quattuor cornua gẽtes ſunt
αὐτὰ εἰς χεῖρας αὐτῶν τὰ τέσσαρα κέρατα ἔθνη εἰσὶν
q eleuant cornu ſup terrã dñi vt diſpgerẽt
ἐπαιρόμενα κέρας ἐπὶ τὴν γῆν κυρίου τοῦ διασκορπί
eam.
σαι αὐτήν.

C. 2.

A Infra.5 & 9.a.
Et leuaui oculos meos et vidi: et
Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ
ecce vir et in manu eius funiculus geometri
ἰδοὺ ἀνὴρ καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ σπαρτίον γεωμετρι
cus. et dixi ad eũ: quo vadis? et dixit ad
κόν. καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν, ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπε πρός
me: vt dimetiar hieruſalem: et videã
με, τοῦ διαμετρῆσαι τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ εἰδεῖν πη
quãta latitudo eius eſt: et quanta lõgitudo.
λίκον τὸ πλάτος αὐτῆς ἐστί, καὶ πηλίκον τὸ μῆκος.

terra habitatur & quieſcit. Et reſpõdit angelus dñi et dixit. Dñe exercituum vſquequo tu non miſereberis hieruſalem & vrbium iuda quibus iratus es? Iſte iam ſeptuageſimus annus eſt. Et reſpondit dñs angelo qui loquebatur in me verba bona verba cõſolatoria. Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me. Clama dicens. Hec dicit dñs exercituum. Zelatus ſum hieruſalem & ſion zelo magno: & ira magna ego iraſcor ſup gentes opulentas: quia ego iratus ſum parũ: ipſi vero adiuuerunt in malũ. Propterea hec dicit dñs. Reuertar ad hieruſalem in miſericordiis: & domꝰ mea edificabitur i ea: ait dñs exercituũ: & perpẽdiculũ extẽdetur ſup hieruſalẽ. Adhuc clama dicens. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc affluent ciuitates mee bonis. & conſolabitur adhuc dñs ſion: & eliget adhuc hieruſalẽ. Et leuaui oculos meos & vidi: & ecce quattuor cornua. Et dixi ad angelũ qui loqbatur in me. Quid ſunt hec? & dixit ad me. Hec ſunt cornua que ventilauerunt iudam & iſrael & hieruſalẽ. Et oſtendit mihi dñs quattuor fabros. Et dixi. Quid iſti veniunt facere? Qui ait dicens: hec ſunt cornua que ventilauerunt iudam per ſingulos viros: & nemo eorũ leuauit caput ſuũ. Et venerunt iſti deterrere ea: vt deiiciant cornua gentium que leuauerũt cornu ſuper terram iuda vt diſpergerent eã.

2.

Et leuaui oculos meos & vidi. Et ecce vir: & in manu eius funiculus menſorum. Et dixi. Quo tu vadis? Et dixit ad me. Vt metiar hierl'm & videã quãta ſit longitudo eiꝰ: & quãta ſit latitudo eiꝰ.

הארץ ישבת ושקטת׃ ויען מלאך
יהוה ויאמר יהוה צבאות עד מתי
אתה לא תרחם את ירושלם
ואת ערי יהודה אשר זעמתה זה
שבעים שנה׃ ויען יהוה את
המלאך הדבר בי דברים טובים
דברים נחמים׃ ויאמר אלי
המלאך הדבר בי קרא לאמר
כה אמר יהוה צבאות קנאתי
לירושלם ולציון קנאה גדולה׃
וקצף גדול אני קצף על הגוים
השאננים אשר אני קצפתי
מעט והמה עזרו לרעה׃ לכן כה
אמר יהוה שבתי לירושלם
ברחמים ביתי יבנה בה נאם יהוה
צבאות וקוה ינטה על ירושלם׃
עוד קרא לאמר כה אמר יהוה
צבאות עוד תפוצנה ערי מטוב
ונחם יהוה עוד את ציון ובחר
עוד בירושלם׃ ואשא את עיני
וארא והנה ארבע קרנות׃ ואמר
אל המלאך הדבר בי מה אלה
ויאמר אלי אלה הקרנות אשר
זרו את יהודה את ישראל
וירושלם׃ ויראני יהוה ארבעה
חרשים׃ ואמר מה אלה באים
לעשות ויאמר לאמר אלה
הקרנות אשר זרו את יהודה כפי
איש לא נשא ראשו ויבאו אלה
להחריד אתם לידות את קרנות
הגוים הנשאים קרן אל ארץ
יהודה לזרותה׃

Cap. ii.

ואשא עיני וארא והנה איש ובידו
חבל מדה׃ ואמר אנה אתה הלך
ויאמר אלי למד את ירושלם
לראות כמה רחבה וכמה ארכה׃

Pritiua.heb. Tex.heb.zacha.iij.

והנה המלאך הדבר בי יצא ומלאך אחר יצא לקראתו ויאמר
אליו רץ דבר אל הנער הלז לאמר פרזות תשב ירושלם
מרב אדם ובהמה בתוכה ואני אהיה לה נאם יהוה חומת אש
סביב ולכבוד אהיה בתוכה הוי הוי ונסו מארץ צפון נאם יהוה
כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם יהוה הוי ציון המלטי
יושבת בת בבל כי כה אמר יהוה צבאות אחר כבוד שלחני אל
הגוים השללים אתכם כי הנגע בכם נגע בבבת עינו כי הנני
מניף את ידי עליהם והיו שלל לעבדיהם וידעתם כי יהוה
צבאות שלחני רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך
נאם יהוה ונלוו גוים רבים אל יהוה ביום ההוא והיו לי לעם
ושכנתי בתוכך וידעת כי יהוה צבאות שלחני אליך ונחל יהוה
את יהודה חלקו על אדמת הקדש ובחר עוד בירושלם הס כל
בשר מפני יהוה כי נעור ממעון קדשו

Cap. iij.

ויראני את יהושע הכהן הגדול עמד לפני מלאך יהוה והשטן עמד
על ימינו לשטנו ויאמר יהוה אל השטן יגער יהוה בך השטן
ויגער יהוה בך הבחר בירושלם הלוא זה אוד מצל מאש ויהושע
היה לבוש בגדים צואים ועמד לפני המלאך ויען ויאמר
אל העמדים לפניו לאמר הסירו הבגדים הצאים מעליו

(Primitiva: לאך · רוץ · ישב · היה · חמת · סבב · כבד · נוס · צפן · רבע · מלט · נוף · היה · רנן · בוא · לוה · בנה · עור · עון · ראה · גדל · לאך · ימן · אמר · גער · נצל · לבש · סור · צוא)

Trāſl. B. Hie.

Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur: & angelus egrediebatur in occurſum eius: & dixit ad eum. Curre: loquere ad puerũ iſtũ dicens. Abſq; muro habitabitur hieruſalem pre multitudine hoīum & iumētoꝝ in medio ei9. Et ego ero ei ait dñs murus ignis in circuitu: & in gloria ero in medio eius. O. o. fugite de terra aquilonis dicit dñs: quoniã in quatuor ventos celi diſperſi vos dicit dominus. O ſion fuge que habitas apud filiam babylonis: qa hec dicit dñs exercituum. Poſt gloriã miſit me ad gentes que ſpoliauerũt vos. Qui enim tetigerit vos: tangit pupillã oculi ſui. Quia ecce ego leuo manum meam ſup eos: & erunt prede his qui ſeruiebant ſibi: & cognoſcetis qa dñs exercituum miſit me. Lauda & letare filia ſion: quia ecce ego venio & habitabo in medio tui ait dñs. Et applicabũtur gentes multe ad dominũ in die illa: & erunt mihi in populum. Et habitabo in medio tui; & ſcies quia dominus exercituũ miſit me ad te. Et poſſidebit dñs iudam partem ſuam in terra ſanctificata: & eliget adhuc hieruſalē. Sileat omnis caro a facie domini: qa conſurrexit de habitaculo ſancto ſuo. 3.

ET oſtendit mihi dñs ieſum ſacerdotem magnũ ſtantē corã angelo dñi: & ſathan ſtabat a dextris eius vt aduerſaretur ei. Et dixit dñs ad ſathã. Increpet dñs in te ſathan: & īcrepet in te dñs qui elegit hieruſalem. Nunqd nõ iſte torris eſt erutus de igne? Et ieſus erat indutus veſtib9 ſordidis: & ſtabat ante faciem angeli. Qui reſpõdit: & ait ad eos qui ſtabãt coram ſe dicens. Auferte veſtimenta ſordida ab eo.

Trāſ. Gre. lxx. cũ interp̄. latina.

⁊ ecce angelus q̃ loq̄bat in me ſtabat: ⁊ alius
καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ εἱστήκει, καὶ ἕτερος
angelus egrediebat in occurſum ei. ⁊ ait
ἄγγελος ἐξεπορεύετο εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ. καὶ εἶπεν
ad eũ: curre ⁊ loquere ad adoleſcẽtẽ illũ di-
πρὸς αὐτόν, δράμε καὶ λάλησον πρὸς νεανίαν ἐκεῖνον λέ-
cẽs: frugifera hĩtabitur hieruſalem a multi
γων· κατάκαρπος κατοικηθήσεται ἱερουσαλὴμ ἀπὸ πλή-
tudie hoĩm ⁊ iumẽtoꝝ q̃ in medio ... ⁊ ego ero
θους ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν τῶν ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἐγὼ ἔσο-
illi dicit dñs murus ignis ĩ circuitu. ⁊ in
μαι αὐτῇ λέγει κύριος τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν. καὶ εἰς
gl̃iam ero ĩ in medio eius. o o fugite de terra
δόξαν ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς. ὦ ὦ φεύγετε ἀπὸ γῆς
aq̃lonis dicit dñs: qꝛ de quattuor ventis
βορρᾶ λέγει κύριος, διότι ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων τοῦ
celi cõgregabo vos dicit dñs: in ſion ſaluamini
οὐρανοῦ συνάξω ὑμᾶς λέγει κύριος, εἰς σιὼν ἀνασῴζεσθε
q̃ hitatis filiam babylonis. qꝛ hec dicit
κατοικοῦντες θυγατέρα βαβυλῶνος. διότι τάδε λέγει
dñs omp̃s: poſt gl̃iam miſit me
κύριος παντοκράτωρ, ὀπίσω δόξης ἐξαπέσταλκέν με
ad gẽtes q̃ ſpoliauerũt vos: qꝛ q̃ tangit
ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ σκυλεύσαντα ὑμᾶς, διότι ὁ ἁπτόμενος
vos q̃ſi tangens pupillã oculi eius: qꝛ
ὑμῶν ὡς ὁ ἁπτόμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ, διότι
ecce ego infero manũ meã ſup eos: ⁊ erunt Luce. 10.a.
ἰδοὺ ἐγὼ ἐπιφέρω τὴν χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ ἔσονται
prede his q̃ ſeruierant eis: ⁊ cognoſcetis qꝛ
σκῦλα τοῖς δουλεύσασιν αὐτοῖς, καὶ γνώσεσθε διότι
dñs omp̃s miſit me. letare ⁊ gau-
κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέν με. τέρπου καὶ εὐ-
de filia ſion: qꝛ ecce ego venio ⁊ habi
φραίνου θύγατερ σιών, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἔρχομαι καὶ κατα-
tabo in medio tui dicit dñs. ⁊ cõfugient
σκηνώσω ἐν μέσῳ σου λέγει κύριος. καὶ καταφεύξονται
gẽtes multe ad dñm in die illa: ⁊ erũt
ἔθνη πολλὰ ἐπὶ τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔσον-
ei in ppl̃m: ⁊ hĩtabo in medio tui: ⁊
ται αὐτῷ εἰς λαόν, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, καὶ
ſcies q̃ñ dñs omp̃s miſit me
ἐπιγνώσῃ ὅτι κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέν με
ad te. ⁊ poſſidebit dñs iudam
πρός σε. καὶ κατακληρονομήσει κύριος τὸν ἰούδαν τὴν
partem ſuam: ſup terrã ſctã: ⁊ eliget adhuc
μερίδα αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἁγίαν, καὶ αἱρετιεῖ ἔτι
hieruſalem. timeat oĩs caro a facie
τὴν ἱερουσαλήμ. εὐλαβείσθω πᾶσα σὰρξ ἀπὸ προσώ-
dñi: qꝛ ſurrexit de nubibus ſctis ſuis.
που κυρίου, ὅτι ἐξεγήγερται ἐκ νεφελῶν ἁγίων αὐτοῦ. Ca. 3

ET oſ̃dit mihi dñs ieſum ſac̃dotẽ magnũ
Καὶ ἔδειξέν μοι κύριος ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν
ſtãtẽ añ faciem angeli dñi. ⁊ diabolus
ἑστῶτα πρὸ προσώπου ἀγγέλου κυρίου. καὶ ὁ διάβολος
ſtabat a dextris eius vt aduerſaret ei. ⁊ dixit
εἱστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ. καὶ εἶπεν
dñs ad diabolũ: increpet dñs in te diabo
κύριος πρὸς τὸν διάβολον, ἐπιτιμήσαι κύριος ἐν σοὶ διάβο-
le: ⁊ increpet dñs in te q̃ elegit hieru
λε, καὶ ἐπιτιμήσαι κύριος ἐν σοὶ ὁ ἐκλεξάμενος τὴν ἱερου-
ſalem. nõne iſte torris erutus de igne? ⁊
σαλήμ. οὐχὶ οὗτος δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός; καὶ
ieſus erat indutus veſtib9 ſordidis. ⁊ ſtabat añ
ἰησοῦς ἦν ἐνδεδυμένος ἱμάτια ῥυπαρά. καὶ εἱστήκει πρὸ
faciem angeli: ⁊ r̃ndit ⁊ ait ad
προσώπου τοῦ ἀγγέλου καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε πρὸς
eos q̃ ſtabãt añ faciem ſuam dicẽs: auferte
τοὺς ἑστηκότας πρὸ προσώπου αὐτοῦ λέγων, ἀφέλετε
veſtimẽta ſordida ab eo.
τὰ ἱμάτια τὰ ῥυπαρὰ ἀπ᾽ αὐτοῦ.

Trāſ. grec. lxx. cũ inter. lati.

⁊ dixit ad eũ: ecce abſtuli iniq̃tates tuas
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἰδοὺ ἐξειλόμην τὰς ἀδικίας σου
⁊ induite eũ [illegible] talari. ⁊ dixit: ſponite ⁊
καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν ποδήρη. καὶ εἶπεν, ἐπίθετε καὶ
cidarim mũdam ſup caput eius. ⁊ circũ-
κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ περιέ-
poſuerũt cidari mũdã ſup caput eius: ⁊
θηκαν κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ
circumdederũt eũ veſtimẽtis: ⁊ angelus dñi ſta-
περιέβαλον αὐτὸν ἱμάτια, καὶ ἄγγελος κυρίου εἱστή-
bat: ⁊ ꝯteſtabatur angelus dñi ad ieſum
κει, καὶ διεμαρτύρετο ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς ἰησοῦν
dicẽs. hec dicit dñs omp̃s: ſi in
λέγων. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐὰν ἐν ταῖς
vijs meis ãbulaueris ⁊ p̃cepta mea cuſtodieris:
ὁδοῖς μου πορεύσῃ καὶ τὰ προστάγματά μου φυλάξῃς,
tu diiudicabis domũ meã: ⁊ tu cuſtodies atriũ
σὺ διακρινεῖς τὸν οἶκόν μου, καὶ σὺ φυλάξεις τὴν αὐλήν
meũ ⁊ dabo tibi q̃ ꝯuerſentur in medio ſtan
μου καὶ δώσω σοι ἀναστρεφομένους ἀναμέσον τῶν ἑστη-
tiũ iſtoꝝ. audi iã ieſu ſac̃dos magne tu ⁊
κότων τούτων. ἄκουε δὴ ἰησοῦ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας σὺ καὶ
p̃ximi tui q̃ ſedent añ faciem tuã: qꝛ
οἱ πλησίον σου οἱ καθήμενοι πρὸ προσώπου σου, διότι
viri portẽtoꝝ ſpectatores ſũt: qꝛ ecce ego adduco ſer
ἄνδρες τερατοσκόποι εἰσίν, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω τὸν δοῦ-
uũ meũ orientẽ: qꝛ lapis quẽ dedi añ faci-
λόν μου ἀνατολήν, διότι ὁ λίθος ὃν ἔδωκα πρὸ προσώ-
em ieſu ſup lapidẽ vnũ ſeptẽ oculi ſunt.
που ἰησοῦ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν ἕνα ἑπτὰ ὀφθαλμοί εἰσιν.
ecce ego fodio foueã dicit dñs omp̃s:
ἰδοὺ ἐγὼ ὀρύσσω βόθρον λέγει κύριος παντοκράτωρ,
⁊ ꝯtrectabo oẽm iniq̃tatẽ terre illius
καὶ ψηλαφήσω πᾶσαν τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης
in die vna. in die illa dicit dñs omp̃s:
ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος παντο-
ꝯuocabit vnuſq̃ſq; p̃ximũ ſuũ ſub-
κράτωρ, συγκαλέσεται ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ὑπο-
ter vitem ⁊ ſubter ficũ.
κάτω ἀμπέλου καὶ ὑποκάτω συκῆς. Ca. 4.

ET reuerſus ẽ angelus q̃ loq̄bat in me ⁊
Καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ καὶ
ſuſcitauit me ſicut cum ſuſcitatur homo
ἐξήγειρέ με ὃν τρόπον ὅταν ἐξεγείρεται ἄνθρωπος
de ſomno ſuo. ⁊ dixit ad me: q̃d tu vi-
ἐξ ὕπνου αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρός με, τί σὺ βλέ-
des? ⁊ dixi: vidi: ⁊ ecce candelabrũ au-
πεις; καὶ εἶπα, ἑώρακα, καὶ ἰδοὺ λυχνία χρυ-
reũ totũ: ⁊ lampas ſup illud: ⁊ ſeptẽ
σῆ ὅλη, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ
lucerne ſup illud. ⁊ ſeptẽ fuſoria lucernaꝝ
λύχνοι ἐπάνω αὐτῆς. καὶ ἑπτὰ ἐπαρυστρίδες τοῖς
ſeptẽ lucernis q̃ ſup illud: ⁊ due oliue
ἑπτὰ λύχνοις τοῖς ἐπάνω αὐτῆς, καὶ δύο ἐλαῖαι
ſup illud: vna a dextris lampadis ei9:
ἐπάνω αὐτῆς, μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμπαδίου αὐ-
⁊ vna a ſiniſtris. ⁊ īterrogaui ⁊ di-
τῆς, καὶ μία ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐπηρώτησα καὶ εἶ-
xi ad angelũ q̃ loq̄batur in me di-
πα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοὶ λέ-
cẽs: q̃d ſunt hec dñe? ⁊ reſpondit ange-
γων, τί ἐστι ταῦτα κύριε; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγε-
lus q̃ loq̄bat in me ⁊ dixit ad me: nõ cogno
λος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ καὶ εἶπε πρός με, οὐ γινώσ-
ſcis q̃d ſunt hec? ⁊ dixi: nõ dñe. ⁊ reſpõ
κεις τί ἐστι ταῦτα; καὶ εἶπα, οὐχὶ κύριε. καὶ ἀπε-
dit: ⁊ dixit ad me dicẽs: iſte ſmo do-
κρίθη, καὶ εἶπε πρός με λέγων, οὗτος ὁ λόγος κυ-
mini ad zorobabel dicẽs:
ρίου πρὸς ζοροβάβελ λέγων,

Trāſla. B. Hie.

Et dixit ad eum. Ecce abſtuli a te iniquitatem tuam: & indui te mutatoriis: & dixit. Ponite cidarim mundã ſup caput eius. Et poſuerũt cidarim ſuper caput eius mũdam: & induerũt eum veſtib9. Et angelus dñi ſtabat: et cõteſtabatur angelus domini ieſum dicens. Hec dicit dñs exercituum. Si in viis meis ambulaueris & cuſtodiã meã cuſtodieris: tu quoq; iudicabis domũ meã: & cuſtodies ãtria mea: & dabo tibi ambulantes de his qui nunc hic aſſiſtunt. Audi ieſus ſacerdos magne: tu & amici tui qui habitant corã te: qa viri portendētes ſunt. Ecce enim ego adducã ſeruũ meũ orientem: quia ecce lapis quem dedi coram ieſu: ſuper lapidē vnũ ſeptē oculi ſunt. Et ecce ego celabo ſculpturam eius ait dñs exercituum & auferam iniquitatem terre illius in die vna. In die illa dicit dominus exercituum vocabit vir amicum ſuum ſubter vineam & ſubter ficum. 4.

ET reuerſus eſt angelus qui loq̄batur in me & ſuſcitauit me q̃ſi virũ qui ſuſcitatur de ſomno ſuo. Et dixit ad me. Quid tu vides? Et dixi. Vidi & ecce candelabrũ aureum totum: & lampas eius ſup caput ipſius: & ſeptē lucerne eius ſuper illud: & ſeptē infuſoria lucernis que erant ſuper caput eius: & due oliue ſuper illud: vna a dextris lãpadis & vna a ſiniſtris eius. Et reſpondi: & aio ad angelũ qui loquebatur in me dicēs. Quid ſunt hec dñe mi? Et reſpõdit angelus qui loq̄batur in me: & dixit ad me. Nunquid neſcis qd ſunt hec? Et dixi. Non dñe mi. Et reſpondit & ait ad me dicens. Hoc eſt verbum domini ad zorobabel dicens.

Tex.heb.zacha.iiij. Pritiua.heb.

ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אתך מחלצות
ואמר ישימו צניף טהור על ראשו וישימו הצניף הטהור על ראשו
וילבשהו בגדים ומלאך יהוה עמד ויעד מלאך יהוה ביהושע לאמר
כה אמר יהוה צבאות אם בדרכי תלך ואם את משמרתי תשמר וגם
אתה תדין את ביתי וגם תשמר את חצרי ונתתי לך מהלכים בין
העמדים האלה שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך הישבים
לפניך כי אנשי מופת המה כי הנני מביא את עבדי צמח כי הנה
האבן אשר נתתי לפני יהושע על אבן אחת שבעה עינים הנני
מפתח פתחה נאם יהוה צבאות ומשתי את עון הארץ ההיא ביום
אחד ביום ההוא נאם יהוה צבאות תקראו איש לרעהו אל
תחת גפן ואל תחת תאנה

Cap. iiij.

וישב המלאך הדבר בי ויעירני כאיש אשר יעור משנתו ויאמר אלי מה
אתה ראה ויאמר ראיתי והנה מנורת זהב כלה וגלה על ראשה
ושבעה נרתיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על
ראשה ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על שמאלה
ויען ואמר אל המלאך הדבר בי לאמר מה אלה אדני ויען
המלאך הדבר בי ויאמר אלי הלוא ידעת מה המה אלה ואמר לא
אדני ויען ויאמר אלי לאמר זה דבר יהוה אל זרבבל לאמר

(Primitiva: עבר · לבש · חלץ · שום · צנף · טהר · הלך · שמר · דון · נתן · הלך · גדל · רעה · יפת · בוא · נתן · פתח · מוש · קרא · שוב · עור · ישן · נור · נור · יצק · שנה · ימן · ענה · לאך)

לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר יהוה צבאות׃ מי אתה הר הגדול לפני זרבבל למישור והוציא את האבן הראשה תשאות חן חן לה׃ ויהי דבר יהוה אלי לאמר׃ ידי זרבבל יסדו הבית הזה וידיו תבצענה וידעת כי יהוה צבאות שלחני אליכם׃ כי מי בז ליום קטנות ושמחו וראו את האבן הבדיל ביד זרבבל שבעה אלה עיני יהוה המה משוטטים בכל הארץ׃ ואען ואמר אליו מה שני הזיתים האלה על ימין המנורה ועל שמאולה׃ ואען שנית ואמר אליו מה שתי שבלי הזיתים אשר ביד שני צנתרות הזהב המריקים מעליהם הזהב׃ ויאמר אלי לאמר הלוא ידעת מה המה אלה ואמר לא אדני׃ ויאמר אלה שני בני היצהר העמדים על אדון כל הארץ׃

Cap. v.

ואשוב ואשא עיני ואראה והנה מגלה עפה׃ ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר אני ראה מגלה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה׃ ויאמר אלי זאת האלה היוצאת על פני כל הארץ כי כל הגנב מזה כמוה נקה וכל הנשבע מזה כמוה נקה׃ הוצאתיה נאם יהוה צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו׃ ויצא המלאך הדבר בי ויאמר אלי שא נא עיניך וראה מה היוצאת הזאת׃

Non in exercitu nec in robore: ſed in ſpiritu meo dicit dñs exercituū. Quis tu mons magne corā zorobabel in planum? Et educet lapidem primarium: & exequabit gratiā gratie eius. Et factū eſt verbū dñi ad me dicens. Manus zorobabel fundauerunt domū iſtā: & manus eius perficient eā: et ſcietis quia dñs exercituum miſit me ad vos. Quis enim deſpexit dies paruos: & letabuntur & videbūt lapidem ſtanneum in manu zorobabel. Septē ſunt iſti oculi domini qui diſcurrunt in vniuerſam terram. Et reſpondi & dixi ad eū. Quid ſunt due oliue iſte ad dexterā candelabri & ad ſiniſtram eius? & reſpondi ſecundo & dixi ad eum. Quid ſunt due ſpice oliuarum que ſunt iuxta duo roſtra aurea in qbus ſunt ſuffuſoria ex auro. Et ait ad me dicens. Nunquid neſcis quid ſunt hec? & dixi. Non dñe mi. Et dixit. Iſti ſunt duo filii olei q aſſiſtunt dominatori vniuerſe terre.

5\. Et cōuerſus ſum: & leuaui oculos meos & vidi: & ecce volumen volans. Et dixit ad me. Quid tu vides? & dixi. Ecce ego video volumē volans: longitudo eius viginti cubitorū: & latitudo eius decē cubitorū. & dixit ad me. Hec eſt maledictio que egreditur ſup faciē ois terre: qa ois fur ſicut ibi ſcriptū eſt iudicabitur: & ois iurans ex hoc ſimiliter iudicabitur. Educam illud dicit dñs exercituum: & veniet ad domum furis & ad domū iurantis in noīe meo mēdaciter: & cōmorabitur in medio domus eius & cōſumet eā: & ligna eius & lapides eius. Et egreſſus eſt āgel qui loqbatur in me: & dixit ad me. Leua oculos tuos & vide: qd eſt hoc qd egreditur.

nō in fortitudie magna neq in robore: ſed in ſpū meo dicit dñs omnip. quis tu mōs magne añ faciem zorobabel vt corrigas? et educā lapidē hereditatis equalitatē grē gratiam eius. et factū eſt verbū dñi ad me dicēs. manus zorobabel fundauerūt domū iſtā: et manus eius cōplebunt eā: et ſcies quia dñs omnipotens miſit me ad te: q2 quis deſpexit dies paruos: et letabuntur et videbūt lapidē ſtāneū in manu zorobabel. ſeptē iſti oculi dñi ſunt reſpicientes ſup oēm terrā: et reſpōdi: et dixi ad eū. quid duo oliue iſte a dextris candelabri et a ſiniſtris: et interrogaui ſecundo et dixi ad eū. quid duo rami oliuarū qui in manib duarū narium aurearū q infundunt et retrahunt ſuffuſoria aurea: et dixit ad me non ſcis quid ſunt hec? et dixi. nequaquā dñe: et ait. iſti ſunt duo filii pinguedinis q aſſiſtunt dño ois terre.

οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλῃ οὐδὲ ἐν ἰσχύι, ἀλλ᾽ ἐν πνεύματί μου λέγει κύριος παντοκράτωρ. τίς εἶ σὺ τὸ ὄρος τὸ μέγα πρὸ προσώπου ζοροβάβελ τοῦ κατορθῶσαι; καὶ ἐξοίσω τὸν λίθον τῆς κληρονομίας ἰσότητα χάριτος χάριτα αὐτῆς. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων. αἱ χεῖρες ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέν με πρός σε, διότι τίς ἐξουδένωσεν ἡμέρας μικράς, καὶ χαροῦνται καὶ ὄψονται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ ζοροβάβελ. ἑπτὰ οὗτοι ὀφθαλμοὶ κυρίου εἰσὶν οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἀπεκρίθην, καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν. τί αἱ δύο ἐλαῖαι αἱ ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας καὶ ἐξ εὐωνύμων; καὶ ἐπηρώτησα ἐκ δευτέρου καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν. τί οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μυξωτήρων τῶν χρυσῶν τῶν ἐπιχεόντων καὶ ἐπαναγόντων τὰς ἐπαρυστρίδας τὰς χρυσᾶς, καὶ εἶπεν πρός με, οὐκ οἶδας τί ἐστιν ταῦτα; καὶ εἶπα. οὐχὶ κύριε, καὶ εἶπεν. οὗτοι εἰσιν οἱ δύο υἱοὶ τῆς πιότητος οἱ παρεστήκασιν κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. c.5.

Et cōuerſus ſum et leuaui oculos meos et vidi: et ecce falx volans: et dixit ad me. quid tu vides? et dixi. ego video falcem volantem. longitudo cubitorum viginti: et latitudo cubitorum decē: et dixit ad me. hec maledictio que egreditur ſup faciem ois terre: q2 ois fur ex hoc vſq ad mortē punietur: et ois periurus ex hoc vſq ad mortē cruciabitur: et educā illud dicit dñs omnipo: et ingredietur in domū furis et in domū iurantis in noīe meo in mēdacio: et reſidebit in medio domus eius: et cōſumet eam: et ligna eius: et lapides eius. et egreſſus eſt angelus qui loqbat in me: et dixit ad me. ſuſpice oculis tuis et vide quid eſt quod egreditur hoc:

Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ δρέπανον πετώμενον, καὶ εἶπεν πρός με. τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπον. ἐγὼ ὁρῶ δρέπανον πετώμενον. μῆκος πηχῶν εἴκοσι, καὶ πλάτος πηχῶν δέκα. καὶ εἶπεν πρός με. αὕτη ἡ ἀρὰ ἡ ἐκπορευομένη ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, διότι πᾶς ὁ κλέπτης ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται, καὶ πᾶς ὁ ἐπίορκος ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται, καὶ ἐξοίσω αὐτὸ λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ κλέπτου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὀμνύοντος τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψευδεῖ, καὶ καταλύσει ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ συντελέσει αὐτόν, καὶ τὰ ξύλα αὐτοῦ, καὶ τοὺς λίθους αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ εἶπεν πρός με. ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἴδε τί τὸ ἐκπορευόμενον τοῦτο.

et dixi: quid eſt: et dixit: hec menſura egreditur. et dixit. hec eſt iniqtas eorum in oi terra. et ecce talentū plumbi eleuatum: et ecce mulier vna ſedebat in medio menſure. et dixit: hec eſt iniqtas eorū. et proiecit eam in mediū menſure et proiecit lapidē plūbi in os eius. et leuaui oculos meos et vidi: et ecce due mulieres egredientes: et ſpūs in alis earū: et ipſe hēbāt alas ſicut alas vpupe: et eleuauerunt mēſurā inter terrā et celum. et dixi ad angelū qui loqbat in me: quo iſte deferunt mēſurā? et dixit ad me: vt edificent ei domū in tra babylonis: et pparent: et ponent eā ibi ſup pparationē ſuam.

καὶ εἶπα. τί ἐστιν; καὶ εἶπεν. τοῦτο τὸ μέτρον τὸ ἐκπορευόμενον. καὶ εἶπεν, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. καὶ ἰδοὺ τάλαντον μολίβδου ἐξαιρόμενον, καὶ ἰδοὺ γυνὴ μία ἐκάθητο ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου. καὶ εἶπεν, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀνομία αὐτῶν. καὶ ἔρριψεν αὐτὴν εἰς μέσον τοῦ μέτρου καὶ ἔρριψεν τὸν λίθον τοῦ μολίβδου εἰς τὸ στόμα αὐτῆς. καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ δύο γυναῖκες ἐκπορευόμεναι, καὶ πνεῦμα ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν, καὶ αὗται εἶχον πτέρυγας ὡς πτέρυγας ἔποπος, καὶ ἀνέλαβον τὸ μέτρον ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί, ποῦ αὗται ἀποφέρουσιν τὸ μέτρον; καὶ εἶπεν πρός με, οἰκοδομῆσαι αὐτῷ οἰκίαν ἐν γῇ βαβυλῶνος, καὶ ἑτοιμάσαι, καὶ θήσουσιν αὐτὸ ἐκεῖ ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ.

Ca.6.

Et cōuerſus ſum et leuaui oculos meos et vidi: et ecce qttuor currus egredientes de medio duorū mōtiū: et mōtes erāt mōtes erei. in curru primo equi rufi: et in curru ſecūdo equi nigri: et in curru tertio equi albi: et in curru quarto equi varii et multicolores. et reſpōdi et dixi ad angelū qui loqbat in me: quid ſunt hec dñe: et reſpondit angelus qui loqbat in me: et dixit: hec ſunt quattuor venti celi: qui egrediunt vt aſſiſtant dño ois terre. in quo erant equi nigri: egrediebant ſup terrā aqlonis. et albi egrediebant poſt eos. et varii egrediebāt ſup terrā auſtri. et multicolores egrediebāt et inſpiciebant vt circuirent terrā. et dixit: ite et circuite terrā. et circuierunt terrā. et clamauit et locut9 eſt

Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τέσσαρα ἅρματα ἐκπορευόμενα ἐκ μέσου δύο ὀρέων, καὶ τὰ ὄρη ἦν ὄρη χαλκᾶ. ἐν τῷ ἅρματι τῷ πρώτῳ ἵπποι πυρροί, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ δευτέρῳ ἵπποι μέλανες, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ τρίτῳ ἵπποι λευκοί, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ τετάρτῳ ἵπποι ποικίλοι ψαροί, καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί, τί ἐστι ταῦτα κύριε; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ εἶπεν, ταῦτά ἐστιν οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ, οἳ ἐκπορεύονται παραστῆναι τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. ἐν ᾧ ἦσαν οἱ ἵπποι οἱ μέλανες, ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν βορρᾶ, καὶ οἱ λευκοὶ ἐξεπορεύοντο ὄπισθεν αὐτῶν, καὶ οἱ ποικίλοι ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου, καὶ οἱ ψαροὶ ἐξεπορεύοντο, καὶ ἐπέβλεπον τοῦ πορεύεσθαι τοῦ περιοδεῦσαι τὴν γῆν. καὶ εἶπεν, πορεύεσθε καὶ περιοδεύσατε τὴν γῆν. καὶ περιώδευσαν τὴν γῆν, καὶ ἀνεβόησεν καὶ ἐλάλησεν

et dixi. Quid nā eſt? & ait. Hec eſt amphora egrediens: & dixit. Hic eſt oculus eorū in vniuerſa terra. Et ecce talentū plumbi portabatur: & ecce mulier vna ſedens in medio amphore: & dixit. Hec eſt impietas. Et proiecit eam in medio amphore: & miſit maſſam plumbeam in os eius. Et leuaui oculos meos & vidi: & ecce due mulieres egrediētes: & ſpiritus in alis earum: & habebant alas quaſi alas miluī: & leuauerunt amphoram inter terram & celum. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quo iſte deferunt amphoram? & dixit ad me. Vt edificetur ei domus in terra ſennaar: & ſtabiliatur & ponatur ibi ſuper baſem ſuam.

6\. Et cōuerſus ſum: & leuaui oculos meos & vidi: & ecce quattuor quadrige egrediētes de medio duorum montium: & montes: mōtes erei. In quadriga prima equi ruffi: in quadriga ſecunda equi nigri: in quadriga tertia equi albi: & in quadriga qrta equi varii & fortes. Et reſpondi: & dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quid ſunt hec dñe mi? & reſpondit angelus & ait ad me. Iſti ſunt quattuor venti celi qui egrediuntur vt ſtent coram dominatore omnis terre. In qua erāt equi nigri egrediebātur in terram aquilonis: & albi egreſſi ſunt poſt eos: & varii egreſſi ſunt ad terrā auſtri. Qui autem erant robuſtiſſimi: exierunt & querebant ire & diſcurrere p oēm terrā & dixit. Ite & perambulate terram: & perābulauerūt trā. & vocauit me: & locut9 eſt

ואמר מה היא ויאמר זאת האיפה היוצאת ויאמר זאת עינם בכל הארץ׃ והנה ככר עפרת נשאת וזאת אשה אחת יושבת בתוך האיפה׃ ויאמר זאת הרשעה וישלך אתה אל תוך האיפה וישלך את אבן העפרת אל פיה׃ ואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה ותשנה את האיפה בין הארץ ובין השמים׃ ואמר אל המלאך הדבר בי אנה המה מולכות את האיפה׃ ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער והוכן והניחה שם על מכנתה׃

Cap. vj.

ואשב ואשא עיני ואראה והנה ארבע מרכבות יוצאות מבין שני ההרים וההרים הרי נחשת׃ במרכבה הראשנה סוסים אדמים ובמרכבה השנית סוסים שחרים׃ ובמרכבה השלשית סוסים לבנים ובמרכבה הרבעית סוסים ברדים אמצים׃ ואען ואמר אל המלאך הדבר בי מה אלה אדני׃ ויען המלאך ויאמר אלי אלה ארבע רוחות השמים יוצאות מהתיצב על אדון כל הארץ׃ אשר בה הסוסים השחרים יצאים אל ארץ צפון והלבנים יצאו אל אחריהם והברדים יצאו אל ארץ התימן׃ והאמצים יצאו ויבקשו ללכת להתהלך בארץ ויאמר לכו התהלכו בארץ ותתהלכנה בארץ׃ ויזעק אתי וידבר

אֵלַי לֵאמֹר רְאֵה הַיּוֹצְאִים
אֶל אֶרֶץ צָפוֹן הֵנִיחוּ אֶת רוּחִי
בְּאֶרֶץ צָפוֹן׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי
לֵאמֹר׃ לָקוֹחַ מֵאֵת הַגּוֹלָה מֵחֶלְדַּי
וּמֵאֵת טוֹבִיָּה וּמֵאֵת יְדַעְיָה וּבָאתָ
אַתָּה בַּיּוֹם הַהוּא וּבָאתָ בֵּית
יֹאשִׁיָּה בֶן צְפַנְיָה אֲשֶׁר בָּאוּ מִבָּבֶל׃
וְלָקַחְתָּ כֶסֶף וְזָהָב וְעָשִׂיתָ עֲטָרוֹת
וְשַׂמְתָּ בְּרֹאשׁ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל׃ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר
הִנֵּה אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ וּמִתַּחְתָּיו
יִצְמָח וּבָנָה אֶת הֵיכַל יְהוָה׃ וְהוּא
יִבְנֶה אֶת הֵיכַל יְהוָה וְהוּא יִשָּׂא
הוֹד וְיָשַׁב וּמָשַׁל עַל כִּסְאוֹ וְהָיָה
כֹהֵן עַל כִּסְאוֹ וַעֲצַת שָׁלוֹם תִּהְיֶה
בֵּין שְׁנֵיהֶם׃ וְהָעֲטָרֹת תִּהְיֶה
לְחֵלֶם וּלְטוֹבִיָּה וְלִידַעְיָה וּלְחֵן בֶּן
צְפַנְיָה לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל יְהוָה׃
וּרְחוֹקִים יָבֹאוּ וּבָנוּ בְּהֵיכַל יְהוָה
וִידַעְתֶּם כִּי יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי
אֲלֵיכֶם וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּן
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

Cap. vij.

וַיְהִי בִּשְׁנַת אַרְבַּע
לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ הָיָה דְבַר יְהוָה
אֶל זְכַרְיָה בְּאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ
הַתְּשִׁעִי בְּכִסְלֵו׃ וַיִּשְׁלַח בֵּית אֵל
שַׂרְאֶצֶר וְרֶגֶם מֶלֶךְ וַאֲנָשָׁיו לְחַלּוֹת
אֶת פְּנֵי יְהוָה׃ לֵאמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר לְבֵית יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶל
הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הַאֶבְכֶּה בַּחֹדֶשׁ
הַחֲמִשִׁי הִנָּזֵר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי זֶה
כַּמֶּה שָׁנִים׃ וַיְהִי דְבַר יְהוָה צְבָאוֹת
אֵלַי לֵאמֹר׃ אֱמֹר אֶל כָּל עַם
הָאָרֶץ וְאֶל הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר כִּי
צַמְתֶּם וְסָפוֹד בַּחֲמִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי וְזֶה

ad me dicens. Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis requieſcere fecerũt ſpiritũ meũ in terra aquilonis. Et factũ eſt verbũ dñi ad me dicens. Sume a tranſmigratione ab oldai & a tobia & ab idaia: & venies tu in die illa & intrabis in domum ioſie filii ſophonie qui venerunt de babylone: & ſumes aurũ & argentum: & facies coronas & pones in capite ieſu filii ioſedech ſacerdotis magni: & loqueris ad eum dicens. Hec ait dominus exercituum dicens. Ecce vir oriens nomen eius. Et ſubter eum orietur & edificabit templum domino: & ipſe extruet templum dño: & ipſe portabit gloriã & ſedebit & dñabitur ſup ſolio ſuo & erit ſacerdos ſup ſolio ſuo: & conſilium pacis erit inter illos duos. Et corone erunt helem & tobie & idaie & hen filio ſophonie memoriale in templo dñi. Et qui pcul ſunt veniẽt & edificabũt in templo dñi: & ſcietis quia dñs exercituũ miſit me ad vos. Erit autem hoc: ſi auditu audieritis vocẽ domini dei veſtri.

7.

ET factum eſt in anno quarto darii regis factũ eſt verbum domini ad zachariam in quarta menſis noni qui eſt caſleu. Et miſerunt ad domum dei ſaraſar & rogomelech & viri qui erant cũ eis ad precandũ faciem dñi vt dicerent ſacerdotibus domus domini exercituum & prophetis loquẽtes. Nũquid flendum eſt mihi in quinto mẽſe: vel ſanctificare me debeo ſicut feci iam multis annis? Et factũ eſt verbũ dñi exercituũ ad me dicens. Loquere ad omnem populum terre & ad ſacerdotes dicens. Cum ieiunaretis & plãgeretis in quinto & ſeptimo per hos

ad me dicẽs: ecce q egrediuntur ſup terrã aqlo
πρός με λέγων, ἰδοὺ οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆν βοῤ-
nis: requieſcere fecerũt furorẽ meũ ſup terrã aqlonis. &
ῥᾶ, ἀνέπαυσαν τὸν θυμόν μου ἐπὶ γῆν βοῤῥᾶ. καὶ
fact⁹ ẽ ſmo dñi ad me dicẽs: accipe de ca-
ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, λάβε ἀπὸ τῆς αἰ-
ptiuitate a pncipib⁹ & ab vtili
χμαλωσίας παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ παρὰ τῶν χρη-
bus eius: & ab his q cognouerũt eã: & igre
σίμων αὐτῆς, καὶ παρὰ τῶν ἐπεγνωκότων αὐτήν, καὶ εἰσε-
dieris in die illa in domũ ioſie ſopho
λεύσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὸν οἶκον ἰωσίου τοῦ σοφο-
nie q venit de babylone: & accipies argẽtũ &
νίου τοῦ ἥκοντος ἐκ βαβυλῶνος, καὶ λήψῃ ἀργύριον καὶ
aurum: & facies coronas & impones ſup
χρυσίον, καὶ ποιήσεις στεφάνους καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὴν
caput ieſu filij ioſedec ſacdotis magni.
κεφαλὴν ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου.
& dices ad eũ: hec dicit dñs omps.
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ.
ecce vir: oriens nomẽ eius: & ſubter eũ
ἰδοὺ ἀνήρ, ἀνατολὴ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ
orietur & edificabit domũ dñi: & ipſe
ἀνατελεῖ καὶ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον κυρίου. καὶ αὐτὸς
accipiet virtutẽ & ſedebit & iperabit ſup thro
λήψεται ἀρετὴν καὶ καθίσεται καὶ κατάρξει ἐπὶ τοῦ θρό-
no ſuo: & erit ſacerdos a dextris ei⁹: & cõſi-
νου αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ βου-
liũ pacificũ erit inter vtrũq;: at corona erit
λὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀναμέσον ἀμφοτέρων, ὁ δὲ στέφανος ἔσται
expectantib⁹ & vtilibus eius & his q
τοῖς ὑπομένουσιν καὶ τοῖς χρησίμοις αὐτῆς καὶ τοῖς
cognouerũt eã: & in gratiã filijs ſopho
ἐπεγνωκόσιν αὐτήν, καὶ εἰς χάριτα τοῖς υἱοῖς σοφο-
nie: & in pſalmũ in domo dñi: & q longe ab
νίου, καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ οἱ μακρὰν ἀπ'
eis veniẽt & edificabunt in domo dñi: &
αὐτῶν ἥξουσιν καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ
ſcietis q: dñs omps miſit me
γνώσεσθε διότι κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με
ad vos. & erit ſi audientes audieritis
πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἔσται ἐὰν εἰσακούοντες εἰσακούσητε τῆς
vocem dñi dei vři.
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

Ca.7.

ET factũ eſt in quarto anno ſub dario
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἐπὶ δαρεί-
rege: fact⁹ ẽ ſmo dñi ad zachariã
ου τοῦ βασιλέως, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ζαχαρίαν
quarta menſis noni q eſt chaſleu. &
τετράδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου ὅς ἐστιν χασλεύ. καὶ
miſit in bethel: ſaraſar & rogom rex
ἐξαπέστειλεν εἰς βαιθὴλ, σαρασὰρ καὶ ῥογὸμ ὁ βασι-
& viri ei⁹ vt pcarentur dñm di-
λεὺς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐξιλάσασθαι τὸν κύριον λέ-
cẽs ad ſacdotes q in domo dñi oipotentis
γων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου παντοκράτο-
& ad phetas dicẽs: ingreſſa eſt huc
ρος καὶ πρὸς τοὺς προφήτας λέγων, εἰσελήλυθεν ὧδε
in quinto menſe ſctificatio iuxta qđ fecerũt iam
ἐν τῷ πέμπτῳ μηνὶ τὸ ἁγίασμα καθότι ἐποίησα ἤδη
plurib⁹ ãnis. & fact⁹ eſt ſmo dñi virtutũ
ἱκανὰ ἔτη. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου τῶν δυνάμεων
ad me dicẽs: dic oi pplo ẽre & ad
πρός με λέγων, εἶπον παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς καὶ πρὸς
ſacerdotes dicẽs: ſi ieiunaueritis aut plãxeritis in
τοὺς ἱερεῖς λέγων, ἐὰν νηστεύσητε ἢ κόψησθε ἐν ταῖς
quintis aut in ſeptimis & ecce
πέμπταις ἢ ἐν ταῖς ἑβδόμαις καὶ ἰδοὺ

ſeptuaginta anni: nũqđ ieiuniũ ieiunaſtis mihi? & ſi
ἑβδομήκοντα ἔτη, μὴ νηστείαν νενηστεύκατέ μοι; καὶ ἐὰν
cõederitis aut biberitis: nõne vos cõeditis & vos bibitis?
φάγητε ἢ πίητε, οὐχ ὑμεῖς ἐσθίετε καὶ ὑμεῖς πίνετε;
nõne iſta verba mea ſunt q locutus ẽ dñs in manib⁹
οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου εἰσὶν οὓς ἐλάλησεν κύριος ἐν χερσὶ
pphetaꝝ q añ fuerũt qñ erat hieruſalem habi
τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν ὅτε ἦν ἱερουσαλὴμ κατοι-
tata & abundans & ciuitates ei⁹ i circuitu &
κουμένη καὶ εὐθηνοῦσα καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς κυκλόθεν καὶ
mõtana & cãpeſtris hitata ẽ: & fact⁹ ẽ ſmo do-
ἡ ὀρεινὴ καὶ ἡ πεδινὴ κατῴκητο; καὶ ἐγένετο λόγος κυ-
mini ad zachariã dicẽs: hec dicit dñs omni-
ρίου πρὸς ζαχαρίαν λέγων, τάδε λέγει κύριος παντο-
potens dicẽs: iudiciũ iuſtũ iudicate: & miam &
κράτωρ λέγων, κρίμα δίκαιον κρίνατε, καὶ ἔλεον καὶ
miſeratione facite vnuſq; ad fratrẽ ſuũ: & vi
οἰκτιρμὸν ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ χή-
duã & pupillũ & aduenã & pauperẽ nõ oppma-
ραν καὶ ὀρφανὸν καὶ προσήλυτον καὶ πένητα μὴ καταδυ-
tis. & maliti e vnuſq; fratris ſui ne
ναστεύετε. καὶ κακίαν ἕκαστος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μὴ
memineritis in cordib⁹ vřis. & noluerũt
μνησικακείτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. καὶ ἠπείθησαν
attendere & dederũt dorſum cõtemnens: &
τοῦ προσέχειν καὶ ἔδωκαν νῶτον παραφρονοῦντα, καὶ
aures ſuas aggrauauerũt ne audirent: & cor
τὰ ὦτα αὐτῶν ἐβάρυναν τοῦ μὴ εἰσακούειν, καὶ τὴν καρ-
ſuum poſuerũt inobediẽs ne audirent legẽ
δίαν αὐτῶν ἔταξαν ἀπειθῆ τοῦ μὴ ὑπακούειν τοῦ νόμου
meã & verba q miſit dñs omps
μου καὶ τοὺς λόγους οὓς ἐξαπέστειλεν κύριος παντοκρά-
in ſpũ ſuo in manib⁹ pphetaꝝ
τωρ ἐν πνεύματι αὐτοῦ ἐν χερσὶν τῶν προφητῶν τῶν
q añ fuerũt. & facta ẽ ira magna a dño om
ἔμπροσθεν. καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη παρὰ κυρίου παν-
nipotente. & erit ſicut dixi & nõ audie-
τοκράτορος. καὶ ἔσται ὃν τρόπον εἶπον καὶ οὐκ εἰσήκου-
runt eũ: ſic clamabunt & non exaudiam e-
σαν αὐτοῦ, οὕτως κεκράξονται καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐ-
os dicit dñs omps. & eijciam eos
τῶν λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς
in oẽs gẽtes q̃s nõ cognouerũt: & ẽra deſolata erit
εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἃ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ ἡ γῆ ἀφανισθήσεται
poſt eos a pambulante & a reuertente:
ἀπὸ ὄπισθεν αὐτῶν ἐκ διοδεύοντος καὶ ἐξ ἀναστρέφοντος,
& poſuerũt terrã electã in deſolationẽ.
καὶ ἔταξαν τὴν γῆν τὴν ἐκλεκτὴν εἰς ἀφανισμόν.

Ca.8.

ET fact⁹ eſt ſmo dñi oipotentis dicẽs:
Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου παντοκράτορος λέγων,
hec dicit dñs omps: zelat⁹ ſum hieru
τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐζήλωκα τὴν ἱερου-
ſalem & ſion zelo magno & furore magno ze-
σαλὴμ καὶ τὴν σιὼν ζῆλον μέγαν καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐζή-
lat⁹ ſum eam. hec dicit dñs omps: reuer-
λωκα αὐτήν. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐπέ-
ſus ſum ad ſion & habitabo in medio hieruſa-
στρεψα ἐπὶ σιὼν καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ ἱερουσα-
lem: & vocabiẽ hieruſalem ciuitas vera: &
λήμ, καὶ κληθήσεται ἱερουσαλὴμ πόλις ἀληθινή, καὶ τὸ
mõs dñi omnipotentis mõs ſctũs. hec dicit
ὄρος κυρίου παντοκράτορος ὄρος ἅγιον. τάδε λέγει
dñs omps: adhuc ſedebunt ſeniores &
κύριος παντοκράτωρ, ἔτι καθήσονται πρεσβύτεροι καὶ
anus in plateis hieruſalem vnuſ-
πρεσβύτεραι ἐν ταῖς πλατείαις ἱερουσαλὴμ ἕκα-
q; virgam ſuam hñs in manu ſua pre
στος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ
mltitudie dieꝝ: & platee ciuitatis reple
πλήθους ἡμερῶν, καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως πλη-
buntur
σθήσονται

ſeptuaginta annos nunquid ieiuniũ ieiunaſtis mihi? Et cũ comediſtis & bibiſtis nunquid nõ vobis comediſtis & vobiſmetipſis bibiſtis? Nunquid non hec ſunt verba mea que locutus eſt dñs in manu pphetaꝝ priorum cum adhuc hieruſalẽ habitaretur & eſſet opulẽta: & ipſa & vrbes in circuitu eius: & ad auſtrũ & in cãpeſtribus habitaretur. Et factũ eſt verbũ dñi ad zachariã dicens. Hec ait dñs exercituum dicens. Iudiciũ verũ iudicate: & miſericordiã & miſerationes facite vnuſquiſq; cũ fratre ſuo. Et viduam & pupillũ & aduenam & pauperẽ nolite calũniari: & malũ vir fratri ſuo nõ cogitet in corde ſuo. Et noluerunt attendere & auerterũt ſcapulã recedẽtes: & aures ſuas aggrauauerũt ne audirent: & cor ſuum poſuerũt vt adamantẽ ne audirẽt legem & verba que miſit dñs exercituum in ſpiritu ſuo ſancto per manũ pphetarũ prioꝝ. Et facta eſt indignatio magna a dño exercituũ. Et factum eſt ſicut locutus eſt & non audierunt: ſic clamabũt & non exaudiam dicit dominus exercituum. Et diſperſi eos per omnia regna que neſciũt: & terra deſolata eſt ab eis: eo q non eſſet trãſiens & reuertens: & poſuerunt terram deſiderabilem in deſertum.

8.

ET factum eſt verbũ domini exercituũ ad me dicens. Hec dicit dominus exercituum. Zelatus ſum ſion zelo magno: & indignatione magna zelatus ſum eam. Hec dicit dñs exercituũ. Reuerſus ſum ad ſion & habitabo in medio hieruſalẽ. Et vocabitur hierl'm ciuitas veritatis: & mõs dñi exercituum: mons ſanctificatus. Hec dicit dñs exercituum. Adhuc habitabũt ſenes & anus in plateis hieruſalẽ & viri baculus in manu eius pre multitudine dierũ. Et platee ciuitatis complebuntur

שִׁבְעִים שָׁנָה הֲצוֹם צַמְתֻּנִי אָנִי׃
וְכִי תֹאכְלוּ וְכִי תִשְׁתּוּ הֲלוֹא אַתֶּם
הָאֹכְלִים וְאַתֶּם הַשֹּׁתִים׃ הֲלוֹא
אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר קָרָא יְהוָה
בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים בִּהְיוֹת
יְרוּשָׁלִַם יֹשֶׁבֶת וּשְׁלֵוָה וְעָרֶיהָ
סְבִיבֹתֶיהָ וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה יֹשֵׁב׃
וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל זְכַרְיָה לֵאמֹר׃
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר
מִשְׁפַּט אֱמֶת שְׁפֹטוּ וְחֶסֶד וְרַחֲמִים
עֲשׂוּ אִישׁ אֶת אָחִיו׃ וְאַלְמָנָה
וְיָתוֹם גֵּר וְעָנִי אַל תַּעֲשֹׁקוּ וְרָעַת
אִישׁ אָחִיו אַל תַּחְשְׁבוּ בִּלְבַבְכֶם׃
וַיְמָאֲנוּ לְהַקְשִׁיב וַיִּתְּנוּ כָתֵף סֹרָרֶת
וְאָזְנֵיהֶם הִכְבִּידוּ מִשְּׁמוֹעַ׃ וְלִבָּם שָׂמוּ
שָׁמִיר מִשְּׁמוֹעַ אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה צְבָאוֹת
בְּרוּחוֹ בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים
וַיְהִי קֶצֶף גָּדוֹל מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת׃
וַיְהִי כַאֲשֶׁר קָרָא וְלֹא שָׁמֵעוּ
כֵּן יִקְרְאוּ וְלֹא אֶשְׁמָע אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת׃ וְאֵסָעֲרֵם עַל כָּל הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם וְהָאָרֶץ נָשַׁמָּה
אַחֲרֵיהֶם מֵעֹבֵר וּמִשָּׁב וַיָּשִׂימוּ
אֶרֶץ חֶמְדָּה לְשַׁמָּה׃

Cap. viij.

וַיְהִי דְּבַר יְהוָה צְבָאוֹת אֵלַי
לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
קִנֵּאתִי לְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוֹלָה
וְחֵמָה גְדוֹלָה קִנֵּאתִי לָהּ׃ כֹּה
אָמַר יְהוָה שַׁבְתִּי אֶל צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי
בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִָם וְנִקְרְאָה יְרוּשָׁלִַם
עִיר הָאֱמֶת וְהַר יְהוָה צְבָאוֹת
הַר הַקֹּדֶשׁ׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
עֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת
יְרוּשָׁלִָם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ
מֵרֹב יָמִים׃ וּרְחֹבוֹת הָעִיר יִמָּלְאוּ

ילדים וילדות משחקים ברחבתיה: שחק
כה אמר יהוה צבאות כי
יפלא בעיני שארית העם הזה פלא
בימים ההם גם בעיני יפלא
נאם יהוה צבאות: כה אמר
יהוה צבאות הנני מושיע את ישע
עמי מארץ מזרח ומארץ מבוא זרח בוא
השמש: והבאתי אתם ושכנו בוא
בתוך ירושלם והיו לי לעם היה
ואני אהיה להם לאלהים באמת
ובצדקה: כה אמר יהוה צבאות
תחזקנה ידיכם השמעים בימים חזק יום
האלה את הדברים האלה
מפי הנביאים אשר ביום יסד פה נבא
בית יהוה צבאות ההיכל להבנות: היכל בנה
כי לפני הימים ההם שכר פנה
האדם לא נהיה ושכר הבהמה היה
איננה וליוצא ולבא אין שלום יצא בוא
מן הצר ואשלח את כל האדם שלם צור
איש ברעהו: ועתה לא כימים שלח
הראשנים אני לשארית העם
הזה נאם יהוה צבאות: כי זרע
השלום הגפן תתן פריה והארץ נתן פרה
תתן את יבולה והשמים יתנו גול נתן
טלם והנחלתי את שארית טלל נחל
העם הזה את כל אלה: והיה
כאשר הייתם קללה בגוים היה
בית יהודה ובית ישראל כן
אושיע אתכם והייתם ברכה ישע
אל תיראו תחזקנה ידיכם: כי ירא
כה אמר יהוה צבאות כאשר
זממתי להרע לכם בהקציף רוע קצף
אבתיכם אתי אמר יהוה
צבאות ולא נחמתי: כן שבתי שוב
זממתי בימים האלה להיטיב יום יטב
את ירושלם ואת בית יהודה

infantibus: & puellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit dominus exercituū. Si videbitur difficile in oculis reliquarum populi huius in diebꝰ illis: nunqd in oculis meis difficile erit dicit dominus exercituum? Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego ſaluabo populū meum de terra orientis & de terra occaſus ſolis: & adducā eos: & habitabunt in medio hieruſalem: & erunt mihi in populum & ego ero eis in deum in veritate & in iuſticia. Hec dicit dominus exercituum. Confortētur manus veſtre qui auditis in his diebꝰ ſermões iſtos per os prophetarū: in die quo fundata eſt domus dñi exercituum: vt templū edificaretur. Siquidem ante dies illos merces hominum nõ erat: nec merces iumentorū erat neqꝫ introeunti neqꝫ exeunti erat pax pre tribulatiõe: & dimiſi omnes homines vnūquēqꝫ cõtra ꝓximū ſuū. Nunc aūt nõ iuxta dies priores ego faciam reliquiis populi huius dicit dominus exercituum: ſed ſemen pacis erit. Vinea dabit fructum ſuum: & terra dabit germen ſuum. Et celi dabunt rorem ſuum: & poſſidere faciam reliquias populi huius vniuerſa hec. Et erit ſicut eratis maledictio in gentibus domus iuda & domus iſrael: ſic ſaluabo vos & eritis benedictio. Nolite timere. Confortentur manus vr̃e: quia hec dicit dñs exercituū. Sicut cogitaui vt affligerem vos cū ad iracundiā ꝓuocaſſent patres veſtri me: dicit dñs & nõ ſum miſertus: ſic conuerſus cogitaui in diebus iſtis vt benefaciam domui iuda & hieruſalem.

pueris & puellis ludentibꝰ in plateis
παιδαρίων καὶ κορασίων παιζόντων ἐν ταῖς πλατεί-
eius. hec dicit dñs omps: ſi
αις αὐτῆς. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, εἰ
īpoſſibile erit corā reliquijs ppli hu-
ἀδυνατήσει ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ τού-
ius in diebꝰ illis: nūqd & coram me
του ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιον ἐμοῦ
B īpoſſibile erit dicit dñs omps? hec dicit
ἀδυνατήσει λέγει κύριος παντοκράτωρ; τάδε λέγει
dñs omps: ecce ego ſaluabo pplm
κύριος παντοκράτωρ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀνασώσω τὸν λαόν
meū de terra orientis & de terra occidētis: & ad
μου ἀπὸ γῆς ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ γῆς δυσμῶν, καὶ εἰ-
ducā eos & hītabunt in medio hieruſa-
σάξω αὐτοὺς καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν μέσῳ ἱερουσα-
lem: & erunt mihi in pplm: & ego ero eis
λήμ, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐ-
in deū in veritate & in iuſticia. hec di-
τοῖς εἰς θεὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ. τάδε λέ-
cit dñs omps: confortentur manus
γει κύριος παντοκράτωρ, κατισχυέτωσαν αἱ χεῖρες
vr̃e q audītis in diebꝰ his ſmo-
ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοὺς λό-
nes iſtos ex ore ꝓphetaꝝ: ex q die
γους τούτους ἐκ στόματος τῶν προφητῶν, ἀφ' ἧς ἡμέ-
fundata eſt domꝰ dñi oīpotentis &
ρας τεθεμελίωται ὁ οἶκος κυρίου παντοκράτορος καὶ ὁ
tēplū ex q edificatū eſt. qꝛ añ dies illos
ναὸς ἀφ' οὗ ᾠκοδόμηται. διότι πρὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων
merces hoim nō erit in lucrū: & merces
ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔσται εἰς ὄνησιν, καὶ ὁ μισθὸς
iumētoꝝ nō ſubſiſtet. & egredienti &
τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπάρξει. καὶ τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ
ingredienti non erit pax ꝓ tribulatiõe. &
εἰσπορευομένῳ οὐκ ἔσται εἰρήνη ἀπὸ τῆς θλίψεως. καὶ
emittam oēs hoīes vnūquēqꝫ ad
ἐξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἕκαστον ἐπὶ τὸν
ꝓximū ſuum. & nūc nō iuxta dies q añ
πλησίον αὐτοῦ. καὶ νῦν οὐ κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμ-
fuerunt ego facio reliquis ppli huius
προσθεν ἐγὼ ποιῶ τοῖς καταλοίποις τοῦ λαοῦ τούτου
dicit dñs omps: ſed mõſtrabo pacē. vi-
λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἀλλ' ἢ δείξω εἰρήνην. ἡ ἄμ-
nea dabit fructū ſuum: & terra dabit
πελος δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ
germina ſua: & celum dabit rorem ſu-
γεννήματα αὐτῆς, καὶ ὁ οὐρανὸς δώσει τὴν δρόσον αὐ-
C um: & poſſidere faciam reliquis popu-
τοῦ, καὶ κατακληρονομήσω τοῖς καταλοίποις τοῦ λα-
li mei oīa hec. & erit ſicut eratis in ma-
οῦ μου πάντα ταῦτα. καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἦτε ἐν κα-
ledictiõe gentibꝰ domꝰ iuda & domꝰ iſrael.
τάρᾳ τοῖς ἔθνεσιν ὁ οἶκος ἰούδα καὶ ὁ οἶκος ἰσραήλ.
ſic ſaluabo vos: & eritis in bñdictiõe. cõfidite
οὕτως διασώσω ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε ἐν εὐλογίᾳ. θαρσεῖτε
& cõfortamini in manibꝰ vr̃is: qꝛ hec dicit
καὶ κατισχύετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, διότι τάδε λέγει
dñs omps. ſicut cogitaui vt affligerē
κύριος παντοκράτωρ. ὃν τρόπον διενοήθην τοῦ κακῶσαι
vos cum ꝓuocaſſēt ad irā me pres vr̃i dicit
ὑμᾶς ἐν τῷ παροργίσαι με τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγει
dñs omps. & nõ me penituit. ſic paratꝰ
κύριος παντοκράτωρ. καὶ οὐ μετενόησα. οὕτως παρα-
ſum & cogitaui in diebus iſtis:
τέταγμαι καὶ διανενόημαι ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις,
vt bene facerem hieruſalem & domui iuda:
τοῦ καλῶς ποιῆσαι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν οἶκον ἰούδα,
καὶ

cõfidite: iſti ſunt ſmões q̄s feciſtis. loqmini
θαρσεῖτε, οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι οὓς ποιήσατε. λαλεῖτε
veritatē vnuſqſqꝫ ad ꝓximū ſuum: & iudiciū pa-
ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ κρίμα εἰ-
cificū & iuſtum iudicate in portis vr̃is. &
ρηνικὸν καὶ δίκαιον κρίνατε ἐν ταῖς πύλαις ὑμῶν. καὶ
Ephe. 4.b. vnuſqſqꝫ malū ꝓximi ſui nõ cogitetis in
ἕκαστος τὴν κακίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογίζεσθε ἐν
B cordibus vr̃is: & iuramētū mēdax nõ diligatis:
ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπᾶτε,
qꝛ hec oīa odi dicit dñs omps.
διότι ταῦτα πάντα ἐμίσησα λέγει κύριος παντοκρά-
& factꝰ eſt ſmo dñi oīpotentis ad me
τωρ. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου παντοκράτορος πρός με
dicens: hec dicit dñs omps: ieiuniū quar-
λέγων, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, νηστεία ἡ τε-
tum: & ieiuniū quintū: & ieiuniū ſeptimū &
τάρτη, καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη καὶ
D ieiuniū decimū erunt domui iuda in gaudiū & in
νηστεία ἡ δεκάτη ἔσονται τῷ οἴκῳ ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς
leticiam & in feſtiuitates bonas. & letabimini
εὐφροσύνην καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθάς. καὶ εὐφρανθήσεσθε
& veritatē & pacem diligite. hec dicit
καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν εἰρήνην ἀγαπήσατε. τάδε λέγει
dñs omps: adhuc venient ppli multi & ha-
κύριος παντοκράτωρ, ἔτι ἥξουσι λαοὶ πολλοὶ καὶ κα-
bitantes ciuitates multas. & ꝯgregabunt q habi-
τοικοῦντες πόλεις πολλάς. καὶ συνελεύσονται κατοι-
tant ciuitates in vnā ciuitatē dicentes: eamus
κοῦντες πόλεις εἰς μίαν πόλιν λέγοντες, πορευθῶμεν
vt dep̄cemur faciem dñi: & q̄ramus fa-
δεηθῆναι τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐκζητῆσαι τὸ πρό-
ciem dñi oīpotentis: vadam & ego.
σωπον κυρίου παντοκράτορος, πορεύσομαι καὶ ἐγώ.
& venient ppli multi & gētes multe et q̄rāt
καὶ ἥξουσι λαοὶ πολλοὶ καὶ ἔθνη πολλὰ ἐκζητῆσαι τὸ
faciem dñi oīpotentis in hieruſalem. &
πρόσωπον κυρίου παντοκράτορος ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ
vt dep̄centur faciem dñi. hec dicit do-
τοῦ ἐξιλάσασθαι τὸ πρόσωπον κυρίου. τάδε λέγει κύ-
minꝰ omps: in diebꝰ illis ſi app-
ριος παντοκράτωρ, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐὰν ἐπι-
henderint decē viri de oībus linguis gētiū.
λάβωνται δέκα ἄνδρες ἐκ πασῶν τῶν γλωσσῶν τῶν ἐθνῶν.
& tenuerint fimbriam vnīꝰ hoīs iudei
καὶ ἐπιλάβωνται τοῦ κρασπέδου ἑνὸς ἀνδρὸς ἰουδαίου
dicētes: ibimus tecum: qꝛ audiuimꝰ qꝺ
C λέγοντες, πορευσόμεθα μετὰ σοῦ, διότι ἀκηκόαμεν ὅτι
deus vobiſcū eſt.
ὁ θεὸς μεθ' ὑμῶν ἐστι.

Ca. 9.

A Aſſumptio verbi dñi in terra ſedrach & damaſci
Λῆμμα λόγου κυρίου ἐν γῇ σεδράχ καὶ δαμα-
ſacrificiū eius: qꝛ dñs reſpicit hoīes &
σκοῦ θυσία αὐτοῦ, διότι κύριος ἐφορᾷ ἀνθρώπους καὶ
oēs tribus iſrael. & emath in finibꝰ
πάσας τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἡμὰθ ἐν τοῖς ὁρίοις
eius: tyrus & ſidon: qm̄ ſapiētes fuerūt nimis:
αὐτῆς, τύρος καὶ σιδών, διότι κατεφρόνησαν σφόδρα,
& edificauit tyrus munitionē ſibi & theſaurizauit
καὶ ᾠκοδόμησε τύρος ὀχύρωμα ἑαυτῇ καὶ ἐθησαύρισεν
argentū q̄ſi puluerē: & cõgregauit aurū vt lutū
ἀργύριον ὡς χοῦν, καὶ συνήγαγε χρυσίον ὡς πηλὸν
viaꝝ. ppterea dñs poſſidebit eam & pcuti-
ὁδῶν. διὰ τοῦτο κύριος κληρονομήσει αὐτὴν καὶ πατά-
et in mari fortitudinē eiꝰ & ipa in igne cõcre-
ξει εἰς θάλασσαν δύναμιν αὐτῆς καὶ αὐτὴ ἐν πυρὶ κατα-
mabitur: videbit aſcalon
καυθήσεται, ὄψεται ἀσκάλων
καὶ

Nolite timere. Hec ſunt ergo verba: que facietis. Loquimini veritatem vnuſquiſqꝫ cum proximo ſuo. Veritatē & iudiciū pacis iudicate in portis veſtris: & vnuſquiſqꝫ malum contra amicum ſuum ne cogitetis in cordibus veſtris: & iuramentum mendax ne diligatis. Oīa enim hec ſunt que odi dicit dominus. Et factum eſt verbū domini exercituum ad me dicens. Hec dicit dñs exercituum. Ieiunium quarti: & ieiunium quinti: & ieiunium ſeptimi: & ieiunium decimi erit domui iude in gaudium & in leticiam & in ſolēnitates preclaras. Veritatē tantū & pacem diligite. Hec dicit dñs exercituum. Vſqꝫ quo veniant populi & habitent in ciuitatibus multis & vadant habitatores vnus ad alterum dicētes. Eamus & deprecemur faciem domini: & queramus dominū exercituū. Vadam etiam ego. Et venient populi multi: & gentes robuſte ad querendū dñm exercituū in hieruſalem: & deprecandam faciem domini. Hec dicit dñs exercituum. In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gētium & apprehendent fimbriam viri iudei dicētes: ibimus vobiſcum. Audiuimus enim qm̄ deus vobiſcū eſt.

9.

ONus verbi domini in terra adrach & damaſci requiei eius: quia dñi eſt oculus hominis & omniū tribuū iſrael. Emath quoqꝫ in terminis eius & tyrus & ſydõ. Aſſumpſerūt quippe ſibi ſapientiā valde. Et edificauit tyrus munitionē ſuā: & coacervauit argentū q̄ſi humū: & aurū vt lutū plateaꝝ. Ecce dñs poſſidebit eā & ꝑcutiet in mari fortitudinē eiꝰ & hec igni deuorabitur. Videbit aſcalon

אל תיראו: אלה הדברים אשר
עשה תעשו דברו אמת איש את
שפט שלם רעהו אמת ומשפט שלום שפטו
רוע בשעריכם: ואיש את רעת
חשב רעהו אל תחשבו בלבבכם
אהב ושבעת שקר אל תאהבו כי את
כל אלה אשר שנאתי נאם יהוה:
היה ויהי דבר יהוה צבאות אלי
לאמר: כה אמר יהוה צבאות
רבע חמש צום הרביעי וצום החמישי
עשר וצום השביעי וצום העשירי
היה שוש יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה
יעד שלם ולמעדים טובים והאמת והשלום
אהבו: כה אמר יהוה צבאות
עוד בוא עד אשר יבאו עמים וישבי
עיר רבה ערים רבות: והלכו ישבי אחת
ילך אל אחת לאמר נלכה הלוך
חלה פנה לחלות את פני יהוה ולבקש
את יהוה צבאות אלכה גם אני:
בוא רבב ובאו עמים רבים וגוים עצומים
עצם לבקש את יהוה צבאות בירושלם
ולחלות את פני יהוה: כה אמר
יום יהוה צבאות בימים ההמה
חזק אשר יחזיקו עשרה אנשים
מכל לשנות הגוים והחזיקו
ידה בכנף איש יהודי לאמר נלכה
עמכם כי שמענו אלהים עמכם:

Cap. ix.

משא דבר יהוה
נשא
נוח בארץ חדרך ודמשק מנחתו
כי ליהוה עין אדם וכל שבטי
ישראל: וגם חמת תגבל בה
גבל צר וצידון כי חכמה מאד: ותבן
חכם צר מצור לה ותצבר כסף כעפר
צור צבר וחרוץ כטיט חוצות: הנה אדני
חרץ יורשנה והכה בים חילה והיא
ירש נכה באש תאכל: תרא אשקלון
אכל ראה

ותירא עזה ותחיל מאד ועקרון כי הוביש מבטה ואבד מלך מעזה ואשקלון לא תשב: וישב ממזר באשדוד והכרתי גאון פלשתים: והסרתי דמיו מפיו ושקציו מבין שניו ונשאר גם הוא לאלהינו והיה כאלף ביהודה ועקרון כיבוסי: וחניתי לביתי מצבה מעבר ומשב ולא יעבר עליהם עוד נגש כי עתה ראיתי בעיני: גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות: והכרתי רכב מאפרים וסוס מירושלם ונכרתה קשת מלחמה ודבר שלום לגוים ומשלו מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ: גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו: שובו לבצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב לך: כי דרכתי לי יהודה קשת מלאתי אפרים ועוררתי בניך ציון על בניך יון ושמתיך כחרב גבור: ויהוה עליהם יראה ויצא כברק חצו ואדני יהוה בשופר יתקע והלך בסערות תימן: יהוה צבאות יגן עליהם ואכלו וכבשו אבני קלע ושתו המו כמו יין ומלאו כמזרק כזוית מזבח: והושיעם יהוה אלהיהם ביום ההוא כצאן עמו כי אבני נזר מתנוססות על אדמתו: כי מה טובו ומה יפיו דגן בחורים ותירוש ינובב בתלות:

et timebit: & gaza & dolebit nimis: & accharon: quonia cōfuſa ſpes eius. Et peribit rex de gaza & aſcalon non habitabitur: & ſedebit ſeparator in azoto: & diſperdam ſuperbiam philiſtinorū: & auferam ſanguinē eius de ore ei⁹: & abominatiões eius de medio dentiū eius: & relinqtur etiā ipſe deo noſtro: & erit quaſi dux in iuda: & accharō quaſi iebuſeus. & circundabo domū meā ex his q militant mihi euntes & reuertentes: & nō tranſibit ſuper eos vltra exactor: qa nunc vidi in oculis meis. Exulta ſatis filia ſion: iubila filia hieruſalē. Ecce rex tuus veniet tibi iuſtus ſaluator ipſe pauper: & aſcendēs ſup aſinā & ſuper pullū filium aſine. Et diſperdam quadrigā ex effraim & equum de hieruſalē & diſſipabitur arcus belli. Et loquetur pacem gentibus: & poteſtas eius a mari vſq; ad mare: & a fluminibus vſq; ad fines terre. Tu quoq; in ſanguine teſtamenti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo nō eſt aqua: cōuertimini ad munitionē vincti ſpei. Hodie quoq; annūciās duplicia reddā tibi: quoniā extendi mihi iudam quaſi arcū: impleui effraim. Et ſuſcitabo filios tuos ſion ſup filios tuos grecia: & ponā te q̄ſi gladiū fortiū. & dn̄s de⁹ ſup eos videbitur: & exibit vt fulgur iaculū ei⁹. Et dn̄s deus in tuba canet: & vadet in turbine auſtri. Dn̄s exercituum proteget eos: & deuorabūt & ſubiicient lapidib⁹ funde. Et bibētes inebriabūtur q̄ſi a vino: & replebūtur vt phiale: & quaſi cornua altaris. Et ſaluabit eos dn̄s deus eorū in die illa vt gregem populi ſui quia lapides ſancti eleuabūtur ſuper terrā eius. Quid enī bonū eius eſt: & quid pulchrū eius niſi frumentū electorū: & vinum germinans virgines? 10.

καὶ φοβηθήσεται, καὶ γάζα καὶ ὀδυνηθήσεται σφόδρα, καὶ ἀκκαρών, ὅτι κατῃσχύνθη ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτῆς. καὶ ἀπολεῖται βασιλεὺς ἐκ γάζης, καὶ ἀσκαλὼν οὐ μὴ κατοικηθῇ. καὶ κατοικήσουσιν ἀλλογενεῖς ἐν ἀζώτῳ. καὶ καθελῶ ὕβριν ἀλλοφύλων. καὶ ἐξαρῶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ στόματος αὐτῶν, καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐκ μέσου ὀδόντων αὐτῶν. καὶ ὑπολειφθήσονται καὶ οὗτοι τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ ἔσονται ὡς χιλίαρχος ἐν ἰούδᾳ, καὶ ἀκκαρὼν ὡς ὁ ἰεβουσαῖος. καὶ ὑποστήσομαι τῷ οἴκῳ μου ἀνάστεμα τοῦ μὴ διαπορεύεσθαι μηδὲ ἀνακάμπτειν μηδέ. καὶ οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτοὺς οὐκέτι οὐδεὶς ἐξελαύνων· διότι νῦν ἑώρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. χαῖρε σφόδρα θύγατερ σιών, κήρυσσε θύγατερ ἱερουσαλήμ, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι δίκαιος καὶ σώζων, αὐτὸς πραῢς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον. καὶ ἐξολοθρεύσει ἅρματα ἐξ ἐφραίμ, καὶ ἵππον ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἐξολοθρευθήσεται τόξον πολεμικόν, καὶ πλῆθος καὶ εἰρήνη ἐξ ἐθνῶν, καὶ κατάρξει ὑδάτων ἕως θαλάσσης καὶ ποταμῶν διεκβολὰς γῆς. καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέστειλας δεσμίους σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ. καθήσεσθε ἐν ὀχυρώματι δέσμιοι τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας παροικεσίας σου διπλᾶ ἀνταποδώσω σοι, διότι ἐνέτεινά σε ἰούδα ἐμαυτῷ τόξον ἔπλησα τὸν ἐφραίμ, καὶ κατεξεγερῶ τὰ τέκνα σου σιὼν ἐπὶ τὰ τέκνα τῶν ἑλλήνων. καὶ ψηλαφήσω σε ὡς ῥομφαίαν μαχητοῦ. καὶ κύριος ὁ θεὸς ἐπ' αὐτοὺς ὀφθήσεται καὶ ἐξελεύσεται ὡς ἀστραπὴ βολὶς αὐτοῦ. καὶ κύριος ὁ θεὸς ἐν σάλπιγγι σαλπιεῖ. καὶ πορεύσεται ἐν σάλῳ ἀπειλῆς αὐτοῦ. κύριος παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. καὶ καταναλώσουσιν αὐτοὺς καὶ καταχώσουσιν αὐτοὺς ἐν λίθοις σφενδόνης, καὶ ἐκπίονται τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς οἶνον, καὶ πλήσουσιν τὰς φιάλας αὐτῶν ὡς θυσιαστήριον. καὶ σώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς πρόβατα τὸν λαὸν αὐτοῦ, διότι λίθοι ἅγιοι κυλίονται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ. διότι εἴ τι καλὸν αὐτοῦ, καὶ εἴ τι ἀγαθὸν αὐτοῦ, σῖτος νεανίσκοις, καὶ οἶνος εὐωδιάζων εἰς παρθένους. C. 10.

Cap.x.

Αἰτεῖσθε ὑετὸν παρὰ κυρίου καθ' ὥραν, πρόϊμον καὶ ὄψιμον. κύριος ἐποίησε φαντασίας καὶ ὑετὸν χειμερινὸν δώσει αὐτοῖς, ἑκάστῳ βοτάνην ἐν ἀγρῷ. διότι οἱ ἀποφθεγγόμενοι ἐλάλησαν κόπους, καὶ οἱ μάντεις ὁράσεις ψευδεῖς, καὶ ἐνύπνια ψευδῆ ἐλάλουν, μάταια παρεκάλουν· διὰ τοῦτο ἐξήρθησαν ὡς πρόβατα καὶ ἐκακώθησαν, διότι οὐκ ἦν ἴασις. ἐπὶ τοὺς ποιμένας παρωξύνθη ὁ θυμός μου, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀμνοὺς ἐπισκέψομαι. καὶ ἐπισκέψεται κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ τὸν οἶκον τοῦ ἰούδα. καὶ τάξει αὐτοὺς ὡς ἵππον εὐπρεπῆ αὐτοῦ ἐν πολέμῳ. καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπέβλεψεν, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔταξε, καὶ ἐξ αὐτοῦ τόξον ἐν θυμῷ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται πᾶς ὁ ἐξελαύνων ἐν τῷ αὐτῷ. καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ πατοῦντες πηλὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν πολέμῳ, καὶ παρατάξονται, διότι κύριος μετ' αὐτῶν. καὶ καταισχυνθήσονται ἀναβάται ἵππων. καὶ κατισχύσω τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ τὸν οἶκον ἰωσὴφ σώσω, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ὅτι ἠγάπησα αὐτούς, καὶ ἔσονται ὃν τρόπον ὅτε οὐκ αὐτοὺς ἀπέρριψα, διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν ἐπακούσομαι αὐτοῖς, καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ τοῦ ἐφραίμ, καὶ χαρήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ὡς ἐν οἴνῳ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ὄψονται καὶ χαρήσονται, καὶ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἐπὶ τῷ κυρίῳ. σημανῶ αὐτοῖς, καὶ εἰσδέξομαι αὐτούς, διότι λυτρώσομαι αὐτούς, καὶ πληθυνθήσονται καθότι ἦσαν πολλοί, καὶ σπερῶ αὐτοὺς ἐν λαοῖς, καὶ οἱ μακρὰν μνησθήσονταί μου, ἐκθρέψουσι τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἐπιστρέψουσιν. καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐξ ἀσσυρίων εἰσδέξομαι αὐτούς, καὶ εἰς τὴν γαλααδῖτιν καὶ εἰς τὸν λίβανον εἰσάξω αὐτούς, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. καὶ διελεύσονται ἐν θαλάσσῃ στενῇ, καὶ πατάξουσιν ἐν θαλάσσῃ κύματα, καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ βάθη ποταμῶν, καὶ καταισχυνθήσεται πᾶσα ἡ ὕβρις ἀσσυρίων, καὶ σκῆπτρον αἰγύπτου περιαιρεθήσεται. καὶ κατισχύσω αὐτοὺς ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ κατακαυχήσονται λέγει κύριος. Ca.11.

Petite a domino pluuiam in tempore ſerotino: & dominus faciet niues & pluuiam imbris: & dabit eis ſingulis herbam in agro. Quia ſimulacra locuta ſunt inutile: & diuini viderūt mendaciū: & ſōniatores locuti ſunt fruſtra: & vane cōſolabātur. Idcirco adducti ſūt q̄ſi grex: affligētur quia non eſt eis paſtor. Super paſtores iratus eſt furor meus: & ſuper hircos viſitabo. Quia viſitauit dominus exercituū gregem ſuum domum iuda: & poſuit eos quaſi equum glorie ſue in bello. Ex ipſo angulus: ex ipſo paxillus: ex ipſo arcus prelii: & ex ipſo egredietur ois exactor ſimul. Et erūt q̄ſi fortes conculcantes lutum viarum in prelio. Et bellabunt: quia dn̄s cum eis: & confundētur aſcenſores equorū. Et confortabo domum iuda: & domum ioſeph ſaluabo. Et conuertam eos quia miſerebor eoꝝ. & erunt ſicut fuerūt qn̄ nō proiecerā eos. Ego enī dn̄s deus eorū: & exaudiam eos. Et erunt q̄ſi fortes effraim: & letabitur cor eorū quaſi a vino. Et filii eorū videbunt & letabuntur: & exultabit cor eorū in dn̄o. Sibilabo eis & cōgregabo illos quia redemi eos. Et multiplicabo eos ſicut ante fuerant multiplicati: & ſeminabo eos in populis. Et de longe recordabūtur mei: & viuēt cū filiis ſuis & reuertētur. Et reducā eos de terra egypti: et de aſſyriis cōgregabo eos. Et ad terrā galaad & libani adducaꝫ eos: & nō inuenietur eis locus. Et tranſiet in maris freto: & percutiet in mari fluctus: & confundētur oīa pfunda fluminis: & humiliabitur ſupbia aſſur: & ſceptrum egypti recedet. Cōfortabo eos in dn̄o: & in nomine ei⁹ ambulabunt dicit dominus. 11.

שאלו מיהוה מטר בעת מלקוש יהוה עשה חזיזים ומטר גשם יתן להם לאיש עשב בשדה: כי התרפים דברו און והקוסמים חזו שקר וחלמות השוא ידברו הבל ינחמון על כן נסעו כמו צאן יענו כי אין רעה: על הרעים חרה אפי ועל העתודים אפקוד כי פקד יהוה צבאות את עדרו את בית יהודה ושם אותם כסוס הודו במלחמה: ממנו פנה ממנו יתד ממנו קשת מלחמה ממנו יצא כל נוגש יחדו: והיו כגבורים בוסים בטיט חוצות במלחמה ונלחמו כי יהוה עמם והבישו רכבי סוסים: וגברתי את בית יהודה ואת בית יוסף אושיע והושבותים כי רחמתים והיו כאשר לא זנחתים כי אני יהוה אלהיהם ואענם: והיו כגבור אפרים ושמח לבם כמו יין ובניהם יראו ושמחו יגל לבם ביהוה: אשרקה להם ואקבצם כי פדיתים ורבו כמו רבו: ואזרעם בעמים ובמרחקים יזכרוני וחיו את בניהם ושבו: והשיבותים מארץ מצרים ומאשור אקבצם ואל ארץ גלעד ולבנון אביאם ולא ימצא להם: ועבר בים צרה והכה בים גלים והבישו כל מצולות יאור והורד גאון אשור ושבט מצרים יסור: וגברתים ביהוה ובשמו יתהלכו נאם יהוה:

Cap.xi.

Aperi libane portas tuas: & comedet ignis cedros tuas. Vlula abies quia cecidit cedrus: qm̄ magnifici vaſtati ſunt. Vlulate q̄rcus baſan: quoniam ſuccíſus eſt ſaltus munitus. Vox vlulatus paſtorū: quia vaſtata eſt magnificētia cor̄. Vox rugitus leonum: quoniam vaſtata eſt ſuperbia iordanis. Hec dicit dn̄s deus meus. Paſce pecora occiſionis que qui poſſederant occidebant & non dolebant: & vendebant ea dicētes. Benedictus dominus diuites facti ſum⁹: et paſtores corū nō parcebant eis: & ego non parcam vltra ſuper habitantes terram dicit domin⁹. Ecce ego tradam homines: vnūquenq̄ in manu proximi ſui & in manu regis ſui: & concident terram et non eruam de manu eorum: & paſcam pecus occiſionis ꝑpter hoc o pauperes gregis. & aſſumpſi mihi duas virgas: vnam vocaui decorē: & alterā vocaui funiculum: & paui gregem: & ſuccidi tres paſtores in menſe vno & contracta eſt anima mea in eis. Siquidem & aīa eorum variauit in me: & dixi. Non paſcā vos: Quod moritur moriatur: & quod ſuccíditur ſuccidatur & reliq deuorēt vnuſquiſq̄ carnem proximi ſui: & tuli virgam meā que vocabatur dec⁹: & abſcidi eam vt irritum facerē fedus meum: quod percuſſi cum oībus populis & in irritū deductū eſt in die illa: & cognouerunt ſic pauperes gregis qui cuſtodiunt mihi: quia verbum dn̄i eſt: & dixi ad eos. Si bonū eſt in oculis veſtris afferte mercedē meā: & ſi non: quieſcite. Et appenderunt mercedē meā triginta argenteos. Et dixit dominus ad me.

Proiice illud ad ſtatuarium. Decorum precium quo appreciatus ſum ab eis. Et tuli triginta argenteos: & proieci illos in domo dn̄i ad ſtatuarium. Et precidi virgā meam ſecundā q̄ appellabatur funiculus: vt diſſoluerē germanitatem inter iudam & iſrael. Et dixit domin⁹ ad me. Adhuc ſume tibi vaſa paſtoris ſtulti. Quia ecce ego ſuſcitabo paſtorē i terra: qui derelicta non viſitabit: diſperſum non queret & contritum non ſanabit: & id quod ſtāt non enutriet: & carnes pinguiū comedet: & vngulas eorum diſſoluet. O paſtor & idolum: derelinquens gregem. Gladius ſuper brachium eius: & ſup oculū dextrū eius. Brachiū eius ariditate ſiccabitur: & oculus dexter ei⁹ tenebreſcens obſcurabitur.

Ca.12. 1.2.

Onus verbi domini ſup iſrael. Dixit dominus extendens celum & fundans terrā: & fingens ſpiritum homis in eo. Ecce ego ponam hieruſalem ſuperlíminare crapule omnibus populis in circuitu: ſed & iuda erit in obſidione cōtra hieruſalem. Et erit in die illa: ponā hieruſalē lapidem oneris cunctis populis. Oēs qui leuabunt eū cōciſione lacerabuntur: & colligētur aduerſus eā oīa regna terre. In die illa dicit dn̄s. Percutiam omnem equū in ſtuporem: & aſcenſorē ei⁹ in amentiā. Et ſuper domum iuda aperiam oculos meos: & omnē equū populor̄ percutiam cecitate. Et dicent duces iude in corde ſuo: cōfortētur mihi habitatores hieruſalē in dn̄o exercituū deo eorum. In die illa ponā duces iuda ſicut caminum

אש בעצים ולפיד אש בעמיר — לפד עמר
ואכלו על ימין ועל שמאול — ימן שמאל
את כל העמים סביב וישבה
ירושלם עוד תחתיה בירושלם:
והושיע יהוה את אהלי יהודה — ישע
בראשנה למען לא תגדל — גדל
תפארת בית דויד ותפארת ישב — פאר
ירושלם על יהודה: ביום
ההוא יגן יהוה בעד יושב — גנן ישב
ירושלם והיה הנכשל בהם — כשל
ביום ההוא כדויד ובית דויד
כאלהים כמלאך יהוה לפניהם — לאך פנה
והיה ביום ההוא אבקש להשמיד — בקש שמד
את כל הגוים הבאים על — בוא
ירושלם: ושפכתי על בית
דויד ועל יושב ירושלם רוח
חן ותחנונים והביטו אלי את — חנן נבט
אשר דקרו וספדו עליו כמספד — ספד
על היחיד והמר עליו כהמר — יחד מרר
על הבכור: ביום ההוא יגדל — בכר גדל
המספד בירושלם כמספד — ספד
הדדרמון בבקעת מגדון: וספדה
הארץ משפחות משפחות לבד — שפחה בדד
משפחת בית דויד לבד ונשיהם — נשה
לבד משפחת בית נתן לבד
ונשיהם לבד: משפחת בית
לוי לבד ונשיהם לבד משפחת
השמעי לבד ונשיהם לבד: כל
המשפחות הנשארות משפחת — שאר
משפחת לבד ונשיהם לבד:

Cap. xiij. ביום ההוא יהיה — היה
מקור נפתח לבית דויד וליושבי — קור פתח
ירושלם לחטאת ולנדה: והיה
ביום ההוא נאם יהוה צבאות
אכרית את שמות העצבים מן — כרת
הארץ ולא יזכרו עוד וגם את — זכר

ignis in lignis: & ſicut faciem ignis in feno: & deuorabunt ad dexteram & ad ſiniſtram oēs populos in circuitu. Et habitabitur hieruſalē rurſus in loco ſuo in hieruſalem: & ſaluabit dñs tabernacula iuda ſicut in principio: vt nō magnifice glorietur domus dauid & gloria habitantium hieruſalē contra iudam. In die illa proteget dñs habitatores hieruſalem. Et erit qui offenderit ex eis in die illa q̄ſi dauid: & domus dauid quaſi dei: ſicut angelus dñi in conſpectu eoꝝ. Et erit in die illa: querā conterere omnes gentes que veniunt contra hieruſalē: & effundam ſuper domum dauid & ſuper habitatores hieruſalē ſpiritum gratie & precū. Et aſpicient ad me quē confixerūt: & plangent eum planctu quaſi ſup vnigenitū: & dolebunt ſup eum vt doleri ſolet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in hieruſalē ſicut planctus adrēmon in campo magedon. Et plangent terre familie & familie ſeorſum. Familie dom⁹ dauid ſeorſum & mulieres eorū ſeorſum. Familie dom⁹ nathan ſeorſum: & mulieres eorum ſeorſum. Familie domus leui ſeorſū: & mulieres eorum ſeorſum. Familie ſemei ſeorſum: & mulieres eorū ſeorſum. Oīs familie relique: familie & familie ſeorſum: & mulieres eoꝝ ſeorſum. 13.

In die illa ērit fons patens domui dauid & habitantibus hieruſalē: in ablutionē pctōris & mēſtruate. Et erit in die illa dicit dñs exercituum: diſperdam nomina idolorum de terra: & nō memorabūtur vltra. Et pſeudo

ignis in lignis: ⁊ ſic facem ignis in ſtipula:
πυρὸς ἐν ξύλοις, καὶ ὡς λαμπάδα πυρὸς ἐν καλάμῃ,
⁊ deuorabunt a dextris ⁊ a ſiniſtris oēs
καὶ καταφάγονται ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων πάντας
ppłos p circuitū. ⁊ hītabit hieruſalem adhuc ī
τοὺς λαοὺς κυκλόθεν. καὶ κατοικήσει ἱερουσαλὴμ ἔτι καθ᾽
ſemetipm. ⁊ ſaluabit dñs tabernacula iuda ſi-
ἑαυτήν. καὶ σώσει κύριος τὰ σκηνώματα ἰούδα κα-
cut a pricipio: vt nō magnificet glīa dom⁹
θὼς ἀπ᾽ ἀρχῆς, ὅπως μὴ μεγαλύνηται καύχημα οἴκου
dauid, ⁊ elationes hītantiū in hieruſalem
δαυίδ. καὶ ἐπάρσεις τῶν κατοικούντων ἐν ἱερουσαλὴμ
ſup iudā. ⁊ erit in die illa pteget
ἐπὶ τὸν ἰούδαν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπερασπιεῖ
dñs ſup hītantes hieruſalem. ⁊ erit q
κύριος ὑπὲρ τῶν κατοικούντων ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσται ὁ
īfirm⁹ fuerit i eis in illa die: q̄ſi dom⁹ dauid:
ἀσθενῶν ἐν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὡς ὁ οἶκος δαυίδ,
⁊ dom⁹ dauid q̄ſi dom⁹ dei: ⁊ angelus
καὶ ὁ οἶκος δαυὶδ ὡς ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ
dñi i cōſpectu eoꝝ. ⁊ erit in die illa que-
κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ζητή-
rā auferre oēs gētes q̄ veniūt ꝯ hie-
σω τοῦ ἐξᾶραι πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐρχόμενα ἐπὶ ἱε-
ruſalem. ⁊ effundā ſup domū dauid ⁊ ſup
ρουσαλήμ. καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ τὸν οἶκον δαυὶδ καὶ ἐπὶ
hītantes hieruſalem ſpūm gratie ⁊
τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ πνεῦμα χάριτος καὶ
mīe: ⁊ aſpicient ad me p eo q̄d inſulta-
οἰκτιρμοῦ. καὶ ἐπιβλέψονται πρός με ἀνθ᾽ ὧν κατωρχή-
uerūt. ⁊ plangent ſup ſe planctū q̄ſi ſup di-
σαντο. καὶ κόψονται ἐφ᾽ ἑαυτοὺς κοπετὸν ὡς ἐπ᾽ ἀγα-
lectū: ⁊ dolebunt dolore q̄ſi ſup pmogenito. in
πητῷ, καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνῃ ὡς ἐπὶ πρωτοτόκῳ. ἐν — Joh. 19.g.
die illa magnus erit planctus in hieru-
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγαλυνθήσεται ὁ κοπετὸς ἐν ἱερου-
ſalem: ſic planct⁹ maloꝝ gnatoꝝ i cāpo ſucciſoꝝ:
σαλήμ, ὡς κοπετὸς ῥοῶν ἐν πεδίῳ ἐκκοπτομένων.
⁊ planget terra p tribus tribus. tribus do-
καὶ κόψεται ἡ γῆ κατὰ φυλὰς φυλάς. φυλὴ οἴ-
m⁹ dauid ſeorſum: ⁊ mulieres eoꝝ ſe-
κου δαυὶδ καθ᾽ ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν κα-
orſum. trib⁹ dom⁹ nathā ſeorſum: ⁊ mulie-
θ᾽ ἑαυτάς. φυλὴ οἴκου νάθαν καθ᾽ ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖ-
res eoꝝ ſeorſum: trib⁹ dom⁹ leui ſeorſum: ⁊
κες αὐτῶν καθ᾽ ἑαυτάς, φυλὴ οἴκου λευὶ καθ᾽ ἑαυτήν, καὶ
mulieres eoꝝ ſeorſum. trib⁹ ſymeon ſeorſum:
αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ᾽ ἑαυτάς. φυλὴ συμεὼν καθ᾽ ἑαυ-
⁊ mulieres eoꝝ ſeorſum. oēs tri-
τήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ᾽ ἑαυτάς. πᾶσαι αἱ φυ-
bus relique trib⁹ tribus ſeorſum: ⁊ mu-
λαὶ αἱ ὑπολελειμμέναι φυλὴ φυλὴ καθ᾽ ἑαυτήν, καὶ αἱ γυ-
lieres eoꝝ ſeorſum.
ναῖκες αὐτῶν καθ᾽ ἑαυτάς. Ca.13.

In die illa erit oīs loc⁹ patens
Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται πᾶς ὁ τόπος διανοιγό-
in domo dauid ⁊ hītantibus hieru-
μενος ἐν τῷ οἴκῳ δαυὶδ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερου-
ſalem: ⁊ in tranſmutatione ⁊ in aſperſione.
σαλήμ, καὶ ἐν τῇ μεταλλαγῇ καὶ ἐν τῇ ῥαντίσει.
⁊ erit in die illa dicit dñs ſabaoth: diſ-
καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος σαβαώθ, ἐξο-
pdā noīa idoloꝝ de terra: ⁊
λοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ
nō erit vltra eoꝝ mēoria: ⁊ pſeudo
οὐκ ἔσται ἔτι αὐτῶν μνεία, καὶ τοὺς ψευδο-

pphetas ⁊ ſpūm imūdū auferā de terra.
προφήτας καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐξαρῶ ἀπὸ τῆς γῆς.
⁊ erit ſi pphetauerit homo vltra: ⁊ dicet ad
καὶ ἔσται ἐὰν προφητεύσῃ ἄνθρωπος ἔτι, καὶ ἐρεῖ πρὸς
eū pr̄ ei⁹ ⁊ mr̄ ei⁹ q genuerūt
αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οἱ γεννήσαντες
eum. nō viues: q̄m mēdacia locut⁹ es in noīe dñi
αὐτόν. οὐ ζήσῃ, ὅτι ψευδῆ λελάληκας ἐπ᾽ ὀνόματι κυρίου
⁊ cōpedient eū pr̄ ei⁹ ⁊ mr̄ e-
B καὶ συμποδήσουσιν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐ-
ius q genuerūt eū: cū pphetauerit ipſe. ⁊
τοῦ οἱ γεννήσαντες αὐτόν, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν. καὶ
erit in die illa cōfundentur pphete
ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καταισχυνθήσονται οἱ προφῆται
vnuſq̄ſq ex viſione ſua cū pphetauerit ipſe: ⁊
ἕκαστος ἐκ τῆς ὁράσεως αὐτοῦ ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν, καὶ
induent pelle cilicina p eo q̄d mentit⁹ eſt. ⁊ dicet nō
ἐνδύσονται δέρριν τριχίνην ἀνθ᾽ ὧν ἐψεύσαντο. καὶ ἐρεῖ, οὐκ
ſum ppheta ego: q2 homo genuit me a iuuē-
εἰμὶ προφήτης ἐγώ, διότι ἄνθρωπος ἐγέννησέν με ἐκ νεότη-
tute mea. ⁊ dicā ad eū: qd plage iſte in me-
τός μου. καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν, τί αἱ πληγαὶ αὗται ἀναμέ-
C dio manuū tuaꝝ: ⁊ dicet: qb⁹ pcuſſ⁹ ſum in domo
σον τῶν χειρῶν σου; καὶ ἐρεῖ, ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
dilecti mei. gladius cōſurge ſup paſtoré
ἀγαπητοῦ μου. ῥομφαία ἐξεγέρθητι ἐπὶ τὸν ποιμένα
meū ⁊ ſup virū ciuem meū: dicit dñs ompš.
Mat. 26.d. μου καὶ ἐπ᾽ ἄνδρα πολίτην μου, λέγει κύριος παντοκρά-
pcute paſtoré ⁊ diſpergantur
Mar. 14.c. τωρ. πάταξον τὸν ποιμένα καὶ διασκορπισθήτωσαν τὰ
oues: ⁊ inducā manū meā ſup paſto-
πρόβατα, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ποιμέ-
res. ⁊ erit in die illa dicit dñs: due p-
νας. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει κύριος, τὰ δύο μέ-
D tes peribunt ⁊ deficient: at tertia relinque-
ρη ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον ὑπολειφθή-
tur in ea. ⁊ traducā tertiā ptē p ignem: ⁊ vrā
σεται ἐν αὐτῇ. καὶ διάξω τὸ τρίτον διὰ πυρός, καὶ πυ-
eos ſic vritur argentū: ⁊ pbo e-
ρώσω αὐτοὺς ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον, καὶ δοκιμῶ αὐ-
os ſicut pbatur aurum. ipſe inuocabit
τοὺς ὡς δοκιμάζεται τὸ χρυσίον. αὐτὸς ἐπικαλέσεται
nomē meū: ⁊ ego exaudiam eū: ⁊ dicā: ppłs
τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐγὼ ἐπακούσομαι αὐτοῦ, καὶ ἐρῶ, λαός
me⁹ iſte eſt. ⁊ ipſe dicet: dñs de⁹ me⁹ tu.
μου οὗτός ἐστιν. καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, κύριος ὁ θεός μου σύ. C.14.

A Ecce dies veniunt dñi: ⁊ diuiden-
Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται τοῦ κυρίου, καὶ διαμερι-
tur ſpolia tua in te: ⁊ cōgregabo om-
σθήσεται τὰ σκῦλά σου ἐν σοί, καὶ ἐπισυνάξω πάν-
nes gētes ſup hieruſalem in preliū. ⁊ capie-
τα τὰ ἔθνη ἐπὶ ἱερουσαλὴμ εἰς πόλεμον. καὶ ἁλώ-
tur ciuitas: ⁊ diripient dom⁹: ⁊
σεται ἡ πόλις, καὶ διαρπαγήσονται αἱ οἰκίαι, καὶ
mulieres polluentur: ⁊ egredietur media ps
αἱ γυναῖκες μολυνθήσονται, καὶ ἐξελεύσεται τὸ ἥμισυ τῆς
ciuitatis in captiuitate. at reliqui ppłi
πόλεως ἐν αἰχμαλωσίᾳ. οἱ δὲ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ
mei nō peribunt de ciuitate: ⁊ egre-
μου οὐ μὴ ἐξολοθρευθῶσιν ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ ἐξε-
dietur dñs ⁊ pliabitur in gētib⁹ illis
λεύσεται κύριος καὶ παρατάξεται ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις
ſicut dies cōmiſſionis eius in die belli.
καθὼς ἡμέρα παρατάξεως αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου.
⁊ ſtabunt pedes eius in die illa
καὶ στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
ſup mōtē oliuaꝝ q cōtra hieruſa-
ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν τὸ κατέναντι ἱερουσα-
lem ad orientē. ⁊ ſcindetur mōs
λὴμ κατὰ ἀνατολάς. καὶ σχισθήσεται τὸ ὄρος τῶν
oliuaꝝ: media ps ei⁹
ἐλαιῶν, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ

pphetas & ſpiritū immundum auferam de terra. Et erit cum prophetauerit quiſpiam vltra: dicent ei pater eius & mater ei⁹ qui genuerūt eum. Non viues: qa mēdaciū locutus es in noīe dñi. Et cōfigent eū pater eius & mr̄ eius genitores eius cū prophetauerit. Et erit ī die illa cōfundētur pphete vnuſqſq ex viſione ſua cum pphetauerint: nec operientūr pallio ſaccino vt mentiantur. Sed dicet: non ſum propheta. Homo agricola ego ſum: qm̄ adā exēplū meū ab adoleſcentia mea. Et dicetur ei. Quid ſunt plage iſte in medio manuū tuarū? Et dicet. His plagatus ſum in domo eoꝝ qui diligebant me. Framea ſuſcitare ſup paſtorē meū: & ſup virū coherentē mihi dicit dñs exercituum. Percute paſtorē & diſpgētur oues. Et cōuertā manū meā ad paruulos. Et erunt in omni terra dicit dñs: partes due in ea diſpergentur & deficient: & tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem: & vram eos ſicut vritur argentum: & pbabo eos ſicut pbatur aurum. Ipſe vocabit nomen meū: & ego exaudiam eum. Et dicam: populus meus es: & ipſe dicet: dñs deus meus. 14.

Ecce dies dñi veniet dicit dñs: & diuidentur ſpolia tua in medio tui. Et cōgregabo omēs gentes ad hieruſalē in prelium: & capietur ciuitas: & vaſtabūtur domus: & mulieres violabūtur. Et egredietur media pars ciuitatis in captiuitatē: & reliquū populi nō auferetur ex vrbe. Et egredietur dñs & pliabitur cōtra gentes illas ſicut preliat⁹ eſt in die certaminis. Et ſtabūt pedes eius in die illa ſup montem oliuarum qui eſt contra hieruſalē ad orientem. Et ſcindetur mōs oliuarum ex media parte ſui

הנביאים ואת רוח הטמאה — נבא
אעביר מן הארץ: והיה כי ינבא — עבר נבא
איש עוד ואמרו אליו אביו ואמו
ילדיו לא תחיה כי שקר דברת — חיה
בשם יהוה ודקרהו אביהו ואמו
ילדיו בהנבאו: והיה ביום ההוא
יבשו הנביאים איש מחזינו — בוש חזה
בהנבאתו ולא ילבשו אדרת — לבש
שער למען כחש: ואמר לא נביא
אנכי איש עבד אדמה אנכי כי
אדם הקנני מנעורי: ואמר אליו — קנה נער
מה המכות האלה בין ידיך — נכה
ואמר אשר הכיתי בית מאהבי:
חרב עורי על רעי ועל גבר עמיתי — רעה עמת
נאם יהוה צבאות הך את הרעה — נכה
ותפוצין הצאן והשבתי ידי — פוץ שוב
על הצערים: והיה בכל הארץ
נאם יהוה פי שנים בה יכרתו — פה שנה
יגועו והשלישית יותר בה: — כרת גוע
והבאתי את השלישית באש — שלש יתר
וצרפתים כצרף את הכסף — בוא
ובחנתים כבחן את הזהב הוא
יקרא בשמי ואני אענה אתו — קרא ענה
אמרתי עמי הוא והוא יאמר — את אמר
יהוה אלהי:

Cap. xiiij. — בוא
הנה יום בא ליהוה וחלק שללך
בקרבך: ואספתי את כל הגוים
אל ירושלם למלחמה ונלכדה — לחם לכד
העיר ונשסו הבתים והנשים — שסס בית
תשגלנה ויצא חצי העיר בגולה — כשה שגל
ויתר העם לא יכרת מן העיר: — חצה גלה
ויצא יהוה ונלחם בגוים ההם — כרת
כיום הלחמו ביום קרב: ועמדו
רגליו ביום ההוא על הר הזיתים
אשר על פני ירושלם מקדם — פנה
ונבקע הר הזיתים מחציו — בקע

מזרחה וימה גיא גדולה מאד זרח גדל
ומש חצי ההר צפונה וחציו מוש צפן
נגבה: ונסתם גיא הרי כי יגיע נוס נגע
גי הרים אל אצל ונסתם גיא
כאשר נסתם מפני הרעש
בימי עזיה מלך יהודה ובא בוא
יהוה אלהי כל קדשים עמך:
והיה ביום ההוא לא יהיה היה
אור יקרות וקפ[illegible]: והיה יום
אחד הוא יודע ליהוה לא ידע
יום ולא לילה והיה לעת ערב
יהיה אור: והיה ביום ההוא
יצאו מים חיים מירושלם מי
חצים אל הים הקדמוני וחצים חצה
אל הים האחרון בקיץ ובחרף קוץ
יהיה: והיה יהוה למלך על
כל הארץ ביום ההוא יהיה
יהוה אחד ושמו אחד: יסוב כל סבב
הארץ כערבה מגבע לרמון נגב
ירושלם וראמה וישבה תחתיה רום
למשער בנימן עד מקום שער קום
הראשון עד שער הפנים פנה
וממגדל חננאל עד יקבי המלך: גדל
וישבו בה וחרם לא יהיה עוד
וישבה ירושלם לבטח: וזאת
תהיה המגפה אשר יגוף יהוה נגף
את כל העמים אשר צבאו על
ירושלם המק בשרו והוא עמד מקק
על רגליו ועיניו תמקנה בחריהן חור
ולשונו תמק בפיהם: והיה ביום פה
ההוא תהיה מהומת יהוה רבה היה הום
בהם והחזיקו איש יד רעהו רבב חזק
ועלתה ידו על יד רעהו: וגם עלה
יהודה תלחם בירושלם ואסף לחם
חיל כל הגוים סביב זהב וכסף סבב
ובגדים לרב מאד: וכן תהיה מגפת

ad orientē & ad occidentem prupto grandi valde. Et ſepabitur mediū montis ad aquilonē: & mediū eius ad meridiem. Et fugietis ad vallē mōtium eorū: qm̄ cōiungetur vallis montiū vſq; ad pximū. Et fugietis ſicut fugiſtis a facie terremotus in diebus ozie regis iuda. Et veniet dn̄s deus meus omneſq; ſancti cum eo. Et erit in die illa non erit lux: ſed frigus & gelu. Et erit dies vna que nota eſt domino: non dies neq; nox: & in tēpore veſperi erit lux. Et erit in die illa exibunt aque viue de hieruſalem. Medium earum ad mare orientale: & medium earum ad mare nouiſſimum. In eſtate & in hyeme erūt: & erit dn̄s rex ſuper omnem terram. In die illa erit dn̄s vnus: & erit nomē eius vnū. Et reuertetur oīs terra vſq; ad deſertū de colle remmon ad auſtrum hieruſalē. Et exaltabitur & habitabitur in loco ſuo a porta beniamin vſq; ad locum porte prioris & vſq; ad portam angulorum: & a turre ananahel vſq; ad torcularia regis. Et habitabunt in ea: & anathema non erit amplius. Sed ſedebit hieruſalem ſecura: & hec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes que pugnauerūt aduerſus hieruſalem. Tabeſcet caro vniuſcuiuſq; ſtantis ſup pedes ſuos: & oculi eius cōtabeſcent in foraminib⁹ ſuis & lingua eoꝝ contabeſcet in ore ſuo. In die illa erit tumultus domini magnus in eis: & apprehēdet vir manum proximi ſui. Sed & iudas pugnabit aduerſus hieruſalē & cōgregabūtur diuitie oīum gentiū in circuitu: aurū & argentū & veſtes multe ſatis. Et ſic erit ruina

ad oriente: ⁊ media ps illi⁹ ad mare
πρὸς ἀνατολάς, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς θάλασσαν
voraginē magnā nimis: ⁊ inclinabit media ps mōtis ad
χάος μέγα σφόδρα, καὶ κλινεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους πρὸς
aqlonē: ⁊ media ps ei⁹ ad auſtrū: ⁊ obturabit
βορρᾶν, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς νότον, καὶ ἐμφραγήσε
vallis mōtiū meoꝝ ⁊ adiūget vallis
ται ἡ κοιλὰς τῶν ὀρέων μου καὶ συνάψεται ἡ φάραγξ
montiū vſq ad aſael. ⁊ obturabit ſicut ob- 1.Pa. 16.a.
τῶν ὀρέων ἕως ἀσαήλ. καὶ ἐμφραγήσεται ὃν τρόπον ἐνε B
turata ē a facie fremot⁹ in diebus ozie re
φράγη ἀπὸ προσώπου τοῦ σεισμοῦ ἐν ἡμέραις ὀζίου βα
gis iuda. ⁊ veniet dn̄s de⁹ me⁹ ⁊ oēs
σιλέως ἰούδα. καὶ ἥξει κύριος ὁ θεός μου καὶ πάν
ſancti cū eo. ⁊ erit in illa die nō
τες οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ. καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ
erit lux: ſed frigus ⁊ gelu erit in vna die.
ἔσται φῶς, ἀλλ' ἢ ψῦχος καὶ πάγετος ἔσται ἐν μιᾷ ἡμέ
⁊ dies illa nota dn̄o: neq dies neq
ρᾳ. καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ κυρίῳ, οὔτε ἡμέρα οὔτε
nox: ⁊ ad veſpam erit lux: ⁊ erit in die
νύξ, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ
illa egredietur aqua viua de hiſm. media ps eius
ἐκείνῃ ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν ἐξ ἱλήμ. τὸ ἥμισυ αὐτοῦ
in mare primū ⁊ media ps ei⁹ in
εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν
mare nouiſſimū: in eſtate ⁊ in vere ſic erit.
θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι οὕτως ἔσται.
⁊ erit dn̄s in regē ſup oēm terrā: in
καὶ ἔσται κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἐν
die illa erit dn̄s vn⁹: ⁊ nomē eius vnū
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος εἷς, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἓν
circuiēs oēm terrā ⁊ deſertū a gabaō
κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὴν ἔρημον ἀπὸ γαβαὼν
vſq remmō ad auſtrū hieruſalem. rama āt in
ἕως ῥεμμὼν κατὰ νότον ἱερουσαλήμ. ῥαμὰ δὲ ἐπὶ
loco pmanebit a porta beniamin vſq ad lo-
τοῦ τόπου μενεῖ ἀπὸ τῆς πύλης βενιαμὶν ἕως τοῦ τό
cum porte prime: ⁊ vſq ad portā
που τῆς πύλης τῆς πρώτης, καὶ ἕως τῆς πύλης τῶν
anguloꝝ: ⁊ vſq ad turrim anameel: vſq ad torcu-
γωνιῶν, καὶ ἕως τοῦ πύργου ἀναμεήλ, ἕως τῶν ὑπο
laria regis: ⁊ hitabunt in ea: ⁊
ληνίων τοῦ βασιλέως, καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ
anathema nō erit vltra. ⁊ hitabit hieruſalem cō-
ἀνάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ κατοικήσει ἱερουσαλὴμ πε
fidens. ⁊ hec erit ruina q̄ pcutiet dn̄s om- C
ποιθώς. καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις ἣν κόψει κύριος πάν
nes pplos: qcūq militauerunt in hieruſalem.
τας τοὺς λαούς, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ ἱερουσαλήμ.
tabeſcent carnes eoꝝ ſtantiū ſup pe-
τακήσονται αἱ σάρκες αὐτῶν ἑστηκότων ἐπὶ τῶν πο
des ſuos. ⁊ oculi eoꝝ defluent de
δῶν αὐτῶν. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρυήσονται ἐκ τῶν
foraminib⁹ eoꝝ: ⁊ lingua eoꝝ tabeſcet in
ὀπῶν αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν τακήσεται ἐν τῷ
ore eoꝝ: ⁊ erit in die illa ſtupor dn̄i
στόματι αὐτῶν, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔκστασις κυρί
magnus ſup eos. ⁊ apphendent vnuſqſq ma
ου μεγάλη ἐπ' αὐτούς. καὶ ἐπιλήψονται ἕκαστος τῆς χει
nū primi ſui. ⁊ adiacebit man⁹
ρὸς τοῦ πλησίον αὐτοῦ. καὶ συμπλακήσεται ἡ χεὶρ
eius ad manū primi ſui. ⁊ iu
αὐτοῦ πρὸς τὴν χεῖρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ. καὶ ἰού
das pugnabit in hieruſalem. ⁊ cōgregabit
δας παρατάξεται ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ συνάξει τὴν
robur oim pploꝝ p circuitū aurum ⁊
ἰσχὺν πάντων τῶν λαῶν κυκλόθεν χρυσίον καὶ
argentū ⁊ veſtem in mltitudinē valde. ⁊
ἀργύριον καὶ ἱματισμὸν εἰς πλῆθος σφόδρα. καὶ
hec erit ruina
αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις τῶν καὶ

equoꝝ ⁊ muloꝝ ⁊ cameloꝝ ⁊ aſinoꝝ:
ἵππων καὶ τῶν ἡμιόνων καὶ τῶν καμήλων καὶ τῶν ὄνων,
⁊ oim iumētoꝝ q̄ ſunt in caſtris
καὶ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ὄντων ἐν ταῖς παρεμβο
illis iuxta ruinā hanc. ⁊ erit
λαῖς ἐκείναις κατὰ τὴν πτῶσιν ταύτην. καὶ ἔσται
qcūq derelicti fuerint de cūctis gētib⁹ q̄ vene-
ὅσοι ἂν καταλειφθῶσιν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἐπελ
rint: ꝯ hieruſalem: ⁊ aſcendent p ānos ſingulos
θόντων ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἀναβήσονται κατ' ἐνιαυτὸν
vt adorent regem dn̄m deū oipotentē:
τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ θεῷ παντοκρά-
⁊ vt celebrent feſtiuitatē tabernaculoꝝ.
τορι, καὶ τοῦ ἑορτάζειν τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.
⁊ erit qcūq nō aſcenderit de oibus D
καὶ ἔσται ὅσοι ἐὰν μὴ ἀναβῶσιν ἐκ πάντων τῶν τῆς
terre in hieruſalem vt adorent regem do
γῆς εἰς ἱερουσαλὴμ τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυ
minū deū oipotentem: ⁊ iſti illis apponent
ρίῳ θεῷ παντοκράτορι, καὶ οὗτοι ἐκείναις προστεθήσον-
ſi āt trib⁹ egypti nō aſcēderit neq venerit illuc:
ται. ἐὰν δὲ φυλὴ αἰγύπτου μὴ ἀναβῇ μηδὲ ἔλθῃ ἐκεῖ,
⁊ ſup hos erit ruina q̄ pcutiet dn̄s om
καὶ ἐπὶ τούτους ἔσται ἡ πτῶσις ἣν πατάξει κύριος πάν
nes gētes qcūq nō aſcēderit vt celebrēt
τα τὰ ἔθνη ὅσα ἂν μὴ ἀναβῇ τοῦ ἑορτάσαι τὴν
ſolēnitatē ſcenophegie. hoc erit peccatū e-
ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. αὕτη ἔσται ἡ ἁμαρτία αἰ-
gypti: ⁊ peccatū oim gentiū qcūq
γύπτου, καὶ ἡ ἁμαρτία πάντων τῶν ἐθνῶν ὅσοι ἐὰν
nō aſcenderit celebrare feſtiuitatē ſcenophegie.
μὴ ἀναβῶσιν ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγί-
in die illa erit qđ ſup frenū
ας. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τὸν χαλινὸν
equi ſanctū dn̄o oipotenti. ⁊ erūt
τοῦ ἵππου ἅγιον τῷ κυρίῳ παντοκράτορι. καὶ ἔσον-
lebetes in domo dn̄i ſicut phiale añ
ται οἱ λέβητες ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ὡς φιάλαι πρὸ
faciem altaris. ⁊ erit ois lebes in
προσώπου τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἔσται πᾶς λέβης ἐν
hieruſalem ⁊ in iuda ſanctus dn̄o om-
ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ ἰούδᾳ ἅγιος τῷ κυρίῳ παν
nipotenti. ⁊ veniet oēs q̄ immolant ⁊
τοκράτορι. καὶ ἥξουσιν πάντες οἱ θυσιάζοντες καὶ
ſument ex eis: ⁊ coquent in illis ⁊ nō
λήψονται ἐξ αὐτῶν, καὶ ἑψήσουσιν ἐν αὐτοῖς καὶ οὐκ
erit vltra chananeꝰ in domo dn̄i oipotentis
ἔσται ἔτι χαναναῖος ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντοκρά-
in die illa.
τορος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

equi & muli & cameli & aſini & omnium iumentorum que fuerint in caſtris illis ſicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de vniuerſis gentibus que venerunt contra hieruſalem: aſcendēt ab anno in annū vt adorent regē dn̄m exercituum & celebrēt feſtiuitatē tabernaculorū. Et erit qui non aſcenderit de familiis terre ad hieruſalēm vt adorēt regem dominū exercituū: nō erit ſuper eos imber. Quod & ſi familia egypti non aſcenderit & non venerit: nec ſuper eos erit. Sed erit ruina qua percutiet dn̄s omnes gentes que non aſcenderint ad celebrandam feſtiuitatē tabernaculorum. Hoc erit peccatū egypti & hoc peccatum omnium gentium que non aſcenderint ad celebrandā feſtiuitatē tabernaculorū. In die illa erit quod ſuper frenum equi eſt ſanctū domino: & erunt lebetes in domo domini quaſi phiale coram altari. Et erit omnis lebes in hieruſalem & in iuda ſanctificatus dn̄o exercituum. Et veniēt omnes immolātes & ſument ex eis: & coquent in eis. Et non erit mercator vltra in domo dn̄i exercituū i die illo.

Explicit Zacharias propheta.

הסוס הפרד הגמל והחמור וכל חמר
הבהמה אשר יהיה במחנות חנה
ההמה כמגפה הזאת: והיה כל
הנותר מכל הגוים הבאים על יתר בוא
ירושלם ועלו מדי שנה בשנה עלה
להשתחות למלך יהוה צבאות שחה
ולחג את חג הסכות: והיה אשר חגג סכך
לא יעלה מאת משפחות הארץ עלה שפחה
אל ירושלם להשתחות למלך
יהוה צבאות ולא עליהם יהיה היה
הגשם: ואם משפחת מצרים לא
תעלה ולא באה ולא עליהם בוא
תהיה המגפה אשר יגף יהוה
את הגוים אשר לא יעלו לחג
את חג הסכות: זאת תהיה חטאת
מצרים וחטאת כל הגוים אשר
לא יעלו לחג את חג הסכות:
ביום ההוא יהיה על מצלות צלל
הסוס קדש ליהוה והיה הסירות
בבית יהוה כמזרקים לפני המזבח: זרק פנה
והיה כל סיר בירושלם וביהודה זבח
קדש ליהוה צבאות ובאו כל בוא
הזבחים ולקחו מהם ובשלו
בהם ולא יהיה כנעני עוד בבית
יהוה צבאות ביום ההוא:

INCIPIT PROLOGVS IN MALACHIAM PROPHETAM.

Deus per moyſen populo iſrael preceperat ſacerdotes tabernaculi ſui omni corporali vitio liberos: hoſtias omni vitio vacuas ſibi offerre. Quibus legem ſuā ad regendum populum ob hoc dederat vt per ſacrificiorum oblationē internūcii dei & hominū facti: populum preceptis celeſtibus facerent obedire. Vnde ſacerdotes angelos dei eſſe: hoc in loco ſcriptura teſtatur. Sed quia tanti muneris gratiam contēnentes: ſupradictus populus ac ſacerdotes ſacrificia vitio deturpata: ipſi criminibus ac ipietatibus maculati deo offerre ceperūt. Ideo per malachiam prophetam deus populū ſuum iſrael increpans ait. Dilexi vos dicit dominus. Et dixiſtis. In quo dilexiſti nos? Nonne frater erat eſau iacob dicit dominus: & dilexi iacob: eſau autem odio habui? Eſau autem fratrem iacob non iniqua aut ſpontanea voluntate odio habitum a deo: vel ſine meriti gratia iacob dilectum manifeſtū eſt: cum ſm preſcientiam ſuam eſau quidem effuſionem fraterni ſanguinis concupiſcere: iacob autē in ſu cognitione obſeruandi legem deſiderare cognoſceret. Cuius rei gratia: ſupradicto vſus eſt exemplo dicens. Dilexi iacob: eſau autem odio habui. Quāuis ex operibus memoratorū: quorū liber geneſeos meminit: in quo vnuſquiſq; eorum futurus erat propoſito manifeſte cōſtaret vt ſcriptum eſt. Creuerunt pueri: & erat eſau homo agreſtis ſciens venari: iacob autem homo ſimplex manens in tabernaculo. Nam reliqua que lectione comprehenſa ſunt preuaricationē populi iſrael in obſeruandis ſacrificiis dei: increpationēq; in eundem q̄ deos alienos coluerunt: ſignificant.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Malachias aperte & in fine omnium prophetarum dicit de abiectione iſrael & vocatione gentium. Non eſt mihi ait voluntas in vobis dicit dominus exercituum: & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim ſolis vſq; ad occaſum magnum eſt nomen meum in gentibus: & in omni loco ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda.

Explicit argumentum.

Cap. j.

משא דבר יהוה אל ישראל
ביד מלאכי ׃ אהבתי אתכם
אמר יהוה ואמרתם במה
אהבתנו הלוא אח עשו ליעקב
נאם יהוה ואהב את יעקב ׃
ואת עשו שנאתי ואשים את
הריו שממה ואת נחלתו לתנות
מדבר ׃ כי תאמר אדום רששנו
ונשוב ונבנה חרבות כה אמר
יהוה צבאות המה יבנו ואני
אהרוס וקראו להם גבול רשעה
והעם אשר זעם יהוה עד
עולם ׃ ועיניכם תראינה ואתם
תאמרו יגדל יהוה מעל לגבול
ישראל ׃ בן יכבד אב ועבד
אדניו ואם אב אני איה כבודי
ואם אדונים אני איה מוראי
אמר יהוה צבאות לכם הכהנים
בוזי שמי ואמרתם במה בזינו
את שמך ׃ מגישים על מזבחי
לחם מגאל ואמרתם במה
גאלנוך באמרכם שלחן יהוה
נבזה הוא ׃ וכי תגשון עור
לזבח אין רע וכי תגישו פסח
וחלה אין רע הקריבהו נא
לפחתך הירצך או הישא
פניך אמר יהוה צבאות ׃ ועתה
חלו נא פני אל ויחננו מידכם
היתה זאת הישא מכם פנים
אמר יהוה צבאות ׃ מי גם בכם
ויסגר דלתים ולא תאירו
מזבחי חנם אין לי חפץ בכם
אמר יהוה צבאות ומנחה לא
ארצה מידכם ׃ כי ממזרח שמש
ועד מבואו גדול שמי בגוים

Incipit Malachias ꝓpheta. Capitulum. 1.

ONus verbi domini ad iſrael in manu malachie. Dilexi vos dicit dominus. Et dixiſtis. In quo dilexiſti nos? Nonne frater erat eſau iacob dicit dominus? Et dilexi iacob. Eſau autem odio habui. Et poſui montes eius in ſolitudinem: & hereditatē eius in dracones deſerti. Quod ſi dixerit idumea: deſtructi ſumus: ſed reuertētes edificabimus que deſtructa ſunt: hec dicit dominus exercituū. Iſti edificabūt & ego deſtruā. Et vocabuntur termini impietatis: & populus cui iratus eſt dominus vſq; in eternum. Et oculi veſtri videbunt & vos dicetis. Magnificetur dominus ſuper terminū iſrael. Filius honorat patrem: & ſeruus dominū ſuū. Si ergo pater ego ſum: vbi eſt honor meus? & ſi dñs ego ſum: vbi eſt timor me9? dicit dominus exercituum ad vos: o ſacerdotes qui deſpicitis nomē meum. Et dixiſtis. In quo deſpeximus nomen tuū? Offertis ſup altare meū panem pollutum. Et dicitis. In quo polluimus te? In eo qđ dicitis mensa domini deſpecta eſt. Si offeratis cecum ad immolandū: nonne malū eſt? Et ſi offeratis claudū & languidū: nōne malū eſt? Offer illud duci tuo ſi placuerit ei: aut ſi ſuſceperit faciem tuam dicit dominus exercituū. Et nūc deprecamini vultū dei vt miſereatur veſtri: de manu enim veſtra factus eſt hoc: ſi quō ſuſcipiet facies veſtras dicit dñs exercituū. Quis in vobis qui claudat oſtia: & nō incendat altare meum gratuito. Non eſt mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum: & munus nō ſuſcipiā de manu veſtra. Ab ortu enim ſolis vſq; ad occaſum magnū eſt nomē meū in gētib9:

MALACHIAS QVI ET ANGELVS.
ΜΑΛΑΧΙΑΣ Ο ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΟΣ.

Aſſūptio verbi dñi ſup iſrael in manu angeli eius. dilexi vos dñs:
Λῆμμα λόγου κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ἀγγέλου αὐτοῦ. ἠγάπησα ὑμᾶς λέγει κύριος,
A
τ dixiſtis in quo dilexiſti nos? nōne frater erat eſau iacob dicit dñs? τ dilexi
καὶ εἴπατε ἐν τίνι ἠγάπησας ἡμᾶς; οὐκ ἀδελφὸς ἦν ἡσαῦ τοῦ ἰακὼβ λέγει κύριος; καὶ ἠγάπησα τὸν
Ro.9.c.
iacob at eſau odio hūi: τ poſui terminos ei9 in deſolationē: τ hereditatem ei9 in domos deſerti.
ἰακώβ, τὸν δὲ ἡσαῦ ἐμίσησα, καὶ ἔταξα τὰ ὅρια αὐτοῦ εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς δώματα ἐρήμου.
qꝛ dicet idumea ſubuerſa eſt. τ reuertamur: τ reedificemus deſerta: hec dicit dominus omp̃s.
διότι ἐρεῖ ἡ ἰδουμαία κατέστραπται. καὶ ἐπιστρέψωμεν, καὶ ἀνοικοδομήσωμεν ἠρημωμένα, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ.
ipſi edificabunt: τ ego deſtruā. τ vocabunt eis termini iniquitatis: τ populus
αὐτοὶ οἰκοδομήσουσι, κἀγὼ καταστρέψω. καὶ ἐπικληθήσεται αὐτοῖς ὅρια ἀνομίας, καὶ λαὸς
B
ſup quē ꝑparat9 eſt dñs vſq; in etnū. τ oculi veſtri videbūt τ vos dicetis magnificat9 ē dñs
ἐφ᾽ ὃν παρατέτακται κύριος ἕως αἰῶνος. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται καὶ ὑμεῖς ἐρεῖτε ἐμεγαλύνθη κύριος
ſup terminos iſrael. filius glorificat patrem: τ ſeruus dñm ſuū; τ ſi pr ſum ego: vbi eſt
ὑπεράνω τῶν ὁρίων ἰσραήλ. υἱὸς δοξάζει πατέρα, καὶ δοῦλος τὸν κύριον αὐτοῦ, καὶ εἰ πατήρ εἰμι ἐγώ, ποῦ ἐστιν
gloria mea? τ ſi dñs ſum ego: vbi eſt timor meus? dicit dñs omp̃s? vos ſacerdotes q̄ deſpicitis
ἡ δόξα μου; καὶ εἰ κύριός εἰμι ἐγώ, ποῦ ἐστιν ὁ φόβος μου λέγει κύριος παντοκράτωρ; ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες
nomē meū: τ dixiſtis in quo deſpeximus nomē tuū: offerentes ad altare meū panes pollutos:
τὸ ὄνομά μου, καὶ εἴπατε ἐν τίνι ἐφαυλίσαμεν τὸ ὄνομά σου, προσάγοντες πρὸς τὸ θυσιαστήριόν μου ἄρτους ἠλισγημένους,
τ dixiſtis in q̄ polluimus te: in eo qđ dicitis vos menſa dñi polluta eſt: τ impoſita deſpexiſtis: qꝛ ſi offeratis
καὶ εἴπατε ἐν τίνι ἠλισγήσαμεν σε, ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς τράπεζα κυρίου ἠλισγημένη ἐστί, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδενώσατε, διότι ἐὰν προσαγάγητε
cecum in ſacrificiū: nō malū? τ ſi offeratis claudū aut languidū: nōne malū? offer
τυφλὸν εἰς θυσίαν, οὐ κακόν; καὶ ἐὰν προσαγάγητε χωλὸν ἢ ἄῤῥωστον, οὐ κακόν; προσάγαγε
C
iam illud duci tuo: ſi ſuſcipiet te: ſi accipiet faciem tuā dicit dñs omp̃s.
δὴ αὐτὸ τῷ ἡγουμένῳ σου, εἰ προσδέξεταί σε, εἰ λήψεται πρόσωπόν σου λέγει κύριος παντοκράτωρ.
τ nūc deprecamini faciem dei veſtri: τ rogate eū: in manib9 veſtris facta ſunt hec: ſi ſuſcipiā ex vobis facies veſtras dicit dñs omp̃s.
καὶ νῦν ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ δεήθητε αὐτοῦ, ἐν χερσὶν ὑμῶν γέγονε ταῦτα, εἰ λήψομαι ἐξ ὑμῶν πρόσωπα ὑμῶν λέγει κύριος παντοκράτωρ.
qꝛ τ in vobis claudentur hoſtia τ nō ſuccendet altare meū gratis. nō eſt mihi volūtas in vobis: dicit dñs omp̃s. τ ſacrificiū nō
διότι καὶ ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται θύραι καὶ οὐκ ἀνάψεται τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεάν. οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ θυσίαν οὐ
Ps.49 Ps.112.
ſuſcipiam de manib9 veſtris: qꝛ ab ortu ſolis vſq; ad ocaſum: nomē meū glorificatū eſt in gētib9:
προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι,

τ in oī loco incenſum offeretur nomini meo. τ ſacrificiū mūdū: qꝛ magnū nomē meū in gentib9 dicit dñs omp̃s. vos aūt cōtaminatis illud in eo qđ dicitis vos: menſa dñi polluta eſt. τ q̄ ſupponunt deſpecti ſunt cibi
καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου. καὶ θυσία καθαρά, διότι μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι λέγει κύριος παντοκράτωρ. ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτὸ ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς, τράπεζαι κυρίου ἠλισγημένη ἐστίν. καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξουδένωται βρώματα
D
eius: τ dixiſtis ecce ex afflictione ſunt. τ exſufflaſtis ea dicit dñs omp̃s: τ inferebatis rapinas τ clauda τ debilia:
αὐτοῦ, καὶ εἴπατε ἰδοὺ ἐκ κακοπαθείας ἐστίν. καὶ ἐξεφυσήσατε αὐτὰ λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ εἰσεφέρετε τὰ ἁρπάγματα καὶ τὰ χωλὰ καὶ ἐνοχλούμενα,
τ offerebatis in ſacrificiū: ſi ſuſcipiam ea de manib9 veſtris dicit dñs omp̃s. τ maledict9
καὶ εἰσεφέρετε εἰς θυσίαν, εἰ προσδέξομαι αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐπικατάρατος
Amos 5.f.
homo q̄ erat potens τ fuit in grege ſuo maſculū τ votū eius ſup eo. τ immolat debile dño. qꝛ rex magn9 ego ſum dicit dñs omp̃s: τ nomē meū illuſtre
ὁ ἄνθρωπος ὃς ἦν δυνατὸς καὶ ὑπῆρχεν ἐν τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ ἄρσεν καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ. καὶ θύει διεφθαρμένον κυρίῳ. διότι βασιλεὺς μέγας ἐγώ εἰμι λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ τὸ ὄνομά μου ἐπιφανές
B
eſt in gentibus.
ἐστιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

C. 2.

ET nūc mandatū hoc ad vos o ſacerdotes: ſi nō audieritis τ ſi nō poſueritis in cor veſtrum: vt detis gloriam nomini meo dicit dñs omp̃s:
Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς ὦ ἱερεῖς, ἐὰν μὴ ἀκούσητε καὶ ἐὰν μὴ θῆσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν, τοῦ δοῦναι δόξαν τῷ ὀνόματί μου λέγει κύριος παντοκράτωρ,
A
Leui. 26.b. Deut. 28.b.
mittam ſup vos maledictionē: τ maledicam bñdictioni veſtre: τ maledicam eī: nō erit in vobis: qꝛ vos nō ponitis in cor veſtrum.
ἐξαποστελῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς τὴν κατάραν, καὶ ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν, καὶ καταράσομαι αὐτήν, οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οὐ τίθεσθε ἐπὶ καρδίαν ὑμῶν.
ecce ego ſeparo a vobis hūer: τ diſpgā vētriculū ſup facies veſtras: vētriculū ſolēnitatū veſtrarū: τ ſuſcipiā vos in idipm: τ cognoſcetis qꝛ ego miſi
ἰδοὺ ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν τὸν ὦμον, καὶ σκορπιῶ ἔνυστρον ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ἔνυστρον ἑορτῶν ὑμῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτό, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ ἐξαπέσταλκα
ad vos mādatū hoc: vt eſſet teſtamētū meū ad leuitas dicit dñs omp̃s.
πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐντολὴν ταύτην, τοῦ εἶναι τὴν διαθήκην μου πρὸς τοὺς λευΐτας λέγει κύριος παντοκράτωρ.
C
teſtamētū meū fuit cū eo vite τ pacis: τ dedi ei vt timore timeret me: τ a facie nominis mei formidaret ipe. lex veritatis fuit in ore
ἡ διαθήκη μου ἦν μετ᾽ αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἔδωκα αὐτῷ φόβῳ φοβεῖσθαί με, καὶ ἀπὸ προσώπου ὀνόματός μου στέλλεσθαι αὐτόν. νόμος ἀληθείας ἦν ἐν τῷ στόματι
B
eius. τ iniq̄tas nō ē inuēta ī labijs ei9. in pace dirigens ambulauit mecū. τ multos auertit ab iniq̄tate: q̄ū labia ſacerdotis cuſtodient ſciam:
αὐτοῦ. καὶ ἀδικία οὐχ εὑρέθη ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. ἐν εἰρήνῃ κατευθύνων ἐπορεύθη μετ᾽ ἐμοῦ. καὶ πολλοὺς ἀπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας, ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν,
τ legē requirent ex ore eius: qꝛ angelus dñi omīpotentis eſt. vos aūt declinaſtis de via. τ infirmos feciſtis multos in lege: corrupiſtis
καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος κυρίου παντοκράτορός ἐστιν. ὑμεῖς δὲ ἐξεκλίνατε ἐκ τῆς ὁδοῦ. καὶ ἠσθενήσατε πολλοὺς ἐν νόμῳ, διεφθείρατε τὴν

& in omi loco ſacrificatur & offertur noi meo oblatio mūda: quia magnum eſt nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum. Et vos polluiſtis illud in eo quod dicitis: menſa dñi cōtaminata eſt: & quod ſupponitur contēptibile eſt cū igne qui illud deuorat. Et dixiſtis. Ecce de labore. Et exufflaſtis illud dicit dñs exercituū. Et intuliſtis de rapinis claudū & languidum: & intuliſtis munus. Nunquid ſuſcipiam illud de manu veſtra dicit dñs? Maledictus doloſus q habet in grege ſuo maſculum: & votum faciens immolat debile dño. Quia rex magnus ego dicit dominus exercituū: & nomē meū horribile in gentib9. 2.

ET nunc ad vos mandatum hoc o ſacerdotes. Si nolueritis audire: & ſi nolueritis ponere ſup cor vt detis gloriam nomini meo ait dñs exercituum: mittam in vos egeſtatem & maledicam benedictionibus veſtris: & maledicā illis qm̄ nō poſuiſtis ſup cor. Ecce ego proiiciam vobis brachium: & diſpergā ſuper vultū veſtrū ſtercus ſolēnitatū veſtrarū & aſſumet vos ſecū. Et ſcietis qa miſi ad vos mandatum iſtud: vt eſſet pactum meum cum leui dicit dominus exercituū. Pactum meū fuit cum eo vite & pacis: & dedi ei timorem & timuit me: & a facie nomis mei pauebat. Lex veritatis fuit in ore ei9: & iniquitas non eſt inuēta in labiis eius. In pace & in equitate ambulauit mecum: & multos auertit ab iniqtate. Labia eni ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiā: & legem requirēt ex ore ei9: quia angelus domini exercituū eſt. Vos autē receſſiſtis de via: & ſcādalizaſtis plurimos i lege: irritū feciſtis

ובכל מקום מקטר מגש לשמי
ומנחה טהורה כי גדול שמי
בגוים אמר יהוה צבאות ׃
ואתם מחללים אותו באמרכם
שלחן יהוה מגאל הוא ונובו
נבזה אכלו ׃ ואמרתם הנה מתלאה
והפחתם אותו אמר יהוה צבאות
והבאתם גזול ואת הפסח ואת
החולה והבאתם את המנחה
הארצה אותה מידכם אמר
יהוה ׃ וארור נוכל ויש בעדרו
זכר ונדר וזבח משחת לאדני
כי מלך גדול אני אמר יהוה
צבאות ושמי נורא בגוים ׃

Cap. ij.

ועתה אליכם המצוה הזאת
הכהנים ׃ אם לא תשמעו ואם
לא תשימו על לב לתת כבוד
לשמי אמר יהוה צבאות ושלחתי
בכם את המארה וארותי את
ברכותיכם וגם ארותיה כי אינכם
שמים על לב ׃ הנני גער לכם
את הזרע וזריתי פרש על
פניכם פרש חגיכם ונשא
אתכם אליו ׃ וידעתם כי שלחתי
אליכם את המצוה הזאת להיות
בריתי את לוי אמר יהוה
צבאות ׃ בריתי היתה אתו החיים
והשלום ואתנם לו מורא וייראני
ומפני שמי נחת הוא ׃ תורת
אמת היתה בפיהו ועולה לא
נמצא בשפתיו בשלום ובמישור
הלך אתי ורבים השיב מעון ׃
כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה
יבקשו מפיהו כי מלאך יהוה
צבאות הוא ׃ ואתם סרתם מן הדרך
הכשלתם רבים בתורה שחתם

בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת ׃ בְּרִית
וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים נתן בזה
וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר פה
אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי
וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה ׃ הֲלוֹא נשא פנה
אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ הֲלוֹא אֵל
אֶחָד בְּרָאָנוּ מַדּוּעַ נִבְגַּד אִישׁ בגד
בְּאָחִיו לְחַלֵּל בְּרִית אֲבֹתֵינוּ ׃
בָּגְדָה יְהוּדָה וְתוֹעֵבָה נֶעֶשְׂתָה תעב עשה
בְיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלָ͏ִם כִּי חִלֵּל
יְהוּדָה קֹדֶשׁ יְהוָה אֲשֶׁר אָהֵב
וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר ׃ יַכְרֵת יְהוָה כרת
לָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָּה עֵר וְעֹנֶה עשה עור
מֵאָהֳלֵי יַעֲקֹב וּמַגִּישׁ מִנְחָה לַיהוָה נגש
צְבָאוֹת ׃ וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ שנה עשה
כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת מִזְבַּח יְהוָה בְּכִי כסה זבח
וַאֲנָקָה מֵאֵין עוֹד פְּנוֹת אֶל הַמִּנְחָה בכה פנה
וְלָקַחַת רָצוֹן מִיֶּדְכֶם ׃ וַאֲמַרְתֶּם לקח רצה
עַל מָה עַל כִּי יְהוָה הֵעִיד בֵּינְךָ עוד
וּבֵין אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה איש נער
בָּגַדְתָּה בָּהּ וְהִיא חֲבֶרְתְּךָ וְאֵשֶׁת
בְּרִיתֶךָ ׃ וְלֹא אֶחָד עָשָׂה וּשְׁאָר ברת
רוּחַ לוֹ וּמָה הָאֶחָד מְבַקֵּשׁ זֶרַע בקש
אֱלֹהִים וְנִשְׁמַרְתֶּם בְּרוּחֲכֶם שמר
וּבְאֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אַל יִבְגֹּד ׃ כִּי שָׂנֵא בגד
שַׁלַּח אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וְכִסָּה חָמָס עַל לְבוּשׁוֹ לבש
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְנִשְׁמַרְתֶּם
בְּרוּחֲכֶם וְלֹא תִבְגֹּדוּ ׃ הוֹגַעְתֶּם יְהוָה יגע
בְּדִבְרֵיכֶם וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה הוֹגָעְנוּ
בֶּאֱמָרְכֶם כָּל עֹשֵׂה רָע טוֹב בְּעֵינֵי
יְהוָה וּבָהֶם הוּא חָפֵץ אוֹ אַיֵּה
אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט ׃ שפט

Cap.iij. הִנְנִי שֹׁלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה דֶרֶךְ לְפָנָי לאך פנה
וּפִתְאֹם יָבוֹא אֶל הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן אֲשֶׁר בוא הכל
אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ הַבְּרִית ברת

pactū leui: dicit dñs exercituum. Propter quod & ego dedi vos cōtemptibiles & humiles omnibus populis: ſicut non ſeruaſtis vias meas: & accepiſtis faciē in lege. Nunquid non pater vnus omniū noſtrum? Nunquid non deus vnus creauit nos? Quare ergo deſpicit vnuſquiſq; fratrē ſuū: violans pactū patrū noſtrorū? Tranſgreſſus eſt iudas: & abominatio facta eſt in iſrael & in hieruſalē: quia cōtaminauit iudas ſanctificationē dñi quam dilexit: & habuit filiam dei alienū. Diſperdet dñs virum qui fecerit hoc: magiſtrum & diſcipulum de tabernaculo iacob: & offerentē munº dño exercituum. Et hoc rurſum feciſtis. Operiebatis lachrymis altare dñi fletu & mugitu: ita vt non reſpiciā vltra ad ſacrificiū: nec accipiā placabile qd de manu vrā. Et dixiſtis. Quā ob cauſam? Quia dñs teſtificatus eſt inter te & vxorem pubertatis tue: quam tu deſpexiſti. Et hec particeps tua & vxor federis tui. Nōne vnus fecit: & reſiduum ſpūs eius eſt? Et quid vnus querit niſi ſemen dei? Cuſtodite ergo ſpiritū veſtrum: & vxorem adoleſcētie tue noli deſpicere. Cum odio habueris eā: dimitte: dicit dñs deus iſrael. Operiet autē iniquitas veſtimētum eius: dicit dñs exercituum. Cuſtodite ſpiritū vrm: & nolite deſpicere. Laborare feciſtis dñm in ſermonib vrīs. Et dixiſtis. In quo eum fecimus laborare? In eo qd dicitis. Ois qui facit malū bonus eſt in cōſpectu dñi & tales ei placent. Aut certe vbi eſt deus iudicii?

Ecce ego mitto angelū meū & preparabit viā ante faciē meā. Et ſtatim veniet ad templū ſuū dñator quē vos q̄ritis: & angelus teſtamēti

teſtamētū leui dicit dñs omnipotens. τ ego
διαθήκην τοῦ λευὶ λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ ἐγὼ
dedi vos contemptibiles τ diſſolutos in omnes
δέδωκα ὑμᾶς ἐξουδενωμένους καὶ παρειμένους εἰς πάντα
gētes: ꝓ quo vos nō cuſtodiſtis vias meas: ſed
τὰ ἔθνη, ἀνθ᾽ ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξασθε τὰς ὁδούς μου, ἀλλὰ
accipiebatis ꝑſonam in lege. nōne pr vnº oīm
ἐλαμβάνετε πρόσωπον ἐν νόμῳ. οὐχὶ πατὴρ εἷς πάν-
vrm? nōne deº vnº creauit vos? quare reliquiſtis
των ὑμῶν; οὐχὶ θεὸς εἷς ἔκτισεν ὑμᾶς; τί ὅτι ἐγκατελί-
vnuſquiſq; fratrē ſuū vt pollueretis
πετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τοῦ βεβηλῶσαι τὴν
teſtamētū prīm vrorum? derelict eſt iudas:
διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν; ἐγκατελείφθη ἰούδας,
τ abominatio facta ē in iſrael τ in hieruſalem.
καὶ βδέλυγμα ἐγένετο ἐν τῷ ἰσραὴλ καὶ ἐν ἱερουσαλήμ.
q: cōtaminauit iudas ſancta dñi in qb dile-
διότι ἐβεβήλωσεν ἰούδας τὰ ἅγια κυρίου ἐν οἷς ἠγάπη-
xit: τ ſtuduit in deos alienos. diſper-
σεν, καὶ ἐπετήδευσεν εἰς θεοὺς ἀλλοτρίους. ἐξολο-
det dñs hoiem q facit hec donec
θρεύσει κύριος τὸν ἄνθρωπον τὸν ποιοῦντα ταῦτα ἕως
humilietur de tabernaculis iacob: τ ex his q offe-
ἂν ταπεινωθῇ ἐκ σκηνωμάτων ἰακώβ, καὶ ἐκ προσα-
rūt ſacrificiū dño oīpotenti. τ hec q ode-
γόντων θυσίαν τῷ κυρίῳ παντοκράτορι. καὶ ταῦτα ἃ ἐμί-
ram faciebatis. operie- atis lachrymis altare do-
σουν ἐποιεῖτε. ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστήριον κυ-
mini in planctu τ gemitu ẽ laborib? adhuc dignū reſpi-
ρίου ἐν κλαυθμῷ καὶ στεναγμῷ ἐκ κόπων, ἔτι ἄξιον ἐπι-
cere in ſacrificiū aut ſuſcipe acceptabile de manib? vr-
βλέψαι εἰς θυσίαν ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑ-
ſtris. τ dixiſtis ppter qd: q: dñs teſtificatº
μῶν. καὶ εἴπατε ἕνεκεν τίνος; ὅτι κύριος διεμαρτύρατο
inter te τ inter vxorē adoleſcētie tue quā re-
ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον γυναικὸς νεότητός σου ἣν ἐγ-
liquiſti. τ hec pticeps tua τ vxor teſtamēti tui.
κατέλιπες, καὶ αὐτὴ κοινωνός σου καὶ γυνὴ διαθήκης σου.
τ nō alius fecit τ reliquie ſpūs ſui.
καὶ οὐκ ἄλλος ἐποίησε καὶ ὑπόλειμμα πνεύματος αὐ-
τ dixiſtis: qd aliud niſi ſemen qrit deº:
τοῦ. καὶ εἴπατε, τί ἄλλο ἀλλ᾽ ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ θεός;
τ cuſtodite in ſpū vro: τ vxorem adole-
καὶ φυλάξασθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, καὶ γυναῖκα νεότη-
ſcētie tue ne derelinquas. ſed ſi odio hūeris: dimitte
τός σου μὴ ἐγκαταλίπῃς. ἀλλ᾽ ἐὰν μισήσας ἐξαποστείλῃς,
dicit dñs deº iſrael. operiet ipietas ſup
λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. καὶ καλύψει ἀσέβεια ἐπὶ τὰ
cogitationes tuas dicit dñs oīps. τ cuſto-
ἐνθυμήματά σου λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ φυλά-
dite in ſpū vro τ nō derelinquatis q
ξασθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν καὶ οὐ μὴ ἐγκαταλίπητε. οἱ
ꝓuocaſtis deū in ſmōib? vris: τ dixi-
παροξύναντες τὸν θεὸν ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν, καὶ εἴπα-
ſtis: in q ꝓuocauimus eū: in eo qd dicitis vos:
τε, ἐν τίνι παρωξύναμεν αὐτόν; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς,
oīs q facit malum: bonº ī cōſpectu dñi τ in his
πᾶς ποιῶν πονηρόν, καλὸς ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐν αὐ-
ipe cōplacuit: τ vbi eſt deº iuſti-
τοῖς αὐτὸς εὐδόκησε, καὶ ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς τῆς δικαιο-
cie?
σύνης; Ca.3.

Ecce ego mitto angelū meū q
Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου ὅσις Mat. 11.d. Mar. 1.a. Lu.7.d.
ꝓparabit viā añ faciem meā: τ ſubito veniet in
ἑτοιμάσει ὁδὸν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξαίφνης ἥξει εἰς
teplū ſuum dñs quē vos qritis: τ angelus
τὸν ναὸν αὐτοῦ κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, καὶ ὁ ἄγγελος
teſtamēti
τῆς διαθήκης

quē vos vultis: ecce venit dicit dñs omnipo.
ὃν ὑμεῖς θέλετε, ἰδοὺ ἔρχεται λέγει κύριος παντοκρά-
τ qs ſuſtinebit diē introitº eius: aut qs
τωρ. καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ, ἢ τίς
ſuſtinebit in viſione eius: q: ipe ingre-
ὑποστήσεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ, διότι αὐτὸς εἰσπο-
ditur q̄ſi ignis cōflatorij τ q̄ſi herba lauantiū. τ
ρεύεται ὡς πῦρ χωνευτηρίου καὶ ὡς πόα πλυνόντων. καὶ
ſedebit cōflans τ emundās: ſicut argentū. τ
καθιεῖται χωνεύων καὶ καθαρίζων, ὥσπερ τὸ ἀργύριον. καὶ
emūdabit filios leui τ effundet eos: ſicut
καθαριεῖ τοὺς υἱοὺς λευὶ καὶ χεεῖ αὐτούς, ὥσπερ τὸ
aurum τ ſicut argentū. erunt dño offerē-
χρυσίον καὶ ὥσπερ τὸ ἀργύριον. ἔσονται τῷ κυρίῳ προσά-
tes ſacrificiū in iuſticia. τ placebit deo ſacrificiū iu-
γοντες θυσίαν ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ ἀρέσει τῷ θεῷ θυσία ἰού-
da τ ſacrificiū hieruſalem: ſicut dies ſeculi:
δα καὶ θυσία ἱερουσαλήμ, καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος,
τ ſicut anni priores. τ accedam ad vos
καὶ καθὼς τὰ ἔτη τὰ ἔμπροσθεν. καὶ προσάξω πρὸς ὑμᾶς
in iudicio τ ero teſtis velox ſup venefi-
ἐν κρίσει καὶ ἔσομαι μάρτυς ταχὺς ἐπὶ τὰς φαρμα-
cos: τ ſup adulteros. τ ſup eos q iurant in no-
κοὺς, καὶ ἐπὶ τὰς μοιχαλίδας, καὶ ἐπὶ τοὺς ὀμνύοντας τῷ ὀνό-
mine meo in mēdacio. τ ſup eos q ꝑuant mer-
ματί μου ἐπὶ ψεύδει. καὶ ἐπὶ τοὺς ἀποστεροῦντας μι-
cedē mercenarij: τ q opprimūt potētiā viduas: τ q ꝑ-
σθὸν μισθωτοῦ, καὶ καταδυναστεύοντας χήρας, καὶ κο-
cutiūt pupillos: τ q ꝑuertunt iudiciū ad-
λαφίζοντας ὀρφανούς, καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας κρίσιν προ-
uene: τ q nō timent me dicit dñs omni-
σηλύτου, καὶ τοὺς μὴ φοβουμένους με λέγει κύριος παν-
potēs. q̄ſi ego dñs deus vr̄ τ nō ſū mutatº.
τοκράτωρ. διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι,
τ vos filij iacob nō receſſiſtis a peccatis
καὶ ὑμεῖς υἱοὶ ἰακὼβ οὐκ ἀπέχεσθε ἀπὸ τῶν ἀμαρτι-
prīm vrorū. declinaſtis a legitimis
ῶν τῶν πατέρων ὑμῶν. ἐξεκλίνατε ἀπὸ τῶν νομίμων
meis: τ nō cuſtodiſtis. reuertimini ad me: τ re-
μου, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε. ἐπιστρέψατε πρός με, καὶ ἐπι-
uertar ad vos dicit dñs omp. τ
στραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ
dixiſtis in q reuertemur: ſi ſupplantabit homo deū:
εἴπατε, ἐν τίνι ἐπιστρέψωμεν; εἰ πτερνιεῖ ἄνθρωπος θεόν;
q: vos ſupplantatis me: τ dixiſtis in q ſupplāta-
διότι ὑμεῖς πτερνίζετέ με, καὶ εἴπατε ἐν τίνι ἐπτερνί-
uimus te? q: decime τ primitie vobiſ-
σαμέν σε; ὅτι τὰ ἐπιδέκατα καὶ αἱ ἀπαρχαὶ μεθ᾽ ὑ-
cū ſunt. τ reſpicientes vos reſpicitis:
μῶν εἰσι. καὶ ἀποβλέποντες ὑμεῖς ἀποβλέπε-
τ me vos ſupplantatis. annº impletº eſt. τ
τε, καὶ ἐμὲ ὑμεῖς πτερνίζετε. τὸ ἔτος συνετελέσθη. καὶ
intuliſtis oēs fructus in theſauros:
εἰσηνέγκατε πάντα τὰ ἐκφόρια εἰς τοὺς θησαυρούς,
τ rapina in domib? vris. reuertimini iā in
καὶ ἡ διαρπαγὴ ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. ἐπιστρέψατε δὴ ἐν
hoc dicit dñs omp. ſi nō aperiā vo-
τούτῳ λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐὰν μὴ ἀνοίξω ὑ-
bis cataractas celi τ effundā vobis
μῖν τοὺς καταῤῥάκτας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐκχέω ὑμῖν τὴν
bñdictionē meā donec ſufficiat: τ diuidā
εὐλογίαν μου ἕως τοῦ ἱκανωθῆναι, καὶ διαστελῶ
vobis cibū: τ non diſperdā fructū
ὑμῖν βρῶσιν, καὶ οὐ μὴ διαφθείρω τὸν καρπὸν τῆς
tre vre. τ non infirmabit vra vinea in
γῆς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ἀσθενήσῃ ὑμῶν ἡ ἄμπελος ἐν τῷ
agro dicit dñs omp. τ beatos dicent
ἀγρῷ λέγει κύριος παντοκράτωρ. καὶ μακαριοῦσιν
vos oēs gētes: q: eritis mihi vos q̄ſi terra voluntaria
ὑμᾶς πάντα τὰ ἔθνη, διότι ἔσεσθε ὑμεῖς γῆ θελητή.

quē vos vultis. Ecce venit: dicit dñs exercituū. Et quis poterit cogitare diem aduentus eius? Et quis ſtabit ad vidēdū eū? Ipſe enim q̄ſi ignis cōflans: & quaſi herba fulonū. Et ſedebit conflans & emundans argentum: & purgabit filios leui. Et colabit eos quaſi aurū & quaſi argentum: & erunt dño offerentes ſacrificia in iuſticia. Et placebit domino ſacrificiū iuda & hieruſalem: ſicut dies ſeculi & ſicut anni antiqui. Et accedā ad vos in iudicio: & ero teſtis velox maleficis & adulteris & periuris: & qui calumniantur mercedem mercenarii & humiliant viduas & pupillos: & opprimūt peregrinū: nec timuerūt me: dicit dñs exercituum. Ego enim dñs & nō mutor: & vos filii iacob non eſtis conſumpti. A diebus enim patrū veſtrorū receſſiſtis a legitimis meis & non cuſtodiſtis. Reuertimini ad me & reuertar ad vos: dicit dominº exercituum. Et dixiſtis. In quo reuertemur? Si affigit homo deum: quia vos configitis me. Et dixiſtis. In quo configimus te? In decimis & in primitiis. Et in penuria vos maledicti eſtis: & me vos configitis gens tota. Inferte oēm decimam in horreum & ſit cibus in domo mea: & probate me ſuper hoc dicit dominus. Si non aperuero vobis cataractas celi & effudero vobis benedictionē vſq; ad abundantiā. Et increpabo pro vobis deuorantem: & non corrumpet fructū terre veſtre: nec erit ſterilis vinea in agro: dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enī vos terra deſiderabilis

אֲשֶׁר אַתֶּם חֲפֵצִים הִנֵּה בָא
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת ׃ וּמִי מְכַלְכֵּל כלכל
אֶת יוֹם בּוֹאוֹ וּמִי הָעֹמֵד בְּהֵרָאוֹתוֹ ראה
כִּי הוּא כְּאֵשׁ מְצָרֵף ׃ וּכְבֹרִית צרף ברר
מְכַבְּסִים ׃ וְיָשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר כבס טהר
כֶּסֶף וְטִהַר אֶת בְּנֵי לֵוִי וְזִקַּק
אֹתָם כַּזָּהָב וְכַכָּסֶף וְהָיוּ לַיהוָה היה
מַגִּישֵׁי מִנְחָה בִּצְדָקָה ׃ וְעָרְבָה נגש
לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָ͏ִם
כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת ׃ יום עלם
וְקָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם לַמִּשְׁפָּט וְהָיִיתִי שנה שפט
עֵד מְמַהֵר בַּמְכַשְּׁפִים וּבַמְנָאֲפִים עוד מהר
וּבַנִּשְׁבָּעִים לַשָּׁקֶר וּבְעֹשְׁקֵי שְׂכַר כשף נאף
שָׂכִיר אַלְמָנָה וְיָתוֹם וּמַטֵּי גֵר שבע יתם
וְלֹא יְרֵאוּנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת ׃ נטה גור
כִּי אֲנִי יְהוָה לֹא שָׁנִיתִי וְאַתֶּם שנה
בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כְלִיתֶם ׃ לְמִימֵי כלה יום
אֲבֹתֵיכֶם סַרְתֶּם מֵחֻקַּי וְלֹא סור חקק
שְׁמַרְתֶּם שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה שוב
אֲלֵיכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה נָשׁוּב ׃ הֲיִקְבַּע קבע
אָדָם אֱלֹהִים כִּי אַתֶּם קֹבְעִים
אֹתִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה קְבַעֲנוּךָ
הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה ׃ בַּמְּאֵרָה אַתֶּם עשר רום
נֵאָרִים וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים ארר
הַגּוֹי כֻּלּוֹ ׃ הָבִיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר בוא
אֶל בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי צור היה
וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם פתח
אֵת אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם וַהֲרִיקֹתִי ריק
לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דָי ׃ וְגָעַרְתִּי בלל
לָכֶם בָּאֹכֵל וְלֹא יַשְׁחִת לָכֶם שחת
אֶת פְּרִי הָאֲדָמָה וְלֹא תְשַׁכֵּל פרה שכל
לָכֶם הַגֶּפֶן בַּשָּׂדֶה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת ׃ וְאִשְּׁרוּ אֶתְכֶם כָּל
הַגּוֹיִם כִּי תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ היה

Prĭtiua.heb. Tex.heb. Malach.iiij. Trãſl.B.Hie. Trãſ.Gre.lxx.cũ interp̃.latina.

אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ חָזְקוּ עָלַי
דִּבְרֵיכֶם אָמַר יְהוָה וַאֲמַרְתֶּם מַה
נִּדְבַּרְנוּ עָלֶיךָ׃ אֲמַרְתֶּם שָׁוְא עֲבֹד
אֱלֹהִים וּמַה בֶּצַע כִּי שָׁמַרְנוּ
מִשְׁמַרְתּוֹ וְכִי הָלַכְנוּ קְדֹרַנִּית מִפְּנֵי
יְהוָה צְבָאוֹת׃ וְעַתָּה אֲנַחְנוּ
מְאַשְּׁרִים זֵדִים גַּם נִבְנוּ עֹשֵׂי
רִשְׁעָה גַּם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּמָּלֵטוּ׃
אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְהוָה אִישׁ אֶל
רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְהוָה וַיִּשְׁמָע
וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי
יְהוָה וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ׃ וְהָיוּ לִי
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לַיּוֹם אֲשֶׁר
אֲנִי עֹשֶׂה סְגֻלָּה וְחָמַלְתִּי עֲלֵיהֶם
כַּאֲשֶׁר יַחְמֹל אִישׁ עַל בְּנוֹ
הָעֹבֵד אֹתוֹ׃ וְשַׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין
צַדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֹבֵד אֱלֹהִים
לַאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ׃

Cap. iiij.

כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהָיוּ
כָל זֵדִים וְכָל עֹשֵׂה רִשְׁעָה קַשׁ
וְלִהַט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹב לָהֶם
שֹׁרֶשׁ וְעָנָף׃ וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי
שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ
וִיצָאתֶם וּפִשְׁתֶּם כְּעֶגְלֵי מַרְבֵּק׃
וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת
כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה
עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְחֹרֵב
עַל כָּל יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים׃
הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה
הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל
וְהַנּוֹרָא׃ וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים
וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם פֶּן אָבוֹא
וְהִכֵּיתִי אֶת הָאָרֶץ חֵרֶם׃
הנה אנכי

dicit dñs exercituum. Inualuerunt ſuper me verba veſtra dicit dominus. Et dixiſtis. Quid locuti ſumus contra te? Dixiſtis. Vanus eſt qui ſeruit deo. Et quod emolumẽtum: quia cuſtodiuimus precepta ei⁹: & quia ambulauim⁹ triſtes coram domino exercituũ. Ergo nunc beatos dicimus arrogãtes. Siquidẽ edificati ſũt facientes impietates: & tentauerunt deũ & ſalui facti ſunt. Tunc locuti ſunt timentes dominum vnuſq̃ſq; cũ p̃ximo ſuo. Et attendit dñs & audiuit: & ſcript⁹ eſt liber monumenti coram eo timẽtibus dñm & cogitantibus nomen eius. Et erũt mihi ait dñs exercituũ in die qua ego facio in peculium: & parcam eis ſicut parcit vir filio ſuo ſeruienti ſibi. Et cõuertemini & videbitis quid ſit inter iuſtũ & impiũ: & inter ſeruientem deo & non ſeruientem ei.

4\.

Ecce enim dies veniet ſuccẽſa quaſi caminus: & erunt oẽs ſuperbi & omnes facientes impietatem: ſtipula. Et inflãmabit eos dies veniẽs dicit dñs exercituum: que non derelinquet eis radicem & germen. Et orietur vobis timentibus nomẽ meũ: ſol iuſticie: & ſanitas in pẽnis eius. Et egrediemini & ſalietis ſicut vitulus de armento: & calcabitis impios cũ fuerint cinis ſub planta pedum veſtrorũ: in die qua ego facio dicit dñs exercituũ. Mementote legis moyſi ſerui mei quã mandaui ei in oreb ad omnẽ iſrael: precepta & iudicia. Ecce ego mittam vobis heliam prophetam anteq̃ veniat dies domini magn⁹ & horribilis. Et cõuertet cor patrũ ad filios & cor filiorũ ad patres eorum: ne forte veniam & percutiam terrã anathemate.

Explicit Malachias propheta.

dicit dñs omp̃s. ingrauaſtis ſup me in
λέγει κύριος παντοκράτωρ. ἐβαρύνατε ἐπ' ἐμὲ ἐν τοῖς
verbis vr̃is dicit dñs. ⁊ dixiſtis in q̃ oblocuti
λόγοις ὑμῶν λέγει κύριος. καὶ εἴπατε ἐν τίνι κατελα
ſumus p̃ te: dixiſtis vanus q̃ ſeruit deo:
λήσαμεν κατὰ σοῦ; εἴπατε μάταιος ὁ δουλεύων θεῷ,
⁊ q̃d ãpli⁹ q̃z cuſtodiuim⁹ mandata eius:
καὶ τί πλεῖον ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ,
⁊ q̃z ãbulauim⁹ ſupplices añ faciem dñi oĩ=
καὶ ὅτι ἐπορεύθημεν ἱκέται πρὸ προσώπου κυρίου παν
potentis. ⁊ nũc nos beatos dicim⁹ alienos:
τοκράτορος. καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἀλλοτρίους,
⁊ reedificant oẽs q̃ faciunt iniqua: ⁊ reſti
καὶ ἀνοικοδομοῦνται πάντες οἱ ποιοῦντες ἄνομα, καὶ ἀντέ
terũt deo ⁊ ſalui facti ſũt. hec oblocuti ſunt q̃ ti=
στησαν θεῷ καὶ ἐσώθησαν. ταῦτα κατελάλησαν οἱ φο
ment dñm vnuſq̃ſq; ad p̃ximũ ſuum. ⁊
βούμενοι τὸν κύριον ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. καὶ
attendit dñs ⁊ audiuit: ⁊ ſcripſit librũ
προσέσχεν κύριος καὶ εἰσήκουσεν, καὶ ἔγραψεν βιβλίον
monumẽti i cõſpectu ſuo his q̃ timent dñm
μνημοσύνου ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς φοβουμένοις τὸν κύριον
⁊ q̃ reuerentur nomen eius. ⁊ erunt mihi di
καὶ εὐλαβουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἔσονταί μοι λέ
cit dñs omp̃s in die q̃ ego facio in ac=
γει κύριος παντοκράτωρ εἰς ἡμέραν ἣν ἐγὼ ποιῶ εἰς πε
q̃ſtionem. ⁊ eligam eos ſicut eligit ho
ριποίησιν. καὶ αἱρετιῶ αὐτοὺς ὃν τρόπον αἱρετίζει ἄν=
mo filiũ ſuum q̃ ſeruit ei. ⁊ cõuer=
θρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν δουλεύοντα αὐτῷ. καὶ ἐπι=
temini ⁊ videbitis: q̃d ſit inter iuſtum
στραφήσεσθε καὶ ὄψεσθε, τί ἂν εἴη ἀναμέσον δικαίου
⁊ iniuſtũ: ⁊ inter ſeruientẽ deo ⁊
καὶ ἀδίκου, καὶ ἀναμέσον τοῦ δουλεύοντος θεῷ καὶ τοῦ
nõ ſeruientem ei.
μὴ δουλεύοντος αὐτῷ.

Ca. 4.

Quia ecce dies venit ardens ſicut cliban⁹
Διότι ἰδοὺ ἡμέρα ἔρχεται καιομένη ὡς κλίβανος
⁊ cõburet eos: ⁊ erunt oẽs alienigene ⁊
καὶ φλέξει αὐτούς, καὶ ἔσονται πάντες ἀλλόφυλοι καὶ
vniuerſi q̃ faciunt iniqua ſtipula: ⁊ ſuccẽdet eos
πάντες οἱ ποιοῦντες ἄνομα καλάμη, καὶ ἀνάψει αὐτοὺς ἡ
dies veniẽs dicit dñs virtutũ. ⁊ non reli=
ἡμέρα ἡ ἐρχομένη λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. καὶ οὐ μὴ ὑπο
quet ex eis radix neq; ram⁹. vobis aũt q̃ timetis
λειφθῇ αὐτῶν ῥίζα οὐδὲ κλῆμα. ὑμῖν δὲ τοῖς φοβουμένοις
nomẽ meũ orietur ſol iuſticie ⁊ ſanitas in
τὸ ὄνομά μου ἀνατελεῖ ἥλιος δικαιοσύνης καὶ ἴασις ἐν ταῖς
pẽnis eius. ⁊ egrediemini ⁊ ſalietis ſicut vituli
πτέρυξιν αὐτοῦ. καὶ ἐξελεύσεσθε καὶ σκιρτήσετε ὡς μοσχά=
de vinculis relaxati: cõculcabitis iniq̃s. ⁊
ρια ἐκ δεσμῶν ἀνειμένα, καὶ καταπατήσετε ἀνόμους. καὶ
erunt cinis ſub pedib⁹ vr̃is in die q̃
ἔσονται σποδὸς ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ
ego facio dicit dñs omp̃s. mementote legis
ἐγὼ ποιῶ λέγει κύριος παντοκράτωρ. μνήσθητε τοῦ νόμου
moyſis ſerui mei: ſicut p̃cepi ei in o=
τοῦ μωυσέως τοῦ δούλου μου, καθότι ἐνετειλάμην αὐτῷ ἐν χω
reb ad oẽm iſrael p̃cepta ⁊ iudicia. ecce
ρὴβ πρὸς πάντα ἰσραὴλ προστάγματα καὶ κρίματα. ἰδοὺ
ego mitto vobis heliam p̃phetã añq̃ veniat
ἐγὼ ἐξαποστέλλω ὑμῖν ἠλίαν τὸν προφήτην πρὶν ἐλθεῖν
dies dñi magna ⁊ illuſtris. q̃ cõuertet
ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. ὃς ἀποκαταστή
cor p̃ris ad filiũ: ⁊ cor hoĩs
σει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου
ad p̃ximũ ſuũ: ne forte veniẽs p̃cutiã terrã penit⁹:
πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, μὴ ἐλθὼν πατάξω τὴν γῆν ἄρδην.

D

A

B

Incipit prologus beati hieronimi preſybteri in libros Machabeorum.

Machabeorũ libri duo prenotant prelia inter hebreorum duces gentẽq; perſarum: pugnam quoq; ſabbatorum: & nobiles machabei ducis triumphos: ex cuius nomine et libri iidẽ ſunt nuncupati. Hec quoq; hiſtoria continet etiam inclyta illa geſta machabeorum fratrum qui ſub antiocho rege: pro ſacris legibus dira tormenta perpeſſi ſunt. Quos mater pia dum diuerſis ſuppliciis vrgerẽtur: non ſolum non fleuit: ſed & gaudens hortabatur ad gloriam paſſionis.

Item alius prologus.

Machabeorum libri licet non habeantur in canone hebreorum: tamẽ ab eccleſia inter diuinoruʒ voluminũ annotantur hiſtorias: notant aũt prelia inter hebreorum duces gẽteſq; perſarũ: pugnã quoq; ſabbatorũ & nobiles machabei triumphos: fedus quoq; amicitiarũ cum romanorũ ducibus atq; legationũ. Machabei ſeptem fratres ab vna matre machabea nomine geniti cuſtodientes legem: patris traditionẽ: non mãducantes carnẽ porcinam: ob hoc ab antiocho rege ſeuiſſimo in antiochia martyrii gloria coronati ſunt cũ matre ſua: atq; ſepulti cũ magna veneratione ibi quieſcunt.

Explicit prologus.

Tex.Grc.cũ iter.lati. Trãſla.B.Hie. Maccabeo.i.Cap̃.i.

MACCABEORVM PRIMVS.
ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΓΡΩΤΟΣ:

Et factũ eſt poſtq̃ percuſ
Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ πα
ſit alexãder fili⁹
τάξαι ἀλέξανδρον τὸν
philippi macedo
φιλίππου τὸν μακεδό
q̃ exiuit de terra
να, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς
chetiim: ⁊ percuſſit dariũ regẽ
χεττιείμ, καὶ ἐπάταξε τὸν δαρεῖον βασιλέα
p̃ſarũ ⁊ medorũ: ⁊ regnauit pro
περσῶν καὶ μήδων, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ'
eo pri⁹ in grecia: ⁊ cõſti
αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, καὶ συνε=
tuit p̃lia multa: ⁊ obti=
στήσατο πολέμους πολλούς, καὶ ἐκρά=
nuit munitiones. ⁊ interfecit reges
τησεν ὀχυρωμάτων. καὶ ἔσφαξε βασιλεῖς
terre. ⁊ p̃trãſiuit vſq; ad terminos terre:
τῆς γῆς. καὶ διῆλθεν ἕως ἄκρων τῆς γῆς,
⁊ accepit ſpolia multitudinis gẽtiũ: ⁊ ſi=
καὶ ἔλαβε σκῦλα πλήθους ἐθνῶν, καὶ ἡσύ
luit terra i cõſpectu ei⁹. ⁊ exaltatũ ⁊
χασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ὑψώθη καὶ
eleuatũ ẽ cor eius: ⁊ cõgregauit exercitũ
ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ συνῆξε δύναμιν
forte valde: ⁊ obtinuit regiões gẽtiũ ⁊ ty
ἰσχυρὰν σφόδρα, καὶ ἦρξε χωρῶν ἐθνῶν καὶ τυ
rannides. ⁊ fuerũt ei in tributũ: ⁊ poſt
ραννιῶν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον, καὶ με
hec cecidit in lectũ ⁊ cognouit
τὰ ταῦτα ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην καὶ ἔγνω
q̃ morit. ⁊ vocauit pue=
ὅτι ἀποθνήσκει. καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖ
ros ſuos nobiles educatos ſi
δας αὐτοῦ τοὺς ἐνδόξους τοὺς συνεκτρό=
mul cũ eo a iuuẽtute. ⁊ diuiſit e=
φους αὐτοῦ ἀπὸ νεότητος. καὶ διεῖλεν αὐ=
is regnũ ſuũ adhuc viuẽte eo.
τοῖς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ.
⁊ regnauit alexãder ãnos duodeci:
καὶ ἐβασίλευσεν ἀλέξανδρος ἔτη δώδεκα,
⁊ mortu⁹ eſt. ⁊ regnauerũt pu
καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖ
eri ei⁹ q̃libet in loco ſuo. ⁊
δες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. καὶ
ipoſuerũt ſibi oẽs diademata poſtq̃ mor=
ἐπέθεντο πάντες διαδήματα μετὰ τὸ ἀπο
tu⁹ eſt ille: ⁊ filij eorũ poſt e=
θανεῖν αὐτόν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὀπίσω αὐ

A

Judith 1.c.

B

1\.Reg. 11.8

C

Incipit liber primus. Machabeorum. Ca.1.

ET FACTVM EST POST q̃ percuſſit alexãder philippi macedo quiprim⁹ regnauit in grecia egreſſus de terra cethim: darium regẽ perſarum & medorũ: conſtituit prelia multa & obtinuit omniũ munitiones: & interfecit reges terre. Et pertranſiit vſq; ad fines terre: et accepit ſpolia multitudinis gentium: & ſiluit terra in conſpectu eius. Et congregauit virtutẽ & exercitum fortem nimis: et exaltatuʒ eſt & eleuatum cor eius: & obtinuit regiões gentium et tyrannos: & facti ſunt illi in tributum. Et poſt hec decidit in lectum & cognouit quia moreretur. Et vocauit pueros ſuos nobiles qui ſecum erãt nutriti a iuuentute ſua: & dimiſit illis regnum ſuum cum adhuc viueret. Et regnauit alexander annis duodecim: & mortu⁹ eſt. Et obtinuerunt pueri ei⁹ regnum vnuſquiſq; in loco ſuo: & impoſuerunt oẽs ſibi diademata poſt mortem eius: & filii eorum poſt eos annis multis: & multiplicata ſunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccati: antiochus illuſtris filius antiochi regis q fuerat rome obſes: & regnauit in anno ſcẽteſimo triceſimo ſeptimo regni grecorum. In diebus illis exierunt ex iſrael filii iniqui: & ſuaſerunt multis dicentes. Eamus & diſponamus teſtamentuʒ cũ gentibus que circa nos ſunt: qa ex quo receſſimus ab eis: inuenerunt nos multa mala: & bonus viſus eſt ſermo in oculis eorum. Et deſtinauerunt aliqui de populo: & abierunt ad regem: & dedit illis poteſtatem: vt facerent iuſticiã gentium: et edificauerunt gymnaſiũ in hyeroſolimis ſecundum leges nationuʒ: & fecerunt ſibi preputia: et receſſerunt a teſtamẽto ſancto: & iuncti ſunt nationibus: & venundati ſunt vt facerẽt malũ. Et paratũ eſt regnum in conſpectu antiochi: & cepit regnare in terra egypti vt regnaret ſuper duo regna. Et intrauit in egyptũ in multitudĩe graui in curribus & elephãtis & eq̃tibus: & copioſa nauiũ multitudine. Et conſtituit bellũ aduerſus ptolemeum regem egypti:

os ãnos multos. ⁊ multiplicauerũt mala in
τῶν ἔτη πολλά. καὶ ἐπλήθυναν κακὰ ἐν
terra. ⁊ exiuit ex eis radix pecca=
τῇ γῇ. καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ῥίζα ἁμαρτω=
trix antioch⁹ illuſtris: fili⁹ antiochi
λὸς ἀντίοχος ἐπιφανής, υἱὸς ἀντιόχου
regis: q̃ fuit obſes in roma. ⁊
τοῦ βασιλέως, ὃς ἦν ὅμηρα ἐν τῇ ῥώμῃ. καὶ
regnauit in anno cẽteſimo ⁊ triceſi=
ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τριακο
mo ⁊ ſeptimo regni grecorũ. in
στῷ καὶ ἑβδόμῳ βασιλείας ἑλλήνων. ἐν
dieb⁹ illis exierũt de iſrael
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθον ἐξ ἰσραὴλ
filij iniqui: ⁊ ſuaſerunt multis
υἱοὶ παράνομοι, καὶ ἀνέπεισαν πολλοὺς
dicẽtes. eam⁹ ⁊ diſponam⁹ pa=
λέγοντες. πορευθῶμεν καὶ διαθώμεθα δια
ctũ cũ gẽtib⁹ q̃ i circuitu nr̃m.
θήκην μετὰ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ἡμῶν.
q̃a ex quo receſſim⁹ ab eis: inuenerũt
ὅτι ἀφ' ἧς ἐχωρίσθημεν ἀπ' αὐτῶν, εὗρεν
nos mala multa. ⁊ placuit ſ̃mo
ἡμᾶς κακὰ πολλά. καὶ ἠγαθύνθη ὁ λόγος
in oculis eorũ. ⁊ parati ſunt
ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. καὶ προεθυμήθησάν
q̃dã de populo: ⁊ iuerũt
τινες ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπορεύθησαν
ad regẽ. ⁊ dedit eis pote
πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξου
ſtatẽ faciẽdi iuſticiã gẽtiũ.
σίαν ποιῆσαι τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν.
⁊ edificauerũt gymnaſiũ in hieroſoly=
καὶ ᾠκοδόμησαν γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύ=
mis ſ̃m leges gẽtiũ. ⁊ fece=
μοις κατὰ τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐποί
rũt ſibi p̃putia ⁊ receſſerũt
ησαν ἑαυτοῖς ἀκροβυστίας, καὶ ἀπέστησαν
a teſtamẽto ſancto. ⁊ iũcti ſunt
ἀπὸ διαθήκης ἁγίας. καὶ ἐζευγίσθησαν τοῖς
gẽtib⁹ ⁊ vẽditi ſunt vt facerẽt ma=
ἔθνεσι καὶ ἐπράθησαν ποιῆσαι τὸ πονη=
lũ. ⁊ paratũ eſt regnũ corã an
ρόν. καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ἐναντίον ἀν
tiocho. ⁊ cepit regnare
τιόχου. καὶ ὑπέλαβε βασιλεῦσαι τῆς
egypto: vt regnaret ſup duo
αἰγύπτου, ὅπως βασιλεύσῃ ἐπὶ τὰς δύο
regna. ⁊ introiuit in egyptũ in tur
βασιλείας. καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἴγυπτον ἐν ὄχ
ba graui in currib⁹ ⁊ elephãtis ⁊ in eq̃
λῳ βαρεῖ ἐν ἅρμασι καὶ ἐλέφασι καὶ ἐν ἱπ
tib⁹ ⁊ in claſſe magna. ⁊ cõſtituit
πεῦσι καὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ. καὶ συνεστήσατο

bellū cōtra ptolemeū regē egy=
πόλεμον πρὸς πτολεμαῖον βασιλέα αἰγύ
pti. ⁊ verit⁹ eſt ptoleme⁹ a fa=
πτου. καὶ ἐνετράπη πτολεμαῖος ἀπὸ προ
cie ei⁹ ⁊ fugit. ⁊ ceciderūt vulne
σώπου αὐτοῦ καὶ ἔφυγε. καὶ ἔπεσον τραυ
rati multi: ⁊ ceperūt vr
ματίαι πολλοί, καὶ κατελάβοντο τὰς πό
bes munitas in terra egypti. ⁊
λεις τὰς ὀχυρὰς ἐν γῇ αἰγύπτῳ. καὶ
accepit ſpolia egypti: ⁊ re=
ἔλαβε τὰ σκῦλα τῆς αἰγύπτου, καὶ ἐπε
uerſus ē antiochus poſtq̄ pcuſſit egy=
στρεψεν ἀντίοχος μετὰ τὸ πατάξαι αἴγυ
ptū in cēteſimo ⁊ quadrageſimo ⁊
πτον ἐν τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ
tertio anno. ⁊ aſcēdit in iſrael ⁊ hie
τρίτῳ ἔτει. καὶ ἀνέβη ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἱε
ſolymā in turba graui: ⁊ intrauit in
ροσόλυμα ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς
ſanctuariū in ſuperbia: ⁊ accepit
τὸ ἁγίασμα ἐν ὑπερηφανίᾳ, καὶ ἔλαβε
altare aureū: ⁊ cāde
τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὴν λυ
labrū luminis: ⁊ oīa vaſa
χνίαν τοῦ φωτός, καὶ πάντα τὰ σκεύη
eius: ⁊ mēſam ppoſitiōis:
αὐτῆς, καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως.
⁊ libatoria ⁊ phialas: ⁊
καὶ τὰ σπονδεῖα καὶ τὰς φιάλας, καὶ
mortariola aurea: ⁊ ve=
τὰς θυΐσκας τὰς χρυσᾶς, καὶ τὸ κατα
lum: ⁊ coronas: ⁊ orna
πέτασμα, καὶ τοὺς στεφάνους, καὶ τὸν κόσ
mētū aureū qđ in facie
μον τὸν χρυσοῦν τὸν κατὰ πρόσωπον τοῦ
tēpli. ⁊ cōminuit oīa: ⁊ accepit
ναοῦ. καὶ ἐλέπισε πάντα, καὶ ἔλαβε
argentū ⁊ auꝝ ⁊ vaſa
τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ σκεύη
deſiderabilia. ⁊ accepit theſau
τὰ ἐπιθυμητά. καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυ
ros abſcōditos q̄s īuenit. ⁊ acci
ροὺς τοὺς ἀποκρύφους οὓς εὗρε. καὶ λα
piēs oīa abijt in terrā ſuā.
βὼν πάντα ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.
⁊ fecit hoīm cedē: ⁊ locut⁹ eſt
καὶ ἐποίησε φονοκτονίαν, καὶ ἐλάλησεν
ſuperbiā magnā. ⁊ fuit lu=
ὑπερηφανίαν μεγάλην. καὶ ἐγένετο πέν
ct⁹ magn⁹ in iſrael in oī loco
θος μέγα ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν παντὶ τόπῳ
eoꝝ. ⁊ gemuerūt principes ⁊ ſe=
αὐτῶν. καὶ ἐστέναξαν ἄρχοντες καὶ πρε
niores: virgines ⁊ pueri infir=
σβύτεροι, παρθένοι καὶ νεανίσκοι ἠσθέ
mati ſūt: ⁊ pulchritudo mulierū mu
νησαν, καὶ τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν ἠλ
tata eſt. oīs ſpōſus accepit luctū.
λοιώθη. πᾶς νυμφίος ἀνέλαβε θρῆνον.
ſedēs in thalamo fuit in luctu. ⁊
καθημένη ἐν παστῷ ἐγένετο ἐν πένθει. καὶ
cōcuſſa ē terra ſup habitātes e=
ἐσείσθη ἡ γῆ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐ
am. ⁊ oīs domus iacob induerūt
τήν. καὶ πᾶς ὁ οἶκος ἰακὼβ ἐνεδύσαν
cōfuſionē. poſt duos ānos dieꝝ mi=
τὸ αἰσχύνην. μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπέ
ſit rex pncipē tribu=
στειλεν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα φορολογί=
ti in vrbes iuda. ⁊ venit in
ας εἰς τὰς πόλεις ἰούδα. καὶ ἦλθεν εἰς

Et conſtituit bellum aduerſus ptolemeum regem egypti: & veritus eſt ptomeus a facie eius & fugit: & ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit ciuitates munitas in terra egypti: & accepit ſpolia terre egypti. Et conuertit antiochus poſtq̄ percuſſit egyptū in centeſimo & quadrageſimo & tertio anno: & aſcendit ad iſrael: & aſcendit hieroſolymam in multitudine graui. Et intrauit in ſanctificationem cum ſuperbia: & accepit altare aureum: & candelabrum luminis: & vniuerſa vaſa ei⁹: & menſam prepoſitionis & libatoria & phialas: & mortariola aurea: & velū & coronas & ornamentum aureū quod in facie templi erat: & cōminuit omnia: Et accepit argentum & aurū & vaſa cōcupiſcibilia: et accepit theſauros occultos quos inuenit: & ſublatis oībus abiit in terram ſuam. Et fecit cedē hominū: & locutus eſt in ſuperbia magna. Et factus eſt planctus magnus in iſrael: & in omni loco eorum. Et ingemuerūt principes & ſeniores: & iuuenes & virgines infirmati ſunt: & ſpecioſitas mulierum immutata eſt. Omnis maritus ſumpſit lamentū: & que ſedebant in thoro maritali lugebant: et cōmota eſt terra ſup habitantes in ea: et vniuerſa domus iacob induit confuſionem. Et poſt duos annos dierum miſit rex principem tributorum in ciuitates iuda: & venit hieruſalem cum turba magna. Et locutus eſt ad eos verba pacifica in dolo: & crediderunt ei. Et irruit ſuper ciuitatē repente: et percuſſit eam plaga magna: & perdidit populum multū ex iſrael. Et accepit ſpolia ciuitatis: & ſuccēdit eam igni. Et deſtruxit domos eius & muros ei⁹ in circuitu: & captiuas duxerūt mulieres & natos: & pecora poſſederunt. Et edificauerunt ciuitatē dauid muro magno & firmo & turribus firmis: et facta eſt illis in arcem. Et poſuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos: et conualuerunt in ea. Et poſuerūt arma et eſcas: et congregauerunt ſpolia hieruſalem & repoſuerūt illic: & facti ſunt in laqueum magnum. Et factū eſt hoc ad inſidias ſanctificationi: & in diabolū malum iſrael: et effuderunt ſanguinem innocentem per circuitū ſanctificationis: & contaminauerunt ſanctificationem. Et fugerūt habitatores hieruſalem propter eos: & facta eſt habitatio exterorum: Et facta eſt extera ſemini ſuo: & nati eius reliquerunt eam. Sanctificatio ei⁹ deſolata eſt ſicut ſolitudo: dies feſti eius conuerſi ſunt in luctum: ſabbata eius in opprobrium: honores eius in nihilum. Secundum gloriam ei⁹ multiplicata eſt ignominia eius: et ſublimitas eius conuerſa eſt in luctum. Et ſcripſit rex antioch⁹ omni regno ſuo: vt eſſet omnis populus vnus: et reliquerunt vnuſquiſq;

hieruſalē in turba graui: ⁊ locut⁹
ἱερουσαλὴμ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ ἐλάλη
eſt eis verba pacifica in dolo:
σεν αὐτοῖς λόγους εἰρηνικοὺς ἐν δόλῳ,
⁊ crediderūt ei. ⁊ irruit
καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ. καὶ ἐπέπεσεν
ſup ciuitatē ſubito. ⁊ pcuſſit
ἐπὶ τὴν πόλιν ἐξάπινα. καὶ ἐπάταξεν
eā plaga magna. ⁊ pdidit
αὐτὴν πληγὴν μεγάλην. καὶ ἀπώλεσε
pplm multū de iſrael. ⁊ accepit
λαὸν πολὺν ἐξ ἰσραήλ. καὶ ἔλαβε τὰ
ſpolia vrbis: ⁊ cōbuſit il=
σκῦλα τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρισεν αὐ
lā igni: ⁊ deſtruxit domos il=
τὴν πυρί, καὶ καθεῖλε τοὺς οἴκους αὐ=
li⁹ ⁊ muros illi⁹ in circuitu. ⁊ ca=
τῆς καὶ τὰ τείχη αὐτῆς κύκλῳ. καὶ ἠχ
ptiuauerūt mulieres ⁊ fi=
μαλώτευσαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέ=
lios: ⁊ iumēta poſſederūt. ⁊
κνα, καὶ τὰ κτήνη ἐκληρονόμησαν. καὶ
D
edificauerunt vrbē dauid muro
ᾠκοδόμησαν τὴν πόλιν δαυὶδ τείχει
magno ⁊ forti turrib⁹ munitis:
μεγάλῳ καὶ ὀχυρῷ πύργοις ὀχυροῖς,
⁊ fuit illis in arcē. ⁊ poſue
καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν. καὶ ἔθη=
rūt illic gētē peccatricē: viros ini=
καν ἐκεῖ ἔθνος ἁμαρτωλόν, ἄνδρας πα
quos: ⁊ cōualuerūt in illa: ⁊
ρανόμους, καὶ ἐνίσχυσαν ἐν αὐτῇ. καὶ
poſuerunt arma ⁊ eſcas: ⁊ cōgre
παρέθεντο ὅπλα καὶ τροφήν, καὶ συ=
gātes ſpolia hieruſalē repo
ναγαγόντες τὰ σκῦλα ἱερουσαλὴμ ἀπέ
ſuerūt illic. ⁊ facti ſūt in magnū la=
θεντο ἐκεῖ. καὶ ἐγένοντο εἰς μεγάλην πα
queū. ⁊ fuit in inſidias ſan=
γίδα. καὶ ἐγένετο εἰς ἔνεδρον τῷ ἁγιά
ctuario: ⁊ in calūniatorē malū
σματι, καὶ εἰς διάβολον πονηρὸν τῷ
iſrael ſemp. ⁊ effuderūt ſāguinē
ἰσραὴλ διαπαντός. καὶ ἐξέχεαν αἷμα
inocētē icircuitu ſanctuarij: ⁊ pollu
E
ἀθῷον κύκλῳ τοῦ ἁγιάσματος, καὶ ἐμό=
erūt ſanctuariū. ⁊ fugerūt habi
λυναν τὸ ἁγίασμα. καὶ ἔφυγον οἱ κα=
tatores hieruſalē ppt eos: ⁊ facta
τοικοι ἱερουσαλὴμ δι᾽ αὐτούς, καὶ ἐγένε
eſt habitatio exteroꝝ. ⁊ facta eſt ex=
το κατοικία ἀλλοτρίων. καὶ ἐγένετο ἀλ
tera gñationib⁹ ſuis: ⁊
λοτρία τοῖς γεννήμασιν αὐτῆς, καὶ τὰ
filij ſui reliquerūt eā. ſan=
τέκνα αὐτῆς ἐγκατέλιπον αὐτήν. τὸ ἁγί
ctuariū illi⁹ deſolatū ē vt erem⁹. fe=
ασμα αὐτῆς ἠρημώθη ὡς ἔρημος. αἱ ἑορ
ſta ei⁹ verſa ſunt in luctū. ſab=
ταὶ αὐτῆς ἐστράφησαν εἰς πένθος. τὰ σάβ Tob. b.
bata ei⁹ in ignominiā. honor ei⁹
βατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν. ἡ τιμὴ αὐτῆς Amos 8.c
in vilipēdium: iuxta gliā ei⁹ fu=
εἰς ἐξουδένωσιν, κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐγε
it ignominia ei⁹. ⁊ altitudo ei⁹
νήθη ἀτιμιασμὸς αὐτῆς. καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς
verſa eſt in luctū. ⁊ ſcripſit rex
ἐστράφη εἰς πένθος. καὶ ἔγραψεν ὁ βασι
omni regno ſuo vt eſſent om
λεὺς πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ εἶναι πάν
nes in pplm vnū: ⁊ relinqueret qſq;
τας εἰς λαὸν ἕνα, καὶ ἐγκαταλιπεῖν ἕκαστον

leges ſuas. ⁊ cōſenſerūt oēs
τὰ νόμιμα αὐτοῦ. καὶ ἐπεδέξατο πάντα
gētes ſm ſmonē regis.
τὰ ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως.
⁊ multi ab iſrael cōſenſerūt ſui
καὶ πολλοὶ ἀπὸ ἰσραὴλ εὐδόκησαν τῇ λα
tui ei⁹. ⁊ ſacrificauerūt idolis: ⁊
τρείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἔθυσαν τοῖς εἰδώλοις, καὶ
polluerūt ſabbatū. ⁊ mi=
ἐβεβήλωσαν τὸ σάββατον. καὶ ἀπέ=
F
ſit rex libros in manu nū
στειλεν ὁ βασιλεὺς βιβλία ἐν χειρὶ ἀγ
cioꝝ in hieruſalē ⁊ vrbes iu=
γέλων εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς πόλεις ἰού
da vt irēt poſt leges alienoꝝ
δα πορευθῆναι ὀπίσω νομίμων ἀλλοτρίων
terre: ⁊ phiberēt holocauſta ⁊
τῆς γῆς, καὶ κωλῦσαι ὁλοκαυτώματα καὶ
ſacrificiū ⁊ libationē ex ſanctuario:
θυσίαν καὶ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος,
⁊ coinquinarēt ſabbata ⁊ feſta: ⁊
καὶ βεβηλῶσαι σάββατα καὶ ἑορτάς, καὶ
pollerēt ſanctuariū ⁊ ſanctos: edificarēt
μιᾶναι ἁγίασμα καὶ ἁγίους, οἰκοδομῆσαι
aras ⁊ lucos: ⁊ idola: ⁊ ſacrificarēt
βωμοὺς καὶ τεμένη, καὶ εἰδωλεῖα, καὶ θύειν
porcina ⁊ pecora cōmunia: ⁊ relinquerēt
ὕεια καὶ κτήνη κοινά, καὶ ἀφιέναι τοὺς
filios ſuos incircūciſos: abominarent
υἱοὺς αὐτῶν ἀπεριτμήτους; βδελύξαι τὰς
aīas ſuas in oī immundo ⁊
ψυχὰς αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαθάρτῳ καὶ
G
coinquinatione. ita vt obliuiſcerent legis:
βεβηλώσει. ὥστε ἐπιλαθέσθαι τοῦ νόμου,
⁊ imutarēt oēs iuſtificationes.
καὶ ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα.
⁊ q̄ non faceret iuxta verbū
καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήσῃ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ
regis moreret. iuxta oīa
βασιλέως ἀποθανεῖται. κατὰ πάντας
verba hec ſcripſit oī
τοὺς λόγους τούτους ἔγραψε πάσῃ τῇ
regno ſuo. ⁊ fecit princi
βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν ἐπισκό=
pes ſup oēm pplm: ⁊ prece=
πους ἐπὶ πάντα τὸν λαόν, καὶ ἐνετεί
pit vrbib⁹ iuda ſacrificare per
λατο ταῖς πόλεσιν ἰούδα θυσιάζειν κα
vrbē ⁊ vrbē. ⁊ cōgregati ſunt
τὰ πόλιν καὶ πόλιν. καὶ συνηθροίσθησαν
de pplo ad eos multi. oīs
ἀπὸ τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτοὺς πολλοί. πᾶς
q̄ dereliquerat legē. ⁊ fecerūt
ὁ ἐγκαταλιπὼν τὸν νόμον. καὶ ἐποίησαν
mala in terra: ⁊ poſuerūt iſrael in
A
κακὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ ἔθεντο τὸν ἰσραὴλ ἐν
abditis in omni refugio ipoꝝ.
κρύφοις ἐν παντὶ φυγαδευτηρίῳ αὐτῶν.
⁊ quinta ⁊ decima die chaſleu
καὶ πέντε καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ χασελεῦ
quinto ⁊ q̄drageſimo ⁊ cēteſi
τῷ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατο
mo anno edificauerūt abominationē deſo=
στῷ ἔτει ᾠκοδόμησαν βδέλυγμα ἐρημώ
latiōis ſup altare. ⁊ in vrbi
σεως ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐν πόλε
b⁹ iuda incircuitu edificauerunt aras:
σιν ἰούδα κύκλῳ ᾠκοδόμησαν βωμούς,
⁊ in ianuis domoꝝ. ⁊ in
καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν. καὶ ἐν
plateis thura icēdebāt. ⁊ libros
ταῖς πλατείαις ἐθυμίων. καὶ τὰ βιβλία

legē ſuam: & conſenſerunt omnes gentes ſecundū verbum regis antiochi. Et multi ex iſrael conſenſerūt ei: & ſacrificauerūt idolis & coinquinauerunt ſabbatū. Et miſit rex antiochus libros p manu⁹ nunciorū in hieruſalē: & in oēs ciuitates iude vt ſequerētur leges gentiū terre: & phiberent holocauſta & ſacrificia: & placationes fieri in tēplo dei: & phiberent celebrari ſabbatū & dies ſolēnes. Et iuſſit coinquinari ſancta et ſanctū templū iſrael. Et iuſſit edificari aras & tēpla & idola: & imolari carnes ſuillas & pecora cōmunia: & relinq̄re filios ſuos incircunciſos: & coinquinari aīas eorū in oibus immūdiciis & abominationibus: ita vt obliuiſcerētur legē & īmutarēt oēs iuſtificationes dei. Et qcunq; nō feciſſent ſecundū verbū regis antiochi: morerētur. Secundū oīa verba hec ſcripſit omni regno ſuo: & p̄poſuit principes populo q hec fieri cogerēt. Et iuſſerūt ciuitatibus iude ſacrificare. Et cōgregati ſunt multi de pplo ad eos q dereliquerāt legē dñi: & fecerūt mala ſup terrā: & effugauerūt pplm iſrael in abditis & in aſconditis fugitiuorū locis. Die qntadecima mēſis caſleu: qnto & q̄drageſimo & cēteſimo āno: edificauit rex antioch⁹ abominandū idolū deſolationis ſup altare dei: & p vniuerſas ciuitates iude in circuitu edificauerūt aras & ante ianuas domorū: & in plateis incendebant thura & ſacrificabāt. Et libros legis dei cōbuſſerunt igni ſcidētes eos: & apud quēcunq; inueniebātur libri teſtamēti dñi: & quicūq; obſeruabat legē dñi ſecūdū edictū regis: trucidabāt eū. In virtute ſua faciebāt hec pplo iſrael q inueniebatur in omni mēſe in ciuitatibus. Et quinta et viceſima die mēſis ſacrificabāt ſup arā que erat cōtra altare: & mulieres q circuncidebāt filios ſuos trucidabātur ſecundū iuſſum regis antiochi. Et ſuſpēdebant pueros a ceruicibus p vniuerſas domos eorū: & eos q circunciderāt illos trucidabūt. Et multi de populo iſrl diffiniſerunt apud ſe: vt nō māducarēt immūda: et elegerūt magis mori q̄ cibis coinquinari immūdis: & noluerūt infringere legē dei ſanctā & trucidati ſunt: & facta eſt ira magna ſup populū iſrael valde. Ca. 2.

IN diebus illis ſurrexit matathias filius iohānis filii ſymeonis ſacerdos ex filiis ioarim ab hieruſalē: & conſedit in monte modin. Et habebat filios qnq;: iohannā: qui cognominabatur gaddis: & ſimonem: qui cognominabatur thaſi: & iudam: q vocabatur machabe⁹: & eleazarū: qui cognominabatur abarō: & ionatham: qui cognominabatur apphus. Hi viderunt mala que fiebant in populo iuda et in hieruſalem. Et dixit matathias. Ve mihi. Vt quid natus ſum videre cōtritionem populi mei & contritionem ciuitatis ſancte: & ſedere illic cum datur in manibus inimicorū? Sancta in manu extraneorū facta ſūt? templum eius ſicut homo ignobilis. Vaſa glorie eius captiua abducta ſunt:

legis q̄s inuenerūt cōbuſſerūt igne ſcīdentes
τοῦ νόμου ἃ εὗρον ἐνεπύρισαν πυρὶ κατασχί
tes. ⁊ vbi inueniebat apud aliquē
σαντες. καὶ ὅπου εὑρίσκετο παρά τινι
liber teſtamēti: ⁊ ſiqs acqeſcebat
βιβλίον διαθήκης, καὶ εἴ τις συνευδόκει τῷ
legi edicto regis occidebāt
νόμῳ τὸ σύγκριμα τοῦ βασιλέως ἐθανάτουν
illū in virtute ſua. faciebāt ſic iſrael
αὐτὸν ἐν ἰσχύι αὐτῶν. ἐποίουν οὕτω τῷ ἰηλ
inuētis in omni mēſe ⁊ mēſe in
τοῖς εὑρισκομένοις ἐν παντὶ μηνὶ καὶ μηνὶ ἐν
vrbib⁹ ⁊ q̄nta et viceſima mē
ταῖς πόλεσι καὶ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μη
ſis ſacrificātes ſup arā q̄ erat in
νὸς θυσιάζοντες ἐπὶ τὸν βωμὸν ὃς ἦν ἐπὶ
altari. ⁊ mulieres q̄ circū
τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ τὰς γυναῖκας τὰς περι
ciderunt filios ſuos occiderūt
τετμηκυίας τὰ τέκνα αὐτῶν ἐθανάτωσαν
iuxta iuſſum: ⁊ ſuſpēderunt īfantes
κατὰ πρόσταγμα, καὶ ἐκρέμασαν τὰ βρέφη
ex collis eoꝝ ⁊ domos
ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν καὶ τοὺς οἴκους
eoꝝ ⁊ eos q̄ circūciderāt illos.
αὐτῶν καὶ τοὺς περιτετμηκότας αὐτούς.
⁊ multi in iſrael fortificati ſunt ⁊
καὶ πολλοὶ ἐν ἰσραὴλ ἐκραταιώθησαν καὶ
offirmati in ſe vt nō comederēt cōmunia.
ὠχυρώθησαν ἐν αὐτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν κοινά.
⁊ elegerūt mori vt nō pollueren
καὶ ἐπεδέξαντο ἀποθανεῖν ἵνα μὴ μιανθῶ
tur cibis ⁊ ne inquinarēt teſta
σι τοῖς βρώμασι καὶ μὴ βεβηλώσωσι διαθή
mētū ſanctū: ⁊ mortui ſunt. ⁊ fuit ira
κην ἁγίαν. καὶ ἀπέθανον. καὶ ἐγένετο ὀργὴ
magna ſup iſrael valde.
μεγάλη ἐπὶ ἰσραὴλ σφόδρα. Ca. 2.

IN diebus illis: ſurrexit mat=
ΕΝ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνέστη ματ=
tathias fili⁹ ioānis filij ſymeō ſacerdos
ταθίας ἰωάννου τοῦ συμεὼν ἱερεὺς τῶν
filioꝝ ioarib de hieruſalē: ⁊ ſe=
υἱῶν ἰωαρὶβ ἀπὸ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκά=
dit in modin. ⁊ ei filij qnq;:
θισεν ἐν μωδεΐν. καὶ αὐτῷ υἱοὶ πέντε,
ioānes cognominat⁹ gaddis: ſimon
ἰωάννης ὁ ἐπικαλούμενος γαδδίς, σίμων
vocat⁹ thaſi: iudas voca
ὁ καλούμενος θασί, ἰούδας ὁ καλού=
tus maccabe⁹: eleazar⁹ voca=
μενος μακκαβαῖος, ἐλεάζαρ ὁ καλούμε=
tus auarā: ionathas vocat⁹ ſap=
νος αὐαράν, ἰωνάθας ὁ καλούμενος σαπ=
phus. ⁊ vidit blaſphemias q̄ fie
φοῦς. καὶ εἶδε τὰς βλασφημίας τὰς γι
bāt in iuda ⁊ hierlm: ⁊ dixit.
νομένας ἐν ἰούδα καὶ ἰλὴμ, καὶ εἶπεν.
hei mihi: vt qđ hoc nat⁹ ſum videre cōtri
οἴ μοι, ἵνα τί τοῦτο ἐγεννήθην ἰδεῖν τὸ σύν
tionē ppli mei: ⁊ cōtri=
τριμμα τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὸ σύν=
tionē vrbis ſancte: ⁊ ſe=
τριμμα τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ κα
dere ibi cū dat ea in manu
θίσαι ἐκεῖ ἐν τῷ δοθῆναι αὐτὴν ἐν χειρὶ
inimicoꝝ? ſanctuariū in manu alienoꝝ.
ἐχθρῶν; τὸ ἁγίασμα ἐν χειρὶ ἀλλοτρίων.
factū ē tēplū ei⁹ vt vir ignobilis.
ἐγένετο ὁ ναὸς αὐτῆς ὡς ἀνὴρ ἄδοξος. τὰ
vaſa glie captiua abducta ſūt.
σκεύη τῆς δόξης αἰχμάλωτα ἀπήχθη.

trucidati ſunt infantes eiꝰ in pla
ἀπεκτάνθη τὰ νήπια αὐτῆς ἐν ταῖς πλα
teis eiꝰ. pueri eiꝰ in gla
τείαις αὐτῆς. οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ῥομ
dio inimici. que gēs nō hereditauit
φαίᾳ ἐχθροῦ. ποῖον ἔθνος οὐκ ἐκληρονόμη
uit regnū τ nō obtinuit ſpo
σε βασιλείαν καὶ οὐκ ἐκράτησε τῶν σκύ
lia eiꝰ. oīs ornatꝰ eiꝰ ablatꝰ ē.
λων αὐτῆς. πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφηρέθη.
pro libera facta eſt ſerua τ
ἀντὶ ἐλευθέρας ἐγένετο εἰς δούλην. καὶ
ecce ſancta nr̄a τ pulchritudo nr̄a
ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ ἡ καλλονὴ ἡμῶν
τ glīa nr̄a deſolata eſt: τ cōtamina=
καὶ ἡ δόξα ἡμῶν ἠρημώθη, καὶ ἐβεβήλω
uerūt ea gētes. vt qd nobis vltra viuere?
σαν αὐτὰ τὰ ἔθνη. ἵνα τί ἡμῖν ἔτι ζῆν;
τ ſcidit mattathias τ filij eiꝰ
καὶ διέρρηξε ματταθίας καὶ υἱοὶ αὐτοῦ
veſtes ſuas: τ induerūt
τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιεβάλοντο
ſaccos. τ plorauerūt valde.
σάκκους. καὶ ἐπένθησαν σφόδρα.
τ venerūt q̄ a rege
καὶ ἦλθον οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ
cogentes rebellionē in
καταναγκάζοντες τὴν ἀποστασίαν εἰς
modin vrbē vt ſacrificarēt.
μωδεῒν τὴν πόλιν ἵνα θυσιάσωσι. καὶ
multi de iſrael ad eos acceſ
πολλοὶ ἀπὸ ἰσραὴλ πρὸς αὐτοὺς προσ
ſerūt. τ mattathias τ filij eius
ἦλθον. καὶ ματταθίας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ
cōgregati ſūt. τ reſpōderūt q̄ a
συνήχθησαν. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ παρὰ
rege. τ dixerūt mattathie:
τοῦ βασιλέως. καὶ εἶπαν τῷ ματτα
dicētes. princeps τ glōſus τ
θίᾳ, λέγοντες. ἄρχων καὶ ἔνδοξος καὶ
magnꝰ es in vrbe hac: τ cor=
μέγας εἶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ἐστη
roboratꝰ in filijs τ fratribꝰ. nūc acce
ριγμένος ἐν υἱοῖς καὶ ἀδελφοῖς. νῦν πρό
de primꝰ τ fac prece
σελθε πρῶτος καὶ ποίησον τὸ πρόσταγ
ptū regis: vt fecerūt om=
μα τοῦ βασιλέως, ὡς ἐποίησαν πάν
nes gētes τ viri iuda τ
τα τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἄνδρες ἰούδα καὶ
relicti in hieruſalē. τ
οἱ καταλειφθέντες ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ
eris tu τ domꝰ tua amicoꝝ re=
ἔσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου τῶν φίλων τοῦ βα
gis. τ tu τ filij tui glificabi=
σιλέως. καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου δοξασθή
mini argēto τ auro τ mune=
σεσθε ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ καὶ ἀποσο
ribꝰ multis. τ reſpōdit mattathi
λαῖς πολλαῖς. καὶ ἀπεκρίθη ματταθί
as τ dixit voce magna. ſi oēs
ας καὶ εἶπε φωνῇ μεγάλῃ. εἰ πάντα τὰ
gētes q̄ in familia regni regis
ἔθνη τὰ ἐν οἴκῳ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέ
obediūt ei: vt recedāt qlibet a
ως ἀκούουσιν αὐτοῦ, ἀποστῆναι ἕκαστος ἀπὸ
ſeruitute patrū ſuoꝝ: τ cōſenſerūt
λατρείας πατέρων αὐτοῦ, καὶ ᾑρετίσαν
pceptis eiꝰ: et ego τ filij mei
το ἐντολαῖς αὐτοῦ, κἀγὼ καὶ οἱ υἱοί μου
τ fratres mei ambulabimꝰ in te=
καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν δια

trucidati ſunt ſenes eius in plateis: et iuuenes eius ceciderūt in gladio inimicorum. Que gens non hereditauit regnū eius: et non obtinuit ſpolia eius. Omnis cōpoſitio eius ablata eſt. Que erat libera facta eſt ancilla. Et ecce ſancta noſtra: & pulchritudo nr̄a: & claritas noſtra deſolata eſt: & coinquinauerunt eā gētes. Quo ergo nobis adhuc viuere? Et ſcidit veſtimenta ſua matathias & filii eius & operuerunt ſe ciliciis: & planxerunt valde: & venerunt illuc qui miſſi erant a rege antiocho: vt cogerent eos qui confugerant in ciuitatem modin immolare & accendere thura: & a lege dei diſcedere. Et multi de populo iſrael conſentientes acceſſerunt ad eos: ſed matathias & filii eius conſtanter ſteterunt: & reſpondentes qui miſſi erāt ab antiocho: dixerunt matathie. Princeps et clariſſimus et magnus es in hac ciuitate: & ornatus filiis & fratribus. Ergo accede prior et fac iuſſum regis ſicut fecerunt omnes gentes & viri iuda: & qui remanſerunt in hieruſalem. Et eris tu & filii tui inter amicos regis: & amplificatus auro et argento & muneribꝰ multis. Et reſpondit matathias & dixit magna voce. Et ſi omnes gentes regi ātiocho obediunt: vt diſcedant vnuſquiſq; a ſeruitute legis patrū ſuorum: & conſentiant mandatis eius: ego & filii mei & fratres mei obediemus legi patrum noſtrorum. Propitiꝰ ſit nobis deus: nō eſt nobis vtile relinquere legem & iuſticias dei. Non audiemus verba regis antiochi: nec ſacrificabimus traſgredientes legis noſtre mandata: vt eamus altera via. Et vt ceſſauit loqui verba hec: acceſſit quidam iudeus in omniuꝫ oculis ſacrificare idolis ſuper aram in ciuitate modin ſecundum iuſſum regis. Et vidit matathias & doluit: & contremuerunt renes eius. Et accenſus eſt furor eius ſecundum iudiciuꝫ legis: & inſiliēs trucidauit eum ſuper aram. Sed & virū quem rex antiochus miſerat qui cogebat immolare: occidit in ipſo tempore & aram deſtruxit: et zelatus eſt legē ſicut fecit phinees zābri filio ſalomi. Et exclamauit matathias voce magna in ciuitate dicens. Omnis qui zelum habet legis ſtatuens teſtamentum exeat poſt me. Et fugit ipſe & filii eius in montes: & reliquerunt quecunq; habebant in ciuitate. Tunc deſcenderunt multi querentes iudicium & iuſticiaꝫ in deſertum: & ſederūt ibi ipſi & filii eius: & mulieres eorum & pecora eorum: quoniā inundauerunt ſuper eos mala. Et renūciatum eſt viris regis & exercitui q erāt in hieruſalem ciuitate dauid: quoniam diſceſſiſſent viri quidam qui diſſipauerunt mandatum regis in loca occulta in deſerto: et abiiſſent poſt illos multi. Et ſtatim prexerunt ad eos & conſtituerunt aduerſus eos prelium in die ſabbatorū: et dixerūt ad eos. Reſiſtitis & nūc adhuc?

ſtamēto patrū nr̄oꝝ. ppitiꝰ nobis relin
θήκη πατέρων ἡμῶν. ἵλεως ἡμῖν καταλι
quere legē τ iuſticias. ſermonē
πεῖν νόμον καὶ δικαιώματα. τὸν λόγον τοῦ
regis nō audiemꝰ vt ptereamꝰ
βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα παρελθεῖν
cultū nr̄m dextra vel ſiniſtra.
τὴν λατρείαν ἡμῶν δεξιὰν ἢ ἀριστεράν.
τ vt ceſſauit loq verba hec:
καὶ ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τού
acceſſit vir iudeꝰ in ocu
τους, προσῆλθεν ἀνὴρ ἰουδαῖος ἐν ὀφθαλ
lis oīm ſacrificare in ara
μοῖς πάντων θυσιάσαι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ
in modin ſm iuſſū regis:
ἐν μωδεῒν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέ
τ vidit mattathias τ zelauit τ
ως, καὶ εἶδε ματταθίας καὶ ἐζήλωσε καὶ
cōtremuerūt renes eiꝰ: τ ptulit
ἐτρόμησαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνήνεγκε
furorē ſm iudiciū. τ currēs iugula
θυμὸν κατὰ τὸ κρίμα. καὶ δραμὼν ἔσφα
uit eū ſup arā. τ vir
ξεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν βωμόν. καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ
regis cogentē ſacrificare occi=
βασιλέως τὸν ἀναγκάζοντα θύειν ἀπέ
dit in tpe illo. τ a=
κτεινεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. καὶ τὸν βω
rā deſtruxit: τ zelauit legē: ſicut
μὸν καθεῖλε, καὶ ἐζήλωσε τῷ νόμῳ, καθὼς
fecit phinees zābri filio ſalō.
ἐποίησε φινεὲς τῷ ζαμβρὶ υἱῷ σαλώμ.
τ clamauit mattathias in vrbe vo=
καὶ ἀνέκραξε ματταθίας ἐν τῇ πόλει φω
ce magna dicēs. oīs q̄ zelat legē
νῇ μεγάλῃ λέγων. πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ
τ ſtatuit teſtamētū: exeat poſt me.
καὶ ἱστῶν διαθήκην, ἐξελθέτω ὀπίσω μου.
τ fugerūt ipſe τ filij eiꝰ in
καὶ ἔφυγον αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς
mōtes: τ reliquerūt q̄ hēbāt in
τὰ ὄρη, καὶ ἐγκατέλιπον ὅσα εἶχον ἐν
vrbe. tūc deſcēderūt multi que
τῇ πόλει. τότε κατέβησαν πολλοὶ ζη
rētes iuſticiā τ iudiciū in
τοῦντες δικαιοσύνην καὶ κρίμα εἰς τὴν Nu. 25 b.
deſertū ſedere illuc: ipſi τ filij
ἔρημον καθίσαι ἐκεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ
eoꝝ τ vxores eoꝝ τ iume
αὐτῶν καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ κτή
ta eoꝝ: qm̄ multiplicata ſūt ſup eos
νη αὐτῶν, ὅτι ἐπλήθυνεν ἐπ' αὐτοὺς τὰ
mala. τ nunciatū ē viris
κακά. καὶ ἀνηγγέλη τοῖς ἀνδράσι τοῦ
regis τ exercitui q̄ erāt
βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν αἳ ἦσαν
in hieruſalē vrbe dauid: qm̄ deſcēde
ἐν ἱερουσαλὴμ πόλει δαυίδ, ὅτι κατέ
rūt viri q̄ diſſipauerunt
βησαν ἄνδρες, οἵτινες διεσκέδασαν τὴν
mādatū regis in occul
ἐντολὴν τοῦ βασιλέως εἰς τοὺς κρύ
ta in deſerto. τ cucurrerūt poſt
φους ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἔδραμον ὀπίσω
eos multi: τ dephēdētes eos
αὐτῶν πολλοί, καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς
caſtrametati ſūt cōtra illos. τ cōſtituerunt
παρενέβαλον ἐπ' αὐτούς. καὶ συνεστήσαντο
aduerſus eos pliū in die ſab=
πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαβ
batoꝝ. τ dixerūt ad eos. vſq nūc
βάτων. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτούς. ἕως τοῦ νῦν

B

C

D

egreſſi facite iuxta ſermonē
ἐξελθόντες ποιήσατε κατὰ τὸν λόγον τοῦ
regis τ viuetis. τ dixerūt nō
βασιλέως καὶ ζήσεσθε. καὶ εἶπον οὐκ
exibimꝰ: neq faciemꝰ ver
ἐξελευσόμεθα, οὐδὲ ποιήσομεν τὸν λό
bū regis vt polluamꝰ diē
γον τοῦ βασιλέως βεβηλῶσαι τὴν ἡμέραν
ſabbatoꝝ. τ accelerauerūt contra
τῶν σαββάτων. καὶ ἐτάχυναν ἐπ' αὐ
eos pliū. τ nō reſpōderūt
τοὺς πόλεμον, καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν
eis: neq lapidē excuſſerūt in eos:
αὐτοῖς, οὐδὲ λίθον ἐνετίναξαν αὐτοῖς,
neq oppilauerūt occulta dicētes:
οὐδὲ ἐνέφραξαν τοὺς κρύφους λέγοντες,
moriamur oēs in ſimplicitate
ἀποθάνωμεν πάντες ἐν τῇ ἁπλότητι
nr̄a. teſtis eſt ſup nos celū τ
ἡμῶν. μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ
terra q indicta ǭ pditis nos: τ inſu
γῆ ὅτι ἀκρίτως ἀπόλλυτε ἡμᾶς. καὶ ἀνέ
rexerūt cōtra illos in bello
στησαν ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς
ſabbatis: τ mortui ſūt ipſi τ mu
σάββασι, καὶ ἀπέθανον αὐτοὶ καὶ αἱ γυ
lieres eoꝝ: τ filij eoꝝ: τ
ναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰ
iumēta eoꝝ vſq ad mille aīas homi
κτήνη αὐτῶν ἕως χιλίων ψυχῶν ἀνθρώ
nū. τ cognouit mattathias τ amici
πων. καὶ ἔγνω ματταθίας καὶ οἱ φίλοι
eiꝰ: τ luxerūt ſup eos vſq ad val=
αὐτοῦ, καὶ ἐπένθησαν ἐπ' αὐτοὺς ἕως σφό=
de. τ dixit vir pximo ſuo: ſi
δρα. καὶ εἶπεν ἀνὴρ τῷ πλησίον αὐτοῦ, ἐὰν
oēs fecerimꝰ vt fratres nr̄i fe=
πάντες ποιήσωμεν ὡς οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐ=
cerūt: τ nō pugnauerimꝰ cōtra
ποίησαν, καὶ μὴ πολεμήσωμεν πρὸς τὰ
gētes pro aīa nr̄a τ iuſtifica
ἔθνη ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ τῶν δικαιω
tionibꝰ nr̄is: nūc citꝰ nos diſper
μάτων ἡμῶν, νῦν τάχιον ἡμᾶς ὀλοθρεύσου
dēt a terra. τ cogitauerūt die
σιν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐβουλεύσαντο τῇ ἡμέ
illa dicētes. oīs homo quicūq
ρᾳ ἐκείνῃ λέγοντες. πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἐὰν
venerit ad nos in belli die
ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς εἰς πόλεμον τῇ ἡμέρᾳ τῶν
ſabbatoꝝ: pugnemꝰ cōtra e=
gen. 22. c. σαββάτων, πολεμήσωμεν κατέναντι αὐ
um. τ nō moriamur oēs ſicut
Gen. 15 f. τοῦ. καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν πάντες καθὼς
mortui ſūt fratres nr̄i in occultis.
Nu. 25 c. ἀπέθανον οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς κρύφοις.
tūc cōgregati ſūt ad illos ſynagoga:
Joſue. 1. b. τότε συνήχθησαν πρὸς αὐτοὺς συναγωγή,
aſideoꝝ fortes potētia de iſrael
Nu. 14 ἀσιδαίων ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ ἰσραὴλ
ois voluntariꝰ legi: τ om=
πᾶς ὁ ἑκουσιαζόμενος τῷ νόμῳ, καὶ πάν
nes fugitiui ob mala addi
τες οἱ φυγαδεύοντες ἀπὸ τῶν κακῶν προ
Dan. 6 c. ti ſunt illis: τ facti ſūt eis in
σετέθησαν αὐτοῖς, καὶ ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς
firmamētū. τ collegerūt exercitū τ p=
στήριγμα. καὶ συνεστήσαντο δύναμιν καὶ ἐ=
cuſſerūt pctōres in ira ſua vi=
πάταξαν ἁμαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ αὐτῶν καὶ ἄν=
ros ſine lege in furore ſuo. τ reliq
δρας ἀνόμους ἐν θυμῷ αὐτῶν. καὶ οἱ λοιποὶ

E

F

Exite & facite ſecundum verbum regis antiochi et viuetis: et dixerūt. Non exibimus: neq; faciemus verbum regis vt polluamus diem ſabbatorum. Et cōcitauerunt aduerſus eos prelium: et nō reſponderunt eis: nec lapidem miſerūt in eos: nec oppilauerūt loca occulta dicentes. Moriamur omnes in ſimplicitate noſtra: & teſtes erunt ſuper nos celū et terra ꝙ iniuſte pditis nos. Et intulerunt illis bellū ſabbatis: & mortui ſunt ipſi & vxores eorum & filii eorum & pecora eorū: vſq; ad mille animas hominum. Et cognouit matathias & amici eius: & luctum habuerūt ſuper eos valde. Et dixit vir proximo ſuo. Si omnes fecerimus ſicut fratres noſtri fecerunt: & non pugnauerimus aduerſus gentes pro animabus noſtris & iuſtificationibus noſtris: citius diſperdent nos a terra. Et cogitauerunt in die illa dicentes. Omnis homo quicūq; venerit ad nos in bello die ſabbatorum: pugnemꝰ aduerſus eum: & non moriemur omnes ſicut mortui ſūt fratres noſtri in occultis. Tunc congregata eſt ad eos ſynagoga iudeoruꝫ fortis viribus ex iſrael: oīs voluntarius in lege: & omnes qui fugiebant a malis additi ſunt ad eos: & facti ſunt illis ad firmamentum. Et collegerunt exercitum: & percuſſerunt peccatores in ira ſua: & viros iniquos in indignatione ſua: & ceteri fugerūt ad nationes vt euaderēt. Et circuiuit matathias & amici eius: & deſtruxerūt aras: et circumdederūt pueros incircūciſos quotquot inuenerunt in finibꝰ iſrael in fortitudine. Et perſecuti ſunt filios ſuperbie: & proſperatum eſt opus in manibꝰ eorum. Et obtinuerunt legem de manibus gentium: & de manibus regum: & non dederunt cornu peccatori. Et appropinquauerūt dies matathie moriēdi & dixit filiis ſuis. Nunc cōfortata eſt ſuperbia & caſtigatio & tempus euerſionis & ira indignationis. Nunc ergo filii emulatores eſtote legis: & date animas veſtras pro teſtamento patrum: & mementote operum patruꝫ que fecerunt in generationibus ſuis: & accipietis gloriam magnaꝫ & nomen eternū. Abraā nonne in tentatione inuentꝰ eſt fidelis: & reputatum eſt ei ad iuſticiam? Ioſeph in tempore anguſtie ſue cuſtodiuit mādatum: & factus eſt dominus egypti. Phinees pater noſter zelando zelū dei accepit teſtamentum ſacerdotii eterni. Ieſus dum impleuit verbum factus eſt dux in iſrael. Caleph duꝫ teſtificatur in eccleſia accepit hereditatem. Dauid in ſua miſericordia conſecutus eſt ſedem regni in ſecula. Helias dum zelat zelū legis: receptus eſt in celum. Ananias & azarias & miſael credētes liberati ſunt de flāma. Daniel in ſua ſimplicitate liberatus eſt de ore leonum. Et ita cogitate per generationem & generationem: quia omnes

fugerūt in gētes vt liberarēt. τ circuie
ἔφυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι. καὶ ἐκύκλω
dit mattathias τ amici illiꝰ: τ de
σε ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, καὶ κα
ſtruxerūt aras illoꝝ. τ circūcide
θεῖλον τοὺς βωμοὺς αὐτῶν. καὶ περιέτε
rūt pueros incircūciſos quos
μον τὰ παιδάρια τὰ ἀπερίτμητα ὅσα
inuenerūt i terminis iſrael in fortitudie. τ pſecu=
εὗρον ἐν ὁρίοις ἰσραὴλ ἐν ἰσχύϊ. καὶ ἐδίω=
ti ſunt filios ſuperbie.
ξαν τοὺς υἱοὺς τῆς ὑπερηφανίας. καὶ κατευ
raſū eſt opus in manu eoꝝ. τ obti
ωδώθη τὸ ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν. καὶ ἀντε
nuerūt legē de manu. gētiū τ
λάβοντο τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς τῶν ἐθνῶν καὶ
de manu regū. τ nō dede
ἐκ χειρὸς τῶν βασιλέων. καὶ οὐκ ἔδω
rūt cornu peccatori. τ appropinquerūt
καν κέρας τῷ ἁμαρτωλῷ. καὶ ἤγγισαν
dies mattathie vt moreret: τ
αἱ ἡμέραι τοῦ ματταθίου ἀποθανεῖν, καὶ
dixit filijs ſuis. nūc firmata ē ſuper
εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. νῦν ἐστηρίχθη ὑπερη
bia τ caſtigatio τ tps cōfuſio
φανία καὶ ἐλεγμὸς καὶ καιρὸς καταστρο
nis τ ira idignatiōis. τ nūc filij zela
φῆς καὶ ὀργὴ θυμοῦ. καὶ νῦν τέκνα ζηλώσα
te legi: τ date aias
τε τῷ νόμῳ, καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν
pro teſtamēto patrū nr̄oꝝ memētote
ὑπὲρ διαθήκης πατέρων ὑμῶν. μνήσθητε
patrū nr̄oꝝ opa q̄ fecerūt in
τῶν πατέρων ἡμῶν τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν ἐν
gnātionibꝰ eoꝝ. τ accipite gliam ma
ταῖς γενεαῖς αὐτῶν. καὶ δέξασθε δόξαν με
gnā τ nomē eternū. abraā nōne i
γάλην καὶ ὄνομα αἰώνιον. ἀβραὰμ οὐχὶ ἐν
tentatione inuentꝰ ē fidelis: τ reputatū ē ei
πειρασμῷ εὑρέθη πιστός, καὶ ἐλογίσθη αὐ
ad iuſticiā: ioſeph in tpe āgu=
τῷ εἰς δικαιοσύνην; ἰωσὴφ ἐν καιρῷ στενο
ſtie ſue cuſtodiuit pceptū: τ fa=
χωρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολήν, καὶ ἐγέ
ctꝰ eſt dn̄s egypti. phinees pater
νετο κύριος αἰγύπτου. φινεὲς ὁ πατὴρ
noſter in zelādo zelū: accepit teſta
ἡμῶν ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον, ἔλαβε δια
mētū ſacerdotij ſepiterni. ieſus in
θήκην ἱερωσύνης αἰωνίας. ἰησοῦς ἐν τῷ
adimplēdo ſermonē factꝰ eſt iudex in iſra
πληρῶσαι λόγον ἐγένετο κριτὴς ἐν ἰσρα
el. caleph in teſtificādo in
ὴλ. χαλὲβ ἐν τῷ ἐπιμαρτύρασθαι ἐν
eccleſia accepit terre hereditatē.
τῇ ἐκκλησίᾳ ἔλαβε γῆς κληρονομίαν.
dauid in mīa ſua poſſedit
δαυὶδ ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ ἐκληρονόμησε
ſedē regni ppetui. elias dū ze
θρόνον βασιλείας αἰῶνας. ἠλίας ἐν τῷ ζη
laret zelū legis receptꝰ eſt vſq ad
λῶσαι ζῆλον νόμου ἀνελήφθη ἕως εἰς τὸν
celū. ananias azarias miſael credē
οὐρανόν. ἀνανίας ἀζαρίας μισαὴλ πι
tes liberati ſunt de flāma. daniel
στεύσαντες ἐσώθησαν ἐκ φλογός. δανιὴλ
in ſimplicitate ſua liberatꝰ ē de ore
ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ ἐρρύσθη ἐκ στόμα
leonū. τ ſic cogitate per
τος λεόντων. καὶ οὕτως ἐννοήθητε κατὰ
gnātionē τ gnātionē. qa oēs
γενεὰν καὶ γενεάν, ὅτι πάντες

ſperantes in ipſum nō infirmabūt.
οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν, οὐκ ἀσθενήσουσι.
τ a verbis viri peccato
καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς ἁμαρτω-
ris ne timeatis: qa gl'ia ei⁹
λοῦ μὴ φοβηθῆτε, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ
in ſterc⁹ τ in vermes. hodie
εἰς κόπρια καὶ εἰς σκώληκας. σήμερον
extollitur τ cras nō inuenietur:
ἐπαρθήσεται καὶ αὔριον οὐ μὴ εὑρεθῇ,
qa cōuerſus eſt in puluerē ſuū:
ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χοῦν αὐτοῦ,
τ cogitatio ei⁹ periit.
καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ ἀπώλετο.
τ vos filii cōfortamini τ viri
καὶ ὑμεῖς τέκνα ἰσχύσατε καὶ ἀνδρί-
eſtote in lege: qa in ipſa gl'ificabimini.
ζεσθε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ δοξασθήσεσθε.
τ ecce ſymeō fra
καὶ ἰδοὺ συμεὼν ὁ ἀδελ-
ter veſter: ſcio φ vir cōſilii eſt:
φὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βουλῆς ἐστιν,
eum audite oēs dies. ip-
αὐτοῦ ἀκούετε πάσας τὰς ἡμέρας. αὐ-
ſe vobis erit in patrē: τ iudas
τὸς ὑμῖν ἔσται εἰς πατέρα, καὶ ἰούδας
maccabeus ipſe fortis potentia a iu
μακκαβαῖος αὐτὸς ἰσχυρὸς δυνάμει ἐκ νε-
uētute ſua: hic vobis erit pinceps exer
ότητος αὐτοῦ, οὗτος ὑμῖν ἔσται ἄρχων στρα-
cit⁹: τ bellabitis belli ppl'oꝝ.
τιᾶς, καὶ πολεμήσετε πόλεμον λαῶν.
τ vos adducetis ad vos oēs
καὶ ὑμεῖς προσάξετε πρὸς ὑμᾶς πάντας
factores legis: τ vltionē
τοὺς ποιητὰς τοῦ νόμου, καὶ ἐκδίκησιν τοῦ
ppl'i vr̄i. retribuite retributionē
λαοῦ ὑμῶν. ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα
gētib⁹: τ attēdite in precepta legis. τ bn̄dixit eos.
τοῖς ἔθνεσι, καὶ προσέχετε εἰς τὰ προστάγματα τοῦ νόμου. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς.
τ appoſit⁹ eſt ad patres ſuos:
καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ,
τ mortuus eſt in ſexto τ quadrage
καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ ἔκτῳ καὶ τεσσαρα-
ſimo τ cēteſimo anno. τ ſepelierūt eū
κοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. καὶ ἔθαψαν αὐ-
filii eius in ſepulturis patrū ſuoꝝ
τὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τάφοις πατέρων αὐτοῦ
in modin: τ luxerūt eū oīs iſra
ἐν μωδεΐν, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσρα-
el luctu magno.
ὴλ κοπετὸν μέγαν.

Ca. 3.

Et ſurrexit iudas vocat⁹
Καὶ ἀνέστη ἰούδας ὁ καλούμενος
maccabe⁹ fili⁹ ei⁹ pro eo: τ
μακκαβαῖος υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ
adiuuabāt eū oēs fratres eius:
ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ,
τ oēs q adheſerāt patri
καὶ πάντες ὅσοι ἐκολλήθησαν τῷ πατρὶ
ei⁹: τ preliabant̄ preliū iſra
αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τὸν πόλεμον ἰσρα-
el cū leticia. τ dilatauit gl'iam
ὴλ μετ' εὐφροσύνης. καὶ ἐπλάτυνε δόξαν
ppl'o ſuo. τ induit thoracē vt
τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἐνεδύσατο θώρακα ὡς
gigas: τ ſuccinxit ſe armis bel
γίγας, καὶ συνεζώσατο τὰ σκεύη τὰ πο-
licis ſuis. prelia cōſtituit pro
λεμικὰ αὐτοῦ. πολέμους συνεστήσατο σκε-

qui ſperant in eum non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria eius ſterc⁹ & vermis eſt. Hodie extollitur et cras non inuenietur: quia conuerſus eſt in terram ſuā: et cogitatio eius periit. Vos ergo filii confortamini & viriliter agite in lege: quia cum feceritis que vobis precepta ſunt in lege a domino deo vr̄o: in ipſa glorioſi eritis. Et ecce ſimon frater veſter ſcio φ vir conſilii eſt. Ipſum audite ſēper: & ipſe erit vobis pater. Et iudas machabeus fortis viribus a iuuētute ſua: ſit vobis princeps militie: & ipſe aget bellū populi. Et adducetis ad vos omnes factores legis: & vindicate vindictam populi veſtri. Retribuite retributionem in gentibus: et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos: et appoſitus eſt ad patres ſuos. Et defunctus eſt anno cēteſimoquadrageſimoſexto: & ſepultus eſt a filiis ſuis in ſepulchris patrum ſuorum in modin: & planxerunt eum omnis iſrael planctu magno.

Capitulum tertium.

Et ſurrexit iudas q vocabatur machabeus filius eius pro eo: & adiuuabant eum omnes fratres eius: & vniuerſi qui ſe coniunxerant patri eius: & preliabantur prelium iſrael cū leticia: & dilatauit gloriā populo ſuo: & induit ſe loricam ſicut gigas: & ſuccinxit ſe arma bellica ſua in preliis: & protegebat caſtra gladio ſuo. Similis factus eſt leoni in operibus ſuis: & ſicut catulus leonis rugiens in venatione. Et perſecut⁹ eſt iniquos perſcrutans eos: & qui conturbant populum ſuum: eos ſuccēdit flāmis & repulſi ſunt inimici eius pre timore eius. Et omnes operarii iniquitatis conturbati ſunt: & directa eſt ſalus in manu eius. Et exacerbabat reges multos: & letificabat iacob in operib⁹ ſuis: & in ſeculum memoria eius in benedictione. Et perambulabat ciuitates iuda & perdidit impios ex eis: et auertit iraꝫ ab iſrael. Et nominat⁹ eſt vſqꝫ ad nouiſſimum terre: & congregauit pereūtes et cōgregauit apollonius gentes: et a ſamaria virtutem multam & magnam ad bellandum contra iſrael. Et cognouit iudas & exiit obuiaꝫ illi: & percuſſit & occidit illum: & ceciderunt vulnerati multi: & reliqui fugerūt: & accepit ſpolia eorum et gladium apollonii abſtulit iudas: et erat pugnans in eo omnib⁹ diebus: et audiuit ſeron princeps exercitus ſyrie φ congregauit iudas cōgregationem fidelium & eccleſiam ſecuꝫ: et ait. Faciam mihi nomen & glorificabor in regno: et debellabo iudā & eos qui cum ipſo ſunt qui ſpernebant verbum regis: & preparauit ſe & aſcenderunt cum eo caſtra impiorum fortes auxiliarii: vt facerent vindictam in filios iſrael: &

tegēs caſtra in gladio. τ ſimilis
πάζων παρεμβολὴν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ὡμοι-
fact⁹ ē leoni in operib⁹ ſuis: τ vt
ώθη λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὡς
catul⁹ leōis rugēs in venatione. τ pſecu-
σκύμνος ἐρευγόμενος εἰς θήραν. καὶ ἐδίω-
t⁹ ē iniquos ſcrutās. τ turbā
ξεν ἀνόμους ἐξερευνῶν. καὶ τοὺς ταράσσον-
tes ppl'm ſuū ſuccēdit. τ cōpul
τας τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐφλόγισε. καὶ συνε-
ſi ſunt iniqui a timore ei⁹.
στάλησαν οἱ ἄνομοι ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ.
τ oēs operarii iniquitatis cōtur
καὶ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας συνε-
bati ſunt. τ proſperata ē ſaluatio in
ταράχθησαν. καὶ εὐωδώθη σωτηρία ἐν
manu eius. Et exacerbauit reges
χειρὶ αὐτοῦ. Καὶ ἐπίκρανε βασιλεῖς
multos: τ letificauit iacob in
πολλούς, καὶ εὔφρανε τὸν ἰακὼβ ἐν τοῖς
operib⁹ ſuis: τ vſqꝫ in ſeculū memo
ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημό-
ria ei⁹ in bn̄dictionē. τ pambulauit
σύνον αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν. καὶ διῆλθεν
in ciuitatib⁹ iuda: τ deleuit im-
ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐξωλόθρευσεν ἀσε-
pios de ea. τ auertit irā ab
βεῖς ἐξ αὐτῆς. καὶ ἀπέστρεψεν ὀργὴν ἀπὸ
iſrael. τ nominat⁹ ē vſqꝫ ad nouiſſimū
ἰσραήλ. καὶ ὠνομάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς
terre: τ cōgregauit pereūtes. τ cō-
γῆς, καὶ συνήγαγεν ἀπολλυμένους. καὶ συ-
gregauit apolloni⁹ gētes: τ a ſama-
νήγαγεν ἀπολλώνιος ἔθνη, καὶ ἀπὸ σαμα-
ria exercitū magnū vt pugnaret
ρείας δύναμιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι
cōtra iſrael. τ cognouit iudas τ exiuit
πρὸς ἰσραήλ. καὶ ἔγνω ἰούδας καὶ ἐξῆλθεν
in occurſuꝫ ei. τ pcuſſit eū
εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ ἐπάταξεν αὐ-
τ occidit. τ ceciderūt vul
τὸν καὶ ἀπέκτεινε. καὶ ἔπεσον τραυ-
nerati multi: τ reliqui fuge
ματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἔφυ-
rūt. τ accepit ſpolia eoꝝ: τ
γον. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὴν
gladiū apollonii accepit iudas:
μάχαιραν ἀπολλωνίου ἔλαβεν ἰούδας,
τ fuit pugnās cū eo oēs di-
καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς ἡμέ-
es. τ audiuit ſerō princeps exer
ρας. καὶ ἤκουσε σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυ-
cit⁹ ſyrie φ cōgregauit iudas cōgre
νάμεως συρίας ὅτι ἤθροισεν ἰούδας ἄθροι-
gationē: τ eccleſiā fideliū ſecū
σμα, καὶ ἐκκλησίαν πιστῶν μεθ' αὐτοῦ καὶ
exeuntiū in bellū. τ dixit.
ἐκπορευομένων εἰς πόλεμον. καὶ εἶπε.
faciā mihi nomē τ glorificabor
ποιήσω ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασθήσομαι
in regno: τ debellabo iu-
ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πολεμήσω τὸν ἰού-
dā τ cos q cū eo: τ ſper-
δαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ τοὺς ἐξουδε-
nētes verbū regis. τ addi
νοῦντας τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. καὶ προσέ-
dit: τ aſcēderūt cū eo caſtra
θετο, καὶ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ παρεμβολὴ
impioꝝ fortia ad adiuuādū eū vt fa-
ἀσεβῶν ἰσχυρὰ βοηθῆσαι αὐτῷ ποιῆ-
ceret vltionē in filiis iſrael. τ
σαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ

appropinquauerūt vſqꝫ ad aſcēſum bethorō. τ
ἤγγισεν ἕως ἀναβάσεως βαιθωρῶν. καὶ
exiuit iudas in occurſum ei cū
ἐξῆλθεν ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῷ ὀλι-
paucis. vt āt viderūt exercitū veniē
γοστός. ὡς δὲ εἶδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχο-
tē in occurſum eis: dixerūt
μένην εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, εἶπον τῷ
iuda. qd poterimus pauci exiſtēs pu-
ἰούδᾳ. τί δυνησόμεθα ὀλίγοι ὄντες πο-
gnare cōtra multitudinē tantā fortē. τ
λεμῆσαι πρὸς πλῆθος τοσοῦτο ἰσχυρόν. καὶ
nos fatigati ſumus ieiuni exiſtēs hodie.
ἡμεῖς ἐκλελύμεθα ἀσιτοῦντες σήμερον.
τ dixit iudas. facile eſt conclu
καὶ εἶπεν ἰούδας. εὔκοπόν ἐστι συγκλεισθῆναι
di multos in manib⁹ paucoꝝ. τ
πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων, καὶ
nō eſt differētia in cōſpectu celi ſalua
οὐκ ἔστι διαφορὰ ἐναντίον τοῦ οὐρανοῦ σώ-
re in multis vel i paucis. qā nō in
ζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. ὅτι οὐκ ἐν
multitudie potētie victoria belli eſt:
πλήθει δυνάμεως νίκη πολέμου ἐστίν,
ſed a celo fortitudo. ipſi veniūt
ἀλλ' ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἰσχύς. αὐτοὶ ἔρχον-
cōtra nos multitudie cōtumacie τ ini
ται πρὸς ἡμᾶς πλήθει ὕβρεως καὶ ἀνο-
qtatis vt diſpdāt nos τ mulieres
μίας τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰς γυναῖκας
nr̄as τ filios nr̄os vt ſpo-
ἡμῶν καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν τοῦ σκυλεῦ-
liēt nos. nos āt pugnam⁹ pro
σαι ἡμᾶς. ἡμεῖς δὲ πολεμοῦμεν περὶ
animab⁹ nr̄is τ legib⁹ nr̄is.
τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν νομίμων ἡμῶν.
τ ipſe cōfringet eos ante fa-
καὶ αὐτὸς συντρίψει αὐτοὺς πρὸ προσώ-
ciē nr̄am. vos āt nō timeatis ab
που ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ φοβεῖσθε ἀπ' αὐ-
eis. poſtq̄ āt ceſſauit loqui irruit in
τῶν. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν ἐνήλατο εἰς
eos ſubito: τ cōtrit⁹ eſt ſerō τ
αὐτοὺς ἄφνω, καὶ συνετρίβη σήρων καὶ ἡ
exercit⁹ ei⁹ corā eo. τ
παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ
pſecuti ſūt eos in deſcenſu bethorō
ἐδίωκον αὐτοὺς ἐν τῇ καταβάσει βαιθωρῶν
vſqꝫ ad cāpū. τ ceciderūt ab eis
ἕως τοῦ πεδίου. καὶ ἔπεσον ἀπ' αὐτῶν
q̄ſi viri octingēti. at reliq fuge
ὡς ἄνδρες ὀκτακόσιοι. οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυ-
rūt in terrā phyliſtijm. τ incepit timor
γον εἰς γῆν φυλιστιείμ. καὶ ἤρξατο ὁ φόβος
iuda a fratrū ei⁹ τ formido
ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἡ πτοὴ
incidere in gētes q̄ in circuitu eo
ἐπιπίπτειν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐ-
rū: τ appropinquit vſqꝫ ad regē
τῶν, καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ
nomē eius: τ de prelijs
ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῶν παρατάξεων
iude narrabat oīs gēs. cū āt audiuit
ἰούδα ἐξηγεῖτο πᾶν ἔθνος. ὡς δὲ ἤκουσεν
antiochus rex ſmones hos:
ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τού-
τους, iratus eſt furore. τ miſit τ
τους, ὠργίσθη θυμῷ. καὶ ἀπέστειλε καὶ
cōgregauit exercitus oēs re-
συνήγαγε τὰς δυνάμεις πάσας τῆς βα-
gni ſui caſtra fortia val
σιλείας αὐτοῦ παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφό-

appropinquauerūt vſqꝫ ad bethorō: et exiuit iudas obuiam illis cum paucis. Vt autem viderunt exercitum venientem ſibi obuiam: dixerunt iude. Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem hanc tantam & tam fortem: et nos fatigati ſum⁹ ieiunio hodie: et ait iudas. Facile eſt cōcludi multos in manu paucoruꝫ: & non eſt differentia in conſpectu dei celi liberare in multis et in paucis: quoniā non in multitudine exercitus victoria belli: ſed de celo fortitudo eſt. Ipſi veniunt ad nos in multitudine contumaci & ſuperbia: vt diſperdant nos et vxores noſtras & filios noſtros: et vt ſpolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus noſtris & legibus noſtris: & ipſe dominus conteret eos ante faciem noſtraꝫ. Vos autem ne timueritis eos. Vt ceſſauit autem loqui: inſiluit in eos ſubito. Et contritus eſt ſeron & exercitus eius in conſpectu ipſius: & perſecutus eſt euꝫ in deſcenſu bethoron vſqꝫ in campum: et ceciderunt ex eis octingenti viri: reliqui autem fugerunt in terram phyliſtiim. Et cecidit timor iude ac fratrum ei⁹: & formido ſuper omnes gentes in circuitu eorum: & peruenit ad regem nomē eius: & de preliis iude narrabāt omnes gentes. Vt audiuit autem rex antioch⁹ ſermones iſtos iratus eſt animo: & miſit et congregauit exercitum vniuerſi regni ſui caſtra fortia valde: et aperuit erarium ſuum: & dedit ſtipendia exercitui in annum: et mādauit illis vt eſſent parati ad omnia: & vidit φ defecit pecunia de theſauris ſuis: & tributa regionis modica propter diſſenſionem et plagā quam fecit in terra: vt tolleret legitima que erant a primis diebus: et timuit ne non haberet et ſemel & bis in ſumptus & donaria que dederat ante larga manu: & abundauerat ſuper reges qui ante eum fuerant: & conſternatus erat animo valde: & cogitauit ire in perſidē et accipere tributa regionum et cōgregare argentum multum: & reliquit lyſiam hominem nobilem de genere regali ſup negocia regia a flumie euphrate vſqꝫ ad flumen egypti: & vt nutriret antiochum filium ſuum donec rediret: et tradidit ei medium exercitum et elephantos: et mandauit ei de omnib⁹ que volebat: & de inhabitantibus iudeam & hieruſalem: et vt mitteret ad eos exercitum ad conterendam & extirpādam virtutem iſrael et reliquias hieruſalem: et auferendam memoriam eorū de loco: et vt conſtitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum: et ſorte diſtribueret terram eorum: & rex aſſumpſit partem exercitus reſidui: et exiuit ab antiochia ciuitate regni ſui anno centeſimo & quadrageſimoſeptimo: & tranſfretauit euphratē

de: τ aperuit gazophylaciū ſuū τ
δρα. καὶ ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτοῦ καὶ
dedit ſtipendia exercitib⁹ ſuis in
ἔδωκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ εἰς
annū. τ iuſſit eis in an
ἐνιαυτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς εἰς ἐνιαυ-
nū eſſe paratos ad oēꝫ neceſſitatē. τ
τὸν εἶναι ἑτοίμους εἰς πᾶσαν χρείαν. καὶ
vidit φ defecit pecunia de
εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀργύριον ἀπὸ τῶν
theſauris. τ tributoꝝ collectores regiōis
θησαυρῶν. καὶ οἱ φορολόγοι τῆς χώρας
pauci. ppter diſſenſionē τ plagā
ὀλίγοι. χάριν τῆς διχοστασίας καὶ πληγῆς
quā fecit in terra: vt tolleret
ἧς κατεσκεύασεν ἐν τῇ γῇ, τοῦ ἆραι τὰ
legē q̄ erat a dieb⁹ primis.
νόμιμα ἃ ἦσαν ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώτων.
τ timuit ne nō haberet vt ſemel
καὶ εὐλαβήθη μὴ οὐκ ἔχῃ ὡς ἅπαξ καὶ
bis ad expēſas τ dona q̄
δὶς εἰς τὰς δαπάνας καὶ τὰ δόματα ἃ
dederat ante larga manu. τ
ἐδίδου ἔμπροσθεν δαψιλεῖ χειρί. καὶ
abūdauerat ſup reges
ἐπερίσσευσεν ὑπὲρ τοὺς βασιλεῖς τοὺς
priores liberali manu: τ cōſternat⁹ erat
πρώτους δαψιλεῖ χειρί, καὶ ἠπορεῖτο τῇ
anima ſua valde. τ cogitauit ire
ψυχῇ αὐτοῦ σφόδρα. καὶ ἐβουλεύσατο τοῦ πο-
in pſidē τ accipere
ρευθῆναι εἰς τὴν περσίδα καὶ λαβεῖν τοὺς
tributa regionū: τ cōgregare pecu
φόρους τῶν χωρῶν, καὶ συναγαγεῖν ἀργύ-
niā multā. τ reliqt lyſiā hoīem no
ριον πολύ. καὶ κατέλιπε λυσίαν ἄνθρωπον ἔν-
bilē τ de genere regali: ſup
δοξον καὶ ἀπὸ γένους τῆς βασιλείας, ἐπὶ
negocia regia a
τῶν πραγμάτων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τοῦ
flumio euphrate: vſqꝫ ad terminos egy
ποταμοῦ εὐφράτου, ἕως τῶν ὁρίων αἰγύ-
pti: τ vt nutriret antiochū filiū ſuū
πτου, καὶ τρέφειν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ
duꝫ rediret ipſe. τ tradi
ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν. καὶ παρέδω-
dit ei dimidiū exercituū τ
κεν αὐτῷ τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων καὶ
elephātos. τ iuſſit ei de
τοὺς ἐλέφαντας. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ πε-
oibus q̄ volebat. τ de
ρὶ πάντων ὧν ἐβούλετο. καὶ περὶ τῶν
inhabitātib⁹ iudeā τ hieruſalē. vt
κατοικούντων τὴν ἰουδαίαν καὶ ἱερουσαλὴμ. ἀπο-
mitteret cōtra eos exercitū vt cōtereret τ
στεῖλαι ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν τοῦ ἐκτρίψαι καὶ
deleret fortitudinē iſr̄l τ reliqui
ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν ἰσραὴλ καὶ τὸ κατάλειμ-
as hier'lē: τ tolleret memoriā eoꝝ
μα ἱερουσαλήμ, καὶ ἆραι τὸ μνημόσυνον αὐτῶν
de loco: τ cōſtitueret filios alienigenas
ἀπὸ τοῦ τόπου, καὶ κατοικῆσαι υἱοὺς ἀλλο-
genas in oib⁹ terminis eoꝝ. τ ſorte
γενεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. καὶ κατα-
diſtribuere terrā illoꝝ. τ rex
κληροδοτῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ ὁ βασι-
accepit dimidiū exercituū reliquū.
λεὺς παρέλαβε τὰς ἡμίσεις τῶν δυνάμεων
τ pfect⁹ eſt ab
τῶν καταλειφθείσας. καὶ ἀπῆρεν ἀπὸ
antiochia ab vrbe regni ſui.
ἀντιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας αὐτοῦ.

anno ſeptimo τ q̄drageſimo τ
ἔτους ἑβδόμου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ
centeſimo. τ trāſiuit euphratē flu
ἑκατοστοῦ. καὶ διεπέρασε τὸν εὐφράτην πο
uiū τ perābulabat ſupiores regio
ταμὸν καὶ διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώ-
nes. τ elegit lyſias ptolemeū filiū
ρας. καὶ ἐπέλεξε λυσίας πτολεμαῖον τὸν
dorimenis τ nicanorē τ gorgiā. vi-
δορυμένους καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν. ἄν-
ros potētes ex amicis regis
δρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέ-
τ miſit cū eis q̄dragi
ως. καὶ ἀπέστειλε μετ' αὐτῶν τεσσαράκον
ta milia viroꝝ τ ſeptē milia
τα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἑπτακισχιλίαν
equitū: vt irēt in terrā iuda τ diſp
ἵππον, τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα καὶ κα-
derēt eā iuxta verbū re
ταφθεῖραι αὐτὴν κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασι
gis. τ pfecti ſunt cū oī exercitu
λέως. καὶ ἀπῆραν σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει
ſuo τ venerūt. τ caſtrametati ſunt pro-
αὐτῶν καὶ ἦλθον. καὶ παρενέβαλον πλη
pe emmanaū in terra cāpeſtri. τ
σίον ἐμμαναοὺμ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ. καὶ
audierūt mercatores regionis nomē
ἤκουσαν οἱ ἔμποροι τῆς χώρας τὸ ὄνομα
illoꝝ. τ acceperūt argentū τ auꝝ
αὐτῶν. καὶ ἔλαβον ἀργύριον καὶ χρυσίον
multū valde τ pueros. τ venerūt in
πολὺ σφόδρα καὶ παῖδας. καὶ ἦλθον εἰς
caſtra vt acciperēt filios iſrl
τὴν παρεμβολὴν τοῦ λαβεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσλ
in ſuos. τ additi ſunt ad eos
εἰς παῖδας. καὶ προσετέθησαν πρὸς αὐτοὺς
exercit⁹ ſyrie τ terre alienigenarū. τ
δύναμις συρίας καὶ γῆς ἀλλοφύλων. καὶ
vidit iudas τ fratres ei⁹: qm̄
εἶδεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι
multiplicata ſūt mala: τ exercit⁹ ca-
ἐπληθύνθη τὰ κακά, καὶ αἱ δυνάμεις πα
ſtrametant in terminis eoꝝ. τ
ρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. καὶ
cognouerūt verba regis
ἐπέγνωσαν τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως
q̄ p̄cepit facere pplo in pdi
οὓς ἐνετείλατο ποιῆσαι τῷ λαῷ εἰς ἀ-
tionē τ cōſumationē. τ dixit vnuſ
πώλειαν καὶ συντέλειαν. καὶ εἶπεν ἕκα
q̄ſq; ad p̄ximū ſuū: erigam⁹
στος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἀναστήσωμεν
deiectionē ppl̄i nr̄i. τ pugne
τὴν καθαίρεσιν τοῦ λαοῦ ἡμῶν. καὶ πολε
mus pro pplo nr̄o τ ſan
μήσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγί
ctis. τ cōgregata ē ſynagoga vt eſſent pa-
ων. καὶ ἠθροίσθη ἡ συναγωγὴ τοῦ εἶναι ἑτοί
ti in bellū: τ vt orarent
μους εἰς πόλεμον, καὶ τοῦ προσεύξασθαι
τ peterēt miaꝫ τ miſerationes. τ hie
καὶ αἰτῆσαι ἔλεον καὶ οἰκτιρμούς. καὶ ἱε-
ruſalē erat inhabitata vt deſertū. nō erat
ρουσαλὴμ ἦν ἀοίκητος ὡς ἔρημος. οὐκ ἦν
intrās τ exiens de
ὁ εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ἐκ
natis eius. τ ſanctū cō
τῶν γεννημάτων αὐτῆς. καὶ τὸ ἁγίασμα κα
culcatū: τ filij alienigenarū in ar-
ταπατούμενον, καὶ υἱοὶ ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἄ-
ce habitatio in gētib⁹. τ ablata ē
κρα κατάλυμα ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἐξήρθη

flumen et perambulabat ſuperiores re
giones: et elegit lyſias ptolemeum filiū
dorimini: & nicanorem & gorgiam vi-
ros potētes ex amicis regis: & miſit cū
eis quadraginta milia virorum & ſeptē
milia equitum: vt venirēt in terram iu-
da et diſperderent eam ſecundum ver-
bum regis. et proceſſerunt vt irent cuꝫ
vniuerſa virtute ſua: et venerūt et appli
cuerunt ammauꝫ in terra campeſtri: &
audierunt mercatores regionum no-
men eorum: & acceperunt argentuꝫ &
aurum multum valde: et pueros: et ve-
nerunt in caſtra vt acciperent filios iſrl
in ſeruos: et additi ſunt ad eos exercit⁹
ſyrie et terre alienigenarum: et vidit iu
das et fratres eius: qa multiplicata ſunt
mala: & exercitus applicabat ad fines
eorum: et cognouerūt verba regis que
mandauit populo facere in interituꝫ &
conſumationem. & dixerunt vnuſquiſ
q; ad proximum ſuum: erigamus deie
ctionem populi noſtri et pugnemus p
populo noſtro et ſanctis noſtris: & cō-
gregatus eſt conuentus: vt eſſent para
ti in prelium: et vt orarent & peterent
miſericordiaꝫ et miſerationes: & hieru
ſalem non habitabatur: ſed erat ſicut
deſertum. Non erat qui ingrederetur
et egrederetur de natis eius: ſanctū cō
culcabatur: et filii alienigenarum erant
in arce ibi erat habitatio gentium. Et
ablata ē voluptas a iacob: & defecit ibi
tibia & cithara. Et congregati ſunt &
venerunt in maſphat contra hieruſalē:
quia loc⁹ orationis erat in maſphat an-
te in iſrael. Et ieiunauerunt illa die: & in
duerunt ſe ciliciis: & cinerem impoſue
runt capiti ſuo: et diſſuerunt veſtimen-
ta ſua. Et expanderunt libros legis de
quibus ſcrutabantur gentes ſimilitudi
nem ſimulachroruꝫ ſuorum: & attule-
runt ornamenta ſacerdotalia: & primi-
tias & decimas: & ſuſcitauerunt nazare
os qui impleuerant dies: et clamaue-
rūt voce magna in celū dicētes. Quid
faciemus iſtis: & quo eos ducemus. Et
ſancta tua conculcata ſunt: & contami-
nata ſunt: & ſacerdotes tui facti ſunt in
luctum & in humilitatem: et ecce natio
nes conuenerunt aduerſum nos vt nos
diſperdant. Tu ſcis que cogitant in nos
quomodo poterimus ſubſiſtere ante fa
ciem eorum niſi tu de⁹ adiuues nos. Et
tubis exclamauerunt voce magna. Et
poſt hec conſtituit iudas duces populi:
tribunos & centuriones: & pentacon-
tarchos & decuriones. Et dixit his qui
edificabant domos: & ſponſabant vxo
res: & plantabant vineas & formidolo
ſis: vt redirent vnuſquiſq; in domuꝫ ſu
am ſecundum legem. Et mouerunt ca
ſtra & collocauerunt ad auſtrum amma
um: & ait iudas. Accingimini & eſtote
filii potētes: & eſtote parati in mane: vt
pugnetis aduerſus nationes has q̄ con
uenerunt diſperdere nos. ooooooooooo

ooooooooooooooooooooooooooooooooo

ooooooooooooooooooooooooooooooooo

delectatio de iacob. τ defecit tibia τ
τέρψις ἐξ ἰακώβ. καὶ ἐξέλιπεν αὐλὸς καὶ
cithara. τ cōgregati ſunt τ venerūt in
κινύρα. καὶ συνήχθησαν καὶ ἤλθοσαν εἰς
maſpha cōtra hierlm. qm̄ loc⁹
μασσηφὰ κατέναντι ἱλήμ. ὅτι τόπος
orationis in maſpha ante in
προσευχῆς εἰς μασσηφὰ τὸ πρότερον τῷ
iſrael. τ ieiunauerūt in die illo
ἰσραήλ. καὶ ἐνήστευσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
τ induerūt ſaccos τ cinerē
καὶ περιεβάλοντο σάκκους καὶ σποδὸν
ſup capita ipoꝝ. τ ſciderūt
ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ διέρρηξαν τὰ
veſtimēta ſua. τ expanderūt librū
ἱμάτια αὐτῶν. καὶ ἐξεπέτασαν τὸ βιβλί
legis de q̄b⁹ ſcrutabant gētes
ον τοῦ νόμου περὶ ὧν ἐξηρεύνων τὰ ἔθνη τοῦ
inſcribere in ipis ſimilitudines
ἐπιγράφειν ἐπ' αὐτῶν τὰ ὁμοιώματα τῶν
idoloꝝ ſuoꝝ. τ attulerūt veſtes F
εἰδώλων αὐτῶν. καὶ ἤνεγκαν τὰ ἱμάτια
ſacerdotij: τ primitias τ
τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὰ πρωτογεννήματα καὶ
decimas. τ ſuſcitauerūt nazareos
τὰς δεκάτας. καὶ ἤγειραν τοὺς ναζηραίους
q̄ impleuerūt dies. τ clamauerūt
οἳ ἐπλήρωσαν τὰς ἡμέρας. καὶ ἐβόησαν
voce in celū dicētes. q̄d facie
φωνῇ εἰς τὸν οὐρανὸν λέγοντες. τί ποιή
mus his τ quo eos duce
σωμεν τούτοις καὶ ποῦ αὐτοὺς ἀπαγά-
mus: τ ſancta tua cōculcata ſunt:
γωμεν, καὶ τὰ ἅγιά σου καταπεπάτηται,
τ cōtaminata ſūt. τ ſacerdotes tui i lu
καὶ βεβήλωται. καὶ οἱ ἱερεῖς σου ἐν πέν
ctu τ humilitate. τ ecce gētes
θει καὶ ταπεινώσει. καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη
cōuenerūt cōtra nos vt diſperdāt nos. tu
συνῆκται ἐφ' ἡμᾶς τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς. σὺ
ſcis q̄ cogitāt cōtra nos. q̄mō pote
οἶδας ἃ λογίζονται ἐφ' ἡμᾶς. πῶς δυνη-
rim⁹ ſubſiſtere ante faciē eo-
σόμεθα ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον αὐ
rū: ſi nō tu adiuues nos? τ exclama-
τῶν, ἐὰν μὴ σὺ βοηθήσῃς ἡμῖν. καὶ ἐσάλπι
uerūt tubis τ clamauerūt voce G
σαν ταῖς σάλπιγξι καὶ ἐβόησαν φωνῇ
magna. τ poſt hoc cōſtituit iudas
μεγάλῃ. καὶ μετὰ τοῦτο κατέστησεν ἰούδας
duces ppl̄i tribunos τ cē-
ἡγουμένους τοῦ λαοῦ χιλιάρχους καὶ ἑκα
turiones τ pētacontarchos τ de
τοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δε
curiones. τ dixerūt edificātib⁹
κάρχους. καὶ εἶπαν τοῖς οἰκοδομοῦσιν
domos τ ſpōſātib⁹ vxores τ plā
οἰκίας καὶ μνηστευομένοις γυναῖκας καὶ φυ
tātib⁹ vineas τ timidis: reuer
τεύουσιν ἀμπελῶνας καὶ δειλοῖς, ἀποστρέ
ti vnūquēq; in domū ſuā ſm le
φειν ἕκαστον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὸν νό
gē. τ receſſerūt caſtra. τ caſtra-
μον. καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολή. καὶ παρε
metati ſūt ſm meridiē emmaū. τ di-
νεβάλοσαν κατὰ νότον ἐμμαούμ. καὶ εἶ-
xit iudas accingimini τ eſtote in
πεν ἰούδας περιζώσασθε καὶ γίνεσθε εἰς
filios potētes: τ eſtote pati in
υἱοὺς δυνατούς, καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι εἰς τὸ
mane vt pugnem⁹ cōtra gētes has
πρωῒ τοῦ πολεμῆσαι ἐν τοῖς ἔθνεσι τούτοις

Deut. 20.b. Jud. 17.a.

cōgregatas aduerſus nos vt diſpdat nos τ
ἐπισυνηγμένοις ἐφ' ἡμᾶς ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ
ſancta nr̄a: qm̄ meli⁹ nos mo-
τὰ ἅγια ἡμῶν, ὅτι κρεῖσσον ἡμᾶς ἀπο
ri in bello: q̄ videre mala
θανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ, ἢ ἐπιδεῖν τὰ κακὰ
gētis nr̄e τ ſctōꝝ. ſicut āt fuerit
τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων. ὡς δ' ἂν ᾖ
A voluntas i celo: ſic faciat.
θέλημα ἐν οὐρανῷ, οὕτω ποιήσῃ. Ca. 4.
Et aſſumpſit gorgias quinq;
Καὶ παρενέλαβε γοργίας πεντακι
milia viroꝝ τ mille eqtes ele
χιλίους ἄνδρας καὶ χιλίαν ἵππον ἐκλεκ
ctos: τ mouerunt caſtra nocte: vt
τήν, καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολὴ νυκτός, ὥσ
applicarēt ad caſtra
τε ἐπιβαλεῖν ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν
iudeoꝝ τ pcuterēt eos ſubito: τ
ἰουδαίων καὶ πατάξαι αὐτοὺς ἄφνω, καὶ οἱ
F filij arcis erāt illi duces. τ audi
υἱοὶ τῆς ἄκρας ἦσαν αὐτῷ ὁδηγοί. καὶ ἤκου
uit iudas: τ pfect⁹ eſt ipe τ potētes
σεν ἰούδας, καὶ ἀπῆρεν αὐτὸς καὶ οἱ δυνατοὶ
ad pcutiēdū exercitū regis q̄ i
Exo. 14.g. πατάξαι τὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως τὴν ἐν
emmaū. adhuc exercit⁹ diſperſi
ἐμμαούμ. ἕως ἔτι αἱ δυνάμεις ἐσκορπισμέ
erāt a caſtris. τ venit
ναι ἦσαν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἦλθε
gorgias in caſtra iuda nocte:
γοργίας εἰς τὴν παρεμβολὴν ἰούδα νυκτός,
τ nullū inuenit: τ q̄rebat illos in mōti
καὶ οὐδένα εὗρε, καὶ ἐζήτει αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρε
b⁹: qm̄ dixit fugiūt hi a nobis. τ
σιν, ὅτι εἶπε φεύγουσιν οὗτοι ἀφ' ἡμῶν. καὶ
B ſimul cū die viſus ē iudas in cāpo cū
Infra. 9.b. ἅμα ἡμέρᾳ ὤφθη ἰούδας ἐν τῷ πεδίῳ ἐν
trib⁹ milib⁹ viroꝝ. veꝝ tegumēta τ
τρισχιλίοις ἀνδράσι. πλὴν καλύμματα καὶ
gladiuꝫ nō habebāt ſicut volebāt. τ
μάχαιραν οὐκ εἶχον καθὼς ἠβούλοντο. καὶ
viderunt caſtra gētiū fortia lorica
εἶδον παρεμβολὴν ἐθνῶν ἰσχυρὰν τεθωρα
ta: τ eqtatū circueuntē ipa: τ
κισμένην, καὶ ἵππον κυκλοῦσαν αὐτήν, καὶ
G hi docti bello. τ dixit iudas
οὗτοι διδακτοὶ πολέμου. καὶ εἶπεν ἰούδας
viris q̄ ſecū. nō timea
τοῖς ἀνδράσι τοῖς μεθ' αὐτοῦ. μὴ φοβεῖ-
tis multitudinē eoꝝ: τ impetū eo-
σθε τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὸ ὅρμημα αὐ-
rū ne timueritis. memētote q̄mō liberati
τῶν μὴ δειλωθῆτε. μνήσθητε ὡς ἐσώθη-
C ſunt patres nr̄i in mari rubro:
σαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ,
qn̄ pſecut⁹ ē eos pharao in exercitu.
ὅτε ἐδίωξεν αὐτοὺς φαραὼ ἐν δυνάμει.
τ nunc clamem⁹ in celū ſi miſe
καὶ νῦν βοήσωμεν εἰς οὐρανὸν εἰ ἐλεή
rebit nr̄m: τ recordabit teſtamēti pa-
σει ἡμᾶς, καὶ μνησθήσεται διαθήκης πα
trū τ cōfringet caſtra
τέρων, καὶ συντρίψει τὴν παρεμβολὴν
hec ante faciē nr̄am hodie.
ταύτην κατὰ πρόσωπον ἡμῶν σήμερον.
τ cognoſcēt oēs gētes q̄ eſt
καὶ γνώσονται πάντα τὰ ἔθνη ὅτι ἐστιν
redimēs τ ſaluās iſrael.
ὁ λυτρούμενος καὶ σώζων τὸν ἰσραήλ.
τ eleuauerūt alienigene oculos
καὶ ἦραν οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς

ſancta noſtra: quoniam melius eſt nos
mori in bello q̄ videre mala gentis no
ſtre & ſanctorum. Sicut autē fuerit vo-
luntas in celo: ſic fiat.

Capitulum quartum.

Et aſſūpſit gorgias quinq; milia vi
rorum: et mille equites electos: &
mouerūt caſtra nocte vt applicarēt ad
caſtra iudeorum: & percuterent eos ſu
bito. Et filii qui erāt ex arce: erant illis
duces. Et audiuit iudas et ſurrexit ipſe
& potentes percutere virtutem exerci
tuum regis: qui erant in ammaum. Ad
huc enim diſperſus erat exercitus a ca-
ſtris. Et venit gorgias in caſtra iude no
ctu: & neminē inuenit: & querebat eos
in montibus: quoniaꝫ dixit fugiunt hi
a nobis. Et cum dies factus eſſet appa-
ruit iudas in campo cum tribus milib⁹
viroruꝫ tantum: qui tegumenta & gla
dios non habebant. Et viderunt caſtra
gentium valida: & loricatos et equita-
tus in circuitu eorum: & hi docti ad pre
lium. Et ait iudas viris qui ſecum erāt.
Ne timueritis multitudinem eorum: &
impetuꝫ eorum ne formidetis. Memē
tote qualiter ſalui facti ſunt patres no-
ſtri in mari rubro: cum ſequeretur eos
pharao cum exercitu multo. Et nunc
clamemus in celum & miſerebitur no-
ſtri dominus: & memor erit teſtamenti
patrum noſtrorum & conteret exerci-
tum iſtum ante faciem noſtram hodie:
& ſcient omnes gentes quia eſt deus q
redimat et liberet iſrael. Et eleuauerūt
alienigene oculos ſuos: & viderunt eos
venientes ex aduerſo. Et exierūt de ca
ſtris in prelium & tuba cecinerunt hi q
erant cum iuda: & congreſſi ſunt: & cō
trite ſunt gentes & fugerunt in campū.
Nouiſſimi autem ceciderūt in gladio:
& perſecuti ſunt eos vſq; gezeron: &
vſq; in campos idumee et azoti & iam
nie: & ceciderunt ex illis vſq; tria milia
virorum. Et reuerſus eſt iudas & exerci
tus eius ſequens eum. Dixitq; ad popu
lum. Non cōcupiſcatis ſpolia: quia bel
lum contra nos eſt: & gorgias & exerci
tus eius prope nos in montib⁹. Sed ſta-
te nunc contra inimicos noſtros & ex
pugnate eos: et ſumetis poſtea ſpolia ſe
curi. Et adhuc loquente iuda hec: ecce
apparuit pars quedam proſpiciens de
monte. Et vidit gorgias q̄ in fugam cō
uerſi ſunt ſui: & ſuccenſa ſunt caſtra. Fu
mus enim qui videbatur declarabat qd̄
factuꝫ eſt. Quibus illi conſpectis timu
erunt valde aſpicientes ſimul & iudam
& exercitum in campo paratuꝫ ad pre
lium: et fugerunt omnes in campo alie
nigenarum: & iudas reuerſus eſt ad ſpo
lia caſtrorū. Et acceperūt aurū multuꝫ:
et argentū: & hyacinthū: & purpurā ma
rinā: & opes magnas. Et conuerſi hym-
num canebant & benedicebant deum
in celum quoniam bonus eſt: quoniaꝫ
in ſeculū miſericordia eius. Et facta eſt
ſal⁹ magna in iſrael in die illa. Quicūq;
autē alienigenarū euaſerūt venerūt: &
nūciauerunt lyſie vniuerſa q̄ acciderāt.

ſuos: τ viderunt eos veniētes ex ad-
αὐτῶν, καὶ εἶδον αὐτοὺς ἐρχομένους ἐξ ἐναν
uerſo. τ exierūt de caſtris
τίας. καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβολῆς
ad preliū. τ tuba cecinerunt q̄ iuxta iu-
εἰς πόλεμον. καὶ ἐσάλπισαν οἱ παρὰ ἰού-
dā τ cōgreſſi ſunt. τ cōtrite ſunt gētes:
δα καὶ συνῆψαν. καὶ συνετρίβησαν τὰ ἔθνη,
τ fugerūt in planicié. at vltimi
καὶ ἔφυγον εἰς τὸ πεδίον. οἱ δὲ ἔσχατοι
oēs ceciderunt in gladio. τ pſecuti ſūt
πάντες ἔπεσον ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἐδίωξαν
eos vſq; ad aſſaremoth τ vſq; ad cam
αὐτοὺς ἕως ἀσαρημὼθ καὶ ἕως τῶν πε
pos idumee τ azoti τ iam-
δίων τῆς ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμ-
nias. τ ceciderūt ex eis ad viroꝝ tria
νείας. καὶ ἔπεσον αὐτῶν εἰς ἄνδρας τρι
milia. τ reuerſus eſt iudas τ exer
χιλίους. καὶ ἐπέστρεψεν ἰούδας καὶ ἡ δύ
cit⁹ a pſequēdo poſt eos.
ναμις ἀπὸ τοῦ διώκειν ὄπισθεν αὐτῶν.
τ dixit ad pplm. non cōcu
καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαόν. μὴ ἐπιθυμή-
piſcatis ſpolia: qm̄ bellū ex ad
σητε τῶν σκύλων, ὅτι πόλεμος ἐξ ἐναν-
uerſo noſtri: τ gorgias τ exercit⁹ in
τίας ἡμῶν, καὶ γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν
mōte prope nos. ſed ſtate nunc con
τῷ ὄρει ἐγγὺς ἡμῶν. ἀλλὰ στῆτε νῦν ἐναν
tra inimicos nr̄os: τ expugna
τίον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ πολεμή-
te eos. τ poſt hec accipite
σατε αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα λάβετε
ſpolia cū ſecuritate. adhuc cōplen
τὰ σκῦλα μετὰ παρρησίας. ἔτι πληροῦν
te iuda hec apparuit pars q̄dā pſpiciēs
τος ἰούδα ταῦτα ὤφθη μέρος τι ἐκκύπτον
de mōte. τ vidit q̄ cōuerſi ſūt i fugā:
ἐκ τοῦ ὄρους. καὶ εἶδεν ὅτι τετρόπωνται,
τ cōburunt caſtra. nā
καὶ ἐμπυρίζουσι τὴν παρεμβολήν. ὁ γὰρ
fum⁹ q̄ videbat demōſtrabat q̄d factū erat.
καπνὸς θεωρούμενος ἐνεφάνιζε τὸ γεγονός. οἱ
at hec cōſpiciētes timuerunt valde.
δὲ ταῦτα συνιδόντες ἐδειλώθησαν σφόδρα.
aſpiciētes āt τ iuda caſtra
συνιδόντες δὲ καὶ τὴν ἰούδα παρεμβολὴν
in planicie para in pliūm: fuge
ἐν τῷ πεδίῳ ἑτοίμην εἰς παράταξιν, ἔφυ
runt oēs in terrā alienigenaꝝ. τ iudas
γον πάντες εἰς γῆν ἀλλοφύλων. καὶ ἰούδας
reuerſus eſt ad ſpoliū caſtro
ἀνέστρεψεν ἐπὶ τὴν σκυλείαν τῆς παρεμβο
rum. τ acceperūt aurū multū τ argētum
λῆς. καὶ ἔλαβον χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον
τ hyacinthuꝫ τ purpurā marinā τ
καὶ ὑάκινθον καὶ πορφύραν θαλασσίαν καὶ
diuitias magnas. τ reuerſi laudabāt
πλοῦτον μέγαν. καὶ ἐπιστραφέντες ὕμνουν
τ bn̄dicebāt in celum: qm̄ bonuꝫ: qm̄ in
καὶ εὐλόγουν εἰς οὐρανόν, ὅτι καλόν, ὅτι εἰς
ſeculuꝫ mia ei⁹. τ facta ē ſaluatio
τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἐγενήθη σωτηρία
magna in iſrael in die illa. q̄cūq;
μεγάλη τῷ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅσοι
āt alienigenaꝝ ſaluati ſunt veniē
δὲ τῶν ἀλλοφύλων διεσώθησαν παρα-
tes nunciauerūt lyſie oīa
γενηθέντες ἀπήγγειλαν τῷ λυσίᾳ πάν-
nia q̄ acciderant.
τα τὰ συμβεβηκότα. oooooooooooo

ille ãt audiens cõfuſus ẽ ⁊ deficiebat: qm̃ nõ
ὁ δὲ ἀκούσας συνεχύθη καὶ ἠθύμει· ὅτι οὐχ
q̃lia voluit talia facta ſunt in iſrael.
οἷα ἤθελε, τοιαῦτα ἐγεγόνει τῷ ἰσραήλ.
⁊ nõ q̃lia pcepit ei rex
καὶ οὐχ οἷα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βασιλεύς
euenerũt. ⁊ in ſequẽti anno cõgre-
ἐξέβη. καὶ ἐν τῷ ἐρχομένῳ ἐνιαυτῷ συνελό-
gauit viroꝝ delectoꝝ ſexaginta mi-
χησεν ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ἑξήκοντα χιλιά-
lia ⁊ q̃nq̃ milia equitũ vt debel-
δας καὶ πεντακισχιλίαν ἵππον ὥστε ἐκπο-
laret eos. ⁊ venerũt in idumeã:
λεμῆσαι αὐτούς. καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἰδουμαίαν,
⁊ caſtrametati ſunt in bethſoris. ⁊ occur-
καὶ παρενέβαλον ἐν βαιθσούροις. καὶ συνήν-
rit eis iudas cũ decẽ milibꝰ vi
τησεν αὐτοῖς ἰούδας ἐν δέκα χιλιάσιν ἀν-
roꝝ: ⁊ vidit caſtra fortia. ⁊
δρῶν, καὶ εἶδε τὴν παρεμβολὴν ἰσχυρὰν. καὶ
orauit ⁊ dixit. bñdictꝰ es ſaluator
προσηύξατο καὶ εἶπεν. εὐλογητὸς εἶ σωτὴρ
iſrael q̃ cõtriuiſti impetũ potẽtis in
ἰσραὴλ ὁ συντρίψας τὸ ὅρμημα τοῦ δυνατοῦ ἐν
manu ſerui tui dauid: ⁊ tradidiſti
χειρὶ τοῦ δούλου σου δαυίδ, καὶ παρέδωκας
caſtra alienigenaꝝ in manꝰ
τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων εἰς χεῖρας
ionathe filij ſaul ⁊ ferẽtis arma
ἰωνάθου υἱοῦ σαοὺλ καὶ τοῦ αἴροντος τὰ σκεύη
eiꝰ. cõclude exercitũ hũc
αὐτοῦ. σύγκλεισον τὴν παρεμβολὴν ταύτην
in manu ppli tui iſrael. ⁊ cõfundãt
ἐν χειρὶ λαοῦ σου ἰσραήλ. καὶ αἰσχυνθήτωσαν
in exercitu ⁊ eq̃tatu ſuo. da
ἐπὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἵππῳ αὐτῶν. δὸς
eis timorẽ: ⁊ liq̃fac audaciã fortitudinis e-
αὐτοῖς δειλίαν, καὶ τῆξον θράσος ἰσχύος αὐ-
oꝝ ⁊ cõmoueant cõtritione ſua.
τῶν καὶ σαλευθήτωσαν τῇ συντριβῇ αὐτῶν.
deiice illos gladio diligẽtiũ te:
κατάβαλε αὐτοὺς ῥομφαίᾳ ἀγαπώντων σε,
⁊ laudẽt te oẽs ſcientes
καὶ αἰνεσάτωσάν σε πάντες οἱ εἰδότες τὸ
nomẽ tuũ in hymnis. ⁊ cõgreſſi ſunt adinui
ὄνομά σου ἐν ὕμνοις. καὶ συνέβαλον ἀλλή-
cẽ. ⁊ ceciderũt de caſtris lyſie
λοις, καὶ ἔπεσον ἐκ τῆς παρεμβολῆς λυσίου
ad quinq̃ milia viroꝝ. ⁊ ceciderũt ex
εἰς πεντακισχιλίους ἄνδρας. καὶ ἔπεσον ἐξ
aduerſo eoꝝ. videns ãt lyſias factã
ἐναντίας αὐτῶν. ἰδὼν δὲ λυσίας τὴν γενομένην
fugã ſui exercitꝰ: exercitꝰ ãt iude
τροπὴν τῆς αὐτοῦ συντάξεως, τῆς δὲ ἰούδα
factã audaciã: ⁊ q̃mõ parati ſunt vel
τὸ γεγενημένον θάρσος, καὶ ὡς ἕτοιμοί εἰσιν ἢ
viuere vel mori generoſe: pfectꝰ eſt in antio
ζῆν ἢ τεθνηκέναι γενναίως, ἀπῆρεν εἰς ἀντι-
chiã: ⁊ elegit milites: ⁊ multiplicãs
όχειαν, καὶ ἐξενολόγει, καὶ πλεονάσας τὸν
factũ exercitũ cogitabat iteꝝ fa-
γενηθέντα στρατὸν ἐλογίζετο πάλιν γενη-
ctꝰ venire in iudeã.
θέντα παραγενέσθαι εἰς τὴν ἰουδαίαν.
dixit ãt iudas ⁊ fratres eiꝰ. ecce
εἶπε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἰδοὺ
cõtriti ſunt inimici nr̃i: aſcẽdamꝰ ad
συνετρίβησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, ἀναβῶμεν κα-
purgãdũ ſancta ⁊ renouare. ⁊ cõgregata
θαρίσαι τὰ ἅγια καὶ ἐγκαινίσαι. καὶ συνήχ-
fuit caſtra oĩa: ⁊ aſcẽderũt in
θη ἡ παρεμβολὴ πᾶσα, καὶ ἀνέβησαν εἰς

Quibus ille auditis: conſternatus animo deficiebat: q̄ non qualia voluit: talia contigerunt in iſrael: & qualia mandauit rex: Et ſequenti anno congregauit lyſias virorum electorum ſexaginta milia: et equitum quinq̃ milia: vt debellaret eos: Et venerunt in iudeam: & caſtra poſuerunt in bethoron: & occurrit illis iudas cum decem milibus viris: & viderunt exercitum fortem: et orauit & dixit. Benedictus es ſaluator iſrael q contriuiſti impetum potẽtis in manu ſerui tui dauid: & tradidiſti caſtra alienigenarũ in manu ionathe filij ſaul et armigeri eius. Conclude exercitũ iſtuȝ in manu populi tui iſrael: & confundatur in exercitu ſuo & equitibus. Da illis formidinem & tabefac audaciam virtutis eorũ: & cõmoueantur contritione ſua. Deiice illos gladio diligentium te: & collaudent te omnes qui nouerunt nomẽ tuuȝ in hymnis. Et cõmiſerunt preliũ: & ceciderunt de exercitu lyſie qnq̃ milia virorum. Videns autem lyſias ſuorũ fugam: & iudeorum audaciam: & q̄ parati ſunt aut viuere aut mori fortiter: abiit antiochiã & elegit milites: vt multiplicati ſurſus venirent in iudeam. Dixit autem iudas et fratres eius. Ecce cõtriti ſunt inimici noſtri: aſcẽdamus nũc mundare ſancta et renouare. Et cõgregatus eſt omnis exercitus: & aſcenderunt in montem ſyon. Et viderunt ſctĩficationem deſertam: et altare prophanatuſt: & portas exuſtas: et in atriis virgulta nata ſicut in ſaltu vel in montibꝰ et paſtophoria diruta. Et ſciderunt veſtimenta ſua: et planxerũt plãctu magno et impoſuerunt cinerẽ ſuper caput ſuũ: et ceciderunt in faciem ſuper terram: & exclamauerunt tubis ſignorum: et clamauerunt in celum. Tunc ordinauit iudas viros vt pugnarẽt aduerſus eos q erant in arce: donec emundarẽt ſancta. Et elegit ſacerdotes ſine macula volũtatẽ habentes in lege dei: et mũdauerũt ſancta: & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et cogitauit de altari holocauſtorum quod prophanatum erat: quid de eo faceret. Et incidit illi conſilium bonum vt deſtrueret illud: ne forte illis eſſet in opprobrium: quia contaminauerunt illud gentes & demoliti ſunt illud. Et repoſuerũt lapides in monte domus in loco apto: quoadusq̃ veniret propheta & reſponderet de eis. Et acceperunt lapides integros ſecundum legem: et edificauerũt altare nouum ſecunduȝ illud quod fuit prius: & edificauerunt ſancta: & que intra domum erant intrinſecus: & edem & atria ſanctificauerunt. Et fecerunt vaſa ſancta noua: & intulerunt candelabrum & altare incenſorum: & menſam in templum. Et incenſum poſuerunt ſuper altare: & accenderunt lucernas q̃ ſuper candelabrum erant: & lucebant in templo. Et poſuerunt ſuper menſam panes et appenderunt velamina:

mõtẽ ſion: ⁊ viderũt ſanctũ deſolatũ
ὄρος σιών. καὶ εἶδον τὸ ἁγίασμα ἠρημωμένον
⁊ altare cõtaminatũ: ⁊ por-
καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβηλωμένον, καὶ τὰς πύ-
tas cõbuſtas. ⁊ in aulis plãtas
λας κατακεκαυμένας. καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυ-
natas vt in ſilua vel vt in aliq̃ mõ — D
τὰ πεφυκότα ὡς ἐν δρυμῷ ἢ ὡς ἐν ἑνὶ τῶν ὀρέ-
tiũ. ⁊ paſtophoria diruta. ⁊ ſcide-
ων. καὶ τὰ παστοφόρια καθῃρημένα. καὶ διέρρη-
rũt veſtimẽta ſua: ⁊ plãxerũt plan- — 1. Re. 7. f.
ξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκόψαντο κοπε-
ctu magno. ⁊ impoſuerũt cinerẽ ſup ca- — 1. Re. 14. d.
τὸν μέγαν. καὶ ἐπέθεντο σποδὸν ἐπὶ τὴν κε-
put ſuũ. ⁊ ceciderũt in facie
φαλὴν αὐτῶν. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον
ſup terrã. ⁊ exclamauerũt tubis
ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγ-
ſignoꝝ. ⁊ clamauerũt in celũ.
ξι τῶν σημασιῶν. καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν.
tunc pcepit iudas viris oppugnare
τότε ἐπέταξεν ἰούδας ἄνδρας πολεμεῖν
eos q̃ in arce q̃ad purgaret ſancta. ⁊
τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἕως καθαρίσῃ τὰ ἅγια. καὶ
elegit ſacerdotes ſine macula libẽtes i lege:
ἐπέλεξεν ἱερεῖς ἀμώμους θελητὰς νόμου,
⁊ mũdauerũt ſancta: ⁊ tulerũt la-
καὶ ἐκαθάρισαν τὰ ἅγια, καὶ ἦραν τοὺς λί-
pides cõtaminatiõis i locũ immũdũ.
θους τοῦ μιασμοῦ εἰς τόπον ἀκάθαρτον. — E
⁊ cogitauerũt de altari
καὶ ἐβουλεύσαντο περὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς
holocauſti cõtaminato q̃d illi
ὁλοκαυτώσεως τοῦ βεβηλωμένου τί αὐτῷ
facerẽt. ⁊ incidit illis cõſiliũ bo-
ποιήσωσι. καὶ ἔπεσεν αὐτοῖς βουλὴ ἀγα-
nũ: vt deſtruerẽt illud ne eſſet illis in
θή, καθελεῖν αὐτὸ μή ποτε γένηται αὐτοῖς εἰς
opprobriũ: q̃a cõtaminauerũt gẽtes illud. ⁊ deſtru
ὄνειδος, ὅτι ἐμίαναν τὰ ἔθνη αὐτό. καὶ καθεῖ-
xerunt altare. ⁊ repoſuerũt lapides
λον τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀπέθεντο τοὺς λίθους
in mõte domꝰ in loco apto:
ἐν τῷ ὄρει τοῦ οἴκου ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ,
q̃aduſq̃ veniret ppheta ad reſ-
μέχρι τοῦ παραγενηθῆναι προφήτην τοῦ ἀπο-
põdẽdũ de eis. ⁊ acceperũt lapides
κριθῆναι περὶ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον λίθους
integros ſm legẽ. ⁊ edificaue- — F
ὁλοκλήρους κατὰ τὸν νόμον, καὶ ᾠκοδόμη-
rũt altare nouũ ſm pri-
σαν τὸ θυσιαστήριον καινὸν κατὰ τὸ πρότε-
us. ⁊ edificauerunt ſancta ⁊ q̃ intra
ρον. καὶ ᾠκοδόμησαν τὰ ἅγια καὶ τὰ ἐντὸς
domũ: ⁊ atria ſctificauerũt. ⁊ fece-
τοῦ οἴκου, καὶ τὰς αὐλὰς ἡγίασαν. καὶ ἐποί-
rũt vaſa ſancta noua. ⁊ intule-
ησαν τὰ σκεύη τὰ ἅγια καινά. καὶ εἰσήνεγ-
rũt cãdelabrũ ⁊ altare
καν τὴν λυχνίαν καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν
holocauſtoꝝ ⁊ incẽſoꝝ ⁊
ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυμιαμάτων καὶ τὴν
mẽſam in tẽplũ. ⁊ incẽderũt ſup
τράπεζαν εἰς τὸν ναόν. καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ
altare: ⁊ accẽderunt lucernas
τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξῆψαν τοὺς λύχνους
q̃ in cãdelabro ⁊ illuxerũt in
τοὺς ἐπὶ τῆς λυχνίας καὶ ἔφαινον ἐν
tẽplo. ⁊ poſuerũt ſup mẽſam
τῷ ναῷ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν τράπεζαν
panes. ⁊ extẽderũt velamina
ἄρτους. καὶ ἐξεπέτασαν τὰ καταπετάσματα.

⁊ perfecerunt oĩa opa q̃ fece-
καὶ ἐτέλεσαν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίη-
rũt. ⁊ mane ſurrexerũt pĩaluce quinta
σαν. καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωῒ τῇ πέμπτῃ
⁊ viceſima mẽſis noni. hic
καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐννάτου. οὗτος ὁ
G — mẽſis chaſleu octaui ⁊ quadrageſimi
μὴν χασελεῦ τοῦ ὀγδόου καὶ τεσσαρακοστοῦ
⁊ cẽteſimi anni. ⁊ obtulerũt ſacrificiũ ſe-
καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους. καὶ ἀνήνεγκαν θυσίαν κα-
cũdũ legẽ ſup altare holocau-
τὰ τὸν νόμον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυ-
ſtoꝝ nouũ q̃d fecerũt. ſm
τωμάτων τὸ καινὸν ὃ ἐποίησαν. κατὰ τὸν
tps ſm diẽ in q̃ cõtaminauerũt
καιρὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐβεβήλωσαν
illud gẽtes: i illa renouatũ eſt in cãticis
αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκείνῃ ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς
⁊ citharis ⁊ cinyris ⁊ in cymbalis.
καὶ κιθάραις καὶ κινύραις καὶ κυμβάλοις.
⁊ ceciderũt oĩs ppls ſup faciẽ
καὶ ἔπεσον πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρόσωπον
⁊ adorauerũt ⁊ bñdixerunt in ce-
καὶ προσεκύνησαν καὶ εὐλόγησαν εἰς οὐρα-
lũ ei q̃ proſperauit eis. ⁊ fecerunt
νὸν τὸν εὐοδώσαντα αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν
dedicatiõe altaris diebꝰ
τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέρας
octo. ⁊ obtulerũt holocauſta cũ
ὀκτώ. καὶ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα με-
letitia. ⁊ ſacrificauerũt ſacrificiũ ſalutatiõis
τ' εὐφροσύνης. καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου
⁊ laudis. ⁊ ornauerũt q̃d ſm
καὶ αἰνέσεως. καὶ κατεκόσμησαν τὸ κατὰ
faciẽ tẽpli coronis aureis ⁊
πρόσωπον τοῦ ναοῦ στεφάνοις χρυσοῖς καὶ
ſcutulis. ⁊ dedicauerũt portas
ἀσπιδίσκαις. καὶ ἐνεκαίνισαν τὰς πύλας.
A — ⁊ paſtophoria ⁊ ianuas poſuerũt eis. ⁊
καὶ τὰ παστοφόρια καὶ ἐθύρωσαν αὐτά. καὶ
fuit letitia magna in pplo val-
ἐγενήθη εὐφροσύνη μεγάλη ἐν τῷ λαῷ σφό-
de. ⁊ auerſum eſt opprobriũ gẽtiũ. ⁊ ſta-
δρα. καὶ ἀπεστράφη ὄνειδος ἐθνῶν. καὶ ἔστη-
tuit iudas ⁊ fratres eius ⁊ om-
σεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶ-
nis eccleſia iſrael: vt agant di-
σα ἐκκλησία ἰσραήλ, ἵνα ἄγωνται αἱ ἡμέ-
es dedicatiõis altaris in tẽ-
ραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τοῖς και-
poribꝰ eoꝝ annũ ex anno p dies
ροῖς αὐτῶν ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν ἡμέρας
octo a quinta ⁊ vigeſima mẽ-
ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ μη-
ſis chaſleu cũ letitia ⁊ gau-
νὸς χασελεῦ μετ' εὐφροσύνης καὶ χα-
dio. ⁊ edificauerũt in tpe illo
ρᾶς. καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
mõtẽ ſiõ in circuitu muros altos ⁊ tur-
τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν τείχη ὑψηλὰ καὶ πύρ-
res fortes: ne forte aduenientes
γους ἰσχυρούς, μήποτε παραγενηθέντα τὰ
gẽtes cõculcarẽt eos: vt fecerunt
ἔθνη καταπατήσωσιν αὐτά, ὡς ἐποίησαν
B — priꝰ. ⁊ collocauerũt illic exercitũ
τὸ πρότερον. καὶ ἐπέταξεν ἐκεῖ δύναμιν τη-
vt ſuarẽt illũ. ⁊ muniuerunt illũ ad cuſtodiẽdã
ρεῖν αὐτό. καὶ ὠχύρωσαν αὐτὸ τηρεῖν τὴν
bethſurã vt haberet pplus munitionẽ cõ
βαιθσούραν τοῦ ἔχειν τὸν λαὸν ὀχύρωμα κα-
tra faciẽ idumee.
τὰ πρόσωπον τῆς ἰδουμαίας. Ca. 5.

et conſummauerunt omnia opera que fecerant. Et ante matutinum ſurrexerũt quinta & viceſima die menſis noni: hoc eſt menſis caſleu centeſimiquadrageſimioctaui anni: & obtulerunt ſacrificiuȝ ſecundum legem ſuper altare holocauſtorum nouum quod fecerunt. Secundum tẽpus & ſecundum diẽ in qua contaminauerunt illud gentes: in ipa renouatum eſt in canticis & citharis & cynaris & cymbalis. Et cecidit omnis populus in faciẽ: & adorauerunt & benedixerunt in celum eum qui proſperauit eis. Et fecerunt dedicationẽ altaris diebus octo: & obtulerunt holocauſta cum leticia: & ſalutaria laudis. Et ornauerunt faciẽ templi coronis aureis & ſcutulis: & dedicauerunt portas & paſtophoria: & impoſuerunt eis ianuas. Et facta eſt leticia in populo magna valde: & auerſum eſt opprobrium gentium. Et ſtatuit iudas & fratres eius: & vniuerſa eccleſia iſrael: vt agatur dies dedicationis altaris in tẽporibus ſuis ab anno in annum per dies octo: a quinta & viceſima die menſis caſleu cum leticia & gaudio. Et edificauerunt in tempore illo montẽ ſion: & per circuitum muros altos & turres firmas: nequando venirẽt gẽtes & conculcarent eum ſicut antea fecerunt: et collocauit illic exercitum vt ſeruarent eum: & muniuit euȝ ad cuſtodiẽdum bethſurã: vt haberet populus mũnitionẽ contra faciem idumee.

Capitulum quintum.

ET factum eſt vt audierunt gentes in circuitu: quia edificatum eſt altare et ſanctuariũ ſicut prius: irate ſunt valde et cogitabãt tollere genus iacob: qui erant inter eos: & ceperunt occidere de populo & pſequi. Et debellabat iudas filios eſau in idumea: et eos q erãt in arabathane: quia circũſedebãt iſraelitas: & percuſſit eos plaga magna. Et recordatus eſt maliciam filiorum bean: qui erant populo in laqueũ & in ſcãdaluȝ inſidiantes ei in via: et concluſi ſunt ab eo in turribus: & applicuit ad eos: & anathematizauit eos: & incẽdit turres eorũ igni cuȝ omnibus qui in eis erãt. et tranſiuit ad filios ammon: & inuenit manum fortem & populum copioſuȝ: & timotheum ducem ipſoruȝ: et comiſit cum eis prelia multa: & contriti ſunt in conſpectu eorum: & percuſſit eos: & cepit gazer ciuitatem et filias eius: & reuerſus eſt in iudeaȝ. Et congregate ſũt gẽtes que ſunt in galaad aduerſus iſraelitas qui erant in finibus eorum: vt tollerent eos: & fugerunt in dathemã munitionem: & miſerant litteras ad iudaȝ & fratres eius dicentes. Cõgrẽgate ſũt aduerſum nos gentes per circuitum: vt nos auferant & parant venire & occupare munitionem in quam confugimꝰ & timotheus eſt dux exercitus coruȝ. Nunc ergo veni & eripe nos de manibus eorum quia cecidit multitudo de nobis. Et omnes fratres noſtri qui erãt in locis tubin interfecti ſũt: & captiuas duxerũt vxores eorũ & natos & ſpolia:

Et factũ eſt q̃n audierũt gẽtes in
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ ἔθνη κυ-
circuitu q̃d edificatũ eſt altare. ⁊ de-
κλόθεν ὅτι ᾠκοδομήθη τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐνε-
dicatũ ẽ ſanctuariũ ſicut priꝰ: ⁊
καινίσθη τὸ ἁγίασμα ὡς τὸ πρότερον, καὶ
irate ſunt valde ⁊ cogitauerunt
ὠργίσθησαν σφόδρα καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ
tollere genꝰ iacob q̃ erãt in medio eo-
ἆραι τὸ γένος ἰακὼβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐ-
rũ. ⁊ ceperũt occidere in pplo ⁊
τῶν. καὶ ἤρξαντο τοῦ θανατοῦν ἐν τῷ λαῷ καὶ
auferre. ⁊ bellabat iudas cõtra
ἐξαίρειν. καὶ ἐπολέμει ἰούδας πρὸς τοὺς
filios eſau in idumea acrabattinã
υἱοὺς ἡσαῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὴν ἀκραβαττίνην
q̃a circũſedebãt iſrael. ⁊ pcuſſit
ὅτι περιεκάθηντο τὸν ἰσραήλ. καὶ ἐπάταξεν
eos plaga magna. ⁊ cõpreſſit e-
αὐτοὺς πληγὴν μεγάλην. καὶ συνέστειλεν αὐ-
os: ⁊ accepit ſpolia eoꝝ. ⁊ recor-
τούς. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ ἐμνή-
datꝰ ẽ malitie filioꝝ beã. q̃ fuerũt pplo
σθη τῆς κακίας υἱῶν βαιάν. οἳ ἦσαν τῷ λαῷ
in laqueũ ⁊ in ſcãdalũ in inſi-
εἰς παγίδα καὶ εἰς σκάνδαλον ἐν τῷ ἐνε-
diãdo eos in vijs: ⁊ cõcluſi
δρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ συνεκλεί-
ſunt ab eo in turribꝰ: ⁊ caſtra-
σαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς πύργους. καὶ παρε-
metatꝰ eſt cõtra eos: ⁊ anathematizauit il-
νέβαλεν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐ-
los. ⁊ cõbuſſit turres eoꝝ in
τοὺς καὶ ἐνεπύρισε τοὺς πύργους αὐτῆς ἐν
igne cũ oibꝰ q̃ ibi erãt. ⁊ trãſiuit
πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐνοῦσι. καὶ διεπέρασεν
ad filios ammõ. ⁊ inuenit manũ for-
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμών. καὶ εὗρε χεῖρα κρα-
tẽ ⁊ pplꝰ multũ ⁊ timotheũ ducẽ
ταιὰν καὶ λαὸν πολὺν καὶ τιμόθεον ἡγούμε-
illoꝝ. ⁊ cõmiſit cõtra eos plia
νον αὐτῶν. καὶ συνῆψε πρὸς αὐτοὺς πολέμους
multa. ⁊ cõtriti ſunt ante faciẽ
πολλούς. καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου
illiꝰ ⁊ pcuſſit eos. ⁊ cepit
αὐτοῦ καὶ ἐπάταξεν αὐτούς. καὶ προκατελά-
gazer ⁊ filias eiꝰ. ⁊
βετο τὴν γαζὴρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. καὶ
reuerſus eſt in iudeã. ⁊ cõgregate
ἀνέστρεψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ ἐπισυνήχ-
ſunt gẽtes in galaad cõtra iſra-
θησαν τὰ ἔθνη τὰ ἐν τῇ γαλαὰδ ἐπὶ τὸν ἰσρα-
el q̃ erãt in finibꝰ eoꝝ vt tollerẽt
ὴλ τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν τοῦ ἐξᾶραι
eos. ⁊ fugerũt in dathema arcẽ.
αὐτούς. καὶ ἔφυγον εἰς δάθεμα ὀχύρωμα.
⁊ miſerũt litteras ad iudã
καὶ ἀπέστειλαν γράμματα πρὸς ἰούδαν καὶ
fratres eiꝰ dicẽtes. cõgregate
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λέγοντες. ἐπισυνήχθη-
ſunt cõtra nos gẽtes q̃ in circuitu nr̃o vt tol-
σαν ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἔθνη τὰ κυκλόθεν τοῦ ἐξᾶ-
lãt nos. ⁊ parãt venire ⁊ cape-
ραι ἡμᾶς. καὶ ἑτοιμάζονται ἐλθεῖν καὶ προκατα-
re munitionẽ in q̃ cõfugi-
λαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα εἰς ὃ κατεφύγο-
mꝰ. ⁊ timotheꝰ dux eſt caſtroꝝ
μεν. καὶ τιμόθεος ἡγεῖται τῆς παρεμβολῆς
eoꝝ. nũc igitꝰ veniẽs libera nos de manu
αὐτῶν. νῦν οὖν ἐλθὼν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς
eoꝝ: q̃m cecidit de nobis multitudo ⁊
αὐτῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν πλῆθος καὶ

oēs fratres nři exiſtes in locis
πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ὄντες ἐν τοῖς
tubin interfecti ſunt. & captiuauerūt
τ̃ βίου τεθανάτωνται. καὶ ᾐχμαλωτίκασι
mulieres eorū & filios eorū
τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν
& ſupellectilē. & peremerūt illic fere
καὶ τὴν ἀποσκευήν. καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ ὡς
vnū milliare virorū. adhuc epiſto
μίαν χιλιαρχίαν ἀνδρῶν. ἔτι αἱ ἐπιστο-
le legebant & ecce nūcii alij
λαὶ ἀνεγινώσκοντο. καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι ἕτεροι
venerūt de galilea cōciſſis
παρεγένοντο ἐκ τῆς γαλιλαίας διερρηχότες
veſtib⁹ nunciātes iuxta verba
τὰ ἱμάτια ἀπαγγέλλοντες κατὰ τὰ ῥήματα
hec dicētes: cōueniſſe cōtra
ταῦτα λέγοντες, ἐπισυνῆχθαι ἐπ' αὐ-
eos de ptolemaide & tyro & ſidone
τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος
& oēm galileā alienigenar vt con
καὶ πᾶσαν γαλιλαίαν ἀλλοφύλων τ̃ ἐξα-
ſumāt nos. vt āt audiuit iudas
ναλῶσαι ἡμᾶς. ὡς δ' ἤκουσεν ἰούδας καὶ ὁ
pplš ſinones hos: cōgregata eſt ec-
λαὸς τοὺς λόγους τούτους, ἐπισυνήχθη ἐκ-
cleſia magna ad cogitandū qd faciāt
κλησία μεγάλη βουλεύσασθαι τί ποιήσω-
fratrib⁹ ſuis exiſtib⁹ in tribu
σι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς οὖσιν ἐν θλί-
latiōe & oppugnabant ab illis. & dixit
ψει καὶ πολεμουμένοις ὑπ' αὐτῶν. καὶ εἶπεν
iudas ſimoni fratri ſuo. elige
ἰούδας σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπίλεξον
tibi viros & vade & libera
σεαυτῷ ἄνδρας καὶ πορεύου καὶ ῥῦσαι τοὺς
fratres tuos q in galilea: ego āt
ἀδελφούς σου τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ. ἐγὼ δὲ
& ionathan frater me⁹ ibimus
καὶ ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός μου πορευσόμεθα
in galaaditim: & reliquit ioſe-
εἰς τὴν γαλααδῖτιν. καὶ κατέλιπεν ἰώση-
phū filiū zacharie & azariā duces
πον τὸν τ̃ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν ἡγουμένους
ppli cū reliquis exerci-
τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν ἐπιλοίπων τῆς δυνά-
tus in iudea in cuſtodiā: & pcepit
μεως ἐν τῇ ἰουδαίᾳ εἰς τήρησιν. καὶ ἐνετεί-
eis dicēs preeſtote pplo huic:
λατο αὐτοῖς λέγων. προστῆτε τ̃ λαοῦ τούτ̃,
& nō cōmittatis bellū cōtra gētes qad
καὶ μὴ συνάψητε πόλεμον πρὸς τὰ ἔθνη ἕως
reuertamur nos. & diſtributi ſunt ſimo-
τ̃ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς. καὶ ἐμερίσθησαν σίμω-
ni viri tresmille vt iret ad
νι ἄνδρες τρισχίλιοι τ̃ πορευθῆναι εἰς τὴν
galileā: iude āt viri octomille
γαλιλαίαν, ἰούδᾳ δὲ ἄνδρες ὀκτακισχίλιοι
in galaaditim. & pfect⁹ eſt ſimō in
εἰς τὴν γαλααδῖτιν. καὶ ἐπορεύθη σίμων εἰς
galileā: & cōmiſit plia mul-
τὴν γαλιλαίαν, καὶ συνῆψε πολέμους πολ-
ta cōtra gētes: & cōtrite ſunt gētes
λοὺς πρὸς τὰ ἔθνη. καὶ συνετρίβη τὰ ἔθνη
a facie ei⁹. & pſecut⁹ eſt eos vſqad
ἀπὸ προσώπου αὐτ̃. καὶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως
portas ptolemaidis. & ceciderūt de
τῶν πυλῶν πτολεμαΐδος. καὶ ἔπεσον ἐκ
gētib⁹ ad tria milia virorū. & acceperūt
τῶν ἐθνῶν εἰς τρισχιλίους ἄνδρ. καὶ ἔλαβον
ſpolia eorū. & aſſumpſerūt eos de
τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ παρέλαβον αὐτοὺς ἐκ

& peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epiſtole legebantur. Et ecce alii nuncii venerunt de galilea conciſſis tunicis nunciantes: ſecundum verba hec: dicentes conueniſſe aduerſum ſe: a ptolomaide & tyro & ſidone: & repleta eſt omnis galilea alienigenis vt nos conſumant. Vt audiuit autem iudas & populus ſermones iſtos: cōuenit eccleſia magna cogitare quid facerēt fratrib⁹ ſuis qui in tribulatione erant: & expugnabantur ab eis. Dixitq̧ iudas ſimōi fratri ſuo. Elige tibi viros: & vade et libera fratres tuos in galilea. Ego autem & frater meus ionathas ibimus in galaaditim. Et reliquit ioſephum filium zacharie: & azariam duces populi cū reſiduo exercitu in iudea ad cuſtodiam: & precepit illis dicēs. Preeſtote populo huic: & nolite bellum cōmittere aduerſum gentes donec reuertamur. Et data ſūt ſimoni virorū tria milia vt iret ī galileā: iude autem octo milia in galaaditim: et abiit ſimon in galileam: & commiſit p̄lia multa cum gentibus: et cōtrite ſunt gentes a facie eius: & perſecutus eſt eos vſq̧ ad portam ptolemaidis. Et ceciderunt de gentibus fere tria milia virorū: & accepit ſpolia eorum. Et aſſumpſit eos qui erant in galilea: & in arbatis cū vxoribus & natis: et omnibus que erāt illis: & adduxit in iudeam cum leticia magna. Et iudas machabeus & ionathas frater eius tranſierunt iordanem: & abierunt viam trium dierum in deſertū. Et occurrerunt eis nabuthei & ſuſceperunt eos pacifice: et narrauerūt eis omnia que acciderant fratribus eorū in galaaditide: & quia multi ex eis comprehenſi ſunt in baraſa & aboſor: & in alimis: & in caſphor: et mageth: & carnaim. He omnes ciuitates mūite et magne. Sed et in ceteris ciuitatibus galaaditidis tenentur comprehenſi: et in craſtinum conſtituerunt admouere exercitum ciuitatibus his: et comprehendere & tollere eos in vna die. Et conuertit iudas & exercitus eius viam in deſertū bozor repente: & occupauit ciuitatem & occidit omnem maſculum in ore gladii: et accepit omnia ſpolia eorum: & ſuccendit eam igni: et ſurrexerunt inde nocte et ibant vſq̧ ad munitionem. Et factum eſt diluculo cum eleuaſſent oculos ſuos: et ecce populus multus cuius non erat numerus: portātes ſcalas et machinas vt comprehenderent munitionem et expugnarent eos. Et vidit iudas quia cepit bellum: et clamor belli aſcendit ad celū ſicut tuba: et clamor magnus de ciuitate: et dixit exercitui ſuo. Pugnate hodie pro fratribus veſtris. Et venit tribus ordinib⁹ poſt eos: & exclamauerunt tubis et clamauerūt in oratione: et cognouerunt

galilea & in arbatis cū mu
τῆς γαλιλαίας καὶ ἐν ἀρβάττοις σὺν ταῖς γυ-
lierib⁹ & filiis: & oīa q̄ erāt e-
ναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐ-
is. & duxerūt in iudeā cū leti-
τοῖς. καὶ ἤγαγον εἰς τὴν ἰουδαίαν μετ' εὐφρο-
tia magna. & iudas maccabe⁹ &
σύνης μεγάλης. καὶ ἰούδας ὁ μακκαβαῖος καὶ
ionathā frater ei⁹ trāſierunt iorda-
ἰωνάθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃, διέβησαν τὸν ἰορδά-
nē: & abierunt viā triū dierū in
νην, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐν
ſolitudine. & occurrerunt nabateis:
τῇ ἐρήμῳ. καὶ συνήντησαν τοῖς ναβαταίοις,
& obuiā fuere illis pacifice: & enar-
καὶ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνικῶς, καὶ διηγή-
rauerūt illis oīa q̄ cōtigerāt
σαντο αὐτοῖς ἅπαντα τὰ συμβάντα τοῖς
fratrib⁹ eorū in galaaditide: & q̄
ἀδελφοῖς αὐτῶν ἐν τῇ γαλααδίτιδι, καὶ ὅτι
multi de eis cōprehēſi ſunt in
πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνειλημμένοι εἰσὶν εἰς
boſorra. & boſor in alimis chaſcor ma
βόσορρα. καὶ βοσὸρ ἐν ἀλέμοις χασκὼ μα-
ced & carnaim. oēs vrbes he
κὲδ καὶ καρναΐν. πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται
fortes & magne. & in reliquis vr-
ὀχυραὶ καὶ μεγάλαι. καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πό-
bib⁹ galaaditidis ſunt cōprehēſi.
λεσι τῆς γαλααδίτιδός εἰσι συνειλημμένοι
in craſtinū conſtituūt caſtra ponere cōtra
εἰς αὔριον τάσσονται παρεμβαλεῖν ἐπὶ
munitiones & cōprehēdere & tol-
τὰ ὀχυρώματα καὶ καταλαβέσθαι καὶ ἐξᾶ-
lere oēs hos in die vna. & con-
ραι πάντας τούτους ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. καὶ ἀπέ-
uertit iudas & caſtra eius viā
στρεψεν ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτ̃ ὁδὸν
in deſertū in boſorra repēte. & ce-
εἰς τὴν ἔρημον εἰς βόσορρα ἄφνω. καὶ κατε-
pit vrbē: & occidit oē maſ
λάβετο τὴν πόλιν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρ-
culinū in ore gladij. & cepit om-
σενικὸν ἐν στόματι ῥομφαίας. καὶ ἔλαβε πάν-
nia ſpolia eorū: & cōbuſſit eā ig-
τα τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυ-
ne: & diſceſſit illinc nocte: & ibat
ρί, καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν νυκτός, καὶ ἐπορεύοντο
vſq̧ ad munitionē: & factū eſt diluculū. &
ἕως ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα, καὶ ἐγένετο ἑωθινή. καὶ
eleuauerūt oculos ſuos: & ecce ppls
ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ λαὸς
mult⁹ cui⁹ nō erat nūer⁹: portātes ſcalas
πολὺς οὗ οὐκ ἦν ἀριθμός, αἴροντες κλίμακας
& machinas ad capiēdū munitionē.
καὶ μηχανὰς καταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα.
& oppugnabāt eos. & vidit iudas q̄
καὶ ἐπολέμουν αὐτούς. καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι
incepiſſ& pliū. & clamor vrbis
ἦρκται ὁ πόλεμος. καὶ ἡ κραυγὴ τῆς πόλεως
aſcēdit vſq̧ad celū tubis & voce
ἀνέβη ἕως τ̃ οὐρανοῦ σάλπιγξι καὶ φωνῇ
magna. & dixit viris exerci-
μεγάλῃ. καὶ εἶπε τοῖς ἀνδράσι τῆς δυνάμε-
tus. pugnate hodie pro fratri-
ως. πολεμήσατε σήμερον ὑπὲρ τῶν ἀδελ-
bus vřis. & exijt in tribus ordinib⁹
φῶν ὑμῶν. καὶ ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν ἀρχαῖς
poſt eos. & clamauerūt tu-
ἐξόπισθεν αὐτῶν. καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλ-
bis. & clamauerūt ī oratione. & cognouit
πιγξι. καὶ ἐβόησαν ἐν προσευχῇ. καὶ ἐπέγνω

C

D

exercit⁹ timothei qr maccabe⁹
ἡ παρεμβολὴ τιμοθέου ὅτι μακκαβαῖος
eſt: & fugerūt a facie illi⁹. & pcuſ
ἐστί, καὶ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτ̃. καὶ ἐπά-
ſit illos plaga magna. & ceciderūt ex
ταξεν αὐτ̃ς πληγὴν μεγάλην. καὶ ἔπεσον ἐξ
eis in illo die ad octo milia
αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ εἰς ὀκτακισχιλίους
virorū. & declinauit ad maſpha: & op-
ἄνδρας. καὶ ἐξέκλινεν εἰς μασφά, καὶ ἐπο-
pugnauit eā: & cepit eā:
λέμησεν αὐτήν, καὶ προκατελάβετο αὐτήν,
& occidit oēs maſculū ei⁹. & acce
καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς. καὶ ἔλα-
pit ſpolia ei⁹: & cōbuſſit eā ig-
βε τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυ-
ne. illinc abijt. & accepit
ρί. ἐκεῖθεν ἀπῆρε. καὶ προκατελάβετο τὴν
chaſphō maced boſor & reliqūs vr
χασφών, μακὲδ βοσὸρ καὶ τὰς λοιπὰς πό-
bes galaaditidis. poſt āt verba
λεις τῆς γαλααδίτιδος. μετὰ δὲ τὰ ῥήματα
hec cōgregauit timothe⁹ ca-
ταῦτα συνήγαγε τιμόθεος παρεμβο-
ſtra alia: & caſtrametat⁹ eſt cōtra fa
λὴν ἄλλην, καὶ παρενέβαλε κατὰ πρόσω-
cie raphō vltra torrēte. & mi-
πον ῥαφὼν ἐκ πέραν τ̃ χειμάρρου. καὶ ἀπέ-
ſit iudas ad cōſiderandū ca-
στειλεν ἰούδας κατασκοπεῦσαι τὴν παρεμ-
ſtra. & renūciauerūt ei dicētes. cōgre
βολήν. καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ λέγοντες. ἐπι-
gate ſunt ad eos oēs gētes
συνῆκται πρὸς αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη
q̄ in circuitu nřo: exercit⁹ mult⁹ valde.
τὰ κύκλῳ ἡμῶν, δύναμις πολλὴ σφόδρα.
& arabes cōduxit in auxiliū illis.
καὶ ἄραβας μεμίσθωνται εἰς βοήθειαν αὐτοῖς
& caſtrametati trans torrentē
καὶ παρεμβάλλουσι πέραν τ̃ χειμάρρου
parati venire adte in bellū. & a-
ἕτοιμοι ἐλθεῖν ἐπὶ σὲ εἰς πόλεμον. καὶ ἐπο-
bijt iudas in occurſum illor. & di
ρεύθη ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῶν. καὶ εἶ-
xit timothe⁹ principib⁹ exercitus
πε τιμόθεος τοῖς ἄρχουσι τῆς δυνάμεως
eius. cū a ppīquāret iudas & caſtra
αὐτ̃ ἐν τῷ ἐγγίζειν ἰούδαν καὶ τὴν παρεμβο-
eius ad torrentē aque: ſi
λὴν αὐτ̃ ἐπὶ τὸν χείμαρρον τ̃ ὕδατος, ἐὰν
tráſierit ad nos prior: nō poterim⁹
διαβῇ πρὸς ἡμᾶς πρότερος, οὐ δυνησόμεθα
ſuſtinere eū. qm potens poterit
ὑποστῆναι αὐτόν. ὅτι δυνάμενος δυνήσεται
aduerſū nos. ſi aūt timuerit & poſuerit ca
πρὸς ἡμᾶς. ἐὰν δὲ δειλωθῇ καὶ παρεμβά-
ſtra vltra fluuiū: trāſibimus
λῃ πέραν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσομεν
ad eū & poterim⁹ cōtra illū. vt
πρὸς αὐτὸν καὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐτόν. ὡς
aūt appīquit iudas ad torrentē
δὲ ἤγγισεν ἰούδας ἐπὶ τὸν χείμαρρον τ̃
aque: ſtatuit ſcribas
ὕδατος, ἔστησε τοὺς γραμματεῖς τοῦ
ppli in torrēte: & pcepit
λαοῦ ἐπὶ τοῦ χειμάρρου, καὶ ἐνετείλατο
eis dicēs. nō dimittatis oēm hoīem
αὐτοῖς λέγων. μὴ ἀφῆτε πάντα ἄνθρωπον
caſtrametari: ſed veniāt oēs
παρεμβαλεῖν, ἀλλ' ἐρχέσθωσαν πάντες
ad bellū. & trāſiuit cōtra eos
εἰς τὸν πόλεμον. καὶ διεπέρασεν ἐπ' αὐτοὺς

E

F

Nu. 20 c.

caſtra timothei quia machabeus eſt: & refugerūt a facie eius: & percuſſerūt eos plaga magna: & ceciderunt ex eis ī die illa fere octo milia virorū. Et diuertit iudas in maſpha: et expugnauit & cepit eam: et occidit omnem maſculū eius: & ſumpſit ſpolia eius et ſuccendit eam igni. Inde perrexit & cepit caſbō: & mageth & boſor: et reliquas ciuitates galaaditidis. Poſt hec autem verba cōgregauit timotheus exercitum alium: & caſtra poſuit cōtra raphan trans torrentem. Et miſit iudas ſpeculari exercitum: et nunciauerunt ei dicētes: quia conuenerunt ad eum omnes gentes q̄ in circuitu noſtro ſunt: et exercit⁹ multus nimis. Et arabas cōduxerunt in auxilium ſibi et caſtra poſuerunt trās torrentem: parati ad te venire in prelium: & abiit iudas obuiam illis. Et ait timotheus principibus exercitus ſui. Cum appropinquauerit iudas et exercit⁹ ei⁹ ad torrentem aque: ſi tranſierit ad nos prior: non poterimus ſuſtinere eū: qa potens poterit aduerſum nos. Si vero timuerit trāſire & poſuerit caſtra extra flumen: traſfretemus ad eos: & poterimus aduerſus illum. Vt autem appropiquauit iudas ad torrentē aque: ſtatuit ſcribas populi ſecus torrentem: et mādauit eis dicens. Neminem hominum reliqueritis: ſed veniant omnes in prelium: & tranſfretauit ad illos prior: & omnis populus poſt eū: & contrite ſūt omnes gentes a facie eorum: et proiecerunt arma ſua: & fugerunt ad phanū quod erat in carnaim. Et occupauit ipſam ciuitatem: & phanum ſuccēdit igni cum omnibus que erant in ipſo. Et oppreſſa eſt carnaim: & non potuit ſuſtinere contra faciem iude. Et congregauit iudas vniuerſos iſraelitas qui erant in galaaditide a minimo vſq̧ ad maximū: & vxores eorum: & natos et exercitū magnum valde: vt venirent in terram iude. Et venerunt vſq̧ ad ephrō: & hec ciuitas magna in ingreſſu poſita munita valde. Et non erat declinare ab ea dextera vel ſiniſtra: ſed per medium iter erat: & incluſerunt ſe qui erant in ciuitate: & obſtruxerunt portas lapidibus: & miſit ad eos iudas verbis pacificis dicens. Tranſeamus per terram veſtram vt eamus in terram noſtram: & nemo vobis nocebit: tantum pedibus tranſibimus: & nolebant eis aperire. Et precepit iudas predicari in caſtris: vt applicarent vnuſquiſq̧ in quo erat loco: & applicuerunt ſe viri virtutis: & oppugnauit ciuitatem illam tota die & tota nocte: E tradita eſt ciuitas in manu ei⁹. Et peremerunt omnem maſculum in ore gladii: & eradicauit eam: & accepit ſpolia eius & tranſiuit per totam ciuitatem ſuper interfectos. Et tranſgreſſi ſunt iordanem in campo magno cōtra faciē bethſan. & erat

prior: & oīs ppls ei⁹ poſt eū.
πρότερος, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτ̃ ὄπισθεν αὐτ̃.
& cōtrite ſūt gētes a facie ei⁹ oēs
καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτ̃ πάν-
gētes: & pieceruͤt arma ſua &
τα τὰ ἔθνη, καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα αὐτῶν καὶ
fugerūt in lucū in carnaim. & ce
ἔφυγον εἰς τὸ τέμενος ἐν καρναΐν. καὶ προ-
perūt vrbē & lucū ſuc
κατελάβοντο τὴν πόλιν καὶ τὸ τέμενος ἐνε-
cēderūt in igne cū oīb⁹ q̄ in il-
πύρισαν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐν αὐ-
lo. & oppreſſa eſt carnaim: & nō potue
τῷ. καὶ ἐτροπώθη ἡ καρναΐν, καὶ οὐκ ἐδύ-
runt vltra ſuſtinere cōtra faciē iu-
ναντο ἔτι ὑποστῆναι κατὰ πρόσωπον ἰού-
de. & cōgregauit iudas oēm iſrael q̄
δα. καὶ συνήγαγεν ἰούδας πάντα ἰσραὴλ
in galaaditide a paruo vſq̧ ad ma
τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγά-
gnū & mulieres eor. & filios
λου καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα
eor. & ſarcinas caſtra ma
αὐτῶν καὶ τὴν ἀποσκευήν, παρεμβολὴν με-
gna valde: vt veniret i terrā iuda. &
γάλην σφόδρα, ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα. καὶ
venerūt vſq̧ad ephrō. & hec vrbs ma
ἦλθον ἕως ἐφρών. καὶ αὕτη ἡ πόλις με-
gna in introitu munita valde.
γάλη ἐπὶ τῆς εἰσόδου ὀχυρὰ σφόδρα.
nō erat declinare ab ea ad dextrā vel ſini
οὐκ ἦν ἐκκλῖναι ἀπ' αὐτῆς δεξιὰν ἢ ἀριστε-
ſtrā. ſed p mediū ei⁹ ire.
ράν. ἀλλ' ἢ διὰ μέσου αὐτῆς πορεύεσθαι.
& incluſerūt eos q̄ de ciuita
καὶ ἀπέκλεισαν αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς πόλεως.
te. & obſtruxerūt portas lapidib⁹ &
καὶ ἐνέφραξαν τὰς πύλας λίθοις. καὶ
miſit ad eos iudas ſermonib⁹ pa
ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἰούδας λόγοις εἰρη-
cificis dicēs. tranſibo p terrā tuā
νικοῖς λέγων. διελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου
vt abeam⁹ in terrā nřam. &
τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν γῆν ἡμῶν. καὶ
nullus malefaciet vobis: ſed pedibus
οὐδεὶς κακοποιήσει ὑμᾶς, πλὴν τοῖς ποσὶ
tranſibim⁹. & nō voluerūt apire
παρελευσόμεθα. καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἀνοῖξαι
ei: & iuſſit iudas pdicare in
αὐτῷ, καὶ ἐπέταξεν ἰούδας κηρύξαι ἐν τῇ
caſtris vt caſtra poneret vnuſquiſq̧ in
παρεμβολῇ τ̃ παρεμβαλεῖν ἕκαστον ἐν ᾧ
q̄ eſt loco. & caſtrametati ſūt viri
ἐστι τόπῳ. καὶ παρενέβαλον οἱ ἄνδρες τῆς
exercit⁹: & oppugnauerūt vrbē totā
δυνάμεως, καὶ ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ὅλην
die illa & tota nocte. &
τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα. καὶ
tradita eſt vrbs in manib⁹ ei⁹. &
παρεδόθη ἡ πόλις ἐν χερσὶν αὐτοῦ. καὶ
occidit oēm maſculū in ore gla-
ἀπώλεσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομ-
dii: & eradicauit eā. & accc-
φαίας, καὶ ἐξερρίζωσεν αὐτήν. καὶ ἔλα-
pit ſpolia ei⁹. & tranſiuit p
βε τὰ σκῦλα αὐτῆς. καὶ διῆλθε διὰ τῆς
ciuitatē ſup occiſos.
πόλεως ἐπάνω τῶν ἀπεκταμμένων.
tranſierūt iordanē in campū
διέβησαν τὸν ἰορδάνην εἰς τὸ πεδίον
magnū cōtra faciē bethſan. & erat
τὸ μέγα κατὰ πρόσωπον βαιθσάν. καὶ ἦν

iudas cõgregãs extremos et
Ἰούδας ἐπισυνάγων τοὺς ἐσχατίζοντας καὶ
adhortãs pplm per totã
παρακαλῶν τὸν λαὸν κατὰ πᾶσαν τὴν
viã: donec venit in terrã iuda. et aſcēde
ὁδόν, ἕως οὗ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰούδα. καὶ ἀνέβη
rũt in mõtē ſiõ in letitia et gau
σαν εἰς τὸ ὄρος σιὼν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χα
dio. et adduxerũt holocauſta: ꝙ nõ
ρᾷ. καὶ προσήγαγον ὁλοκαυτώματα, ὅτι οὐκ
cecidit de eis vllꝰ donec reuerſi
ἔπεσεν ἐξ αὐτῶν οὐθεὶς ἕως τοῦ ἐπιστρέ
ſunt in pace. et in diebꝰ qbꝰ erat
ψαι ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἦν
iudas et ionathas in galaad: et ſi
Ἰούδας καὶ Ἰωνάθαν ἐν τῇ γαλαάδ, καὶ σί
mõ frater eiꝰ in galilea cõtra
μων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατὰ
faciē ptolemaidis: audiuit ioſeph
πρόσωπον πτολεμαΐδος, ἤκουσεν Ἰωσὴφ ὁ
filiꝰ zacharie et azarias pncipes exer
τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίας ἄρχοντες τῆς δυ
citꝰ facinora et prelioꝝ
νάμεως τῶν ἀνδραγαθιῶν καὶ τοῦ πολέμου
q̃lia fecerãt: et dixerũt. faciamꝰ et
οἷα ἐποίησαν, καὶ εἶπαν. ποιήσωμεν καὶ
ipſi nobis nomē. et eamꝰ ad pu
αὐτοὶ ἑαυτοῖς ὄνομα. καὶ πορευθῶμεν πο
gnãdũ cõtra gētes q̃ i circuitu nõſo.
λεμῆσαι πρὸς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν.
et preceperũt hiis q̃ de exercitu
καὶ παρήγγειλαν τοῖς ἀπὸ τῆς δυνάμεως
q̃ eſt illis. et abierũt in iam
τῆς μετ' αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ ἰάμ
niã. et exiuit gorgias de ciuitate
νιαν. καὶ ἐξῆλθε γοργίας ἐκ τῆς πόλεως
et viri eiꝰ in occurſum eis
καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς
in bellũ. et fugatꝰ eſt ioſephꝰ et
εἰς πόλεμον. καὶ ἐτροπώθη ἰώσηφος καὶ
azarias et pſecutionē ſunt paſſi vſq; ad terminos
ἀζαρίας καὶ ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁρίων τῆς
iudee. et ceciderũt in die illo
Ἰουδαίας. καὶ ἔπεσον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
de pplo iſrael ad duomille viros
ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ εἰς δισχιλίους ἄνδρας
et facta eſt fuga magna in pplo iſra
καὶ ἐγενήθη τροπὴ μεγάλη ἐν τῷ λαῷ ἰσρα
el: q̃ nõ audierũt iudã et fra
ήλ, ὅτι οὐκ ἤκουσαν Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελ
tres ſuos putãtes fortiter ſe facere. ipſi ãt
φῶν αὐτοῦ οἰόμενοι ἀνδραγαθῆσαι. αὐτοὶ δὲ
nõ erãt de ſemine viroꝝ
οὐκ ἦσαν ἐκ τοῦ σπέρματος τῶν ἀνδρῶν
illoꝝ qbꝰ data eſt ſalus iſrael p manũ
ἐκείνων οἷς ἐδόθη σωτηρία ἰσραὴλ διὰ χειρὸς
eoꝝ. et vir iudas et fratres eiꝰ
αὐτῶν. καὶ ὁ ἀνὴρ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
glificati ſunt valde corã oĩ iſrl
ἐδοξάσθησαν σφόδρα ἐναντίον παντὸς ἰσλ
et gentiũ oĩũ vbi audiebat nomē
καὶ τῶν ἐθνῶν πάντων οὗ ἠκούετο τὸ ὄνομα
eoꝝ. et cõuenerũt ad eos fauſta
αὐτῶν. καὶ ἐπισυνήγοντο πρὸς αὐτοὺς εὐφη
dicētes. et exiit iudas et fra
μοῦντες. καὶ ἐξῆλθεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελ
tres eiꝰ: et oppugnabãt filios eſau
φοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τοὺς υἱοὺς ἠσαῦ
in terra q̃ ad meridiē. et pcuſſit
ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον. καὶ ἐπάταξε τὴν
chebrõ et filias eiꝰ. et de
χεβρὼν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. καὶ κα

iudas congregans extremos & exhortabatur populum per totam viam donec venirent in terram iuda: & aſcenderunt in montem ſion cum leticia & gaudio: et obtulerunt holocauſta: ꝙ nemo ex eis cecidiſſet donec reuerterentur in pace. Et in diebus quibus erat Iudas & Ionathas in terra galaad: & ſimon frater eius in galilea contra faciem ptolemaidis: audiuit ioſephus zacharie filius: & azarias princeps virtutis res bene geſtas: & prelia que facta ſunt & dixit. Faciamus & ipſi nobis nomen & eamus pugnare aduerſus gentes que in circuitu noſtro ſunt: & precepit his qui erant in exercitu ſuo: & abierunt iamniam: & exiuit gorgias de ciuitate: & viri eius obuiam illis in pugnam. Et fugati ſunt ioſephus et azarias vſq; in fines iudee: & ceciderunt illa die de populo iſrael ad duo milia viri. Et facta eſt plaga magna in populo: quia nõ audierunt iudam & fratres eius: exiſtimantes fortiter ſe facturos. Ipſi autem non erant de ſemine virorum illorum: per quos ſalus facta eſt in iſrael. Et viri iuda magnificati ſunt valde in conſpectu omnis iſrael & gentium omnium: vbi audiebatur nomen eorũ: & conuenerunt ad eos fauſta acclamantes: & exiuit iudas & fratres eius & expugnabant filios eſau in terra que ad auſtrum eſt: & percuſſit chebron & filias eius: & muros eius & turres eius ſuccendit igni in circuitu: et mouit caſtra vt iret in terram alienigenarum: & perambulabat ſamariam. In die illa ceciderunt ſacerdotes in bello dum volunt fortiter facere: dum ſine conſilio exeũt in prelium. Et declinauit iudas in azotum in terram alienigenarum: et diruit aras eorum: & ſpolia deorum ſuorum ſuccendit igni: et cepit ſpolia ciuitatum: et reuerſus eſt in terram iuda.

Capitulum ſextum.

ET rex antiochus perambulauit ſuperiores regiones. Et audiuit eſſe ciuitatem elimaidem in perſide nobiliſſimam & copioſam in argento & auro: templumq; in ea locuples valde: & illic velamina aurea & lorice & ſcuta: que reliquit alexander philippi rex macedo qui regnauit primus in grecia. Et venit & querebat capere ciuitatem et depredari eam: et non potuit: quoniam innotuit ſermo his qui erant in ciuitate. Et inſurrexerunt in prelium & fugit inde: & abiit cum triſticia magna: & reuerſus eſt babyloniam. Et venit qui nunciaret ei in perſide: quia fugata ſũt caſtra que erãt in terra iuda et quia abiit lyſias cũ virtute forti in primis: et fugatus eſt a facie iudeorum: & inualuerunt armis & viribus et ſpoliis multis que ceperunt de caſtris que exciderunt: & quia diruerunt abominationem quam edificauerant ſuper altare quod erat in hierusalem:

ſtruxit munitionē eiꝰ. et tur
θεῖλε τὸ ὀχύρωμα αὐτῆς. καὶ τοὺς πύρ
res eiꝰ cõbuſſit i circuitu. et pfectꝰ ē
γους αὐτῆς ἐνέπρησε κυκλόθεν. καὶ ἀπῆρε
vt iret in terrã alienigenarũ. et
τοῦ πορευθῆναι εἰς γῆν ἀλλοφύλων. καὶ
perambulabat ſamariã. in die il
διεπορεύετο τὴν σαμάρειαν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐ
la ceciderũt ſacerdotes volētes
κείνῃ ἔπεσον ἱερεῖς πόλεων βουλόμενοι
illo fortiter facere dũ ipſe egre
αὐτοῦ ἀνδραγαθῆσαι ἐν τῷ αὐτοὺς ἐξελ
dieꝝ in bellũ ſine cõſilio. et declina
θεῖν εἰς πόλεμον ἀβουλεύτως. καὶ ἐξέκλι
uit iudas in azotũ terrã alienigenarũ.
νεν Ἰούδας εἰς ἄζωτον γῆν ἀλλοφύλων.
et deſtruxit aras eoꝝ: et
καὶ καθεῖλε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ
ſculptilia deoꝝ illoꝝ ſuccēdit
γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατέκαυσε
igne. et ſpoliauit ſpolia vrbi
πυρί. καὶ ἐσκύλευσε τὰ σκῦλα τῶν πόλε
um. et reuerſus eſt in terrã iuda.
ων. καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν Ἰούδα. C. 6.
Et rex antiochꝰ perambula
ΚΑὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος διεπορεύ
bat ſupiores regiones. et audiuit ꝙ
ετο τὰς ἐπάνω χώρας. καὶ ἤκουσεν ὅτι
eſt in elymis in pſide ciuitas glo
ἐστὶν ἐν ἐλυμαΐς ἐν τῇ περσίδι πόλις ἔνδο
ſa diuitiis argēto et auro:
ξος πλούτῳ ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ τὸ
tēplũ qd in ea opulētũ valde: et illic
ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ πλούσιον σφόδρα, καὶ ἐκεῖ
velamina aurea et lorice et ar
καλύμματα χρυσᾶ καὶ θώρακες καὶ ὅ
ma q̃ reliquit illic alexãder filiꝰ phi
πλα ἃ κατέλιπεν ἐκεῖ ἀλέξανδρος ὁ φι
lippi rex macedo. q̃ regna
λίππου βασιλεὺς ὁ μακεδὼν ὃς ἐβασί
uit primꝰ in grecis. et venit et
λευσε πρῶτος ἐν τοῖς ἕλλησι. καὶ ἦλθε καὶ
q̃rebat capere ciuitatē et depre
ἐζήτει καταλαβέσθαι τὴν πόλιν καὶ προνο
dari eã: et nõ potuit. q̃ cogni
μεῦσαι αὐτήν, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη. ὅτι ἐγνώ
tꝰ eſt ſmo hiis q̃ de ciuitate. et inſurre
σθη ὁ λόγος τοῖς ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἀνέστη
xerũt cõtra eũ in bellũ: et fugit et pfectꝰ
σαν αὐτῷ εἰς πόλεμον, καὶ ἔφυγε καὶ ἀπῆ
eſt illic cũ triſtitia magna vt reuerte
ρεν ἐκεῖθεν μετὰ λύπης μεγάλης ἀποστρέ
ret in babylonē. et venit nũcians
ψαι εἰς βαβυλῶνα. καὶ ἦλθεν ἀπαγγέλλων
ꝗdã ei in pſide: ꝙ fugata
αὐτῷ εἰς τὴν περσίδα, ὅτι τετρόπων
erãt caſtra q̃ iuerãt in
ται αἱ παρεμβολαὶ αἱ πορευθεῖσαι εἰς
terrã iuda. et iuit lyſias cũ exercitu
γῆν Ἰούδα. καὶ ἐπορεύθη λυσίας δυνάμει
forti in pmis: et fugatꝰ eſt a
ἰσχυρᾷ ἐν πρώτοις, καὶ ἀνετράπη ἀπὸ
facie eoꝝ. et inualuerũt armis
προσώπου αὐτῶν. καὶ ἐπίσχυσαν ὅπλοις
et exercitu et ſpoliis multis q̃ cepe
καὶ δυνάμει καὶ σκύλοις πολλοῖς οἷς ἔλα
rũt a caſtris q̃ exciderũt.
βον ἀπὸ τῶν παρεμβολῶν ὧν ἐξέκοψαν.
et diruerũt abominationē q̃ edificauit
καὶ καθεῖλον τὸ βδέλυγμα ὃ ᾠκοδόμησεν
in altari quod in hieruſalē.
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν ἱερουσαλήμ.

G

A

B

et ſanctuariũ ſicut prius circūde
καὶ τὸ ἁγίασμα καθὼς τὸ πρότερον ἐκύκλω
derũt muris altis: et bethſu
σαν τείχεσιν ὑψηλοῖς, καὶ τὴν βαιθσού
rã ciuitatē ſuã. et factũ eſt vt audiuit
ραν πόλιν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ
rex ſmones iſtos: expauit
βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ἐθαμβήθη
et cõmotꝰ valde. et cecidit in
καὶ ἐσαλεύθη σφόδρα. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν
lectũ: et incidit in infirmitatē pre
κοίτην, καὶ ἐνέπεσεν εἰς ἀρρωστίαν, ἀπὸ τῆς
triſtitia: q̃ nõ eſt factũ ei ſicut cogita
λύπης, ὅτι οὐκ ἐγένετο αὐτῷ καθὼς ἐνεθυ
uerat. et fuit illic dies plures. q̃ re
μεῖτο. καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας πλείους. ὅτι ἀνε
nouata eſt in eo triſtitia magna. et arbi
καινίσθη ἐπ' αὐτὸν λύπη μεγάλη. καὶ ἐλο
tratꝰ eſt ꝙ morit. et vocauit om
γίσατο ὅτι ἀποθνήσκει. καὶ ἐκάλεσε πάν
nes amicos ſuos: et dixit ad eos
τας τοὺς φίλους αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐ
os. receſſit ſomnꝰ ab ocu
τούς. ἀφίσταται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλ
lis meis: et corrui corde pre
μῶν μου, καὶ ἐμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ
ſollicitudine. et dixi corde vſq; quã
τῆς μερίμνης. καὶ εἶπα τῇ καρδίᾳ ἕως τί
tribulationē veni et fluctũ magnũ
νος θλίψεως ἦλθον καὶ κλύδωνος μεγάλου
in q̃ nũc ſum. q̃ pbꝰ et dilectꝰ
ἐν ᾧ νῦν εἰμί. ὅτι χρηστὸς καὶ ἀγαπώμενος
fui in pĩo meo. nũc ãt recordor
ἤμην ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου. νῦν δὲ μιμνήσκο
maloꝝ q̃ feci in hieruſa
μαι τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν ἱερουσαλήμ
lē. et accepi oĩa vaſa au
ἐμ. καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυ
rea et argētea q̃ in ea. et mi
σᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ τὰ ἐν αὐτῇ. καὶ ἐξα
ſi auferre habitãtes iuda
πέστειλα ἐξᾶραι τοὺς κατοικοῦντας Ἰούδα
ſine cauſa. cognoui ꝙ cauſa hꝰ inuenerũt
διακενῆς. ἔγνων ὅτι χάριν τούτου εὗρον
me mala hec. et ecce pereo tri
με τὰ κακὰ ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι λύ
ſtitia magna in terra aliena. et vocauit
πῃ μεγάλῃ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. καὶ ἐκάλεσε
philippũ vnũ amicoꝝ ſuoꝝ: et cõſti
φίλιππον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ κα
tuit eũ ſup oẽ regnũ
τέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας
ſuũ. et dedit ei diadema: et
αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα, καὶ
veſtē ſuã et annulũ vt addu
τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ τὸν δακτύλιον τοῦ ἀγα
ceret antiochũ filiũ ſuũ: et nutri
γεῖν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκθρέ
ret eũ vt regnaret. et mortuꝰ eſt
ψαι αὐτὸν τοῦ βασιλεύειν. καὶ ἀπέθανεν
illic antiochꝰ rex anno nono
ἐκεῖ ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἔτους ἐνάτου
et q̃drageſimo et cēteſimo. et cognouit
καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ ἐπέγνω
lyſias ꝙ mortuꝰ eſt rex: et cõſti
λυσίας ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ κατέ
tuit vt regnaret antiochꝰ filiꝰ ei
στησε βασιλεύειν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ
pro eo: quē nutriuit iuniorē. et vocauit
ἀντ' αὐτοῦ, ὃν ἐξέθρεψε νεώτερον. καὶ ἐκάλεσε
nomē eiꝰ eupator. et q̃ de ar
τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐπάτωρ. καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄ

C

D

& ſanctificationem ſicut prius circumdederunt muris excelſis: ſed & bethſuram ciuitatem ſuam. Et factum eſt vt audiuit rex ſermões iſtos: expauit & cõmotus eſt valde: & decidit in lectum et incidit in languorem pre triſticia: quia non eſt factum ſicut cogitabat. Et erat illic per dies multos: quia renouata eſt in eo triſticia magna: & arbitratus eſt ſe mori. Et vocauit omnes amicos ſuos et dixit illis. Receſſit ſomnus ab oculis meis: & cõcidi & corrui corde pre ſollicitudine. Et dixi in corde meo. In quantã tribulacionem deueni: & in quos fluctus triſticie in qua nunc ſum qui iocundus erã: & dilectus in poteſtate mea. Nunc vero reminiſcor malorum que feci in hieruſalem: vnde et abſtuli omnia ſpolia aurea & argentea que erãt in ea: & miſi auferre habitantes iudeam ſine cauſa. Cognoui ergo quia propterea inuenerũt me mala iſta: et ecce pereo triſticia magna in terra aliena. Et vocauit philippũ vnum de amicis ſuis: & prepoſuit eum ſuper vniuerſum regnum ſuum. Et dedit ei diadema: & ſtolam ſuam et annulum: vt adduceret antiochum filiũ ſuũ & nutriret eum et regnaret. Et mortuus eſt illic antiochus rex anno centeſimo quadrageſimo nono. Et cognouit lyſias quoniam mortuus eſt rex: & conſtituit regnare antiochum filium eius quem nutriuit adoleſcentem: & vocauit nomen eius eupatorem. Et hi qui erãt in arce concluſerãt iſrael in circuitu ſanctorum: & querebant eis mala ſemper ad firmamentum gentium: & cogitauit iudas diſperdere eos: & conuocauit vniuerſum populum vt obſiderent eos. Et conuenerunt ſimul: & obſederunt eos anno cẽteſimoquinquageſimo: & fecerunt baliſtas & machinas. Et exierunt quidam ex eis qui obſidebantur: et adiunxerũt ſe illis aliqui impii ex iſrael et abierunt ad regem et dixerũt. Quouſq; non facis iudicium & vindicas fratres noſtros. Nos decreuimus ſeruire patri tuo: & ambulare in preceptis eius & obſequi edictis eius & filii populi noſtri propter hec alienabant ſe a nobis. Et quicunq; inueniebantur ex nobis interficiebantur et hereditates noſtre diripiebantur. Et non ad nos tantum extenderunt manum ſed in omnes fines noſtros. Et ecce applicuerũt hodie ad arcem in hieruſalem occupare eam: & munitionem in bethſurã munierũt. Et niſi preueneris eos velocius: maiora ꝙ̃ hec facient: & non poteris obtinere eos. Et iratus eſt rex vt hec audiuit: et conuocauit omnes amicos ſuos & principes exercitus ſui et eos qui ſuper equites erant. Sed et de regnis aliis & de inſulis maritimis venerunt ad eum exercitus conducticii: & erat numerus exercitus eius centum milia peditũ: & viginti milia equitum: & elephanti triginta duo docti ad prelium. Et venerunt

ce erãt cõcludētes iſrael i cir
κρας ἦσαν συγκλείοντες τὸν ἰσραὴλ κύ
cuitu ſanctoꝝ et q̃rētes mala ſē
κλῳ τῶν ἁγίων καὶ ζητοῦντες τὰ κακὰ δι'
per et firmamētũ gētibꝰ. et cogita
ὅλου καὶ στήριγμα τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἐλογίσα
uit iudas diſpdere eos. et cõgrega
το Ἰούδας ἐξᾶραι αὐτούς. καὶ ἐξεκκλησία
uit vniuerſũ pplm vt obſiderēt in
σε πάντα τὸν λαὸν τοῦ περικαθίσαι ἐπ'
eos. et cõgregati ſunt ſimul. et obſede
αὐτούς. καὶ συνήχθησαν ἅμα. καὶ περιεκά
rũt in eos anno q̃nquageſimo et cen
θισαν ἐπ' αὐτοὺς ἔτους πεντηκοστοῦ καὶ ἑκα
teſimo. et fecerũt cõtra eos baliſtas
τοστοῦ. καὶ ἐποίησεν ἐπ' αὐτοὺς βελοστάσεις
et machinas. et exierũt de eis
καὶ μηχανάς. καὶ ἐξῆλθον ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ
loco obſeſſo: et adheſerũt eis q̃dã
συγκλεισμοῦ, καὶ ἐκολλήθησαν αὐτοῖς τινὲς
ex impiis de iſrl. et abierũt ad
τῶν ἀσεβῶν ἐξ ἰηλ. καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς
regē et dixerũt. vſq; q̃ nõ fa
τὸν βασιλέα καὶ εἶπαν. ἕως πότε οὐ ποιή
cies iudiciũ: et vleiſceris fratres nſos.
σῃ κρίσιν, καὶ ἐκδικήσεις τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν.
nos decreuimꝰ ſuire patri tuo
ἡμεῖς εὐδοκοῦμεν δουλεύειν τῷ πατρί σου
et ambulare in hiis q̃ ab eo dicebant et
καὶ πορεύεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις καὶ
obedire pceptis eiꝰ: q̃ppter
κατακολουθεῖν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ. ὅτι
q̃ ſunt ppli hꝰ cauſa hꝰ alienabant
οἱ τοῦ λαοῦ τούτου χάριν τούτου ἠλλοτρι
bant a nobis. vez q̃ inueniebant ex no
οῦντο ἀφ' ἡμῶν. πλὴν ὅσοι εὑρίσκοντο ἀφ' ἡ
bis occidebant: et poſſeſſiones nſe
μῶν ἐθανατοῦντο, καὶ αἱ κληρονομίαι ἡμῶν
diripiebant. et nõ cõtra nos ſolũ extēderũt
διηρπάζοντο. καὶ οὐκ ἐφ' ἡμᾶς μόνον ἐξέτειναν
manũ: ſed et cõtra oẽs terminos nõ
χεῖρα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια αὐ
ſtros. et ecce caſtrametati ſunt hodie
τῶν. καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι σήμερον
cõtra arcē hieruſalē vt ca
ἐπὶ τὴν ἄκραν ἱερουσαλὴμ τοῦ καταλα
piãt illã et ſanctũ: et beth
βέσθαι αὐτὴν καὶ τὸ ἁγίασμα, καὶ τὴν βαιθ
ſurã muniuerũt. et ſi nõ preuene
σουραν ὠχύρωσαν. καὶ ἐὰν μὴ προκαταλά
ris eos velociter: maiora hiis fa
βῃ αὐτοὺς διὰ ταχέως, μείζονα τούτων ποι
ciēt: et nõ poteris obtinere eos.
ήσουσι, καὶ οὐ δυνήσῃ τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν.
et iratꝰ eſt rex: q̃ audiuit. et cõ
καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεύς, ὅτε ἤκουσε. καὶ συ
gregauit oẽs amicos ſuos pncipes
νήγαγε πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ ἄρχοντας
exercitꝰ ſui. et eos q̃ ſup equites. et
δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἡνιῶν. καὶ
a regibꝰ aliis et ab inſulis ma
ἀπὸ βασιλειῶν ἑτέρων καὶ ἀπὸ νήσων θα
ris venerũt ad eũ exercitꝰ cõdu
λασσῶν ἦλθον πρὸς αὐτὸν δυνάμεις μισθω
cticii. et erat numerꝰ exercitꝰ eiꝰ
τοί. καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνάμεων αὐτοῦ
centũ milia peditũ: et viginti mi
ἑκατὸν χιλιάδες τῶν πεζῶν, καὶ εἴκοσι χι
lia equitũ. et elephãtes duo et
λιάδες ἱππέων. καὶ ἐλέφαντες δύο καὶ
triginta docti ad bellũ. et venerũt
τριάκοντα εἰδότες πόλεμον. καὶ ἦλθοσαν

per idumeã: ⁊ applicuerunt
διὰ τῆς ἰδουμαίας, καὶ παρενεβάλοσαν
ad bethſurã. ⁊ pugnauerunt ad di=
ἐπὶ βαιθσουραν. καὶ ἐπολέμησαν ἐπὶ ἡμέ
es multos: ⁊ fecerunt machinas: ⁊
ρας πολλάς, καὶ ἐποίησαν μηχανάς, καὶ
exierunt ⁊ cõbuſſerunt eas in igne: ⁊
ἐξῆλθον καὶ ἐνεπύρισαν αὐταῖς ἐν πυρί, καὶ
pugnauerunt fortiter. ⁊ receſſit iu=
ἐπολέμησαν ἀνδρωδῶς. καὶ ἀπῆρεν ἰού=
das ab arce: ⁊ mouit caſtra in
δας ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ παρενέβαλεν εἰς
bethzacharia cõtra caſtra
βαιθζαχαρία ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς
regis. ⁊ ſurrexit rex
τοῦ βασιλέως. καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ
mane: ⁊ cõcitauit exercitũ in impe
πρωΐ, καὶ ἀπῆρε τὴν παρεμβολὴν ἐν ὁρμή
tu eius cõtra viã bethzacharia.
ματι αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν βαιθζαχαρία.
⁊ diuiſi ſunt exercitꝰ in pre
καὶ διεσκεδάσθησαν αἱ δυνάμεις τὸν πό=
liũ: ⁊ cecinerũt tubis. ⁊
λεμον, καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι. καὶ
elephãtis oſtẽderũt ſanguinẽ vue ⁊
τοῖς ἐλέφασιν ἔδειξαν αἷμα σαφυλῆς καὶ
morox vt acuerent eos in preliũ.
μόρων τοῦ παραστῆσαι αὐτοὺς εἰς πόλεμον.
⁊ diuiſerũt beſtias in phalanges. ⁊
καὶ διεῖλον τὰ θηρία εἰς τὰς φάλαγγας. καὶ
ſtatuerũt cuilibet elephãti mille vi
παρέστησαν ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄν
ros loricatos in loricis cõcatenatis: ⁊
δρας τεθωρακισμένους ἐν ἁλυσιδωτοῖς, καὶ
galee eree in capi
περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τῶν κε=
tibus eox: ⁊ q̃ngẽti equites or=
φαλῶν αὐτῶν, καὶ πεντακοσία ἵππος δια
dinati: cuilibet beſtie electi. hi
τεταγμένη, ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλελεγμένη. οὗτοι
ante tp̃s vbi erat beſtia erãt: ⁊ q̃cũq;
πρὸ καιροῦ οὗ ἐὰν ἦ τὸ θηρίον ἦσαν, καὶ οὗ ἐὰν
ibat: ibãt ſimul: nõ diſcedebãt
ἐπορεύετο, ἐπορεύοντο ἅμα, οὐκ ἀφίσταντο
ab eo. ⁊ turres lignee ſup ĩpos
ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ πύργοι ξύλινοι ἐπ᾽ αὐτοὺς
munite ptegẽtes, in qualibet beſtia acci
ὀχυροὶ σκεπαζόμενοι ἐφ᾽ ἑκάστου θηρίου ἐζω
cte ſup ea machinis: ⁊ ſup q̃libet
σμένοι ἐπ᾽ αὐτοῦ μηχαναῖς, καὶ ἐφ᾽ ἑκάστου
viri duo ⁊ triginta pugnan=
ἄνδρες δύο καὶ τριάκοντα οἱ πολεμοῦν=
tes in eis: ⁊ indꝰ eiꝰ. ⁊
τες ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ ὁ ἰνδὸς αὐτοῦ. καὶ τὴν
reſiduũ hinc ⁊ inde cõſtituerũt in
ἐπίλοιπον ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἔστησαν ἐπὶ τὰ
duas ptes caſtrox cõcutiẽtes
δύο μέρη τῆς παρεμβολῆς κατασείοντες
⁊ obturati in vallibꝰ. vt
καὶ καταφρασσόμενοι ἐν ταῖς φάραγξιν. ὡς
ãt fulſit ſol in aureos cly=
δὲ ἔστιλβεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσᾶς ἀσπί
peos reſplẽduerũt mõtes ab eis: ⁊ reſplẽ
δας ἔστιλβεν τὰ ὄρη ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ κα=
duerũt vt lãpades ignis. ⁊ extẽſa
τηύγαζεν ὡς λαμπάδες πυρός. καὶ ἐξετά=
fuit ps quedã caſtrox regis
θη μέρος τι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέ
ad altos mõtes: ⁊ aliq̃ ad
ως ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καί τινες ἐπὶ τὰ
humilia. ⁊ ibãt caute ⁊ ordina
ταπεινά. καὶ ἤρχοντο ἀσφαλῶς καὶ τεταγ

per idumeam et applicuerũt ad bethſu
ram et pugnauerunt dies multos: & fe=
cerunt machinas: & exierunt & ſuccẽde
runt eas igni: & pugnauerunt viriliter.
Et receſſit iudas ab arce et mouit caſtra
ad bethzacharan contra caſtra regis: &
ſurrexit rex ante lucẽ: & cõcitauit exer
citus in impetum contra viam bethza=
charam. Et comparauerunt ſe exerci=
tus in prelium: & tubis cecinerunt. Et
elephantis oſtenderunt ſanguinez vue
et mori ad acuendos eos in prelium. Et
diuiſerunt beſtias per legiones: et aſtite
runt ſingulis elephantis mille viri in lo=
ricis concatenatis: & galee eree in capi=
tibus eorum: & quingenti equites ordi
nati vnicuiq; beſtie electi erant. Hi ante
tempus vbicunq; erat beſtia ibi erãt: &
quocunq; ibat: ibant & non diſcede=
bant ab ea. Sed & turres lignee ſup eos
firme protegentes: ſuper ſingulas be=
ſtias & ſuper eas machine. Et ſuper ſin
gulas viri virtutis trigintaduo qui pu=
gnabant deſuper: & intus magiſter be=
ſtie. Et reſiduum equitatũ hinc: & in=
de ſtatuit in duas partes: tubis exercitũ
cõmouere et perurgere conſtipatos in
legionibus eius. Et vt refulſit ſol in cli
peos aureos & ereos: reſplenduerunt
montes ab eis: & reſplenduerunt ſicut
lãpades ignis. Et diſtincta eſt pars exer
citus regis per montes excelſos: & alia
per loca humilia: & ibant caute et ordi=
nate. Et cõmouebantur omnes inha=
bitantes terram a voce multitudinis eo
rum: & inceſſu turbe & colliſione armo
rum: erat enim exercitus magnus val=
de et fortis. Et appropiauit iudas &
exercitus eius in prelium: & ceciderũt
de exercitu regis ſexcenti viri. Et vidit
eleazar filius ſaura vnam de beſtiis lori
catam loricis regis: & erat eminens ſu=
per ceteras beſtias. Et viſum eſt ei ꝙ
in ea eſſet rex & dedit ſe: vt liberaret po
pulum ſuum & acquireret ſibi nomen
eternum. Et cucurrit ad eam audacter
in medio legionis interficiens a dextris
et ſiniſtris. Et cadebant ab eo huc | atq;
illuc: & iuit ſub pedes elephantis & ſup
poſuit ſe ei: & occidit eum & cecidit in
terram ſuper ipſum: & mortuus eſt illic.
Et videntes virtutem regis & impetuz
exercitus eius: diuerterunt ſe ab eis.
Caſtra autem regis aſcenderunt con=
tra eos in hieruſalem: & applicuerunt
caſtra regis ad iudeam & montez ſion.
Et fecit pacem cum his qui erant in be
thſura: & exierunt de ciuitate: quia
non erant eis ibi alimenta concluſis:
quia ſabbata erant terre. Et compre=
hendit rex bethſuram: & conſtituit ibi
cuſtodiam ſeruare eam: & conuertit ca
ſtra ad locum ſanctificationis dies mul=
tos. Et ſtatuit illic baliſtas & machi=
nas: & ignis iacula & tormenta ad la=
pides iactãdos & ſpicula & ſcorpios ad
mittendas ſagittas & fundibula. Fece=
runt autem & ipſi machinas

te. ⁊ cõmouebant oẽs audiẽ=
μένως. καὶ ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ἀκούον
tes vocẽ multitudinis eox ⁊ inceſſum
τες φωνῆς πλήθους αὐτῶν καὶ ὁδοιπορίας
multitudinis ⁊ colliſionẽ armox.
τοῦ πλήθους καὶ συγκρουσμοῦ τῶν ὅπλων.
erat eñ exercitꝰ magnꝰ valde ⁊
ἦν γὰρ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα καὶ
fortis ⁊ appropinquauit iudas ⁊ caſtra
ἰσχυρά. καὶ ἤγγισεν ἰούδας καὶ ἡ παρεμβο
illiꝰ in pliũ. ⁊ ceciderũt ab
λὴ αὐτοῦ εἰς παράταξιν. καὶ ἔπεσον ἀπὸ
exercitu regis ſexcẽti
τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἑξακόσιοι
viri. ⁊ vidit eleazarꝰ filiꝰ auarã vnã
ἄνδρες. καὶ εἶδεν ἐλεάζαρος αὐαρὰν ἓν τῶν
de beſtijs loricatã loricis regalibꝰ:
θηρίων τεθωρακισμένον θώραξι βασιλικοῖς.
⁊ erat ſupeminẽs oẽs beſtias. ⁊ viſũ
καὶ ἦν ὑπεράγον πάντα τὰ θηρία. καὶ ὤφ=
eſt ꝙ in illa eſt rex: ⁊ de
θη ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστιν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔδω
dit ſe vt liberaret pplm ſuũ ⁊
κεν ἑαυτὸν τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ E
acq̃reret ſibi nomẽ eternũ. ⁊ ir=
περιποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. καὶ ἐπέ
ruit in eã audacter in mediũ pha=
δραμεν αὐτῷ θράσει εἰς μέσον τῆς φά=
lãgis: ⁊ interficiebat a dextra ⁊ ſiniſtra ⁊
λαγγος, καὶ ἐθανάτου δεξιὰ καὶ εὐώνυμα καὶ
ſciſſi ſunt ab eo hinc ⁊ hinc: ⁊ ſubijt
ἐσχίζοντο ἀπ᾽ αὐτοῦ ἔνθα καὶ ἔνθα, καὶ εἰσέδυ
ſub elephãtẽ: ⁊ ſuppoſuit ſe ei: ⁊
ὑπὸ τὸν ἐλέφαντα, καὶ ὑπέθηκεν αὐτῷ, καὶ
occidit eũ: ⁊ cecidit in terrã
ἀνεῖλεν αὐτόν. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν
ſup ipm: ⁊ mortuꝰ eſt illic. ⁊ viderũt
ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ εἶδον
fortitudinẽ regni ⁊ impetũ
τὴν ἰσχὺν τῆς βασιλείας καὶ τὸ ὅρμημα τῶν
exercituũ: ⁊ declinauerũt ab eis. q̃ ãt
δυνάμεων, καὶ ἐξέκλιναν ἀπ᾽ αὐτῶν. οἱ δὲ
de caſtris regis aſcẽ
ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἀνέ=
derũt in occurſum eox in hieruſa=
βαινον εἰς συνάντησιν αὐτῶν εἰς ἱερουσα
lẽ. ⁊ caſtrametatꝰ eſt rex cõtra
λήμ. καὶ παρενέβαλεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν
iudeã ⁊ in mõtẽ ſiõ: ⁊ fe= F
ἰουδαίαν καὶ εἰς τὸ ὄρος σιών, καὶ ἐποίη=
cit pacẽ cũ his q̃ de bethſura. ⁊
σεν εἰρήνην μετὰ τῶν ἐκ βαιθσούρων. καὶ
exierũt de ciuitate: q̃ñ nõ erãt eis
ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐτοῖς
illic alimẽta q̃a cõcluſi erãt in ea:
ἐκεῖ διατροφὴ τοῦ συγκεκλεῖσθαι ἐν αὐτῇ,
q̃ ſabbatũ erat in terra. ⁊ cepit
ὅτι σάββατον ἦν τῇ γῇ. καὶ κατελάβετο
rex bethſurã: ⁊ cõſti=
ὁ βασιλεὺς τὴν βαιθσουραν, καὶ ἐπέτα
tuit ibi cuſtodiã adſeruãdũ eã. ⁊ poſuit
ξεν ἐκεῖ φρουρὰν τηρεῖν αὐτήν. καὶ παρε
caſtra cõtra ſanctuariũ diebꝰ multis.
νέβαλεν ἐπὶ τὸ ἁγίασμα ἡμέρας πολλάς.
⁊ ſtatuit illic baliſtas ⁊ machi
καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βελοστάσεις καὶ μηχα=
nas ⁊ iacula ignis ⁊ tormẽta ad iaciẽdos lapides: ⁊
νὰς καὶ πυρόβολα καὶ λιθόβολα, καὶ σκορ
ſcorpiões ad iaciẽda iacula ⁊ fun
πίδια εἰς τὸ βάλλεσθαι βέλη καὶ σφεν
das. ⁊ fecerunt ⁊ ipi machinas
δόνας. καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχανὰς

cõtra machinas illox: ⁊ pugnauerũt
πρὸς τὰς μηχανὰς αὐτῶν, καὶ ἐπολέμησαν
dies multos. cibi ãt nõ erãt in
ἡμέρας πολλάς, βρώματα δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς
vaſis: q̃a ſeptimꝰ annꝰ erat. ⁊ q̃
ἀγγείοις, διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος εἶναι. καὶ οἱ
liberati fuerãt in iudea de
ἀνασωζόμενοι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπὸ τῶν
gẽtibꝰ comederãt reliq̃as repo
ἐθνῶν κατέφαγον τὸ ὑπόλειμμα τῆς παρα
G ſitionis: ⁊ relicti fuerunt in ſanctis
θέσεως. καὶ ὑπελείφθησαν ἐν τοῖς ἁγίοις
viri pauci: q̃ñ obtinuerat eos fa
ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐτῶν ὁ λι
mes. ⁊ diſperſi ſunt vnuſq̃ſq; in lo=
μός. καὶ ἐσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸν τό=
cũ ſuũ. ⁊ audiuit lyſias ꝙ philippꝰ
πον αὐτοῦ. καὶ ἤκουσε λυσίας ὅτι φίλιππος
quẽ cõſtituit rex antiochꝰ adhuc vi
ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος ἔτι ζῶν
uẽte illo nutrire antiochũ filiũ ſuũ
τος αὐτοῦ ἐκθρέψαι ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ
vt regnaret ille: reuerſus eſt a
εἰς τὸ βασιλεῦσαι αὐτόν, ἀπέστρεψεν ἀπὸ
pſide ⁊ media: ⁊ exercitꝰ
τῆς περσίδος καὶ μηδίας, καὶ αἱ δυνάμεις
q̃ iuerãt regis cũ illo: ⁊
αἱ πορευθεῖσαι τοῦ βασιλέως μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ
ꝙ q̃rit aſſumere eã nego
ὅτι ζητεῖ παραλαβεῖν μετὰ τῶν πραγμά
cijs. ⁊ feſtinauerunt ⁊ ſtimulabãt ex
των. καὶ κατέσπευδον καὶ ἐπενεύσαντο ἐκ τῆς
arce: vt irẽt ⁊ dicerẽt ad re
ἄκρας, τοῦ ἀπελθεῖν καὶ εἰπεῖν πρὸς τὸν βα
gẽ ⁊ duces exercitꝰ ⁊
σιλέα καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως καὶ
viros. deficimꝰ in dies: ⁊
τοὺς ἄνδρας. ἐκλείπομεν καθ᾽ ἡμέραν, καὶ ἡ
cibꝰ nobis paucꝰ: ⁊ locꝰ ſup quẽ caſtra
τροφὴ ἡμῖν ὀλίγη, καὶ ὁ τόπος οὗ παρεμ
poſitimꝰ eſt munitꝰ: ⁊ incũbunt nobis
A βαλλόμεθα ἐστιν ὀχυρός, καὶ ἐπίκειται ἡμῖν
negocia regni. nunc igit̃ demꝰ dextras
τὰ τῆς βασιλείας. νῦν οὖν δῶμεν δεξιὰς
hoibꝰ his: ⁊ faciamꝰ cũ
τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, καὶ ποιήσωμεν με
illis pacẽ ⁊ cũ oĩ gẽte
τ᾽ αὐτῶν εἰρήνην καὶ μετὰ παντὸς ἔθνους
eox: ⁊ cõſtituamꝰ illis vt ambulẽt
αὐτῶν, καὶ στήσωμεν αὐτοῖς τοῦ πορεύεσθαι
in legitimis ſuis: vt priꝰ. pp̃ter
τοῖς νομίμοις αὐτῶν, ὡς τὸ πρότερον. χάριν
eĩ legitima ſua que expulſimꝰ:
γὰρ τῶν νομίμων αὐτῶν ὧν διεσκεδάσαμεν,
irati ſunt ⁊ fecerunt hec oĩa. ⁊
ὠργίσθησαν καὶ ἐποίησαν ταῦτα πάντα. καὶ
placuit ſmo in cõſpectu regis ⁊
ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ
principũ: ⁊ miſit ad eos
B τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς εἰ
pacẽ facere. ⁊ ſuſceperunt. ⁊ iurauit eis
ρηνεῦσαι. καὶ ἐπεδέξαντο. καὶ ὤμοσεν αὐ=
rex ⁊ principes. poſt hec
τοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες. ἐπὶ τούτοις
exierunt de munitione. ⁊ rex
ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὀχυρώματος. καὶ ὁ βασιλεὺς
intrauit in mõtẽ ſiõ: ⁊ vidit munitio
εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὄρος σιών, καὶ εἶδε τὸ ὀχύρω
nẽ loci: ⁊ rupit iuramẽtum q̃d
μα τοῦ τόπου, καὶ ἠθέτησε τὸν ὁρκισμόν. ὃν
iurauit: ⁊ p̃cepit ⁊ deſtruxit mu=
ὤμοσε, καὶ ἐνετείλατο καὶ καθεῖλε τὸ τεῖ=

aduerſus machinas eorum: & pugnaue
runt dies multos. Eſce autem non erãt
in ciuitate: eo ꝙ ſeptimus annus eſſet.
et qui remanſerant in iudea de gentibꝰ
conſumpſerant reliquias eorum q̃ re=
poſite fuerant. Et remanſerunt in ſan=
ctis viris pauci: quoniam obtinuerat
eos fames: & diſperſi ſunt vnuſquiſq; in
locum ſuum. Et audiuit lyſias ꝙ phi=
lippus quem cõſtituerat rex antiochus
cũ adhuc viueret vt nutriret antiochuz
filium ſuum & regnaret: reuerſus eſt a
perſide & media et exercitus qui abie=
rat cum ipſo: & quia querebat ſuſcipe=
re regni negocia. Et feſtinauit ire & di=
cere ad regem et ducem exercitus. De=
ficimus cotidie & eſca nobis modica
eſt: & locus quem obſidemus eſt muni=
tus: & incumbit nobis ordinare de re=
gno. Nũc itaq; demus dextras homini
bus iſtis: & faciamus cum illis pacez &
cum omni gente eoruz: & conſtituamꝰ
illis vt ambulent in legitimis ſuis ſicut
prius. Propter legitima enim ipſorum
que deſpeximus irati ſunt: & fecerunt
omnia hec. Et placuit ſermo in conſpe
ctu regis & principũ: & miſit ad eos pã
cem facere & ceperunt illam: & iurauit
illis rex & principes: & exierunt de mu
nitione. Et intrauit rex montem ſiõ &
vidit munitionem loci: & rupit citiꝰ iu=
ramentum quod iurauit: & mãdauit de
ſtruere murum in gyro. Et diſceſſit fe=
ſtinanter & reuerſus eſt antiochiam: &
inuenit philippum dominantem ciui=
tati: & pugnauit aduerſus eum & occu
pauit ciuitatem.

Capitulum ſeptimum.

Anno cẽteſimo quinquageſimo &
primo exiit demetrius ſeleuci filiꝰ
ab vrbe roma: & aſcendit cuz paucis vi
ris in ciuitatem maritimaz: & regnauit
illic. Et factuz eſt vt ingreſſus eſt domũ
regni patrum ſuorum comprehendit
exercitus antiochum & lyſiam: vt addu
cerent eos ad eum: & res ei innotuit &
ait. Nolite mihi oſtendere faciem eorũ.
Et occidit eos exercitus. Et ſedit deme
trius ſuper ſedem regni ſui: & venerunt
ad eum, viri iniqui & impii ex iſrael: & al
cimus dux eorum qui volebat fieri ſa=
cerdos. Et accuſauerunt populũ apud
regem dicentes. Perdidit iudas et fra=
tres eius amicos tuos & nos diſperdidit
de terra noſtra. Nunc ergo mitte virum
cui credis: vt eat & videat exterminiũ
omne quod fecit nobis in regionibus
regis: & puniat omnes amicos eiꝰ & ad
iutores eorum. Et elegit rex ex amicis
ſuis bacchidez qui dominabatur trans
flumen magnum in regno & fidelem
regi: & miſit eum vt videret extermi=
niuz quod fecit iudas. Sed & alcimuz
impium conſtituit in ſacerdotiuz: & mã
dauit ei facere vltionem in filios iſrael.
Et ſurrexerunt & venerunt cum exer=
citu magno in terram iuda: & miſerũt
nuncios: & locuti ſunt ad iudam &

rũ in circuitu. ⁊ abijt cũ feſtinatiõe ⁊
χος κυκλόθεν. καὶ ἀπῆρε κατὰ σπουδήν, καὶ
reuerſus eſt in antiochiã. ⁊ inuenit philip
ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. καὶ εὗρε φίλιπ
pũ dominãtẽ vrbi: ⁊ pugnauit
πον κυριεύοντα τῆς πόλεως, καὶ ἐπολέμησε
cõtra illũ. ⁊ occupauit ciuitatẽ vi.
πρὸς αὐτόν. καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν βίᾳ.
Anno vno ⁊ q̃nquageſimo cẽteſimo
Ἔτους ἑνὸς καὶ πεντηκοστοῦ ἑκατοστοῦ C.7.
exiuit demetriꝰ filiꝰ ſeleuci ex roma: ⁊
ἐξῆλθε δημήτριος ὁ τοῦ σελεύκου ἐκ ῥώμης, καὶ
aſcẽdit cũ viris paucis in ciuitatẽ ma=
ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν ὀλίγοις εἰς πόλιν πα
ritimam: ⁊ regnauit illic. ⁊
ραθαλασσίαν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. καὶ
factũ eſt poſtq̃ intrauit in domũ re=
ἐγένετο ὡς εἰσεπορεύετο εἰς οἶκον βασι=
gni patruz ſuox: cõprehẽderunt exercitꝰ
λείας πατέρων αὐτοῦ, συνέλαβον αἱ δυνάμεις
antiochũ ⁊ lyſiã vt adducerẽt eos
τὸν ἀντίοχον καὶ τὸν λυσίαν ἄγειν αὐτοὺς
ei. ⁊ cognita ẽ ei res. ⁊ di
αὐτῷ. καὶ ἐγνώσθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα. καὶ εἶ
xit: ne mihi oſtẽdatis facies eox.
πεν, μή μοι δείξητε τὰ πρόσωπα αὐτῶν.
⁊ occiderunt eos exercitꝰ. ⁊ ſe=
καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς αἱ δυνάμεις. καὶ ἐκά
dit demetriꝰ in ſede regni ſui.
θισε δημήτριος ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ.
⁊ venerũt ad eum oẽs viri iniqui
καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ἄνδρες ἄνομοι
⁊ impij de iſrael: ⁊ alcimꝰ dux erat
καὶ ἀσεβεῖς ἐξ ἰσραήλ, καὶ ἄλκιμος ἡγεῖτο
eox volẽs eſſe ſacerdos. ⁊ accuſaue=
αὐτῶν βουλόμενος ἱερατεύειν. καὶ κατηγόρη
runt pplm apud regẽ dicẽtes:
σαν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα λέγοντες,
pdidit iudas ⁊ fratres eiꝰ om=
ἀπώλεσεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πάν
nes amicos tuos: ⁊ nos diſperdiderũt
τας τοὺς φίλους σου, καὶ ἡμᾶς ἐσκόρπισαν
de terra nr̃a. nunc igit̃ mitte vi
ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν. νῦν οὖν ἀπόστειλον ἄν=
rũ cui credis: ⁊ vadẽs videat
δρα ᾧ πιστεύεις, καὶ πορευθεὶς ἰδέτω
deſtructionẽ oẽm quã fecit no
τὴν ἐξολόθρευσιν πᾶσαν ἣν ἐποίησεν ἡ=
bis ⁊ regioni regis: ⁊ puniat
μῖν καὶ χώρᾳ τοῦ βασιλέως, καὶ κολασά=
eos ⁊ oẽs adiuto=
τω αὐτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπιβοηθοῦν=
res eox. ⁊ elegit rex
τας αὐτοῖς. καὶ ἐπέλεξεν ὁ βασιλεὺς τὸν
bacchidẽ amicũ regis do
βακχίδην τὸν φίλον τοῦ βασιλέως κυ
minãtẽ trãs flumẽ ⁊
ριεύοντα ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ
magnũ in regno ⁊ fidelẽ re=
μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ πιστὸν τῷ βα
gi: ⁊ miſit eũ ⁊ alcimum
σιλεῖ, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν καὶ ἄλκιμον τὸν
impiuz: ⁊ ſtatuit illi ſacerdotiuz: ⁊
ἀσεβῆ, καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, καὶ
precepit ei vt faceret vltionẽ in
ἐνετείλατο αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν
filijs iſrael. ⁊ abierunt: ⁊ venerũt cũ
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἦλθον με
potẽtia multa in terrã iuda. ⁊
τὰ δυνάμεως πολλῆς εἰς γῆν ἰούδα. καὶ
miſit nuncios ad iudã ⁊
ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἰούδαν καὶ τοὺς

ad fratres eius verbis pacificis in dolo: non intenderunt ſermonibus eorum. Viderunt enim quia venerunt cũ exercitu magno: et conuenerunt ad alcimũ et bacchidẽ congregatio ſcribarum requirere que iuſta ſunt. Et primi aſſidei qui erant in filiis iſrael et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim. Homo ſacerdos de ſemine aaron venit: non decipiet nos. Et locutus eſt cum eis verba pacifica: et iurauit illis dicens. Non inferemus vobis malum neq̃ amicis vr̃is. Et crediderunt ei: & comprehendit ex eis ſexaginta viros: & occidit eos in vna die ſecundum verbum quod ſcriptum eſt. Carnes ſanctorum tuorũ & ſanguinem ipſorũ effuderunt in circuitu hierusalem: & non erat qui ſepeliret: et incubuit timor & tremor in omnem populũ quia dixerunt. Non eſt veritas & iudicium in eis. Tranſgreſſi ſunt enim conſtitutum: & iuſiurandum quod iurauerunt. Et mouit bacchides caſtra ab hieruſalem: & applicuit in bethzecha: & miſit & comprehendit multos ex eis qui a ſe refugerant: et quoſdam de populo mactauit & in puteum magnum proiecit. Et cõmiſit regionem alcimo: & reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipſi. Et abiit bacchides ad regem: et ſatis agebat alcimus pro principatu ſacerdotii ſui. Et conuenerunt ad eũ omnes qui perturbabant populũ ſuũ et obtinuerunt terram iuda: & fecerũt plagam magnã in iſrael. Et vidit iudas omnia mala que fecit alcimus: & qui cum eo erant filiis iſrael multo pluſq̃ gentes: & exiit in oẽs fines iudee in circuitu: & fecit vindictam in viros deſertores: & ceſſauerũt vltra exire in regionem. Vidit autem alcimus q̃ preualuit iudas & qui cum eo erant: & cognouit quia nõ poteſt ſuſtinere eos: & egreſſus eſt ad regem & acuſauit eos multis criminibus. Et miſit rex nicanorẽ vnũ ex principibus ſuis nobilioribus q̃ erat inimicitias exercens contra iſrael: & mandauit ei euertere populum. Et venit nicanor in hieruſalem cum exercitu magno: & miſit ad iudã & ad fratres eius verbis pacificis cum dolo dicens. Non ſit pugna inter me et vos. Veniã cum viris paucis vt videam facies veſtras cum pace. Et venit ad iudam et ſalutauerunt ſe inuicẽ pacifice: & hoſtes parati erant rapere iudam. Et innotuit ſermo iude quoniam cum dolo venerat ad eum & cõterritus eſt ab eo: & amplius noluit videre faciem eius. Et cognouit nicanor quoniam denudatum eſt conſilium eius: & exiuit obuiam iude in pugnam iuxta capharſalama. Et ceciderunt de nicanoris exercitu fere quinq̃ milia viri: & fugerunt in ciuitatẽ dauid. Et poſt hec verba aſcendit nicanor in montem ſion: & exierunt de ſacerdotibus populi ſalutare eum in pace et demonſtrare ei holocauſtomata que offerebantur pro rege. Et irridẽs ſpreuit

eos et polluit: & locutus eſt ſuperbe & iurauit cũ ira dicens. Niſi traditus fuerit iudas & exercitus ei⁹ in manꝰ meas: continuo cum regreſſus fuero in pace ſuccendam domum iſtã. Et exiit cum ira magna. Et intrauerunt ſacerdotes & ſteterũt ante faciem altaris templi: & flentes dixerunt. Tu domine elegiſti domum iſtam ad inuocandum nomen tuum in ea: vt eſſet domus orationis & obſecrationis populo tuo. Fac vindictam in homine iſto: & exercitu eius & cadãt in gladio. Memẽto blaſphemias eorum: et ne dederis eis vt permaneãt. Et exiit nicanor ab hieruſalẽ & caſtra applicuit ad bethoron: & occurrit illi exercitꝰ ſyrie. Et iudas applicuit in adarſa cum tribus milibꝰ viris. Et orauit iudas et dixit. Qui miſſi erant a rege ſennacherib: domine q̃a blaſphemauerũt te: exiit angelus & percuſſit ex eis centumoctogintaquinq̃milia: ſic contere exercitum iſtũ in conſpectu noſtro hodie: & ſciant ceteri quia male locutꝰ eſt ſuper ſancta tua: & iudica illum ſecundum maliciã illius. Et cõmiſerũt exercitus prelium tertiadecima die menſis adar: & contrita ſunt caſtra nicanoris: et cecidit ipſe primus in prelio. Vt autẽ vidit exercitus eius quia cecidiſſet nicanor: proiecerũt arma ſua et fugerũt: & perſecuti ſunt eos viã vnius diei ab adazer vſq̃quo veniatur in gazara: & tubis cecinerunt poſt eos cum ſignificationibus. Et exierunt de omnibus caſtellis iudee in circuitu: & ventilabãt eos cornibus & conuertebantur iterũ ad eos. Et ceciderunt omnes gladio: & non eſt relictus ex eis nec vnus. Et acceperunt ſpolia eorum in predam. Et caput Nicanoris amputauerunt: et dexteram eius quam extenderat ſuperbe: & attulerunt et ſuſpenderunt cõtra hieruſalem. Et letatus eſt populus valde & egerunt diem illã in leticia magna. Et conſtituit agi omnibus annis diem iſtã tertiadecima die menſis adar. Et ſiluit terra iuda dies paucos.

Capitulum octauum.

ET audiuit iudas nomen romanorum quia ſunt potentes viribus & acquieſcunt ad omnia que poſtulantur ab eis: et quicunq̃ acceſſerũt ad eos ſtatuerunt cum eis amicitias: & quia ſunt potentes viribus: et audierũt prelia eorum et virtutes bonas quas fecerũt in galatia: quia obtinuerunt eos et duxerunt ſub tributum: & q̃ñta fecerunt in regione hiſpanie: et q̃ in poteſtatem redegerunt metalla argenti et auri q̃ illic ſunt: et poſſederunt omnem locum cõſilio ſuo & patientia: locaq̃ que longe erant valde ab eis: & reges qui ſuperuenerant eis ab extremis terre contriuerunt: & percuſſerũt eos plaga magna. Ceteri autem dant eis tributum omnibus annis: & philippum perſen ceteorum regem & ceteros qui aduerſus eos arma tulerant contriuerunt in bello:

καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν, καὶ ἀντίοχον τὸν μέγαν βασιλέα τῆς ἀσίας τὸν πορευθέντα ἐπ᾽ αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν εἴκοσι ἐλέφαντας καὶ ἵππον καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν πολλὴν σφόδρα, καὶ συνετρίβη ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔλαβον αὐτὸν ζῶντα, καὶ ἔστησαν αὐτοῖς διδόναι αὐτόν τε καὶ τοὺς βασιλεύοντας μετ᾽ αὐτὸν φόρον μέγαν, καὶ διδόναι ὅμηρα καὶ διαστολὴν καὶ χώραν τὴν ἰνδικὴν καὶ μηδίαν καὶ λυδίαν, καὶ ἀπὸ τῶν καλλίστων χωρῶν αὐτῶν. καὶ λαβόντες αὐτὰς παρ᾽ αὐτοῦ ἔδωκαν αὐτὰς εὐμενεῖ τῷ βασιλεῖ. καὶ ὅτι οἱ ἐκ τῆς ἑλλάδος ἐβουλεύσαντο ἐλθεῖν καὶ ἐξᾶραι αὐτούς. καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος αὐτοῖς, καὶ ἀπέστειλαν ἐπ᾽ αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτούς, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί, καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτοὺς καὶ κατεκράτησαν τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ καθεῖλον τὰ ὀχυρώματα αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτοὺς, καὶ κατεδουλώσαντο αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ τὰς ἐπιλοίπους βασιλείας, καὶ τὰς νήσους ὅσοι ποτὲ ἀντέστησαν αὐτοῖς, κατέφθειραν καὶ ἐδούλωσαν. μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν καὶ τῶν ἐπαναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν φιλίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μακράν, καὶ ὅσοι ἤκουσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφοβοῦντο ἀπ᾽ αὐτῶν. ὅσοις δ᾽ ἂν βούλωνται βοηθεῖν καὶ βασιλεύειν, βασιλεύουσιν· οὓς δ᾽ ἂν βούλωνται, μεθιστῶσι· καὶ ὑψώθησαν σφόδρα. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπέθετο οὐδεὶς αὐτῶν διάδημα, καὶ οὐ περιεβάλοντο πορφύραν,

et obtinuerunt eos: et antiochū magnum regem aſie qui eis pugnam intulerat habens centūviginti elephantes et equitatum: et currus et exercitum magnum valde contritū ab eis: & quia ceperunt eū viuum & ſtatuerunt ei vt daret ipſe & qui regnarent poſt ipſum tributum magnum & daret obſides et conſtitutum: et regionem indorū & medos et lydos de optimis regionibus eorum: & acceptas eas ab eis dederunt eumeni regi et quia q̄ erant apud helladam voluerūt ire & tollere eos: & innotuit ſermo his et miſerunt ad eos ducem vnum: et pugnauerunt contra illos: & ceciderunt ex eis multi et captiuas duxerūt vxores eorum & filios & diripuerūt eos & terram eorum poſſederunt: & deſtruxerunt muros eorum: & in ſeruitutem illos redegerunt vſq; in hūc diem: & reſidua regna et inſulas que aliquando reſtiterant illis exterminauerunt & in poteſtatem redegerunt Cum amicis autem ſuis & qui in ipſis requiem habebant conſeruauerunt amicitiam: & obtinuerunt regna que erant proxima & que erant longe: qa quicunq; audiebant nomen eorum timebant eos. Quibus vero vellent auxilio eſſe vt regnarent: regnabāt. Quos autem vellent: regno deturbabant: & exaltati ſunt valde. Et in oībus iſtis nemo portabat diadema: nec induebatur purpura vt magnificaretur in ea. Et quia curiam fecerūt ſibi: & cotidie conſulebant trecentos viginti conſiliū agentes ſēper de multitudine vt que digna ſunt gerāt. Et cōmittunt vni homini magiſtratum ſuum per ſingulos annos dominari vniuerſe terre ſue: & omnes obediunt vni: & non eſt inuidia neq; zel9 inter eos: & elegit iudas eupolemum filium iohānis filii iacob: & iaſonē filiū eleazari: & miſit eos romam conſtituere cum illis amicitiam & ſocietatē & vt auferrent ab eis iugum grecorum: quia viderunt q̄ in ſeruitutem premerent regnum iſrael. Et abierūt romam viam multam valde: & introierunt curiam & dixerunt. Iudas machabeus & fratres eius: & populus iudeorum miſerunt nos ad vos ſtatuere vobiſcum ſocietatem & pacem: & conſcribere nos ſocios & amicos veſtros: & placuit ſermo in conſpectu eorum: & hoc reſcriptum eſt quod reſcripſerunt in tabulis ereis: & miſerūt in hieruſalem vt eſſet apud eos ibi memoriale pacis et ſocietatis. Bene ſit romanis & genti iudeorum in mari & in terra ineternum gladiuſq; & hoſtis procul ſit ab eis. Quod ſi inſteterit bellum romanis prius aut omnibus ſociis eorum in omni dominatione eorum: auxilium feret gens iudeorum prout tempus dictauerit corde pleno: & preliantibus nō dabūt neq;

ὥστε ἁδρυνθῆναι ἐν αὐτῇ. καὶ βουλευτήριον ἐποίησαν ἑαυτοῖς, καὶ καθ᾽ ἡμέραν ἐβουλεύοντο τριακόσιοι καὶ εἴκοσι βουλευόμενοι διαπαντὸς περὶ τοῦ πλήθους, τοῦ εὐκοσμεῖν αὐτούς. καὶ πιστεύουσιν ἑνὶ ἀνθρώπῳ ἄρχειν αὐτῶν κατ᾽ ἐνιαυτόν, καὶ κυριεύειν πάσης τῆς γῆς αὐτῶν. καὶ πάντες ἀκούουσι τοῦ ἑνός, καὶ οὐκ ἔστι φθόνος οὐδὲ ζῆλος ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπελέξατο ἰούδας τὸν εὐπόλεμον υἱὸν ἰωάννου τοῦ ἀκκὼς καὶ ἰάσωνα υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς ῥώμην στῆσαι αὐτοῖς φιλίαν καὶ συμμαχίαν, καὶ τοῦ ἆραι τὸν ζυγὸν ἀπ᾽ αὐτῶν. ὅτι εἶδον τὴν βασιλείαν τῶν ἑλλήνων καταδουλουμένους τὸν ἰσραὴλ δουλείᾳ. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ ἡ ὁδὸς πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον, καὶ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον· ἰούδας ὁ μακκαβαῖος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑμᾶς στῆσαι μεθ᾽ ὑμῶν συμμαχίαν καὶ εἰρήνην καὶ γραφῆναι ἡμᾶς συμμάχους καὶ φίλους ὑμῶν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἀντέγραψεν ἐπὶ δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ἱερουσαλὴμ εἶναι παρ᾽ αὐτοῖς ἐκεῖ μνημόσυνον εἰρήνης καὶ συμμαχίας. καλῶς γένοιτο ῥωμαίοις καὶ τῷ ἔθνει ἰουδαίων ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ῥομφαία καὶ ἐχθρὸς μακρυνθείη ἀπ᾽ αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἐνστῇ πόλεμος ἐν ῥώμῃ προτέρᾳ ἢ πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐτῶν ἐν πάσῃ κυριείᾳ αὐτῶν, συμμαχήσει τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων, ὡς ἂν ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ αὐτοῖς, καρδίᾳ πλήρει. καὶ τοῖς πολεμοῦσιν οὐ δώσουσι, οὐδὲ

ἐπαρκέσουσι σῖτον, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα, ὡς ἔδοξε ῥωμαίοις. καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα αὐτῶν οὐδὲν λαβόντες. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει ἰουδαίων συμβῇ προτέροις πόλεμος, συμμαχήσουσιν οἱ ῥωμαῖοι ἐκ ψυχῆς, ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπογράφῃ. καὶ τοῖς συμμαχοῦσιν οὐ δοθήσεται σῖτος, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα, ὡς ἔδοξε ῥώμῃ, καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα ταῦτα καὶ οὐ μετὰ δόλου. κατὰ τοὺς λόγους τούτους οὕτως ἔστησαν ῥωμαῖοι τῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων. ἐὰν δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους βουλεύσωνται οὗτοι καὶ οὗτοι προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ποιήσονται ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν, καὶ ὃ ἐὰν προσθῶσιν ἢ ἀφέλωσιν, ἔσται κύρια. καὶ περὶ τῶν κακῶν ὧν ὁ βασιλεὺς δημήτριος συντελεῖται εἰς αὐτούς, ἐγράψαμεν αὐτῷ λέγοντες· διατί ἐβάρυνας τὸν ζυγόν σου ἐπὶ τοὺς φίλους τοὺς συμμάχους ἰουδαίους; ἐὰν οὖν ἔτι ἐντύχωσι κατὰ σοῦ, ποιήσομεν αὐτοῖς τὴν κρίσιν, καὶ πολεμήσομέν σε διὰ τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τῆς ξηρᾶς. Ca.9.

Καὶ ἤκουσε δημήτριος ὅτι ἔπεσε νικάνωρ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἐν πολέμῳ, καὶ προσέθετο τὸν βακχίδην καὶ τὸν ἄλκιμον ἐκ δευτέρου ἀποστεῖλαι εἰς γῆν ἰούδα, καὶ τὸ δεξιὸν κέρας μετ᾽ αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς γάλγαλα, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ μεσαλὼθ τὴν ἐν ἀρβήλοις, καὶ προκατελάβοντο αὐτήν, καὶ ἀπώλεσαν ψυχὰς ἀνθρώπων πολλάς. καὶ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ δευτέρου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ παρενέβαλον ἐπὶ ἱερουσαλήμ. καὶ ἀπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν εἰς βέρεαν ἐν εἴκοσι χιλιάσιν ἀνδρῶν καὶ δισχιλίᾳ ἵππῳ. καὶ ἰούδας ἦν παρεμβε=

ſubminiſtrabunt triticum arma pecuniam naues ſicut placuit romanis: & cuſtodient mandata eorum nihil ab eis accipientes. Similiter autem & ſi genti iudeorum prius acciderit bellum: adiuuabunt romani ex animo prout eis tēpus permiſerit: & adiuuātibus non dabitur triticum arma pecunia naues: ſicut placuit romanis & cuſtodient mandata eorum abſq; dolo. Secundum hec verba conſtituerunt romani populo iudeorū q̄ ſi poſt hec verba hi aut illi addere aut demere ad hec aliquid voluerint: faciēt ex propoſito ſuo & quecūq; addiderint vel dēpſerint rata erunt. Sed et de malis que demetri9 rex fecit in eos ſcripſim9 ei dicentes. Quare grauaſti iugum tuū ſuper amicos noſtros & ſocios iudeos. Si ergo iterum adierint nos aduerſum te: faciemus illis iudicium & pugnabimus tecum mari terraq;. Ca.9.

Nterea vt audiuit demetrius q̄ cecidit nicanor & exercit9 eius in prelio appoſuit bacchidem & alcimum rurſum mittere in iudeam & dextrum cornu cum illis. Et abierunt viam que ducit in galgala: et caſtra poſuerunt in maſaloth q̄ eſt in arbellis & occupauerunt eam: & peremerunt animas hominum multas. In mēſe primo anni centeſimi & quinquageſimi & ſecūdi applicuerūt exercitum ad hieruſalem: & ſurrexerūt et abierunt in berea viginti milia virorum: & duo milia equitum. Et iudas poſuerat caſtra in laiſa: et tria milia viri electi cum eo. Et viderunt multitudinem exercitus: quia multi ſunt & timuerunt valde: & multi ſubtraxerūt ſe de caſtris: & non remanſerunt ex eis niſi octigenti viri. Et vidit iudas q̄ defluxit exercitus ſuus et bellum perurgebat eum: & cōfractus eſt corde quia nō habebat tēpus cōgregādi eos: & diſſolutus eſt. Et dixit his qui reſidui erant. Surgamus & eamus ad aduerſarios noſtros: ſi poterim9 pugnare aduerſus eos: et auertebāt eum dicentes. Non poterimus: ſed liberemus animas noſtras modo: & reuertamur ad fratres noſtros: & tunc pugnabimus aduerſus eos. Nos autem pauci ſumus. Et ait iudas. Abſit iſtam rem facere: vt fugiamus ab eis. Et ſi appropiauit tempus noſtrum: moriamur in virtute propter fratres noſtros: & non inferamus crimē glorie noſtre: et mouit exercitus de caſtris: & ſteterunt illis obuiam. Et diuiſi ſunt equites in duas partes: et fundibularii & ſagittarii preibant exercitum et primi certaminis omnes potentes. Bacchides autem erat in dextro cornu: & proximauit legio ex duabus partibus & clamabant tubis. Exclamauerunt autem & hi qui erant ex parte iude etiam ipſi: & cōmota eſt terra a voce exercituum: & cōmiſſum eſt prelium a mane vſq; ad veſperam. Et vidit iudas q̄ firmior eſt pars exercitus bacchidis in dextris: & conuenerunt cum ipſo omnes conſtantes corde: & contrita eſt dextera pars ab eis

βαλὼν ἐν ἐλεάσᾳ, καὶ τρισχίλιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἶδον τὸ πλῆθος τῶν δυνάμεων ὅτι πολλοί εἰσι, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ ἐξερρύησαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, οὐ κατελείφθησαν ἐξ αὐτῶν ἀλλ᾽ ἢ ὀκτακόσιοι ἄνδρες. καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι ἀπερρύη ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ πόλεμος ἔθλιβεν αὐτόν, καὶ συνετρίβη τῇ καρδίᾳ ὅτι οὐκ εἶχε καιρὸν συναγαγεῖν αὐτούς. καὶ ἐξελύθη, καὶ εἶπε τοῖς καταλειφθεῖσιν· ἀναστῶμεν καὶ ἀναβῶμεν ἐπὶ τοὺς ὑπεναντίους ἡμῶν, ἐὰν ἄρα δυνώμεθα πολεμῆσαι αὐτούς. καὶ ἀπέστρεφον αὐτὸν λέγοντες· οὐ μὴ δυνώμεθα, ἀλλ᾽ ἢ σώζωμεν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς τὸ νῦν, ἐπιστρέψομεν καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν, καὶ πολεμήσομεν πρὸς αὐτούς, ἡμεῖς δὲ ὀλίγοι. καὶ εἶπεν ἰούδας· μή μοι γένοιτο πρᾶγμα τοῦτο ποιῆσαι, φυγεῖν ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ εἰ ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, καὶ ἀποθάνωμεν ἐν ἀνδρείᾳ χάριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ μὴ καταλίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν. καὶ ἀπῆρεν ἡ δύναμις ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔστησαν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ ἐμερίσθη ἡ ἵππος εἰς δύο μέρη, καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται προεπορεύοντο τῆς δυνάμεως, καὶ οἱ πρωταγωνισταὶ πάντες οἱ δυνατοί. βακχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, καὶ ἤγγισεν ἡ φάλαγξ ἐκ τῶν δύο μερῶν, καὶ ἐφώνουν ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐσάλπισαν οἱ παρὰ ἰούδα καὶ αὐτοὶ ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν παρεμβολῶν, καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος συνημμένος ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας. καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι βακχίδης καὶ τὸ στερέωμα τῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ συνῆλθον αὐτῷ πάντες οἱ εὔψυχοι τῇ καρδίᾳ, καὶ συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας ἀπ᾽ αὐτῶν

τ pſecuti ſũt poſt eos vſq ad azoti mõtẽ.
καὶ ἐδίωκον ὀπίσω αὐτῶν ἕως ἀζώτου ὄρους.
τ q̃ in ſiniſtro cornu viderũt q contri=
καὶ οἱ εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρας εἶδον ὅτι συνε
tũ eſt dextrũ cornu: τ reuerſi ſũt ſim
τρίβη τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ ἐπέστρεψαν κατὰ
pedes iude τ eoꝝ q̃ cũ eo a
πόδας ἰούδου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
tergo: τ ingrauatũ ẽ preliũ: τ ceci=
ὄπισθεν, καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος, καὶ ἔπε
derũt vulnerati multi ex his τ ex
σον τραυματίαι πολλοὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ
his. τ iudas cecidit: τ reliqui fuge
τούτων. καὶ ἰούδας ἔπεσε, καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυ
rũt. τ tulerũt ionathã τ ſimõ iudã
γον. καὶ ἦραν ἰωνάθαν καὶ σίμων ἰούδαν τὸν
fratrẽ ſuũ: τ ſepelierũt eũ in ſe=
ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τά
pultura patrũ ei⁹ in modin. τ luxe=
φῳ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν μωδεΐν. καὶ ἔκλαυ
rũt eũ τ plãxerũt eũ ois iſrael
σαν αὐτὸν καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ
plãctu magno. τ plorauerũt dies mul=
κοπετὸν μέγαν. καὶ ἐπένθουν ἡμέρας πολ
tos τ dixerũt. q̃mõ cecidit potẽs ſaluãs
λὰς καὶ εἶπαν. πῶς ἔπεσε δυνατὸς σώζων
iſrael. τ reliqua ſmonũ iu=
τὸν ἰσραήλ. καὶ τὰ περισσὰ τῶν λόγων ἰού
de τ belloꝝ τ facinoꝝ
δα καὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀνδραγαθι
q̃ fecit τ magnitudinis eoꝝ
ῶν ὧν ἐποίησε καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτῶν
nõ ſunt ſcripta. multa enĩ erãt valde. τ
οὐ κατεγράφη. πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα. καὶ
factũ eſt poſt mortẽ iude: emerſerũt
ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰούδα, ἐξέκυψαν
iniqui in oib⁹ terminis iſrael. τ
οἱ ἄνομοι ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις ἰσραήλ. καὶ
exorti ſunt oẽs operãtes iniqta
ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀδικί
tẽ. in dieb⁹ illis facta ẽ fames
αν. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγενήθη λιμὸς
magna valde. τ rebellauit regio cũ
μέγας σφόδρα. καὶ ηὐτομόλησεν ἡ χώρα μετ'
ipis. τ elegit bacchides im=
αὐτῶν. καὶ ἐξέλεξε βακχίδης τοὺς ἀσε=
pios viros: τ cõſtituit eos dños
βεῖς ἄνδρας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς κυρίους
regionis. τ exquirebãt τ ſcrutabant
τῆς χώρας. καὶ ἐξεζήτουν καὶ ἐξηρεύνων τοὺς
amicos iude. τ duxerũt eos ad bacchi
φίλους ἰούδα. καὶ ἦγον αὐτοὺς πρὸς βακχί
dẽ: τ vĩdicabat in illos: τ illudebat eos.
δην, καὶ ἐξεδίκα αὐτούς, καὶ ἐνέπαιζεν αὐτοῖς.
τ facta ẽ tribulatio magna in iſrael: q̃
καὶ ἐγένετο θλῖψις μεγάλη ἐν τῷ ἰσραήλ, ἥτις
nõ eſt facta aqua die nõ eſt viſus ꝓpheta
οὐκ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης
eis: τ cõgregati ſunt oẽs amici
αὐτοῖς. καὶ ἠθροίσθησαν πάντες οἱ φίλοι
iude τ dixerũt ionathe. ex quo fra
ἰούδα καὶ εἶπον τῷ ἰωνάθαν. ἀφ' οὗ ὁ ἀδελ
ter tu⁹ iudas mortu⁹ eſt: τ vir ſimi=
φός σου ἰούδας τετελεύτηκε, καὶ ἀνὴρ ὅμοι=
lis ei nõ eſt ad exeũdũ cõtra inimicos
ος αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς
τ bacchidẽ. τ in inimicos
καὶ βακχίδην. καὶ ἐν τοῖς ἐχθραίνουσι τοῦ
gẽtis nrẽ. nũc igit te elegim⁹ ho=
ἔθνους ἡμῶν. νῦν οὖν σὲ ᾑρετισάμεθα σήμε=
die vt ſis pro eo nobis in ꝑincipẽ
ρον τοῦ εἶναι ἀντ' αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἄρχοντα

Et perſecutus eſt eos vſq ad montẽ azoti. Et qui in ſiniſtro cornu erant viderunt q contritum eſt dextrum cornu: & ſecuti ſunt poſt iudam & eos qui cũ ipſo erant a tergo. Et ingrauatũ eſt prelium & ceciderunt vulnerati multi ex his et ex illis. Et iudas cecidit: & ceteri fugerunt. Et ionathas & ſimon tulerũt iudam fratrem ſuum: & ſepelierunt eũ in ſepulchro patrum ſuorum in ciuitate modin. Et fleuerunt eum omnis populus iſrael planctu magno: & lugebãt dies multos et dixerunt. Quomodo cecidit potens qui ſaluum faciebat populum iſrael. Et cetera verba bellorum iude & virtutum quas fecit: & magnitudinis eius non ſunt deſcripta. Multa enĩ erant valde. Et factum eſt poſt obitum iude emerſerunt iniqui in omnibus finibus iſrael: & exorti ſunt omnes qui operabãtur iniquitatem. In dieb⁹ illis facta eſt fames magna valde: & tradidit ſe bacchidi omnis regio eorum cũ ipis: Et elegit bacchides viros impios & conſtituit eos dominos regionis: & exquirebant & perſcrutabantur amicos iude: & adducebant eos ad bacchidem: & vindicabat in illos & illudebat. Et facta eſt tribulatio magna in iſrael: qualis non fuit ex die qua non eſt viſus propheta in iſrael: et congregati ſunt omnes amici iude: & dixerunt ionathe. Ex quo frater tuus iudas defunctus eſt: vir ſimilis ei non eſt qui exeat contra inimicos noſtros bacchidem & eos qui inimici ſunt gentis noſtre. Nunc itaq te hodie elegimus eſſe pro eo nobis in principem & ducem ad bellandum bellum noſtrum. Et ſuſcepit ionathas tempore illo principatuʒ: & ſurrexit loco iude fratris ſui: & cognouit bacchides: & querebat euʒ occidere: & cognouit ionathas & ſimõ frater eius et omnes qui cum eo erant: & fugerunt in deſertum thecue: & cõſederũt ad aquam lacus aſphar: & cognouit bacchides: & die ſabbatorum venit ipſe et omnis exercitus eius trãs iordanem: & ionathas miſit fratrem ſuuʒ ducem populi: & rogauit nabutheos amicos ſuos vt cõmodarent illis apparatũ ſuum qui erat copioſus: & exierunt filii iambri ex madaba: & comprehẽderũt iohannẽ et omnia que habebat: & abierunt habentes ea. Poſt hec verba renũciatum eſt ionathe et ſimoni fratri eius: quia filii iambri faciũt nuptias magnas & ducunt ſponſaʒ ex madaba filiã vni⁹ de magnis principibus chanaan cũ ambitione magna: & recordati ſunt ſanguinis iohãnis fratris ſui: & aſcenderũt & abſconderunt ſe ſub tegumento mõtis: & eleuauerunt oculos ſuos & viderunt et ecce tumultus et aparatus multus: et ſponſus proceſſit et amici eius & fratres eius obuiam illis cum tympanis & muſicis & armis multis: et ſurrexerũt ad eos ex inſidiis: & occiderunt eos: & ceciderunt vulnerati multi: & reſidui fugerunt in montes: & acceperũt omnia ſpolia eorum: & conuerſe ſunt nuptie in luctum; & vox muſicorum

τ ducẽ vt pugnes pugnã
καὶ ἡγούμενον τοῦ πολεμῆσαι τὸν πόλεμον
nrãm. τ ſuſcepit ionathã in tpe
ἡμῶν. καὶ ἐπεδέξατο ἰωνάθαν ἐν τῷ καιρῷ
illo ducatũ: τ ſurrexit pro iuda
ἐκείνῳ τὴν ἥγησιν, καὶ ἀνέστη ἀντὶ ἰούδα τοῦ
fratre ſuo. τ cognouit bacchides τ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔγνω βακχίδης καὶ
q̃rebat eũ occidere: τ cognouit ionathas
ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ ἔγνω ἰωνάθαν
τ ſimõ frater ei⁹ τ omnes q̃
καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ
C cũ eo: τ fugerũt in deſertũ thecoe.
μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον θεκωέ.
τ caſtrametati ſunt ad aquã lac⁹ aſ=
καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ λάκκου ἀσ
phar, τ cognouit bacchides die ſab=
φάρ. καὶ ἔγνω βακχίδης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαβ
batoꝝ: τ venit ipe τ tot⁹ exer
βάτων, καὶ ἦλθεν αὐτὸς καὶ πᾶν τὸ στρά=
cit⁹ ei⁹ vltra iordanẽ. τ mi=
τευμα αὐτοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἀπέ
ſit fratrẽ ſuũ ducẽ tur
στειλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ ὄχ=
be. τ rogauit nabateos ami
λου. καὶ παρεκάλεσε τοὺς ναβαταίους φί-
cos ei⁹ vt comẽdarẽt illis appara
λους αὐτοῦ παραθέσθαι αὐτοῖς τὴν ἀποσκευ
tũ eoꝝ multũ. τ exierũt filii ambri
ὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. καὶ ἐξῆλθον υἱοὶ ἀμβρὶ
de medaba: τ cõprehẽderũt ioannẽ τ
ἐκ μηδαβά, καὶ συνέλαβον ἰωάννην καὶ
oia q̃ habuit τ abierũt hñtes.
πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἀπῆλθον ἔχοντες.
poſt ãt ſmones hos renũciaue
μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἀπήγγει=
rũt ionathe τ ſimoni fratri e=
λαν ἰωνάθαν καὶ σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐ
ius: q filii ambri faciũt nuptias
τοῦ, ὅτι οἱ υἱοὶ ἀμβρὶ ποιοῦσι γάμον
magnas: τ ducũt ſpõſam ex na
μέγαν, καὶ ἄγουσι τὴν νύμφην ἀπὸ να
D badath filiã vni⁹ magnoꝝ pri
βαδὰθ θυγατέρα ἑνὸς τῶν μεγάλων με
cipũ chanaã cũ ambitione ma
γιστάνων χαναὰν μετὰ παραπομπῆς με
gna. τ recordati ſunt ioannis fratris
γάλης. καὶ ἐμνήσθησαν ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ
ſui: τ aſcẽderũt τ abſcõditi ſunt ſub
αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὴν
tegumẽto mõtis. τ leuauerũt oculos
σκέπην τοῦ ὄρους. καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς
ſuos τ viderũt. τ ecce tumult⁹ τ appa
αὐτῶν καὶ εἶδον. καὶ ἰδοὺ θροῦς καὶ ἀπο=
rat⁹ mult⁹ τ ſpõſus exiuit τ
σκευὴ πολλὴ καὶ ὁ νυμφίος ἐξῆλθε καὶ οἱ
amici ei⁹ τ fratres ei⁹ in occurſum
φίλοι αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς συνάντη
eoꝝ cũ tympanis τ muſicis
σιν αὐτῶν μετὰ τυμπάνων καὶ μουσικῶν
τ armis multis. τ ſurrexerũt in e=
καὶ ὅπλων πολλῶν. καὶ ἐξανέστησαν ἐπ' αὐ
os de inſidiis: τ occiderunt e=
τοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου, καὶ ἀπέκτειναν αὐ
os. τ ceciderũt vulnerati multi: τ
τούς. καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ
reliqui fugerũt in mõtẽ: τ acceperũt
ἐπίλοιποι ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἔλαβον
oia ſpolia eoꝝ. τ cõuerſe ſunt
πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ μετεστράφη ὁ
nuptie in luctũ: τ vox muſicoꝝ
γάμος εἰς πένθος, καὶ φωνὴ μουσικῶν

ipoꝝ in luctũ τ vindicauerũt vindi
αὐτῶν εἰς θρῆνον καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδί
ctã ſanguinis fratris ſui: τ reuerſi
κησιν αἵματος ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ ἀπέστρε
ſũt in orã iordanis. τ audiuit
ψαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἤκουσε
E bacchides. τ venit die ſabba
βακχίδης. καὶ ἦλθε τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββά
toꝝ vſq ad ripas iordanis cũ exer
των ἕως τῶν κρηπίδων τοῦ ἰορδάνου ἐν δυ
citu multo. τ dixit ionathas
ẽ.4.b. νάμει πολλῇ. καὶ εἶπεν ἰωνάθαν τοῖς παρ'
ſuis: ſurgam⁹ nũc τ pugnem⁹ pro
αὐτοῦ, ἀναστῶμεν νῦν καὶ πολεμήσωμεν ὑπὲρ
aiab⁹ nr̃is. nõ enĩ eſt hodie vt
τῶν ψυχῶν ἡμῶν. οὐ γάρ ἐστι σήμερον ὡς
heri τ nudi⁹terti⁹. ecce enĩ bel=
ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ἰδοὺ γὰρ ὁ πόλε=
lũ ex aduerſo nrm τ poſt nos.
μος ἐξεναντίας ἡμῶν καὶ ἐξόπισθεν ἡμῶν.
at aqua iordanis hinc τ hinc τ pa
τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἕ=
lus τ ſylua: nõ eſt locus ad declinãdũ:
λος καὶ δρυμός, οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ἐκκλῖναι,
nũc igit clamate in celũ vt
νῦν οὖν κεκράξατε εἰς τὸν οὐρανὸν ὅπως
liberemini de manu inimicoꝝ. τ cõmiſſũ eſt
διασωθῆτε χειρὸς ἐχθρῶν. καὶ συνῆψεν ὁ
preliũ. τ extẽdit ionathas manũ
πόλεμος. καὶ ἐξέτεινεν ἰωνάθαν τὴν χεῖρα
ſuã vt peuteret bacchidẽ. τ declinauit
αὐτοῦ πατάξαι τὸν βακχίδην. καὶ ἐξέκλινεν
ab eo in retro. τ inſiluit io=
ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. καὶ ἐνεπήδησεν ἰω
F nathas τ q̃ cũ eo in iordanẽ τ
νάθαν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἰορδάνην καὶ
trãſnatauerũt ad vlteriorẽ ptẽ. τ nõ trã=
διεκολύμβησαν εἰς τὸ πέραν. καὶ οὐ διέ=
ſierũt ad eos iordanẽ. τ ecide=
βησαν ἐπ' αὐτοὺς τὸν ἰορδάνην. καὶ διέπε=
rũt a bacchidis pte die illa ad
σον παρὰ βακχίδου τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς
mille viros. τ reuerſus ẽ in hierſm.
χιλίους ἄνδρας. καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱλήμ.
τ edificauit vrbes munitas in iu=
καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις ἰσχυρὰς ἐν τῇ ἰου=
dea τ munitionẽ q̃ in hiericho τ
δαίᾳ, καὶ τὸ ὀχύρωμα τὸ ἐν ἱεριχῷ καὶ τὴν
bethel. τ thãnatã pharathoni τ
βαιθήλ. καὶ τὴν θαμνασὰ φαραθωνὶ καὶ τὴν
tepho in muris excelſis τ portis τ
τεφῶ ἐν τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύλαις καὶ
vectib⁹. τ poſuerũt cuſtodiã in eis vt
μοχλοῖς. καὶ ἔθεντο φρουρὰν ἐν αὐτοῖς τοῦ
inimicitias exercerẽt i iſrl. τ muniuit vr=
ἐχθραίνειν τῷ ἰσραήλ. καὶ ὠχύρωσε τὴν πό
bẽ q̃ in bethſura τ gazarã τ ar=
λιν τὴν ἐν βαιθσούρᾳ καὶ γαζαρὰ καὶ τὴν ἄ=
cẽ. τ poſuit in eis exercit⁹ τ
κραν. καὶ ἔθετο ἐν αὐταῖς δυνάμεις καὶ
apparat⁹ eſcaꝝ: τ accepit
παραθέσεις βρωμάτων, καὶ ἔλαβε τοὺς
filios duci regiõis obſides.
υἱοὺς τῶν ἡγουμένων τῆς χώρας ὅμηρα.
G τ poſuit eos in arce in hieruſa=
καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἐν ἱερουσα=
lẽ in cuſtodia. τ in ãno tertio τ quin
λὴμ ἐν φυλακῇ. καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ πεν
quageſimo τ cẽteſimo mẽſe ſecũdo:
τηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ,
precepit alcim⁹ deſtruere muꝝ
ἐπέταξεν ἄλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖχος

ipſorum in lamentum: & vindicauerũt vindictam ſanguinis fratris ſui: & reuerſi ſunt ad ripam iordanis: & audiuit bacchides & venit die ſabbatorum vſq ad oram iordanis in virtute magna: & dixit ad ſuos ionathas. Surgamus et pugnemus contra inimicos noſtros. Nõ eſt enim hodie ſicut heri et nudiuſtertius: ecce enim belluʒ ex aduerſo: aqua vero iordanis hinc & inde & ripe et paludes & ſalt⁹: & nõ eſt locus diuertẽdi. Nunc ergo clamate in celum: vt liberemini de manu inimicorum veſtrorum: & cõmiſſum eſt bellum: & extendit ionathas manum ſuam percutere bacchidem: & diuertit ab eo retro: & diſſiliit ionathas: & qui cum eo erãnt in iordanẽ: & tranſnatauerunt ad eos iordaneʒ: & ceciderunt de pte bacchidis die illa mille viri: & reuerſi ſunt in hieruſalem: & edificauerũt ciuitates munitas in iudea munitionem que erat in hiericho: et in ammaum: et in bethoron: & bethel: & thannatha: & phara: & thopo muris excelſis: & portis et ſeris: & poſuit cuſtodiam in eis: vt inimicitias exercerẽt in iſrael: & muniuit ciuitatem bethſuram & gazaram & arcem: & poſuit in eis auxilia & apparatum eſcarum; & accepit filios principum regionis obſides: & poſuit eos in arce in hieruſalem in cuſtodiam. Et anno centeſimo quinquageſimo tertio menſe ſecundo precepit alcimus deſtrui muros domus ſancte interiores: & deſtrui opera prophetarum. Et cepit deſtruere. In tempore illo percuſſus eſt alcimus: & impedita ſunt opa illius: & occluſum eſt os eius: & diſſolutus eſt paralyſi: nec vltra potuit loq verbum & mandare de domo ſua. Et mortuus eſt alcimus in tempore illo cũ tormento magno. Et vidit bacchides quoniam mortuus eſt alcimus: & reuerſus eſt ad regeʒ: & ſiluit terra annis duob⁹. Et cogitauerunt omnes iniqui dicentes. Ecce ionathas & qui cuʒ eo ſunt in ſilentio habitant confidenter. Nunc ergo adducamus bacchidem: & comprehendet eos omnes vna nocte. Et abierunt: & conſilium ei dederunt. Et ſurrexit vt veniret cũ exercitu multo. Et miſit occulte epiſtolas ſociis ſuis qui erãt in iudea: vt comprehẽderent ionathaʒ: & eos qui cum eo erant: ſed non potuerunt: quia innotuit eis conſilium eorũ. Et apprehendit de viris regionis q principes erãt militie quinquaginta viros & occidit eos. Et ſeceſſit ionathas & ſimon: & qui cum eo erãt in bethbeſſem que eſt in deſerto: & extruxit diruta ei⁹ & firmauerunt eam. Et cognouit bacchides & congregauit vniuerſam multitudinem ſuam: & his qui de iudea erãt denunciauit. Et venit & caſtra poſuit deſuper bethbeſſẽ et oppugnauit eã dies multos & fecit machinas. Et reliquit ionatas ſimonem fratreʒ ſuũ in ciuitate:

aule ſanctoꝝ iterioris: τ
τῆς αὐλῆς τῶν ἁγίων τῆς ἐσωτέρας, καὶ
deſtruxit opa prophetaꝝ. τ incepit
καθεῖλε τὰ ἔργα τῶν προφητῶν. καὶ ἐνήρ
pit deſtruere. in tpe illo
ξατο τοῦ καθαιρεῖν. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
pcuſſus eſt alcim⁹ τ impedita ſunt ope
ἐπλήγη ἄλκιμος καὶ ἐνεποδίσθη τὰ ἔργ
ra illi⁹. τ occluſum eſt os ei⁹.
α αὐτοῦ. καὶ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ.
τ diſſolut⁹ eſt: τ nõ potuit vltra lo=
καὶ παρελύθη, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἔτι λα
qui ſmonẽ τ mãdare de
λῆσαι λόγον καὶ ἐντείλασθαι περὶ τοῦ
domo ſua. τ mortu⁹ eſt alcim⁹ in tẽpo
οἴκου αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν ἄλκιμος ἐν τῷ και
re illo cũ tormẽto magno. τ
ρῷ ἐκείνῳ μετὰ βασάνου μεγάλης. καὶ
vidit bacchides q mortu⁹ eſt alcim⁹:
εἶδε βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν ἄλκιμος,
τ reuerſus eſt ad regẽ. τ ſi=
καὶ ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡσύ
luit terra iuda ãnos duos. τ cogitaue=
χασεν ἡ γῆ ἰούδα ἔτη δύο. καὶ ἐβουλεύ=
rũt oẽs iniqui dicẽtes: ecce
σαντο πάντες οἱ ἄνομοι λέγοντες, ἰδοὺ
ionathas τ q̃ apd illũ in ſilẽtio ha
ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ κα
bitãt cõfidẽtes: nũc igit ducam⁹
τοικοῦσι πεποιθότες, νῦν οὖν ἄξωμεν τὸν
bacchidẽ: τ cõprehẽdet eos om=
βακχίδην, καὶ συλλήψεται αὐτοὺς πάν
nes in nocte vna. τ eũtes cõſul=
τας ἐν νυκτὶ μιᾷ. καὶ πορευθέντες συνε=
uerũt ei. τ qbiũt vt veniret
βουλεύσαντο αὐτῷ. καὶ ἀπῆρε τοῦ ἐλθεῖν
cũ exercitu multo. τ miſit
μετὰ δυνάμεως πολλῆς. καὶ ἀπέστειλεν
epiſtolas occulte oib⁹ ſociis
ἐπιστολὰς λάθρα πᾶσι τοῖς συμμάχοις
ei⁹ q̃ in iudea: vt cõpre
αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, ὅπως συλλά
hẽdãt ionathã τ eos q̃ cũ eo.
βωσι τὸν ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ.
τ nõ potuerũt: q̃a inotuit illis
καὶ οὐκ ἐδύναντο, ὅτι ἐγνώσθη αὐτοῖς ἡ
cõſiliũ eoꝝ. τ apprehẽderũt de
βουλὴ αὐτῶν. καὶ συνελάβοντο ἀπὸ τῶν
viris regiõis pncipũ
ἀνδρῶν τῆς χώρας τῶν ἀρχηγῶν τῆς
malicie q̃nquaginta viros: τ occide
κακίας πεντήκοντα ἄνδρας, καὶ ἀπέ=
rũt eos. τ ſeceſſit ionathas
κτειναν αὐτούς. καὶ ἐξεχώρησεν ἰωνάθαν
τ ſimõ τ q̃ cũ eo in bethbe
καὶ σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς βαιθβα
ſem q̃ in deſto. τ edificauit q̃ de
σὶ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ᾠκοδόμησε τὰ κα
ſtructa erãt ei⁹. τ firmauit eã τ
θῃρημένα αὐτῆς. καὶ ἐστερέωσεν αὐτὴν καὶ
cognouit bacchides τ cõgregauit oẽm
ἔγνω βακχίδης καὶ συνήγαγε πᾶν τὸ
multitudinẽ ſuã. τ his q̃ erãt de iudea denũ
πλῆθος αὐτοῦ. καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἰουδαίας παρ=
ciauit. τ veniẽs poſuit caſtra ſup beth=
ήγγειλε. καὶ ἐλθὼν παρενέβαλεν ἐπὶ βαιθ
baſem τ oppugnauit eã dies mul=
βασὶ καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν ἡμέρας πολ=
tos. τ fecit machinas. τ reliq̃t io
λάς. καὶ ἐποίησε μηχανάς. καὶ ἀπέλιπεν ἰω
nathas ſimonẽ fratrẽ ſuũ in ciuitate.
νάθαν σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει

⁊ exiuit in regionē. ⁊ venit nũerans.
καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν. καὶ ἦλθεν ἀριθμῶν.
⁊ pcuſſit odomira ⁊ fratres
καὶ ἐπάταξεν ὀδομηρὰ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
eius ⁊ filios phaſirō in taber
αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς φασιρὼν ἐν τῷ σκη-
naculo ipoꝝ. ⁊ incepit pcutere: ⁊
νώματι αὐτῶν. καὶ ἤρξατο τύπτειν, καὶ
aſcēdit cū exercitibꝰ. ⁊ ſimon
ἀνέβαινεν ἐν ταῖς δυνάμεσι. καὶ σίμων
⁊ q̄ cū eo exierūt de vrbe:
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως,
⁊ cōbuſſerunt machinas. ⁊ pugna
καὶ ἐνεπύρισαν τὰς μηχανάς. καὶ ἐπολέ-
uerūt cōtra bacchidē ⁊ cōtritus
μησαν πρὸς τὸν βακχίδην καὶ συνετρί-
eſt ab eis. ⁊ afflixerūt eū valde:
βη ὑπ' αὐτῶν. καὶ ἔθλιβον αὐτὸν σφόδρα,
qm̄ fuit cōſiliū eiꝰ ⁊ exitꝰ e-
ὅτι ἦν ἡ βουλὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἔφοδος αὐ-
ius vanꝰ. ⁊ irati ſunt furore vi-
τοῦ κενή. καὶ ὠργίσθησαν θυμῷ τοῖς ἀν-
ris iniquis q̄ cōſuluerūt
δράσι τοῖς ἀνόμοις τοῖς συμβουλεύσασιν
ei venire in regionē. ⁊ occide
αὐτῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν χώραν. καὶ ἀπέ-
rūt ex eis multos. ⁊ cogita
κτειναν ἐξ αὐτῶν πολλούς. καὶ ἐβουλεύ-
uit vt veniret in terrā eoꝝ. ⁊
σατο τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ
cognouit ionathas: ⁊ miſit ad e-
ἐπέγνω ἰωνάθαν, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐ-
um legatos vt cōponerēt cū illo
τὸν πρέσβεις τοῦ συνθέσθαι πρὸς αὐτὸν
pacē ⁊ redderet illis capti
εἰρήνην καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν αἰχ-
uos. ⁊ accepit libēter ⁊ fecit
μαλωσίαν. καὶ ἀπεδέξατο καὶ ἐποίησε
iuxta verba eiꝰ. ⁊ iurauit ei
κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ. καὶ ὤμοσεν αὐ-
nō ſſituꝝ ei mali oībꝰ
τῷ μὴ ἐκζητῆσαι αὐτῷ κακὸν πάσας τὰς
diebꝰ vite ſue. ⁊ reddidit
ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. καὶ ἀπέδωκεν
ei captiuitatē quā pdatus
αὐτῷ τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ᾐχμαλώτευ-
erat prius de terra iuda. ⁊ reuer
σε τὸ πρότερον ἐκ γῆς ἰούδα. καὶ ἀποστρέ-
ſus abiit in terrā ſuā. ⁊ nō
ψας ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ οὐ
addidit vltra venire ad terminos eoꝝ.
προσέθετο ἔτι ἐλθεῖν εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν.
⁊ ceſſauit gladiꝰ ex iſrael. ⁊
καὶ κατέπαυσε ῥομφαία ἐξ ἰσραήλ. καὶ
habitauit ionathas in machmas. ⁊ cepit
ᾤκησεν ἰωνάθαν ἐν μαχμάς. καὶ ἤρξα-
ionathas iudicare pplm̄. ⁊ extermi
το ἰωνάθαν κρίνειν τὸν λαόν. καὶ ἠφάνι-
nauit ipios de iſrael.
σε τοὺς ἀσεβεῖς ἐξ ἰσραήλ. C. 10.

Et in anno ſexageſimo ⁊ cēteſimo:
Καὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ,
aſcēdit alexāder filius antiochi no-
ἀνέβη ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἀντιόχου ὁ ἐπι-
bilis ⁊ occupauit ptolemaidā.
φανής. καὶ κατελάβετο πτολεμαΐδα.
⁊ ſuſceperūt eū: ⁊ regnauit
καὶ ἐπεδέξαντο αὐτόν, καὶ ἐβασίλευσεν
illic. ⁊ audiuit demetriꝰ rex
ἐκεῖ. καὶ ἤκουσε δημήτριος ὁ βασιλεὺς
⁊ cōgregauit exercitꝰ multos valde.
καὶ συνήγαγε δυνάμεις πολλὰς σφόδρα.

& exiuit in regionem: & venit cum numero & percuſſit odarē & fratres eius: & filios phaſeron in tabernaculis ipſorum: & cepit cedere & creſcere in virtutibus. Simon vero: & qui cum ipſo erant exierunt de ciuitate & ſuccenderunt machinas: & pugnauerunt contra bacchidem: & contritus eſt ab eis. Et afflixerunt eum valde: quoniam conſilium eius & cōgreſſus eius erat inanis. Et iratus contra viros iniquos qui ei conſilium dederant vt veniret in regionem ipoꝝ: multos ex eis occidit. Ipſe autem cogitauit cum reliquis abire in regionem ſuam. Et cognouit ionathas & miſit ad eum legatos componere pacem cum ipſo: & reddere ei captiuitatem. Et libenter accepit: & fecit ſecundum verba eius: iurauit ſe nihil facturum ei mali omnibus diebus vite eius. Et reddidit ei captiuitatem quaꝫ prius erat predatus de terra iuda. Et conuerſus abiit in terraꝫ ſuā: & non appoſuit amplius venire in fines eius. Et ceſſauit gladius ex iſrl̃. Et habitauit ionathas in machinas: & cepit ionathas ibi iudicare populum: & exterminauit impios ex iſrl̃.

Capitulum decimum.

Et anno centeſimo ſexageſimo aſcendit alexander antiochi filius qui cognominatus eſt nobilis: & occupauit ptolemaidā: & receperūt eum & regnauit illic. Et audiuit demetrius rex & congregauit exercitū copioſum valde: & exiuit obuiam illi in prelium. Et miſit demetrius epiſtolam ad ionatham verbis pacificis vt magnificaret euꝫ. Dixit enim. Anticipemus facere pacem cum eo priuſq̄ faciat cum alexandro aduerſuꝫ nos. Recordabitur enim omniū malorum que fecimus in eum: & in fratreꝫ eius & in gentem eius. Et dedit ei poteſtatem cōgregandi exercitū: & fabricare arma: & eſſe ipſum ſociū eius: & obſides qui erant in arce iuſſit tradi ei. Et venit ionathas in hieruſalem: & legit epiſtolas in auditu omnis populi: & eorum qui in arce erant. Et timuerūt timore magno: quoniam audierūt q̄ dedit ei rex poteſtatem congregandi exercitum. Et traditi ſūt ionathe obſides: & reddidit eos parentibus ſuis. Et habitauit ionathas in hieruſalem: & cepit edificare & innouare ciuitatem. Et dixit facientibus opera vt extruerent muros & monteꝫ ſion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: & ita fecerunt. Et fugerunt alienigene qui erant in munitionibus quas bacchides edificauerat: & reliq̄t vnuſquiſque locum & abiit in terram ſuam: tantum in bethſura remanſerūt aliqui ex his qui reliquerant legem & precepta dei. Erat enim hoc eis ad refugium. Et audiuit alexander rex promiſſa que promiſſit demetrius ionathe & narrauerūt ei p̄lia & virtutes

⁊ exiit in occurſum ei in bel
καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ εἰς πό-
lū. ⁊ miſit demetriꝰ ad io
λεμον. καὶ ἀπέστειλε δημήτριος πρὸς ἰω-
nathā epiſtolas verbis pacificis: vt
νάθαν ἐπιστολὰς λόγοις εἰρηνικοῖς, ὥστε
magnificaret eū. dixit eni: pueniā
μεγαλῦναι αὐτόν. εἶπε γάρ, προφθάσω-
mꝰ pacē ponere cū eis: āteq̄
μεν τοῦ εἰρήνην θεῖναι μετ' αὐτῶν, πρὶν ἢ
ponat ipe cū alexādro cōtra nos.
θεῖναι αὐτὸν μετ' ἀλεξάνδρου καθ' ἡμῶν.
recordabit̃ eni oim maloꝝ q̄
μνησθήσεται γὰρ πάντων τῶν κακῶν ὧν
fecimꝰ cōtra ipm ⁊ in
συνετελέσαμεν πρὸς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς
fratres eiꝰ ⁊ cōtra gētē eiꝰ.
ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ.
⁊ dedit ei poteſtatē cōgregādi exer
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυ-
citꝰ. ⁊ pparandi arma: ⁊ vt
νάμεις καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ εἶ-
eſſet ipe ſociꝰ eiꝰ. ⁊ obſi
ναι αὐτὸν σύμμαχον αὐτοῦ. καὶ τὰ ὅμη-
des q̄ i arce dixit vt redderent̃ ei.
ρα τὰ ἐν τῇ ἄκρᾳ εἶπε παραδοῦναι αὐ-
⁊ venit ionathas in hierl'm. ⁊
τῷ. καὶ ἦλθεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ
legit epiſtolas in aures oīs
ἀνέγνω τὰς ἐπιστολὰς εἰς τὰ ὦτα παντὸς
pplī ⁊ eoꝝ q̄ de arce. ⁊ timu-
τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄκρας. καὶ ἐφοβήθη-
erūt timore magno qm̄ audierūt q̄ de- A
σαν φόβον μέγαν ὅτι ἤκουσαν ὅτι ἔδω-
dit ei rex poteſtatē cōgregādi
κεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν
exercitꝰ. ⁊ tradiderūt q̄ de arce
δυνάμεις. καὶ παρέδωκαν οἱ ἐκ τῆς ἄκρας
ionathe obſides. ⁊ reddidit e-
ἰωνάθαν τὰ ὅμηρα. καὶ ἀπέδωκεν αὐ-
os parentibꝰ eoꝝ. ⁊ habitauit io-
τοὺς τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν. καὶ ᾤκησεν ἰω-
nathas in hieruſalē. ⁊ cepit edificare
νάθαν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν
⁊ innouare ciuitatē. ⁊ dixit ad
καὶ καινίζειν τὴν πόλιν. καὶ εἶπε πρὸς τοὺς
facientes opa vt edificarēt muros ⁊
ποιοῦντας τὰ ἔργα οἰκοδομεῖν τὰ τείχη καὶ
mōtē ſion in circuitu ex lapidibꝰ q̄dratis
τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν ἐκ λίθων τετραγώνων
in munitionē. ⁊ fecerūt ſic: ⁊ fu
εἰς ὀχύρωσιν. καὶ ἐποίησαν οὕτως, καὶ ἔ-
gerūt alienigene q̄ erāt in munitioni
φυγον οἱ ἀλλογενεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμα-
bꝰ q̄s edificauit bacchides. ⁊ reli-
σιν οἷς ᾠκοδόμησε βακχίδης. καὶ κατέλι-
quit q̄libet locū ſuū: ⁊ abiit
πεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν
in terrā ſuā. ceterū in bethſuris
εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. πλὴν ἐν βαιθσούροις
relicti ſunt q̄dā ex his q̄ dereliq̄rāt
ὑπελείφθησάν τινες τῶν καταλιπόντων
legē. ⁊ pcepta: erat eni eis
τὸν νόμον. καὶ τὰ προστάγματα, ἦν γὰρ αὐτοῖς
refugiū. ⁊ audiuit alexāder
φυγαδευτήριον. καὶ ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ
rex promiſſa q̄ miſit
βασιλεὺς τὰς ἐπαγγελίας ὅσας ἀπέστει-
demetriꝰ ionathe. ⁊ narrauerūt
λε δημήτριος τῷ ἰωνάθαν. καὶ διηγήσαντο
ei p̄lia ⁊ facinora
αὐτῷ τοὺς πολέμους καὶ τὰς ἀνδραγαθίας

q̄ fecit ipe ⁊ fratres eiꝰ: ⁊
ἃς ἐποίησεν αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς
labores q̄s habuerūt. ⁊ dixit: nūq̄d inueniemꝰ
κόπους οὓς ἔσχοσαν. καὶ εἶπε, μὴ εὑρήσομεν
B virꝰ talē vnū: ⁊ nūc faciemꝰ eū
ἄνδρα τοιοῦτον ἕνα; καὶ νῦν ποιήσομεν αὐ-
amicū ⁊ ſociū nr̄m. ⁊ ſcripſit
τὸν φίλον καὶ σύμμαχον ἡμῶν. καὶ ἔγραψεν
epiſtolas ⁊ miſit ei iuxta
ἐπιστολὰς καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ κατὰ τοὺς
verba hec dicēs. rex alexan
λόγους τούτους λέγων. βασιλεὺς ἀλέξαν-
der fratri ionathe gaudere. audi
δρος τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθαν χαίρειν. ἀκη-
uimꝰ de te q̄ vir potēs fortitudie
κόαμεν περὶ σοῦ ὅτι ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχυΐ
⁊ aptus es vt ſis nobis amicꝰ.
καὶ ἐπιτήδειος εἶ τοῦ εἶναι ἡμῖν φίλος.
⁊ nūc cōſtituimꝰ te hodie ſūmū ſa
καὶ νῦν καθεστάκαμεν σε σήμερον ἀρχιε-
cerdotē gētis tue: ⁊ amicū regis
ρέα τοῦ ἔθνους σου, καὶ φίλον βασιλέως
vocari. ⁊ miſit ei pur-
καλεῖσθαι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πορ-
purā ⁊ coronā aureā. ⁊ vt ſapias
φύραν καὶ στέφανον χρυσοῦν. καὶ φρονεῖν
q̄ nr̄a ſūt ⁊ vt ſerues amicitiā erga nos.
τὰ ἡμῶν καὶ συντηρεῖν φιλίαν πρὸς ἡμᾶς.
⁊ induit ſe ionathas ſanctā veſtē
καὶ ἐνεδύσατο ἰωνάθαν τὴν ἁγίαν στολὴν
ſeptimo mēſe anno ſexageſimo ⁊ cēteſimo
τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἔτους ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ
in feſto ſcenophegie: ⁊ cōgregauit exer
ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας, καὶ συνήγαγε δυ-
citꝰ. ⁊ preparauit arma mul-
νάμεις. καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολ-
ta. ⁊ audiuit demetriꝰ ſmones
λά. καὶ ἤκουσε δημήτριος τοὺς λόγους
hos: ⁊ triſtatꝰ eſt ⁊ dixit. q̄d hoc
τούτους, καὶ ἐλυπήθη καὶ εἶπε. τί τοῦ-
C fecimꝰ q̄ pueniit nos
το ἐποιήσαμεν ὅτι προέφθακεν ἡμᾶς ὁ
alexāder vt amicitiā cōſtitueret cū
ἀλέξανδρος τοῦ φιλίαν καταθέσθαι τοῖς
iudeis in munimē. ſcribā eis ⁊
ἰουδαίοις εἰς στήριγμα. γράψω αὐτοῖς κἀ-
ego verba exhortationis ⁊ altitudīs ⁊
γὼ λόγους παρακλήσεως καὶ ὕψους καὶ
donoꝝ. vt ſint mecū in auxi
δομάτων. ὅπως ὦσι σὺν ἐμοὶ εἰς βοή-
liū. ⁊ miſit epiſtolā eis iuxta
θειαν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς κατὰ τοὺς
verba hec. rex demetriꝰ
λόγους τούτους. βασιλεὺς δημήτριος τῷ
gēti iudeoꝝ gaudere. qm̄ cōſeruaſtis
ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν. ἐπεὶ συνετηρήσα-
ad nos pacta: ⁊ pmanſi
τε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, καὶ ἐνεμεί-
ſtis in amicitia nr̄a ⁊ nō acceſſi-
νατε τῇ φιλίᾳ ἡμῶν καὶ οὐ προσεχωρή-
ſtis ad inimicos nr̄os audiuimꝰ ⁊
σατε τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν ἠκούσαμεν καὶ
gauiſi ſumꝰ. ⁊ nūc pſeuerate adhuc
ἐχάρημεν. καὶ νῦν ἐμμείνατε ἔτι τοῦ
cōſeruare erga nos fidē. ⁊ retri-
συντηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς πίστιν. καὶ ἀνταπο-
buemꝰ vobis bona: p his q̄ facitis
δώσομεν ὑμῖν ἀγαθά, ἀνθ' ὧν ποιεῖτε
nobiſcū. ⁊ remittemꝰ vobis remiſſiōes
μεθ' ἡμῶν. καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα
multas: ⁊ dabimꝰ vobis dona. ⁊
πολλά, καὶ δώσομεν ὑμῖν δόματα. καὶ

quas ipſe fecit & fratres eiꝰ: & labores quos laborauerunt. Et ait. Nunquid inueniemus aliquem virum taleꝫ: Et nūc faciemus eum amicum & ſocium nr̄m. Et ſcripſit epiſtolam et miſit ei ſecundū hec verba dicens. Rex alexander fratri ionathe ſalutem. Audiuimus de te q̄ vir potens ſis viribus: & aptus es vt ſis amicus noſter. Et nunc conſtituimus te hodie ſūmum ſacerdotem gētis tue: vt amicus voceris regis. Et miſit ei purpuram & coronam auream: vt que noſtra ſunt ſentias nobiſcuꝫ: & conſerues amicicias ad nos. Et induit ſe ionathas ſtolam ſanctam ſeptimo mēſe anno cēteſimo ſexageſimo in die ſolēni ſcenophegie. Et congregauit exercitum & fecit arma copioſa. Et audiuit demetriꝰ verba iſta: & contriſtatus eſt nimis: et ait. Quid hoc fecimus q̄ preoccupauit nos alexander apprehendere amicitiam iudeorum ad munimen ſui. Scribam & ego illis verba deprecatoria & dignitates & dona: vt ſint mecum in adiutoriū. Et ſcripſit eis in hec verba. Rex demetrius genti iudeoruꝫ ſalutē. Quoniam ſeruaſtis ad nos pactum: & manſiſtis in amicitia noſtra: & non acceſſiſtis ad inimicos noſtros: audiuimus et gauiſi ſumus. Et nunc perſeuerate adhuc conſeruare ad nos fidē & retribuemus vobis bona pro his que feciſtis nobiſcum: & remittemus vobis preſtationes multas: & dabimus vobis donationes. Et nunc abſoluo vos & omnes iudeos a tributis & precia ſalis indulgeo: & coronas remitto: & tertias ſeminis & dimidiam partem fructꝰ ligni quod eſt portionis mee relinquo vobis ex hodierno die & deinceps: ne accipiatur a terra iuda et a tribus ciuitatibꝰ q̄ addite ſūt illi ex ſamaria & a galilea ex hodierna die: & in totum tempus. Et hieruſalem ſit ſancta & libera cuꝫ finibus ſuis: & decime & tributa ipſius ſint. Remitto etiam poteſtatem arcis que eſt in hieruſalem: & do eam ſūmo ſacerdoti: vt conſtituat in ea viros quoſcunq̄ ipſe elegerit qui cuſtodiant eam. Et omneꝫ animam iudeoruꝫ que captiua eſt a terra iuda in omni regno meo relinquo liberam gratis vt omnes a tributis ſoluantur etiam pecorum ſuorum. Et omnes dies ſolēnes & ſabbata & neomenieꝫ & dies decreti: & tres dies ante diem ſolēnem: & tres dies poſt diem ſolennem: ſint omnes immunitatis et remiſſionis omnibus iudeis qui ſunt in regno meo. Et nemo habebit poteſtatem agere aliquid & mouere negocia aduerſus aliquem illorum in omni cauſa. Et vt aſcribantur ex iudeis in exercitu regis ad triginta milia virorum. Et dabuntur illis copie vt oportet omnibus exercitibus regis et ex eis ordinabuntur qui ſint in munitionibus regis

nūc abſoluo vos: ⁊ remitto vobis om-
νῦν ἀπολύω ὑμᾶς, καὶ ἀφίημι ὑμῖν πάν-
nes iudeos a tributis ⁊
τας τοὺς ἰουδαίους ἀπὸ τῶν φόρων καὶ τῆς
precio ſalis: ⁊ de coronis:
τιμῆς τοῦ ἁλός, καὶ ἀπὸ τῶν στεφάνων,
⁊ pro tertia pte ſeminis: ⁊ pro
καὶ ἀντὶ τοῦ τρίτου τῆς σπορᾶς, καὶ ἀντὶ
dimidia pte fructꝰ ligni qd̄
τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τοῦ
incidit mihi accipere: dimitto a die
ἐπιβάλλοντός μοι λαβεῖν, ἀφίημι ἀπὸ τῆς
hodierna ⁊ deinceps accipere de
σήμερον καὶ ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ
terra iuda: ⁊ de tribꝰ ciuitatibꝰ
τῆς γῆς ἰούδα, καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν νομῶν
additis illi ex ſama-
τῶν προστιθεμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς σαμα-
ria ⁊ galilea: ⁊ ex ho
ρείτιδος καὶ γαλιλαίας, καὶ ἀπὸ τῆς σή-
dierna die ⁊ in ſēpiternū tp̄s.
μερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.
⁊ hierl'm ſit ſancta ⁊ libera ⁊
καὶ ἱερουσαλὴμ ἤτω ἁγία καὶ ἀφειμένη καὶ
fines eiꝰ. ⁊ decime ⁊ tributa.
τὰ ὅρια αὐτῆς. καὶ δεκάται καὶ τὰ τέλη.
remitto ⁊ poteſtatē arcis q̄ eſt
ἀφίημι καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἄκρας τῆς
in hierl'm: ⁊ do pncipi ſacerdotū
ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ δίδωμι τῷ ἀρχιερεῖ,
vt cōſtituat in ea viros q̄s
ὅπως ἂν καταστήσῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρας οὓς
cūq̄ elegerit ipe ad cuſtodiēdū ip-
ἂν ἐκλέξηται αὐτὸς τοῦ φυλάσσειν αὐ-
ſam. ⁊ oēm aiam iudeoꝝ
τήν. καὶ πᾶσαν ψυχὴν ἰουδαίων τὴν
captiuatā a terra iuda in
αἰχμαλωτισθεῖσαν ἀπὸ γῆς ἰούδα εἰς
omni regno meo remitto libe-
πᾶσαν βασιλείαν μου ἀφίημι ἐλευθέ-
rā gratis. ⁊ oēs remittāt
ραν δωρεάν. καὶ πάντες ἀφιέτωσαν
tributa ⁊ iumētoꝝ ſuoꝝ. ⁊ om-
τοὺς φόρους καὶ κτηνῶν αὐτῶν. καὶ πᾶ-
nia feſta ⁊ ſabbata ⁊ neo-
σαι ἑορταὶ καὶ τὰ σάββατα καὶ νου-
menie: ⁊ dies decreti: ⁊
μηνίαι, καὶ ἡμέραι ἀποδεδειγμέναι, καὶ
tres dies āte feſtū ⁊ tres di-
τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέ-
es poſt feſtū: ſint oēs di-
ραι μεθ' ἑορτήν, ἔστωσαν πᾶσαι αἱ ἡμέ-
es immunitatis ⁊ remiſſiōis oībꝰ iu
ραι ἀτελείας καὶ ἀφέσεως πᾶσι τοῖς ἰου-
deis q̄ ſunt in regno meo. ⁊
δαίοις τοῖς οὖσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. καὶ
nō hēbit poteſtatē vllꝰ agere ⁊ fa-
οὐχ ἕξει ἐξουσίαν οὐδεὶς πράσσειν καὶ πα-
tigare aliquē eoꝝ de oī re
ρενοχλεῖν τινα αὐτῶν περὶ παντὸς πράγ-
⁊ aſcribant̃ ex iudeis
ματος. καὶ προγραφήτωσαν τῶν ἰουδαίων
in exercitꝰ regis ad trigin
εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως εἰς τριάκον-
ta milia viroꝝ. ⁊ dabunt̃ eis
τα χιλιάδας ἀνδρῶν. καὶ δοθήσεται αὐτοῖς
xenia vt oportet oībꝰ exercit-
ξένια ὡς καθήκει πάσαις ταῖς δυνάμε-
ibꝰ regis. ⁊ ordinabunt̃ ex
σι τοῦ βασιλέως. καὶ κατασταθήσεται ἐξ
eis in munitionibꝰ regis
αὐτῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως

C.

magnis. ⁊ ex his cõſtitue-
τοῖς μεγάλοις. καὶ ἐκ τούτων κατασταθήσε-
tur ſup negocia regni exiſtẽ-
ται ἐπὶ χρειῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐσῶν
ad fidẽ. ⁊ q̃ ſup ea ⁊ ꝑncipes
εἰς πίστιν. καὶ οἱ ἐπ᾽ αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες
ſint de ipſis: ⁊ ambulẽt
ἔστωσαν ἐξ αὐτῶν, καὶ πορευέσθωσαν τοῖς
in legib⁹ ſuis: ſicut ⁊ precepit rex
νόμοις αὐτῶν, καθὰ καὶ προσέταξεν ὁ βα-
in t̃ra iuda. ⁊ tres ciuitates
σιλεὺς ἐν γῇ ἰούδα. καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς
additas iudee ex re-
τοὺς προστεθέντας τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώ-
giõe ſamarie: addat iudee ad
ρας σαμαρείας, προστεθήτω τῇ ἰουδαίᾳ πρὸς
cõputationẽ vt ſint ſub vno: vt nõ obe-
τὸ λογισθῆναι τ̃ γενέσθαι ὑφ᾽ ἕνα, τ̃ μὴ ὑπα-
diãt alij poteſtati- niſi ſũmi ſa-
κοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας, ἀλλ᾽ ἢ τοῦ ἀρχιερέ-
cerdotis. ptolemaida ⁊ terminos
ως. πτολεμαΐδα καὶ τὴν προσκυροῦσαν,
ei⁹ dedi dono ſanctis q̃ in
αὐτῇ δέδωκα δόμα τοῖς ἁγίοις, τοῖς ἐν
hierl'm in neceſſariũ ſumptũ
ἱλὴμ εἰς τὴν προσκαθήκουσαν δαπάνην
ſanctis. et ego do ſingulis ãnis q̃n
τοῖς ἁγίοις. κἀγὼ δίδωμι κατ᾽ ἐνιαυτὸν δὲ
decem milia ſicloꝝ argẽti de
καπέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ
rõnib⁹ regis a lo-
τῶν λόγων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν τό-
cis attinẽtib⁹. ⁊ oẽ q̃d reliquũ ẽ
πων τῶν ἀνηκόντων. καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον
q̃d nõ reddiderãt de negocijs: vt
ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν ἀπὸ τῶν χρειῶν, ὡς
in primis annis: ex nũc dabũt
ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τ̃ νῦν δώσου-
in opa dom⁹. ⁊ ſup hec
σιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου. καὶ ἐπὶ τούτοις
quinq; mille ſiclos argẽti q̃s acci-
πεντακισχιλίους σίκλους ἀργυρίου οὓς ἀνε-
piebãt de negocijs vt in pri-
λάμβανον ἀπὸ τῶν χρειῶν ὡς ἐν τοῖς πρώ-
mis annis ſancti de rõne ſingulis
τοις ἔτεσι τ̃ ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ᾽ ἐνι-
annis. ⁊ hec remittunẗ q: ꝑtinẽt ea
αυτὸν καὶ ταῦτα ἀφίεται διὰ τὸ ἀνήκειν αὐτὰ
ad ſacerdotes q̃ miniſtrãt. ⁊ q̃cũq;
τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι. καὶ ὅσοι ἐὰν
fugerint in tẽplũ q̃d in hieroſolimis ⁊
φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις καὶ
in oib⁹ finib⁹ ei⁹: debẽtes rega-
ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτ̃, ὀφείλοντες βασι-
lia ⁊ oẽ negociũ: dimittanẗ.
λικὰ καὶ πᾶν πρᾶγμα, ἀπολελύσθωσαν.
⁊ vniuerſa q̃ ſũt eis in regno
καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ
meo. ⁊ vt edificenẗ ⁊ renouen-
μου. καὶ τ̃ οἰκοδομηθῆναι καὶ τ̃ ἐπικαινισθῆ-
tur opa ſanctoꝝ. ⁊ ſumpt⁹ dabi-
ναι τὰ ἔργα τῶν ἁγίων. καὶ ἡ δαπάνη δοθή-
tur de rõne regis: ⁊ vt extruã-
σεται ἐκ τ̃ λόγου τ̃ βασιλέως, καὶ τ̃ οἰκοδο-
tur muri hierl'm ⁊ muniãt in
μηθῆναι τὰ τείχη ἱλὴμ καὶ ὀχυρῶσαι κυ-
circuitu. ⁊ ſumpt⁹ dabiẗ de rõne
κλόθεν. καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τ̃ λόγου
regis: ⁊ vt cõſtruanẗ muri
τ̃ βασιλέως, καὶ τ̃ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη
q̃ in iudea. vt ãt audiuit ionathas ⁊
τὰ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν καὶ

magni. Et ex his cõſtituentur ſup ne-
gocia regni que aguntur ex fide: & pri
cipes ſint ex eis: & ãbulent in legib⁹ ſu
is: ſicut precepit rex in terra iuda. Et
tres ciuitates q̃ addite ſunt iudee ex re
gione ſamarie: cũ iudea reputentur vt
ſint ſub vno: & non obediãt aliene po-
teſtati: niſi ſũmo ſacerdoti: ptolemaida
& cõfines eius quas dedi donũ ſanctis
q̃ ſunt in hieruſalẽ ad neceſſarios ſum
ptus ſanctorum: & ego dabo ſingulis
annis quindecim milia ſiclorum argen
ti de rationibus regis que me contin-
gunt: & omne quod reliquum fuerit
quod non reddiderant qui ſuper ne
gocia erant annis prioribus ex hoc da
bunt in opa domus. Et ſup hec quinq;
milia ſiclorũ argenti q̃ accipiebãt de ſã-
ctorũ rõne p ſingulos annos: & hec
ad ſacerdotes pertineãt qui miniſterio
funguntur. Et q̃cunq; cõfugerit in tẽplũ
quod eſt hieroſolymis & in oĩb⁹ finib⁹
eius: obnoxii regi in oĩ negocio dimit
tantur: & vniuerſa q̃ ſunt ĩ regno meo
libera habeant. Et ad edificanda vel re-
ſtaurãda opera ſanctorũ ſumpt⁹ dabũ
tur de rõne regis: & ad extruendos mu
ros in hierl'm: & cõmuniẽdos in circui
tu: ſumpt⁹ dabũtur de rõne regis: & ad
cõſtruẽdos muros in iudea. Vt audiuit
aũt ionathas & popul⁹ ſermones iſtos
non crediderunt eis nec receperũt eos
quia recordati ſũt malicie magne quã
fecerat in iſrael & tribulauerat eos val
de. Et cõplacuit eis in alexandrũ: quia
ipſe fuerat eis princeps ſermonum pa
cis: & ipſi auxilium ferebant omnibus
diebus. Et congregauit rex alexander
exercitum magnum: & admouit caſtra
contra demetrium. Et commiſerunt
prelium duo reges & fugit exercit⁹ de
metrii: & inſecutus eſt eum alexander:
& incubuit ſuper eos. Et inualuit pre-
lium nimis donec occidit ſol. et cecidit
demetrius in die illa. Et miſit alexãder
ad ptolemeum regem egypti legatos ſe
cundũ hec verba dicens. Quoniam re
greſſus ſum in regnum meum & ſedi ĩ
ſede patrum meorum & obtinui prin
cipatum: & contriui demetrium: & poſ
ſedi regionem noſtram & commiſi pu
gnam cum eo & contritus eſt ipſe & ca
ſtra eius a nobis: & ſedemus in ſede re-
gni eius: et nunc ſtatuamus adinuicem
amicitiã: & da mihi filiam tuam vxo-
rem & ego ero gener tuus: & dabo ti-
bi dona: & ipſi dignitatem. Et reſpon-
dit rex ptolemeus dicens. Felix dies in
qua reuerſus es ad terram patrum tu-
orum & ſediſti in ſede regni eorum.
Et nunc faciam tibi quod ſcripſiſti:
ſed occurre mihi ptolemaidam: vt vi-
deamus inuicem nos et ſponde-
am tibi ſicut

ppl's ſmones iſtos: nõ credide-
ὁ λαὸς τοὺς λόγους τούτους, οὐκ ἐπίστευ-
rũt illis neq; receperũt: q: recor-
σαν αὐτοῖς οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπε-
dati ſunt malicie magne quã
μνήσθησαν τῆς κακίας τῆς μεγάλης ἧς
fecit in iſrael: ⁊ tribulauit eos
ἐποίησεν ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔθλιψεν αὐτοὺς
valde. ⁊ cõplacuit in alexãdro: D
σφόδρα. καὶ εὐδόκησεν ἐν ἀλεξάνδρῳ,
quĩ ipſe fuit eis princeps ſmonũ
ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχηγὸς λόγων
pacificoꝝ: ⁊ auxiliũ ferebãt ipſi oib⁹
εἰρηνικῶν, καὶ συνεμάχουν αὐτῷ πάσας
dieb⁹. ⁊ cõgregauit alexan-
τὰς ἡμέρας. καὶ συνήγαγεν ἀλέξαν-
der rex exercit⁹ magnos: ⁊
δρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας, καὶ
caſtrametat⁹ eſt contra demetriũ. ⁊
παρενέβαλεν ἐξεναντίας δημητρίου. καὶ
cõmiſerũt preliũ duo reges. ⁊
συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο βασιλεῖς. καὶ
fugit exercit⁹ alexãdri. ⁊
ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ ἀλεξάνδρου. καὶ
pſecut⁹ eſt eũ demetri⁹: ⁊ ꝑualuit
ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ δημήτριος, καὶ ἴσχυσεν
cõtra eos. ⁊ fortificauit preliũ val-
ἐπ᾽ αὐτούς. καὶ ἐστερέωσε τὸν πόλεμον σφό-
de donec occidit ſol. ⁊ cecidit de-
δρα ἕως ἔδυ ὁ ἥλιος. καὶ ἔπεσεν ὁ δη-
metri⁹ in die illo. ⁊ miſit
μήτριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἀπέστειλεν
alexãder ad ptolemeũ regẽ
ἀλέξανδρος πρὸς πτολεμαῖον βασιλέα
egypti legatos ſm̃ verba
αἰγύπτου πρέσβεις κατὰ τοὺς λόγους
hec dicẽs. quĩ regreſſus ſũ in t̃rã
τούτους λέγων. ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς γῆν
regni mei: ⁊ ſedi in thronis
βασιλείας μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ θρόνων
patrũ meoꝝ ⁊ obtinui pricipatũ: ⁊
πατέρων μου καὶ ἐκράτησα τῆς ἀρχῆς, καὶ
cõtriui demetriũ: ⁊ obtinui
συνέτριψα τὸν δημήτριον, καὶ ἐπεκράτησα
regionẽ nr̃am: ⁊ cõmiſi cõtra eũ
τῆς χώρας ἡμῶν, καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν E
pugnã: ⁊ cõtrit⁹ eſt ipſe ⁊ ca-
μάχην, καὶ συνετρίβη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμ-
ſtra ei⁹ a nobis: ⁊ ſedim⁹ in
βολὴ αὐτοῦ ὑφ᾽ ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν ἐπὶ
ſede regni ei⁹: ⁊ nũc ſtatuam⁹
θρόνου βασιλείας αὐτοῦ, καὶ νῦν στήσωμεν
inter nos amicitiã. ⁊ nũc da mihi
πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν. καὶ νῦν δός μοι τὴν Infra. ii.a.
filiã tuã in vxorẽ. ⁊ gener
θυγατέρα σου εἰς γυναῖκα. καὶ ἐπιγαμ-
ero tibi ⁊ dabo tibi dona ⁊
βρεύσω σοι καὶ δώσω σοι δόματα καὶ
ipſi digna te. ⁊ reſpõdit ptoleme⁹
αὐτῇ ἄξιά σου. καὶ ἀπεκρίθη πτολεμαῖος ὁ
rex dicẽs. bona dies in q̃ reuer
βασιλεὺς λέγων. ἀγαθὴ ἡμέρα ἐν ᾗ ἀνέ-
ſus es ad terrã patrũ tuoꝝ ⁊ ſedi-
στρεψας εἰς γῆν πατέρων σου καὶ ἐκάθι-
ſti in ſedib⁹ regni eoꝝ. ⁊ nũc
σας ἐπὶ θρόνων βασιλείας αὐτῶν. καὶ νῦν
faciã tibi q̃ ſcripſiſti. ſed occurre
ποιήσω σοι ἃ ἔγραψας. ἀλλ᾽ ἀπάντησον
in ptolemaidẽ: vt videam⁹ nos in
εἰς πτολεμαΐδα, ὅπως ἴδωμεν ἀλλή-
uicẽ: ⁊ ero ſocer tibi ſicut
λους, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι καθὼς

dixiſti. ⁊ exiuit ptoleme⁹ de egyp
εἴρηκας. καὶ ἐξῆλθε πτολεμαῖος ἐξ αἰγύ-
to ipſe ⁊ cleopatra filia e-
πτου αὐτὸς καὶ κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ αὐ-
ius. ⁊ venerũt in ptolemaidẽ ãno ſe
τοῦ. καὶ ἦλθον εἰς πτολεμαΐδα ἔτους δευ-
cundo ⁊ ſexageſimo ⁊ cẽteſimo. ⁊ occur
τέρου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ ἀπήν-
rit ei alexander rex: ⁊
τησεν αὐτῷ ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, καὶ
dedit ei cleopatram filiã
ἐξέδοτο αὐτῷ κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα
ſuã: ⁊ fecit nuptias eius in
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸν γάμον αὐτῆς ἐν
ptolemaide: ſicut reges in glĩa
πτολεμαΐδι, καθὼς οἱ βασιλεῖς ἐν δόξῃ
magna. ⁊ ſcripſit rex alexã
μεγάλῃ. καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς ἀλέξαν-
der ionathe: vt veniret ĩ occurſum ei.
δρος ἰωνάθῃ, ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν αὐτῷ.
⁊ abiit cũ glĩa in ptolemai
καὶ ἐπορεύθη μετὰ δόξης εἰς πτολεμαΐ-
dẽ: ⁊ occurrit duob⁹ regib⁹.
δα, καὶ ἀπήντησε τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι.
G ⁊ dedit eis argentũ ⁊ aurũ
καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον
⁊ amicis eoꝝ ⁊ dona multa:
καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ δόματα πολλά,
⁊ inuenit grãm corã eis. ⁊ cõ-
καὶ εὗρε χάριν ἐναντίον αὐτῶν. καὶ ἐπι-
uenerũt aduerſus eũ viri peſtilẽtes de
συνήχθησαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ
iſrael viri iniqui ad iterpellãdũ
ἰσραὴλ ἄνδρες παράνομοι ἐντυχεῖν
aduerſ⁹ eũ: ⁊ nõ intẽdit eis rex.
κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ οὐ προσεῖχεν αὐτοῖς ὁ βα-
⁊ iuſſit rex: ⁊
σιλεύς. καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεύς, καὶ
expoliauerũt ionathã veſtib⁹ ſuis: ⁊
ἐξέδυσαν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ
induerũt eũ purpura. ⁊ fecerũt
ἐνέδυσαν αὐτὸν πορφύραν. καὶ ἐποίησαν
ita. ⁊ fecit ſedere eũ rex
οὕτως. καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς
ſecum: ⁊ dixit principib⁹ ſu
μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσιν αὐ-
is. exite cũ eo in mediũ
τοῦ. ἐξέλθετε μετ᾽ αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς
ciuitatis: ⁊ ꝑdicate vt null⁹ iter-
πόλεως, καὶ κηρύξατε τοῦ μηδένα ἐντυγ-
pellet aduerſus eũ de vllo nego-
χάνειν κατ᾽ αὐτοῦ περὶ μηδενὸς πράγ-
cio. ⁊ nullus ei moleſt⁹ ſit
ματος. καὶ μηδεὶς αὐτῷ παρενοχλείτω
de oĩ rõne ⁊ factũ eſt vt viderũt
περὶ παντὸς λόγου. καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον
q̃ interpellabãt gloriã ei⁹ ꝗ̃ vt
οἱ ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν αὐτοῦ καθὼς
ꝑdicauerũt ⁊ opertũ eũ pur
ἐκήρυξαν καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν πορ-
pura: ⁊ fugerũt oẽs. ⁊ gͥficauit
φύραν, καὶ ἔφυγον πάντες. καὶ ἐδόξασεν
eũ rex: ⁊ ſcripſit eũ
αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψεν αὐτὸν
iter primos amicos: ⁊ poſuit eũ du-
τῶν πρώτων φίλων, καὶ ἔθετο αὐτὸν στρα-
cẽ ⁊ participẽ pricipat⁹. ⁊ reuerſus eſt io-
τηγὸν καὶ μεριδάρχην. καὶ ἐπέστρεψεν ἰω-
nathas in hierl'm cũ pace ⁊
νάθαν εἰς ἱερουσαλὴμ μετ᾽ εἰρήνης καὶ
letitia. ⁊ in ãno quito ⁊ ſexageſimo
εὐφροσύνης. καὶ ἐν ἔτει πέμπτῳ καὶ ἑξηκοστῷ

dixiſti. Et exiuit ptolemeus de egy
pto ipſe & cleopatra filia eius: & ve-
nit ptolemaidã anno centeſimo ſexa-
geſimo ſecundo. Et occurrit ei alexan
der rex. Et dedit ei cleopatrã filiam ſu-
am: & fecit nuptias eius ptolemaide: ſi
cut reges in magna gloria. Et ſcripſit
alexander rex ionathe: vt veniret ob-
uiam ſibi. Et abiit cum gloria ptolemai
dam: & occurrit ibi duobus regibus: &
dedit illis argentum multum & aurum
& dona: & inuenit gratiam in conſpe-
ctu eorũ. Et cõuenerũt aduerſus eũ vi
ri peſtilentes ex iſrael viri iniqui ĩter
pellantes aduerſus eũ: & non intẽdit
ad eos rex. Et iuſſit ſpoliari ionatham
veſtibus ſuis & indui eum purpura. Et
ita fecerunt. Et collocauit eũ rex ſede
re ſecũ. Dixitq; principibus ſuis. Exite
cũ eo in mediũ ciuitatis: & predicate vt
nemo aduerſus eum interpellet de vllo
negocio nec quiſq̃ ei moleſt⁹ ſit de vl
la rõne. Et factũ eſt vt viderunt qui ĩter
pellabant gloriam eius q̃ predicabãtur
& opertũ eum purpura: fugerunt om-
nes. Et magnificauit eum rex & ſcripſit
eum inter primos amicos & poſuit eũ
ducem & participẽ principatus. Et re-
uerſus eſt ionathas in hierl'm cũ pace &
letitia. In ãno cẽteſimo ſexageſimo qu
to venit demetri⁹ fili⁹ demetrii a creta i
terram patrum ſuorum. Et audiuit ale
xander rex & contriſtatus eſt valde: &
reuerſus eſt antiochiã. Et cõſtituit de-
metrius rex apollonium ducẽ qui pre
erat cele ſyrie & congregauit exercitũ
magnum & acceſſit ad iamniam & mi-
ſit ad ionatham ſummum ſacerdotem
dicens. Tu ſolus reſiſtis nobis. Ego au
tem factus ſum in deriſum & in oppro
briũ: propterea quia tu poteſtatem ad
uerſum nos exerces in montibus. Nũc
ergo ſi confidis in virtutibus tuis deſ-
cende ad nos in campum & compare-
mus illic inuicem: quia mecum eſt vir
tus bellorum. Interroga & diſce quis
ſum ego & ceteri qui auxilio ſunt mi-
hi: qui & dicunt quia non põt ſtare pes
veſter ante faciem noſtram quia bis in
fugam conuerſi ſunt patres tui in ter-
rã ſuã. Et nũc quõ poteris ſuſtinere e-
quitatum & exercitum tantum in cam
po vbi non eſt lapis neq; ſaxum neq; lo
cus fugiendi. Vt audiuit autem iona-
thas ſermones apollonii: motus eſt a-
nimo. Et elegit decem milia virorum:
& exiit ab hieruſalem: & occurrit ei ſi
mon frater eius in adiutorium. Et ap-
plicuerunt caſtra in ioppen. Et exclu-
ſerunt eum a ciuitate quia cuſtodia apol
lonii ioppe erat: & oppugnauit eam. Et
exterriti qui erant in ciuitate aperuerũt
ei: & obtinuit ionathas ioppẽ. Et audi
uit apollonius: & admouit tria mi-
lia equitum

⁊ centeſimo venit demetri⁹ fili⁹ deme
καὶ ἑκατοστῷ ἦλθε δημήτριος ὁ υἱὸς δημη-
trij de creta in terrã pa
τρίου ἐκ κρήτης εἰς τὴν γῆν τῶν πατέ-
trum ſuoꝝ. ⁊ audiuit alexãder rex:
ρων αὐτοῦ. καὶ ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ βα-
⁊ triſtatus ẽ valde. ⁊ reuerſus
σιλεύς, καὶ ἐλυπήθη σφόδρα. καὶ ἀπέστρε-
eſt in antiochiã. ⁊ cõſtituit de-
ψεν εἰς ἀντιόχειαν. καὶ κατέστησε δη-
metrius apolloniũ q̃ erat ſup celẽ
μήτριος ἀπολλώνιον τὸν ὄντα ἐπὶ κοίλης
ſyrie. ⁊ cõgregauit exercitũ magnũ:
συρίας. καὶ συνήγαγε δύναμιν μεγάλην,
⁊ poſuit caſtra in iãnia. ⁊ mi-
καὶ παρενέβαλεν ἐν ἰαμνείᾳ. καὶ ἀπέστει-
ſit ad ionathã ſũmũ ſacerdotẽ dicẽs
λε πρὸς ἰωνάθαν τὸν ἀρχιερέα λέγων.
tu ſoliſſim⁹ extolleris cõtra nos: ego aũt
σὺ μονώτατος ἐπαίρῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς, ἐγὼ δὲ
fact⁹ ſum in deriſum ⁊ in oppro
ἐγενήθην εἰς καταγέλωτα καὶ εἰς ὀνειδισ-
briũ ꝓpt te. ⁊ cur ꝑ poteſtatẽ exerces aduerſ⁹ nos
μὸν διὰ σέ. καὶ διὰ τί ἐξουσιάζῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς
in mõtib⁹ nũc igiẗ ſi cõfidis in
ἐν τοῖς ὄρεσι. νῦν οὖν εἰ πέποιθας ἐπὶ
exercitib⁹ tuis: deſcẽde ad nos
ταῖς δυνάμεσί σου, κατάβηθι πρὸς ἡμᾶς
in cãpũ: ⁊ cõparemur adiuicẽ
εἰς τὸ πεδίον, καὶ συγκριθῶμεν ἑαυτοῖς
illic. q: mecũ eſt exercitus v-
ἐκεῖ. ὅτι μετ᾽ ἐμοῦ ἐστι δύναμις τῶν πό-
biũ. iterroga ⁊ diſce q̃s ſum ⁊
λεων. ἐρώτησον καὶ μάθε τίς εἰμι καὶ
ceteri auxiliãtes nobis. ⁊ di-
οἱ λοιποὶ οἱ βοηθοῦντες ἡμῖν. καὶ λέγου-
cunt: nõ eſt vobis ſtatio pedis cõtra
σιν, οὐκ ἔστιν ὑμῖν στάσις ποδὸς κατὰ
faciẽ nr̃am. q: bis cõuerſi ſũt in fugã
πρόσωπον ἡμῶν. ὅτι δὶς ἐτροπώθησαν οἱ
patres tui in terra ſua. ⁊ nũc nõ
πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. καὶ νῦν οὐ
poteris ſuſtinere eq̃tatũ. ⁊ exercitũ
δυνήσῃ ὑποστῆναι τὴν ἵππον καὶ δύναμιν
talẽ in cãpo: vbi nõ eſt lapis
τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅπου οὐκ ἔστι λίθος
neq; ſaxũ neq; locus fugiendi.
οὐδὲ κόχλαξ οὐδὲ τόπος τοῦ φυγεῖν.
vt aũt audiuit ionathas ſermones apol-
ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν τῶν λόγων ἀπολ-
lonii: mot⁹ eſt aĩo. ⁊ elegit
λωνίου, ἐκινήθη τῇ διανοίᾳ. καὶ ἐπέλεξε
decẽ milia viroꝝ: et exiuit de
δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ
hierl'm. et occurrit ei ſi
ἱερουσαλήμ. καὶ συνήντησεν αὐτῷ σί-
mon frater ei⁹ in adiutoriũ. e-
μων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ βοήθειαν αὐ-
ius et caſtra poſuit in ioppen. et
τοῦ, καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ ἰόππην. καὶ
excluſerũt eũ a ciuitate: q:
ἀπέκλεισαν αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι
cuſtodia apollonii in ioppe. et iop
φρουρὰ ἀπολλωνίου ἐν ἰόππῃ. καὶ ἐπο-
pugnauerũt eã: et exterriti aperue
λέμησαν αὐτήν, καὶ φοβηθέντες ἤνοι-
runt q̃ de ciuitate. et obtinuit iona
ξαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως. καὶ ἐκυρίευσεν ἰωνά-
thas ioppen. et audiuit apollonius.
θαν ἰόππης. καὶ ἤκουσεν ἀπολλώνιος.
et admouit tria milia equitũ
καὶ παρενέβαλε τρισχιλίαν ἵππον.

τ exercitū multū. τ abiit in azo-
καὶ δύναμιν πολλήν. καὶ ἐπορεύθη εἰς ἄζω
tū tāq̄ iter faciens. τ ſimul ꝓceſſit in cam
τον ὡς διοδεύων. καὶ ἅμα προῆλθεν εἰς τὸ πε-
pū: eoq̄ hēret ipſe multitudinē eq̄tatꝰ τ
δίον, διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πλῆθος ἵππου καὶ
cōſideret in ipo. τ inſequutꝰ ē poſt
πεποιθέναι ἐπ᾽ αὐτήν. καὶ κατεδίωξεν ὀπί-
eū in azotū. τ cōmiſerūt exerci-
σω αὐτοῦ εἰς ἄζωτον. καὶ συνῆψαν αἱ πα-
tus poſt eū in preliū. τ reli
ρεμβολαὶ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς πόλεμον. καὶ ἀπέ-
quit apolloniꝰ mille eq̄tes occulte
λιπεν ἀπολλώνιος χιλίαν ἵππον κρυπτῶς
poſt eos. τ cognouit ionathas q̄
κατόπισθεν αὐτῶν. καὶ ἔγνω ἰωνάθαν ὅτι
ſunt inſidie poſt ſe. τ circuie-
ἐστὶν ἔνεδρον κατόπισθεν αὐτοῦ. καὶ ἐκύκλω-
runt eius caſtra. τ eiece-
σαν αὐτοῦ τὴν παρεμβολήν. καὶ ἐξέ-
runt iacula in populū a ma-
τίναξαν τὰς σχίζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ πρω-
ne vſq̄ ad veſperā. at popꝰs ſtetit ſicut
ΐθεν ἕως δείλης. ὁ δὲ λαὸς εἱστήκει καθὼς
p̄cepit ionathas: τ laborauert equi
ἐπέταξεν ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπίασαν οἱ ἵπ-
coꝝ. τ traxit ſimō ex-
ποι αὐτῶν. καὶ εἵλκυσε σίμων τὴν δύ-
ercitū ſuū: τ cōmiſit cōtra legio-
ναμιν αὐτοῦ, καὶ συνῆψε πρὸς τὴν φάλαγ-
nem. nā eq̄tes fatigati erāt: τ cōtriti
γα. ἡ γὰρ ἵππος ἐξελύθη, καὶ συνετρίβη-
ſunt ab eo: τ fugerūt. τ eq̄tes
σαν ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. καὶ ἡ ἵππος
diſperſi ſūt p campū: τ fugerunt in
ἐσκορπίσθη ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον εἰς
azotū: τ intrauert in bethdagon ido
ἄζωτον, καὶ εἰσῆλθον εἰς βηθδαγὼν τὸ εἰ-
lum ſuū vt liberarent. τ ſuccen
δωλεῖον αὐτῶν τοῦ σωθῆναι. καὶ ἐνεπύρι-
dit ionathas azotū τ ciuitates q̄
σεν ἰωνάθαν τὴν ἄζωτον καὶ τὰς πόλεις τὰς
i circuitu eiꝰ: τ accepit ſpolia eoꝝ.
κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν.
τ tēplū dagon τ eos q̄ cōfugerunt
καὶ τὸ ἱερὸν δαγὼν καὶ τοὺς συμφυγόντας
in illud ſuccēdit igni. τ fuerunt q̄
εἰς αὐτὸ ἐνεπύρισε πυρί. καὶ ἐγένοντο οἱ
ceciderunt gladio cū ſuccen-
πεπτωκότες μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρι-
ſis ad viros octo mille. τ receſ
σθεῖσιν εἰς ἄνδρας ὀκτακισχιλίους. καὶ ἀπῆ-
ſit ide ionathas: τ caſtrametatꝰ eſt in
ρεν ἐκεῖθεν ἰωνάθαν, καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ
aſcalonē. τ exierūt q̄ de ciuitate
ἀσκάλωνα. καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐκ τῆς πόλεως
in occurſum ei in gl'ia ma-
εἰς συνάντησιν αὐτῷ ἐν δόξῃ μεγά-
gna. τ reuerſus ē ionathas in hieru
λῃ. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν εἰς ἱερου-
ſalem cū ſuis habētes ſpo
σαλὴμ σὺν τοῖς παρ᾽ αὐτοῦ ἔχοντες σκῦ-
lia multa. τ factū eſt vt audiuit alexan
λα πολλά. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀλέξαν-
der rex ſermones iſtos: τ
δρος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, καὶ
addidit glificare ionathā: τ mi-
προσέθετο δοξάσαι τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἀπέ-
ſit ei fibulā aureā: vt cōſuetudo ē
στειλεν αὐτῷ πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶ
dari cognatis regū. τ
δίδοσθαι τοῖς συγγενέσι τῶν βασιλέων. καὶ

& exercitum multū. Et abiit azotum tanq̄ iter faciens: & ſtatim exiit in campum eō q̄ haberet multitudinem equitum & cōfideret in eis. Et inſecutus ē eum ionathas in azotum & commiſerunt prelium. Et reliquit apollonius in caſtris mille equites poſt eos occulte: & cognouit ionathas quoniam inſidie ſunt poſt ſe: & circuierunt caſtra eius: & iecerunt iacula in populū a mane vſq̄ ad veſperam. Populus autē ſtabat ſicut preceperat ionathas & laborauerunt equi eorum. Et eiecit ſimon exercitum ſuum & commiſit contra legionem. Equites enim fatigati erant. Et contriti ſunt ab eo & fugerunt. Et qui diſperſi ſunt per campum fugerūt in azotum: & intrauerunt in bethagon idolum ſuum vt ibi ſe liberarēt. Et ſuccendit ionathas azotum & ciuitates q̄ erant in circuitu eius: & accepit ſpolia eorum: & templum dagon & oēs qui fugerunt in illud ſuccendit igni. Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum his q̄ ſuccenſi ſunt fere octo milia virorum. Et mouit inde ionathas caſtra: & applicuit ea aſcalonē & exierunt de ciuitate obuiam illi in magna gloria. Et reuerſus eſt ionathas in hieruſalem cum ſuis habentibus ſpolia multa. Et factū eſt vt audiuit alexander rex ſermones iſtos: addidit adhuc glorificare ionathā. Et miſit ei fibulam aureā: ſicut cōſuetudo eſt dari cognatis regum. Et dedit ei accharon & omnes fines eius in poſſeſſionem. Capi. xi.

Et rex egypti congregauit exercitum ſicut arenā que eſt circa orā maris & naues multas: & querebat obtinere regnum alexandri dolo & addere illud regno ſuo. Et exiit in ſyriam verbis pacificis: & aperiebantur ei ciuitates & occurrebant ei quia mandauerat alexander rex exire ei obuiam eo q̄ ſocer ſuus eſſet. Cum autem introiret ciuitatem ptolemeus ponebat cuſtodias militum in ſingulis ciuitatibus. Et cum appropiauit azoto oſtenderūt ei templum dagon ſuccenſum igni: & azotū & cetera eiꝰ demolita & corpora piecta: & eorum qui ceſi erant in bello tumulos quos fecerant ſecus viam. Et narrauerunt regi quia hec fecit ionathas: vt inuidiam facerent ei. Et tacuit rex. Et occurrit ionathas regi in ioppē cum gloria: & inuicem ſe ſalutauerunt & dormierunt illic. Et abiit ionathas cum rege vſq̄ ad fluuium qui vocabatur eleutherus. & reuerſus eſt in hieruſalem. Rex autem ptolemeus obtinuit dominium ciuitatum vſq̄ ſeleuciā maritimam: et cogitabat in alexandrum conſilia mala. Et miſit legatos ad demetrium dicens. Veni componamus inter nos pactum & dabo tibi filiā meam quam habet alexander:

dedit ei accaron τ oia
ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀκκαρὼν καὶ πάντα τὰ
fines eiꝰ in poſſeſſionē.
ὅρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν. Ca. xi.
Et rex egypti cōgregauit
Καὶ ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου ἤθροισεν
exercitꝰ multos ſicut arena q̄ circa
δυνάμεις πολλὰς ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ
orā maris: τ naues mul
τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ πλοῖα πολ-
tas. τ q̄ſiuit obtinere re-
λά. καὶ ἐζήτησε κατακρατῆσαι τῆς βασι-
gnū alexandri dolo: τ addere il-
λείας ἀλεξάνδρου δόλῳ, καὶ προσθῆναι αὐ-
lud regno ſuo. τ exiit in ſyri Infra. 12.a.
τὴν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν εἰς συρί-
am verbis pacificis. τ aperiebāt ei q̄ de
αν λόγοις εἰρηνικοῖς. καὶ ἤνοιγον αὐτῷ οἱ ἀπὸ
ciuitatibꝰ: τ occurrebāt ei: q̄m mādatū
τῶν πόλεων, καὶ συνήντων αὐτῷ, ὅτι ἐντολὴ
erat alexandri regis obuiare ei
ἦν ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως συναντᾶν αὐτῷ
eo q̄ ſocer ſuꝰ eſſet. vt aūt itroiuit
διὰ τὸ πενθερὸν αὐτοῦ εἶναι. ὡς δὲ εἰσεπορεύε-
in ciuitates ptolemaidis: ponebat
το εἰς τὰς πόλεις πτολεμαΐδος, ἀπέτασσε
exercitus i cuſtodiā i ſingulis ciuitatibꝰ vt
τὰς δυνάμεις φρουρὰν ἐν ἑκάστῃ πόλει. ὡς
aūt ap ꝓpiq̄uit in azotū: oſderūt ei tē
δὲ ἤγγισεν εἰς ἄζωτον, ἔδειξαν αὐτῷ τὸ ἱε-
plū dagon ſuccenſum: τ azotū τ
ρὸν δαγὼν ἐμπεπυρισμένον, καὶ ἄζωτον καὶ
ſuburbia eiꝰ deſtructa: τ cor
τὰ περιπόλια αὐτῆς καθῃρημένα, καὶ τὰ σώ-
pora ꝓiecta: τ cōbuſtos
ματα ἐρριμμένα, καὶ τοὺς ἐμπεπυρισμένους
q̄s cōbuſſit in bello. fecerāt
οὓς ἐνεπύρισεν ἐν τῷ πολέμῳ. ἐποίησαν A
eū tumulos coꝝ in via eiꝰ. τ nar
παρ᾽ θημωνίας αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. καὶ διη-
rauert regi q̄ fecit iona-
γήσαντο τῷ βασιλεῖ ἃ ἐποίησεν ἰωνά-
thas ad vituperādū eū. τ tacuit
θαν εἰς τὸ ψογῆσαι αὐτόν. καὶ ἐσίγησεν ὁ
rex. τ occurrit ionathas re-
βασιλεύς. καὶ συνήντησεν ἰωνάθαν τῷ βα- ſ.10.c.
gi in ioppe cū gl'ia. τ ſaluta-
σιλεῖ εἰς ἰόππην μετὰ δόξης, καὶ ἠσπά- ſ.1.g
uert ſe inuicē τ dormiert illic. τ
σαντο ἀλλήλους καὶ ἐκοιμήθησαν ἐκεῖ. καὶ
abiit ionathas cū rege
ἐπορεύθη ἰωνάθαν μετὰ τοῦ βασιλέως
vſq̄ ad fluuiū vocatū eleutherō:
ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου ἐλευθέρου,
τ reuerſus eſt in hierl'm. at rex
καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ βασι-
ptolemeꝰ obtinuit dñium ciuitatū
λεὺς πτολεμαῖος ἐκυρίευσε τῶν πόλεων τῆς
maritime vſq̄ ad ſeleuciā mariti
παραλίας ἕως σελευκείας τῆς παραθαλασ-
mā. τ cogitabat de alexādro con
σίας. καὶ διελογίζετο περὶ ἀλεξάνδρου λο-
ſilia mala. τ miſit lega
γισμοὺς πονηρούς. καὶ ἀπέστειλε πρέσ-
tos ad demetriū regē di-
βεις πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα λέ-
cēs. veni cōponamꝰ iter nos pa-
γων. δεῦρο συνθώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς δια-
ctum: τ dabo tibi filiā
θήκην, καὶ δώσω σοι τὴν θυγατέρα
meā quā hꝫ alexander:
μου ἣν ἔχει ἀλέξανδρος,

τ regnabis in regno pris
καὶ βασιλεύσεις τῆς βασιλείας τοῦ πρὸς
tui. penitet eni q̄ dedi ei
σου. μεταμεμέλημαι γὰρ δοὺς αὐτῷ τὴν
filiā meā. q̄ſiuit eni occidere me: B
θυγατέρα μου. ἐζήτησε γὰρ ἀποκτεῖναί με,
τ vituperauit eū: q̄ deſiderabat
καὶ ἐψόγησεν αὐτόν, χάριν τοῦ ἐπιθυμῆσαι
ipe regnū illiꝰ. τ auferens
αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ ἀφελόμενος
ab eo filiā: dedit ipſi deme-
αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἔδωκεν αὐτῷ τῷ δημη-
trio: τ alienatꝰ eſt ab alexandro. τ apparuit
τρίῳ, καὶ ἠλλοιώθη τοῦ ἀλεξάνδρου. καὶ ἐφάνη
inimicitia illoꝝ. τ itrauit ptolemeꝰ in
ἡ ἔχθρα αὐτῶν. καὶ εἰσῆλθε πτολεμαῖος εἰς
antiochiā: τ ipoſuit duo diademata
ἀντιόχειαν, καὶ περιέθετο δύο διαδήματα
circū caput eiꝰ: diadema aſie τ e-
περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὸ τῆς ἀσίας καὶ αἰ-
gypti. alexander aūt rex erat in ci-
γύπτου. ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν κι-
licia in tp̄ibus illis: q̄ rebella
λικίᾳ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ὅτι ἀπε-
bāt q̄ de locis illis. τ audi
στάτουν οἱ ἀπὸ τῶν τόπων ἐκείνων. καὶ ἤκου-
uit alexander: τ venit cōtra eū in bel-
σε ἀλέξανδρος, καὶ ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτὸν πολέ-
lum. τ eduxit ptolemeus: τ occur
μῳ. καὶ ἐξήγαγε πτολεμαῖος, καὶ ἀπήντη-
rit ei in manu forti: τ fugauit C
σεν αὐτῷ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτροπώσατο
eū. τ fugit alexander in arabi-
αὐτόν. καὶ ἔφυγεν ἀλέξανδρος εἰς τὴν ἀραβί-
am: vt ꝓtegeret ipe ibi. at rex
αν, τοῦ σκεπασθῆναι αὐτὸν ἐκεῖ. ὁ δὲ βασι-
ptolemeus exaltatꝰ eſt. τ abſtulit zabdi-
λεὺς πτολεμαῖος ὑψώθη. καὶ ἀφεῖλε ζαβδι-
el arabs caput alexandri: τ
ὴλ ὁ ἄραψ τὴν κεφαλὴν ἀλεξάνδρου, καὶ
miſit ptolemeo. τ rex
ἀπέστειλε τῷ πτολεμαίῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς
ptolemeꝰ mortuꝰ eſt die tertio. τ
πτολεμαῖος ἀπέθανε τῇ ἡμέρᾳ τρίτῃ. καὶ οἱ
exiſtētes in munitionibꝰ ſuis occiſi ſunt
ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτοῦ ἀπώλοντο
ab his q̄ in munitionibꝰ. τ regna
ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. καὶ ἐβασίλευ-
uit demetrius āno ſeptimo τ ſexageſimo
σε δημήτριος ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑξηκοστοῦ
τ cēteſimo. in diebꝰ illis cōgre-
καὶ ἑκατοστοῦ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνή-
gauit ionathas eos q̄ de iudea: vt expu
γαγεν ἰωνάθαν τοὺς ἐκ τῆς ἰουδαίας, τοῦ ἐκπο-
gnaret arcē q̄ in hierl'm. τ
λεμῆσαι τὴν ἄκραν τὴν ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ
fecit cōtra eā machinas multas. τ
ἐποίησεν ἐπ᾽ αὐτὴν μηχανὰς πολλάς. καὶ
abierunt q̄dā odio hn̄tes gentē illoꝝ
ἐπορεύθησάν τινες μισοῦντες τὸ ἔθνος αὐ-
rum viri iniqui ad regem:
τῶν ἄνδρες παράνομοι πρὸς τὸν βασιλέα, D
τ nūciauerunt ei q̄ ionathas obſi
καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι ἰωνάθαν περικά-
det arcē. τ audiēs iratus eſt. vt aūt
θηται τὴν ἄκραν. καὶ ἀκούσας ὠργίσθη. ὡς δὲ
audiuit: ſtatī cū iter feciſſet venit in ptole
ἤκουσεν, εὐθέως ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς πτολε-
maidē. τ ſcripſit ionathe: vt nō obſide-
μαΐδα. καὶ ἔγραψεν ἰωνάθαν, τοῦ μὴ περικα-
ret. τ vt occurreret ipſe ei vt
θῆσθαι καὶ τοῦ ἀπαντῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμ-

& regnabis in regno patris tui. Penitet enī me q̄ dederim illis filiā meā. Que ſiuit enī me occidere. Et vituperauit eum ꝓpterea q̄ cōcupierat regnū eiꝰ. Et abſtulit filiā ſuā & dedit eam demetrio & alienauit ſe ab alexandro: & manifeſtate ſūt inimicicie eius. Et itrauit ptolemeus antiochiā & impoſuit duo diademata capiti ſuo egypti & aſie. Alexander aūt rex erat in cilicia illis tēporibus: quia rebellabāt q̄ erant in locis illis. Et audiuit alexāder: & venit ad eū in bellū. Et ꝓduxit ptolomeus rex exercitū: & occurrit ei in manu valida: & fugauit eū. Et fugit alexander in arabiā: vt ibi ꝓtegeretur. Rex aūt ptolemeus exaltatus eſt & abſtulit zabdihel arabs caput alexandri: & miſit ptolemeo. Et rex ptolemeus mortuꝰ eſt in die tertia: & q̄ erant in munitionibꝰ perierūt ab his q̄ erant intra caſtra. Et regnauit demetrius anno cēteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. In diebus illis cōgregauit Ionathas eos q̄ erant i iudea vt expugnarent arcē q̄ eſt in hierl'z: & fecerūt cōtra eā machinas multas. Et abierunt quidā q̄ oderant gentē ſuā viri iniqui ad regē demetriū: & renunciauerunt ei q̄ ionathas obſideret arcem. Et vt audiuit iratꝰ eſt: & ſtatī venit ptolemaidā: & ſcripſit Ionathe ne obſideret arcem: ſed occurreret ſibi ad colloquiū feſtinato. Vt audiuit aūt ionathas iuſſit obſidere. Et elegit de ſenioribus iſrael & de ſacerdotibus: & dedit ſe periculo. Et accepit aurum & argentū & veſtem & alia enxenia multa: & abiit ad regem & ptolemaidā: & inuenit grām in conſpectu eius. Et interpellabāt aduerſus eum quidā iniqui ex gente ſua. Et fecit ei rex: ſicut fecerant ei qui āte eum fuerant. Et exaltauit eū in cōſpectu oim amicorū ſuorum: & ſtatuit ei principatū ſacerdotii: & queciīq̄ alia habuit prius precioſa: & fecit eum principem amicorum. Et poſtulauit ionathas a rege vt imunē faceret iudeam & tres toparchias. i. ſamariā & confines eius & promiſit ei talenta trecenta. Et conſenſit rex & ſcripſit ionathe epiſtolas de his omnibus hunc modum continentes. Rex demetrius fratri ionathe ſalutem & genti iudeorū. Exemplum epiſtole quā ſcripſimus laſtheni parēti noſtro de vobis miſimꝰ ad vos vt ſciretis. Rex demetrius laſtheni parenti ſalutem. Genti iudeorum amicis noſtris & conſeruantibus que iuſta ſunt apud nos decreuimus benefacere propter benignitatē ipſorū quā erga nos hn̄t. Statuimꝰ ergo illis omnes fines iudee & tres ciuitates lydam & ramathe que addite ſunt iudee ex ſamaria & omnes confines earum ſeq̄ſtrari omnibus ſacrificantibus in hieroſolymis ꝓ his que ab eis prius accipiebat rex

cōuenirēt in ptolemaide cito. vt
μίσγειν εἰς πτολεμαΐδα τὴν ταχίστην. ὡς
aūt audiuit ionathas: iuſſit obſide-
δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν, ἐκέλευσε περικαθεῖ-
re. τ elegit ex preſbyterio iſrael
σθαι. καὶ ἐπέλεξε τῶν πρεσβυτέρων ἰσλ
τ ſacerdotibꝰ. τ dedit ſe peri-
καὶ τῶν ἱερέων. καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τῷ κιν-
culo. τ accipiēs argentū τ aurū τ
δύνῳ. καὶ λαβὼν ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ
veſtē τ alia munuſcula plura: iuit
ἱματισμὸν καὶ ἕτερα ξένια πλείονα, ἐπορεύ-
ad regē in ptolemaidē. τ iue
θη πρὸς τὸν βασιλέα εἰς πτολεμαΐδα. καὶ εὗ-
nit gratiā corā eo. τ iterpellabāt cōtra
ρε χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐνετύγχανον κατ᾽
eū q̄dā iniqui coꝝ q̄ ex gēte. τ fe-
αὐτοῦ τινὲς ἄνομοι τῶν ἐκ τοῦ ἔθνους. καὶ ἐποίη-
cit illi rex ſicut fecerūt ei
σεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καθὼς ἐποίησαν αὐτῷ
q̄ ante eū: τ exaltauit eū corā oi-
οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐτὸν ἐναντίον πάν-
bus amicis eius: τ ſtatuit ei princi
των τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρ-
patū ſacerdotij τ q̄cū q̄ alia habuit precioſa pri-
χιερωσύνην καὶ ὅσα ἄλλα εἶχε τίμια τὸ πρό-
us: τ fecit eū ex primis ami
τερον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φί-
cis eſſe principē τ rogauit ionathas re
λων ἡγεῖσθαι. καὶ ἠξίωσεν ἰωνάθαν τὸν βασι-
gē vt faceret iudea imunē tributoꝝ
λέα ποιῆσαι τὴν ἰουδαίαν ἀφορολόγητον
τ tres toparchias τ ſamari
καὶ τὰς τρεῖς τοπαρχίας καὶ τὴν σαμαρεῖ-
tin: τ ꝓmiſit ei talēta trecē
τιν, καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ τάλαντα τρια-
ta. τ cōſenſit rex: τ ſcrip
κόσια. καὶ εὐδόκησεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγρα-
ſit ionathe ep'las de oibus his
ψε τῷ ἰωνάθαν ἐπιστολὰς περὶ πάντων τού-
habentes modū hūc. rex de-
των ἐχούσας τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς δη-
metriꝰ ionathe fratri gaudere τ gē-
μήτριος ἰωνάθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν καὶ ἔθ-
ti iudeoꝝ. exemplū epiſtole
νει ἰουδαίων. τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς
quā ſcripſimꝰ laſtheni cognato nro
ἧς ἐγράψαμεν λασθένει τῷ συγγενεῖ ἡμῶν
de vobis: ſcripſimꝰ τ ad vos vt
περὶ ὑμῶν, γεγράφαμεν καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπως
videatis. rex demetrius laſtheni
ἴδητε. βασιλεὺς δημήτριος λασθένει τῷ
parēti gaudere. gēti iudeoꝝ ami
πατρὶ χαίρειν. τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων φί-
cis nris τ cōſeruantibꝰ erga nos iu
λοις ἡμῶν καὶ συντηροῦσι τὰ πρὸς ἡμᾶς δί-
ſta decreuimus bñfacere: ꝓpter
καια ἐκρίναμεν ἀγαθοποιῆσαι, χάριν τῆς ἐξ
illoꝝ beniuolētiā erga nos. ſtatuimꝰ ipis
αὐτῶν εὐνοίας πρὸς ἡμᾶς. ἑστάκαμεν αὐτοῖς
fines iudee tres nomos
τά τε ὅρια τῆς ἰουδαίας τοὺς τρεῖς νομοὺς
aphereima τ lyddan τ rathami addite
ἀφαίρεμα καὶ λύδδαν καὶ ῥαθαμὶν προσετέ-
ſunt iudee a ſamaritide. τ
θησαν τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς σαμαρείτιδος καὶ
oia attinētia ad ipos omnes ſa
πάντα τὰ συγκυροῦντα αὐτοῖς πᾶσι τοῖς θυ-
crificantes in hierl'm. ꝓ regali-
σιάζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ἀντὶ τῶν βασι-
bus q̄ accipiebat rex ab ipſis
λικῶν ὧν ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς παρ᾽ αὐτῶν

pri⁹ p ſingulos ānos de fructi
τὸ πρότερον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν γεννημά-
bus terre ⁊ de fructibus arborū. ⁊
των τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἀκροδρύων. καὶ τὰ
alia ptinētia ad nos ex nūc deci
ἄλλα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν τῶν δεκα
marū ⁊ tributorū ptinētiū ad nos: ⁊
τῶν καὶ τῶν τελῶν τῶν ἀνηκόντων ἡμῖν, καὶ
ſalis ſtagna: ⁊ ptinētes ad nos
τὰς τῆς ἁλὸς λίμνας, καὶ τοὺς ἀνήκοντας ἡμῖν
coronas: oīa cōcedim⁹ eis. ⁊
στεφάνους, πάντα ἐπαρκέσομεν αὐτοῖς. καὶ
nō erit irritū ꝗequā horū a nūc vſq̄ i
οὐκ ἀθετήσεται οὐδὲν τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν ἐπὶ
oē tp̄s. nūc ergo curate
τὸν ἅπαντα χρόνον. νῦν οὖν ἐπιμελήθητε τοῦ
facere horū exēplū. ⁊ detur io
ποιῆσαι τοῦ τῶν ἀντίγραφον. καὶ δοθήτω ἰωνά
nathe ⁊ ponat in mōte ſcō in loco
θαν καὶ τεθείτω ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ
vtili celebri. ⁊ vidit demetrius
ἐπιτηδείῳ ἐπισήμῳ. καὶ εἶδε δημήτριος ὁ
rex φ ſiluit terra corā eo
βασιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ
⁊ nihil ei reſtitit: ⁊ dimiſit om
καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἀνθειστήκει, καὶ ἀπέλυσε πά
nes exercitus ſuos vnūquēq̄ in ꝓpriū
σας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον
locū ꝑter pegrinos exercit⁹ quos colle
τόπον πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων ὧν ἐξενο
git ab inſulis gētiū. ⁊ ini
λόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐθνῶν. καὶ ἤχ-
mici fuerūt ei oēs exercitus q̄ a
θραναν αὐτῷ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αἱ ἀπὸ
pꝛi⁹. tryphō aūt erat corū q̄ ab alexan
τῶν πατέρων. τρύφων δὲ ἦν τῶν παρ' ἀλεξάν
dro prius. ⁊ vidit φ oēs
δρου τὸ πρότερον. καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι αἱ
exercitus murmurāt cōtra demetriū. ⁊
δυνάμεις καταγογγύζουσι τοῦ δημητρίου. καὶ
iuit ad ſimalcue arabē q̄ nu
ἐπορεύθη πρὸς σιμαλκουὲ τὸν ἄραβα ὃς ἐ-
triebat antiochū filiū alex
τρεφε τὸν ἀντίοχον τὸ παιδάριον τὸ τοῦ ἀλε
andri: ⁊ aſſidebat ei vt tra
ξάνδρου, καὶ προσήδρευεν αὐτῷ ὅπως πα
deret eū ipſi: vt regnaret ꝓ
ραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ, ὅπως βασιλεύσῃ ἀντὶ
p̄re eius. ⁊ nūciauit ei quāta
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα
fecit demetrius ⁊ inimicitiā qua
συνετέλεσε δημήτριος καὶ τὴν ἔχθραν ἣν
ꝓſequunt eū exercitus ei⁹. ⁊
ἐχθραίνουσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. καὶ
māſit illic dieb⁹ multis. ⁊ mi
ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. καὶ ἀπέστει
ſit ionathas epiſtolas ad demetriū
λεν ἰωνάθαν ἐπιστολὰς πρὸς δημήτριον τὸν
regē vt eiiceret eos q̄ de arce ex
βασιλέα ἵνα ἐκβάλῃ τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐξ
hierl̄m ⁊ q̄ in munitionib⁹:
ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν,
erāt eū oppugnātes iſrael. ⁊ mi
ἦσαν γὰρ πολεμοῦντες τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀπέ
ſit demetrius ad ionathā dicēs. nō
στειλε δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν λέγων. οὐ
tm̄ hec faciā tibi ⁊ gēti tue:
μόνον ταῦτα ποιήσω σοι καὶ τῷ ἔθνει σου,
ſed gl̄ia illuſtrabo te ⁊ gētē tuā: ſi
ἀλλὰ δόξῃ δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος σου, ἐὰν
opportunitatē habuero. nūc ergo recte facies
εὐκαιρίας τύχω. νῦν οὖν ὀρθῶς ποιήσεις

per ſingulos annos: & pro fructibus terre & pomorum. Et alia que ad nos pertinebāt decimarū & tributorū ex hoc tp̄e remittim⁹ eis: & areas ſalinarū & coronas q̄ nobis deferebantur oīa ipſis cōcedimus. & nihil horū irritū erit ex hoc & in omne tp̄s. Nūc ergo curate facere horū exemplū: & detur ionathe & ponatur in mōte ſctō & in loco celebri. Et vidēs demetrius rex φ ſiluit terra in cōſpectu ſuo & nihil ei reſiſtit: dimiſit totū exercitū ſuū vnūquēq̄ in locū ſuū excepto peregrino exercitu quē traxit ab inſulis gentiū. & inimici erant ei oēs exercitus patrū eius. Tryphon aūt erat quidā partiū alexandri prius: & vidit qm̄ oīs exercit⁹ murmurauit cōtra demetriū & iuit ad emalchuel arabē qui nutriebat antiochū filiū alexādri: & aſſidebat ei vt traderet eū ipſi vt regnaret in loco patris ſui. Et enūciauit ei quāta fecit demetrius & inimicitias exercituū ei⁹ aduerſus illū. Et manſit ibi dieb⁹ multis. Et miſit ionathas ad demetriū regē vt eiiceret eos q in arce erant in hierl̄m: & q in preſidiis erant quia ipugnabāt iſrael. Et miſit demetrius ad ionathā dicēs. Non hoc tm̄ faciā tibi & gēti tue: ſed gloria illuſtrabo te & gentē tuā cū fuerit opportunū. Nunc ergo recte feceris ſi miſeris in auxiliū mihi viros: quia diſceſſit oīs exercit⁹ meus. Et miſit ei ionathas tria milia virorū fortiū antiochiā. Et venerunt ad regem & delectatus eſt rex in aduentu eorū. Et cōuenerunt qui erant de ciuitate: centū viginti milia virorū & volebant interficere regem. Et fugit rex in aulā: & occupauerūt qui erant de ciuitate itinera ciuitatis & ceperunt pugnare. Et vocauit rex iudeos in auxiliū: & cōuenerunt oēs ſimul ad eum. Et diſperſi ſunt omnes per ciuitatē: & occiderūt in illa die centum milia hominū. Et ſuccenderunt ciuitatem & ceperūt ſpolia multa in illa die. & liberauerunt regē. Et viderunt qui erant de ciuitate φ obtinuiſſent iudei ciuitatē ſicut volebant: & infirmati ſunt mente ſua & clamauerunt ad regem cum precibus dicētes. Da nobis dexteras: & ceſſent iudei oppugnare nos & ciuitatem. Et proiecerunt arma ſua & fecerunt pacem. Et glorificati ſunt iudei in conſpectu regis & in conſpectu omnium qui erant in regno eius: & nominati ſunt in regno. Et regreſſi ſunt in hieruſalem. habentes ſpolia multa. Et ſedit demetrius rex in ſede regni ſui: & ſiluit terra in conſpectu eius. Et mentitus eſt omnia quecunq̄ dixit. & abalienauit ſe a ionatha & non retribuit ei ſecūdum beneficia que ſibi tribuerat:

mittēs ad me viros q̄ auxilient:
ἀποστείλας μοι ἄνδρας οἳ συμμαχήσουσιν,
qm̄ diſceſſerūt oēs exercitus mei.
ὅτι ἀπέστησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις μου.
⁊ miſit ionathas viros tres mil-
καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν ἄνδρας τρισχιλί
le potētes fortitudine ei in antiochiā.
ους δυνατοὺς ἰσχύι αὐτῷ εἰς ἀντιόχειαν.
⁊ venerūt ad regē: ⁊ letatus
καὶ ἦλθοσαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εὐφράν
eſt rex in aduētu illorū. ⁊
θη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. καὶ
cōuenerūt q̄ de ciuitate in me
ἐπισυνήχθησαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς μέ
diū vrbis ad virorū centū viginti mi
σον τῆς πόλεως εἰς ἀνδρῶν δώδεκα μυ-
lia: ⁊ volebāt interficere re-
ριάδας, καὶ ἠβούλοντο ἀνελεῖν τὸν βασι
gem. ⁊ fugit rex in aulam.
λέα. καὶ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλήν.
⁊ occupauerūt q̄ de ciuitate
καὶ κατελάβοντο οἱ ἐκ τῆς πόλεως τὰς
itinera vrbis: ⁊ ceperūt pugna-
διόδους τῆς πόλεως, καὶ ἤρξαντο πολε-
re. ⁊ vocauit rex iu-
μεῖν. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ἰου
deos in auxiliū: ⁊ cōuenerunt E
δαίους ἐπὶ βοήθειαν, καὶ ἐπισυνήχθησαν
ad eū oēs ſimul. ⁊ diſperſi
πρὸς αὐτὸν πάντες ἅμα. καὶ διεσπάρη-
ſunt in ciuitate. ⁊ occiderūt in vr
σαν ἐν τῇ πόλει. καὶ ἀπέκτειναν ἐν τῇ πό
be in die illa ad centum milia:
λει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυριάδας δέκα,
⁊ ſuccenderūt ciuitatē: ⁊ ceperūt
καὶ ἐνεπύρισαν τὴν πόλιν, καὶ ἐλάβοσαν
ſpolia multa in illa die: ⁊ libe
σκῦλα πολλὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἔσω
rauerūt regē. ⁊ viderūt q̄ de
σαν τὸν βασιλέα. καὶ εἶδον οἱ ἀπὸ τῆς
ciuitate φ obtinuerūt iudei
πόλεως ὅτι κατεκράτησαν οἱ ἰουδαῖοι
ciuitatē ſicut volebāt: ⁊ īfirmati ſūt
τῆς πόλεως ὡς ἠβούλοντο, καὶ ἠσθένησαν
mentib⁹ ſuis: ⁊ clamauerūt ad
ταῖς διανοίαις αὐτῶν, καὶ ἐκέκραξαν πρὸς
regē cū precib⁹ dicētes.
τὸν βασιλέα μετὰ δεήσεως λέγοντες.
da nobis dextras ⁊ ceſſent iu
δὸς ἡμῖν δεξιὰς καὶ παυσάσθωσαν οἱ ἰου
dei oppugnare nos ⁊ ciuitatē.
δαῖοι πολεμοῦντες ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν.
⁊ piecerūt arma: ⁊ fecerūt pa-
καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα, καὶ ἐποίησαν εἰρή F
cē. ⁊ glorificati ſūt iudei corā
νην. καὶ ἐδοξάσθησαν οἱ ἰουδαῖοι ἐναντίον
rege ⁊ corā oībus q̄
τοῦ βασιλέως καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν
in regno eius: ⁊ regreſſi ſunt in
ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς
hierl̄m hn̄tes ſpolia multa. ⁊
ἱερουσαλὴμ ἔχοντες σκῦλα πολλά. καὶ
ſedit demetrius rex in ſe
ἐκάθισε δημήτριος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρό
de regni ſui: ⁊ ſiluit
νου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡσύχασεν
terra i cōſpectu ei⁹. ⁊ mētitus eſt oīa
ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐψεύσατο πάντα
q̄cūq̄ dixit. ⁊ abalienat⁹ eſt ab ionatha ⁊
ὅσα εἶπεν. καὶ ἠλλοτριώθη τῷ ἰωνάθαν καὶ
nō retribuit ſecūdū bn̄ficia q̄
οὐκ ἀνταπέδωκεν κατὰ τὰς εὐνοίας ἃς

retribuit ſibi: ⁊ vexabat eū val
ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἔθλιβεν αὐτὸν σφό
de. poſt aūt hec reuerſus eſt tryphō ⁊
δρα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστρεψε τρύφων καὶ
antiochus cū eo puer iunior:
ἀντίοχος μετ' αὐτοῦ παιδάριον νεώτερον,
⁊ regnauit ⁊ iposuit ſibi diadema. ⁊
καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐπέθετο διάδημα. καὶ
cōgregati ſūt ad eū oēs exer
ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυ
citus quos diſperſerat demetri⁹: ⁊
νάμεις ἃς ἀπεσκοράκισε δημήτριος, καὶ
pugnauerūt cōtra eū: ⁊ fugit ⁊ fuga
ἐπολέμησαν πρὸς αὐτόν, καὶ ἔφυγε καὶ ἐτρο
tus eſt. ⁊ accepit tryphon beſtias ⁊ ob
πώθη. καὶ ἔλαβε τρύφων τὰ θηρία καὶ κα
tinuit antiochiā. ⁊ ſcripſit an
τεκράτησεν ἀντιοχείας. καὶ ἔγραψεν ἀν
tiochus iunior ionathe dicēs. cōſtituo tibi
τίοχος ὁ νεώτερος ἰωνάθῃ λέγων. ἵστημί σοι
ſacerdotii principatū: ⁊ cōſtituo te ſup
τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ καθίστημί σε ἐπὶ
quattuor ciuitates: ⁊ vt ſis tu ex a-
G τῶν τεσσάρων νομῶν, καὶ εἶναί σε τῶν φί
micis regis. ⁊ miſit ei
λων τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ
vaſa aurea ⁊ miniſteriū: ⁊ dedit ei
χρυσώματα καὶ διακονίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
poteſtatē bibēdi in aureis vaſis: ⁊ vt eſſet
ἐξουσίαν πίνειν ἐν χρυσώμασι, καὶ εἶναι
i purpura ⁊ vt haberet fibulā aureā: ⁊
ἐν πορφύρᾳ καὶ ἔχειν πόρπην χρυσῆν, καὶ
ſimonē fratrē eius cōſtituit du
σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησε στρα
cem ab aſcenſu tyri vſq̄ ad
τηγὸν ἀπὸ τῆς κλίμακος τύρου ἕως τῶν
fines egypti. ⁊ exiit ionathas ⁊ pā-
ὁρίων αἰγύπτου. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν καὶ διε
bulabat trans flumen ⁊ in
πορεύετο πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν ταῖς
vrbib⁹. ⁊ cōgregati ſunt ad eū oēs
πόλεσι. καὶ ἠθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν πᾶσαι
exercitus ſyrie in auxiliū. ⁊
αἱ δυνάμεις συρίας εἰς συμμαχίαν. καὶ
venit in aſcalonē: ⁊ occurrerūt ei
ἦλθεν εἰς ἀσκάλωνα, καὶ ἀπήντησαν αὐτῷ
q̄ de ciuitate honorifice. ⁊ abiit
οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐνδόξως. καὶ ἀπῆλθεν
inde in gazā ⁊ cōcluſerūt ſe q̄ de
ἐκεῖθεν εἰς γάζαν καὶ ἀπέκλεισαν οἱ ἀπὸ
gaza: ⁊ obſedit circū eā ⁊
γάζης, καὶ περιεκάθισεν περὶ αὐτὴν καὶ
ſuccendit ſuburbana ei⁹ igne. ⁊
ἐνεπύρισε τὰ περιπόλια αὐτῆς πυρί. καὶ
predatus eſt eas. ⁊ rogauerūt q̄ de
ἐσκύλευσεν αὐτάς. καὶ ἠξίωσαν οἱ ἀπὸ
gaza ionathā: ⁊ dedit eis dextras.
γάζης ἰωνάθαν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς δεξιάς.
⁊ accepit filios principū eo
καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν ἀρχόντων αὐ-
rū in obſides: ⁊ miſit eos
τῶν εἰς ὅμηρα, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
in hierl̄m. ⁊ pābulauit regionē vſq̄ ad dama
A εἰς ἱλ̄ημ. καὶ διῆλθε τὴν χώραν ἕως δαμα-
ſcū. ⁊ audiuit ionathas φ aderāt
σκοῦ. καὶ ἤκουσεν ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ
principes demetrii in cades q̄ eſt in ga-
ἄρχοντες δημητρίου εἰς κάδης τὴν ἐν τῇ γα
lilea cū exercitu multo: volētes
λιλαίᾳ μετὰ δυνάμεως πολλῆς, βουλόμενοι
remouere eū a regione. ⁊ occurrit
μεταστῆσαι αὐτὸν τῆς χώρας. καὶ συνήντησεν

& vexabat eum valde. Poſt hec aūt reuerſus eſt tryphon & antiochus cū eo puer adoleſcens & regnauit & impoſuit ſibi diadema. Et cōgregati ſunt ad eum oēs exercitus quos diſperſerat demetrius. & pugnauerūt cōtra eū & fugit & terga vertit. Et accepit tryphon beſtias & obtinuit antiochiā. Et ſcripſit antiochus adoleſcēs ionathe dicēs. Cōſtituo tibi ſacerdotiū & cōſtituo te ſuper quattuor ciuitates vt ſis de amicis regis. Et miſit illi vaſa aurea in miniſteriū: & dedit ei poteſtatē bibendi in auro & eſſe in purpura & habere fibulam aureā. Et ſimonē fratrē eius cōſtituit ducē a terminis tyri vſq̄ ad fines egypti. Et exiit ionathas & perābulabat trans flumē ciuitates & cōgregat⁹ eſt ad eū oīs exercitus ſyrie in auxiliū. Et venit aſcalonē: & ocurrerūt ei honorifice de ciuitate. Et abiit inde gazā & cōcluſerūt ſe qui erant gaze: & obſedit eā: & ſuccendit q̄ erant i circuitu ciuitatis & predat⁹ eſt eā. Et rogauerunt gazenſes ionathā & dedit illis dexterā & accepit filios eorū obſides: & miſit illos in hierl̄m: & perābulauit in regionē vſq̄ ad damaſcum. Et audiuit ionathas φ preuaricati ſunt principes demetrii in cades q̄ eſt in galilea cū exercitu multo volentes eū remouere a negocio regni & occurrit illis: fratrē autem ſuū ſimonē reliquit intra ꝓuinciam. Et applicuit ſimon ad bethſurā & expugnabat eā diebus multis & concluſit eos. Et poſtulauerunt ab eo dexteras accipere: & dedit illis. Et eiecit eos inde & cepit ciuitatem & poſuit in ea preſidium. Et ionathas & caſtra eius applicuerunt ad aquā genezar: & ante lucem vigilauerunt in campo azor. Et ecce caſtra alienigenarū occurrebant in campo: & tendebant ei inſidias in montibus: ipſe autem occurrit ex aduerſo. Inſidie vero exurrexerunt de locis ſuis & cōmiſerunt prelium. Et fugerunt qui erant ex parte ionathe omnes & nemo relict⁹ eſt eis niſi mathathias filius abſolomi: & iudas filius calphi priceps militie exercitus. Et ſcidit ionathas veſtimēta ſua & poſuit terrā in capite ſuo & orauit. Et reuerſus eſt ionathas ad eos in prelium & conuertit eos in fugam & pugnauerunt. Et viderunt qui fugiebāt partis illius: & reuerſi ſunt ad eum & inſequebantur cum eo omnes vſq̄ cādes ad caſtra ſua et peruenerunt vſq̄ illuc. Et ceciderunt de alienigenis i die illa tria milia virorum: et reuerſus eſt ionathas in hieruſalem.

Capitulum. xii.

ET vidit ionathas quia tempus eū iuuat & elegit viros & miſit eos romam ſtatuere et renouare cum eis amicitiam. Et ad ſpartiatas et ad alia loca miſit epiſtolas

eis: at fratrē ei⁹ ſimonē reli
αὐτοῖς, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα κατέ
quit in regione. ⁊ poſuit caſtra ſimon
λιπε τῇ χώρᾳ. καὶ παρενέβαλε σίμων
in bethſura: ⁊ expugnabat eā die
ἐπὶ βαιθσούρα, καὶ ἐπολέμει αὐτὴν ἡμέ-
bus multis: ⁊ cōcluſit eā. ⁊
ρας πολλάς, καὶ συνέκλεισεν αὐτήν. καὶ
poſtulauerūt eū dextras accipere: ⁊ de
ἠξίωσαν αὐτὸν τοῦ δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδω
dit eis ⁊ eiecit eos inde. ⁊
κεν αὐτοῖς καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν. καὶ
cepit ciuitatē ⁊ poſuit in ea
κατελάβετο τὴν πόλιν καὶ ἔθετο ἐπ' αὐτὴν
preſidiū. ⁊ ionathas ⁊ caſtra ei⁹
φρουράν. καὶ ἰωνάθαν καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ
applicuerūt ad aquā gennesar ⁊
παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ γεννησάρ. καὶ
ſurrexerūt mane in cāpo naſor. ⁊
ὤρθρισαν τὸ πρωὶ εἰς τὸ πεδίον νασώρ. καὶ
ecce caſtra alienigenarū occurrebāt ei
ἰδοὺ παρεμβολὴ ἀλλοφύλων ἀπήντα αὐ
in cāpo. ⁊ eiecerūt iſidias
τῷ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ ἐξέβαλον ἔνεδρον
cōtra eū in mōtib⁹. ipi aūt occurre
ἐπ' αὐτὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν. αὐτοὶ δὲ ἀπήντη-
rūt ex aduerſo. at inſidie exurrexerūt
σαν ἐξεναντίας. τὰ δὲ ἔνεδρα ἐξανέστησαν
de locis ſuis ⁊ cōmiſerūt preli
ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν καὶ συνῆψαν πόλε
um. ⁊ fugerūt q̄ a ionatha oēs
μον. καὶ ἔφυγον οἱ παρὰ ἰωνάθου πάντες.
nemo relictus eſt ab eis preterq̄ ma-
οὐδ' εἷς κατελείφθη ἀπ' αὐτῶν πλὴν ματ
tathias fili⁹ abſalomi ⁊ iudas fili⁹
ταθίας ὁ τοῦ ἀψαλώμου καὶ ἰούδας ὁ τοῦ
chalphi principes militie exer
χαλφὶ ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς τῶν δυνά
cituū ⁊ ſcidit ionathas veſtimēta ſua:
μεων. καὶ διέρρηξεν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐ
⁊ iposuit terrā ſup caput
τοῦ, καὶ ἐπέθηκε γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
ſuū ⁊ orauit. ⁊ reuerſus ē
αὐτοῦ. καὶ προσηύξατο. καὶ ὑπέστρεψε
ad eos in prelio: ⁊ fugauit
πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ ἐτροπώσατο
illos ⁊ fugerūt. ⁊ viderūt fugien
αὐτοὺς καὶ ἔφυγον. καὶ εἶδον οἱ φυγόν-
tes ab eo ⁊ reuerſi ſūt ad e-
τες παρ' αὐτοῦ καὶ ἀπέστρεψαν πρὸς αὐ
um ⁊ perſecuti ſūt eū cō eo vſq̄ ad cades
τὸν καὶ ἐδίωκον μετ' αὐτοῦ ἕως κάδης
vſq̄ ad caſtra eorū: ⁊ caſtra
ἕως τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, καὶ παρ-
poſuerūt ibi. ⁊ ceciderūt de alie
ενέβαλον ἐκεῖ. καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἀλ
nigenis in die illa ad vi
λοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἄν-
ros tres mille. ⁊ reuerſus eſt iona
δρας τρισχιλίους. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνά-
thas in hierl̄m.
θαν εἰς ἱερουσαλήμ.

Cā. 12.

Et vidit ionathas φ tp̄s eū iu-
ΚΑὶ εἶδεν ἰωνάθαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συ
uat: ⁊ elegit viros: ⁊ miſit
νεργεῖ, καὶ ἐπέλεξεν ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλεν
ad romā ad ſtatuēdū ⁊ renouandū erga
εἰς ῥώμην στῆσαι καὶ ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς
eos amicitiā: ⁊ ad ſpartiatas ⁊
αὐτοὺς φιλίαν, καὶ πρὸς σπαρτιάτας καὶ
loca alia miſit epiſtolas
τόπους ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολάς

ſm hec. et abierũt in romã: et
κατὰ ταῦτα, καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ
ingreſſi ſũt in ſenatũ et dixerũt. io
εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ εἶπαν. ἰω
nathas ſacerdos ſũmꝰ et gẽs iudeoꝝ
νάθαν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων
miſit nos vt renouarem̃ amicitiam
ἀπέστειλεν ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν
eis et ſocietatẽ ſcḋm pri-
αὐτοῖς καὶ τὴν συμμαχίαν κατὰ τὸ πρότε-
us: et dederũt epĺas eis ad eos
ρον, καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς
p locũ: vt deducerẽt eos
κατὰ τόπον, ὅπως προπέμπωσιν αὐτοὺς
in terrã iuda cũ pace. et hoc exem
εἰς γῆν ἰούδα μετ' εἰρήνης. καὶ τοῦτο τὸ ἀντί
plũ epĺarũ quas ſcripſit ionathas
γραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἔγραψεν ἰωνάθαν
ſpartiatis. ionathas ſũmꝰ ſacerdos et
τοῖς σπαρτιάταις· ἰωνάθαν ἀρχιερεὺς καὶ ἡ
ſenatus gẽtis. et ſacerdotes et reliquꝰ
γερουσία τοῦ ἔθνους· καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λοιπὸς
populꝰ iudeoꝝ ſpartiatis fra
δῆμος τῶν ἰουδαίων σπαρτιάταις τοῖς ἀδελ
tribus gaudere. iãpridem miſſe fuerũt
φοῖς χαίρειν. ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν
epiſtole ad oniã ſũmũ ſacerdotẽ a da
ἐπιστολαὶ πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα παρὰ δα
rio regnãte apd vos q̃ eſtis fra-
ρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν ὅτι ἐστὲ ἀδελ
tres nři vt exemplũ ſubiicit. et
φοὶ ἡμῶν ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται. καὶ
ſuſcepit onias virũ miſ-
ἐπεδέξατο ὀνίας τὸν ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμέ
ſum glorioſe: et accepit epĺas in qb̃
νον ἐνδόξως, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς ἐν αἷς
ſignificabat̃ de ſocietate et amicitia.
διεσαφεῖτο περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας.
et nos igit̃ nõ indigẽtes hoꝝ exiſtẽs ad
καὶ ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς τούτων ὄντες, πα
monitionẽ habẽtes libros ſctõs q̃ i
ράκλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν
manibꝰ nřis: tentauim̃ mittere
ταῖς χερσὶν ἡμῶν, ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι
erga vos fraternitatẽ et amicitiã reno
τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν ἀνα
uare ne alieni efficiamur a vobis.
νεώσασθαι πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριωθῆναι ὑμῶν
multa eñi tpa tranſierũt ex quo miſi
πολλοὶ γὰρ καιροὶ διῆλθον ἀφ' οὗ ἀπεστείλα-
ſtis ad nos. nos igit̃ in oĩ tpe aſſi
τε πρὸς ἡμᾶς. ἡμεῖς οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδι
due incẽ feſtis et in reli-
αλείπτως ἔν τε ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς λοι-
quis opportunis diebus recordamur
παῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνησκόμεθα
veſtri: in hiſ q̃ offerimꝰ ſacrificiis et in
ὑμῶν, ἐφ' ὧν προσφέρομεν θυσιῶν καὶ ἐν ταῖς
orationibꝰ vt decẽs eſt et cõuenĩes recor-
προσευχαῖς ὡς δέον ἐστὶ καὶ πρέπον μνημο
dari fratrũ. letamur aũt de
νεύειν ἀδελφῶν. εὐφραινόμεθα δὲ ἐπὶ τῇ
glia vřa. nos vero circũdederũt multe
δόξῃ ὑμῶν. ἡμᾶς δὲ ἐκύκλωσαν πολλαὶ
tribulatiões et bella multa. et oppugna-
θλίψεις καὶ πόλεμοι πολλοί. καὶ ἐπολέμη
uerũt nos reges q̃ i circuitu nřo. nõ
σαν ἡμᾶς οἱ βασιλεῖς οἱ κύκλῳ ἡμῶν. οὐκ
voluim̃ ergo moleſti eſſe vobis et
ἠβουλόμεθα οὖν παρενοχλεῖν ὑμῖν καὶ
reliquis ſociis et amicis nřis
τοῖς λοιποῖς συμμάχοις καὶ φίλοις ἡμῶν

ſecundũ eandẽ formã. Et abierũt romã et intrauerũt curiã: et dixerunt. Ionathas ſummꝰ ſacerdos et gens iudeorũ miſerũt nos: vt renouaremꝰ amiciciã & ſocietatẽ ſcḋm priſtinũ. Et dederũt illis epiſtolas ad ipſos p loca vt deducerent eos in terrã iuda cũ pace. Et hoc eſt exemplũ epiſtolarũ quas ſcripſit ionathas ſpartiatis. Ionathas ſummus ſacerdos: & ſeniores gẽtis & ſacerdotes & reliquus populꝰ iudeorũ ſpartiatis fratribꝰ ſalutẽ. Iãpridẽ miſſe erant epiſtole ad oniã ſũmũ ſacerdotẽ a dario q regnabat apud vos: qm̃ eſtis fr̃es nři: ſicut ſcriptũ cõtinet qḋ ſubiectũ ẽ. Et ſuſcepit onias virũ q miſſus fuerat cũ honore: & accepit epiſtolas in qbꝰ ſignificabatur de ſocietate & de amicicia. Nos eñi cũ nullo horũ indigeremꝰ hñtes ſctõs libros q ſunt in manibꝰ noſtris: maluimꝰ mittere ad vos renouare fraternitatẽ & amiciciã: ne forte alieni efficiamur a vobis. Multa enim tp̃a trãſierũt ex quo miſiſtis ad nos. Nos ergo in oĩ tp̃e ſine intermiſſione in diebus ſolennibus & ceteris qbus oportet: memores ſumꝰ veſtri in ſacrificiis q̃ offerimus & in obſeruationibꝰ ſicut fas eſt & decet meminiſſe fratrum.

Letamur itaq; de gloria vřa. Nos aũt circũdederũt multe tribulatiões & multa prelia: & ĩpugnauerunt nos reges q ſunt in circuitu nřo. Noluimꝰ ergo vobis moleſti eſſe neq; ceteris ſociis & amicis nřis in his preliis. Habuimꝰ eñi de celo auxiliũ & liberati ſumꝰ nos. & humiliati ſunt inimici noſtri. Elegimꝰ itaq; neumeniũ antiochi filiũ & antipatrem iaſonis filiũ: & miſimus ad romanos renouare cũ eis amiciciã & ſocietatem priſtinã. Mandauimus itaq; eis vt veniant etiã ad vos & ſalutent vos: & reddant vobis epiſtolas noſtras de innouatione fraternitatis noſtre. Et nunc bene facietis reſpõdẽtes nobis ad hec: & hoc reſcriptũ epiſtolarum quod miſit onias. Rex ſpartiatarũ onias ionathe ſacerdoti magno ſalutẽ. Inuentũ eſt in ſcriptura de ſpartiatis et iudeis: qm̃ ſunt fratres et quia ſunt de genere abraam. Et nunc ex quo hec cognouimus benefacitis ſcribẽtes nobis de pace veſtra. Sed et nos reſcripſimꝰ vobis. Pecora nřa et poſſeſſiones nře veſtre ſunt: et veſtre noſtre. Mandauimꝰ itaq; hec nunciari vobis. Et audiuit ionathas qm̃ regreſſi ſunt principes demetrii cum exercitu multo: ſupra q̃ prius pugnare aduerſus eum: et exiit ab hieruſalem et occurrit eis in amathite regione. Non enim dederat eis ſpacium vt igrederentur regionem eius. Et miſit ſpeculatores in caſtra eorum: et reuerſi renunciauerunt q̧ conſtituunt ſuperuenire illic nocte. Cum occidiſſet autem ſol precepit ionathas ſuis vigilare & eſſe in armis

in bellis his. habem̃ eñi ex
ἐν τοῖς πολέμοις τούτοις. ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ
celo auxiliũ adiuuãs nos: et libera
οὐρανοῦ βοήθειαν βοηθοῦσαν ἡμῖν, καὶ ἐρρύ-
ti ſumus de inimicis nřis. et humilia
σθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. καὶ ἐταπει-
ti ſunt inimici nři. elegimus igit̃ nu-
νώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. ἐπελέξαμεν οὖν νου
meniũ antiochi et antipatrũ iaſonis.
μήνιον ἀντιόχου καὶ ἀντίπατρον ἰάσωνος.
et miſim̃ ad romanos renouare
καὶ ἀπεστάλκαμεν πρὸς ῥωμαίους ἀνανεώ
uandã erga eos amicitiã et ſocie B
σασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ συμ
tatem priorẽ. mandauimus itaq̃
μαχίαν τὴν προτέραν. ἐνετειλάμεθα οὖν
eis etiã ad vos venire et ſaluta
αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς πορευθῆναι καὶ ἀσπά-
re vos: et reddere vobis no
σασθαι ὑμᾶς, καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν τὰς πα-
ſtras epĺas de innouatione et
ρ' ἡμῶν ἐπιστολὰς περὶ τῆς ἀνανεώσεως καὶ
fraternitate nřa. et nũc bene facie
τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν. καὶ νῦν καλῶς ποιή-
tis reſpõdentes nobis ad hec.
σετε ἀντιφωνήσαντες ἡμῖν πρὸς ταῦτα.
et hoc exemplũ epiſtolaꝝ q̃s
καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν
miſerũt. oniares rex ſpartiataꝝ
ἀπέστειλαν. ὀνιάρης βασιλεὺς σπαρτιατῶν
onie ſacerdoti magno gaudere. inuẽtũ ẽ i ſcriptura
ὀνίᾳ ἱερεῖ μεγάλῳ χαίρειν. εὑρέθη ἐν γραφῇ
de ſpartiatis et iudeis: q̃
περί τε τῶν σπαρτιατῶν καὶ ἰουδαίων, ὅτι
ſunt fratres et q̃ ſunt de genere abra
εἰσὶν ἀδελφοὶ καὶ ὅτι εἰσὶν ἐκ γένους ἀβρα-
am. et nũc ex quo cognouim̃ hec: bene C
άμ. καὶ νῦν ἀφ' οὗ ἔγνωμεν ταῦτα, καλῶς
facietis ſcribẽtes nobis de pace
ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης
vřa. et nos aũt reſcribimus vobis
ὑμῶν. καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν ὑμῖν τὰ
iumẽta vřa et ſubſtãtia vřa nobis eſt: et
κτήνη ὑμῶν καὶ ἡ ὕπαρξις ὑμῶν ἡμῖν ἐστι, καὶ
nřa vobis ſũt. precipim̃ igit̃ vt
τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστιν. ἐντελλόμεθα οὖν ὅπως
nunciẽt vobis ſcḋm hec. et audi
ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ ταῦτα. καὶ ἤκου-
uit ionathas q̃ reuerſi ſunt principes
σεν ἰωνάθαν ὅτι ἐπέστρεψαν οἱ ἄρχοντες
demetrii cũ exercitu multo ſupra
δημητρίου μετὰ δυνάμεως πολλῆς ὑπὲρ
tranſactũ ad pugnandũ cõtra eũ. et
τὸ πρότερον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν. καὶ
abiit ex hierlm̃ et occurrit eis in
ἀπῆρεν ἐξ ἱλημ καὶ ἀπήντησεν αὐτοῖς εἰς
amathite regione. nõ eñi dedit eis
τὴν ἀμαθῖτιν χώραν. οὐ γὰρ ἔδωκεν αὐτοῖς
ſpaciũ ad intrandũ in regionẽ eius.
ἀνοχὴν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ.
et miſit ſpeculatores in ca
καὶ ἀπέστειλε κατασκόπους εἰς τὴν πα-
ſtra eius. et redierũt et nũciaue
ρεμβολὴν αὐτοῦ. καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀπήγγει-
rũt ei: q̃ ſic ordinant irrue D
λαν αὐτῷ, ὅτι οὕτω τάσσονται ἐπιπεσεῖν
re in eos nocte. vt aũt occidit
ἐπ' αὐτοὺς τὴν νύκτα. ὡς δὲ ἔδυ
ſol iuſſit ionathas eiſ
ὁ ἥλιος ἐπέταξεν ἰωνάθαν τοῖς παρ' αὐτοῦ
vigilare et eſſe in armis:
γρηγορεῖν καὶ εἶναι ἐπὶ τοῖς ὅπλοις,

vt parati eſſent ad pugnã p totã nocte.
ἑτοιμάζεσθαι εἰς πόλεμον ὅλης τῆς νυκτός.
et poſuit cuſtodes i circuitu caſtro
καὶ ἐξέβαλε προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμ
rum. et audierũt aduerſarii q̃ para
βολῆς. καὶ ἤκουσαν οἱ ὑπεναντίοι ὅτι ἡτοί-
tus eſt ionathas et q̃ eſt eo ad bel
μασαι ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ εἰς πόλε-
lum: et timueſt et formidauerũt i corde
μον, καὶ ἐφοβήθησαν καὶ ἔπτηξαν τῇ καρδίᾳ
E ſuo. et accẽderũt pyras in ca-
αὐτῶν. καὶ ἀνέκαυσαν πυρὰς ἐν τῇ παρεμ-
ſtris ſuis. ionathas aũt et q̃ cũ eo nõ
βολῇ αὐτῶν. ἰωνάθαν δὲ καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ οὐκ
cognouerũt vſq̃ ad mane. videbãt eñi luiaria
ἔγνωσαν ἕως πρωΐ. ἔβλεπον γὰρ τὰ φῶτα
ardẽtia. et pſecut̃ eſt ionathas poſt
καιόμενα. καὶ κατεδίωξεν ἰωνάθαν ὀπίσω
eos: et nõ cõprehẽdit eos. tranſierũt
αὐτῶν, καὶ οὐ κατέλαβεν αὐτούς. διέβησαν
eñi eleutherũ flumẽ. et declinauit io
γὰρ τὸν ἐλεύθερον ποταμόν. καὶ ἐξέκλινεν ἰω
nathas ad arabes vocatos
νάθαν ἐπὶ τοὺς ἄραβας τοὺς καλουμένους
zabadeos et percuſſit eos: et acce
ζαβαδαίους καὶ ἐπάταξεν αὐτούς, καὶ ἔλα-
pit ſpolia eoꝝ. et mouẽs caſtra venit
βε τὰ σκῦλα αὐτῶν καὶ ἀναζεύξας ἦλθεν
in damaſcũ: et perambulauit oẽm regio
εἰς δαμασκὸν καὶ διώδευσεν πάσῃ τῇ χώ-
nẽ. et ſimõ exijt et venit vſq̃ ad
ρᾳ. καὶ σίμων ἐξῆλθε καὶ διώδευσεν ἕως
aſcalonẽ et proxima municiones.
ἀσκάλωνος καὶ τὰ πλησίον ὀχυρώματα.
et declinauit in ioppen et occupa
καὶ ἐξέκλινεν εἰς ἰόππην καὶ προκατελά-
uit eã. audiuit eñi q̃ volunt muni
βετο αὐτήν. ἤκουσε γὰρ ὅτι βούλονται τὸ ὀχύ-
tione tradere his q̃ ſũt a pte demetrij.
ρωμα παραδοῦναι τοῖς παρὰ δημητρίου.
F et poſuit illic cuſtodia vt cuſtodirẽt
καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ὅπως φυλάσσωσιν
eã. et reuerſus eſt ionathas et cõgrega-
αὐτήν. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν καὶ ἐξεκκλη-
uit ſeniores pp̃li. et co-
σίασε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ καὶ ἐβου-
gitauit cũ eis edificare mu-
λεύσατο μετ' αὐτῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι ὀχυ-
nitiones in iudea: et exaltare
ρώματα ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ προσυψῶσαι τὰ
muros hierlm: et exaltare altitudinẽ magnã
τείχη ἱερουσαλὴμ καὶ ὑψῶσαι ὕψος μέγα
inter arcẽ et ciuitatẽ ad
ἀναμέσον τῆς ἄκρας καὶ τῆς πόλεως εἰς τὸ
ſeparandũ eã a ciuitate vt eẽt ipa
διαχωρίζειν αὐτὴν τῆς πόλεως ἵνα ᾖ αὐτὴ κα-
ſingulariter, vt neq; emãt neq; ven
τὰ μόνας, ὅπως μήτε ἀγοράζωσι μήτε πω-
dant. et cõuenerũt vt edificarẽt
λῶσι. καὶ συνήχθησαν τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν
ciuitatẽ et appĩquit muro torrẽ
πόλιν, καὶ ἤγγισε τοῦ τείχους τοῦ χειμάρ-
G tis q̃ a ſubſolano et edificauerũt eũ
ρου τοῦ ἐξ ἀπηλιώτου καὶ ἐπεσκεύασαν τὸ
q̃ vocat̃ chaphenatha. et ſimõ edifica-
καλούμενον χαφεναθά. καὶ σίμων ᾠκοδό-
uit adida in ſephela: et muniuit
μησε τὴν ἀδιδὰ ἐν τῇ σεφηλᾷ, καὶ ὠχύρωσε
portas et ſeras. et q̃ſiuit tryphon re-
θύρας καὶ μοχλούς. καὶ ἐζήτησε τρύφων βα-
gnare aſie et apponere ſibi dia-
σιλεῦσαι τῆς ἀσίας καὶ περιθέσθαι τὸ διά-

paratos ad pugnam tota nocte. Et poſuit cuſtodes per circuitũ caſtrorũ. Et audierunt aduerſarii q̧ paratus eſt ionathas cũ ſuis in bello & timuerunt & formidauerunt in corde ſuo: & accenderũt focos in caſtris ſuis. Ionathas aũt & q cum eo erant non cognouerunt vſq; mane. Videbant aũt luminaria ardentia: & ſecutus es eos ionathas: & non cõprehendit eos. Tranſierũt eñi flumẽ eleutherũ. Et diuertit ionathas ad arabes qui vocabantur zabadei: & percuſſit eos & accepit ſpolia eorum. Et iũxit & venit damaſcum: & perambulabat oẽm regionem illam. Simon aũt exiit & venit vſq; aſcalonem & ad proxima preſidia: & declinauit in ioppen: & occupauit eã. Audiuit enim q̧ vellent p̄ſidium tradere partibꝰ demetrii: & poſuit ibi cuſtodes vt cuſtodirent eã. Et reuerſus eſt ionathas & conuocauit ſeniores populi: & cogitauit cum eis edificare preſidia in iudea: & edificare muros in hieruſalem et exaltare altitudine magna inter medium arcis & ciuitatis: vt ſepararet eã a ciuitate vt eſſet ipſa ſingulariter & neq; emant neq; vendant. Et conuenerunt vt edificarent ciuitatem: & cecidit murus qui erat ſup torrẽtem ab ortu ſolis: & reparauit eũ qui vocatur caphetheta. Et ſimon edificauit adiada in ſephela: et muniuit eã et impoſuit portas et ſeras. Et cogitauit tryphon regnare aſie: et aſſumere diadema et extendere manum in antiochum regem: timens ne forte nõ permitteret eũ ionathas: ſed pugnaret aduerſus eum querebat cõprehẽdere eũ et occidere. Et exurgens abiit in bethſan: et exiit ionathas obuiam cum quadraginta milibus virorum electorum in prelium: et venit bethſan. Et vidit tryphon quia venit ionathas cum exercitu multo: vt extenderet in eum manus: et timuit. Et excepit eum cum honore et commendauit eum omnibus amicis ſuis et dedit ei munera. Et precepit exercitibus ſuis vt obedirent ei ſicut ſibi. Et dixit ionathe. Vt quid vexaſti vniuerſum populum cum bellum nobis non ſit. Et nunc remitte eos in domos ſuas. Elige autẽ tibi viros paucos qui tecum ſint: et veni mecum ptolemaida: et tradam eam tibi: et reliqua preſidia et exercitum: et vniuerſos prepoſitos negocii: et conuerſus abibo. Propterea enim veni. Et credidit ei: et fecit ſicut dixit: et dimiſit exercitum et abierunt in terram iuda. Retinuit autem ſecum tria milia virorum ex quibus remiſit in galileam duo milia: mille autem venerunt cum eo. Vt autem intrauit ptolemaidam ionathas: clauſerunt portas ciuitatis ptolemenſes: et comprehenderunt eum et omnes qui cum eo intrauerunt: gladio interfecerunt. Et miſit tryphon exercitum et equites in galileam et in campum magnum.

dema et extẽdere manũ in antiochũ
δημα καὶ ἐκτεῖναι χεῖρα ἐπὶ ἀντίοχον τὸν
regẽ: et timuit ne forte nõ ſineret
βασιλέα, καὶ εὐλαβήθη μήποτε οὐκ ἐάσῃ
eũ ionathas et ne forte pugnaret aduerſ
αὐτὸν ἰωνάθαν καὶ μήποτε πολεμήσῃ πρὸς
eũ. et q̃rebat viã ad cõprehẽdendũ e-
αὐτόν. καὶ ἐζήτει πόρον τοῦ συλλαβεῖν αὐ-
um vt pderet: et exurgẽs venit in
τὸν τοῦ ἀπολέσαι. καὶ ἀπάρας ἦλθεν εἰς
bethſan. et exiuit ionathas in occur
βαιθσάν. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν εἰς ἀπάντη-
ſum ei: cũ quadraginta milibꝰ vi-
σιν αὐτοῦ ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀν-
roꝝ electis in prelium: et
δρῶν ἐπιλελεγμένων εἰς παράταξιν καὶ
venit in bethſan. et vidit tryphon q̃
ἦλθεν εἰς βαιθσάν. καὶ εἶδε τρύφων ὅτι
adeſt cũ exercitu multo: et exte
πάρεστι μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἐκτεῖ-
dere manũ cõtra eũ timuit. et ſuſce-
ναι χεῖρας ἐπ' αὐτὸν εὐλαβήθη. καὶ ἐπεδέξα-
pit eũ glorioſe et cõmendauit eũ oi-
το αὐτὸν ἐνδόξως καὶ συνέστησεν αὐτὸν πᾶ-
bus amicis eiꝰ: et dedit ei mune
σι τοῖς φίλοις αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόμα-
ra. et pcepit amicis ſuis obedi-
τα. καὶ ἐπέταξε τοῖς φίλοις αὐτοῦ ὑπακού-
re ei ſicut ſibi. et dixit ionathe
ειν αὐτῷ ὡς αὐτοῦ. καὶ εἶπε τῷ ἰωνάθαν
vt q̃d vexaſti vniuerſũ ppl̃m hunc cũ bel
ἱνατί ἔκοψας πάντα τὸν λαὸν τοῦτον πο-
lum nõ ſit nobis. et nũc remitte
λέμου μὴ ἐνεστηκότος ἡμῖν. καὶ νῦν ἀπό-
te eos in domos ſuas. eli
στειλον αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. ἐπί-
ge aũt tibi viros paucos q̃
λεξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας ὀλίγους, οἵτινες
erunt tecũ. et veni mecũ i
ἔσονται μετὰ σοῦ. καὶ δεῦρο μετ' ἐμοῦ εἰς
ptolemaidẽ. et tradã tibi eã
πτολεμαΐδα. καὶ παραδώσω σοι αὐτὴν
et reliquas munitiões et exer
καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα καὶ τὰς δυνά-
citus reliquos et vniuerſos ppoſi
μεις τὰς λοιπὰς καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ
tos negocioꝝ. et cõuerſus abi-
τῶν χρειῶν. καὶ ἐπιστρέψας ἀπελεύσο-
bo: huiꝰ eñi grã adſũ. et cre
μαι, τούτου γὰρ χάριν πάρειμι. καὶ ἐμ-
didit et fecit ſicut dixit: et
πιστεύσας αὐτῷ ἐποίησε καθὼς εἶπε, καὶ
miſit exercitꝰ et abierunt in
ἐξαπέστειλε τὰς δυνάμεις, καὶ ἀπῆλθον εἰς
terrã iuda. reliqt aũt ſecum viros,
γῆν ἰούδα. κατέλιπε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας
tres mille. quos duo mille dimiſit in gali
τρισχιλίους· ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν ἐν τῇ γαλι-
lea. mille aũt venerunt cũ eo. vt aũt intra
λαίᾳ. χίλιοι δὲ συνῆλθον αὐτῷ. ὡς δὲ εἰσῆλ-
uit ionathas in ptolemaide: clauſe
θεν ἰωνάθαν εἰς πτολεμαΐδα, ἀπέκλει-
runt ptolemẽſes portas: et cõphẽde
σαν οἱ πτολεμαεῖς τὰς πύλας, καὶ συνέλα-
runt eũ: et oẽs ingreſſos cum
βον αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς εἰσελθόντας με-
eo interfecerũt in gladio. et mi
τ' αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἀπέ-
ſit tryphon exercitꝰ et equitatum in
στειλε τρύφων δυνάμεις καὶ ἵππον εἰς
terrã galileã et cãpum magnum.
γῆν γαλιλαίαν καὶ τὸ πεδίον τὸ μέγα.

vt perderẽt omnes ſocios ionathe. At illi cum cognouiſſent quia comprehẽſus eſt ionathas et periit & omnes qui cum eo erant: hortati ſunt ſemetipſos & exierunt parati in prelium. Et videntes hi qui inſecuti fuerant quia pro anima res eſt illis: reuerſi ſunt. illi autẽ venerunt omnes cum pace in terram iuda. Et planxerunt ionathã & eos qui cum ipſo erant valde. Et luxit iſrael luctu magno. Et quęſierunt omnes gentes que erant in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt ei. Non habent principem & adiuuantẽ: nũc ergo expugnemus illos. & tollamus de hoĩbus memoriam eorum: Cap.xiii.

C.13 ET audiuit ſimon q̃ congregauit tryphon exercitũ copioſum vt veniret in terram iuda: & attereret eã: videns quia in tremore populus eſt & in timore: aſcendit hieruſalem & congregauit populum & adhortãs dixit. Vos ſcitis quanta ego & fratres mei & domus patris mei fecimus pro legibus & ꝓ ſanctis prelia: & anguſtias quales vidimus. Horum gratia perierũt fratres mei omnes propter iſrael: & relict⁹ ſuꝫ ego ſolus. Et nunc non mihi contingat parcere anime mee in omni tẽpore tribulationis. Non enĩ melior ſũ fratribus meis. Vindicabo itaq; gentẽ meam & ſancta: natos quoq; noſtros: & vxores quia congregate ſunt vniuerſe gentes conterere nos inimicitie gratia. Et accenſus eſt ſpiritus populi ſimul vt audiuit ſermones iſtos & reſponderũt voce magna dicẽtes. Tu es dux noſter loco iude & ionathe fratris tui. Pugna prelium noſtrum & omnia quecũq; dixeris nobis faciemus. Et congregans omnes viros bellatores accelerauit cõſũmare vniuerſos muros hieruſalẽ: & muniuit eaꝫ in gyro. Et miſit ionathã filium abſolomi: & cum eo exercitum nouum in ioppen & eiectis his q̃ erant in arce remanſit illic ipſe. Et mouit tryphon a ptolemaida cum exercitu multo vt veniret in terraꝫ iuda: & ionathas cum eo in cuſtodia. Simon autẽ applicuit in addus cõtra faciem campi. Et vt cognouit tryphon quia ſurrexit ſimõ loco fratris ſui ionathe & quia cõmiſſurus eſſet cum eo prelium: miſit ad euꝫ legatos dicens. Pro argento quod debebat frater tuus ionathas in ratione regis propter negocia que habuit detinuimus eum. Et nunc mitte argenti talenta centum & duos filios eius obſides vt non dimiſſus fugiat a nobis & remittemus eum. Et cognouit ſimon quia cum dolo loqueretur ſecum. Iuſſit tamen dari argentum & pueros: ne inimicitiam magnam ſumeret ad populum iſrael dicentem quia non miſit ei argentuꝫ & pueros: propterea periit. Et miſit pueros & centum talenta. Et mentitus eſt & nõ dimiſit ionathã. Et poſt hec venit tryphon intra regionem: vt contereret eam: & gyrauerũt per viam que ducit ador. Et ſimon & caſtra eius ambulabant in oẽm locũ

quocũq; ibant. Qui auteꝫ in arce erãt: miſerunt ad tryphoneꝫ legatos vt feſtinaret venire per deſertum & mitteret illis alimonias. Et parauit tryphon omnem equitatum: vt veniret illa nocte. Erat enim nix multa valdẽ & non venit in galaaditim. Et cum appropinquaſſet baſchaman occidit ionathan & filios eius illic. Et conuertit tryphon & abiit in terram ſuam. Et miſit ſimon & accepit oſſa ionathe fratris ſui & ſepeliuit ea in modin ciuitate patruꝫ eius. Et planxerunt eum omnis iſrael planctu magno: & luxerunt eum dies multos. Et edificauit ſimõ ſuper ſepulchrũ patris ſui & fratrum ſuorum edificium altum viſu: lapide polito retro & ante: & ſtatuit ſeptem pyramidas vnam contra vnam: patri & matri: & quattuor fratribus. Et his circumpoſuit columnas magnas & ſuper colũnas arma: ad memoriam eternam: & iuxta arma naues ſculptas: que viderentur ab hominib⁹ nauigantibus mare. Hoc eſt ſepulchrũ quod fecit in modin vſq; in hunc diem. Tryphon autem cum iter faceret cum antiocho rege adoleſcẽte dolo occidit eum & regnauit loco eius. Et impoſuit ſibi diadema aſie: & fecit plagã magnam in terra. Et edificauit ſimon preſidia iudee muniens ea turribus excelſis & muris magnis: & portis & ſeris: & poſuit alimenta in munitionibus. Et elegit ſimon viros: & miſit ad demetriũ regem vt faceret remiſſionem regioni: quia actus omnes tryphonis per direptionem fuerant geſti. Et demetrius rex ad verba iſta reſpondit ei: & ſcripſit epiſtolam talem. Rex demetrius: ſimoni ſummo ſacerdoti & amico regum & ſenioribus et genti iudeorum ſalutem: Coronam auream: & bahen quam miſiſtis ſuſcepimus: et parati ſumus facere vobiſcum pacem magnam: & ſcribere prepoſitis regis remittere vobis q̃ indulſimus. Quecũq; enim conſtituimus vobis conſtant. Munitiones quas edificaſtis vobis ſint. Remittimus quoq; ignorãtias & peccata vſq; in hodiernum diem: & coronam quam debebatis. Et ſi quid aliud erat tributarium in hieruſalem: iam non ſit tributariuꝫ. Et ſi qui ex vobis apti ſunt conſcribi inter noſtros: conſcribantur: et ſit inter nos pax. Anno cẽteſimo ſeptuageſimo ablatum eſt iugum gentium ab iſrael. Et cepit populus iſrael ſcribere in tabulis & geſtis publicis: anno primo ſub ſimone ſũmo ſacerdote magno duce & principe iudeorum. In diebus illis applicuit ſimon ad gazan: & circumdedit eaꝫ caſtris: & fecit machinas & applicuit ad ciuitateꝫ: & percuſſit turrem vnam et cõprehendit eam: & qui eruperant erãt intra machinã & ciuitatem: & factus eſt motus magnus in ciuitate: et aſcenderunt qui erant in

ciuitate cū vxorib⁹ τ filijs
πόλει σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις
ſupra murū ſciſſis tunicis
ἐπὶ τὸ τεῖχος διερρηχότες τὰ ἱμάτια
ſuis. τ clamauerūt voce magna poſtulā
αὐτῶν. καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ ἀξιοῦν-
tes ſimonē dextras eis dare. τ
τες σίμωνα δεξιὰς αὐτοῖς δοῦναι. καὶ
dixerūt. nō nobis viarie ſm malitias
εἶπαν. μὴ ἡμῖν χρήσῃ κατὰ τὰς πονηρί-
nr̄as: ſed ſm miām tuā. τ
ας ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔλεός σου. καὶ
flex⁹ eſt eis ſimō. τ nō debella-
συνελύθη αὐτοῖς σίμων. καὶ οὐκ ἐπολέμη-
uit eos. τ eiecit eos de
σεν αὐτούς. καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τῆς
ciuitate τ emūdauit edes in qb⁹
πόλεως καὶ ἐκαθάρισε τὰς οἰκίας ἐν αἷς
fuerāt ſimulachra. τ ſic intrauit in eā
ἦν τὰ εἴδωλα. καὶ οὕτως εἰσῆλθεν εἰς αὐ-
laudās τ bñdicēs. τ eiecit ex ea
τὴν ὑμνῶν καὶ εὐλογῶν. καὶ ἐξέβαλεν ἐξ αὐ-
oēm immūditiā: τ collocauit
τῆς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, καὶ κατῴκισεν
illic viros q legē faciſſēt.
ἐκεῖ ἄνδρας οἵτινες τὸν νόμον ποιοῦσι.
τ muniuit eā τ edifica
καὶ προσωχύρωσεν αὐτὴν καὶ ᾠκοδόμη-
uit ſibi in ipſa habitationē. q āt erāt in
σεν ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ οἴκησιν. οἱ δὲ ἐκ τῆς
arce in hierlm̄ phibebant egre-
ἄκρας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκωλύοντο ἐκπορεύε-
di τ ingredi in regionē.
σθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν.
τ emere τ vēdere. τ eſurierūt
καὶ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν. καὶ ἐπείνασαν
valde: τ perierūt ex illis multi
σφόδρα, καὶ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ τῇ
fame. τ clamauerūt ad ſimonē dextras
λιμῷ. καὶ ἐβόησαν πρὸς σίμωνα δεξιὰς
accipere. τ dedit eis τ eiecit
λαβεῖν. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἐξέβαλεν
eos illinc τ mūdauit arcē
αὐτοὺς ἐκεῖθεν καὶ ἐκαθάρισε τὴν ἄκραν
a cōtaminatiōib⁹: τ intrauit in eā
ἀπὸ τῶν μιασμάτων, καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν
tertia τ viceſima ſecūdi mēſis anno
τῇ τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ δευτέρου μηνὸς ἔτους
vno τ ſeptuageſimo τ cēteſimo cū
ἑνὸς καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ μετὰ
laude τ ramis τ in cinyris τ in
αἰνέσεως καὶ βαΐων καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν
cymbalis τ in nablis τ in hymnis τ
κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν ὕμνοις καὶ
in cāticis: q cōtrit⁹ eſt inimic⁹ magn⁹ ex
ἐν ᾠδαῖς, ὅτι συνετρίβη ἐχθρὸς μέγας ἐξ
iſrael. τ cōſtituit ſingulis ānis vt agerēt
ἰσραήλ. καὶ ἔστησε κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ ἄγειν
diē hāc cū letitia. τ mu
τὴν ἡμέραν ταύτην μετ' εὐφροσύνης. καὶ προ-
niuit mōtē tēpli qd̄ prope
σωχύρωσε τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ τὸ παρὰ τὴν
arcē: τ habitabat illic ipſe τ q cū eo
ἄκραν, καὶ ᾤκει ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ.
τ vidit ſimō ioannē filiū ſuū φ
καὶ εἶδεν σίμων ἰωάννην τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὅτι
vir eſt: τ poſuit eū ducē
ἀνήρ ἐστι, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἡγούμενον τῶν
virtutū vniuerſaꝝ: τ habitabat i gazaris.
δυνάμεων πασῶν, καὶ ᾤκει ἐν γαζάροις.
C.14 Et in anno ſecūdo τ ſeptuageſi
Καὶ ἐν ἔτει δευτέρῳ καὶ ἑβδομη-

ciuitate cum vxorib⁹ et filiis ſupra murum ſciſſis tunicis ſuis: & clamauerunt voce magna poſtulantes a ſimone dextras ſibi dari: et dixerunt. Nō nobis reddas ſecundum malicias noſtras: ſed ſecundum miſericordias tuas & ſeruiem⁹ tibi. Et flex⁹ ſimon nō debellauit eos: eiecit tamen eos de ciuitate & emundauit edes in quibus fuerāt ſimulachra: & tunc intrauit in eam cum hymnis benedicens dominum: & eiecta ab ea omni immundicia collocauit in ea viros q legem facerent: & muniuit eam: & fecit ſibi habitationem. Qui autem erant in arce hieruſalem prohibebantur egredi et ingredi regionem: & emere ac vendere & eſurierunt valde: et multi ex eis fame perierunt: et clamauerunt ad ſimonem: vt dextras acciperent et dedit illis: & eiecit eos inde & mundauit arcē a contaminationibus: & intrauerunt in eam tertia & viceſima die ſecundi mēſis anno centeſimo ſeptuageſimo primo cum laude: & ramis palmarū: & citharis: & cinaris: & cymbalis: & nablis & hymnis: et canticis: quia contritus eſt inimicus magnus ex iſrael: & conſtituit vt omnibus annis agerentur dies hi cū leticia: et muniuit montem templi: qui erat ſecus arcem et habitauit ibi ipſe et qui cum eo erant. Et vidit ſimon iohannem filiū ſuum φ fortis prelii vir eſſet & poſuit eum ducem virtutum vniuerſarum: & habitauit in gazaris.

Capitulum decimum quartum

Et anno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo congregauit rex demetrius exercitum ſuum: & abiit in mediam ad contrahenda ſibi auxilia: vt expugnaret tryphonem. Et audiuit arſaces rex perſidis & medie quia intrauit demetrius confines ſuos: & miſit vnum de principibus ſuis vt comprehenderet eū viuum: & adduceret eum ad ſe. Et abiit & percuſſit caſtra demetrii: & comprehēdit eum: & duxit eum ad arſacem: et poſuit eum in cuſtodiam. Et ſiluit omnis terra iuda omnibus diebus ſimonis & queſiuit bona genti ſue: et placuit illis poteſtas eius: & gloria eius omnib⁹ diebus. Et cū omni gloria ſua accepit ioppen in portum: et fecit introitum in inſulis maris. Et dilatauit fines gentis ſue et obtinuit regionem. Et congregauit captiuitatem multam & dominatus eſt gazare: et bethſure: et arci: et abſtulit immundicias ex ea: & non erat qui reſiſteret ei. Et vnuſquiſqꝫ colebat terrā ſuam cum pace: et terra iuda dabat fructus ſuos: et ligna camporum fructum ſuum. Seniores in plateis ſedebant omnes: et de bonis terre tractabant: et iuuenes induebant ſe gloriā et ſtolas belli. Et ciuitatib⁹ tribuebat alimonias: et conſtituebat eas vt eſſent vaſa munitionis quoadusqꝫ nominatum eſt nomen glorie eius vſqꝫ ad extremum terre. Fecit pacē ſuper terram: et letatus eſt iſrl̄ leticia magna; et ſedit vnuſquiſqꝫ ſub

mo τ cēteſimo cōgregauit demetri⁹
κοστῷ καὶ ἑκατοστῷ συνήγαγε δημήτριος ὁ
rex exercit⁹ ſuos: τ a-
βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἐπο-
biit in mediā ad cōtrahēdū auxi
ρεύθη εἰς μηδίαν τοῦ ἐπισπάσασθαι βοή-
liū ſibi: vt expugnaret tryphonē.
θειαν αὐτῷ, ὅπως πολεμήσῃ τὸν τρύφωνα. G
τ audiuit arſaces rex
καὶ ἤκουσεν ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς τῆς
perſie τ medie q venit deme-
περσίδος καὶ μηδίας, ὅτι ἦλθε δημήτρι-
tri⁹ in fines ſuos: τ miſit vnū
ος εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλεν ἕνα τῶν
principū ſuoꝝ vt cōprehēderet eū viuū.
ἀρχόντων αὐτοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν ζῶντα.
τ abijt τ percuſſit caſtra
καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβο-
demetrij: τ cōprehēdit eū τ du-
λὴν δημητρίου, καὶ συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἤγα-
xit eū ad arſacē: τ poſuit eū in
γεν αὐτὸν πρὸς ἀρσάκην, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν
cuſtodia. τ ſiluit terra iude
φυλακῇ. καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ πάσας τὰς
dieb⁹ ſimonis. τ queſiuit bona
ἡμέρας σίμωνος. καὶ ἐζήτησεν ἀγαθὰ τῷ
gēti ſue: τ placuit illis poteſtas
ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ ἐξουσία
ei⁹ τ gloria ei⁹ oib⁹ die-
αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέ-
b⁹. τ cū oī gla ſua acce
ρας. καὶ μετὰ πάσης τῆς δόξης αὐτοῦ ἔλα-
pit ioppē in portū. τ fecit in
βε τὴν ἰόππην εἰς λιμένα. καὶ ἐποίησεν εἰς
troitū in inſulis maris. τ dilata
εἴσοδον ταῖς νήσοις τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπλάτυ-
uit fines gēti ſue τ obtinuit
νε τὰ ὅρια τῷ ἔθνει αὐτοῦ καὶ ἐκράτησε
regionē. τ cōgregauit captiuitatē A
τῆς χώρας. καὶ συνήγαγεν αἰχμαλωσίαν
multā τ dñatus eſt gazare τ beth-
πολλὴν καὶ ἐκυρίευσε γαζάρων καὶ βαιθ-
ſure τ arcis. τ abſtulit imū-
σούρων καὶ τῆς ἄκρας. καὶ ἐξῆρε τὰς ἀκα-
dicias ex ea: τ nō erat reſi-
θαρσίας ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντικείμε-
ſtēs ei. τ erāt colētes terrā ſu
νος αὐτῷ. καὶ ἦσαν γεωργοῦντες τὴν γῆν αὐ-
am cū pace. τ terra dabat
τῶν μετ' εἰρήνης. καὶ ἡ γῆ ἐδίδου τὰ
fruct⁹ ſuos τ ligna cāpo
γεννήματα αὐτῆς καὶ τὰ ξύλα τῶν πεδίων
fructū ſuū. ſeniores in
τὸν καρπὸν αὐτῶν. πρεσβύτεροι ἐν ταῖς
plateis ſedebāt. oēs de bonis
πλατείαις ἐκάθηντο. πάντες περὶ ἀγαθῶν
cōſultabāt i cōmū: τ iuuenes induerūt
ἐκοινολογοῦντο, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐνεδύσαντο
glias τ ſtolas belli. ciuitatib⁹
δόξας καὶ στολὰς πολέμου. ταῖς πόλεσιν
tribuebat alimonias. τ cōſtituit eas B
ἐχορήγησε βρώματα. καὶ ἔταξεν αὐτὰς
in vaſis munitionis vſqꝫ nomi-
ἐν σκεύεσιν ὀχυρώσεως ἕως ὅπου ὠνομά-
natū e nomē glie ei⁹ vſqꝫ ad extremū
σθη τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ ἕως ἄκρου
terre. fecit pacē ſup
τῆς γῆς. ἐποίησε τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς
terrā: τ letat⁹ eſt iſrl̄ letitia
γῆς, καὶ εὐφράνθη ἰσραὴλ εὐφροσύνην
magna. τ ſedit vnuſquiſqꝫ ſub
μεγάλην. καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος ὑπὸ τὴν

vite ſuā τ ſub ficu ſua. τ nō
ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὴν συκῆν αὐτοῦ. καὶ οὐκ
erat exterrēs eos. τ defecit impu
ἦν ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς. καὶ ἐξέλιπε πολε-
gnās eos ſup terrā. τ reges
μῶν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ οἱ βασιλεῖς
cōtriti ſunt in dieb⁹ illis. τ
συνετρίβησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. καὶ
cōfirmauit oēs humiles ppl̄i
ἐστήριξε πάντας τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ
C ſui. legē exquiſiuit: τ abſtulit oēm
αὐτοῦ. τὸν νόμον ἐξεζήτησε, καὶ ἐξῆρε πάντα
iniquū τ malū. ſancta glificauit: τ
ἄνομον καὶ πονηρόν. τὰ ἅγια ἐδόξασε, καὶ
multiplicauit vaſa ſctōꝝ. τ audierūt
ἐπλήθυνε τὰ σκεύη τῶν ἁγίων. καὶ ἤκουσαν
in roma q defunct⁹ eſt ionathas τ vſqꝫ i ſpar-
ἐν ῥώμῃ ὅτι ἀπέθανεν ἰωνάθας καὶ ἕως σπάρ-
tā: τ triſtati ſunt valde. vt āt audierūt
της, καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα. ὡς δὲ ἤκουσαν
q ſimon frater ei⁹ fact⁹ eſt pro il-
ὅτι σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ γέγονεν ἀντ' αὐ-
lo ſūm⁹ ſacerdos: τ obtinet regionē
τοῦ ἀρχιερεύς, καὶ ἐπικρατεῖ τῆς χώρας
τ ciuitates q in ea: ſcripſerūt ad
καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ. ἔγραψαν πρὸς
eū tabulis ereis vt renouarēt
αὐτὸν δέλτοις χαλκαῖς τοῦ ἀνανεώσασθαι
erga eū amicitiā τ ſocietatē
πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν
quā cōſtituerāt cū iuda τ ionatha
ἣν ἔστησαν πρὸς ἰούδαν καὶ ἰωνάθαν τοὺς
fratrib⁹ ei⁹. τ lecte ſunt corā
ἀδελφοὺς αὐτοῦ. καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπι-
eccleſia in hierlm̄. τ hoc
ον τῆς ἐκκλησίας ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ τοῦτο τὸ
D exēplū epiſtolaꝝ quas miſe-
ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστει-
rūt ſpartiate. ſpartiataꝝ pncipes
λαν οἱ σπαρτιᾶται. σπαρτιατῶν ἄρχοντες
τ ciuitas: ſimoni ſacerdoti magno τ
καὶ ἡ πόλις, σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ καὶ τοῖς
ſenioribus τ ſacerdotib⁹ τ reli
πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ λοι-
quo pplo iudeoꝝ fratrib⁹ gaudere.
πῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων ἀδελφοῖς χαίρειν.
legati miſſi ad po-
οἱ πρεσβευταὶ οἱ ἀποσταλέντες πρὸς τὸν δῆ-
pulū nr̄m nūciauerūt nobis de glo
μον ἡμῶν ἀπήγγειλαν ἡμῖν περὶ τῆς δό-
ria vr̄a τ honore. τ gauiſi ſum⁹ in
ξης ὑμῶν καὶ τιμῆς. καὶ εὐφράνθημεν ἐπὶ τῇ
introitu eoꝝ: τ reſcripſim⁹ q ab ip-
ἐφόδῳ αὐτῶν, καὶ ἀνεγράψαμεν τὰ ὑπ' αὐ-
ſis dicta ſunt in cōcilijs ppl̄i
τῶν εἰρημένα ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ δήμου
ſic. numeni⁹ antiochi τ antipater
οὕτως. νουμήνιος ἀντιόχου καὶ ἀντίπατρος
iaſonis legati iudeoꝝ venerūt
ἰάσωνος πρεσβευταὶ ἰουδαίων ἦλθοσαν
ad nos ad renouādū erga nos
πρὸς ἡμᾶς ἀνανεούμενοι τὴν πρὸς ἡμᾶς
amicitiā. τ placuit pplo excipere
φιλίαν. καὶ ἤρεσε τῷ δήμῳ ἐπιδέξασθαι
E viros glioſe τ vt poneret
τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως καὶ τοῦ θέσθαι τὸ
exēplū ſermonū illoꝝ in patē
ἀντίγραφον τῶν λόγων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀπο-
tibus pplo libris: vt memo
τεταγμένοις τῷ δήμῳ βιβλίοις, τοῦ μνημό-
riā hēret pplo ſpartiataꝝ.
συνον ἔχειν τὸν δῆμον τῶν σπαρτιατῶν. τὸ
āt exēplū hoꝝ ſcripſerūt ſimoni
δὲ ἀντίγραφον τούτων ἔγραψαν σίμωνι τῷ

vite ſua: & ſub ficulnea ſua: & non erat qui eos terreret. Defecit impugnans eos ſuper terram: reges contriti ſunt in diebus illis. Et confirmauit omnes humiles populi ſui: & legem exquiſiuit: & abſtulit omnem iniquum & malum. Sancta glorificauit: & multiplicauit vaſa ſanctorum. Et auditum eſt rome. quia defunctus eſſet ionathas & vſqꝫ in ſpartiatas: & contriſtati ſunt valde. Vt audierunt autem φ ſimon frater eius factus eſſet ſūmus ſacerdos loco eius: & ipſe obtineret omnem regionem & ciuitates in ea: ſcripſerunt ad eum tabulis ereis: vt renouarent amicitias & ſocietatem quam fecerat cum iuda & cū ionatha fratribus eius: & lecte ſunt in cōſpectu eccleſie in hieruſalem. Et hoc exemplum epiſtolarum quas ſpartiate miſerunt. Spartianorum principes & ciuitates: ſimoni ſacerdoti magno & ſenioribus & ſacerdotibus: & reliquo populo iudeorum fratribus ſalutem. Legati qui miſſi ſunt ad populum noſtrū nunciauerunt nobis de veſtra gloria & honore & leticia: & gauiſi ſumus in introitu eorum. Et ſcripſimus que ab eis erant dicta in conciliis populi ſic. Numenius antiochi: & antipater iaſonis filius legati iudeorum venerunt ad nos renouantes nobiſcum amicitiam priſtinam. Et placuit populo excipere viros glorioſe: & ponere exemplum ſermonum eorum in ſegregatis populi libris: vt ſit ad memoriam populo ſpartiatarum. Exemplum autem horum ſcripſimus ſimoni magno ſacerdoti. Poſt hec autem miſit ſimon numeniū romaꝫ habentem clypeū aureum magnum pondo minarum mille ad ſtatuēdam cum eis ſocietatem. Cum autem audiſſet populus romanus ſermones iſtos dixerunt. Quam gratiarum actionem reddemus ſimoni & filiis eius. Reſtituit enim ipſe fratres ſuos & expugnauit inimicos iſrael ab eis: & ſtatuerunt ei libertatem: & deſcripſerunt in tabulis ereis: & poſuerunt in titulis in monte ſion. Et hoc eſt exemplum ſcripture. Octauadecima die menſis elul āno cēteſimoſeptuageſimoſecundo anno tertio ſub ſimone ſacerdote magno in aſſaramel in conuentu magno ſacerdotum & populi & principū & gētis & ſeniorū regiōis: nota facta ſunt hec. qm̄ frequēter facta ſunt p̄lia in regiōe nr̄a. Simon aūt mattathie filius ex filiis iarib & fratres eius dederūt ſe piculo: & reſtiterūt aduerſariis gētis ſue vt ſtarēt ſācta ipſorū & lex: & glia magna glificauerūt gētē ſuā. Et cōgregauit ionathas gētē ſuā: & fact⁹ eſt illis ſacerdos magn⁹ & apposit⁹ eſt ad pplm ſuū: et voluerūt inimici eorū calcare ſancta: & atterere regionē ipſorū & extēdere man⁹ in ſancta ſanctorū. Tūc reſtitit ſimō & pugnauit p gēte ſua & erogauit pecūias multas: & armauit viros virtutis gētis ſue: & dedit illis ſtipēdia & muniuit ciuitates iudee & bethſurā q̄ erat in finib⁹ iudee vbi erant arma hoſtiuꝫ antea: & poſuit

pncipi ſacerdotū. poſt hec miſit ſimon
ἀρχιερεῖ. μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε σίμων τὸν
numeniū in romā habētē clypeū au-
νουμήνιον εἰς ῥώμην ἔχοντα ἀσπίδα χρυ-
reū magnū pōdo minaꝝ mille ad ſta
σῆν μεγάλην ὁλκῆς μνῶν χιλίων εἰς τὸ στῆ-
tuēdū cū eis ſocietatē. τ vt audi
σαι πρὸς αὐτοὺς τὴν συμμαχίαν. ὡς δὲ ἤκου-
uit pplſ romanus ſermones iſtos dixerūt. quā
σεν ὁ δῆμος τῶν λόγων τούτων εἶπαν. τίνα
grām reddem⁹ ſimoni τ filijs
χάριν ἀποδώσομεν σίμωνι καὶ τοῖς υἱοῖς
ei⁹. firmauit eñi ipſe τ fratres ei⁹
αὐτοῦ. ἐστήρισε γὰρ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
τ dom⁹ patris ei⁹. τ expugnauerūt
καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐπολέμησαν
inimicos iſrl̄ ab eis: τ ſtatuerūt
τοὺς ἐχθροὺς ἰσραὴλ ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔστησαν
ei libertatē. τ deſcripſerūt in tabulis
αὐτῷ ἐλευθερίαν. καὶ κατέγραψαν ἐν δέλτοις
ereis: τ poſuerūt i coluñis in mōte ſi-
χαλκαῖς, καὶ ἔθεντο ἐν στήλαις ἐν ὄρει σι-
on. τ hoc exēplū ſcri
ών. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς γρα-
pture. decima octaua elul: anno ſecūdo
φῆς. ὀκτωκαιδεκάτῃ ἐλοὺλ, ἔτους δευτέρου
τ ſeptuageſimo τ cēteſimo: τ hic
καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ τοῦτο
terti⁹ ann⁹: ſub ſimone pncipe ſacerdotū i
τρίτον ἔτος, ἐπὶ σίμωνος ἀρχιερέως ἐν
ſaramel: in cōuentu magno ſacer-
σαραμέλ, ἐπὶ συναγωγῆς μεγάλης ἱερέ-
dotū τ ppl̄i τ principū gētis τ
ων καὶ λαοῦ καὶ ἀρχόντων ἔθνους καὶ τῶν
ſenioꝝ regiōis innotuit nobis:
πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώρισεν ἡμῖν,
qm̄ frequēter facta ſunt plia in
ἐπεὶ πολλάκις ἐγενήθησαν πόλεμοι ἐν τῇ
regiōe. ſimon āt mattathie fili⁹ filij
χώρᾳ. σίμων δὲ ὁ ματθαθίου ὁ υἱὸς τῶν υἱ-
orū iarib τ fratres ei⁹ dederūt ſe ip
ῶν ἰαρὶβ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔδωκαν ἑαυ-
ſos piculo: τ reſtiterūt aduerſa
τοὺς τῷ κινδύνῳ, καὶ ἀντέστησαν τοῖς ὑπεναν-
rijs gētis ſue: vt ſtarent ſancta ip
τίοις τοῦ ἔθνους αὐτῶν, ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐ-
ſoꝝ τ lex. τ glia magna glorificauerūt
τῶν καὶ ὁ νόμος. καὶ δόξῃ μεγάλῃ ἐδόξασαν τὸ
gētē ſuā. τ cōgregauit ionathas gētē ſu-
ἔθνος αὐτῶν. καὶ ἤθροισε ἰωνάθας τὸ ἔθνος αὐ-
am. τ fact⁹ eſt eis pnceps ſacerdotū: τ appo
τῶν. καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς ἀρχιερεύς, καὶ προσε-
ſit⁹ ad pplſ ſuū. τ voluerūt inimi
τέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐβουλήθησαν οἱ ἐχ-
ci eoꝝ aſcēdere in regionē eo
θροὶ αὐτῶν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐ-
rū vt cōtererēt regionē illoꝝ τ extēde
τῶν τοῦ ἐκτρῖψαι τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἐκτεῖ-
rēt man⁹ in ſancta eoꝝ. tūc ſurrexit ſi
ναι χεῖρας ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν. τότε ἀνέστη σί-
mon τ pugnauit pro gēte ſua. τ
μων καὶ ἐπολέμησε περὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. καὶ
expēdit pecunias multas ex ſuis. τ
ἐδαπάνησε χρήματα πολλὰ τῶν ἑαυτοῦ. καὶ
armauit viros exercit⁹ gē
ὠπλοδότησε τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔ-
tis ſue: τ dedit eis ſtipēdia. τ mu
θνους αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὀψώνια. καὶ ὠ-
niuit ciuitates iudee τ beth-
χύρωσε τὰς πόλεις τῆς ἰουδαίας καὶ τὴν βαιθ-
ſurā q in finib⁹ iudee: vbi erāt
σούραν τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς ἰουδαίας, οὗ ἦν
arma hoſtiū pri⁹. τ poſuit
τὰ ὅπλα τῶν πολεμίων πρότερον. καὶ ἔθετο

illic preſidiũ viros iudeos. ⁊ ioppen
ἐκεῖ φρουρὰν ἄνδρας ἰουδαίους, καὶ ἰόππην
muniuit q̃ in mari: ⁊ ga
ὠχύρωσε τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν γά
zara q̃ in finib⁹ azoti in q̃ habitabãt
ζαρα τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων ἀζώτου ἐν ᾗ ὤκουσαν
hoſtes pri⁹ illic. ⁊ collocauit
οἱ πολέμιοι τὸ πρότερον ἐκεῖ. καὶ κατῴκισεν
illic iudeos. ⁊ q̃cũq; apta erãt ad
ἐκεῖ ἰουδαίους. καὶ ὅσα ἐπιτήδεια ἦν πρὸς
hoꝝ correptionẽ poſuit in eis. ⁊
τὴν τούτων ἐπανόρθωσιν ἔθετο ἐν αὐτοῖς. καὶ
vidit ppl̃s fidẽ ſimonis ⁊
εἶδεν ὁ λαὸς τὴν πίστιν τοῦ σίμωνος καὶ τὴν
gl̃iam quã cogitauit facere gẽti
δόξαν ἣν ἐβουλεύσατο ποιῆσαι τῷ ἔθνει
ſue: ⁊ poſuerũt eũ ducẽ ſuũ
αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἡγούμενον αὐτῶν
⁊ p̃ncipẽ ſacerdotũ: q: ipſe fecit
καὶ ἀρχιερέα, διὰ τὸ αὐτὸν πεποιηκέναι
oia hec. ⁊ iuſticiã ⁊
πάντα ταῦτα. καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν
fidẽ quã cõſeruauit gẽti ſue. ⁊
πίστιν ἣν συνετήρησε τῷ ἔθνει αὐτοῦ. καὶ
q̃ſiuit oĩ modo exaltare ppl̃z
ἐζήτησε παντὶ τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν λαὸν
ſuũ. ⁊ in dieb⁹ ei⁹ pſperatũ ẽ
αὐτοῦ. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ εὐωδώθη
in manib⁹ ei⁹: vt tollerent gẽtes
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, τοῦ ἐξαρθῆναι τὰ ἔθνη
de regione ipſoꝝ ⁊ q̃ ſunt in ciuitate
ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει
dauid q̃ in hierl̃m. q̃ fecerũt ſibi
δαυὶδ τοὺς ἐν ἰλὴμ. οἳ ἐποίησαν ἑαυτοῖς
arcẽ de q̃ egrediebant ⁊ cõtaminabãt in
ἄκραν ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο καὶ ἐμίαινον κύ
circuitu ſanctoꝝ ⁊ faciebãt plagã ma
κλῳ τῶν ἁγίων καὶ ἐποίουν πληγὴν μεγά
gnã in caſtitate. ⁊ collocauit in ea
λην ἐν τῇ ἁγνείᾳ, καὶ κατῴκισεν ἐν αὐτῇ
viros iudeos: ⁊ muniuit eã
ἄνδρας ἰουδαίους, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν
ad tutamẽtũ regionis ⁊ ciuita
πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλε
tis. ⁊ exaltauit muros hierl̃m. ⁊
ως. καὶ ὕψωσε τὰ τείχη ἱερουσαλήμ. καὶ ὁ
rex demetri⁹ ſtatuit ei ſũ
βασιλεὺς δημήτριος ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρ
mũ ſacerdotiũ ſm̃ oia. ⁊ fecit e
χιερωσύνην κατὰ πάντα. καὶ ἐποίησεν αὐ
ũ ex amicis ſuis: ⁊ gl̃ificauit eũ gl̃ia
τὸν τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν δόξῃ
magna. audiuit ẽ eĩ q̃ appellant
μεγάλῃ. ἤκουσε γὰρ ὅτι προσαγορεύονται οἱ
iudei a romanis amici ⁊ ſo
ἰουδαῖοι ἀπὸ ῥωμαίων φίλοι καὶ σύμμα
cij. ⁊ q̃ occurrerũt legatis
χοι. καὶ ὅτι ἀπήντησαν τοῖς πρεσβευταῖς
ſimonis gl̃ioſe. ⁊ q: ↄſenſerunt iu
σίμωνος ἐνδόξως. καὶ ὅτι εὐδόκησαν οἱ ἰου
dei ⁊ ſacerdotes eſſe eoꝝ ſimo
δαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ εἶναι αὐτῶν σίμω
nẽ ducẽ ⁊ ſũmũ ſacerdotẽ in ſeculũ
να ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα
donec reſurgat p̃pheta fidelis ⁊ vt
ἕως τοῦ ἀναστῆναι προφήτην πιστόν. καὶ τοῦ
ſit ſup eos dux. ⁊ vt curaſit
εἶναι ἐπ᾽ αὐτῶν στρατηγόν. καὶ ὅπως μέλῃ
ei de ſanctis cõſtituere p̃ eũ
αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων καθιστάναι δι᾽ αὐτοῦ
ſup opa eoꝝ ⁊ ſup regionẽ
ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς χώρας

illic preſidiũ viros iudeos. Et ioppẽ muniuit q̃ erat ad mare: & gazarã q̃ eſt in finibus azoti: in qua hoſtes antea habitabant: & collocauit illic iudeos & quecunq; apta erant ad correptionem eorum poſuit in eis: & vidit populus aptũ ſimonis & gloriam quam cogitabat facere genti ſue: & poſuerunt eum ducem ſuum & principem ſacerdotum: eo q̃ ipſe fecerit hec omnia: & iuſticiam & fidem quam conſeruauit genti ſue: & exquiſiuit omni modo exaltare populum ſuum: & in diebus eius proſperatum eſt in manibus eius vt tollerentur gentes de regione ipſorum: & qui in ciuitate dauid erant in hieruſalem in arce de q̃ procedebant & contaminabant omnia que in circuitu ſanctorum ſunt: & inferebant plagam magnã caſtitati: & collocauit in ea viros iudeos ad tutamentũ regionis & ciuitatis: & exaltauit muros in hieruſalem. Et rex demetrius ſtatuit illi ſũmum ſacerdotium: ſecundum hec fecit eum amicum ſuum: et glorificauit eum gloria magna. Audiuit enim q̃ appellati ſunt iudei a romanis amici & ſocii & fratres: & quia ſuſceperunt legatos ſimonis glorioſe: & quia iudei & ſacerdotes eorum conſenſerunt eum eſſe ducem ſuum: & ſũmum ſacerdotẽ in eternum donec ſurgat propheta fidelis & vt ſit ſuper eos dux: & vt cura eſſet illi pro ſanctis: & vt conſtitueret prepoſitos ſuper opera eorum & ſuper regionem: & ſuper arma & ſuper preſidia: & cura ſit illi de ſanctis: & vt audiatur ab omnibus: & ſcribantur in nomine eius omnes conſcriptiones in regione: & vt operiatur purpura & auro: & ne liceat vlli ex pplõ et ex ſacerdotib⁹ irritum facere aliquid horum: & contradicere his que ab eo dicuntur: aut conuocare conuentum in regione ſine ipſo & veſtiri purpura et vti fibula aurea: q̃ autem fecerit extra hec: aut irritum fecerit aliquid horum: reus erit. Et cõplacuit omni populo ſtatuere ſimonem et facere ſecundum verba iſta: & ſuſcepit ſimon: & placuit ei vt ſummo ſacerdotio fungeretur: & eſſet dux et princeps gentis iudeorum & ſacerdotum: & preeſſet omnibus: & ſcripturam iſtam dixerũt ponere in tabulis ereis: & ponere eas in peribolo ſanctorum in loco celebri. Exemplum autem eorum ponere in erario: vt habeat ſimõ et filii eius.

Capitulum decimum quintum.

Et miſit rex antiochus filius demetrii epiſtolas ab inſulis maris ſimoni ſacerdoti: & principi gẽtis iudeorũ & vniuerſe genti: & erant continentes hunc modum. Rex antiochus ſimoni ſacerdoti magno et genti iudeorum ſalutem. Quoniam quidam peſtilentes obtinuerunt regnum patrum noſtrorum: volo autem vendicare regnum et reſtituere illud ſicut erat antea: & electam feci multitudinem exercitus: & feci naues bellicas.

⁊ ſup arma ⁊ ſup munitio
καὶ ἐπὶ τῶν ὅπλων καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρω
nes: ⁊ vt cura ſit ei de
μάτων, καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ περὶ τῶν
ſanctis. ⁊ vt audiat ab oib⁹
ἁγίων. καὶ ὅπως ἀκούηται ὑπὸ πάντων
⁊ vt ſcribant in noie eius
καὶ ὅπως γράφωνται ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
oẽs cõſcriptiones in regiõe. ⁊ vt
πᾶσαι συγγραφαὶ ἐν τῇ χώρᾳ. καὶ ὅπως
operiat purpura ⁊ aurũ ferat. F
περιβάλληται πορφύραν καὶ χρυσοφορῇ.
⁊ nõ licebit vlli ex pplõ ⁊ ſacer
καὶ οὐκ ἐξέσται οὐδενὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱε
dotib⁹ irritũ facere aliq̃d hoꝝ ⁊ cõtradicere
ρέων ἀθετῆσαί τι τούτων καὶ ἀντειπεῖν
ab eo dicẽdis ⁊ cõuoca
τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ ῥηθησομένοις καὶ ἐπισυστρέ
re cõuentũ in regiõe ſine ipo. ⁊
ψαι συστροφὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ αὐτοῦ. καὶ
veſtiri purpura ⁊ infibulari
περιβάλλεσθαι πορφύραν καὶ ἐμπορποῦ
fibula aurea. q̃ ãt p̃ter hec
σθαι πόρπην χρυσῆν. ὃς δ᾽ ἂν παρὰ ταῦ
fecerit aut irritũ fecerit q̃cq̃ hoꝝ re⁹
τα ποιήσῃ ἢ ἀθετήσῃ τι τούτων ἔνοχος
erit. ⁊ placuit oĩ pplõ ſtatuere ſi
ἔσται. καὶ εὐδόκησε πᾶς ὁ λαὸς θέσθαι σί
monẽ facere ſm̃ verba iſta.
μωνι ποιῆσαι κατὰ τοὺς λόγους τούτους.
⁊ ſuſcepit ſimon ⁊ placuit eſſe ſũ
καὶ ἐπεδέξατο σίμων καὶ εὐδόκησεν ἀρχι
mũ ſacerdotẽ ⁊ eſſe ducẽ ⁊ p̃ncipẽ gẽ G
ερατεύειν καὶ εἶναι στρατηγὸς καὶ ἐθνάρχης
tis iudeoꝝ. ⁊ ſacerdotũ ⁊ p̃eſſe
τῶν ἰουδαίων. καὶ ἱερέων καὶ τοῦ προστατῆ
oib⁹. ⁊ ſcripturã iſtã dixerũt
σαι πάντων. καὶ τὴν γραφὴν ταύτην εἶπαν
poni in tabulis ereis: ⁊ ſtatuere il
θέσθαι ἐν δέλτοις χαλκαῖς, καὶ στῆσαι αὐ
las in pibolo ſctõꝝ in loco cele
τὰς ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων ἐν τόπῳ ἐπι
bri. at exẽpla eaꝝ poni in
σήμῳ. τὰ δὲ ἀντίγραφα αὐτῶν θέσθαι ἐν τῷ
erario: vt hẽat ſimon ⁊ filij ei⁹.
γαζοφυλακίῳ, ὅπως ἔχῃ σίμων καὶ υἱοὶ αὐτοῦ.
Et miſit antioch⁹ fili⁹ de C.15.
Καὶ ἀπέστειλεν ἀντίοχος υἱὸς δη
metrij regis epiſtolas ab
μητρίου τοῦ βασιλέως ἐπιστολὰς ἀπὸ
iſulis maris ſimoni ſacerdoti ⁊
τῶν νήσων τῆς θαλάσσης σίμωνι ἱερεῖ καὶ
p̃ncipi gẽtis iudeoꝝ. ⁊ vniuerſe gẽti.
ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων καὶ παντὶ τῷ ἔθνει.
⁊ erãt cõtinẽtes modũ hũc.
καὶ ἦσαν περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον.
rex antioch⁹ ſimoni ſacerdoti magno
βασιλεὺς ἀντίοχος σίμωνι ἱερεῖ μεγάλῳ
⁊ p̃ncipi gẽtis ⁊ gẽti iudeoꝝ gaudere. quo
καὶ ἐθνάρχῃ καὶ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν. ἐπει A
niã viri peſtilẽtes obtinuerũt re
δὴ ἄνδρες λοιμοὶ κατεκράτησαν τῆς βα
gnũ patrũ nr̃oꝝ: volo ãt
σιλείας τῶν πατέρων ἡμῶν, βούλομαι δὲ
vẽdicare regnũ: vt
ἀντιποιήσασθαι τῆς βασιλείας, ὅπως
reſtituã illud vt erat prius.
ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν πρότερον,
collegi ãt multitudinẽ exercituũ: ⁊
ἐξενολόγησα δὲ πλῆθος δυνάμεων, καὶ
paraui naues bellicas.
κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά.

volo ãt procedere p̃ regionẽ:
βούλομαι δὲ ἐκβῆναι κατὰ τὴν χώραν,
vt vlciſcar eos q̃ corruperũt
ὅπως μετέλθω τοὺς κατεφθαρκότας τὴν χώ
regionẽ nr̃am ⁊ q̃ deſolauerũt ciuitates
ραν ἡμῶν. καὶ τοὺς ἠρημωκότας πόλεις πολ
B multas in regno. nũc ergo ſtatuo tibi om
λὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ. νῦν οὖν ἵστημί σοι πάν
nes oblationes q̃s remiſerũt tibi q̃ ãte me
τα τὰ ἀφαιρέματα ἃ ἀφῆκάν σοι οἱ πρὸ ἐμοῦ
reges. ⁊ q̃cũq; alia dona remiſerũt
βασιλεῖς. καὶ ὅσα ἄλλα ἀφέματα ἀφῆκάν
tibi ⁊ p̃miſerũt tibi facere p̃cuſſurã p̃
σοι καὶ ἐπέτρεψάν σοι ποιῆσαι κόμμα ἴδι
prij numiſma regioni tue. hierl̃m ãt ⁊ ſctã
ον νόμισμα τῇ χώρᾳ σου. ἰλὴμ δὲ καὶ τὰ ἅγια
eſſe libera. ⁊ oia arma q̃ fa
εἶναι ἐλεύθερα. καὶ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα κα
bricaſti ⁊ munitiones q̃s cõſtruxi
τεσκεύακας καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ ᾠκοδόμη
ſti q̃s obtines: maneãt tibi. ⁊ oẽ debi
σας ὧν κρατεῖς, μενέτω σοι. καὶ πᾶν ὀφεί
tũ regiũ ⁊ q̃ futura ſũt regia:
λημα βασιλικὸν καὶ τὰ ἐσόμενα βασιλικά,
ex nũc ⁊ in oẽ tp̃s re
C ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀ
mittant tibi. cũ ãt cõſtituerim⁹ re
φείσθω σοι. ὡς δ᾽ ἂν καταστήσωμεν τὴν βα
gnũ nr̃um: gl̃ificabim⁹ te ⁊ gẽtẽ
σιλείαν ἡμῶν, δοξάσομεν σε καὶ τὸ ἔθνος
tuã ⁊ tẽplũ gl̃ia magna. vt mani
σου καὶ τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγάλῃ. ὥστε φα
feſta fiat gl̃ia vr̃a i vniuerſa
νερὰν γενέσθαι τὴν δόξαν ὑμῶν ἐν πάσῃ
terra. ãno. q̃rto ⁊ ſeptuageſimo
τῇ γῇ. ἔτους τετάρτου καὶ ἑβδομηκοστοῦ
⁊ cẽteſimo exijt antioch⁹ in terrã
καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν ἀντίοχος εἰς τὴν γῆν
patrũ ſuoꝝ: ⁊ cõuenerũt ad eũ
τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτὸν
oẽs exercit⁹: ita vt pauci eẽnt
πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ὥστε ὀλίγους εἶναι
cũ tryphone. ⁊ p̃ſecut⁹ ẽ eũ antiochus
σὺν τρύφωνι. καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ἀντίοχος
rex. ⁊ venit in dorã fugiẽs
D ὁ βασιλεύς. καὶ ἦλθεν εἰς δῶρα φεύγων
p̃ mare. ſciebat.n. q̃ cõgregata
ἐπὶ τῆς θαλάσσης. εἶδε γὰρ ὅτι ἐπισυνῆ
erãt in eũ mala. ⁊ reliquerũt e
χθαι ἐπ᾽ αὐτὸν τὰ κακά. καὶ ἀφῆκαν αὐ
ũ exercit⁹ ⁊ applicuit exercitũ antio
τὸν αἱ δυνάμεις καὶ παρενέβαλεν ἀντίο
ch⁹ ſup dorã. ⁊ cũ eo duodecĩ decẽ mi
χος ἐπὶ δῶρα. καὶ σὺν αὐτῷ δώδεκα μυριά
lia viroꝝ belligeratoꝝ ⁊ octo milia eq̃
δες ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ὀκτακισχιλία ἵπ
tũ. ⁊ circiuit ciuitatẽ ⁊ naues
πος. καὶ ἐκύκλωσε τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα
a mari cõgregauit: ⁊ vexabat
ἀπὸ θαλάσσης συνῆψε, καὶ ἔθλιβε τὴν
ciuitatẽ a terra ⁊ mari.
πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.
⁊ nõ ſinebat vllũ egredi ⁊
καὶ οὐκ εἴασεν οὐδένα ἐκπορεύεσθαι καὶ
ingredi. ⁊ venit numeni⁹ ⁊
εἰσπορεύεσθαι. καὶ ἦλθε νουμήνιος καὶ
E q̃ cũ eo ex roma habẽtes epiſto
οἱ παρ᾽ αὐτοῦ ἐκ ῥώμης ἔχοντες ἐπιστο
las regib⁹ ⁊ regionib⁹: in
λὰς τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ἐν
q̃b⁹ ſcripta erãt hec. luci⁹ cõſul
αἷς ἐγέγραπτο τάδε. λεύκιος ὕπατος

Volo autem procedere per regionem: vt vlciſcar in eos qui corruperunt regionem noſtram: & qui deſolauerunt ciuitates multas in regno meo. Nunc ergo ſtatuo tibi omnes oblatiões quas remiſerunt tibi ante me omnes reges: & quecunq; alia dona remiſerunt tibi: & permitto tibi facere percuſſuram proprii numiſmatis in regione tua. Hieruſalem autem ſanctam eſſe et liberam: & omnia arma que fabricata ſunt et preſidia que conſtruxiſti que tenes maneant tibi: & omne debitum regis: & que futura ſunt regi ex hoc & in totum tẽpus remittuntur tibi. Cum autem obtinuerimus regnum noſtrum: glorificabimus te & gentem tuam et templum gloria magna: ita vt manifeſtetur gloria veſtra in vniuerſa terra. Anno centeſimo ſeptuageſimo quarto exiit ãtiochus in terram patrum ſuorum: & conuenerunt ad eum omnes exercitus: ita vt pauci relicti eſſent cum tryphone. Et inſecutus eſt eum antiochus rex: & venit doram fugiens per maritimam. Sciebat enim q̃ congregata ſunt mala in eum: et reliquit eum exercitus. Et applicuit antiochus ſuper doram cum centum viginti milibus virorum belligeratorum: & octo milibus equitum. Et circuiuit ciuitatem: & naues a mari acceſſerunt: & vexabant ciuitatem a terra & mari et neminem ſinebant ingredi vel egredi. Venit autem numenius et qui cum eo fuerant ab vrbe roma habentes epiſtolas regibus & regionibus ſcriptas: in quibus continebantur hec. Lucius conſul romanorum: ptolemeo regi ſalutem. Legati iudeorum venerũt ad nos amici noſtri: renouantes priſtinam amicitiam et ſocietatem: miſſi a ſimone principe ſacerdotum et populo iudeorum. Attulerunt autem et clypeum aureum mĩarum mille. Placuit itaq; nobis ſcribere regibus & regionibus vt nõ inferãt illis mala: neq; impugnent eos: & ciuitates eorum & regiones eorum: et vt non ferant auxilium pugnantibus aduerſus eos. Viſum autem eſt nobis accipere ab eis clypeum. ſi qui ergo peſtilẽtes fugerint de regione ipſorum ad vos: tradite eos ſimoni principi ſacerdotum: vt vindicet in eos ſecundum legem ſuam. Hec eadem ſcripta ſunt demetrio regi: & attalo: & arabe. et arſaci: & in omnes regiones & ſampſame: & ſpartanis: delo: & mido: & ſitione: & carie: & ſamum: & pamphiliam: & lyciam: & alicarnaſum: & rhodum: & faſelida: & choo: & ſiden: & arado: & gortynam: & gnidum: & cyprum: & cyrenen. Exemplum autem eorum ſcripſerunt ſimoni principi ſacerdotum et populo iudeorum. Antiochus autem rex applicuit caſtra in doram ſecundo: admouens ei ſemper manus: & machinas faciens & concluſit tryphonem ne procederet. Et miſit ad eum ſimon

romanoꝝ ptolemeo regi gaudere:
ῥωμαίων πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαίρειν. οἱ
legati iudeoꝝ venerũt ad
πρεσβευταὶ τῶν ἰουδαίων ἦλθον πρὸς ἡ
nos amici nr̃i ⁊ ſocij renouã
μᾶς φίλοι ἡμῶν καὶ σύμμαχοι ἀνανεού
tes q̃ ab initio amicitiã ⁊ ſocieta
μενοι τὴν ἐξ ἀρχῆς φιλίαν καὶ συμμα
tẽ: miſſi a ſimone
χίαν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ σίμωνος τοῦ
p̃ncipe ſacerdotũ ⁊ pplõ iudeoꝝ.
ἀρχιερέως καὶ τοῦ δήμου τῶν ἰουδαίων.
attulerũt ãt clypeũ aureũ minaꝝ
ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν ἀπὸ μνῶν
quinq; miliũ. placuit igit nobis ſcribere
πεντακισχιλίων. ἤρεσεν οὖν ἡμῖν γράψαι
regib⁹ ⁊ regionib⁹: vt
τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ὅπως
nõ q̃rãt eis mala. ⁊ ne im
μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακά. καὶ μὴ πο
pugnẽt eos ⁊ ciuitates eo
λεμήσωσιν αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις αὐ
rũ ⁊ regionẽ eoꝝ: ⁊ vt nõ
τῶν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ
auxilient ĩpugnãtib⁹ eos.
συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτούς.
viſũ ẽ ãt nobis accipe clypeũ ab
ἔδοξε δὲ ἡμῖν δέξασθαι τὴν ἀσπίδα πα
eis. ſi q̃ ergo peſtilẽtes fuge
ρ᾽ αὐτῶν. εἴ τινες οὖν λοιμοὶ διαπεφεύ
rũt de regione illoꝝ ad vos:
γασιν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς,
tradite eos ſimoni p̃ncipi ſacerdotũ:
παράδοτε αὐτοὺς σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ,
vt vindicet in eos ſm̃ legẽ
ὅπως ἐκδικήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὸν νόμον
ſuã. ⁊ hec ſcripſit demetri⁹
αὐτῶν. καὶ ταῦτα ἔγραψε δημήτριος τῷ
regi ⁊ attalo ⁊ arathe ⁊ ar
βασιλεῖ καὶ ἀττάλῳ καὶ ἀράθῃ καὶ ἀρ
ſace ⁊ in oẽs regiões ⁊
σάκῃ καὶ εἰς πάσας τὰς χώρας καὶ
ſampſame ⁊ ſpartiatis: ⁊ in de
σαμψάμῃ καὶ σπαρτιάταις, καὶ εἰς δῆ
lũ ⁊ in myndum ⁊ in ſicionem ⁊
λον καὶ εἰς μύνδον καὶ εἰς σικυῶνα καὶ
in caridem ⁊ in ſamũ ⁊
εἰς τὴν καρίδα καὶ εἰς σάμον καὶ τὴν
pãphiliam. ⁊ in lyciam ⁊ in
παμφυλίαν. καὶ εἰς τὴν λυκίαν καὶ εἰς
alicarnaſſum ⁊ in co ⁊ in ſiden
ἀλικαρνασσὸν καὶ εἰς κῶ καὶ εἰς σίδην
⁊ in aradon et in phaſelidem ⁊
καὶ εἰς ἄραδον καὶ εἰς φασηλίδα καὶ
in gortynam ⁊ gnidum ⁊ cyprum ⁊
εἰς γόρτυναν καὶ κνίδον καὶ κύπρον καὶ
cyrenem. at exẽplũ eoꝝ ſcri
κυρήνην. τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῶν ἔ
pſerũt ſimoni p̃ncipi ſacerdotũ. ãtioch⁹
γραψαν σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ. ἀντίο
ãt rex caſtra applicuit in do
χος δὲ ὁ βασιλεὺς παρενέβαλεν ἐπὶ δῶ
rã ſecũdo: admouẽs ſem
ρα ἐν τῇ δευτέρᾳ, προσάγων διαπαν
per ei man⁹ ⁊ machinas fa
τὸς αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ μηχανὰς ποι
ciẽs. ⁊ cõcluſit tryphonẽ
ούμενος. καὶ συνέκλεισε τὸν τρύφωνα
p̃pt ingredi ⁊ egredi
τοῦ εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι.
⁊ miſit ei ſimon
καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ σίμων

duo milia viro⁊ electo⁊ vt auxiliarent
δισχιλίους ἄνδρας ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι
ei ⁊ argētū ⁊ au⁊ ⁊ vaſa
αὐτῷ καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ σκεύη
copioſa. ⁊ nō voluit ea accipe
ἱκανά. καὶ οὐκ ἠβούλετο αὐτὰ δέξασθαι
ſed rupit oīa q̄ pepigit cū eo
ἀλλ᾽ ἠθέτησε πάντα ὅσα συνέθετο αὐτῷ τὸ
pri⁹: ⁊ alienat⁹ eſt ab eo. ⁊ miſit
πρότερον, καὶ ἠλλοτριοῦτο αὐτῷ. καὶ ἀπέ-
ad eū athenobiū vnū de amicis
στειλε πρὸς αὐτὸν ἀθηνόβιον ἕνα τῶν φίλων
ſuis collocutu⁊ cū ipo dicēs. vos
αὐτοῦ κοινολογισόμενον αὐτῷ λέγων. ὑμεῖς
obtinetis ioppen ⁊ gazarā.
κατακρατεῖτε τῆς ἰόππης καὶ γαζάρων
⁊ arcē q̄ in hierl̄m ciuitates
καὶ τῆς ἄκρας τῆς ἐν ἱερουσαλὴμ πόλεις
regni mei. fines ea⁊ deſola
τῆς βασιλείας μου. τὰ ὅρια αὐτῶν ἠρημώ-
ſtis ⁊ feciſtis plagā magnā ſup
σατε καὶ ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ
terrā. ⁊ dn̄ati eſtis loco⁊ multo⁊
τῆς γῆς. καὶ ἐκυριεύσατε τόπων πολλῶν
in regno meo. nūc ergo tradite
ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. νῦν οὖν παράδοτε τὰς
ciuitates q̄s occupaſtis ⁊ tributa
πόλεις ἃς κατελάβεσθε καὶ τοὺς φόρους
loco⁊ in q̄b⁹ dn̄ati eſtis finiū
τῶν τόπων ὧν κατεκυριεύσατε τῶν ὁρίων
q̄ ſunt extra iudeā. ſi aūt nō: date
τῶν ἐκτὸς τῆς ἰουδαίας. εἰ δὲ μή, δότε
pro eis quingēta talenta argēti
ἀντ᾽ αὐτῶν πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου
⁊ exterminij qđ exterminaſtis: ⁊
καὶ τῆς καταφθορᾶς ἧς κατεφθάρκατε, καὶ
tributo⁊ loco⁊ alia talēta
τῶν φόρων τῶν τόπων ἄλλα τάλαντα
quingēta. ſi aūt nō: aduenientes expu-
πεντακόσια. εἰ δὲ μή, παραγενόμενοι ἐκπο-
gnabim⁹ vos. ⁊ venit athenobi⁹ ami
λεμήσομεν ὑμᾶς. καὶ ἦλθεν ἀθηνόβιος φί-
cus regis in hieruſalē: ⁊ vi
λος τοῦ βασιλέως εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ εἶ-
dit glīam ſimonis ⁊ abacū cū
δεν τὴν δόξαν σίμωνος καὶ κυλικεῖον μετὰ
vaſis aureis ⁊ argēteis ⁊ appa
χρυσωμάτων καὶ ἀργυρωμάτων καὶ παρά-
ratū copioſū: ⁊ obſtupuit. ⁊ nūciauit
στασιν ἱκανήν, καὶ ἐξίστατο. καὶ ἀπήγγειλεν
ei verba regis. ⁊ reſpō-
αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπο-
dēs ſimō dixit ei. neq; terrā alie-
κριθεὶς σίμων εἶπεν αὐτῷ. οὔτε γῆν ἀλλο-
nā ſūpſim⁹ neq; aliena detinui-
τρίαν εἰλήφαμεν οὔτε ἀλλοτρίων κεκρατή-
m⁹. ſed hereditatē patrū
καμεν, ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων
nr̄o⁊. ab aūt inimicis nr̄is iniuſte in q̄dā
ἡμῶν. ὑπὸ δὲ ἐχθρῶν ἡμῶν ἀκρίτως ἔν τινι
tpe poſſeſſa eſt. nos ꝟo opportūitatē ha
καιρῷ κατεκρατήθη. ἡμεῖς δὲ καιρὸν ἔχον-
bētes vēdicam⁹ hereditatē patrū
τες ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων
nr̄o⁊. de aūt ioppe ⁊ gazara q̄ expo
ἡμῶν. περὶ δὲ ἰόππης καὶ γαζάρων ὧν αἰ-
ſtulas: he faciebāt in pplō plagā ma
τεῖς, αὗται ἐποίουν ἐν τῷ λαῷ πληγὴν με-
gnā ⁊ in regiōe nr̄a. ho⁊ dabi-
γάλην καὶ τῇ χώρᾳ ἡμῶν. τούτων δώσο-
m⁹ talēta cētū. ⁊ nō reſpōdit
μεν τάλαντα ἑκατόν. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη

duo milia virorum electorum in auxilium: & argentum & aurum et vaſa copioſa: & noluit ea accipere ſed rupit omnia que pactus eſt cum eo antea: & alienauit ſe ab eo: & miſit ad eum athenobium vnum de amicis ſuis: vt tractaret cū ipſo dicens. Vos tenetis ioppen & gazaram: & arcem que eſt in hieruſalē ciuitates regni mei: fines earū deſolaſtis et feciſtis plagā magnā in terra: et dominati eſtis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite ciuitates quas occupaſtis: et tributa locorum in quibus dominati eſtis extra fines iudee. Sin autē date pro illis quingenta talenta argenti: et exterminii quod exterminaſtis: & tributorum ciuitatum: alia talenta quingenta. Sin autem veniemus et expugnabimus vos. Et venit athenobius amic⁹ regis in hieruſalem & vidit gloriam ſimonis: & claritatem in auro & argento: & apparatū copioſum & obſtupuit: & retulit ei verba regis. Et reſpondit ei ſimon: et dixit ei. Neq; alienam terram ſumpſimus: neq; alienam detinemus: ſed hereditatem patrum noſtrorum: que iniuſte ab inimicis noſtris aliquo tempore poſſeſſa eſt. Nos vero tēpus habentes vendicamus hereditatē patrum noſtrorum. Nā de ioppe & gazara: que expoſtulas: ipſi faciebant in populo plagam magnā & in regione noſtra: horum damus talenta centum. Et non reſpondit ei athenobi⁹ verbū. Reuerſus autem cum ira ad regem renunciauit ei verba iſta: & gloriam ſimonis & vniuerſa que vidit: & iratus eſt rex ira magna. Tryphon autem fugit naui in orthoſaida. Et conſtituit rex cendebeum ducem maritimum et exercitū peditum & equitum dedit illi. Et mandauit illi mouere caſtra contra faciem iudee: & mandauit ei edificare cedronē: & obſtruere portas ciuitatis: & debellare populum. Rex autē perſequebatur tryphonem. Et peruenit cendebeus iāniam: & cepit irritare plebem: & cōculcare iudeam & captiuare populum & interficere: & edificare cedronem. Et collocauit: illic eqtes & exercitū: vt egreſſi perambularent viam iudee ſicut conſtituit ei rex.

Capitulū decimū ſextum.

ET aſcendit ioānes de gazaris & nūciauit ſimoni patri ſuo que fecit cēdebeus in populo ipſorum. Et vocauit ſimon duos filios ſuos ſeniores iudam et ioannē: & ait illis. Ego et fratres mei & domus patris mei expugnauim⁹ hoſtes iſrael ab adoleſcentia vſq; in hunc diem: & proſperatum eſt in manib⁹ noſtris liberare iſrael aliquotiens. Nunc autem ſenui: ſed eſtote loco meo & fratris mei: & egreſſi pugnate pro gente noſtra. Auxilium vero de celo vobiſcū ſit. Et elegit de regione viginti milia

ei verbū. reuerſus ē aūt cū ira ad
αὐτῷ λόγον. ἀπέστρεψε δὲ μετὰ θυμοῦ πρὸς
regē: ⁊ renūciauit ei
τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς
verba iſta ⁊ glīā ſimonis ⁊
λόγους τούτους καὶ τὴν δόξαν σίμωνος καὶ
vniuerſa q̄ vidit: ⁊ irat⁹ eſt rex
πάντα ὅσα εἶδεν, καὶ ὠργίσθη ὁ βασι-
ira magna. tryphō aūt aſcēdēs
λεὺς ὀργὴν μεγάλην. τρύφων δὲ ἐμβὰς
in nauē fugit in orthoſiada. ⁊ cō-
εἰς πλοῖον ἔφυγεν εἰς ὀρθοσιάδα. καὶ κα-
ſtituit rex cēdebeū in
τέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν κενδεβαῖον ἐπὶ F
ducē maritime: ⁊ exercit⁹ pe-
στρατηγὸν τῆς παραλίας, καὶ δυνάμεις πε-
deſtres ⁊ equeſtres dedit ei. ⁊ mā-
ζικὰς καὶ ἱππικὰς ἔδωκεν αὐτῷ. καὶ ἐνε-
dauit ei caſtrametari cōtra fa-
τείλατο αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατὰ πρόσω-
ciē iudee. ⁊ mādauit ei edi-
πον τῆς ἰουδαίας. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ οἰκο-
ficare cedron ⁊ munire
δομῆσαι τὴν κεδρὼν καὶ ὀχυρῶσαι τὰς
portas: ⁊ vt debellet pplm̄. at
πύλας, καὶ ὅπως πολεμῇ τὸν λαόν. ὁ δὲ
rex pſequebat̄ tryphonē. ⁊ pue-
βασιλεὺς ἐδίωκε τὸν τρύφωνα. καὶ παρε-
nit cēdebe⁹ in iamniā. ⁊ cepit
γενήθη κενδεβαῖος εἰς ἰάμνειαν. καὶ ἤρξατο
irritare plebē ⁊ intrare in
τοῦ ἐρεθίζειν τὸν λαὸν καὶ ἐμβατεύειν εἰς
iudeā ⁊ captiuare po-
τὴν ἰουδαίαν καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λα-
pulū ⁊ interficere. ⁊ edificauit ce-
ὸν καὶ φονεύειν. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν κε- G
dron: ⁊ collocauit illic eq̄tes ⁊ exercit⁹
δρών, καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυνάμεις
vt egreſſi pambularēt vias
ὅπως ἐκπορευόμενοι ἐξοδεύωσι τὰς ὁδοὺς τῆς
iudee ſicut cōſtituit ei rex.
ἰουδαίας καθὰ συνέταξεν αὐτῷ βασιλεύς. C.16.

ET aſcēdit ioānes de gazaris: ⁊
Καὶ ἀνέβη ἰωάννης ἐκ γαζάρων, καὶ
nūciauit ſimoni patri ſuo q̄ facie-
ἀπήγγειλε σίμωνι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἃ συνετέ-
bat cēdebe⁹. ⁊ vocauit ſimon
λει κενδεβαῖος. καὶ ἐκάλεσε σίμων τοὺς
duos filios ſuos ſeniores iudam
δύο υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδαν
⁊ ioānem ⁊ ait eis. ego ⁊ fra
καὶ ἰωάννην καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελ-
tres mei ⁊ dom⁹ patris mei expugnaui
φοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πρς μου ἐπολεμή-
m⁹ hoſtes iſrl̄ ab adoleſ
σαμεν τοὺς πολεμίους ἰσραὴλ ἀπὸ νεότη-
cētia vſq; i hodiernū diē. ⁊ pſpatū ē in A
τος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ εὐωδώθη ἐν
manib⁹ nr̄is liberare iſrl̄ plu
ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύσασθαι τὸν ἰσραὴλ πλεο-
ries. nūc aūt ſenui. ⁊ vos aūt in
νάκις. νῦν δὲ γεγήρακα. καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ
mia ſufficiētes eſtis i ānis. eſtote pro
ἐλέει ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσι. γίνεσθε ἀντ᾽ ἐ-
me ⁊ fratre meo: ⁊ egreſſi pu-
μοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐξελθόντες ὑπὲρ
gnate pro gēte nr̄a. at de
μαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν. ἡ δὲ ἐκ
celo auxiliū ſit vobiſcū. ⁊
τοῦ οὐρανοῦ βοήθεια ἤτω μεθ᾽ ὑμῶν. καὶ
elegit de regione viginti milia
ἐπέλεξεν ἐκ τῆς χώρας εἴκοσι χιλιάδας

viro⁊ belligerato⁊ ⁊ equites: ⁊ profecti ſūt
ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύθη-
ſunt ad cendebeū: ⁊ dormierūt in
σαν ἐπὶ τὸν κενδεβαῖον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν
modin. ⁊ ſurgentes mane abierūt
B μωδεΐν. καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ ἐπορεύοντο
in cāpū. ⁊ ecce exercit⁹ mult⁹ in
εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἰδοὺ δύναμις πολλὴ εἰς
obuiā eis pedeſtris ⁊ eq̄tes. ⁊
συνάντησιν αὐτοῖς πεζικὴ καὶ ἱππεῖς. καὶ
torrēs erat inter ipos. ⁊ admouit
χειμάρρους ἦν ἀνὰ μέσον αὐτῶν. καὶ παρενέ-
caſtra cōtra faciē eo⁊ ipe ⁊ po
βαλεν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν αὐτὸς καὶ ὁ λα-
pul⁹ ei⁹. ⁊ vidit pplm̄ trepidātē ad trāſ
ὸς αὐτοῦ. καὶ εἶδεν τὸν λαὸν δειλούμενον διαπε-
fretādū torrentē: ⁊ trāſfretauit pri-
ρᾶσαι τὸν χειμάρρουν, καὶ διεπέρασε πρῶ-
m⁹. ⁊ viderūt eū viri ⁊ trāſie-
τος. καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες καὶ διεπέρα-
rūt poſt eū. ⁊ diuiſit pplm̄ ⁊
σαν κατόπισθεν αὐτοῦ. καὶ διεῖλε τὸν λαὸν καὶ
eq̄tes in medio peditū. at eq̄-
τοὺς ἱππεῖς ἐν μέσῳ τῶν πεζῶν. ἡ δὲ ἵπ-
tatus aduerſario⁊ mult⁹ valde. ⁊
C πος τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφόδρα. καὶ
cecinit tubis. ⁊ pueꝛſ⁹ ē in fugā
ἐσάλπισε ταῖς σάλπιγξι. καὶ ἐτροπώθη
cendebe⁹ ⁊ caſtra ei⁹. ⁊ cecide
κενδεβαῖος καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ. καὶ ἔπε-
rū ex eis vulnerati multi. at re
σον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί. οἱ δὲ κα-
ſidui fugerūt in munitionē. tūc
ταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὸ ὀχύρωμα. τότε
vulnerat⁹ eſt iudas frater ioānnis: ioā
ἐτραυματίσθη ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἰωάννου, ἰω-
nes aūt inſecut⁹ eſt eos donec venit in ce
άννης δὲ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως ἦλθεν εἰς κε-
dron quā edificauit. ⁊ fugerūt vſq; ad
δρὼν ἣν ᾠκοδόμησε. καὶ ἔφυγον ἕως εἰς τοὺς
turres q̄ in agro azoti. ⁊ ſuccē
πύργους τοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ ἀζώτου. καὶ ἐνεπύ-
dit eā in igne: ⁊ ceciderūt ex eis
ρισεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν
ad viros duomille. ⁊ reuerſus eſt in trā
εἰς ἄνδρας δισχιλίους. καὶ ἀπέστρεψεν εἰς γῆν
D iuda cū pace. ⁊ ptoleme⁹ fili⁹ abu
ἰούδα μετ᾽ εἰρήνης. καὶ πτολεμαῖος ὁ τοῦ ἀβού-
bi erat cōſtitut⁹ dux in cāpo
βου ἦν καθεσταμένος στρατηγὸς εἰς τὸ πεδίον
hiericho. ⁊ habebat argentū ⁊ au⁊ mul
ἱεριχὼ καὶ εἶχεν ἀργύριον καὶ χρυσίον πο-
tū: erat.n. gener ſūmi ſacerdotis. ⁊ exaltatū ē
λύ, ἦν γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως. καὶ ὑψώθη
cor ei⁹: ⁊ voluit obtinere
ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἠβουλήθη κατακρατῆσαι
regionē. ⁊ volebat dolo aduerſus ſimonē
τῆς χώρας. καὶ ἐβούλετο δόλῳ κατὰ σίμωνος
⁊ filios ei⁹ tollere eos. ſimon aūt erat
καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἆραι αὐτούς. σίμων δὲ ἦν
pambulās ciuitates q̄ in regiōe ⁊ ſollici
ἐφοδεύων τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ φρον-
tudinē gerēs de cura ea⁊. ⁊ deſcēdit
τίζων τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν. καὶ κατέβη
in hiericho ipe ⁊ mattathias ⁊ iudas
εἰς ἱεριχὼ αὐτὸς καὶ ματταθίας καὶ ἰούδας
filij ei⁹ anno ſeptimo ⁊ ſeptuageſimo
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβδομηκοστοῦ
⁊ cēteſimo in mēſe vndecimo: hic mēſis ſa-
καὶ ἑκατοστοῦ ἐν μηνὶ ἑνδεκάτῳ, οὗτος ὁ μὴν σα-
bat. ⁊ ſuſcepit eos fili⁹ abubi in
βάτ. καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀβουβου εἰς

virorum belligeratorum & equites: & profecti ſunt ad cendebeum & dormierunt in modin. Et ſurrexerunt mane & abierunt in campū. Et ecce exercitus copioſus in obuiam illis: peditum & equitum: & fluuius torrens erant inter medium ipſorum. Et admouit caſtra contra faciē eorum ipſe & populus eius: & vidit populū trepidantē ad trāſfretandum torrentem & tranſfretauit primus. Et viderunt eum viri: & trāſierunt poſt eum. Et diuiſit populū & eqtes in medio peditū. Erat autem equitatus aduerſariorū copioſus nimis. Et exclamauerunt ſacris tubis: & in fugā cōuerſus eſt cēdebeus & caſtra eius: & ceciderunt ex eis multi vulnerati: reſidui autem in munitionem fugerunt. Tunc vulnerat⁹ eſt iudas frater ioannis. Ioannes autē inſecutus eſt eos donec venit cedronē quam edificauit: & fugerūt vſq; ad turres q̄ erāt in agris azoti: & ſuccēdit eas igni. Et ceciderūt ex illis duo milia virorum: & reuerſus eſt in iudeā in pace. Et ptolemeus filius abobi cōſtitutus erat dux in cāpo hiericho & habebat argentū & aurum multū. Erat em̄ gener ſūmi ſacerdotis. Et exaltatū eſt cor eius: & volebat obtinere regionem & cogitabat dolum aduerſum ſimonē et filios eius vt tolleret eos. Simon aūt perambulās ciuitates que erāt in regione iudee: & ſollicitudinē gerēs earū deſcendit in hiericho ipſe & matathias filius eius & iudas: anno cēteſimo ſeptuageſimoſeptimo: menſe vndecimo. Hic eſt menſis ſabath. Et ſuſcepit eos filius abobi in munitiunculam que vocatur doch: cū dolo quā edificauit: & fecit eis conuiuiū magnū: & abſcōdit illic viros. Et cū inebriatus eſſet ſimon & filii eius: ſurrexit ptolemeus cū ſuis & ſumpſerūt arma ſua: et intrauerūt in conuiuiū et occiderūt eū et duos filios ei⁹: & quoſdā pueros ei⁹. Et fecit deceptionē magnā in iſrael: et reddidit mala pro bonis. Et ſcripſit hec ptolemeus: et miſit regi vt mitteret ei exercitū in auxiliū: et traderet ei regionē et ciuitates eorū et tributa. Et miſit alios in gazam tollere ioannem: et tribunis miſit epiſtolas vt venirent ad ſe: et daret eis argentum et aurum et dona. Et alios miſit occupare hieruſalem et montem templi. Et precurrens quidam nunciauit ioanni in gazara quia periit pater eius et fratres eius: et quia miſit te quoq; interfeci. Vt audiuit autem vehementer expauit: et comprehendit viros qui venerant perdere eum: et occidit eos. Cognouit em̄ quia querebant perdere eum. Et cetera ſermonum ioannis et bellorum eius et bonarum virtutum quibus fortiter geſſit: et edificii murorum quos extruxit et rerum geſtarum eius: ecce hec ſcripta ſunt in libro dierum ſacerdotii eius: ex quo fact⁹ eſt princeps ſacerdotum poſt patrem ſuum.

Explicit liber primus Machabeorum.

munitiunculā vocatā doc cū do-
τὸ ὀχυρωμάτιον τὸ καλούμενον δὼκ μετὰ δό-
lo q̄ edificauit. ⁊ fecit eis cōuiuiū
λου ὃ ᾠκοδόμησε. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον
magnū: ⁊ abſcōdit illic viros. ⁊ cū
μέγαν, καὶ ἐνέκρυψεν ἐκεῖ ἄνδρας. καὶ ὅτε
inebriat⁹ eēt ſimon ⁊ filij ei⁹: ſurrexit pto-
ἐμεθύσθη σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐξανέστη πτο-
leme⁹ ⁊ ſui: ⁊ ſumpſerūt
λεμαῖος καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἔλαβοσαν τὰ
arma ſua ⁊ irruerūt in ſimonē
ὅπλα αὐτῶν καὶ ἐπεισήλθοσαν τῷ σίμωνι
in cōuiuio: ⁊ occiderūt eū
εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ ἀπέκτειναν αὐτὸν
⁊ duos filios ei⁹ et q̄ſdā ex pue
καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ καί τινας τῶν παι-
ris ei⁹. ⁊ fecit deceptionē magnā:
δαρίων αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην
⁊ reddidit mala pro bonis. ⁊ ſcri-
καὶ ἀπέδωκε κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. καὶ ἔγρα-
pſit hec ptoleme⁹: ⁊ miſit
ψε ταῦτα πτολεμαῖος, καὶ ἀπέστειλε τῷ
regi vt mitteret ei exercit⁹
βασιλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις
in auxiliū ⁊ traderet regionē ei
εἰς βοήθειαν καὶ παραδῷ τὴν χώραν αὐτῷ
⁊ ciuitates. ⁊ miſit alios in
καὶ τὰς πόλεις. καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους εἰς
gazarā tollere ioannē. ⁊ tribu
γάζαρα ἆραι τὸν ἰωάννην. καὶ τοῖς χιλιάρ-
nis miſit epiſtolas vt venirēt
χοις ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς παραγενέσθαι
ad ſe: vt daret eis argētū ⁊
πρὸς αὐτόν, ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ
au⁊ ⁊ dona. ⁊ alios miſit
χρυσίον καὶ δόματα. καὶ ἑτέρους ἀπέστειλε
occupare hierl̄m ⁊ mōtē
καταλαβέσθαι τὴν ἱλῆμ καὶ τὸ ὄρος τοῦ
tēpli. ⁊ pcurrēs q̄dā nūciauit
ἱεροῦ. καὶ προδραμών τις ἀπήγγειλε
ioanni in gazara q᷑ pijt pater
ἰωάννῃ εἰς γάζαρα ὅτι ἀπώλετο ὁ πατὴρ
ei⁹ ⁊ fratres ei⁹: ⁊ q̄a miſit
αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀπέσταλ-
⁊ te iterficere. ⁊ audiēs expauit
κε καὶ σὲ ἀποκτεῖναι. καὶ ἀκούσας ἐξέστη
vehemēter: ⁊ cōprehēdit viros q̄
σφόδρα, καὶ συνέλαβε τοὺς ἄνδρας τοὺς
venerāt pdere eū ⁊ occidit
ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινεν
eos. cognouit eñ q᷑ q̄rebāt eū pde
αὐτούς. ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν ἀπο-
re. ⁊ cetera ſmonū ioānis
λέσαι. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωάννου
⁊ bello⁊ ei⁹ ⁊ facino
καὶ τῶν πολέμων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδραγα-
rū ei⁹ q̄ fortiter geſſit: ⁊ edifi
θιῶν αὐτοῦ ὧν ἠνδραγάθησε, καὶ τῆς οἰκοδο-
cij muro⁊ q̄s extruxit: ⁊
μῆς τῶν τειχέων ὧν ᾠκοδόμησε, καὶ τῶν
geſto⁊ ei⁹. ecce hec ſcripta ſunt
πράξεων αὐτοῦ. ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται
in libris die⁊ pncipat⁹ ſacerdotij ei⁹:
ἐπὶ βιβλίων ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ,
ex q̄ fact⁹ eſt pnceps ſacerdotū poſt pa
ἀφ᾽ οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέ-
trē ſuum.
ρα αὐτοῦ.

Finis maccabeo⁊ primi.
Τέλος τῆς τῶν μακκαβαίων πρώτης.

MACCABEORVM ſecundus.
ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ δεύτερον.

Fratrib⁹ q̄ ſunt p
Τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς κατ'
egyptū iudeis gau
αἴγυπτον ἰουδαίοις χαί
dere: fratres q̄ ſūt i hie
ρειν, οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν ἱερο
roſolymis iudei ⁊ q̄
σολύμοις ἰουδαῖοι καὶ οἱ
in regiōe iudee pacē bonā.
ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ἰουδαίας εἰρήνην ἀγαθήν.
⁊ bona faciat vobis de⁹. ⁊ memierit
καὶ ἀγαθὰ ποιήσαι ὑμῖν ὁ θεός. καὶ μνησθείη
teſtamēti ſui· q̄d ad abraā ⁊
τῆς διαθήκης αὐτοῦ, τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ
iſaac ⁊ iacob ſuoꝝ ſuoꝝ fide
ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν πι
liū. ⁊ det vobis cor oib⁹ ad
στῶν. καὶ δώη ὑμῖν καρδίαν πᾶσι εἰς τὸ
colendū eū ⁊ faciēdū ei⁹ volū
σέβεσθαι αὐτὸν καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελή
tates corde magno ⁊ aīa volē
ματα καρδίᾳ μεγάλῃ καὶ ψυχῇ βουλομέ
te. ⁊ adaperiat cor vr̄m in
νῃ. καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ
lege ſua ⁊ in p̄ceptis: ⁊
νόμῳ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς προστάγμασι, καὶ
pacē faciat ⁊ exaudiat vr̄as
εἰρήνην ποιήσαι καὶ ἐπακούσαι ὑμῶν τῶν
oṙones. ⁊ recōciliet vobis: ⁊ nō vos
δεήσεων. καὶ καταλλαγείη ὑμῖν, καὶ μὴ ὑμᾶς
deſerat in tp̄e malo. ⁊ nūc hic
ἐγκαταλίποι ἐν καιρῷ πονηρῷ. καὶ νῦν ὧδε
ſum⁹ oṙātes pro vobis. regnāte
ἐσμὲν προσευχόμενοι περὶ ὑμῶν. βασιλεύον
demetrio anno cētēſimo ſexageſimo nono:
τος δημητρίου ἔτους ἑκατοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἐνάτου,
nos iudei ſcripſim⁹ vobis in
ἡμεῖς οἱ ἰουδαῖοι γεγράφηκαμεν ὑμῖν ἐν τῇ
tribulatiōe ⁊ in ipetu q̄ ſupuenit nobis in
θλίψει καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν
annis iſtis: ex q̄ receſſit iaſon ⁊
τοῖς ἔτεσι τούτοις, ἀφ' οὗ ἀπέστη ἰάσων καὶ
q̄ eū eo a ſancta terra ⁊ re
οἱ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁγίας γῆς καὶ τῆς βασι
gno. ⁊ ſuccēderūt portā ⁊ effude
λείας. καὶ ἐνεπύρισαν τὸν πυλῶνα καὶ ἐξέχε
rūt ſāguinē inocētē. ⁊ oṙauim⁹ dn̄z: ⁊ exau
αν αἷμα ἀθῷον. καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου, καὶ εἰση
diti ſum⁹. ⁊ obtulim⁹ ſacrificia ⁊ ſi
κούσθημεν. καὶ προσηνέγκαμεν θυσίας καὶ σε
milaginē: ⁊ accēdim⁹ lucernas ⁊ p̄po
μίδαλιν, καὶ ἐξήψαμεν τοὺς λύχνους καὶ προε
ſuim⁹ panes. ⁊ nūc vt agatis
θήκαμεν τοὺς ἄρτους. καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς
dies ſcenophegie chaſleu mēſis.
ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ χασελεῦ μηνός.
anno cētēſimo octogeſimo ⁊ octauo: q̄ ſūt i
ἔτους ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου, οἱ ἐν
hieṙlm ⁊ q̄ in iudea ⁊ ſe
ἱεροσολύμοις καὶ οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἡ γε
nat⁹ ⁊ iudas ariſtobulo magi
ρουσία καὶ ἰούδας ἀριστοβούλῳ διδασκά
ſtro ptolemei regis: q̄ eſt āt de
λῳ πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ὄντι δὲ ἀπὸ τοῦ
chriſtoꝝ ſacerdotū gn̄e ⁊ q̄ ſūt in egy
τῶν χριστῶν ἱερέων γένους καὶ τοῖς ἐν αἰγύ
pto iudeis: gaudere ⁊ ſaluere. de ma
πτῳ ἰουδαίοις, χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. ἐκ με
gnis p̄iculis a deo liberati: ma
γάλων κινδύνων ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεσωσμένοι, με

Incipit liber ſecūdus machabeorū.

FRATRIBVS QVI Sunt per egyptum iudeis ſalutē dicūt fratres qui ſunt in hieroſolymis iudei: & qui in regione iudea: & pacem bonam. Benefaciat vobis deus & meminerit teſtamenti ſui quod locutus eſt ad abraam & iſaac & iacob ſeruorum ſuorum fidelium: & det vobis cor omnib⁹ vt colatis eum: & faciatis eius voluntatem corde magno & animo volenti. Adaperiat cor veſtrum in lege ſua & in preceptis ſuis: & faciat pacem. Exaudiat orationes veſtras: & reconcilietur vobis: nec vos deſerat in tempore malo. Et nunc hic ſumus orantes pro vobis. Regnante demetrio anno centeſimo ſexageſimonono: nos iudei ſcripſim⁹ vobis in tribulatione & impetu qui ſuperuenit nobis in iſtis annis ex quo receſſit iaſon a ſancta terra & a regno. Portā ſuccenderunt & effuderunt ſanguinem innocentem. Et orauimus ad dominū & exauditi ſumus: et obtulimus ſacrificium & ſimilaginem: & accendimus lucernas & propoſuimus panes. Et nunc frequētate dies ſcenophegie mēſis caſleu. Anno centeſimo octogeſimo octauo: populus qui eſt hieroſolymis & in iudea ſenatuſq; & iudas ariſtobolo magiſtro ptolemei regis qui eſt de genere chriſtorum ſacerdotū: & his qui in egypto ſunt iudeis: ſalutem & ſanitatē. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipſi: vt pote qui aduerſus talem regem dimicauimus. Ipſe enim ebullire fecit de perſide eos q pugnauerunt cōtra nos & ſanctā ciuitatē. Nam cum in perſide eſſet dux ipſe & cū ipſo immenſus exercitus: cecidit in tēplo nanee: conſilio deceptus ſacerdotū nanee. Etenim cum ea habitaturus venit ad locū antiochus & amici eius: & vt acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumq; propoſuiſſent eas ſacerdotes nanee: & ipſe cum paucis ingreſſus eſſet intra ambitum phani: clauſerunt templum. Cum autem intraſſet antioch⁹ apertoq; occulto aditu templi mittentes lapides percuſſerunt ducem & eos qui cum eo erant: & diuiſerunt mēbratī & capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus q tradidit impios. Facturi igitur quinta & viceſima die menſis caſleu purificationem templi: neceſſarium duxim⁹ ſignificare vobis: vt et vos quoq; agatis diē ſcenophegie & diem ignis qui datus eſt quando neemias edificato templo & altari obtulit ſacrificia. Naz cum in perſidem ducerentur patres noſtri ſacerdotes qui tunc cultores dei erant: acceptū ignem de altari occulte abſconderūt in valle vbi erat puteus altus & ſiccus: & in eo contutati ſunt eum ita vt omnibus ignotus eſſet locus. Cum autem preteriſſent anni multi: & placuit deo vt mitteretur neemias a rege perſidis: nepotes ſacerdotum illorum qui abſconderant miſit ad requirendum ignem: & ſicut narrauerunt nobis non inuenerūt

gnifice gr̄as agim⁹ ei: vt pote ꝯtra re
γάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὡς ἂν πρὸς βα — A
gē dimicātes. ipſe eū ebullire fecit
σιλέα παρατασσόμενοι. αὐτὸς γὰρ ἐξέβρασε
eos q̄ pugnauerūt in ſancta ciuitate.
τοὺς παραταξαμένους ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει.
in pſida exiſtēs eū dux ⁊
εἰς τὴν περσίδα γενόμενος γὰρ ὁ ἡγεμὼν καὶ
circa ipm̄ irreſiſtibilis apparēs eſſe exer
ἡ περὶ αὐτὸν ἀνυπόστατος δοκοῦσα εἶναι δύ
cit⁹: pcuſſi ſunt in nanee tēplo
ναμις, κατεκόπησαν ἐν τῷ τῆς ναναίας ἱερῷ
deceptione vtēt⁹ iis q̄ circa
παραλογισμῷ χρησαμένων τῶν περὶ τὴν
naneā ſacerdotib⁹. tāquā. n. ſimꝰ hitatur⁹ cū ea ad
ναναίαν ἱερέων. ὡς γὰρ συνοικήσων αὐτῇ πα
venit in locū ipſeq; antioch⁹ ⁊ q̄
ραγένετο εἰς τὸν τόπον ὅ, τε ἀντίοχος καὶ οἱ — B
cū eo amici: vt acciperēt pecū
σὺν αὐτῷ φίλοι, χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ χρήμα
nias in dotis rōne. ⁊ cū p̄poſuiſſēt eas
τα εἰς φερνῆς λόγον. καὶ προθέντων αὐτὰ τῶν
ſacerdotes nanei: et ille igreſſus eſſet cū
ἱερέων τοῦ ναναίου, κἀκείνου προσελθόντος με
paucis intra ambitū fani clau
τ' ὀλίγων εἰς τὸν περίβολον τοῦ τεμένους, συγ
dētes tēplū poſtq̄ītrauit antioch⁹:
κλείσαντες τὸ ἱερὸν ὡς εἰσῆλθεν ἀντίοχος,
aperiētes laquearis occultā por
ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύ
tā: mittētes lapides lapidauerūt
ραν, βάλλοντες πέτρους συνεκεραύνωσαν
ducē: ⁊ mēbra faciētes ⁊
τὸν ἡγεμόνα, καὶ μέλη ποιήσαντες καὶ τὰς
capita auferētes his q̄ extra erāt p̄iecerūt. — C
κεφαλὰς ἀφελόντες τοῖς ἔξω παρέρριψαν.
per oīa bn̄dict⁹ noſter deus q̄ tradi
κατὰ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεὸς ὃς ἔδω
dit impios· futuri agere in
κε τοὺς ἀσεβήσαντας. μέλλοντες ἄγειν ἐν
chaſleu q̄nta ⁊ vigeſima purifica
τῷ χασελεῦ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τὸν καθαρι
tionē tēpli neceſſariū duxim⁹ ſignificare
σμὸν τοῦ ἱεροῦ δέον ἡγησάμεθα διασαφῆσαι
vobis vt ⁊ ipi agatis tāq̄ ſcenophegie
ὑμῖν ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄγητε ὡς σκηνοπηγίας
⁊ ignis. q̄n neemias poſtq̄ edificauit
καὶ τοῦ πυρὸς. ὅτε νεεμίας οἰκοδομήσας τό, τε — D
tēplū ⁊ altare: obtulit ſacrificiū.
ἱερὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀνήνεγκε θυσίαν.
⁊ eū q̄n in pſidē ducti ſūt nr̄i
καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν περσικὴν ἤγοντο ἡμῶν οἱ
patres: q̄ tūc erāt pii ſacerdotes acci
πατέρες, οἱ τότε εὐσεβεῖς ἱερεῖς λαβόν
piētes ab igne altaris occulte:
τες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου λαθραίως,
abſcōderūt in cōcauitate putei ordinē
κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν
habētis ſicci. in q̄ tutati ſunt ita vt
ἔχοντος ἀνύδρου. ἐν ᾧ κατησφαλίσαντο ὥσ
oib⁹ ignot⁹ eſſet loc⁹. p̄te
τε πᾶσιν ἄγνωστον εἶναι τὸν τόπον. διελ
ritis āt annis multis qū viſum ē deo:
θόντων δὲ ἐτῶν ἱκανῶν ὅτε ἔδοξε τῷ θεῷ,
miſſus neemias a rege
ἀποσταλεὶς νεεμίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως
pſidis nepotes ſacerdotū — E
τῆς περσίδος τοὺς ἐκγόνους τῶν ἱερέων
q̄ abſcōderunt miſit ad
τῶν ἀποκρυψάντων ἔπεμψεν ἐπὶ τὸ
ignē. vt narrauerūt nobis nō inueniſſe
πῦρ. ὡς διεσάφησαν ἡμῖν μὴ εὑρηκέναι

A
ignē: ſed aquā craſſam. iuſſit eos
πῦρ, ἀλλὰ ὕδωρ παχύ. ἐκέλευσεν αὐτοὺς
haurientes ferre. vt āt oblata ſūt
ἀποβάψαντας φέρειν. ὡς δὲ ἀνηνέχθη τὰ
ſacrificia: iuſſit ſacerdotes neemi
τῶν θυσιῶν, ἐκέλευσε τοὺς ἱερεῖς νεεμί
as aſpergere aqua ipſaq; ligna ⁊
ας ἐπιρράναι τῷ ὕδατι τά τε ξύλα καὶ
q̄ erāt ſuppoſita. vt āt factū eſt ⁊ tē
τὰ ἐπικείμενα. ὡς δὲ ἐγένετο καὶ χρό
p⁹ trāſijt q̄n ſol refulſit prius
νος διῆλθεν ὅτε ἥλιος ἀνέλαμψε πρότε
in nubilus ēēt⁹ accēſa ē pyra magna. — F
ρον ἐπινεφὴς ὢν ἀνήφθη πυρὰ μεγάλη.
adeo vt mirarent̄ oēs. oṙonē āt
ὥστε θαυμάσαι πάντας. προσευχὴν δὲ
fecerūt ſacerdotes cōſummato
ἐποιήσαντο οἱ ἱερεῖς δαπανωμένης τῆς
B
ſacrificio ⁊ ſacerdotes ⁊ oēs inchoante
θυσίας οἵ τε ἱερεῖς καὶ πάντες καταρχο
te ionatha: ac reliq̄s reſpōdēntib⁹
μένου ἰωνάθου, τῶν δὲ λοιπῶν ἐπιφωνούν
vt neemia. erat āt oratio mo
των ὡς νεεμίου. ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τὸν τρό
dū habēs hūc. dn̄e dn̄e de⁹
πον ἔχουσα τοῦτον. κύριε κύριε ὁ θεὸς ὁ
oīm creator terribilis ⁊ fortis ⁊
πάντων κτίστης ὁ φοβερὸς καὶ ἰσχυρὸς καὶ
iuſt⁹ ⁊ miſericors ſol⁹ rex ⁊
δίκαιος καὶ ἐλεήμων ὁ μόνος βασιλεὺς καὶ
bon⁹ ſol⁹ p̄ſtās: ſol⁹ iuſt⁹
χρηστὸς ὁ μόνος χορηγὸς, ὁ μόνος δίκαιος
⁊ oṗs ⁊ etern⁹: liberās — G
καὶ παντοκράτωρ καὶ αἰώνιος, ὁ διασώζων
C
⁊ iſrl̄ ab oī malo: q̄ feciſti
τὸν ἰσραὴλ ἐκ παντὸς κακοῦ. ὁ ποιήσας
patres electos: ⁊ ſanctificaſti e
τοὺς πατέρας ἐκλεκτοὺς καὶ ἁγιάσας αὐ
os: accipe ſacrificiū pro oī
τούς, πρόσδεξαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ παντὸς
pp̄lo tuo iſrl̄: ⁊ cuſtodi par
τοῦ λαοῦ σου ἰσραὴλ, καὶ διαφύλαξον τὴν με
tē tuā ⁊ ſanctifica: cōgrega
ρίδα σου καὶ καθαγίασον, ἐπισυνάγαγε τὴν
diſpſionē nr̄am. libera eos q̄ ſer
διασπορὰν ἡμῶν. ἐλευθέρωσον τοὺς δουλεύ
uiūt in gētib⁹ cōtēptos ⁊
οντας ἐν τοῖς ἔθνεσι τοὺς ἐξουθενημένους καὶ
D
abominatos habitos reſpice. ⁊ ſciāt gētes
βδελυκτοὺς ἔπιδε. καὶ γνώτωσαν τὰ ἔθνη
q̄ tu es de⁹ nr̄. affligē op
ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν. βασάνισον τοὺς κα
A
primētes ⁊ cōtumelias afficiētes i ſup
ταδυναστεύοντας καὶ ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπε
bia. planta pp̄lm tuū in
ρηφανίᾳ. καταφύτευσον τὸν λαόν σου εἰς
loco ſancto tuo ſicut dixit moy
τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου καθὼς εἶπε μωυ
ſes. at ſacerdotes pſallebāt hymnos.
σῆς. οἱ δὲ ἱερεῖς ἐπέψαλλον τοὺς ὕμνους.
Deut. xx.a. B
poſtq̄ āt cōſūptū ē ſacrificiū: ⁊
καθὼς δὲ ἀνηλώθη τὰ τῆς θυσίας, καὶ
reſidua aq̄: neemias iuſ
τὸ περιλειπόμενον ὕδωρ, ὁ νεεμίας ἐκέ
ſit lapides maiores pfūdi. vt āt
λευσε λίθους μείζονας καταχεῖν. ὡς δὲ
hoc factū ē flāma accēſa eſt. at ab
E
τοῦτο ἐγενήθη φλὸξ ἀνήφθη. τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ
altari relucēte lumie cōſum
θυσιαστηρίου ἀντιλάμψαντος φωτὸς ἐδα
pta eſt. vt āt manifeſta facta eſt res
πανήθη. ὡς δὲ φανερὸν ἐγενήθη τὸ πρᾶγ

ignem ſed aquam craſſaz. Et iuſſit eos haurire & afferre ſibi: et ſacrificia q̄ impoſita erāt iuſſit ſacerdos neemias aſpergi ipſa aqua & ligna et que erant ſuppoſita. Vtq; hoc factum eſt et tempus affuit quo ſol refulſit qui prius erat in nubilo: accenſus eſt ignis magnus ita vt omnes mirarentur. Orationem autem faciebant omnes ſacerdotes dum conſumaretur ſacrificium ionatha inchoante ceteris autem reſpondentib⁹. Et neemie erat oratio hunc habēs modum. Domine deus omnium creator terribilis & fortis iuſtus & miſericors q ſolus es bonus rex: ſolus preſtans ſolus iuſtus & omnipotens & eternus: qui liberas iſrael de omni malo: qui feciſti patres electos & ſanctificaſti eos: accipe ſacrificium pro vniuerſo populo tuo iſrael: & cuſtodi partem tuam & ſanctifica. Congrega diſperſionem noſtram: libera eos qui ſeruiunt gentibus & contemptos & abominatos reſpice vt ſciant gētes quia tu es deus noſter. Affige opprimentes nos: & contumeliā facientes in ſuperbia. Conſtitue populum tuum in loco ſancto tuo: ſicut dixit moyſes. Sacerdotes autem pſallebant hymnos vſq; quo conſumptum eſſet ſacrificiū. Cum autem conſumptum eſſet ſacrificium: ex reſidua aqua neemias iuſſit lapides maiores perfundi. Quod vt factum eſt: ex eis flāma accenſa eſt: ſed ex lumine quod refulſit ab altari conſumpta eſt. Vt vero manifeſtata eſt res nunciatum eſt regi perſarum: ꝙ in loco in quo ignem abſconderant hi qui tranſlati fuerant ſacerdotes aqua apparuit: de qua neemias & qui cum eo erāt purificauerunt ſacrificia. Conſiderans autem rex & rem diligenter examinans: fecit ei templum vt probaret quod factum erat. Et cum probaſſet ſacerdotib⁹ donauit multa bona: & alia atq; alia munera: & accipiens manu ſua tribuebat eis. Appellauit autem neemias hūc locum nephthar: q̄d interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures nephi. Ca. 2.

INuenitur autem in deſcriptionib⁹ hieremie p̄phete ꝙ iuſſit eos ignez accipere qui tranſmigrabātur vt ſignificatum eſt: & vt mandauit tranſmigrantis. Et dedit illis legem ne obliuiſcerentur precepta domini: & vt non exerrarent mentib⁹ vidētes ſimulachra aurea & argentea & ornamenta eorum. Et alia huiuſmodi dicēs hortabatur ne legē amouerent a corde ſuo. Erat autem in ipſa ſcriptura quomodo tabernaculum & arcam iuſſit propheta diuino reſponſo ad ſe facto comitari ſecum vſq; quo exiit in montem: in quo moyſes aſcendit & vidit dei hereditatem. Et veniens ibi hieremias inuenit locū ſpelunce: & tabernaculum & arcam & altare incenſi intulit illuc & oſtium obſtruxit. Et acceſſerunt quidam ſimul qui ſequebātur vt notarent ſibi locū: & nō potuerūt inuenire. Vt aūt cognouit hieremias culpans illos dixit ꝙ ignotus

⁊ renūciatū ē regi per
μα. καὶ διηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν περ
ſaꝝ ꝙ in loco vbi ignē abſcō
σῶν ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ πῦρ ἀπέ
derūt q̄ trāſlati fuerāt ſacerdotes: aq̄
κρυψαν οἱ μεταχθέντες ἱερεῖς, τὸ ὕδωρ
apparuit ex qua ⁊ neemias pu
ἐφάνη ἀφ' οὗ καὶ οἱ περὶ τὸν νεεμίαν ἥγ
rificauit ſacrificiū. circūſepiēs āt
νισαν τὰ τῆς θυσίας. περιφράξας δὲ ὁ
rex tēplū fecit vt p̄baret
βασιλεὺς ἱερὸν ἐποίησε δοκιμάσας τὸ
rem. ⁊ q̄b⁹ gratificabat̄ rex
πρᾶγμα. καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς
multa diuerſa accipiebat ⁊ da
πολλὰ διάφορα ἐλάμβανε καὶ μετεδί
bat. appellauit āt neemias
δου. προσηγόρευσαν δὲ οἱ περὶ τὸν νεεμίαν
hoc nephthar: q̄d interpretat̄ purificatio. vo
τοῦτο νέφθαρ, ὃ διερμηνεύεται καθαρισμός. κα
cat̄ āt apud multos nephthar.
λεῖται δὲ παρὰ τοῖς πολλοῖς νέφθαρ. 2.
INuenit̄ āt in deſcriptionib⁹
Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς
hieremias p̄pheta ꝙ iuſſit de
ἱερεμίας ὁ προφήτης ὅτι ἐκέλευσε τοῦ
igne accipe eos q̄ trāſmigrabāt̄ vt ſi
πυρὸς λαβεῖν τοὺς μεταγενομένους ὡς σε
gnificatū ē. ⁊ vt mādauit trāſmi
σήμανται. καὶ ὡς ἐνετείλατο τοῖς μετα
gratis p̄pheta dās eis
γενομένοις ὁ προφήτης δοὺς αὐτοῖς τὸν
legē: vt nō obliuiſcant̄ p̄cepto
νόμον, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προσταγμά
rū dn̄i: ⁊ vt nō aberra
των τοῦ κυρίου, καὶ ἵνα μὴ ἀποπλανη
rēt mētib⁹ vidētes ſimula
θῶσι ταῖς διανοίαις βλέποντες ἀγάλ
chra aurea ⁊ argētea ⁊ q̄d circa
ματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ τὸν περὶ
ea ornamētū. ⁊ alia huiuſmodi dicēs:
αὐτὰ κόσμον, καὶ ἕτερα τοιαῦτα λέγων,
hortabat̄ ne amouerēt legē a
παρεκάλει μὴ ἀποστῆναι τὸν νόμον ἀπὸ
corde ſuo. erat āt in ſcriptura
τῆς καρδίας αὐτῶν. ἦν δὲ ἐν τῇ γραφῇ
quō tabnaculū ⁊ arcā iuſ
ὡς τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκέλευ
ſit p̄pheta diuino reſpōſo facto
σεν ὁ προφήτης χρηματισμοῦ γενηθέντος
ſe comitari: vſq; q̄ exiuit in
αὐτῷ συνακολουθεῖν, ὡς δὲ ἐξῆλθεν εἰς
mōtē vbi moyſes aſcēdens vidit
τὸ ὄρος οὗ ὁ μωυσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο
dei hereditatē. ⁊ veniēs hie
τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν. καὶ ἐλθὼν ὁ ἱε
remias inuenit domū ſpelūce ⁊ tabna
ρεμίας εὗρεν οἶκον ἀντρώδη καὶ τὴν σκη
culū ⁊ arcā ⁊ altare
νὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον
incēſi intulit illuc. ⁊
τοῦ θυμιάματος εἰσήνεγκεν ἐκεῖ. καὶ
oſtiū obſtruxit. ⁊ accedentes q̄
τὴν θύραν ἐνέφραξε. καὶ προσελθόντες τι
dā q̄ ſimul ſequebant̄ vt nota
νὲς τῶν συνακολουθούντων ὥστε ἐπισημή
rent viā: ⁊ nō potuerūt
νασθαι τὴν ὁδόν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
inuenire. vt āt hieremias cognouit: cul
εὑρεῖν. ὡς δὲ ὁ ἱερεμίας ἔγνω, μεμψά
pās eos dixit: ꝙ ⁊ ignotus
μενος αὐτοῖς εἶπεν, ὅτι καὶ ἄγνωστος ὁ

locus erit donec cógreget deus cógre
τόπος ἔσαι ἕως ἂν συναγάγη ὁ θεὸς ἐπι-
gationē ppli τ miſa fiat.
συναγωγὴν τοῦ λαοῦ καὶ ἔλεος γένηται. καὶ
tūc dñs oſtēdet hec. τ appare
τότε ὁ κύριος ἀναδείξει ταῦτα. καὶ ὀφθήσε
bit gl'ia dñi τ nubes: ſicut τ in moy
ται ἡ δόξα τοῦ κυρίου καὶ ἡ νεφέλη, ὡς καὶ ἐπὶ μω
ſe manifeſtabat: ſicut τ ſalomon petijt
υσῆ ἐδηλοῦτο, ὡς καὶ ὁ σολομὼν ἠξίωσεν
vt locꝰ ſctificaret maxime. manife
ἵνα ὁ τόπος καθαγιασθῇ μεγάλως. διεσα
ſtabat āt τ vt ſapiam hñs obtulit ſa-
φεῖτο δὲ καὶ ὡς σοφίαν ἔχων ἀνήνεγκε θυ
crificiū dedicationis τ cōſumationis
σίαν ἐγκαινισμοῦ καὶ τῆς τελειώσεως τοῦ
tēpli. ſicut τ moyſes orauit ad
ἱεροῦ. καθὼς καὶ μωυσῆς προσηύξατο πρὸς
dñm: τ deſcēdit ignis de celo τ
κύριον, καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
holocauſtū cōſumpſit: ſic τ ſalo
τὰ τῆς θυσίας ἐδαπάνησεν, οὕτω καὶ σολο
mon orauit. τ deſcēdens ignis cōſūp
μὼν προσηύξατο. καὶ καταβὰν τὸ πῦρ ἀνή
ſit holocauſta. τ dixit moyſes
λωσε τὰ ὁλοκαυτώματα. καὶ εἶπε μωυσῆς
eo φ nō eſt comeſtū quod erat p peccato
διὰ τὸ μὴ βεβρῶσθαι τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας
cōſūptū ē. ſimilr τ ſalomon octo
ἀνηλώθη. ὡσαύτως καὶ ὁ σολομὼν τὰς ὀκτὼ
dies celebrauit. narrabant āt τ in deſcri
ἡμέρας ἤγαγε. ἐξηγοῦντο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀνα
ptionibꝰ τ in cōmentarijs q̄
γραφαῖς καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματισμοῖς τοῖς
ſm neemiā eadē. τ vt cō-
κατὰ τὸν νεεμίαν τὰ αὐτά. καὶ ὡς κατα-
ſtruēs bibliothecā cōgregauit ea q̄
βαλλόμενος βιβλιοθήκην ἐπισυνήγαγε τὰ
de regibꝰ: τ pphetarū τ ea q̄
περὶ τῶν βασιλέων, καὶ προφητῶν καὶ τὰ
dauid τ epiſtolas regū de
τοῦ δαυὶδ καὶ ἐπιστολὰς βασιλέων περὶ
donarijs. ſimilr āt τ iudas q̄
ἀναθεμάτων. ὡσαύτως δὲ καὶ ἰούδας τὰ
acciderāt p̄ factū belli
διαπεπτωκότα διὰ τὸν γεγονότα πόλεμον
nobis cōgregauit oia: τ ſunt apud
ἡμῖν ἐπισυνήγαγε πάντα, καὶ ἔστι παρ' ἡ
nos. ſi itaqȝ neceſſitatē habueritis: eos q̄ p̄
μῖν. ὧν οὖν ἐὰν χρείαν ἔχητε, τοὺς ἀπο-
ferant vobis mittite. futuri
κομιοῦντας ὑμῖν ἀποστέλλετε. μέλλοντες
igit agere purificationē ſcripſimꝰ vobis.
οὖν ἄγειν τὸν καθαρισμὸν ἐγράψαμεν ὑμῖν.
bene igit facietis agētes di-
καλῶς οὖν ποιήσετε ἄγοντες τὰς ἡμέ-
es. at deꝰ q liberauit oēm ppliū
ρας. ὁ δὲ θεὸς ὁ σώσας τὸν πάντα λαὸν
ſuū: τ reddidit hereditatē oibꝰ
αὐτοῦ, καὶ ἀποδοὺς τὴν κληρονομίαν πᾶσι
τ regnū: τ ſacerdotiū: τ
καὶ τὸ βασίλειον, καὶ τὸ ἱεράτευμα, καὶ τὸν
ſctificationē: ſicut pmiſit in
ἁγιασμόν, καθὼς ἐπηγγείλατο διὰ τοῦ
lege: ſperamꝰ eñi in deo φ
νόμου, ἐλπίζομεν γὰρ ἐπὶ τῷ θεῷ ὅτι
cito nrī miſerebit: τ cōgregabit de
ταχέως ἡμᾶς ἐλεήσει, καὶ ἐπισυνάξει ἐκ
ſub celo in ſanctū locū.
τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὸν ἅγιον τόπον.
liberauit eñi nos de magnis malis: τ
ἐξείλετο γὰρ ἡμᾶς ἐκ μεγάλων κακῶν, καὶ

erit locus donec congreget deus congregationem populi: & propitius fiat. Et tunc dominus oſtendet hec: & apparebit maieſtas domini: & nubes erit ſicut & moyſi manifeſtabatur: & ſicut cũ ſalomon petijt vt locus ſanctificaretur magno deo manifeſtabat hec. Magnifice etenim ſapientiam tractabat: & vt ſapientiam habens: obtulit ſacrificium dedicationis & conſumationis templi. Sicut & moyſes orabat ad dominum: & deſcendit ignis de celo: & cõſumpſit holocauſtum ſicut & ſalomon orauit: & deſcendit ignis de celo: & conſumpſit holocauſtum: & dixit moyſes eo φ nõ ſit comeſtum quod erat pro peccato cõſumptum eſt. Similiter & ſalomon octo diebus celebrauit dedicationem. Inferebantur autẽ in deſcriptionibus & cõmentarijs neemie hec eadem: & qualiter conſtruens bibliothecam congregauit de regionibus libros: & prophetarum & dauid & epiſtolas regum de donarijs. Similiter autem & iudas ea que didicerat per bellum quod nobis acciderat congregauit omnia & ſunt apud nos. Si ergo deſideratis hec: mittite q perferant vobis. Acturi itaqȝ purificationem ſcripſimus vobis. Bene ergo facietis: ſi egeritis hos dies. Deus autẽ qui liberauit populum ſuum & reddidit hereditatem omnibus: & regnum & ſacerdotiuȝ & ſanctificationem ſicut promiſit in lege: ſperamus φ cito noſtri miſerebitur: & congregabit de ſub celo in locum ſanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis & locũ purgauit. De iuda vero machabeo & fratribꝰ eius: & de templi magni purificatione & de are dedicatione: ſed & de prelijs que pertinẽt ad antiochum nobilem: & filiũ eius eupatorem: & de illuminationibus que de celo facte ſunt ad eos qui pro iudeis fortiter fecerũt ita vt vniuerſam regionem cũ pauci eſſent vindicarent: & barbaram multitudineȝ fugarent: & famoſiſſimum in toto orbe templum recuperarent & ciuitatem liberarent: vt leges que abolite erant reſtituerentur domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. Item φ ab iaſone cyreneo quinqȝ libris comprehenſa tentauimꝰ nos vno volumine breuiare. Cõſiderantes enim multitudinem librorum & difficultatem volentibus aggredi narrationes hiſtoriarũ propter multitudinem rerum curauimus volentibꝰ quideȝ legere vt eſſet animi oblectatio ſtudioſis vero vt facilꝰ poſſint memorie cõmendare: omnibus autem legentibus vtilitas conferatur. Et nobis quidem ipſis qui hoc opus breuiandi cauſa ſuſcepimus: non facilem laborem immo vero negocium plenuȝ vigiliarũ & ſudoris aſſumpſimus. Sicut hi qui preparant conuiuium: & q̃runt aliorum voluntati parere: propter multorum gratiam: libenter laborem ſuſtinemus: veritatem quidem de ſingulis autoribus concedentes: ipſi autem ſecundũ datã formã breuitati ſtudẽtes. Sicut

locũ purgauit. ea āt q̄ad iudā
τὸν τόπον ἐκαθάρισε. τὰ δὲ κατὰ τὸν ἰούδαν
maccabeū τ huiꝰ fratres:
τὸν μακκαβαῖον καὶ τοὺς τούτου ἀδελφούς,
τ tēpli magni purificatio
καὶ τὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ μεγάλου καθαρισ- 3. Reg. 8. a.
nē: τ are dedicationē: adhuc
μόν, καὶ τὸν τοῦ βωμοῦ ἐγκαινισμόν, ἔτι C
φ cōtra antiochū nobilē
τε τοὺς πρὸς ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ καὶ τὸν
huiꝰ filiū eupatorē plia: τ de
τούτου υἱὸν εὐπάτορα πολέμους, καὶ τὰς ἐξ
celo factas illūinationes his q̄ p̄
οὐρανοῦ γενομένας ἐπιφανείας τοῖς ὑπὲρ τοῦ
iudaiſmo ſtrenue fecerūt ita
ἰουδαϊσμοῦ φιλοτίμως ἀνδραγαθήσασιν, ὥς-
vt totā regionē pauci exiſtēs popula
τε τὴν ὅλην χώραν ὀλίγους ὄντας λεηλα-
rent: τ barbarā multitudinē pſequerent: τ
τεῖν, καὶ τὰ βάρβαρα πλήθη διώκειν, καὶ
celebre p̄ totū vniuerſum tēpliū
τὸ περιβόητον καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἱερὸν
reſtauraret: τ ciuitatē libera-
ἀνακομίσασθαι, καὶ τὴν πόλιν ἐλευθερῶ-
rēt: τ q̄ futurē erāt diſſolui le- D
σαι, καὶ τοὺς μέλλοντας καταλύεσθαι νό-
ges erigerēt: dño cū oī
μους ἐπανορθῶσαι, τοῦ κυρίου μετὰ πάσης
trāquillitate ppitio facto eis: a ia
ἐπιεικείας ἵλεω γενομένου αὐτοῖς, ὑπὸ ἰά-
ſone cyreneo declarata in qn̄
σωνος τοῦ κυρηναίου δεδηλωμένα διὰ πέν-
φ libris tētabimꝰ in vno volumi
τε βιβλίων, πειρασόμεθα δι' ἑνὸς συντάγ-
ne abbreuiare. cōſiderantes eñi effu- E
ματος ἐπιτεμεῖν. συνορῶντες γὰρ τὸ χύ-
ſionē nūerorum τ exiſtē difficultatē
μα τῶν ἀριθμῶν καὶ τὴν οὖσαν δυσχέρειαν
volentibꝰ circūuoluere hiſto
τοῖς θέλουσιν εἰσκυκλεῖσθαι τοῖς τῆς ἱστο-
rie narrationes ppt̄ multitudinē materie:
ρίας διηγήμασι διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὕλης,
curauimꝰ his q̄dē q̄ volunt lege
ἐφροντίσαμεν τοῖς μὲν βουλομένοις ἀνα
re oblectationē: ipſis āt ſtudio
γινώσκειν ψυχαγωγίαν, τοῖς δὲ φιλοφρο
ſis ad in memoria accipiendū faci
νοῦσιν εἰς τὸ διὰ μνήμης ἀναλαβεῖν εὐκο
litatē: oibꝰ āt legētibꝰ vtili
λίαν, πᾶσι δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὠφέ-
tatē: τ nobis q̄dē q̄ labo-
λειαν, καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὴν κακοπά-
rē aſſumpſimꝰ abbreuiationis nō fa F
θειαν ἐπιδεδεγμένοις τῆς ἐπιτομῆς οὐ ῥᾴ-
cile: ſudoris āt τ vigilie nego
διον, ἱδρῶτος δὲ καὶ ἀγρυπνίας τὸ πρᾶγ-
ciū. ſicut illi q̄ parat cōui
μα. καθάπερ τῷ παρασκευάζοντι συμ-
uiū τ q̄rit oīm vtilita
πόσιον καὶ ζητοῦντι τὴν πάντων λυσι-
tē nō facile: tamē ppt̄
τέλειαν οὐκ εὐχερές, ὅμως διὰ τὴν τῶν
multorū grām: libēter labo-
πολλῶν εὐχαριστίαν, ἡδέως τὴν κακοπά-
rē ſuſtinebimꝰ. ipſū q̄dē diligentiā de
θειαν ὑποίσομεν. τὸ μὲν διακριβοῦν περὶ
ſingulis hiſtoriographo cōceden-
ἑκάστων τῷ συγγραφεῖ παραχωρήσαν-
tes: ipm̄ āt pſcrutari figu-
τες, τὸ δὲ ἐπιπορεύεσθαι τοῖς ὑπογραμ
ris epitomes omittētes. ſicut
μοῖς τῆς ἐπιτομῆς ἀγνοοῦντες. καθάπερ

eñi noue domꝰ architecto ꝙ vniuerſa
γὰρ τῆς καινῆς οἰκίας ἀρχιτέκτονι τῆς ὅλης
ſtructura curandū: at inurere τ
καταβολῆς φροντιστέον, τῷ δὲ ἐγκαίειν καὶ
pingere aggredieti apta
ζωγραφεῖν ἐπιχειροῦντι τὰ ἐπιτήδεια
ad ornatū exqrēda ſunt: ſic exiſtimo τ
πρὸς διακόσμησιν ἐξεταστέον, οὕτω δοκῶ καὶ
in nobis. ipm̄ q̄dē ꝑambulare τ viā
ἐπὶ ἡμῶν. τὸ μὲν ἐμβατεύειν καὶ περίπα-
facere ſinguli τ curioſum eſſe
τον ποιεῖσθαι λόγων καὶ πολυπραγμονεῖν
in his q̄ ſūt ſm ptes: hiſtorie autori
ἐν τοῖς κατὰ μέρος, τῷ τῆς ἱστορίας ἀρχηγέτῃ
cōgruere: at breuitatē dictionis ſecta-
καθήκειν, τὸ δὲ σύντομον τῆς λέξεως μεταδιώ-
ri: τ curioſitatē negotij
κειν, καὶ τὸ ἐξεργαστικὸν τῆς πραγματείας A
omittere: abbreuiationē facie
παραιτεῖσθαι, τῷ τὴν μετάφρασιν ποιου
ti cōcedendū. hinc ergo incipia-
μένῳ συγχωρητέον. ἐντεῦθεν οὖν ἀρξώμε-
mꝰ narrationē predicto tan-
θα τῆς διηγήσεως τοῖς προειρημένοις τοσοῦ
tū adiūgentes. ſtultū eñi ante
τον ἐπιζεύξαντες. εὔηθες γὰρ τὸ μὲν πρὸ τῆς
hiſtoriā effluere: ipſā āt hiſtoriā abbre
ἱστορίας πλεονάζειν, τὴν δὲ ἱστορίαν ἐπι-
uiare.
τέμνειν.

Ca. 3.

Um ſancta ciuitas habitaret cū
Τῆς ἁγίας πόλεως κατοικουμένης με-
oī pace: τ leges q̄ opti
τὰ πάσης εἰρήνης, καὶ τῶν νόμων ὅτι κάλ-
me cuſtodirent: ppt̄ onie pōti
λιστα συντηρουμένων, διὰ τὴν ὀνίου τοῦ ἀρχι-
ficis pietatē τ malorū odiū: acci
ερέως εὐσέβειάν τε καὶ μισοπονηρίαν, συ-
debat τ ipos reges honorare B
νέβαινε καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς τιμᾶν
locū: τ tēplū muneribꝰ
τὸν τόπον, καὶ τὸ ἱερὸν ἀποστολαῖς ταῖς
optimis illuſtrare: ita vt τ ſeleucū
κρατίσταις δοξάζειν, ὥστε καὶ σέλευκον τὸν
aſie rege ſuppeditarē ex pro
τῆς ἀσίας βασιλέα χορηγεῖν ἐκ τῶν ἰδί-
prijs redditibꝰ oēs ad miniſte-
ων προσόδων πάντα τὰ πρὸς τὰς λειτουρ-
ria ſacrificiorū ptinētes ſump
γίας τῶν θυσιῶν ἐπιβάλλοντα δαπανή-
tus. ſimon āt q̄dā de beniamin tri-
ματα. σίμων δέ τις ἐκ τῆς βενιαμὶν φυ-
bu ppoſitꝰ tēpli cōſtitutꝰ: cōtē
λῆς προστάτης τοῦ ἱεροῦ κατεσταμένος, διη-
dit cū pncipe ſacerdotū de ea q̄ in vi-
νέχθη τῷ ἀρχιερεῖ περὶ τῆς κατὰ τὴν πό- C
be edilitate. τ vincere oīain nō
λιν ἀγορανομίας. καὶ νικῆσαι τὸν ὀνίαν μὴ
potēs: venit ad apolloniū filiū thraſei:
δυνάμενος, ἦλθε πρὸς ἀπολλώνιον θρασαίου,
q in illo tpe celes ſyrie
ὃς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κοίλης συρίας
τ phenicie dux. τ nūciauit de
καὶ φοινίκης στρατηγός. καὶ προσήγγειλε περὶ
pecunijs ineffabilibꝰ: plenū eē in hie
τῶν χρημάτων ἀμυθήτων, γέμειν τὸ ἐν ἱε-
roſolymis erariū: adeo φ multitudo
ροσολύμοις γαζοφυλάκιον, ὥστε τὸ πλῆθος
diuerſoꝝ innumerabile eē. τ nō ptinere
τῶν διαφόρων ἀναρίθμητον εἶναι, καὶ μὴ προ-
ea ad ſacrificiorū rōnē:
σήκειν αὐτὰ πρὸς τὸν τῶν θυσιῶν λόγον,

enim noue domus architecto de vniuerſa ſtructura curandum eſt: ei vero qui pingere curat que apta ſunt ad ornatum: exquirenda ſunt: ita eſtimandum eſt & in nobis. Etenim intellectum colligere & ordinare ſermonem: & curioſius partes ſingulas quaſqȝ diſquirere hiſtorie congruit autori: breuitateȝ vero dictionis ſectari: & executiones rerum vitare breuianti concedendum eſt. Hinc ergo narrationem incipiemus de prefatione tãtuȝ dixiſſe ſufficiat. Stultũ etenim eſt ante hiſtoriã effluere: in ipſa autẽ hiſtoria ſuccingi.

Capitulum tertium

Igitur cũ ſancta ciuitas habitaretur in omni pace: leges aũt adhuc optime cuſtodirentur propter onie pontificis diſpoſitionem & pietatem: & animos odio habẽtes mala: fiebat vt & ipſi reges & principes locum ſũmo honore dignum ducerent: & templum maximis muneribus illuſtrarent: ita vt ſeleucus aſie rex de redditibus ſuis preſtaret omnes ſumptus ad miniſterium ſacrificiorum pertinentes. Simon autem de tribu beniamin prepoſitus templi conſtitutus: contendebat obſiſtẽte ſibi principe ſacerdotum iniquum aliquid in ciuitate moliri. Sed cum vincere omnia non poſſet venit ad appollonium tharſee filium qui illo tempore erat dux celeſyrie & phenicis: & nunciauit ei pecunijs innumerabilibus plenum eſſe erarium hieroſolymis: & cõmunes copias immenſas eſſe que non pertinent ad rationem ſacrificiorum: eſſe autem poſſibile ſub poteſtate regis cadere vniuerſa. Cumqȝ retuliſſet ad regem apolloniꝰ de pecunijs que delate erant: ille accitũ heliodorum qui erat ſuper negocia eiꝰ miſit cum mãdatis vt predictam pecuniam tranſportaret. Statimqȝ heliodorus iter eſt agreſſus: ſpecie quidem quaſi per celeſyriam & phenicẽ ciuitates eſſet peragraturꝰ reuera auteȝ regis propoſitum prefecturus. Sed cuȝ veniſſet hieroſolymaȝ & benigne a ſũmo ſacerdote in ciuitate eſſet exceptus narrauit de dato indicio pecuniarum & cuius rei gratia adeſſet aperuit. Interrogabat autem ſi vere hec ita eſſent. Tunc ſũmꝰ ſacerdos oſtendit depoſita eſſe hec & victualia viduarũ & pupillorum: quedã vero eſſe hircani tobie viri valde eminentis: in his que detulerat impius ſimon. vniuerſa autẽ argenti talenta eſſe quadrĩgenta: & auri ducẽta: decipi vero eos qui crediſſent loco & templo qd̄ per vniuerſum mundum honoratur ꝑ ſui veneratiõe & ſanctitate oĩno impoſſibile eſſe. At ille pro his que habebat in mandatis a rege: dicebat omni genere regi ea eſſe deferenda. Conſtituta autem die intrabat de his heliodorus ordinaturus. Non modica vero per vniuerſaȝ ciuitatẽ erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum ſtolis ſacerdotalibus iactauerunt ſe: & inuocabãt de celo eũ qui de depoſitis legẽ poſuit: vt his qui depoſuerant ea ſalua cuſtodiret.

eſſe āt poſſibile ſub regis po
εἶναι δὲ δυνατὸν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ἐξ-
teſtatē cadere hec. collocutꝰ āt apol-
ουσίαν πεσεῖν ταῦτα. συμμίξας δὲ ἀπολ-
loniꝰ cū rege: de nūciatis
λώνιος τῷ βασιλεῖ, περὶ τῶν μηνυθέντων
ei pecunijs manifeſtauit. ille āt eli-
αὐτῷ χρημάτων ἐνεφάνισεν. ὁ δὲ προχειρι-
gēs heliodorꝰ q̄ ſup nego-
σάμενος ἡλιόδωρον τὸν ἐπὶ τῶν πραγμά-
cia: miſit dās mādata: pre-
των, ἀπέστειλε δοὺς ἐντολάς, τὴν τῶν προ-
dictarū pecuniarū aſportationē face-
ειρημένων χρημάτων ἐκκομιδὴν ποιήσασ-
re. ſtatim āt heliodorꝰ fecit
θαι. εὐθέως δὲ ὁ ἡλιόδωρος ἐποιεῖτο τὴν
iter: ipā q̄dē ſpecie q̄ſi q̄ p ce-
πορείαν, τῇ μὲν ἐμφάσει ὡς τὰς κατὰ κοί-
lē ſyrie τ phenicē ciuitates pagraturꝰ:
λην συρίας καὶ φοινίκην πόλεις ἐφοδεύειν,
re āt regis ꝓpoſitū
τῷ πράγματι δὲ τὴν τοῦ βασιλέως πρόθεσιν
pfecturꝰ. cū veniſſet āt in hieruſalē:
ἐπιτελεῖν. παραγενηθεὶς δὲ εἰς ἱεροσόλυμα,
τ benigne a ſūmo ſacerdote vrbis
καὶ φιλοφρόνως ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πόλε-
ſuſceptꝰ eēt: ꝓpoſuit de facto
ως ἀποδεχθείς, ἀνέθετο περὶ τοῦ γεγονότος
inditio: τ cuiꝰ grā adeſſet oſte
ἐμφανισμοῦ, καὶ τίνος ἕνεκεν πάρεστι διεσά-
dit. interrogabat āt ſi reuera hec
φησεν. ἐπυνθάνετο δὲ εἰ ταῖς ἀληθείαις ταῦ-
ſic ſe haberēt. at ſūmo ſacer
τα οὕτως ἔχοντα τυγχάνει. τοῦ δὲ ἀρχιερέ-
dote oſtēdente depoſita eſſe viduarū
ως ὑποδείξαντος παραθήκας εἶναι χηρῶν
τ orphanorū: q̄dā āt τ hircani filij to-
καὶ ὀρφανῶν, τινὰ δὲ καὶ ὑρκανοῦ τοῦ τωβί-
bie valde viri in excellētia poſiti:
ου σφόδρα ἀνδρὸς ἐν ὑπεροχῇ κειμένου,
nō vt calūniatꝰ fuerat impiꝰ ſimon.
οὐχ ὡς διέβαλλεν ὁ δυσσεβὴς σίμων. τὰ
at vniuerſa argēti q̄dringēta talēta,
δὲ πάντα ἀργυρίου τετρακόσια τάλαντα,
auri āt ducēta. iniuria affici vero eos q̄ cre-
χρυσίου δὲ διακόσια. ἀδικηθῆναι δὲ τοὺς πε-
didiſſent loci ſctitati τ
πιστευκότας τῇ τοῦ τόπου ἁγιωσύνῃ καὶ τῇ
honorati p vniuerſū mūdū.
τετιμημένου κατὰ τὸν σύμπαντα κόσμον.
tēpli venerationi τ integritati: oīno
ἱεροῦ σεμνότητι καὶ ἀσυλίᾳ, παντελῶς
difficile eſſe. at heliodorꝰ ppt̄ q̄ habuit re
ἀμήχανον εἶναι. ὁ δὲ ἡλιόδωρος δι' ἃς εἶχε βα-
gia mādata: oīno dicebat in re
σιλικὰς ἐντολάς, πάντως ἔλεγεν εἰς τὸ βα-
giū referēda hec eſſe. cōſtituta
σιλικὸν ἀναλημπτέα ταῦτα εἶναι. ταξάμενος
āt die intrabat de his cōſi-
δὲ ἡμέραν εἰσῄει τὴν περὶ τούτων ἐπίσκε-
liū ordinaturꝰ. fuit āt nō modica in oi
ψιν οἰκονομήσων. ἦν δὲ οὐ μικρὰ καθ' ὅλην
ciuitate trepidatio. at ſacerdotes āte alta
τὴν πόλιν ἀγωνία. οἱ δὲ ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσι-
re in ſacerdotalibꝰ ſtolis iactā-
αστηρίου ἐν ταῖς ἱερατικαῖς στολαῖς ῥίψαν-
tes ſeipſos: inuocabāt in celū eū q̄
τες ἑαυτούς, ἐπεκαλοῦντο εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν
de depoſito legē tulit: his q̄
περὶ παραθήκης νομοθετήσαντα, τοῖς πα-
depoſuerāt hec ſalua cuſtodire.
ρακαταθεμένοις ταῦτα σῶα διαφυλάξαι.

ἦν δὲ ὁρῶντα τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἰδέαν τιτρώσκεσθαι τὴν διάνοιαν. ἡ γὰρ ὄψις καὶ τὸ τῆς χρόας παρηλλαγμένον, ἐνέφαινε τὴν κατὰ ψυχὴν ἀγωνίαν. περιεκέχυτο γὰρ περὶ τὸν ἄνδρα δέος τι καὶ φρικασμὸς σώματος, δι᾽ ὧν πρόδηλον ἐγίνετο τοῖς θεωροῦσι τὸ κατὰ καρδίαν ἐνεστὼς ἄλγος. οἱ δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀγεληδὸν ἐξεπήδων ἐπὶ πάνδημον ἱκετείαν, διὰ τὸ μέλλειν εἰς καταφρόνησιν ἔρχεσθαι τὸν τόπον. ὑπεζωσμέναι δὲ ὑπὸ τοὺς μαστοὺς αἱ γυναῖκες σάκκους κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπλήθυνον. αἱ δὲ κατάκλειστοι τῶν παρθένων, αἱ μὲν συνέτρεχον ἐπὶ τοὺς πυλῶνας, αἱ δὲ ἐπὶ τὰ τείχη, τινὲς δὲ διὰ τῶν θυρίδων διεκύπτον. πᾶσαι δὲ προτείνουσαι τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐποιοῦντο τὴν λιτανείαν. ἐλεεῖν δ᾽ ἦν τὴν τοῦ πλήθους παμμιγῆ πρόπτωσιν, τήν τε τοῦ μεγάλως ἀγωνιῶντος ἀρχιερέως προσδοκίαν. οἱ μὲν οὖν ἐπεκαλοῦντο τὸν παγκρατῆ κύριον τὰ πεπιστευμένα τοῖς πεπιστευκόσι σῶα διαφυλάσσειν μετὰ πάσης ἀσφαλείας. ὁ δὲ ἡλιόδωρος τὸ διεγνωσμένον ἐπετέλει. αὐτόθι δὲ αὐτοῦ σὺν τοῖς δορυφόροις κατὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἤδη παρόντος, ὁ τῶν πνευμάτων καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστης ἐπιφάνειαν μεγάλην ἐποίησεν, ὥστε πάντας τοὺς κατατολμήσαντας συνελθεῖν καταπλαγέντας τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, εἰς ἔκλυσιν καὶ δειλίαν τραπῆναι. ὤφθη γάρ τις ἵππος αὐτοῖς φοβερὸν ἔχων τὸν ἐπιβάτην, καὶ καλλίστῃ σαγῇ διακεκοσμημένος. φερόμενος δὲ ῥύδην ἐνέσεισε τῷ ἡλιοδώρῳ τὰς ἐμπροσθίους ὁπλάς. ὁ δὲ ἐπικαθήμενος ἐφαίνετο χρυσῆν πανοπλίαν ἔχων. ἕτεροι δὲ δύο προεφάνησαν αὐτῷ νεανίαι τῇ ῥώμῃ μὲν ἐκπρεπεῖς, κάλλιστοι δὲ τὴν δόξαν, διαπρεπεῖς δὲ τὴν περιβολήν, οἳ καὶ περιστάντες ἐξ ἑκατέρου μέρους, ἐμαστίγουν αὐτὸν ἀδιαλείπτως, πολλὰς ἐπιρριπτοῦντες αὐτῷ πληγάς. ἄφνω δὲ πεσόντα πρὸς τὴν γῆν καὶ πολλῷ σκότει περιχυθέντα, συναρπάσαντες καὶ εἰς φορεῖον ἐνθέντες, τὸν ἄρτι μετὰ πολλῆς παραδρομῆς καὶ πάσης δορυφορίας εἰς τὸ προειρημένον εἰσελθόντα γαζοφυλάκιον, ἔφερον ἀβοήθητον αὐτὸν τοῖς ὅπλοις καθεστῶτα, φανερῶς τὴν τοῦ θεοῦ δυναστείαν ἐπεγνωκότα. καὶ ὁ μὲν διὰ τὴν θείαν ἐνέργειαν ἄφωνος καὶ πάσης ἐστερημένος ἐλπίδος καὶ σωτηρίας ἔρριπτο. οἱ δὲ τὸν κύριον εὐλόγουν τὸν παραδοξάζοντα τὸν ἑαυτοῦ τόπον. καὶ τὸ μικρῷ πρότερον δέους καὶ ταραχῆς γέμον ἱερόν, τοῦ παντοκράτορος ἐπιφανέντος κυρίου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπεπλήρωτο. ταχὺ δέ τινες τῶν τοῦ ἡλιοδώρου συνήθων ἠξίουν τὸν ὀνίαν ἐπικαλέσασθαι τὸν ὕψιστον, καὶ τὸ ζῆν χαρίσασθαι τῷ παντελῶς ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ κειμένῳ. ὕποπτος δὲ γενόμενος ὁ ἀρχιερεὺς μήποτε διάληψιν ὁ βασιλεὺς σχῇ, κακουργίαν τινὰ περὶ τὸν ἡλιόδωρον ὑπὸ τῶν ἰουδαίων συντετελέσθαι, προσήγαγε θυσίαν ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας. ποιουμένου δὲ τοῦ ἀρχιερέως τὸν ἱλασμόν, οἱ αὐτοὶ νεανίαι πάλιν ἐφάνησαν τῷ ἡλιοδώρῳ ἐν ταῖς αὐταῖς ἐσθήσεσιν ἐστολισμένοι, καὶ στάντες εἶπον, πολλὰς ὀνίᾳ τῷ ἀρχιερεῖ χάριτας ἔχε. διὰ γὰρ αὐτόν σοι κεχάρισται ὁ κύριος τὸ ζῆν. σὺ δὲ ἐξ οὐρανοῦ μεμαστιγωμένος διάγγελλε πᾶσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ κράτος. ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο. ὁ δὲ ἡλιόδωρος θυσίαν ἀνενέγκας τῷ κυρίῳ καὶ εὐχὰς μεγίστας εὐξάμενος τῷ τὸ ζῆν

Iam vero qui videret ſũmi ſacerdotis vultum: mẽte vulnerabatur. Facies eñi & color imutatus: declarabat internuꝫ animi dolorem. Circunfuſa enim erat meſticia quedam viro: & horror corporis: per quem manifeſtus aſpicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alii etiam congregati de domibus confluebant publica ſupplicatione obſecrantes: pro eo ꝙ in cõtẽptũ locus eſſet venturus. Accincteq́ꝫ mulieres cilliciis pectus ꝑ plateas cõfluebãt ſed & virgines que concluſe erant: procurrebant ad oniam: alie autem ad muros: quedam vero per feneſtras aſpiciebant: vniuerſe autem protendentes manus in celuꝫ deprecabantur. Erat enim miſera cõmixte multitudinis & magni ſacerdotis in agone conſtituti expectatio. Et hi quidem inuocabant omnipotenteꝫ deum: vt credita ſibi his qui crediderãt cum omni integritate conſeruarentur. Heliodorus autem quod decreuerat ꝑficiebat eodem loco ipſe cuꝫ ſatellitib⁹ circa erarium preſens. Sed ſpiritus omnipotentis dei magnã fecit ſue oſtẽſionis euidentiam: ita vt omnes qui auſi fuerant parere ei: ruentes dei virtute in diſſolutioneꝫ & formidinem conuerterentur. Apparuit enim illis quidã equ⁹ terribilem habens ſeſſorẽ optimis operimentis adornat⁹: iſq́ꝫ cum impetu heliodoro priores calces eliſit. Qui autẽ ei ſedebat videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuuenes virtute decori: optimi gloria ſpecioſiq́ꝫ amictu qui circumſteterunt eum & ex vtraq́ꝫ parte flagellabant: ſine intermiſſione multis plagis verberantes. Subito autẽ heliodorus concidit in terram: cumq́ꝫ multa caligine circunfuſũ rapuerunt atq́ꝫ in ſella geſtatoria poſitum eiecerunt. Et is qui cum multis curſoribus & ſatellitibus predictum ingreſſus eſt erarium: portabatur nullo ſibi auxilium ferente manifeſta dei cognita virtute. Et ille quidam per diuinã virtutem iacebat mutus atq́ꝫ omni ſpe & ſalute priuatus. Hi autem dominum benedicebant quia magnificabat locũ ſuum: & templum quod pauloante timore ac tumultu erat plenum: apparẽte omnipotente domino: gaudio & leticia impletum eſt. Tunc vero ex amicis heliodori quidam rogabant confeſtim oniaꝫ vt inuocaret altiſſimum vt vitaꝫ donaret ei: qui in ſupremo ſpiritu erat conſtitutus. Conſiderans autem ſũm⁹ ſacerdos: ne forte rex ſuſpicaretur maliciam aliquam ex iudeis circa heliodoruꝫ conſumatam: obtulit pro ſalute viri hoſtiam ſalutarem. Cumq́ꝫ ſũmus ſacerdos exoraret: iideꝫ iuuenes eiſdem veſtibus amicti aſtantes heliodoro dixerunt. Onie ſacerdoti gracias age: nam propter eum tibi dominus vitam donauit. Tu autem adeo flagellatus: nuncia omnibus magnalia dei & poteſtatem. Et his dictis non comparuerũt. Heliodor⁹ autẽ hoſtia deo oblata: & votis magnis promiſſis eiq́ viuere

περιποιήσαντι, καὶ τὸν ὀνίαν ἀποδεξάμενος, ἀνεστρατοπέδευσε πρὸς τὸν βασιλέα. ἐξεμαρτύρει δὲ πᾶσιν ἅπερ ἦν ὑπ᾽ ὄψιν τεθεαμένος ἔργα τοῦ μεγίστου θεοῦ. τοῦ δὲ βασιλέως ἐπερωτήσαντος τὸν ἡλιόδωρον ποῖός τις εἴη ἐπιτήδειος ἔτι ἅπαξ διαπεμφθῆναι εἰς ἱεροσόλυμα, ἔφησεν. εἴ τινα ἔχεις πολέμιον ἢ πραγμάτων ἐπίβουλον, πέμψον αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μεμαστιγωμένον αὐτὸν προσδέξῃ, ἐάνπερ καὶ διασωθῇ, διὰ τὸ περὶ τὸν τόπον ἀληθῶς εἶναί τινα θεοῦ δύναμιν. αὐτὸς γὰρ ὁ τὴν κατοικίαν ἐπουράνιον ἔχων, ἐπόπτης ἐστὶ καὶ βοηθὸς ἐκείνου τοῦ τόπου. καὶ τοὺς παραγινομένους ἐπὶ κακώσει τύπτων ἀπολλύει. καὶ τὰ μὲν κατὰ ἡλιόδωρον καὶ τὴν τοῦ γαζοφυλακίου τήρησιν οὕτως ἐχώρησεν.

C. 4.

Ὁ δὲ προειρημένος σίμων ὁ τῶν χρημάτων καὶ τῆς πατρίδος ἐνδείκτης γεγονώς, ἐκακολόγει τὸν ὀνίαν, ὡς αὐτός τε εἴη τὸν ἡλιόδωρον ἐπισεσεικὼς, καὶ τῶν κακῶν δημιουργὸς καθεστηκώς. καὶ τὸν εὐεργέτην τῆς πόλεως καὶ τὸν κηδεμόνα τῶν ὁμοεθνῶν καὶ ζηλωτὴν τῶν νόμων, ἐπίβουλον τῶν πραγμάτων ἐτόλμα λέγειν. τῆς δὲ ἔχθρας ἐπὶ τοσοῦτον προβαινούσης, ὥστε καὶ διά τινος τῶν ὑπὸ τοῦ σίμωνος δεδοκιμασμένων φόνους συντελεῖσθαι, συνορῶν ὁ ὀνίας τὸ χαλεπὸν τῆς φιλονεικίας, καὶ ἀπολλώνιον μαίνεσθαι ὡς τὸν κοίλης συρίας καὶ φοινίκης στρατηγὸν συναύξοντα τὴν κακίαν τοῦ σίμωνος, ὡς τὸν βασιλέα διεκομίσθη, οὐ γινόμενος τῶν πολιτῶν κατήγορος, τὸ δὲ σύμφορον κοινῇ καὶ κατ᾽ ἰδίαν παντὶ τῷ πλήθει σκοπῶν. ἑώρα γὰρ ἄνευ βασιλικῆς προνοίας ἀδύνατον εἶναι τυχεῖν εἰρήνης ἔτι τὰ πράγματα, καὶ τὸν σίμωνα παῦλαν οὐ λημψόμενον τῆς ἀνοίας. μεταλλάξαντος δὲ τὸν βίον σελεύκου, καὶ παραλαβόντος τὴν βασιλείαν ἀντιόχου τοῦ προσαγορευθέντος ἐπιφανοῦς, ὑπενόθευσεν ἰάσων ὁ ἀδελφὸς ὀνίου τὴν ἀρχιερωσύνην, ἐπαγγειλάμενος τῷ βασιλεῖ δι᾽ ἐντεύξεως ἀργυρίου τάλαντα ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, προσόδου τινὸς ἄλλης τάλαντα ὀγδοήκοντα. πρὸς δὲ τούτοις ὑπισχνεῖτο καὶ ἕτερα διαγράφειν πεντήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν, ἐὰν ἐπιχωρηθῇ διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, γυμνάσιον καὶ ἐφηβίαν αὐτῷ συστήσασθαι, καὶ τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀντιοχεῖς ἀναγράψαι. ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἀρχῆς κρατήσας, εὐθέως ἐπὶ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τοὺς ὁμοφύλους μετῆγε, καὶ τὰ κείμενα τοῖς ἰουδαίοις φιλάνθρωπα βασιλικὰ διὰ ἰωάννου τοῦ πατρὸς εὐπολέμου, τοῦ ποιησαμένου τὴν πρεσβείαν ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τοὺς ῥωμαίους, παρώσας, καὶ τὰς μὲν νομίμους καταλύων πολιτείας, παρανόμους ἐθισμοὺς ἐκαίνιζεν. ἀσμένως γὰρ ὑπ᾽ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν γυμνάσιον καθίδρυσε, καὶ τοὺς κρατίστους τῶν ἐφήβων ὑποτάσσων, ὑπὸ πέτασον ἦγεν. ἦν δ᾽ οὕτως ἀκμή τις ἑλληνισμοῦ, καὶ πρόσβασις ἀλλοφυλισμοῦ διὰ τὴν τοῦ ἀσεβοῦς καὶ οὐκ ἀρχιερέως ἰάσωνος ὑπερβάλλουσαν ἀναγνείαν, ὥστε μηκέτι περὶ τὰς τοῦ θυσιαστηρίου λειτουργίας προθύμους εἶναι τοὺς ἱερεῖς. ἀλλὰ τοῦ μὲν νεὼ καταφρονοῦντες καὶ τῶν θυσιῶν ἀμελοῦντες, ἔσπευδον μετέχειν τῆς ἐν παλαίστρᾳ παρανόμου χορηγίας, μετὰ τὴν τοῦ δίσκου πρόκλησιν. καὶ τὰς μὲν πατρῴους τιμὰς ἐν οὐδενὶ τιθέμενοι, τὰς δὲ ἑλληνικὰς δόξας καλλίστας ἡγούμενοι

illi conceſſit et onie gratias agens: recepto exercitu repedabat ad regẽ. Teſtabatur autẽ omnibus ea que ſub oculis ſuis viderat opera magna dei. Cum autem rex interrogaſſet heliodorũ qs eſſet aptus adhuc ſemel hieroſolymam mitti: ait. Si quem habes hoſtem aut regni tui inſidiatorem: mitte illuc & flagellatum eum recipies: ſi tamen euaſerit eo ꝙ in loco ſit vere dei quedam virtus. Nam ipſe qui habet in celis habitationem viſitator & adiutor eſt loci illius: & venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur de heliodoro & erarii cuſtodia ita res ſe habet.

Capitulum quartum.

Simon autem predictus pecuniarũ et patrie delator: male loquebatur de onia tanq́ꝫ ipſe heliodorum inſtigaſſet ad hec: & ipſe fuiſſet inventor malorum: prouiſoremq́ꝫ ciuitatis ac defenſorem gentis ſue: & emulatoreꝫ legis dei audebat inſidiatorem regni dicere. Sed cum inimicitie intantum procederẽt: vt etiam per quoſdam ſimonis neceſſarios homicidia fierent: conſiderãs onias periculum cõtentionis: & appollonium inſanire vt pote ducem celeſſyrie & phenicis ad augendam malitiam ſimonis: ad regem ſe contulit: non vt ciuium accuſator: ſed comunem vtilitatem apud ſemetipſum vniuerſe multitudinis conſiderans. Videbat enim ſine regali prouidentia impoſſibile eſſe pacem rebus dari: nec ſimonem poſſe ceſſare a ſtulticia ſua. Sed poſt ſeleuci vite exceſſum cũ ſuſcepiſſet regnum antiochus qui nobilis appellabatur: ambiebat iaſon frater onie ſũmum ſacerdotiuꝫ: adito rege promittens ei argenti talenta trecenta ſexaginta: & ex reditibus aliis talẽta octoginta. Super hoc promittebat: & alia centum quinquaginta: ſi poteſtati ei⁹ concederetur gymnaſium & ephebiam ſibi cõſtituere: & eos qui in hieroſolymis erãt antiochenos ſcribere. Quod cum rex annuiſſet & obtinuiſſet principatuꝫ: ſtatim ad gẽtilem ritum contribules ſuos transferre cepit & amotis his que humanitatis cauſa iudeis a regibus fuerant conſtituta: per ioannem patreꝫ eupolemi: qui apud romanos de amicitia & ſocietate functus eſt legatione legitima ciuium iura deſtituẽs praua inſtituta ſanciebat. Et enim auſus eſt ſub ipſa arce gymnaſiũ conſtituere: & optimos quoſq́ꝫ epheborum in lupanaribus ponere. Erat autem hoc non initium ſed incrementum quoddam & profectus gentilis & alienigene conuerſationis: propter impii & non ſacerdotis iaſonis nefarium & inauditum ſcelus ita vt ſacerdotes iã nõ circa altaris officia dediti eſſent: ſed contẽpto templo & ſacrificiis neglectis feſtinarent participes fieri: paleſtre & prebitionis eius iniuſte: & in exercitiis diſci: & patrios qdẽ honores nihil hẽntes grecas glĩas optimas arbitrabãtur.

ἀρε τ gřa habiturosz graue infor
ὧν καὶ χάριν ἔχεν αὐτοὺς χαλεπὴ περίσ-
taſiſ. τ q̃s emulabant̃ moreo τ oi
ςασις. καὶ ὧν ἐζήλουν τὰς ἀγωγὰς καὶ κα
uo volebãt ſimiles eſſe: hos ho-
θάπαν ἤθελον ἐξομοιοῦσθαι, τούτους πολε-
ſtes τ punitores habuerũt. ipſe agere.n.cõtra
μίους καὶ τιμωρητὰς ἔσχον. ἀσεβεῖν γὰρ εἰς
diuinas leges nõ facile ſed τ hec
τοὺς θείους νόμους οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ καὶ ταῦ-
ſequẽs tp̃s declarabit. cũ celebraret
τα ὁ ἀκόλουθος καιρὸς δηλώσει. ἀγομένου
ãt quinquẽnalis agon in tyro τ
δὲ πενταετηρικοῦ ἀγῶνος ἐν τύρῳ καὶ τ
rex adeſſet: miſit iaſon
βασιλέως παρόντος, ἀπέστειλεν ἰάσων ὁ
ſceleſt⁹ ſacros ꝑparatores vt ab hieroſolymis an
μιαρὸς θεωροὺς ὡς ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀν-
tiocheſes portãtes argẽti drach-
τιοχεῖς παρακομίζοντας ἀργυρίου δραχ-
mas trecẽtas in herculis ſacri
μὰς τριακοσίας εἰς τὴν τοῦ ἡρακλέους θυσί-
ficiũ: q̃s τ poſtulauerũt q̃s aſportauerãt ne
αν, ἃς καὶ ἠξίωσαν οἱ παρακομίσαντες μὴ
expẽderent in ſacrificio. ꝓpter ãt portũ
χρῆσθαι πρὸς θυσίαν ἕνεκα δὲ τῶν παρα-
tes in triremiũ fabrica
κομιζόντων εἰς τὰς τῶν τριήρεων κατα-
tione. miſſo ãt in egyptũ apol-
σκευάς. ἀποσταλέντος δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπολ-
lonio filio meneſthei ꝓpt primatos
λωνίου τοῦ μενεσθέως διὰ τὰ πρωτοκλίσια
philometoris regis: ſuſpicãs
τοῦ φιλομήτορος βασιλέως, μεταλαβὼν
antioch⁹ alienũ eſſi ſuaꝝ factũ
ἀντίοχος ἀλλότριον αὐτὸν τῶν αὐτοῦ γεγο-
eſſe reꝝ: ꝓpriã ſecurita-
νέναι πραγμάτων, τῆς καθ᾽ αὐτὸν ἀσφαλεί-
tis curã habuit. vnde in ioppen ve-
ας ἐφρόντιζεν. ὅθεν εἰς ἰόππην παραγενό-
niẽs ꝓfect⁹ eſt in hieroſolyma. magni
μενος κατήντησεν εἰς ἱεροσόλυμα. μεγα-
fice ãt a iaſone τ ciui-
λομερῶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἰάσωνος καὶ τῆς πό-
tate accept⁹ eſt facib⁹ τ excla
λεως ἀποδεχθεὶς, μετὰ δαδουχίας καὶ βο-
mationib⁹ ſuſcept⁹ ẽ. poſtea ſic in phenicẽ
ῶν εἰσεδέχθη. εἶθ᾽ οὕτως εἰς τὴν φοινίκην
cũ exercitu abijt. poſt ãt trienniũ tẽ-
κατεστρατοπέδευσεν. μετὰ δὲ τριετῆ χρό-
pus miſit iaſon menelaũ pre-
νον ἀπέστειλεν ἰάσων μενέλαον τὸν τοῦ προ-
dicti ſimonis fratrẽ: portã-
σημαινομένου σίμωνος ἀδελφὸν, παρακο-
te pecunias regi: τ de
μίζοντα τὰ χρήματα τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ
negocijs neceſſarijs cõmonitiones
πραγμάτων ἀναγκαίων ὑπομνηματισμοὺς
facturũ. ille ãt cõmẽdat⁹ regi τ
τελέσοντα. ὁ δὲ συσταθεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ
magnificãs eũ aſpectu poteſta
δοξάσας αὐτὸν τῷ προσώπῳ τῆς ἐξουσί-
tis: in ſemetipſũ retorſit ſũmũ ſacerdo
ας, εἰς ἑαυτὸν κατήντησε τὴν ἀρχιερωσύ-
tiũ ſuperãs iaſonẽ talẽtis ar
νην. ὑπερβαλὼν τὸν ἰάσωνα ταλάντοις ἀρ-
gẽti trecẽtis. cũ cepiſſet ãt regia
γυρίου τριακοσίοις. λαβὼν δὲ τὰς βασιλικὰς
mãdata venit: τ̃ dignũ ſũmo ſacerdotio
ἐντολὰς παρεγένετο, τῆς μὲν ἀρχιερωσύνης
nihil dignũ ferẽs: furores ãt crudelis tyrã-
οὐδὲν ἄξιον φέρων, θυμοὺς δὲ ὠμοῦ τυράν-

Quarum gracia perículoſa eos conten tio habebat:& eorum inſtituta emulabantur:ac per omnia his conſimiles eẽ cupiebant:quos hoſtes &peremptores habuerant. In leges enim diuinas ipie agere impune non cedit:ſed hoc tp̃s ſequẽs declarabit. Cũ aũt quinquẽnalis agõ tyro celebraretur & rex p̃ſens eſſet miſit iaſõ facinoroſus ab hieroſolymis viros peccatores portantes argenti didrachmas trecentas in ſacrificium herculis:quas poſtulauerunt hi qui aſportauerant:ne in ſacrificiis erogarẽtur q̃a non oporteret: ſed in alios ſumpt⁹ eas deputari. Sed hec oblata ſunt quidem ab eo qui miſerat in ſacrificium herculis:propter preſentes autẽ date ſunt in fabricã nauiũ triremiũ. Miſſo ãt in egyptũ apollonio neſthei filio propter primates ptolemei philometoris regis:cũ cognouiſſet antioch⁹ alienũ ſe a negociis regni effectum propriis vtilitatib⁹ conſules:profectus inde venit ioppen & inde hieroſolymam. Et magnifice ab iaſone & ciuitate ſuſceptus cum facularũ luminibus & laudibus ingreſſus eſt: & inde in phenicem exercitum conuertit. Et poſt trienniũ tp̃s miſit iaſon menelaum ſupradicti ſimonis fratrez portantem pecunias regi; & de negociis neceſſariis reſpõſa perlaturum. At ille cõmẽdatus regi cũ magnificaſſet faciẽ poteſtatis eius:in ſemetip̃m retorſit ſũmũ ſacerdotiũ:ſupponens iaſoni talenta argenti trecenta. Acceptiſq; a rege mandatis venit nihil quidem habẽs dignũ ſacerdotio: animos vero crudelis tyrãni:& fere belue iraz gerẽs. Et iaſon quidẽ qui proprium fratrẽ captiuauerat:ipſe deceptus profugus in amanitem expulſus eſt regione. Menelaus ãt principatũ quidem obtinuit:de pecuniis vero regi ꝓmiſſis nihil agebat:cuz exactionem faceret ſoſtratus qui arci erat prepoſitus. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat:quã ab cauſam vtriq; ad regem ſunt euocati. Et menelaus amotus eſt a ſacerdotio ſuccedente lyſimacho fratre ſuo:ſoſtratus autez prelatus eſt cypriis. Et cum hec agerentur contigit tharſenſes & mallotas ſeditionem mouere:eo q antiochi regis concubine dono eſſent dati. Feſtinanter itaq; rex vẽit ſedare illos relicto ſuffecto vno ex comitib⁹ ſuis andronico. Ratus autem menelaus accepiſſe ſe tẽpus opportunum: aurea quedam vaſa e templo furat⁹ donauit andronico: & alia vendiderat tyro & per vicinas ciuitates. Quod cum certiſſime cognouiſſet onias arguebat eum ipſe in loco tuto ſe continens antiochie ſecus daphnem. Vnde menelaus accedens ad andronicuz: rogabat vt oniaz interficeret. Qui cum veniſſet ad oniaz:& datis dextris cum iureiurando :lꝫ ſuſpectus eſſet ei ſuaſiſſet de aſilo procedere: ſtatim eum peremit non veritus iuſticiam. Ob quam cauſam non ſolum iudei:ſed etiam alie quoq; nationes indignabantur & moleſte ferebant

ni τ fere barbare iꝑer habẽs. τ
νου καὶ θηρὸς βαρβάρου ὀργὰς ἔχων. καὶ ὁ
q̃dẽ iaſon q ꝓpriũ fratrẽ circũ
μὲν ἰάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπονοθεύ-
uenerat, circũuent⁹ ab alio ꝓfugus in
σας, ὑπονοθευθεὶς ὑφ᾽ ἑτέρου φυγὰς εἰς τὴν
ammanitẽ regionẽ expulſus eſt. at menela
ἀμμανῖτιν χώραν συνήλασο. ὁ δὲ μενέλα-
us ipſi q̃dẽ ꝑncipatũ obtinuit: ſed de pmiſ
ος τῆς μὲν ἀρχῆς ἐκράτει, τῶν δὲ ἐπηγ-
ſis regi pecunijs nihil
γελμένων τῷ βασιλεῖ χρημάτων οὐδὲν
bñ diſpõebat. faciẽte ãt exactionẽ
εὐτάκτει. ποιουμένου δὲ τὴν ἀπαίτησιν
ſoſtrato arcis ꝓpoſito:
σωστράτου τοῦ τῆς ἀκροπόλεως ἐπάρχου,
ad hũc em erat vectigaliũ exactio:
πρὸς τοῦτον γὰρ ἦν ἡ τῶν διαφόρων πρᾶξις,
obq̃ cauſam ipſi duo a rege vo-
δι᾽ ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ βασιλέως προ-
cati ſunt: τ q̃dẽ menela⁹ reli-
σεκλήθησαν, καὶ ὁ μὲν μενέλαος ἀπέλι-
quit ſũmi ſacerdotij ſucceſſorẽ lyſimachũ
πε τῆς ἀρχιερωσύνης διάδοχον λυσίμαχον
ſuũ fratrẽ: ſoſtrat⁹ ãt crateté
τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν, σώστρατος δὲ κράτητα
eũ q ſup cyprios. cũ talia ãt cõſtitue-
τὸν ἐπὶ τῶν κυπρίων. τοιούτων δὲ συνεστη-
rent: cõtigit tarſenſes τ mallotas diſ
κότων, συνέβη ταρσεῖς καὶ μαλλώτας στα-
cordes eẽ: ꝓpterea q antiochidi cõcubine re-
σιάζειν, διὰ τὸ ἀντιοχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βα-
gis in dono darent. feſtinãter itaq; rex
σιλέως ἐν δωρεᾷ δίδοσθαι. θᾶττον οὖν ὁ βα-
venit ſedare res: relin
σιλεὺς ἧκε καταστεῖλαι τὰ πράγματα, κατα-
quẽs ſuſfectũ adronicũ exiſtẽ in di
λιπὼν τὸν διαδεχόμενον ἀνδρόνικον τῶν ἐν ἀξι-
gnitate poſitũ erãt. rat⁹ ãt menela⁹
ώματι κειμένων. νομίσας δὲ ὁ μενέλαος
accepiſſe opportunitatẽ bonã: aurea vaſa q̃dã
εἰληφέναι καιρὸν εὐφυῆ, χρυσώματά τινα
tẽpli furat⁹ donauit
τῶν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος ἐχαρίσατο τῷ
andronico: τ alia vẽdiderat
ἀνδρονίκῳ, καὶ ἕτερα ἐτύγχανε πεπρακὼς
ingz tyro τ ĩſis q̃ i circuitu ciuitatib⁹. τ cũ ma
εἴς τε τύρον καὶ τὰς κύκλῳ πόλεις. καὶ σα-
nifeſte cognouiſſet onias: arguebat rece-
φῶς ἐπεγνωκὼς ὁ ὀνίας, ἀπήλεγχεν ἀπο-
dens in tutũ locũ: in daphne
κεχωρηκὼς εἰς ἄσυλον τόπον, ἐπὶ δάφνης
q̃ ad antiochiã poſita ẽ. vnde mene
τῆς πρὸς ἀντιόχειαν κειμένης. ὅθεν ὁ μενέ-
la⁹ accipiẽs ſeorſũ andronicũ hortaba-
λαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν ἀνδρόνικον παρεκά-
tur interficere oniam. ille ãt ve-
λει χειρώσασθαι τὸν ὀνίαν. ὁ δὲ παρα-
niẽs ad oniam, τ ꝑſuaſus cũ
γενόμενος ἐπὶ τὸν ὀνίαν καὶ πεισθεὶς ἐπὶ
dolo τ accep⁹ cũ iuramẽtis dãs dextrã
δόλῳ καὶ δεξιασθεὶς μεθ᾽ ὅρκων, δοὺς δεξιὰν
q̃uis in ſuſpitione poſit⁹: ꝑſuaſit de
καίπερ ἐν ὑποψίᾳ κείμενος, ἔπεισεν ἐκ τοῦ
aſylo ꝓcedere. quẽ τ ſtatim cõ
ἀσύλου προελθεῖν. ὃν καὶ παραχρῆμα κα-
cluſit nõ verit⁹ iuſticiã: obq̃
τέκλεισεν οὐκ αἰδεσθεὶς τὸ δίκαιον. δι᾽ ἣν
cauſam nõ ſolũ iudei: multi ãt τ
αἰτίαν οὐ μόνον ἰουδαῖοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν
aliaꝝ gẽtiũ indignabant τ moleſte ferebãt
ἄλλων ἐθνῶν ἐδείναζον καὶ ἐδυσφόρουν

ob viri iniuſtã necẽ. at re-
ἐπὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἀδίκῳ φόνῳ. τοῦ δὲ βασι-
gis regreſſo ex cilicie
λέως ἐπανελθόντος ἀπὸ τῶν κατὰ κιλικίαν
locis: occurrerũt ciuitatis iudei
τόπων, ἐνετύγχανον οἱ κατὰ πόλιν ἰουδαῖοι
ſimulſceſ⁹ abominãtib⁹ τ grecis:
συμμισοπονηρούντων καὶ τῶν ἑλλήνων,
ꝓptea q ſine cauſa oniaſ interfectus fuerat. et animo igiẽ antioch⁹ triſtat⁹
ὑπὲρ τοῦ παρὰ λόγον τὸν ὀνίαν ἀπεκτονέ-
ναι. ψυχικῶς οὖν ὁ ἀντίοχος ἐπιλυπηθεὶς
τ verſus in miam: τ lachrymãs ob
καὶ τραπεὶς ἐπὶ ἔλεον, καὶ δακρύσας διὰ
mortui ſobrietatẽ τ mul-
τὴν τοῦ μετηλλαχότος σωφροσύνην καὶ πολ-
tã modeſtiã: τ inceſus furore: ſta-
λὴν εὐταξίαν, καὶ πυρωθεὶς τοῖς θυμοῖς, παρ-
tim andronici purpurã auſe-
αχρῆμα τὴν τοῦ ἀνδρονίκου πορφύραν περι-
rens τ veſtes ſcindẽs: cir-
ελόμενος καὶ τοὺς χιτῶνας περιρρήξας, πε-
cũducens per totã ciuitatẽ in ipſo
ριαγαγὼν καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν
loco vbi in oniã ĩpietatẽ cõmiſerat: illic
τόπον οὗπερ τὸν ὀνίαν ἠσέβησεν, ἐκεῖ
homicidã vita ꝑuauit. dño cõ-
τὸν μιαιφόνον ἀπεκόσμησε. τοῦ κυρίου τὴν ἀξί-
dignã ei penã retribuẽte. factis ãt
αν αὐτῷ κόλασιν ἀποδόντος. γενομένων δὲ
multis ſacrilegiis p ciuitatẽ
πολλῶν ἱεροσυλημάτων κατὰ τὴν πόλιν
a lyſimacho: cũ conſilio menelai
ὑπὸ τοῦ λυσιμάχου, μετὰ τῆς τοῦ μενελάου
conſilio. τ diuulgata extra fama: cõ-
γνώμης. καὶ διαδοθείσης ἔξω τῆς φήμης, ἐπι-
gregata ẽ multitudo aduerſus lyſimachũ.
συνήχθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸν λυσίμαχον.
vaſis aureis iã multis exportatis.
χρυσωμάτων ἤδη πολλῶν διενηνεγμένων.
excitatis ãt turbis τ ira
ἐπεγειρομένων δὲ τῶν ὄχλων καὶ ταῖς ὀρ-
repletis: armãs lyſi-
γαῖς διεμπιπλαμένων, καθοπλίσας ὁ λυσί-
mach⁹ ad tres mille incepit iniq̃s manib⁹
μαχος πρὸς τρισχιλίους κατήρξατο χειρῶν
iniquis duce quodã aurano pro
ἀδίκων προηγησαμένου τινὸς αὐράνου προ-
uecto etate: nihil ãt min⁹ τ
βεβηκότος τὴν ἡλικίαν, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τῇ
mẽte. intelligẽtes ãt τ conatũ
ἀνοίᾳ. συνιδόντες δὲ καὶ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ
lyſimachi: arripiẽtes alij q̃dẽ ſa-
λυσιμάχου, συναρπάσαντες οἱ μὲν πέ-
xa: alij vo fuſtes validos: q̃dã ãt ex adia
τρους, οἱ δὲ ξύλων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τῆς πα-
cẽte cinere app: chẽdẽtes mixtim: pro
ρακειμένης σποδοῦ δρασσόμενοι φυρδὴν, ἐνε-
iecerũt in lyſimachũ. obquã
τίνασσον εἰς τοὺς περὶ τὸν λυσίμαχον. δι᾽ ἣν
cauſam multos q̃dẽ eoꝝ vulneratos
αἰτίαν πολλοὺς μὲν αὐτῶν τραυματίας
fecerũt: aliq̃s vo τ ꝓſtrauerũt: oẽs
ἐποίησαν, τινὰς δὲ καὶ κατέβαλον, πάντας
vo in fugã cõpulerũt. ipm ãt facrile
δὲ εἰς φυγὴν συνήλασαν. αὐτὸν δὲ τὸν ἱερόσυ-
gũ ꝓpe erariũ interfecerũt.
λον παρὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἐχειρώσαντο.
de ãt his iſtabat iudiciũ aduerſus me
περὶ δὲ τούτων ἐνέστη κρίσις πρὸς τὸν με-
nelaũ. cũ veniſſet ãt rex
νέλαον. καταντήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως

de nece tanti viri iniuſta. Sed regreſſuz regem de cilitie locis adierunt iudei apd̃ antiochiam ſimul et greci:conquerentes de iniqua nece onie. Contriſtat⁹ itaq; eſt animo antiochus propter oniam:& flexus ad miſericordiam lachrymas fudit:recordatus defuncti ſobrietatem & modeſtiam. Accenſiſq; animis andronicum purpura exutum per totam ciuitatem iubet circũduci: & in eodem loco in quo in oniaz impietatem cõmiſerat ſacrilegum vita priuari:domino illi condignam retribuente penam. Multis autem ſacrilegiis in tẽplo a lyſimacho cõmiſſis menelai cõſilio & diuulgata fama:cõgregata eſt multitudo aduerſum lyſimachum multo iam auro exportato. Turbis autem inſurgentibus & animis ira repletis:lyſimachus armatis fere tribus milibus iniquis manib⁹ vti cepit:duce quodam tyrãno etate pariter & dementia prouecto. Sed vt intellexerũt conatum lyſimachi:alii lapides: alii fuſtes validos arripuere: quidaz vero cinerem in lyſimachum iẽcere. Et multi quidem vulnerati: quidam autem & proſtrati:omnes vero in fugam cõuerſi ſunt. Ipſum etiam ſacrilegum ſecus erarium interfecerunt. De his ergo cepit iudicium aduerſus menelaum agitari. Et cum veniſſet rex tyrum:ad ip̃m negocium detulerunt miſſi tres viri a ſenioribus. Et cum ſuperaretur menelaus:promiſit ptolemeo multas pecunias dare ad ſuadendum regi. Itaq; ptolemeus in quodam atrio poſitum quaſi refrigerandi gracia regem adiit & deduxit a ſententia:& menelaum quidẽ vniuerſe malicie reum criminib⁹ abſoluit: miſeros autem qui etiam ſi apud ſcythas cauſam dixiſſent:innocentes iudicarentur:hos morte dãnauit. Cito ergo iniuſtam penam dederunt: qui pro ciuitate & populo & ſacris vaſis cauſam proſecuti ſunt. Quamobrez tyrii quoq; indignati erga ſepulturam eorum liberaliſſimi extiterunt. Menelaus autẽ propter eorum qui in potẽtia erant auariciã permanebat in poteſtate:creſcens in malicia ad inſidias ciuium.

Capitulum quintum.

Eodem tempore antiochus ſecundam profectionem parauit in egyptum. Contigit autem per vniuerſam hieroſolymorum ciuitatem videri dieb⁹ quadraginta per aera equites diſcurrentes auratas ſtolas habentes & haſtas; quaſi cohortes armatas: & curſus equorum per ordines digeſtos & congreſſiones fieri cominus & ſcutorum motus & galeatorum multitudinẽ gladiis diſtrictis & telorum iactus & aureorum armorum ſplendorem: omniſq; generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monſtra conuerti. Sed cum

ad tyru: ad ipm iudiciũ retu-
εἰς τύρον, ἐπ᾽ αὐτοῦ τὴν δικαιολογίαν ἐποι-
lerũt miſſi tres viri
ήσαντο οἱ πεμφθέντες τρεῖς ἄνδρες
a ſenatu. iã vo ſupatus
ὑπὸ τῆς γερουσίας. ἤδη δὲ λελειμμένος
menela⁹ ꝓmiſit pecunias mul
ὁ μενέλαος ἐπηγγείλατο χρήματα ἱκα-
tas ptolemeo dorymenis ad
νὰ τῷ πτολεμαίῳ τῷ δορυμένους πρὸς
ſuadendũ regi. vnde accipi-
τὸ πεῖσαι τὸν βασιλέα. ὅθεν ἀπολα-
ens ptolemeus in quodã atrio tãq̃
βὼν ὁ πτολεμαῖος εἴς τι περίστυλον ὡς
refrigerantẽ ſe regẽ a ſnia mutauit. τ
ἀναψύξοντα τὸν βασιλέα, μετέθηκε. καὶ
ipm q̃dẽ vniuerſe malicie reũ mene-
τὸν μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴτιον μενέ-
laũ abſoluit criminibus:
λαον ἀπέλυσε τῶν κατηγορημάτων, τοῖς
at miſeros: qui τ ſi apud ſcy-
δὲ ταλαιπώροις, οἵτινες εἰ καὶ ἐπὶ σκυ-
thas cauſã dixiſſẽt: abſoluti eſſent innocen-
θῶν ἔλεγον, ἀπελύθησαν ἂν ἀκατάγνω-
tes: hos morte dãnauit. cito
στοι, τούτοις θάνατον ἐπέκρινε. ταχέως
ergo iniuſtã penã paſſi ſunt: pro
οὖν τὴν ἄδικον ζημίαν ὑπέσχον, ὑπὲρ
ciuitate τ populo τ ſacris va-
πόλεως καὶ δήμων καὶ τῶν ἱερῶν σκευ-
ſis cauſas ꝓſecuti. obq̃ cauſam τ
ῶν προηγορήσαντες. δι᾽ ἣν αἰτίαν καὶ
tyrij rem abominati q̃ ad
τύριοι μισοπονηρήσαντες τὰ πρὸς τὴν
ſepulturã eoꝝ magnifice ſuppedi-
κηδείαν αὐτῶν μεγαλοπρεπῶς ἐχορήγη-
tauerũt. at menela⁹ ꝓpt potẽ
σαν. ὁ δὲ μενέλαος διὰ τὰς τῶν κρα-
tiũ auariciã: māſit in
τούντων πλεονεξίας, ἔμενεν ἐπὶ τῇ
principatu creſcẽs malicia:magn⁹
ἀρχῇ ἐπιφυόμενος τῇ κακίᾳ, μέγας τῶν
ciuiũ inſidiator cõſtitut⁹.
πολιτῶν ἐπίβουλος καθεστώς.

Ca. 5.

Circa ãt tp̃s hoc ſecun-
Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν δευτέ-
dã ꝓfectionẽ antioch⁹ in egyptũ ꝓfect⁹
ραν ἔφοδον ὁ ἀντίοχος εἰς αἴγυπτον ἐστείλα-
eſt. cõtigit ãt p vniuerſã ciuitatẽ fere in die
το. συνέβη δὲ καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ᾽ ἡ-
bus quadraginta: videri in ae-
μέρας τεσσαράκοντα, φαίνεσθαι διὰ τῶν ἀέ-
re currẽtes eq̃tes auratas ſtolas
ρων τρέχοντας ἱππεῖς διαχρύσους στολὰς
habẽtes: τ haſtas admodũ cohortes ar-
ἔχοντας, καὶ λόγχας σπειρηδὸν ἐξωπλισμέ-
matas: τ gladios eductiones: τ curſus
νους, καὶ μαχαιρῶν σπασμοὺς, καὶ ἴλας
equoꝝ p ordinẽ digeſtos: τ cõgreſſiones
ἵππων διατεταγμένας, καὶ προσβολὰς
factas: τ incurſiones vtroſq;: τ
γινομένας, καὶ καταδρομὰς ἑκατέρων, καὶ
ſcutoꝝ motus: τ ſpiculoꝝ multitudinẽ. τ
ἀσπίδων κινήσεις, καὶ καμάκων πλήθη,
τ telorũ iact⁹: τ aureoꝝ ornamẽtoꝝ
καὶ βελῶν βολὰς, καὶ χρυσῶν κόσμων
ſplẽdores: τ ois generis loricas.
ἐκλάμψεις, καὶ παντοίους θωρακισμούς.
q̃obrẽ oẽs rogabãt in bonũ oſten-
διὸ πάντες ἠξίουν ἐπ᾽ ἀγαθῷ τὴν ἐπι-
tum fieri. cũ fact⁹ eẽt ãt
φάνειαν γενέσθαι. γενομένης δὲ

rumor falſus: tãq̃ cõmutaſſet antio
λαλιᾶς ψευδοῦς, ὡς μετηλλαχότος ἀντι
chus vitã: aſſumẽs iaſon nõ
όχου τὸν βίον, παραλαβὼν ὁ ἰάσων οὐκ
pauciores mille: repẽte in
ἐλάττους τῶν χιλίων, αἰφνιδίως ἐπὶ τὴν
ciuitatẽ fecit impetũ: ipſis ãt ad
πόλιν συνετελέσατο ἐπίθεσιν. τῶν δὲ ἐπὶ
murũ cõpulſis τ ad vltimũ iã
τῷ τείχει συνελασθέντων καὶ τέλος ἤδη
apprehẽſa ciuitate: menela⁹
καταλαμβανομένης τῆς πόλεως, ὁ μενέλαος
in arcẽ fugit. at iaſon
εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐφυγάδευσεν. ὁ δὲ ἰάσων
faciebat cedes ciuiũ ꝓpriorũ
ἐποιεῖτο σφαγὰς τῶν πολιτῶν τῶν ἰδίων
immiſericorditẽ: nõ cogitãs aduerſus cognatos
ἀφειδῶς, οὐ συννοῶν τὴν εἰς τοὺς συγγενεῖς
ꝓſperitatẽ infortuniũ eſſe maximũ. ar
εὐημερίαν δυσημερίαν εἶναι τὴν μεγίστην. δο
bitrãs ãt hoſtiũ τ nõ ciuiũ trophea
κῶν δὲ πολεμίων καὶ οὐχ ὁμοεθνῶν τρόπαια
diruere. verũtñ ꝓincipatũ nõ obti=
καταβάλλεσθαι. τῆς μὲν ἀρχῆς οὐκ ἐκρά=
nuit. at finẽ inſidiarũ pudorẽ
τησε. τὸ δὲ τέλος τῆς ἐπιβουλῆς αἰσχύνην
accipiẽs: ꝓfug⁹ iterũ in ammanitẽ
λαβών, φυγὰς πάλιν εἰς τὴν ἀμμανῖτιν
abijt. demũ igit̃ malã reuerſiõez cõſe
παρῆλθε. πέρας οὖν κακῆς ἀναστροφῆς ἔτυ
cut⁹ ẽ incluſus apd̃ aretã ara
χεν ἐγκλεισθεὶς πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν ἀρά
bum tyrãnũ: i ciuitatẽ ex ciuitate fugiẽs
βων τύραννον, πόλιν ἐκ πόλεως φεύγων
ꝓſecutionẽ paſſus ab oĩb⁹: odio habitus vt
διωκόμενος ὑπὸ πάντων, στυγούμενος ὡς
legũ trãſgreſſor: τ execrabilis
τῶν νόμων ἀποστάτης, καὶ βδελυσσόμενος
vt patrie τ ciuiũ hoſtis: in
ὡς πατρίδος καὶ πολιτῶν δήμιος, εἰς
egyptũ extruſus eſt. τ vt puluis pa
αἴγυπτον ἐξεβράσθη. καὶ ὡσεὶ χνοῦς τῆς πα
trie peregrin⁹: peregre perijt
τρίδος ἀποξενώσας, ἐπὶ ξένης ἀπώλετο
ad lacedemonios delat⁹: q̃ſi ob
πρὸς λακεδαιμονίους ἀναχθεὶς, ὡς διὰ τὴν
cognationẽ aſſecutur⁹ ꝓtectionẽ. τ q̃ multitudinẽ
συγγένειαν τευξόμενος σκέπης. καὶ ὁ πλῆθος
inſepultorũ abiecerat: illamẽtat⁹ fact⁹ eſt: τ ſe
ἀτάφων ἐκρίψας, ἀπένθητος ἐγενήθη, καὶ κη
pultura nulla neq; patrio ſepul
δείας οὐδ᾽ ἡστινοσοῦν οὔτε πατρῴου τά=
chro ꝑticipauit. cũ innotuiſſent ãt re=
φου μετέχεν. προσπεσόντων δὲ τῷ βασι
gi: pro his q̃ facta erãt putauit rebella=
λεῖ, περὶ τῶν γεγονότων διέλαβεν ἀποστα=
turã iudeã. vnde ꝓfect⁹ ex egypto
τεῖν τὴν ἰουδαίαν. ὅθεν ἀναζεύξας ἐξ αἰγύπτου
efferat⁹ aĩo: cepit q̃dẽ ciui=
τεθηριωμένος τῇ ψυχῇ, ἔλαβε τὴν μὲν πό
tatẽ armis: τ iuſſit militi
λιν δορυάλωτον, καὶ ἐκέλευσε τοῖς στρατιώ
bus īterficere crudeliter occurrentes:
ταις κόπτειν ἀφειδῶς τοὺς ἐμπίπτοντας,
τ in domos aſcendẽtes truci=
καὶ τοὺς εἰς τὰς οἰκίας ἀναβαίνοντας κατασ
dare. fiebãt ãt iuueniũ τ ſeniorũ
φάζειν. ἐγίνοντο δὲ νέων καὶ πρεσβυτέρων
cedes: virorũ q; τ mulierũ τ
ἀναιρέσεις, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ
natorũ exterminiũ: virginũq; τ puulorũ
τέκνων ἀφανισμός, παρθένων τε καὶ νηπίων

falſus rumor exiſſet: tanq̃ vita exceſſiſſet antiochus: aſſumptis iaſon non minus mille viris aggreſſus eſt ciuitatẽ repente. & ciuibus ad murum conuolantibus ad vltimum apprehenſa ciuitate menelaus fugit in arcez. Iaſon vero nõ parcebat in cede ciuibus ſuis: nec cogitabat proſperitatem aduerſuz cognatos malum eſſe maximuz: arbitrãs hoſtium & non ciuium ſe trophea capturum. Et principatum quidem non obtinuit: finem vero inſidiarum ſuarũ cõfuſionẽ accepit & profugus iterũ abijt in ammaniten. Ad vltimum in exitium ſui concluſus ab areta arabum tyranno fugiens de ciuitate in ciuitatem: omnibus odioſus vt refuga legum: & execrabilis vt patrie & ciuiũ hoſtis: in egyptũ extruſus eſt: & qui multos de patria ſua expulerat peregre perijt lacedemonas profect⁹ quaſi pro cognatione ibi refugium habiturus: et qui inſepultos multos abiecerat: ipſe & illamentatus & inſepultus abijcitur: ſepultura neq; peregrina vſus neq; patrio ſepulchro ꝑticipans. His itaq; geſtis ſuſpicatus eſt rex ſocietatez deſerturos iudeos: & ob hoc profectus ex egypto efferatis animis ciuitatem quidem armis cepit. iuſſit autem militibus interficere: nec parcere occurſantibus: & per domos aſcẽdentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuuenum ac ſeniorum: mulierum & natorum exterminia: virginũq; & paruulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta milia interfecti quadraginta millia vincti: non minus autem venũdati. Sed nec iſta ſufficiũt. Auſus eſt etiã intrare templum vniuerſa terra ſancti⁹ menelao ductore qui legum & patrie fuit proditor. Et ſceleſtis manibus ſumẽs ſancta vaſa que ab alijs regib⁹ & ciuitatib⁹ erãt poſita ad ornatũ loci & gloriã: cõtrectabat ĩdigne & cõtaminabat. Ita alienat⁹ mente antiochus nõ conſiderabat q̄ propter peccata habitantiũ ciuitatem modicum deus fuerat iratus: propter quod & accidit circa locum deſpectio. Alioquin niſi contigiſſet eos multis peccatis eſſe inuolutos: ſicut helioder⁹ qui miſſus eſt a ſeleuco rege ad expoliandum erarium: etiam hic ſtatim adueniens flagellatus & repulſus vtiq; fuiſſet ab audacia. Verum non propter locum gentem: ſed propter gentem locum deus elegit. Ideoq; & ipſe loc⁹ particeps factus eſt populi malorũ: poſtea autem fiet ſocius bonorum: & qui derelictus in ira dei omnipotentis eſt: iterũ in magni domini reconciliatione cum ſũma gloria exaltabitur. Igitur antiochus mille & octingentis ablatis de tẽplo talentis velociter antiochiaz regreſſus eſt exiſtimans ſe pre ſuperbia terrã ad nauigandum: pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem.

trucidatões. octo ãt decẽ milia in oĩb⁹
σφαγαί. ὀκτὼ δὲ μυριάδες ἐν ταῖς πάσαις
dieb⁹ trib⁹ interfecta ſunt. quattuor
ἡμέραις τρισὶ κατεφθάρησαν. τέσσαρες
q̃dẽ in manuũ captiuitate. nõ min⁹ ꝙ̃
μὲν ἐν χειρῶν νομαῖς. οὐχ ἧττον δὲ τῶν
iugulatis vẽditi ſunt. nõ content⁹ ãt
ἐσφαγμένων ἐπράθησαν. οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ
his auſus eſt in vniuerſe
τούτοις κατετόλμησεν εἰς τὸ πάσης τῆς
terre ſanctiſſimũ tẽplũ intrare: du=
γῆς ἁγιώτατον ἱερὸν εἰσελθεῖν, ὁδη=
ctorẽ habẽs menelaũ: τ le=
γὸν ἔχων τὸν μενέλαον, τὸν καὶ τῶν νό
gũ τ patrie ꝓditorẽ fa= B
μων καὶ τῆς πατρίδος προδότην γεγο=
ctũ: τ ſceleſtis manib⁹ ſctã
νότα, καὶ ταῖς μιαραῖς χερσὶ τὰ ἱερὰ
vaſa ſumẽs: τ q̃ ab alijs re=
σκεύη λαμβάνων, καὶ τὰ ὑπ᾽ ἄλλων βα
gib⁹ poſita erãt ad augmẽtũ τ glo
σιλέων ἀνατεθέντα πρὸς αὔξησιν καὶ δό
riã loci τ honorẽ: ꝓ=
ξαν τοῦ τόπου καὶ τιμήν, ταῖς βε=
fanis manib⁹ cõtrectãs. τ eleuatus
βήλοις χερσὶ συσσύρων. καὶ ἐμετεωρί
eſt mẽte antioch⁹: nõ vi=
ζετο τὴν διάνοιαν ὁ ἀντίοχος, οὐ συνο=
dẽs q̄ ꝓpt̃ peccata ciui
ρῶν ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τὴν πό
tatẽ habitantiũ irat⁹ fuit breuit̃ do=
λιν οἰκούντων ἀπώργισται βραχέως ὁ δε=
min⁹. quãobrẽ fuit circa locũ deſpe
σπότης. διὸ γέγονε περὶ τὸν τόπον πα
ctio. ſi ãt nõ cõtigiſſet inuolutos
ρόρασις. εἰ δὲ μὴ συνέβαινε προσενεχ
eſſe multis peccatis: ſicut C
θῆναι πολλοῖς ἁμαρτήμασι, καθάπερ
heliodor⁹ miſſus a ſeleuco
ὁ ἡλιόδωρος ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ σελεύκου
rege ad viſitationẽ era=
τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ γαζο
rij: hic adueniẽs ſtatim
φυλακίου, οὗτος προαχθεὶς παραχρῆμα
flagellat⁹ repulſus fuiſſet ab audacia. verũ nõ
μαστιγωθεὶς ἀνετράπη τοῦ θράσους. ἀλλ᾽ οὐ
ꝓpter locũ gẽtẽ: ſed ꝓpt̃ gẽtẽ
διὰ τὸν τόπον τὸ ἔθνος, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔθνος τὸν
locũ dñs elegit. ideoq; τ ipſe lo=
τόπον ὁ κύριος ἐξελέξατο. διόπερ καὶ αὐτὸς ὁ τό=
c⁹ particeps fact⁹ gẽtis malorũ
πος συμμεταχὼν τῶν τοῦ ἔθνους δυσπετημά
q̃ euenerũt: poſtea bñficiorũ ſoci⁹ fuit.
των, ὕστερον εὐεργετημάτων ἐκοινώνη
τ q̃ relictus fuit in oĩpotẽti
σε. καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῇ τοῦ παντοκράτο
tis ira: iterũ in magni do=
ρος ὀργῇ, πάλιν ἐν τῇ τοῦ μεγάλου δε
mini recõciliatione cũ omni glĩa
σπότου καταλλαγῇ μετὰ πάσης δόξης
exaltat⁹ eſt. igit̃ antioch⁹ octingẽta D
ἐπανωρθώθη. ὁ γοῦν ἀντίοχος ὀκτακόσια
ſupra mille auferẽs ex
πρὸς τοῖς χιλίοις ἀπενεγκάμενος ἐκ τοῦ
tẽplo talẽta: velociter in antiochiã
ἱεροῦ τάλαντα, θᾶττον εἰς ἀντιόχειαν
petijt: exiſtimãs pre ſupbia
ἐχωρίσθη, οἰόμενος ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας
ipſam q̃dẽ terrã nauigabilẽ τ mare am
τὴν μὲν γῆν πλωτὴν καὶ τὸ πέλαγος πο
bulabile facturũ ꝓpt̃ elationẽ
ρευτὸν θέσθαι διὰ τὸν μετεωρισμὸν τῆς

cordis. reliquit ãt τ ꝓpoſitos ad
καρδίας. κατέλιπε δὲ καὶ ἐπιστάτας τοῦ
affligẽdũ gẽtẽ. in q̃dẽ hieroſolymis philip=
κακοῦν τὸ γένος. ἐν μὲν ἱεροσολύμοις φίλιπ
pum: ipſo q̃dẽ gñe phrygẽ: at morẽ bar=
πον, τὸ μὲν γένος φρύγα, τὸν δὲ τρόπον βαρ
bariorẽ hñtem q̃ is q̃ illũ cõſtituit. in ãt
βαρώτερον ἔχοντα τοῦ καταστήσαντος. ἐν δὲ
garizi andronicũ. ad ãt hec menela
γαριζὶν ἀνδρόνικον. πρὸς δὲ τούτοις μενέλα=
um: q̃ peſſime aliorũ ſupbiebat
ον, ὃς χείριστα τῶν ἄλλων ὑπερήρετο τοῖς
in ciues: inimicã ãt cõtra ciues
πολίταις, ἀπεχθῆ δὲ πρὸς τοὺς πολίτας
iudeos habẽs intẽtionẽ. miſit ãt
ἰουδαίους ἔχων διάθεσιν. ἔπεμψε δὲ τὸν
odioſũ ꝓncipẽ apolloniũ cũ exercitu.
μυσάρχην ἀπολλώνιον μετὰ στρατεύματος.
viginti mille ãt ſupra duo mille: precĩ=
δισμυρίους δὲ πρὸς τοῖς δισχιλίοις, προστά=
piẽs q̃ erãt ĩ etate oẽs interficere:
ξας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατασφάξαι, τὰς
at mulieres τ iuuenes vẽdere. hic ãt
δὲ γυναῖκας καὶ νεωτέρους πωλεῖν. οὗτος δὲ
veniens in hieroſolymã: τ pa
παραγενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν εἰρη
cificũ ſe ſimulãs: q̃euit vſq; ad ſanctũ di= A
νικὸν ὑποκριθείς, ἐπέσχεν ἕως τῆς ἁγίας ἡμέ
em ſabbati. τ accipiẽs ocio=
ρας τοῦ σαββάτου. καὶ λαβὼν ἀργοῦν=
ſos iudeos: his q̃ erãt ſub ſe vt arma
τας τοὺς ἰουδαίους, τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτὸν ἐξοπλι
rent precepit: τ egreſſos om=
σίαν παρήγγειλε, καὶ τοὺς ἐξελθόντας πάν
nes ad ſpectandũ trãſfodit. τ
τας ἐπὶ τὴν θεωρίαν συνεξεκέντησε. καὶ
in ciuitatẽ cũ armis diſcur=
εἰς τὴν πόλιν σὺν τοῖς ὅπλοις εἰσδρα=
rẽs: ingentẽ ꝑcuſſit multitudinẽ. iudas ãt
μών, ἱκανὰ κατέτρωσε πλήθη. ἰούδας δὲ
maccabe⁹ decim⁹ fact⁹ τ
ὁ μακκαβαῖος δέκατός που γενηθεὶς καὶ
recedẽs in mõtib⁹ ferarũ more B
ἀναχωρήσας ἐν τοῖς ὄρεσι θηρίων τρόπον
viuebat cũ his q̃ erãt ſecũ: τ fe=
διέζη σὺν τοῖς μεθ᾽ αὑτοῦ, καὶ τὴν χορ=
ni cibo veſcẽtes: ꝑſeuerabãt vt
τώδη τροφὴν σιτούμενοι, διετέλουν πρὸς
nõ participarẽt coĩquinatione.
τὸ μὴ μεταχεῖν τοῦ μολυσμοῦ. Ca. 6.
POſt nõ multũ ãt tpis mi= C
ΜΕτ᾽ οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐξαπέστει
ſit rex ſenẽ athenienſẽ: cõpelle=
λεν ὁ βασιλεὺς γέροντα ἀθηναῖον, ἀναγκά=
re iudeos vt trãſgrederent̃ a
ζειν τοὺς ἰουδαίους μεταβαίνειν ἀπὸ τῶν
paternis legib⁹: τ dei legib⁹ nõ
πατρῴων νόμων, καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ νόμοις μὴ
gubernarent̃: cõtaminare ãt τ qđ erat ĩ hieroſo
πολιτεύεσθαι, μολῦναι δὲ καὶ τὸν ἐν ἱεροσο
lymis tẽplũ: τ cognominare iouis olym=
λύμοις νεών, καὶ προσονομάσαι διὸς ὀλυμ=
pij: τ qđ in garizĩ: ꝓut erãt
πίου, καὶ τὸν ἐν γαριζίν, καθὼς ἐτύγχανον οἱ
locũ habitãtes: iouis hoſpitalis. difficile ãt
τὸν τόπον οἰκοῦντες, διὸς ξενίου. χαλεπὴ δὲ
τ graue erat turbis ꝓceptũ
καὶ δυσχερὴς ἦν τοῖς ὄχλοις ἡ ἐπίστασις τῆς
neq̃tie. nã tẽplũ luxuria τ comeſ
κακίας. τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτίας καὶ κώ=
ſationib⁹ a gẽtib⁹ iplẽtũ erat ſcortã
μων ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπεπληροῦτο ῥᾳθυ=

Reliquit autem prepoſitos ad affligendam gentem: hieroſolymis quidem philippum genere phrygem moribus crudeliorem eo ipſo a quo conſtitutus eſt: in garizim autem andronicum & menelaum qui grauius q̃ ceteri iminebãt ciuibus. Cumq; appoſitus eſſet contra iudeos: miſit odioſum principem apollonium cum exercitu viginti & duobus milibus: precipiens ei omnes perfecte etatis interficere: mulieres ac iuuenes vendere. Qui cum veniſſet hieroſolymam: pacem ſimulans quieuit vſq; ad diem ſanctũ ſabbati: & tunc feriatis iudeis arma capere ſuis precepit. Omneſq; ſimul qui ad ſpectaculũ proceſſerãt trucidauit: & ciuitatem cum armatis diſcurrens ingentem multitudinem peremit. Iudas autem machabeus qui decimus fuerat: ſeceſſerat in deſertuz locũ: ibiq; inter feras vitam in montibus cũ ſuis agebat: & feni cibo veſcẽtes demorabantur: ne participes eſſent coinquinationis.

Capitulum Sextum.

SEd non poſt multum temporis miſit rex ſenez quendam antiochenũ qui compelleret iudeos vt ſe trãſferrẽt a patrijs & dei legibus: cõtaminare etiã quod in hieroſolymis erat templum & cognominare iouis olympij: & in garizim: prout erant hi qui locuz inhabitabant iouis hoſpitalis. Peſſima autem & vniuerſis grauis erat malorũ incurſio. Nam tẽpluz luxuria & cõmeſſationib⁹ erat plenũ: & ſcortantiũ cum meretricibus: ſacratiſq; edibus mulieres ſe vltro ingerebãt: intro ferentes ea que non licebant. Altare etiã plenum erat illicitis que legibus prohibebantur. Neq; autẽ ſabbata cuſtodiebantur: neq; dies ſolẽnes patrij ſeruabantur: nec ſimpliciter ſe quiſq; iudeũ confitebatur. Ducebantur autem cum amara neceſſitate in die natalis regis ad ſacrificia. & cum liberi ſacra celebrarentur cogebãtur: hedera coronati libero circuire. Decretum aũt exijt in proximas ciuitates gentilium ſuggerentib⁹ ptolemeis: vt parimodo & ipſi aduerſus iudeos agerent vt ſacrificarent: eos autem qui nollent tranſire ad inſtituta gentiliũ interficerent. Erat ergo videre miſeriam. Due enim mulieres delate ſunt natos ſuos circũcidiſſe: quas ad vbera infantibus ſuſpenſis cuz publice per ciuitatem circunduxiſſent: per muros precipitauerunt. Alij vero ad proximas coeuntes ſpeluncas & latenter ſabbati diez celebrantes: cum indicati eſſent philippo: flãmis ſuccenſi ſunt: eo q̄ verebantur propter religionem & obſeruantiam: manu ſibimet auxilium ferre. Obſecro autem eos qui hũc librum lecturi ſunt ne abhorreſcãt propter aduerſos caſus: ſed reputẽt ea que acciderunt non ad interituz ſed ad correptionem eſſe generis noſtri. Et enim multo tempore non ſinere peccatoribus ex ſentẽtia agere: ſed ſtatim vltiones adhibere: magni beneficij eſt indicium. Non enim ſicut in

tib⁹ cũ meretricib⁹: τ in ſacris
μούντων μεθ᾽ ἑταίρων, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς
porticib⁹ cũ mulierib⁹ ſeſe miſcẽtib⁹: ꝑterea
περιβόλοις γυναιξὶ πλησιαζόντων, ἔτι
etiã q̃ nõ decebat intro ferẽtib⁹.
δὲ τὰ μὴ καθήκοντα ἔνδον φερόντων. τὸ
at altare ꝓhibitis
δὲ θυσιαστήριον τοῖς ἀποδιεσταλμένοις ἀπὸ
legib⁹ illicitis plenũ erat. erat
τῶν νόμων ἀθεμίτοις ἐπεπλήρωτο. ἦν
ãt neq; ſabbatũ cuſtodire: neq; patrias
δ᾽ οὔτε σαββατίζειν, οὔτε πατρῴους
ſolẽnitates ſuare: neq; ſimplr iu=
ἑορτὰς διαφυλάττειν, οὔτε ἁπλῶς ἰου
deũ cõfiteri eſſe. ducebant̃ ãt. cũ
δαῖον ὁμολογεῖν εἶναι. ἤγοντο δὲ μετὰ
amara neceſſitate ad q̃ ſingulis mẽſib⁹
πικρᾶς ἀνάγκης εἰς τὴν κατὰ μῆνα τοῦ
regis natalẽ diẽ ad ſacrifi=
βασιλέως γενέθλιον ἡμέραν ἐπὶ σπλαγχνι
ciũ. cũ eſſet ãt bacchanaliorũ feſtũ: coge=
σμόν. γινομένης δὲ διονυσίων ἑορτῆς, ἠναγ
bant̃ hederas habẽtes põpã agere li
κάζοντο κισσοὺς ἔχοντες πομπεύειν τῷ δι
bero. decretũ ãt exijt in vici=
ονύσῳ. ψήφισμα δὲ ἐξέπεσεν εἰς τὰς ἀστυ
nas ciuitates grecas ptolemeo ſug=
γείτονας πόλεις ἑλληνίδας πτολεμαίου ὑπο
gerẽte eãdẽ cõſuetudinẽ aduerſus iu=
θεμένου τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἰου=
deos: agere τ ſacrificare: eos ãt q̃ nõ
δαίων, ἄγειν καὶ σπλαγχνίζειν, τοὺς δὲ μὴ
vellẽt trãſire ad gre=
προαιρουμένους μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ ἑλλη
cos rit⁹: iugulare. erat ergo videre pre=
νικά, κατασφάζειν. παρῆν οὖν ὁρᾶν τὴν ἐνε
ſentẽ miſeriã. due enĩ mulieres
στῶσαν ταλαιπωρίαν. δύο γὰρ γυναῖκες
delate ſunt q̃ circũciderãt filios. ha=
ἀνήχθησαν περιτετμηκυῖαι τὰ τέκνα. τού
rũ ãt ex vberib⁹ ſuſpẽdẽtes na=
των δὲ ἐκ τῶν μαστῶν κρεμάσαντες τὰ βρέ
tos: τ publice circũducẽtes eas
φη, καὶ δημοσίᾳ περιαγαγόντες αὐτὰς τὴν
ꝑ ciuitatẽ. a muro ꝓcipitauerũt. alij
πόλιν, κατὰ τοῦ τείχους ἐκρήμνισαν. ἕτε
ꝙ̃ ꝓxime cõcurrẽtes ad ſpe
ροι δὲ πλησίον συνδραμόντες εἰς τὰ σπή
luncas: vt latẽter celebrarẽt ſabbatũ: in
λαια, λεληθότως ἄγειν τὴν ἑβδομάδα, μη
dicati philippo ſuccẽſi ſunt:
νυθέντες τῷ φιλίππῳ συνεφλογίσθησαν,
eo q̄ verẽrẽtur auxiliari ſibimet
διὰ τὸ εὐλαβῶς ἔχειν βοηθεῖσαι ἑαυτοῖς
ꝓꝑ gliam colendiſſime diei.
κατὰ τὴν δόξαν τῆς σεμνοτάτης ἡμέρας.
hortor itaq; legẽtes
παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῇ
hũc librũ: ne abhorreſcãt ꝓpt̃
δὲ τῇ βίβλῳ, μὴ συστέλλεσθαι διὰ τὰς
calamitates: reputẽt ãt ſupplicia nõ
συμφοράς, λογίζεσθαι δὲ τὰς τιμωρίας μὴ
ad interitũ: ſed ad correptionẽ ge
πρὸς ὄλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παιδείαν τοῦ γέ
neris nři eſſe. τ enĩ nõ multũ tẽ=
νους ἡμῶν εἶναι. καὶ γὰρ τὸ μὴ πολὺν χρό
pus ſinere pctõres: ſed ſtatim
νον ἐᾶσθαι τοὺς δυσσεβοῦντας, ἀλλ᾽ εὐθέως
vindicare ſupplicijs: magni benefi=
περιπίπτειν ἐπιτιμίοις, μεγάλης εὐεργεσί
cij indiciũ eſt. nõ enĩ ſicut τ in
ας σημεῖόν ἐστιν. οὐ γὰρ καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν

aliis gẽtib⁹: expectat patiẽs do-
ἄλλων ἐθνῶν, ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ δε-
minus vſquequo adueniat eos
σπότης μέχρι τοῦ καταντήσαντας αὐτοὺς
ad plenitudinẽ peccatorũ punire: ſic
πρὸς ἐκπλήρωσιν ἁμαρτιῶν κολάσαι, οὕτω
ꝛ in nobis iudicauit eſſe. vt nõ ad finẽ
καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔκρινεν εἶναι. ἵνα μὴ πρὸς τέλος
peruenientib⁹ nr̃is peccatis: poſtea
ἀφικομένων ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν, ὕστερον
nos vlciſcat. ꝙ obrẽ nunꝗ̃ quidẽ miſe
ἡμᾶς ἐκδικᾷ. διόπερ οὐδέποτε μὲν τὸν ἔλε
cordiã a nobis amouet. corripiẽs aũt cũ cala
ος ἀφ' ἡμῶν ἀφίστησι. παιδεύων δὲ μετὰ συμ
mitate: nõ derelinquit ſuũ pplm.
φορᾶς, οὐκ ἐγκαταλείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν.
verũ ad cõmonitionẽ hec nobis dicta ſint.
πλὴν ἕως ὑπομνήσεως ταῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω.
per pauca aũt veniẽdũ eſt ad narrationẽ. elea
δι' ὀλίγων δ' ἐλευστέον ἐπὶ τὴν διήγησιν. ἐλε
zar⁹ quidã ex primorib⁹ ſcribis
άζαρός τις τῶν πρωτευόντων γραμματέων
vir iã puect⁹ etate ꝛ
ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν
aſpectu faciei pulcherrim⁹: hians
πρόσοψιν τοῦ προσώπου κάλλιστος, ἀναχανὼν
cõpellebat mãducare porcinã carnẽ. ille aũt cũ
ἠναγκάζετο φαγεῖν ὕειον κρέας. ὁ δὲ τὸν μετ'
gloria mortẽ magis ꝗ̃ cũ o-
εὐκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν μετὰ μύ
dio vitã cõplectẽs: ſpõte ad
σους βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸ
ſuppliciũ pibat. expuẽs aũt ſicut quẽ
τύμπανον προσῆγε. προπτύσας δὲ καθὸν
oportebat modũ accedere ſuſtinẽ-
ἔδει τρόπον προσέρχεσθαι τοὺς ὑπομένον
tes puniri: q̃ nõ licebat guſtare ppt
τας ἀμύνεσθαι, ὧν οὐ θέμις γεύσασθαι διὰ
vite amorẽ. q aũt ad
τὴν πρὸς τὸ ζῆν φιλοστοργίαν. οἱ δὲ πρὸς τῷ
ſceleſto ſacrificio pati erãt: ob
παρανόμῳ σπλαγχνισμῷ τεταγμένοι, διὰ
eã q̃ pr⁹ erat tẽporib⁹ cũ hoie
τὴν ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων πρὸς τὸν ἄνδρα
noticiã: tollẽtes cũ ſecreto hor
γνῶσιν, ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ' ἰδίαν παρε
tabant: afferentẽ carnes qb⁹ licitũ erat ei
κάλουν, ἐνέγκαντα κρέα οἷς καθῆκον αὐτῷ
vti ab eo paratas: ſimu
χρᾶσθαι, δι' αὐτοῦ παρασκευασθέντα, ὑποκρι
lare aũt tãꝗ̃ comedẽtẽ q̃ a re-
θῆναι δὲ ὡς ἐσθίοντα τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέ
ge iuſſe erãt: de iis q̃ ex ſacrificio car
ως προστεταγμένα, τῶν ἀπὸ τῆς θυσίας κρε
nib⁹. vt hoc faciẽs liberaret a morte.
ῶν. ἵνα τοῦτο πράξας ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου.
ꝛ ob veterẽ erga eos amicitiã
καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν
aſſequeret benignitatẽ. ille aũt cogitationẽ vrbanã re
τύχῃ φιλανθρωπίας. ὁ δὲ λογισμὸν ἀστεῖον ἀνα
cipiẽs ꝛ dignã etate ꝛ
λαβὼν καὶ ἄξιον τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τοῦ
ſenectutis eminẽtia: ꝛ acq̃ſita ꝛ illu
γήρως ὑπεροχῆς, καὶ τῆς ἐπικτήτου καὶ ἐπι
ſtri canitie: ꝛ a pueritia opti-
φανοῦς πολιᾶς, καὶ τῆς ἐκ παιδὸς καλλί
ma educatione: maxime aũt ſancta ꝛ
στης ἀναστροφῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἁγίας καὶ
a deo cõdita legis latione: cõſequẽter reſpõ-
θεοκτίστου νομοθεσίας, ἀκολούθως ἀπεφή
dit: cito dicẽs vt ſe pmitteret ad
νατο, ταχέως λέγων προπέμπειν εἰς τὸν

aliis nationibus dominus patienter ex pectat vt eas cũ iudicii dies aduenerit in plenitudine peccatorum puniat: ita & in nobis ſtatuit: vt peccatis noſtris in finem deuolutis: ita demum in nos vindicet: propter quod nunꝗ̃ quidẽ a nobis miſericordiam ſuam amouet: corripiens vero in aduerſis populum ſuum non derelinquit. Sed hec nobis ad cõmonitionẽ legentiũ dicta ſint paucis. Iam autẽ veniendũ eſt ad narrationẽ. Igitur eleazarus vnus de primoribus ſcribarũ vir etate prouectus & vultu decorus aperto ore hians compellebatur carnẽ porcinam manducare: at ille glorioſiſſimã mortem magis ꝗ̃ odibilem vitam cõplectens voluntarie preibat ad ſuppliciũ. Intuens autẽ quemadmodũ oporteret accedere patienter ſuſtinens deſtinauit nõ admittere illicita propter vite amorẽ. Hi autẽ qui aſtabant iniq̃ miſeratione cõmoti propter antiquã viri amicitiã: tollentes eum ſecreto rogabant afferri carnes quibus veſci ei licebat: vt ſimularetur manducaſſe ſicut rex imperauerat de ſacrificii carnibus: vt hoc facto a morte liberaretur: & propter veterem viri amicitiã hanc in eo faciebant humanitatẽ. At ille cogitare cepit etatis ac ſenectutis ſue eminentiam dignã & ingenite nobilitatis caniciem: atqꝫ a puero optime conuerſationis actus: & ſecundũ ſancte & a deo cõdite legis conſtituta: reſpõdit cito dicens premitti ſe velle in infernũ. Non eñ etati noſtre dignũ eſt inquit fingere: vt multi adoleſcẽtes arbitrantes eleazarũ nonaginta annorũ tranſiſſe ad vitã alienigenarũ: & ipſi propter meã ſimulationẽ & propter modicũ corruptibilis vite tẽpus decipiantur: & per hoc maculã atqꝫ execrationẽ mee ſenectuti cõquirã. Nam & ſi in preſenti tẽpore ſuppliciis hoim eripiar: ſed manũ oipotentis nec viuus nec defunctus effugiã. Quãobrẽ fortiter vita excedendo ſenectute qdẽ dignus apparebo: adoleſcentib⁹ autẽ exemplũ forte relinquã: ſi prõpto aio ac fortiter pro grauiſſimis ac ſanctiſſimis legib⁹ honeſta morte perfungar. His dictis cõfeſtim ad ſuppliciũ trahebatur. Hi autẽ qui eũ ducebant & paulo ante fuerãt mitiores: in irã cõuerſi ſunt propter ſermones ab eo dictos: quos illi p arrogantiã prolatos arbitrabãtur. Sed cũ plagis perimeretur: ingemuit & dixit. Dñe qui habes ſanctã ſcientiã manifeſte tu ſcis: quia cũ a morte poſſem liberari: duros corporis ſuſtineo dolores: ſecundũ aiam vero ꝑpt timorem tuũ libenter hec patior. Et iſte qdẽ hoc modo vita deceſſit: nõ ſolũ iuuenibus: ſed & vniuerſe genti memoriam mortis ſue ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

Capitulum ſeptimum.

Contigit autem ſeptẽ fratres vna cum matre apprehenſos compelli a rege edere contra fas carnes porcinas: flagris & taureis cruciatos. Vnus autem ex illis qui erat primus ſic ait.

inferinũ. nõ eñ nr̃a etate dignũ eſt
ᾅδην. οὐ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἄξιόν ἐστιν
fingere: vt multi adoleſcẽtũ arbi-
ὑποκριθῆναι, ἵνα πολλοὶ τῶν νέων ὑπο
trãtes eleazar nonagenariũ trãſiſſe
λαβόντες ἐλεάζαρον τὸν ἐνενηκονταετῆ μετα
ſe in alienigenã legẽ: ꝛ ipſi ꝑpt
βεβηκέναι εἰς ἀλλοφυλισμόν, καὶ αὐτοὶ διὰ
meã ſimulationẽ ꝛ ob modicũ ꝛ
τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν καὶ διὰ τὸ μικρὸν καὶ
momẽtaneũ viuere: decipiant, ꝓpter me execratiõẽ
ὠκύμορον ζῆν, πλανηθῶσι δι' ἐμέ, καὶ μύσος
ꝛ maculã ſenectutis cõquirã.
καὶ κηλῖδα τοῦ γήρως κατακτήσωμαι.
ſi eñ ꝛ ad preſens eripi-
εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐξελοῦ
ar hoim ſupplicio: ſed
μαι τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ
oipotentis man⁹: neqꝫ viu⁹
τὰς τοῦ παντοκράτορος χεῖρας, οὔτε ζῶν
neqꝫ defunct⁹ effugiã. ꝙ obrẽ viri
οὔτε ἀποθανὼν ἐκφεύξομαι. διόπερ ἀν-
liter quidẽ nũc cõmutãs vitã:
δρείως μὲν νῦν διαλλάξας τὸν βίον, τοῦ
certe ſenectute dign⁹ apparebo: at adoleſcẽtib⁹
μὲν γήρως ἄξιος φανήσομαι, τοῖς δὲ νέοις
exẽplũ gñoſũ relinquero: ad
ὑπόδειγμα γενναῖον καταλελοιπώς, εἰς
pmpte ꝛ generoſe pro gra-
τὸ προθύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τῶν σεμ
uib⁹ ꝛ ſanctis legib⁹ moriẽdi.
νῶν καὶ ἁγίων νόμων ἀπευθανατίζειν.
tãta ſũt dicẽs ad ſuppliciũ cõfe-
τοσαῦτα δὲ εἰπὼν ἐπὶ τὸ τύμπανον εὐθέ
ſtim venit. at ductorib⁹ erga eũ
ως ἦλθε. τῶν δὲ ἀγόντων πρὸς αὐτὸν τὴν μι
paulo ante beniuolẽtiã in inimicitiã
κρὸν πρότερον εὐμένειαν εἰς δυσμένειαν μετα
cõuertẽtib⁹: ob predicta verba: vt
βαλόντων, διὰ τοὺς προειρημένους λόγους, ὡς
ipſi exiſtimabãt arrogãtiã eſſe. futur⁹
αὐτοὶ διελάμβανον ἀπόνοιαν εἶναι. μέλλων
aũt plagis mori: gemẽs di-
δὲ ταῖς πληγαῖς τελευτᾶν, ἀναστενάξας εἶ
xit. dño ſanctã ſciam habẽti ma
πε. τῷ κυρίῳ τῷ τὴν ἁγίαν γνῶσιν ἔχοντι φα
nifeſtũ eſt: ꝙ cũ poſſim liberari a mor
νερόν ἐστιν, ὅτι δυνάμενος ἀπολυθῆναι τοῦ θα-
te: duros ſuſtineo in corpore dolo-
νάτου, σκληρὰς ὑποφέρω κατὰ σῶμα ἀλγη
res flagellat⁹: ſm aiam xo dulcẽ
δόνας μαστιγούμενος, κατὰ ψυχὴν δὲ ἡδέως
ꝑpt ei⁹ timorẽ hec patior. ꝛ hic
διὰ τὸν αὐτοῦ φόβον ταῦτα πάσχω. καὶ οὗτος
igit hoc modo migrauit: nõ ſolũ
οὖν τοῦτον τὸν τρόπον μετήλλαξεν, οὐ μόνον
iuuenib⁹: ſed ꝛ plurimis gẽtis
τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις τοῦ ἔθνους
ſuã mortẽ exẽplũ gñoſitatis
τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος
ꝛ memoriã ꝟtutis relinquẽs.
καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών. Ca. 7.

Contigit aũt ꝛ ſepte fratres cũ
Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ
matre cõprehẽſos cogi a
τῆς μητρὸς συλληφθέντας ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ
rege: ex illicitis porcinis carnib⁹
τοῦ βασιλέως, ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων ὑείων κρεῶν
tãgere: flagris ꝛ taureis cruciatos.
ἐφάπτεσθαι, μάστιξι καὶ νευραῖς αἰκιζομένους.
vn⁹ aũt ipor fact⁹ pm⁹ cõcionator: ſic ait.
εἷς δὲ αὐτῶν γενόμενος προήγορος, οὕτως ἔφη.

qd futur⁹ es interrogare ꝛ diſcere a nobis:
τί μέλλεις ἐρωτᾶν καὶ μανθάνειν ἡμῶν;
parati eñ mori ſum⁹: potiꝰ ꝗ̃ trãſgre
ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμέν, ἢ παραβαί
di patrias leges. irat⁹ aũt fa-
νειν τοὺς πατρίους νόμους. ἔκθυμος δὲ γε-
ct⁹ rex: iuſſit ſartagines ꝛ
νόμενος ὁ βασιλεύς, προσέταξε τήγανα καὶ
ollas eneas ſuccendere. illis aũt cõfeſtim ſuc
λέβητας ἐκπυροῦν. τῶν δὲ παραχρῆμα ἐκ
cenſis: illi q fuerat eoꝝ pm⁹ locutor
πυρωθέντων, τὸν γενόμενον αὐτῶν προήγορον,
iuſſit linguã amputare: ꝛ excoriã-
προσέταξε γλωσσοτομεῖν, καὶ περισκυθί-
tes extremas ptes abſcindere: reliqs fratrib⁹
σαντας ἀκρωτηριάζειν, τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν
ꝛ matre iſpicientib⁹. inutile aũt eũ
καὶ τῆς μητρὸς συνορώντων. ἄχρηστον δὲ αὐτὸν
in oib⁹ factũ: iuſſit pyre ad
τοῖς ὅλοις γενόμενον, ἐκέλευσε τῇ πυρᾷ προ
mouere: ſpirãtẽ ꝛ ſartagine torrere. va
σάγειν, ἔμπνουν καὶ τηγανίζειν. τῆς δὲ ἀτ
pore ad multũ ſcẽdẽte ex ſartagine: ad
μίδος ἐφ' ἱκανὸν διαδιδούσης τοῦ τηγάνου, ἀλ
inuicẽ ſe hortabãt cũ matre generoſe
λήλους παρεκάλουν σὺν τῇ μητρὶ γενναίως
mori: dicẽtes ſic. dñs deus
τελευτᾶν, λέγοντες οὕτως. ὁ κύριος ὁ θεὸς
aſpicit ꝛ veritatib⁹ in nobis cõſola-
ἐφορᾷ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ' ἡμῖν παρακα
tur. queadmodũ p in facie ꝑtc
λεῖται. καθάπερ διὰ τῆς κατὰ πρόσωπον ἀν
ſtãs cãticũ declarauit moyſes
τιμαρτυρούσης ᾠδῆς διεσάφησε μωυσῆς
dicẽs: ꝛ in ſeruis ſuis cõſolabi-
λέγων, καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακλη
tur. mortuo aũt pmo ad mo
θήσεται. μεταλλάξαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν τρό
dũ hũc: ſecũdũ deducebãt ad ludi-
πον τοῦτον, τὸν δεύτερον ἦγον ἐπὶ τὸν ἐμπαιγ
briũ. ꝛ capitis pellẽ cũ ca-
μόν. καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα σὺν ταῖς θριξὶ
pillis abſtrahẽtes iterrogabãt: ſi mãducabis ãte ꝗ̃
περισύραντες ἐπηρώτων, εἰ φάγεσαι πρὸ τοῦ
puniatur corp⁹ p mẽbra. ille aũt reſ-
τιμωρηθῆναι τὸ σῶμα κατὰ μέλος. ὁ δὲ ἀπο
põdens patria voce: dixit nõ.
κριθεὶς τῇ πατρίῳ φωνῇ, προσεῖπεν οὐχί.
quã obrẽ ꝛ hic ſequẽs accepit tormẽtũ:
διόπερ καὶ οὗτος τὴν ἑξῆς ἔλαβε βάσανον,
vt prim⁹. in vltimo xo ſpũ exiſtẽs di-
ὡς ὁ πρῶτος. ἐν ἐσχάτῃ δὲ πνοῇ γενόμενος εἶ
xit. tu qdẽ ſceleſte: ex pſenti nos
πε. σὺ μὲν ἀλάστωρ, ἐκ τοῦ παρόντος ἡμᾶς
vita abijcis. at mũdi rex
ζῆν ἀπολύεις. ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς
defunctos nos pro ſuis legib⁹:
ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ νόμων,
in eternã reſurrectionẽ vite nos ſuſcita-
εἰς αἰώνιον ἀναβίωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστή
bit. poſt aũt hũc terti⁹ illudebat: ꝛ
σει. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τρίτος ἐνεπαίζετο, καὶ
linguã poſtulat⁹ cito protulit:
τὴν γλῶσσαν αἰτηθεὶς ταχέως προέβαλε,
ꝛ man⁹ audacter extẽdit:
καὶ τὰς χεῖρας εὐθαρσῶς προέτεινε, καὶ
generoſe dixit. a celo hec poſſe
γενναίως εἶπεν. ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα κέκτη-
di: ꝛ ꝑpt ei⁹ leges deſpicio
μαι, καὶ διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους ὑπερορῶ
hec. ꝛ ab eo hec iterũ ſpero
ταῦτα. καὶ παρ' αὐτοῦ ταῦτα πάλιν ἐλπίζω

Quid queris & qd vis diſcere a nobis? Parati ſumus mori magis ꝗ̃ patrias dei leges preuaricari. Iratus itaqꝫ rex iuſſit ſartagines & ollas eneas ſuccendi: quibus ſtatim ſuccenſis: iuſſit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam & cute capitis abſtracta ſũmas quoqꝫ manꝰ & pedes ei precidi: ceteris eius fratrib⁹ & matre inſpicientibus. Et cum iã per omnia inutilis factus eſſet iuſſit ignem admoueri: & adhuc ſpirantem torreri in ſartagine: in qua cum diu cruciaretur: ceteri vna cum matre inuicẽ ſe hortabantur mori fortiter dicentes. Dominus deus aſpiciet veritatem & conſolabitur in nobis: queadmodum in proteſtatione cantici declarauit moyſes. Et in ſeruis ſuis conſolabitur. Mortuo itaqꝫ illo primo hoc modo: ſequentem deducebant ad illudendum: & cute capitis eius cũ capillis abſtracta: interrogabãt ſi manducaret prius ꝗ̃ toto corpore p membra ſingula puniretur. At ille reſpondens patria voce dixit. Non faciã. Propter quod & iſte ſequenti loco primi tormenta ſuſcepit: & in vltimo ſpiritu conſtitutus ſic ait. Tu quidem ſceleſtiſſime in preſenti vita nos perdis: ſed rex mundi defunctos nos pro ſuis legibus eterne vite reſurrectiõe ſuſcitabit. Poſt hunc tertius illuditur: & linguam poſtulatus cito protulit & manus cõſtãter extendit: & cum fiducia ait. E celo iſta poſſideo: ſed propter dei leges nũc hec ipſa deſpicio: quoniam ab ipſo me ea recepturum ſpero. Ita vt rex & qui cum ipſo erant mirarentur adoleſcentis animũ: ꝙ tanqꝫ nihil duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto: quartum vexabant ſimiliter torquentes. Et cum iam eſſet ad mortem ſic ait. Potius eſt ab hominibus morti datos ſpem expectare a deo: iterum ab ipſo reſuſcitandos. Tibi enim reſurrectio ad vitam non erit. Et cuꝫ admouiſſent quintum vexabãt eum. At ille reſpiciens in eum dixit. Poteſtatem inter homines habens: cuꝫ ſis corruptibilis facis quod vis. Noli autẽ putare genus noſtrum a deo eſſe derelictum. Tu autem patienter ſuſtine & videbis magnam poteſtatem ipſius qualiter te & ſemen tuũ torquebit. Poſt hũc ducebãt ſextum: et is mori incipiẽs ſic ait. Noli fruſtra errare. Nos enim propter nos metipſos hoc patimur peccãtes in deũ noſtruꝫ & digna ãmiratione facta ſunt in nobis. Tu autem ne exiſtimes tibi ĩpune futurũ quod cõtra deũ pugnare tentaueris. Supra moduꝫ aũt mater mirabilis & bonorum memoria digna q̃ pereuntes ſeptẽ filios ſub vnius diei tẽpore cõſpiciẽs: bono aio ferebat propter ſpẽ quã in deo habebat: ſingulos illorũ hortabatur voce patria forti ter repleta ſapia: & feminee cogitatiõi maſculinũ animũ inſerẽs dixit ad eos. Neſcio qualiter in vtero meo apparuiſtis. Neqꝫ enim ego ſpũm & aiam donaui vobis & vitã: & ſingulorũ mẽbra nõ ego ipa cõpegi. Sed enim mundi creator qui formauit hominis natiuitatem

receptur. ita vt ipſe rex ꝛ
κομίσασθαι. ὡς τὸν αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ
q cũ eo mirarent adoleſ
τοὺς σὺν αὐτῷ ἐκπλήσσεσθαι τὴν τοῦ νεανί
cẽtis aiam: ꝙ in nihilo dolores
σκου ψυχήν, ὡς ἐν οὐδενὶ τὰς ἀλγηδόνας
ponebat. ꝛ hoc aũt defuncto:
ἐτίθετο. καὶ τούτου δὲ μεταλλάξαντος, τὸν
quartũ codẽ mõ vexabãt torquẽ-
τέταρτον ὡσαύτως ἐβασάνιζον αἰκιζόμε-
tes. ꝛ cũ eſſet ad mortẽ ſic
νοι. καὶ γενόμενος πρὸς τὸ τελευτᾶν οὕτως
ait. eligibile eẽ cõmutantẽ ꝗ̃ ab hoi-
ἔφη. αἱρετὸν μεταλλάσσοντας ὑπ' ἀνθρώ
b⁹: q̃ ſũt a deo expectare ſpes:
πων, τὰς ὑπὸ τοῦ θεοῦ προσδοκᾶν ἐλπί-
iteꝝ reſuſcitãdos eẽ ab eo. tibi
δας, πάλιν ἀναστήσεσθαι ὑπ' αὐτοῦ. σοὶ
nãqꝫ reſurrectio ad vitã nõ erit. cõſe
μὲν γὰρ ἀνάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται. ἐχο-
quẽter aũt quintũ admonẽtes ve
μένως δὲ τὸν πέμπτον προσάγοντες ἠκί
xabãt. ille aũt ad eũ aſpiciẽs dixit: poteſta
ζοντο. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἰδὼν εἶπεν, ἐξουσί
tẽ in hoib⁹ habẽs corruptibilis cũ ſis: qð vis
αν ἐν ἀνθρώποις ἔχων φθαρτὸς ὤν, ὃ θέλεις
facis. nõ putes aũt gen⁹ nr̃m a
ποιεῖς. μὴ δόκει δὲ τὸ γένος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ
deo derelictũ eſſe. tu aũt ſuſtine: ꝛ
θεοῦ καταλελεῖφθαι. σὺ δὲ καρτέρει, καὶ
vide magnã ei⁹ poteſtatẽ: quõ te
θεώρει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ κράτος, ὡς σὲ
ꝛ ſemẽ tuũ torquebit. poſt xo hũc
καὶ τὸ σπέρμα σου βασανιεῖ. μετὰ δὲ τοῦ
ducebãt ſextũ. ꝛ futur⁹ mori
τον ἦγον τὸν ἕκτον. καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν
dixit. nõ erres fruſtra. nos eñ ꝑpt nos
ἔφη. μὴ πλανῶ μάτην. ἡμεῖς γὰρ δι' ἑαυ-
ipos hec patimur: peccãtes in
τοὺς ταῦτα πάσχομεν, ἁμαρτόντες εἰς
nr̃m deũ. digna eñ admiratione facta
τὸν ἑαυτῶν θεόν. ἄξια γὰρ θαυμασμοῦ γέ-
ſũt. tu aũt ne exiſtimes ipunitũ fore:
γονε. σὺ δὲ μὴ νομίσῃς ἀθῶος ἔσεσθαι,
cõtra deũ pugnare conat⁹. ſupra modũ
θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας. ὑπεραγόντως
aũt mater mirabilis ꝛ memoria bona digna:
δὲ ἡ μήτηρ θαυμαστὴ καὶ μνήμης ἀγαθῆς ἀξία,
q̃ pereũtes filios ſepte cõſpi-
ἥτις ἀπολλυμένους υἱοὺς ἑπτὰ συνορῶ-
ciẽs vni⁹ ſub tẽpore diei: bono aio
σα μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας, εὐψύχως
ferebat ꝑpt in dño ſpes. quẽlibet
ἔφερε διὰ τὰς ἐπὶ κυρίῳ ἐλπίδας. ἕκαστον
aũt eoꝝ hortabat patria voce ge
δὲ αὐτῶν παρεκάλει τῇ πατρίῳ φωνῇ γε-
neroſa repleta prudẽtia: ꝛ fe-
ναία πεπληρωμένη φρονήματι, καὶ τὸν θη
mineã cogitationẽ maſculino aio excitãs: di
λυν λογισμὸν ἄρσενι θυμῷ διεγείρασα, λέ
cẽs ad eos. nõ ſcio quõ in
γουσα πρὸς αὐτούς. οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς τὴν
meo apparuiſtis vtero: neqꝫ ego ſpũm
ἐμὴν ἐφάνητε κοιλίαν, οὐδὲ ἐγὼ τὸ πνεῦμα
ꝛ vitã vobis donaui: ꝛ
καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην, καὶ τὴν
vniuſc cogitationẽ nõ ego cõpegi.
ἑκάστου στοιχείωσιν οὐκ ἐγὼ διερρύθμισα.
igit mũdi cõditor: q formã
τοιγαροῦν ὁ τοῦ κόσμου κτίστης ὁ πλά-
uit hoĩs natiuitatẽ
σας ἀνθρώπου γένεσιν

quiq; omnium inuenit originem & ſpiritum vobis iterum cum miſericordia reddet & vitam: ſicut nunc voſmet ipſos deſpicitis propter leges eius. Antiochus autem contēni ſe arbitratus ſimul & exprobrantis voce deſpecta: cū adhuc adoleſcentior ſupereſſet: non ſolum verbis hortabatur: ſed & cum iuramento affirmabat diuitem ſe & beatuʒ facturum & tranſlatum a patriis legib⁹ amicum habiturum: & res neceſſarias ei prebiturum. Sed ad hec cum adoleſcens nequaq; inclinaretur: vocauit rex matrem & ſuadebat ei vt adoleſcenti fieret in ſalutem. Cum autem multis eam verbis eſſet hortatus promiſit ſuaſuraʒ ſe filio ſuo. Itaq; inclinata ad illum irridens crudelem tyrannum: ait patria voce. Fili mi miſerere mei que te in vtero nouem menſib⁹ portaui & lac trienio dedi & alui: & in etatem iſtam perduxi. Peto nate vt aſpicias ad celum & terrā & ad omnia que in eis ſunt: & intelligas quia ex nihilo fecit illa deus & hominū genus: ita fiet vt non timeas carnificeʒ iſtum: ſed dignus fratribus tuis effectus particeps ſuſcipe mortem: vt in illa miſeratione cum fratribus tuis te recipiā. Cum hec illa adhuc diceret: ait adoleſcens. Quem ſuſtinetis? Nō obedio precepto regis: ſed precepto legis que data eſt nobis per moyſem. Tu vero qui inuentor omnis malicie factus es in hebreos: non effugies manum dei. Nos enim pro peccatis noſtris hec patimur. Et ſi nobis propter increpationē & correptionem dominus deus noſter modicum iratus eſt: ſed iterum reconciliabitur ſeruis ſuis. Tu autē o ſceleſte & omnium hominum flagitioſiſſime noli fruſtra extolli vanis ſpebus in ſeruos eius inflāmatus. Nondum enim omnipotētis dei & omnia inſpicientis iudiciū effugiſti. Nam fratres mei modico nunc dolore ſuſtentato ſub teſtamento eterne vite effecti ſunt: tu vero iudicio dei iuſtas ſuperbie tue penas exolues. Ego autem ſicut & fratres mei animā & corpus meum trado pro patriis legibus inuocans deum maturius genti noſtre ꝓpitium fieri: teq; cum tormentis & verberibus confiteri ꝙ ipſe eſt deus ſolus. In me vero & in fratribus meis deſinet omnipotentis ira que ſuper omne genus noſtrum iuſte ſuperducta eſt. Tunc rex accenſus ira: in hunc ſuper omnes crudelius deſeuit: indigne ferens ſe deriſum. Et hic itaq; mundus obiit p omnia in domino confidens. Nouiſſime autē poſt filios & mater conſumpta eſt. Igitur de ſacrificiis & de nimiis crudelitatibus ſatis dictum eſt.

Capitulum octauum.

IVdas vero machabeus: & qui cum illo erant introibant latenter in caſtella: et conuocantes cognatos & amicos: & eos qui permanſerant in iudaiſmo aſſumentes: eduxerunt ad ſe

ſex milia viros. Et inuocabant dominū vt reſpiceret in populum qui ab omnibus calcabatur: & miſereretur tēplo qd̄ cōtaminabatur ab impiis. Miſereretur etiam exterminio ciuitat' que eſſet illico complananda: & vocem ſanguinis ad ſe clamantis audiret: memoraretur quoq; iniquiſſimas mortes paruulorū innocentium: & blaſphemias nomini ſuo illatas: & indignaretur ſuper his. At machabeus congregata multitudine intolerabilis gentibus efficiebatur. Ira enim domini in miſericordiam cōuerſa eſt. Et ſuperueniens caſtellis & ciuitatibus improuiſus ſuccendebat eas: & opportuna loca occupans non paucas hoſtium ſtrages dabat. Maxime autem noctib⁹ ad huiuſcemodi excurſus ferebatur: & fama virtutis ei⁹ vbiq; diffundebatur. Videns autem philippus paulatim virum ad profectum venire: ac frequentius res ei cedere proſpere: ad ptolemeum ducem celeſſyrie & phenicis ſcripſit: vt auxiliuʒ ferret regis negociis. At ille velociter miſit Nicanorem patrocli de primoribus amicum datis ei de permixtis gentibus armatis non minus viginti milib⁹: vt vniuerſum iudeorum genus deleret adiuncto ei & gorgia viro militari: & in bellicis rebus experientiſſimo. Conſtituit autem nicanor regi vt tributum quod romanis erat dandum duo milia talentorum de captiuitate iudeorum ſuppleret. Statimq; ad maritimas ciuitates miſit conuocans ad coemptionem iudaicoruʒ mancipiorum: promittens ſe nonaginta mancipia talento diſtracturū: non reſpiciens ad vindictam que eum ab omnipotente eſſet conſecutura. Iudas autem vbi comperit: indicauit his qui ſecum erant iudeis nicanoris aduētum. Ex quibus quidam formidantes & non credentes dei iuſticie in fugā vertebantur: alii vero ſi qui de his ſupererant veniebant ſimulq; dominū deprecabantur vt eriperet eos de impio nicanore qui eos priuſq̄ȝ in cominus veniret vendiderat. Et ſi non propter eos propter teſtamentuʒ tamen quod erat ad patres eorum: & propter inuocationem ſancti et magnifici nominis ei⁹ ſuper ipſos. Conuocatis autem machabeus ſeptem milibus qui cuʒ ipſo erāt: rogabat ne hoſtibus reconciliarentur: neq; metuerent iniq̄ue venientium aduerſum ſe hoſtium multitudinem: ſed fortiter contenderent ante oculos habentes cōtumeliam que loco ſancto ab his iniuſte eſſet illata: iteq; ludibrio habite ciuitatis iniuriam: adhuc etiam veterum inſtituta conuulſa. Nam illi quidem armis confidunt ait ſimul & audacia: nos autem in omnipotēte domino qui poteſt & venientes aduerſum nos: & vniuerſum munduʒ vno nutu delere confidimus. Ammonuit autem eos & de auxiliis dei que facta ſunt erga parentes: & ꝙ ſub ſenacherib centū octogintaquinq;

4. Re. 19. g. 1. ſ. c. Infra.

milia q̃mõ pierũt. z q̃b in ba
χιλιάδων ὡς ἀπώλοντο. καὶ τὴν ἐν τῇ Βα
bylonia aduerſus galatas prelij
βυλωνίᾳ τὴν πρὸς τοὺς γαλάτας παράτα
fuit. vt oẽs ad re
ξιν γενομένην. ὡς οἱ πάντες ἐπὶ τὴν χρεί
venerũt octo milia cũ macedonib? quat
αν ἦλθον ὀκτακισχίλιοι σὺν μακεδόσι τε
tuor mille. macedonib? heſitãti
τρακισχιλίοις. τῶν μακεδόνων ἀπορουμέ
bus: octo mille duodeci decẽ milia
νων, οἱ ὀκτακισχίλιοι τὰς δώδεκα μυριάδας
peremerũt ob factũ ipis a ce
ἀπώλεσαν διὰ τὴν γενομένην αὐτοῖς ἀπ᾽ οὐ
lo auxiliũ. z vtilitatẽ multã acce
ρανοῦ βοήθειαν. καὶ ὠφέλειαν πολλὴν ἔλα
perũt. pp̃t q̃ audaces eos cõſtitu
βον. ἐφ᾽ οἷς εὐθαρσεῖς αὐτοὺς παραστή
ens z patos pro legib? z
σας καὶ ἑτοίμους ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς
patria mori q̃dripartitũ exer
πατρίδος ἀποθνῄσκειν τετραμερές τι τὸ στρά
citũ fecit: cõſtitués z fratres
τευμα ἐποίησε, τάξας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
ſuos duces vtriuſq ordinis:
αὐτοῦ προηγουμένους ἑκατέρας τάξεως,
ſimonẽ z ioſephũ z ionathan: ſubij
σίμωνα καὶ ἰώσηφον καὶ ἰωνάθαν, ὑποτά
ciẽs vnicuiq̃ mille ſupra quingẽ
ξας ἑκάστῳ χιλίους πρὸς τοῖς πεντακοσί
tos. adhuc ãt z eleazarũ cũ legiſſet
οις. ἔτι δὲ καὶ ἐλεάζαρον παραναγνοὺς τὴν
ſacrũ librũ: z dediſſet ſignũ dei ad
ἱερὰν βίβλον, καὶ δοὺς σύνθημα θεοῦ βο
iutorij: primi ordinis ipe dux
ηθείας, τῆς πρώτης σπείρας αὐτὸς προηγού
cõmiſit cũ nicanore. facto ãt il
μενος συνέβαλε τῷ νικάνορι. γενομένου δὲ αὐ
lis oipotente adiutore: interfece
τοῖς τοῦ παντοκράτορος συμμάχου, κατέσ
rũt ex hoſtib? ſupra nouẽ mille:
φαξαν τῶν πολεμίων ὑπὲρ τοὺς ἐννακισχιλί
vulneratos ãt z mẽbris muti
ους, τραυματίας δὲ καὶ τοῖς μέλεσιν ἀναπή
los maiorẽ partẽ nicanoris exerci
ρους τὸ πλεῖον μέρος τῆς τοῦ νικάνορος στρατι
tus fecerũt. oẽs ãt fugere coegerũt.
ᾶς ἐποίησαν. πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασαν.
at pecunias illoꝝ q̃ venerãt ad
τὰ δὲ χρήματα τῶν παραγεγονότων ἐπὶ τὸν
emptionẽ ipoꝝ acceperũt. pſequẽtes ãt
ἀγορασμὸν αὐτῶν ἔλαβον. συνδιώξαντες δὲ
eos diu: ceſſauerũt ab hora con
αὐτοὺς ἐφ᾽ ἱκανὸν, ἀνέλυσαν ὑπὸ τῆς ὥρας συγ
cluſi. erat. n. dies ãte ſabbatũ: ob quã cau
κλειόμενοι. ἦν γὰρ ἡ πρὸ τοῦ σαββάτου, δι᾽ ἣν αἰ
ſam nõ diu perſtiterũt inſequentes
τίαν οὐκ ἐμακροτόνησαν κατατρέχοντες
illos. arma colligẽtes vo eoꝝ z
αὐτούς. ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς καὶ τὰ
ſpolia exuẽtes inimicoꝝ in
σκῦλα ἐκδύσαντες τῶν πολεμίων περὶ τὸ
ſabbato erãt. vehementer bñdicẽtes
σάββατον ἐγίνοντο, περισσῶς εὐλογοῦντες
z cõfitentes dño q̃ ſeruauit
καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ κυρίῳ τῷ διασώσαντι
in die hac initiũ miẽ iſtil
εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην ἀρχὴν ἐλέους τάξαν
latis eis. poſt aũt ſabbatũ debi
τος αὐτοῖς. μετὰ δὲ τὸ σάββατον τοῖς ᾐκισ
libus z viduis z orphanis diui
μένοις καὶ ταῖς χήραις καὶ ὀρφανοῖς μερί

milia perierunt: & de prelio quod eis ad uerſus galatas fuit ĩ babylonia vt omnes vbi ad rem ventum eſt macedonibus ſociis heſitãtibus ipſi ſex milia ſoli peremerunt centum viginti milia ꝑpter auxilium illis datum de celo: & beneficia pro his plurima conſecuti ſunt. His verbis cõſtantes effecti ſunt: & pro legibus et patria mori parati. Conſtituit itaq̃ fratres ſuos duces vtriq̃ ordini ſimonem & ioſephum & ionathan ſubiectis vnicuiq̃ millenis & quingentenis: ad hoc etiam ab eſdra lecto illis ſancto libro & dato ſigno adiutorii dei: in prima acie ipſe dux cõmiſit cum nicanore. Et facto ſibi adiutore omnipotente interfecerunt ſuper nouem milia hominum: maiorem autem partem exercitus nicanoris vulneribus debilem factum fugere compulerunt. Pecunijs vero eorum qui ad emptionem ipſorum venerant ſublatis ipſos vſq̃ quaq̃ perſecuti ſũt: ſed reuerſi ſũt hora cõcluſi. Nam erat ante ſabbatum: quam ob cauſam non perſeuerauerunt inſequentes. Arma autem ipſorum & ſpolia congregantes: ſabbatum agebant benedicentes dominum: qui liberauit eos in iſto die: miſericordie initium ſtillans in eos. Poſt ſabbatum vero debilibus & orphanis & viduis diuiſerũt ſpolia: & reſidua ipſi cum ſuis habuere. His itaq̃ geſtis & cõmuniter ab omnib? facta obſecratione: miſericordem dominum poſtulabant vt in finem ſeruis ſuis reconciliaretur. Et ex his qui cum timotheo & bacchide erant cõtra ſe cõtendentes ſuper viginti milia interfecerũt: & munitiões excelſas obtinuerũt: & plures predas diuiſerunt equam portionem debilibus pupillis & viduis: ſed & ſeniorib? facientes. Et cum arma eorũ diligenter collegiſſent: omnia compoſuerunt in locis opportunis. Reſidua vero ſpolia hieroſolymam detulerunt: & philarche͡ʒ qui cu͡ʒ timotheo erat interfecerunt virum ſceleſtu͡ʒ qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinicia agerent in hieroſolymis eos qui ſacras ianuas incenderunt: id eſt calliſthenem cum in quoddam domicilium refugiſſent incenderũt: digna eis mercede pro impietatibus ſuis reddita. Facinoroſiſſimus autem nicanor qui mille negociantes ad iudeorum venditionem adduxerat: humiliatus auxilio domini ab his quos nullos exiſtimauerat depoſita veſte glorie per mediterranea fugiẽs ſolus venit antiochiam: ſũmam infelicitatem de interitu ſui exercitus conſecutus. Et qui promiſerat romanis ſe tributum reſtituere de captiuitate hieroſolymorum: predicabat nunc protectorem deum habere iudeos et ob ipſum inuulnerabiles eſſe: eo q̃ ſequerentur leges ab ipſo conſtitutas.

Capitulum nonum.

dẽtes de ſpolijs: reſidua ipſi
σαντες ἀπὸ τῶν σκύλων, τὰ λοιπὰ αὐτοί
z pueri partiti ſunt. hec ãt cũ geſſiſ
καὶ τὰ παιδία ἐμερίσαντο. ταῦτα δὲ διαπρα
ſent z cõmunẽ obſecrationẽ facientes:
ξάμενοι καὶ κοινὴν ἱκετείαν ποιησάμενοι, τὸν
miſericordẽ dñm poſtulabãt i finẽ reconcilia
ἐλεήμονα κύριον ἠξίουν εἰς τέλος καταλλαγῆ
ri ſuis ſuis. z cũ q̃ circa timotheũ
ναι τοῖς αὐτοῦ δούλοις. καὶ τοῖς περὶ τιμόθεον
z bacchidẽ cõfirmati ſupra
καὶ βακχίδην συνερείσαντες ὑπὲρ τοὺς
viginti milia ipoꝝ interfecerũt: z munitionũ
δισμυρίους αὐτῶν ἀνεῖλον, καὶ ὀχυρωμάτων
excelſaꝝ valde cõpotes facti ſũt. z ſpo
ὑψηλῶν εὖ μάλα ἐγκρατεῖς ἐγένοντο. καὶ λα
lia plura diuiſerũt: equale portiõe ſe
φυρα πλείονα ἐμερίσαντο, ἰσομοίρους αὐτοὺς
z debilib? z orphanis z viduis
καὶ τοῖς ᾐκισμένοις καὶ ὀρφανοῖς καὶ χήραις
adhuc ãt z ſeniorib? faciẽtes. arma
ἔτι δὲ καὶ πρεσβυτέροις ποιήσαντες. ὅπλο
colligẽtes ãt illoꝝ: diligenter oĩa
λογήσαντες δὲ αὐτοὺς, ἐπιμελῶς πάντα
cõpoſuerũt in opportunis locis.
συνέθηκαν εἰς τοὺς ἐπικαίρους τόπους. τὰ
at reſidua ſpolia tulerũt in hieroſo
δὲ λοιπὰ τῶν σκύλων ἤνεγκαν εἰς ἱεροσό
lyma. at philarchẽ q̃ circa timothe
λυμα. τὸν δὲ φυλάρχην τὸν περὶ τιμόθε
um interfecerũt ſceleſtiſſimũ viꝝ z q̃ i multis
ον ἀνεῖλον ἀνοσιώτατον ἄνδρα καὶ πολλὰ
iudeos afflixerat. epinicia
τοὺς ἰουδαίους ἐπιλελυπηκότα. ἐπινίκια
vo agẽtes in patria: q̃ ſuccẽderãt
δὲ ἄγοντες ἐν τῇ πατρίδι, τοὺς ἐμπρήσαντας
ſacras ianuas calliſthenẽ iccẽderũt
τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας καλλισθένην ὑφῆψαν
in vnũ domiculũ pfugientẽ: z dignã
εἰς ἓν οἰκίδιον πεφευγότα, καὶ τὸν ἄξιον τῆς
impietate tulit mercedẽ. at impijſ
δυσσεβείας ἐκομίσαντο μισθόν. ὁ δὲ τρισαλι
tiſſim? nicanor q̃ mille mercatores ad
τήριος νικάνωρ ὁ τοὺς χιλίους ἐμπόρους ἐπὶ
vẽditionẽ iudeoꝝ duxerat: humilia
τὴν πρᾶσιν τῶν ἰουδαίων ἀγαγών, ταπεινω
tus ab his q̃ apd̃ ſe reputati fuerãt infi
θεὶς ὑπὸ τῶν κατ᾽ αὐτὸν νομιζομένων ἐλαχί
mi eſſe: dñi auxilio glorioſam depo
στων εἶναι, τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ, τὴν δοξικὴν ἀπο
nẽs veſte p mediterranea fugitiui
θέμενος ἐσθῆτα διὰ τῆς μεσογείου δραπέτου
modo ſolitariũ ſe faciẽs: venit antio
τρόπον ἔρημον ἑαυτὸν ποιήσας, ἧκεν ἀντιό
chiã ſup oĩa pſpera? in exer
χειαν ὑπὲρ ἅπαν εὐημερηκὼς ἐπὶ τῇ τοῦ στρα
citus interitu. z q̃ romanis pmiſe
τοῦ διαφθορᾷ. καὶ ὁ τοῖς ῥωμαίοις ἀναδεξάμε
rat tributũ de cap q̃ in hieroſolymis capti
νος φόρον ἀπὸ τῆς τῶν ἐν ἱεροσολύμοις αἰχ
uitate reſtituturũ: annũciauit
μαλωσίας κατορθώσεσθαι, κατήγγελεν
protectorẽ habere deũ iu
ὑπέρμαχον ἔχειν τὸν θεὸν τοὺς ἰου
deos: z ppt̃ modũ hũc inuul
δαίους, καὶ διὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀτρώ
nerabiles eẽ iudeos: q̃ ſecu
τους εἶναι τοὺς ἰουδαίους, διὰ τὸ ἀκο
ti ſunt ab eo cõſtitu
λουθεῖν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ προστεταγμέ
tas leges.
νοις νόμοις.

Ca. 9.

A Circa ãt tpa illud erat
Περὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύγχανεν
antioch? reuerſus inhoneſte ex his q̃ circa
ἀντίοχος ἀναλελυκὼς ἀκόσμως ἐκ τῶν περὶ
perſidã locis. intrauerat eñ in eã q̃
τὴν περσίδα τόπων. εἰσεληλύθει γὰρ εἰς τὴν
dicitur pſepolis: z tẽtauit
λεγομένην περσέπολιν, καὶ ἐπεχείρησεν
ſacra ſpoliare z ciuitate obtinere. q̃ obrẽ
ἱεροσυλεῖν καὶ τὴν πόλιν συνέχειν. διὸ δὴ
multitudine cõcurrẽte ad armoꝝ
τῶν πληθῶν ὁρμησάντων ἐπὶ τὴν τῶν ὅπλων
auxiliũ: fugati ſunt. z cõtigit vſũ in fu
βοήθειαν, ἐτράπησαν. καὶ συνέβη τροπω-
gam antiochũ ab indigenis: tur
θέντα τὸν ἀντίοχον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἀσχη
pem reditũ facere: exiſtẽti ãt illi
μόνα τὴν ἀναζυγὴν ποιήσασθαι. ὄντι δὲ αὐτῷ
1. para. 16. c. in ecbatanis cõpertũ eſt q̃ erga nicano
κατ᾽ ἐκβάτανα προσέπεσε τὰ κατὰ νικάνο-
rẽ z timotheũ geſta ſunt. ela
ρα καὶ τοὺς περὶ τιμόθεον γεγονότα. ἐπαρ
tus ãt ira arbitrabat z eoꝝ q̃ fugauerãt
θεὶς δὲ τῷ θυμῷ, ᾤετο καὶ τὴν τῶν πεφυγα-
B rant ſe malignitatẽ in iudeos
δευκότων αὐτὸν κακίαν εἰς τοὺς ἰουδαίους
retorq̃re. ideo q̃ iuſſit aurigã
ἐναπερείσασθαι. διὸ συνέταξε τὸν ἁρματηλά
inceſſanter agitantẽ expedire
την ἀδιαλείπτως ἐλαύνοντα κατανύειν τὴν
iter. ex celo iã iudicio vrgẽte
πορείαν, τῆς ἐξ οὐρανοῦ δὴ κρίσεως συνούσης
eũ. ſic eñi ſuperbe dixit. cemite
αὐτῷ. οὕτω γὰρ ὑπερηφάνως εἶπε, πολυάν-
riũ iudeoꝝ hieroſolymã faciã ve
δριον ἰουδαίων ἱεροσόλυμα ποιήσω παρα
niens illuc. at oĩpo dñs de?
γενόμενος ἐκεῖ. ὁ δὲ παντοκράτωρ κύριος ὁ θεὸς
iſrl: percuſſit eũ inſanabili z inuiſi
τοῦ ἰσραὴλ, ἐπάταξεν αὐτὸν ἀνιάτῳ καὶ ἀοράτῳ
bili plaga. ſtatĩ ãt vt ipe finiuit
πληγῇ. ἄρτι δὲ αὐτοῦ καταλήξαντος τὸν
ſermonẽ: apphẽdit eũ irremediabilis viſce
λόγον, ἔλαβεν αὐτὸν ἀνήκεστος τῶν σπλάγχνων
rũ dolor: z amara internoꝝ tormẽ
ἀλγηδὼν καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσα
ta: valde iuſte eũ q̃ multis z no
νοι, πάνυ δικαίως τὸν πολλαῖς καὶ ξενιζού-
uis calamitatib? alioꝝ viſcera torſe
σαις συμφοραῖς ἑτέρων σπλάγχνα βασα
rat. ille ãt neq̃q̃ z iactãtia ceſſa
νίσαντα. ὁ δ᾽ οὐδαμῶς τῆς ἀγερωχίας ἔλη-
bat. adhuc ãt z ſupbia replet?
γεν. ἔτι δὲ καὶ τῆς ὑπερηφανίας ἐπεπλήρω-
C erat: igne ſpirãs furore in iu
το, πῦρ πνέων τοῖς θυμοῖς ἐπὶ τοὺς ἰου-
deos: z pcipiẽs feſtinare iter.
δαίους, καὶ κελεύων ἐποξύνειν τὴν πορείαν.
cõtigit ãt z cadere eũ de cur
συνέβη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρμα-
ru q̃ ferebat impetu: z graui caſu
τος φερομένου ῥοίζῳ, καὶ δυσχερεῖ πτώματι
cadenti oĩa mẽbra corporis
περιπεσόντι πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος
vexari. ille ãt q̃ nup ſibi videbat
ἀποστρεβλοῦσθαι. ὁ δ᾽ ἄρτι δοκῶν τοῖς τῆς
maris fluctib? iperare, pptereã q̃ ſupra
θαλάσσης κύμασιν ἐπιτάσσειν διὰ τὴν ὑπὲρ
hoĩes arrogãtiã: z ſtatera mõtiũ
ἄνθρωπον ἀλαζονείαν, καὶ πλάστιγγι τὰ τῶν ὀρέων
arbitrat? altitudines appẽdere: i terra cyſũs in
νομίζων ὕψη στήσειν, κατὰ γῆν γενόμενος ἐν

Eodem tempore antiochus inhoneſte reuertebatur de perſide. Intrauerat enim in eam que dicitur perſepolis & tentauit expoliare templũ: & ciuitatem opprimere: ſed multitudine ad arma concurrẽte: in fugam verſi ſunt: & ita contigit vt antiochus poſt fugam turpiter rediret. Et cum veniſſet circa egbathanam recognouit que erga nicanorem & timotheum geſta ſunt. Elat? autem in ira: arbitrabatur ſe iniuriam illorum qui ſe fugauerant poſſe in iudeos retorq̃re: ideoq̃ iuſſit agitari currum ſuum ſine intermiſſione agẽs iter: celeſti eum iudicio perurgente: eo q̃ ita ſuperbe locutus eſt ſe venturum hieroſolymã: & congeriem ſepulchri iudeorum eam facturum. Sed qui vniuerſa conſpicit dñs deus iſrael percuſſit eum inſanabili & inuiſibili plaga. Vt enim finiuit huncipſum ſermonem apprehendit eum dolor dirus viſcerum & amara internorum tormenta. Et quidem ſatis iuſte: quippe q̃ multis & nouis cruciatibus aliorum torſerat viſcera: licet ille nullo modo a ſua malicia ceſſaret. Super hoc aũt ſuperbia repletus igne͡ʒ ſpirans animo in iudeos: & precipiens accelerari negocium: contigit illum impetu euntem de curru cadere: & graui corporis colliſione membra vexari. Iſq̃ qui ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare: ſupra humanum modum ſuperbia repletus: & montium altitudines in ſtatera appendere: nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur: manifeſtam dei virtute͡ʒ in ſemet ipſo conteſtans: ita vt de corpore impii vermes ſcaturirent: ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent: odore etiã illius & fetore exercitus grauaretur. Et qui paulo ante ſidera celi contingere ſe arbitrabatur: cum nemo poterat propter intolerantiã fetoris portare. Hinc igitur cepit ex graui ſuperbia deductus: ad agnitionem ſui venire diuina ãmonitus plaga: per momenta ſingula doloribus ſuis augmenta capientibus. Et cum nec ipſe iam fetorem ſuum ferre poſſet: ita ait. Iuſtum eſt ſubditum eſſe deo: & mortalem nõ paria deo ſentire. Orabat autem hic ſceleſtus dominum a quo non eſſet miſericordiam conſecuturus: & ciuitatem ad quam feſtinãs veniebat: vt ea͡ʒ ad ſolum deduceret ac ſepulchrum congeſtorum faceret: nũc optat liberam reddere & iudeos quos nec ſepultura quidem ſe dignos habiturum: ſed auibus ac feris diripiendos traditurum: & cum paruulis exterminaturum dixerat: equales nunc athenienſibus facturum pollicetur: templum etiã ſanctum quod prius expoliauerat: optimis donis ornaturũ & ſancta vaſa multiplicaturum: & pertinẽtes ad ſacrificia ſumptus de reditibus ſuis preſtaturu͡ʒ: ſuper hec & iudeum ſe futurum: & oẽm locum terre perambulaturum: & predicaturum dei poteſtatem. Sed non ceſſantibus doloribus ſuperuenerat enim in eum iuſtum dei iudicium: deſperans

geſtatorio portabat: manifeſtã dei om
φορείῳ παρεκομίζετο, φανερὰν τοῦ θεοῦ πᾶ
nib? potentiã demõſtrãs. ita vt z
σιν τὴν δύναμιν ἐνδεικνύμενος. ὥστε καὶ
de corpore impij vermes
ἐκ τοῦ σώματος τοῦ δυσσεβοῦς σκώληκας
D ſcaturirẽt. z viuẽtes in dolorib? z tormẽ
ἀναζεῖν. καὶ ζῶντος ἐν ὀδύναις καὶ ἀλγη
tis: carnes ei? caderẽt. pre
δόσι, τὰς σάρκας αὐτοῦ διαπίπτειν. ὑπὸ
ãt odore ei?: oĩs exercit?
δὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ, πᾶν τὸ στρατόπε-
tus grauaret ob putredinẽ z eũ pa
δον βαρύνεσθαι τὴν σαπρίαν. καὶ τὸν μι
ulo ante celeſtia ſidera cõtigere
κρῷ πρότερον τῶν οὐρανίων ἄστρων ἅπτε-
re videbat portare nemo pote-
σθαι δοκοῦντα παρακομίζειν οὐδεὶς ἐδύνα
rat ob fetoris intolerabilẽ grauitatẽ. hic
το διὰ τὸ τῆς ὀσμῆς ἀφόρητον βάρος. ἐντεῦθεν
igit cepit a multa ſuperbia deſinere
οὖν ἤρξατο τὸ πολὺ τῆς ὑπερηφανίας λήγειν
vulnerat? z in agnitionẽ venire
τεθραυσμένος, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔρχεσθαι
diuino flagello: p momẽtũ augmẽtat? in
θείᾳ μάστιγι, κατὰ στιγμὴν ἐπιτεινόμενος ταῖς
dolorib? z nec odorẽ ſui po
ἀλγηδόσι. καὶ μηδὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ δυ
tens ferre hec ait. iuſtũ eſt
νάμενος ἀνέχεσθαι ταῦτ᾽ ἔφη. δίκαιον
ſubdi deo: z nõ mortalẽ exiſtẽtẽ
ὑποτάσσεσθαι τῷ θεῷ, καὶ μὴ θνητὸν ὄντα
paria deo ſapere. orabat ãt ſceleſt? ad
ἰσόθεα φρονεῖν. ηὔχετο δὲ ὁ μιαρὸς πρὸς
eũ q̃ iã ei? miſturũ erat eũ ſic
τὸν οὐκ ἔτι αὐτὸν ἐλεήσοντα δεσπότην οὕτω
dicẽs. ipam q̃dẽ ſanctã ciuitatẽ ad quã feſtinãs
λέγων. τὴν μὲν ἁγίαν πόλιν ἣν σπεύδων
E veniebat ſolo equatã vt faceret z cemi
παραγίνεσθαι ἰσόπεδον ποιῆσαι καὶ πο-
teriũ edificaret: liberã facturũ
λυάνδριον οἰκοδομῆσαι, ἐλευθέραν ἀναδεῖ
rũ: at iudeos: quos decreuerat neq̃
ξαι, τοὺς δὲ ἰουδαίους, οὓς διεγνώκει μηδὲ
ſepultura dignatur: auib? vorãdos at cũ
ταφῆς ἀξιώσειν, οἰωνοβρώτους δὲ σὺν τοῖς
paruulis piectum feris: oẽs eos
νηπίοις ἐκρίψειν θηρίοις, πάντας αὐτοὺς
equales athenienſib? facturũ. qd̃ ãt prius
ἴσους ἀθηναίοις ποιήσειν. ὃν δὲ πρότερον
ſpoliauerat ſanctũ tẽplũ: optimis do
ἐσκύλευσεν ἅγιον νεὼν, καλλίστοις ἀναθή-
nis ornaturũ. z ſancta vaſa mul
μασι κοσμήσειν. καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πο
toplura oĩa reſtituturũ: at
λυπλάσια πάντα ἀποδώσειν, τὰς δὲ
pertinẽtes ad ſacrificia ſum-
ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς θυσίας συντά-
ptus ex ꝑpriis reditib? pſtaturũ:
ξεις ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων χορηγήσειν.
ſup ãt hec z iudeũ futurũ: z
πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἰουδαῖον ἔσεσθαι, καὶ
oẽm locũ habitabilẽ perambulaturũ nũ
πάντα τόπον οἰκητὸν ἐπελεύσεσθαι κα
ciaturũ dei poteſtatẽ. nequa
ταγγέλλοντα τὸ τοῦ θεοῦ κράτος. οὐδαμῶς
quã ãt ceſſantib? dolorib?: ſuperuene
δὲ ληγόντων τῶν πόνων, ἐπεληλύ
rat eñ in eũ iuſtũ dei iudi
θει γὰρ ἐπ᾽ αὐτὸν δικαία ἡ τοῦ θεοῦ κρί
ciũ: de ſe deſperans:
σις, τὰ καθ᾽ αὐτὸν ἀπελπίσας,

ſcripſit ad iudeos in hunc modum deprecationis epiſtolam hec continentem. Optimis ciuibus iudeis: plurimam ſalutem & bene valere: & eſſe felices: rex & princeps antiochus. Si bene valetis & filii veſtri: & ex ſententia vobis cūcta ſūt: maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate conſtitutus: veſtri autem memor benigne reuerſus de pſidis locis: & in infirmitate graui apprehenſus: neceſſarium duxi pro communi vtilitate curam habere: nō deſperans memetipſum: ſed ſpem multam habens effugiendi infirmitatem. Reſpiciens autem φ & pater meus quibus temporibus in locis ſuperioribus ducebat exercitum oſtendit qui poſt ſe ſuſciperet principatum: vt ſi quid contrarium accideret: aut difficile nunciaretur: ſcientes hi quin regionibus erant cui eſſet rerū ſūma derelicta non turbarentur. ad hec conſiderans de proximo potentes quoſq & vicinos temporibus inſidiantes & euentum expectantes: deſignaui filiū meū antiochum regem: quem ſepe recurrens in ſuperiora regna multis veſtrum cōmendabam: & ſcripſi ad eum que ſubiecta ſunt. Oro itaq vos & peto memores beneficiorū publice & priuatim vt vnuſquiſq conſeruet fidem ad me & ad filium meum. Confido enim eum modeſte & humane acturum & ſequentē propoſitum meum: & cōmunem vobis fore. Igitur homicida & blaſphem⁹ peſſime percuſſus: & vt ipſe alios tractauerat: peregre in montibus miſerabili obitu vita functus eſt. Transferebat autem corpus philippus collactaneus eius qui metuens filium antiochi: ad ptolemeū philometorem in egyptum abiit.

Capitulum decimum.

Machabeus autem & qui cū eo erāt domino ſe protegente templū quidem et ciuitatem recepit: aras autē quas alienigene per plateas extruxerant: itē q delubra demolit⁹ eſt. Et purgato tēplo aliud altare fecerunt: & de ignitis lapidibus igne concepto ſacrificia obtulerunt poſt biennium: & incenſum & lucernas & panes propoſitiōis poſuerūt. Quibus geſtis rogabant dominū proſtrati in terram: ne amplius talibus malis inciderent. Sed & ſi quando peccaſſent vt ab ipſo mitius corriperentur: & non barbaris ac blaſphemis hominib⁹ traderentur. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat: contigit eadem die purificationem fieri vice ſima & quinta menſis qui fuit caſleu. Et cum leticia diebus octo egerunt in modum tabernaculorū: recordantes φ ante modicum temporis diem ſolennem tabernaculorum in montibus & in ſpeluncis more beſtiarum egerant: propter qd thyrſos & ramos virides & palmas preferebant ei: qui proſperauit mundare locum ſuum. Et decreuerunt cōmuni precepto et decreto vniuerſe genti iudeorum omnibus annis agere dies iſtos. Et antiochi quidem

qui appellatus eſt nobilis vite exceſſus ita ſe habuit. Nunc autē de eupatore antiochi impii filio q̄ geſta ſunt narrabim⁹: breuiātes mala q̄ in bellis geſta ſūt. Hic enim ſuſcepto regno conſtituit ſuper negocia regni lyſiam quendā phenicis & ſyrie militie principem. Nam ptolemeꝰ qui dicebatur macer: iuſti tenax erga iudeos eſſe conſtituit: & precipue propter iniquitatē que facta erat in eos & pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accuſatus ab amicis apud eupatorem cum frequenter proditor audiret eo φ cyprum creditam ſibi a philometore deſeruiſſet & ad antiochum nobilem tranſlatus: etiam ab eo receſſiſſet: veneno vitam finiuit. Gorgias autem cum eſſet dux locorum: aſſumptis aduenis frequenter iudeos debellabat. Iudei vero qui tenebant opportunas munitiones fugatos ab hieroſolymis ſuſcipiebant: & bellare tentabant. Hi vero qui erant cum machabeo per oratiōes dominum rogātes vt eſſet ſibi adiutor: impetū fecerunt in munitiones idumeorum multaq vi inſiſtentes loca obtinuerunt: occurrentes interimerunt: & omnes ſimul non minus viginti quinq milibus trucidauerunt. Quidam autem cū confugiſſent in duas turres valde munitas: omnem apparatum ad repugnandum habentes: machabeus ad eorum expugnationem relicto ſimone & ioſepho: itemq zacheo eiſq qui cum ipſis erant ſatis multis: ipſe ad eas que amplius perurgebant pugnas conuerſus eſt. Hi vero qui cū ſimone erant cupiditate ducti a quibuſdā qui in turrib⁹ erant ſuaſi ſunt pecunia & ſeptuaginta milibus didrachmis acceptis dimiſerūt quoſdam effugere. Cum autē machabeo nunciatum eſſet quod factum eſt principibus populi congregatis: accuſauit φ pecunia fratres vendidiſſent ad uerſariis eorum dimiſſis. Hos igitur proditores factos interfecit: & confeſtim duas turres occupauit. Armis autē ac manibus omnia proſpere agēdo in duabus munitionibus pluſq viginti milia peremit. Et timotheus q prius a iudeis fuerat ſuperatus cōuocato exercitu peregrine multitudinis & congregato equitatu aſſiano aduenit quaſi armis iudeā capturus. Machabeus autem & qui cū ipſo erant appropinquante illo deprecabantur dominum: caput terra aſpergētes: lumboſq ciliciis precincti: ad altaris crepidinem prouoluti: vt ſibi propitius: inimicis autem eorum eſſet inimicus: & aduerſariis aduerſaretur: ſicut lex dicit. Et ita poſt orationem ſumptis armis longius de ciuitate procedentes & proximi hoſtibus effecti reſederūt. Primo autem ſolis ortu vtriq commiſerunt: iſti quidem victorie & proſperitatis ſponſorem cum virtute dominū habentes:

οἱ καθηγεμόνα τῶν ἀγώνων ποιούμενοι τὸν θυμόν. Γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ' ἵππων χρυσοχαλίνων ἄνδρες πέντε διαπρεπεῖς, καὶ ἀφηγούμενοι τῶν Ἰουδαίων οἱ δύο, καὶ τὸν Μακκαβαῖον λαβόντες μέσον, καὶ σκεπάζοντες ταῖς ἑαυτῶν πανοπλίαις, ἄτρωτον διεφύλαττον. εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ κεραυνοὺς ἐξερρίπτουν. διὸ συγχυθέντες ἀορασίᾳ διεκόπτοντο ταραχῆς πεπληρωμένοι. κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακόσιοι. αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος συνέφυγεν εἰς Γάζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα, εὖ μάλα φρούριον, στρατηγοῦντος ἐκεῖ Χαιρέου. οἱ δὲ περὶ τὸν Μακκαβαῖον ἄσμενοι περιεκάθισαν τὸ φρούριον ἡμέρας τέσσαρας καὶ εἴκοσι. οἱ δὲ ἔνδον τῇ ἐρυμνότητι τοῦ τόπου πεποιθότες, ὑπεράγαν ἐβλασφήμουν, καὶ λόγους ἀθεμίτους προΐεντο. ὑποφαινούσης δὲ τῆς πέμπτης καὶ εἰκοστῆς ἡμέρας, νεανίαι τῶν περὶ τὸν Μακκαβαῖον εἴκοσι, πυρωθέντες τοῖς θυμοῖς διὰ τὰς βλασφημίας, προσβαλόντες τῷ τείχει, ἀρρενωδῶς καὶ θηριώδει θυμῷ τὸν ἐμπίπτοντα ἔκοπτον. ἕτεροι δὲ ὁμοίως προσαναβάντες ἐν τῷ περισπασμῷ πρὸς τοὺς ἔνδον ἐνεπίμπρων τοὺς πύργους, καὶ πυρὰς ἀνάπτοντες ζῶντας τοὺς βλασφήμους κατέκαιον. οἱ δὲ τὰς πύλας διέκοπτον. εἰσδεξάμενοι δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν, προκατελάβοντο τὴν πόλιν. καὶ τὸν Τιμόθεον ἀποκεκρυμμένον ἔν τινι λάκκῳ κατέσφαξαν, καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν Χαιρέαν, καὶ τὸν Ἀπολλοφάνην. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι, μεθ' ὕμνων καὶ ἐξομολογήσεων εὐλόγουν τῷ κυρίῳ τῷ μεγάλως

Illi autem ducem belli animũ habebãt. Sed cum vehemens pugna eſſet apparuerunt aduerſariis de celo viri quinq; in equis frenis aureis decori ducatum iudeis preſtãtes. ex quibus duo machabeum medium habentes armis ſuis circumſeptum incolumẽ conſeruabant: in aduerſarios autem tela & fulmina iaciebant: ex quo & cecitate confuſi & repleti perturbatione cadebãt: interfecti ſunt autem viginti millia quingenti & equites ſexcenti. Timotheus vero confugit in gazaran preſidium munitũ cui preerat chereas. Machabeus autem & q cum eo erant letantes obſederunt preſidiũ diebus quattuor. At hi q intus erãt loci firmitate confiſi ſupra modum maledicebant: & ſermones nephandos iactabant. Sed cum dies quinta illuceſceret: viginti iuuenes ex his qui cum machabeo erant accẽſi animis ꝓpter blaſphemiam viriliter acceſſerunt ad murũ & feroci animo incedentes: aſcendebant ſed & alii ſimiliter aſcendentes turres: portaſq; ſuccendere aggreſſi ſunt: atq; ipſos maledicos viuos cõcremare. Per continuum autem biduum: preſidio vaſtato timotheum occultantem ſe in quodam repertum loco peremerũt: & fratrem illius chereã & apollophanẽ occiderunt. Quibus geſtis in hymnis & confeſſionibus benedicebant dominum qui magna fecit in iſrael: & victoriam dedit illis.

Capitulum vndecimum.

Sed paruo poſt tempore lyſias procurator regis & propinquus ac negociorum prepoſitus grauiter ferẽs de his que acciderant: congregatis octogĩta milibus & equitatu vniuerſo veniebat aduerſum iudeos exiſtimans ſe ciuitatẽ quidem captam gentibus habitaculum facturum: templu; vero in pecunie queſtum ſicut cetera delubra gẽtiũ habiturum: & per ſingulos annos venale ſacerdotiu;: nuſq; recogitans dei poteſtatem: ſed mente effrenatus in multitudine peditum & in millibus equitum & in octoginta elephantis confidebat. Ingreſſus autem iudeam & appropiãs bethſure q̃ erat in anguſto loco ab hieroſolyma interuallo quinq; ſtadiorum illud preſidium expugnabat. Vt aute; machabeus & qui cum eo erant: cognouerunt expugnari preſidia cum fletu & lachrymis rogabant dominũ: & omnis turba ſimul: vt bonum angelũ mitteret ad ſalutem iſrael. Et ipſe primus machabeus ſumptis armis ceteros exhortatus eſt ſimul ſecum periculum ſubire & ferre auxilium fratribus ſuis. Cũq; pariter prompto animo procederẽt hieroſolymis: apparuit precedens eos eques in veſte candida: armis aureis haſtam vibrans. Tunc omnes ſimul benedixerunt miſericordem dominum: & conualuerunt animis: non ſolũ homines ſed & beſtias ferociſſimas & muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur

εὐεργετοῦντι τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸ νῖκος αὐτοῖς διδόντι. F

Κε. ια.

Μετ' ὀλίγον δὲ παντελῶς χρόνον Λυσίας ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως καὶ συγγενὴς καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λίαν βαρέως φέρων ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, συναθροίσας περὶ τὰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ τὴν ἵππον πᾶσαν, παρεγένετο ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους, λογιζόμενος τὴν μὲν πόλιν Ἕλλησιν οἰκητήριον ποιήσειν, G
τὸ δὲ ἱερὸν ἀργυρολόγητον καθὼς τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν τεμένη, πρατὴν δὲ κατ' ἔτος τὴν ἀρχιερωσύνην ποιήσειν, οὐδαμῶς ἐπιλογιζόμενος τὸ τοῦ θεοῦ κράτος, πεφρενωμένος δὲ ταῖς μυριάσι τῶν πεζῶν καὶ ταῖς χιλιάσι τῶν ἱππέων καὶ τοῖς ἐλέφασι τοῖς ὀγδοήκοντα. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ συνεγγίσας τῷ Βαιθσούρῳ, ὄντι μὲν ἐρυμνῷ χωρίῳ, ἀπέχοντι δὲ Ἱεροσολύμων ὡσεὶ σταδίους πέντε, τοῦτο ἔθλιβεν. A
ὡς δὲ μετέλαβον οἱ περὶ τὸν Μακκαβαῖον πολιορκοῦντα αὐτὸν τὰ ὀχυρώματα, μετ' ὀδυρμῶν καὶ δακρύων ἱκέτευον σὺν τοῖς ὄχλοις τὸν κύριον, ἀγαθὸν ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς σωτηρίαν τῷ Ἰσραήλ. αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ Μακκαβαῖος ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα, προετρέψατο τοὺς ἄλλους, ἅμα αὐτῷ διακινδυνεύοντας ἐπιβοηθεῖν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν· ὁμοῦ δὲ καὶ προθύμως ἐξώρμησαν. αὐτόθι δὲ πρὸς τοῖς Ἱεροσολύμοις ὄντων, ἐφάνη προηγούμενος αὐτῶν ἔφιππος ἐν λευκῇ ἐσθῆτι, πανοπλίαν χρυσῆν κραδαίνων. B
ὁμοῦ δὲ πάντες εὐλόγησαν τὸν ἐλεήμονα θεόν, καὶ ἐπερρώσθησαν ταῖς ψυχαῖς, οὐ μόνον ἀνθρώπους, θῆρας δὲ τοὺς ἀγριωτάτους καὶ σιδηρᾶ τείχη τιτρώσκειν ὄντες ἕτοιμοι, προῆγον

D
ἐν διασκευῇ τὸν ἀπ' οὐρανοῦ σύμμαχον ἔχοντες, ἐλεήσαντος αὐτοὺς τοῦ κυρίου. λεοντηδὸν δὲ ἐντινάξαντες εἰς τοὺς πολεμίους, κατέστρωσαν αὐτῶν χιλίους πρὸς τοῖς μυρίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους πρὸς τοῖς χιλίοις. τοὺς δὲ πάντας ἠνάγκασαν φυγεῖν. οἱ πλείονες δὲ αὐτῶν τραυματίαι γυμνοὶ διεσώθησαν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Λυσίας αἰσχρῶς φεύγων διεσώθη. οὐκ ἄνους δὲ ὑπάρχων, πρὸς ἑαυτὸν ἀντιβάλλων τὸ γεγονὸς περὶ αὐτὸν ἐλάττωμα, καὶ συννοήσας ἀνικήτους εἶναι τοὺς Ἑβραίους, τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ συμμαχοῦντος αὐτοῖς, προσαποστείλας ἔπεισε συλλύσασθαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, καὶ διότι καὶ τὸν βασιλέα πείσει φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζειν γενέσθαι. E
ἐπένευσε δὲ ὁ Μακκαβαῖος ἐπὶ πᾶσιν οἷς ὁ Λυσίας παρεκάλει, τοῦ συμφέροντος φροντίζων. ὅσα γὰρ ὁ Μακκαβαῖος ἐπέδωκε τῷ Λυσίᾳ διὰ γραπτῶν περὶ τῶν Ἰουδαίων, συνεχώρησεν ὁ βασιλεύς. ἦσαν γὰρ αἱ γεγραμμέναι τοῖς Ἰουδαίοις ἐπιστολαὶ παρὰ μὲν Λυσίου περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον· Λυσίας τῷ πλήθει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. Ἰωάννης καὶ Ἀβεσσαλὼμ οἱ πεμφθέντες παρ' ὑμῶν, ἐπιδόντες τὸν ὑπογεγραμμένον χρηματισμόν, ἠξίουν περὶ τῶν δι' αὐτοῦ σημαινομένων. F
ὅσα μὲν οὖν ἔδει τῷ βασιλεῖ προσενεχθῆναι, διεσάφησα· ἃ δὲ ἦν ἐνδεχόμενα, συνεχώρησεν. ἐὰν οὖν μὲν συντηρήσητε τὴν εἰς τὰ πράγματα εὔνοιαν, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν πειράσομαι παραίτιος ἀγαθῶν γενέσθαι. G
ὑπὲρ δὲ τούτων κατὰ μέρος ἐντέταλμαι τούτοις τε καὶ τοῖς παρ' ἐμοῦ, διαλεχθῆναι ὑμῖν. ἔρρωσθε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Διὸς Κορινθίου εἰκάδι τετάρτῃ. ἡ δὲ τοῦ βα

prompti de celo habentes adiutorem & miſerantem ſuper eos dominũ. Leonum autem more impetu irruentes in hoſtes proſtrauerũt ex eis vndecim milia peditum & equitum mille ſexcẽtos: vniuerſos autem in fugam verterunt: plures autem ex eis vulnerati nudi euaſerunt. Sed & ipſe lyſias turpiter fugiẽs euaſit: & quia non inſenſatus erat: ſecũ ipſe reputans factam erga ſe diminutionem: & intelligens inuictos eſſe hebreos: omnipotentis dei auxilio nitentes: miſit ad eos promiſitq; ſe conſenſurũ omnibus que iuſta ſunt & regem compulſurum amicum fieri. Annuit aute; machabeus precibus lyſie in omnibus vtilitati conſulens. Et quecũq; machabeus ſcripſit lyſie de iudeis: ea rex conceſſit. Nam erãt ſcripte iudeis epiſtole: a lyſia ſiquidem hunc modum continentes. Lyſias populo iudeorum ſalutem. Ioannes & abeſſalon qui miſſi fuerant a vobis tradentes ſcripta poſtulabant: vt ea que per illos ſignificabãtur implerem. Quecunq; igitur regi potuerunt perferri: expoſui: & que res permitebat: conſenſi. Si igitur in negociis fidem conſeruaueritis: & deinceps bonorum vobis cauſam eſſe tentabo: de ceteris autem per ſingula verba mandaui & iſtis & his qui a me miſſi ſunt colloqui vobiſcum. Bene valete. Anno cẽteſimo q̃drageſimo octauo menſis dioſcori die viceſima & quarta. Regis autẽ epiſtola iſta continebat. Rex antiochus lyſie fratri ſalutem. Patre noſtro inter deos tranſlato nos volentes eos q ſunt in regno noſtro ſine tumultu agere: & rebus ſuis adhibere diligentiam: audiuimus iudeos non cõſenſiſſe patri meo vt transferrentur ad ritum grecorum: ſed tenere velle ſuu; inſtitutum: ac propterea poſtulare a nobis concedi ſibi legitima ſua. Volentes igitur hãc quoq; gentem quietam eſſe: ſtatuentes iudicauimus templum reſtitui illis vt agerent ſecundum ſuorum maiorum conſuetudinem. Bene igitur feceris: ſi miſeris ad eos & dexteram dederis vt cognita noſtra voluntate bono animo ſint: & vtilitatibus propriis deſeruiant. Ad iudeos vero regis epiſtola talis erat. Rex antiochus ſenatui iudeorum & ceteris iudeis ſalutem. Si valetis ſic eſt vt volumus ſed & ipſi bene valemus. Adiit nos menelaus dicens velle vos deſcendere ad veſtros qui ſunt apud nos. His igitur qui cõmeant vſq; ad diem triceſimum menſis xandici: damus dextras ſecuritatis: vt iudaicis vtantur cibis & legibus ſuis ſicut & prius: & nemo eorum vllo modo moleſtiam patiatur de his que per ignorantiam geſta ſunt. Miſimus autem & menelaum qui vos alloquatur. Valete. Anno centeſimo quadrageſimo octauo xandici menſis quintadecima die. Miſerunt autem etiã romani epiſtola; ita ſe habentem.

σιλέως ἐπιστολὴ περιεῖχεν οὕτως· Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῷ ἀδελφῷ Λυσίᾳ χαίρειν. τοῦ πατρὸς ἡμῶν εἰς θεοὺς μεταστάντος, βουλόμενοι τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας ἀταράχους ὄντας γενέσθαι πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν, ἀκηκοότες τοὺς Ἰουδαίους μὴ συνευδοκοῦντας τῇ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὰ Ἑλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ τὴν ἑαυτῶν ἀγωγὴν αἱρετίζοντας, ἀξιοῦντας συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ νόμιμα. αἱρούμενοι οὖν καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος ἐκτὸς ταραχῆς εἶναι, κρίνομεν τό, τε ἱερὸν αὐτοῖς ἀποκατασταθῆναι, καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν προγόνων αὐτῶν ἔθη. εὖ οὖν ποιήσεις διαπεμψάμενος πρὸς αὐτοὺς καὶ δοὺς δεξιάς, ὅπως εἰδότες τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν, εὔθυμοί τε ὦσι, καὶ ἡδέως διαγίνωνται πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἀντίληψιν. πρὸς δὲ τὸ ἔθνος ἡ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ τοιαύτη ἦν· Βασιλεὺς Ἀντίοχος τῇ γερουσίᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰουδαίοις χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εἴη ἂν ὡς βουλόμεθα· καὶ αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. ἐνεφάνισεν ἡμῖν ὁ Μενέλαος βούλεσθαι κατελθόντας ὑμᾶς γίνεσθαι πρὸς τοῖς ἰδίοις. τοῖς καταπορευομένοις οὖν μέχρι τριακάδος Ξανθικοῦ ὑπάρξει δεξιὰ μετὰ τῆς ἀδείας, χρῆσθαι τοὺς Ἰουδαίους τοῖς ἑαυτῶν δαπανήμασι καὶ νόμοις καθὰ καὶ τὸ πρότερον, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν κατ' οὐδένα τρόπον παρενοχληθήσεται περὶ τῶν ἠγνοημένων. πέπομφα δὲ καὶ τὸν Μενέλαον παρακαλέσοντα ὑμᾶς. ἔρρωσθε. ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, Ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτῃ. ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως·

quint⁹ mēmius: titus mālius: lega=
κοΐντος μέμμιος, τίτος μάνλιος, πρεσβύ=
ti romanoꝝ: pplo iudeoꝝ gau
ται ῥωμαίων, τῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων χαί
dere. de ijs ꝗ lyſias cognat⁹ re=
ρειν. ὑπὲρ ὧν λυσίας ὁ συγγενὴς τοῦ βα
gis cõceſſit vobis: ꝛ nos cõ
σιλέως συνεχώρησεν ὑμῖν, καὶ ἡμεῖς συ
ſentim⁹. ꝗ ãt iudicauit referendũ eſſe
νευδοκοῦμεν. ἃ δὲ ἔκρινε προσανενεχθῆναι
regi: mittite aliquẽ cõfeſtim
τῷ βασιλεῖ, πέμψατέ τινα παραχρῆμα
conſideratuꝝ de his vt exponam⁹ ſicut
ἐπισκεψόμενον περὶ τούτων ἵν' ἐκθῶμεν ὡς
cõgruit vobis. nos eñ accedim⁹ ad
καθήκει ὑμῖν. ἡμεῖς γὰρ προσάγομεν πρὸς
antiochiã: ideoq́ feſtinate: ꝛ mittite
ἀντιόχειαν, διὸ σπεύσατε, καὶ πέμψατε
aliq̃s vt ꝛ nos cognoſcam⁹ cui⁹
τινας ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐπιγνῶμεν ὁποίας
eſtis ſentẽtie. valete. anno cẽteſimo
ἐστὲ γνώμης. ὑγιαίνετε. ἔτους ἑκατοστοῦ
quadrageſimo octauo xanthici quīta ꝛ
τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου ξανθικοῦ πεντεκαι
decima.
δεκάτῃ.

Ca.12.

Factis ãt pactionib⁹ his: ipſe
Γενομένων δὲ τῶν συνθηκῶν τούτων, ὁ
qdẽ lyſias pgebat ad regẽ.
μὲν λυσίας ἀπῄει πρὸς τὸν βασιλέα.
at iudei circa agriculturã verſaba
οἱ δὲ ἰουδαῖοι περὶ τὴν γεωργίαν ἐγίνον
tur. coꝝ ãt q̃ in locis duciũ timo
το. τῶν δὲ κατὰ τόπων στρατηγῶν τιμό
the⁹ ꝛ apolloni⁹ fili⁹ gēnei: item
θεος καὶ ἀπολλώνιος ὁ τοῦ γενναίου, ἔτι
ãt hieronym⁹ ꝛ demophon: vltra ãt hos
δὲ ὁ ἱερώνυμος καὶ δημοφῶν, πρὸς δὲ τού
nicanor cypriaches: nõ ſinebãt e=
τοις νικάνωρ ὁ κυπριάρχης, οὐκ εἴων αὐ
os q̃ſcere ꝛ ſilentiũ age
τοὺς εὐσταθεῖν καὶ τὰ τῆς ἡσυχίας ἄ=
re. ioppite ãt tale ꝑpetraue
γειν. ἰοππῖται δὲ τηλικοῦτον συνετελέ
rãt flagitiũ: rogãtes
σαντο δυσσέβημα, παρακαλέσαντες
eos q̃ cũ ipſis habitabãt iudeos vt
τοὺς σὺν αὐτοῖς οἰκοῦντας ἰουδαίους ἐμ
aſcẽderẽt in paratas ab ipſis ſca=
βῆναι εἰς τὰ παρασταθέντα ὑπ' αὐτῶν σκά
phas cũ vxorib⁹ ꝛ filijs quaſi nulla
φη σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὡς μηδὲ μιᾶς
ſtãte cũ eis inimicitia. ſm
ἐνεστώσης πρὸς αὐτοὺς δυσμενείας. κατὰ
ãt cõmune ciuitatis decretũ ꝛ
δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψήφισμα, καὶ
his acquieſcẽtib⁹ tãq̃ pacẽ agere vo
τούτων ἐπιδεξαμένων ὡς ἂν εἰρηνεύειν θε
lentib⁹ ꝛ nihil ſuſpectũ habẽtib⁹: in al
λόντων καὶ μηδὲν ὕποπτον ἐχόντων, ἐπα
tũ ductos eos ſubmerſerũt cũ cẽnt nõ
ναχθέντας αὐτοὺς ἐβύθισαν, ὄντας οὐκ
min⁹ ducẽtis. cognoſcẽs ãt
ἔλαττον τῶν διακοσίων. μεταλαβὼν δὲ
iudas factã in ſuã gentẽ
ἰούδας τὴν γεγονυῖαν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς
crudelitatẽ: precipiẽs his q̃ circa ſe
ὠμότητα, παραγγείλας τοῖς περὶ αὐ
hominib⁹ ꝛ inuocãs iu
τὸν ἀνδράσι καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δί
ſtũ iudicẽ deũ: veniẽs aduerſus
καιον κριτὴν θεόν, παραγινόμενος ἐπὶ τοὺς

Quint⁹ memmi⁹ & titus manilius lega ti romanorum populo iudeorum ſalu tem. De his que lyſias cognat⁹ regis cõ ceſſit vobis: & nos conceſſimus: de qui bus autem ad regem iudicauit referen dum: confeſtim aliquem mittite diligen tius inter vos conferentes: vt decerna mus ſicut congruit vobis. Nos enim antiochiam accedimus. Ideoq́ feſti nate reſcribere vt nos quoq́ ſciam⁹ cu ius eſtis voluntatis. Bene valete. Anno centeſimo quadrageſimo octauo quin tadecima die menſis xandici.

Capitulum duodecimum.

His factis pactionibus lyſias perge bat ad regem: iudei autem agricul ture operam dabant. Sed hi qui reſede derant timotheus & appollonius gen nei filius: ſed et hieronym⁹ & demophõ ſuperbus & nicanor cypriarches non ſinebant eos in ſilentio agere & quie te. Ioppite vero tale quoddam flagitiũ perpetrarunt: rogauerunt iudeos cum quibus habitabant: aſcendere ſcaphas quas parauerant cum vxoribus & filiis quaſi nullis inimicitiis inter eos ſubia centibus. Secundum cõmune itaq́ de cretum ciuitatis: & ipſis acquieſcentib⁹ paciſq́ cauſa nihil ſuſpectum haben tibus: cum in altum proceſſiſſent ſub merſerunt non minus ducentos. Quã crudelitatem iudas in ſue gentis homi nes factam vt cognouit: precepit viris qui erant cum ipſo: & inuocato iuſto iu dice deo: venit aduerſus interfectores fratruꝫ & portum quidem nocte ſuccẽ dit ſcaphas exuſſit: eos autem qui ab ig ne refugerant: gladio peremit. Et cum hec ita egiſſet: diſceſſit quaſi iterum re uerſurus et vniuerſos ioppitas eradica turus: ſed cum cognouiſſet & eos qui erant iamnie velle pari modo facere ha bitantibus ſecuꝫ iudeis: iamnitis quoq́ nocte ſuperuenit: & portum cum naui bus ſuccendit: ita vt lumen ignis appa reret hieroſolymis ab ſtadiis ducentis quadraginta. Inde cuꝫ iam abiſſent no uem ſtadiis & iter facerẽt ad timotheũ: cõmiſerunt cum eo arabes quinq́ mi lia viri & equites quingenti. Cũq́ pu gna valida fieret & auxilio dei proſpere ceſſiſſet: reſidui arabes victi petebant a iudã dextras ſibi dari: promittentes ſe paſcua daturos: & in ceteris profutu ros. Iudas autem arbitrat⁹ vere in mul tis eos vtiles promiſit pacem: dextriſq́ acceptis diſceſſere ad tabernacula ſua. Aggreſſus eſt autem & ciuitatem quã dam firmam pontibus muriſq́ circun ſeptam que a turbis habitabatur gen tium promiſcuaruꝫ: cui nomẽ caſphin Hi vero qui intus erãt confidentes in ſtabilitate murorum & apparatu alimo niaruꝫ remiſſius agebant: maledictis la ceſſentes iudam & blaſphemantes & lo quentes

homicidas fratrũ: ipſe qdẽ por
μιαιφόνους τῶν ἀδελφῶν, τὸν μὲν λιμέ
tũ noctu ſuccẽdit. ꝛ ſcaphas cõbuſ
να νύκτωρ ἐνέπρησε. καὶ τὰ σκάφη κα
ſit: eos ãt q̃ illuc cõfugerunt
τέφλεξε, τοὺς δὲ ἐκεῖ συμφυγόντας
trãſfodit. ipſa ãt villa cõclu=
ἐξεκέντησε. τοῦ δὲ χωρίου συγκλεισθέν
ſa: receſſit q̃ſi iteꝝ ventur⁹ ꝛ
τος, ἀνέλυσε ὡς πάλιν ἥξων καὶ τὸ
vniuerſam ioppitaꝝ eradicatur⁹ gen
σύμπαν τῶν ἰοππιτῶν ἐκριζῶσαι πολίτευ
tem. cũ cognouiſſet ãt ꝛ eos q̃ in iamnia
μα. μεταλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν ἰαμνείᾳ
eodẽ facere volẽtes mo
τὸν αὐτὸν ἐπιτελεῖν βουλομένους τρό= A
do habitãtib⁹ apd̃ ſe iudeis ꝛ
πον τοῖς παροικοῦσιν ἰουδαίοις καὶ τοῖς
iamnitis nocte ſupueniẽs: ſuccẽdit
ἰαμνείταις νυκτὸς ἐπιβαλών, ὑφῆψε τὸν
portũ cũ nauib⁹. ita vt appareret
λιμένα σὺν τῷ στόλῳ. ὥς τε φαίνεσθαι
ſplẽdores ignis in hieroſo
τὰς αὐγὰς τοῦ φέγγους εἰς τὰ ἱεροσό
lymis ſtadia cũ eẽt ducẽta q̃dragĩ
λυμα σταδίων ὄντων διακοσίων τεσσα
ta. inde ãt abeũtes ſta=
ράκοντα. ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδί
dijs nouẽ: facientib⁹ iter cõtra
ους ἐννέα, ποιουμένων τὴν πορείαν ἐπὶ
timotheũ: ſuperuenerũt arabes in eũ
τὸν τιμόθεον, προσέβαλον ἄραβες αὐτῷ
nõ pauciores q̃nq̃ milib⁹: eq̃=
οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισχιλίων, ἱπ
tes ãt quingẽti. facta ãt vali
πεῖς δὲ πεντακόσιοι. γενομένης δὲ καρ
da pugna ꝛ his q̃ circa iudã
τερᾶς μάχης καὶ τῶν περὶ τὸν ἰούδαν
ob id qđ a deo auxiliũ proſ=
διὰ τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ βοήθειαν εὐημε
peratis: victi paſtorales ara
ρησάντων, ἐλαττονωθέντες οἱ νομάδες ἄρα B
bes petebãt dare iudã dextrã eis:
βες ἠξίουν δοῦναι τὸν ἰούδαν δεξιὰν αὐτοῖς,
promittẽtes ꝛ paſcua daturos ꝛ
ὑπισχνούμενοι καὶ βοσκήματα δώσειν καὶ
in ceteris pfuturos eis. iu=
ἐν τοῖς λοιποῖς ὠφελήσειν αὐτούς. ἰού
das ãt arbitrat⁹ q̃ vere in multis
δας δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς ἐν πολλοῖς
eos vtiles: cõceſſit pacẽ
αὐτοὺς χρησίμους, ἐπεχώρησεν εἰρήνην
actuꝝ erga eos. ꝛ accipiẽtes dex
ἄξειν πρὸς αὐτούς. καὶ λαβόντες δεξι
tras: in tabnacula diſceſſerũt. aggreſ
άς, εἰς τὰς σκηνὰς ἐχωρίσθησαν. ἐπέ
ſus ẽ ãt ꝛ in quãdã ciuitatẽ põte
βαλε δὲ καὶ ἐπί τινα πόλιν γεφυροῦ
munitã ꝛ muris circũſeptã ꝛ
ὀχυρὰν καὶ τείχεσι περιπεφραγμένην καὶ
mixtis gẽtib⁹ habitatã: no
παμμιγέσιν ἔθνεσι κατοικουμένην, ὄνο
mẽ ãt caſpin. q̃ xo intus cõfiſi
μα δὲ κάσπιν. οἱ δ' ἔνδον πεποιθότες τῇ
in muroꝝ ſtabilitate: ꝛ ali C
τῶν τειχέων ἐρυμνότητι, τῇ τε τῶν βρω
monioꝝ apparatu: remiſſius vtebant:
μάτων παραθέσει, ἀναγωγότερον ἐχρῶντο,
iudã cõuitiis laceſſẽtes ꝛ
τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν λοιδοροῦντες καὶ
adhuc blaſphemãtes ꝛ loquẽtes
προσέτι βλασφημοῦντες καὶ λαλοῦντες

Joſue. 6.c. q̃ nõ fas. q̃ ãt circa iudam inuo=
ἃ μὴ θέμις. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰούδαν ἐπικα
cantes magnũ mũdi pnci=
λεσάμενοι τὸν μέγαν τοῦ κόσμου δυνά=
pem: q̃ ſine arietib⁹ ꝛ machinis iſtrumẽ
στην, τὸν ἄτερ κριῶν καὶ μηχανῶν ὀργανι
talib⁹ precipitauit hiericho in
κῶν κατακρημνίσαντα τὴν ἱεριχὼ κατὰ
ieſu tẽporib⁹: irruerũt ferociter
τοὺς ἰησοῦ χρόνους, ἐνέσεισαν θηριωδῶς
in muꝝ. capiẽtes q́ ciuitatẽ
τῷ τείχει. καταλαβόμενοί τε τὴν πόλιν
dei volũtate: ineſtabiles fecerũt
τῇ τοῦ θεοῦ θελήσει, ἀμυθήτους ἐποίησαν
cedes. ita vt adiacẽs ſta
τὸ σφαγάς. ὥς τε τὴν παρακειμένην λίμ A
gnũ in latitudine habẽs ſtadia duo: flu
νην τὸ πλάτος ἔχουσαν σταδίους δύο, κα
ens ſanguine impletũ videre
τάρρυτον αἵματι πεπληρωμένην φαίνε=
tur. inde ãt diſcedẽtes p ſtadia
σθαι. ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους
ſeptingẽta q̃nquaginta trãſierũt in
ἑπτακοσίους πεντήκοντα διήνυσαν εἰς τὸν
characa ad eos q̃ dicunt tubiacen
D χάρακα πρὸς τοὺς λεγομένους τουβιανοὺς
iudei. ꝛ timotheũ qdẽ in lo=
ἰουδαίους. καὶ τιμόθεον μὲν ἐπὶ τῶν τό
cis nõ cõprehẽderũt infecto negocio tũc a
πων οὐ κατέλαβον ἄπρακτον τότε ἀπὸ
locis regreſſum: relinquentẽ
τῶν τόπων ἐκλελυκότα, καταλελοιπότα
ãt preſidiũ in q̃dã loco ꝛ valde fir
δὲ φρουρὰν ἔν τινι τόπῳ καὶ μάλα ὀχυ
mũ. doſithe⁹ ãt ꝛ ſoſipater ex his q̃ circa
ράν. δωσίθεος δὲ καὶ σωσίπατρος τῶν περὶ
maccabeũ, ducib⁹: exeũtes:
τὸν μακκαβαῖον ἡγεμόνων. ἐξοδεύσαντες,
peremerũt a timotheo reli=
ἀπώλεσαν τοὺς ὑπὸ τιμοθέου καταλειφ
ctos in preſidio plures decẽ
B θέντας ἐν τῷ ὀχυρώματι πλείους τῶν μυ
mille viros. at maccabe⁹ ordinãs
ρίων ἀνδρῶν. ὁ δὲ μακκαβαῖος διατάξας
ſuũ exercitũ p cohortes cõſtituit
τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν σπειρηδὸν κατέστησεν
E eos in turmas. ꝛ in timotheũ
αὐτοὺς ἐπὶ τῶν σπειρῶν. καὶ ἐπὶ τὸν τιμόθεον
impetũ fecit habẽtẽ circa ſe decẽ miliaria duo
ὥρμησεν ἔχοντα περὶ αὐτὸν μυριάδας δώ
decim peditũ: eq̃tes ãt duo mille ſupra
δεκα πεζῶν, ἱππεῖς δὲ δισχιλίους πρὸς
quingẽtos. at aduentũ cognoſ=
τοῖς πεντακοσίοις. τὴν δὲ ἔφοδον μεταλα
cẽs iude: premiſit timothe⁹
βὼν ἰούδου, προσεξαπέστειλεν ὁ τιμόθεος
vxores ꝛ filios ꝛ reliquũ
τάς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν ἄλλην
apparatũ ad id qđ dicit carnion. erat eñ
ἀποσκευὴν εἰς τὸ λεγόμενον καρνίον. ἦν γὰρ
difficile obſeſſu ꝛ acceſſu difficile caſtellũ
δυσπολιόρκητον καὶ δυσπρόσιτον τὸ χωρίον
ob oim locoꝝ anguſtiã.
C διὰ τὴν πάντων τῶν τόπων στενότητα.
cũ apparuiſſet ãt iude cohors pri=
ἐπιφανείσης δὲ τῆς ἰούδου σπείρας πρώ
ma: ꝛ facto timore in ho=
της, καὶ γενομένου δέους ἐπὶ τοὺς πολεμί
ſtes: trepidatiõe q́ ex illi⁹ q̃ vniuerſa vi
ους. φόβου τε ἐκ τῆς τοῦ πάντα ἐφο=
det apparentia facta ſup ipſos: in
ρῶντος ἐπιφανείας γενομένου ἐπ' αὐτούς, εἰς

que fas non eſt. Machabeus autem in uocato magno mundi principe qui ſi ne arietibus & machinis: temporibus ieſu precipitauit hiericho: irruit feroci ter muris & capta ciuitate per domini voluntatem innumerabiles cedes fecit: ita vt adiacens ſtagnum ſtadiorum duo rum latitudinis ſanguine interfectorũ fluere videretur. Inde diſceſſerũt ſtadia ſeptingenta quinquaginta & venerũt in characa ad eos: qui dicuntur tubia nei iudeos: & timotheum quidem in il lis locis non comprehenderunt: nul loq́ negocio perfecto regreſſus eſt: re licto in quodam loco firmiſſimo preſi dio. Doſitheus autem & ſoſipater qui erant duces cum machabeo pereme runt a timotheo relictos in preſidio de cem milia viros. At machabeus ordi natis circum ſe ſex milibus & conſtitu tis per cohortes: aduerſus timotheum proceſſit habentem ſecum centum vi ginti milia peditum equitũq́ duo milia quingentos. Cognito autem iude ad uentu timotheus premiſit mulieres & filios & reliquum apparatum in preſi dium quod carnion dicitur. Erat eñ inexpugnabile & acceſſu difficile pro pter locorum anguſtias. Cũq́ cohors iude prima apparuiſſet: timor hoſtibus incuſſus eſt ex preſentia dei qui vniuer ſa conſpicit: & in fugam verſi ſunt alius ab alio ita vt magis a ſuis deicerentur: & gladiorum ſuorum ictibus debilita rentur. Iudas autem vehementer in ſtabat puniens prophanos & proſtra uit ex eis triginta milia virorum. Ipſe vero timotheus incidit in partes doſi thei & ſoſipatris & multis precibus po ſtulabat vt viu⁹ dimitteretur: eo ꝙ mul torum ex iudeis parentes haberet ac fratres quos morte ei⁹ decipi eueniret. Et cum fideꝫ dediſſet reſtituturũ ſe eos ſecundum conſtitutuꝫ: illeſum eum di miſerunt propter fratrum ſalutem. Iu das autem regreſſus eſt a carnion in terfectis vigintiquinq́ milibus. Poſt horum fugam & necem: mouit exerci tum ad effron ciuitatem munitã in qua multitudo diuerſarum gentium habita bat: & robuſti iuuenes pro muris conſi ſtentes fortiter repugnabant. In hac autem machine multe: & telorum erat apparatus. Sed cum omnipotentem inuocaſſent: qui poteſtate ſua vires ho ſtium confringit: ceperunt ciuitatẽ: & ex eis qui intus erant vigintiquinq́ mi lia proſtrauerunt. Inde ad ciuitatem ſcytharum abierunt: que ab hieroſoly mis ſexcentis ſtadiis aberat. Conte ſtantibus autem his qui apud ſcythopo litas erãt iudeis ꝙ benigne ab eis habe rentur: & temporib⁹ infelicitatis ꝙ mo deſte ſecuꝫ egerint: gratias agentes eis: & exhortati etiam de cetero erga

fugã verſi ſunt. alius alio lat⁹.
φυγὴν ὥρμησαν. ἄλλος ἀλλαχῆ φερόμενος.
ita vt ſepe a pprijs lederen=
ὥς τε πολλάκις ὑπὸ τῶν ἰδίων βλάπτε=
tur. ꝛ gladioꝝ mucronib⁹ trãſfige
σθαι. καὶ ταῖς τῶν ξιφῶν ἀκμαῖς ἀναπείρε
rent. faciebat ãt pſecutionẽ inteñſiorẽ
σθαι. ἐποιεῖτο δὲ τὸν διωγμὸν εὐτονώτερον
iudas ſtimulãs pphanos. occi=
ἰούδας συγκεντῶν τοὺς ἀλιτηρίους. διέφ=
dit q́ ad decẽ miliaria tria viroꝝ. ip=
θειρέ τε εἰς μυριάδας τρεῖς ἀνδρῶν. αὐ
ſe ãt timothe⁹ incidẽs in eos q̃ circa
τὸς δὲ ὁ τιμόθεος ἐμπεσὼν τοῖς περὶ
doſitheũ ꝛ ſoſipatrẽ: poſtulabat cũ
τὸν δωσίθεον καὶ σωσίπατρον, ἠξίου μετὰ
multis adulationib⁹ vt dimitterẽt viuũ ſe.
πολλῆς γοητείας ἐξαφεῖναι ζῶντα αὐτόν.
eo ꝙ pluriũ q̃dẽ parẽtes alioꝝ ãt fra=
διὰ τὸ πλειόνων μὲν γονεῖς ὧν δὲ ἀδελ
tres haberet. ꝛ hos decipi cõtin=
φοὺς ἔχειν. καὶ τούτους ἀλογηθῆναι συμ=
get. cũ firmaſſet ãt ipſe p plu=
βήσεται. πιστώσαντος δὲ αὐτοῦ διὰ πλειό
ra definitionẽ reſtituꝝ hos
νων τὸν ὁρισμὸν ἀποκαταστήσειν τούτους
illeſos: dimiſerũt cũ ppter
ἀπημάντους, ἀπέλυσαν αὐτὸν ἕνεκα
fratrũ ſalutẽ. egrediẽs ãt in
τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας. ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ
carnion ꝛ atergateũ: iugula=
τὸ καρνίον καὶ τὸ ἀτεργατεῖον, κατέσφα
uit decẽ miliaria corpoꝝ duo: ꝛ quinq́ mi=
ξε μυριάδας σωμάτων δύο καὶ πεντακισχι
lia. poſt ãt hoꝝ fugã ꝛ pdi
λίους. μετὰ δὲ τὴν τούτων τ[illegible] καὶ ἀπώ
tionẽ exercitũ mouit ꝛ cõ[illegible] ciuitatẽ
λειαν ἐπεστράτευσε καὶ ἐπὶ ἐφρὼν πόλιν
munitã. in q̃ omnigene in ipſa multitudo ha
ὀχυράν. ἐν ᾗ πάμφυλα ἐν αὐτῇ πλήθη κα
bitabãt. iuuenes ãt robuſti ante mu=
τῴκει. νεανίαι δὲ ῥωμαλέοι πρὸ τῶν τειχέ
ros cõſiſtẽtes fortiter repugnabãt. hic
ων καθεστῶτες εὐρώστως ἀπεμάχοντο. ἔνθα
inſtrumẽtoꝝ ꝛ teloꝝ multi appara
δὲ ὀργάνων καὶ βελῶν πολλαὶ παραθέ=
tus erãt. inuocãtes ãt pri
σεις ὑπῆρχον. ἐπικαλεσάμενοι δὲ τὸν δυ
cipẽ cũ fortitudine cõfringẽtẽ
νάστην τὸν μετὰ κράτους συντρίβοντα τὰς
hoſtiũ vires: ceperũt ciuitatẽ
τῶν πολεμίων ἀλκάς, ἔλαβον τὴν πόλιν
ſubditã. pſtrauerũt ãt ex his q̃ int⁹ in
ὑποχείριον. κατέστρωσαν δὲ τῶν ἔνδον εἰς
decẽ miliaria duo quinq́ milia. abeun=
μυριάδας δύο καὶ πεντακισχιλίους. ἀναζεύ=
tes ãt inde: pfecti ſunt in ſcythaꝝ ciui=
ξαντες δὲ ἐκεῖθεν, ὥρμησαν ἐπὶ σκυθῶν πό
tatẽ. diſtantẽ a hieroſolymis ſta=
λιν ἀπέχουσαν ἀπὸ ἱεροσολύμων σταδί=
dijs ſexcẽtis. teſtantib⁹ ãt q̃
ους ἑξακοσίους. ἀπομαρτυρησάντων δὲ τῶν
illic erãt iudeis: quã ſcythopo=
ἐκεῖ καθεστώτων ἰουδαίων, ἣν οἱ σκυθοπο=
lite habuerũt erga eos beniuolẽtiã: ꝛ in
λῖται ἔσχον πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, καὶ ἐν
aduerſitatis tẽporib⁹ benignũ occur
τοῖς τῆς ἀτυχίας καιροῖς ἥμερον ἀπάν
ſum: gratias agẽtes ꝛ hortan=
τησιν, εὐχαριστήσαντες καὶ προσπαρα=
tes etiã in reliqua erga
καλέσαντες καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ

γένος εὐμενεῖς εἶναι, παρεγενήθησαν εἰς ἱεροσόλυμα τῆς τῶν ἑβδομάδων ἑορτῆς οὔσης ὑπογύου. μετὰ δὲ τὴν λεγομένην πεντηκοστὴν, ὥρμησαν ἐπὶ γοργίαν τὸν τῆς ἰδουμαίας στρατηγόν. ἐξῆλθον δὲ μετὰ πεζῶν τρισχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων. πρὸς τοῦτον δὲ παραταξαμένους συνέβη πεσεῖν ὀλίγους ἐκ τῶν ἰουδαίων. δωσίθεος δέ τις τῶν τοῦ βακήνορος ἱππεὺς ἀνὴρ καὶ καρτερὸς εἴχετο τοῦ γοργίου, καὶ λαβόμενος τῆς χλαμύδος, ἦγεν αὐτὸν εὐρώστως· καὶ βουλόμενος τὸν κατάρατον λαβεῖν ζωγρίαν, τῶν ἱππέων τινὸς θρακῶν ἐπενεχθέντος αὐτῷ καὶ τὸν ὦμον καθελόντος, διέφυγε γοργίας εἰς μαρισά. τῶν δὲ περὶ τὸν ἔσδριν ἐπὶ πλεῖον μαχομένων, καὶ κατακόπων ὄντων, ἐπικαλεσάμενος ὁ ἰούδας τὸν κύριον σύμμαχον φανῆναι καὶ προοδηγὸν τοῦ πολέμου, καταρξάμενος τῇ πατρίῳ φωνῇ τὴν μεθ' ὕμνων κραυγήν, ἐνσείσας ἀπροσδοκήτως τοῖς περὶ τὸν γοργίαν, τροπὴν αὐτῶν ἐποιήσατο. ὁ ἰούδας δὲ ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα, ἧκεν εἰς ὀδολλὰμ πόλιν. τῆς ἑβδομάδος ἐπιβαλλούσης, κατὰ τὸν ἐθισμὸν ἁγνισθέντες αὐτόθι τὸ σάββατον διήγαγον. τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ περὶ τὸν ἰούδαν, καθ' ὃν χρόνον τὸ τῆς χρείας ἐγεγόνει, τὰ σώματα τῶν προπεπτωκότων ἀνακομίσασθαι, καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν ἀποκαταστῆσαι εἰς τοὺς πατρῴους τάφους. εὗρον δὲ ἑκάστου τῶν τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ ἰαμνείας εἰδώλων, ἀφ' ὧν ὁ νόμος ἀπείργει τοὺς ἰουδαίους· τοῖς δὲ πᾶσι σαφὲς ἐγένετο διὰ τὴν αἰτίαν τούσδε πεπτωκέναι. πάντες οὖν εὐλογήσαντες τὰ τοῦ δικαίου

genus ſuum benignos eſſe: venerunt hieroſolymam die ſolenni ſeptimanarum inſtante. Et poſt pentecoſten abierunt contra gorgiam prepoſitum idumee. Exiuit autem cum peditibus tribus milibus et equitibus quadringentis. Quibus congreſſis cõtigit paucos ruere iudeorum. Doſitheus vero quidã de bacenoris eques vir fortis gorgiaʒ tenebat: & cum vellet illuʒ capere viuũ: eques quidaʒ de thracibus irruit in eũ: humerũq; eius amputauit: atq; ita gorgias effugit in mareſa. At illis qui cum eſdrin erant diutius pugnantibus & fatigatis: inuocauit iudas dominum adiutorem & ducem belli fieri: incipiens voce patria & cum hymnis clamorem extollens fugam gorgie militibus incuſſit. Iudas autem collecto exercitu venit in ciuitatem odollam. Et cum ſeptima dies ſuperueniret: ſecundum conſuetudinem purificati in eodem loco ſabbatum egerunt. Et ſequenti die venit cũ ſuis iudas vt corpora proſtratorum tolleret: & cum parentibus poneret in ſepulchris paternis. Inuenerunt autem ſub tunicis interfectorum de donariis idolorum que apud iamniam fuerunt: a quibus lex prohibet iudeos. Omnibus ergo manifeſtum factuʒ eſt ob hãc cauſam eos corruiſſe. Omnes itaq; benedixerunt iuſtum iudicium domini q occulta fecerat manifeſta. Atq; ita ad preces conuerſi rogauerunt vt id quod factum erat delictum obliuioni traderetur. At vero fortiſſimus iudas hortabatur populum conſeruare ſe ſine peccato ſub oculis videntes que facta ſunt pro peccatis eorum qui proſtrati ſunt. Et facta collatione: duodeciʒ milia drachmas argenti miſit hieroſolymaʒ offerri pro peccatis mortuorum ſacrificium: bene & religioſe de reſurrectione cogitans. Niſi enim eos qui ceciderãt reſurrecturos ſperaret: ſuperfluum videretur & vanum orare pro mortuis. Et quia conſiderabat ꝙ hi qui cum pietate dormitioneʒ acceperant: optimaʒ haberent repoſitam gratiam. Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare vt a peccatis ſoluantur.

Capitulum decimum. tertium.

Anno centeſimo quadrageſimo nono cognouit iudas antiochum eupatorem venire cum multitudine aduerſus iudeam: & cum eo lyſiaʒ procuratoreʒ & prepoſitum negociorum ſecum habentem peditum centum decẽ milia: & equituʒ quinq; milia: & elephãtes vigintiduos: currus cum falcib⁹ trecentos. Commiſcuit auteʒ ſe illis & menelaus: & cum multa fallacia deprecabatur antiochum non pro patrie ſalute: ſed ſperans ſe conſtitui in principatuʒ. Sed rex regum ſuſcitauit animos antiochi in peccatorem: & ſuggerente lyſia

κριτοῦ κυρίου τὰ κεκρυμμένα φανερὰ ποιοῦντος, εἰς ἱκετείαν ἐτράπησαν, ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλειφθῆναι. ὁ δὲ γενναῖος ἰούδας παρεκάλεσε τὸ πλῆθος συντηρεῖν αὐτοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι, ὑπ' ὄψιν ἑωρακότας τὰ γεγονότα διὰ τὴν τῶν προπεπτωκότων ἁμαρτίαν. ποιησάμενός τε κατ' ἀνδρολογίαν κατασκεύασμα εἰς ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα προσαγαγεῖν περὶ ἁμαρτίας θυσίαν, πάνυ καλῶς καὶ ἀστείως πράττων, ὑπὲρ ἀναστάσεως διαλογιζόμενος. εἰ μὴ γὰρ τοὺς προπεπτωκότας ἀναστῆναι προσεδόκα, περισσὸν καὶ ληρῶδες ὑπὲρ νεκρῶν εὔχεσθαι. εἶτ' ἐμβλέπων τοῖς μετ' εὐσεβείας κοιμωμένοις κάλλιστον ἀποκείμενον χαριστήριον, ὁσία καὶ εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια. ὅθεν περὶ τῶν τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσατο, τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῆναι. Ca. 13.

Deut. 7. b.

Τῷ δὲ ἐνάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει προσέπεσε τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν, ἀντίοχον τὸν εὐπάτορα παραγίνεσθαι σὺν πλήθεσιν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, καὶ σὺν αὐτῷ λυσίαν τὸν ἐπίτροπον καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἕκαστον ἔχοντα δύναμιν ἑλληνικὴν πεζῶν μυριάδας ἕνδεκα, καὶ ἱππεῖς πεντακισχιλίους τριακοσίους, καὶ ἐλέφαντας εἰκοσιδύο, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα τριακόσια. συνέμιξε δὲ αὐτοῖς καὶ μενέλαος, καὶ παρεκάλει μετὰ πολλῆς εἰρωνείας τὸν ἀντίοχον, οὐκ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος, οἰόμενος δὲ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς κατασταθήσεσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἐξήγειρε τὸν θυμὸν τοῦ ἀντιόχου ἐπὶ τὸν ἀλιτήριον, καὶ λυσίου

ὑποδείξαντος τοῦτον αἴτιον τῶν κακῶν εἶναι, προσέταξεν ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ προσαπολέσαι ἀγαγόντας εἰς βέροιαν. ἔστι δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεντήκοντα πηχῶν πλήρης σποδοῦ. οὗτος δὲ ὄργανον εἶχε περιφερὲς πάντοθεν ἀπόκρημνον εἰς τὴν σποδόν. ἐνταῦθα τὸν ἱεροσυλίας ἔνοχον, ἢ καί τινων ἄλλων κακῶν ὑπεροχὴν πεποιημένον, ἅπαντες προσωθοῦσιν εἰς ὄλεθρον. τοιούτῳ μόρῳ τὸν παράνομον συνέβη θανεῖν, μηδὲ τῆς γῆς τυχόντα μενέλαον, πάνυ δικαίως· ἐπεὶ γὰρ συνετελέσατο πολλὰ περὶ τὸν βωμὸν ἁμαρτήματα, οὗ τὸ πῦρ ἁγνὸν ἦν καὶ ἡ σποδός, ἐν σποδῷ τὸν θάνατον ἐκομίσατο. τοῖς δὲ φρονήμασιν ὁ βασιλεὺς βεβαρβαρωμένος ἤρχετο, τὰ χείριστα τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγονότων ἐνδειξόμενος τοῖς ἰουδαίοις. μεταλαβὼν δὲ ἰούδας ταῦτα, παρήγγειλε τῷ πλήθει δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπικαλεῖσθαι τὸν κύριον, εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε, καὶ νῦν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ νόμου καὶ πατρίδος καὶ ἱεροῦ ἁγίου στερεῖσθαι μέλλουσι· καὶ τὸν ἄρτι βραχέως ἀνεψυχότα λαὸν μὴ ἐᾶσαι τοῖς δυσφήμοις ἔθνεσιν ὑποχειρίους γενέσθαι. πάντων δὲ τὸ αὐτὸ ποιησάντων ὁμοῦ καὶ καταξιωσάντων τὸν ἐλεήμονα κύριον μετὰ κλαυθμοῦ καὶ νηστειῶν καὶ προπτώσεως ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς ἀδιαλείπτως, παρακαλέσας αὐτοὺς ὁ ἰούδας ἐκέλευσε παραγίνεσθαι. καθ' ἑαυτὸν δὲ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις γενόμενος, ἐβουλεύσατο πρὶν εἰσβαλεῖν τοῦ βασιλέως τὸ στράτευμα εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ γενέσθαι τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς, ἐξελθόντας κρῖναι τὰ πράγματα τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ. δοὺς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν τῷ κτίστῃ τοῦ κόσμου, παρακαλέσας τοὺς

hũc eſſe cauſaʒ oĩm malorũ: iuſſit vt eis eſt conſuetudo apprehenſum in eodeʒ loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum: aggeſtum vndiq; habens cineris. Hec proſpectum habebat in preceps. Inde in cinerem deiici iuſſit ſacrilegum omnib⁹ eum propellentibus ad interitum. Et tali lege preuaricatorem legis contigit mori nec terre dari menelaum. Et quidem ſatis iuſte. Nam quia multa erga arã dei delicta cõmiſit: cui⁹ ignis & cinis erat ſanctus: ipſe in cineris morte damnatus eſt. Sed rex mente effrenatus veniebat nequiorem ſe patre ſuo iudeis oſtenſurus. Quibus iudas cognitis precepit populo vt die ac nocte dominuʒ inuocarent: ꝙ ſicut ſẽper & nũc adiuuaret eos: quippe q lege et patria ſanctorum templo priuari vererentur: ac populum qui nuper paululum reſpiraſſet ne ſineret blaſphemis rurſus nationibus ſubdi. Omnibus itaq; ſimul id facientibus & petentibus a domino miſericordiam cum fletu & ieiuniis per triduum continuum proſtratis: hortatus eſt eos iudas vt ſe p̄pararent. Ipſe vero cum ſeniorib⁹ cogitauit priuſq; rex admoueret exercitum ad iudeam & obtineret ciuitatem exire: & domini iuditio cõmittere exitum rei: dans itaq; poteſtatem omnium deo mũdi creatori: & hortatus ſuos vt fortiter dimicarẽt & vſq; ad mortem pro legibus: templo: ciuitate: patria: & ciuib⁹ ſtarent: circa modin exercitum cõſtituit. Et dato ſigno ſuis dei victorie: iuuenibus fortiſſimis electus nocte aggreſſus aulaʒ regiam in caſtris interfecit viros quattuordecim milia & maximum elephantorum cũ his qui ſuperpoſiti fuerant. Sũmoq; metu ac perturbatione hoſtium caſtra replentes: rebuſq; proſpere geſtis: abierunt. Hoc autem factum eſt die illuceſcẽte adiuuãte eũ dñi ꝓtectiõe. Sed rex accepto guſtu audacie iudeorum: arte difficultatem locorum tentabat: & bethſure que erat iudeorum preſidiũ munitum caſtra admouebat: ſed fugabatur: impingebatur: minorabatur. His autem qui intus erant iudas neceſſaria mittebat. Enunciauit autem myſteria hoſtibus rhodocus quidam de iudaico exercitu qui requiſitus comprehenſus eſt & concluſus. Iterum rex ſermonem habuit ad eos qui erant in bethſuris: dextram dedit: accepit: abiit: cõmiſit cum iuda: ſuperatus eſt. Vt autem cognouit rebellaſſe philippum antiochie qui relictus erat ſuper negocia: mente cõſternatus iudeos deprecans ſubdituſq; eis iurat de omnibus quibus iuſtum viſuʒ eſt: & reconciliatus obtulit ſacrificium: honorauit templum: & munera poſuit: machabeum amplexatus eſt: & fecit eũ a ptolemaide vſq; ad gerrenos ducem & principem. Vt autem venit ptolemaidã: grauiter ferebant ptolemenſes amicitie conuentionem:

σὺν αὐτῷ γενναίως ἀγωνίσασθαι μέχρι θανάτου περὶ νόμων ἱεροῦ πόλεως πατρίδος πολιτείας, περὶ δὲ μοδεῒν ἐποιήσατο τὴν στρατοπεδείαν. ἀναδοὺς δὲ τοῖς περὶ αὐτὸν σύνθημα θεοῦ νίκης, μετὰ νεανίσκων ἀρίστων κεκριμένων ἐπιβαλὼν νύκτωρ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν τὴν παρεμβολήν, ἀνεῖλεν εἰς ἄνδρας δισχιλίους· καὶ τὸν πρωτεύοντα τῶν ἐλεφάντων σὺν τῷ κατ' οἰκίαν ὄχλῳ συνέθηκε· καὶ τὸ τέλος τὴν παρεμβολὴν δέους καὶ ταραχῆς ἔπλησαν, καὶ ἐξέλυσαν εὐημεροῦντες. ὑποφαινούσης δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας, τοῦτ' ἐγεγόνει, διὰ τὴν ἐπαρήγουσαν αὐτῷ τοῦ κυρίου σκέπην. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰληφὼς γεῦμα τῆς τῶν ἰουδαίων εὐτολμίας, κατεπειράσατο διὰ μεθόδων τοὺς τόπους· καὶ ἐπὶ βαιθσοῦρα φρούριον ὀχυρὸν τῶν ἰουδαίων προσῆγεν, ἐτροποῦτο, προσέκρουεν, ἠλαττονοῦτο. τοῖς δὲ ἔνδον ὁ ἰούδας τὰ δέοντα προσέπεμψε. προσήγγειλε δὲ τὰ μυστήρια τοῖς πολεμίοις ῥόδοκος ἐκ τῆς ἰουδαϊκῆς τάξεως. ἀνεζητήθη δὲ καὶ κατελήφθη καὶ κατεκλείσθη. ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐν βαιθσούροις, δεξιὰν ἔδωκεν, ἔλαβεν, ἀπῄει, προσέβαλε τοῖς περὶ ἰούδαν, ἥττων ἐγένετο. μετέλαβεν ἀπονενοῆσθαι τὸν φίλιππον ἐν ἀντιοχείᾳ τὸν ἀπολελειμμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων, συνεχύθη, τοὺς ἰουδαίους παρεκάλεσεν, ὑπετάγη, καὶ ὤμοσεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις, συνελύθη καὶ θυσίαν προσήγαγεν, ἐτίμησε τὸν νεὼν καὶ τὸν τόπον ἐφιλανθρώπησε· καὶ τὸν μακκαβαῖον ἀπεδέξατο, κατέλιπε στρατηγὸν ἀπὸ πτολεμαΐδος ἕως τῶν γερρηνῶν ἡγεμονίδην. ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα. ἐδυσφόρουν ὑπὲρ τῶν συνθηκῶν οἱ πτολεμαεῖς.

indignantes ne forte fedus irrũperent. Tunc aſcendit lyſias tribunal & expoſuit ratione & populum ſedauit. regreſſuſq; eſt antiochiã: & hoc modo regis profectio & reditus proceſſit.

Capitulum decimũ quartũ.

Sed poſt triennii tempus cognouit iudas & qui cum eo erãt: demetriũ ſeleuci cum multitudine valida & nauibus perſportum tripolis aſcendiſſe ad loca opportuna & tenuiſſe regiões aduerſus antiochum & eius ducem lyſiã. Alcimus autem quidã qui ſummus ſacerdos fuerat: ſed voluntarie coinquinatꝰ eſt temporibus cõmixtionis cõſiderãs nullo modo ſibi eſſe ſalutem neq; acceſſum ad altare: venit ad regem demetriũ centeſimo quinquageſimo anno offerens ei coronam auream & palmam ſuper hec & thalos qui tẽpli eſſe videbãtur. Et ipſa quidem die ſiluit. Tempus autem opportunum demẽtie ſue nactꝰ conuocatus a demetrio ad conſiliũ & interrogatus quibus rebus & conſiliis iudei niterentur: reſpondit. Ipſi qui dicuntur aſidei iudeorum quibus preeſt iudas machabeus: bella nutriunt & ſeditiones mouent: nec patiuntur regnũ eſſe quietum. Nam & ego defraudatus parentum gloria: dico autem ſummo ſacerdotio huc veni: primo quidem vtilitatibus regis fidem ſeruans: ſecundo autem etiam ciuibus conſulens. Nam illorum prauitate vniuerſum genus noſtrũ non minime vexatur. Sed oro his ſingulis o rex cognitis & regioni & generi ſecundum humanitatẽ tuam promulgatam omnibus proſpice. Nam q̃ diu ſupereſt iudas impoſſibile eſt pacem eſſe negociis. Talibus autem ab hoc dictis & ceteri amici hoſtiliter ſe habẽtes aduerſus iudam: inflãmauerunt demetrium. Qui ſtatim nicanorem prepoſitum elephantorum ducem miſit in iudeam: datis mandatis vt ipſum quidem iudam caperet viuum: eos vero qui cũ illo erant diſpergeret. et conſtitueret alcimum maximi templi ſummum ſacerdotem. Tunc gentes que de iudea fugerant iudam: gregatim ſe nicanori miſcebant: miſerias & clades iudeorum pſperitates rerum ſuarum exiſtimantes. Audito itaq; iudei nicanoris aduentu et conuentu nationum: conſperſi terra rogabant eum qui populum ſuum conſtituit: in eternum cuſtodiret: quiq; ſuam portionem ſignis euidentibꝰ protegit. Imperante autem duce ſtatim inde mouerunt: conueneruntq; ad caſtellum deſſau. Simon vero frater iude cõmiſerat cum nicanore: ſed cõterritꝰ eſt repentino aduentu aduerſariorum: nicanor tamen audiens virtutem comitũ iude & animi magnitudinem: quã pro patrie certaminibus habebant: ſanguine iudicium

facere metuebat. Quãobrem premiſit poſidonium & theodotium & matthiã: & vt darent dextras atq; acciperent. Et cum diu de his conſiliũ ageretur & ipſe dux ad multitudinem retuliſſet: omniũ vna fuit ſentẽtia amicitiis annuere. Itaq; diem conſtituerũt qua ſecreto inter ſe agerent & ſingulis ſelle prolate ſunt & poſite. Precepit autem iudas armatos eſſe locis opportũis ne forte ab hoſtibus repente mali aliquid oriretur. Et congruum colloquium fecerũt. Morabatur autem nicanor hieroſolymis: nihilq; inique agebat: gregeſq; turbarũ que congregate fuerant dimiſit. Habebat autem iudam ſemper charũ ex animo: & erat viro inclinatus. Rogauitq; eum ducere vxorẽ: filioſq; procreare. Nuptias fecit: qete egit: comũiterq; viuebant. Alcimus autem videns charitatem illorum ad inuicem & conuentiones venit ad demetrium & dicebat nicanorẽ rebus alienis aſſentire. Iudamq; regni inſidiatorem ſucceſſorem ſibi deſtinaſſe: itaq; rex exaſperatus & peſſimis huius criminationibus irritatꝰ ſcripſit nicanori dicens: grauiter quidem ſe ferre de amicitie conuentione: iubere tamen machabeum citius vinctum mittere antiochiam. Quibus cognitis nicanor conſternabatur & grauiter ferebat: ſi ea que conuenerant irrita faceret: nihil leſus a viro: ſed quia regi reſiſtere nõ poterat: opportunitatẽ obſeruabat qua preceptũ perficeret. At machabeus videns ſecum auſterius agere nicanorem: et conſuetum occurſum ferocius exhibentem: intelligens non ex bono eſſe auſteritatem iſtã: paucis ſuorum congregatis occultauit ſe a nicanore. Quod cum ille cognouit fortiter ſe a viro preuentum venit ad maximum & ſanctiſſimum templum: & ſacerdotibus ſolitas hoſtias offerentibus: iuſſit ſibi tradi virum: quibus cum iuramento dicentibus neſcire ſe vbi eſſet: q querebatur: extendens manum ad templũ iurauit dicens. Niſi iudam mihi vinctũ tradideritis: iſtud dei phanum in planiciem deducam & altare effodiam: & tẽplum hoc libero patri conſecrabo. Et his dictis abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in celum inuocabãt eum qui ſemp̃ propugnator eſſet gentis ipſorum hec dicentes. Tu domine vniuerſorum qui nullius indiges: voluiſti templum habitationis tue fieri in nobis. Et nunc ſancte ſanctorum omniũ domine conſerua in eternum impollutam domum iſtam que nuper mundata eſt. Razias autem quidam de ſenioribus ab hieroſolymis delatus eſt nicanori: vir amator ciuitatis & bene audiens: qui pro affectu pater iudeorum appellabatur. Hic multis temporibus cõtinentie propoſitũ tenuit in iudaiſmo corpuſq; & animam

pro iudaiſmo tradide=
ὑπὲρ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ παραβεβλημέ=
rat cũ oĩ pſeuerãtia. volens
νος μετὰ πάσης ἐκτενείας. βουλόμενος
ãt nicanor manifeſtã facere quã hẽbat erga
δὲ νικάνωρ πρόδηλον ποιῆσαι ἣν εἶχε πρὸς
iudeos maliuolẽtiã: miſit mi=
τοὺς ἰουδαίους δυσμένειαν, ἀπέστειλε στρα
lites ſupra quingẽtos vt cõpre
τιώτας ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους συλλα
hẽderẽt eũ. putabat enĩ illũ cõprehẽdẽs:
βεῖν αὐτόν. ἔδοξε γὰρ ἐκεῖνον συλλαβών,
his factuꝝ cladẽ. at
τούτοις ἐργάσεσθαι συμφοράν. τῶν δὲ
mltitudinib⁹ futuris turrẽ occupa=
πληθῶν μελλόντων τὸν πύργον καταλα=
re: ⁊ aulicã ianuã. aggrediẽ
βέσθαι, καὶ τὴν αὐλαίαν θύραν βιαζομέ
tib⁹: ⁊ iubentib⁹ ignẽ admouere ⁊
νων, καὶ κελευόντων πῦρ προσάγειν καὶ
portas incẽdere: cõprehẽſus ſa
τὰς θύρας ὑφάπτειν, περικατάληπτος γε
ctus ſuppoſuit ſibi gladiũ: gene
νόμενος ὑπέθηκεν ἑαυτῷ τὸ ξίφος, εὐγε=
roſe volẽs mori: potiꝰq̃ pecca=
νῶς θέλων ἀποθανεῖν, ἤπερ τοῖς ἀλιτη
torib⁹ ſubdit⁹ fieri: ⁊ ꝓpria
ρίοις ὑποχείριος γενέσθαι, καὶ τῆς ἰδίας
nobilitate indigne cõtumeliã pati. at pla=
εὐγενείας ἀναξίως ὑβρισθῆναι. τὴν δὲ πλη
gã nõ recte dirigẽs ob ago=
γὴν μὴ κατευθικτήσας διὰ τὴν τοῦ ἀγῶ
nis feſtinationẽ: ⁊ turbis intra
νος σπουδήν, καὶ τῶν ὄχλων εἴσω τῶν
oſtia irrũpentib⁹: recurrẽs
θυρωμάτων εἰσβαλλόντων, ἀναδραμὼν
ſtrẽnue ad muꝝ: ꝑcipitauit
γενναίως ἐπὶ τὸ τεῖχος, κατεκρήμνισεν
ſe viriliter in turbas. his
ἑαυτὸν ἀνδρωδῶς εἰς τοὺς ὄχλους. τῶν
ãt velociter retrocedẽtib⁹ facta diu
δὲ ταχέως ἀναποδισάντων γενομένου δια
ſione: venit ꝑ mediũ in la=
στήματος, ἦλθε κατὰ μέσον εἰς τὸν κενεῶ
tus. adhuc ãt viuus exiſtẽꝫ ⁊ inflã
να. ἔτι δὲ ἔμπνους ὑπάρχων καὶ πε=
matus animo: ſurgẽs decur
πυρωμένος τοῖς θυμοῖς, ἐξαναστὰς φερο
rẽte ſõtis more ſanguine: ⁊ graui
μένων κρουνηδὸν τῶν αἱμάτων, καὶ δυ=
bus plagis exñtib⁹: curſu
σχερῶν τῶν τραυμάτων ὄντων, δρόμῳ τοὺς
turbas ptrãſiẽs: ⁊ ſtãs in quadã pe=
ὄχλους διελθών, καὶ στὰς ἐπί τινος πέ=
tra ꝑrupt⁹: penit⁹ exãguis iã
τρας ἀπερρωγώς, παντελῶς ἔξαιμος ἤδη
fact⁹: ꝑferens inteſtina ⁊ accipiẽs
γενόμενος, προβαλὼν τὰ ἔντερα καὶ λαβὼν
vtriſꝗ manib⁹: ꝓiecit ſuꝑ
ἑκατέραις ταῖς χερσίν, ἐνέσεισε τοῖς ὄχ
turbas. ⁊ inuocans dñatorẽ
λοις. καὶ ἐπικαλεσάμενος τὸν δεσπόζοντα
vite ⁊ ſpũs: hec ei
τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος, ταῦτα αὐτῷ
iteꝝ reddere: hoc modo mor
πάλιν ἀποδοῦναι, τὸν δὲ τὸν τρόπον με
tuus eſt.
τήλλαξεν. Ca. 15.

Et nicanor cũ cõperiſſet
Ὁ δὲ νικάνωρ μεταλαβὼν τοὺς πε
iudã exñtẽ in ſamarie
ρὶ τὸν ἰούδαν ὄντας ἐν τοῖς κατὰ σαμάρει

tradere contentus pro perſeuerantia. Volens autẽ nicanor manifeſtare odiũ quod habebat in iudeos: miſit milites quingentos vt eum comprehenderẽt. Putabat enim ſi illũ decepiſſet: ſeſe cladem iudeis maximam illaturum. Turbis autem irruere in domum eius & ianuam diſrumpere: atq; ignem admouere cupientibus: cum iam comprehenderetur gladio ſe petiit: eligens nobiliter mori potius q̃ ſubditus fieri peccatoribus: & contra natales ſuos indignis iniuriis agi. Sed cum per feſtinationem non certo ictu plagam dediſſet: & turbe inter oſtia irrumperent: recurrens audacter ad murum: precipitauit ſemet ipſum viriliter in turbas: quibus velociter locum dantibus caſui eius: venit per mediam ceruicem. Et cum ad huc ſpiraret accenſus animo ſurrexit: & cum ſanguis eius magno fluxu deflueret: & grauiſſimis vulnerib⁹ eſſet ſaucius: curſu turbam pertranſiit et ſtans ſupra q̃ndam petram preruptam & iam exãguis effect⁹: cõplexus inteſtina ſua vtriſq; manibus proiecit ſuper turbas inuocans dominatorem vite ac ſpiritus: vt hec illi iterum redderet atq; ita vita defunctus eſt.

Capitulum decimum quintum.

Nicanor autem vt comperit iudam eſſe in locis ſamarie: cogitauit cum omni impetu die ſabbati committere bellum. Iudeis vero qui illum per neceſſitatem ſequebantur dicentibus: ne ita ferociter et barbare feceris: ſed honorẽ tribue diei ſanctificatiõis & honora eũ qui vniuerſa conſpicit. At ille infelix interrogauit ſi eſt potẽs in celo qui imperauit agi diem ſabbatorum: & reſpondentibus illis: eſt domin⁹ viuus ipſe in celo potens qui iuſſit agi ſeptimam diẽ. At ille ait. Et ego potens ſum ſuper terram qui impero ſumi arma & negocia regis impleri. Tamen non obtinuit vt conſilium perficeret. Et nicanor quidẽ cum ſumma ſuperbia erectus cogitauerat cõmune tropheum ſtatuere de iuda. Machabeus autem ſẽper confidebat cum omni ſpe auxilium ſibi a domino affuturũ: & hortabatur ſuos ne formidarent ad aduentum nationum ſed in mente haberent adiutoria ſibi facta de celo: & nunc ſperarent ab omnipotẽte ſibi affuturam victoriam. Et allocutus eos de lege & prophetis: ammonẽs etiã certamina que fecerant prius: promptiores conſtituit eos. Et ita animis eorum erectis ſimul oſtendebat gentium fallaciam: & iuramentorum preuaricationem. Singulos autem illorum armauit non clypei & haſte munitione ſꝫ ſermonibus optimis

locis: cogitauit quie=
αν τόποις, ἐβουλεύσατο τῇ τῆς καταπαύ
tis die cũ oĩ munitiõe in
σεως ἡμέρᾳ μετὰ πάσης ἀσφαλείας αὐ
ipſos irruere. at ob neceſſitatẽ ſequẽ
τοῖς ἐπιβαλεῖν. τῶν δὲ κατ᾽ ἀνάγκην συνε G
tib⁹ eũ iudeis dicentib⁹: nequa
πομένων αὐτῷ ἰουδαίων λεγόντων, μηδα=
q̃ ſic ferociter ⁊ barbare per
μῶς οὕτως ἀγρίως καὶ βαρβάρως ἀπολέ
eas: gloriam ãt tribue honorate
σῃς, δόξαν δὲ ἀπομέρισον τῇ προτετιμημένῃ
ab oĩa cõſpiciẽte cũ ſanctitate di=
ὑπὸ τοῦ πάντα ἐφορῶντος μετὰ ἁγιότητος ἡμέ
ei. at ſceleſtiſſim⁹ interrogauit: ſi eſt in
ρᾳ. ὁ δὲ τρισαλιτήριος ἐπηρώτησεν, εἴ ἐστιν ἐν
celo ꝓinceps q̃ imperauit agere
οὐρανῷ δυνάστης ὁ προστεταχὼς ἄγειν τὴν
ſabbatoꝝ diẽ. illis ãt reſpõden
τῶν σαββάτων ἡμέραν. τῶν δὲ ἀποφηνα
tib⁹: eſt dñs viuẽs ipſe in celo
μένων, ἔστιν ὁ κύριος ζῶν αὐτὸς ἐν οὐρανῷ
potẽs q̃ iuſſit agere ſeptimã
δυνάστης ὁ κελεύσας ἄσκειν τὴν ἑβδομά
diẽ. at ali⁹ ⁊ ego inq̃t princeps ſup
δα. ὁ δὲ ἕτερος κἀγώ φησι δυνάστης ἐπὶ
terrã. q̃ impero ſumere arma ⁊
τῆς γῆς. ὁ προστάσσων αἴρειν ὅπλα καὶ τὰς
regia negocia cõficere: tamẽ nõ ob
βασιλικὰς χρείας ἐπιτελεῖν, ὅμως οὐ κα
tinuit pficere miſerũ ſuũ cõſi
τέσχεν ἐπιτελέσαι τὸ σχέτλιον αὐτοῦ βού
liũ. ⁊ q̃dem nicanor cũ oĩ iactã
λημα. καὶ ὁ μὲν νικάνωρ μετὰ πάσης ἀλα
tia ſuperbiẽs decreuerat cõmũe
ζονείας ὑψαυχενῶν διεγνώκει κοινὸν τῶν A
de iuda ſtatuere trophẽũ.
περὶ τὸν ἰούδαν συστήσασθαι τρόπαιον.
at maccabe⁹ erat ſemꝑ cõfi
ὁ δὲ μακκαβαῖος ἦν ἀδιαλείπτως πεποι
dẽs: cũ oĩ ſpe auxiliũ
θώς, μετὰ πάσης ἐλπίδος ἀντιλήψεως
cõſecutuꝝ a dño. ⁊ hortaba
τεύξεσθαι παρὰ τοῦ κυρίου. καὶ παρεκά
tur eos q̃ cũ eo nõ formidare gẽ
λει τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ δειλιᾶν τὴν τῶν ἐθ
tiũ aduẽtũ: hẽntes ãt in mẽte ꝑus fa=
νῶν ἔφοδον, ἔχοντας δὲ κατὰ νοῦν τὰ προ
cta ipſis de celo adiutoria:
γεγονότα αὐτοῖς ἀπ᾽ οὐρανοῦ βοηθήματα, B
⁊ nũc ſperare ab oĩ
καὶ τὰ νῦν προσδοκᾶν τὴν παρὰ τοῦ παν
potẽte futurã eis victoriã. ⁊ cõſul
τοκράτορος ἐσομένην αὐτοῖς νίκην. καὶ παρα
tans eũ eis ex lege ⁊
μυθούμενος αὐτοὺς ἐκ τοῦ νόμου καὶ τῶν
prophetis: cõmonẽs ãt eos ⁊
προφητῶν, προσυπομνήσας δὲ αὐτοὺς καὶ
certamina q̃ cõfecerãt: ꝓm
τοὺς ἀγῶνας οὓς ἦσαν ἐκτετελεκότες, προ
ptiores eos cõſtituit. ⁊ ani
θυμοτέρους αὐτοὺς κατέστησε. καὶ τοῖς θυ=
mis excitãs eos: admonebat ſimul
μοῖς διεγείρας αὐτούς, παρήγγειλεν ἅμα
oſtendẽs gentiũ fallaciã ⁊
παρεπιδεικνὺς τὴν τῶν ἐθνῶν ἀθεσίαν καὶ
iuramẽtoꝝ trãſgreſſionẽ. quẽlibet ãt eoꝝ
τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν. ἕκαστον δὲ αὐτῶν
armãs nõ clypeoꝝ ⁊ haſtaꝝ
καθοπλίσας οὐ τὴν ἀσπίδων καὶ λογχῶν
munitione: ſed in bonis ſmõib⁹
ἀσφάλειαν, ὡς τὴν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις

adhortatione. ⁊ cũ expoſuiſſet ſomniũ
παράκλησιν. καὶ προσεξηγησάμενος ὄνειρον
C digniũ fide: maxime vniuerſos letificauit. erat
ἀξιόπιστον, ὑπέρ τι πάντας εὔφρανεν. ἦν
ãt hui⁹ viſio talis. oniã q̃
δὲ ἡ τούτου θεωρία τοιάδε. ὀνίαν τὸν γενό=
erat ſũm⁹ ſacerdos viꝝ honeſtũ ⁊ bonũ:
μενον ἀρχιερέα ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν,
verendũ q̃dẽ aſpectu: modeſtũ ãt
αἰδήμονα μὲν τὴν ἀπάντησιν, πρᾶον δὲ
morib⁹: ⁊ eloquiũ emittẽtem decen
τὸν τρόπον, καὶ λαλιὰν προϊέμενον πρεπόν
ter. ⁊ q̃ a puero exercuerat oĩa
τως. καὶ ἐκ παιδὸς ἐκμεμελετηκότα πάντα
xꝑtutis ꝓpria: hũc man⁹
τὰ τῆς ἀρετῆς οἰκεῖα, τοῦτον τὰς χεῖρας
protẽdentẽ orare pro oĩ
προτείναντα κατεύχεσθαι τῷ παντὶ τῶν
iudeoꝝ cetu. deinde ſic apparuiſ=
ἰουδαίων συστήματι. εἶθ᾽ οὕτως ἐπιφανῆ=
ſe viꝝ canitie ⁊ gl'ia preſtãtẽ:
D ναι ἄνδρα πολιᾷ καὶ δόξῃ διαφέροντα,
mirabilẽ ãt q̃ndã ⁊ magnificẽtiſſi
θαυμαστὴν δέ τινα καὶ μεγαλοπρεπεστά=
mã eſſe circa illũ eminẽtiã. reſpõ
την εἶναι τὴν περὶ αὐτὸν ὑπεροχήν. ἀπο
dentẽ xꝑo oniã dixiſſe. fratrũ
κριθέντα δὲ τὸν ὀνίαν εἰπεῖν. ὁ φιλάδελ=
amator hic eſt q̃ multũ orat
φος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ προσευχόμενος
pro pplo ⁊ ſancta ciuitate hie
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἁγίας πόλεως ἱε
remias dei propheta. extendentẽ
ρεμίας ὁ τοῦ θεοῦ προφήτης. προτείναντα
ãt hieremiã dextrã tradere
δὲ τὸν ἱερεμίαν τὴν δεξιὰν παραδοῦναι τῷ
iude gladiũ aureũ: cũ daret ãt locu
ἰούδᾳ ῥομφαίαν χρυσῆν, διδόντα δὲ προσ
tũ eſſe hec. accipe ſanctũ gladiũ
φωνῆσαι τάδε. λάβε τὴν ἁγίαν ῥομφαί
mun⁹ a deo: ꝑ quẽ frãgas
αν δῶρον παρὰ τοῦ θεοῦ, δι᾽ ἧς θραύσῃς
aduerſarios. exhortati ãt
E τοὺς ὑπεναντίους. παρακληθέντες δὲ τοῖς
8.8.d. iude ſmonib⁹ valde bonis ⁊ poten=
4.Re. ἰούδου λόγοις πάνυ καλοῖς καὶ δυναμέ=
19.g. tib⁹ ad virtutẽ incitare ⁊ aĩas iuue
Eccl. νοις ἐπ᾽ ἀρετὴν παρορμῆσαι καὶ ψυχὰς νέ
48.d. nũ viriles facere: ſtatuerũt nõ caſtrame
ων ἐπανδρῶσαι, διέγνωσαν μὴ στρατεύε
tari: generoſe ãt inuehi: ⁊ cũ
σθαι, γενναίως δὲ ἐμφέρεσθαι, καὶ μετὰ
omni virilitate cõgrediẽtes: iudicare
πάσης εὐανδρίας ἐμπλακέντες, κρῖναι τὰ
negocia: eo q̃ ⁊ ciuitas ⁊ ſctã
πράγματα, διὰ τὸ καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ ἅγια
⁊ teplũ piclitarent. erat eñi pro vxo
καὶ τὸ ἱερὸν κινδυνεύειν. ἦν γὰρ ὁ περὶ γυ=
rib⁹ ⁊ filijs item et fratrib⁹ ⁊ ꝓpi
ναικῶν καὶ τέκνων ἔτι δὲ ἀδελφῶν καὶ συγ
quis in minori parte poſitũ eis ꝑicu
γενῶν ἐν ἥττονι μέρει κείμενος αὐτοῖς κίνδυ
F lum. maxim⁹ xꝑo ⁊ prim⁹ pro ſan=
νος. μέγιστος δὲ καὶ πρῶτος ὁ περὶ τοῦ καθη
ctificato tẽplo timor. erat ãt ⁊ in
γιασμένου ναοῦ φόβος. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ
ciuitate detẽtis nõ mediocris ſolli
πόλει κατειλημμένοις οὐ πάρεργος ἀγω
citudo: turbãte in ſubdiali cõgreſ
νία, ταρασσομένης τῆς ἐν ὑπαίθρῳ προσ
ſu. ⁊ oib⁹ iã ſperantib⁹
βολῆς. καὶ πάντων ἤδη προσδοκώντων τὴν

& exhortationibus expoſito digno fide ſomnio: per quod vniuerſos letificauit. Erat autẽ huiuſmodi viſus. Oniam qui fuerat ſũmus ſacerdos virum bonum et benignũ verecundum viſu: modeſtum moribus: & eloquio decorum: & qui a puero in virtutibus exercitatus ſit manus protendentem: orare pro omni populo iudeorum: poſt hoc apparuiſſe et alium virum etate & gloria mirabilem: et magni decoris habitudinem circa illum. Reſpondentem vero oniam dixiſſe. Hic eſt fratrum amator & populi iſrael: hic eſt qui multum orat pro populo et vniuerſa ſancta ciuitate hieremias propheta dei. Extendiſſe autem hieremiam dextram & dediſſe iude gladium aureum dicentem. Accipe ſanctum gladium munus a deo: in quo deiicies aduerſarios populi mei iſrael. Exhortati itaq; iude ſermonib⁹ bonis valde de quibus extolli poſſet impetus & animi iuuenum confortari: ſtatuerũt dimicare & confligere fortiter vt virt⁹ de negociis iudicaret: eo q̃ ciuitas ſctã & templum periclitarentur. Erat enim pro vxoribus & filiis: itemq; pro fratribus & cognatis minor ſollicitudo: maximus vero & primus pro ſanctitate timor erat templi: ſed & eos qui in ciuitate erant non minima ſollicitudo habebat pro his qui congreſſuri erant: & iã cum omnes ſperarent iudicium futurũ hoſteſq; adeſſent atq; exercitus eſſet ordinat⁹: beſtie equiteſq; opportuno loco compoſiti conſiderans machabeus aduentum multitudinis & apparatũ varium armorum ac ferocitatem beſtiarum extendens manus in celum: prodigia facientem dominum inuocauit: qui non ſecundum armorum potentiam: ſed prout ipſi placet dat dignis victoriam. Dixit autem inuocans hoc modo. Tu domine qui miſiſti angelũ tuum ſub ezechia rege iuda: & interfeciſti de caſtris ſennacherib centum octogintaquinq; milia: & nunc dominator celorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore & tremore magnitudinis brachii tui vt metuant qui cum blaſphemia veniunt aduerſus ſanctum populum tuum. Et hic quidem ita perorauit. Nicanor autem & qui cum ipſo erant cum tubis & cãticis admouebãt. Iudas vero & qui cum eo erant inuocato deo per orationes cõgreſſi ſunt: manu quidem pugnantes: ſed et dominũ cordibus orantes proſtrauerunt nõ minus trigintaquinq; milia: preſentia dei magnifice delectati. Cumq; ceſſaſſent & cum gaudio redirent: cognouerunt nicanorem ruiſſe cum armis ſuis. Facto itaq; clamore & perturbatione ſuſcitata: patria voce omnipotentem dominum benedicebant.

futuꝝ iudiciũ. ⁊ iã ſe miſcentib⁹
ἐσομένην κρίσιν. καὶ ἤδη συμμιξάντων
hoſtib⁹ ⁊ exercitu ordina
τῶν πολεμίων καὶ τῆς στρατιᾶς ἐνταγεί=
to: ⁊ beſtijs in parte opportu
σης, καὶ τῶν θηρίων ἐπὶ μέρος εὔκαι=
na cõſtitutis: atq; equitatu
ρον ἀποκαταστασθέντων, τῆς τε ἵππου
ꝑ cornua diſpoſito: cognoſcẽs mac
κατὰ κέρας τεταγμένης, συνιδὼν ὁ μακ
cabe⁹ mltitudinũ ꝑſentiã ⁊
καβαῖος τὴν τῶν πληθῶν παρουσίαν καὶ
armoꝝ variũ apparatũ:
τῶν ὅπλων τὴν ποικίλην παρασκευήν,
ipſamq; beſtiaꝝ ferocitatẽ: extẽdens
τήν τε τῶν θηρίων ἀγριότητα, ἀνατείνας
man⁹ in celũ: inuocauit
τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἐπεκαλέσα
prodigia faciẽtẽ dñm: ſciẽs q̃
το τὸν τερατοποιὸν κύριον, γινώσκων ὅτι
nõ eſt ꝑ arma: ſicut ãt in ipo iudica
οὐκ ἔστι δι᾽ ὅπλων, καθὼς δὲ ἐν αὐτῷ κρι=
tũ fuerit dignis tribuit victoriã.
θῇ τοῖς ἀξίοις περιποιεῖται τὴν νίκην.
dixit ãt inuocãs hoc mo=
ἔλεγε δὲ ἐπικαλούμενος τόνδε τὸν τρό=
do. tu dñe miſiſti ange
πον. σὺ δέσποτα ἀπέστειλας τὸν ἄγγε
lũ tuũ ſub ezechia rege
λόν σου ἐπὶ ἐζεκίου τοῦ βασιλέως τῆς
iudee: ⁊ interfecit de caſtris
ἰουδαίας, καὶ ἀνεῖλεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς
ſenacherib ad cẽtum octoginta q̃nq;
σενναχηρεὶμ εἰς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε
milia. ⁊ nũc ꝓinceps celoꝝ:
χιλιάδας. καὶ νῦν δυνάστα τῶν οὐρανῶν,
mitte angelũ bonũ ante
ἀπόστειλον ἄγγελον ἀγαθὸν ἔμπροσθεν
nos ad timorẽ ⁊ tremorẽ. magnitudĩe bra
ἡμῶν εἰς δέος καὶ τρόμον. μεγέθει βρα=
chij tui pterreãtur q̃ cũ bla=
χίονός σου καταπλαγείησαν οἱ μετὰ βλα
ſphemia veniunt aduerſus ſanctũ tuũ
σφημίας παραγινόμενοι ἐπὶ τὸν ἅγιόν σου
pplm. ⁊ hic q̃dẽ in his finiuit. q̃ xꝑo
λαόν. καὶ οὗτος μὲν ἐν τούτοις ἔληξεν. οἱ δὲ
circa nicanorẽ cũ tubis ⁊
περὶ τὸν νικάνορα μετὰ σαλπίγγων καὶ
canticis ꝓcedebãt. q̃ ãt circa iu=
παιάνων προσῆγον. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰού=
dam cũ inuocatione ⁊ votis cõgreſ
δαν μετ᾽ ἐπικλήσεως καὶ εὐχῶν συνέ=
ſi ſunt cũ hoſtib⁹: ⁊ q̃dẽ ma=
μιξαν τοῖς πολεμίοις, καὶ ταῖς μὲν χερ
nib⁹ pugnãtes: ſed cordib⁹ ad
σὶν ἀγωνιζόμενοι, ταῖς δὲ καρδίαις πρὸς
deũ orãtes: proſtrauerũt nõ min⁹
τὸν θεὸν εὐχόμενοι, κατέστρωσαν οὐδὲν ἧττον
decẽ milliarijs trib⁹ ⁊ q̃nq; millib⁹:
μυριάδων τριῶν καὶ πεντακισχιλίων, τῇ
dei maxime letati preſen
τοῦ θεοῦ μεγάλως εὐφρανθέντες ἐπιφα=
tia. ceſſantes ãt a neceſſitate: ⁊
νείᾳ. γενόμενοι δ᾽ ἀπὸ τῆς χρείας, καὶ
cum gaudio recedẽtes: cognouerũt
μετὰ χαρᾶς ἀναλύοντες, ἐπέγνωσαν
ruiſſe nicanorẽ cũ arma
προπεπτωκότα νικάνορα σὺν τῇ πανο=
tura. facto ãt clamore ⁊ pturba
πλίᾳ. γενομένης δὲ κραυγῆς καὶ ταρα=
tione: benedicebãt ꝓncipẽ patria voce.
χῆς, εὐλόγουν τὸν δυνάστην τῇ πατρίῳ φωνῇ

⁊ precepit ꝑ omnia corpore ⁊ ani
καὶ προσέταξεν ὁ καθάπαν σώματι καὶ ψυ
mo primꝰ pugnator pro ciuibꝰ
χῇ πρωταγωνιστὴς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ὁ τὴν
etatis beniuolẽtiã erga cõtribules
τῆς ἡλικίας εὔνοιαν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς
conſeruãs: nicanoris caput
διαφυλάξας, τὴν τοῦ νικάνορος κεφαλὴν
abſcindẽtes ⁊ manũ cũ hũero:
ἀποτεμόντας καὶ τὴν χεῖρα σὺν τῷ ὤμῳ
ferre in hieroſolyma. adueniẽs
φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα. παραγενόμενος
ãt illuc: ⁊ cõuocãs cõtribules:
δὲ ἐκεῖ, καὶ συγκαλέσας τοὺς ὁμοεθνεῖς
⁊ ſacerdotes: ante altare ſtãs
καὶ τοὺς ἱερεῖς, πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου στή-
accerſiit eos q̃ de arce.
σας, μετεπέμψατο τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας.
⁊ oſtendẽs ſceleſti nicano-
καὶ ἐπιδειξάμενος τὴν τοῦ μιαροῦ νικάνο-
ris caput ⁊ manũ blaſphe-
ρος κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ δυσφή-
mi: quã extendẽs cõtra ſanctã omni
μου, ἣν ἐκτείνας ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ παν
potẽtis domũ gl'iatꝰ fuerat: ⁊
τοκράτορος οἶκον ἐμεγαλαύχησε, καὶ τὴν
linguã impij nicanoris abſcin
γλῶσσαν τοῦ δυσσεβοῦς νικάνορος ἐκτε-
dẽs: dixit particulatim ſe daturũ aui-
μών, ἔφη κατὰ μέρος δώσειν τοῖς ὀρνέ
bus: at premia dementie cõtra
οις, τὰ δ' ἐπίχειρα τῆς ἀνοίας κατέναν
tẽplũ ſuſpẽdere. at oẽs
τι τοῦ ναοῦ κρεμάσαι. οἱ δὲ πάντες
in celũ bñdixerũt illuſtri
εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησαν τὸν ἐπιφανῆ
dño: dicẽtes. benedictꝰ q̃ ſerua-
κύριον, λέγοντες. εὐλογητὸς ὁ διατηρή-
uit ſuũ locũ icõtaminatũ. ſuſpẽ
σας τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀμίαντον. ἐξέδη
dit ãt nicanoris imaginẽ ex
σε δὲ τὴν τοῦ νικάνορος προτομὴν ἐκ
arce: manifeſtũ oĩbꝰ ⁊ eui-
τῆς ἄκρας, ἐπίδηλον πᾶσι καὶ φανε-
dẽs dñi auxilij ſignũ.
ρὸν τῆς τοῦ κυρίου βοηθείας σημεῖον.
decreuerũt ãt oẽs cũ cõmuni
ἐδογμάτισαν δὲ πάντες μετὰ κοινοῦ

Precepit autẽ iudas qui per omnia corpore & animo mori pro ciuibus paratus erat: caput nicanoris & manum cũ humero abſciſſam hieroſolymam perferri. Quo cum perueniſſet conuocatis cõtribulibꝰ & ſacerdotibꝰ ad altare: accerſiit & eos qui in arce erãt. Et oſtẽſo capite nicanoris & manu nepharia quam extenderat contra domum ſanctam omnipotentis dei magnifice gloriatus eſt. Linguam etiam impii nicanoris preciſam iuſſit particulatim auibus dari: manum autem dementis contra templum ſuſpendi. Omnes igitur celi benedixerunt dominum dicentes: benedictus qui locum ſuum incontaminatum ſeruauit. Suſpendit autem nicanoris caput in ſumma arce vt euidẽs eſſet & manifeſtum ſignum auxilii dei. Itaq; omnes cõmuni conſilio decreuerunt nullo modo diem iſtum abſq; celebritate preterire: habere autem celebritatem tertiadecima die menſis adar q̃ dicitur voce ſyriaca pridie mardochei die. Igitur his erga nicanorem geſtis: & ex illis temporibus ab hebreis ciuitate poſſeſſa: ego quoq; in his faciam finem ſermonis. Et ſiquidem bene & vt hiſtorie competit: hoc & ipſe velim: ſi autem minus digne: concedendũ eſt mihi. Sicut enim vinum ſemp bibere aut ſemp aquam contrarium eſt: alternis autem vti delectabile: ita legentibꝰ ſi ſemp exactus ſit ſermo: non erit gratus. hic ergo erit conſumatus.

Explicit ſecundus liber Machabeorum.

decreto nequaquã ſinere incele-
ψηφίσματος μηδαμῶς ἐᾶσαι ἀπαρασή-
brẽ hunc diẽ: habere ãt
μαντον τήνδε τὴν ἡμέραν, ἔχειν δὲ
inſignẽ tertiãdecimã duo-
ἐπίσημον τὴν τρισκαιδεκάτην τοῦ δω-
decimi mẽſis: adar dicit̃ ſyria-
δεκάτου μηνός, ἀδὰρ λέγεται τῇ συρια-
ca voce: ante vnã diẽ mardo-
κῇ φωνῇ, πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς μαρδο-
chei diei. his igit̃ q̃ erga nicano
χαϊκῆς ἡμέρας. τῶν οὖν κατὰ νικάνο-
rem cõtingentibꝰ ſic: ⁊ ab illis
ρα χωρησάντων οὕτω, καὶ ἀπ' ἐκείνων
tẽporibꝰ poſſeſſa ciuitate G
τῶν καιρῶν κρατηθείσης τῆς πόλεως
ab hebreis: ⁊ ipſe hic 1. Mac
ὑπὸ τῶν ἑβραίων, καὶ αὐτὸς αὐτόθι τὸν .7.8
ſermonẽ finiã. ⁊ ſi quidẽ bene
λόγον καταπαύσω. καὶ εἰ μὲν καλῶς
⁊ vt cõpetit hiſtorie: hoc ⁊
καὶ εὐθίκτως τῇ συντάξει, τοῦτο καὶ
ipſe volui. ſi ãt exiliter ⁊ mo-
αὐτὸς ἤθελον. εἰ δὲ εὐτελῶς καὶ με-
dice: hoc attingibile fuit mihi. ſicut
τρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. καθάπερ
eñi vinũ ſolũ bibere: ſimiliter
γὰρ οἶνον καταμόνας πίνειν, ὡσαύτως
ãt ⁊ aquã rurſus cõtrariũ: quo ãt
δὲ καὶ ὕδωρ πάλιν πολέμιον, ὃν δὲ
modo vinũ aque mixtũ dulcẽ
τρόπον οἶνος ὕδατι συγκραθεὶς ἡδεῖαν
⁊ delectabilẽ gr̃am pficit:
καὶ ἐπιτερπῆ τὴν χάριν ἀποτελεῖ,
ita ⁊ preparatio ſmo
οὕτω καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ λό-
nis delectat auditꝰ legen-
γου τέρπει τὰς ἀκοὰς τῶν ἐντυγχα-
tiũ hiſtoriã. hic ãt erit
νόντων τῇ συντάξει. ἐνταῦθα δὲ ἔσαι
finis.
ἡ τελευτή.

finis maccabeoꝝ ſecundi.
Τέλος τῆς τῶν μακκαβαίων δευτέρας.

INCIPIT TERTIVS LIBER MACCABEORVM: QVI IN LATINO NON HABETVR.

At philopator referentibus
δὲ φιλοπάτωρ παρὰ τῶν ἀνακομισθέντων
diſcens factã ab ipſo poſſeſſoꝝ
μαθὼν τὴν γενομένην τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένων
locoꝝ abſtractionẽ ab antiocho: denun-
τόπων ἀφαίρεσιν ὑπὸ ἀντιόχου, παραγγεί
ciãs oĩbꝰ exercitibꝰ pedeſtribꝰ q̃
λας ταῖς πάσαις δυνάμεσι πεζικαῖς τε
⁊ equeſtribꝰ ſuis: ⁊ ſororẽ arſinoẽ ſecũ accipi-
καὶ ἱππικαῖς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀρσινόην συμπα-
ens: exiuit vſq; ad eã q̃ ſunt raphiã loca: vbi
ραλαβών, ἐξώρμησε μέχρι τῶν κατὰ ῥαφίαν τόπων, ὅπου
caſtrametati fuerãt q̃ circa antiochũ. theodotꝰ ãt quidã cõple-
παρεμβεβλήκεισαν οἱ περὶ ἀντίοχον. θεόδοτος δέ τις ἐκπλη-
re inſidias cogitãs: aſſumẽs ex ſuppoſi
ρῶσαι τὴν ἐπιβουλὴν διανοηθείς, παραλαβὼν τῶν προϋπο-
tis ſibi armis ptolemaicis optima: cõtulit ſe
τεταγμένων αὐτῷ ὅπλων πτολεμαϊκῶν τὰ κράτιστα, διεκομίσθη
noctu in ptolemei tabnaculũ: tãq; ſolꝰ iterfecturꝰ eũ:
νύκτωρ ἐπὶ τὴν τοῦ πτολεμαίου σκηνήν, ὡς μόνος κτεῖναι αὐτόν,
⁊ in hoc diſſoluturꝰ bellũ. hunc ãt ducẽs doſithe-
καὶ ἐν τούτῳ διαλῦσαι τὸν πόλεμον. τοῦτον δὲ διαγαγὼν δωσίθε-
us filꝰ drimyli dictꝰ: genere iudeꝰ: poſtea ãt cõmu-
ος ὁ δριμύλου λεγόμενος, τὸ γένος ἰουδαῖος, ὕστερον δὲ μεταβα-
tãs legitima ⁊ a patrijs ſanctionibꝰ alienꝰ factꝰ:
λὼν τὰ νόμιμα καὶ τῶν πατρίων δογμάτων ἀπηλλοτριωμένος,
ignobilẽ quẽdã reclinauit in tabnaculo: quẽ cõtigit terre
ἄσημόν τινα κατέκλινεν ἐν τῇ σκηνῇ, ὃν συνέβη κομίσασθαι τὴν
illꝰ ſupplicũ. facto ãt forti prelio ⁊ rebus
ἐκείνου κόλασιν. γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης καὶ τῶν πραγμά-
magis bñ ſuccedentibꝰ antiocho: valde arſinoe obambu-
των μᾶλλον ἐρρωμένων τῷ ἀντιόχῳ, ἱκανῶς ἡ ἀρσινόη ἐπιπορευ-
lans exercitꝰ hortabat̃: cũ miſeria ⁊ lachrymis
σαμένη τὰς δυνάμεις παρεκάλει, μετὰ οἴκτου καὶ δακρύων τοὺς
capillos ſoluta: vt auxiliarent̃ ſibi ꝓ ſe ⁊ filijs ⁊ vxo
πλοκάμους λελυμένη, βοηθεῖν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις καὶ γυ
ribꝰ audacter: promittẽs ſe daturã vincẽtibꝰ cuilibet duas
ναιξὶ θαρραλέως, ἐπαγγελλομένη δώσειν νικήσασιν ἑκάστῳ δύο
minas auri. ⁊ ſic cõtigit aduerſarios in manuũ pu
μνᾶς χρυσίου. καὶ οὕτω συνέβη τοὺς ἀντιπάλους ἐν χειρονομί
gna perire: multos ãt ⁊ captiuos cõprehen-
αις διαφθαρῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ δορυαλώτους συλληφθῆ-
ſos eſſe. cõpos factꝰ ãt inſidiaꝝ iudicauit ꝓpin-
ναι. κατακρατήσας δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἔκρινε τὰς πλησί-
quas ciuitates adueniẽs hortari. faciẽs ãt hoc: ⁊
ον πόλεις ἐπελθὼν παρακαλέσαι. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ
delubris dona tribuẽs: bono eẽ aĩo ſubdi-
τοῖς τεμένεσι δωρεὰς ἀπονείμας, εὐθαρσεῖς τοὺς ὑποτεταγμέ-
tos fecit. at iudeis mittentibꝰ ad eũ ex
νους κατέστησε. τῶν δὲ ἰουδαίων διαπεμψαμένων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ
ſenatu ⁊ ſenioribꝰ ſalutaturos eũ ⁊
τῆς γερουσίας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἀσπασομένους αὐτὸν καὶ
munera portaturos ⁊ pro his q̃ cõtigerant cõgratulaturos: cõtigit
ξένια κομιοῦντας καὶ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι χαρησομένους, συνέβη
magis ei in aĩo ſedere vt citiſſime ad eos veni-
μᾶλλον αὐτῷ προθυμηθῆναι ὡς τάχιστα πρὸς αὐτοὺς παραγενέ-
ret. pueniens ãt ad hieroſolyma: ⁊ ſacrificãs maximo deo:
σθαι. διακομισθεὶς δὲ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ θύσας τῷ μεγίστῳ θεῷ,
⁊ gr̃as reddẽs: ⁊ eoꝝ q̃ deinde aliquid loco faciẽs: ⁊
καὶ χάριτας ἀποδιδούς, καὶ τῶν ἑξῆς τι τῷ τόπῳ ποιήσας, καὶ
iã veniẽs in locũ: ⁊ diligẽtia ⁊ deco
δὴ παραγενόμενος εἰς τὸν τόπον, καὶ τῇ σπουδαιότητι καὶ εὐπρε-
re ſtupefactꝰ: miratꝰ ãt ⁊ tẽpli optimã inſtructionẽ: co
πείᾳ καταπλαγείς, θαυμάσας δὲ καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ εὐταξίαν, ἐνε-
gitauit decernere in tẽplũ intrare. his ãt dicentibꝰ
θυμήθη βουλεύσασθαι εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν. τῶν δὲ εἰπόντων

nõ licere fieri hoc q̃a neq; his q̃ ex gẽte licet
μὴ καθήκειν γίνεσθαι τοῦτο, διὰ τὸ μηδὲ τοῖς ἐκ τοῦ ἔθνους ἐξεῖναι
intrare neq; oĩbꝰ ſacerdotibꝰ: ſed ſoli ꝓpoſito
εἰσιέναι μηδὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλ' ἢ μόνῳ τῷ προηγουμένῳ
omniũ ſũmo ſacerdoti: ⁊ hoc in anno ſemel. ille ãt nequaq̃ pſua
πάντων ἀρχιερεῖ, καὶ τοῦτο κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ, ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπεί
debat̃. ipſaq; lege ſpreta: nullatenꝰ ceſſabat preſer
θετο. τοῦ τε νόμου παραναγνωσθέντος, οὐδαμῶς ἀπέλειπε προφε-
re ſeipſum: oportere intrare dicẽs. ⁊ ſi illi fraudati ſũt hoc
ρόμενος ἑαυτόν, δεῖν εἰσελθεῖν λέγων. καὶ εἰ ἐκεῖνοι ἐστέρηνται ταύ
honore: me nõ oportet. ⁊ interrogabat: ob quã cauſam intrã-
της τῆς τιμῆς, ἐμὲ οὐ δεῖ. καὶ ἐπυνθάνετο, διὰ τίνα αἰτίαν εἰσερ-
tem ipſum in oẽ ſanctũ nullꝰ ꝓhibuit pſentiũ.
χόμενον αὐτὸν εἰς πᾶν τέμενος οὐδείς ἐκώλυσε τῶν παρόντων.
⁊ quidã imprudẽter dixit male ipſum hoc mõſtroſum eẽ. fa-
καί τις ἀπρονοήτως ἔφη κακῶς αὐτὸ τοῦτο τερατεύεσθαι. γινομέ
cto ãt inquit hoc ꝓpt̃ aliquã cãm: nõne oĩno ingreſſu-
νου δέ φησι τούτου διά τινα αἰτίαν, οὐχὶ πάντως εἰσελεύ
rum eẽ ⁊ volentibꝰ eis ⁊ nõ? at ſacerdotibꝰ i oĩbꝰ
σεσθαι καὶ θελόντων αὐτῶν καὶ μή; τῶν δὲ ἱερέων ἐν πάσαις
veſtibꝰ ꝓcidentibꝰ: ⁊ orantibꝰ maximũ deũ au-
ταῖς ἐσθήσεσι προσπεσόντων, καὶ δεομένων τοῦ μεγίστου θεοῦ βοη
xiliari inſtãti neceſſitati: ⁊ impetũ male irruẽtis
θεῖν τῇ ἐφεστώσῃ ἀνάγκῃ, καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ κακῶς ἐπιβαλλομένου
cõprimere: clamore cũ lachrymis tẽplũ implentibꝰ: q̃
μεταθεῖναι, κραυγῆς τε μετὰ δακρύων τὸ ἱερὸν ἐμπλησάντων, οἱ
in ciuitate relicti erãt: turbati exilierũt: occul
κατὰ τὴν πόλιν ἀπολιπόμενοι, ταραχθέντες ἐξεπήδησαν, ἄδη
tũ quid exiſtimãtes factũ. ⁊ incluſe virgines in cubi
λόν τι θέμενοι τὸ γινόμενον. αἵ τε κατάκλειστοι παρθένοι ἐν θαλά
culis cũ matribꝰ: egreſſe ſunt ⁊ reddiderũt puluerẽ co
μοις σὺν ταῖς τεκούσαις, ἐξώρμησαν καὶ ἀπέδωκαν κόνιν ταῖς κό
mas ſpargẽtes: gemituq; ⁊ ſuſpirijs plateas implebãt.
μαις πασσόμεναι, γόου τε καὶ στεναγμῶν τὰς πλατείας ἐνεπίμπλ.
alie ãt ⁊ nuper ſepoſite ad oẽs ſic ordi
αἱ δὲ καὶ προσαρτίως ἐσταλμέναι τοὺς πρὸς ἀπαντὰς νῦν διατε-
natos ⁊ decentẽ pudorẽ relinquẽtes: curſũ
ταγμένους καὶ τὴν ἁρμόζουσαν αἰδῶ παραλείπουσαι, δρόμον
inordinatũ in ciuitate cõfecerũt. at infantes ex filijs ipſe q̃
ἄτακτον ἐν τῇ πόλει συνίσταντο. τὰ δὲ νεογνὰ τῶν τέκνων αἵ τε
preter hos matres ⁊ nutrices deſerẽtes aliter atq; aliter:
πρὸς τούτοις μητέρες καὶ τιθηνοὶ παραλιποῦσαι ἄλλως καὶ ἄλλως,
alie quidẽ ꝑ domos: alie ãt ꝑ vias irreuocabilit̃ in emi
αἱ μὲν κατ' οἴκους, αἱ δὲ κατὰ τὰς ἀγυιὰς ἀνεπιστρέπτως εἰς τὸ πα
nẽtiſſimo tẽplo cõgregabant̃. varia ãt erat in hoc cõgrega
νυπέρτατον ἱερὸν ἠθροίζοντο. ποικίλη δὲ ἦν τῶν εἰς τοῦτο συλλε-
toꝝ oratio pro his q̃ iniuſte ab illo tẽtabant̃.
γέντων ἡ δέησις ἐπὶ τοῖς ἀνοσίως ὑπ' ἐκείνου κατεγχειρουμένοις.
cũq; his ex ciuibꝰ audẽtes nõ ferebãt: deniq;
σύν τε τούτοις οἱ τῶν πολιτῶν θρασυνθέντες οὐκ ἠνείχοντο, τέλεον
eo inſtãte ⁊ ꝓpoſitum cõplere cogitãte.
αὐτοῦ ἐπικειμένου καὶ τὸ τῆς προθέσεως ἐκπληροῦν διανοουμένου.
clamãtes ãt: impetũ ad arma facere ⁊ virili-
φωνήσαντες δέ, τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ ὅπλα ποιήσασθαι καὶ θαρραλέ
ter pro patria lege mori: multã fecerunt in lo
ως ὑπὲρ τοῦ πατρῴου νόμου τελευτᾶν, ἱκανὴν ἐποίησαν ἐν τῷ τό
co exaſperationẽ. vix q; a ſenibꝰ ⁊ preſbyte
πῳ τραχύτητα. μόλις τε ὑπό τε τῶν γηραιῶν καὶ τῶν πρεσβυ-
ris cohibiti: ad eundẽ orationis acceſſerunt ſta
τέρων ἀποτραπέντες, ἐπὶ τὴν αὐτὴν τῆς δεήσεως παρῆσαν στά
tũ. ⁊ quidẽ turba vt priꝰ in his verſabat̃ orãs.
σιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὡς ἔμπροσθεν ἐν τούτοις ἀνεστρέφετο δεόμενον.
at q̃ circa regẽ ſeniores: multipliciter tẽtabant
οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα πρεσβύτεροι, πολλαχῶς ἐπειρῶντο τὸν
ſuperbũ eiꝰ animũ cohercere a propoſito cõſilio. indura
ἀγέρωχον αὐτοῦ νοῦν ἐξιστάνειν τῆς ἐντεθυμημένης βουλῆς. θρασυν
tus ãt ⁊ oĩa pretermittẽs: adhuc ⁊ impetũ faciebat fi-
θεὶς δὲ καὶ πάντα παραπέμψας, ἤδη καὶ πρόσβασιν ἐποιεῖτο τέ
nẽ impoſituꝝ ſe exiſtimãs predicto hec igit̃ ⁊ q̃ circa eũ
λος ἐπιθήσειν δοκῶν τῷ προειρημένῳ. ταῦτ' οὖν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄν
ſtebãt videtes: cõuerſi ſunt vt cũ nr̃is inuocarẽt
τες θεωροῦντες, ἐτράπησαν εἰς τὸ σὺν τοῖς ἡμετέραις ἐπικαλεῖσθαι

eū q̄ olim poteſtatē habet: preſentib⁹ auxiliari nō deſpi
τὸν πᾶν κράτος ἔχοντα, τοῖς παροῦσιν ἐπαμῦναι μὴ παρι
cientē iniquū ⁊ ſuperbū facin⁹. ex āt denſiſſima
δόντα τὴν ἄνομον καὶ ὑπερήφανον πρᾶξιν. ἐκ δὲ τῆς πυκνοτάτης
q̄z ⁊ laborioſa turbar̄ cōgregata exclamatiōe: incōparabilis quedā
τε καὶ ἐμπόνου τῶν ὄχλων συναγομένης κραυγῆς, ἀνείκαστός τις
fuit vox. videri eni erat nō ſolū hoīes: ſed ⁊ mu
ἦν βοή. δοκεῖν γὰρ ἦν μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰ τεί
ros ⁊ oē ſolū reſonare: ceu iā oīb⁹ tūc
χη καὶ τὸ πᾶν ἔδαφος ἠχεῖν, ἅτε δὴ τῶν πάντων τότε
mortē cōmutātib⁹ pro loci cōtaminatione.
θάνατον ἀλλασσομένων ἀντὶ τῆς τοῦ τόπου βεβηλώσεως.
⁊ dicebāt vnanimiter. dñe dñe rex celor̄ ⁊
καὶ εἶπον ὁμοθυμαδόν. κύριε κύριε βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν καὶ
domine oīs creature: ſancte in ſanctis: monarcha: omni=
δέσποτα πάσης κτίσεως, ἅγιε ἐν ἁγίοις, μόναρχε, παν=
potēs: intēde nobis oppreſſis ab impio ⁊
τοκράτορ, πρόσχες ἡμῖν καταπονουμένοις ὑπὸ ἀνοσίου καὶ
profano audacia ⁊ fortitudine ſupbiente. tu eni q̄ creaſti
βεβήλου θράσει καὶ σθένει πεφρυαγμένου. σὺ γὰρ ὁ κτίσας τὰ
oīa ⁊ olim dominās princeps iuſt⁹ es. ⁊ eos q̄ cū
πάντα καὶ τῶν ὅλων ἐπικρατῶν δυνάστης δίκαιος εἶ. καὶ τοὺς ὕβ
cōtumelia ⁊ ſupbia aliqd agūt iudicas. tu illos q̄ prius impie
ρει καὶ ἀγερωχίᾳ τι πράσσοντας κρίνεις. σὺ τοὺς ἔμπροσθεν ἀδικί
tatē fecerūt: inter q̄s ⁊ gigātes fuerūt robore ⁊ audacia cōfidē
αν ποιήσαντας, ἐν οἷς καὶ γίγαντες ἦσαν ῥώμῃ καὶ θράσει πεποι
tes: interemiſti: ſupinducēs eis immēſam aquā. tu ſup=
θότες, διέφθειρας, ἐπαγαγὼν αὐτοῖς ἀμέτρητον ὕδωρ. σὺ τοὺς ὑπε
biā operātes ſodomitas manifeſtos in iniqui
ρηφανίαν ἐργαζομένους σοδομίτας διαδήλους ταῖς κακί=
tatib⁹ factos: igne ⁊ ſulphure cōbuſſiſti: exēplum
αις γενομένους, πυρὶ καὶ θείῳ κατέφλεξας, παράδειγμα τοῖς
venturis cōſtituēs. tu audacē pharaonē q̄ ſeruitute op
ἐπιγινομένοις καταστήσας. σὺ τὸν θρασὺν φαραὼ καταδουλω=
preſſerat pplm tuū ſanctū iſrael: varijs ⁊ multis
σάμενον τὸν λαόν σου τὸν ἅγιον ἰσραήλ, ποικίλαις καὶ πολλαῖς
tentās ſupplicijs: notā feciſti potētiā. in qb⁹ notifica
δοκιμάσας τιμωρίαις, ἐγνώρισας τὴν δυναστείαν. ἐφ' αἷς ἐγνώρι=
ſti magnā tuā fortitudinē. ⁊ pſequentē eū cū currib⁹ ⁊
σας τὸ μέγα σου κράτος. καὶ ἐπιδιώξαντα αὐτὸν σὺν ἅρμασι καὶ
turbar̄ mltitudie: iuſidaſti pfundo maris. eos āt q̄ crediderūt
ὄχλων πλήθει, ἐπέκλυσας βάθει θαλάσσης. τοὺς δὲ ἐμπιστεύσαν
in te omni creature imperāti: ſaluos reduxi=
τας ἐπὶ σοὶ τῷ τῆς ἁπάσης κτίσεως δυναστεύοντι, σώους διεκόμι
ſti. q̄ ⁊ cognoſcētes opa tue man⁹: laudauerūt te omni
σας. οἳ καὶ συνειδότες ἔργα σῆς χειρός, ᾔνεσάν σε τὸν παντο
potentē. tu rex q̄ creaſti infinitā ⁊ immēſam terrā:
κράτορα. σὺ βασιλεῦ κτίσας τὴν ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον γῆν,
elegiſti ciuitatē hāc: ⁊ ſanctificaſti locū hūc in no
ἐξελέξω τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον εἰς ὄνο
mē tibi olim minime idigēti. ⁊ gl̄ificaſti apparitione
μά σοι τῷ τῶν ἁπάντων ἀπροσδεεῖ. καὶ παρεδόξασας ἐπιφανείᾳ
magnifica: cōmēdationē faciēs ei⁹ ad gl̄iā ma=
μεγαλοπρεπεῖ, σύστασιν ποιησάμενος αὐτοῦ πρὸς δόξαν τοῦ με=
gni ⁊ venerabilis nominis tui. ⁊ amās domū iſrael:
γάλου καὶ ἐντίμου ὀνόματός σου. καὶ ἀγαπῶν τὸν οἶκον ἰσραήλ,
pollicit⁹ es q̄ ſi eſſet nr̄m aduerſitas: ⁊ cōprehēderet
ἐπηγγείλω δὴ ὅτι ἐὰν γένηται ἡμῶν ἀποστροφή, καὶ καταλάβῃ
nos afflictio: ⁊ veniētes in locū hūc orarem⁹: exau
ἡμᾶς στενοχωρία, καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν τόπον τοῦτον δεηθῶμεν, εἰ
dires orationē nr̄am. ⁊ nūc fidelis es ⁊ verax. qm̄ āt
σακούσῃ τῆς δεήσεως ἡμῶν. καὶ δὴ πιστὸς εἶ καὶ ἀληθινός. ἐπεὶ δὲ
ſepe oppreſſis patrib⁹ nr̄is auxiliat⁹ es ipſis in
πλεονάκις θλιβέντων τῶν πατέρων ἡμῶν ἐβοήθησας αὐτοῖς ἐν τῇ
humilitate: ⁊ liberaſti eos ex magnis malis: ecce āt nūc
ταπεινώσει, καὶ ἐρρύσω αὐτοὺς ἐκ μεγάλων κακῶν, ἰδοὺ δὲ νῦν
ſancte rex: ob multa ⁊ magna nr̄a peccata
ἅγιε βασιλεῦ, διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἡμῶν ἁμαρτίας
oppugnamur: ⁊ ſubiecti ſum⁹ inimicis nr̄is ⁊ contēni=
καταπονούμεθα, καὶ ὑποτετάγμεθα τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν καὶ παρεί=
mur in imbecillitatib⁹. in āt nr̄a ruina audax ⁊
μεθα ἐν ἀδυναμίαις. ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ καταπτώσει ὁ θρασὺς καὶ

profan⁹ hic ſtudet iniuria afficere in terra deſigna=
βέβηλος οὗτος ἐπιτηδεύει καθυβρίσαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἀναδεδειγ
tum nomini gl̄ie tue ſanctū locū. nā habitaculū
μένον τῷ ὀνόματι τῆς δόξης σου ἅγιον τόπον. τὸ μὲν γὰρ οἰκητήριόν
tuū celū celi icōprehēſibile hominib⁹ eſt. ſed qm̄ pbā
σου οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ ἀνέφικτος ἀνθρώποις ἐστίν. ἀλλ' ἐπεὶ εὐδό
ſti gl̄iam tuā in pplo tuo iſrael: ſanctificaſti locū
κησας τὴν δόξαν σου ἐν τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, ἡγίασας τὸν τόπον
hūc. nō vleiſcaris nos in hor̄ immūditia: neq̄ punias
τοῦτον. μὴ ἐκδικήσῃς ἡμᾶς ἐν τῇ τούτων ἀκαθαρσίᾳ, μηδὲ εὐθύνῃς
nos in pollutione. vt nō glorient iniqui in furore
ἡμᾶς ἐν βεβηλώσει. ἵνα μὴ καυχήσωνται οἱ παράνομοι ἐν θυμῷ
ſuo: neq̄ exultēt in ſuperbia lingue
αὐτῶν, μηδὲ ἀγαλλιάσωνται ἐν ὑπερηφανίᾳ γλώσσης
ſue dicētes. nos calcauim⁹ domū ſanctifi
αὐτῶν λέγοντες. ἡμεῖς κατεπατήσαμεν τὸν οἶκον τοῦ ἁγι=
cationis: ſicut calcant dom⁹ abominationū.
ασμοῦ, ὡς καταπατοῦνται οἱ οἶκοι τῶν προσοχθισμάτων.
dele peccata nr̄a: ⁊ diſperge erro
ἀπάλειψον τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ διασκέδασον τὰς ἀμπλα=
res nr̄os: ⁊ oſtēde miam tuā in tēpore hoc.
κίας ἡμῶν, καὶ ἐπίφανον τὸ ἔλεός σου κατὰ τὴν ὥραν ταύτην.
cito preocupēt miſerationes tue: ⁊ da laudes in
ταχὺ προκαταλαβέτωσαν οἱ οἰκτιρμοί σου, καὶ δὸς αἰνέσεις ἐν
ore procidentiū ⁊ confractor̄ animab⁹:
στόματι τῶν καταπεπτωκότων καὶ συντετριμμένων τὰς ψυχάς,
faciēs nobis pacē. hic olim viſitator deus ⁊ ante
ποιήσας ἡμῖν εἰρήνην. ἐνταῦθα ὁ πάντων ἐπόπτης θεὸς καὶ πρὸ
oēs ſanct⁹ in ſanctis exaudiēs iuſtā orationē:
πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακούσας τῆς ἐνθέσμου λιτανείας, τὸν
cōtumelia ⁊ audacia valde elatū flagellauit eū: hinc ⁊
ὕβρει καὶ θράσει μεγάλως ἐπηρμένον ἐμάστιξεν αὐτόν, ἔνθεν καὶ
inde vibrās eū vt arūdinē a vēto: adeo q̄ in ſo=
ἔνθεν κραδάνας αὐτὸν ὡς κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου, ὥστε κατ' ἐδά=
lo inutilē adhuc ⁊ mēbris ſolutū: neq̄ lo=
φους ἄπρακτον ἔτι καὶ τοῖς μέλεσι παραλελυμένον, μηδὲ φωνῆ
qui poſſe iuſto implicatū iudicio. vnde et amici
σαι δύνασθαι δικαίᾳ περιπεπλεγμένον κρίσει. ὅθεν οἵ τε φίλοι
⁊ corporis cuſtodes celerē intuētes cōprehendentē eū
καὶ οἱ σωματοφύλακες ὀξεῖαν ἰδόντες τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὸν
caſtigatōez: timētes ne ⁊ vitā deſereret: cito eū eduxe=
εὔθυναν, φοβούμενοι μὴ καὶ τὸ ζῆν ἐκλείπῃ, ταχέως αὐτὸν ἐξείλκυ
rūt maximo perculſi timore. in tpe āt poſtea
σαν ὑπερβάλλοντι καταπεπληγμένοι φόβῳ. ἐν χρόνῳ δὲ ὕστερον
colligēs ſeipm: nequaq̄ in penitentiā venit improperat⁹.
ἀναλεξάμενος ἑαυτόν, οὐδαμῶς εἰς μεταμέλον ἦλθεν ἐπιτιμηθείς.
cū minis āt acerbis receſſit. pueniens āt in egy=
μετ' ἀπειλῆς δὲ πικρᾶς ἀνέλυσεν. διακομισθεὶς δὲ εἰς τὴν αἴγυ=
ptū: ⁊ maliciā augēs: per q̄ pre demōſtratos
πτον, καὶ τὰ τῆς κακίας ἐπαύξων, διά τε τῶν προαποδεδειγμένων
coadiutores ⁊ ſocios ab oī iuſto remotos: nō ſo
συμπότων καὶ ἑταίρων τοῦ παντὸς δικαίου κεχωρισμένων, οὐ μό
lū in infinitis libidinib⁹ pſeuerauit: ſed ⁊ ad tā
νον ταῖς ἀναριθμήτοις ἀσελγείαις διηρκέσθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τό
tum audacie pceſſit: vt blaſphemias in locis cōmē
σοῦτον θράσους προῆλθεν, ὥστε δυσφημίας ἐν τοῖς τόποις συνί
daret: ⁊ multi amicor̄ intēdentes in regis
στασθαι, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἀτενίζοντας εἰς τὴν τοῦ βασιλέως
ppoſitū: etiā ipſi ſeq̄rent illi⁹ volūtatē. ppoſuit publice
πρόθεσιν, καὶ αὐτοὺς ἕπεσθαι τῇ ἐκείνου θελήσει. προέθετο δημοσίᾳ
cōtra gentē tradere vitupiū. in ea q̄ ſm au=
κατὰ τοῦ ἔθνους διαδοῦναι ψόγον. ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν αὐ=
lam turre columnā erigēs: inſculpſit ſcripturā: nullū eor̄ q̄
λὴν πύργου στήλην ἀναστήσας, ἐκόλαψε γραφήν, μηδένα τῶν
nō ſacrificarēt in ſctā eor̄ ingredi: oēs āt iu=
μὴ θυόντων εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν εἰσιέναι, πάντας δὲ τοὺς ἰου
deos in ppl̄i ſcriptionē ⁊ ſeruilē diſpoſitionē duci:
δαίους εἰς λαογραφίαν καὶ οἰκετικὴν διάθεσιν ἀχθῆναι, τοὺς
at cōtradicentes vi tractos vita priuare: ipſoſq̄ deſ=
δὲ ἀντιλέγοντας βίᾳ φερομένους τοῦ ζῆν μεταστῆσαι, τούς τε ἀπο
criptos ſignari ⁊ p igne in corpore inſigni
γραφομένους χαράσσεσθαι καὶ διὰ πυρὸς εἰς τὸ σῶμα παρασήμῳ

Tex. Gre. cū iter. latina. Maccabeo. iii.

dionyſii hedere folio: quos ⁊ ſegregare in precōtrac=
διονύσου κισσοφύλλῳ, οὓς καὶ καταχωρίσαι εἰς τὴν προσυνεσταλμέ
tā libertatē. vt āt nō eīb⁹ inſenſus appareret: ſub=
νην αὐθεντίαν. ἵνα δὲ μὴ τοῖς πᾶσιν ἀπεχθόμενος φαίνηται, ὑπέ
ſcripſit. ſi āt q̄ppiā ex illis voluerint inter eos q̄ ſa=
γραψεν. ἐὰν δέ τινες ἐξ αὐτῶν προαιρῶνται ἐν τοῖς κατὰ τὰς τε
cris initiati ſunt verſari: hos eq̄les ciues alexā=
λετὰς μεμυημένοις ἀναστρέφεσθαι, τούτους ἰσοπολίτας ἀλεξαν=
drinis eſſe. aliq̄ q̄dē igit in ciuitatē ciuitatis pieta=
δρεῦσιν εἶναι. ἔνιοι μὲν οὖν ἐπὶ πόλεως τὰς τῆς πόλεως εὐσε=
tes ſcalas abominati: faciliter ſeipſos dederūt: tāq̄ ma
βείας ἐπιβάθρας στυγοῦντες, εὐχερῶς ἑαυτοὺς ἐδίδοσαν, ὡς με
gne cuiuſdā pticipaturi gl̄ie ob futurā cū re=
γάλης τινὸς κοινωνήσοντες εὐκλείας ὑπὸ τῆς ἐσομένης τῷ βα=
ge cōmunicationē. at plurimi gn̄oſa aīa pualuerūt: ⁊
σιλεῖ συναναστροφῆς. οἱ δὲ πλεῖστοι γενναίᾳ ψυχῇ ἐνίσχυσαν, καὶ
nō receſſerūt a pietate. et pecunias pro vita cōmutā
οὐ διέστησαν τῆς εὐσεβείας. τά τε χρήματα περὶ τοῦ ζῆν ἀντικα
tes intrepide: tentabāt ſeipſos liberare ab aſcri
ταλλασσόμενοι ἀδεῶς, ἐπειρῶντο ἑαυτοὺς ῥύσασθαι ἐκ τῶν ἀπο
ptionib⁹: ſperātes q̄ pſeuerauerūt auxiliū ſe cōſecuturos. ⁊
γραφῶν, εὐέλπιδές τε καθειστήκεισαν ἀντιλήψεως τεύξεσθαι. καὶ
eos q̄ receſſerāt ab ipſis abominabant: ⁊ tāq̄ hoſtes
τοὺς ἀποχωροῦντας ἐξ αὐτῶν ἐβδελύσσοντο, καὶ ὡς πολεμίους τοῦ
gētis iudicabāt: ⁊ cōmuni cōuerſatione ⁊ vtilitate pnabāt.
ἔθνους ἔκρινον, καὶ τῆς κοινῆς συναναστροφῆς καὶ εὐχρηστίας ἐστέρουν.
q̄ ⁊ cū cōperiſſet impi⁹: adeo irat⁹ eſt: vt
ἃ καὶ μεταλαμβάνων ὁ δυσσεβής, ἐπὶ τοσοῦτον ἐχόλησεν, ὥστε
nō ſolū in alexādriā indignaret: ſed ⁊ ijs q̄ in regio
οὐ μόνον κατ' ἀλεξάνδρειαν διοργίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χώ
ne grauī⁹ aduerſaret: ⁊ iuberet accelerātes cōgre
ρᾳ βαρυτέρως ἐναντιωθῆναι, καὶ προστάξαι σπεύσαντας συναγα
gare oēs in idē: ⁊ peſſima nece vita pnare.
γεῖν πάντας ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ χειρίστῳ μόρῳ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι.
his āt diſpoſitis fama inimica diuulgabāt cōtra
τούτων δὲ οἰκονομουμένων φήμη δυσμενὴς ἐξηχεῖτο κατὰ τοῦ
gentē hoīb⁹ cōcordib⁹ ad malefaciendū: occaſione data
γένους ἀνθρώποις συμφρονοῦσιν εἰς κακοποίησιν, ἀφορμῆς διδομένης
ad cōſtitutōez: tāq̄ a legib⁹ eos phibētib⁹. at iu
εἰς διάθεσιν, ὡς ἂν ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτοὺς κωλυόντων. οἱ δὲ ἰου
dei q̄dē erga reges beniuolētiā ⁊ fidē immutabilē
δαῖοι, τὴν μὲν πρὸς τοὺς βασιλεῖς εὔνοιαν καὶ πίστιν ἀδιάστροφον
fuerūt ſeruātes. colētes āt deū ⁊ in hui⁹ lege
ἦσαν διαφυλάσσοντες. σεβόμενοι δὲ τὸν θεὸν καὶ τῷ τούτου νόμῳ
rēpublicā gerētes: ſeparatōez faciebāt in aliq̄s ⁊ ſubuerſiones.
πολιτευόμενοι, χωρισμὸν ἐποίουν ἐπὶ τινῶν καὶ καταστροφάς.
ob q̄ cauſam aliqb⁹ odioſi videbant. at iuſticie opatio
δι' ἣν αἰτίαν ἐνίοις ἀπεχθεῖς ἐφαίνοντο. τῇ δὲ τῶν δικαίων εὐπρα
ne ornātes cōuerſationē: oīb⁹ hoīb⁹ pbati extitē=
ξίᾳ κοσμοῦντες τὴν συναναστροφήν, ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδόκιμοι καθειστή
runt. ipſam q̄dē igit de gl̄ie in oībus vulgatā modeſtiā
κεισαν. τὴν μὲν οὖν περὶ τοῦ γένους ἐν πᾶσι θρυλλουμένην εὐπραξίαν οἱ
alienigene nequaq̄ cōnumerauerūt. at de adorationib⁹
ἀλλόφυλοι οὐδαμῶς διηριθμήσαντο. τὴν δὲ περὶ τῶν προσκυνήσεων
⁊ morib⁹ diſſenſionē diuulgabāt: dicētes neq̄ regi neq̄
καὶ τροφῶν διάστασιν ἐθρύλλουν, φάσκοντες μήτε τῷ βασιλεῖ μήτε
exercitib⁹ amicos homines eſſe: odioſos
ταῖς δυνάμεσιν ὁμοσπόνδους τοὺς ἀνθρώπους γίνεσθαι, δυσμενεῖς
āt eſſe ⁊ maxime negocijs aduerſantes. ⁊ nō quo
δὲ εἶναι καὶ μέγα τι τοῖς πράγμασιν ἐναντιουμένους. καὶ οὐ τῷ τυ=
uis diffamauerūt vitupio. q̄ āt in ciuitate greci nihil le=
χόντι περιῆψαν ψόγῳ. οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν ἕλληνες οὐδὲν ἠδικη=
ſi: turbationē inſperatā circa hoīes vidētes: ⁊
μένοι, ταραχὴν ἀπροσδόκητον περὶ τοὺς ἀνθρώπους θεωροῦντες, καὶ
cōcurſus ſubitos factos: auxiliari q̄dē nō poterāt. tyran
συνδρομὰς ἀπροσκόπους γινομένας, βοηθεῖν μὲν οὐκ ἔσθενον. τυραν
nica eni erat oppreſſio. cōſolabant āt ⁊ grauiter ferebāt: caſu=
νικὴ γὰρ ἦν ἡ διάθεσις. παρεκάλουν δὲ καὶ δυσφόρως εἶχον, μεταπε=
ra q̄ hec extiſtimabāt. nō eni ſic contēnet ta=
σεῖσθαί τε ταῦτα ὑπελάμβανον. μὴ γὰρ οὕτω παροραθήσεσθαι τη
le cōſtitutū q̄ nō ignorauerit. iā āt ⁊ q̄dā vicini q̄ ⁊
λικοῦτο σύστημα μηδὲν ἠγνοηκώς. ἤδη δὲ καί τινες γείτονές τε καὶ

amici ⁊ q̄ cōuerſabant: ſecrete q̄ſdā attrahētes: fi=
φίλοι καὶ συμπραγματευόμενοι, μυστικῶς τινας ἐπισπώμενοι, πί
dē dabāt ptegere: ⁊ oē diligēs admittere ad auxi
στεις ἐδίδουν συνασπιεῖν, καὶ πᾶν ἐκτενὲς προσοίσεσθαι πρὸς ἀντί
liū. ille q̄dē igit in pſenti pſperitate exultās:
ληψιν. ἐκεῖνος μὲν οὖν τῇ κατὰ τὸ παρὸν εὐημερίᾳ γεγαυρωμένος,
⁊ nō vidēs maximi dei fortitudinē: extiſtimās āt cōti=
καὶ οὐ καθορῶν τὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ κράτος, ὑπολαμβάνων δὲ διηνε
nue in eodē pſeuerare cōſilio: ſcripſit cōtra eos epiſtolā hāc.
κῶς ἐν τῇ αὐτῇ διαμένειν βουλῇ, ἔγραψε κατ' αὐτῶν ἐπιστολὴν τήν
rex ptoleme⁹ philopator in egypto ⁊ in
δε. βασιλεὺς πτολεμαῖος φιλοπάτωρ τοῖς κατ' αἴγυπτον καὶ κατὰ
loco ducib⁹ ⁊ militib⁹ gaudere ⁊ valere. valeo
τόπον στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἔρρωμαι
āt ⁊ ego ipſe ⁊ res nr̄e. in aſiam fa=
δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν. τῆς εἰς τὴν ἀσίαν γενο=
cta nobis expeditione: q̄ ſcitis ⁊ ipſi: deor̄ inuiſibili
μένης ἡμῖν ἐπιστρατείας, ἧς ἴστε καὶ αὐτοί, τῇ τῶν θεῶν ἀπροπτώτῳ
auxilio ſm rōnē ad finē ductā: putauim⁹ nō vi
συμμαχίᾳ κατὰ λόγον ἐπὶ τέλος ἀχθείσης, ἡγησάμεθα μὴ βίᾳ
lācee: benignitate āt ⁊ multa humanitate idulgēter tractare ha
δόρατος, ἐπιεικείᾳ δὲ καὶ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ τιθηνήσασθαι τὰ κα
bitantes celē ſyriā ⁊ pheniciā gētes: bn̄facere q̄ libēter.
τοικοῦντα κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην ἔθνη, εὖ ποιῆσαί τε ἀσμένως.
⁊ his q̄ in ciuitatib⁹ tēplis tribuētes redit⁹ multos:
καὶ τοῖς κατὰ πόλεσιν ἱεροῖς ἀπονείμαντες προσόδους πλείστας,
venim⁹ ⁊ in hieroſolyma: aſcēdentes honorare tēplū
προσήχθημεν καὶ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἀναβάντες τιμῆσαι τὸ ἱερὸν
ſceleſtor̄ ⁊ nūq̄ ceſſantiū ab amētia. illi āt verbo q̄dē
τῶν ἀλιτηρίων καὶ μηδέποτε ληγόντων τῆς ἀνοίας. οἱ δὲ λόγῳ μὲν
nr̄am libēter ſuſcipiētes pſentiā: at re falſo:
τὴν ἡμετέραν ἀποδεξάμενοι παρουσίαν, τῷ δὲ πράγματι νόθως,
volentib⁹ nobis intrare in tēplū eor̄: ⁊ decēti=
προθυμηθέντων ἡμῶν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐκπρεπέ=
bus ⁊ pulcherrimis donis honorare: ſupbijs adducti anti
σι καὶ καλλίστοις ἀναθήμασι τιμῆσαι, τύφοις φερόμενοι παλαιο
quis phibuerūt nos ab ingreſſu: eū inferiores eēnt nr̄o robore:
τέροις εἶρξαν ἡμᾶς τῆς εἰσόδου, λειπόμενοι τῆς ἡμετέρας ἀλκῆς,
ob q̄d habem⁹ erga oēs hoīes amicitiā. at ſuā in
δι' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους φιλίαν. τὴν δὲ αὐτῶν εἰς ἡ=
nos inimicitiā manifeſtā ſtatuētes: tāq̄ ſoli gētiū cōtra re
μᾶς δυσμένειαν ἔκδηλον καθιστάντες, ὡς μονώτατοι τῶν ἐθνῶν βα=
ges ⁊ ſuos bn̄factores ceruicē tollētes: nihil legitimū
σιλεῦσι καὶ τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ὑψαυχενοῦντες, οὐδὲν γνήσιον
volūt ferre. nos āt hor̄ ſtultitia adducti:
βούλονται φέρειν. ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοίᾳ συμπεριενεχθέντες,
⁊ cū victoria aduenientes: ⁊ in egyptū oīb⁹ gē
καὶ μετὰ νίκης διακομισθέντες, καὶ εἰς τὴν αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἔθ
tib⁹ humanit occurrētes: vt decebat fecim⁹. in āt
νεσιν φιλανθρώπως ἀπαντήσαντες, καθὼς ἔπρεπεν ἐποιησάμεθα. ἐν δὲ
his erga hoīes eiuſdē nationis eū eis obliuionē malor̄ oīb⁹ notū
τούτοις πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἀμνησικακίαν ἅπασιν γνωρί=
cātes: obq̄ ſocietatē ⁊ creditas eū ſimplici=
ζοντες, διά τε τὴν συμμαχίαν, καὶ τὰ πεπιστευμένα μετὰ ἁπλότη
tate ipſis a pricipio īfinitas res audētes mutare:
τος αὐτοῖς ἀρχῆθεν μυρία πράγματα τολμήσαντες ἐξαλλοιῶσαι,
⁊ participes ſemp ſacerdotū cōſtituere voluim⁹: ⁊ iure ciuita
καὶ μετόχους τῶν ἀεὶ ἱερέων καταστῆσαι ἐβουλήθημεν, καὶ πολιτεί
tis eos alexādrinor̄ dignari. illi āt cōtrariū ſperātes:
ας αὐτοὺς ἀλεξανδρέων καταξιῶσαι. οἱ δὲ τοὐναντίον ἐκδεχόμενοι,
⁊ ingenita malignitate honeſtū repellētes: ſemp āt in
καὶ τῇ συμφύτῳ κακοηθείᾳ τὸ καλὸν ἀπωσάμενοι, διηνεκῶς δὲ εἰς τὸ
malū pni: nō ſolū reſpuerūt inhonoratā poli=
φαῦλον ἐκνεύοντες, οὐ μόνον ἀπεστρέψαντο τὴν ἀτίμητον πολιτεί=
tiā: ſed ⁊ abominant verboq̄ ⁊ tacite in ipſis paucos
αν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγῳ τε καὶ σιγῇ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὀλίγους
erga nos legitime diſpoſitos: ſemp ſuſpicātes ob infa
πρὸς ἡμᾶς γνησίως διακειμένους, παρ' εἰκὸς ὑφορώμενοι διὰ τῆς δυσ
mata vitā cito nos diſſipaturos officia
κλεεστάτης ἐμβιώσεως διὰ τάχους ἡμᾶς καταστρέψαι τὰ κατορθώ
recta. ob q̄d ⁊ colectis optime pſuaſi: hos in omnib⁹
ματα. διὸ καὶ τεκμηρίοις καλῶς πεπεισμένοι, τούτους κατὰ πάντα

diſſentire a nobis modis: ⁊ puidētes ne forte ſubito po=
δυσνοεῖν ἡμῖν τρόπον, καὶ προνοούμενοι μήποτε αἰφνιδίου με=
ſtea tumultu inſtāte nobis impios hos ad ter
τέπειτα ταραχῆς ἐνστάσης ἡμῖν τοὺς δυσσεβεῖς τούτους κατὰ νώ
gus pditores ⁊ barbaros habeamꝰ hoſtes: iuſſi=
του προδότας καὶ βαρβάρους ἔχωμεν πολεμίους, προστετάχα=
mus ſimul vt notificata erit epiſtola hec: eadē hora habitā
μεν ἅμα τῷ προσπεσεῖν τὴν ἐπιστολὴν τήνδε, αὐθωρὶ τοὺς ἐννεμο=
tes cū vxoribꝰ ⁊ filijs cū cōtumelia ⁊ ſupplicijs mit=
μένους σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μετὰ ὕβρεως καὶ σκυλμῶν ἀπο=
tere ad nos in vinculis ferreis vndiq̄ꝫ cōclu
στεῖλαι πρὸς ἡμᾶς ἐν δεσμοῖς σιδηροῖς πάντοθεν κατακεκλεισ=
ſos: ad imedicabilē ⁊ ignominioſā decentē inimicis cedē.
μένους, εἰς ἀνήκεστον καὶ δυσκλεᾶ πρέποντα δυσμενέσι φόνον.
his cū ſimul punitis: putamꝰ in futurū tem
τούτων γὰρ ὁμοῦ κολασθέντων, διειλήφαμεν εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρό
pus pfecte nobis res in bono ſtatu ⁊ optima diſpoſitiōe
νον τελείως ἡμῖν τὰ πράγματα ἐν εὐσταθείᾳ καὶ βελτίστῃ διαθέσει
cōſtituēdū iri. quicūq̄ꝫ āt ptexerit aliquē iudeoꝝ a ſe=
κατασταθήσεσθαι. ὅστις δ' ἂν σκεπάσῃ τινὰ τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ γηραι
ne vſq̄ꝫ ad pueꝝ vſq̄ꝫ ad lactētes: turpiſſimis tormētis pu=
οῦ μέχρι νηπίου μέχρι τῶν ὑπομαστίων, αἰσχίσταις βασάνοις ἀπο
niēt cū tota domo. nūciare āt q̄ voluerit: obid
τυμπανισθήσεται πανοικίᾳ. μηνύειν δὲ τὸν βουλόμενον, ἐφ' ᾧ τὴν
ſubſtāntiā incidētis in penā accipiet: etiā de re=
οὐσίαν τοῦ ἐμπίπτοντος ὑπὸ τὴν εὔθυναν λήψεται, καὶ ἐκ τοῦ βασι
gali pecunia drachmas duomille: ⁊ libertate coronabi=
λικοῦ ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, καὶ τῆς ἐλευθερίας στεφανωθή
tur. oīs āt locꝰ vbicūq̄ꝫ deprehēſus fuerit oīno occultaꝝ iu
σεται. πᾶς δὲ τόπος οὗ ἐὰν φωραθῇ τὸ σύνολον σκεπαζόμενος Ἰου
deꝰ: iacceſſibilis ⁊ igne cōbuſtꝰ fiat: ⁊ toti mortali nature
δαῖος, ἄβατος καὶ πυριφλεγὴς γινέσθω, καὶ πάσῃ θνητῇ φύσει
penitꝰ inutilis apparebit in ſempiternū tps. ⁊ quidē epi=
κατὰ πᾶν ἄχρηστος φανήσεται εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον. καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπι
ſtole typus ſic ſcriptꝰ erat. oīno āt vbi innotuit hic
στολῆς τύπος οὕτως ἐγέγραπτο. πάντῃ δὲ ὅπου προσέπιπτε τοῦ=
iuſſus: populare cōſtitutū eſt gētibꝰ cōuiuiū cū
το τὸ πρόσταγμα, δημοτελὴς συνίστατο τοῖς ἔθνεσιν εὐωχία μετὰ
iubilationibꝰ ⁊ gaudio. tanq̄ꝫ inueterata eis diu
ἀλαλαγμῶν καὶ χαρᾶς. ὡσὰν τῆς προκατεσκληρωμένης αὐτοῖς πά
in mēte: cū audacia nūc demōſtrata inimicitia.
λαι κατὰ διάνοιαν, μετὰ παρρησίας νῦν ἐκφαινομένης ἀπεχθείας.
at iudeis inceſſabilis luctꝰ fuit ⁊ lugubris cū lachry
τοῖς δὲ Ἰουδαίοις ἄληκτον πένθος ἦν καὶ πανόδυρτος μετὰ δακρύ=
mis clamor cū gemitibꝰ: inflāmato vndiq̄ꝫ ipoꝝ corde ge
ων βοὴ στεναγμοῖς, πεπυρωμένης πάντοθεν αὐτῶν τῆς καρδίας ὀλο
mentū inſperatā ſubito eis illatā pni
φυρομένων τὴν ἀπροσδόκητον ἐξαίφνης αὐτοῖς ἐπικριθεῖσαν ὀλεθρί
tiē. que lex: vel vrbs: vel q̄s oīs habitabilis locꝰ: vel q̄ vie
αν. τίς νόμος, ἢ πόλις, ἢ τίς τὸ σύνολον οἰκητὸς τόπος, ἢ τίνες ἀγυι
plāctu ⁊ luctibꝰ ſup eos nō implebantꝰ: ſic eīm cū
αὶ κοπετοῦ καὶ γόων ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἐνεπίπλαντο; οὕτω γὰρ μετὰ
acerba ⁊ imite aīa ab his q̄ p ciuitatē ducibꝰ vna
πικρᾶς καὶ ἀνοίκτου ψυχῆς ὑπὸ τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν ὁμο=
nimiter expellebantꝰ: vt ad externa ſupplicia etiā
θυμαδὸν ἐξαπεστέλλοντο, ὥστε ἐπὶ ταῖς ἐξάλλοις τιμωρίαις καί
aliq̄ꝫ inimicoꝝ: accipiētes ante oculos cōmunē miſe
τινας τῶν ἐχθρῶν, λαμβάνοντας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν κοινὸν ἔλε
cordiā: ⁊ cōſiderātes incertū vite ſtatū: plorarēt eo=
ον, καὶ λογιζομένους τὴν ἄδηλον τοῦ βίου καταστροφήν, δακρύειν αὐ=
rū infelicē expulſionē. ferebat eīm ſenū multitudo canitie
τῶν τὴν τρισάθλιον ἐξαποστολήν. ἤγετο γὰρ γηραιῶν πλῆθος πολιᾷ
coopertoꝝ ex ſenectute tarditate pedū incuruoꝝ pueꝝ
πεπυκασμένων τὴν ἐκ τοῦ γήρως νωθρότητα ποδῶν ἐπικύφων ἀνα
ſionis ipetu violēte oī pudore abſq̄ꝫ ad velocē abuten=
τροπῆς ὁρμῇ βιαίας ἀπάσης αἰδοῦς ἄνευ πρὸς ὀξεῖαν καταχρω=
tiū itineratione. q̄ āt nupꝫ ad vite cōmunionē cōiugalē intraue=
μένων πορείαν. αἱ δὲ ἄρτι πρὸς βίου κοινωνίαν γαμικὸν ὑπεληλυ=
rāt thalamū puelle: pro letitia ſuſcipiētes luctꝰ: ⁊ pul
θυῖαι παστὸν νεάνιδες, ἀντὶ τέρψεως μεταλαβοῦσαι γόους, καὶ κό
uere vnguētatā mixtā habētes ceſariē: aperte āt ducte:
νει τὴν μυροβραχῆ πεφυρμέναι κόμην, ἀκαλύπτως δὲ ἀγόμεναι,

plāctū p hymeneis vnanimiter incipiebāt: tanq̄ꝫ lacerate vexa
θρῆνον ἀνθ' ὑμεναίων ὁμοθυμαδὸν ἐξῆρχον, ὡς ἐσπαραγμέναι σκυλ=
tionibꝰ alienigenis. vincte āt populares vſq̄ꝫ ad in nauē imiſ
μοῖς ἀλλοεθνέσι. δέσμιαι δὲ δημοσίᾳ μέχρι τῆς εἰς τὸ πλοῖον ἐμ
ſionē trahebantꝰ cū violētia. ipſiq̄ꝫ hāꝝ cōiuges laqueis loco coro=
βολῆς εἵλκοντο μετὰ βίας. οἵ τε τούτων συζυγεῖς βρόχοις ἀντὶ στεφ
naꝝ ſm ceruices implicati cū florida iuuenili eta=
άνων τοὺς αὐχένας περιπεπλεγμένοι μετὰ ἀκμαίας νεανικῆς ἡλικί
te: pro cōuiuio ⁊ adoleſcentiū ocio reliquos
ας, ἀντὶ εὐωχίας καὶ νεωτερικῆς ῥαθυμίας τὰς ἐπιλοίπους τῶν
nuptiaꝝ dies in luctibꝰ trāſegerūt: ad pedes iā mortē viden
γάμων ἡμέρας ἐν θρήνοις διῆγον, παρὰ πόδας ἤδη τὸν ᾅδην ὁρῶν=
tes poſitā. abducebantꝰ āt feraꝝ more tracti ꝑuinculoꝝ fer=
τες κείμενον. κατήχθησαν δὲ θηρίων τρόπον ἀγόμενοι σιδηροδέσ=
reoꝝ neceſſitatibꝰ. hi quidē trāſtris nauiū affixi
μοις ἀνάγκαις. οἱ μὲν τοῖς ζυγοῖς τῶν πλοίων προσηλωμένοι τοὺς
collis: illi āt ſm pedes inſolubilibꝰ cōſtricti pedicis:
τραχήλους, οἱ δὲ τοὺς πόδας ἀρρήκτοις κατησφαλισμένοι πέδαις,
itē ⁊ deſuper dēſa tabula impoſita. vt vndi
ἔτι καὶ τῷ καθύπερθεν πυκνῷ σανιδώματι διακειμένῳ. ὅπως πάν
q̄ꝫ obtenebrati oculis: vitā inſidiatoꝝ in omni
τοθεν ἐσκοτισμένοι τοὺς ὀφθαλμούς, ἀγωγὴν ἐπιβούλων ἐν παντὶ
nauigatione acciperēt. his āt ad dictū nauigiū
τῷ κατάπλῳ λαμβάνωσι. τούτων δὲ ἐπὶ τὴν λεγομένην Σχεδίαν
actis ⁊ nauigatione traiecta: ſicut fuit ſanci=
ἀχθέντων καὶ τοῦ παράπλου περανθέντος, καθὼς ἦν δεδογματισ=
tum a rege: iuſſit eos in ante ciuitatē hippo
μένον τῷ βασιλεῖ, προσέταξεν αὐτοὺς ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως ἱππο
dromo caſtra figere ingēti exiſtēte mēſura: ⁊ ad
δρόμῳ παρεμβαλεῖν ἀπλέτῳ καθεστῶτι περιμέτρῳ, καὶ πρὸς
manifeſtū opprobriū valde opportuno exiſtēte oībꝰ p
παραδειγματισμὸν ἄγαν εὐκαιροτάτῳ καθεστῶτι πᾶσι τοῖς κα
gētibꝰ in ciuitatē: ⁊ ab his ad regionē
ταπορευομένοις εἰς τὴν πόλιν, καὶ τοῖς ἐκ τούτων εἰς τὴν χώραν
proficiſcentibꝰ ad pegrinationē. vt neq̄ꝫ exercitui eiꝰ cō=
στελλομένοις πρὸς ἐκδημίαν. πρὸς τὸ μηδὲ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ κοι
municatiōe: neq̄ꝫ oīno dignarētꝰ muris. poſtq̄ꝫ āt hoc fac
νωνεῖν, μηδὲ τὸ σύνολον καταξιῶσαι περιβόλων. ὡς δὲ τοῦτο ἐγε
tū eſt: audiēs ciuitatis cōtribules clam egrediētes
νήθη, ἀκούσας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ὁμοεθνεῖς κρυβῇ ἐκπορευομένους
frequētius lugere ignominioſā fratrū miſeriā:
πυκνότερον ἀποδύρεσθαι τὴν ἀκλεᾶ τῶν ἀδελφῶν ταλαιπωρίαν,
iratus iuſſit ⁊ his ſimul eodē modo diligēter
διοργισθεὶς προσέταξε καὶ τούτοις ὁμοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελῶς
ſicut illis facere: nō diminutis ſm vllū modū illo
ὡς ἐκείνοις ποιῆσαι, μὴ λειπομένοις κατὰ μηδένα τρόπον τῆς ἐκεί
rū ſupplicio: deſcribi āt oē genꝰ ex nomine. nō eīm
νων τιμωρίας, ἀπογραφῆναι δὲ πᾶν τὸ φῦλον ἐξ ὀνόματος. οὐ γὰρ
ante paulo demonſtratā opeꝝ laborioſam ſer
τὴν ἔμπροσθεν βραχὺ προδεδηλωμένην τῶν ἔργων κατάπονον λα
uitutē: tortos āt denūciatis tormētis ad finē dele
τρείαν, στρεβλωθέντας δὲ παρηγγελμέναις αἰκίαις τὸ τέλος ἀφανί
re vnꝰ ſub tēpus diei. facta eſt quidē igitꝰ hoꝝ
σαι μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας. ἐγίνετο μὲν οὖν ἡ τούτων
deſcriptio cū acerba feſtinatiōe ⁊ ambitioſa aſſeſſio
ἀπογραφὴ μετὰ πικρᾶς σπουδῆς καὶ φιλοτίμου προσεδρεί
ne ab ortu ſolis vſq̄ꝫ ad occaſū: inexpeditū accipiēs
ας ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἀνήνυτον λαμβάνουσα τὸ
finē ad dies quadraginta. maxime āt ⁊ cōtinue rex
τέλος ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. μεγάλως δὲ καὶ διηνεκῶς ὁ βασι
gaudio repletꝰ: cōuiuia in oībꝰ ido=
λεὺς χαρᾷ πεπληρωμένος, συμπόσια ἐπὶ πάντων τῶν εἰδώ=
lis cōſtituēs errāte vltra veritatē mēte ⁊ pro
λων συνιστάμενος πεπλανημένῃ πόρρω τῆς ἀληθείας φρενὶ καὶ βε
fano ore: ipſa quidē muta ⁊ nō potētia eis loqui vel au
βήλῳ στόματι, τὰ μὲν κωφὰ καὶ μὴ δυνάμενα αὐτοῖς λαλεῖν ἢ ἀρή
xiliari laudās: in āt maximū deū nō decētia loquēs. poſt
γειν, ἐπαινῶν, εἰς δὲ τὸν μέγιστον θεὸν τὰ μὴ καθήκοντα λαλῶν. μετὰ
āt predictū tēporis interuallū nūciauerūt ſcri=
δὲ τὸ προειρημένον τοῦ χρόνου διάστημα προσηνέγκαντο οἱ γραμμα=
be regi: nō vltra poſſe iudeoꝝ deſcriptionē
τεῖς τῷ βασιλεῖ, μηκέτι ἰσχύειν τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπογραφὴν

fieri ppter immēſam eoꝝ multitudinē: quāuis eſſent in
ποιεῖσθαι διὰ τὴν ἀμέτρητον αὐτῶν πληθύν, καίπερ ὄντων κατὰ
regione plures adhuc: hi quidē in domibꝰ adhuc exi=
τὴν χώραν τῶν πλειόνων ἔτι, τῶν μὲν κατὰ τὰς οἰκίας ἔτι συνεστηκό
tes: hi āt in loco: tanq̄ꝫ ipoſſibile exiſtēte oībꝰ in egy=
των, τῶν δὲ κατὰ τόπον, ὡς ἀδυνάτου καθεστῶτος πᾶσι τοῖς ἐπ' Αἰ=
pto ducibꝰ. minante āt ipis durius tanq̄ꝫ donis
γύπτου στρατηγοῖς. ἀπειλήσαντος δὲ αὐτοῖς σκληρότερον ὡς δεδωρο
corruptis ad machinatiōes fuge: cōtigit manifeſte ipm circa
κοπημένοις εἰς μηχανὴν τῆς ἐκφυγῆς, συνέβη σαφῶς αὐτὸν περὶ
hoc paruiſſe dicētibꝰ cū demōſtratiōe: ⁊ chartā iā
τούτου πεισθῆναι λεγόντων μετὰ ἀποδείξεως, καὶ τὴν χαρτηρίαν ἤδη
⁊ ſcriptorios calamos in quibꝰ vtebantꝰ defeciſſe. hoc āt
καὶ τοὺς γραφικοὺς καλάμους ἐν οἷς ἐχρῶντο ἐκλελοιπέναι. τοῦτο δὲ
erat opatio auxiliātis iudeis e celo puidētie inui
ἦν ἐνέργεια τῆς τοῦ βοηθοῦντος τοῖς Ἰουδαίοις ἐξ οὐρανοῦ προνοίας ἀνι=
cte. tūc vocans hermonē ppoſitū elephātoꝝ
κήτου. τότε προσκαλεσάμενος Ἕρμωνα τὸν πρὸς τῇ τῶν ἐλεφάντων
cure: graui plenꝰ ira ⁊ idignatiōe oīno inuertibi
ἐπιμελείᾳ, βαρείᾳ μεμεστωμένος ὀργῇ καὶ χόλῳ κατὰ πᾶν ἀμετάθε
lis: iuſſit in ſequēti die abūdantibꝰ pugnis thu
τος, ἐκέλευσεν ὑπὸ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν δαψιλέσι δράκεσι λι
ris ⁊ vino multo puro oēs elephātos pota=
βανωτοῦ καὶ οἴνῳ πλείονι ἀκράτῳ ἅπαντας τοὺς ἐλέφαντας ποτί=
re: q̄ erāt numero q̄ngenti. ⁊ efferatos poculi
σαι, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακοσίους. καὶ ἀγριωθέντας τῇ τοῦ πόματος
nimia ſubminiſtratiōe: adducere ad occurſum mortis iudeo=
ἀφθόνῳ χορηγίᾳ, εἰσαγαγεῖν πρὸς συνάντησιν τοῦ μόρου τῶν Ἰουδαί=
rū. ille quidē hec iubēs: verſus eſt ad cōuiuiū cōgregās
ων. ὁ μὲν τάδε προστάσσων, ἐτρέπετο πρὸς τὴν εὐωχίαν συναγαγὼν
maxime ex amicis ⁊ exercitu odioſe habētes cōtra
τοὺς μάλιστα τῶν φίλων καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπεχθῶς ἔχοντας πρὸς
iudeos. at elephātoꝝ ppoſitꝰ preceptū apte hermō
τοὺς Ἰουδαίους. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὸ προσαχθὲν ἀπαραπτώτως ὁ Ἕρμων
adiplebat. atq̄ꝫ ad hec miniſtri ad veſperā exeūtes
συνετέλει. οἵ τε πρὸς τούτοις λειτουργοὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐξιόντες
miſeroꝝ ligabāt manꝰ: ⁊ reliq̄ꝫ machina
τὰς τῶν ταλαιπώρων ἔδεσμευον χεῖρας, τήν τε λοιπὴν ἐμηχανῶν
bantꝰ circa eos ſecuritatē: nocturnū exiſtimātes ſūptꝰ accepturā gē
το περὶ αὐτοὺς ἀσφάλειαν, ἔννυχον δόξαντες ὁμοῦ λήψεσθαι τὸ φῦ
tem terminū mortis. q̄ āt oī ptectione deſtituti videbantꝰ eſſe
λον πέρας τῆς ὀλεθρίας. οἱ δὲ πάσης σκέπης ἔρημοι δοκοῦντες εἶ
gētibꝰ iudei: ppē vndiq̄ꝫ opprimentē eos
ναι τοῖς ἔθνεσιν Ἰουδαῖοι, διὰ τὴν πάντοθεν περιέχουσαν αὐτοὺς
cū vinculis neceſſitatē: oīpotentē dñm ⁊ oīs potē
μετὰ δεσμῶν ἀνάγκην, τὸν παντοκράτορα κύριον καὶ πάσης δυνά=
tie dominantē: miſericordē deū eoꝝ ⁊ patrē: inceſſabili
μεως δυναστεύοντα, ἐλεήμονα θεὸν αὐτῶν καὶ πατέρα, δυσκαταπαύστῳ
voce oēs cū lachrymis inuocauerūt: orātes quod cōtra ſe
βοῇ πάντες μετὰ δακρύων ἐπεκαλέσαντο, δεόμενοι τὴν κατ' αὐτῶν
cōuertere cōſiliū impiū: ⁊ liberare eos cū magni=
μεταστρέψαι βουλὴν ἀνοσίαν, καὶ ῥύσασθαι αὐτοὺς μετὰ μεγαλο=
fica apparitione ab ea q̄ erat ad pedes in pmptu morte. hoꝝ quidē
μεροῦς ἐπιφανείας ἐκ τοῦ παρὰ πόδας ἐν ἑτοίμῳ μόρου. τούτων μὲν
aſſidue ſupplicatio aſcēdit in celū. at hermō immites
ἐκτενῶς ἡ λιτανεία ἀνέβαινεν εἰς οὐρανόν. ὁ δὲ Ἕρμων τοὺς ἀνηλεεῖς
elephātos potās repletos vini abūdāti
ἐλέφαντας ποτίσας πεπληρωμένους τῆς τοῦ οἴνου πολλῆς
ſubminiſtratiōe ⁊ thure ſaturatos: mane ad
χορηγίας καὶ τοῦ λιβάνου μεμεστωμένους, ὄρθριος ἐπὶ τὴν
aulā aſſuit: de his nūciare regi.
αὐλὴν παρῆν, τὰ περὶ τούτων προσαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ.
at a ſeculi ipe creatione bonū in nocte ⁊ die
τὸ δὲ ἀπ' αἰῶνος χρόνου κτίσμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ
cōceſſum ab eo q̄ gratificatꝰ oībꝰ q̄[illegible] ipe vult
ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χαριζομένου πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θελήσῃ
ſomni ptem miſit ad regē. ⁊ dulciſſimo ⁊ pfūdo cōpre
ὕπνου μέρος ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡδίστῳ καὶ βαθεῖ κατε
henſus ē opatione dñi: iniquo quidē ppoſito valde frau
σχέθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δεσπότου, τῆς ἀθέσμου μὲν προθέσεως πολὺ διεσ
datꝰ: at ab irreuocabili cogitatiōe maxime deceptꝰ. at
φαλμένος, τοῦ δὲ ἀμεταθέτου λογισμοῦ μεγάλως διεψευσμένος. οἱ δὲ

iudei preſignatā horā fugientes: ſanctū laudabāt
Ἰουδαῖοι τὴν προσημανθεῖσαν ὥραν διαφυγόντες, τὸν ἅγιον ᾔνουν
deū ſuū. ⁊ iteꝝ orabāt facilē: demōſtrare magnipotē=
θεὸν αὐτῶν. καὶ πάλιν ἠξίουν τὸν εὐκατάλλακτον, δεῖξαι μεγαλο=
tis eiꝰ manꝰ poteſtatē gentibꝰ ſupbis. media exiſtēte āt
σθενοῦς αὐτοῦ χειρὸς κράτος ἔθνεσιν ὑπερηφάνοις. μεσούσης δὲ
iā decima hora ferme: q̄ ad excitandū cōſtitutꝰ erat: ſubi=
ἤδη δεκάτης ὥρας σχεδόν, ὁ πρὸς ταῖς κλήσεσι τεταγμένος, ἀθρό=
to vocatos vidēs: pupugit accedens regē. ⁊ vix
ως τοὺς κλητοὺς ἰδών, ἔνυξε προσελθὼν τὸν βασιλέα. καὶ μόλις
excitās: nūciauit cōuiuij tps iā pterire:
διεγείρας, ὑπέδειξε τὸν τῆς συμποσίας καιρὸν ἤδη παρατρέχοντα,
de his ſmonē faciens. quē rex repu=
τὸν περὶ τούτων λόγον ποιούμενος. ὃν ὁ βασιλεὺς λογισά=
tās ⁊ verſus in cōuiuiū: iuſſit eos q̄ venerāt
μενος καὶ τραπεὶς εἰς τὸν πότον, ἐκέλευσε τοὺς παραγεγονότας
in cōuiuiū corā accūbere ſe. quo ⁊ facto: hor
εἰς τὴν συμποσίαν ἄντικρυς ἀνακλιθῆναι αὐτοῦ. οὗ καὶ γενομένου, πα
tabatꝰ in cōuiuiū dedētes ſe ipos: pſentē cōuiuij ſumme
ρῄνει εἰς εὐωχίαν δόντας ἑαυτούς, τὸ παρὸν τῆς συμποσίας ἐπὶ πολὺ
celebrātes in letitia cōſumere ptem. lōge āt pro
γεραιρομένους εἰς εὐφροσύνην καταθέσθαι μέρος. ἐπὶ πλεῖον δὲ προ
cedente cōuiuio: hermonē accerſens rex:
βαινούσης τῆς ὁμιλίας, τὸν Ἕρμωνα μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεύς,
cū acerba cōminatiōe interrogauit: quā ob cauſam pmiſſi ſunt
μετὰ πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπυνθάνετο, τίνος ἕνεκεν αἰτίας εἰάθησαν
iudei pſentem diē ſupuiuere. ipo āt nūciāte
οἱ Ἰουδαῖοι τὴν περιοῦσαν ἡμέραν περιβεβιωκότες. τοῦ δὲ ὑποδείξαντος
nocte iuſſionē ad finē pduxiſſe: ⁊ amicis eiꝰ
τὸ νυκτὸς τὸ προσταχθὲν ἐπὶ τέλος ἠγηοχέναι, καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ
teſtimoniū phibentibꝰ: crudelitatē peiorē phalaridis habēs dixit:
προσμαρτυρησάντων, τὴν ὠμότητα χείρονα Φαλάριδος ἐσχηκώς, ἔφη,
hodierno ſomno grām habere eos. ſine dilatione āt ad
τῷ τῆς σήμερον ὕπνῳ χάριν ἔχειν αὐτούς. ἀνυπερθέτως δὲ εἰς τὴν
venturꝫ diē ſimiliter prepara elephātos
ἐπιτέλλουσαν ἡμέραν κατὰ τὸ ὅμοιον ἑτοίμασον τοὺς ἐλέφαντας
ad ſceleſtoꝝ iudeoꝝ pnitiem. cū dixiſſet āt rex:
ἐπὶ τὸν τῶν ἀθεμίτων Ἰουδαίων ἀφανισμόν. εἰπόντος δὲ τοῦ βασι=
vltro oēs cū gaudio pſentes ſimꝰ collau
λέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἱ παρόντες ὁμοῦ συναι
dātes: in pprīā domū vnuſquiſq̄ꝫ reuerſi ſūt. ⁊ nō tā
νέσαντες, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε. καὶ οὐχ οὕτως
in ſomno cōſumpſerūt tps noctis: q̄ꝫ in
εἰς ὕπνον κατεχρήσαντο τὸν χρόνον τῆς νυκτός, ὡς εἰς τὸ
oīmodas excogitādo miſeris exiſtimatis illuſiones.
παντοίους μηχανᾶσθαι τοῖς ταλαιπώροις δοκοῦσιν ἐμπαιγμούς.
dudū āt gallꝰ cātauerat matutinꝰ: ⁊ beſtias cū armaſſet her
ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐκέκραγεν ὄρθριος, καὶ τὰ θηρία καθωπλικὼς ὁ Ἕρ
mō in magno porticu expectabat: q̄ āt p ciuitatē multitudo
μων ἐν τῷ μεγάλῳ περιστύλῳ διεκίνει, τὰ δὲ κατὰ τὴν πόλιν πλήθη,
cōgregata erat ad miſerandū ſpectaculū expectās aurorā
συνήθροιστο πρὸς τὴν οἰκτροτάτην θεωρίαν προσδοκῶντα τὴν πρωίαν
cū auiditate. at iudei in indiuiſibili animo ſuſpēſi tpe:
μετὰ σπουδῆς. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι κατὰ τὸν ἀμερῆ ψυχουλκούμενοι χρόνον
multilachryma ſupplicatiōe i cāticis luctuoſis tendētes manꝰ in
πολυδάκρυον ἱκετείαν ἐν μέλεσι γοεροῖς τείνοντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν
celū orabāt maximū deū: iteꝝ eis auxiliari breui. nōdū
οὐρανὸν ἐδέοντο τοῦ μεγίστου θεοῦ, πάλιν αὐτοῖς βοηθῆσαι συντόμως. οὔπω
āt ſolis radij ſpargebantꝰ: ⁊ rege amicos excipien=
δὲ ἡλίου βολαὶ κατεσπείροντο, καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομέ
te: hermō adſtās: vocabat ad exitū oſtendens volū
νου, ὁ Ἕρμων παραστάς, ἐκάλει πρὸς τὴν ἔξοδον ὑποδεικνύων τὸ πρό=
tatē regis in prōptu eſſe. ille āt cū pcepiſſet
θυμον τοῦ βασιλέως ἐν ἑτοίμῳ κεῖσθαι. τοῦ δὲ ἀποδεξαμένου
⁊ obſtupuiſſet in iniquo exitu: oīno ignorā
καὶ καταπλαγέντος ἐπὶ τῇ παρανόμῳ ἐξόδῳ, κατὰ πᾶν ἀγνω
tia detentꝰ querebat: q̄ cauſa ob q̄ꝫ hoc il=
σίᾳ κεκρατημένος ἐπυνθάνετο, τί τὸ πρᾶγμα ἐφ' οὗ τοῦτο αὐ=
li cū feſtinatiōe cōfectū eſt. hoc āt erat opatio cūcto
τῷ μετὰ σπουδῆς τετέλεσται. τοῦτο δὲ ἦν ἡ ἐνέργεια τοῦ πάν
rū dominātis dei: eoꝝ q̄ priꝰ illi excogitata fuerāt obliuionē
τα δεσποτεύοντος θεοῦ, τῶν πρὶν αὐτῷ μεμηχανευμένων λήθην

in mēte ponētis. nūciauit hermō ⁊ oēs ami
κατὰ διάνοιαν ἐντεθεικότος. ὑπεδείγνυεν ὁ ἕρμων καὶ πάντες οἱ φί-
ci: feras ⁊ exercitꝰ paratos eſſe rex ſm̄ tuū
λοι, τὰ θηρία καὶ τὰς δυνάμεις ἡτοιμάσθαι βασιλεῦ κατὰ τὴν σὴν
inſtās ꝓpoſitū. ille aūt in dictis repletꝰ graui ira: eo ꝙ
ἐκτενῆ πρόθεσιν. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι πληρωθεὶς βαρεῖ χόλῳ, διὰ τὸ
circa hec ꝓuidētia dei diſperſus fuiſſet oīs eiꝰ cogitatꝰ: intu-
περὶ τούτων προνοίᾳ θεοῦ διεσκεδάσθαι πᾶν αὐτοῦ τὸ νόημα, ἐνατενί-
ens cū minis dixit. quāt parētes affuerūt aut filioꝝ filij:
σας μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν. ὅσοι γονεῖς παρῆσαν ἢ παίδων γόνοι,
hunc beſtijs ferocibꝰ pauerūt abūdantē cibū pro irrepreh-
τήνδε θηρσὶν ἀγρίοις ἐσκεύασαν δαψιλῆ θοίναν ἀντὶ τῶν ἀνεγκλή-
ſibilibꝰ mihi ⁊ maioribꝰ meis pre ſe ferētibꝰ cōtinuā firmā fi-
των ἐμοὶ καὶ προγόνοις ἐμοῖς ἀποδεδειγμένων ὁλοχερῆ βεβαίαν πί-
dē eminēter iudeis. ꝙꝙ ſiqdē nō ob ſimul educatiōis amorē
στιν ἐξόχως ἰουδαίων. καίπερ εἰ μὴ διὰ τὴν τῆς συντροφίας στοργὴν
⁊ neceſſitatis: vita pro his ꝓuare deberes. ſic hermō inſpera
καὶ τῆς χρείας, τὸ ζῆν ἀντὶ τούτων ἐστερήθης. οὕτως ὁ ἕρμων ἀπροσδό-
tam piculoſam ſuſtinuit cōminationē. ⁊ aſpectu ⁊ vul
κητον ἐπικίνδυνον ὑπήνεγκεν ἀπειλήν. καὶ τῇ ὁράσει καὶ τῷ προσώ-
tu turbatꝰ eſt. vnuſqſq; aūt amicoꝝ cū triſtitia erubeſcebāt: cō
πῳ συνεστάλη. ὁ καθεὶς δὲ τῶν φίλων σκυθρωπῶς ὑπεκρέων, τοὺς συ
gregatos dimiſerūt quēlibet ad ꝓpriū negociū. ipſi q; iu
νηθροισμένους ἀπέλυσαν ἕκαστον ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀσχολίαν. οἵ τε ἰου-
dei ea q̄ a rege audiētes: illuſtrē deū dn̄m
δαῖοι τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀκούσαντες, τὸν ἐπιφανῆ θεὸν κύριον
regē regū laudabāt: ⁊ hanc opē ab eo cōſe
βασιλέα τῶν βασιλέων ᾔνουν, καὶ τῆσδε τῆς βοηθείας αὐτοῦ τετευ
cuti. ſm̄ aūt has leges rex cōſtituēs rurſus
χότες. κατὰ δὲ τούτους τοὺς νόμους ὁ βασιλεὺς συστησάμενος πάλιν
conuiuiū: ad leticiā verti hortabaꝛ. at hermo
τὸ συμπόσιον, εἰς εὐφροσύνην τραπῆναι παρεκάλει. τὸν δὲ ἕρμω-
nē aduocās cū minis dixit. quoties tibi oportet de
να προσκαλεσάμενος μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν. ποσάκις σοι δεῖ περὶ
his ipſis imperare infeliciſſime? elephātos adhuc ⁊ nūc
τούτων αὐτῶν προστάττειν ἀθλιώτατε; τοὺς ἐλέφαντας ἔτι καὶ νῦν
arma in craſtinū ad iudeoꝝ ꝑnitiē. at
καθόπλισον εἰς τὴν αὔριον ἐπὶ τὸν τῶν ἰουδαίων ἀφανισμόν. οἱ δὲ
ſimul diſcūbentes cognati icōſtantē mentē eiꝰ admirātes: ꝓta
συνανακείμενοι συγγενεῖς τὴν ἄστατον διάνοιαν αὐτοῦ θαυμάζοντες, προ
lerūt hec. rex: vſq; quo tāq̄ inſenſatos nos ten-
εφέροντο τάδε. βασιλεῦ, μέχρι τίνος ὡς ἀλόγους ἡμᾶς διαπειρά-
tas: iubēs iā tertio eos delere: ⁊ iteꝝ in
ζεις, προστάσσων ἤδη τρίτον αὐτοὺς ἀφανίσαι, καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν
rebus ex mutatione reuocās a te ſancita? quoꝝ grā
πραγμάτων ἐκ μεταβολῆς ἀναλύων τὰ σοὶ δεδογμένα; ὧν χάριν ἡ
ciuitas ob expectatōes tumultuaꝛ. ⁊ adaucta cōuerſionibꝰ: iā
πόλις διὰ τὴν προσδοκίαν ὀχλεῖ. καὶ πληθύνουσα συστροφαῖς, ἤδη
⁊ periclitaꝛ ſepe diripi. vnde in oībꝰ phala-
καὶ κινδυνεύει πολλάκις διαρπασθῆναι. ὅθεν ὁ κατὰ πάντα φαλα-
ris rex impletꝰ inſcitia: ⁊ factas ad cōſi-
ρις βασιλεὺς ἐμπληθυνθεὶς ἀλογιστίας, καὶ τὰς γινομένας πρὸς ἐπι-
derationē iudeoꝝ in ipſo mutationes aīe nihili eſti
σκοπὴν τῶν ἰουδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολὰς τῆς ψυχῆς παρ' οὐδὲν ἡ-
mās: nō iniciatū firmiter iuſiurādū determinās: hos qdē ſine
γούμενος, ἀτελέστατον βεβαίως ὅρκον ὁρισάμενος, τούτους μὲν ἀνυπερ
dilatione miſſuꝝ in īfernū in genibꝰ ⁊ pedibꝰ ferarū punitos: diu
θέτως πέμψειν εἰς ᾅδην ἐν γόνασι καὶ ποσὶ θηρίων ᾐκισμένους, ἐπι
centē exercitū aūt cōtra iudeā ſolo equatā igne ⁊ haſta po-
στρατεύσαντα δὲ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν ἰσόπεδον πυρὶ καὶ δόρατι θήσε
ſituꝝ velociter: ⁊ inacceſſibilē illoꝝ nobis tēplū igne ꝓſtratū velo
σθαι διὰ τάχους, καὶ τὸν ἄβατον αὐτῶν ἡμῖν ναὸν πυρὶ πρηνέα τά-
citate ꝑficientiū illic ſacrificia in oē tps cōſtitu
χει τῶν συντελούντων ἐκεῖ θυσίας εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον καταστή
tuꝝ. tūc leti diſcedētes amici ⁊ cognati cū
σειν. τότε περιχαρεῖς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς μετὰ
fide: diſpoſuerūt exercitꝰ in opportuniſſimis locis
πίστεως, διέταττον τὰς δυνάμεις ἐπὶ τοὺς εὐκαιροτάτους τόπους
ciuitatis ad obſeruatōes. at elephātoꝝ ꝓpoſitꝰ feras ferme vt ſic
τῆς πόλεως πρὸς τήρησιν. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὰ θηρία σχεδὸν ὡς εἰ
dicā in opus inſanū adducēs: odoratiſſimis poculis vino
πεῖν εἰς κατάστημα μανιῶδες ἀγηοχώς, εὐωδεστάτοις πόμασιν οἴνῳ

thure cōmixto horribiliter paratas ꝑparationibꝰ circa auroraꝫ:
λελιβανωμένῳ φοβερῶς κεκοσμημένα κατασκευαῖς περὶ τὴν ἕω,
ciuitate iā multitudinibꝰ innumerabilibꝰ in hippodromo ple
τῆς πόλεως ἤδη πλήθεσιν ἀναριθμήτοις κατὰ τοῦ ἱπποδρόμου κα-
na: intrās ad aulā ad cōſtitutū: incitauit
ταμεμεστωμένης, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν ἐπὶ τὸ προκείμενον, ὤτρυνε
regē. ille aūt ira graui implēs impiā mentē: omni
τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ὀργῇ βαρείᾳ γεμίσας δυσσεβῆ φρένα, παντὶ τῷ
mole cū feris exiuit: volēs immiti corde ⁊
βάρει σὺν τοῖς θηρίοις ἐξώρμησε, βουλόμενος ἀτρώτῳ καρδίᾳ καὶ
pupillis oculoꝝ aſpicere laborioſā ⁊ miſerā pre
κόραις ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τὴν ἐπίπονον καὶ ταλαίπωρον τῶν προ
dictoꝝ ſubuerſionē. iā xo elephātoꝝ egrediētiū circa por
σεσημασμένων καταστροφήν. ὡς δὲ τῶν ἐλεφάντων ἐξιόντων περὶ πύ
tā ⁊ ſubſequētis armati exercitꝰ: et multitudinis iti-
λην καὶ τῆς συνεπομένης ἐνόπλου δυνάμεως, τῆς τε τοῦ πλήθους πο
neris puluerē vidētes: ⁊ horriſonū tumultū audiētes in
ρείας κονιορτὸν ἰδόντες, καὶ βαρυηχῆ θόρυβον ἀκούσαντες οἱ ἰου-
dei: vltimū vite momētū ipſis illud exiſtimātes eſſe finē
δαῖοι, ὑστάτην βίου ῥοπὴν αὐτοῖς ἐκείνην δόξαντες εἶναι τὸ τέλος τῆς
miſerrime expectatiōis: ad miſeratōes ⁊ luctꝰ verſi: oſculaban
ἀθλιωτάτης προσδοκίας, εἰς οἶκτον καὶ γόους τραπέντες, κατεφί-
tur ſe ad inuicē cōplicitū cognatis in col-
λουν ἀλλήλους περιπλεκόμενοι τοῖς συγγενέσιν ἐπὶ τοὺς τραχή
la ꝓcūbētes: parētes filijs ⁊ matres puellis. alie aūt
λους ἐπιπίπτοντες, γονεῖς παισὶ καὶ μητέρες νεάνισιν. ἕτεραι δὲ
nuꝑgenitos ad vbera habētes īfantes vltimū ſugētes lac. at
νεογνὰ πρὸς μαστοὺς ἔχουσαι βρέφη τελευταῖον ἕλκοντα γάλα. οὐ
q̄ ⁊ priꝰ eis facta auxilia de ce
μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς ἔμπροσθεν αὐτῶν γεγενημένας ἀντιλήψεις ἐξ οὐ
lo cognoſcētes: pronos vnanimiter ꝓijciētes ſeipſos ⁊ in
ρανοῦ συνιδόντες, πρηνεῖς ὁμοθυμαδὸν ῥίψαντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ νή
fantes amouētes ab vberibꝰ: clamauerūt voce magna valde:
πια χωρίσαντες τῶν μαστῶν, ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα,
vniuerſi principi ſupplicātes: miſereri cū apparitiōe
τὸν τῆς ἁπάσης δυνάστην ἱκετεύοντες, οἰκτεῖραι μετὰ ἐπιφανείας
eoꝝ iā ad portas mortis cōſtitutoꝝ. eleazarꝰ aūt qdā vir
αὐτοὺς ἤδη πρὸς πύλαις ᾅδου καθεστῶτας. ἐλεάζαρος δέ τις ἀνὴρ
inſignis eoꝝ q̄ ex regione ſacerdotū: i ſenectute etatē
ἐπίσημος τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἱερέων, ἐν πρεσβείῳ τὴν ἡλικίαν
iā ſortitꝰ: ⁊ oī q̄ ſm̄ vitā virtute ornatꝰ: eos q̄
ἤδη λελογχώς, καὶ πάσῃ τῇ κατὰ τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημένος, τοὺς
circa ſe cōprimēs ſeniores ab inuocādo ſanctū deū:
περὶ αὐτὸν καταστείλας πρεσβυτέρους ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἅγιον θεόν,
orauit hec. rex magnipotēs: altiſſime: oīpꝰ deꝰ:
προσηύξατο τάδε. βασιλεῦ μεγαλοκράτωρ, ὕψιστε, παντοκράτωρ θεέ,
oēm gubernās in miſericordijs creaturā: inſpice in abraam
τὴν πᾶσαν διακυβερνῶν ἐν οἰκτιρμοῖς κτίσιν, ἔπιδε ἐπὶ ἀβραὰμ
ſemē: in ſanctificati filios iacob: partis ſanctificate tue po
σπέρμα, ἐπὶ ἡγιασμένου τέκνα ἰακώβ, μερίδος ἡγιασμένης σου λα
pulū i ꝑegrina t͞ra ꝑegrinū iniuſte ꝑeuntē pater. tu pharaonē abūdantē
ὸν ἐν ξένῃ γῇ ξένον ἀδίκως ἀπολλύμενον πάτερ. σὺ φαραὼ πληθύνοντα
curribꝰ olim egypti huiꝰ ꝑncipē ſublatū immiti auda
ἅρμασι τὸ πρὶν αἰγύπτου ταύτης δυνάστην ἐπαρθέντα ἀνόμῳ θρά
cia ⁊ lingua magniloqua: cū ſuꝑbo exercitu mari vin-
σει καὶ γλώσσῃ μεγαλορρήμονι, σὺν τῇ ὑπερηφάνῳ στρατιᾷ ποντοβρό
ctos perdidiſti: lucē oſtēdens mie iſrael generi. tu im
χους ἀπώλεσας, φέγγος ἐπιφάνας ἐλέους ἰσραὴλ γένει. σὺ τὸν ἀνα
mēſis exercitibꝰ ſuperbientē ſenacherib grauē aſſirioꝝ re-
ριθμήτοις δυνάμεσι γαυρωθέντα σενναχηρεὶμ βαρὺν ἀσσυρίων βασι
gē: lancea oēm ſubditā iā accipiētē terrā: ⁊ ela-
λέα, δόρατι τὴν πᾶσαν ὑποχείριον ἤδη λαβόντα γῆν, καὶ μετεωρι
tum cōtra ſctām tuā ciuitatē: grauia loquentē ſuꝑbia ⁊ au-
σθέντα ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου πόλιν, βαρέα λαλοῦντα κόμπῳ καὶ θρά
dacia: tu dn̄e fregiſti. manifeſtā demōſtrās gētibꝰ multis tuā
σει, σὺ δέσποτα ἔθραυσας. ἔκδηλον δεικνὺς ἔθνεσι πολλοῖς τὸ σὸν
potentiā. tu in babylonia tres ſocios igni ani
κράτος. σὺ τοὺς κατὰ τὴν βαβυλωνίαν τρεῖς ἑταίρους πυρὶ τὴν ψυ
mā volūtarie tradētes vt nō ſeruirēt vanis: igni
χὴν αὐθαιρέτως δεδωκότας εἰς τὸ μὴ λατρεῦσαι τοῖς κενοῖς, διάπυ
tū rorefaciēs caminū: liberaſti vſq; ad capillū illeſos: flāmā
ρον δροσίσας κάμινον, ἐρρύσω μέχρι τριχὸς ἀπημάντους, φλόγα

oībus immittēs aduerſarijs. tu cālūnijs inuidie leo-
πᾶσιν ἐπιπέμψας τοῖς ὑπεναντίοις. σὺ τὸν διαβολαῖς φθόνου λέου
nibꝰ in terra ꝓiectū feris cibū danielē ad lucē reduxiſti icolumē.
σι κατὰ γῆς ῥιφέντα θηρσὶ βορὰν δανιὴλ εἰς φῶς ἀνήγαγες ἀσινῆ.
et in mari educatū in vētre ceti ionā liqueſcentē īceſſanꝫ: ille-
τόν τε βυθοτρεφοῦς ἐν γαστρὶ κήτους ἰωνᾶν τηκόμενον ἀφειδῶς, ἀπή
ſum oībꝰ familiaribꝰ demōſtraſti pr̄. ⁊ nūc maloꝝ deteſtator. miſericors.
μαντον πᾶσιν οἰκείοις ἀνέδειξας πάτερ. καὶ νῦν μισύβρι. πολυέλεε.
oīm ꝓtector. cito appare his q̄ ex iſrael genere:
τῶν ὅλων σκεπαστά. τὸ τάχος ἐπιφάνηθι τοῖς ἀπὸ ἰσραὴλ γένους,
ab aūt abominatis ſceleſtis gētibꝰ afflictis. ſi aūt impietatibꝰ
ὑπὸ δὲ ἐβδελυγμένων ἀνόμων ἐθνῶν ὑβριζομένοις. εἰ δὲ ἀσεβείαις
ſm̄ ꝑegrinationē vita nr̄a cōſtricta ē liberās nos de ini
κατὰ τὴν ἀποικίαν ὁ βίος ἡμῶν ἐνέσχηται, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ ἐχ-
micoꝝ manu: vt volueris dn̄e perde nos morte. nō va
θρῶν χειρός, ὡς προαιρῇ δέσποτα ἀπόλεσον ἡμᾶς μόρῳ. μὴ τοῖς μα
nis vanaſapientes benedicāt in dilectoꝝ
ταίοις οἱ ματαιόφρονες εὐλογησάτωσαν ἐπὶ τῇ τῶν ἠγαπημένων
a te ꝑditione dicētes: neq; deꝰ illoꝝ liberauit eos. tu aūt
σου ἀπωλείᾳ λέγοντες, οὐδὲ ὁ θεὸς αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. σὺ δὲ
oēm fortitudinē ⁊ potētiā habēs oēm ſēpiterne: nūc ꝓſpice. miſe
ὁ πᾶσαν ἀλκὴν καὶ δυναστείαν ἔχων ἅπασαν αἰώνιε, νῦν ἔπιδε. ἐλέη
rere nr̄i q̄ ꝑ iniuriā iniquoꝝ iniuſtā e vita ſūmouemur ad
σον ἡμᾶς τοὺς καθ' ὕβριν ἀνόμων ἀλόγιστον ἐκ τοῦ ζῆν μεθισταμένους ἐν
inſidiatoꝝ morē. admirenꝫ aūt gētes tuā virtutē inuictā hodie
ἐπιβούλων τρόπῳ. πτηξάτω δὲ ἔθνη σὴν δύναμιν ἀνίκητον σήμερον
venerāde: potētiā habēs in. ſaluatōe iacob generis. orat te oīs
ἔντιμε, δύναμιν ἔχων ἐπὶ σωτηρίᾳ ἰακὼβ γένους. ἱκετεύει σε τὸ πᾶν
multitudo infantiū ⁊ hoꝝ parētes cū lachrymis. demōſtreꝫ
πλῆθος τῶν νηπίων καὶ οἱ τούτων γονεῖς μετὰ δακρύων. δειχθήτω
oībus gētibꝰ ꝙ nobiſcū es dn̄e: ⁊ nō auertiſti fa-
πᾶσιν ἔθνεσιν ὅτι μεθ' ἡμῶν εἶ κύριε, καὶ οὐκ ἀπέστρεψας τὸ πρόσω-
ciē tuā a nobis. ſed ſicut dixiſti: ꝙ neq; in terra inimicoꝝ
πόν σου ἀφ' ἡμῶν. ἀλλὰ καθὼς εἶπας, ὅτι οὐδ' ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν
ſuoꝝ exiſtētes cōtēpſiſti eos: ſic adimple dn̄e. at eleazaro
αὐτῶν ὄντων ὑπερεῖδες αὐτούς, οὕτως ἐπιτέλεσον κύριε. τοῦ δὲ ἐλεαζάρου
deſinēte iā ab oratione: rex cū feris ⁊ om-
λήγοντος ἄρτι τῆς προσευχῆς, ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς θηρίοις καὶ παν
ni exercitꝰ horrore ſm̄ hippodromū aderat.
τὶ τῷ τῆς δυνάμεως φρυάγματι κατὰ τὸν ἱππόδρομον παρῆν.
⁊ aſpiciētes iudei: valde in celū exclamauerūt: adeo vt ⁊
καὶ θεωρήσαντες οἱ ἰουδαῖοι, μέγα εἰς οὐρανὸν ἀνέκραξαν, ὥστε καὶ
adiacētes cōualles ſimul ſonātes continuū luctū
τοὺς παρακειμένους αὐλῶνας συνηχήσαντας ἀκατάσχετον οἰμωγὴν
facerēt cū vniuerſo exercitu. tūc glorioſus. oīpꝰ
ποιῆσαι παντὶ τῷ στρατοπέδῳ. τότε ὁ μεγαλόδοξος. παντοκράτωρ
⁊ verax deꝰ: oſtendēs ſanctā ſuā faciē: aꝑuit ce-
καὶ ἀληθινὸς θεός, ἐπιφάνας τὸ ἅγιον αὐτοῦ πρόσωπον, ἠνέῳξε τὰς οὐρα
li portas. a qbꝰ inclyti duo terribiles aſpectu angeli deſcēde
νοῦ πύλας. ἐξ ὧν δεδοξασμένοι δύο φοβεροειδεῖς ἄγγελοι κατέβη-
rūt manifeſti oībꝰ ꝑterq; iudeis. ⁊ reſtiterūt. ⁊ exer
σαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν τοῖς ἰουδαίοις. καὶ ἀντέστησαν. καὶ τὴν δύνα
citū hoſtiū repleuerūt turbatione ⁊ timore: ⁊ imobilibꝰ
μιν τῶν ὑπεναντίων ἐπλήρωσαν ταραχῆς καὶ δειλίας, καὶ ἀκινήτοις
ligauerūt pedicis. ⁊ horrēs etiā regis corpꝰ factū eſt:
ἔδησαν πέδαις. καὶ ὑπόφρικον καὶ τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα ἐγενήθη,
⁊ obliuio audaciā eiꝰ grauē cepit. ⁊ cōuerterūt be
καὶ λήθη τὸ θράσος αὐτοῦ τὸ βαρύθυμον ἔλαβε. καὶ ἀπέστρεψαν τὰ θη
ſtias aduerſus cōſequētes armatos exercitꝰ. ⁊ cōculcabāt il-
ρία ἐπὶ τὰς συνεπομένας ἐνόπλους δυνάμεις. καὶ κατεπάτουν αὐ-
los ⁊ interficiebāt. ⁊ cōuerſa eſt regis ira in miam ⁊
τοὺς καὶ ὠλόθρευον. καὶ μετεστράφη τοῦ βασιλέως ἡ ὀργὴ εἰς οἶκτον καὶ
lachrymas pro iſtis q̄ priꝰ a ſe excogitata fuerāt. audiēs enī
δάκρυα ὑπὲρ τῶν ἔμπροσθεν αὐτῷ μεμηχανημένων. ἀκούσας γὰρ
clamorē: ⁊ vidēs ꝓnos oēs in ꝑditionē: la-
τῆς κραυγῆς, καὶ συνιδὼν πρηνεῖς ἅπαντας εἰς τὴν ἀπώλειαν, δα
chrymās cū ira amicis minabaꝛ dicēs. rege abutimi-
κρύσας μετὰ ὀργῆς τοῖς φίλοις διηπείλει λέγων. παραβασιλεύ
ni: ⁊ tyrānos trāſgreſſi eſtis crudelitate. ⁊ me ipſum vr̄m
ετε, καὶ τυράννους ὑπερβεβήκατε ὠμότητι. καὶ ἐμὲ αὐτὸν τὸν ὑμῶν
bn̄factorē conamini a ꝑncipatu iā ⁊ aīa ſubmouere
εὐεργέτην ἐπιχειρεῖτε τῆς ἀρχῆς ἤδη καὶ τοῦ πνεύματος μεθιστᾶν

clam machinātes q̄ nō expediūt regno. qs eos q̄ obti
λάθρα μηχανώμενοι τὰ μὴ συμφέροντα τῇ βασιλείᾳ. τίς τοὺς κρα-
nuerūt nr̄e in fide regionis munitiones: domo remo
τήσαντας ἡμῶν ἐν πίστει τὰ τῆς χώρας ὀχυρώματα, τῆς οἰκίας ἀπο
uens vnūquēq; iniuſte cōgregauit huc: qs eos q̄ a ꝑncipio beniuolētia erga
στήσας ἕκαστον ἀλόγως ἤθροισεν ἐνθάδε, τίς τοὺς ἐξ ἀρχῆς εὐνοίᾳ πρὸς
nos in oībꝰ ſupant oēs gētes: ⁊ q̄ laborio
ἡμᾶς κατὰ πάντα διαφέροντας πάντων ἐθνῶν, καὶ τοὺς χεί-
ſiſſima ſepe hoīm ſuſceperūt ꝑicula: ſic
ριστους πλεονάκις ἀνθρώπων ἐπιδεδεγμένους κινδύνους, οὕτως
iniqs implicuit ſupplicijs? ſoluite. diſſoluite iniuſta vin
ἀθέσμοις περιέβαλεν αἰκίαις; λύσατε. ἐκλύσατε ἄδικα δε-
cula. ad ꝓpria cū pace dimittite: ante facta
σμά. εἰς τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης ἐξαποστείλατε, τὰ προπεπραγμένα
euitantes. dimittite filios oīpotētis cele-
παραιτησάμενοι. ἀπολύσατε τοὺς υἱοὺς τοῦ παντοκράτορος ἐπουρα
ſtis dei viuētis. q̄ a nr̄is vſq; nūc maioribꝰ incolumē
νίου θεοῦ ζῶντος. ὃς ἀφ' ἡμετέρων μέχρι τοῦ νῦν προγόνων ἀπαραπόδι
cū glīa ſtatū exhibet nr̄is negocijs. ille
στον μετὰ δόξης εὐστάθειαν παρέχει τοῖς ἡμετέροις πράγμασιν. ὁ
qdē igiꝛ hec dixit. ipſi aūt in indiuiſibili tp̄e ſoluti: ſanctū ſaluatorē
μὲν οὖν ταῦτα ἔλεξεν. οἱ δὲ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ λυθέντες, τὸν ἅγιον σωτῆρα
deū ſuū bn̄dicebāt: nuꝑ mortē euadētes. poſtea rex
θεὸν αὐτῶν εὐλόγουν, ἄρτι τὸν θάνατον ἐκπεφευγότες. εἶτα ὁ βασι
in ciuitatē reuerſus: ꝑfectū reditum accer-
λεὺς εἰς τὴν πόλιν ἀπαλλαγείς, τὸν ἐπὶ τῶν προσόδων προσκαλε-
ſens: iuſſit vina q; ⁊ reliqua ad cōuiuiū neceſſaria
σάμενος ἐκέλευσεν οἴνους τε καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς εὐωχίαν ἐπιτήδεια
iudeis ꝓbere ad dies ſeptē: iudicās eos in quo loco
τοῖς ἰουδαίοις χορηγεῖν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτά, κρίνας αὐτοὺς ἐν ᾧ τόπῳ
putauerāt mortē ſuſcipere: in hoc in letitiā omni ſo-
ἔδοξαν τὸν ὄλεθρον ἀναλαμβάνειν, ἐν τούτῳ ἐν εὐφροσύνῃ πάσῃ σω
teria celebrare. tūc q̄ priꝰ cōtumelijs affectūi erāt ⁊ ꝓpe mortē: potiꝰ aūt
τήρια ἄγειν. τότε οἱ πρὶν ἐπονείδιστοι καὶ πλησίον ᾅδου, μᾶλλον δ'
in ipſa ambulauerāt: pro acerba ⁊ lugubri morte: cōuiuiū
ἐπ' αὐτῷ βεβηκότες, ἀντὶ πικροῦ καὶ δυσαιάκτου μόρου, κώθωνα
ſalutare cōſtituētes: ad mortē ipſis ⁊ ſepulturā deputa
σωτήριον συστησάμενοι, τὸν εἰς πτῶσιν αὐτοῖς καὶ τάφον ἡτοιμασμέ
tū locū tentorijs diuiſerūt pleni gaudio. finien-
νον τόπον κλισίαις κατεμερίσαντο πλήρεις χαρμονῆς. καταλήξαν
tes aūt luctꝰ gemitoſū cantū: reſumpſerūt cantū patriū: ſaluatorē
τες δὲ θρήνου πανόδυρτον μέλος, ἀνέλαβον ᾠδὴν πάτριον, τὸν σωτῆρα
⁊ miraculoꝝ factorē laudātes deū. luctū q; oēm ⁊ gemitū repel
καὶ τερατοποιὸν αἰνοῦντες θεόν. οἰμωγήν τε πᾶσαν καὶ κωκυτὸν ἀπω
lentes: choreas cōſtituerūt letitie pacifice ſignū. eodē mō
σάμενοι, χοροὺς συνίσταντο εὐφροσύνης εἰρηνικῆς σημεῖον. ὡσαύτως
aūt et rex ꝓ his ſympoſiū magnū cōgregās: inceſ-
δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς περὶ τούτων συμπόσιον βαρὺ συναγαγών, ἀδια-
ſanter in celū cōfitebaꝛ magnifice pro inopina
λείπτως εἰς οὐρανὸν ἀνθωμολογεῖτο μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τῇ παραδό
ta facta ei ſaluatione. q̄ q; priꝰ in ꝑditionē ⁊ auiū eſcā
ξῳ γενηθείσῃ αὐτῷ σωτηρίᾳ. οἵ τε πρὶν εἰς ὄλεθρον καὶ οἰωνοβρότους
eos futuros exiſtimabāt: ⁊ cū gaudio deſcripſerāt: gemue
αὐτοὺς ἔσεσθαι τιθέμενοι, καὶ μετὰ χαρᾶς ἀπογραψάμενοι, κατεστέ
rūt pudorē in ſeipſis induti: ⁊ inflāmata audacia
ναξαν αἰσχύνην ἐφ' ἑαυτοῖς περιβαλλόμενοι, καὶ τὴν πυρίπνουν τόλμαν
inglorie extincti. et iudei ſicut ꝓdiximꝰ cōſtituentes
ἀκλεῶς ἐσβεσμένοι. οἵ τε ἰουδαῖοι καθὼς προειρήκαμεν συστησάμενοι
predictū choꝝ: cū cōuiuio in gratiaꝝ actionibꝰ letis ⁊
τὸν προειρημένον χορόν, μετ' εὐωχίας ἐν ἐξομολογήσεσιν ἱλαραῖς καὶ
pſalmis trāſigebāt. ⁊ cōmunē ſtatuentes de his legē: in oīm
ψαλμοῖς διῆγον. καὶ κοινὸν ὁρισάμενοι περὶ τούτων θεσμόν, ἐπὶ πᾶ-
ni habitatione ſua in ꝑnationes ꝓdictos dies agere
σαν τὴν παροικίαν αὐτῶν εἰς γενεὰς τὰς προειρημένας ἡμέρας ἄγειν
decreuerūt hilares: nō potꝰ cauſa ⁊ gule: ſaluationis xo ꝑ
ἔστησαν εὐφροσύνους, οὐ πότου χάριν καὶ λιχνείας, σωτηρίας δὲ τῆς διὰ
deū facte ipſis. adierūt aūt regē: dimiſſionē ſu-
θεὸν γενομένης αὐτοῖς. ἐνέτυχον δὲ τῷ βασιλεῖ, τὴν ἀπόλυσιν αὐ-
am ad ꝓpria petentes. deſcribūt aūt eos a quīta
τῶν εἰς τὰ ἴδια αἰτούμενοι. ἀπογράφονται δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πέμπτης
⁊ viceſima pachō: vſq; ad quartā epiphi ad dies qua
καὶ εἰκάδος τοῦ παχών, ἕως τῆς τετάρτης τοῦ ἐπιφ ἐπὶ ἡμέρας τεσ

dragínta. cōſtituit āt eoꝝ ꝑditionē a ꝗnta
σαράκοντα. συνίσανται δὲ αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν ἀπὸ πέμπτης τοῦ
epiph vſq ad ſeptimā: dieb⁹ trib⁹. in ꝗb⁹ ⁊ glioſe oſten=
ἐπιφὶ ἕως ἑβδόμης, ἡμέραις τρισίν. ἐν αἷς καὶ μεγαλοδόξως ἐπιφά
dens miam ſuā oīm pnceps: incolumes eos liberanit
νας τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὁ τῶν ὅλων δυνάστης, ἀπταίστους αὐτοὺς ἐρρύσατο
vnanimiter. comeſſabant āt oib⁹ ab rege neceſſarijs donati: vſq
ὁμοθυμαδόν. εὐωχοῦντο δὲ πάνθ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως χορηγούμενοι, μέ
ad quartā decimā. in ꝗ ⁊ colloquiū fecerūt de
χρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης. ἐν ᾗ καὶ τὴν ἐντυχίαν ἐποιήσαντο πε
liberatione ſua. collaudās ꝙ eos rex: ſcri=
ρὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. συναινέσας τε αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, ἔγρα
pſit eis ſubſcriptā epiſtolā ad in ciuitate
ψεν αὐτοῖς τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν
duces magnanimiter inſtantiā habentē. rex ptole=
στρατηγοὺς μεγαλοψύχως τὴν ἐκτενίαν ἔχουσαν. βασιλεὺς πτολε
meus philopator ꝗ ſunt in egypto ducib⁹ ⁊ oib⁹ ꝑe
μαῖος φιλοπάτωρ τοῖς κατ' αἴγυπτον στρατηγοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τε
poſitis ſup negocia gaudere ⁊ valere. valem⁹ āt ⁊
ταγμένοις ἐπὶ πραγμάτων χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἐρρώμεθα δὲ καὶ
nos ⁊ filij nſi: pſperāte nobis magno deo
αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, κατευθύναντος ἡμῖν τοῦ μεγάλου θεοῦ τὰ
negocia ſicut volum⁹. ex amicis ꝗdā maloꝝ moꝝ freqūē
πράγματα καθὼς προαιρούμεθα. τῶν φίλων τινὲς κακοηθείᾳ πυκνό=
tius nobis adſtātes: ꝑſuaſerūt nobis ad eos ꝗ ſub
τερον ἡμῖν παρακείμενοι, συνέπεισαν ἡμᾶς εἰς τὸ τοὺς ὑπὸ τὴν
regno iudeos cōiunctos in cōgregatiōes puniēdū no=
βασιλείαν ἰουδαίους συναθροίσαντας σύστημα κολάσασθαι ξενιζού
uis rebellatoꝝ ſupplicijs. ptēdentes nūquā bonū ſtatū habituras nſas
σαις ἀποστατῶν τιμωρίαις. προφερόμενοι μήποτε εὐσταθήσειν ἡμῶν
res: ob ꝙ habēt hi cōtra oēs gētes inimicitiā:
τὰ πράγματα, δι' ἣν ἔχουσιν οὗτοι πρὸς πάντα τὰ ἔθνη δυσμένειαν,
donec ꝑficiat hoc. ꝗ ⁊ vinctos adducētes eos
μέχρις ἂν συντελεσθῇ τοῦτο. οἳ καὶ δεσμίους καταγαγόντες αὐτοὺς
cum afflictionib⁹ tāꝗ mācipia: potius āt tāꝗ ꝑditores: ſine vl=
μετὰ σκυλμῶν ὡς ἀνδράποδα, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπιβούλους, ἄνευ πά
lo diſcrimine ⁊ inqſitione: conati ſunt occidere: lege ſcy=
σης ἀνακρίσεως καὶ ἐξετάσεως, ἐπεχείρησαν ἀνελεῖν, νόμου σκυ
tharꝫ ferociorē induti crudelitatē. nos vero pro his
θῶν ἀγριωτέραν ἐμπεπορπημένοι ὠμότητα. ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τούτοις
acerbi⁹ cōminantes: iuxta ꝙ habem⁹ erga oēs hoies
σκληρότερον διαπειλησάμενοι, καθ' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους
benignitatē vix vitā eis cōdonantes: ⁊ celeſtē deū co=
ἐπιείκειαν, μόγις τὸ ζῆν αὐτοῖς χαρισάμενοι, καὶ τὸν ἐπουράνιον θεὸν ἐγ
gnoſcētes fortiter ꝓtegentē iudeos: vt patrē pro
νωκότες ἀσφαλῶς ὑπερησπικότα τῶν ἰουδαίων, ὡς πατέρα ὑπὲρ
filijs ſemp pugnare: et amicitie ob quā habēt erga
υἱῶν διαπαντὸς συμμαχοῦντα, τήν τε τοῦ φίλου δ' ἣν ἔχουσι πρὸς
nos firmam ⁊ maiores nſos beniuolētiā recolētes: iu=
ἡμᾶς βεβαίαν καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν εὔνοιαν ἀναλογισάμενοι, δι
ſte dimiſimus ois iuxta quēcūꝗ cauſe modū. ⁊ inſi=
καίως ἀπολελύκαμεν πάσης καθ' ὁντινοῦν αἰτίας τρόπον. καὶ προσ
mus cuilibet oīa in ꝓpria cōuertere: in oī lo
τετάχαμεν ἑκάστῳ πάντα εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν, ἐν παντὶ τό
co nullo eis oīno ledēte: neꝗ iniuriari de
πῳ μηδενὸς αὐτοὺς τὸ σύνολον καταβλάπτοντος, μήτε ὀνειδίζειν πε
factis ꝑter rōnem. ſcitote enī ꝙ cōtra hos ſi
ρὶ τῶν γεγενημένων παρὰ λόγον. γινώσκετε γὰρ ὅτι κατὰ τούτων ἐὰν
ꝗd machinemur malū: vel offendam⁹ eos oīno: nō
τι κακοτεχνάσωμεν πονηρόν, ἢ ἐπιλυπήσωμεν αὐτοὺς σύνολον, οὐκ
hoīes ſed oīs principē potētie deū altiſſimū aduerſan=
ἀνθρώπους ἀλλὰ τὸν πάσης δεσπόζοντα δυνάμεως θεὸν ὕψιστον ἀντικείμε
tes nobis ad vltionē reꝝ in oib⁹ ineuitabiliter ſemp
νον ἡμῖν ἐπ' ἐκδικήσει τῶν πραγμάτων κατὰ πᾶν ἀφεύκτως διαπαν
habebim⁹. valete. accipiētes āt epiſtolā hāc: nō feſtinaue
τὸς ἕξομεν. ἔρρωσθε. λαβόντες δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, οὐκ ἐσπούδα
rūt ſtatim fieri circa receſſum: ſed regē orauee=
σαν εὐθέως γενέσθαι περὶ τὴν ἄφοδον, ἀλλὰ τὸν βασιλέα προσηξίω
rūt: eos ꝗ de genere iudeoꝝ ſanctū deū vltro trāſgreſ
σαν, τοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἰουδαίων τὸν ἅγιον θεὸν αὐθαιρέτως παρα

ſi fuerāt ⁊ dei legē: cōſeꝗ ꝑ eos debitā pu
βεβηκότας καὶ τοῦ θεοῦ τὸν νόμον, τυχεῖν δι' αὐτῶν τῆς ὀφειλομένης κο
nitionē: aſſerētes vētris cauſa diuina trāſgreſſos
λάσεως, προφερόμενοι τοὺς γαστρὸς ἕνεκεν τὰ θεῖα παραβεβηκότας
precepta: nūquā beniuolos fore neꝗ regis pre=
προστάγματα, μηδέποτε εὐνοήσειν μηδὲ τοῖς τοῦ βασιλέως προσ
ceptis. ille āt veꝝ eos dicere ꝑcipiēs ⁊ collau=
τάγμασιν. ὁ δὲ τἀληθὲς αὐτοὺς λέγειν παραδεξάμενος καὶ συναι
dās: dedit eis facultatē oīm: vt ꝗ trāſierāt
νέσας, ἔδωκεν αὐτοῖς ἄδειαν πάντων, ὅπως τοὺς παραβεβηκότας
dei legē occiderēt in oi ꝗ ſub ditio=
τοῦ θεοῦ τὸν νόμον ἐξολοθρεύσωσι κατὰ πάντα τὸν ὑπὸ τὴν βασιλεί
ne ſua loco cū audacia citra oēm regalē poteſtatē vel
αν αὐτοῦ τόπον μετὰ παρρησίας ἄνευ πάσης βασιλικῆς ἐξουσίας ἢ
viſitationē. tūc beneprecātes ei: vt decēs erat: hoꝝ
ἐπισκέψεως. τότε κατευφημήσαντες αὐτόν, ὡς πρέπον ἦν, οἱ τούτ
ſacerdotes ⁊ ois multitudo inclamātes alleluia: cū gau
ἱερεῖς καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἐπιφωνήσαντες τὸ ἀλληλούϊα, μετὰ χα=
dio receſſerūt. ſic āt obuiantē ex pollutis cōciuē
ρᾶς ἀνέλυσαν. οὕτω δὲ τὸν ἐμπεσόντα τῶν μεμιασμένων ὁμοεθνῆ
in via puniebāt: ⁊ cū exprobrationib⁹ interficiebāt.
κατὰ τὴν ὁδὸν ἐκολάζοντο, καὶ μετὰ παραδειγματισμῶν ἀνῄρουν.
illa āt die occiderūt ſupra trecētos viros: ⁊ ege
ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἀνεῖλον ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους ἄνδρας, καὶ ἤγα
rūt letitiā cū gaudio ꝓfanos perimētes. ipi
γον εὐφροσύνην μετὰ χαρᾶς τοὺς βεβήλους χειρωσάμενοι. αὐτοὶ
āt ꝗ vſq ad mortē deū habuerāt: integrā ſaluatiōis fruitionē
δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν θεὸν ἐσχηκότες, παντελῆ σωτηρίας ἀπόλαυσιν
accipiētes: receſſerūt ex ciuitate oīmodis odorātiſſimis floib⁹
εἰληφότες, ἀνέζευξαν ἐκ τῆς πόλεως παντοίοις εὐωδεστάτοις ἄνθεσι
coronati cū letitia ⁊ clamore: i laudib⁹ ⁊ dulcib⁹
κατεστεμμένοι μετ' εὐφροσύνης καὶ βοῆς, ἐν αἴνοις καὶ παμμελέσιν
hymnis gr̄as agētes deo patrū ſuoꝝ ſancto ſaluatori iſra=
ὕμνοις εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν ἁγίῳ σωτῆρι τοῦ ἰσρα
el. cū veniſſent āt in ptolemaidē vocatā ob
ήλ. παραγενηθέντες δὲ εἰς πτολεμαΐδα τὴν ὀνομαζομένην διὰ τὴν τοῦ
loci ꝓprietatē roſiferā: in ꝗ expectauit eos claſſis ſm̄ cōmu
τόπου ἰδιότητα ῥοδοφόρον, ἐν ᾗ προσέμεινεν αὐτοὺς στόλος κατὰ κοι=
ne eoꝝ cōſiliū dies ſeptē: illic fecerūt cōuiuiū ſalutare:
νὴν αὐτῶν βουλὴν ἡμέρας ἑπτά, ἐκεῖ ἐποίησαν πότον σωτήριον. τοῦ
rege ſuppeditāte eis abūde q̄ ad receſſū om=
βασιλέως χορηγήσαντος αὐτοῖς εὐψύχως τὰ πρὸς τὴν ἄφιξιν πάν
nia vniuſcuiuſꝗ vſq ad ꝓpriā domū. delati āt cū
τα ἑκάστῳ ἕως εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν. καταχθέντες δὲ μετ'
pace in decētib⁹ gr̄aꝝ actionib⁹: eodē mō et illic
εἰρήνης ἐν ταῖς πρεπούσαις ἐξομολογήσεσιν, ὡσαύτως κἀκεῖ
ſtatuerūt ⁊ has agere dies ad ꝑegrina=
ἔστησαν καὶ ταύτας ἄγειν τὰς ἡμέρας ἐπὶ τὸν τῆς παροι=
tionis eoꝝ tp̄s letas. ꝗs ⁊ cōſecrātes in colū
κίας αὐτῶν χρόνον εὐφροσύνους. ἃς καὶ ἀνιερώσαντες ἐν στή
na: in cōuiuij loco votū cōfirmantes:
λῃ, κατὰ τὸν τῆς συμποσίας τόπον προσευχῆς καθιδρύσαντες,
receſſerūt illeſi. liberi. iocūdi. ꝑ ꝙ terrā ⁊ mare
ἀνέλυσαν ἀσινεῖς. ἐλεύθεροι. ὑπερχαρεῖς. διά τε γῆς καὶ θαλάσσης
⁊ fluuiū ſaluati regis iuſſu ꝗlibet in
καὶ ποταμοῦ ἀνασῳζόμενοι τῇ τοῦ βασιλέως ἐπιταγῇ ἕκαστος εἰς τὴν
propriā. ⁊ maiorē ꝙ prius in inimicos poteſtatē habētes
ἰδίαν. καὶ πλείστην ἢ ἔμπροσθεν ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἐξουσίαν ἐσχηκότες
cū gl̄ia ⁊ timore: oīno a nullo excuſſi a
μετὰ δόξης καὶ φόβου, τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέντες τῶν
ſubſtātijs. ⁊ oīa ſua. oēs attulerūt ex deſcri
ὑπαρχόντων. καὶ πάντα τὰ ἑαυτῶν πάντες ἐκομίσαντο ἐξ ἀπο
ptione. ita vt habētes aliqd: cū timore maximo reſtituerēt
γραφῆς. ὥστε τοὺς ἔχοντάς τι, μετὰ φόβου μεγίστου ἀποδοῦναι
eis: magnalia maximo deo faciēte ꝑfecte
αὐτοῖς, τὰ μεγαλεῖα τοῦ μεγίστου θεοῦ ποιήσαντος τελείως
pro liberatione coꝝ. benedict⁹ liberator iſrael in ſēpiterna
ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτῶν. εὐλογητὸς ὁ ῥύστης ἰσραὴλ εἰς τοὺς ἀεὶ
tēpora. amen. Finis
χρόνους. ἀμήν. Τέλος.

Explicit quarta et vltima pars totius veteris teſtamēti he-

braico grecoꝗ et latino idiomate nunc primū impreſſa in hac preclariſſima Complutenſi vniuerſitate. De mandato ac ſumptibus Reuerendiſſimi in chriſto patris & domini: domini. F. Franciſci Ximenez de Ciſneros tituli Sancte Balbine ſacro ſancte Romane eccleſie preſbyteri Cardinalis Hiſpanie Archiepiſcopi Toletani & hiſpaniarum primatis: ac regnorum caſtelle Archicancellarii. Induſtria & ſolertia honorabilis viri Arnaldi Guillelmi de Brocario artis impreſſorie Magiſtri. Anno Domini Milleſſimo qngētesimo decimo ſeptimo. mēſis Iulii die decimo.

Que in hoc volumine continentur hec ſunt.

Eſaias. Hieremias. Threni. Baruch. Ezechiel. Daniel. Oſee. Iohel. Amos. Abdias. Ionas. Micheas. Naum. Abachuc. Sophonias. Aggeus. Zacharias. Malachias. Machabeorum primus. Machabeorum ſecundus. Machabeorum tertius.

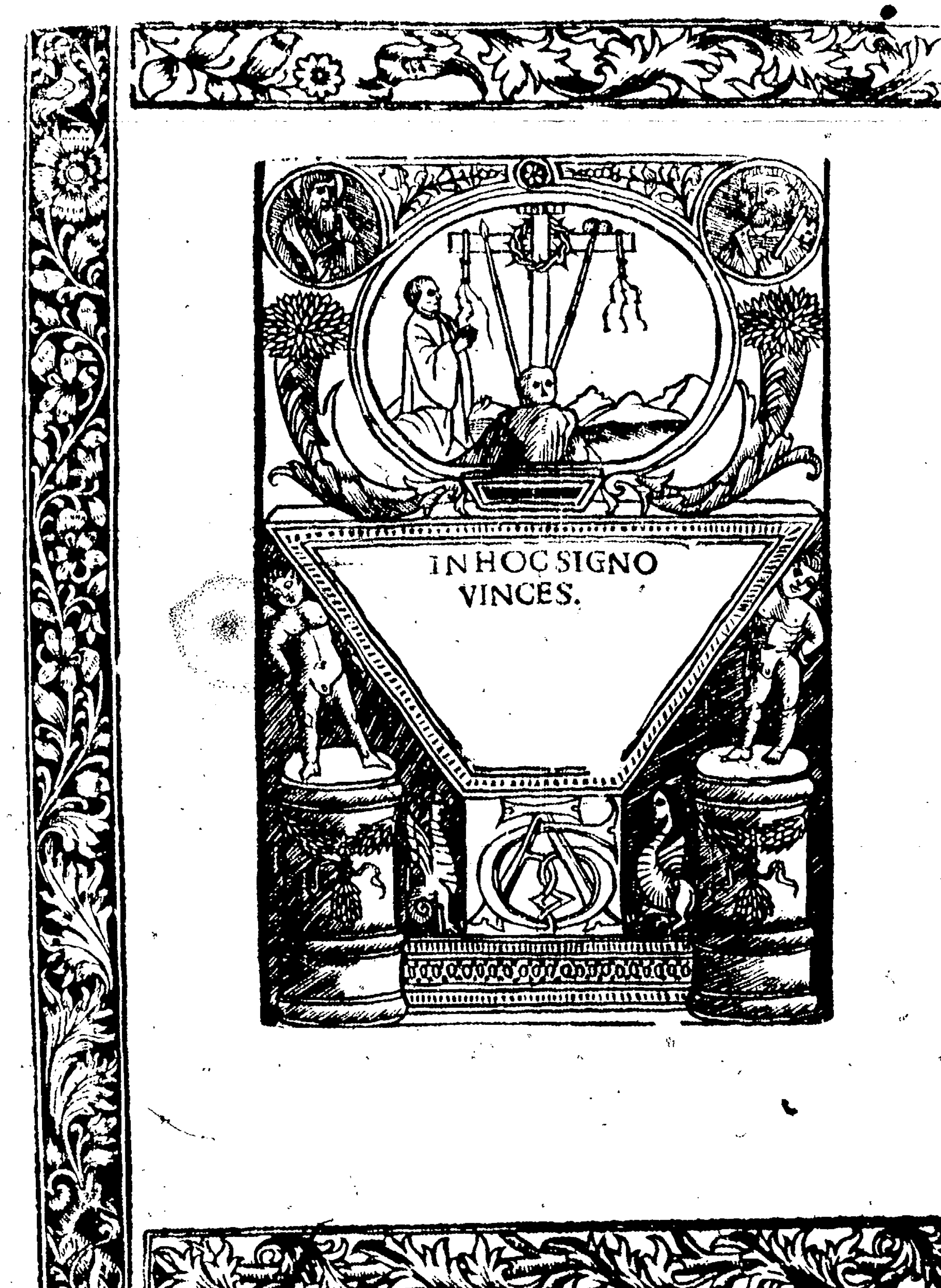

Eſaias.

Capi.1.d. πληθύνετε pro πληθύνητε.ca.1.g.σιπύω ꝑ συπείου.ca.2.b.θησαυρῶν pro θησαυρῶι.ca.3.b.ψηχῆ ꝑ ψυχῆ.ca.9.c.ἔσι pro ἔτι.ca.14.c.διύτι pro διότι.ca.21.a.ἀνηγγέλει pro ἀνηγγέλη. & τὸ pro τοῦ.ca.22.c.ἔγραψας ꝑ ἔγραψας.ca.27.d.ἀπολόμθοι.bis pro ἀπολλόμθοι.ca.30.e.ἔξαρεις pro ἐξαρεῖς.& ἀπὸ καθημθέης pro ἀπὸ καθημθέης.ca.30.e.λιπλὰ pro λιπλά.ca.34.a.νεκροὶ pro νεκροί.ca.35.a.ἐξανθήση pro ἐξανθήσει.ca.36.d.σαμιᾶ ꝑ σομνᾶ.ca.37.d.ἀνέβηι pro ἀνέβην.ca.38.b.ἔπι ꝑ ἔτι.ca.40.d.ἐλογισθήσονται ꝑ λογισθήσονται.ca.40.c.ἀνηγγέλει pro ἀνηγγέλη.ca.42.b.ἐκ οἴκου pro ἐξ οἴκου.ca.44.b.συνάχθησαν pro συνήχθησαν.ca.45.b.ἐγγυσάτωσαν ꝑ ἐγγισάτωσαν.ca.46.c.ἄρουσι ꝑ αἴρουσι.ca.47.d.ἀσρολόγοι ꝑ ἀσρόλογοι.ca.49.a.τὰ ſupfluit.ca.49.c.ἀλ' ἐγὼ ꝑ ἀλλ' ἐγώ.ca.94.g.σκρίσιν ꝑ κρίσιν.ca.52.f.σεύτλιον ꝑ σεῦτλον.ca.52.d.ἀνηγγέλει ꝑ ἀνηγγέλη.ca.54.a.ἀρηστερὰ ꝑ ἀριστερά.ca.54.c.θυμωθήσεσθε ꝑ θυμωθήσεσθαι.& μετασήσεσθε ꝑ μετασήσεσθαι.ca.59.b.μεσοῦνβρία ꝑ μεσημβρία.ca.60.c.παραξυνάν pro παραξυνάν.ca.61.d.ἔγονα ꝑ ἔκγονα.ca.63.a.οὕτος ꝑ οὗτος.ca.63.c.τὸν ꝑ τῶν.ca.65.a.σπιλαίοις ꝑ σπηλαίοις.

Hieremias.

Capi.1.a.ἱερουλαλὴμ pro ἱερουσαλήμ.ca.3.b.ἀπηναισχύντησας ꝑ ἀπηνηισχύντησας.ca.3.b.ὕψυλὸν ꝑ ὑψηλόν.ca.3.c.ἐικείνῳ ꝑ ἐκείνῳ.ca.4.d.ταλαιπωροῦμθε ꝑ ταλαιπωροῦμεν.ca.4.f.ὤρημος pro ἔρημος.ca.5.c.παντοκράτορ ꝑ παντοκράτωρ.ca.5.c.ἡμᾶς ꝑ ὑμᾶς.ca.5.f.ὑμῶν ꝑ ἡμῶν.ca.6.e.κινάμωμον ꝑ κινάμωμον.& ἀντοῦ ꝑ αὐτοῦ.ca.7.b.πιποίθατε ꝑ πεποίθατε bis.ca.7.g.πετηνοῖς pro πετεινοῖς.ca.8.a.ὀςᾶ τὰ ꝑ τὰ ὀςᾶ.& ὀπήσονται pro ὀφθήσονται.ca.9.b.πεποίθετε pro πεποίθατε.ca.9.c.πετηνῶν pro πετεινῶν.ca.9.e.τὰ δὲ pro τάδε.& δάκρεια pro δάκρυα.ca.12.c.ὠνειδισμοῦ pro ὀνειδισμοῦ.ca.13.b.γιωσώμεθα pro γνωσόμεθα.ca.14.c.ὢν pro ὁ ὤν.& μαντίας pro μαντείας.ca.15.a.πρωσώπου pro προσώπου.& πετηνὰ pro πετεινά.& ἐξεκίου pro ἐζεκίου.ca.16.a.λέγων pro λέγον.& ὑῶν pro υἱῶν.& πετηνοῖς pro πετεινοῖς.ca.16.b.νυμφίουου pro νυμφίου.ca.17.a.ἄνθρωποι pro ἄνθρωποι.& σηρίσει pro σηρίσει.ca.17.b.βέλει pro βάλλει.ca.18.c.διαπορευόμθοι pro διαπορευόμενοι.ca.20.d.εἰσι pro ἐσι.ca.21.a.ὑμῶν pro ἡμῶν.ca.22.d.πλώσει pro πλήσει.ca.23.a.πληθήσονται pro πληθήσονται.ca.27.a.λέγων pro λέγον.& βωβυλῶνος pro βαβυλῶνος.& σεσεκίαν pro σεδεκίαν.ca.28.a.τῶς pro τῶν.ca.30.d.ἀντοῦ pro αὐτοῦ.ca.31.a.πέρρωθεν pro πόρρωθεν.ca.31.b.πινάσουσι pro πεινάσουσι.ca.30.d.καθεσθεῖται pro καθεδεῖται.ca.36.b.νερίου ꝑ νηρίου.ca.36.c.λέγους ꝑ λόγους.ca.36.g.νερίου ꝑ νηρίου.& ἐπαγετῶ ꝑ παγετῶ.ca.39.d.προρεύου ꝑ πορεύου.ca.42.c.οἰκήσωμθε ꝑ οἰκήσωμεν.ca.44.c.ἐπισκεψάμην ꝑ ἐπεσκεψάμην.ca.44.d.ποιήσωμεν ꝑ ποιήσομεν.ca.44.g.ἐγκλείπωσιν ꝑ ἐκλείπωσιν.ca.49.b.παραπορευόμενος ꝑ παραπορευόμενος.ca.49.c.δύνονται ꝑ δύνωνται.ca.49.g.πλώσω ꝑ πλήσω.ca.50.c.ποιήσατε ꝑ ποιήσατε.ca.51.c.οὐκ ꝑ οὐ.& αἰχυνθήσεται ꝑ αἰσχυνθήσεται.

Threni hieremie.

Capi.3.a.συνέσριψεν ꝑ συνέτριψεν.ca.4.f.μου ꝑ σου.ca.5.b.χεῖρσιν pro χερσίν.

Baruch.

Ca.1.a.αὐγύριον ꝑ ἀργύριον.& ἁματίας ꝑ ἁμαρτίας.& δουλεύσωμεν ꝑ δουλεύσομεν.& φωτίση ꝑ φωτίσει.ca.1.b.εὑρίσωμεν pro εὑρίσομεν.ca.6.g.σικυκλάτω pro σικυηλάτω.

Ezechiel.

Capi.1.f.πορεύσθαι ꝑ πορεύεσθαι.ca.3.b.σου ꝑ μου.ca.3.f.ἀποίησεν pro ἐποίησεν.ca.4.a.πλῆνθον ꝑ πλίνθον.& παρεμβαλεῖς ꝑ περιβαλεῖς.ca.4.b.τέθηκα pro τέθεικα.ca.8.c.θισιασηρίου pro θυσιασηρίου.& οὗτοι ποιοῦσιν ὧδε pro οὗτοι ποιοῦσιν ὧδε.ca.12.c.ἀπώλολεν pro ἀπόλωλεν.& εἶπε pro εἶπέ.ca.13.[illegible] pro ὡς.& συσραφὴν pro συςροφήν.ca.17.b.πολοῖς pro πολλοῖς.ca.18.c.ἡ pro ἢ.ca.20.a.πρεσβυτέρους pro πρεσβυτέρους.ca.20.d.παρώργησαν pro παρώργισαν.ca.22.f.ὕψυλὸν pro ὑψηλόν.ca.23.c.χρόμασιν ꝑ χρώμασιν.ca.25.a.ἐβεβυλώθη pro ἐβεβηλώθη.ca.27.a.οἰκοδομηθήσηται pro οἰκοδομηθήσεται.ca.32.c.πεπτωκόκες pro πεπτωκότες.ca.33.c.τηκώμεθα ꝑ τηκόμεθα.ca.33.c.πὸς pro πρός.ca.36.b.εὐφροσύσης pro εὐφροσύνης.ca.36.c.αὐξυνθήσονται pro αὐξηθήσονται.ca.37.g.προσευχθεῖτε pro προσοχθιεῖτε.ca.37.f.προσκόμμαασιν pro προσκόμμασιν.ca.39.c.κατωρύξουσι pro κατορύξουσι ter.ca.40.d.εἰκοσιπέντε ꝑ εἰκοσιπέντε.quinques.ca.40.c.κλιμα[illegible]

Eſaias.

Cap.1.b.in margine in quibuſdam libris. נחה pro נכה
Cap.6.d.in margine. כין pro בין
Cap.10.d.in margine. נשד pro נשר
Et in eodem.e. בחול pro כחול
Cap.11.b. ישהיתו pro ישחיתו
Cap.13.c. בעברת pro בעברת

Hieremias.

Cap.3.g. ישראל pro ישראל
Cap.5.f. ולא יעברנהו vbi deficit colum.
Cap.9.f. רעותה pro רעותה
Cap.14.c. מתנבאים pro מתנבאים
Cap.16.c. ועבדתם pro ועבדתם
Cap.18.d. ויהיו pro ויהיו
Cap.20.b. לשחוק pro לשחוק
Cap.26.c.in quibuſdam libris. העם pro העם
Ca.29.d. נבוכראצר pro נבוכדראצר
Cap.30.b. מאין pro מאין
Cap.31.b.in margine. נגר pro נגד
Cap.32.c. והנך pro והנך
Cap.34.c. לנפשם pro לנפשם
Cap.36.d.in margine. קרא pro קרא
Cap.50.f.in margine. שבה pro שבה

Ezechiel.

Cap.6.d. יהוה pro יהוה
Cap.7.d. יתאבל pro יתאבל
Et in eodē.f.in margine. נשה pro נשה
Cap.10.c.in margine. נב pro נב
Cap.14.d. עמר pro עמי
Cap.17.a. דבר pro דבר
Cap.26.c. בני pro בני
Cap.27.b. ולוד pro ולוד
Cap.30.f. לחפש pro לתפש
Cap.32.f. קברתה pro קברתה
Cap.34.d. מושבי pro מושבי
Cap.37.c. תקתנו pro תקותנו

Et in codē.g.in margine. שָׂמַל pro שָׁלַם

Cap.48.a. יָד pro יָד

Danielis.

Cap.2.f. אַנְתָּה pro אֲנָתָה

Et in codem.g. תְּקוּם pro תְקוּם

Cap.3.g. וּשְׂעַר pro וּשְׂעַר

Cap.4.e מְצַבְּעִין pro מְצַבְעִין

Et in eodem.g. כְּתוֹרִין pro כְּתוֹרִיו

Cap.5.c.in margine. שְׁנָא pro שָׁנָא

Cap.7.a. וּלְשְׁטַר pro וְלִשְׁטַר

Et in eodem.d. שָׁלְטָנָה pro שָׁלְטָנֵה

Cap.11.e. בַּחֲלַקוֹת pro בַּחֲלָקוֹת

Oſee.

Cap.9.b. בָּאוּ pro בָּאוּ

Ioel.

Cap.2.f.in margine. נָדַל pro גָּרָל

Amos.

Cap.7.b. וְנָשְׁמוּ pro וְנָשַׁמּוּ

Cap.8.a. כְּלוּב pro כְּלוּב

Ionas.

Cap.4.d.in margine. בִּנָה pro בִּנַת

Abachuc.

Cap.2.c.in margine. רוּם pro דוּם

Et in eodem.d. הָס pro הַס

Zacharias.

Cap.7.b.in margine. שָׁבַע pro שְׁבַע

Cap.8.c.in margine. הָיָה pro הָיָה

Cap.10.b.in margine. נָגַשׂ pro נֹגֵשׂ

τῆρσιν pro κλιμακτῆρσιν.ca.40.f.κλιμάτηρες pro κλιμακτῆρες.ca.40.g. νότου pro νώτου.bis.& ἐξαίδρα ꝑ ἐξέδρα.ter.& idē error iterū bis.ca.41 b.ἐξαιδρῶν ꝑ ἐξεδρῶν bis.ca.42.a.b.c.d. ἐξαῖδραι ꝑ ἐξέδραι.terdecies. ca.42.c.εἰσελευσεσται ꝑ εἰσελεύσεται.ca.43.d.ἱλαστήριον pro ἱλαστήριον.ca. 44.c.βεβυλοῦν ꝑ βεβηλοῦν.ca.44.c.πάτα ꝑ πάντα.ca.44.c.ἐξαί=δραις ꝑ ἐξέδραις.ca.45.d.πέντε καὶ δέκα ꝑ πεντεκαίδεκα.ca.45.f.τῶν ꝑ τὸν.ca.46.f.ἐξαῖδραν pro ἐξέδραν.ca.46.g.ἐξαῖδραι ꝑ ἐξέδραι.& ἐξαι=δρῶν pro ἐξεδρῶν.ca.47.a.κλήτους pro κλίτους.ca.47.c.ἕκατος ꝑ ἕκα=στος.ca.48.b.ἀπλανήθησαν ꝑ ἐπλανήθησαν.ca.48.d.πεντακόσιοι ꝑ πεν τακόσιοι.

Daniel.

Ca.3.c.βαλέως ꝑ βασιλέως.ca.3.c.δούλοις σου ꝑ δούλοις σου.ca.7.d.ἐθεώ=ρων ꝑ ἐθεώρουν.ca.7.c.βασιλεῖαι ꝑ βασιλεῖς.ca.8.c.ἀρχηστρατηγοῦ ꝑ ἀρχι=στρατήγου.ca.8.d.εὐοδώθη ꝑ εὐωδώθη.& ἐκεῖνον pro ἐκεῖνον.ca.9.d.ἡμάρτω μεν ꝑ ἡμάρτομεν.ca.9.g.συντέλεια ꝑ συντέλεια.ca.11.a.βασιλὲς pro βασι λεῖς.ca.13.c.εἰσεπίδησαν ꝑ εἰσεπήδησαν.ca.13.g.ἐκπεπιδηκέναι ꝑ ἐκπε πηδηκέναι.

Oſee.

Ca.2.a.τέκτνα ꝑ τέκνα.bis.ca.2.b.ἡ pro ἢ.ca.4.a.ἀκροῦ ꝑ ἀγροῦ.ca.6.a. ἀναστησώμεθα ꝑ ἀναστησόμεθα.& ζησώμεθα ꝑ ζησόμεθα.& γνωσώμεθα ꝑ γνωσό=μεθα.& διώξωμεν ꝑ διώξομεν.ca.6.b.εὑρήσωμεν pro εὑρήσομεν.ca.7.b.ἔφρα=ταν pro εὐφράταν.ca.8.b.ποίησεν pro ἐποίησεν.ca.8.d.ἀπελάθετο ꝑ ἐπε=λάθετο.& αὐτοῦ pro αὐτοῦ.ca.9.a.ἀσυρίοις pro ἀσυρίους.ca.9.c.ἐν ἀνθρώ=πων ꝑ ἐν ἀνθρώποις.ca.13.c.ὁμοιώθην ꝑ ὡμοιώθην.ca.14.b.ἀναβησώμεθα ꝑ ἀνα βησόμεθα.ca.14.d.ποικάζουσα ꝑ πυκάζουσα.

Ioel.

Ca.1.c.ὀλιγώθη pro ὠλιγώθη.& ἡμῶν pro ὑμῶν.ca.2.a.πολλὺς bis ꝑ πολύς.

Ammos.

Ca.7.a.ἐπογονὴ pro ἐπιγονὴ.

Abdias.

Ca.1.c.μεγαλορημονήσης pro μεγαλλορρημονήσης.ca.1.f.τῇ pro γῇ.

Ionas.

Ca.1.a.θαλάσσαν pro θάλασσαν.ca.4.b.συσκιάξειν pro συσκιάζειν.

Micheas.

Ca.3.c.ἐξέδηραν pro ἐξέδειραν bis.ca.6.a.ἐξ pro ἐκ.ca.7.a.ἀπώλολεν pro ἀπόλωλεν.ca.7.b.πονήσει pro ποιήσει.ca.7.d.ἐξ pro ἐκ.

Naum.

Ca.1.d.ὀκεῖς pro ὠκεῖς.

Abacuc.

Ca.2.a.ὀυχὶ pro οὐχί.

Sophonias.

Ca.1.c.ἐξολοθρεύθησαν ꝑ ἐξωλοθρεύθησαν.

Aggeus.

Ca.1.a.τὸν pro τῶν.& ἐγγαίου pro ἀγγαίου.ca.2.b.ἐγγαίαν pro ἀγγαίαν.ca. 2.c.ἰούσα pro ἰούδα.

Zacharias.

Ca.1.a.δυνάμεμεων pro δυνάμεων.ca.1.d.ἱρετιῶ bis pro αἱρετιεῖ.ca.9.c. ἐξολεθρεύσει pro ἐξολοθρεύσει.

Malachias.

Ca.3.b.ἰωκὼβ pro ἰακὼβ.ca.3.d.τὸν pro τὸ.

Errores tranſlationis latine interlinearis.

Eſaias.

Ca.1.a.Ieruſalem ꝑ hieruſalem.ca.1.d.oratione ꝑ orationem.ca.1.g.vo caueris ꝑ vocaberis.& ſtuppe ꝑ ſtupe.ca.2.a.contūndent ꝑ contundēt. ca.3.d.ānulos ꝑ anulos.ca.4.a.opprobium ꝑ opprobriū.ca.5.a.eo ꝑ ea.ca.5.b.aſcendet ꝑ aſcendent.ca.7.b.intelligitis ꝑ intelligetis.ca.7.d a multum facere lac ꝑ eo ꝙ multum faciet lac.ca.8.d.requiret ꝑ requi=rent.& videre ꝑ videret.ca.9.a.habitat ꝑ habitatis.ca.9.c.eſt ꝑ adhuc. ca.9.d.adſiniſtrā ꝑ aſiniſtris.ca.9.a.poſitū ꝑ poſitū eſt.ca.9.b.pcīpat⁹ ꝑ prīcipat⁹.ca.10.a.quā ꝑ quē.ca.10.d.fugiet ꝑ fugiat.& deeſt.et.bis.ca.10 g.vocem tuam ꝑ voce tua.ca.11.a.terra ꝑ terram.ca.11.b.foramen pro foramine.ca.11.d.ita vt tranſire eum ꝑ ita vt tranſiret ipſe.ca.13.a.appla udite ꝑ aduocate.ca.12.c.irricatus ꝑ irritatus.ca.14.c.deſcendentium ꝑ deſcentibus.ca.15.a.nobis ipſis ꝑ vobis ipſis.ca,17.c.filiorum ꝑ filiorū. ca.17.d.tempeſtatis impellentis ꝑ tempeſtate impellente.ca.19.a.quod ꝑ quam.ca.19.b.ſeminatū ꝑ quod ſeminatur.& a ventis pro vanū.& de puratum ꝑ fiſſile.& ceruiciam ad decipiendum ꝑ ceruiciam ſolū.& ani=mas ꝑ animabus.ca.21.c.diei ꝑ diem.ca.21.d.multtudinem ꝑ multitu=dinem.ca.22.a.ciuitaa ꝑ ciuitas.ca.22.d.bibant ꝑ biberent.ca.22.f.ſto lam tuam ꝑ ſtola tua.& diſoluetur ꝑ diſſoluetur.ca.23.a.gentium ꝑ gē tium.ca.23.d.comedere bibere impleri ꝑ vt comederent biberent im=plerentur.ca.24.b.igrediantur ꝑ ingrediantur.ca.25.a.ci uitates pro ciuitates.ca.27.a.forte ꝑ fortem.& ſecundum eum ꝑ cōtra eam.ca.27.c.habitans ꝑ quod habitatur.& ſu pereſt non.ca.27.d.perierunt ꝑ pereunt.bis.ca.29.b.ſup ꝑ aduerſus.& iplebūtur ꝑ implebuntur.ca.30.e.mēſtruata ꝑ mēſtruate.ca.30.f.ſue ꝑ tue.ca.32.c.accingimini ꝑ accin gite.& dom ꝑ domus.ca.33.d.non dirumpentur ꝑ diſrum pentur.ca.33.c.pro fundam vocem ꝑ profundam vocem habentem.ca.35.b.venit ꝑ veniet.& torrens ꝑ vallis.ca.35 c.ſupeſt non.ca.36.a.deficit iā.bis.ca.37.d.multitudinē pro multitudini,ca.38.a.ezechiam ꝑ ezechias.ca.38.b.gradus ꝑ gradib⁹.ca.38.d.abſtuſtulit ꝑ abſtulit.ca.39.d.qui ꝑ que. bis.& deeſt iam.ca.40.d.deeſt aut.& quadrupedia ꝑ qua=drupeda.ca.40.e.non ꝑ nonne.ca.41.b.ea ꝑ eam.bis.& eā am ꝑ ea.bis.& mouebitur ꝑ mouebuntur.ca.41.d.iirael ꝑ iſrael.ca.41.f.principiot ꝑ principio.ca.42.a.de vinculos ꝑ de vinculis.ca.43.c.educi ꝑ eduxit.ca.44.a.ſabaoih ꝑ ſaboth.ca.44.c.icuruatur ꝑ incuruatur.& ne ꝑ vt.& cōbu ſerunt ꝑ combuſit.& ei ꝑ cum.ca.44.d.facens ꝑ faciens. ca.45.b.cius ꝑ eius.ca.45.c.deeſt.et.ca.45.d.diuiſit pro terminauit.ca.47.a.terrram pro terram.ca.49.a.antteu dite pro attendite.& deeſt.et.ca.49.c.abominatur pro abō minationi habetur.& aduiuaui pro adiuui.ca.49.d.dicen tem pro dicens.ca.49.e.hintatntibus pro habitantibus.ca 50.b.tenebra pro tenebris.& renuam pro renuo.ca.52.c. ſabaotb pro ſabaoth.ca.53.a.gloriam tuā pro gloria tua. ca.57.b.habiturus pro habebit.ca.58.a.dereliquens pro derelinquens.ca.58.d.irriguus pro ebrius.ca.59.a.dolorē pro cedem.ca.59.b.ventilatum pro vrinum.& facta eſt eis tenebra pro facte ſunt eis tenebre.ca.59.c.peperimus pro concepim⁹.& iuſticiam quaſi loricam pro iuſticia quaſi lo rica.ca.60.a.gephath pro gephar.ca.61.c.ſcētur pro ſcie=tur.ca.61.d.veſtimentum ſalutis & tunicam pro veſtimen to ſalutis & tunica.& mitran pro mitram.ca.53.virtutes pro virtutum.& reprobrantes pro reprobantes.ca.53.d. nō pro nos.ca.64.b.ſedentis pro menſtruate.ca.65.a.ince ſant pro adolent incēſum.& demonis pro demoniis.ca.65 b.illud pro illū.ca.66.b.que pro quas.ca.66.d.eius pro ei⁹.

Hieremias.

Cap.1.b.iuuenis pro iunior.bis.& deeſt ad.ca.1.c.facere pro vt facerē.& conuocabo pro conuoco.& quicunꝙ pro quecūꝙ.& precipero pro precepero.& ecos pro eos.ca.1. d.liberare pro vt liberem.& dicit pro dixit.ca.2.f.n pro m. ca.3.a.poſtrata pro proſtrata.& deſerita pro deſerta.ca.3.b cece pro ecce.ca.3.c.hec omnia pro his omnibus.ca.3.d.ab pro a.ca.3.c.reuerſus pro reuerſa.ca.4.c.dominus pro do=mine.ca.4.g.ſtibio pro honore.ca.5.b.iurant pro iurabāt ca.5.d.adducā ꝑ adduco.ca.5.f.traſgredietur pro tranſgre dietur.& veſtrum pro noſtrum.ca.5.g.traſgreſſi pro tranſ greſſi.ca.6.a.aquolone pro aquilone.ca.6.c.cece pro ecce. & cinnamomū pro cinamomum.ca.7.b.nulla vtilitas pro nulla vtilitas vobis.& incenſatis pro adoletis incenſum.ca. 7.f.os pro eos.& ſua pro ſuas.ca.8.a.monmortē pro mor tem.ca.8.c.a pro et.ca.8.c.conſpetu pro conſpectu.ca.9.a deeſt in.ca.9.b.defecerunt pro receſſerunt.ca.9.e.ea pro eo.& aquam pro aqua.ca.10.a.tolluntur pro tollentur.& ti bi pro te.& inſcendent pro incendent.ca.10.b.hyancithū & purpuram pro hyacintho & purpura.ca.11.b.colligatio pro coniuratio.ca.13.c.veſtre pro veſtro.& eleuanimi pro eleuamini.& contenebreſcant pro contenebreſcat.& ocu=lin pro oculi.ca.14.c.ſeductiones pro electiones.ca.15.a.cū eis pro ad eos.ca.18.c.aut pro vt.& ſybillum pro ſibilum.ca 18.d.audiemus pro audiamus.& acceperunt pro aggreſſi=ſunt.ca.19.a.omnis audientis pro omni audiente.ca.19.d vt dem ciuitatem iſtā pro vt detur ciuitas iſta.ca.20.d.for=tium pro fortiorum.ca.21.a.vobis pro nobis.ca.21.d.oio pro omnia.ca.22.f.qui pro que.ca.23.b.& pro ea.ca.25.c. ipſi pro ipſi.ca.23.g.homiui pro homini.ca.25.e.didam pro dedāt & ihemam pro themam.ca.27.a.st pro et.& ve nerunt pro veniunt.& moad pro moab.ca.27.d.pricipes pro principes.& hierſalem pro hieruſalē.ca.28.c.eos pro eas.ca.29.g.preuaricat pro preuaricationem.ca.30.b.gen tibus bl pro gentibus.ca.31.a.ſaluū pro.ſaluū fecit.& ad pro ab.ca.31.f.deſtruerē ꝑ vt deſtruerē.ca.32.c.argenti ꝑ argento.ca.33.duo cognationes elegit pro dne cognatio nes quas elegit.ca.34.c.rectū pro rectū.& proximū ſuū pro proximi ſui.ca.36.d.nerii pro nerie.& omne pro omnes.ca.36.e.ſedebet pro ſedebat.& quod pro quibus ca.37.c.hieremias pro hieremiā.ca.38.b.abdemalech pro abdemelech.ca.39.b.ſupeſt que.ca.42.c.quā ꝑ quē ea.43.d.egyti pro egypti.ca.44.b.terrā pro terra.ca. 44.d.a te pro te.ca.44.g.agypti pro egypti.ca.48.g conſcenderit pro qui conſcenderit.ca.49.a.ſicut ꝑ ſūt. ca.49.b.periit ꝑ periit.ca.49.d.le pro leo.ca.51.c.cor=ruptū pro corrupte.ca.51.e.neꝙ nō pro nō.& aiam pro aiam.ca.52.a.edificauerūt pro edificauerunt.

Threni hieremie.

Ca.1.f.ſeparatā pro menſtruatā.ca.3.b.ſagittā pro ſagit tā.ca.4.a.magnificata pro magnificata eſt.ca.4.b.ira ꝑ irā.& conſoli pro conſolli.ca.4.c.eis pro eos.

Baruch.

Ca.1.a.contra pro et.& filius pro filii.ca.2.b.ſacta pro fa cta.& qui ꝑ que.ca.3.a.auguſtiis pro anguſtiis.& eternū nū pro eternū.ca.3.d.infero pro inferos.& conſideter ꝑ conſideret.& eos pro eas.& illos pro illas.ca.5.a.qui ꝑ que.& eterne pro eterni.ca.6.a.timete ꝑ cauete.& inter fecit pro interficiet.& cdrpus pro corp⁹.ca.6.f.in dom⁹ pro in domo.& ſpendide pro ſplēdide.

Ezechiel.

Ca.1.c.corū pro earū.ca.2.c.timeāt ant pro timeāt.ca.3. f.loquetur pro dicetur.ca.4.b.ſue pro tue.ca.4.c.iſael pro iſrael.ca.7.f.mea pro meā.ca.9.b.miſercamini pro miſeremini.ca.10.b.corū pro earū.ca.12.c.profodiet ꝑ perfodiet.ca.15.a.faciat pro faciāt.& ſuſpendant pro vt ſuſpendāt.ca.16.f.abūdantiis pro abundantiis.& igno miā pro ignominiā.ca.17.b.appareret pro apparerent. ca.17.c.eeuellat pro euellat.ca.17.d.mittā ꝑ mittat.ca.18 a.pignū pro pignus.ca.19.a.facta eſt pro nata eſt.ca.19. c.factus pro factū.ca.20.e.poſuerū pro poſuerūt.& ſuaui tutis pro ſuauitatis.ca.20.f.ſancto pro ſancto.ca.21.c.aſi niſtris pro aſiniſtris.ca.21.d.vt ſtateat virgā pro vt ſcate re faciat virgā.ca.21.f.hūmile pro humile.ca.22.a.que ꝑ quos.ca.23.c.carū ꝑ corū.ca.23.e.deeſt et.ca.23.f.corū ꝑ carū.& venirent ꝑ venirēt.ca.24.c.ſcelus ꝑ feruor.& incenſa eſt ꝑ decocta ſūt.ca.26.a.deeſt in prepoſitio.ca. 27.d.princices ꝑ principes.ca.29.b.egytū ꝑ egyptū. ca.29.c.ſpe ꝑ ſpē.ca.31.c.deſcenderūt ꝑ deſcenderūt.& ſteſterūt ꝑ ſteterūt.& hoim ꝑ hoim.ca.32.d.ex aquarū ꝑ ex aquis.ca.32.e.gladio dio ꝑ gladio.ca.33.a.dederit ꝑ dederint.ca.33.b.populi ꝑ populus.ca.35.b.colles valles tuos ꝑ colles & valles tuas.ca.36.g.iniquetatibus ꝑ ini=quitatibus.& faciā ꝑ faciā.ca.37.b.ſpritibus ꝑ ſpiritibus ca.39.d.ſeceruēt ꝑ ſecernēt.ca.40.a.& equalē ꝑ et thei equalē.ca.40.b.equale ꝑ equalē.ca.40.c.ni ꝑ in.& colū ne ꝑ columna.ca.40.e.duo ꝑ due.ca.40.g.auſtrū ꝑ la=tus.bis.ca.41.c.circultū ꝑ circuitū.& duo ꝑ due.& faciē ꝑ facies.ca.43.d.duo ꝑ duorū.ca.45.c.imprimēt ꝑ op primēt.& vltta ꝑ vltra.ca.45.f.acipietis ꝑ accipietis.ca. 45.f.qne ꝑ et.ca.46.c.viā que porte ꝑ viā porte.ca.46 f.coqnēt ꝑ coquūt.ter.ca.47.a.quā ꝑ quē.ca.47.b.qui ꝑ que.& bulientiū ꝑ bullientiū.ca.47.c.argumentū ꝑ additamentū.ca.47.d.hec pars ꝑ hāc partē bis.ca.48. b.mentietur ꝑ metietur.ca.48.d.iſte ꝑ iſti.& que ꝑ qui

Danſel.

Ca.2.b.qr niſi ꝓ niſi.ca.2.c.conconſtituit ꝓ conſtituit.ca.
2.e.manifeſtaret ꝓ manifeſtarem.& cõminuti ꝓ comminu
ta.& erea ꝓ area.ca.2.f.conmixt ꝓ commixti.ca.2.g.con-
ſtituit pro conſtituit. & babybylonis ꝓ babylonis.ca.3.b.
ardentis ꝓ ardenti.ca.3.d.angnorum pro agnorum.& im
pleat ꝓ impleatur.ca.3.e.ſtuppa pro ſtupa.& maleolis pro
malleolis.ca.3.f.benedicitete ꝓ benedicite.& deeſt omnis.
ca.3.g.ſſimilis pro ſimilis.ca.4.b.fructu ꝓ fructus.& ea pro
eo.ca.4.c.conturbat ꝓ conturbet.ca.5.f.cun pro cum.ca.
5.f.igneos pro ligneos.ca.6.c.aſtiterunt ꝓ obſeruauerunt
ca.7.d.deeſt.et.ca.7.e.alterius aſcendentis & excutientis
pro de altero aſcendenti & excutienti.& regna pro reges.
ca.10.d.alitus ꝓ halitus.ca.11.d.ſtatuant pro vt ſtatuant.ca
11.e.deeſt et.ca.11.g.terram ꝓ terra.ca.13.a.videbam ꝓ vide
bant.ca.13.g.vocanit pro vocauit.& inocentem ꝓ innocen
tẽ & interficis ꝓ interficies.ca.14.a.intrſecus ꝓ intrinſecus
& comedit ꝓ comedet.ca.14.b.ipſam ꝓ ipſum.& inſpices
pro inſpiciens.& vel pro bel.ca.14.g.duo pro due.

Oſee.

Ca.2.a.qui ꝓ que.ca.4.a.ſaguine ꝓ ſanguinem.ca.5.a.nã
q̃ꝫ ꝓ nancꝫ.ca.5.d.epraim ꝓ ephraim.ca.6.a.reuertamur ꝓ
reuertamur.ca.6.b.quie pro quid.ca.7.b.cõmixtione pro
commixtione.ca.7.c.quoſi ꝓ quaſi.& flamme pro flãma
ca.8.a.ſemetipſis ꝓ ſibimet ipſis.ca.8.d.ligitima ꝓ legiti-
ma.ca.9.b.eius pro eorum.ca.9.c.nutrierint ꝓ nutrierint.

Ioel.

Ca.1.a proiis pro ſuper hec.& brucho pro bruchus.ca.1.d.
ſupereſt que.ca.iii.b.adducite pro accedite.

Amos.

Ca.5.a.adiiciat ꝓ adiiciet.ca.5.d.conmutationes pro com
mutationes.ca.5.g.ſalutaris ꝓ ſalutare.ca.6.c.hinnitas pro
hinnitus.& ſemepipſum ꝓ ſemet ipſum.ca.8.c.meridiei ꝓ
meridie. Abdias.

Ca.1.b.perſcrutatus eſt ꝓ inueſtigatus eſt.ca.1.f.abſorben
tur pro abſorbebuntur. Ionas.

Ca.4.c.factus pro factum.ca.4.a.conſtritatus eſt pro con-
ſtritatus es. Micheas.

Ca.1.c.ſirenarum pro ſirenum.& aſcꝫ ꝓ abſcꝫ.ca.3.d.hita-
tis ꝓ edificatis.ca.5.b.erunt ꝓ erit.ca.6.d.ſybilũ ꝓ ſibilum
ca.7.b.deo ſalutari pro dño ſaluatore.ca.7.c.ſemet ipſas
pro ſemet ipſos. Naum.

Ca.3.a.maleficorũ pro maleficiorũ.

Abachuc.

Ca.2.a.ſuſtine pro expecta.ca.2.c.cogitaſti ꝓ cogitaſti.ca.
2.d.formuerunt pro formauerũt.& apidi pro lapidi.& ſcul
ptili pro ſculptile.ca.3.a.erit pro ſtetit.& apropinquauerit
pro appropinquauerint.

Sophonias.

Ca.2.c.acerumus pro aceruus.

Ageus.

Ca.1.c.exſuflaui pro exufflaui.ca.1.d.precepit pro miſit.
ca.2.c.arguentes pro arguebant.& facta pro facte.ca.2.d.
ordes pro ordei. Zacharias.

Ca.1.d.difundẽtur ꝓ diffundẽtur.ca.4.d.duo ꝓ due.ca.7.a
probetas pro prophetas.& ii pro in.ca.8.c.vnuſquiqꝫ pro
vnuſquiſqꝫ.ca.9.b.ſup veniat pro ſupueniet.ca.10.a.pluui
am ſi nyemalẽ pro pluuiã hyemalem.ca.12.b.ſemet ipſum
pro ſemet ipãm.ca.15.b.con pro cũ.

Malachias.

Ca.1.a.dominus pro dicit.ca.1.b.meor pro meus.ca.1.c.of
feretur pro offertur.

Errores tranſlationis Boati hieronymi.

Eſaias.

Capi.7.c.fruiectis pro fructetis.ca.14.g.extẽte pro extẽ
ta.ca.16.c.videmiã pro vindemiã.ca.17.a.emarſceſcet ꝓ
emarceſcet.ca.17.c.ſicur pro ſicut.ca.18.a.papiri pro pa
pyri.ca.37.e.erradicationẽ pro eradicationẽ.ca.37.g.au
gelus pro angelus.ca.38.a.tuis pro tui.ca.39.a.eis pro
eis.ca.39.d.aaudi pro audi.ca.84.d.madata pro manda
ta.ca.54.hyuni pro hinni.ca.26.d.elegite pro eligite.

Hieremias.

In prologo.nõnulli pro nõnulla.ca.6.e.loginqua pro
longinqua.ca.9.f.morticiuũ pro morticiniũ.ca.11.b.ter
rra pro terra.ca.15.a.famen pro famem.ca.16.a.qui pro
que.ca.17.d.habitores pro habitatores.ca.19.a.ſuper ꝓ
ſup.ca.23.a.aquas pro quas.ca.26.b.loquetẽ pro loquẽ-
tem.ca.26.c.heremiã pro hieremiã.ca.28.c.tathenã pro
catenã.ca.19.c.fecerint pro fecerint.ca.33.d.ſemem pro
ſemen.ca.40.a.cathenis pro catenis bis.ca.41.a.veſtiſti
bus pro veſtibus.ca.42.c.ingrediatur pro ingrediantur
ca.48.g.pupule pro popule.ca.49.e.mnia pro menia.
ca.49.g.cam pro eam.ca.51.a.no pro nõ.ca.52.e.baſſi
bus pro baſibus. Threni hieremie.

Capi.1.g.refocilarẽt pro refocillarẽt.ca.2.c.turrriũ pro
turriũ.ca.4.b.ſaphyro pro ſapphiro.

Ezechiel.

Ca.2.a.igreſſus pro ingreſſus.ca.3.c.tranmigrationẽ ꝓ
tranſmigrationẽ.ca.6.b.ſcientis pro ſcietis.ca.6.d.viuer
ſis pro vniuerſis.ca.18.a.aceruã ꝓ acerbã.ca.19.a.cathe-
nis pro catenis bis.ca.23.c.tyaras pro tiaras.ca.23.f.nũ
cius pro nuncios.ca.29.a.dices pro dicẽs.& ſquamis pro
ſquãmis.ca.30.e.rubur pro robur.ca.31.d.codenſis pro cõ
denſis.ca.31.g.multitudo pro multitudo.ca.33.d.fili pro
filii.ca.34.e.hyrcorũ pro hircorũ.ca.38.b.ethiopies ꝓ
ethiopes.ca.40.b.orietalẽ pro orietalẽ.ca.40.c.ſecnu-
dum pro ſecundũ.ca.41.b.ſuperioria pro ſuperiora.ca.
44.b.ſufficiat pro ſufficiant.ca.45.a.longitutudinem
pro longitudinẽ. Daniel.

Capi.1.a.nabuhcodonoſor pro nabuchodonoſor.ca.1.b.
anaie ꝓ ananie.ca.3.e.ſepexaltate ꝓ ſupexaltate ca.3.f.te
nebres pro tenebre.ca.4.a.chadei pro chaldei.ca.5.g.
numerabit ꝓ numerauit.ca.6.f.annulo pro anulo bis.ca.
10.d.alitus pro halitus.ca.11.d.viliſimus pro viliſſim9.
ca.13.f.dimiſſit ꝓ dimiſit. Oſee.

Ca.4.c.aſcenderis pro aſcendetis.ca.13.c.dirſumpã pro
diſrumpam. Ioel.

Ca.3.a.ſydon pro ſidon. Ammos.

In prologo.zaharias pro zacharias.ca.1.d.pregnates ꝓ
pregnãtes.ca.9.b.vt pro et.ca.9.d.apropinquabit pro
appropinquabit. Abdias.

Ca.1.e.miſit pro miſit. Ionas.

Ca.4.b.proptegeret pro protegeret

Micheas.

In prologo ſpiritufacto pro ſpiritusancto.ca.3.d.reſquie
ſcebãt pro requieſcebãt. Naũ.

Ca.1.b.deſolate pro deſolati. Abacuc.

In prologo.nabuchodoſor pro nabuchodonoſor.ca.2.
b.conſurget pro conſurgẽt.ca.2.d.inquitas ꝓ iniquitas.

Aggeus.

Ca.2.c.manũ ꝓ manuũ. Zacharias.

Ca.9.a.ſydon pro ſidon.

Finis quarte partis.

Haec tibi pentadecas tetragonon reſpicit illud.
Hoſpitium petri ⁊ pauli ter quinqꝫ dierum.
Namqꝫ inſtrumentum vetus hebdoas innuit octo.
Lex noua ſignatur. ter quinqꝫ receptat vtrunqꝫ.

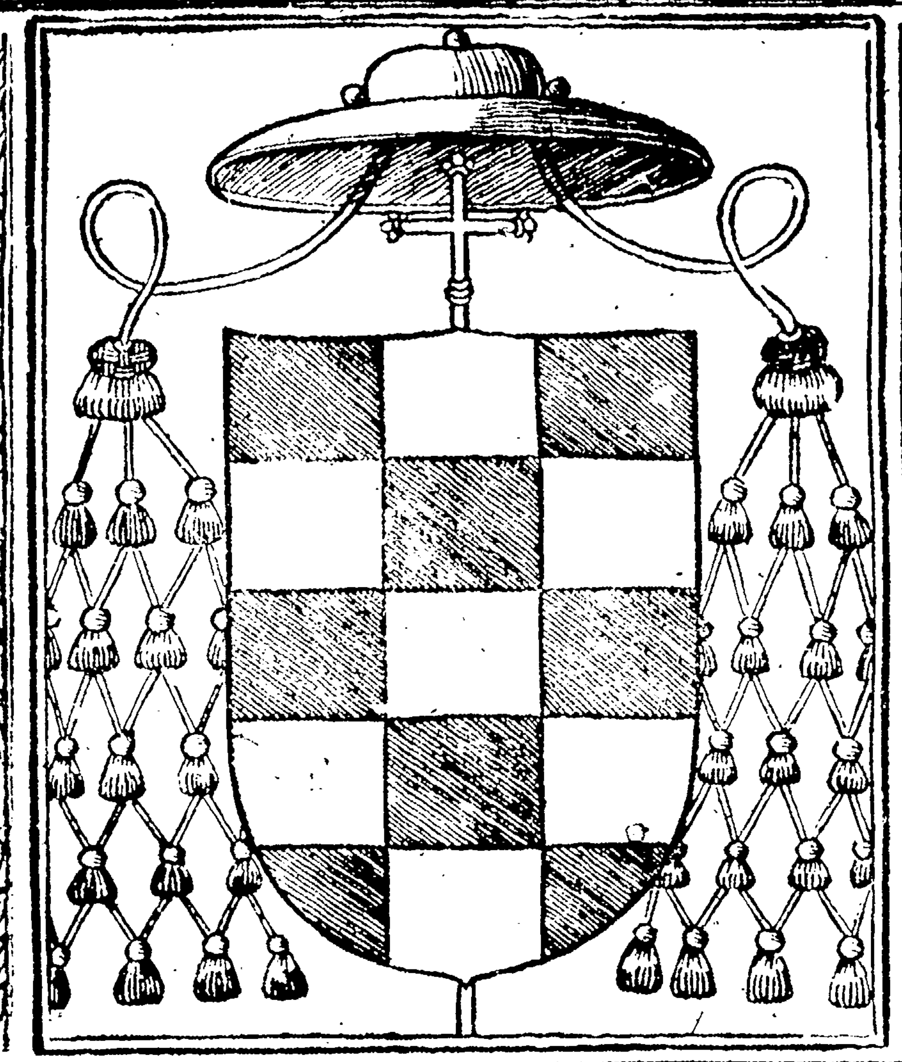

Nouum teſtamentum grece ⁊ latine in academia complutenſi nouiter impreſſum.

Que vero ſigillatim ⁊ per ordinem in toto ope continētur: hic ſtudioſe lector oculis tuis ſubijciuntur. Primū oīꝫ tibi occurret epl'a Euſebij pāphili ad carpianū de cōcordia quattuor euāgeliorū. Sequitur deinceps prologus hieronymi ad damaſuꝫ pappā ⁊ alij eiuſdeꝫ doctoris prologi. Poſt hec ſuccedūt quattuor euāgelia greco ſermōe cū latina bti hieronymi trāſlatōe ex oppoſito. Deide ſequūtur duo greci tractatus. alter de peregrinatiōe bti Pauli: ⁊ euthalij diaconi alter de tpib⁹ p̄dicatiōis: ⁊ martyrio eiuſdē. Succedūt poſtea hypotheſes ſiue argumēta theodoriti doctoris greci eminētiſſimi in epl'as bti pauli: ⁊ in epl'as canonicas: ⁊ itē argūta alia in eaſdē alterius doctoris greci innominati. Poſt hec ſequūtur epl'e ipſe bti Pauli: cū reliq̄s noui teſti opibus: oīa cū interpretatione latina eiuſdē beati hieronymi e regiōe. Deide ſubiūgitur vocabulariū grecū cōtinēs oēs dictiōes totius noui teſtamenti ⁊ inſuper ſapientie ⁊ eccl'iaſtici grece ⁊ latine cū breuiſſima quadā in initio ad grecas litteras itroductiōe. Poſtremo loco librū claudunt interpretatiōes oīm totius noui teſtamenti vocabulorum que tam grecam quā hebraicā ⁊ chaldaicam ſortita ſunt etymologiā ab initio matthei vſqꝫ ad finē Apocalypſis.

Πρὸς τοὺς ἐντευξομένους.

Ἵνα μὴ θαυμάσῃς ὦ σπουδαῖε φιλόλογε μὴ δὲ σχῇς πρὸς ἡμᾶς ἀηδῶς εἰ ἐν παρούσῃ τῆς νέας διαθήκης γραικοτυπώσει ἑτεροτρόπως ἢ ἐν τῆς παλαιᾶς τὰ στοιχεῖα μόνα ἄνευ τῶν πνευμάτων καὶ τῶν τόνων ἐντετυπωμένα ἐξεδόθη, προύργου νενομίκαμεν τὴν τοῦ πράγματος τούτου αἰτίαν πᾶσιν κατὰ τὰ πρῶτα ἐμπεφανίσθαι. ἔστι δὲ καὶ τοιαύτη. τοὺς ἀρχαιοτάτους τῶν ἑλλήνων χωρὶς τούτων ἐν τοῖς χαρακτῆρσι κορυφῶν γράφειν εἰθισμένους, σαφέστερόν ἐστιν ἢ πολλῶν δεῖσθαι μαρτυριῶν. καὶ γὰρ δηλοῖ τοῦτο φανερῶς παλαιά τινα κοὐκ ὀλίγα τῶν ἀντιγράφων, δίον καλλιμάχου ποιήματα καὶ τὰ σιβύλλης ἔπη, καὶ πεπαλαιωμέναι ἐν τῇ πόλει λίθων γλυφαὶ μόνοις ἁπλῶς γράμμασι ἐγκεχαραγμέναι. ὥστε πάντως εἶναι πρόδηλον, ῥαβδίσκων τούτων καὶ κεραιῶν ὑπερθέσεις ἐν τῇ πρώτῃ ἐκείνῃ τῆς γλώττης ἑλληνικῆς γενεσιουργίᾳ μὴ ἐπινενοημένας, μήτε πρὸς ὁλόκληρον τῆς αὐτῆς φωνῆς τελειότητα πανταχόθεν συντετακυίας. ἐπειδὴ δὲ καὶ πᾶσαν τὴν νέαν διαθήκην τοῦ κατὰ ματθαῖον εὐαγγελίου καὶ τῆς πρὸς ἑβραίους ἐπιστολῆς δεόντων, ἑλληνικῇ ἀπ᾽ ἀρχῆς διαλέκτῳ ὥσπερ καὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐχρηματίσθη, συγγεγράφθαι πάντες ὁμολογοῦσιν, ἔδοξε καὶ ἡμῖν ἀρχαίαν ἐν αὐτῇ τῆς αὐτῆς γλώττης παλαιότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν ὁσίως διατηρεῖν, καὶ τὴν βίβλον ἄνευ ὁπωσοῦν ἐλαχίστων προσθηκῶν, ἀρχαίων γραφῶν δίκην ἐκδιδόναι. ὡς μὴ φανῶμεν πρᾶγμα ὄντως δήτοι ἱερὸν καὶ αἰδεσίμης μεγαλοφροσύνης πλῆρες κατ᾽ ἀλλοτρίας αὐτῷ προσεπιβεβλημένας καὶ νέας ἐργασίας ἀνακαινοτομῆσαι. πρὸς δὲ τούτοις εἰ τἀληθὲς λεκτέον ἐστὶ, ἡ τῶν πνευμάτων καὶ τόνων ἔνδεια τοῖς ὁσονδήποτε ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς λόγοις γεγυμνασμένοις οὐδὲν πρόσκομμα ἐπιφέροιεν ἄν. λέγω δὲ πρὸς τὴν εἰλικρινῆ τῶν λεγομένων ἔννοιαν ἀναφέρων. οὐ μὴν ἀλλὰ ἵνα μή τις ἀπορήσῃ ἐν ποίᾳ τῶν συλλαβῶν προσήκει τὸν τόνον ἐφαρμόζειν, ἁπλῆ μόνον ἐν ταῖς πολυσυλλάβοις λέξεσι κεραία προσηρτήθη. οὐ μέντοι τόνος αὕτη ἑλληνικὸς ὑπολαβέσθω, ἀλλὰ γνωμόνιόν τι καὶ σημεῖον ὑφ᾽ οὗ ἀπευθύνοιτ᾽ ἂν ὁ φιλομαθής, ὥστε μὴ διαμαρτάνειν ποτὲ ἐν τῇ ἐκφορᾷ καὶ εὐρυθμίᾳ τῶν λέξεων. ἐν δὲ τῆς ἀρχαίας διαθήκης ἑλληνικῇ ἐκδόσει ὅτι αὐτὴ μετάφρασις πάντῃ που ἀλλ᾽ οὐ πρωτοποίητος σύνταξις, οὐκ ἔδοξέ τι ἐκ τῆς κοινῆς ἐν τῷ γράφειν συνηθείας ἢ ἀφαιρεῖν ἢ ἐναλλάξαι. ἐπειδὴ δὲ οὐ τοῖς πολυμαθέσι μόνον ἀλλ᾽ ἅπασι καθόλου τοῖς περὶ τὴν ἁγίαν γραφὴν σχολάζουσι συντελεῖν ἡ βίβλος αὕτη πεφιλοτίμηται, ἐφ᾽ ἑκάστῃ τῶν λέξεων γραμματίδια ῥωμαϊκὰ κατὰ στοιχεῖον ἐπετέθη, ἃ ἐπιδεικνύει τὴν ἀμφοτέρων πρὸς τὰς ἑτέρας καταντικρὺ κειμένας ἐπάλληλον σύγκρισιν. ὅπως οὐδὲν ἢ πρὸς τὸ σφάλλεσθαι ἐνδόσιμον τοῖς μαθητιῶσι καὶ μήπω εἰς ἄκρον τῶν ἑλληνικῶν ἀφιγμένοις. ἔτι δὲ ἐπείπερ ἐγχωροῦσιν ἐνίοτε λέξεις ἑλληνικαὶ πολυσχιδεῖς δοκοῦσαι ἔχειν καὶ ἀμφιβόλους καὶ ἄλλας τινὰς διχογνώμους σημασίας, διὰ σπουδῆς ἡμῖν ἐγένετο σημειοῦν καὶ τοῦτο, ὑποκειμένῃ στιγμῇ ῥωμαϊκῷ γραμματιδίῳ ὑπὲρ τὴν ἑλληνικὴν καθεστηκότι λέξιν. καὶ ἵνα παύσωμεν προοιμιάζοντες, κἀκεῖνο τὸν φιλομαθῆ μὴ λανθανέτω, οὐ φαῦλα ἡμᾶς οὐδὲ τυχόντα ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ ἐντυπώσει ἐσχηκέναι ἀντίγραφα, ἀλλ᾽ ἀρχαιότατα καὶ καθόσον οἷόν τε ἦν ἐπηνορθωμένα. καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν παλαιότητα ὄντως ἀξιόπιστα, ὥστε μὴ πείθεσθαι αὐτοῖς, πρὸς δυσκόλου εἶναι τὸ παράπαν καὶ βεβήλου. ἃ δὴ καὶ αὐτὰ ὁ ἁγιώτατος ἐν Χριστῷ πατὴρ καὶ κύριος ἡμῶν ὁ μέγιστος ἀρχιερεὺς λέων δέκατος τῇ ὁρμῇ ταύτῃ συλλαμβάνειν προθυμούμενος, ἐκ τῆς ἀποστολικῆς βιβλιοθήκης ἀγόμενα, ἔπεμψε πρὸς αἰδεσιμώτατον κύριον τῆς ἱσπανίας καρδηνάλιον, οὗ χορηγοῦντος καὶ κελεύσαντος τὸ παρὸν βιβλίον ἐτυπώσαμεν. ὑμεῖς δὲ οἱ τῆς παιδείας ἐρῶντες θεῖον τουτὶ καὶ ἱεροπρεπὲς τοὔργον νεωστὶ ἐντετυπωμένον μετὰ πάσης δέχεσθε προθυμίας, κἂν τοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν μιμηταὶ φανῆναι καὶ τοῖς ἔργοις γενέσθαι σπουδάζετε, ἴστε ὅτι οὐδεμία ὑμῖν ἔτι πρόφασις λοιπὴ τὸ μὴ τῇ θείᾳ γραφῇ συνομιλεῖν. οὐκέτι ἀντίγραφα διεφθαρμένα, οὐ μεταφράσεις ὕποπται, οὐκ ἀπορίαν τῆς ἀπογράφου φράσε

BIBLIOTHEK DER CANTONAL-LEHR-ANSTALTEN ZU ZÜRICH

ὡς ἀπορεῖτε. τὸ θέλημα μόνον τὸ ὑμέτερον καὶ προθυμίαν προσδεχόμεθα. ἧς μὴ ὑπολειπούσης, ἀναντιρρήτως ἔσται οὕτως. τῆς γὰρ γλυκύτητος τῶν θείων λόγων γευσάμενοι, τὰς λοιπὰς τῶν ἐπιστημῶν μακρὰν χαίρειν ἐάσετε. εὐτυχεῖτε, καὶ τὸν καινουργισμὸν τῆς ἡμετέρας ἐργολαβίας μὴ ἐκφαυλίσητε.

Precedens Greca prefatiuncula in latinum verſa.

Ad Lectorem.

Ne mireris aut vitio vertas o ſtudioſe lector ꝙ in hac noui teſtamenti greca editione aliter ꝗ̃ in veteri nude tantum littere ſine vllis aut ſpirituum aut tonorum notis impreſſe publicentur: operepretium viſum eſt huius tibi rei rationem aſſignare. Ea eniꝫ huiuſmodi eſt. Antiquiſſimos grecos abſqꝫ hiſce faſtigijs litterarum ſcriptitaſſe notius eſt: ꝗ̃ vt ſit multis argumētis comprobandum. Docent enim id aperte antiqua non pauca exemplaria: vt Callimachi poemata: nec non ⁊ Sibyllina carmina: ac preterea etiaꝫ marmorea monumenta vetuſtiſſima que rome adhuc viſuntur nudis ſoluꝫ characteribus inciſa. Ut liquido conſtet huiuſmodi virgularum apicūqꝫ ſuprascriptiones non in illa primeua grece lingue origine fuiſſe excogitatas: nec ad eius integritatem vſquequaqꝫ pertinuiſſe. Cum igitur vniuerſum nouum teſtamentum preter Euangelium Matthei ⁊ epiſtolaꝫ ad Hebreos grece primum ſicut a ſpiritu ſancto dictatum eſt: ſcriptum eſſe conſtet: viſum eſt priſcam in eo lingue illius vetuſtatem maieſtatēqꝫ intactam retinere: ac opus ipſum pretermiſſis etiam ipſis quibuſuis minimis appendiculis excuſſum ad imaginem antiquarum ſcripturarum publicare. Ne rei tam ſancte authoritati ac venerande maieſtati adiectitijs nouitijſqꝫ rebus detrimentuꝫ afferri videretur. Accedit ꝙ ſi verum fateri volumus: hic ſpirituum tonorumqꝫ defectus nullum prorſus impedimentum ad rectam intelligentiaꝫ afferre valet his qui aliquantum in greca eruditione promouerunt. Ceterum ne alicui dubium aliquod poſſit occurrere in qua videlicet ſyllaba accētum oporteat collocari: ſimplex tantum apex in polyſyllabis dictionibus adiectus eſt: ⁊ is quidē nō tanꝗ̃ grecus accentus: ſed tanꝗ̃ notula ſignumqꝫ quo dirigi poſſit lector ne in prolatione modulatione ve dictionum aliquando labatur. In veteris autem teſtamenti editione greca cum ea ſolū tranſlatio ſit non originalis textus: non fuit conſilium quicꝗ̃ ex vulgari ſcribendi modo tollere aut immutare. Et qꝛ nō doctis ſolum: ſed omnibus in vniuerſum ſacrarū litterarū ſtudioſis hoc opere cōſulendū eſt: appoſite ſunt dictioni cuiqꝫ litterule latine ordine alphabeti indicantes que dictio dictioni e regione reſpondeat: ne ſit nouitijs ⁊ nondū adhuc in grecis litteris prouectis errandi locus. Rurſus cū nonnulle dictiones grece multiplices ſiue equiuocas aut alias ambiguas ſignificationes aliqñ habere videantur: libuit hoc etiā annotare pūcto ſuppoſito litterule latine ſupra dictioneꝫ grecam collocate. Et vt prefatiuncule tandeꝫ huic modus imponatur: illud lectorē nō lateat: nō queuis exemplaria impreſſioni huic archetypa fuiſſe: ſꝫ antiquiſſima emēdatiſſimaqꝫ: ac tante preterea vetuſtatis: vt fidem eis abrogare nefas videatur. Que ſctiſſimus in xp̄o pr̄ ⁊ dn̄s nr̄ Leo decimus pontifex maximus huic inſtituto fauere cupiēs ex apl̄ica bibliotheca educta miſit ad Reuerendiſſimū dn̄m Cardinalē hiſpanie: de cuius authoritate ⁊ mādato hoc opus imprimi fecimus. Uos aūt litteraruꝫ ſtudioſi hoc diuinū opus nouiter excuſſum alacri animo ſuſcipite: et ſi chriſti Opt. Max. ſectatores videri vultis ⁊ eſſe: nil iam reſtat qd̄ cauſemini quominus ſacrām ſcripturā adeatis. Nō mendoſa exemplaria: non ſuſpecte tranſlationes: non inopia textus originalis: ſolum animus ⁊ propenſio veſtra expectatur. Que ſi non defuerit: fiet proculdubio vt litterarum diuinarum ſuauitatē deguſtantes reliqua ſtudia omnia contemnatis. Ualete ⁊ omnia boni conſulite.

Εὐσέβιος καρπιανῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Ἀμμώνιος μὲν ὁ ἀλεξανδρεὺς πολλὴν ὡς εἰκὸς φιλοπονίαν καὶ σπουδὴν εἰσαγηοχὼς, τὸ διὰ τεσσάρων ἡμῖν καταλέλοιπεν εὐαγγέλιον, τῷ κατὰ ματθαῖον τὰς ὁμοφώνους τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν περικοπὰς παραθεὶς. ὡς ἐξ ἀνάγκης συμβῆναι τὸν τῆς ἀκολουθίας εἱρμὸν τῶν τριῶν διαφθαρῆναι ὅσον ἐπὶ τῷ ὕφει τῆς ἀναγνώσεως. ἵνα δὲ σωζομένου καὶ τοῦ τῶν λοιπῶν δι᾿ ὅλου σώματός τε καὶ εἱρμοῦ, εἰδέναι ἔχοις τοὺς οἰκείους ἑκάστου εὐαγγελίου τόπους, ἐν οἷς κατὰ τῶν αὐτῶν ἠνέχθησαν φιλαλήθως εἰπεῖν, ἐκ τοῦ πονήματος τοῦ προειρημένου ἀνδρὸς εἰληφὼς ἀφορμὰς, καθ᾿ ἑτέραν μέθοδον κανόνας δέκα τὸν ἀριθμὸν διεχάραξά σοι τοὺς ὑποτεταγμένους. ὧν ὁ μὲν πρῶτος περιέχει ἀριθμὸς ἐν οἷς τὰ παραπλήσια εἰρήκασιν οἱ τέσσαρες, ματθαῖος, μάρκος, λουκᾶς, ἰωάννης. ὁ δεύτερος ἐν ᾧ οἱ τρεῖς, ματθαῖος, μάρκος, λουκᾶς. ὁ τρίτος, ἐν ᾧ οἱ τρεῖς. ματθαῖος, λουκᾶς, ἰωάννης. ὁ τέταρτος, ἐν ᾧ οἱ τρεῖς, ματθαῖος, μάρκος, ἰωάννης. ὁ πέμπτος ἐν ᾧ οἱ δύο. ματθαῖος, λουκᾶς. ὁ ἕκτος, ἐν ᾧ οἱ δύο. ματθαῖος, μάρκος. ὁ ἕβδομος ἐν ᾧ οἱ δύο. ματθαῖος, ἰωάννης. ὁ ὄγδοος ἐν ᾧ οἱ δύο. μάρκος. λουκᾶς. ὁ ἔνατος ἐν ᾧ οἱ δύο. λουκᾶς, ἰωάννης. ὁ δέκατος, ἐν ᾧ ἕκαστος αὐτῶν περί τινων ἰδίως ἀνέγραψεν. αὕτη μὲν οὖν ἡ τῶν ὑποτεταγμένων κανόνων ὑπόθεσις. ἡ δὲ σαφὴς αὐτῶν διήγησις ἔστιν ἥδε. ἐφ᾿ ἑκάστῳ τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων, ἀριθμός τις πρόκειται κατὰ μέρος, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ πρώτου, εἶτα δευτέρου καὶ ἕκτου, καὶ καθεξῆς προϊὼν διόλου μέχρι τοῦ τέλους τῶν βιβλίων. καθ᾿ ἕκαστον δὲ ἀριθμὸν ὑποσημείωσις πρόκειται διὰ τοῦ λαχᾶ, δηλοῦσα ἐν ποίῳ τῶν δέκα κανόνων κείμενος ἀριθμὸς τυγχάνει. εἰ μὲν ἄλφα, δῆλον ὡς ἐν τῷ πρώτῳ. εἰ δὲ βῆτα, ἐν τῷ δευτέρῳ. καὶ οὕτως μέχρι τῶν δέκα. εἰ οὖν ἀναπτύξας ἕν τι τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων ὁποῖον δήποτε βουληθείης ἐπιστῆναι τινι ᾧ βούλει κεφαλαίῳ, καὶ γνῶναι τίνες τὰ παραπλήσια εἰρήκασι καὶ τοὺς οἰκείους ἑκάστου τόπους εὑρεῖν ἐν οἷς κατὰ τῶν αὐτῶν ἠνέχθησαν, ἧς ἐπέχεις περικοπῆς ἀναλαβὼν τὸν προκείμενον ἀριθμὸν, ἐπιζητήσας τε αὐτὸν ἔνδον ἐν τῷ κανόνι ὃν ἡ τοῦ λαχᾶ ὑποσημείωσις ὑποβέβληκεν, εἴσῃ μὲν εὐθὺς ἐκ τῶν ἐπὶ μετώπου τοῦ κανόνος ὑπογραφῶν ὁπόσοι τε καὶ τίνες περὶ οὗ ζητεῖς εἰρήκασιν. ἐπιστήσας τε καὶ τοῖς τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν ἀριθμοῖς τοῖς ἐν τῷ κανόνι ᾧ ἐπέχεις ἀριθμῷ παρακειμένοις, ἐπιζητήσας δὲ αὐτοὺς ἔνδον ἐν τοῖς οἰκείοις ἑκάστου εὐαγγελίου τόποις, τὰ παραπλήσια λέγοντας αὐτοὺς εὑρήσεις. ἔρρωσο ἐν κυρίῳ.

Incipit epiſtola beati Hieronymi ad Damaſum pappam in quattuor euangeliſtas.

Beatiſſimo pappe Damaſo Hieronymus. Nouum opus me facere cogis ex veteri: vt poſt exemplaria ſcripturarum toto orbe diſperſa quaſi quidam arbiter ſedeam: ⁊ quia inter ſe variant: que ſint illa que cum greca conſentiāt veritate decernam. Pius labor: ſed pericloſa preſumptio: iudicare de ceteris ipſū ab omnibus iudicandum: ſenis mutare linguā ⁊ caneſcentem mundum ad initia retrahere paruulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus: cum in manus volumen aſſumpſerit: ⁊ a ſaliua quam ſemel imbibit viderit diſcrepare quod lectitat: non ſtatim erumpat in vocem me falſarium me clamans eſſe ſacrilegum: qui audeam aliquid in veteribus libris addere mutare corrigere. Aduerſus quam inuidiam duplex cauſa me conſolatur: quod ⁊ tu qui ſummus ſacerdos es fieri iubes: ⁊ verum non eſſe quod variat etiam maledicorum teſtimonio comprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides eſt adhibenda: reſpondeant quibus tot ſunt exēplaria pene quot codices. Sin autem veritas eſt querenda de pluribus: cur nō ad grecam originem reuertentes ea que vel a vicioſis interpretibus male edita: vel a preſūptoribus imperitis emēdata peruerſius: vel a librarijs dormitantibus aut addita ſunt aut mutata: corrigimus. Neqꝫ vero ego de veteri diſputo teſtamento: quod a ſeptuaginta ſenioribus in grecam linguam verſum tertio gradu ad nos vſqꝫ peruenit. Non quero quid aq̄la: quid ſymmachus ſapiant: quare theodotiō inter nouos ⁊ veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio: quam apoſtoli probauerunt. De nouo nunc loquor teſtamento: quod grecum eſſe non dubium eſt: excepto apoſtolo mattheo: qui primus in iudea euangeliū chriſti hebraicis litteris edidit. Hoc certe cū in noſtro ſermone diſcordat ⁊ diuerſos riuulorum tramittes ducit: vno de fonte querendus eſt. Pretermitto eos codices quos a luciāo ⁊ heſitio nuncupatos paucorum hominum aſſerit peruerſa contētio: quibus vtriqꝫ nec in veteri inſtrumento poſt ſeptuaginta interpretes emendare quid licuit: nec in nouo profuit emēdaſſe: cum multarum gentium linguis ſcriptura ante trāſlata doceat falſa eſſe que addita ſunt. Igitur hec pñs prefatiuncula pollicetur quattuor tantum euangelia: quorum ordo eſt iſte. Mattheus. Marcus. Lucas. Iohānes codicum grecorum emendata collatione ſed veterum: que nē multum a lectionis latine cōſuetudine diſcreparent: ita calamo imperauimus vt his tantum que ſenſū videbantur mutare correctis: reliqua manere pateremur vt fuerant. Canones quoqꝫ quos Euſebius ceſarienſis epūs alexandrinum ſecutus Ammonium in decem numeros ordinauit: ſicut in greco habētur expreſſimus. Quod ſi quis de curioſis voluerit noſſe que in euangelijs vl' eadem vel vicina vel ſola ſint: eorum diſtinctione cognoſcet. Magnus ſi quidem hic in noſtris codicibus error inoleuit: dum quod in eadem re alius euangeliſta plus dixit: in alio quia minus putauerint addiderunt: vel dum eundem ſenſum alius aliter expreſſit: ille qui vnum e quattuor primum legerat: ad eius exemplum ceteros quoqꝫ eſtimauerit emendandos. Unde accidit vt apud nos mixta ſint oīa ⁊ in Marco plura luce atqꝫ matthei. Rurſum in mattheo plura iohannis ⁊ marci: ⁊ in ceteris reliquorum que in alijs propria ſunt inueniantur. Cum itaqꝫ canones legeris qui ſubiecti ſūt: confuſionis errore ſublato: ⁊ ſimilia omnium ſcies: ⁊ ſingulis ſua queqꝫ reſtitues. In canone primo cōcordāt quattuor: mattheus marcus lucas iohannes. In ſecundo tres mattheus marcus lucas. In tertio tres: mattheus lucas iohānes. In quarto tres mattheus marcus iohānes. In quinto duo: mattheus lucas. In ſexto duo: matthe⁹ marcus. In ſeptimo duo: mattheus iohannes. In octauo duo: lucas marc⁹. In nono duo: Lucas iohānes. In decimo: propria vnuſquiſqꝫ que non habētur in alijs ediderūt. Singulis vero euāgelijs ab vno incipiens vſqꝫ ad finem librorū diſpar numerus accreſcit. Hic nigro colore preſcriptus ſub ſe habet alium ex minio diſcolorem numerum qui ad decem vſqꝫ procedēs indicat prior numerus in quo ſit canone requirendus. Cum ergo aperto codice (verbi gratia) illud ſiue illud capitulum ſcire volueris cuius canonis ſit: ſtatim ex ſubiecto numero doceberis: ⁊ recurrens ad principia in quibus canonum eſt diſtincta congeries: eodemqꝫ ſtatim canone ex titulo frontis inuento: illum quem querebas numerum eiuſdem euangelij qui ⁊ ipſe ex inſcriptione ſignatur inuenies: atque e vicino ceterorum tramitibus in

ſpectis: quos numeros e regione habeant adnotabis: ⁊ cum ſcieris: recurres ad volumina ſingulorum: ⁊ ſine mora repertis numeris quos ante ſignaueras reperies ⁊ loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Opto vt in chriſto valeas ⁊ memineris mei pappa btiſſime.

Incipit alius prologus.

Plures fuiſſe q̄ euangelia ſcripſerunt: Lucas euāgeliſta teſtatur dicens. Quoniamquidem multi conati ſunt ordinare narrationem rerum que in nobis complete ſunt: ſicut tradiderunt nobis qui ab initio ipſi viderunt ſermonem: ⁊ miniſtrauerūt ei: ⁊ perſeuerantia vſqꝫ ad preſens tempus monimenta declarant que a diuerſis auctoribus edita diuerſarū hereſum fuere principia: vt eſt illud iuxta egyptios ⁊ Thomam ⁊ Matthiam ⁊ Bartholomeum: duodecim quoqꝫ apoſtolorum ⁊ baſilidis atqꝫ appollinis ac reliquorum: quos enumerare longiſſimum eſt: cum hec tantum in preſentiarum neceſſe ſit dicere: extitiſſe quoſdam qui ſine ſpiritu ⁊ gratia dei conati ſūt magis ordinare narrationem: quam hiſtorie texere veritatem. Quibus iure poteſt illud propheticum coaptari. Ue qui prophetant de corde ſuo: qui ambulant poſt ſpiritum ſuum: qui dicunt hec dicit dominus ⁊ dominus non miſit eos. De quibus ⁊ ſaluator in euangelio iohannis loquitur. Omnes q̄ ante me venerūt fures fuerunt ⁊ latrones. Qui venerunt non qui miſſi ſunt. Ipſe enim ait. Ueniebāt ⁊ ego non mittebam eos. In uenientibus preſumptio temeritatis: in miſſis obſequium ſeruitutis eſt. Eccleſia autem que domini voce ſupra petram fundata eſt: quam introduxit rex in cubiculum ſuum: ⁊ ad quam per foramen deſcenſionis occulte miſit manum ſuam ſimilis damule hinnuloqꝫ ceruorum: quatuor flumina paradiſi inſtar eructāns quattuor ⁊ angulos ⁊ annulos habet per quos quaſi arca teſtamēti ⁊ cuſtos legis domini lignis mobilibus vehitur. Primus omnium matheus eſt publicanus cognomento leui qui euangelium in iudea hebreo ſermone edidit: ob eorum vel maxime cauſam qui in ieſum crediderant ex iudeis: ⁊ nequaq̄ legis vmbra ſeccedente euangelij veritatem ſeruabant. Secundus marc⁹ interpres apoſtoli petri: ⁊ alexandrine eccleſie primus epiſcopus: qui dominum quidem ſaluatorem ipſe nō vidit: ſed ea que audierat magiſtrum predicantem iuxta fidem magis geſtorum narrauit q̄ ordinem. Tertius Lucas medicus natione ſyrus antiocenſis cuius laus in euangelio: qui ⁊ ipſe diſcipulus apoſtoli pauli in achaie bythinieqꝫ partibus volumen condidit: quedam altius repetens et vt ipſe in prohemio cōfitetur audita magis q̄ viſa deſcribens. Ultimus iohannes apoſtolus ⁊ euangeliſta quem ieſus amauit plurimum: qui ſuper pectus domini recumbens puriſſima doctrinarum fluenta potauit: ⁊ qui ſolus de cruce meruit audire. Ecce mater tua. Is cum eſſet in aſia: et iam tunc hereticorum ſemina pullularent cherinthi ⁊ hebionis ⁊ ceterorum qui negant chriſtum in carne veniſſe: quos ⁊ ipſe in epiſtola ſua antichriſtos vocat: ⁊ apoſtolus paulus frequēter percutit: coact⁹ eſt ab omnibus pene tūc aſie epiſcopis ⁊ multarum eccleſiarum legationibus de diuinitate ſaluatoris altius ſcribere: ⁊ ad ipſum (vt ita dicam) dei verbum non tam audaci q̄ felici temeritate prorumpere: vt eccleſiaſtica narrat hiſtoria cum a fratribus cogeretur vt ſcriberet: ita facturum ſe reſpondiſſe ſi indicto ieiunio in cōmune omnes deum deprecarētur. Quo expleto: reuelatiōe ſaturatus in illud prohemium celo veniens eructauit. In principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deum: ⁊ deus erat verbum: hoc erat in principio apud deum. Hec igitur quattuor euāgelia multo ante predicta ezechielis quoqꝫ volumē probat: in quo prima viſio ita contexitur. Et in medio ſimilitudo quatuor animalium ⁊ vultus eorum. Facies hominis ⁊ facies leonis ⁊ facies vituli ⁊ facies aquile. Prima hominis facies mattheum ſignificat qui quaſi de homine exorſus eſt ſcribere. Liber generationis Ieſu chriſti filij dauid filij abraā. Secunda marcū in quo vox leonis in heremo rugientis auditur. Uox clamantis in deſerto parate viam domini rectas facite ſemitas eius. Tertia vituli: que euangeliſtam lucā a zacharia ſacerdote ſumpſiſſe initium prefigurat. Quarta iohannem euangeliſtam: qui aſſumptis pennis aquile ⁊ ad altiora feſtinās de verbo dei diſputat. Cetera que ſequūtur in eundem ſenſum proficiunt. Crura eorum recta ⁊ pennati pedes: ⁊ quocūqꝫ ſpiritus ibat ibant ⁊ non reuertebātur: ⁊ dorſa eorum plena oculis: ⁊ ſcintille ac lāpades in medio diſcurrētes: ⁊ rota in rota: et in ſingulis q̄tuor facies. Unde ⁊ apocalypſis iohānis poſt expoſitionē viginti quattuor ſeniorum qui tenentes citharas ⁊ phialas adorantes agnum dei: introducit fulgura atqꝫ tonitrua: ⁊ ſeptem ſpi-

ritus diſcurrentes et mare vitreuȝ ⁊ quattuoꝛ animalia plena oculis dicẽs. Animal primũ ſimile leoni: ⁊ ſecunduȝ ſimile vitulo: ⁊ tertiuȝ ſimile homini: ⁊ quartum ſimile aquile volanti. Et poſt paululuȝ. Plena inquit erant oculis: ⁊ requieȝ non habebant die ac nocte dicentia. Sanctus ſanctus ſanctus dominus deus omnipotens: qui erat ⁊ qui eſt ⁊ qui venturus eſt. Quibus cunctis perſpicue oſtẽditur quattuoꝛ debere tantum euangelia ſuſcipi: ⁊ oẽs apocryphoꝛum nenias moꝛtuis magis hereticis ꝙ eccleſiaſticis viuis canẽdas.

Sequitur pꝛologus in Mattheum.

Mattheus cum pꝛimo pꝛedicaſſet euangelium in iudea: volens tranſire ad gentes pꝛimus euangelium ſcripſit hebꝛaice: quod fratribus a quibus ibat ad memoꝛiam reliquit. Sicut enim neceſſe fuit ad confirmationem fidei euangelium pꝛedicari: ſic ⁊ contra hereticos ſcribi. Cum autem plures euangelium ſcripſerint: quattuoꝛ tantum habent autoꝛitatis teſtimoniuȝ: quia per quattuoꝛ mundi partes fidem nũciant trinitatis: ⁊ ſũt quaſi quattuoꝛ rote in quadriga domini que vehit eum per pꝛedicationeȝ euãgelij: ⁊ genus humanum quadrifida moꝛte peremptum eoꝛum erat pꝛedicatione viuificanduȝ. Unde ⁊ alioꝛum euangelia ceciderũt nec recepta ſunt: quia nolebant pꝛefinitum numerum caſſari pꝛopter virtutem ſacramenti. Deſignantur etiam euangeliſte quattuoꝛ figuris que non ſunt deceptoꝛie: ſed iocundi myſterij ſibi conſcie. Mattheus in homine intelligitur: quia circa humanitatem chꝛiſti pꝛincipaliṫ imoꝛãtur. Marcus in leõe: qꝛ agit de reſurrectione. Lucas in vitulo: agens de ſacerdotio. Johannes in aquila ſcribens ſacramẽta diuinitatis. Chꝛiſtus vero quem deſcribũt homo fuit de virgĩe natus. Uitulus in immolatione. Leo in reſurrectione. Aquila in aſcenſione. Uel in homine humanitas. In vitulo ſacerdotium. In leone regnum. In aquila expꝛimitur diuinitatis ſacramentum.

Explicit pꝛologus.

Incipit argumentum in euangelium ſꝫ Mattheum.

Mattheus ex iudea ſicut in oꝛdine pꝛimus ponitur: ita euangelium in iudea pꝛimus ſcripſit: cuius vocatio ad dominum ex publicanis actibus fuit: duoꝛũ in generatione chꝛiſti pꝛincipia pꝛeſumẽs: vnius cuius pꝛima circũciſio in carne: alterius cuius ſꝫm coꝛ electio fuit. Ex vtriſqꝫ enim patribus chꝛiſtus. Sicqꝫ quaterdenario numero trifoꝛmiter poſito pꝛincipium a credendi fide in electionis tempus poꝛrigẽs ⁊ ex electione vſqꝫ in tranſmigrationis diem dirigens atqꝫ a tranſmigrationis die vſqꝫ in xp̄m definiens: decurſam aduentus domini oſtendit generationeȝ: vt numero ſatiſfaciens ⁊ tempoꝛi ⁊ ſe quid eſſet oſtenderet: ⁊ dei in ſe opus monſtrãs etiam in his quoꝛum genus poſuit: xp̄i operantis a pꝛincipio teſtimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus oꝛdo numerus diſpoſitio vel ratio qđ fidei neceſſarium eſt: deus chꝛiſtus eſt: qui factus eſt ex muliere: factus ſub lege: natus ex virgine: paſſus in carne: omnia in cruce fixit: vt triumphans ea in ſemetipſo reſurgens in coꝛpoꝛe: ⁊ patris nomen in patribus filio: ⁊ filij nomen patri reſtituens in filijs: ſine pꝛincipio ſine fine: oſtendens vnum ſe cum patre eſſe qꝛ vnus eſt. In quo euangelio vtile eſt deſiderantibus deum ſic pꝛima vel media vel perfecta cognoſcere: vt ⁊ vocationem apoſtoli ⁊ opus euangelij et dilectionem dei in carne naſcentis per vniuerſa legentes intelligant: atqꝫ id in eo in quo repꝛehenſi ſunt ⁊ appꝛehendere appetunt: recognoſcant. Nobis enim in hoc ſtudio argumenti fuit: et fidem facte rei tradere ⁊ operãtis dei intelligendam diligenter eſſe diſpoſitionem a querentibus non tacere.

Explicit argumentum.

Τὸ κατὰ ματθαῖον ἅγιον εὐαγγέλιον. Cap. i.

Βίβλος γενέσεως ἰησοῦ χριστοῦ υἱοῦ δαυὶδ υἱοῦ ἀβραάμ. ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ. ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰούδαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν φαρὲς καὶ τὸν ζαρὰ ἐκ τῆς θάμαρ. φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν ἐσρώμ. ἐσρὼμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀράμ. ἀρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ. ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησε τὸν ναασσών. ναασσὼν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλμών. σαλμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν βοὸζ ἐκ τῆς ῥαχάβ. βοὸζ δὲ ἐγέννησε τὸν ὠβὴδ ἐκ τῆς ῥούθ. ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί. ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν δαυὶδ τὸν βασιλέα. δαυὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ οὐρίου. σολομὼν δὲ ἐγέννησε τὸν ῥοβοάμ. ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀβιά. ἀβιὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀσά. ἀσὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσαφάτ. ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωράμ. ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ὀζίαν. ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωάθαμ. ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἄχαζ. ἄχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐζεκίαν. ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν μανασσῆ. μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμών. ἀμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσίαν. ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος. μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν βαβυλῶνος ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν σαλαθιήλ. σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησε τὸν ζοροβάβελ. ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀβιούδ. ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλιακείμ. ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀζώρ. ἀζὼρ δὲ ἐγέννησε τὸν σαδώκ. σαδὼκ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀχείμ. ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλιούδ. ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλεάζαρ. ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν ματθάν. ματθὰν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἰησοῦς ὁ λεγόμενος χριστός. πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ ἀβραὰμ ἕως δαυὶδ, γενεαὶ δεκατέσσαρες. καὶ ἀπὸ δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος, γενεαὶ δεκατέσσαρες. καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος ἕως τοῦ χριστοῦ, γενεαὶ δεκατέσσαρες. τοῦ δὲ ἰησοῦ χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ μαρίας τῷ ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς δίκαιος ὤν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ᾽ ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων. ἰω

Euangelium ſcd̃m Mattheũ. Cap. i.

Liber generatiõis ieſu chꝛiſti filij dauid filij abꝛaã. A

Abꝛaã genuit yſaac. Yſaac aũt genuit iacob. Jacob aũt genuit iudam: et fratres eius. Judas autem genuit phares et zaram de thamar. Phares aũt genuit eſrõ. Eſrõ aũt genuit aram. Aram autem genuit aminadab. Aminadab aũt genuit naaſon. Naaſon aũt genuit ſalmon. Salmon aũt genuit booȝ de raab. Booȝ auteȝ genuit obeth ex ruth. Obeth auteȝ genuit ieſſe. Jeſſe autem genuit dauid regem. Dauid autem rex genuit ſalomonem ex ea que fuit vrie. Salomõ aũt genuit rohoã. Roboam auteȝ genuit abiam. Abia autẽ genuit aſa. Aſa autem genuit ioſaphat. Joſaphat aũt genuit ioꝛam. Joꝛam aũt genuit oȝiam. Oȝias autem genuit ioathã. Joathã aũt genuit achaȝ. Achaȝ aũt genuit ezechiam. Ezechias aũt genuit manaſſen. Manaſſes aũt genuit amõ. B

Amõ aũt genuit ioſiã. Joſias aũt genuit iechoniam et fratres eius in trãſmigratione babylonis. Et p⁹ trãſmigrationẽ babylõis iechõias genuit ſalathiel. Salathiel autem genuit ʒoꝛobabel. Zoꝛobabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim aũt genuit aȝoꝛ. Aȝoꝛ aũt genuit ſadoch. Sadoch aũt genuit achim. Achim auteȝ genuit eliud. Eliud aũt genuit eleaȝar. Eleaȝar autẽ genuit mathan. Mathan autẽ genuit iacob. Jacob autem genuit Joſeph virum marie: de qua natus eſt ieſus q̃ vocaṫ xp̄s. Oẽs itaqꝫ gñationes ab abꝛaã vſqꝫ ad dd: gñationes q̃tuoꝛdeci. ⁊ a dauid vſqꝫ ad trãſmigr̃tionẽ babylonis: gñatiões q̃tuoꝛdecim. ⁊ a trãſmigratione babylonis vſqꝫ ad xp̄m: gñatões q̃tuoꝛdecim. C

Chꝛiſti autem generatio ſic erat. Cum eſſet deſponſata mater eius maria ioſeph: ante ꝙ conuenirent: inuenta eſt in vtero habens de ſpiritu ſancto. Joſeph autem vir eius cum eſſet iuſtus: et nollet eã traducere: voluit occulte dimittere eam. Hec aũt eo cogitante: ecce angel⁹ dñi apparuit in ſomnis ioſeph dicẽs. Jo D

Luce. 3. c. Johan. 1. a. Gen. 21. a. 1. Paral. 1. b. Gen. 25. d. Gen. 29. g. Gen. 38. g. Ruth. 4. d. 1. Para. 2. a. 2. reg. 12. f. 1. Par. 3. b. 3. reg. 11. g. 1. Par. 3. b. 1. Para. 3. c. Luce. 1. c.

σὴφ υἱὸς δαυίδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου. τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰησοῦν. αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος. ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουήλ, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. διεγερθεὶς δὲ ὁ ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰησοῦν.

Cap. 2.

Τοῦ δὲ ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα λέγοντες. ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. εἴδομεν γὰρ τὸν ἀστέρα αὐτοῦ ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ἀκούσας δὲ ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ. ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας. οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου. καὶ σὺ βηθλεὲμ γῆ ἰούδα οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν ἰούδα. ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ. τότε ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος. καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς βηθλεὲμ, εἶπε. πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου. ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν. καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εἶδον τὸ παιδίον μετὰ μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα. χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν. καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. ἀναχω-

ſeph fili dauid: noli timere accipere mariã coniugẽ tuã. Quod enim in ea natuʒ eſt de ſpiritu ſancto eſt. Pariet autem filium et vocabis nomen eius ieſuʒ. Ipſe enim ſaluũ faciet ppl'm ſuũ a peccatis eorum. Hoc autem totum factũ eſt: vt adimpleret quod dictũ eſt a dño per prophetam dicentem. Ecce virgo in vtero habebit: et pariet filiũ: ⁊ vocabitur nomẽ ei⁹ Emanuel: quod eſt interpretatum nobiſcum deus. Exurgens aũt ioſeph a ſomno: fecit ſicut precepit ei angelus domini: et accepit coniugem ſuam. Et nõ cognoſcebat eaʒ: donec peperit filium ſuum primogenitum: ⁊ vocauit nomen eius ieſum.

Eſaie. 7. a.

Cap. 2.

A

Cum ergo nat⁹ eẽt ieſus i bethleeʒ iudee in diebus herodis regis: ecce magi ab oriente venerunt hieroſolymam dicentes. Ubi eſt qui natus eſt rex iudeorum. Uidimus enim ſtellam eius in oriente et venimus adorare eum. Audiens autẽ herodes rex turbatus eſt: ⁊ oĩs hieroſolyma cum illo. Et congregãs omnes principes ſacerdotum ⁊ ſcribas populi: ſciſcitabatur ab eis vbi chriſtus naſceret. At illi dixerũt ei. In bethleem iudee. Sic enim ſcriptuʒ eſt per prophetaʒ. Et tu bethleem terra iuda: nequaꝗ̃ minima es in principib⁹ iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populũ meum iſrael. Tunc herodes clã vocat magis: diligẽter didicit ab eis tempus ſtelle q̃ apparuit eis. Et mittẽs illos in bethleẽ dixit. Ite et interrogate diligenter de puero: ⁊ cum inueneritis renunciate mihi: vt et ego veniens adorem eum. Qui cum audiſſent regem: abierunt. Et ecce ſtella quam viderãt i oriẽte: añtecedebat eos vſq₃ dũ veniens ſtaret ſupra vbi erat puer. Uidentes auteʒ ſtellam: gauiſi ſũt gaudio magno valde. Et intrantes domũ inuenerunt puerum cum maria matre eius: ⁊ procidentes adorauerũt eũ: ⁊ apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera: aurum thus et myrrhã. Et reſpõſo accepto i ſõnis ne redirẽt ad herodem: per aliam viam reuerſi ſunt in regionẽ ſuam. Qui cuʒ

h. Uenimus pſi ipſis.

B

Johan. 7. f.

Miche. 5. a

Eccl. 11. d.

C

ρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ ἰωσὴφ, λέγων. ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ, ἕως ἂν εἴπω σοι. μέλλει γὰρ ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ ἐγερθεὶς, παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς αἴγυπτον. καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς ἡρώδου. ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος. ἐξ αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. τότε ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν. καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος. φωνὴ ἐν ῥαμᾷ ἠκούσθη. θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς. ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς. καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί. τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ λέγων. ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν ἰσραήλ. τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν ἰσραήλ. ἀκούσας δὲ ὅτι ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς ἰουδαίας ἀντὶ ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς γαλιλαίας. καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην ναζαρέτ. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι ναζωραῖος κληθήσεται.

Cap. 3.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἰουδαίας καὶ λέγων. μετανοεῖτε. ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος. φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου. καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ. ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν, ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτοῦ,

receſſiſſent: ecce angelus domini apparuit in ſomnis ioſeph: dicẽs. Surge ⁊ accipe puerum et matrem eius ⁊ fuge in egyptum: ⁊ eſto ibi vſq₃ dũ dicã tibi. Futuruʒ ẽ .n. vt q̃rat puer ad pdẽdũ eũ. Qui ⌊ herodes conſurgens accepit puerum et matrem eius nocte: et ſeceſſit in egyptũ. Et erat ibi vſq₃ ad obitũ herodis: vt adimpleret qđ dictum eſt a domino per prophetam dicentem. Ex egypto vocaui filiũ meũ. Tũc herodes videns quoniã illuſus eſſet a magis irat⁹ eſt valde: et mittens occidit omnes pueros qui erãt in bethleẽ ⁊ in omnibus finibus eius a bimatu ⁊ infra: ſcđm tẽpus qđ exquiſierat a magis. Tũc adimpletũ eſt qđ dctũ ẽ p hieremiã prophetam dicentem. Uox in rama audita eſt: ploratus et vlulatus multus: rachel plorans filios ſuos et noluit conſolari quia non ſunt. Defuncto autem herode: ecce angelus dñi apparuit in ſõnis ioſep in egypto dicens. Surge ⁊ accipe puerum et matrem eius: et vade in terrã iſrael. Defuncti ſũt enim qui querebãt aiam pueri. Qui conſurgens accepit puerum et matrem eius: ⁊ venit in terrã iſrael. Audiens aũt q' archelaus regnaret in iudea pro herode patre ſuo: timuit illo ire: et ammonitus in ſomnis ſeceſſit in partes galilee. Et veniens habitauit in ciuitate q̃ vocatur nazareth: vt adimpleretur qđ dictũ eſt p prophetas: quoniam nazareus vocabitur.

Oſee. 11. a.

Hiere. 31. c. Threnoꝝ 1. a.

D

Cap. 3.

A

In diebus autem illis venit iohannes baptiſta predicans in deſerto iudee et dicens. Penitẽ agite: appropinquauit enim regnum celorum. Hic eſt enim de quo dictum eſt p' eſaiã prophetam dicenteʒ. Uox clamãtis in deſerto parate viam dñi: rectas facite ſemitas eius. Ipſe autem iohannes habebat veſtimentũ de pilis camelorũ ⁊ ʒonã pelliceam circa lumbos ſuos. Eſca autem eius erat locuſtẽ ⁊ mel ſilueſtre. Tunc exibat ad eum hieroſolyma ⁊ omnis iudea ⁊ omnis regio circa iordanem: ⁊ baptiʒabantur ab eo in iordane

c. Uenit pſe ris ipſis

Luce. 3. a. Johan. 1. b.

Eſa. 40. a. Marci. 1. a Johan. 1. c

B

Luce. 3. b. Johan. 3. c.

εξομολογούμενοι τας αμαρτίας αυτών. ιδών δε πολλούς των φαρισαίων και σαδδουκαίων ερχομένους επί το βάπτισμα αυτού, είπεν αυτοίς. γεννήματα εχιδνών τις υπέδειξεν υμίν φυγείν από της μελλούσης οργής. ποιήσατε ουν καρπόν άξιον της μετανοίας. και μη δόξητε λέγειν εν εαυτοίς πατέρα έχομεν τον αβραάμ. λέγω γαρ υμίν ότι δύναται ο θεός εκ των λίθων τούτων εγείραι τέκνα τω αβραάμ. ήδη δε και η αξίνη πρός την ρίζαν των δένδρων κείται. πάν ουν δένδρον μη ποιούν καρπόν καλόν, εκκόπτεται και εις πύρ βάλλεται. εγώ μεν βαπτίζω υμάς εν ύδατι εις μετάνοιαν, ο δε οπίσω μου ερχόμενος ισχυρότερος μου εστίν. ου ουκ ειμί ικανός τα υποδήματα βαστάσαι. αυτός υμάς βαπτίσει εν πνεύματι αγίω. ου το πτύον εν τη χειρί αυτού. και διακαθαριεί την άλωνα αυτού. και συνάξει τον σίτον αυτού εις την αποθήκην, το δε άχυρον κατακαύσει πυρί ασβέστω. Τότε παραγίνεται ο ιησούς από της γαλιλαίας είς τον ιορδάνην πρός τον ιωάννην του βαπτισθήναι υπ' αυτού. ο δε ιωάννης διεκώλυεν αυτόν λέγων. εγώ χρείαν έχω υπό σου βαπτισθήναι, και συ έρχη προς με. αποκριθείς δε ο ιησούς είπε πρός αυτόν. άφες άρτι. ούτω γαρ πρέπον εστίν ημίν πληρώσαι πάσαν δικαιοσύνην. Τότε αφίησιν αυτόν. και βαπτισθείς ο ιησούς, ανέβη ευθύς από του ύδατος. και ιδού ανεώχθησαν αυτώ οι ουρανοί. και είδε το πνεύμα του θεού καταβαίνον ωσεί περιστεράν, και ερχόμενον επ' αυτόν. και ιδού φωνή εκ των ουρανών λέγουσα. ούτος εστίν ο υιός μου ο αγαπητός εν ω ευδόκησα.

Cap.4.

Τότε ο ιησούς ανήχθη εις την έρημον υπό του πνεύματος πειρασθήναι υπό του διαβόλου και νηστεύσας ημέρας τεσσαράκοντα και νύκτας τεσσαράκοντα, ύστερον επείνασε. και προσελθών αυτώ ο πειράζων, είπεν. ει υιός ει του θεού, ειπέ ίνα οι λίθοι ούτοι άρτοι γένωνται. ο δε αποκριθείς είπε. γέγραπται. ουκ επ' άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος. αλλ' επί παντί ρήματι εκπορευομένω διά στόματος θεού. Τότε παραλαμβάνει αυτόν ο διάβολος εις την αγίαν πόλιν. και ίστησιν αυτόν επί το πτερύγιον του ιερού. και λέγει αυτώ. ει υιός ει του θεού, βάλε σεαυτόν κάτω. γέγραπται γαρ. ότι τοις αγγέλοις αυτού εντελείται περί σου. και επί χειρών αρούσι σε, μήποτε

confitentes peccata ſua. Videns autem multos phariſeorum et ſaduceorum venientes ad baptiſmum ſuum dixit eis. Progenies viperarum quis demonſtrauit vobis fugere a ventura ira. Facite ergo fructum dignum penitẽtie. Et ne velitis dicere intra vos patrem habemus abraam. Dico enim vobis: qm̃ potẽs eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios abrae. Jam enim ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. Omnis ergo arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Ego quidem baptizo vos in aqua in penitẽtiã: q̃ aũt poſt me venturus eſt: fortior me eſt: cuius non ſum dignus calciamenta portare. Ipſe vos baptizabit in ſpũ ſctõ ꝛ igni: Cuius ventilabrum in manu ſua: ꝛ ꝑmundabit aream ſuam: ꝛ congregabit triticum in horreum ſuum: paleas autẽ comburet igni inextinguibili. Tunc venit ieſus a galilea in iordanem ad iohannẽ vt baptizaret ab eo. Johãnes aũt prohibebat eũ dicẽs. Ego a te debeo baptizari ꝛ tu venis ad me? Rñdens aũt ieſus dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iuſticiam. Tunc dimiſit eum. Baptizatus autem ieſus: confeſtim aſcendit de aqua. Et ecce aperti ſunt ei celi: et vidit ſpiritum dei deſcendentem ſicut columbam: ꝛ venientem ſuper ſe. Et ecce vox de celis dicens: Hic eſt filius meus dilectus in quo michi cõplacui.

Luce. 3.b. ĩ.23.b.

C

m. Abrae dei caſtis.

ĩ.7.d.

Mar. 1.b. Luce. 3.d. Johan. 1.d. Actu. 1.a. ꝛ 11.b. ꝛ. 19.a

D

Marc. 1.b. Luce. 3.d. Johan. 1.d.

Marc. 1.b. ĩ.17.b.

Cap.4. A

Tunc ieſus ductus eſt in deſertũ a ſpiritu vt temptaretur a diabolo: ꝛ cũ ieiunaſſet q̃dragita diebus ꝛ quadraginta noctibus: poſtea eſuriit. Et accedens temptator dixit ei. Si filius dei es: dic vt lapides iſti panes fiant. Qui reſpondens dixit. Scriptũ eſt. Nõ in ſolo pane viuet homo: ſed in omni verbo quod procedit de ore dei. Tunc aſſumpſit eum diabolus in ſanctam ciuitatem: ꝛ ſtatuit eum ſuper pinaculum templi et dixit ei. Si filius dei es: mitte te deorſũ. Scriptũ eſt enĩ quia angelis ſuis mandabit de te: ꝛ in manibus tollent te: ne forte

Mar. 1.b. Luce. 4.a.

Exo. 34.d.

Deuter. 8.a Luce. 4.a.

ps. 90.

προσκόψης πρός λίθον τον πόδα σου. έφη αυτώ ο ιησούς πάλιν. γέγραπται. ουκ εκπειράσεις κύριον τον θεόν σου. πάλιν παραλαμβάνει αυτόν ο διάβολος εις όρος υψηλόν λίαν. και δείκνυσιν αυτώ πάσας τας βασιλείας του κόσμου, και την δόξαν αυτών, και λέγει αυτώ. ταύτα πάντα σοι δώσω, εάν πεσών προσκυνήσης μοι. Τότε λέγει αυτώ ο ιησούς. ύπαγε οπίσω μου σατανά. γέγραπται γαρ. κύριον τον θεόν σου προσκυνήσεις και αυτώ μόνω λατρεύσεις. Τότε αφίησιν αυτόν ο διάβολος. και ιδού άγγελοι προσήλθον και διηκόνουν αυτώ. ακούσας δε ο ιησούς ότι ιωάννης παρεδόθη, ανεχώρησεν εις την γαλιλαίαν, και καταλιπών την ναζαρέτ, ελθών κατώκησεν εις καπερναούμ την παραθαλασσίαν, εν ορίοις ζαβουλών και νεφθαλείμ. ίνα πληρωθή το ρηθέν διά ησαΐου του προφήτου λέγοντος. γη ζαβουλών και γη νεφθαλείμ. οδόν θαλάσσης πέραν του ιορδάνου. γαλιλαία των εθνών ο λαός ο καθήμενος εν σκότει είδε φώς μέγα. και τοις καθημένοις εν χώρα και σκιά θανάτου, φώς ανέτειλεν αυτοίς. από Τότε ήρξατο ο ιησούς κηρύσσειν και λέγειν. μετανοείτε. ήγγικε γαρ η βασιλεία των ουρανών. περιπατών δε παρά την θάλασσαν της γαλιλαίας είδε δύο αδελφούς. σίμωνα τον λεγόμενον πέτρον. και ανδρέαν τον αδελφόν αυτού, βάλλοντας αμφίβληστρον εις την θάλασσαν. ήσαν γαρ αλιείς. και λέγει αυτοίς. δεύτε οπίσω μου, και ποιήσω υμάς αλιείς ανθρώπων. οι δε ευθέως αφέντες τα δίκτυα ηκολούθησαν αυτώ. και προβάς εκείθεν, είδεν άλλους δύο αδελφούς. ιάκωβον τον του ζεβεδαίου. και ιωάννην τον αδελφόν αυτού εν τω πλοίω μετά ζεβεδαίου του πατρός αυτών, καταρτίζοντας τα δίκτυα αυτών. και εκάλεσεν αυτούς. οι δε ευθέως αφέντες το πλοίον και τον πατέρα αυτών, ηκολούθησαν αυτώ. και περιήγεν όλην την γαλιλαίαν ο ιησούς διδάσκων εν ταις συναγωγαίς αυτών και κηρύσσων το ευαγγέλιον της βασιλείας. και θεραπεύων πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν εν τω λαώ. και απήλθεν η ακοή αυτού εις όλην την συρίαν. και προσήνεγκαν αυτώ πάντας τους κακώς έχοντας ποικίλαις νόσοις και βασάνοις συνεχομένους, και δαιμονιζομένους, και σεληνιαζομένους, και παραλυτικούς. και εθεράπευσεν αυτούς. και ηκολούθησαν αυτώ όχλοι πολλοί από της γαλιλαίας, και δεκαπόλεως, και ιε=

offendas ad lapidem pedem tuũ. Ait illi ieſus rurſum. Scriptum eſt. Non temptabis dñm deum tuum. Iterum aſſumpſit eum diabolus in montem excelſum valde: ꝛ oſtendit ei omnia regna mundi ꝛ gloriam eorum: ꝛ dixit ei. Hec omnia tibi dabo: ſi cadẽs adoraueris me. Tunc dicit ei ieſus. Vade retro me ſathana. Scriptum eſt enim: Dñm deũ tuum adorabis ꝛ illi ſoli ſeruies. Tunc reliquit eum diabolus: ꝛ ecce angeli acceſſerunt ꝛ miniſtrabant ei. Cum aũt audiſſet ieſus q̃ iohãnes traditus eſſet: ſeceſſit in galileam: ꝛ relicta ciuitate nazareth: venit ꝛ hitauit in ciuitate capharnaũ maritima: in finibus zabulon ꝛ neptalim: vt adimpleretur qđ dictũ eſt per eſaiam prophetã dicentem. Terra zabulon ꝛ terra neptali via maris trans iordanẽ galilea gẽtiũ: populus qui ambulabat in tenebris: vidit lucẽ magnã: ꝛ ſedentibus in regione ꝛ vmbra mortis lux orta eſt eis. Exinde cepit ieſus ꝑdicare ꝛ dicere. Pniaꝫ agite. Appropinquit enĩ regnũ celorum. Ambulãs aũt ieſus iuxta mare galilee vidit duos fratres ſimonem qui vocatur petrus et andream fratrem eius mittentes rete in mare: Erant enim piſcatores. Et ait illis venite poſt me et faciã vos fieri piſcatores hoiꝫ. At illi continuo relictis retibus ſecuti ſunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres iacobum zebedei et iohannem fratrem eius in naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia ſua: et vocauit eos. Illi autem ſtatim relictis retibus et patre ſecuti ſunt eum. Et circuibat ieſus totaꝫ galileam docẽs in ſynagogis eoꝝ ꝛ predicans euangelium regni: et ſanans omnem languoreꝫ ꝛ omnẽ infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in totam ſyriam: et obtulerunt ei omnes male habentes varijs lãguoribus ꝛ tormẽtis comprehenſos: ꝛ qui demonia habebant ꝛ lunaticos et paralyticos et curauit eos. Et ſecute ſunt eum turbe multe de galilea et decapoli et de hie=

B

Deut. 6.c.

Deu. 6.b. ꝛ 10.d. Apoc. 15.c. Marc. 1.b. Luce. 4.a. Marc. 1.c. Johan. 3.c. Johan. 5.c. ꝛ. 4.f.

Eſaie. 9.a.

C

Marc. 1.c. ĩ.10.b.

Marci. 1.c. Luce. 5.b. ĩ.8.c.

D

Marci. 1.c.

Marc. 3.b. Luce. 4.b. Johan. 6.a

ĩ.14.g.

ροσολύμων, καὶ ἰουδαίας, καὶ πέραν τοῦ
ἰορδάνου. Cap. 5.
Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄ=
ρος. καὶ καθίσαντος αὐτοῦ, προσῆλ=
θον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἀνοίξας τὸ
στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων.
μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐ=
τῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάρι
οι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσον
ται. μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρο
νομήσουσι τὴν γῆν. μακάριοι οἱ πεινῶντες
καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ
χορτασθήσονται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅ
τι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. μακάριοι οἱ καθαροὶ
τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.
μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ
κληθήσονται. μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνε=
κεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασι=
λεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνει
δίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν
πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνε=
κεν ἐμοῦ. χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε ὅτι ὁ μισ
θὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οὕτως
γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑ
μῶν. ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς. ἐὰν δὲ τὸ
ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται. εἰς οὐ
δὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ κα=
ταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐσ=
τὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις
κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη. οὐδὲ καίου
σι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μό=
διον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν. καὶ λάμπει πᾶ
σι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. οὕτως λαμψάτω τὸ
φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅ=
πως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα. καὶ δοξά=
σωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρα=
νοῖς. μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι
τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας. οὐκ ἦλθον κα
ταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ λέ=
γω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ
γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ
ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται. ὃς
ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων
τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξει οὕτως τοὺς ἀν
θρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασι
λείᾳ τῶν οὐρανῶν. ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ δι=
δάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασι=
λείᾳ τῶν οὐρανῶν, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν
μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον
τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων, οὐ μὴ εἰ
σέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἠ=
κούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις. οὐ φονεύ
σεις. ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρί=

roſolymis ⁊ de iudea ⁊ de trans=
iordanem. Cap. 5.
Vides aūt turbas aſcendit in mō= A
tem: ⁊ cum ſediſſet acceſſerunt
ad eum diſcipuli eius. ⁊ aperiens Luce.6.c.
os ſuum docebat eos dicens.
Beati pauperes ſpiritu: quoniā ipſoꝝ
eſt regnum celorum. Beati Luce.6.c.
qui lugent: quoniam ipſi conſolabunt.
Beati mites: quoniam ipſi poſſidebūt
terram. Beati qui eſuriunt
⁊ ſitiunt iuſticiam: quoniā ipſi
ſaturabuntur. Beati miſericordes qm̄
ipſi miaꝫ ꝯſequentur. Beati mūdo
corde: quoniam ipſi deum videbunt.
Beati pacifici: quoniam ipſi filij dei
vocabunt. Btī q̄ pſecutionē patiunt p= 1.Pet.3.c.
pter iuſticiam: quoniam ipſorum eſt re=
gnum celorum. Beati eſtis cum male= Luce.6.d.
dixerint vobiſ hoīes ⁊ pſecuti vos fuerit ⁊
malū aduerſū vos mētētes ⌊ dixerit oē
pp me. Gaudete ⁊ exultate: qm̄ mer= B
ces veſtra copioſa eſt in celis. Sic
.n. pſecuti ſūt pphās q̄ fuerūt añ vos.
Vos eſtis ſal terre. Quod ſi Mar.9.g.
ſal euanuerit: in quo ſalietur? Ad ni= Luce.14.g
hilū valꝫ vltra: niſi vt mittat foras: ⁊ ꝯ
culcetur ab hominibus. Vos eſtis
lux mundi. Non poteſt ciuitas Mar.4.d.
abſcondi ſupra montē poſita: neq̄ accē Luce.8.c. ⁊.11.e.
dunt lucernam ⁊ ponunt eā ſub modio:
ſꝫ ſuper cādelabrū vt luceat omnibus
qui in domo ſunt. Sic luceat Roma.12.d.
lux veſtra coram hominibus: vt
videant opera veſtra bona: ⁊ glorificēt
patrem veſtrum qui in celis eſt.
Nolite putare qm̄ veni ſoluere
legem aut prophetas. Non veni ſol=
uere: ſed adimplere. Amen quippe di= Luce.16.d.
co vobis: donec tranſeat celum ⁊
terra: iota vnū aut apex vnus nō pte= C
a lege: donec oīa fiāt. Qui ⌊ribit Jacob.2.b.
ergo ſoluerit vnum de mandatis iſtis Actu.1.a.
minimis ⁊ docuerit ſic ho= Jacob.1.d.
mines: minimus vocabitur in regno
celorū. Qui autem fecerit ⁊ docuerit:
hic magnus vocabitur in regno
celorū. Dico autem vobis: qꝛ niſi
abundauerit iuſticia veſtra pluſq̄
ſcribarum ⁊ phariſeorum: non intrabi
tis in regnum celorum. Audiſtis Exo.20.b.
qꝛ dictum eſt antiquis non occides: Deut.5.b.
qui autē occiderit reus erit iudicio. Jacob.5.b.

σει, ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζό=
μενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ, ἔνοχος ἔσ=
ται τῇ κρίσει. ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐ=
τοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ. ὃς
δ' ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν
τοῦ πυρός. ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρον
σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐκεῖ μνησθῇς
ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄ=
φες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυ=
σιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγη
θι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσ=
φερε τὸ δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντι=
δίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ
αὐτοῦ, μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ
κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ,
καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. ἀμὴν λέγω σοι
οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν
ἔσχατον κοδράντην. ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη
οὐ μοιχεύσεις. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν. ὅτι
πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆ=
σαι αὐτήν, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρ=
δίᾳ αὐτοῦ, εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς
σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ. συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν
τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμα
σου βληθῇ εἰς γέενναν, καὶ εἰ ἡ δεξιά σου
χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ
βάλε ἀπὸ σοῦ. συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπό
ληται ἓν τῶν μελῶν σου. καὶ μὴ ὅλον τὸ
σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. ἐρρέθη δὲ ὅ
τι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δό=
τω αὐτῇ ἀποστάσιον. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν.
ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν
μοιχᾶσθαι. καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γα=
μήσῃ, μοιχᾶται. πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέ=
θη τοῖς ἀρχαίοις. οὐκ ἐπιορκήσεις. ἀποδώ=
σεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. ἐγὼ δὲ
λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως. μήτε ἐν τῷ
οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ θεοῦ. μήτε
ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν
αὐτοῦ. μήτε εἰς ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις
ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως. μήτε ἐν τῇ
κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν
τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. ἔστω δὲ
ὁ λόγος ὑμῶν. ναὶ ναί. οὒ οὔ. τὸ δὲ πε=
ρισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν. ἠ=
κούσατε ὅτι ἐρρέθη. ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλ
μοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. ἐγὼ δὲ λέ=
γω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ. ἀλλ
ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγό=
να, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην. καὶ τῷ
θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου

Ego aūt dico vobiſ: qꝛ oīs q̄ iraſcitur
fratri ſuo: reus erit
iudicio. Qui autē dixerit fratri ſuo
racha: reus erit concilio. Qui
autem dixerit fatue: reus erit gehenne D
ignis. Si ergo offers munus Leui.22.a.
tuum ad altare: ⁊ ibi recordatus fueris Eccl.35.c.
qꝛ frater tuus hꝫ aliq̄d aduerſuꝫ te: re Deut.15.a Mala.1.b.
linque ibi munus tuum ante altare: Luce.12.g.
⁊ vade prius reconciliare c. recōciliare ſpatiū mōi paſe vocis.
fratri tuo: ⁊ tunc veniens offeres
munus tuū. Eſto ꝯſentiēs aduerſario ?.18.g.
tuo cito dum es cum Exo.20.c.
eo in via: ne forte tradat te aduerſari9 Prou.6.c.
iudici: ⁊ iudex tradat te miniſtro: Jacob.2.b.
⁊ in carcerem mittaris. Amē dico tibi
non exies īn donec reddas ⌈antiq̄s
nouiſſimū q̄drātē. Audiſtis qꝛ dctū ē
non mechaberiſ ego aūt dico vobis: qꝛ
oīs qui viderit mulierem ad ꝯcupiſcen
dum eam: iam mechatus eſt eā in cor=
de ſuo. Quod ſi oculus tuus dexter E
ſcandalizat te: erue eum ⁊ proijce abs
te. Expedit enim tibi vt pereat vnum
membrorum tuorum: q̄ꝫ totum corpus
tuū mittat i gehēnā. Et ſi dextera ma
ſcandalizat te: abſcide eā ⁊ ⌊nus tua
proijce abs te. Expedit eniꝫ tibi vt pe=
reat vnum membrorū tuorum q̄ꝫ totum
corp9 tuū eat in gehēnā. Dctū ē āt Deu.24.a.
q̄cūq̄ dimiſerit vxorē ſuā: det ⌊ qꝛ ?.19.b. Mar.10.a.
ei libellum repudij. Ego āt dico vobiſ Luce.19.d.
qꝛ omnis qui dimiſerit vxorem ſuam
excepta cauſa fornicationis: facit eam
mechari: ⁊ qui dimiſſam duxerit:
adulterat. Iterum audiſtis qꝛ dictum Leui.19.b.
eſt antiquis: non periurabis: reddes F
āt domino iuramenta tua. Ego āt
dico vobis: non iurare omnino neq̄ p
celum quia thronus dei eſt: neq̄
per terram qꝛ ſcabellum eſt pedum
eius. Neq̄ p hieroſolymā: qꝛ ciuitas
eſt magni regis. Neq̄ per
caput tuū iuraueris: qꝛ non potes vnū
capillum albū facere aut nigrū. Sit āt Jacob.5.c.
ſermo veſter: eſt ē: non nō: quod autē Exod.21.c.
his abundantius eſt: a malo eſt. Au= Deu.19.d.
diſtis qꝛ dictum eſt oculum pro oculo:
⁊ dentem pro dente. Ego autē dico
vobis non reſiſtere malo. Sed ſi Luce.6.d.
quis te percuſſerit i dexterā maxillā tuaꝫ
prebe illi ⁊ alteram: ⁊ ⌈cam tuam
ei q̄ vult tecū in iudicio ꝯtēdere ⁊ tun=

λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον. καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. τῷ αἰτοῦντί σε, δίδου. καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι, μὴ ἀποστραφῇς. ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς. καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς. καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε. οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς φίλους ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε. οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτως ποιοῦσιν. ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι.

Cap. 6.

Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς. εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις. ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου. ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ. καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. καὶ ὅταν προσεύχῃ, οὐκ ἔσῃ ὥσπερ οἱ ὑποκριταί. ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι. ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου. καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ. καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί. δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς. οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς. πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. γενηθήτω τὸ θέλη-

tollere: dimitte ei et palliū. Et quicūq͂ te angariauerit mille passus: vade cū illo τ alia duo. (B) Qui aūt petit a te: daei: τ volenti mutuare a te ne auertaris. Audistis quia dictum est: diliges proximū tuū: τ odio habebis inimicū tuū. Ego aūt dico vobis: diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos: et orate pro persequentibus τ calūniātib⁹ vos: vt sitis filij patris vestri qui in celis est: qui solem suū oriri facit sup bonos τ malos: et pluit super iustos τ iniustos. Si .n. diligitis eos q̄ vos diligunt: quā mercedē hēbitis? Nōne τ publicani hoc faciunt. Et si salutaueritis fratres vestros tm̄ quid ampli⁹ facitis? Nonne et ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti sicut τ pater vester celestis perfectus est.

Lent. 19.c.
Luce. 6.d.
Rom. 12.d.
Actu. 7.d.
Luce. 6.c.

Cap. 6.

(A) Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis: alioq̄n mercedē nō habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Cū ergo facis elemosynā: noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in synagogis et in vicis vt honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperūt mercedem suaz. Te aūt faciēte elemosynā: nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: vt sit elemosyna tua in abscondito: et pater tuus qui videt in abscondito: reddet tibi. Et cum oratis non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare vt videantur ab hominibus. Amē dico vobis: receperunt mercedez suam. Tu autē cum oraueris intra in cubiculum tuum: et clauso ostio: ora patrem tuum in abscondito: et pater tuus qui videt in abscōdito: reddet tibi. (B) Orantes aūt nolite multū loqui sicut ethnici faciūt. Putāt enim q͂ in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater vester q̄d op⁹ sit vobis anteq͂ petatis eum. Sic ergo vos orabitis. Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat volun-

Luce. 11. a.
Rom. 8. d.
j. 26. d.

μά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν. ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ✠ ἀμήν. ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί. ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων, ἄλειψαί σου τὴν κεφαλήν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ. καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι. μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι. θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν. ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται. ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον. οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν. μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε. μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν. οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά. οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα, καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε. καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει. οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ ὁ σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τού-

✠ In exēplarib⁹ grecoꝝ post hec vba orōis dn̄ice vȝ. Sȝ libera nos a malo: statī sequitur ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Idest. Quoniam tuū est regnū τ potētia τ glīa in secula. Sed aduertendū q̄d in missa grecoꝝ postq͂ chor⁹ dicit illa vba orōis dn̄ice .s. Sȝ libera nos a malo: sacerdos rn̄det ista vba supra dicta .s. q̄m tuū est regnū τc. et dicunt greci q̄d solus sacerdos pōt pn̄unciare illa vba et nō ali⁹. τ sic magis est credibile videri q̄d ista verba non sint de integritate orōnis dn̄ice: sȝ q̄d vicio aliquoꝝ scriptoꝝ fuerūt hic īserta nāvi dētes q̄d publice dicerēt ī missa crediderunt esse de textu. et lȝ btūs chrisostom⁹ ī suis cōmētarijs super Mattheū home. 20. expōat ista vba tāq͂ si essēt de textu: verisimili⁹ tn̄ p̄sumit iā suo tpōrib⁹ origīalia ī isto passu fuisse corrupta ex q̄ null⁹ latinoꝝ ēt ex āntiq̄ssimis iterpretib⁹ sine tractatorib⁹ legat h̄ hᵉ vbis aliquā fecisse mētionē.

tas tua sicut in celo et in terra. Panē nr̄ȝ supsubstātialē da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nr̄a: sicut τ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. Et ne nos inducas in tēptationē. Sed libera nos a malo. Amen. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum: dimittet et vobis pater vester celestis delicta vestra. Si aūt nō dimiseritis hominibus: nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Cum autē ieiunatis: nolite fieri sicut hypocrite tristes. Exterminant enim facies suas: vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis quia receperunt mercedē suā. (C) Tu aūt cū ieiunas: vnge caput tuum τ faciem tuam laua: ne videaris hominibus ieiunans sed patri tuo qui est in abscōso: et pater tuus qui videt in abscōso reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesauros ī terra vbi erugo τ tinea demolitur: et vbi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate aūt vobis thesauros in celo vbi nec erugo nec tinea demolitur: τ vbi fures non effodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus: ibi est et cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tu⁹. Si igitur oculus tuus fuerit simplex: totū corpus tuū lucidū erit. Si aūt oculus tuus nequā fuerit totū corpus tuū tenebrosum erit. Si ergo lumē q̄d ī te ē tenebre sūt: ipe tenebre q̄nte. Nēo pōt duob⁹ dn̄is seruire. Aut ei vnū odio hēbit τ alterū diliget: aūt vnū sustinebit τ alterum cōtemnet. Non potestis deo seruire τ māmone. Ideo dico vobis: ne solliciti sitis aīe vestre quid manducetis: neq͂ corpori vestro quid iduami. Nōne anima plus est q͂ esca et corpus plusq͂ vestimētum? (D) Respicite volatilia celi que non serunt neq͂ metunt: neq͂ congregant in horrea: et pr̄ vester celestis pascit illa. Nōne vos magis pluris estis illis? Quis vestrū cogitans pōt adijcere ad staturā suā cubitū vnū? Et d̄ vestimēt quid solliciti estis. Considerate lilia agri quō crescūt. non laborāt neq͂ nēt. Dico aūt vobis q̄m nec salomon in oī glīa sua coopt⁹ ē sicut vnū ex istis.

Mar. 11. d.
Luce. 12. c.
Mar. 10. c.
Luce. 11. c.
Luce. 16. c.
Luce. 12. c.
Luce. 12. d.

των. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι. μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα. πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ. οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἁπάντων. ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον. ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρα ἡ κακία αὐτῆς. Cap. 7.

Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε. ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε. καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ καταμοεῖς. ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου. ὑποκριτὰ ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. μὴ δότε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε. κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει. καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει. καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ. ἢ καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ. εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης. ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν. καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι᾽ αὐτῆς. τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐ-

Si enim fenum agri quod hodie
eſt et cras in clibanũ mittitur
deus ſic veſtit: quanto magis
vos modice fidei? Nolite ergo ſolliciti [eſſe
dicẽtes qd mãducabimus? aut qd bibem⁹
aut quo operiemur. Hec ei oia gẽtes inquirũt. Scit enim pater veſter
q: his oĩbus indigetis. Querite ergo Luce. 12. d.
primum regnum dei et iuſticiam
eius: et hec omnia adijcientur
vobis. Nolite ergo ſolliciti eẽ in [ſibipſi.
craſtinũ. Craſtin⁹ ei dies ſollicit⁹ erit
Sufficit diei malicia ſua. Cap. 7.

Nolite iudicare: et nõ iudicabimini. A
In quo eĩ iudicio iudicaueritis iu Luce. 6. f.
dicabimini. et in q̃ menſura menſi fueritis re Rom. 14. a
metietur vobis. Quid aũt vides feſtucã in 1. Cor. 4. a.
fris tui: et trabẽ in oculo tuo [oclo Jacob. 4. c.
nõ vides? Aut quõ dicis fratri Marc. 4. c.
tuo: ſine eijciam feſtucam de Luce. 6. f.
oculo tuo: et ecce trabes eſt in oculo
tuo? Hypocrita eijce primum
trabẽ de oculo tuo: et tunc videbis
eijcere feſtucam de oculo
fratris tui. Nolite ſanctum dare j. 15. c.
canibus: neq; mittatis margaritas
veſtras ante porcos: ne forte conculcẽt
eas pedibus ſuis:
et canes cõuerſi dirũpãt vos. Petite et Luce. 11. b.
dabitur vobis: querite et inuenietis: pul Rom. 10. c.
ſate et aperietur vobis. Oĩs enĩ q̃ petit B
accipit: et qui querit inuenit: et
pulſanti aperietur. Aut quis eſt ex vobis
homo quẽ ſi petierit filius ſuus panem:
nũquid lapidẽ porriget ei? Aut ſi piſcẽ
petierit: nũqd ſerpẽtẽ porriget ei? Si
vos cũ ſitis mali noſtis bona data [ergo
dare filijs veſtris: quanto magis
pater veſter qui in celis eſt dabit
bona petẽtib⁹ ſe? Omnia ergo Luce. 6. c.
quecũq; vultis vt faciant vobis hoies Tobi. 4. c.
et vos facite illis. Hec Gal. 5. c.
eſt enim lex et prophete. Intrate Luce. 13. c.
per anguſtam portam: quia lata
porta et ſpacioſa via eſt que ducit
ad perditionem: et multi ſũt qui intrãt
per eam. Quam anguſta porta et
arta via eſt que ducit ad vitam:
et pauci ſunt qui inueniunt eam.
Attendite a falſis prophetis
qui veniunt ad vos in veſtimentis j. 23. c.
ouiũ: intrinſecus aũt ſũt lupi rapaces.
A fructibus eorum cognoſcetis eos.

τούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλήν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα. οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ. τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον, καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλόν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ᾽ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρα. κύριε, κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν. καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς. ἀποχωρεῖτε ἀπ᾽ ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ κατέβη ἡ βροχή, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοί, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ οὐκ ἔπεσε. τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον. καὶ κατέβη ἡ βροχή, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοί, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ ἔπεσε. καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη. καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. Cap. 8.

Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. καὶ ἰδοὺ λεπρὸς ἐλθὼν, προσεκύνει αὐτῷ λέγων. κύριε ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ ὁ ἰησοῦς λέγων. θέλω. καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ὅρα μηδενὶ εἴπῃς. ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ. καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ προσέταξε μωσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς καπερναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων. κύριε ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς δεινῶς

Nunquid colligũt de ſpinis vuas: C
aut de tribulis ficus. Sic omnis Luce. 6. f.
arbor bona fructus bonos facit:
mala autem arbor fructus malos
facit. Non poteſt autem arbor bona
malos fruct⁹ facẽ: neq; arbor mala
bonos fructus facere. Oĩs arbor ſup. 3. d.
que nõ facit fructũ bonũ: excidetur et
in ignem mittetur. Igitur ex fructibus Rom. 2. b.
eorũ cognoſcetis eos. Nõ oĩs qui di-
cit mihi dñe domine: intrabit in Luce. 6. g.
regnum celorum: ſed q facit [regnũ celorum.
volũtatẽ pr̃is mei q̃ in celis ẽ: ipſe itrabit i
Multi dicẽt mihi in illa die: domine
dñe nõne in noie tuo prophetauimus:
et in noie tuo demonia eiecimus:
et in noie tuo virtutes multas fecimus
et tunc confitebor illis: quia
nunq; noui vos. Diſcedite a me omnes Luce. 13. f.
qui operamini iniquitatem. Oĩs ergo j. 25. g. D
qui audit verba mea hec
et facit ea: aſſimilabitur viro
ſapienti qui edificauit domum ſuam
ſupra petram: et deſcendit pluuia et
venerunt flumina: et flauerunt venti:
et irruerũt in domum illã et nõ cecidit.
Fundata enim erat ſupra petram. Et Luce. 6. g.
omnis qui audit verba mea hec:
et non facit ea: ſimilis erit viro
ſtulto qui edificauit domum ſuam
ſuper arenam: et deſcendit pluuia: et
venerunt flumina: et flauerunt venti:
et irruerunt in domum illam et cecidit:
et fuit ruina eius magna. Et factum eſt Marc. 1. d.
cum conſũmaſſet ieſus verba Luce. 2. g.
hec: admirabantur turbe ſuper doctri-
na eius. Erat enim docens eos
ſicut poteſtatẽ habens: et non ſicut ſcri-
be eorum et phariſei. Cap. 8.

Cum aũt deſcẽdiſſet ieſus de mõte: ſe- A
cute ſunt eum turbe multe: et ecce Mar. 1. g.
leproſus veniens adorabat eum dicẽs. Luce. 5. c.
Domine ſi vis potes me mundare.
et extendens ieſus manũ tetigit eum h. Mũdare
dicens. Volo. Mundare. Et confeſtim impati. mõi
mũdata eſt lepra eius. Et ait illi paic vocis.
ieſus. Vide nemini dixeris ſed vade j. 9. f. et 12.
oſtende te ſacerdoti: et offer b. et 15. c.
munus quod precepit moyſes in teſti- Marc. 7. g.
moniũ illis. Cum aũt introiſſet caphar- et 9. b.
naum: acceſſit ad eum centurio: rogans Luce. 7. a.
eum et dicẽs. Domine puer meus Johã. 4. g
iacet in domo paralyticus: et male

βασανιζόμενος. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς.
ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. καὶ ἀποκρι=
θεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη. κύριε οὐκ εἰμὶ ἱκα=
νὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς. ἀλλὰ
μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.
καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔ
χων ὑπ᾽ ἐμαυτὸν στρατιώτας. καὶ λέγω τού
τῳ πορεύθητι, καὶ πορεύεται. καὶ ἄλλῳ ἔρ=
χου, καὶ ἔρχεται. καὶ τῷ δούλῳ μου ποίη
σον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ ἰησοῦς ἐ
θαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν. ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ ἰσραὴλ τοσαύτην
πίστιν εὗρον. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πο λοὶ ἀ=
πὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνα=
κλιθήσονται μετὰ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰα=
κὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. οἱ δὲ υἱοὶ
τῆς βασιλείας, ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος
τὸ ἐξώτερον. ἐκεῖ ἔσται κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυ
γμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς τῷ ἑ=
κατοντάρχῳ. ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γε=
νηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥ=
ρᾳ ἐκείνῃ. καὶ εἰσελθὼν ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκί=
αν πέτρου, εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλη=
μένην καὶ πυρέσσουσαν. καὶ ἥψατο τῆς χει=
ρὸς αὐτῆς. καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός. καὶ
ἠγέρθη καὶ διηκόνει αὐτῷ. ὀψίας δὲ γενο=
μένης, προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους
πολλούς, καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ.
καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ἐθεράπευ=
σεν. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ ἠσαΐου τοῦ
προφήτου λέγοντος. αὐτὸς τὰς ἀσθενείας
ἡμῶν ἀνέλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.
ἰδὼν δὲ ὁ ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ
αὐτόν, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. καὶ
προσελθὼν εἷς γραμματεύς, εἶπεν αὐτῷ.
διδάσκαλε ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρ=
χῃ. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. αἱ ἀλώπεκες
φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα
νοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ=
που οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. ἕτε=
ρος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ. κύ=
ριε ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θά=
ψαι τὸν πατέρα μου. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐ=
τῷ. ἀκολούθει μοι. καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θά
ψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. καὶ ἐμβάντι αὐ=
τῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μα
θηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένε
το ἐν τῇ θαλάσσῃ. ὥστε τὸ πλοῖον καλύπ=
τεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων. αὐτὸς δὲ ἐκάθευ=
δε. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤγει
ραν αὐτὸν λέγοντες. κύριε σῶσον ἡμᾶς, ἀ=
πολλύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς. τί δειλοί ἐστε
ὀλιγόπιστοι. τότε ἐγερθεὶς, ἐπετίμησε τοῖς

torquetur. Et ait illi ieſus.
Ego veniā ⁊ curabo eum. Et reſpōdēs
centurio ait. Domine non ſum dignꝰ
vt intres ſub tectum meum: ſed
tantum dic verbo ⁊ ſanabitur puer meꝰ.
Nā ⁊ ego hō ſuz ſub ptāte ꝯſtitutꝰ hñs
ſub me milites: ⁊ dico huic
vade ⁊ vadit: ⁊ alio veni
⁊ venit: ⁊ ſeruo meo fac
hoc ⁊ facit. Audiēs aūt ieſus mira=
tus eſt: ⁊ ſequētibꝰ ſe dixit. Amen B
dico vobis: nō inueni tantam Luce. 7. b.
fidē ī iſrael. Dico aūt vobis: q̄ multi ab Luce. 13. f.
oriēte ⁊ occidente venient ⁊ recumbent
cum abraam ⁊ yſaac ⁊ iacob
in regno celorum: filij autem
regni eijcientur in tenebras
exteriores. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor Luce. 13. f.
dentium. Et dixit ieſus centurioni: Luce. 7. a.
vade: ⁊ ſicut credidiſti fiat
tibi. Et ſanatus eſt puer ex
illa hora. Et cū veniſſet ieſus in do= Marci. 1. c.
mū petri: vidit ſocruz eius iacentem Luce. 4. f.
⁊ febricitantem: ⁊ tetigit manum
eiꝰ ⁊ dimiſit eam febris: ⁊
ſurrexit ⁊ miniſtrabat ei. Veſpere aūt fa
cto obtulerūt ei multos demonia habē
tes: et eijciebat ſpiritus verbo:
⁊ omnes male habentes curauit.
vt adimpleretur quod dictum eſt p eſaiaz
prophetaz dicentem. Ipſe infirmitates Eſa. 53. b.
nr̄as accepit: ⁊ egrotatiōes nr̄as portauit.
Vidēs aūt ieſus turbas mltas circū C
ſe: iuſſit diſciplos ire trans fretuz. Et Luce. 9. g.
accedens vnus ſcriba ait illi.
Magiſter ſequar te quocunq̧ ieris.
Et dicit ei ieſus. Vulpes
foueas habent: ⁊ volucres celi
nidos: filius autem hominis 3. Reg. 19. a.
non habet vbi caput reclinet. Alius
aūt de diſcipulis eius ait illi. Domine
permitte me primū ire: ⁊ ſepelire
patrem meum. Ieſus aūt ait illi.
Sequere me: ⁊ dimitte mortuos ſepeli
lire mortuos ſuos. Et aſcendente eo
in nauiculam: ſecuti ſunt eum diſcipuli
eius: et ecce motus magnus factus eſt
in mari: ita vt nauicula operiretur
fluctibus. Ipſe vero dormiebat.
Et acceſſerunt ad eū diſcipuli eiꝰ: ⁊ ſuſci 2. Parali.
tauerūt eū dicētes. Dn̄e ſalua nos peri 20. c.
mꝰ. Et dicit eis ieſus. Quid timidi eſtis Mar. 4. g.
modice fidei? Tūc ſurgens imperauit Luce. 8. c.

ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλή=
νη μεγάλη. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέ=
γοντες. ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄ=
νεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ.
καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώ=
ραν τῶν γεργεσηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ
δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερ=
χόμενοι χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τι=
νὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. καὶ ἰδοὺ
ἔκραξαν λέγοντες. τί ἡμῖν καὶ σοὶ ἰησοῦ υ
ἱὲ τοῦ θεοῦ. ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανί=
σαι ἡμᾶς. ἦν δὲ μακρὰν ἀπ᾽ αὐτῶν ἀγέλη
χοίρων πολλῶν βοσκομένη. οἱ δὲ δαιμο=
νες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες. εἰ ἐκβάλ=
λεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀ
γέλην τῶν χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὑπάγε
τε. οἱ δὲ ἐξελθόντες, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέ=
λην τῶν χοίρων. καὶ ἰδοὺ ὥρμησε πᾶσα ἡ
ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς
τὴν θάλασσαν. καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν.
οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον. καὶ ἀπελθόντες εἰς
τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν
δαιμονιζομένων. καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις
ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ ἰησοῦ. καὶ ἰδόν=
τες αὐτὸν, παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ
τῶν ὁρίων αὐτῶν. Cap. 9.

Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε, καὶ
ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. καὶ ἰδοὺ
προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλί=
νης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ ἰησοῦς τὴν πίσ=
τιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παραλυτικῷ. θάρσει τέκ
νον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ ἰ=
δού τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυ=
τοῖς. οὗτος βλασφημεῖ. καὶ ἰδὼν ὁ ἰησοῦς
τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν. ἵνα τί ὑμεῖς
ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.
τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον. εἰπεῖν ἀφέωνταί
σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν ἔγειραι καὶ περι=
πάτει. ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱ=
ὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρ
τίας, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ. ἐγερθεὶς,
ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶ=
κόν σου. καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶ=
κον αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν.
καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν
τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις. καὶ παράγων ὁ
ἰησοῦς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον
ἐπὶ τὸ τελώνιον ματθαῖον λεγόμενον. καὶ
λέγει αὐτῷ. ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠ
κολούθησεν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνα
κειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶ
ναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο
τῷ ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰ=

ventis ⁊ mari: ⁊ facta eſt tranquillitas
magna. Porro hoīes mirati ſūt dicen D
tes. Qualis eſt hic: quia venti
et mare obediunt ei.
Et cū veniſſet ieſus trās fretū in regio Marc. 5. a.
nem geraſenorum: occurrerunt ei
duo hñtes demōia de monumētis exeū
tes ſeui nimis: ita vt nemo poſſet
tranſire per viam illam. Et ecce
clamauerūt dicētes. Quid nobis ⁊ tibi
dei? Veniſti huc an tp̄s torq̄re nos ieſu fili
nos. Erat aūt non longe ab illis grex
porcorū multorū paſcens. Demones aūt
rogabāt eum dicentes. Si eijcis Marci. 5. b
nos hinc: mitte nos in gregem Luce. 8. c.
porcorum. Et ait illis. Ite.
At illi exeuntes abierunt in
porcos. Et ecce magno impetu abijt totꝰ
grex per preceps in
mare: et mortui ſunt in aquis.
Paſtores aūt fugerunt: et venientes in
ciuitatez nūciauerunt hec oīa: ⁊ de his
q̄ demōia habuerāt. Et ecce tota ciui
tas exijt obuiam ieſu. Et viſo
eo: rogabant eum vt tranſiret a
finibus eorum. Cap. 9.

Et aſcēdēs ieſꝰ ī nauiculā trāſfreta A
uit: ⁊ venit ī ciuitatē ſuā. Et ecce Marc. 2. a.
offerebant ei paralyticum Luce. 5. d.
iacentē in lecto. Videns aūt ieſus fidez Iohis. 5. a.
illorum: dixit paralytico. Confide fili.
Remittuntur tibi peccata tua. Et ecce
quidam de ſcribis dixerunt intra ſe.
Hic blaſphemat. Et cum vidiſſet ieſus
cogitationes eorum dixit. Vt quid
cogitatis mala in cordibus veſtris.
Quid eſt facilius: dicere dimittuntur tibi Marc. 2. b.
pctā tua: an dicere ſurge et ambula? Luce. 5. c.
Vt autem ſciatis quia filius
hoīs hꝫ ptātem in terra dimittendi pec
cata: tunc ait paralytico. Surge Iohā. 5. b.
tolle lectum tuum: ⁊ vade in domum
tuam. Et ſurrexit: ⁊ abijt in domum
ſuaz. Videntes autem turbe timuerūt:
⁊ glorificauerūt deū q̄ dedit poteſtatez Luce 18. g.
talem hominibꝰ. Et cum tranſiret Marc. 2. c.
inde ieſus: vidit hominem ſedentem Luce. 5. f.
in teloneo mattheum nomine. Et Marc. 2. d.
ait illi. Seq̄re me. Et ſurgēs ſecutꝰ eſt Luce. 5. f.
eum. Et factum eſt diſcūbente eo Marc. 2. d.
in domo: ecce multi publicani Luce. 5. f.
et peccatores venientes diſcūbebāt cum
ieſu et diſcipulis eiꝰ. Et videntes B

δόντες οι φαρισαίοι, είπον τοις μαθηταίς αυ
τού. διατί μετά των τελωνών και αμαρτω
λών εσθίει ο διδάσκαλος υμών. ο δε ιησούς
ακούσας είπεν αυτοίς. ου χρείαν έχουσιν
οι ισχύοντες ιατρού, αλλ' οι κακώς έχον-
τες. πορευθέντες δε μάθετε τι εστίν έλεον
θέλω και ου θυσίαν. ου γαρ ήλθον καλέ-
σαι δικαίους, αλλά αμαρτωλούς εις μετά
νοιαν. τότε προσέρχονται αυτώ οι μαθηταί
ιωάννου λέγοντες. διατί ημείς και οι φαρι
σαίοι νηστεύομεν πολλά, οι δε μαθηταί σου
ου νηστεύουσι. και είπεν αυτοίς ο ιησούς.
μη δύνανται οι υιοί του νυμφώνος πενθείν
εφόσον μετ' αυτών εστίν ο νυμφίος. ελεύ-
σονται δε ημέραι όταν απαρθή απ' αυτών ο
νυμφίος, και τότε νηστεύσουσιν. ουδείς δε
επιβάλλει επίβλημα ράκους αγνάφου επί
ιματίω παλαιώ. αίρει γαρ το πλήρωμα
αυτού από του ιματίου, και χείρον σχίσμα
γίνεται. ουδέ βάλλουσιν οίνον νέον εις ασ
κούς παλαιούς. ειδέ μήγε, ρήγνυνται οι ασ
κοί, και ο οίνος εκχείται, και οι ασκοί απο-
λούνται. αλλά βάλλουσιν οίνον νέον εις
ασκούς καινούς, και αμφότεροι συντηρούν
ται. Ταύτα αυτού λαλούντος αυτοίς, ιδού
άρχων εις ελθών προσεκύνει αυτώ λέ-
γων. ότι η θυγάτηρ μου άρτι ετελεύτησεν.
αλλά ελθών επίθες την χείρα σου επ' αυτήν
και ζήσεται. και εγερθείς ο ιησούς, ηκολού-
θησεν αυτώ και οι μαθηταί αυτού. και ιδού
γυνή αιμορροούσα δώδεκα έτη, προσελ-
θούσα όπισθεν, ήψατο του κρασπέδου του
ιματίου αυτού. έλεγε γαρ εν εαυτή. εάν
μόνον άψωμαι του ιματίου αυτού, σωθή-
σομαι. ο δε ιησούς επιστραφείς και ιδών αυ
την είπε. θάρσει θύγατερ. η πίστις σου σέσω
κέ σε. και εσώθη η γυνή από της ώρας εκεί-
νης. και ελθών ο ιησούς εις την οικίαν του άρ
χοντος, και ιδών τους αυλητάς και τον ό-
χλον θορυβούμενον, λέγει αυτοίς. αναχω-
ρείτε. ου γαρ απέθανε το κοράσιον, αλλά
καθεύδει. και κατεγέλων αυτού. ότε δε εξε-
βλήθη ο όχλος, εισελθών εκράτησε της χει-
ρός αυτής, και ηγέρθη το κοράσιον. και εξήλ
θεν η φήμη αύτη εις όλην την γην εκείνην.
και παράγοντι εκείθεν τω ιησού, ηκολούθη-
σαν αυτώ δύο τυφλοί κράζοντες και λέ-
γοντες. ελέησον ημάς υιέ δαυίδ. ελθόντι δε
εις την οικίαν, προσήλθον αυτώ οι τυφλοί
και λέγει αυτοίς ο ιησούς. πιστεύετε ότι δύ
ναμαι τούτο ποιήσαι. λέγουσιν αυτώ. ναι
κύριε. Τότε ήψατο των οφθαλμών αυτών
λέγων. κατά την πίστιν υμών, γενηθήτω υ-

phariſei dicebant diſcipulis eius.
Quare cum publicanis et peccatoꝛib⁹ (Mar. 2. d. Luce. 5. f.)
manducat magiſter veſter? At ieſus
audiens ait. Non eſt opus (Marc. 2. c.)
valentibus medicus: ſed male habenti
bus. Eũtes aũt diſcite quid eſt miam
volo ⁊ nõ ſacrificiũ. Nõ enĩ veni voca (Oſee. 6. c.)
re iuſtos: ſed peccatores ad penitentiaꝫ.
Tunc acceſſerunt ad eum diſcipuli
iohãnis dicẽtes: quare nos ⁊ phariſei (Marc. 2. e. Luce. 5. f. j. 15. a. Marc. 7. b.)
ieiunamus frequenter: diſcipuli aũt tui
non ieiunant? Et ait illis ieſus.
Nunquid poſſunt filij ſponſi lugere
quãdiu cum illis eſt ſponſus? Venient
autem dies cum auferetur ab eis
ſponſus: ⁊ tunc ieiunabunt. Nemo aũt
immittit cõmiſſuram panni rudis in
veſtimẽtũ vetus. Tollit ei plenitudinẽ
eius a veſtimento: ⁊ peioꝛ ſciſſura
fit. Neqꝫ mittunt vinum nouũ in vtres
veteres. Alioquin rumpuntur vtres (C)
et vinum effunditur et vtres pereunt.
Sed vinum nouum in
vtres nouos mittũt: ⁊ ambo cõſeruãtur
Hec illo loquente ad eos: ecce (Marc. 5. d. Lucc. 8. f. Iohã. 4. g.)
princeps vnus acceſſit ⁊ adoꝛabat eum
dicẽs. Dñe filia mea modo defuncta ẽ:
ſed veni impone manũ tuam ſuper eaꝫ
et viuet. Et ſurgens ieſus ſequebatur
eum et diſcipuli eius. Et ecce (Marc. 5. d. Luce. 8. f.)
mulier q̃ ſãguis fluxũ patiebat duodeci
retro ⁊ tetigit fimbꝛiã ⌊ãnis: acceſſit
veſtimẽti ei⁹. Dicebat enĩ intra ſe. Si
tetigero tantũ veſtimẽtũ ei⁹: ſalua ero
At ieſus conuerſus ⁊ videns eam
dixit. Cõfide filia. Fides tua ⌈la hora. (Mar. 5. f. Luce. 7. g. ⁊. 18. g.)
te ſaluã fecit. Et ſalua factã ẽ mľr ex il-
Et cum veniſſet ieſus in domum princi
pis: et vidiſſet tibicines et turbam
tumultuantem: dicebat. Recedite. (Marc. 5. g.)
Non eſt enim moꝛtua puella: ſed
doꝛmit. Et deridebãt eũ. Et cũ eiecta (Marc. 5. g. Act. 9. d.)
turba: intrauit ⁊ tenuit manum ⌊eſſet
ei⁹ ⁊ dixit puella ſurge: ⁊ ſurrexit puella.
fama hec in vniuẽſã terrã illã. ⌊Et exijt
Et tranſeunte inde ieſu: ſecuti ſunt
eum duo ceci clamantes et dicentes.
Miſerere noſtri fili dauid. Cum autẽ (j. 22. g.)
veniſſet domũ: acceſſerunt ad eum ceci (D)
et dicit eis ieſus. Creditis quia
hoc poſſum facere? Dicunt ei. Utiqꝫ
domine. Tunc tetigit oculos eoꝛum
dicẽs. Scdm fidem veſtram fiat vobis.

μίν. και ανεώχθησαν αυτών οι οφθαλμοί.
και ενεβριμήσατο αυτοίς ο ιησούς λέγων. ο
ράτε μηδείς γινωσκέτω. οι δε εξελθόντες,
διεφήμισαν αυτόν εν όλη τη γη εκείνη. αυ-
τών δε εξερχομένων, ιδού προσήνεγκαν αυ
τώ άνθρωπον κωφόν δαιμονιζόμενον. και εκ
βληθέντος του δαιμονίου ελάλησεν ο κω-
φός. και εθαύμασαν οι όχλοι λέγοντες. ου
δέποτε εφάνη ούτως εν τω ισραήλ. οι δε
φαρισαίοι έλεγον. εν τω άρχοντι των δαι
μονίων εκβάλλει τα δαιμόνια. και περιήγεν
ο ιησούς τας πόλεις πάσας και τας κώ-
μας διδάσκων εν ταις συναγωγαίς αυτών
και κηρύσσων το ευαγγέλιον της βασιλεί-
ας, και θεραπεύων πάσαν νόσον και πάσαν
μαλακίαν. ιδών δε τους όχλους, εσπλαγ
χνίσθη περί αυτών, ότι ήσαν εσκυλμένοι
και ερριμμένοι ωσεί πρόβατα μη έχοντα ποι
μένα. Τότε λέγει τοις μαθηταίς αυτού. ο
μεν θερισμός πολύς, οι δε εργάται ολίγοι.
δεήθητε ουν του κυρίου του θερισμού, ό-
πως εκβάλη εργάτας εις τον θερισμόν αυ-
τού.

Cap. 10.

Και προσκαλεσάμενος τους δώδεκα μα-
θητάς αυτού, έδωκεν αυτοίς εξουσίαν
πνευμάτων ακαθάρτων ώστε εκβάλλειν
αυτά, και θεραπεύειν πάσαν νόσον και πά
σαν μαλακίαν. των δε δώδεκα αποστόλων
τα ονόματα εισί ταύτα. πρώτος σίμων ο
λεγόμενος πέτρος, και ανδρέας ο αδελφός
αυτού. ιάκωβος ο του ζεβεδαίου, και ιωάν
νης ο αδελφός αυτού. φίλιππος, και βαρθο
λομαίος. θωμάς, και ματθαίος ο τελώνης. ιά
κωβος ο του αλφαίου, και λεββαίος ο επι-
κληθείς θαδδαίος. σίμων ο κανανίτης, και
ιούδας ισκαριώτης ο και παραδούς αυ-
τόν. Τούτους τους δώδεκα απέστειλεν ο ιη-
σούς παραγγείλας αυτοίς λέγων. εις οδόν
εθνών μη απέλθητε, και εις πόλιν σαμαρει
τών μη εισέλθητε. πορεύεσθε δε μάλλον
προς τα πρόβατα τα απολωλότα οίκου
ισραήλ. πορευόμενοι δε κηρύσσετε λέγον-
τες, ότι ήγγικεν η βασιλεία των ουρανών.
ασθενούντας θεραπεύετε. λεπρούς καθαρίζε
τε. δαιμόνια εκβάλλετε. δωρεάν ελάβετε,
δωρεάν δότε. μη κτήσησθε χρυσόν μηδέ
άργυρον, μηδέ χαλκόν εις τας ζώνας υ-
μών. μη πήραν εις οδόν. μηδέ δύο χιτώ-
νας. μηδέ υποδήματα. μηδέ ράβδους. άξι-
ος γάρ ο εργάτης της τροφής αυτού εστίν.
εις ην δ' αν πόλιν η κώμην εισέλθητε, εξε
τάσατε τις εν αυτή άξιος εστί, κακεί μείνατε
έως αν εξέλθητε. εισερχόμενοι δε εις την

Et aperti ſunt oculi eoꝛum. (ſup. 8. a. Marc. 7. g ⁊. 9. b. j. 17. c. ⁊. 12. b.)
Et cõminatus eſt illis ieſus dicẽs. Vi
dete ne quis ſciat. Illi autẽ exeuntes (Marc. 7. g. Luce. 11. b.)
diffamauerũt eũ in tota terra illa. Egreſ
ſis autem illis: ecce obtulerunt ei
hominẽ mutũ demoniũ habẽtẽ: ⁊ eiecto
demonio locutus eſt mutus:
⁊ mirate ſunt turbe dicentes. Nunq̃
apparuit ſic in iſrael. Phariſei autem
dicebant. In principe demonioꝛum
eijcit demones. Et circuibat (Luce. 13. c.)
ieſus omnes ciuitates ⁊ caſtella
docẽs in ſynagogis eoꝛum
et pꝛedicans euangelium regni:
⁊ curans omnẽ languoꝛem et omnẽ (j. 14. c.)
infirmitatẽ. Videns aũt turbas miſert⁹ ẽ (Marc. 6. c.)
eis: quia erant vexati
⁊ iacentes ſicut oues nõ habẽtes paſto
rem. Tunc dicit diſcipulis ſuis.
Meſſis quidẽ multa: operarij aũt pauci. (Luce. 10. a.)
Rogate ergo dominum meſſis vt
mittat operarios in meſſem ſuam.

Cap. 10.

Et conuocatis duodecim diſcipu- (A)
lis ſuis dedit illis poteſtatem (Marc. 6. b. Luce. 9. a.)
ſpirituũ immundoꝛum vt eijcerent (Marc. 3. c.)
eos: ⁊ curarent omnẽ lãguoꝛẽ ⁊ omnẽ (Luce. 9. a.)
infirmitatem. Duodecim aũt apoſtoloꝛũ
nomina ſunt hec. Pꝛimus ſimon (Act. 1. b. Marc. 3. b Luce. 6. c.)
qui dicitur petrus: et andreas frater
eius. iacobus zebedei: et iohannes
frater eius. philippus et bartholome⁹.
thomas ⁊ matheus publican⁹. ⁊ iaco-
bus alphei ⁊ lebbeus qui cognoiatus eſt
thaddeus. ſimon chananeus et
iudas ſcariothis qui et tradidit eum.
Hos duodecim miſit ieſus
pꝛecipiens eis et dicens. In viam
gẽtiũ ne abieritis: ⁊ in ciuitates ſamari
tanoꝛum ne intraueritis: ſed potius ite
ad oues que perierunt domus
iſrael. Euntes aũt pꝛedicate dicentes: (ſup. 4. c. Marc. 16. f Luce. 10. d.)
quia appꝛopinquauit regnum celoꝛum. (Luce. 9. a.)
Infirmos curate: moꝛtuos ſuſcitate: le
demões eijcite: g̃tis acce ⌊pꝛoſos mũdate (1. Coꝛ. 4. b.)
piſtis: g̃tis date. Nolite poſſidẽ auꝝ neqꝫ (B)
argentũ: neqꝫ pecuniã in zonis veſtris.
Non peram in via neqꝫ duas tunicas: (Mar. 6. b. Luce. 10. b.)
neqꝫ calciamenta neqꝫ virgam. Dign⁹ (Act. 20. d.)
eſt ei operari⁹ cibo ſuo. ⌈ſueritis: iterro-
In quãcũqꝫ aũt ciuitatẽ aut caſtellũ itra
gate quis in ea dign⁹ ſit: et ibi manete
donec exeatis. Intrates autem in

οικίαν, ασπάσασθε αυτήν λέγοντες. ειρήνη
τω οίκω τούτω. και εάν μεν η η οικία αξία,
εισελθέτω η ειρήνη υμών επ' αυτήν. εάν δε
μη η αξία, η ειρήνη υμών πρός υμάς επισ=
τραφήτω. και ος εάν μη δέξηται υμάς, μηδέ
ακούση τους λόγους υμών, εξερχόμενοι
της οικίας η της πόλεως εκείνης, εκτινάξατε
τον κονιορτόν των ποδών υμών. αμήν λέ=
γω υμίν, ανεκτότερον έσται γη σοδόμων και
γομόρρων εν ημέρα κρίσεως, η τη πόλει ε
κείνη. ιδού εγώ αποστέλλω υμάς ως πρό
βατα εν μέσω λύκων. γίνεσθε ουν φρόνιμοι
ως οι όφεις, και ακέραιοι ως αι περιστεραί.
προσέχετε δε από των ανθρώπων. παρα=
δώσουσι γαρ υμάς εις συνέδρια, και εν
ταις συναγωγαίς αυτών μαστιγώσουσιν
υμάς. και επί ηγεμόνας δε και βασιλείς α=
χθήσεσθε ένεκεν εμού εις μαρτύριον αυτοίς
και τοις έθνεσιν. όταν δε παραδιδώσιν υ=
μάς, μη μεριμνήσητε πως η τι λαλήσετε. δο
θήσεται γαρ υμίν εν εκείνη τη ώρα, τι λα=
λήσετε. ου γαρ υμείς εστέ οι λαλούντες,
αλλά το πνεύμα του πατρός υμών το λα
λούν εν υμίν. παραδώσει δε αδελφός α=
δελφόν εις θάνατον και πατήρ τέκνον, και ε
παναστήσονται τέκνα επί γονείς, και θανα=
τώσουσιν αυτούς. και έσεσθε μισούμενοι
υπό πάντων διά το όνομά μου. ο δε υπο
μείνας εις τέλος, ούτος σωθήσεται. όταν δε
διώκωσιν υμάς εν τη πόλει ταύτη, φεύγε=
τε εις την άλλην. αμήν γαρ λέγω υμίν, ου
μη τελέσητε τας πόλεις του ισραήλ, έως αν
έλθη ο υιός του ανθρώπου. ουκ έστι μαθη
τής υπέρ τον διδάσκαλον, ουδέ δούλος υ
πέρ τον κύριον αυτού. αρκετόν τω μαθητή
ίνα γένηται ως ο διδάσκαλος αυτού, και ο
δούλος ως ο κύριος αυτού, ει τον οικο=
δεσπότην βεελζεβούβ απεκάλεσαν, πόσω
μάλλον τους οικειακούς αυτού. μη ουν
φοβηθήτε αυτούς. ουδέν γαρ έστι κεκα=
λυμμένον ο ουκ αποκαλυφθήσεται, και κρυ
πτόν ο ου γνωσθήσεται. ο λέγω υμίν εν τη
σκοτία, είπατε εν τω φωτί. και ο εις το
ους ακούετε, κηρύξατε επί των δωμάτων.
και μη φοβείσθε από των αποκτεννόντων το
σώμα, την δε ψυχήν μη δυναμένων αποκ
τείναι. φοβήθητε δε μάλλον τον δυνάμενον
και ψυχήν και σώμα απολέσαι εν γεέννη.
ουχί δύο στρουθία ασσαρίου πωλείται,
και εν εξ αυτών ου πεσείται επί την γην, ά
νευ του πατρός υμών. υμών δε και αι τρί
χες της κεφαλής πάσαι ηριθμημέναι εισί.
μη ουν φοβηθήτε, πολλών στρουθίων δια=

domum: ſalutate eam dicentes. Pax
huic domui. Et ſi quidē fuerit domꝰ illa
digna: veniet pax vr̄a ſup eā. Si autē
nō fuerit digna: pax veſtra ad vos re
uertet. Et quicūq; nō recepit vos: neq;
audierit ſermões vr̄os: exeūtes foras de
domo vel ciuitate illa: excutite
puluerē de pedibus veſtris. Amē dico
vobis: tolerabiliꝰ erit terre ſodomoꝝ ⁊
gomorreoꝝ i die iudicij ꝙ illi ciuitati.
Ecce ego mitto vos ſicut oues Luce.10.b.
in medio luporū. Eſtote ergo prudētes 1.Pe.4.b.
ſicut ſerpētes: ⁊ ſimplices ſicut colūbe. Roma.16.d. Mar.13.b.
Cauete autem ab hominibus. Tradēt Johā.16.a.
enim vos in concilijs: ⁊ in
ſynagogis ſuis flagellabunt
vos: ⁊ ad preſides ⁊ ad reges ducemi Act.5.d.⁊ 25.c.
ni propter me in teſtimonium illis Phili.1.d.
⁊ gentibus. Cum autē tradēt vos: Marc.13.c.
nolite cogitare quō aut quid loquimini. Da Luce.12.b.
bit ei vobis in illa hora quid loquami. C
Non ei vos eſtis qui loquimini:
ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur
in vobis. Tradet autē frater fratrem
in mortem: ⁊ pater filium: ⁊ inſurgent
filij in parentes et morte
eos afficient: ⁊ eritis odio [perſeuerauerit
oibus hoibus ꝑꝑ nomē meū. Qui autē ꝑ Act.2.b.
uſq; i finē: hic ſaluꝰ erit. Cū autē ⁊.24.b.
pſequent vos i ciuitate iſta: fugite
in aliam. Amen dico vobis: non
conſumabitis ciuitates iſrael: donec
veniat filius hominis. Non eſt diſci= Luce.6.f.
pulus ſuper magiſtrum: nec ſeruus ſup Johā.13.d. ⁊.15.f.
dominū ſuū. Sufficit diſcipulo
vt ſit ſicut magiſter eius: ⁊
ſeruo ſicut dominus eius. Si patrēfa=
milias beelzebub vocauerūt: quanto
magis domeſticos eius? Ne ergo
timueritis eos. Nihil enim eſt opertū Mar.4.d.
quod non reueletur: ⁊ occultum Luce.8.c.
quod non ſciat. Quod dico vobis in Luce.12.a.
tenebris: dicite in lumine. et quod in
aure auditis: predicate ſuper tecta.
Et nolite timere eos qui occidunt Luce.12.a.
corpꝰ: aiam autē non pñt occidere.
Sed potius timete eum qui poteſt
et animam ⁊ corpꝰ perdere in gehēnā. D
Nonne duo paſſeres aſſe veneunt? Luce.12.a.
Et vnꝰ ex illis non cadet ſup terrā ſi=
ne patre veſtro. Veſtri autem et capilli
capitis omnes numerati ſunt.
Nolite ergo timē: mltis paſſeribꝰ melio Luce.12.a.

φέρετε υμείς. πας ουν όστις ομολογήσει εν
εμοί έμπροσθεν των ανθρώπων, ομολογή=
σω καγώ εν αυτώ έμπροσθεν του πατρός
μου του εν ουρανοίς. όστις δ' αν αρνήσηται
με έμπροσθεν των ανθρώπων, αρνήσομαι
αυτόν καγώ έμπροσθεν του πατρός μου
του εν ουρανοίς. μη νομίσητε ότι ήλθον
βαλείν ειρήνην επί την γην. ουκ ήλθον βα=
λείν ειρήνην, αλλά μάχαιραν. ήλθον γαρ
διχάσαι άνθρωπον κατά του πατρός αυ
τού, και θυγατέρα κατά της μητρός αυτής,
και νύμφην κατά της πενθεράς αυτής, και
εχθροί του ανθρώπου οι οικειακοί αυτού.
ο φιλών πατέρα η μητέρα υπέρ εμέ, ουκ
έστι μου άξιος. και ο φιλών υιόν η θυγα=
τέρα υπέρ εμέ, ουκ έστι μου άξιος. και ος
ου λαμβάνει τον σταυρόν αυτού και ακο=
λουθεί οπίσω μου, ουκ έστι μου άξιος. ο ευ
ρών την ψυχήν αυτού απολέσει αυτήν. και
ο απολέσας την ψυχήν αυτού ένεκεν εμού,
ευρήσει αυτήν. ο δεχόμενος υμάς, εμέ δέ
χεται. και ο εμέ δεχόμενος, δέχεται τον α
ποστείλαντα με. ο δεχόμενος προφήτην εις
όνομα προφήτου, μισθόν προφήτου λήψε
ται. και ο δεχόμενος δίκαιον εις όνομα δι=
καίου, μισθόν δικαίου λήψεται. και ος εάν
ποτίση ένα των μικρών τούτων ποτήριον
ψυχρού μόνον εις όνομα μαθητού, αμήν
λέγω υμίν ου μη απολέση τον μισθόν αυ=
τού.

Cap.11.

Και εγένετο ότε ετέλεσεν ο ιησούς δια=
τάσσων τοις δώδεκα μαθηταίς αυτού,
μετέβη εκείθεν του διδάσκειν και κηρύσσειν
εν ταις πόλεσιν αυτών. ο δε ιωάννης ακού
σας εν τω δεσμωτηρίω τα έργα του χρισ=
τού, πέμψας δύο των μαθητών αυτού εί=
πεν αυτώ. συ ει ο ερχόμενος, η έτερον προσ
δοκώμεν. και αποκριθείς ο ιησούς είπεν αυ=
τοίς πορευθέντες απαγγείλατε ιωάννη α α=
κούετε και βλέπετε. τυφλοί αναβλέπουσι.
και χωλοί περιπατούσι. λεπροί καθαρίζον
ται. και κωφοί ακούουσι. νεκροί εγείρονται
και πτωχοί ευαγγελίζονται. και μακάριος
εστίν ος εάν μη σκανδαλισθή εν εμοί. τού
των δε πορευομένων, ήρξατο ο ιησούς λέ
γειν τοις όχλοις περί ιωάννου. τι εξήλθετε
εις την έρημον θεάσασθαι. κάλαμον υπό ανέ
μου σαλευόμενον. αλλά τι εξήλθετε ιδείν.
άνθρωπον εν μαλακοίς ιματίοις ημφιεσμέ=
νον. ιδού οι τα μαλακά φορούντες, εν τοις
οίκοις των βασιλείων εισίν. αλλά τι εξήλ=
θετε ιδείν. προφήτην, ναι λέγω υμίν και πε
ρισσότερον προφήτου. ούτος γαρ εστίν πε

res eſtis vos. Omnis ergo qui confitebit Marc.8.d. Luce.12.a.
me coram hominibus: cōfitebor
⁊ ego eum coram patre
meo qui i celis eſt. Qui autē negauerit
me coram hominibus: negabo
⁊ ego eum coram patre meo
qui in celis ē. Nolite arbitrari qr veneri
pacē mittere in terram. Non veni Luce.12.g.
pacem mittere: ſed gladiū. Veni enī Ezech.22.c.
ſeparare hominē aduerſus patrem ſuū:
et filiam aduerſus matrem ſuam:
et nurum aduerſus ſocrum ſuam: et
inimici hominis domeſtici eius. [nō
Qui amat prēz aut mrēz plꝰ ꝙ me: Luce.14.
ē me dignꝰ. Et qui amat filiū aut filiā ⁊.9.c. Marc.8.
ſuper me: non eſt me dignꝰ. Et qui j.16.
non accipit crucē ſuam ⁊ ſequitur
me: non eſt me dignus. Qui inuenit
animam ſuam perdet illam: et
qui perdiderit animā ſuā propter me
inueniet eā. Qui recipit vos me recipit: Luce.17.g.
et qui me recipit: recipit eum qui j.18.a.⁊.2.f.
me miſit. Qui recipit ꝓphā in Luce.10.c.
noie ꝓphete: mercedē ꝓphete accipiet.
Et qui recipit iuſtū in nomine iuſti:
mercedem iuſti accipiet. Et quicunq; Marc.9.f.
potū dederit vni ex minimis iſtis calicē
aque frigide tm̄ in noie diſcipuli: amen
dico vobis: non perdet mercedem ſu=
am.

Cap.11.

ET factū eſt cū cōſumaſſet ieſꝰ ꝑci= A
piēs duodecim diſcipulis ſuis:
tranſijt inde vt doceret ⁊ predicaret
in ciuitatibꝰ eoꝝ. Iohēs autē cū audiſſet Luce.7.c.
in vinculis opera chriſti:
mittens duos de diſcipulis ſuis ait
illi. Tu es qui venturꝰ es: an aliū expe
ctamꝰ? Et reſpondens ieſus ait illis.
Euntes renūciate iohāni que audiſtis Luce.7.c.
et vidiſtis. Ceci vident:
claudi ambulāt: leproſi mundantur:
ſurdi audiunt: mortui reſurgūt:
pauperes euangelizant: et beatus
eſt qui nō fuerit ſcandalizatꝰ i me. Illis Luce.7.d.
autē abeuntibus cepit ieſus dicere ad
turbas de iohanne. Quid exiſtis
in deſertum videre? Harundinem vēto
agitatā? Sed quid exiſtis videre?
Hominem mollibus veſtitum?
Ecce qui mollibus veſtiuntur in
domibꝰ regū ſunt. Sed quid exiſtis B
videre ꝓphetā? Etiā dico vobis ⁊ plꝰ ꝙ Marci.1.a.
prophetam. Hic eſt enim de Luce.7.d.

ρίου γέγραπται. ιδού εγώ αποστέλλω
τον άγγελόν μου προ προσώπου σου,
ος κατασκευάσει την οδόν σου έμπροσθεν
σου. αμήν λέγω υμίν, ουκ εγήγερται εν
γεννητοίς γυναικών μείζων ιωάννου του
βαπτιστού. ο δε μικρότερος εν τη βασιλεί
α των ουρανών, μείζων αυτού εστίν. από
δε των ημερών ιωάννου του βαπτιστού έ
ως άρτι, η βασιλεία των ουρανών βιάζεται,
και βιασταί αρπάζουσιν αυτήν. πάντες γαρ
οι προφήται και ο νόμος έως ιωάννου
προεφήτευσαν. και ει θέλετε δέξασθαι, αυ
τός εστίν ηλίας ο μέλλων έρχεσθαι. ο έχων
ώτα ακούειν ακουέτω. τίνι δε ομοιώσω την
γενεάν ταύτην. ομοία εστί παιδίοις εν α
γορά καθημένοις, και προσφωνούσι τοις ε
ταίροις αυτών, και λέγουσιν. ηυλήσαμεν υ
μίν, και ουκ ορχήσασθε. εθρηνήσαμεν υμίν,
και ουκ εκόψασθε. ήλθε γαρ ιωάννης μήτε
εσθίων μήτε πίνων, και λέγουσι δαιμόνιον
έχει. ήλθεν ο υιός του ανθρώπου εσθίων
και πίνων, και λέγουσιν ιδού άνθρωπος
φάγος και οινοπότης, τελωνών φίλος και
αμαρτωλών. και εδικαιώθη η σοφία από
των τέκνων αυτής. Τότε ήρξατο ονειδίζειν
τας πόλεις εν αις εγένοντο αι πλείσται
δυνάμεις αυτού, ότι ου μετενόησαν. ου
αί σοι χοραζίν. ουαί σοι βηθσαϊδά. ότι ει
εν τύρω και σιδώνι εγένοντο αι δυνάμεις
αι γενόμεναι εν υμίν, πάλαι αν εν σάκκω
και σποδώ μετενόησαν. πλην λέγω υμίν
τύρω και σιδώνι ανεκτότερον έσται εν ημέ
ρα κρίσεως, η υμίν. και σύ καπερναούμ η έ
ως του ουρανού υψωθείσα, έως άδου κα
ταβιβασθήση. ότι ει εν σοδόμοις εγένοντο
αι δυνάμεις αι γενόμεναι εν σοι, έμειναν αν
μέχρι της σήμερον. πλην λέγω υμίν, ότι
γη σοδόμων ανεκτότερον έσται εν ημέρα
κρίσεως, η σοι. εν εκείνω τω καιρώ αποκρι
θεις ο ιησούς είπεν. εξομολογούμαι σοι πά
τερ κύριε του ουρανού και της γης, ότι απέ
κρυψας ταύτα από σοφών και συνετών,
και απεκάλυψας αυτά νηπίοις. ναι ο πα
τήρ ότι ούτως εγένετο ευδοκία έμπροσθεν
σου. πάντα μοι παρεδόθη υπό του πα
τρός μου. και ουδείς επιγινώσκει τον υιόν,
ει μη ο πατήρ. ουδέ τον πατέρα τις επιγι
νώσκει, ει μη ο υιός. και ω εάν βούληται ο υ
ιός αποκαλύψαι. δεύτε προς με πάντες οι
κοπιώντες και πεφορτισμένοι, καγώ ανα
παύσω υμάς. άρατε τον ζυγόν μου εφ υ
μάς. και μάθετε απ εμού ότι πράος ειμι και
ταπεινός τη καρδία. και ευρήσετε ανάπαυ-

quo ſcriptū eſt. Ecce ego mitto Malac.3.a
angelum meū ante faciem tuam Luce.1.g.
qui preparabit viam tuam ante
te. Amē dico vobis: nō ſurrexit inter
natos mulierum maior iohāne
baptiſta. Qui aūt minor eſt in regno Luce.7.d.
celorum: maior eſt illo. A
diebus aūt iohannis baptiſte vſq3
nunc regnum celorum vim patitur:
et violenti rapiunt illud. Oēs enim Luce.16.d.
prophete et lex vſq3 ad iohannem j.13.a. Luce.7.c.
prophetauerūt: et ſi vultis recipere: ip-
ſe eſt helias qui venturus eſt. Qui hꝫ
aures audiēdi audiat. Cui aūt ſilē eſti-
generationē iſtā? Similis ē pueris ⌊mabo
ſedentib9 in foro q clamātes coequalibus
dicūt. Cecinimus vobis
et non ſaltaſtis: lamētauimus
et nō planxiſtis. Venit ei iohānes neq3 Luce.7.c.
māducās neq3 bibēs: et dicūt demoniū
hꝫ. Venit filius hominis manducans C
et bibens: et dicunt ecce homo
vorax et potator vini: publicanorum et
peccatorum amic9. Et iuſtificata ē ſapiētia a
filijs ſuis. Tunc cepit exprobrare Luce.10.d.
uitatibus in quib9 facte ſunt plurime
tes ei9: q2 nō egiſſent pñiaꝫ. Ve
i corozaim: ve tibi bethſaida: q2 ſi
in tyro et ſydone facte eſſent virtutes
que facte ſunt in vobis: olim in cilicio
et cinere pñiaꝫ egiſſēt. Verūtñ dico vo
tyro et ſydoni remiſſius erit in die ⌊bis
iudicij q̄3 vobis. Et tu capharnaū nūq̄d
vſq3 i celū exaltaberis? Uſq3 i īfernū de-
ſcēdes. Quia ſi in ſodomis facte fuiſſēt D
virtutes q̄ facte ſunt in te: forte māſiſſēt
vſq3 in hāc diē. Verūtñ dico vobis: q2
terre ſodomorum remiſſi9 erit in die
iudicij q̄3 tibi. In illo tēpore reſpōdēs
ieſus dixit. Confiteor tibi pater Luce.10.f.
dñe celi et terre: quia abſcondiſti
hec a ſapientibus et prudentibus:
et reuelaſti ea paruulis. Ita pater:
quoniam ſic fuit placitum ante
te. Omnia mihi tradita ſunt a patre j.28.d.
meo. Et nemo nouit filium Luce.10.f.
niſi pater: neq3 patrem quis nouit Johā.16.c
niſi filius: et cui voluerit filius 7.13.a.
reuelare. Venite ad me omnes
qui laboratis et onerati eſtis: et ego re
ficiā vos. Tollite iugū meū ſuper vos
et diſcite a me quia mitis ſum et
humilis corde: et inuenietis requiem

σιν ταις ψυχαίς υμών. ο γαρ ζυγός μου
χρηστός, και το φορτίον μου ελαφρόν εσ
τίν. Cap.12.
Εν εκείνω τω καιρώ. επορεύθη ο ιησούς
τοις σάββασι διά των σπορίμων. οι δε
μαθηταί αυτού επείνασαν, και ήρξαντο τίλ
λειν στάχυας και εσθίειν. οι δε φαρισαίοι ι
δόντες είπον αυτώ. ιδού οι μαθηταί σου ποι
ούσιν ο ουκ έξεστι ποιείν εν σαββάτω. ο δε
είπεν αυτοίς. ουκ ανέγνωτε τι εποίησε
δαυίδ ότε επείνασεν αυτός και οι μετ αυ
τού, πως εισήλθεν εις τον οίκον του θεού,
και τους άρτους της προθέσεως έφαγεν,
ους ουκ εξόν ην αυτώ φαγείν ουδέ τοις
μετ αυτού, ει μη τοις ιερεύσι μόνοις. η ουκ
ανέγνωτε εν τω νόμω, ότι τοις σάββασιν οι
ιερείς εν τω ιερώ το σάββατον βεβηλούσι,
και αναίτιοι εισί. λέγω δε υμίν. ότι του ιε
ρού μείζον εστίν ώδε. ει δε εγνώκειτε τί εσ
τιν έλεον θέλω και ου θυσίαν, ουκ αν κατε
δικάσατε τους αναιτίους. κύριος γαρ εστί
του σαββάτου ο υιός του ανθρώπου. και με
ταβάς εκείθεν, ήλθεν εις την συναγωγήν αυ
τών. και ιδού άνθρωπος ην την χείρα έχων
ξηράν. και επηρώτησαν αυτόν λέγοντες. ει
έξεστι τοις σάββασι θεραπεύειν, ίνα κατηγο
ρήσωσιν αυτού. ο δε είπεν αυτοίς. τις έσται
εξ υμών άνθρωπος ος έξει πρόβατον εν, και
εάν εμπέση τούτο τοις σάββασιν εις βόθυ-
νον, ουχί κρατήσει αυτό και εγερεί. πόσω
ουν διαφέρει άνθρωπος προβάτου. ώστε έ
ξεστι τοις σάββασι καλώς ποιείν. τότε λέ
γει τω ανθρώπω τω εξηραμμένην έχοντι την
χείρα. έκτεινόν την χείρα σου. και εξέτεινε.
και απεκατεστάθη υγιής ως η άλλη. οι δε
φαρισαίοι συμβούλιον έλαβον κατ αυτού ε
ξελθόντες, όπως αυτόν απολέσωσιν. ο δε ιη
σούς γνούς, ανεχώρησεν εκείθεν. και ηκολού
θησαν αυτώ όχλοι πολλοί, και εθεράπευσεν
αυτούς πάντας. και επετίμησεν αυτοίς ίνα
μη φανερόν αυτόν ποιήσωσιν. όπως πλη
ρωθή το ρηθέν διά ησαΐου του προφήτου
λέγοντος. ιδού ο παίς μου ον ηρέτισα ο α
γαπητός μου εις ον ευδόκησεν η ψυχή μου.
θήσω το πνεύμα μου επ αυτόν. και κρί
σιν τοις έθνεσιν απαγγελεί. ουκ ερίσει, ουδέ
κραυγάσει, ουδέ ακούσει τις εν ταις πλατεί
αις την φωνήν αυτού. κάλαμον συντετριμ
μένον ου κατεάξει, και λίνον τυφόμενον ου
σβέσει, έως αν εκβάλη εις νίκος την κρίσιν,
και τω ονόματι αυτού έθνη ελπιούσι. Τότε
προσηνέχθη αυτώ δαιμονιζόμενος τυφλός
και κωφός, και εθεράπευσεν αυτόν ώστε τον

animabus veſtris. Iugum enim meum
ſuaue eſt: et onus meum leue.
Cap.12.
In illo tēpore abijt ieſus A
per ſata ſabbato: Marc.2.f.
diſcipuli aūt ei9 eſuriētes ceperūt vellere Luce.6.a.
ſpicas et māducare. Phariſei aūt vidē Mar.2.g.
tes dixerūt ei. Ecce diſcipuli tui faciunt Luce.6.a.
quod nō licet facere ſabbatis. At ille Marc.2.g.
dixit eis. Non legiſtis quid fecerit Luce.6.a.
dauid quādo eſurijt et qui cū eo erant: 1.reg.21.b.
quomodo intrauit in domum dei
et panes propoſitionis comedit
quos non licebat ei edere: neq3 his q̄
cū eo erāt: niſi ſolis ſacerdotib9? Aut
legiſtis in lege: quia ſabbatis ⌊nō
ſacerdotes in tēplo ſabbatū violant
et ſine crimie ſūt. Dico aūt vobis: q2 tem
plo maior ē hic. Si aūt ſciretis quid eſt a.hic.aduerbiū loci.
miam volo et nō ſacrificiū: nūq̄3 ꝯdēnaſ
inocētes. Dñs ei eſt ⌊ſetis Marc.2.g.
filius hoīs et ſabbati. Et cum
inde tranſiſſet: venit i ſynagogā eorum.
Et ecce homo erat manum habēs Marc.3.a.
aridā et interrogabāt eū dicētes. Si Luce.6.b.
licet ſabbatis curare? vt accuſarent
eū. Ipſe aūt dixit illis. Quis erit
ex vobis homo qui habeat ouē vnā et
ſi ceciderit hec ſabbatis in foueam
nonne tenebit et leuabit eā? Quāto ma
gis melior eſt homo oue? Itaq3 licet
ſabbatis bene facere. Tunc ait B
homini.
Extende manum tuam. Et extendit Marc.3.b. Johā.10.g.
et reſtituta ē ſanitati ſicut altera. Exeū
phariſei ꝯſiliū faciebāt aduſ9 eū: ⌊tes aūt
quō ꝑderent eum. Ieſus autem
ſciens receſſit inde: et ſecuti ſunt
eum multi: et curauit
eos oēs. Et precepit eis ne ſup.8.a.7.9 f.
manifeſtum eum facerent vt adimpleret j.17.c.
quod dictū eſt per eſaiam prophetam
dicētem. Ecce puer me9 quē elegi: dile Eſaie.42.a
ct9 me9 in quo bñ ꝯplacuit aie mee:
ponā ſpiñ meū ſuper eum: et iudicium
gentibus nunciabit. Non ꝯtendet neq3
clamabit: neq3 audiet aliq̄s in plateis
vocem eius. Harundinē q̄ſſatam
non confringet et linū fumigans non
extinguet: donec eijciat ad victoriā iudi
ciū: et in noīe eius gētes ſperabūt. Tūc ſup.9.g
oblat9 eſt ei demoniū habēs cecus Luce.11.b.
et mutus: et curauit eum ita vt

τυφλὸν καὶ κωφὸν καὶ λαλεῖν καὶ βλέπειν. καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον. μήτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς δαυίδ. οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον. οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. εἰδὼς δὲ ὁ ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς. πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, ἐρημοῦται. καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, οὐ σταθήσεται. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη. πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ. καὶ εἰ ἐγὼ ἐν βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι. διατοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἢ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστί. καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν. πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία, ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις. ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία, οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις. καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν. ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. γεννήματα ἐχιδνῶν πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες. ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά. καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ. τότε ἀπεκρίθησαν τινὲς τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων λέγοντες. διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ. καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς

loqueretur et videret. Et ſtupebant omnes turbe et dicebant. Nunquid hic eſt chriſtus filius david? Phariſei autem audientes dixerunt. Hic non eiicit demones niſi in beelzebub principe demoniorum. Jeſus autem ſciens cogitationes eorum dixit eis. Omne regnum diviſum contra ſe deſolabitur: et omnis civitas vel domus diviſa contra ſe non ſtabit. Et ſi ſathanas ſathanam eiicit adverſus ſe diviſus eſt: quomodo ergo ſtabit regnum eius? Et ſi ego in beelzebub eiicio demones: filii veſtri in quo eiiciunt? Ideo ipſi iudices veſtri erunt. Si autem ego in ſpiritu dei eiicio demones igitur pervenit in vos regnum dei. Aut quomodo poteſt quiſque intrare in domum fortis et vaſa eius diripere: niſi prius alligaverit fortem? Et tunc domum illius diripiet. Qui non eſt mecum contra me eſt et qui non congregat mecum ſpargit. Ideo dico vobis: omne peccatum et blaſphemia remittetur hominibus: ſpiritus autem blaſphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis remittetur ei: qui autem dixerit contra ſpiritum ſanctum non remittetur ei: neque in hoc ſeculo: neque in futuro. Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum: aut facite arborem malam et fructum eius malum. Siquidem ex fructu arbor agnoſcitur. Progenies viperarum quomodo poteſtis bona loqui cum ſitis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono theſauro profert bona: et malus homo de malo theſauro profert mala. Dico autem vobis quoniam omne verbum ocioſum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iuſtificaberis: et ex verbis tuis condemnaberis. Tunc reſponderunt ei quidam de ſcribis et phariſeis dicentes. Magiſter volumus a te ſignum videre. Qui reſpondens ait illis. Generatio mala et adultera ſignum querit: et ſignum non dabitur ei: niſi ſignum ione prophete. Sicut enim fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus: ſic erit filius hominis in corde

Marc. 3. c. Luce. 11. b.
Marci. 3. f. Luce. 11. c.
C
Marc. 3. g. Luce. 12. b.
u. In gre. ſi ſpūs ſancti ei ꝓ blaſphemanti.
ſup. 3. c.
Luce. 6. g.
Marc. 8. b. Luce. 11. b. Luce. 9. c. 2 11. d. Marc. 8. c.
Deut. 32. a.
Ione. 2. a.
D

γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα ἰωνᾶ. καὶ ἰδοὺ πλεῖον ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν σολομῶνος. καὶ ἰδοὺ πλεῖον σολομῶνος ὧδε. ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. τότε λέγει. ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ. καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ. ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. εἶπε δέ τις αὐτῷ. ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασι ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ. τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου. καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν. ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὅστις γὰρ ἂν ποιήσει τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν. Cap. 13.

Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξελθὼν ὁ ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν. καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς. ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος, ἐκαυματίσθη. καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν. καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταί, εἶπον αὐτῷ.

terre tribus diebus et tribus noctibus. Viri ninivite ſurgent in iudicium cum generatione iſta et condemnabunt eam: quia penitentiam egerunt in predicatione ione. Et ecce plus quam iona hic. Regina auſtri ſurget in iudicio cum generatione iſta et condemnabit eam: quia venit a finibus terre audire ſapientiam ſalomonis. Et ecce plus quam ſalomon hic. Cum autem immundus ſpiritus exierit ab homine: ambulat per loca arida querens requiem et non invenit. Tunc dicit. Revertar in domum meam unde exivi. Et veniens invenit eam vacantem: ſcopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecum nequiores ſe: et intrantes habitant ibi: et fiunt noviſſima hominis illius peiora prioribus. Sic et erit generationi huic peſſime. Adhuc eo loquente ad turbas: ecce mater eius et fratres ſtabant foris: querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui foris ſtant querentes te loqui. At ipſe reſpondens dicenti ſibi ait. Que eſt mater mea et qui ſunt fratres mei? Et extendens manum in diſcipulos ſuos dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Quicunque enim fecerit voluntatem patris mei qui in celis eſt: ipſe meus frater et ſoror et mater eſt. Cap. 13.

In illo die exiens ieſus de domo ſedebat ſecus mare. Et congregate ſunt ad eum turbe multe: ita ut in naviculam aſcendens ſederet: et omnis turba ſtabat in littore et locutus eſt eis multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui ſeminat ſeminare. Et dum ſeminat quedam ceciderunt ſecus viam: et venerunt volucres et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in petroſa ubi non habebant terram multam: et continuo exorta ſunt quia non habebant altitudinem terre. Sole autem orto eſtuaverunt: et quia non habebant radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt in ſpinas: et creverunt ſpine et ſuffocaverunt ea. Alia autem ceciderunt in terram bonam et dabant fructum: aliud centeſimum: aliud ſexageſimum: aliud triceſimum. Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes diſcipuli dixerunt

D
3. Reg. 10. a. 2. Par. 9. a. 3. hic. adverbis loci ꝛ ſic infra.
Luce. 11. c.
Mar. 3. g. Luce. 8. c.
A
Marc. 4. a
B

διατί εν παραβολαίς λαλείς αυτοίς. ο δε αποκριθείς είπεν αυτοίς. ότι υμίν δέδοται γνώναι τα μυστήρια της βασιλείας των ουρανών· εκείνοις δε ου δέδοται. όστις γαρ έχει δοθήσεται αυτώ και περισσευθήσεται. όστις δε ουκ έχει, και ο έχει αρθήσεται απ' αυτού. διά τούτο εν παραβολαίς αυτοίς λαλώ, ότι βλέποντες ου βλέπουσι, και ακούοντες ουκ ακούουσιν ουδέ συνιούσιν. και αναπληρούται αυτοίς η προφητεία ησαΐου η λέγουσα, ακοή ακούσετε, και ου μή συνήτε. και βλέποντες βλέψετε, και ου μή ίδητε. επαχύνθη γαρ η καρδία του λαού τούτου. και τοις ωσί βαρέως ήκουσαν, και τους οφθαλμούς αυτών εκάμμυσαν. μήποτε ίδωσι τοις οφθαλμοίς, και τοις ωσίν ακούσωσι, και τη καρδία συνώσι, και επιστρέψωσι και ιάσομαι αυτούς. υμών δε μακάριοι οι οφθαλμοί ότι βλέπουσι, και τα ώτα υμών ότι ακούει. αμήν γάρ λέγω υμίν. ότι πολλοί προφήται και δίκαιοι επεθύμησαν ιδείν α βλέπετε και ουκ είδον. και ακούσαι α ακούετε, και ουκ ήκουσαν. υμείς ουν ακούσατε την παραβολήν του σπείροντος. παντός ακούοντος τον λόγον της βασιλείας και μη συνιέντος, έρχεται ο πονηρός και αρπάζει το εσπαρμένον εν τη καρδία αυτού. ούτος εστίν ο παρά την οδόν σπαρείς. ο δε επί τα πετρώδη σπαρείς, ούτος εστίν, ο τον λόγον ακούων, και ευθύς μετά χαράς λαμβάνων αυτόν. ουκ έχει δε ρίζαν εν εαυτώ, αλλά πρόσκαιρος εστί. γενομένης δε θλίψεως ή διωγμού διά τον λόγον, ευθύς σκανδαλίζεται. ο δε εις τας ακάνθας σπαρείς, ούτος εστίν ο τον λόγον ακούων. και η μέριμνα του αιώνος τούτου, και η απάτη του πλούτου συμπνίγει τον λόγον, και άκαρπος γίνεται. ο δε επί την γην την καλήν σπαρείς, ούτος εστίν ο τον λόγον ακούων και συνιών. ος δη καρποφορεί και ποιεί ο μεν εκατόν, ο δε εξήκοντα, ο δε τριάκοντα. άλλην παραβολήν παρέθηκεν αυτοίς λέγων. ωμοιώθη η βασιλεία των ουρανών ανθρώπω σπείραντι καλόν σπέρμα εν τω αγρώ αυτού. εν δε τω καθεύδειν τους ανθρώπους, ήλθεν αυτού ο εχθρός, και έσπειρε ζιζάνια ανά μέσον του σίτου και απήλθεν. ότε δε εβλάστησεν ο χόρτος και καρπόν εποίησε, τότε εφάνη και τα ζιζάνια. προσελθόντες δε οι δούλοι του οικοδεσπότου είπον αυτώ. κύριε, ουχί καλόν σπέρμα έσπειρας εν τω σω αγρώ. πόθεν ουν έχει ζιζάνια. ο δε έφη αυτοίς. εχθρός άνθρωπος τούτο εποίησεν. οι δε δούλοι είπον αυ-

ei. Quare in parabolis loqueris eis? Qui reſpondens ait illis. Quia vobis datū ē noſſe myſteria regni celorum: illis autē nō eſt datū. Qui enī hȝ dabit ei et abundabit: qui autem nō habet et qđ habet auferet ab eo. Ideo in parabolis loquor eis: q̄ȝ videntes nō vidēt: et audiētes non audiunt: neq̄ȝ intelligunt. et adimpletur in eis prophetia eſaie dicentis. Auditu audietis et non intelligetis: et videntes videbitis et nō videbitis. Incraſſatū ē eñ cor populi huius: et auribus grauiter audierunt: et oculos ſuos clauſerunt: nequando videant oculis et auribus audiant et corde intelligant: et conuertātur et ſanē eos. Veſtri autem beati oculi quia vident et aures veſtre q̄ȝ audiūt. Amen quippe dico vobis q̄ȝ multi prophete et iuſti cupierunt videre q̄ videtis et non viderūt: et audire q̄ auditis et non audierunt. Vos ergo audite parabolam ſeminantis. Omnis qui audit verbum regni et non intelligit: venit malus et rapit quod ſeminatum eſt in corde eius: hic eſt qui ſecus viam ſeminat⁹ ē. Qui aūt ſup petroſa ſeminat⁹ eſt: hic eſt q̄ verbū audit et cōtinuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem in ſe radicem: ſed eſt temporalis. Facta aūt tribulatōe et pſecutiōe ppter verbū: cōtinuo ſcādalizat. Qui aūt ſeminat⁹ ē in ſpinis: hic eſt qui verbum dei audit: et ſollicitudo ſeculi iſtius et fallatia diuitiarum ſuffocat verbum et ſine fructu efficit. Qui vero in terrā bonā ſeminat⁹ eſt: hic ē qui audit verbū et itelligit et fructum affert et facit aliud qđē cēteſimū: aliud aūt ſexageſimū: aliud vero triceſimū. Aliā parabolā pposuit illis dicēs. Simile factū ē regnū celorum homini qui ſeminauit bonum ſemen in agro ſuo. Cū autē dormirēt homines: venit inimicus eius et ſupſeminauit zizania in medio tritici et abijt. Cum autem creuiſſet herba et fructū feciſſet: tūc apparuerūt et zizania. Accedētes aūt ſerui patriſfamilias dixerūt ei. Domine nonne bonum ſemē ſeminaſti in agro tuo. Vnde ergo hȝ zizania? Et ait illis. Inimic⁹ homo hoc fecit. Serui autē dixerunt ei.

Mar. 4.b. Luce. 8.b. I. 15.c. Luce. 8.c. et 19.d. Marc. 4.c. Iohis. 12.f. Marc. 4.b Luce. 8.b. Eſaie. 6.c Actu. 28.b.

Luce. 10.f.

C

Marc. 4.c. Luce. 8.b.

Marci. 4.c

D

τώ. θέλεις ουν απελθόντες συλλέξομεν αυτά. ο δε έφη ου. μήποτε συλλέγοντες τα ζιζάνια, εκριζώσητε άμα αυτοίς τον σίτον. άφετε συναυξάνεσθαι αμφότερα μέχρι του θερισμού. και εν καιρώ του θερισμού ερώ τοις θερισταίς. συλλέξατε πρώτον τα ζιζάνια, και δήσατε αυτά εις δέσμας προς το κατακαύσαι αυτά. τον δε σίτον συναγάγετε εις την αποθήκην μου. άλλην παραβολήν παρέθηκεν αυτοίς λέγων. ομοία εστίν η βασιλεία των ουρανών κόκκω σινάπεως ον λαβών άνθρωπος έσπειρεν εν τω αγρώ αυτού. ο μικρότερον μεν εστί πάντων των σπερμάτων. όταν δε αυξηθή, μείζον πάντων των λαχάνων εστί. και γίνεται δένδρον ώστε κατελθείν τα πετεινά του ουρανού. και κατασκηνούν εν τοις κλάδοις αυτού. άλλην παραβολήν ελάλησεν αυτοίς. ομοία εστίν η βασιλεία των ουρανών ζύμη, ην λαβούσα γυνή ενέκρυψεν εις αλεύρου σάτα τρία, έως ου εζυμώθη όλον. ταύτα πάντα ελάλησεν ο ιησούς εν παραβολαίς τοις όχλοις. και χωρίς παραβολής ουκ ελάλει αυτοίς. όπως πληρωθή το ρηθέν διά του προφήτου λέγοντος. ανοίξω εν παραβολαίς το στόμα μου, ερεύξομαι κεκρυμμένα από καταβολής κόσμου. τότε αφείς τους όχλους, ήλθεν εις την οικίαν ο ιησούς. και προσήλθον αυτώ οι μαθηταί αυτού λέγοντες. φράσον ημίν την παραβολήν των ζιζανίων του αγρού. ο δε αποκριθείς είπεν αυτοίς. ο σπείρων το καλόν σπέρμα, εστίν ο υιός του ανθρώπου. ο δε αγρός εστίν ο κόσμος. το δε καλόν σπέρμα, ούτοι εισίν οι υιοί της βασιλείας. τα δε ζιζάνια εισίν οι υιοί του πονηρού. ο δε εχθρός ο σπείρας αυτά εστίν ο διάβολος. ο δε θερισμός συντέλεια του αιώνος εστίν. οι δε θερισταί, άγγελοι εισίν. ώσπερ ουν συλλέγεται τα ζιζάνια και πυρί καίεται, ούτως έσται εν τη συντελεία του αιώνος. αποστελεί ο υιός του ανθρώπου τους αγγέλους αυτού. και συλλέξουσιν εκ της βασιλείας αυτού πάντα τα σκάνδαλα. και τους ποιούντας την ανομίαν. και βαλούσιν αυτούς εις την κάμινον του πυρός. εκεί έσται ο κλαυθμός και ο βρυγμός των οδόντων. τότε οι δίκαιοι εκλάμψουσιν ως ο ήλιος εν τη βασιλεία του πατρός αυτών. ο έχων ώτα ακούειν ακουέτω. πάλιν ομοία εστίν η βασιλεία των ουρανών θησαυρώ κεκρυμμένω εν τω αγρώ. ον ευρών άνθρωπος έκρυψε, και από της χαράς αυτού υπάγει και πάντα όσα έχει

Uis igitur imus et colligimus ea? Et ait. Non. Ne forte colligentes zizania erradicetis ſimul cū eis et triticum. Sinite vtraq̄ȝ creſcere vſq̄ȝ ad meſſem: et in tempore meſſis dicam meſſoribus. Colligite primum zizania et alligate ea in faſciculos ad cōburendū: triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolā propoſuit eis dicens. Simile eſt regnum celorum grano ſinapis quod accipiēs homo ſeminauit in agro ſuo quod minimum quidem eſt omnib⁹ ſeminibus. Cum autem creuerit mai⁹ eſt omnibus oleribus et fit arbor: ita vt volucres celi veniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolā locutus eſt eis. Simile eſt regnum celorum fermēto qđ acceptū mulier abſcōdit i farine ſatis trib⁹: donec fermētatū ē totū. Hec oīa locutus eſt ieſus in parabolis ad turbas et ſine parabolis nō loq̄bat eis vt ipleret qđ dictū erat per prophetam dicentem. Aperiam i parabolis os meū: eructabo abſcōdita a conſtitutione mundi. Tunc dimiſſis turbis venit in domum ieſus et acceſſerunt ad eum diſcipuli eius dicentes. Ediſſere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui reſpondens ait illis. Qui ſeminat bonum ſemen eſt filius hominis. Ager autem eſt mundus. Bonum vero ſemen: hi ſunt filij regni. Zizania autem: filij ſunt nequā. Inimic⁹ aūt q̄ ſeminauit ea: eſt diabolus. Meſſis vero conſummatio ſeculi eſt. Meſſores autē angeli ſunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni cōburuntur: ſic erit in conſummatione ſeculi. Mittet filius hominis angelos ſuos et colligent de regno eius omnia ſcandala et eos qui faciunt iniquitatē et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et ſtridor dentium. Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorū. Qui habet aures audiēdi audiat. Iterum. Simile eſt regnum celorum theſauro abſcondito in agro: quē qui inuenit homo abſcondit et pre gaudio illi⁹ vadit et vēdit vniūſa q̄ hȝ

Mar. 4.f. Luce. 13.d.

Luce. 13.d.

E

Marc. 4.f.

Ps. 77. Col. 1.d.

k. Nequam grece: i. iniqui.

Apo. 14.d

F

πωλεί, και αγοράζει τον αγρόν εκείνον. πάλιν ομοία εστίν η βασιλεία των ουρανών ανθρώπω εμπόρω ζητούντι καλούς μαργαρίτας. ός ευρών ένα πολύτιμον μαργαρίτην. απελθών πέπρακε πάντα όσα είχε και ηγόρασεν αυτόν. πάλιν ομοία εστίν η βασιλεία των ουρανών σαγήνη βληθείση εις την θάλασσαν, και εκ παντός γένους συναγαγούση. ην ότε επληρώθη, αναβιβάσαντες επί τον αιγιαλόν και καθίσαντες, συνέλεξαν τα καλά εις αγγεία, τα δε σαπρά έξω έβαλον. ούτως έσται εν τη συντελεία του αιώνος. εξελεύσονται οι άγγελοι, και αφοριούσι τους πονηρούς εκ μέσου των δικαίων, και βαλούσιν αυτούς εις την κάμινον του πυρός. εκεί έσται ο κλαυθμός και ο βρυγμός των οδόντων. λέγει αυτοίς ο ιησούς συνήκατε ταύτα πάντα. λέγουσιν αυτώ ναι κύριε. ο δε είπεν αυτοίς. διά τούτο πας γραμματεύς μαθητευθείς εις την βασιλείαν των ουρανών, όμοιος εστίν ανθρώπω οικοδεσπότη όστις εκβάλλει εκ του θησαυρού αυτού καινά και παλαιά. και εγένετο ότε ετέλεσεν ο ιησούς τας παραβολάς ταύτας, μετήρεν εκείθεν. και ελθών εις την πατρίδα αυτού, εδίδασκεν αυτούς εν τη συναγωγή αυτών. ώστε εκπλήσσεσθαι αυτούς και λέγειν. πόθεν τούτω η σοφία αύτη και αι δυνάμεις. ουχ ούτος εστίν ο του τέκτονος υιός. ουχί η μήτηρ αυτού λέγεται μαριάμ, και οι αδελφοί αυτού ιάκωβος και ιωσής, και σίμων και ιούδας, και αι αδελφαί αυτού ουχί πάσαι προς ημάς εισί, πόθεν ουν τούτω ταύτα πάντα. και εσκανδαλίζοντο εν αυτώ. ο δε ιησούς είπεν αυτοίς. ουκ εστί προφήτης άτιμος ειμή εν τη πατρίδι αυτού, και εν τη οικία αυτού. και ουκ εποίησεν εκεί δυνάμεις πολλάς διά την απιστίαν αυτών.

Cap. 14.

Εν εκείνω τω καιρώ ήκουσεν ηρώδης ο τετράρχης την ακοήν ιησού. και είπε τοις παισίν αυτού. ούτος εστίν ιωάννης ο βαπτιστής. αυτός ηγέρθη από των νεκρών. και διά τούτο αι δυνάμεις ενεργούσιν εν αυτώ. ο γαρ ηρώδης κρατήσας τον ιωάννην, έδησεν αυτόν και έθετο εν φυλακή. διά ηρωδιάδα την γυναίκα φιλίππου του αδελφού αυτού. έλεγε γαρ αυτώ ο ιωάννης. ουκ έξεστι σοι έχειν αυτήν. και θέλων αυτόν αποκτείναι, εφοβήθη τον όχλον. ότι ως προφήτην αυτόν είχον. γενεσίων δε αγομένων του ηρώδου, ωρχήσατο η θυγάτηρ της ηρωδιάδος εν τω μέσω, και ήρεσε τω ηρώδη. όθεν

et emit agrum illum. Iterum ſimile eſt regnum celorum homini negociatori querenti bonas margaritas. Inuenta autē vna precioſa margarita abijt ⁊ vēdidit omnia q̄ habuit ⁊ emit eā. Iterum ſimile eſt regnū celoꝝ ſagene miſſe in mare et ex omni genere piſciū congreganti. Quā cū īpleta eſſet: educentes et ſecꝰ littus ſedentes elegerunt bonos in vaſa: malos autē foras miſerūt. Sic erit in conſummatione ſeculi. Exibunt angeli et ſeparabunt malos de medio iuſtorū ⁊ mittent eos in caminum ignis ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium. Intellexiſtis hec omnia? Dicunt ei. Etiam domine Ait illis. Ideo omnis ſcriba doctus in regno celorum ſimilis eſt homini patrifamilias: qui profert de theſauro ſuo noua et vetera. Et factū eſt cū conſūmaſſet ieſus parabolas iſtas: tranſijt inde. Et veniens in patriam ſuam docebat eos in ſynagogis eorum: ita vt mirarentur et dicerent. Unde huic ſapientia hec ⁊ virtutes? Nonne hic eſt fabri filius? Nonne mater eius dicitur maria et fratres eius iacobus et ioſeph ⁊ ſimon et iudas et ſorores eius: nonne omnes apud nos ſunt vnde ergo huic oīa iſta. Et ſcandalizabantur in eo. Jeſus autem dixit eis. Nō eſt ꝓpheta ſine honore niſi in patria ſua et in domo ſua. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.

Apoca. 22. c

B

ī. 25. c.

ī. 22. c. ⁊. 25 c

Marci. 6. a
Luce. 4. c. ⁊. d.
Johā. 4. f.
Luce. 4. d.
Marc. 6. a
Johan. 6. c

Marc. 6. a
Luce. 4. d.
Johan. 4. f

Cap. 14.

In illo tēpore audiuit herodes tetrarcha famam ieſu et ait pueris ſuis. Hic eſt iohānes baptiſta: ipſe ſurrexit a mortuis et ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit iohānem ⁊ alligauit eū ⁊ poſuit ī carcerē ꝓpter herodiadem vxorem philippi fratris ſui. Dicebat enim illi iohannes. Non licet tibi habere eam. Et volens illum occidere timuit populū: quia ſicut prophetam eum habebāt. Die autē natalis herodis: ſaltauit filia herodiadis in medio ⁊ placuit herodi. Unde

A

Marc. 6. c.
Luce. 9. a.
Marc. 6. c
Luce. 3. d.

μεθ όρκου ωμολόγησεν αυτή δούναι ο εάν αιτήσηται. η δε προβιβασθείσα υπό της μητρός αυτής, δός μοι φησίν ώδε επί πίνακι την κεφαλήν ιωάννου του βαπτιστού. και ελυπήθη ο βασιλεύς. διά δε τους όρκους, και τους συνανακειμένους εκέλευσε δοθήναι, και πέμψας απεκεφάλισε τον ιωάννην εν τη φυλακή, και ηνέχθη η κεφαλή αυτού επί πίνακι, και εδόθη τω κορασίω, και ήνεγκε τη μητρί αυτής. και προσελθόντες οι μαθηταί αυτού ήραν το σώμα και έθαψαν αυτό, και ελθόντες απήγγειλαν τω ιησού, και ακούσας ο ιησούς ανεχώρησεν εκείθεν εν πλοίω εις έρημον τόπον κατιδίαν. και ακούσαντες οι όχλοι, ηκολούθησαν αυτώ πεζή από των πόλεων, και εξελθών ο ιησούς είδε πολύν όχλον, και εσπλαγχνίσθη επ αυτοίς, και εθεράπευσε τους αρρώστους αυτών. οψίας δε γενομένης προσήλθον αυτώ οι μαθηταί αυτού λέγοντες. έρημος εστίν ο τόπος, και η ώρα ήδη παρήλθεν. απόλυσον τους όχλους, ίνα απελθόντες εις τας κώμας αγοράσωσιν εαυτοίς βρώματα. ο δε ιησούς είπεν αυτοίς. ου χρείαν έχουσιν απελθείν, δότε αυτοίς υμείς φαγείν. οι δε λέγουσιν αυτώ. ουκ έχομεν ώδε ειμή πέντε άρτους και δύο ιχθύας. ο δε είπε. φέρετε μοι αυτούς ώδε. και κελεύσας τους όχλους ανακλιθήναι επί τους χόρτους λαβών τους πέντε άρτους, και τους δύο ιχθύας αναβλέψας εις τον ουρανόν, ευλόγησε και κλάσας, έδωκε τοις μαθηταίς τους άρτους οι δε μαθηταί τοις όχλοις, και έφαγον πάντες και εχορτάσθησαν, και ήραν το περισσεύον των κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οι δε εσθίοντες ήσαν άνδρες ωσεί πεντακισχίλιοι χωρίς γυναικών και παιδίων. και ευθέως ηνάγκασεν ο ιησούς τους μαθητάς αυτού εμβήναι εις το πλοίον, και προάγειν αυτόν εις το πέραν. έως ου απολύση τους όχλους, και απολύσας τους όχλους, ανέβη εις το όρος κατιδίαν προσεύξασθαι. οψίας δε γενομένης μόνος ην εκεί. το δε πλοίον ήδη μέσον της θαλάσσης ην βασανιζόμενον υπό των κυμάτων. ην γαρ εναντίος ο άνεμος. τετάρτη δε φυλακή της νυκτός απήλθε προς αυτούς ο ιησούς περιπατών επί της θαλάσσης, και ιδόντες αυτόν οι μαθηταί επί την θάλασσαν περιπατούντα, εταράχθησαν λέγοντες ότι φάντασμα εστί, και από του φόβου έκραξαν. ευθέως δε ελάλησεν αυτοίς ο ιησούς λέγων. θαρσείτε. εγώ ειμί, μη φοβείσθε. αποκριθείς δε αυ

cū iuramēto pollicitus eſt ei dare quodcū que poſtulaſſet ab eo. At illa premonita a matre ſua da mihi inquit hic in diſco caput iohannis baptiſte. Et cōtriſtatus eſt rex: ꝓpter iuramētū autem et eos qui pariter recūbebāt: iuſſit dari. Miſitque et decollauit iohannem in carcere. Et allatum eſt caput eius in diſco et datum eſt puelle: ⁊ illa attulit matri ſue. Et accedentes diſcipuli eius tulerūt corpus eius ⁊ ſepelierūt illud: et venientes nunciauerunt ieſu. Quod cum audiſſet ieſus: ſeceſſit inde in nauicula in locū deſertum ſeorſū. Et cum audiſſēt turbe: ſecute ſunt eum pedeſtres de ciuitatibus. Et exiens vidit turbam multam et miſertus eſt eis: et curauit languidos eorū. Veſpere autē facto acceſſerūt ad eum diſcipuli eius dicentes. Deſertus eſt locus et hora iam preterijt: dimitte turbas vt euntes in caſtella emant ſibi eſcas. Jeſus autē dixit eis. Nō habēt neceſſe date illis vos manducare. Reſponderunt ei. Non habemus hic niſi quinque panes ⁊ duos piſces. Qui ait eis. Afferte mihi illos huc. Et cum iuſſiſſet turbam diſcumbere ſuper fenū: acceptis quinque panibus ⁊ duobus piſcibus aſpiciens in celum benedixit et fregit et dedit diſcipulis panes: diſcipuli autem turbis. Et mādūcauerūt omnes ⁊ ſaturati ſunt. Et tulerūt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos. Manducantium autem fuit numerus quinque milia viroꝝ: exceptis mulieribus ⁊ paruulis. Et ſtatim compulit ieſus diſcipulos aſcendere in nauiculam: et precedere eū trās fretū donec dimitteret turbas. Et dimiſſa turba: aſcendit in montē ſolus orare. Veſpere autē facto ſolus erat ibi. Nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus. Erat enim contrarius ventus. Quarta autē vigilia noctis venit ad eos ieſus ambulans ſuper mare: ⁊ videntes eum diſcipuli ſupra mare ambulātem turbati ſunt: dicētes: quia fantaſma eſt. Et pre timore clamauerunt. Statimque ieſus locutus eſt eis dicens. Habete fiduciā: ego ſū: nolite timere. Reſpondens autem

B

Luce. 9. b.
Johā. 6. a.

ſup. 9. g

Mar. 6. c.
Luce. 9. b.
Johā. 6. a.
ī. 15. g.

C

Marc. 6. g
Luce. 6. b.
Johā. 6. b.

Mar. 6. g.

C

τῷ ὁ πέτρος εἶπε. κύριε εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ εἶπεν ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ πέτρος, περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα ἐλθεῖν πρὸς τὸν ἰησοῦν. βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρόν, ἐφοβήθη. καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε λέγων. κύριε σῶσόν με. καὶ εὐθέως ὁ ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ. ὀλιγόπιστε εἰς τί ἐδίστασας. καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες. ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ. καὶ διαπεράσαντες, ἦλθον εἰς τὴν γῆν γεννησαρέτ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. καὶ ὅσοι ἥψαντο, διεσώθησαν.

Cap. 15.

Τότε προσέρχονται τῷ ἰησοῦ οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι λέγοντες. διατί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων. οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο λέγων. τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε, ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ὑποκριταὶ καλῶς προεφήτευσε περὶ ὑμῶν ἠσαΐας λέγων. ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χείλεσί με τιμᾷ. ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς. ἀκούετε καὶ συνίετε, οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπον αὐτῷ. οἶδας ὅτι οἱ φαρισαῖοι οἱ ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε. πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς, ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυ-

petrus dixit. Domine ſi tu es: iube me ad te venire ſup aq̃s. At ipſe ait. Veni. Et deſcendens petrus de nauicula: ambulabat ſuper aquam vt veniret ad ieſum. Videns vero ventū validū timuit. Et cum cepiſſet mergi: clamauit dicens. Domine ſaluū me fac. Et ↄtinuo ieſus extendēs manū apprehēdit eū et ait illi. Modice fidei quare dubitaſti? Et cum aſcendiſſent in nauiculam: ceſſauit vētꝰ. Qui aũt in nauicl'a erãt: venerunt ⁊ adorauerũt eũ dicentes. Vere filiꝰ dei es. Et cũ trãſfretaſſēt venerũt in terrã geneſar. Et cũ cognouiſſēt eum viri loci illius: miſerunt in vniuerſam regionem illam et obtulerunt ei omnes male habentes et rogabant eum vt vel fimbriam veſtimenti eiꝰ tãgerēt. Et q̃cũq; tetigerũt salui facti ſunt. — ſup. 8. c. Marc. 6. d. — ſup. 4. d. Marc. 6. g.

Cap. 15.

Tunc accesserũt ad ieſũ ab hieroſolymis ſcribe et pharisei dicētes. Quare diſcipuli tui trãſgrediunt traditiones ſeniorum? Non enim lauant manus ſuas cum panem mãducãt. Ipſe aũt rñdēs ait illꝭ. Quare et vos tranſgredimini mandata dei propter traditionem veſtram? Nam deus dixit. Honora patrem et matrem: et qui maledixerit patri vel matri: morte moriatur. Vos autem dicitis: quicũq; dixerit patri vel matri munꝰ quodcũq; ē ex me tibi ꝓderit: ⁊ nō honorificabit patrē ſuũ aut matrē ſuam: et irritum feciſtis mandatum dei ꝓpter traditionē vr̃am. Hypocrite bene ꝓphetauit de vobis eſaias dicens. Populus hic labijs me honorat: cor autem eorum longe eſt a me. Sine cauſa aũt colunt me docentes doctrinas ⁊ mandata hominum. Et cõuocatis ad ſe turbis: dixit eis. Audite ⁊ intelligite: non quod intrat in os coinquinat hominem: ſed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem. Tunc accedētes diſcipuli eius dixerũt ei. Scis quia phariſei audito verbo hoc ſcandalizati ſũt? At ille rñdēs ait. Omis plantatio quam non plãtauit pater meꝰ celeſtis: eradicabit. Sinite illos: ceci ſunt ⁊ duces cecorum. Cecꝰ — A — Marc. 7. b. — Exodi. 20. b. Deut. 5. b. Mar. 7. b. — Eſaie. 29. d. Marc. 7. b. — B — ĩ. 23. e. Luce. 6. f.

φλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος εἶπεν αὐτῷ. φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν. ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε. οὔπω νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα, εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται. τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. ταῦτά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τύρου καὶ σιδῶνος. καὶ ἰδοὺ γυνὴ τις χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἐκραύγασεν αὐτῷ λέγουσα. ἐλέησόν με κύριε υἱὲ δαυίδ, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες. ἀπόλυσον αὐτὴν ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν. οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου ἰσραήλ. ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα. κύριε βοήθει μοι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν. οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπε. ναὶ κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ. ὦ γύναι μεγάλη σου ἡ πίστις, γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ ἰησοῦς, ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοί ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, τυφλούς, κωφούς, κυλλούς, καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἰησοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ὥστε τοὺς ὄχλους θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς, χωλοὺς περιπατοῦντας, καὶ τυφλοὺς βλέποντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν τοῦ ἰσραήλ. ὁ δὲ ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπε σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι, καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι, ὥστε χορ-

autem ſi ceco ducatū preſtet: ambo in foueã cadent. Reſpondens autē petrus dixit ei. Ediſſere nobis parabolam iſtam. At ille dixit. Adhuc et vos ſine intellectu eſtis? Nō itelligitꝭ qꝛ oē quod in os intrat: in ventrem vadit et in ſeceſſum emittit? Que autem procedunt de ore: de corde exeunt et ea coinquinant hominem. De corde eñ exeunt cogitationes male: homicidia: adulteria: fornicatões: furta: falſa teſtimõia: blaſphẽie. Hec ſunt que coinquinant hoiem. Non lotꝭ aũt manibꝰ mãducare nō coinq̃. Et egreſſus inde ieſus ſeceſſit in partes tyri et ſydonis. Et ecce mulier chananea a finibus illis egreſſa: clamauit dicens ei. Miſerere mei domine fili dauid: filia mea male a demonio vexat. Qui nõ rñdit ei verbum. Et accedentes diſcipuli eius rogabant eum dicentes. Dimitte eam quia clamat poſt nos. Ipſe autē reſpondens ait. Non ſum miſſus niſi ad oues q̃ perierũt domus iſrael. At illa venit: ⁊ adorauit eũ dicēs. Dñe adiuua me. Qui rñdēs ait. Non eſt bonum ſumere panem filiorum: et mittere canibus. At illa dixit. Etiã domine. Nam et catelli edunt de micis que cadunt de menſa dominorũ ſuorũ. Tunc reſpõdens ieſus ait illi. O mulier magna eſt fides tua: fiat tibi ſicut vis. Et ſanata eſt filia eius ex illa hora. Et cum tranſiſſet inde ieſus venit ſecus mare galilee: et aſcēdens in montem ſedebat ibi. Et acceſſerunt ad eum turbe multe habentes ſecum mutos: cecos claudos: debiles et alios multos: et proiecerunt eos ante pedes eius: et curauit eos ita vt turbe mirarent: vidētes mutos loquentes: debiles ſanos: claudos ambulãtes: cecos videntes: ⁊ magnificabant deum iſrael. Ieſus autem conuocatis diſcipulis ſuis: dixit. Miſereor turbe: quia triduo iam perſeuerant mecum: et non habent quid manducent. Et dimittere eos ieiunos nolo: ne deficiant in via. Et dicunt ei diſcipuli. Unde ergo nobis ĩ deſerto panes tãtos vt ſaturemꝰ — Marc. 7. c. — Marc. 7. e. — C — Luce. 1. b. — Marc. 7. c. — Marc. 8. a. — D — Marc. 6. 7. 8. a.

τάσαι ὄχλον τοσοῦτον. καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. πόσους ἄρτους ἔχετε. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, ἑπτά. καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους, καὶ τοὺς ἰχθύας, εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, οἱ δὲ μαθηταὶ τῷ ὄχλῳ. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια μαγδαλά. Cap. 16.

Καὶ προσελθόντες οἱ φαρισαῖοι καὶ σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν, σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὑποδεῖξαι αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. ὀψίας γενομένης λέγετε εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός. καὶ πρωῒ σήμερον χειμὼν, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. ὑποκριταί. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε. γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθε. καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν, ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν, ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων. οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες. ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. γνοὺς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς ὀλιγόπιστοι ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε. οὔπω νοεῖτε οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε, οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε. πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων. τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ἄρτου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων. ἐλθὼν δὲ ὁ ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη καισαρείας τῆς φιλίππου, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων. τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. οἱ δὲ εἶπον. οἱ μὲν ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ ἠλίαν, ἕτεροι δὲ ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. λέγει αὐτοῖς. ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι. ἀποκριθεὶς δὲ σίμων πέτρος, εἶπε σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶν-

turbã tãtã? Et ait illis ieſus. Quot panes habetis? At illi dixerũt ſeptẽ: ⁊ paucos piſciculos. Et pcepit turbe vt diſcũberent ſuper terram. Et accipiens ſeptem panes et piſces: gratias agens fregit ⁊ dedit diſcipulis: et diſcipuli dederũt populo et comederũt oĩes et ſaturati ſũt. Et quod ſupfuit de fragmẽtis: tulerũt ſeptẽ ſportas plenas. Erãt aũt q̃ mãducauerũt hominũ extra puulos ⁊ mulieres quattuor milia. Et dimiſſa turba aſcendit in nauiculam et venit in fines magedan. Cap. 16.

ſup. 14. d. Mar. 6. f. ⁊ 8. b. Johã. 6. b.

Et acceſſerũt ad eũ phariſei ⁊ ſaducei temptantes: et rogauerũt eum vt ſignum de celo oſtenderet eis. At ille reſpondẽs ait illis. Facto veſpe dicitis ſerenũ erit: rubicũdũ eſt eñi celum. Et mane hodie tempeſtas: rutilat enim triſte celum. Faciem ergo celi diiudicare noſtis: ſigna aũt tempoꝝ nõ poteſtis? Generatio mala ⁊ adultera ſignum querit: ⁊ ſignum non dabitur ei: niſi ſignum ione prophete. Et relictis illis abijt. Et cum veniſſent diſcipuli eius trans fretum: obliti ſunt panes accipere. Qui dixit illis. Intuemini ⁊ cauete a fermento phariſeorum et ſaduceorum. At illi cogitabant inter ſe dicẽtes. Quia panes nõ accepimus. Sciens autem ieſus dixit. Quid cogitatis inter vos modice fidei quia panes nõ habetis? Nõdũ itelligitis neqꝫ recordamini quinqꝫ panũ ⁊ quinqꝫ miliũ hoim et quot cophinos ſumpſiſtis? Neqꝫ ſeptẽ panũ ⁊ quattuoꝛ miliũ hoiꝫ: ⁊ quot ſportas ſumpſiſtis? Quare non itelligitis qꝛ nõ de pane dixi vobis: cauete a fermẽto phariſeorum et ſaduceorũ. Tũc intellexerũt: qꝛ nõ dixerit cauendum a fermento panum: ſed a doctrina phariſeorum et ſaduceoꝝ. Venit autem ieſus in partes ceſaree philippi: ⁊ iterrogabat diſcipulos ſuos dicens. Quem dicunt homines eſſe filium hominis? At illi dixerunt. Alij iohannẽ baptiſtam: alij aũt heliã: alij vero hieremiã: aut vnũ ex ppheti. Dicit illis ieſ9. Uos aũt quẽ me eſſe dicitis. Rñdẽs aũt ſimõ petr9 dixit. Tu es chriſtus filius dei viui

Mar. 8. b. Johã. 6. d. Luce. 12. g.

Jone. 2. a. Marc. 8. b.

Marc. 8. c. Luce. 12. a.

B

Marc. 8. c. Luce. 9. a.

C

Johã. 6. g.

τος, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. μακάριος εἶ σίμων βαριωνᾶ ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κἀγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ἰησοῦς ὁ χριστός. ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων. ἵλεώς σοι κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς εἶπε τῷ πέτρῳ. ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ. σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. τότε ὁ ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ. ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Cap. 17.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ ἰησοῦς τὸν πέτρον καὶ ἰάκωβον καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατιδίαν, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ ἰδοὺ ὤφθησαν αὐτοῖς μωσῆς καὶ ἠλίας μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος εἶπε τῷ ἰησοῦ. κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι. εἰ θέλεις ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς

Rñdens autem ieſus dixit ei. Beatus es ſymon bar iona: qꝛ caro et ſanguis non reuelauit tibi: ſed pater meus qui in celis eſt. Et ego dico tibi quia tu es petrus: et ſuper hanc petrã edificabo eccleſiã meam: et porte inferi nõ pualebũt aduerſus eã. Et tibi dabo claues regni celorum. Et qdcũqꝫ ligaueris ſup terrã erit ligatũ ⁊ in celis: et quodcũqꝫ ſolueris ſuper terram erit ſolutum et in celis. Tunc precepit diſcipulis ſuis vt nemini dicerẽt: quia ipſe eſſet ieſus chriſtus. Exinde cepit ieſus oſtendere diſcipulis ſuis: quia oporteret eum ire hieroſolymam: et multa pati a ſenioꝛibus et ſcribis ⁊ principib9 ſacerdotũ: et occidi et tertia die reſurgere. Et aſſumens eum petrus: cepit increpare illum dicens. Abſit a te domine: non erit tibi hoc. Qui cõuerſus dixit petro. Uade poſt me ſathana: ſcandalũ es mihi: qꝛ non ſapis ea que dei ſunt ſed ea que hoiꝫ. Tunc ieſus dixit diſcipulis ſuis. Si quis vult poſt me venire abneget ſemetipſum: et tollat crucem ſuam et ſequatur me. Qui enim voluerit aiam ſuã ſaluã facere perdet eã. Qui autem perdiderit animã ſuã ppter me inueniet eam. Quid enim prodeſt hoi ſi mũdum vniuerſum lucretur: aie vo ſue detrimẽtũ patiat? Aut quã dabit hõ cõmutationẽ p aia ſua. Filius eni hois venturus eſt in gloꝛia patris ſui cum angelis ſuis: et tunc reddet vnicuiqꝫ ſcdm opera eius. Amen dico vobis: ſunt quidam de hic ſtãtibus qui non guſtabunt moꝛtem: donec videant filium hominis venientem in regno ſuo. Cap. 17.

Johã. 20. c.

Marc. 8. d. Luce. 5. c.

Marc. 8. f.

D

Marc. 8. g. Luce. 9. c. ⁊ 14. f.

ſup. 10. g. Luce. 7. g. Marc. 8. g.

Rom. 2. a. Marc. 9. a. Luce. 9. d.

Et poſt dies ſex aſſumpſit ieſus petrum et iacobum ⁊ iohannem fratrem eius et duxit illos in mõtẽ excelſũ ſeoꝛſuꝫ ⁊ trãſfigurat9 eſt ante eos ⁊ reſplenduit facies eius ſicut ſol: veſtimenta autem ei9 facta ſunt alba ſicut nix. Et ecce apparuerunt illis moyſes ⁊ helias cum eo loquentes. Reſpondens aũt petrus dixit ad ieſũ. Domine bonũ eſt nos hic eſſe: ſi vis faciamus hic tria

A

Marc. 9. a. Luce. 9. d. Apoca. 1. d.

Marc. 9. a. Luce. 9. d.

σκηνάς. σοι μίαν, και μωσή μίαν, και μίαν
ηλία. ετι αυτού λαλούντος, ιδού νεφέλη
φωτεινή επεσκίασεν αυτούς. και ιδού φωνή
εκ της νεφέλης λέγουσα. ούτος εστίν ο υι-
ός μου ο αγαπητός εν ω ευδόκησα, αυτού α-
κούετε. και ακούσαντες οι μαθηταί, έπεσον
επί πρόσωπον αυτών, και εφοβήθησαν σφό-
δρα. και προσελθών ο ιησούς ήψατο αυ-
των και είπεν. εγέρθητε και μη φοβείσθε. ε-
πάραντες δε τους οφθαλμούς αυτών, ουδέ-
να είδον ει μή τον ιησούν μόνον. και καταβαι-
νόντων αυτών από του όρους, ενετείλατο
αυτοίς ο ιησούς λέγων. μηδενί είπητε το ό-
ραμα, έως ου ο υιός του ανθρώπου εκ νε-
κρών αναστή. και επηρώτησαν αυτόν οι μα-
θηταί αυτού λέγοντες. τι ουν οι γραμμα-
τείς λέγουσιν ότι ηλίαν δεί ελθείν πρώτον.
ο δε ιησούς αποκριθείς είπεν αυτοίς. ηλίας
μεν έρχεται πρώτον, και αποκαταστήσει
πάντα. λέγω δε υμίν ότι ηλίας ήδη ήλθε,
και ουκ επέγνωσαν αυτόν, αλλ εποίησαν
εν αυτώ όσα ηθέλησαν. ούτω και ο υιός
του ανθρώπου μελλει πάσχειν υπ αυτών.
τότε συνήκαν οι μαθηταί ότι περί ιωάννου
του βαπτιστού είπεν αυτοίς. και ελθόντων
αυτών προς τον όχλον, προσήλθεν αυτώ
άνθρωπος γονυπετών αυτόν και λέγων.
κύριε ελέησόν μου τον υιόν, ότι σεληνιάζε-
ται και κακώς πάσχει. πολλάκις γαρ πίπτει
εις το πυρ, και πολλάκις εις το ύδωρ, και
προσήνεγκα αυτόν τοις μαθηταίς σου, και
ουκ ηδυνήθησαν αυτόν θεραπεύσαι. αποκρι-
θείς δε ο ιησούς είπεν. ω γενεά άπιστος και
διεστραμμένη, έως πότε έσομαι μεθ υμών.
έως πότε ανέξομαι υμών. φέρετέ μοι αυ-
τόν ώδε. και επετίμησεν αυτώ ο ιησούς και
εξήλθεν απ αυτού το δαιμόνιον, και εθερα-
πεύθη ο παις από της ώρας εκείνης. τότε
προσελθόντες οι μαθηταί τω ιησού κατ ιδί-
αν είπον. διατί ημείς ουκ ηδυνήθημεν εκβα-
λείν αυτό. ο δε ιησούς είπεν αυτοίς. διά την
απιστίαν υμών. αμήν γαρ λέγω υμίν. εάν
έχητε πίστιν ως κόκκον σινάπεως, ερείτε τω
όρει τούτω μετάβηθι εντεύθεν εκεί και μετα-
βήσεται, και ουδέν αδυνατήσει υμίν. τούτο
δε το γένος ουκ εκπορεύεται ει μή εν προ-
σευχή και νηστεία. αναστρεφομένων δε αυ-
τών εν τη γαλιλαία, είπεν αυτοίς ο ιησούς
μελλει ο υιός του ανθρώπου παραδίδοσ-
θαι εις χείρας ανθρώπων, και αποκτενού-
σιν αυτόν, και τη τρίτη ημέρα εγερθήσεται.
και ελυπήθησαν σφόδρα. ελθόντων δε αυ-
τών εις καπερναούμ, προσήλθον οι τα δί-

tabernacula: tibi vnum: moyſi vnū: ⁊
helie vnū. Adhuc eo loquēte ecce nu-
lucida obūbrauit eos. Et ecce vox ⌊bes
de nube dicens. Hic eſt filius — ſup.5.g. Marci.1.b.
me⁹ dilect⁹ ī quo mihi bñ ꝯplacuit: ipſū — Eſaie.42.a.
Et audiētes diſcipuli ceciderūt ⌊audite. — Luce.5.c.
in faciem ſuam: ⁊ timuerunt valde. — 2.Pe.1.d.
Et acceſſit ieſus et tetigit eos: — B
dixit eis. Surgite: ⁊ nolite timē. Le- — Eſa.40.f.
uantes autem oculos ſuos neminem
viderunt niſi ſolum ieſum. Et deſcēdē-
tibus illis de monte precepit
eis ieſus dicens. Nemini dixeritis viſio- — ſup.8.a.et 9.f.⁊.12.b.
nem: donec filius hominis a mortuis — Marc.7.g. ⁊.9.b.
reſurgat. Et interrogauerūt eum diſci- — Mar.9.b.
puli dicentes. Quid ergo ſcribe
dicunt ꝙ heliā oporteat primū venire?
At ille reſpondēs ait eis. Helias
quidē ventur⁹ eſt primū ⁊ reſtituet
oīa. Dico aūt vobis ꝙ helias iā venit:
et non cognouerunt eum: ſed fecerunt
in eo quecunqꝫ voluerunt. Sic et fili⁹
hoīs paſſurus eſt ab eis.
Tunc intellexerūt diſcipuli ꝙ de iohā- — C
ne baptiſta dixiſſet eis. Et cum veniſſet — Marc.9.c.
ad turbam: acceſſit ad eum — Luce.9.e.
homo genibus prouolutus an eū dicēs.
Dñe miſerere filio meo ꝙ lunatic⁹ eſt
et male patitur. Nam ſepe cadit
in ignem: et crebro in aquam. Et
obtuli eum diſcipulis tuis et
non potuerunt curare eū. Reſpondēs
aūt ieſus ait. O generatio incredula ⁊ — Marc.9.c.
peruerſa: quouſqꝫ ero vobiſcum? — Luce.9.e.
Vſqꝫquo patiar vos? Afferte huc illū
ad me. Et increpauit illū ieſ⁹: et
exijt ab eo demoniū: ⁊ curatus eſt
puer ex illa hora. Tunc — Marc.9.d.
acceſſerunt diſcipuli ad ieſum ſecreto: et
dixerunt. Quare nos nō potuim⁹ eij-
cere illum? Dixit illis ieſus. Propter
incredulitatē vrāʒ. Amē ꝗppe dico vo- — D
habueritis fidē ſicut grnū ſinapis: ⌊bis ſi
dicetis mōti huic trāſi hinc illuc: ⁊ trā-
ſibit: et nihil ipoſſibile erit vobis. Hoc
aūt genus non eijcitur niſi ꝑ orationē
et ieiunium. Conuerſantibus autē eis
in galilea: dixit illis ieſus. — Marc.9.e.
Filius hominis tradendus eſt — Luce.9.e.
in manus hominum et occident
eū et tertia die reſurget.
Et cōtriſtati ſunt vehemēter. Et cū ve-
niſſent capharnaū: acceſſerūt q didrach-

δραχμα λαμβάνοντες τω πέτρω, και είπον. ο
διδάσκαλος υμών ου τελεί τα δίδραχμα.
λέγει. ναι. και ότε εισήλθεν εις την οικίαν,
προέφθασεν αυτόν ο ιησούς λέγων. τι σοι
δοκεί σίμων, οι βασιλείς της γης από τίνων
λαμβάνουσι τέλη η κήνσον, από των υιών
αυτών, η από των αλλοτρίων. λέγει αυ-
τώ ο πέτρος. από των αλλοτρίων. έφη αυ-
τώ ο ιησούς. άραγε, ελεύθεροι εισίν οι υιοί.
ίνα δε μη σκανδαλίσωμεν αυτούς, πορευ-
θείς εις την θάλασσαν βάλε άγκιστρον, και
τον αναβαίνοντα πρώτον ιχθύν άρον, και
ανοίξας το στόμα αυτού, ευρήσεις στατή-
ρα. εκείνον λαβών, δος αυτοίς αντί εμού
και σου. Cap. 18.

Εν εκείνη τη ώρα προσήλθον οι μαθηταί
τω ιησού λέγοντες. τις άρα μείζων εσ-
τίν εν τη βασιλεία των ουρανών. και προσ-
καλεσάμενος ο ιησούς παιδίον, έστησεν αυ-
τό εν μέσω αυτών και είπεν. αμήν λεγω υ-
μίν, εάν μη στραφήτε και γένησθε ως τα παι-
δία, ου μή εισέλθητε εις την βασιλείαν των ου-
ρανών. όστις ουν ταπεινώσει εαυτόν ως το
παιδίον τούτο, ούτος εστίν ο μείζων εν τη
βασιλεία των ουρανών. και ος εάν δέξηται
παιδίον τοιούτον εν, επί τω ονόματί μου
εμέ δέχεται. ος δαν σκανδαλίση ένα των
μικρών τούτων των πιστευόντων εις εμέ,
συμφέρει αυτώ ίνα κρεμασθή μύλος ονικός
επί τον τράχηλον αυτού, και καταποντισθή
εν τω πελάγει της θαλάσσης. ουαί τω κόσ-
μω από των σκανδάλων. ανάγκη γαρ εστίν
ελθείν τα σκάνδαλα. πλήν ουαί τω ανθρώ-
πω εκείνω δι ου το σκάνδαλον έρχεται. ει δε
η χειρ σου η ο πους σου σκανδαλίζει σε, έκ-
κοψον αυτά, και βάλε από σου. καλόν σοι
εστίν εισελθείν εις την ζωήν χωλόν η κυλ-
λόν, η δύο χείρας η δύο πόδας έχοντα
βληθήναι εις το πυρ το αιώνιον. και ει ο οφ-
θαλμός σου σκανδαλίζει σε, έξελε αυτόν και
βάλε από σου. καλόν σοι εστί μονόφθαλ-
μον εις την ζωήν εισελθείν, η δύο οφθαλ-
μούς έχοντα βληθήναι εις την γέενναν του
πυρός. οράτε μη καταφρονήσητε ενός των μι-
κρών τούτων. λέγω γαρ υμίν, ότι οι άγγε-
λοι αυτών εν ουρανοίς διαπαντός βλέπουσι
το πρόσωπον του πατρός μου του εν ου-
ρανοίς. ήλθε γαρ ο υιός του ανθρώπου σώ-
σαι το απολωλός. τι υμίν δοκεί. εάν γένη-
ταί τινι ανθρώπω εκατόν πρόβατα, και πλα-
νηθή εν εξ αυτών, ουχί αφείς τα ενενήκοντα
εννέα, επί τα όρη πορευθείς ζητεί το πλανώ-
μενον. και εάν γένηται ευρείν αυτό, αμήν λέ-

mā accipiebant ad petrū: ⁊ dixerunt ei.
Magiſter veſter non ſoluit didrachmā?
ait. Etiam. Et cum intraſſet in domū
preuenit eum ieſus dicēs. Quid tibi
videtur ſymon? Reges terre a quibus
accipiūt tributum vel cenſum: a filijs
ſuis an ab alienis? Et ille dixit.
Ab alienis. Dixit illi
ieſus. Ergo liberi ſunt filij.
Vt aūt non ſcandalizemus eos: vade
ad mare ⁊ mitte hamum: et
eum piſcem q primꝰ aſcēderit tolle: ⁊
aperto ore eius inuenies ſtaterem:
illum ſumens da eis pro me
et te. Cap. 18.

In illa hora acceſſerūt diſcipuli ad — A
ieſū dicētes. Quis putas maior ē — Mar.9.c.
in regno celorum? Et aduocans — Luce.9.f.
ieſus paruulum: ſtatuit eum
ī medio eoꝝ et dixit. Amē dico vobis:
niſi ꝯuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut puuli
non intrabitis in regnum celorum.
Quicūqꝫ ergo hūiliauerit ſe ſicut
puul⁹ iſte: hic eſt maior in
regno celorum. Et qui ſuſceperit
vnū paruulum talem in nomine meo:
me ſuſcipit. Qui aūt ſcādalizauerit vnū — Marc.9.f.
de puſillis iſtis qui in me credunt: — Luce.17.a.
expedit ei vt ſuſpendat mola aſinaria
in collo eius: et demergatur
in profundum maris. Ve mundo
a ſcandalis. Neceſſe eſt enim vt — Marc.9.f.
veniant ſcandala: veruntñ ve homini — ſup.5.e.
illi per quem ſcandalū venit. Si aūt
man⁹ tua vel pes tu⁹ ſcādalizat te: ab-
ſcide ea et proijce abs te. Bonum tibi — B
eſt ad vitā ingredi debilē vel claudum — Marc.8.b
ꝙ̄ duas man⁹ vel duos pedes habētē
mitti in ignem eternum. Et ſi oculus
tuus ſcandalizat te: erue eum et
proijce abs te. Bonū tibi ē vnū ocl'z ha- ⌊bētem
in vitā intrare: ꝙ̄ duos oculos
habentem mitti in gehennam
ignis. Videte ne contemnatis vnum ex
his puſillis. Dico enim vobis ꝙ ange-
li eorum in celis ſemper vident
faciem patris mei qui in celis eſt.
Venit enim filius hominis ſaluare
qđ perierat. Quid vobis videt. Si fue- — Luce.9.g.
rint alicui centum oues ⁊ errauerit — Luce.15.a.
vna ex eis: nonne relinquet nonaginta
nouē ī mōtib⁹ ⁊ vadit querere eā q erra-
uit? Et ſi ꝯtigerit vt inueniat eā: amē di-

γω υμίν, ότι χαίρει επ' αυτώ μάλλον, ή επί τοις ενενήκοντα εννέα τοις μη πεπλανημένοις. ούτως ουκ εστί θέλημα έμπροσθεν του πατρός υμών του εν ουρανοίς, ίνα απόληται εις των μικρών τούτων. εάν δε αμάρτη εις σε ο αδελφός σου, ύπαγε και έλεγξον αυτόν μεταξύ σου και αυτού μόνου. εάν σου ακούση, εκέρδησας τον αδελφόν σου. εάν δε μη ακούση, παράλαβε μετά σου έτι ένα ή δύο, ίνα επί στόματος δύο μαρτύρων ή τριών σταθή παν ρήμα. εάν δε παρακούση αυτών, ειπέ τη εκκλησία. εάν δε και της εκκλησίας παρακούση, έστω σοι ώσπερ ο εθνικός και ο τελώνης. αμήν λέγω υμίν, όσα εάν δήσητε επί της γης, έσται δεδεμένα εν τω ουρανώ. και όσα εάν λύσητε επί της γης, έσται λελυμένα εν τω ουρανώ. πάλιν αμήν λέγω υμίν, ότι εάν δύο υμών συμφωνήσωσιν επί της γης περί παντός πράγματος ου εάν αιτήσωνται, γενήσεται αυτοίς παρά του πατρός μου του εν ουρανοίς. ου γαρ εισί δύο ή τρεις συνηγμένοι εις το εμόν όνομα, εκεί ειμί εν μέσω αυτών. Τότε προσελθών αυτώ ο πέτρος, είπε. κύριε ποσάκις αμαρτήσει εις εμέ ο αδελφός μου και αφήσω αυτώ, έως επτάκις. λέγει αυτώ ο ιησούς. ου λέγω σοι έως επτάκις, αλλ' έως εβδομηκοντάκις επτά. διά τούτο ωμοιώθη η βασιλεία των ουρανών ανθρώπω βασιλεί ος ηθέλησε συνάραι λόγον μετά των δούλων αυτού. αρξαμένου δε αυτού συναίρειν, προσηνέχθη αυτώ εις οφειλέτης μυρίων ταλάντων, μη έχοντος δε αυτού αποδούναι, εκέλευσεν αυτόν ο κύριος αυτού πραθήναι. και την γυναίκα αυτού και τα τέκνα, και πάντα όσα είχε, και αποδοθήναι. πεσών ουν ο δούλος, προσεκύνει αυτώ λέγων. κύριε. μακροθύμησον επ' εμοί, και πάντα σοι αποδώσω. σπλαγχνισθείς δε ο κύριος του δούλου εκείνου, απέλυσεν αυτόν. και το δάνειον αφήκεν αυτώ. εξελθών δε ο δούλος εκείνος, εύρεν ένα των συνδούλων αυτού, ος ώφειλεν αυτώ εκατόν δηνάρια. και κρατήσας αυτόν έπνιγε λέγων. απόδος μοι ει τι οφείλεις. πεσών ουν ο σύνδουλος αυτού εις τους πόδας αυτού, παρεκάλει αυτόν λέγων. μακροθύμησον επ' εμοί, και αποδώσω σοι. ο δε ουκ ήθελεν. αλλά απελθών, έβαλεν αυτόν εις φυλακήν, έως ου αποδώ το οφειλόμενον. ιδόντες δε οι σύνδουλοι αυτού τα γενόμενα, ελυπήθησαν σφόδρα. και ελθόντες διεσάφησαν τω

co vobis: q gaudet sup eã magis q̃ sup nonaginta nouem que non errauerunt. Sic non est voluntas ante patrẽ vestrũ qui in celis est: vt pereat vnus de pusillis istis. Si autẽ peccauerit in te frater tuus: vade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audierit: lucratus eris fratrem tuũ. Si aũt nõ te audierit adhibe tecũ adhuc vnũ vel duos: vt in ore duorũ vel triũ testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos dic ecclesie. Si autem ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Amẽ dico vobis: q̃cũq alligaueritis sup terrã erũt ligata et in celo: ⁊ quecũq solueritis super terram erunt soluta et in celo. Iterum dico vobis quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quãcunq petierint fiet illis a patre meo qui in celis est. Ubi enim sunt duo vel tres cõgregati in nomine meo ibi sum in medio eorũ. Tunc accedẽs petrus ad eũ dixit. Dñe quotiens peccabit in me frater meus et dimittam ei: vsq septies? Dixit illi iesus. Non dico tibi vsq septies: sz vsq septuagies septies. Ideo assimilatũ est regnum celorum homini regi qui voluit rationẽ ponere cum seruis suis. Et cũ cepisset rationẽ ponere: oblatus ẽ ei vnus qui debebat ei decẽ milia talẽta. Cum autẽ non haberet vnde redderet: iussit eum dominus eius venundari ⁊ vxorem eius ⁊ filios: et oĩa que hẽbat ⁊ reddi. Procidens aũt seruus ille: adorabat eũ dicẽs. Domine patientiã habe in me: ⁊ oĩa reddã tibi. Misertus autem dominus serui illius dimisit eum: ⁊ debitũ dimisit ei. Egressus aũt seruus ille inuenit vnum de conseruis suis qui debebat ei centum denarios: ⁊ tenẽs suffocabat eũ dicẽs. Redde mihi quod debes. Et procidens conseruus eius: ad pedes eius rogabat eum dicẽs. Patientiam habe in me ⁊ oĩa reddam tibi. Ille autẽ noluit: sz abijt ⁊ misit eum in carcerem: donec redderet debitum. Videntes autem conserui eius q̃ fiebant contristati sunt valde ⁊ venerunt ⁊ narrauerunt

Luce.17.a. Matt.6.a. Eccl.19.b. 1.Cor.8.d. 2.9.d.

Deu.17.b. Johan.8.c 2.Cor.13.a Hebr.10.d.

C

sup.16.c. Johis.20.c

Luce.17.a.

D

κυρίω αυτών πάντα τα γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αυτόν ο κύριος αυτού, λέγει αυτώ. δούλε πονηρέ, πάσαν την οφειλήν εκείνην αφήκα σοι επεί παρεκάλεσάς με. ουκ έδει και σε ελεήσαι τον σύνδουλόν σου ως και εγώ σε ηλέησα. και οργισθείς ο κύριος αυτού, παρέδωκεν αυτόν τοις βασανισταίς, έως ου αποδώ παν το οφειλόμενον αυτώ. ούτως και ο πατήρ μου ο επουράνιος ποιήσει υμίν εάν μη αφήτε έκαστος τω αδελφώ αυτού από των καρδιών υμών τα παραπτώματα αυτών.

Cap.19.

Και εγένετο ότε ετέλεσεν ο ιησούς τους λόγους τούτους, μετήρεν από της γαλιλαίας και ήλθεν εις τα όρια της ιουδαίας πέραν του ιορδάνου. και ηκολούθησαν αυτώ όχλοι πολλοί, και εθεράπευσεν αυτούς εκεί. και προσήλθον αυτώ οι φαρισαίοι πειράζοντες αυτόν και λέγοντες αυτώ. ει έξεστιν ανθρώπω απολύσαι την γυναίκα αυτού κατά πάσαν αιτίαν. ο δε αποκριθείς είπεν αυτοίς. ουκ ανέγνωτε ότι ο ποιήσας απ' αρχής, άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς, και είπεν. ένεκεν τούτου καταλείψει άνθρωπος τον πατέρα αυτού και την μητέρα, και προσκολληθήσεται τη γυναικί αυτού, και έσονται οι δύο εις σάρκα μίαν. ώστε ουκ έτι εισί δύο, αλλά σαρξ μία. ο ουν ο θεός συνέζευξεν, άνθρωπος μη χωριζέτω. λέγουσιν αυτώ. τι ουν μωσής ενετείλατο δούναι βιβλίον αποστασίου, και απολύσαι αυτήν. λέγει αυτοίς, ότι μωσής πρός την σκληροκαρδίαν υμών επέτρεψεν υμίν απολύσαι τας γυναίκας υμών. απ' αρχής δε ου γέγονεν ούτως. λέγω δε υμίν. ότι ος αν απολύση την γυναίκα αυτού μη επί πορνεία και γαμήσει άλλην, μοιχάται. και ο απολελυμένην γαμήσας μοιχάται. λέγουσιν αυτώ οι μαθηταί αυτού. ει ούτως εστίν η αιτία του ανθρώπου μετά της γυναικός, ου συμφέρει γαμήσαι. ο δε είπεν αυτοίς. ου πάντες χωρούσι τον λόγον τούτον, αλλ' οις δέδοται. εισί γαρ ευνούχοι οίτινες εκ κοιλίας μητρός εγεννήθησαν ούτως. και εισίν ευνούχοι οίτινες ευνουχίσθησαν υπό των ανθρώπων. και εισίν ευνούχοι οίτινες ευνούχισαν εαυτούς διά την βασιλείαν των ουρανών. ο δυνάμενος χωρείν, χωρείτω. Τότε προσηνέχθησαν αυτώ παιδία ίνα τας χείρας επιθή αυτοίς και προσεύξηται. οι δε μαθηταί επετίμησαν αυτοίς. ο δε ιησούς είπεν. άφετε τα παιδία. και μη κωλύετε αυτά ελθείν πρός με. των γαρ τοιούτων εστίν η βα-

domino suo omnia q̃ facta fuerãt. Tũc vocauit illum dominus suus: et ait illi. Serue nequam: oẽ debitum illud dimisi tibi: quoniam rogasti me. Nõne ergo oportuit ⁊ te misereri cõserui tui sicut ⁊ ego tui misertus sũ. Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadusq redderet vniuersum debitũ ei. Sic et pater meus celestis faciet vobis si nõ remiseritis vnusquisq fratri suo de cordibus vestris.

Cap.19.

Et factũ est cum consumasset iesus sermones istos migrauit a galilea et venit in fines iudee trans iordanem: ⁊ secute sunt eum turbe multe: ⁊ curauit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisei tẽptantes eum et dicentes. Si licet homini dimittere vxorem suam quacũq ex cã? Qui rñdẽs ait illis. Nõ legistis q qui fecit hoĩez ab initio: masculum et feminam fecit eos? Et dixit. Propter hoc dimittet homo patrem et matrem et adherebit vxori sue: et erunt duo in carne vna. Itaq iam nõ sunt duo sed vna caro. Quod ergo deus cõiũxit: homo non separet. Dicunt illi. Quid ergo moyses mãdauit dari libellum repudij et dimittere eam? Ait illis. Qm̃ moyses ad duriciã cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vr̃as ab initio autem non fuit sic. Dico aũt vobis q quicũq dimiserit vxorẽ suã nisi ob fornicationem: et aliã duxerit: mechatur. Et q dimissã duxerit mechat. Dicũt ei discipuli eius. Si ita est causa hominis cum vxore: non expedit nubere. Qui dixit illis. Non omnes capiunt verbum istud: sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi qui de matris vtero sic nati sũt: ⁊ sũt eunuchi qui facti sunt ab hominibus: et sũt eunuchi qui seipsos castrauerunt propter regnum celorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei paruuli vt manus eis imponeret ⁊ oraret. Discipuli autẽ increpabant eos. Jesus vero ait eis. Sinite paruulos et nolite eos phibere ad me venire: taliũ est enim regnum

sup.5.d. Luce.12.g.

A Mar.10.a.

Gen.1.d. Mar.10.a.

Gen.2.d. Ephe.5.d. 1.Cor.6.d

Deut.24.a sup.5.c. Mar.10.a.

B Mar.10.b. Luc.16.d. sup.5.c.

Mar.10.b. Luce.18.c.

Mar.10.b.

σιλεία τῶν οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς
χεῖρας, ἐπορεύθη ἐκεῖθεν. καὶ ἰδοὺ εἷς προ-
σελθὼν, εἶπεν αὐτῷ. Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί
ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον. ὁ
δὲ εἶπεν αὐτῷ. τί με λέγεις ἀγαθόν. οὐδεὶς
ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. εἰ δὲ θέλεις εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει
αὐτῷ. ποίας. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπε. τὸ οὐ φονεύ-
σεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδο-
μαρτυρήσεις. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν
μητέρα σου. καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον
σου ὡς σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος.
πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου,
τί ἔτι ὑστερῶ. ἔφη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. εἰ θέλεις
τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑ-
πάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυ-
ρὸν ἐν οὐρανῷ. καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ἀ-
κούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε
λυπούμενος. ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολ-
λά. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι δυσκόλως πλούσιος
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν. εὐκοπώτερόν ἐσ-
τι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελ-
θεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
εἰσελθεῖν. ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες. τίς ἄρα
δύναται σωθῆναι. ἐμβλέψας δὲ ὁ ἰησοῦς εἶ-
πεν αὐτοῖς. παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύ-
νατόν ἐστι, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά. τό-
τε ἀποκριθεὶς ὁ πέτρος εἶπεν αὐτῷ. ἰδοὺ ἡ-
μεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν
σοι, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐ-
τοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολου-
θήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ὅταν καθί-
σῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης
αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα
θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ
ἰσραήλ. καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελ-
φούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυ-
ναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόμα-
τός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ
ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. πολλοὶ δὲ ἔ-
σονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶ-
τοι.

Cap. 20.

Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
νῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλ-
θεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν
ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ συμφωνήσας μετὰ
τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν, ἀπέ-
στειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλ-
λους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς. κἀκεί-

celorum. Et cum impoſuiſſet eis Luce. 18. c.
manus: abijt inde. Et ecce vnus accedēs
ait illi. Magiſter bone: quid Mar. 10. b Luce. 18. d.
boni faciaʒ vt habeā vitaʒ eternā? Qui
dixit ei. Quid me interrogas de bono?
Unus eſt bonus deus. Si autem vis C
ad vitam ingredi: ſerua mādata. Dicit
illi. Que? Jeſus aūt dixit. Nō homicidiū
facies: nō adulterabis: nō facies furtuʒ
nō falſū: teſtimoniū dices: honora patrē
ꝛ matrē tuam: diliges proximuʒ ⌊ tuū ꝛ
tuuʒ ſicut teipm. Dicit illi adoleſcens.
Oia hec cuſtodiui a iuuentute mea
qd adhuc mihi deeſt. Ait illi ieſus. Si Mar. 10. c. Luce 12. d. ꝛ. 18. d.
pfectus eē vade ꝛ vēde oia q̄ habes ⌊ vis
ꝛ da pauperibus: et habebis theſauruʒ
in celo: ꝛ veni ſequere me. Cuʒ audiſſet
autem adoleſcens verbum abijt
triſtis. Erat ei habēs mltas poſſeſſiōes.
Jeſus autem dixit diſcipulis ſuis.
Amen dico vobis quia diues difficile
intrabit in regnum celorum.
Et iterum dico vobis. Facilius eſt Marc. 10. c Luce. 18. c.
camelum per foramen acus tranſire D
q̄ꝫ diuitem intrare in regnuʒ celorum.
Auditis autem his diſcipuli
mirabātur valde dicentes. Quis ergo
poterit ſaluus eē? Aſpiciens aūt ieſus dixit
illis. Apud homines hoc impoſſibile Mar. 10. d Luce. 18. c.
eſt: apud deū aūt oia poſſibilia ſūt. Tūc
reſpondens petrus dixit ei. Ecce nos
reliquimus omnia: ꝛ ſecuti ſumus ⌈ ill'.
te. Quid ergo erit nobis? Jeſus aūt dixit
Amē dico vobis: q vos q̄ ſecuti eſtis
me in regeneratione cum ſederit
filius hominis in ſede maieſtatis
ſue: ſedebitis et vos ſuper ſedes Luce. 22. c.
duodecim iudicantes duodecim tribus
iſrael. Et ois qui reliqrit domū vl fr̄es Deu. 33. a Marc. 10. d Luce. 8. c.
aut ſorores aut pr̄eʒ aut mr̄eʒ aut vxo
reʒ aut filios aut agros propter nomen
meum: centuplum accipiet et
vitā eternā poſſidebit. Multi aūt erūt Marc. 13. f Luce. 13. f.
primi nouiſſimi: ꝛ nouiſſimi primi.

Cap. 20.

Simile eſt regnum celorum A
homini patrifamilias: qui exijt
primo mane conducere operarios in
vineam ſuā. Cōuentione aūt facta cuʒ
operarijs ex denario diurno: miſit
eos in vineam ſuam.
Et egreſſus circa horā tertiā vidit alios
ſtantes in foro ocioſos: et

νοις εἶπεν, ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπε-
λῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ
δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ
ἐνάτην ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ
τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους
ἑστῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς. τί ὧδε
ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί. λέγου-
σιν αὐτῷ. ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέ-
γει αὐτοῖς. ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμ-
πελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε. ὀψί-
ας δὲ γενομένης, λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπε-
λῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ. κάλεσον τοὺς
ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρ-
ξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων.
καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν,
ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶ-
τοι, ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται, καὶ ἔ-
λαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες
δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέ-
γοντες. ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐ-
ποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας
τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ
τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐ-
τῶν. ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε. οὐχὶ δηναρίου
συνεφώνησάς μοι. ἆρον τὸ σόν, καὶ ὕπαγε.
θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ
σοί. ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν
τοῖς ἐμοῖς. εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐσ-
τιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι. οὕτως ἔσονται οἱ
ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.
πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκ-
τοί. καὶ ἀναβαίνων ὁ ἰησοῦς εἰς ἱεροσόλυμα
παρέλαβε τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν
ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἰδοὺ ἀναβαί-
νομεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ
γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θα-
νάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνε-
σιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυ-
ρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. τό-
τε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν ζεβε-
δαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα
καὶ αἰτοῦσα τι παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
τῇ. τί θέλεις. λέγει αὐτῷ. εἰπὲ ἵνα καθίσω-
σιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου,
καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ
σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν. οὐκ οἴ-
δατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήρι-
ον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐ-
γὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι. λέγουσιν αὐ-
τῷ δυνάμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς. τὸ μὲν πο-
τήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ
βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε. τὸ δὲ καθίσαι

dixit illis. Jte ꝛ vos in vineaʒ meam:
et quod iuſtuʒ fuerit dabo vobis. Illi
aūt abierūt. Jterū aūt exijt circa ſextā ꝛ
nonam horam: et fecit ſimiliter. Circa
vndecimam vero exijt: et inuenit alios
ſtantes: et dicit illis. Quid hic
ſtatis tota die ocioſi? Dicunt
ei. Quia nemo nos conduxit. Dixit
illis. Jte et vos in vineam meam.
Cum ſero
autem factū eſſet dicit dominus vinee
procuratori ſuo. Uoca Luce. 10. a.
oparios et redde illis mercedē: icipiēs B
a nouiſſimis vſqꝫ ad primos. ⌈ nerāt:
Cuʒ veniſſent ergo q circa vndeciā horā ve
acceperūt ſingulos denarios. Uenientes
aūt ꝛ primi: arbitrati ſūt q plus eēnt acce
pturi: acceperūt aūt ꝛ ipſi ſiglos denarios.
Et accipiētes murmurabāt aduſ patrē
familias dicētes. Hi nouiſſimi vna ho
ra fecerūt: ꝛ pares illos nobis feciſti
qui portauimus pondus diei ꝛ
eſtus? At ille reſpondens vni eorū dixit.
Amice nō facio tibi iniuriā. Nōne ex ð j. 22. b. ꝛ. 26 c.
cōueniſti mecū? Tolle qð tuū ē ꝛ ⌊ nario
vade: Uolo aūt ꝛ huic nouiſſio dare
ſicut et tibi. Aut nō licet mihi qð vo
An oculus tuus nequā eſt ⌊ lo facere? Eccl. 31. b. ſup. 19. g. Mar. 10. e.
quia ego bonus ſum? Sic erunt
nouiſſimi primi: et primi nouiſſimi
Multi eī ſūt vocati pauci vero electi. Luce. 13. f.
Et aſcendens ieſus hieroſolymam C
aſſumpſit duodecim diſcipulos ſecreto: j. 22. c. ſup. 16. c. Marc. 10. c Luce. 18. f.
et ait illis. Ecce aſcendimus
hieroſolymā et filius hominis
tradetur principibus ſacerdotum et
ſcribis et condemnabunt eum morte:
et tradent eum gentibus
ad illudendum ꝛ flagellandum et cru-
cifigendū: et tertia die reſurget. Tunc Mar. 10. e.
acceſſit ad eum mater filiorum zebedei
cum filijs ſuis: adorans
ꝛ petens aliquid ab eo. Qui dixit ei.
Quid vis? Ait illi. Dic vt ſedeant
hi duo filij mei: vnus ad dexterā tuā
et vnus ad ſiniſtram in regno
tuo. Reſpōdens aūt ieſus dixit. Neſci Jacobi. 4. a Rom. 8. d. 1. Cor. 10. d
tis quid petatis. Poteſtis bibere calicē
quem ego bibiturus ſum?
Dicunt ei.
poſſumus. Ait illis. Calicē quidem
meum bibetis:
ſedere autem.

εκ δεξιών μου και εξ ευωνύμων μου ουκ
εστίν εμόν δούναι, αλλ' οις ητοίμασται υ
πό του πατρός μου. και ακούσαντες οι δέ
κα ηγανάκτησαν περί των δύο αδελφών. ο
δε ιησούς προσκαλεσάμενος αυτούς είπεν.
οίδατε ότι οι άρχοντες των εθνών κατακυ
ριεύουσιν αυτών, και οι μεγάλοι κατεξου
σιάζουσιν αυτών. ουχ ούτως δε έσται εν υ
μίν. αλλ' ος εάν θέλη εν υμίν μέγας γενέσ
θαι, έσται υμών διάκονος. και ος εάν θέλη
εν υμίν είναι πρώτος, έσται υμών δούλος
ώσπερ ο υιός του ανθρώπου ουκ ήλθε δια
κονηθήναι αλλά διακονήσαι, και δούναι την
ψυχήν αυτού λύτρον αντί πολλών. και
εκπορευομένων αυτών από ιεριχώ, ηκολού
θησεν αυτώ όχλος πολύς. και ιδού δύο
τυφλοί καθήμενοι παρά την οδόν ακούσαν
τες ότι ιησούς παράγει, έκραξαν λέγοντες.
ελέησον ημάς κύριε υιός δαυίδ. ο δε ό
χλος επετίμησεν αυτοίς ίνα σιωπήσωσιν. οι
δε μείζον έκραζον λέγοντες. ελέησον ημάς
κύριε υιός δαυίδ. και στας ο ιησούς, εφώ
νησεν αυτούς και είπε. τι θέλετε ποιήσω υ
μίν. λέγουσιν αυτώ. κύριε ίνα ανοιχθώσιν
ημών οι οφθαλμοί. σπλαγχνισθείς δε ο ιη
σούς ήψατο των οφθαλμών αυτών. και ευ
θέως ανέβλεψαν αυτών οι οφθαλμοί, και η
κολούθησαν αυτώ.

Cap. 21.

Και ότε ήγγισαν εις ιεροσόλυμα και ήλ
θον εις βηθσφαγή προς το όρος των ε
λαιών, τότε ο ιησούς απέστειλε δύο μαθη
τάς λέγων αυτοίς. πορεύθητε εις την κώμην
την κατέναντι υμών, και ευθέως ευρήσετε ό
νον δεδεμένον και πώλον μετ' αυτής. λύσαν
τες αγάγετέ μοι. και εάν τις υμίν είπη τι,
ερείτε ότι ο κύριος αυτών χρείαν έχει. ευ
θέως δε αποστέλλει αυτούς. τούτο δε ό
λον γέγονεν ίνα πληρωθή το ρηθέν διά του
προφήτου λέγοντος. είπατε τη θυγατρί σι
ών, ιδού ο βασιλεύς σου έρχεταί σοι πραΰς
και επιβεβηκώς επί όνον και πώλον υιόν υ
ποζυγίου. πορευθέντες δε οι μαθηταί και
ποιήσαντες καθώς προσέταξεν αυτοίς ο ιη
σούς, ήγαγον την όνον και τον πώλον. και
επέθηκαν επάνω αυτών τα ιμάτια αυτών,
και επεκάθισεν επάνω αυτών. ο δε πλείσ
τος όχλος έστρωσαν εαυτών τα ιμάτια εν
τη οδώ. άλλοι δε έκοπτον κλάδους από
των δένδρων, και εστρώννυον εν τη οδώ.
οι δε όχλοι οι προάγοντες και οι ακολου
θούντες, έκραζον λέγοντες. ωσαννά τω υιώ
δαυίδ, ευλογημένος ο ερχόμενος εν ονό
ματι κυρίου, ωσαννά εν τοις υψίστοις. και

ad dexteram meam vel ſiniſtram non
eſt meũ dare vobis: ſʒ quib⁹ paratũ ē a
patre meo. Et audientes decem:
idignati ſunt de duobus fratribus. D
Jeſus aũt vocauit eos ad ſe: ⁊ ait.
Scitis quia principes gentium dñant Marc. 10. f
eorum: et qui maiores ſunt ptãtem exer Luce. 22. c.
cent inter eos? Non ita erit inter vos.
Sʒ qcũqꝫ voluerit iter vos maior fieri: Luce. 22. c.
ſit veſter miniſter. Et qui voluerit Marc. 10. g
inter vos primus eſſe: erit veſter ſeru⁹.
Sicut filius hominis non venit mini Mar. 10. g
ſtrari ſed miniſtrare: et dare Luce. 18. g
aiam ſuam redemptionē p multis. Et ſup. 9. f.
egrediẽtibus illis ab iericho: ſecuta eſt
eum turba multa. Et ecce duo
ceci ſedentes ſecus viam audierunt
q ieſus tranſiret: ⁊ clamauerũt dicẽtes.
Dñe miſerẽ nři fili dauid. Turba Luce. 18. g.
increpabat eos vt tacerent. autem ſup. 9. c.
At illi magis clamabant dicẽtes. Dñe
miſerẽ nři fili dauid. Et ſtetit ieſ⁹ ⁊ vo
cauit eos et ait. Quid vultis vt faciã vo
bis. Dicũt illi. Domine vt aperiantur
oculi noſtri. Miſertus autem eorum ie
ſus: tetigit oculos eorum. Et confeſtiʒ Mar. 8. d ⁊
viderunt et ſecuti ſunt eum. 10. g.

Cap. 21.

Et cũ appropinquaſſet hieroſolymis A
⁊ veniſſet betphage ad mõtẽ oli Mar. 11. a.
ueti: tunc ieſus miſit duos diſcipulos Luce. 19. c.
dicens eis. Ite in caſtellum quod Johã. 12. b.
cõtra vos eſt: et ſtatim inuenietis aſinã
alligatam et pullum cum ea: ſoluite et
adducite mihi. Et ſi qs vobis aliqd di
xerit: dicite q dominus his op⁹ hʒ:
et confeſtim dimittet eos. Hoc autem
factuʒ eſt: vt adimpleret qđ dictũ ē p
prophetam dicentem. Dicite filie ſion: Zacha. 9. b.
ecce rex tuus venit tibi manſuetus Eſaie. 62. d.
ſedens ſup aſinã et pullũ filiũ ſubiuga Johis. 12. b
lis. Euntes autem diſcipuli Marc. 11. a
fecerũt ſicut pcepit illis ieſus. Et Luce. 19. c.
adduxerunt aſinam et pullum et
impoſuerũt ſuper eos veſtimenta ſua:
et eũ deſup ſedere fecerũt. Plurima ãt B
turba ſtrauerunt veſtimenta ſua in
via. Alij autem cedebant ramos de
arboribus et ſternebant in via.
Turbe aũt que precedebant ⁊ que ſeq Mar. 11. a.
bant clamabãt dicentes. Oſanna filio Luce. 19. f.
dauid benedictus qui venit in nomine Johan. 12. b
domini: oſanna in altiſſimis. Et

εισελθόντος αυτού εις ιεροσόλυμα, εσείσθη
πάσα η πόλις λέγουσα. τις εστίν ούτος.
οι δε όχλοι έλεγον. ούτός εστιν ιησούς ο
προφήτης ο από ναζαρέτ της γαλιλαίας. και
εισήλθεν ο ιησούς εις το ιερόν του θεού, και
εξέβαλε πάντας τους πωλούντας και αγο
ράζοντας εν τω ιερώ, και τας τραπέζας των
κολλυβιστών κατέστρεψε, και τας καθέ
δρας των πωλούντων τας περιστεράς, και
λέγει αυτοίς. γέγραπται. ο οίκός μου οί
κος προσευχής κληθήσεται, υμείς δε αυτόν
εποιήσατε σπήλαιον ληστών. και προσήλ
θον αυτώ χωλοί και τυφλοί εν τω ιερώ, και
εθεράπευσεν αυτούς. ιδόντες δε οι αρχιε
ρείς και οι γραμματείς τα θαυμάσια α εποίη
σε, και τους παίδας κράζοντας εν τω ιερώ
και λέγοντας, ωσαννά τω υιώ δαυίδ, ηγα
νάκτησαν και είπον αυτώ. ακούεις τι ούτοι
λέγουσιν. ο δε ιησούς λέγει αυτοίς. ναι.
ουδέποτε ανέγνωτε ότι εκ στόματος νηπί
ων και θηλαζόντων κατηρτίσω αίνον. και κα
ταλιπών αυτούς, εξήλθεν έξω της πόλεως
εις βηθανίαν, και ηυλίσθη εκεί. πρωΐας δε ε
πανάγων εις την πόλιν, επείνασε. και ιδών
συκήν μίαν επί της οδού, ήλθεν επ' αυτήν.
και ουδέν εύρεν εν αυτή ει μη φύλλα μό
νον. και λέγει αυτή. μηκέτι εκ σου καρπός
γένηται εις τον αιώνα. και εξηράνθη παρα
χρήμα η συκή. και ιδόντες οι μαθηταί εθαύ
μασαν λέγοντες. πως παραχρήμα εξηράνθη
η συκή. αποκριθείς δε ο ιησούς είπεν αυτοίς
αμήν λέγω υμίν, εάν έχητε πίστιν και μη
διακριθήτε, ου μόνον το της συκής ποιήσε
τε, αλλά καν τω όρει τούτω είπητε άρθητι
και βλήθητι εις την θάλασσαν, γενήσεται.
και πάντα όσα εάν αιτήσητε εν τη προσευ
χή πιστεύοντες λήψεσθε. και ελθόντι αυ
τώ εις το ιερόν, προσήλθον αυτώ διδάσ
κοντι οι αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι του
λαού λέγοντες. εν ποία εξουσία ταύτα ποι
είς. και τις σοι έδωκε την εξουσίαν ταύτην.
αποκριθείς δε ο ιησούς, είπεν αυτοίς. ερωτή
σω υμάς καγώ λόγον ένα, ον εάν είπητέ
μοι, καγώ υμίν ερώ εν ποία εξουσία ταύ
τα ποιώ. το βάπτισμα ιωάννου πόθεν ην,
εξ ουρανού, ή εξ ανθρώπων. οι δε διελογί
ζοντο παρ' εαυτοίς λέγοντες. εάν είπωμεν
εξ ουρανού, ερεί ημίν, διά τι ουν ουκ επι
στεύσατε αυτώ. εάν δε είπωμεν εξ ανθρώ
πων, φοβούμεθα τον όχλον. πάντες γαρ έ
χουσι τον ιωάννην ως προφήτην. και απο
κριθέντες τω ιησού είπον, ουκ οίδαμεν. έφη
αυτοίς και αυτός. ουδέ εγώ λέγω υμίν εν

cum intraſſet hieroſolymam: cõmota eſt
vniuerſa ciuitas dicẽs. Quis ē hic?
Populi autem dicebant. Hic eſt ieſus
propheta: a nazareth galilee. Et Marc. 11. b
intrauit ieſus in templum dei: et Luce. 19. g.
eijciebat omnes vendentes et ementes Johã. 2. c.
in templo: et menſas
nũmulariorum et cathedras
vendentium columbas euertit: et
dicit eis. Scriptũ eſt: dom⁹ mea do Eſa. 56. c.
mus orationis vocabitur: vos autem Hiere. 7. b.
feciſtis illã ſpeluncã latronũ. Et acceſ Marc. 12. c.
ſerũt ad eum ceci et claudi in templo et Luc. 19. g.
ſanauit eos. Videtes ãt pricipes ſacer C
dotum et ſcribe mirabilia que fecit
et pueros clamantes in templo
⁊ dicẽtes oſãna filio dauid: idignati ſũt
et dixerunt ei. Audis quid iſti
dicunt? Jeſus autem dixit eis. Vtiqꝫ
nunqꝫ legiſtis quia ex ore infantium Pſa. 8.
⁊ lactentiũ perfeciſti laudẽ? Et relictis Mar. 11. b.
illis abijt foras extra ciuitatem
i bethaniã: ibi qꝫ mãſit. Mane aũt re
uertens in ciuitatem eſuriit. Et videns Mar. 11. c.
fici arboreʒ vnã ſecus viaʒ venit ad eã Luc. 13. b.
et nihil inuenit in ea niſi folia tantum:
et ait illi. Nunqꝫ ex te fructus
naſcatur in ſẽpiternũ. Et arefacta ē ↄti
nuo ficulnea. Et vidẽtes diſcipli mirati
ſũt dicentes. Quomodo cõtinuo aruit.
Reſpondens autem ieſus: ait eis.
Amẽ dico vobis: ſi habueritis fidẽ ⁊ nõ ſup. 17. c.
heſitaueritis: nõ ſolũ de ficulnea facietis Luce. 17. b.
ſed et ſi monti huic dixeritis: tollere Marc. 11. d
et iacta te in mare fiet. Jaco. 1. a.
Et omnia quecũqꝫ petieritis i oratione D
credentes accipietis. Et cum veniſſet Marc. 11. e
in tẽplum acceſſerũt ad eum docentem Johã. 4. d.
principes ſacerdotum et ſeniores ⁊. 16. f
populi dicẽtes. In q ptãte hec facis? Mar. 11. f.
Et quis tibi dedit hanc poteſtatem? Luce. 20. a.
Rñdens ieſus dixit eis. Interrogabo
vos ⁊ ego vnũ ſermonẽ quẽ ſi dixeritis
mihi: et ego vobis dicã i qua ptãte hec
facio. Baptiſmũ iohannis vnde erat:
e celo an ex hoib⁹? At illi cogitabant
inter ſe dicentes. Si dixerimus
e celo: dicet nobis: qre ergo non credi
diſtis illi? Si autem dixerimus ex hoi
bus: timemus turbam. Oẽs eni habe ſup. 14. a.
bant iohannẽ ſicut prophetam. Et rñdẽ
tes ieſu dixerũt. Neſcimus. Ait
illis ⁊ ipſe. Nec ego dico vobis in E

ποία ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. Τί δὲ ὑμῖν δο
κεῖ; ἄνθρωπος τὶς εἶχε τέκνα δύο, καὶ προ
σελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν. τέκνον, ὕπαγε σή
μερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνί μου. ὁ δὲ ἀ
ποκριθεὶς εἶπεν. οὐ θέλω. ὕστερον δὲ μετα
μεληθεὶς ἀπῆλθε. καὶ προσελθὼν τῷ δευτέ
ρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν. ἐ
γὼ κύριε. καὶ οὐκ ἀπῆλθε. τίς ἐκ τῶν δύο
ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρός. λέγουσιν
αὐτῷ. ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἀ
μὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρ
ναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ. ἦλθε γὰρ πρὸς ὑμᾶς ἰωάννης ἐν ὁ
δῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐ
τῷ. οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν
αὐτῷ. ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕ
στερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ. ἄλλην παρα
βολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπος τὶς ἦν οἰκοδεσ
πότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φρα
γμὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ
ληνόν. καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδο
το αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ
ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε
τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωρ
γούς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. καὶ λα
βόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ,
ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλι
θοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δού
λους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν
αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕστερον δὲ ἀπέστειλε
πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων, ἐν
τραπήσονται τὸν υἱόν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰ
δόντες τὸν υἱὸν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς. οὗτός ἐσ
τιν ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐ
τὸν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐ
τοῦ. καὶ λαβόντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ
ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν οὖν ἔλθῃ
ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς
γεωργοῖς ἐκείνοις. λέγουσιν αὐτῷ. κακοὺς
κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶ
να ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀπο
δώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς και
ροῖς αὐτῶν. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. οὐδέπο
τε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς. λίθον ὃν ἀπε
δοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενή
θη εἰς κεφαλὴν γωνίας. παρὰ κυρίου ἐγένε
το αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡ
μῶν. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται
ἀφ᾽ ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ δοθήσε
ται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. καὶ
ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον, συνθλασθή
σεται. ἐφ᾽ ὃν δ᾽ ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. καὶ
ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι

q̄ ptāte hec facio. Quid aūt vobis vi
det? Homo quidā hēbat duos filios: et ac
cedēs ad primū dixit. Fili vade hodie
operare in vineā meā. Ille aūt respōdēs b. Oparet i parentum
ait. Nolo. Postea aūt penitētia motꝰ
abijt. Accedens autem ad alterum
dixit similiter. At ille rñdens ait. Eo b. Ingr. ego dñe. i. ecce me dñe.
dñe. Et non iuit. Quis ex duobus
fecit voluntatem patris? Dicunt
ei. Primus. Dicit illis iesus. Amen
dico vobis quia publicani et meretrices
precedunt vos in regno
dei. Uenit enim ad vos iohannes in
via iustitie: et non credidistis ei.
Publicani autē et meretrices crediderūt
ei: vos aūt videntes nec pniaꝫ habuistis po
stea vt crederetis ei. Aliam parabolam F
audite. Homo erat paterfamilias Mar. 12. a. Luce. 20. b. Esaie. 5. a.
qui plantauit vineam et sepem
circumdedit ei: et fodit in ea
torcular: et edificauit turrim et locauit
eam agricolis: et pegre pfectꝰ ē. Cū aūt
tēps fructuum appropinquasset: misit
seruos suos ad agricolas vt
acciperent fructus eius. Et j. 22. a.
agricole apprehensis seruis eius:
aliū ceciderūt: aliū occiderūt: aliū vo la
pidauerūt. Iterum misit alios seruos
plures prioribus: et fecerunt
illis similiter. Nouissime aūt misit
ad eos filium suum dicens: verebūtur
forte filium meū. Agricole aūt videntes
filium dixerunt intra se. Hic est Mar. 12. b. Gen. 37. d.
heres: venite occidamus eum:
et habebimus hereditatem eius.
Et apprehensum eum eiecerunt extra
vineā et occiderūt. Cum ergo venerit G
dominus vinee: quid faciet
agricolis illis? Aiunt illi. Malos
male perdet: et vineam suam
locabit alijs agricolis: qui reddant
ei fructum temporibus
suis. Dicit illis iesus. Nunq̄
legistis in scripturis. Lapidē quē repro Marc. 12. b Luce. 20. c. 1. Pe. 2. a. Timm. 4. b
bauerunt edificantes: hic est factus
in caput anguli: A domino factum est
istud: et est mirabile in oculis nostris.
Ideo dico vobis quia auferetur
a vobis regnum dei: et dabitur
genti facienti fructus eius. Et
qui ceciderit sup lapidē istū cōfringet: Mar. 12. b. Luce. 19. g. j. 20. c. 7. 22. a.
sup quē vo ceciderit: cōteret eū. Et cū
audissent pricipes sacerdotū et pharisei

τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν ὅτι περὶ
αὐτῶν λέγει. καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι
ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ὡς προ
φήτην αὐτὸν εἶχον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς
πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λέγων.

Cap. 22.

Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώ
πῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ
υἱῷ αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους
αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς
γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν ἀπέ
στειλεν ἄλλους δούλους λέγων. εἴπατε
τοῖς κεκλημένοις ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοί
μασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυ
μένα, καὶ πάντα ἕτοιμα. δεῦτε εἰς τοὺς γά
μους. οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὁ μὲν εἰς
τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐ
τοῦ. οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δού
λους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. καὶ ἀ
κούσας ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὠργίσθη. καὶ πέμ
ψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς
φονεῖς ἐκείνους. καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέ
πρησε. τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ. ὁ μὲν
γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ
ἦσαν ἄξιοι. πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξό
δους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε, κα
λέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ
δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδούς, συνήγαγον
πάντας ὅσους εὗρον πονηρούς τε καὶ ἀγα
θούς, καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. εἰ
σελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνα
κειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυ
μένον ἔνδυμα γάμου. καὶ λέγει αὐτῷ. ἑταῖ
ρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γά
μου. ὁ δὲ ἐφιμώθη. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς
τοῖς διακόνοις. δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ
πόδας, ἄρατε αὐτὸν καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ
σκότος τὸ ἐξώτερον. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γὰρ
εἰσὶ κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. τότε πορευ
θέντες οἱ φαρισαῖοι, συμβούλιον ἔλαβον ὅ
πως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀ
ποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν
μετὰ τῶν ἡρωδιανῶν λέγοντες. διδάσκα
λε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ
θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι
περὶ οὐδενός. οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσω
πον ἀνθρώπων. εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ.
ἔξεστι δοῦναι κῆνσον καίσαρι, ἢ οὔ. γνοὺς
δὲ ὁ ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπε. τί με
πειράζετε ὑποκριταί. ἐπιδείξατέ μοι τὸ νό
μισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐ
τῷ δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς. τίνος ἡ εἰκὼν

parabolas eius: cognouerunt q de Joh. 7. c. 2. g.
ipsis diceret. Et querentes eū tenere
timuerunt turbas: quoniā sicut pphetā
eum habebant. Et respondens iesus
dixit iterum in parabolis eis dicens.

Cap. 22.

Simile factū est regnū celoꝝ homi A
regi qui fecit nuptias
filio suo. Et misit seruos Luc. 14. d. Apoc. 19. b.
suos vocare inuitatos ad
nuptias: et nolebāt venire. Iterū misit
alios seruos dicens. Dicite
inuitatis. Ecce prandiū meū paraui:
tauri mei et altilia occisa sunt:
et omnia parata venite ad nuptias.
Illi autē neglexerūt et abierūt: alius in
villā suā: aliꝰ vero ad negociationē suā.
Reliqui vero tenuerunt seruos sup. 21. f.
eius: et cōtumelijs affectos occiderūt.
Rex autē cū audisset iratꝰ est: et missis
exercitibus suis perdidit
homicidas illos: et ciuitatē illoꝝ succē
dit. Tunc ait seruis suis. erāt nō
Nuptie qdē parate sunt: sed qui inuitati
fuerūt digni. Ite ergo ad exitus
viarū: et quoscūq̄ inueneritis vocate
ad nuptias. Et egressi
serui eius in vias congregauerunt
oēs quos inuenerūt malos et bonos:
et implete sunt nuptie discūbētiū. Jn B
trauit aūt rex vt videret discūbentes: et
vidit ibi hominem non vestitum
veste nuptiali. Et ait illi. Amice
quō huc intrasti nō habēs vestē nuptialē?
At ille obmutuit. Tunc dixit rex
ministris. Ligatis manibus et j. 25. c. sup. 13. g.
pedibus eius mittite eum in
tenebras exteriores: ibi erit fletus j. 24. g.
et stridor dentium. Multi autem sup. 20. d. Marc. 12. b Luce. 20. d.
sūt vocati pauci vero electi. Tūc abeū
tes pharisei consilium inierunt vt
caperent eum in sermone. Et mittunt
ei discipulos suos:
cum herodianis dicentes. Magister Mar. 12. c.
scimus quia verax es et viam
dei in veritate doces: et nō est tibi cu
ra de aliquo. Non eni respicis personā Rom. 10. c.
hoim. Dic ergo nobis quid tibi videt.
Licet cēsū dari cesari an nō? Cognita
autē iesus nēquitia eorum ait. Quid me
tēptatis hypocrite? Ostēdite mihi nu
misma census. At illi obtulerunt ei
denariū. Et ait illis iesus. Cuiꝰ ē ima C

αυτη και η επιγραφή. λέγουσιν αυτῶ, καί-
σαρος. τότε λέγει αυτοίς. απόδοτε ουν τα
καίσαρος καίσαρι, και τα του θεού τω θεῶ.
και ακούσαντες εθαύμασαν, και αφέντες αυ-
τόν απήλθον. εν εκείνη τη ημέρα προσήλθον
αυτῶ σαδδουκαίοι οι λέγοντες μη είναι α-
νάστασιν, και επηρώτησαν αυτόν λέγοντες.
διδάσκαλε, μωσής είπεν. εάν τις αποθάνη
μη έχων τέκνα, επιγαμβρεύσει ο αδελφός
αυτού την γυναίκα αυτού, και αναστήσει
σπέρμα τω αδελφῶ αυτού. ήσαν δε παρ
ημίν επτά αδελφοί. και ο πρώτος γαμήσας
ετελεύτησε, και μη έχων σπέρμα αφήκε την
γυναίκα αυτού τω αδελφῶ αυτού. ομοί-
ως και ο δεύτερος και ο τρίτος, έως των επ-
τά. ύστερον δε πάντων απέθανε και η γυ-
νή. εν τη ουν αναστάσει τίνος των επτά έσ-
ται γυνή, πάντες γαρ έσχον αυτήν. αποκρι-
θείς δε ο ιησούς είπεν αυτοίς, πλανάσθε μη
ειδότες τας γραφάς, μηδέ την δύναμιν του
θεού. εν γαρ τη αναστάσει ούτε γαμούσιν,
ούτε εκγαμίζονται, αλλ' ως άγγελοι του θε-
ού εν ουρανῶ εισί. περί δε της αναστάσε-
ως των νεκρών ουκ ανέγνωτε το ρηθέν υμίν
υπό του θεού λέγοντος. εγώ ειμί ο θεός α-
βραάμ, και ο θεός ισαάκ, και ο θεός ιακώβ.
ουκ έστιν ο θεός θεός νεκρών, αλλά ζών-
των. και ακούσαντες οι όχλοι, εξεπλήσσον-
το επί τη διδαχή αυτού. οι δε φαρισαίοι α-
κούσαντες ότι εφίμωσε τους σαδδουκαίους
συνήχθησαν επί το αυτό, και επηρώτησεν εις
εξ αυτών νομικός πειράζων αυτόν και λέ-
γων. διδάσκαλε, ποία εντολή μεγάλη εν
τω νόμω. ο δε ιησούς έφη αυτῶ. αγαπή-
σεις κύριον τον θεόν σου εν όλη τη καρδία
σου, και εν όλη τη ψυχή σου, και εν όλη
τη διανοία σου. αύτη εστί πρώτη και με-
γάλη εντολή. δευτέρα δε ομοία αύτη. α-
γαπήσεις τον πλησίον σου ως σεαυτόν. εν
ταύταις ταις δυσίν εντολαίς όλος ο νόμος
και οι προφήται κρέμανται. συνηγμένων
δε των φαρισαίων επηρώτησεν αυτούς ο
ιησούς λέγων. τι υμίν δοκεί περί του χρι-
στού, τίνος υιός εστί. λέγουσιν αυτῶ του
δαυίδ. λέγει αυτοίς. πως ουν δαυίδ εν
πνεύματι κύριον αυτόν καλεί λέγων. είπεν
ο κύριος τω κυρίω μου κάθου εκ δεξιών
μου, έως αν θω τους εχθρούς σου υπο-
πόδιον των ποδών σου. ει ουν δαυίδ κα-
λεί αυτόν κύριον, πως υιός αυτού εστί. και
ουδείς ηδύνατο αυτῶ αποκριθήναι λόγον.
ουδέ ετόλμησέ τις απ' εκείνης της ημέρας ε-
περωτάν αυτόν ουκέτι. Cap. 23.

hec et ſuperſcriptio? Dicunt ei: ceſaris.
Tunc ait illis. Reddite ergo que ſunt Rom. 13. b.
ceſaris ceſari: et que ſunt dei deo.
Et audiẽtes mirati ſunt: et relicto eo
abierunt. In illo die acceſſerunt ad Actu. 23. a.
eum ſaducei: qui dicunt non eſſe reſur
rectionem: et interrogauerũt eũ dicẽtes.
Mgr̃ moyſes dixit: ſi quis mortuus fuerit
non habens filium: vt ducat frater
eius vxorem illius et ſuſcitet
ſemen fratri ſuo. Erant autem apud Mar. 12. d.
nos ſeptẽ fratres et primus vxore ducta
defunctus eſt: et nõ habẽs ſemẽ reliqt
vxorem ſuam fratri ſuo. Similiter
ſecundus et tertius vſq ad ſeptimuz.
Nouiſſime aũt omniũ et mulier defũcta ẽ.
In reſurrectiõe ergo cuius erit de ſeptez
vxor? Omnes enim habuerũt eam. Rñdẽs
autez ieſus ait illis. Erratis neſciẽtes Titum. 3. b.
ſcripturas neq virtutem
dei. In reſurrectione eniz neq nubent
neq nubent: ſed erunt ſicut angeli dei
in celo. De reſurrectione autem
mortuorũ non legiſtis quod dictum ẽ
a deo dicẽte vobis. Ego ſũ deus abraã Exod. 3. b.
et deus yſaac et deus iacob. Mar. 12. e.
Non eſt deus mortuoruz ſed viuentiũ.
Et audientes turbe mirabantur D
in doctrina eius. Phariſei aũt audiẽtes Marc. 12. e.
q ſilentium impoſuiſſet ſaduceis Luce. 10. f.
cõuenerũt in vnũ: et iterogauit eũ vnus
ex eis legiſdoctor temptans eum.
Magiſter qd eſt mandatũ magnum in
lege. Ait illi ieſus. Diliges Deut. 6. a.
dominum deum tuũ ex toto corde
tuo: et in tota anima tua: et in tota
mente tua. Hoc eſt maximũ et primuz
mãdatũ. Scdʒ aũt ſimile eſt huic. Di Leui. 19. d.
liges proximũ tuum ſicut teipſum. In Mar. 12. c.
his duobus mandatis vniuerſa lex Rom. 13. c.
pendet et prophete. Congregatis ſup. 7. c.
autem phariſeis interrogauit eos Luce. 10. g. Jaco. 2. b.
ieſus dicẽs. Quid vobis videt de xp̃o
cujus filius eſt? Dicunt ei
dauid. Ait illis. Quõ ergo dauid in Marc. 12. f.
ſpiritu vocat eũ dominũ dicẽs. Dixit Luce. 20. g.
dominus domino meo ſede a dextris Ps. 109.
meis: donec ponã inimicos tuos ſcabel
lum pedũ tuorũ? Si ergo dauid vocat
eum dominum: quõ filius eius eſt? Et Mar. 12. f.
nemo poterat ei reſpondere verbum: Luce. 20. g.
neq auſus fuit quiſq ex illa die
eum amplius interrogare. Cap. 23.

Τότε ο ιησούς ελάλησε τοις όχλοις και
τοις μαθηταίς αυτού λέγων. επί της
μωσέως καθέδρας εκάθισαν οι γραμματείς
και οι φαρισαίοι. πάντα ουν όσα εάν είπω-
σιν υμίν τηρείν, τηρείτε και ποιείτε, κατά
δε τα έργα αυτών μη ποιείτε. λέγουσι
γαρ και ου ποιούσι. δεσμεύουσι γαρ φορ-
τία βαρέα και δυσβάστακτα, και επιτιθέα-
σιν επί τους ώμους των ανθρώπων. τω δε
δακτύλω αυτών ου θέλουσι κινήσαι αυ-
τά. πάντα δε τα έργα αυτών ποιούσι
προς το θεαθήναι τοις ανθρώποις. πλατύ-
νουσι δε τα φυλακτήρια αυτών, και μεγα-
λύνουσι τα κράσπεδα των ιματίων αυτών.
φιλούσι τε την πρωτοκλισίαν εν τοις δείπ-
νοις, και τας πρωτοκαθεδρίας εν ταις συνα-
γωγαίς, και τους ασπασμούς εν ταις αγο-
ραίς, και καλείσθαι υπό των ανθρώπων ραβ-
βί ραββί. υμείς δε μη κληθήτε ραββί. εις
γαρ εστίν υμών ο καθηγητής ο χριστός.
πάντες δε υμείς αδελφοί εστέ. και πατέ-
ρα μη καλέσητε υμών επί της γης, εις γαρ
εστίν ο πατήρ υμών ο εν τοις ουρανοίς. μη
δε κληθήτε καθηγηταί, εις γαρ υμών εστίν
ο καθηγητής ο χριστός. ο δε μείζων υμών
έσται υμών διάκονος. όστις δε υψώσει εαυ-
τόν ταπεινωθήσεται, και όστις ταπεινώσει ε-
αυτόν υψωθήσεται. ουαί δε υμίν γραμμα-
τείς και φαρισαίοι υποκριταί, ότι κατεσθίε-
τε τας οικίας των χηρών και προφάσει μα-
κρά προσευχόμενοι, διατούτο λήψεσθε
περισσότερον κρίμα. ουαί υμίν γραμμα-
τείς και φαρισαίοι υποκριταί, ότι κλείετε
την βασιλείαν των ουρανών έμπροσθεν
των ανθρώπων. υμείς γαρ ουκ εισέρχεσθε,
ουδέ τους εισερχομένους αφίετε εισελθείν.
ουαί υμίν γραμματείς και φαρισαίοι υ-
ποκριταί, ότι περιάγετε την θάλασσαν και
την ξηράν ποιήσαι ένα προσήλυτον. και
όταν γένηται, ποιείτε αυτόν υιόν γεέννης
διπλότερον υμών. ουαί υμίν οδηγοί
τυφλοί οι λέγοντες ος αν ομόση εν τω
ναώ, ουδέν εστίν, ος δ' αν ομόση εν τω
χρυσώ του ναού οφείλει. μωροί και τυ-
φλοί, τις γαρ μείζων εστίν ο χρυσός, η ο να-
ός ο αγιάζων τον χρυσόν. και ος εάν ομόση
εν τω θυσιαστηρίω ουδέν εστίν. ος δ' αν ομό-
ση εν τω δώρω τω επάνω αυτού, οφείλει.
μωροί και τυφλοί τι γαρ μείζον το δώρον
η το θυσιαστήριον το αγιάζον το δώρον.
ο ουν ομόσας εν τω θυσιαστηρίω, ομνύει
εν αυτῶ και εν πάσι τοις επάνω αυτού.
και ο ομόσας εν τω ναώ, ομνύει εν αυτῶ

Tunc ieſus locutus ẽ ad turbas et ad A
diſcipulos ſuos dicens. Super Luce. 11. f.
cathedram moyſi ſederũt ſcribe Marc. 12. c.
et phariſei. Oia ergo quecũq dixerint
vobis: ſeruate et facite: ſecundum
opera vero eorum nolite facere. Dicũt
enim et non faciũt. Alligant ãt onera Luce. 11. g.
grauia et importabilia: et imponunt
in humeros hominum:
digito aũt ſuo nolunt ea mouere.
Omnia vero opera ſua faciunt ſup. 6. c.
vt videantur ab hominibus. Dilatant
enim phylacteria ſua: et magnificant
fimbrias.
Amant aũt primos recubitus in cenis: Mar. 12. c.
et primas cathedras in ſynagogis: Luc. 14. b.
et ſalutationes in foro:
et vocari ab hominibus rabbi.
Vos autẽ nolite vocari rabbi. Unus
eſt enim magiſter veſter:
omnes aũt vos fratres eſtis. Et patrez
nolite vocare vobis ſuper terram: vnus
eſt eniz pater veſter q̃ in celis eſt. Nec Jaco. 3. a.
vocemini magiſtri: quia
magiſter veſter vnus eſt xp̃s. Qui maior ẽ veſtrũ
erit miniſter veſter. Qui aũt ſe exalta Luce. 14.
uerit humiliabitur: et q̃ ſe humiliauerit
exaltabitur. Ue autem vobis ſcribe Jacobi.
et phariſei hypocrite qui comeditis Luce.
domos viduarum orationes longas
orantes: propter hoc
ãplius accipietis iudiciuz. Ue vobis ſcribe
et phariſei hypocrite qui clauditis
regnum celorum ante
homines. Vos enim non intratis
nec introeuntes ſinitis intrare.
Ue vobis ſcribe et phariſei hypocri-
te: qui circuitis mare et
aridam vt faciatis vnum proſelytũ: et
cum fuerit factus facitis eũ filiũ gehẽne
duplo q̃ vos. Ue vobis duces
ceci qui dicitis quicunq iurauerit per
templũ nihil eſt: qui autẽ iurauerit in
auro templi debitor eſt. Stulti et ceci:
quid enim maius eſt: aurũ an tẽplum
qd ſanctificat aurũ? Et q̃cũq iurauerit
in altari nihil eſt: quicũq aũt iurauerit
in dono quod eſt ſuper illud debet
Stulti et ceci quid enim maius eſt: donũ
an altare quod ſanctificat donum?
Qui ergo iurat in altari: iurat
in eo et in omnibus que ſuper illud ſũt
Et q̃cũq iurauerit i tẽplo: iurat in illo

καὶ ἐν τῷ κατοικήσαντι αὐτόν. καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ, ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. οὐαί ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. ὁδηγοί τυφλοί, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. οὐαί ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀδικίας. φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντός τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτός αὐτῶν καθαρόν. οὐαί ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοί ἐστέ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. οὐαί ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, καὶ λέγετε. ὅτι εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεν κοινωνοί αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστέ τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας, καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ὄφεις γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπό τῆς κρίσεως τῆς γεέννης. διά τοῦτο ἰδού ἐγώ ἀποστέλλω πρός ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφούς καὶ γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπό πόλεως εἰς πόλιν, ὅπως ἔλθῃ ἐφ᾽ ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπί τῆς γῆς ἀπό τοῦ αἵματος ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος ζαχαρίου υἱοῦ βαραχίου ὃν ἐφονεύσατε μεταξύ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ἀμήν λέγω ὑμῖν. ὅτι ἥξει πάντα ταῦτα ἐπί τὴν γενεάν ταύτην. ἱερουσαλήμ ἱερουσαλήμ ἡ ἀποκτένουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν. ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπό τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδού ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀ-

C
⁊ in eo qui habitat i ipſo. Et q iurat
in celo: iurat in throno
dei: ⁊ in eo qui ſedet ſuper eum.
Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite — Luce. 11. f.
qui decimatis mentam et
anetū et cyminū: et reliquiſtis que
grauiora ſunt legis iudicium ⁊ miām
⁊ fidem. Hec oportuit facere: ⁊ illa
non omittere. Duces ceci excolantes
culicē: camelum autem glutientes.
Ue vobis ſcribe et phariſei — Luce. 11. f.
hypocrite q mūdatis qđ de foris ē cali
cis et parapſidis: intꝰ aūt pleni eſtis
rapina et imundicia. Phariſee — ſup. 15. b.
cece munda prius qđ intus eſt calicis
et parapſidis: vt fiat et
id qđ de foris eſt mūdū. Ue vobis ſcri — Luce. 11. f.
be ⁊ phariſei hypocrite qꝛ ſimiles eſtis — Actu. 23. a.
ſepulchris dealbatis: que a
foris parēt hoibꝰ ſpecioſa: itꝰ xo ſūt ple
na oſſibꝰ mortuorū et omni ſpurcitia.
Sic et vos a foris quidem paretis — Rom. 1. c.
hominibus iuſti: intus autē pleni eſtis — ſup. 7. d.
hypocriſi et iniqtate. Ue vobis ſcribe — Luce. 11. g.
⁊ phariſei hypocrite qui edificatis
ſepulchra prophetarum et ornatis
monumenta iuſtorum: et dicitis
D
Si fuiſſemus in dieb9 patrū noſtrorū:
non eſſemus ſocij eorum in ſanguine
pphetaꝝ. Itaqꝫ teſtionio eſtꝫ vobiſmet — Luce. 11. g.
ipſis: qꝛ filij eſtis eoꝝ q pphetas occi — 1. Theſ. 2. d.
derunt. Et vos implete menſuram
patrū vroꝝ. Serpētes genimia viperaꝝ: — ſup. 3. c.
quomodo fugietis a iudicio gehenne? — Luce. 3. b.
Jō dico vobis. Ecce ego mitto ad vos — Marc. 13. g
prophetas et ſapientes et ſcribas:
et ex illis occidetis et crucifigetis
et ex eis flagellabitis in ſynagogis — Actu. 5. d.
veſtris: et perſequemini de ciuitate — 2. Cor. 11. c
i ciuitatē vt veniat ſup vos oīs ſāguis
q effuſus eſt ſup terrā a ſāguine ⌊ iuſtꝰ — Hebr. 11. a.
abel iuſti vſqꝫ ad ſanguinem
zacharie filij barachie quē occidiſtis
inter templum et altare. Amen
dico vobis: venient hec omnia ſuper
generationē iſtam. Hieruſalem hieruſa — Luce. 13. g.
lem: que occidis prophetas et lapidas
eos qui ad te miſſi ſunt:
quotiens volui congregare filios
tuos quēadmodū gallina cōgregat
ſuos ſub alas: et noluiſti. ⌊ pullos
Ecce relinquet vobis domus veſtra de
ſerta. Dico eī vobꝫ nō me videbitꝫ amo

πάρτι, ἕως ἂν εἴπητε, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Cap. 24.

Καὶ ἐξελθών ὁ ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπό τοῦ ἱεροῦ. καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταί αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομάς τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα, ἀμήν λέγω ὑμῖν οὐ μή ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπί λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται. καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπί τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταί κατ᾽ ἰδίαν λέγοντες. εἰπέ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. καὶ ἀποκριθείς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. βλέπετε μήτις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοί γὰρ ἐλεύσονται ἐπί τῷ ὀνόματί μου λέγοντες. ἐγώ εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλούς πλανήσουσι. μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοάς πολέμων. ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε, δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι, ἀλλ᾽ οὔπω ἐστί τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπί ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπί βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοί καὶ λοιμοί καὶ σεισμοί κατά τόπους. πάντα δὲ ταῦτα ἀρχή ὠδίνων. τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπό πάντων τῶν ἐθνῶν διά τὸ ὄνομά μου. καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοί καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. καὶ πολλοί ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσι πολλούς. καὶ διά τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθέν διά δανιήλ τοῦ προφήτου ἑστός ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπί τὰ ὄρη. ὁ ἐπί τοῦ δώματος μὴ καταβαινέτω ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ. καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαί δὲ ταῖς ἐν γαστρί ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγή ὑμῶν χειμῶνος, μηδέ σαββάτῳ. ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη οἵα οὐ γέγονεν ἀπ᾽ ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ᾽ οὐ μή γένηται. καὶ εἰ μή ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ. διά δὲ τοὺς ἐκλεκτούς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ ἰδού ὧδε ὁ χρι-

do donec dicatis. Benedictꝰ qui venit
in nomine domini. Cap. 24.
A
Et egreſſus ieſus de ⌈ eius vt
téplo ibat. Et acceſſerūt diſcipuli — Marc. 13. a
oſtenderēt ei edificationes templi. — Luce. 19. g
Ipſe aūt reſpōdens dixit illis. Uidetis — ⁊. 21. b.
hec oīa? Amē dico vobis nō relinqtur
hic lapis ſuper lapidē: q nō deſtruatur.
Sedente autem eo ſuper montem
oliueti: acceſſerūt ad eum diſcipuli
ſecreto dicētes. Dic nobis qñ hec
erunt: et quod ſignū aduentus tui
et cōſūmationis ſeculi? Et reſpondens
ieſus dixit eis. Uidete ne quis vos — Marc. 13. b
ſeducat. Multi enim venient in — Luce. 21. b.
nomine meo dicētes. Ego ſuꝫ chriſtuꝫ — Ephe. 5. b.
et multos ſeducēt. — 1. Cor. 3. d. / Collo. 2. d.
Audituri eni eſtis plia ⁊ opiniones plio
rū: videte ne turbemi. Oportet eni hec — Mar. 13. b.
fieri ſed nondum eſt finis. Conſurget — Luce. 21. c.
eni gens in gentēꝫ et regnū in regnū:
et erunt peſtilentie et fames et
terremotꝰ p loca. Hec aūt oīa initia ſūt
dolorū. Tunc tradent vos in — Mar. 13. b.
tribulationem: et occident vos ⁊ eritis — Luce. 21. c.
odio omnibus gentibus propter — Johā. 15. f.
nomen meū. Et tunc ſcandalizabuntur
multi et inuicem tradent: et
odio habebūt inuicem. Et multi pſeu
doprophete ſurgent: et ſeducent
multos et quoniaꝫ abūdabit iniquitaꝫ:
refrigeſcet charitas multorum.
B
Qui aūt perſeuerauerit vſqꝫ in finē: hic
Et pdicabit hoc euangeliū ⌊ ſaluꝰ erit. — ſup. 10. c.
regni in vniuerſo orbe in teſtimonium — Marc. 13. c / Rom. 10. c
oibuꝫ gentibꝰ: et tūc veniet cōſūmatio. — Actu. 2. b.
Cū ergo videritis abominationē deſo — Mar. 13. d.
lationis: q dicta eſt a daniele propheta — Danie. 9. g.
in loco ſancto: q legit itelligat. ⌊ ſtantē
Tunc q in iudea ſūt fugiāt ad mōtes: ⁊ — Marc. 13. d
qui in tecto non deſcendat tollere — Luce. 21. d.
aliquid de domo ſua: ⁊ qui in agro
non reuertatur tollere tunicam
ſuam. Ue aūt pregnantibus — Mar. 13. d.
et nutricantibus in illis diebus. — Luce. 21. d.
Orate autem vt non fiat fuga — Luce. 23. b / Ezech. 13. c
veſtra in hieme vel ſabbato. Erit
eī tūc tribulatio magna qlis nō fuit ab
initio mundi vſqꝫ modo neqꝫ fiet.
Et niſi breuiati fuiſſent dies illi: — Marc. 13. d
nō fieret ſalua omnis caro: ſed pter — Luce. 21. c.
electos breuiabuntur dies illi. — Mar. 13. e.
Tūc ſi qs vobis dixerit: ecce hic ē xps — Marc. 13. e. / Luce. 17. e.

στός ἡ δὲ, μὴ πιστεύσητε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι εἰ δυνατὸν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστί, μὴ ἐξέλθητε. ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί. εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται, καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος καὶ φωνῆς μεγάλης. καὶ ἐπισυνάξουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ᾽ ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος. οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος. ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁ εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ὁ εἷς ἀφίεται. δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλωνι, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. γρηγορεῖτε οὖν ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρη-

aut illic: nolite credere. Surgent enim pseudochristi et pseudoprophete et dabunt signa magna et prodigia: ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Ecce predixi vobis. Si ergo dixerint vobis: ecce in deserto est: nolite exire. ecce in penetralibus: nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente et paret usque in occidentem: ita erit et adventus filii hominis. Ubicunque fuerit corpus illuc congregabuntur et aquile. Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur et luna non dabit lumen suum: et stelle cadent de celo: et virtutes celorum commovebuntur: et tunc parebit signum filii hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus terre: et videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute multa et maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et voce magna et congregabunt electos eius a quattuor ventis: a summis celorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem fici discite parabolam: cum iam ramus eius tener fuerit et folia nata: scitis quia prope est estas. Ita et vos cum videritis hec omnia: scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis quia non preteribit generatio hec donec omnia ista fiant. Celum et terra transibunt: verba autem mea non preteribunt. De die autem illa et hora nemo scit: neque angeli celorum nisi pater solus. Sicut autem in diebus Noe: ita erit et adventus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes et bibentes: nubentes et nuptum tradentes: usque ad eum diem quo intravit Noe in arcam: et non cognoverunt donec venit diluvium et tulit omnes: ita erit et adventus filii hominis. Tunc duo erunt in agro: unus assumetur et unus relinquetur. Due molentes in mola: una assumetur et una relinquetur. Duo in lecto: unus assumetur et unus relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Illud autem scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset: vigi-

Mar.13.c. Luce.17.c. Luce.17.c. C Luce.17.g Iohelis.2. Esa.13.b. Marc.13.f. Marc.13.f. Marc.13.f. Luce.21.f. Marc.13.g Luce.21.f. Luce.17.f. 1.Pe.3.b. D Luc.17.g. Marc.13.g Luce.12.c. Apoca.3.a

σεν ἄν, καὶ οὐκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρα οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ. μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους, ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν μετὰ τῶν μεθυόντων, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Cap.25.

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραί. αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ᾽ ἑαυτῶν ἔλαιον. αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον. δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι. μήποτε οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν. πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι, κύριε κύριε ἄνοιξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. γρηγορεῖτε οὖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν

laret utique et non sineret perfodi domum suam. Ideo et vos estote parati: quia qua nescitis hora filius hominis venturus est. Quis putas est fidelis servus et prudens: quem constituit dominus super familiam suam ut det illis cibum in tempore. Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius invenerit sic facientem. Amen dico vobis: quoniam super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus servus ille in corde suo: moram facit dominus meus venire: et ceperit percutere conservos suos: manducet autem et bibat cum ebriosis: veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora qua ignorat: et dividet eum partemque eius ponet cum hypocritis: illic erit fletus et stridor dentium. Cap.25.

Tunc simile erit regnum celorum decem virginibus: que accipientes lampades suas exierunt obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis erant fatue: et quinque prudentes. Sed quinque fatue acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum. Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Moram autem faciente sponso: dormitaverunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est: ecce sponsus venit: exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines ille et ornaverunt lampades suas. Fatue autem sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo vestro: quia lampades nostre extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes. Ne forte non sufficiat nobis et vobis: ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum autem irent emere: venit sponsus: et que parate erant intraverunt cum eo ad nuptias: et clausa est ianua. Novissime vero veniunt et relique virgines dicentes. Domine domine aperi nobis. At ille respondens ait. Amen dico vobis nescio vos. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam. Sicut enim homo peregre proficiscens vocavit servos suos et tradidit illis bona sua. et uni dedit quinque talenta: alii autem duo: alii vero unum: unicuique secundum

Luce.12.e. Luce.12.e. Apo.16.d. 2.Cor.5.a. Sup.22.c. j.25.c. A Thessa.5.a Sup.7.c. Luce.13.e. j.16.d. Luce.19.b. Marc.13.g B

δύναμιν, και απεδήμησεν ευθέως. πορευ-
θείς δε ο τα πέντε τάλαντα λαβών, ειργά-
σατο εν αυτοίς και εποίησεν άλλα πέντε τά
λαντα. ωσαύτως και ο τα δύο, εκέρδησε και
αυτός άλλα δύο. ο δε το εν λαβών, απελ
θών ώρυξεν εν τη γη, και απέκρυψε το αργύ
ριον του κυρίου αυτού. μετά δε χρόνον
πολύν έρχεται ο κύριος των δούλων εκεί-
νων, και συναίρει λόγον μετ᾽ αυτών. και
προσελθών ο τα πέντε τάλαντα λαβών,
προσήνεγκεν άλλα πέντε τάλαντα λέγων.
κύριε, πέντε τάλαντα μοι παρέδωκας, ίδε
άλλα πέντε τάλαντα εκέρδησα επ᾽ αυτοίς.
έφη δε αυτώ ο κύριος αυτού. ευ δούλε
αγαθέ και πιστέ, επί ολίγα ης πιστός, επί
πολλών σε καταστήσω, είσελθε εις την χα
ράν του κυρίου σου. προσελθών δε και ο
τα δύο τάλαντα λαβών είπε. κύριε, δύο τά
λαντα μοι παρέδωκας, ίδε άλλα δύο τά
λαντα εκέρδησα επ᾽ αυτοίς. έφη αυτώ ο κύ-
ριος αυτού. ευ δούλε αγαθέ και πιστέ, επί
ολίγα ης πιστός, επί πολλών σε καταστή
σω. είσελθε εις την χαράν του κυρίου σου.
προσελθών δε και ο το εν τάλαντον ειλη-
φώς, είπεν. κύριε, έγνων σε ότι σκληρός ει
άνθρωπος, θερίζων όπου ουκ έσπειρας,
και συνάγων όθεν ου διεσκόρπισας. και φο
βηθείς απελθών έκρυψα το τάλαντον σου
εν τη γη. ίδε έχεις το σον. αποκριθείς δε ο
κύριος αυτού, είπεν αυτώ. πονηρέ δούλε
και οκνηρέ. ήδεις ότι θερίζω όπου ουκ έσ-
πειρα, και συνάγω όθεν ου διεσκόρπισα. έ-
δει ουν σε βαλείν το αργύριον μου τοις
τραπεζίταις, και ελθών εγώ εκομισάμην αν
το εμόν συν τόκω. άρατε ουν απ᾽ αυτού
το τάλαντον, και δότε τω έχοντι τα δέκα
τάλαντα. τω γαρ έχοντι παντί δοθήσεται
και περισσευθήσεται. από δε του μη έχον
τος, και ο δοκεί έχειν αρθήσεται απ᾽ αυτού.
και τον αχρείον δούλον εκβάλετε εις το
σκότος το εξώτερον. εκεί έσται ο κλαυθμός
και ο βρυγμός των οδόντων. όταν δε έλ-
θη ο υιός του ανθρώπου εν τη δόξη αυτού,
και πάντες οι άγιοι άγγελοι μετ᾽ αυτού, τό
τε καθίσει επί θρόνου δόξης αυτού, και συνα
χθήσονται έμπροσθεν αυτού πάντα τα έθ-
νη. και αφοριεί αυτούς απ᾽ αλλήλων, ώσπερ
ο ποιμήν αφορίζει τα πρόβατα από των ε-
ρίφων. και στήσει τα μεν πρόβατα εκ δεξι-
ών αυτού, τα δε ερίφια εξ ευωνύμων. τό-
τε ερεί ο βασιλεύς τοις εκ δεξιών αυτού. δεύ
τε οι ευλογημένοι του πατρός μου κληρο-
νομήσατε την ητοιμασμένην υμίν βασιλείαν

priā virtutē: et profectꝰ eſt ſtatī. Abijt
aūt q̄ q̄nq̄ talēta acceperat: et opatꝰ eſt
in eis et lucratus eſt alia quinq̄.
Similiter qui duo acceperat lucratꝰ eſt
alia duo. Qui aūt vnū accepat abiēs
fodit in terram: et abſcondit pecuniam
domini ſui. Poſt multū vero tēporis Luce.16.a.
venit dñs ſeruoꝝ illoꝝ: p. Venit. p̄ ſentis tp̄is.
et poſuit rationem cū eis. Et
accedens qui quinq̄ talenta acceperat
obtulit alia quinq̄ talenta dicens.
Dñe quinq̄ talēta tradidiſti mihi: ecce
alia quinq̄ ſuperlucratus ſum.
Ait illi dominus eius. Euge ſerue Luce.19.c.
bone et fidelis: q̄r ſup pauca fuiſti fidel
multa te cōſtituā: intra in gaudiū ⌊ ſup
domini tui. Acceſſit autem et ⌈ talēta
qui duo talēta accepat et ait. Dñe duo
tradidiſti mihi: ecce alia duo
lucratus ſum. Ait illi dominus
eiꝰ. Euge ſerue bone et fidelis: q̄r ſup
pauca fuiſti fidelis: ſup multa te conſti
tuam: intra in gaudiū domini tui.
Accedēs aūt et q̄ vnū talentū acceperat
ait. Domine ſcio quia hō durus es: C
metis vbi nō ſemiaſti:
et congregas vbi non ſparſiſti: et timēs
abij et abſcondi talentum tuum
in terra. Ecce hēs qđ tuū eſt. Rñdēs āt
dominus eius dixit ei. Serue male
et piger: ſciebas q̄r meto vbi nō ſemio:
et cōgrego vbi non ſparſi. Oportuit
ergo te committere pecuniam meam
numularijs: et veniēs ego recepiſſē vti
q̄ qđ meū eſt cū vſura. Tollite itaq̄ ab
talentū: et date ei qui habet decē ⌊ eo
talenta. Omni enim habenti dabitur: ſup.13.b.
et abundabit: ei autem qui non habet: Luce.8.c. et.19.d.
et qđ videtur habere auferetur ab eo. Marc.4.c.
Et inutilem ſeruum eijcite in
tenebras exteriores: illic erit fletus Luce.13.f.
et ſtridor dentium. Cum autē venerit
filius hominis in maieſtate ſua
et omnes angeli cum eo: tunc
ſedebit ſup ſedē maieſtatis ſue: et ꝯgrega
buntur ante eum omnes gentes:
et ſeparabit eos ab inuicem: ſicut
paſtor ſegregat oues ab hedis.
Et ſtatuet oues quidem a dextris:
hedos aūt a ſiniſtris: Tunc
dicet rex his q̄ a dextris eius erunt. Ve Apo.19.d.
nite benedicti patris mei: poſſidete Ephe.1.a.
paratum vobis regnum

από καταβολής κόσμου. επείνασα γαρ και
εδώκατέ μοι φαγείν. εδίψησα και εποτίσα
τέ με. ξένος ήμην και συνηγάγετέ με. γυμ
νός και περιεβάλετέ με. ησθένησα και επεσκέ
ψασθέ με. εν φυλακή ήμην και ήλθετε προς
με. τότε αποκριθήσονται αυτώ οι δίκαιοι
λέγοντες. κύριε, πότε σε είδομεν πινώντα
και εθρέψαμεν, η διψώντα και εποτίσαμεν
πότε δε σε είδομεν ξένον και συνηγάγο-
μεν, η γυμνόν και περιεβάλομεν. πότε
δε σε είδομεν ασθενή η εν φυλακή και
ήλθομεν προς σε, και αποκριθείς ο βα-
σιλεύς ερεί αυτοίς. αμήν λέγω υμίν,
εφόσον εποιήσατε ενί τούτων των αδελ-
φών μου των ελαχίστων, εμοί εποιήσατε.
τότε ερεί και τοις εξ ευωνύμων. πορεύεσθε
απ᾽ εμού οι κατηραμένοι εις το πυρ το αιώ-
νιον το ητοιμασμένον τω διαβόλω και τοις
αγγέλοις αυτού. επείνασα γαρ και ουκ ε-
δώκατέ μοι φαγείν. εδίψησα και ουκ εποτί-
σατέ με. ξένος ήμην και ου συνηγάγετέ με.
γυμνός και ου περιεβάλετέ με. ασθενής και
εν φυλακή και ουκ επεσκέψασθέ με. τότε α
ποκριθήσονται και αυτοί λέγοντες. κύριε πό
τε σε είδομεν πεινώντα, η διψώντα, η ξέ-
νον, η γυμνόν, η ασθενή, η εν φυλακή, και
ου διηκονήσαμέν σοι. τότε αποκριθήσεται
αυτοίς λέγων. αμήν λέγω υμίν, εφόσον
ουκ εποιήσατε ενί τούτων των ελαχίστων,
ουδέ εμοί εποιήσατε. και απελεύσονται ού-
τοι εις κόλασιν αιώνιον, οι δε δίκαιοι εις ζω
ήν αιώνιον. Cap.26.

Και εγένετο ότε ετέλεσεν ο ιησούς πάν-
τας τους λόγους τούτους, είπε τοις μα
θηταίς αυτού. οίδατε ότι μετά δύο ημέρας
το πάσχα γίνεται, και ο υιός του ανθρώ-
που παραδίδοται εις το σταυρωθήναι. τό-
τε συνήχθησαν οι αρχιερείς και οι γραμμα-
τείς και οι πρεσβύτεροι του λαού εις την
αυλήν του αρχιερέως του λεγομένου καϊά
φα, και συνεβουλεύσαντο ίνα τον ιησούν
δόλω κρατήσωσι και αποκτείνωσιν. έλεγον
δε. μη εν τη εορτή ίνα μη θόρυβος γένηται
εν τω λαώ. του δε ιησού γενομένου εν βη
θανία εν οικία σίμωνος του λεπρού, προσήλ
θεν αυτώ γυνή αλάβαστρον μύρου έχου-
σα βαρυτίμου, και κατέχεεν επί την κεφα-
λήν αυτού ανακειμένου. ιδόντες δε οι μαθη
ταί αυτού, ηγανάκτησαν λέγοντες. εις τι η
απώλεια αύτη, ηδύνατο γαρ τούτο το μύ
ρον πραθήναι πολλού και δοθήναι τοις πτω
χοίς. γνούς δε ο ιησούς είπεν αυτοίς. τι κό-
πους παρέχετε τη γυναικί. έργον γαρ κα-

a cōſtitutiōe mūdi. Eſuriui enī et ⌈ ſtis
dediſtis mihi mādūcare. Sitiui et dedi
mihi bibē. Hoſpes erā et collegiſtis me.
Nudꝰ et operuiſtis me. Infirmꝰ et viſita D
ſtis me. In carcere eram et veniſtis ad
me. Tunc reſpondebunt ei iuſti
dicētes. Dñe. Qñ te vidimꝰ eſuriētem
et pauimꝰ: ſitientē et dedimꝰ tibi potū?
Qñ āt te vidimꝰ hoſpitē et collegimus
te: aut nudū et cooperuimus te? Aut qñ
te vidimꝰ īfirmum aut in carcere et
venimus ad te? Et reſpondens rex
dicet illis. Amen dico vobis:
q̄diu feciſtis vni de his fratribus
meis minimis mihi feciſtis. ⌈ dite
Tūc dicet et his q̄ a ſiniſtris erūt. Diſce ſup.7.c. Luce.13.f.
a me maledicti in ignem eternum
qui paratus eſt diabolo et
angelis eius. Eſuriui enī: et nō dediſtis
mihi manducare. Sitiui et non dediſtis
mihi potū. Hoſpes erā: et nō collegiſtis
nudꝰ et nō opuiſtis me. Infirmꝰ et ⌊ me
ī carcē et nō viſitaſtis me. Tūc rñdebūt
ei et ipſi dicentes. Domine quando
te vidimꝰ eſurientē: aut ſitiētē: aut ho
ſpitē: aut nudū: aut īfirmū: aut in carcē
et nō miniſtrauimus tibi? Tūc rñdebit
illis dicens. Amē dico vobis: q̄diu
non feciſtis vni de minoribus his:
nec mihi feciſtis. Et ibunt hi Iohis.5.e.
in ſupplicium eternū: iuſti autē in vitā
eternam. Cap.26.

Et factum eſt cum cōſūmaſſet ieſus A
ſermones hos oēs dixit diſcipu-
ſuis. Scitis quia poſt biduum ⌊ lis Mar.14.a.
paſcha fiet: et filius hominis Luce.22.a.
tradetur vt crucifigatur. Tunc Iohan.12.a
congregati ſunt principes ſacerdotum:
et ſeniores populi in
atriū pricipis ſacerdotū q̄ dicebat cay
phas: et concilium fecerunt vt ieſum
dolo tenerent et occiderent. Dicebant
āt. Nō ī die feſto. Ne forte tumltꝰ fie
ret ī pplo. Cū aūt ieſus eſſet in betha
nia in domo ſymonis leproſi: acceſſit ad
eū mulier habens alabaſtrum vnguenti
precioſi: et effudit ſuper caput
ipſius recūbentis. Videtes aūt diſcipu
li: indignati ſunt dicentes. Ut quid
perditio hec? Potuit enim iſtud
venundari multo: et dari pauperibus.
Sciēs aūt ieſus ait illis. Quid moleſti
eſtis huic mulieri? Opus enim bonum B

λὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς. Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος ἰούδας ἰσκαριώτης πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπε. τί θέλετέ μοι δοῦναι κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν. οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῷ. Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ λέγοντες αὐτῷ. ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα. ὁ δὲ εἶπεν. ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ. ὁ διδάσκαλος λέγει, ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστι, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. ὀψίας δὲ γενομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν. μήτι ἐγώ εἰμι κύριε. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν. ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀποκριθεὶς δὲ ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτόν, εἶπε. μήτι ἐγώ εἰμι ῥαββί. λέγει αὐτῷ. σὺ εἶπας. ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐλογήσας, ἔκλασε καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε. λάβετε φάγετε. τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπάρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου. καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται γάρ. πατάξω τὸν ποιμένα καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρό-

operata est in me. Nam semper pauperes habetis vobiscum: me autem non semper habebitis. Mittens enim haec unguentum hoc in corpus meum: ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis: ubicumque praedicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo: dicetur et quod fecit haec in memoriam eius. (Marc.14.a Luce.7.f. Joha.12.a.) Tunc abiit unus de duodecim qui dicebatur iudas scarioth ad principes sacerdotum: et ait illis. Quid vultis mihi dare: et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei triginta argenteos. Et exinde quaerebat opportunitatem ut eum traderet. (Mar.14.b Luce.22.a.) Prima autem die azymorum accesserunt discipuli ad iesum dicentes. Ubi vis paremus tibi comedere pascha? At iesus dixit. Ite in civitatem ad quendam: et dicite ei. Magister dicit: tempus meum prope est: apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis iesus: et paraverunt pascha. Vespere autem facto: discumbebat cum duodecim discipulis suis. (Mar.14.b. Joa.13.c.) Et edentibus illis dixit. Amen dico vobis: quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde coeperunt singuli dicere. Numquid ego sum domine? (Mar.14.b Luce.22.c. Joa.13.c.) At ipse respondens ait. Qui intingit mecum manum in parapside: hic me tradet. Filius quidem hominis vadit: sicut scriptum est de illo. Vae autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei: si natus non fuisset homo ille. (sup.18.b. Mar.14.c Luce.22.c.) C Respondens autem iudas qui tradidit eum dixit. Numquid ego sum rabbi? Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem eis accepit iesus panem et benedixit ac fregit: dedit que discipulis suis: et ait. Accipite et comedite. Hoc est corpus meum. (Mar.14.c Luce.22.b. Johan.6.f.) Et accipiens calicem gratias egit: et dedit illis dicens. Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. (Mar.14.c. Luce.22.b. 1.Cor.11.c. Heb.9.c.) Dico autem vobis: non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno patris mei. (Mar.14.c.) Et hymno dicto exierunt in montem oliveti. Tunc dicit illis iesus. Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. (Mar.14.c. Johan.18.a) Scriptum est enim: percutiam pastorem et dispergentur oves (Mar.14.c. Zacha.13.)

βατα τῆς ποίμνης. μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος εἶπεν αὐτῷ. εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ ὁ πέτρος. κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσωμαι. ὁμοίως δὲ καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον. Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον γεθσημανή, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς. καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξωμαι ἐκεῖ. καὶ παραλαβὼν τὸν πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. Τότε λέγει αὐτοῖς. περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου, μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ προελθὼν μικρόν, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων. πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας καὶ λέγει τῷ πέτρῳ. οὕτως, οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ. γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθών, προσηύξατο λέγων. πάτερ μου εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. καὶ ἐλθών, εὑρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι, καὶ ἀφεὶς αὐτούς, ἀπελθὼν πάλιν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. Τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς. καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε ἄγωμεν. ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με. καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων. ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν, κρατήσατε αὐτόν. καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ ἰησοῦ εἶπε, χαῖρε ῥαββί. καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. ἑταῖρε ἐφ' ᾧ πάρει. Τότε προσελθόντες,

gregis. Postquam autem resurrexero: praecedam vos in galilaeam. (Joha.16.g.) Respondens autem petrus ait illi. Etsi omnes scandalizati fuerint in te: ego numquam scandalizabor. (Mar.14.c Luce.22.d.) Ait illi iesus. Amen dico tibi: quia in hac nocte antequam gallus cantet: ter me negabis. (mar.14.d. Joh.13.d) Ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum: non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. D Tunc venit iesus cum illis in villam quae dicitur gethsemani. Et dixit discipulis suis. (Mar.14.d Luce.22.d Johan.18.a) Sedete hic donec vadam illuc et orem. (Mar.14.d) Et assumpto petro et duobus filiis zebedaei: coepit contristari et maestus esse. Tunc ait illis. Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic et vigilate mecum. (mar.14.d Joha.12.d) Et progressus pusillum: procidit in faciem suam orans et dicens. (mar.14.d Luce.22.d.) Pater mi: si possibile est transeat a me calix iste. Verumtamen non sicut ego volo: sed sicut tu. (marc.14.d Luce.22.e.) Et venit ad discipulos suos: et invenit eos dormientes: (Mar.14.d Luce.22.e.) et dicit petro. Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigilate et orate ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. (Mar.14.d Joha.6.g. Mar.14.d sup.6.c.) Iterum secundo abiit et oravit dicens. Pater mi: si non potest hic calix transire nisi bibam illum: fiat voluntas tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes: erant enim oculi eorum gravati. Et relictis illis iterum abiit et oravit tertio eundem sermonem dicens. Tunc venit ad discipulos suos: et dicit illis. (Mar.14.e) Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquavit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. E Ecce appropinquavit qui me tradet. Adhuc eo loquente: ecce iudas unus de duodecim venit: et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. (Mar.14.e Luce.22.e Joha.18.a.) Qui autem tradidit eum: dedit illis signum dicens. (mar.14.e) Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum. Et confestim accedens ad iesum dixit. Ave rabbi. Et osculatus est eum. Dixitque illi iesus. Amice ad quid venisti? Tunc accesserunt et

E

επέβαλον τας χεῖρας επί τον ιησοῦν και εκρά
τησαν αυτόν. και ιδού εις των μετά ιησοῦ εκ
τείνας την χεῖρα, απέσπασε την μάχαιραν
αυτοῦ, και πατάξας τον δοῦλον τοῦ αρ=
χιερέως, αφεῖλεν αυτοῦ το ωτίον. Τότε λέ=
γει αυτῷ ο ιησοῦς. απόστρεψον σου την μά
χαιραν εις τον τόπον αυτῆς. πάντες γαρ οι
λαβόντες μάχαιραν, εν μαχαίρᾳ αποθανοῦν
ται. η δοκεῖς ότι ου δύναμαι άρτι παρα=
καλέσαι τον πατέρα μου, και παραστήσει
μοι πλείους η δώδεκα λεγεῶνας αγγέ=
λων. πως οῦν πληρωθῶσιν αι γραφαί, ότι
ούτως δεῖ γενέσθαι. εν εκείνῃ τῇ ώρᾳ, είπεν
ο ιησοῦς τοῖς όχλοις. ως επί ληστήν εξήλ=
θετε μετά μαχαιρῶν και ξύλων συλλαβεῖν
με. καθημέραν προς υμᾶς εκαθεζόμην διδά
σκων εν τῷ ιερῷ, και ουκ εκρατήσατέ με.
Τοῦτο δε όλον γέγονεν, ίνα πληρωθῶσιν
αι γραφαί των προφητῶν. Τότε οι μαθηταί
πάντες αφέντες αυτόν έφυγον. οι δε κρα=
τήσαντες τον ιησοῦν, απήγαγον προς καϊά
φαν τον αρχιερέα, όπου οι γραμματεῖς και
οι πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ο δε πέτρος η
κολούθει αυτῷ από μακρόθεν, έως της αυ=
λῆς τοῦ αρχιερέως. και εισελθών έσω, εκάθη
το μετά των υπηρετῶν ιδεῖν το τέλος. οι δε
αρχιερεῖς και οι πρεσβύτεροι και το συνέ=
δριον όλον, εζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατά
τοῦ ιησοῦ, όπως θανατώσωσιν αυτόν, και
ουχ εῦρον. και πολλῶν ψευδομαρτύρων
προσελθόντων, ουχ εῦρον. ύστερον δε
προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες είπον.
ούτος έφη. δύναμαι καταλῦσαι τον ναόν
τοῦ θεοῦ, και διά τριῶν ημερῶν οικοδομή
σαι αυτόν. και αναστάς ο αρχιερεύς είπεν
αυτῷ. ουδέν αποκρίνῃ τι οῦτοί σου κατα=
μαρτυροῦσιν. ο δε ιησοῦς εσιώπα. και απο=
κριθείς ο αρχιερεύς, είπεν αυτῷ. εξορκίζω σε
κατά τοῦ θεοῦ ζῶντος ίνα ημῖν είπῃς, ει συ
εἶ ο χριστός ο υιός τοῦ θεοῦ. λέγει αυτῷ ο
ιησοῦς. συ είπας. πλήν λέγω υμῖν, απάρτι
όψεσθε τον υιόν τοῦ ανθρώπου καθήμενον
εκ δεξιῶν της δυνάμεως, και ερχόμενον επί
των νεφελῶν τοῦ ουρανοῦ. Τότε ο αρχιε=
ρεύς διέρρηξε τα ιμάτια αυτοῦ λέγων. ότι
εβλασφήμησε, τι έτι χρείαν έχομεν μαρτύ
ρων. ίδε νῦν ηκούσατε την βλασφημίαν αυ
τοῦ. τι υμῖν δοκεῖ. οι δε αποκριθέντες, ει=
πον. ένοχος θανάτου εστί. Τότε ενέπτυσαν
εις το πρόσωπον αυτοῦ και εκολάφισαν
αυτόν. οι δε εράπισαν λέγοντες. προφή=
τευσον ημῖν χριστέ τις εστίν ο παίσας σε
ο δε πέτρος έξω εκάθητο εν τῇ αυλῇ.

manꝰ iniecerunt in ieſum: et tenuerunt
eũ. Et ecce vnꝰ ex his ꝗ erãt cũ ieſu: ex mat. 14. c Luce. 22. c. Johã. 18. b.
manum exemit gladium ꝏꝏ ⌊ tẽdẽs
ſuum: et percutiens ſeruum principis
ſacerdotũ ãputauit auriculã eiꝰ. Tũc
illi ieſus. Conuerte gladium tuũ ⌊ ait
in locum ſuum. Omnes enim ꝏꝏꝏ Geñ. 9. a. Apoc. 13. c.
qui acceperint gladium: gladio ꝑibũt.
An putas quia non poſſum rogare ꝏ
patrem meum: et exhibebit ꝏꝏꝏ
mihi mõ plus q̃ꝫ duodeci legiones ãge
loꝝ. Quõ ergo iplebũtur ſcripture? Qꝛ
ſic oportet fieri. In illa hora dixit ꝏ
ieſus turbis. Tãq̃ꝫ ad latronem exiſtis Mar. 14. e Luce. 22
cum gladijs ꝛ fuſtibus comprehendere
me. Quotidie apud vos ſedebaꝫ docẽs F
in templo ꝛ non me tenuiſtis. ꝏꝏ
Hoc autem totũ factũ eſt: vt adiplerẽt
ſcripture ꝓphetaꝝ. Tũc diſcipuli ꝏꝏ Mar. 14. e
oẽs relicto eo fugerũt. At illi tenentes Mar. 14. f Luce. 22. f. Johã. 18. c.
ieſum: duxerunt ad cayphã ꝏꝏꝏ
principem ſacerdotũ: vbi ſcribe ꝛ ꝏꝏ
ſeniores cõuenerãt. Petrꝰ aũt ſequeba Marc. 14. f
tur eum a longe: vſq; in atrium ꝏꝏ Luce. 22. f. Johã. 18. c.
pricipis ſacerdotũ. Et igreſſus itro ſe=
debat cũ miniſtris: vt videret finem. ꝏ
Principes autem ſacerdotum et ꝏꝏ Marc. 14. f
oẽ cõciliũ: ꝗrebãt falſũ teſtimoniũ cõtra Luce. 22. g
ieſum: vt eum morti traderent: et ꝏꝏ
non inuenerunt cum multi falſi teſtes ꝏ.
acceſſiſſent. Nouiſſime autem ꝏꝏꝏ mar. 14. f.
venerunt duo falſi teſtes: et dixerunt. ꝏ
Hic dixit. Poſſum deſtruere templum
dei et poſt triduum reedificare ꝏꝏꝏ
illud. Et ſurgẽs pŕiceps ſacerdotũ ait
illi. Nihil rñdes ad ea q̃ iſti aduerſũ te
Jeſus aũt tacebat. Et ꝏ ⌊ teſtificant?
pŕiceps ſacerdotuꝫ ait illi. Adiuro te Mar. 14. f.
per deum viuũ: vt dicas nobis ſi tu Luce. 22. g.
es chriſtus filius dei. Dicit illi ⌈ modo
ieſꝰ. Tu dixiſti. Verũtñ dico vobis: a marc. 14. g
videbitis filium hominis ſedentem ꝏ Luce. 22. g. Johã. 6. g.
a dextris virtutis dei: et venientem in
nubibus celi. Tũc princeps ſacerdotuꝫ G
ſcidit veſtimenta ſua dicẽs. ⌈ ſtibus? mar. 14. g
Blaſphemauit. Quid adhuc egemꝰ te
Ecce nunc audiſtis blaſphemiam. ꝏꝏ
Quid vobi videt? At illi rñdẽtes dixe
rũt. Reus eſt mortis. Tũc expuerunt ꝏ mar. 14. g
in faciẽ eiꝰ ꝛ colaphis eũ cederũt. ⌈ tes. Luce. 22. g.
Alij aũt palmas i faciẽ eiꝰ dederũt dicẽ Johã. 18. d Eſaie. 50. b
Prophetiza nobis xp̃e: ꝗs ẽ ꝗ te ꝑcuſ
ſit? Petrꝰ vero ſedebat foris in atrio: Mar. 14. g

και προσῆλθεν αυτῷ μία παιδίσκη λέγου
σα. και συ ἦσθα μετά ιησοῦ τοῦ γαλιλαίου
ο δε ηρνήσατο έμπροσθεν απάντων λέγων
ουκ οἶδα τι λέγεις. εξελθόντα δε αυτόν εις
τον πυλῶνα, εῖδεν αυτόν άλλη και λέγει
αυτοῖς εκεῖ. και οῦτος ῆν μετά ιησοῦ τοῦ
ναζωραίου. και πάλιν ηρνήσατο μεθ όρκου
ότι ουκ οἶδα τον άνθρωπον. μετά μικρόν
δε προσελθόντες οι εστῶτες είπον τῷ πέ=
τρῳ. αληθῶς και συ εξ αυτῶν εἶ. και γαρ
η λαλιά σου δῆλον σε ποιεῖ. Τότε ήρξα=
το καταθεματίζειν και ομνύειν ότι ουκ οἶδα
τον άνθρωπον. και ευθέως αλέκτωρ εφώνη
σε. και εμνήσθη ο πέτρος τοῦ ρήματος ιη=
σοῦ ειρηκότος αυτῷ, ότι πριν αλέκτορα
φωνῆσαι, τρις απαρνήσῃ με. και εξελθών έ
ξω έκλαυσε πικρῶς. Cap. 27.
Πρωΐας δε γενομένης, συμβούλιον έλα=
βον πάντες οι αρχιερεῖς και οι πρεσβύ=
τεροι τοῦ λαοῦ κατά τοῦ ιησοῦ όπως αυ=
τόν θανατώσωσιν. και δήσαντες αυτόν, α=
πήγαγον και παρέδωκαν αυτόν ποντίῳ πι=
λάτῳ τῷ ηγεμόνι. Τότε ιδών ιούδας ο πα=
ραδιδούς αυτόν ότι κατεκρίθη, μεταμεληθείς
απέστρεψε τα τριάκοντα αργύρια τοῖς αρ
χιερεῦσι και τοῖς πρεσβυτέροις λέγων. ή=
μαρτον παραδούς αῖμα αθῷον. οι δε είπον
τι προς ημᾶς, συ όψει. και ρίψας τα αργύ
ρια εν τῷ ναῷ, ανεχώρησε. και απελθών α
πήγξατο. οι δε αρχιερεῖς λαβόντες τα αρ=
γύρια είπον. ουκ έξεστι βαλεῖν αυτά εις τον
κορβανᾶν, επεί τιμή αίματός εστι. συμβού
λιον δε λαβόντες, ηγόρασαν εξ αυτῶν τον
αγρόν τοῦ κεραμέως εις ταφήν τοῖς ξένοις
διό εκλήθη ο αγρός εκεῖνος αγρός αίματος
έως τῆς σήμερον. Τότε επληρώθη το ρηθέν
διά ιερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος. και
έλαβον τα τριάκοντα αργύρια την τιμήν
τοῦ τετιμημένου ον ετιμήσαντο από υιῶν
ισραήλ, και έδωκαν αυτά εις τον αγρόν τοῦ
κεραμέως καθά συνέταξέ μοι κύριος. ο δε ιη
σοῦς έστη έμπροσθεν τοῦ ηγεμόνος. και επη
ρώτησεν αυτόν ο ηγεμών λέγων. συ εἶ ο βα
σιλεύς των ιουδαίων. ο δε ιησοῦς έφη αυ=
τῷ. συ λέγεις. και εν τῷ κατηγορεῖσθαι αυ
τόν υπό των αρχιερέων και των πρεσβυτέ=
ρων ουδέν απεκρίνατο. Τότε λέγει αυτῷ ο
πιλάτος. ουκ ακούεις πόσα σου καταμαρτυ
ροῦσιν. και ουκ απεκρίθη αυτῷ προς ουδέ εν
ρῆμα. ώστε θαυμάζειν τον ηγεμόνα λίαν.
κατά δε εορτήν ειώθει ο ηγεμών απολύ=
ειν τῷ όχλῳ ένα δέσμιον ον ήθελον. εῖχον
δε τότε δέσμιον επίσημον λεγόμενον βαραβ

et acceſſit ad eum vna ancilla dicens. Luce. 22. f. Johã. 18. c.
Et tu cum ieſu galileo eras? ꝏꝏ
At ille negauit coraꝫ omnibus dicẽs.
Neſcio quid dicis. Exeunte aũt illo ꝏ
ianuaꝫ: vidit eum alia ancilla et ait ꝏ
his qui erant ibi. Et hic erat cũ ieſu
nazarẽo. Et iteꝝ negauit cũ iuramẽto:
quia non noui hominẽ. Et poſt puſillũ
acceſſerunt qui ſtabant: ꝛ dixerũt petro.
Vere et tu ex illis es: nam et ꝏꝏ
loquela tua te manifeſtũ facit. Tũc ce
pit deteſtari ꝛ iurare: quia non nouiſſet
hominẽ. Et continuo gallus cantauit.
Et recordatus eſt petrus verbi ieſu ꝏ mar. 14. g Luce. 22. g.
quod dixerat: priuſq̃ꝫ gallus ꝏꝏꝏ
cantet: ter me negabis. Et egreſſus fo
ras fleuit amare. Cap. 27.
Mane autẽ facto: cõſilium inierunt A
oñs principes ſacerdotũ ꝛ ſenioreſ Mar. 15. a. Luce. 23. a
populi aduerſus ieſuꝫ vt eum ꝏꝏ
morti traderẽt. Et vinctuꝫ adduxerũt eũ: Marc. 15. a
et tradiderunt pontio pilato ꝏꝏꝏ Luce. 23. a. Johã. 18. c.
preſidi. Tunc videns iudas qui ꝏꝏ
cũ tradidit ꝙ dãnatus eſſet: pniã ductꝰ
retulit trigita argẽteoſ pŕicipibus ſacer
dotũ et ſenioribus dicens. Peccaui ꝏ Geñ. 4. d.
tradens ſanguinẽ iuſtum. At illi dixerũt
Quid ad nos? Tu videris. Et ꝓiectiſ
i teplo receſſit: ꝛ abiẽs laq̃o ſe ⌊ argẽteiſ
ſuſpendit. Pŕicipes aũt ſacerdotũ acce
ptis argẽteis dixerũt. Nõ licet eos mit
tere in corbonã: qꝛ preciũ ſanguinis eſt
aũt inito emerũt ex illis ⌊ Conſilio
agrũ figuli i ſepulturã ꝑegrinoꝝ ⌈ hoc Actu. 1. c.
ꝓp hoc vocatꝰ ẽ ager ille acheldemach:
ẽ ager ſãguinis vſq; i hodiernũ diẽ. Tũc
ipletũ ẽ qđ dictũ eſt ꝑ hieremiã ꝓphetã B
dicẽteꝫ. Et accepérũt trigita argẽteos: Hiere. 32. b
appreciati quẽ appreciauerũt a ⌊ preciũ Zacha. 11. c Mar. 15. a
filijs iſrael: ꝛ dederunt eos in agrum Luce. 23. a.
figuli: ſicut cõſtituit mihi dñs. Jeſꝰ aũt Johis. 18. f. Mar. 15. a
ſtetit ante preſidem et interrogauit ꝏ Johã. 19. b.
eum preſes dicens. Tu es rex ꝏꝏ
iudeorum? Dicit illi ieſus. ꝏꝏꝏ
Tu dicis. Et cum accuſaretur ꝏꝏ
a pŕicipibus ſacerdotum ꝛ ſenioribus
nihil rñdit. Tũc dicit illi ⌈ teſtimonia?
pilatꝰ. Nõ audis q̃nta aduerſũ te dicũt
Et non rñdit ei ad vllum verbum ꝏ
ita vt miraretur preſes vehementer. ꝏ
Per diem aũt ſolennẽ cõſueuerat preſes Mar. 15. a.
ꝑplo dimittẽ vnũ vinctũ quẽ voluiſſent. Luce. 23. c
Hẽbãt aũt tũc victũ iſignẽ q̇ dicebat bar Mar. 15. b Johã. 18. g.

βάν. συνηγμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ πιλάτος. τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, βαραβᾶν, ἢ ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν. ᾔδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα, μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ. πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ᾽ ὄναρ δι᾽ αὐτόν. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν βαραββᾶν, τὸν δὲ ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς. τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν. οἱ δὲ εἶπον. βαραββᾶν. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ πιλάτος. τί οὖν ποιήσω ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν. λέγουσιν αὐτῷ πάντες. σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη. τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν. οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες. σταυρωθήτω. ἰδὼν δὲ ὁ πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων. ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου, ὑμεῖς ὄψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε. τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν βαραββᾶν, τὸν δὲ ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ. τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ᾽ αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην. καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἐνέπαιζον αὐτῷ λέγοντες. χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτόν, ἔλαβον τὸν κάλαμον, καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα. καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. ἐξερχόμενοι δέ, εὗρον ἄνθρωπον κυρηναῖον ὀνόματι σίμωνα. τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον γολγοθᾶ. ὅ ἐστι λεγόμενος κρανίου τόπος, ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον. καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πιεῖν. σταυρώσαντες δὲ αὐτόν, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον. ∞∞∞∞ καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμέ-

rabas. Congregatis ergo illis dixit pilatus. Quē vultis dimittā vobis: barrabā: an iesum qui dicitur christus? Sciebat enim φ per inuidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali: misit ad eum vxor eius dicens. ∞∞∞ Nihil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Principes āt sacerdotū et seniores psuaserunt populis vt peterent barrabam: ∞ [iesum vero pderent. Rńdens autē preses ait illis. Quem vultis vobis de duobus dimitti: At illi dixerūt. Barrabam. Dicit pilatus. Quid igitur faciam de iesu qui dicitur christus? Dicunt omēs. Crucifigatur. Ait illis preses. Quid enim mali fecit? At illi magis clamabāt dicētes. Crucifigatur. Uidēs aūt pilatus quia nihil pficeret: sꝫ magis tumultus fieret: accepta aqua lauit manus corā populo dicens. ∞∞∞ Innocens ego sum a sanguine iusti huius: vos videritis. Et rńdēs vniuersus ppłs dixit. Sāguis eius sup nos et sup filios nostros. Tūc dimisit illis barrabam: iesum autem flagellatum tradidit eis vt crucifigeretur. Tūc milites presidis suscipientes iesum ∞∞ in pretorio: congregauerunt ad eū vniuersam cohortem: et exuentes eum: chlamydē coccineā circūdederūt ei. Et coronā de spinis posuerūt sup [plectētes caput eius: et harundinē in dextera eius: et genu flexo ante ∞∞∞ eum: illudebant ei dicentes. Aue rex iudeorum. Et expuentes ∞∞ in eum: acceperunt harundinē et pcutiebāt caput eius. Et postφ illuserunt ei: exuerunt eū chlamyde: et induerūt eum vestimentis eius: et duxerunt eum vt crucifigerent. Exeuntes autem inuenerūt hoiēꝫ cyreneū noīe symonē: hūc angariauerūt vt tolleret crucē eius. Et venerūt in locū q̄ dicitur golgotha: quod est caluarie locus. Et dederunt ei vinū bibere cum felle mixtū. Et cū gustasset noluit bibere. Postφ aūt crucifixerunt eū: diuiserūt vestimēta eius sortē mittētes: vt impleretur qđ dictū ē p pphetā dicētē. Diuiserūt sibi vestimēta mea: et sup vestē meā miserūt sortē. Et sedentes ſeruabāt eū. Et iposuerūt sup caput [eius causam ipsius scriptam. ∞∞∞

Mar. 15. b
Luce. 23. c.
Johis. 18. g
Actu. 5. c.
C
Mar. 15. b
Luce. 23. c.
mar. 15. c.
Luce. 23. d.
Johā. 19. c.
Mar. 15. c.
Johā. 19. a.
D
Mar. 15. c.
Marci. 15. c
Luce. 23. d
Mar. 15. d
Luce. 23. e.
Johā. 19. c.
Mar. 15. d
Johā. 19. c.
Marc. 15. d
Luce. 15. e
Johā. 19. d
Ps. 21.
E
mar. 15. d.
Luce. 23. e.

νην. οὗτός ἐστιν ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες. ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων καὶ φαρισαίων, ἔλεγον. ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. εἰ βασιλεὺς ἰσραήλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν ἐπ᾽ αὐτῷ. πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν αὐτόν εἰ θέλει αὐτόν. εἶπε γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης. περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν, ἀνεβόησεν ὁ ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων. ἠλί ἠλί λιμὰ σαβαχθανί. τουτέστι θεέ μου θεέ μου ἵνα τί με ἐγκατέλιπες. τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον. ὅτι ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους, καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν. οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον. ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται ἠλίας σώσων αὐτόν. ὁ δὲ ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν. καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν. καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη. καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων, μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ τηροῦντες τὸν ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες. ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ ἰησοῦ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ. ἐν αἷς ἦν μαρία ἡ μαγδαληνή, καὶ μαρία ἡ τοῦ ἰακώβου καὶ ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν ζεβεδαίου. ὀψίας δὲ γενομένης, ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ ἀριμαθαίας τοὔνομα ἰωσήφ ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ ἰησοῦ. οὗτος προσελθὼν τῷ πιλάτῳ, ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ. τότε ὁ πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα, καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ ἰωσήφ, ἐνετύλιξεν αὐ-

Hic est Jesus rex iudeorum. ∞∞∞ Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones: vnus a dextris et vnus a sinistris. Pretereuntes aūt blasphemabant eum mouentes capita sua et dicentes. Uah qui destruis templum dei et in triduo illud reedificas: salua temetipsū. Si filius dei es descende de cruce. ∞∞∞ Silr et pricipes sacerdotū illudētes cū scribis et senioribus ∞∞∞ dicebant. Alios saluos fecit: seipsum non potest saluū facere. Si rex israel est: descendat nunc de cruce et ∞∞ credemus ei. Confidit in ∞∞∞ deo: liberet eum nunc si vult. ∞∞ Dixit ei q̄r filius dei sū. Idipsū aūt et latrones q̄ crucifixi erāt cū eo improperabāt ei. A sexta āt hora tenebre facte sūt sup vniuersaꝫ terrā vsq ad horā nonā. Et circa horam nonam clamauit iesus voce magna dicens. Heli heli: lama zebthani. Hoc ē. Deus meus deus meus: vt qđ dereliqsti me? Quidā āt illic stātes et audiētes dicebāt. Heliā vocat iste. Et continuo currens vnus ex eis acceptā spongiā impleuit aceto: et īposuit arūdini et dabat ei bibē. Ceteri vo dicebāt. Sine videamus an veniat helias liberās eū. Jesus āt iterū clamās voce magna emisit spiritum. Et ecce ∞∞ veluꝫ templi scissū est in duas ptes a sūmo vsq deorsū. Et terra mota ē et petre scisse sunt: et monumēta apta sūt et multa corpora ∞∞∞ [tcs de sctōꝝ q̄ dormierāt surrexerūt. Et exeūtes monumētis post resurrectionē eius venerunt in sanctam ciuitatem et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes iesum: viso terremotu et his q̄ fiebant: timuerūt valde dicentes. Uere filius dei erat iste. Erant aūt ibi mulieres multe alonge: que secute erant iesum ∞∞∞ a galilea ministrantes ei: ∞∞∞ inter quos erat maria magdalene: et maria iacobi: et ioseph mater: et mater filiorū zebedei. Cū aūt sero factū esset: venit quidā hō diues ab arimathia noīne ioseph: qui et ipse erat discipulus iesu. Hic accessit ad ∞∞∞ pilatum: et petijt corpus iesu. Tunc pilatus iussit reddi corpus. ∞∞∞ Et accepto corpore ioseph inuoluit illud i

Johā. 19. d.
Marc. 15. d
Ihp. 26. f.
Sapiē. 2. c.
Mar. 15. e.
Luce. 23. e.
Mar. 15. e.
Marci. 15. e
Luce. 23. f.
F
Mar. 15. e.
Mar. 15. f.
Luce. 23. e.
Johan. 19. e
Mar. 15. f.
Mar. 15. f.
Luce. 23. f.
Apoc. 6. e.
Heb. 1. d.
Mar. 15. f.
Luce. 23. g
mar. 15. f.
G
mar. 15. g.
Luce. 23. g.
Johā. 19. g
mar. 15. g.

τό σιμδόνι καθαρά, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλθεν. ἦν δὲ ἐκεῖ μαρία ἡ μαγδαληνή, καὶ ἡ ἄλλη μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου. τῇ δὲ ἐπαύριον ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς πιλάτον, λέγοντες. κύριε. ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτός, κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ πιλάτος. ἔχετε κουστωδίαν, ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες, ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας. Cap. 28.

Ὀψὲ δὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε μαρία ἡ μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθών, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος, εἶπε ταῖς γυναιξί. μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς. οἶδα γὰρ ὅτι ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ κύριος. καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν. ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ὁ ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς, λέγων. χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι, ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ ἰησοῦς. μὴ φοβεῖσθε. ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται. πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδού τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυ-

ſindone munda: et poſuit illud in monumento ſuo nouo: quod exciderat in petra. Et aduoluit ſaxum magnum ad oſtium monumenti et abijt. Erat autem ibi maria magdalene et altera maria ſedentes contra ſepulchrum. Altera autem die que eſt poſt paraſceuen: conuenerunt principes ſacerdotum et phariſei ad pilatum dicentes. Domine recordati ſumus: quia ſeductor ille dixit adhuc viuens: poſt tres dies reſurgam. Iube ergo cuſtodiri ſepulchrum vſque in diem tertium: ne forte veniant diſcipuli eius et furentur eum: et dicant plebi ſurrexit a mortuis: et erit nouiſſimus error peior priore. Ait illis pilatus. Habetis cuſtodiam: ite cuſtodite ſicut ſcitis. Illi autem abeuntes munierunt ſepulchrum ſignantes lapidem cum cuſtodibus. Cap. 28.

Veſpere autem ſabbati que luceſcit in prima ſabbati: venit maria magdalene et altera maria videre ſepulchrum. Et ecce terremotus factus eſt magnus. Angelus enim domini deſcendit de celo: et accedens reuoluit lapidem et ſedebat ſuper eum. Erat autem aſpectus eius ſicut fulgur et veſtimentum eius ſicut nix. Pre timore autem eius exterriti ſunt cuſtodes: et facti ſunt velut mortui. Reſpondens autem angelus dixit mulieribus. Nolite timere vos. Scio quod ieſum qui crucifixus eſt queritis. Non eſt hic: ſurrexit enim ſicut dixit. Venite et videte locum vbi poſitus erat dominus. Et cito euntes dicite diſcipulis eius quia ſurrexit: et ecce precedet vos in galileam. Ibi eum videbitis: ecce predixi vobis. Et exierunt cito de monumento cum timore et gaudio magno currentes nunciare diſcipulis eius. Et ecce ieſus occurrit illis dicens. Auete. Ille autem acceſſerunt et tenuerunt pedes eius: et adorauerunt eum. Tunc ait illis ieſus nolite timere. Ite nunciate fratribus meis vt eant in galileam ibi me videbunt. Que cum abijſſent: ecce quidam de cuſtodi[illegible] venerunt in ciuitatem et nunciauerunt principibus ſacerdotum omnia que facta fuerant. Et congregati cum ſenioribus

Luce. 23. g.
Johan. 19. g.
Mar. 15. g.
A
Mar. 16. a.
Luce. 24. a.
Johan. 20. a.
Marc. 16. c.
Luce. 24. a.
B
Mar. 16. c.
Luce. 24. b.
C

τέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, λέγοντες. εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον. οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν αὐτῷ. οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων. ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἀμήν.

consilio accepto: pecuniam copioſam dederunt militibus dicentes. Dicite quia diſcipuli eius nocte venerunt et furati ſunt eum nobis dormientibus. Et ſi hoc auditum fuerit a preſide: nos ſuadebimus ei: et ſecuros vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt ſicut erant edocti. Et diuulgatum eſt verbum iſtud apud iudeos vſque in hodiernum diem. Vndecim autem diſcipuli abierunt in galileam in montem vbi conſtituerat illis ieſus. Et videntes eum adorauerunt: quidam autem dubitauerunt. Et accedens ieſus locutus eſt eis dicens. Data eſt mihi omnis poteſtas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine patris et filij et ſpiritus ſancti: docentes eos ſeruare omnia quecunque mandaui vobis. Et ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi.

D
Mar. 16. f.
ſup. 11. g.
Luce. 10. f.

Τέλος τοῦ κατὰ ματθαῖον ἁγίου εὐαγγελίου.

Explicit euangelium ſecundum Matthęum.

Incipit prologus ſancti Hieronymi in euangelium ſecundum Mattheum.

Marcus euangeliſta dei electus: et petri in baptiſmate filius: atque in diuino ſermone diſcipulus: ſacerdotium in iſrael agens ſecundum carnem leuita: ad fidem chriſti conuerſus: euangelium in italia ſcripſit: oſtendens in eo quid et generi ſuo deberet et chriſto. Nam initium principij in voce prophetice exclamationis inſtituens ordinem leuitice electionis oſtendit: vt predicans predeſtinatum iohannem filium zacharie in voce angeli annunciantis emiſſum: non ſolum verbum carnem factum: ſed et corpus domini in omnia per verbum diuine vocis animatum in initio euangelice predicationis oſtenderet: vt qui hec legens ſciret cui initium carnis in domino et ieſu aduenientis habitaculum caro deberet agnoſcere: atque in ſe verbum vocis quod in conſonantibus perdiderat inueniret. Deniqꝫ cum perfecti euangelij opus intrans: et a baptiſmo domini predicare deum inchoans: non laborauit natiuitatem carnis quam in prioribus viderat dicere: ſed totus exprimens expoſitionem deſerti: ieiunij numerum: temptationem diaboli: congregationem beſtiarum: et miniſterium protulit angelorum: et inſtituens nos ad intelligendum: ſingula in breui compingens ne auctoritatem facte rei demeret: et perficiendi operis plenitudinem non negaret. Deniqꝫ amputaſſe ſibi poſt fidem pollicem dicitur vt ſacerdotio reprobus haberetur: ſed tantum conſentiens fidei predeſtinata potuit electio vt nec ſic in opere verbi perderet: quod prius meruerat in genere. Nam alexandrie epiſcopus fuit. Cuius per ſingula opus ſunt ſcire et euangelij in ſe dicta diſponere et diſciplinam legis in ſe agnoſcere: et diuinam in carne domini intelligere naturam. Que in nos primum requiri oportet: dehinc inquiſita volumus agnoſci habentes mercedem exhortationis: quoniam qui plantat et qui rigat vnum ſunt: qui autem incrementum preſtat: deus eſt.

Explicit prologus.

Το κατά μάρκον άγιον ευαγγέλιον. Cap. 1.

Αρχή του ευαγγελίου ιησού χριστού υιού του θεού, ως γέγραπται εν τοις προφήταις. ιδού εγώ αποστέλλω τον άγγελόν μου προ προσώπου σου, ος κατασκευάσει την οδόν σου έμπροσθέν σου. φωνή βοώντος εν τη ερήμω, ετοιμάσατε την οδόν κυρίου, ευθείας ποιείτε τας τρίβους αυτού. εγένετο ιωάννης βαπτίζων εν τη ερήμω, και κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εις άφεσιν αμαρτιών. και εξεπορεύετο προς αυτόν πάσα η ιουδαία χώρα και οι ιεροσολυμίται, και εβαπτίζοντο πάντες εν τω ιορδάνη ποταμώ υπ' αυτού, εξομολογούμενοι τας αμαρτίας αυτών. ην δε ο ιωάννης ενδεδυμένος τρίχας καμήλου, και ζώνην δερματίνην περί την οσφύν αυτού, και εσθίων ακρίδας και μέλι άγριον, και εκήρυσσε λέγων. έρχεται ο ισχυρότερός μου οπίσω μου, ου ουκ ειμί ικανός κύψας λύσαι τον ιμάντα των υποδημάτων αυτού. εγώ μεν εβάπτισα υμάς εν ύδατι, αυτός δε βαπτίσει υμάς εν πνεύματι αγίω. και εγένετο εν εκείναις ταις ημέραις ήλθεν ο ιησούς από ναζαρέτ της γαλιλαίας, και εβαπτίσθη υπό ιωάννου εις τον ιορδάνην. και ευθέως αναβαίνων από του ύδατος, είδε σχιζομένους τους ουρανούς, και το πνεύμα ωσεί περιστεράν καταβαίνον επ' αυτόν. και φωνή εγένετο εκ των ουρανών, συ ει ο υιός μου ο αγαπητός εν ω ευδόκησα. και ευθύς το πνεύμα αυτόν εκβάλλει εις την έρημον, και ην εκεί εν τη ερήμω ημέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος υπό του σατανά, και ην μετά των θηρίων. και οι άγγελοι διηκόνουν αυτώ. μετά δε το παραδοθήναι τον ιωάννην, ήλθεν ο ιησούς εις την γαλιλαίαν κηρύσσων το ευαγγέλιον της βασιλείας του θεού, και λέγων. ότι πεπλήρωται ο καιρός, και ήγγικεν η βασιλεία του θεού. μετανοείτε και πιστεύετε εν τω ευαγγελίω. περιπατών δε παρά την θάλασσαν της γαλιλαίας, είδε σίμωνα και ανδρέαν τον αδελφόν αυτού του σίμωνος βάλλοντας αμφίβληστρον εν τη θαλάσση. ήσαν γαρ αλιείς, και είπεν αυτοίς ο ιησούς. δεύτε οπίσω μου, και ποιήσω υμάς γενέσθαι αλιείς ανθρώπων. και ευθέως αφέντες τα δίκτυα αυτών, ηκολούθησαν αυτώ. και προβάς εκείθεν ολίγον, είδεν ιάκωβον τον του ζεβεδαίου και ιωάννην τον αδελφόν αυτού και αυτούς εν τω πλοίω καταρτίζοντας τα δίκτυα. και ευθέως εκάλεσεν αυτούς. και αφέν-

Incipit euāgeliū ſcʒ Marcū. Cap. 1.

A Initiū euangelij ieſu xp̄i filij dei: ſicut ſcriptū eſt i eſaia pp̄heta. Ecce ego mitto angelum meum ante faciē tuā: qui pparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deſerto. Parate viam dñi: rectas facite ſemitas ei⁹. Fuit in deſerto iohannes baptizans et predicans baptiſmū pnīe: in remiſſionē pctōꝝ. Et egrediebatur ad eū omnis iudee regio: ⁊ hieroſolymite vniuerſi et baptizabantur ab illo i iordanis flumie: ꝯfitētes pctā ſua. Et erat iohannes veſtitus pilis camelorum et zona pellicea circa lumbos eius: et locuſtas ⁊ mel ſilueſtre edebat: ⁊ pdicabat dicēs. Venit fortior me poſt me cuius non ſū dign⁹ pcūbēs ſoluē corrigiā calciamētorum ei⁹. Ego baptizo vos in aqua: ille vero baptizabit vos ſpiritu ſancto. Et factum eſt in dieb⁹ illis: venit ieſ⁹ a nazareth galilee et baptizatus eſt a Johanne in iordane. B Et ſtatim aſcendens de aqua: vidit celos apertos: ⁊ ſpm̄ ſctm̄ tāq̄ colūbā deſcendētē ⁊ manētē in ipſo. Et vox facta eſt de celo. Tu es filius meus dilectus in te complacui. Et ſtatim ſpūs expulit eum in deſertum. Et erat in deſerto q̄dragita dieb⁹ ⁊ q̄dragita noctib⁹: ⁊ tēptabat a ſathana. Eratq; cū beſtijs: ⁊ angeli miniſtrabant illi. Poſtq̄ autem tradit⁹ eſt iohānes: venit ieſus in galileam: predicans euangelium regni dei: et dicens. Qm̄ impletū eſt tempus ⁊ appropinquauit regnum dei. Penitemini et credite euangelio. Et preteriens ſecus mare galilee: vidit ſymonem et andream fratrem eius mittentes retia in mare. Erant enim piſcatores. Et dixit eis ieſus. Venite poſt me: et faciā vos fieri piſcatores hominum. Et protinus relictis retib⁹ ſecuti ſunt eum. Et progreſſus inde puſillum vidit iacobum zebedei et iohannem fratrem eius: et ipſos componentes retia in naui: et ſtatim vocauit illos. Et relicto

Malac. 3.a. Mat. 11.c. — Luce. 7.d. Eſaie. 40.b. Mat. 3.a. Johā. 1.c. — Mat. 3.b. Luce. 3.a. — Johan. 5.c. Mat. 3.a. — Mat. 3.c. Luce. 3.d. Johan. 1.d. Mat. 3.c. Luce. 3.d. Johā. 1.d. Actu. 19.a. Mat. 3.f. — Eſa. 42.a. Mat. 3.g. ⁊ 17.b. Luc. 3.e. ⁊ 2 Pe. 1.d. Mat. 4.a. Luce. 4.a. Eſa. 43.g. Mat. 4.c. Mat. 4.d. — Mat. 4.c. Actu. 3.d. — Mat. 4.c. ⁊ 8.c. Luce. 5.b. — Marc. 4.f.

τες τον πατέρα αυτών ζεβεδαίον εν τω πλοίω μετά των μισθωτών, απήλθον οπίσω αυτού. και εισπορεύονται εις καπερναούμ. και ευθέως τοις σάββασιν εισελθών εις την συναγωγήν, εδίδασκεν. και εξεπλήσσοντο επί τη διδαχή αυτού. ην γαρ διδάσκων αυτούς ως εξουσίαν έχων, και ουχ' ως οι γραμματείς. και ην εν τη συναγωγή αυτών άνθρωπος εν πνεύματι ακαθάρτω, και ανέκραξε λέγων. έα, τι ημίν και σοι ιησού ναζαρηνέ, ήλθες απολέσαι ημάς, οίδά σε τις ει ο άγιος του θεού. και επετίμησεν αυτώ ο ιησούς λέγων. φιμώθητι και έξελθε εξ αυτού. και σπαράξαν αυτόν το πνεύμα το ακάθαρτον, και κράξαν φωνή μεγάλη, εξήλθεν εξ αυτού. και εθαμβήθησαν πάντες, ώστε συζητείν προς εαυτούς λέγοντας. τι εστί τούτο, τις η διδαχή η καινή αύτη, ότι κατ' εξουσίαν και τοις πνεύμασι τοις ακαθάρτοις επιτάσσει, και υπακούουσιν αυτώ. εξήλθε δε η ακοή αυτού ευθύς εις όλην την περίχωρον της γαλιλαίας. και ευθέως εκ της συναγωγής εξελθόντες, ήλθον εις την οικίαν σίμωνος και ανδρέου μετά ιακώβου και ιωάννου. η δε πενθερά του σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, και ευθέως λέγουσιν αυτώ περί αυτής. και προσελθών ήγειρεν αυτήν κρατήσας της χειρός αυτής. και αφήκεν αυτήν ο πυρετός ευθέως, και διηκόνει αυτοίς. οψίας δε γενομένης ότε έδυ ο ήλιος, έφερον προς αυτόν πάντας τους κακώς έχοντας, και τους δαιμονιζομένους. και η πόλις όλη συνηγμένη ην προς την θύραν. και εθεράπευσε πολλούς κακώς έχοντας ποικίλαις νόσοις. και δαιμόνια πολλά εξέβαλε. και ουκ ήφιε λαλείν τα δαιμόνια ότι ήδεισαν αυτόν. και πρωί έννυχον λίαν αναστάς εξήλθε και απήλθεν ο ιησούς εις έρημον τόπον. κακεί προσηύχετο. και κατεδίωξαν αυτόν ο σίμων και οι μετ' αυτού. και ευρόντες αυτόν, λέγουσιν αυτώ. ότι πάντες σε ζητούσι. και λέγει αυτοίς. άγωμεν εις τας εχομένας κωμοπόλεις ίνα κακεί κηρύξω. εις τούτο γαρ εξελήλυθα, και ην κηρύσσων εν ταις συναγωγαίς αυτών εις όλην την γαλιλαίαν, και τα δαιμόνια εκβάλλων. και έρχεται προς αυτόν λεπρός παρακαλών αυτόν και γονυπετών αυτόν και λέγων αυτώ. ότι εάν θέλης δύνασαί με καθαρίσαι. ο δε ιησούς σπλαγχνισθείς εκτείνας την χείρα, ήψατο αυτού και λέγει αυτώ. θέλω. καθαρίσθητι. και ειπόντος αυτού, ευθέως απήλθεν απ' αυτού η λέπρα και εκαθαρίσθη. και εμβριμησάμε-

patre ſuo zebedeo in naui cum mercenarijs: ſecuti ſunt eum. Et ingrediuntur capharnaum: et ſtatim ſabbatis ingreſſus in ſynagogā docebat eos. C Et ſtupebant ſuper doctrinā eius. Erat enim docens eos quaſi poteſtatē habens: et nō ſicut ſcribe. Et erat in ſynagoga eorum homo in ſpiritu immundo et clamauit dicēs. Quid nobis et tibi ieſu nazarene? Veniſti pdere nos. Scio q̄ ſis ſctūs dei. Et cōminatus eſt ei ieſus dicens. Obmuteſce et exi de homine. Et diſcerpens eum ſpiritus immund⁹: et exclamans voce magna exijt ab eo. Et mirati ſunt omnes: ita vt cōquirerēt inter ſe dicentes. Quid nā ē hoc? Que nā doctrīa hec noua? Qr in pṫāte ſpiritibus imūdis imperat: et obediunt ei. Et pceſſit rumor ei⁹ ſtatim i oēʒ regionem galilee. Et protinus egrediētes de ſynagoga: venerūt i domū ſymonis et andree cum iacobo et iohanne. Recumbebat autem ſocrus ſymonis febricitans: et ſtatim dicunt ei de illa. Et accedens eleuauit eam apphēſa manu ei⁹: ⁊ ꝯtinuo dimiſit eā febris: ⁊ miniſtrabat eis. D Veſpere aūt facto cū occidiſſet ſol: afferebant ad eum omnes male habentes et demonia habentes: et erat oīs ciuitas cōgregata ad ianuā. Et curauit multos qui vexabantur varijs lāguorib⁹: et demonia mlta eijciebat ⁊ non ſinebat ea loqui quoniam ſciebant eū. Et diluculo valde ſurgēs egreſſus abijt in deſertum locum: ibiq; orabat. Et proſecutus eſt eum ſymō ⁊ q̄ cū illo erāt. Et cū inueniſſēt eū dixerūt ei: quia omnes querunt te et ait illis. Eamus in proximos vicos ⁊ ciuitates vt ibi predicē: ad hoc enīʒ veni. Et erat predicans in ſynagogis eorum: et in omni galilea et demonia eijciens. Et venit ad eum leproſus deprecans eum et genu flexo dixit. Si vis potes me mundare. Jeſus autē miſertus eius extendit manū ſuā ⁊ tāgēs eū ait illi. Volo. Mundare. Et cum dixiſſet: ſtatim diſceſſit ab eo lepra ⁊ mundatus eſt. Et cōminat⁹ eſt

Luce. 4.c. — Mat. 7.g. Luce. 2.g. Luce. 4.a. — Luce. 4.f. — Mat. 8.c. Luce. 4.f. — Luce. 4.g. — 1.3.c. — Mat. 8.a. Luce. 5.c. — ſ. mūdare. ſ paſſiui mōi paſſiue vocis.

μος αὐτῷ εὐθέως, ἐξέβαλεν αὐτὸν καὶ λέ-
γει αὐτῷ. ὅρα μηδενὶ εἴπης, ἀλλὰ ὕπαγε σε-
αυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ. καὶ προσένεγκε περὶ
τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε μωσῆς
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξα-
το κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λό-
γον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς
εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλ' ἔξωθεν ἐν ἐρήμοις
τόποις ἦν. καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντα-
χόθεν. Cap. 2.
Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς καπερναοὺμ δι' ἡ-
μερῶν. καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι.
καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέ-
τι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐ-
λάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται πρὸς
αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον ὑ-
πὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγί-
σαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν
στέγην ὅπου ἦν. καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι
τὸν κράββατον ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέ-
κειτο. ἰδὼν δὲ ὁ ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν
λέγει τῷ παραλυτικῷ. τέκνον. ἀφέωνται
σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. ἦσαν δέ τινες τῶν
γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογι-
ζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. τί οὗτος
οὕτω λαλεῖ βλασφημίας. τίς δύναται ἀ-
φιέναι ἁμαρτίας. εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. καὶ εὐθέως
ἐπιγνοὺς ὁ ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅ-
τι οὕτως αὐτοὶ διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς,
εἶπεν αὐτοῖς. τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν
ταῖς καρδίαις ὑμῶν. τί ἐστιν εὐκοπώτερον.
εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ ἀφέωνταί σου αἱ ἁ-
μαρτίαι, ἢ εἰπεῖν ἔγειραι καὶ ἆρον τὸν κράβ-
βατόν σου καὶ περιπάτει. ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέ-
ναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας, λέγει τῷ παρα-
λυτικῷ. σοὶ λέγω. ἔγειραι καὶ ἆρον τὸν κρά-
ββατόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.
καὶ εὐθέως ἠγέρθη, καὶ ἄρας τὸν κράββατον
ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι
πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας. ὅ-
τι οὐδέποτε οὕτως εἴδομεν. καὶ ἐξῆλθε πά-
λιν παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
ἤρχετο πρὸς αὐτόν. καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς
καὶ παράγων, εἶδε λευῒν τὸν τοῦ ἀλφαίου.
καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ.
ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν
αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν
ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ
ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ ἰησοῦ καὶ τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ. ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠ-
κολούθησαν αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ
οἱ φαρισαῖοι ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ

ei: ſtatimq́ eiecit illum: ⁊ dicit
ei. Uide nemini dixeris: ſed vade — Mat. 8. a. Luce. 5. c.
oſtende te principi ſacerdotū: ⁊ offer ꝓ
emundatione tua que precepit moyſes
in teſtimoniū illis. Et egreſſus cepit
predicare: et diffamare ſermonem:
ita vt iā non poſſet manifeſte
itroire in ciuitatē: ſed foris in deſertis
locis eſſet: et conueniebant ad eum vn-
diq́. Cap. 2.
Et iterū itrauit capharnaū poſt di- A
es octo: ⁊ auditū ē φ in domo eēt
et conuenerunt multi: ita vt non
caperet neq́ ad ianuā: et loquebatur
eis verbum: Et venerunt ad — Mat. 9. a. Luce. 5. d. Johan. 5. a.
eum ferentes paralyticum: qui a
quattuor portabat. Et cū nō poſſēt of-
ferre eū illi pre turba: nudauerunt
tectū vbi erat: ⁊ patefacientes ſubmiſe-
rūt grabatū in quo palytic⁹ iacebat. Cū
autem vidiſſet ieſus fidem illorum
ait paralytico. Fili dimittuntur — Luce. 7. g.
tibi pctā tua. Erant aūt illic q̄dam de
ſcribis ſedentes: et cogitantes
in cordibus ſuis. Quid hic
ſic loquit. Blaſphēat. Quis pōt dimit- — Luce. 5. d. 1. Cor. 2. d.
tere peccata niſi ſolus de⁹. Quo ſtatim
cognito ieſus ſpiritu ſuo: quia B
ſic cogitarent intra ſe:
dicit illis. Quid iſta cogitatis in
cordibus veſtris. Quid eſt facilius — Mat. 9. a. Luce. 5. c.
dicere palytico: dimittunt tibi pctā tua:
an dicere: ſurge tolle grabatum
tuum ⁊ ambula? Ut autem ſciatis qꝛ
filius hominis habet poteſtatem
in terra dimittēdi peccata ait palytico
Tibi dico ſurge tolle grabatum — Mat. 9. b. Luce. 5. c. Johā. 5. b.
tuum et vade in domum tuam.
Et ſtati ſurrexit ille: ⁊ ſublato grabato
abijt inde corā omnib⁹: ita vt mirarent
oēs: ⁊ honoficarent deū dicētes: quia
nūq́ ſic vidim⁹. Et egreſſus eſt rurſus — Mat. 9. b. Luce. 5. f.
ad mare: omniſq́ turba
veniebat ad eum: ⁊ docebat eos.
Et cum preteriret vidit leui alphei
ſedentem ad teloneum: ⁊ ait illi.
Sequere me. Et ſurgens ſecutus eſt
eum. Et factum eſt cum accumberet — Mat. 9. b. Luce. 5. f.
in domo illius: multi publicani et
peccatores ſimul diſcūbebant cū ieſu ⁊
diſcipulis ei⁹. Erāt ei mlti q̄ ſeq̄bātur C
eum. Et ſcribe ⁊
pharisei videntes: qꝛ manducaret cum

τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ. τί ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν
καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει. καὶ ἀκού-
σας ὁ ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς. οὐ χρείαν ἔχου-
σιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχον-
τες. οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁ-
μαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. καὶ ἦσαν οἱ μα-
θηταὶ ἰωάννου καὶ οἱ τῶν φαρισαίων νηστεύ-
οντες, καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ.
διά τι οἱ μαθηταὶ ἰωάννου καὶ οἱ τῶν φαρι-
σαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ
νηστεύουσιν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. μὴ
δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμ-
φίος μετ' αὐτῶν ἐστὶ νηστεύειν. ὅσον χρό-
νον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ
δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι
ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τό-
τε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. καὶ
οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιρρά-
πτει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ. εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλή-
ρωμα αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ
χεῖρον σχίσμα γίνεται, καὶ οὐδεὶς βάλλει
οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. εἰ δὲ μή,
ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶ-
νος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται. ἀλ-
λὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.
καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς
σάββασι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς
στάχυας. καὶ οἱ φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, ἴ-
δε τί ποιοῦσιν ἐν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεσ-
τι. καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς. οὐδέποτε ἀνέ-
γνωτε τί ἐποίησε δαυῒδ ὅτε χρείαν ἔσχεν,
καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, πῶς
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἀβιά-
θαρ τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προ-
θέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ
τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ
οὖσι. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. τὸ σάββατον διὰ
τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος δι-
ὰ τὸ σάββατον. ὥστε κύριος ἐστὶν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου. Cap. 3.
Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν.
καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων
τὴν χεῖρα. καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς
σάββασι θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορή-
σωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐ-
ξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα. ἔγειραι εἰς τὸ
μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς. ἔξεστι τοῖς σάββα-
σιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι. ψυχὴν
σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ πε-
ριβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς. συλλυ-
πούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐ-

publicanis ⁊ peccatoribus: dixerunt
diſcipulis eius. Quare cū publicanis — Mat. 9. c. Luce. 15. f.
⁊ pctōrib⁹ mādugat ⁊ bibit mgr vr? Hoc
ieſus ait illis. Nō neceſſe hñt audito
ſani medico: ſed qui male habent.
Non eni veni vocare iuſtos: ſed pecca- — 1. Thi. 1. b.
tores. Et erant diſcipuli
iohannis ⁊ pharisei ieiunantes:
et veniunt et dicunt illi.
Quare diſcipuli iohānis ⁊ phariſeorū — Luce. 5. f.
ieiunant: tui autem diſcipuli non
ieiunant. Et ait illis ieſus. Nunquid — Mar. 9. c. Luce. 5. g.
poſſunt filij nuptiarum q̄diu ſponſus
cū illis eſt ieiunare? Quanto tempore
habent ſecum ſponſum non
poſſunt ieiunare. Uenient autem dies
cum auferetur ab eis ſponſus: et tunc
ieiunabunt in illis diebus. D
Nemo aſſumentum panni rudis aſſuit
veſtimēto veteri. Alioq́n aufert ſupple-
mentū nouū a veteri: et
maior ſciſſura fit. Et nemo mittit
vinum nouum in vtres veteres: alioq́n
dirumpet vinum vtres et vinum
effundetur ⁊ vtres peribunt. Sed
vinū nouū in vtres nouos mitti debet.
Et factum eſt iterum cum dominus — Mat. 12. a. Luce. 6. a.
ſabbatis ambularet per ſata: et
diſcipuli eius ceperunt progredi ⁊ vellē
ſpicas: Phariſei aūt dicebāt ei. Ecce
q̄d faciūt diſcipuli tui ſabbatis q̄d nō lꝫ.
Et ait illis. Nunq́ legiſtis — Mat. 12. a. Luce. 6. a. 1. Reg. 21. b.
quid fecerit dauid q̄n neceſſitatē habuit
et eſurijt ipſe ⁊ qui cū eo erant: quō
introiuit in domum dei ſub abiathar
pricipe ſacerdotuꝫ ⁊ panes ꝓpoſitionis
mādućauit quos nō licebat māducare
ſacerdotibus: et dedit niſi ſolis
eis ⁊ qui cū eo erāt? Et dicebat eis.
Sabbatū ꝓpter hoīeꝫ factū ē: ⁊ nō hō
ꝓpter ſabbatum. Itaq́ dñs eſt filius — Mat. 12. a. Luce. 6. a.
hominis etiam ſabbati. Cap. 3.
Et introiuit iterū in ſynagogam: A
et erat ibi homo habens
manū aridam: Et obſeruabant eum ſi — Mat. 12. b. Luce. 13. c. ⁊ 14. a.
ſabbatis curaret: vt acuſarent
illum. Et ait homini
habenti manum aridam. Surge in
medium. Et dicit eis. Licet ſabbatis — Mat. 12. b. Luce. 9. b. ⁊ 14. a.
benefacere an male: animam
ſaluā facē an pdē? At illi tacebāt. Et
eos cū ira contriſtatus circūſpiciens
ſuper cecitate cordis eorum

τών, λέγει τω ανθρώπω· έκτεινον την χεί-
ρα σου. και εξέτεινε, και αποκατεστάθη η
χείρ αυτού υγιής ως η άλλη. και εξελθόντες
οι φαρισαίοι ευθέως μετά των ηρωδιανών,
συμβούλιον εποίουν κατ' αυτού όπως αυ-
τόν απολέσωσι. και ο ιησούς ανεχώρησε
μετά των μαθητών αυτού προς την θάλα-
σσαν. και πολύ πλήθος από της γαλιλαί-
ας ηκολούθησεν αυτώ. και από ιουδαίας, και
από ιεροσολύμων, και από της ιδουμαίας,
και πέραν του ιορδάνου. και οι περί τύρον
και σιδώνα πλήθος πολύ, ακούσαντες ό-
σα εποίει, ήλθον προς αυτόν. και είπε τοίς
μαθηταίς αυτού ίνα πλοιάριον προσκαρ-
τερεί αυτω διά τον όχλον ίνα μη θλίβωσιν
αυτόν. πολλούς γαρ εθεράπευσεν, ώστε
επιπίπτειν αυτω ίνα αυτού άψωνται όσοι
είχον μάστιγας. και τα πνεύματα τα ακά-
θαρτα όταν αυτόν εθεώρει, προσέπιπτεν αυ-
τώ. και έκραζε λέγοντα, ότι συ ει ο υιός του
θεού. και πολλά επετίμα αυτοίσ, ίνα μη
φανερόν αυτόν ποιήσωσι. και αναβαίνει
εις το όρος και προσκαλείται ους ήθελεν αυ-
τος, και απήλθον προς αυτόν. και εποίησε
δώδεκα ίνα ώσι μετ' αυτού, και ίνα αποσ-
τέλλη αυτούς κηρύσσειν και έχειν εξουσί-
αν θεραπεύειν τας νόσους, και εκβάλλειν τα
δαιμόνια. και επέθηκε τω σίμωνι όνομα πέ-
τρον. και ιάκωβον τον του ζεβεδαίου, και ιω-
άννην τον αδελφόν του ιακώβου, και επέ-
θηκεν αυτοίς ονόματα βοανεργές, ο εστιν υ-
ιοί βροντής. και ανδρέαν, και φίλιππον, και
βαρτολομαίον, και ματθαίον, και θωμάν,
και ιάκωβον τον του αλφαίου, και θαδδαί-
ον, και σίμωνα τον κανανίτην, και ιούδαν ισ-
καριώτην, οσ και παρέδωκεν αυτόν. και έρ-
χονται εις οίκον, και συνέρχεται πάλιν ό-
χλος ώστε μη δύνασθαι αυτούς μήτε άρ-
τον φαγείν. και ακούσαντες οι παρ αυτού ε-
ξήλθον κρατήσαι αυτόν. έλεγον γαρ ότι εξέ-
στη. και οι γραμματείς οι από ιεροσολύμων
καταβάντες έλεγον, ότι βεελζεβούλ έχει,
και ότι εν τω άρχοντι των δαιμονίων εκβά-
λλει τα δαιμόνια. και προσκαλεσάμενος αυ-
τούς εν παραβολαίς έλεγεν αυτοίς. πως δύ-
ναται σατανάς σατανάν εκβάλλειν. και εάν
βασιλεία εφ εαυτήν μερισθή, ου δύναται
σταθήναι η βασιλεία εκείνη. και εάν οικία εφ
εαυτήν μερισθή, ου δύναται σταθήναι η οι-
κία εκείνη. και ει ο σατανάς ανέστη εφ εαυ-
τόν και μεμέρισται, ου δύναται σταθήναι,
αλλά τέλος έχει. ουδείς δύναται τα σκεύη
του ισχυρού εισελθών εις την οικίαν αυτού

dicit homini. Extende manum
tuam. Et extendit: ⁊ reſtituta eſt
manus illi. Exeuntes autem — Mat. 12.b. Johā. 10.g
phariſei ſtatim cum herodianis
conſiliū faciebant aduerſus eū: quō eū
perderent. Ieſus autem
cum diſcipulis ſuis ſeceſſit ad mare:
et multa turba a galilea — Mat. 4.g. Luce. 4.e. Johan. 6.a
et iudea ſecuta eſt eum. Et
ab hieroſolymis et ab idumea
et trans iordanem: et qui circa tyrum
et ſydonē multitudo magna audiētes q̄
faciebat venerūt ad eum. Et dixit ie- — B
ſus diſcipulis ſuis: vt in nauicula
ſibi deſuirēt ꝑpter turbā ne cōprimerēt
eum. Multos enī ſanabat: ita vt
irruerēt in eū vt illū tangerēt quotquot
habebant plagas. Et ſpiritus immundi
cum illum videbant procidebant ei.
Et clamabant dicentes. Tu es filius — Luce. 4.g.
dei. Et vehementer cōminabat eis: ne
manifeſtarēt illum. Et aſcendens — Mat. 10.a. Luce. 6.c.
in montē: vocauit ad ſe quos voluit ipſe
et venerunt ad eum. Et fecit
vt eſſent duodeci cū illo: ⁊ vt mitteret
eos predicare. Et dedit illis poteſtatē
curandi infirmitates et eijciendi
demonia. Et impoſuit ſimōi nomē petrꝰ — Mat. 10.a. Luce. 6.c. Actu. 1.b.
Et iacobū zebedei: et iohannem
fratrem iacobi: et impoſuit
eis nomina boanerges: quod eſt filij
tonitrui. Et andream et philippum et — C
bartholomeum ⁊ matheū et thomam
et iacobum alphei et thadeum
et ſimonē chananeū: et iudam ſcarioth
qui et tradidit illum. Et veniunt
ad domū. Et conuenit iterum turba:
ita vt non poſſet neq; panem
manducare. Et cum audiſſent ſui exie-
runt tenere eū. Dicebāt eī qm̄ ī furorē
verſus ē. Et ſcribe q̄ ab hieroſolymis — Mat. 12.c. Luce. 11.b
deſcēderāt: dicebāt qm̄ beelzebub hꝫ:
⁊ quia in principe demoniorum eijcit
demonia. Et conuocatis eis — Mat. 12.b. Luce. 11.c.
in parabolis dicebat illis. Quō poteſt
ſathanas ſathanam eijcere? Et ſi
regnū in ſe diuidatur: non poteſt
regnum illud ſtare. Et ſi domus ſup
ſemetipſā diſpartiat: nō poteſt domus
illa ſtare. Et ſi ſathanas cōſurrexerit
diſpꝑtitꝰ ē ⁊ nō poterit ſta in ſemetipſū:
re ſed finem habet. Nemo poteſt vaſa — D
fortis ingreſſus in domum eius

διαρπάσαι, εάν μη πρώτον τον ισχυρόν
δήση, και τότε την οικίαν αυτού διαρπάση.
αμήν λέγω υμίν ότι πάντα αφεθήσεται τα
αμαρτήματα τοις υιοίς των ανθρώπων και
βλασφημίαι όσας αν βλασφημήσωσιν. ος
δ' αν βλασφημήση εις το πνεύμα το άγιον,
ουκ έχει άφεσιν εις τον αιώνα αλλ' ένοχος ε-
στιν αιωνίου κρίσεως. ότι έλεγον πνεύμα α-
κάθαρτον έχει. έρχονται ουν οι αδελφοί και
η μήτηρ αυτού, και έξω εστώτες, απέστει-
λαν προς αυτόν φωνούντες αυτόν. και εκά-
θητο όχλος περί αυτόν. είπον δε αυτώ ιδού
η μήτηρ σου και οι αδελφοί σου και αι α-
δελφαί σου έξω ζητούσι σε. και απεκρίθη αυ-
τοίς λέγων. τις εστιν η μήτηρ μου η οι αδελ-
φοί μου, και περιβλεψάμενος κύκλω τους
περί αυτόν καθημένους, λέγει. ίδε η μήτηρ
μου και οι αδελφοί μου. οσ γαρ αν ποιή-
ση το θέλημα του θεού, ούτος μου αδελ-
φός και αδελφή και μήτηρ εστί. Cap. 4.

Και πάλιν ήρξατο διδάσκειν παρά την θά-
λασσαν, και συνήχθη προς αυτόν όχλος
πολύς. ώστε αυτόν εμβάντα εις το πλοίον
καθήσθαι εν τη θαλάσση. και πας ο όχλος
προς την θάλασσαν επί της γης ην. και εδί-
δασκεν αυτούς εν παραβολαίς πολλά. και
έλεγεν αυτοίς εν τη διδαχή αυτού. ακούε-
τε. ιδού εξήλθεν ο σπείρων του σπείραι. και
εγένετο εν τω σπείρειν, ο μεν έπεσε παρά
την οδόν και ήλθε τα πετεινά και κατέφα-
γεν αυτό. άλλο δε έπεσεν επί το πετρώδες
όπου ουκ είχε γην πολλήν, και ευθέως ε-
ξανέτειλε, διά το μη έχειν βάθος γης. ηλίου
δε ανατείλαντος εκαυματίσθη, και διά το
μη έχειν ρίζαν, εξηράνθη. και άλλο έπεσεν εις
τας ακάνθας, και ανέβησαν αι άκανθαι και
συνέπνιξαν αυτό, και καρπόν ουκ έδωκε.
και άλλο έπεσεν εις την γην την καλήν,
και εδίδου καρπόν αναβαίνοντα και αυξά-
νοντα, και έφερεν εν τριάκοντα και εν εξήκον-
τα, και εν εκατόν. και έλεγεν ο έχων ώτα α-
κούειν ακουέτω. ότε δε εγένετο καταμόνας
ηρώτησαν αυτόν οι περί αυτόν συν τοις
δώδεκα την παραβολήν. και έλεγεν αυ-
τοίς. υμίν δέδοται γνώναι το μυστή-
ριον της βασιλείας του θεού, εκείνοις δε
τοις έξω εν παραβολαίς τα πάντα γί-
νεται, ίνα βλέποντες βλέπωσι και μη ί-
δωσι, και ακούοντες ακούωσι και μη συ-
νιώσι. μήποτε επιστρέψωσι, και αφεθή
αυτοίς τα αμαρτήματα. και λέγει αυτοίς
ουκ οίδατε την παραβολήν ταύτην, και
πως πάσας τας παραβολάς γνώσεσθε.

diripere: niſi prius fortem
alliget ⁊ tunc domum eius diripiet.
Amen dico vobis qm̄ oia dimittentur — Mat. 12.d. Luce. 12.b.
filijs hominum peccata et
blaſphemie q̄bꝰ blaſphemauerūt. Qui
aūt blaſphemauerit in ſpiritū ſanctum
non hēbit remiſſionē ī eternū: ſꝫ reꝰ erit
eterni delicti: qm̄ dicebāt ſpiritū imūdū
habet. Et veniunt — Mat. 12.g. Luce. 8.c.
mater eius ⁊ fratres: ⁊ foris ſtantes mi-
ſerunt ad eum vocantes eum. Et ſede-
bat circa eū turba: ⁊ dicunt ei. Ecce
mater tua et fratres tui
foris querunt te. Et reſpondens eis
ait. Que eſt mater mea et fratres
mei? Et circumſpiciens ce mater
eos qui ī circūitu eiꝰ ſedebāt ait. Ec-
mea ⁊ fratres mei. Qui enim fecerit
voluntatem dei: hic frater meus
⁊ ſoror mea ⁊ mater eſt. Cap. 4.

ET iterum cepit docere ad mare — A
et congregata eſt ad eum turba
multa: ita vt nauim aſcendens
ſederet in mari: et omnis turba
circa mare ſuper terrā erat: ⁊ docebat
eos in parabolis multa et
dicebat illis in doctrina ſua. Audite
Ecce exijt ſeminans ad ſeminādū. Et — Mat. 13.a. Luce. 8.a.
dum ſeminat: aliud cecidit circa
viam ⁊ venerunt volucres celi ⁊ come-
derūt illud. Aliud vero cecidit ſup petroſa
vbi nō habuit terrā multā: ⁊ ſtatī exor-
tū ē: qm̄ non hēbat altitudinē terre. Et — Jaco. 1.b. 1. Pet. 1.d. 2. Cor. 9.b
quando exortꝰ eſt ſol exeſtuauit ⁊ eo q
nō hēbat radicem exaruit. Et aliud ce-
cidit in ſpinas: et aſcēderūt ſpine et
ſuffocauerunt illud et fructū nō dedit.
Et aliud cecidit in terram bonā:
et dabat fructum aſcendentem ⁊ creſcē-
tem: et afferebat vnū triceſimū ⁊ vnū ſe-
xageſimū ⁊ vnū centeſimū. Et dicebat. — B
Qui hꝫ aures audiendi audiat. Et cū
eſſet ſingularis interrogauerūt eū hi q̄
cū eo erat duodecī parabolā: ⁊ dicebat
Vobis datū eſt noſſe myſterium eis. — Mat. 13.b. Luce. 8.b. Johā. 12.f.
regni dei: illis autem qui
foris ſunt in parabolis omnia fiunt:
vt videntes videant ⁊ nō videant: — Eſaie. 6.c. Actu. 17.f.
⁊ audientes audiant ⁊ non intelligant
nequando conuertantur ⁊ dimittantur
eis peccata. Et ait illis.
Neſcitis parabolam hanc? et
quō omnes parabolas cognoſcetis.

ο σπείρων τον λόγον σπείρει. ούτοι δε εισίν οι παρά την οδόν όπου σπείρεται ο λόγος, και όταν ακούσωσιν, ευθέως έρχεται ο σατανάς και αίρει τον λόγον τον εσπαρμένον εν ταις καρδίαις αυτών. και ούτοι εισίν ομοίως οι επί τα πετρώδη σπειρόμενοι, οι όταν ακούσωσι τον λόγον, ευθέως μετά χαράς λαμβάνουσιν αυτόν. και ουκ έχουσι ρίζαν εν εαυτοίς, αλλά πρόσκαιροι εισίν, είτα γενομένης θλίψεως η διωγμού διά τον λόγον, ευθύς σκανδαλίζονται. και ούτοι εισίν οι εις τας ακάνθας σπειρόμενοι. οι τον λόγον ακούοντες, και αι μέριμναι του αιώνος τούτου και η απάτη του πλούτου, και αι περί τα λοιπά επιθυμίαι εισπορευόμεναι, συμπνίγουσι τον λόγον και άκαρπος γίνεται. και ούτοι εισίν οι επί την γην την καλήν σπαρέντες, οίτινες ακούουσι τον λόγον και παραδέχονται, και καρποφορούσιν εν τριάκοντα, και εν εξήκοντα, και εν εκατόν. και έλεγεν αυτοίς. μήτι ο λύχνος έρχεται ίνα υπό τον μόδιον τεθή, η υπό την κλίνην. ουχ ίνα επί την λυχνίαν επιτεθή. ου γαρ εστί τι κρυπτόν ο εάν μη φανερωθή. ουδέ εγένετο απόκρυφον, αλλ᾽ ίνα εις φανερόν έλθη. ει τις έχει ώτα ακούειν ακουέτω. και έλεγεν αυτοίς. βλέπετε τι ακούετε. εν ω μέτρω μετρείτε, μετρηθήσεται υμίν, και προστεθήσεται υμίν τοις ακούουσιν. ός γαρ αν έχη δοθήσεται αυτώ. και ος ουκ έχει, και ο έχει αρθήσεται απ᾽ αυτού. και έλεγεν, ούτως εστίν η βασιλεία του θεού, ως εάν άνθρωπος βάλη τον σπόρον επί της γης. και καθεύδη και εγείρηται νύκτα και ημέραν, και ο σπόρος βλαστάνη και μηκύνηται ως ουκ οίδεν αυτός. αυτομάτη γαρ η γη καρποφορεί πρώτον χόρτον, είτα στάχυν, είτα πλήρη σίτον εν τω στάχυϊ. όταν δε παραδώ ο καρπός, ευθέως αποστέλλει το δρέπανον ότι παρέστηκεν ο θερισμός. και έλεγε τίνι ομοιώσωμεν την βασιλείαν του θεού, η εν ποία παραβολή παραβαλούμεν αυτήν. ως κόκκον σινάπεως, ος όταν σπαρή επί της γης, μικρότερος πάντων των σπερμάτων εστί των επί της γης, και όταν σπαρή αναβαίνει και γίνεται πάντων των λαχάνων μείζων, και ποιεί κλάδους μεγάλους ώστε δύνασθαι υπό την σκιάν αυτού τα πετεινά του ουρανού κατασκηνούν. και τοιαύταις παραβολαίς πολλαίς ελάλει αυτοίς τον λόγον, καθώς εδύναντο ακούειν. χωρίς δε παραβολής ουκ ελάλει αυτοίς. κατ᾽ ιδίαν δε τοις μαθηταίς αυτού επέλυε πάν-

Qui ſeminat verbū ſeminat. Hi aūt ſūt qui circa viam vbi ſeminatur verbuꝫ: ⁊ cum audierint: confeſtim venit ſathanas ⁊ aufert verbū qđ ſeminatū ē in cordibus eorum. Et hi ſunt ſimiliter qui ſuper petroſa ſeminant: q̄ cum audierit verbum: ſtatim cū gaudio accipiunt illud: ⁊ non habent radicem in ſe: ſed temporales ſunt: deinde orta tribulatione et perſecutione ꝑpter verbum: cōfeſtim ſcandalizant. Et alij ſunt qui in ſpinis ſeminantur. Hi ſunt qui verbum audiunt: et erumne ſeculi et deceptio diuitiarum: et circa reliqua concupiſcentie introeūtes ſuffocant verbuꝫ: ⁊ ſine fructu efficitur. Et hi ſunt qui ſuper terram bonam ſeminati ſunt: qui audiunt verbum et ſuſcipiunt: ⁊ fructificāt: vnū triceſimū: vnū ſexageſimū ⁊ vnū cēteſimū. Et dicebat illis. Nunqđ venit lucerna vt ſub modio ponatur aut ſub lecto? Nonne vt ſuper cādelabrū ponat. Non eſt enī aliq̄d abſcōditū qđ nō manifeſtet: nec occultū qđ nō veniat in palā. factū ē Si q̄s hꝫ aures audiēdi audiat. Et dicebat illis. Uidete q̄d audiatiſ. In qua mēſura mēſi fueritiſ: remetiet vobis: ⁊ adijciet vobis. Qui enim habet dabitur illi: ⁊ qui nō hꝫ etiaꝫ qđ hꝫ auferetur ab eo. Et dicebat. Sic eſt regnum dei quēadmodum ſi homo iaciat ſementeꝫ in terram ⁊ dormiat: et exurgat nocte et die: et ſemen germinet et increſcat dum neſcit ille. Ultro enim terra fructificat primū herbā: deinde ſpicā: deīn plenū frumētuꝫ in ſpica. Et cū ex ſe ꝓduxerit fructus: ſtatim mittit falcem quoniam adeſt meſſis. Et dicebat. Cui aſſimilabimus regnum dei? aut cui parabole cōparabim⁹ illud. Sicut granū ſinapis qđ cuꝫ ſeminatū fuerit ī terra min⁹ eſt oibus ſeminibus que ſunt in terra ⁊ cū natū fuerit aſcēdit i arborem: et fit maius omnibus oleribus: ⁊ facit ramos magnos: ita vt poſſint ſub vmbra eius aues celi habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum prout poterant audire: ſine parabola aūt nō loquebat eis. Seorſū aūt diſcipulis ſuis diſſerebat omnia.

Mat.13.c. Luce.8.b.
C
Mat.5.b. Luce.8.c. ⁊.11.e. Mat.10.c. Luce.8.c.
Mat.7.a. Luce.6.f.
Mat.13.b. ⁊.25.c. Luce.8.c. ⁊.16.d.
Mat.13.d. Luce.13.d.
D
Mat.13.e.

τα. και λέγει αυτοίς εν εκείνη τη ημέρα οψίας γενομένης, διέλθωμεν εις το πέραν. και αφέντες τον όχλον παραλαμβάνουσιν αυτόν ως ην εν τω πλοίω, και άλλα δε πλοιάρια ην μετ᾽ αυτού. και γίνεται λαίλαψ ανέμου μεγάλη, τα δε κύματα επέβαλεν εις το πλοίον, ώστε αυτό ήδη γεμίζεσθαι, και ην αυτός επί τη πρύμνη επί το προσκεφάλαιον καθεύδων και διεγείρουσιν αυτόν και λέγουσιν αυτώ. διδάσκαλε ου μέλλει σοι ότι απολλύμεθα, και διεγερθείς επετίμησε τω ανέμω, και είπε τη θαλάσση. σιώπα πεφίμωσο. και εκόπασεν ο άνεμος, και εγένετο γαλήνη μεγάλη. και είπεν αυτοίς. τι δειλοί εστε ούτως. πως ουκ έχετε πίστιν. και εφοβήθησαν φόβον μέγαν, και έλεγον προς αλλήλους. τις άρα ούτος εστίν ότι και ο άνεμος και η θάλασσα υπακούουσιν αυτώ.

Cap. 5.

Και ήλθον εις το πέραν της θαλάσσης εις την χώραν των γαδαρηνών. και εξελθόντι αυτώ εκ του πλοίου, ευθέως απήντησεν αυτώ εκ των μνημείων άνθρωπος εν πνεύματι ακαθάρτω, ος την κατοίκησιν είχεν εν τοις μνήμασι. και ούτε αλύσεσιν ουδείς ηδύνατο αυτόν δήσαι, διά το αυτόν πολλάκις πέδαις και αλύσεσι δεδέσθαι. και διεσπάσθαι υπ᾽ αυτού τας αλύσεις, και τας πέδας συντετρίφθαι. και ουδείς αυτόν ίσχυε δαμάσαι. και διαπαντός νυκτός και ημέρας εν τοις μνήμασι και εν τοις όρεσι ην κράζων, και κατακόπτων εαυτόν λίθοις. ιδών δε τον ιησούν από μακρόθεν, έδραμεν και προσεκύνησεν αυτώ, και κράξας φωνή μεγάλη είπε. τι εμοί και σοι ιησού υιέ του θεού του υψίστου. ορκίζω σε τον θεόν μη με βασανίσης, έλεγε γαρ αυτώ, έξελθε το πνεύμα το ακάθαρτον εκ του ανθρώπου. και επηρώτα αυτόν. τι σοι όνομα. και απεκρίθη λέγων. λεγεών όνομά μοι, ότι πολλοί εσμέν. και παρεκάλει αυτόν πολλά, ίνα μη αυτούς αποστείλη έξω της χώρας. ην δε εκεί προς τω όρει αγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη. και παρεκάλεσαν αυτόν πάντες οι δαίμονες λέγοντες. πέμψον ημάς εις τους χοίρους, ίνα εις αυτούς εισέλθωμεν. και επέτρεψεν αυτοίς ευθέως ο ιησούς. και εξελθόντα τα πνεύματα τα ακάθαρτα, εισήλθον εις τους χοίρους, και ώρμησεν η αγέλη κατά του κρημνού εις την θάλασσαν, ήσαν γαρ ως δισχίλιοι. και επνίγοντο εν τη θαλάσση. οι δε βόσκοντες τους χοίρους έφυγον, και ανήγγειλαν εις την

Et ait illis in illa die cum ſero eſſet factum: trāſeamus contra. Et dimittentes turbam aſſumunt eum ita vt erat in naui: ⁊ alie naues erant cum illo. Et facta eſt procella magna venti: ⁊ fluctus mittebat in nauim: ita vt impleret nauis. Et erat ipſe in puppi ſuper ceruical dormiens: et excitant eum: ⁊ dicunt illi. Magiſter non ad te pertinet quia perimus. Et exurgens cōminatus eſt vento et dixit mari. Tace obmuteſce. Et ceſſauit vēt⁹: ⁊ facta ē trāq̄llitas magna. Et ait illis. Quid timidi eſtis. Necdum habetis fidem. Et timuerūt timore magno: ⁊ dicebant ad alterutrum. Quis putas eſt iſte: quia ventus ⁊ mare obediunt ei.

Cap. 5.

Et venerunt trans fretum maris in regionē geraſenorū. Et exeunti ei de naui ſtatim occurrit de monumentis homo in ſpiritu immundo: qui domiciliū habebat ī monumētis. Et neq̄ cathenis iā q̄ſq̄ poterat eum ligare: quoniam ſepe compedibus et cathenis vinctus dirupiſſet cathenas et compedes comminuiſſet: ⁊ nemo poterat eum domare. Et ſemper die ac nocte ī monumētiſ ⁊ ī mōtib⁹ erat clamās ⁊ cōcidens ſe lapidib⁹. Uidens autem ieſum a longe cucurrit ⁊ adorauit eum: ⁊ clamans voce magna dixit. Quid mihi ⁊ tibi ieſu fili dei altiſſimi? Adiuro te ꝑ deū ne me torqueas. Dicebat enim illi. Exi ſpiritus immunde ab homine iſto. Et interrogabat eū. Qđ tibi nomē ē? Et dicit ei. Legio mihi nomē ē: q̄r multi ſumus. Et deprecabatur eum multum ne ſe expelleret extra regionem. Erat aūt ibi circa mōtē grex porcorū magn⁹ paſcens in agris. Et deprecabantur eū ſpiritus dicentes. Mitte nos in porcos: vt in eos introeamus. Et conceſſit eis ſtatim ieſus. Et exeuntes ſpiritus immundi introierunt in porcos: et magno impetu grex precipitatus eſt in mari ad duo milia: et ſuffocati ſunt in mari. Qui autem paſcebant eos fugerunt: et nunciauerunt in

Luce.9.b. Johā.6.a.
Mat.8.c. Luce.8.c.
Mat.8.c.
Mat.8.f. Luce.8.d.
A
Mat.8.f.
B
Mat.8.g Luce.8.c.
Mat.8.g. Luce.8.e

πόλιν και εις τους αγρούς. και εξῆλθον ιδεῖν τι εστί το γεγονός. και ερχονται προς τον ιησοῦν, και θεωροῦσι τον δαιμονιζόμενον καθήμενον και ιματισμένον και σωφρονοῦντα, τον εσχηκότα τον λεγεῶνα, και εφοβήθησαν. διηγήσαντο δε αυτοῖς οι ιδόντες πως εγένετο τω δαιμονιζομένω, και περί των χοίρων. και ἤρξαντο παρακαλεῖν αυτόν απελθεῖν από των ορίων αυτῶν. και εμβάντος αυτοῦ εις το πλοῖον, παρεκάλει αυτόν ο δαιμονισθείς ἵνα ἦ μετ' αυτοῦ. ο δε ιησοῦς ουκ αφῆκεν αυτόν, αλλά λέγει αυτῷ. ὕπαγε εις τον οἶκον σου προς τους σους, και ανάγγειλον αυτοῖς ὅσα σοι ο κύριος πεποίηκε, και ηλέησέ σε. και απῆλθε και ἤρξατο κηρύσσειν εν τη δεκαπόλει ὅσα εποίησεν αυτῷ ο ιησοῦς. και πάντες εθαύμαζον. και διαπεράσαντος του ιησοῦ εν τω πλοίω πάλιν εις το πέραν, συνήχθη όχλος πολύς επ' αυτόν, και ἦν παρά την θάλασσαν. και ιδού έρχεται εις των αρχισυναγώγων ονόματι ιάειρος. και ιδών αυτόν, πίπτει προς τους πόδας αυτοῦ, και παρεκάλει αυτόν πολλά λέγων. ότι το θυγάτριόν μου εσχάτως έχει. ἵνα ελθών επιθῆς αυτῆ τας χεῖρας, όπως σωθῆ και ζήσεται. και απῆλθε μετ' αυτοῦ, και ηκολούθει αυτῷ όχλος πολύς και συνέθλιβον αυτόν. και γυνή τις οὖσα εν ρύσει αἵματος έτη δώδεκα, και πολλά παθοῦσα υπό πολλῶν ιατρῶν, και δαπανήσασα τα παρ' εαυτῆς πάντα και μηδέν ωφεληθεῖσα αλλά μᾶλλον εις το χεῖρον ελθοῦσα, ακούσασα περί του ιησοῦ, ελθοῦσα εν τω όχλω όπισθεν ἥψατο του ιματίου αυτοῦ. έλεγε γαρ ότι καν των ιματίων αυτοῦ ἅψωμαι, σωθήσομαι. και ευθέως εξηράνθη η πηγή του αἵματος αυτῆς. και έγνω τω σώματι, ότι ἴαται από της μάστιγος αυτῆς. και ευθέως ο ιησοῦς επιγνούς εν εαυτῷ την εξ αυτοῦ δύναμιν εξελθοῦσαν, επιστραφείς εν τω όχλω έλεγε. τις μου ἥψατο των ιματίων. και έλεγον αυτῷ οι μαθηταί αυτοῦ. βλέπεις τον όχλον συνθλίβοντά σε, και λέγεις τις μου ἥψατο. και περιεβλέπετο ιδεῖν την τοῦτο ποιήσασαν. η δε γυνή φοβηθεῖσα και τρέμουσα ειδυῖα ο γέγονεν επ' αυτῆ, ἦλθε και προσέπεσεν αυτῷ, και εἶπεν αυτῷ πᾶσαν την αλήθειαν. ο δε εἶπεν αυτῆ. θύγατερ η πίστις σου σέσωκέ σε. ὕπαγε εις ειρήνην, και ἴσθι υγιής από της μάστιγός σου. έτι αυτοῦ λαλοῦντος, έρχονται από του αρχισυναγώγου λέγοντες, ότι η θυγάτηρ σου απέθανε. τι έτι σκύλλεις τον διδάσκα-

ciuitatē ⁊ in agros. Et egreſſi ſūt videre quid eſſet facti: ⁊ venerunt ad ieſum ⁊ vidēt illū qui a demonio vexabatur ſedentem veſtitum ⁊ ſane mentis: et timuerunt. Et narrauerunt illis qui viderant qualiter factū eēt ei q̄ demoniū habue de porcis. Et rogare cepert eū ⌊rat: et vt diſcederet de finib9 eoꝝ. Cumq̧ aſcēderet nauim: cepit illum deprecari q̄ a demonio vexat9 fuerat vt eēt cum ⌊illo: ⁊ non admiſit eum: ſed ait illi. Vade in domum tuam ad tuos: ⁊ annuncia illis quanta tibi dn̄s fecerit: ⁊ miſertus ſit tui. Et abijt et cepit predicare in decapoli: quanta ſibi feciſſet ieſus: et omnes mirabant. Et cum aſcendiſſet ieſus in nauim rurſus tranſfretū: conuenit turba multa ad eum: ⁊ erat circa mare. Et venit quidam de archiſynagogis nomie iayrus: ⁊ videns eum procidit ad pedes eius: ⁊ deprecabatur eum multū dicens: qm̄ filia mea in extremis eſt. Veni impone manū tuam ſup eam: vt ſalua ſit et viuat. Et abijt cum illo ⁊ ſequebatur eum turba multa: et comprimebant eū. Et mulier q̄ erat i pfluuio ſanguinis ānis duodecī: ⁊ fuerat multa ppeſſa a cōplurib9 medicis ⁊ ⌊erogauerat omnia ſua: nec quicq̧ pfecerat: ſed magis deterius hēbat: cū audiſſet de ieſu venit in turba retro: ⁊ tetigit veſtimentū ei9. Dicebat enim quia ſi vel veſtimētū ei9 tetigero: ſalua ero. Et cōfeſtī ſiccat9 ē fons ſanguinis eius: et ſenſit corpore quia ſanata eſſet a plaga. Et ſtatim ieſus in ſemetipſo cognoſcēs virtutem que exierat de illo: conuerſus ad turbā aiebat. Quis tetigit veſtimēta mea. Et dicebāt ei diſcipuli ſui. Vides turbā cōprimentem te: ⁊ dicis quis me tetigit? Et circumſpiciebat videre eam q̄ hoc fecerat. Mulier vero timēs ⁊ tremēs ſciens quod factū eēt i ſe: venit ⁊ procidit an̄ eum et dixit ei oēȝ veritatem. Ille aūt dixit ei. Filia fides tua te ſaluam fecit: vade in pace: et eſto ſana a plaga tua. Adhuc eo loquente venīūt nuncij ad archiſynagogū dicētes: q2 filia ⌈ingrȝ? tua modo mortua ē. Quid vltra vexas

Luce. 8. c.

C

Mat. 9. d. Luce. 8. f. Johan. 4. g

Mat. 9. d Luce. 8. f.

Mat. 9. c Luce. 7. g. 7. 18. g

D

λον. ο δε ιησοῦς ευθέως ακούσας τον λόγον λαλούμενον, λέγει τω αρχισυναγώγω. μη φοβοῦ, μόνον πίστευε. και ουκ αφῆκεν ουδένα αυτῷ συνακολουθῆσαι, ει μη πέτρον και ιάκωβον και ιωάννην τον αδελφόν ιακώβου. και έρχεται εις τον οἶκον του αρχισυναγώγου. και θεωρεῖ θόρυβον, κλαίοντας και αλαλάζοντας πολλά, και εισελθών λέγει αυτοῖς. τι θορυβεῖσθε και κλαίετε. το παιδίον ουκ απέθανεν αλλά καθεύδει. και κατεγέλων αυτοῦ. ο δε εκβαλών πάντας, παραλαμβάνει τον πατέρα του παιδίου και την μητέρα, και τους μετ' αυτοῦ, και εισπορεύεται όπου ἦν το παιδίον ανακείμενον, και κρατήσας της χειρός του παιδίου, λέγει αυτῆ. ταλιθά, κοῦμι. ο εστι μεθερμηνευόμενον το κοράσιον σοι λέγω έγειραι. και ευθέως ανέστη το κοράσιον και περιεπάτει. ἦν γαρ ετῶν δώδεκα. και εξέστησαν εκστάσει μεγάλη. και διεστείλατο αυτοῖς πολλά ἵνα μηδείς γνῷ τοῦτο, και εἶπε δοθῆναι αυτῆ φαγεῖν.

Cap. 6.

Και εξῆλθεν εκεῖθεν και ἦλθεν εις την πατρίδα αυτοῦ. και ακολουθοῦσιν αυτῷ οι μαθηταί αυτοῦ. και γενομένου σαββάτου, ἤρξατο εν τη συναγωγῆ διδάσκειν. και πολλοί ακούοντες εξεπλήσσοντο λέγοντες. πόθεν τούτω ταῦτα, και τις η σοφία η δοθεῖσα αυτῷ, και δυνάμεις τοιαῦται διά των χειρῶν αυτοῦ γίνονται. ουχ οὗτός εστιν ο τέκτων, ο υιός μαρίας, αδελφός δε ιακώβου και ιωσῆ και ιούδα και σίμωνος, και ουκ εισίν αι αδελφαί αυτοῦ ὧδε προς ημᾶς, και εσκανδαλίζοντο εν αυτῷ. έλεγε δε αυτοῖς ο ιησοῦς, ότι ουκ έστι προφήτης άτιμος, ει μη εν τη πατρίδι αυτοῦ. και εν τοῖς συγγενέσι. και εν τη οικία αυτοῦ. και ουκ ηδύνατο εκεῖ ουδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι, ει μη ολίγοις αρρώστοις επιθείς τας χεῖρας, εθεράπευσε. και εθαύμαζε διά την απιστίαν αυτῶν. και περιῆγε τας κώμας κύκλω διδάσκων, και προσκαλεῖται τους δώδεκα. και ἤρξατο αυτούς αποστέλλειν δύο δύο. και εδίδου αυτοῖς εξουσίαν των πνευμάτων των ακαθάρτων. και παρήγγελεν αυτοῖς ἵνα μηδέν αἴρωσιν εις οδόν ει μη ράβδον μόνον, μη πήραν, μη άρτον, μη εις την ζώνην χαλκόν, αλλ' υποδεδεμένους σανδάλια. και μη ενδύσησθε δύο χιτῶνας. και έλεγεν αυτοῖς. όπου εάν εισέλθητε εις οικίαν, εκεῖ μένετε έως αν εξέλθητε εκεῖθεν. και όσοι εάν μη δέξωνται υμᾶς, μη δε ακούσωσιν υμῶν. εκπορευόμενοι εκεῖθεν, εκτινάξατε τον

Jeſus autem audito verbo quod dicebatur: ait archiſynagogo. Noli timere: tm̄modo crede. Et nō admiſit quemq̧ ſe ſequi: niſi petrum et iacobum et iohannem fratrem iacobi. Et veniunt in domū archiſynagogi. Et vidit tumultum et flentes et eiulantes multum: et ingreſſus ait illis. Quid turbamini et ploratis? Puella nō eſt mortua ſȝ dormit. Et irridebant eum. Ipſe vero eiectis oīb9 aſſumit patrem et matrem puelle: ⁊ q̄ ſecū erāt: et ingrediuntur vbi puella erat iacens: et tenens manum puelle ait illi. Thabita cumi: quod ē īterpretatum puella tibi dico ſurge. Et cōfeſtīȝ ſurrexit puella ⁊ ambulabat. Erat aūt annoꝝ duodecī. Et obſtupuerūt ſtupore magno. Et p̄cepit illis ve⌊hementer vt nemo id ſciret: et iuſſit dare illi manducare.

Cap. 6.

Et egreſſus inde abijt in patriam ſuam: et ſequebantur eum diſcipuli ſui. Et facto ſabbato cepit in ſynagoga docere: et ⌈ dicētes. multi audiētes āmirabant i doctrina eius Vnde huic hec omnia? Et que ē ſapiā q̄ data eſt illi: ⁊ virtutes tales que p manus eius efficiuntur. Nonne hic eſt faber filius marie: frater iacobi et ioſeph et iude et ſimonis? Nōne ⁊ ſorores eius hic nobiſcum ſunt Et ſcandalizabātur in illo. Et dicebat illis ieſus quia nō eſt ppheta ſine honore niſi in patria ſua et in cognatione ſua et in domo ſua. Et nō poterat ibi virtutem vllam facere niſi paucos infirmos impoſitis manib9 curauit: ⁊ mirabat ppter incredulitateȝ eorū: ⁊ circuibat caſtella in circuitu docens. Et vocauit duodecim et cepit eos mittere binos: et dabat illis poteſtatem ſpirituum immundorum. Et precepit eis ne quid tollerent in via niſi virgam tantū: non peram non panē neq̧ in zona es: ſed calciatos ſandalijs: ⌈bat et ne īduerent duab9 tunicis. Et dicebat eis. Quocūq̧ introieritis in domū: illic manete donec exeatis inde: et quicūq̧ non receperint vos neq̧ audierint: exeuntes inde excutite

Mat. 9. e.

Mat. 9. e.

Mat. 9. f.

A

Mat. 13. g. Luce. 4. c. Johā. 4. f.

Mat. 13. g. Johan. 6. c

Mat. 13. g. Luce. 4. d. Johā. 4. f.

mat. 10. a. Luce. 9. a.

B

Eph. 6. c. Mat. 10. b Luce. 10. b

Mat. 10. c Luce. 9. a.

χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ἀνεκτότερον ἔσται σοδόμοις ἢ γομόρροις ἐν ἡμέρα κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσι. καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλον. καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους, καὶ ἐθεράπευον. καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἡρώδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν, ὅτι ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη. καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ἄλλοι ἔλεγον ὅτι ἠλίας ἐστίν. ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ἐστὶν ὡς εἷς τῶν προφητῶν. ἀκούσας δὲ ἡρώδης εἶπεν. ὅτι ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα ἰωάννην οὗτός ἐστιν, αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν. αὐτὸς γὰρ ὁ ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ, διὰ ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. ἔλεγε γὰρ ὁ ἰωάννης τῷ ἡρώδῃ. ὅτι οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι καὶ οὐκ ἠδύνατο. ὁ γὰρ ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν. καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἐποίει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουε. καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις, καὶ τοῖς πρώτοις τῆς γαλιλαίας. καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς ἡρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, καὶ ἀρεσάσης τῷ ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ, αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς καὶ δώσω σοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι ὃ ἐάν με αἰτήσῃς, δώσω σοι. ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. ἡ δὲ ἐξελθοῦσα, εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς. τί αἰτήσομαι. ἡ δὲ εἶπε τὴν κεφαλὴν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα, ἠτήσατο λέγουσα. θέλω ἵνα μοι δῷς ἐξαυτῆς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι. καὶ εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα, ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἦλθον καὶ ἦραν

puluerem de pedibus veſtris in teſtimonium illis. Et exeuntes predicabant vt penitentiam agerent: et demonia multa eijciebant. Et vngebant oleo multos egros et ſanabantur. Et audiuit rex herodes: manifeſtum enim factum eſt nomen eius et dicebat. Quia iohannes baptiſta reſurrexit a mortuis: et propterea virtutes operantur in illo. Alij autem dicebant quia helias eſt alij vero dicebant quia propheta eſt: quaſi vnus ex prophetis. Quo audito herodes: ait. Quem ego decollaui iohannem hic a mortuis reſurrexit. Ipſe enim herodes miſit ac tenuit iohannem: et vinxit eum in carcere propter herodiadem vxorem philippi fratris ſui: quia duxerat eam. Dicebat enim iohannes herodi. Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Herodias autem inſidiabatur illi: et volebat occidere eum nec poterat. Herodes autem metuebat iohannem ſciens eum virum iuſtum et ſanctum: et cuſtodiebat eum: et audito eo multa faciebat: et libenter eum audiebat. Et cum dies opportunus accidiſſet: herodes natalis ſui cenam fecit principibus et tribunis et primis galilee. Cumque introiſſet filia ipſius herodiadis et ſaltaſſet et placuiſſet herodi: ſimulque recumbentibus: rex ait puelle. Pete a me quod vis: et dabo tibi. Et iurauit illi: quia quicquid petieris dabo tibi licet dimidium regni mei. Que cum exiſſet dixit matri ſue. Quid petam? At illa dixit. Caput iohannis baptiſte. Cumque introiſſet ſtatim cum feſtinatione ad regem petiuit dicens. Volo vt protinus des mihi in diſco caput iohannis baptiſte. Et contriſtatus eſt rex propter iuſiurandum et propter ſimul diſcumbentes noluit eam contriſtare: ſed miſſo ſpiculatore precepit afferri caput eius in diſco: et decollauit eum in carcere. Et attulit caput eius in diſco: et dedit illud puelle: et puella dedit matri ſue. Quo audito diſcipuli eius venerunt et tulerunt

Iaco.5.c. Mat.14.a. Luce.9.a.
Mat.14.a Luce.9.b.
C
Mat.14.a Luce.3.d.
Mat.14.a
3.Re.19.g Heſter.5.b
D
Mat.14.c.

τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ. καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα, καὶ ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ ἀναπαύεσθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν, καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν, καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοί. καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ. καὶ προῆλθον αὐτούς, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐξελθὼν εἶδεν ὁ ἰησοῦς πολὺν ὄχλον καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς. ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν. ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή. ἀπόλυσον αὐτοὺς ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους. τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ. ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ δῶμεν αὐτοῖς φαγεῖν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς. πόσους ἄρτους ἔχετε. ὑπάγετε καὶ ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσι. πέντε καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. καὶ ἀνέπεσον πρασιαὶ πρασιαὶ ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κατέκλασε τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις, καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες. καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύσῃ τὸν ὄχλον. καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ὀψίας γενομένης, ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδεν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν. ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς. καὶ περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτός, ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς. οἱ δὲ

corpus eius et poſuerunt illud in monumento. Et conuenientes apoſtoli ad ieſum: renunciauerunt ei omnia que egerant et docuerant. Et ait illis. Venite ſeorſum in deſertum locum: et requieſcite puſillum. Erant enim qui veniebant et redibant multi. Et nec ſpacium manducandi habebant. Et aſcendentes in nauim abierunt in deſertum locum ſeorſum. Et viderunt eos abeuntes: et cognouerunt multi: et pedeſtres de omnibus ciuitatibus concurrerunt illuc et preuenerunt eos. Et exiens vidit turbam multam ieſus et miſertus eſt ſuper eos: quia erant ſicut oues non habentes paſtorem: et cepit illos docere multa. Et cum iam hora multa fieret acceſſerunt diſcipuli eius dicentes. Deſertus eſt locus hic et iam hora preteriit. Dimitte illos: vt euntes in proximas villas et vicos emant ſibi cibos quos manducent. Et reſpondens ait illis. Date illis manducare. Et dixerunt ei. Euntes emamus ducentis denarijs panes et dabimus illis manducare et dixit eis. Quot panes habetis? Ite et videte. Et cum cognouiſſent dicunt: quinque et duos piſces. Et precepit illis vt accubere facerent omnes ſecundum contubernia ſuper viride fenum. Et diſcubuerunt in partes per centenos et per quinquagenos. Et acceptis quinque panibus et duobus piſcibus: intuens in celum benedixit et fregit panes et dedit diſcipulis ſuis vt ponerent ante eos: et duos piſces diuiſit omnibus. Et manducauerunt omnes: et ſaturati ſunt. Et ſuſtulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos: et de piſcibus. Erant autem qui manducauerunt quinque millia virorum. Et ſtatim coegit diſcipulos ſuos aſcendere nauim vt precederent eum trans fretum ad bethſaidam: dum ipſe dimitteret populum. Et cum dimiſiſſet eos abijt in montem orare. Et cum ſero eſſet: erat nauis in medio mari et ipſe ſolus in terra: et videns eos laborantes in remigando: erat enim ventus contrarius eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans ſupra mare: et volebat preterire eos. At illi vt

E
Mat.9.g.et 15.f. I.8.a.
Mat.14.c. Luce.9.b.
Mat.14.d Luce.9.b. Joha.6.a.
F
Mat.15.g. Luce.9.b. Iohan.6.b
Mat.14.c. Luce.6.b. Joha.6.b.
Mat.14.c.
G

ιδόντες αυτόν περιπατούντα επί της θαλάσ
σης, έδοξαν φάντασμα είναι και ανέκραξαν.
πάντες γαρ αυτόν είδον και εταράχθησαν.
και ευθέως ελάλησε μετ' αυτών, και λέγει
αυτοίς. θαρσείτε. εγώ ειμί, μη φοβείσθε.
και ανέβη προς αυτούς εις το πλοίον. και
εκόπασεν ο άνεμος. και λίαν εκ περισσού
εν εαυτοίς εξίσταντο και εθαύμαζον, ου
γαρ συνήκαν επί τοις άρτοις. ην γαρ η καρ
δία αυτών πεπωρωμένη. και διαπεράσαν-
τες, ήλθον επί την γην γεννησαρέτ, και προ
σωρμίσθησαν. και εξελθόντων αυτών εκ του
πλοίου, ευθέως επιγνόντες αυτόν, περι-
δραμόντες όλην την περίχωρον εκείνην, ήρ
ξαντο επί τοις κραββάτοις τους κακώς έχον-
τας περιφέρειν όπου ήκουον ότι εκεί εστί.
και όπου αν εισεπορεύετο εις κώμας ή πό-
λεις ή αγρούς, εν ταις αγοραίς ετίθουν
τους ασθενούντας. και παρεκάλουν αυτόν
ίνα καν του κρασπέδου του ιματίου αυτού
άψωνται. και όσοι αν ήπτοντο αυτού, εσώ
ζοντο.

Cap. 7.

Και συνάγονται προς αυτόν οι φαρισαί
οι, και τίνες των γραμματέων ελθόντες
από ιεροσολύμων. και ιδόντες τινάς των
μαθητών αυτού κοιναίς χερσί τουτέστιν ανί
πτοις εσθίοντας άρτους, εμέμψαντο. οι γαρ
φαρισαίοι και πάντες οι ιουδαίοι εάν μη
πυγμή νίψωνται τας χείρας, ουκ εσθίουσι
κρατούντες την παράδοσιν των πρεσβυτέ-
ρων. και από αγοράς εάν μη βαπτίσωνται,
ουκ εσθίουσι. και άλλα πολλά εστίν α πα
ρέλαβον κρατείν. βαπτισμούς ποτηρίων και
ξεστών και χαλκίων και κλινών. έπειτα ε
περωτώσιν αυτόν οι φαρισαίοι και οι γραμ-
ματείς. διατί οι μαθηταί σου ου περιπατού
σι κατά την παράδοσιν των πρεσβυτέρων.
αλλά ανίπτοις χερσίν εσθίουσι τον άρτον
ο δε αποκριθείς είπεν αυτοίς. ότι καλώς
προεφήτευσεν ισαΐας περί υμών των υπο-
κριτών, ως γέγραπται. ούτος ο λαός τοις
χείλεσί με τιμά, η δε καρδία αυτών πόρ-
ρω απέχει απ' εμού. μάτην δε σέβονταί με
διδάσκοντες διδασκαλίας εντάλματα αν-
θρώπων. αφέντες γαρ την εντολήν του θεού
κρατείτε την παράδοσιν των ανθρώπων, βα
πτισμούς ξεστών και ποτηρίων, και άλλα
παρόμοια τοιαύτα πολλά ποιείτε. και έλε
γεν αυτοίς. καλώς αθετείτε την εντολήν του
θεού, ίνα την παράδοσιν υμών τηρήσητε.
μωσής γαρ είπε. τίμα τον πατέρα σου και
την μητέρα σου. και ο κακολογών πατέρα
ή μητέρα, θανάτω τελευτάτω. υμείς δε λέ

viderunt eum ambulantem ſupra mare
putauert fantaſma eſſe ⁊ exclamauert.
Omnes eni viderũt eum ⁊ turbati ſũt.
Et ſtatim locutus eſt cum eis: ⁊ dixit
eis. Cõſidite. Ego ſu: nolite timere.
Et aſcendit ad illos in nauim: ⁊ Mat.14.g. Luce.8.c.
ceſſauit ventus. Et plus magis
intra ſe ſtupebant: non
eni intellexerũt de panib⁹. Erat ei cor
eorum obcecatũ. Et cum trãſfretaſſent
venerũt in terrã geneſareth: ⁊ applicue
runt. Cũq; egreſſi eſſent de
naui continuo cognouerunt eum: ⁊ pcur
rentes vniuerſam regionẽ illã ceperunt
in grabatis eos qui ſe male habebant
circunferre vbi audiebant eum eſſe.
Et quocũq; introibat in vicos vel in vil
las aut ciuitates: in plateis ponebant
infirmos: et deprecabantur eum mat.14.g.
vt vel fimbriam veſtimenti eius
tangerẽt: ⁊ quotquot tãgebãt eum ſalui
fiebant.

Cap. 7.

Et conuenerunt ad eum phariſei A
et quidam de ſcribis venientes
ab hieroſolymis. Et cũ vidiſſẽt quoſdã
ex diſcipl'is ei⁹ cõib⁹ manib⁹ idẽ nõ lo
tis manducare panes vituperauerũt.
Phariſei enim et omnes iudei niſi
crebro lauerint man⁹ non manducant:
tenentes traditionem ſeniorum
⁊ a foro venientes niſi baptizentur
nõ comedũt: ⁊ alia multa ſũt q̃ tradita
ſeruare: baptiſmata calicũ ⁊ ⌊ ſunt illis
vrceoꝝ et eramentorũ et lectoꝝ. Et in mat.15.a.
terrogabant eum phariſei et ſcribe.
Quare diſcipuli tui non ambulant
iuxta traditionem ſeniorum
ſed cõib⁹ manib⁹ manducant panem?
At ille reſpondens dixit eis. Bene
ꝓphetauit eſaias de vobis hypocrit;:
ſicut ſcriptum eſt. Populus hic Eſaie.29.d
labijs me honorat: cor aũt eorum lõge Mat.15.b.
eſt a me. In vanu; autem me colunt:
docentes doctrinas ⁊ precepta hominũ. B
Relinquentes enim mandatum dei
tenẽtis traditiones hominũ baptiſmata
vrceorum et calicum: et alia
ſimilia his facitis multa. Et dicebat
illis. Bene irritum feciſtis preceptum Actu 5.c.
dei: vt traditionem veſtram ſeruetis.
Moyſes ei dicit. Honora p̃re; tuũ et Exo.20.b.
matrem tua;: ⁊ qui maledixerit patri Deut.5.b.
vl' mr̃i morte moriat. Vos autẽ dicit;. Exo.21.b Leui.20.b.

Marcus. Cap. vii.

γετε. εάν είπη άνθρωπος τω πατρί ή τη μητρί
κορβάν ο εστί δώρον ο εάν εξ εμού ωφε-
ληθής, και ουκ έτι αφίετε αυτόν ουδέν ποιή
σαι τω πατρί αυτού ή τη μητρί αυτού,
ακυρούντες τον λόγον του θεού τη παρα-
δόσει υμών ή παρεδώκατε. και παρόμοια
τοιαύτα πολλά ποιείτε. και προσκαλεσά-
μενος πάντα τον όχλον, έλεγεν αυτοίς. α-
κούετέ μου πάντες και συνίετε. ουδέν εστίν
έξωθεν του ανθρώπου εισπορευόμενον εις
αυτόν ο δύναται αυτόν κοινώσαι, αλλά
τα εκπορευόμενα απ' αυτού, εκείνα εστί τα
κοινούντα τον άνθρωπον. ει τις έχει ώτα α
κούειν ακουέτω. και ότε εισήλθεν εις οίκον α
πό του όχλου, επηρώτων αυτόν οι μαθη-
ταί αυτού περί της παραβολής. και λέγει
αυτοίς. ούτως και υμείς ασύνετοί εστέ, ου
νοείτε ότι παν το έξωθεν εισπορευόμενον
εις τον άνθρωπον, ου δύναται αυτόν κοι-
νώσαι, ότι ουκ εισπορεύεται αυτού εις την
καρδίαν, αλλ' εις την κοιλίαν, και εις τον α
φεδρώνα εκπορεύεται καθαρίζον πάντα τα
βρώματα. έλεγε δε, ότι το εκ του ανθρώ-
που εκπορευόμενον, εκείνο κοινοί τον άνθρω
πον. έσωθεν γαρ εκ της καρδίας των ανθρώ-
πων οι διαλογισμοί οι κακοί εκπορεύονται,
μοιχείαι, πορνείαι, φόνοι, κλοπαί, πλεονε-
ξίαι, πονηρίαι, δόλος, ασέλγειαι, οφθαλμός
πονηρός, βλασφημία, υπερηφανία, αφροσύ
νη. πάντα ταύτα τα πονηρά έσωθεν εκπο-
ρεύεται και κοινοί τον άνθρωπον. και εκείθεν
αναστάς, απήλθεν εις τα μεθόρια τύρου και
σιδώνος, και εισελθών εις την οικίαν, ουδέ
να ήθελε γνώναι, και ουκ ηδυνήθη λαθείν.
ακούσασα γαρ γυνή περί αυτού ης είχε το
θυγάτριον πνεύμα ακάθαρτον, ελθούσα
προσέπεσε προς τους πόδας αυτού, ην δε
η γυνή ελληνίς σύρα φοινίκισσα τω γέ-
νει, και ηρώτα αυτόν ίνα το δαιμόνιον εκ-
βάλη εκ της θυγατρός αυτής. ο δε ιησούς εί
πεν αυτή. άφες πρώτον χορτασθήναι τα τέκ
να. ου γαρ καλόν εστί λαβείν τον άρτον των
τέκνων, και βαλείν τοις κυναρίοις. η δε απε
κρίθη και λέγει αυτώ. ναι κύριε. και γαρ τα
κυνάρια υποκάτω της τραπέζης εσθίει από
των ψιχίων των παιδίων. και είπεν αυτή.
διά τούτον τον λόγον ύπαγε, εξελήλυθε το
δαιμόνιον εκ της θυγατρός σου. και απελ-
θούσα εις τον οίκον αυτής, εύρε το δαιμό-
νιον εξεληλυθός, και την θυγατέρα βεβλημέ-
νην επί της κλίνης. και πάλιν εξελθών εκ των
ορίων τύρου και σιδώνος, ήλθε προς την
θάλασσαν της γαλιλαίας, ανά μέσον των

Si dixerit homo patri aut matri
corban q̃d ẽ donũ q̃dcũq; ex me tibi
ꝓfuerit: ⁊ vltra nõ dimittit; eũ q̃cq̃; fa
cere patri ſuo aut matri:
reſcindentes verbum dei per traditione;
veſtram quam tradidiſtis. Et ſimilia
huiuſmõi multa facitis. Et aduocãs ite
rum turbas dicebat illis. Audite
me omnes et intelligite. Nihil eſt
extra hominem introiens in
eum quod poſſit eum coinquinare: ſ;
que de homine procedunt illa ſunt
q̃ coinquinãt hoiem. Si quis h; aures
audiẽdi audiat. Et cũ itroiſſet i domu; Mat.15.c.
a turba: interrogabant eum diſcipuli
eius parabolam. Et ait
illis. Sic et vos iprudentes eſtis? Nõ C
intelligit; q2 omẽ extrinſecus introiens Heb.5.d.
in hoiem non poteſt eum coinquinare
quia non intrat in
cor ei⁹: ſed in ventrẽ vadit ⁊ in ſeceſſu;
exit purgans omnes
eſcas? Dicebat autem: q̃m q̃ de hoie
exeunt illa coinquinãt hominem.
Abintus enim de corde hominum Mat.15.b.
male cogitationes procedũt: ⌈ auaricie:
adulteria: fornicatões;: homicidia: furta
nequitie: dolus: impudicicie: oculus
malu;: blaſphemia: ſuperbia ⁊ ſtultitia.
Omnia hec mala abintus procedunt
et coinquinant hominem. Et inde
ſurgens abijt in fines tyri et
ſidonis: ⁊ ingreſſus domum neminem
voluit ſcire: et non potuit latere.
Mulier enĩ ſtatĩ vt audiuit de eo cui⁹ Mat.15.d.
filia hẽbat ſpiritu; immũdũ: intrauit ⁊
ꝓcidit ad pedes eius. Erat enim
mulier gentilis ſyropheniſſa genere.
Et rogabat eum vt demonium eijceret
de filia eius. Qui dixit
illi. Sine prius ſaturari filios.
Non eſt enim bonum ſumere panem Mat.15.e.
filioru; ⁊ mittere canib⁹. At illa rñdit D
⁊ dixit illi. Vtiq; domine. Nam ⁊
catelli comedunt ſub menſa de
micis puerorum. Et ait illi.
Propter hunc ſermonem vade: exijt
demonium a filia tua. Et cum abijſſet
domum: inuenit
puellam iacentem ⌈ exiens de
ſupra lectũ ⁊ demoniũ exijſſe. Et iterũ
finibus tyri venit per ſidonem ad
mare galilee: inter medios

ορίων δεκαπόλεως. καὶ φέρουσιν αὐτῷ κω-
φὸν μογγιλάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐ-
τὸν, ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ ἐπιλαβό-
μενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατιδίαν, ἔβα-
λε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐ-
τοῦ. καὶ πτύσας, ἥψατο τῆς γλώσσης αὐ-
τοῦ. καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐστέ-
ναξε, καὶ λέγει αὐτῷ, ἐφφαθά. ὅ ἐστι διανοί-
χθητι. καὶ εὐθέως διηνοίχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀ-
κοαί καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐ-
τοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. καὶ διεστείλατο αὐ-
τοῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν. ὅσον δὲ αὐτὸς αὐ-
τοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐ-
κήρυσσον, καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο
λέγοντες. καλῶς πάντα πεποίηκε, καὶ τοὺς
κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ τοὺς ἀλάλους
λαλεῖν. Cap.8.

Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις παμπόλλου ὄχ-
λου ὄντος, καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσι,
προσκαλεσάμενος ὁ ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς. σπλαγχνίζομαι ἐπὶ
τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμέ-
νουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι. καὶ ἐ-
ὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐ-
τῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ. τινὲς γὰρ αὐ-
τῶν μακρόθεν ἥκασι. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐ-
τῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. πόθεν τούτους δυνή-
σεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας.
καὶ ἐπηρώτα αὐτούς· πόσους ἔχετε ἄρτους
οἱ δὲ εἶπον ἑπτά. καὶ παρήγγειλε τῷ ὄχλῳ
ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ
ἄρτους, εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἐδίδου
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παραθῶσι. καὶ πα-
ρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα
καὶ εὐλογήσας εἶπε παραθεῖναι καὶ αὐτά.
ἔφαγον δὲ καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν πε-
ρισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας. ἦ-
σαν δὲ οἱ φαγόντες ὡς τετρακισχίλιοι, καὶ
ἀπέλυσεν αὐτούς. καὶ εὐθέως ἐμβὰς εἰς τὸ
πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἦλθεν
εἰς τὰ μέρη δαλμανουθά, καὶ ἐξῆλθον οἱ φα-
ρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ ζητοῦν-
τες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ πει-
ράζοντες αὐτόν. καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύ-
ματι αὐτοῦ λέγει. τί ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον
ἐπιζητεῖ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ
γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς ἐμ-
βὰς πάλιν εἰς πλοῖον ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέ-
ραν. καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους. καὶ εἰ
μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ
πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων. ὁ-
ρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων
καὶ τῆς ζύμης ἡρώδου. καὶ διελογίζοντο

fines decapoleos: ⁊ adducũt ei ſurdũ ⁊
mutum: et deprecabantur eum
vt imponat illi manũ. Et apprehẽdẽs
eũ de turba ſeorſũ: miſit
digitos ſuos in auriculas eius
⁊ expuens tetigit linguam eius:
et ſuſpiciens in celum ingemuit
⁊ ait illi. Effeta quod eſt adaperire.
Et ſtatim aperte ſunt aures eius:
et ſolutum eſt vinculum lingue eius
⁊ loquebatur recte. Et precepit illis — Mat.9.f.⁊ 12.b.⁊.17.c j.9.b.
ne cui dicerent. Quanto autem eis
precipiebat: tanto magis plus predica- — Luce.9.c.
bant et eo amplius admirabantur
dicentes. Bene omnia fecit: et
ſurdos fecit audire: et mutos
loqui. Cap.8.

In diebus illis iterũ cũ turba multa — A
eſſet cũ ieſu nec haberẽt qđ mãdu- — Mat.15.f. ſup.6.c.
conuocatis diſcipulis ⌊carent:
ait illis. Miſereor ſuper
turbam: quia ecce iam triduo ſuſtinent
me nec habent qđ manducent: ⁊ ſi
dimiſero eos ieiunos in domuʒ ſuam:
deficient in via. Quidam enim ex eis
delonge venerunt. Et reſponderunt ei
diſcipuli ſui. Unde illos
qs poterit hic ſaturare panib⁹ in ſoli-
tudine? Et interrogauit eos. Quot pa
Qui dixerunt. Septẽ. Et p⌊nes hẽtis? — j.eodem.d. ſup.6.f.
cepit turbe diſcũbere ſup terrã. Et acci- — Johã.6.b
piẽs ſeptẽ panes gr̃as agẽs fregit ⁊ da
bat diſcipulis ſuis vt apponerẽt: ⁊ appo
ſuerũt turbe. Et hẽbant piſciculos pau-
cos: ⁊ ipos bñdixit ⁊ iuſſit apponi. Et
mãducauerũt ⁊ ſaturati ſũt: ⁊ ſuſtulerũt
qđ ſupauerat de fragmẽtis ſeptẽ ſportas.
Erant aũt q̃ mãducauerãt q̃ſi q̃ttuor mi — B
lia: ⁊ dimiſit eos. Et ſtatim aſcendens
nauim cum diſcipulis ſuis venit
in partes dalmanutha. Et exierũt phari — Mat.16.a
ſei et ceperũt cõquirere cũ eo querentes — Johã.6.d.
ab illo ſignum de celo: temptantes
eum: ⁊ ingemiſcens ſpiritu
ait. Quid generatio iſta ſignum — Mat.12.f.
querit. Amen dico vobis: ſi dabitur — Luce.11.d
generationi iſti ſignũ. Et dimittẽs eos
iteruʒ nauim: ⁊ abiit transfre ⌊ aſcendit
tum. Et obliti ſunt panem ſumere: ⁊ ni
ſi vnum panem non habebant ſecum in
naui. Et p̄cipiebat eis dicens. Uidete — Mat.16.b.
⁊ cauete a fermento phariſeorum — Luce.12.a
⁊ fermento herodis. Et cogitabant

πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ
ἔχομεν. καὶ γνοὺς ὁ ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς. τί
διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε. οὔ-
πω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε, ἔτι πεπωρωμένην ἔ-
χετε τὴν καρδίαν ὑμῶν, ὀφθαλμοὺς ἔχον-
τες οὐ βλέπετε, καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούε-
τε, καὶ οὐ μνημονεύετε ὅτε τοὺς πέντε ἄρ-
τους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πό-
σους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἤρατε.
λέγουσιν αὐτῷ δώδεκα. ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ
εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρί-
δων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε. οἱ δὲ
εἶπον ἑπτά. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς πῶς οὐ συ-
νίετε. καὶ ἔρχεται εἰς βηθσαϊδά, καὶ φέρου-
σιν αὐτῷ τυφλὸν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐ-
τὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται. καὶ ἐπιλαβόμενος
τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ, ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔ-
ξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα
αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα
αὐτὸν εἴ τι βλέπει, καὶ ἀναβλέψας ἔλεγε.
βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὡς δένδρα περι-
πατοῦντας. εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας
ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν
αὐτὸν ἀναβλέψαι. καὶ ἀποκατεστάθη, καὶ
ἀνέβλεψε τηλαυγῶς ἅπαντας. καὶ ἀπέσ-
τειλεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ λέγων. μη-
δὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς, μηδὲ εἴπῃς τινὶ
ἐν τῇ κώμῃ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ ἰησοῦς καὶ οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας καισαρείας τῆς
φιλίππου, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς. τίνα με λέ-
γουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι. οἱ δὲ ἀπεκρίθη-
σαν, ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι ἠλί-
αν, ἄλλοι δὲ ἕνα τῶν προφητῶν. καὶ αὐ-
τὸς λέγει αὐτοῖς. ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε
εἶναι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος λέγει αὐτῷ.
σὺ εἶ ὁ χριστός. καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα
μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ. καὶ ἤρξατο δι-
δάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι
ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ
γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ μετὰ
τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. καὶ παρρησίᾳ τὸν
λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν
ὁ πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ὁ δὲ ἐπι-
στραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπε-
τίμησε τῷ πέτρῳ λέγων. ὕπαγε ὀπίσω μου
σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλ-
λὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. καὶ προσκαλεσάμε-
νος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶ-
πεν αὐτοῖς. ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολου-
θεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς

ad alterutrũ dicẽtes: quia panes non
hẽm⁹. Quo cognito ait illis ieſ⁹. Quid
cogitatis qr panes nõ habetis? Non
dum cognoſcitis nec intelligitis? Adhuc
cor vr̃m. Oculos hñtes ⌊ cecatũ hẽtis — Ps.113.
non videtis: ⁊ aures hñtes non auditis.
Nec recordamini quãdo quinq̃ panes — Johã.6.b. ſup.6.f.
fregi in quinq̃ milia: et quot
cophinos fragmentorũ plenos ſuſtuliſtis?
Dicũt ei. Duodeci. Qñ ⁊ ſepteʒ panes
in quattuor milia: quot ſportas
fragmẽtorũ tuliſtis? [Quõ nõdũ itelligitis
Et dicũt ei. Septem. Et dicebat eis. — ſup eodẽ.a.
Et veniũt bethſaida ⁊ adducũt — C
ei cecũ: ⁊ rogabãt eum — Mat.20.g.
vt illum tangeret. Et apprehenſa
manu ceci eduxit eum extra
vicuʒ: ⁊ expuens in oculos
eius ipoſitis manibus ſuis interrogauit
eum ſi quid videret. Et aſpiciens ait.
Uideo homines velut arbores ambulã
tes. Deinde iterum poſuit manus
ſuper oculos eius et cepit
videre: et reſtitutus eſt ita vt
clare videret omnia. Et miſit
illũ i domũ ſuã dicẽs. Uade i domũ tuã:
et ſi in vicũ introieris nemini dixeris.
Et ingreſſus eſt ieſus ⁊ diſcipuli — Mat.16.d
eius in caſtella ceſaree — Luce.9.c.
philippi: ⁊ in via interrogabat
diſcipulos ſuos: dicẽs eis. Quẽ me di
cũt eſſe hoies? Qui rñderũt illi dicẽtes.
Alij iohãnem baptiſtam: alij heliam:
alij vero quaſi vnum de prophetis. Tũc
dicit illis. Uos vero quem me
eſſe dicitis? Reſpondens petr⁹ ait ei.
Tu es chriſtus. Et cõminat⁹ ẽ eis ne
cui dicerẽt de illo. Et cepit docere — Mat.16.c.
eos qm̃ oportet filium hominis pati — D
multa: et reprobari
a ſenioribus ⁊ a ſũmis ſacerdotibus et
ſcribis et occidi et poſt
tres dies reſurgere. Et palam
verbum loquebatur: ⁊ apprehendẽs eũ
petrus cepit increpare eũ. Qui ꝯuerſus
et vidẽs diſcipulos ſuos: cõminatus ẽ
petro dicens. Uade retro me — Mat.16.g.
ſathana: qr nõ ſapis que dei ſunt: ſed
que hominum. Et conuocata
turba cum diſcipulis ſuis: dixit
eis. Si quis vult me ſequi — mat.10.g.⁊ 16.f.
deneget ſemetipm: ⁊ tollat — Luce.14.f. ⁊.9.c.
crucem ſuam ⁊ ſequatur me. Qui — Gala.2.d.

γαρ αν θέλη την ψυχήν αυτού σώσαι, απολέσει αυτήν. ος δ' αν απολέση την εαυτού ψυχήν ένεκεν εμού και του ευαγγελίου, ούτος σώσει αυτήν. τι γαρ ωφελήσει άνθρωπον εάν κερδήση τον κόσμον όλον, και ζημιωθή την ψυχήν αυτού. η τι δώσει άνθρωπος αντάλλαγμα της ψυχής αυτού. ος γαρ επαισχυνθή με και τους εμούς λόγους εν τη γενεά ταύτη τη μοιχαλίδι και αμαρτωλώ, και ο υιός του ανθρώπου επαισχυνθήσεται αυτόν όταν έλθη εν τη δόξη του πατρός αυτού μετά των αγγέλων των αγίων.

Cap. 9.

Και έλεγεν αυτοίς. αμήν λέγω υμίν, ότι εισί τινές των ωδε εστηκότων οιτινες ου μή γεύσωνται θανάτου έως αν ίδωσι την βασιλείαν του θεού εληλυθυίαν εν δυνάμει. και μεθ' ημέρας εξ παραλαμβάνει ο ιησούς τον πέτρον και τον ιάκωβον και ιωάννην, και αναφέρει αυτούς εις όρος υψηλόν κατ' ιδίαν μόνους, και μετεμορφώθη έμπροσθεν αυτών. και τα ιμάτια αυτού εγένετο στίλβοντα, λευκά λίαν ως χιών οία γναφεύς επί της γης ου δύναται λευκάναι. και ώφθη αυτοίς ηλίας συν μωσεί, και ήσαν συλλαλούντες τω ιησού. και αποκριθείς ο πέτρος λέγει τω ιησού. ραββί, καλόν εστίν ημάς ώδε είναι, και ποιήσωμεν σκηνάς τρεις, σοι μίαν, και μωσεί μίαν, και ηλία μίαν, ου γαρ ήδει τι λαλήσει. ήσαν γαρ έκφοβοι. και εγένετο νεφέλη επισκιάζουσα αυτοίς. και ήλθε φωνή εκ της νεφέλης λέγουσα. ούτος εστίν ο υιός μου ο αγαπητός, αυτού ακούετε. και εξάπινα περιβλεψάμενοι, ουκ έτι ουδένα είδον ει μή τον ιησούν μόνον μεθ' εαυτών. καταβαινόντων δε αυτών από του όρους, διεστείλατο αυτοίς ίνα μηδενί διηγήσωνται α είδον, ει μή όταν ο υιός του ανθρώπου εκ νεκρών αναστή. και τον λόγον εκράτησαν προς εαυτούς συζητούντες τι εστί το εκ νεκρών αναστήναι. και επηρώτων αυτόν λέγοντες. ότι λέγουσιν οι γραμματείς ότι ηλίαν δει ελθείν πρώτον. ο δε αποκριθείς είπεν αυτοίς. ηλίας μεν ελθών πρώτον αποκαθιστά πάντα, και πως γέγραπται επί τον υιόν του ανθρώπου ίνα πολλά πάθη και εξουδενωθή. αλλά λέγω υμίν ότι και ηλίας ελήλυθε, και εποίησαν αυτώ όσα ηθέλησαν καθώς γέγραπται επ' αυτόν. και ελθών προς τους μαθητάς, είδεν όχλον πολύν περί αυτούς, και γραμματείς συζητούντας αυτοίς. και ευθέως πας ο όχλος ιδών αυτόν εξεθαμβήθη, και προστρέχοντες, ησ-

cui voluerit animã ſuã ſaluã facere: perdet eam: qui autem perdiderit aiam ſuam ꝑpter me τ euangelium: ſaluã faciet eaꝫ. Quid enim ꝓderit hoĩ ſi lucretur mũdũ totum: τ detrimentuꝫ anime ſue faciat? Aut quid homo cõmutationis dabit ꝓ aĩa ſua. Qui enim me cõfeſſus fuerit et verba mea in generatione iſta adultera et peccatrice: τ filius hominis confitebitur eum cuꝫ venerit in gloria patris ſui cum angelis ſanctis.

Mat. 16. f. Luce. 17. g.

Mat. 10. f. Luce. 9. c. τ 12. b.

Cap. 9.

Et dicebat illꝭ. Amẽ dico vobiſ: qꝛ ſunt quidam de hic ſtantibus qui non guſtabunt mortem donec videant regnum dei veniens in virtute. Et poſt dies ſex aſſumpſit ieſus petrum et iacobum et iohannem: et ducit illos in montem excelſum ſolos: et tranſfiguratus eſt coram ipſis. Et veſtimenta eius facta ſunt ſplẽdẽtia: τ cãdida nimis velut nix: q̃lia fullo nõ pt̃ ſup terrã cãdida facere. Et apparuit illis helias cum moyſe: τ erãt loquentes cum ieſu. Et reſpondens petrus ait ieſu. Rabbi bonum eſt nos hic eſſe: et faciamus tria tabernacl'a: tibi vnũ τ moyſi vnũ: τ helie vnũ. Nõ ei ſciebat q̃d diceret. Erãt enim timore exterriti. Et facta eſt nubes obũbrãſ eos: τ venit vox de nube dicẽs. Hic eſt filius meus chariſſimus audite illum. Et ſtatiꝫ circũſpicientes neminẽ amplius viderũt niſi Jeſuꝫ tantũ ſecum. Et deſcendentibus illis de monte: precepit illis ne cuiq̃ quod vidiſſent narrarent: niſi cũ filius hoĩs a mortuis reſurrexerit. Et verbũ cõtinuerunt apud ſe: conquirẽtes quid eſſet cũ a mortuis reſurrexerit. Et interrogabant eũ dicẽtes. Quid ergo dicũt phariſei et ſcribe: qꝛ heliã oportet venire primũ? Qui rñdẽs ait illis. Helias cuꝫ venerit prio reſtituet oĩa: τ quõ ſcriptũ eſt in filium hoĩs: vt multa patiatur et contemnatur. Sed dico vobis quia τ helias venit: τ fecerunt illi quecunq̃ voluerunt ſicut ſcriptum eſt de eo. Et veniens ad diſcipulos ſuos vidit turbaꝫ magnã circa eos: τ ſcribas cõquirenteſ cũ illis. Et cõfeſtiꝫ oĩs populus videns ieſũ ſtupefactus ẽ τ expauerũt: τ accurrẽteſ

A

Mat. 16. a. Luce. 9. d.

Mat. 17. a. Luce. 9. d.

B

Mat. 9. f. τ 12. b. τ 17. c. ſup. 7. g.

Mat. 17. c.

C

πάζοντο αυτόν. και επηρώτησε τους γραμματείς. τι συζητείτε προς εαυτούς. και αποκριθείς εις εκ του όχλου είπε. διδάσκαλε ήνεγκα τον υιόν μου προς σε έχοντα πνεύμα άλαλον, και όπου αν αυτόν καταλάβη, ρήσσει αυτόν και αφρίζει, και τρίζει τους οδόντας αυτού και ξηραίνεται. και είπον τοις μαθηταίς σου ίνα αυτό εκβάλωσι, και ουκ ίσχυσαν. ο δε αποκριθείς αυτώ είπεν. ω γενεά άπιστος, εωσπότε προς υμάς έσομαι, εωσπότε ανέξομαι υμών. φέρετε αυτόν προς με, και ήνεγκαν αυτόν προς αυτόν. και ιδών αυτόν ευθέως το πνεύμα, εσπάραξεν αυτόν και πεσών επί της γης εκυλίετο αφρίζων. και επηρώτησε τον πατέρα αυτού. πόσος χρόνος εστίν ως τούτο γέγονεν αυτώ. ο δε είπε. παιδιόθεν. και πολλάκις αυτόν και εις το πυρ έβαλε και εις το ύδωρ ίνα απολέση αυτόν. αλλ' ει τι δύνασαι βοήθησον ημίν, σπλαγχνισθείς εφ' ημάς. ο δε ιησούς είπεν αυτώ. το, ει δύνασαι πιστεύσαι, πάντα δυνατά τω πιστεύοντι. και ευθέως κράξας ο πατήρ του παιδίου, μετά δακρύων έλεγε. πιστεύω κύριε, βοήθει μου τη απιστία. ιδών δε ο ιησούς ότι επισυντρέχει όχλος, επετίμησε τω πνεύματι τω ακαθάρτω, λέγων αυτώ. το πνεύμα το άλαλον και κωφόν εγώ σοι επιτάσσω, έξελθε εξ αυτού και μηκέτι εισέλθης εις αυτόν. και κράξαν και πολλά σπαράξαν αυτόν, εξήλθε, και εγένετο ωσεί νεκρός, ώστε πολλούς λέγειν ότι απέθανεν. ο δε ιησούς κρατήσας της χειρός αυτού, ήγειρεν αυτόν και ανέστη. και εισελθόντα αυτόν εις οίκον οι μαθηταί αυτού επηρώτων αυτόν κατ' ιδίαν ότι ημείς ουκ ηδυνήθημεν εκβαλείν αυτό. και είπεν αυτοίς τούτο το γένος εν ουδενί δύναται εξελθείν ει μή εν προσευχή και νηστεία. και εκείθεν εξελθόντες, παρεπορεύοντο διά της γαλιλαίας, και ουκ ήθελεν ίνα τις γνω. εδίδασκε γαρ τους μαθητάς αυτού, και έλεγεν αυτοίς. ότι ο υιός του ανθρώπου παραδίδοται εις χείρας ανθρώπων, και αποκτενούσιν αυτόν, και αποκτανθείς τη τρίτη ημέρα αναστήσεται. οι δε ηγνόουν το ρήμα, και εφοβούντο αυτόν επερωτήσαι. και ήλθεν εις καπερναούμ. και εν τη οικία γενόμενος επηρώτα αυτούς. τι εν τη οδώ προς εαυτούς διελογίζεσθε. οι δε εσιώπων, προς αλλήλους γαρ διελέχθησαν εν τη οδώ τις μείζων. και καθίσας εφώνησε τους δώδεκα και λέγει αυτοίς. ει τις θέλει πρώτος είναι, έσται πάν-

ſalutabant eum. Et interrogauit eos. Quid inter vos conquiritis. Et rñdẽſ vnus de turba dixit. Magiſter attuli filium meũ ad te habentẽ ſpiritũ mutum: qui vbicunq̃ eũ apprehenderit allidit illum et ſpumat: τ ſtridet dentibus et areſcit. Et dixi diſcipulis tuis vt eiijcerent illum: τ nõ potuerũt. Qui rñdẽſ eis dixit. O generatio incredula: q̃diu apd̃ voſ ero? Quã diu vos patiar. Afferte illum ad me: et attulerũt eum. Et cum vidiſſet eum: ſtatim ſpiritus conturbauit illum: et eliſus in terrã volutabat ſpumans: et interrogauit patrem eius. Quantũ temporis eſt ex quo ei hoc accidit? At ille ait. Ab iſantia: τ frequẽter eũ in ignem τ in aquam miſit: vt eum perderet. Sed ſi quid poteſ: adiuua nos miſertus noſtri. Jeſus autem ait illi. Si potes credere: omnia poſſibilia ſunt credẽti. Et cõtinuo exclamans pater pueri cum lachrymis aiebat. Credo dñe: adiuua incredulitatem meam. Et cũ vidiſſet ieſus cõcurrenteꝫ turbã: cõminatus ẽ ſpiritui immundo dicens illi. Surde τ mute ſpũs: ego precipio tibi exi ab eo: τ amplius ne introeas in eũ. Et exclamans τ multũ diſcerpẽs euꝫ exijt ab eo: τ factus eſt ſicut mortuus: ita vt multi dicerẽt: qꝛ mortuus ẽ. Jeſus aũt tenẽſ manũ eius eleuauit eũ: τ ſurrexit. Et cũ introiſſet in domum: diſcipuli eius ſecreto interrogabãt eũ. Quare nos non potuimus eijcere eum? Et dixit illis. Hoc genus in nullo poteſt exire: niſi in oratione et ieiunio. Et inde ꝓfecti pretergrediebantur galileam: nec volebat quenq̃ ſcire. Docebat aũt diſcipulos ſuos: τ dicebat illis: quoniam filius hominis tradetur in manus hominum: τ occident eum et occiſus tertia die reſurget. At illi ignorabant verbum: et timebant interrogare eum. Et venerũt capharnaum. Qui cum domi eſſet: interrogabat eos. Quid in via tractabatis? At illi tacebant. Siquidem in via inter ſe diſputauerãt: quis eorũ maior eſſet. Et reſidẽs vocauit duodecim et ait illis. Si quis vult primus eſſe: erit omnium

Mat. 17. d. Luce. 9. c.

Mat. 17. c. Luce. 9. c.

D

Mat. 17. c.

E

Mat. 17. f. Luce. 9. c. ſup. 8. f. τ. j 10. c

Mat. 18. a Luce. 22. c.

F

των έσχατος και πάντων διάκονος. και
λαβὼν παιδίον, έστησεν αυτό εν μέ=
σω αυτών, και εναγκαλισάμενος αυτό εἰ=
πεν αυτοίς. ος εάν εν των παιδίων τοι=
ούτων δέξηται επὶ τω ονόματι μου, εμέ δέ
χεται. και ος εάν εμέ δέξηται, ουχ εμέ δέχε
ται αλλά τον αποστείλαντα με. απεκρίθη
δε αυτώ ο ιωάννης λέγων. διδάσκαλε, εἴ
δομεν τινά τω ονόματι σου εκβάλλοντα δαι
μόνια ος ουκ ακολουθεί ημίν, και εκωλύσα
μεν αυτόν ότι ουκ ακολουθεί ημίν. ο δε ιη=
σούς είπε. μη κωλύετε αυτόν. ουδείς γαρ
εστιν ος ποιήσει δύναμιν επί τω ονόματι
μου, και δυνήσεται ταχύ κακολογήσαι με.
ος γαρ ουκ εστί καθ υμών, υπέρ υμών εσ
τιν. ος γαρ αν ποτίση υμάς ποτήριον ύδα
τος εν ονόματι μου ότι Χριστού εστε, αμήν
λέγω υμίν ου μη απολέση τον μισθόν αυ
τού. και ος εάν σκανδαλίση ένα των μικρών
τούτων των πιστευόντων εις εμέ, καλόν εσ
τιν αυτώ μάλλον ει περίκειται λίθος μυλι
κος περί τον τράχηλον αυτού, και βέβλη=
ται εις την θάλασσαν. και εάν σκανδαλίζη
σε η χειρ σου, απόκοψον αυτήν. καλόν σοι
εστί κυλλόν εις την ζωήν εισελθείν, η τας
δύο χείρας έχοντα απελθείν εις την γέεν
ναν εις το πυρ το άσβεστον όπου ο σκώ=
ληξ αυτών ου τελευτά και το πυρ ου σβέν
νυται. και εάν ο πους σου σκανδαλίζη σε α
πόκοψον αυτόν. καλόν εστί σοι εισελθείν εις
την ζωήν χωλόν, η τους δύο πόδας έχον
τα βληθήναι εις την γέενναν εις το πυρ το
άσβεστον, όπου ο σκώληξ αυτών ου τελευ
τά, και το πυρ ου σβέννυται. και εάν ο οφ
θαλμός σου σκανδαλίζη σε, έκβαλε αυτόν.
καλόν σοι εστί μονόφθαλμον εισελθείν εις
την βασιλείαν του θεού, η δύο οφθαλμούς
έχοντα βληθήναι εις την γέενναν του πυ=
ρος, όπου ο σκώληξ αυτών ου τελευτά και
το πυρ ου σβέννυται. πας γαρ πυρί αλισ
θήσεται, και πάσα θυσία αλί αλισθήσεται.
καλόν το άλας. εάν δε το άλας άναλον
γένηται, εν τίνι αυτό αρτύσετε. έχετε εν εαυ
τοίς άλας, και ειρηνεύετε εν αλλήλοις. Cap.10.
Και εκείθεν αναστάς, έρχεται εις τα ό=
ρια της ιουδαίας διά του πέραν του
ιορδάνου. και συμπορεύονται πάλιν ό
χλοι προς αυτόν, και ως ειώθει πάλιν εδίδα
σκεν αυτούς. και προσελθόντες φαρισαίοι ε
πηρώτων αυτόν, ει έξεστιν ανδρί γυναίκα α
πολύσαι, πειράζοντες αυτόν. ο δε αποκριθείς
είπεν αυτοίς. τι υμίν ενετείλατο μωσής.
οι δε είπον. μωσής επέτρεψε βιβλί=

nouiſſimus ⁊ omnium miniſter. Et
accipiens puerum ſtatuit eū in me Mat.18.a
dio eorum: quē cū cōplexus eſſet ait
illi. Quiſq̄s vnum ex huiuſmōi pueris Mat.18.a
receperit in nomine meo: me recipit: Luce.9.f.
⁊ quicunq̄ me ſuſceperit non me ſuſcipit: Mat.18.a. Luce.9.f.
ſed eum qui miſit me. Reſpondit F
illi iohānes dicens. Magiſter vidim9
quendā in nomine tuo eijcientem demo
nia qui nō ſequitur nos: ⁊ prohibuim9
eum. Jeſus autem
ait. Nolite prohibere eum. Nemo Luce.9.f.
eſt enim qui faciat virtutem in nomine
meo: ⁊ poſſit cito male loqui de me.
Qui enim nō eſt aduerſū vos: pro vobis ē.
Quiſq̄s enim potū dederit vobis calicē aq̄ 1.Cor.12.a
frigide in noīe meo q2 xpi eſtis: amen Mat.10.g.
dico vobis non perdet mercedē ſuā.
Et quiſq̄s ſcandalizauerit vnū ex Mat.18.a
his puſillis credētib9 in me: bonū eſt Luce.17.a.
ei magis ſi circūdaretur mola aſinaria
collo eius et in mare mitteretur.
Et ſi ſcandalizauerit G
te manus tua abſcide illam. Bonum
eſt tibi debilē introire in vitam: q̄
duas manus habentem ire in gehen=
nā in ignē inextinguibilem vbi vermis Eſa.66.g.
eorum non moritur: ⁊ ignis non extin
guitur. Et ſi pes tuus te ſcādalizat: am
puta illū. Bonū ē tibi claudū itroire i
vitam eternā: q̄ duos pedes habentē
mitti in gehennam ignis
inextinguibilis: vbi vermis eorū nō mo
ritur: ⁊ ignis nō extīguitur. Qd ſi ocu
lus tuus ſcandalizat te: eijce eum.
Bonum eſt tibi luſcū introire in Mat.18.b.
regnum dei: q̄ duos oculos
hñtem mitti in gehennam ignis
vbi vermis eorum non moritur: et
ignis nō extīguitur. Omnis enim igne ſa
lietur: ⁊ omnis victima ſale ſalietur.
Bonum eſt ſal. Qd ſi ſal inſulſum Mat.5.b.
fuerit: in quo illd̄ cōdietis? Habete in vo Luce.14.g
bis ſal: ⁊ pacē habete inter vos. Cap.10.
Et inde exurgens venit in fines A
iudee vltra Mat.19.a.
iordanem: et conueniunt iterum turbe
ad eum: ⁊ ſicut conſueuerat iterum do
cebat illos. Et accedentes phariſei inter
rogabant eum: ſi licet viro vxorē dimit
tere: temptantes eum. At ille rñdens
dixit eis. Quid vobis precepit moyſes? Deut.24.a
Qui dixerunt. Moyſes pmiſit libellū Mat.5.e.⁊ 19.a

ον αποστασίου γράψαι και απολύσαι. και
αποκριθείς ο ιησούς είπεν αυτοίς. προς την
σκληροκαρδίαν υμών έγραψεν υμίν την εν
τολήν ταύτην. από δε αρχής κτίσεως άρ=
σεν και θήλυ εποίησεν αυτούς ο θεός, και εί
πεν. ένεκεν τούτου καταλείψει άνθρωπος
τον πατέρα αυτού και την μητέρα, και
προσκολληθήσεται προς την γυναίκα αυ=
τού, και έσονται οι δύο εις σάρκα μίαν. ώσ
τε ουκ έτι εισί δύο, αλλά μία σαρξ. ο ουν
ο θεός συνέζευξεν, άνθρωπος μη χωριζέτω.
και εν τη οικία πάλιν οι μαθηταί αυτού πε
ρί του αυτού επηρώτησαν αυτόν, και λε=
γει αυτοίς. ος εάν απολύση την γυναίκα αυ
τού και γαμήση άλλην, μοιχάται επ αυτήν.
και εάν γυνή απολύση τον άνδρα αυτής και
γαμηθή άλλω, μοιχάται. και προσέφε=
ρον αυτώ παιδία ίνα άψηται αυτών, οι δε
μαθηταί επετίμων τοις προσφέρουσιν. ιδών
δε ο ιησούς ηγανάκτησε και είπεν αυτοίς. ά
φετε τα παιδία έρχεσθαι προς με, και μη κω
λύετε αυτά. των γαρ τοιούτων εστίν η βα
σιλεία του θεού. αμήν λέγω υμίν, ος εάν μη
δέξηται την βασιλείαν του θεού ως παιδί=
ον, ου μη εισέλθη εις αυτήν. και εναγκαλισά
μενος αυτά τιθείς τας χείρας επ αυτά, ηυ=
λόγει αυτά. και εκπορευομένου αυτού εις ο
δόν, προσδραμών τις και γονυπετήσας αυ
τόν επηρώτα αυτόν. διδάσκαλε αγαθέ, τι
ποιήσω ίνα ζωήν αιώνιον κληρονομήσω. ο
δε ιησούς είπεν αυτώ. τι με λέγεις αγα=
θόν. ουδείς αγαθός, ει μη εις ο θεός. τας εντο
λάς οίδας. μη μοιχεύσης, μη φονεύσης, μη
κλέψης, μη ψευδομαρτυρήσης, μη αποσ=
τερήσης, τίμα τον πατέρα σου και την μητέ
ρα. ο δε αποκριθείς είπεν αυτώ. διδάσκαλε,
ταύτα πάντα εφυλαξάμην εκ νεότητος μου
ο δε ιησούς εμβλέψας αυτώ ηγάπησεν
αυτόν και είπεν αυτώ. εν σοι υστερεί. ύπα=
γε όσα έχεις πώλησον και δος πτωχοίς
και έξεις θησαυρόν εν ουρανώ, και δεύρο α
κολούθει μοι άρας τον σταυρόν. ο δε στυγ
νάσας επί τω λόγω, απήλθε λυπούμενος.
ην γαρ έχων κτήματα πολλά. και περιβλε
ψάμενος ο ιησούς λέγει τοις μαθηταίς αυ=
τού. πως δυσκόλως οι τα χρήματα έχον=
τες εις την βασιλείαν του θεού εισελεύσον
ται. οι δε μαθηταί εθαμβούντο επί τοις λό=
γοις αυτού. ο δε ιησούς πάλιν αποκριθείς
λέγει αυτοίς. τέκνα, πως δύσκολόν εστί
τους πεποιθότας επί χρήμασιν, εις την βα
σιλείαν του θεού εισελθείν. ευκοπώτερον
γαρ εστί κάμηλον διά της τρυμαλιάς της
ραφίδος εισελθείν, η πλούσιον εις την

repudij ſcribere et dimittere. Quibus
reſpondens ieſus ait. Ad
duriciā cordis veſtri ſcripſit vobis pce
ptū iſtud. Ab initio aūt creature maſcu Gen.1.d Mat.19.b.
lum et feminam fecit eos deus
Propter hoc relinquet homo Gen.2.d
patrem ſuum et matrem: et
adherebit ad vxorem ſuam
⁊ erunt duo in carne vna. Itaq̄ Ephe.5.d. 1.Cor.6.d
iā nō ſūt duo: ſed vna caro. Qd ergo
deus coniunxit: homo non ſeparet.
Et in domo iterum diſcipuli eius de
eodem interrogauerunt eum. Et ait Mat.5.e.⁊ 19.b
illis. Quicunq̄ dimiſerit vxorem ſuā Luce.16.d.
⁊ aliā duxerit: adulteriū cōmittit ſup eā.
Et ſi vxor dimiſerit virum ſuum et B
alij nupſerit mechatur. Et offerebant Mat.19.c. Luce.18.c.
illi paruulos vt tangeret illos: diſcipu
li aūt cōminabātur offerētib9. Quos cū vi
deret ieſ9: idigne tulit. Et ait ill. Sini Mat.19.d. Luce.18.c.
te puulos venire ad me ⁊ ne phibueri
tis eos. Talium enim eſt regnum
dei. Amen dico vobis quiſquis non
receperit regnū dei velut paruulus:
non introibit in illud. Et complexans
eos et imponens man9 ſuper illos: bñ
dicebat eos. Et cū egreſſus eſſet in via
pcurrens quidam genu flexo ante eū
rogabat eū dicens. Magiſter bone: qd Mat.19.d Luce.18.d
faciam vt vitam eternam percipiam?
Jeſus aūt dixit ei. Quid me dicis bo= C
nū? Nemo bon9 niſi vnus deus. Pre Exo.20.b. Rom.13.[illegible]
cepta noſti: ne adulteres: ne occidas: ne Deu.[illegible].b.
fureris: ne falſū teſtimoniū dixeris:
ne fraudē feceris: honora patrem tuū et
matrē. At ille rñdēs ait illi. Magiſter
hec omnia obſeruaui a iuuentute mea.
Jeſus autem intuitus eum dilexit
eum ⁊ dixit ei. Vnū tibi deeſt. Vade Mat.19.c. Luce.12.d.⁊ 18.d
quecūq̄ habes vende ⁊ da paupibus
⁊ habebis theſaurū in celo ⁊ veni ſeq̄re Mat.6.d. Luce.12.d.
me. Qui contriſtatus 1.Cor.7.c.
in verbo abijt merens: Mat.19.c.
erat enim hñs multas poſſeſſiones. Et cir
cumſpiciens ieſus ait diſcipulis ſuis.
Quam difficile qui pecunias habent
in regnum dei introibunt.
Diſcipuli aūt obſtupebant in verbis
eius. At ieſus rurſus reſpondens
ait illis. Filioli q̄ difficile eſt
confidentes in pecunijs in regnum
dei introire. Facilius Mat.19.f. Luce.18.c.
eſt camelum per foramen
acus trāſire: q̄ diuitem

βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ περισ-
σῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς
καὶ τίς δύναται σωθῆναι. ἐμβλέψας δὲ αὐ-
τοῖς ὁ ἰησοῦς λέγει. παρὰ ἀνθρώποις ἀδύ-
νατον, ἀλλ' οὐ παρὰ θεῷ. πάντα γὰρ δυ-
νατά ἐστι παρὰ τῷ θεῷ. ἤρξατο δὲ ὁ πέ-
τρος λέγειν αὐτῷ. ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν
πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι. καὶ ἀποκρι-
θεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν. οὐ-
δείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς ἢ
ἀδελφὰς, ἢ πατέρα ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα
ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν
τοῦ εὐαγγελίου, ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατοντα-
πλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας
καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς, καὶ μητέρας καὶ
τέκνα, καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν
τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. πολ-
λοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχα-
τοι πρῶτοι. ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνον-
τες εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς
ὁ ἰησοῦς. καὶ ἐθαμβοῦντο, καὶ ἀκολουθοῦν-
τες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς
δώδεκα, ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλον-
τα αὐτῷ συμβαίνειν. ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς
γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν
θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθ-
νεσι, καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώ-
σουσιν αὐτὸν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ
ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀ-
ναστήσεται. καὶ προσπορεύονται αὐτῷ ἰά-
κωβος καὶ ἰωάννης οἱ υἱοὶ ζεβεδαίου λέγον-
τες. διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσω-
μεν ποιήσῃς ἡμῖν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. τί θέ-
λετε ποιῆσαί με ὑμῖν. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ.
δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐ-
ωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. ὁ
δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσ-
θε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω καὶ
τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι.
οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ. δυνάμεθα. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶ-
πεν αὐτοῖς. τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίε-
σθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπ-
τισθήσεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ
ἐξ εὐωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι,
ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέ-
κα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ ἰακώβου καὶ ἰω-
άννου. ὁ δὲ ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐ-
τοὺς, λέγει αὐτοῖς. οἴδατε ὅτι οἱ δο-
κοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύου-
σιν αὐτῶν. καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατε-
ξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως δὲ ἔσται
ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέ-

intrare in regnum dei. Qui magis
ammirabantur dicentes ad ſemetipſos.
Et quis poteſt ſaluus fieri? Et intuens illos — D
ieſus ait. Apud homines impoſſibile eſt — Mat. 19. f. Luce. 1. d. et 18. c.
ſed non apud deum. Omnia enim poſſibilia
ſunt apud deum. Et cepit — Mat. 19. f. Luce. 18. c.
ei petrus dicere. Ecce nos dimiſimus
omnia: et ſecuti ſumus te. Reſpondens
ieſus ait. Amen dico vobis: nemo — Mat. 19. g. Luce. 18. c.
eſt qui reliquerit domum aut fratres aut
ſorores aut patrem aut matrem
aut filios aut agros propter me et propter
euangelium: qui non accipiet centies tantum
nunc in tempore hoc domos
et fratres et ſorores et matres et
filios et agros cum perſecutionibus: et in
ſeculo futuro vitam eternam. Multi — Mat. 19. g. Luce. 13. f.
autem erunt primi nouiſſimi et nouiſſimi
primi. Erant autem in via aſcendentes — E
hieroſolymam: et precedebat illos
ieſus. Et ſtupebant et ſequentes
timebant. Et aſſumens iterum — Mat. 16. c. et 17. f. et 20. d.
duodecim cepit illis dicere que eſſent
ei ventura. Quia ecce aſcendimus — Luce. 18. f.
hieroſolymam: et filius hominis
tradetur principibus ſacerdotum et
ſcribis et ſenioribus: et damnabunt eum
morte. Et tradent eum gentibus
et illudent ei: et conſpuent eum et flagella
bunt eum et
interficient eum: et tertia die reſurget.
Et accedunt ad eum iacobus — Mat. 20. c.
et iohannes filii zebedei dicentes.
Magiſter volumus vt quodcunque petieri-
mus facias nobis. At ille dixit eis. Quid
vultis vt faciam vobis? Et dixerunt.
Da nobis vt vnus ad dexteram tuam et alius
ad ſiniſtram tuam ſedeamus in gloria tua.
Ieſus autem ait eis. Neſcitis quid peta
tis. Poteſtis bibere calicem quem ego bibo — F
aut baptiſmo quo ego baptizor baptiza
ri? At illi dixerunt ei. Poſſumus. Ieſus
autem ait eis. Calicem quidem quem ego bibo bi
betis: et baptiſmo quo ego baptizor bapti
zabimini: ſedere autem ad dexteram meam vel
ad ſiniſtram non eſt meum dare vobis:
ſed quibus paratum eſt. Et audientes decem — Mat. 20. f.
indignati ſunt de iacobo et iohanne.
Ieſus autem vocans eos
ait illis. Scitis quia hi qui videntur — Luce. 22. c.
principari gentibus dominantur
eis: et principes eorum poteſtatem habent
ipſorum. Non ita eſt autem
in vobis: ſed quicunque voluerit fieri ma

γας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος. καὶ ὃς
ἐὰν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάν-
των δοῦλος. καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι;
καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ
πολλῶν. καὶ ἔρχονται εἰς ἱεριχώ. καὶ ἐκπο-
ρευομένου αὐτοῦ ἀπὸ ἱεριχὼ καὶ τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ, υἱὸς τιμαίου
βαρτιμαῖος ὁ τυφλὸς ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁ-
δὸν προσαιτῶν. καὶ ἀκούσας ὅτι ἰησοῦς ὁ
ναζωραῖός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν.
ὁ υἱὸς δαυὶδ ἰησοῦ ἐλέησόν με. καὶ ἐπετί-
μων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ. ὁ δὲ πολ-
λῷ μᾶλλον ἔκραζεν, υἱὲ δαυὶδ ἐλέησόν με.
καὶ στὰς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι.
καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ.
θάρσει. ἔγειραι φωνεῖ σε. ὁ δὲ ἀποβαλὼν
τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν
ἰησοῦν. καὶ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ὁ ἰη-
σοῦς. τί θέλεις ποιήσω σοι. ὁ δὲ τυφλὸς εἶ-
πεν αὐτῷ. ῥαββουνί ἵνα ἀναβλέψω. ὁ δὲ ἰη-
σοῦς εἶπεν αὐτῷ. ὕπαγε ἡ πίστις σου σέσω-
κέ σε. καὶ εὐθέως ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθη-
σε τῷ ἰησοῦ ἐν τῇ ὁδῷ. Cap. 11.

Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς
βηθσφαγὴ καὶ βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος
τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς. ὑπάγετε εἰς τὴν
κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν. καὶ εὐθέως εἰσ-
πορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὑρήσετε πῶλον δε-
δεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων κεκάθικε.
λύσαντες αὐτὸν, ἀγάγετε. καὶ ἐάν τις ὑ-
μῖν εἴπῃ τί ποιεῖτε τοῦτο, εἴπατε ὅτι ὁ κύ-
ριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀ-
ποστέλλει ὧδε. ἀπῆλθον δὲ καὶ εὗρον τὸν
πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐ-
πὶ τοῦ ἀμφόδου. καὶ λύουσιν αὐτὸν, καὶ
τινές τῶν ἐκεῖ ἑστώτων, ἔλεγον αὐτοῖς. τί
ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον. οἱ δὲ εἶπον
αὐτοῖς καθὼς ἐνετείλατο ὁ ἰησοῦς, καὶ ἀφῆ-
καν αὐτούς. καὶ ἤγαγον τὸν πῶλον πρὸς
τὸν ἰησοῦν, καὶ ἐπέβαλον αὐτῷ τὰ ἱμάτια
αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ. πολλοὶ δὲ
τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν.
ἄλλοι δὲ στοιβάδας ἔκοπτον ἐκ τῶν δέν-
δρων, καὶ ἐστρώννυον εἰς τὴν ὁδόν. καὶ οἱ
προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκρα-
ζον λέγοντες. ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχό-
μενος ἐν ὀνόματι κυρίου. εὐλογημένη ἡ ἐρ-
χομένη βασιλεία ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ πα-
τρὸς ἡμῶν δαυὶδ, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.
καὶ εἰσῆλθεν εἰς ἱεροσόλυμα ὁ ἰησοῦς
εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ περιβλεψάμενος πάν-
τα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν

ior erit veſter miniſter. Et quicunque
voluerit in vobis primus eſſe: erit omnium
ſeruus. Nam et filius hominis — G
non venit vt miniſtraretur ei: ſed vt miniſtra
ret: et daret animam ſuam redemptionem pro
multis. Et veniunt hiericho. Et profici — Mat. 20. g. Luce. 18. g.
ſcente eo de hiericho et diſcipulis
eius et plurima multitudine: filius thimei
barthimeus cecus ſedebat iuxta viam
mendicans. Qui cum audiſſet quia ieſus
nazarenus eſt: cepit clamare et dicere.
Ieſu fili dauid miſerere mei. Et com
minabantur illi multi vt taceret. At ille mul
to magis clamabat fili dauid miſerere mei.
Et ſtans ieſus precepit illum vocari:
Et vocant cecum dicentes ei.
Animequior eſto: ſurge vocat te. Qui proie
cto veſtimento ſuo: exiliens venit ad
eum. Et reſpondens ieſus dixit illi.
Quid tibi vis faciam? Cecus autem dixit
ei. Raboni vt videam. Ieſus autem
ait illi. Vade: fides tua
te ſaluum fecit. Et confeſtim vidit et ſe — Mat. 20. g.
quebatur eum in via. Cap. 11.

Et cum appropinquaret hieroſoly- — A
me et bethanie ad montem — Mat. 21. a. Luce. 19. d. Iohan. 12. b.
oliuarum: mittit duos ex diſcipulis
ſuis et ait illis. Ite in
caſtellum quod contra vos eſt: et ſtatim introeun
tes illuc inuenietis pullum ligatum:
ſuper quem nullus adhuc hominum ſedit.
Soluite illum et adducite. Et ſi quis vo
bis dixerit quid facitis? dicite quia domino
neceſſarius eſt: et continuo illum dimittet
huc. Et abeuntes inuenerunt — Mat. 21. a. Luce. 19. e.
pullum ligatum ante ianuam foris in
biuio: et ſoluunt eum. Et quidam
de illic ſtantibus dicebant illis. Quid
facitis ſoluentes pullum? Qui dixerunt
eis ſicut preceperat illis ieſus: et dimiſerunt
eis. Et duxerunt pullum ad
ieſum: et imponunt illi veſtimenta
ſua et ſedit ſuper eum. Multi autem — Mat. 21. b. Luce. 19. f. Iohan. 12. b.
veſtimenta ſua ſtrauerunt in via.
Alii autem frondes cedebant de arboribus:
et ſternebant in via. Et
qui preibant et qui ſequebantur clamabant
dicentes. Oſanna: benedictus qui venit — B
in nomine domini: benedictum quod venit
regnum patris
noſtri dauid: oſanna in excelſis.
Et introiuit hieroſolymam — Mat. 21. c.
in templum: et circumſpectis omnibus cum
iam veſpera eſſet hora: exiit

εις Βηθανίαν μετά τῶν δώδεκα. και τῇ
επαύριον εξελθόντων αυτῶν ἀπό Βηθα=
νίας επείνασε, και ιδὼν συκῆν μακρόθεν ἔ=
χουσαν φύλλα, ἦλθεν ει ἄρα ευρήσει τι εν
αυτῇ. και ελθὼν επ᾽ αυτήν, ουδὲν εὗρεν ει=
μὴ φύλλα. ου γαρ ἦν καιρός σύκων. και α
ποκριθεὶς ο ιησοῦς εἶπεν αυτῇ. μηκέτι εκ σου
εις τὸν αιῶνα μηδεὶς καρπὸν φάγῃ. και ἤ=
κουον οι μαθηταὶ αυτοῦ, και ἔρχονται εις ιε
ροσόλυμα, και εισελθὼν ο ιησοῦς εις τὸ ιε=
ρόν, ἤρξατο εκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας και
αγοράζοντας εν τῷ ιερῷ. και τὰς τραπέζας
τῶν κολλυβιστῶν και τὰς καθέδρας τῶν
πωλούντων τὰς περιστεράς κατέστρεψε.
και ουκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διά
τοῦ ιεροῦ, και εδίδασκε λέγων αυτοῖς. ου
γέγραπται ὅτι ο οἶκός μου οἶκος προσευχῆς
κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. υμεῖς δὲ εποιή=
σατε αυτὸν σπήλαιον λῃστῶν. και ἤκουσαν
οι γραμματεῖς και οι αρχιερεῖς, και εζήτουν
πῶς αυτὸν απολέσωσιν, εφοβοῦντο γαρ
αυτὸν ὅτι πᾶς ο ὄχλος εξεπλήσσετο επὶ
τῇ διδαχῇ αυτοῦ. και ὅτε οψὲ εγένετο, ε=
ξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως. και πρωῒ παρα
πορευόμενοι, εἶδον τὴν συκῆν εξηραμμένην
εκ ριζῶν. και αναμνησθεὶς ο πέτρος, λέγει
αυτῷ. ραββί, ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω εξή=
ρανται. και αποκριθεὶς ο ιησοῦς λέγει αυτοῖς,
ἔχετε πίστιν θεοῦ. αμὴν γαρ λέγω υμῖν, ὅ
τι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ ἄρθητι και βλή
θητι εις τὴν θάλασσαν, και μὴ διακριθῇ εν τῇ
καρδίᾳ αυτοῦ, αλλά πιστεύσῃ ὅτι ἃ λέ=
γει γίνεται, ἔσται αυτῷ ὃ εὰν εἴπῃ. διά τοῦ
το λέγω υμῖν, πάντα ὅσα ἂν προσευχόμε
νοι αιτῆσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, και ἔ=
σται υμῖν. και ὅταν στήκητε προσευχόμε=
νοι αφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα και ο
πατὴρ υμῶν ο εν τοῖς ουρανοῖς αφῇ υμῖν
τὰ παραπτώματα υμῶν. ει δὲ υμεῖς ουκ α=
φίετε, ουδέ ο πατὴρ υμῶν ο εν τοῖς ουρα=
νοῖς αφήσει τὰ παραπτώματα υμῶν. και ἔρ
χονται πάλιν εις ιεροσόλυμα. και εν τῷ ιε=
ρῷ περιπατοῦντος αυτοῦ, ἔρχονται πρὸς
αυτὸν οι αρχιερεῖς και οι γραμματεῖς και
οι πρεσβύτεροι και λέγουσιν αυτῷ. εν ποί
ᾳ εξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς. και τίς σοι τὴν ε=
ξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῇς.
ο δὲ ιησοῦς αποκριθεὶς εἶπεν αυτοῖς. επε=
ρωτήσω υμᾶς και εγὼ ἕνα λόγον, και απο=
κρίθητέ μοι, και ερῶ υμῖν εν ποίᾳ εξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα ιωάννου εξ ου=
ρανοῦ ἦν ἢ εξ ανθρώπων. αποκρίθητέ μοι.
και ελογίζοντο πρὸς εαυτοὺς λέγοντες. ε

in bethaniam cum duodecim: et
alia die cum exiret a bethania
eſuriit. Cũqʒ vidiſſet a longe ficũ hñtẽ Mat.21.c. Luce.13.b.
folia: venit ſi qd forte inueniret in
ea. Et cũ veniſſet ad eã nihil iuenit pre
ter folia. Non ei erat tps ficoꝝ. Et re
ſpõdens dixit ei. Jam non amplius
i eternũ ex te qſqʒ fructũ mãducet. Et
audiebant diſcipuli eius: et veniũt iterũ
hieroſolymam. Et cum introiſſent i tem Mat.21.b. Luce.19.g. Johã.2.d
plũ cepit eijcere vendentes et
ementes in templo: et menſas
nummulariorum et cathedras
vendentium columbas euertit.
Et nõ ſinebat vt qſqʒ transferret vas p
templum: et docebat dicens eis. Nõne Eſaie.56.c Hiere.7.b
ſcriptũ eſt qz domꝰ mea domus orõnis
vocabit oĩbus gentibꝰ? Vos aũt feciſtis
eã ſpelũcã latronũ. Quo audito pricipes C
ſacerdotũ et ſcribe querebant
quomodo eum perderent. Timebãt ei Mat.21.g. Luce.16.g Jo.7.c.et.g
eum: qm̃ vniuerſa turba ãmirabat ſup
doctrina eiꝰ. Et cũ veſpa facta eſſet
egrediebat de ciuitate. Et cũ mane trã Mat.21.c. Luce.13.b.
ſirẽt: viderũt ficum aridã factam
a radicibus. Et recordatus petrꝰ dixit
ei. Rabbi: ecce ficꝰ cui maledixiſti a=
ruit. Et respondẽs ieſus ait illis.
Habete fidem dei. Amẽ dico vobis: qz Mat.17.c. et.21.c.et lu. 17.b.
qcunqʒ dixerit huic monti tollere et mit
tere in mare et nõ heſitauerit in
corde ſuo: ſʒ crediderit: qz qdcũqʒ dixe
rit fiat: fiet ei. Propterea Mat.21.d. Johã.15.b.
dico vobis: oĩa quecũqʒ orantes
petitis credite: qz accipietis: et euenient
vobis. Et cum ſtabitis ad orandũ: Mat.6.c.
dimittite ſi qd hẽtis aduerſuʒ aliquẽ vt
et pater veſter qui i celis ẽ dimittat vo
bis pctã veſtra. Qd ſi vos nõ dimiſeri D
tis: nec pater veſter qui in celis eſt
dimittet vobis peccata veſtra. Et ve=
niunt rurſus hieroſolymam. Et cum
ambularet in templo: accedunt ad
eum ſũmi ſacerdotes et ſcribe et
ſeniores et dicunt ei. In qua Mat.21.d. Luce.20.a.
poteſtate hec facis: et qs dedit tibi
hanc poteſtatem vt iſta facias?
Jeſus autẽ rñdens ait illis: Interroga
bo vos et ego vnum verbũ: et rñdete
mihi: et dicaʒ vobis in qua poteſtate
hec faciã. Baptiſmũ iohannis de celo
erat an ex hominibꝰ? Reſpõdete mihi
At illi cogitabant ſecum dicentes. Si

ἂν εἴπωμεν εξ ουρανοῦ ερεῖ, διά τί οὖν ουκ
επιστεύσατε αυτῷ. αλλ᾽ εἴπωμεν εξ ανθρώ
πων, εφοβοῦντο τὸν λαόν. ἅπαντες γαρ εἶ=
χον τὸν ιωάννην ὅτι ὄντως προφήτης ἦν.
και αποκριθέντες λέγουσι τῷ ιησοῦ. ουκ οἴ
δαμεν. και ο ιησοῦς αποκριθεὶς λέγει αυ=
τοῖς. ουδὲ εγὼ λέγω υμῖν εν ποίᾳ εξουσίᾳ
ταῦτα ποιῶ. Cap.12.
Και ἤρξατο αυτοῖς εν παραβολαῖς λέγειν
αμπελῶνα εφύτευσεν ἄνθρωπος. και
περιέθηκε φραγμόν, και ὤρυξεν υπολήνι=
ον, και ῳκοδόμησε πύργον, και εξέδοτο αυ=
τὸν γεωργοῖς και απεδήμησε. και απέστει=
λε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον
ἵνα παρά τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπό τοῦ καρ
ποῦ τοῦ αμπελῶνος. οι δὲ λαβόντες αυ=
τὸν ἔδειραν και απέστειλαν κενόν. και πά=
λιν απέστειλε πρὸς αυτοὺς ἄλλον δοῦ=
λον, κακεῖνον λιθοβολήσαντες εκεφαλαίω=
σαν, και απέστειλαν ητιμωμένον. και πάλιν
ἄλλον απέστειλε, κακεῖνον απέκτειναν. και
πολλοὺς ἄλλους τοὺς μὲν δαίροντες,
τοὺς δὲ αποκτένοντες. ἔτι οὖν ἕνα υιόν, ἔ=
χων αγαπητὸν αυτοῦ, απέστειλε και αυ=
τὸν πρὸς αυτοὺς ἔσχατον λέγων. ὅτι εν=
τραπήσονται τὸν υιόν μου. εκεῖνοι δὲ οι γε
ωργοὶ εἶπον πρὸς αυτούς. ὅτι οὗτός εσ=
τιν ο κληρονόμος. δεῦτε αποκτείνωμεν αυ
τόν, και ημῶν ἔσται ἡ κληρονομία. και λα=
βόντες αυτόν, απέκτειναν, και εξέβαλον ἔξω
τοῦ αμπελῶνος. τί οὖν ποιήσει ο κύριος
τοῦ αμπελῶνος. ελεύσεται και απολέσει
τοὺς γεωργούς, και δώσει τὸν αμπελῶνα
ἄλλοις. ουδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ανέγνω
τε, λίθον ὃν απεδοκίμασαν οι οικοδομοῦν=
τες, οὗτος εγενήθη εις κεφαλὴν γωνίας. πα
ρά κυρίου εγένετο αὕτη, και ἔστι θαυμαστή
εν οφθαλμοῖς ημῶν. και εζήτουν αυτὸν κρα
τῆσαι, και εφοβήθησαν τὸν ὄχλον. ἔγνωσαν
γαρ ὅτι πρὸς αυτοὺς τὴν παραβολὴν εἶ=
πε. και αφέντες αυτὸν απῆλθον. και αποσ=
τέλλουσι πρὸς αυτόν τινάς τῶν φαρισαί=
ων και ηρωδιανῶν, ἵνα αυτὸν αγρεύσωσι
λόγῳ. οι δὲ ελθόντες λέγουσιν αυτῷ. δι
δάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι αληθὴς εἶ, και ου μέ=
λει σοι περί ουδενός. ου γαρ βλέπεις εις
πρόσωπον ανθρώπων. αλλ᾽ επ᾽ αληθείας
τὴν οδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις. ἔξεστι κῆνσον
καίσαρι δοῦναι, ἢ ου. δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν.
ο δὲ ειδὼς αυτῶν τὴν υπόκρισιν, εἶπεν αυ=
τοῖς. τί με πειράζετε. φέρετέ μοι δηνάριον
ἵνα ἴδω. οι δὲ ἤνεγκαν. και λέγει αυτοῖς.
τίνος ἡ εικὼν αὕτη και ἡ επιγραφή. οι δὲ εἶ

dixerimꝰ de celo: dicet nobis. Quare
ergo nõ crediditis ei. Si dixerimꝰ ex
hoibꝰ: timemꝰ pplm. Oẽs eni hẽbant
iohannem quia vere ppheta eſſet.
Et reſpõdentes dicunt ieſu. Neſcimus.
Et reſpondens ieſus ait illis.
Neqʒ ego dico vobis in qua poteſtate
hec faciam. Cap.12.
Et cepit illis in parabolis loqui. A
Vineam paſtinauit homo et Mat.21.f. Luce.20.b
circundedit ſepem et fodit lacum: Eſaie.5.a
et edificauit turrim et locauit eam
agricolis et peregre pfectꝰ eſt. Et mi=
ſit ad agricolas in tempore ſeruum:
vt ab agricolis acciperet de fructu
vinee. Qui apprehenſum eum
ceciderũt et dimiſerunt vacuum. Et ite
rum miſit ad illos alium ſeruum:
et illum in capite vulnerauerunt et cõtu=
melijs affecerunt. Et rurſum Mat.23.f.
alium miſit et illum occiderunt: et
plures alios quoſdam cedentes:
alios vero occidẽtes. Adhuc ergo vnũ Hebreo.1.a
chariſſimũ et illũ miſit ad eos nouiſſimũ dicens: quia reuerebunt filiũ
filium meum. Coloni autem
dixerunt adinuicem. Hic eſt
heres. Venite occidamus eum Geñ.37.d
et noſtra erit hereditas. Et apprehẽdẽ= Mat.21.f.
tes eũ occiderunt et ejecerunt extra
vineam. Quid ergo dominus faciet
vinee? Veniet et perdet
colonos, et dabit vineam
alijs. Nec ſcripturam hanc legiſtis: Ps.117. Mat.21.g. Luce.20.c Actuũ.4.d 1.Pe.2.a.
lapidem quem reprobauerunt edificãteʒ
hic factus ẽ in caput anguli: a
dño factum eſt iſtud et eſt mirabile
in oculis noſtris. Et querebãt eũ tenẽ: Mat.21.g. Luce.19.g. et.20.c.et.22.a.
et timuerunt turbam. Cognouerunt
eni qm̃ ad eos parabolam hãc dixerit
Et relicto eo abierunt. Et mittunt Jo.7.c.et.g
ad eum quoſdam ex phariſeis
et herodianis vt eum caperent in
verbo. Qui venientes dicunt ei. Ma= B
giſter ſcimus qz verax es et non curas Mat.22.c Luce.20.d. Mat.22.c.
quemqʒ. Nec enim vides in
faciem hominum: ſed in veritate
viam dei doces. Licet dari tributum
ceſari: an non dabimus?
Qui ſciens verſutiam illorum ait illis.
Quid me tẽptatis? Afferte mihi dena
riũ vt videã. At illi obtulerũt ei. Et ait illis.
Cuiꝰ ẽ imago hec: et iſcriptio?

ϖον αὐτῷ. καίσαρος. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰη=
σοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ἀπόδοτε τὰ καίσαρος καί
σαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐθαύμα=
σαν ἐπ' αὐτῷ. καὶ ἔρχονται σαδδουκαῖοι
πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν
μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες.
διδάσκαλε, μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν
τινός ἀδελφὸς ἀποθάνη, καὶ καταλίπη γυ
ναῖκα καὶ τέκνα μὴ ἀφῆ, ἵνα λάβη ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστή=
ση σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἑπτὰ ἀδελ
φοὶ ἦσαν καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβε γυναῖκα, καὶ
ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα. καὶ ὁ δεύ=
τερος ἔλαβεν αὐτὴν καὶ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲ αὐ
τὸς ἀφῆκε σπέρμα. καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως.
καὶ ἔλαβον αὐτὴν οἱ ἑπτά, καὶ οὐκ ἀφῆκαν
σπέρμα. ἐσχάτη πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυ
νή. ἐν τῇ ἀναστάσει ὅταν ἀναστῶσι, τίνος αὐ
τῶν ἔσται γυνή. οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν
γυναῖκα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐ=
τοῖς. οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες
τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ.
ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γα
μοῦσιν οὔτε ἐκγαμίσκονται, ἀλλ εἰσὶν ὡς
ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. περὶ δὲ τῶν νε
κρῶν ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βί
βλῳ μωσέως ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς εἶπεν αὐτῷ
ὁ θεὸς λέγων. ἐγὼ ὁ θεὸς ἀβραάμ καὶ ὁ θε=
ὸς ἰσαάκ καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. οὐκ ἔστιν ὁ θε=
ὸς θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. ὑμεῖς οὖν
πολὺ πλανᾶσθε. καὶ προσελθὼν εἷς τῶν
γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συζητούν=
των, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη ἐπηρώτησεν
αὐτόν. ποία ἐστὶ πρώτη πασῶν ἐντολή. ὁ
δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ. ὅτι πρώτη πα=
σῶν τῶν ἐντολῶν. ἄκουε ἰσραήλ κύριος ὁ
θεὸς ἡμῶν, κύριος εἷς ἐστί. καὶ ἀγαπήσεις
κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας
σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅ=
λης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύ
ος σου. αὕτη πρώτη ἐντολή. καὶ δευτέρα
ὁμοία αὕτη. ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου
ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολή
οὐκ ἔστι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς.
καλῶς διδάσκαλε ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι
εἷς ἐστὶ καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ.
καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδί=
ας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ ἐξ ὅλης τῆς
ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀ=
γαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν, πλεῖόν ἐσ=
τι πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσι=
ῶν. καὶ ὁ ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς
ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ. οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ

Dicũt ei. Ceſaris. Rñdens aũt ieſus
dixit illꝭ. Reddite igiť q̃ ſũt ceſarꝭ ceſari:
ꝛ que ſunt dei deo. Et mirabantur
ſuper eo. Et venerunt
ad eũ ſaducei qui dicunt reſurrectionez
non eſſe: ꝛ interrogabant euz dicentes.
Magiſter moyſes nobis ſcripſit vt ſi
cuiꝰ frať mortuꝰ fuerit ꝛ dimiſerit vxo=
rez: ꝛ filios non reliq̃rit: accipiat frater
eius vxorem ipſius ꝛ reſuſcitet
ſemen fratri ſuo. Septem ergo fratres
erant ꝛ primus accepit vxorem: et
mortuus eſt non relicto ſemine. Et ſcdꝫ
accepit eam ꝛ mortuus eſt: ꝛ nec iſte
reliquit ſemen. Et tertius ſimiliter.
Et acceperũt eã ſiľr ſeptẽ ꝛ nõ reliquerũt
ſemẽ. Nouiſſima oĩm defũcta eſt ꝛ mu=
lier. In reſurrectione ergo cũ reſurrexe=
rint: cuiꝰ de his erit vxor? Septẽ eĩ ha
buerũt eã vxorẽ. Et rñdẽs ieſus ait illis.
Nonne ideo erratis non ſcientes
ſcripturas neq̃ꝫ virtutem dei?
Cum enĩ a mortuis reſurrexerit neq̃ꝫ nu
bent neq̃ꝫ nubentur: ſed ſunt ſicut
angeli dei in celis. De mortuis autem
ꝙ reſurgãt non legiſtis in libro
moyſi ſuper rubũ: quomodo dixerit illi
deꝰ inq̃ens ego ſuz deꝰ abraam ꝛ deꝰ
yſaac ꝛ deus iacob? Non eſt deus
mortuoꝝ ſed viuorum. Vos ergo
multum erratis. Et acceſſit vnus de
ſcribis qui audierat illos cõquirentes et
videns qm̃ bñ illis rñderit: interrogauit
euz quod eſſet primũ omniũ mandatũ.
Ieſus aũt rñdit ei: quia primum oĩm
mandatũ eſt. Audi iſrael dominus
deus tuus deꝰ vnus eſt. ꝛ diliges
dominum deum tuũ ex toto corde
tuo ꝛ ex tota anima tua: ꝛ ex tota
mente tua: ꝛ ex tota virtute
tua. Hoc eſt primũ mandatũ. Scdꝫ aũt
ſiľe eſt illi. Diliges proximum tuum
tanq̃ꝫ teipꝫ. Maius hoꝝ aliud mandatũ
non eſt. Et ait illi ſcriba.
Bene magiſter in veritate dixiſti: quia
vnꝰ eſt deꝰ et non eſt alius pter eũ.
Et vt diligatur ex toto corde:
ꝛ ex toto intellectu: et ex tota
anima: ꝛ ex tota fortitudine: et dilige
re proximum tanq̃ꝫ ſeipſum maius eſt
oibꝰ holocauſtomatibus et ſacrificijs.
Ieſus autem videns ꝙ ſapienter
reſpondiſſet: dixit illi. Non es lõge a

Mat. 22. d. Roma. 13. b
Mat. 22. d. Luce. 20. e.
Deut. 25. a
Mat. 22. d. Luce. 20. e.
C
Exo. 3 b Mat. 22. c.
Mat. 22. f. Luce. 10. f.
Deute. 6. a Mat. 22. f. Luce. 10. g.
Deut. 4. f. Mat. 22. g. Jaco. 2. b. 1. Coꝛ. 8. b Eph. 4. g

τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκ ἔ=
τι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι. καὶ ἀποκριθεὶς
ὁ ἰησοῦς, ἔλεγε διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ. πῶς
λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ χριστὸς υἱός
ἐστι δαυίδ. αὐτὸς γὰρ δαυίδ εἶπεν ἐν
πνεύματι ἁγίῳ. λέγει ὁ κύριος τῷ κυρίῳ
μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου. ἕως ἂν θῶ τοὺς
ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.
αὐτὸς οὖν δαυίδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ
πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστί. καὶ πολὺς ὄχλος
ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν
τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμ
ματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπα=
τεῖν, καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ
πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ
πρωτοκλησίας ἐν τοῖς δείπνοις. οἱ κατεσ=
θίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφά=
σει μακρὰ προσευχόμενοι. οὗτοι λήψονται
περισσότερον κρίμα. καὶ καθίσας ὁ ἰησοῦς
κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου, ἐθεώρει πῶς
ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυ=
λάκιον. καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλον πο=
λλά. καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχή, ἔβαλε
λεπτὰ δύο ὅ ἐστι κοδράντης. καὶ προσκα=
λεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐ=
τοῖς ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ
πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκε τῶν βαλ=
λόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. πάντες γὰρ
ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕ=
τη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα
εἶχεν ἔβαλεν ὅλον τὸν βίον αὐτῆς. Cap. 13.
Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ,
λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.
διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποτα=
παὶ οἰκοδομαί. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶ=
πεν αὐτῷ. βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰ
κοδομάς, οὐ μὴ ἀφεθῆ λίθος ἐπὶ λίθῳ ὃς οὐ=
μὴ καταλυθῆ. καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ
ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπη=
ρώτων αὐτὸν κατιδίαν πέτρος καὶ ἰάκωβος
καὶ ἰωάννης καὶ ἀνδρέας. εἰπὲ ἡμῖν πότε
ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλη
ταῦτα πάντα συντελεῖσθαι. ὁ δὲ ἰησοῦς ἀ
ποκριθεὶς αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν. βλέπετε μή
τις ὑμᾶς πλανήση. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσον=
ται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι ἐγώ
εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ
ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων,
μὴ θροεῖσθε. δεῖ γὰρ γενέσθαι ἀλλ οὔπω
τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθ=
νος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσον=
ται σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ ἔσονται λιμοί
καὶ ταραχαί. ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα. βλέ=

regno dei. Et nemo iam
audebat euz interrogare. Et reſpõdẽs
ieſus dicebat docens in templo. Quõ
dicũt ſcribe chriſtum filium
eſſe dauid. Ipſe enim dauid dicit in
ſpiritu ſancto. Dixit dominus domino
meo ſede a dextris meis: donec ponaz
inimicos tuos: ſcabellum pedũ tuoꝝ.
Ipſe ergo dauid dicit eum dominuz et
vnde eſt filius eius. Et multa turba
eũ libenter audiuit. Et dicebat eis in
doctrina ſua. Cauete a ſcribis
qui volunt in ſtolis ambulare
et ſalutari in foro: ꝛ in
primis cathedris ſedere in ſynagogis: ꝛ
primos diſcubitꝰ in cenis. Qui deuo=
rant domos viduarum ſub obtẽtu
ꝓlixe orationis: hi accipient
ꝓlixius iudicium. Et ſedens ieſus
ꝯtra gazophylaciũ aſpiciebat quomodo
turba iactaret es in gazophylaciuz:
ꝛ multi diuites iactabant multa.
Cũ veniſſet aũt vna vidua pauꝑ miſit
duo minuta quod eſt quadrãs. Et cõ=
uocans diſcipulos ſuos ait illis.
Amen dico vobis: quoniã vidua hec
pauper plus oĩbus miſit qui miſerunt
in gazophylaciuz. Omnes enim
ex eo qđ abũdabat illis miſerũt: hec
vero de penuria ſua omnia que
habuit miſit totũ victũ ſuuz. Cap. 13.
Et cũ egrederetur de templo:
ait illi vnus ex diſcipulis ſuis.
Magiſter aſpice quales lapides: ꝛ q̃les
ſtructure. Et reſpondẽs ieſus ait
illi. Videſ has oẽs magnas edificatiões?
Non relinquetur lapis ſuꝑ lapidẽ q̃ nõ
deſtruatur. Et cum ſederet in
mõte oliuaꝝ cõtra tẽplũ interrogabant
eum ſeparatim petrus et iacobus
et iohannes ꝛ andreas. Dic nobis qñ
iſta fient et quod ſignum erit quando
hec oĩa incipient cõſũmari? Et rñdẽs
ieſus cepit dicere illis. Videte ne
q̃s vos ſeducat. Multi enim venient
in nomine meo dicentes quia ego
ſum: et multos ſeducent. Cum
audieritꝭ aũt bella ꝛ opiniones belloꝝ:
ne timueritis. Oportet eñi hec fieri: ſed
nondum finis. Exurget enim gens
cõtra gentẽ et regnũ ſuꝑ regnũ: ꝛ erũt
terremotus per loca: et fames.
Initium doloꝝ hec. Videte

Mat. 22. g. Luce. 20. g.
D
Mat. 22. g. Luce. 20. g Ps. 109.
Mat. 23. a. Luce. 11. f. ꝛ. 14. b.
Luce. 21. a.
A
Mat. 24. a. Lu. 19. g. ꝛ 21. b.
Mat. 7. d. ꝛ 24. a. Luce. 21. b. 1. Coꝛ. 5 d. Ephe. 5 b. Luce. 21. b.
B
Mat. 10. c. Johã. 6. a

πετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς. παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. ὅταν δὲ ἀγάγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε μηδὲ μελετᾶτε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε. οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω. τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη. ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβάτω εἰς οἰκίαν, μηδὲ εἰσελθέτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ. καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ὤν, μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος. ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις, οἵα οὐ γέγονε τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ κύριος ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ. ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας. καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ, μὴ πιστεύσητε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατὸν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ὑμεῖς δὲ βλέπετε. ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν πάντα. ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς. καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες. καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις, μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ. ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν δὴ ὁ κλάδος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται, καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς

autem vos metipſos. Tradent enim vos in concilijs: et in ſynagogis vapulabitis: et ante preſides et reges ſtabitis propter me in teſtimonium illis. Et in omnes gentes primum oportet predicari euangelium. Et cum duxerint vos tradentes: nolite precogitare quid loquamini: ſed quod datum vobis fuerit in illa hora id loquimini. Non enim vos eſtis loquentes: ſed ſpiritus ſanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem: et pater filium: et conſurgent filij in parentes: et morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem ſuſtinuerit in finem hic ſaluus erit. Cum autem videritis abominationem deſolationis ſtantem vbi non debet: qui legit intelligat. Tunc qui in iudea ſunt fugiant in montes: et qui ſuper tectum: ne deſcendat in domum: nec introeat vt tollat quid de domo ſua: et qui in agro erit non reuertatur retro tollere veſtimentum ſuum. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate vero vt hyeme non fiant. Erunt enim dies illi tribulationis tales quales non fuerunt ab initio creature quam condidit deus vſque nunc: neque fient. Et niſi breuiaſſet dominus dies: non fuiſſet ſalua omnis caro. Sed propter electos quos elegit breuiauit dies. Et tunc ſi quis vobis dixerit. Ecce hic eſt chriſtus: ecce illic: ne credideritis. Exurgent enim pſeudochriſti et pſeudoprophete: et dabunt ſigna et portenta ad ſeducendos ſi fieri poteſt etiam electos. Vos ergo videte. Ecce predixi vobis omnia. Sed in illis diebus poſt tribulationem illam ſol contenebrabitur: et luna non dabit ſplendorem ſuum. Et ſtelle celi erunt decidentes: et virtutes que in celis ſunt mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa et gloria. Et tunc mittet angelos ſuos: et congregabit electos ſuos a quattuor ventis a ſummo terre vſque ad ſummum celi. A ficu autem diſcite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit et nata fuerint folia: cognoſcitis quia in pri

Mat.10.d. Luce.11.b.
Mat.10.e. 2.4.b. Danie.9.g
Mat.24.c. Luce.21.d.
Mat.24.c.
Mat.24.c. Luce.21.c.
C
Mat.24.c.
Mat.24.d Luce.17.c.
Mat.24.c
Johel.2.g
Eſai.5.g.t. 13.b. Mat.24.d. Luce.21.e. Danie.7.d
Mat.24.e. Luce.21.f.

τὸ θέρος ἐστίν. οὕτω καὶ ὑμεῖς ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ πάντα ταῦτα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. βλέπετε ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν. ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται ὀψέ, ἢ μεσονυκτίου, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ πρωΐ, μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης, εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. ἃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω. γρηγορεῖτε.

Cap. 14.

Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας. καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν. ἔλεγον δέ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ. καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ, ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς, καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον, κατέχεεν αὐτοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς. ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς καὶ λέγοντες, εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν. ἠδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, ἄφετε αὐτήν. τί αὐτῇ κόπους παρέχετε. καλὸν ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐμοί. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοὺς εὐποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ὃ ἔσχεν αὕτη ἐποίησε, προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς. καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἷς τῶν δώδεκα ἀπῆλθε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα παραδῷ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῷ. καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσω

mo ſit eſtas. Sic et vos cum videritis hec fieri: ſcitote quod in proximo ſit in oſtijs. Amen dico vobis quoniam non tranſibit generatio hec: donec omnia iſta fiant. Celum et terra tranſibunt: verba autem mea non tranſibunt. De die autem illo vel hora nemo ſcit: neque angeli in celo neque filius niſi pater. Videte: vigilate et orate. Neſcitis enim quando tempus ſit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum ſuam et dedit ſeruis ſuis poteſtatem cuiuſque operis: et ianitori precepit vt vigilet. Vigilate ergo. Neſcitis enim quando dominus domus veniat: ſero an media nocte: an gallicantu: an mane: ne cum venerit repente inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico omnibus dico vigilate.

Cap. 14.

Erat autem paſcha et azyma poſt biduum: et querebant ſummi ſacerdotes et ſcribe quomodo eum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem. Non in die feſto ne forte tumultus fieret in populo. Et cum eſſet bethanie in domo ſimonis leproſi et recumberet: venit mulier habens alabaſtrum vnguenti nardi ſpicati precioſi: et fracto alabaſtro effudit ſuper caput eius. Erant autem quidam indigne ferentes intra ſemetipſos: et dicentes. Vt quid perditio iſta vnguenti facta eſt? Poterat enim vnguentum iſtud venundari pluſquam trecentis denarijs et dari pauperibus. Et fremebant in eam. Jeſus autem dixit. Sinite eam. Quid illi moleſti eſtis? Bonum opus operata eſt in me. Semper enim pauperes habetis vobiſcum: et cum volueritis poteſtis illis benefacere: me autem non ſemper habebitis. Quod habuit hec fecit: preuenit vngere corpus meum in ſepulturam. Amen dico vobis: vbicunque predicatum fuerit euangelium iſtud in vniuerſo mundo: et quod fecit hec: narrabitur in memoriam eius. Et iudas ſcariotis vnus de duodecim abijt ad ſummos ſacerdotes vt proderet eum illis. Qui audientes gauiſi ſunt et promiſerunt ei pecuniam ſe daturos. Et querebat quomodo illum oportune traderet. Et primo die azymorum quando paſcha immolabant: dicunt ei diſcipuli. Quo vis eamus et paremus tibi

D
Mat.24.e Luce.16.d. 2.21.f.
Mat.25.b Luce.19.b
Mat.24.f. Luce.12.e.
A
Mat.26.a. Luce.22.a. Joha.12.a
Mat.26.a.
Mat.26.a.
Mat.26.b
Mat.26.b. Luce.7.f Joha.12.a
B
Mat.26.b Luce.22.a

μεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα. καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς. ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων, ἀκολουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ, ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει. ποῦ ἐστὶ τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω. καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον, ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. καὶ ὀψίας γενομένης, ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα, καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων, εἶπεν ὁ ἰησοῦς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς καθ' εἷς. μήτι ἐγώ. καὶ ἄλλος, μήτι ἐγώ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. εἷς ἐκ τῶν δώδεκα ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, λαβὼν ὁ ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας, ἔκλασε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπε. λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. ὅτι γέγραπται, πατάξω τὸν ποιμένα. καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα. ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμῶν εἰς τὴν γαλιλαίαν. ὁ δὲ πέτρος ἔφη αὐτῷ. καὶ εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σὺ σήμερον ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. ὁ δὲ ἐκ περισσοῦ ἔλεγε μᾶλλον, ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσωμαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον. καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα γεθσημανῆ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. καὶ παραλαμβάνει τὸν πέ-

vt manduces pascha? Et mittit duos ex diſcipulis ſuis et dicit eis. Ite in ciuitatem: et occurret vobis homo lagenā aque baiulans. Sequimini eum: et quocunq; introierit dicite dño domus: quia magiſter dicit. Vbi eſt refectio mea vbi paſcha cum diſcipulis meis manducem? Et ipſe vobis demōſtrabit cenaculū grāde ſtratū ⁊ illic parate nobis. Et abierūt diſcipuli ei9: ⁊ venerunt in ciuitatem: et inuenerūt ſicut dixerat illis ⁊ parauerūt paſcha. Veſpere autem facto: venit cum duodecim. Et diſcumbentibus illis et mādūcantib9 ait ieſus. Amen dico vobis: quia vn9 ex vobis tradet me q̄ mādūcat mecū. At illi ceperūt ꝯtriſtari et dicere ei ſingulatim. Nunquid ego? Qui ait illis. Vnus ex duodecim qui intingit mecū manū in catino. Et filius quidem hoīs vadit ſicut ſcriptum eſt de eo. Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei: ſi non eſſet natus homo ille. Et manducantib9 illis: accepit ieſus panem et benedicens fregit ⁊ dedit eis et ait. Sumite hoc eſt corpus meū. Et accepto calice: grās agēs dedit eis. Et biberunt ex illo omnes. Et ait illis. Hic eſt ſanguis me9 noui teſtamenti: qui pro multis effundetur. Amē dico vobis: ꝙ iam non bibam de genimine vitis vſq; in diem illum cum illud bibam nouum in regno dei. Et hymno dicto exierūt in montē oliuaꝝ. Et ait eis ieſus. Omnes ſcandalizabimini in me in nocte iſta quia ſcriptum eſt. Percutiam paſtorē et diſpergentur oues. Sed poſtea ꝙ reſurrexero precedam vos in galileam. Petrus aūt ait illi. Et ſi omnes ſcandalizati fuerint in te: ſed nō ego. Et ait illi ieſus. Amen dico tibi: quia tu hodie ī nocte hac priuſq̄ gall9 vocē bis dederit: ter me es negaturus. At ille āpli9 loq̄bat. Et ſi oportuerit me ſimul cōmori tibi non te negabo. Similiter aūt ⁊ oēs dicebant. Et veniūt in predium cui nomē getheſemani ⁊ ait diſcipulis ſuis. Sedete hic donec orem. Et aſſumit petrum

Mat.26.b. Luce.22.a.
Mat.26.b. Johā.13.c.
C
Mat.26.b. Luce.22.c.
Mat.26.c. Luce.22.b.
Mat.26.c.
Mat.26.c. Johā.18.a.
Zacha.13.c. Mat.26.c. Luce.22.d.
D
Mat.26.c.
Mat.26.d.
Mat.26.d.

τρον καὶ ἰάκωβον καὶ ἰωάννην μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. καὶ λέγει αὐτοῖς. περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου. μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ προελθὼν μικρόν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ προσηύχετο, ἵνα εἰ δυνατόν ἐστι παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα. καὶ ἔλεγεν. ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι, παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο. ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί σύ. καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ πέτρῳ. σίμων καθεύδεις, οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι. γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. καὶ ὑποστρέψας, εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας. ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς. καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. ἀπέχει. ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε ἄγωμεν. ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικε. καὶ εὐθέως ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, παραγίνεται ἰούδας εἷς ὢν τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων. ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστι, κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθὼν εὐθέως προσελθὼν αὐτῷ λέγει. χαῖρε ῥαββί. καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν, ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με. καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον. καὶ εἷς τις νεανίσκος ἠκολούθησεν αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι. ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα, γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἀπήγαγον τὸν ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα. καὶ συνέρχονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ ὁ πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρ-

et iacobum et iohannem ſecum: et cepit pauere et tedere. Et ait illis. Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortē. Suſtinete hic et vigilate. Et cū proceſſiſſet paululū ꝓcidit ſup terram et orabat: vt ſi fieri poſſet tranſiret ab eo hora. Et dixit. Abba pater: oīa tibi poſſibilia ſunt: tranſfer calicem hunc a me: ſed nō qd ego volo: ſed quod tu. Et venit et inuenit eos dormientes. Et ait petro. Simon dormis? Non potuiſti vna hora vigilare. Vigilate et orate vt non intretis in temptationem. Spūs quidē ꝓmpt9 ē: caro vo infirma. Et iterū abiens orauit eundē ſermonē dicens. Et reuerſus denuo: inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati: ⁊ ignorabant quid reſponderēt ei. Et venit tertio: et ait illis. Dormite iam et requieſcite. Sufficit. Venit hora: ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce qui me tradet prope eſt. Et adhuc eo loquente venit iudas ſcarioth vnus de duodecim et cum eo turba multa: cum gladijs ⁊ lignis miſſi a ſummis ſacerdotibus et ſcribis et ſenioribus. Dederat autem traditor eis ſignū dicens. Quēcūq; oſculat9 fuero ipſe eſt tenete eum: et ducite caute. Et cū veniſſet ſtatim accedēs ad eum ait. Aue rabbi. Et oſculatus eſt eum. At illi manus iniecerunt in ieſum et tenuerunt eum. Vnus aūt quidam de circunſtantibus educēs gladiū: percuſſit ſeruum ſummi ſacerdotis ⁊ āputauit illi auriculā. Et rñdēs ieſus ait illis. Tanq̄ ad latronē exiſtis cum gladijs ⁊ lignis comprehendere me. Quottidie eram apud vos in tēplo docens: et non me tenuiſtis. Sed vt impleant ſcripture. Tūc diſcipuli ei9 relinquētes eū oēs fugerūt. Adoleſcēs aūt quidam ſequebatur eum amictus ſindone ſuper nudo: et tenuerunt eum. Et ille reiecta ſindone nudus ꝓfugit ab eis. Et adduxerunt ieſum ad ſummum ſacerdotē et conuenerunt omnes ſacerdotes et ſcribe et ſeniores. Petrus autem a longe ſecutus eſt eū vſq; intro in atriū ſummi ſacerdotis:

Mat.26.d. Johā.12.d.
Mat.26.d. Luce.22.d.
Mat.26.d. Luce.22.c. Johā.6.e.
Mat.26.d. Johā.6.g. Mat.26.d.
E
Mat.26.e. Luce.22.c. Johā.18.a.
Mat.26.e.
Mat.26.e. Luce.22.e. Johā.18.b.
Mat.26.e. Luce.22.e. Johā.18.d.
Mat.26.f.
F
Mat.26.f. Luce.22.f.
Mat.26.f. Luce.22.f.

χιερέως. καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπη
ρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς. οἱ
δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, ἐζή=
τουν κατὰ τοῦ ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θα=
νατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ εὕρισκον. πολλοὶ
γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἴ=
σαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. καὶ τινὲς ἀνασ=
τάντες, ἐψευδομαρτύρουν κατ᾽ αὐτοῦ, λέ=
γοντες. ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγον=
τος ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον
τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν
ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. καὶ οὐ
δὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. καὶ ἀ=
ναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον, ἐπηρώτησε
τὸν ἰησοῦν λέγων. οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν, τί
οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν. ὁ δὲ ἐσιώπα
καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐ
πηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ. σὺ εἶ ὁ χρι
στὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶ=
πεν. ἐγώ εἰμι. καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀν=
θρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως,
καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐ=
ρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶ
νας αὐτοῦ λέγει. τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρ
τύρων. ἠκούσατε τῆς βλασφημίας, τί ὑμῖν
φαίνεται. οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔ
νοχον εἶναι θανάτου. καὶ ἤρξαντο τινὲς ἐμ=
πτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσω=
πον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζειν αὐτόν, καὶ λέγειν
αὐτῷ. προφήτευσον. καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσ
μασιν αὐτὸν ἔβαλλον. καὶ ὄντος τοῦ πέτρου
ἐν τῇ αὐλῇ κάτω, ἔρχεται μία τῶν παιδίσ=
κων τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν πέτρον
θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει. καὶ
σὺ μετὰ τοῦ ναζαρηνοῦ ἰησοῦ ἦσθα. ὁ δὲ
ἠρνήσατο λέγων. οὐκ οἶδα, οὔτε ἐπίσταμαι
τί σὺ λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύ
λιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἡ παιδίσκη ἰ
δοῦσα αὐτὸν πάλιν, ἤρξατο λέγειν τοῖς πα
ρεστηκόσιν, ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. ὁ δὲ
πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ πα
ρεστῶτες ἔλεγον τῷ πέτρῳ. ἀληθῶς ἐξ αὐ=
τῶν εἶ, καὶ γὰρ γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡ λαλιά
σου ὁμοιάζει. ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν
καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦ
τον ὃν λέγετε. καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐ
φώνησε. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ πέτρος τὸ ῥῆμα ὃ
εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ὅτι πρὶν ἀλέκτορα
φωνῆσαι δίς, ἀπαρνήσῃ με τρίς. καὶ ἐπιβα
λὼν ἔκλαιε. Cap.15.
Καὶ εὐθέως ἐπὶ τὸ πρωῒ συμβούλιον
ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσ
βυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέ
δριον, δήσαντες τὸν ἰησοῦν ἀπήνεγκαν, καὶ

et ſedebat cum miniſtris Johã.18.f.
ad ignem: et calefaciebat ſe. [bãt
Sũmi vero ſacerdotes et oẽ cõciliũ q̃re= Mat.26.f. Luce.22.g.
aduerſus ieſũ teſtimoniũ: vt eũ morti tra
derent nec inueniebant. Multi
ẽt teſtiõiũ falſũ dicebãt aduerſus eũ: et
ↄueniẽtia teſtimonia nõ erãt. Et quidã Mat.26.f.
ſurgẽtes falſum teſtimoniũ ferebãt ad=
uerſus eũ dicentes. Qm̃ nos audiuim⁹
Ego diſſoluã templũ hoc [eũ dicẽtẽ.
manufactum et poſt triduum
aliud nõ manufactũ edificabo. Et non
erat ↄueniẽs teſtimoniũ illoꝝ. Exurgẽs
ãt ſũmus ſacerdos in mediũ: iterroga=
uit ieſũ dicens. Nõ rñdes q̄cq̃ ad ea q̃ ti
bi obijciuntur ab his? Ille autẽ tacebat
et nihil rñdit. Rurſũ ſũm⁹ ſacerdos in Mat.26.f.
terrogabat eũ et dixit ei. Tu es chriſtus Luce.22.g.
filius dei benedicti. Jeſus aũt dixit illi. Mat.26.f.
Ego ſum. Et videbitis filiũ hominis Luce.22.g.
ſedẽtem a dextris virtutis dei: Johã.6.g.
et venientem cum nubibus celi. B
Sũm⁹ ãt ſacerdos ſcindens veſtimenta Mat.26.g.
ſua ait. Quid adhuc deſideram⁹ teſtes? Mat.26.g.
Audiſtis blaſphemiam: quid vobis Luce.22.g.
videt? Qui omnes condemnauerũt eũ
eſſe reũ mortꝭ. Et ceperũt quidã con Mat.26.g.
ſpuere eum et velare faciem Luce.22.g.
eius: et colaphis eum cedere et dicere Johã.19.a.
ei: prophetiza: et miniſtri alapis
eum cedebant. Et cum eſſet petrus Mat.26.g.
i atrio deorſum: venit vna ex ancillis Luce.22.f.
ſũmi ſacerdotis: et cum vidiſſet petrum Johã.18.c.
calefacientem ſe: aſpiciens illũ ait. Et
tu cum ieſu nazareno eras? At ille
negauit dicens. Neq̃ ſcio neq̃ noui
q̃d dicas. Et exijt foras ante atrium: Mat.26.g.
et gallus cantauit. Rurſus ãt cũ vidiſ= Luce.22.f.
ſet illũ ancilla cepit dicere circũſtãtib⁹: Johã.18.c.
quia hic ex illis eſt. At ille
iteꝝ negauit. Et p⁹ puſillũ rurſ⁹ q̃ aſta
dicebãt petro. Vere ex illis [bãt
es: nam et galileus es.
Ille autem cepit anathematizare
et iurare quia neſcio hominẽ iſtum
quẽ dicitis. Et ſtati iterũ gallus cãta=
uit. Et recordat⁹ eſt petrus verbi quod Mat.26.g.
dixerat ei ieſus: priuſq̃ gallus Luce.22.g.
cantet bis: ter me negabis. Et cepit
flere. Cap.15.
Et confeſtim mane concilium A
facientes ſũmi ſacerdotes cũ ſeniori Mat.27.a.
bus et ſcribis: et vniuerſo concilio Luce.23.a.
vincientes ieſum duxerunt: et Johã.18.c.

παρέδωκαν τῷ πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐ=
τὸν ὁ πιλάτος. σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰου=
δαίων. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ. σὺ λέ
γεις. καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς
πολλά, αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. ὁ δὲ πι
λάτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων.
οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν. ἴδε πόσα σου κατα=
μαρτυροῦσιν. ὁ δὲ ἰησοῦς οὐκ ἔτι οὐδὲν ἀ
πεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν πιλάτον. κατὰ
δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὅν=
περ ἠτοῦντο. ἦν δὲ ὁ λεγόμενος βαραββᾶς,
μετὰ τῶν συστασιαστῶν δεδεμένος, οἵτι=
νες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. καὶ ἀ
ναβοήσας ὁ ὄχλος, ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς
ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖς. ὁ δὲ πιλάτος ἀπεκρίθη
αὐτοῖς λέγων. θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν
βασιλέα τῶν ἰουδαίων. ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι
διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρ=
χιερεῖς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον
ἵνα μᾶλλον τὸν βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς
ὁ δὲ πιλάτος ἀποκριθεὶς πάλιν εἶπεν αὐ=
τοῖς. τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε βασι=
λέα τῶν ἰουδαίων. οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν στα
ύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς.
τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν. οἱ δὲ περισσοτέ=
ρως ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ πιλά
τος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιή=
σαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν βαραββᾶν, καὶ πα=
ρέδωκε τὸν ἰησοῦν φραγελλώσας, ἵνα σταυ
ρωθῇ. οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔ
σω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστι πραιτώριον. καὶ συγ=
καλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν, καὶ ἐνδύουσιν
αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ
πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον, καὶ ἤρξαν=
το ἀσπάζεσθαι αὐτὸν καὶ λέγειν. χαῖρε ὁ βα
σιλεὺς τῶν ἰουδαίων. καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν
κεφαλὴν καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ
τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. καὶ
ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν
πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια
τὰ ἴδια, καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώ
σωσιν αὐτόν. καὶ ἀγγαρεύουσι παράγον=
τά τινα σίμωνα κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ᾽
ἀγροῦ τὸν πατέρα ἀλεξάνδρου καὶ ῥούφου
ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν
αὐτὸν ἐπὶ γολγοθᾶν τόπον ὅ ἐστι μεθερμη
νευόμενον κρανίου τόπος. καὶ ἐδίδουν αὐ=
τῷ πιεῖν ἐσμυρνισμένον οἶνον, ὁ δὲ οὐκ ἔλα
βε. καὶ σταυρώσαντες αὐτὸν διαμερίζονται
τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον ἐπ᾽ αὐ
τά, τίς τί ἄρῃ. ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύρω
σαν αὐτόν. καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐ
τοῦ ἐπιγεγραμμένη ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαί=
ων. καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσι δύο λῃστάς, ἕ

tradiderunt pilato. Et interrogauit eũ Mat.27.b.
pilatus. Tu es rex iudeorum? Luce.23.a. Johã.18.f.
At ille reſpondens ait illi. Tu dicis.
Et accuſabant eum ſũmi ſacerdotes in Mat.27.b.
multis. Pilatus autem Johã.19.b.
rurſum interrogauit eum dicens.
Nõ rñdes q̄cq̃? Vide ĩ q̃ntꝭ te accuſãt?
Jeſus autem amplius nihil reſpondit:
ita vt miraretur pilatus. Per Mat.27.b.
diẽ aũt feſtũ ſolebat dimittere illis vnũ Luce.23.c.
ex victꝭ quẽcũq̃ petijſſent. Erat ãt q̃ di Johã.18.g.
cebatur barrabas: q̃ cũ ſedicioſis erat vi
ct⁹ q̃ i ſeditiõe fecerãt homicidiũ. Et cũ Mat.27.b.
turba: cepit rogare ſicut [aſcendiſſet Johã.18.g.
ſemꝑ faciebat illis. Pilatus aũt rñdit
eis et dixit. Vultis dimittam vobis
regem iudeorum? Sciebat enim q̃
per inuidiã tradidiſſent eũ ſũmi ſacerdo
tes. Pontifices aũt concitauerũt turbã Mar.17.b.
vt magis barrabam dimitteret eis. Luce.23.c.
Pilatus ãt iterum reſpondẽs ait illis. Johã.18.g. Actuũ.3.c.
Quid ergo vultis faciam regi
iudeorũ? At illi iterũ clamauerũt
dicẽtes. Crucifige eũ. Pilat⁹ vero dice
bat illis. Quid eñi mali fecit? At illi B
magis clamabãt. Crucifige eũ. Pilat⁹ Mat.27.c.
volens populo ſatiſfacere [autem Luce.23.d.
dimiſit illis barrabam: et tradidit Johã.19.c.
ieſum flagellis ceſũ vt crucifigeretur.
Milites autem duxerunt eum in Mat.27.c.
atrium pretorij: et conuocant Johã.19.a.
totam cohortem: et induunt
eum purpura: et imponunt ei
plectentes ſpineã coronam: et ceperũt
ſalutare eum. Aue rex Mat.27.d.
iudeorum. Et percutiebant
caput eius harũdine: et ↄſpuebãt eũ. et
ponentes genua adorabant eum. Et
poſtq̃ illuſerunt ei: exuerunt illum
purpura: et induerunt eum veſtimentis
ſuis: et educunt illum vt crucifigerent
eum. Et angariauerũt pretereuntem Mat.27.d.
quẽpiã ſimonẽ cyreneũ venientem de Luce.23.d.
villa: patrem alexandri et ruffi:
vt tolleret crucem eius. Et perducunt Mat.27.d.
illũ ĩ golgotha locũ: q̃d ẽ interpretatũ Luce.23.c. Johã.19.c.
caluarie locus. Et dabant ei Mat.27.d.
bibere myrrhatũ vinum: et non accepit Johã.19.c.
Et crucifigentes eum diuiſerunt Mat.27.d.
veſtimẽta eius: mittentes ſortẽ ſuꝑ eis Luce.23.c.
q̃s q̃d tolleret. Erat ãt hora tertia: et Johã.19.d.
eũ. Et erat titulus cãe ei⁹ [crucifigerũt Mat.27.d.
inſcriptus rex iudeorum. Luce.23.c. Johã.19.d.
Et cum eo crucifigunt duos latrones

να ἐκ δεξιῶν, καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.
καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα. καὶ με-
τὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. καὶ οἱ παραπορευόμε
νοι ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦντες τὰς κεφα
λὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες. οὐά, ὁ καταλύ-
ων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδο-
μῶν, σῶσον σεαυτόν, καὶ κατάβα ἀπὸ τοῦ
σταυροῦ. ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζον
τες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων
ἔλεγον. ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύνα
ται σῶσαι. ὁ χριστὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσρα
ήλ, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴ
δωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρω
μένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. γενομένης δὲ
ὥρας ἕκτης, σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν
γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐνάτῃ
ἐβόησεν ὁ ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων. ἐ-
λωΐ, ἐλωΐ λιμὰ σαβαχθανί. ὅ ἐστι μεθερμη
νευόμενον. ὁ θεός μου ὁ θεός μου εἰς τί με
ἐγκατέλιπες. καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀ
κούσαντες, ἔλεγον. ἰδοὺ ἠλίαν φωνεῖ. δρα-
μὼν δὲ εἷς καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους, πε
ριθεὶς τε καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτὸν λέγων. ἄ-
φετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται ἠλίας καθελεῖν αὐτόν
ὁ δὲ ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην, ἐξέπνευ-
σε. καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη
εἰς δύο, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. ἰδὼν δὲ ὁ
κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ
ὅτι οὕτως κράξας ἐξέπνευσεν, εἶπεν. ἀληθῶς
ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς ἦν θεοῦ. ἦσαν δὲ
καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν
αἷς ἦν μαρία ἡ μαγδαληνή, καὶ μαρία ἡ τοῦ
ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ ἰωσῆ μήτηρ, καὶ
σαλώμη, αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ἠ-
κολούθουν αὐτῷ, καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ
ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς ἱε
ροσόλυμα. καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ
ἦν παρασκευή ὅ ἐστι προσάββατον, ἦλ-
θεν ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ ἀριμαθαίας εὐσχήμων βου
λευτής. ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. καὶ τολμήσας εἰσῆλ
θε πρὸς πιλάτον, καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ
ἰησοῦ. ὁ δὲ πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνη
κεν. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα,
ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε. καὶ
γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος, ἐδωρήσατο
τὸ σῶμα τῷ ἰωσήφ. καὶ ἀγοράσας σινδό-
να καὶ καθελὼν αὐτόν, ἐνείλισε τῇ σινδόνι,
καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελα
τομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισε λί-
θον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. ἡ δὲ μα-
ρία ἡ μαγδαληνὴ καὶ μαρία ἰωσῆ ἐθεώρουν
ποῦ τίθεται. Cap. 16.

vnū a dextris et alium a ſiniſtris eius.
Et impleta eſt ſcriptura q̄ dicit. Et cū Eſaie. 53. d
iniquis reputatus eſt. Et pretereuntes C
blaſphemabant eum: mouentes capita
ſua et dicentes. Vah qui deſtruis Mat. 27. e
templū dei: ⁊ i tribꝰ diebꝰ reedificas.
Saluum fac temetipſū deſcendens de Sapiē. 2. d
cruce. Silr̄ et ſummi ſacerdotes illudē Mat. 27. e
tes ad alterutrum cum ſcribis Luce. 23. e
dicebāt. Alios ſaluos fecit ſeipſ nō pōt
ſaluum facere. Chriſtus rex iſrael: Mat. 27. e
deſcēdat nunc de cruce vt videamus
⁊ credamꝰ. Et qui cū eo crucifixi erāt Mat. 27. e
conuiciabātur ei. Et facta Luce. 23. f.
hora ſexta: tenebre facte ſunt per totā
terrā vſq in horā nonā. Et hora nona Mat. 27. e
exclamauit Jeſus voce magna dicēs.
Heloy: heloy: lama ſabathani. Qd ē in
terpretatū. Deus meꝰ: deꝰ meꝰ: vt qd
dereliqſti me? Et qdā d circūſtātibꝰ au
dientes dicebāt. Ecce heliā vocat. Cur Mat. 27. f.
rens āt vnꝰ ⁊ iplēs ſpōgiā aceto: circū Luce. 23. e.
ponēſ ꝙ calāo potū dabat ei dicēs. Si- Johā. 19. e.
nite: videamꝰ ſi veniat helias ad depo Mat. 27. f.
nendū eū. Jeſus āt emiſſa voce magna Johā. 19. f.
expirauit. Et velū templi ſciſſum eſt Mat. 27. f.
in duo a ſummo vſq deorſū. Videns āt Luce. 23. f.
centurio qui ex aduerſo ſtabat Mat. 27. f.
quia ſic clamans expiraſſet ait. Vere Luce. 23. g
hic homo filius dei erat. Erant autem D
⁊ mulieres de longe aſpicientes: inter Mat. 27. f.
quas erat maria magdalene: et maria
iacobi minoris: et ioſeph mater et
ſalome: q̄ cū eſſet in galilea ſeqbātur
eum et miniſtrabant ei: et
alie multe q̄ ſimul cū eo aſcēderāt hie-
roſolymā. Et cum iam ſero eſſet fcm: qꝛ Mat. 27. g
erat paraſceue quod ē ātesabbatū: ve Luce. 23. g.
nit ioſeph ab arimathia nobil decurio: Johā. 19. g
qui et ipſe erat expectans
regnum dei. Et audacter introiuit
ad pilatum et petijt corpus
ieſu. Pilatus āt mirabat ſi iā obiſſet.
Et accerſito centurione
iterrogauit eū ſi iā mortuꝰ eſſet. Et cū
cognouiſſet a cēturione: donauit
corpus ioſeph. Joſeph aūt mercatꝰ ſin Mat. 27. g
donē et deponēs eum inuoluit ſindone: Luce. 23. g
et poſuit eum in monumēto qd erat ex Johā. 19. g
ciſum de petra: et aduoluit lapidem
ad oſtium monumenti. Maria autem Mat. 27. g.
magdalene et maria ioſeph aſpiciebant
vbi poneretur. Cap. 16.

Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου, μαρία
ἡ μαγδαληνὴ καὶ μαρία ἰακώβου καὶ
σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦ
σαι ἀλείψωσι τὸν ἰησοῦν. καὶ λίαν πρωΐ τῆς
μιᾶς σαββάτων, ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον
ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, καὶ ἔλεγον πρὸς
ἑαυτάς. τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ
τῆς θύρας τοῦ μνημείου. καὶ ἀναβλέψασαι
θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος, ἦν
γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ
μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς
δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκήν,
καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς. μὴ
ἐκθαμβεῖσθε. ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν ναζαρηνὸν
τὸν ἐσταυρωμένον, ἠγέρθη οὐκ ἔστιν ὧδε.
ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ᾽ ὑπά
γετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ πέ
τρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν,
ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐ-
ξελθοῦσαι, ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου. εἶχε
δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδε-
νὶ οὐδὲν εἶπον, ἐφοβοῦντο γάρ. ἀναστὰς δὲ
ὁ ἰησοῦς πρωῒ πρώτῃ σαββάτου, ἐφάνη
πρῶτον μαρίᾳ τῇ μαγδαληνῇ, ἀφ᾽ ἧς καὶ ἐκ
βεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. ἐκείνη πορευθεῖσα,
ἀπήγγειλε τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ γενομένοις πεν
θοῦσι καὶ κλαίουσι. κἀκεῖνοι ἀκούσαντες ὅτι
ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ᾽ αὐτῆς, ἠπίστησαν. μετὰ
δὲ ταῦτα, δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν
ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις
εἰς ἀγρόν. κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν
τοῖς λοιποῖς, οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. ὕσ
τερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα, ἐφανε
ρώθη καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ
σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν
ἐγηγερμένον, οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν αὐ
τοῖς. πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κη
ρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πι
στεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπι
στήσας κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς πισ-
τεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει. ἐν τῷ ὀνό
ματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι, γλώσσαις
λαλήσουσι καιναῖς, ὄφεις ἀροῦσι, κἂν θα-
νάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ. ἐ-
πὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι καὶ καλῶς
ἕξουσιν. ὁ μὲν οὖν κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι
αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκά
θισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόν
τες ἐκήρυξαν πανταχοῦ τοῦ κυρίου συνερ
γοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος, διὰ
τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. ἀμήν.

Τέλος τοῦ κατὰ μάρκον ἁγίου ε-
ὐαγγελίου.

Et cum tranſiſſet ſabbatum: maria A
magdalene et maria iacobi: et
ſalome emerūt aromata vt venientes
vngerent ieſum. Et valde mane Mat. 28. a.
vna ſabbatorū veniunt ad monumentū: Luce. 24. a.
orto iam ſole. Et dicebant ad Johā. 20. a
inuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab
oſtio monumenti? Et reſpicientes
viderunt reuolutum lapidem. Erat
quippe magnꝰ valde. Et introeūtes in
monumentū viderūt iuuenē ſedētem in
dextris coopertum ſtola candida:
⁊ obſtupuerūt. Qui dicit illis. Nolite B
expaueſcere. Jeſū queritis nazarenum Mat. 28. a.
crucifixum: ſurrexit non eſt hic. Luce. 24. a
Ecce locus: vbi poſuerūt eū. Sed ite
dicite diſcipulis eius ⁊ petro:
quia precedet vos in galileam.
Jbi eū videbitiſ ſicut dixit vobis. At il Mat. 28. a.
le exeūtes fugerūt de monumēto. Jnua Luce. 24. b
ſerat ei eas tremor et pauor: ⁊ nemini
quicq̄ dixerūt. Timebant eni. Surgēs
aūt ieſus mane prima ſabbati apparuit
primo marie magdalene: de qua eiece
rat ſeptem demonia. Jlla vadens C
nunciauit his qui cum eo fuerāt lugen
tibus ⁊ flentibus: ⁊ illi audientes quia
viueret ⁊ viſus eēt ab ea: nō crediderūt.
Poſt hec aūt duobꝰ ex his ābulātibꝰ Luce. 24. c.
oſtenſus eſt in alia effigie euntibus
in villam: et illi euntes nunciauerunt
ceteris: nec illis crediderūt. Nouiſſime
aūt recumbentibus illis vndecim appa
ruit: et exprobrauit incredulitatē eoꝝ: ⁊
duritiā cordis: qꝛ his qui viderant eū
reſurrexiſſe nō crediderūt. Et dixit eis.
Euntes in mundum vniuerſum: pdica
te euangeliū oī creature. Qui credide- D
rit ⁊ baptizatꝰ fuerit ſaluꝰ erit: q̄ vero Mat. 10. b
nō crediderit ꝯdēnabit. Signa āt eos q̄
hec ſequentur. Jn nomine crediderit Luce. 10. e.
meo demonia eijcient: linguis
loqnt nouis ſerpētes tollēt. Et ſi mor
tiferū qd biberit: nō eis nocebit. Sup
egros manus imponent ⁊ bene
hēbūt. Et dñs qdē ieſus poſtq̄ locutꝰ ē Actuū. 1. b
eis aſſumptus eſt in celum: et ſedit Luce. 24. g
a dextris dei. Jlli autem profecti Apoca. 11. c
predicauerūt vbiq dominio cooperante
⁊ ſermonem confirmante
ſequentibus ſignis.

Explicit euangelium ſecundum
marcum.

Incipit prefatio beati hieronymi preſbiteri in euangelium ſecundum Lucam.

Lucas ſyrus natione antiocenſis: arte medicus diſcipulus apoſtolorum poſtea paulum ſecutus vſq ad conſummationem eius ſeruiens dño ſine crimine: nam neq vxorem vnq̃ habens neq filios: ſeptuaginta & quattuor annorũ obijt in bithinia plenus ſpiritu ſancto. Qui cũ iam ſcripta eſſent euãgelia: p matheũ quidẽ in iudea: per marcũ aũt in italia: ſancto inſtigante ſpũ in achaie partibus hoc ſcripſit euãgeliũ: ſignificans etiam ipſe in principio ante ſuũ alia eſſe deſcripta. Cui extra ea q̃ ordo euãgelice diſpoſitiõis expoſcit: ea maxie neceſſitas laboris fuit vt primũ grecis fidelibꝰ oĩ ꝓphetatiõe vẽturi in carnẽ dei xp̃i manifeſtata hũanitate: ne iudaicis fabulis attẽti i ſolo legis deſiderio tenẽrẽt: vl' ne hẽreticis fabul' & ſtultis ſollicitationibꝰ ſeducti exciderẽt a v̾itate: elaboraret. Dehinc vt i pricipio euãgelij iohãnis natiuitate preſũpta: cui euãgeliũ ſcribẽt: & i quo electꝰ ſcribẽt idicaret: ꝯteſtans in ſe cõpleta eſſe: que eſſent ab alijs inchoata. Cui ideo poſt baptiſmũ filij dei a perfectione generationis in chriſto implete: repetende a principio natiuitatis humane poteſtas ꝑmiſſa eſt: vt requirẽtibus demõſtraret in quo apprehendens erat per nathan filium dauid introitu recurrentis in deum generationis admiſſo: indiſparabilis dei predicans in hominibus chriſtũ ſuũ: perfecti opus hominis redire in ſe per filium faceret: que per dauid patrem venientibus iter prebebat in chriſto. Cui luce nõ inmerito et ſcribendorũ actuum apoſtolorum poteſtas in miniſterio datur: vt deo in deum pleno et filio perditionis extincto: oratiõe ab apoſtolis facta: ſorte domini electionis numerus compleretur. Sicq paulus conſummatiõnẽ apoſtolicis actibus daret: quem diu contra ſtimulum recalcitrantem dominus elegiſſet. Quod et legentibꝰ ac requirentibus deum et ſi per ſingula expediri a nobis vtile fuerat: ſciens tamen q operantem agricolã oporteat primum de fructibus ſuis edere: vitauimus publicam curioſitatem: ne non tam volentibus deum demonſtraſſe videremur q̃ faſtidientibus prodidiſſe.

Explicit prefatio.

Προοίμιον τοῦ ἁγίου λουκᾶ εἰς τὸ αὐτοῦ εὐαγγέλιον.

Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδωσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι κράτιστε θεόφιλε, ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

Incipit prohemium beati Luce in euangelium ſuum:

Quoniã quidẽ multi conati ſũt ordinare narrationes que in nobis complete ſunt rerum ſicut tradiderũt nob̃ q ab initio ipſi viderunt et miniſtri fuerunt ſermonis: viſum eſt & mihi aſſecuto oĩa a pricipio diligẽter: ex ordine tibi ſcribere optie theophile: vt cognoſcas eorũ v̾borũ de q̃bꝰ eruditꝰ es veritatẽ.

Τὸ κατὰ λουκᾶν ἅγιον εὐαγγέλιον. Cap.i.

Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἡρῴδου τοῦ βασιλέως τῆς ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας ἀβιά, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐλισάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἡ ἐλισάβετ ἦν στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ἔλαχε τοῦ θυμιάσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρί-

Incipit euangeliũ ſcd'm Lucam. Cap.i.

A Fuit in diebus herodis regis iudee ſacerdos quidã noie zacharias de vice Abia: & vxor illiꝰ de filiabus aaron et nomẽ eius eliſabeth. Erant aũt iuſti ambo ante deum incedentes in oibus mandatis et iuſtificationibus dñi ſine querela. Et nõ erat illis filiꝰ: eo q eſſet eliſabeth ſterilis: & ambo proceſſiſſent in diebus ſuis. Factũ ẽ aũt cũ ſacerdotio fũgeret zacharias in ordine vicis ſue ante dñ ſcd'm ꝯſuetudinẽ ſacerdotij: ſorte exijt vt incẽſũ poneret ingreſſꝰ in tẽplũ dñi.

ου. καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος, μὴ φοβοῦ ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰωάννην, καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ χαρήσονται. ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. καὶ εἶπε ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον. κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο, ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ. ἐγώ εἰμι γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σέ, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου. οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν δὲ, οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς. καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ, καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας, συνέλαβεν ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα. ὅτι οὕτως μοι πεποίηκεν ὁ κύριος, ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις, ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς γαλιλαίας ᾗ ὄνομα ναζαρέτ, πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί, ᾧ ὄνομα ἰωσήφ, ἐξ οἴκου δαυίδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου μαριάμ. καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν, εἶπε. χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ κύριος μετὰ σοῦ. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. ἡ δὲ ἰδοῦσα, διεταράχθη ἐπὶ τῷ λό-

Et omnis multitudo populi erat orans foris hora incenſi. Apparuit aũt illi angelus dñi ſtans a dextris altaris incenſi. Io.1.b. Actuũ.12.a
Et zacharias turbatꝰ ẽ vidẽs: & timor irruit ſup eũ. Ait aũt ad illũ angelꝰ. Ne timeas zacharia qm̃ exaudita eſt deprecatio tua. Et vxor tua eliſabeth pariet tibi filium et vocabis nomen eius iohannẽ: et erit gaudiũ tibi et exultatio: et multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram dño: et vinum et ſiceram non bibet. B Judi.13.b
Et ſpiritu ſancto replebitur adhuc ex vtero matris ſue: et multos filiorum iſrael conuertet ad dñm deũ ipſorum. Et ipſe precedet ante illum in ſpiritu et virtute helie vt conuertat corda patrum in filios: et icredulos ad prudentiã iuſtorũ: parare dño plebẽ perfectam. Et dixit zacharias ad angelum. Unde hoc ſciam. Ego eĩ ſum ſenex: et vxor mea proceſſit in diebus ſuis. Gẽn.18.b
Et reſpondens angelꝰ dixit ei. Ego ſum gabriel qui aſto ante deum: et miſſus ſum loqui ad te: et hec tibi euangelizare. Et ecce eris tacens et non poteris loqui vſq in diem quo hec fiant: pro eo q nõ credidiſti verbis meis que implebuntur in tempore ſuo. Et erat plebs expectans zachariam & mirabantur q tardaret ipſe in templo. Egreſſus aũt non poterat loqui ad illos. Et cognouerunt q viſionẽ vidiſſet in templo. Et ipſe erat innuẽs illis: et ꝑmanſit mutꝰ. Et factum eſt vt impleti ſunt dies officij eius: abijt in domum ſuam. Poſt hos autem dies concepit eliſabeth vxor eius: et occultabat ſe menſibus quinq dicens. Quia ſic fecit mihi dominus in diebus q̃bꝰ reſpexit auferre obprobriũ meũ inter hoĩes. C
In mẽſe aũt ſexto miſſus eſt angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen nazareth ad v̾ginẽ deſpõſatam viro cui nomen erat ioſeph de domo dauid: et nomen virginis maria. Mat.1.c
Et ingreſſus angelus ad eam dixit. Aue gratia plena dominꝰ tecũ: bñdicta tu in mulieribꝰ. Judi.13.c. Judicũ.6.c
Que cũ audiſſet turbata eſt in ſermone

γὼ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ. μὴ φοβοῦ μαριάμ, εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρί, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. εἶπε δὲ μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον. πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ. πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. καὶ ἰδοὺ ἐλισάβετ ἡ συγγενής σου καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ, ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ θεῷ πᾶν ῥῆμα. εἶπε δὲ μαριάμ. ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου. γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. ἀναστᾶσα δὲ μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ζαχαρίου, καὶ ἠσπάσατο τὴν ἐλισάβετ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ ἐλισάβετ, καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρός με. ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα, ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου. καὶ εἶπε μαριάμ. μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον. καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου. ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν. καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς. πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο ἰσραὴλ παιδὸς

eius: et cogitabat qualis eſſet
iſta ſalutatio. Et ait angelus ei.
Ne timeas maria: inueniſti ei grã apud
deum. Ecce concipies in vtero Eſaie.7.c Mat.1.d
et paries filiũ: et vocabis nomẽ ei⁹
ieſum. Hic erit magn⁹ et fili⁹ altiſſimi
vocabitur. Et dabit illi dominus
deus ſedem dauid patris eius:
et regnabit in domo iacob in Miche.4.c
eternum: et regni eius non
erit finis. Dixit aũt maria ad angelũ.
Quomodo fiet iſtud qm̃ virũ nõ cogno-
ſco? Et reſpondens angelus dixit ei. D
Spiritus ſanctus ſuperueniet in te: et
virt⁹ altiſſimi obũbrabit tibi. Ideoq; et
quod naſcetur ex te ſanctum vocabit fi-
lius dei. Et ecce eliſabeth cognata tua
et ipſa concepit filiũ in ſenectute ſua:
et hic menſis eſt ſextus illi que vocat
ſterilis: quia non erit impoſſibile apud
deũ oẽ vbũ. Dixit aũt maria. Ecce an-
cilla domini: fiat mihi ſecundũ vbũ tuũ.
Et diſceſſit ab illa angelus. Exurgens
autem maria in diebus illis abijt
in montana cum feſtinatione in ciuitatẽ
iuda: et intrauit in domũ zacharie
et ſalutauit eliſabeth. Et factum eſt
vt audiuit ſalutationem
marie eliſabeth: exultauit infãs in vtero
eius. Et repleta eſt ſpiritu ſancto eliſa-
beth: et exclamauit voce magna et dixit
Bñdicta tu inter mulieres: et bñdictus Judi.13.d
fruct⁹ ventris tui. Et vnde
hoc mihi vt veniat mater domini
mei ad me? Ecce enim vt facta eſt vox E
ſalutationis tue in aurib⁹ meis: exulta-
uit in gaudio infans in vtero
meo. Et beata que credidiſti: quoniã
pficientur ea que dicta ſunt tibi a
dño. Et ait maria. Magnificat aĩa
mea dominum. Et exultauit ſpiritus
meus in deo ſalutari meo. Quia reſpe-
xit humilitatem ancille ſue:
ecce enim ex hoc beatam me dicent
omnes generatiões. Qr fecit mihi ma-
gna q̃ potens eſt: et ſctm̃ nomẽ ei⁹. Et
mia ei⁹ a progenie in progenies timẽti-
bus eum. Fecit potentiam in brachio
ſuo: diſperſit ſuperbos mente
cordis ſui. Depoſuit potentes de
ſede: et exaltauit humiles. Eſurientes
impleuit bonis: et diuites dimiſit
inanes. Suſcepit iſrael puerum

αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους. καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. ἔμεινε δὲ μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. τῇ δὲ ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνε κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν. οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται ἰωάννης. καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν. ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν. καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε λέγων. ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ διηρθρώθη, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν. καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς. καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες. τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται. καὶ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου, καὶ προεφήτευσε λέγων. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ δαυὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ. σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ. ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. καὶ σὺ παιδίον προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ, προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ. τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους. ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν

ſui: mẽorari mĩe ſue. Sicut locutus eſt
ad patres noſtros abraam et
ſemini eius in ſecula. Manſit
aũt maria cum illa qſi mẽſibus trib⁹: et
reuerſa eſt in domũ ſuã. Eliſabeth aũt
impletum eſt tempus pariendi
et peperit filium. Et audierunt vicini F
et cognati eius: quia magnificauit
dominus miam ſuã cũ illa: et cõgra-
tulabantur ei. Et factũ eſt in die octauo
venerũt circuncidere puerũ: et vocabãt
eum nomine patris ſui
zachariam. Et reſpondens mater ei⁹
dixit. Nequaq̃: ſed vocabitur iohãnes:
Et dixerũt ad illam. Quia nemo eſt in
cognatiõe tua qui vocetur hoc noĩe.
Innuebant autem patri eius: quem
vellet vocari eum. Et poſtulãs pugilla-
rem ſcripſit dicens: iohannes eſt nomẽ
eius. Et mirati ſunt vniuerſi. Apertũ ẽ
autem ilico os eius: et
lingua eius: loquebatur benedicens
deum. Et factus eſt timor ſuper oẽs
vicinos eorũ: et ſuper omnia
montana iudee diuulgabantur omnia
verba hec: et poſuerũt oẽs qui audierãt
in corde ſuo dicentes. Quis
putas puer iſte erit? Etenim manus dñi Hiere.1.b Actuu.11.c
erat cũ illo. Et zacharias pater eius
repletus eſt ſpiritu ſancto: et pphetauit
dicens. Benedictus dñs deus G
iſrael: quia viſitauit et fecit
redẽptionẽ plebi ſue. Et erexit cornu
ſalutis nobis in domo dauid
pueri ſui. Sicut locutus eſt per os
ſanctorum qui a ſeculo ſunt prophetarũ
eius. Salutem ex inimicis noſtris et
de manu oĩũ qui oderũt nos. Ad facien-
dã miam cum patribus noſtris et memo-
rari teſtamẽti ſui ſcti. Iuſiurãdũ qđ iura-
uit ad abraam patrẽ nřm daturũ ſe
nobis. Ut ſine timore de manu ĩimicoꝝ
noſtroꝝ liberati: ſeruiam⁹ illi. In ſcti-
tate et iuſtitia corã ipſo omnibus
diebus noſtris. Et tu puer
ppheta altiſſimi vocaberis: pibis Mat.11.c
enĩ ante faciem domini parare vias
eius. Ad dandam ſcientiam ſalutis
plebi eius: in remiſſionẽ peccatoꝝ eoꝝ.
Per viſcera miſericordie dei nři ĩ qb⁹
viſitauit nos oriens ex alto. Illuminare
his qui in tenebris et vmbra mortis ſe-
dent: ad dirigendos pedes noſtros

εις οδόν ειρήνης. Το δε παιδίον ηύξα-
νε και εκραταιούτο πνεύματι, και ην εν τοις
ερήμοις έως ημέρας αναδείξεως αυτού
προς τον ισραήλ. Cap.2.
Εγένετο δε εν ταις ημέραις εκείναις, εξήλ-
θε δόγμα παρά καίσαρος αυγούστου
απογράφεσθαι πάσαν την οικουμένην. αύτη
η απογραφή πρώτη εγένετο ηγεμονεύοντος
της συρίας κυρηνίου. και επορεύοντο πάν-
τες απογράφεσθαι έκαστος εις την ιδίαν πό-
λιν. ανέβη δε και ιωσήφ από της γαλιλαίας
εκ πόλεως ναζαρέτ εις την ιουδαίαν εις πό-
λιν δαυίδ ήτις καλείται βηθλεέμ, διά το εί-
ναι αυτόν εξ οίκου και πατριάς δαυίδ απο-
γράψασθαι σύν μαριάμ τη μεμνηστευμένη
αυτώ γυναικί ούση εγκύω. εγένετο δε εν
τω είναι αυτούς εκεί, επλήσθησαν αι ημέ-
ραι του τεκείν αυτήν, και έτεκε τον υιόν αυ-
τής τον πρωτότοκον, και εσπαργάνωσεν αυ-
τόν, και ανέκλινεν αυτόν εν τη φάτνη διότι
ουκ ην αυτοίς τόπος εν τω καταλύματι.
και ποιμένες ήσαν εν τη χώρα τη αυτή αγ-
ραυλούντες και φυλάσσοντες τας φυλακάς
της νυκτός επί την ποίμνην αυτών. και ι-
δού άγγελος κυρίου επέστη αυτοίς, και δό-
ξα κυρίου περιέλαμψεν αυτούς, και εφοβή-
θησαν φόβον μέγαν. και είπεν αυτοίς ο άγ-
γελος. μη φοβείσθε. ιδού γαρ ευαγγελίζο-
μαι υμίν χαράν μεγάλην, ήτις έσται παντί
τω λαώ. ότι ετέχθη υμίν σήμερον σωτήρ,
ος εστι χριστός κύριος εν πόλει δαυίδ. και
τούτο υμίν το σημείον. ευρήσετε βρέφος
εσπαργανωμένον κείμενον εν φάτνη. και ε-
ξαίφνης εγένετο συν τω αγγέλω πλήθος
στρατιάς ουρανίου αινούντων τον θεόν και
λεγόντων. δόξα εν υψίστοις θεώ, και επί
γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία. και εγένε-
το ως απήλθον απ' αυτών εις τον ουρανόν
οι άγγελοι, και οι άνθρωποι οι ποιμένες εί-
πον προς αλλήλους, διέλθωμεν δη έως
εις βηθλεέμ, και ίδωμεν το ρήμα τούτο το
γεγονός, ο ο κύριος εγνώρισεν ημίν. και ήλ-
θον σπεύσαντες, και ανεύρον την τε μαριάμ
και τον ιωσήφ, και το βρέφος κείμενον εν
τη φάτνη. ιδόντες δε διεγνώρισαν περί του
ρήματος του λαληθέντος αυτοίς περί του
παιδίου τούτου. και πάντες οι ακούσαν-
τες εθαύμασαν περί των λαληθέντων υπό
των ποιμένων προς αυτούς. η δε μαριάμ
πάντα συνετήρει τα ρήματα ταύτα συμβά-
λλουσα εν τη καρδία αυτής. και υπέστρε-
ψαν οι ποιμένες δοξάζοντες και αινούντες
τον θεόν επί πάσιν οις ήκουσαν και είδον

in viam pacis. Puer autem creſce- 1.Reg.2.d.
bat et confortabat ſpiritu: ⁊ erat in
deſertis vſq in diem oſtenſionis ſue
ad iſrael. Cap.2.
Factũ eſt aũt in diebus illis: exijt A
edictum a ceſare auguſto vt
deſcriberet vniuerſus orbis. Hec
deſcriptio prima facta eſt a preſide
ſyrie cyrino. Et ibant omnes vt
profiterentur: ſinguli in ſuaꝫ ciuitateꝫ.
Aſcendit autem et ioſeph a galilea
de ciuitate nazareth in iudeam in ciui-
tatẽ dauid que vocat bethleẽ: eo ꝙ eſſet
de domo et familia dauid vt pfiteretur
cum maria deſponſata
ſibi vxore pregnante. Factũ eſt aũt cũ Mat.1.b.
eſſent ibi: impleti ſunt dies vt
pareret: et peperit filium ſuum
primogenitũ ⁊ pãnis eum inuoluit:
et reclinauit eum in preſepio: quia
non erat eis locus in diuerſorio.
Et paſtores erãt in regione eadẽ vigi- B
lantes et cuſtodientes vigilias
noctis ſuper gregem ſuum. Et ecce Actuũ.11.a
angelus dñi ſtetit iuxta illos: ⁊ clari-
tas dei circũfulſit illos: et timuerunt Actuũ.9.a
timore magno. Et dixit illis angelus.
Nolite timere. Ecce enim euangelizo Ephe.2.d.
vobis gaudiũ magnum quod erit omni
populo: quia nat⁹ eſt vobis hodie ſal-
uator q̃ eſt xp̃s dñs i ciuitate dauid: ⁊
hoc vobis ſignuꝫ. Inuenietis infãtem
pãnis iuolutũ et poſitũ i pſepio. Et ſu-
bito facta eſt cum angelo multitudo
militie celeſtis laudantium deũ et
dicẽtiũ. Gloria in altiſſimis deo: et in
terra pax hoib⁹ bone voluntatꝭ. Et fctm̃
eſt vt diſceſſerũt ab eis angeli in
celum: paſtores loquebantur
ad inuicem. Tranſeamus vſq
bethleem: ⁊ videam⁹ hoc verbum
qđ factũ ẽ qđ fecit dñs ⁊ oñdit nobꝭ. Et
feſtinantes et inuenerũt mariã ⌊venerũt
⁊ ioſeph: et infantem poſitum in
preſepio. Videntes aũt cognouerũt de
verbo quod dictum erat illis de
puero hoc. Et omnes qui audierant,
mirati ſunt ⁊ de his que dicta erant a
paſtoribus ad ipſos. Maria autem
conſeruabat omnia verba hec cõferens
in corde ſuo. Et reuerſi ſunt
paſtores glorificantes ⁊ laudantes
deũ in oĩbus que audierãt ⁊ viderant:

καθώς ελαλήθη προς αυτούς. και ότε επλή-
σθησαν ημέραι οκτώ του περιτεμείν αυτόν,
και εκλήθη το όνομα αυτού ιησούς, το κλη-
θέν υπό του αγγέλου προ του συλληφθή-
ναι αυτόν εν τη κοιλία. και ότε επλήσθησαν
αι ημέραι του καθαρισμού αυτής κατά τον
νόμον μωσέως, ανήγαγον αυτόν εις ιερο-
σόλυμα παραστήσαι τω κυρίω καθώς γέ-
γραπται εν νόμω κυρίου. ότι παν άρσεν
διανοίγον μήτραν, άγιον τω κυρίω κληθή-
σεται. και του δούναι θυσίαν κατά το ειρημέ-
νον εν νόμω κυρίου, ζεύγος τρυγόνων η
δύο νεοσσούς περιστερών. και ιδού ην άν-
θρωπος εν ιερουσαλήμ ω όνομα συμεών.
και ο άνθρωπος ούτος δίκαιος και ευλαβής
προσδεχόμενος παράκλησιν του ισραήλ.
και πνεύμα ην άγιον επ' αυτόν. και ην αυ-
τώ κεχρηματισμένον υπό του πνεύματος
του αγίου μη ιδείν θάνατον, πριν η ίδη
τον χριστόν κυρίου. και ήλθεν εν τω πνεύ-
ματι εις το ιερόν. και εν τω εισαγαγείν τους
γονείς το παιδίον ιησούν του ποιήσαι αυ-
τούς κατά το ειθισμένον του νόμου περί αυ-
τού, και αυτός εδέξατο αυτό εις τας αγκά-
λας αυτού, και ευλόγησε τον θεόν και είπε.
νυν απολύεις τον δούλον σου δέσποτα
κατά το ρήμα σου εν ειρήνη. ότι είδον οι οφ-
θαλμοί μου το σωτήριον σου, ο ητοίμασας
κατά πρόσωπον πάντων των λαών. φως εις
αποκάλυψιν εθνών και δόξαν λαού σου
ισραήλ. και ην ιωσήφ και η μήτηρ αυτού
θαυμάζοντες επί τοις λαλουμένοις περί
αυτού. και ευλόγησεν αυτούς συμεών, και
είπε προς μαριάμ την μητέρα αυτού. ιδού
ούτος κείται εις πτώσιν και ανάστασιν πολ-
λών εν τω ισραήλ, και εις σημείον αντιλεγό-
μενον. και σου δε αυτής την ψυχήν διελεύ-
σεται ρομφαία, όπως αν αποκαλυφθώσιν εκ
πολλών καρδιών διαλογισμοί. και ην άν-
να φροφήτις θυγάτηρ φανουήλ εκ φυλής α-
σήρ, αύτη προβεβηκυία εν ημέραις πολλαίς
ζήσασα έτη μετά ανδρός επτά από της παρ-
θενίας αυτής. και αυτή χήρα ως ετών ογ-
δοηκοντατεσσάρων, η ουκ αφίστατο από
του ιερού νηστείαις και δεήσεσι λατρεύου-
σα νύκτα και ημέραν. και αύτη αυτή τη ώ-
ρα επιστάσα, ανθωμολογείτο τω κυρίω, και
ελάλει περί αυτού πάσι τοις προσδεχομέ-
νοις λύτρωσιν εν ιερουσαλήμ. και ως ετέλε-
σαν άπαντα τα κατά τον νόμον κυρίου, υ-
πέστρεψαν εις την γαλιλαίαν. εις την πόλιν
εαυτών ναζαρέτ. το δε παιδίον ηύξανε και
εκραταιούτο πνεύματι, πληρούμενον σο-

ſicut dictũ ẽ ad illos. Et poſtq̃ ꝯſũma-
ti ſũt dies octo vt circuncideretur puer: Gen.17.d. Hiere.4.a
vocatũ eſt nomẽ eius ieſus: qđ voca-
catũ eſt ab angelo priuſq̃ in vtero con-
ciperetur. Et poſtq̃ impleti ſunt Leui.12.a
dies purgationis eius ſecundum D
legeꝫ moyſi: tulerunt illuꝫ in hieruſalẽ:
vt ſiſterent eum domino: ſicut ſcriptuꝫ ẽ
in lege domini. Quia omne maſculinũ Exo.34.c.
adaperiens vuluã ſctm̃ dño vocabitur.
Et vt darẽt hoſtiaꝫ ſcđm ꝙ dictum eſt Leui.5.b.⁊ 12.c.
in lege dñi: par turturum aut
duos pullos colũbaꝝ. Et ecce hõ erat
in hieruſalem cui nomen ſymeon.
Et homo iſte iuſtus ⁊ timoratus
expectans conſolationem iſrael:
⁊ ſpirit⁹ ſanct⁹ erat in eo. Et rñſuꝫ ac- Actuũ.10.c
ceperat a ſpiritu
ſancto: nõ viſurũ ſe mortẽ niſi prius vi-
deret xp̃m domini. Et venit in ſpiritu
in templum. Et cum inducerent
puerũ ieſum parentes eius: vt facerent
ſecundum conſuetudinem legis pro eo:
⁊ ipſe accepit eum in vlnas
ſuas et benedixit deum ⁊ dixit.
Nunc dimittis ſeruum tuum domine E
ſcđm verbũ tuũ i pace. Quia viderũt o-
culi mei ſalutare tuum. Quod paraſti
ante faciẽ oĩm populorum. Lumẽ ad
reuelationẽ gentiũ et gloriã plebis tue
iſrael. Et erat ioſeph et mater eius
mirantes ſuper his que dicebantur de
illo. Et benedixit illis ſymeon: et
dixit ad mariam matrem eius. Ecce Zach.14.c
poſitus ẽ hic in ruinã ⁊ in reſurrectionẽ
multorum in iſrael: et in ſignum cui cõ-
tradicetur. Et tuã ipſius aiam pertrãſi- h. Tuã ipſi⁹ .i. tui ipſius
bit gladius: vt reuelentur ex ⌈anna
multis cordibus cogitationes. Et erat
propheteſſa filia phanuel de tribu aſer
hec proceſſerat in diebus multis et
vixerat cũ viro ſuo ãnis ſeptẽ a virgini-
tate ſua. Et hec vidua erat vſq ad ãnos
octoginta quattuor q̃ nõ diſcedebat de
templo ieiunijs ⁊ obſecrationib⁹ ſeruiẽs
nocte ac die. Et hec ipſa hora
ſuperueniens confitebatur domino et
loquebatur de illo omnibus qui expe-
ctabant redemptionẽ iſrael. Et vt pfece-
rũt omnia ſecundũ legẽ dñi: reuerſi ſũt
in galileam in ciuitatem
ſuaꝫ nazareth. Puer autẽ creſcebat ⁊
confortabatur ſpiritu: plenus ſapientia:

φίας. και χάρις θεού ην επ αυτόν. και επο
ρεύοντο οι γονείς αυτού κατ έτος εις ιερου
σαλήμ τη εορτή του πάσχα. και ότε εγένε
το ετών δώδεκα, αναβάντων αυτών εις ιερο
σόλυμα κατά το έθος της εορτής, και τελει
ωσάντων τας ημέρας εν τω υποστρέφειν αυ
τούς, υπέμεινεν ιησούς ο παις εν ιερουσα
λήμ, και ουκ έγνω ιωσήφ και η μήτηρ αυ
τού. νομίσαντες δε αυτόν εν τη συνοδία εί
ναι, ήλθον ημέρας οδόν. και ανεζήτουν αυ
τόν εν τοις συγγενέσι και εν τοις γνωστοίς.
και μη ευρόντες αυτόν, υπέστρεψαν εις ιε
ρουσαλήμ ζητούντες αυτόν. και εγένετο μεθ
ημέρας τρεις εύρον αυτόν εν τω ιερώ καθε
ζόμενον εν μέσω των διδασκάλων, και ακού
οντα αυτών, και επερωτώντα αυτούς. εξίσ
ταντο δε πάντες οι ακούοντες αυτού επι τη
συνέσει και ταις αποκρίσεσιν αυτού. και ι
δόντες αυτόν, εξεπλάγησαν. και προς αυτόν
η μήτηρ αυτού είπε τέκνον. τι εποίησας ημίν
ούτως. ιδού ο πατήρ σου καγώ οδυνώμε
νοι εζητούμεν σε. και είπε προς αυτούς. τι
ότι εζητείτε με. ουκ ήδειτε ότι εν τοις του
πατρός μου δει είναι με. και αυτοί ου συ
νήκαν το ρήμα ο ελάλησεν αυτοίς. και κατέ
βη μετ αυτών και ήλθεν εις ναζαρέτ, και ην
υποτασσόμενος αυτοίς. και η μήτηρ αυτού
διετήρει πάντα τα ρήματα ταύτα εν τη
καρδία αυτής. και ιησούς προέκοπτε σοφία
και ηλικία και χάριτι παρά θεώ και ανθρώ
ποις.

Cap. 3.

Εν έτει δε πέντε και δεκάτω της ηγεμο
νίας τιβερίου καίσαρος ηγεμονεύοντος
ποντίου πιλάτου της ιουδαίας, και τετραρ
χούντος της γαλιλαίας ηρώδου. φιλίππου
δε του αδελφού αυτού τετραρχούντος της
ιτουραίας και τραχωνίτιδος χώρας, και
λυσανίου της αβιληνής τετραρχούντος, επι
αρχιερέως άννα και καϊάφα, εγένετο ρήμα
θεού επί ιωάννην τον του ζαχαρίου υιόν εν
τη ερήμω, και ήλθεν εις πάσαν την περίχω
ρον του ιορδάνου κηρύσσων βάπτισμα με
τανοίας εις άφεσιν αμαρτιών ως γέγραπται
εν βίβλω λόγων ησαΐου του προφήτου λέ
γοντος. φωνή βοώντος εν τη ερήμω. ετοιμά
σατε την οδόν κυρίου ευθείας ποιείτε τας
τρίβους αυτού. πάσα φάραγξ πληρωθήσε
ται, και παν όρος και βουνός ταπεινωθήσε
ται. και έσται τα σκολιά εις ευθείαν, και αι
τραχείαι εις οδούς λείας. και όψεται πάσα
σαρξ το σωτήριον του θεού. έλεγεν ουν τοις
εκπορευομένοις όχλοις βαπτισθήναι υπ αυ
τού. γεννήματα εχιδνών, τις υπέδειξεν υμίν

et gratia dei erat in illo. Et ibant
parentes eius per omnes annos in hieru
salem in die solemni pasche. Et cum factus esset
annorum duodecim: ascendentibus illis in hie
rosolymam secundum consuetudinem diei festi: con
summatisque diebus cum redirent:
remansit puer iesus in hierusalem
et non cognouerunt parentes eius.
Existimantes autem illum esse in comitatu:
venerunt iter diei: et requirebant eum
inter cognatos et notos.
Et non inuenientes regressi sunt in hie
rusalem: requirentes eum. Et factum est post
triduum inuenerunt illum in templo seden
tem in medio doctorum: audientem
illos: et interrogantem eos. Stupebant
autem omnes qui eum audiebant super
prudentia et responsis eius. Et viden
tes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum.
Fili quid fecisti nobis
sic? Ecce pater tuus et ego dolentes
querebamus te. Et ait ad illos. Quid
est quod me querebatis? Nesciebatis quia in
his que patris mei sunt oportet me esse? Et
ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad
eos. Et descendit cum eis: et venit nazareth: et erat
subditus illis. Et mater eius
conseruabat omnia verba hec in
corde suo. Et iesus proficiebat sapien
tia et etate et gratia apud deum et ho
mines.

Cap. 3.

Anno autem quintodecimo imperij
tiberij cesaris procurante
pontio pilato iudeam: tetrarcha autem
galilee herode: philippo
autem fratre eius tetrarcha
ituree et trachonitidis regionis: et
lysania abiline tetrarcha: sub
principibus sacerdotum anna et caypha factum
est verbum domini super iohannem zacharie filium in
deserto. Et venit in omnem regionem
iordanis predicans baptismum penitentie
in remissionem peccatorum sicut scriptum est
in libro sermonum esaie prophete.
Vox clamantis in deserto parate
viam domini: rectas facite
semitas eius. Omnis vallis implebitur
et omnis mons et collis humiliabitur.
Et erunt praua in directa et
aspera in vias planas: et videbit omnis
caro salutare dei. Dicebat ergo ad
turbas que exibant vt baptizarentur ab ipso.
Genimina viperarum quis ostendit vobis

Margin: Lu. 18. b. Esaie. 27. d. Actuum. 3. a. — E — Mat. 7. g. Mar. 1. d. — 1. Reg. 2. e. — A — Mat. 3. a. Mar. 1. a. Joha. 3. c. — Esa. 40. a. Mat. 3. a. Mar. 1. a. Joha. 1. c. — B — Mat. 3. c. et 7. d.

φυγείν από της μελλούσης οργής. ποιήσα
τε ουν καρπούς αξίους της μετανοίας, και μη
άρξησθε λέγειν εν εαυτοίς πατέρα έχομεν
τον αβραάμ. λέγω γαρ υμίν, ότι δύναται
ο θεός εκ των λίθων τούτων εγείραι τέκνα
τω αβραάμ. ήδη δε και η αξίνη προς την ρί
ζαν των δένδρων κείται. παν ουν δένδρον
μη ποιούν καρπόν καλόν, εκκόπτεται και εις
πυρ βάλλεται. και επηρώτων αυτόν οι όχ
λοι λέγοντες, τι ουν ποιήσομεν. αποκριθείς
δε λέγει αυτοίς. ο έχων δύο χιτώνας μετα
δότω τω μη έχοντι, και ο έχων βρώματα ο
μοίως ποιείτω. ήλθον δε και τελώναι βαπτισ
θήναι, και είπον προς αυτόν. διδάσκαλε τι
ποιήσομεν. ο δε είπε προς αυτούς. μηδέν
πλέον παρά το διατεταγμένον υμίν πράσσε
τε. επηρώτων δε αυτόν και στρατευόμενοι
λέγοντες. και ημείς τι ποιήσομεν. και είπε
προς αυτούς. μηδένα διασείσητε, μηδε συ
κοφαντήσητε, και αρκείσθε τοις οψωνίοις υ
μών. προσδοκώντος δε του λαού και δια
λογιζομένων πάντων εν ταις καρδίαις αυτών
περί του ιωάννου μήποτε αυτός είη ο χρι
στός, απεκρίνατο ο ιωάννης άπασι λέγων. ε
γώ μεν ύδατι βαπτίζω υμάς, έρχεται δε ο
ισχυρότερός μου, ου ουκ ειμί ικανός λύ
σαι τον ιμάντα των υποδημάτων αυτού, αυ
τός υμάς βαπτίσει εν πνεύματι αγίω και πυ
ρί. ου το πτύον εν τη χειρί αυτού, και δια
καθαριεί την άλωνα αυτού, και συνάξει τον
σίτον εις την αποθήκην αυτού, το δε άχυ
ρον κατακαύσει πυρί ασβέστω. πολλά μεν
ουν και έτερα παρακαλών, ευηγγελίζετο
τον λαόν. ο δε ηρώδης ο τετράρχης, ελεγ
χόμενος υπ αυτού περί ηρωδιάδος της γυ
ναικός του αδελφού αυτού φιλίππου και
περί πάντων ων εποίησε πονηρών ο ηρώ
δης, προσέθηκε και τούτο επί πάσι, και κατέ
κλεισε τον ιωάννην εν τη φυλακή. εγένετο
δε εν τω βαπτισθήναι άπαντα τον λαόν,
και ιησού βαπτισθέντος και προσευχομέ
νου, ανεωχθήναι τον ουρανόν, και καταβή
ναι το πνεύμα το άγιον σωματικώ είδει ω
σεί περιστεράν επ αυτόν, και φωνήν εξ
ουρανού γενέσθαι λέγουσαν. συ ει ο υι
ός μου ο αγαπητός, εν σοι ευδόκησα. και
αυτός ην ωσεί ετών τριάκοντα αρχόμενος
ων ως ενομίζετο υιός ιωσήφ. του ηλί, του
ματθάτ, του λευί, του μελχί, του ιαννά,
του ιωσήφ, του ματταθίου, του αμώς, του
ναούμ, του εσλί, του ναγγαί, του μαάθ του
ματταθίου, του σεμεΐ, του ιωσήφ, του ιού
δα, του ιωαννάν, του ρησά, του ζοροβά

fugere a ventura ira. Facite
ergo fructus dignos penitentie: et ne
ceperitis dicere patrem habemus
abraam. Dico enim vobis quia potens est
deus de lapidibus istis suscitare filios
abrae. Jam enim securis ad radicem
arborum posita est. Omnis ergo arbor
non faciens fructum bonum excidetur: et in
ignem mittetur. Et interrogabant eum tur
be dicentes. Quid ergo faciemus? Respondens
autem dicebat illis. Qui habet duas tunicas det
non habenti: et qui habet escas similiter
faciat. Venerunt autem et publicani vt baptiza
rentur: et dixerunt ad illum. Magister quid
faciemus? At ille dixit ad eos. Nihil
amplius quam quod constitutum est vobis facia
tis. Interrogabant autem eum et milites
dicentes. Quid faciemus et nos? Et ait
illis. Neminem concutiatis: neque calumniam fa
ciatis: et contenti estote stipendijs vestris.
Existimante autem populo et cogitantibus
omnibus in cordibus suis
de iohanne ne forte ipse esset christus:
respondit iohannes dicens omnibus. Ego
quidem aqua baptizo vos: veniet autem
fortior me cuius non sum dignus soluere
corrigiam calciamentorum eius: ipse
vos baptizabit in spiritu sancto et igni.
Cuius ventilabrum in manu eius et pur
gabit aream suam: et congregabit
triticum in horreum suum: paleas autem
comburet igni inextinguibili. Multa qui
dem et alia exhortans euangelizabat
populo. Herodes autem tetrarcha cum cor
riperetur ab illo de herodiade vxore
fratris sui philippi: et
de omnibus malis que fecit herodes
adiecit et hoc super omnia et inclusit
iohannem in carcerem. Factum est
autem cum baptizaretur omnis popu
lus et iesu baptizato et orante:
apertum est celum et descendit
spiritus sanctus corporali specie sicut
columba in ipsum: et vox de
celo facta est. Tu es filius
meus dilectus: in te complacuit mihi. Et
ipse iesus erat incipiens quasi annorum triginta
vt putabatur filius ioseph: qui fuit heli: qui fuit
mathat: qui fuit leui: qui fuit melchi: qui fuit ian
ne: qui fuit ioseph: qui fuit mathathie: qui
fuit amos: qui fuit naum: qui fuit hesli:
qui fuit nage: qui fuit maath: qui fuit ma
thathie: qui fuit semei: qui fuit ioseph: qui fuit
iuda: qui fuit iohanna: qui fuit resa: qui fuit Zo

Margin: D. abrae datum casus. Mat. 3. d. et 7. d. — C — Mat. 3. c. Mar. 1. b. Joha. 1. d. — Mat. 3. c — Mat. 14. a. Mar. 6. c. — Mat. 3. f. Mar. 1. b. Joha. 1. c. — Esaie. 42. a. Mat. 3. g. Marci. 1. b. — D

βελ, τοῦ σαλαθιήλ, τοῦ νηρί, τοῦ μελχί, τοῦ ἀδδί, τοῦ κωσάμ, τοῦ ἐλμωδάμ, τοῦ ἤρ, τοῦ ἰωσή, τοῦ ἐλιέζερ, τοῦ ἰωρείμ, τοῦ ματθάτ, τοῦ λευί, τοῦ συμεὼν, τοῦ ἰούδα, τοῦ ἰωσὴφ, τοῦ ἰωνάν, τοῦ ἐλιακείμ, τοῦ μελεά, τοῦ μαϊνάν, τοῦ ματταθά, τοῦ ναθάν, τοῦ δαυίδ, τοῦ ἰεσσαί, τοῦ ὠβὴδ, τοῦ βοόζ, τοῦ σαλμὼν, τοῦ ναασσὼν, τοῦ ἀμιναδάβ, τοῦ ἀράμ, τοῦ ἐσρώμ, τοῦ φαρές, τοῦ ἰούδα, τοῦ ἰακώβ, τοῦ ἰσαάκ, τοῦ ἀβραάμ, τοῦ θάρρα, τοῦ ναχὼρ, τοῦ σερούχ, τοῦ ραγαῦ, τοῦ φαλέκ, τοῦ ἔβερ, τοῦ σαλά, τοῦ καϊνάν, τοῦ ἀρφαξάδ, τοῦ σήμ, τοῦ νῶε, τοῦ λάμεχ, τοῦ μαθουσάλα, τοῦ ἐνώχ, τοῦ ἰάρεδ, τοῦ μαλελεήλ, τοῦ καϊνάν, τοῦ ἐνώς, τοῦ σήθ, τοῦ ἀδάμ, τοῦ θεοῦ.

Cap.4.

Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου, καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὴν ἔρημον ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ὕστερον ἐπείνασε. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. καὶ ἀπεκρίθη ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν λέγων. γέγραπται, ὅτι οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι θεοῦ. καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν, ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος. σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν. σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ ἰησοῦς. ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ. γέγραπται. προσκυνήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω. γέγραπται γάρ. ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ὅτι εἴρηται οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος, ἀπέστη ἀπ᾽ αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ. καὶ ὑπέστρεψεν ὁ ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γαλιλαίαν καὶ φήμη ἐξῆλθε καθ᾽ ὅ-

robabel: q̃ fuit ſalathiel: q̃ fuit neri: qui fuit melchi: q̃ fuit addi: q̃ fuit thoſan: q̃ fuit helmadã: q̃ fuit her: q̃ fuit ieſu: q̃ fuit helieʒer: q̃ fuit ioriʒ: q̃ fuit mathat: q̃ fuit leui q̃ fuit ſymeõ: q̃ fuit iuda: q̃ fuit ioſeph: q̃ fuit iona: q̃ fuit heliachi: q̃ fuit melcha: q̃ fuit mẽna: q̃ fuit mathatha: q̃ fuit nathã: q̃ fuit dauid: q̃ fuit ieſſe: q̃ fuit obeth: q̃ fuit booʒ: q̃ fuit ſalmon: q̃ fuit naaſon: q̃ fuit aminadab: q̃ fuit aram: q̃ fuit eſrom: q̃ fuit phares: q̃ fuit iude: q̃ fuit iacob: q̃ fuit yſaac: q̃ fuit abraã: q̃ fuit thare: qui fuit nachor: q̃ fuit ſaruch: q̃ fuit ragau: q̃ fuit phalech: q̃ fuit heber: q̃ fuit ſale: q̃ fuit caynan q̃ fuit arphaxat: q̃ fuit ſem: q̃ fuit noe: q̃ fuit lamech: q̃ fuit mathuſale: q̃ fuit enoch: q̃ fuit iareth: q̃ fuit malalehel: q̃ fuit cainã q̃ fuit enos: q̃ fuit: ſeth: q̃ fuit adã: q̃ fuit dei.

Ieſus aũt plen⁹ ſpũ ſancto Cap.4. A

regreſſ⁹ eſt a iordane: et agebatur Mat.4.a. Mar.1.b.
in ſpiritu in deſerto diebus
quadragita et temptabatur a diabolo.
Et nihil manducauit in diebus Mat.4.a. Exo.34.d.
illis: et conſummatis illis poſtea
eſuriit. Dixit aũt illi diabolus. Si
filius dei es: dic lapidi huic vt
panis fiat. Et reſpondit ad
illũ ieſus. Scriptũ eſt quia nõ in pane Deut.8.a.
ſolo viuet homo: ſed in omni verbo
dei. Et duxit illum diabolus
in montẽ excelſum: et oſtendit illi oĩa
regna orbis terre in momẽto temporis:
et ait illi. Tibi dabo
poteſtatem hanc vniuerſam ⁊ gloriam
illorũ: q2 mihi tradita ſunt: et cui volo
do illa. Tu ergo procidẽs ſi adoraueris
coraʒ me: erunt tua omnia. Et rñdẽs
ieſus dixit illi. B
Scriptum eſt. Dominum Deut.6.b. ⁊.10.d.
deum tuũ adorabis: ⁊ illi ſoli ſerui̇es. Apoca.15.c
Et duxit illuʒ in hieruſalem: ⁊ ſtatuit Mat.4.c. Mar.1.b.
eum ſuper pinnam templi: ⁊ dixit
illi. Si filius dei es: mitte te Mat.4.b.
hinc deorſum. Scriptũ eſt eĩ q̃ angelis Pſal.90.
ſuis mandabit de te vt conſeruent
te: et quia in manib⁹ tollẽt te: ne forte
offendas ad lapidem pedem tuum. Et
reſpondens ieſus ait illi. Dictum eſt.
Non temptabis dominũ deũ tuuʒ. Et Deut.6.c.
conſummata omni temptatiõe: diabol⁹
receſſit ab illo vſq3 ad tempus. Et Mat.4.g
egreſſus eſt ieſus in virtute ſpiritus marci.1.b.
in galileã: et fama exijt per vniuerſam Iohã.6.a.

λης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων. καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ναζαρὲτ οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον ἠσαΐου τοῦ προφήτου. καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον. πνεῦμα κυρίου ἐπ᾽ ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκάθισε. καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτούς, ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ. καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον. οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἰωσήφ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην. ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτόν. ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα ἐν τῇ καπερναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. εἶπε δέ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ᾽ ἀληθείας λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἠλιοῦ ἐν τῷ ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη ἠλίας εἰ μὴ εἰς σάρεπτα τῆς σιδῶνος πρὸς γυναῖκα χήραν. καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ ἐλισσαίου τοῦ προφήτου ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ νεεμὰν ὁ σύρος. καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα. καὶ ἀναστάντες, ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ᾽ οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο εἰς τὸ κατακρημνίσαι αὐτόν. αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο. καὶ κατῆλθεν εἰς καπερναοὺμ πόλιν τῆς γαλιλαίας, καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι. καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ λέγων. ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ

regionem de illo. Et ipſe docebat C
in ſynagogis eorum: et magnificabatur
ab omnibus. Et venit nazareth Mat.13.g.
vbi erat nutritus: et intrauit ſecunduʒ
conſuetudinem ſuam die ſabbati
in ſynagogam: et ſurrexit legere.
Et traditus eſt illi liber eſaie
prophete. Et vt reuoluit librũ: inuenit
locum vbi ſcriptuʒ erat. Spiritus dñi Eſa.61.a
ſup me: propter quod vnxit me: euangelizare pauperibus miſit me: ſanare
contritos corde: predicare
captiuis remiſſionem: et cecis viſum
dimittere confractos in remiſſionem:
predicare ãnũ dñi acceptũ: ⁊ diẽ retributionis. Et cũ plicuiſſet librũ reddidit miniſtro ⁊ ſedit.
Et oĩm in ſynagoga oculi
erant intendentes i eũ. Cepit aũt dicere ad illos: quia hodie impleta eſt D
hec ſcriptura in auribus veſtris. Et Mat.13.g marci.6.a. Iohã.4.f.
oẽs teſtimoniũ illi dabãt: et mirabãtur i
verbis gratie que procedebant
de ore ipſius: et dicebant.
Nõne hic eſt filius ioſeph? Et ait Mat.13.g. marci.6.a. Iohã.6.c.
illis. Vtiq3 dicetis mihi hãc ſilitudinẽ.
Medice cura teipſum.
Quanta audiuim⁹ facta in capharnaũ
fac ⁊ hic in patria tua. Ait Mat.13.g. marci.6.a.
aũt. Amẽ dico vobis: q2 nemo ꝓpheta Iohã.4.f.
acceptus eſt in patria ſua. In verita- 3.Reg.17.b
te dico vobis multe vidue erant in Iaco.5.d.
diebus helie in iſrael quando clauſũ ẽ
celum annis tribus ⁊ menſibus ſex:
cum facta eſſet fames magna in omni
terra: et ad nullã illarum miſſus eſt
helias: niſi in ſarepta ſidonie ad
mulierẽ viduam. Et multi leproſi erãt 4.Reg.5.a
in iſrael ſub heliſeo propheta:
et nemo eorum mundatus eſt niſi
naamã ſyrus. Et repleti ſunt omnes E
in ſynagoga ira hec audientes. Et
ſurrexerũt et eiecerũt illum extra ciuitatem: et duxerũt illũ vſq3 ad ſupciliũ mõtis: ſup quẽ ciuitas illoꝝ erat edificata:
vt precipitarẽt eũ. Ipſe aũt tranſiens Iohã.10.g Mar.1.d
per medium illorũ ibat. Et deſcendit
in capharnaum ciuitatem galilee:
ibiq3 docebat illos
ſabbatis. Et ſtupebant in doctrina ſup.3. Mat.7.g.
eius: quia in poteſtate erat ſermo ipſi⁹ Mar.1.d.⁊ 7.g.
Et in ſynagoga erat homo habens mar.1.d.
demonium immundum: ⁊ exclamauit
voce magñ dicẽs. Sine: q̃d nobis ⁊ tibi

Ἰησοῦ ναζαρηνέ. ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς. οἶδα σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς λέγων. φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς μέσον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες. τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ ἐξέρχονται. καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου. ἀναστὰς δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς, ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν. παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς. δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου, πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν, ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθείς, ἐθεράπευσεν αὐτούς. ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν κράζοντα καὶ λέγοντα. ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι. γενομένης δὲ ἡμέρας, ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς. ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι. καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῆς γαλιλαίας. Cap. 5.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τοῦ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην γεννησαρέτ, καὶ εἶδε δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἁλιεῖς ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν ἀπέπλυναν τὰ δίκτυα. ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων ὃ ἦν τοῦ σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. καὶ καθίσας, ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν σίμωνα, ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ σίμων εἶπεν αὐτῷ. ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον. καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ. διερρήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν, καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλ-

iesu nazarene. Venisti pdere nos. Scio te q̄s sis: sanctus dei. Et increpauit illū iesus dicens. Obmutesce et exi ab eo. Et cū proiecisset illū demoniū in medium: exijt ab illo: nihilq; illum nocuit. Et factus est pauor in omnibus: et colloquebantur ad inuicem dicētes. Quod ē hoc vbū: q2 in ptāte et virtute imperat immundis spiritibus et exeunt? Et diuulgabat fama de illo in omnem locum regionis. Surgens aūt iesus de synagoga introiuit in domum simonis. Socrus autem simonis tenebatur magnis febribus: et rogauerunt illum pro ea. Et stans super illam: imperauit febri et dimisit illam: et continuo surgens ministrabat illis. Cum autem sol occidisset: omnes q̄ habebant infirmos varijs lāguorib9: ducebāt illos ad eū: at ille singulis manus imponens curabat eos. Exiebant autem demonia a multis clamantia et dicētia quia tu es filius dei. Et increpās nō sinebat ea loq: q2 sciebant ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locū: et turbe requirebant eū: et venerūt vsq; ad ipsum: et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. Quia et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnū dei: q2 ideo missus sum. Et erat predicans in synagogis galilee. Cap. 5.

Factū est aūt cū turbe irruerent in eum vt audirent verbum dei: et ipse stabat secus stagnum genesareth: et vidit duas naues stantes sec9 stagnū: piscatores aūt descēderāt et lauabant retia. Ascendens autem in vnam nauiū que erat simonis: rogauit eum a terra reducere pusillum: et sedens docebat de nauicula turbas. Vt cessauit aūt loqui: dixit ad simonem. Duc in altum: et laxate retia vestra in capturā. Et rñdēs simon dixit illi. Preceptor per totam noctē laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent: concluserunt piscium multitudinē copiosā. Rūpebat aūt rete eorū: et annuerūt socijs qui erant in alia naui: vt venirent et adiuuarent

Mar. 1. c. — B — Mar. 1. c. — Mar. 3. c. — A — Mar. 4. a. — Joh. 21. d. — B

λαβέσθαι αὐτοῖς. καὶ ἦλθον καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ἰδὼν δὲ σίμων πέτρος, προσέπεσε τοῖς γόνασιν ἰησοῦ λέγων. ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι κύριε. θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ᾗ συνέλαβον. ὁμοίως δὲ καὶ ἰάκωβον καὶ ἰωάννην υἱοὺς ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ σίμωνι. καὶ εἶπε πρὸς τὸν σίμωνα ὁ ἰησοῦς. μὴ φοβοῦ. ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας. καὶ ἰδὼν τὸν ἰησοῦν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων. κύριε ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ εἰπών, θέλω. καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξε μωσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις, καὶ προσευχόμενος. καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων. καὶ ἦσαν καθήμενοι φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς γαλιλαίας καὶ ἰουδαίας καὶ ἱερουσαλήμ, καὶ δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτούς. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα, διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ ἰησοῦ. καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπεν αὐτῷ. ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι λέγοντες. τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας. τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ θεός. ἐπιγνοὺς δὲ ὁ ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς. τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν ἔγειραι καὶ περιπάτει. ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς

eos. Et venerūt et impleuerūt ambas nauiculas: ita vt pene mergerentur. Quod cū videret simō petrus: pcidit ad genua iesu dicēs. Exi a me dn̄e: quia homo peccator sum. Stupor enī circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quā ceperāt. Similiter aūt iacobum et iohānem filios zebedei: qui erant socij simonis. Et ait ad simonem iesus. Noli timere: ex hoc iam homines eris capiēs. Et subductis ad terram nauibus: relictis omnibus secuti sunt eum. Et factū est cum esset in vna ciuitatū: et ecce vir plenus lepra videns iesum et procidens in faciem suam: rogauit eum dicens. Domine si vis potes me mūdare. Et extēdēs manū tetigit eū dicēs. Volo. Mundare. Et confestim lepra discessit ab illo. Et ipse precepit illi vt nemini diceret: sed vade et ostēde te sacerdoti: et offer pro emundatiōe tua sicut precepit moyses in testimoniū illis. Perābulabat aūt magis sermo de illo: et conueniebant turbe multe vt audirēt et curarent ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factū est in vna dierum: et ipse sedebat docens. Et erant pharisei sedentes et legis doctores q̄ venerant ex omni castello galilee et iudee et hierusalem: et virtus dn̄i erat ad sanādū eos. Et ecce viri portātes in lecto hominem q̄ erat paralyticus et querebant eum inferre et ponere ante eum. Et nō inuenietes qua parte illum inferrent pre turba: ascenderūt supra tectū: et per tegulas summiserūt eū cum lecto in medium ante ipsum. Quorum fidem vt vidit dixit. Homo remittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est hic qui loqtur blasphemias. Quis potest dimittere pctā: nisi solus deus? Vt cognouit aūt iesus cogitatiōes eorū respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata: an dicere surge et ambula. Vt aūt sciatis quia filius hominis habet potestatem in

Mat. 4. c. Mar. 1. c. — C — Mat. 8. a. Mar. 1. g. et 17. c. — .d. mūdare ī greco nō est hec vocis — Mat. 4. g. Mar. 3. b. Johā. 6. a. — Mat. 14. c. Mar. 6. g. Johā. 6. b. — D — mat. 4. g. marci. 6. g. — Mat. 9. a. Mar. 2. a. Johā. 5. b. — ī. 7. g. Mat. 9. a. Mar. 2. b. — E — Mat. 9. a.

γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶπε τῷ παραλελυμένῳ. σοὶ λέγω. ἔγειραι, καὶ ἄρας τὸ κλινίδιόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ᾽ ᾧ κατέκειτο ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν, καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι λευΐν, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἀκολούθει μοι καὶ καταλιπὼν ἅπαντα, ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην λευῒς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολύς, καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ᾽ αὐτῶν κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες. διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπε πρὸς αὐτούς. οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν. διὰ τί οἱ μαθηταὶ ἰωάννου νηστεύουσι πυκνά, καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς. μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστὶ ποιῆσαι νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἱματίου καινοῦ ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν. εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίζει, καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται. ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται. καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιόν, εὐθέως θέλει νέον. λέγει γὰρ ὁ παλαιὸς χρηστότερός ἐστιν. Cap. 6.

Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς χερσί. τινὲς δὲ τῶν φαρισαίων, εἶπον αὐτοῖς. τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν τοῖς σάββασι. καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ ἰησοῦς. οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησε δαυίδ, ὁπότε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐ-

terra dimittēdi peccata: ait paralytico. Tibi dico ſurge: tolle lectum tuum: ⁊ vade in domū tuam. Et confeſtim conſurgens corā illis tulit lectū in quo iacebat: et abijt in domum ſuam magnificās deū. Et ſtupor apprehēdit oēs: ⁊ magnificabāt deū. Et repleti ſūt timore dicentes: q2 vidimus mirabilia hodie. Et poſt hec exijt et vidit publicanū noie leui ſedentē ad teloneū: et ait illi. Sequere me. Et relictis omnibus: ſurgens ſecutus eſt eū. Et fecit ei conuiuiū magnū leui in domo ſua. Et erat turba multa publicanoꝝ: et aliorū q̄ cū illis erant diſcumbētes. Et murmurabant phariſei et ſcribe eorum dicentes ad diſcipulos eius. Quare cum publicanis ⁊ pctōrib9 mādųcatis ⁊ bibitis. Et reſpondēs ieſus dixit ad illos. Non egent qui ſani ſunt medico: ſed qui male hñt. Non veni vocare iuſtos ſed peccatores ad pñiā. At illi dixerunt ad eū. Quare diſcipuli iohannis ieiunant frequēter ⁊ obſecrationes faciunt: ſimiliter ⁊ phariſeoꝝ: tui aūt edūt ⁊ bibūt? Quibus ipſe ait. Nunquid potestis filios ſponſi dum cum illis eſt ſponſus facere ieiunare? Venient autem dies ⁊ cū ablatus fuerit ab illis ſponſ9 tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat aūt ⁊ ſimilitudinē ad illos. Quia nemo cōmiſſurā a nouo veſtimento mittit in veſtimētū vetus: alioquin et nouum rūpit: ⁊ veteri non cōuenit cōmiſſura a nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioqn rumpit vinū nouū vtres: et vinum effundetur et vtres peribunt. Sed vinū nouū in vtres nouos mittē: et vtraq3 conſeruantur. Et nemo bibens vetus ſtatim vult nouum: dicit enim vetus melius eſt. Cap. 6.

Factū eſt aūt in ſabbato ſcdo prio cum tranſiret per ſata vellebant diſcipuli eius ſpicas ⁊ mādųcabāt cōfricātes manib9. Quidā aūt phariſeorum dicebant illis. Quid facitis qd nō licet in ſabbatis? Et reſpondens ieſus ad eos dixit. Nec hoc legiſtis quod fecit dauid cum eſuriſſet ipſe ⁊ qui cum illo

Mar. 2. b. Mat. 9. b. Mar. 2. c. Johā. 5. b. mat. 9. b. mar. 2. c. F Mat. 9. b. Mar. 2. d. Mat. 9. c. Mar. 2. d. Mat. 9. c. Mar. 2. c. G Mat. 9. c. Luce. 2. c. Mat. 9. d. Mar. 2. f. Mat. 9. d. Mar. 2. f. A Mat. 12. b. Mar. 2. f. Mat. 12. a. Mar. 2. g. 1. Reg. 21. b. Mat. 12. a. Mar. 2. g.

τοῦ ὄντες, ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβε καὶ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου. ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. παρετήρουν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα εὕρωσι κατηγορίαν αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, καὶ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα. ἔγειραι καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἀναστὰς ἔστη. εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐτούς. ἐπερωτήσω ὑμᾶς· τί ἔξεστι τοῖς σάββασιν. ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι. καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτούς εἶπεν αὐτῷ. ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτως, καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσειαν τῷ ἰησοῦ. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ᾽ αὐτῶν δώδεκα οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε, σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασε πέτρον, καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰάκωβον, καὶ ἰωάννην, φίλιππον, καὶ βαρθολομαῖον, ματθαῖον, καὶ θωμᾶν, ἰάκωβον τὸν τοῦ ἀλφαίου, καὶ σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτήν, ἰούδαν ἰακώβου, καὶ ἰούδαν ἰσκαριώτην ὃς καὶ ἐγένετο προδότης. καὶ καταβὰς μετ᾽ αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ, ἀπὸ πάσης τῆς ἰουδαίας καὶ ἱερουσαλήμ, καὶ τῆς παραλίου τύρου καὶ σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν. καὶ οἱ ὀχλούμενοι ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ ἐθεραπεύοντο. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ᾽ αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντας. καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἔλεγε. μακάριοι οἱ πτωχοί ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν ὅτι γελάσετε. μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδί-

erant: quomodo intrauit in domū dei: et panes propoſitionis ſumpſit et manducauit: ⁊ dedit his q̄ cū ipſo erant quos nō licet mādųcare niſi tm̄ ſacerdotibus? Et dicebat illis q2 dñs eſt filius hominis etiā ſabbati. Factū eſt aūt in alio ſabbato: vt intraret in ſynagogam et doceret. Et erat ibi homo et manus eius dextera erat arida. Obſeruabant aūt ſcribe et phariſei ſi in ſabbato curaret vt inuenirent vnde accuſarent eū. Ipſe vero ſciebat cogitationes eorum et ait homini qui habebat manum aridam. Surge et ſta in medium. Et ſurgens ſtetit. Ait aūt ad illos ieſus. Interrogo vos ſi licet ſabbatis bene facere an male: aiā ſaluam facere an perdere? Et circumſpectis omnibus dixit hoi. Extende manū tuā. Et extendit: et reſtituta eſt manus eius. Ipſi autem repleti ſunt inſipientia: et colloquebantur ad inuicē quid nā facerent de ieſu. Factū eſt aūt in illis diebus exijt in montem orare: ⁊ erat pernoctans in oratione dei. Et cū dies factus eſſet vocauit diſcipulos ſuos: et elegit duodecim ex ipſis quos et apoſtolos nominauit: ſimonē quē cognominauit petrum: et andream fratrem eius: iacobū ⁊ iohannē: philippū ⁊ bartholomeum: matheum et thomam: iacobum alphei et ſimonem qui vocatur zelotes: ⁊ iudā iacobi: ⁊ iudā ſcarioth qui fuit proditor. Et deſcendens cum illis ſtetit in loco campeſtri: et turba diſcipuloꝝ ei9: et multitudo copioſa plebis ab omni iudea et hierlm ⁊ maritima tyri ⁊ ſidonis que venerant vt audirēt eū: et ſanarentur a languoribus ſuis. Et qui vexabātur a ſpiritibus immundis curabantur. Et omnis turba querebat eum tangere: quia virt9 de illo exibat et ſanabat omnes. Et ipſe eleuatis oculis in diſcipulos ſuos dicebat. Beati pauperes: quia veſtrum eſt regnum dei. Beati qui nunc eſuritis quia ſaturabimini. Beati qui nunc fletis: quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint hoies ⁊ cum ſeparauerit vos ⁊ exprobrauerit

Mat. 12. a. Mar. 2. g. B mat. 12. b. mat. 3. a. l. 14. a. mat. 12. b. Mar. 3. a. marci. 14. e. marci. 6. g. C mat. 10. a. marci. 3. d. Actuū. 1. b. mat. 4. g. marci. 3. b. Johā. 6. a. mat. 5. a. mat. 5. a. Jaco. 4. c. D mat. 5. a

σωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἕνεκεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ. κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. οὐαὶ ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι. κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. ἀλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς. εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν, προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα, πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην. καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. παντὶ δὲ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί. καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι. καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί. καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί. καὶ γὰρ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες, καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε οἱ υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί. καὶ μὴ κρίνετε καὶ οὐ μὴ κριθῆτε. μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε. δίδοτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν. μέτρον καλὸν πεπιεσμένον καὶ σεσαλευμένον καὶ ὑπερεκχυνόμενον, δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. εἶπε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς. μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν. οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ. κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς. ἢ πῶς δύνα-

⁊ eiecerint nomen veſtrū tanq̄ malum
propter filium hominis. Gaudete 1.Pe.4.c.
in illa die et exultate: ecce
enim merces veſtra multa eſt in celo.
Secundū hoc eni faciebant prophetis
patres eorū: verūtñ ve vobis diuitib⁹
qui habetis conſolationē veſtram. Ve
vobis qui ſaturati eſtis: q̄ᵣ eſurietis. Ve
vobis qui ridetis nunc: q̄ᵣ lugebitis ⁊
flebitis. Ve cum benedixerit vobis oēs
homines. Secundum hec eī faciebant
pſeudoprophetis patres eorū. Sed vo Mat.5.g.
bis dico qui auditis. Diligite inimicos
veſtros: benefacite his qui oderūt vos.
Benedicite maledicentibus vobis: et
orate pro calumniantibus vos. Et
qui te percutit in maxillam prebe illi
⁊ alteram: ⁊ ab eo qui aufert
tibi veſtimentū: etiam tunicā noli phi-
bere. Omni aūt petenti te tribue: et E
q̄ aufert q̄ tua ſūt: ne repetas. Et put Mat.7.c. Thobi.4.c.
vultis vt faciant vobis homines: Mat.5.g.
et vos facite illis ſiliter. Et ſi diligitis
eos qui vos diligūt: que vobis
eſt gratia? Nam et peccatores diligen-
tes ſe diligunt. Et ſi benefeceritis
his qui vobis benefaciūt: que
vobis eſt gratia? Siquidē et pctōres
hoc faciūt. Et ſi mutuū dederitis his a Exo.22.d.
quib⁹ ſperatis recipe: q̄ gr̄a eſt vobis? Deut.15.b.
Nā et pctōres peccatoribus fenerātur:
vt recipiant equalia. Veruntñ diligite
inimicos veſtros: benefacite et
mutuū date nihil inde ſperantes: ⁊ erit
merces veſtra multa: et eritis filij altiſ
ſimi: quia ipſe benign⁹ eſt ſuper
ingratos et malos. Eſtote ergo miſeri
cordes: ſicut ⁊ pater veſter miſericors
ē. Nolite iudicare: ⁊ nō iudicabimini. F
Nolite condēnare ⁊ non condēnabimi.
dimittite ⁊ dimittemini. Date et Mat.7.a.
dabitur vobis. Menſurā bonā et cōfer
tā et coagitatam ⁊ ſuper effluentem:
dabūt in ſinū veſtrum. Eadem quippe mat.7.a. mar.4.c.
mēſura qua mēſi fueritis: remetiet vo
bis. Dicebat āt ⁊ illis ſilitudinē: Nūqd mat.15.c.
cecus cecū ducere? Nōne ambo pōt
in foueam cadent? Non eſt diſcipulus mat.10.c. Johā.13.d. ⁊.15.f.
ſuper magiſtrum: perfectus
aūt omnis erit ſi ſit ſicut magiſter eius.
Quid aūt vides feſtucam in oculo mat.7.a.
fratris tui: trabem autem que in
oculo tuo ē nō cōſideras. Aut quō pōt

σαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, ἀδελφὲ ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων. ὑποκριτὰ, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. οὐ γάρ ἐστι δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσι σταφυλήν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ, προφέρει τὸ πονηρόν. ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. τί δέ με καλεῖτε κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω. πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με, καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος. ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν. πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσε σαλεῦσαι αὐτήν, τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθέως ἔπεσε, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

Cap.7.

Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς καπερναούμ. ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἔμελλε τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ ἰησοῦ, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν ἰουδαίων ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν ἰησοῦν, παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως λέγοντες. ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξει τοῦτο. ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. ὁ δὲ ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκατόνταρχος φίλους, λέγων αὐτῷ. κύριε μὴ σκύλλου, οὐ γάρ εἰμι ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς. διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρός σε ἐλθεῖν, ἀλλ' εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπος

dicere fratri tuo: frater ſine
eijciam feſtucam de oculo tuo:
ipſe in oculo tuo trabem non
vides: hypocrita eijce primū trabem Johā.13.c
de oculo tuo: et tunc perſpicies vt
educas feſtucam de oculo
fratris tui. Non eſt enim arbor Mat.7.d.
bona q̄ facit fruct⁹ malos: neq̄ arbor
mala faciens fructū bonū. Vna queq̄ G
enim arbor de fructu ſuo cognoſcitur.
Neq̄ enim de ſpinis colligunt Mat.7.d.
ficus: neq̄ de rubo vindemiant vuas.
Bonus homo de bono theſauro Mat.12.c.
cordis ſui profert bonum:
et malus homo de malo
theſauro profert
malum. Ex abundantia enim Mat.12.c.
cordis os loquitur. Quid autem Mat.7.c.
vocatis me dñe dñe: ⁊ nō facitis q̄ dico?
Omnis qui venit ad me et audit Mat.7.g.
ſermones meos ⁊ facit eos: oſtendam
vobis cui ſimilis ſit. Similis eſt
homini edificanti domum qui fodit
in altum et poſuit fundamētū ſupra pe
tram. Inundatione aūt facta illiſū eſt
flumen domui illi et non potuit
eam mouere: fundata enim erat ſupra
petram. Qui aūt audit et non facit:
ſimilis eſt homini edificanti domū ſuā
ſupra terrā ſine fūdamēto: i quā illiſ⁹ ē
fluuius ⁊ cōtinuo cecidit: et facta eſt
ruina domus illius magna.

Cap.7.

Cum autē impleſſet oīa verba ſua A
in aures plebis: intrauit Mat.8.b. Johā.4.g.
capharnaū. Centuriōis aūt cuiuſdā ſer
u⁹ male hñs erat moritur⁹: qui illi erat
precioſus. Et cum audiſſet de ieſu mi-
ſit ad eum ſeniores
iudeorum: rogās eū vt veniret ⁊ ſalua
ret ſeruū eius. At illi cum veniſſent
ad ieſum: rogabant eum
ſollicite dicentes ei: quia dignus eſt vt
hoc illi preſtes. Diligit enim gentē no
ſtram: ⁊ ſynagogā ipſe edificauit nobis.
Jeſus autem ibat cum illis.
Et cum iam non longe eſſet a
domo: miſit ad eum centurio
amicos dicens. Domine noli vexari.
Nō ei ſum dign⁹ vt ſub ⌐ nō ſū dignū Mat.8.b.
tectū meū intres: ꝓpter q̄d et meipſū
arbitrat⁹ vt venirē ad te: ſ; dic vbo:
⁊ ſanabit puer me⁹. Nā ⁊ ego homo B

εἰμὶ ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ᾽
ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ πο-
ρεύθητι καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ ἔρχου
καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου ποίησον
τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ἰη-
σοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν. καὶ στραφεὶς τῷ ἀ-
κολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε. λέγω ὑμῖν,
οὔτε ἐν τῷ ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.
καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν
οἶκον, εὗρον τὸν ἀσθενοῦντα δοῦλον ὑγι-
αίνοντα. καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς, ἐπορεύετο
εἰς πόλιν καλουμένην ναΐν, καὶ συνεπορεύ
οντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοί, καὶ ὄ-
χλος πολύς. ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πό
λεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς υἱὸς
μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὴ χήρα,
καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ.
καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽
αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ. μὴ κλαῖε. καὶ προ-
σελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ. οἱ δὲ βαστάζον-
τες ἔστησαν, καὶ εἶπε. νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐ
γέρθητι. καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρός, καὶ ἤρξατο
λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.
ἔλαβε δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν
θεὸν λέγοντες. ὅτι προφήτης μέγας ἐγή-
γερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς
τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗ
τος ἐν ὅλῃ τῇ ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν πά
σῃ τῇ περιχώρῳ. καὶ ἀπήγγειλαν ἰωάννῃ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων.
καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθη
τῶν αὐτοῦ ὁ ἰωάννης, ἔπεμψε πρὸς τὸν ἰη
σοῦν λέγων. σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον
προσδοκῶμεν. παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐ
τὸν οἱ ἄνδρες, εἶπον. ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς
ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων. σὺ εἶ ὁ
ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν. ἐν αὐ-
τῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νό
σων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονη-
ρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ
βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐ-
τοῖς. πορευθέντες ἀπαγγείλατε ἰωάννῃ ἃ εἴ
δετε καὶ ἠκούσατε. ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσι
χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται,
κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ
εὐαγγελίζονται. καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν
μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. ἀπελθόντων δὲ
τῶν ἀγγέλων ἰωάννου, ἤρξατο λέγειν τοῖς
ὄχλοις περὶ ἰωάννου. τί ἐξεληλύθατε εἰς
τὴν ἔρημον θεάσασθαι. κάλαμον ὑπὸ ἀνέ-
μου σαλευόμενον. ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰ-
δεῖν. ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσ
μένον. ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυ

ſum ſub ptāte conſtitutus habens ſub
me milites: et dico huic vade
et vadit: et alio veni
et venit: et ſeruo meo fac
hoc et facit. Quo audito ieſus
miratus eſt: et conuerſus ſequentibus
ſe turbis dixit. Amen dico vobis: Mat. 8. c.
nec in iſrael tantam fidem inueni.
Et reuerſi qui miſſi fuerant
domū: inuenerūt ſeruū q̄ lāguerat ſanū.
Et factum eſt deinceps ibat ieſus
ī ciuitatē que vocatur naym: ꝛ ibāt cū
eo diſcipuli eius et turba
copioſa. Cū āt appropiquaret porte ci
uitatis: ecce defunctus efferebatur fili⁹
vnicus matris ſue. Et hec vidua erat: 4. Re. 4. d
et turba ciuitatis multa cum illa.
Quā cū vidiſſet dñs: mīa motus ſuper
eam dixit illi. Noli flere. Et acceſſit et
tetigit loculū. Hi aūt qui portabant
ſteterūt. Et ait. Adoleſcēs tibi dico ſur Marci. 5. g
ge. Et reſedit qui erat mortuus: ꝛ cepit 4. Re. 4. d
loqui: et dedit illum matri ſue. 3. Reg. 3. d
C
Accepit aūt omnes timor: ꝛ magnifica
bāt deū dicētes. Qr ꝓpheta magn⁹ ſur Iohā. 4. c.
rexit in nobis: et quia de⁹ viſitauit 7. 6. b.
plebē ſuā. Et exijt hic ſermo
in vniuerſam iudeam de eo et in oēm
circa regionē. Et nūciauerunt iohanni
diſcipuli eius de omnibus his.
Et cōuocauit duos de diſcipulis Mat. 11. a.
ſuis iohannes: ꝛ miſit ad ieſum
dicens. Tu es qui ventur⁹ es: an aliū Mat. 11. a.
expectam⁹? Cum autē veniſſent ad eū
viri dixerunt. Iohannes baptiſta
miſit nos ad te dicens. Tu es
q̄ ventur⁹ es: an aliū expectam⁹? In ip
ſa aūt hora multos curauit a lāguorib⁹
ſuis ꝛ plagis ꝛ ſpiritibus malis:
et cecis multis donauit
viſum. Et reſpondens dixit illis.
Euntes renunciate iohanni que Mat. 11. a.
audiſtis et vidiſtis. Quia ceci vident: D
claudi ambulant: leproſi mundantur:
ſurdi audiunt: mortui reſurgunt: paupe
res euangelizant. Et beatus eſt q̄cūq̄
nō fuerit ſcādalizat⁹ ī me. Et cū diſceſ Mat. 11. b.
ſiſſent nūcij iohānis: cepit de iohāne di
cere ad turbas. Quid exiſtis in
deſertum videre? Harundinem vento
agitatā? Sed quid exiſtis videre?
Hominem mollibus veſtimētis indutū?
Ecce qui in veſte precioſa

φῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ἀλ
λὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν, προφήτην. ναὶ λέ
γω ὑμῖν καὶ περισσότερον προφήτου. οὗ-
τός ἐστι περὶ οὗ γέγραπται. ἰδοὺ ἐγὼ ἀ-
ποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώ-
που σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμ
προσθέν σου. λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν γε
ννητοῖς γυναικῶν προφήτης ἰωάννου τοῦ
βαπτιστοῦ οὐδείς ἐστιν. ὁ δὲ μικρότερος
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστί
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι, ἐ-
δικαίωσαν τὸν θεὸν βαπτισθέντες τὸ βάπτι-
σμα ἰωάννου. οἱ δὲ φαρισαῖοι καὶ οἱ νομι-
κοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυ-
τούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ᾽ αὐτοῦ. τίνι οὖν
ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύ-
της, καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι, ὅμοιοί εἰσι παιδί-
οις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσφω
νοῦσιν ἀλλήλοις καὶ λέγουσιν. ηὐλήσαμεν
ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε. ἐθρηνήσαμεν ὑ-
μῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. ἐλήλυθε γὰρ ἰωάν
νης ὁ βαπτιστὴς μήτε ἄρτον ἐσθίων μήτε οἶ
νον πίνων, καὶ λέγετε δαιμόνιον ἔχει. ἐλή-
λυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πί-
νων, καὶ λέγετε ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ
οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτω-
λῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκ-
νων αὐτῆς πάντων. ἠρώτα δέ τις αὐτὸν
τῶν φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ εἰ
σελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φαρισαίου, ἀνεκλί
θη, καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει ἥτις ἦν ἁμαρ
τωλός. ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ
τοῦ φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύ
ρου, καὶ στᾶσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀ
πίσω κλαίουσα, ἤρξατο βρέχειν τοὺς πό-
δας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς
κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεφίλει τοὺς
πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ. ἰδὼν
δὲ ὁ φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτόν, εἶπεν ἐν
ἑαυτῷ λέγων, οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγί-
νωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτε
ται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι. καὶ ἀπο-
κριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπε πρὸς αὐτόν. σίμων
ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ φησί. διδάσκαλε εἰ
πέ. δύο χρεωφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινί, ὁ
εἷς ὤφειλε δηνάρια πεντακόσια. ὁ δὲ ἕτε-
ρος, πεντήκοντα. μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀπο
δοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐ
τῶν εἰπὲ πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει. ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ σίμων εἶπεν. ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ
τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. ὀρ-
θῶς ἔκρινας. καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖ-
κα τῷ σίμωνι ἔφη. βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖ

ſūt ꝛ delicijs in domib⁹ regū ſūt. Sed
quid exiſtis videre? Prophetā? Utiq̄
vobis ꝛ pluſq̄ ꝓphetam. Hic dico
ē de quo ſcriptū eſt. Ecce ego mitto Mala. 3. a
angelum meum ante faciem Mat. 11. c. Marci. 1. a.
tuam: qui preparabit viam tuam ante
te. Dico enī vobis: maior inter natos
mulierum propheta iohanne
baptiſta nemo eſt. Qui autē minor eſt Mat. 11. c.
in regno dei maior eſt illo.
Et oīs popul⁹ audiēs: et publicani iu
ſtificauerūt deum: baptizati baptiſmo
iohannis. Phariſei autem et legiſperi E
ti conſiliū dei ſpreuerunt in ſemetipſos
nō baptizati ab eo. Aitāt dñs. Cui ergo Mat. 11. d.
ſiles dicā hoīes generationis huius:
et cui ſimiles ſunt. Similes ſunt pueri
ſedentibus in foro et loquentibus
ad inuicem et dicentibus. Cantauimus
vobis tibijs ꝛ nō ſaltaſtis: lamētauim⁹
ꝛ non ploraſtis. Uenit autem iohānes Mat. 11. d.
baptiſta neq̄ manducans panem neq̄
bibēs vinū: ꝛ dicitis demoniū hȝ. Uenit
filius hominis manducans ꝛ bibens:
et dicitis. Ecce homo deuorator: et
bibēs vinū: amic⁹ publicanoꝝ ꝛ pctōꝝ.
Et iuſtificata eſt ſapiētia ab oib⁹ filijs
ſuis. Rogabat autem illum quidam de Mat. 26. a.
phariſeis vt mādicaret cū illo. Et in marci. 14. a Iohā. 12. a.
greſſus domum phariſei diſcubuit. F
Et ecce mulier q̄ erat in ciuitate pecca
trix vt cognouit q̄ ieſus accubuit in do-
mo phariſei: attulit alabaſtrū vnguenti:
et ſtans retro ſecus pedes eius
lachrymis cepit rigare pedes
eius: et capillis
capitis ſui tergebat: et oſculabatur
pedes eius ꝛ vnguēto vngebat. Uidēs
aūt phariſe⁹ q̄ vocauerat eū: ait intra
ſe dicens. Hic ſi eſſet propheta ſciret
vtiq̄ q̄ ꝛ qualis eſt mulier que tangit
eum: quia peccatrix eſt. Et reſpondēs
ieſus dixit ad illū. Simon ħ giſter dic.
habeo tibi aliq̄d dicē. At ille ait. Ma
Duo debitores erāt cuidā feneratori: G
vnus debebat denarios quingentos
ꝛ ali⁹ quīq̄gita. Nō hñtib⁹ illis vñ red
derent: donauit vtriſq̄. Quis ergo
eum plus diligit? Reſpondens
ſimon dixit. Eſtimo quia is cui
plus donauit. At ille dixit ei. Recte
iudicaſti. Et conuerſus ad mulierem
dixit ſimoni. Uides hanc mulierem?

κα. εισῆλθόν σου εις τὴν οικίαν, ὕδωρ επί τους πόδας μου ουκ ἔδωκας, αὕτη δε ταῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου τους πόδας, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αυτῆς εξέμαξε. φίλημά μοι ουκ ἔδωκας, αὕτη δε αφ' ἧς εισῆλθον, ου διέλιπε καταφιλοῦσά μου τους πόδας. ελαίω τὴν κεφαλήν μου ουκ ἤλειψας, αὕτη δε μύρω ἤλειψέ μου τους πόδας. οὗ χάριν λέγω σοι. αφέωνται αι αμαρτίαι αυτῆς αι πολλαί ὅτι ηγάπησε πολύ. ὧ δε ολίγον αφίεται, ολίγον αγαπᾷ. εἶπε δε αυτῇ. αφέωνται σου αι αμαρτίαι. καὶ ἤρξαντο οι συνανακείμενοι λέγειν εν εαυτοῖς. τίς οὗτός εστιν ὃς καὶ αμαρτίας αφίησιν. εἶπε δε πρὸς τὴν γυναῖκα. η πίστις σου σέσωκέ σε. πορεύου εις ειρήνην. Cap.8.

Καὶ εγένετο εν τῷ καθεξῆς καὶ αυτὸς διώδευε κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ ευαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ οι δώδεκα σὺν αυτῷ, καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι απὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ασθενειῶν. μαρία η καλουμένη μαγδαληνή, αφ' ἧς δαιμόνια επτὰ εξεληλύθει, καὶ ιωάννα γυνὴ χουζᾶ επιτρόπου ηρώδου, καὶ σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαί αἵτινες διηκόνουν αυτῷ απὸ τῶν υπαρχόντων αυταῖς. συνιόντος δε ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν επιπορευομένων πρὸς αυτόν, εἶπε διὰ παραβολῆς. εξῆλθεν ο σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον εαυτοῦ, καὶ εν τῷ σπείρειν αυτόν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν οδόν καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ ουρανοῦ κατέφαγεν αυτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν επὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν εξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ικμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν εν μέσω τῶν ακανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αι ἄκανθαι απέπνιξαν αυτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν επὶ τὴν γῆν τὴν αγαθήν, καὶ φυὲν εποίησε καρπὸν εκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων εφώνει. ο ἔχων ὦτα ακούειν ακουέτω. επηρώτων δε αυτὸν οι μαθηταὶ αυτοῦ λέγοντες. τίς εἴη η παραβολὴ αὕτη. ο δε εἶπεν. υμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δε λοιποῖς εν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ακούοντες μὴ συνιῶσιν. ἔστι δε αὕτη η παραβολή. ο σπόρος εστὶν ο λόγος τοῦ θεοῦ. οι δε παρὰ τὴν οδόν εισὶν οι ακούοντες. εἶτα ἔρχεται ο διάβολος, καὶ αἴρει τὸν λόγον απὸ τῆς καρδίας αυτῶν ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. οι δε επὶ τῆς πέτρας, οἳ ὅταν ακούσωσι μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον. καὶ οὗτοι ῥίζαν ουκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν

Intraui in domũ tuam: aquam pedibus meis non dediſti: hec autem lachrymis rigauit pedes meos: et capillis ſuis terſit. Oſculum mihi nõ dediſti: hec aũt ex quo itraui non ceſſauit oſculari pedes meos. Oleo caput meum non vnxiſti: hec aũt vnguento vnxit pedes meos. Propter qđ dico tibi: remittũt ei peccata mlta: qm̃ dilexit multũ. Cui aũt minus dimittit: min9 diligit. Dixit aũt ad illã. Remittuntur tibi pctã. Et ceperunt qui ſimul accũbebãt dicere itra ſe. Quis eſt hic q etiam pctã dimittit? Dixit aũt ad mulierẽ. Fides tua te ſaluam fecit. Uade in pace. Cap. 8. — Mar.2.b. Mat.9.c. Marci.5.f. Lu.8.g.

Et factũ ẽ deinceps et ipſe iter faciebat p ciuitates ⁊ caſtella pdicãs et euangelizans regnum dei: et duodecim cum illo: et mulieres alique que erant curate a ſpiritibus malignis ⁊ ĩfirmitatib9: maria q vocat magdalene đ q ſeptẽ demonia exierãt: et iohanna vxor chuze procuratoris herodis: et ſuſanna et alie multe que miniſtrabant ei de facultatibus ſuis. Cum autem turba plurima cõueniret et de ciuitatibus pperarent ad eũ: dixit per ſimilitudinem. Exijt qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Et dum ſeminat: aliud cecidit ſecus viam et conculcatũ eſt: et volucres celi comederunt illud. Et aliud cecidit ſupra petram: et natum aruit quia non hẽbat humorẽ. Et aliud cecidit inter ſpinas: et ſimul exorte ſpine ſuffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terrã bonam: ⁊ ortum fecit fructum centuplum. Hec dicẽs clamabat. Qui hʒ aures audiẽdi audiat. Interrogabãt autẽ eũ diſcipuli ei9: que eſſet hec pabola. Quib9 ipſe dixit. Uobis datũ eſt noſſe myſterium regni dei: ceteris autem in parabolis vt videntes non videant et audientes nõ intelligãt. Eſt aũt hec pabola. Semẽ eſt verbum dei. Qui autem ſecus viã: hi ſunt qui audiunt: deinde venit diabolus et tollit verbum de corde eorum ne credentes ſalui fiant. Nam qui ſupra petraʒ: q cũ audierint cum gaudio ſuſcipiunt verbum. Et hi radices non habent: quia ad temp9

A — Mat.13.a. Mar.4.a. — B — Mat.13.b. Mar.4.b. — Esa.6.c. Hiere.5.d. Iohã.12.f. Mat.13.c. Mar.4.c.

πιστεύουσι, καὶ εν καιρῷ πειρασμοῦ αφίστανται. τὸ δε εις τὰς ακάνθας πεσόν, οὗτοί εισιν οι ακούσαντες, καὶ υπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ηδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ ου τελεσφοροῦσι. τὸ δε εν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εισιν οἵτινες εν καρδία καλῇ καὶ αγαθῇ ακούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν εν υπομονῇ. ταῦτα λέγων εφώνει, ο ἔχων ὦτα ακούειν ακουέτω. ουδεὶς δε λύχνον ἅψας καλύπτει αυτὸν σκεύει ἢ υποκάτω κλίνης τίθησιν, αλλ' επὶ λυχνίας επιτίθησιν, ἵνα οι εισπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς. ου γάρ εστι κρυπτὸν ὃ ου φανερὸν γενήσεται, ουδὲ απόκρυφον ὃ ου γνωσθήσεται καὶ εις φανερὸν ἔλθῃ. βλέπετε οὖν πῶς ακούετε. ὃς γὰρ εὰν ἔχῃ, δοθήσεται αυτῷ. καὶ ὃς εὰν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν αρθήσεται απ' αυτοῦ. παρεγένοντο δε πρὸς αυτὸν η μήτηρ καὶ οι αδελφοὶ αυτοῦ, καὶ ουκ εδύναντο συντυχεῖν αυτῷ διὰ τὸν ὄχλον. καὶ απηγγέλη αυτῷ λεγόντων. η μήτηρ σου καὶ οι αδελφοί σου εστήκασιν ἔξω ιδεῖν σε θέλοντες. ο δε αποκριθεὶς εἶπε πρὸς αυτούς. μήτηρ μου καὶ αδελφοί μου οὗτοί εισιν οι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ακούοντες καὶ ποιοῦντες αυτόν. καὶ εγένετο εν μιᾷ τῶν ημερῶν καὶ αυτὸς ενέβη εις πλοῖον καὶ οι μαθηταὶ αυτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αυτούς. διέλθωμεν εις τὸ πέραν τῆς λίμνης. καὶ ανήχθησαν. πλεόντων δε αυτῶν αφύπνωσε, καὶ κατέβη λαῖλαψ ανέμου εις τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ εκινδύνευον. προσελθόντες δε διήγειραν αυτὸν λέγοντες. επιστάτα απολλύμεθα. ο δε εγερθεὶς επετίμησε τῷ ανέμω καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος, καὶ επαύσαντο, καὶ εγένετο γαλήνη. εἶπε δε αυτοῖς. ποῦ εστιν η πίστις υμῶν. φοβηθέντες δε εθαύμασαν λέγοντες πρὸς αλλήλους. τίς ἄρα οὗτός εστιν, ὅτι καὶ τοῖς ανέμοις επιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ υπακούουσιν αυτῷ. καὶ κατέπλευσαν εις τὴν χώραν τῶν γαδαρηνῶν. ἥτις εστὶν αντιπέραν τῆς γαλιλαίας. εξελθόντι δε αυτῷ επὶ τὴν γῆν, υπήντησεν αυτῷ ανήρ τις εκ τῆς πόλεως ὃς εἶχε δαιμόνια εκ χρόνων ικανῶν, καὶ ιμάτιον ουκ ενεδιδύσκετο, καὶ εν οικίᾳ ουκ ἔμενεν, αλλ' εν τοῖς μνήμασιν. ιδὼν δε τὸν ιησοῦν καὶ ανακράξας, προσέπεσεν αυτῷ. καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε. τί εμοὶ καὶ σοί ιησοῦ υιὲ τοῦ θεοῦ τοῦ υψίστου. δέομαί σου μή με βασανί

credunt: et in tempore temptationis recedunt. Quod aũt in ſpinas cecidit: hi ſũt qui audierũt ⁊ a ſollicitudinibus et diuitijs et voluptatibus vite euntes ſuffocantur: et nõ referunt fructũ. Qđ aũt in bonam terrã: hi ſũt qui in corde bono et optimo audientes verbum retinẽt: et fructũ afferunt in patientia. Nemo autem lucernaʒ accẽdens operit eam vaſe: aut ſubtus lectum ponit: ſed ſupra candelabrum ponit: vt intrãtes videant lumen. Non eſt enim occultum quod non manifeſtetur: nec abſconditum quod non cognoſcat ⁊ in palã veniat. Uidete ergo quid audiatis. Qui enim habet dabit illi: et quicunqꝫ nõ hʒ etiã qđ putat ſe habere auferet ab illo. Uenerunt autem ad illum mater et fratres eius: et non poterant adire eum pre turba. Et nunciatum eſt illi. Mater tua et fratres tui ſtant foris volentes te videre. Qui rñdẽs dixit ad eos. Mater mea ⁊ fratres mei hi ſunt: qui verbum dei audiunt ⁊ faciunt. Factum eſt autem in vna dierum et ipſe aſcendit in nauiculam et diſcipuli eius: et ait ad illos. Tranſfretemus trans ſtagnum. Et aſcẽderũt. Et nauigantib9 illis obdormiuit: et deſcendit procella venti in ſtagnũ: et complebantur ⁊ piclitabant. Accedentes aũt ſuſcitauerunt eum dicentes. Preceptor perimus. At ille ſurgens increpauit ventum: et tempeſtateʒ aque: et ceſſauit: et facta eſt tranquillitas. Dixit autem illis. Ubi ẽ fides veſtra? Qui timentes mirati ſunt ad inuicem dicentes. Quis putas hic eſt quia et ventis et mari imperat et obediunt ei? Et nauigauerunt ad regionem geraſenorum: que eſt contra galileam. Et cũ de naui egreſſus eſſet ad terrã: occurrit illi vir qđã qui habebat demoniũ iam temporib9 multis: ⁊ veſtimẽto nõ induebatur: neqꝫ i domo manebat ſed in monumentis. Is vt vidit ieſum pcidit an illũ: et exclamãs voce magña dixit. Quid mihi ⁊ tibi ẽ ieſu fili dei altiſſimi? Obſecro te ne me torqueas.

C — Lu.11.e. Mat.5.b. Mar.4.d. — Mat.10.c. Mar.4.d. — Mat.13.b. Lu.25.c. Marci.4.c. Lu.19.d. Mat.12.g. Mar.3.g. — Mat.8.c. Mar.4.g. — D — Mat.8.f. Mar.4.g. — Mat.8.f. Marci.5.b

k

σης. παρήγγελλε γάρ τω πνεύματι τω ακαθάρτω εξελθείν από του ανθρώπου. πολλοίς γαρ χρόνοις συνηρπάκει αυτόν, και εδεσμείτο αλύσεσι και πέδαις φυλασσόμενος, και διαρρήσσων τα δεσμά, ηλαύνετο υπό του δαίμονος εις τας ερήμους. επηρώτησε δε αυτόν ο ιησούς λέγων. τί σοι εστίν όνομα. ο δε είπε. λεγεών. ότι δαιμόνια πολλά εισήλθεν εις αυτόν. και παρεκάλει αυτόν ίνα μη επιτάξη αυτοίς εις την άβυσσον απελθείν. ην δε εκεί αγέλη χοίρων ικανών βοσκομένων εν τω όρει και παρεκάλουν αυτόν ίνα επιτρέψη αυτοίς εις εκείνους εισελθείν, και επέτρεψεν αυτοίς. εξελθόντα δε τα δαιμόνια από του ανθρώπου, εισήλθεν εις τους χοίρους, και ώρμησεν η αγέλη κατά του κρημνού εις την λίμνην και απεπνίγη. ιδόντες δε οι βόσκοντες το γενόμενον έφυγον, και απελθόντες απήγγειλαν εις την πόλιν και εις τους αγρούς. εξήλθον δε ιδείν το γεγονός, και ήλθον προς τον ιησούν, και εύρον καθήμενον τον άνθρωπον αφ' ου τα δαιμόνια εξεληλύθει ιματισμένον και σωφρονούντα παρά τους πόδας του ιησού, και εφοβήθησαν. απήγγειλαν δε αυτοίς και οι ιδόντες πώς εσώθη ο δαιμονισθείς. και ηρώτησαν αυτόν άπαν το πλήθος της περιχώρου των γαδαρηνών απελθείν απ' αυτών ότι φόβω μεγάλω συνείχοντο. αυτός δε εμβάς εις το πλοίον υπέστρεψεν. εδέετο δε αυτού ο ανήρ αφ' ου τα δαιμόνια εξεληλύθει, είναι συν αυτώ. απέλυσε δε αυτόν ο ιησούς λέγων. υπόστρεφε εις τον οίκον σου και διηγού όσα εποίησε σοι ο θεός. και απήλθε καθ' όλην την πόλιν κηρύσσων όσα εποίησεν αυτώ ο ιησούς. εγένετο δε εν τω υποστρέψαι τον ιησούν, απεδέξατο αυτόν ο όχλος. ήσαν γαρ πάντες προσδοκώντες αυτόν. και ιδού ήλθεν ανήρ ω όνομα ιάειρος, και αυτός άρχων της συναγωγής υπήρχε, και πεσών παρά τους πόδας του ιησού παρεκάλει αυτόν εισελθείν εις τον οίκον αυτού, ότι θυγάτηρ μονογενής ην αυτώ ως ετών δώδεκα, και αύτη απέθνησκεν. εν δε τω υπάγειν αυτόν οι όχλοι συνέπνιγον αυτόν. και γυνή ούσα εν ρύσει αίματος από ετών δώδεκα ήτις ιατροίς προσαναλώσασα όλον τον βίον, ουκ ίσχυσεν υπ' ουδενός θεραπευθήναι, προσελθούσα όπισθεν, ήψατο του κρασπέδου του ιματίου αυτού, και παραχρήμα έστη η ρύσις του αίματος αυτής. και είπεν ο ιησούς τίς ο αψά-

Precipiebat enim ſpũi immundo vt exiret ab homine. Multis enim tẽporib⁹ arripiebat illũ: et vinciebatur cathenis et cõpedib⁹ cuſtoditus: ꝛ ruptis vinculis agebatur a demonio in deſerta. Interrogauit autẽ illum ieſus dicens. Quod tibi nomẽ eſt? At ille dixit. Legio. Quia intrauerãt demonia multa in eũ. Et rogauerũt illũ ne imperaret illis vt in abyſſuꝫ irent. Erat autẽ ibi grex porcorum multorum paſcentiũ in monte: et rogabant eum vt permitteret eis in illos ingredi. Et permiſit illis. Exierunt ergo demonia ab homine ꝛ intrauerũt in porcos: et impetu abijt grex per preceps in ſtagnum ꝛ ſuffocat⁹ ẽ. Quod vt viderũt factum qui paſcebant fugerunt: et nunciauerunt in ciuitatem et in villas. Exierunt autẽ videre qđ factũ eſt: et venerũt ad ieſum: et inuenerunt hominem ſedẽteꝫ a quo demonia exierant veſtitum ac ſana mente ad pedes eius ꝛ timuerunt. Nunciauerũt autem illis ꝛ qui viderãt: quõ ſan⁹ fact⁹ eẽt a legiõe. Et rogauerũt illũ omnis multitudo regionis geraſenorum: vt diſcederet ab ipſis: q2 magno timore tenebãtur. Ipſe autem aſcendens nauí reuerſus ẽ. Et rogauit illum vir a quo demonia exierant vt cum eo eſſet. Dimiſit autẽ eum ieſus dicens. Redi in domum tuam: et narra quanta tibi fecit de⁹. Et abijt ꝑ vniuerſã ciuitatẽ predicãs quãta illi feciſſet ieſus. Factũ eſt autem cum rediſſet ieſus: excepit illum turba. Erant autem omnes expectãtes eum. Et ecce venit vir cui nomẽ iayrus: et ipſe princeps ſynagoge erat: et cecidit ad pedes ieſu rogans eum vt intraret in domum eius: quia vnica filia erat ei fere annoꝝ duodeci: et hec moriebat̃. Et contigit dum iret: a turbis cõprimebat̃. Et mulier quedaꝫ erat in fluxu ſãguinis ab ãnis duodeci: q̃ ĩ medicos erogauerat omnem ſubſtantiã ſuaꝫ nec ab vllo potuit curari. Acceſſit retro ꝛ tetigit fimbriam veſtimenti eius: et confeſtim ſtetit fluxus ſanguinis ei⁹. Et ait ieſus. Quis ẽ qui

Mar. 5. b.
Mat. 8. g. Mar. 5. b.
Mar. 5. b. Johã. 10. c.
Mar. 5. c.
Mat. 9. d. Mar. 5. d. Johã. 4. g.
Mat. 9. d. Marci. 5. d.

μενος μου. αρνουμένων δε πάντων, είπεν ο πέτρος και οι μετ' αυτού. επιστάτα, οι όχλοι συνέχουσί σε και αποθλίβουσι, και λέγεις τίς ο αψάμενός μου. ο δε ιησούς είπεν. ήψατό μου τις. εγώ γαρ έγνων δύναμιν εξελθούσαν απ' εμού. ιδούσα δε η γυνή ότι ουκ έλαθε, τρέμουσα ήλθε, και προσπεσούσα αυτώ δι' ην αιτίαν ήψατο αυτού απήγγειλεν αυτώ ενώπιον παντός του λαού, και ως ιάθη παραχρήμα. ο δε είπεν αυτή. θάρσει θύγατερ. η πίστις σου σέσωκέ σε. πορεύου εις ειρήνην. έτι δε αυτού λαλούντος, έρχεταί τις παρά του αρχισυναγώγου λέγων αυτώ. ότι τέθνηκεν η θυγάτηρ σου, μη σκύλλε τον διδάσκαλον. ο δε ιησούς ακούσας απεκρίθη αυτώ λέγων. μη φοβού. μόνον πίστευε και σωθήσεται. εισελθών δε εις την οικίαν, ουκ αφήκεν εισελθείν ουδένα, ει μη πέτρον και ιωάννην και ιάκωβον και τον πατέρα της παιδός και την μητέρα. έκλαιον δε πάντες και εκόπτοντο αυτήν. ο δε είπε. μη κλαίετε. ουκ απέθανεν, αλλά καθεύδει. και κατεγέλων αυτού ειδότες ότι απέθανεν. αυτός δε εκβαλών έξω πάντας, και κρατήσας της χειρός αυτής εφώνησε λέγων. η παις εγείρου. και επέστρεψε το πνεύμα αυτής, και ανέστη παραχρήμα. και διέταξεν αυτή δοθήναι φαγείν. και εξέστησαν οι γονείς αυτής. ο δε παρήγγειλεν αυτοίς μηδενί ειπείν το γεγονός.

Cap. 9.

Συγκαλεσάμενος δε τους δώδεκα μαθητάς αυτού, έδωκεν αυτοίς δύναμιν και εξουσίαν επί πάντα τα δαιμόνια, και νόσους θεραπεύειν. και απέστειλεν αυτούς κηρύσσειν την βασιλείαν του θεού, και ιάσθαι τους ασθενούντας. και είπε προς αυτούς. μηδέν αίρετε εις την οδόν μήτε ράβδους, μήτε πήραν, μήτε άρτον, μήτε αργύριον, μήτε ανά δύο χιτώνας έχειν. και εις ην αν οικίαν εισέλθητε, εκεί μένετε και εκείθεν εξέρχεσθε. και όσοι εάν μη δέξωνται υμάς, εξερχόμενοι από της πόλεως εκείνης, και τον κονιορτόν από των ποδών υμών αποτινάξατε εις μαρτύριον επ' αυτούς. εξερχόμενοι δε, διήρχοντο κατά τας κώμας ευαγγελιζόμενοι και θεραπεύοντες πανταχού. ήκουσε δε ηρώδης ο τετράρχης τα γινόμενα υπ' αυτού πάντα, και διηπόρει. διά το λέγεσθαι υπό τινων, ότι ιωάννης εγήγερται από των νεκρών, υπό τινων δε ότι ηλίας εφάνη, άλλων δε ότι

me tetigit? Negantib⁹ autẽ oibus: dixit petrus ꝛ qui cũ illo erãt. Preceptor turbe te cõprimunt et affligunt: et dicis quis me tetigit? Et dixit ieſus. Tetigit me aliquis. Nã ꝛ ego noui virtutem de me exiſſe. Videꝫ autẽ mulier quia non latuit: tremens venit et procidit añ pedes ei⁹ ꝛ ob quã cauſam tetigerit eum indicauit coram oi pplo: ꝛ quẽadmodũ ꝯfeſti ſanata ſit At ipſe dixit ei. Filia: fides tua ſaluã te fecit. Vade in pace. Adhuc illo loquente venit quidam ad principem ſynagoge dicens ei: quia mortua eſt filia tua noli vexare illum. Jeſus autẽ audito hoc verbo reſpõdit patri puelle. Noli timẽ: crede tm̃ et ſalua erit. Et cum veniſſet domum: nõ permiſit itrare ſecũ quẽq̃: niſi petrũ et iacobum ꝛ iohannẽ: et patrem ꝛ matrem puelle. Flebant autẽ omnes et plangebãt illã. At ille dixit. Nolite flere. Nõ eſt mortua puella ſed dormit. Et deridebãt eũ: ſciẽteſ q2 mortua eẽt Ipſe autem tenens manũ eius clamauit dicẽs. Puella ſurge. Et reuerſus eſt ſpiritus eius: et ſurrexit continuo. Et iuſſit illi dare manducare. Et ſtupuerũt parentes eiuſ quibus precepit ne alicui dicerent quod factum erat.

Cap. 9.

Conuocatis autẽ ieſ⁹ duodeci apl'is dedit illis virtutem et poteſtatem ſuper omnia demonia vt languores curarent. Et miſit illos predicare regnum dei: et ſanare infirmos. Et ait ad illos. Nihil tuleritis in viam: neq̃ virgam neq̃ peram neq̃ paneꝫ neq̃ pecuniam: neq̃ duas tunicas hẽatis. Et ĩ quãcũq̃ domũ ĩtraueritiſ ibi manete et inde ne exeatis. Et quicũq̃ nõ receperint vos: exeuntes de ciuitate illa etiam puluerem pedum veſtrorum excutite in teſtimoniuꝫ ſupra illos. Egreſſi autem circuibant per caſtella euangelizantes et curantes vbiq̃. Audiuit autẽ herodes tetrarcha omnia que fiebant ab eo: et heſitabat eo ꝙ diceret a quibuſdã: q2 iohãnes ſurrexit a mortuis: a quibuſdã vo q2 helias apparuit: ab alijs

Mat. 9. c. Marci. 5. f.
Mat. 9. e. Mar. 5. d. Johã. 11. b.
Mat. 9. c. Mar. 5. g.
Mar. 5. g.
Mat. 10. a. Mar. 6. b.
Mat. 10. a. Mar. 3. c. Mat. 10. b. Mar. 6. b.
Mat. 10. c. Mar. 6. d. Actu. 13. b Mar. 6. b
Mat. 14. a. Mar. 6. b.
Mat. 14. a. Mar 6. c.

ὅτι προφήτης εἷς τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.
καὶ εἶπεν ἡρώδης. ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκε-
φάλισα. τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἐγὼ
ἀκούω τοιαῦτα. καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν. καὶ
ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι, διηγήσαν-
το αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐ-
τούς, ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν εἰς τόπον ἔρη-
μον πόλεως καλουμένης βηθσαϊδά. οἱ δὲ
ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ δε-
ξάμενος αὐτούς, ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς
βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν ἔχον-
τας θεραπείας ἰᾶτο. ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλί-
νειν. προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα, εἶπον αὐ-
τῷ. ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες
εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ τοὺς ἀγρούς κα-
ταλύσωσι, καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧ-
δε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. εἶπε δὲ πρὸς αὐ-
τούς. δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπον
οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ
ἰχθύες δύο. εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγο-
ράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώ-
ματα. ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλι-
οι. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. κα-
τακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα.
καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἀνέκλιναν ἅπαν-
τας. λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς
δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐ-
λόγησεν αὐτούς, καὶ κατέκλασε. καὶ ἐδί-
δου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ.
καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες. καὶ
ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων
κόφινοι δώδεκα. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐ-
τὸν προσευχόμενον καταμόνας, συνῆσαν
αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς
λέγων. τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι.
οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον. ἰωάννην τὸν βαπ-
τιστήν. ἄλλοι δὲ ἠλίαν. ἄλλοι δὲ ὅτι προ-
φήτης τὶς τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ αὐ-
τοῖς. ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι. ἀποκρι-
θεὶς δὲ πέτρος εἶπε. τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ.
ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς, παρήγγειλε μηδε-
νὶ εἰπεῖν τοῦτο. εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασ-
θῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχιερέων
καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. ἔλεγε δὲ πρὸς πάν-
τας. εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνη-
σάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐ-
τοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν.
ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν
ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφε-

quia ꝓpheta vnus de antiquis ſurrexit. B
Et ait herodes. Johãnē ego decollaui. Marci.6.c.
Quis eſt autem iſte de quo ego
talia audio? Et q̄rebat videre eū. Et Mar.6.d.
reuerſi apoſtoli narrauerunt
illi quecūq3 fecerūt. Et aſſumptis illis Mat.14.c. Johã.6.a.
ſeceſſit ſeorſum in locum deſertū qui ē
bethſaide. Quod cum
cognouiſſent turbe ſecute ſunt illum: et
ex cepit eos: et loquebatur illis de
regno dei: et eos qui cura indigebant
ſanabat. Dies autē cepat declinare. Mat.14.c. Marci.6.e. Johã.6.a.
Et accedentes duodecim dixerunt illi.
Dimitte turbas: vt euntes
in caſtella villaſq3 q̄ circa ſūt diuertāt
et inueniant eſcas: quia hic
in loco deſerto ſum9. Ait aūt ad illos.
Vos date illis mãducare. At illi dixe- Mat.14.c. Mar.6.c.
rūt. Nō ſunt nobiſ pluſ q̄3 q̄nq3 panes τ Mat.14.d. Marci.6.e. Johã.6.a.
duo piſces: niſi forte nos eam9 τ ema-
mus in omnem hanc turbam eſcas.
Erant autem fere viri quinq3 milia.
Ait autem ad diſcipulos ſuos. Facite
illos diſcumbere per cōuiuia q̄nquage-
nos: et ita fecerūt. Et diſcubuerūt oēs. Mat.14.d.
Acceptis autem quinq3 panibus et Mar.6.f. Johã.6.b.
duob9 piſcibus: reſpexit in celū τ bñdi-
xit illis: et fregit et diſtribuit
diſcipulis ſuis vt ponerent ante turbas.
Et mãducauerūt oēs et ſaturati ſūt. Et
ſublatū eſt qđ ſuperfuit illis fragmētoꝝ C
cophini duodeci. Et factū ē cū ſol9 eēt Mat.16.c. Mar.8.c.
orans: erant cum
illo τ diſcipuli: et interrogauit illos
dicens. Quem me dicunt eſſe turbe?
At illi rñderunt et dixerūt. Johãnē ba-
ptiſtā: alij aūt heliam: alij vero quia
vn9 ꝓpheta de priorib9 ſurrexit. Dixit
āt illis. Vos aūt quē me eſſe dicitis?
Reſpõdēs ſimō petr9 dixit. Chriſtū dei.
At ille icrepãs illos precepit ne cui Mat.16.c.
dicerent hoc: dicens quia oportet filiū Mar.8.c. Mat.16.c.
hominis multa pati et reprobari Marci.8.f.
a ſenioribus et principibus ſacerdotum
et ſcribis: et occidi: et
tertia die reſurgere. Dicebat āt ad oēs. Mat.16.f.
Si quis vult poſt me venire: abneget Mar.8.g. j.14.f.
ſemetipſum et tollat crucem ſuam quoti-
die et ſequatur me. Qui enim voluerit
aiam ſuam ſaluam facere perdet illam.
Nam qui perdiderit aiam ſuam ꝓpter
me: ſaluā faciet illam. Quid ei ꝓficit

λεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅ-
λον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς. ὃς
γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς
λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐ-
παισχυνθήσεται ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ
αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγ-
γέλων. λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσί τινες
τῶν ὧδε ἑστώτων, οἳ οὐ μὴ γεύσονται θανά-
του ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡ-
σεὶ ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παραλαβὼν πέτρον καὶ
ἰωάννην καὶ ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προ-
σεύξασθαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσ-
θαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ
ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξα-
στράπτων. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελά-
λουν αὐτῷ οἵτινες ἦσαν μωσῆς καὶ ἠλί-
ας, οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον
αὐτοῦ ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν ἱερουσαλήμ.
ὁ δὲ πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρη-
μένοι ὕπνῳ. διαγρηγορήσαντες δέ, εἶδον
τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας
τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, εἶπεν ὁ
πέτρος πρὸς τὸν ἰησοῦν. ἐπιστάτα. καλόν
ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκη-
νὰς τρεῖς, μίαν σοί, καὶ μίαν μωσεῖ, καὶ μί-
αν ἠλίᾳ. μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐ-
τοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκία-
σεν αὐτούς. ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ ἐκείνους
εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνὴ ἐγένε-
το ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα. οὗτός ἐστιν ὁ
υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς αὐτοῦ ἀκούετε.
καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνήν, εὑρέθη ὁ ἰη-
σοῦς μόνος, καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδε-
νὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐ-
δὲν ὧν ἑωράκασι. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέ-
ρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, συ-
νήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. καὶ ἰδοὺ ἀ-
νὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἀνεβόησε λέγων. διδά-
σκαλε, δέομαί σου ἐπίβλεψαι ἐπὶ τὸν υἱόν
μου, ὅτι μονογενής ἐστί μοι. καὶ ἰδοὺ
πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης
κράζει, καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ.
καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντρῖβον
αὐτόν. καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου ἵ-
να ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν. ὦ γενεὰ
ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε
ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν.
προσάγαγε τὸν υἱόν σου ὧδε. ἔτι δὲ προ-
σερχομένου αὐτοῦ, ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαι-
μόνιον καὶ συνεσπάραξεν. ἐπετίμησε δὲ ὁ ἰη-

homo ſi lucretur vniuerſum mundum:
ſe aūt ipſū ꝑdat et detrimētū ſui faciat.
Nam qui me erubuerit: et meos Mat.10.f.
ſermones: hunc filius hominis erube- Mar.8.g. D
ſcet cum venerit in maieſtate
ſua et patris et ſanctorum angelorum.
Dico aūt vobis vere: ſunt aliqui Mat.16.g. Mar.9.a.
hic ſtantes: qui non guſtabunt mortē
donec videant regnum dei.
Factum eſt autem poſt hec verba fere Mat.17.a. Mar.9.a.
dies octo: et aſſumpſit petrum τ
iacobū τ iohãnē et aſcendit in mōtem
vt oraret. Et facta eſt dum oraret
ſpecies vultus eius
altera: et veſtit9 eius albus τ refulgēs.
Et ecce duo viri loquebantur cum
illo. Erant aūt moyſes et helias
viſi in maieſtate: et dicebant exceſſum
eius quē completur9 erat in hieruſalē.
Petrus vero τ q cū illo erāt: grauati erāt
ſomno. Et euigilantes viderunt
maieſtatem eius: et duos viros
qui ſtabant cum illo. Et factum eſt cū
diſcederent ab illo: ait
petrus ad ieſum. Preceptor bonum
eſt nos hic eſſe: et faciamus
tria tabernacula: vnū tibi τ vnū moyſi:
τ vnū helie. Neſciēs qđ dicēt. Hec āt
illo loquente: facta ē nubes τ obūbra-
uit eos: et timuerunt
intrātib9 illis in nubē. Et vox facta ē Mat.3.g.τ 17.b.
de nube dicens. Hic eſt Mar.1.b.τ 9.a.
filius me9 dilectus: ipſum audite. Eſaie.42.a
Et dum fieret vox: inuentus eſt ieſus 2.Pe.1.d.
ſolus: et ipſi tacuerunt: τ nemini ſup.3.c.
dixerunt in illis diebus quicq3 ex E
his q̄ viderāt. Factū ē aūt in ſeq̄nti die Mat.17.d.
deſcendentib9 illis de monte: occurrit Mar.9.c.
illis turba multa. Et ecce vir
de turba exclamauit dicens. Magiſter
obſecro te: reſpice in filium
meum quia vnicus eſt mihi. Et ecce
ſpiritus apprehendit eum τ ſubito
clamat: τ elidit τ diſſipat cū cū ſpuma:
et vix diſcedit dilanians
eum. Et rogaui diſcipulos tuos vt
eijcerent illum: et non potuerūt.
Rñdēs āt ieſus dixit. O generatio Mat.17.c.
infidelis et peruerſa: vſq3quo Marci.9.c.
ero apud vos: τ patiar vos.
Adduc huc filium tuum. Et cū acce-
deret: eliſit illum demonium
et diſſipauit. Et increpauit ieſus

σούς/ Τῷ πνεύματι / τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσα
το/ Τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν/ Τῷ πα=
τρὶ αὐτοῦ. ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ/ Τῇ
μεγαλειότητι/ Τοῦ θεοῦ. πάντων δὲ θαυμα
ζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησεν/ὁ ἰησοῦς, εἶ
πε πρὸς/ Τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. θέσθε ὑμεῖς
εἰς/ Τὰ ὦτα ὑμῶν/ Τοὺς λόγους Τούτους./ὁ
γὰρ υἱὸς/ Τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδί=
δοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἠγνό=
ουν/ Τὸ ῥῆμα Τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμέ
νον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό, καὶ
ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ/ Τοῦ ῥήμα
τος Τούτου. εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐ
τοῖς/ Τὸ Τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν./ὁ δὲ ἰησοῦς
ἰδὼν/ Τὸν διαλογισμὸν/ Τῆς καρδίας αὐτῶν
ἐπιλαβόμενος παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ παρ
ἑαυτῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὃς ἐὰν δέξηται Τοῦ
το/ Τὸ παιδίον ἐπὶ/ Τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχε
ται. καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται/ Τὸν ἀπο
στείλαντά με./ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑ
μῖν ὑπάρχων, οὗτος ἔσται μέγας. ἀποκρι=
θεὶς δὲ/ὁ ἰωάννης εἶπεν. ἐπιστάτα. εἴδομεν
Τινὰ ἐπὶ/ Τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαι=
μόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν ὅτι οὐκ ἀκο
λουθεῖ μεθ' ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν/ὁ ἰη
σοῦς. μὴ κωλύετε. ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡ
μῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν. ἐγένετο δὲ ἐν/ Τῷ συμ
πληροῦσθαι/ Τὰς ἡμέρας/ Τῆς ἀναλήψεως αὐ
τοῦ, καὶ αὐτὸς/ Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστή=
ριξε/ Τοῦ πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἀ=
πέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ.
καὶ πορευθέντες, εἰσῆλθον εἰς κώμην σαμα=
ρειτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ. καὶ οὐκ ἐδέ=
ξαντο αὐτόν, ὅτι Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν
πορευόμενον εἰς ἱερουσαλήμ. ἰδόντες δὲ/οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης εἶπον.
κύριε θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ
/ Τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτοὺς ὡς
καὶ ἠλίας ἐποίησεν. στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν
αὐτοῖς, καὶ εἶπεν. οὐκ οἴδατε οἵου πνεύμα
τός ἐστε ὑμεῖς./ὁ γὰρ υἱὸς Τοῦ ἀνθρώπου
οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλ=
λὰ σῶσαι. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην
ἐγένετο δὲ πορευομένων αὐτῶν ἐν/ Τῇ ὁ=
δῷ, εἶπέ Τις πρὸς αὐτόν. ἀκολουθήσω σοι
ὅπου ἂν ἀπέρχῃ κύριε. καὶ εἶπεν αὐτῷ/ὁ ἰη
σοῦς./αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ
/ Τὰ πετεινὰ/ Τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, /ὁ
δὲ υἱὸς/ Τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ/ Τὴν
κεφαλὴν κλίνῃ. εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον. ἀκο=
λούθει μοι. ὁ δὲ εἶπε. κύριε ἐπίτρεψόν μοι
ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι/ Τὸν πατέρα μου
εἶπε δὲ αὐτῷ/ὁ ἰησοῦς. ἄφες/ Τοὺς νεκροὺς

a ſpiritum immundum et ſanauit
puerum: et reddidit illum patri
eius. Stupebant autem omnes in
magnitudine dei. Omnibus quod mirantibus
in omnibus que faciebat: dixit
ad diſcipulos ſuos. Ponite vos
in cordibus veſtris ſermones iſtos.
Filius enim hominis futurum eſt vt tradatur Mat.17.f. Marci.9.e
in manus hominum. At illi ignorabant f
verbum iſtud: et erat velatum
ante eos vt non ſentirent illud: et
timebant eum interrogare de
hoc verbo. Intrauit autem cogitatio in eos Mat.18.a. Mar.eo.
quis eorum maior eſſet. At ieſus
videns cogitationes cordis illorum:
apprehendit puerum et ſtatuit illum ſecus
ſe: et ait illis. Quicunque ſuſceperit
puerum iſtum in nomine meo me reci
pit: Et quicunque me recepit: recipit eum qui
me miſit. Nam qui minor eſt inter vos omnes:
hic maior eſt. Reſpondens Mar.9.f.
autem iohannes dixit. Preceptor: vidimus
quendam in nomine tuo eijcientem demonia
et prohibuimus eum: quia non ſequitur
nobiſcum. Et ait ad illum ieſus.
Nolite prohibere. Qui enim non eſt aduerſum nos
pro nobis eſt. Factum eſt autem dum complerentur
dies aſſumptionis eius:
et ipſe faciem ſuam firmauit vt
iret in hieruſalem. Et miſit
nuncios ante conſpectum ſuum:
et euntes intrauerunt in ciuitatem ſama
ritanorum vt pararent illi. Et non receperunt
eum: quia facies eius erat
euntis hieruſalem. Cum vidiſſent autem
diſcipuli eius iacobus et iohannes dixerunt.
Domine vis dicimus vt ignis deſcendat de B
celo et conſumat illos?
Et conuerſus increpauit
illos dicens. Neſcitis cuius ſpiritus
eſtis. Filius hominis Mat.18.b.
non venit animas perdere ſed
ſaluare. Et abierunt in aliud caſtellum.
Factum eſt autem ambulantibus illis in via: Mat.8.d.
dixit quidam ad illum. Sequar te
quocunque ieris. Dixit illi ieſus.
Vulpes foueas habent et
volucres celi nidos:
filius autem hominis non habet vbi Mat.8.d.
caput ſuum reclinet. Ait autem ad alterum. Se Mat.8.c.
quere me. Ille autem dixit. Domine permitte mihi
primum ire et ſepelire patrem meum.
Dixit que ei ieſus. Sine vt mortui

θάψαι/ Τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. σὺ δὲ ἀπελ=
θὼν διάγγελλε/ Τὴν βασιλείαν/ Τοῦ θεοῦ. εἶπε
δὲ καὶ ἕτερος. ἀκολουθήσω σοι κύριε. πρῶ
τον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι/ Τοῖς εἰς
/ Τὸν οἶκόν μου. εἶπε δὲ/ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐ
τόν. οὐδεὶς ἐπιβαλὼν/ Τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄ
ροτρον καὶ βλέπων εἰς/ Τὰ ὀπίσω, εὔθετός
ἐστιν εἰς/ Τὴν βασιλείαν/ Τοῦ θεοῦ. Cap.10.
Μετὰ δὲ Ταῦτα ἀνέδειξεν/ὁ κύριος καὶ ἑτέ
ρους ἑβδομήκοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐ=
τοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς
πᾶσαν πόλιν καὶ Τόπον οὗ ἔμελλεν αὐτὸς
ἔρχεσθαι. ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτούς./ὁ μὲν
θερισμὸς πολύς./οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. δε
ήθητε οὖν/ Τοῦ κυρίου/ Τοῦ θερισμοῦ ὅπως
ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς/ Τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ὑ
πάγετε, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρ
νας ἐν μέσῳ λύκων. μὴ βαστάζετε βαλάν
τιον, μὴ πήραν, μὴ δὲ ὑποδήματα, καὶ μη=
δένα κατὰ Τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. εἰς ἣν δ' ἂν
οἰκίαν εἰσέρχησθε, πρῶτον λέγετε εἰρήνη
/ Τῷ οἴκῳ Τούτῳ. καὶ ἐὰν ἦ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης
ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν/ἡ εἰρήνη ὑμῶν, εἰ
δὲ μή γε ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ/ Τῇ
οἰκίᾳ μένετε ἐσθίοντες καὶ πίνοντες Τὰ παρ
αὐτῶν. ἄξιος γὰρ/ὁ ἐργάτης Τοῦ μισθοῦ αὐ
τοῦ ἐστι. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν
καὶ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχων
ται ὑμᾶς, ἐσθίετε/ Τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν,
καὶ θεραπεύετε/ Τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ
λέγετε αὐτοῖς, ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς/ἡ βασιλεία
/ Τοῦ θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ
μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς/ Τὰς πλα
τείας αὐτῆς, εἴπατε. καὶ/ Τὸν κονιορτὸν κολ
ληθέντα ἡμῖν ἐκ/ Τῆς πόλεως ὑμῶν ἀπομα=
σσόμεθα ὑμῖν. πλὴν Τοῦτο γινώσκετε. ὅτι
ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς/ἡ βασιλεία/ Τοῦ θεοῦ. λέ
γω δὲ ὑμῖν, ὅτι σοδόμοις ἐν/ Τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί=
νῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ/ Τῇ πόλει ἐκείνῃ. οὐ
αί σοι χοραζίν, οὐαί σοι βηθσαϊδά, ὅτι εἰ ἐν
Τύρῳ καὶ σιδῶνι ἐγένοντο/αἱ δυνάμεις/αἱ
γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ
σποδῷ καθήμεναι μετενόησαν. πλὴν Τύρῳ
καὶ σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν/ Τῇ κρίσει ἢ
ὑμῖν. καὶ σὺ καπερναοὺμ/ἡ ἕως/ Τοῦ οὐρα=
νοῦ ὑψωθεῖσα ἕως ᾅδου καταβιβασθήσῃ. /ὁ
ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει. καὶ/ὁ ἀθετῶν ὑ
μᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ./ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν, ἀθετεῖ Τὸν
ἀποστείλαντά με. ὑπέστρεψαν δὲ/οἱ ἑβδο
μήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες. κύριε, καὶ
/ Τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν/ Τῷ ὀνό
ματί σου. εἶπε δὲ αὐτοῖς. ἐθεώρουν/ Τὸν σα
ταναν ὡς ἀστραπὴν ἐκ/ Τοῦ οὐρανοῦ πεσόν

ſepeliant mortuos ſuos: tu autem vade et
annuncia regnum dei.
Et ait alter. Sequar te domine:
ſed primum permitte mihi renunciare his qui
domi ſunt. Ait ad illum ieſus.
Nemo mittens manum ſuam ad aratrum
et aſpiciens retro aptus
eſt regno dei. Cap.10.
Poſt hec autem deſignauit dominus et alios A
ſeptuaginta duos: et miſit illos
binos ante faciem ſuam in
omnem ciuitatem et locum quo erat ipſe
venturus. Et dicebat illis.
Meſſis quidem multa operarij autem pauci. Ro Mat.9.d.
gate ergo dominum meſſis vt
mittat operarios in meſſem ſuam. Ite Mat.10.c
ecce ego mitto vos ſicut agnos
inter lupos. Nolite portare ſacculum
neque peram neque calciamenta: et neminem
per viam ſalutaueritis. In quamcunque Mat.10.b. Mar.6.b.
domum intraueritis: primum dicite: pax
huic domui: et ſi ibi fuerit filius pacis
requieſcet ſuper illum pax veſtra: ſinon
autem ad vos reuertetur. In eadem autem B
domo manete: edentes et bibentes que apud
illos ſunt. Dignus eſt enim operarius mercede ſua. Mat.10.b. 1.ti.5.b.
Nolite tranſire de domo in domum.
Et in quamcunque ciuitatem intraueritis et ſuſce
perint vos manducate que apponuntur vobis
et curate infirmos qui in illa ſunt et Mat.10.b. Mar.16.f.
dicite illis: appropinquauit in vos regnum
dei. In quamcunque autem ciuitatem intraueritis et
non ſuſceperint vos: exeuntes in pla
teas eius dicite. Etiam puluerem qui adheſit
nobis de ciuitate veſtra extergimus in
vos. Tamen hoc ſcitote quia
appropinquauit regnum dei. Dico
vobis quia ſodomis in die illa
remiſſius erit quam illi ciuitati. Ve Mat.11.c. C
tibi corozaim: ve tibi bethſaida: quia ſi in
tyro et ſidone facte fuiſſent virtutes que
facte ſunt in vobis: olim in cilicio et
cinere ſedentes penituerent. Verumtamen tyro
et ſidoni remiſſius erit in iudicio quam
vobis. Et tu capharnaum vſque ad celum
exaltata: vſque ad infernum demergeris.
Qui vos audit me audit: et qui vos ſper Mat.10.d.
nit me ſpernit. Qui autem me ſpernit: ſper 1.18.a. Joha.14.c.
nit eum qui miſit me. Reuerſi ſunt autem ſeptua
ginta duo cum gaudio dicentes. Domine etiam
demonia ſubijciuntur nobis in nomine
tuo. Et ait illis. Videbam ſathanam
ſicut fulgur de celo cadentem.

τα. ιδού δίδωμι υμίν την εξουσίαν του πατείν επάνω όφεων και σκορπίων, και επί πάσαν την δύναμιν του εχθρού, και ουδέν υμάς ου μη αδικήση. πλην εν τούτω μη χαίρετε ότι τα πνεύματα υμίν υποτάσσεται. χαίρετε δε ότι τα ονόματα υμών εγράφη εν τοις ουρανοίς. εν αυτή τη ώρα ηγαλλιάσατο τω πνεύματι ο ιησούς και είπεν. εξομολογούμαί σοι πάτερ κύριε του ουρανού και της γης, ότι απέκρυψας ταύτα από σοφών και συνετών, και απεκάλυψας αυτά νηπίοις. ναι ο πατήρ ότι ούτως εγένετο ευδοκία έμπροσθεν σου. και στραφείς προς τους μαθητάς είπε. πάντα μοι παρεδόθη υπό του πατρός μου. και ουδείς γινώσκει τις εστίν ο υιός ει μη ο πατήρ, και τις εστίν ο πατήρ ει μη ο υιός, και ω εάν βούληται ο υιός αποκαλύψαι. και στραφείς προς τους μαθητάς κατ ιδίαν είπε. μακάριοι οι οφθαλμοί οι βλέποντες α βλέπετε. λέγω γαρ υμίν, ότι πολλοί προφήται και βασιλείς ηθέλησαν ιδείν α υμείς βλέπετε, και ουκ είδον, και ακούσαι α ακούετε, και ουκ ήκουσαν. και ιδού νομικός τις ανέστη εκπειράζων αυτόν και λέγων. διδάσκαλε, τι ποιήσας ζωήν αιώνιον κληρονομήσω. ο δε είπε προς αυτόν. εν τω νόμω τι γέγραπται. πως αναγινώσκεις. ο δε αποκριθείς είπεν. αγαπήσεις κύριον τον θεόν σου εξ όλης της καρδίας σου και εξ όλης της ψυχής σου, και εξ όλης της ισχύος σου, και εξ όλης της διανοίας σου. και τον πλησίον σου ως σεαυτόν. είπε δε αυτώ. ορθώς απεκρίθης. τούτο ποίει και ζήση. ο δε θέλων δικαιούν εαυτόν, είπε προς τον ιησούν. και τις εστί μου πλησίον. υπολαβών δε ο ιησούς είπεν. άνθρωπός τις κατέβαινεν από ιερουσαλήμ εις ιεριχώ και λησταίς περιέπεσεν, οι και εκδύσαντες αυτόν και πληγάς επιθέντες απήλθον αφέντες ημιθανή τυγχάνοντα. κατά συγκυρίαν δε ιερεύς τις κατέβαινεν εν τη οδώ εκείνη, και ιδών αυτόν αντιπαρήλθεν. ομοίως δε και λευίτης γενόμενος κατά τον τόπον, ελθών και ιδών, αντιπαρήλθε. σαμαρείτης δε τις οδεύων ήλθε κατ αυτόν, και ιδών αυτόν εσπλαγχνίσθη. και προσελθών κατέδησε τα τραύματα αυτού επιχέων έλαιον και οίνον. επιβιβάσας δε αυτόν επί το ίδιον κτήνος, ήγαγεν εις πανδοχείον, και επεμελήθη αυτού. και επί την αύριον εξελθών εκβαλών δύο δηνάρια, έδωκε τω πανδοχεί και είπεν αυτώ. επιμελήθητι αυτού, και ότι αν προσδαπανήσης, εγώ εν

Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes et ſcorpiones: et ſuper omnem virtutem inimici: et nihil vobis nocebit. Ueruntamē in hoc nolite gaudere: quia ſpiritus vobis ſubijciuntur. Gaudete autem quod nomina veſtra ſcripta ſunt in celis. In ipſa hora exultauit in ſpiritu ſancto et dixit. Confiteor tibi domine pater celi et terre: quod abſcondiſti hec a ſapientibus et prudentibus et reuelaſti ea paruulis. Etiam pater: quoniam ſic placuit ante te. Omnia mihi tradita ſunt a patre meo. Et nemo ſcit quis ſit filius niſi pater: et quis ſit pater niſi filius: et cui voluerit filius reuelare. Et conuerſus ad diſcipulos ſuos dixit. Beati oculi qui vident que vos videtis. Dico enim vobis quod multi prophete et reges voluerunt videre que vos videtis et non viderunt: et audire que auditis et non audierunt. Et ecce quidam legiſperitus ſurrexit tentans illum et dicens. Magiſter quid faciendo vitam eternam poſſidebo? At ille dixit ad eum. In lege quid ſcriptum eſt? Quomodo legis? Ille reſpondens dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: et ex omnibus viribus tuis: et ex omni mente tua: et proximum tuum ſicut teipſum. Dixitque illi. Recte reſpondiſti. Hoc fac et viues. Ille autem volens iuſtificare ſeipſum dixit ad ieſum. Et quis eſt meus proximus? Suſcipiens autem Ieſus dixit. Homo quidam deſcendebat ab hieruſalem in hiericho et incidit in latrones: qui etiam deſpoliauerunt eum: et plagis impoſitis abierunt ſemiuiuo relicto. Accidit autem vt ſacerdos quidam deſcenderet eadem via: et viſo illo preteriuit. Similiter et leuita cum eſſet ſecus locum et videret eum pertranſijt. Samaritanus autem quidam iter faciens venit ſecus eum: et videns eum miſericordia motus eſt. Et appropians alligauit vulnera eius infundens oleum et vinum: et imponens illum in iumentum ſuum duxit in ſtabulum et curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios: et dedit ſtabulario et ait. Curam illius habe: et quodcunque ſupererogaueris ego

Mar.16.g.
Mat.11.f.
D
Mat.11.g. Iohā.16.c
Mat.13.b.
Mat.22.f. Mar.12.c.
Mat.22.f. Marci.12.
C
Deut.6.a. Roma.13.c
Iaco.2.b. 1.16.d.
d. Suſcipiēs ī. reſpōdēs.

τω επανέρχεσθαί με αποδώσω σοι. τις ουν τούτων των τριών πλησίον δοκεί σοι γεγονέναι του εμπεσόντος εις τους λῃστάς. ο δε είπεν. ο ποιήσας το έλεος μετ αυτού. είπεν ουν αυτώ ο ιησούς. πορεύου και συ ποίει ομοίως. εγένετο δε εν τω πορεύεσθαι αυτούς, και αυτός εισήλθεν εις κώμην τινά. γυνή δε τις ονόματι μάρθα υπεδέξατο αυτόν εις τον οίκον αυτής. και τήδε ην αδελφή καλουμένη μαρία, η και παρακαθίσασα παρά τους πόδας του ιησού ήκουε τον λόγον αυτού. η δε μάρθα περιεσπάτο περί πολλήν διακονίαν. επιστάσα δε είπε. κύριε, ου μέλει σοι ότι η αδελφή μου μόνην με κατέλιπε διακονείν, είπε ουν αυτή ίνα μοι συναντιλάβηται. αποκριθείς δε ο ιησούς είπεν αυτή. μάρθα μάρθα, μεριμνάς και τυρβάζη περί πολλά. ενός δε εστί χρεία. μαρία δε την αγαθήν μερίδα εξελέξατο, ήτις ουκ αφαιρεθήσεται απ αυτής. Cap.11.

Και εγένετο εν τω είναι αυτόν εν τόπω τινί προσευχόμενον, ως επαύσατο, είπε τις των μαθητών αυτού προς αυτόν. κύριε δίδαξον ημάς προσεύχεσθαι, καθώς και ιωάννης εδίδαξε τους μαθητάς αυτού. είπε δε αυτοίς όταν προσεύχησθε, λέγετε. πάτερ ημών ο εν τοις ουρανοίς, αγιασθήτω το όνομά σου. ελθέτω η βασιλεία σου. γενηθήτω το θέλημά σου, ως εν ουρανώ και επί της γης. τον άρτον ημών τον επιούσιον δίδου ημίν το καθ ημέραν. και άφες ημίν τας αμαρτίας ημών, και γαρ αυτοί αφίεμεν παντί οφείλοντι ημίν. και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν, αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού. και είπε προς αυτούς. τις εξ υμών έξει φίλον, και πορεύσεται προς αυτόν μεσονυκτίου, και είπη αυτώ. φίλε χρήσόν μοι τρεις άρτους επειδή φίλος παρεγένετο εξ οδού προς με, και ουκ έχω ο παραθήσω αυτώ. κακείνος έσωθεν αποκριθείς είπη. μη μοι κόπους πάρεχε, ήδη η θύρα κέκλεισται και τα παιδία μου μετ εμού εις την κοίτην εισίν, ου δύναμαι αναστάς δούναί σοι. λέγω υμίν, ει και ου δώσει αυτώ αναστάς διά το είναι αυτού φίλον, διά γε την αναίδειαν αυτού εγερθείς δώσει αυτώ όσων χρήζει. καγώ υμίν λέγω. αιτείτε και δοθήσεται υμίν. ζητείτε και ευρήσετε. κρούετε και ανοιγήσεται υμίν. πας γαρ ο αιτών λαμβάνει, και ο ζητών ευρίσκει, και τω κρούοντι ανοιγήσεται. τίνα δε υμών τον πατέρα αιτήσει ο υιός άρτον, μη λίθον δώσει αυτώ. η και ιχθύν, μη αντί ιχθύος όφιν επιδώσει αυτώ. η

rediero reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuiſſe illi qui incidit in latrones? At ille dixit. Qui fecit miam in illum. Et ait illi ieſus. Uade et tu fac ſimiliter. Factum eſt autem dum irent: et ipſe intrauit in quoddam caſtellum: et mulier quedā martha noīe excepit illū in domū ſuā. Et huic erat ſoror noīe maria: que etiam ſedens ſecus pedes domini audiebat verbum illius. Martha aūt ſatagebat circa frequēs miniſteriū. Que ſtetit et ait. Dñe nō ē tibi cure quod ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare? Dic ergo illi vt me adiuuet. Et reſpondens dixit illi dominus. Martha martha ſollicita es et turbaris erga plurima. Porro vnū ē neceſſariū. Maria optimā partem elegit q nō auferetur ab ea. Cap.11.

Et factum eſt cum eſſet in loco quodā orās: vt ceſſauit: dixit vnus ex diſcipulis eius ad eum. Dñe doce nos orare: ſicut docuit iohannes diſcipulos ſuos. Et ait illis. Cū oratis dicite. Pater ſanctificetur nomen tuum: adueniat regnum tuum: panem noſtrum quotidianum da nobis hodie: et dimitte nobis peccata noſtra: ſiquidem et nos dimittimus debitoribus noſtris: et ne nos inducas in temptationem. Et ait ad illos. Quis veſtrum habebit amicum et ibit ad illum media nocte: et dicet illi: amice cōmoda mihi tres panes quoniā amicus meus venit de via ad me: et nō habeo qd ponā ante illū: et ille deintus reſpondēs dicat: noli mihi moleſtus eſſe: iam oſtiū clauſū ē et pueri mei mecū ſūt in cubili: nō poſſū ſurgē et dare tibi. Et ille ſi pſeuerauerit pulſās: dico vobis et ſi nō dabit illi ſurgens: eo quod amicus eius ſit: ppter improbitatem tñ eius ſurget et dabit illi quotquot hz neceſſarios. Et dico ego vobis. Petite et dabit vobis: qrite et inuenietis: pulſate et aperiet vobis. Ois enī q petit accipit: et qui qrit inuenit et pulſāti aperiet. Quis autem ex vobis patrem petit panē: nūqd lapidē dabit illi? Aut piſcē: nūqd p piſce ſerpētē dabit illi? Aut

B
A
Mat.6.c. Roma.8.d
Iob.19.a. Eſa.8.d.
B
Mat.7.b. Iaco.1.a Iohā.16.f

καὶ ἐὰν αἰτήσῃ ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ
σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχον-
τες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκ-
νοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐ-
ρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν
αὐτόν. καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐ-
τὸ ἦν κωφόν. ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐ-
ξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός, καὶ ἐθαύμασαν
οἱ ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον. ἐν βεελ-
ζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει
τὰ δαιμόνια. ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖ-
ον παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ. αὐτὸς
δὲ εἰδὼς τὰ διανοήματα αὐτῶν εἶπεν αὐ-
τοῖς. πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθεῖσα
ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. εἰ
δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη, πῶς
σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ, ὅτι λέγετε
ἐν βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια.
εἰ δὲ ἐγὼ ἐν βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαι-
μόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι. δι-
ὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσονται. εἰ δὲ
ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄ-
ρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ὅ-
ταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν
ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶ τὰ ὑπάρχον-
τα αὐτοῦ. ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐ-
πελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐ-
τοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐ-
τοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐ-
μοῦ ἐστί, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορ-
πίζει. ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀ-
πὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τό-
πων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὑρίσκον
λέγει. ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν
ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον
καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ πα-
ραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρό-
τερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ
καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεί-
νου χείρονα τῶν πρώτων. καὶ ἐγένετο ἐν
τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασα τις γυνὴ
φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ. μακαρία
ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὓς
ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ εἶπε. μενοῦνγε μακάρι-
οι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ φυ-
λάσσοντες αὐτόν. τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροιζο-
μένων, ἤρξατο λέγειν. ἡ γενεὰ αὕτη πονη-
ρά ἐστιν. σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ
δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ τοῦ
προφήτου. καθὼς γὰρ ἐγένετο ἰωνᾶς ση-
μεῖον τοῖς νινευΐταις, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. βασίλισ-
σα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν

si petierit ouum: nunquid porriget illi
scorpionē? Si ergo vos cū sitis mali
nostis bona data dare filijs
vestris: quāto magis pr̄ vr̄ celestis de ce-
lo dabit spiritum bonum petentibus
se? Et erat eijciens demonium et illud Mat. 9. f. 12. c.
erat mutū: et cum eiecisset demonium
locutus est mutus: et āmirate sunt
turbe. Quidā āt ex eis dixerūt. In beel- Mat. 12. c. Marci. 3. c.
zebub principe demoniorum eijcit
demonia. Et alij temptantes signum Mat. 12. c.
de celo querebant ab eo. Ipse
aūt vt vidit cogitatiões eorū dixit eis.
Omne regnū in se diuisum ⌈Si Mat. 12. d. Mar. 3. f.
desolabit: et domus supra domū cadet.
aūt et sathanas in seipsū diuisus ē: quō
stabit regnum eius: quia dicitis
in beelzebub me eijcere demonia.
Si aūt ego in beelzebub eijcio demo-
nia: filij vestri in quo eijciunt? Ideo
ipsi iudices vestri erunt. Porro si
in digito dei eijcio demonia: profecto
peruenit in vos regnum dei. Cum
fortis armatus custodit
atrium suū: in pace sunt ea q̄ possidet.
Si aūt fortior eo superueniens
vicerit eum vniuersa arma eius
auferet in quibus cōfidebat et spolia eius
distribuet. Qui non est mecū ꝯtra me
est: et qui nō colligit mecū dispergit.
Cum immundus spiritus exierit de Mar. 12. f.
homine: ambulat per loca inaquosa
querens requiē et non inueniens
dicit. Reuertar in domum meam vn̄ D
exiui. Et cū venerit inuenit eā scopis mū-
datā. Tunc vadit et assumit
septem alios spiritus secum nequiores
se et ingressi habitant ibi.
Et fiunt nouissima hominis illius
peiora prioribus. Factū est aūt cū hoc
diceret: extollens vocē quedā mulier
de turba dixit illi. Beatus
venter qui te portauit: et vbera que
suxisti. At ille dixit. Quinimo: beati
qui audiunt verbum dei et custodiūt
illō. Turbis aūt cōcurrētibus
cepit dicere. Generatio hec gn̄atio ne- Mat. 12. f.
quā est signum querit et signum non Marci. 8. c.
dabit ei nisi signum Ione
prophete. Nam sicut fuit ionas signum
niniuitis: ita erit et filius
hominis generationi isti. Regina 3. Reg. 10. a. 2. Pa. 9. a.
austri surget in iudicio cum

ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ
αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς
ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν σολομῶνος. καὶ ἰ-
δοὺ πλεῖον σολομῶνος ὧδε. ἄνδρες νι-
νευῒ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γε-
νεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν, ὅτι
μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ
πλεῖον ἰωνᾶ ὧδε. οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας
εἰς κρυπτὴν τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον,
ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμε-
νοι τὸ φέγγος βλέπωσιν. ὁ λύχνος τοῦ σώ-
ματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ὅταν οὖν ὁ ὀφ-
θαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου
φωτεινόν ἐστιν. ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ
σῶμά σου σκοτεινόν. σκόπει οὖν μὴ τὸ
φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. εἰ οὖν τὸ σῶ-
μά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος
σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ
λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε. ἐν δὲ τῷ
λαλῆσαι, ἠρώτα αὐτὸν φαρισαῖός τις ὅ-
πως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ. εἰσελθὼν δὲ ἀνέ-
πεσεν. ὁ δὲ φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι
οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.
εἶπε δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν. νῦν ὑμεῖς οἱ
φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ
πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέ-
μει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄφρονες, οὐχ ὁ
ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε.
πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰ-
δοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν. ἀλλ' οὐαὶ
ὑμῖν τοῖς φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε
τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον, καὶ πᾶν λά-
χανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀ-
γάπην τοῦ θεοῦ. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖ-
να μὴ ἀφιέναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς φαρισαίοις ὅ-
τι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συ-
ναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγο-
ραῖς. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι
ὑποκριταὶ ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄ-
δηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι περιπατοῦντες ἐπά-
νω οὐκ οἴδασιν. ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομι-
κῶν, λέγει αὐτῷ. διδάσκαλε, ταῦτα λέγων
καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπε. καὶ ὑμῖν τοῖς
νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώ-
πους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ
τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς
φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ
μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν
ἀπέκτειναν αὐτούς. ἄρα μαρτυρεῖτε καὶ συ-
νευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅ-
τι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰ-
κοδομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα. διὰ τοῦτο καὶ
ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν. ἀποστελῶ εἰς αὐ-

viris generationis huius et condēnabit
illos: quia venit a finibus terre
audire sapientiā salomonis. Et ecce
plusquā salomon hic. Viri niniuite p. hic aduer-
surgent in iudicio cum generatione bis locis sic
hac et condemnabunt illam: quia infra.
pniam egerūt in predicatiōe ione. Et ec- Ione. 3. b. Mat. 12. f. E
ce plusquā iona hic. Nēo lucernā accēdit sup. 8. b.
et in abscondito ponit neqꝫ sub modio Mar. 5. b. Mar. 4. d.
sed supra candelabrū: vt qui igrediū-
tur lumen videant. Lucerna corporis Mat. 6. e.
tui est oculus tuus. Si oculus
tuus fuerit simplex: totum corpus tuū
lucidum erit: si aūt nequā fuerit: etiā
corpus tuū tenebrosū erit. Vide ergo ne
lumē qd̄ in te est tenebre sint. Si ergo
corpus tuū totū lucidū fuerit nō hn̄s ali-
quā ptē tenebrarū: erit lucidū totū: et si-
cut lucerna fulgoris illuminabit te. Et
cum loqueretur: rogauit illū qdā pharise-
us vt pranderet apud se. Jesus āt igressus
recubuit. Phariseus āt cepit itra se repu-
tans dicere: q̄re non baptizatus esset an-
Et ait dn̄s ad illū. Nūc vos ⌊ prādiū. Mat. 15. c.
pharisei quod deforis est calicis et
catini mūdatis: qd̄ autē itus est vr̄m ple-
nū est rapina et iniquitate. Stulti nōne
q̄ fecit qd̄ deforis ē: etiā id qd̄ deintus est F
fecit. Verūtn̄ qd̄ superest date elemosynā:
et ecce oia mūda sunt vobis. Sed ve Mat. 23. d
vobis phariseis qui decimatis
mentam et rutam et omne olus:
et preteritis iudicium et charitatem
dei. Hec aūt oportuit facere et illa
non omittere. Ve vobis phariseis: qui Mat. 23. b.
diligitis primas cathedras in synagogis
et salutationes in foro.
Ve vobis scribe et pharisei Mat. 23. e.
hypocrite quia estis vt monumenta que
nō parent: et homines ābulātes supra
nesciūt. Respondēs āt quidā ex legispe-
ritis ait illi. Magister: hec dicens
etiā contumeliā nobis facis. At ille ait G
legispitis ve q̄ oneratis hoies ⌊ Et vobis Mat. 23. a.
oneribus que portari nō pn̄t et ipsi vno
digito vestro non tangitis
sarcinas. Ve vobis qui edificatis
monumēta prophetarū: patres aūt vr̄i
occiderunt illos. Profecto testificamini
et cōsentitis operibus patrū vestrorū: qm̄
quidē ipsi eos occiderūt: vos autē edi-
ficatis eorum sepulchra. Propterea et
sapientia dei dixit. Mittam ad illos mat. 23. f.

τοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐ-
τῶν ἀποκτενοῦσι, καὶ ἐκδιώξουσιν, ἵνα ἐκζη-
τηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκ-
χυνόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς
γενεᾶς ταύτης ἀπὸ τοῦ αἵματος ἄβελ, ἕως
τοῦ αἵματος ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου
μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου.
ναὶ λέγω ὑμῖν ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενε-
ᾶς ταύτης. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς ὅτι ἤρα-
τε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως, αὐτοὶ οὐκ εἰσήλ-
θετε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. λέ-
γοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτούς, ἤρ-
ξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι δει-
νῶς συνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτόν,
περὶ πλειόνων ἐνεδρεύοντες αὐτόν, ζητοῦν-
τες θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἵνα
κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. Cap. 12.

Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων
τοῦ ὄχλου ὥστε καταπατεῖν ἀλλή-
λους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ πρῶτον. προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ
τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων ἥτις ἐστὶν ὑπόκρι-
σις. οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστίν, ὃ οὐκ
ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνω-
σθήσεται. ἀνθ᾽ ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπα-
τε ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ
οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμιείοις, κηρυχθή-
σεται ἐπὶ τῶν δωμάτων. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς
φίλοις μου μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτε-
νόντων τὸ σῶμα, καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόν-
των περισσότερόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ
ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε. φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ
ἀποκτεῖναι ἐξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς
τὴν γέενναν. ναὶ λέγω ὑμῖν τοῦτον φοβήθη-
τε. οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται ἀσσαρί-
ων δύο, καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησ-
μένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ αἱ τρί-
χες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ
οὖν φοβεῖσθε, πολλῶν στρουθίων διαφέρε-
τε ὑμεῖς. λέγω δὲ ὑμῖν πᾶς ὃς ἂν ὁμολογή-
σῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν ἑαυτῷ
ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἀρ-
νησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρ-
νηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ.
καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀν-
θρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ. τῷ δὲ εἰς τὸ ἅ-
γιον πνεῦμα βλασφημήσαντι, οὐκ ἀφεθήσε-
ται. ὅταν δὲ προσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συ-
ναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας μὴ
μεριμνᾶτε πῶς ἢ τί ἀπολογήσεσθε, ἢ τί
εἴπητε. τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς
ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν. εἶπε δέ τις αὐ-

prophetas et apoſtolos et ex illis
occident et perſequentur: vt inquiratur
ſanguis omnium prophetarum qui effuſus eſt
a conſtitutione mundi a
generatione iſta: a ſanguine abel vſque ad
ſanguinem zacharie qui periit
inter altare et edem.
Ita dico vobis requiretur ab
hac generatione. Ve vobis legiſperitis: quia Mat.23.b.
tuliſtis clauem ſcientie: ipſi non introiſtis
et eos qui introibant prohibuiſtis. Cum
autem hec ad illos diceret: ceperunt
phariſei et legiſperiti grauiter
inſiſtere et os eius opprimere Actu.23.a
de multis inſidiantes ei: et querentes
aliquid capere de ore eius: vt
accuſarent eum. Cap. 12.

Multis autem turbis concurrentibus: A
ita vt ſe inuicem conculcarent
cepit dicere ad diſcipulos
ſuos. Attendite a Mat.16.b Marci.8.c
fermento phariſeorum quod eſt hypocriſis.
Nihil enim opertum eſt quod non Mat.10.c. Mar.4.d.
reueletur: neque abſconditum quod non ſciatur.
Quoniam que in tenebris dixiſtis: Marci.4.c
in lumine dicentur: et quod in
aure locuti eſtis in cubiculis: predicabi-
tur in tectis. Dico autem vobis
amicis meis ne terreamini ab his qui oc-
cidunt corpus: et poſt hoc non habent
amplius quid faciant. Oſtendam autem Mat.10.c.
vobis quem timeatis. Timete
eum qui poſtquam occiderit habet poteſtatem mittere in
gehennam. Ita dico vobis hunc timete.
Nonne quinque paſſeres veneunt dipondio: Mat.10.f.
et vnus ex illis non eſt in obliuione
coram deo. Sed et capilli Mat.10.f.
capitis veſtri omnes numerati ſunt. Nolite B
ergo timere: multis paſſeribus pluris eſtis
vos. Dico autem vobis: omnis quicunque confeſſus fue- Mat.10.f. Marci.8.g
rit me coram hominibus: et
filius hominis confitebitur illum
coram angelis dei. Qui autem nega- Mat.10.f.
uerit me coram hominibus: negabitur
coram angelis dei.
Et omnis qui dicit verbum in filium hominis Mat.12.d. Mar.3.g.
remittetur illi: ei autem qui in ſpiritum
ſanctum blaſphemauerit non remittetur.
Cum autem inducent vos in ſynagogas Mat.14.d Marci.13.c
et ad magiſtratus et poteſtates: nolite
ſolliciti eſſe qualiter aut quid reſpondeatis aut quid
dicatis. Spiritus enim ſanctus docebit vos in
ipſa hora: quid oporteat vos dicere. Ait autem

τῷ ἐκ τοῦ ὄχλου. διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀ-
δελφῷ μου μερίσασθαι μετ᾽ ἐμοῦ τὴν κλη-
ρονομίαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. ἄνθρωπε, τίς με
κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ᾽ ὑμᾶς.
εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς. ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσ-
θε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισ-
σεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρ-
χόντων αὐτοῦ. εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς
αὐτοὺς λέγων. ἀνθρώπου τινὸς πλουσί-
ου εὐφόρησεν ἡ χώρα. καὶ διελογίζετο ἐν ἑ-
αυτῷ λέγων. τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ
συνάξω τοὺς καρπούς μου. καὶ εἶπε. τοῦ-
το ποιήσω. καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ
μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάν-
τα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, καὶ
ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου. ψυχὴ ἔχεις πολλὰ ἀ-
γαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά. ἀναπαύου,
φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θε-
ός, ἄφρον ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀ-
παιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ. ἃ δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσ-
ται. οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς
θεὸν πλουτῶν. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθη-
τὰς αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω. μὴ με-
ριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ
τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. ἡ ψυχὴ πλεῖόν
ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύμα-
τος. κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὐ σπεί-
ρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστι ταμεῖ-
ον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς.
πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετει-
νῶν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται
προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν
ἕνα. εἰ οὖν οὔτε ἐλάχιστον δύνασθε, τί πε-
ρὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε. κατανοήσατε τὰ
κρίνα πῶς αὐξάνει, οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει.
λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ
δόξῃ αὐτοῦ, περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων.
εἰ δὲ τὸν χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄν-
τα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ
θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑ-
μᾶς ὀλιγόπιστοι. καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φά-
γητε, ἢ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε. ταῦτα
γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ. ὑ-
μῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων.
πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ
ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ
φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδό-
κησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βα-
σιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑ-
μῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην. ποιήσατε ἑ-
αυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα, θη-
σαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὅ-
που κλέπτης οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σὴς διαφ-

de turba. Magiſter dic fratri
meo: vt diuidat mecum hereditatem.
At ille dixit ei. Homo quis me Exo.2.c. Actu.7.b.
conſtituit iudicem aut diuiſorem ſupra vos?
Dixit que ad illos. Videte et cauete
ab omni auaricia: quia non in abundantia
cuiuſque vita eius eſt ex his que poſſidet.
Dixit autem ſimilitudinem ad C
illos dicens. Hominis cuiuſdam diuitis vbe-
res fructus ager attulit: et cogitabat intra
ſe dicens. Quid faciam quia non habeo quo
congregem fructus meos? Et dixit. Hoc
faciam. Deſtruam horrea mea: et
maiora faciam: et illuc congregabo omnia
que nata ſunt mihi et bona mea: et
dicam anime mee. Anima habes multa bo-
na poſita in annos plurimos: requieſce:
comede: bibe: epulare. Dixit autem illi deus
Stulte hac nocte animam tuam repetunt
a te: que autem paraſti cuius erunt?
Sic eſt qui ſibi theſaurizat et non eſt in
deum diues. Dixit que ad diſcipulos
ſuos. Ideo dico vobis. Nolite ſolliciti eſſe Mat.6.e. Roma.12.c 1.Pe.5.c.
anime veſtre quid manducetis: neque
corpori veſtro quid induamini. Anima plus
eſt quam eſca: et corpus plus quam veſtimentum.
Conſiderate coruos: quia non ſeminant
neque metunt: quibus non eſt cellarium
neque horreum et deus paſcit illos.
Quanto magis vos pluris eſtis illis.
Quis autem veſtrum cogitando poteſt
adiicere ad ſtaturam ſuam cubitum vnum?
Si ergo neque quod minimum eſt poteſtis:
de ceteris ſolliciti eſtis. Conſiderate Mat.6.f.
lilia quomodo creſcunt: non laborant neque nent. D
Dico autem vobis nec ſalomon in omni
gloria ſua veſtiebatur ſicut vnum ex iſtis.
Si autem fenum quod hodie eſt in agro
et cras in clibanum mittitur
deus ſic veſtit: quanto magis vos
puſille fidei? Et vos nolite querere quid man-
ducetis aut quid bibatis: et nolite in ſubli-
me tolli. Hec enim omnia gentes mundi querunt
Pater autem veſter ſcit quoniam his indigetis.
Veruntamen querite primum regnum dei et iuſtitiam Mat.6.g.
eius: et hec omnia adiicientur vobis. Nolite
timere puſillus grex: quia complacuit
patri veſtro dare vobis regnum.
Vendite que poſſidetis Mat.19.c. Mar.10.c. Mat.6.d.
et date elemoſinam. Facite vobis
ſacculos qui non veteraſcunt: theſaurum
non deficientem in celis quo
fur non appropiat: neque tinea corrumpit.

θείρει. ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται. ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος, εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς, καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ἀφῆκε διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ὑμεῖς οὖν γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ πέτρος. κύριε πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας. εἶπε δὲ ὁ κύριος. τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ φρόνιμος ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον. μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς. ὁ δὲ μὴ γνούς ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν. πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῇ. δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ, οὐχί λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ διαμεμερισμένοι τρεῖς ἐπὶ δυσί, καὶ δύο ἐπὶ τρισί διαμερισθήσεται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί

Ubi enim theſaurus veſter eſt: ibi et cor veſtrum erit. Sint lumbi veſtri precincti et lucerne ardentes in manibus veſtris: et vos ſimiles hominibus expectantibus dominum ſuum quando revertatur a nuptijs: ut cum venerit et pulſaverit confeſtim aperiant ei. Beati ſervi illi quos cum venerit dominus invenerit vigilantes. Amen dico vobis: quod precinget ſe et faciet illos diſcumbere et tranſiens miniſtrabit illis. Et ſi venerit in ſecunda vigilia: et ſi in tertia vigilia venerit et ita invenerit: beati ſunt ſervi illi. Hoc autem ſcitote quoniam ſi ſciret paterfamilias qua hora fur veniret: vigilaret utique et non ſineret perfodi domum ſuam. Et vos eſtote parati: quia qua hora non putatis filius hominis veniet. Ait autem ei petrus. Domine ad nos dicis hanc parabolam: an et ad omnes? Dixit autem dominus. Quis putas eſt fidelis diſpenſator et prudens quem conſtituit dominus ſupra familiam ſuam ut det illis in tempore tritici menſuram? Beatus ille ſervus quem cum venerit dominus invenerit ita facientem. Vere dico vobis quoniam ſupra omnia que poſſidet conſtituet illum. Quod ſi dixerit ſervus ille in corde ſuo: moram facit dominus meus venire: et ceperit percutere ſervos et ancillas et edere et bibere et inebriari: veniet dominus ſervi illius in die qua non ſperat et hora qua neſcit et dividet eum partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem ſervus qui cognovit voluntatem domini ſui: et non ſe preparavit: et non fecit ſecundum voluntatem eius: vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit plagis digna: vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum eſt multum queretur ab eo: et cui commendaverunt multum: plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram: et quid volo niſi ut accendatur? Baptiſma autem habeo baptizari et quomodo coartor uſque dum perficiatur. Putatis quia pacem veni mittere in terram? Non dico vobis ſed ſeparationem. Erunt enim ex hoc quinque in domo una diviſi tres in duos et duo in tres dividentur pater in filium: et filius in patrem ſuum

Mat. 6. c.
E
Mat. 24. g.
Mat. 24. g.
Mar. 13. g.
Mat. 24. g.
F
Iaco. 4. d.
Oſee. 4. d.
Mat. 10. f.
G

μήτηρ ἐπὶ θυγατρί, καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητρί πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς. ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις. ὅταν ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως. καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων ἔσται, καὶ γίνεται. ὑποκριταί τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς οἴδατε δοκιμάζειν τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε. τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον. ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα ἐν τῇ ὁδῷ, δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ πράκτορι καὶ ὁ πράκτωρ βάλῃ σε εἰς φυλακήν. λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς. Cap. 13.

Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. δοκεῖτε ὅτι οἱ γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τοιαῦτα πεπόνθασιν. οὐχί λέγω ὑμῖν. ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε. ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς. δοκεῖτε ὅτι οὗτοι ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἰερουσαλήμ. οὐχί λέγω ὑμῖν. ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. ἔλεγε δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. συκῆν εἶχέ τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην, καὶ ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν. εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν. ἰδοὺ τρία ἔτη ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω. ἔκκοψον αὐτήν ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ. κύριε ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια. κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν, εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν. ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι. καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ ἰησοῦς προσεφώνησε καὶ εἶπεν αὐτῇ. γύναι ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας, καὶ παραχρῆμα ἀ=

mater in filiam: et filia in matrem: ſocrus in nurum ſuam: et nurus in ſocrum ſuam. Dicebat autem ad turbas. Cum videritis nubem orientem ab occaſu: ſtatim dicitis nimbus venit: et ita fit. Et cum auſtrum flantem: dicitis quia eſtus erit et fit. Hypocrite faciem celi et terre noſtis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis. Quid autem et a vobiſipſis non iudicatis quod iuſtum eſt? Cum autem vadis cum adverſario tuo ad principem in via: da operam liberari ab illo: ne forte trahat te ad iudicem et iudex tradat te exactori: et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi: non exies inde donec etiam noviſſimum minutum reddas. Cap. 13.

Aderant autem quidam ipſo in tempore nunciantes illi de galileis: quorum ſanguinem pilatus miſcuit cum ſacrificijs eorum. Et reſpondens dixit illis. Putatis quod hi galilei pre omnibus galileis peccatores fuerint: quia talia paſſi ſunt. Non dico vobis: ſed niſi penitentiam habueritis omnes ſimiliter peribitis: ſicut illi decem et octo ſupra quos cecidit turris in ſyloe et occidit eos. Putatis quia et ipſi debitores fuerunt: preter omnes homines habitantes in hieruſalem. Non dico vobis: ſed ſi non penitentiam habueritis omnes ſimiliter peribitis. Dicebat autem hanc ſimilitudinem. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea ſua: et venit querens fructum in illa et non invenit. Dixit autem ad cultorem vinee. Ecce anni tres ſunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac: et non invenio: ſuccide ergo illam. Ut quid etiam terram occupat? At ille reſpondens dixit illi. Domine dimitte illam et hoc anno: uſque dum fodiam circa illam et mittam ſtercora. Et ſi quidem fecerit fructum: ſin autem in futurum ſuccides eam. Erat autem docens in ſynagoga eorum ſabbatis. Et ecce mulier que habebat ſpiritum infirmitatis annis decem et octo: et erat inclinata: nec omnino poterat ſurſum reſpicere. Quam cum videret ieſus vocavit eam ad ſe et ait illi. Mulier dimiſſa es ab infirmitate tua. Et impoſuit illi manus: et confeſtim erecta

Mat. 16. a.
Mat. 5. d.
7. 18. g.
A
Mat. 4. c.
Mar. 1. c.
Actu. 2. d. et 3. d.
Apoca. 2. d.
Ezech. 18. c
Eccle. 17. d
Actu. 3. d.
Mat. 21. c.
Mar. 11. c.
B
Mat. 12. b.
Mar. 3. a.
infra. 14. a.
Mat. 12. b.
Marci. 1. g
ſup. 6. a.

ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ. ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι. ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν. ὑποκριταὶ ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει. ταύτην δὲ θυγατέρα ἀβραὰμ οὖσαν ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ᾽ αὐτοῦ. ἔλεγε δὲ τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν. ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ηὔξησε, καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα. καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. πάλιν εἶπε. τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ὁμοία ἐστὶ ζύμῃ ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς ἱερουσαλήμ. εἶπε δέ τις αὐτῷ. κύριε εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πολλοί λέγω ὑμῖν ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. ἀφ᾽ οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες κύριε κύριε ἄνοιξον ἡμῖν, καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν. οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. τότε ἄρξεσθε λέγειν. ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. καὶ ἐρεῖ, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. ἀπόστητε ἀπ᾽ ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίας. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ὅταν ὄψεσθε ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶ πρῶτοι, οἳ ἔσονται ἔσχατοι. ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον τινὲς φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ. ἔξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. καὶ

eſt: et glorificabat deum. Reſpondens autem archiſynagogus indignans quia ſabbato curaſſet ieſus: dicebat turbe. Sex dies ſunt in quibus oportet operari. In his ergo venite et curamini: et non in die ſabbati. Reſpondens autem ad illum dixit dominus. Hypocrite vnuſquiſque veſtrum ſabbato non ſoluit bouem ſuum aut aſinum a preſepio et ducit adaquare? Hanc autem filiam abrae quam alligauit ſathanas ecce decem et octo annis: non oportuit ſolui a vinculo iſto die ſabbati? Et hec cum diceret: erubeſcebant omnes aduerſarii eius: et omnis populus gaudebat in vniuerſis que glorioſe fiebant ab eo. Dicebat ergo. Cui ſimile eſt regnum dei: et cui ſimile eſſe eſtimabo illud? Simile eſt grano ſinapis: quod acceptum homo miſit in hortum ſuum et creuit: et factum eſt in arborem magnam et volucres celi requieuerunt in ramis eius. Et iterum dixit. Cui ſimile eſtimabo regnum dei? Simile eſt fermento quod acceptum mulier abſcondit in farine ſata tria: donec fermentaretur totum. Et ibat per ciuitates et caſtella docens: et iter faciens in hieruſalem. Ait autem illi quidam. Domine ſi pauci ſunt qui ſaluantur. Ipſe autem dixit ad illos. Contendite intrare per anguſtam portam: quia multi dico vobis querent intrare et non poterunt. Cum autem intrauerit paterfamilias et clauſerit oſtium: incipietis foris ſtare et pulſare ad oſtium dicentes domine aperi nobis: et reſpondens dicet vobis. Neſcio vos vnde ſitis. Tunc incipietis dicere. Manducauimus coram te et bibimus: et in plateis noſtris docuiſti. Et dicet vobis. Neſcio vos vnde ſitis. Diſcedite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et ſtridor dentium: cum videritis abraam et yſaac et iacob et omnes prophetas in regno dei: vos autem expelli foras. Et venient ab oriente et occidente et aquilone et auſtro: et accumbent in regno dei. Et ecce ſunt nouiſſimi qui erant primi: et ſunt primi qui erant nouiſſimi. In ipſa die acceſſerunt quidam phariſeorum dicentes illi. Exi et vade hinc: quia herodes vult te occidere. Et

C

Mat.13.d. Mar.4.f.

Mat.13.d.

Mat.9.g.

Mat.7.c. Iohā.7.c.

Mat.7.c.et 25.b.

Mat.7.f.et 25.g. Mat.8.c.

D

Mat.8.c.

Mat.19.g. Mar.10.c.

εἶπεν αὐτοῖς. πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ. ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἐπιτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω ἱερουσαλήμ. ἱερουσαλὴμ ἱερουσαλὴμ ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν. ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μή με ἴδητε ἕως ἂν ἥξῃ ὅτε εἴπητε, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Cap.14.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκον τινὸς τῶν ἀρχόντων τῶν φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ φαρισαίους λέγων. εἰ ἔξεστι τῷ σαββάτῳ θεραπεύειν. οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτόν, καὶ ἀπέλυσεν. καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπε. τίνος ὑμῶν ὄνος ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ πρὸς ταῦτα. ἔλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο λέγων πρὸς αὐτούς. ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι. δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετ᾽ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ἀλλ᾽ ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε, εἴπῃ σοι. φίλε προσανάβηθι ἀνώτερον. τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν συνανακειμένων σοι. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. ἔλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν. ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοί σε ἀντικαλέσωσι καὶ γένηταί σοι ἀνταπόδομα. ἀλλ᾽ ὅταν ποιῇς δοχὴν κάλει πτωχούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς, καὶ μακάρι-

ait illis. Ite et dicite vulpi illi. Ecce eiicio demonia et ſanitates perficio hodie et cras: et tertia die conſumor. Uerumtamen oportet me hodie et cras et ſequenti die ambulare: quia non capit prophetam perire extra hieruſalem. Hieruſalem hieruſalem que occidis prophetas et lapidas eos qui mittuntur ad te. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum auis nidum ſuum ſub pennis et noluiſti. Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta. Dico autem vobis: quia non videbitis me donec veniat cum dicetis: benedictus qui venit in nomine domini. Cap.14.

Et factum eſt cum intraſſet ieſus in domum cuiuſdam principis phariſeorum ſabbato manducare panem: et ipſi obſeruabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et reſpondens ieſus dixit ad legiſperitos et phariſeos dicens. Si licet ſabbato curare? At illi tacuerunt. Ipſe vero apprehenſum ſanauit eum ac dimiſit. Et reſpondens ad illos dixit. Cuius veſtrum aſinus aut bos in puteum cadet et non continuo extrahet illum die ſabbati? Et non poterant ad hec reſpondere illi. Dicebat autem et ad inuitatos parabolam: intendens quomodo primos accubitus eligerent: dicens ad illos. Cum inuitatus fueris ad nuptias: non diſcumbas in primo loco ne forte honoratior te ſit inuitatus ab illo: et veniens is qui te et illum vocauit dicat tibi. Da huic locum: et tunc incipias cum rubore nouiſſimum locum tenere. Sed cum vocatus fueris vade recumbe in nouiſſimo loco: vt cum venerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice aſcende ſuperius. Tunc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus: quia omnis qui ſe exaltat humiliabitur: et qui ſe humiliat exaltabitur. Dicebat autem et ei qui ſe inuitauerat. Cum facis prandium aut cenam: noli vocare amicos tuos neque fratres tuos: neque cognatos: neque vicinos diuites: ne forte et ipſi te reinuitent et fiat tibi retributio. Sed cum facis conuiuium voca pauperes debiles claudos et cecos: et beatus

Mat.23.g.

A

Mat.12.b. Marci.3.a. ſup.6.b

ſup.13.c.

Mat.23.b Marci.12.g

B

Mat.23.b Iaco.4.c.

C

Thob.4.b.

ος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναι
σοι. ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀνα-
στάσει τῶν δικαίων. ἀκούσας δέ τις τῶν συ
ναναικειμένων ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ. μακάριος
ὃς φάγεται ἄριστον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ἄνθρωπος τις ἐποίησε δεῖ-
πνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς, καὶ ἀπέ
στειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπ-
νου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις ἔρχεσθε ὅτι ἤδη
ἕτοιμα ἐστί πάντα. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς
παραιτεῖσθαι πάντες. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐ-
τῷ. ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελ
θεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν. ἐρωτῶ σε ἔχε με παρη
τημένον. καὶ ἕτερος εἶπε. ζεύγη βοῶν ἠγό-
ρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐ-
τά. ἐρωτῶ σε ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτε-
ρος εἶπε. γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ
δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦ
λος ἐκεῖνος, ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦ
τα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης, εἶπε τῷ
δούλῳ αὐτοῦ. ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλα-
τείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτω
χοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χω-
λοὺς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος.
κύριε γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος
ἐστί. καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον.
ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς, καὶ ἀ
νάγκασον εἰσελθεῖν ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου.
λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐ-
κείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ
δείπνου. συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πο
λλοί, καὶ στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς. εἴ τις
ἔρχεται πρός με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα
αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα καὶ
τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀ-
δελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ
δύναταί μου εἶναι μαθητής. καὶ ὅστις οὐ
βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἔρχεται ὀ-
πίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.
τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν ὁ θέλων πύργον οἰκοδομῆ
σαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δα-
πάνην εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, ἵνα μήπο
τε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύον-
τος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξων
ται ἐμπαίζειν αὐτῷ λέγοντες ὅτι οὗτος ὁ ἄν
θρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν
ἐκτελέσαι. ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος
συμβαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐ-
χὶ καθίσας πρῶτον βουλεύεται εἰ δυνατός
ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ
εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ᾽ αὐτόν. εἰ δὲ
μήγε, ἔτι πόῤῥω αὐτοῦ ὄντος, πρεσβείαν
ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕ-

eris: quia non habent retribuere
tibi: retribuetur enim tibi in reſurrectiõe
iuſtorum. Hec cũ audiſſet quidã de ſi(mul) D
diſcũbentibus dixit illi. Beatus ps. 77. Mat. 22. a. Apoc. 19. b
qui manducat panem in regno dei.
At ipſe dixit ei. Homo quidã fecit ce
nam magnã et vocauit multos. Et mi-
ſit ſeruum ſuum hora cene
dicere inuitatis vt venirent: quia iam
parata ſunt omnia. Et ceperunt ſimul
omnes excuſare. Prim9 dixit ei.
Villã emi: et neceſſe habeo exire
et videre illã. Rogo te habe me excuſa
tum. Et alter dixit. Iuga boum emi
quinq;: et eo probare illa.
Rogo te habe me excuſatũ. Et alius
dixit. Vxorem duxi: et ideo non
poſſum venire. Et reuerſus ſeruus E
nunciauit hec domino ſuo.
Tunc iratus paterfamilias dixit
ſeruo ſuo. Exi cito in plateas
et vicos ciuitatis: et pauperes
ac debiles et cecos et claudos
introduc huc. Et ait ſeruus.
Dñe factũ eſt vt impaſti: et adhuc loc9
eſt. Et ait dominus ſeruo.
Exi in vias et ſepes et compelle
intrare: vt impleatur domus mea.
Dico autẽ vobis qꝛ nemo virorũ illorũ Mat. 6. c.
qui vocati ſunt guſtabit cenam meam.
Ibant autem turbe multe cum eo: F
et conuerſus dixit ad illos. Si quis Mat. 10. g.
venit ad me et non odit patrem
ſuum et matrem et vxorem et
filios et fratres et ſorores
adhuc autem et animam ſuam non
poteſt meus eſſe diſcipul9. Et qui nõ Mat. 10. g. & 16. f.
baiulat crucem ſuam et venit poſt Mar. 8. g.
me: non poteſt meus eſſe diſcipulus. ſup. 9. c.
Quis enim ex vobis volens turrĩ edifica-
re: nõne prius ſedẽs cõputat ſũpt9 q̃ neceſ
ſarij ſũt ſi habeat ad pficiẽdũ: ne poſtq̃
poſuerit fundamentum et non potuerit
perficere: omnes qui vident incipiant
illudere ei dicentes: quia hic homo
cepit edificare et non potuit
conſummare? Aut quis rex iturus G
cõmittere bellũ aduerſus alium regẽ nõ
ſedens prius cogitat ſi poſſit
cum decẽ milib9 occurrere ei qui cum
viginti milibus venit ad ſe? Alioquin
adhuc illo longe agente: legationem Mat. 10. g.
mittens rogat ea que pacis ſũt. Sic infra. 18. c.

τως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται
πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύνα-
ταί μου εἶναι μαθητής. καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν
δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται.
οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐσ-
τιν, ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκού
ειν, ἀκουέτω. Cap. 15.
Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τε-
λῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοί ἀκούειν αὐ-
τοῦ. καὶ διεγόγγυζον οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ
γραμματεῖς λέγοντες. ὅτι οὗτος ἁμαρτω-
λοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. εἶπε
δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέ
γων. τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν
πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ κα
ταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ,
καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ
αὐτό. καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους
ἑαυτοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον,
συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας
λέγων αὐτοῖς. συγχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὸ
πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. λέγω ὑμῖν,
ὅτι οὕτως χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑ
νὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα
ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσι με-
τανοίας. ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα
ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύ
χνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς
ἕως ὅτου εὕρῃ. καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖται
τὰς φίλας καὶ τὰς γείτονας λέγουσα. συγ
χάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώ
λεσα. οὕτως λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώ
πιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρ-
τωλῷ μετανοοῦντι. εἶπε δέ. ἄνθρωπός τις
εἶχε δύο υἱούς, καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐ-
τῶν τῷ πατρί. πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλ-
λον μέρος τῆς οὐσίας, καὶ διεῖλεν αὐτοῖς
τὸν βίον. καὶ μετ᾽ οὐ πολλὰς ἡμέρας συ-
ναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱός, ἀπεδήμη
σεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε
τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαν
τος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυ-
ρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρ-
ξατο ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑ-
νὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔ-
πεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσ-
κειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοι-
λίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ
χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. εἰς ἑαυ-
τὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε. πόσοι μίσθιοι τοῦ πα-
τρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ
λιμῷ ἀπόλλυμαι. ἀναστὰς πορεύσομαι
πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ. πά-

ergo omnis ex vobis qui non renũciat
omnibus que poſſidet non poteſt
me9 eſſe diſcipulus. Bonũ eſt ſal. Si Mat. 5. b. Marci. 9. g
autem ſal euanuerit in quo condietur?
Neq; in terrã neq; in ſterquiliniũ vtile ẽ:
ſed foras mittetur. Qui habet aures au
diendi audiat. Cap. 15.
Erãt autẽ appropinquãtes ei publica A
ni et peccatores vt audirent illum. Mat. 9. b. Mar. 2. d.
Et murmurabant phariſei et
ſcribe dicentes. Quia hic peccatores
recipit et manducat cum illis.
Et ait ad illos parabolã iſtã dicens. Mat. 18. b
Quis ex vobis homo qui habet centũ
oues: et ſi pdiderit vnã ex illis: nõne di
mittit nonaginta nouem in deſerto
et vadit ad illã que perierat donec inue
niat eam? Et cũ inuenerit eã: imponit in hu
meros ſuos gaudens: et veniens domũ
conuocat amicos et vicinos
dicẽs illis. Cõgratulamini mihi: qꝛ inueni
ouem meam q̃ perierat. Dico vobis
q2 ita gaudium erit in celo ſuper vno
pctõre pniam agente: q̃ ſupra nonagi-
tanouẽ iuſtis qui nõ indigent penitẽtia.
Aut q̃ mulier habẽs drachmas decẽ:
ſi pdiderit drachmã vnã: nõne accẽdit B
lucernã et euerrit domũ et q̃rit diligẽter 3. euerrit. i. ſcopis mundat.
donec inueniat eã? Et cũ inuenerit cõuocat
amicas et vicinas: dicẽs. Cõgratulamini
mihi: qꝛ inueni drachmã quã pdiderã.
Ita dico vobis: gaudium erit coram
angelis dei ſuper vno peccatore
pniam agente. Ait autẽ. Homo quidã
habuit duos filios: et dixit adoleſcẽtior
patri. Pater: da mihi ex illis
portionẽ ſubſtãtie mee q̃ me cõtingit. Et
diuiſit illis ſubſtantiã. Et nõ poſt mul
tos dies cõgregatis oib9 adoleſcẽtior fili9
peregre pfect9 ẽ in regionẽ longinquã et i
bi diſſipauit ſubſtãtiã ſuã viuẽdo luxurio
ſe. Et poſtq̃ oĩa cõſũmaſſet: facta ẽ fa-
mes valida in regione illa: et ipſe cepit
egere. Et abijt et adheſit vni
ciuium regionis illius: et miſit
illum in villam ſuam vt paſceret
porcos. Et cupiebat implere ventrẽ
ſuum de ſiliquis quas
porci mãducabãt: et nẽo illi dabat. In C
ſe autẽ reuerſus dixit. Quãti mercẽnarij
in domo pris mei abũdant panib9: ego
autẽ hic fame pereo. Surgam et ibo
ad patrem meum et dicam ei. Pater j. 18. c.

τερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός. πάτερ ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ. ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας. καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ. καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν. καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν, ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν, παρεκάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί. ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν. εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη. Cap. 16.

Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ, ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ. τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ. ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου. οὐ γὰρ δυνήσῃ ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος. τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ. σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ

peccaui in celum: et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset: vidit illum pater ipsius: et misericordia motus est: et accurrens cecidit super collum eius et osculatus est eum. Dixitque ei filius. Pater peccaui in celum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos. Cito proferte stolam primam et induite illum: et date annulum in manum eius: et calciamenta in pedes eius. Et adducite vitulum saginatum et occidite: et manducemus et epulemur: quia hic filius meus mortuus erat et reuixit: perierat et inuentus est. Et ceperunt epulari. D Erat autem filius eius senior in agro. Et cum veniret et appropinquaret domui audiuit symphoniam et chorum: et vocauit vnum de seruis et interrogauit quid hec essent. Isque dixit illi. Frater tuus venit: et occidit pater tuus vitulum saginatum: quia saluum illum recepit. Indignatus est autem et nolebat introire. Pater ergo illius egressus cepit rogare illum. At ille respondens dixit patri suo. Ecce tot annis seruio tibi et nunquam mandatum tuum preteriui et nunquam dedisti mihi hedum vt cum amicis meis epularer: sed postquam filius tuus hic qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus venit: occidisti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi. Fili tu semper mecum es et omnia mea tua sunt: epulari autem et gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus erat et reuixit: perierat et inuentus est. Cap. 16.

A Dicebat autem et ad discipulos suos. Homo quidam erat diues qui habebat villicum: et hic diffamatus est apud illum: quasi dissipasset bona illius. Et vocauit illum et ait illi. Quid hoc audio de te. Redde rationem villicationis tue. Mat. 25. c. Iam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se. Quid faciam: quia dominus meus aufert a me villicationem. Fodere non valeo: mendicare erubesco. Scio quid faciam: vt cum amotus fuero a villicatione recipiant me in domos suas. Conuocatis itaque singulis debitoribus domini sui

ἔλεγε τῷ πρώτῳ. πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου. ὁ δὲ εἶπεν. ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. καὶ εἶπεν αὐτῷ. δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε. σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις. ὁ δὲ εἶπεν. ἑκατὸν κόρους σίτου. καὶ λέγει αὐτῷ. δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν. ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι. κἀγὼ ὑμῖν λέγω. ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας ἵνα ὅταν ἐκλείπητε δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστι. καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος, καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει. καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει. οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει. ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν. ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως ἰωάννου. ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον δέ ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει. καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει. ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθημέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ἦν ὀνόματι λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου. ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἀβραάμ. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν ἀ-

dicebat primo. Quantum debes domino meo? At ille dixit. Centum cados olei. Dixitque illi. Accipe cautionem tuam et sede cito scribe quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero quantum debes? qui ait: centum choros tritici. Ait illi. Accipe litteras tuas et scribe octoginta. Et laudauit dominus villicum iniquitatis quia prudenter fecisset: quia filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico: facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt cum defeceritis: recipiant vos in eterna tabernacula. B Qui fidelis est in minimo et in maiori fidelis est: et qui in modico iniquus est et in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis: quod verum est quis credet vobis? Et si in alieno fideles non fuistis: quod vestrum est quis dabit vobis? Nemo seruus potest duobus dominis seruire. Mat. 6. c. Aut enim vnum odiet et alterum diliget: aut vni adherebit et alterum contemnet. Non potestis deo seruire et mammone. Audiebant autem omnia hec pharisei qui erant auari: et deridebant illum. Et ait illis. Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus: deus autem nouit corda vestra. Mat. 11. d. Quia quod hominibus altum est: abominatio est ante deum. Lex et prophete vsque ad iohannem: ex eo regnum dei euangelizatur et omnis in illud vim facit. Mat. 5. b. Mar. 13. g. Facilius est autem celum et terram preterire: quam de lege vnum apicem cadere. Mat. 5. c. 19. b. Mar. 10. b. Omnis qui dimittit vxorem suam et alteram ducit: mechatur. Et qui dimissam a viro ducit mechatur. Apoc. 18. c. Homo quidam erat diues qui induebatur purpura et bysso: et epulabatur quotidie splendide. C Et erat quidam mendicus nomine lazarus: qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus: cupiens saturari de micis que cadebant de mensa diuitis: et nemo illi dabat. Sed et canes veniebant et lingebant vlcera eius. Factum est autem vt moreretur mendicus: et portaretur ab angelis in sinum abrae. Mortuus est autem et diues et sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis: vidit abraam

βραάμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ λάζαρον ἐν τοῖς
κόλποις αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε.
πάτερ ἀβραάμ ἐλέησόν με, καὶ πέμψον λά
ζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐ
τοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσαν
μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶ=
πε δὲ ἀβραάμ. τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλα
βες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ λά
ζαρος ὁμοίως τὰ κακά. νῦν δὲ ὅδε παρακα=
λεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τού=
τοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐσ
τήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν
πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν
πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ. ἐρωτῶ
οὖν σε πάτερ ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶ
κον τοῦ πατρός μου. ἔχω γὰρ πέντε ἀδελ
φούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς ἵνα μὴ
καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον
τῆς βασάνου. λέγει αὐτῷ ἀβραάμ. ἔχουσι
μωσέα καὶ τοὺς προφήτας, ἀκουσάτωσαν
αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν. οὐχὶ πάτερ ἀβραάμ.
ἀλλ᾽ ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐ
τούς, μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ. εἰ μω=
σέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐ
δὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

Cap.17.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς. ἀνένδεκτόν
ἐστι τοῦ μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα. οὐαὶ
δὲ δι᾽ οὗ ἔρχεται. λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μύ=
λος ὀνικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐ
τοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα
σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων. προσέ
χετε ἑαυτοῖς. ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελ
φός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανο
ήσῃ ἄφες αὐτῷ. καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας
ἁμάρτῃ εἰς σέ, καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἐπι
στρέψῃ λέγων μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ. καὶ
εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ. πρόσθες ἡ=
μῖν πίστιν. εἶπε δὲ ὁ κύριος. εἰ εἴχετε πίστιν
ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμί=
νῳ ταύτῃ ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θα
λάσσῃ, καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑ=
μῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνον
τα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ, ἐρεῖ εὐθέ=
ως παρελθὼν ἀνάπεσε, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐρεῖ αὐ
τῷ ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσά=
μενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ
μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ. μὴ χά
ριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ, ὅτι ἐποίησε τὰ δια
ταχθέντα. οὐ δοκῶ. οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν
ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγε
τε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν. ὅτι ὃ ὀφείλο=
μεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ

a longe: et lazarum in
sinu eius: et ipse clamans dixit.
Pater abraam miserere mei: et mitte la
zarum ut intingat extremum digiti sui in
aquam ut refrigeret linguam
meam: quia crucior in hac flamma.
Et dixit illi abraam. Fili recordare quia
bona in vita tua: et lazarus recepisti
similiter mala. Nunc autem hic consolatur:
tu vero cruciaris. Et in his omnibus
inter nos et vos chaos magnum firmatum
est: ut hi qui volunt hinc transire
ad vos non possint: neque inde
huc transmeare. Et ait. Rogo
ergo te pater ut mittas eum in domum
patris mei. Habeo enim quinque fratres:
ut testetur illis ne
et ipsi veniant in hunc locum
tormentorum. Et ait illi abraam. Habent
moysen et prophetas: audiant
illos. At ille dixit. Non pater abraam:
sed si quis ex mortuis ierit ad eos:
poenitentiam agent. Ait autem illi. Si moysen
et prophetas non audiunt: neque
si quis ex mortuis resurrexerit credent.

Cap.17.

Et ait ad discipulos suos. Impossi
bile est ut non veniant scandala. Ve
autem illi per quem veniunt. Utilius est illi si la
pis molaris imponatur circa collum eius:
et proiiciatur in mare: quam ut
scandalizet unum de pusillis istis. Atten
dite vobis. Si peccaverit in te frater
tuus: increpa illum: et si poenitentiam egerit
dimitte illi. Et si septies in die
peccaverit in te: et septies in die conver
sus fuerit ad te dicens poenitet me: dimit
te illi. Et dixerunt apostoli domino. Adauge no
bis fidem. Dixit autem dominus. Si habue
ritis fidem sicut granum sinapis diceretis
huic arbori moro: Eradicare et transplan
tare in mare: et obediret vobis. Quis autem
vestrum habens servum arantem aut pascentem bo
ves qui regresso de agro dicat illi statim
transi et recumbe: et non dicat ei
para quod cenem et praecinge te et
ministra mihi donec manducem et bibam: et
post haec tu manducabis et bibes? Num
quid gratiam habet servo illi: quia fecit quae ei impe
raverat? Non puto. Sic et vos cum
feceritis omnia quae praecepta sunt vobis di
cite: servi inutiles sumus. Quod debui
mus facere fecimus. Et factum est dum

D
A Mat.18.a. Marc.9.f.
Mat.18.c. Luc.19.d. Eccle.10.a. Mat.18.d.
Mat.17.c. 21.c. Marc.11.c.
B

πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ αὐ
τὸς διήρχετο διὰ μέσου σαμαρείας καὶ γα=
λιλαίας. καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα
κώμην, ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄν=
δρες οἳ ἔστησαν πόρρωθεν, καὶ αὐτοὶ ἦραν
φωνὴν λέγοντες. ἰησοῦ ἐπιστάτα ἐλέησον
ἡμᾶς. καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς. πορευθέντες ἐ=
πιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. εἷς
δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰάθη ὑπέστρεψε με=
τὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, καὶ
ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐ
τοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ. καὶ αὐτὸς ἦν σαμα
ρείτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς εἶπεν. οὐχὶ οἱ
δέκα ἐκαθαρίσθησαν, οἱ δὲ ἐννέα ποῦ. οὐχ
εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν
τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος. καὶ εἶπεν
αὐτῷ. ἀναστὰς πορεύου, ἡ πίστις σου σέ
σωκέ σε. ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν φαρισαίων
πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη
αὐτοῖς καὶ εἶπεν. οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ ἐροῦ=
σιν ἰδοὺ ὧδε, ἰδοὺ ἐκεῖ. ἰδοὺ γὰρ ἡ βασι=
λεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν. εἶπε δὲ καὶ
πρὸς τοὺς μαθητάς. ἐλεύσονται ἡμέραι ὅ=
τε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε. καὶ ἐ
ροῦσιν ὑμῖν ἰδοὺ ὧδε, ἰδοὺ ἐκεῖ. μὴ ἀπέλθη
τε μηδὲ διώξητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἡ
ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπ᾽ οὐρανὸν εἰς τὴν ὑ
π᾽ οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. πρῶτον δὲ
δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασ
θῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγέ
νετο ἐν ταῖς ἡμέραις νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν
ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ἤσθι
ον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐξεγαμίζοντο, ἄχρι ἧς
ἡμέρας εἰσῆλθε νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλ=
θεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.
ὁμοίως καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις λώτ
ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐ=
φύτευον, ᾠκοδόμουν, ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθε
λὼτ ἀπὸ σοδόμων, ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖ
ον ἀπ᾽ οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαν=
τας. κατὰ ταῦτα ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ
σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆ
ραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁμοίως μὴ ἐπι
στρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνημονεύετε τῆς
γυναικὸς λώτ. ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐ
τοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν. καὶ ὃς ἐὰν ἀπο
λέσῃ αὐτήν, ζωογονήσει αὐτήν. λέγω ὑμῖν,

iret in hierusalem:
transibat per mediam samariam et galileam.
Et cum ingrederetur quoddam
castellum: occurrerunt ei decem viri leprosi.
Qui steterunt a longe et levaverunt
vocem dicentes. Iesu praeceptor miserere
nostri. Quos ut vidit dixit. Ite ostendite
vos sacerdotibus. Et factum est
dum irent: mundati sunt. Unus
autem ex illis ut vidit quia mundatus est: re
gressus est cum magna voce magnificans
deum. Et cecidit in faciem ante pedes eius
gratias agens. Et hic erat samaritanus.
Respondens autem iesus dixit. Nonne
decem mundati sunt? et novem ubi sunt? Non
est inventus qui rediret et daret gloriam
deo nisi hic alienigena. Et ait
illi. Surge vade: quia fides tua te salvum
fecit. Interrogatus autem a phariseis
quando venit regnum dei: respondens
eis dixit. Non venit regnum
dei cum observatione: neque dicent
ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum
dei intra vos est. Et ait
ad discipulos suos. Venient dies quando
desideretis videre unum diem filii
hominis et non videbitis. Et dicent
vobis. Ecce hic et ecce illic. Nolite ire:
neque sectemini. Nam sicut fulgur
coruscans sub celo in ea quae sub celo sunt
fulget: ita erit filius
hominis in die sua. Primum autem
oportet illum multa pati: et reprobari
a generatione hac. Et sicut factum est
in diebus noe: ita erit et in
diebus filii hominis. Edebant et bibebant: uxores ducebant et dabantur ad nuptias: usque
in diem qua intravit noe in arcam: et venit
diluvium et perdidit omnes.
Similiter sicut factum est in diebus loth.
Edebant et bibebant: emebant et vendebant:
plantabant et edificabant: qua die autem exiit
loth a sodomis: pluit ignem et sulphur
de celo et omnes perdidit.
Secundum haec erit qua die filius
hominis revelabitur. In illa
die qui fuerit in tecto et
vasa eius in domo ne descendat tollere
et qui in agro similiter non redeat illa
retro. Memores estote
uxoris loth. Quicumque quesierit animam suam
salvam facere perdet illam. Et quicumque perdide
rit illam vivificabit eam. Dico vobis in

Mat.8.a. Mat.1.g. sup.5.c.
Levi.14.a.
C
Mat.24.d Mar.13.c.
Mat.24.e. 1.The.5.d.
D
Gene.19.c.
Mat.16.f. Mar.8.g.

ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μι-
ᾶς, εἷς παραληφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθή-
σεται. δύο ἔσονται ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό,
μία παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσε-
ται. δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁ εἷς παρα-
ληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. καὶ ἀ-
ποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ. ποῦ κύριε. ὁ
δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ συνα-
χθήσονται καὶ οἱ ἀετοί. Cap. 18.
Ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς
τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι καὶ μὴ
ἐκκακεῖν, λέγων. κριτής τις ἦν ἔν τινι πό-
λει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος, καὶ ἄνθρωπον
μὴ ἐντρεπόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐ-
κείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα. ἐκ-
δίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου, καὶ οὐκ
ἠθέλησεν ἐπὶ χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν
ἐν ἑαυτῷ. εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι καὶ
ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι, διά γε τὸ παρέ-
χειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω
αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑποπιά-
ζῃ με. εἶπε δὲ ὁ κύριος. ἀκούσατε τί ὁ κρι-
τὴς τῆς ἀδικίας λέγει. ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιή-
σῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν
βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτός,
καὶ μακροθυμῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς. ναὶ λέγω ὑ-
μῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τά-
χει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν, ἆρα
εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς. εἶπε δὲ πρὸς
τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ
δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς
τὴν παραβολὴν ταύτην. ἄνθρωποι δύο ἀ-
νέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς φα-
ρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ὁ φαρισαῖος
σταθεὶς, πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο.
ὁ θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ
οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι
μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. νηστεύ-
ω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅ-
σα κτῶμαι. καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς,
οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν
οὐρανὸν ἐπᾶραι. ἀλλ᾽ ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆ-
θος αὐτοῦ, λέγων. ὁ θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ
ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δε-
δικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ γὰρ ἐ-
κεῖνος. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθή-
σεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐ-
τῶν ἅπτηται. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμη-
σαν αὐτοῖς. ὁ δὲ ἰησοῦς προσκαλεσάμενος
αὐτὰ, εἶπεν. ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός
με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά. τῶν γὰρ τοιού-
των ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω

illa nocte erunt duo in lecto vno:
vnus aſſumetur et alter relinquetur.
Due erunt molentes in vnum: Mat. 24. f.
vna aſſumetur et altera relinquetur.
Duo in agro: vnus aſſumetur
et alter relinquetur. Reſpondentes
dicunt illi. Ubi domine? Qui
dixit illis. Ubicūqȝ fuerit corpus illic cō- Mat. 24. f.
gregabuntur et aquile. Cap. 18.
Dicebat aūt et parabolā ad illos q̄m A
oportet ſemper orare et non Eccle. 18. c. 1. Theſ. 5. d.
deficē: dicēs. Judex qdā erat in q̄daȝ
ciuitate qui deū non timebat et hominē
nō reuerebat: vidua aūt qdā erat in ci-
uitate illa et veniebat ad eū dicens. Ui-
dica me de aduerſario meo: et nolebat
per multū tempus. Poſt hoc aūt dixit
intra ſe. Et ſi deum non timeo nec
hominē reuereor: tamē quia moleſta ē
mihi hec vidua vindicabo
illā: ne in nouiſſimo veniēs ſuggillet
me. Ait autem dn̄s. Audite quid iu-
dex iniquitatis dicit. Deus aūt non fa-
ciet vindictam electorum ſuorum
clamantium ad ſe die ac nocte:
et patiētiā hēbit in illis? Dico āt vobis
quia cito faciet vindictam illorum.
Ueruntn̄ filius hominis veniēs: putas
inueniet fidem in terra? Dixit aūt ad
quoſdam qui in ſe cōfidebant tanq̄
iuſti et aſpernabantur ceteros
parabolā iſtaȝ dicens. Duo hoīes aſcē- ſup. 2. f.
debant in templū vt orarent: vnus phari- Actuū. 3. a.
ſeus et alter publicanus. Phariſeus B
ſtās hec apud ſe orabat.
Deus grās ago tibi: q2 nō ſum ſicut
ceteri hominū: raptores: iniuſti
adulteri: velut etiaȝ hic publicanus. Je-
iuno bis in ſabbato: decimas do oīm q̄
poſſideo. Et publicanus a longe ſtans Eccle. 5. b.
nolebat nec oculos ad ſup. 15. c.
celum leuare: ſed percutiebat pectus
ſuum dicēs. Deus propitius eſto mihi
pctōri. Dico vobis deſcendit hic iuſti-
ficatus in domum ſuam ab illo.
Q2 omnis qui ſe exaltat humiliabit: Mat. 23. b.
et qui ſe humiliat exaltabitur.
Afferebāt autē ad illū et īfantes: vt eos Mat. 19. c.
tāgeret. Q̄d cū viderēt diſcipuli īcrepa- Mar. 10. b.
bant illos. Jeſus autem conuocans
illos dixit. Sinite pueros venire ad
me et nolite vetare eos. Talium
eſt enim regnum dei. Amen dico

ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.
καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων λέγων.
διδάσκαλε ἀγαθὲ τί ποιήσας ζωὴν αἰώνι-
ον κληρονομήσω. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. τί
με λέγεις ἀγαθόν. οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς
ὁ θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας. μὴ μοιχεύσῃς,
μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρ-
τυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μη-
τέρα σου. ὁ δὲ εἶπε. ταῦτα πάντα ἐφυλαξά-
μην ἐκ νεότητός μου. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ
ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. ἔτι ἕν σοι λείπει. πάντα
ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς,
καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο
ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περί-
λυπος ἐγένετο. ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.
ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ ἰησοῦς περίλυπον γενόμε-
νον, εἶπε. πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔ-
χοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ. εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον διὰ
τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον
εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον
δὲ οἱ ἀκούσαντες, καὶ τίς δύναται σωθῆ-
ναι. ὁ δὲ εἶπε τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις
δυνατά ἐστι παρὰ τῷ θεῷ. εἶπε δὲ πέτρος
ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθή-
σαμέν σοι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑ-
μῖν ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ
γονεῖς ἢ ἀδελφοὺς, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα ἕ-
νεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὃς οὐ μὴ ἀπο-
λάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ
καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπε πρὸς αὐ-
τούς. ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς ἱεροσόλυμα,
καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ
τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. πα-
ραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιχθή-
σεται, καὶ ὑβρισθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται
καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐ-
τόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. καὶ
αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν. καὶ ἦν τὸ ῥῆ-
μα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐ-
γίνωσκον τὰ λεγόμενα. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγ-
γίζειν αὐτὸν εἰς ἱεριχὼ, τυφλός τις ἐκάθη-
το παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν. ἀκούσας
δὲ ὄχλου διαπορευομένου, ἐπυνθάνετο τί
εἴη τοῦτο. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι ἰησοῦς
ὁ ναζωραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησε λέγων.
ἰησοῦ υἱὲ δαυίδ ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγον-
τες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ, αὐτὸς
δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν. υἱὲ δαυίδ ἐ-
λέησόν με. σταθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς ἐκέλευσεν

vobis: quicunqȝ non acceperit regnum
dei ſicut puer non intrabit in illud.
Et interrogauit eū qdā princeps dicēs
Magiſter bone qd faciens vitā eternā Mat. 19. d.
poſſidebo? Dixit autē ei ieſus. Quid Mar. 10. b.
me dicis bonū? Nemo bonus niſi ſolus C
deus. Mādata noſti. Nō occides nō Exo. 20. b
mechaberis: nō furtū facies: nō falſū te- Mat. 19. d.
ſtimoniū dices: honora prēm tuū et ma- Mar. 10. c.
trem. Qui ait. Hec omnia cuſtodiui
a iuuentute mea. Quo audito:
ieſus ait ei. Adhuc vnū tibi deeſt. Oia Mat. 19. c.
quecūqȝ habes vende et da pauperibus: Mar. 10. c.
et habebis theſaurū in celo: et veni
ſequere me. His ille auditis contriſta-
tus eſt quia diues erat valde.
Uidens aūt ieſus illum triſtem factum
dixit. Quaȝ difficile qui pecūias hn̄t
in regnum dei intrabunt.
Facilius eſt enim camelum per Mat. 19. f.
foramen acus tranſire: q̄ȝ diuitem Mar. 10. c.
intrare in regnū dei.
Et dixerūt q audiebāt. Et qs pōt ſaluus
fieri? Ait illis. Que īpoſſibilia ſūt apud Mat. 19. f.
hoīes: poſſibilia ſūt apud deū. Ait aūt Mar. 10. d
petrus. Ecce nos dimiſimus oia: et ſecu-
ti ſumus te. Qui dixit eis. Amē dico vo- Mat. 19. g.
bis nemo eſt qui reliquit domum aut Mar. 10. d.
parētes aut frēs aut vxorē aut filios p-
pter regnum dei: et non recipiat
multo plura in hoc tempore
et in ſeculo futuro vitam eternam.
Aſſumpſit aūt ieſus duodecim et ait illis Mat. 20. d
Ecce aſcendimus hieroſolymam: Mar. 10. g
et conſūmabuntur oia que ſcripta ſūt p
prophetas de filio hominis. Tradetur D
enim gentibus: et illudetur
et flagellabitur et
conſpuet: et poſtq̄ȝ flagellauerit occidēt eū:
et die tertia reſurget. Et
ipſi nihil horū intellexerūt. Et erat ver-
bum iſtud abſconditū ab eis: et nō itelli-
gebāt q̄ dicebātur. Factū eſt aūt cū ap- Mat. 20. g.
propinquaret hiericho: cecus quidā ſe- Mar. 10. c.
debat ſecus viam mendicans. Et cū au-
diret turbā pretereūteȝ: interrogabat qd
hoc eſſet. Dixerunt autem ei: q ieſus
nazarenus tranſiret. Et clamauit dicēs
Jeſu fili dauid miſerere mei. Et q pre- Mat. 20. g.
ibāt icrepabāt eū vt taceret: ipſe ꝟo miſerere
ꝟo multo magis clamabat. Fili dd̄ mi-
mei. Stans autem ieſus iuſſit

αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ
αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων. τί σοι θέ=
λεις ποιήσω. ὁ δὲ εἶπε. κύριε ἵνα ἀναβλέψω.
καὶ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. ἀνάβλεψον. ἡ πίσ
τις σου σέσωκέ σε. καὶ παραχρῆμα ἀνέβλε=
ψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν.
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ
θεῷ. Cap. 19.

Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν ἱεριχώ. καὶ ἰ
δοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος ζακχαῖ
ος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν
πλούσιος. καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν ἰησοῦν τίς ἐσ
τί, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ
ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. καὶ προσδραμὼν ἔμπρο=
σθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομωρέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν,
ὅτι ἐκείνης ἔμελλε διέρχεσθαι. καὶ ὡς ἦλ=
θεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ ἰησοῦς εἶδεν
αὐτόν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. ζακχαῖε σπεύ
σας κατάβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου
δεῖ με μεῖναι. καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπε=
δέξατο αὐτὸν χαίρων. καὶ ἰδόντες πάντες
διεγόγγυζον λέγοντες, ὅτι παρὰ ἁμαρτω
λῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. σταθεὶς δὲ
ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν κύριον. ἰδοὺ τὰ ἡ=
μίση τῶν ὑπαρχόντων μου κύριε δίδωμι
τοῖς πτωχοῖς, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντη=
σα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. εἶπε δὲ πρὸς
αὐτὸν ὁ ἰησοῦς. ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴ
κῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς ἀ
βραάμ ἐστιν. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ=
που ζητεῖσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός. ἀκου
όντων δὲ αὐτῶν ταῦτα, προσθεὶς εἶπε παρα
βολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸν εἶναι ἱερουσαλήμ
καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει
ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. εἶπεν
οὖν. ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς
χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ
ὑποστρέψαι. καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑ=
αυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε
πρὸς αὐτούς. πραγματεύσασθε ἕως ἔρχο
μαι. οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν.
καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέ
γοντες. οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ
ἡμᾶς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν
λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπε φωνηθῆναι αὐ
τῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς ἔδωκε τὸ
ἀργύριον, ἵνα γνῷ τίς τί διεπραγμα=
τεύσατο. παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέ=
γων. κύριε ἡ μνᾶ σου προσειργάσατο δέκα
μνᾶς. καὶ εἶπεν αὐτῷ. εὖ ἀγαθὲ δοῦλε, ὅ
τι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου ἴσθι ἐξουσίαν ἔ
χων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν ὁ δεύτε

illũ adduci ad se. Et cũ appropinq̃sset:
iterrogauit illũ dicens. Quid tibi vis
faciã? At ille dixit. Dñe vt videam.
Et iesus dixit ei. Respice. Fides ꝯꝯ Mat.9.e.
tua saluum te fecit. Et confestim vidit Mar.5.f.
⁊ sequebatur illum magnificans deum.
Et omnis plebs vt vidit dedit laudez
deo. Cap. 19.

Et igressꝰ pãbulabat hiericho. Et A
vir nomine zacheus ꝯꝯꝯ ecce
et hic princeps erat publicanoꝝ et ipse
diues. Et querebat vidẽ iesũ quis esset
⁊ non poterat pre turba: quia ꝯꝯꝯꝯ
statura pusillus erat. Et precurrens ꝯ
ascẽdit in arborẽ sycomoꝝ vt videret eũ
quia inde erat transiturus. Et cuz ve
nisset ad locum: suspiciens iesus vidit
illuz et dixit ad illuz. Zachee festinãs
descende: quia hodie in domo tua ꝯꝯ
opꝫ me manẽ. Et festinãs descẽdit ⁊ ex
cepit illum gaudens. Et cum viderent
murmurabant dicentes q̃ ad omnes
hominẽ pctõrẽ diuertisset. Stans aũt
zacheus dixit ad iesum. Ecce dimidiũ
bonorum meorum domine do ꝯꝯꝯꝯ
pauperibꝰ: ⁊ si quid aliquẽ defrauda=
ui reddo quadruplum. Ait iesus ad ꝯ
eum. Quia hodie salꝰ domui huic fa
cta est eo q̃ et ipse filius sit abrae. ꝯꝯ
Uenit enim filius hominis ꝯꝯꝯꝯ Mat.15.c.
querere et saluum facere quod ꝑierat.
Hec illis audientibꝰ adijciens dixit pa
bolam eo q̃ esset prope hierusalem ꝯ
⁊ quia existimarent q̃ confestim ꝯꝯꝯ
regnum dei manifestaretur. Dixit ꝯꝯ Mat.25.b.
ergo. Homo quidam nobilis abijt in Mar.13.g.
regionẽ longiquã accipere sibi regnũ et
reuerti. Uocatis autez decẽ seruis suis
dedit eis decem mnas et ait ꝯꝯꝯꝯ
ad illos. Negociamini dum venio. ꝯꝯ
Ciues autem eius oderant eum: ꝯꝯꝯ
et miserunt legationez post illũ dicentes
Nolumus hunc regnare super ꝯꝯꝯ B
nos. Et factum est vt rediret ꝯꝯꝯꝯ
accepto regno: ⁊ iussit vocari ꝯꝯꝯꝯ
seruos quibus dedit ꝯꝯꝯꝯꝯꝯ
pecuniã: vt sciret quãtũ q̃sq̃ negociatꝰ
esset. Uenit autem primus dicens. ꝯ
Domine mna tua decẽ mnas acq̃siuit.
Et ait illi. Euge bone serue: ꝯꝯꝯ Mat.25.d.
q̃ i modico fuisti fidelis: eris potestatẽ
hñs supra decẽ ciuitates. Et alter vẽit

ρος λέγων. κύριε ἡ μνᾶ σου ἐποίησε πέντε
μνᾶς. εἶπε δὲ καὶ τούτῳ. καὶ σὺ γίνου ἐπά
νω πέντε πόλεων. καὶ ἕτερος ἦλθε λέγων.
κύριε ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἣν εἶχον ἀποκειμέ=
νην ἐν σουδαρίῳ. ἐφοβούμην γάρ σε ὅτι ἄν
θρωπος αὐστηρὸς εἶ. αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ
θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. λέγει δὲ αὐτῷ. ἐκ
τοῦ στόματός σου κρινῶ σε πονηρὲ δοῦ=
λε. ᾔδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι,
αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσ=
πειρα. καὶ διά τί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριον
μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ σὺν
τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό. καὶ τοῖς παρεστῶ
σιν εἶπεν. ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν, καὶ δό
τε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. καὶ εἶπον αὐτῷ.
κύριε ἔχει δέκα μνᾶς. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι
παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ
ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους τοὺς μὴ θε
λήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγά=
γετε ὧδε, καὶ κατασφάξατε ἔμπροσθέν μου.
καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀ=
ναβαίνων εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἐγένετο ὡς
ἤγγισεν εἰς βηθσφαγὴ καὶ βηθανίαν πρὸς τὸ
ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν, ἀπέστειλε δύ
ο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰπών. ὑπάγετε εἰς
τὴν κατέναντι κώμην. ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι,
εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς
πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισε. λύσαντες αὐ
τὸν ἀγάγετε. καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ, διά τί
λύετε, οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ. ὅτι ὁ κύριος αὐ=
τοῦ χρείαν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλ
μένοι, εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. λυόντων
δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον, εἶπον οἱ κύριοι αὐ=
τοῦ πρὸς αὐτούς. τί λύετε τὸν πῶλον. οἱ
δὲ εἶπον. ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. καὶ
ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν ἰησοῦν. καὶ ἐπιρ=
ρίψαντες ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον,
ἐπεβίβασαν τὸν ἰησοῦν. πορευομένου δὲ αὐ
τοῦ, ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ
ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ
καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅ
παν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰ=
νεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν
εἶδον δυνάμεων λέγοντες. εὐλογημένος ὁ
ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου. εἰ
ρήνη ἐν οὐρανῷ, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. καὶ
τινὲς τῶν φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον
πρὸς αὐτόν. διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς
μαθηταῖς σου. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ=
τοῖς. λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπή=
σωσιν, οἱ λίθοι κεκράξονται. καὶ ὡς ἤ=
γγισεν ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐ=
τῇ λέγων. ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σὺ καὶ γε

dicens. Domine mna tua fecit quinq̃
mnas. Et huic ait. Et tu esto super ꝯ
quinqꝫ ciuitates. Et alter venit dicẽs.
Dñe ecce mna tua quã habui repositã
in sudario. Timui enim te quia homo
austerus es: tollis quod nõ posuisti: ⁊
metis qd non seminasti. Dixit ei. De
ore tuo iudico te serue nequam. ꝯꝯ
Sciebas q̃ ego homo austerus sum: ꝯ
tollẽs qd nõ posui: ⁊ metẽs qd nõ se=
minaui. Et quare non dedisti pecuniaz
meam ad mensam: et ego veniens cum
vsuris vtiqꝫ exegissẽ illd. Et astãtibꝰ
dixit. Afferte ab illo mnã: ⁊ date ꝯꝯ
illi qui decez mnas hꝫ. Et dixerũt ei.
Dñe hꝫ decẽ mnas. Dico ãt vobis q: Mat.13.b.
oĩ hñti dabit ⁊ abũdabit: ab eo aũt q̃ 7.25.c.
nõ habet et quod hꝫ auferetur ab eo. Mar.4.c.
Uerumtamen inimicos meos illos qui sup.8.c.
noluerunt me regnare super se: adduci
te huc: et interficite ante me. ꝯꝯꝯ C
Et his dictis precedebat ascendens ꝯ
hierosolymam. Et factum est cum ꝯꝯ Mat.21.a.
appropinq̃sset ad betphage ⁊ bethaniaz Mar.11.a.
mõtẽ q̃ vocat oliueti: misit duos ad Joh.12.b.
discipulos suos dicens. Ite in ꝯꝯꝯ Mat.21.a.
castellũ qd cõtra vos ẽ. In qd itroeũtes Mar.11.a.
inuenietis pullũ asine alligatuz: cui nemo
vnq̃ hominum sedit. Solute illum et
adducite. Et si qs vos iterrogauerit q̃
re soluitis: sic dicens ei. Q: dominus
opaz eiꝰ desiderat. Abierũt ãt q̃ missi
erãt: ⁊ inuenerũt sicut dixit illis stãtẽ pul
lũ. Soluẽtibꝰ ãt illũ pullũ dixerũt dñi eiꝰ
ad illos. Quid soluitis pullum? ꝯꝯ
At illi dixerũt. Q: dñs eũ necessariũ hꝫ.
Et duxerũt illũ ad iesũ. Et iactãtes Et
vestimenta sua supra pullum: ꝯꝯꝯ
imposuerunt iesum. Eunte autem illo Mat.21.a.
substernebant vestimenta sua in ꝯꝯꝯ Mar.11.b.
via. Et cum appropinquaret iam ad Johã.12.b.
descensũ mõtis oliueti: ceperũt omnes
turbe descendentium gaudẽtes laudare
deum voce magna super omnibꝰ quas
viderãt virtutibus dicentes. Bñdictꝰ D
qui venit rex in noĩe domini. Pax
in celo et gloria in excelsis. Et ꝯꝯ Mar.11.c.
quidã phariseorum de turbis dixerunt
ad illum. Magister increpa ꝯꝯꝯꝯ
discipulos tuos. Quibus ipse ait. ꝯꝯ
Dico vobis quia si hi tacuerint: ꝯꝯ
lapides clamabũt. Et vt appropinq̃uit Abach.2.c
videns ciuitatem fleuit super illam ꝯꝯ
dicens. Q: si cognouisses et tu et q̃dẽ

ἐμ τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σου, νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σε, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐμ σοί. καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐμ σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας, λέγων αὐτοῖς. γέγραπται, ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστίν. ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν. καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, καὶ οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσουσιν. ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων. Cap. 20.

Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν λέγοντες. εἰπὲ ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστίν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ἕνα λόγον, καὶ εἴπατέ μοι. τὸ βάπτισμα ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων. οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες. ὅτι ἐὰν εἴπωμεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ διατί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ. ἐὰν δὲ εἴπωμεν ἐξ ἀνθρώπων, πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς. πεπεισμένος γάρ ἐστιν ἰωάννην προφήτην εἶναι. καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. καὶ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην. ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανούς. καὶ ἐν καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δῶσιν αὐτῷ. οἱ δὲ γεωργοὶ δείραντες αὐτὸν ἐξαπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δοῦλον. οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες, ἐξαπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον. οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος. τί ποιήσω πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν, ἴσως τοῦτον ἰδόντες ἐντραπήσονται. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες. οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος. δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. καὶ ἐκβαλόντες αὐ-

in hac die tua que ad pacem tibi: nunc autem abſcondita ſunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te: et circundabunt te inimici tui vallo: et circundabunt te: et coanguſtiabunt te undique: et ad terram proſternent te et filios tuos qui in te ſunt. Et non relinquent in te lapidem ſuper lapidem: eo quod non cognoveris tempus viſitationis tue. Et ingreſſus in templum cepit eiicere vendentes in illo et ementes: dicens illis. Scriptum eſt: quia domus mea domus orationis eſt. Vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum. Et erat docens quotidie in templo. Principes autem ſacerdotum et ſcribe et principes plebis querebant illum perdere: et non inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus ſuſpenſus erat audiens illum. Cap. 20.

Et factum eſt in una dierum docente illo populum in templo et euangelizante: convenerunt principes ſacerdotum et ſcribe cum ſenioribus: et aiunt dicentes ad illum. Dic nobis in qua poteſtate hec facis. Aut quis eſt qui dedit tibi hanc poteſtatem? Reſpondens autem ieſus dixit ad illos. Interrogabo vos et ego unum verbum. Reſpondete mihi. Baptiſmus iohannis de celo erat: an ex hominibus? At illi cogitabant intra ſe dicentes. Quia ſi dixerimus de celo dicet. Quare ergo non crediſtis illi? Si autem dixerimus ex hominibus plebs univerſa lapidabit nos. certi ſunt enim iohannem prophetam eſſe. Et reſponderunt ſe neſcire unde eſſet. Et ieſus ait illis. Neque ego dico vobis in qua poteſtate hec facio. Cepit autem dicere ad plebem parabolam hanc. Homo quidam plantavit vineam et locavit eam colonis: et ipſe peregre fuit multis temporibus: et in tempore miſit ad cultores ſervum ut de fructu vinee darent illi. Qui ceſum dimiſerunt eum inanem. Et addidit alterum ſervum mittere. Illi autem hunc quoque cedentes et afficientes contumelia: dimiſerunt inanem. Et addidit tertium mittere: qui et illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus vinee. Quid faciam? Mittam filium meum dilectum: forſitan cum hunc viderint verebuntur. Quem cum vidiſſent coloni: cogitaverunt intra ſe dicentes. Hic eſt heres. Occidamus illum: ut noſtra fiat hereditas. Et eiectum illum

Mat. 24. a. Mar. 13. a.
Mat. 21. b. Mar. 11. d. Joha. 2. d.
Eſai. 56. c. Hiere. 7. b
Mat. 21. g. Mar. 11. b. Luc. 21. a. Joha. 7. c. 7. g. 7. 8. c.
A
Mat. 21. d. Mar. 11. f.
Mat. 21. f. Mar. 12. a.
B
Gene. 37. d.

τὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος. ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπον. μὴ γένοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε. τί οὖν ἐστὶ τὸ γεγραμμένον τοῦτο. λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται, ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν. καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν. ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην εἶπε. καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, εἰς τὸ παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες. διδάσκαλε οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις. ἔξεστιν ἡμῖν καίσαρι φόρον δοῦναι, ἢ οὔ. κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν, εἶπε πρὸς αὐτούς. τί με πειράζετε. ἐπιδείξατέ μοι δηνάριον. τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν. ἀποκριθέντες δὲ εἶπον, καίσαρος. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ἀπόδοτε τοίνυν τὰ καίσαρος καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ. καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν. προσελθόντες δέ τινες τῶν σαδδουκαίων οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες. διδάσκαλε μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν. ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος, καὶ ἔλαβεν ὁ δεύτερος τὴν γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος, καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα, καὶ ἀπέθανον. ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή. ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή. οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσι καὶ ἐκγαμίσκονται. οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ἐκγαμίζονται, οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύναν-

extra vineam occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vinee? Veniet et perdet colonos iſtos: et dabit vineam aliis. Quo audito dixerunt illi. Abſit. Ille autem aſpiciens eos ait. Quid eſt ergo hoc quod ſcriptum eſt. Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus eſt in caput anguli? Omnis qui ceciderit ſupra illum lapidem conquaſſabitur: ſuper quem autem ceciderit comminuet illum. Et querebant principes ſacerdotum et ſcribe mittere in illum manus illa hora: et timuerunt populum. Cognoverunt enim quod ad ipſos dixerit ſimilitudinem hanc. Et obſervantes miſerunt inſidiatores qui ſe iuſtos ſimularent ut caperent eum in ſermone: et traderent illum principatui et poteſtati preſidis. Et interrogaverunt eum dicentes. Magiſter ſcimus quia recte dicis et doces: et non accipis perſonam: ſed viam dei in veritate doces. Licet nobis tributum dare ceſari an non? Conſiderans autem dolum illorum dixit ad eos. Quid me tentatis? Oſtendite mihi denarium. Cuius habet imaginem et inſcriptionem? Reſpondentes dixerunt. Ceſaris. Et ait illis. Reddite ergo que ſunt ceſaris ceſari: et que ſunt dei deo. Et non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe: et mirati in reſponſo eius tacuerunt. Acceſſerunt autem quidam ſaduceorum qui negant eſſe reſurrectionem: et interrogaverunt eum dicentes. Magiſter moyſes ſcripſit nobis: ſi frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem: et hic ſine liberis fuerit: ut accipiat eam frater eius uxorem: et ſuſcitet ſemen fratri ſuo. Septem ergo fratres erant: et primus accepit uxorem et mortuus eſt ſine filiis: et ſequens accepit illam: et ipſe mortuus eſt ſine filio: et tertius accepit illam: ſimiliter et omnes ſeptem et non reliquerunt ſemen et mortui ſunt. Noviſſime omnium mortua eſt et mulier. In reſurrectione ergo cuius eorum erit uxor. Siquidem ſeptem habuerunt eam uxorem. Et ait illis ieſus. Filii huius ſeculi nubunt: et traduntur ad nuptias: illi vero qui digni habebuntur ſeculo illo et reſurrectione ex mortuis: neque nubent neque ducent uxores: neque ultra mori poterunt.

Mat. 21. g. Mar. 12. b. 1. Pet. 2. d. Actu. 4. b.
Mat. 22. c. Mar. 12. b. Joha. 7. c. 7. 8. c.
Mat. 22. c. Mar. 12. c.
C
Mat. 22. d. Mar. 12. c.
D

ται. ἰσάγγελοι γάρ εἰσι, καὶ υἱοί εἰσι τοῦ θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ μωυσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου ὡς λέγει. κύριον τὸν θεὸν ἀβραάμ, καὶ τὸν θεὸν ἰσαάκ, καὶ τὸν θεὸν ἰακώβ. θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπον. διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. οὐκ ἔτι δὲ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, πῶς λέγουσι τὸν χριστὸν υἱὸν δαυὶδ εἶναι, καὶ αὐτὸς δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν. εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. δαυὶδ οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν. ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις. οἳ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται. οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

Cap. 21.

Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλουσίους. εἶδε δέ τινα καὶ χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, καὶ εἶπεν. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν. ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ. αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλε. καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασι κεκόσμηται εἶπε. ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες. διδάσκαλε πότε οὖν ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι. ὁ δὲ εἶπε. βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε. μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε. δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. τότε ἔλεγεν αὐτοῖς. ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, σεισμοί τε μεγάλοι κατὰ τόπους καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται. φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται. πρὸ δὲ τούτων ἁπάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ'

Equales enī angelis ſūt: ⁊ filij dei ſūt: cum ſint filij reſurrectiōis. Quia vō reſurgant mortui: et moyſes oſtēdit ſecus rubum: ſicut dicit. Dn̄m deū abraam et deum yſaac et deum iacob. Deus aūt non eſt mortuorū ſed viuorꝝ: omnes enim viuunt ei. Rn̄dentes aūt quidā ſcribarum dixerunt ei. Magiſter bene dixiſti. Et amplius nō audebant eū quicꝙ̄ interrogare. Dixit āt ad illos. Quō dicūt xp̄m filiū eē dauid: ⁊ ipſe dauid dicit in libro pſalmorum. Dixit dn̄s domino meo ſede a dextris meis donec ponam inimicos tuos ſcabellū pedum tuorum. Dauid ergo dn̄m illū vocat: ⁊ quō filiꝰ eius eſt? Audiente autem omnī populo dixit diſcipulis ſuis. Attendite a ſcribis qui volunt ambulare in ſtolis: et amant ſalutationes in foro et primas cathedras in ſynagogis et primos diſcubitꝰ i cōuiuijs. Qui deuorant domos viduarū: ſimulantes longam orationem. Hi accipient damnationem maiorem.

[D] [Mat.22.c. Mar.12.d. Exodi.3.b] [Mat.22.g. Marci.12.f.] [Pſal.19.] [Mat.22.g. Mar.12.f.] [Mar.12.g.]

Cap. 21.

Reſpiciens aūt vidit eos q̄ mittebāt munera ſua in gazophylacium diuites. Vidit aūt ⁊ quādā viduā pauperculā mittentē era minuta duo. Et dixit Vere dico vobis qꝛ vidua hec pauper pluſꝙ̄ oēs miſit: nam omnes hi ex abundanti ſibi miſerunt in munera dei: hec aūt ex eo qꝛ deeſt illi omnem victum ſuum quem habuit miſit. Et quibuſdā dicentibꝰ de templo qꝛ bonis lapidibꝰ et donis ornatū eēt: dixit. Hec que videtis: venient dies in quibꝰ nō relinquet̄ lapis ſupra lapidē q̄ nō deſtruat̄. Interrogauerūt āt illū dicētes. Preceptor quando hec erūt: et quod ſignum cum fieri incipient? Qui dixit. Videte ne ſeducamini. Multi enim venient in noīe meo dicentes qꝛ ego ſū: ⁊ tp̄s appropiquauit. Nolite ire poſt eos. Cum autem audieritis prelia et ſeditiones nolite terreri. Oportet primum hec fieri: ſed nondū ſtatī finis. Tūc dicebat illis. Surget gens contra gentē et regnū aduerſꝰ regnū: ⁊ terremotus magni erūt per loca ⁊ peſtilentie et fames terroreſꝗ; de celo ⁊ ſigna magna erunt. Sed ante hec omnia inijcient

[A] [Mar.12.g.] [Mat.24.a. Marci.13.a] [Mat.24.a. Mar.13.b.] [Mat.24.a. Mar.13.b. Ephe.5.b 1.Cor.3.d Col.2.d.] [B] [Mat.24.b Mar.13.b.] [Mat.24.b.]

ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσι παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. θέσθε οὖν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι. ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ᾗ οὐ δυνήσονται ἀντειπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ ἀδελφῶν, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν. καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν ἱερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσι, τοῦ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ ἐν τῷ λαῷ τούτῳ. καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἱερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ἔσται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν, ἐν ἀπορίᾳ ἠχούσης θαλάσσης καὶ σάλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων ἐν τῇ οἰκουμένῃ. αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν. καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς. ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα, ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν. οὕτω καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη. ὡς

vobis manus ſuas: ⁊ perſequētur tradentes in ſynagogas ⁊ cuſtodias: trahētes ad reges et preſides propter nomen meū. Continget autē vobis in teſtimoniū. Ponite ergo i cordibꝰ vr̄is nō p̄meditari queādmodū rn̄deatis. Ego .n. dabo vobis os ⁊ ſapiāz cui nō poterūt reſiſtere et contradicere omnes aduerſarij veſtri. Trademini autem a parētibꝰ ⁊ fratribꝰ ⁊ cognatis ⁊ amicis: ⁊ morte afficient ex vobis. Et eritis odio oībus hominibus ꝓpter nomē meū. Et capillus de capite vr̄o nō peribit. In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Cum aūt videritis circundari ab exercitu hieruſalem: tunc ſcitote qꝛ appropiquauit deſolatio eiꝰ. Tūc q̄ in iudea ſunt fugiant ad montes ⁊ qui in medio eius diſcedant: ⁊ qui in regionibus non intrent in eam: quia dies vltionis hi ſūt: vt impleātur omnia que ſcripta ſunt. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim preſſura magna ſupra terram: et ira in pplō hoc. Et cadent in ore gladij: et captiui ducent̄ in omnes gentes. Et hieruſalem calcabitur a gentibus donec impleant̄ tp̄a nationū. Et erūt ſigna in ſole ⁊ luna et ſtellis: ⁊ i terris preſſura gētiū pre cōfuſiōe ſonitus maris et fluctuum: areſcentibus hominibus pre timore ⁊ expectatione que ſuperuenient vniuerſo orbi. Nam virtutes celorum mouebuntur. Et tunc videbūt filiū hominis venientem in nube cū ptāte magna ⁊ maieſtate. His autem fieri incipientibus: reſpicite et leuate capita veſtra: quoniam appropinquat redemptio veſtra. Et dixit illis ſilitudinē. Videte ficulneā ⁊ omnes arbores: cum ꝓducunt iam ex ſe fructum ſcitis quoniam prope eſt eſtas. Ita et vos cum videritis hec fieri: ſcitote quoniam prope eſt regnū dei. Amen dico vobis qꝛ non preteribit generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra tranſibūt: verba autem mea non tranſibūt. Attendite aūt vobis ne forte grauentur corda veſtra in crapula et ebrietate ⁊ curis huius vite: et ſuperueniat i vos repētina dies illa. Tāꝗ̄

[Mar.13.b. Johā.15.f.] [Mat.10.f.] [C] [Mat.24.c. Mar.13.d] [Mat.24.c. Mar.13.d.] [Mat.24.c. Mar.13.d.] [Eſaie.13.b. Johelis.2.c] [Mat.24.d. Mar.13.f. Eſai.5.c] [D] [Mat.24.e. Mar.13.f.] [Mat.24.e. Mar.13.g. Roma.13.d 1.Theſ.5.a Apoca.8.d]

παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὤρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ. Cap. 22.

Ἤγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων, ἡ λεγομένη πάσχα, καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν. ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν. εἰσῆλθε δὲ σατανᾶς εἰς ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα, καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτὸν παραδῷ αὐτοῖς. καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐξωμολόγησε. καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου. ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα. καὶ ἀπέστειλε πέτρον καὶ ἰωάννην εἰπών. πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ. ποῦ θέλεις ἑτοιμάσομεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων. ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν οὗ εἰσπορεύεται, καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας. λέγει σοι ὁ διδάσκαλος. ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω. κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνώγαιον μέγα ἐστρωμένον, ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἴρηκεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα ἀνέπεσε, καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ᾽ ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ δεξάμενος ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπε. λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων. τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον. τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων. τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵ-

laqueus enim ſuperueniet in omnes qui ſedent ſuper faciem omnis terre. Vigilate itaque omni tempore orantes vt digni habeamini fugere iſta omnia que futura ſunt: et ſtare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in templo: noctibus vero exiens morabatur in monte qui vocatur oliueti. Et omnis populus manicabat ad eum in templo audire eum. Cap. 22.

A Appropinquabat autem dies feſtus azymorum qui dicitur paſcha. Et querebant principes ſacerdotum et ſcribe quomodo eum interficerent: timebant vero plebem. Intrauit autem ſathanas in iudam qui cognominabatur ſcarioth vnum de duodecim: et abijt et locutus eſt cum principibus ſacerdotum et magiſtratibus quemadmodum illum traderet eis. Et gauiſi ſunt et pacti ſunt pecuniam illi dare. Et ſpopondit. Et querebat opportunitatem vt traderet illum ſine turbis. Venit autem dies azymorum: in qua neceſſe erat occidi paſcha. Et miſit petrum et iohannem dicens. Euntes parate nobis paſcha vt manducemus. At illi dixerunt. Ubi vis paremus? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis in ciuitatem occurret vobis homo quidam amphoram aque portans: ſequimini eum in domum in quam intrat: et dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi magiſter. Ubi eſt diuerſorium: vbi paſcha cum diſcipulis meis manducem. Et ipſe oſtendet vobis cenaculum magnum ſtratum: et ibi parate. B Euntes autem inuenerunt ſicut dixit illis: et parauerunt paſcha. Et cum facta eſſet hora diſcubuit et duodecim apoſtoli cum eo. Et ait illis. Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum antequam patiar. Dico enim vobis: quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno dei. Et accepto calice gratias egit et dixit. Accipite et diuidite inter vos. Dico enim vobis: quod non bibam de generatione vitis donec regnum dei veniat. Et accepto pane gratias egit: et fregit et dedit eis dicens. Hoc eſt corpus meum quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem poſtquam cenauit dicens. Hic eſt calix nouum teſtamentum in ſanguine

Mat.26.a. Mar.14.a. Joha.11.a. ſup.19.g. & 20.c. Mat.11.g. Mar.11.b. Joha.7.c. 7.g. Jo.13.a. Mat.26.b. Mar.14.b — Mat.26.b. Mar.14.b — Mat.26.c. Mar.14.c. 1.Cor.11.c — Mat.26.c. Mar.14.c. Act.17.d. — Mat.26.c.

ματί μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με, μετ᾽ ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύεται κατὰ τὸ ὡρισμένον. πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι᾽ οὗ παραδίδοται. καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν. ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως. ἀλλ᾽ ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν. οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος. ἐγὼ δὲ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν. ὑμεῖς δὲ ἐστὲ οἱ διαμεμενηκότες μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσεσθε ἐπὶ θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. εἶπε δὲ ὁ κύριος. σίμων σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον. ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπε. λέγω σοι πέτρε, οὐ μὴ φωνήσῃ σήμερον ἀλέκτωρ, πρὶν ἢ τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε. οἱ δὲ εἶπον. οὐδενός. εἶπεν οὖν αὐτοῖς. ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω ὁμοίως καὶ πήραν. καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλήσει τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγοράσει μάχαιραν. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοὶ τὸ καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. καὶ γὰρ τὰ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. οἱ δὲ εἶπον. κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ἱκανόν ἐστι. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου, εἶπεν αὐτοῖς. προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ᾽ αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο λέγων. πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ᾽ ἐμοῦ. πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γε-

meo qui pro vobis fundetur. Uerumtamen ecce manus tradentis me mecum eſt in menſa. Et quidem filius hominis ſecundum quod definitum eſt vadit. Uerumtamen ve homini illi per quem tradetur. Et ipſi ceperunt querere inter ſe quis eſſet ex eis qui hoc facturus eſſet. Facta eſt autem et contentio inter eos quis eorum videretur eſſe maior. Dixit autem eis. Reges gentium dominantur eorum: et qui poteſtatem habent ſuper eos benefici vocantur. Uos autem non ſic. Sed qui maior eſt in vobis fiat ſicut minor: et qui preceſſor eſt ſicut miniſtrator. Nam quis maior eſt: qui recumbit: an qui miniſtrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio veſtrum ſum ſicut qui miniſtrat. Uos autem eſtis qui permanſiſtis mecum in temptationibus meis. Et ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum vt edatis et bibatis ſuper menſam meam in regno meo: et ſedeatis ſuper thronos iudicantes duodecim tribus iſrael. D Ait autem dominus ſimoni. Simon: ecce ſathanas expetiuit vos vt cribraret ſicut triticum. Ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Qui dixit ei. Domine: tecum paratus ſum et in carcerem et in mortem ire. Et ille dixit. Dico tibi petre: non cantabit hodie gallus donec ter abneges noſſe me. Et dixit eis. Quando miſi vos ſine ſacculo et pera et calciamentis: numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet ſacculum tollat ſimiliter et peram. Et qui non habet vendat tunicam ſuam et emat gladium. Dico enim vobis: quoniam adhuc hoc quod ſcriptum eſt oportet impleri in me. Et cum iniquis reputatus eſt. Etenim ea que ſunt de me finem habent. At illi dixerunt. Domine ecce duo gladij hic. At ille dixit eis. Satis eſt. Et egreſſus ibat ſecundum conſuetudinem in montem oliuarum. Secuti ſunt autem illum et diſcipuli. E Et cum perueniſſet ad locum dixit illis. Orate ne intretis in temptationem. Et ipſe auulſus eſt ab eis quantum iactus eſt lapidis: et poſitis genibus orabat dicens. Pater ſi vis transfer calicem iſtum a me. Uerumtamen non mea voluntas ſed tua fiat.

Mar.14.c. Heb.9.c. Mat.18.b. 22.6.b. Mar.14.c Mat.26.b. Mar.14.b Joha.13.c. — Mat.18.a. Marci.9.e. — Mat.20.f. — Mat.10.f. — Mat.25.c. Marci.4.c — Eſaie.53.d Mar.15.d. — Mat.26.d. Joha.18.a — Mat.26.d Mar.14.d — Mat.26.d. Mar.14.d Joha.6.d.

μέσθω. ὤφθη δε αυτῷ άγγελος απ ουρα-
νου ενισχύων αυτόν. καὶ γενόμενος εν αγω-
νία, εκτενέστερον προσηύχετο. εγένετο δε
ὁ ιδρώς αυτου ωσεί θρόμβοι αίματος κα-
ταβαίνοντες επὶ τὴν γην. καὶ αναστάς από
τῆς προσευχῆς ελθών πρὸς τοὺς μαθη-
τάς, εύρεν αυτούς κοιμωμένους από τῆς λύ-
πης. καὶ είπεν αυτοίς. τί καθεύδετε. αναστάν-
τες προσεύχεσθε ίνα μη εισέλθητε εις πει-
ρασμόν. έτι δε αυτου λαλουντος ιδού ό-
χλος καὶ ὁ λεγόμενος ιούδας εις τῶν δώ-
δεκα προήρχετο αυτούς, καὶ ήγγισε τῷ ιη-
σου φιλησαι αυτόν. τουτο γαρ σημείον δε-
δώκει αυτοίς. ὃν αν φιλήσω, αυτός εστιν. ὁ
δε ιησους είπεν αυτῷ. ιούδα φιλήματι τὸν
υιόν του ανθρώπου παραδίδως. ιδόντες
δε οι περί αυτὸν τὸ εσόμενον, είπον αυτῷ.
κύριε, ει πατάξομεν εν μαχαίρα. καὶ επά-
ταξεν εις τις εξ αυτῶν τὸν δουλον του αρ-
χιερέως, καὶ αφείλεν αυτου τὸ ους τὸ δεξι-
όν. αποκριθείς δε ὁ ιησους είπεν. εάτε έως
τούτου. καὶ αψάμενος του ωτίου αυτου,
ιάσατο αυτόν. είπε δε ὁ ιησους πρὸς τοὺς
παραγενομένους πρὸς αυτὸν αρχιερείς καὶ
στρατηγούς του ιερου καὶ πρεσβυτέρους.
ως επί ληστήν εξεληλύθατε μετά μαχαι-
ρῶν καὶ ξύλων. καθημέραν όντος μου μεθ
υμῶν εν τῷ ιερῷ, ουκ εξετείνατε τὰς χεί-
ρας επ εμέ. αλλ αύτη υμῶν εστίν ἡ ώρα
καὶ ἡ εξουσία του σκότους. συλλαβόν-
τες δε αυτὸν ήγαγον, καὶ εισήγαγον εις
τὸν οίκον του αρχιερέως. ὁ δε πέτρος η-
κολούθει μακρόθεν. αψάντων δε πυρ εν μέ-
σω τῆς αυλῆς, καὶ συγκαθισάντων αυτῶν,
εκάθητο ὁ πέτρος εν μέσω αυτῶν. ιδουσα
δε αυτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ
φως, καὶ ατενίσασα αυτῷ, είπε. καὶ ούτος
συν αυτῷ ην. ὁ δε ηρνήσατο αυτὸν λέγων.
γύναι ουκ οίδα αυτόν. καὶ μετά βραχύ έ-
τερος ιδών αυτὸν έφη. καὶ συ εξ αυτῶν ει. ὁ
δε πέτρος είπεν. άνθρωπε ουκ ειμί. καὶ δια-
στάσης ωσεί ώρας μιάς, άλλος τις διισχυ-
ρίζετο λέγων. επ αληθείας καὶ ούτος μετ
αυτου ην, καὶ γαρ γαλιλαίος εστίν. είπε
δε ὁ πέτρος άνθρωπε ουκ οίδα ὁ λέγεις.
καὶ παραχρημα έτι λαλουντος αυτου, ε-
φώνησεν αλέκτωρ. καὶ στραφείς ὁ κύριος ε-
νέβλεψε τῷ πέτρω. καὶ υπεμνήσθη ὁ πέτρος
του λόγου του κυρίου ως είπεν αυτῷ, ό-
τι πριν αλέκτορα φωνησαι, απαρνήση με
τρις. καὶ εξελθών έξω ὁ πέτρος έκλαυσε πι-
κρώς. καὶ οι άνδρες οι συνέχοντες τὸν ιη-
σουν ενέπαιζον αυτῷ δέροντες. καὶ περικα-

Apparuit autem illi angelus de celo
confortans eum. Et factus in agonia
prolixius orabat. Et factus eſt
ſudor ei9 ſicut gutte ſanguinis decurrē-
tis in terram. Et cum ſurrexiſſet ab Mat.26.d Mar.14.d
oratione et veniſſet ad diſcipulos ſuos:
inuenit eos dormientes pre triſtitia.
Et ait illis. Quid dormitis? Surgite
orate ne intretis in temptationem.
Adhuc eo loquente ecce turba: Mat.26.e.
et qui vocabatur iudas vn9 de duode- Mar.14.e
cim antecedebat eos et appropiquauit ie- Johā.18.a
ſu: vt oſcularetur eum.
Jeſus aūt dixit illi. Juda oſculo
filium hominis tradis. Videntes Mat.26.e
aūt hi q̄ circa ipſū erāt qd̄ futurū erat: Mar.14.e
dixerūt ei. Dñe ſi pcutim9 i gladio? Et Johā.18.b.
percuſſit vn9 ex illis ſeruū pricipis ſa-
cerdotū: et āputauit auriculā eius dexte-
rā. Rñdens aūt ieſus ait. Sinite vſq3
huc. Et cum tetigiſſet auriculam eius
ſanauit eum. Dixit aūt ieſus ad eos F
q̄ venerāt ad ſe principes ſacerdotū et
magiſtratus templi et ſeniores.
Quaſi ad latronē exiſtis cum gladijs Mat.26.e.
et fuſtib9: cum quotidie vobiſcum fuerim Mar.14.e.
in templo non extendiſtis manus Johā.18.d
in me. Sed hec eſt hora veſtra
et poteſtas tenebrarum. Cōprehendētes Mat.26.f.
autem eum duxerunt ad Mar.14.f.
domū pricipis ſacerdotū: petr9 xpo ſe- Johā.18.c.
quebať eū a lōge. Accenſo aūt igne i me- Mat.26.g
dio atrij et circumſedentibus illis: Mar.14.g
erat petrus in medio eorum. Johā.18.c.
Quē cū vidiſſet ancilla q̄dā ſedentē ad
lumen: et cum fuiſſet intuita dixit. Et hic
cum illo erat. At ille negauit eum di-
cens. Mulier nō noui illū. Et p9 puſil-
vidēs eū dixit. Et tu de ill' es. lū ali9
Petr9 xpo ait. O hō nō ſū. Et iterual-
lo facto q̄ſi hore vni9 ali9 q̄dā affirma-
bat dicens. Vere et hic cum
illo erat: nam et galileus eſt.
Et ait petr9. Homo neſcio quid dicis.
Et cōtinuo adhuc illo loq̄nte cātauit
gallus. Et conuerſus domin9 reſpexit G
petrum. Et recordatus eſt petrus Mat.26.g
verbi domini ſicut dixerat: quia Mar.14.g
priuſq3 gallus cantet: ter me negabis.
Et egreſſus foras petr9 fleuit amare.
Et viri qui tenebant ieſum
illudebant ei cedentes. Et velauerunt Mat.26.g

λύψαντες αυτόν έτυπτον αυτου τὸ πρό-
σωπον. καὶ επηρώτων αυτόν λέγοντες. προ-
φήτευσον τίς εστίν ὁ παίσας σε. καὶ έτερα
πολλά βλασφημουντες έλεγον εις αυτόν.
καὶ ως εγένετο ημέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυ-
τέριον του λαου αρχιερείς τε καὶ γραμμα-
τείς, καὶ απήγαγον αυτόν εις τὸ συνέδριον
αυτῶν λέγοντες. ει συ ει ὁ χριστός ειπε η-
μίν. είπε δε αυτοίς. εάν υμίν είπω ου μή πι-
στεύσητε, εάν δε καὶ ερωτήσω, ου μή αποκρι-
θητε μοι η απολύσητε. από του νυν έσται ὁ
υιός του ανθρώπου καθήμενος εκ δεξιών
τῆς δυνάμεως του θεου. είπον δε πάντες.
συ ουν ει ὁ υιός του θεου. ὁ δε πρὸς αυ-
τούς έφη. υμείς λέγετε ότι εγώ ειμί. οι δε
είπον. τί έτι χρείαν έχομεν μαρτυρίας, αυ-
τοί γαρ ηκούσαμεν από του στόματος αυ-
τού. Cap.23.

Και αναστάν άπαν τὸ πληθος αυτῶν, ή-
γαγον αυτόν επί τὸν πιλάτον. ήρξαν-
το δε κατηγορείν αυτου λέγοντες. τουτον
εύρομεν διαστρέφοντα τὸ έθνος, καὶ κωλύ-
οντα καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ε-
αυτόν χριστόν βασιλέα είναι. ὁ δε πιλάτος
επηρώτησεν αυτόν λέγων. συ ει ὁ βασι-
λεύς τῶν ιουδαίων. ὁ δε αποκριθείς αυτῷ
έφη. συ λέγεις. ὁ δε πιλάτος είπε πρὸς τοὺς
αρχιερείς καὶ τοὺς όχλους. ουδέν ευρίσκω
αίτιον εν τῷ ανθρώπω τούτω. οι δε επίσ-
χυον λέγοντες. ότι ανασείει τὸν λαόν δι-
δάσκων καθ όλης τῆς ιουδαίας, αρξάμενος
από τῆς γαλιλαίας έως ώδε. πιλάτος δε
ακούσας γαλιλαίαν επηρώτησεν ει ὁ άν-
θρωπος γαλιλαίος εστί. καὶ επιγνούς ότι
εκ τῆς εξουσίας ηρώδου εστίν, ανέπεμψεν
αυτόν πρὸς ηρώδην όντα καὶ αυτόν εν ιε-
ροσολύμοις εν ταύταις ταίς ημέραις. ὁ δε
ηρώδης ιδών τὸν ιησουν, εχάρη λίαν. ην
γαρ θέλων εξ ικανου ιδείν αυτόν. διά τὸ α-
κούειν πολλά περί αυτου, καὶ ήλπιζε τι
σημείον ιδείν υπ αυτου γινόμενον. επη-
ρώτα δε αυτόν εν λόγοις ικανοίς, αυτός
δε ουδέν απεκρίνατο αυτῷ. ειστήκεισαν δε
οι αρχιερείς καὶ οι γραμματείς ευτόνως κα-
τηγορουντες αυτου. εξουθενήσας δε αυτόν
ὁ ηρώδης συν τοίς στρατεύμασιν αυτου
καὶ εμπαίξας, περιβαλών αυτόν εσθητα λαμ-
πράν, ανέπεμψεν αυτόν τῷ πιλάτω. εγέ-
νοντο δε φίλοι ὅ τε πιλάτος καὶ ηρώδης εν
αυτή τῇ ημέρα μετ αλλήλων, προυπηρ-
χον γαρ εν έχθρα όντες πρὸς εαυτούς. πι-
λάτος δε συγκαλεσάμενος τοὺς αρχιερείς
καὶ τοὺς άρχοντας καὶ τὸν λαόν είπε πρὸς

eum et percutiebant faciem eius: Mar.14.g. Johā.18.d
et interrogauerūt eū dicētes. Prophe-
tiza quis eſt qui te percuſſit? Et alia
multa blaſphemātes dicebant in eum.
Et vt factus eſt dies: cōuenerūt ſeniores
plebis et pricipes ſacerdotum et ſcribe:
et duxerunt illum in concilium
ſuū dicētes. Si tu es chriſt9 dic nobis. Mar.26.f.
Et ait illis. Si vobis dixero nō crede- Mar.14.f.
tis mihi: ſi aūt et iterrogauero nō rñde- Johā.6.g.
bitis mihi: neq3 dimittetis. Ex hoc aūt erit Mat.26.f.
filius hominis ſedens a dextris Mar.14.g
virtutis dei. Dixerunt autem omnes. Johā.6.g.
Tu ergo es filius dei? Qui
ait. Vos dicitis: q2 ego ſum. At illi
dixerunt. Quid adhuc deſideram9 teſti- Mat.26.g
enim audiuim9 de ore ei9. moniū ipſi Mar.14.g

Cap.23.

Et ſurgens ois multitudo eorū du- A
xerūt illum ad pilatum. Ceperunt Mat.27.a.
aūt illum accuſare dicentes. Hunc Mar.15.a.
inuenim9 ſubuertentē gentē nrām et phi- Johā.18.c.
bentē tributa dari ceſari: et dicentem ſe
chriſtum regem eſſe. Pilatus autem Mat.27.b.
interrogauit eum dicens. Tu es rex Mar.15.a
iudeorum? At ille reſpondens Johā.18.f.
ait. Tu dicis. Ait autem pilatus ad Johā.18.g.
pricipes ſacerdotū et turbas. Nihil inue-
nio cauſe i hoc hoie. At illi iualeſcebāt
dicentes. Commouit populum docens
per vniuerſam iudeam: incipiens
a galilea vſq3 huc. Pilatus autem
audiens galileam interrogauit ſi homo
galileus eſſet. Et vt cognouit q
de herodis poteſtate eſſet: remiſit
eū ad herodē q̄ et ipe hieroſolymis erat
illis diebus.
Herodes aūt viſo ieſu: gauiſ9 ē valde. B
ei cupiēs ex mlto tpe vidē eū: Erat
eo q audiret multa de eo: et ſperabat
ſignum aliqd videre ab eo fieri. Inter-
rogabat aūt eum multis ſermonibus.
At ipſe nihil illi rñdebat. Stabāt aūt Mat.26.f.
pricipes ſacerdotū et ſcribe cōſtanter ac- Mar.14.f.
cuſantes eum. Spreuit aūt illum
herodes cum exercitu ſuo:
et illuſit indutum veſte alba: et
remiſit ad pilatum.
Et facti ſunt amici herodes et pilat9 i
ipſa die: nam antea inimici
erant ad inuicem. Pilatus
autem conuocatis principibus ſacerdo-
tum et magiſtratibus et plebe dixit ad

αὐτούς. προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ ἡρώδης. ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ. παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα. ἀνέκραξαν δὲ παμπληθὴ λέγοντες. αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν βαραββᾶν. ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βεβλημένος εἰς φυλακήν. πάλιν οὖν ὁ πιλάτος προσεφώνησε θέλων ἀπολῦσαι τὸν ἰησοῦν. οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες. σταύρωσον σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς. τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος. οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ. παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων. ὁ δὲ πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν. ἀπέλυσε δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακὴν ὃν ᾐτοῦντο. τὸν δὲ ἰησοῦν παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτῶν. καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτὸν ἐπιλαβόμενοι σίμωνός τινος κυρηναίου ἐρχομένου ἀπ' ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ ἰησοῦ. ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν, αἳ καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ ἰησοῦς εἶπε. θυγατέρες ἱερουσαλὴμ μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν. ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι, ἐν αἷς ἐροῦσι. μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἐθήλασαν. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς καλύψατε ἡμᾶς. ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται. ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτόν, καὶ τοὺς κακούργους. ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. ὁ δὲ ἰησοῦς ἔλεγε. πάτερ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον. καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς λέγοντες. ἄλλους ἔσωσε, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς ὁ τοῦ θεοῦ ἐκλεκτός. ἐνέπαιζον δὲ αὐ-

illos. Obtuliſtis mihi hũc hominem quaſi auertentem populum: et ecce ego coram vobis interrogans nullam cãm inuenio in hoīe iſto: ex his ĩ quibus eum accuſatis. Sed neq; herodes. Nam remiſi vos ad illum: et ecce nihil dignum morte actum eſt ei. Emendatũ ergo illũ dimittã. Neceſſe ãt hēbat dimittere eis ꝑ diē feſtũ vnũ. Exclamauit aũt ſimul vniuerſa turba dicēs. Tolle hunc: ⁊ dimitte nobis barrabã. Qui erat ꝓpter ſeditionē quãdã factã ĩ ciuitate ⁊ homicidiũ miſſus ĩ carcerē. Iterũ aũt pilatꝰ locutꝰ ē ad eos volēs dimittere ieſũ. At illi ſucclamabãt dicētes. Crucifige crucifige eum. Ille ãt tertio dixit ad illos. Quid enĩ mali fecit iſte. Nullam cauſam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illũ ⁊ dimittã. At illi inſtabant vocibus magnis poſtulantes vt crucifigeret: et inualeſcebant voces eorum. Et pilatus adiudicauit fieri petitionē eorum. Dimiſit ãt illꝭ cũ q ꝓpt homicidiũ ⁊ ſeditionē miſſꝰ fuerat ĩ carcerē quē petebãt Jeſũ ṽo tradidit volũtati eoꝝ. Et cũ ducerēt eũ apprehenderũt ſimonē quēdã cyrenēſē venientē de villa: ⁊ impoſuerũt illi crucem portare poſt ieſũ. Sequebat̃ ãt poſt illũ mlt̃a turba populi et mulierum: que plangebant et lamentabant̃ eum. Cõuerſus ãt ad illas ieſus dixit. Filie hieruſalem: nolite flere ſuꝑ me: ſed ſuꝑ vos ipſas flete: et ſuꝑ filios vr̃os. Qm̃ ecce venient dies in quibus dicēt. Beate ſteriles ⁊ ventres qui nõ genuerũt: et vbera que non lactauerũt. Tunc icipiēt dicere montibus: cadite ſuper nos: et collibus operite nos. Quia ſi in viridi ligno hec faciunt: in arido quid fiet. Ducebant̃ aũt et alij duo nequam cum eo vt interficerent̃. Et poſtq; venerũt in locum qui vocatur caluarie: ibi crucifixerunt eum et latrones: vnũ a dextris: alterũ a ſiniſtris. ⸿ Jeſus ãt dicebat. Pater dimitte illis. Nõ enĩ ſciunt quid faciũt. Diuidētes vero veſtimēta eiꝰ miſerũt ſortes. Et ſtabat populus ſpectans: ⁊ deridebant eum principes cũ eis dicētes. Alios ſaluos fecit: ſe ſaluum faciat: ſi hic eſt chriſtus dei electus. Illudebãt autem ei

Actu. 13. c. | C | Mat. 27. b. Mar. 15. a | Mat. 27. c. Mar. 15. b. Johã. 18. g. Actu. 3. c. | Actuũ. 13. c | Mat. 27. c. Mar. 15. c. Johã. 18. g | D | Mat. 27. d. Mar. 15. d | ſup. 21. d. Sapien. 3. c | Eſai. 54. a Gal. 4. d. Apoca. 6. d ⁊ 9. b. Eſaie 2. d. Oſee. 10. c | E | Mat. 27. d. Mar. 15. d. Johã. 19. c. | Mat. 27. d Mar. 15. d. Johã. 19. d | Mat. 27. f.

τῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, καὶ ὄξος προσφέροντες αὐτῷ καὶ λέγοντες. εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. ἦν δὲ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν ἑλληνικοῖς καὶ ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑβραϊκοῖς. οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων. εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων. εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος, ἐπετίμα αὐτῷ λέγων. οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ. καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν. οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ἔλεγε τῷ ἰησοῦ. μνήσθητί μου κύριε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον, καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ ἰησοῦς εἶπε. πάτερ εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου. καὶ ταῦτα εἰπών, ἐξέπνευσεν. ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατόνταρχος τὸ γενόμενον, ἐδόξασε τὸν θεὸν λέγων. ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον. εἱστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας ὁρῶσαι ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι ἰωσὴφ βουλευτὴς ὑπάρχων ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ ἀριμαθαίας πόλεως τῶν ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. οὗτος προσελθὼν τῷ πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ ἰησοῦ. καὶ καθελὼν αὐτὸ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδέπω οὐδεὶς κείμενος. καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευή, σάββατον ἐπέφωσκε. κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα, καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν. Cap. 24.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα, φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα, καί τινες σὺν αὐ-

et milites accedentes: et acetum offerentes ei dicentes. Si tu es rex iudeorum: ſaluum te fac. Erat autem et ſuperſcriptio ſcripta ſuꝑ eum litteris grecis et latinis et hebraicis. Hic eſt rex iudeorũ. Vnꝰ aũt de his qui pēdebãt latronibus blaſphemabat eũ dicens. Si tu es chriſtus ſaluũ fac teipm ⁊ nos. Rũdens aũt alter icrepabat eũ dicens. Neq; tu times deum: qui in eadem dãnatione es. Et nos quidem iuſte nam digna factis recipimus. Hic vero nihil mali geſſit. Et dicebat ad ieſum. Dñe memento mei cũ veneris in regnum tuum. Et dixit illi ieſus. Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiſo. Erat aũtē fere hora ſexta: ⁊ tenebre facte ſũt ĩ vniuerſã terrã vſq; in horam nonã. Et obſcuratꝰ eſt ſol: et velum templi ſciſſum eſt medium: et clamans voce magna ieſus ait. Pater in manus tuas cõmendo ſpiritum meũ. Et hec dicēs expirauit. Vidēs ãt centurio quod factũ fuerat: glorificauit deum dicens. Vere hic homo iuſtus erat. Et omnis turba eorũ qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud: et videbant q̃ fiebant percutiētes pectora ſua reuertebantur. Stabãt autem omnes noti eius alonge: et mulieres que ſecute eum erant a galilea hec videntes. Et ecce vir nomine ioſeph qui erat decurio vir bonus et iuſtus: hic non conſenſerat concilio et actibus eorũ: ab arimathia ciuitate iudee: qui expectabat et ipſe regnum dei. Hic acceſſit ad pilatum et petijt corpus ieſu: et depoſitum inuoluit in ſindone: et poſuit eum in monumento exciſo: in quo nõdũ quiſq; poſitꝰ fuerat. Et dies erat paſceues: ⁊ ſabbatũ illuceſcebat. Subſecute autem mulieres que cum eo venerant de galilea viderũt monumētũ: ⁊ quēadmodũ poſitũ erat corpꝰ eius. Et reuertētes paraueũt aromata ⁊ vnguēta: et ſabbato quidē ſiluerũt ſecundũ mandatum. Cap. 24.

Vna aũt ſabbati valde diluculo venerunt ad monumentũ portãtes que parauerant aromata: et

Mar. 15. f. Johã. 19. c. | Mat. 27. c. Mar. 15. c. Johã. 19. d | Mat. 27. c Mar. 15. c. | F | Mat. 27. e. Mar. 15. e. | Apoc. 6. c. Mat. 27. f. Mar. 15. f. | Psal. 30. | Mat. 27. f. Mar. 15. f. | G | Mat. 27. g. Mar. 15. g Johã. 19. g | Mat. 27. g. Mar. 15. g. Joh. 19. g. | A | Mat. 28. a. Mar. 16. a. | H

ταῖς. εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμέ-
νον ἀπὸ τοῦ μνημείου, καὶ εἰσελθοῦσαι
οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἰησοῦ.
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαπορεῖσθαι αὐτὰς
περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐ-
πέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτού-
σαις. ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ
κλινουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, εἶπον
πρὸς αὐτάς. τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν
νεκρῶν. οὐκ ἔστιν ὧδε ἀλλ᾽ ἠγέρθη. μνήσ-
θητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ γαλι-
λαίᾳ, λέγων. ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁ-
μαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡ-
μέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημά-
των αὐτοῦ. καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ
μνημείου, ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς
ἕνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ μα-
γδαληνὴ μαρία καὶ ἰωάννα καὶ μαρία ἰακώ-
βου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἳ ἔλεγον
πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα, καὶ ἐφάνη-
σαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα
αὐτῶν, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. ὁ δὲ πέτρος
ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ πα-
ρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα, καὶ
ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγο-
νός. καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμε-
νοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν
σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ ἱερουσαλήμ, ᾗ ὄ-
νομα ἐμμαούς. καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀ-
λλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων
τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς
καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἰησοῦς ἐγγίσας
συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐ-
τῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν.
εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς. τίνες οἱ λόγοι οὗτοι
οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπα-
τοῦντες, καὶ ἐστὲ σκυθρωποί. ἀποκριθεὶς δὲ
ὁ εἷς ᾧ ὄνομα κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτόν.
σὺ μόνος παροικεῖς ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ
ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις ταύταις. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ποῖα. οἱ
δὲ εἶπον αὐτῷ τὰ περὶ ἰησοῦ τοῦ ναζω-
ραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνα-
τὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θε-
οῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅπως τε παρέ-
δωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες
ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐ-
τόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέ-
λλων λυτροῦσθαι τὸν ἰσραήλ. ἀλλά γε σὺν
πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σή-
μερον, ἀφ᾽ οὗ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυ-

inuenerunt lapidem reuolutum Johā.20.a
a monumento: et ingreſſe
non inuenerunt corpus domini ieſu.
Et factū ē dū mēte ꝯſternate eēnt
de iſto: ecce duo viri ſteterunt
ſecus illas in veſte fulgenti. Cum Mat.28.a
timerent autem et Mar.16.c.
declinarent vultum in terrā: dixerunt
ad illas. Quid queritis viuentē cum
mortuis? Nō eſt hic ſʒ ſurrexit. Recor-
damini qualiter locutꝰ ē vobis cū adhuc ī
galilea eēt dicēs. Quia oportet filiū ho
minis tradi in manus hominū pctōruʒ
et crucifigi: et die tertia
reſurgere. Et recordate ſunt verborum Mat.28.b.
eius. Et regreſſe a Mar.16.c.
monumento nunciauerunt hec oīa illis B
vndeci: ⁊ ceteris oibꝰ. Erat aūt maria
magdalene et iohāna et maria iacobi:
et cetere que cum eis erāt: que dicebāt
ad apoſtolos hec: et viſa ſunt
ante illos ſicut deliramentum verba
iſta: et non crediderūt illis. Petrꝰ aūt
ſurgēs cucurrit ad monumentū: ⁊ pcū
bens vidit linteamina ſola poſita: et
abijt ſecum mirans quod factū fuerat.
Et ecce duo ex illis ibant
ipſa die in caſtellum quod erat in ſpa-
cio ſtadiorum ſexaginta ab hierl'm noīe
emaus. Et ipſi loquebantur ad inuiceʒ
de his omnibus que acciderant.
Et factum eſt dum fabularentur Mar.16.c.
⁊ ſecū q̄rerēt: ⁊ ipſe ieſus appropiquās
ibat cum illis. Oculi autem illorum
tenebantur ne eum agnoſcerent.
Et ait ad illos. Qui ſunt hi ſermones
quos confertis ad inuiceʒ ambulantes:
et eſtis triſtes? Et reſpondens
vnus cui nomen cleophas dixit ei.
Tu ſolus peregrinꝰ es in hierl'm: ⁊ nō
cognouiſti que facta ſunt in illa
his diebꝰ? Quibus ille dixit. Que? C
Et dixerūt de ieſu nazareno
qui fuit vir propheta: potens
in omni opere et ſermone coram deo
et omni populo. Et quomō eū tradide
rūt ſummi ſacerdotes et principes
nr̄i ī dānationē mortꝭ ⁊ crucifixerūt euʒ.
Nos autem ſperabamus: quia ipſe eēt
redempturus iſrael. Et nunc ſuper
hec omnia tertia dies eſt hodie:
q̄ hec facta ſunt. Sed ⁊ mulieres

ναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς γενόμε-
ναι ὄρθριαι ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ μὴ εὑροῦ-
σαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπ-
τασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐ-
τὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ
τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς καὶ
αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. καὶ
αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς. ὦ ἀνόητοι καὶ
βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶ-
σιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται. οὐχὶ ταῦτα
ἔδει παθεῖν τὸν χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς
τὴν δόξαν αὐτοῦ. καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ μωσέ-
ως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διηρ-
μήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ
περὶ ἑαυτοῦ. καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην
οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο
πορρωτέρω πορεύεσθαι. καὶ παρεβιάσαντο
αὐτὸν λέγοντες. μεῖνον μεθ᾽ ἡμῶν ὅτι πρὸς
ἑσπέραν ἐστί, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλ-
θε τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ
κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν, λαβὼν τὸν
ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου
αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλ-
μοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν, καὶ αὐτὸς ἄφαν-
τος ἐγένετο ἀπ᾽ αὐτῶν. καὶ εἶπον πρὸς ἀλλή-
λους. οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν
ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς δι-
ήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς. καὶ ἀναστάντες
αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλήμ,
καὶ εὗρον συνηθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ
τοὺς σὺν αὐτοῖς λέγοντας, ὅτι ἠγέρθη ὁ
κύριος ὄντως καὶ ὤφθη σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐ-
ξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη
αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. ταῦτα δὲ
αὐτῶν λαλούντων, καὶ αὐτὸς ὁ ἰησοῦς ἔσ-
τη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς. εἰρήνη
ὑμῖν. πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμε-
νοι, ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν, καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς. τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί δια-
λογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑ-
μῶν. ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας
μου, ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι. ψηλαφήσατέ με
καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ
ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. καὶ τοῦ-
το εἰπὼν ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ
τοὺς πόδας. ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀ-
πὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς
ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε. οἱ δὲ ἐπέδωκαν
αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος, καὶ ἀπὸ μελισ-
σίου κηρίου. καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφα-
γεν.
εἶπε δὲ αὐτοῖς. οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησα

quedam ex noſtris terruerunt nos: que
ante lucē fuerūt ad monumētū: ⁊ nō iuē
to corpore eiꝰ: venerūt dicētes ſe etiā viſi
onē angelorum vidiſſe: qui dicunt eum
viuere. Et abierūt quidaʒ ex noſtris ad
monumentum: et ita inuenerunt ſicut
mulieres dixerūt: ipſū vō nō inuenerūt. Et
ipſe dixit ad eos. O ſtulti et
tardi corde ad credendum in omnibus
que locuti ſunt prophete. Nonne hec Bcm.14.d
oportuit pati xp̄m: et ita intrare in
gloriam ſuam? Et incipiens a moyſe D
et omnibus prophetis: interpretabatur
illis in omnibus ſcripturis que
de ipō erāt. Et appropinquerūt caſtello
quo ibant: et ipſe ſe finxit
longius ire. Et coegerunt Gen.19.a.
illū dicētes. Mane nobiſcū dn̄e quoniā ad
veſperaſcit: ⁊ inclinata eſt iā dies. Et in
trauit cū illis. Et factum eſt dum
recumberet cum eis: accepit
panē ⁊ bn̄dixit ac fregit: ⁊ porrigebat
illis. Et aperti ſunt oculi eorum
et cognouerunt eum: ⁊ ipſe euanuit
ex oculis eorū. Et dixerunt ad inuiceʒ.
Nonne cor noſtrum ardens erat in
nobis: dum loquerēt in via et aperiret
nobis ſcripturas? Et ſurgentes
eadem hora regreſſi ſūt in hieruſalem:
⁊ iuenerunt congregatos vndecim: et
eos qui cū illis erāt dicentes: q̄ ſurrexit
dn̄s vere ⁊ apparuit ſimoni. Et ipſi nar E
rabant q̄ geſta erāt in via: et quō cogno
uerūt eū in fractione panis. Dū aūt hec
loquuntur: ſtetit ieſus
in medio eorum et dixit eis. Pax
vobis. Ego ſū: nolite timere. Cōturbati
vō ⁊ ꝯterriti exiſtimabāt ſe ſpm̄ videre.
Et dixit eis. Quid turbati eſtis: ⁊ cogi
tationes aſcendunt in corda veſtra:
videte manus meas et pedes:
quia ego ipſe ſum. Palpate
et videte: quia ſpūs carnem ⁊ oſſa nō
hʒ: ſicut me videtis habere. Et cū hoc
dixiſſet oſtendit eis manus et
pedes. Adhuc aūt illis nō credentibꝰ
et mirantibus pre gaudio dixit.
Habetis hic aliqd qd' māducet? At illi
ei partē piſcis aſſi: ⁊ fauū ⌊ obtulerūt
mellꝭ. Et cū māducaſſet corā eis: ſumēs F
reliquias dedit eis. ⌈cutus ſum
Et dixit ad eos. Hec ſunt verba que lo

προς υμάς έτι ων συν υμίν, ότι δει πληρωθήναι πάντα τα γεγραμμένα εν τω νόμω μωσέως και προφήταις και ψαλμοίς περί εμού. Τότε διήνοιξεν αυτών τον νουν του συνιέναι τας γραφάς, και είπεν αυτοίς. ότι ούτως γέγραπται, και ούτως έδει παθείν τον Χριστόν, και αναστήναι εκ νεκρών τη τρίτη ημέρα, και κηρυχθήναι επί τω ονόματι αυτού μετάνοιαν και άφεσιν αμαρτιών εις πάντα τα έθνη, αρξάμενον από ιερουσαλήμ. υμείς δε εστέ μάρτυρες τούτων. και ιδού εγώ αποστέλλω την επαγγελίαν του πατρός μου εφ' υμάς. υμείς δε καθίσατε εν τη πόλει ιερουσαλήμ, έως ου ενδύσησθε δύναμιν εξ ύψους. εξήγαγε δε αυτούς έξω έως εις βηθανίαν, και επάρας τας χείρας αυτού, ευλόγησεν αυτούς. και εγένετο εν τω ευλογείν αυτόν αυτούς διέστη απ' αυτών, και ανεφέρετο εις τον ουρανόν. και αυτοί προσκυνήσαντες αυτόν υπέστρεψαν εις ιερουσαλήμ μετά χαράς μεγάλης. και ήσαν διαπαντός εν τω ιερώ αινούντες και ευλογούντες τον θεόν. αμήν.

Τέλος του κατά λουκάν αγίου ευαγγελίου.

ad vos cũ adhuc eẽʒ vobiſcũ: qm̃ neceſſe ẽ ipleri omnia q̃ ſcripta ſunt i lege moyſi et prophetis ꝛ pſalmis de me. Tunc aperuit illis ſenſum vt itelligerẽt ſcripturas: ꝛ dixit eis. Qm̃ ſic ſcriptum eſt: ꝛ ſic oportebat chriſtum pati ꝛ reſurgere a mortuis tertia die: et predicari in nomine eius pniam et remiſſionem peccatorũ in omnes gentes: incipiẽtibus ab hieroſolyma. Vos aũt teſtes eſtis horum. Et ecce ego mittam promiſſum patris mei in vos. Vos autem ſedete in ciuitate quoaduſq; induamini virtute ex alto. Eduxit aũt eos foras in bethaniam: et eleuatis manibus ſuis benedixit eis. Et factũ eſt dum benediceret illis receſſit ab eis: et ferebatur in celum. Et ipſi adorantes regreſſi ſunt in hieruſalẽ cũ gaudio magno. Et erant ſẽper in templo laudantes et benedicentes deum. Amen.

B Actu.17.a.

Actuũ.1.a.

Mar.16.g Actu.1.b.

Explicit euangelium ſecundum Lucam.

Incipit prologus in euangelium ſecundum Johannem.

Hic eſt Johannes euangeliſta vnus ex diſcipulis domini: qui virgo a deo electus eſt: quem de nuptijs volentem nubere vocauit deus. Cui virginitatiſ in hoc duplex teſtimoniũ datur in euãgelio: ꝙ et pre ceteris dilectus a deo dicitur: ꝛ huic matrem ſuam pendens in cruce cõmendauit dominus: vt virginẽ virgo ſeruaret. Deniq; manifeſtans in euangelio ꝙ erat ipſe incorruptibilis verbi opus inchoans: ſolus verbũ carnẽ factum eſſe: nec lumen a tenebris comprehenſum fuiſſe teſtatur primum ſignum ponens quod in nuptijs fecit dominus: oſtendens ꝙ ipſe erat: vt legentib⁹ demonſtraret ꝙ vbi dominus inuitatus ſit: deficere nuptiarum vinum debeat: ꝛ veteribus imutatis: noua omnia que a xp̃o inſtituũtur appareãt. Hoc aũt euãgeliũ ſcripſit in aſia: poſtea ꝙ̃ in pathmos inſula apocalypſim ſcripſerat: vt cui in principio canonis incorruptibile principiũ prenotatur in geneſi: ei etiaʒ incorruptibilis finis per virgineʒ in apocalypſi redderetur dicente chriſto. Ego ſum alpha ꝛ o. Et hic eſt iohãneſ qui ſciens ſuperueniſſe dieʒ receſſus ſui: conuocatis diſcipulis ſuis in epheſo: per multa ſignorum experimẽta promens chriſtum: deſcendens in defoſſum ſepulture locum: facta oratione poſitus eſt ad patres ſuoſ tam extraneus a dolore mortis ꝙ̃ a corruptione carnis inuenitur alienus. Tum poſt omnes euangeliuʒ ſcripſit: et hoc virgini debebatur. Quorum tamen vel ſcriptorum temporis diſpoſitio vel librorum ordinatio ideo a nobis per ſingula non exponitur: vt ſciendi deſiderio collato ꝛ querentibus fructus laboris et deo magiſterij doctrina ſeruetur.

Explicit prologus.

Το κατά ιωάννην άγιον ευαγγέλιον. Cap.i.

Εν αρχή ην ο λόγος, και ο λόγος ην προς τον θεόν, και θεος ην ο λόγος, ούτος ην εν αρχή προς τον θεόν. πάντα δι' αυτού εγένετο, και χωρις αυτού εγένετο ουδέ εν ο γέγονεν. εν αυτω ζωή ην, και η ζωή ην το φως των ανθρώπων. και το φως εν τη σκοτία φαίνει, και η σκοτία αυτό ου κατέλαβεν. εγένετο άνθρωπος απεσταλμένος παρά θεού, όνομα αυτώ ιωάννης, ούτος ήλθεν εις μαρτυρίαν ίνα μαρτυρήση περί του φωτός, ίνα πάντες πιστεύσωσι δι αυτού. ουκ ην εκείνος το φως, αλλ' ίνα μαρτυρήση περί του φωτός. ην το φως το αληθινόν ο φωτίζει πάντα άνθρωπον ερχόμενον εις τον κόσμον. εν τω κόσμω ην, και ο κόσμος δι αυτού εγένετο, και ο κόσμος αυτόν ουκ έγνω. εις τα ίδια ήλθε, και οι ίδιοι αυτόν ου παρέλαβον. όσοι δε έλαβον αυτόν, έδωκεν αυτοίς εξουσίαν τέκνα θεού γενέσθαι τοις πιστεύουσιν εις το όνομα αυτού. οι ουκ εξ αιμάτων, ουδε εκ θελήματος σαρκός, ουδέ εκ θελήματος ανδρός, αλλ' εκ θεού εγεννήθησαν. και ο λόγος σάρξ εγένετο, και εσκήνωσεν εν ημίν. και εθεασάμεθα την δόξαν αυτού, δόξαν ως μονογενούς παρά πατρός, πλήρης χάριτος και αληθείας. ιωάννης μαρτυρεί περί αυτού και κέκραγε λέγων. ούτος ην ον είπον, ο οπίσω μου ερχόμενος έμπροσθεν μου γέγονεν, ότι πρωτος μου ην. και εκ του πληρώματος αυτού ημείς πάντες ελάβομεν και χάριν αντί χάριτος. ότι ο νόμος διά μωσέως εδόθη, η χάρις και η αληθεια διά ιησού Χριστού εγένετο. θεόν ουδείς εώρακε πώποτε. ο μονογενής υιός ο ων εις τον κόλπον του πατρός, εκείνος εξηγήσατο. και αύτη εστίν η μαρτυρία του ιωάννου ότε απέστειλαν οι ιουδαίοι εξ ιεροσολύμων ιερείς και λευίτας ίνα ερωτήσωσιν αυτόν. συ τις εί. και ωμολόγησε και ουκ ηρνήσατο. και ωμολόγησεν ότι ουκ ειμί εγώ ο Χριστός. και ηρώτησαν αυτόν. τι ουν ηλίας ει σύ. και λέγει ουκ ειμί. ο προφήτης ει συ. και απεκρίθη. ου. είπον ουν αυτώ. τις εί, ίνα απόκρισιν δώμεν τοις πέμψασιν ημάς. τι λέγεις περί σεαυτού. έφη. εγώ φωνή βοώντος εν τη ερήμω, ευθύνατε την οδόν κυρίου, καθώς είπεν ησαίας ο προφήτης. και οι απεσταλμένοι ήσαν εκ των φαρισαίων. και ηρώτησαν αυτόν και είπον αυτώ. τι ουν βαπτίζεις, ει συ ουκ ει ο Χριστός ουτε

Incipit euangeliũ ſcõʒ Johãnẽ. Cap.i.

In principio erat verbũ: ꝛ vbũ erat apd deũ: ꝛ de⁹ erat vbũ: hoc erat i pricipio apd deũ. Oĩa p ipſuʒ facta ſũt ꝛ ſine ipſo factũ eſt nihil. Qđ factũ ẽ in ipo vita erat: et vita erat lux hominum et lux in tenebris lucet: et tenebre eam nõ cõprehẽderũt. Fuit homo miſſus a deo: cui nomen erat iohannes. Hic venit i teſtimoniũ vt teſtimoniũ phiberet de lumine: vt omnes crederent per illum. Non erat ille lux: ſʒ vt teſtimoniũ phiberet de luie. Erat lux vera: que illuminat omnem hoiem venientem in hunc mundũ. In mundo erat ꝛ mundus per ipſum factus eſt: et mund⁹ eũ nõ cognouit. In propria venit et ſui eũ nõ recepert. Quotquot aũt receperũt eũ dedit eis poteſtateʒ filios dei fieri his qui credunt in nomine ei⁹. Qui nõ ex ſãguinib⁹ neq; ex volũtate carnis: neq; ex volũtate viri: ſed ex deo nati ſunt. Et verbum caro factum eſt: et habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius gloriam quaſi vnigeniti a patre: plenum gratie ꝛ veritatis. Johãnes teſtimoniũ phibʒ de ipſo et clamat dicens. Hic erat quẽ dixi qui poſt me venturus eſt: ante me fact⁹ eſt: qr prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepim⁹ et gratiam pro gratia: quia lex per moyſen data eſt: gratia ꝛ veritas per ieſum chriſtũ facta eſt. Deũ nemo vidit vnq̃. Unigenitus filius qui eſt in ſinu patris ipſe enarrauit. Et hoc eſt teſtimonium iohannis: quando miſerunt iudei ab hieroſolymis ſacerdotes ꝛ leuitas ad eũ vt iterrogarẽt eũ. Tu qs es? Et cõfeſſus eſt ꝛ nõ negauit. Et confeſſuſ ẽ: quia nõ ſum ego xp̃s. Et iterrogauerũt eũ. Quid ergo? Helias es tu? Et dixit nõ ſũ. Propheta es tu? Et rñdit. Nõ. Dixerũt ergo ei. Quis es vt rñſũ dem⁹ hiſ q̃ miſerũt noſ. Quid dicis de teipſo? Ait. Ego vox clamantis in deſerto: dirigite viam dñi: ſicut dixit eſaias propheta. Et qui miſſi fuerãt erant ex phariſeis. Et iterrogauerũt eũ: ꝛ dixerũt ei. Quid ergo baptizas ſi tu nõ es xp̃s: neq;

A

Mat.3.a. j.3.d

B

C

1.Joh.4.c.

j.5.f.

Eſai. 40.a Mat.3.a. Mar.1.a. Luce.3.a.

D

ηλίας ούτε ο προφήτης. απεκρίθη αυτοίς ο
ιωάννης λέγων. εγώ βαπτίζω εν ύδατι, μέ
σος δε υμών έστηκεν ον υμείς ουκ οίδατε.
αυτός εστίν ο οπίσω μου ερχόμενος, ος έμ
προσθεν μου γέγονεν, ου εγώ ουκ ειμί άξι
ος ίνα λύσω αυτού τον ιμάντα του υποδή
ματος. ταύτα εν βηθανία εγένετο πέραν του
ιορδάνου, όπου ην ιωάννης βαπτίζων. τη
επαύριον βλέπει ο ιωάννης τον ιησούν ερ-
χόμενον προς αυτόν και λέγει. ίδε ο αμ-
νός του θεού, ο αίρων την αμαρτίαν του κό
σμου. ούτος εστί περί ου εγώ είπον. οπίσω
μου έρχεται ανήρ, ος έμπροσθεν μου γέ-
γονεν ότι πρώτος μου ην, καγώ ουκ ήδειν
αυτόν. αλλ ίνα φανερωθή τω ισραήλ, διά
τούτο ήλθον εγώ εν τω ύδατι βαπτίζων.
και εμαρτύρησεν ιωάννης λέγων. ότι τεθέα
μαι το πνεύμα καταβαίνον ωσεί περιστεράν
εξ ουρανού, και έμεινεν επ αυτόν καγώ ουκ
ήδειν αυτόν. αλλ ο πέμψας με βαπτίζειν
εν ύδατι εκείνος μοι είπεν. εφ ον αν ίδης το
πνεύμα καταβαίνον και μένον επ αυτόν,
ούτος εστίν ο βαπτίζων εν πνεύματι αγίω
καγώ εώρακα και μεμαρτύρηκα, ότι ούτος
εστίν ο υιός του θεού. τη επαύριον πάλιν
ειστήκει ο ιωάννης και εκ των μαθητών αυ-
τού δύο, και εμβλέψας τω ιησού περιπα-
τούντι, λέγει. ίδε ο αμνός του θεού. και ή-
κουσαν αυτού οι δύο μαθηταί λαλούντος,
και ηκολούθησαν τω ιησού. στραφείς δε ο
ιησούς και θεασάμενος αυτούς ακολου-
θούντας, λέγει αυτοίς. τι ζητείτε. οι δε εί-
πον αυτώ. ραββί, ο λέγεται ερμηνευόμενον
διδάσκαλε, που μένεις. λέγει αυτοίς. έρ-
χεσθε και ίδετε. ήλθον και είδον που μένει,
και παρ αυτώ έμειναν την ημέραν εκείνην.
ώρα ην ως δεκάτη. ην ανδρέας ο αδελφός
σίμωνος πέτρου εις εκ των δύο των ακου-
σάντων παρά ιωάννου και ακολουθησάν-
των αυτώ. ευρίσκει ούτος πρώτος τον α-
δελφόν τον ίδιον σίμωνα, και λέγει αυτώ.
ευρήκαμεν τον μεσίαν ο εστί μεθερμηνευόμε
νον χριστός. και ήγαγεν αυτόν προς τον ιη
σούν. εμβλέψας δε αυτώ ο ιησούς, είπε. συ
ει σίμων ο υιός ιωνά, συ κληθήση κηφάς ο
ερμηνεύεται πέτρος. τη επαύριον ηθέλησεν
εξελθείν εις την γαλιλαίαν, και ευρίσκει φί
λιππον, και λέγει αυτώ ο ιησούς. ακολού-
θει μοι. ην δε ο φίλιππος από βηθσαϊδά εκ
της πόλεως ανδρέου και πέτρου. ευρίσκει
φίλιππος τον ναθαναήλ, και λέγει αυτώ.
ον έγραψε μωσής εν τω νόμω και οι προ-
φήται, ευρήκαμεν ιησούν τον υιόν ιωσήφ τον

helias neque propheta? Respondit eis
iohãnes dicẽs. Ego baptizo in aq̃: me Mat.3.c. Mar.1.b. Luce.3.d. Actuũ.1.a. 19.a.
dius aũt vestrũ stetit quẽ vos nescitis.
Ipse est qui post me venturus ẽ qui an
te me factus est: cuius ego non sũ dignus
vt soluam eius corrigiam calciamenti.
Hec in bethania facta sunt trans
iordanem vbi erat iohannes baptizãs.
Altera die vidit iohannes iesum veniẽtẽ
ad se et ait. Ecce agnus
dei: ecce qui tollit peccatum mundi.
Hic est de quo ego dixi. Post
me venit vir qui ante me factus est:
quia prior me erat: et ego nesciebam
eũ. Sed vt manifestet ĩ israel: ꝓpterea
veni ego in aqua baptizans.
Et testimoniũ phibuit iohãnes dicẽs. E
spiritũ descẽdentẽ q̃si colũbã ⌊ Quia vidi Mat.3.g. Mar.1.b. Luce.3.c.
de celo et mansit super eũ: et ego ne-
sciebam eũ. Sed qui misit me baptizare
in aqua: ille mihi dixit. Sup quẽ vi-
deris spiritũ descendentẽ et manẽtẽ sup eũ:
hic est qui baptizat in spiritu sancto.
Et ego vidi et testimoniũ phibui qr hic
est filius dei. Altera die iterum
stabat iohannes: et ex discipulis eius
duo et respiciens iesum ambulantem
dicit. Ecce agnus dei. Et audierunt
eum duo discipuli loquentem:
et secuti sunt iesum. Conuersus autem
iesus et videns eos sequentes se:
dixit eis. Quid queritis? Qui dixerũt
ei. Rabbi: quod dicitur interpretatum
magister: vbi habitas? Dicit eis: venite
et videte. Venerũt et viderũt vbi mane F
ret: et apud eum manserunt die illo.
Hora aũt erat q̃si decia. Erat ãt andre
as frater simonis petri vnus ex duobus q̃
a iohãne et secuti fuerant ⌊ audierant
eum. Inuenit hic primum fratrem
suum symonem et dicit ei.
Inuenimus messiam quod est iterpretatũ
xp̃s. Et adduxit eum ad iesum.
Intuitus autem eum iesus dixit. Tu
es simon filius iona: tu vocaberis cephas
quod interpretatur petrus. In crastinũ voluit
exire in galileam: et inuenit philippũ.
Et dicit ei iesus. Sequere
me. Erat autem philipus a bethsaida
ciuitate andree et petri. Inuenit G
philippus nathanael: et dicit ei.
Quẽ scripsit moyses in lege et prophete:
inuenimus iesum filium ioseph

από ναζαρέτ. και είπεν αυτώ ναθαναήλ. εκ
ναζαρέτ δύναται τι αγαθόν είναι. λέγει αυ
τώ φίλιππος. έρχου και ίδε. είδεν ο ιησούς
τον ναθαναήλ ερχόμενον προς αυτόν και λέ
γει περί αυτού ίδε αληθώς ισραηλίτης εν ω
δόλος ουκ εστί. λέγει αυτώ ναθαναήλ, πό
θεν με γινώσκεις. απεκρίθη ιησούς και είπεν
αυτώ. προ του σε φίλιππον φωνήσαι όντα
υπό την συκήν είδον σε. απεκρίθη ναθανα-
ήλ και λέγει αυτώ. ραββί, συ ει ο υιός του
θεού, συ ει ο βασιλεύς του ισραήλ. απεκρί-
θη ιησούς και είπεν αυτώ ότι είπον σοι είδον
σε υποκάτω της συκής πιστεύεις, μείζω
τούτων όψει. και λέγει αυτώ. αμήν αμήν
λέγω υμίν, απάρτι όψεσθε τον ουρανόν α-
νεωγότα και τους αγγέλους του θεού ανα-
βαίνοντας και καταβαίνοντας επί τον υιόν
του ανθρώπου. Cap.2.

Και τη ημέρα τη τρίτη γάμος εγένετο εν
κανά της γαλιλαίας, και ην η μήτηρ του
ιησού εκεί. εκλήθη δε και ο ιησούς και οι μα
θηταί αυτού εις τον γάμον. και υστερήσαν
τος οίνου, λέγει η μήτηρ του ιησού προς αυ
τόν. οίνον ουκ έχουσι. λέγει αυτή ο ιησούς
τι εμοί και σοι γύναι. ούπω ήκει η ώρα
μου. λέγει η μήτηρ αυτού τοις διακόνοις. ό
τι αν λέγει υμίν ποιήσατε. ήσαν δε εκεί υ-
δρίαι λίθιναι εξ κείμεναι κατά τον καθαρισ-
μόν των ιουδαίων χωρούσαι ανά μετρητάς
δύο ή τρείς. λέγει αυτοίς ο ιησούς. γεμί-
σατε τας υδρίας ύδατος. και εγέμισαν αυ-
τάς έως άνω. και λέγει αυτοίς, αντλήσατε
νυν και φέρετε τω αρχιτρικλίνω. και ήνεγ-
καν. ως δε εγεύσατο ο αρχιτρίκλινος το ύ-
δωρ οίνον γεγενημένον, και ουκ ήδει πόθεν
εστίν, οι δε διάκονοι ήδεισαν οι ηντληκότες
το ύδωρ, φωνεί τον νυμφίον ο αρχιτρίκλι-
νος και λέγει αυτώ. πας άνθρωπος πρώτον
τον καλόν οίνον τίθησι, και όταν μεθυσθώ
σι, τότε τον ελάσσω. συ τετήρηκας τον κα-
λόν οίνον έως άρτι. ταύτην εποίησε την αρ-
χήν των σημείων ο ιησούς εν κανά της γαλι
λαίας, και εφανέρωσε την δόξαν αυτού, και
επίστευσαν εις αυτόν οι μαθηταί αυτού.
μετά τούτο κατέβη εις καπερναούμ αυτός
και η μήτηρ αυτού, και οι αδελφοί αυτού.
και οι μαθηταί αυτού, και εκεί έμειναν ου
πολλάς ημέρας. και εγγύς ην το πάσχα
των ιουδαίων, και ανέβη εις ιεροσόλυμα ο
ιησούς. και εύρεν εν τω ιερώ τους πωλούν
τας βόας και πρόβατα, και περιστεράς, και
τους κερματιστάς καθημένους. και ποιήσας
φραγέλλιον εκ σχοινίου, πάντας εξέβαλεν

a nazareth. Et dixit ei nathanael. A
nazareth põt aliq̃d boni esse. Dicit ei
philippus. Veni et vide. Vidit iesus
nathanael venientem ad se et dicit
de eo. Ecce vere israelita: in quo
dolus nõ est. Dicit ei nathanael. Vn
de me nosti. respondit iesus et dixit
ei. Priusq̃ te philippus vocaret cũ eẽs
sub ficu vidi te. Respõdit ei nathanael
et ait. Rabbi tu es filius
dei: tu es rex israel. Respondit
iesus et dixit ei. Quia dixi tibi vidi
te sub ficu credis: maius
his videbis. Et dicit ei. Amen amen
dico vobis: amodo videbitis celũ aper
tum et angelos dei ascendentes
et descendentes supra filium
hominis. Cap.2.

Et tertia die nuptie facte sunt in A
chana galilee: et erat mater
iesu ibi. Vocatus est aũt et iesus et disci
puli eius ad nuptias. Et deficiente
vino: dicit mater iesu ad eum.
Vinum non habent. Et dicit ei iesus.
Quid mihi et tibi est mulier? Nõdũ ve
nit hora mea. Dicit mr̃ eius ministris.
Quodcũq̃ dixerit vobis facite. Erãt ãt
ibi lapidee hydrie sex posite scd̃m puri-
ficationẽ iudeorum capiẽtes singule me
tretas binas vel ternas. Dicit eis iesus.
hydrias aq̃. Et ipleuerũt eas ⌊ Implete
vsque ad sũmũ. Et dicit eis iesus. Hauri
te nunc et ferte architriclino. Et tulerũt.
Vt aũt gustauit architriclinus aquam B
vinum factum: et non sciebat vnde
esset: ministri aũt sciebant qui hause
rũt aquã: vocat sponsum architriclinus
et dicit ei. Omnis homo primum
bonũ vinũ ponit: et cum inebriati fue-
rit tũc id qd deterius ẽ. Tu ãt seruasti bo-
nũ vinũ vsque adhuc. Hoc fecit initium
signorum iesus in chana galilee:
et manifestauit gloriam suam: et
crediderunt in eum discipuli eius.
Post hec descẽdit capharnaum ipse Mat.4.d.
et mater eius et fratres eius
et discipuli eius: et ibi manserunt non C
multis diebus. Et prope erat pascha Mat.21.b.
iudeorum: et ascẽdit iesus hierosolymã Mar.11.d.
et inuenit in templo vendentes Luce.19.g.
oues et boues et columbas et Esaie.56.
numularios sedẽtes. Et cum fecisset q̃si Hiere.7.b
flagellum de funiculis: omnes eiecit

εκ του ιερού, τά τε πρόβατα καί τούς βόας· καί τών κολλυβιστών εξέχεε τό κέρμα, καί τάς τραπέζας ανέστρεψε, καί τοις τάς περιστεράς πωλούσιν είπεν· άρατε ταύτα εντεύθεν. μή ποιείτε τόν οίκον τού πατρός μου οίκον εμπορίου. εμνήσθησαν δέ οι μαθηταί αυτού ότι γεγραμμένον εστίν· ο ζήλος τού οίκου σου καταφάγεταί με. απεκρίθησαν ούν οι ιουδαίοι καί είπον αυτώ· τί σημείον δεικνύεις ημίν, ότι ταύτα ποιείς; απεκρίθη ιησούς καί είπεν αυτοίς· λύσατε τόν ναόν τούτον, καί εν τρισίν ημέραις εγερώ αυτόν. είπον ούν οι ιουδαίοι· τεσσαράκοντα καί έξ έτεσιν ωκοδομήθη ο ναός ούτος, καί σύ εν τρισίν ημέραις εγερείς αυτόν; εκείνος δέ έλεγε περί τού ναού τού σώματος αυτού. ότε ούν ηγέρθη εκ τών νεκρών, εμνήσθησαν οι μαθηταί αυτού ότι τούτο έλεγεν αυτοίς, καί επίστευσαν τή γραφή καί τώ λόγω ώ είπεν ο ιησούς. ως δέ ήν εν τοις ιεροσολύμοις εν τώ πάσχα εν τή εορτή, πολλοί επίστευσαν εις τό όνομα αυτού, θεωρούντες αυτού τά σημεία ά εποίει. αυτός δέ ο ιησούς ουκ επίστευεν εαυτόν αυτοίς, διά τό αυτόν γινώσκειν πάντας, καί ότι ου χρείαν είχεν ίνα τις μαρτυρήση περί τού ανθρώπου. αυτός γάρ εγίνωσκε τί ήν εν τώ ανθρώπω. Cap. 3.

Ήν δέ άνθρωπος εκ τών φαρισαίων, νικόδημος όνομα αυτώ, άρχων τών ιουδαίων. ούτος ήλθε πρός τόν ιησούν νυκτός, καί είπεν αυτώ· ραββί, οίδαμεν ότι από θεού ελήλυθας διδάσκαλος. ουδείς γάρ ταύτα τά σημεία δύναται ποιείν ά σύ ποιείς, εάν μή ή ο θεός μετ' αυτού. απεκρίθη ο ιησούς καί είπεν αυτώ· αμήν αμήν λέγω σοι, εάν μή τις γεννηθή άνωθεν, ου δύναται ιδείν τήν βασιλείαν τού θεού. λέγει πρός αυτόν ο νικόδημος· πώς δύναται άνθρωπος γεννηθήναι γέρων ών; μή δύναται εις τήν κοιλίαν τής μητρός αυτού δεύτερον εισελθείν, καί γεννηθήναι; απεκρίθη ιησούς· αμήν αμήν λέγω σοι, εάν μή τις γεννηθή εξ ύδατος καί πνεύματος, ου δύναται εισελθείν εις τήν βασιλείαν τού θεού. τό γεγεννημένον εκ τής σαρκός σάρξ εστί· καί τό γεγεννημένον εκ τού πνεύματος, πνεύμα εστί. μή θαυμάσης ότι είπον σοι· δεί υμάς γεννηθήναι άνωθεν. τό πνεύμα όπου θέλει πνεί, καί τήν φωνήν αυτού ακούεις, αλλ' ουκ οίδας πόθεν έρχεται καί πού υπάγει. ούτως εστί πάς ο γεγεννημένος εκ τού πνεύματος. απεκρίθη νικόδημος καί είπεν αυτώ· πώς δύναται ταύτα γενέσθαι; απεκρίθη ιησούς καί είπεν αυτώ· σύ εί ο διδάσκαλος τού ισραήλ καί ταύτα ου γινώσκεις; αμήν αμήν λέγω σοι, ότι ό οίδαμεν λαλούμεν, καί ό εωράκαμεν μαρτυρούμεν, καί τήν μαρτυρίαν ημών ου λαμβάνετε. ει τά επίγεια είπον υμίν, καί ου πιστεύετε, πώς εάν είπω υμίν τά επουράνια πιστεύσετε; καί ουδείς αναβέβηκεν εις τόν ουρανόν, ει μή ο εκ τού ουρανού καταβάς, ο υιός τού ανθρώπου ο ών εν τώ ουρανώ. καί καθώς μωσής ύψωσε τόν όφιν εν τή ερήμω, ούτως υψωθήναι δεί τόν υιόν τού ανθρώπου, ίνα πάς ο πιστεύων εις αυτόν μή απόληται, αλλ' έχη ζωήν αιώνιον. ούτως γάρ ηγάπησεν ο θεός τόν κόσμον, ώστε τόν υιόν αυτού τόν μονογενή έδωκεν, ίνα πάς ο πιστεύων εις αυτόν μή απόληται, αλλ' έχη ζωήν αιώνιον. ου γάρ απέστειλεν ο θεός τόν υιόν αυτού εις τόν κόσμον, ίνα κρίνη τόν κόσμον, αλλ' ίνα σωθή ο κόσμος δι' αυτού. ο πιστεύων εις αυτόν ου κρίνεται. ο δέ μή πιστεύων ήδη κέκριται, ότι μή πεπίστευκεν εις τό όνομα τού μονογενούς υιού τού θεού. αύτη δέ εστίν η κρίσις, ότι τό φώς ελήλυθεν εις τόν κόσμον, καί ηγάπησαν οι άνθρωποι μάλλον τό σκότος ή τό φώς. ήν γάρ πονηρά αυτών τά έργα. πάς γάρ ο φαύλα πράσσων, μισεί τό φώς, καί ουκ έρχεται πρός τό φώς, ίνα μή ελεγχθή τά έργα αυτού. ο δέ ποιών τήν αλήθειαν έρχεται πρός τό φώς, ίνα φανερωθή αυτού τά έργα, ότι εν θεώ εστίν ειργασμένα. μετά ταύτα ήλθεν ο ιησούς καί οι μαθηταί αυτού εις τήν ιουδαίαν γήν, καί εκεί διέτριβε μετ' αυτών καί εβάπτιζεν. ήν δέ καί ιωάννης βαπτίζων εν αινών εγγύς τού σαλήμ, ότι ύδατα πολλά ήν εκεί, καί παρεγίνοντο καί εβαπτίζοντο. ούπω γάρ ήν βεβλημένος εις τήν φυλακήν ο ιωάννης. εγένετο ούν ζήτησις εκ τών μαθητών ιωάννου μετά ιουδαίων περί καθαρισμού. καί ήλθον πρός τόν ιωάννην καί είπον αυτώ· ραββί, ός ήν μετά σού πέραν τού ιορδάνου, ώ σύ μεμαρτύρηκας, ίδε ούτος βαπτίζει, καί πάντες έρχονται πρός αυτόν. απεκρίθη ιωάννης καί είπεν· ου δύναται άνθρωπος λαμβάνειν ουδέν, εάν μή ή δεδομένον αυτώ εκ τού ουρανού. αυτοί υμείς μοι μαρτυρείτε, ότι είπον ουκ ειμί εγώ ο χριστός, αλλ' ότι απεσταλμένος ειμί έμπροσθεν εκείνου. ο έχων τήν νύμφην νυμφίος εστίν. ο δέ φίλος τού νυμφίου ο εστηκώς καί ακούων αυτού, χαρά χαίρει διά τήν φωνήν τού νυμφίου. αύτη

de templo: oves quoque et boves: et numulariorum effudit es: et mensas subvertit. Et his qui columbas vendebant dixit. Auferte ista hinc: et nolite facere domum patris mei domum negociationis. Recordati sunt vero discipuli eius quia scriptum est. Zelus domus tue comedit me. (Psal. 68.) Responderunt ergo iudei et dixerunt ei. Quod signum ostendis nobis quia hec facis? Respondit iesus et dixit eis. Solvite templum hoc et in tribus diebus excitabo illud. (Mat. 26. f.) D Dixerunt ergo iudei. Quadraginta et sex annis edificatum est templum hoc: et tu in tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum ergo resurrexisset a mortuis: recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat: et crediderunt scripture et sermoni quem dixit iesus. Cum autem esset hierosolymis in pascha in die festo: multi crediderunt in nomine eius videntes signa eius que faciebat. Ipse autem iesus non credebat semetipsum eis eo quod ipse nosset omnes: et quia opus ei non erat ut quis testimonium perhiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine. Cap. 3.

A Erat autem homo ex phariseis nicodemus nomine princeps iudeorum. (I. 7. g. Mat. 22. c.) Hic venit ad iesum nocte: et dixit ei. Rabbi scimus quia a deo venisti magister. Nemo enim potest hec signa facere que tu facis: nisi fuerit deus cum eo. Respondit iesus et dixit ei. Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit denuo: non potest videre regnum dei. Dicit ad eum nicodemus. Quomodo potest homo renasci cum sit senex? Nunquid potest in ventrem matris sue iterato introire et renasci? Respondit iesus. Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Quod natum est ex carne caro est: et quod natum est ex spiritu spiritus est. Non mireris quia dixi tibi: oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult spirat et vocem eius audis: sed nescis unde veniat aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Respondit nicodemus et dixit ei. Quomodo potest hec fieri? Respondit iesus et dixit ei. B Tu es magister in israel et hec ignoras? Amen amen dico tibi quia quod scimus loquimur et quod vidimus testamur: et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis et non creditis: quomodo si dixero vobis celestia credetis? Et nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. (Ephe. 4. b.) Et sicut moyses exaltavit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis: ut omnis qui credit in ipsum non pereat: sed habeat vitam eternam. (Nume. 21. c.) Sic enim deus dilexit mundum: ut filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam. (1. Ioh. 4. b.) Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum: sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui autem non credit in eum non iudicatur. Qui autem non credit iam iudicatus est: quia non credit in nomine unigeniti filii dei. Hoc est autem iudicium: quia lux venit in mundum: et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. C Erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui male agit odit lucem: et non venit ad lucem ut non arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem venit ad lucem: ut manifestentur opera eius: quia in deo sunt facta. Post hec venit iesus et discipuli eius in terram iudeam: et illic morabatur cum eis et baptizabat. Erat autem et iohannes baptizans in enon iuxta salim: quia aque multe erant illic: et veniebant et baptizabantur. (Mat. 3. b. Luce. 3. a.) Nondum enim missus fuerat iohannes in carcerem. (Mat. 4. d. Mar. 1. c.) Facta est autem questio ex discipulis iohannis cum iudeis de purificatione. Et venerunt ad iohannem et dixerunt ei. Rabbi qui erat tecum trans iordanem cui tu testimonium perhibuisti ecce hic baptizat et omnes veniunt ad eum. D Respondit iohannes et dixit. Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi vos mihi testimonium perhibetis quod dixerim non sum ego christus: sed quia missus sum ante illum. (1. Ioh. 4. c.) Qui habet sponsam sponsus est: amicus autem sponsi qui stat et audit eum: gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc

ουν η χαρά η εμή πεπλήρωται. εκείνον δει αυξάνειν, εμέ δε ελαττούσθαι. ο άνωθεν ερχόμενος επάνω πάντων εστίν. ο ων εκ της γης, εκ της γης εστί, καί εκ της γης λαλεί. ο εκ του ουρανού ερχόμενος επάνω πάντων εστί. και ο εώρακε και ήκουσε τούτο μαρτυρεί, και την μαρτυρίαν αυτού ουδείς λαμβάνει. ο λαβών αυτού την μαρτυρίαν εσφράγισεν ότι ο θεός αληθής εστίν. ον γαρ απέστειλεν ο θεός, τα ρήματα του θεού λαλεί. ου γαρ εκ μέτρου δίδωσιν ο θεός το πνεύμα. ο πατήρ αγαπά τον υιόν, και πάντα δέδωκεν εν τη χειρί αυτού. ο πιστεύων εις τον υιόν έχει ζωήν αιώνιον. ο δε απειθών τω υιώ ουκ όψεται την ζωήν, αλλ' η οργή του θεού μενεί επ' αυτόν. Cap.4.

Ως ουν έγνω ο ιησούς ότι ήκουσαν οι φαρισαίοι ότι ιησούς πλείονας μαθητάς ποιεί και βαπτίζει η ιωάννης, καίτοιγε ιησούς αυτός ουκ εβάπτιζεν αλλ' οι μαθηταί αυτού, αφήκε την ιουδαίαν, και απήλθεν εις την γαλιλαίαν. έδει δε αυτόν διέρχεσθαι διά της σαμαρείας. έρχεται ουν εις πόλιν σαμαρείας λεγομένην συχάρ, πλησίον του χωρίου ου έδωκεν ιακώβ ιωσήφ τω υιώ αυτού. ην δε εκεί πηγή του ιακώβ. ο ουν ιησούς κεκοπιακώς εκ της οδοιπορίας, εκαθέζετο ούτως επί τη πηγή. ώρα ην ωσεί έκτη. έρχεται γυνή εκ της σαμαρείας αντλήσαι ύδωρ. λέγει αυτή ο ιησούς. δος μοι πιείν. οι γαρ μαθηταί αυτού απεληλύθεισαν εις την πόλιν, ίνα τροφάς αγοράσωσι. λέγει ουν αυτώ η γυνή η σαμαρείτις. πως σύ ιουδαίος ων παρ' εμού πιείν αιτείς ούσης γυναικός σαμαρείτιδος. ου γαρ συγχρώνται ιουδαίοι σαμαρείταις. απεκρίθη ιησούς και είπεν αυτή. ει ήδεις την δωρεάν του θεού, και τις εστίν ο λέγων σοι δος μοι πιείν, συ αν ήτησας αυτόν, και έδωκεν αν σοι ύδωρ ζων. λέγει αυτώ η γυνή. κύριε ούτε άντλημα έχεις και το φρέαρ εστί βαθύ. πόθεν ουν έχεις το ύδωρ το ζων. μη συ μείζων ει του πατρός ημών ιακώβ, ος έδωκεν ημίν το φρέαρ, και αυτός εξ αυτού έπιε και οι υιοί αυτού και τα θρέμματα αυτού. απεκρίθη ιησούς και είπεν αυτή. πας ο πίνων εκ του ύδατος τούτου διψήσει πάλιν, ος δ' αν πίη εκ του ύδατος ου εγώ δώσω αυτώ, ου μη διψήσει εις τον αιώνα, αλλά το ύδωρ ο δώσω αυτώ, γενήσεται εν αυτώ πηγή ύδατος αλλομένου εις ζωήν αιώνιον. λέγει προς αυτόν η γυνή. κύριε δος μοι τούτο το ύδωρ, ίνα μη διψώ μη δε

ergo gaudiū meū ipletū eſt. Illū opoꝛtet creſcere me aūt minui. Qui deſurſū venit ſuper omnes eſt. Qui eſt de terra de terra eſt: ⁊ de terra loquitur. Qui de celo venit ſuper omnes eſt. Et quod vidit et audiuit hoc teſtatur: ⁊ teſtimoniū eius nemo accipit. Qui aūt acceperit eiꝰ teſtimoniū ſignauit quia deꝰ verax eſt. Quē enim miſit deus verba dei loquitur. Non eni ad mēſurā dat deꝰ ſpiritum. Pater diligit filium ⁊ omnia dedit in manu eius. Qui credit in filiū hʒ vitā eternā. Qui aūt icredulꝰ ē filio: non videbit vitam: ſed ira dei manet ſuper eum. Cap.4.

Roma.3.a. I.8.c. Mat.11.g. Luce.10.f. I.16.c. Eſai.21.a Abach.2.a

A

VT ergo cognouit ieſꝰ qꝛ audierūt phariſei qꝛ ieſus plures diſcipulos facit et baptizat q̄ʒ iohannes: q̄ʒq̄ʒ ieſꝰ non baptizaret ſed diſcipuli eius: reliquit iudeā et abijt iterum in galileam. Opoꝛtebat aūt eum tranſire per mediam ſamariā. Venit ergo in ciuitatē ſamarie que dicitur ſychar: iuxta prediū qd dedit iacob ioſeph filio ſuo. Erat aūt ibi fons iacob. Ieſus autem fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſupra fōtē. Hoꝛa aūt erat q̄ſi ſexta. Venit mulier de ſamaria haurire aquā. Dicit ei ieſus. Da mihi bibere. Diſcipuli enim eius abierant in ciuitatem vt cibos emerent. Dicit ergo ei mlier illa ſamaritana. Quō tu iudeus cū ſis bibere a me poſcis: q̄ ſū mulier ſamaritana? Nō enim coutunt iudei ſamaritanis. Reſpondit ieſus et dixit ei. Si ſcires donum dei: ⁊ q̄s ē q dicit tibi da mihi bibere tu foꝛſitā petiſſes ab eo ⁊ dediſſet tibi aquā viuā. Dicit ei mlier. Dn̄e neq̄ i quo haurias habes: ⁊ puteus altꝰ eſt. Vn̄ ergo hēs aquā viuā? Nūquid tu maioꝛ es patre noſtro iacob: qui dedit nobis puteum: et ipſe ex eo bibit et filij eius et pecoꝛa eius? Reſpondit ieſus et dixit ei. Oīs q bibit ex aqua hac ſitiet iterum: qui aūt biberit ex aqua quā ego dabo ei non ſitiet in eternum: ſed aqua quā ego dabo ei: fiet in eo fons aque ſalientis in vitam eternam. Dicit ad eum mulier. Domine da mihi hanc aquam vt non ſitiam neq̄

Mar.4.d. B I.7.f. C I.6.d.

έρχομαι ενθάδε αντλείν. λέγει αυτή ο ιησούς. ύπαγε φώνησον τον άνδρα σου. και ελθέ ενθάδε. απεκρίθη η γυνή και είπεν. ουκ έχω άνδρα. λέγει αυτή ο ιησούς. καλώς είπας ότι άνδρα ουκ έχω, πέντε γαρ άνδρας έσχες, και νυν ον έχεις ουκ εστί σου ανήρ. τούτο αληθές είρηκας. λέγει αυτώ η γυνή. κύριε θεωρώ ότι προφήτης ει σύ. οι πατέρες ημών εν τω όρει τούτω προσεκύνησαν, και υμείς λέγετε ότι εν ιεροσολύμοις εστίν ο τόπος όπου δει προσκυνείν. λέγει αυτή ο ιησούς. γύναι πίστευσόν μοι, ότι έρχεται ώρα ότε ούτε εν τω όρει τούτω ούτε εν ιεροσολύμοις προσκυνήσετε τω πατρί. υμείς προσκυνείτε ο ουκ οίδατε. ημείς προσκυνούμεν ο οίδαμεν, ότι η σωτηρία εκ των ιουδαίων εστίν. αλλ' έρχεται ώρα και νυν εστίν, ότε οι αληθινοί προσκυνηταί προσκυνήσουσι τω πατρί εν πνεύματι και αληθεία. και γαρ ο πατήρ τοιούτους ζητεί τους προσκυνούντας αυτόν. πνεύμα ο θεός, και τους προσκυνούντας αυτόν εν πνεύματι και αληθεία δει προσκυνείν. λέγει αυτώ η γυνή. οίδα ότι μεσίας έρχεται ο λεγόμενος Χριστός. όταν έλθη εκείνος αναγγελεί ημίν πάντα. λέγει αυτή ο ιησούς. εγώ ειμί ο λαλών σοι. και επί τούτω ήλθον οι μαθηταί αυτού, και εθαύμασαν ότι μετά γυναικός ελάλει. ουδείς μέντοι είπε τι ζητείς η τι λαλείς μετ' αυτής. αφήκεν ουν την υδρίαν αυτής η γυνή, και απήλθεν εις την πόλιν, και λέγει τοις ανθρώποις. δεύτε ίδετε άνθρωπον ος είπε μοι πάντα όσα εποίησα, μήτι ούτος εστίν ο Χριστός. εξήλθον ουν εκ της πόλεως και ήρχοντο προς αυτόν. εν δε τω μεταξύ ηρώτων αυτόν οι μαθηταί αυτού λέγοντες. ραββί φάγε. ο δε είπεν αυτοίς. εγώ βρώσιν έχω φαγείν ην υμείς ουκ οίδατε. έλεγον ουν οι μαθηταί αυτού προς αλλήλους. μη τις ήνεγκεν αυτώ φαγείν. λέγει αυτοίς ο ιησούς. εμόν βρώμα εστίν ίνα ποιώ το θέλημα του πέμψαντός με, και τελειώσω αυτού το έργον. ουκ υμείς λέγετε ότι τετράμηνός εστι και ο θερισμός έρχεται. ιδού λέγω υμίν επάρατε τους οφθαλμούς υμών, και θεάσασθε τας χώρας, ότι λευκαί εισί προς θερισμόν ήδη, και ο θερίζων μισθόν λαμβάνει, και συνάγει καρπόν εις ζωήν αιώνιον. ίνα και ο σπείρων ομού χαίρη και ο θερίζων. εν γαρ τούτω ο λόγος εστίν ο αληθινός, ότι άλλος εστίν ο σπείρων, και άλλος ο θερίζων. εγώ απέστειλα υμάς θερίζειν ο ουχ υμείς

veniam huc haurire. Dicit ei ieſus. Vade voca virum tuum et veni huc. Reſpōdit mlier ⁊ dixit. Nō habeo virum. Dicit ei ieſus. Bene dixiſti: qꝛ non habeo virū: quinq̄ enim viros habuiſti: ⁊ nūc quē hēs non eſt tuꝰ vir. Hoc vere dixiſti. Dicit ei mulier. Dn̄e video qꝛ propheta es tu. Patres nr̄i in monte hoc adoꝛauerunt: et vos dicitis quia hieroſolymis eſt locus vbi adoꝛare opoꝛtet. Dicit ei ieſus. Mulier crede mihi: quia veniet hoꝛa quādo neq̄ in monte hoc: neq̄ in hieroſolymis adoꝛabitis patrē. Vos adoꝛatis quod neſcitis: nos adoꝛamus quod ſcimus: quia ſalus ex iudeis eſt. Sed venit hoꝛa et nunc eſt: quando veri adoꝛātores adoꝛabunt patrem in ſpiritu et veritate. Nam et pater tales querit: qui adoꝛent eum. Spiritus eſt deus et eos qui adoꝛant eū: in ſpiritu et veritate opoꝛtet adoꝛare. Dicit ei mulier. Scio qꝛ meſſias venit q̄ dicit chriſtꝰ. Cū ergo venerit ille: nobis nūciabit omnia. Dicit ei ieſus. Ego ſū qui loquoꝛ tecū. Et cōtinuo venerūt diſcipuli eius: ⁊ mirabantur quia cum muliere loq̄bat̄. Nemo tn̄ dixit q̄d q̄ris aut quid loqueris cū ea. Reliquit ergo hydriam ſuam mulier: et abijt in ciuitatē: ⁊ dicit illis hoībꝰ. Venite ⁊ videte hoīē q mihi dixit oīa quecūq̄ feci nūquid ipſe eſt chriſtus? Exierunt ergo de ciuitate et veniebant ad eum. Interea rogabant eum diſcipuli dicētes. Rabbi māduca. Ille aūt dixit eis. Ego cibū hēo manducare quē vos neſcitis. Dicebāt ergo diſcipuli ad inuicē. Nūq̄d aliq̄s attulit ei māducare? Dicit eis ieſus. Meus cibus eſt vt faciam volūtatē eiꝰ q miſit me vt perficiam opus eius. Nōne vos dicitis q adhuc q̄ttuoꝛ mēſes ſūt ⁊ meſſis venit? Ecce dico vobis leuate oculos veſtros et videte regiones: quia albe ſunt iam ad meſſē: et qui metit mercedem accipit: et congregat fructū in vitam eternā. vt ⁊ q ſeminat ſimul gaudeat: ⁊ q metit. In hoc enim eſt verbum verum: quia alius eſt qui ſeminat ⁊ alius eſt qui metit. Ego miſi vos metere quod vos non

Luce.7.c. D 1.Cor.3.d E Eſa.40.g ⁊.51.b. Luce.10.a.

κεκοπιάκατε. ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν σαμαρειτῶν, διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ σαμαρεῖται ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ᾽ αὐτοῖς. καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ. τῇ δὲ γυναικὶ ἔλεγον, ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν. αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ χριστός. μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ ὁ ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ γαλιλαῖοι πάντα ἑωρακότες ἃ ἐποίησεν ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. ἦλθεν οὖν πάλιν ὁ ἰησοῦς εἰς τὴν κανᾶ τῆς γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν καπερναούμ. οὗτος ἀκούσας ὅτι ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν. ἤμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐτόν. ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός. κύριε κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. πορεύου, ὁ υἱός σου ζῇ. καὶ ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπήντησαν αὐτῷ καὶ ἀπήγγειλαν λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ. ἐπύθετο οὖν παρ᾽ αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχε. καὶ εἶπον αὐτῷ, ὅτι χθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς ὅτι ὁ υἱός σου ζῇ. καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν γαλιλαίαν. Cap. 5.

Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ ἰησοῦς εἰς ἱεροσόλυμα. ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη ἑβραϊστὶ βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα. ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕ-

laboraſtis. Alij laborauerunt et vos in labores eorum introiſtis. Ex ciuitate autem illa multi crediderũt in eum ſamaritanorum: propter verbum mulieris teſtimonium perhibentis: quia dixit mihi omnia quecunque feci. Cum veniſſent ergo ad illum ſamaritani rogauerunt eum vt ibi maneret. Et manſit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt in eum propter ſermonem eius. Et mulieri dicebant: quia non iam propter tuam loquelam credimus. Ipſi enim audiuimus et ſcimus quia hic eſt vere ſaluator mundi. F Poſt duos autem dies exijt inde et abijt in galileam. Ipſe enim ieſus teſtimonium perhibuit: quia propheta in ſua patria honorem non habet. Cum ergo veniſſet in galileam exceperunt eum galilei cum omnia vidiſſent que fecerat hieroſolymis in die feſto: et ipſi enim venerant ad diem feſtum. Venit ergo iterum in chana galilee vbi fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum. G Hic cum audiſſet quia ieſus adueniret a iudea in galileam: abijt ad eum et rogabat eum vt deſcenderet et ſanaret filium eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo ieſus ad eum. Niſi ſigna et prodigia videritis non creditis. Dicit ad eum regulus. Domine deſcende priuſquam moriatur filius meus. Dicit ei ieſus. Vade filius tuus viuit. Credidit homo ſermoni quem dixit ei ieſus: et ibat. Iam autem eo deſcendente ſerui occurrerunt ei: et nunciauerunt dicentes quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horam in qua melius habuerit. Et dixerunt ei: quia heri hora ſeptima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater quia illa hora erat qua dixit ei ieſus filius tuus viuit: et credidit ipſe et domus eius tota. Hoc iterum ſecundum ſignum fecit ieſus cum veniſſet a iudea in galileam. Cap. 5.

A Poſt hec erat dies feſtus iudeorum: et aſcendit ieſus hieroſolymam. Eſt autem hieroſolymis probatica piſcina que cognominatur hebraice bethſaida quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium cecorum claudorum aridorum: expectantium aque

Mat. 4. d. Mat. 13. g. Mar. 6. a. Luce. 4. d.
Mat. 8. b. Luce. 7. a.
Mat. 9. d. Mar. 5. d. Luce. 8. f.

δατος κίνησιν. ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐταράσσετο τὸ ὕδωρ. ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιὴς ἐγίνετο ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι. ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριακονταοκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. τοῦτον ἰδὼν ὁ ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ. θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν. κύριε ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν, ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἔγειραι ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ. σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράββατον. ἀπεκρίθη αὐτοῖς. ὁ ποιήσας με ὑγιῆ ἐκεῖνός μοι εἶπεν ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν οὖν αὐτόν. τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν. ὁ γὰρ ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἴδε ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλε τοῖς ἰουδαίοις ὅτι ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν ἰησοῦν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται κἀγὼ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ. ἀπεκρίνατο οὖν ὁ ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ οὐδὲν ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα. ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ, ἵνα πάντες τι-

motũ. Angelus autem domini deſcẽdebat ſecundum tempus in piſcinam: et mouebatur aqua. Et qui prior deſcẽdiſſet in piſcinam poſt motionem aque: ſanus fiebat a quacunque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi triginta et octo annos habens in infirmitate ſua. B Hunc cum vidiſſet ieſus iacentem et cognouiſſet quia iam multum tempus haberet dicit ei. Vis ſanus fieri? Reſpondit ei languidus. Domine hominem non habeo vt cum turbata fuerit aqua mittat me in piſcinam: dum venio enim ego: alius ante me deſcendit. Dicit ei ieſus. Surge tolle grabbatum tuum et ambula. Et ſtatim ſanus factus eſt homo ille: et ſuſtulit grabbatum ſuum et ambulabat. Erat autem ſabbatum in die illo. Dicebant ergo iudei illi qui ſanatus fuerat. Sabbatum eſt: non licet tibi tollere grabbatum tuum. Reſpondit eis. Qui me ſanum fecit ille mihi dixit: tolle grabbatum tuum et ambula. Interrogauerunt ergo eum. Quis eſt ille homo qui dixit tibi tolle grabbatum tuum et ambula? Is autem qui ſanus fuerat effectus neſciebat quis eſſet. Ieſus enim declinauit a turba conſtituta in loco. Poſtea inuenit eum ieſus in templo et dixit illi. C Ecce ſanus factus es: iam noli peccare: ne deterius tibi aliquid contingat. Abijt ille homo et nunciauit iudeis quia ieſus eſſet qui fecit eum ſanum. Propterea perſequebantur iudei ieſum: quia hec faciebat in ſabbato. Ieſus autem reſpondit eis. Pater meus vſque modo operatur et ego operor. Propterea ergo magis querebant eum iudei interficere: quia non ſolum ſoluebat ſabbatum ſed et patrem ſuum dicebat deum: equalem ſe faciens deo. Reſpondit itaque ieſus et dixit eis. Amen amen dico vobis: non poteſt filius a ſe facere quicquam niſi quod viderit patrem facientem. Quecunque enim ille fecerit: hec et filius ſimiliter facit. D Pater enim diligit filium et omnia demonſtrat ei que ipſe facit: et maiora his demonſtrabit ei opera vt vos miremini. Sicut enim pater ſuſcitat mortuos et viuificat: ſic et filius quos vult viuificat. Neque enim pater iudicat quemquam: ſed omne iudicium dedit filio: vt omnes honorificent

Mat. 9. b. Mar. 2. c. Luce. 5. c.

μῶσι τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ
μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα
τὸν πέμψαντα αὐτόν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω
ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ
πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώ
νιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μετα
βέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν
ἐστὶν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς
τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζή=
σονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν
ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν
ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρί
σιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί. μὴ
θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ
πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται
τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ
ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς,
οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστα=
σιν κρίσεως. οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ
ἐμαυτοῦ οὐδέν. καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ
ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζη
τῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλη=
μα τοῦ πέμψαντός με πατρός. ἐὰν ἐγὼ
μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου
οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρ=
τυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής
ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐ=
μοῦ. ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς ἰωάννην,
καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ οὐ
παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβά=
νω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω, ἵνα ὑμεῖς σωθῆ=
τε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ
φαίνων. ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε πρὸς ὥραν
ἀγαλλιαθῆναι ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ
ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ ἰωάννου.
τὰ γὰρ ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τε=
λειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ
μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέ=
σταλκε. καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτὸς με
μαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ
ἀκηκόατε πώποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑω=
ράκατε. καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μέ
νοντα ἐν ὑμῖν, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος
τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐρευνᾶτε τὰς
γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν
αἰώνιον ἔχειν. καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυ=
ροῦσαι περὶ ἐμοῦ, καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν
πρός με, ἵνα ζωὴν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώ
πων οὐ λαμβάνω, ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι
τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς.
ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός
μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με. ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ

filium ſicut honorificant patrem.
Qui nõ honorificat filiũ nõ honorificat
qui miſit illũ. Amen amẽ dico ⌊ pſez
vobis quia q verbum meũ audit et cre=
dit ei qui me miſit: habet vitã eternã.
Et in iudicium non venit: ſed tranſiet
a morte in vitam. Amen
amen dico vobis: qr venit hora ⁊ nunc E
eſt quando mortui audient vocem
filij dei et qui audierint viuent.
Sicut enim pater habet vitam in
ſemetipſo: ſic dedit et filio habere vitã
in ſemetipſo. Et poteſtatẽ dedit ei iudi
ciũ facere: qr filius hominis eſt. Nolite
mirari hoc: quia venit hora in qua
omnes qui in monumentis ſũt audient
vocẽ filij dei: et procedent
qui bona fecerũt in reſurrectionẽ vite:
qui vero mala egerunt in reſurrectionẽ
iudicij. Non poſſum ego a ⌈co et
meipſo facere quicquam. Sicut audio iudi= j.8.d.
iudiciũ meũ iuſtum eſt: quia nõ quero j.6.d.
voluntatem meam: ſed voluntatem
eius qui miſit me. Si ego ⌈ meũ j.8.b.
teſtimoniũ ꝑhibeo de meipſo: teſtimoniũ
nõ eſt verũ. Alius eſt qui teſtimoniũ ꝑhi
bet de me: et ſcio quia verum
eſt teſtimoniũ eius quod ꝑhibet de me.
Vos miſiſtis ad iohannem: F
et teſtimoniũ ꝑhibuit veritati. Ego autẽ
ab homine teſtimonium accipio: ⌊ nõ
ſed hec dico vt vos ſalui ſitis.
Ille erat lucerna ardens et
lucẽs. Vos autem voluiſtis ad horam
exultare in luce eius. Ego autem
habeo teſtimoniũ maius iohãne. ⌈ciaꝫ j.14.c.
Opera enĩ que dedit mihi pater vt ꝑfi
ea ipſa opera que ego facio
teſtioniũ ꝑhibẽt de me: qr pr miſit me.
Et qui miſit me pater: ipſe teſtimoniũ
perhibuit de me. Neqꝫ vocem eius
vnqꝫ audiſtis: neqꝫ ſpẽm eius vidiſtis.
Et verbum eius non habetis
in vobis manens: quia quẽ miſit ille:
huic vos non creditis. Scrutamini
ſcripturas: qr vos putatis in ipſis vitã G
eternã hẽre. Et ille ſũt q teſtioniũ ꝑhi
bẽt de me: et non vultis venire
ad me vt vitã hẽatis. Claritatẽ ab hoi=
bus non accipio ſed cognoui vos: quia
dilectionem dei non habetis in vobis.
Ego veni in nomine patris
mei ⁊ nõ accepiſtis me. Si alius venerit

ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσ=
θε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι δόξαν
παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δό=
ξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε.
μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν
πρὸς τὸν πατέρα. ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν
μωσῆς εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπι=
στεύετε μωσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ
ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου
γράμμασιν οὐ πιστεύετε πῶς τοῖς ἐμοῖς
ῥήμασι πιστεύσετε. Cap.6.

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ ἰησοῦς πέραν
τῆς θαλάσσης τῆς γαλιλαίας τῆς τιβε
ριάδος. καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς,
ὅτι ἑώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ
τῶν ἀσθενούντων. ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ
ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα ἡ ἑορτὴ τῶν
ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφ=
θαλμοὺς καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος
ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς τὸν φί=
λιππον. πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, ἵνα φά=
γωσιν οὗτοι. τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐ
τόν. αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἤμελλε ποιεῖν. ἀπε=
κρίθη αὐτῷ φίλιππος. διακοσίων δηναρίων
ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐ
τῶν βραχύ τι λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ ἀνδρέας ἀδελφὸς σίμω=
νος πέτρου. ἔστι παιδάριον ἓν ὧδε ὃ ἔχει
πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια.
ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους. εἶπε
δὲ ὁ ἰησοῦς. ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀ=
ναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ
πεντακισχίλιοι. ἔλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ ἰη
σοῦς, καὶ εὐχαριστήσας διέδωκε τοῖς μα=
θηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις. ὁ=
μοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον.
ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ. συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλά
σματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. συνήγαγον οὖν
καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων
ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσ=
σευσε τοῖς βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰ=
δόντες ὃ ἐποίησε σημεῖον ὁ ἰησοῦς, ἔλεγον.
ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρ=
χόμενος εἰς τὸν κόσμον. ἰησοῦς οὖν γνοὺς
ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν
ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, πάλιν ἀνε=
χώρησεν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος. ὡς δὲ
ὀψία ἐγένετο κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐ=
τοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἐμβάντες

in nomine ſuo illum accipietis.
Quõ vos poteſtis credere qui gloriam
ab inuicem accipitis: ⁊ gloriam que
a ſolo deo eſt non queritis.
Nolite putare qr ego accuſaturus ſum
apud patrẽ. Eſt qui accuſat vos ⌊ vos
moyſes in quo vos ſperatis. Si enim cre
deretis moyſi crederetis forſitã ⁊ mihi. De
me enim ille ſcripſit. Si autem illius
litteris non creditis: quõ verbis meis
credetis? Cap.6.

Poſt hec abijt ieſus trans A
mare galilee qd eſt tiberiadis. Mat.4.g. Mar.5.b. Luce.4.b.
Et ſequebatur eum multitudo magna:
quia videbant ſigna que faciebat ſuper
his qui infirmabant. Subijt ergo in mõ Mat.14.c Luce.9.b.
tem ieſus: et ibi ſedebat cum diſcipulis
ſuis. Erat autẽ proximũ paſcha dies fe
ſtus iudeorum. Cum ſubleuaſſet ergo oculos Mat.14.c. Mar.6.c. Luce.9.b.
ieſus ⁊ vidiſſet quia multitudo maxima
venit ad eum: dicit ad philippum.
Unde emenus panes vt manducent
hi? Hoc autẽ dicebat temptans eum.
Ipſe enĩ ſciebat qd eſſet facturus. Rñdit
ei philippus. Ducentorum denariorum
panes non ſufficiunt eis: vt vnuſquiſqꝫ
modicũ quid accipiat. Dicit ei vnus ex
diſcipulis eius andreas frater ſimonis
petri. Eſt puer vnus hic qui habet Mat.14.d Mar.6.c. Luce.9.b
qnqꝫ panes hordeaceos ⁊ duos piſces.
Sed hec quid ſunt inter tantos? Dicit
ergo ieſus. Facite homines diſcũbere.
Erat autem fenum multum in loco
Diſcubuerunt ergo viri numero quaſi B
qnqꝫ milia. Accepit ergo ieſus panes Mat.14.d ⁊.15.g Mar.6.f.⁊ 8.a.
et cum gratias egiſſet diſtribuit Luce.9.b.
diſcumbentibus. Similiter
et ex piſcibus quantum volebant.
Ut autem impleti ſũt: dixit diſcipulis
ſuis. Colligite q ſuperauerũt fragmẽta
ne pereant. Collegerunt ergo
⁊ impleuerũt duodecim cophinos fragmẽtorum
ex qnqꝫ panibus hordeaceis ⁊ duobus piſci
bus: q ſupfuerũt his q manducauerãt. Illi
ergo hoies cũ vidiſſent qd ieſus fecerat ſi
gnũ dicebãt. Quia hic eſt vere ꝓpheta q ſup.4.c. Luce.7.c.
venturus eſt in mũdũ. Ieſus ergo cũ cogno
uiſſet quia venturi eſſent vt raperent eũ
et facerent eum regem: fugit iterum Mat.14.c. Mar.6.g. Luce.6.b.
in montem ipſe ſolus. Ut autem
ſero factum eſt: deſcenderũt diſcipuli eius
ad mare. Et cum aſcendiſſent

εις το πλοίον, ήρχοντο πέραν της θαλάσ-
σης εις καπερναούμ. και σκοτία ήδη εγεγόνει
και ουκ εληλύθει πρός αυτούς ο ιησούς. η
τε θάλασσα ανέμου μεγάλου πνέοντος δι-
ηγείρετο. εληλακότες ουν ως σταδίους εικο-
σιπέντε η τριάκοντα, θεωρούσι τον ιησούν
περιπατούντα επί της θαλάσσης, και εγγύς
του πλοίου γινόμενον, και εφοβήθησαν.
ο δε λέγει αυτοίς, εγώ ειμί μη φοβείσθε.
ήθελον ουν λαβείν αυτόν εις το πλοίον, και
ευθέως το πλοίον εγένετο επί της γης εις ην
υπήγον. τη επαύριον ο όχλος ο εστηκώς πέ-
ραν της θαλάσσης ιδών ότι πλοιάριον άλ-
λο ουκ ην εκεί ει μη εν εκείνο εις ο ενέβησαν
οι μαθηταί αυτού, και ότι ου συνεισήλθε
τοις μαθηταίς αυτού ο ιησούς εις το πλοιά-
ριον, αλλά μόνοι οι μαθηταί αυτού απήλ-
θον. άλλα δε ήλθε πλοιάρια εκ τιβεριάδος,
εγγύς του τόπου όπου έφαγον τον άρτον
ευχαριστήσαντος του κυρίου. ότε ουν εί-
δεν ο όχλος ότι ιησούς ουκ εστίν εκεί ου-
δέ οι μαθηταί αυτού, ενέβησαν αυτοί εις τα
πλοία, και ήλθον εις καπερναούμ ζητούν-
τες τον ιησούν και ευρόντες αυτόν πέραν της
θαλάσσης, είπον αυτώ. ραββί πότε ώδε γέ-
γονας. απεκρίθη αυτοίς ο ιησούς και είπεν.
αμήν αμήν λέγω υμίν, ζητείτέ με ουχ ότι
είδετε σημεία, αλλ' ότι εφάγετε εκ των άρ-
των και εχορτάσθητε. εργάζεσθε μη την βρώ-
σιν την απολλυμένην, αλλά την βρώσιν την
μένουσαν εις ζωήν αιώνιον, ην ο υιός του
ανθρώπου υμίν δώσει. τούτον γαρ ο πα-
τήρ εσφράγισεν ο θεός. είπον ουν πρός αυ-
τόν. τι ποιώμεν ίνα εργαζώμεθα τα έργα
του θεού. απεκρίθη ιησούς και είπεν αυτοίς.
τούτο εστί το έργον του θεού, ίνα πιστεύ-
σητε εις ον απέστειλεν εκείνος. είπον ουν αυ-
τώ. τι ουν ποιείς σύ σημείον, ίνα ίδωμεν
και πιστεύσωμέν σοι. τι εργάζη. οι πα-
τέρες ημών το μάννα έφαγον εν τη ερήμω,
καθώς εστί γεγραμμένον. άρτον εκ του ου-
ρανού έδωκεν αυτοίς φαγείν. είπεν ουν αυ-
τοίς ο ιησούς. αμήν αμήν λέγω υμίν, ου μω-
σής δέδωκεν υμίν τον άρτον εκ του ουρα-
νού, αλλ' ο πατήρ μου δίδωσιν υμίν τον
άρτον εκ του ουρανού τον αληθινόν. ο γαρ
άρτος του θεού εστίν ο καταβαίνων εκ του
ουρανού, και ζωήν διδούς τω κόσμω. εί-
πον ουν πρός αυτόν. κύριε πάντοτε δος
ημίν τον άρτον τούτον. είπε δε αυτοίς ο ιη-
σούς. εγώ ειμί ο άρτος της ζωής ο ερχόμενος
πρός με ου μη πεινάση και ο πιστεύων εις

nauim: venerunt trans mare
in capharnaū. Et tenebre iā facte erāt
et non venerat ad eos ieſus.
Mare aūt vento magno flante exurge-
bat. Cū remigaſſent ergo q̄ſi ſtadia vi-
ginti quinq̄ aut triginta: vident ieſum
ambulantem ſupra mare: et proximū Mat.14.c.
naui fieri: et timuerunt. Mar.6.g.
Ille aūt dicit eis. Ego ſū nolite timere.
Voluerūt ergo eū accipere in nauim: et
ſtatim nauis fuit ad terram quam
ibant. Altera die turba que ſtabat trās
mare vidit quia nauicula alia
non erat ibi niſi vna:
et quia non introiſſet cum
diſcipulis ſuis ieſus in nauim
ſed ſoli diſcipuli eius abiſſent.
Alie vero ſuperuenerūt naues a tyberia-
de iuxta locū vbi manducauerant panē
grās agentes deo. Cum ergo vidiſſet
turba quia ieſus non eſſet ibi neq̄
diſcipuli eius: aſcenderunt in
nauiculas et venerūt capharnaū querē-
tes ieſum. Et cum inueniſſent eum trans
mare: dixerūt ei. Rabbi qn̄ huc veni-
ſti? Reſpondit eis ieſus et dixit.
Amē amē dico vobis q̄ritis me: nō qr
vidiſtis ſigna: ſed qr mādacaſtis ex pa-
nibus et ſaturati eſtis. Operamini nō ci-
bum qui perit: ſed
qui pmanet in vitam eternā quē filius
hominis dabit vobis. Hūc enim pater
ſignauit deus. Dixerūt ergo ad eum.
Quid faciemus vt operemur opera
dei? Reſpondit ieſus et dixit eis.
Hoc eſt opus dei vt credatis
in eū quē miſit ille. Dixerunt ergo ei. Mat.16.a. Mar.8.b.
Quod ergo tu facis ſignū vt videamus
et credamus tibi? Quid operaris? Pres
noſtri mādacauerunt māna in deſerto
ſicut ſcriptum eſt. Panem de celo: Ps.77. Sapi.16.c.
dedit eis manducare. Dixit ergo eis
ieſus. Amen amē dico vobis: nō moy-
ſes dedit vobis panem de celo
ſed pater meus dat vobis
panem de celo verum.
Panis enim verus eſt qui de
celo deſcēdit et dat vitā mūdo. Dixerūt
ergo ad eum. Domine ſemper da
nobis panem hūc. Dixit aūt eis ieſus.
Ego ſum panis vite: qui venit
ad me non eſuriet: et qui credit in Mat.26.c. Mar.14.c. Luce.22.b.

εμέ ου μή διψήση πώποτε. αλλ' είπον υμίν
ότι και εωράκατέ με και ου πιστεύετε. πάν
ο δίδωσί μοι ο πατήρ πρός εμέ ήξει, και
τον ερχόμενον πρός με ου μή εκβάλλω έξω
ότι καταβέβηκα εκ του ουρανού, ουχ ίνα
ποιώ το θέλημα το εμόν, αλλά το θέλημα
του πέμψαντός με. τούτο δέ εστι το θέλη-
μα του πέμψαντός με πατρός ίνα παν ο δέ-
δωκέ μοι μη απολέσω εξ αυτού, αλλ' ανα-
στήσω αυτό εν τη εσχάτη ημέρα. τούτο δέ
εστι το θέλημα του πέμψαντός με, ίνα
πας ο θεωρών τον υιόν και πιστεύων εις αυ-
τόν έχη ζωήν αιώνιον, και αναστήσω αυτόν
εγώ τη εσχάτη ημέρα. εγόγγυζον ουν οι
ιουδαίοι περί αυτού ότι είπεν, εγώ ειμί ο
άρτος ο καταβάς εκ του ουρανού, και έλε-
γον. ουχ ούτος εστίν ιησούς ο υιός ιωσήφ,
ου ημείς οίδαμεν τον πατέρα και την μητέ-
ρα. πως ουν λέγει ούτος ότι εκ του ουρα-
νού καταβέβηκα. απεκρίθη ουν ο ιησούς και
είπεν αυτοίς. μη γογγύζετε μετ' αλλήλων.
ουδείς δύναται ελθείν πρός με εάν μη ο πα-
τήρ ο πέμψας με ελκύση αυτόν, και εγώ α-
ναστήσω αυτόν τη εσχάτη ημέρα. εστί γε-
γραμμένον εν τοις προφήταις. και έσονται
πάντες διδακτοί θεού. πας ουν ο ακούων
παρά του πατρός και μαθών έρχεται πρός
με. ουχ ότι τον πατέρα τις εώρακεν, ει μή
ο ων παρά του θεού, ούτος εώρακε τον πα-
τέρα. αμήν αμήν λέγω υμίν, ο πιστεύων
εις εμέ έχει ζωήν αιώνιον. εγώ ειμί ο άρτος
της ζωής. οι πατέρες υμών έφαγον το μάν-
να εν τη ερήμω και απέθανον. ούτος εστίν
ο άρτος ο εκ του ουρανού καταβαίνων, ί-
να τις εξ αυτού φάγη και μη αποθάνη. εγώ
ειμί ο άρτος ο ζων ο εκ του ουρανού κατα-
βάς. εάν τις φάγη εκ τούτου του άρτου, ζή-
σεται εις τον αιώνα. και ο άρτος δε ον εγώ
δώσω η σαρξ μου εστίν, ην εγώ δώσω υ-
πέρ της του κόσμου ζωής. εμάχοντο ουν οι
ιουδαίοι πρός αλλήλους λέγοντες. πως
δύναται ούτος ημίν δούναι την σάρκα φα-
γείν. είπεν ουν αυτοίς ο ιησούς. αμήν α-
μήν λέγω υμίν, εάν μη φάγητε την σάρ-
κα του υιού του ανθρώπου, και πίητε αυ-
τού το αίμα ουκ έχετε ζωήν εν εαυτοίς.
ο τρώγων μου την σάρκα και πίνων μου
το αίμα, έχει ζωήν αιώνιον, και εγώ
αναστήσω αυτόν τη εσχάτη ημέρα. η
γαρ σαρξ μου αληθώς εστί βρώσις, και
το αίμα μου αληθώς εστί πόσις. ο τρώ-
γων μου την σάρκα και πίνων μου το
αίμα, εν εμοί μένει κάγώ εν αυτώ.

me nō ſitiet in eternū. Sed dixi vobis
qr vidiſtis me: et non crediſtis. Omne
qd dat mihi pater ad me veniet: et
eum q̄ venit ad me non eijciam foras
quia deſcendi de celo non vt Mat.26.d. Mar.14.d. Luce.22.c.
faciam voluntatem meā: ſed voluntatē ſup.5.e.
eius qui miſit me. Hec eſt enim volūtas
eius q̄ miſit me patris: vt omne qd de-
dit mihi non perdam ex eo: ſed reſuſcitē
illud in nouiſſimo die. Hec eſt autem
voluntas patris mei qui miſit me: vt
omnis qui videt filium et credit in eū
hēat vitā eternā: et ego reſuſcitabo eū
in nouiſſimo die. Murmurabant ergo
iudei de illo quia dixiſſet: ego ſum
panis viuus q̄ de celo deſcēdi. Et dice-
bāt. Nonne hic eſt filius ioſeph Mat.13.g. Mar.6.a. Luce.4.d.
cuius nos nouimus patrem et matrē? J.7.b.
Quomodo ergo dicit hic quia de celo
deſcendi? Reſpondit ergo ieſus et
dixit eis. Nolite murmurare inuicem.
Nemo poteſt venire ad me niſi pater
qui miſit me traxerit eū: et ego reſuſcita-
bo eum in nouiſſimo die. Eſt ſcriptum
in prophetis. Et erunt Eſaie.54.d.
omnes docibiles dei. Omnis q̄ audiuit
a patre et didicit venit ad
me. Non quia patrem vidit q̄ſq̄: niſi Mat.11.g. Luce.10.f. J.1.c.
is qui eſt a deo: hic vidit patrem
Amen amen dico vobis qui credit
in me habet vitam eternā. Ego ſum pa-
nis vite. Patres veſtri mādacauerūt mā-
na in deſerto et mortui ſunt. Hic eſt
panis de celo deſcendens: vt ſi
quis ex ipſo mādacauerit nō moriat. Ego
ſum panis viuus qui de celo deſcendi.
Si quis mādacauerit ex hoc pane vi-
uet in eternum. Et panis quem ego
dabo caro mea eſt pro
mundi vita. Litigabant ergo
iudei ad inuicē dicentes. Quō poteſt
hic nobis carnem ſuā dare ad mādacā-
dum? Dixit ergo eis ieſus. Amen amen
dico vobis: niſi mādacaueritis carnem
filij hominis et biberitis eius
ſanguinem: nō habebitis vitā in vobis.
Qui mādacat meam carnē et bibit meū 1.Cor.11.e
ſanguinem habet vitam eternam: et ego
reſuſcitabo eum in nouiſſimo die.
Caro enim mea vere eſt cibus et
ſanguis meus vere eſt potus. Qui mādu-
cat meā carnē et bibit meum ſanguinem
in me manet et ego in illo.

καθώς ἀπέστειλέ με ο ζων πατήρ, καγώ ζω διά τον πατέρα, και ο τρώγων με κακείνος ζήσεται δι' εμέ. ούτος εστίν ο άρτος ο εκ του ουρανού καταβάς. ου καθώς έφαγον οι πατέρες υμών το μάννα και απέθανον. ο τρώγων μου τούτον τον άρτον ζήσεται εις τον αιώνα. ταύτα είπεν εν συναγωγή διδάσκων εν καπερναούμ. πολλοί ουν ακούσαντες εκ των μαθητών αυτού είπον. σκληρός εστίν ούτος ο λόγος, τις δύναται αυτού ακούειν. ειδώς δε ο ιησούς εν εαυτώ ότι γογγύζουσι περί τούτου οι μαθηταί αυτού, είπεν αυτοίς. τούτο υμάς σκανδαλίζει. εάν ουν θεωρήτε τον υιόν του ανθρώπου αναβαίνοντα όπου ην το πρότερον. το πνεύμα εστί το ζωοποιούν. η σαρξ ουκ ωφελεί ουδέν. τα ρήματα α εγώ λαλώ υμίν, πνεύμα εστί, και ζωή εστίν. αλλ' εισίν εξ υμών τινές οι ου πιστεύουσιν. ήδει γαρ εξ αρχής ο ιησούς τινές εισίν οι μη πιστεύοντες; και τις εστίν ο παραδώσων αυτόν. και έλεγεν. διά τούτο είρηκα υμίν ότι ουδείς δύναται ελθείν πρός με, εάν μη η δεδομένον αυτώ εκ του πατρός μου. εκ τούτου πολλοί απήλθον των μαθητών αυτού εις τα οπίσω, και ουκέτι μετ' αυτού περιεπάτουν. είπεν ουν ο ιησούς τοις δώδεκα. μη και υμείς θέλετε υπάγειν. απεκρίθη ουν αυτώ σίμων πέτρος. κύριε πρός τίνα απελευσόμεθα. ρήματα ζωής αιωνίου έχεις. και ημείς πεπιστεύκαμεν και εγνώκαμεν, ότι συ ει ο χριστός ο υιός του θεού του ζώντος. απεκρίθη αυτοίς. ουκ εγώ υμάς τους δώδεκα εξελεξάμην, και εξ υμών εις διάβολος εστίν. έλεγε δε τον ιούδαν σίμωνος ισκαριώτην. ούτος γαρ έμελλεν αυτόν παραδιδόναι εις ων εκ των δώδεκα. Cap.7.

Και περιεπάτει ο ιησούς μετά ταύτα εν τη γαλιλαία. ου γαρ ήθελεν εν τη ιουδαία περιπατείν, ότι εζήτουν αυτόν οι ιουδαίοι αποκτείναι. ην δε εγγύς η εορτή των ιουδαίων η σκηνοπηγία. είπον ουν πρός αυτόν οι αδελφοί αυτού μετάβηθι εντεύθεν και ύπαγε εις την ιουδαίαν, ίνα και οι μαθηταί σου θεωρήσωσι τα έργα σου α ποιείς. ουδείς γαρ εν κρυπτώ τι ποιεί, και ζητεί αυτός εν παρρησία είναι. ει ταύτα ποιείς, φανέρωσον σεαυτόν τω κόσμω. ουδέ γαρ οι αδελφοί αυτού επίστευον εις αυτόν. λέγει ουν αυτοίς ο ιησούς. ο καιρός ο εμός ούπω πάρεστιν. ο δε καιρός ο υμέτερος πάντοτε εστίν έτοιμος. ου δύναται ο κόσμος μισείν υμάς. εμέ δε μισεί, ότι εγώ μαρ-

Sicut miſit me viuens pater: et ego viuo pp patrẽ: ꝛ q̃ mãducat me ꝛ ipſe viuet ꝓpter me. Hic eſt panis q̃ de celo deſcẽdit. Nõ ſicut mãducauerũt patres veſtri mãna et mortui ſunt. Qui manducat hunc panem viuet in eternũ. Hec dixit in ſynagoga docẽs in capharnaũ. Multi ergo audientes ex diſcipulis eius dixerunt. Durus eſt hic ſermo et quis poteſt eum audire? Sciens aũt ieſus apd ſemetipʒ q2 murmurarẽt de hoc diſcipuli eius dixit eis. Hoc vos ſcandalizat. H Si ergo videritis filiuʒ hominis aſcendentem vbi erat prius. Spiritus eſt qui viuificat: caro non prodeſt q̃cq̃. Verba q̃ ego locut9 ſũ vobiſ ſpũs ꝛ vita ſũt. Sed ſunt quidam ex vobis qui nõ credunt. Sciebat eni ab initio ieſus qui eſſent credentes: et quis traditur9 eſſet eum. Et dicebat. Propterea dixi vobis quia nemo põt venire ad me: niſi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc multi diſcipulorum eius abierunt retro: et iam non cũ illo ambulabant. Dixit ergo ieſus ad duodeciʒ. Nunq̃d et vos vultis abire? Rñdit ergo ei ſimon petrus. Domine ad queʒ ibimus. Verba vite eterne habes. Et nos credimus et cognouimus quia tu es chriſtus filius dei. Reſpondit eis ieſus. Nõne ego vos duodecim elegi: et ex vobis vnus diabolus eſt? Dicebat aũt de iuda ſimoniʒ ſcariothis. Hic enim erat traditurus eum cum eſſet vnus ex duodecim. Cap.7.

Mat.16.f. Mar.14.g Luce.22.g. Mar.16.d. Mar.14.c. Mat.16.d

A Poſt hec auteʒ ambulabat ieſus in galileã. Nõ eni volebat in iudeaʒ ambulare: quia querebant eum iudei interficere. Erat aũt in primo dies feſtus iudeorũ ſcenophegia. Dixerũt ãt ad eum fratres eius. Tranſi hinc et vade in iudeam: vt et diſcipuli tui videant opera tua que facis. Nemo q̃ppe ĩ occulto q̃d facit: ꝛ querit ipſe in palam eſſe. Si hec facis manifeſta teipſum mundo. Neq3 enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis ieſus. Tempus meum nondum aduenit. Tempus aũt veſtrũ ſẽp eſt paratuʒ. Non poteſt mundus odiſſe vos. Me ãt odit q2 ego teſtimo- B

τυρώ περί αυτού, ότι τα έργα αυτού πονηρά εστίν. υμείς ανάβητε εις την εορτήν ταύτην. εγώ ούπω αναβαίνω εις την εορτήν ταύτην, ότι ο καιρός ο εμός ούπω πεπλήρωται. ταύτα δε ειπών αυτοίς, έμεινεν εν τη γαλιλαία. ως δε ανέβησαν οι αδελφοί αυτού, τότε και αυτός ανέβη εις την εορτήν ου φανερώς, αλλ' ως εν κρυπτώ. οι ουν ιουδαίοι εζήτουν αυτόν εν τη εορτή, και έλεγον. πού εστίν εκείνος. και γογγυσμός πολύς περί αυτού ην εν τοις όχλοις. οι μεν έλεγον ότι αγαθός εστίν, άλλοι έλεγον ου, αλλά πλανά τον όχλον. ουδείς μέντοι παρρησία ελάλει περί αυτού διά τον φόβον των ιουδαίων. ήδη δε της εορτής μεσούσης ανέβη ο ιησούς εις το ιερόν και εδίδασκε. και εθαύμαζον οι ιουδαίοι λέγοντες. πως ούτος γράμματα οίδε μη μεμαθηκώς. απεκρίθη ουν αυτοίς ο ιησούς και είπεν. η εμή διδαχή ουκ εστίν εμή, αλλά του πέμψαντός με. εάν τις θέλη το θέλημα αυτού ποιείν, γνώσεται περί της διδαχής πότερον εκ του θεού εστίν, η εγώ απ' εμαυτού λαλώ. ο αφ' εαυτού λαλών την δόξαν την ιδίαν ζητεί. ο δε ζητών την δόξαν του πέμψαντος αυτόν, ούτος αληθής εστί, και αδικία εν αυτώ ουκ εστίν. ου μωσής δέδωκεν υμίν τον νόμον. και ουδείς εξ υμών ποιεί τον νόμον. τι με ζητείτε αποκτείναι. απεκρίθη ο όχλος και είπε. δαιμόνιον έχεις. τις σε ζητεί αποκτείναι. απεκρίθη ιησούς και είπεν αυτοίς. εν έργον εποίησα και πάντες θαυμάζετε. διά τούτο μωσής δέδωκεν υμίν την περιτομήν, ουχ ότι εκ του μωσέως εστίν, αλλ' εκ των πατέρων. και εν σαββάτω περιτέμνετε άνθρωπον. ει περιτομήν λαμβάνει άνθρωπος εν σαββάτω, ίνα μη λυθή ο νόμος μωσέως, εμοί χολάτε ότι όλον άνθρωπον υγιή εποίησα εν σαββάτω. μη κρίνετε κατ' όψιν, αλλά την δικαίαν κρίσιν κρίνατε. έλεγον ουν τινές εκ των ιεροσολυμιτών. ουχ ούτος εστίν ον ζητούσιν αποκτείναι, και ίδε παρρησία λαλεί, και ουδέν αυτώ λέγουσι. μήποτε αληθώς έγνωσαν οι άρχοντες ότι ούτος εστίν ο χριστός. αλλά τούτον οίδαμεν πόθεν εστίν. ο δε χριστός όταν έρχηται, ουδείς γινώσκει πόθεν εστίν. έκραξεν ουν εν τω ιερώ διδάσκων ο ιησούς και λέγων. καμέ οίδατε, και οίδατε πόθεν ειμί, και απ' εμαυτού ουκ ελήλυθα, αλλ' εστίν αληθινός ο πέμψας με, ον υμείς ουκ οίδατε, εγώ οίδα αυτόν, ότι παρ' αυτού ειμί, κακείνος με α-

niũ ꝑhibeo de illo: q2 opera eius mala ſunt. Vos aſcendite ad diẽ feſtũ hunc. Ego.n. non aſcendaʒ ad diẽ feſtũ iſtũ: quia meũ tempus nonduʒ impletũ eſt. Hec cuʒ dixiſſet: ipſe manſit in galilea. Vt autem aſcenderunt fratres eius: tũc ꝛ ipſe aſcendit ad diẽ feſtũ nõ manifeſte ſed quaſi in occulto. Judei ergo querebãt eũ ĩ die feſto: ꝛ dicebãt. Vbi eſt ille. Et murmur multus ſup.6.e.
erat ĩ turba de eo. Quidã ei dicebãt: q2 bon9 eſt: alij aũt dicebant. non: ſed ſeducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum iudeoꝝ. Jã ãt die feſto mediãte aſcẽdit ieſus in templum et docebat. Et mirabant iudei dicẽteſ. Quomodo hic litteras ſcit cum non didicerit? Rñdit eis ieſus et dixit. C Mea doctrina non eſt mea ſed eius qui miſit me. Si q̃s voluerit volũtatẽ ei9 facere: cognoſcet de doctrina vtrum ex deo ſit an ego a meip̃o loq̃r. Qui a ſemet ipſo loquitur gloriam propriã querit. Qui ãt querit gloriã ei9 qui miſit eũ hic verax eſt: ꝛ iniuſtitia in illo non eſt. Nõne moyſes dedit vobis legem? Et nemo ex vobiʒ facit legẽ. Quid me queritis interficere? Reſpõdit turba et dixit. Demoniũ habes. Quiʒ te q̃rit in- i.s.f.
terficere? Rñdit ieſ9 et dixit eis. Vnum op9 feci et oẽs miramini. Propterea moyſes dedit vobis circunciſionem: non quia ex moyſe eſt ſed ex patrib9. Et ĩ ſabbato circũciditiſ hoieʒ. Si circunciſionem accipit homo in ſabbato vt non ſoluatur lex moyſi: mihi idignamini q2 totũ hoieʒ ſanũ feci in ſabbato? D Nolite iudicare ſcdʒ faciẽ ſed iuſtum iudicium iudicate. Deut.1.c. Dicebãt ergo quidã ex hieroſolymis. Nõne hic eſt quẽ querũt interficere? Ecce palam loquitur: ꝛ nihil ei dicunt. Nunquid vere cognouerunt principes quia hic eſt chriſtus? Sed hunc ſcimus vnde ſit: chriſtus aũt cũ venerit nemo ſcit vnde ſit. Clamabat ergo ieſus in templo docens et dicens. Et me ſcitis ꝛ vnde ſim ſcitis: et a meipſo non veni ſed eſt verus qui miſit me quẽ vos neſcitis: ego ſcio ⌈ mẽdax. i.8.c. i.8.g.
eũ ꝛ ſi dixero q2 neſcio eũ: ero ſimiliʒ vobiʒ E Sed ſcio eũ: q2 ab ip̃o ſuʒ ꝛ ipſe me mi-

πέστειλεν. εζήτουν ουν αυτὸν πιάσαι, καὶ ουδεὶς επέβαλεν επ' αυτὸν τὴν χεῖρα, ότι ούπω εληλύθει η ώρα αυτοῦ. πολλοὶ δὲ εκ τοῦ όχλου επίστευσαν εις αυτὸν καὶ έλεγον. ότι ο χριστὸς όταν έλθῃ μήτι πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν ούτος εποίησεν. ήκουσαν οι φαρισαῖοι τοῦ όχλου γογγύζοντος περὶ αυτοῦ ταῦτα. καὶ απέστειλαν υπηρέτας οι φαρισαῖοι καὶ οι αρχιερεῖς, ίνα πιάσωσιν αυτόν. εἶπεν ουν ο ιησοῦς. έτι μικρὸν χρόνον μεθ' υμῶν ειμι, καὶ υπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ζητήσετέ με καὶ ουχ ευρήσετε, καὶ όπου ειμὶ εγὼ υμεῖς ου δύνασθε ελθεῖν. εἶπον ουν οι ιουδαῖοι πρὸς εαυτούς. ποῦ ούτος μέλλει πορεύεσθαι, ότι ημεῖς ουχ ευρήσομεν αυτόν. μὴ εις τὴν διασπορὰν τῶν ελλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς έλληνας. τίς εστιν ούτος ο λόγος ὃν εἶπε, ζητήσετέ με καὶ ουχ ευρήσετε, καὶ όπου ειμὶ εγὼ υμεῖς ου δύνασθε ελθεῖν. εν δὲ τῇ εσχάτῃ ημέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς εορτῆς ειστήκει ο ιησοῦς καὶ έκραξε λέγων. εάν τις διψᾷ, ερχέσθω πρός με καὶ πινέτω. ο πιστεύων εις εμέ, καθὼς εἶπεν η γραφή, ποταμοὶ εκ τῆς κοιλίας αυτοῦ ρεύσουσιν ύδατος ζῶντος. τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος οὗ έμελλον λαμβάνειν οι πιστεύοντες εις αυτόν. ούπω γὰρ ἦν πνεῦμα άγιον, ότι ιησοῦς ουδέπω εδοξάσθη. πολλοὶ ουν εκ τοῦ όχλου ακούσαντες τὸν λόγον έλεγον. ούτός εστιν αληθῶς ο προφήτης. άλλοι έλεγον ούτός εστιν ο χριστός. άλλοι έλεγον. μὴ γὰρ εκ τῆς γαλιλαίας ο χριστὸς έρχεται. ουχὶ η γραφὴ εἶπεν ότι εκ τοῦ σπέρματος δαυὶδ καὶ απὸ βηθλεὲμ τῆς κώμης, όπου ἦν δαυίδ, ο χριστὸς έρχεται. σχίσμα ουν εν τῷ όχλῳ εγένετο δι' αυτόν. τινὲς δὲ ήθελον εξ αυτῶν πιάσαι αυτόν, αλλ' ουδεὶς επέβαλεν επ' αυτὸν τὰς χεῖρας. ἦλθον ουν οι υπηρέται πρὸς τοὺς αρχιερεῖς καὶ φαρισαίους, καὶ εἶπον αυτοῖς εκεῖνοι. διατί ουκ ηγάγετε αυτόν. απεκρίθησαν οι υπηρέται. ουδέποτε ούτως ελάλησεν άνθρωπος ὡς ούτος ο άνθρωπος. απεκρίθησαν ουν αυτοῖς οι φαρισαῖοι. μὴ καὶ υμεῖς πεπλάνησθε. μή τις εκ τῶν αρχόντων επίστευσεν εις αυτόν, ἢ εκ τῶν φαρισαίων. αλλ' ο όχλος ούτος ο μὴ γινώσκων τὸν νόμον, επικατάρατοί εισι. λέγει νικόδημος πρὸς αυτούς ο ελθὼν νυκτὸς πρὸς αυτόν εἷς ὢν εξ αυτῶν. μὴ ο νόμος ημῶν κρίνει τὸν άνθρωπον, εὰν μὴ ακούσῃ παρ' αυτοῦ πρότερον καὶ γνῷ τί ποιεῖ. απεκρίθησαν καὶ εἶπον

sit. Querebant ergo eum apprehendere: et nemo misit in illum manus: quia nondum venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum: et dicebant. Christus cum venerit: nunquid plura signa faciet quam que hic fecit? Audierunt pharisei turbam murmurantem de illo hec: et miserunt principes et pharisei ministros ut apprehenderent iesum. Dixit ergo eis iesus. Adhuc modicum tempus vobiscum sum: et vado ad eum qui me misit. Queretis me et non invenietis: et ubi ego sum vos non potestis venire. Dixerunt ergo iudei ad semetipsos. Quo hic iturus est: quia non inveniemus eum? Nunquid in dispersionem gentium iturus est et docturus gentes? Quis est hic sermo quem dixit: queretis me et non invenietis: et ubi sum ego vos non potestis venire. In novissimo autem die magno festivitatis stabat iesus et clamabat dicens. Si quis sitit: veniat ad me et bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura: de ventre eius fluent aque vive. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus: quia iesus nondum erat glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones eius dicebant. Hic est vere propheta. Alii dicebant. Hic est christus. Quidam autem dicebant. Nunquid a galilea venit christus. Nonne scriptura dicit quia ex semine david: et de bethleem castello ubi erat david venit christus. Dissensio itaque facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum: sed nemo misit super eum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices et phariseos et dixerunt eis illi. Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri. Nunquam sic locutus est homo: sicut hic loquitur. Responderunt ergo eis pharisei. Nunquid et vos seducti estis? Nunquid ex principibus aliquis credidit in eum: aut ex phariseis? Sed turba hec que non novit legem: maledicti sunt. Dixit nicodemus ad eos ille qui venit ad eum nocte: qui unus erat ex ipsis. Nunquid lex nostra iudicat hominem: nisi prius audierit ab ipso et cognoverit quid faciat? Responderunt et dixe-

Mat. 11.g. Mar. 11.b. Lu. 19.g. Jo. 6.c. 12.a

Jo. 13.f.

Mat. 17.c. Luce. 13.c.

1. Jo. 4.c. sup. 4.b.

Esa. 44.a

Mat. 21.c.

Mich. 5.a.

sup. eodem e

B

sup. 3.a.

αυτῷ. μὴ καὶ σὺ εκ τῆς γαλιλαίας εἶ. ερεύνησον καὶ ίδε ότι προφήτης εκ τῆς γαλιλαίας ουκ εγήγερται. καὶ επορεύθη έκαστος εις τὸν οἶκον αυτοῦ. Cap. 8.

Ιησοῦς δὲ επορεύθη εις τὸ όρος τῶν ελαιῶν. όρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εις τὸ ιερόν. καὶ πᾶς ο λαὸς ήρχετο πρὸς αυτόν. καὶ καθίσας εδίδασκεν αυτούς. άγουσι δὲ οι γραμματεῖς καὶ οι φαρισαῖοι πρὸς αυτὸν γυναῖκα επὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αυτὴν εν μέσῳ λέγουσιν αυτῷ. διδάσκαλε, ταύτην εύρομεν επαυτοφόρῳ μοιχευομένην. εν δὲ τῷ νόμῳ ημῶν μωσῆς ενετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι. σὺ ουν τί λέγεις. τοῦτο δὲ έλεγον πειράζοντες αυτόν ίνα έχωσι κατηγορίαν κατ' αυτοῦ. ο δὲ ιησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ έγραφεν εις τὴν γῆν μὴ προσποιούμενος. ὡς δὲ επέμενον ερωτῶντες αυτόν, ανακύψας εἶπε πρὸς αυτούς. ο αναμάρτητος υμῶν πρῶτος τὸν λίθον επ' αυτῇ βαλέτω. καὶ πάλιν κάτω κύψας έγραφεν εις τὴν γῆν. οι δὲ ακούσαντες καὶ υπὸ τῆς συνειδήσεως ελεγχόμενοι εξήρχοντο εις καθεῖς αρξάμενοι απὸ τῶν πρεσβυτέρων έως τῶν εσχάτων, καὶ κατελείφθη μόνος ο ιησοῦς καὶ η γυνὴ εν μέσῳ οὖσα. ανακύψας δὲ ο ιησοῦς καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς εἶπεν αυτῇ. ποῦ εισιν εκεῖνοι οι κατήγοροί σου. ουδείς σε κατέκρινεν. η δὲ εἶπεν ουδείς κύριε. εἶπε δὲ αυτῇ ο ιησοῦς. ουδὲ εγώ σε κατακρίνω, πορεύου καὶ απὸ τοῦ νῦν μηκέτι αμάρτανε. πάλιν ουν αυτοῖς ο ιησοῦς ελάλησε λέγων. εγώ ειμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου ο ακολουθῶν εμοὶ ου μὴ περιπατήσῃ εν τῇ σκοτίᾳ, αλλ' έξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπον ουν αυτῷ οι φαρισαῖοι σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς, η μαρτυρία σου ουκ έστιν αληθής. απεκρίθη ιησοῦς καὶ εἶπεν αυτοῖς. κἂν εγὼ μαρτυρῶ περὶ εμαυτοῦ, αληθής εστιν η μαρτυρία μου, ότι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ υπάγω. υμεῖς δὲ ουκ οίδατε πόθεν έρχομαι ἢ ποῦ υπάγω. υμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, εγὼ ου κρίνω ουδένα. καὶ εὰν κρίνω δὲ εγώ, η κρίσις η εμὴ αληθής εστιν ότι μόνος ουκ ειμί, αλλ' εγὼ καὶ ο πέμψας με πατήρ. καὶ εν τῷ νόμῳ δὲ τῷ υμετέρῳ γέγραπται, ότι δύο ανθρώπων η μαρτυρία αληθής εστιν. εγώ ειμι ο μαρτυρῶν περὶ εμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ εμοῦ ο πέμψας με πατήρ. έλεγον ουν αυτῷ. ποῦ εστιν ο πατήρ σου. απεκρίθη ο ιησοῦς. ούτε εμὲ οίδατε ούτε τὸν πατέρα

runt ei. Nunquid et tu galileus es. Scrutare scripturas et vide quia a galilea propheta non surrexit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam. Cap. 8.

Iesus autem perrexit in montem oliveti et diluculo iterum venit in templum: et omnis populus venit ad eum et sedens docebat eos. Adducunt autem scribe et pharisei mulierem in adulterio deprehensam: et statuerunt eam in medio: et dixerunt ei. Magister hec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant tentantes eum ut possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terram. Cum ergo perseverarent interrogantes eum erexit se et dixit eis. Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terram. Audientes autem hec unus post unum exibant incipientes a senioribus: et remansit solus iesus et mulier in medio stans. Erigens autem se iesus dixit ei. Mulier ubi sunt qui te accusabant. Nemo te condemnavit? Que dixit. Nemo domine. Dixit autem iesus. Nec ego te condemnabo: vade et iam amplius noli peccare. Iterum ergo locutus est eis iesus dicens. Ego sum lux mundi qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo ei pharisei. Tu de teipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est verum. Respondit iesus et dixit eis. Et si ego testimonium perhibeo de meipso verum est testimonium meum: quia scio unde veni et quo vado. Vos autem nescitis unde venio aut quo vado. Vos secundum carnem iudicatis: ego non iudico quemquam: et si iudico ego: iudicium meum verum est: quia solus non sum: sed ego et qui misit me pater. Et in lege vestra scriptum est: quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso: et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei. Ubi est pater tuus. Respondit iesus. Neque me scitis neque patrem

sup. 5. f.

A

B

sup. 5. f.

C

Deut. 17.b Mat. 18.c. Heb. 10.d. 2. Cor. 13.a

Mat. 11.g. Luce. 10.g. sup. 7.d.

μου. εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ᾔ-
δειτε ἄν. Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ ἰη-
σοῦς ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ
ἱερῷ καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω
ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. εἶπεν οὖν πάλιν αὐ-
τοῖς ὁ ἰησοῦς. ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με,
καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε. ὅ-
που ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.
ἔλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι. μήτι ἀποκτενεῖ ἑ-
αυτόν, ὅτι λέγει ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς
οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς
ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί. ὑ-
μεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰ-
μὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἶπον οὖν ὑμῖν,
ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἐ-
ὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθα-
νεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἔλεγον οὖν
αὐτῷ. σὺ τίς εἶ. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς.
τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔ-
χω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν ἀλλ᾽ ὁ πέμ-
ψας με ἀληθής ἐστι, κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ᾽
αὐτοῦ ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον. οὐκ
ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. εἶ-
πεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ὅταν ὑψώσητε
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου τότε γνώσεσθε ὅτι
ἐγώ εἰμι. καὶ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλ-
λὰ καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ μου ταῦτα
λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας με μετ᾽ ἐμοῦ ἐστιν οὐκ
ἀφῆκέ με μόνον ὁ πατήρ, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεσ-
τὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. Ταῦτα αὐτοῦ λα-
λοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. ἔλε-
γεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας
αὐτῷ ἰουδαίους. ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ
λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ.
καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐ-
λευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ σπέρμα
ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν
πώποτε. πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλεύθεροι γε-
νήσεσθε. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἀμὴν ἀ-
μὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτί-
αν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος
οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ υἱός
μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐ-
λευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. οἶδα ὅ-
τι σπέρμα ἀβραάμ ἐστε, ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀ-
ποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν
ὑμῖν. ἐγὼ ὃ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρί μου
λαλῶ, καὶ ὑμεῖς οὖν ὃ ἑωράκατε παρὰ τῷ
πατρὶ ὑμῶν ποιεῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶ-
πον αὐτῷ, ὁ πατὴρ ἡμῶν ἀβραάμ ἐστι. λέ-
γει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. εἰ τέκνα τοῦ ἀβραὰμ ἦ-
τε, τὰ ἔργα τοῦ ἀβραὰμ ἐποιεῖτε. νῦν δὲ ζη-
τεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλη-

meũ. Si me ſciretis: forſitã ⁊ prẽz meũ
ſciretis. Hec verba locutus eſt ieſus
in gazophylacio docens in
téplo. Et nemo apprehẽdit eũ: qꝛ nec- Mat. 11.g
dũ venerat hora eius. Dixit ergo iterũ Mar. 12.b. Luce. 19.g
eis ieſus. Ego vado ⁊ queretis me: ſup. 7.g.
et in peccato veſtro moriemini: quo
ego vado vos non poteſtis venire.
Dicebãt ergo iudei. Nũqd iterficiet ſe
metipſm: quia dicit quo ego vado vos
nõ poteſtis venire? Et dicebat eis. Vos
deorſũ eſtis: ego de ſuperiꝰ ſuz. Vos
de mundo hoc eſtis: ego non ſum
de hoc mundo. Dixi ergo vobis:
quia moriemini in peccatis veſtris. Si
eni nõ credideritis qꝛ ego ſum moriemi-
ni in peccato veſtro. Dicebant ergo
ei. Tu quis es? Dicit eis ieſus. D
Principiũ q̃ ⁊ loquor vobis. Multa
habeo de vobis loq̃ ⁊ iudicare: ſed qui Roma. 3.a.
me miſit verax eſt: ⁊ ego q̃ audiui ab
eo hec loquor in mundo. Et non
cognouerũt qꝛ patrẽ eis dicebat deũ. Di-
xit ergo eis ieſus. Cũ exaltaueritis ſup. 3.c.
filium hominis: tunc cognoſcetis quia 12. Joh. 5.c.
ego ſum: ⁊ a meipſo facio nihil: ſed
ſicut docuit me pater hec
loquor. Et qui me miſit mecũ eſt: ⁊ nõ
reliquit me ſolũ: qꝛ ego q̃ placita ſũt
ei facio ſemper. Hec illo loquente
multi crediderunt in eum. Dicebat
ergo ieſus ad eos qui crediderunt
ei iudeos. Si vos manſeritis in
ſermone meo: vere diſcipuli mei eritis:
⁊ cognoſcetis veritatẽ: ⁊ veritas libera-
bit vos. Reſponderũt ei. Semen
abrae ſumꝰ et nemini ſeruiuimus
vnq̃. Quomodo tu dicis liberi eritis.
Reſpondit eis ieſus. Amen amen
dico vobis quia omnis qui facit pctm̃
ſeruus eſt peccati. Seruus autem Roma. 6.d
nõ manet in domo in eternũ: filiꝰ aũt
manet in eternũ. Si ergo vos filiꝰ libe-
rauerit: vere liberi eritis. Scio quia E
filij abrae eſtis: ſed queritis me interfi-
cere: quia ſermo meus non capit in
vobis. Ego quod vidi apud patrem
loquor: et vos que vidiſtis apud
patrem veſtrũ facitis. Rñderũt et dixe-
rũt ei. Pater noſter abraam eſt. Dicit
eis ieſus. Si filij abrae eſtis:
opera abrae facite. Nunc autem queri-
tis me interficere: hoĩem qui veritatẽ

θειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ
θεοῦ. τοῦτο ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς
ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον
οὖν αὐτῷ. ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεν-
νήμεθα. ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. εἶπεν
οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑ-
μῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ. ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ
θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω, οὐδὲ γὰρ ἀπ᾽ ἐμαυ-
τοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνός με ἀπέστειλε.
διατί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε. ὅ-
τι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.
ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ,
καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε
ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ᾽ ἀρ-
χῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν, ὅτι οὐκ
ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦ-
δος ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστί
καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθει-
αν λέγω οὐ πιστεύετέ μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐ-
λέγχει με περὶ ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀλήθειαν λέ-
γω διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι. ὁ ὢν ἐκ
τοῦ θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει. διὰ
τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ
οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι καὶ
εἶπον αὐτῷ. οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι
σαμαρείτης εἶ σύ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις. ἀπε-
κρίθη ἰησοῦς. ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλ-
λὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμά-
ζετέ με. ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου, ἔσ-
τιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑ-
μῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θά-
νατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. εἶπον
οὖν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι. νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι
δαιμόνιον ἔχεις. ἀβραὰμ ἀπέθανε καὶ οἱ προ-
φῆται, καὶ σὺ λέγεις ἐάν τις τὸν λόγον μου
τηρήσῃ οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰ-
ῶνα. μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἀ-
βραάμ ὅστις ἀπέθανε, καὶ οἱ προφῆται ἀπέ-
θανον, τίνα σεαυτὸν σὺ ποιεῖς. ἀπεκρίθη ἰη-
σοῦς, ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου
οὐδέν ἐστιν. ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων
με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ὑμῶν ἐστί, καὶ
οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν.
καὶ ἐὰν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι
ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης. ἀλλ᾽ οἶδα αὐτόν
καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. ἀβραὰμ ὁ πα-
τὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέ-
ραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ
ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν. πεντήκοντα ἔτη οὔ-
πω ἔχεις, καὶ ἀβραὰμ ἑώρακας. εἶπεν αὐτοῖς
ὁ ἰησοῦς. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν ἀβρα-
ὰμ γενέσθαι ἐγώ εἰμι. ἦραν οὖν λίθους ἵνα
βάλωσιν ἐπ᾽ αὐτόν. ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ

vobis locutus ſũ quam audiui a
deo. Hoc abraam non fecit. Vos
facitis opera patris veſtri. Dixerunt
itaq̃ ei. Nos ex fornicatiõe nõ ſumꝰ na-
ti. Vnũ patrem habemus deum. Dixit
ergo eis ieſus. Si deus pater veſter
eſſet diligeretis vtiq̃ me. Ego enĩz ex
deo proceſſi et veni. Neq̃ eni a meipſo
veni ſed ille me miſit.
Quare loquelã meã nõ cognoſcitis? Qꝛ
nõ poteſtis audire ſermonem meum.
Vos ex patre diabolo eſtis: 1. Joh. 3.b
et deſideria patris veſtri vultis
facere. Ille homicida erat ab initio:
et in veritate nõ ſtetit: quia non
eſt veritas in eo. Cũ loquit̃ mendaciũ F
ex proprijs loquitur: quia mendax eſt
⁊ pater eius. Ego autem ſi veritatem
dico nõ creditis mihi. Quis ex vobis
arguet me de pctõ? Si veritatem dico
quare non creditis mihi? Qui ex
deo eſt: verba dei audit. Propterea 1. Joh. 4.a
vos non auditis: quia ex deo
non eſtis. Reſponderunt ergo iudei et
dixerũt ei. Nõne bñ dicimꝰ nos quia
ſamaritanꝰ es tu: ⁊ demoniũ hẽs? Re-
ſpõdit ieſus. Ego demoniũ nõ hẽo ſed ſup. 7. c
honorifico patrẽ meũ: ⁊ vos inhonora-
tis me. Ego aũt nõ q̃ro gloriã meã: ẽ
q̃ q̃rat ⁊ iudicet. Amen amẽ dico vobis:
ſi quis ſermonẽ meũ ſeruauerit: mortẽ
non videbit in eternum. Dixerunt
ergo iudei. Nunc cognouimus quia
demoniũ hẽs. Abraã mortuꝰ eſt et ꝓ-
phete: ⁊ tu dicis: ſi quis ſermonẽ meũ
ſeruauerit: nõ guſtabit mortẽ in eternũ.
Nũqd tu maior es patre noſtro abraã G
qui mortuꝰ eſt: ⁊ ꝓphete mortui ſunt:
quem teipſm facis? Reſpondit ieſus.
Si ego glorifico meipſm gloria mea
nihil eſt. Eſt pater meꝰ qui glorificat
me: quẽ vos dicitis qꝛ deꝰ veſter eſt: ⁊
non cognouiſtis eũ: ego aũt noui eũ.
Et ſi dixero quia non ſcio eum ero ſup. 7. d.
ſimilis vobis mendax. Sed ſcio eum
⁊ ſermonem eius ſeruo. Abraam pater
veſter exultauit vt videret diem
meũ: vidit ⁊ gauiſus eſt. Dixerũt ergo
iudei ad eũ. Quinq̃ginta annos nõdũ
hẽs ⁊ abraam vidiſti? Dixit eis
ieſus. Amẽ amẽ dico vobis añq̃ abraã
fieret ego ſũ. Tulerũt ergo lapides vt
iacerent in eũ. Jeſus aũt abſcõdit ſe et

εξήλθεν εκ του ιερού διελθών διά μέσου αυτών, και παρήγεν ούτως. Cap. 9.

Και παράγων είδεν άνθρωπον τυφλόν εκ γενετής, και ηρώτησαν αυτόν οι μαθηταί αυτού λέγοντες. ραββί τις ήμαρτεν, ούτος ή οι γονείς αυτού ίνα τυφλός γεννηθή. απεκρίθη ιησούς. ούτε ούτος ήμαρτεν ούτε οι γονείς αυτού, αλλ' ίνα φανερωθή τα έργα του θεού εν αυτώ. εμέ δει εργάζεσθαι τα έργα του πέμψαντός με, έως ημέρα εστίν. έρχεται νυξ ότε ουδείς δύναται εργάζεσθαι. όταν εν τω κόσμω ω, φως ειμί του κόσμου. ταύτα ειπών έπτυσε χαμαί, και εποίησε πηλόν εκ του πτύσματος, και επέχρισε τον πηλόν επί τους οφθαλμούς του τυφλού, και είπεν αυτώ. ύπαγε νίψαι εις την κολυμβήθραν του σιλωάμ, ο ερμηνεύεται απεσταλμένος. απήλθεν ουν και ενίψατο, και ήλθε βλέπων. οι ουν γείτονες και οι θεωρούντες αυτόν το πρότερον ότι τυφλός ην έλεγον. ουχ ούτος εστίν ο καθήμενος και προσαιτών. άλλοι έλεγον ότι ούτος εστίν. άλλοι δε ότι όμοιος αυτώ εστίν. εκείνος έλεγεν ότι εγώ ειμί. έλεγον ουν αυτώ. πως ανεώχθησαν σου οι οφθαλμοί. απεκρίθη εκείνος και είπεν. άνθρωπος λεγόμενος ιησούς πηλόν εποίησε, και επέχρισε μου τους οφθαλμούς, και είπε μοι ύπαγε εις την κολυμβήθραν του σιλωάμ και νίψαι, απελθών δε και νιψάμενος ανέβλεψα. είπον ουν αυτώ. που εστίν εκείνος. λέγει. ουκ οίδα. άγουσιν αυτόν προς τους φαρισαίους τον ποτέ τυφλόν. ην δε σάββατον ότε τον πηλόν εποίησεν ο ιησούς, και ανέωξεν αυτού τους οφθαλμούς. πάλιν ουν ηρώτων αυτόν και οι φαρισαίοι πως ανέβλεψεν. ο δε είπεν αυτοίς. πηλόν επέθηκε μοι επί τους οφθαλμούς, και ενιψάμην και βλέπω. έλεγον ουν εκ των φαρισαίων τινές. ούτος ο άνθρωπος ουκ εστί παρά του θεού, ότι το σάββατον ου τηρεί. άλλοι έλεγον. πως δύναται άνθρωπος αμαρτωλός τοιαύτα σημεία ποιείν. και σχίσμα ην εν αυτοίς. λέγουσι ουν τω τυφλώ πάλιν. συ τι λέγεις περί αυτού ότι ήνοιξε σου τους οφθαλμούς. ο δε είπεν, ότι προφήτης εστίν. ουκ επίστευσαν ουν οι ιουδαίοι περί αυτού ότι τυφλός ην και ανέβλεψεν, έως ότου εφώνησαν τους γονείς αυτού του αναβλέψαντος, και ηρώτησαν αυτούς λέγοντες. ούτος εστίν ο υιός υμών, ον υμείς λέγετε ότι τυφλός εγεννήθη, πως ουν άρτι βλέπει. απεκρίθησαν δε αυτοίς οι γονείς αυτού και εί-

exiuit de templo.

Cap. 9.

A Et pteriēs ieſus vidit hoīez cecum a natiuitate: ⁊ interrogauerūt eū diſcipuli ei⁹ dicētes. Rabbi qs peccauit: hic aut parētes eius vt cecus naſcerek. Reſpondit ieſus. Neqꝫ hic peccauit neqꝫ parentes ei⁹ ſed vt manifeſtentur opera dei i illo. Me oportet operari opera ei⁹ q̄ miſit me donec dies eſt: vēit nox quādo nemo poteſt operari. Quādiu ſum in mundo lux ſum mundi. Hec cuꝫ dixiſſet expuit ī terrā: et fecit lutum ex ſputo et liniuit lutum ſup oculos eius: et dixit ei. Uade laua in natatoria ſyloe quod interpretatur miſſus. Abijt ergo ⁊ lauit et venit videns. Itaqꝫ vicini ⁊ qui viderant eum prius quia mēdicus erat: dicebant. Nonne hic eſt qui ſedebat et mendicabat? Alij dicebāt qꝛ hic eſt: alij āt nequaqꝫ: ſed ſimilis eſt ei⁹. Ille x̄o dicebat qꝛ ego ſū. Dicebāt ergo ei. Quomodo aperti ſūt tibi oculi. Reſpondit. Ille homo qui dicitur ieſus lutum fecit et vnxit oculos meos: et dixit mihi. Uade ad natatoriam ſyloe et laua: et abij et laui: ⁊ video. Et dixerūt ei. Ubi eſt ille? Ait: neſcio. Adducunt eum ad phariſeos q̄ cecus fuerat. Erat autem ſabbatum quando lutum fecit ieſus et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabāt eum phariſei quomodo vidiſſet. Ille aūt dixit eis. Lutū mihi poſuit ſuper oculos et laui et video. B Dicebant ergo ex phariſeis quidam: non eſt hic homo a deo qui ſabbatū non cuſtodit. Alij aūt dicebāt. Quomodo poteſt homo peccatoꝛ hec ſigna facere? Et ſciſma erat inter eos. Dicunt ergo ceco iterū. Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Ille aūt dixit: qꝛ ꝓpheta eſt. Nō credi derunt ergo iudei de illo: quia cecus fuiſſet ⁊ vidiſſet: donec vocauerūt parentes eius qui viderat: et interrogauerunt eos dicentes. Hic eſt filius veſter quē vos dicitis qꝛ cec⁹ natus eſt. Quō ergo nūc videt? Rūderūt eis parentes eius et dixerunt.

πον. οίδαμεν ότι ούτος εστίν ο υιός ημών, και ότι τυφλός εγεννήθη. πως δε νυν βλέπει ουκ οίδαμεν, ή τις ήνοιξεν αυτού τους οφθαλμούς ημείς ουκ οίδαμεν. αυτός ηλικίαν έχει. αυτόν ερωτήσατε, αυτός περί εαυτού λαλήσει. ταύτα είπον οι γονείς αυτού, ότι εφοβούντο τους ιουδαίους. ήδη γαρ συνετέθειντο οι ιουδαίοι, ίνα εάν τις αυτόν ομολογήση χριστόν αποσυνάγωγος γένηται. διά τούτο οι γονείς αυτού είπον ότι ηλικίαν έχει, αυτόν ερωτήσατε. εφώνησαν ουν εκ δευτέρου τον άνθρωπον ος ην τυφλός, και είπον αυτώ. δος δόξαν τω θεώ. ημείς οίδαμεν ότι ο άνθρωπος ούτος αμαρτωλός εστίν. απεκρίθη ουν εκείνος και είπεν. ει αμαρτωλός εστίν ουκ οίδα, εν οίδα, ότι τυφλός ων άρτι βλέπω. είπον δε αυτώ πάλιν. τι εποίησέ σοι. πως ανέωξέ σου τους οφθαλμούς. απεκρίθη αυτοίς. είπον υμίν ήδη και ουκ ηκούσατε, τι πάλιν θέλετε ακούειν. μη και υμείς θέλετε αυτού μαθηταί γενέσθαι. ελοιδόρησαν αυτόν και είπον. συ ει μαθητής εκείνου, ημείς δε του μωσέως εσμέν μαθηταί. ημείς οίδαμεν ότι μωσεί λελάληκεν ο θεός, τούτον δε ουκ οίδαμεν πόθεν εστί. απεκρίθη ο άνθρωπος καί είπεν αυτοίς. εν γαρ τούτω θαυμαστόν εστίν, ότι υμείς ουκ οίδατε πόθεν εστί, και ανέωξέ μου τους οφθαλμούς. οίδαμεν δε ότι αμαρτωλών ο θεός ουκ ακούει, αλλ' εάν τις θεοσεβής ή και το θέλημα αυτού ποιή τούτου ακούει. εκ του αιώνος ουκ ηκούσθη ότι ήνοιξέ τις οφθαλμούς τυφλού γεγεννημένου. ει μή ην ούτος παρά θεού, ουκ ηδύνατο ποιείν ουδέν. απεκρίθησαν και είπον αυτώ. εν αμαρτίαις σύ εγεννήθης όλος, και συ διδάσκεις ημάς. και εξέβαλον αυτόν έξω. ήκουσεν ο ιησούς ότι εξέβαλον αυτόν έξω, και ευρών αυτόν είπεν αυτώ. συ πιστεύεις εις τον υιόν του θεού. απεκρίθη εκείνος και είπε. και τις εστί, κύριε, ίνα πιστεύσω εις αυτόν. είπε δε αυτώ ο ιησούς. και εώρακας αυτόν, και ο λαλών μετά σου εκείνος εστίν. ο δε έφη. πιστεύω κύριε. και προσεκύνησεν αυτώ. και είπεν ο ιησούς. εις κρίμα εγώ εις τον κόσμον τούτον ήλθον, ίνα οι μη βλέποντες βλέπωσι, και οι βλέποντες τυφλοί γένωνται. και ήκουσαν εκ των φαρισαίων ταύτα οι όντες μετ' αυτού, και είπον αυτώ. μη και υμείς τυφλοί εσμέν. είπεν αυτοίς ο ιη-

Scimus quia hic eſt filius noſter: ⁊ qꝛ cecus natus eſt. Quō āt nūc videat neſcimus: aut quis eius aperuit oculos nos neſcimus. Ipſū iterrogate. Etatē habet ipſe de ſe loquatur. C Hec dixerunt parentes eius: quoniam timebant iudeos. Iam enim conſpirauerant iudei: vt ſi qs eū confiterek eſſe xp̄ꝫ: extra ſynagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt: quia etatē habet ip̄m iterrogate. Uocauerunt ergo rurſū hominem qui fuerat cecus: ⁊ dixerunt ei. Da gloriā deo. Nos ſcimus quia hic homo peccatoꝛ eſt. Dixit ergo eis ille. Si peccatoꝛ eſt neſcio: vnuꝫ ſcio quia cecus cum eſſem modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? Quō aperuit tibi oculos? Reſpondit eis. Dixi vobis iam et audiſtis. Quid iterū vultis audire? Nūquid ⁊ vos vultis diſcipuli ei⁹ fieri? Maledixerūt ergo ei: ⁊ dixerūt. Tu diſcipulus illius ſis: nos autem moyſi diſcipuli ſum⁹. Nos ſcim⁹ qꝛ moyſi locutus ē deus: hunc aūt neſcimus vnde ſit. Reſpondit ille homo: ⁊ dixit eis. In hoc enim mirabile eſt: quia vos neſcitis vnde ſit: et aperuit meos oculos. Scimus aūt quia peccatores deus nō audit: ſed ſi quis dei cultoꝛ ē: et voluntateꝫ eius facit: hunc exaudit. D A ſeculo nō eſt auditū: qꝛ quis aperuit oculos ceci nati. Niſi eſſet hic a deo: non poterat facere quicꝗꝫ. Reſponderunt ⁊ dixerunt ei. In peccatis natus es totus: et tu doces nos. Et eiecerunt eum foras. Audiuit ieſus quia eiecerunt eum foras: et cum inueniſſet eum dixit ei. Tu credis in filium dei. Reſpondit ille et dixit. Quis eſt domine vt credam in eū? Et dixit ei ieſus. Et vidiſti eum: et qui loquitur tecum ipſe ē. At ille ait. Credo dn̄e. Et procidēs adorauit eū. Et dixit ei ieſus. In iudicium ego in hunc mundum veni: vt qui non vident videant: et qui vident ceci fiant. Et audierunt quidam ex phariſeis qui cum ipſo erāt: ⁊ dixerūt ei. Nunquid ⁊ nos ceci ſumus. Dixit eis ieſus.

σούς. ει τυφλοί ήτε, ουκ αν είχετε αμαρτίαν. νυν δε λέγετε ότι βλέπομεν, η ουν αμαρτία υμών μένει. Cap.10.

Αμήν αμήν λέγω υμίν, ο μη εισερχόμενος διά της θύρας εις την αυλήν των προβάτων, αλλά αναβαίνων αλλαχόθεν, εκείνος κλέπτης εστί και λῃστής. ο δε εισερχόμενος διά της θύρας, ποιμήν εστί των προβάτων. τούτω ο θυρωρός ανοίγει, και τα πρόβατα της φωνής αυτού ακούει. και τα ίδια πρόβατα καλεί κατ' όνομα, και εξάγει αυτά. και όταν τα ίδια πρόβατα εκβάλῃ, έμπροσθεν αυτών πορεύεται, και τα πρόβατα αυτώ ακολουθεί, ότι οίδασι την φωνήν αυτού. αλλοτρίω δε ου μη ακολουθήσωσιν, αλλά φεύξονται απ' αυτού, ότι ουκ οίδασι των αλλοτρίων την φωνήν. ταύτην την παροιμίαν είπεν αυτοίς ο ιησούς. εκείνοι δε ουκ έγνωσαν τίνα ην α ελάλει αυτοίς. είπεν ουν πάλιν αυτοίς ο ιησούς. αμήν αμήν λέγω υμίν, ότι εγώ ειμί η θύρα των προβάτων. πάντες όσοι ήλθον κλέπται εισί και λῃσταί, αλλ' ουκ ήκουσαν αυτών τα πρόβατα. εγώ ειμί η θύρα, δι' εμού εάν τις εισέλθῃ σωθήσεται, και εισελεύσεται και εξελεύσεται, και νομήν ευρήσει. ο κλέπτης ουκ έρχεται, ει μή ίνα κλέψῃ και θύσῃ και απολέσῃ. εγώ ήλθον ίνα ζωήν έχωσι, και περισσόν έχωσιν. εγώ ειμί ο ποιμήν ο καλός. ο ποιμήν ο καλός την ψυχήν αυτού τίθησιν υπέρ των προβάτων. ο μισθωτός δε και ουκ ων ποιμήν, ου ουκ εισί τα πρόβατα ίδια, θεωρεί τον λύκον ερχόμενον, και αφίησι τα πρόβατα και φεύγει, και ο λύκος άρπαζει αυτά και σκορπίζει τα πρόβατα. ο δε μισθωτός φεύγει, ότι μισθωτός εστί, και ου μέλει αυτώ περί των προβάτων. εγώ ειμί ο ποιμήν ο καλός, και γινώσκω τα εμά, και γινώσκομαι υπό των εμών. καθώς γινώσκει με ο πατήρ καγώ γινώσκω τον πατέρα, και την ψυχήν μου τίθημι υπέρ των προβάτων. και άλλα πρόβατα έχω, α ουκ εστίν εκ της αυλής ταύτης, κακείνα με δει αγαγείν, και της φωνής μου ακούσουσι, και γενήσεται μία ποίμνη, εις ποιμήν. διά τούτο ο πατήρ με αγαπά, ότι εγώ τίθημι την ψυχήν μου, ίνα πάλιν λάβω αυτήν. ουδείς αίρει αυτήν απ' εμού, αλλ' εγώ τίθημι αυτήν απ' εμαυτού. εξουσίαν έχω θείναι αυτήν, και εξουσίαν έχω πάλιν λαβείν αυτήν. ταύτην την εντολήν έλαβον

Si ceci eſſetis non haberetis peccatũ. Nunc vero dicitis quia videmꝰ: pctũ veſtrum manet. Cap.10.

Amen amen dico vobis: qui nõ intrat per oſtium in ouile ouium: ſed aſcendit aliunde: ille fur eſt et latro. Qui aũt intrat per oſtium: paſtor eſt ouium. Huic oſtiarius aperit: ⁊ oues vocem eius audiũt. Et ꝓprias oues vocat nominatim: et educit eas. Et cum proprias oues emiſerit: ante eas vadit: et oues illum ſequuntur: quia ſciunt vocem eius. Alienum autem non ſequũtur ſed effugiunt ab eo: quia non nouerunt vocem alienorum. Hoc prouerbium dixit eis ieſus. Illi autem non cognouerũt quid loq̃ref eis. Dixit ergo eis iterum ieſus. Amen amen dico vobis quia ego ſuꝫ oſtium ouiuꝫ. Omnes quotquot venerũt fures ſunt ⁊ latrones: ſed nõ audierũt eos oues. Ego ſum oſtiũ: per me ſi quis introierit ſaluabit et ingredietur et egredietur: et paſcua inueniet. Fur non venit niſi vt furetur ⁊ mactet et ꝑdat. Ego veni vt vitam habeãt: et abũdantiꝰ habeãt. Ego ſum paſtor bonus: bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibꝰ ſuis. Mercẽnariꝰ ãt ⁊ q̃ nõ ẽ paſtor cuius non ſunt oues proprie: videt lupum venientem et dimittit oues et fugit: et lupus rapit et diſpergit oues. Mercẽnarius autem fugit quia mercẽnarius eſt: ⁊ nõ ꝑtinet ad eum de ouibus. Ego ſum paſtor bonꝰ: ⁊ cognoſco oues meas ⁊ cognoſcunt me mee. Sicut nouit me pater: et ego agnoſco patrem: et animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo que non ſunt ex hoc ouili: ⁊ illas oportet me adducere et vocem meam audient: et fiet vnũ ouile ⁊ vnꝰ paſtor. Propterea me diligit pater: quia ego pono animam meam vt iterum ſumam eam. Nemo tollet eam a me: ſed ego ponã eam a meipſo. Poteſtatem habeo ponendi eam: et ꝑtãtẽ hẽo iterꝫ ſumendi eam. Hoc mandatum accepi

A

B

1.Cor.9.c. 1.Joh.3.c.

Mat.8.g. Mar.6.b. Luce.8.c

Mat.11.g. Luce.10.f. Mat.12.b.

παρά του πατρός μου. σχίσμα ουν πάλιν εγένετο εν τοις ιουδαίοις διά τους λόγους τούτους. έλεγον δε πολλοί εξ αυτών. δαιμόνιον έχει και μαίνεται. τι αυτού ακούετε. άλλοι έλεγον. ταύτα τα ρήματα ουκ εστί δαιμονιζομένου. μη δαιμόνιον δύναται τυφλών οφθαλμούς ανοίγειν. εγένετο δε τα εγκαίνια εν ιεροσολύμοις, και χειμών ην. και περιεπάτει ο ιησούς εν τω ιερώ εν τῃ στοά σολομώνος. εκύκλωσαν ουν αυτόν οι ιουδαίοι, και έλεγον αυτώ. έως πότε την ψυχήν ημών αίρεις. ει συ ει ο χριστός, ειπέ ημίν παρρησία. απεκρίθη αυτοίς ο ιησούς. είπον υμίν, και ου πιστεύετε. τα έργα α εγώ ποιώ εν τω ονόματι του πατρός μου, ταύτα μαρτυρεί περί εμού. αλλ' υμείς ου πιστεύετε. ου γαρ εστέ εκ των προβάτων των εμών καθώς είπον υμίν. τα πρόβατα τα εμά της φωνής μου ακούει, καγώ γινώσκω αυτά και ακολουθούσι μοι. καγώ ζωήν αιώνιον δίδωμι αυτοίς, και ου μη απόλωνται εις τον αιώνα. και ουχ αρπάσει τις αυτά εκ της χειρός μου. ο πατήρ μου ος δέδωκέ μοι, μείζων πάντων εστί, και ουδείς δύναται αρπάζειν εκ της χειρός του πατρός μου. εγώ και ο πατήρ εν εσμέν. εβάστασαν ουν πάλιν λίθους οι ιουδαίοι ίνα λιθάσωσιν αυτόν. απεκρίθη αυτοίς ο ιησούς. πολλά καλά έργα έδειξα υμίν εκ του πατρός μου, διά ποίον αυτών έργον λιθάζετέ με. απεκρίθησαν αυτώ οι ιουδαίοι λέγοντες. περί καλού έργου ου λιθάζομέν σε, αλλά περί βλασφημίας, και ότι συ άνθρωπος ων ποιείς σεαυτόν θεόν. απεκρίθη αυτοίς ο ιησούς. ουκ εστί γεγραμμένον εν τω νόμω υμών. εγώ είπα θεοί εστέ. ει εκείνους είπε θεούς προς ους ο λόγος του θεού εγένετο και ου δύναται λυθήναι η γραφή, ον ο πατήρ ηγίασε και απέστειλεν εις τον κόσμον, υμείς λέγετε ότι βλασφημείς, ότι είπον υιός του θεού ειμί. ει ου ποιώ τα έργα του πατρός μου, μη πιστεύετέ μοι. ει δε ποιώ, καν εμοί μη πιστεύητε, τοις έργοις πιστεύσατε, ίνα γνώτε και πιστεύσητε ότι εν εμοί ο πατήρ καγώ εν αυτώ. εζήτουν ουν πάλιν αυτόν πιάσαι, και εξήλθεν εκ της χειρός αυτών. και απήλθε πάλιν πέραν του ιορδάνου εις τον τόπον όπου ην ιωάννης το πρώτον βαπτίζων, και έμεινεν εκεί. και πολλοί ήλθον προς αυτόν και έλεγον. ότι ιωάννης μεν σημείον εποίησεν ουδέν. πάντα δε όσα είπεν ιωάννης πε-

a patre meo. Diſſenſio iterum facta eſt inter iudeos ꝓpter ſermones hos. Dicebant aũt multi ex ipſis. Demoniũ habet et inſanit. Quid eum auditis? Alij dicebant: hec verba nõ ſunt demoniũ habẽtis. Nũquid demoniũ põt cecoꝝ oculos aperire? Facta ſũt ãt encenia i hieroſolymis: ⁊ hiems erat. Et ambulabat ieſus in templo i porticu ſalomonis. Circũdederũt ergo eum iudei: et dicebant ei. Quouſq; animam noſtram tollis? Si tu es chriſtus dic nobis palam? Rñdit eis ieſus. Loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio in nomine pr̃is mei: hec teſtimoniũ ꝑhibẽt de me. Sed vos non creditis quia nõ eſtis ex ouibus meis ſicut dixi vobis. Oues mee vocem meam audiunt: et ego cognoſco eas et ſequuntur me. Et ego vitam eternam do eis: et non peribunt in eternum: et non rapiet eas quiſq; de manu mea. Pater meꝰ qui dedit mihi maior oibꝰ eſt: et nemo poteſt rapere de manu patris mei. Ego et pater vnũ ſumꝰ. Suſtulerũt ergo iteꝝ lapides iudei vt lapidarent eũ. Reſpondit eis ieſus. Multa bona opera oſtẽdi vobis ex patre meo: ꝓpter quod eorum opus me lapidatis? Rñderunt ei iudei De bono opere non lapidamus te: ſed de blaſphemia et quia tu homo cuꝫ ſis facis teipſũ deũ. Rñdit eis ieſus. Nonne ſcriptum eſt in lege veſtra quia ego dixi dij eſtis? Si illos dixit deos ad quos ſermo dei factus eſt: et non poteſt ſolui ſcriptura: quẽ pater ſãctificauit ⁊ miſit in mundum vos dicitis qꝛ blaſphemas quia dixi filius dei ſum. Si non facio opera patris mei nolite credere mihi. Si ãt facio ⁊ ſi mihi nõ vultis credere opibꝰ credite: vt cognoſcatis ⁊ credatis qꝛ pr̃ i me eſt: ⁊ ego i patre. Querebãt ergo eũ apprehẽdere: et exiuit de manibus eorum. Et abijt iterũ trans iordanem in eum locũ vbi erat iohãnes baptizans primum: ⁊ manſit illic. Et multi venerunt ad eum et dicebãt. Quia iohãnes q̃dẽ ſignũ fecit nullũ. Oia ãt quecũq; dixit iohãnes de

C

D

ps.81.

Mat.12.b. Mar.5.b.

ρί τούτου ἀληθή ήν, και επίστευσαν πολλοί εκεί εις αυτόν.

Cap. 11.

Ην δε τις ασθενών λάζαρος από βηθανίας, εκ της κώμης μαρίας και μάρθας της αδελφής αυτής. ην δε μαρία η αλείψασα τον κύριον μύρω, και εκμάξασα τους πόδας αυτού ταις θριξίν αυτής, ης ο αδελφός λάζαρος ησθένει. απέστειλαν ουν αι αδελφαί προς αυτόν λέγουσαι. κύριε, ίδε ον φιλείς ασθενεί. ακούσας δε ο ιησούς είπεν αύτη. η ασθένεια ουκ εστί προς θάνατον, αλλ υπέρ της δόξης του θεού, ίνα δοξασθή ο υιός του θεού δι αυτής. ηγάπα δε ο ιησούς την μάρθαν, και την αδελφήν αυτής και τον λάζαρον. ως ουν ήκουσεν ότι ασθενεί, τότε μεν έμεινεν εν ω ην τόπω δύο ημέρας. έπειτα μετά τούτο λέγει τοις μαθηταίς αυτού. άγωμεν εις την ιουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αυτώ οι μαθηταί. ραββί νυν εζήτουν σε λιθάσαι οι ιουδαίοι, και πάλιν υπάγεις εκεί. απεκρίθη ιησούς. ουχί δώδεκα ώραι εισί της ημέρας. εάν τις περιπατή εν τη ημέρα, ου προσκόπτει ότι το φως του κόσμου τούτου βλέπει. εάν δε τις περιπατή εν τη νυκτί, προσκόπτει ότι το φως ουκ εστίν εν αυτώ. ταύτα είπε, και μετά τούτο λέγει αυτοίς. λάζαρος ο φίλος ημών κεκοίμηται, αλλά πορεύομαι ίνα εξυπνίσω αυτόν. είπον ουν οι μαθηταί αυτού. κύριε ει κεκοίμηται σωθήσεται. ειρήκει δε ο ιησούς περί του θανάτου αυτού, εκείνοι δε έδοξαν ότι περί της κοιμήσεως του ύπνου λέγει. τότε ουν είπεν αυτοίς ο ιησούς παρρησία. λάζαρος απέθανε, και χαίρω δι υμάς, ίνα πιστεύσητε ότι ουκ ήμην εκεί. αλλά άγωμεν προς αυτόν. είπεν ουν θωμάς ο λεγόμενος δίδυμος τοις συμμαθηταίς, άγωμεν και ημείς ίνα αποθάνωμεν μετ αυτού. ελθών ουν ο ιησούς εύρεν αυτόν τέσσαρας ημέρας ήδη έχοντα εν τω μνημείω. ην δε η βηθανία εγγύς των ιεροσολύμων ως από σταδίων δεκαπέντε. και πολλοί εκ των ιουδαίων εληλύθεισαν προς τας περί την μάρθαν και μαρίαν, ίνα παραμυθήσωνται αυτάς περί του αδελφού αυτών. η ουν μάρθα ως ήκουσεν ότι ιησούς έρχεται, υπήντησεν αυτώ, μαρία δε εν τω οίκω εκαθέζετο, είπεν ουν μάρθα προς τον ιησούν. κύριε ει ης ώδε ο αδελφός μου ουκ αν ετεθνήκει. αλλά και νυν οίδα ότι όσα αν αιτήση τον θεόν δώσει σοι ο θεός. λέγει αυτή ο ιησούς. αναστήσεται ο αδελφός σου. λέγει αυτώ

hoc vera erant: et multi crediderunt in eum.

Cap. 11.

A Erat aũt qdã languẽs lazarus a bethãia: de caſtello marie ⁊ marthe ſororis eius. Maria aũt erat que vnxit dominum vnguento et exterſit pedes eius capillis ſuis: cuius frater lazarus infirmabatur. Miſerũt ergo ſorores eius ad eũ dicẽtes. Dñe ecce quẽ amas infirmatur. Audiens aũt ieſus dixit eis. Infirmitas hec non eſt ad mortẽ: ſed pro gloria dei: vt glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem ieſus martham ⁊ ſororẽ eius mariam et lazarum. Ut ergo audiuit quia infirmabatur tũc quidẽ manſit in eodẽ loco duobus diebus. Deinde poſt hec dicit diſcipulis ſuis. Eamus in iudeam iterum. Dicunt

B ei diſcipuli. Rabbi nunc querebant te iudei lapidare: et iterum vadis illuc? Rñdit ieſus. Nõne duodecim ſũt hore diei? Si quis ambulauerit in die: nõ offendit quia lucem huius mundi videt. Si autẽ ambulauerit in nocte offendit: quia lux non eſt in eo. Hec ait: et poſt hec dicit eis. Lazarus amicus noſter dormit ſed vado vt a ſomno excitẽ eũ. Dixerũt (Mar. 9. c. Mar. 5. b.) ergo diſcipuli eius. Domine ſi dormit ſaluus erit. Dixerat autem ieſus de morte eius: illi autẽ putauerũt quia de dormitione ſomni diceret. Tunc ergo ieſus dixit eis manifeſte. Lazarus mortuus eſt: ⁊ gaudeo propter vos vt credatis qm̃ non erã ibi. Sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas qui dr̃ didymus ad cõdiſcipulos. Eamus et nos ⁊ moriamur cum eo.

C Uenit itaq; ieſus: et inuenit eum quattuor dies iam in monumẽto habẽtẽ. Erat aũt bethania iuxta hieroſolymam quaſi ſtadijs quindecim. Multi autem ex iudeis venerant ad martham et mariam vt conſolarẽtur eas de fratre ſuo. Martha ergo vt audiuit quia ieſus venit occurrit illi: maria autem domi ſedebat. Dixit ergo martha ad ieſum. Dñe ſi fuiſſes hic frater meus nõ fuiſſet mortuus. Sed ⁊ nũc ſcio quia quecũq; popoſceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi ieſus. Reſurget frater tuus. Dicit ei

η μάρθα. οίδα ότι αναστήσεται εν τη αναστάσει εν τη εσχάτη ημέρα. είπεν αυτή ο ιησούς. εγώ ειμί η ανάστασις και η ζωή. ο πιστεύων εις εμέ, καν αποθάνη ζήσεται. και πας ο ζων και πιστεύων εις εμέ, ου μη αποθάνη εις τον αιώνα. πιστεύεις τούτο. λέγει αυτώ. ναι κύριε. εγώ πεπίστευκα ότι συ ει ο χριστός ο υιός του θεού, ο εις τον κόσμον ερχόμενος. και ταύτα ειπούσα απήλθε και εφώνησε μαρίαν την αδελφήν αυτής λάθρα ειπούσα. ο διδάσκαλος πάρεστι και φωνεί σε. εκείνη ως ήκουσεν εγείρεται ταχύ, και έρχεται προς αυτόν. ούπω δε εληλύθει ο ιησούς εις την κώμην, αλλ ην εν τω τόπω, όπου υπήντησεν αυτώ η μάρθα. οι ουν ιουδαίοι οι όντες μετ αυτής εν τη οικία και παραμυθούμενοι αυτήν, ιδόντες την μαρίαν ότι ταχέως ανέστη και εξήλθεν, ηκολούθησαν αυτή λέγοντες. ότι υπάγει εις το μνημείον ίνα κλαύση εκεί. η ουν μαρία ως ήλθεν όπου ην ο ιησούς, ιδούσα αυτόν έπεσεν αυτού εις τους πόδας λέγουσα αυτώ. κύριε ει ης ώδε, ουκ αν απέθανέ μου ο αδελφός. ιησούς ουν ως είδεν αυτήν κλαίουσαν και τους συνελθόντας αυτή ιουδαίους κλαίοντας, ενεβριμήσατο τω πνεύματι, και ετάραξεν εαυτόν, και είπε. που τεθείκατε αυτόν. λέγουσιν αυτώ. κύριε έρχου και ίδε. εδάκρυσεν ο ιησούς. έλεγον ουν οι ιουδαίοι. ίδε πως εφίλει αυτόν. τινες δε εξ αυτών είπον. ουκ ηδύνατο ούτος ο ανοίξας τους οφθαλμούς του τυφλού ποιήσαι ίνα και ούτος μη αποθάνη. ιησούς ουν πάλιν εμβριμώμενος εν εαυτώ, έρχεται εις το μνημείον. ην δε σπήλαιον, και λίθος επέκειτο επ αυτώ. λέγει ο ιησούς. άρατε τον λίθον. λέγει αυτώ η αδελφή του τεθνηκότος μάρθα. κύριε ήδη όζει, τεταρταίος γαρ εστί. λέγει αυτή ο ιησούς. ουκ είπον σοι ότι εάν πιστεύσης όψει την δόξαν του θεού. ήραν ουν τον λίθον ου ην ο τεθνηκώς κείμενος. ο δε ιησούς ήρε τους οφθαλμούς άνω, και είπε. πάτερ ευχαριστώ σοι ότι ήκουσάς μου. εγώ δε ήδειν ότι πάντοτέ μου ακούεις, αλλά διά τον όχλον τον περιεστώτα είπον ίνα πιστεύσωσιν ότι συ με απέστειλας. και ταύτα ειπών φωνή μεγάλη εκραύγασε. λάζαρε δεύρο έξω. και εξήλθεν ο τεθνηκώς δεδεμένος τους πόδας και τας χείρας κειρίαις, και η όψις αυτού σουδαρίω περιεδέδετο. λέγει αυτοίς ο ιησούς. λύσατε αυτόν και άφετε υπάγειν. πολλοί ουν εκ των ιουδαίων οι ελθόντες προς την μαρίαν, και θεασάμενοι

martha. Scio quia reſurget in reſurrectione in nouiſſimo die. Dicit ei ieſus. Ego ſũ reſurrectio ⁊ vita. Qui credit in me: etiam ſi mortuus fuerit viuet: ⁊ omnis qui viuit et credit in me: nõ morietur in eternum. Credis hoc? Ait illi. Utiq; domine. Ego credidi quia (Roma. 10. b)

D tu es chriſtus filius dei viui qui in hunc mundũ veniſti. Et cũ hoc dixiſſet abijt et vocauit mariam ſororem ſuam ſilentio dicens. Magiſter adeſt: et vocat te. Illa vt audiuit ſurrexit cito: ⁊ venit ad eũ. Nõdũ enĩ venerat ieſus in caſtellum: ſed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Judei ergo qui erãt cum ea in domo et conſolabantur eam: cum vidiſſent mariã quia cito ſurrexit ⁊ exijt: ſecuti ſunt eam dicentes. Quia vadit ad monumentũ vt ploret ibi. Maria ergo cum veniſſet vbi erat ieſus: videns eũ cecidit ad pedes eius: et dixit ei. Dñe ſi fuiſſes hic: non eſſet mortuus frater meus. Jeſus ergo vt vidit eã plorantem et iudeos qui venerant cum ea plorantes: infremuit ſpiritu ⁊ turbauit ſeipſũ: ⁊ dixit. Ubi poſuiſtis eum? Dicunt ei. Domine veni

E ⁊ vide. Et lachrimatus eſt ieſus. Dixerũt ergo iudei. Ecce quõ amabat eũ. Quidã aũt ex ipſis dixerũt. Nõ poterat hic qui aperuit oculos ceci nati facere vt hic non moreretur? Jeſus ergo rurſum fremens in ſemetipſo venit ad monumẽtũ. Erat aũt ſpelũca ⁊ lapis ſuppoſitus erat ei. Ait ieſus. Tollite lapidẽ. Dicit ei martha ſoror eius qui mortuus fuerat. Dñe iã fetet: quatriduanus ẽ enĩ. Dicit ei ieſus. Nonne dixi tibi: qm̃ ſi credideris videbis gloriam dei? Tulerũt ergo lapidem. Jeſus autem eleuatis ſurſum oculis dixit. Pater grãs ago tibi: qm̃ audiſti me. Ego aũt ſciebã quia ſemp me audis: ſed propter populũ qui circunſtat dixi: vt credant quia tu me miſiſti. Hec cũ dixiſſet voce magna clamauit. Lazare veni foras. Et ſtatĩ prodijt qui fuerat mortuus ligatus manus ⁊ pedes inſtitis ⁊ facies illius ſudario erat ligata.

F Dixit eis ieſus. Soluite eum et ſinite abire. Multi ergo ex iudeis qui venerãt ad mariã ⁊ marthã ⁊ viderãt

ὅσα ἐποίησεν/ὁ ἰησοῦς, ἐπίστευσαν εἰς αὐ
τόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς/τοὺς
φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν/ὁ
ἰησοῦς. συνήγαγον οὖν/οἱ ἀρχιερεῖς καὶ/οἱ
φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον. τί ποι=
οῦμεν, ὅτι οὗτος/ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ση=
μεῖα ποιεῖ. ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάν=
τες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν. καὶ ἐλεύσονται
/οἱ ῥωμαῖοι, καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ/τὸν τό=
πον καὶ/τὸ ἔθνος. εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν καϊά=
φας ἀρχιερεὺς ὢν/τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶ=
πεν αὐτοῖς. ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδὲν οὐδὲ
διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄν
θρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ/τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅ=
λον/τὸ ἔθνος ἀπόληται. τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυ=
τοῦ οὐκ εἶπεν. ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν/τοῦ ἐνι=
αυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν, ὅτι ἔμελλεν
/ὁ ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ/τοῦ ἔθνους. καὶ
οὐχ ὑπὲρ/τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ
/τὰ τέκνα/τοῦ θεοῦ/τὰ διασκορπισμένα συ=
ναγάγει εἰς ἕν. ἀπ' ἐκείνης οὖν/τῆς ἡμέρας
συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.
ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν
/τοῖς ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς
/τὴν χώραν ἐγγὺς/τῆς ἐρήμου εἰς ἐφραὶμ
λεγομένην πόλιν, κἀκεῖ διέτριβε μετὰ/τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς/τὸ πάσχα
/τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς ἱε=
ροσόλυμα ἐκ/τῆς χώρας πρὸ/τοῦ πάσχα,
ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν/τὸν ἰη
σοῦν, καὶ ἔλεγον μετὰ ἀλλήλων ἐν/τῷ ἱερῷ
ἑστηκότες. τί δοκεῖ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς
/τὴν ἑορτήν. δεδώκεισαν δὲ καὶ/οἱ ἀρχιερεῖς
καὶ/οἱ φαρισαῖοι ἐντολήν, ἵνα ἐάν τις γνῶ
που ἐστί μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

Cap.12.

Ὁ οὖν ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν/τοῦ πάσχα
ἦλθεν εἰς βηθανίαν, ὅπου ἦν λάζαρος/ὁ
τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἐποίησαν
οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ/ἡ μάρθα διηκό=
νει,/ὁ δὲ λάζαρος εἷς ἦν/τῶν ἀνακειμένων σὺν
αὐτῷ./ἡ οὖν μαρία λαβοῦσα λίτραν μύ=
ρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου, ἤλειψε
/τοὺς πόδας/τοῦ ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε/ταῖς θρι
ξὶν αὐτῆς/τοὺς πόδας αὐτοῦ./ἡ δὲ οἰκία ἐ=
πληρώθη ἐκ/τῆς ὀσμῆς/τοῦ μύρου. λέγει
οὖν εἷς ἐκ/τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἰούδας σί
μωνος ἰσκαριώτης,/ὁ μέλλων αὐτὸν παρα=
διδόναι. διὰ τί τοῦτο/τὸ μύρον οὐκ ἐπρά
θη τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς.
εἶπε δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ/τῶν πτωχῶν
ἔμελλεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν, καὶ/τὸ
γλωσσόκομον εἶχε, καὶ/τὰ βαλλόμενα ἐβά

que fecit iesus: crediderunt in eum.
Quidam autem ex ipsis abierunt ad
phariseos et dixerunt eis que fecit
iesus. Collegerunt ergo pontifices et
pharisei cōciliū: et dicebāt. Quid faci
mus? quia hic homo multa signa
facit. Si dimittimus eum sic omnes
credent in eum. Et venient
romani: et tollent nostrum locum
et gentē. Unus autē ex ipsis caiphas noie:
cum esset pontifex anni illius: dixit
eis. Vos nescitis quicq̄ nec
cogitatis: quia expedit nobis vt vnus
moriatur homo pro populo et nō tota
gens pereat. Hoc autem a semetipso B
non dixit. sed cum esset pontifex anni
illius pphetauit: q2 iesus moriturus erat
pro gente. Et
non tantum pro gente sed vt
filios dei qui erāt dispersi congregaret
in vnum. Ab illo ergo die Mat.11.b.
cogitauerunt vt interficerent eum. Mar.3.b.
Jesus ergo iā nō palā ambulabat apd
iudeos: sed abijt inde in
regionem iuxta desertum in
ciuitatē q̄ dicit effrē: et ibi morabat cū
discipulis suis. Proximū aūt erat pascha Mat.26.a.
iudeorum et ascenderūt multi hierosoly Mar.14.a.
mam de regione ante pascha: Luce.22.a.
vt sāctificarēt seipos. Querebāt ergo ie
sum et colloquebant ad inuicē in tēplo
stantes. Quid putatis: q2 nō venit ad
diē festum istum. Dederāt aūt pōtifices
et pharisei mādatū vt si qs cognouerit
vbi sit indicet vt apprehendant eum.

Cap.12.

Jesus ergo ante sex dies pasche A
venit bethaniā vbi lazarus fuerat Mat.26.a.
mortuus quē suscitauit iesus. Fecerunt Mar.14.a.
aūt ei cenam ibi: et martha ministrabat
lazarus vo vnus erat ex discūbētibus cū
eo. Maria ergo accepit librā vnguēti Mat.26.b.
nardi pistici preciosi: et vnxit Mar.14.a.
pedes iesu: et extersit pedes eius capil Luce.7.f.
lis suis: et domus impleta est
ex odore vnguenti. Dixit
ergo vnus ex discipulis eius iudas
scariotis qui erat eum traditurus.
Quare hoc vnguentum non venijt
trecentis denarijs et datum est egenis?
Dixit aūt hoc non quia de egenis
pertinebat ad eum: sed quia fur erat et
loculos habēs ea q̄ mittebāt portabat.

σταζεν. εἶπεν οὖν/ὁ ἰησοῦς. ἄφες αὐτήν, εἰς
/τὴν ἡμέραν/τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρη=
κεν αὐτό./τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχε=
τε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ/τῶν ἰουδαίων
ὅτι ἐκεῖ ἐστί, καὶ ἦλθον οὐ διὰ/τὸν ἰησοῦν
μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ/τὸν λάζαρον ἴδωσιν ὃν
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβουλεύσαντο δὲ/οἱ ἀρ=
χιερεῖς ἵνα καὶ/τὸν λάζαρον ἀποκτείνωσιν,
ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον/τῶν ἰουδαί=
ων, καὶ ἐπίστευον εἰς/τὸν ἰησοῦν./τῇ ἐπαύριον
ὄχλος πολὺς/ὁ ἐλθὼν εἰς/τὴν ἑορτήν, ἀ=
κούσαντες ὅτι ἔρχεται/ὁ ἰησοῦς εἰς ἱεροσό=
λυμα, ἔλαβον/τὰ βαΐα/τῶν φοινίκων, καὶ
ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ καὶ ἔκραζον.
ὡσαννά εὐλογημένος/ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνό=
ματι κυρίου βασιλεὺς/τοῦ ἰσραήλ. εὑρὼν
δὲ/ὁ ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ, κα
θώς ἐστι γεγραμμένον. μὴ φοβοῦ θύγατερ
σιών, ἰδοὺ/ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμε
νος ἐπὶ πῶλον ὄνου. ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνω=
σαν/οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ/τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅ=
τε ἐδοξάσθη/ὁ ἰησοῦς τότε ἐμνήσθησαν ὅτι
ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα. καὶ ταῦ=
τα ἐποίησαν αὐτῷ. ἐμαρτύρει οὖν/ὁ ὄχλος
/ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅτε/τὸν λάζαρον ἐφώνη=
σεν ἐκ/τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ
νεκρῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ/ὁ ὄ=
χλος, ὅτι ἤκουσε τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι
/τὸ σημεῖον./οἱ οὖν φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑ=
αυτούς. θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν. ἴ
δε/ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν. ἦσαν δέ
τινὲς ἕλληνες ἐκ/τῶν ἀναβαινόντων ἵνα
προσκυνήσωσιν ἐν/τῇ ἑορτῇ. οὗτοι οὖν προ
σῆλθον φιλίππῳ/τῷ ἀπὸ βηθσαϊδὰ/τῆς γα=
λιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες. κύριε
θέλομεν/τὸν ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρχεται φίλιππος
καὶ λέγει/τῷ ἀνδρέᾳ. καὶ πάλιν ἀνδρέας
καὶ φίλιππος λέγουσι/τῷ ἰησοῦ./ὁ δὲ ἰη=
σοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων. ἐλήλυθεν
/ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ/ὁ υἱὸς/τοῦ ἀνθρώπου. ἀ
μὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ/ὁ κόκκος/τοῦ
σίτου πεσὼν εἰς/τὴν γῆν ἀποθάνῃ αὐτὸς
μόνος μένει. ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρ=
πὸν φέρει./ὁ φιλῶν/τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέ
σει αὐτήν. καὶ/ὁ μισῶν/τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
ἐν/τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυ
λάξει αὐτήν. ἐὰν ἐμοί διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκο=
λουθείτω. καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ/ὁ διά=
κονος/ὁ ἐμὸς ἔσται. καὶ ἐάν τις ἐμοὶ διακο=
νῇ τιμήσει αὐτὸν/ὁ πατήρ. νῦν/ἡ ψυχή μου
τετάρακται. καὶ τί εἴπω. πάτερ σῶσόν με ἐκ
/τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον

Dixit ergo iesus. Sinite illam: vt in
diem sepulture mee seruet
illud. Pauperes enim semper habetis B
vobiscū: me aūt non semper habebitis.
Cognouit ergo turba multa ex iudeis Mat.21.a.
quia illic est: et venerūt non ppter iesū Mar.11.a.
tantum: sed vt lazarum viderent quem Luce.19.d
suscitauit a mortuis. Cogitauerūt aūt prī
cipes sacerdotū vt et lazarū interficerent:
q2 multi ppter illū abibāt ex iudeis:
et credebant in iesū. In crastinū autem Mat.21.a.
turba multa q̄ venerat ad diē festū: cū Mar.11.b.
audissent q2 venit iesus hierosolymam: Luce.19.d
acceperunt ramos palmarum et
processerunt obuiam ei et clamabant.
Osanna benedictus qui venit in noie
domini rex israel. Et inuenit
iesus asellum et sedit super eum: sicut Mat.21.a.
scriptum est. Noli timere filia Esaie.62.d
sion: ecce rex tuus venit sedens Zacha.9.b
super pullum asine. Hec non cognoue C
runt discipuli eius primuz: sed quādo
glorificatus est iesus tūc recordati sūt q2
hec erant scripta de eo. Et hec
fecerūt ei. Testimoniū ergo phibebat tur
ba que erat cum eo: qn̄ lazarum voca
uit de monumento: et suscitauit eum a
mortuis. Propterea et obuiā venit ei tur
ba: quia audierunt eum fecisse hoc
signuz. Pharisei ergo dixerūt ad semet
ipsos. Videtis quia nihil pficimus? Ecce
mūdus totus post eū abijt. Erant autez
quidā gentiles ex his qui ascenderāt vt
adorarēt in die festo. Hi ergo acces
serūt ad philippū q erat a bethsaida gali
lee: et rogabant eum dicentes. Domine
volumus iesuz videre. Venit philippus:
et dicit andree. Andreas rursum
et philippus dixerūt iesu. Jesus autez D
respondit eis dicens. Venit
hora vt clarificetur filius hominis. Amē
amen dico vobis: nisi granum
frumēti cadēs in terrā mortuū fuerit ipz
solū manet. Si aūt mortuū fuerit: mul
tū fructū affert. Qui amat aiaz suā: p Mat.10.g.
det eam. Et qui odit animam suam & 16.f.
in hoc mundo in vitam eternam custo Mar.8.c.
diet eam. Si quis mihi ministrat: me se Luce.17.g.
quatur. Et vbi sum ego illic et minister
meus erit. Si qs mihi [Nūc aia mea Mat.26.d.
ministrauerit: honorificabit eū pr̄ meus. Mar.14.d
turbata est. Et qd dicā? Pr̄ saluifica
hac hora. Sed ppterea veni] me ex

εἰς τὴν ὥραν ταύτην. πάτερ δόξασόν σου
τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ. καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν
ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας, ἔλεγε βρον-
τὴν γεγονέναι. ἄλλοι ἔλεγον. ἄγγελος αὐ-
τῷ λελάληκεν. ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν. οὐ
δι᾽ ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι᾽ ὑ-
μᾶς. νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου. νῦν ὁ ἄρ-
χων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔ-
ξω. κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς πάντας
ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε
σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσ-
κειν. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος. ἡμεῖς ἠκούσα-
μεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς
τὸν αἰῶνα. καὶ πῶς σὺ λέγεις δεῖ ὑψωθῆ-
ναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. τίς ἐστιν οὗ-
τος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. εἶπεν οὖν αὐτοῖς
ὁ ἰησοῦς. ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ᾽ ὑ-
μῶν ἐστί. περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα
μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ. καὶ ὁ περιπα-
τῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει. ἕ-
ως τὸ φῶς ἔχετε πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα
υἱοὶ φωτὸς γένησθε. ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ἰη-
σοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ᾽ αὐτῶν. το-
σαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπρο-
σθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. ἵνα ὁ
λόγος ἠσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν
εἶπε. κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ
ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη. διὰ τοῦ-
το οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶ-
πεν ἠσαΐας. τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλ-
μούς, καὶ πεπώρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν,
ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι
τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιστραφῶσι καὶ ἰάσωμαι
αὐτούς. ταῦτα εἶπεν ἠσαΐας ὅτε εἶδε τὴν
δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ. ὅ-
μως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ
ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς φα-
ρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνά-
γωγοι γένωνται. ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν
τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν
τοῦ θεοῦ. ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν. ὁ πισ-
τεύων εἰς ἐμέ, οὐ πιστεύει εἰς ἐμέ, ἀλλ᾽ εἰς
τὸν πέμψαντά με. καὶ ὁ θεωρῶν ἐμέ, θεω-
ρεῖ τὸν πέμψαντά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσ-
μον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, ἐν
τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ
τῶν ῥημάτων καὶ μὴ πιστεύσῃ, ἐγὼ οὐ κρί-
νω αὐτόν. οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσ-
μον, ἀλλ᾽ ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐ-
μὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου, ἔχει
τὸν κρίνοντα αὐτόν. ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα
ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, ὅ-

in horā hāc. Pater clarifica nomē tuū.
Uenit ergo vox de celo dicens.
Et clarificaui et iterū clarificabo. ⌈bat
Turba ergo q̄ ſtabat ⁊ audierat: dice-
tonitruū eſſe factū. Alij āt dicebāt. An-
gel9 ei locut9 eſt. Rn̄dit ieſus ⁊ dixit. E
Nō ꝑpter me hec vox venit: ſed pro-
pter vos. Nūc iudiciū ē mūdi. Nūc prī-
ceps huius mundi eijcietur foras.
Et ego ſi exaltat9 fuero a terra: omnia
traham ad meipſū. Hoc autē dicebat
ſignificans qua morte eſſet moriturus.
Reſpondit ei turba. Nos audiuimus
ex lege q2 chriſtus manet in
eternum. Et quō tu dicis oportet exal-
tari filium hominis? Et quis eſt iſte
filius hominis? Dixit ergo eis
ieſus. Adhuc modicū lumen in vobis
eſt. Ambulate dum lucem habetis: vt Ephe.5.b. 1.Theſ.5.a
non vos tenebre cōprehēdāt. Et q ābu-
lat in tenebris neſcit quo vadat. Dum
lucem habetis credite in lucem: vt
filij lucis ſitis. Hec locutus eſt ieſus:
et abijt ⁊ abſcondit ſe ab eis. Cum F
autem tanta ſigna feciſſet coram
eis non credebant in eum: vt
ſermo eſaie ꝓphete impleretur quem
dixit. Dn̄e qs credidit auditui nr̄o: et Eſa.53.a.
brachiū dn̄i cui reuelatū ē. Propterea
non poterant credere: quia iterū dixit.
eſaias. Excecauit oculos eorum: Mat.13.b.
et indurauit cor eorum: Mar.4.b.
vt non videant oculis et non intelligāt Luce.8.b
corde: et conuertantur et ſanem Act.28.d.
eos. Hec dixit eſaias quādo vidit Eſaie.6.d.
gloriā eius: et locut9 eſt de eo. Verū
tamen et ex principibus multi
crediderūt in eū: ſed ꝓpter phariſeos
nō confitebantur: vt de ſynagoga non
eijcerentur. Dilexerunt enim gloriam
hominum magis q̄ gloriam
dei. Jeſ9 āt clamauit ⁊ dixit. Qui cre-
dit in me: non credit in me ſed in
eū q̄ miſit me. Et q̄ videt me: videt G
eū qui miſit me. Ego lux in mundum
veni: vt omnis qui credit in me: in
tenebris nō maneat. Et ſi qs audierit
vba mea ⁊ nō cuſtodierit: ego nō iu-
dico eū. Nō enim veni vt iudicē mūdū
ſed vt ſaluificē mūdū. Qui ſpernit me
et non accipit verba mea habet
qui iudicet eū. Sermo quē locut9 ſū:
ille iudicabit eū in nouiſſimo die: quia

τι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα. ἀλλ᾽ ὁ πέμ-
ψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκε
τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντο-
λὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν λαλῶ
ἐγώ, καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατὴρ οὕτως λα-
λῶ.

Cap.13.

Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ ἰη-
σοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα, ἵνα με-
ταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πα-
τέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσ-
μῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. καὶ δείπ-
νου γενομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκό-
τος εἰς τὴν καρδίαν ἰούδα σίμωνος ἰσκαρι-
ώτου ἵνα αὐτὸν παραδῷ, εἰδὼς ὁ ἰησοῦς ὅ-
τι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς
χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθε καὶ πρὸς
τὸν θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου
καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον δι-
έζωσεν ἑαυτόν. εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νι-
πτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν
μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν δι-
εζωσμένος. ἔρχεται οὖν πρὸς σίμωνα πέ-
τρον, καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος. κύριε σύ μου
νίπτεις τοὺς πόδας. ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ. ὃ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρ-
τι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ πέ-
τρος. οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν
αἰῶνα. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἐὰν μὴ νί-
ψω σε οὐκ ἔχεις μέρος μετ᾽ ἐμοῦ. λέγει αὐ-
τῷ σίμων πέτρος. κύριε μὴ τοὺς πόδας
μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κε-
φαλήν. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ὁ λελουμένος
οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι,
ἀλλ᾽ ἔστι καθαρὸς ὅλος. καὶ ὑμεῖς καθαροί
ἐστε, ἀλλ᾽ οὐχὶ πάντες. ᾔδει γὰρ τὸν πα-
ραδιδόντα αὐτόν. διὰ τοῦτο εἶπεν οὐχὶ
πάντες καθαροί ἐστε. ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς
πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
ἀναπεσὼν πάλιν εἶπεν αὐτοῖς. γινώσκετε
τί πεποίηκα ὑμῖν. ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ δι-
δάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε.
εἰμὶ γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πό-
δας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀ-
φείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. ὑπό-
δειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐ-
ποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. ἀμὴν ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ
κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων
τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε,
μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. οὐ περὶ πάν-
των ὑμῶν λέγω. ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην
ἀλλ᾽ ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. ὁ τρώγων μετ᾽
ἐμοῦ τὸν ἄρτον, ἐπῆρεν ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν πτέρ-

ego ex meipſo non ſum locut9: ſed q̄ mi-
ſit me pater: ipſe mihi mandatū dedit
qd dicā ⁊ qd loquar. Et ſcio q2 mādā-
tū ei9 vita eterna eſt. Que ergo ego lo-
quor: ſicut dixit mihi pater ſic loquor.

Cap.13.

Ante diē feſtum paſche ſciens ieſus A
q2 venit hora eius vt tranſeat
ex hoc mundo ad patrem:
cum dilexiſſet ſuos qui erant in mundo:
in finem dilexit eos. Et cena Luce.22.a.
facta cum diabolus iam miſiſſet
in cor vt traderet eū iudas ſimonis ſca-
riotis: ſciens quia Mat.11.g. Luce.10.f. ſup.6.c.
omnia dedit ei pater in
manus: et quia a deo exiuit et ad
deum vadit: ſurgit a cena ⌈teſi
⁊ ponit veſtimēta ſua: et cū accepiſſet li-
precinxit ſe. Deinde miſit aquā in pel-
uim: et cepit lauare pedes ⌈ꝑcinct9.
diſcipulorū: ⁊ extergere linteo quo erat
Uenit ergo ad ſimonem petrum.
Et dicit ei petr9. Domine tu mihi
lauas pedes? Reſpondit ieſus: et dixit
ei. Quod ego facio tu neſcis modo:
ſcies autē poſtea. Dicit ei petrus.
Non lauabis mihi pedes in
eternum. Rn̄dit ei ieſus. Si non laue-
ro te non habebis partē mecū. Dicit ei
ſimon petr9. Dn̄e non tantum pedes
meos: ſed et manus et caput.
Dicit ei ieſus. Qui lotus eſt B
non indiget niſi vt pedes lauet:
ſed eſt mundus totus. Et vos mundi
eſtis: ſʒ nō oēs. Sciebat eī qs nā eēt q̄ tra-
deret eū. Propterea dixit non
eſtis mundi omnes. Poſtq̄ ergo lauit
pedes eorū: accepit veſtimēta ſua: ⁊ cū
recubuiſſet iterum dixit eis. Scitis
qd fecerī vobis. Vos vocatis me ma-
giſter ⁊ domine et bene dicitis.
Sū etenī. Si ergo ego laui pedes ve- Galla.6.a.
ſtros dominus ⁊ magiſter: vos debetis
alter alterius lauare pedes. Exemplū
enī dedi vobis: vt queadmodū ego fe-
ci vobis: ita et vos faciatis. Amen amē Mat.10.c.
dico vobis: non eſt ſeruus maior Luce.6.f. J.15.f.
domino ſuo: neq̄ apoſtolus maior eſt
eo qui miſit illum. Si hec ſcitis
beati eritis ſi feceritis ea. Nō de oīb9
vobis dico. Ego ſcio quos elegerim.
Sʒ vt adimpleat ſcriptura. Qui mādu- Pſal.40.
cat mecū panē: leuauit cōtra me calca-

μὴν αὐτόν. ἀπάρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέ
σθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε ὅτι ἐγώ
εἰμι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἐ
άν τινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει. ὁ δὲ ἐμὲ λαμ
βάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντά με. ταῦτα
εἰπὼν ὁ ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ
ἐμαρτύρησε καὶ εἶπεν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑ
μῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. ἔβλεπον
οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι
περὶ τίνος λέγει. ἦν δὲ ἀνακείμενος εἷς τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ ἰησοῦ
ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς. νεύει οὖν τούτῳ σίμων
πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέγει.
ἐπιπεσὼν δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ ἰησοῦ
λέγει αὐτῷ. κύριε τίς ἐστιν. ἀποκρίνεται ὁ
ἰησοῦς. ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψας τὸ ψω
μίον ἐπιδώσω. καὶ ἐμβάψας τὸ ψωμίον, δί
δωσιν ἰούδᾳ σίμωνος ἰσκαριώτῃ. καὶ μετὰ
τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ σατα
νᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ὃ ποιεῖς ποί
ησον τάχιον. τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀ
νακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. τινὲς γὰρ ἐ
δόκουν ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ ἰού
δας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀγόρασον ὧν
χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτω
χοῖς ἵνα τι δῷ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖ
νος εὐθέως ἐξῆλθεν. ἦν δὲ νὺξ ὅτε ἐξῆλθε. λέ
γει ὁ ἰησοῦς. νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀν
θρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. εἰ ὁ
θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει
αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.
τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ᾽ ὑμῶν εἰμι. ζητήσετέ
με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι ὅ
που ὑπάγω ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.
καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ἐντολὴν καινὴν δίδω
μι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγά
πησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλή
λους. ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ
μαθηταί ἐστε ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλή
λοις. λέγει αὐτῷ σίμων πέτρος. κύριε ποῦ
ὑπάγεις. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ὅπου
ἐγὼ ὑπάγω οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆ
σαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι. λέγει αὐ
τῷ πέτρος. κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀ
κολουθῆσαι ἄρτι, τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ
θήσω. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. τὴν ψυ
χήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις. ἀμὴν ἀμὴν λέ
γω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὗ ἀ
παρνήσῃ με τρίς. Cap.14.

Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία. πιστεύε
τε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε.
ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί
εἰσιν. εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν. πορεύομαι

neū ſuū. Amodo dico vobis priuſq̄ fiat
vt cum factū fuerit credatis: q̃ ego
ſū. Amē amē dico vobis: q̄ accipit ſi Mat.10.g. Luce.10.c.
quē miſero: me accipit. Qui ãt me ac
cipit: accipit eum qui me miſit. Cū hec C
dixiſſet ieſus turbatus eſt ſpiritu: et
pteſtat⁹ eſt ⁊ dixit. Amen amē dico vo Mat.26.b.
bis q̃ vn⁹ ex vobis tradet me. Aſpicie Mar.14.b Luce.22.c.
bant ergo ad inuicem diſcipuli heſitãtes
de quo diceret. Erat ergo recūbēs vn⁹ Jo.21.f.
ex diſcipulis eius in ſinu ieſu
quē diligebat ieſ⁹. Innuit ergo huic ſi
mō petr⁹ ⁊ dixit ei. Quis ē de quo dicit.
Itaq; cū recubuiſſet ille ſupra pect⁹ ieſu
dicit ei Domine quis eſt? Reſpondit
ieſus. Ille eſt cui ego intinctum panē
porrexero. Et cum intinxiſſet panē de
dit iude ſimonis ſcariote. Et poſt
buccellā introiuit in eum ſathanas.
Et dicit ei ieſus. Quod facis fac
citi⁹. Hoc aũt nemo ſciuit diſcūbentiū
ad qd dixerit ei. Quidā enim putabãt
quia loculos habebat iudas
q dixiſſet ei ieſus: eme ea que
op⁹ ſūt nobis ad diē feſtū: aut egenis
vt aliqd daret. Cum ergo accepiſſet ille
buccellā: exiuit cõtinuo. Erat aũt nox. D
Cū ergo exiſſet dixit ieſus. Nūc clarifi
cat⁹ ē fili⁹ hoīs: ⁊ de⁹ clarificat⁹ eſt in
eo. Si de⁹ clarificat⁹ ē i eo: ⁊ de⁹ cla
rificabit eū in ſemetipſo: ⁊ ɔtinuo clarifi
cabit eū. Filioli: adhuc modicū vobiſcū
ſū. Quereti me: ⁊ ſicut dixi iudeis: quo Sup.7.e.
ego vado vos non poteſtis venire.
Et vobis dico mō. Mādatū nouū do 1.Cor.4.d
vobis: vt diligatis inuicem ſicut dilexi Ephe.5.a Philip.5.c
vos vt et vos diligatis inuicem. 1.Theſ.4.b
In hoc cognoſcent oēs q̃ diſcipuli mei
eſtis: ſi dilectionē habueritis ad inuicē.
Dicit ei ſimon petrus. Domine quo
vadis. Reſpondit ieſus. Quo
ego vado non potes me modo ſequi:
ſequeris aũt poſtea. Dicit ei
petrus. Quare non poſſum te ſequi
modo? Animam meam pro te
ponam. Reſpondit ei ieſus. Animam
tuam pro me pones. Amen amen di Mat.26.c.
co tibi: non cantabit gallus donec Mar.14.d
ter me neges. Cap.14. Luce.22.c.

Et ait diſcipulis ſuis. Nō turbet cor A
vr̃ neq; formidet. Creditis i deū ⁊
in me credite. In domo prīs mei mā
ſiões mlte ſūt. Si quo min⁹: dixiſſe vo

ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. καὶ ἐὰν πορευθῶ
καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι
καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵ
να ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ἦτε. καὶ ὅπου
ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.
λέγει αὐτῷ θωμᾶς. κύριε οὐκ οἴδαμεν ποῦ
ὑπάγεις, καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέ
ναι. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς
καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή. οὐδεὶς ἔρχεται
πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι᾽ ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκει
τέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώκειτε ἄν. καὶ
ἀπάρτι γινώσκετε αὐτόν, καὶ ἑωράκατε αὐ
τόν. λέγει αὐτῷ φίλιππος. κύριε δεῖξον ἡ
μῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ
ὁ ἰησοῦς. τοσοῦτον χρόνον μεθ᾽ ὑμῶν εἰμί,
καὶ οὐκ ἔγνωκάς με. φίλιππε, ὁ ἑωρακὼς
ἐμέ, ἑώρακε τὸν πατέρα, καὶ πῶς σὺ λέ
γεις δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα. οὐ πιστεύεις ὅ
τι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐσ
τι. τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ᾽ ἐμαυ
τοῦ οὐ λαλῶ. ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων
αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα. πιστεύετέ μοι ὅτι ἐ
γὼ ἐν τῷ πατρί, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐσ
τιν. εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ
μοι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς
ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει,
καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς
τὸν πατέρα μου πορεύομαι. καὶ ὅτι ἂν αἰ
τήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω,
ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. ἐάν τι αἰ
τήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. ἐὰν
ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσα
τε. καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον
παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ᾽ ὑ
μῶν εἰς τὸν αἰῶνα τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας,
ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θε
ωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό. ὑμεῖς δὲ γι
νώσκετε αὐτό, ὅτι παρ᾽ ὑμῖν μένει. καὶ ἐν ὑ
μῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρ
χομαι πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν, καὶ ὁ κόσμος
με οὐκέτι θεωρεῖ. ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι
ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέ
ρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί
μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. ὁ ἔχων
τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός
ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με. ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγα
πηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ ἐγὼ ἀ
γαπήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυ
τόν. λέγει αὐτῷ ἰούδας οὐχ ὁ ἰσκαριώτης.
κύριε, καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμ
φανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ. ἀπε
κρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ. ἐάν τις ἀγαπᾷ
με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ

bi: q̃ vado parare vobis locū. Et ſi abiero
et preparauero vobis locū: iterū venio
et accipiam vos ad meipſum: vt
vbi ſum ego ⁊ vos ſitis. Et quo
ego vado ſcitis: et viam ſcitis.
Dicit ei thomas. Dñe neſcimus quo
vadis: et quomodo poſſum⁹ viā ſcire?
Dicit ei ieſus. Ego ſum via
veritas ⁊ vita. Nemo venit
ad patrē niſi per me. Si cognouiſſetis
me: et prē₃ meū vtiq; cognouiſſetis. Et
amodo cognoſcetis eum: ⁊ vidiſtis eū.
Dicit ei philippus. Dñe oſtende nobis
patrem ⁊ ſufficit nobis. Dicit ei
ieſus. Tanto tempore vobiſcum ſum
⁊ nō cognouiſtis me? Philippe q̃ vidit
me vidit patrem: ⁊ quomodo tu dicis
oſtēde nobis patrem. Non credis quia
ego in patre ⁊ pater in me eſt?
Verba que ego loquor vobis a meipſo
non loquor. Pater aũt in me manens B
ipſe facit opera. Non creditis quia ego
in patre et pater in me eſt.
Alioquin propter opera ipſa credite. Sup.5.f.
Amen amen dico vobis: qui credit in
me opera que ego facio ⁊ ipſe faciet:
et maiora horū faciet quia ego ad J.16.d.
prē₃ vado. Et quodcūq; petieritis prē₃
in nomine meo: hoc faciam:
vt glificet pater in filio. Si qd petieri Mat.21.d.
tis me in nomine meo: hoc faciam. Si Mar.11.c. J.15.b.⁊.16
diligitis me mandata mea ſeruate. f.
Et ego rogabo patrem et alium
paclitū dabit vobis vt maneat vobiſcū
in eternum ſpiritum veritatis:
quē mūd⁹ nō poteſt accipere: q̃ nō vi
det eum: nec ſcit eum. Vos aũt cogno
ſcetis eum: q̃ apud vos manet ⁊ in vo
bis erit. Nō relinquā vos orphanos: ve
niā ad vos. Adhuc modicum et mūd⁹
me iā nō videt. Vos ãt videti me q̃ C
ego viuo ⁊ vos viuetis. In illo die
vos cognoſcetis quia ego ſum in patre
meo ⁊ vos i me ⁊ ego i vobis. Qui h₃
mandata mea ⁊ ſeruat ea: ille
eſt q̃ diligit me. Qui ãt diligit me: dili Mat.10.g.
getur a patre meo. Et ego diligam ⁊.18.a.⁊.25 f.
eum ⁊ manifeſtabo ei meipſum. Luce.10.c.
Dicit ei iudas non ille ſcariotis.
Dñe qd factū ē q̃ manifeſtatur⁹ es no
bis teipſum ⁊ non mundo? Reſpondit
ieſus et dixit ei. Si quis diligit
me ſermonem meum ſeruabit: ⁊ pater

μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ. καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε, οὐκ ἔστιν ἐμός, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων. ὁ δὲ παράκλητος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἄν, ὅτι εἶπον πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι. καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν. ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν. ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ οὕτως ποιῶ. ἐγείρεσθε ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

meus diliget eum: et ad eum veniemus: et manſionẽ apud eũ faciemus. Qui nõ diligit me ſermones meos nõ ſeruat. Et ſermonẽ quẽ audiſtis nõ eſt meus: ſed eius qui miſit me patris. Hec locutus ſũ vobis apud vos manẽs. Paraclitus autẽ ſpiritus ſanctus quẽ mittet pater in nomine meo: ille vos docebit omnia: et ſuggeret vobis omnia quecũq; dixero vobis. Pacẽ relinquo vobis: pacẽ meã do vobis. Non quomodo mũdus dat ego do vobis. Non turbetur cor veſtrum neq; formidet. Audiſtis quia ego dixi vobis: vado et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis vtiq; quia vado ad patrem: quia pater maior me eſt. Et nunc dixi vobis priuſq; fiat vt cum factũ fuerit credatis. Iam nõ multa loquar vobiſcũ. Venit enim princeps mũdi huius: et in me nõ habet quicq;. Sed vt cognoſcat mũdus: quia diligo patrem: et ſicut mandatũ dedit mihi pater ſic facio. Surgite eamus hinc. D

Cap.15.

Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι. πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε, διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε. ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν. ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη. καὶ συνάγουσιν αὐτά, καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται. ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοί, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσεσθε καὶ γενήσεται ὑμῖν. ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε, καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς ἠγάπησέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς. μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου. καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός μου τετήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑ-

A Ego ſum vitis vera: et pater meus agricola eſt. Omnẽ palmitẽ in me nõ ferentẽ fructũ tollet eũ: et omnẽ qui fert fructum purgabit eum vt fructũ plus afferat. Iã vos mũdi eſtis ꝓpter ſermonẽ quẽ locutus ſũ vobis. Manete in me: et ego in vobis. Sicut palmes nõ põt ferre fructũ a ſemetipſo niſi manſerit in vite: ſic nec vos niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis vos palmites: qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum: quia ſine me nihil poteſtis facere. Si quis in me nõ manſerit mittetur foras ſicut palmes et areſcet: et colligent eum et in ignem mittent et ardet. Si manſeritis in me et verba mea in vobis manſerint quodcũq; volueritis petetis et fiet vobis. (Mat.11.d. Mar.11.c. ſup.14.d. i.16.f.) In hoc clarificatus eſt pater meus vt fructũ plurimũ afferatis: et efficiamini mei diſcipuli. Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. B Si precepta mea ſeruaueritis: manebitis in dilectione mea: ſicut et ego patris mei precepta ſeruaui: et maneo in eius dilectione. Hec locutus ſũ vobis vt gaudiũ meũ in vobis ſit: et gaudiũ veſtrũ impleatur. Hoc eſt preceptũ meũ vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos. (1.Cor.4.d Ephe.5.a.)

μᾶς. μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος. ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὅτι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῷ ὑμῖν. ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει. ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασι τὸν πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχον. νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ὁ ἐμὲ μισῶν, καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχον. νῦν δὲ καὶ ἑωράκασι καὶ μεμισήκασι καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ, καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet: quã vt animã ſuam ponat quis pro amicis ſuis. (Phili.3.d. 1.The.4.b 1.Ioh.4.c) Vos amici mei eſtis: ſi feceritis que ego precipio vobis. Iã non dicam vos ſeruos: quia ſeruus neſcit quid faciat dñs eius. Vos autẽ dixi amicos: quia oĩa quecũq; audiui a patre meo notã feci vobis. Non vos me elegiſtis: ſed ego elegi vos: et poſui vos vt eatis et fructum afferatis: et fructus veſter maneat: (1.Iohã.5.c Mat.10.f. Mar.10.g.) C vt quodcunq; petieritis patrẽ in nomine meo det vobis. Hec mando vobis vt diligatis inuicem. (1.Iohã.5.d) Si mundus vos odit: ſcitote quia me priorẽ vobis odio hũit. Si de mũdo fuiſſetis: mũdus quod ſuum erat diligeret. Quia vero de mũdo nõ eſtis: ſed ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus. Mementote ſermonis mei quem ego dixi vobis. Non eſt ſeruus maior domino ſuo. Si me perſecuti ſũt et vos perſequentur. (Mat.10.c. Luce.6.f.) Si ſermonem meum ſeruauerunt: et veſtrum ſeruabunt. (Mat.24.b Mar.13.b Luce.21.c.) D Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum: quia neſciunt eum qui miſit me. Si nõ veniſſẽ et locutus fuiſſem eis: peccatũ nõ haberent. Nũc autẽ excuſationẽ non habent de peccato ſuo. Qui me odit et patrem meum odit. Si opera nõ feciſſem in eis que nemo alius fecit: peccatum non haberent. Nunc autẽ et viderunt: et oderunt et me et patrem meũ. Sed vt adimpleatur ſermo qui in lege eorum ſcriptus eſt: quia odio habuerũt me gratis. (Pſal.108) Cũ autẽ venerit paraclitus quẽ ego mittam vobis a patre ſpiritum veritatis qui a patre procedit: ille teſtimoniũ perhibebit de me: et vos teſtimoniũ perhibebitis quia ab initio mecum eſtis.

Cap.16.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς. ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς, δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. καὶ ταῦτα ποιήσουσιν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ

A Hec locutus ſum vobis vt nõ ſcandalizemini. Abſq; ſynagogis facient vos. (Mat.10.c. Mar.13.b. Luce.21.b.) Sed venit hora vt omnis qui interficit vos: arbitretur obſequiũ ſe preſtare deo. Et hec facient vobis: quia non nouerunt patrem neq; me. Sed hec locutus ſum vobis vt cum venerit hora eorum: reminiſcamini quia ego dixi vobis. Hec autẽ vobis ab initio non dixi quia vobiſcũ eram. Et nunc vado ad eum qui miſit me: et

οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με, ποῦ ὑπάγεις. ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς. ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας, καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως. περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ. περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με. περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστι. διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα. εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους. τί ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα. ἔλεγον οὖν, τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. ἔγνω οὖν ὁ ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον, μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται. ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς. ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαράν, ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε. πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. ἕως ἄρτι οὐκ ᾐτήσατε οὐδὲν ἐν

nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sũ vobis: triſtitia impleuit cor veſtrum. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis vt ego vadam. Si ẽi ego non abiero paraclitus non veniet ad vos: ſi aũt abiero mittam eum ad vos. Et cum venerit ille arguet mundum de peccato: et de iuſtitia et de iudicio. De peccato quidẽ: quia non crediderũt ĩ me. De iuſtitia vero: quia ad patrẽ vado et iam non videbitis me. De iudicio aũt: quia princeps mundi hui⁹ iam iudicat⁹ eſt. Adhuc mlta hẽo vobis dicere: ſed nõ poteſtis portare mõ. Cum aũt venerit ille ſpirit⁹ veritatis: docebit vos omnem veritatem. Non .n. loquetur a ſemetipſo: ſed quecũq; audiet loquetur: et q̃ vẽtura ſũt ãnũciabit vobis. Ille me clarificabit: q2 de meo accipiet et annũciabit vobis. Oia quecũq; habet pater mea ſũt. Propterea dixi: q2 de meo accipiet et annũciabit vobis. Modicũ et iã nõ videbitis me: et iterũ modicũ et videbitis me: q2 vado ad patrem. Dixerunt ergo ex diſcipulis eius adinuicem. Quid eſt hoc qd̃ dicit nobis modicũ et nõ videbitis me: et iteꝝ modicũ et videbitis me et quia vado ad patrem? Dicebant ergo. Quid ẽ hoc quod dicit modicũ? Neſcim⁹ quid loquitur. Cognouit aũt ieſus quia volebãt eũ interrogare et dixit eis. De hoc queritis inter vos: q2 dixi modicũ et nõ videbitis me: et iterũ modicũ et videbitis me. Amẽ amẽ dico vobis: q2 plorabitis et flebitis vos mũdus aũt gaudebit. Vos aũt cõtriſtabimini ſ3 triſtitia veſtra vertetur in gaudiũ. Mulier cum parit triſtitiam habet: q2 venit hora eius. Cum aũt peperit puerum iam non meminit preſſure propter gaudium: quia natus eſt hõ in mũdũ. Et vos igitur nũc quidẽ triſtitiã hẽtis. Iterũ autẽ videbo vos: et gaudebit cor veſtrum: et gaudium veſtrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me nõ ĩterrogabitis q̃cq̃. Amen amen dico vobis: ſi quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Vſq; mõ nõ petiſtis quicq; in

Mat. 11. g. Luce. 10. f.

B

C

Hiere. 31. c. Jsa. 4. c.

Mat. 21. d. Mar. 11. c. ſup. 14. d.

τῷ ὀνόματί μου. αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν. ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε. καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν. αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον. ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρός, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον. πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἴδε νῦν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ. ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἄρτι πιστεύετε. ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε. καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

Cap. 17.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε. πάτερ ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε. καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας ἰησοῦν χριστόν. ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω. καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστιν, ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ, οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι. καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά. καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰ-

noie meo. Petite et accipietis: vt gaudium veſtrum ſit plenum. Hec in prouerbijs locut⁹ ſum vobis. Venit hora cu3 iam nõ in prouerbijs loquar vobis: ſed palam de patre meo annunciabo vobis. In illo die in noie meo petetis. Et non dico vobis quia ego rogabo patrem de vobis. Ipſe enim pater amat vos quia vos me amaſtis: et credidiſtis quia ex deo exiui. Exiui a patre et veni in mundum. Iterum relinquo mundum: et vado ad patrem. Dicunt ei diſcipuli eius. Ecce nunc pala3 loqueris et prouerbiũ nullum dicis. Nunc ſcimus quia ſcis omnia: et non opus eſt tibi vt quis te interroget. In hoc credimus: q2 a deo exiſti. Reſpondit eis ieſus. Modo creditis. Ecce venit hora et iam venit vt diſpgamini vnuſquiſq; in propria et me ſolum relinquatis: et nõ ſũ ſolus q2 pater mecũ eſt. Hec locutus ſu3 vobis vt in me pacem habeatis. In mũdo preſſurã habebitis: ſ3 cõfidite: ego vici mundum.

Cap. 17.

Hec locutus eſt ieſus: et ſubleuatis oculis in celum dixit. Pater venit hora clarifica filiũ tuũ vt filius tuus clarificet te. Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis vt omne quod dediſti ei det eis vitam eternam. Hec eſt autem vita eterna vt cognoſcãt te ſolũ deũ verum: et quem miſiſti ieſum xp̃m. Ego te clarificaui ſuper terram: opus cõſũmaui qd̃ dediſti mihi vt faciã. Et nũc clarifica me tu pr̃ apd̃ temetipſũ claritate quã habui priuſq; mũd⁹ fieret apd̃ te. Manifeſtaui nomen tuum hoibus quos dediſti mihi de mũdo. Tui erãt et mihi eos dediſti: et ſermonem tuũ ſeruauerũt. Nũc cognouerũt q2 oia que dediſti mihi abs te ſunt. Quia verba que dediſti mihi dedi eis: et ipſi acceperunt et cognouerunt vere quia a te exiui et crediderunt quia tu me miſiſti. Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo ſed pro his quos dediſti mihi quia tui ſũt. Et oia mea tua ſũt et tua mea ſũt: et clarificatus ſum in eis. Et iam nõ ſum in mundo: et hi in mundo

1. Johã. 1. b

D

Mat. 26. c. Mar. 14. c. Zacha. 13. c.

v. Venit in grec. preterit temporis.

A

B

σί, καὶ ἐγὼ πρός σε ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν, καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου. οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. νῦν δὲ πρός σε ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσί, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί. ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι. καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ. ἵνα πάντες ἓν ὦσι, καθὼς σύ πάτερ ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕν, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἠγάπησας αὐτούς, καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. πάτερ, οὓς δέδωκάς μοι θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, κἀκεῖνοι ὦσι μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς. Cap. 18.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ᾔδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται

sunt: et ego ad te venio. Pater sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi: ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi ego custodivi: et nemo ex eis periit nisi filius perditionis ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio: Psal. 108 C
et hec loquor in mundo: ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum: et mundus eos odio habuit: quia non sunt de mundo sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo: sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum: ita et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum: ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum: sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me: ut omnes unum sint sicut tu pater in me et ego in te: ut et ipsi in nobis unum sint: ut credat mundus quia tu me misisti. Et ego claritatem quam tu dedisti mihi dedi eis: ut sint unum sicut et nos unum sumus. D
Ego in eis et tu in me: ut sint consummati in unum: et cognoscat mundus quia tu me misisti et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti mihi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum: ut videant claritatem meam quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste mundus te non cognovit: ego autem te cognovi: et hi cognoverunt quia tu me misisti. Mat. 11.g. Luce. 10.f.
Et notum feci eis nomen tuum et notum faciam: ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit: et ego in ipsis. Cap. 18.

Hec cum dixisset iesus egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron: ubi erat hortus in quem introivit ipse et discipuli eius. A Mat. 26.c. Mar. 14.c. Luce. 22.d.
Sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum: quia frequenter iesus convenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem et a pontificibus et phariseis ministros: venit Mat. 26.c. Mar. 14.c. Luce. 22.c.

ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτόν, ἐξελθὼν εἶπεν αὐτοῖς, τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε, τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι. εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν. ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πίω αὐτό; ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἄνναν πρῶτον. ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως. ὁ δὲ Πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ Πέτρῳ, μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος, οὐκ εἰμί. εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο. ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. ἐγὼ παρρησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ. ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ὅπου πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. τί με ἐπερωτᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς. ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκὼς ἔ-

illuc cum laternis et facibus et armis. Iesus itaque sciens omnia que ventura erant super eum: processit et dixit eis. Quem queritis? Responderunt ei. Iesum nazarenum. Dicit eis iesus. Ego sum. Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis ego sum abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit eos. Quem queritis. Illi autem dixerunt. Iesum nazarenum. Respondit iesus. Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me queritis sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit. Quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo petrus habens gladium eduxit eum: et percussit pontificis servum: et abscidit auriculam eius dexteram. Mat. 16.e. Mar. 14.e. Luce. 22.e.
Erat autem nomen servo malchus. Dixit ergo iesus petro. Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi pater non vis ut bibam illum. B
Cohors autem et tribunus et ministri iudeorum comprehenderunt iesum: et ligaverunt eum: et adduxerunt eum ad annam primum. Mat. 26.f. Mar. 14.f. Luce. 22.f.
Erat enim socer caiphe qui erat pontifex anni illius. Erat autem caiphas qui consilium dederat iudeis: quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem iesum simon petrus et alius discipulus. Mat. 26.f. Mar. 14.f. Luce. 22.f.
Discipulus autem ille erat notus pontifici: et introivit cum iesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici et dixit ostiarie et introduxit petrum. Dixit ergo petro ancilla ostiaria. Mat. 26.g. Mar. 14.g. Luce. 22.f.
Numquid et tu ex discipulis es hominis illius? Dicit ille. Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas: quia frigus erat: et calefaciebant se. Erat autem cum eis et petrus stans et calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit iesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei iesus. Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes iudei conveniunt: et in occulto locutus sum nihil. Mat. 26.f. Mar. 14.e. Luce. 22.f. C
Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis: ecce hi sciunt que dixerim ego. Hec autem cum dixisset unus assistens ministrorum dedit Mat. 26.g. Mar. 14.g.

δωκε ράπισμα τω ιησού ειπών. ούτως αποκρίνη τω αρχιερεί. απεκρίθη αυτώ ο ιησούς. ει κακώς ελάλησα μαρτύρησον περί του κακού, ει δε καλώς τί με δέρεις. απέστειλεν αυτόν ο άννας δεδεμένον προς καϊάφαν τον αρχιερέα. ην δε σίμων πέτρος εστώς και θερμαινόμενος. είπον ουν αυτώ. μη και σύ εκ των μαθητών αυτού ει. ηρνήσατο ουν εκείνος και είπεν. ουκ ειμί. λέγει εις εκ των δούλων του αρχιερέως, συγγενής ων ου απέκοψε πέτρος το ωτίον. ουκ εγώ σε είδον εν τω κήπω μετ αυτού. πάλιν ουν ηρνήσατο ο πέτρος, και ευθέως αλέκτωρ εφώνησεν. άγουσιν ουν τον ιησούν από του καϊάφα εις το πραιτώριον. ην δε πρωϊ και αυτοί ουκ εισήλθον εις το πραιτώριον, ίνα μη μιανθώσιν, αλλ ίνα φάγωσι το πάσχα. εξήλθεν ουν ο πιλάτος προς αυτούς και είπε. τίνα κατηγορίαν φέρετε κατά του ανθρώπου τούτου. απεκρίθησαν και είπον αυτώ. ει μη ην ούτος κακοποιός, ουκ αν σοι παρεδώκαμεν αυτόν. είπεν ουν αυτοίς ο πιλάτος. λάβετε αυτόν υμείς, και κατά τον νόμον υμών κρίνατε αυτόν. είπον ουν αυτώ οι ιουδαίοι. ημίν ουκ έξεστιν αποκτείναι ουδένα. ίνα ο λόγος του ιησού πληρωθή ον είπε, σημαίνων ποίω θανάτω έμελλεν αποθνήσκειν. εισήλθεν ουν εις το πραιτώριον πάλιν ο πιλάτος, και εφώνησε τον ιησούν, και είπεν αυτώ. σύ εί ο βασιλεύς των ιουδαίων. απεκρίθη αυτώ ο ιησούς. αφ εαυτού σύ τούτο λέγεις, ή άλλοι σοι είπον περί εμού. απεκρίθη ο πιλάτος. μήτι εγώ ιουδαίος ειμί. το έθνος το σον και οι αρχιερείς παρέδωκάν σε εμοί. τι εποίησας. απεκρίθη ιησούς. η βασιλεία η εμή, ουκ εστίν εκ του κόσμου τούτου. ει εκ του κόσμου τούτου ην η βασιλεία η εμή, οι υπηρέται αν οι εμοί ηγωνίζοντο ίνα μη παραδοθώ τοις ιουδαίοις. νυν δε η βασιλεία η εμή ουκ εστίν εντεύθεν. είπεν ουν αυτώ ο πιλάτος. ουκούν βασιλεύς ει σύ. απεκρίθη ο ιησούς. σύ λέγεις ότι βασιλεύς ειμί εγώ. εγώ εις τούτο γεγέννημαι, και εις τούτο ελήλυθα εις τον κόσμον, ίνα μαρτυρήσω τη αληθεία. πας ο ων εκ της αληθείας ακούει μου της φωνής. λέγει αυτώ ο πιλάτος. τι εστίν αλήθεια. και τούτο ειπών πάλιν εξήλθεν προς τους ιουδαίους, και λέγει αυτοίς. εγώ ουδεμίαν αιτίαν ευρίσκω εν αυτώ. εστί δε συνήθεια υμίν, ίνα ένα υμίν απολύσω εν τω πάσχα. βούλεσθε ουν υμίν απολύσω τον βασιλέα των ιουδαίων. εκραύγα-

alapam ieſu dicens. Sic rñdes pontifici? Reſpondit ei ieſus. Si male locut⁹ ſū teſtioniū ꝑhibe de malo: ſi aũt bñ quid me cedis. Et miſit eum annas ligatum ad caypham pontificē. Erat aũt ſimon petrus ſtans et calefaciens ſe. Dixerunt ergo ei. Nunqd ⁊ tu ex diſcipulis eius es? Negauit ille et dixit. Non ſum. Dicit ei vnus ex ſeruis pontificis cognatus eius cuius abſcidit petrus auriculaʒ. Nōne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negauit petrus: et ſtatim gallus cantauit. Adducunt ergo ieſum a caypha in pretorium. Erat autem mane ⁊ ipſi non introierunt in pretoriū vt nō cōtaminarent: ſed vt manducarēt paſcha. Exiuit ergo pilatus ad eos foras ⁊ dixit. Quā accuſationē affertis aduerſus hoīeʒ hunc? Reſpōderunt ⁊ dixerūt ei. Si nō eſſet hic malefactor: non tibi tradidiſſemus eū. Dixit ergo eis pilatus. Accipite eum vos: et ſecundū legē veſtrā iudicate eū. Dixerūt ergo ei iudei. Nobis nō licet iterficere quemq̄. Vt ſermo ieſu impleret̃ quē dixit: ſignificās qua morte eſſet moritur⁹. Introiuit ergo iteruʒ in pretorium pilatus: et vocauit ieſum et dixit ei. Tu es rex iudeorum. Reſpondit ieſus. A temetipo hoc dicis: an alij dixerunt tibi de me? Reſpondit pilat⁹. Nunquid ego iudeus ſum? Gens tua et pōtifices tradiderūt te mihi. Quid feciſti. Reſpondit ieſus. Regnū meū non eſt de hoc mundo. Si ex hoc mundo eſſet regnum meum: miniſtri mei vtiq̄ decertarent vt non traderer iudeis. Nunc autem regnum meum non eſt hinc. Dixit itaq̄ ei pilatus. Ergo rex es tu? Reſpondit ieſus. Tu dicis q2 rex ſum ego. Ego in hoc nat⁹ ſum: et ad hoc veni in mūdum vt teſtimoniū ꝑhibeā veritati. Oīs qui eſt ex veritate audit voceʒ meam. Dicit ei pilatus. Quid eſt veritas? Et cū hoc dixiſſet: iterum exiuit ad iudeos et dicit eis. Ego nullam inuenio in eo cauſam. Eſt aũt ꝯſuetudo vobis vt vnū dimittā vobis in paſcha. Vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum. Clamauerunt

Luce.22.g. Mat.26.f. Mar.14.f. Luce.22.f. Mat.26.a. Mar.15.a. Luce.23.a. D Mat.27.b. Mar.15.a. Luce.23.a. Mat.27.b. Mar.15.b. Mat.27.b.

σαν ουν πάντες λέγοντες. μη τούτον, αλλά τον βαραββάν. ην δε ο βαραββάς ληστής.

Cap.19.

Τότε ουν έλαβεν ο πιλάτος τον ιησούν και εμαστίγωσε. και οι στρατιώται πλέξαντες στέφανον εξ ακανθών, επέθηκαν αυτού τη κεφαλή, και ιμάτιον πορφυρούν περιέβαλον αυτόν, και έλεγον. χαίρε ο βασιλεύς των ιουδαίων. και εδίδουν αυτώ ραπίσματα. εξήλθεν ουν πάλιν έξω ο πιλάτος και λέγει αυτοίς. ίδε άγω υμίν αυτόν έξω, ίνα γνώτε ότι εν αυτώ ουδεμίαν αιτίαν ευρίσκω. εξήλθεν ουν ο ιησούς έξω φορών τον ακάνθινον στέφανον και το πορφυρούν ιμάτιον, και λέγει αυτοίς. ίδε ο άνθρωπος. ότε ουν είδον αυτόν οι αρχιερείς και οι υπηρέται, εκραύγασαν λέγοντες. σταύρωσον σταύρωσον αυτόν. λέγει αυτοίς ο πιλάτος. λάβετε αυτόν υμείς και σταυρώσατε. εγώ γαρ ουχ ευρίσκω εν αυτώ αιτίαν. απεκρίθησαν αυτώ οι ιουδαίοι. ημείς νόμον έχομεν, και κατά τον νόμον ημών οφείλει αποθανείν, ότι εαυτόν υιόν θεού εποίησεν. ότε ουν ήκουσεν ο πιλάτος τούτον τον λόγον, μάλλον εφοβήθη. και εισήλθεν εις το πραιτώριον πάλιν, και λέγει τω ιησού. πόθεν ει σύ. ο δε ιησούς απόκρισιν ουκ έδωκεν αυτώ. λέγει ουν αυτώ ο πιλάτος. εμοί ου λαλείς. ουκ οίδας ότι εξουσίαν έχω σταυρώσαι σε, και εξουσίαν έχω απολύσαι σε. απεκρίθη ιησούς. ουκ είχες εξουσίαν ουδεμίαν κατ εμού, ει μη ην σοι δεδομένον άνωθεν. διά τούτο ο παραδιδούς με σοι, μείζονα αμαρτίαν έχει. εκ τούτου εζήτει ο πιλάτος απολύσαι αυτόν. οι δε ιουδαίοι έκραζον λέγοντες. εάν τούτον απολύσης, ουκ ει φίλος του καίσαρος. πας ο βασιλέα εαυτόν ποιών, αντιλέγει τω καίσαρι. ο ουν πιλάτος ακούσας τούτον τον λόγον ήγαγεν έξω τον ιησούν. και εκάθισεν επί του βήματος εις τόπον λεγόμενον λιθόστρωτον, εβραϊστί δε γαβαθα. ην δε παρασκευή του πάσχα, ώρα δε ωσεί έκτη. και λέγει τοις ιουδαίοις. ίδε ο βασιλεύς υμών. οι δε εκραύγασαν. άρον άρον σταύρωσον αυτόν. λέγει αυτοίς ο πιλάτος. τον βασιλέα υμών σταυρώσω. απεκρίθησαν οι αρχιερείς. ουκ έχομεν βασιλέα ει μη καίσαρα. τότε ουν παρέδωκεν αυτόν αυτοίς, ίνα σταυρωθή. παρέλαβον δε τον ιησούν, και ήγαγον. και βαστάζων τον σταυρόν αυτού, εξήλθεν εις τον λεγόμενον κρανίου τόπον, ος λέγεται εβραϊστί γολγοθά, όπου αυτόν εσταύρω-

rurſuʒ omnes dicentes. Non hunc: ſed barrabam. Erat autem barrabas latro.

Cap.19.

Tunc ergo apprehendit pilatus ieſū ⁊ flagellauit. Et milites plectētes coronā de ſpinis impoſuerūt capiti ei⁹: et veſte purpurea circundederunt eū. Et veiebāt ad eū ⁊ dicebāt. Aue rex iudeorū. Et dabant ei alapas. Exiuit ergo iterum pilatus foras ⁊ dicit eis. Ecce adduco vobis eū foras vt cognoſcatis: q2 nullā iuenio ī eo cauſam. Exiuit ergo ieſus foras portans ſpineam coronam et purpureum veſtimentum: ⁊ dicit eis. Ecce homo. Cum ergo vidiſſent eum pontifices et miniſtri clamabant dicentes. Crucifige crucifige eum. Dicit eis pilatus. Accipite eum vos ⁊ crucifigite. Ego enim non inuenio in eo cauſam. Reſponderūt ei iudei. Nos legem habemus: ⁊ ſecūduʒ legem nr̃aʒ debet mori quia filium dei ſe fecit. Cum ergo audiſſet pilat⁹ hunc ſermonem: magis timuit. Et ingreſſus eſt pretorium iterū: et dicit ad ieſum. Unde es tu? Jeſus aũt reſponſū non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Mihi non loqueris? Neſcis q2 ꝑtātem hēo crucifigere te: ⁊ ꝑtātē habeo dimittere te? Rñdit ieſus. Non haberes ꝑtāteʒ aduerſū me vllā: niſi tibi datū eēt deſuper. Propterea q̄ me tradidit tibi maius peccatū habet. Exinde querebat pilatus dimittere eum. Judei aũt clamabāt dicentes. Si hunc dimittis non es amicus ceſaris. Omnis eni qui ſe regeʒ facit contradicit ceſari. Pilatus autem cū audiſſet hos ſermones: adduxit foras ieſum et ſedit pro tribunali in loco qui dicitur lithoſtratos hebraice aũt gabata. Erat aũt paſceue paſche hora quaſi ſexta. Et dicit iudeis. Ecce rex veſter. Illi autem clamabāt. Tolle tolle crucifige eum. Dicit eis pilatus. Regem veſtrum crucifigam. Reſponderunt pontifices. Nō habem⁹ regem niſi ceſarem. Tūc ergo tradidit eis illum vt crucifigeretur. Suſceperūt aũt ieſum: et eduxerunt eū. Et baiulās ſibi crucem exiuit in eum qui dicitur caluarie locum: hebraice aũt golgota: vbi crucifixerunt eum:

Mar.15.b. Luce.23.c. A Mat.27.c. Mar.15.c. Luce.23.a. Mat.27.c. Mar.15.c. Mat.27.c. Mar.15.b. Luce.23.c. Luce.23.a. Mat.27.b. Mar.15.a. Luce.23.a. B Act.15.a. Luce.23.c. Mar.15.b. Mat.27.d. Mar.15.c. Luce.23.d.

σαν, και μετ' αυτού άλλους δύο εντεύθεν και εντεύθεν, μέσον δε τον ιησούν. έγραψε δε και τίτλον ο πιλάτος, και έθηκεν επί του σταυρού. ην δε γεγραμμένον. ιησούς ο ναζωραίος ο βασιλεύς των ιουδαίων. τούτον ουν τον τίτλον πολλοί ανέγνωσαν των ιουδαίων, ότι εγγύς ην ο τόπος της πόλεως όπου εσταυρώθη ο ιησούς. και ην γεγραμμένον εβραϊστί, ελληνιστί, ρωμαϊστί. έλεγον ουν τω πιλάτω οι αρχιερείς των ιουδαίων. μη γράφε ο βασιλεύς των ιουδαίων, αλλ' ότι εκείνος είπε βασιλεύς ειμί των ιουδαίων. απεκρίθη ο πιλάτος. ο γέγραφα γέγραφα. οι ουν στρατιώται ότε εσταύρωσαν τον ιησούν, έλαβον τα ιμάτια αυτού, και εποίησαν τέσσαρα μέρη εκάστω στρατιώτη μέρος, και τον χιτώνα. ην δε ο χιτών άρραφος, εκ των άνωθεν υφαντός δι' όλου. είπον ουν προς αλλήλους. μη σχίσωμεν αυτόν αλλά λάχωμεν περί αυτού τίνος έσται. ίνα η γραφή πληρωθή η λέγουσα. διεμερίσαντο τα ιμάτιά μου εαυτοίς, και επί τον ιματισμόν μου έβαλον κλήρον. οι μεν ουν στρατιώται ταύτα εποίησαν. ειστήκεισαν δε παρά τω σταυρώ του ιησού η μήτηρ αυτού και η αδελφή της μητρός αυτού μαρία η του κλωπά, και μαρία η μαγδαληνή. ιησούς ουν ιδών την μητέρα και τον μαθητήν παρεστώτα ον ηγάπα, λέγει τη μητρί αυτού. γύναι ίδε ο υιός σου. είτα λέγει τω μαθητή. ιδού η μήτηρ σου. και απ' εκείνης της ώρας έλαβεν αυτήν ο μαθητής εκείνος εις τα ίδια. μετά τούτο ειδώς ο ιησούς ότι πάντα ήδη τετέλεσται, ίνα τελειωθή η γραφή, λέγει. διψώ. σκεύος ουν έκειτο όξους μεστόν. οι δε πλήσαντες σπόγγον όξους και υσσώπω περιθέντες, προσήνεγκαν αυτού τω στόματι. ότε ουν έλαβεν το όξος ο ιησούς είπε. τετέλεσται. και κλίνας την κεφαλήν παρέδωκε το πνεύμα. οι ουν ιουδαίοι ίνα μη μείνη επί του σταυρού τα σώματα εν τω σαββάτω επεί παρασκευή ην, ην γαρ μεγάλη η ημέρα εκείνη του σαββάτου, ηρώτησαν τον πιλάτον, ίνα κατεαγώσιν αυτών τα σκέλη και αρθώσιν. ήλθον ουν οι στρατιώται, και του μεν πρώτου κατέαξαν τα σκέλη, και του άλλου του συσταυρωθέντος αυτώ. επί δε τον ιησούν ελθόντες ως είδον αυτόν ήδη τεθνηκότα, ου κατέαξαν αυτού τα σκέλη, αλλ' εις των στρατιωτών λόγχη αυτού την πλευράν ένυξε, και ευθέως εξήλθεν αίμα και ύδωρ. και ο εωρακώς μεμαρτύρηκε, και αληθινή εστίν η μαρτυρία αυ-

et cum eo alios duos hinc et hinc: medium autem ieſuꝫ. Scripſit autem et titulum pilatus et poſuit ſup crucē. Erat aūt ſcriptū. Jeſus nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi iudeorum legerūt: quia prope ciuitatem erat locus vbi crucifixus eſt ieſus. Et erat ſcriptū hebraice: grece et latine. Dicebant ergo pilato pontifices. Noli ſcribere rex iudeorum: ſed quia ipſe dixit: rex ſum iudeorum. Reſpōdit pilatus. Quod ſcripſi: ſcripſi. Milites ergo cum crucifixiſſent eū: acceperūt veſtimenta eius: et fecerunt quattuor partes vnicuiqꝫ militi partē: et tunicā. Erat aūt tunica icōſutil' deſuper contexta per totum. Dixerunt ergo adinuicem. Non ſcindamus eaꝫ: ſed ſortiamur de illa cuius ſit. Ut ſcriptura impleretur dicēs. Partiti ſūt veſtimenta mea ſibi: et in veſtem meam miſerunt ſortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant autem iuxta crucem ieſu mater eius: et ſoror matris eius maria cleophe et maria magdalene. Cū vidiſſet ergo ieſus matrē et diſciplꝫ aſtanteꝫ quē diligebat: dicit matri ſue. Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit diſcipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam diſcipulus in ſuam. Poſtea ſciens ieſus: quia iā oia cōſūmata ſūt: vt cōſūmaret ſcriptura dicit. Sitio. Uas ergo erat poſitū aceto plenū. Illi vero ſpōgiā plenā aceto hyſopo circūponētes: obtulerūt ori eius. Cum ergo accepiſſet ieſus acetum dixit. Conſūmatū eſt. Et inclinato capite tradidit ſpiritum. Judei ergo qm̄ paraſceue erat vt nō remanerēt in cruce corpora ſabbato: erat enim magnus dies ille ſabbati: rogauerunt pilatum vt frangerentur eorum crura et tollerentur. Uenerunt ergo milites: et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus eſt cum eo. Ad ieſuꝫ aūt cuꝫ veniſſent vt viderūt eū iam mortuuꝫ non fregerunt eius crura: ſed vnus militum lancea latus eius aperuit: et continuo exiuit ſāguis et aq̄. Et q̄ vidit teſtioniū phibuit: et veruꝫ eſt teſtimonium eius.

Mat.27.c. Luce.23.c. Mar.15.d.
Mat.27.c. Mar.15.d. Luce.23.c.
Mat.27.d. Mar.15.d. Luce.23.c.
C
Psal.21.
Mat.27.f. Mar.15.f. Luce.23.c.
Mat.27.f. Mar.15.f. Luce.23.f.
D

τού, κακείνος οίδεν ότι αληθή λέγει, ίνα υμείς πιστεύσητε. εγένετο γαρ ταύτα, ίνα η γραφή πληρωθή. οστούν ου συντριβήσεται απ' αυτού. και πάλιν ετέρα γραφή λέγει. όψονται εις ον εξεκέντησαν. μετά ταύτα ηρώτησε τον πιλάτον ιωσήφ ο από αριμαθαίας ων μαθητής του ιησού, κεκρυμμένος δε διά τον φόβον των ιουδαίων, ίνα άρη το σώμα του ιησού, και επέτρεψεν ο πιλάτος. ήλθεν ουν και ήρε το σώμα του ιησού. ήλθε δε και νικόδημος ο ελθών προς τον ιησούν νυκτός το πρώτον, φέρων μίγμα σμύρνης και αλόης ως λίτρας εκατόν. έλαβον ουν το σώμα του ιησού, και έδησαν αυτό εν οθονίοις μετά των αρωμάτων, καθώς έθος εστί τοις ιουδαίοις ενταφιάζειν. ην δε εν τω τόπω όπου εσταυρώθη κήπος, και εν τω κήπω μνημείον καινόν εν ω ουδέπω ουδείς ετέθη. εκεί ουν διά την παρασκευήν των ιουδαίων, ότι εγγύς ην το μνημείον έθηκαν τον ιησούν. Cap.20.

Τη δε μιά των σαββάτων μαρία η μαγδαληνή έρχεται πρωΐ σκοτίας έτι ούσης εις το μνημείον, και βλέπει τον λίθον ηρμένον εκ του μνημείου. τρέχει ουν και έρχεται προς σίμωνα πέτρον, και προς τον άλλον μαθητήν ον εφίλει ο ιησούς, και λέγει αυτοίς. ήραν τον κύριον εκ του μνημείου, και ουκ οίδαμεν πού έθηκαν αυτόν. εξήλθεν ουν ο πέτρος και ο άλλος μαθητής, και ήρχοντο εις το μνημείον. έτρεχον δε οι δύο ομού, και ο άλλος μαθητής προέδραμε τάχιον του πέτρου, και ήλθε πρώτος εις το μνημείον. και παρακύψας βλέπει κείμενα τα οθόνια, ου μέντοι εισήλθεν. έρχεται ουν σίμων πέτρος ακολουθών αυτώ, και εισήλθεν εις το μνημείον, και θεωρεί τα οθόνια κείμενα, και το σουδάριον ο ην επί της κεφαλής αυτού ου μετά των οθονίων κείμενον, αλλά χωρίς εντετυλιγμένον εις ένα τόπον. τότε ουν εισήλθε και ο άλλος μαθητής ο ελθών πρώτος εις το μνημείον, και είδε και επίστευσεν. ουδέπω γαρ ήδεισαν την γραφήν ότι δει αυτόν εκ νεκρών αναστήναι. απήλθον ουν πάλιν προς εαυτούς οι μαθηταί. μαρία δε ειστήκει προς το μνημείον κλαίουσα έξω. ως ουν έκλαιε, παρέκυψεν εις το μνημείον, και θεωρεί δύο αγγέλους εν λευκοίς καθεζομένους, ένα προς τη κεφαλή, και ένα προς τοις ποσίν, όπου έκειτο το σώμα του ιησού. και λέγουσιν αυτή εκείνοι. γύναι τι κλαίεις. λέγει αυτοίς. ότι ήραν τον κύριόν μου, και ουκ οίδα πού έθηκαν αυ-

Et ille ſcit quia vera dicit vt et vos credatis. Facta ſunt eniꝫ hec vt ſcriptura ipleretur. Os nō ꝯminuetis ex eo. Et iterū alia ſcriptura dicit. Uidebūt in quē trāſfixerūt. Poſt hec aūt rogauit pilatum ioſeph ab arimathia eo ꝙ eſſet diſcipulus ieſu: occultus aūt propter metum iudeorum: vt tolleret corpus ieſu. Et permiſit pilatus. Uenit ergo et tulit corpus ieſu. Uenit aūt et nicodemus qui venerat ad ieſū nocte primum: ferens mixturam mirrhe et aloes q̄ſi libras centū. Accepērūt aūt corpus ieſu: et ligauerūt eum linteis cum aromatibus ſicut mos eſt iudeis ſepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus eſt hortus: et in horto monumētū nouū in quo nōdū q̄ſq̄ꝫ poſitus erat. Ibi ergo ꝓpter paraſceuē iudeorꝫ: q2 iuxta erat monumētū poſuerunt ieſum. Cap.20.

Una autem ſabbati maria magdalene venit mane cum adhuc tenebre eēnt ad monumētū: et vidit lapidē ſublatū a monumēto. Cucurrit ergo et venit ad ſimonem petrum et ad alium diſcipulū quē diligebat ieſus et dicit ill'. Tulerunt dn̄m de monumento: et neſcimus vbi poſuerunt eum. Exijt ergo petrus et ille alius diſcipulus: et venerūt ad monumētū. Currebāt aūt duo ſimul: et ille alius diſcipulus precucurrit citius petro: et venit primus ad monumētū. Et cū ſe iclinaſſet vidit poſita linteamia: nō tn̄ itroiuit. Uēit ergo ſimō petrus ſequens eum: et introiuit in monumentū. Et vidit linteamia poſita et ſudariū qd̄ fuerat ſuper caput eius non cum linteaminibus poſitū ſed ſeparatim iuolutū in vnū locum. Tūc ergo itroiuit et ille diſcipulus q̄ venerat primus ad monumentū: et vidit et credidit. Nōduꝫ eniꝫ ſciebant ſcripturā quia oportuit eū a mortuis reſurgere. Abierunt ergo iterū diſcipuli ad ſemetipſos. Maria aūt ſtabat ad monumētū foris plorās. Dū ergo fleret iclinauit ſe et ꝓſpexit in monumētū. Et vidit duos angelos i albis ſedētes: vnū ad caput et vnuꝫ ad pedes: vbi poſitū erat corpus ieſu. Dicunt ei illi. Mulier quid ploras? Dicit eis. Quia tulerunt dn̄m meū: et neſcio vbi poſuerūt eum.

Exodi.12.g Nume.9.b Zacha.12.d Mat.27.g. Mar.15.g. Luce.23.g.
Mat.27.g. Mar.15.g Luce.23.g.
A
Mat.28.a. Mar.16.a. Luce.24.a.
B
Bcau.1.b.

τόν. καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ἰησοῦς ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς. γύναι τί κλαίεις. τίνα ζητεῖς. ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ. κύριε εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτὸν εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς. μαρία. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ. ραββουνί ὃ λέγεται διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς. μή μου ἅπτου, οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου. πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς. ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται μαρία ἡ μαγδαληνὴ ἀπαγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακε τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ. οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς. εἰρήνη ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς πάλιν. εἰρήνη ὑμῖν. καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς. λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς. ἄν τινων κρατῆτε κεκράτηνται. θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος δίδυμος οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί. ἑωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ οὐ μὴ πιστεύσω. καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν. εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ θωμᾷ. φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. καὶ ἀπεκρίθη θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ. ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς. ὅτι ἑώρακάς με πεπίστευκας. μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ

Hec cum dixiſſet conuerſa eſt retrorſum: et vidit ieſum ſtantem: et non ſciebat quia ieſus eſt. Dicit ei ieſus: mulier quid ploras? Quem queris? Illa exiſtimans quia hortulanus eſſet: dicit ei. Domine ſi tu ſuſtuliſti eum: dicito mihi vbi poſuiſti eum: et ego eum tollam. Dicit ei ieſus. Maria. Conuerſa illa dicit ei. Rabboni: quod dicitur magiſter. Dicit ei ieſus. Noli me tangere: nondum enim aſcendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos et dic eis.
C
Aſcendo ad patrem meum et patrem veſtrum deum meum et deum veſtrum. Venit maria magdalene annuncians diſcipulis quia vidi dominum: et hec dixit mihi.
Luce.24.f.
Cum ergo ſero eſſet die illo vna ſabbatorum et fores eſſent clauſe vbi erant diſcipuli congregati propter metum iudeorum: venit ieſus et ſtetit in medio et dixit eis. Pax vobis. Et cum hec dixiſſet oſtendit eis manus et latus. Gauiſi ſunt ergo diſcipuli viſo domino. Dixit ergo eis ieſus iterum: pax vobis. Sicut miſit me pater et ego mitto vos. Hec cum dixiſſet inſufflauit et dicit eis. Accipite ſpiritum ſanctum.
Mat.16.c. d.18.
Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis: et quorum retinueritis retenta ſunt. Thomas autem vnus ex duodecim qui dicitur didymus non erat cum eis quando venit ieſus. Dixerunt ergo ei alij diſcipuli. Vidimus dominum. Ille autem dixit eis.
D
Niſi videro in manibus eius fixuram clauorum: et mittam digitum meum in locum clauorum: et mittam manum meam in latus eius: non credam. Et poſt dies octo iterum erant diſcipuli eius intus et thomas cum eis. Venit ieſus ianuis clauſis: et ſtetit in medio eorum et dixit eis. Pax vobis. Deinde dicit thome. Infer digitum tuum huc: et vide manus meas: et affer manum tuam et mitte in latus meum: et noli eſſe incredulus ſed fidelis. Reſpondit thomas et dixit ei. Dominus meus et deus meus. Dicit ei ieſus. Quia vidiſti me thoma credidiſti: beati qui non viderunt et crediderunt. Multa quidem et alia ſigna fecit ieſus in conſpectu diſcipulorum ſuorum que non ſunt ſcripta in libro

τούτῳ. ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ἰησοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Cap.21.

Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς τιβεριάδος. ἐφανέρωσε δὲ οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ σίμων πέτρος, καὶ θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος, καὶ ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ κανᾶ τῆς γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. λέγει αὐτοῖς σίμων πέτρος. ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ. ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης, ἔστη ὁ ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν. οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι ἰησοῦς ἐστι. λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. παιδία μήτι προσφάγιον ἔχετε. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ. οὔ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυσαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ ἰησοῦς τῷ πέτρῳ. ὁ κύριός ἐστι. σίμων οὖν πέτρος ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστι τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον. οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη σίμων πέτρος, καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν. καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς. δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτὸν σὺ τίς εἶ, εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. ἔρχεται οὖν ὁ ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ σίμωνι πέτρῳ ὁ ἰησοῦς. σίμων ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων. λέγει αὐτῷ. ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ. βόσκε τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον σίμων ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με. λέγει αὐτῷ. ναὶ κύριε σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ποίμαι-

hoc. Hec autem ſcripta ſunt vt credatis quia ieſus eſt chriſtus filius dei: et vt credentes vitam habeatis in nomine eius. Cap.21.

A
Poſtea manifeſtauit ſe iterum ieſus diſcipulis ſuis ad mare tiberiadis. Manifeſtauit autem ſic. Erant ſimul ſimon petrus et thomas qui dicitur didymus et nathanael qui erat a chana galilee et filij zebedei: et alij ex diſcipulis eius duo. Dicit eis ſimon petrus. Vado piſcari.
Luce.5.a.
Dicunt ei. Venimus et nos tecum. Et exierunt et aſcenderunt in nauim: et illa nocte nihil prendiderunt. Mane autem iam facto ſtetit ieſus in littore: non tamen cognouerunt diſcipuli quia ieſus eſt. Dicit ergo eis ieſus. Pueri nunquid pulmentarium habetis? Reſponderunt ei. Non. Dicit eis. Mittite in dexteram nauigij rete et inuenietis. Miſerunt ergo et iam non valebant illud trahere pre multitudine piſcium. Dicit ergo diſcipulus ille quem diligebat ieſus petro. Dominus eſt.
B
Simon petrus cum audiſſet quia dominus eſt: tunica ſuccinxit ſe. Erat enim nudus: et miſit ſe in mare. Alij autem diſcipuli nauigio venerunt. Non enim longe erant a terra: ſed quaſi cubitis ducentis trahentes rete piſcium.
Luce.24.f.
Vt ergo deſcenderunt in terram viderunt prunas poſitas et piſcem ſuperpoſitum et panem. Dicit eis ieſus. Afferte de piſcibus quos prendidiſtis nunc. Aſcendit ſimon petrus et traxit rete in terram plenum magnis piſcibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti eſſent: non eſt ſciſſum rete.
Luce.24.f.
Dicit eis ieſus. Venite et prandete. Et nemo audebat diſcumbentium interrogare eum: tu quis es? ſcientes quia dominus eſt.
Luce.24.f.
Et venit ieſus et accipit panem: et dabat eis et piſcem ſimiliter.
C
Hoc iam tertio manifeſtatus eſt ieſus diſcipulis ſuis cum ſurrexiſſet a mortuis. Cum ergo prandidiſſent: dixit ſimoni petro ieſus. Simon iohannis diligis me plus his? Dicit ei. Etiam domine tu ſcis quia amo te. Dicit ei. Paſce agnos meos. Dicit ei iterum. Simon iohannis diligis me? Ait illi. Etiam domine tu ſcis quia amo te. Dicit ei iterum. Paſce

με τὰ πρόβατα μου. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον. σίμων ιωνᾶ φιλεῖς με. ελυπήθη ὁ πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον φιλεῖς με, καὶ εἶπεν αὐτῷ. κύριε σὺ πάντα οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ ιησοῦς. βόσκε τὰ πρόβατα μου. αμὴν αμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος εζώννυες σεαυτὸν, καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες. ὅταν δὲ γηράσῃς, εκτενεῖς τὰς χεῖρας σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο δὲ εἶπε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ. ακολούθει μοι. επιστραφεὶς δὲ ὁ πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ ιησοῦς ακολουθοῦντα, ὃς καὶ ανέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ, καὶ εἶπε. κύριε τίς εστὶν ὁ παραδιδοὺς σε. τοῦτον ιδὼν πέτρος λέγει τῷ ιησοῦ κύριε οὗτος δὲ τί. λέγει αὐτῷ ὁ ιησοῦς εὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε. σὺ ακολούθει μοι. εξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς αδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς εκεῖνος οὐκ αποθνήσκει. καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ ιησοῦς ὅτι οὐκ αποθνήσκει, ἀλλ' εὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σε. οὗτος εστὶν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι αληθὴς εστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα εποίησεν ὁ ιησοῦς, ἅτινα εὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. αμήν.

Τέλος τοῦ κατὰ ιωάννην ἁγίου εὐαγγελίου.

agnos meos. Dicit ei tertio. ⸢petrus Simõ iohãnis amas me? Cõtriſtatꝰ ẽ petrus qr dixit ei tertio amas me: ⁊ dixit ei. Domine tu omnia noſti: tu ſcis quia amo te. Dicit ei ieſus paſce oues meas. Amen amen dico tibi cũ eſſes iunior cingebas te: ⁊ ambulabas vbi volebas. Cum autẽ ſenueris extendes manus tuas et alius te cinget: et ducet quo tu nõ vis. Hoc autẽ dixit ſignificãs q̃ morte clarificaturꝰ eẽt deũ. Et cũ hoc dixiſſet: dicit ei. Sequere me. Cõuerſus petrus vidit illum diſcipulũ quẽ diligebat ieſus ſequentem: qui ⁊ recubuit in cena ſuper pectus eius et dixit. Domine quis eſt qui tradet te? Hũc ergo cũ vidiſſet petrus dicit ieſu. Dñe hic autẽ qd. Dicit ei ieſus. Sic eũ volo manere donec veniã: quid ad te? Tu me ſequere. Exijt ergo ſermo iſte iter fratres quia diſcipulꝰ ille nõ moritur. Et non dixit ei ieſus nõ moritur: ſed ſic eum volo manere donec veniã: quid ad te? Hic eſt diſciplꝰ ille q teſtioniũ ꝑhibet de his et ſcripſit hec: et ſcimꝰ quia verum eſt teſtimoniũ eius. Sũt autem ⁊ alia multa que fecit ieſus que ſi ⸢mundũ ſcribant per ſingula: nec ipſũ arbitror capere poſſe eos qui ſcribẽdi ſũt libros.

D

ſup. 13. c.

Explicit euangelium ſcdm Johannem.

Αποδημία τοῦ ἁγίου παύλου τοῦ ἀποστόλου.

α πὸ δαμασκοῦ ἤρξατο καὶ ἀνῆλθεν εἰς ἱερουσαλὴμ. ἐκεῖθεν εἰς ταρσόν. ἐκεῖθεν εἰς ἀντιόχειαν. κἀκεῖθεν ἀφορισθεὶς μετὰ βαρνάβα εἰς τὴν ἀποστολὴν κατῆλθεν εἰς σελεύκειαν. εἶτα εἰς κύπρον ἔνθα καὶ ὁ παῦλος ἤρξατο καλεῖσθαι. εἶτα εἰς πέργην. εἶτα εἰς ἀντιόχειαν τῆς πισιδίας. εἶτα εἰς ἰκόνιον. εἶτα εἰς λύστραν καὶ δέρβην τῆς λυκαονίας. εἶτα εἰς παμφυλίαν. εἶτα εἰς πέργην. εἶτα εἰς ἀτταλίαν εἶτα πάλιν τρίτον εἰς ἀντιόχειαν τῆς συρίας. εἶτα πάλιν τρίτον εἰς ἱερουσαλὴμ διὰ τὴν περιτομήν. εἶτα πάλιν τέταρτον εἰς ἀντιόχειαν. εἶτα διῆλθε τὴν συρίαν καὶ τὴν κιλικίαν. εἶτα πάλιν δεύτερον εἰς δέρβην, καὶ λύστραν, ἔνθα τὸν τιμόθεον περιέτεμεν. εἶτα τὴν φρυγίαν καὶ γαλατικὴν χώραν. εἶτα εἰς μυσίαν. εἶτα εἰς τρωάδα. κἀκεῖθεν εἰς νεάπολιν. εἶτα εἰς φιλίππους τῆς μακεδονίας. εἶτα διελθόντες τὴν ἀμφίπολιν καὶ ἀπολλωνίαν, ἦλθον εἰς θεσσαλονίκην. εἶτα εἰς βέροιαν. εἶτα εἰς ἀθήνας. εἶτα εἰς κόρινθον. εἶτα εἰς ἔφεσον. εἶτα εἰς καισάρειαν. εἶτα δεύτερον εἰς ἀντιόχειαν τῆς πισιδίας. εἶτα εἰς τὴν γαλατικὴν χώραν καὶ φρυγίαν. εἶτα πάλιν δεύτερον εἰς ἔφεσον. εἶτα διελθὼν τὴν μακεδονίαν, ἦλθεν εἰς ἑλλάδα. κἀκεῖθεν διελθὼν τὴν μακεδονίαν, ἦλθεν εἰς φιλίππους πάλιν δεύτερον. καὶ ἀπὸ φιλίππων πάλιν εἰς τρωάδα, ἔνθα τὸν εὔτυχον ἤγειρε πεσόντα. εἶτα εἰς τὴν ἄσσον. εἶτα εἰς μιτυλήνην. εἶτα ἀντικρὺ χίου. εἶτα εἰς σάμον. κἀκεῖθεν εἰς μίλητον. ἐκεῖθεν μεταπεμψάμενος τοὺς ἐν ἐφέσῳ, ὡμίλησεν αὐτοῖς. εἶτα εἰς κῶ. εἶτα εἰς ῥόδον. κἀκεῖθεν εἰς πάταρα. κἀκεῖθεν εἰς τύρον. εἶτα εἰς πτολεμαΐδα. κἀκεῖθεν εἰς καισάρειαν. ἐκεῖθεν πάλιν ἀνῆλθε τέταρτον εἰς ἱερουσαλὴμ. κἀκεῖθεν παρεπέμφθη εἰς καισάρειαν. καὶ λοιπὸν δέσμιος ἐπὶ ῥώμην οὕτως. ἀπὸ καισαρείας, ἦλθεν εἰς σιδῶνα. κἀκεῖθεν εἰς μύρα τῆς λυκίας. εἶτα εἰς κνίδον. κἀκεῖθεν πολλὰ παθὼν ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον, ἔνθα ἡ ἔχιδνα καθήψατο τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ ἔμεινεν ἀβλαβής. εἶτα εἰς συρακούσας, εἶτα εἰς ῥήγιον. κἀκεῖθεν εἰς ποτιόλους. κἀκεῖθεν πεζὸς ἀνῆλθεν εἰς ῥώμην. ἀπαντησάντων τῶν ἀδελφῶν ἄχρις ἀππίου φόρου, καὶ τριῶν ταβερνῶν. κἀκεῖθεν λοιπὸν ἐλθὼν εἰς ῥώμην, καὶ διδάξας χρόνον ἱκανὸν, ὕστερον ἐν αὐτῇ τῇ ῥώμῃ ἐμαρτύρησεν.

Εὐθαλίου διακόνου περὶ τῶν χρόνων τοῦ κηρύγματος τοῦ ἁγίου παύλου, καὶ περὶ τῆς διὰ μαρτυρίου αὐτοῦ τελειώσεως.

α ναγκαῖον ἡγησάμην, ἐν βραχεῖ τὸν χρόνον ἐπισημειώσασθαι τοῦ παύλου κηρύγματος, ἐκ τῶν χρονικῶν κανόνων εὐσεβίου τοῦ παμφίλου τὴν ἀνακεφαλαίωσιν ποιούμενος. ὃν δὴ τὴν βίβλον μετὰ χεῖρας εἰληφὼς, καὶ ταύτην ἀναπτύξας, εὑρίσκω τὸ πάθος τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐννεακαιδεκάτῳ ἔτει τιβερίου καίσαρος γεγενημένον, καὶ τὴν τριήμερον δὲ εὐθὺς ἀνάστασιν. καὶ πάλιν τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν τοῦ χριστοῦ. καὶ μεθ' ἡμέρας τινὰς ὀλίγας, εἶδον ἐκεῖ τοὺς ἀποστόλους προχειριζομένους εἰς διακονίαν τὸν αὐτοφερώνυμον στέφανον, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτόν. καὶ μετέπειτα, στάσιν ἰουδαίων πλείστην καταλαμβάνω, καὶ τὸν στέφανον ἀγωνιζόμενον ἐκεῖσε, καὶ τὸν παῦλον συνευδοκοῦντα πάνυ τῷ φόνῳ. ὃς μικρὸν ὕστερον τοῖς ἄρχουσι τῶν ἰουδαίων παραστὰς, ἐπιστολὴν ἐκομίζετο πρὸς τοὺς ἐν δαμασκῷ ἰουδαίους κατὰ τῶν μαθητῶν. κατὰ μέσην δὲ τὴν ὁδὸν, ἡ κλῆσις γεγένηται παρὰ τοῦ θεοῦ, ὡς μικρῷ προσαναλωθῆναι τὸ ἔτος ἐκεῖνο. ἐπιλαβομένου δὴ τὰ τοῦ ἐννεακαιδεκάτου ἔτους τιβερίου καίσαρος, κατάρξασθαι τὸν παῦλον τοῦ κηρύγματος φησὶν ἡ ἱστορία, καὶ τὴν ἅπασαν οἰκουμένην διαδραμεῖν εὐαγγελιζόμενον τὴν εἰς χριστὸν εὐσέβειαν, μέχρι τρισκαιδεκάτου ἔτους κλαυδίου καίσαρος, ἡγεμονεύοντος τότε τῆς ἰουδαίας φίληκος. ἐφ' οὗ κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἰουδαίων, τὴν ἀπολογίαν ἐποιήσατο ὁ παῦλος. ὃς δὴ τὸν ἀπόστολον εἰς τὸ κατὰ καισάρειαν δεσμωτήριον καθεῖρξεν ἐπὶ δυσὶν ἔτεσι. μεθ' ὃν διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν πόρκιος φῆστος, εὐθὺς ἀνακρίνειν τὸν ἀπόστολον ὥρμησε, τοῖς ἰουδαίοις μεγίστην ἐν τούτῳ χάριν κατατιθέμενος. τότε οὖν τότε ὁ μακάριος νομίσας οὐκ ἄλλως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς ἐπιβουλῆς, ἢ καίσαρα ἐπι

καλεσάμενος, ἑστὼς ἐπὶ τοῦ βήματος ἐπεκαλεῖτο καίσαρα, καὶ εἰς ῥώμην ἐκπέμπεται πρὸς νέρωνα τὸν καίσαρα. συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ ἀρίσταρχος, ὃν καὶ εἰκότως συναιχμάλωτόν που τῶν ἐπιστολῶν ἀποκαλεῖ. καὶ λουκᾶς ὁ τὰς πράξεις τῶν ἀποστόλων γραφῇ παραδούς. κἀκεῖσε οὖν ἐπὶ τῆς ῥώμης ὁ παῦλος διετίαν ὅλην αὖθις ἐφυλάττετο. ταῦτα γὰρ καὶ μέχρι τούτων ἱστορεῖ λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων, κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ τὸ βιβλίον συγγραψάμενος, καὶ τὰ καθεξῆς ἥκιστα τότε γινώσκων, οὐ δὲ τὸ μαρτύριον τούτου ἐγκατέθετο τῇ βίβλῳ. καταλιπόντες γὰρ αὐτὸν ἐκεῖσε λουκᾶς τε καὶ ἀρίσταρχος, ἐξῆλθον. εὐσέβιος δὲ τοὺς μετέπειτα χρόνους ἀκριβῶς περιεργασάμενος, ἱστόρησεν ἡμῖν, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λέγει τοῦτο καὶ τὸ μαρτύριον. καὶ φησὶ τὸν παῦλον ἄνετον διατρίψαι καὶ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἀκωλύτως κηρύξαι. ἐπισημηνάμενος ὅτι τότε μὲν ἐπὶ νέρωνος ἀπολογησάμενον τὸν παῦλον εὐθὺς ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος διακονίαν λόγος ἔχει στείλασθαι πρὸς καίσαρα ἀπολυθέντα, καὶ εὐαγγελίσασθαι ἐφ᾽ ἑτέροις δέκα ἔτεσιν. εἰς ἄκρον δὲ μανίας ὁ νέρων ἀφικόμενος, ἀνεῖλε μὲν ἀγριππῖναν πρῶτα τὴν ἰδίαν μητέρα. ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ πατρὸς, καὶ ὀκταβίαν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ ἄλλους μυρίους τῷ γένει προσήκοντας. μετέπειτα δὲ καθολικὸν ἐκίνησε διωγμὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν, καὶ οὕτως ἐπὶ τὰς τῶν ἀποστόλων ἐπήρθη σφαγάς. μεταστειλάμενος δὲ τὸν παῦλον αὖθις, τῷ βήματι παριστᾷ, συνῆν δὲ πάλιν ὁ λουκᾶς αὐτῷ. ἔνθα δὴ συνέβη τὸν παῦλον τρισκοστῷ ἕκτῳ ἔτει τοῦ σωτηρίου πάθους, τρισκαιδεκάτῳ δὲ νέρωνος μαρτυρεῖ, ξίφει τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντα. ἔστι τοίνυν ἀπὸ τοῦ ἐννεακαιδεκάτου ἔτους τιβερίου καίσαρος ἐξ οὗ κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον ἤρξατο, ἕως τοῦ εἰκοστοῦ δευτέρου, ἔτη τέσσαρα. καὶ τοῦ γαΐου δὲ ὡσαύτως, ἔτη τέσσαρα. αὖθις δὲ καὶ τὰ κλαυδίου ἔτη μικρῷ ἔλαττον δεκατέσσαρα. ὃν διαδεξάμενος νέρων τρισκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς τὸν ἀπόστολον ἀνεῖλε. γράφει γοῦν ὁ αὐτὸς παῦλος τιμοθέῳ, περὶ μὲν τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀπολογίας. οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ κύριός μου παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι᾽ ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσωσι πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. τοῦτον τὸν νέρωνα λέοντα εἶναι λέγων. περὶ δὲ τῆς δευτέρας ἐν ᾗ καὶ τελειοῦται τῷ κατ᾽ αὐτὸν μαρτυρίῳ φησί. τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκε. καὶ ὅτι λουκᾶς ἦν πάλιν σὺν αὐτῷ μετ᾽ ὀλίγα τῆς ἐπιστολῆς. ἀσπάζεταί σε γράφει λουκᾶς ὁ σὺν ἐμοί. ἔστιν οὖν ὁ πᾶς χρόνος τοῦ κηρύγματος παύλου, εἴκοσι καὶ ἓν ἔτος, καὶ ἕτερα δύο ἔτη ἃ διετέλεσεν ἐν τῷ κατὰ καισάρῳ δεσμωτηρίῳ. πρὸς δὲ τούτοις πάλιν τὰ ἐν ῥώμῃ πρότερον δύο, καὶ τὰ τελευταῖα ἔτη δέκα. ὥστε εἶναι τὰ πάντα ἔτη ἀπὸ τῆς κλήσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς τελειώσεως, τριακονταπέντε.

Περιέχει ἡ πρὸς ῥωμαίους ἐπιστολὴ κατήχησιν εἰς χριστὸν, καὶ μάλιστα διὰ τῶν ἐκ φυσικῶν λογισμῶν ἀποδείξεως. διὸ καὶ προτέτακται οἷα δὴ πρὸς ἀρχὴν ἔχοντας εἰς εὐσέβειαν γραφεῖσα.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς ῥωμαίους ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου παύλου τοῦ ἀποστόλου.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ κορίνθου μήπω μὲν ἑωρακὼς ῥωμαίους, ἀκούων δὲ περὶ αὐτῶν καὶ ἐπιποθῶν αὐτοὺς ἰδεῖν. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὴν πίστιν αὐτῶν, καταγγελλομένην ὁρῶν πανταχοῦ. ἔπειτα σημαίνει πολλάκις ἑαυτὸν προθέμενον ἐλθεῖν διὰ τὸν εἰς αὐτοὺς πόθον, καὶ τέως μὴ δεδυνῆσθαι. καὶ λοιπὸν διδασκαλικὴν τὴν ἐπιστολὴν ποιεῖται περὶ κλήσεως ἐθνῶν, καὶ ὅτι ἡ περιτομὴ ἕως καιροῦ ἦν καὶ νῦν πέπαυται. καὶ ὅτι διὰ τοῦ χριστοῦ λέλυται τὸ παράπτωμα τοῦ ἀδὰμ, καὶ ἡ σκιὰ τοῦ νόμου παρῆλθε. τὴν μὲν οὖν κλῆσιν τῶν ἐθνῶν ἀκολούθως γίνεσθαι κατασκευάζει οὕτως ἀποδεικνὺς πᾶσιν ἀνθρώποις ἔμφυτον εἶναι τὸν νόμον, καὶ πάντας ἀδιδάκτως τῇ φύσει καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς κτίσεως δύνασθαι γινώσκειν τὸν θεόν. διὸ καὶ εἰκότως αἰτιᾶται πρῶτον ἕλληνας, ὡς τοῦ μὲν θεοῦ φανερώσαντος αὐτοῖς ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ κόσμου τὴν περὶ ἑαυτοῦ γνῶσιν καὶ τῆς ἀϊδίου δυνάμεως ἑαυτοῦ ἥτις ἐστὶν ὁ λόγος αὐτοῦ ἐν ᾧ καὶ δι᾽ οὗ τὰ πάντα πεποίηκεν, αὐτοὺς δὲ μὴ ἐγνωκότας μὲν ἐκ τῶν κτισμάτων εἶναι θεὸν τὸν τούτων δημιουργὸν, τὰ δὲ ποιήματα θεοποιήσαντας. αἰτιᾶται δὲ καὶ ἰουδαίους ὡς μὴ φυλάξαντας τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάσαντας, καὶ οὕτως ἀμφότερα τὰ μέρη ἰουδαίους τε καὶ ἕλληνας συγκαλέσας, ἐλέγχει ἐπὶ παρανομίᾳ ἵνα δείξῃ ὅτι ἴσοι γενόμενοι οἱ πάντες ὡς ὑπεύθυνοι τοῦ λυτρουμένου δέονται. τῆς δὲ χάριτος καὶ τῆς λυτρώσεως ἐπίσης τοῖς ἰουδαίοις γενομένης καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη, εἰκότως καὶ ἡ κλῆσις γέγονε τῶν ἐθνῶν. τῆς δὲ κλήσεως τῶν ἐθνῶν γενομένης, ἐξ ἀνάγκης πέπαυται ἡ περιτομὴ καὶ ἡ ἐν τῷ νόμῳ σκιά. ὁ γὰρ ἅβραμ φησὶ οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλὰ πρὸ τῆς περιτομῆς δικαιωθεὶς μετωνομάσθη μὲν ἀβραὰμ ὅτι πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν ἔμελλεν εἶναι κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ πίστιν. ἔλαβε δὲ μετὰ τὸ δικαιωθῆναι καὶ τὴν περιτομὴν ἐν σαρκὶ, ἵνα σημεῖον ᾖ τοῖς κατὰ σάρκα γεγεννημένοις ἐξ αὐτοῦ, παύεσθαί ποτε τὴν περιτομὴν, ὅταν τὰ ἔθνη γένηται τέκνα τοῦ ἀβραὰμ, ἀρξάμενα πολιτεύεσθαι κατὰ τὴν πίστιν τοῦ ἀβραὰμ ἐν ᾗ ἐδικαιώθη ὅτε ἦν ἐν ἀκροβυστίᾳ. τούτων γὰρ χάριν καὶ μετωνομάσθη ἀβραάμ. ἀνάγκη δὲ ἐλθόντων τῶν σημαινομένων, παύεσθαι τὸ σημαῖνον. εἰ μὲν οὖν τὰ ἔθνη ἀναγκάζουσι περιτέμνεσθαι, παυέτωσαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀβραὰμ, καὶ καλείσθω ἅβραμ. εἰ δὲ ἀβραὰμ παρὰ θεοῦ μετωνομάσθη, οὐ δεῖ περιτέμνεσθαι τὰ ἔθνη, ἀλλ᾽ οὐδὲ αὐτοὺς ἔτι τοὺς κατὰ σάρκα ἰουδαίους, ἵνα ᾖ τὸ ὄνομα βέβαιον καὶ πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν καλῆται. καὶ γὰρ οὐ χρείαν ἔχει λοιπὸν τὶς περιτέμνεσθαι ἀρκούμενος τῇ πίστει τοῦ ἀβραάμ, οὐδὲ γὰρ δεῖται τῆς ἐν τῷ νόμῳ σκιᾶς. οὐ γὰρ ἐκ τούτων, ἀλλ᾽ ἐκ πίστεως δηλοῦταί τις καθάπερ καὶ ἀβραάμ. ταῦτα οὕτως κατασκευασμένα δείκνυσι πάλιν, ὅτι ἄλλως οὐκ ἂν γένοιτο λύτρωσις καὶ χάρις τῷ ἰσραὴλ καὶ τοῖς ἔθνεσιν, εἰ μὴ λυθείη ἡ ἀρχαία ἁμαρτία τοῦ ἀδὰμ ἡ εἰς πάντας γινομένη. δι᾽ ἄλλου δὲ ταύτην μὴ δύνασθαι ἐξαλειφθῆναί φησι ἢ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, δι᾽ οὗ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἡ κατάρα γέγονεν. οὐ γὰρ δυνατὸν ἦν ἄλλον λῦσαι τὸ παράπτωμα. εἶτα γράφει ὅτι ἄλλως τοῦτο οὐ μὴ γένηται, εἰ μὴ σῶμα φορέσει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ γένηται ἄνθρωπος, ἵνα τοῦτο προσενέγκας ὑπὲρ πάντων τοὺς πάντας ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου. καὶ ὥσπερ δι᾽ ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, οὕτως καὶ δι᾽ ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ χάρις γένηται. καὶ λοιπὸν ὡς καλὸς οἰκονόμος τοὺς μὲν ἰουδαίους παραμυθεῖται ὅτι οὐ παραβάται γίνεσθε νόμου ἐὰν εἰς τὸν χριστὸν πιστεύσητε. τοῖς δὲ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν παρεγγυᾷ μὴ ἐπαίρεσθαι κατὰ τοῦ ἰσραὴλ, ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι ὡς κλάδοι ἐπὶ τὴν ῥίζαν, οὕτως ἐπ᾽ ἐκείνους ἐνεκεντρίσθησαν. μετὰ δὲ ταῦτα παραινετικοὺς λόγους εἰς τὰ ἤθη διδάξας, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ἐφέσου τῆς ἀσίας ἑωρακὼς αὐτοὺς ἤδη καὶ διδάξας. ὑπομιμνήσκων δὲ ὅμως διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. κορίνθιοι ἐκ φιλονεικίας συναγόμενοι ἐσχίζοντο ταῖς γνώμαις, καὶ λοιπὸν ἦν αὐτοῖς σχίσματα, καὶ ὄντων σχισμάτων παρεβλέποντο τὸν λαβόντα τὴν μητρυιὰν ἄλλοι δὲ ἤθελον καταλιμπάνειν τὰς γυναῖκας προφάσει τῆς ἐγκρατείας. τινὲς δὲ καὶ ἐν εἰδωλίοις ἤσθιον ὡς ἀδιαφόρων ὄντων τῶν εἰδωλοθύτων. ἄλλοι δὲ τοὺς μὲν ἄλλους ἐξουθένουν, τοὺς δὲ λαλοῦντας γλώσσαις ἐθαύμαζον. καὶ τέλος ἠπάτηντο καὶ εἰς τὸ περὶ ἀναστάσεως μυστήριον, λέγοντες μὴ ἐγείρεσθαι τὴν σάρκα ταύτην. τούτων πάντων ἐν κορίνθῳ κινουμένων, γράφουσιν οἱ λαοὶ τῷ ἀποστόλῳ καὶ λοιπὸν πρὸς πάντας ἀντιγράφει. καὶ πρῶτον μὲν μαρτυρεῖ αὐτοῖς ἐν φρονήσει καὶ γνώσει. οὐκ ἀποδέχεται δὲ αὐτοὺς ποιοῦντας τὰ σχίσματα, ἀλλὰ καὶ συμβουλεύει μὴ ἐν λόγῳ τὴν ἀρετὴν ἀλλ᾽ ἐν ἔργῳ καὶ δυνάμει ἡγεῖσθαι. ἔπειτα ἐπιτιμήσας τὸν τὴν μητρυιὰν λαβόντα, καὶ παραινέσας μὴ ἔχειν κρίματα πρὸς ἑαυτοὺς, λοιπὸν περὶ ὧν ἔγραψαν ἀποκρίνεται. περὶ μὲν τοῦ

γάμου, ἄρρηκτον εἶναι διδάσκων τὴν συζυγίαν καὶ ἐν καιρῷ μόνῳ σχολάζειν διὰ τὴν εὐχήν. διὰ δὲ τὸ ἀγαπᾶν αὐτοὺς τὴν ἐγκράτειαν γράφει περὶ παρθενίας, ὅτι οὐ κατ᾽ ἀνάγκην ἀλλὰ πειθοῖ τοῦτο γινέσθω. εἶτα περὶ τῶν εἰδωλοθύτων, ἵνα μὴ καταχρῶνται τῇ γνώσει ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ πολιτεύωνται. κωλύει οὖν τὰ ἐν εἰδωλίῳ συμπόσια ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται οἱ μικροί. εἶτα περὶ τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων γράφει, ἵνα μὴ διαφέρωνται ἐν τοῖς χαρίσμασι μὴ δὲ προκρίνωσι τὸν ἔχοντα τὸ χάρισμα τόδε, τοῦ ἔχοντος τόδε. πάντα γὰρ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος εἶναι λέγει. καὶ λοιπὸν περὶ ἀναστάσεως διδάσκει. ὅτι ἡ σὰρξ ἐγείρεται ἀποθνήσκουσα μὲν φθαρτή, ἐγειρομένη δὲ ἄφθαρτος κατὰ τὴν τοῦ κυρίου χάριν. τὴν δὲ ἀνάστασιν ἀπὸ τοῦ ἐγηγέρθαι τὸν χριστὸν συνίστησι. καὶ εἰς τὸ τέλος παραινετικοὺς λόγους εἰς τὰ ἔθνη γράφει, καὶ περὶ λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους παραγγέλλει, καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς κορινθίους δευτέρας ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ μακεδονίας. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. δεξάμενοι κορίνθιοι τὴν προτέραν ἐπιστολήν, κατενύγησαν ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ λαβόντος τὴν μητρυιάν, καὶ ἐλυπήθησαν δὲ ὡς παριδόντες τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα. εἶτα ὑφηρπάζοντο παρά τινων τῶν καὶ τὰς προφάσεις τῶν σχισμάτων ποιούντων, ὥστε παρακαθέζεσθαι τῷ γράμματι τοῦ νόμου καὶ διάφορον ἡγεῖσθαι τὴν παρὰ τοῦ χριστοῦ χάριν, καὶ μᾶλλον προσέχειν τοῖς ἐν προσώπῳ καυχωμένοις. ἦσαν δὲ καὶ περὶ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους φροντίζοντες καλῶς. πρὸς ταῦτα οὖν ἀντιγράφει ὁ ἀπόστολος· καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται αὐτοὺς ἐκβαλόντας τὸν παρανομήσαντα. ἔπειτα ἀξιώσασιν αὐτοῖς καθικετεύει, καὶ μετανοήσαντα ἐκεῖνον κελεύει δεχθῆναι· ἐν αὐτῇ δὲ διδάσκει περὶ τοῦ νόμου διαιρῶν τὸ γράμμα, καὶ δείκνυσιν ὅτι οὐ δεῖ λαμβάνειν τὸ γράμμα μόνον τοῦ νόμου, ἀλλ᾽ ἐν αὐτῷ τῷ γράμματι τὴν διάνοιαν ἐρευνᾶν· οὐ γὰρ μόνον ῥῆμά ἐστιν ὁ νόμος, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ῥητοῖς ἐστὶ καὶ ὁ νοῦς τοῦ πνεύματος. ἔπειτα ὅτι τοῦ χριστοῦ ἐλθόντος καινὴ κτίσις γέγονε, καὶ οὐ δεῖ κατὰ τὸ παλαιὸν ζῆν. ἀλλ᾽ ὡς ἐν καινῇ κτίσει ἐν πᾶσιν ἀνανεοῦσθαι, καὶ ἀργὴν εἶναι λοιπὸν τὴν περιτομήν. ἀποδέχεται δὲ αὐτοὺς καὶ περὶ τῆς διακονίας, καὶ προτρέπεται μᾶλλον αὐτῇ πλεονάζειν· αἰτιώμενος δὲ τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους, καταλέγει πάντα ἅπερ πέπονθε διὰ τὸν κύριον, καὶ τὰς ὀπτασίας δὲ διηγεῖται ἅσπερ ἑώρακεν εἴς τε τὸν παράδεισον καὶ εἰς τὸν τρίτον οὐρανὸν ἁρπαγείς. εἶτα παραγγείλας μὴ ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ μετανοεῖν τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἐν εὐχαριστίᾳ τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου.

Τί δήποτε δευτέραν τίθησιν ἐπιστολὴν ζητεῖς, καὶ ἄξιον. ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ ἀπελθεῖν πρὸς αὐτοὺς ἐπαγγειλάμενος καὶ μὴ ἀπελθὼν τοῦ πνεύματος αὐτὸν εἰς ἕτερα ἀπασχολοῦντος, καὶ διὰ τὸ πειρασμοῖς ἐμπεσεῖν, διὰ τῆς νῦν δευτέρας τὸ μὴ ἀπελθεῖν ἀπολογεῖται, ἵνα καὶ ἀπελθεῖν διὰ τῆς ἐπιστολῆς δόξῃ. ἔπειτα ἦσαν καὶ βελτίους ἐκ τῆς πρώτης γενόμενοι. εὔλογον οὖν ἦν δευτέρας ἀξιωθῆναι αὐτοὺς ἵνα πλεῖον ἐπιδώσωσι πρὸς ἀρετήν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς γαλάτας ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης ἑωρακὼς αὐτοὺς ἤδη καὶ διδάξας. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. διδαχθέντες καλῶς οἱ γαλάται παρὰ τοῦ ἀποστόλου, καὶ πιστεύσαντες γνησίως εἰς χριστόν, ἀποδημήσαντος αὐτοῦ ὑφηρπάσθησαν παρά τινων, ὥστε περιτέμνεσθαι. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστολος γράφει αὐτοῖς, καὶ πρῶτον μὲν μαρτυρῶν αὐτοῖς περὶ ἧς εἶχον πίστεως καὶ γνησίας ἐν χριστῷ διαθέσεως μέμφεται ὡς ἀνοήτως πράξαντας καὶ μεταβαλομένους αὐτούς. ἔπειτα διαλαμβάνει περὶ τοῦ νόμου καὶ τῆς κατὰ τὸν ἀβραὰμ πίστεως, καὶ ἀποδείκνυσιν ἔκ τε τοῦ νόμου καὶ τῶν γυναικῶν τοῦ ἀβραὰμ ἀλληγορήσας αὐτάς, μέχρι καιροῦ δεδόσθαι τὴν σκιὰν καὶ τὴν περιτομήν, καὶ ἀργεῖν αὐτὰ λοιπὸν τῇ τοῦ χριστοῦ παρουσίᾳ. καὶ οὕτως ἀποδείξας παραγγέλλει λοιπὸν αὐτοῖς μηκέτι προσέχειν τοῖς ἀπατήσασιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔχεσθαι τῆς ἐν χριστῷ πίστεως. καὶ γινώσκειν ὅτι ἡ ἐν χριστῷ χάρις καταργεῖ τὴν κατὰ σάρκα περιτομήν. καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὰ ἤθη παραινέσας καὶ διδάξας τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου

Τὸ μὲν προοίμιον καὶ πᾶσα σχεδὸν ἡ ἐπιστολὴ θυμοῦ γέμει. ἡ δὲ αἰτία τοιαύτη. τινὲς τῶν ἐξ ἰουδαίων πιστεύσαντες καὶ ἔτι τῷ πατρῴῳ νόμῳ κατεχόμενοι, ἔπεισαν πολλοὺς τῶν ἐν γαλατίᾳ πιστῶν περιτέμνεσθαι καὶ σάββατα τη

ρεῖν καὶ νουμηνίας. ἔπειθον δὲ λέγοντες μὴ δεῖν τῷ παύλῳ τῷ χθὲς καὶ σήμερον φανέντι πιστεύειν, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς ἀμφὶ πέτρον, καὶ ἰωάννην καὶ ἰάκωβον. οὗτοι γάρ φησι μετὰ χριστοῦ γενόμενοι οὐ κωλύουσι περιτομήν. καὶ ἀληθῶς μὲν οὗτοι συγκαταβάσει χρώμενοι, οὐκ ἐκώλυον περιτομήν. ὅμως οὗτοι ἀποκρύπτοντες τὴν αἰτίαν. ὅτι διὰ συγκατάβασιν οὐ κωλύουσιν, ἐκ τοῦ γενομένου μόνου ἐδελέαζον αὐτοὺς εἰς περιτομὴν καὶ τὸν παῦλον ἐξηυτέλιζον φάσκοντες οὐ τοῦ χριστοῦ ἀλλὰ τῶν μαθητῶν εἶναι μαθητήν. τοὺς δὲ περὶ πέτρον αὐτοῦ τοῦ χριστοῦ. ἔπειτα ἔλεγον ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ παῦλος φαίνεται ἀλλαχοῦ περιτεμών. τί δήποτε οὖν φησὶ ὑμᾶς οὐ περιτέμνει. ἦν γὰρ ὁ παῦλος τὸν τιμόθεον οἰκονομικῶς περιτεμών. πρὸς ταῦτα οὖν γράφει καὶ εὐθέως ἐκ προοιμίων περὶ ἐκείνου ἀποτείνεται ὅτι οὐκ ἀνθρώπων ἀλλ᾽ αὐτοῦ τοῦ χριστοῦ ἦν μαθητής,

ὑπόθεσις τῆς πρὸς ἐφεσίους ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης οὔπω μὲν αὐτοὺς ἑωρακώς, ἀκούσας δὲ περὶ αὐτῶν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ἐφέσιοι πιστεύσαντες εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν, γνησίαν ἔσχον εἰς αὐτὸν τὴν πίστιν, καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους τὴν ἀγάπην καὶ ἐβούλοντο παρὰ τοῦ ἀποστόλου βεβαιωθῆναι. μαθὼν τοίνυν ὁ παῦλος γράφει πρὸς αὐτοὺς ταύτην τὴν ἐπιστολήν, ὥσπερ κατηχητικήν. καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσι μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ᾽ ἡμᾶς μυστήριον. ἀλλ᾽ ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὸ καταβολῆς κόσμου εἶναι ταύτην εὐδοκίαν τοῦ θεοῦ, ὥστε τὸν χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν παθεῖν καὶ ἡμᾶς σωθῆναι. ἔπειτα δὲ περὶ κλήσεως τῶν ἐθνῶν διαλέγεται. ἵνα δείξῃ ἀξίως αὐτοὺς πεπιστευκέναι, καὶ ἀποδείκνυσιν ὅτι ἡ κλῆσις ἡμῶν γέγονεν οὐ δι᾽ ἀνθρώπου ἀλλὰ διὰ τοῦ χριστοῦ ὅς ἐστιν υἱὸς τοῦ θεοῦ ἵνα ἐκ τούτου μάθωσιν, ὅτι οὐκ ἀνθρωπολάτραι γεγόνασι πιστεύσαντες τῷ χριστῷ ἀλλὰ ἀληθινοὶ θεοσεβεῖς. σημαίνει δὲ καὶ ἑαυτὸν διὰ τοῦτο ἀπεστάλθαι κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον καὶ ὅτι καὶ περὶ αὐτῶν ἐφρόντιζεν. ἔπειτα παραινετικοὺς λόγους ἀνδράσι καὶ γυναιξί, πατράσι καὶ τέκνοις, κυρίοις καὶ δούλοις, τίθησιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ. καὶ καθόλου πάντας παρασκευάζει κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ, πρὸς ἐκείνους ἡμῖν εἶναι λέγων τὴν πάλην. καὶ ὥσπερ ἀγαθὸς ἀλείπτης ἀλείψας τοῖς λόγοις πάντας κατὰ τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας, οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

Ἡ ἔφεσος μητρόπολις μέν ἐστι τῆς ἀσίας, τὴν δὲ ἄρτεμιν ἔσεβε, καὶ τοσοῦτον ἦν τὸ σέβας περὶ τὴν δαίμονα ὡς καὶ νεωκόρον τὴν ἔφεσον τῆς ἀρτέμιδος ἀναγορεύεσθαι ὡς ἐν ταῖς πράξεσιν ἱστόρηται. ἐν ταύτῃ τῇ ἐφέσῳ ὁ εὐαγγελιστὴς ἰωάννης ἐξορισθεὶς διέτριψε πολλά, ἐν ᾗ καὶ τελευτᾷ, καὶ τὸν τιμόθεον παῦλος ἐκεῖσε ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησε. τῶν δὲ φιλοσόφων οἱ κατὰ τὴν ἀσίαν ἀνθοῦντες ἐν τῇ ἐφέσῳ μάλιστα διῆγον. διὸ πολλῇ σπουδῇ κέχρηται πρὸς αὐτοὺς γράφων. καὶ τὰ βαθύτερα δὲ τῶν νοημάτων αὐτοῖς ἐπιστέλλει, ἅτε κατηχημένοις καὶ τὰ ὑψηλά. γράφει δὲ ἀπὸ ῥώμης τὴν ἐπιστολὴν ἐν δεσμοῖς ὑπάρχων.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς φιλιππησίους ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης ἑωρακὼς αὐτοὺς ἅμα καὶ διδάξας. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. πεμψάντων φιλιππησίων διακονίαν τῷ παύλῳ καί τινων περιερχομένων καὶ διαφθειρόντων τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκεραιοτέρων προφάσει τῆς σκιᾶς τοῦ νόμου καὶ τῆς περιτομῆς, καὶ λεγόντων χωρὶς ταύτης μὴ δύνασθαι δικαιωθῆναι, μαθὼν ὁ ἀπόστολος γράφει φιλιππησίοις. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται αὐτῶν τὴν πίστιν, καὶ σημαίνει μνημονεύειν αὐτῶν. ἔπειτα δὲ διηγεῖται ὡς ἀπελογήσατο ἐν ῥώμῃ, καὶ ὅτι τινὲς αὐτῷ βαρεῖς γεγόνασιν ἐν τοῖς δεσμοῖς φθόνον αὐτῷ κινοῦντες. ἔπειτα αὐτοὺς προτρέπεται ἀλλήλους ἀγαπᾶν, ἐξηγούμενος τὴν τοῦ σωτῆρος φιλανθρωπίαν, ὅτι θεὸς ὤν, ἄνθρωπος γέγονε δι᾽ ἡμᾶς. εἶτα περὶ τῆς περιτομῆς καὶ τοῦ παλαιοῦ νόμου διαλαβών, ἀποδεικνύει ἀργὴν γεγενῆσθαι λοιπὸν τὴν περιτομήν. λαμβάνων ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὸ παράδειγμα καὶ λέγων, ὅτι ταῦτα πάντα ἡγῆμαι διὰ τὸν χριστὸν ζημίαν. διὸ καὶ τοὺς μὲν διδάσκοντας ἔτι περιτομήν, καὶ θέλοντας αὐτοὺς ἀπατῆσαι μεμψάμενος, καὶ εἰπὼν ἐχθροὺς αὐτοὺς εἶναι τοῦ χριστοῦ ἀποδέχεται φιλιππησίους διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν τῆς κοινωνίας δόσιν, καὶ προτρεψάμενος πάλιν εἰς τὰ ἤθη αὐτούς, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

Οἱ φιλιππήσιοι τῆς μακεδονίας ἦσαν ὑπὸ μητρόπολιν θεσσαλονίκης. πολλὰ δὲ αὐτοῖς ὁ παῦλος χρηστὰ μαρτυρεῖ. ἐν δεσμοῖς δὲ ὤν, ἔγραψε τὴν ἐπιστολήν. μετὰ γὰρ τὴν πρώτην ἀπολογίαν ἧς ἐμνήσθη ἐν τῇ πρὸς τιμόθεον, αὖθις ἐδέθη. ἦσαν δὲ οἱ φιλιππήσιοι διὰ ἐπαφροδίτου τὰ πρὸς τὴν χρείαν πέμψαντες αὐτῷ, ἐν ταὐτῷ καὶ γνωσόμενοι τὰ κατ᾽ αὐτόν. ἐπειδὴ δὲ ἐθορυβοῦντο ἀκούοντες ἐν δεσμοῖς εἶναι τὸν διδάσκαλον, αὐτὸ τοῦτο γράφει αὐτοῖς, ὡς τὰ δεσμὰ οὐ θορύβου πρόξενα, χαρᾶς δὲ μᾶλλον ὤφειλεν εἶναι διὰ τὸ ὑπὲρ χριστοῦ εἶναι. καθάπτεται δὲ καὶ τῶν ἰουδαίων, οἵτινες ἐν προσχήματι χριστιανισμοῦ διέφθειρον τὸ κήρυγμα. μετὰ τιμῆς δὲ φαίνεται γράφειν τοῖς φιλιππησίοις, ἐνάρετοι γὰρ ἦσαν. ἐνταῦθα ἦν ἡ πορφυρόπολις. ἐνταῦθα ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσεν. ἐνταῦθα ἐτυπτέσθην μετὰ τοῦ σιλουανοῦ ὁ παῦλος ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, οἱ ἐκ συναρπαγῆς αὐτὸν ἐνστήσαντες, τέλος ἀπελογήσαντο. ἐνταῦθα ὁ δεσμοφύλαξ πιστεύσας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐβαπτίσθη. ταῦτα πάντα αἱ πράξεις φασί. μαρτυρεῖ δὲ αὐτοῖς πίστιν, καὶ κινδύνους ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ πρὸς εὐποιίαν ἐπιρρεπῶς ἔχειν. διὰ πάντα σφόδρα φιλῶν αὐτοὺς φαίνεται.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς κολασσαεῖς ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης, οὐχ ἑωρακὼς μὲν αὐτούς, ἀκούσας δὲ περὶ αὐτῶν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς, αὕτη. τοὺς κολασσαεῖς ἐβούλοντο τινὲς ἀπατῆσαι σοφίσμασιν ἑλληνικοῖς κατὰ τῆς εἰς χριστὸν πίστεως. καὶ περὶ τῶν ἐν νόμῳ βρωμάτων καὶ περιτομῆς. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστολος γράφει τὴν ἐπιστολὴν ὥσπερ κατηχητικὴν αὐτοῖς. ταύτῃ καὶ πρῶτον μὲν εὐχαριστῶν τῷ θεῷ, σημαίνει ἀπὸ τοῦ σκότους αὐτοὺς μεταβεβηκέναι εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. καὶ ὅτι ὁ χριστὸς εἰς ὃν ἐπίστευσαν, εἰκών ἐστι τοῦ θεοῦ καὶ λόγος δι᾽ οὗ τὰ πάντα γέγονε. καὶ ὅτι ἔπρεπεν αὐτὸν δημιουργὸν ὄντα, γενέσθαι αὐτὸν καὶ πρωτότοκον τῆς κτίσεως, καὶ πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα τὰ ἀμφότερα συνάψῃ, καὶ ζωοποιήσῃ τὰ πάντα. προτρέπει δὲ αὐτοὺς ἐμμένειν τῇ πίστει, σημαίνων ὅτι αὐτὸς ὁ παῦλος διάκονός ἐστι τοῦ εὐαγγελίου ἐν ᾧ κατηχήθησαν, εἶτα καὶ περὶ τοῦ νόμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ βρωμάτων καὶ περὶ ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν ἐξηγεῖται, καὶ ἀποδείκνυσιν ἠργηκέναι λοιπὸν τὰ παλαιὰ καὶ τὴν περιτομήν. συμβουλεύει τε αὐτοῖς μὴ πλανᾶσθαι ἀπὸ τῶν σοφιζομένων, καὶ πλανᾶν αὐτοὺς θελόντων. καὶ λοιπὸν παραινέσας καὶ ὧδε γονεῦσι καὶ τέκνοις ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ δούλοις καὶ κυρίοις, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὰ ἤθη συμβουλεύσας, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. παραγγέλλει δὲ αὐτοῖς, ἵνα ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ᾽ αὐτοῖς ἡ ἐπιστολή, ποιήσωσι καὶ ἐν τῇ λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῆναι. καὶ τὴν ἐκ λαοδικείας, εἰς αὐτοὺς ἀναγνωσθῆναι.

θεοδωρίτου.

Ἐν πολλοῖς ὁ ἀπόστολος δηλοῖ τὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα μεσιτείαν καὶ καταλλαγὴν τοῖς ἀνθρώποις διὰ τοῦ υἱοῦ γεγομέναι. εἷς γὰρ θεός φησιν, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος ἰησοῦς χριστός. καὶ πάλιν. δι᾽ οὗ φησὶ τὴν καταλλαγὴν ἐσχήκαμεν καὶ ὁ κύριος θύραν ἑαυτὸν καὶ ὁδὸν καλεῖ. οὐ γὰρ ἑτέρως εἰ μὴ διὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἀπέλθοι τις πρὸς τὸν πατέρα. διὰ τοῦτο γὰρ ὢν θεὸς καὶ ἄνθρωπος γέγονεν, ἵνα θεῷ καὶ ἀνθρώποις μεσιτεύσῃ τοῦτο τε ὢν κἀκεῖνο. ἀλλ᾽ οἱ κολασσαεῖς ὑπὸ ἀγγέλου ᾤοντο τὴν προσαγωγὴν γενέσθαι πρὸς τὸν πατέρα, καὶ οὐ διὰ χριστοῦ. ἔπειτα πολλὰς εἶχον παρατηρήσεις ἰουδαϊκὰς καὶ ἑλληνικάς, ἡμέρας παρατηρούμενοι καὶ καιροὺς καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἅτινα πάντα γράφων τὴν ἐπιστολὴν διορθοῦται ὁ παῦλος.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς θεσσαλονικεῖς πρώτης ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ἀθηνῶν, ἑωρακὼς πρότερον αὐτοὺς καὶ διατρίψας παρ᾽ αὐτοῖς. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς, αὕτη. ὁ ἀπόστολος πολλὰς θλίψεις παθὼν ἐν βεροίᾳ καὶ ἐν φιλίπποις τῆς μακεδονίας καὶ ἐν κορίνθῳ, γινώσκων τε καὶ ὅσα πέπονθεν ἐν θεσσαλονίκῃ, φοβούμενος μὴ ἀκούσαντες θεσσαλονικεῖς ἃ πέπονθεν ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι, πειρασθῶσιν ὑπὸ τοῦ πειράζοντος καὶ σκανδαλισθῶσι, μαθὼν δὲ ὅτι καὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι κατώδυνοι ἐγίνοντο, ἀποστέλλει τιμόθεον πρὸς αὐτοὺς μετὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιστηρίζει αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει ὥστε μὴ σαλεύεσθαι διὰ τὰς θλίψεις, καὶ μηδὲν ξένον αὐτοὺς πεπονθέναι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων. χριστιανῶν γὰρ ἴδιον τὸ θλίβεσθαι ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ἔλεγε. πολλὰ δὲ παραινέσας αὐτοῖς οὕτως ὡς παρέλαβον ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀναστρέφεσθαι, γράφει περὶ τῶν τελευτώντων. παραμυθούμενος αὐτοὺς καὶ διδάσκων μὴ βαρέως φέρειν. οὐ γὰρ εἶναι τὸν θάνατον ἀπώλειαν, ἀλλ᾽ ὁδὸν ἀναστάσεως. ἔπειτα καὶ περὶ τῶν χρόνων αὐτοὺς διδάσκει, ἵνα ἄδηλον τὴν ἡμέραν γινώσκοντες, ἀεὶ ἕτοιμοι γίνωνται. καὶ μηδενὶ προσέχωσιν ἐπαγγελλομένῳ περὶ αὐτῆς ἔσεσθαι γάρ φησι τὴν παρουσίαν οὕτως, ὥστε τοὺς περιλειπομένους καὶ εὑρισκομένους ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, μὴ φθάνειν τοὺς ἐκ νεκρῶν ἐγειρομένους ἅμα γὰρ γίνεσθαι τὴν πάντων ἀλλαγὴν διδάσκει. πρὸς τούτοις προτρέπων αὐτοὺς βελτιοῦσθαι ἐν τοῖς ἤθεσι, προτρέπει ἀεὶ αὐτοὺς χαίρειν τῇ ἐλπίδι. καὶ προσεύχεσθαι καὶ εὐχαριστεῖν ἀεὶ τῷ κυρίῳ. ἐνορκίζων αὐτοὺς ἀναγνῶναι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς θεσσαλονικεῖς δευτέρας ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς, αὕτη. τινὲς ἀπὸ θεσσαλονίκης ἀργοὶ καὶ ἄτακτοι περιερχόμενοι, τοὺς ἀδελφοὺς ὑφήρπαζον ὡς ἤδη τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἐνστάσης. ἠπάτων δὲ τοὺς ἀκούοντας, ὡς τοῦ ἀποστόλου, τοῦτο δηλοῦντος, καὶ ὑπὸ πνεύματος ἀκούσαντες. ταῦτα τοίνυν μαθὼν ὁ ἀπόστολος γράφει τὴν ἐπιστολήν. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὴν πίστιν αὐτῶν αὐξάνουσαν. καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς ἑκουσίως τὰς θλίψεις γενναίως ὑποφέρουσι διὰ τὸν χριστόν. καὶ παραμυθεῖται δὲ αὐτούς, ὡς ἐσομένης ἐκδικίας παρὰ τοῦ θεοῦ κατὰ τῶν αὐτοὺς ἀδικούντων. ἔπειτα περὶ τῆς παρουσίας τοῦ σωτῆρος διδάσκει μηδενὶ αὐτοὺς πείθεσθαι μήτε θροεῖσθαι αὐτούς. μήτε διὰ πνεύματος. μήτε ὡς αὐτοῦ γράψαντος. μηδ᾽ ὅλως νομίζειν ἤδη παρεῖναι αὐτήν. μὴ γὰρ πρότερον ἔσεσθαι αὐτήν, ἐὰν μὴ ἡ ἀποστασία πρῶτον ἔλθῃ. καὶ μετὰ ταύτην ὁ ἀντίχριστος ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας. οὗ τὴν παρουσίαν ἐν σημείοις καὶ τέρασι ψευδοῦς κατ᾽ ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἔσεσθαι σημαίνει. εἶτα παραινέσας αὐτοῖς στήκειν γενναίως καὶ κρατεῖν τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθησαν παρ᾽ αὐτοῦ, παραγγέλλει μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχειν μετὰ τῶν ἀτάκτων ἀλλὰ καὶ ἀποβάλλειν αὐτούς. εἶναι γὰρ καὶ περιέργους καὶ πλάνους ἐδήλωσε τοὺς τοιούτους. καὶ καθόλου δὲ παρήγγειλε τὸν μὴ ὑπακούοντα τοῖς λόγοις αὐτοῦ, τοῦτον ἀποσυνάγωγον γίνεσθαι. καὶ λοιπὸν ἐπευξάμενος αὐτοῖς εἰρήνην, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν, τὸν ἀσπασμὸν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ γράψας, ὅπερ σημεῖον εἶναι πάσης ἐπιστολῆς δεδήλωκεν. θεοδωρίτου.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ ἔγραψεν ὡς πάντως ἀπιὼν πρὸς αὐτούς, καὶ ἀναπληροῦν μέλλων τὰ ὑστερήματα αὐτῶν, καὶ πολλὰ ἀγάπης σημαντικά, οὐκ ἀπῆλθε δέ, ταύτην προστίθησι τὴν ἐπιστολὴν ἀντὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ. ὅτι δὲ μὴ ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ἔνθεν στοχαστέον. ἐν τῇ πρώτῃ περὶ τῶν χρόνων τῆς τοῦ κυρίου παρουσίας ὑπερθέμενος γράψαι, ὡς οὐ χρειῶδες αὐτοῖς, νῦν γράφει, ὃ οὐ ποιῶν τοῦτο εἴγε αὐτὸς ἀπεληλύθει. γράφει δὲ περὶ τῶν χρόνων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. λυμεῶνες τινὲς ἔλεγον παρεῖναι λοιπὸν τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου. εἰ δὲ τοῦτο ἦν ἀληθές, ὁ χριστὸς ψεύστης εὑρίσκετο. αὐτὸς γὰρ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις σημεῖα τῆς παρουσίας αὐτοῦ δέδωκεν, ἅτινα οὐκ ἦν ἐκβάντα. ἀναγκάζεται οὖν καὶ αὐτὸς διαλαβεῖν περὶ τῶν πρὸ τῆς παρουσίας σημείων, καὶ τῆς τοῦ ἀντιχρίστου ἐλεύσεως. διὰ πάντων ἀληθεῖς τὰς τοῦ κυρίου προρρήσεις ποιῶν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς τιμόθεον πρώτης ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ μακεδονίας. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς, αὕτη. ἐν τῇ ἐφέσῳ τινὲς ἰουδαΐζοντες ἐπεχείρουν ἑτεροδιδασκαλεῖν καὶ ἀπατᾶν τοὺς ἀκεραίους προφάσει τοῦ νόμου. τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ ἀπόστολος, προτρέπει τὸν τιμόθεον ἐκεῖ προσμεῖναι πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν, γράφει τε τὴν ἐπιστολήν. καὶ πρῶτον μὲν ὑπομιμνήσκει

Τιμόθεον εἰδότα τὴν ἐν Χριστῷ πίστιν, διδάσκων αὐτὸν περὶ τοῦ νόμου κωλύειν τοὺς παρὰ τὴν ὀρθὴν πίστιν καὶ διδασκαλίαν λαλοῦντας, ἐπιτιμᾶν τε αὐτοῖς. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὑμέναιον καὶ ἀλέξανδρον ναυαγήσαντας περὶ τὴν πίστιν, παρέδωκε τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. ταῦτα ὑπομνήσας λοιπὸν διατάσσει αὐτῷ κανόνας ἐκκλησιαστικοὺς περὶ προσευχῆς. καὶ πῶς καὶ ποῦ καὶ περὶ τίνων δεῖ προσεύχεσθαι. περὶ τοῦ σιγᾶν ἐν ἐκκλησίᾳ τὰς γυναῖκας, καὶ μᾶλλον μανθάνειν καὶ μὴ διδάσκειν αὐτάς. περὶ ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων πῶς καὶ ὁποίους εἶναι δεῖ τοὺς καθισταμένους. περὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χηρῶν, ἀπὸ πόσων ἐτῶν χρὴ ταύτας καταλέγεσθαι καὶ ὁποίας αὐτὰς εἶναι δεῖ, καὶ πῶς αὐταῖς δεῖ προσέχειν. περὶ τοῦ σωφρονεῖν τοὺς νεωτέρους καὶ γαμεῖν μᾶλλον καὶ μὴ αἰσχρῶς ζῆν. περὶ τοῦ παραγγέλλειν τοῖς πλουσίοις μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μὴ δὲ ἐλπίζειν ἐπὶ πλούτῳ. περὶ τούτων διαταξάμενος, προτρέπεται αὐτὸν ταῦτα διδάσκειν, καὶ μηκέτι μὲν ὑδροποτεῖν. προσέχειν δὲ ἑαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, εἰδότα ἔσεσθαι καιροὺς ἐν οἷς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως. διδάξας δὲ καθαρὰ εἶναι καὶ τὰ βρώματα. καὶ παραγγείλας αὐτῷ ἐκτρέπεσθαι τὰς ἐμφιλονείκους ζητήσεις ὡς βεβήλους οὔσας, ἐφ᾽ αἷς καί τινες καυχώμενοι παρέβησαν τὴν πίστιν, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου.

Τί δήποτε καὶ ἄλλους ἔχων μαθητὰς ὁ παῦλος οἷον τὸν σίλαν, τὸν λουκᾶν, καὶ ἑτέρους, πρὸς τιμόθεον μόνον, καὶ πρὸς τίτον ὀνομαστὶ γράφει. καὶ φαμὲν ὅτι τούτοις ἦν ἤδη ἐκκλησίας ἐγκεχειρικώς. τοὺς δὲ ἄλλους, ἔτι εἶχε μεθ᾽ ἑαυτοῦ. γράφει δὲ πρὸς τιμόθεον τὰ διδασκάλῳ πρέποντα λοιπόν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς τιμόθεον δευτέρας ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης πάλιν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. τῶν συναποδημησάντων τῷ παύλῳ καταλειψάντων αὐτὸν, βουλόμενος ὁ ἀπόστολος ἐλθεῖν τιμόθεον πρὸς αὐτὸν, γράφει τὴν ἐπιστολήν. καὶ πρῶτον μὲν δηλοῖ ἑαυτὸν μνημονεύειν αὐτοῦ τε τῆς εὐλαβείας, καὶ τῆς τῶν προγόνων αὐτοῦ πίστεως. ἔπειτα δηλοῖ, ὅτι οἱ ἀπὸ ἀσίας, ὧν ἐστι φύγελλος καὶ ἑρμογένης, ἀπεστράφησαν αὐτὸν ὁρῶντες αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις. τὸν ὀνησιφόρον δὲ ἀπεδέξατο ἐλθόντα εἰς τὴν ῥώμην καὶ προσμείναντα αὐτῷ. παραγγέλλει δὲ αὐτῷ παραιτεῖσθαι τὰς μωρὰς ζητήσεις, διὰ τὸ ἐξ αὐτῶν γεννᾶσθαι μάχας. καὶ γὰρ ὑμέναιος καὶ φιλητὸς οὕτως ἐκτραπέντες, παρέβησαν τὴν ἀλήθειαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καί τινας ἀνατρέπουσι. μᾶλλον οὖν παραινεῖ αὐτῷ προσέχειν ἑαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ. καὶ εἰδέναι μὲν ὅτι ἐν ἐσχάτοις καιροῖς ἔσονται ἄνθρωποι φίλαυτοι καὶ φιλήδονοι μᾶλλον, ἢ φιλόθεοι. προβλέποντα δὲ ταῦτα, ἀσφαλίζεσθαι τοὺς λαοὺς μήτις ἐξ αὐτῶν ἀπατηθῇ, καὶ εἰς τὰ ἤθη δὲ καὶ εἰς τὴν τῆς διδασκαλίας ἀκρίβειαν πολλὰ προτρεψάμενος αὐτὸν, καὶ σημάνας τὸν καιρὸν τῆς ἀναλύσεως αὐτοῦ ἐνστῆναι, καὶ μέλλειν σπένδεσθαι καὶ μαρτυρεῖν, ἐνετείλατο ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ταχέως κομίζοντα τὸν φελόνην καὶ τὰ βιβλία. παρήνεσε δὲ αὐτῷ καὶ ἀλέξανδρον τὸν χαλκέα φυλάττεσθαι, ὡς πολλὰ κακὰ ἐνδειξάμενον αὐτῷ. καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου.

Τί δήποτε δευτέραν γράφει πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν. εἶπεν ἐν τῇ πρώτῃ, ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς σὲ ταχέως, καὶ οὐκ ἠδυνήθη ἀπελθεῖν, ἤδη γὰρ κατείχετο ὑπὸ νέρωνος. ἔδει οὖν ἀντὶ τῆς παρουσίας γράμμα πέμψαι. ὁμοῦ μὲν τὸ μὴ ἐλθεῖν παραμυθούμενον, ὁμοῦ δὲ ἐπιρρωννύντα καὶ τὸν τιμόθεον ὄντω τῇ φροντίδι τῆς ἐκκλησίας ἐγκεχρονικότα.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς τίτον ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ νικοπόλεως, ἐκεῖ γὰρ παρεχείμαζεν. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. εἰς μὲν τὴν κρήτην ἀπέλιπε τὸν τίτον, ἵνα κατὰ πόλιν καταστήσῃ κληρικούς. πολλῶν δὲ ὄντων ἐκεῖ τῶν ἐπιχειρούντων προφάσει τοῦ νόμου ἀπατᾶν τοὺς λαούς, μαθὼν ὁ ἀπόστολος γράφει. καὶ πρῶτον μὲν εὐχαριστῶν τῷ θεῷ διὰ τὴν αὐτοῦ εὐλάβειαν, σημαίνει τὴν ἐν Χριστῷ πίστιν μὴ νεωτέραν εἶναι ἀλλ᾽ ἐξ αἰῶνος ἡτοιμάσθαι, καὶ ἐπηγγέλθαι παρὰ τοῦ

θεοῦ ταύτην. ἔπειτα περὶ τῆς καταστάσεως τῶν κληρικῶν καὶ τοῦτον διδάσκει, πῶς καὶ ὁποίους αὐτοὺς εἶναι δεῖ. καὶ ἐπιτιμᾶν δὲ ἐντέλλεται αὐτῷ τοῖς ἀντιλέγουσι τῇ ὑγιαινούσῃ πίστει, μάλιστα τοῖς ἐκ περιτομῆς. εἰδέναι δὲ τοὺς κρῆτας ὅτι ἀργοί εἰσι, καὶ χρήζουσιν ἐπιτιμίας. διδάξας δὲ πάντα τὰ βρώματα καθαρὰ εἶναι τοῖς καθαροῖς, καὶ ὁποίας εἶναι δεῖ τὰς πρεσβύτιδας τὰς ὀφειλούσας σωφρονίζειν τὰς νέας, παραινεῖ πῶς δεῖ τοὺς δούλους τοῖς ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι. καὶ τέλος ὑπομνήσας ὅτι ἡ τοῦ σωτῆρος χάρις οὐκ ἐξ ἔργων ἡμᾶς ἐδικαίωσεν, ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ φιλανθρωπίᾳ. καὶ παραγγείλας τὰς νομικὰς μάχας ἐκτρέπεσθαι ὡς ἀναισχύντους οὔσας, δηλοῖ αὐτῷ μετὰ τὸ πέμψαι πρὸς αὐτὸν ἀρτεμᾶν, ἵνα ἔλθῃ πρὸς αὐτόν. ἐνετείλατό τε αὐτῷ ὥστε διδάσκειν καὶ τοὺς αὐτοῦ καλῶν ἔργων προΐστασθαι. καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

Τίτος θαυμάσιός τις ἦν μαθητὴς τοῦ παύλου, ἐπίσκοπος δὲ τῆς κρήτης μεγίστης οὔσης κεχειροτόνητο ὑπὸ τοῦ παύλου. ἐπετέτραπτο δὲ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους χειροτονῆσαι. γράφων δὲ ταῦτα ὁ παῦλος μᾶλλον ἐν ἀδείᾳ ἦν. οὐδαμοῦ γὰρ πειρασμῶν μέμνηται. ἀποτείνεται δὲ καὶ πρὸς ἰουδαίους ἡ ἐπιστολή. πρώτη δὲ αὕτη τῆς πρὸς τιμόθεον μᾶλλον ἐστίν.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς φιλήμονα ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ῥώμης. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ὀνήσιμος ὁ οἰκέτης φιλήμονος, ἔφυγε. καὶ ἀπελθὼν πρὸς τὸν ἀπόστολον, κατηχήθη παρ' αὐτοῦ, καὶ γέγονεν αὐτῷ χρήσιμος εἰς διακονίαν. περὶ τούτου τοίνυν γράφει φιλήμονι παρατιθέμενος αὐτῷ τὸν ὀνήσιμον, ἵνα προσέχῃ αὐτῷ γνησίως, καὶ μηκέτι ἔχῃ αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀλλ' ὡς ἀδελφόν. προετρέψατο δὲ αὐτὸν καὶ ξενίαν αὐτῷ ἑτοιμάσαι ἵνα ἐὰν ἔλθῃ, εὕρῃ ποῦ μείνῃ καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου.

Φιλήμων θαυμάσιός τις ἦν ἀνήρ, φρὺξ μὲν τὸ γένος, πιστὸς δὲ τὸν τρόπον, καὶ ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνῶν. τούτου δοῦλος ὀνήσιμος ἀπέδρακε κλοφῶς αὐτόν. ὃς παραγενόμενος ἐν ῥώμῃ πρὸς τὸν παῦλον, κατηχήθη. καὶ βαπτισθεὶς ἐν δεσμοῖς ὄντος τοῦ παύλου, θαυμάσιος γέγονε. τοῦτον ἀποπέμπει πρὸς τὸν φιλήμονα, παραθετικὴν αὐτῷ ποιήσας ταύτην τὴν ἐπιστολήν. φασὶ δέ τινες, μὴ χρῆναι ταύτην συναριθμεῖσθαι ταῖς λοιπαῖς ἐπιστολαῖς ὑπὲρ εὐτελοῦς γραφεῖσαν πράγματος. ἀλλ' ὅρα πόσα ἐκ ταύτης χρήσιμα. πρῶτον παιδεύει καὶ ὑπὲρ τῶν εὐτελῶν εἶναι σπουδαίους. δεύτερον ὅτι εἰ δοῦλος οὕτως ἰταμὸς ὑπέστρεψεν, οὐ δεῖ τῶν ἐλευθέρων ἀπογινώσκειν. τρίτον ὅτι οὐ προσήκει προφάσει εὐλαβείας δούλους ἀποσπᾶν ἀκόντων τῶν δεσποτῶν. τέταρτον ὅτι χρὴ ἡμᾶς τοὺς δούλους μὴ ἐπαισχύνεσθαι ἐν ἀρέτους ὄντας. ὁπότε παῦλος τέκνον καλεῖ τὸν ὀνήσιμον. πῶς οὖν τὴν τοσαύτην ὠφέλειαν ἔχουσαν ἐπιστολήν, οὐκ ἔδει καταριθμεῖσθαι ταῖς λοιπαῖς.

ὑπόθεσις τῆς πρὸς ἑβραίους ἐπιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστέλλει ἀπὸ ἰταλίας. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ἐπειδὴ οἱ ἰουδαῖοι ἐνίσταντο τῷ νόμῳ καὶ ταῖς σκιαῖς, διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος παῦλος διδάσκαλος ἐθνῶν γενόμενος καὶ εἰς τὰ ἔθνη ἀποσταλείς, κηρύττει τὸ εὐαγγέλιον. γράψας τε πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, γράφει λοιπὸν καὶ πᾶσι τοῖς ἐκ περιτομῆς πιστεύουσιν ἑβραίοις ἀποδεικτικὴν ταύτην ἐπιστολήν, περὶ τῆς χριστοῦ παρουσίας καὶ τοῦ πεπαῦσθαι τὴν σκιὰν τοῦ νόμου. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδείκνυσι τοὺς προφήτας διὰ τοῦτο ἀπεστάλθαι, ἵνα περὶ τοῦ σωτῆρος ἀπαγγείλωσι, καὶ μετ' αὐτοὺς αὐτὸς ἔλθῃ. δούλους τε εἶναι τοὺς προφήτας καὶ μηνυτὰς τῆς αὐτοῦ παρουσίας, αὐτὸν δὲ τὸν χριστὸν υἱὸν εἶναι τοῦ θεοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε. καὶ ὅτι τοῦτον τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔδει ἄνθρωπον γενέσθαι. ἵνα διὰ τῆς τοῦ σώματος αὐτοῦ θυσίας καταργήσῃ τὸν θάνατον. οὐ γὰρ δι' αἵματος μόσχου ἢ τράγου, ἀλλὰ δι' αἵματος χριστοῦ ἔσεσθαι τὴν σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις. ἀποδείκνυσι δὲ ὅτι ὁ νόμος οὐδένα ἐτελείωσεν, ἀλλὰ σκιὰν εἶχε τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. καὶ οὐ κατέπαυσεν ὁ λαός, ἀλλὰ κοινὴ πᾶσιν ἡμῖν ἀπολείπεται ἡμέρα τῆς καταπαύσεως. πάλιν δὲ ἀποδείκνυσιν ὅτι ἡ ἀρχιερατικὴ λειτουργία μετετέθη ἀπὸ ἀαρὼν εἰς τὸν χριστόν, οὗ τύπος ἦν ὁ μελχισεδὲκ οὐκ ὢν ἐκ τοῦ λευί. πίστει τε δε-

δικαιῶσθαι τοὺς πατέρας σημαίνει, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων μόνον. εἶτα πάλιν εἰς τὰ ἤθη προτρεψάμενος καὶ τούτους, καὶ ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὴν διὰ τὸν Χριστὸν ὑπομονήν, καὶ πείσας τιμᾶν τοὺς πρεσβυτέρους, τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

θεοδωρίτου.

Τίνος ἕνεκεν ἐθνῶν ἀπόστολος ὑπάρχων ὁ παῦλος ἑβραίοις ἐπιστέλλει, καὶ ταῦτα ἀπεχθῶς ἔχουσι πρὸς αὐτὸν τῷ τὸν νόμον παραλύειν. οἱ γὰρ ἀμφὶ πέτρον συγκαταβαίνοντες αὐτοῖς ἠρέμα εἴχοντο καὶ τοῦ νόμου. καὶ φαμὲν ὅτι ὥσπερ βαπτίζειν οὐκ ἐπιτετραμμένος, ἐκ περιουσίας ἐβάπτιζεν, οὕτως καὶ ἑβραίοις ἐπιστέλλει πρὸς τὰ ἔθνη ἀποσταλείς. ἐκήδετο γὰρ αὐτῶν, ὡς καὶ λέγειν. ἤθελον ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ αὐτῶν. καὶ πάλιν. πορεύομαι εἰς ἱεροσόλυμα, διακονήσων τοῖς ἁγίοις. ἐπιστέλλει μὲν οὖν τοῖς ἤδη πεπιστευκόσιν ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ καὶ παλαιστίνῃ. ἐπιστέλλει δὲ παραμυθούμενος αὐτοὺς πλεῖστα κακὰ πεπονθότας ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν μὴ πεπιστευκότων ὡς καὶ αὐτὸς δηλοῖ λέγων τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε. δύο δὲ μάλιστα κατασκευάζει ἐν τῇ ἐπιστολῇ, παραμυθεῖται αὐτοὺς τοῦ φέρειν γενναίως τοὺς πειρασμούς, καὶ ὅτι ἔσται τούτων ἀντίδοσις ἀγαθή, πολλὰ δὲ περὶ τῆς πίστεως φιλοσοφεῖ. δεικνὺς τὰ μὲν ἰουδαϊκὰ οὐκέτι ἀναγκαῖα ὡς τύπον ὄντα τῆς ἀληθείας. τὰ δὲ ἡμέτερα ἀναγκαῖα ὡς ὄντα ἀληθινά. τίνι δὲ τρόπῳ οὐκ ἔθηκε τὴν ἰδίαν ὀνομασίαν ἑβραίοις γράφων κλήμης ἐν ταῖς ὑποτυπώσεσι γράφει λέγων οὕτως. ἤδη δὲ ὡς ὁ μακάριος ἔλεγε πέτρος, ἐπεὶ ὁ κύριος ὢν ἀπόστολος τοῦ παντοκράτορος ἀπεστάλη πρὸς ἑβραίους, διὰ μετριότητα ὁ παῦλος ὡς ἂν εἰς τὰ ἔθνη ἀπεσταλμένος, οὐκ ἐγγράφει ἑαυτὸν ἑβραίων ἀπόστολον διὰ τὴν πρὸς τὸν κύριον τιμήν. διὰ δὲ τὸ ἐκ περιουσίας ἐθνῶν κήρυκα καὶ ἀπόστολον εἶναι, ἐπιστέλλει καὶ τοῖς ἑβραίοις.

ὑπόθεσις τῆς καθολικῆς ἰακώβου ἐπιστολῆς.

Ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ἰάκωβος ταύτην γράφει τοῖς ἀπὸ τῶν δώδεκα φυλῶν διασπαρεῖσι καὶ πιστεύσασιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν Χριστόν, γράφει δὲ διδασκαλικὴν τὴν ἐπιστολήν. διδάσκων περὶ διαφορᾶς πειρασμῶν, ποῖος μέν ἐστιν ἀπὸ θεοῦ, ποῖος δὲ ἀπὸ τῆς ἰδίας καρδίας τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὅτι οὐ λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἔργῳ δεῖ δεικνύναι τὴν πίστιν, καὶ οὐκ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου ἀλλ' οἱ ποιηταὶ δικαιοῦνται. περί τε τῶν πλουσίων παραγγέλλει ἵνα μὴ προκρίνωνται τῶν πτωχῶν οἱ πλούσιοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπιπλήττωνται ὡς ὑπερήφανοι. καὶ τέλος παραμυθησάμενος τοὺς ἀδικουμένους καὶ προτρεψάμενος αὐτοὺς μακροθυμεῖν ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κριτοῦ, καὶ διδάξας περὶ ὑπομονῆς, καὶ δείξας ἐκ τοῦ ἰὼβ τὸ χρήσιμον τῆς ὑπομονῆς, παραγγέλλει καὶ προσκαλεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας. καὶ σπουδάζειν ἐπιστρέφειν τοὺς πλανηθέντας ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. εἶναι γὰρ τούτου μισθὸν παρὰ τοῦ κυρίου ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

Καθολικαὶ λέγονται αὗται, οἱονεὶ ἐγκύκλιοι. οὐ γὰρ ἀφωρισμένως ἔθνει ἑνὶ ἢ πόλει ὡς ὁ θεῖος παῦλος, οἷον ῥωμαίοις ἢ κορινθίοις προσφωνεῖ ταύτας τὰς ἐπιστολὰς ὁ τῶν τοιούτων τοῦ κυρίου μαθητῶν θίασος, ἀλλὰ καθόλου τοῖς πιστοῖς, ἤτοι ἰουδαίοις τοῖς ἐν τῇ διασπορᾷ ὡς πέτρος, ἢ καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν αὐτὴν πίστιν Χριστιανοῖς τελοῦσιν.

ὑπόθεσις τῆς πέτρου καθολικῆς πρώτης ἐπιστολῆς.

Ταύτην γράφει ὁ πέτρος τὴν ἐπιστολὴν διδασκαλικὴν τοῖς ἐν τῇ διασπορᾷ οὖσιν ἰουδαίοις καὶ γενομένοις Χριστιανοῖς. ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ ἰουδαίων ἐπίστευσαν, ἐπιστηρίζει αὐτούς, καὶ πρῶτον μὲν ἐξηγεῖται καὶ ἀποδείκνυσιν ὅτι ἡ εἰς Χριστὸν πίστις ἀπὸ τῶν προφητῶν κατηγγέλθη, καὶ δι' αὐτῶν ἐμηνύθη ἡ διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἀπολύτρωσις. καὶ ὅτι αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν εὐηγγελίσθη τὰ πάντα, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι. εἶτα συμβουλεύσας ἀξίως τοῦ καλέσαντος ἀναστρέφεσθαι, προτρέπει καὶ βασιλεῖς τιμᾶν. γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμοφροσύνην παραγγέλλει. καὶ εἰς τὰ ἤθη παραινέσας ὀλίγα, σημαίνει ὅτι καὶ εἰς τὸν ᾅδην τοῦτο γέγονε παρὰ τοῦ κυρίου τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας καὶ ἀναστάσεως, ἵνα οἱ προαποθανόντες ἀναστῶσι, καὶ κριθῶσι μὲν τῷ σώματι, τῇ δὲ χάριτι τῆς ἀναστάσεως διαμείνωσι. καὶ ὅτι τὸ τέλος λοιπὸν πάντων ἤγγισε. καὶ ὀφείλουσι πάντες, οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν. θεοδωρίτου.

Τοῖς ἐκ περιτομῆς καὶ οὗτος ἐπιστέλλει, ὡς ὁ μακάριος ἰάκωβος. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀορίστως πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν οἰκουμένην κατοικοῦσιν ἰουδαίοις ὅπου δήποτε οὖσιν, οὗτος δὲ ἀφωρισμένως τοῖς κλίμασι πόντου γαλατίας. τοῦ πόντου δὲ προστίθησι γαλατίας, ἐπειδή ἐστι καὶ ἄλλη κατὰ κελτοὺς γαλατία, ἥτις καὶ ὄντως γαλατία. ἀφ' ἧς καὶ οὗτοι μετῳκίσθησαν ἐνταῦθα. τούτοις οὖν τοῖς ἔθνεσι καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐγκειμένοις ἐν τῇ προγραφῇ τὸν λόγον ποιεῖται, ἐγκυκλίῳ ταύτῃ χρώμενος ἐπιστολῇ.

ὑπόθεσις τῆς πέτρου καθολικῆς δευτέρας ἐπιστολῆς.

Ταύτην πάλιν αὐτὸς ὁ πέτρος ἐπιστέλλει τοῖς ἤδη πιστεύσασιν. ἔστι δὲ ἡ ἐπιστολὴ ὑπόμνησις τῶν πρώτων. εἰδὼς γὰρ αὐτοῦ ταχεῖαν ἔσεσθαι τὴν ἀνάλυσιν τοῦ σώματος, ἐσπούδασε πάντας ὑπομνῆσαι περὶ ὧν κατηχήθησαν τὴν διδασκαλίαν. καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῆς πίστεως ἐξηγεῖται, δεικνὺς αὐτὴν ἀπὸ τῶν προφητῶν εὐηγγελίσθαι. καὶ ὅτι αἱ προφητεῖαι αἱ περὶ τοῦ σωτῆρος οὐκ εἰσὶν ἀνθρώπιναι, ἀλλὰ παρὰ θεοῦ ἐλαλήθησαν. ἔπειτα παραγγέλλει μὴ προσέχειν τοῖς ἀπατῶσι, λέγων ἔσεσθαι αὐτῶν ἀπώλειαν ὥσπερ καὶ τῶν παραβάντων ἀγγέλων γέγονε. προμηνύει δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἡμέρας ἔσεσθαι, ἐν αἷς ἐμπαῖκται περιπατήσουσι, καὶ θελήσουσιν ἀπατᾶν τινὰς λέγοντες, μάτην λέγεσθαι παρ' ἡμῶν τὴν παρουσίαν τοῦ σωτῆρος, διὰ τὸ ἀεὶ λέγεσθαι, καὶ μήπω παραγενέσθαι. ἀπὸ τούτων οὖν καὶ μάλιστα ἀπέχεσθαι παραγγέλλει διδάσκων μὴ ὀλιγωρεῖν ἐν τοῖς χρόνοις. πάντα γὰρ τὸν χρόνον μηδὲν εἶναι ἐνώπιον κυρίου. διὰ τὸ καὶ τὴν μίαν ἡμέραν εἶναι ὡς χίλια ἔτη. καὶ τὰ χίλια ἔτη, ὡς ἡμέραν μίαν. ἔσεσθαι δὲ ταχέως τὴν ἡμέραν τοῦ κυρίου διαβεβαιοῦται καὶ ἀποδείκνυσι. καὶ ἐντέλλεται ἑτοίμους εἶναί τε πάντας εἰς αὐτὴν ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀγαπᾶν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου παύλου γραφέντα, καὶ μὴ προσέχειν τοῖς διαβάλλουσιν αὐτὰ διὰ τὸ καὶ πάσας τὰς θείας γραφὰς διαβάλλειν αὐτούς. ὑπομνήσας οὖν καὶ διδάξας πάντας προειδέναι τὰ πράγματα, παραινεῖ μὴ ἐκπίπτειν τοῦ σκοποῦ τῆς πίστεως. καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

ὑπόθεσις τῆς ἰωάννου πρώτης καθολικῆς ἐπιστολῆς.

Ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ἰωάννης ὁ τὸ εὐαγγέλιον γράψας, αὐτὸς καὶ ταύτην ἐπιστέλλει, ὑπομιμνήσκων τοὺς ἤδη πιστεύσαντας εἰς τὸν κύριον. καὶ πρῶτον μὲν ὥσπερ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, οὕτω καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ θεολογεῖ περὶ τοῦ λόγου. ἀποδεικνὺς αὐτὸν ἀεὶ εἶναι ἐν τῷ θεῷ, καὶ διδάσκων τὸν πατέρα φῶς εἶναι, ἵνα καὶ οὕτως γνῶμεν τὸν λόγον, ὡς ἀπαύγασμα ἐξ αὐτοῦ εἶναι. θεολογῶν δέ, ἐξηγεῖται μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς μὲν καὶ ἀεὶ τυγχάνειν αὐτό, νῦν δὲ πεφανερῶσθαι ἐν τῷ κυρίῳ, ὅστις ἐστὶ ζωὴ αἰώνιος καὶ θεὸς ἀληθινός. καὶ τὸ αἴτιον δὲ τῆς τούτου παρουσίας καὶ ἐπιφανείας αὐτοῦ τίθησι λέγων εἶναι τοῦτο ἐπὶ τῷ καταλῦσαι τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, καὶ ἡμᾶς ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ τοῦ θανάτου, καὶ γινώσκειν ἡμᾶς τὸν πατέρα καὶ αὐτὸν τὸν υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν Χριστόν. γράφει γοῦν καὶ πρὸς πᾶσαν ἡλικίαν. πρὸς παιδία, πρὸς νεανίσκους, πρὸς γέροντας. ὅτι ὁ μὲν θεὸς ἐγνώσθη, ἡ δὲ διαβολικὴ ἐνέργεια λοιπὸν νενίκηται καταργηθέντος τοῦ θανάτου. εἶτα λοιπὸν δι' ὅλης τῆς ἐπιστολῆς περὶ ἀγάπης διδάσκει, θέλων ἡμᾶς ἀλλήλους ἀγαπᾶν ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς. ἐξηγεῖται οὖν περὶ διαφορᾶς φόβου, καὶ ἀγάπης, καὶ τέκνων θεοῦ. καὶ τέκνων διαβόλου. καὶ περὶ ἁμαρτίας θανατικῆς, καὶ μὴ θανατικῆς, καὶ διαφορᾶς πνευμάτων. καὶ λοιπὸν διαιρεῖ ποῖον μὲν πνεῦμα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστι, ποῖον δὲ τῆς πλάνης. καὶ πότε μὲν γινωσκόμεθα τέκνα θεοῦ πότε δὲ τοῦ διαβόλου. καὶ περὶ ποίας ἁμαρτίας ὀφείλομεν εὔχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτανόντων, καὶ περὶ ποίας οὐ δεῖ εὔχεσθαι. καὶ ὅτι ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν πλησίον, οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς κλήσεως οὐδὲ δύναται λέγεσθαι τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν ἑνότητα δὲ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα δείκνυσι. καὶ ὅτι ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱόν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. διακρίνει δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ λέγων, καὶ τοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ ἀντιχρίστου εἶναι τὸ λέγειν μὴ εἶναι τὸν υἱὸν

ἀυτὸν τὸν χριστὸν ἰησοῦν. ἵνα ᾖ δῆλον
ὅτι ὡς μὴ ὄντος ἐκείνου, ἑαυτὸν εἴπῃ εἶ=
ναι ὁ ψεύστης. παραινεῖ δὲ διόλης τῆς ἐ
πιστολῆς μὴ ἀθυμεῖν τοὺς πιστεύοντας
τῷ κυρίῳ εἰ μισοῦνται ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλ
λὰ μᾶλλον χαίρειν, ὅτι τὸ μῖσος τοῦ κό
σμου δείκνυσι τοὺς πιστεύοντας μετα=
βεβηκέναι ἀπαὐτοῦ τοῦ κόσμου, καὶ εἶ=
ναι λοιπὸν τῆς οὐρανίου πολιτείας. καὶ
ἐν τῷ τέλει δὲ τῆς ἐπιστολῆς, πάλιν ὑπο
μιμνήσκει λέγων. ὅτι ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς ζω
ὴ αἰώνιός ἐστι, καὶ θεὸς ἀληθινὸς, καὶ ἵνα
τούτῳ δουλεύωμεν, καὶ φυλάττωμεν ἑ=
αυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

ὑπόθεσις τῆς ἰωάννου δευτέρας
ἐπιστολῆς.

Ταύτην ὡς πρεσβύτερος γράφει κυρί
ᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς. ἡ δὲ πρόφα
σις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ὁρῶν τὰ τέκνα
αὐτῆς καλῶς ἀναστρεφόμενα ἐν τῇ πίσ=
τει, καὶ πολλοὺς πλάνους περιερχομέ=
νους καὶ λέγοντας μὴ εἶναι τὴν παρουσί
αν τοῦ χριστοῦ ἐν σαρκὶ, γράφει τὴν ἐπι
στολήν. καὶ πρῶτον μὲν, ἀποδέχεται αὐ
τῆς τὰ τέκνα καλῶς περιπατοῦντα. εἶτα
διδάσκων μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ ἡμᾶς
μυστήριον, παραινεῖ πάλιν περὶ ἀγάπης,
καὶ ἵνα μείνωσιν ἐν τῇ διδαχῇ τῇ παραδο
θείσῃ αὐτοῖς. καὶ λοιπὸν διδάσκει ἀντί=
χριστον εἶναι τὸν λέγοντα μὴ ἐν σαρκὶ ἐ
ληλυθέναι τὸν χριστόν. παραγγέλλει
δὲ, ὥστε τοὺς τοιούτους μὴ δέχεσθαί τι
να εἰς οἰκίαν, μὴ δὲ λέγειν τοῖς τοιούτοις
χαίρειν. καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστο=
λήν.

ὑπόθεσις τῆς ἰωάννου τρίτης ἐπι
στολῆς.

Ἔστιν ἡ ἐπιστολὴ περὶ φιλοξενίας· καὶ
πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὸν γάϊον
μαρτυρούμενον παρὰ πάντων ἐπὶ φιλο
ξενίᾳ. καὶ προτρέπει τῇ αὐτῇ προθέσει ἐμ
μένειν καὶ προπέμπειν καὶ δεξιοῦσθαι
τοὺς ἀδελφούς. πάλιν τε αὐτοῦ μὲν τὴν
προσφορὰν ἀποδέχεται. αἰτιᾶται δὲ δι
οτρεφῆ, ὡς μήτε αὐτὸν παρέχοντα τοῖς
πτωχοῖς, ἀλλὰ καὶ κωλύοντα τοὺς ἄλ
λους καὶ πολλὰ φλυαροῦντα. τοὺς δὲ
τοιούτους λέγει ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἀ
ληθείας καὶ μὴ εἰδέναι τὸν θεόν. δημήτρι
ον δὲ συνίστησι μαρτυρῶν αὐτῷ τὰ κάλ
λιστα.

ὑπόθεσις τῆς ἰούδα καθολικῆς ἐ=
πιστολῆς.

Ταύτην ἐπιστολὴν γράφει τοῖς ἤδη πι
στεύσασιν. ἡ δὲ πρόφασις αὕτη. πα=
ρεισελθόντων τινῶν καὶ διδασκόντων ἀ
διάφορον εἶναι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἀρνου
μένων τὸν κύριον, ἀνάγκην ἔσχε γράψαι
καὶ ἀσφαλίσασθαι τοὺς ἀδελφούς. καὶ
πρῶτον μὲν παρακαλεῖ αὐτοὺς ἀγωνί=
ζεσθαι καὶ ἐμμένειν τῇ παραδοθείσῃ αὐ=
τοῖς πίστει. ἔπειτα ἀποκηρύττει τοὺς τοι
ούτους ὡς πλάνους. καὶ παραγγέλλει
μηδεμίαν αὐτοὺς ἔχειν κοινωνίαν πρὸς
τοὺς τοιούτους, εἰδότας ὅτι οὐκ ἀρκεῖ τὸ
κληθῆναι μόνον, ἐὰν μὴ καὶ ἀξίως περιπα
τήσωμεν τῆς κλήσεως. καὶ γὰρ καὶ τὸν πρό
τερον λαὸν ἐξαγαγὼν ἐξ αἰγύπτου ὁ κύ
ριος καὶ μὴ ἐμμείναντα τῇ πίστει, ἀπώλε
σε. καὶ ἀγγέλων δὲ μὴ τηρησάντων τὴν ἰ
δίαν τάξιν, οὐκ ἐφείσατο. δεῖ οὖν ἀπὸ τῶν
τοιούτων ἀναχωρεῖν. καὶ γὰρ μιχαὴλ ὁ
ἀρχάγγελος οὐχ ὑπήνεγκε βλασφημίαν
τοῦ διαβόλου. ἔσεσθαι γοῦν τὴν ἀπώλει
αν αὐτῶν, ὡς σολόμων διδάσκει. εἶτα πα
ραινεῖ εἰς τὰ ἤθη. καὶ ἐπευξάμενος αὐτοῖς
βεβαιότητα πίστεως παρὰ κυρίου, τελει
οῖ τὴν ἐπιστολήν.

Τέλος.

Incipit prefatio ſancti hieronymi preſbyteri in omnes epiſtolas beati Pauli apoſtoli.

Primum queritur: quare poſt euangelia que ſupplementū legis ſunt ⁊ in quibus nobis exēpla
⁊ precepta viuendi pleniſſime digeſta ſūt: voluerit apoſtol⁹ has epiſtolas ad ſingulas eccleſias
deſtinare. Hac aūt cauſa factū videt: vt ſcʒ initia naſcentis eccleſie nouis cauſis exiſtentib⁹ pre
ueniret: et vt preſētia atqʒ orietia reſecaret vitia: ⁊ poſt futuras excluderet queſtiones. Exēplo ꝓ
phetarū qui poſt editā legē moyſi in qua oia dei mandata legebant: nihilomin⁹ tñ doctrina ſua rediuiua
ſemꝑ populi cōpreſſere pctā: ⁊ ꝓpter exēplū viuendi libros ad noſtrā ēt memoriā tranſmiſerunt. Deinde
querit. Cur non amplius q̄ decē epiſtolas ad eccleſias ſcripſerit. Decem ſunt eni cū eā q̄ dr ad hebreos.
Nam relique quattuor ad diſcipulos ſpāliter ſunt porrecte. Ut oſtenderet nouū non diſcrepare a veteri
teſtamento: et ſe contra legē non facere moyſi: ad numerū primoꝝ decalogi mandatoꝝ ſuas epiſtolas de=
ſtinauit: ⁊ quot ille preceptis a pharaone iſtituit liberatos: totidē hic epl̄is a diaboli ⁊ idolatrie ſeruitute
edocet acquiſitos. Nā et duas tabulas lapideas duoꝝ teſtamētoꝝ figurā hūiſſe viri eruditiſſimi tradide=
runt. Epiſtolam ſane que ad hebreos ſcribitur quidā pauli non eſſe contendūt: eo ꝙ non ſit eius nomine
titulata: et propter ſermonis ſtiliqʒ diſtantiā: ſed aut barnabe iuxta tertullianum: aut luce iuxta quoſdaʒ:
vel certe clementis diſcipuli apoſtoloꝝ ⁊ epiſcopi romane eccleſie poſt apoſtolos ordinati. Quib⁹ reſpō
dendū eſt. Si propterea pauli non erit qꝛ eius non habet nomē: ergo nec alicuius erit: qꝛ nullius noīe inti
tulat. Quod ſi incōueniēs abſurdūqʒ eſt: ipſi⁹ magis eſſe credenda eſt: que tāto doctrine ſue fulget eloq̄o.
Sed qm̄ apud hebreoꝝ eccleſias quaſi deſtructor legis falſa ſuſpitione hēbat: voluit tacito nomine de fi
guris legis et veritate chriſti reddere ratione: ne odium noīs in fronte pretitulati vtilitatē excluderet le=
ctionis. Non eſt ſane mirū ſi eloquentior videat in ꝓprio .i. in hebreo q̄ in ꝑegrino .i. in greco quo cetere
epiſtole ſunt ſcripte ſermone. Mouet etiā quoſdā quare romanoꝝ epl̄a in primo ſit poſita: cū eam nō pri
mo ſcriptā ratio manifeſtet. Nā hanc ſe ꝓficiſcentē hieroſolymā ſcripſiſſe teſtat cū corinthios ⁊ alios iā an
te vt miniſteriū qđ ſecū portatur⁹ erat colligerent: litteris adhortat⁹ ſit. Unde et intelligi quidā volūt ita
oēs epiſtolas ordinatas: vt prima poneret q̄uis ꝓſterior fuerit deſtinata: vt ꝑ ſingulas epl̄as gradib⁹
ad ꝑfectiora veniret. Romanoꝝ namqʒ pleriqʒ tā rudes erāt vt nō intelligerent dei ſe gratia ⁊ nō ſuis me
ritis eſſe ſaluatos: ⁊ ob hoc duo inter ſe ppl̄i cōflictarēt. Idcirco illos indigere aſſerit corrigi: vitia gētilita
tis priora cōmemorās. Corinthijs aūt iā dicit ſcie grām eſſe cōceſſam: ⁊ nō tā oēs increpat q̄ cur peccan
tes nō increpauerūt reprehendit: ſicut ait. Audit inter vos fornicatio. Et iterum. Congregatis vobis
cum meo ſpiritu: tradere hmōi ſathane. In ſecunda vero laudant: ⁊ vt magis ac magis proficiant ꝯmo
nent. Galathe vero iam nullius criminis arguūtur: niſi hoc tm̄ ꝙ calidiſſimis pſeudoapoſtolis credide
runt. Epheſij ſane nulla reprehenſione ſed multa laude ſunt digni: qꝛ fidē apoſtolicam ſeruauerūt. Phi
lippenſes etiam multo magis collaudant qui nec audire quidē falſos apoſtolos voluerūt. Theſſalonicē
ſes nihilomin⁹ in duabus epiſtolis omni laude proſequit: eo ꝙ nō ſolum fidem inconcuſſā ſeruauerit ve
ritatis: ſed etiam in perſecutione ciuiū fuerint conſtantes inuenti. Coloſſenſes aūt tales erāt vt cū ab apo
ſtolo viſi corporaliter non fuiſſent hac laude digni haberentur. Et ſi corpore inquit abſens ſuʒ: ſed ſpiritu
vobiſcū ſum gaudens et videns ordinem vrm̄. De hebreis vero quid dicendum eſt: quoꝝ theſſalonicenſes
qui plurimū laudati ſunt imitatores facti eſſe dicunt. Sicut ipſe ait. Et vos fratres imitatores facti eſtis
eccleſiaꝝ dei q̄ ſunt in iudea. Eadem eni paſſi eſtis ⁊ vos a cōtribulib⁹ veſtris: q̄ et illi a iudeis. Apud ipſos
quoqʒ hebreos eadem cōmemorat dicēs. Nam et vinctis cōpaſſi eſtis: ⁊ rapinā bonoꝝ veſtroꝝ cum gau
dio ſuſcepiſtis: cognoſcentes vos habere meliorem et manenteʒ ſubſtantiam.

Incipit prologus ſpecialis in epiſtolam ad Romanos.

Romani ſunt qui ex iudeis et gentibus crediderūt. Hi ſuperba contentione volebāt ſe alterutrū
ſupponere. Nam iudei dicebant. Nos ſumus ppl̄s dei quos ab initio dilexit et fouit: nos circū
ciſi ex genere abraam ſancta deſcendim⁹ ex ſtirpe. Et notus retro apud iudeam tm̄ deus. Nos
de egypto ſignis dei et virtutibus liberati mare ſicco pertranſiuimus pede: cum inimicos
noſtros grauiſſimi fluctus inuoluerent. Nobis pluit manna dominus in deſerto: ⁊ quaſi filijs ſuis celeſte
pabulum miniſtrauit. Nos die noctuqʒ in columna nubis igniſqʒ preceſſit: vt nobis in inuio iter oſten=
deret. Atqʒ vt cetera eius circa nos immenſa beneficia taceamus: nos ſoli digni fuimus dei legem
accipere: et vocem dei loquentis audire eiuſqʒ cognoſcere voluntatem. In qua lege nobis pro=

miſſus eſt chriſtus: ad quos etiam ipſe ſe veniſſe teſtatus eſt dicens. Non veni niſi ad oues que perierant domus iſrael: cum vos canes potius ꝙ̄ homines appellauerit. Equum ne ergo eſt vt idola hodie deſerentes quibus ab initio deſeruiſtis nobis comparemini: et non potius in proſelytorum locum ex legis auctoritate et conſuetudine deputemini? Et hoc ipſum non merebamini: niſi q2 larga ſemper dei clementia voluit vos ad noſtram imitationem admittere. Gentes etiam econtrario reſpondebant. Quāto .n. maiora erga vos dei bñficia narraueritis: tāto maioris vos criminis reos eē mōſtrabitis. Sēper .n. his omnibus extitiſtis ingrati. Nā ipſis pedibus quibꝰ aridū mare tranſiſtis: ludebatis an̄ idola q̄ feciſtis: et ipſo ore quo paulo ante ob necem aduerſariorū dño cantaueratis: ſimulacra vobis fieri popoſciſtis: illis oculis quibꝰ venerando deū in nube vel igni conſpicere ſolebatis: ſimulacra intuebamini. Māna quoqꝫ vobis faſtidio fuit: et ſemꝑ in deſerto cōtra dñm murmuraſtis: ad egyptū vnde vos manu valida eiecerat redire cupientes. Quid plura? Ita pr̄es veſtri crebra ꝓuocatione dñm irritauerunt: vt omnes in heremo morerentur: nec plus ex ſenioribus eorū ꝙ̄ duo hoīes terrā repromiſſionis intrarent. Sed q̄d antiqua replicamus: cū etiā ſi illa minime feciſſetis de hoc ſolo nemo vos dignos venia iudicaret: ꝙ dñm xp̄m ꝓphetarū ſemꝑ vobis vocibus repromiſſū non ſolum ſuſcipe noluiſtis: ſed etiam morte peſſima peremiſtis? Quē vt nos cognouimꝰ ſtatim credidimꝰ: cum nobis de eo antea non fuerit predicatum. Unde ꝓbatur ꝙ idolis ſeruiuimus non obſtinationi mentis ſed ignorantie deputandum. Qui enim cognitū illico ſequimur: olim vtiqꝫ ſequeremur ſi antea cognouiſſemus. Sic aūt vos de generis nobilitate iactatis: quaſi non morum imitatio magis ꝙ̄ carnalis natiuitas filios vos faciat eſſe ſanctorꝫ. Deniqꝫ eſau ⁊ hyſmael cū de ſtirpe ſint abrae: minime tñ in filijs reputantur. His taliter altercātibꝰ: ap̄lus ſe mediū īterponēs ita ꝑtiū dirimit queſtiones: vt neutrū eorꝫ ſua iuſtitia ſalutē meruiſſe confirmet: ambos vero ꝑplos et ſcienter ⁊ grauiter deliquiſſe. Judeos quidem ꝙ per preuaricationē legis deū inhonorauerint: gētes vero ꝙ cū cognitū de creatura creatorem vt deū debuerint venerari: gloriā eiꝰ in manu facta mutauerint ſimulacra. Utroſqꝫ etiam ſimiliter veniā conſecutos: equales eſſe veriſſima ratione demōſtrat. Preſertim cū in eadem lege predictum ſit ⁊ iudeos ⁊ gētes ad chriſti fidem vocādos eſſe oſtendat. Quāobrē viciſſim eos humilians ad pacem ⁊ concordiam cohortatur. Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Romani ſunt partis italie. Hi preuēti ſunt a falſis apoſtolis: ⁊ ſub nomine domini noſtri ieſu chriſti in legem ⁊ prophetas erant inducti. Hos reuocat apoſtolus ad veram et euangelicam fidem ſcribens eis a corintho. Explicit argumentum.

Η του αγίου παύλου προς ρωμαίους επιστολή. Cap. I.

Παύλος δούλος ιησού χριστού κλητός απόστολος, αφωρισμένος εις ευαγγέλιον θεού ο προεπαγγείλατο διά των προφητών αυτού εν γραφαίς αγίαις περί του υιού αυτού του γενομένου εκ σπέρματος δαυίδ κατά σάρκα, του ορισθέντος υιού θεού εν δυνάμει κατά πνεύμα αγιωσύνης εξ αναστάσεως νεκρών ιησού χριστού του κυρίου ημών, δι' ου ελάβομεν χάριν και αποστολήν εις υπακοήν πίστεως εν πάσι τοις έθνεσιν υπέρ του ονόματος αυτού, εν οις εστέ και υμείς κλητοί ιησού χριστού, πάσι τοις ούσιν εν ρώμη αγαπητοίς θεού κλητοίς αγίοις. Χάρις υμίν και ειρήνη από θεού πατρός ημών, και κυρίου ιησού χριστού. πρώτον μεν ευχαριστώ τω θεώ μου διά ιησού χριστού υπέρ πάντων υμών· ότι η πίστις υμών καταγγέλλεται εν όλω τω κόσμω. μάρτυς γαρ μου εστίν ο θεός, ω λατρεύω εν τω πνεύματι μου εν τω ευαγγελίω του υιού αυτού, ως αδιαλείπτως μνείαν υμών ποιούμαι πάντοτε επί των προσευχών μου, δεόμενος είπως ήδη ποτέ ευοδωθήσομαι εν τω θελήματι του θεού ελθείν προς υμάς. επιποθώ γαρ ιδείν υμάς, ίνα τι μεταδώ χάρισμα υμίν πνευματικόν εις το στηριχθήναι υμάς. τούτο δε εστί συμπαρακληθήναι εν υμίν διά της εν αλλήλοις πίστεως υμών τε και εμού. ου θέλω δε υμάς αγνοείν αδελφοί, ότι πολλάκις προεθέμην ελθείν προς υμάς, και εκωλύθην άχρι του δεύρο, ίνα τινά καρπόν σχώ εν υμίν, καθώς και εν τοις λοιποίς έθνεσιν. έλλησί τε και βαρβάροις σοφοίς τε και ανοήτοις οφειλέτης ειμί. ούτως το κατ' εμέ πρόθυμον και υμίν τοις εν ρώμη ευαγγελίσασθαι. ου γαρ επαισχύνομαι το ευαγγέλιον του χριστού. δύναμις γαρ θεού εστίν εις σωτηρίαν παντί τω πιστεύοντι ιουδαίω τε πρώτον και έλληνι. δικαιοσύνη γαρ θεού εν αυτώ αποκαλύπτεται εκ πίστεως εις πίστιν, καθώς γέγραπται. ο δε δίκαιος εκ πίστεως ζήσεται. αποκαλύπτεται γαρ οργή θεού απ' ουρανού επί πάσαν ασέβειαν και αδικίαν ανθρώπων των την αλήθειαν εν αδικία κατεχόντων. διότι το γνωστόν του θεού φανερόν εστίν εν αυτοίς. ο γαρ θεός αυτοίς εφανέρωσε. τα γαρ αόρατα αυτού από κτίσεως κόσμου τοις ποιήμασι νοούμενα καθοράται, ή τε αΐδιος αυτού δύναμις και θειότης, εις το είναι αυτούς αναπολογήτους. διότι γνόντες τον θεόν, ουχ ως θεόν εδόξασαν ή ευχαρίστησαν, αλλ' εματαιώθησαν εν τοις διαλογισμοίς αυτών, και εσκοτίσθη η ασύνετος αυτών καρδία. φάσκοντες είναι σοφοί, εμωράνθησαν. και ήλλαξαν την δόξαν του αφθάρτου θεού εν ομοιώματι εικόνος φθαρτού ανθρώπου, και πετεινών και τετραπόδων και ερπετών. διό και παρέδωκεν αυτούς ο θεός εν ταις επιθυμίαις των καρδιών αυτών εις ακαθαρσίαν, του ατιμάζεσθαι τα σώματα αυτών εν εαυτοίς. οίτινες μετήλλαξαν την αλήθειαν του θεού εν τω ψεύδει, και εσεβάσθησαν και ελάτρευσαν τη κτίσει παρά τον κτίσαντα ος εστίν ευλογητός εις τους αιώνας αμήν. διά τούτο παρέδωκεν αυτούς ο θεός εις πάθη ατιμίας. αι τε γαρ θήλειαι αυτών μετήλλαξαν την φυσικήν χρήσιν εις την παραφύσιν. ομοίως και οι άρρενες αφέντες την φυσικήν χρήσιν της θηλείας εξεκαύθησαν εν τη ορέξει αυτών εις αλλήλους, άρσενες εν άρσεσι την ασχημοσύνην κατεργαζόμενοι. και την αντιμισθίαν ην έδει της πλάνης

Incipit epiſtola beati Pauli apoſtoli ad Romanos. Cap. I.

A Paulus ſeruus ieſu xp̄i vocatus apoſtolus: ſegregatus ī euangeliū dei qd̄ an̄ ꝓmiſerat per prophetas ſuos in ſcripturis ſanctis de filio ſuo qui factus eſt ex ſemine dauid ſcd̄m carnē: q̄ predeſtinatꝰ ē filiꝰ dei in virtute ſcd̄ꝫ ſpm̄ ſanctificatōis ex reſurrectione mortuorum ieſu chriſti domini noſtri per quē accepimꝰ gratiā ⁊ apoſtolatum ad obediendū fidei in oibꝰ gentibꝰ ꝓ nomine eius in quibus eſtis et vos vocati ieſu chriſti: oibꝰ qui ſunt rome dilectis dei vocatis ſanctis. Gratia vobis et pax a deo patre nr̄o et domino ieſu chriſto. Primum quidē gratias ago deo meo ꝑ ieſū xp̄m pro oibus vobis: quia fides veſtra annunciatur in vniuerſo mundo. Teſtis enim mihi eſt deus cui ſeruio in ſpiritu meo in euangelio (2. Thi. 1. a.) filij eiꝰ: ꝙ ſine intermiſſiōe memoriā veſtri facio ſꝑ in orōnibꝰ meis: obſecrās ſi quo mō tādē aliqñ ꝓſperum iter habeam in voluntate dei veniendi ad vos. B Deſidero enim videre vos vt aliqd īpartiar vobis gr̄e ſpiritalis ad ꝯfirmādos vos: id eſt ſimul conſolari in vobis per eam que inuicem eſt fidem veſtrā atqꝫ meā. Nolo autē vos ignorare fratres: q2 ſepe propoſui venire ad vos: ⁊ ꝓhibitus ſuꝫ vſqꝫ adhuc: vt aliquē fructū habeā ī vobis ſicut ⁊ in ceteris gentibꝰ. Grecis ac barbaris: ſapiētibꝰ ⁊ inſipiētibꝰ debitor ſū. Itaqꝫ qd̄ in me promptuꝫ eſt et vobis qui rome eſtis euangelizare. Nō enim erubeſco euangelium. Uirtus enim dei eſt in ſalutem omī credenti: iudeo primum et greco. Juſtitia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidem: ſicut ſcriptum eſt. Juſtus autem ex fide viuet. (Abach. 2. a. Heb. 10. d.) Reuelatur enim ira dei de celo ſuꝑ oēꝫ īpietatē ⁊ iniuſtitiā hoīm eorꝫ q̄ veritatē dei in iniuſtitia detinent: q2 qd̄ notum eſt dei: manifeſtum eſt in illis. C Deus .n. illis manifeſtauit. Inuiſibilia enīꝫ ipſius a creatura mūdi ꝑ ea q̄ facta ſūt intellecta ꝯſpiciūtur: ſēpiterna quoqꝫ eiꝰ virtꝰ ⁊ diuinitas: ita vt ſint inexcuſabiles. Quia cum cognouiſſet deū nō ſicut deū glorificauerūt aut gratias egerūt: ſed euanuerūt in cogitationibus ſuis: et obſcuratum eſt inſipiens cor eorꝫ. Dicētes .n. ſe eē ſapiētes ſtulti facti ſunt. (1. Cor. 3. d. Ephe. 4. c.) Et mutauerūt gloriaꝫ incorruptibilis dei ī ſimilitudinē imaginis corruptibilis hoīs: ⁊ volucrū ⁊ quadrupedū ⁊ ſerpētū. Propter quod tradidit illos deus in deſideria cordis eorum ī immūdiciā: vt ꝯtumelijs afficiāt corpa ſua in ſemetipſis. Qui cōmutauerunt veritatem dei in mendacium: et coluerunt et ſeruierūt creature potiꝰ ꝙ̄ creatori: qui eſt benedictus in ſecula amen. D Propterea tradidit illos deus in paſſiones ignominie. Nā femine eorꝫ īmutauerūt naturalē vſū in eū vſū q̄ ē ꝯtra naturam. Similiter aūt et maſculi relicto naturali vſu femine exarſerunt in deſiderijs ſuis ī inuicem: maſculi ī maſculos turpitudinem operantes: et mercedem quam oportuit erroris

αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες. καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀσπόνδους, ἀνελεήμονας. οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς πράσσουσι. Cap. 2.

Διὸ ἀναπολόγητος εἶ ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων. ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις. τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων. οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ ἐστὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. λογίζῃ δὲ τοῦτο ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ. ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει. κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. τοῖς μὲν καθ᾽ ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ἐπιζητοῦσι, ζωὴν αἰώνιον. τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή, θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ ἕλληνος. δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ ἕλληνι. οὐ γάρ ἐστι προσωποληψία παρὰ τῷ θεῷ. ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται. καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται. οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ᾽ οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται. ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος, οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων

sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probaverunt deum habere in notitia: tradidit illos deus in reprobum sensum: ut faciant ea que non conveniunt: repletos omni iniquitate: malicia: fornicatione: avaricia: nequitia: plenos invidia: homicidiis: contentione: dolo: malignitate: susurrones: detractores: deo odibiles: contumeliosos: superbos: elatos: inventores malorum: parentibus non obedientes: insipientes: incompositos: sine affectione: absque federe: sine misericordia. Qui cum iustitiam dei cognovissent: non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte: non solum qui ea faciunt: sed et qui consentiunt facientibus. Cap. 2.

A Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim alterum iudicas teipsum condemnas. Eadem enim agis que iudicas. Scimus enim quoniam iudicium dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea: quia tu effugies iudicium dei? An divitias bonitatis eius et patientie et longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam et impenitens cor thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei: qui reddet unicuique secundum opera eius.

Mat. 7.a.

B His quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem querentibus vitam eternam. His autem qui sunt ex contentione et qui non acquiescunt veritati: credunt autem iniquitati: ira et indignatio tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum iudei primum et greci. Gloria autem et honor et pax omni operanti bonum: iudeo primum et greco. Non enim est acceptio personarum apud deum. Quicunque enim sine lege peccaverunt: sine lege peribunt. Et quicunque in lege peccaverunt per legem iudicabuntur.

1. Pe. 1.c. Coll. 3.d. Ephe. 6.b. Act. 10. Jaco. 2.b.

C Non enim auditores legis iusti sunt apud deum: sed factores legis iustificabuntur. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt: eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis: testimonium reddente illis conscientia ipsorum: et inter se invicem cogitationum accusantium

Mat. 7.d. Jaco. 1.d.

τῶν ἢ καὶ ἀπολογουμένων, ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ ἰησοῦ χριστοῦ. εἰ δὲ σὺ ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ. ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις. ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέπτεις. ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις. ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα, ἱεροσυλεῖς. ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις. τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι᾽ ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καθὼς γέγραπται. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσῃς, ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία, τὸν νόμον τελοῦσα σέ, τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου. οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή, ἀλλ᾽ ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ᾽ ἐκ θεοῦ. Cap. 3.

Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς. πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν τινες. μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει. μὴ γένοιτο. γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται. ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν. μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν. κατὰ ἄνθρωπον λέγω. μὴ γένοιτο. ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον. εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι, καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθώς φασί τινες ἡμᾶς λέγειν, ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακά, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά. ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστι. τί οὖν. προεχόμεθα. οὐ πάντως. προῃτιασάμεθα γὰρ ἰου-

aut etiam defendentium in die cum iudicabit deus occulta hominum secundum evangelium meum per iesum christum. Si autem tu iudeus cognominaris: et requiescis in lege: et gloriaris in deo: et nosti voluntatem eius: et probas utiliora instructus per legem: confidis teipsum esse ducem cecorum: lumen eorum qui in tenebris sunt: eruditorem insipientium: magistrum infantium: habentem formam scientie et veritatis in lege. Qui ergo alium doces teipsum non doces. Qui predicas non furandum furaris. Qui dicis non mechandum mecharis. Qui abominaris idola: sacrilegium facis. D Qui in lege gloriaris: per prevaricationem legis deum inhonoras. Nomen enim dei per vos blasphematur inter gentes: sicut scriptum est. Circumcisio quidem prodest si legem observes: si autem prevaricator legis sis: circumcisio tua preputium facta est. Si igitur preputium iustitias legis custodiat: nonne preputium illius in circumcisionem reputabitur? Et iudicabit id quod ex natura est preputium legem consumans te qui per litteram et circumcisionem prevaricator legis es. Non enim qui in manifesto iudeus est: neque que in manifesto in carne est circumcisio: sed qui in abscondito iudeus est: et circumcisio cordis in spiritu non littera: cuius laus non ex hominibus sed ex deo est. Cap. 3.

A Quid ergo amplius iudeo est: aut que utilitas circumcisionis? Multum per omnem modum. Primum quidem quia credita sunt illis eloquia dei. Quid enim si quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas illorum fidem dei evacuabit? Absit. Est autem deus verax: omnis autem homo mendax: sicut scriptum est. Ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat: quid dicemus? Numquid iniquus est deus qui infert iram? Secundum hominem dico. Absit. B Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum? Si enim veritas dei in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius: quid adhuc et ego tanquam peccator iudicor: et non sicut blasphemamur: et sicut aiunt quidam nos dicere: faciamus mala ut veniant bona? Precellimus? Quorum damnatio iusta est. Quid ergo? eos? Nequaquam. Precausati enim sumus iudeos

Joh. 4.d. S.c. Psal. 115. Psal. 50.

δαίους τε καὶ ἐλλήνας πάντας υφ αμαρ-
τίαν εἶναι, καθῶς γέγραπται. ουκ εστὶ δί-
καιος ουδὲ εἷς, ουκ εστὶν ο συνιῶν, ουκ εσ-
τιν ο εκζητῶν τὸν θεόν. πάντες εξέκλιναν ά-
μα ηχρειώθησαν, ουκ εστὶ ποιῶν χρηστό-
τητα, ουκ εστὶν έως ενός. τάφος ανεωγμέ-
νος ο λάρυγξ αυτῶν, ταις γλώσσαις αυτῶν
εδολιοῦσαν, ιός ασπίδων υπό τα χείλη αυ-
τῶν. ὧν τὸ στόμα αράς καὶ πικρίας γέμει,
οξείς οι πόδες αυτῶν εκχέαι αἷμα. σύντρι-
μμα καὶ ταλαιπωρία εν ταις οδοίς αυτῶν,
καὶ οδόν ειρήνης ουκ έγνωσαν, ουκ εστὶ φό-
βος θεοῦ απέναντι τῶν οφθαλμῶν αυτῶν.
οίδαμεν δὲ ότι όσα ο νόμος λέγει, τοις εν
τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ, καὶ
υπόδικος γένηται πᾶς ο κόσμος τῷ θεῷ.
διότι εξ έργων νόμου ου δικαιωθήσεται πᾶ-
σα σαρξ ενώπιον αυτοῦ. διά γαρ νόμου ε-
πίγνωσις αμαρτίας, νυνί δε χωρίς νόμου δι-
καιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται μαρτυρουμένη
υπό τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν. δικαιο-
σύνη δε θεοῦ διά πίστεως ιησοῦ χριστοῦ,
εις πάντας καὶ επὶ πάντας τους πιστεύον-
τας. ου γαρ εστὶ διαστολή. πάντες γαρ ή-
μαρτον, καὶ υστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θε-
οῦ. δικαιούμενοι δωρεάν τῇ αυτοῦ χάριτι,
διά τῆς απολυτρώσεως τῆς εν χριστῷ ιη-
σοῦ, ὃν προέθετο ο θεός ιλαστήριον διά τῆς
πίστεως εν τῷ αυτοῦ αίματι εις ένδειξιν
τῆς δικαιοσύνης αυτοῦ διά τὴν πάρε-
σιν τῶν προγεγονότων αμαρτημάτων εν τῇ
ανοχῇ τοῦ θεοῦ, προς ένδειξιν τῆς δικαιο-
σύνης αυτοῦ εν τῷ νῦν καιρῷ, εις το εἶναι
αυτόν δίκαιον, καὶ δικαιοῦντα τὸν εκ πίστε-
ως ιησοῦν. ποῦ οὖν η καύχησις. εξεκλείσθη.
διά ποίου νόμου. τῶν έργων. ουχί. αλλά
διά νόμου πίστεως. λογιζόμεθα οὖν πίσ-
τει δικαιοῦσθαι άνθρωπον χωρίς έργων νό-
μου. η ιουδαίων ο θεός μόνον. ουχί δε καὶ
εθνῶν. ναὶ καὶ εθνῶν. επείπερ εις ο θεός ος
δικαιώσει περιτομήν εκ πίστεως, καὶ α-
κροβυστίαν διά τῆς πίστεως. νόμον οὖν κα-
ταργοῦμεν διά τῆς πίστεως. μη γένοιτο. αλ-
λά νόμον ιστῶμεν. Cap. 4.

Τί οὖν εροῦμεν αβραάμ τὸν πατέρα η-
μῶν ευρηκέναι κατά σάρκα. ει γαρ α-
βραάμ εξ έργων εδικαιώθη, έχει καύχημα
αλλ᾽ ου προς τὸν θεόν. τι γαρ η γραφή λέ-
γει. επίστευσε δε αβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ελο-
γίσθη αυτῷ εις δικαιοσύνην. τῷ δε εργαζο-
μένῳ ο μισθός ου λογίζεται κατά χάριν,
αλλά κατά οφείλημα. τῷ δε μη εργαζομέ-
νῳ, πιστεύοντι δε επὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν

et grecos omnes ſub peccato
eſſe: ſicut ſcriptum eſt. Quia nõ eſt iu- Eccle. 7. c.
ſtus quiſq̃. Non eſt intelligens: nõ eſt Pſal. 13. et 52.
requirens deũ. Oẽs declinauerũt ſimul Pſal. 13. et 52.
inutiles facti ſũt: nõ eſt qui faciat bonũ
non eſt vſq̃ ad vnum. Sepulchrũ pa- Pſal. 5.
tens eſt guttur eorum: linguis ſuis
doloſe agebãt. Venenũ aſpidũ ſub la- Pſal. 139.
bijs eorũ. Quorũ os maledictiõe ꝛ ama- Pſal. 9.
ritudie plenũ eſt. Veloces pedes eorũ Eſa. 59. b
ad effũdendũ ſanguinẽ. Cõtritio ꝛ infe
licitas ĩ vijs eorũ: ꝛ viã pacis nõ cogno
uerũt. Nõ eſt timor dei añ oclos eorũ. Pſal. 35.
Scim⁹ aũt q̃m q̃cũq̃ lex loq̃tur: his q̃ ĩ
lege ſũt loquit̃. Vt oĩe os obſtruat̃ ꝛ Galla. 2. d
ſubditus fiat omnis mundus deo:
q꞉ ex operibus legis nõ iuſtificabit̃ ois
caro coram illo. Per legem enĩ cogni-
tio peccati: nũc autem ſine lege iuſtitia
dei manifeſtata eſt: teſtificata
a lege et ꝓphetis. Iuſtitia
autem dei per fidem ieſu chriſti
in oẽs ꝛ ſuper omnes qui credũt in eũ.
Non ei eſt diſtinctio. Oẽs ei peccauerũt
ꝛ egent gloria dei.
Iuſtificati gratis per gratiam ipſius D
per redẽptionem que eſt in chriſto ieſu:
quem propoſuit deus propiciatorẽ per
fidem in ſanguine ipſius ad oſtẽſionem
iuſtitie ſue propter remiſſionem
precedentium delictorum in
ſuſtentatione dei ad oſtenſionem iuſtitie
eius in hoc tempore: vt ſit
ipſe iuſtus ꝛ iuſtificans eũ q ex fide eſt
ieſu xp̃i. Vbi ẽ ergo gl'iatio tua? Exclu
ſa ẽ. Per quã legẽ. Factorũ? Nõ. Sed
per legem fidei. Arbitramur enim
iuſtificari hoiẽ per fidẽ ſine operib⁹ le-
gis. An iudeorum de⁹ tm̃? Nonne ꝛ
gẽtiũ? Imo ꝛ gẽtiũ. Qm̃ q̃dẽ vn⁹ ẽ de-
us q̃ iuſtificat circũciſionẽ ex fide ꝛ p̃pu
tium per fidẽ. Legem ergo deſtruim⁹
per fidem? Abſit. Sed
legem ſtatuimus. Cap. 4. A

Quid ergo dicem⁹ iueniſſe abraam
p̃rẽ nr̃ʒ ſcd̃ʒ carnẽ? Si ei abraã
ex opibus iuſtificatus eſt habet gl'iam
ſʒ nõ apd̃ dũ. Quid ei dicit ſcriptura?
Credidit abraam deo et reputatum eſt Gen. 15. a. Galla. 3. a.
illi ad iuſtitiam. Ei aũt qui operatur
merces non imputatur ſecundũ gratiã:
ſed ſcd̃m debitũ. Ei vero qui nõ opat̃:
credenti autem in eum qui iuſtificat

ἀσεβῆ, λογίζεται η πίστις αυτοῦ εις δικαιο-
σύνην. καθάπερ καὶ δαυίδ λέγει τὸν μακα-
ρισμόν τοῦ ανθρώπου, ᾧ ο θεός λογίζεται
δικαιοσύνην χωρίς έργων. μακάριοι ὧν α-
φείθησαν αι ανομίαι, καὶ ὧν επεκαλύφθησαν
αι αμαρτίαι. μακάριος ανήρ ᾧ μη λογίση-
ται κύριος αμαρτίαν. ο μακαρισμός οὖν οὗ-
τος επὶ τὴν περιτομήν, η καὶ επὶ τὴν ακρο-
βυστίαν. λέγομεν γαρ ότι ελογίσθη τῷ α-
βραάμ η πίστις εις δικαιοσύνην. πῶς οὖν ε-
λογίσθη. εν περιτομῇ όντι, η εν ακροβυστίᾳ.
ουκ εν περιτομῇ, αλλ᾽ εν ακροβυστίᾳ. καὶ
σημεῖον έλαβε περιτομῆς σφραγίδα τῆς δι-
καιοσύνης τῆς πίστεως τῆς εν τῇ ακροβυστίᾳ,
εις τὸ εἶναι αυτόν πατέρα πάντων τῶν πι-
στευόντων δι᾽ ακροβυστίας, εις τὸ λογισθῆ-
ναι καὶ αυτοῖς τὴν δικαιοσύνην. καὶ πατέρα
περιτομῆς, τοῖς ουκ εκ περιτομῆς μόνον,
αλλά καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ίχνεσι τῆς πί-
στεως τῆς εν τῇ ακροβυστίᾳ τοῦ πατρός η-
μῶν αβραάμ. ου γαρ διά νόμου η επαγγε-
λία τῷ αβραάμ η τῷ σπέρματι αυτοῦ τὸ
κληρονόμον αυτόν εἶναι τοῦ κόσμου αλλά
διά δικαιοσύνης πίστεως. ει γαρ οι εκ νό-
μου κληρονόμοι, κεκένωται η πίστις καὶ κα-
τήργηται η επαγγελία. ο γαρ νόμος οργήν
κατεργάζεται. οὗ γαρ ουκ εστὶ νόμος, ου-
δε παράβασις. διατοῦτο εκ πίστεως, ἵνα κα-
τά χάριν, εις τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν επαγγελί-
αν παντί τῷ σπέρματι. ου τῷ εκ τοῦ νό-
μου μόνον, αλλά καὶ τῷ εκ πίστεως αβρα-
άμ, ος εστὶ πατήρ πάντων ημῶν, καθῶς
γέγραπται. ότι πατέρα πολλῶν εθνῶν τέ-
θεικά σε, κατέναντι οὗ επίστευσε θεοῦ τοῦ
ζωοποιοῦντος τους νεκρούς, καὶ καλοῦν-
τος τα μη όντα ως όντα. ος παρ᾽ ελπίδα
επ᾽ ελπίδι επίστευσεν, εις τὸ γενέσθαι αυ-
τόν πατέρα πολλῶν εθνῶν, κατά τὸ ειρημέ-
νον. οὕτως έσται τὸ σπέρμα σου. καὶ μη α-
σθενήσας τῇ πίστει, ου κατενόησε τὸ εαυτοῦ
σῶμα ήδη νενεκρωμένον εκατονταέτης που
υπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας σάρ-
ρας. εις δε τὴν επαγγελίαν τοῦ θεοῦ ου διε-
κρίθη τῇ απιστίᾳ, αλλ᾽ ενεδυναμώθη τῇ πί-
στει, δοὺς δόξαν τῷ θεῷ, καὶ πληροφορη-
θείς, ότι ο επήγγελται δυνατός εστὶ καὶ ποι-
ῆσαι. διό καὶ ελογίσθη αυτῷ εις δικαιοσύ-
νην. ουκ εγράφη δε δι᾽ αυτόν μόνον, ότι ε-
λογίσθη αυτῷ, αλλά καὶ δι᾽ ημάς οις μέλ-
λει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν επὶ τὸν ε-
γείραντα ιησοῦν τὸν κύριον ημῶν εκ νε-
κρῶν, ος παρεδόθη διά τα παραπτώματα
ημῶν, καὶ ηγέρθη διά τὴν δικαίωσιν ημῶν.

impiũ: reputat̃ fides ei⁹ ad iuſtitiã ſm ꝓpo
ſitũ gr̃e dei: ſicut ꝛ dauid dicit beatitu-
dinem hoĩs cui deus accepto fert ſ ſunt
iuſtitiã ſine opib⁹. Beati quorũ remiſſe ps. 31.
iniquitates et quorum tecta ſunt B
peccata. Btũs vir cui non imputabit
dominus peccatũ. Beatitudo ergo hec
ĩ circũciſiõe tm̃ manet: an et ĩ preputio?
Dicimus enim quia reputata eſt
fides abrae ad iuſtitiã. Quõ ergo re- f. Abrae ea tum caſus.
putata ẽ? In circũciſione: an ĩ p̃putio?
Non in circũciſione: ſed ĩ preputio. Et
ſignũ accepit circũciſionis ſignaculũ iu
ſtitie fidei que eſt in preputio:
vt ſit pater omnium credentium
per preputium: vt reputetur
et illis ad iuſtitiã. Et ſic pater
circũciſiõis: nõ his tm̃ q ſunt ex circumci
ſione: ſed ꝛ his q ſectant̃ veſtigia fidei
que eſt in preputio patris noſtri
abrae. Non enim per legem promiſſio C
abrae aut ſemini eius vt
heres eſſet mundi: ſed
per iuſtitiam fidei. Si enim q ex lege
heredes ſũt: exinanita ẽ fides: abolita ẽ
ꝓmiſſio. Lex enim iram
operatur. Vbi enim non eſt lex nec
preuaricatio. Ideo ex fide: vt ſecũdũ
gratiam firma ſit ꝓmiſſio
omni ſemini. Non ei qui ex lege eſt
ſolum: ſed et ei qui ex fide eſt abrae:
qui pater eſt omnium noſtrum: ſicut
ſcriptũ eſt. Qꝛ patrẽ multarũ gentiũ po Gen. 17. a
ſui te: ante deum cui credidiſti
qui viuificat mortuos et vocat
ea q̃ nõ ſũt tanq̃ ea que ſũt. Qui cõtra
in ſpem credidit vt fieret ſpẽ
pater multarũ gẽtiũ: ſcd̃ʒ q̃ dictũ ẽ ei. D
Sic erit ſemẽ tuũ ſicut ſtelle celi ꝛ arena Gen. 15. a.
mari. Et nõ iſirmat⁹ ẽ ĩ fide nec ꝯſidera
uit corp⁹ ſuũ emortuũ cũ iaʒ fere centũ
eſſet annorũ: et emortuã vuluam ſare.
In repromiſſione etiã dei nõ heſitauit
diffidentia: ſed confortatus eſt fide:
dans gloriam deo: pleniſſime ſciens
q꞉ quecũq̃ promiſit de⁹ potẽs ẽ ꝛ face-
re. Ideo et reputatũ eſt illi ad iuſtitiã.
Nõ eſt aũt ſcriptũ tm̃ ꝓpter ipm̃: q꞉ re-
putatũ ẽ illi ad iuſtitiã: ſʒ ꝛ ꝑꝑ nos q̃b⁹
reputabit̃ credentib⁹ in eũ qui ſuſcita
uit ieſum xp̃m dñm nr̃m a mortuis:
qui traditus eſt propter delicta
nr̃a: ꝛ reſurrexit ꝑꝑ iuſtificationẽ nr̃aʒ.

Cap. 5.

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστήκαμεν καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ἔτι γὰρ χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται, ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν. συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε, πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν. διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον. ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν τῷ κόσμῳ. ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου, ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ ἀδὰμ μέχρι μωσέος, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας, ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος. ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσε. καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα. τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἑνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσι διὰ τοῦ ἑνὸς ἰησοῦ χριστοῦ. ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτω καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. νόμος δὲ παρεισῆλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα. οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Cap. 5.

A

Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum per dominum nostrum iesum christum: per quem habemus accessum per fidem in gratiam istam: in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non solum autem: sed et gloriamur in tribulationibus: scientes quod tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationem: probatio vero spem. Spes autem non confundit: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est? Vix enim pro iusto quis moritur: nam pro bono forsitan quis audeat mori? Commendat autem charitatem suam deus in nobis: quoniam si cum adhuc peccatores essemus secundum tempus christus pro nobis mortuus est: multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum.

Iaco. 1. a. Heb. 9. d. 1. Pe. 3. d.

B

Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius: multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius. Non solum autem: sed et gloriamur in deo per dominum nostrum iesum christum per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit et per peccatum mors: et ita in omnes homines mors pertransiit: in quo omnes peccauerunt.

C

Usque ad legem enim peccatum erat in mundo. Peccatum autem non imputabatur cum lex non esset: sed regnauit mors ab adam vsque ad moysen etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem preuaricationis ade: qui est forma futuri. Sed non sicut delictum: ita et donum. Si enim vnius delicto multi mortui sunt: multo magis gratia dei et donum in gratia vnius hominis iesu christi in plures abundauit. Et non sicut per vnum peccatum ita et donum: nam iudicium quidem ex vno in condemnationem: gratia autem ex multis delictis in iustificationem.

D

Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum: multo magis abundantiam gratie et donationis et iustitie accipientes in vita regnabunt per vnum iesum christum. Igitur sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: sic et per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vite. Sicut enim per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi: ita et per vnius obeditionem iusti constituentur multi. Lex autem subintrauit vt abundaret delictum. Ubi autem abundauit delictum: superabundauit et gratia. Ut sicut regnauit peccatum in mortem: ita et gratia regnet per iustitiam in vitam eternam per iesum christum dominum nostrum.

Cap. 6.

Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμενοῦμεν τῇ ἁμαρτίᾳ ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χριστὸν ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα. τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ. εἰδότες ὅτι χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ὃ γὰρ ἀπέθανε τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ. ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ, ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ. μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ θεῷ. ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει. οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν. τί οὖν; ἁμαρτήσομεν ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον ἀλλ' ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην. χάρις δὲ τῷ θεῷ ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπακούσατε δὲ ἐκ καρδί-

Cap. 6.

A

Quid ergo dicemus? Manebimus in peccato vt gratia abundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato: quomodo adhuc viuemus in illo? An ignoratis fratres quia quicumque baptizati sumus in christo iesu: in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem: vt quomodo christus surrexit a mortuis per gloriam patris: ita et nos in nouitate vite ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius: simul et resurrectionis erimus.

Ephe. 4. c. Col. 3. b.

Hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est: vt destruatur corpus peccati: vt vltra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est iustificatus est a peccato.

B

Si autem mortui sumus cum christo: credimus quia simul etiam viuemus cum illo: scientes quod christus resurgens ex mortuis iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato: mortuus est semel: quod autem viuit viuit deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato: viuentes autem deo in christo iesu. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore: vt obediatis concupiscentiis eius. Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato: sed exhibete vos deo tanquam ex mortuis viuentes: et membra vestra arma iustitie deo.

C

Peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim sub lege estis: sed sub gratia. Quid ergo? Peccabimus quoniam non sumus sub lege: sed sub gratia? Absit. An nescitis quoniam cui exhibetis vos seruos ad obediendum: serui estis eius cui obedistis: siue peccati ad mortem: siue obeditionis ad iustitiam? Gratias autem deo quod fuistis serui peccati: obedistis autem ex corde

ας εις ον παρεδόθητε τύπον διδαχής. ελευθερωθέντες δε από της αμαρτίας εδουλώθητε τη δικαιοσύνη. ανθρώπινον λέγω διά την ασθένειαν της σαρκός υμών. ώσπερ γαρ παρεστήσατε τα μέλη υμών δούλα τη ακαθαρσία και τη ανομία εις την ανομίαν, ούτως νυν παραστήσατε τα μέλη υμών δούλα τη δικαιοσύνη εις αγιασμόν. ότε γαρ δούλοι ήτε της αμαρτίας, ελεύθεροι ήτε τη δικαιοσύνη. τίνα ουν καρπόν είχετε τότε, εφ' οίς νυν επαισχύνεσθε. το γαρ τέλος εκείνων θάνατος. νυνί δε ελευθερωθέντες από της αμαρτίας, δουλωθέντες δε τω θεώ, έχετε τον καρπόν υμών εις αγιασμόν, το δε τέλος ζωήν αιώνιον. τα γαρ οψώνια της αμαρτίας θάνατος, το δε χάρισμα του θεού ζωή αιώνιος εν Χριστώ ιησού τω κυρίω ημών. Cap. 7.

Η αγνοείτε αδελφοί, γινώσκουσι γαρ νόμον λαλώ, ότι ο νόμος κυριεύει του ανθρώπου εφόσον χρόνον ζη. η γαρ ύπανδρος γυνή τω ζώντι ανδρί δέδεται νόμω· εάν δε αποθάνη ο ανήρ, κατήργηται από του νόμου του ανδρός. άρα ουν ζώντος του ανδρός μοιχαλίς χρηματίσει, εάν γένηται ανδρί ετέρω. εάν δε αποθάνη ο ανήρ, ελευθέρα εστίν από του νόμου, του μη είναι αυτήν μοιχαλίδα γενομένην ανδρί ετέρω. ώστε αδελφοί μου και υμείς εθανατώθητε τω νόμω διά του σώματος του Χριστού, εις το γενέσθαι υμάς ανδρί ετέρω, τω εκ νεκρών εγερθέντι, ίνα καρποφορήσωμεν τω θεώ. ότε γαρ ήμεν εν τη σαρκί, τα παθήματα των αμαρτιών τα διά του νόμου ενηργείτο εν τοις μέλεσιν ημών, εις το καρποφορήσαι τω θανάτω. νυνί δε κατηργήθημεν από του νόμου αποθανόντες εν ω κατειχόμεθα, ώστε δουλεύειν ημάς εν καινότητι πνεύματος και ου παλαιότητι γράμματος. τι ουν ερούμεν. ο νόμος αμαρτία. μη γένοιτο. αλλά την αμαρτίαν ουκ έγνων ει μή διά νόμου. την τε γαρ επιθυμίαν ουκ ήδειν, ει μή ο νόμος έλεγεν, ουκ επιθυμήσεις. αφορμήν δε λαβούσα η αμαρτία διά της εντολής, κατειργάσατο εν εμοί πάσαν επιθυμίαν. χωρίς γαρ νόμου αμαρτία νεκρά, εγώ δε έζων χωρίς νόμου ποτέ. ελθούσης δε της εντολής η αμαρτία έζησεν, εγώ δε απέθανον. και ευρέθη μοι η εντολή η εις ζωήν, αύτη εις θάνατον. η γαρ αμαρτία αφορμήν λαβούσα διά της εντολής, εξηπάτησέ με, και δι' αυτής απέκτεινεν. ώστε ο μεν νόμος άγιος, και η εντολή αγία και δικαία και αγαθή. το ουν αγαθόν εμοί γέγονε θάνατος, μη γένοιτο. αλ-

ī eā formā doctrīe ī q̄ traditi eſtis. Liberati autem a peccato ſerui facti eſtis iuſtitie. Humanum dico propter infirmitatē carnis vrē. Sicut eī exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immundicie et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitie in ſanctificationem. Cū eī ſerui eſſetis peccati: liberi fuiſtis iuſtitie. Quē ergo fructū hūiſtis tūc ī illꝭ: in q̄bꝰ nūc erubeſcitis? Nā finis illoꝝ mors eſt. Nunc vero liberati a peccato: ſerui autem facti deo: habetis fructum veſtrū in ſanctificationē: finē vo vitā eternā. Stipendia enim peccati mors: gratia autem dei vita eterna: in chriſto ieſu domino noſtro. Cap. 7.

An ignoratis fratres: ſciētibus eī legē loquor: q2 lex in homine dñat̄ quāto tēpore viuit. Nā que ſub viro ē mulier: viuēte viro alligata ē legi. Si aūt mortuꝰ fuerit vir eius ſoluta eſt a lege viri. Igitur viuente viro vocabit̄ adultera ſi fuerit cum alio viro. Si aūt mortuꝰ fuerit vir eius: liberata eſt a lege viri: vt non ſit adultera ſi fuerit cū alio viro. Itaq3 fratres mei et vos mortificati eſtis legi per corpus chriſti: vt ſitis alteriꝰ qui ex mortuis reſurrexit: vt fructificetis deo. Cum enim eſſemꝰ in carne: paſſiones pctōꝝ q̄ per legem erant operabantur in mēbris noſtris: vt fructificarent morti. Nunc autem ſoluti ſumus a lege mortis in q̄ detinebamur: ita vt ſeruiamus in nouitate ſpiritus: et non in vetuſtate littere. Quid ergo dicemus. Lex peccatum eſt? Abſit. Sed peccatum non cognoui niſi per legem. Nā cōcupiſcētiā neſciebā: niſi lex diceret. Nō cōcupiſces. Occaſione aūt accepta pctm̄ per mandatum operatum eſt in me oēm cōcupiſcentiā. Sine lege eī pctm̄ mortuū erat: ego aūt viuebā ſie lege aliqñ. Sed cū veniſſet mādatū: pctm̄ reuixit: ego aūt mortuꝰ ſū. Et inuētū ē mihi mādatū qđ erat ad vitā: hoc eē ad mortē. Nā pctm̄ occaſione accepta ꝑ mādatū ſeduxit me: et ꝑ illud occidit. Itaq3 lex quidē ſancta: et mandatum ſctm̄ et iuſtū et bonū. Qđ ergo bonū ē: mihi factū eſt mors? Abſit: Sed

D

Joh. 8. a. Eſaie. 1. g. Ezech. 36. a.

A 1. Cor. 7. d.

B

Exod. 20. c. Deut. 5. b.

C

1. Tim. 1. b.

λα η αμαρτία ίνα φανή αμαρτία διά του αγαθού μοι κατεργαζομένη θάνατον, ίνα γένηται καθ' υπερβολήν αμαρτωλός η αμαρτία διά της εντολής. οίδαμεν γαρ ότι ο νόμος πνευματικός εστίν. εγώ δε σαρκικός ειμί, πεπραμένος υπό την αμαρτίαν. ο γαρ κατεργάζομαι ου γινώσκω. ου γαρ ο θέλω τούτο πράσσω, αλλ' ο μισώ τούτο ποιώ. ει δε ο ου θέλω τούτο ποιώ, σύμφημι τω νόμω ότι καλός. νυνί δε ουκέτι εγώ κατεργάζομαι αυτό, αλλ' η οικούσα εν εμοί αμαρτία. οίδα γαρ ότι ουκ οικεί εν εμοί, τουτέστιν εν τη σαρκί μου αγαθόν. το γαρ θέλειν παράκειται μοι, το δε κατεργάζεσθαι το καλόν ουχ ευρίσκω. ου γαρ ο θέλω ποιώ αγαθόν, αλλ' ο ου θέλω κακόν τούτο πράσσω. ει δε ο ου θέλω εγώ τούτο ποιώ, ουκέτι εγώ κατεργάζομαι αυτό, αλλ' η οικούσα εν εμοί αμαρτία. ευρίσκω άρα τον νόμον τω θέλοντι εμοί ποιείν το καλόν ότι εμοί το κακόν παράκειται. συνήδομαι γαρ τω νόμω του θεού κατά τον έσω άνθρωπον. βλέπω δε έτερον νόμον εν τοις μέλεσί μου αντιστρατευόμενον τω νόμω του νοός μου, και αιχμαλωτίζοντά με εν τω νόμω της αμαρτίας τω όντι εν τοις μέλεσί μου. ταλαίπωρος εγώ άνθρωπος, τις με ρύσεται εκ του σώματος του θανάτου τούτου. ευχαριστώ τω θεώ διά ιησού Χριστού του κυρίου ημών. άρα ουν αυτός εγώ τω μεν νοΐ δουλεύω νόμω θεού, τη δε σαρκί νόμω αμαρτίας. Cap. 8.

Ουδέν άρα νυν κατάκριμα τοις εν Χριστώ ιησού μη κατά σάρκα περιπατούσιν, αλλά κατά πνεύμα. ο γαρ νόμος του πνεύματος της ζωής εν Χριστώ ιησού ηλευθέρωσέ με από του νόμου της αμαρτίας και του θανάτου. το γαρ αδύνατον του νόμου εν ω ησθένει διά της σαρκός, ο θεός τον εαυτού υιόν πέμψας εν ομοιώματι σαρκός αμαρτίας, και περί αμαρτίας κατέκρινε την αμαρτίαν εν τη σαρκί, ίνα το δικαίωμα του νόμου πληρωθή εν ημίν τοις μη κατά σάρκα περιπατούσιν, αλλά κατά πνεύμα. οι γαρ κατά σάρκα όντες, τα της σαρκός φρονούσιν, οι δε κατά πνεύμα τα του πνεύματος. το γαρ φρόνημα της σαρκός θάνατος, το δε φρόνημα του πνεύματος ζωή και ειρήνη. διότι το φρόνημα της σαρκός έχθρα εις θεόν. τω γαρ νόμω του θεού ουχ υποτάσσεται, ουδέ γαρ δύναται. οι δε εν σαρκί όντες, θεώ αρέσαι ου δύνανται. υμείς δε ουκ εστέ εν σαρκί, αλλ' εν πνεύματι. είπερ

peccatum: vt appareat pctm̄ per bonū operatum eſt mihi mortem: vt fiat ſupra modum peccans peccatum per mandatum. Scimus .n. quia lex ſpiritalis eſt. Ego autē carnalis ſum venundatꝰ ſub peccato: quod enim operor nō itelligo. Nō .n. qđ volo bonū hoc ago: ſ3 qđ odio malū illđ facio. Si aūt quod nolo illud facio: cōſentio legi qm̄ bona ē. Nūc aūt iā nō ego operor illđ: ſed quod habitat in me peccatū. Scio enim quia non habitat in me hoc eſt in carne mea bonum. Nam velle adiacet mihi: perficere autem bonum non inuenio. Non enim qđ volo bonū hoc facio: ſ3 qđ nolo malū hoc ago. Si autem quod nolo illud facio: iam nō ego operor illud: ſed quod habitat ī me pctm̄. Inuenio igit̄ legem volenti mihi facere bonum: qm̄ mihi malum adiacet. Cōdelector enī legi dei ſcđm interiorem hominē. Video autē aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee: et captiuantē me in lege peccati que eſt in membris meis. Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per ieſum chriſtum dominum noſtrum. Igitur ego ipſe mente ſeruio legi dei: carne autē legi peccati. Cap. 8.

Nihil ergo nūc dānatiōis ē his q̄ ſūt in xpo ieſu: q̄ nō ſcđ3 carnē ambulāt. Lex enim ſpiritus vite in chriſto ieſu liberauit me a lege peccati et mortis. Nam qđ impoſſibile erat legi in quo īfirmabat̄ per carnē: deꝰ filiū ſuū mittens in ſimilitudinē carnis peccati: et de peccato damnauit peccatum in carne: vt iuſtificatio legis impleret̄ in nobis: q̄ nō ſcđ3 carnem ambulamus: ſed ſecundum ſpiritū. Qui .n. ſcđm carnē ſūt: q̄ carnis ſūt ſapiunt: q̄ vero ſcđ3 ſpm̄ ſūt: q̄ ſūt ſpūs ſentiūt. Nam prudentia carnis mors eſt: prudentia autem ſpiritus vita et pax. Quoniam ſapientia carnis inimica eſt deo. Legi enim dei non eſt ſubiecta: nec enim poteſt. Qui autem in carne ſūt: deo placere non poſſūt. Vos autē in carne nō eſtis ſed in ſpiritu: ſi tamē

D

A

B

πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα
Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ.
εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν
διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύ
νην. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος ἰησοῦν
ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας τὸν Χρι
στὸν ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώ
ματα ὑμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ
πνεύματος ἐν ὑμῖν. ἄρα οὖν ἀδελφοὶ ὀ=
φειλέται ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ κατὰ σάρκα
ζῆν. εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀπο=
θνήσκειν. εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ
σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. ὅσοι γὰρ
πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θε
οῦ. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πά=
λιν εἰς φόβον, ἀλλ᾽ ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθε=
σίας, ἐν ᾧ κράζομεν ἀββᾶ ὁ πατήρ. αὐτὸ τὸ
πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν
ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ. εἰ δὲ τέκνα, καὶ κλη
ρονόμοι. κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκληρο=
νόμοι δὲ Χριστοῦ. εἴπερ συμπάσχομεν, ἵ=
να καὶ συνδοξασθῶμεν. λογίζομαι γὰρ ὅτι
οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς
τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς
ἡμᾶς. ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως
τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπε=
κδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετά=
γη οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα
ἐπ᾽ ἐλπίδι, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερω=
θήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς
τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ
θεοῦ. οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συ=
στενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν. οὐ μό
νον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ
πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυ
τοῖς στενάζομεν υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι
τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν.
τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. ἐλπὶς δὲ βλε=
πομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς. ὃ γὰρ βλέπει τις
τί καὶ ἐλπίζει. εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν ἐλπίζο
μεν, δι᾽ ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα. ὡσαύτως
δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ταῖς
ἀσθενείαις ἡμῶν. τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα
καθὸ δεῖ οὐκ οἴδαμεν, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ πνεῦ
μα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ὑμῶν στεναγμοῖς
ἀλαλήτοις. ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας οἶδε
τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ
θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. οἴδαμεν δὲ
ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνερ=
γεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλη=
τοῖς οὖσιν. ὅτι οὓς προέγνω καὶ προώρισε
συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ,
εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς

ſpũs dei hitat in vobis. Si quis aũt ſpm̃
chriſti non habet: hic non eſt eius.
Si aũt xp̃s i vobiſ ẽ: corp⁹ q̃dẽ mortuũ ẽ
ꝓpter pctm̃: ſpũs vero viuit ꝓpter iuſti
ficationẽ. Q̃ſi ſi ſpũs ei⁹ qui ſuſcitauit
ieſũ a mortuis hitat i vobiſ: q̃ ſuſcitauit
ieſũ xp̃z a mortuiſ viuificabit ⁊ mortalia
vr̃a: ꝓpter inhitantem ſpm̃ ei⁹ corpa
in vobis. Ergo fratres debitores
ſumus non carni vt ſecundum carnem C
viuam⁹. Si .n. ſcd̃z carnẽ vixeritiſ: mo
riemini. Si autem ſpiritu facta ⌈ eniz
carnis mortificaueritiſ: viuetiſ. Quicũꝙ 1.Thſ.1.b.
ſpiritu dei agunt: hi ſunt filij dei
Non eni accepiſtis ſpiritũ ſeruitutis ite
rũ i timore: ſed accepiſtiſ ſpm̃ adoptiõis Gal. 4.a.
filioꝝ dei: i quo clamam⁹ abba pr̃. Ipe
eni ſpũs teſtimoniũ reddet ſpũi noſtro
q ſum⁹ filij dei. Si aũt filij ⁊ heredes:
heredes quidẽ dei: coheredes 1.Cor.11.b
autem chriſti: ſi tamen compatimur vt Heb. 4.d.
⁊ conglorificemur. Exiſtimo enim q
non ſũt cõdigne paſſiones hui⁹ tpiſ ad
futuram gloriam que reuelabitur in
nobis. Nam expectatio creature D
reuelationem filiorum dei expectat.
Vanitati enim creatura ſubiecta eſt
nõ volens: ſed ꝓpter eum q̃ ſubiecit
eam in ſpe: q2 et ipſa creatura liberabi
tur a ſeruitute corruptionis in
libertatem glorie filiorum
dei. Scim⁹ .n. q oĩs creatura igemi=
ſcit ⁊ parturit vſꝙ adhuc. Non ſolum
autem illa ſed et noſ ipſi primitias
ſpiritus habentes: et ipſi intra nos
gemim⁹ adoptionem filioꝝ dei: expectã
tes redemptionem corporis noſtri.
Spe ei ſalui facti ſum⁹. Spes aũt q̃ vi= E
detur: nõ eſt ſpes. Naz quod videt q̃s
quid ſperat? Si aũt qd̃ nõ videm⁹ ſpe
ram⁹: per patientiã expectam⁹. Siliter
autem et ſpiritus adiuuat
infirmitatem noſtram. Nã quid orem⁹
ſicut oportet neſcim⁹: ſed ipſe ſpiritus
poſtulat pro nobis gemitibus
ienarrabilib⁹. Qui aũt ſcrutaẽ corda ſcit
quid deſideret ſpiritus: quia ſecundum
deũ poſtulat pro ſanctis. Scimus aũt
q̃m diligentib⁹ deũ omnia cooperantur
in bonũ his q̃ ſcd̃m ꝓpoſitũ vocati ſũt
ſcti. Nã quos preſciuit ⁊ predeſtinauit F
conformes fieri imaginis filij ſui:
vt ſit ipſe primogenitus in multis

ἀδελφοῖς. οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ
ἐκάλεσε. καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐ=
δικαίωσεν. οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐ
δόξασε. τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα. εἰ ὁ θε
ὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ᾽ ἡμῶν. ὅς γε τοῦ ἰδίου
υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ἡμῶν πάν=
των παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν
αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται. τίς ἐγκα=
λέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ. θεὸς ὁ δικαιῶν,
τίς ὁ κατακρίνων. Χριστὸς ὁ ἀποθανὼν
μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς, ὃς καὶ ἔστιν ἐν δε=
ξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.
τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χρι
στοῦ. θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ
λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα.
καθὼς γέγραπται. ὅτι ἕνεκά σου θανατού=
μεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρό
βατα σφαγῆς. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερ=
νικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέ=
πεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή,
οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις,
οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕ=
ψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυ
νήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ
θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡ=
μῶν. Cap. 9.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ οὐ ψεύδομαι
συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεως
μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοί ἐστι
μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ
μου. ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶ
ναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα οἵτινες
εἰσὶν ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία, καὶ ἡ δόξα
καὶ αἱ διαθῆκαι, καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ λα=
τρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες καὶ ἐξ
ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάν
των θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.
οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θε
οῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ ἰσραὴλ οὗτοι ἰσρα
ήλ, οὐδ᾽ ὅτι εἰσὶ σπέρμα ἀβραὰμ πάντες τέκ
να. ἀλλ᾽ ἐν ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα τοῦ
τ᾽ ἔστιν οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα
τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας
λογίζεται εἰς σπέρμα. ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λό
γος οὗτος. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσο=
μαι, καὶ ἔσται τῇ σάρρᾳ υἱός. οὐ μόνον δὲ
ἀλλὰ καὶ ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα ἰσα
ὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν. μήπω γὰρ γεννηθέν=
των μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἵ
να ἡ κατ᾽ ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μέ
νῃ, οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ καλοῦντος,
ἐρρέθη αὐτῇ, ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλά

fratrib⁹. Quos aũt predeſtinauit hos ⁊
vocauit: et quos vocauit hos ⁊ iuſtifica
uit: quos aũt iuſtificauit illos et magni=
ficauit. Quid ergo dicem⁹ ad hec? Si
de⁹ ꝓ nobis q̃s cõtra noſ? Qui etiã ꝓpo
filio ſuo nõ pepercit: ſed ꝓ nobiſ oib⁹
tradidit illum: quomodo nõ etiaz cum
illo oĩa nobis donabit. Quis accuſa=
bit aduerſ⁹ electoſ dei? De⁹ q̃ iuſtificat:
quis ẽ q̃ ꝯdẽnet. Xp̃s ieſus q̃ mortuus
eſt: imo q̃ ⁊ reſurrexit: q̃ eſt ad dexterã
dei: qui etiã interpellat pro nobis.
quis ergo noſ ſepabit a charitate xp̃i? G
Tribulatio: an anguſtia: an fames an
nuditas: an piculũ: an perſecutio: an
gladi⁹? Sicut ſcriptũ eſt. Q2 ꝓpter te Pſal. 43.
mortificamur tota die: eſtimati ſum⁹ ſi
cut oues occiſiõis. Sed i his oib⁹ ſupa=
mus ꝓpter eum qui dilexit nos.
Certi⁹ ſũ eni q2 neꝙ mors: neꝙ vita
neꝙ ãgeli: neꝙ pĩcipat⁹: neꝙ vtutes:
neꝙ iſtãtia: neꝙ futura: neꝙ fortitudo:
neꝙ altitudo: neꝙ ꝓfũdũ: neꝙ creatu
ra alia poterit nos ſeparare a charitate
dei: que eſt in chriſto ieſu domino no=
ſtro. Cap. 9.

Veritatẽ dico in xp̃o non mentior A
teſtimoniũ mihi ꝑhibẽte ꝯſciẽtia
mea i ſpiritu ſãcto: q̃m triſtitia mihi
magna eſt et continuus dolor cordi
meo. Optabam ei ego ipſe anathema
eſſe a chriſto pro fratribus
meis q̃ ſunt cognati mei ſcd̃m carnẽ q̃
ſunt iſraelite: quoꝝ adoptio eſt filioꝝ: ⁊
glia ⁊ teſtamẽtũ ⁊ legiſlatio ⁊ obſequiũ
⁊ ꝓmiſſa: quorum patres ex quibus eſt
chriſt⁹ ſcd̃m carnẽ: qui eſt ſuꝑ omnia
de⁹ benedictus in ſecula amen.
Non aũt q excideꝛit verbum dei.
Nõ ei oẽs q̃ ex circũciſiõe ſũt iſrl̃: hi ſũt
iſraelite: neꝙ q2 ſemẽ ſunt abrae oẽs
filij. Sed in iſaac vocabiẽ tibi ſemẽ: id Gala. 4.d
eſt non qui filij carnis hi filij
dei: ſed qui filij ſunt promiſſionis
eſtimanẽ in ſemiẽ. Promiſſiõis ei vbũ
hoc eſt. Scd̃m hoc tp̃s veniaz B
et erit ſare filius. Non ſolum aũt illa:
ſz ⁊ rebecca ex vno cõcubitu hñs iſa
ac pr̃is nr̃i. Cũ eni nõdum nati fuiſſent:
aut aliquid boni egiſſent aut mali: vt
ſcd̃m electionẽ propoſitũ dei maneret:
non ex operibus ſed ex vocante
dictuz eſt ei: quia maior ſeruiet minori

σσομ. καθὼς γέγραπται. τὸν ἰακὼβ ἠγάπη=
σα, τὸν δὲ ἡσαῦ ἐμίσησα. τί οὖν ἐροῦμεν.
μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ. μὴ γένοιτο. τῷ
γὰρ μωυσεῖ λέγει. ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ,
καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. ἄρα οὖν οὐ
τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλ=
λὰ τοῦ ἐλεοῦντος θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γρα=
φὴ τῷ φαραώ. ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρα
σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμιν
μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομα μου
ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν
δὲ θέλει σκληρύνει. ἐρεῖς οὖν μοι. τί ἔτι
μέμφεται. τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς
ἀνθέστηκε. μενοῦνγε ὦ ἄνθρωπε σὺ τίς εἶ
ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ. μὴ ἐρεῖ τὸ
πλάσμα τῷ πλάσαντι τί με ἐποίησας οὕ=
τως. ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πη
λοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ
μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν. εἰ δὲ
θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνω
ρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν πολ=
λῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμέ=
να εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦ
τον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους ἃ
προητοίμασεν εἰς δόξαν. οὓς καὶ ἐκάλεσεν
ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθ
νῶν. ὡς καὶ ἐν τῷ ὠσηὲ λέγει. καλέσω τὸν
οὐ λαόν μου λαόν μου, καὶ τὴν οὐκ ἠγα
πημένην, ἠγαπημένην. καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ
οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ
κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος. ἠσαΐας δὲ
κράζει ὑπὲρ τοῦ ἰσραήλ. ἐὰν ἡ ὁ ἀριθμὸς
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσ=
σης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται. λόγον γὰρ
συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ,
ὅτι λόγον συντετμημένον ποιήσει κύριος
ἐπὶ τῆς γῆς. καθὼς προείρηκεν ἠσαΐας. εἰ μὴ
κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα,
ὡς σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς γόμορρα
ἂν ὡμοιώθημεν. τί οὖν ἐροῦμεν. ὅτι ἔθνη
τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην, κατέλαβε δι=
καιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως.
ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης, εἰς
νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασε. διατί. ὅτι
οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου.
προσέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμ=
ματος καθὼς γέγραπται. ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι
ἐν σιὼν λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν
σκανδάλου, καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ
Ἀδελφοί Cap. 10. [οὐ καταισχυνθήσεται.
ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέ
ησις ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ τοῦ ἰσραήλ ἐστιν
εἰς σωτηρίαν. μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς, ὅτι ζῆ

ſicut ſcriptū eſt. Jacob dilexi: Mala.1.a.
eſau aūt odio habui. Quid ergo dice
mus? Nunqd iniqtas apd deū? Abſit.
Moyſi eni dicit. Miſerebor cui miſer Exo.33.d
tus ſū: ⁊ miaʒ pſtabo cui miſerebor. Igit
nō volentis neqʒ currentis ſed
miſerentis eſt dei. Dicit enim ſcriptura Exo.9.d.
pharaoni. Quia in hoc ipſum excitaui
te vt oſtendam in te virtutem
meaʒ: ⁊ vt annuncietur nomen meum
in vniuerſa terra. Ergo cui vult miſere C
tur: ⁊ quē vult indurat. Dices itaqʒ mi
hi. Quid adhuc querit. Voluntati eniʒ
eius quis reſiſtit? O homo tu quis es
qui reſpondeas deo. Nunquid dicit Eſaie.45.c
figmentū ei qui ſe finxit: quid me feci Hiere.18.a
ſti ſic. An nō habet poteſtatē figulus lu
ti ex eadem maſſa facere aliud
quidē vas in honorē: aliud vero in cō=
tumeliā? Qd ſi deus volēs oſidere irā et
notā facere potētiā ſuā: ſuſtinuit i mul
ta patientia vaſa ire aptata
in interitum: vt oſtenderet diuitias
glorie ſue in vaſa miſericordie que
preparauit in gliaʒ. Quos et vocauit
nō ſolū ex iudeis ſed etiam ex gētib9:
ſicut in oſee dicit. Vocabo Oſee.1.d.
non plebeʒ meā: plebē meā: ⁊ nō dile
ctaʒ dilectā: ⁊ nō miaʒ ɔſecutā: miaʒ ɔſecu=
tā. Et erit i loco vbi dictuʒ eſt eis: non Oſee.1.d.
plebs mea vos: ibi vocabūtur filij dei D
viui. Eſaias aūt clamat p iſrl. Si fue Eſaie.10.d
rit numerus filiorum iſrl tanqʒ arena maris:
reliquie ſalue fient. Verbū enim
cōſūmans et abbreuiās in equitate:
quia vbum breuiatum faciet dominus
ſuper terraʒ. Et ſicut pdixit eſaias. Ni Eſaie.1.d.
ſi dominus ſabaoth reliquiſſet nobis ſemē
ſicut ſodoma facti eſſemus: et ſicut go=
morra ſimiles fuiſſemus. Quid ergo dice
mus? Qd gētes q nō ſectabant iuſtitiā:
apprehēderūt iuſtitiā: iuſtitiā aūt q ex fi
de ē. Iſrael vero ſectādo legē iuſtitie in
legē iuſtitie nō puenit. Quare? Quia
non ex fide: ſed quaſi ex operibus.
Offenderunt eni in lapidem offenſionis:
ſicut ſcriptū eſt. Ecce pono Eſaie.28.d.
in ſion lapidem offenſionis et petram
ſcandali: ⁊ ois qui credit in eū non cō
Fratres Cap. 10. [fundetur.
volūtas qdē cordis mei ⁊ obſecra A
tio ad deū fit pro illis i ſaluteʒ. Teſti
moniū eni phibeo illis q emulationē qdē

λον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.
ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην,
καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι,
τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.
τέλος γὰρ νόμου χριστὸς εἰς δικαιοσύνην
παντὶ τῷ πιστεύοντι. μωυσῆς γὰρ γράφει
τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ ποι
ήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. ἡ
δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει. μὴ εἴ
πῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀναβήσεται εἰς
τὸν οὐρανόν, τοῦτέστι χριστὸν καταγαγεῖν
ἢ τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον, τοῦτέστι
χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ τί λέ
γει. ἐγγύς σου τὸ ῥῆμα ἐστὶν ἐν τῷ στόμα=
τί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου. τοῦτέστι τὸ ῥῆ
μα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν, ὅτι ἐὰν ὁ=
μολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον ἰη=
σοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι
ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ.
καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην,
στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. λέ=
γει γὰρ ἡ γραφή. ὅτι πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ'
αὐτῷ, οὐ καταισχυνθήσεται. οὐ γὰρ ἐστὶ
διαστολὴ ἰουδαίου τε καὶ ἕλληνος. ὁ γὰρ
αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάν=
τας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν. πᾶς γὰρ
ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθή=
σεται. πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ
ἐπίστευσαν. πῶς δὲ πιστεύσουσιν, οὗ οὐκ
ἤκουσαν. πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύ=
σσοντος. πῶς δὲ κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀπος=
ταλῶσι, καθὼς γέγραπται. ὡς ὡραῖοι οἱ πό
δες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν ε=
ὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά. ἀλλ' οὐ πάντες
ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. ἠσαΐας γὰρ λέ
γει. κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν. ἄρα
ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς. ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος
θεοῦ. ἀλλὰ λέγω. μὴ οὐκ ἤκουσαν. μενοῦν
γε, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος
αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ
ῥήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω. μὴ οὐκ ἔγ=
νω ἰσραήλ. πρῶτος μωυσῆς λέγει. ἐγὼ πα
ραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει. ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέ=
τῳ παροργιῶ ὑμᾶς. ἠσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ
καὶ λέγει. εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμ=
φανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι. πρὸς
δὲ τὸν ἰσραὴλ λέγει. ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξε=
πέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦν
Λέγω οὖν Cap. 11. [τα, καὶ ἀντιλέγοντα.
μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.
μὴ γένοιτο. καὶ γὰρ ἐγὼ ἰσραηλίτης εἰμί,
ἐκ σπέρματος ἀβραάμ, φυλῆς βενιαμίν. οὐκ

dei habēt ſed non ſecunduʒ ſcientiam.
Ignorantes enim iuſtitiam dei
et ſuam querentes ſtatuere:
iuſtitie dei non ſunt ſubiecti.
Finis enim legis chriſtus eſt: ad iuſti=
tiam omni credenti. Moyſes enim ſcri= Leuiti.18.a
pſit. Qm iuſtitiā que ex lege eſt q fecerit
homo viuet in ea. Que B
aūt ex fide eſt iuſtitia ſic dicit. Ne dixe Deute.30.c
ris in corde tuo: quis aſcendet in
celum id eſt chriſtum deducere:
aut quis deſcēdet in abyſſum: hoc eſt
xp̄m a mortuis reuocare. Sʒ qd dicit
ſcriptura? Prope eſt verbum in ore Deute.30.c
tuo ⁊ in corde tuo. Hoc eſt verbum
fidei qd predicamus: quia ſi confitearis
in ore tuo dominum ieſum
et in corde tuo credideris q
deus illū ſuſcitauit a mortuis ſaluus eris.
Corde enim creditur ad iuſtitiam:
ore aūt confeſſio fit ad ſalutem. Dicit Eſaie.28.d
enim ſcriptura. Omnis qui credit in
illum non confundetur. Non enim eſt C
diſtinctio iudei et greci. Nam 1.Cor.8.b
idem dominus omniū: diues in oēs Jaco.1.a.
qui inuocant illum. Omnis enim Johe.2.g.
quicūqʒ inuocauerit nomē dn̄i ſaluus erit Mar.10.c
Quomodo ergo inuocabūt in quē nō ⁊.24.b.
crediderūt? Aut quō credent ei quē nō Mar.13.c.
audierūt? Quō aūt audiēt ſine predicāte? Actu.2.b.
Quomodo vo pdicabūt: niſi mittant?
ſicut ſcriptū eſt. Quam ſpecioſi pedes Eſaie.52.b.
euangelizantium pacem euangelizātiuʒ
bona. Sed non omnes
obediunt euangelio. Eſaias enim di=
cit. Dn̄e quis credidit auditui nr̄o? Er Eſa.53.a
go fides ex auditu: auditus aūt p vbū D
xp̄i. Sed dico. Nūqd nō audierūt? Et
quidem in omnem terram exiuit ſonus Pſal.18.
eorum et in fines orbis terre
vba eorum. Sed dico. Nūqd iſrl nō co
gnouit? pmus moyſes dicit. Ego ad emu Deute.32.c
lationē vos adducā i nō gētē: i gētē iſi
piētē i irā vos mittā. Eſaias aūt audet
⁊ dicit. Inuēt9 ſū a nō qrētib9 me: pa Eſaie.65.a
lā apparui his q me nō iterrogabāt. Ad
iſrael aūt dicit. Tota die expandi Eſaie.65.a
manus meas ad populum non creden
tem: ſed contradicentem. Cap. 11.
Dico ergo. Nūqd deus repulit pplʒ A
ſuū? Abſit. Nā ⁊ ego iſraelita ſū
ex ſemine abraā de tribu beniamin. Nō

ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέ
γνω. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή
ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ κατὰ τοῦ ἰσραὴλ
λέγων. κύριε τοὺς προφήτας σου ἀπεκτεί=
ναν, καὶ τὰ θυσιαστήρια σου κατέσκαψαν,
κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσι τὴν
ψυχήν μου. ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρη=
ματισμός. κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλί=
ους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ
βάαλ. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμ
μα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν. εἰ δὲ χά
ριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων. ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γί
νεται χάρις. εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶ χά=
ρις. ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον. τί οὖν
ὃ ἐπιζητεῖ ἰσραὴλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἡ
δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθη
σαν, καθὼς γέγραπται. ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς
πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ
βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς
σήμερον ἡμέρας. καὶ δαυὶδ λέγει. γενηθήτω
ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς θήραν
καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐ
τοῖς. σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν
τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ=
παντὸς σύγκαμψον. λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν
ἵνα πέσωσι. μὴ γένοιτο. ἀλλὰ τῷ αὐτῶν
παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς
τὸ παραζηλῶσαι αὐτούς. εἰ δὲ τὸ παράπτω
μα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἥττη=
μα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον
τὸ πλήρωμα αὐτῶν. ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς
ἔθνεσιν. ἐφόσον μὲν εἰμὶ ἐγὼ ἐθνῶν ἀπό=
στολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, εἴπω
παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τι
νὰς ἐξ αὐτῶν. εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν κα
ταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσληψις εἰ μὴ ζω
ὴ ἐκ νεκρῶν. εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύ
ραμα. καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι. εἰ
δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ
δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς,
καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης καὶ τῆς πιότη=
τος τῆς ἐλαίας ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ τῶν
κλάδων. εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν
ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλ' ἡ ῥίζα σέ. ἐρεῖς οὖν.
ἐξεκλάσθησαν κλάδοι, ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισ=
θῶ. καλῶς τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν. σὺ δὲ
τῇ πίστει ἕστηκας. μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ
φοβοῦ. εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλά
δων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσε=
ται. ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ
ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομίαν. ἐπὶ δὲ σὲ
χρηστότητα ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ χρηστότητι ἐπεὶ

repulit deus plebē ſuam quam preſciuit.
An neſcitis in helia quid dicit ſcriptura:
quēadmodū īterpellat deū aduſū iſrl'.
Dñe ꝓphetas tuos occiderunt: 3.Re.19.b
altaria tua ſuffoderunt:
et ego relictus ſum ſolus: ⁊ querunt
aīaȝ meā. Sed qd dicit illi diuinū rñ
ſum. Reliqui mihi ſeptem milia
virorum: qui nō curuauerunt genua an
te baal. Sic ergo ⁊ in hoc tēpore reliqe
ſcdꝫ electionē grē dei ſalue facte ſūt. Si
aūt grā: iā nō ex opib9. Alioqn grā iā
non eſt gratia.
Quid ergo?
Qd querebat iſrael hoc nō eſt ꝯſecut9:
electio aūt conſecuta eſt: ceteri vo exce
cati ſūt: ſicut ſcriptū eſt. Dedit illis de9 B
ſpiritum cōpūctionis: oculos vt non Eſaie.6.c
videant: et aures vt nō audiant vſqꝫ i
hodiernū diem. Et dauid dicit. Fiat Pſal.68.
menſa eorū corā ipſis in laqueū: ⁊ i ca
ptionē ⁊ in ſcādalū ⁊ in retributionē il=
lis. Obſcurentur oculi eorum
ne videant: ⁊ dorſum eorum ſemper
icurua. Dico ergo. Nunqd ſic offende=
rūt vt caderent? Abſit. Sed illoruꝫ
delicto ſalus eſt gentibus: vt
illos emulentur. Quod ſi delictum
illorū diuitie ſunt mundi: ⁊ diminutio
eorum diuitie gentiū: quanto magis
plenitudo eorū? Vobis enim dico
gētib9. Quādiu qdē ego ſū gētiū apo=
ſtol9 miniſteriū meū honorificabo: ſiquō
ad emulādū ꝓuocē carnē meā ⁊ ſaluos
faciā aliquos ex ill'. Si .n. amiſſio eo
rū recōciliatio eſt mūdi: q̄ aſſūptio niſi
vita ex mortuis. Qd ſi delibatio ſctā
eſt: ⁊ maſſa. Et ſi radix ſancta: ⁊ rami. C
ſi aliqui ex ramis fracti ſunt: tu ⌐ Qd
autē cum oleaſter eſſes inſert9 es in ill':
et ſoci9 radicis et pinguedinis
oliue factus es: noli gloriari aduerſus
ramos. Qd ſi gloriaris: non tu
radicē portas: ſed radix te. Dicis ergo.
Fracti ſunt rami vt ego inſerar. ⌐ aūt
Bene ꝓpter icredulitatē fracti ſūt. Tu
fide ſtas. Noli altū ſapere: ſed
time. Si enim deus naturalib9 ramis
non pepercit: ne forte nec tibi parcat.
Vide ergo bonitatem et ſeueritatē dei.
In eos qdē q̄ ceciderūt ſeueritatē: i te aūt
bōitatē dei ſi ꝑmāſeris i bōitate. Alioqn

καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. καὶ ἐκεῖνοι δὲ ἐὰν μὴ ἐπιμεί
νωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται. δυνα=
τὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι
αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκό
πης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσ=
θης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ
κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαί
ᾳ. οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ τὸ
μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ' ἑαυτοῖς
φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ ἰσ
ραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν
ἐθνῶν εἰσέλθῃ, καὶ οὕτω πᾶς ἰσραὴλ σωθή
σεται καθὼς γέγραπται. ἥξει ἐκ σιὼν ὁ ῥυό
μενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ ἰακώβ.
καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν
ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. κατὰ μὲν
τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν
ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. ἀμε=
ταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις
τοῦ θεοῦ. ὥσπερ γὰρ ποτὲ καὶ ὑμεῖς ἠπειθή
σατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀ=
πειθίᾳ, οὕτω καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμε
τέρῳ ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι. συνέκλει
σε γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν ἵνα
τοὺς πάντας ἐλεήσῃ. ὦ βάθος πλούτου καὶ
σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ, ὡς ἀνεξερεύνη=
τα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ
ὁδοὶ αὐτοῦ. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ
τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο, ἢ τίς προέ=
δωκεν αὐτῷ καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ. ὅ=
τι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ
πάντα, αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.
Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀδελφοὶ διὰ Cap.12.
τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ παραστῆσαι τὰ
σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεσ
τον τῷ θεῷ τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. καὶ
μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ
μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑ
μῶν εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ
θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.
λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης
μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν μὴ ὑπερφρονεῖν
παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ
σωφρονεῖν. ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε μέτ=
ρον πίστεως. καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι μέ
λη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν
αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶ=
μά ἐσμεν ἐν χριστῷ, ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων
μέλη. ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν
χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα. εἴτε
προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πί=
στεως. εἴτε διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ. εἴτε
ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. εἴτε ὁ παρα

tu excideris. Sꝫ ⁊ illi ſi nō ꝑmāſerit in
incredulitate: inſerentur. Potens
eſt enim deus iterum inſerere
illos. Nā ⁊ ſi tu ex naturali excíſus es
oleaſtro: ⁊ contra naturam inſertus es
in bonam oliuā: quanto magis hi qui
ſecundum naturā inſerentur ſue oliue.
Nolo enim vos ignorare fratres
myſterium hoc vt non ſitis vobiſipſis
ſapiētes: q2 cecitas ex ꝑte cōtigit i iſrael
donec plenitudo
gentiū intraret: ⁊ ſic oīs iſrl' ſalu9 fieret D
ſicut ſcriptū ē. Veniet ex ſion q̄ eripiat Eſaie.59.d
et auertat impietatem ab iacob.
Et hoc illis a me teſtamentum: cum
abſtulero pctā eoꝝ. Scdꝫ euāgeliū qdē
inimici ꝓpter vos: ſcdꝫ electionem aūt
chariſſimi ꝓpter patres. Sine penitētia
enim ſunt dona et vocatio
dei. Sicut enim aliqn̄ et vos nō credi
diſtis deo: nūc aūt miāȝ cōſecuti eſtis ꝓpter
incredulitatē illoꝝ: ita ⁊ iſti nūc nō cre
diderūt i vrāȝ miāȝ: vt ⁊ ipſi miāȝ ꝯſequā
tur. Concluſit enī de9 oīa in icredulita=
te: vt omniū miſereat'. O altitudo diui
tiaꝝ ſapiētie ⁊ ſciētie dei: q̄ȝ incōphēſibi
lia ſūt iudicia eius ⁊ inueſtigabiles o.inueſtigabiles.i.non
vie eius. Quis enī cognouit ſenſū dñi: veſtigabiles
aut qs ꝯſiliari9 ei9 fuit? aut qs ꝑor de 1.Coꝝ.3.d.
dit illi ⁊ retribuetur ei. Quoniam
ex ipſo et per ipſum ⁊ in ipſo ſūt oīa:
ipſi honor ⁊ glīa in ſecula ſclo'ꝝ amen.
Obſecro itaqꝫ vos frēs p Cap.12. A
miſericordiam dei vt exhibeatis Philip.4.d
corpa vrā hoſtiā viuētē ſctām deo pla
centē: rationabile obſequium veſtrū. Et
nolite conformari huic ſeculo: ſed
reformamini in nouitate ſenſus veſtri
vt probetis que voluntas Ephe.5.c.
dei bona: et beneplacens et perfecta. 1.Theſ.4.a
Dico enim per grāȝ que data eſt
mihi oib9 q̄ ſūt iter vos: nō pl9 ſapere
q̄ȝ oportet ſapere: ſed ſapere ad
ſobrietatē: ⁊ vnicuiqꝫ ſicut deus diuiſit B
menſurā. Sicut enī in vno corpore 1.Coꝝ.12.b
multa mēbra habem9 oīa aūt mēbra nō Ephe.4.a.
eundē actū habēt: ita multi vnū corp9
ſum9 in xp̄o: ſinguli aūt alter alterius
mēbra: habentes donationes ſecundū
gratiā q̄ data ē nobis differētes. Siue
prophetiam ſecundum rationeȝ fidei.
Siue miniſteriū in miniſtrando. Siue
qui docet in doctrina. Qui exhortat':

καλῶν ἐν τῇ παρακλήσει. ὁ μεταδιδοὺς ἐν
ἁπλότητι. ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ. ὁ ἐ-
λεῶν ἐν ἱλαρότητι. ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος.
ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώμενοι
τῷ ἀγαθῷ. τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φι-
λόστοργοι. τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμε-
νοι. τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί. τῷ πνεύματι ζέον-
τες. τῷ κυρίῳ δουλεύοντες. τῇ ἐλπίδι χαί-
ροντες. τῇ θλίψει ὑπομένοντες. τῇ προσευ-
χῇ προσκαρτεροῦντες. ταῖς χρείαις τῶν ἁ-
γίων κοινωνοῦντες. τὴν φιλοξενίαν διώκον-
τες. εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλο-
γεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ χαι-
ρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τὸ αὐ-
τὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες. μὴ τὰ ὑψη-
λὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συνα-
παγόμενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ᾽ ἑαυ-
τοῖς. μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες.
προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀν-
θρώπων. εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάν-
των ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες. μὴ ἑαυτοὺς ἐκ-
δικοῦντες ἀγαπητοὶ ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀρ-
γῇ. γέγραπται γάρ. ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀν-
ταποδώσω λέγει κύριος. ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ
ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν. ἐὰν διψᾷ πότι-
ζε αὐτόν. τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυ-
ρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ
νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀ-
γαθῷ τὸ κακόν.

Cap.13.

Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑ-
ποτασσέσθω. οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ
μὴ ὑπὸ θεοῦ. αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι, ὑπὸ
τοῦ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ὥστε ὁ ἀντιτα-
σσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ
ἀνθέστηκεν. οἱ δὲ ἀνθεστηκότες, ἑαυτοῖς κρί-
μα λήψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φό-
βος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν.
θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀ-
γαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς. θεοῦ
γὰρ διάκονός ἐστί σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν
δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ. οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν
μάχαιραν φορεῖ. θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν,
ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι.
διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθε, οὐ μόνον διὰ τὴν
ὀργήν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ
τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε. λειτουργοὶ
γὰρ θεοῦ εἰσὶν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτε-
ροῦντες. ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς.
τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ
τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τι-
μὴν τὴν τιμήν. μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε εἰ μὴ
τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν
ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε. τὸ γὰρ οὐ μοι-

in exhortando. Qui tribuit in
ſimplicitate. Qui preeſt in ſollicitudine. Qui C
miſeretur in hilaritate. Dilectio ſine ſimu
Odientes malum: adherentes latiõe Eſaie.7.d
bono. Charitatẽ fraternitatis inuicẽ di- Amos.5.d
ligentes: honore inuicem preuenientes. Ephe.4.c. 1.Pe.2.c.
Sollicitudine non pigri: ſpũ feruentes
domino ſeruientes. Spe gaudentes: in Luce.12.c. 1.Pe.5.b.
tribulatione patientes: orationi Hebre.13.a
inſtantes. Neceſſitatib9 ſanctorum
cõmunicantes: hoſpitalitatẽ ſectantes.
Benedicite perſequẽtib9 vos. Bñdicite
et nolite maledicere. Gaudere cũ gaudẽ Mat.5.a.
tib9: flere cum flentibus. Idipſum
inuicem ſentientes. Non alta D
ſapientes: ſed humilibus conſentientes.
Nolite eſſe prudẽtes apud voſmetipſos. Prou.3.a
Nulli malum pro malo reddentes. Eſa.5.b
Prouidẽtes bona: nõ tñ corã deo: ſz ẽt co Prou.20.c 1.Pe.3.b.
rã oib9 hoib9. Si fieri põt qd ex vobis 2.Cor.8.d
eſt: cũ oib9 hoibus pacẽ habẽtes. Non Heb.12.c.
voſmetipſos defẽdẽtes chariſſimi: ſz date
locũ ire. Scriptũ ẽ ei. Mihi vĩdicta: et Deute.32.b
ego retribuã dicit dñs. Sed ſi eſurie- Pro.25.c
rit inimic9 tu9 ciba illũ. Si ſitit potũ da
illi. Hoc enim faciens carbones ignis
congeres ſuper caput eius. Noli
vinci a malo: ſed vince in bono
malum.

Cap.13.

Omnis aĩa ptãtib9 ſublimiorib9 ſub A
dita ſit. Non eſt enim poteſtas niſi 1.Pe.2.c.
a deo. Que autem ſunt: a
deo ordinata ſunt. Itaqz qui reſiſtit
poteſtati: dei ordinationi
reſiſtit. Qui aũt reſiſtũt: ipſi ſibi dãna
tionem acquirũt. Nã pncipes nõ ſũt ti
mori boni operis ſed mali.
Vis aũt non timere poteſtatẽ: bonũ
fac: et habebis laudem ex illa. Dei
enim miniſter eſt tibi in bonum. Si
autẽ malũ feceris time. Non ei ſine cau B
ſa gladiũ portat. Dei eniz miniſter eſt:
vindex in iram ei qui malum agit.
Ideoqz neceſſitate ſubditi eſtote nõ ſolũ
ppter irã: ſed etiã ppter ↄſciẽtiã. Ideo
enim et tributa preſtatis. Miniſtri
enim dei ſunt in hoc ipſum ſeruientes.
Reddite ergo omnibus debita. Mat.22.d.
Cui tributũ tributum: cui vectigal
vectigal: cui timorẽ timorem: cui hono C
rem honorẽ. Nemini quicq̃ debeatis: ni 1.Joh.3.a.
ſi vt inuicem diligatis. Qui eniz diligit
proximũ: legẽ impleuit. Nã nõ adulterã Deute.5.b

χεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπι-
θυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ
τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ ἀγαπή-
σεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἡ ἀγάπη
τοῦ πλησίον κακὸν οὐ κατεργάζεται. πλή-
ρωμα οὖν νόμου, ἡ ἀγάπη. καὶ τοῦτο εἰδό-
τες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου
ἐγερθῆναι. νῦν ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία
ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ
ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα
τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ
φωτός, ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπα-
τήσωμεν. μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις
καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ, ἀλλ᾽ ἐν-
δύσασθε τὸν κύριον ἰησοῦν χριστόν, καὶ τῆς
σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιήσθε εἰς ἐπιθυμίας.

Cap.14.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμ-
βάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν.
ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθε-
νῶν λάχανα ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίον-
τα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθί-
οντα μὴ κρινέτω. ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προ-
σελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰ-
κέτην. τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθή-
σεται δέ. δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς στῆσαι
αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ᾽ ἡμέραν,
ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. ἕκαστος ἐν τῷ
ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω. ὁ φρονῶν τὴν ἡ-
μέραν, κυρίῳ φρονεῖ. καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡ-
μέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων, κυρί-
ῳ ἐσθίει. εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ. καὶ ὁ μὴ ἐσ-
θίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θε-
ῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑ-
αυτῷ ἀποθνήσκει. ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυ-
ρίῳ ζῶμεν. ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ
ἀποθνήσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀ-
ποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο
γὰρ χριστὸς καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἔ-
ζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.
σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου, ἢ καὶ σὺ
τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου. πάντες γὰρ
παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ χριστοῦ.
γέγραπται γάρ. ζῶ ἐγὼ λέγει κύριος, ὅτι
ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπι-
γείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσ-
σα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ. ἄρα οὖν ἕκασ-
τος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θε-
ῷ. μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν. ἀλλὰ
τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρό-
σκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. οἶδα καὶ
πέπεισμαι ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοι-
νὸν δι᾽ αὐτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν

bis: nõ occides: nõ furaberis: nõ falſũ teſti
moniũ dices: nõ ↄcupiſces: et ſi qd ẽ aliud
mandatũ: in hoc verbo inſtaurat. Di Galla.5.c
liges pximũ tuũ ſicut teipſuz. Dilectio Mat.22.g Leuiti.19.d
pximi malũ non operatur. Plenitudo Jaco.2.b.
ergo legis eſt dilectio. Et hoc ſciẽtes D
tẽpus: quia hora eſt iam nos de ſomno
ſurgere. Nũc .n. ppior ẽ noſtra ſalus:
q̃ cũ credidim9. Nox preceſſit: dies aũt
appropinquauit. Abijciamus ergo ope
ra tenebrarum et induamur arma
lucis: ſicut in die honeſte ambulem9.
Nõ i cõmeſſatõib9 et ebrietatib9: nõ i cu Luce.21.g.
bilib9 et ipudicitijs: nõ i ↄtentõe et emu
latiõe: ſed induimini dñz ieſuz xpz: et Galla.5.c. 1.Pe.2.b.
carnis curam ne feceritis in deſiderijs.

Cap.14.

Infirmum autem in fide aſſumite: A
nõ in diſceptationib9 cogitationũ.
Ali9 ei credit mãducare ſe oĩa. Qui aũt
infirm9 ẽ olus mãducet. Is q mãducat
nõ mãducantẽ nõ ſpernat: et q nõ man
ducat: mãducantẽ nõ iudicet. De9 ei il
lũ aſſumpſit. Tu qs es q iudicas alie Jaco.4.c.
nũ ſeruũ? Dño ſuo ſtat aut cadit. Sta-
bit aũt. Potens eſt enim deus ſtatuere
illũ. Nam alius iudicat diẽ inter diem:
alius aũt iudicat oẽm diẽ. Vnuſqſqz i
ſuo ſenſu abundet. Qui ſapit diem:
domino ſapit:
Et qui manducat: domino
mãducat. Gras ei agit deo. Et q nõ mã B
ducat: dño nõ mãducat: et gras agit deo.
Nemo enĩ nřm ſibi viuit: et nemo ſibi
moritur. Siue enim viuim9: domino
viuimus: ſiue morimur domino
morimur. Siue ergo viuim9 ſiue mori
mur: domini ſumus. In hoc
enim chriſtus mortuus eſt et reſurrexit
vt et viuorũ et mortuorum dominetur.
Tu aũt quid iudicas fratrẽ tuũ: aut tu Jaco.4.c.
quare ſpernis fratrem tuum. Oẽs enĩ
ſtabimus ante tribunal chriſti.
Scriptũ eſt ei. Viuo ego dicit dñs qm̃ Eſa.45.d
mihi flectetur omne genu: Philip.2.b
et omnis lingua
confitebitur deo. Itaqz vnuſquiſqz 2.Cho.2.b
noſtrum pro ſe rationem reddet deo.
Non ergo amplius inuicẽ iudicem9. Sz C
hoc iudicate magis: ne ponatis offendi-
culum fratri vel ſcandalum. Scio et
confido in dño ieſu: quia nihil cõmune
per ipz: niſi ei q exiſtimat quid cõmune

εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ δὲ διὰ βρῶμα ὁ ἀ-
δελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην
περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀ-
πόλλυε, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. μὴ
βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. οὐ
γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ
πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χα-
ρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ὁ γὰρ ἐν τούτοις δου-
λεύων τῷ Χριστῷ, εὐάρεστος τῷ θεῷ καὶ
δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰ-
ρήνης διώκωμεν, καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς
εἰς ἀλλήλους. μὴ ἕνεκεν βρώματος κατά-
λυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρά,
ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμ-
ματος ἐσθίοντι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα, μη-
δὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου
προσκόπτει, ἢ σκανδαλίζεται, ἢ ἀσθενεῖ.
σὺ πίστιν ἔχεις κατὰ σεαυτόν, ἔχε ἐνώπι-
ον τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν
ἐν ᾧ δοκιμάζει. ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν φά-
γῃ, κατακέκριται ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως. πᾶν
δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστί. Cap. 15.
Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθε-
νήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ
μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ὑμῶν τῷ πλη-
σίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδο-
μήν. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν,
ἀλλὰ καθὼς γέγραπται. οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν
ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. ὅσα γὰρ
προεγράφη εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν
προεγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ
τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα
ἔχωμεν. ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς πα-
ρακλήσεως, δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν, ἐν
ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν. ἵνα ὁμοθυ-
μαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ
πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ
ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν θε-
οῦ. λέγω δὲ Χριστὸν Ἰησοῦν διάκονον γεγε-
νῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ εἰς τὸ
βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων.
τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν
καθὼς γέγραπται. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσο-
μαί σοι ἐν ἔθνεσι κύριε, καὶ τῷ ὀνόματί σου
ψαλῶ. καὶ πάλιν λέγει. εὐφράνθητε ἔθνη
μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ πάλιν αἰνεῖτε
τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε
αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. καὶ πάλιν ἠσαΐας
λέγει. ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστά-
μενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦ-
σι. ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς
πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν εἰς

est illi commune est. Si enim propter cibum fra-
ter tuus contristatur: iam non secundum charitatem
ambulas. Noli cibo tuo illum perde-
re: pro quo christus mortuus est. Non
ergo blasphemetur bonum vestrum. Non
est enim regnum dei esca et
potus: sed iustitia et pax et gaudium
in spiritu sancto. Qui enim in hoc servit
christo: placet deo et
probatus est hominibus. Itaque que pacis
sunt sectemur: et que edificationis sunt
in invicem custodiamus. Noli propter escam de-
struere opus dei. Omnia quidem sunt munda:
sed malum est homini qui per offendiculum
manducat. Bonum est non manducare carnem
et non bibere vinum: neque in quo frater tuus
offenditur aut scandalizatur aut infirmatur.
Tu fidem quam habes penes temetipsum: ha-
be coram deo. Beatus qui non iudicat semet-
ipsum in eo quod probat. Qui autem discernit: si
manducaverit damnatus est: quia non ex fide.
Omne autem quod non est ex fide peccatum est. Cap. 15.
Debemus autem nos firmiores imbecil-
litates infirmorum sustinere: et non
nobis placere. Unusquisque vestrum pro-
ximo placeat in bonum ad edificationem.
Etenim christus non sibi placuit:
sed sicut scriptum est. Improperia — Psal. 68.
improperantium tibi ceciderunt super me. Que-
cumque enim scripta sunt ad nostram doctrinam
scripta sunt: ut per patientiam et
consolationem scripturarum spem
habeamus. Deus autem patientie et solatii
det vobis idipsum sapere in
alterutrum secundum iesum christum: ut unanimes
uno ore honorificetis deum et
patrem domini nostri iesu christi.
Propter quod suscipite invicem: sicut et
christus suscepit vos in honorem dei.
Dico enim christum iesum ministrum fuisse
circuncisionis: propter veritatem dei ad
confirmandas promissiones patrum:
gentes autem super misericordia honorare de-
um: sicut scriptum est. Propterea confitebor — 2. Reg. 22. Ps. 17.
tibi in gentibus domine: et nomini tuo
cantabo. Et iterum dicit. Letamini gentes — Deute. 32.
cum plebe eius. Et iterum. Laudate — Psal. 116.
omnes gentes dominum: et magnificate
eum omnes populi. Et rursus esaias
ait. Erit radix iesse: et qui exurget — Esaie 11.
regere gentes: in eum gentes sperabunt.
Deus autem spei repleat vos
omni gaudio et pace in credendo ut

τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνά-
μει πνεύματος ἁγίου. πέπεισμαι δὲ ἀδελ-
φοί μου καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ
αὐτοὶ μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρω-
μένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλ-
λήλους νουθετεῖν. τολμηρότερον δὲ ἔγραψα
ὑμῖν ἀδελφοὶ ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμιμ-
νήσκων ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν
μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς τὸ εἶναί με λειτουρ-
γὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦν-
τα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. ἵνα γένηται ἡ
προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος ἡγιασ-
μένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ἔχω οὖν καύχησιν
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τὰ πρὸς τὸν θεόν. οὐ γὰρ
τολμήσω λαλεῖν τι ὧν οὐ κατειργάσατο
Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν καὶ λό-
γῳ καὶ ἔργῳ ἐν δυνάμει σημείων καὶ τερά-
των ἐν δυνάμει πνεύματος θεοῦ. ὥστε με
ἀπὸ ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ ἰλ-
λυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
Χριστοῦ. οὕτω δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγ-
γελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός,
ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ,
ἀλλὰ καθὼς γέγραπται. οἷς οὐκ ἀνηγγέλη
περὶ αὐτοῦ ὄψονται, καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασι
συνήσουσι. διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολ-
λὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. νυνὶ δὲ μηκέτι
τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπι-
ποθείαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ
πολλῶν ἐτῶν, ὡς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν σ-
πανίαν, ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς. ἐλπίζω γὰρ
διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑ-
μῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον
ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ. νυνὶ δὲ πορεύομαι
εἰς ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. εὐδό-
κησαν γὰρ μακεδονία καὶ ἀχαΐα, κοινωνίαν
τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁ-
γίων τῶν ἐν ἱερουσαλήμ. εὐδόκησαν γάρ
καὶ ὀφειλέται αὐτῶν εἰσίν. εἰ γὰρ τοῖς πνευ-
ματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφεί-
λουσι καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι
αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγι-
σάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύ-
σομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν σπανίαν. οἶδα δὲ ὅ-
τι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐ-
λογίας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ ἐλεύ-
σομαι. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ διὰ τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς
ἀγάπης τοῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαί
μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς
τὸν θεόν, ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων
ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ ἵνα ἡ διακονία μου ἡ εἰς
ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁγί-

abundetis in spe et virtute
spiritus sancti. Certus sum autem fratres
mei et ego ipse de vobis: quoniam et
ipsi pleni estis dilectione: repleti
omni scientia ita ut possitis alterutrum
monere. Audacius autem scripsi
vobis fratres ex parte tanquam in memoriam
vos reducens propter gratiam que data est
mihi a deo ut sim minister
christi iesu in gentibus: sanctificans
evangelium dei: ut fiat
oblatio gentium accepta et sanctificata
in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam — C
in christo iesu ad deum. Non enim
audeo aliquid loqui eorum que per me non efficit
christus in obedientiam gentium in verbo
et factis in virtute signorum et prodigiorum:
in virtute spiritus sancti: ita ut
ab hierusalem per circuitum usque illyricum
repleverim evangelium
christi. Sic autem predicavi evangelium hoc
non ubi nominatus est christus:
ne super alienum fundamentum edificarem:
sed sicut scriptum est. Quibus non est annun- — Esa. 52. d.
ciatum de eo videbunt: et qui non audierunt de
eo intelligent. Propter quod et impediebar
plurimum venire ad vos: et prohibitus sum
usque adhuc. Nunc vero ulterius locum non habens
in his regionibus: cupiditatem autem habens ve-
niendi ad vos ex multis iam precedentibus annis:
cum in hispaniam proficisci cepero: spero quod
preteriens videam vos et a vobis
deducar illuc: si vobis primum
ex parte fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar — D
in hierusalem ministrare sanctis. Probaverunt
enim macedonia et achaia collationem
aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt
in hierusalem. Placuit enim eis
et debitores sunt eorum. Nam si spiritua-
lium eorum participes facti sunt gentiles: de-
bent et in carnalibus ministrare
eis. Hoc igitur cum consummavero et assigna-
vero eis fructum hunc: per vos proficiscar
in hispaniam. Scio autem quoniam
veniens ad vos in abundantia benedi-
ctionis christi veniam.
Obsecro ergo vos fratres per
dominum nostrum iesum christum et per
charitatem sancti spiritus: ut adiuvetis
me in orationibus vestris pro me ad
deum: ut liberer ab infidelibus qui sunt
in iudea: et obsequii mei oblatio
accepta fiat in hierusalem sanctis

οις, ινα εν χαρά ελθω προς υμάς διά θελήματος θεού, και συναναπαύσωμαι υμίν. ο δε θεός της ειρήνης μετά πάντων υμών. αμήν.

Cap. 16.

Συνίστημι δε υμίν φοίβην την αδελφήν ημών, ούσαν διάκονον της εκκλησίας της εν κεγχρεαίς, ινα αυτήν προσδέξησθε εν κυρίω αξίως των αγίων, και παραστήτε αυτή εν ω αν υμών χρήζη πράγματι. και γαρ αυτή προστάτις πολλών εγενήθη και αυτού εμού. ασπάσασθε πρίσκιλλαν και ακύλαν τους συνεργούς μου εν χριστώ ιησού, οίτινες υπέρ της ψυχής μου τον εαυτών τράχηλον υπέθηκαν, οις ουκ εγώ μόνος ευχαριστώ, αλλά και πάσαι αι εκκλησίαι των εθνών, και την κατ᾽ οίκον αυτών εκκλησίαν. ασπάσασθε επαινετόν τον αγαπητόν μοι, ος εστιν απαρχή της αχαΐας εις χριστόν. ασπάσασθε μαριάμ, ήτις πολλά εκοπίασεν εις ημάς. ασπάσασθε ανδρόνικον και ιουνίαν τους συγγενείς μου, και συναιχμαλώτους μου, οίτινες εισίν επίσημοι εν τοις αποστόλοις, οι και προ εμού γεγόνασιν εν χριστώ. ασπάσασθε αμπλίαν τον αγαπητόν μου εν κυρίω. ασπάσασθε ουρβανόν τον συνεργόν ημών εν χριστώ, και στάχυν τον αγαπητόν μου. ασπάσασθε απελλήν τον δόκιμον εν χριστώ. ασπάσασθε τους εκ των αριστοβούλου. ασπάσασθε ηρωδίωνα τον συγγενή μου. ασπάσασθε τους εκ των ναρκίσσου, τους όντας εν κυρίω. ασπάσασθε τρύφαιναν και τρυφώσαν τας κοπιώσας εν κυρίω. ασπάσασθε περσίδα την αγαπητήν, ήτις πολλά εκοπίασεν εν κυρίω. ασπάσασθε ρούφον τον εκλεκτόν εν κυρίω, και την μητέρα αυτού και εμού. ασπάσασθε ασύγκριτον, φλέγοντα, ερμάν, πατρόβαν, ερμήν, και τους συν αυτοίς αδελφούς. ασπάσασθε φιλόλογον και ιουλίαν, νηρέαν και την αδελφήν αυτού, και ολυμπάν, και τους συν αυτοίς πάντας αγίους. ασπάσασθε αλλήλους εν φιλήματι αγίω. ασπάζονται υμάς αι εκκλησίαι του χριστού. παρακαλώ δε υμάς αδελφοί σκοπείν τους τας διχοστασίας και τα σκάνδαλα παρά την διδαχήν ην υμείς εμάθετε ποιούντας, και εκκλίνατε απ᾽ αυτών. οι γαρ τοιούτοι τω κυρίω ημών ιησού χριστώ ου δουλεύουσιν, αλλά τη εαυτών κοιλία, και διά της χρηστολογίας και ευλογίας εξαπατώσι τας καρδίας των ακάκων. η γαρ υμών υπακοή εις πάντας αφίκετο. χαίρω ουν το εφ᾽ υμίν. θέλω δε υμάς σοφούς μεν είναι εις το αγαθόν, ακεραίους δε

vt veniam ad vos in gaudio per voluntatem dei vt refrigerer vobiſcum. Deus aũt pacis ſit cum omnib⁹ vobis amen.

Cap. 16.

Commẽdo aũt vobis phebẽ ſororẽ noſtrã q̃ eſt in miniſterio eccl'ie que eſt A in cẽchris: vt eã ſuſcipiatis in domino digne ſctis: et aſſiſtatis ei in quocũq; negocio vr̃i īdiguerit. Et ei ipſa quoq; aſtitit multis ⁊ mihi ipſi. Salutate priſcam ⁊ aquilam adiutores meos in chriſto ieſu: qui pro anima mea ſuas ceruices ſuppoſuerũt: quib⁹ non ſolũ ego grãs ago ſed et cuncte eccleſie gentium: ⁊ domeſticã eccleſiam eorũ. Salutate ephenetum dilectum mihi: qui eſt primitiuus eccl'ie aſie i xp̃o ieſu. Salutate mariã que multũ laborauit in nobis. Salutate andronicũ ⁊ iuniam cognatos et concaptiuos meos qui ſũt nobiles in apoſtolis: qui ⁊ ante me fuerunt in chriſto ieſu. Salutate ampliatũ dilectiſſimũ mihi ī domino. B Salutate vrbanũ adiutorem nr̃m in xp̃o ieſu: et ſtachium dilectum meum. Salutate appellem probum in chriſto. Salutate eos q̃ ſũt ex ariſtoboli domo. Salutate herodionẽ cognatum meũ. Salutate eos q̃ ſũt ex narciſſi domo: q̃ ſũt in dño. Salutate triphenam et triphoſã: que laborauit in domino. Salutate perſidam chariſſimam que multũ laborauit in domino. Salutate rufum electum in domino ⁊ matrem eius ⁊ meam. Salutate aſyncritũ ⁊ phlegontẽ hermã patrobã hermã ⁊ qui cum eis ſunt fratres. Salutate philologum ⁊ iuliam nereum et ſororem eius ⁊ olympiadẽ: ⁊ oẽs qui cũ eis ſũt ſanctos. Salutate inuicẽ in oſculo ſancto. C Salutant vos oẽs eccleſie chriſti. Rogo aũt vos fratres vt obſeruetis eos qui diſſenſiones et offendicula preter doctrinã quã vos didiciſtis faciũt: ⁊ declinate ab illis. Huiuſcemodi eni xp̃o domino noſtro non ſeruiunt: ſed ſuo ventri: et per dulces ſermones ⁊ benedictiões ſeducunt corda innocentium. Veſtra eni obediẽtia i omni loco diuulgata ẽ. Gaudeo igit̃ i vobis: ſꝫ volo vos ſapientes eſſe in bono ⁊ ſimplices

εις το κακόν. ο δε θεός της ειρήνης συντρίψει τον σαταναν υπό τους πόδας υμών εν τάχει. η χάρις του κυρίου ημών ιησού χριστού μεθ᾽ υμών. ασπάζονται υμάς τιμόθεος ο συνεργός μου, και λούκιος, και ιάσων, και σωσίπατρος οι συγγενείς μου. ασπάζομαι υμάς εγώ τέρτιος ο γράψας την επιστολήν εν κυρίω. ασπάζεται υμάς γαίος ο ξένος μου και της εκκλησίας όλης. ασπάζεται υμάς έραστος ο οικονόμος της πόλεως, και κούαρτος ο αδελφός. η χάρις του κυρίου ημών ιησού χριστού μετά πάντων υμών αμήν. τω δε δυναμένω υμάς στηρίξαι κατά το ευαγγέλιόν μου και το κήρυγμα ιησού χριστού κατά αποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αιωνίοις σεσιγημένου φανερωθέντος δε νυν διά τε γραφών προφητικών κατ᾽ επιταγήν του αιωνίου θεού εις υπακοήν πίστεως εις πάντα τα έθνη γνωρισθέντος, μόνω σοφώ θεώ διά ιησού χριστού δόξα εις τους αιώνας αμήν.

Τέλος της προς ρωμαίους επιστολής.

in malo. Deꝰ autem pacis conterat ſathanã ſub pedibus veſtris velociter. Gratia domini noſtri ieſu chriſti vobiſcum. D Salutat vos timotheus adiutor meus: et lucius ⁊ iaſon ⁊ ſoſipater cognati mei. Saluto vos ego tertius qui ſcripſi epiſtolam in dño. Salutat vos caius hoſpes meus ⁊ vniuerſa eccleſia. Salutat vos eraſtus arcarius ciuitatis: et quartus frater. Gratia domini noſtri ieſu chriſti cum omnib⁹ vobis amen. Ei aũt q̃ potẽs ẽ vos ↄfirmare iuxta euãgeliũ meuꝫ et predicationem ieſu chriſti ſecundum reuelationem myſterij tẽporibus eternis taciti qď nũc patefactũ eſt per ſcripturas prophetarum ſcd'ꝫ preceptũ eterni dei ad obeditionem fidei in cunctis gentibus cogniti: ſoli ſapiẽti deo p̃ ieſũ xp̃ꝫ: honor ⁊ glia in ſecula ſeculorum amen.

Explicit epiſtola Pauli ad Romanos.

Incipit prologus in primam epiſtolam ad Corinthios.

Epiſtola prima ad corinthios multas cauſas diuerſaſq; complectit̃: quarum partem relatione fratrum cognouit apoſtolus: partim ipſorum corinthiorum ſunt litteris indicate. Nonnullas vero pro officij ſui cura aut ordinat aut emendat: ⁊ varijs curatiõib⁹ medetur diuerſa infirmitate languentibus. Nam apud eos primũ curatur diſſenſionis vitium quod multi pſeudoapoſtolorum vnitatem intulerunt ſcindentes eccleſie: vt proprij nominis facerent ſectatores: quod his exprob: at verbis apoſtolus. Hoc autem dico quod vnuſquiſq; veſtrum dicit. Ego quidem ſum pauli: ego autem apollo: ego vero cephe: ego aũt chriſti. Et ob hoc quidem horum ſe dicit facere nominuꝫ mentionem; vt multo magis erubeſcant id ſe facere ſub falſorum apoſtolorũ nominib⁹: quod etiam ſi ſub pauli ⁊ petri fieret nomine diſpliceret. Secunda cauſa eius inducitur qui paterne oblitus reuerentie vxorem ſibi non erubuit facere de nouerca. Quod facinus licet fornicationẽ appellauerit apoſtolus: tamen ita condemnauit; vt in vltionem facti autorem talis operis diabolo iudicauerit deputandum: impoſita iudiciorum ⁊ litium tertia queſtione. Quarto loco matrimoniorum iura tractantur his. Quinto loco virginitatis conſilium velut e vicino coniungitur. Sexto loco de eſcarũ licẽtia diſputatur. Septimo atq; octauo loco de attondendo viris: ⁊ mulieribus velando capite ac ſacramentorum communione precipit̃. Nono loco emulatio que diuerſitate donorum ſpiritualium naſcebatur ſub exemplo membrorum ⁊ corporis caſtigatur. Decimo reſurrectionis ſpes multis ⁊ argumentis ⁊ rationibus approbatur. Vltimo de colligẽdis ad neceſſitatem ſanctorum nomine charitatis cura vel edificatio cultui imponitur. Interſerũtur his pauca: que aut vt quibuſdam videtur pendent ex ſuperiorib⁹: aut habent licet ꝓprias tamen puul as actiones. Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Corinthij ſunt achaici: et hi ſimiliter ab apoſtolo audierunt verbum veritatis: et ſubuerſi ſunt multifarie a falſis apoſtolis. Quidam a philoſophie verboſa eloquẽtia: alij ſecta legis iudaice īducti ſũt. Hos reuocat apoſtolus ad veram fidem et euangelicam ſapientiam: ſcribens eis ab epheſo per timotheum diſcipulum ſuum. Explicit argumentum.

Η του ἁγίου παύλου πρὸς κορινθίους πρώτη ἐπιστολή. Cap. I.

Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος ἰησοῦ χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ σωσθένης ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ του θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν χριστῷ ἰησοῦ κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα του κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι του θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν χριστῷ ἰησοῦ ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, καθὼς τὸ μαρτύριον του χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν του κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ του κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. πιστὸς ὁ θεὸς δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν του υἱοῦ αὐτοῦ του κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ διὰ του ὀνόματος του κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα. ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν ἀδελφοί μου ὑπὸ τῶν χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσί. λέγω δὲ τοῦτο ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει ἐγὼ μὲν εἰμὶ παύλου, ἐγὼ δὲ ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ κηφᾶ, ἐγὼ δὲ χριστοῦ. μεμέρισται ὁ χριστός. μὴ παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα παύλου ἐβαπτίσθητε. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ κρίσπον καὶ γάϊον, ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβάπτισα. ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν στεφανᾶ οἶκον, λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς του χριστοῦ. ὁ λόγος γὰρ ὁ του σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστί, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστί. γέγραπται γὰρ ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σοφός, ποῦ γραμματεύς, ποῦ συζητητὴς του αἰῶνος τούτου. οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν του κόσμου τούτου. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ του θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκη-

Incipit epiſtola beati Pauli ad Corinthios prima. Cap. I.

Paulus vocat⁹ apoſtol⁹ ieſu xp̄i per voluntatem dei et ſoſthenes frater: eccleſie dei que eſt corinthi ſanctificatis in chriſto ieſu vocatis ſanctis: cum omnib⁹ q̄ inuocāt nomen domini noſtri ieſu chriſti in omni loco ipſoꝝ et noſtro. Gratia vobis et pax a deo patre noſtro et domino ieſu chriſto. Gratias ago deo meo ſemper ꝓ vobis in gratia dei que data eſt vobis in chriſto ieſu qꝛ in oībus diuites facti eſtis in illo in omni verbo ⁊ in omni ſcientia: ſicut teſtimoniū xp̄i confirmatū eſt in vobis ita vt nihil vobis deſit in vlla gratia expectantibus reuelationem domini noſtri ieſu chriſti: qui et cōfirmabit vos vſq₃ i fine ſine crimine in die aduentus dn̄i noſtri ieſu chriſti. Fidelis de⁹ per quē vocati eſtiſ in ſocietatem filij eius ieſu xp̄i domini noſtri. Obſecro autem vos fratres per nomen domini noſtri ieſu chriſti: vt idipſum dicatis omnes: et nō ſint i vobis ſciſmata. Sitiſ aūt pfecti in eodem ſenſu ⁊ in eadem ſentētia. Significatū ē eni mihi de vobis frēs mei ab hiſ q̄ ſūt chloes: qꝛ cōtētōes ſūt i ter vos. Hoc aūt dico: qḋ vnuſqſq₃ veſtrū dicit. Ego qdē ſū pauli: ego aūt apollo: ego vo cephe: ego aūt xp̄i. Diuiſ⁹ eſt xp̄s. Nūquid paul⁹ crucifix⁹ ē ꝓ vobis? aut in noīe pauli baptizati eſtis? Grās ago deo meo q̄ nemiē vrm̄ baptizaui niſi criſpū ⁊ caium: ne quiſ dicat q̄ in noīe meo baptizati eſtis. Baptizaui aūt et ſtephane domū: ceterū neſcio ſi quē aliū vrm̄ baptizauerī. Nō eī miſit me chriſt⁹ baptizare ſed euangelizare: nō in ſapientia verbi: vt non euacuetur crux chriſti. Verbum enim crucis pereūtibus quidem ſtultitia eſt: his aūt q̄ ſalui ſiūt id ē nobis dei virt⁹ ē. Scriptū eſt enim. Perdam ſapientiā ſapiētium: ⁊ prudentiam prudentiū reprobabo. Vbi ſapiēs? vbi ſcriba? vbi inquiſitor huius ſeculi? Nonne ſtultā fecit de⁹ ſapiētiā huius mūdi. Nam quia in dei ſapientia non cognouit mund⁹ per ſapientiam deum: placuit

A

j.14.d.⁊ j.co.

B

1.Theſ.5.d j.10.c.

C

j.3.a.

Eſaie.29.c

Eſa.33.c

σεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας του κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπειδὴ καὶ ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι, καὶ ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν. ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν χριστὸν ἐσταυρωμένον, ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἕλλησι δὲ μωρίαν, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι χριστόν, θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν του θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί, καὶ τὸ ἀσθενὲς του θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί. βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ τὰ μωρὰ του κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ, καὶ τὰ ἀσθενῆ του κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενῆ του κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεὸς καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον του θεοῦ. ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστὲ ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις. ἵνα καθὼς γέγραπται ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ

Cap. 2. καυχάσθω.

Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον του θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα του εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ ἰησοῦν χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμα μου οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ἡμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ. σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις. σοφίαν δὲ οὐ του αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων του αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν θεοῦ ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων του αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν. εἰ γὰρ ἔγνωσαν οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ἀλλὰ καθὼς γέγραπται. ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἡμῖν δὲ ὁ θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ του πνεύματος αὐτοῦ. τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη του θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ του ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα του ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ. οὕτω καὶ τὰ του θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα του

deo per ſtultitiam predicationis ſaluos facere credētes. Qm̄ ⁊ iudei ſigna petūt: ⁊ greci ſapientiam q̄rūt. Nos aūt p̄dicam⁹ xp̄m crucifixū: iudeis quidem ſcandalū: gentibus autem ſtultitiā: ipſis aūt vocatis iudeiſ atq₃ grecis xp̄m dei virtutem et dei ſapientiā. Quia qḋ ſtultū eſt dei ſapientius eſt hoībus: ⁊ qḋ infirmū ē dei: fortius eſt hominibus. Videte enim vocationem veſtrā frēs: qꝛ non multi ſapientes ſc̄m carnem non multi potentes: non multi nobiles: ſ₃ q̄ ſtulta ſunt mūdi elegit de⁹ vt confundat ſapientes: ⁊ infirma mundi elegit deus vt confundat fortia: ⁊ ignobilia mundi ⁊ contemptibilia elegit deus et ea q̄ nō ſūt: vt ea q̄ ſūt dſtrueret: vt nō glorietur omnis caro in cōſpectu eius. Ex ipſo autē vos eſtis in chriſto ieſu: qui factus eſt nobis ſapientia ⁊ iuſtitia ⁊ ſanctificatio ⁊ redemptiō: vt quēadmodū ſcriptū ē: qui glīatur i dn̄o

Et ego cū veniſſē ad Ca. 2. glief.

vos frēs: veni non in ſublimitate ſmonis aut ſapie annūciās vobiſ teſtimoniū xp̄i. Non enim iudicaui me ſcire aliquid inter vos niſi ieſū xp̄m ⁊ hūc crucifixum. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud vos: et ſermo meus et predicatio mea nō i pſuaſibilib⁹ hūane ſapie verbis: ſed in oſtenſione ſpiritus ⁊ virtutiſ: vt fides vr̄a non ſit in ſapientia hoiū: ſ₃ in vtute dei. Sapiā aūt loquimur inter perfectos. Sapientiam vero non huius ſeculi neq₃ principū hui⁹ ſeculi qui deſtruuntur: ſed loq̄mur dei ſapiam in myſterio q̄ abſcōdita eſt: quam predeſtinauit deus ante ſecl'a in gl'iā nr̄am: quā nemo pncipū huius ſeculi cognouit. Si enim cognouiſſēt: nūq̄ dn̄m glie crucifixiſſēt. Sed ſicut ſcriptū eſt: q̄ oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hominis aſcendit: que preparauit deus his qui diligunt illum. Nobis autem reuelauit deus per ſpiritum ſuum. Spiritus enim omnia ſcrutaṫ: etiam profunda dei. Quis enim ſcit hominum q̄ hominis ſunt: niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt? Ita et que dei ſunt nemo cognouit niſi ſpiritus

D

2.Cho.10.d Hiere.9.d.

A

B

Eſa.64.b.

C

θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐ
λάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵ
να οἴδωμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡ
μῖν, ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρω
πίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ᾽ ἐν διδακτοῖς πνεύ
ματος ἁγίου πνευματικοῖς πνευματικὰ συγ
κρίνοντες. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχε
ται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ. μωρία γὰρ
αὐτῷ ἐστι, καὶ οὐ δύναται γνῶναι ὅτι πνευ
ματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνα
κρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ᾽ οὐδενὸς ἀνα
κρίνεται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου ὃς συμβι
βάσει αὐτόν. ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

Καὶ ἐγὼ ἀδελφοὶ οὐκ ἠδυνήθην ὑ- Cap. 3.
μῖν λαλῆσαι ὡς πνευματικοῖς ἀλλ᾽ ὡς
σαρκικοῖς. ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ γάλα ὑ-
μᾶς ἐπότισα καὶ οὐ βρῶμα. οὔπω γὰρ ἐδύ
νασθε, ἀλλ᾽ οὔτε ἔτι νῦν δύνασθε. ἔτι γὰρ
σαρκικοί ἐστε. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος, καὶ
ἔρις, καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε,
καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε. ὅταν γὰρ
λέγει τις, ἐγὼ μὲν εἰμὶ παύλου, ἕτερος δὲ
ἐγὼ ἀπολλῶ οὐχὶ σαρκικοί ἐστε. τίς οὖν ἐσ
τι παῦλος τίς δὲ ἀπολλῶς, ἀλλ᾽ ἢ διάκονοι
δι᾽ ὧν ἐπιστεύσατε. καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ κύρι-
ος ἔδωκεν. ἐγὼ ἐφύτευσα, ἀπολλῶς ἐπότι-
σεν, ἀλλ᾽ ὁ θεὸς ηὔξανεν. ὥστε οὔτε ὁ φυ-
τεύων ἐστί τι, οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ᾽ ὁ αὐξά
νων θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἕν εἰ
σιν. ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κα
τὰ τὸν ἴδιον κόπον. θεοῦ γάρ ἐσμεν συνερ-
γοί. θεοῦ γεώργιον θεοῦ οἰκοδομή ἐστε. κα
τὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς
σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος
δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐ-
ποικοδομεῖ. θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύ
ναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν ἰη-
σοῦς Χριστός. εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν
θεμέλιον τοῦτον χρυσόν, ἄργυρον, λίθους
τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστου
τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται. ἡ γὰρ ἡμέρα
δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ
ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ δοκι-
μάσει. εἴ τινος τὸ ἔργον μένει ὃ ἐπωκοδόμη-
σε μισθὸν λήψεται. εἴ τινος τὸ ἔργον κατα-
καήσεται ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται,
οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. οὐκ οἴδατε ὅτι
ναὸς θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰ
κεῖ ἐν ὑμῖν. εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει,
φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός. ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ
ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς. μηδεὶς
ἑαυτὸν ἐξαπατάτω. εἴ τις δοκεῖ σοφὸς
εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γε

dei. Nos aūt nō ſpm̄ hui⁹ mūdi acce- D
pimus: ſed ſpm̄ qui ex deo eſt: vt
ſciamus que a deo donata ſūt nobis:
que et loquimur nō in doctis humane
ſapie verbis: ſed in doctrina ſpiritus
ſpiritualibus ſpūalia comparantes.
Animalis autem homo nō percipit
ea que ſunt ſpūs dei. Stultitia enim
eſt illi: ꝛ nō pōt itelligere qꝛ ſpūaliter
examinātur. Spiritualis autē iudicat
oia: ꝛ ipſe a nemie iudicat: ſicut ſcriptū
eſt. Quis ei cognouit ſeſū dn̄i aut q̄s in Eſaie. 40. c
ſtruxit eū? Nos āt ſenſū xp̄i habemus. Roma. 11. d.

Et ego frēs nō potui vob Cap. 3. A
loqui quaſi ſpiritualibus ſed q̄ſi
carnalib⁹. Tāq̄ꝫ puulis in xp̄o lac vo-
bis potū dedi nō eſcā. Nōdū ei potera
tis: ſꝫ nec nūc q̄dē poteſtis. Adhuc enī
carnales eſtꝭ. Cū ei ſit iter vos zel⁹ et ſup. 1. b.
contentio: nonne carnales eſtis
ꝛ ſm̄ hoiem ambulatis? Cum enim
q̄s dicat: ego q̄dē ſum pauli: alius āt
ego ſū appollo: nōne hoies eſtꝭ? Quid
appollo? Quid v̄o paul⁹? Mi[niſ]tri ſūt cuius
ſtri ci⁹ cui credidiſtꝭ. Et vnicuiꝗ ſic̄ dn̄s
dedit. Ego plātaui appollo rigauit: B
ſꝫ deus icremētū dedit. Itaqꝫ neqꝫ qui
plātat ē aliq̄d neqꝫ q̄ rigat ſꝫ q̄ icremē
tū dat de⁹. Qui plātat āt ꝛ q̄ rigat v-
nū ſūt. Vnuſq̄ſqꝫ āt ꝓpriā mercedē acci
piet ſꝫ laborē ſuū. Dei ei ſum⁹ adiuto-
res. Dei agricultura eſtis: dei edificatio
eſtꝭ. Scd̄ꝫ grāꝫ dī q̄ data ē mihi vt
ſapiēs architect⁹ fūdamētū poſui: aliꝫ
āt ſupedificat. Vnuſq̄ſqꝫ āt videat quō
ſupedificet. Fūdamētū ei alid̄ nemo pt 1. Thi. 1. c.
ponere p̄ter id qd̄ poſitū ē: qd̄ ē xp̄s
ieſus. Si quis aūt ſuperedificat ſupra
fundamentū hoc aurū argētum lapides C
p̄cioſos ligna fenū ſtipulā: vniuſcuiuſqꝫ
opus manifeſtum erit. Dies enim dn̄i
dclarabit: qꝛ in igne reuelabitur: et
vniuſcuiuſqꝫ opꝫ q̄le ſit: ignis ꝓbabit.
Si cui⁹ op⁹ māſerit: qd̄ ſupedificauit
mercedē accipiet. Si cui⁹ op⁹ arſerit
detrimētū patie: ipſe āt ſaluus erit:
ſic tamen quaſi per ignem. Neſcitꝭ qꝛ 1. Cor. 6. d
tēplum dei eſtis: et ſpūs dei habitat Coll. 1. d.
in vobꝭ? Si q̄s āt tēplū dei violauerit:
diſperdet illum deus. Templū enī dei
ſctm̄ ē: qd̄ eſtis vos. Nemo ſ[e] ſapiens
[ſe] ducat. Si quis videtur inter vos D
eſſe in hoc ſeculo: ſtultus fiat

νέσθω ἵνα γένηται σοφός. ἡ γὰρ σοφία τοῦ
κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστι.
γέγραπται γάρ. ὁ δρασσόμενος τοὺς σο-
φοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. καὶ πάλιν.
κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σο
φῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ὥστε μηδεὶς καυχάσ
θω ἐν ἀνθρώποις. πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴ
τε παῦλος, εἴτε ἀπολλῶς, εἴτε κηφᾶς, εἴτε
κόσμος, εἴτε ζωή, εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶ
τα, εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν ἐστιν, ὑμεῖς
δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ. Cap. 4.

Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑ-
πηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυσ-
τηρίων θεοῦ. ὁ δὲ λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς
οἰκονόμοις ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. ἐμοὶ δὲ
εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ᾽ ὑμῶν ἀνακρι
θῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας. ἀλλ᾽ οὐδὲ
ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύ
νοιδα, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι. ὁ δὲ
ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν. ὥστε μὴ πρὸ και
ροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος ὃς καὶ
φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώ
σει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν, καὶ τότε ὁ ἔπαι
νος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ταῦτα
δὲ ἀδελφοὶ μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ
ἀπολλῶ δι᾽ ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ
ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ
τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. τίς
γάρ σε διακρίνει. τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες.
εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών.
ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε.
χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε, καὶ ὄφελόν γε ἐ
βασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύ
σωμεν. δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀπο
στόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανατί
ους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ
ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς μωροὶ διὰ
Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ. ἡ-
μεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί. ὑμεῖς ἔνδο
ξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ
πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνιτεύομεν,
καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦμεν, καὶ κοπι
ῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί. λοιδο
ρούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχό-
μεθα. βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν. ὡς
περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθη-
μεν πάντων περίψημα ἕως ἄρτι. οὐκ ἐν
τρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ᾽ ὡς τέκ
να μου ἀγαπητὰ νουθετῶ. ἐὰν γὰρ μυρί-
ους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ᾽
οὐ πολλοὺς πατέρας. ἐν γὰρ Χριστῷ ἰησοῦ
διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα.
παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς μιμηταί μου γίνεσ-

vt ſit ſapiens. Sapientia enim Roma. 1. c
huius mundi ſtultitia eſt apud deum.
Scriptum eſt enim. Cōprehendā ſapiē- Iob. 5. b.
tes in aſtutia eorum. Et iterum.
Dn̄s nouit cogitationes ſapientium: Pſal. 93.
quoniā vane ſunt. Nemo itaꝗ glorie
in hoibus. Oia enim veſtra ſunt: ſiue
paulus ſiue apollo ſiue cephas ſiue
mundus ſiue vita ſiue mors ſiue p̄ſntia
ſiue futura. Omnia enim v̄ra ſunt: vos
aūt chriſti: xp̄s autē dei. Cap. 4.

Sic nos exiſtimet homo vt miſtros A
chriſti: ꝛ diſpēſatores myſteriorū 1. Thi. 3. c.
dei. Hic iam queritur inter ſ[e] aūt 1. Cor. 6. a
diſpēſatores: vt fidelis q̄s iueniat. Mihi 2. 11. c.
pro minimo eſt vt a vobis iudicer Ephe. 3. c.
aut ab humano die. Sed neꝗ
meipm̄ iudico. Nihil ei mihi cōſci⁹ ſū
ſed non in hoc iuſtificat⁹ ſū. Qui aūt
iudicat me dn̄s eſt. Itaꝗ nolite an̄ tp̄s
iudicare: quoadvſꝗ veniat dn̄s qui et
illuminabit abſcōdita tenebrarū ꝛ mani-
feſtabit conſilia cordium: ꝛ tunc laus
erit vnicuiꝗ a deo. Hec B
aūt fratres transfiguraui in me et
apollo ꝓp vos: vt in nobis diſcatꝭ: ne
ſupra q̄ꝫ ſcriptum eſt vnus aduerſus
alterū infletur ꝓ alio. Quis ſ[e] accepiſti?
ei te diſcernit? Quid aūt habes qd̄ nō
Si āt accepiſti: q̄d gliaris q̄ſi nō acce-
perꝭ? Iā ſaturati eſtis: iā diuites facti
eſtis. Sine nobis regnatis: et vtinam
regnetꝭ: vt ꝛ nos vobiſcū regnemus.
Puto enī q̄ deus nos apoſtolos
nouiſſimos oſ̄dit tanq̄ꝫ morti deſtina-
tos: qꝛ ſpectaculū facti ſumus mundo ꝛ
angelis ꝛ hominibus. Nos ſtulti ꝓp
chriſtū: vos aūt prudētes in xp̄o. Nos C
infirmi: vos aūt fortes. Vos nobiles
nos aūt ignobiles. Vſqꝫ i hāc horam ꝛ
eſurim⁹ ꝛ ſitimus ꝛ nudi ſumus:
et colaphis cedimur et inſtabiles ſum⁹
ꝛ laboram⁹ opantes manib⁹ nr̄is. Ma
ledicimur ꝛ b̄ndicim⁹: perſecutionē pati-
mur ꝛ ſuſtinem⁹. Blaſphemamur ꝛ obſe
cram⁹. Tanq̄ꝫ purgamēta hui⁹ mūdi fa
cti ſum⁹ oiꝫ peripſima vſqꝫ adhuc. Nō vt
confundam vos hec ſcribo: ſed vt filios
meos chariſſimos moneo. Nā ſi decē
milia pedagogorū hēatis in chriſto: ſed
non multos patres. Nā in chriſto ieſu
per euangelium ego vos genui.
Rogo ergo vos imitatores mei eſtote

θε. διά τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν τιμόθεον ὅς ἐστι τέκνον μου ἀγαπητόν καὶ πιστόν ἐν κυρίῳ, ὅς ὑμᾶς ἀναμνήσει τάς ὁδούς μου τάς ἐν χριστῷ, καθώς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ὡς μή ἐρχομένου δέ μου πρός ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν τινές. ἐλεύσομαι δέ ταχέως πρός ὑμᾶς ἐάν ὁ κύριος θελήσῃ, καί γνώσομαι οὐ τόν λόγον τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλά τήν δύναμιν. οὐ γάρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί θέλετε, ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρός ὑμᾶς ἤ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραότητος. Cap. 5.

Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καί τοιαύτη πορνεία ἥτις οὐδέ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται, ὥστε γυναῖκά τινά τοῦ πατρός ἔχειν. καί ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καί οὐχί μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τό ἔργον τοῦτο ποιήσας. ἐγώ μέν γάρ ὡς ἀπών τῷ σώματι, παρών δέ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρών, τόν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, συναχθέντων ὑμῶν καί τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σύν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, παραδοῦναι τόν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τό πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. οὐ καλόν τό καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι μικρά ζύμη ὅλον τό φύραμα ζυμοῖ. ἐκκαθάρατε οὖν τήν παλαιάν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα καθώς ἐστέ ἄζυμοι. καί γάρ τό πάσχα ἡμῶν ὑπέρ ἡμῶν ἐτύθη χριστός. ὥστε ἑορτάζωμεν μή ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδέ ἐν ζύμῃ κακίας καί πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καί ἀληθείας. ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μή συναναμίγνυσθαι πόρνοις. καί οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἤ τοῖς πλεονέκταις ἤ ἅρπαξιν ἤ εἰδωλολάτραις, ἐπεί ὀφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν. νυνί δέ ἔγραψα ὑμῖν μή συναναμίγνυσθαι. ἐάν τις ἀδελφός ὀνομαζόμενος ᾖ πόρνος, ἤ λοίδορος ἤ πλεονέκτης, ἤ εἰδωλολάτρης, ἤ μέθυσος, ἤ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδέ συνεσθίειν. τί γάρ μοι καί τούς ἔξω κρίνειν. οὐχί τούς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε. τούς δέ ἔξω ὁ θεός κρίνει. καί ἐξαίρετε τόν πονηρόν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. Cap. 6.

Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρός τόν ἕτερον κρίνεσθαι ἐπί τῶν ἀδίκων, καί οὐχί ἐπί τῶν ἁγίων. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τόν κόσμον κρινοῦσι. καί εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστέ κριτηρίων ἐλα-

ſicut et ego xpi. Ideo miſi ad vos timotheū: q est filius meus chariſſimus et fidelis in dño: q vos cōmonefaciat vias meas q ſūt in xpo ieſu: ſicut vbiq in omni eccleſia doceo. Tanq nō venturus ſim ad vos: ſic inflati ſunt quidā. Veniam autē ad vos cito ſi dominus voluerit: et cognoſcā non ſermonē eorum q inflati ſūt ſed virtutem. Non enim in ſermone eſt regnum dei ſed in virtute. Quid vultis: in virga veniā ad vos: an in charitate et ſpiritu manſuetudinis. Cap. 5.

Omnino audit inter vos fornicatio et talis fornicatio qlis nec inter gētes: ita vt vxorē patris ſui aliqs habeat. Et vos inflati eſtis: et non magis luctū habuiſtis: vt tollat de medio veſtrū q hoc opus fecit. Ego quidē abſens corpore: preſens autem ſpiritu iā iudicaui vt preſens eum q ſic hoc operatus eſt in nomine domini noſtri ieſu chriſti: cōgregatis vobis et meo ſpiritu cum virtute domini ieſu: tradere huiuſmodi hoīem ſathane in interitum carnis: vt ſpiritus ſaluus ſit in die dñi noſtri ieſu chriſti. Non eſt bona gloriatio veſtra. Neſcitis q modicū fermentū totam maſſaz corrūpit? Expurgate vetus fermentū: vt ſitis noua cōſperſio ſicut eſtis azymi. Etenim paſcha nrm imolatus eſt chriſtus. Itaq epulemur nō in fermento veteri: neq in fermento malicie et nequitie: ſed in azymis ſinceritatis et veritatis. Scripſi vobis in epla ne cōmiſceamini fornicarijs. Nō vtiq fornicarijs huius mundi: aut auaris: aut rapacibus: aut idolis ſeruientibus: alioqn debueratis de hoc mūdo exiſſe. Nūc autē ſcripſi vobis nō cōmiſceri. Si is qui frater noīat inter vos: eſt fornicator: aut auarus: aut idolis ſuiēs: aut maledicus: aut ebrioſus: aut rapax: cū eiuſmōi nec cibum ſumere. Quid enim mihi de his q foris ſūt iudicare? Nōne de his q intus ſūt vos iudicatis. Nā eos q foris ſūt deus iudicabit. Auferte malū ex vobis ipſis. Cap. 6.

Audet aliqs veſtrū hñs negociū aduerſus alterū iudicari apud iniquos et nō apud ſctōs? An neſcitis qm ſancti de hoc mūdo iudicabūt? Et ſi in vobis iudicabit mūdus: indigni eſtis q de minimis iudice

Ephe. 5. a. Philip. 3. d

A

B

Galla. 5. b.

C

D

o. malus. in gr. accipitur pro hoīe nō p re mala.

A

χίστων. οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν μήτιγε βιωτικά. βιωτικά μέν οὖν κριτήρια ἐάν ἔχητε, τούς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τούτους καθίζετε. πρός ἐντροπήν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν σοφός οὐδέ εἷς ὅς δυνήσεται διακρῖναι ἀνά μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλά ἀδελφός μετά ἀδελφοῦ κρίνεται, καί τοῦτο ἐπί ἀπίστων. ἤδη μέν οὖν ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστιν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί οὐχί μᾶλλον ἀδικεῖσθε. διατί οὐχί μᾶλλον ἀποστερεῖσθε. ἀλλά ὑμεῖς ἀδικεῖτε καί ἀποστερεῖτε. καί ταῦτα ἀδελφούς. ἤ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. μή πλανᾶσθε, οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσι. καί ταῦτά τινες ἦτε, ἀλλά ἀπελούσασθε, ἀλλά ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἰησοῦ καί ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν. πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι ἔξεστιν ἀλλ' οὐκ ἐγώ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. τά βρώματα τῇ κοιλίᾳ καί ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δέ θεός καί ταύτην καί ταῦτα καταργήσει. τό δέ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλά τῷ κυρίῳ, καί ὁ κύριος τῷ σώματι. ὁ δέ θεός καί τόν κύριον ἤγειρε, καί ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διά τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τά σώματα ὑμῶν μέλη χριστοῦ ἐστιν. ἄρας οὖν τά μέλη τοῦ χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη. μή γένοιτο. οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἕν σῶμά ἐστιν. ἔσονται γάρ φησιν οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὁ δέ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἕν πνεῦμά ἐστι. φεύγετε τήν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὅ ἐάν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτός τοῦ σώματός ἐστιν. ὁ δέ πορνεύων, εἰς τό ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἤ οὐκ οἴδατε ὅτι τό σῶμα ὑμῶν ναός τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν οὗ ἔχετε ἀπό θεοῦ, καί οὐκ ἐστέ ἑαυτῶν. ἠγοράσθητε γάρ τιμῆς, δοξάσατε δή τόν θεόν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν, καί ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν ἅτινά ἐστι τοῦ θεοῦ. Cap. 7.

Περί δέ ὧν ἐγράψατέ μοι καλόν ἀνθρώπῳ γυναικός μή ἅπτεσθαι. διά δέ τάς πορνείας ἕκαστος τήν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καί ἑκάστη τόν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τῇ γυναικί ὁ ἀνήρ τήν ὀφειλομένην εὔνοιαν ἀποδιδότω. ὁμοίως δέ καί ἡ γυνή τῷ ἀνδρί. ἡ γυνή τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ. ὁμοίως

tis? Neſcitis qm angelos iudicabimus? quantomagis ſclaria. Sclaria igit iudicia ſi hūeritis: contēptibiles q ſūt in eccliā illos cōſtituite ad iudicādū. Ad verecūdiā vram dico. Sic nō eſt inter vos ſapiēs qui poſſit iudicare inter fratrem ſuum: ſed frater cum fratre iudicio cōtēdit: et hoc apud īfideles. Jam quidē oino delictū eſt in vobis q iudicia hētis inter vos. Quare nō magis iniuriā accipitis? Quare nō magis fraudē patimini? Sz vos iniuriā facitis et fraudatis: et hoc fratribus. An neſcitis q iniq regnū dei non poſſidebūt? Nolite errare: neq fornicarij: neq idolis ſeruiētes: neq adulteri: neq molles: neq maſculorū cōcubitores: neq fures: neq auari: neq ebrioſi: neq maledici: neq rapaces regnū dei poſſidebūt. Et hec aliqn quidā fuiſtis: ſed abluti eſtis: ſed ſctificati eſtis: ſed iuſtificati eſtis in nomine dñi nri ieſu chriſti: et in ſpiritu dei noſtri. Omnia mihi licent: ſz nō oia expediūt: omnia mihi licent: ſed ego ſub nullius redigar ptāte. Eſca ventri et venter eſcis: deus autem et hunc et hanc deſtruet. Corpus autem nō fornicationi ſed domino: et dominus corpori. Deus vero et dominū ſuſcitauit: et nos ſuſcitabit per virtutem ſuā. Neſcitis qm corpora veſtra mēbra ſunt chriſti? Tollens ergo membra xpi faciā mēbra meretricis? Abſit. An neſcitis? quoniam qui adheret meretrici: vnū corpus efficit. Erūt enim iqt duo in carne vna. Qui autem adheret dño: vnus ſpūs eſt. Fugite fornicationē. Omne enim pctm̄ qdcūq fecerit homo: extra corpus eſt: qui autem fornicatur in corpus ſuum peccat. An neſcitis quoniā membra veſtra templum ſunt ſpūs ſcti qui in vobis ē quē hētis a deo: et nō eſtis vri. Empti enim eſtis pcio magno glorificate et portate deū in corpore vro. Cap. 7.

De quibus autem ſcripſiſtis mihi: bonū eſt hoi mulierē nō tangere. Propter fornicationē autē vnuſqſq ſuā vxorem habeat: et vnaqueq ſuū virum habeat. Vxori vir debitum reddat: ſimiliter autem et vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatez non habet: ſed vir. Siliter

B

C

D

Gen. 2. d. Ephe. 5. d. Mat. 19. b. Mar. 10. a. ſup. 3. c.

2. Cor. 6. d. 1. 7. c. 1. Pe. 1. d.

A

δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξου-
σιάζει ἀλλ᾽ ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλή-
λους, εἰ μή τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν
ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευ-
χῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχησθε, ἵνα
μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρα-
σίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώ-
μην, οὐ κατ᾽ ἐπιταγήν. θέλω γὰρ πάντας ἀν-
θρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν. ἀλλ᾽ ἕκασ-
τος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ. ὃς μὲν οὕ-
τως, ὃς δὲ οὕτως. λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις
καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐστὶν ἐὰν μεί-
νωσιν ὡς κἀγώ. εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται γα-
μησάτωσαν. κρεῖσσον γάρ ἐστι γαμῆσαι ἢ
πυροῦσθαι. τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέ-
λω, οὐκ ἐγὼ ἀλλ᾽ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀν-
δρὸς μὴ χωρισθῆναι. ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ
μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω
καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. τοῖς δὲ
λοιποῖς ἐγὼ λέγω οὐχ ὁ κύριος. εἴ τις
ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὐτὴ
συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω
αὐτήν. καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον,
καὶ αὐτὸς συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτῆς, μὴ
ἀφιέτω αὐτόν. ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπι-
στος ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ
ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρί. ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑ-
μῶν ἀκάθαρτά ἐστι, νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν. εἰ δὲ
ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω. οὐ δε-
δούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς
τοιούτοις. ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ θεός.
τί γὰρ οἶδας γύναι εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ
τί οἶδας ἄνερ εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; εἰ μὴ
ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ θεός. ἕκαστον ὡς κέ-
κληκεν ὁ κύριος οὕτω περιπατείτω, καὶ οὕ-
τως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι.
περιτετμημένος τις ἐκλήθη, μὴ ἐπισπάσθω.
ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη, μὴ περιτεμνέσ-
θω. ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία
οὐδέν ἐστι, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. ἕ-
καστος ἐν τῇ κλήσει ᾗ ἐκλήθη ἐν ταύτῃ με-
νέτω. δοῦλος ἐκλήθης, μή σοι μελέτω. ἀλλ᾽
εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι μᾶλ-
λον χρῆσαι. ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦ-
λος, ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν. ὁμοίως καὶ
ὁ ἐλεύθερος κληθείς, δοῦλός ἐστι Χριστοῦ.
τιμῆς ἠγοράσθητε, μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀν-
θρώπων. ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἀδελφοί ἐν τού-
τῳ μενέτω παρὰ θεῷ. περὶ δὲ τῶν παρθέ-
νων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ
δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς
εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν,
διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀν-

aũt et vir sui corporis potestatẽ nõ hꝫ
sed mulier. Nolite fraudare inuicẽ:
nisi forte ex consensu ad tempus
vt vacetis ieiunio ⁊ orationi:
et iterum reuertimini in idipsum:
ne tẽptet vos sathanas ꝑpter incontinẽ-
tiã vestram. Hoc aũt dico scḋm indulgẽ-
tiã nõ scḋꝫ ipiũ. Volo enim oẽs hoies B
esse sicut meipsum. Sed vnusquisqꝫ
ꝓprium donũ hꝫ ex deo: alius quidẽ sic:
alius vero sic. Dico autem non nuptis
et viduis: bonũ est illis si sic ꝑmanserit
sicut ⁊ ego. Qḋ si nõ se cõtinẽt nubãt.
Melius est enim nubere q̃ꝫ
vri. His aũt q̇ mrĩmonio iũcti sũt p̃ci-
pio nõ ego sed dominus: vxorẽ a viro
non discedere. Qḋ si discesserit:
manere inuptã: aut viro suo recõciliari.
Et vir vxorem non dimittat. Nam
ceteris dico ego non dominus. Si qs
frater vxorem habet infidelem: et hec
cõsentit habitare cum illo nõ dimittat
illã. Et si qua mulier fidelis hꝫ virũ ifi- C
delẽ ⁊ hic cõsentit habitare cũ illa: non
dimittat virũ. Sanctificatus est ei vir in-
fidelis per mulierẽ fidelẽ: ⁊ sctificata est
mulier ifidelis ꝑ viꝝ fidelẽ. Alioqn filij
vr̃i imũdi eẽnt: nũc aũt sãcti sũt. Qḋ si
infidelis discedit: discedat. Nõ ẽi serui-
tuti subiectus est frater vel soror in
eiusmodi. In pace aũt vocauit nos deus.
Vñ eñi scis mulier si viꝝ saluũ facies?
Aut vñ scis vir si mulierẽ saluã facies?
Nisi vnicuiqꝫ sicut diuisit dñs. Vnũquẽ-
qꝫ sicut vocauit deus ita ambulet: ⁊ sic
in omnibus ecclesijs doceo.
Circũcisus aliqs vocatus ẽ: nõ adducat D
preputiũ. In preputio aliqs vocatus est
nõ circũcidat. Circuncisio nihil est ⁊ p̃-
putiũ nihil ẽ: sed obseruatio mandatoꝝ
dei. Vnusqsqꝫ i qua vocatiõe vocatus ẽ Ephe. 4.a.
i ea ꝑmaneat. Seruus vocatus es: nõ sit
tibi cure. Sꝫ ⁊ si potes fieri liber: ma-
gis vtere. Qui eñi in dño vocatus est ser-
uus: libertus est dñi. Silr qui
liber vocatus est: seruus est christi.
Precio empti estis: nolite fieri serui ho- sup. 6.d. 1. Pe. 1.d.
minũ. Vnusquisqꝫ ergo in quo vocatus ẽ
fr̃es: i hoc ꝑmaneat apḋ deũ. De vir-
ginibus aũt p̃ceptũ dñi nõ habeo: consi-
liũ aũt do tanq̃ꝫ miaꝫ cõsecutus a deo: vt
sim fidelis. Existimo eñi hoc bonũ eẽ E
ꝓpter istãtẽ necessitatẽ: qm̃ bonũ ẽ homini

θρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναικί, μὴ
ζήτει λύσιν. λέλυσαι ἀπὸ γυναικός, μὴ ζή-
τει γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς οὐχ ἥμαρ-
τες. καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος οὐχ ἥμαρτε.
θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι. ἐγὼ
δὲ ὑμῶν φείδομαι. τοῦτο δέ φημι ἀδελ-
φοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος, τὸ λοιπόν ἐσ-
τιν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔ-
χοντες ὦσι, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίον-
τες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ
οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ
χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς μὴ κατα-
χρώμενοι. παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κό-
σμου τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶ-
ναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς
ἀρέσει τῷ κυρίῳ. ὁ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ
τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. μεμέρι-
σται. καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος ἡ ἄγαμος
μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώ-
ματι καὶ πνεύματι. ἡ δὲ γαμήσασα μεριμ-
νᾷ τὰ τοῦ κόσμου πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί. τοῦ-
το δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέ-
γω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ
πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρί-
ῳ ἀπερισπάστως. εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ
τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει ἐὰν ᾖ ὑπέρακ-
μος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποι-
είτω, οὐχ ἁμαρτάνει. γαμείτωσαν. ὃς δὲ ἕσ-
τηκεν ἑδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ μὴ ἔχων ἀνάγ-
κην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελή-
ματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐ-
τοῦ τοῦ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, κα-
λῶς ποιεῖ. ὥστε καὶ ὁ ἐκγαμίζων καλῶς ποι-
εῖ, ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ. γυνὴ δέδε-
ται νόμῳ ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς.
ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέ-
λει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. μακαριω-
τέρα δέ ἐστιν, ἐὰν οὕτω μείνῃ κατὰ τὴν ἐ-
μὴν γνώμην. δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θε-
οῦ ἔχειν.

Cap. 8.

Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων οἴδαμεν ὅτι πάν-
τες γνῶσιν ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ
δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἰ δέ τις δοκεῖ εἰδέναι
τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκε καθὼς δεῖ γνῶ-
ναι. εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσ-
ται ὑπ᾽ αὐτοῦ. περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν
εἰδωλοθύτων οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον
ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς ἕτερος εἰ μὴ
εἷς. καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοί, εἴτε
ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς, ὥσπερ εἰσὶ θε-
οὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, ἀλλ᾽ ἡμῖν εἷς
θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς
αὐτόν, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι᾽ οὗ

sic esse. Alligatus es vxori: noli
querere solutionẽ. Solutus es ab vxore:
noli q̃rere vxorẽ. Si aũt acceperis vxorẽ:
nõ peccasti: ⁊ si nupserit virgo: nõ pec-
cauit. Tribulationẽ tñ carnis hẽbũt hu-
iusmodi. Ego aũt vobis parco. Hoc ita-
qꝫ dico fr̃es. Tẽpus breue est. Reliquũ ẽ:
vt qui habent vxores tanq̃ꝫ nõ habẽtes
sint: et qui flent tanq̃ꝫ non flentes:
et qui gaudẽt tanq̃ꝫ non gaudentes: et
qui emunt tanq̃ꝫ non possidentes: et
q̇ vtunt hoc mundo: tanq̃ꝫ nõ vtantur.
Preterit enim figura [dinẽ esse F
huius mũdi. Volo aũt vos sine sollicitu-
Qui sine vxore ẽ: sollicitus est q̃ dñi sũt:
quõ placeat deo. Qui aũt cũ vxore ẽ:
sollicitus ẽ q̃ sũt mũdi: quõ placeat vxo-
ri: ⁊ diuisus ẽ. Et mulier inupta ⁊ virgo
cogitat q̃ domini sunt: vt sit sctã corpe
⁊ spũ. Que autem nupta est: cogitat
que sunt mundi quõ placeat viro.
Porro hoc ad vtilitatem vr̃am dico:
non vt laqueum vobis iniiciam: sed
ad id qḋ honestũ ẽ: ⁊ qḋ facultatẽ p̃beat
sine ipedimẽto dñꝫ obsecrãdi. Si qs aũt G
turpẽ se videri existimat sup virgine sua
qꝫ sit supadulta ⁊ ita oportet fieri: qḋ
vult faciat: nõ peccat si nubat. Nã q̇
statuit in corde suo firmus nõ hñs neces-
sitatẽ: potestatẽ aũt habẽs sue volũtatis
et hoc iudicauit in corde suo
seruare virginẽ suã: bñ [suã: bñ facit:
facit. Igit ⁊ qui mrĩmonio iũgit virginẽ
⁊ q̇ nõ iũgit melius facit. Mulier alliga- Roma. 7.a
ta ẽ legi: q̃ꝫto tpe vir eius viuit. Qḋ si
dormierit vir eius liberata ẽ a lege. Cui
aũt vult nubat: tm̃ i dño. Beatior
aũt erit: si sic ꝑmanserit scḋꝫ meũ
consiliũ. Puto aũt qḋ ⁊ ego spm̃ dei
habeaꝫ.

Cap. 8.

De his aũt q̃ idolis sacrificant scimus: A
qꝛ oẽs sciaꝫ habemus. Scia inflat:
charitas vero edificat. Si quis aũt se
existimat scire aliqd: nõdũ cognouit quẽ-
admodũ oporteat eũ scire. Si qs aũt di-
ligit deũ hic cognitus ẽ ab eo. De escis
aũt que idolis imolant scimus: qꝛ nihil
est idolum in mũdo: et qꝛ nullus deus nisi
vnus. Nã ⁊ si sunt q̇ dicant dij: siue B
in celo siue in terra: siquidem sũt dij
multi ⁊ dñi multi: nobis tamen vnus
deus pater ex quo omnia: ⁊ nos in
illo: ⁊ vnus dñs iesus xp̃s per quem

τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις. τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει τοῦ εἰδώλου ἕως ἄρτι ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ θεῷ. οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα. βλέπετε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν. ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σε, τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν. καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφὸς ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω. Cap. 9.

Οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος. οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος. οὐχὶ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν κύριον ἡμῶν ἑώρακα. οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ. εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι. ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ. ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστί. μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν. μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ κηφᾶς. ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι. τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ. τίς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει. ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει. μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λέγω. ἢ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει. ἐν γὰρ τῷ μωσέως νόμῳ γέγραπται. οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ. ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει. δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν. εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς. ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν. οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντες, τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερί-

omnia: et nos per ipſum. Sed non in omnibus eſt ſcientia. Quidam autem cum conſcientia uſque nunc idoli quaſi idolothytum manducant: et conſcientia ipſorum cum ſit infirma polluitur. Eſca autem nos non commendat deo. Neque enim ſi manducaverimus abundabimus: neque ſi non manducaverimus deficiemus. Videte autem ne forte hec licentia veſtra offendiculum fiat infirmis. Si quis enim viderit eum qui habet ſcientiam in idolio recumbentem: nonne conſcientia eius cum ſit infirma edificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua ſcientia frater: propter quem chriſtus mortuus eſt. Sic autem peccantes in fratres et percutientes conſcientiam eorum infirmam in chriſto peccatis. Quapropter ſi eſca ſcandalizat fratrem meum non manducabo carnem in eternum: ne fratrem meum ſcandalizem. Cap. 9. Ro. 14.d.

C D A

Non ſum apoſtolus? Non ſum liber? Nonne chriſtum ieſum dominum noſtrum vidi? Nonne opus meum vos eſtis in domino? Et ſi aliis non ſum apoſtolus: ſed tamen vobis ſum. Nam ſignaculum apoſtolatus mei vos eſtis in domino. Mea defenſio ad eos qui me interrogant: hec eſt. Numquid non habemus poteſtatem manducandi et bibendi? Numquid non habemus poteſtatem ſororem mulierculam circumducendi: ſicut et ceteri apoſtoli et fratres domini et cephas. Aut ſolus ego et barnabas non habemus poteſtatem hoc operandi? Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam et de fructu eius non edit? Quis paſcit gregem: et de lacte gregis non manducat? Numquid ſecundum hominem hec dico? An et lex hec non dicit? Scriptum eſt enim in lege moyſi. Non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus cura eſt deo? An propter nos utique hoc dicit. Nam propter nos utique ſcripta ſunt quoniam debet in ſpe qui arat arare: et qui triturat in ſpe fructus percipiendi. Si nos vobis ſpiritualia ſeminavimus: magnum eſt ſi nos carnalia veſtra metamus? Si alii poteſtatis veſtre participes ſunt: quare non potius nos? Sed non uſi ſumus hac poteſtate: ſed omnia ſuſtinemus: ne quod offendiculum demus evangelio chriſti. Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur: que de ſacrario ſunt edunt. Et qui altario deſerviunt: cum altario participant. Deut. 25.a

B

ζονται. οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐδενὶ ἐχρησάμην τούτων. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτω γένηται ἐν ἐμοί. καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα. ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται. οὐαὶ δέ μοι ἐστὶν ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω. εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τίς οὖν μοί ἐστιν ὁ μισθός. ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. καὶ ἐγενόμην τοῖς ἰουδαίοις ὡς ἰουδαῖος, ἵνα ἰουδαίους κερδήσω. τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω. τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεῷ, ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. τοῦτο δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον. οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε. πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δαίρων. ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι. Cap. 10.

Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον. καὶ πάντες εἰς τὸν μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ. καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον. καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον. ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός. ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεός. κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε καθώς τινες αὐτῶν. ὥσπερ γέγραπται, ἐκάθισεν ὁ λαὸς τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν

Ita et dominus ordinavit his qui evangelium annunciant de evangelio vivere. Ego autem nullo horum uſus ſum. Non ſcripſi autem hec ut ita fiant in me. Bonum eſt enim mihi magis mori quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam et ſi evangelizavero: non eſt mihi gloria. Neceſſitas enim mihi incubit. Ve enim mihi eſt ſi non evangelizavero. Si enim volens hoc ago mercedem habeo: ſi autem invitus diſpenſatio mihi credita eſt. Que eſt ergo merces mea? Ut evangelium predicans ſine ſumptu ponam evangelium: ut non abutar poteſtate mea in evangelio. Nam cum liber eſſem ex omnibus omnium me ſervum feci: ut plures lucrifacerem. Et factus ſum iudeis tanquam iudeus: ut iudeos lucrarer. His qui ſub lege ſunt quaſi ſub lege eſſem: cum ipſe non eſſem ſub lege: ut eos qui ſub lege erant lucrifacerem. His qui ſine lege erant tanquam ſine lege eſſem cum ſine lege dei non eſſem: ſed in lege eſſem chriſti: ut lucrifacerem eos qui ſine lege erant. Factus ſum infirmis infirmus: ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus ſum ut omnes facerem ſalvos. Omnia autem facio propter evangelium: ut particeps eius efficiar. Neſcitis quod hi qui in ſtadio currunt omnes quidem currunt: ſed unus accipit bravium. Sic currite ut comprehendatis. Omnis enim qui in agone contendit ab omnibus ſe abſtinet: et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant: nos autem incorruptam. Ego igitur ſic curro non quaſi in incertum: ſic pugno non quaſi aerem verberans. Sed caſtigo corpus meum et in ſervitutem redigo: ne forte cum aliis predicaverim ipſe reprobus efficiar. Cap. 10.

C D Philip. 3.c

Nolo enim vos ignorare fratres: quoniam patres noſtri omnes ſub nube fuerunt: et omnes mare tranſierunt: et omnes in moyſe baptizati ſunt in nube et in mari. Et omnes eandem eſcam ſpiritalem manducaverunt: et omnes eundem potum ſpiritalem biberunt. Bibebant autem de ſpiritali conſequente eos petra: petra autem erat chriſtus. Sed non in pluribus eorum beneplacitum eſt deo. Nam proſtrati ſunt in deſerto. Hec autem in figura facta ſunt noſtri: ut non ſimus concupiſcentes malorum: ſicut et illi concupierunt. Neque idolatre efficiamini ſicut quidam ex ipſis: quemadmodum eſt. Sedit populus manducare et bibere:

A Exo. 13.d. Exo. 14.c. Exo. 16.c. Exo. 17.b. Nu. 20.a B Exo. 32.b

και ανέστησαν παίζειν. μηδέ πορνεύωμεν
καθώς τινές αυτών επόρνευσαν, και έπεσον
εν μιά ημέρα είκοσι τρείς χιλιάδες. μηδέ
εκπειράζωμεν τον Χριστόν, καθώς και τινές
αυτών επείρασαν, και υπό των όφεων α-
πώλοντο. μηδέ γογγύζετε, καθώς και τινές
αυτών εγόγγυσαν, και απώλοντο υπό
του ολοθρευτού. ταύτα δε πάντα τύποι
συνέβαινον εκείνοις. εγράφη δε προς νου-
θεσίαν ημών, εις ους τα τέλη των αιώνων
κατήντησεν. ώστε ο δοκών εστάναι, βλεπέ-
τω μη πέση. πειρασμός υμάς ουκ είληφεν
ει μή ανθρώπινος. πιστός δε ο θεός ος ουκ ε-
άσει υμάς πειρασθήναι υπέρ ο δύνασθε, αλ
λά ποιήσει συν τω πειρασμώ και την έκβα-
σιν, του δύνασθαι υμάς υπενεγκείν. διό α-
δελφοί μου αγαπητοί φεύγετε απο της ει-
δωλολατρίας. ως φρονίμοις λέγω κρίνατε
υμείς ό φημι. το ποτήριον της ευλογίας ο
ευλογούμεν, ουχί κοινωνία του αίματος
του Χριστού εστί; τον άρτον ον κλώμεν ου
χί κοινωνία του σώματος του Χριστού εστίν.
ότι εις άρτος εν σώμα οι πολλοί εσμέν, οι
γάρ πάντες εκ του ενός άρτου μετέχομεν.
βλέπετε τον ισραήλ κατά σάρκα. ουχί οι
εσθίοντες τας θυσίας κοινωνοί του θυσιασ-
τηρίου εισί. τι ουν φημί ότι είδωλον τι εσ
τίν, ή ότι ειδωλόθυτον τι εστίν. αλλ ότι α
θύει τα έθνη, δαιμονίοις θύει και ου θεώ. ου
θέλω δε υμάς κοινωνούς των δαιμονίων
γίνεσθαι. ου δύνασθε ποτήριον κυρίου πι-
νειν και ποτήριον δαιμονίων. ου δύνασθε
τραπέζης κυρίου μετέχειν και τραπέζης δαι
μονίων. ή παραζηλούμεν τον κύριον. μη ισ
χυρότεροι αυτού εσμέν. πάντα μοι έξεστιν,
αλλ' ου πάντα συμφέρει. πάντα μοι έξεσ
τιν, αλλ' ου πάντα οικοδομεί. μηδείς το εαυ
τού ζητείτω αλλά το του ετέρου έκαστος.
παν το εν μακέλλω πωλούμενον εσθίετε,
μηδέν ανακρίνοντες διά την συνείδησιν.
του γαρ κυρίου η γη και το πλήρωμα αυ
τής. ει δε τις καλεί υμάς των απίστων, και
θέλετε πορεύεσθαι, παν το παρατιθέμενον
υμίν εσθίετε, μηδέν ανακρίνοντες διά την
συνείδησιν. εάν δε τις υμίν είπη τούτο ει-
δωλόθυτον εστί, μη εσθίετε δι εκείνον τον
μηνύσαντα και την συνείδησιν. του γαρ κυ
ρίου η γη και το πλήρωμα αυτής. συνείδη
σιν δε λέγω ουχί την εαυτού, αλλά την του
ετέρου. ίνα τι γαρ η ελευθερία μου κρίνε-
ται υπό άλλης συνειδήσεως. ει εγώ χάριτι
μετέχω τι βλασφημούμαι υπέρ ου εγώ
ευχαριστώ. είτε ουν εσθίετε, είτε πίνετε, εί

⁊ ſurrexerunt ludere. Nec fornicemur
ſicut quidã ex ipſis fornicati ſũt: ⁊ ceci Nu.25.b.
derũt vna die viginti tria milia. Nec
temptemus chriſtum: ſicut quidam
eoꝝ temptauerũt ⁊ a ſerpentibus perierũt. Nu.21.b.
Neq; murmurauerítis ſicut quidam Nu.16.g.
eorũ murmurauerunt: ⁊ perierunt ab C
exterminatore. Hec aũt oia in figura
cõtingebãt illis: ſcripta ſunt aũt ad cor
reptionem nr̃am: in quos fines ſeculoꝝ
deuenerũt. Itaq; q̃ ſe exiſtimat ſtare: vi
deat ne cadat. Tentatio vos nõ appre
hendit niſi humana. Fidelis aũt de⁹ ẽ: q̃
nõ patiet vos tẽptari ſupra id qđ pote
ſtis: ſed faciet etiã cũ tẽptatione ꝓuẽtũ:
vt poſſitis ſuſtinere. Propter qđ chariſ
ſimi mihi: fugite ab idolorum cultura.
Ut prudẽtibus loquor: voſipſi iudicate D
quod dico. Calix benedictionis cui
benedicimus: nõne cõmunicatio ſãgui
nis xp̃i eſt? Et panis quẽ frãgim⁹: nõne
participatio corporis dñi eſt?
Quõ vn⁹ panis ⁊ vnũ corp⁹ multi ſu-
m⁹: oẽs q̃ de vno pane ⁊ đ vno calice ꝑti
cipam⁹. Uidete iſrael ſcđʒ carnẽ. Nõne
qui edũt hoſtias participes ſunt altaris?
Quid ergo? Dico ꝙ idolis imolatũ
ſit aliqđ: aut ꝙ idolũ ſit aliquid? Sʒ
que imolant gentes demonijs imolant Deut.32.c.
⁊ non deo. Nolo aũt vos ſocios fieri E
demonioꝝ. Non poteſtis calicẽ dñi bi
bere: ⁊ calicẽ demonioꝝ. Nõ poteſtis
menſe dñi ꝑticipes eſſe ⁊ mẽſe demo
niorũ. An emulamur dñʒ. Nunqđ for
tiores illo ſum⁹? Oia mihi licent:
ſed nõ oia expediũt. Oia mihi licẽt:
ſed nõ oia edificant. Nemo qđ ſuũ eſt j.13.b.
querat: ſed quod alterius:
Omne qđ in macello venit: manducate
nihil interrogantes ꝓpter cõſciẽtiam. F
Dñi enim eſt terra ⁊ plenitudo eius. Pſal.23.
Si quis vocat vos infideliũ ad cenã et
vultis ire: omne quod ꝓrogãtes pp
vobis apponit mãducate: nihil inter-
ꝯſciaʒ. Si q̃s aũt dixerit hoc imolatũ
ẽ idolis: nolite mãducare ꝓpter illum
qui indicauit: ⁊ ꝓpter ꝯſciaʒ.
Conſcientiam
autem dico non tuam ſed
alteri⁹. Ut quid ei libertas mea iudicat G
ab aliena cõſcientia? Si ego cũ gratia
participo: qđ blaſphemor pro eo ꝙ
gras ago? Siue ergo mãducatis ſiue bi

τε τι ποιείτε, πάντα εις δόξαν θεού ποιείτε.
απρόσκοποι γίνεσθε και ιουδαίοις και έλ-
λησι και τη εκκλησία του θεού, καθώς κα-
γώ πάντα πάσιν αρέσκω, μη ζητών το εμ-
αυτού συμφέρον, αλλά το των πολλών ί
να σωθώσι. Cap. 11.
Μιμηταί μου γίνεσθε καθώς καγώ Χρισ-
τού. επαινώ δε υμάς αδελφοί, ότι πάν
τα μου μέμνησθε, και καθώς παρέδωκα υ-
μίν τας παραδόσεις κατέχετε. θέλω δε υ-
μάς ειδέναι, ότι παντός ανδρός η κεφαλή ο
Χριστός εστί, κεφαλή δε γυναικός ο ανήρ,
κεφαλή δε Χριστού ο θεός. πας ανήρ προ
σευχόμενος ή προφητεύων κατά κεφαλής έ-
χων καταισχύνει την εαυτού κεφαλήν. πά-
σα δε γυνή προσευχομένη ή προφητεύου-
σα ακατακαλύπτω τη κεφαλή καταισχύνει
την κεφαλήν εαυτής. εν γαρ εστί και το αυ
τό τη εξυρημένη. ει γαρ ου κατακαλύπτεται
γυνή, και κειράσθω. ει δε αισχρόν γυναικί
το κείρασθαι ή ξυράσθαι, κατακαλυπτέσθω.
ανήρ μεν γαρ ουκ οφείλει κατακαλύπτεσ-
θαι την κεφαλήν, εικών και δόξα θεού υπάρ
χων, γυνή δε δόξα ανδρός εστίν. ου γαρ
εστίν ανήρ εκ γυναικός, αλλά γυνή εξ αν
δρός. και γαρ ουκ εκτίσθη ανήρ διά την γυ
ναίκα, αλλά γυνή διά τον άνδρα. διατούτο
οφείλει η γυνή εξουσίαν έχειν επί της κεφα
λής διά τους αγγέλους. πλήν ούτε ανήρ
χωρίς γυναικός ούτε γυνή χωρίς ανδρός εν
κυρίω ώσπερ γαρ η γυνή εκ του ανδρός, ού
τω και ο ανήρ διά της γυναικός. τα δε πάντα
εκ του θεού. εν υμίν αυτοίς κρίνατε. πρέπον
εστί γυναίκα ακατακάλυπτον τω θεώ προ-
σεύχεσθαι. ή ουδέ αυτή η φύσις διδάσκει υ-
μάς, ότι ανήρ μεν εάν κομά, ατιμία αυτώ
εστίν, γυνή δε εάν κομά δόξα αυτή εστίν
ότι η κόμη αντί περιβολαίου δέδοται αυτή.
ει δε τις δοκεί φιλόνεικος είναι, ημείς τοι-
αύτην συνήθειαν ουκ έχομεν ουδέ αι εκκλη-
σίαι του θεού. τούτο δε παραγγέλλων ουκ
επαινώ, ότι ουκ εις το κρείττον αλλ εις το
ήττον συνέρχεσθε. πρώτον μεν γαρ συνερ
χομένων υμών εν εκκλησία, ακούω σχίσμα
τα εν υμίν υπάρχειν, και μέρος τι πιστεύω.
δει γαρ και εν υμίν αιρέσεις είναι, ίνα οι δόκι
μοι φανεροί γένωνται εν υμίν. συνερχομέ-
νων ουν υμών επί το αυτό, ουκ εστί κυρια-
κόν δείπνον φαγείν. έκαστος γαρ το ίδιον
δείπνον προλαμβάνει εν τω φαγείν. και ος
μεν πεινά, ος δε μεθύει. μη γαρ οικίας ουκ
έχετε εις το εσθίειν και πίνειν, ή της εκκλη-
σίας του θεού καταφρονείτε, και καταισχύνε

bitis vel aliđ qđ facitis: omnia in gl'iaʒ dei Colo.3.c.
facite. Sine offẽſiõe eſtote iudeis ⁊ gẽti
bus et eccleſie dei: ſicut et ego per
omnia omnib⁹ placeo: nõ q̃rẽs qđ mi-
hi vtile eſt: ſed quod multis vt ſup.4.b.
ſalui fiant. Cap. 11.
Imitatores mei eſtote ſicut ⁊ ego A
Laudo aũt vos frẽs ꝙ p om ⌊ xp̃i.
nia mei memores eſtis: ⁊ ſicut tradidi vo
bis precepta mea tenetis. Uolo aũt vos
ſcire: ꝙ omnis viri caput Ephe.5.c.
chriſtus eſt: caput aũt mulieris vir:
caput vero xp̃i deus. Omnis vir orans
aut prophetãs velato capite
deturpat caput ſuum. Omnis
aũt mulier orans aut prophetãs
non velato capite deturpat
caput ſuũ. Unũ eſt enim ac ſi
decaluet. Nam et ſi non velatur
mulier: tõdeat. Si vero turpe ẽ mulieri
tõderi aut decaluari: velet caput ſuuʒ.
Uir quidem non debet velare
caput ſuum qm̃ imago ⁊ gloria dei eſt:
mulier autem gloria viri eſt. Non enim
vir ex muliere eſt: ſed mulier ex viro. B
Eteniʒ non eſt creatus vir pp' mulierẽ: Gene.2.d.
ſed mulier propter virum. Ideo
dʒ mulier velamẽ hẽre ſup caput ſuũ ⁊
pp angelos. Ueꝝ tñ neq; vir
ſine muliere: neq; mulier ſine viro in
domino. Nam ſicut mulier de viro ita
⁊ vir per mulierem. Omnia autem
ex deo. Uos ipſi iudicate. Decet
mulierẽ non velatam orare deum?
Nec ipſa natura docet vos. ⌈ illi
Qđ vir q̃dẽ ſi comã nutriat ignominia
ẽ: mulier vero ſi comã nutriat glia ẽ illi:
qm̃ capilli pro velamine ei dati ſunt.
Si q̃s aũt vr' ꝯtẽtioſus eſſe: nos talem
conſuetudinẽ nõ habemus neq; eccl'ia
dei. Hoc autem precipio non
laudans: ꝙ non in melius ſed in
deteri⁹ ꝯuenitis. Primũ q̃dẽ ꝯueniẽtib⁹ C
vobis in eccleſiam audio ſciſſuras
eſſe inter vos: ⁊ ex parte credo.
Naʒ opʒ ⁊ hereſes eſſe: vt ⁊ qui pb[...]
ſũt manifeſti fiãt in vobis. Cõueniẽtib[...]
ergo vobis in vnũ: iaʒ nõ eſt dominicã
cenã mãducare. Unuſquiſq; enim ſuaʒ
cenã pſumit ad mãducãdum. Et alius
q̃dẽ eſurit: ali⁹ aũt ebrius ẽ. Nunqđ do
mos nõ hẽtis ad mãducãdũ ⁊ bibẽdum?
dei ꝯtemnitis: ⁊ ꝯfunditis ⌊ aut eccl'iaʒ

τε τοὺς μὴ ἔχοντας. τί ὑμῖν εἴπω. ἐπαινέσω ὑμᾶς ἐν τούτῳ, οὐκ ἐπαινῶ. ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε, λάβετε φάγετε. τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον. τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων. τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι. τοῦτο ποιεῖτε ὁσάκις ἂν πίνητε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα. κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε ἀδελφοί μου συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. εἰ δέ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι. Cap.12.

Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν ἀδελφοί οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγόμενοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει ἀνάθεμα ἰησοῦν. καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν κύριον ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσί, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα. καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσί, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος. καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσίν, ὁ δὲ αὐτός ἐστι θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας. ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. ἑτέρῳ δὲ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι. ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι. ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων. ἄλλῳ δὲ προφητεία. ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων. ἑτέρῳ δὲ γένη γλωσσῶν. ἄλλῳ δὲ ἑρμηνεία γλω-

eos qui non habent. Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc non laudo. Ego enim accepi a domino quod et tradidi vobis: quoniam dominus ieſus in qua nocte tradebatur accepit panem: et gratias agens fregit et dixit. Accipite et manducate. hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem poſtquam cenavit dicens. Hic calix novum teſtamentum eſt in meo ſanguine. Hoc facite quotieſcunque biberitis in meam commemorationem. Quotieſcunque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis: mortem domini annunciabitis donec veniat. Itaque quicunque manducaverit panem hunc et biberit calicem domini indigne: reus erit corporis et ſanguinis domini. Probet autem ſemetipſum homo: et ſic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne: iudicium ſibi manducat et bibit: non diiudicans corpus domini. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles: et dormiunt multi. Quod ſi noſmetipſos diiudicaremus: non utique iudicaremur. Dum iudicamur autem a domino corripimur: ut non cum hoc mundo damnemur. Itaque fratres mei cum convenitis ad manducandum invicem expectate. Si quis eſurit: domi manducet: ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem cum venero diſponam. Cap.12.

De ſpiritualibus autem nolo vos ignorare fratres. Scitis autem quoniam cum gentes eſſetis: ad ſimulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio: quod nemo in ſpiritu dei loquens dicit anathema ieſu. Et nemo poteſt dicere dominus ieſus niſi in ſpiritu ſancto. Diviſiones vero gratiarum ſunt: idem autem ſpiritus. Et diviſiones miniſtrationum ſunt: idem autem dominus. Et diviſiones operationum ſunt: idem vero deus: qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem. Alii quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientie: alii autem ſermo ſcientie ſecundum eundem ſpiritum. Alteri fides in eodem ſpiritu: alii gratia ſanitatum in uno ſpiritu. Alii operatio virtutum: alii prophetia: alii diſcretio ſpirituum: alii genera linguarum: alii interpretatio ſermonum.

D Mat.26.c. Mar.14.c. Luce.22.b. Heb.9.c.

E Mat.26.b.

A

B

σσῶν. πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται. καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα ἕν ἐστι σῶμα, οὕτω καὶ ὁ χριστός. καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε ἰουδαῖοι, εἴτε ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι, εἴτε ἐλεύθεροι. καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν μέλος, ἀλλὰ πολλά. ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς, ὅτι οὐκ εἰμὶ χείρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος. καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος. εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή. εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις. νυνὶ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα. νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα. οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί, χρείαν σου οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσί, χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν, ἀναγκαῖά ἐστι. καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν. καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει. τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει. ἀλλ' ὁ θεὸς συνεκέρασε τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦντι περισσοτέραν δοὺς τιμήν, ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. μὴ πάντες ἀπόστολοι. μὴ πάντες προφῆται. μὴ πάντες διδάσκαλοι. μὴ πάντες δυνάμεις. μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων. μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσι. μὴ πάντες διερμηνεύουσι. ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. Ca.13.

Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλ-

Hec autem omnia operatur unus atque idem ſpiritus: dividens ſingulis prout vult. Sicut enim corpus unum eſt et membra habet multa: omnia autem membra corporis cum ſint multa: unum tamen corpus ſunt: ita et chriſtus. Etenim in uno ſpiritu omnes nos in unum corpus baptizati ſumus: ſive iudei ſive gentiles: ſive ſervi ſive liberi: et omnes in uno ſpiritu potati ſumus. Nam et corpus non eſt unum membrum ſed multa. Si dixerit pes: quoniam non ſum manus non ſum de corpore: num ideo non eſt de corpore? Et ſi dixerit auris: quoniam non ſum oculus, non ſum de corpore: num ideo non eſt de corpore? Si totum corpus oculus: ubi auditus? Si totum auditus: ubi odoratus? Nunc autem poſuit deus membra unumquodque eorum in corpore ſicut voluit. Quod ſi eſſent omnia unum membrum: ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra: unum autem corpus. Non poteſt autem oculus dicere manui: opera tua non indigeo: aut iterum caput pedibus: non eſtis mihi neceſſarii. Sed multo magis que videntur membra corporis infirmiora eſſe: neceſſariora ſunt. Et que putamus ignobiliora membra eſſe corporis: his honorem abundantiorem circundamus. Et que inhoneſta ſunt noſtra: abundantiorem honeſtatem habent. Honeſta autem noſtra nullius egent. Sed deus temperavit corpus ei cui deerat abundantiorem tribuendo honorem ut non ſit ſciſma in corpore: ſed in idipſum pro invicem ſollicita ſint membra. Et ſi quid patitur unum membrum: compatiuntur omnia membra. Sive gloriatur unum membrum: congaudent omnia membra. Vos autem eſtis corpus chriſti et membra de membro. Et quoſdam quidem poſuit deus in eccleſia: primum apoſtolos: ſecundo prophetas: tertio doctores: deinde virtutes: exinde gratias curationum: opitulationes: gubernationes: genera linguarum: interpretationes ſermonum. Nunquid omnes apoſtoli? Nunquid omnes prophete? Nunquid omnes doctores? Nunquid omnes virtutes? Nunquid omnes gratiam habent curationum? Nunquid omnes linguis loquuntur? Nunquid omnes interpretantur? Emulamini autem chariſmata meliora: et adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro. Cap.13.

Si linguis hominum loquar et angelorum: charitatem autem non habeam: factus ſum velut es

Roma.12.b. Ephe.4.a.

C

D Roma.8.b. Hebre.4.d.

Ephe.4.d.

1.14.a.

A

h. In aliis exemplaribus grecis habetur. καυχήσωμαι. Id est glorier. ut ait beatus Hieronymus super epistola ad galatas capit. 5. uide ibi.

κός ηχών η κύμβαλον αλαλάζον. και εάν έχω προφητείαν και ειδώ τα μυστήρια πάντα και πάσαν την γνώσιν, και εάν έχω πάσαν την πίστιν ώστε όρη μεθιστάνειν, αγάπην δε μη έχω, ουθέν ειμί. και εάν ψωμίσω πάντα τα υπάρχοντά μου, και εάν παραδώ το σώμά μου ίνα καυθήσωμαι, αγάπην δε μη έχω, ουδέν ωφελούμαι. η αγάπη μακροθυμεί, χρηστεύεται. η αγάπη ου ζηλοί. η αγάπη ου περπερεύεται, ου φυσιούται, ουκ ασχημονεί, ου ζητεί τα εαυτής, ου παροξύνεται, ου λογίζεται το κακόν, ου χαίρει επί τη αδικία, συγχαίρει δε τη αληθεία. πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ελπίζει, πάντα υπομένει. η αγάπη ουδέποτε εκπίπτει. είτε δε προφητείαι καταργηθήσονται, είτε γλώσσαι παύσονται, είτε γνώσις καταργηθήσεται. εκ μέρους δε γινώσκομεν, και εκ μέρους προφητεύομεν. όταν δε έλθη το τέλειον, τότε το εκ μέρους καταργηθήσεται. ότε ήμην νήπιος, ως νήπιος ελάλουν, ως νήπιος εφρόνουν, ως νήπιος ελογιζόμην. ότε δε γέγονα ανήρ, κατήργηκα τα του νηπίου. βλέπομεν γαρ άρτι δι᾽ εσόπτρου εν αινίγματι, τότε δε πρόσωπον προς πρόσωπον. άρτι γινώσκω εκ μέρους, τότε δε επιγνώσομαι καθώς και επεγνώσθην. νυνί δε μένει πίστις, ελπίς, αγάπη, τα τρία ταύτα. μείζων δε τούτων η αγάπη.

Cap. 14.

Διώκετε την αγάπην, ζηλούτε δε τα πνευματικά, μάλλον δε ίνα προφητεύητε. ο γαρ λαλών γλώσση, ουκ ανθρώποις λαλεί, αλλά τω θεώ. ουδείς γαρ ακούει. πνεύματι δε λαλεί μυστήρια. ο δε προφητεύων, ανθρώποις λαλεί οικοδομήν και παράκλησιν και παραμυθίαν. ο λαλών γλώσση εαυτόν οικοδομεί, ο δε προφητεύων εκκλησίαν οικοδομεί. θέλω δε πάντας υμάς λαλείν γλώσσαις, μάλλον δε ίνα προφητεύητε. μείζων γαρ ο προφητεύων, ή ο λαλών γλώσσαις, εκτός ει μη διερμηνεύει ίνα η εκκλησία οικοδομήν λάβη. νυνί δε αδελφοί εάν έλθω προς υμάς γλώσσαις λαλών τί υμάς ωφελήσω, εάν μη υμίν λαλήσω, ή εν αποκαλύψει, ή εν γνώσει, ή εν προφητεία, ή εν διδαχή. όμως τα άψυχα φωνήν διδόντα είτε αυλός, είτε κιθάρα, εάν διαστολήν τοις φθόγγοις μη δω, πως γνωσθήσεται το αυλούμενον ή το κιθαριζόμενον. και γαρ εάν άδηλον φωνήν σάλπιγξ δω, τίς

sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, et nouerim mysteria omnia et omnem scientiam: et si habuero omnem fidem ita vt montes transferam: charitatem autem non habuero: nihil sum. Et (B) si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: et si tradidero corpus meum ita vt ardeam: charitatem autem non habuero nihil mihi prodest. Charitas patiens est: benigna est. Charitas non emulatur non agit (sup. 10. d.) perperam: non inflatur non est ambitiosa: non querit que sua sunt. Non irritatur: (Phili. 2. c.) non cogitat malum: non gaudet super iniquitate: congaudet autem veritati. Omnia suffert: omnia credit: omnia sperat (C) omnia sustinet. Charitas nunquam excidit. Siue prophetie euacuabuntur siue lingue cessabunt: siue scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus: et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est: euacuabitur quod ex parte est. Cum essem paruulus loquebar vt paruulus: sapiebam vt paruulus: cogitabam vt paruulus. Quando autem (D) factus sum vir: euacuaui que erant paruuli. Videmus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte: tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides: spes: charitas: tria hec. Maior autem horum est charitas.

Cap. 14.

Sectamini charitatem: emulamini spiritualia: magis autem vt prophetetis. (A) Qui enim loquitur lingua: non hominibus (sup. 11. d.) loquitur sed deo. Nemo enim audit. Spiritus autem loquitur mysteria. Nam qui prophetat: hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem. Qui loquitur lingua semetipsum edificat: qui autem prophetat ecclesiam dei edificat. Volo autem omnes vos loqui linguis: magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis: nisi forte interpretetur vt ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens: quid vobis prodero: nisi vobis loquar: aut in reuelatione: aut in scientia: aut in prophetia: aut in doctrina. Tamen que sine anima sunt vocem dantia siue tibia: siue cithara: nisi distinctionem sonituum dederit: quomodo scietur id quod canitur aut quod citharizatur. Etenim si incertam vocem det tuba: quis

παρασκευάσεται εις πόλεμον. ούτω και υμείς διά της γλώσσης εάν μη εύσημον λόγον δώτε, πως γνωσθήσεται το λαλούμενον, έσεσθε γαρ εις αέρα λαλούντες. τοσαύτα ει τύχοι γένη φωνών εστίν εν κόσμω, και ουδέν αυτών άφωνον. εάν ουν μη ειδώ την δύναμιν της φωνής, έσομαι τω λαλούντι βάρβαρος, και ο λαλών εν εμοί βάρβαρος. ούτω και υμείς, επεί ζηλωταί εστε πνευμάτων προς την οικοδομήν της εκκλησίας ζητείτε ίνα περισσεύητε. διόπερ ο λαλών γλώσση προσευχέσθω ίνα διερμηνεύη. εάν γαρ προσεύχωμαι γλώσση, το πνεύμά μου προσεύχεται, ο δε νους μου άκαρπός εστι. τί ουν εστι; προσεύξομαι τω πνεύματι, προσεύξομαι δε και τω νοΐ. ψαλώ τω πνεύματι, ψαλώ δε και τω νοΐ. επεί εάν ευλογήσης τω πνεύματι, ο αναπληρών τον τόπον του ιδιώτου πως ερεί το αμήν επί τη ση ευχαριστία, επειδή τί λέγεις ουκ οίδε. συ μεν γαρ καλώς ευχαριστείς, αλλ᾽ ο έτερος ουκ οικοδομείται. ευχαριστώ τω θεώ μου πάντων υμών μάλλον γλώσσαις λαλών. αλλ᾽ εν εκκλησία θέλω πέντε λόγους διά του νοός μου λαλήσαι, ίνα και άλλους κατηχήσω, ή μυρίους λόγους εν γλώσση. αδελφοί μη παιδία γίνεσθε ταις φρεσίν, αλλά τη κακία νηπιάζετε, ταις δε φρεσί τέλειοι γίνεσθε. εν τω νόμω γέγραπται, ότι εν ετερογλώσσοις και εν χείλεσιν ετέροις λαλήσω τω λαώ τούτω, και ουδ᾽ ούτως εισακούσονταί μου λέγει κύριος. ώστε αι γλώσσαι εις σημείόν εισιν, ου τοις πιστεύουσιν αλλά τοις απίστοις, η δε προφητεία ου τοις απίστοις, αλλά τοις πιστεύουσιν. εάν ουν συνέλθη η εκκλησία όλη επί το αυτό και πάντες γλώσσαις λαλώσιν, εισέλθωσι δε ιδιώται ή άπιστοι, ουκ ερούσιν ότι μαίνεσθε. εάν δε πάντες προφητεύωσιν, εισέλθη δε τις άπιστος ή ιδιώτης, ελέγχεται υπό πάντων, ανακρίνεται υπό πάντων. και ούτω τα κρυπτά της καρδίας αυτού φανερά γίνεται, και ούτω πεσών επί πρόσωπον προσκυνήσει τω θεώ, απαγγέλλων ότι ο θεός όντως εν υμίν εστί. τί ουν εστίν αδελφοί, όταν συνέρχησθε έκαστος υμών ψαλμόν έχει, διδαχήν έχει, γλώσσαν έχει, αποκάλυψιν έχει, ερμηνείαν έχει, πάντα προς οικοδομήν γινέσθω. είτε γλώσση τις λαλεί κατά δύο, ή το πλείστον τρείς και ανά μέρος, και εις διερμηνευέτω. εάν δε μη η διερμηνευτής σιγάτω εν εκκλησία, εαυτώ δε λαλείτω, και

parabit se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis: quomodo scietur id quod dicitur? eritis enim in aera loquentes. Tam multa vt puta genera linguarum sunt in hoc mundo: et nihil sine voce est. Si ergo nescie- (B) ro virtutem vocis: ero ei cui loquor barbarus: et qui loquitur mihi barbarus. Sic et vos quoniam emulatores estis spirituum ad edificationem ecclesie querite vt abundetis: et ideo qui loquitur lingua oret vt interpretetur. Nam si orem lingua: spiritus meus orat: mens autem mea sine fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu: orabo et mente. Psallam spiritu: psallam et mente. Ceterum si benedixeris spiritu: quis supplet locum idiote? Quomodo dicet amen super tuam benedictionem? Quoniam quid dicas nescit. Nam tu quidem bene gratias agis: sed alter non edificatur. Gratias ago deo meo quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui: vt et alios instruam: quam decem milia verborum in lingua. Fratres nolite pueri effici sensibus: sed malitia paruuli estote: sensibus autem perfecti estote. In lege scriptum est. Quoniam in aliis lin- (Esaie. 28. a.) guis et in labiis loquar populo huic: et nec sic exaudient me dicit dominus. Itaque lingue in signum (C) sunt non fidelibus sed infidelibus: prophetie autem non infidelibus: sed fidelibus. Si ergo conueniat vniuersa ecclesia in vnum et omnes linguis loquantur: intrent autem idiote aut infideles: nonne dicent quod insanitis? Si autem omnes prophetent: intrat autem quis infidelis vel idiota: conuincitur ab omnibus: diiudicatur ab omnibus. Occulta enim cordis eius manifesta fiunt: et ita cadens in faciem adorabit deum: pronuncians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres? Cum conuenitis vnusquisque vestrum psalmum habet: doctrinam habet: apocalypsim habet: linguam habet: interpretationem habet: omnia ad edificationem fiant. Siue lingua quis loquitur: secundum duos: aut vt multum tres: et per partes: et vnus interpretetur. Si autem non fuerit interpres taceat in ecclesia: sibi autem loquatur: et

τῷ θεῷ. προφῆται δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν. ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. δύνασθε γὰρ καθ᾽ ἕνα ἕκαστοι πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσι, καὶ πάντες παρακαλῶνται. καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται. οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς ἀλλὰ εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων. αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν. οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐτοῖς λαλεῖν, ἀλλ᾽ ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ δέ τι μαθεῖν ἐθέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν. αἰσχρὸν γάρ ἐστιν ἐν ἐκκλησίᾳ γυναιξὶ λαλεῖν. ἢ ἀφ᾽ ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν. εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι κυρίου εἰσὶν ἐντολαί. εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοείτω. ὥστε ἀδελφοί μου ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν γλώσσαις μὴ κωλύετε. πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.
Cap. 15.

Γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοί τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε, δι᾽ οὗ καὶ σῴζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ὤφθη κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα. ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ. ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν. ἔπειτα ὤφθη ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα. οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλ᾽ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσομεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε. εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσι τινὲς ἐν ὑμῖν ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται. εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν

deo. Prophete at͂ duo aut tres dicãt: ⁊ ceteri diiudicent. Quod ſi alij reuelatũ fuerit ſedenti: prior taceat. Poteſtis eñ oẽs per ſingulos ꝓphetare: vt omnes diſcant ⁊ omnes exhortentur. Et ſpiritus prophetarum ꝓphetiſ ſubiect9 ẽ. Nõ eñ diſſenſiõis eſt deus ſed pacis: ſicut et in oibus eccleſijs ſanctoꝝ doceo. Mulieres in eccleſijs taceant. Nõ eñ ꝑmittitur eis loqui ſed ſubditas eſſe: ſicut ⁊ lex dicit. Si qd' at͂ volunt diſcere: domi viros ſuos interrogent. Turpe eſt enim mulieri loqui in eccleſia. An a vobis verbum dei proceſſit: aut in vos ſolos peruenit? Si quis videtur ꝓpheta eẽ aut ſpiritualis: cognoſcat que ſcribo vob: q2 dñi ſunt mãdata. Si qs at͂ ignorat: ignorabit. Itaqz frẽs emulamini prophetare: ⁊ loqui linguis nolite ꝓhibere. Oia autẽ honeſte ⁊ ſꝫ ordinem fiant in vobis.
Cap. 15.

Notũ at͂ vobis facio frẽs euãgeliuꝫ qd' predicaui vobis: qd' ⁊ accepiſtis: in quo ⁊ ſtatis: ꝑ quod ⁊ ſaluamini: q̃ rõne predicauerim vobis: ſi tenetis: niſi fruſtra crediditis. Tradidi enim vobis in primis quod ⁊ accepi: qm̃ chriſtus mortuus eſt pro peccatis nr̃is ſꝫ ſcripturas: et q2 ſepult9 eſt: et q2 reſurrexit tertia die ſm̃ ſcripturas: ⁊ q2 viſus ẽ cephe: et p9 hoc vndeciꝫ. Deide viſus ẽ plus q̃ꝫ qngẽtis fratrib9 ſimul: ex qb9 multi manẽt vſqꝫ adhuc: qdã at͂ dormierũt. Deinde viſus eſt iacobo: deide aplis omnibuꝫ. Nouiſſime autem omnium tanq̃ꝫ abortiuo viſus eſt ⁊ mihi. Ego eñ ſum minimus apl'oꝝ: qui non ſum dignus vocari aplus: qm̃ perſecutus ſum eccleſiam dei. Gratia aũt dei ſum id qd' ſum: ⁊ gratia eius in me vacua nõ fuit: ſed abundantius illis omnibus laboraui. Non ego autem ſed gratia dei mecum. Siue enim ego ſiue illi: ſic predicauimus et ſic crediditis. Si autẽ xp̃s predicatur ꝙ reſurrexit a mortuis: quõ quidã dicũt in vobis qm̃ reſurrectio mortuoꝝ nõ ẽ? Si at͂ reſurrectio mortuoꝝ nõ ẽ: neqꝫ xp̃s reſurrexit. Si aũt xp̃s non reſurrexit: inanis eſt

D
1.Thi.2.c.
Gene.3.c.
A
Galla.2.d.
Galla.1.
Actu.22.b.
Ephe.3.b.
B

ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν. εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται. εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν. ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο. εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἐσμὲν ἐν Χριστῷ μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν. νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ δι᾽ ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι᾽ ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. εἶτα τὸ τέλος ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ἂν θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δηλονότι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν. εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν. τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν κατὰ πᾶσαν ὥραν. καθ᾽ ἡμέραν ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. μὴ πλανᾶσθε. φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινὲς ἔχουσι. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῶν λέγω. ἀλλ᾽ ἐρεῖ τις. πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί. ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται. ἄφρον σὺ ὃ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ. καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι σίτου, ἤ τινος τῶν λοιπῶν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶ=

predicatio noſtra: inanis et fides veſtra. Inuenimur autẽ et falſi teſtes dei: qm̃ teſtimonium diximus aduerſuꝫ deum ꝙ ſuſcitauerit chriſtum: quẽ non ſuſcitauit ſi mortui non reſurgunt. Nã ſi mortui nõ reſurgũt: neqꝫ chriſt9 reſurrexit. Qd' ſi chriſtus nõ reſurrexit vana eſt fides veſtra. Adhuc eñ eſtis in pctis vr̃is. Ergo et q̃ dormierũt in xp̃o perierũt. Si in hac vita tm̃ in xp̃o ſperãtes ſumuꝫ: miſerabiliores ſum9 oibus hoibus. Nunc aũt chriſtus reſurrexit a mortuis primitie dormientium: quoniam quidem per hominem mors ⁊ ꝑ hoiẽꝫ reſurrectio mortuorũ. Et ſicut in adam omnes moriuntur: ita ⁊ in chriſto omnes viuificabuntur. Vnuſquiſqꝫ at͂ in ſuo ordine: primitie xp̃s. Deinde hi qui ſunt chriſti q̃ in aduẽtu ei9 crediderũt. Deide finis cũ tradiderit regnuꝫ deo ⁊ patri: cum euacuauerit omnem principatum et poteſtatem ⁊ ẏtutẽ. Opꝫ autem illum regnare donec ponat omnes inimicos ſub pedib9 ei9. Nouiſſime at͂ inimica deſtruetur mors. Oia enim ſubiecit ſub pedibus eius. Cum autẽꝫ dicat omnia ſubiecta ſunt ei: ſine dubio ꝓter eũ q̃ ſubiecit ei oia. Cũ autẽꝫ ſubiecta fuerit illi omnia: tunc et ipſe filius ſubiectuꝫ erit illi qui ſubiecit ſibi omnia: vt ſit deus oia i oibus. Alioquin quid facient qui baptiꝫantur pro mortuis? Si oino mortui nõ reſurgũt: vt qd' ⁊ baptiꝫantur pro illis? Vt quid et nos piclitamur oi hora? Quottidie morior per veſtraꝫ gloriam fratres: quaꝫ habeo in xp̃o ieſu dño noſtro. Si ſm̃ hoiẽꝫ ad beſtias pugnaui ephefi: q̃d mihi prodeſt ſi mortui nõ reſurgũt. Mãducem9 et bibam9 cras eñ moriemur. Nolite ſeduci. Corrũpũt mores bonos colloquia mala. Euigilate iuſte: et nolite peccare. Ignorãtiã eñ dei q̃dã hñt. Ad reuerentiam vobis loquor. Sꝫ dicit aliq̃s. Quõ reſurgunt mortui? Quali aũt corpore venient. Inſipiẽs tu qd' ſeminas non viuificat niſi pri9 moriat. Et quod ſeminas: non corpus qd' futuꝝ eſt ſeminas: ſed nudũ granũ: vt puta tritici aut alicuius ceterorum. Deus autem dat illi corpus

C
Coll.1.c.
1.Thel.4.d
ps.109.
D
r. Per veſtram glori am: eſt modus iurandi in greco.
Eſaie.22.d. et.56.d.

μα καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ σάρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν. καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια. ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων. ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων. ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ. σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ. σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει. σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. ἔστι σῶμα ψυχικόν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν, οὕτω καὶ γέγραπται. ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. τοῦτο δέ φημι ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω. πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ἐν ἀτόμῳ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι. σαλπίσει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος. κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος. ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον, ποῦ σου ᾅδη τὸ νῖκος. τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος. τῷ δὲ θεῷ χάρις, τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. ὥστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν κυρίῳ.

Alia littera greca habet πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, ἀλλ' οὐ πάντες ἀλλαγησόμεθα. Id est omnes quidem dormiemus: sed non omnes immutabimur. Vide de hoc dubio Hiero. in epi. ad Minerium et alexandrum de resurrectione carnis.

Cap. 16.

Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. κατὰ μίαν σαββάτων. ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὅτι ἐὰν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι γίνονται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάσητε δι' ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς ἱερουσαλήμ. ἐὰν δὲ ᾖ ἄξιον τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται. ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν μακεδονίαν διέλθω. μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ, ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν. ἐλπίζω δὲ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέπῃ. ἐπιμενῶ δὲ ἐν ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς. θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. ἐὰν δὲ ἔλθῃ τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς. τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται ὡς καὶ ἐγώ. μή τις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσει. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός με. ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. περὶ δὲ ἀπολλὼ τοῦ ἀδελφοῦ πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν, καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ. ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ. γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω. παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, οἴδατε τὴν οἰκίαν στεφανᾶ ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις, καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ στεφανᾶ καὶ φορτουνάτου καὶ ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν. ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἀσίας. ἀσπάζονται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ ἀκύλας καὶ πρίσκιλλα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου. εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον ἰησοῦν χριστόν, ἤτω ἀνάθεμα, μαραναθά. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ἀμήν.

Τέλος τῆς πρὸς κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς.

---

sicut vult: et unicuique seminum proprium corpus. Non omnis caro eadem caro: sed alia hominum: alia vero pecorum: alia volucrum: alia autem piscium. E Et corpora celestia: et corpora terrestria. Sed alia quidem celestium gloria: alia autem terrestrium. Alia claritas solis: alia claritas lune: et alia claritas stellarum. Stella enim a stella differt in claritate: sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione: surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate: surget in gloria. Seminatur in infirmitate: surget in virtute. Seminatur corpus animale: surget corpus spirituale. Si est corpus animale: est et spirituale: sicut scriptum est. Factus est primus homo adam in animam viventem: novissimus adam in spiritum vivificantem. F Sed non prius quod spirituale est: sed quod animale: deinde quod spirituale. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus: tales et terreni: et qualis celestis: tales et celestes. Igitur sicut portavimus imaginem terreni: portemus et imaginem celestis. Hoc autem dico fratres: quia caro et sanguis regnum dei possidere non possunt: neque corruptio incorruptelam possidebit. Ecce mysterium vobis dico. G Omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur: in momento: in ictu oculi: in novissima tuba. Canet enim tuba: et mortui resurgent incorrupti: et nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorpta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? Stimulus autem mortis peccatum est: virtus vero peccati lex. Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum iesum christum. Itaque fratres mei dilecti stabiles estote: et immobiles abundantes in omni opere domini semper: scientes quod labor vester non est inanis in domino.

1. Cor. 9. b. Galla. 6. b. — Gene. 1. b. — Osee. 13. d. He. 2. b. — 1. Joh. 5

Cap. 16.

A De collectis autem que fiunt in sanctos: sicut ordinavi in ecclesiis galatie: ita et vos facite per unam sabbati. Unusquisque vestrum apud se reponat recondens quod ei bene placuerit: ut non cum venero tunc collecte fiant. Cum autem presens fuero: quos probaveritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in hierusalem. Quod si dignum fuerit ut ego eam: mecum ibunt. Veniam autem ad vos: cum macedoniam pertransiero. Nam macedoniam pertransibo. B Apud vos autem forsitan manebo: vel etiam hyemabo: ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos: si dominus permiserit. Permanebo autem ephesi usque ad pentecosten. Ostium enim mihi apertum est magnum et evidens: et adversarii multi. Si autem venerit timotheus: videte ut sine timore sit apud vos. Opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in pace: ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. C De apollo autem fratre vobis notum facio: quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus: et utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret. Veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate: state in fide: viriliter agite et confortamini: omnia enim vestra in charitate fiant. Obsecro autem vos fratres: nostis domum stephane et fortunati et achaici: quoniam sunt primitie achaie: et in ministerium sanctorum ordinaverunt seipsos: ut et vos subditi sitis eiusmodi: et omni cooperanti et laboranti. Gaudeo autem in presentia stephane et fortunati et achaici: quoniam id quod vobis deerat: ipsi suppleverunt. D Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui eiusmodi sunt. Salutant vos omnes ecclesie asie. Salutant vos in domino multum aquila et prisca cum domestica sua ecclesia apud quos et hospitor. Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto. Salutatio mea manu pauli. Si quis non amat dominum nostrum iesum christum: sit anathema maranatha. Gratia domini nostri iesu christi vobiscum. Charitas mea cum omnibus vobis in christo iesu. Amen.

Explicit epistola Pauli ad Corinthios prima.

Incipit prologus in ſecundam epiſtolam ad Corinthios.

In ſecunda ad Corinthios epiſtola quaſi in parte ſuperiori poſt tribulationum ſuarum relationes reddit cauſas quare ad eos ſecundo non ierit: quoniam non leui mutatione conſilij feciſſe ſe aſſerit: ſed ne aduentu ſuo triſtitiam incurreret: cum in peccato permanere diſcipulos repperiſſet. Deinde poſt agnitos fructus penitentie reconciliat eum eccleſie: quem in prima propter fornicationem a conſortio ſanctoꝝ iuſſerat amoueri. Tertio contra pſeudoapl'os officij ſui dignitatē tuetur: ꝛ noui teſtamenti miniſtros tanto anteire gratia oſtendit: quanto euangelium eſt lege preſtanti⁹. Immoratur etiam in cauſa illa plurimū quam breuiter in prima contigerat: vt prompto ac libenti animo neceſſaria preſentis vite non habentibus largiantur: ꝛ vtilitate ſpūalis commercij commutent preſentia cū futuris: atqȝ abundantia ſua ſanctoꝝ inopiam ſuppleant: vt viciſſim eorum inopia ſanctorum abundantia ſuppleatur. In fine repetit qd̄ ſuperius contra pſeudoapl'os egerat: ꝛ iactationem coꝝ predicationeſqȝ de ſe glorioſas vel collata antiquitate generis vel catalogo iniuriaꝝ ac periculorum ſuoruȝ euacuat. Dicitqȝ eos operarios ſubdolos qui ad imitationeȝ ſathane transfigurentur in apoſtolos chriſti: ſub predicationis ſpe lucra pecuniaria queqȝ ſectantes.

Incipit argumentum.

Poſt actam a corinthijs penitentiam conſolatoriam ſcribit eis epiſtolam apoſtolus a troade p titū: ꝛ collaudās eos hortatur ad meliora: contriſtatos quidem eos ſed emendatos oſtendens.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς κορινθίους δευτέρα ἐπιστολή. Cap. 1.

Παῦλος ἀπόστολος ἰησοῦ χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ τιμόθεος ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν κορίνθῳ σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ ἀχαΐᾳ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω διὰ τοῦ χριστοῦ περισσεύη καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. εἴτε δὲ θλιβόμεθα ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν, καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν. εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας, εἰδότες ὅτι ὥσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς παρακλήσεως. οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐβαρήθημεν ὑπὲρ δύναμιν

Incipit epl'a beati pauli ad Corinthios ſecunda. Cap. 1.

A Paulus apoſtolus ieſu chriſti p volūtatē dei ꝛ timotheus frater eccleſie dei q̄ eſt Corinthi cum oibus ſanctis q̄ ſunt in vniuerſa achaia: gr̄a vobis ꝛ pax a deo prē nr̄o ꝛ dño ieſu chriſto. Benedict⁹ deus ꝛ pater domini noſtri ieſu chriſti pater miſericordiarum et deus totius conſolationis: q̄ ꝯſolat̄ nos in oī tribulatōe nr̄a: vt poſſimus et ipſi ꝯſolari eos q̄ in omni preſſura ſūt per exhortationem qua exhortamur et ipſi a deo: quoniam ſicut abundant paſſiones chriſti in nobis: ita et per chriſtum abundat conſolatio

Ephe. 1. a. 1. Pet. 1. a.

B nr̄a. Siue autē tribulamur pro veſtra exhortatiōe ꝛ ſalute: ſiue cōſolamur p veſtra conſolatione: ſiue exhortamur pro veſtra exhortatione et ſalute: que operat̄ tolerantiaȝ earundem paſſionum quas ꝛ nos patimur: vt ſpes nr̄a firma ſit pro vobis: ſciētes quoniam ſicut ſocij paſſionum eſtis ſic eritis ꝛ ꝯſolatiōis. Non enim volumus ignorare vos frēs de tribulatione noſtra que fctā eſt in aſia: quoniam ſupra modū grauati ſum⁹ ſupra virtutē:

ὥστε ἐξαπορηθῆναι ὑμᾶς καὶ τοῦ ζῆν. ἀλλ' αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς, ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύεται, εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται, συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ὑμῶν. ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστί, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε. ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε, καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμέν, καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς τὸ πρότερον, ἵνα δευτέραν χάριν ἔχητε, καὶ δι' ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς μακεδονίαν καὶ πάλιν ἀπὸ μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν βουλευόμενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην. ἢ ἃ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὒ οὔ. πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ. ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ υἱὸς ἰησοῦς χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς δι' ἐμοῦ καὶ σιλουανοῦ καὶ τιμοθέου οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν. ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ τὸ ναί, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμὴν τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν. ὁ δὲ βεβαιῶν ὑμᾶς σὺν ἡμῖν εἰς χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς θεός, ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχήν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκ ἔτι ἦλθον εἰς κόρινθον, οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν. τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε.

Cap. 2.

Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν. εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστιν ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ. καὶ ἔγραψα ὑμῖν τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑ

ita vt tederet nos etiam viuere. Sed ipſi in nobiſipſis rn̄ſum mortis habuim⁹: vt non ſimus fidentes in nobis: ſed in deo qui ſuſcitat mortuos: q̄ de tantis periculis nos eripuit ꝛ eruit: in quem ſperamus quoniā ꝛ
C adhuc eripiet: adiuuātib⁹ vobis in oratōne p nobis: vt ex multaꝝ pſonis facieꝝ ei⁹ q̄ in nobis ē donatiōis: p multos gr̄e agant̄ p nobis. Nā gl'ia nr̄a hec eſt teſtimonium conſcientie nr̄e: q in ſimplicitate cordis ꝛ ſinceritate dei ꝛ nō in ſapia carnali ſed in gratia dei ꝯuerſati ſum⁹ in hoc mūdo: abundātius aūt ad vos. Nō enim alia ſcribim⁹ vobis q̄ȝ que legiſtis ꝛ cognouiſtis. Spero autem q vſqȝ in finem cognoſcetis: ſicut ꝛ cognouiſtis nos ex parte: qr gl'ia veſtra ſumus ſicut ꝛ vos noſtra in die domini noſtri ieſu chriſti. Et hac confidentia volui prius venire ad vos: vt ſcd̄aȝ grāȝ haberetis: ꝛ per vos trāſire in macedoniā: ꝛ iteꝝ a macedonia venireȝ ad vos: ꝛ a vobis deduci
D in iudeā. Cū ergo hoc voluiſſem nunquid leuitate vſus ſum? Aut q̄ cogito ſecūdū carnē cogito: vt ſit apud me eſt eſt ꝛ non nō. Fidelis aūt deus: qr ſermo nr̄ q fuit apd̄ vos nō ē in illo ē ꝛ non: ſȝ eſt in illo eſt. Dei enim filius ieſus xp̄s qui in vobis p nos p̄dicat⁹ ē p me ꝛ ſiluanū ꝛ timotheum non fuit in illo eſt ꝛ non: ſed eſt in illo fuit. Quotquot enim promiſſiones dei ſunt in illo eſt. Ideo ꝛ per ipȝ amē deo ad gloriam veſtram. Qui aūt ꝯfirmat nos vobiſcū in xp̄o: et q̄ vnxit nos deus: ꝛ qui ſignauit nos ꝛ dedit pignus ſpūs in cordibus noſtris. Ego autem teſtem deum inuoco in animam meam: q parcens vobis non veni vltra corinthuȝ: nō qr dominamur fidei veſtre: ſed adiutores ſumus gaudij veſtri. Nam fide ſtatis.

Cap. 2.

A Statui aūt hoc ipȝ apd̄ me ne iterū in triſtitia venirē ad vos. Si enim ego ꝯtriſto vos: ꝛ q̄s eſt qui me letificet niſi qui ꝯtriſtatur ex me. Et hoc ipȝ ſcripſi vobis vt nō cū venero triſtitiā ſup triſtitiā habeā de q̄b⁹ oportuerat me gaudere: ꝯfidēs in oibus vobis qr meum gaudium omnium veſtrum

νων εστίν. εκ γαρ πολλής θλίψεως και συ-
νοχής καρδίας έγραψα υμίν διά πολλών
δακρύων, ουχ ίνα λυπηθήτε, αλλά την αγά-
πην ίνα γνώτε ην έχω περισσοτέρως εις υ-
μάς. ει δε τις λελύπηκεν, ουκ εμέ λελύπη-
κεν, αλλά από μέρους ίνα μη επιβαρώ πάν-
τας υμάς. ικανόν τω τοιούτω η επιτιμία αύ-
τη η υπό των πλειόνων, ώστε τουναντίον
μάλλον υμάς χαρίσασθαι και παρακαλέ-
σαι, μήπως τη περισσοτέρα λύπη καταπο-
θή ο τοιούτος. διο παρακαλώ υμάς κυρώ-
σαι εις αυτόν αγάπην. εις τούτο γαρ και έ-
γραψα ίνα γνω την δοκιμήν υμών, ει εις
πάντα υπήκοοι εστέ. ω δε τι χαρίζεσθε και
εγώ. και γαρ εγώ ει τι κεχάρισμαι, ω κεχά-
ρισμαι δι' υμάς εν προσώπω Χριστού, ίνα
μη πλεονεκτηθώμεν υπό του σατανά. ου
γαρ αυτού τα νοήματα αγνοούμεν. ελθών
δε εις την Τρωάδα εις το ευαγγέλιον του
Χριστού, και θύρας μοι ανεωγμένης εν κυ-
ρίω, ουκ έσχηκα άνεσιν τω πνεύματί μου
τω μη ευρείν με Τίτον τον αδελφόν μου,
αλλά αποταξάμενος αυτοίς, εξήλθον εις
μακεδονίαν. τω δε θεώ χάρις τω πάντοτε
θριαμβεύοντι ημάς εν τω Χριστώ, και την
οσμήν της γνώσεως αυτού φανερούντι δι' η-
μών εν παντί τόπω, ότι Χριστού ευωδία εσ-
μέν τω θεώ εν τοις σωζομένοις και εν τοις α-
πολλυμένοις. οις μεν οσμή θανάτου εις θά-
νατον, οις δε οσμή ζωής εις ζωήν. και προς
ταύτα τις ικανός. ου γαρ εσμέν ως οι λοι-
ποί καπηλεύοντες τον λόγον του θεού, αλλ'
ως εξ ειλικρινείας, αλλ' ως εκ θεού κατενώ-
πιον του θεού εν Χριστώ λαλούμεν. Cap.3.

Αρχόμεθα πάλιν εαυτούς συνιστάνειν. ει
μη χρήζομεν ως τινές συστατικών επι-
στολών προς υμάς, η εξ υμών συστατικών.
η επιστολή ημών υμείς εστέ εγγεγραμμένη
εν ταις καρδίαις ημών γινωσκομένη και α-
ναγινωσκομένη υπό πάντων ανθρώπων, φα-
νερούμενοι ότι εστέ επιστολή Χριστού δι-
ακονηθείσα υφ' ημών, εγγεγραμμένη ου μέ-
λανι αλλά πνεύματι θεού ζώντος, ουκ εν
πλαξί λιθίναις αλλ' εν πλαξί καρδίας σαρ-
κικαίς. πεποίθησιν δε τοιαύτην έχομεν διά
του Χριστού προς τον θεόν, ουχ ότι ικα-
νοί εσμέν αφ' εαυτών λογίσασθαι τι ως εξ ε-
αυτών, αλλ' η ικανότης ημών εκ του θεού.
ος και ικάνωσεν ημάς διακόνους καινής δια-
θήκης, ου γράμματος αλλά πνεύματος. το
γαρ γράμμα αποκτένει, το δε πνεύμα ζω-
οποιεί. ει δε η διακονία του θανάτου εν γρά-
μμασιν εντετυπωμένη εν λίθοις εγενήθη εν

eſt. Nā ex multa tribulatiōe ⁊ anguſtia
cordis ſcripſi vobis per multas
lachrymas: nō vt cōtriſtemini: ſed vt
ſciatis quā charitatē habeā abundantius
in vobis. Si quis aūt ↄtriſtauit me: nō me B
ↄtriſtauit: ſʒ ex pte vt nō onerē omnes
vos. Sufficit illi q eiuſmodi ē obiurga
tio hec q̄ fit a pluribus: ita vt ecōtrario
magis donetis ⁊ conſolemini:
ne forte abūdātiori triſtitia abſorbeatur
q eiuſmōi ē. Propt qd obſecro vos vt
ↄfirmetis in illū charitatē. Ideo ei et
ſcripſi vobis vt cognoſcā experimētū vr̄m:
an in oib⁹ obediētes ſitis. Cui aūt a
liq̄d donaſtis ⁊ ego. Nā ⁊ ego qd dona C
ui ſi qd donaui pp vos i pſona xp̄i: vt
non circūueniamur a ſathana. Non
ei ignoram⁹ cogitatiōes ei⁹. Cū veniſ-
ſem aūt troadem propter euangelium
xp̄i: et oſtiū mihi aptū eēt in domino:
nō habui requiem ſpū̃i meo eo q
non inuenerim titum fratrem meum:
ſʒ valefaciens eis pfectus ſum in
macedoniā. Deo aūt grās q ſemper D
triūphat nos in chriſto ieſu: ⁊
odorem noticie ſue manifeſtat per nos
in oī loco: q2 xp̄i bonus odor ſumus
deo in his q ſalui fiūt ⁊ in his q pere
unt. Aliis quidē odor mortis in mor-
tē: aliis aūt odor vite in vitam. Et ad
hec qs tā idone⁹? Nō ei ſum⁹ ſicut plu
rimi adulterantes verbum dei: ſed
ex ſinceritate ſicut ex deo coram
deo in chriſto loquimur. Cap.3.

Incipim⁹ iter noſmetipſos cōmēda A
re. Aut nūqd egem⁹ ſicut qdā cō-
mēdatitiis epl'is ad vos: aut ex vobis?
Epl'a nr̄a vos eſtis ſcripta
in cordibus noſtris: que ſcitur et le
gitur ab omnibus hominibus: ma
nifeſtati quoniam epiſtola eſtis xp̄i mi
niſtrata a nobis ⁊ ſcripta non atra-
mento ſed ſpiritu dei viui: non in
tabulis lapideis ſʒ in tabulis cordis car
nalibus. Fiduciā aūt talē habemus per Deb.4.d.
xp̄m ad deū: non q ſufficientes B
ſim⁹ cogitare aliqd a nobis q̄ſi ex nobis
ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt. ⌈teſta
Qui et idoneos nos fecit miſtros noui
mēti: non littera ſed ſpiritu.
Littera ei occidit: ſpūs aūt viuificat.
Qd ſi miniſtratio mortis litteris
deformata in lapidibus fuit in

δόξη, ώστε μη δύνασθαι ατενίσαι τους υ-
ιούς ισραήλ εις το πρόσωπον μωυσέος διά
την δόξαν του προσώπου αυτού την κα-
ταργουμένην, πως ουχί μάλλον η διακο-
νία του πνεύματος έσται εν δόξη. ει γαρ η
διακονία της κατακρίσεως δόξα, πολλώ
μάλλον περισσεύσει η διακονία της δικαιο-
σύνης εν δόξη. και γαρ ου δεδόξασται το
δεδοξασμένον εν τούτω τω μέρει ένεκεν της
υπερβαλλούσης δόξης. ει γαρ το καταρ-
γούμενον διά δόξης, πολλώ μάλλον το μέ-
νον εν δόξη. έχοντες ουν τοιαύτην ελπίδα
πολλή παρρησία χρώμεθα. και ου καθάπερ
μωϋσής ετίθει κάλυμμα επί το πρόσωπον
εαυτού προς το μη ατενίσαι τους υιούς ισ-
ραήλ εις το τέλος του καταργουμένου, αλλ'
επωρώθη τα νοήματα αυτών. άχρι γαρ της
σήμερον το αυτό κάλυμμα επί τη αναγ-
νώσει της παλαιάς διαθήκης μένει μη ανακα-
λυπτόμενον, ότι εν Χριστώ καταργείται. αλ-
λ' έως σήμερον ηνίκα αναγινώσκεται μωϋ-
σής, κάλυμμα επί την καρδίαν αυτών κείται.
ηνίκα δ' αν επιστρέψη προς κύριον, περιαι-
ρείται το κάλυμμα. ο δε κύριος το πνεύμα
εστίν. ου δε το πνεύμα κυρίου, εκεί ελευθε-
ρία. ημείς δε πάντες ανακεκαλυμμένω προ-
σώπω την δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι,
την αυτήν εικόνα μεταμορφούμεθα από
δόξης εις δόξαν καθάπερ από κυρίου πνεύ-
ματος. Cap.4.

Διατούτο έχοντες την διακονίαν ταύτην
καθώς ηλεήθημεν, ουκ εκκακούμεν, αλ-
λ' απειπάμεθα τα κρυπτά της αισχύνης, μη
περιπατούντες εν πανουργία, μηδέ δο-
λούντες τον λόγον του θεού, αλλά τη φα-
νερώσει της αληθείας συνιστώντες εαυτούς
προς πάσαν συνείδησιν ανθρώπων ενώπιον
του θεού. ει δε και έστι κεκαλυμμένον το
ευαγγέλιον ημών, εν τοις απολλυμένοις εσ-
τί κεκαλυμμένον, εν οις ο θεός του αιώνος
τούτου ετύφλωσε τα νοήματα των απίσ-
των, εις το μη αυγάσαι αυτοίς τον φωτισ-
μόν του ευαγγελίου της δόξης του Χρισ-
τού, ος εστίν εικών του θεού του αοράτου.
ου γαρ εαυτούς κηρύσσομεν αλλά Χριστόν
ιησούν κύριον, εαυτούς δε δούλους υ-
μών διά ιησούν. ότι ο θεός ο ειπών εκ σκό-
τους φως λάμψαι, ος έλαμψεν εν ταις καρ-
δίαις ημών προς φωτισμόν της γνώσεως
της δόξης του θεού εν προσώπω ιησού Χρι-
στού. έχομεν δε τον θησαυρόν τούτον εν ο-
στρακίνοις σκεύεσιν, ίνα η υπερβολή της δυ-
νάμεως η του θεού, και μη εξ ημών. εν παν

glia: ita vt nō poſſent intēdere filii
iſrael in faciem moyſi propter
gloriam vultus eius q̄ euacuatur:
quomodo non magis miniſtratio
ſpūs erit in gloria. Nam ſi
miniſtratio dānatiōis i glia eſt: multo
magis abūdat miniſterium iuſtitie
in gloria. Nā nec glificatū eſt C
qd claruit in hac pte propter
excellentem gloriam. Si ei qd euacua
tur p gliā eſt: multo magis qd manet
in gloria eſt. Hn̄tes igr talē ſpem
multa fiducia vtimur. Et non ſicut
moyſes ponebat velamen ſuper faciē Exo.34.d.
ſuam vt non intēderēt filii iſrael
in faciem eius qd euacuatur: ſed
obtuſi ſūt ſenſus eorū. Uſqʒ in
hodiernū diē idipſū velamē in lectione
veteris teſtamenti manet non reuelatū: D
qd in xp̄o euacuatur: ſed
vſqʒ in hodiernū diē cū legitur moyſes
velamē poſitū ē ſup cor eorum.
Cū āt ↄuerſus fuerit ad deū: auferet
velamen. Dn̄s aūt ſpūs
eſt. Ubi āt ſpūs dn̄i: ibi libertas.
Nos vero omnes reuelata facie Joh.4.d.
gloriam domini ſpeculantes: in
eandem imaginem transformamur a
claritate in claritatē tanq̄ a dn̄i ſpiritu.
Cap.4.

Ideo hn̄tes hanc adminiſtrationē A
iuxta qd miaʒ ↄſecuti ſum⁹ nō de
ficim⁹ ſʒ abdicam⁹ occulta dedecoris:
nō ambulātes in aſtutia neqʒ adulterā
tes verbum dei: ſed in manifeſtatione
veritatis commendantes noſmetipſos
ad omnem conſcientiam hominū coraʒ
deo. Qd ſi etiam opertum eſt
euāgeliū noſtrū: in his qui pereunt eſt
opertum: in quibus deus huius ſeculi
excecauit mentes infideliū:
vt non fulgeat eis illuminatio
euangelii glorie chriſti:
qui eſt imago dei. ⌈xp̄m
Nō ei noſmetipſos p̄dicam⁹: ſed ieſuʒ
dn̄ʒ nr̄m: nos aūt ſeruos vr̄os B
p ieſuʒ. Qm̄ de⁹ q dixit de tenebris
lucē ſplēdeſcere: ipſe illuxit in cordib⁹
noſtris ad illumiatione ſcientie
claritatis dei in facie chriſti
ieſu. Habem⁹ āt theſauꝝ iſtū in vaſis
fictilib⁹: vt ſublimitas ſit virtutis
dei: ⁊ non ex nobis. In omnibus

τί θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι. ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι. διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι. καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι. πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ κυρίου ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ὥστε ὁ μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἐπίστευσα διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν κύριον ἰησοῦν, καὶ ἡμᾶς διὰ ἰησοῦ ἐξεγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. διὸ οὐκ ἐκκακοῦμεν. ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα. τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν. μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια. Cap. 5.

Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα. καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν βαρούμενοι, ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός, ὁ καὶ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος. θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου. διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν οὐ διὰ εἴδους. θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ ἴδια τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν.

tribulationem patimur: ſed non anguſtiamur. Aporiamur: ſed non deſtituimur. Perſecutionem patimur: ſed non derelinquimur. Humiliamur: ſed non confundimur. Deiicimur: ſed non perimus. Semper mortificationem ieſu chriſti in corpore noſtro circunferentes: ut et vita ieſu manifeſtetur in corporibus noſtris. Semper enim nos qui viuimus in mortem tradimur propter ieſum: ut et vita ieſu manifeſtetur in carne noſtra mortali. Ergo mors in nobis operatur: vita autem in vobis. Habentes autem eundem ſpiritum fidei: ſicut ſcriptum eſt. Credidi propter quod locutus ſum: et nos credimus: propter quod et loquimur: ſcientes quoniam qui ſuſcitauit ieſum: et nos cum ieſu ſuſcitabit: et conſtituet vobiſcum. Omnia enim propter vos: ut gratia abundans per multos in gratiarum actione abundet in gloriam dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris eſt noſter homo corrumpatur: tamen is qui intus eſt renouatur de die in diem. Id enim quod in preſenti eſt momentaneum et leue tribulationis noſtre ſupra modum in ſublimitate eternum glorie pondus operatur in nobis: non contemplantibus nobis que videntur: ſed que non videntur. Que enim videntur temporalia ſunt: que autem non videntur eterna ſunt. Cap. 5.

Scimus enim quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur: quod edificationem ex deo habemus domum non manufactam: ſed eternam in celis. Nam et in hoc ingemiſcimus habitationem noſtram que de celo eſt ſuperindui cupientes: ſi tamen veſtiti et non nudi inueniamur. Nam et qui ſumus in hoc tabernaculo ingemiſcimus grauati: eo quod nolumus expoliari: ſed ſuperueſtiri ut abſorbeatur quod mortale eſt a vita. Qui autem efficit nos in hoc ipſum deus: qui dedit nobis pignus ſpiritus. Audentes igitur ſemper et ſcientes quoniam dum ſumus in corpore peregrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus et non per ſpeciem. Audemus autem et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore et preſentes eſſe ad dominum. Et ideo contendimus ſiue abſentes ſiue preſentes placere illi. Omnes enim nos manifeſtari oportet ante tribunal chriſti: ut referat vnuſquiſque propria corporis prout geſſit: ſiue bonum ſiue malum.

C D Pſa. 115. A B Roma. 14.

εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἀνθρώπους πείθομεν, θεῷ δὲ πεφανερώμεθα. ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι. οὐ γὰρ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήσεως ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους καὶ οὐ καρδίᾳ. εἴτε γὰρ ἐξέστημεν θεῷ, εἴτε σωφρονοῦμεν ὑμῖν. ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἰ εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον. καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα. εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. ὥστε εἴ τις ἐν χριστῷ καινὴ κτίσις, τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς. ὡς ὅτι θεὸς ἦν ἐν χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. ὑπὲρ χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. δεόμεθα ὑπὲρ χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ θεῷ. τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ. Cap. 6.

Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς. λέγει γάρ. καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι. ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας. μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία, ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει θεοῦ. διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν. διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας. ὡς πλάνοι, καὶ ἀληθεῖς. ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι. ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ ζῶμεν. ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι. ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες. ὡς πτωχοί, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. τὸ στόμα ἡμῶν ἀ-

Scientes ergo timorem domini hominibus ſuademus: deo autem manifeſti ſumus. Spero autem et in conſcientiis veſtris manifeſtos nos eſſe. Non iterum commendamus nos vobis: ſed occaſionem damus vobis gloriandi pro nobis: ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur et non in corde. Siue enim mente excedimus deo: ſiue ſobrii ſumus vobis: charitas enim chriſti urget nos: eſtimantes hoc: quoniam ſi vnus pro omnibus mortuus eſt: ergo omnes mortui ſunt. Et pro omnibus mortuus eſt chriſtus: ut et qui viuunt iam non ſibi viuant: ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt et reſurrexit. Itaque nos ex hoc neminem nouimus ſecundum carnem. Et ſi cognouimus ſecundum carnem chriſtum: ſed nunc iam non nouimus. Si qua ergo in chriſto noua creatura: vetera tranſierunt: ecce facta ſunt omnia noua. Omnia autem ex deo qui nos reconciliauit ſibi per chriſtum: et dedit nobis miniſterium reconciliationis. Quoniam quidem deus erat in chriſto mundum reconcilians ſibi: non reputans illis delicta ipſorum: et poſuit in nobis verbum reconciliationis. Pro chriſto ergo legatione fungimur: tanquam deo exhortante per nos. Obſecramus pro chriſto: reconciliamini deo. Eum qui non nouerat peccatum: pro nobis peccatum fecit: ut nos efficeremur iuſtitia dei in ipſo. Cap. 6.

Adiuuantes autem exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Ait enim. Tempore accepto exaudiui te: et in die ſalutis adiuui te. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies ſalutis. Nemini dantes ullam offenſionem ut non vituperetur miniſterium noſtrum: ſed in omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut dei miniſtros in multa patientia: in tribulationibus: in neceſſitatibus: in anguſtiis: in plagis: in carceribus: in ſeditionibus: in laboribus: in vigiliis: in ieiuniis: in caſtitate: in ſcientia: in longanimitate: in ſuauitate: in ſpiritu ſancto: in charitate non ficta: in verbo veritatis in virtute dei. Per arma iuſtitie: a dextris et a ſiniſtris. Per gloriam et ignobilitatem: per infamiam et bonam famam. Ut ſeductores: et veraces: ſicut qui ignoti: et cogniti. Quaſi morientes: et ecce viuimus. Ut caſtigati et non mortificati: quaſi triſtes: ſemper autem gaudentes: ſicut egentes: multos autem locupletantes: tanquam nihil habentes: et omnia poſſidentes. Os noſtrum

C D Eſa. 43. c. Apoc. 21. a. A Eſa. 49. b. 1. Cor. 4. a Supra 11. c. Thim. 3. c. B

μέν γε πρὸς ὑμᾶς κορίνθιοι, η καρδία η-
μῶν πεπλάτυνται. οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν
στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν
την δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν ὡς τέκνοις λέγω,
πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς. μὴ γίνεσθε ἑτεροζυ-
γοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύ
νῃ καὶ ἀνομίᾳ. τίς δὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς
σκότος. τίς δὲ συμφώνησις χριστῷ πρὸς
βελιάλ. ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου.
τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώ-
λων. ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστὲ ζῶντος, κα-
θὼς εἶπεν ὁ θεός. ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ
ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ
αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός. διὸ ἐξέλθετε ἐκ μέ
σου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε λέγει κύριος, καὶ
ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε, κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑ-
μᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔ
σεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει κύ
ριος παντοκράτωρ. Cap.7.

Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας ἀ-
γαπητοί καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ
παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος,
ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ. χω
ρήσατε ἡμᾶς. οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐ
φθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. οὐ
πρὸς κατάκρισιν λέγω. προείρηκα γὰρ ὅτι
ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς τὸ συναπο
θανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι παρρησία πρὸς
ὑμᾶς. πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν.
πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύο
μαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν. καὶ
γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς μακεδονίαν, οὐδε-
μίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν
παντὶ θλιβόμενοι. ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φό
βοι. ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς πα
ρεκάλεσεν ἡμᾶς ἐν τῇ παρουσίᾳ τίτου. οὐ
μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ
ἐν τῇ παρακλήσει ἡ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀ-
ναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν
ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐ-
μοῦ, ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι. ὅτι εἰ καὶ ἐ-
λύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλο
μαι. εἰ καὶ μετεμελόμην, βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπι
στολὴ ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑ-
μᾶς, νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ'
ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. ἐλυπή-
θητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημι-
ωθῆτε ἐξ ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη
μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κα
τεργάζεται. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κα
τὰ θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσην κατειρ-
γάσατο ἐν ὑμῖν σπουδήν, ἀλλὰ ἀπο-
λογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον,

patet ad vos o corinthij: cor noſtrum
dilatatū ē. Nō anguſtiamini in nobis:
anguſtiamini aūt in viſcerib9 veſtris.
Eādē aūt hñtes remunerationē tāq̄ filijs
dico dilatamini ⁊ vos. Nolite iugū du
cere cū īfidelib9. Que eī pticipatio iuſti-
tie cū iniq̄tate: aut que ſocietas luci ad
tenebras? Que aūt conuentio chriſti ad
belial? Aut q̄ pars fideli cū infideli?
Qui aūt ↄſenſus tēplo dei cū idolis?
Vos eī eſtis tēplum dei viui: ſicut
dicit deus. Qm̄ inhabitabo in illis et
inābulabo iter eos: ⁊ ero illoꝝ de9: et
ipſi erūt mihi ppl's. Propter qđ exite
de medio coꝝ ⁊ ſepamini dicit dñs: ⁊
imūdū ne tetigeritis: ⁊ ego recipiā vos:
⁊ ero vobis in patrem: ⁊ vos eritis
mihi in filios ⁊ filias: dicit dominus
omnipotens. Cap.7.

Has ergo hñtes pmiſſiones chariſ
ſimi mundemus nos ab
oī inquinamento carnis ⁊ ſpiritus:
pficiētes ſctificationē in timore dei. Ca
pite nos. Neminē leſim9 neminē corrupi
mus: neminem circumuenimus. Non
ad ↄdēnationē vr̃am dico. Predixim9 ei
q̄ in cordib9 nr̃is eſtis ad cōmoriendū
⁊ ad ↄuiuēdū. Multa mihi fiducia ē a
pđ vos: multa mihi gl'iatio pro vobis.
Replet9 ſum conſolatiōe: ſuperabundo
gaudio in oī tribulatione noſtra. Nā ⁊
cum veniſſemus in macedoniam: nullā
requiē habuit caro nr̃a: ſed oēm tribu-
lationē paſſi ſum9. Foris pugne: int9 timo
res. Sed q̄ cōſolatur humiles: ↄſolatus
eſt nos de9 in aduentu titi. Non
ſolū autē in aduētu eius: ſed etiam
in ↄſolatiōe q̄ cōſolatus eſt in vobis: re
ferens nobis veſtrum deſiderium:
vr̃m fletū: vr̃am emulationē pro me:
ita vt magis gauderē. Qm̄ ⁊ ſi contri
ſtaui vos in epiſtola: nō me penitet.
Et ſi peniteret videns q̄ epiſtola
illa ⁊ ſi ad horā vos contriſtauit:
nunc gaudeo: nō q2 contriſtati eſtis: ſed
q2 contriſtati eſtis ad penitētiā. Cōtri-
ſtati eī eſtis ſcđm deū: vt in nullo detrimē
tū patiamini ex nobis. Que eī ſcđm deum
triſtitia ē pniam in ſalutē ſtabilē opera-
tur: ſeculi autem triſtitia mortem operatur.
Ecce enim hoc ipſum ſecundum
deū contriſtari vos quātā in vobis opat
ſollicitudinem: ſed defenſionem:
ſed indignationem: ſed timorem:

Eccl.15.c.
Gala.5.a.
Actu.15.a.

1.Cor.3.c.
et.6.d.
Leui.26.g.

Eſaie.52.c.

1.Pe.2.c
Jaco.5.c

ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδί-
κησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἁγ-
νοὺς εἶναι ἐν τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ ἔγρα
ψα ὑμῖν, οὐχ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος οὐδέ
ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φα
νερωθῆναι τὴν σπουδὴν ἡμῶν τὴν ὑπὲρ ὑ-
μῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦ-
το παρακεκλήμεθα ἐπὶ τῇ παρακλήσει ὑμῶν
περισσοτέρως δὲ μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ
χαρᾷ τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα
αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν. ὅτι εἴ τι αὐτῷ
ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην,
ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν
οὕτω καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ τίτου ἀ-
λήθεια ἐγενήθη. καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ
περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστίν, ἀναμιμνησ-
κομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς με-
τὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαί
ρω ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν. Cap.8.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν ἀδελφοί τὴν χάριν
τοῦ θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλη-
σίαις τῆς μακεδονίας, ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ
θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ
ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευ-
σεν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ἁπλότητος αὐτῶν.
ὅτι κατὰ δύναμιν μαρτυρῶ, καὶ ὑπὲρ δύνα
μιν αὐθαίρετοι, μετὰ πολλῆς παρακλήσε-
ως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ τὴν κοινω-
νίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους δέ-
ξασθαι ἡμᾶς. καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ'
ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡ-
μῖν διὰ θελήματος θεοῦ, εἰς τὸ παρακαλέ-
σαι ἡμᾶς τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο, οὕ
τω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύ
την. ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε πίσ
τει καὶ λόγῳ, καὶ γνώσει, καὶ πάσῃ σπου-
δῇ, καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ
ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. οὐ κατ' ἐπι
ταγὴν λέγω. ἀλλὰ διὰ τῆς ἑτέρων σπου-
δῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον
δοκιμάζων. γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ
κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐ-
πτώχευσε πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκεί-
νου πτωχείᾳ πλουτήσητε. καὶ γνώμην ἐν
τούτῳ δίδωμι. τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέ-
ρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ
τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι. νυνὶ
δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθά-
περ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτω καὶ τὸ ἐ-
πιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν. εἰ γὰρ ἡ προθυμία
πρόκειται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ τις εὐπρόσδεκτος,
οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις
ὑμῖν δὲ θλίψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος ἐν τῷ νῦν

ſed deſideriū: ſed emulationē: ſed vidictā.
In oib9 exhibuiſtis vos incōtaminatos
eſſe negocio. Igitur ⁊ ſi ſcripſi
vobis: nō pp eū q̄ fecit iniuriā nec
pp cum q̄ paſſus eſt: ſed ad manifeſtādā
ſollicitudinē nr̃am quā habem9 p vobis
coram deo. Ideo
ↄſolati ſum9. In ↄſolatiōe aūt noſtra
abūdātius magis gauiſi ſum9 ſuper
gaudio titi: q2 refectus eſt ſpiritus
eius ab oibus vobis. Et ſi q̄d apđ illū
de vobis gl'iat9 ſū: non ſum cōfuſus:
ſed ſicut oia vobis in veritate locuti ſum9
ita ⁊ gloriatio nr̃a q̄ fuit ad titū veritas
facta eſt. Et viſcera eius
abūdantius in vobis ſunt: reminiſcētis
omnium veſtrum obedientiam: quō cū
timore ⁊ tremore excepiſtis illū. Gau
deo q̄ in oib9 confido in vobis. Cap.8.

Notā aūt facim9 vobis frēs gratiam
dei que data eſt in eccleſijs
macedonie: et q̄ in multo experimēto
tribulatiōis abūdātia gaudij ipoꝝ fuit:
et altiſſima paupertas eorum abūdauit
in diuitias ſimplicitatis eorum.
Qr ſcđm vtutē teſtimoniū illis reddo: ⁊
volūtarij fuerūt cū multa ſupra vtutē
exhortatiōe obſecrātes nos grām ⁊ cōi-
cationē miſterijqđ fit in ſanctos.
Et non ſicut ſperauimus: ſed
ſemetipſos dederūt: pmū dño: deide no
bis p voluntatem dei: ita vt rogaremus
titum vt quemadmodum cepit ita
⁊ perficiat in vobis etiam gratiam iſtā.
Sed ſicut in oib9 abūdatis fide
⁊ ſermone ⁊ ſcientia ⁊ oi ſollicitudine:
⁊ inſup et charitate vr̃a in nos: vt et
in hac grā abundetis. Non quaſi
imperans dico: ſed per alioꝝ ſollicitudi
nē etiam vr̃e charitatis ingenium bonum
comprobans. Scitis enim gratiam
dñi nr̃i ieſu xp̄i: qm̄ pp vos egen9 fa-
ctus eſt cum eſſet diues: vt illius
inopia vos diuites eſſetis. Et ↄſiliū in
hoc do. Hoc eī uobis utile eſt:
qui non ſolum facere ſed
uelle cepiſtis ab anno priore. Nunc
uero ⁊ facto perficite: ut quemadmodū
pmptus eſt aīus uolūtatis: ita ſit ⁊ pfi-
ciendi ex eo qđ hētis. Si .n. uoluntas
pmpta ē: ſcđm id qđ hʒ accepta eſt: non
ſcđm id qđ nō hʒ. Nō eī ut alijs ſit remiſ
ſio vobis aūt tribl'atō: ſed ex eq̄litate in pñti

Roma.10.c
Jaco.1.a.

καιρώ, το υμών περίσσευμα εις το εκείνων
υστέρημα, ίνα και το εκείνων περίσσευμα γέ
νηται εις το υμών υστέρημα, όπως γένηται ι
σότης, καθώς γέγραπται. ο το πολύ ουκ ε=
πλεόνασε, και ο το ολίγον ουκ ηλαττόνησε.
χάρις δε τω θεώ τω διδόντι την αυτήν σπου
δήν υπέρ υμών εν τη καρδία Τίτου, ότι την
μεν παράκλησιν εδέξατο, σπουδαιότερος δε
υπάρχων αυθαίρετος εξήλθε προς υμάς. συ
νεπέμψαμεν δε μετ' αυτού τον αδελφόν, ου
ο έπαινος εν τω ευαγγελίω διά πασών των εκ
κλησιών. ου μόνον δε, αλλά και χειροτονη
θείς υπό των εκκλησιών, συνέκδημος ημών,
συν τη χάριτι ταύτη τη διακονουμένη υφ' η
μών προς την αυτού του κυρίου δόξαν και
προθυμίαν υμών. στελλόμενοι τούτο, μη
τις ημάς μωμήσηται εν τη αδρότητι ταύτη
τη διακονουμένη υφ' ημών. προνοούμενοι κα
λά, ου μόνον ενώπιον κυρίου, αλλά και ενώ
πιον ανθρώπων. συνεπέμψαμεν δε αυτοίς
τον αδελφόν ημών ον εδοκιμάσαμεν εν πολ
λοίς πολλάκις σπουδαίον όντα, νυνί δε πο
λύ σπουδαιότερον, πεποιθήσει πολλή τη
εις υμάς, είτε υπέρ Τίτου κοινωνός εμός
και εις υμάς συνεργός, είτε αδελφοί η=
μών απόστολοι εκκλησιών, δόξα Χριστού.
την ουν ένδειξιν της αγάπης υμών και ημών
καυχήσεως υπέρ υμών, εις αυτούς ενδείξα
σθε εις πρόσωπον των εκκλησιών. Cap. 9.
Περί μεν γαρ της διακονίας της εις τους α
γίους περισσόν μοι εστί το γράφειν υμίν.
οίδα γαρ την προθυμίαν υμών ην υπέρ υ
μών καυχώμαι μακεδόσιν, ότι αχαΐα παρεσ=
κεύασται από πέρυσι, και ο εξ υμών ζήλος
ηρέθισε τους πλείονας. έπεμψα δε τους αδ=
ελφούς ίνα μη το καύχημα ημών το υπέρ υ
μών κενωθή εν τω μέρει τούτω, ίνα καθώς έ=
λεγον παρεσκευασμένοι ήτε, μήπως εάν έλ=
θωσιν συν εμοί μακεδόνες και εύρωσιν υμάς
απαρασκευάστους καταισχυνθώμεν ημείς, ί
να μη λέγωμεν υμείς εν τη υποστάσει ταύτη
της καυχήσεως. αναγκαίον ουν ηγησάμην
παρακαλέσαι τους αδελφούς ίνα προέλθω=
σιν εις υμάς, και προκαταρτίσωσι την προκα
τηγγελμένην ευλογίαν υμών ταύτην ετοί=
μην είναι, ούτως ως ευλογίαν, και μη ως
πλεονεξίαν. τούτο δε, ο σπείρων φειδο=
μένως, φειδομένως και θερίσει, και ο σπείρων
επ' ευλογίαις, επ' ευλογίαις και θερίσει. έ
καστος καθώς προαιρείται τη καρδία, μη εκ
λύπης η εξ ανάγκης. ιλαρόν γαρ δότην αγα
πά ο θεός. δυνατός δε ο θεός πάσαν χάριν
περισσεύσαι εις υμάς, ίνα εν παντί πάντο=

tempore: veſtra abundantia illorum ∞
inopiã ſuppleat: vt ⁊ illoꝝ abũdãtia vr̃e C
inopie ſit ſupplemẽtũ: vt fiat equalitas
ſicut ſcptũ ẽ. Qui multũ nõ abũdauit: Exo.16.d.
et qui modicum non minorauit. ∞
Grãs aũt ago deo q dedit eãdẽ ſollicitu
dinem pro vobis in corde titi: quoniam
exhortationẽ qdẽ ſuſcepit: ſʒ cũ ſollicitiꝰ
or eẽt: ſua voluntate pfectꝰ ẽ ad vos.
Miſimus etiã cũ illo fratrẽ nr̃m: cuius
laus eſt in euangelio per oẽs eccleſias.
Non ſolum autem: ſed et ordinatus eſt
ab eccl'ijs comes peregrinatiõis noſtre
in hanc gratiã que miniſtratur a nobis
ad domini gloriam et ∞ ∞ hoc ne
deſtinatã voluntatẽ noſtraʒ. Deuitantes
quis nos vituperet in hac plenitudine D
q miſtrat' a nobi i dñi gliaʒ. Prouide- Roma.12.d
mꝰ ei bona nõ ſolũ corã deo: ſʒ ẽt corã
hominibus. Miſimus aũt cum illis ∞
fratrẽ noſtrũ quẽ pbauimus in multis
ſepe ſollicitũ eẽ: nũc aũt multo ∞
ſollicitiorem: confidentia multa ∞
in vos: ſiue p tito q eſt ſocius meus ∞
⁊ in vobis adiutor: ſiue fratres noſtri
apoſtoli eccleſiarum glorie chriſti. ∞
Oſtenſionẽ ergo q eſt charitatis vr̃e ⁊ nr̃e
glorie pro vobis: in illos oſtendite ∞
in faciem eccleſiarum. Cap. 9.
Nam de miniſterio qđ fit in ſanctos:
ex abũdãti eſt mihi ſcribere vobis. A
Scio enĩ pmptũ aĩʒ veſtrũ: p quo dẽ vo
bis glior apđ macedões: qm̃ ⁊ achaia pa
rata ẽ ab anno pterito: et veſtra emula
tio pvocauit plurimos. Miſimꝰ autem
fratres vt ne qđ gliamur de vobis
euacuet' i hac pte: vt quẽadmodũ dixi
parati ſitis: ne cum venerint ∞
macedones mecũ ⁊ inuenerint vos ∞
imparatos: erubeſcamus nos vt ∞
non dicamus vos in hac ſubſtantia. ∞ B
Neceſſarium ergo exiſtimaui ∞
rogare fratres vt preueniant ∞
ad vos: et preparent repromiſſam ∞
benedictionem hanc paratam ∞
eſſe: ſic q̃ſi bñdictionẽ: nõ quaſi ∞
auariciã. Hoc aũt dico. Qui parce ſe-
minat parce et metet: ⁊ qui ſeminat ∞
in bñdictiõibꝰ de bñdictiõibꝰ ⁊ metet.
Unuſqſqʒ put dſtinauit i corde ſuo: nõ
ex triſtitia aut ex neceſſitate. Hilarẽ ei C
datorẽ diligit deꝰ. Potẽs ẽ aũt deꝰ oẽʒ Eccl.35.b.
grãʒ abũdare facẽ i vobis: vt i oĩbꝰ ſp

τε πάσαν αυτάρκειαν έχοντες περισσεύητε
εις παν έργον αγαθόν, καθώς γέγραπται. εσ
κόρπισεν, έδωκε τοις πένησιν, η δικαιοσύνη
αυτού μένει εις τον αιώνα. ο δε επιχορη=
γών σπέρμα τω σπείροντι, και άρτον εις βρώ
σιν χορηγήσαι, και πληθύναι τον σπόρον υ
μών, και αυξήσαι τα γεννήματα της δικαιοσύ=
νης υμών, εν παντί πλουτιζόμενοι εις πάσαν
απλότητα, ήτις κατεργάζεται δι' ημών ευ=
χαριστίαν τω θεώ. ότι η διακονία της λει=
τουργείας ταύτης ου μόνον εστί προσανα=
πληρούσα τα υστερήματα των αγίων, αλλά
και περισσεύουσα διά πολλών ευχαριστι=
ών τω θεώ διά της δοκιμής της διακονίας ταύ
της, δοξάζοντες τον θεόν επί τη υποταγή της
ομολογίας υμών εις το ευαγγέλιον του
Χριστού, και απλότητι της κοινωνίας εις αύ
τούς και εις πάντας, και αυτών δεήσει υπέρ
υμών, επιποθούντων υμάς διά την υπερβάλ
λουσαν χάριν του θεού εφ' υμίν. χάρις δε
τω θεώ επί τη ανεκδιηγήτω αυτού δωρεά.
Αυτός δε εγώ παύλος παρακα Cap. 10.
λώ υμάς διά της πραότητος και επιει=
κείας του Χριστού, ος κατά πρόσωπον μεν
ταπεινός εν υμίν, απών δε θαρρώ εις υμάς.
δέομαι δε το μη παρών θαρρήσαι τη πεποι
θήσει η λογίζομαι τολμήσαι επί τινάς τους
λογιζομένους ημάς ως κατά σάρκα περι=
πατούντας. εν σαρκί γαρ περιπατούντες, ου
κατά σάρκα στρατευόμεθα. τα γαρ όπλα
της στρατείας ημών ου σαρκικά, αλλά δυ=
νατά τω θεώ προς καθαίρεσιν οχυρωμάτων,
λογισμούς καθαιρούντες και παν ύψωμα
επαιρόμενον κατά της γνώσεως του θεού,
και αιχμαλωτίζοντες παν νόημα εις την υπα
κοήν του Χριστού, και εν ετοίμω έχοντες εκ=
δικήσαι πάσαν παρακοήν, όταν πληρωθή υ=
μών η υπακοή. τα κατά πρόσωπον βλέπετε. ει
τις πέποιθεν εαυτώ Χριστού είναι, τούτο λο
γιζέσθω πάλιν αφ' εαυτού, ότι καθώς αυτός
Χριστού, ούτω και ημείς Χριστού. εάν τε
γαρ και περισσότερον τι καυχήσωμαι περί
της εξουσίας ημών ης έδωκεν ο κύριος ημίν
εις οικοδομήν και ουκ εις καθαίρεσιν υμών,
ουκ αισχυνθήσομαι. ίνα δε μη δόξω ως αν
εκφοβείν υμάς διά των επιστολών, ότι αι
μεν επιστολαί φησί βαρείαι και ισχυραί, η
δε παρρησία του σώματος ασθενής και
ο λόγος εξουθενημένος. τούτο λογιζέσ
θω ο τοιούτος, ότι οίοι εσμέν τω λόγω δι
επιστολών απόντες, τοιούτοι και παρόντες
τω έργω. ου γαρ τολμώμεν εγκρίναι η συ
γκρίναι εαυτούς τισί των εαυτούς συνιστα
νόντων, αλλά αυτοί εν εαυτοίς εαυτούς με

omnem ſufficientiam hñtes abundetis
in oẽ opꝰ bonũ: ſicut ſcriptũ ẽ. Diſp- Ps.111
ſit dedit pauperibus iuſtitia ∞
eius manet in ſeculuʒ ſeculi. Qui aũt
adminiſtrat ſemẽ ſeminãti: ⁊ panẽ ad
mãducãdũ pſtabit: et multiplicabit ſe
mẽ vr̃m: et augebit icremẽta frugũ iuſti
tie vr̃e: vt in oĩbus locupletati abũdetis
i oẽʒ ſimplicitatẽ q opat' p nos grãruʒ
actionẽ dõ. Qm̃ miniſteriũ huiꝰ officij D
non ſolum ſupplet ∞
ea que deſunt ſanctis: ſed ∞
etiã abundat per multas grãꝝ actiões
in dño p pbationeʒ miniſterij huius: ∞
glorificantes deum in obedientia ∞
confeſſionis veſtre in euangelio ∞
xp̃i ⁊ ſimplicitate cõicatiõis vr̃e in illos
⁊ in oẽs ⁊ in ipſoꝝ obſecratione pro ∞
vobis deſiderãtiũ vos pp eminentem ∞
gratiam dei in vobis. Gratias ago ∞
deo ſup inenarrabili dono eiꝰ. Cap. 10.
Ipſe autẽ ego paulus obſecro ∞ A
vos p manſuetudinẽ ⁊ modeſtiaʒ
chriſti: qui in facie quidem ∞
hũilis ſũ inter vos: abſẽs aũt ɔfido in vo
bis. Rogo aũt vos ne pñs audeã p eã ɔfi
dẽtiã qua exiſtimor audere in quoſdam
q arbitrant' nos tanq̃ ſʒ carnẽ ambu
lemꝰ. In carne eñ ambulantes: non ∞
ſm carnem militamus. Nam arma ∞
militie nr̃e nõ carnalia ſunt: ſʒ potẽtia
deo ad deſtructionem munitionum: ∞
ɔſilia deſtruẽtes ⁊ oẽʒ altitudinem ∞ B
extollẽtẽ ſe aduerſus ſcientiam dei: ∞
⁊ i captiuitatẽ redigẽtes oẽʒ itellectũ i
obſequium xp̃i ⁊ in pmptu hñtes vlciſci
oẽʒ inobediẽtiã: cũ ipleta fuerit veſtra
obediẽtia. Que ſʒ faciẽ ſunt videte. Si
qs ɔfidit xp̃i eẽ: hoc cogitet ∞
iterum apud ſe: q2 ſicut et ipſe ∞
chriſti eſt: ita et nos. Nam ⁊ ſi ∞
amplius aliquid gloriatus fuero de ∞
poteſtate noſtra quã dedit nobis dñs
in edificationẽ ⁊ nõ i dſtructionẽ vr̃aʒ
nõ erubeſcã. Ut aũt nõ exiſtimer tanq̃ C
terrere vos per epiſtolas: quoniã ∞
qdẽ inquiunt eple graues ſunt ⁊ fortes:
pñtia aũt corporis infirma ⁊ ∞
ſermo contemptibilis. Hoc cogitet ∞
q eiuſmodi eſt: q2 qles ſumus verbo p
epiſtolas abſentes: tales ⁊ preſentes in
facto. Non .n. audemꝰ iſerere aut cõ
parare nos qbuſdã q ſeipſos cõmẽdant:
ſʒ ipſi in nobis noſmetipſos metientes:

τρούντες, και συγκρίνοντες εαυτούς εαυτοίς ου συνιούσι. ημείς δε ουχί εις τα άμετρα καυχησόμεθα, αλλά κατά το μέτρον του κανόνος ου εμέρισεν ημίν ο θεός μέτρου εφικέσθαι άχρι και υμών. ου γαρ ως μη εφικνούμενοι εις υμάς υπερεκτείνομεν εαυτούς. άχρι γαρ και υμών εφθάσαμεν εν τω ευαγγελίω του Χριστού, ουκ εις τα άμετρα καυχώμενοι εν αλλοτρίοις κόποις. ελπίδα δε έχοντες αυξανομένης της πίστεως υμών εν υμίν μεγαλυνθήναι, κατά τον κανόνα ημών εις περισσείαν εις τα υπερέκεινα υμών ευαγγελίσασθαι, ουκ εν αλλοτρίω κανόνι εις τα έτοιμα καυχήσασθαι. ο δε καυχώμενος εν κυρίω καυχάσθω. ου γαρ ο εαυτόν συνιστών, εκείνος εστί δόκιμος, αλλ᾽ ον ο κύριος συνίστησιν. Cap. 11.

Όφελον ανείχεσθέ μου μικρόν τη αφροσύνη, αλλά και ανέχεσθέ μου. ζηλώ γαρ υμάς ζήλω θεού. ηρμοσάμην γαρ υμάς ενί ανδρί παρθένον αγνήν παραστήσαι τω Χριστώ. φοβούμαι δε μήπως ως ο όφις εύαν εξηπάτησεν εν τη πανουργία αυτού ούτω φθαρή τα νοήματα υμών από της απλότητος της εις τον Χριστόν. ει μεν γαρ ο ερχόμενος άλλον ιησούν κηρύσσει ον ουκ εκηρύξαμεν, η πνεύμα έτερον λαμβάνετε ο ουκ ελάβετε, η ευαγγέλιον έτερον ο ουκ εδέξασθε, καλώς ανείχεσθε. λογίζομαι γαρ μηδέν υστερηκέναι των υπέρ λίαν αποστόλων. ει δε και ιδιώτης τω λόγω, αλλ᾽ ου τη γνώσει. αλλ᾽ εν παντί φανερωθέντες εν πάσιν εις υμάς. η αμαρτίαν εποίησα εμαυτόν ταπεινών ίνα υμείς υψωθήτε, ότι δωρεάν το του θεού ευαγγέλιον ευηγγελισάμην υμίν. άλλας εκκλησίας εσύλησα λαβών οψώνιον προς την υμών διακονίαν, και παρών προς υμάς και υστερηθείς, ου κατενάρκησα ουδενός. το γαρ υστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οι αδελφοί ελθόντες από μακεδονίας, και εν παντί αβαρή υμίν εμαυτόν ετήρησα και τηρήσω. έστιν αλήθεια Χριστού εν εμοί, ότι η καύχησις αύτη ου φραγήσεται εις εμέ εν τοις κλίμασι της αχαΐας. διατί ότι ουκ αγαπώ υμάς. ο θεός οίδεν. ο δε ποιώ, και ποιήσω, ίνα εκκόψω την αφορμήν των θελόντων αφορμήν, ίνα εν ω καυχώνται ευρεθώσι καθώς και ημείς. οι γαρ τοιούτοι ψευδαπόστολοι, εργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εις αποστόλους Χριστού. και ου θαυμαστόν. αυτός γαρ ο σατανάς μετασχηματίζεται εις άγγελον φωτός. ου μέγα ουν ει και οι διάκονοι αυτού μετασχηματί-

τ comparantes noſmetipſos nobis. Nos autem non in immenſum glorabimur: ſed ſm menſuram regule q̄ menſus ē nobis deꝰ: mẽſurã ꝑtingēdi vſq3 ad vos. (Ephe.4.a. Apo.21.c.) Nō eī quaſi nō ꝑtingentes ad vos ſuperextendimus nos. (D) Uſq3 ad vos eī peruenimus in euāgelio xp̄i: nō in immenſum gloriantes in alienis laboribus. Spē3 aūt habētes creſcentis fidei veſtre in vobis magnificari ſm regulam noſtra3 i abūdātia: etiā in illa q̄ vltra vos ſūt euangelizare: non in aliena regula in his q̄ ꝑpata ſūt gl'iari. Qui aūt gloriat in dn̄o glorietur. (1.Cor.1.d Hiere.9.d.) Non eī q̄ ſeipſum cōmendet ille probatus eſt: ſed quē3 deus commendat. Cap. 11.

Utinā ſuſtineretis modicū qd̄ inſipiētie mee: ſ3 τ ſupportate me. (A) Emulor eī vos dei emulatiōe: deſpōdi eī vos vni viro virginē caſtā exhibere xp̄o. Timeo aūt ne ſicut ſerpens ſeduxit euam aſtutia ſua: ita corrūpāt ſēſus vr̄i: τ excidāt a ſimplicitate q̄ eſt in xp̄o ieſu. Nam ſi is q̄ venit aliū xp̄3 p̄dicat quē nō p̄dicauimus: aut alium ſpū3 accipitis quē3 nō accepiſtis: aut aliō euāgeliū qd̄ nō recepiſtis: recte pateremini. Exiſtimo eī nihil me minus feciſſe a magnis apl'is. Nā τ ſi iperitus ſermone: ſ3 nō ſcientia. In omnibus aūt manifeſtꝰ ſū vobis. Aut nūqd̄ pctm̄ feci meip̄3 humilians vt vos exaltemini: Qm̄ gratis euāgeliū dei euāgelizaui vobis: alias eccl'ias expoliaui accipiēs ſtipēdium ad miniſteriū vr̄m: et cum eſſem apud vos τ egere3: nulli oneroſus fui. Na3 qd̄ mihi deerat ſuppleuerunt (B) frēs qui venerunt a macedonia: τ in omnibus ſine onere me vobis ſeruaui et ſeruabo. Eſt veritas chriſti in me: qm̄ hec gloriatio non infringet in me in regiōibus achaie. Quare? Quia nō diligo vos? Deꝰ ſcit. Qd̄ aūt facio: τ faciā: vt amputem occaſionem eoꝝ q̄ volūt occaſiōe3: vt in quo gl'iāt inueniant ſicut τ nos. Nam eiuſmodi pſeudoapl'i ſt operarij ſubdoli trāſfigurātes ſe in apoſtolos chriſti. Et nō mirū. Ipſe eī ſathanas tranſfigurat ſe in angelū lucis. Nō eſt ergo magnū ſi miniſtri eius tranſfigurentur

ζονται ως διάκονοι δικαιοσύνης, ων το τέλος έσται κατά τα έργα αυτών. πάλιν λέγω, μή τις με δόξη άφρονα είναι. ει δε μήγε, καν ως άφρονα δέξασθέ με, ίνα καγώ μικρόν τι καυχήσωμαι. ο λαλώ, ου λαλώ κατά κύριον, αλλ᾽ ως εν αφροσύνη εν ταύτη τη υποστάσει της καυχήσεως. επεί πολλοί καυχώνται κατά την σάρκα, καγώ καυχήσομαι. ηδέως γαρ ανέχεσθε των αφρόνων φρόνιμοι όντες. ανέχεσθε γαρ ει τις υμάς καταδουλοί, ει τις κατεσθίει, ει τις λαμβάνει, ει τις επαίρεται, ει τις υμάς εις πρόσωπον δαίρει. κατά ατιμίαν λέγω, ως ότι ημείς ησθενήσαμεν. εν ω δ᾽ αν τις τολμά εν αφροσύνη λέγω, τολμώ καγώ. εβραίοι εισί, καγώ. ισραηλίται εισί, καγώ. σπέρμα αβραάμ εισί, καγώ. διάκονοι Χριστού εισί, παραφρονών λαλώ, υπέρ εγώ. εν κόποις περισσοτέρως, εν πληγαίς υπερβαλλόντως, εν φυλακαίς περισσοτέρως, εν θανάτοις πολλάκις. υπό ιουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα παρά μίαν έλαβον. τρις ερραβδίσθην. άπαξ ελιθάσθην. τρις εναυάγησα. νυχθήμερον εν τω βυθώ πεποίηκα. οδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμών, κινδύνοις λῃστών, κινδύνοις εκ γένους, κινδύνοις εξ εθνών, κινδύνοις εν πόλει, κινδύνοις εν ερημία, κινδύνοις εν θαλάσση, κινδύνοις εν ψευδαδέλφοις. εν κόπω και μόχθω, εν αγρυπνίαις πολλάκις, εν λιμώ και δίψει, εν νηστείαις πολλάκις, εν ψύχει και γυμνότητι, χωρίς των παρεκτός η επισύστασίς μου η καθημέραν, η μέριμνα πασών των εκκλησιών. τις ασθενεί, και ουκ ασθενώ. τις σκανδαλίζεται, και ουκ εγώ πυρούμαι. ει καυχάσθαι δει, τα της ασθενείας μου καυχήσομαι. ο θεός και πατήρ του κυρίου ιησού Χριστού οίδεν, ο ων ευλογητός εις τους αιώνας ότι ου ψεύδομαι. εν δαμασκώ ο εθνάρχης αρέτα του βασιλέως εφρούρει την δαμασκηνών πόλιν πιάσαι με θέλων, και διά θυρίδος εν σαργάνη εχαλάσθην διά του τείχους, και εξέφυγον τας χείρας αυτού. Cap. 12.

Καυχάσθαι δη, ου συμφέρει μοι. ελεύσομαι γαρ εις οπτασίας και αποκαλύψεις κυρίου. οίδα άνθρωπον εν Χριστώ προ ετών δεκατεσσάρων, είτε εν σώματι ουκ οίδα, είτε εκτός του σώματος ουκ οίδα, ο θεός οίδεν, αρπαγέντα τον τοιούτον έως τρίτου ουρανού. και οίδα τον τοιούτον άνθρωπον, είτε εν σώματι είτε εκτός του σώματος ουκ οίδα, ο θεός οίδεν, ότι ηρπάγη εις τον παράδεισον, και ήκουσεν άρρητα ρήματα, α

velut miniſtri iuſtitie: quorū finis erit ſcd̄m opera ipſorum. Iterum dico ne qs me putet inſipientē eſſe. Alioqn velut īſipiētē accipite me: vt τ ego modicū qd̄ glier. Qd̄ loquor nō loquor ſm deū: ſ3 quaſi in inſipientia in hac ſubſtantia glorie. (C) Quoniam multi gloriantur ſm carnē: et ego gloriabor. Libenter enim ſuffertis inſipientes cū ſitis ipi ſapiētes. Suſtinetis eī ſi qs vos in ſeruitutē redigit: ſi qs deuorat: ſi qs accipit: ſi qs extollit: ſi qs in faciē vos cedit. Scd̄3 ignobilitatē dico: q̄ſi nos īfirmi fuerimꝰ ī hac pte. In quo qs audet ī īſipiētia dico: audeo τ ego. Hebrei ſt: τ ego. Iſraelite ſūt: τ ego. Semē abrae ſūt: et ego. Miſtri xp̄i ſūt: τ ego. (1.Cor.4.a ſup.6.a. 1.Thi.5.c.) Ut minꝰ ſapiēs dico: plꝰ ego. In laboribꝰ plurimis: ī carceribꝰ abūdātiꝰ: in plagis ſupra modū: ī mortibꝰ frequēter. A iudeis qnquies q̄dragenas vna minꝰ accepi. Ter virgis ceſus ſū3: ſemel lapidatus ſū: ter naufragiū feci. Nocte τ die in ꝓfūdo maris ſui. In itineribꝰ ſepe: ꝑiculis fluminū: ꝑiculis latronū: ꝑiculis ex genere: ꝑiculis ex gētibꝰ: (D) ꝑiculis in ciuitate: ꝑiculis in ſolitudine: ꝑiculis in mari: ꝑiculis ī falſis fratribus. In labore τ erumna: in vigilijs multis. In fame τ ſiti: in ieiunijs multis. (1.The.5.b. Deute.28.b) In frigore τ nuditate: p̄ter illa q̄ extriſecꝰ ſūt: iſtātia mea quotidiana: ſollicitudo omnium eccleſiaru3. Quis īfirmat: et ego nō infirmor. Quis ſcandalizat: τ ego nō vror. Si gl'iari opꝫ: que īfirmitatis mee ſunt gl'iabor. Deus τ pater domini noſtri ieſu chriſti ſcit qui eſt benedictus in ſecula: φ non mētior. Damaſci p̄poſitꝰ gētis arete regis cuſtodiebat ciuitatē damaſcenoꝝ vt me comprehenderet: τ per feneſtra3 (Act.9.c.) in ſporta dimiſſus ſū3 per murū: τ ſic effugi manus eius. Cap. 12.

Si gl'iari opꝫ: nō expedit qdē. Ueniā āt ad viſiōes τ reuelationes (A) dn̄i. Scio hoīe3 in chriſto ante annos q̄tuordeci3 ſiue in corpore ſiue extra corpus neſcio: deus ſcit: raptū hmōi vſq3 ad tertium celum. Et ſcio huiuſmodi homine3 ſiue in corpore ſiue extra corpus neſcio: deus ſcit: qm̄ raptus eſt in paradiſu3: τ audiuit arcana verba q̄

ουκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπὲρ τοῦ τοι-
ούτου καυχήσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ
καυχήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου. ἐ-
ὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄ-
φρων. ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ. φείδομαι δὲ μή
τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀ-
κούει τι ἐξ ἐμοῦ. καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀπο-
καλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι
σκόλοψ τῇ σαρκὶ ἄγγελος σατᾶν, ἵνα με
κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ τού-
του τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ
ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ εἴρηκέ μοι. ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις
μου. ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελει-
οῦται. ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν
ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ᾽ ἐμὲ
ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσ-
θενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς
ἐν στενοχωρίαις ὑπὲρ Χριστοῦ. ὅταν γὰρ
ἀσθενῶ τότε δυνατός εἰμι. γέγονα ἄφρων
καυχώμενος, ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ
γὰρ ὤφειλον ὑφ᾽ ὑμῶν συνίστασθαι. οὐδὲν
γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων.
εἰ καὶ οὐδέν εἰμι, τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀπο-
στόλου κατείργασται ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπο-
μονῇ, ἐν σημείοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι.
τί γάρ ἐστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκ-
κλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκη-
σα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.
ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν
πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν. οὐ
γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀ-
φείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλ-
λ᾽ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. ἐγὼ δὲ ἥδιστα δα-
πανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυ-
χῶν ὑμῶν, εἰ καὶ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγα-
πῶν, ἧττον ἀγαπῶμαι. ἔστω δέ. ἐγὼ οὐ κα-
τεβάρησα ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ὑπάρχων πανοῦργος,
δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον. μή τινα ὧν ἀπέσταλ-
κα πρὸς ὑμᾶς δι᾽ αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑ-
μᾶς. παρεκάλεσα τίτον καὶ συναπέστειλα
τὸν ἀδελφόν. μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς τί-
τος. οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν,
οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι. πάλιν δοκεῖτε ὅτι ὑ-
μῖν ἀπολογούμεθα. κατενώπιον τοῦ θεοῦ ἐν
Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα ἀγαπη-
τοὶ ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. φοβοῦμαι
γὰρ μήπως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω εὕρω
ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε.
μήπως ἔρις, ζῆλοι, θυμοί, ἐρίθειαι, καταλα-
λιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι.
μὴ πάλιν ἐλθόντα με ταπεινώσει ὁ θεός
μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν

nõ lȝ homini loqui. Pro huiuſmodi
gloriabor: pro me aũt nihil
niſi in infirmitatibus meis. Nam et ſi
voluero gloriari: nõ ero inſipiens.
Ueritatem enim dicam. Parco aũt: ne
qs me exiſtimet ſupra id qđ videt in me
aut audit aliqđ ex me. Et ne magni-
tudo reuelationũ extollat me: dat⁹ eſt
mihi ſtimul⁹ carnis mee angel⁹ ſatha-
ne q me colaphizet. Propter quod
ter dominum rogaui vt diſcederet
a me: et dixit mihi. Sufficit tibi grã
mea. Nã virtus i infirmitate perficit. Deute. 3. d
Libenter igitur gloriabor in
infirmitatib⁹ meis vt inhabitet in me
virt⁹ xpi. Propter qđ placeo mihi in
infirmatib⁹ meis: in ↄtumelijs: in neceſ-
ſitatib⁹: in pſecutiõib⁹: in anguſtijs ꝑ
xpo. Cũ .n. infirmor: tũc potẽs ſum.
Fact⁹ ſuȝ inſipiẽs: vos me coegiſtis. E-
go .n. a vobis debui cõmẽdari. Nihil
.n. min⁹ feci ab his q ſũt ſupra modũ a-
poſtoli. Tã etſi nihil ſũ: ſigna tñ apoſto-
latus mei fctã ſũt ſup vos in omni patiẽ-
tia: in ſignis et prodigijs et virtutibus.
Quid ẽ .n. qđ min⁹ habuiſtis p̃ ceteris
eccleſijs: niſi ꝙ ego ipſe non grauaui
vos? Donate mihi hanc iniuriam.
Ecce tertio hoc paratus ſum venire
ad vos et non ero grauis vobis. Non
.n. q̃ro q̃ vrã ſũt ſȝ vos. Nec .n. debẽt
filij parentibus theſaurizare: ſed
parẽtes filijs. Ego aũt libẽtiſſime impẽ-
dã et ſupimpendar ego ipſe ꝓ animabus
veſtris: licet plus vos diligens
min⁹ diligar. Sȝ eſto. Ego vos non
grauaui: ſed cum eſſem aſtutus quos
dolo vos cepi. Nũqđ ꝑ aliquẽ eorum
miſi ad vos circumueni vos?
Rogaui titũ et miſi cum illo
fratrem. Nunquid titus vos
circũuenit? Nõne eodẽ ſpũ ambulaui-
mus? Nõne eiſdẽ veſtigijs? Olim puta-
tis ꝙ excuſem⁹ nos apđ vos? Corã deo
in xpo loquimur. Oia enim chariſſimi
propter edificationem veſtram. Timeo
.n. ne forte cũ venero: nõ q̃les volo in-
ueniã vos: et ego inueniar a vobis q̃lẽ non Gala. 5. d.
vultis: ne forte ↄtẽtiões: emulatiões: a-
nimoſitates: diſſenſiões: detractiões: ſu-
ſurratiões: inflatiões: ſeditiões ſint inter
vos. Ne iterꝫ cũ venero humiliet me de-
us apud vos: et lugeam multos

Margin letters: B, C, D

προημαρτηκότων καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ
τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ᾗ
ἔπραξαν. Cap. 13.

Ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.
ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τρι-
ῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. προείρηκα καὶ
προλέγω ὡς παρὼν τὸ δεύτερον, καὶ ἀ-
πὼν νῦν γράφω τοῖς προημαρτηκόσι καὶ
τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πά-
λιν οὐ φείσομαι. ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ
ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ. ὃς εἰς ὑμᾶς
οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δύναται ἐν ὑμῖν. καὶ
γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ
ἐκ δυνάμεως θεοῦ, καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦ-
μεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζησόμεθα σὺν αὐτῷ ἐκ
δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς. ἑαυτοὺς πειράζε-
τε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει. ἑαυτοὺς δοκιμάζε-
τε. ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι ἰησοῦς
Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν. εἰ μήτι ἄρα ἀδόκιμοι
ἐστέ. ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε, ὅτι ἡμεῖς
οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι. εὔχομαι δὲ πρὸς τὸν
θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵ-
να ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ᾽ ἵνα ὑμεῖς τὸ
καλὸν ποιῆτε. ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν.
οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλ-
λ᾽ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡ-
μεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε. τοῦ-
το δὲ καὶ εὐχόμεθα τὴν ὑμῶν κατάρτησιν.
διατοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν
μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσί-
αν, ἣν ἔδωκέ μοι ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ
οὐκ εἰς καθαίρεσιν. λοιπὸν ἀδελφοὶ χαίρε-
τε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρο-
νεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ
τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ᾽ ὑμῶν. ἀσπάσασθε ἀλ-
λήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑ-
μᾶς οἱ ἅγιοι πάντες. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰη-
σοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ
κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάν-
των ὑμῶν. ἀμήν.

ex his qui ante peccauerũt et nõ egerunt
pñiaȝ ſup immũdicia et fornicatiõe et im-
pudicitia quam geſſerunt. Cap. 13.

Ecce tertio hoc venio ad vos. A
In ore duorũ vel trium teſtium Deu. 17. b.
ſtabit omne verbuȝ. Predixi enim et Mat. 18. c.
pdico vt pñs vobis: et nunc abſens Heb. 10. d.
his qui ante peccauerunt et Joh. 8. c.
ceteris omnibus: qm ſi venero iterum
non parcã. An experimentũ queritis
ei⁹ q in me loquit xps? Qui in vobis
non infirmatur: ſȝ potens eſt in vobis.
Nã et ſi crucifix⁹ ẽ ex infirmitate: ſȝ vi- B
uit ex virtute dei. Nã et nos infirmi ſu-
mus in illo: ſed viuemus in eo ex
virtute dei in vobis. Uoſmetipſos tẽpta-
te ſi eſtis in fide: ipſi vos probate.
An nõ cognoſcitis voſmetipſos quia
xps ieſus in vobis ẽ? Niſi forte repro-
bi eſtis. Spero aũt ꝙ cognoſcitis: qr nos
non ſumus reprobi. Oram⁹ aũt C
deũ vt nihil mali faciatis: non vt
nos probati pareamus: ſed vt vos qđ
bonũ ẽ faciatis. Nos aũt vt reprobi ſim⁹.
Nõ poſſum⁹ enim aliqđ aduerſus verita-
tẽ: ſȝ ꝓ veritate. Gaudemus enim qm nos
infirmi ſum⁹: vos aũt potẽtes eſtis. Hoc
et oramus veſtram conſummationem.
Ideo eiȝ hec abſens ſcribo: ut nõ pñs
durius agam ſm poteſtatem D
quã dñs dedit mihi in edificationẽ et
nõ in deſtructionẽ. De cetero frẽs gau-
dete: pfecti eſtote: exhortamini: idipſuȝ
ſapite. Pacẽ habete: et deus pacis et di- Mat. 5. a.
lectiõis erit uobiſcuȝ. Salutate inuicẽ
in oſculo ſancto. Salutant uos
omnes ſãcti. Gratia domini noſtri ieſu
chriſti: et charitas dei: et
cõicatio ſancti ſpũs: ſit cum omnibus
uobis. Amen.

Τέλος τῆς πρὸς κορινθίους δευτέ-
ρας ἐπιστολῆς.

Explicit epiſtola pauli ad Corin-
thios ſecunda.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Galatas.

Galate ſunt greci. Hi verbum veritatis primum ab apoſtolo acceperunt: ſed poſt diſceſſum eius temptati ſunt a falſis apoſtolis vt in legem et circumciſionem verterentur. Hos apoſtolus reuocat ad fidem veritatis: ſcribens eis ab epheſo.

Explicit argumentum.

Η του αγίου παύλου προς γαλάτας
επιστολή. Cap. i.

Π Αύλος απόστολος ουκ απ
ανθρώπων ουδέ δι' ανθρώπου
αλλά διά ιησού χριστού και
θεού πατρός του εγείραντος
αυτόν εκ νεκρών, και οι σύν
εμοί πάντες αδελφοί ταις εκκλησίαις της
γαλατίας. Χάρις υμίν και ειρήνη από θε=
ού πατρός και κυρίου ημών ιησού χρι=
στού, του δόντος εαυτόν περί των αμαρτι=
ών ημών, όπως εξέληται ημάς εκ του ενεστώ
τος αιώνος πονηρού κατά το θέλημα του θε
ού και πατρός ημών, ώ η δόξα εις τους αι
ώνας των αιώνων αμήν. θαυμάζω ότι ού=
τω ταχέως μετατίθεσθε από του καλέσαν=
τος υμάς εν χάριτι χριστού εις έτερον ευαγ
γέλιον, ο ουκ εστίν άλλο, ειμή τινές εισίν οι
ταράσσοντες υμάς, και θέλοντες μεταστρέ=
ψαι το ευαγγέλιον του χριστού. αλλά και
εάν ημείς ή άγγελος εξ ουρανού ευαγγε=
λίζηται υμίν παρ' ο ευηγγελισάμεθα υμίν,
ανάθεμα έστω. ως προειρήκαμεν και άρτι
πάλιν λέγω. εί τις υμίν ευαγγελίζεται παρ
ο παρελάβετε, ανάθεμα έστω. άρτι γαρ αν
θρώπους πείθω, ή τον θεόν. ή ζητώ ανθρώ=
ποις αρέσκειν. ει γαρ έτι ανθρώποις ήρεσ=
κον, χριστού δούλος ουκ αν ήμην. γνωρί=
ζω δε υμίν αδελφοί το ευαγγέλιον το ευαγ
γελισθέν υπ' εμού, ότι ουκ εστί κατά άνθρω
πον. ουδέ γαρ εγώ παρ' ανθρώπου παρέ=
λαβον αυτό, ούτε εδιδάχθην, αλλά δι' απο
καλύψεως ιησού χριστού. ηκούσατε γαρ
την εμήν αναστροφήν ποτέ εν τω ιουδαϊσ=
μώ, ότι καθ' υπερβολήν εδίωκον την εκκλησί
αν του θεού, και επόρθουν αυτήν, και προέ
κοπτον εν τω ιουδαϊσμώ υπέρ πολλούς συ
νηλικιώτας μου εν τω γένει μου, περισσοτέ
ρως ζηλωτής υπάρχων των πατρικών μου
παραδόσεων. ότε δε ευδόκησεν ο θεός ο α=
φορίσας με εκ κοιλίας μητρός μου και καλέ
σας διά της χάριτος αυτού, αποκαλύψαι
τον υιόν αυτού εν εμοί ίνα ευαγγελίζωμαι
αυτόν εν τοις έθνεσι, ευθέως ου προσανεθέ
μην σαρκί και αίματι, ουδέ ανήλθον εις ιε=
ροσόλυμα προς τους προ εμού αποστό=
λους, αλλ' απήλθον εις αραβίαν, και πάλιν
υπέστρεψα εις δαμασκόν. έπειτα μετά έτη
τρία ανήλθον εις ιεροσόλυμα ιστορήσαι πέ
τρον, και επέμεινα προς αυτόν ημέρας δεκα
πέντε. έτερον δε των αποστόλων ουκ εί=
δον, ειμή ιάκωβον τον αδελφόν του κυρίου.
α δε γράφω υμίν ιδού ενώπιον του θεού

Incipit epiſtola beati pauli apoſtoli
ad Galatas. Cap. i.

PAulus apl'us nõ ab A
hoibus neqȝ per hoiem:
ſȝ p' ieſum xp̃m ⁊
deum p̃rem qui ſuſcitauit
eũ a mortuis: et q̃ mecũ ſũt
omnes fratres eccleſijs
galatie. Gratia vobis et pax a deo
patre ⁊ domino noſtro ieſu chriſto:
q̃ dedit ſemetipſum pro peccatis
noſtris: vt eriperet nos de preſenti
ſeculo nequam ſm voluntatem dei
⁊ patris noſtri: cui eſt gloria in ſecula
ſeculorum amen. Miror q' ſic
tam cito transferimini ab eo qui
vos vocauit in grãȝ xp̃i i aliud euãge B
liũ: quod nõ eſt aliud: niſi ſunt aliqui
qui vos ↄturbãt: et volunt conuertere
euangelium chriſti. Sed licet
nos aut angelus de celo euangelizet
vobis p̃terq̃ qd' euãgelizauimus vobis
anathema ſit. Sicut predixim9 ⁊ nunc
iterũ dico. Siqs vobis euãgelizauerit p̃
ter id qd' accepiſtis: anathema ſit. Mõ
.n. hoibus ſuadeo an deo? An q̃ro ho
minibus placere? Si adhuc hoib9 pla=
cerẽ xp̃i ſeruus nõ eſſem. Notum C
.n. vobis facio frẽs euãgeliũ qd' euãge
lizatũ eſt a me: q' nõ eſt ſm hominẽ.
Neqȝ enim ego ab homine accepi
illud neqȝ didici: ſed per reuelationeȝ
ieſu xp̃i. Audiſtis enim
ↄuerſationẽ meã aliquãdo in iudaiſmo
qm̃ ſupra modũ perſequebar eccleſiaȝ
dei: ⁊ expugnabã illã: ⁊ proficiebaȝ
in iudaiſmo ſupra multos coetaneos
meos in gñe meo: abũdãtius
emulator exiſtens paternarum mearuȝ
traditionũ. Cũ ãt placuit ei q̃ me ſegre 1. Co. 15. b. Act. 9. a. et 22. b.
gauit ex vtero matris mee ⁊ vocauit
p gratiam ſuam: vt reuelaret
filium ſuum in me vt euangelizarem
illũ in gentibus: ↄtinuo non acquieui
carni ⁊ ſanguini. Neqȝ veni hieroſoly= D
mã ad anteceſſores meos apoſtolos:
ſed abij in arabiam: ⁊ iterum
reuerſus ſũ damaſcũ. Deide poſt ãnos
tres veni hieroſolymaȝ videre petrum
⁊ manſi apud eũ diebus quindecim.
Alium aũt apoſtolorum uidi neminẽ:
niſi iacobum fratrem domini.
Que ãt ſcribo uobis: ecce coram deo

ότι ου ψεύδομαι. έπειτα ήλθον εις τα κλί=
ματα της συρίας και της κιλικίας. ήμην δε
αγνοούμενος τω προσώπω ταις εκκλησί=
αις της ιουδαίας ταις εν χριστώ. μόνον δε
ακούοντες ήσαν ότι ο διώκων ημάς ποτέ,
νυν ευαγγελίζεται την πίστιν, ην ποτέ ε=
πόρθει. και εδόξαζον εν εμοί τον θεόν. Cap. 2.

Ε Πειτα διά δεκατεσσάρων ετών πάλιν ανέ
βην εις ιεροσόλυμα μετά βαρνάβα, συμ
παραλαβών και τίτον. ανέβην δε κατά απο
κάλυψιν, και ανεθέμην αυτοίς το ευαγγέλι=
ον ο κηρύσσω εν τοις έθνεσι. κατ' ιδίαν δε
τοις δοκούσι, μήπως εις κενόν τρέχω ή έ=
δραμον. αλλ' ουδέ τίτος ο συν εμοί έλλην
ών ηναγκάσθη περιτμηθήναι. διά δε τους πα
ρεισάκτους ψευδαδελφούς οίτινες παρει=
σήλθον κατασκοπήσαι την ελευθερίαν ημών
ην έχομεν εν χριστώ ιησού, ίνα ημάς κατα
δουλώσωνται. οις ουδέ προς ώραν είξαμεν
τη υποταγή, ίνα η αλήθεια του ευαγγελί=
ου διαμείνη προς υμάς. από δε των δο=
κούντων είναι τι, οποίοι τε ήσαν ουδέν μοι
διαφέρει. πρόσωπον ο θεός ανθρώπου ου
συλλαμβάνει. εμοί γαρ οι δοκούντες ου=
δέν προσανέθεντο, αλλά τουναντίον ιδόν
τες ότι πεπίστευμαι το ευαγγέλιον της α=
κροβυστίας καθώς πέτρος περιτομής. ο γαρ
ενεργήσας πέτρω εις αποστολήν της περι=
τομής, ενήργησε και εμοί εις τα έθνη και γνόν
τες την χάριν την δοθείσαν μοί ιάκωβος
και κήφας και ιωάννης οι δοκούντες στύ=
λοι είναι, δεξιάς έδωκαν εμοί και βαρνάβα
κοινωνίας, ίνα ημείς εις τα έθνη αυτοί δε εις
την περιτομήν. μόνον των πτωχών ίνα
μνημονεύωμεν. ο και εσπούδασα αυτό τού
το ποιήσαι. ότε δε ήλθε πέτρος εις αντιό=
χειαν, κατά πρόσωπον αυτώ αντέστην, ότι
κατεγνωσμένος ην. προ του γαρ ελθείν τι=
νάς από ιακώβου, μετά των εθνών συνήσθι
εν, ότε δε ήλθον υπέστελλε και αφώριζεν ε=
αυτόν, φοβούμενος τους εκ περιτομής, και
συνυποκρίθησαν αυτώ και οι λοιποί ιουδαί
οι, ώστε βαρνάβας συναπήχθη αυτών τη υ
ποκρίσει. αλλ' ότε είδον ότι ουκ ορθοπο=
δούσι προς την αλήθειαν του ευαγγελίου,
είπον τω πέτρω έμπροσθεν πάντων. ει συ
ιουδαίος υπάρχων εθνικώς ζης και ουκ ιου
δαϊκώς, τι τα έθνη αναγκάζεις ιουδαΐζειν. η
μείς φύσει ιουδαίοι και ουκ εξ εθνών αμαρ=
τωλοί. ειδότες ότι ου δικαιούται άνθρωπος
εξ έργων νόμου εάν μη διά πίστεως ιησού
χριστού. και ημείς εις χριστόν ιησούν επι=
στεύσαμεν, ίνα δικαιωθώμεν εκ πίστεως χρι

qr nõ mentior. Deinde ueni in partes
ſyrie ⁊ cilicie. Eram autem
ignotus facie eccleſijs
iudee: que erãt in chriſto. Tantum autẽ
auditũ hẽbãt: qm̃ q̃ pſeq̄bat nos aliqñ:
nũc euãgelizat fidẽ quã aliqñ expugna
bat: ⁊ in me clarificabant deũ. Cap. 2.

DEinde poſt annos q̃ttuordeci iterũ A
aſcẽdi hieroſolymã cũ barnaba aſ
ſumpto ⁊ tito. Aſcẽdi autem ſȝ reuela
tionẽ: ⁊ ↄtuli cũ illis euangeliũȝ
qd' predico in gẽtibus. Seorſum autẽȝ
his q̃ videbant aliqd eẽ: ne forte in va=
cuũ currerẽ aut cucurriſſẽ. Sȝ neq̃ tit9
q̃ mecũ erat cũ eẽt gẽtilis ↄpulſus ẽ cir
cũcidi: ſȝ pp' ſubitroductos falſos frẽs q̃
ſubitroierũt explorare libertatẽ noſtram
quã habem9 in xp̃o ieſu: vt nos in ſer
uitutẽ redigerẽt. Quib9 neqȝ ad horam
ceſſim9 ſubiectiõi: vt veritas euangelij
p̃maneat apd' vos. Ab his ãt q̃ vide=
bant eẽ aliqd q̃les aliqñ fuerit nihil B
mea itereſt. De9 .n. pſonã hois non Roma. 2. b
accipit. Mihi ei q̃ videbãt eẽ aliqd ni Ephe. 6. b.
hil ↄtulerunt: ſed ecõtra cum vidiſſent Coll. 3. d.
q' creditũ eſt mihi euangeliũȝ prepucij: Actu. 10. e. Iaco. 2. b.
ſicut ⁊ petro circunciſionis: qui enim
opatus eſt petro in apoſtolatũ circũci=
ſiõis: opatus eſt ⁊ mihi iter gẽtes: ⁊ cũ
cognouiſſẽt grãȝ q̃ data ẽ mihi iacob9
⁊ cephas ⁊ iohannes q̃ videbãt colũne
eẽ: dextras dederũt mihi ⁊ barnabe
ſocietatis: vt nos in gentes: ipſi ãt in
circũciſionẽ: tm̃ vt pauperũ hoc ipȝ
memores eſſemus. Qd' ẽt ſollicit9 fui
facere. Cũ ãt veniſſet petr9 an
tiochiam in faciem ei reſtiti: qr
rep̃henſibilis erat. Pri9 ei q̃ȝ veniret q̃ C
dã a iacobo: cũ gentibus edebat:
cũ ãt veniſſent: ſubtrahebat ⁊ ſegrega
bat ſe: timẽs eos q̃ ex circũciſiõe erant.
Et ſimulatiõi ei9 ↄſenſerũt ceteri iudei:
ita vt ⁊ barnabas duceret ab eis i illaȝ
ſimulationẽ. Sȝ cũ vidiſſẽ q' nõ recte
ambularent ad veritatem euangelij:
dixi cephe corã omnibus. Si tu
cũ iude9 ſis: gẽtiliter viuis ⁊ nõ iudai=
ce: quõ gẽtes cogis iudaizare? Nos
natura iudei ⁊ nõ ex gẽtib9 peccatores.
Sciẽtes aũt q' nõ iuſtificat homo
ex operibus legis: niſi per fidem ieſu
xp̃i. Et nos in chriſto ieſu credimus:
vt iuſtificemur ex fide chriſti

στού καὶ ουκ εξ έργων νόμου. διότι ου δι=
καιωθήσεται εξ έργων νόμου πάσα σάρξ. ει
δε ζητούντες δικαιωθήναι εν Χριστώ, ευρέθη
μεν και αυτοί αμαρτωλοί, άρα Χριστός α=
μαρτίας διάκονος. μή γένοιτο. ει γαρ α
κατέλυσα ταύτα πάλιν οικοδομώ, παρα
βάτην εμαυτόν συνίστημι. εγώ γαρ διά νό=
μου νόμω απέθανον, ίνα θεώ ζήσω. Χριστώ
συνεσταύρωμαι. ζω δε ουκέτι εγώ, ζη δε
εν εμοί Χριστός. ο δε νυν ζω εν σαρκί, εν πί
στει ζω τη του υιού του θεού του αγαπή=
σαντος με, και παραδόντος εαυτόν υπέρ ε=
μού. ουκ αθετώ την χάριν του θεού. ει γαρ
διά νόμου δικαιοσύνη, άρα Χριστός δωρε
άν απέθανεν. Cap. 3.
Ω ανόητοι γάλαται, τις υμάς εβάσκηνεν
αληθεία μη πείθεσθαι, οίς κατ οφθαλ=
μούς ιησούς Χριστός προεγράφη εν υμίν ε
σταυρωμένος. τούτο μόνον θέλω μαθείν
αφ υμών εξ έργων νόμου το πνεύμα ελά=
βετε η εξ ακοής πίστεως. ούτως ανόητοί ε=
στέ, εναρξάμενοι πνεύματι, νυν σαρκί επιτε
λείσθε. τοσαύτα επάθετε εική, είγε εική. ο ουν
επιχορηγών υμίν το πνεύμα και ενεργών
δυνάμεις εν υμίν, εξ έργων νόμου η εξ α=
κοής πίστεως, καθώς αβραάμ επίστευσε τω
θεώ και ελογίσθη αυτώ εις δικαιοσύνην. γι
νώσκετε άρα ότι οι εκ πίστεως ούτοι εισίν υ
ιοί αβραάμ. προϊδούσα δε η γραφή ότι εκ
πίστεως δικαιοί τα έθνη ο θεός, προευηγγε
λίσατο τω αβραάμ, ότι ενευλογηθήσονται
εν σοι πάντα τα έθνη. ώστε οι εκ πίστεως
ευλογούνται συν τω πιστώ αβραάμ. όσοι
γαρ εξ έργων νόμου εισίν, υπό κατάραν ει=
σίν. γέγραπται γαρ. επικατάρατος πας ος
ουκ εμμένει εν πάσι τοις γεγραμμένοις εν
τω βιβλίω του νόμου του ποιήσαι αυτά.
ότι δε εν τω νόμω ουδείς δικαιούται παρά
τω θεώ, δήλον ότι ο δίκαιος εκ πίστεως ζή=
σεται. ο δε νόμος ουκ εστίν εκ πίστεως, αλ
λ ο ποιήσας αυτά άνθρωπος ζήσεται εν αυ
τοίς. Χριστός ημάς εξηγόρασεν εκ της κατά=
ρας του νόμου γινόμενος υπέρ ημών κατά=
ρα. γέγραπται γαρ. επικατάρατος πας ο κρε
μάμενος επί ξύλου, ίνα εις τα έθνη η ευλο=
γία του αβραάμ γένηται εν Χριστώ ιησού, ί
να την επαγγελίαν του πνεύματος λάβω=
μεν διά της πίστεως. κατά άνθρωπον λέγω
όμως ανθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην ου
δείς αθετεί η επιδιατάσσεται. τω δε αβραάμ
ερρέθησαν αι επαγγελίαι και τω σπέρματι
αυτού. ου λέγει τοις σπέρμασιν ως επί πο
λλών αλλ ως εφ ενός και τω σπέρματι ος ε

τ nõ ex opibus legis. Propter quod D
ex opib⁹ legis nõ iuſtificabit ois caro.
Qd ſi q̃rẽtes iuſtificari in xp̃o: ĩuẽti ſu
mus τ ipſi pctõres: nũquid xp̃s peccati
miniſter eſt? Abſit. Si enim que
deſtruxi iteꝝ hec reedifico: p̃uaricato=
rem me conſtituo. Ego enim per legem
legi mortuus ſũ: vt deo viuã. Chriſto
ↄfix⁹ ſũ cruci. Viuo ãt iã nõ ego: viuit
ꝟo in me xp̃s. Qd ãt nũc viuo in car
viuo filij dei qui dilexit ⌊ne: in fide
me et tradidit ſeipſũ pro me.
Non abijcio gr̃am dei. Si enim
per legem iuſtitia: ergo gratis chriſtus
mortuus eſt. Cap. 3.
O Inſenſati galate: q̃s vos faſcina= A
uit nõ obedire veritati? Añ quorũ
oculos xp̃s ieſus p̃ſcript⁹ eſt: et in vo
bis crucifix⁹. Hoc ſolũ a vobi[s] volo di
ſcere: ex operibus legis ſpũm accepiſtis
an ex auditu fidei? Sic ſtulti eſtis vt cũ
ſpũ ceperitis: nũc carne conſumamini.
Tanta paſſi eſtis ſine cã: ſi tñ ſine cã.
Qui ergo tribuit vobis ſpũꝫ τ opatur
virtutes in vobis: ex opibus legis an
ex auditu fidei? Sicut ſcriptũ ẽ. Abraã Gene.15.b.
credidit deo τ reputatũ ẽ illi ad iuſtitiã. Roma.4.a Jaco.2.d.
Cognoſcite ergo qꝛ q̃ ex fide ſũt: hi ſ[un]t
filij abrae. Prouidẽs ãt ſcriptura qꝛ ex
fide iuſtificat gentes deus: preñũciauit
abrae quia benedicentur Gene.22.d.
in te oẽs gentes. Igitur q̃ ex fide ſunt:
bñdicentur cuꝫ fideli abraã. Quicunqꝫ
ei ex opib⁹ legis ſũt: ſub maledicto ſ[un]t. B
Scriptũ eſt ei. Maledictus omnis qui Deute.27.d
nõ pmãſerit in oib⁹ que ſcripta ſunt in
libro legis vt faciat ea.
Qm̃ ãt in lege nemo iuſtificatur apud
deũ: manifeſtũ eſt qꝛ iuſt⁹ ex fide viuet Abach.2.a
Lex autẽ non eſt ex fide: ſed Ro.10.b. Heb.10.d.
qui fecerit ea viuet in illis.
Chriſtus nos redemit de maledicto
legis: factus pro nobis maledictuꝫ.
Qꝛ ſcriptũ eſt. Maledict⁹ ois q pẽdet Deu.21.d.
in ligno: vt in gentibus benedictio
abrae fieret in chriſto ieſu vt
pollicitationeꝫ ſpũs accipiamus
p fidem. Fratres ſm̃ hominẽ dico: Hebr.9.c
tñ hominis ↄfirmatũ teſtamentũ nemo
ſpernit aut ſuperordinat. Abrae
dicte ſunt promiſſiones et ſemini
eius. Nõ dicit τ ſeminib⁹ quaſi i mul C
tis ſed q̃ſi in vno: τ ſemini tuo qui eſt

στί Χριστός. τούτο δε λέγω διαθήκην προκεκυ
ρωμένην υπό του θεού εις Χριστόν, ο μετά έτη
τετρακόσια και τριάκοντα γεγονώς νόμος ουκ
ακυροί εις το καταργήσαι την επαγγελίαν. ει
γαρ εκ νόμου η κληρονομία, ουκέτι εξ επαγγε
λίας. τω δε αβραάμ δι επαγγελίας κεχάρισται
ο θεός. τι ουν. ο νόμος των παραβάσεων χά=
ριν προσετέθη, άχρις ου έλθη το σπέρμα ω επή
γγελται διαταγείσα δι αγγέλων εν χειρί μεσί
του. ο δε μεσίτης ενός ουκ εστίν, ο δε θεός εις
εστίν. ο ουν νόμος κατά των επαγγελιών του
θεού. μη γένοιτο. ει γαρ εδόθη νόμος ο δυ
νάμενος ζωοποιήσαι όντως εκ νόμου ην η δικαι
οσύνη. αλλά συνέκλεισεν η γραφή πάντα υπό
αμαρτίαν, ίνα η επαγγελία εκ πίστεως ιησού
χριστού δοθή τοις πιστεύουσιν. προ του ελ=
θείν την πίστιν υπό νόμον εφρουρούμεθα, συγ
κεκλεισμένοι εις την μέλλουσαν πίστιν αποκα
λυφθήναι ώστε ο νόμος παιδαγωγός ημών γέ
γονεν εις Χριστόν ίνα εκ πίστεως δικαιωθώμεν.
ελθούσης δε της πίστεως ουκέτι υπό παιδαγω
γόν εσμέν. πάντες υιοί θεού εστέ διά της πίστε
ως εν Χριστώ ιησού. όσοι γαρ εις Χριστόν εβα
πτίσθητε Χριστόν ενεδύσασθε. ουκ ένι ιουδαί
ος ουδέ έλλην ουκ ένι δούλος ουδ ελεύθερος,
ουκ ένι άρσεν και θήλυ. πάντες γαρ υμείς εις ε
στέ εν Χριστώ ιησού. ει δε του Χριστού, άρα
του αβραάμ σπέρμα εστέ κατ επαγγελίαν κλη
Λέγω δε. εφ όσον χρόνον Ca. 4. ⌊ρονόμοι.
ο κληρονόμος νήπιός εστιν, ουδέν διαφέρει
δούλου κύριος πάντων ών αλλά υπό επιτρό
πους εστί και οικονόμους άχρι της προθεσμίας
του πατρός. ούτως και ημείς ότε ήμεν νήπιοι υ
πό τα στοιχεία του κόσμου ήμεν δεδουλωμέ=
νοι. ότε δε ήλθεν το πλήρωμα του χρόνου, ε
ξαπέστειλεν ο θεός τον υιόν αυτού γενόμενον
εκ γυναικός γενόμενον υπό νόμον, ίνα τους
υπό νόμον εξαγοράση, ίνα την υιοθεσίαν απολ
άβωμεν. ότε δε εστέ υιοί εξαπέστειλεν ο θεός
το πνεύμα του υιού αυτού εις τας καρδίας υ
μών κράζον αββά ο πατήρ. ώστε ουκέτι εί
δούλος αλλά υιός ει δε υιός και κληρονόμος
θεού διά Χριστού. αλλά τότε μεν ουκ ειδό=
τες θεόν, εδουλεύσατε τοις μη φύσει ούσι θε
οίς. νυν δε γνόντες θεόν μάλλον δε γνωσθέν
τες υπό θεού πως επιστρέφετε πάλιν επί τα ασ
θενή και πτωχά στοιχεία οις πάλιν άνωθεν δου
λεύειν θέλετε. ημέρας παρατηρείσθε και μήνας
και καιρούς και ενιαυτούς. φοβούμαι υμάς μή
πως εική κεκοπίακα εις υμάς. γίνεσθε ως εγώ ό
τι καγώ ως υμείς. αδελφοί δέομαι υμών ου
δέν με ηδικήσατε. οίδατε δε ότι δι ασθένειαν
της σαρκός ευηγγελισάμην υμίν το πρότερον,
και τον πειρασμόν μου τον εν τη σαρκί μου
ουκ εξουθενήσατε ουδέ εξεπτύσατε, αλλ ως ά
γγελον θεού εδέξασθε με ως Χριστόν ιησούν.

xp̃s. Hoc ãt dico: teſtamẽtũ ↄfirmatũ
a deo: q̃ poſt quadringẽtos τ trigita
annos facta eſt lex: non irritum facit
ad euacuãdã p̃miſſionẽ. Nam ſi
ex lege hereditas: iã nõ ex p̃miſſiõe.
Abrae ãt per repromiſſionẽ donauit
de⁹. Quid igit. Lex propter trãſgreſ
ſionẽ poſita ẽ: donec veniret ſemẽ cui
p̃miſerat: ordiata p angelos in manu
mediatoꝛ[is]. Mediator ãt vni⁹ nõ ẽ: de
us ãt vn⁹ ẽ. Lex ergo aduerſus p̃miſ
ſa dei? Abſit. Si ei data eẽt lex que
poſſet viuificare: vere ex lege eẽt iuſti
tia. Sꝫ concluſit ſcriptura omnia ſub D
pctõ: vt p̃miſſio ex fide ieſu xp̃i
daret credẽtib⁹. Prius aũt q̃ꝫ veniret
fides ſub lege cuſtodiebamur: ↄcluſi
in eã fidẽ q̃ reuelanda erat.
Itaqꝫ lex pedagogus noſter
fuit i chriſto: vt ex fide iuſtificemur.
At vbi venit fides: iã non ſum⁹ ſub
pedagogo. Oẽs ei filij dei eſtis p fidẽ
q̃ ẽ in xp̃o ieſu. Quicũqꝫ ei i xp̃o ba Roma.6.a
ptizati eſtis: xp̃ꝫ induiſtis. Nõ ẽ iude⁹
neqꝫ grecus: nõ ẽ ſeruus neqꝫ liber:
nõ maſculus neqꝫ femina. Oẽs ei vos
vnũ eſtis i xp̃o ieſu. Si aũt vos xp̃i:
ergo ſemẽ abrae eſtis: ſꝫ p̃miſſionem
Dico ãt. Quã Ca. 4. ⌊heredes. A
to tpe heres paruul⁹ ẽ: nihil dif
fert a ſeruo cũ ſit dñs oĩꝫ: ſꝫ ſub tuto
ribus τ actoribus ẽ vſqꝫ ad p̃finitũ tp̃s
a patre. Ita τ nos cũ eẽmus puuli ſub
elementis mundi eramus ſeruientes.
At vbi venit plenitudo tẽpoꝛis miſit 1.Thi.1.b.
deus filium ſuum factum
ex muliere factũ ſub lege: vt eos qui
ſub lege erãt redimeret: vt adoptionẽ
filioꝝ reciperem⁹. Qm̃ ãt eſtis filij di:
miſit de⁹ ſpũꝫ filij ſui in corda veſtra
clamãtẽ abba pater. Itaqꝫ iã nõ eſt
ſeruus: ſed fili⁹. Qd ſi fili⁹ τ heres
per deuꝫ. Sꝫ tunc quidẽ ignorantes
deũ his q natura nõ ſũt dij ſuiebatis.
Nũc ãt cũ cognoueritis deũ: imo co B
gniti ſitis a deo: quõ ↄuertimini iterũ
ad iſirma τ egena elemẽta q̃b⁹ denuo
ſeruire vultis? Dies obſeruatis τ mẽ
ſes τ tpa τ annos. Timeo vos ne
forte ſine cã laboraueri i vobis. Eſto
te ſic ego: qꝛ τ ego ſic vos. Frẽs obſe
cro vos: nihil me leſiſtis. Scitis ãt qꝛ p
iſirmitatẽ carnis euãgelizaui vobis iã
p̃dẽ: τ tẽptationẽ meaꝫ i carne mea
nõ ſpreuiſtis neqꝫ reſpuiſtis: ſꝫ ſicut
angelũ dei excepiſtis me ſic xp̃ꝫ ieſu.

τις ουν ην ο μακαρισμός υμών. μαρτυρώ γαρ υμίν ότι ει δυνατόν, τους οφθαλμούς υμών εξορύξαντες αν εδώκατε μοι. ώστε εχθρός υμών γέγονα αληθεύων υμίν. ζηλούσιν υμάς ου καλώς, αλλά εκκλείσαι υμάς θέλουσιν ίνα αυτούς ζηλούσθε. καλόν δε το ζηλούσθαι εν καλώ πάντοτε, και μη μόνον εν τω παρείναι με προς υμάς. τεκνία μου ους πάλιν ωδίνω άχρις ου μορφωθή Χριστός εν υμίν. ήθελον δε παρείναι προς υμάς άρτι και αλλάξαι την φωνήν μου, ότι απορούμαι εν υμίν. λέγετε μοι οι υπό νόμον θέλοντες είναι, τον νόμον ουκ ακούετε. γέγραπται γαρ ότι αβραάμ δύο υιούς έσχεν, ένα εκ της παιδίσκης, και ένα εκ της ελευθέρας. και ο μεν εκ της παιδίσκης κατά σάρκα γεγέννηται, ο δε εκ της ελευθέρας διά της επαγγελίας, άτινα εστίν αλληγορούμενα. αύται γαρ εισίν αι δύο διαθήκαι. μία μεν από όρους σινά εις δουλείαν γεννώσα ήτις εστίν αγάρ. το γαρ αγάρ σινά όρος εστίν εν τη αραβία, συστοιχεί δε τη νυν ιερουσαλήμ. δουλεύει δε μετά των τέκνων αυτής. η δε άνω ιερουσαλήμ ελευθέρα εστίν, ήτις εστίν μήτηρ πάντων ημών. γέγραπται γαρ. ευφράνθητι στείρα η ου τίκτουσα, ρήξον και βόησον η ουκ ωδίνουσα, ότι πολλά τα τέκνα της ερήμου μάλλον η της εχούσης τον άνδρα. ημείς δε αδελφοί κατά ισαάκ επαγγελίας τέκνα εσμέν. αλλ᾽ ώσπερ τότε ο κατά σάρκα γεννηθείς εδίωκε τον κατά πνεύμα, ούτως και νυν. αλλά τι λέγει η γραφή. έκβαλε την παιδίσκην και τον υιόν αυτής, ου γαρ μη κληρονομήσει ο υιός της παιδίσκης μετά του υιού της ελευθέρας. άρα αδελφοί ουκ εσμέν παιδίσκης τέκνα αλλά της ελευθέρας. τη ελευθερία ουν η ο Χριστός ημάς ηλευθέρωσεν,

Cap. 5.

Στήκετε και μη πάλιν ζυγώ δουλείας ενέχεσθε. ίδε εγώ παύλος λέγω υμίν ότι εάν περιτέμνησθε Χριστός υμάς ουδέν οφελήσει. μαρτύρομαι δε πάλιν παντί ανθρώπω περιτεμνομένω, ότι οφειλέτης εστίν όλον τον νόμον ποιήσαι. κατηργήθητε από του Χριστού, οίτινες εν νόμω δικαιούσθε, της χάριτος εξεπέσατε. ημείς γαρ πνεύματι εκ πίστεως ελπίδα δικαιοσύνης απεκδεχόμεθα. εν γαρ Χριστώ ιησού ούτε περιτομή τι ισχύει ούτε ακροβυστία, αλλά πίστις δι᾽ αγάπης ενεργουμένη. ετρέχετε καλώς· τις υμάς ενέκοψε τη αληθεία μη πείθεσθαι. η πεισμονή ουκ εκ του καλούντος υμάς. μικρά ζύμη όλον το φύραμα ζυμοί. εγώ πέποιθα εις υμάς εν κυρίω ότι ουδέν άλλο φρονήσετε. ο δε ταράσσων υμάς βαστάσει το κρίμα όστις αν η. εγώ δε αδελφοί ει περιτομήν έτι κηρύσσω, τι έτι διώκομαι, άρα κατήργηται το σκάνδαλον του σταυρού. όφελον και αποκόψωνται οι αναστατούντες υμάς. υμείς γαρ επ᾽ ελευθερία εκλήθητε αδελφοί. μόνον μη την ελευθερίαν εις α-

Ubi ē ergo btitudo vr̃a. Testimōiū eñ phibeo vobis: q2 si fieri possz oclos vros eruissetis et dedissetis mihi. Ergo inimic9 vobis fact9 sū verū dicēs vobis? Emulant vos nō bn̄: sz excludere vos volūt: vt illos emulemini. Bonū aūt emulamini in bono semper: et nō tm̄ cū presēs sum apud vos. Filioli mei quos iterū parturio donec formet xp̄s i vobis. Vellē aūt eē apud vos modo et mutare vocē meā: qm̄ cōfūdor in vobis. Dicite mihi qui sub lege vultis esse: legem nō legistis? Scriptū ē eñ: qm̄ abraā duos filios habuit: vnū de ancilla et vnū de libera. Sed qui de ancilla sz carnē natus est: qui aūt de libera per repromissionē: q̄ sūt p allegoriā dctā. Hec eñ sūt duo testamēta. Vnū q̄dez in mōte sina in seruitutē generās: q̄ ē agar. Sina enim mōs est in arabia q̄ cōiunctus est ei q̄ nūc est hierl'z: et seruit cū filijs suis. Illa aūt q̄ sursum est hierl'z libera est: que est mater nostra. Scriptum est enim. Letare sterilis q̄ nō paris: erūpe et clama q̄ nō parturis: q2 multi filij deserte magis q̄z ei9 q̄ hz virum. Nos autem frēs sz isaac promissionis filij sumus. Sz quō tūc is q̄ sz carnē nat9 fuerat psequebat eū q̄ sz spūz: ita et nūc. Sz qd dicit scriptura. Eijce ancillam et filium eius: non enim heres erit fili9 ancille cum filio libere. Itaq̄z fratres non sumus ancille filij sed libere: q̄ libertate nos xp̄s liberauit.

C
Gene. 21. a.
D
Sap. 3. c
Esaie. 54. a
Luce. 23. d.
Gene. 21. a.

Cap. 5.

State et nolite iterū iugo seruitutis cōtineri. Ecce ego paul9 dico vobis: qm̄ si circūcidamini xp̄s vobis nihil pderit. Testificor aūt rursus oī hoī circūcidēti se: qm̄ debitor ē vniuerse legis faciēde. Euacuati estis a xp̄o: qui i lege iustificamini: a gr̃a excidistis. Nos eñ spū ex fide spez iustitie expectamus. Nā i xp̄o iesu neq̄z circūcisio aliqd valet neq̄z p̄putiū: sz fides q̄ p charitatē opat. Currebatis bn̄: quis vos ipediuit veritati nō obedire? Nemi cōsēseritis. Persuasio hec nō ē ex eo q̄ vocat vos. Modicū fermētū totā massā corrūpit. Ego cōfido i vobis i dn̄o q̄ nihil aliud sapietis. Qui aūt cōturbat vos portabit iudiciū: q̄cūq̄z ē ille. Ego aūt frēs si circūcisiōez adhuc p̄dico: qd adhuc psecutiōez patior? Ergo euacuatū ē scādalū crucis. Vtinā abscidāt q̄ vos cōturbāt. Vos eñ in libertatē vocati estis fratres: tm̄ ne libertatem in occasionez

A
1. Cor. 4. c.
Actu. 15. a.
B
1. Cor. 5. b

φορμήν τη σαρκί αλλά διά της αγάπης δουλεύετε αλλήλοις. ο γαρ πας νόμος εν ενί λόγω πληρούται, εν τω αγαπήσεις τον πλησίον σου ως εαυτόν. ει δε αλλήλους δάκνετε και κατεσθίετε, βλέπετε μήπω υπ᾽ αλλήλων αναλωθήτε. λέγω δε πνεύματι περιπατείτε, και επιθυμίαν σαρκός ου μη τελέσητε. η γαρ σαρξ επιθυμεί κατά του πνεύματος, το δε πνεύμα κατά της σαρκός. ταύτα δε αντίκειται αλλήλοις, ίνα μη α αν θέλητε ταύτα ποιήτε. ει δε πνεύματι άγεσθε ουκ εστέ από νόμου. φανερά δε εστί τα έργα της σαρκός, άτινα εστί μοιχεία, πορνία, ακαθαρσία, ασέλγεια, ειδωλολατρία, φαρμακία, έχθραι, έρεις, ζήλοι, θυμοί, εριθείαι, διχοστασίαι, αιρέσεις, φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κώμοι, και τα όμοια τούτοις. άπερ λέγω υμίν καθώς και προείπον, ότι οι τα τοιαύτα πράσσοντες βασιλείαν θεού ου κληρονομήσουσιν. ο δε καρπός του πνεύματος εστίν αγάπη, χαρά, ειρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, αγαθωσύνη, πίστις, πραότης, εγκράτεια. κατά των τοιούτων ουκ εστίν νόμος. οι δε του Χριστού την σάρκα εσταύρωσαν συν τοις παθήμασιν και ταις επιθυμίαις.

Cap. 6.

Ει ζώμεν πνεύματι, πνεύματι και στιχούμεν. μη γενώμεθα κενόδοξοι αλλήλους προσκαλούμενοι, αλλήλοις φθονούντες. αδελφοί εάν και προσληφθή άνθρωπος εν τινί παραπτώματι, υμείς οι πνευματικοί καταρτίζετε τον τοιούτον εν πνεύματι πραότητος, σκοπών σεαυτόν μη και συ πειρασθής. αλλήλων τα βάρη βαστάζετε και ούτως αναπληρώσατε τον νόμον του Χριστού. ει γαρ δοκεί τις είναι τι μηδέν ων, εαυτόν φρεναπατά. το δε έργον εαυτού δοκιμαζέτω έκαστος, και τότε εις εαυτόν μόνον το καύχημα έξει και ουκ εις τον έτερον. έκαστος γαρ το ίδιον φορτίον βαστάσει. κοινωνείτω δε ο κατηχούμενος τον λόγον τω κατηχούντι εν πάσιν αγαθοίς. μη πλανάσθε, θεός ου μυκτηρίζεται. ο γαρ εάν σπείρη άνθρωπος τούτο και θερίσει. ότι ο σπείρων εις την σάρκα εαυτού, εκ της σαρκός θερίσει φθοράν. ο δε σπείρων εις το πνεύμα, εκ του πνεύματος θερίσει ζωήν αιώνιον. το δε καλόν ποιούντες μη εκκακώμεν, καιρώ γαρ ιδίω θερίσομεν μη εκλυόμενοι. άρα ουν ως καιρόν έχομεν εργαζώμεθα το αγαθόν προς πάντας μάλιστα δε προς τους οικείους της πίστεως. ίδετε πηλίκοις υμίν γράμμασιν έγραψα τη εμή χειρί. όσοι θέλουσιν ευπροσωπήσαι εν σαρκί ούτοι αναγκάζουσιν υμάς περιτέμνεσθαι, μόνον ίνα μη τω σταυρώ του Χριστού διώκωνται. ουδέ γαρ οι περιτετμημένοι αυτοί νόμον φυλάσσουσιν, αλλά θέλουσιν υμάς περιτέμνεσθαι,

detis carnis: sz p charitatē spūs seruite inuicē. Oīs eñ lex in vno sermone impletur: diliges proximum tuū sicut teipsuz. Qd si inuicē mordetis et comeditis: videte ne ab inuicē cōsumamini. Dico aūt i xp̄o: spū ambulate: et desideria carnis non pficietis. Caro enim cōcupiscit aduersus spūm: spiritus aūt aduersus carnē. Hec eñ sibi inuicē aduersant: vt nō q̄cūq̄z vultis illa faciatis. Qd si spū ducemini nō estis sub lege. Manifesta sunt aūt opa carnis: q̄ sunt fornicatio: imūditia: ipudicitia: luxuria: idolorū seruit9: veneficia: inimicitie: cōtētiōes: emulatiōes: ire: rixe: dissēsiōes: secte: inuidie: homicidia: ebrietates: cōmessationes: et his silia. Que pdico vobis sic pdixi: qm̄ q̄ talia agūt regnū dei non cōsequētur. Fructus aūt spūs est charitas: gaudiū: pax: patiētia: benignitas: bōitas: lōganimitas: māsuetudo: fides: modestia: cōtinētia: castitas. Aduersus hmōi nō ē lex. Qui aūt sūt xp̄i carnē suā crucifixerūt cū vitijs et cōcupiscentijs.

C
Leui. 19. g.
Mat. 22. g.
Mar. 12. c.
Luce. 10. g.
Roma. 13. c
Iaco. 2. b.
Roma. 13 d
1. Pe. 2. b.
D
Apo. 22. a.
Ro. 13. d.
1. Pe. 2. b.

Cap. 6.

Si spū viuim9: spū et glie cupidi inui ambulem9. Nō efficiamur inanis cem prouocantes: inuicem inuidentes. Frēs et si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spūales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis: cōsiderās teipsū ne et tu tēpteris. Alter alteri9 onera portate: et sic adimplebitis legem christi. Nam si q̄s existimat se aliqd eē cū nihil sit: ipse se seducit. Op9 aūt suum pbet vnusq̄sq̄z et sic in semetipso tm̄ gloriam hēbit: et nō i altero. Vnusq̄sq̄z eñ onus suū portabit. Cōicet aūt is q̄ cathetizat verbo ei q̄ se cathetizat in omnibus bonis. Nolite errare: deus nō irridet. Que eñ seminauerit hō: hec et metet. Qm̄ qui seminat in carne sua: de carne et metet corruptionē: q̄ aūt seminat in spū: de spiritu metet vitam eternā. Bonū aūt faciētes nō deficiam9: tpe enim suo metemus non deficiētes. Ergo dū tempus habemus: opēremur bonū ad oēs: maxime aūt ad domesticos fidei. Videte q̄lib9 lr̄is scripsi vobis mea manu. Quicunq̄z enīz volūt placere in carne: hi cogūt vos circūcidi: tm̄ vt crucis xp̄i psecutionem non patiantur. Neq̄z enim q̄ circunciduntur legem custodiūt sz volūt vos circuncidi:

A
Mat. 18. c.
Luce. 17. a.
B
C
1. Thes. 5. c

ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. ἐμοὶ
δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυ
ρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, δι᾽ οὗ
ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται κἀγὼ τῷ κόσμῳ.
ἐν γὰρ χριστῷ ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσ=
χύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις.
καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν,
εἰρήνη ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἔλεος καὶ ἐπὶ τὸν ἰσρα
ὴλ τοῦ θεοῦ. τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς
παρεχέτω. ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ κυ=
ρίου ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. ἡ
χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ με=
τὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν ἀδελφοί. ἀμήν.

ut in carne vestra glorientur. Mihi
autem absit gloriari nisi in cruce
domini nostri iesu christi: per quem
mihi mundus crucifixus est: et ego mundo.
In christo enim iesu neque circuncisio aliquid va
let neque preputium: sed noua creatura.
Et quicunque hanc regulam secuti fuerint: sup. 5 a.
pax super illos et misericordia: et super israel
dei. De cetero nemo mihi molestus
sit. Ego enim stigmata domini nostri
iesu in corpore meo porto.
Gratia domini nostri iesu christi cum
spiritu vestro fratres. Amen. D

Τέλος τῆς πρὸς γαλάτας ἐπιστολῆς.

Explicit epistola beati pauli ad galatas.

Incipit argumentum in epistolam ad Ephesios.

Ephesij sunt asiani. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus scri=
bens eis a roma de carcere per tychicum diaconem.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς ἐφεσίους
ἐπιστολή. Cap. I.

Παῦλος ἀπόστολος ἰησοῦ χρισ=
τοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, τοῖς ἁ
γίοις τοῖς οὖσιν ἐν ἐφέσῳ καὶ πι
στοῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ. χάρις ὑ
μῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡ
μῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐλογη=
τὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰη=
σοῦ χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ
εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν
χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ
καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ
ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ. προ
ορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ ἰησοῦ χρισ=
τοῦ εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελή=
ματος αὐτοῦ εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος
αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπη
μένῳ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ
αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτω=
μάτων, κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐ
τοῦ, ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σο=
φίᾳ καὶ φρονήσει, γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστή
ριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκί=
αν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονο=
μίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν ἀνακε=
φαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ χριστῷ, τὰ
ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ.
ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ
πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ
τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶ
ναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ τοὺς προ
ηλπικότας ἐν τῷ χριστῷ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκού
σαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας τὸ εὐαγγέλι
ον τῆς σωτηρίας ὑμῶν ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες
ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας
τῷ ἁγίῳ, ὅς ἐστιν ἀρραβὼν τῆς κληρονομί=

Incipit epistola beati pauli apostoli
ad Ephesios. Cap. I.

Paulus apostolus christi iesu
per voluntatem dei: omnibus sanctis
qui sunt ephesi: et fidelibus
in christo iesu. Gratia vobis A
et pax a deo patre nostro
et domino iesu christo. Benedictus 1.Cor.1.a. 1.Pet.1.a.
deus et pater domini nostri iesu
christi: qui benedixit nos in omni
benedictione spirituali in celestibus in
christo: sicut elegit nos in ipso ante
mundi constitutionem: vt essemus sancti et
immaculati in conspectu eius in charitate.
Qui predestinauit nos in adoptionem filiorum
per iesum christum in ipsum: secundum propositum voluntatis
sue: in laudem glorie gratie
sue: in qua gratificauit nos in dilecto fi
lio suo: in quo habemus redemptionem per B
sanguinem eius remissionem peccatorum:
secundum diuitias gratie eius
que superabundauit in nobis in omni sapi
entia et prudentia: vt notum faceret nobis sa
cramentum voluntatis sue: secundum beneplacitum
eius: quod proposuit in eo in dispensatione
plenitudinis temporum instaurare
omnia in christo: que
in celis et que in terra sunt in ipso.
In quo etiam nos sorte vocati sumus predesti Col.1.b.
nati secundum propositum eius qui operatur omnia secundum
consilium voluntatis sue: vt simus
in laudem glorie eius nos qui ante sperau
imus in christo. In quo et vos cum audisse
tis verbum veritatis euangelium
salutis vestre: in quo et credentes
signati estis spiritu promissionis
sancto: qui est pignus hereditatis

ας ἡμῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως
εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ. διὰ τοῦτο κα=
γὼ ἀκούσας τὴν καθ᾽ ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρί
ῳ ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς
ἁγίους, οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑ=
μῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προ
σευχῶν μου, ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰη
σοῦ χριστοῦ ὁ πατὴρ τῆς δόξης δώῃ ὑμῖν
πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώ
σει αὐτοῦ πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς
τῆς καρδίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐ
στιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καὶ τίς ὁ
πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ
ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγε
θος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πι=
στεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους
τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ χρισ
τῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐκάθι=
σεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑ=
περάνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυ=
νάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόμα=
τος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι
τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. καὶ πάν
τα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐ
τὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα, τῇ ἐκκλη
σίᾳ, ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρω=
μα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου.
Cap. 2.
Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμα
σι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις ἐν αἷς ποτὲ περιε=
πατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τού
του κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέ
ρος τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν
τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας, ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάν
τες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς
σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς
σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἦμεν τέκνα
φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποί. ὁ δὲ θεὸς
πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει διὰ τὴν πολλὴν ἀ=
γάπην αὐτοῦ ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας
ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωο=
ποίησε τῷ χριστῷ. χάριτί ἐστε σεσωσμένοι,
καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπου=
ρανίοις ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξηται ἐν
τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερ=
βάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ
ἐν χρηστότητι ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν χριστῷ ἰησοῦ.
τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς
πίστεως, καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ
δῶρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχή=
σηται. αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέν=
τες ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς,
οἷς προητοίμασεν ὁ θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς

nostre in redemptionem acquisitionis C
in laudem glorie ipsius. Propterea et ego
audiens fidem vestram que est in christo
iesu et dilectionem in omnes
sanctos: non cesso gratias agens pro vobis:
memoriam vestri faciens in orationibus
meis: vt deus domini nostri iesu
christi pater glorie det vobis
spiritum sapientie et reuelationis in agnitionem
eius illuminatos oculos
cordis vestri: vt sciatis que sit
spes vocationis eius: et que
diuitie glorie hereditatis eius
in sanctis: et que sit supereminens magni= D
tudo virtutis eius in nos qui credimus
secundum operationem potentie
virtutis eius quam operatus est in christo
suscitans illum a mortuis: et constituens
ad dexteram suam in celestibus supra
omnem principatum et potestatem et virtutem
et dominationem et omne nomen
quod nominatur: non solum in hoc seculo
sed etiam in futuro: et omnia
subiecit sub pedibus eius. Et ipsum
dedit caput supra omnem ecclesiam:
que est corpus ipsius et plenitudo
eius qui omnia in omnibus adimplet.
Cap. 2.
Et vos conuiuificauit cum essetis mortui A
delictis et peccatis vestris in quibus aliquando Colo.2.c.
ambulastis secundum seculum mundi huius:
secundum principem potestatis aeris huius
spiritus qui nunc operatur in
filios diffidentie in quibus et nos omnes
aliquando conuersati sumus in desiderijs
carnis nostre facientes voluntatem
carnis et cogitationum: et eramus natura
filij ire sicut et ceteri. Deus autem
qui diues est in misericordia propter nimiam cha
ritatem suam qua dilexit nos: et cum esse=
mus mortui peccatis: conuiuificauit
nos in christo: cuius gratia estis saluati
et conresuscitauit et consedere fecit in celesti= B
bus in christo iesu: vt ostenderet in
seculis superuenientibus abundantes
diuitias gratie sue
in bonitate super nos in christo iesu.
Gratia enim estis saluati per
fidem: et hoc non ex vobis: dei enim
donum est: non ex operibus: vt ne quis glorietur.
Ipsius enim sumus factura: creati
in christo iesu in operibus bonis:
que preparauit deus vt in illis

περιπατήσωμεμ. Διό μμημομεύετε ότι υμείς
ποτέ Τα έθμη εμ σαρκί/οι λεγόμεμοι ακροβυ
στία υπό Της λεγομέμης περιτομής εμ σαρ
κί χειροποιήτου, ότι ήτε εμ Τω καιρώ εκείμω
χωρίς Χριστού, απηλλοτριωμέμοι Της πολι
τείας Του ισραήλ, και ξέμοι Των Διαθηκώμ
Της επαγγελίας ελπίΔα μη έχομτες, και ά
θεοι εμ Τω κόσμω. μυμί Δε εμ Χριστώ ιησού
υμείς οι ποτέ όμτες μακράμ, εγγύς εγε
μήθητε εμ Τω αίματι Του Χριστού. αυτός
γαρ εστίμ η ειρήμη ημώμ, ο ποιήσας Τα αμ
φότερα εμ, και Το μεσότοιχομ Του φραγμού
λύσας, Τημ έχθραμ εμ Τη σαρκί αυτού, Τομ
μόμομ Τωμ εμτολώμ εμ Δόγμασι καταργή
σας, ίμα Τους Δύο κτίση εμ εαυτώ εις έμα
καιμόμ άμθρωπομ, ποιώμ ειρήμημ, και αποκα
ταλλάξη Τους αμφοτέρους εμ εμί σώματι
Τω θεω Διά Του σταυρού, αποκτείμας Τημ έ
χθραμ εμ αυτώ, και ελθώμ ευηγγελίσατο ει
ρήμημ υμίμ Τοις μακράμ και Τοις εγγύς. ότι
Δι αυτού έχομεμ Τημ προσαγωγήμ οι αμ
φότεροι εμ εμί πμεύματι προς Τομ πατέρα.
άρα ουμ ουκέτι εστέ ξέμοι και πάροικοι, αλ
λά συμπολίται Τωμ αγίωμ και οικείοι Του
θεού εποικοΔομηθέμτες επί Τω θεμελίω
Τωμ αποστόλωμ και προφητώμ, όμτος α
κρογωμιαίου αυτού ιησού Χριστού, εμ ω πά
σα οικοΔομή συμαρμολογουμέμη αύξει εις
μαόμ άγιομ εμ κυρίω. εμ ω και υμείς συμοι
κοΔομείσθε εις κατοικητήριομ Του θεού εμ
πμεύματι. Cap.3.

Τούτου χάριμ εγώ παύλος ο Δέσμιος
Του Χριστού ιησού υπέρ υμώμ, είγε και
ηκούσατε Τημ οικομομίαμ Της χάριτος Του
θεού Της Δοθείσης μοι εις υμάς, ότι κατά α
ποκάλυψιμ εγμώρισε μοι Το μυστήριομ, κα
θώς προέγραψα εμ ολίγω, προς ο Δύμασ
θε αμαγιμώσκομτες μοήσαι Τημ σύμεσιμ μου
εμ Τω μυστηρίω Του Χριστού, ο ετέραις γε
μεαίς ουκ εγμωρίσθη Τοις υιοίς Τωμ αμθρώ
πωμ, ως μυμ απεκαλύφθη Τοις αγίοις απο
στόλοις αυτού και προφήταις εμ πμεύματι
αγίω, είμαι Τα έθμη συγκληρόμομα και σύ
σσωμα και συμμέτοχα Της επαγγελίας αυ
τού εμ Τω Χριστώ Διά Του ευαγγελίου, ου
εγεμόμημ Διάκομος κατά Τημ Δωρεάμ Της
χάριτος Του θεού Τημ Δοθείσαμ μοι κατά Τημ
εμέργειαμ Της Δυμάμεως αυτού. εμοί Τω ε
λαχιστοτέρω πάμτωμ εΔόθη η χάρις αύτη
εμ Τοις έθμεσιμ ευαγγελίσασθαι Τομ αμεξιχ
μίαστομ πλούτομ Του Χριστού, και φωτί
σαι πάμτας Τις η οικομομία Του μυστηρίου
Του αποκεκρυμμέμου από Τωμ αιώμωμ εμ

ambulemus. Propter qđ memores e
ſtote q aliqñ vos q̃ gẽtes eratis i carne
q̃ dicebamini ꝑputiũ ab ea q̃ dr circũci
ſio in carne manufacta: q̃ eratis illo i
tpe ſine xp̃o alienati a conuerſatione
iſrael: ⁊ hoſpites teſtamentorum : C
ꝓmiſſionis ſpem non hñtes: ⁊ ſine deo
in hoc mũdo. Nunc ãt in chriſto ieſu
vos q̃ aliqñ eratis lõge: facti eſtis ꝓpe
in ſanguine chriſti. Ipſe
eniꝫ eſt pax noſtra: qui fecit vtraqꝫ
vnuꝫ: ⁊ medium parietem macerie
ſoluens inimicitias in carne ſua :
legem mandatorũ decretis euacuans:
vt duos cõdat in ſemetipſo in vno
nouo hoie faciens pacẽ: vt recõciliet
ambos in vno corpore
deo ꝑ crucẽ: interficiens inimicitias D
in ſemetipo: ⁊ veniẽs euãgelizauit pacẽ Luce.2.b.
vobis q̃ lõge fuiſtis ⁊ pacẽ his q̃ ꝓpe. Qm̃
per ipſum habemus acceſſuꝫ ambo
in vno ſpiritu ad patrem .
Ergo iã nõ eſtis hoſpites ⁊ aduene: ſꝫ Hebr.4.d.
eſtis ciues ſanctorum ⁊ domeſtici
dei ſupedificati ſuꝑ fundamentum
aploꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ: ipſo ſummo ãgulari
lapide chriſto ieſu: in quo omnis
edificatio conſtructa creſcit in
tẽplũ ſctũꝫ in dño. In quo ⁊ vos coe
dificamini in tabernaculum dei in
ſpiritu ſancto. Cap.3.

Huius rei grã ego paulus victus A
xp̃i ieſu pro vobis gentibus: ſi tñ
audiſtis diſpenſationẽ gratie
dei q̃ data ẽ mihi in vobis: qm̃ ſcḋm re
uelationẽ notũ mihi factũ eſt ſacramẽtũ:
ſicut ſupra ſcripſi in breui: ꝓut poteſtis
legentes intelligere prudentiam meam
in myſterio chriſti: qđ alijs generatio
nibus non eſt agnitum filijs hominum:
ſicuti nũc reuelatũ eſt ſanctis apoſtolis
eius ⁊ prophetis in ſpiritu:
eſſe gentes coheredes ⁊ concorporales B
⁊ comparticipes promiſſionis
in chriſto ieſu ꝑ euangeliuꝫ: cuius 1.Cor.4.d.
factus ſum ego miniſter ſcḋm donum
gratie dei que data eſt mihi ſcḋm
opationẽ virtutis eius. Mihi ei oiũ ſãctoꝝ
minimo data eſt gratia hec
in gentibus euangelizare inueſtigabiles
diuitias chriſti: ⁊ illuminare
oẽs que ſit diſpenſatio ſacramenti
abſconditi a ſeculis in

Τω θεώ Τω Τα πάμτα κτίσαμτι Διά ιησού
Χριστού, ίμα γμωρισθή μυμ Ταις αρχαίς και
Ταις εξουσίαις εμ Τοις επουραμίοις Διά Της
εκκλησίας η πολυποίκιλος σοφία Του θεού,
κατά πρόθεσιμ Τωμ αιώμωμ ημ εποίησεμ εμ
Χριστώ ιησού Τω κυρίω ημώμ, εμ ω έχο
μεμ Τημ παρρησίαμ και Τημ προσαγωγήμ εμ
πεποιθήσει Διά Της πίστεως αυτού. Διο αι
τούμαι μη εκκακείμ εμ Ταις θλίψεσι μου υ
πέρ υμώμ, ήτις εστί Δόξα υμώμ. Τούτου χά
ριμ κάμπτω Τα γόματα μου προς Τομ πατέ
ρα Του κυρίου ημώμ ιησού Χριστού, εξ ου
πάσα πατριά εμ ουραμοίς και επί γης ο
μομάζεται, ίμα Δώη υμίμ κατά Τομ πλούτομ
Της Δόξης αυτού Δυμάμει κραταιωθήμαι Δι
ά Του πμεύματος αυτού, εις Τομ έσω άμ
θρωπομ κατοικήσαι Τομ Χριστόμ Διά Της πί
στεως εμ Ταις καρΔίαις υμώμ, εμ αγάπη ερ
ριζωμέμοι και Τεθεμελιωμέμοι, ίμα εξισχύση
τε καταλαβέσθαι συμ πάσι Τοις αγίοις Τι Το
πλάτος και μήκος και βάθος και ύψος.
γμώμαι τε Τημ υπερβάλλουσαμ Της γμώσε
ως αγάπημ Του Χριστού, ίμα πληρωθήτε εις
παμ Το πλήρωμα Του θεού. Τω Δε Δυμαμέ
μω υπέρ πάμτα ποιήσαι υπέρ εκ περισσού
ωμ αιτούμεθα η μοούμεμ κατά Τημ Δύμα
μιμ Τημ εμεργουμέμημ εμ ημίμ, αυτώ η Δόξα
εμ Τη εκκλησία εμ Χριστώ ιησού εις πά
σας Τας γεμεάς Του αιώμος Τωμ αιώμωμ α
μήμ. Cap.4.

Παρακαλώ ουμ υμάς εγώ ο Δέσμιος εμ
κυρίω, αξίως περιπατήσαι Της κλήσεως
ης εκλήθητε, μετά πάσης Ταπειμοφροσύμης
και πραότητος, μετά μακροθυμίας αμεχό
μεμοι αλλήλωμ εμ αγάπη. σπουΔάζομτες Τη
ρείμ Τημ εμότητα Του πμεύματος εμ Τω συμ
Δέσμω Της ειρήμης. εμ σώμα και εμ πμεύμα,
καθώς και εκλήθητε εμ μιά ελπίΔι Της κλή
σεως ημώμ. εις κύριος, μία πίστις, εμ βάπ
τισμα. εις θεός και πατήρ πάμτωμ, ο επί πάμ
τωμ και Διά πάμτωμ και εμ πάσιμ ημίμ. εμί
Δε εκάστω ημώμ εΔόθη η χάρις κατά Το μέ
τρομ Της Δωρεάς Του Χριστού. Διό λέγει. α
μαβάς εις ύψος ηχμαλώτευσεμ αιχμαλωσί
αμ, και έΔωκε Δόματα Τοις αμθρώποις. Το
Δε αμέβη Τι εστίμ ει μή ότι και κατέβη πρώ
τομ εις Τα κατώτερα μέρη Της γης. ο κατα
βάς, αυτός εστί και ο αμαβάς υπεράμω πάμ
τωμ Τωμ ουραμώμ, ίμα πληρώση Τα πάμτα.
και αυτός έΔωκε Τους μεμ αποστόλους,
Τους Δε προφήτας, Τους Δε ευαγγελιστάς,
Τους Δε ποιμέμας και ΔιΔασκάλους προς
Τομ καταρτισμόμ Τωμ αγίωμ, εις έργομ Δια

deo qui omnia creauit:
vt innoteſcat nunc principatibus ⁊
poteſtatibus in celeſtibus per C
eccleſiam multiformis ſapientia dei:
ſcḋm prefinitionẽ ſeculorũ quã fecit in
xp̃o ieſu domino noſtro: i quo habem⁹
fiduciam ⁊ acceſſum in
ꝯfidentia ꝑ fidẽ eius. Propter qđ peto
ne deficiatis in tribulatiõib⁹ meis pro
vobis: q̃ eſt gloria veſtra. Hui⁹ rei grã
flecto genua mea ad patrem
dñi noſtri ieſu chriſti : ex quo
oĩs paternitas in celis ⁊ in terra no
minat: vt det vobis ſcḋm diuitias
glorie ſue virtute corroborari per D
ſpũm eius: in interiori hoie
xp̃m habitare per fidem
in cordibus veſtris: i charitate radicati
⁊ fundati: vt poſſitis Apoc.21.c.
cõprehendere cum omnibus ſctis que Iob.11.c.
ſit latitudo ⁊ longitudo ⁊ ſublimitas
⁊ ꝓfũdũ. Scire etiã ſupeminẽtẽ ſciẽtie
charitatem chriſti: vt impleamini in
oẽꝫ plenitudinẽ dei. Ei aũt q̃ potẽs ẽ
omnia facere ſuperabundanter
q̃ꝫ petim⁹ aut intelligim⁹ ſcḋm virtuteꝫ
que operatur in nobis: ipſi gloria
in eccleſia ⁊ in chriſto ieſu in omnes
generationes ſeculi ſeculorum amen.
Cap.4.

Obſecro itaqꝫ vos ego vinctus in A
dño: vt digne ambuletis vocatione 1.Cor.7.c.
qua vocati eſtis: cum oĩ humilitate
⁊ mãſuetudĩe: cũ patiẽtia ſupportantes
inuicẽ in charitate. Solliciti ſeruare Roma.12.b
vnitatem ſpiritus in vinculo 1.Cor.12.b.
pacis. Unum corpus ⁊ vnus ſpiritus:
ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocatiõis
nr̃e. Un⁹ dñs: vna fides: vnũ baptiſ
ma. Unus deus ⁊ pater oim: q̃ ſuꝑ oẽs
⁊ ꝑ oĩa ⁊ in oĩbus nobis. Unicuiqꝫ Apoc.1.c.
ãt nr̃m data eſt gratia ſcḋm menſuraꝫ 2.Co.10.c.
donatiõis xp̃i. Propt qđ dicit. Aſcen Pſal.67.
dens in altũ captiuã duxit captiuitatẽ:
dedit dona hominibus. Quod
ãt aſcẽdit qđ ẽ niſi q2 ⁊ deſcẽdit primũ
i inferiores partes terre. Qui deſcẽdit: Iohan.3.c.
ipſe ẽſt et qui aſcendit ſuper omnes
celos: vt adimpleret omnia.
Et ipſe dedit quoſdam quideꝫ aploſ: B
quoſdã ãt ꝓphetaſ: alios vo euãgeli
ſtas: alios aũt paſtores ⁊ doctores ad
ꝯſummationẽ ſctõꝝ in opus miniſterij

κοπίας εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ εἰς ἄνδρα τέλειον εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης. ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται, εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ. τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, οἵτινες ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, εἴ γε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας. διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν. μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς ἰδίαις χερσίν, ἵν' ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι. καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ἡμῖν. Cap. 5.

in edificationem corporis chriſti: donec occurramus omnes in vnitatem fidei et agnitionis filii dei in virum perfectum in menſuram etatis plenitudinis chriſti: vt iam non ſimus paruuli fluctuantes: et circumferamur omni vento doctrine in nequitia hominum: in aſtutia ad circumuentionem erroris. Veritatem autem facientes in charitate creſcamus in illo per omnia qui eſt caput chriſtus: ex quo totum corpus compactum et connexum per omnem iuncturam ſubminiſtrationis ſecundum operationem in menſuram vniuſcuiuſque membri augmentum corporis facit: in edificationem ſui in charitate. Hoc igitur dico et teſtificor in domino vt iam non ambuletis ſicut gentes ambulant in vanitate ſenſus ſui: tenebris obſcuratum habentes intellectum: alienati a via dei per ignorantiam que eſt in illis propter cecitatem cordis ipſorum: qui deſperantes ſemetipſos tradiderunt impudicitie in operationem immundicie omnis in auaritiam. Vos autem non ita didiciſtis chriſtum: ſi tamen illum audiſtis et in ipſo edocti eſtis: ſicut eſt veritas in ieſu deponere vos ſecundum priſtinam conuerſationem veterem hominem qui corrumpitur ſecundum deſideria erroris. Renouamini autem ſpiritu mentis veſtre: et induite nouum hominem qui ſecundum deum creatus eſt in iuſtitia et ſanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo: quoniam ſumus inuicem membra. Iraſcimini et nolite peccare. Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur iam non furetur: magis autem laboret operando manibus ſuis quod bonum eſt: vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti. Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat: ſed ſi quis bonus ad edificationem fidei: vt det gratiam audientibus. Et nolite contriſtare ſpiritum ſanctum dei: in quo ſignati eſtis in diem redemptionis. Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blaſphemia tollatur a vobis cum omni malitia. Eſtote autem inuicem benigni: miſericordes: donantes inuicem: ſicut et deus in chriſto donauit nobis. Cap. 5.

C

Roma. 12. c.

1. Petr. 2. a. Col. 3. b. Roma. 6. a

D

Hebr. 12. a. Col. 3. b. Ps. 4. Iaco. 4. b. 1. Pe. 4. a

Colo. 3. b.

Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ ὡς τέκνα ἀγαπητά, καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. πορνεία δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις, καὶ αἰσχρότης, καὶ μωρολογία, ἢ εὐτραπελία, τὰ οὐκ ἀνήκοντα, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. τοῦτο γὰρ ἐστὲ γινώσκοντες ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος ἢ πλεονέκτης ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις. διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν. ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ. ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε. ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ. δοκιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ. καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. τὰ γὰρ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται. πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι. διὸ λέγει. ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός. βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι. διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου. καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι, λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ, εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀνήρ ἐστι κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί. οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ, καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν

Eſtote ergo imitatores dei ſicut filii chariſſimi: et ambulate in dilectione: ſicut et chriſtus dilexit nos et tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem et hoſtiam deo in odorem ſuauitatis. Fornicatio autem et omnis immunditia aut auaritia nec nominetur in vobis: ſicut decet ſanctos: aut turpitudo aut ſtultiloquium aut ſcurrilitas que ad rem non pertinet: ſed magis gratiarum actio. Hoc enim ſcitote intelligentes quod omnis fornicator aut immundus aut auarus quod eſt idolorum ſeruus: non habet hereditatem in regno chriſti et dei. Nemo vos ſeducat inanibus verbis: propter hec enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebre: nunc autem lux in domino. Vt filii lucis ambulate: fructus enim lucis eſt in omni bonitate et iuſtitia et veritate. Probantes quid ſit beneplacitum deo. Et nolite communicare operibus infructuoſis tenebrarum: magis autem redarguite. Que enim in occulto fiunt ab ipſis: turpe eſt et dicere. Omnia autem que arguuntur: a lumine manifeſtantur. Omne enim quod manifeſtatur: lumen eſt. Propter quod dicit. Surge qui dormis et exurge a mortuis: et illuminabit te chriſtus. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis: non quaſi inſipientes ſed vt ſapientes: redimentes tempus quoniam dies mali ſunt. Propterea nolite fieri imprudentes ſed intelligentes que ſit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo eſt luxuria: ſed implemini ſpiritu ſancto: loquentes vobiſmet ipſis in pſalmis: hymnis et canticis ſpiritualibus: cantantes et pſallentes in cordibus veſtris domino: gratias agentes ſemper pro omnibus in nomine domini noſtri ieſu chriſti deo et patri: ſubiecti inuicem in timore chriſti. Mulieres viris ſuis ſubdite ſint ſicut domino: quoniam vir caput eſt mulieris: ſicut chriſtus caput eſt eccleſie: ipſe ſaluator corporis eius. Sed ſicut eccleſia ſubiecta eſt chriſto: ita et mulieres viris ſuis in omnibus. Viri diligite vxores veſtras: ſicut et chriſtus dilexit eccleſiam: et ſeipſum tradidit pro ea vt illam ſanctificaret: mundans eam lauacro aque in verbo vite: vt exhiberet ipſam ſibi glorioſam

A

1. Cor. 4. d. Philip. 3. c. 1. Ioh. 4. b. Iohan. 13. g. Iacobi. 1. c.

p. Venit in gr. preſentis temporis.

Io. 12. c.

B

Colo. 4. b.

Roma. 13. a. Theſ. 4. a

C

Colo. 3. c. 1. Pe. 3. a.

Colo. 3. c.

εκκλησίαν μη έχουσαν σπίλον η ρυτίδα η τι των τοιούτων, αλλ᾽ ίνα η αγία και άμω
μος. ούτως οφείλουσιν οι άνδρες αγαπάν τας εαυτών γυναίκας ως τα εαυτών σώμα
τα. ο αγαπών την εαυτού γυναίκα, εαυτόν αγαπά. ουδείς γαρ ποτέ την εαυτού σάρ
κα εμίσησεν, αλλά εκτρέφει και θάλπει αυ
τήν, καθώς και ο κύριος την εκκλησίαν, ότι μέλη εσμέν του σώματος αυτού εκ της σαρ
κός αυτού και εκ των οστέων αυτού. αντί τούτου καταλείψει άνθρωπος τον πατέρα
αυτού και την μητέρα, και προσκολληθήσε ται προς την γυναίκα αυτού, και έσονται οι
δύο εις σάρκα μίαν. το μυστήριον τούτο μέ γα εστίν. εγώ δε λέγω εις Χριστόν και εις
την εκκλησίαν. πλήν και υμείς οι καθ᾽ ένα έκα στος την εαυτού γυναίκα ούτως αγαπάτω
ως εαυτόν, η δε γυνή ίνα φοβήται τον άν δρα.

Cap. 6.

Τα τέκνα υπακούετε τοις γονεύσιν υμών εν κυρίω. τούτο γαρ εστί δίκαιον. τί
μα τον πατέρα σου και την μητέρα, ήτις εσ τί πρώτη εντολή εν επαγγελία, ίνα ευ σοι
γένηται, και έση μακροχρόνιος επί της γης. και οι πατέρες μη παροργίζετε τα τέκνα υ
μών, αλλ᾽ εκτρέφετε αυτά εν παιδεία και νουθεσία κυρίου. οι δούλοι υπακούετε τοις
κυρίοις κατά σάρκα μετά φόβου και τρό μου εν απλότητι καρδίας υμών ως τω
Χριστώ, μη κατ᾽ οφθαλμοδουλείαν ως αν θρωπάρεσκοι, αλλ᾽ ως δούλοι του Χριστού
ποιούντες το θέλημα του θεού εκ ψυχής μετ᾽ ευνοίας δουλεύοντες ως τω κυρίω και
ουκ ανθρώποις, ειδότες ότι ο εάν τι έκασ τος ποιήση αγαθόν, τούτο κομιείται παρά
του κυρίου, είτε δούλος είτε ελεύθερος. και οι κύριοι τα αυτά ποιείτε προς αυτούς, α
νιέντες την απειλήν, ειδότες ότι και υμών και αυτών ο κύριος εστίν εν ουρανοίς, και προ
σωποληψία ουκ εστί παρ᾽ αυτώ. το λοιπόν αδελφοί μου ενδυναμούσθε εν κυρίω και
εν τω κράτει της ισχύος αυτού. ενδύσασ θε την πανοπλίαν του θεού, προς το δύνα
σθαι υμάς στήναι προς τας μεθοδείας του διαβόλου, ότι ουκ εστίν ημίν η πάλη προς
αίμα και σάρκα, αλλά προς τας αρχάς, προς τας εξουσίας, προς τους κοσμοκράτο
ρας του σκότους του αιώνος τούτου, προς τα πνευματικά της πονηρίας εν τοις επου
ρανίοις. διατούτο αναλάβετε την πανοπλί αν του θεού, ίνα δυνηθήτε αντιστήναι εν τη
ημέρα τη πονηρά, και άπαντα κατεργασά μενοι στήναι. στήτε ουν περιζωσάμενοι την

ecclñaꝫ nō hñteꝫ maculaꝫ aut rugā aut aliqđ hmōi: ſed vt ſit ſancta ⁊ imacula ta. Ita ⁊ viri debent diligere D
vxores ſuas vt corpora ſua.
Qui ſuam vxorem diligit: ſeipſum diligit. Nemo enim vnq̄ꝫ carnem ſuam odio habuit: ſed nutrit et fouet eam ſicut et chriſtus eccleſiam: q2 mēbra ſumus corporis eius ⁊ de carne
eius ⁊ de oſſibus eius. Propter Gene. 2.d.
hoc relinquet homo patrem 1. Eſd. 4.b
⁊ matrem ſuam: et adherebit Mat. 19.b. Mar. 10.a.
vxori ſue: et erunt 1. Cor. 6.d.
duo in carne vna. Sacramētū hoc ma gnū eſt. Ego autē dico in chriſto ⁊ in eccleſia. Uerūtamen ⁊ vos ſinguli vnuſ
q̄ſqꝫ vxorē ſuam ſicut ſeipſum diligat: vxor autem timeat virum ſuuꝫ.

Cap. 6.

Filij obedite parentibus veſtris A
in dño. Hoc eī iuſtū eſt. Honora Col. 3.d.
patrem tuū ⁊ matrem tuam: quod eſt Exo. 20.b.
mādatū ꝑmū in ꝓmiſſione: vt bñ ſit ti Mat. 19.c.
bi: ⁊ ſis longeuus ſuper terram. Luce. 13.d.
Et vos pr̄es nolite ad iracūdiā ꝓuoca Mar. 10.c.
re filios vr̄os: ſꝫ educate illos in diſciplina ⁊ correptione dñi. Serui obedite
dñis carnalibus cū timore ⁊ tremore: Colo. 3.d.
in ſimplicitate cordis veſtri ſicut 1. Pe. 2.c.
xp̄o: nō ad oculū ſeruiētes q̄ſi hoibus placentes: ſed vt ſerui chriſti
facientes volūtatem dei ex animo
cū bona volūtate ſeruiētes ſicut dño: ⁊ nō hoib⁹: ſciētes qm̄ vnuſq̄ſqꝫ q̄dcūqꝫ
fecerit bonū: hoc recipiet a B
dño: ſiue ſeruus ſiue liber. Et vos
dñi eadem facite illis: remittentes
minas: ſcientes q2 ⁊ illorum ⁊ veſter
dñs eſt in celis: et perſonaruꝫ acceptio Ro. 2.b.
non eſt apud deum. De cetero Colo. 3.d.
fratres confortamini in domino: et Actu. 10.c.
in potētia vtutis ei⁹. Induite vos Jacob. 2.b
armaturam dei vt poſſitis 1. Pe. 1.c.
ſtare aduerſus inſidias diaboli: qm̄ nō ē nobis colluctatio aduerſus
ad carnē ⁊ ſāguinē: ſꝫ aduerſus principes
⁊ ptātes: aduerſus mundi rectores
tenebrarum harum: contra
ſpiritalia nequitie in celeſtibus C
Propterea accipite armaturam
dei: vt poſſitis reſiſtere in
die malo: ⁊ in omnibus perfecti
ſtare. State ergo ſuccincti

οσφύν υμών εν αληθεία, και ενδυσάμενοι τον θώρακα της δικαιοσύνης, και υποδησά
μενοι τους πόδας εν ετοιμασία του ευαγγε λίου της ειρήνης. επί πάσιν αναλαβόντες τον
θυρεόν της πίστεως, εν ω δυνήσεσθε πάντα τα βέλη του πονηρού τα πεπυρωμένα σβέ
σαι, και την περικεφαλαίαν του σωτηρίου δέ ξασθε, και την μάχαιραν του πνεύματος ο
εστί ρήμα θεού, διά πάσης προσευχής και δεήσεως προσευχόμενοι εν παντί καιρώ εν
πνεύματι, και εις αυτό τούτο αγρυπνούν τες εν πάση προσκαρτερήσει και δεήσει περί
πάντων των αγίων και υπέρ εμού, ίνα μοι δοθή λόγος εν ανοίξει του στόματος μου
εν παρρησία γνωρίσαι το μυστήριον του ευαγγελίου, υπέρ ου πρεσβεύω εν αλύσει,
ίνα εν αυτώ παρρησιάσωμαι ως δει με λα λήσαι. ίνα δε ειδήτε και υμείς τα κατ᾽ εμέ, τι
πράσσω, πάντα υμίν γνωρίσει Τυχικός ο α γαπητός αδελφός και πιστός διάκονος εν κυ
ρίω, ον έπεμψα προς υμάς εις αυτό τούτο ί να γνώτε τα περί ημών, και παρακαλέση τας
καρδίας υμών. ειρήνη τοις αδελφοίς και α γάπη μετά πίστεως από θεού πατρός και κυ
ρίου Ιησού Χριστού. η χάρις μετά πάντων των αγαπώντων τον κύριον ημών Ιησούν
Χριστόν εν αφθαρσία. αμήν.

Τέλος της προς εφεσίους επιστολής.

lumbos veſtros in veritate: ⁊ induti
loricam iuſtitie: ⁊ calciati
pedes in preparatione euangelij
pacis. In omnibus ſumentes 1. Theſ. 5.b
ſcutum fidei: in quo poſſitis omnia
tela nequiſſimi ignea extinguere
⁊ galeam ſalutis aſſumite:
⁊ gladium ſpiritus quod
eſt verbum dei: per omnem orōnē et
obſecrationē orantes omni tempore in
ſpiritu: et in ipſo vigilantes
in omni inſtantia ⁊ obſecratiōe pro D
oibus ſanctis ⁊ pro me: vt detur mihi
ſermo in apertione oris mei
cū fiducia notū facere myſteriū euāgelij
ꝑ quo legatōe fungor in catena iſta:
ita vt in ipſo audeā prout opꝫ me loq̄.
Ut āt ⁊ vos ſciatis q̄ circa me ſūt: q̄d
agā oia vobis nota faciet tychic⁹ cha
riſſimus frater ⁊ fidelis miniſter i dño:
quem miſi ad vos in hoc ipſum vt
cognoſcatis q̄ circa nos ſunt: ⁊ ꝯſoletur
corda veſtra. Pax fratribus et chari
tas cū fide a deo patre noſtro et dño
ieſu xp̄o. Gratia cum omnibus
qui diligunt dominum noſtrum ieſum
chriſtum in incorruptione amen.

Explicit ep̄la bt̄i pauli ad epheſios.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Philippenſes.

Philippenſes ſunt macedones. Hi accepto verbo veritatis perſtiterunt in fide: nec receperunt falſos a poſtolos. Hos collaudat apoſtolus ſcribens eis a roma de carcere per epaphroditum.

Explicit argumentum.

Η του αγίου παύλου προς φιλιππη σίους επιστολή. Cap. 1.

Παύλος και Τιμόθεος δούλοι Ιησού Χρι
στού πάσι τοις αγίοις εν Χριστώ
Ιησού τοις ούσιν εν φιλίπποις συν
επισκόποις και διακόνοις. χάρις υ
μίν και ειρήνη από θεού πατρός ημών και
κυρίου Ιησού Χριστού. ευχαριστώ τω θεώ
μου επί πάση τη μνεία υμών πάντοτε εν
πάση δεήσει μου υπέρ πάντων υμών, μετά
χαράς την δέησιν ποιούμενος επί τη κοινω
νία υμών εις το ευαγγέλιον από πρώτης η
μέρας άχρι του νυν, πεποιθώς αυτό τούτο
ότι ο εναρξάμενος εν υμίν έργον αγαθόν επι
τελέσει άχρις ημέρας Χριστού Ιησού. καθώς
εστί δίκαιον εμοί τούτο φρονείν υπέρ πάν
των υμών, διά το έχειν με εν τη καρδία υ
μάς εν τε τοις δεσμοίς μου και εν τη απολο

Incipit epiſtola bt̄i pauli ad phi lippenſes. Capi. 1.

Paulus ⁊ Timothe⁹ ſerui ie A
ſu chriſti: oibus ſctis i xp̄o
ieſu qui ſunt philippis cū
epis ⁊ diaconib⁹. Grā vo
bis et pax a deo patre noſtro et
domino ieſu chriſto. Gratias ago deo
meo in oī memoria veſtri ſemper in
cūctis orōnib⁹ meis ꝓ oib⁹ vobis: cū
gaudio deꝓcationē faciēs ſup cōicatio
ne veſtra in euāgelio xp̄i a prima die
vſqꝫ nunc: confidens hoc
ipꝫ: q2 q̄ cepit in vobis opus bonū ꝑfi
ciet vſqꝫ in diē xp̄i ieſu. Sicut
eſt mihi iuſtū hoc ſentire ꝓ omnibus
vobis: eo φ habeam vos in corde
⁊ in vinculis meis et in defenſione

γία και βεβαιώσει του ευαγγελίου, συγκοινω
νούς μου της χάριτος πάντας υμάς όντας.
μάρτυς γαρ μου εστίν ο θεός, ως επιποθώ
πάντας υμάς εν σπλάγχνοις ιησού χριστού.
και τούτο προσεύχομαι, ίνα η αγάπη υμών
έτι μάλλον και μάλλον περισσεύη εν επιγνώ
σει και πάση αισθήσει, εις το δοκιμάζειν υμάς
τα διαφέροντα, ίνα ήτε ειλικρινείς και απρόσ
κοποι εις ημέραν χριστού, πεπληρωμένοι καρ
πών δικαιοσύνης των δια ιησού χριστού εις
δόξαν και έπαινον θεού. γινώσκειν δε υμάς
βούλομαι αδελφοί, ότι τα κατ εμέ μάλλον
εις προκοπήν του ευαγγελίου ελήλυθεν, ώσ
τε τους δεσμούς μου φανερούς εν χριστώ γε
νέσθαι εν όλω τω πραιτωρίω και τοις λοιποίς
πάσι, και τους πλείονας των αδελφών εν κυ
ρίω πεποιθότας τοις δεσμοίς μου, περισσοτέ
ρως τολμάν αφόβως τον του θεού λόγον λα
λείν. τινές μεν και διά φθόνον και έριν, τινές
δε και δι ευδοκίαν τον χριστόν κηρύσσου=
σιν. οι μεν εξ εριθείας τον χριστόν καταγγέλ
λουσιν ουχ αγνώς, οιόμενοι θλίψιν επιφέ=
ρειν τοις δεσμοίς μου. οι δε εξ αγάπης, ειδό=
τες ότι εις απολογίαν του ευαγγελίου κείμαι.
τι γαρ. πλήν παντί τρόπω είτε προφάσει
είτε αληθεία χριστός καταγγέλλεται. και εν
τούτω χαίρω, αλλά και χαρήσομαι. οίδα
γαρ ότι τούτο μοι αποβήσεται εις σωτηρίαν
διά της υμών δεήσεως και επιχορηγίας του
πνεύματος ιησού χριστού κατά την αποκα
ραδοκίαν και ελπίδα μου, ότι εν ουδενί αι=
σχυνθήσομαι, αλλ εν πάση παρρησία ως πάν
τοτε και νυν μεγαλυνθήσεται χριστός εν τω
σώματί μου, είτε διά ζωής είτε διά θανάτου.
εμοί γαρ το ζην χριστός, και το αποθανείν
κέρδος. ει δε το ζην εν σαρκί τούτο μοι καρ
πός έργου, και τι αιρήσομαι ου γνωρίζω. συν
έχομαι δε εκ των δύο, την επιθυμίαν έχων
εις το αναλύσαι, και συν χριστώ είναι πολ=
λώ μάλλον κρείσσον, το δε επιμένειν εν τη
σαρκί αναγκαιότερον δι υμάς. και τούτο πε
ποιθώς οίδα ότι μενώ και συμπαραμενώ πά
σιν υμίν εις την υμών προκοπήν και χαράν
της πίστεως, ίνα το καύχημα υμών περισ
σεύη εν χριστώ ιησού εν εμοί διά της εμής πα
ρουσίας πάλιν προς υμάς. μόνον αξίως του
ευαγγελίου του χριστού πολιτεύεσθε, ίνα εί
τε ελθών και ιδών υμάς, είτε απών ακούσω
τα περί υμών, ότι στήκετε εν ενί πνεύματι μι
ά ψυχή, συναθλούντες τη πίστει του ευαγγε
λίου, και μη πτυρόμενοι εν μηδενί υπό των
αντικειμένων, ήτις αυτοίς μεν εστίν ένδειξις
απωλείας, υμίν δε σωτηρίας, και τούτο από
θεού, ότι υμίν εχαρίσθη το υπέρ χριστού. ου
μόνον το εις αυτόν πιστεύειν, αλλά και το υ

et confirmatione euangelij: ſocios
gaudij mei omnes vos eſſe.
Teſtis eiꝫ mihi eſt deus: q̃m cupiam B
oẽs vos eẽ in viſceribus ieſu chriſti.
Et hoc oro: vt charitas veſtra
magis ac magis abũdet in oĩ ſciẽtia
⁊ in omni ſenſu: vt probetis
potiora: vt ſitis ſinceri ⁊ ſine offenſa
in diem chriſti: repleti fructu
iuſtitie per ieſum chriſtum in
gl'iaꝫ ⁊ laudẽ dei. Scire aũt vos
volo frẽs: quia q̃ circa me ſũt magis
ad ꝓfectũ venerũt euãgelij: ita vt
vincula mea manifeſta fierent
in xp̃o in omni pretorio ⁊ in ceteris
omnibꝰ: vt plures e fratribus in dño
ꝯfidẽtes in vinculis meis abundãtius
auderẽt ſine timore verbũ dei loqui.
Quidã q̃dẽ ⁊ ꝓpter inuidiã ⁊ ꝯtẽtiõeꝫ: q̃
dã ãt ⁊ ꝓpter bonã volũtatẽ xp̃ꝫ p̃dicãt.
Quidã ex charitate: ſciẽtes q̃m in de
fenſiõe euãgelij poſitꝰ ſũ. Quidã ãt ex C
ꝯtẽtiõe xp̃ꝫ annũciãt nõ ſincere: exiſti
mãtes p̃ſſurã ſe ſuſcitare vinculis meis.
Quid enim? Dũ oĩ mõ ſiue ꝑ occaſionẽ
ſiue ꝑ veritatẽ xp̃s annuncietur: et in
hoc gaudeo: ſꝫ ⁊ gaudebo. Scio
enim q: hoc mihi proueniet ad ſalutem
per veſtraꝫ orõneꝫ ⁊ ſubminiſtratiõeꝫ
ſpũs ieſu xp̃i ſꝫ expectationẽ
⁊ ſpem meã: q: in nullo confundar:
ſed in oĩ fiducia ſicut ſemper
⁊ nũc magnificabit xp̃s in
corpe meo: ſiue ꝑ vitã ſiue ꝑ mortẽ.
Mihi enĩ viuere xp̃s eſt: ⁊ mori
lucrũ. Q̃d ſi viuere ĩ carne hoc mihi
fructꝰ opis eſt: ⁊ q̃d eligam ignoro.
Coartor aũt e duobꝰ deſiderium habẽs 2.Re.14.c.
diſſolui: ⁊ eſſe cum chriſto multo Dani.15.c D
magis melius: permanere autem in
carne neceſſariũ ꝓpter vos. Et hoc ꝯfi
dẽs ſcio q: manebo ⁊ ꝑmanebo omni
bus vobis ad ꝓfectũ vr̃uꝫ ⁊ gaudiuꝫ
fidei: vt gratulatio vr̃a abundet
in chriſto ieſu in me per meũ aduẽtũ
iterum ad vos. Tantum digne
euangelio xp̃i ꝯuerſamini: vt ſiue
cũ venero ⁊ videro vos: ſiue abſens
de vobis q: ſtatis in vno ſpũ audiã
vnanimes: collaborantes fidei euãge
lij: ⁊ in nullo terreamini ab
aduerſarijs: q̃ eſt in illis cauſa
ꝑditiõis: vobis aũt ſalutis. Et hoc a
deo. Q: vobis donatũ eſt ꝓ xp̃o: nõ
ſolũ vt in eũ credatis: ſꝫ vt etiam pro

περ αυτού πάσχειν, τον αυτόν αγώνα έχον
τες οίον είδετε εν εμοί, και νυν ακούετε εν ε
μοί.

Cap.2.

Ει τις ουν παράκλησις εν χριστώ, ει τι
παραμύθιον αγάπης, ει τις κοινωνία
πνεύματος, ει τις σπλάγχνα και οικτιρμοί,
πληρώσατε μου την χαράν, ίνα το αυτό
φρονήτε, την αυτήν αγάπην έχοντες, σύμ
ψυχοι, το εν φρονούντες. μηδέν κατά ερί=
θειαν η κενοδοξίαν, αλλά τη ταπεινοφρο=
σύνη αλλήλους ηγούμενοι υπερέχοντας ε
αυτών, μη τα εαυτών έκαστος σκοπείτε, αλ
λά και τα ετέρων έκαστος. τούτο γαρ φρο
νείσθω εν υμίν ο και εν χριστώ ιησού. ος εν
μορφή θεού υπάρχων, ουχ αρπαγμόν ηγή
σατο το είναι ίσα θεώ, αλλ εαυτόν εκένωσε
μορφήν δούλου λαβών εν ομοιώματι αν
θρώπων γενόμενος, και σχήματι ευρεθείς
ως άνθρωπος, εταπείνωσεν εαυτόν γενόμε=
νος υπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δε
σταυρού. διό και ο θεος αυτόν υπερύψω
σε και εχαρίσατο αυτώ όνομα το υπερ πάν
όνομα. ίνα εν τω ονόματι ιησού παν γόνυ
κάμψη, επουρανίων, και επιγείων, και κα=
ταχθονίων, και πάσα γλώσσα εξομολογή=
σηται ότι κύριος ιησούς χριστός εις δόξαν
θεού πατρος. ώστε αγαπητοί μου καθώς
πάντοτε υπηκούσατε μου, μη εν τη παρου
σία μου μόνον, αλλά και νυν πολλώ μάλ=
λον εν τη απουσία μου μετά φόβου και
τρόμου την εαυτών σωτηρίαν κατεργάζεσ=
θε. ο θεός γαρ εστίν ο ενεργών εν υμίν και
το θέλειν και το ενεργείν υπερ της ευδοκίας.
πάντα ποιείτε χωρίς οργής και διαλογισ
μών, ίνα γένησθε άμεμπτοι και ακέραιοι τέκ
να θεού αμώμητα εν μέσω γενεάς σκολιάς
και διεστραμμένης, εν οις φαίνεσθε ως φω=
στήρες εν κόσμω, λόγον ζωής επέχοντες
εις καύχημα εμοί εις ημέραν χριστού, ότι
ουκ εις κενόν έδραμον, ουδέ εις κενόν εκοπία
σα. αλλ ει και σπένδομαι επί τη θυσία και
λειτουργία της πίστεως υμών, χαίρω και
συγχαίρω πάσιν υμίν. το δε αυτό και υ=
μείς χαίρετε και συγχαίρετε μοι. ελπίζω δε
εν κυρίω ιησού τιμόθεον ταχέως πέμψαι
υμίν, ίνα καγώ ευψυχώ γνούς τα περί υ
μών. ουδένα γαρ έχω ισόψυχον όστις γνη
σίως τα περί υμών μεριμνήσει. οι πάντες
γαρ τα εαυτών ζητούσιν, ου τα χριστού ιη
σού. την δε δοκιμήν αυτού γινώσκετε, ότι
ως πατρί τέκνον συν εμοί εδούλευσεν εις
το ευαγγέλιον. τούτον μεν ουν ελπίζω

illo patiamini: ideꝫ certamen habenteſ
quale ⁊ vidiſtis in me: ⁊ nũc audiſtiſ d
me.

Cap.2.

Si q̃ ergo ꝯſolatio in xp̃o: ſi quod A
ſolatiũ charitatis: ſi qua ſocietaſ
ſpũs: ſi qua viſcera miſerationis:
implete gaudium meuꝫ: vt idem
ſapiatiſ eãdẽ charitatẽ hñtes: vnanimeſ:
idipſuꝫ ſẽtiẽtes. Nihil per contentioneꝫ
neqꝫ ꝑ inanẽ gloriã: ſed in humilitate
ſupiores ſibi inuicem arbitrantes:
nõ q̃ ſua ſunt ſinguli ꝯſiderãtes: ſꝫ ea q̃
aliorum. Hoc enim ſentite
in vobis q̃d ⁊ in xp̃o ieſu. Qui cũ in
forma dei eẽt: nõ rapinã arbitratus eſt
eſſe ſe equalẽ deo: ſed ſeipſũ exinaniuit
formã ſerui accipiẽs i ſimilitudinẽ hoiꝫ
factus: ⁊ habitu inuentus
vt hõ: hũiliauit ſemetipſũ factꝰ
obediẽs vſqꝫ ad mortem: mortem aũt B
crucis. Propter q̃d ⁊ deus exaltauit il Hebr.2.c.
lũ: ⁊ donauit illi nomen q̃d eſt ſupra oẽ
nomẽ: vt in nomine ieſu omne genu Ro.14.b.
flectat: celeſtiũ: terreſtriũ: ⁊ infernoꝝ:
⁊ omnis lingua confiteatur
q: dominꝰ ieſus chriſtus in gloria eſt
dei pr̃is. Itaqꝫ chariſſimi mei ſicut
ſemper obediſtis: non in preſentia
mei tm̃: ſꝫ multo magis nunc
in abſentia mea cum metu ⁊
tremore veſtram ſalutem operamini.
Deus eſt enim qui operat in vobis ⁊
velle ⁊ proficere pro bona volũtate.
Oĩa ãt facite ſine murmuratiõibꝰ ⁊ he
ſitatiõibꝰ: vt ſitis ſine q̃rela ⁊ ſimplices
filij dei ſine rep̃henſiõe in medio na=
tiõis praue ⁊ ꝑuerſe: inter quos lucetis C
ſicut lumiaria in mũdo: verbũ vite cõ
tinentes ad gl'iaꝫ meã in die xp̃i: quia
nõ in vacuuꝫ cucurri: neqꝫ in vacuũ la
boraui. Sꝫ ⁊ ſi emulor ſupra ſacrificiũ
obſequiuꝫ fidei veſtre: gaudeo ⁊ et
ꝯgratulor oibus vobis. Idipſuꝫ aũt ⁊
vos gaudete: ⁊ ꝯgratulamini mihi.
Spo ãt in dño ieſu timotheũ me cito
mittere ad vos: vt ⁊ ego bono aĩo ſim
cognitiſ q̃ circa vos ſũt. Neminẽ enim hẽo
tã vnanimẽ q̃ ſincera affectiõe ꝓ vobis
ſollicitꝰ ſit. Oẽs enim q̃ ſua ſt q̃rũt: nõ q̃
ieſu xp̃i. Experimẽtũ ãt eius cognoſcite:
q̃m ſicut pr̃i filius mecum ſeruiuit in
euangelio. Hunc igitur ſpero me D

πέμψαι, ως αν απίδω τα περί εμέ εξ αυτής. πέποιθα δε εν κυρίω, ότι και αυτός ταχέως ελεύσομαι. αναγκαίον δε ηγησάμην επαφρόδιτον τον αδελφόν και συνεργόν και συστρατιώτην μου, υμών δε απόστολον και λειτουργόν της χρείας μου πέμψαι προς υμάς, επειδή επιποθών ην πάντας υμάς, και αδημονών διότι ηκούσατε ότι ησθένησε. και γαρ ησθένησε παραπλήσιον θανάτω, αλλά ο θεός αυτόν ηλέησεν. ουκ αυτόν δε μόνον, αλλά και εμέ, ίνα μη λύπην επί λύπη σχώ. σπουδαιοτέρως ουν έπεμψα αυτόν, ίνα ιδόντες αυτόν, πάλιν χαρήτε, καγώ αλυπότερος ώ. προσδέχεσθε ουν αυτόν εν κυρίω μετά πάσης χαράς, και τους τοιούτους εντίμους έχετε, ότι διά το έργον του χριστού μέχρι θανάτου ήγγισε, παραβουλευσάμενος τη ψυχή, ίνα αναπληρώση το υμών υστέρημα της προς με λειτουργίας. Cap. 3.

Το λοιπόν αδελφοί μου χαίρετε εν κυρίω. τα αυτά γράφειν υμίν εμοί μεν ουκ οκνηρόν, υμίν δε ασφαλές. βλέπετε τους κύνας, βλέπετε τους κακούς εργάτας, βλέπετε την κατατομήν. ημείς γαρ εσμέν η περιτομή, οι πνεύματι θεού λατρεύοντες, και καυχώμενοι εν χριστώ ιησού, και ουκ εν σαρκί πεποιθότες, καίπερ εγώ έχων πεποίθησιν και εν σαρκί. ει τις δοκεί άλλος πεποιθέναι εν σαρκί, εγώ μάλλον, περιτομή οκταήμερος, εκ γένους ισραήλ, φυλής βενιαμίν, εβραίος εξ εβραίων, κατά νόμον φαρισαίος, κατά ζήλον διώκων την εκκλησίαν, κατά δικαιοσύνην την εν νόμω γενόμενος άμεμπτος. αλλ άτινα ην μοι κέρδη, ταύτα ήγημαι διά τον χριστόν ζημίαν. αλλά μενούνγε και ηγούμαι πάντα ζημίαν είναι διά το υπερέχον της γνώσεως χριστού ιησού του κυρίου μου, δι ον τα πάντα εζημιώθην, και ηγούμαι σκύβαλα είναι ίνα χριστόν κερδήσω και ευρεθώ εν αυτώ μη έχων εμήν δικαιοσύνην την εκ νόμου, αλλά την διά πίστεως χριστού, την εκ θεού δικαιοσύνην επί τη πίστει του γνώναι αυτόν και την δύναμιν της αναστάσεως αυτού, και την κοινωνίαν των παθημάτων αυτού, συμμορφούμενος τω θανάτω αυτού, είπως καταντήσω εις την εξανάστασιν των νεκρών. ουχ ότι ήδη έλαβον η ήδη τετελείωμαι διώκω δε ει και καταλάβω εφ ω και κατελήφθην υπό του κυρίου ιησού χριστού. αδελφοί εγώ εμαυτόν ου λογίζομαι κατειληφέναι. εν δε, τα μεν

mittere ad vos: mox vt videro q̃ circa me ſũt. Cõfido aũt ĩ dño q̃ñ ⁊ ipſe veniaꝫ ad vos cito. D Neceſſariũ aũt exiſtimaui epaphroditũ frẽꝫ ⁊ coopatorẽ ⁊ cõmilitonẽ meum: veſtrum autem apoſtolũ et miniſtrum neceſſitatis mee mittere ad vos: q̃ñ q̃dẽ oẽs vos deſiderabat: ⁊ meſtus erat propterea ꝙ audieratis illũ ĩfirmatũ. Nã ⁊ infirmat⁹ ẽ vſqꝫ ad mortẽ: ſed deus miſertus eſt eius. Nõ ſolũ aũt eius: verũ etiam et mei: ne triſtitiã ſuꝑ triſtitiã haberẽ. Feſtinãtius ergo miſi illuꝫ: vt viſo illo iterũ gaudeatis: ⁊ ego ſine triſtitia ſiꝫ. itaqꝫ illũ cum omni ⌊Excipite gaudio ĩ dño ⁊ eiuſmodi cũ honore habetote: q̃ñ ꝓꝑ opus chriſti vſqꝫ ad mortem acceſſit: tradens aĩaꝫ ſuã: vt iplẽret id qđ ex vobis deerat erga meum obſequium. Cap. 3.

De cetero frẽs mei gaudete ĩ dño: A eadẽ vobis ſcribere mihi quidem nõ pigrũ: vobis aũt neceſſariũ. Videte canes: videte malos operarios: videte conciſionem. Nos enim ſumus circunciſio qui ſpiritu ſeruimus deo: ⁊ gloriamur in chriſto ieſu ⁊ non in carne fiduciã hñtes: quãꝗ̃ ⁊ ego habeã cõfidentiã ⁊ in carne. Si quis alius vĩ cõfidere in carne: ego magis: circũciſus octaua die: ex genere iſrael: de tribu beniamĩ hebre⁹ ex hebreis: ſꝫ legẽ phariſe⁹: Actu.23.a. ſꝫ emulationẽ ꝑſequẽs eccleſiã dei: ſꝫ iuſtitiã q̃ ĩ lege ẽ cõuerſat⁹ ſine q̃rela. Sed que mihi fuerunt lucra: hec B arbitrat⁹ ſuꝫ ꝓꝑ xp̃ꝫ detrimẽta. Verũ tamẽ exiſtimo oĩa detrimẽtũ eẽ propter eminentem ſcientiam ieſu chriſti dñi mei: ꝓꝑ quẽ oĩa detrimentũ feci: ⁊ arbitror vt ſtercora vt xp̃ꝫ lucrifaciaꝫ: vt ⁊ ĩueniar in illo nõ habens meã iuſtitiã que ex lege eſt: ſed illã que ex fide ẽ chriſti ieſu: que ex deo eſt iuſtitia in fide ad cognoſcẽdũ illũ ⁊ virtutẽ reſurrectionis eius ⁊ ſocietatem paſſionũ illius: cõfiguratus morti eius: ſi quo modo occurram ad reſurrectõeꝫ q̃ ẽ ex mortuis. Nõ ꝙ iã acceperĩ aut iã ꝑfect⁹ ſim. Sequor aũt C ſi quo mõ cõprehẽdã: in quo ⁊ cõprehenſus ſũ a xp̃o ieſu. Frẽs ego me nõ arbitror cõprehẽdiſſe. Vnũ aũt: que quidẽ

οπίσω επιλανθανόμενος, τοις δε έμπροσθεν επεκτεινόμενος, κατά σκοπόν διώκω επί το βραβείον της άνω κλήσεως του θεού εν χριστώ ιησού. όσοι ουν τέλειοι τούτο φρονώμεν, και ει τι ετέρως φρονείτε και τούτο ο θεός υμίν αποκαλύψει. πλην εις ο εφθάσαμεν τω αυτώ στοιχείν κανόνι, το αυτό φρονείν. συμμιμηταί μου γίνεσθε αδελφοί και σκοπείτε τους ούτω περιπατούντας, καθώς έχετε τύπον ημάς. πολλοί γαρ περιπατούσιν ους πολλάκις έλεγον υμίν, νυν δε και κλαίων λέγω τους εχθρούς του σταυρού του χριστού, ων το τέλος απώλεια, ων ο θεός η κοιλία και η δόξα εν τη αισχύνη αυτών, οι τα επίγεια φρονούντες. ημών γαρ το πολίτευμα εν ουρανοίς υπάρχει, εξ ου και σωτήρα απεκδεχόμεθα κύριον ιησούν χριστόν, ος μετασχηματίσει το σώμα της ταπεινώσεως ημών εις το γενέσθαι αυτό σύμμορφον τω σώματι της δόξης αυτού, κατά την ενέργειαν του δύνασθαι αυτόν και υποτάξαι εαυτώ τα πάντα. Cap. 4.

Ώστε αδελφοί μου αγαπητοί και επιπόθητοι χαρά και στέφανός μου, ούτως στήκετε εν κυρίω αγαπητοί. ευοδίαν παρακαλώ, και συντύχην παρακαλώ το αυτό φρονείν εν κυρίω. ναι ερωτώ και σε σύζυγε γνήσιε συλλαμβάνου αυταίς, αίτινες εν τω ευαγγελίω συνήθλησάν μοι μετά και κλήμεντος και των λοιπών συνεργών μου, ων τα ονόματα εν βίβλω ζωής. χαίρετε εν κυρίω πάντοτε, πάλιν ερώ χαίρετε. το επιεικές υμών γνωσθήτω πάσιν ανθρώποις. ο κύριος εγγύς. μηδέν μεριμνάτε, αλλ εν παντί τη προσευχή και τη δεήσει μετά ευχαριστίας τα αιτήματα υμών γνωριζέσθω προς τον θεόν. και η ειρήνη του θεού η υπερέχουσα πάντα νουν, φρουρήσει τας καρδίας υμών, και τα νοήματα υμών εν χριστώ ιησού. το λοιπόν αδελφοί όσα εστίν αληθή, όσα σεμνά, όσα δίκαια, όσα αγνά, όσα προσφιλή, όσα εύφημα, ει τις αρετή, και ει τις έπαινος, ταύτα λογίζεσθε, α και εμάθετε και παρελάβετε, και ηκούσατε και είδετε εν εμοί, ταύτα πράσσετε, και ο θεός της ειρήνης έσται μεθ υμών. εχάρην δε εν κυρίω μεγάλως, ότι ήδη ποτέ ανεθάλετε το υπέρ εμού φρονείν, εφ ω και φρονείτε. ηκαιρείσθε δε. ουχ ότι καθ υστέρησιν λέγω. εγώ γαρ έμαθον εν οις ειμί αυτάρκης είναι. οίδα και ταπεινούσθαι, οίδα και περισσεύειν. εν παντί και εν πάσι μεμύημαι, και χορτάζεσθαι και πεινάν, και περισσεύειν και υστερείσθαι. πάν-

retro ſũt obliuiſcẽs: ad ea vo q̃ ſũt priora extẽdẽs meipſuꝫ: ad deſtinatũ ꝑſequor ad brauiũ ſuperne vocationis dei ĩ xp̃o ieſu. Quicũqꝫ ergo ꝑfecti ſumus hoc ſẽtiam⁹: ⁊ ſi qđ aliter ſapitis: ⁊ hoc vobis de⁹ reuelabit. Verũtamẽ ad qđ ꝑuenim⁹ vt idẽ ſapiam⁹: ⁊ ĩ eadẽ ꝑmaneamus regula. D Imitatores mei eſtote fratres: ⁊ obſeruate eos q̃ ita ãbulãt: ſicut 1. Co. 4. d. Ephe. 5. a. 1. The. 4. b Johan. 13. g habetis formã nr̃aꝫ. Multi ẽĩ ambulãt quos ſepe dicebam vobis: nunc autẽ ⁊ flens dico inimicos crucis chriſti: quorum finis interitus: quorũ de⁹ vẽter eſt ⁊ gloria in cõfuſione ipſoꝝ: qui terrena ſapiũt. Noſtra aũt conuerſatio in celis eſt: vnde etiam ſaluatorẽ expectam⁹ dñꝫ nr̃m ieſuꝫ xp̃ꝫ: qui reformabit corpus humilitatis noſtre configuratum corpori claritatis ſue: ſecundum opatiõem vtutis ſue q̃ ẽt poſſit ſubiicere ſibi omnia. Cap. 4.

Itaqꝫ frẽs mei chariſſimi ⁊ deſideratiſſimi gaudiũ meũ ⁊ corõa mea A ſic ſtate in dño chariſſimi. Euodiam rogo ⁊ ſyntychẽ depcor idipꝫ ſapere ĩ dño. Etiã rogo ⁊ te germane cõpar adiuua illas q̃ mecũ laborauerũt ĩ euãgelio cum clemente ⁊ ceteris adiutoribus meis: quorũ noĩa ſũt in libro vite. Gaudete in dño ſꝑ: iterũ dico gaudete. Modeſtia vr̃a nota ſit oĩbus hoĩbus. Dñs enim ꝓpe eſt. Nihil ſolliciti ſitis: ſꝫ in omni Mat. 5. g. oratione ⁊ obſecratiõe cũ grarũ actiõe petitiões veſtre innoteſcãt apud deum. Et pax dei que exuperat omnem B ſenſum cuſtodiat corda veſtra ⁊ itelligẽtias vr̃as in xp̃o ieſu. De cetero frẽs q̃cunqꝫ ſunt vera: quecũqꝫ pudica: q̃cũqꝫ iuſta: q̃cũqꝫ ſctã: q̃cũqꝫ amabilia: q̃cũqꝫ bone fame: ſi q̃ virt⁹: ſi q̃ la⁹ diſcipline: hec cogitate: q̃ ⁊ didiciſtis ⁊ accepiſtis: ⁊ audiſtis ⁊ vidiſtis in me: hec agite: ⁊ deus pacis erit vobiſcũ. Gauiſus ſũ aũt ĩ dño vehemẽter: q̃ñ tãdẽ aliq̃ñ refloruiſtis ꝑ me ſẽtire ſicut ⁊ ſẽtiebatis. Occupati aũt eratis. Nõ q̃ſi ꝓꝑ penuriã dico. Ego ẽĩ didici ĩ q̃b⁹ ſũ ſufficiẽs eẽ. Scio ⁊ humiliari: ſcio ⁊ abundare. Vbiqꝫ ⁊ in C oĩbus inſtitutus ſuꝫ: ⁊ ſaciari ⁊ eſurire: et abundare et penuriam pati. Omnia

τα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει. οἴδατε καὶ ὑμεῖς φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι, ὅτι καὶ ἐν θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω. πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ ἐπαφροδίτου τὰ παρ ὑμῶν ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτήν, εὐάρεστον τῷ θεῷ. ὁ δὲ θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ ἰησοῦ. τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν. ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς καίσαρος οἰκίας. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Τέλος τῆς πρὸς φιλιππησίους ἐπιστολῆς.

poſſum in eo qui me confortat. Verūtamē bñ feciſtis cōmunicantes tribulatiōi mee. Scitis āt ⁊ vos philippenſes ꝙ in principio euangelij quando ꝓfect⁹ ſū a macedōia: nulla mihi eccleſia communicauit in ratione dati ⁊ accepti: niſi vos ſoli: qꝛ ⁊ theſſalonicā ſemel ⁊ bis in vſum mihi miſiſtis. Non qꝛ quero datum: ſed requiro fructum abundantem in rōne veſtra. Habeo aūt oīa ⁊ abundo. Replet⁹ ſū acceptis ab epaphrodito q̄ miſiſtis in odorē ſuauitatis: hoſtiam (Roma.) acceptā: placentē deo. Deus autē meus impleat omne deſideriū vr̄m ſm̄ diuitias ſuas in gloria in chriſto ieſu. Deo autem ⁊ patri noſtro gloria in ſecula ſeculorum amen. Salutate oēm ſanctū in chriſto ieſu. Salutant vos q̄ mecū ſunt frēs. Salutāt vos omnes ſācti: maxime autē qui de ceſaris domo ſunt. Gr̄a dñi noſtri ieſu chriſti cū ſpiritu veſtro. Amen.

Explicit epiſtola bt̄i pauli ad Philippenſes.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Coloſſenſes.

Coloſſenſes ⁊ hi ſicut laodicenſes ſunt aſiani: ⁊ ipſi preuenti erant a pſeudoapoſtolis. Nec ad hos acceſſit ipſe apoſtolus: ſed ⁊ hos per epiſtolam corrigit. Audierant enim verbū ab archippo: q̄ miniſteriū in eos accepit. Ergo apl's iā ligatus ſcribit eis ab epheſo ꝑ Tychicū diaconen ⁊ oneſimum acolytum.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς κολασσαεῖς ἐπιστολή. Cap. i.

Παῦλος ἀπόστολος ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ τιμόθεος ὁ ἀδελφός τοῖς ἐν κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ Χριστοῦ. εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ καὶ ἐστὶ καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν ἀφ ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ

Incipit epiſtola bt̄i pauli apl'i ad Coloſſenſes. Cap. i.

A

Paulus apoſtolus ieſu chriſti ꝑ voluntatē dei ⁊ timothe⁹ frater his q̄ ſunt coloſſis ſanctis ⁊ fidelibus fratrib⁹ in xp̄o ieſu. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre noſtro ⁊ dño ieſu chriſto. Gratias agimus deo ⁊ patri dñi noſtri ieſu chriſti ſemper pro vobis orantes: audientes fidem veſtram in chriſto ieſu ⁊ dilectionem quā hētis in ſctōs omnes ꝑꝑ ſpem que repoſita eſt vobis in celis: quā audiſtis in verbo veritatis euangelij quod peruenit ad vos: ſicut ⁊ in vniuerſo mūdo eſt et fructificat ⁊ creſcit ſicut in vobis: ex ea die qua audiſtis et cognouiſtis grām dei in veritate: ſicut didiciſtis ab epaphra chariſſimo

συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστι πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ. ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀφ ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ, ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί. ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν. ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι, τὰ πάντα δι αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται. καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. καὶ αὐτός ἐστι κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ὅς ἐστιν ἀρχή πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων. ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι, καὶ δι αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ δι αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὑμᾶς ποτὲ ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, εἴγε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου, οὗ ἠκούσατε τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ παῦλος διάκονος. νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία, ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, τὸ μυστήριον

conſeruo nr̄o: qui eſt fidelis pro vobis miniſter xp̄i ieſu. Qui ēt manifeſtauit (B) nobis dilectionem veſtrā in ſpū. Ideo ⁊ nos ex qua die audiuimus: non ceſſamus pro vobis orantes ⁊ poſtulantes: vt impleamini agnitione volūtatis ei⁹ in oī ſapientia ⁊ intellectu ſpirituali: vt ambuletis digne deo per oīa placentes in omni opere bono fructificantes ⁊ creſcentes in ſcientia dei: in omni virtute confortati ſm̄ potentiam claritatis eius: in oī patiētia ⁊ longanimitate cum gaudio gratias agentes deo ⁊ patri: q̄ dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum in lumine. Qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum: ⁊ tranſtulit in regnum filij dilectōis ſue: in quo habem⁹ redēptio (Ephe.1.b.) nē ⁊ remiſſionē peccatorum. Qui eſt imago dei inuiſibilis primogenitus oīs creature: qm̄ in ipſo condita ſunt (C) vniuerſa in celis ⁊ in terra viſibilia ⁊ inuiſibilia: ſiue throni ſiue dñatiōes ſiue ꝑncipat⁹ ſiue ꝑtātes: oīa per ipſum ⁊ in ipſo creata ſunt. Et ipſe eſt ante omnes: ⁊ omnia in ipſo conſtāt. Et ipſe eſt caput corporis (1.Co.15.c.) eccleſie: q̄ eſt principium primogenitus ex mortuis: vt ſit in omnibus ipſe ꝑmatū tenēs. Qꝛ ī ipſo cōplacuit oēz plenitudinē ihabitare: ⁊ ꝑ eū recōciliari omnia in ipſum pacificans per ſanguinem crucis eius: ſiue q̄ in terris ſiue que in celis ſunt. Et vos cum eſſetis aliquando alienati ⁊ inimici ſenſu in operibus malis: nunc autem reconciliauit in corpore carnis eius per mortem: exhibere vos ſanctos ⁊ imaculatos ⁊ irrephēſibiles corā ipſo: ſi tamen permanetis in fide fundati (D) ⁊ ſtabiles ⁊ immobiles a ſpe euāgelij: qd̄ audiſtis ſub celo ē: qd̄ predicatū eſt in vniuerſa creatura q̄ cui⁹ fact⁹ ſuz ego paulus miniſter: qui nunc gaudeo in paſſionibus pro vobis: ⁊ adimpleo ea que deſunt paſſionum chriſti in carne mea pro corpore eius quod eſt eccleſia: cuius factus ſum ego miniſter ſm̄ diſpēſationē dei que data eſt mihi in vobis: vt impleam verbum dei: myſterium quod

το αποκεκρυμμένον από των αιώνων και α
πό των γενεών, νυνί δε εφανερώθη τοις α=
γίοις αυτού, οις ηθέλησεν ο θεός γνωρίσαι
τις ο πλούτος της δόξης μυστηρίου τού=
του εν τοις έθνεσιν, ος εστί Χριστός εν υμίν
η ελπίς της δόξης, ον ημείς καταγγέλλομεν,
νουθετούντες πάντα άνθρωπον, και διδάσ
κοντες εν πάση σοφία, ίνα παραστήσωμεν
πάντα άνθρωπον εν Χριστώ ιησού, εις ο και
κοπώ αγωνιζόμενος κατά την ενέργειαν αυ
τού την ενεργουμένην εν εμοί εν δυνάμει.
Cap.2.
Θέλω γαρ υμάς ειδέναι ηλίκον αγώνα έ
χω περί υμών και των εν λαοδικεία και
όσοι ουχ εωράκασι το πρόσωπόν μου εν
σαρκί, ίνα παρακληθώσιν αι καρδίαι αυτών
συμβιβασθέντων εν αγάπη και εις πάντα
πλούτον της πληροφορίας της συνέσεως
εις επίγνωσιν του μυστηρίου του θεού και
πατρός και του Χριστού, εν ω εισί πάντες
οι θησαυροί της σοφίας και της γνώσεως
απόκρυφοι. Τούτο δε λέγω, ίνα μή τις υ
μάς παραλογίζηται εν πειθανολογία. ει
γαρ και τη σαρκί άπειμι, αλλά τω πνεύμα=
τι συν υμίν ειμί χαίρων και βλέπων υ=
μών την τάξιν και το στερέωμα της εις Χρι=
στόν πίστεως υμών. ως ουν παρελάβετε
τον Χριστόν ιησούν τον κύριον, εν αυτώ
περιπατείτε, ερριζωμένοι και εποικοδομού=
μενοι εν αυτώ, και βεβαιούμενοι εν τη πίσ=
τει, καθώς εδιδάχθητε, περισσεύοντες εν αυ=
τή εν ευχαριστία. βλέπετε μή τις υμάς έσ
ται ο συλαγωγών διά της φιλοσοφίας και
κενής απάτης κατά την παράδοσιν των αν
θρώπων κατά τα στοιχεία του κόσμου και
ου κατά Χριστόν. ότι εν αυτώ κατοικεί παν
το πλήρωμα της θεότητος σωματικώς, και
εστέ εν αυτώ πεπληρωμένοι, ος εστίν η κε=
φαλή πάσης αρχής και εξουσίας. εν ω και
περιετμήθητε περιτομή αχειροποιήτω εν τη
απεκδύσει του σώματος των αμαρτιών της
σαρκός, εν τη περιτομή του Χριστού, συν=
ταφέντες αυτώ εν τω βαπτίσματι, εν ω και
συνηγέρθητε διά της πίστεως της ενεργείας
του θεού του εγείραντος αυτόν εκ νεκρών.
και υμάς νεκρούς όντας εν τοις παραπτώ=
μασι και τη ακροβυστία της σαρκός υμών
συνεζωοποίησεν υμάς συν αυτώ, χαρισάμε
νος ημίν πάντα τα παραπτώματα, εξαλεί=
ψας το καθ ημών χειρόγραφον τοις δόγ=
μασιν, ο ην υπεναντίον ημίν. και αυτό ήρεν
εκ του μέσου προσηλώσας αυτό τω σταυ
ρώ, απεκδυσάμενος τας αρχάς και τας εξου

abſcõditũ fuit a ſeculis ⁊ generatiõibus:
nunc autem manifeſtatum eſt ſanctis
eius: quib⁹ voluit deus notas facere
diuitias glorie ſacramenti huius in
gẽtibus: qđ eſt chriſtus in vobis ſpes
glorie: quẽ nos annunciauim⁹ corripi
entes omnem hominem ⁊ docentes
in oĩ ſapientia: vt exhibeamus omnẽ
hoiẽ pfectũ in xp̃o ieſu: in quo ⁊ labo
ro certando ſm operationẽ eius:
quam operatur in me in virtute.
Cap.2.
Volo enĩ vos ſcire q̃lẽ ſollicitudinẽ
habeã p vobis ⁊ p his q̃ ſũt laodi
cie ⁊ q̃cunq̃ nõ viderũt faciẽ meam in
carne: vt conſolent corda ipſorum
inſtructi in charitate ⁊ in omnes
diuitias plenitudinis intellectus
in agnitione myſterij dei ⁊
patris ⁊ chriſti ieſu: in quo ſunt omnes
theſauri ſapientie ⁊ ſcientie
abſcõditi. Hoc aũt dico: vt nemo vos
decipiat in ſublimitate ſermonum.
Nã ⁊ ſi corpore abſens ſum: ſed ſpiritu
vobiſcũ ſuz gaudẽs ⁊ vidẽs ordinẽ vr̃m
⁊ firmamentum eius que in chriſto eſt
fidei veſtre. Sicut ergo accepiſtis
ieſum chriſtum dñm nr̃m: in ipſo
ambulate: radicati et ſuperedificati
in ipſo: ⁊ confirmati in fide
ſicut et didiciſtis: abundantes in illo
in gr̃arũ actiõe. Videte ne q̃s vos de
cipiat per philoſophiam ⁊
inanẽ fallaciã ſm traditionem hominũ
ſm elementa mundi ⁊
nõ ſꝫ chriſtũ. Qr in ipſo ĩhabitat oĩs
plenitudo diuinitatis corporaliter: et
eſtis in illo repleti: qui eſt caput
oĩs pricipatus ⁊ poteſtatis. In quo ⁊
circũciſi eſtis circũciſiõe nõ manufacta
in expoliatione corporis
carnis: ſꝫ in circunciſiõe xp̃i: conſepulti
ei in baptiſmo: in quo
reſurrexiſtis per fidem operationis
dei q̃ ſuſcitauit illum a mortuis.
Et vos cum mortui eſſetis in delictis
et preputio carnis veſtre
conuiuificauit cuꝫ illo: donans
vobis omnia delicta: delens quod
aduerſus nos erat chirographũ decreti
qđ erat ↄtrarium nobis. Et ipm̃ tulit
de medio affigens illud cruci:
⁊ expolians principatus ⁊ poteſtates

A
1.Cor.5.a.
B
C
Ephe.2.b.

σίας εδειγμάτισεν εν παρρησία θριαμβεύσας
αυτούς εν αυτώ. μη ουν τις υμάς κρινέτω
εν βρώσει, η εν πόσει, η εν μέρει εορτής η
νουμηνίας η σαββάτων, α εστί σκιά των με
λλόντων, το δε σώμα Χριστού. μηδείς υ=
μάς καταβραβευέτω, θέλων εν ταπεινοφρο=
σύνη και θρησκεία των αγγέλων, α μη εώ=
ρακεν εμβατεύων εική φυσιούμενος υπό του
νοός της σαρκός αυτού, και ου κρατών την
κεφαλήν, εξ ου παν το σώμα διά των αφών
και συνδεσμών επιχορηγούμενον και συμ=
βιβαζόμενον αύξει την αύξησιν του θεού. ει
ουν απεθάνετε συν τω Χριστώ από των
στοιχείων του κόσμου, τι ως ζώντες εν κό=
σμω δογματίζεσθε. μη άψη, μη γεύση, μη θί
γης, α εστί πάντα εις φθοράν τη απο=
χρήσει κατά τα εντάλματα και διδασκαλί=
ας των ανθρώπων, άτινα εστί λόγον μεν έ=
χοντα σοφίας εν εθελοθρησκεία και ταπει=
νοφροσύνη και αφειδία σώματος, ουκ εν τι
μή τινι προς πλησμονήν της σαρκός. Cap.3.
Ει ουν συνηγέρθητε τω Χριστώ, τα άνω
ζητείτε, ου ο Χριστός εστίν εν δεξιά
του θεού καθήμενος, τα άνω φρονείτε μη τα
επί της γης. απεθάνετε γαρ, και η ζωή υμών
κέκρυπται συν τω Χριστώ εν τω θεώ. ο=
ταν ο Χριστός φανερωθή η ζωή ημών, τότε
και υμείς συν αυτώ φανερωθήσεσθε εν δό=
ξη. νεκρώσατε ουν τα μέλη υμών τα επί της
γης, πορνείαν, ακαθαρσίαν, πάθος, επιθυμί
αν κακήν, και την πλεονεξίαν, ήτις εστίν ει=
δωλολατρεία, δι α έρχεται η οργή του θε
ού επί τους υιούς της απειθείας, εν οις και
υμείς περιεπατήσατέ ποτέ, ότε εζήτε εν αυ=
τοίς. νυνί δε απόθεσθε και υμείς τα πάντα,
οργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αισχρο
λογίαν εκ του στόματος υμών. μη ψεύδεσ
θε εις αλλήλους, απεκδυσάμενοι τον παλαι
όν άνθρωπον συν ταις πράξεσιν αυτού, και
ενδυσάμενοι τον νέον τον ανακαινούμενον
εις επίγνωσιν κατ εικόνα του κτίσαντος αυ=
τόν, όπου ουκ ένι έλλην και ιουδαίος, περι
τομή, και ακροβυστία, βάρβαρος, σκύθης,
δούλος, ελεύθερος, αλλά τα πάντα και εν
πάσι Χριστός. ενδύσασθε ουν ως εκλεκτοί
του θεού άγιοι και ηγαπημένοι σπλάγ=
χνα οικτιρμού, χρηστότητα, ταπεινοφροσύ
νην. πραότητα, μακροθυμίαν, ανεχόμενοι
αλλήλων, και χαριζόμενοι εαυτοίς, εάν τις
πρός τινα έχει μομφήν καθώς και ο Χρισ=
τός εχαρίσατο ημίν, ούτω και υμείς. επί πά
σι δε τούτοις την αγάπην, ήτις εστί σύνδε=
σμος της τελειότητος, και η ειρήνη του θεού

traduxit confidenter palam triumphãs
illos in ſeipſo. Nemo ergo vos iudicet
in cibo aut in potu aut in pte diei feſti
aut neomenie aut ſabbatoꝝ: q̃ ſũt vm=
bra futuroꝝ: corp⁹ aũt xp̃i. Nemo vos
ſeducat volens in humilitate
⁊ religione angelorum que non vidit:
ambulans fruſtra inflatus
ſenſu carnis ſue: et non tenens
caput: ex quo totum corpus p nexus
⁊ ↄiũctiões ſumminiſtratũ ⁊ conſtructũ
creſcit in augmentum dei. Si
ergo mortui eſtis cũ xp̃o ab elemẽtis mũdi
clemẽtis hui⁹ mũdi: q̃d adhuc tãq̃ viuẽ
decernitis? Ne tetigeritis: neq̃ guſta=
ueritis: neq̃ ↄtrectaueritis: q̃ ſũt oĩa in
interitu ipſo vſu ſm precepta ⁊ doctri=
nas hominũ: que ſunt rõnẽ q̃dẽ hñtia
ſapie in ſuperſtitione et humilitate
⁊ nõ ad parcẽdũ corpori: nõ in honore
aliquo ad ſaturitatẽ carnis. Cap.3.
Igit ſi ↄſurrexiſtis cũ xp̃o: q̃ ſurſũ
ſunt q̃rite: vbi xp̃s eſt in dextera
dei ſedẽs: que ſurſũ ſunt ſapite: nõ q̃
ſup terrã. Mortui enĩ eſtis: ⁊ vita vr̃a
abſcondita eſt cum xp̃o in deo. Cum
aũt xp̃s apparuerit vita veſtra: tunc
⁊ vos apparebitis cũ ipſo in gloria.
Mortificate ergo mẽbra vr̃a q̃ ſũt ſup
terrã: fornicationẽ: imũditiã: libidinẽ:
ↄcupiſcẽtiã malã: ⁊ auaritiã: q̃ ẽ ſimu
lacrorũ ſeruitus: pp q̃ venit ira dei
ſup filios incredulitatis: in quibus
ambulaſtis aliq̃n cuꝫ viueretis in illis.
Nũc aũt deponite et vos omnia:
irã: idignationẽ: maliciã: blaſphemiaꝫ:
turpẽ ſermonẽ de ore vr̃o. Nolite men
tiri inuicẽ: expoliantes vos veterem
hominem cum actibus ſuis: et
induentes nouum eum qui renouatur
in agnitionẽ dei ſꝫ imaginẽ eius q̃ crea
uit eũ: vbi non eſt gentilis ⁊ iude⁹: cir
cũciſio et ꝓputium: barbarus ⁊ ſcytha:
ſeruus ⁊ liber: ſed omnia et in
oib⁹ xp̃s. Induite vos ergo ſicut ele=
cti dei ſancti ⁊ dilecti viſcera
miſericordie: benignitatem: humilitatẽ:
modeſtiam: patientiam ſupportantes
inuicẽ ⁊ donãtes vobiſmetipſis ſi q̃s
aduerſus aliquẽ hꝫ q̃relã: ſicut ⁊ dñs
donauit vobis: ita ⁊ vos. Super oĩa
aũt hec: charitatẽ habete q̃đ eſt vinculũ
perfectionis ⁊ pax chriſti

D
Mat.24.a.
Mar.13.b.
Luce.21.b.
1.Cor.3.b.
Ephe.5.b.
A
a. Venit in grec. p̃ſentis temporis.
Ephe.5.a.
B
Hebr.12.a.
1.Pe.2.a.
Ephe.4.c.
Roma.6.a.
Ephe.4.c.
Ephe.4.b.
Ephe.4.a.
C

βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι, καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν χάριτι, ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ. καὶ πᾶν ὅτι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δι᾽ αὐτοῦ. αἱ γυναῖκες ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν ὡς ἀνῆκεν ἐν κυρίῳ. οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ ἐστὶν εὐάρεστον ἐν κυρίῳ. οἱ πατέρες μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. οἱ δοῦλοι ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλείαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ᾽ ἐν ἁπλότητι καρδίας φοβούμενοι τὸν θεόν, καὶ πᾶν ὅτι ἐὰν ποιῆτε ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ἀπὸ κυρίου ἀπολήψεσθαι τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ γὰρ κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. ὁ δὲ ἀδικῶν κομιεῖται ὃ ἠδίκησε, καὶ οὐκ ἐστὶ προσωποληψία. Cap.4.

Οἱ κύριοι τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχετε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς. τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ καὶ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι᾽ ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλῆσαι. ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι. τὰ κατ᾽ ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ, ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῷ τὰ περὶ ὑμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν σὺν ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν, πάντα ὑμῖν γνωριοῦσι τὰ ὧδε. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου καὶ μάρκος ὁ ἀνεψιὸς βαρνάβα, περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς. ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς δέξασθε αὐτόν, καὶ ἰησοῦς ὁ λεγόμενος ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς. οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐπαφρᾶς, ὁ ἐξ

exultet in cordibus veſtris: in qua τ vocati eſtis in vno corpore: τ grati eſtote. Verbum chriſti habitet in vobis abũdãter in oĩ ſapiẽtia: docẽtes τ cõmonẽtes voſmetipſos in pſalmis τ hymnis τ cãticis ſpũalibus in gratia: cantantes in cordibus veſtris deo. Oẽ qđcũqȝ facitis in verbo aut ĩ ope: oĩa in noĩe dñi nrĩ ieſu xp̃i: grãs agẽtes deo τ patri per ipſum. Mulieres ſubdite eſtote viris ſicut oportet in dño. Viri diligite vxores veſtras: et nolite amari eſſe ad illas. Filij obedite parẽtibus per omnia: hoc ei placitũ eſt ĩ dño. Filios veſtros vt Patres nolite ad idignatiõeȝ puocare nõ puſillo aĩo fiãt. Serui obedite p oĩa dñis carnalib9: nõ ad oculũ ſeruiẽtes q̃ſi hoibus placẽtes: ſȝ in ſimplicitate cordis timẽtes dñȝ. Quodcunqȝ facitis: ex animo operamini: ſicut dño τ nõ hominibus: ſciẽtes q a dño accipietis retributionem hereditatis. Dño xp̃o ſeruite. geſſit. Et Qui enĩ iiuriã facit: recipiet id qđ inĩq nõ eſt pſonaꝝ acceptio apđ deũ. Ca.4.

Domini qđ iuſtum eſt et equum ſeruis pſtate: ſcientes q̃m et vos dominum habetis in celo. Orationi inſtate vigilantes in ea in gratiaꝝ actione: orantes ſimul τ pro nobis: vt de9 apiat nobis oſtium ſermonis ad loq̃ndũ myſterium chriſti: pp qđ ẽt vinct9 ſũ: vt manifeſtẽ illđ ita vt opȝ me loq̃. In ſapiẽtia ambulate ad eos q̃ foris ſunt: tp̃s redimentes. Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit cõdit9: vt ſciatis quõ oporteat vos vnicuiqȝ rñdere. Que circa me ſũt oĩa vobis nota faciet tychic9 chariſſim9 frater et fidelis miniſter τ conſeruus in dño: quẽ miſi ad vos ad hoc ipſum: vt cognoſcat que circa vos ſunt τ cõſolet corda vr̃a cũ oneſimo chariſſimo τ fideli fratre qui ex vobis ẽ: qui omnia q̃ hic agũtur nota faciẽt vobis. Salutat vos ariſtarch9 cõcaptiu9 me9 τ marcus cõſobrin9 barnabe: de quo accepiſtis mãdata. Si venerit ad vos: ſuſcipite illũ: et ieſus q̃ đr iuſtus: qui ſunt ex circũciſiõe. Hi ſoli ſũt adiutores mei in regnõ dei: qui mihi fuerunt ſolatio. Salutat vos epaphras: q̃ ex

ὑμῶν δοῦλος Χριστοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα στῆτε τέλειοι καὶ πεπληρωμένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ. μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει ζῆλον πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν ἱεραπόλει. ἀσπάζεται ὑμᾶς λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ δημᾶς. ἀσπάσασθε τοὺς ἐν λαοδικείᾳ ἀδελφούς, καὶ νυμφᾶν καὶ τὴν κατ᾽ οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ᾽ ὑμῖν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. καὶ εἴπατε ἀρχίππῳ. βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου. μνημονεύετέ μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ᾽ ὑμῶν. ἀμήν.

Τέλος τῆς πρὸς κολασσαεῖς ἐπιστολῆς.

vobis eſt ſeruus xp̃i ieſu: ſemꝑ ſollicitus pro vobis in orationibus: vt ſtetis perfecti τ pleni in omni volũtate dei. Teſtimoniũ enim illi perhibeo q habȝ multũ laborẽ pro vobis τ p his q̃ ſũt laodicie τ qui hierapoli. Salutat vos lucas medic9 chariſſimus: τ demas. Salutate fratres qui ſunt laodicie τ nimphaȝ: τ que in domo eius eſt eccleſiã. Et cũ lecta fuerit apud vos epiſtola hec: facite vt τ in laodicenſiuȝ eccleſia legaẽ: τ ea que laodicenſiũ eſt vobis legatur. Et dicite archippo. Vide miniſterium quod accepiſti in dño: vt illud impleas. Salutatio mea manu pauli. Memores eſtote vinculoꝝ meoꝝ. Grã dñi nr̃i ieſu xp̃i vobiſcum. Amen.

Explicit ep̃la btĩ pauli ad Coloſſenſes.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Theſſalonicenſes primam.

Theſſalonicenſes ſunt macedones: qui accepto verbo veritatis perſtiterunt in fide: etiam in perſecutione ciuium ſuorum. Preterea nec recẽperunt falſos apoſtolos: nec ea que a falſis apoſtolis dicebantur. Hos collaudat apoſtolus ſcribens eis ab athenis per tychicum diaconem τ oneſimuȝ acolytũ.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐπιστολή. Cap.1.

Παῦλος καὶ σιλουανὸς καὶ τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ ἰησοῦ Χριστῷ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ Χριστοῦ. εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν ἀδιαλείπτως, μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν. εἰδότες ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ πνεύματι ἁγίῳ καὶ ~~ἐν~~ πληροφορίᾳ πολλῇ καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι᾽ ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπους πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ τῇ ἀχαΐᾳ. ἀφ᾽ ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου, οὐ μόνον ἐν τῇ μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀχαΐᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑ-

Incipit epiſtola beati pauli apl̃i ad Theſſalonicenſes prima. Cap.1.

Paulus τ ſiluan9 τ timotheus eccleſie theſſalonicenſiũ in deo patre nr̃o τ dño ieſu chriſto: gratia vobis τ pax a deo patre noſtro τ dño ieſu xp̃o. Gratias agimus deo ſemper p oĩbus vobis: memoriã veſtri facientes in orõnibus noſtris ſine intermiſſione: memores operis fidei veſtre τ laboris τ charitatis τ ſuſtinẽtie ſpei dñi noſtri ieſu chriſti ante deum τ patrem noſtrum. Scientes fratres dilecti a deo electionem veſtram: q2 euangelium noſtrũ nõ fuit ad vos in ſermõe tñ: ſed τ in virtute τ in ſpũ ſancto τ in plenitudine multa: ſicut ſcitis quales fuerimus in vobis pp vos. Et vos imitatores nr̃i facti eſtis τ dñi: excipientes verbum in tribulatiõe mlt̃a cũ gaudio ſpũs ſctĩ: ita vt facti ſitis forma omnibus credẽtibus in macedonia τ in achaia. A vobis eĩm diffamatus eſt ſermo dñi: non ſolum in macedonia τ in achaia: ſed in omni loco fides veſtra que eſt

ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ
χρείαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι. αὐτοὶ γὰρ πε-
ρὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσ-
χομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε
πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δουλεύ-
ειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀναμένειν
τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγει-
ρεν ἐκ νεκρῶν ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἀ-
πὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης. Cap. 2.
Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ἀδελφοὶ τὴν εἴσοδον ἡ-
μῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγο-
νεν, ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες κα-
θὼς οἴδατε ἐν φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα
ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ
εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ
γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης οὐ-
δὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὔτε ἐν δόλῳ, ἀλλὰ κα-
θὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευ-
θῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτως λαλοῦμεν οὐχ
ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ τῷ θεῷ
τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. οὔτε
γάρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν
καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξί-
ας, θεὸς μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώ-
πων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπὸ ἄλ-
λων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς χριστοῦ
ἀπόστολοι. ἀλλ' ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ
ὑμῶν, ὡς ἂν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκ-
να, οὕτως ἱμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν με-
ταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον
τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διό-
τι ἀγαπητοὶ ἡμῶν γεγένησθε. μνημονεύετε
γὰρ ἀδελφοὶ τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχ-
θον, νυκτὸς γὰρ καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι
πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν, ἐκηρύ-
ξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. ὑ-
μεῖς μάρτυρες καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως καὶ δι-
καίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν
ἐγενήθημεν, καθάπερ οἴδατε ὡς ἕνα ἕκασ-
τον ὑμῶν ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ παρακα-
λοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι, καὶ
μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀ-
ξίως τοῦ θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν
ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν. διατοῦτο καὶ
ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως,
ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν
τοῦ θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων ἀλ-
λὰ καθώς ἐστιν ἀληθῶς λόγον θεοῦ, ὃς καὶ
ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. ὑμεῖς
γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε ἀδελφοὶ τῶν ἐκκλη-
σιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ἐν
χριστῷ ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑ-
μεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ

ad deum profecta eſt: ita vt non D
ſit nobis neceſſe quicq̃ loq̃. Ipſi enim de
nobis annũciãt q̃lẽ itroitũ habuerimus
ad vos: ⁊ quomodo conuerſi eſtis
ad deum a ſimulacris: ſeruire
deo viuo ⁊ vero: ⁊ expectare
filium eius de celis quem ſuſcitauit
ex mortuis ieſuz: q̃ eripuit nos ab
ira ventura. Cap. 2.
Nã ⁊ ipſi ſcitis frẽs introitũ noſtruz A
ad vos: q2 non inanis fuit:
ſʒ añ paſſi multa ⁊ ꝯtumelijs affecti ſi-
cut ſcitis i philippis: fiduciã habuim⁹
in deo noſtro loqui ad vos
euangeliũ dei in multa ſollicitudine
Exhortatio eni nr̃a nõ de errore: neqʒ
de immũditia neqʒ in dolo: ſed ſicut
ꝓbati ſum⁹ a deo vt crederetur nobis
euangeliuz: ita loquimur: non
quaſi hominibus placentes: ſed deo
qui probat corda noſtra. Neqʒ
enĩ aliq̃n fuim⁹ in ſermone adulationis
ſicut ſcitis: neqʒ in occaſione auaritie:
de⁹ teſtis ẽ: nec q̃rentes ab hominibus
gloriã: neqʒ a vobis neqʒ ab alijs:
cũ poſſemus vobis oneri eẽ vt chriſti B
apli. Sʒ facti ſum⁹ paruuli in medio
veſtrũ: tãq̃ ſi nutrix foueat filios ſuos:
ita ꝯſiderãtes vos cupide volebam⁹ tra
dere vobis non ſolum euangelium
dei: ſed etiã animas noſtrãs: quoniaʒ
chariſſimi nobis facti eſtis. Memores
enĩ eſtis frẽs laboris noſtri ⁊ fatiga
tionis: nocte ⁊ die operantes
ne quẽ veſtrũ grauaremus: p̃dicauim⁹
in vobis euangelium dei. Vos
teſtes eſtis ⁊ deus: q̃ʒ ſancte ⁊ iuſte
⁊ ſine querela vobis qui crediſtis
affuim⁹: ſicut ſcitis qualr̃ vnũquẽqʒ
vr̃ʒ ſicut pater filios ſuos deprecantes
vos et conſolantes:
teſtificati ſum⁹ vt ambularetis digne C
deo qui vocauit vos in
ſuum regnum ⁊ gloriam. Ideo ⁊
nos grãs agim⁹ deo ſine intermiſſiõe:
qm̃ cum accepiſſetis a nobis verbũ au
dit⁹ dei: accepiſtis illd̃ nõ vt verbũ hoĩuʒ
ſicut eſt vere verbum dei: qui ſed
opat̃ in vobis q̃ crediſtis. Vos
enĩ imitatores facti eſtis frẽs eccleſiarũ
dei q̃ ſunt in iudea in
xp̃o ieſu: q2 eadẽ paſſi eſtis ⁊ vos
a contribulibus veſtris: ſicut ⁊

αὐτοὶ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν κύρι-
ον ἀποκτεινάντων ἰησοῦν καὶ τοὺς ἰδίους
προφήτας καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ θεῷ
μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναν-
τίων, κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι
ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν
τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθασε δὲ ἐπ' αὐ-
τοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος. ἡμεῖς δὲ ἀδελφοὶ ἀ-
πορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥ-
ρας προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐ-
σπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν
πολλῇ ἐπιθυμίᾳ, διὸ ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν
πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν παῦλος καὶ ἅπαξ καὶ
δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς. τίς γὰρ
ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως.
ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡ-
μῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρου-
σίᾳ. ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ χαρά.
Cap. 3.
Διὸ μηκέτι στέγοντες, εὐδοκήσαμεν κατα-
λειφθῆναι ἐν ἀθήναις μόνοι, καὶ ἐπέμ-
ψαμεν τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ διά-
κονον τοῦ θεοῦ καὶ συνεργὸν ἡμῶν ἐν τῷ εὐ-
αγγελίῳ τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑ-
μᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑμᾶς περὶ τῆς πίστε-
ως ὑμῶν τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλί-
ψεσι ταύταις. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς
τοῦτο κείμεθα. καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦ-
μεν, προελέγομεν ὑμῖν, ὅτι μέλλομεν θλί-
βεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε. δια-
τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ
γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μήπως ἐπείρασεν
ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κό-
πος ἡμῶν. ἄρτι δὲ ἐλθόντος τιμοθέου πρὸς
ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν
τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔ-
χετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθήν, πάντοτε ἐπιπο-
θοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς
διατοῦτο παρεκλήθημεν ἀδελφοὶ ἐφ' ὑμῖν ἐ-
πὶ πάσῃ τῇ θλίψει καὶ ἀνάγκῃ ἡμῶν, διὰ
τῆς ὑμῶν πίστεως, ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς
στήκητε ἐν κυρίῳ. τίνα γὰρ εὐχαριστίαν
δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑ-
μῶν, ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς
ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέ-
ρας ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ δεόμενοι, εἰς τὸ ἰδεῖν
ὑμῶν τὸ πρόσωπον, καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστε-
ρήματα τῆς πίστεως ὑμῶν. αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς
καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς
χριστὸς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑ-
μᾶς. ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι, καὶ περισ-
σεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάν-
τας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ στη-

ipſi a iudeis qui et dominum
occiderunt ieſum ⁊
ꝓphetas ⁊ nos perſecuti ſunt: ⁊ deo D
nõ placẽt: ⁊ oĩb⁹ hoĩbus aduerſantur:
prohibentes nos gentibus loqui
vt ſalui fiãt: vt ipleãt peccata ſua
ſp. Peruenit eni ira dei ſup illos vſqʒ
in finẽ. Nos aũt fratres deſolati
a vobis ad tempus hore
aſpectu nõ corde: abũdãti⁹ feſtinauim⁹
faciem veſtram videre cum
multo deſiderio: qm̃ volum⁹ venire
ad vos: ego q̃dẽ paulus ⁊ ſemel ⁊
iterũ: ſʒ ipediuit nos ſathanas. Que ẽ
nr̃a ſpes aut gaudiũ aut corona glorie?
Nõne vos ante dñʒ noſtrum
ieſum chriſtum in aduentu eius?
Vos enĩ eſtis gloria noſtra ⁊ gaudiũ.
Cap. 3.
Propter qd̃ nõ ſuſtinẽtes ãpli⁹: pla A
cuit nobis remanere athenis ſolis:
⁊ miſim⁹ timotheũ fratrẽ noſtrũ ⁊ mini
ſtrum dei in euangelio
chriſti: ad confirmandos vos
⁊ exhortandos pro fide
vr̃a: vt nemo moueatur i tribulatõib⁹
iſtis. Ipſi enim ſcitis q̃ in
hoc poſiti ſum⁹. Nã ⁊ cũ apd̃ vos eſſe
mus p̃dicabam⁹ vobis paſſuros nos tribu B
latiões: ſicut ⁊ factũ ẽ ⁊ ſcitis. Propte
rea ⁊ ego amplius non ſuſtinẽs miſi ad
cognoſcẽdũ fidẽ veſtrã: ne forte tẽptaue
rit vos is q̃ tẽptat: ⁊ inanis fiat labor
noſter. Nũc autẽ veniẽte timotheo ad
nos a vobis ⁊ annunciante nobis
fidẽ ⁊ charitatẽ veſtrã: ⁊ q2 memoriam
nr̃i habetis bonã: ſemper deſiderantes
nos videre: ſicut ⁊ nos quoqʒ vos: C
ideo cõſolati ſumus fratres in vobis in
oĩ neceſſitate ⁊ tribulatione noſtra per
fidem veſtrã: qm̃ nunc viuimus ſi vos
ſtatis in dño. Quã enim grãrũ actio
nẽ poſſum⁹ deo retribuere pro vobis:
in oĩ gaudio quo gaudemus ꝓp̃ vos
ante deuʒ noſtruʒ: nocte ac die
abundantius orantes vt videamus
faciẽ veſtrã: ⁊ cõpleamus ea que deſũt
fidei veſtre. Ipſe autem deus D
⁊ pater noſter ⁊ dominus ieſus
xp̃s dirigat viam noſtram ad vos.
Vos aũt dñs multiplicet: ⁊ abũdare fa
ciat charitateʒ veſtrã in inuicẽ ⁊ in oẽs:
quẽadmodũ ⁊ nos in vobis: ad ꝯfirmãda

ρίξαι υμών τας καρδίας αμέμπτους εν αγιωσύνη έμπροσθεν του θεού και πατρός ημών, εν τη παρουσία του κυρίου ημών ιησού χριστού μετά πάντων των αγίων αυτού.

Cap.4.

Το λοιπόν ουν αδελφοί ερωτώμεν υμάς και παρακαλούμεν εν κυρίω ιησού, καθώς παρελάβετε παρ' ημών το πως δει υμάς περιπατείν και αρέσκειν θεώ, ίνα περισσεύητε μάλλον. οίδατε γαρ τίνας παραγγελίας εδώκαμεν υμίν διά του κυρίου ιησού. τούτο γαρ εστί θέλημα του θεού ο αγιασμός υμών, απέχεσθαι υμάς από της πορνείας, ειδέναι έκαστον υμών το εαυτού σκεύος κτάσθαι εν αγιασμώ και τιμή, μη εν πάθει επιθυμίας, καθάπερ και τα έθνη τα μη ειδότα τον θεόν. το μη υπερβαίνειν και πλεονεκτείν εν τω πράγματι τον αδελφόν αυτού, διότι έκδικος ο κύριος περί πάντων τούτων, καθώς και προείπομεν ημίν και διεμαρτυράμεθα. ου γαρ εκάλεσεν ημάς ο θεός επί ακαθαρσία, αλλ' εν αγιασμώ. τοιγαρούν ο αθετών, ουκ άνθρωπον αθετεί, αλλά τον θεόν τον και δόντα το πνεύμα αυτού το άγιον εις ημάς. περί δε της φιλαδελφίας ου χρείαν έχετε γράφειν υμίν, αυτοί γαρ υμείς θεοδίδακτοί εστέ, εις το αγαπάν αλλήλους. και γαρ ποιείτε αυτό εις πάντας τους αδελφούς τους εν όλη τη μακεδονία. παρακαλούμεν δε υμάς αδελφοί, περισσεύειν μάλλον και φιλοτιμείσθαι ησυχάζειν, και πράσσειν τα ίδια, και εργάζεσθαι ταις ιδίαις χερσίν υμών καθώς υμίν παρηγγείλαμεν ίνα περιπατείτε ευσχημόνως προς τους έξω, και μηδενός χρείαν έχητε. ου θέλομεν δε υμάς αγνοείν αδελφοί περί των κεκοιμημένων, ίνα μη λυπήσθε καθώς και οι λοιποί οι μη έχοντες ελπίδα. ει γαρ πιστεύομεν ότι ιησούς απέθανε και ανέστη, ούτω και ο θεός τους κοιμηθέντας διά του ιησού άξει συν αυτώ. τούτο γαρ υμίν λέγομεν εν λόγω κυρίου, ότι ημείς οι ζώντες οι περιλειπόμενοι εις την παρουσίαν του κυρίου, ου μη φθάσωμεν τους κοιμηθέντας. ότι αυτός ο κύριος εν κελεύσματι εν φωνή αρχαγγέλου, και εν σάλπιγγι θεού καταβήσεται απ' ουρανού, και οι νεκροί εν χριστώ αναστήσονται πρώτον. έπειτα ημείς οι ζώντες οι περιλειπόμενοι άμα συν αυτοίς αρπαγησόμεθα εν νεφέλαις εις απάντησιν του κυρίου εις αέρα, και ούτω πάντοτε συν κυρίω εσόμεθα. ώστε παρακαλείτε αλλήλους εν τοις λόγοις τούτοις.

Cap.5.

corda veſtra ſine querela in ſanctitate ante deum et patrem noſtruz: in aduentu domini noſtri ieſu chriſti cum oibus ſanctis eius. Amen.

Cap.4.

De cetero ergo frēs rogamus vos et obſecram9 in dño ieſu: vt quēadmodū accepiſtis a nobis quō oporteat vos ābulare et placere deo: ſic et ābuletis vt abūdetis magis. Scitis eī q̄ p̄cepta dederim vobis per dñz ieſum. A

Hec eſt enim voluntas dei ſctificatio veſtra: vt abſtineatis vos a fornicatiōe: vt ſciat vnuſq̄ſqz vrz vas ſuuz poſſidere i ſctificatiōe et honore: nō i paſſiōe deſiderij: ſicut et gētes q̄ ignorāt deū. Et ne q̄s ſupgrediat nec qz circūueniat i negocio frēz ſuū: qm̄ vindex eſt dñs de his omnib9: ſicut p̄dixim9 vobis et teſtificati ſum9. Non enim vocauit nos deus in īmūditiā: ſz in ſctificationem. Itaqz qui hec ſpernit: non hoiez ſpernit: ſed deum: qui etiam dedit ſpiritum ſuum ſctūz in nobis. De charitate aūt fraternitatis nō neceſſe habuim9 ſcribere vobis. Ipſi eī vos a deo didiciſtis: vt diligatis inuicē. Etenim illud facitis in omnes fratres in vniuerſa macedonia. Rogam9 aūt vos fratres vt abundetis magis et operā detis vt quieti ſitis: et vt veſtrū negociū agatis: et operemini manibus veſtris ſicut precipim9 vobis: et vt honeſte ambuletis ad eos q̄ foris ſūt: et nulli9 aliq̄d deſideretis. Nolum9 aūt vos ignorare frēs de dormientibus: vt non contriſtemini ſicut et ceteri q̄ ſpez nō hñt. Si enim credim9 q̄ ieſus mortuus eſt et reſurrexit: ita et deus eos q̄ dormierunt per ieſum adducet cū eo. Hoc enīz vobis dicim9 in verbo dñi: q2 nos q̄ viuim9: q̄ reſidui ſum9 in aduētu dñi: nō p̄ueniem9 eos q̄ dormierūt. Qm̄ ipſe domin9 in iuſſu et in voce archangeli: et in tuba dei deſcendet de celo: et mortui q̄ i xp̄o ſūt reſurgent primi. Deinde nos qui viuimus q̄ relinq̄mur ſimul rapiemur cū illis in nubibus obuiam chriſto in aera: et ſic ſemper cum dño erimus. Itaqz conſolamini inuicem in verbis iſtis.

Roma.12.a Ephe.5.c.

B

Joh.15.c. 1.Cor.4.d Ephe.5.a. Phil.5.c. 1.Joh.4.c.

C

D

Cap.5.

Περί δε των χρόνων και των καιρών αδελφοί ου χρείαν έχετε υμίν γράφεσθαι. αυτοί γαρ ακριβώς οίδατε, ότι η ημέρα κυρίου ως κλέπτης εν νυκτί ούτως έρχεται. όταν γαρ λέγωσιν ειρήνη και ασφάλεια, τότε αιφνίδιος αυτοίς εφίσταται όλεθρος, ώσπερ η ωδίν τη εν γαστρί εχούση, και ου μη εκφύγωσιν. υμείς δε αδελφοί ουκ εστέ εν σκότει, ίνα η ημέρα υμάς ως κλέπτης καταλάβη. πάντες υμείς υιοί φωτός εστέ και υιοί ημέρας, ουκ εσμέν νυκτός ουδέ σκότους. άρα ουν μη καθεύδωμεν ως και οι λοιποί, αλλά γρηγορώμεν και νήφωμεν. οι γαρ καθεύδοντες, νυκτός καθεύδουσι, και οι μεθυσκόμενοι, νυκτός μεθύουσιν. ημείς δε ημέρας όντες υιοί νήφωμεν, ενδυσάμενοι θώρακα πίστεως και αγάπης και περικεφαλαίαν ελπίδα σωτηρίας. ότι ουκ έθετο ημάς ο θεός εις οργήν, αλλ' εις περιποίησιν σωτηρίας, διά του κυρίου ημών ιησού χριστού του αποθανόντος υπέρ ημών, ίνα είτε γρηγορώμεν, είτε καθεύδωμεν, άμα σύν αυτώ ζήσωμεν. διό παρακαλείτε αλλήλους και οικοδομείτε εις τον ένα, καθώς και ποιείτε. ερωτώμεν δε υμάς αδελφοί ειδέναι τους κοπιώντας εν υμίν και προϊσταμένους υμών εν κυρίω και νουθετούντας υμάς, και ηγείσθαι αυτούς υπέρ εκπερισσού εν αγάπη διά το έργον αυτών, ειρηνεύετε εν εαυτοίς. παρακαλούμεν δε υμάς αδελφοί νουθετείτε τους ατάκτους, παραμυθείσθε τους ολιγοψύχους, αντέχεσθε των ασθενών, μακροθυμείτε προς πάντας. οράτε μήτις κακόν αντί κακού τινί αποδώ, αλλά πάντοτε το αγαθόν διώκετε και εις αλλήλους και εις πάντας. πάντοτε χαίρετε, αδιαλείπτως προσεύχεσθε, εν παντί ευχαριστείτε. τούτο γαρ θέλημα θεού εν χριστώ ιησού εις υμάς. το πνεύμα μη σβέννυτε, προφητείας μη εξουθενείτε. πάντα δοκιμάζοντες το καλόν κατέχετε. από παντός είδους πονηρού απέχεσθε. αυτός δε ο θεός της ειρήνης αγιάσαι υμάς ολοτελείς, και ολόκληρον υμών το πνεύμα και η ψυχή και το σώμα αμέμπτως εν τη παρουσία του κυρίου ημών ιησού χριστού τηρηθείη. πιστός ο καλών υμάς, ος και ποιήσει την ελπίδα υμών βεβαίαν. αδελφοί προσεύχεσθε περί ημών. ασπάσασθε τους αδελφούς πάντας εν φιλήματι αγίω. ορκίζω υμάς τον κύριον, αναγνωσθήναι την επιστολήν πάσι τοις αγίοις αδελφοίς. η χάρις του κυρίου ημών ιησού χριστού μεθ' υμών. αμήν.

De tpibus aūt et momētis frēs nō indigetis vt ſcribamus vobis. Ipſi eī diligēter ſcitis q2 dies dñi ſicut fur in nocte ita veniet. Cū eni dixerit pax et ſecuritas: tunc repentin9 eis ſupueniet interitus: ſicut dolor in vtero habentis: et non effugient. Uos autez frēs non eſtis in tenebris: vt vos dies ille tāq̄ fur cōprehēdat. Oēs eī vos filij lucis eſtis et filij diei: nō ſumus noctis neqz tenebrax. Igit nō dormiam9 ſicut et ceteri: ſz vigilemus et ſobrij ſim9. Qui eī dormiunt: nocte dormiūt: et qui ebrij ſunt nocte ebrij ſūt. Nos aūt qui diei ſumus ſobrij ſimus: induti loricam fidei et charitatis et galeam ſpem ſalutis. Qm̄ nō poſuit nos de9 in irā: ſed in acquiſitionem ſalutis per dñm nrm ieſum xp̄z: qui mortuus eſt p̄ nobis: vt ſiue vigilem9 ſiue dormiam9: ſil cū illo viuam9. Propter qd cōſolamini inuicem et edificate alterutrum: ſicut et facitis. Rogam9 aūt vos frēs vt noueritis eos q̄ laborāt iter vos et p̄ſunt vobis in dño et monent vos: vt habeatis illos abūdāti9 in charitate propter opus illorūz: et pacē habete cū eis. Rogam9 aūt vos fratres corripite inquietos: conſolamini puſillanimes: ſuſcipite infirmos: patiētes eſtote ad omnes. Uidete ne q̄s malū p̄ malo alicui reddat: ſed ſp qd bonum eſt ſectamini inuicem et in omnes. Semper gaudete: ſine itermiſſione orate: in oib9 grās agite. Hec eſt eī volūtas dei in xp̄o ieſu in oibus vobis. Spiritum nolite extiguere. pphetias nolite ſpnere. Oia aūt pbate: qd bonū eſt tenete. Ab oī ſpecie mala abſtinete vos. Ipſe aūt deus pacis ſanctificet vos per oia: vt integer ſpiritus veſter et anima et corpus ſine q̄rela in aduentu domini noſtri ieſu chriſti ſeruetur. Fidelis ē qui vocauit vos: q̄ ēt faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in oſculo ſancto. Adiuro vos p dominuz: vt legatur epiſtola hec omnibus ſanctis fratribus. Gratia domini noſtri ieſu chriſti vobiſcuz. Amen.

A

Ro.13.d. Apo.3.a. 2.Pe.3.c.

B

Eſa.59.d. Ephe.6.c.

C

Eccle.18.c. Luce.18.a

D.

Τέλος της προς θεσσαλονικείς πρώτης επιστολής.

Explicit epiſtola beati pauli ad Theſſalonicenſes prima.

Incipit argumentum in epiſtolam ſecundam.

Ad theſſalonicenſes ſecūdā ſcribit epl'am apoſtolus: ⁊ notū facit eis de tꝑibus nouiſſimis: ⁊ de aduerſarij deiectione. Scribit hanc epiſtolā ab athenis per titū diaconē ⁊ oneſimū acolythū.

Η του αγίου παύλου πρός θεσσαλονικείς δευτέρα επιστολή. Cap. 1.

Παύλος και σιλουανός και τιμόθεος, τη εκκλησία θεσσαλονικέων εν θεώ πατρί ημών και κυρίω ιησού χριστώ. χάρις υμίν και ειρήνη από θεού πατρός ημών και κυρίου ιησού χριστού. ευχαριστείν οφείλομεν τω θεώ πάντοτε περί υμών αδελφοί, καθώς άξιόν εστιν, ότι υπεραυξάνει η πίστις υμών, και πλεονάζει η αγάπη ενός εκάστου πάντων υμών εις αλλήλους, ώστε ημάς αυτούς εν υμίν καυχάσθαι εν ταις εκκλησίαις του θεού υπέρ της υπομονής υμών και πίστεως εν πάσι τοις διωγμοίς υμών και ταις θλίψεσιν αις ανέχεσθε, ένδειγμα της δικαίας κρίσεως του θεού, εις το καταξιωθήναι υμάς της βασιλείας του θεού, υπέρ ης και πάσχετε, είπερ δίκαιον παρά θεώ ανταποδούναι τοις θλίβουσιν υμάς θλίψιν, και υμίν τοις θλιβομένοις άνεσιν μεθ ημών, εν τη αποκαλύψει του κυρίου ιησού χριστού απ ουρανού μετ αγγέλων δυνάμεως αυτού, εν πυρί φλογός διδόντος εκδίκησιν τοις μη ειδόσι θεόν, και τοις μη υπακούουσι τω ευαγγελίω του κυρίου ημών ιησού χριστού. οίτινες δίκην τίσουσιν, όλεθρον αιώνιον από προσώπου κυρίου και από της δόξης της ισχύος αυτού, όταν έλθη ενδοξασθήναι εν τοις αγίοις αυτού, και θαυμασθήναι εν πάσι τοις πιστεύσασιν, ότι επιστεύθη το μαρτύριον ημών εφ υμάς εν τη ημέρα εκείνη. εις ο και προσευχόμεθα πάντοτε περί υμών, ίνα υμάς αξιώση της κλήσεως ο θεός ημών, και πληρώση πάσαν ευδοκίαν αγαθωσύνης, και έργον πίστεως εν δυνάμει, όπως ενδοξασθή το όνομα του κυρίου ημών ιησού χριστού εν υμίν, και υμείς εν αυτώ, κατά την χάριν του θεού ημών και κυρίου ιησού χριστού.

Cap. 2.

Ερωτώμεν δε υμάς αδελφοί υπέρ της παρουσίας του κυρίου ημών ιησού χριστού και ημών επισυναγωγής επ αυτόν, εις το μη ταχέως σαλευθήναι υμάς από του νοός, μήτε θροείσθαι, μήτε διά πνεύματος, μήτε διά λόγου, μήτε δι επιστολής ως δι ημών, ως ότι ενέστηκεν η ημέρα του χριστού. μήτις υμάς εξαπατήση κατά μηδένα τρόπον. ότι εάν μη

Incipit epiſtola btī pauli apoſtoli ad theſſalonicenſes ſecunda. Cap. 1.

A Paulus ⁊ ſiluanus ⁊ timotheus: eccleſie theſſalonicēſiū in deo pr̄e noſtro ⁊ dn̄o ieſu xp̄o. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre noſtro ⁊ domino ieſu xp̄o. Gratias agere debemus ſemper deo pro vobis fratres: ita vt dignū ē: qm̄ ſupercreſcit fides veſtra: B ⁊ abundat charitas vniuſcuiuſq; oium veſtrum in inuicem: ita vt ⁊ nos ipſi in vobis gloriemur in eccleſijs dei pro patientia veſtra ⁊ fide ⁊ in omnibus ꝑſecutionibus veſtris ⁊ tribulatiōib⁹ q̄s ſuſtinetis i exēplū iuſti iudicij dei: vt digni habeamini regno dei: pro quo ⁊ patimini: C ſi tn̄ iuſtum eſt apud deum retribuere retributionē his q vos tribulāt: ⁊ vobis q tribulamini requiē nobiſcū: in reuelatiōe dn̄i ieſu de celo cum angelis virtutis eius: in flāma ignis dantis vindictam his qui non nouerunt deū: ⁊ qui non obediūt euāgelio dn̄i noſtri ieſu chriſti. Qui penas dabūt in interitu eternas a facie domini ⁊ a gloria D virtutis eius: cū venerit glorificari in ſctis ſuis: ⁊ ammirabilis fieri in oib⁹ q crediderūt: qꝛ creditū eſt teſtimoniū noſtrum ſuper vos in die illo. In quo etiā oramus ſp̄ pro vobis: vt dignet vos vocatione ſua deus: ⁊ impleat oēm voluntatē bonitatis ſue: ⁊ opus fidei in virtute: vt clarificetur nomen domini noſtri ieſu chriſti in vobis: ⁊ vos in illo: ſecundū grām dei noſtri ⁊ dn̄i ieſu chriſti. Ca. 2.

A Rogamus autem vos fratres per aduentum domini noſtri ieſu chriſti ⁊ noſtre congregatōis in ipſū: vt non cito moueamini veſtro ſenſu: neq; terreamini neq; ꝑ ſpūm neq; ꝑ ſermonē: neq; per epl'am tanq̄ ꝑ nos miſſam: quaſi inſtet dies dn̄i. Ne quis ſeducat vos vllo modo. Quoniam niſi Mat. 24. a Mar. 13. b.

έλθη η αποστασία πρώτον, και αποκαλυφθή ο άνθρωπος της αμαρτίας, ο υιός της απωλείας, ο αντικείμενος και υπεραιρόμενος επί πάντα λεγόμενον θεόν η σέβασμα, ώστε αυτόν εις τον ναόν του θεού ως θεόν καθίσαι, αποδεικνύοντα εαυτόν ότι έστι θεός. ου μνημονεύετε ότι έτι ων προς υμάς ταύτα έλεγον υμίν. και νυν το κατέχον οίδατε, εις το αποκαλυφθήναι αυτόν εν τω εαυτού καιρώ. το γαρ μυστήριον ήδη ενεργείται της ανομίας, μόνον ο κατέχων άρτι έως εκ μέσου γένηται. και τότε αποκαλυφθήσεται ο άνομος, ον ο κύριος αναλώσει τω πνεύματι του στόματος αυτού, και καταργήσει τη επιφανεία της παρουσίας αυτού, ου εστίν η παρουσία κατ ενέργειαν του σατανά, εν πάση δυνάμει και σημείοις και τέρασι ψεύδους, και εν πάση απάτη της αδικίας εν τοις απολλυμένοις, ανθ ων την αγάπην της αληθείας ουκ εδέξαντο εις το σωθήναι αυτούς. και διατούτο πέμψει αυτοίς ο θεός ενέργειαν πλάνης, εις το πιστεύσαι αυτούς τω ψεύδει, ίνα κριθώσι πάντες οι μη πιστεύσαντες τη αληθεία, αλλ ευδοκήσαντες εν τη αδικία. ημείς δε οφείλομεν ευχαριστείν τω θεώ πάντοτε περί υμών αδελφοί ηγαπημένοι υπό κυρίου, ότι είλετο υμάς ο θεός απ αρχής εις σωτηρίαν, εν αγιασμώ πνεύματος και πίστει αληθείας, εις ο εκάλεσεν υμάς διά του ευαγγελίου ημών εις περιποίησιν δόξης του κυρίου ημών ιησού χριστού. άρα ουν αδελφοί στήκετε και κρατείτε τας παραδόσεις ας εδιδάχθητε, είτε διά λόγου, είτε δι επιστολής ημών. αυτός δε ο κύριος ημών ιησούς χριστός και ο θεός και πατήρ ημών ο αγαπήσας υμάς, και δούς παράκλησιν αιωνίαν και ελπίδα αγαθήν εν χάριτι, παρακαλέσαι υμών τας καρδίας, και στηρίξαι υμάς εν παντί λόγω και έργω αγαθώ.

Cap. 3.

Το λοιπόν προσεύχεσθε αδελφοί περί ημών, ίνα ο λόγος του κυρίου τρέχη και δοξάζηται, καθώς και προς υμάς, και ίνα ρυσθώμεν από των ατόπων και πονηρών ανθρώπων. ου γαρ πάντων η πίστις. πιστός δε εστιν ο κύριος, ος στηρίξει υμάς και φυλάξει από του πονηρού. πεποίθαμεν δε εν κυρίω εφ υμάς, ότι α παραγγέλομεν υμίν και ποιείτε, και ποιήσετε. ο δε κύριος κατευθύναι υμών τας καρδίας εις την αγάπην του θεού και εις την υπομονήν του χριστού. παραγγέλλομεν δε υμίν αδελφοί εν ονόματι του κυρίου ημών

venerit diſſēſio ꝓmū: ⁊ reuelatus fuerit homo peccati: filius perditionis: qui aduerſatur ⁊ extollitur ſupra oē qd̄ dr̄ deus aut qd̄ colit: ita vt in templo dei ſedeat: oſtendens ſe tanq̄ ſit deus. Luce. 21. b. Ephe. 5. b 1. Cor. 5. d Colo. 2. d.

B Nō retinetis q cū adhuc eēm apd vos hec dicebā vobis. Et nūc qd̄ dtineat ſcitis: vt reueletur in ſuo tꝑe. Nā myſteriū iam operat̄ iniq̄tatis: tm̄ vt q tenet nūc: teneat donec de medio fiat. Et tūc reuelabit ille iniqu⁹ quē dn̄s ieſus interficiet ſpiritu oris ſui: ⁊ deſtruet illuſtratiōe aduēt⁹ ſui: eū cuius eſt aduentus ſꝫm operationem ſathane: Eſa. 11. a.

C in oī virtute ⁊ ſignis ⁊ prodigijs mēdacibus ⁊ in oī ſeductiōe iniquitatis his qui pereunt: eo q charitatem veritatis nō receperūt vt ſalui fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris: vt credant mēdacio: vt iudicēt oēs q nō crediderunt veritati: ſed conſenſerunt iniquitati. Nos aūt debemus grās agere deo ſp̄ pro vobis fratres dilecti a deo: quod elegerit vos deus

D ꝓmitias i ſalutē: in ſanctificatiōe ſpūs ⁊ in fide veritatis: in quā ⁊ vocauit vos per euangeliū noſtrū in acquiſitione glorie domini noſtri ieſu chriſti. Itaq; fratres ſtate ⁊ tenete traditiōes quas didiciſtis: ſiue per ſermonē ſiue per epl'am noſtrā. Ipſe aūt dn̄s noſter ieſus chriſtus ⁊ deus ⁊ pater noſter qui dilexit vos: ⁊ dedit ꝯſolationē eternā ⁊ ſpem bonam in gratia: exhortet corda veſtra ⁊ confirmet in omni opere ⁊ ſermone bono. Cap. 3.

A De cetero fratres orate pro nobis: vt ſermo dei currat ⁊ clarificetur: ſicut ⁊ apud vos: ⁊ vt liberemur ab importunis ⁊ malis hoibus. Nō eni oim eſt fides. Fidelis autem deus eſt qui ꝯfirmabit vos ⁊ cuſtodiet a malo. Confidimus aūt de vobis frēs in dn̄o: qm̄ q̄cūq; ꝓcipimus ⁊ facitis ⁊ facietis. Dominus autem dirigat corda veſtra in charitate dei ⁊ patientia chriſti.

B Denunciamus autem vobis fratres in nomine domini noſtri

ἰησοῦ χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπό παντός ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατά τὴν παράδοσιν ἣν παρέλαβον παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γάρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, οὐδέ δωρεάν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινός, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι, πρός τὸ μὴ ἐπιβαρήσαι τινά ὑμῶν. οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτούς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γάρ ὅτε ἦμεν πρός ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδέ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινάς περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδέν ἐργαζομένους, ἀλλά περιεργαζομένους. τοῖς δέ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν διά τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἵνα μετά ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὑμεῖς δέ ἀδελφοί μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διά τῆς ἐπιστολῆς τοῦτον σημειοῦσθε, καὶ μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ. καὶ μὴ ὡς ἐχθρόν ἡγεῖσθε, ἀλλά νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. αὐτός δέ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δῴη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διαπαντός ἐν παντί τρόπῳ. ὁ κύριος μετά πάντων ὑμῶν. ὁ ἀσπασμός τῇ ἐμῇ χειρί παύλου, ὅ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ. οὕτως γράφω. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετά πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

ieſu xp̄i: vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate: ⁊ non ſm̄ traditionem quā acceperunt a nobis. Ipſi enī ſcitis quēadmodū oporteat imitari nos: qm̄ nō inquieti fuimus inter vos: neqꝫ gratis panē mādūcauimus ab aliquo: ſꝫ in labore ⁊ fatigatiōe nocte ac die operātes: ne quē vrm̄ grauaremus. Nō quaſi nō habuerimus ptātē: ſꝫ vt noſmetipſos formā daremus vobis ad imitādum nos. Nā ⁊ cū eſſemus apud vos: hoc denūciabamus vobis: qm̄ ſi quis non vult operari: nec mādūcet. Audiuimus enī inter vos quoſdam ambulātes inquiete: nihil operantes: ſed curioſe agentes. Hiis autē q̄ eiuſmodi ſūt denūciamus ⁊ obſecramus in domino ieſu chriſto: vt cum ſilentio operantes ſuum panē manducent. Vos autē frēs nolite deficere bñfaciētes. Quod ſi quis nō obedierit verbo noſtro: per epiſtolam hunc notate: ⁊ nō cōmiſceamini cū illo: vt confundat. Et nolite quaſi inimicū exiſtimare: ſꝫ corripite vt frēm. Ipſe autē deus pacis det vobis pacem ſempiternā in omni loco. Dn̄s ſit cum omnibus vobis. Salutatio mea manu pauli: qđ eſt ſignū in omni epiſtola. Ita ſcribo. Gratia domini noſtri ieſu chriſti cū oibus vobis. Amen.

1.Cor.1.b

C

Galat.6 b.

D

τέλος τῆς πρός θεσσαλονικεῖς δευτέρας ἐπιστολῆς.

Explicit epiſtola beati Pauli ad Theſſalonicenſes ſecunda.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Timotheum primam.

Timotheum inſtruit ⁊ docet de ordinatione epiſcopatus ⁊ diaconij ⁊ omnis eccleſiaſtice diſcipline: ſcribens ei a laodicia per tychicum diaconem.

Explicit argumentum.

ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρός τιμόθεον πρώτη ἐπιστολή. Cap.i.

Incipit epiſtola beati pauli ad timotheum prima. Cap.i.

Παῦλος ἀπόστολος ἰησοῦ χριστοῦ κατ' ἐπιταγήν θεοῦ πατρός καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπό θεοῦ πατρός ἡμῶν καὶ χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. καθώς παρεκάλεσα σε προσμεῖναι ἐν ἐφέσῳ πορευόμενος εἰς μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισί μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, μηδέ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν θεοῦ τὴν ἐν πίστει. τὸ δέ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστίν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως

Paulus apoſtolus ieſu chriſti ſm̄ imperium dei ſaluatoris noſtri ⁊ chriſti ieſu ſpei nr̄e: timotheo dilecto filio in fide. Gr̄a ⁊ mia ⁊ pax a deo patre ⁊ xp̄o ieſu domino nr̄o. Sicut rogaui te vt remaneres epheſi cū irē in macedoniā: vt dēnūciares quibuſdā ne aliter docerēt: neqꝫ itēderēt fabulis ⁊ genealogijs interminatis: q̄ q̄ſtiōes preſtāt magis q̄ꝫ edificationē dei q̄ eſt in fide. Finis autem precepti eſt charitas de corde puro: ⁊ conſcientia bona: ⁊ fide

A

B

ἀνυποκρίτου. ὧν τινές ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι μήτε περί τίνων διαβεβαιοῦνται. οἴδαμεν δέ ὅτι καλός ὁ νόμος ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται, εἰδώς τοῦτο ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δέ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρολῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, κατά τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ. καὶ χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμοῦντι με χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν, τὸν πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν, ἀλλά ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ. ὑπερεπλεόνασε δέ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μετά πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ. πιστός ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι χριστός ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλούς σῶσαι, ὧν πρῶτος εἰμί ἐγώ, ἀλλά διατοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοί πρώτῳ ἐνδείξηται ἰησοῦς χριστός τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν πρός ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωήν αἰώνιον. τῷ δέ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ ἀοράτῳ, μόνῳ σοφῷ θεῷ, τιμή, δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαι σοι τέκνον τιμόθεε κατά τὰς προαγούσας ἐπί σε προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλήν στρατείαν, ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθήν συνείδησιν, ἥν τινές ἀπωσάμενοι περί τὴν πίστιν ἐναυάγησαν. ὧν ἐστίν ὑμέναιος καὶ ἀλέξανδρος, οὕς παρέδωκα τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. Cap.2.

Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπέρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπέρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. τοῦτο γάρ καλόν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. εἷς γάρ θεός, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος ἰησοῦς χριστός, ὁ δούς ἑαυτόν ἀντίλυτρον ὑπέρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγώ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος. ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ οὐ ψεύδομαι,

nō ficta. A quibus quidā aberrātes conuerſi ſunt in vaniloquiū: volentes eſſe legis doctores nō itelligētes neqꝫ que loquunt neqꝫ de qb9 affirmant. Scim9 aūt q2 bona ē lex ſi quis ea legitime vtat: ſcientes hoc q2 lex iuſto nō eſt poſita ſꝫ iniuſtis ⁊ nō ſubditis: impijs ⁊ pctōribus: ſceleratis ⁊ cōtaminatis: patricidis ⁊ matricidis: homicidis: fornicarijs: maſculoꝝ ꝯcubitorib9: plagiarijs: mēdacib9 ⁊ piurꝭ: ⁊ ſi qđ aliud ſane doctrine aduerſat: q̄ ē ſꝫ euangelium glorie beati dei: qđ creditū ē mihi. Grās ago ei qui me confortauit in xp̄o ieſu dn̄o noſtro: q2 fidelē me exiſtimauit ponens in miniſterio: qui prius blaſphem9 fui ⁊ pſecutor ⁊ ꝯtumelioſus: ſꝫ miſericordiā ꝯſecut9 ſū: q2 ignorās feci in incredulitate. Supabundauit aūt grā dn̄i nr̄i cū fide ⁊ dilectiōe q̄ eſt in xp̄o ieſu. Fidelis ſermo ⁊ oī acceptiōe dignus: q2 xp̄s ieſus venit in hunc mundum pctōres ſaluos facere: quoꝝ prim9 ego ſū. Sꝫ ideo miſericordiā ꝯſecut9 ſū: vt in me pmo oſtēderet xp̄s ieſus omnē patientiā: ad informationem eoꝝ q̄ credituri ſūt illi in vitā eternā. Regi autem ſeculorum immortali inuiſibili ſoli deo honor ⁊ glīa: in ſecula ſeculorum. Amen. Hoc preceptum commendo tibi fili timothee ſm̄ precedentes in te prophetias: vt milites in illis bonam militiā: hn̄s fidē ⁊ bonam cōſcientiā: quā quidā repellentes circa fidē naufragauerūt: ex quibus ē hymene9 ⁊ alexāder quos tradidi ſatane: vt diſcāt non blaſphemare. Cap.2.

Obſecro igitur primum oim̄ fieri obſecratiōes: orōnes: poſtulatiōes: gratiarū actiones pro oibus hoib9: pro regib9 ⁊ oib9 qui in ſublimitate cōſtituti ſūt: vt quietā ⁊ trāquillā vitā agamus in omni pietate ⁊ caſtitate. Hoc enim bonū eſt ⁊ acceptū coram ſaluatore noſtro deo: qui oēs hoies vult ſaluos fieri ⁊ ad agnitionē veritatis venire. Vn9 eni deus: vn9 ⁊ mediator dei ⁊ hoīū hō xp̄s ieſus: q̄ dedit redēptionē ſemetipſū p oib9. Cui9 teſtimoniū tpibus ſuis ꝯfirmatū eſt: in quo poſit9 ſū ego pdicator ⁊ apl's. Vitatē dico nō mētior:

Roma.1.c. Gala.4.c. 1.Cor.6.c.

C

D

A

B

διδάσκαλος εθνών εν πίστει καὶ αληθεία. βούλομαι ουν προσεύχεσθαι τους άνδρας εν παντὶ τόπω, επαίροντας οσίους χεῖρας χωρὶς οργής καὶ διαλογισμού. ωσαύτως καὶ τας γυναίκας εν καταστολή κοσμίω μετά αιδούς καὶ σωφροσύνης, κοσμεῖν εαυτάς, μη εν πλέγμασιν αργυρίω ή χρυσώ ή μαργαρίταις ή ιματισμώ πολυτελεῖ, αλλ' ο πρέπει γυναιξὶν επαγγελλομέναις θεοσέβειαν δι' έργων αγαθών. γυνή εν ησυχία μανθανέτω εν πάση υποταγή. γυναικὶ δε διδάσκειν ουκ επιτρέπω, ουδὲ αυθεντεῖν ανδρός, αλλ' εἶναι εν ησυχία. αδάμ γαρ πρώτος επλάσθη, εἶτα εύα, καὶ αδάμ ουκ ηπατήθη, η δε γυνή απατηθεῖσα εν παραβάσει γέγονε. σωθήσεται δε διά της τεκνογονίας, εάν μείνωσιν εν πίστει καὶ αγάπη καὶ αγιασμώ μετά σωφροσύνης. Cap.3.

Πιστός ο λόγος. εἴ τις επισκοπής ορέγεται καλού έργου επιθυμεῖ. δεῖ ουν τον επίσκοπον ανεπίληπτον εἶναι, μιάς γυναικός άνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, μη πάροινον, μη πλήκτην, μη αισχροκερδή, αλλ' επιεική, άμαχον, αφιλάργυρον, του ιδίου οίκου καλώς προϊστάμενον, τέκνα έχοντα εν υποταγή μετά πάσης σεμνότητος. ει δε τις του ιδίου οίκου προστήναι ουκ οἶδε, πως εκκλησίας θεού επιμελήσεται. μη νεόφυτον, ίνα μη τυφωθεὶς εις κρίμα εμπέση του διαβόλου. δεῖ δε αυτόν καὶ μαρτυρίαν καλήν έχειν από των έξωθεν, ίνα μη εις ονειδισμόν εμπέση καὶ παγίδα του διαβόλου. διακόνους ωσαύτως σεμνούς, μη διλόγους, μη οίνω πολλώ προσέχοντας, μη αισχροκερδεῖς, έχοντας το μυστήριον της πίστεως εν καθαρά συνειδήσει. καὶ ούτοι δε δοκιμαζέσθωσαν πρώτον, εἶτα διακονείτωσαν ανέγκλητοι όντες. γυναίκας ωσαύτως σεμνάς, μη διαβόλους, νηφαλίους, πιστάς εν πάσι. διάκονοι έστωσαν μιάς γυναικός άνδρες, τέκνων καλώς προϊστάμενοι καὶ των ιδίων οίκων. οι γαρ καλώς διακονήσαντες βαθμόν εαυτοῖς καλόν περιποιούνται, καὶ πολλήν παρρησίαν εν πίστει τη εν χριστώ ιησού. ταύτα σοι γράφω ελπίζων ελθεῖν πρός σε τάχιον, εάν δε βραδύνω, ίνα ειδής πως δεῖ εν οίκω θεού αναστρέφεσθαι, ήτις εστὶν εκκλησία θεού ζώντος, στύλος καὶ εδραίωμα της αληθείας. καὶ ομολογουμένως μέγα εστὶ το της ευσεβείας μυστήριον, θεός εφανερώθη εν σαρκί, εδικαιώθη εν πνεύματι, ώφθη αγγέλοις, εκηρύχθη εν έθνεσιν, επιστεύθη εν κόσ-

doctor gentium in fide et veritate. Volo ergo viros orare in omni loco: levantes puras manus ſine ira et diſceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et ſobrietate: ornantes ſe non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veſte precioſa: ſed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Mulier in ſilentio diſcat cum omni ſubiectione. Docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum: ſed eſſe in ſilentio. Adam enim primus formatus eſt: deinde eva: et adam non eſt ſeductus: mulier autem ſeducta in prevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem: ſi permanſerint in fide et dilectione et ſanctificatione cum ſobrietate. Cap.3.

C

Fidelis ſermo. Si quis epiſcopatum deſiderat: bonum opus deſiderat. Oportet ergo epiſcopum irreprehenſibilem eſſe: unius uxoris virum: ſobrium: ornatum: prudentem: pudicum: hoſpitalem: doctorem: non vinolentum: non percuſſorem: ſed modeſtum: non litigioſum: non cupidum: ſed ſue domui bene prepoſitum: filios habentem ſubditos cum omni caſtitate. Si quis autem domui ſue preeſſe neſcit: quomodo eccleſie dei diligentiam habebit? Non neophytum: ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum et teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt: ut non in opprobrium incidat et in laqueum diaboli. Diacones ſimiliter pudicos: non bilingues: non multo vino deditos: non turpe lucrum ſectantes: habentes myſterium fidei in conſcientia pura. Et hi autem probentur primum: et ſic miniſtrent nullum crimen habentes. Mulieres ſimiliter pudicas: non detrahentes: ſobrias: fideles in omnibus. Diacones ſint unius uxoris viri: qui filiis ſuis bene preſint et ſuis domibus. Qui enim bene miniſtraverint: gradum bonum ſibi acquirent: et multam fiduciam in fide que eſt in chriſto ieſu. Hec tibi ſcribo fili timothee ſperans me venire ad te cito: ſi autem tardavero: ut ſcias quomodo oporteat te in domo dei converſari: que eſt eccleſia dei vivi columna et firmamentum veritatis. Et manifeſte magnum eſt pietatis ſacramentum: quod manifeſtum eſt in carne: iuſtificatum eſt in ſpiritu: apparuit angelis: predicatum eſt gentibus: creditum eſt in mundo:

D

A Ad Titum 1.b.

B

C 1.Cor.4.a. 2.Cor.6.a. et.2.c.

D

μω, ανελήφθη εν δόξη. Cap.4.

Το δε πνεύμα ρητώς λέγει ότι εν υστέροις καιροῖς αποστήσονταί τινες της πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, εν υποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων την ιδίαν συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν, απέχεσθαι βρωμάτων, α ο θεός έκτισεν εις μετάληψιν μετά ευχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ επεγνωκόσι την αλήθειαν, ότι πάν κτίσμα θεού καλόν, καὶ ουδὲν απόβλητον μετά ευχαριστίας λαμβανόμενον. αγιάζεται γαρ διά λόγου θεού καὶ εντεύξεως. ταύτα υποτιθέμενος τοῖς αδελφοῖς καλός έση διάκονος χριστού ιησού, εντρεφόμενος τοῖς λόγοις της πίστεως καὶ της καλής διδασκαλίας, η παρηκολούθηκας. τους δε βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους παραιτού. γύμναζε δε σεαυτόν προς ευσέβειαν. η γαρ σωματική γυμνασία προς ολίγον εστὶν ωφέλιμος. η δε ευσέβεια προς πάντα ωφέλιμός εστιν, επαγγελίαν έχουσα ζωής της νυν καὶ της μελλούσης. πιστός ο λόγος καὶ πάσης αποδοχής άξιος. εις τούτο γαρ καὶ κοπιώμεν καὶ ονειδιζόμεθα, ότι ηλπίκαμεν επὶ θεώ ζώντι, ός εστὶ σωτήρ πάντων ανθρώπων, μάλιστα πιστών. παράγγελε ταύτα καὶ δίδασκε. μηδείς σου της νεότητος καταφρονείτω, αλλά τύπος γενού των πιστών εν λόγω, εν αναστροφή, εν αγάπη, εν πνεύματι, εν πίστει, εν αγνεία. έως έρχομαι πρόσεχε τη αναγνώσει, τη παρακλήσει, τη διδασκαλία. μη αμέλει του εν σοὶ χαρίσματος, ο εδόθη σοι διά προφητείας μετά επιθέσεως των χειρών του πρεσβυτερίου. ταύτα μελέτα, εν τούτοις ίσθι, ίνα σου η προκοπή φανερά η εν πάσιν. έπεχε σεαυτώ καὶ τη διδασκαλία, επίμενε αυτοῖς. τούτο γαρ ποιών καὶ σεαυτόν σώσεις καὶ τους ακούοντάς σου. Cap.5.

Πρεσβυτέρω μη επιπλήξης, αλλά παρακάλει ως πατέρα, νεωτέρους ως αδελφούς, πρεσβυτέρας ως μητέρας, νεωτέρας ως αδελφάς εν πάση αγνεία. χήρας τίμα τας όντως χήρας. ει δε τις χήρα τέκνα ή έκγονα έχει, μανθανέτωσαν πρώτον τον ίδιον οίκον ευσεβεῖν, καὶ αμοιβάς αποδιδόναι τοῖς προγόνοις. τούτο γαρ εστὶ καλόν καὶ απόδεκτον ενώπιον του θεού. η δε όντως χήρα καὶ μεμονωμένη, ήλπικεν επὶ τον θεόν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτός καὶ ημέρας. η δε σπαταλώσα, ζώσα τέθνηκε. καὶ ταύτα παράγγελε, ίνα

aſſumptum eſt in gloria. Cap.4.

Spiritus autem manifeſte dicit quia in noviſſimis temporibus diſcedent quidam a fide: attendentes ſpiritibus erroris et doctrinis demoniorum in hypocriſi loquentium mendacium et cauteriatam habentium ſuam conſciam prohibentium nubere: abſtinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona eſt: et nihil reiiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Hec proponens fratribus bonus eris miniſter chriſti ieſu: enutritus verbis fidei et bone doctrine: quam aſſecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas devita. Exerce autem teipſum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis eſt. Pietas autem ad omnia utilis eſt: promiſſionem habens vite que nunc eſt et future. Fidelis ſermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur: quia ſperamus in deum vivum: qui eſt ſalvator omnium hominum: maxime fidelium. Precipe hec et doce. Nemo adoleſcentiam tuam contemnat. Sed exemplum eſto fidelium: in verbo: in converſatione: in charitate: in fide: in caſtitate. Dum venio attende lectioni exhortationi et doctrine. Noli negligere gratiam que in te eſt: que data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum preſbyterii. Hec meditare: in his eſto: ut profectus tuus manifeſtus ſit omnibus. Attende tibi et doctrine: inſta in illis. Hoc enim faciens et teipſum ſalvum facies et eos qui te audiunt. Cap.5.

Seniorem ne increpaveris: ſed obſecra ut patrem: iuvenes ut fratres: anus ut matres: iuvenculas ut ſorores in omni caſtitate. Viduas honora: que vere vidue ſunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet: diſcat primum domum ſuam regere: et mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum eſt coram deo. Que autem vere vidua eſt et deſolata: ſperavit in deum: et inſtat obſecrationibus et orationibus nocte et die. Nam que in delitiis eſt: vivens mortua eſt. Et hoc precipe: ut

A 1.Tim.5.a 2.Pet.3.a.

B

1.Tim.1.b.

C

D

A

ανεπίληπτοι ὦσιν. ει δε τις των ιδίων και μάλιστα των οικείων ου προνοεί, την πίστιν ήρνηται, και εστίν απίστου χείρων. χήρα καταλεγέσθω μη έλαττον ετών εξήκοντα γεγονυία, ενός ανδρός γυνή, εν έργοις καλοίς μαρτυρουμένη, ει ετεκνοτρόφησεν, ει εξενοδόχησεν, ει αγίων πόδας ένιψεν, ει θλιβομένοις επήρκεσεν, ει παντί έργω αγαθώ επηκολούθησε. νεωτέρας δε χήρας παραιτού. όταν γαρ καταστρηνιάσωσι του χριστού, γαμείν θέλουσιν, έχουσαι κρίμα, ότι την πρώτην πίστιν ηθέτησαν. άμα δε και αργαί μανθάνουσι περιερχόμεναι τας οικίας, ου μόνον δε αργαί, αλλά και φλύαροι και περίεργοι, λαλούσαι τα μη δέοντα. βούλομαι ουν νεωτέρας χήρας γαμείν, τεκνογονείν, οικοδεσποτείν, μηδεμίαν αφορμήν διδόναι τω αντικειμένω λοιδορίας χάριν. ήδη γαρ τινές εξετράπησαν οπίσω του σατανά. ει τις πιστός η πιστή έχει χήρας, επαρκείτω αυταίς, και μη βαρείσθω η εκκλησία, ίνα ταις όντως χήραις επαρκέση. οι καλώς προεστώτες πρεσβύτεροι διπλής τιμής αξιούσθωσαν, μάλιστα οι κοπιώντες εν λόγω και διδασκαλία. λέγει γαρ η γραφή. βουν αλοώντα ου φιμώσεις, και άξιος ο εργάτης του μισθού αυτού. κατά πρεσβυτέρου κατηγορίαν μη παραδέχου, εκτός ει μη επί δύο η τριών μαρτύρων. τους αμαρτάνοντας ενώπιον πάντων έλεγχε, ίνα και οι λοιποί φόβον έχωσι. διαμαρτύρομαι ενώπιον του θεού και κυρίου ιησού χριστού και των εκλεκτών αγγέλων, ίνα ταύτα φυλάξης χωρίς προκρίματος, μηδέν ποιών κατά πρόσκλισιν. χείρας ταχέως μηδενί επιτίθει, μηδέ κοινώνει αμαρτίαις αλλοτρίαις. σεαυτόν αγνόν τήρει. μηκέτι υδροπότει, αλλ' οίνω ολίγω χρώ διά τον στόμαχον σου και τας πυκνάς σου ασθενείας. τινών ανθρώπων αι αμαρτίαι πρόδηλοι εισί προάγουσαι εις κρίσιν, τισί δε και επακολουθούσιν. ωσαύτως και τα καλά έργα πρόδηλα εστί, και τα άλλως έχοντα κρυβήναι ου δύναται.

Cap.6.

Ὅσοι εισίν υπό ζυγόν δούλοι τους ιδίους δεσπότας πάσης τιμής αξίους ηγείσθωσαν, ίνα μη το όνομα του θεού και η διδασκαλία βλασφημήται. οι δε πιστούς έχοντες δεσπότας μη καταφρονείτωσαν ότι αδελφοί εισίν, αλλά μάλλον δουλευέτωσαν, ότι πιστοί εισί και αγαπητοί οι της ευεργεσίας αντιλαμβανόμενοι. ταύτα δίδασκε και παρακάλει. ει τις ετεροδιδασκαλεί, και μη προ-

irreprehẽſibiles ſint. Si quis aũt ſuoꝝ et maxime domeſticoꝝ curã nõ hꝫ: fidez negauit: ⁊ eſt ĩfideli deterioꝛ. Uidua eligatur non minꝰ ſexaginta annoꝝ: (B) q̃ fuerit vniꝰ viri vxoꝛ: in opibꝰ bonis teſtimoniũ hñs: ſi filios educauit: ſi hoſpitio recepit: ſi ſctõꝝ pedes lauit: ſi tribulatione patiẽtibꝰ ſubminiſtrauit: ſi oẽ opꝰ bonũ ſubſecuta ẽ. Adoleſcentioꝛes aũt viduas deuita. Cũ enĩ luxuriate fuerit in xp̃o nubere volũt: hñtes dãnationez qꝛ pmã fidẽ irritã fecerũt. Simul aũt ⁊ ocioſe diſcũt circumire domos: non ſolum ocioſe ſed ⁊ verboſe ⁊ curioſe: loquentes que non opoꝛtet. Uolo aũt iunioꝛes nubere: (C) filios pcreare matreſfamilias eẽ. nullã occaſionẽ dare aduerſario maledicti gratia. Iã enim q̃dã ↄuerſe ſũt retro poſt ſatanã. Si quis fidelis hꝫ viduas ſubminiſtret illis: vt nõ grauet eccleſia: vt his q̃ vere vidue ſũt ſufficiat. Qui bñ pſunt pſbyteri duplici honoꝛe digni habeãtur: maxie q̃ laboꝛãt ĩ verbo ⁊ doctrina. Dicit enim ſcriptura. Nõ alligabis os boui triturãti ⁊ dignꝰ ẽ operariꝰ mercede ſua. (Deute.25.a. Mat.10.b. Luc.10.b.) Aduerſus pſbyteꝝ accuſationem noli recipere niſi ſub duobꝰ aut tribꝰ teſtibꝰ. Peccãtes coram oibꝰ argue: vt ⁊ ceteri timoꝛem habeant. (D) Teſtoꝛ coram deo ⁊ chꝛiſto ieſu ⁊ electis angelis eiꝰ: vt hec cuſtodias ſine pꝛeiudicio: nihil faciẽs ĩ alterã ptẽ declinãdo. Manus cito nemini impoſueris: neqꝫ cõicaueris pctis alienis. Teipſum caſtũ cuſtodi. Noli adhuc aquã bibere ſꝫ modico vino vtere pp̃ ſtomachũ tuũ ⁊ freq̃ntes tuas ĩfirmitates. Quoꝛũdã hoim peccata manifeſta ſunt pcedentia ad iudiciũ: quoꝛũdã aũt ⁊ ſubſequũt. Similiter ⁊ facta bona manifeſta ſunt: ⁊ q̃ aliter ſe hñt abſcondi non poſſunt.

Cap.6.

(A) Quicunqꝫ ſunt ſub iugo ſerui dños ſuos oĩ honoꝛe dignos arbitrẽtur: ne nomen domini et doctrina blaſphemetur. Qui aũt fideles habent dños non cõtemnãt qꝛ frẽs ſunt: ſꝫ magis ſeruiãt qꝛ fideles ſunt ⁊ dilecti: q̃ beneficij pticipes ſũt. hec doce ⁊ exhoꝛtare. Si quis aliter docet: ⁊ non acquieſcit

σέρχεται υγιαίνουσι λόγοις τοις του κυρίου ημών ιησού χριστού, και τη κατ' ευσέβειαν διδασκαλία, τετύφωται μηδέν επιστάμενος, αλλά νοσών περί ζητήσεις και λογομαχίας, εξ ων γίνεται φθόνος, έρις, βλασφημίαι, υπόνοιαι πονηραί, διαπαρατριβαί διεφθαρμένων ανθρώπων τον νουν και απεστερημένων της αληθείας, νομιζόντων πορισμόν είναι την ευσέβειαν. αφίστασο από των τοιούτων. εστί δε πορισμός μέγας η ευσέβεια μετά αυταρκείας. ουδέν γαρ εισηνέγκαμεν εις τον κόσμον δήλον ότι ουδέ εξενεγκείν τι δυνάμεθα. έχοντες δε διατροφάς και σκεπάσματα, τούτοις αρκεσθησόμεθα. οι δε βουλόμενοι πλουτείν, εμπίπτουσιν εις πειρασμόν και παγίδα και επιθυμίας πολλάς ανοήτους και βλαβεράς, αίτινες βυθίζουσι τους ανθρώπους εις όλεθρον και απώλειαν. ρίζα γαρ πάντων των κακών εστίν η φιλαργυρία, ης τινές ορεγόμενοι απεπλανήθησαν από της πίστεως, και εαυτούς περιέπειραν οδύναις πολλαίς. συ δε ω άνθρωπε του θεού ταύτα φεύγε. δίωκε δε δικαιοσύνην, ευσέβειαν, πίστιν, αγάπην, υπομονήν, πραότητα. αγωνίζου τον καλόν αγώνα της πίστεως. επιλαβού της αιωνίου ζωής, εις ην εκλήθης και ωμολόγησας την καλήν ομολογίαν ενώπιον πολλών μαρτύρων. παραγγέλλω σοι ενώπιον του θεού του ζωοποιούντος τα πάντα και χριστού ιησού του μαρτυρήσαντος επί ποντίου πιλάτου την καλήν ομολογίαν, τηρήσαι σε την εντολήν άσπιλον, ανεπίληπτον, μέχρι της επιφανείας του κυρίου ημών ιησού χριστού, ην καιροίς ιδίοις δείξη ο μακάριος και μόνος δυνάστης, ο βασιλεύς των βασιλευόντων και κύριος των κυριευόντων, ο μόνος έχων αθανασίαν, φως οικών απρόσιτον, ον είδεν ουδείς ανθρώπων, ουδέ ιδείν δύναται, ω τιμή κράτος αιώνιον. αμήν. τοις πλουσίοις εν τω νυν αιώνι παράγγελλε μη υψηλοφρονείν, μηδέ ηλπικέναι επί πλούτου αδηλότητι, αλλ' εν τω θεώ τω ζώντι τω παρέχοντι ημίν πάντα πλουσίως εις απόλαυσιν, αγαθοεργείν, πλουτείν εν έργοις καλοίς, ευμεταδότους είναι, κοινωνικούς, αποθησαυρίζοντας εαυτοίς θεμέλιον καλόν εις το μέλλον, ίνα επιλάβωνται της αιωνίου ζωής. ω τιμόθεε την παρακαταθήκην φύλαξον, εκτρεπόμενος τας βεβήλους κενοφωνίας και αντιθέσεις της ψευδωνύμου γνώσεως, ην τινές επαγγελλόμενοι περί την πίστιν ηστόχησαν. η χάρις μετά σου. αμήν.

ſanis ſermonibus domini noſtri ieſu xp̃i: ⁊ ei q̃ ſm pietatem eſt doctrine: ſuperbus eſt nihil ſciens: ſꝫ lãguẽs circa q̃ſtiones ⁊ pugnas vborũ: ex qbꝰ oꝛiũtur inuidie: cõtẽtiões: blaſphemie: ſuſpitiões male: ↄflictationes hoiꝫ mente coꝛruptoꝛuꝫ: ⁊ qui a veritate pͥuati ſunt: (B) exiſtimãtiũ queſtum eſſe pietatem. Eſt autem queſtus magnus pietas cũ ſufficiẽtia. Nihil .n. intulimus in hũc mũdũ: haud dubiũ qꝛ nec auferre quid poſſumus. (Eccl.5.a. Job.1.d.) Hñtes aũt alimẽta ⁊ qbꝰ tegamur: his contẽti ſimus. Nã q̃ volunt diuites fieri incidunt in tẽptationẽ ⁊ in laqueũ diaboli ⁊ deſideria multa inutilia ⁊ nociua: que mergunt hoies in interitum ⁊ pditionem. Radix enim oim maloꝝ ẽ cupiditas: (Eccle.10.b.) quã q̃dã appetẽtes errauerũt a fide: ⁊ inſeruerũt ſe doloꝛibus multis. Tu autem (C) o homo dei hec fuge. Sectare (2.Tim.2.d.) vo iuſtitiã: pietatez: fidẽ: charitatem: patiẽtiaꝫ: manſuetudinẽ. Certa bonum certamẽ fidei. Apphende vitã eternã: in q̃ vocatus es ⁊ confeſſus bonam confeſſionẽ coram multis teſtibus. Pꝛecipio tibi coram deo qui viuificat omnia ⁊ chꝛiſto ieſu q̃ teſtimoniũ reddidit ſub põtio pilato bonã cõfeſſionez: vt ſerues mandatum ſine macula vſqꝫ in aduentum dñi noſtri ieſu xp̃i: quẽ ſuis tempoꝛibus oſtendet beatus ⁊ ſolus potens: rex regum ⁊ (Apoc.19.c.) dñs dñantiũ: q̃ ſolus hꝫ imoꝛtalitatez: ⁊ lucẽ habitat inacceſſibilẽ: (D) quez nullus hoiꝫ vidit: ſꝫ nec videre põt: cui honoꝛ ⁊ ĩperiũ ſempiternũ. Amẽ. Diuitibus huius ſeculi pcipe non ſublime ſapere: neqꝫ ſperare in incerto diuitiarum: ſed in deo viuo qui pꝛeſtat nobis oĩa abunde ad fruendum: bene agere: diuites fieri in bonis opibꝰ: facile tribuere: communicare: theſaurizare ſibi fundamentuꝫ bonũ in futuruꝫ: vt appꝛehendant bonam vitam. O timothee depoſitum cuſtodi: deuitans pꝛophanas vocum nouitates: et oppoſitiões falſi nois ſcientie: quaꝫ q̃dã pmittẽtes circa fidem exciderunt. Gratia tecum. Amen.

τέλος τῆς προς τιμόθεον πρώτης ἐπισ
τολῆς.

Incipit argumentum in epiſtolam ſecundam.

Item timotheo ſcribit de exhortatione martyrij ⁊ omni regula veritatis: ⁊ quid futurum ſit temporibus nouiſſimis: ⁊ de ſua paſſione: ſcribens ei ab vrbe roma.

Explicit argumentum.

ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς τιμόθεον
δευτέρα ἐπιστολή.

Παῦλος ἀπόστολος διά θελή
ματος θεοῦ κατ' ἐπαγγελίαν
ζωῆς τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ, τι
μοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ, χάρις
ἔλεος, εἰρήνη, ἀπό θεοῦ πα
τρός, καὶ χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.
χάριν ἔχω τῷ θεῷ ᾧ λατρεύω ἀπό προγό
νων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον
ἔχω τὴν περί σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσι
μου νυκτός καὶ ἡμέρας ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν.
μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς
πληρωθῶ. ὑπόμνησιν λαμβάνων τῆς ἐν σοί
ἀνυποκρίτου πίστεως, ἥτις ἐνῴκησε πρῶ
τον ἐν τῇ μάμμῃ σου λωΐδι καὶ τῇ μητρί
σου εὐνίκῃ. πέπεισμαι δε ὅτι καὶ ἐν σοί.
δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν
τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διά
τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. οὐ γὰρ ἔ
δωκεν ἡμῖν ὁ θεός πνεῦμα δειλίας, ἀλλά
δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ.
μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ κυ
ρίου ἡμῶν μηδέ ἐμέ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλ
λά συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατά
δύναμιν θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ κα
λέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατά τὰ ἔργα ἡ
μῶν, ἀλλά κατ' ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν
δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν χριστῷ ἰησοῦ πρό χρό
νων αἰωνίων, φανερωθεῖσαν δε νῦν διά τῆς
ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χρισ
τοῦ, καταργήσαντος μεν τὸν θάνατον, φω
τίσαντος δε ζωήν καὶ ἀφθαρσίαν διά τοῦ ε
ὐαγγελίου, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγώ κήρυξ καὶ ἀπό
στολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν. δι' ἣν αἰτίαν
καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι.
οἶδα γάρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι
δυνατός ἐστι τὴν παρακαταθήκην μου φυ
λάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑποτύπωσιν ἔ
χε ὑγιαινόντων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκου
σας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν χριστῷ ἰησοῦ.
τὴν καλήν παραθήκην φύλαξον διά πνεύμα
τος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. οἶδας
τοῦτο ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν
τῇ ἀσίᾳ, ὧν ἐστί φύγελλος καὶ ἑρμογένης.
δῴη ἔλεος ὁ κύριος τῷ ὀνησιφόρου οἴκῳ,
ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἅλυσιν

Explicit epiſtola beati pauli ad Timotheum prima.

Incipit epiſtola beati pauli apli ad Thimotheum ſecunda. Cap.i.

Paulus aplus ieſu xpi p volū A
tatē dei ſm pmiſſionē
vite q̄ eſt i xpo ieſu: timo
theo chariſſimo filio: grã ⁊
mia ⁊ pax a deo patre
noſtro ⁊ chriſto ieſu domino noſtro.
Grãtias ago deo meo cui ſeruio a pge
nitorib⁹ meis in ↄſcia pura: q̧ ſine in
termiſſiōe habeā tui memoriā in orōib⁹
meis nocte ac die: deſiderās te videre.
Memor lachrymaꝝ tuaꝝ vt gaudio
iplear. Recordationē accipiēs ei⁹ fidei q̄
eſt in te non ficta: q̄ ⁊ habitauit primũ
in auia tua loide ⁊ matre B
tua eunice: certus ſum aũt q̧ ⁊ in te.
Propter quã cāz admoneo te: vt reſuſci
tes gratiam dei que eſt in te per
impoſitionē manuũ mearũ. Nō enim dedit
nobis deus ſpũm timoris: ſed
virtutis ⁊ dilectionis ⁊ ſobrietatis.
Noli itaqꝫ erubeſcere teſtimonium dñi
noſtri neqꝫ me vinctum eius: ſed
collabora euangelio ſecundum
virtutē dei: q̄ nos liberauit ⁊ vocauit
vocatione ſua ſctã non ſm opa noſtra: Ad Titum 3.b.
ſed ſcđm ppoſitũ ſuum ⁊ gratiam:
q̄ data eſt nobis in chriſto ieſu añ tpa C
ſecularia: manifeſtata eſt aũt nũc per
illuminationē ſaluatoris dñi nři ieſu xpi
q̄ deſtruxit q̄dē mortē: illuminauit
aũt vitā ⁊ incorruptionē per euāgeliũ:
in quo poſit⁹ ſũ ego pdicator ⁊ aplus
⁊ magiſter gentium. Ob quã cauſam
ēt hec patior: ſed non confundor.
Scio enim cui credidi: ⁊ certus ſum q̧
potens eſt depoſitum meum ſeruare
in illum diem. Formam habe
ſanorum verboꝝ que a me audiſti
in fide ⁊ dilectiōe in xpo ieſu.
Bonũ depoſitũ cuſtodi p ſpiritum D
ſanctũ q̄ habitat in nobis. Scis enim
hoc q̧ auerſi ſunt a me oēs qui in
aſia ſũt: ex q̄b⁹ eſt phygell⁹ ⁊ hermoge
nes. Det miaꝫ dñs oneſifori domui:
q̧ ſepe me refrigerauit: ⁊ catenam

μου οὐκ ἐπαισχύνθη, ἀλλά γενόμενος ἐν
ῥώμῃ σπουδαιότερον ἐζήτησέ με, καὶ εὗρε.
δῴη αὐτῷ ὁ κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρά κυ
ρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὅσα ἐν ἐφέσῳ
διηκόνησε βέλτιον σὺ γινώσκεις. Cap.2.
Σὺ οὖν τέκνον μου ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χά
ριτι τῇ ἐν χριστῷ ἰησοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας
παρ' ἐμοῦ διά πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα
παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοί
ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι. σὺ οὖν κακο
πάθησον ὡς καλός στρατιώτης ἰησοῦ χρισ
τοῦ. οὐδείς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς
τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολο
γήσαντι ἀρέσῃ. ἐάν δε καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στε
φανοῦται ἐάν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. τὸν κο
πιῶντα γεωργόν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν
μεταλαμβάνειν. νόει ἃ λέγω. δῴη γάρ σοι
ὁ κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσι. μνημόνευε ἰησοῦν
χριστόν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν ἐκ σπέρμα
τος δαυίδ κατά τὸ εὐαγγέλιόν μου, ἐν ᾧ
κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος,
ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται. διὰ
τοῦτο πάντα ὑπομένω διά τοὺς ἐκλεκτούς,
ἵνα καὶ αὐτοί σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν χρι
στῷ ἰησοῦ μετά δόξης αἰωνίου. πιστός ὁ λό
γος. εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν.
εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν. εἰ ἀρ
νούμεθα, κακεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς. εἰ ἀπισ
τοῦμεν, ἐκεῖνος πιστός μένει, ἀρνήσασθαι ἑ
αυτόν οὐ δύναται. ταῦτα ὑπομίμνησκε δια
μαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ κυρίου. μὴ λο
γομαχεῖν, εἰς οὐδέν χρήσιμον ἐπί κατασ
τροφῇ τῶν ἀκουόντων. σπούδασον σεαυ
τόν δόκιμον παραστῆσαι τῷ θεῷ, ἐργάτην
ἀνεπαίσχυντον ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον
τῆς ἀληθείας. τὰς δε βεβήλους κενοφωνίας
περιΐστασο. ἐπί πλεῖον γὰρ προκόψουσιν
ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγ
γραινα νομήν ἕξει. ὧν ἐστίν ὑμέναιος καὶ φι
λητός, οἵτινες περί τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν,
λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ
ἀνατρέπουσι τὴν τινῶν πίστιν. ὁ μέντοι στε
ρεός θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων τὴν
σφραγίδα ταύτην. ἔγνω κύριος τοὺς ὄν
τας αὐτοῦ, καὶ ἀποστήτω ἀπό ἀδικίας πᾶς
ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου. ἐν μεγάλῃ δε
οἰκίᾳ οὐκ ἐστί μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀρ
γυρᾶ, ἀλλά καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ
ἃ μεν εἰς τιμήν, ἃ δε εἰς ἀτιμίαν. ἐάν οὖν
τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτόν ἀπό τούτων, ἔσται
σκεῦος εἰς τιμήν ἡγιασμένον καὶ εὔχρηστον
τῷ δεσπότῃ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν ἡτοι
μασμένον. τὰς δε νεωτερικάς ἐπιθυμίας φεῦ

meã non erubuit: ſed cum romã veniſ
ſet ſollicite me queſiuit: ⁊ inuenit.
Det illi dñs inuenire miſericordiā a dño
in illa die: et quanta epheſi
miniſtrauit mihi tu melius noſti. Cap.2.
Tu ergo fili mi cōfortare in gratia A
q̄ eſt in chriſto ieſu: ⁊ que audiſti
a me per multos teſtes: hec
cōmenda fidelibus hoibus: qui idonei
erunt ⁊ alios docere. Labora
ſicut bonus miles chriſti ieſu.
Nemo militans deo implicat ſe
negocijs ſecularib⁹: vt ei placeat: nō co
placeat cui ſe pbauit. Nã ⁊ q̄ certat in
ronabit̄ niſi q̄ legitime certauerit. Labo 1.Cor.9.b
rantē agricolā opꝫ primũ d fructibus
accipere. Intellige q̄ dico: dabit ei ti
bi dñs i oib⁹ itellectũ. Memor eſto dñz
ieſuꝫ xpꝫ reſurrexiſſe a mortuis ex ſemi
ne dauid ſm euãgelium meũ: in quo B
laboro vſqꝫ ad vincula quaſi male ope
rās: ſꝫ verbũ dei nō eſt alligatũ. Ideo
omnia ſuſtineo propter electos:
vt ⁊ ipſi ſalutē ↄſequantur q̄ eſt in xpo
ieſu cum glia celeſti. Fidelis ſermo.
Nã ſi cōmortui ſumus: ⁊ ↄuiuemus:
ſi ſuſtiebim⁹ ⁊ cōregnabim⁹: ſi negaue
rim⁹: ⁊ ille negabit nos: ſi nō credim⁹
ille fidelis permanet: negare ſeipſum
non poteſt. Hec commone teſtificans
coram deo. Noli contendere verbis:
ad nihil ei vtile eſt niſi ad ſubuerſionē
audientiũ. Sollicite autem cura teip
ſuꝫ pbabilem exhibere deo: operarium
inconfuſibilē recte tractantē verbuꝫ
veritatis. Prophana aũt ⁊ vaniloquia
deuita. Multum enim proficient ad
impietatem: ⁊ ſermo eorum vt cancer
ſerpet. Ex q̄b⁹ ē hymeneus ⁊ philetus:
q̄ a veritate exciderũt
dicentes reſurrectionem iam factaꝫ: ⁊
ſubuerterũt quorũdã fidem. Sꝫ firmum 1.Co.3.b.
fundamentum dei ſtat: habens
ſignaculũ hoc. Cognouit dñs qui ſunt
eius: ⁊ diſcedit ab iniquitate omnis
qui inuocat nomen dñi. In magna aũt
domo non ſolum ſunt vaſa aurea ⁊
argentea: ſꝫ ⁊ lignea ⁊ fictilia: et D
q̄dã q̄dē i honorē: q̄dã aũt i ↄtumeliaꝫ.
Si q̄s ergo emũdauerit ſe ab iſtis erit
vas in honorē ſanctificatũ: ⁊ vtile
domino ad oē opus bonum paratum.
Iuuenilia autem deſideria fuge 1.Tim.4.a 1.Tim.6.c

γε, δίωκε δε δικαιοσύνην, πίστιν, αγάπην, ειρήνην, μετά των επικαλουμένων τον κύριον εκ καθαράς καρδίας. τας δε μωράς και απαιδεύτους ζητήσεις παραιτού, ειδώς ότι γεννώσι μάχας. δούλον δε κυρίου ου δει μάχεσθαι, αλλ' ήπιον είναι προς πάντας, διδακτικόν, ανεξίκακον, εν πραότητι παιδεύοντα τους αντιδιατιθεμένους, μήποτε δω αυτοίς ο θεός μετάνοιαν εις επίγνωσιν αληθείας, και ανανήψωσιν εκ της του διαβόλου παγίδος, εζωγρημένοι υπ' αυτού εις το εκείνου θέλημα. Cap. 3.

Τούτο δε γίνωσκε, ότι εν εσχάταις ημέραις ενστήσονται καιροί χαλεποί. έσονται γαρ άνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, αλαζόνες, υπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεύσιν απειθείς, αχάριστοι, ανόσιοι, άστοργοι, άσπονδοι, διάβολοι, ακρατείς, ανήμεροι, αφιλάγαθοι, προδόται, προπετείς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μάλλον ή φιλόθεοι, έχοντες μόρφωσιν ευσεβείας, την δε δύναμιν αυτής ηρνημένοι. και τούτους αποτρέπου. εκ τούτων γαρ εισίν οι ενδύνοντες εις τας οικίας και αιχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα αμαρτίαις, αγόμενα επιθυμίαις ποικίλαις, πάντοτε μανθάνοντα και μηδέποτε εις επίγνωσιν αληθείας ελθείν δυνάμενα. ον τρόπον δε ιαννής και ιαμβρής αντέστησαν μωϋσεί, ούτω και ούτοι ανθίστανται τη αληθεία, άνθρωποι κατεφθαρμένοι τον νουν, αδόκιμοι περί την πίστιν, αλλ' ου προκόψουσιν επί πλείστον. η γαρ άνοια αυτών έκδηλος έσται πάσιν, ως και η εκείνων εγένετο. συ δε παρηκολούθηκάς μου τη διδασκαλία, τη αγωγή, τη προθέσει, τη πίστει, τη μακροθυμία, τη αγάπη, τη υπομονή, τοις διωγμοίς, τοις παθήμασιν, οία μοι εγένοντο εν αντιοχεία, εν ικονίω, εν λύστροις, οίους διωγμούς υπήνεγκα, και εκ πάντων με ερρύσατο ο κύριος. και πάντες δε οι θέλοντες ευσεβώς ζην εν χριστώ ιησού, διωχθήσονται. πονηροί δε άνθρωποι και γόητες προκόψουσιν επί το χείρον, πλανώντες και πλανώμενοι. συ δε μένε εν οις έμαθες και επιστώθης, ειδώς παρά τίνος έμαθες, και ότι από βρέφους τα ιερά γράμματα οίδας, τα δυνάμενά σε σοφίσαι εις σωτηρίαν διά πίστεως της εν χριστώ ιησού. πάσα γραφή θεόπνευστος και ωφέλιμος προς διδασκαλίαν, προς έλεγχον, προς επανόρθωσιν, προς παιδείαν την εν δικαιοσύνη, ίνα άρτιος ή ο του θεού άνθρωπος προς παν έργον αγαθόν εξηρτυμένος. Cap. 4.

ſectare iuſtitiã: fidẽ: ſpẽ: charitatem: et pacem cum his q̃ inuocãt dominum de corde puro. Stultas ãt ⁊ ſine diſciplina q̃ſtiones deuita: ſciens qꝛ generãt lites. Seruũ ãt dñi non oportet litigare: ſed manſuetũ eſſe ad oẽs: docibilẽ: patiẽtẽ cũ modeſtia: corripiẽtẽ eos q̃ reſiſtunt veritati: ne qñ deus det illis pñiam ad cognoſcendam veritatẽ: ⁊ reſipiſcant a diaboli laqueis: a quo captiui tenẽtur ad ipſiꝰ voluntatem. Cap. 3. (Ad Titum 3.c.)

A Hoc ãt ſcito: qꝫ in nouiſſimis diebꝰ inſtabunt tp̃a periculoſa: ⁊ erunt (1. Tim. 4.a 2. Pe. 3.a) homines ſe ipſos amantes: cupidi: elati: ſuperbi: blaſphemi: parentibus nõ obediẽtes: igrati: ſceleſti: ſine affectiõe: ſine pace: criminatores: icõtinẽtes: imites: ſine benignitate: ꝓditores: ꝓterui: tumidi: ⁊ voluptatũ amatores magis q̃ȝ dei: hñtes ſpẽȝ q̃dẽ pietatis: virtutẽ ãt eiꝰ abnegantes. Et hos deuita. B Ex his enim ſunt qui penetrãt domos: ⁊ captiuas ducũt mulierculas oneratas peccatis: que ducunt varijs deſiderijs: ſemper diſcentes ⁊ nunq̃ȝ ad ſciaȝ veritatis ꝑuenietes. Quẽadmodũ ãt iannes ⁊ iambres reſtiterũt moyſi: ita et hi reſiſtunt veritati: homines corrupti mente: reprobi circa fidem: ſed vltra non proficient. C Inſipientia enim eorum manifeſta erit omnibus: ſicut ⁊ illorum fuit. Tu aũt aſſecutus es meam doctrinã: iſtitutionẽ: ꝓpoſitũ: fidẽ: lõganimitatẽ: dilectionẽ: patientiam: perſecutiones: paſſiões: q̃lia mihi facta ſũt antiochie: iconij: lyſtris: quales perſecutiones ſuſtinui: ⁊ ex oĩbus me eripuit dominus. Et omnes qui pie volunt viuere in xp̃o ieſu: pſecutionẽ patiẽtur. D Mali ãt hoĩes ⁊ ſeductores proficient ĩ peius: errãtes ⁊ in errorẽ mittentes. Tu vo pmane ĩ his q̃ didiciſti ⁊ credita ſũt tibi: ſciẽs a quo didiceris: et qꝛ ab ĩfãtia ſacras literas noſti: q̃ te poſſunt iſtruere ad ſalutẽ ꝑ fidem que eſt in xp̃o ieſu. Oĩs .n. ſcriptura diuinitus iſpirata vtilis eſt ad docẽdũ: ad arguẽduȝ: ad corripiendum: ad erudiendum in iuſtitia: vt perfectus ſit homo dei ad omne opus bonum inſtructus. Cap. 4.

Διαμαρτύρομαι ουν εγώ ενώπιον του θεού και του κυρίου ημών ιησού χριστού του μέλλοντος κρίνειν ζώντας και νεκρούς κατά την επιφάνειαν αυτού και την βασιλείαν αυτού, κήρυξον τον λόγον, επίστηθι ευκαίρως, ακαίρως, έλεγξον, επιτίμησον, παρακάλεσον εν πάση μακροθυμία και διδαχή, έσται γαρ καιρός ότε της υγιαινούσης διδασκαλίας ουκ ανέξονται, αλλά κατά τας επιθυμίας τας ιδίας εαυτοίς επισωρεύσουσι διδασκάλους κνηθόμενοι την ακοήν, και από μεν της αληθείας την ακοήν αποστρέψουσιν, επί δε τους μύθους εκτραπήσονται. συ δε νήφε εν πάσι, κακοπάθησον, έργον ποίησον ευαγγελιστού, την διακονίαν σου πληροφόρησον. εγώ γαρ ήδη σπένδομαι, και ο καιρός της εμής αναλύσεως εφέστηκε. τον αγώνα τον καλόν ηγώνισμαι, τον δρόμον τετέλεκα, την πίστιν τετήρηκα. λοιπόν απόκειταί μοι ο της δικαιοσύνης στέφανος, ον αποδώσει μοι ο κύριος εν εκείνη τη ημέρα ο δίκαιος κριτής. ου μόνον δε εμοί, αλλά και πάσι τοις ηγαπηκόσι την επιφάνειαν αυτού, σπούδασον ελθείν προς με ταχέως. δημάς γαρ με εγκατέλιπεν, αγαπήσας τον νυν αιώνα, και επορεύθη εις θεσσαλονίκην. κρίσκης εις γαλατίαν. τίτος εις δαλματίαν. λουκάς εστί μόνος μετ' εμού. μάρκον αναλαβών άγαγε μετά σεαυτού, έστι γαρ μοι εύχρηστος εις διακονίαν. τυχικόν δε απέστειλα εις έφεσον. τον φελόνην ον απέλιπον εν τρωάδι παρά κάρπω ερχόμενος φέρε, και τα βιβλία, μάλιστα τας μεμβράνας. αλέξανδρος ο χαλκεύς πολλά μοι κακά ενεδείξατο, αποδώη αυτώ ο κύριος κατά τα έργα αυτού, ον και συ φυλάσσου, λίαν γαρ ανθέστηκε τοις ημετέροις λόγοις. εν τη πρώτη μου απολογία ουδείς μοι συμπαρεγένετο, αλλά πάντες με εγκατέλιπον. μη αυτοίς λογισθείη. ο δε κύριός μοι παρέστη και ενεδυνάμωσέ με, ίνα δι' εμού το κήρυγμα πληροφορηθή, και ακούση πάντα τα έθνη, και ερρύσθην εκ στόματος λέοντος. και ρύσεταί με ο κύριος από παντός έργου πονηρού, και σώσει εις την βασιλείαν αυτού την επουράνιον, ω η δόξα εις τους αιώνας των αιώνων. αμήν. άσπασαι πρίσκιλλαν και ακύλαν και τον ονησιφόρου οίκον. έραστος έμεινεν εν κορίνθω, τρόφιμον δε απέλιπον εν μιλήτω ασθενούντα. σπούδασον προ χειμώνος ελθείν. ασπάζεταί σε ευβου-

A Teſtificor coram deo ⁊ ieſu chriſto qui iudicaturus eſt viuos ⁊ mortuos: ⁊ per aduentum ipſius ⁊ regnum eius: predica verbum: inſta oportune iportune: argue: obſecra: increpa in omni patientia ⁊ doctrina. Erit enim tempus cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt: ſed ad ſua deſideria coaceruabunt ſibi magiſtros prurientes auribus: ⁊ a veritate quidem auditum auertent: (d. Prurientes ĩ grec. ẽti caſus.) ad fabulas autem conuertentur. Tu vero vigila: in oĩbus labora: opꝰ fac euangeliſte: miniſterium B tuũ iple: ſobrius eſto. Ego ẽi iã delibor ⁊ tempus reſolutionis mee inſtat. Bonum certamen certaui: curſum conſummaui: fidem ſeruaui. In reliquo repoſita ẽ mihi corõa iuſticie: quam reddet mihi dominus in illa die iuſtus iudex. Non ſolum autem mihi ſed ⁊ his qui diligunt aduentũ eius. Feſtina ad me venire cito. Demas enim me reliquit diligens hoc ſeculum: ⁊ abijt theſſalonicã: creſcens in galatiam: titus in dalmatiam: lucas eſt mecũ ſolus. Marcum aſſume ⁊ adduc (Colo. 4. c.) C tecum: eſt enim mihi vtilis in miniſteriũ. Tychicũ ãt miſi epheſũ. Penulam quam reliqui troade apud carpum veniens affer tecum: et libros: maxie ãt ⁊ mẽbranas. Alexãder erarius multa mala mihi oſtendit: reddat illi dñs ſm opera eius: quem ⁊ tu deuita: valde enim reſtitit verbis noſtris. In prima mea defenſione nemo mihi affuit: ſed omnes me dereliquerunt: nõ illis iputet. Dñs autẽ mihi aſtitit ⁊ confortauit me: vt per me D p̃dicatio ipleatur: ⁊ audiãt omnes gentes: ⁊ liberatus ſuȝ de ore leonis. Liberabit me dominus ab omni opere malo: ⁊ ſaluũ faciet in regnum ſuum celeſte: cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen. Saluta priſcillã ⁊ aquilam ⁊ oneſifori domum. Eraſtus remanſit corĩthi: trophimũ ãt reliq̃ ĩfirmũ mileti. Feſtina ante hyemem venire. Salutant te eubolus

δος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.

⁊ pudēs ⁊ linus ⁊ claudia ⁊ fratres omnes. Dominus ieſus chriſtus cum ſpiritu tuo. Gratia vobiſcum Amen.

Τέλος τῆς πρὸς Τιμόθεον δευτέρας ἐπιστολῆς.

Explicit epiſtola bti pauli ad Timotheum ſecunda.

Incipit argumentum in epiſtolam ad Titum.

Titum commonefacit ⁊ inſtruit de conſtitutione preſbyterij ⁊ de ſpirituali conuerſatione et hereticis vitandis qui traditionibus iudaicis credunt: ſcribens ei a nicopoli.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου Παύλου πρὸς Τίτον ἐπιστολή. Cap. I.

Παῦλος δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, ἐφανέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι, ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ. Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν, χάρις, ἔλεος, εἰρήνη, ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην. εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτείας ἢ ἀνυπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες οἴκους ὅλους ἀνατρέπουσι, διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ, αἰσχροῦ κέρδους χάριν. εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης. Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθει-

Incipit epiſtola bti pauli apoſtoli ad Titum. Cap. I.

A Paulus ſeruus dei apoſtol9 aūt ieſu chriſti ſcḋm fidem electorum dei: ⁊ agnitionē veritatis: q̄ ſcḋz pietatē eſt in ſpē vite eterne: quā p̄miſit q̄ nō mētit deus ante tp̄a ſecularia: manifeſtauit āt tp̄ibus ſuis verbum ſuū in p̄dicatione que credita eſt mihi ſcḋm preceptum ſaluatoris noſtri dei. Tito dilecto filio ſcḋz cōez fidē: gratia ⁊ pax a deo patre ⁊ B xp̄o ieſu ſaluatore noſtro. Huius rei gr̄a reliq̄ te crete: vt ea q̄ deſunt corrigas: ⁊ conſtituas per ciuitates p̄ſbyteros: ſicut ⁊ ego diſpoſui tibi. Si quis ſine crimine eſt vni9 vxoris vir: filios hñs fideles nō in accuſatiōe luxurie aut nō ſubditos. Oportet enī (1. Tim. 3.) ep̄z ſine crimīe eē ſicut dei diſpēſatorē: nō ſup̄bū: nō iracūdum: nō vinolentū: nō p̄cuſſorē: nō turpis lucri cupidū: ſed C hoſpitalē: benignū: ſobriū: iuſtū: ſctū: cōtinētē: amplectentē eū q̄ ſcḋm doctrinā eſt fidelē ſermonē: vt potens ſit exhortari in doctrina ſana: et eos q̄ cōtradicūt arguere. Sunt enī multi ēt inobediētes vaniloqui ⁊ ſeductores: maxime qui de circūciſione ſūt: quos oportet redargui: q̄ vniuerſas domos ſubuertūt docētes q̄ nō opꝫ: turpis lucri gratia. Dixit q̄dā ex illis D p̄prius ipſoꝝ p̄pheta. Cretenſes ſp̄ mēdaces: male beſtie: ventres pigri. Teſtimōiū hoc verū eſt. Quā ob cāz icrepa illos dure vt ſani ſint in fide: non intendentes iudaicis fabulis ⁊ mādatis hominum auerſantiū ſe a veritate. (Ro. 14. c.)

αν. πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς, τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι. Cap. 2.

Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ. πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώφρονας, ἁγνάς, οἰκουρούς, ἀγαθάς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημεῖται. τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν. περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, ἀφθαρσίαν, λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν. ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς. μηδείς σου περιφρονείτω. Cap. 3.

Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους. ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπε-

Omnia munda mundis: coinq̄natis aūt ⁊ infidelibus nihil ē mūdū: ſz inq̄nate ſūt eoꝝ ⁊ mēs ⁊ ꝯſciētia. Cōfitētur ſe noſſe deū: factis aūt negāt: cū ſint abominati ⁊ incredibiles ⁊ ad omne opus bonum reprobi. Cap. 2.

A Tu aūt loq̄re q̄ decēt ſanā doctrinā. Senes vt ſobrij ſint: pudici: prudentes: ſani in fide: in dilectione: in patientia. Anus ſimiliter in habitu ſancto: non criminatrices: nō multo vino ſeruiētes: bene docētes: vt prudentiam doceant. Adoleſcētulas vt viros ſuos amēt: filios B ſuos diligāt: prudētes: caſtas: ſobrias: domus curā hñtes: benignas: ſubditas viris ſuis: vt nō blaſphemet verbum dei. Iuuenes ſilr hortare vt ſobrij ſint. In omnibus teipſum prebe exemplū in grauitate: bonoꝝ operū in doctrīa: in integritate verbum ſanum irreprehenſibile: vt is q̄ ex aduerſo ē vereat: nihil habens C malū dicere de nobis. Seruos dñis ſuis (Ephe. 6. a. Colo. 3. d. 1. Pe. 2. c.) ſubditos eſſe: in omnibus placentes: non ꝯtradicentes: non fraudantes: ſed in omnibus fidē bonam oſtendētes: vt doctrinam ſaluatoris noſtri dei ornēt in oībus. Apparuit eñ gr̄a dei ⁊ ſaluatoris nr̄i oībus hoibus erudiens nos: vt abnegantes D impietatē ⁊ ſecularia deſideria ſobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamus in hoc ſeculo: expectantes beatam ſpem ⁊ aduentū glorie magni dei ⁊ ſaluatoris noſtri ieſu chriſti: q̄ dedit ſemetipſū p̄ nobis: vt nos redimeret ab omni iniq̄tate: ⁊ mūdaret ſibi populū acceptabilē ſectatorē bonoꝝ operum. Hec loquere ⁊ exhortare: et argue cū oī imperio. Nemo te contemnat. Cap. 3.

A Admone illos principibus ⁊ p̄tib9 ſubditos eſſe: dicto obedire: ad oē op9 bonū paratos eē: nemīe blaſphemare: nō litigioſos eē ſed modeſtos: oēz oñdentes manſuetudinē ad oēs hoies. Eram9 .n. aliqñ ⁊ nos inſipiētes ⁊ increduli: errātes: ſeruientes deſiderijs ⁊ voluptatib9 varijs: in malitia ⁊ inuidia agentes: odibiles: odientes inuicē. Cū āt benignitas ⁊ humāitas apparuit

φάνη/ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι, κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. πιστὸς ὁ λόγος. καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. ταῦτα ἐστὶ τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις. μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιΐστασο. εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει, ὢν αὐτοκατάκριτος. ὅταν πέμψω ἀρτεμᾶν πρός σε ἢ τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς νικόπολιν, ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ ἀπολλὼ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Τέλος τῆς πρὸς τίτον ἐπιστολῆς.

ſaluatoris noſtri dei: non ex operibus iuſtitie que fecimus nos: ſed ſm miſericordiã ſuam ſaluos nos fecit p lauacrũ regenerationis ⁊ renouatiõis ſpiritus ſancti: quẽ effudit in nos abunde per ieſum chriſtum ſaluatorẽ noſtrum: vt iuſtificati gratia ipſius heredes ſimus ſm ſpem vite eterne. Fidelis ſermo eſt. Et de his volo te confirmare: vt curent bonis operibus preeſſe qui credunt deo. Hec ſunt bona ⁊ vtilia hoĩb⁹. Stultas aũt q̃ſtiones ⁊ genealogias ⁊ cõtẽtiones ⁊ pugnas legis deuita. Sunt enim inutiles ⁊ vane. Hereticũ hominem poſt vnam ⁊ ſecundam correptionẽ deuita: ſciens q̃ ſubuerſus eſt q̃ eiuſmodi eſt ⁊ delinq̃t cũ ſit ꝓprio iudicio cõdẽnat⁹. Cũ miſero ad te artemã aut tychicũ: feſtina ad me venire nicopolim: ibi .n. ſtatui hyemare. Zenã legiſperitum ⁊ appollo ſollicite premitte: vt nihil illis deſit. Diſcant autem ⁊ noſtri bonis operibus preeſſe ad vſus neceſſarios: vt nõ ſint infructuoſi. Salutant te q̃ mecũ ſunt omnes. Saluta eos qui nos amãt in fide. Gratia dei cũ omnibus vobis. Amen.

Explicit epiſtola beati pauli ad Titũ.

1.Tim.1.c. B C 1.Tim.1.a. D

Incipit argumentum in epiſtolam ad Philemonem.

Philemoni familiares litteras facit pro oneſimo ſeruo eius: ſcribens ei ab vrbe roma de carcere per ſupraſcriptum oneſimum. Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου παύλου πρὸς φιλήμονα ἐπιστολή. Cap. i.

A Παῦλος δέσμιος χριστοῦ ἰησοῦ, καὶ τιμόθεος ὁ ἀδελφός, φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν, καὶ ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ, καὶ ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε μνείαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν, ἣν ἔχεις πρὸς τὸν κύριον ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἔργου ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν εἰς χριστὸν ἰησοῦν. χαρὰν

Incipit epiſtola btĩ pauli apoſtoli ad Philemonem. Cap. i.

Paulus vinctus chriſti ieſu ⁊ timothe⁹ frater philemõi dilecto et adiutori noſtro ⁊ appie ſorori chariſſime et archippo cõmilitoni noſtro: ⁊ eccleſie q̃ in domo tua eſt. Gra vobis ⁊ pax a deo patre noſtro ⁊ domino ieſu chriſto. Gratias ago deo meo ſemper memoriam tui faciens in orõnibus meis: audiẽs charitatẽ tuã ⁊ fidem quam habes in domino ieſu ⁊ in omnes ſanctos: vt communicatio fidei tue euidens fiat in agnitione omnis operis boni in chriſto ieſu. Gaudium

γὰρ ἔχομεν πολλὴν καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ ἀδελφέ. διὸ πολλὴν ἐν χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς παῦλος πρεσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος ἰησοῦ χριστοῦ. παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου ὀνήσιμον, τόν ποτέ σοι ἄχρηστον, νυνὶ δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὔχρηστον, ὃν ἀνέπεμψα. σὺ δὲ αὐτόν, τοῦτ' ἔστι τὰ ἐμὰ σπλάγχνα προσλαβοῦ. ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ διακονῇ μοι ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου. χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ, ἀλλὰ κατὰ ἑκούσιον. τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς, οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ. εἰ οὖν ἐμὲ ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. εἰ δέ τι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγει. ἐγὼ παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω, ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις. ναὶ ἀδελφέ, ἐγώ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ, ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν κυρίῳ. πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν, ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν. ἀσπάζονταί σε ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν χριστῷ, μάρκος, ἀρίσταρχος, δημᾶς, λουκᾶς οἱ συνεργοί μου. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. ἀμήν.

Τέλος τῆς πρὸς φιλήμονα ἐπιστολῆς.

enim magnũ habui ⁊ conſolationẽ in charitate tua: q2 viſcera ſanctorum requieuerũt p te frater. Propter quod multã fiduciã hñs in chriſto ieſu iperãdi tibi qđ ad rẽ ptinet: pp charitatẽ magis obſecro: cũ ſis talis vt paulus ſenex: nũc aũt ⁊ vinctus ieſu chriſti obſecro te p meo filio: quem genui in vinculis oneſimo: qui tibi aliqñ inutilis fuit: nũc aũt ⁊ mihi ⁊ tibi vtilis: quẽ remiſi tibi. Tu aũt illũ vt mea viſcera ſuſcipe. Quem ego volueram mecum detinere: vt pro te mihi miniſtraret in vinculis euangelij. Sine conſilio aũt tuo nihil volui facere: vt ne velut ex neceſſitate bonum tuum eſſet: ſed voluntarium. Forſitã ei ideo diſceſſit ad horã a te: vt in eternũ illũ reciperes: iam nõ vt ſeruũ: ſed pro ſeruo chariſſimum fratrem: maxime mihi: quãto aũt magis tibi ⁊ in carne ⁊ in dño. Si ergo habes me ſociũ: ſuſcipe illũ ſicut me. Si aũt aliqđ nocuit tibi: aut dz: hoc mihi ĩputa. Ego paul⁹ ſcripſi manu mea: ego reddã: vt non dicã tibi q teipſum mihi debes. Ita frater ego te fruar in domino: refice viſcera mea in xpo. Cõfidẽs i obediẽtia tua ſcripſi tibi: ſciẽs qm̃ ⁊ ſuper id qđ dico facies. Simul ⁊ para mihi hoſpitiũ: nã ſpero per orationes veſtras donari me vobis. Salutat te epaphras concaptiuus meus in chriſto ieſu: marc⁹ ariſtarchus: demas ⁊ lucas adiutores mei. Gratia domini noſtri ieſu chriſti cum ſpiritu veſtro. Amen.

Explicit epiſtola btĩ pauli ad Philemonem.

B C D

Incipit argumentum in epiſtolam ad Hebreos.

In primis dicendum eſt cur apoſtolus paulus in hac epiſtola ſcribenda non ſeruauerit morẽ ſuũ: vt vel vocabulum nominis ſui vel ordinis deſcriberet dignitatem. Hec cauſa eſt: q2 ad eos ſcribens qui ex circunciſione crediderant quaſi gentium apoſtolus et non hebreorũ: ſciens quoq3 eorum ſuperbiam ſuamq3 humilitatem ipſe demonſtrans: meritũ officij ſui noluit anteferre. Nam ſimili modo etiam iohannes apoſtolus propter humilitatem in epiſtola ſua nomen ſuum eadem ratione non pretulit. Hanc ergo epiſtolam fertur apoſtolus ad hebreos conſcriptam hebraica lingua miſiſſe: cuius ſenſum et ordinẽ retinens lucas euangeliſta poſt exceſſũ apoſtoli pauli greco ſermone compoſuit. Explicit argumentum.

Η του αγίου παύλου πρὸς εβραίους
επιστολή. Cap. i.

Πολυμερώς και πολυτρόπως πά-
λαι ο θεός λαλήσας τοις πατρά
σιν εν τοις προφήταις, επ' εσχάτου
των ημερών τούτων ελάλησεν
ημίν εν υιώ, ον έθηκε κληρονόμον
πάντων, δι' ου και τους αιώνας εποίησεν.
ος ων απαύγασμα της δόξης και χαρακτήρ
της υποστάσεως αυτού, φέρων τε τα πάν
τα τω ρήματι της δυνάμεως αυτού, δι' ε-
αυτού καθαρισμόν ποιησάμενος των αμαρ-
τιών ημών, εκάθισεν εν δεξιά του θρόνου
της μεγαλωσύνης εν υψηλοίς τοσούτω κρεί
ττων γενόμενος των αγγέλων, όσω διαφο
ρώτερον παρ' αυτούς κεκληρονόμηκεν όνο-
μα. τίνι γαρ είπε ποτέ των αγγέλων, υιός
μου ει σύ, εγώ σήμερον γεγέννηκα σε. και
πάλιν. εγώ έσομαι αυτώ εις πατέρα, και
αυτός έσται μοι εις υιόν. όταν δε πάλιν ει-
σαγάγη τον πρωτότοκον εις την οικουμένην
λέγει. και προσκυνησάτωσαν αυτώ πάντες
άγγελοι θεού. και προς μεν τους αγγέ-
λους λέγει. ο ποιών τους αγγέλους αυτού
πνεύματα και τους λειτουργούς αυτού πυ
ρος φλόγα. προς δε τον υιόν. ο θρόνος σου
ο θεός εις τον αιώνα του αιώνος, ράβδος
ευθύτητος η ράβδος της βασιλείας σου. η
γάπησας δικαιοσύνην, και εμίσησας ανομίαν,
διατούτο έχρισε σε ο θεός ο θεός σου έλαι-
ον αγαλλιάσεως παρά τους μετόχους σου.
και συ κατ' αρχάς κύριε την γην εθεμελίω-
σας, και έργα των χειρών σου εισίν οι ουρα
νοί. αυτοί απολούνται, συ δε διαμένεις, και
πάντες ως ιμάτιον παλαιωθήσονται. και ω-
σεί περιβόλαιον ελίξεις αυτούς και αλλα-
γήσονται, σύ δε ο αυτός ει, και τα έτη σου
ουκ εκλείψουσι. προς τίνα δε των αγγέ-
λων είρηκε ποτέ, κάθου εκ δεξιών μου, έως
αν θω τους εχθρούς σου υποπόδιον των
ποδών σου. ουχί πάντες εισί λειτουργικά
πνεύματα εις διακονίαν αποστελλόμενα, δι
ά τους μέλλοντας κληρονομείν σωτηρίαν.
Cap. 2.

Διατούτο δει περισσοτέρως ημάς προσέ
χειν τοις ακουσθείσι, μήποτε παραρρυώ
μεν. ει γαρ ο δι' αγγέλων λαληθείς λόγος
εγένετο βέβαιος, και πάσα παράβασις και
παρακοή έλαβεν ένδικον μισθαποδοσίαν,
πως ημείς εκφευξόμεθα τηλικαύτης αμελή
σαντες σωτηρίας. ήτις αρχήν λαβούσα λα-
λείσθαι διά του κυρίου υπό των ακουσάν-
των, εις ημάς εβεβαιώθη, συνεπιμαρτυρούν-

Incipit epiſtola beati pauli apli ad
Hebreos. Cap. i.

Multipharie multiſqꝫ modis A
olim deus loquēs patribus
in pphetis: nouiſſime
diebus iſtis locutus
eſt nobis i filio: quē ꝯſtitu
it heredē vniuerſorū: p quē fecit & ſecula. Qui cū ſit ſplēdor glorie & figura Sap. 7. Eccl. 47. a
ſubſtantie eius: portanſqꝫ omnia
verbo virtutis ſue:
purgationem peccatorum faciens:
ſedet ad dexteram B
maieſtatis in excelſis: tanto melior
angelis effectus: quanto differentius
pre illis nomen hereditauit.
Cui ei dixit aliqñ angelorū: filius Luce. 3. c. ps. 2. 2. Reg. 7. c.
meus es tu: ego hodie genui te. Et
rurſuꝫ. Ego ero illi in patrem: &
ipſe erit mihi in filiū. Et cū iterū itro
ducit primogenitum in orbem terre: C
dicit. Et adorent eum omnes Pſal. 96.
angeli dei. Et ad angelos quidem
dicit. Qui facit angelos ſuos ps. 103.
ſpūs: & miniſtros ſuos flāmam ignis.
Ad filium autem. Thronus tuus ps. 44.
deus in ſeculum ſeculi: virga
equitatis virga regni tui. Dilexiſti
iuſtitiā & odiſti iniquitatem:
propterea vnxit te deꝰ deꝰ tuus oleo
exultationis pre participibus tuis.
Et tu in pncipio dñe terram fundaſti: ps. 101.
& opera manuū tuarum ſunt celi. D
Ipſi peribūt: tu autem permanebis: &
oēs vt veſtimentum veteraſcēt. Et velut
amictū mutabis eos & mutabuntur:
tu autē ideꝫ ipſe es: & anni tui
non deficient. Ad quem aūt angelorum
dixit aliqñ: ſede a dextris meis: quoad ps. 109.
uſqꝫ ponā inimicos tuos ſcabellum
pedū tuorū. Nōne oēs ſunt adminiſtra
torij ſpiritus in miniſteriū miſſi: pp eos
qui hereditatem capiunt ſalutis.
Cap. 2.
Propterea abūdātiꝰ opꝫ obſeruare A
nos ea q̄ audiuimꝰ: ne forte peref
fluamus. Si ei q p angelos dictꝰ ē ſer
mo: factꝰ eſt firmꝰ: & ſi oīs puaricatio &
inobediētia accepit iuſtā mercedis retri
butionē: quō nos effugiemꝰ ſi tātā negle
xerimus ſalutē. Que cū initiū accepiſſet
enarrādi per dñꝫ ab eis qui audierūt:
in nos cōfirmata eſt: conteſtante Mar. 16. d.

τος του θεού σημείοις τε και τέρασι και ποι
κίλαις δυνάμεσι, και πνεύματος αγίου με-
ρισμοίς κατά την αυτού θέλησιν. ου γαρ
αγγέλοις υπέταξε την οικουμένην την μέλ-
λουσαν περί ης λαλούμεν. διεμαρτύρατο
δε πού τις λέγων. τί εστιν άνθρωπος ότι
μιμνήσκη αυτού, η υιός ανθρώπου ότι ε-
πισκέπτη αυτόν. ηλάττωσας αυτόν βραχύ
τι παρ' αγγέλους, δόξη και τιμή εστεφά-
νωσας αυτόν, και κατέστησας αυτόν επί τα
έργα των χειρών σου, πάντα υπέταξας υ
ποκάτω των ποδών αυτού. εν γαρ τω υπο
τάξαι αυτώ τα πάντα, ουδέν αφήκεν αυτώ
ανυπότακτον. νυν δε ούπω ορώμεν αυτώ
τα πάντα υποτεταγμένα. τον δε βραχύ τι
παρ' αγγέλους ηλαττωμένον βλέπομεν ιη
σούν διά το πάθημα του θανάτου δόξη και
τιμή εστεφανωμένον, όπως χάριτι θεού υ
πέρ παντός γεύσηται θανάτου. έπρεπε γαρ
αυτώ δι' ον τα πάντα και δι' ου τα πάντα
πολλούς υιούς εις δόξαν αγαγόντα, τον
αρχηγόν της σωτηρίας αυτών διά παθημά
των τελειώσαι. ο τε γαρ αγιάζων και οι αγια
ζόμενοι εξ ενός πάντες. δι' ην αιτίαν ουκ ε-
παισχύνεται αδελφούς αυτούς καλείν λέ-
γων. απαγγελώ το όνομα σου τοις αδελ-
φοίς μου, εν μέσω εκκλησίας υμνήσω σε. και
πάλιν. εγώ έσομαι πεποιθώς επ' αυτώ, και
πάλιν ιδού εγώ και τα παιδία α μοι έδω-
κεν ο θεός. επεί ουν τα παιδία κεκοινώνηκε
σαρκός και αίματος, και αυτός παραπλησί
ως μετέσχε των αυτών, ίνα διά του θανά-
του καταργήση τον το κράτος έχοντα του θα
νάτου, τουτέστι τον διάβολον, και απαλλά
ξη τούτους όσοι φόβω θανάτου διά παν-
τός του ζην ένοχοι ήσαν δουλείας. ου γαρ
δήπου αγγέλων επιλαμβάνεται, αλλά σπέρ
ματος αβραάμ επιλαμβάνεται. όθεν ώφειλε
κατά πάντα τοις αδελφοίς ομοιωθήναι, ίνα
ελεήμων γένηται και πιστός αρχιερεύς τα
προς τον θεόν, εις το ιλάσκεσθαι τας αμαρ
τίας του λαού. εν ω γαρ πέπονθεν αυτός
πειρασθείς, δύναται τοις πειραζομένοις βοη
θήσαι. Cap. 3.

Όθεν αδελφοί άγιοι κλήσεως επουρανίου
μέτοχοι κατανοήσατε τον απόστολον
και αρχιερέα της ομολογίας ημών ιησούν
χριστόν πιστόν όντα τω ποιήσαντι αυτόν,
ως και μωυσής εν όλω τω οίκω αυτού.
πλείονος γαρ δόξης ούτος παρά μωϋσήν
ηξίωται, καθόσον πλείονα τιμήν έχει του οί
κου ο κατασκευάσας αυτόν. πας γαρ οίκος
κατασκευάζεται υπό τινός. ο δε τα πάντα

deo ſignis & portentis & varijs
virtutibꝰ: & ſpūs ſancti diſtributionibus
ſm ſuam voluntatem. Non enim
āgelis ſubiecit deus orbem terre futuꝝ B
de quo loquimur. Teſtatus eſt
aūt i quodā loco qs dicēs. Quid ē hō q ps. 8.
memor es eius: aut filiꝰ hois qm viſi
tas eū? Minuiſti eum paulominus
ab angelis: gloria & honore coronaſti
euꝫ: & conſtituiſti eum ſuper
opa manuū tuarū: oīa ſubiecisti ſub
pedibus eiꝰ. In eo ei q oīa ei ſubiecit:
nihil dimiſit non ſubiectum ei.
Nūc autem necdum videmus Phili. 2. a.
oīa ſubiecta ei. Eū autem qui modico
q̄ꝫ angeli minoratꝰ eſt videmus ieſum
pp paſſionē mortis gloria & C
honore coronatuꝫ: vt gratia dei pro
oībus guſtaret mortem. Decebat enim
eum pp quem omnia & per quē oīa:
qui multos filios in gloriaꝫ adduxerat:
autorem ſalutis eorum per paſſioneꝫ
ꝯſummari. Qui eni ſanctificat & qui
ſctificāt ex vno oēs. Propter quā cāꝫ
nō ꝯfunditur fratres eos vocare dicēs.
Nunciabo nomen tuum fratribus Pſal. 21. Mat. 28. b.
meis in medio eccleſie laudabo te. Et
iterum. Ego ero fidens in euꝫ. Et
iteꝝ. Ecce ego & pueri mei quos dedit Eſaie. 8. d
mihi deus. Qr ergo pueri cōicauerunt D
carni & ſanguini: & ipſe ſimiliter
participauit eiſdem: vt per morteꝫ Oſe. 13. d.
deſtrueret eū q habebat mortis
imperiū: id eſt diabolū: & liberaret
eos qui timore mortis per totam
vitā obnoxij erant ſeruituti. Nuſq̄ꝫ eīꝫ
angelos apprehendit: ſed ſemen
abrae apprehendit. Vn̄ debuit
per omnia fratribus ſimilari: vt
miſericors fieret & fidelis pontifex
ad deū: vt repropitiaret delicta
populi. In eo enim in q̄o paſſus ē ipſe
& tēptatus: potēs eſt & eis q tēptant au
xiliari. Cap. 3.
Vnde frēs ſancti vocationis celeſtis A
participes ꝯſiderate aplm
& pontificē cōfeſſionis noſtre ieſuꝫ:
qui fidelis eſt ei qui fecit illuꝫ:
ſicut & moyſes in omni domo eius.
Amplioris ei glorie iſte pre moyſe di-
gnꝰ hitꝰ ē quanto ampliorē honorē hꝫ domꝰ
q fabricauit illaꝫ. Oīs nāqꝫ domus
fabricat ab aliquo. Qui autem omnia

κατασκευάσας θεός. και μωυσής μεν πιστός
εν όλω τω οίκω αυτού, ως θεράπων εις
μαρτύριον των λαληθησομένων. Χριστός
δε ως υιός επί τον οίκον αυτού, ου οίκος
εσμέν ημείς εάνπερ την παρρησίαν και το καύ
χημα της ελπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κα
τάσχωμεν. διό καθώς λέγει το πνεύμα το
άγιον. σήμερον εάν της φωνής αυτού ακού
σητε, μη σκληρύνητε τας καρδίας υμών ως
εν τω παραπικρασμώ κατά την ημέραν του
πειρασμού εν τη ερήμω, ου επείρασαν με
οι πατέρες υμών, εδοκίμασαν με και είδον
τα έργα μου τεσσαράκοντα έτη. διό προσ=
ώχθισα τη γενεά εκείνη, και είπα αεί πλα=
νώνται τη καρδία. αυτοί δε ουκ έγνωσαν
τας οδούς μου, ως ώμοσα εν τη οργή μου
ει εισελεύσονται εις την κατάπαυσιν μου.
βλέπετε αδελφοί μήποτε έσται εν τινί υ=
μών καρδία πονηρά απιστίας εν τω απο=
στήναι από θεού ζώντος, αλλά παρακαλεί=
τε εαυτούς καθ εκάστην ημέραν, άχρις ου το
σήμερον καλείται, ίνα μη σκληρυνθή εξ υ=
μών τις απάτη της αμαρτίας. μέτοχοι γαρ
γεγόναμεν του Χριστού, εάνπερ την αρχήν
της υποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κα
τάσχωμεν, εν τω λέγεσθαι σήμερον εάν της
φωνής αυτού ακούσητε, μη σκληρύνητε τας
καρδίας υμών ως εν τω παραπικρασμώ.
τινές γαρ ακούσαντες παρεπίκραναν, αλλ
ου πάντες οι εξελθόντες εξ αιγύπτου διά
μωυσέος. τίσι δε προσώχθισε τεσσαράκον=
τα έτη, ουχί τοις αμαρτήσασιν, ων τα κώ
λα έπεσον εν τη ερήμω. τίσι δε ώμοσε μη ει
σελεύσεσθαι εις την κατάπαυσιν αυτού ει μή
τοις απειθήσασι. και βλέπομεν ότι ουκ ηδυ
νήθησαν εισελθείν δι απιστίαν. Cap. 4.

Φοβηθώμεν ουν μήποτε καταλειπομένης ε
παγγελίας εισελθείν εις την κατάπαυσιν
αυτού, δοκή τις εξ υμών υστερηκέναι. και
γαρ εσμέν ευηγγελισμένοι καθάπερ εκείνοι,
αλλ ουκ ωφέλησεν ο λόγος της ακοής εκεί
νους, μη συγκεκραμένους τη πίστει τοις α=
κούσασιν. εισερχόμεθα γαρ εις την κατάπαυ
σιν οι πιστεύσαντες, καθώς είρηκεν. ως ώμο
σα εν τη οργή μου ει εισελεύσονται εις την
κατάπαυσιν μου. καίτοι των έργων από κα
ταβολής κόσμου γενηθέντων είρηκε γαρ που
περί της εβδόμης ούτως. και κατέπαυσεν ο
θεός εν τη ημέρα τη εβδόμη από πάντων των
έργων αυτού. και εν τούτω πάλιν. ει εισε
λεύσονται εις την κατάπαυσιν μου. επεί ουν
απολείπεται τινάς εισελθείν εις αυτήν και οι

Qui āt oīa creauit deꝰ ē. Et moyſes Nume.12.a
q̄dē fidelis erat ī tota domo eiꝰ tanq̄z
famulꝰ in teſtimoniū eoꝝ q̄ dicēda erāt. B
Xp̄s vero tanq̄z filiꝰ ī domo ſua. Que
domꝰ ſumꝰ nos: ſi fiduciam ⁊ gloriam
ſpei vſq̄z ad finē firmā retineamus.
Quapropter ſicut dicit ſpiritus
ſanctus. Hodie ſi vocē eius audieritis Ps.94.
nolite obdurare corda veſtra ſicut
in exacerbatione: ſcḋm diem
tēptatōis ī deſerto: vbi tēptauerūt me
patres veſtri: probauerunt ⁊ viderūt
opa mea q̄dragita ānis. Propter qḋ C
iſenſus fui gñationi huic: ⁊ dixi ſp̄ er
rāt corde. Ipſi autem nō cognouerunt Ps.94.
vias meas: quibus iuraui in ira mea
ſi introibunt in requiem meam.
Uidete frēs: ne forte ſit in aliquo vr̄m
cor malū incredulitatis diſcedendi
a deo viuo. Sed adhortamini
voſmetipſos per ſingulos dies: donec
hodie cognoīat: vt nō obduret quis
ex vobiſ fallacia peccati. Participes ei
chriſti effecti ſumus: ſi tamen initium
ſubſtātie eiꝰ vſq̄z ad finē firmū retinea= D
mꝰ: dum dicitur hodie ſi
vocē eius audieritis: nolite obdurare
corda vr̄a quēadmodū ī illa exacerba=
tione. Quidā enī audiētes exacerbaue
rūt: ſ; nō vniuerſi q̄ pfecti ſunt ab egy=
pto p moyſē. Quibꝰ āt infēſus eſt qua
draginta annis: nōne illis q̄ peccaue=
rūt: quorū cadauera pſtrata ſunt in de
ſerto? Quibꝰ āt iurauit nō itroire ī reqē
ipiꝰ: niſi illis q̄ increduli fuerūt? Et vi
demꝰ q2 nō potuerūt introire in requiē ip
ſius propter incredulitatem. Cap. 4.

Timeamꝰ ergo ne forte relicta pol A
licitatione introeundi in requiem
eiꝰ: exiſtimet aliq̄s ex nobiſ deeſſe. Et
enī ⁊ nobis nūciatū ē quēadmodū ⁊ illis:
ſed non profuit illis ſermo auditus
non admixtis fidei ex his q̄ audierūt.
Ingrediemur enim in requiem
q̄ credimꝰ: quēadmodū dixit. Sicut
iuraui in ira mea ſi introibunt in
requiē meā. Et q̄dē opibus ab iſtitutōe
mūdi pfectis: dixit enī in quodā loco
de die ſeptima ſic. Et requieuit Gene.2.a.
deus die ſeptima ab omnibus B
opibus ſuis. Et in iſto rurſuz. Si itroi
būt in requiē meā. Quoniam ergo
ſupereſt introire quoſdam in illam: et Infra.10.c

πρότερον ευαγγελισθέντες ουκ εισήλθον δι
απείθειαν, πάλιν τινά ορίζει ημέραν σήμε=
ρον εν δαυίδ λέγων μετά τοσούτον χρόνον
καθώς είρηται. σήμερον εάν της φωνής αυ=
τού ακούσητε, μη σκληρύνητε τας καρδίας
υμών. ει γαρ αυτός ο ιησούς κατέπαυσεν,
ουκ αν περί άλλης ελάλει μετά ταύτα η=
μέρας. άρα απολείπεται σαββατισμός τω λα
ώ του θεού. ο γαρ εισελθών εις την κατά=
παυσιν αυτού, και αυτός κατέπαυσεν από
των έργων αυτού, ώσπερ από των ιδίων ο
θεός. σπουδάσωμεν ουν εισελθείν εις εκεί=
νην την κατάπαυσιν, ίνα μη εν τω αυτώ τις υ
ποδείγματι πέση της απειθείας. ζων γαρ ο
λόγος του θεού και ενεργής και τομώτερος
υπέρ πάσαν μάχαιραν δίστομον, και διϊκ=
νούμενος άχρι μερισμού ψυχής τε και πνεύ
ματος αρμών τε και μυελών, και κριτικός
ενθυμήσεων και εννοιών καρδίας. και ουκ εσ
τί κτίσις αφανής ενώπιον αυτού, πάντα δε
γυμνά και τετραχηλισμένα τοις οφθαλμοίς
αυτού, προς ον ημίν ο λόγος. έχοντες ουν
αρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τους ουρα=
νούς ιησούν τον υιόν του θεού, κρατώμεν
της ομολογίας. ου γαρ έχομεν αρχιερέα μη
δυνάμενον συμπαθήσαι ταις ασθενείαις η=
μών, πεπειραμένον δε κατά πάντα καθ ομοι
ότητα χωρίς αμαρτίας. προσερχώμεθα ουν
μετά παρρησίας τω θρόνω της χάριτος, ί
να λάβωμεν έλεον, και χάριν εύρωμεν εις εύ
καιρον βοήθειαν. Cap. 5.

Πας γαρ αρχιερεύς εξ ανθρώπων λαμβα=
νόμενος, υπέρ ανθρώπων καθίσταται τα
προς τον θεόν, ίνα προσφέρη δώρα τε και
θυσίας υπέρ αμαρτιών, μετριοπαθείν δυνά
μενος τοις αγνοούσι και πλανωμένοις, επεί
και αυτός περίκειται ασθένειαν, και διά ταύ
την οφείλει καθώς περί του λαού, ούτω και
περί εαυτού προσφέρειν υπέρ αμαρτιών.
και ουχ εαυτώ τις λαμβάνει την τιμήν, αλ
λά καλούμενος υπό του θεού καθάπερ και α
αρών. ούτω και ο Χριστός ουχ εαυτόν ε=
δόξασε γενηθήναι αρχιερέα, αλλ ο λαλήσας
προς αυτόν υιός μου ει συ, εγώ σήμερον
γεγέννηκα σε. καθώς και εν ετέρω λέγει. συ
ιερεύς εις τον αιώνα κατά την τάξιν μελχι=
σεδέκ. ος εν ταις ημέραις της σαρκός αυτού
δεήσεις τε και ικετηρίας προς τον δυνάμε=
νον σώζειν αυτόν εκ θανάτου μετά κραυγής
ισχυράς και δακρύων προσενέγκας, και εισα
κουσθείς από της ευλαβείας. καίπερ ων υιός
έμαθεν αφ ων έπαθε την υπακοήν, και τε=
λειωθείς εγένετο τοις υπακούουσιν αυτώ

hi q̄bꝰ priꝰ ānūciatū ē: nō itroierūt
pp̄ icredulitatē: iterū termiat diē q̄dā
hodie ī dauid dicēdo poſt tātuz tēpoꝝ:
ſicut ſupra dictū ē. Hodie ſi vocē eiꝰ
audieritis: nolite obdurare corda
veſtra. Naz ſi eis ieſus requiē pſtitiſſet
nunq̄ȝ de alia loqueret poſt hac die.
Itaq̄z relinquitur ſabbatiſmus populo
dei. Qui enim ingreſſus eſt in requiem C
eius: etiam ipſe requieuit ab
operibus ſuis: ſicut ⁊ a ſuis
deus. Feſtinemꝰ ergo ingredi in illam
requiē: vt ne in idipſum quis incidat
icredulitatis exēplū. Uiuus eſt enim
ſermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior
oī gladio ancipiti: ⁊ pertingens
vſq̄z ad diuiſionē aīe ac ſpūs: cōpagum
quoq̄z ac medullarum: ⁊ diſcretor
cogitationū ⁊ itētionū cordis. Et nō ē D
vlla creatura iuiſibilis ī ↄſpectu eiꝰ: oīa Eccle.15.d.
nuda ⁊ aperta ſunt oculis q̄āt Ps.33.
eius: ad quē nobis ſermo. Hn̄tes ergo Infra.8.a.
pontificē magnum qui penetrauit celos Ro.8.b.
ieſum filiū dei: teneamus ſpei noſtre 1.Cor.12.b
ↄfeſſionē. Nō ei habemꝰ pōtificē q̄ nō 2.Co.5.c.
poſſit cōpati ifirmitatibus noſtris: Ephe.2.b.
tēptatū āt p oia p ſimilitudine
abſq̄z peccato. Adeamus ergo
cum fiducia ad thronū gratie eius: vt
miaz ↄſeq̄mur: ⁊ grām inueniamus in
auxilio oportuno. Cap. 5.

Omnis nanq̄z pōtifex ex hoibꝰ aſſū= A
ptꝰ p hoibus ↄſtituit in his q̄ ſunt
ad deuz: vt offerat dona ⁊
ſacrificia p pctis. Qui cōdolere poſſit
his qui ignorant ⁊ errant: quoniaz
⁊ ipe circūdatꝰ ē ifirmitate: ⁊ ppterea
dz quēadmodū pro populo: ita etiaz ⁊
pro ſemetipſo offerre pro peccatis.
Nec quiſq̄ȝ ſumit ſibi honorem: ſed
qui vocatur a deo tanq̄ȝ aaron.
Sic ⁊ xp̄s nō ſemetipſum clarificauit
vt pontifex fieret: ſed qui locutus eſt
ad eum filius meꝰ es tu: ego hodie Ps.2.
genui te. Quēadmodū ⁊ ī alio loco di B
cit. Tu es ſacerdos ī eternū ſcḋz ordinez Ps.109.
melchiſedech. Qui in diebꝰ carnis ſue
preces ſupplicationeſq̄z ad euz q̄ poſſit
illū ſaluū facere a morte cuz clamore
valido ⁊ lachrymis offerēs: exauditus ē
p ſua reuerētia. Et quidē cū eſſet filius
dei: didicit ex his q̄ paſſus ē obediētiā:
⁊ ↄſūmatꝰ factꝰ ē oibꝰ obtēperātibꝰ ſi

πάσιν αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευ=
θεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν
μελχισεδέκ. περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος
καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γε=
γόνατε ταῖς ἀκοαῖς. καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶ=
ναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρεί
αν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοι=
χεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ
γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος καὶ οὐ
στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλα
κτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ
ἐστι. τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν
διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα
ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κα=
κοῦ. Cap. 6.

Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ χρισ=
τοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμε
θα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι με
τανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων καὶ πίστεως ἐπὶ
θεόν, βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεως τε χει
ρῶν, ἀναστάσεως τε νεκρῶν καὶ κρίματος αἰ
ωνίου. καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάνπερ ἐπιτρέ
πῃ ὁ θεός. ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισ=
θέντας, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπου
ρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύμα=
τος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆ
μα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ πα
ραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν,
ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θε=
οῦ καὶ παραδειγματίζοντας. γῆ γὰρ ἡ πι=
οῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον ὑε
τόν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις
δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλο
γίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας
καὶ τριβόλους ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγὺς
ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν. πεπείσμεθα δὲ πε
ρὶ ὑμῶν ἀγαπητοὶ τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμε=
να σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν. οὐ γὰρ
ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑ=
μῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδεί=
ξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες
τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν
δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι
σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπί
δος ἄχρι τέλους, ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μι
μηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμί=
ας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας. τῷ
γὰρ ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ
κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσε
καθ' ἑαυτοῦ λέγων. ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλο=
γήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε, καὶ οὕ
τω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελί=
ας. ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀ=

bi: cauſa ſalutis eterne: appellatus C
a deo pontifex iuxta ordinem ſm
melchiſedech. De quo nobis grandis
ꝛ ininterpretabilis ad dicendū: quoniam imbecilles
facti eſtis ad audiendū. Etenim cū deberetis
magiſtri eē ꝑpter tēpus: rurſū indigetis
vt vos doceamini que ſint elementa D
exordij ſermonum dei: ꝛ
facti eſtis quibus lacte opus ſit: non
ſolido cibo. Omnis enim qui lactis eſt parti=
ceps: expers ē ſermonis iuſtitie: paruulꝰ
enim eſt. Perfectorū autē eſt ſolidꝰ cibꝰ:
eorū qui pro ipſa ↄſuetudine exercitatos
habent ſenſus ad diſcretionē boni ac
mali. Cap. 6.

Quapꝛopter intermittētes inchoationis xpi A
ſermonē: ad pꝛfectionem feramur:
nō rurſuz iacientes fūdamentū penitētie Infra.10.d
ab operibus mortuis ꝛ fidei ad
deū: baptiſmatū doctrine: īpoſitionis quoqꝫ
manuū: ac reſurrectionis mortuoꝝ: et iu
dicij eterni. Et hoc faciemus ſi qdē ꝑ
miſerit deꝰ. Impoſſibile ē enim eos q ſe=
mel ſunt illuminati: guſtauerūt etiā donū
celeſte: ꝛ participes facti ſunt ſpiritus
ſcti: guſtauerūt nihilominꝰ bonū dei ver
bū virtuteſqꝫ ſeculi venturi: ꝛ pꝛolapſi ſūt:
rurſus renouari ad penitentiam:
rurſū crucifigētes ſibimetipſis filiū dei B
ꝛ oſtentui habentes. Terra enim
ſepe venientem ſuper ſe bibens imbrem
ꝛ germinans herbā oportunam illis
a quibus colitur: accipit benedictionē
a deo: pꝛoferens autē ſpinas
ac tribulos reproba eſt ꝛ maledicto pꝛoxi
ma: cuiꝰ ↄſūmatio in ↄbuſtionē. Cōfidi
mꝰ autē de vobis dilectiſſimi meliora ꝛ vi
ciniora ſaluti: tā etſi ita loqmur. Nō enim
iniuſtꝰ deꝰ vt obliuiſcatur operis vr̄i
ꝛ dilectionis quam oſtendiſtis
in nomine ipſius: qui miniſtraſtis C
ſanctis ꝛ miniſtratis. Cupimus
autē vnūquēqꝫ veſtrum eandē oſtētare
ſollicitudinem ad expletionem ſpei
vſqꝫ ī finē: vt nō ſegnes efficiamini: ve
rū imitatores eorum qui fide ꝛ patiētia
hereditabunt pꝛomiſſiones.
Abrae nāqꝫ pꝛomittens deus: quoniā
neminē habuit ꝑ quē iuraret maiorē: iu
rauit ꝑ ſemetipſū dicēs. Niſi bñdicēs bñ Gene.22.d
dicā te: ꝛ multiplicās multiplicabo te: ꝛ
ſic lōganimiter ferens adeptꝰ eſt repꝛo
miſſionē. Homines enim ꝑ maiorē ſui iurant

μνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέ
ρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος. ἐν ᾧ περισσότε=
ρον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρο=
νόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς
βουλῆς αὐτοῦ, ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, ἵνα διὰ
δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων ἐν οἷς ἀδύ
νατον ψεύσασθαι θεόν, ἰσχυρὰν παράκλη
σιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς
προκειμένης ἐλπίδος, ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχο=
μεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν, καὶ
εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπε=
τάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰ
σῆλθεν ἰησοῦς κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδὲκ
ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα. Cap. 7.

Οὗτος γὰρ ὁ μελχισεδὲκ βασιλεὺς σα
λὴμ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ ὑψίστου, ὁ συναν
τήσας ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς
τῶν βασιλέων, καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ᾧ
καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν ἀβραάμ.
πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαι
οσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς σαλήμ, ὅ ἐσ
τι βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγε=
νεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζω=
ῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ
τοῦ θεοῦ μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. ἐν ᾧ
ὅτι καὶ τοῦ ἀβραὰμ προετιμήθη. θεωρεῖτε
δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην ἀβραὰμ
ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης.
καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν λευὶ τὴν ἱερατείαν
λαμβάνοντες, ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκα=
τοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τουτέστι
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθό=
τες ἐκ τῆς ὀσφύος ἀβραάμ. ὁ δὲ μὴ γενεαλο
γούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκε τὸν ἀβραάμ,
καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε.
χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον
ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὧδε μὲν
δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβά=
νουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. καὶ
ὡς ἔπος εἰπεῖν διὰ ἀβραὰμ καὶ λευὶ ὁ δεκά
τας λαμβάνων, δεδεκάτωται. ἔτι γὰρ ἐν τῇ
ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήντησεν αὐ=
τῷ ὁ μελχισεδέκ. εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ
τῆς λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ'
αὐτῇ νενομοθέτητο, τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν
τάξιν μελχισεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα
καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν ἀαρὼν λέγεσθαι. με
τατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης
καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. ἐφ' ὃν γὰρ λέ
γεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ'
ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ.
πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ ἰούδα ἀνατέταλκεν
ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν οὐδὲν περὶ ἱε=

ꝛ omnis controuerſie eorum finis
ad ↄfirmationē ē iuramētū. In quo a=
būdātiꝰ volēs deus oſtēdere pollicitationis D
heredibus immobilitatem
cōſilij ſui: interpoſuit iuſiurandū: vt ꝑ
duas res immobiles quibus impoſſibile eſt
mentiri deū fortiſſimum ſolatium
habeamus: qui confugimus ad tenēdā
ꝓpoſitā ſpē: quā ſicut anchorā habemꝰ
anime tutam ac firmam ac
incedentē vſqꝫ ad interiora velaminis:
vbi pꝛecurſor pro nobis introiuit
ieſus ſm ordinē melchiſedech:
pontifex factus in eternum. Cap. 7.

Hic enim melchiſedech rex ſalē A
ſacerdos dei ſummi qui obuiauit Gene.14.d
abrahe regreſſo a cede
regum: ꝛ benedixit ei: cui
ꝛ decimas omnium diuiſit abraam:
pꝛimū quidē q interpretatur rex iuſtitie:
deinde autem ꝛ rex ſalem: quod eſt
rex pacis: ſine patre: ſine matre: ſine ge
nealogia: neqꝫ initiū dieꝝ neqꝫ finē vi
te habēs: aſſimilatus autem filio
dei manens ſacerdos in perpetuum.
Intuemini
autē quātus ſit hic: cui ꝛ decimas dedit de
pꝛecipuis abraam patriarcha.
Et quidem de filijs leui ſacerdotium
accipientes: mandatū habent decimas
ſumere a populo ſecundum legē: id eſt a
fratribus ſuis: quāquā ꝛ ipſi exierint B
de lumbis abrae. Cuius autē generatio nō
annumeratur in eis: decimas ſūpſit ab a=
braā: ꝛ hūc qui habebat repꝛomiſſiones
bñdixit. Sine vlla autē ↄtradictiōe qḋ mi
nꝰ eſt a meliore bñdicitur. Et hic quidē
decimas morientes homines accipiūt:
ibi autē conteſtatur quia viuit. Et
vt ita dictū ſit: ꝑ abraā ꝛ leui q deci=
mas accepit: decimatꝰ eſt. Adhuc enim ī
lumbis patris erat: qñ obuiauit ei
melchiſedech. Si ergo cōſūmatio per
ſacerdotiū leuiticū erat: populus enim ſub
ipſo legē accepit: quid adhuc neceſſariū
fuit ſm ordinē melchiſedech aliū ſurgere
ſacerdotē: ꝛ nō ſm ordinē aarō dici?
Tranſlato enim ſacerdotio: neceſſe eſt vt
ꝛ legis trāſlatio fiat. In quo enim hec di C
cuntur: de alia tribu eſt: de
qua nullus altario pꝛeſto fuit.
Manifeſtū eſt enim q ex iuda ortus ſit
dñs nr̄: in q tribu nihil de ſacerdotio

ρωσύνης μωϋσῆς ἐλάλησε, καὶ περισσότε=
ρον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιό
τητα μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς
οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς γέγονεν,
ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου.
μαρτυρεῖ γὰρ ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶ=
να κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ. ἀθέτησις μὲν
γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ
αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές. οὐδὲν γὰρ ἐ=
τελείωσεν ὁ νόμος. ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττο
νος ἐλπίδος δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ, καὶ κα
θ' ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας. οἱ μὲν γὰρ
χωρὶς ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες. ὁ
δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος
πρὸς αὐτόν. ὤμοσε κύριος καὶ οὐ μεταμε=
ληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν
τάξιν μελχισεδέκ. κατὰ τοσοῦτον κρείττο
νος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος ἰησοῦς. καὶ οἱ
μὲν πλείονες εἰσὶ γεγονότες ἱερεῖς, διὰ τὸ
θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν, ὁ δὲ διὰ τὸ
μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπαράβατον ἔ=
χει τὴν ἱερωσύνην. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ
παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι'
αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ὑπερεντυ
γχάνειν αὐτῶν. τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν
ἀρχιερεύς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχω
ρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλό
τερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος. ὃς οὐκ ἔχει
καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς,
πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσί=
ας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ. τοῦτο
γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ὁ
νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς
ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκωμο
σίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα
τετελειωμένον. Cap.8.

Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις. τοιοῦ
τον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δε=
ξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς
οὐρανοῖς τῶν ἁγίων λειτουργός, καὶ τῆς
σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος καὶ
οὐκ ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ
προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται.
ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προ
σενέγκῃ. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱε
ρεύς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων
κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα, οἵτινες ὑποδείγ
ματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων.
καθὼς κεχρημάτισται μωϋσῆς μέλλων ἐπι
τελεῖν τὴν σκηνήν· ὅρα γάρ φησι ποιήσεις πάν
τα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ
ὄρει. νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτυχε λει=
τουργίας, ὅσῳ κρείττονός ἐστι διαθήκης μεσί

moyſes locutus eſt. Et amplius
adhuc manifeſtũ eſt: ſi ſm ſimilitudinẽ
melchiſedech exurgat alius ſacerdos: q
nõ ſm legẽ mandati carnalis factꝰ eſt:
ſed ſm virtutem vite inſolubilis.
Cõteſtatur ei: qm̃ tu es ſacerdos ĩ eter=
nũ ſꝫ ordinẽ melchiſedech. Reprobatio
fit precedentis mandati: ꝓpter quidẽ
ĩfirmitatẽ eiꝰ ⁊ inutilitatẽ. Nihil enĩ ad ꝑ
fectũ adduxit lex. Introductio vero me
lioris ſpei ꝑ quã ꝓximamꝰ ad deũ. Et
quãtũ eſt: nõ ſine iureiurãdo: Alij quidẽ
ſine iureiurãdo ſacerdotes facti ſũt. Hic
aũt cũ iureiurando per eum qui dixit
ad illũ. Iurauit dñs ⁊ nõ penitebit eũ: Pſ.109.
tu es ſacerdos in eternum
In tantum melioris teſtamenti D
ſponſor factus eſt ieſus. Et alij
quidẽ plures facti ſũt ſacerdotes: idcirco
ꝙ morte ꝓhiberẽtur ꝑmanere: hic aũt eo
ꝙ maneat in eternũ: ſempiternũ habꝫ
ſacerdotiũ. Unde et ſaluare in
perpetuum poteſt accedentes per
ſemetipſũ ad deũ: ſꝑ viuẽs ad ĩterpel
lãdũ ꝓ nobis. Talis enĩ decebat vt nobis
eẽt põtifex: ſctũs: ĩnocẽs: ĩpollutꝰ: ſegre
gatus a peccatoribus: ⁊ excelſior
celis factus. Qui nõ habet
neceſſitatẽ quotidie quẽadmodũ ſacer=
dotes: prius ꝓ ſuis delictis hoſtias
offerre: deinde pro populi. Hoc
enim fecit ſemel ſe offerendo.
Lex enim conſtituit homines ſacerdotes
infirmitatẽ hñtes: ſermo aũt iuriurãdi q
poſt legem eſt filium in eternum
perfectum. Cap.8.

Capitulũ aũt ſup ea q dicuntur. Talẽ A
habemꝰ põtificẽ: q ↄſedit in dex= ſup.4.b.
tera ſedis magnitudinis in
celis: ſanctorum miniſter: ⁊
tabernaculi veri: qḋ fixit deus ⁊
nõ homo. Omnis enim pontifex ad
offerẽdũ munera ⁊ hoſtias conſtituitur.
Unde neceſſe ẽ ⁊ hũc habere aliqd qḋ of
ferat. Si ergo eẽt ſup terrã: nec eẽt ſa
cerdos: cum eſſent qui offerrent
ſm legẽ munera qui exemplari
⁊ vmbre deſeruiunt celeſtium:
ſicut reſponſũ eſt moyſi cũ ↄſummaret B
tabernaculũ. Uide inquit oĩa facito Exo.25.d.
ſm exẽplar quod tibi oſtenſum eſt in Act.7.e.
monte. Nũc aũt meliꝰ ſortitꝰ ẽ miniſteri
ũ: quãto ⁊ melioris teſtamẽti mediator

της, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομο
θέτηται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμ=
πτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. μεμ
φόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει. ἰδοὺ ἡμέραι ἔρ
χονται λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν
οἶκον ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα δια
θήκην καινήν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποί
ησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβο
μένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐ
τοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέ=
μειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου κἀγὼ ἠμέλησα αὐ
τῶν λέγει κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν δια
θήσομαι τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐ=
κείνας λέγει κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς
τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν
ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θε
όν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν. καὶ οὐ μὴ
διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ
καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων γνῶ
θι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσι με ἀπὸ
μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν, ὅτι ἵ
λεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁ
μαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν
οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐν τῷ λέγειν καινήν, πε=
παλαίωκε τὴν πρώτην. τὸ δὲ παλαιούμε=
νον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. Cap.9.

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώ=
ματα λατρείας, τό τε ἅγιον κοσμικόν.
σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥ
τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν
ἄρτων ἥτις λέγεται ἅγια, μετὰ δὲ τὸ δεύ=
τερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια
ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ
τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην
πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔ=
χουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος ἀαρὼν ἡ βλα
στήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης. ὑπερά=
νω δὲ αὐτῆς, χερουβὶμ δόξης κατασκιάζον=
τα τὸ ἱλαστήριον, περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέ=
γειν κατὰ μέρος. τούτων δὲ οὕτω κατεσκευ
ασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαν
τὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦν
τες, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ
μόνος ὁ ἀρχιερεὺς οὐ χωρὶς αἵματος ὃ προ
σφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοη
μάτων. τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος
τοῦ ἁγίου μήπω πεφανῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων
ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν.
ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεσ
τηκότα, καθ' ὃν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέ=
ρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶ
σαι τὸν λατρεύοντα, μόνον ἐπὶ βρώμασι καὶ
πόμασι καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς καὶ δικαι

eſt: qḋ ĩ melioribus repromiſſiõibꝰ ſanci C
tũ eſt. Nã ſi illud priꝰ culpa vacaſſet:
nõ vtiqꝫ ſecũdi locꝰ inqrerer᷑. Uitupãs
enim eos dicit. Ecce dies venient Hiere.31.f.
dicit dominus: ⁊ cõſummabo ſuper
domũ iſrael et ſuper domũ iuda teſtm̃
nouũ: nõ ſm teſtamentũ quod feci
patribus eorum in die qua apprehendi
manũ eorũ vt educerem illos
de terra egypti: qm̃ ipſi non ꝑmãſerũt
in teſtamento meo: ⁊ ego neglexi eos
dicit dñs. Qꝛ hoc ẽ teſtm̃ qḋ diſponã
domui iſrael poſt dies illos
dicit dominus: dando leges meas in
mentem eorum ⁊ in corda eorum D
ſuperſcribam eas: ⁊ ero eis in deum:
⁊ ipſi erunt mihi in populum. Et non Apoc.21.b.
docebit vnuſquiſqꝫ proximum ſuum Hie.31.f.
⁊ vnuſquiſqꝫ fratrem ſuũ dicẽs: cogno
ſce dñm: qm̃ omnes ſcient me a
minore vſqꝫ ad maiorem: qꝛ propitius
ero iniquitatibus eorum: ⁊ peccatorum
eorum
iam nõ memorabor. Dicẽdo aũt nouum
veterauit prius. Quod autẽ antiquatũ
⁊ ſeneſcit: prope interitum eſt. Cap.9.

Habuit quidẽ ⁊ prius iuſtificationes A
culture ⁊ ſanctum ſeculare.
Tabernaculũ enĩ factũ ẽ primũ: in quo
erant candelabra ⁊ menſa ⁊ propoſitio
panũ que dicitur ſancta: poſt velamen
tũ aũt ſecũdũ tabernaculũ qḋ dr̃ ſctã
ſanctoꝝ: aureũ habẽs thuribulum et
arcam teſtamenti circuntectam
ex oĩ parte auro: ĩ qua vrna aurea hñs
manna ⁊ virga aaron que fronduerat
⁊ tabule teſtamenti: ſuper
que erant cherubin glie obumbrantia
ꝓpitiatoriũ: de qbꝰ nõ eſt mõ dicẽdum
per ſingula. His vero ita compoſitis:
in priori quidem tabernaculo ſemper
ĩtroibãt ſacerdotes ſacrificioꝝ officia cõ
ſũmantes: in ſcḋo aũt ſemel in anno
ſolꝰ põtifex nõ ſine ſanguine quẽ offer
ret pro ſua ⁊ populi ignorantia:
hoc ſignificante ſpiritu
ſancto: nõdũ propalatam eſſe ſanctorũ
viã adhuc priore tabernaculo hñte ſtatũ.
Que parabola eſt temporis inſtantis: B
iuxta quã munera ⁊ hoſtie offeruntur:
q̃ nõ poſſũt iuxta cõſciẽtiã ꝑfectũ facere
ſeruientẽ: ſolũmodo in cibis ⁊ in poti
bus ⁊ in varijs baptiſmatibꝰ ⁊ iuſtitijs

ὤμασι σαρκός μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα. Χριστός δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεύς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν διά τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τουτέστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διά δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος. εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι. καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. ὅθεν οὐδ' ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντισε λέγων. τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρράντισε. καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις παρὰ ταύτας. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ. ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. νῦν δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. καὶ καθόσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας

carnis vſq3 ad tēpus correctiōis impoſitis. Chriſtus aūt aſſiſtens pontifex futurorū bonorū per amplius et perfecti9 tabernaculū nō manufactū: id eſt non huius creationis: neq3 per ſanguinē hircorū aut vitulorū: ſed p ꝓpriū ſanguinē introiuit ſemel in ſcta: eterna redēptiōe inuenta. Si enī ſanguis hircorū τ taurorū τ cinis vitule aſperſus inquinatos ſanctificat ad emūdationem carnis: quāto magis ſanguis chriſti: qui per ſpiritū ſanctū ſemetipſū obtulit immaculatū deo: emundabit cōſcientiam noſtram ab operibus mortuis ad ſeruiendū deo viuēti. Et ideo noui teſtamenti mediator ē: vt morte intercedēte in redēptionē earū preuaricationū q̄ erāt ſub priori teſtamēto repromiſſionē accipiāt q̄ vocati ſūt eterne hereditatis. Ubi enim teſtamētū ē: mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris. Teſtamētū eni in mortuis ꝯfirmatū ē. Alioquin nōdū valet dū viuit q̄ teſtat9 ē. Unde nec primū quidē ſine ſanguine dedicatū eſt. Lecto enim omni mādato legis a moyſe vniuerſo populo: accipiēs ſanguinē vitulorū τ hircorū cū aqua τ lana coccinea τ hyſopo: ipſū quoq3 librum τ oēm populum aſperſit dicens. Hic ſanguis teſtamēti qđ mandauit ad vos deus. Etiā tabernaculum et omnia vaſa miniſterij ſanguine ſimiliter aſperſit. Et omnia pene in ſanguine ſecundū legem mundantur: τ ſine ſanguinis effuſiōe nō fit remiſſio. Neceſſe eſt ergo exemplaria quidem celeſtiū his mūdari. Ipſa autem celeſtia melioribus hoſtijs quam iſtis. Nō eni in manu fctā ſctā ieſus introijt exemplaria verorū: ſed in ipſum celū: vt appareat nunc vultui dei pro nobis. Neq3 vt ſepe offerat ſemetipſū: quēadmodū pōtifex intrat in ſancta per ſigulos ānos in ſāguie alieno. Alioqn oportebat eū frequenter pati ab origine mundi. Nūc aūt ſemel in conſummatiōe ſeculorū ad deſtitutionē peccati per hoſtiā ſuam apparuit. Et quēadmodū ſtatutū eſt hoībus ſemel mori: poſt hoc autem iudiciū: ſic et chriſtus ſemel oblat9 eſt ad multorum exhaurienda peccata

1. Ioh. 1.d. Apoc. 1.b. 1. Pet. 1.d.
C
Gal. 3. b.
Exo. 24.b. Mat. 26.c. Mar. 14.c Luce. 22.b. 1. Cor. 11.c
1. Ioh. 1.d. Apoca. 1.b. 1. Pet. 1.d.
D
Roma. 5.b. 1. Pet. 3.d.

ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

Cap. 10.

Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκές, οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι. ἐπεὶ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ κεκαθαρμένους. ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν. ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει. θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι. ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας. τότε εἶπον ἰδοὺ ἥκω. ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου. ἀνώτερον λέγων, ὅτι θυσίαν καὶ προσφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ εὐδόκησας, κατὰ τὸν νόμον προσφέρονται, τότε εἴρηκεν ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου ὁ θεός μου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν οἱ διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. καὶ πᾶς μὲν ἀρχιερεὺς ἕστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας. αὐτὸς δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. μετὰ γὰρ τὸ προειρηκέναι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας λέγει κύριος, διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν διανοιῶν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας. ἔχοντες οὖν ἀδελφοὶ παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι τῆς σαρκὸς

ſcdo ſine pctō apparebit omnibus expectantibus ſe in ſalutem.

Cap. 10.

A Umbram enī habēs lex futurorū bonorū: non ipſam imaginē rerum: per ſingulos annos eiſdē ipſis hoſtijs quas offerunt indeſinenter: nunquam poteſt accedentes perfectos facere. Alioquin ceſſaſſent offerri: ideo φ nullā haberēt vltra conſciētiam peccati cultores ſemel mundati: ſed in ipſis cōmemoratio peccatorum p ſingulos ānos fit. Impoſſibile eni ē ſāguine taurorū τ hircorū auferri pctā. Ideo ingrediēs mūdū dicit. Hoſtiam τ oblationem noluiſti: corpus aūt aptaſti mihi. Holocauſtomata τ p pctō nō tibi placuerūt: tūc dixi ecce venio. In capite libri ſcriptum eſt de me: vt faciam deus voluntatē tuam. Superi9 dicēs: q2 hoſtias et oblatiōes τ holocauſtomata τ pro peccato noluiſti: nec placita ſunt tibi que ſm legem offeruntur: tunc dixi ecce venio: vt faciā deus volūtatē tuā. Aufert primum vt ſequens ſtatuat. In qua volūtate ſanctificati ſumus per oblationem corporis xpi ieſu ſemel. Et oīs quidē ſacerdos preſto eſt quottidie miniſtrans: τ eaſdem ſepe offerens hoſtias: que nunquā poſſunt auferre peccata. Hic autē vnam pro peccatis offerens hoſtiam: in ſempiternum ſedet in dextera dei: de cetero expectans donec ponantur inimici eius ſcabellum pedum eius. Una enim oblatione cōſummauit in ſempiternū ſctificatos. Cōteſtatur autem nos τ ſpiritus ſctūs. Poſtq̄ eni dixit hoc āt teſtamētum quod teſtabor ad illos: poſt dies illos dicit dominus: dabo leges meas in cordibus eorum: et in mentibus eorum ſuperſcribam eas τ peccatorū τ iniquitatum eorū iā nō recordabor āpli9. Ubi āt hoc remiſſio: iā nō eſt oblatio p pctō. Habētes itaq3 fratres fiduciam in introitu ſanctorū i ſanguie chriſti: quā initiauit nobis viam nouam τ viuentem per velamen: id eſt carnem

Leui. 19.a
Ps. 39.
B
C
Psal. 109.
D
Hie. 31.f
supra. 4. b.

αυτού, και ιερέα μέγαν επί τον οίκον του θεού, προσερχώμεθα μετά αληθινής καρδίας εν πληροφορία πίστεως, ερραντισμένοι τας καρδίας από συνειδήσεως πονηράς, και λελουμένοι το σώμα ύδατι καθαρώ, κατέχωμεν την ομολογίαν της ελπίδος ακλινή. πιστός γαρ ο επαγγειλάμενος. και κατανοώμεν αλλήλους εις παροξυσμόν αγάπης και καλών έργων. μη εγκαταλείποντες την επισυναγωγήν εαυτών, καθώς έθος τισίν, αλλά παρακαλούντες, και τοσούτω μάλλον, όσω βλέπετε εγγίζουσαν την ημέραν. εκουσίως γαρ αμαρτανόντων ημών μετά το λαβείν την επίγνωσιν της αληθείας, ουκέτι περί αμαρτιών απολείπεται θυσία. φοβερά δε τις εκδοχή κρίσεως και πυρός ζήλος, εσθίειν μέλλοντος τους υπεναντίους. αθετήσας τις νόμον μωϋσέως χωρίς οικτιρμών επί δυσίν η τρισί μάρτυσιν αποθνήσκει, πόσω δοκείτε χείρονος αξιωθήσεται τιμωρίας ο τον υιόν του θεού καταπατήσας, και το αίμα της διαθήκης κοινόν ηγησάμενος, εν ω ηγιάσθη, και το πνεύμα της χάριτος ενυβρίσας. οίδαμεν γαρ τον ειπόντα. εμοί εκδίκησις, εγώ ανταποδώσω λέγει κύριος. και πάλιν. κύριος κρινεί τον λαόν αυτού. φοβερόν το εμπεσείν εις χείρας θεού ζώντος. αναμιμνήσκεσθε δε τας πρότερον ημέρας, εν αις φωτισθέντες πολλήν άθλησιν υπεμείνατε παθημάτων, τούτο μεν ονειδισμοίς τε και θλίψεσι θεατριζόμενοι, τούτο δε κοινωνοί των ούτως αναστρεφομένων γενηθέντες. και γαρ τοις δεσμοίς μου συνεπαθήσατε, και την αρπαγήν των υπαρχόντων υμών μετά χαράς προσεδέξασθε, γινώσκοντες έχειν εν εαυτοίς κρείττονα ύπαρξιν εν ουρανοίς και μένουσαν. μη αποβάλητε ουν την παρρησίαν υμών, ήτις έχει μισθαποδοσίαν μεγάλην. υπομονής γαρ έχετε χρείαν, ίνα το θέλημα του θεού ποιήσαντες κομίσησθε την επαγγελίαν. έτι γαρ μικρόν όσον όσον ο ερχόμενος ήξει, και ου χρονιεί. ο δε δίκαιος εκ πίστεως ζήσεται. και εάν υποστείληται, ουκ ευδοκεί η ψυχή μου εν αυτώ. ημείς δε ουκ εσμέν υποστολής εις απώλειαν, αλλά πίστεως εις περιποίησιν.

Cap. II.

Εστί δε πίστις ελπιζομένων υπόστασις πραγμάτων, έλεγχος ου βλεπομένων. εν ταύτη γαρ εμαρτυρήθησαν οι πρεσβύτεροι. πίστει νοούμεν κατηρτίσθαι τους αιώνας ρήματι θεού, εις το μη εκφαινομένων τα

D

ſuam: et ſacerdotem magnum ſuper domum dei: accedamus cum vero corde in plenitudine fidei: aſperſi corda a conſcientia mala: et abluti corpus aqua munda: teneamus ſpei noſtre confeſſionem indeclinabilem. Fidelis enim eſt qui repromiſit. Et conſideremus invicem in provocationem charitatis et bonorum operum: non deſerentes collectionem noſtram: ſicut conſuetudinis eſt quibuſdam: ſed conſolantes: et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem.

E

Voluntarie enim peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veritatis: iam non relinquitur pro peccatis hoſtia. Terribilis autem quedam expectatio iudicii: et ignis emulatio: que conſumptura eſt adverſarios. Irritam quis faciens legem moyſi ſine ulla miſeratione duobus vel tribus teſtibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia qui filium dei conculcaverit: et ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit: in quo ſanctificatus eſt: et ſpiritui gratie contumeliam fecerit. Scimus enim qui dixit. Mihi vindictam: et ego retribuam. Et iterum. Quia iudicabit dominus populum ſuum. Horrendum eſt incidere in manus dei viventis.

Deut.17.d Mat.18.c. 2.Cor.13.a.

F

Deut.32.c

Ro.12.d. ſupra.6.a

Rememoramini autem priſtinos dies: in quibus illuminati magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum: et in altero quidem opprobriis et tribulationibus ſpectaculum facti: in altero autem ſocii taliter converſantium effecti. Nam et vinctis compaſſi eſtis: et rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis: cognoſcentes vos habere meliorem et manentem ſubſtantiam.

G

Nolite itaque amittere confidentiam veſtram: que magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis neceſſaria eſt: ut voluntatem dei facientes reportetis promiſſionem. Adhuc enim modicum aliquantulum: qui venturus eſt veniet et non tardabit. Iuſtus autem meus ex fide vivet. Quod ſi ſubtraxerit ſe: non placebit anime mee. Nos autem non ſumus ſubtractionis filii in perditionem: ſed fidei in acquiſitionem anime.

Abach.2.a Ro.1.b. Gala.3.b.

Cap. II.

A

Eſt autem fides ſperandarum ſubſtantia rerum: argumentum non apparentium. In hac enim teſtimonium conſecuti ſunt ſenes. Fide intelligimus aptata eſſe ſecula verbo dei: ut ex inviſibilibus

Gene.1.a.

βλεπόμενα γεγονέναι. πίστει πλείονα θυσίαν άβελ παρά κάϊν προσήνεγκε τω θεώ, δι ης εμαρτυρήθη είναι δίκαιος, μαρτυρούντος επί τοις δώροις αυτού του θεού, και δι αυτής αποθανών έτι λαλείται. πίστει ενώχ μετετέθη του μη ιδείν θάνατον, και ουχ ευρίσκετο, διότι μετατέθηκεν αυτόν ο θεός. προ γαρ της μεταθέσεως αυτού μεμαρτύρηται ευηρεστηκέναι τω θεώ. χωρίς δε πίστεως αδύνατον ευαρεστήσαι. πιστεύσαι γαρ δει τον προσερχόμενον τω θεώ ότι έστι, και τοις εκζητούσιν αυτόν μισθαποδότης γίνεται. πίστει χρηματισθείς νώε περί των μηδέπω βλεπομένων ευλαβηθείς, κατεσκεύασε κιβωτόν εις σωτηρίαν του οίκου αυτού, δι ης κατέκρινε τον κόσμον, και της κατά πίστιν δικαιοσύνης εγένετο κληρονόμος. πίστει καλούμενος αβραάμ υπήκουσεν εξελθείν εις τον τόπον ον ήμελλε λαμβάνειν εις κληρονομίαν, και εξήλθε μη επιστάμενος πού έρχεται. πίστει παρώκησεν αβραάμ εις την γην της επαγγελίας ως αλλοτρίαν, εν σκηναίς κατοικήσας μετά ισαάκ και ιακώβ των συγκληρονόμων της επαγγελίας της αυτής. εξεδέχετο γαρ την τους θεμελίους έχουσαν πόλιν, ης τεχνίτης και δημιουργός ο θεός. πίστει και αυτή σάρρα στείρα ούσα δύναμιν εις καταβολήν σπέρματος έλαβε, και παρά καιρόν ηλικίας έτεκεν, επεί πιστόν ηγήσατο τον επαγγειλάμενον. διό και αφ ενός εγεννήθησαν, και ταύτα νενεκρωμένου, καθώς τα άστρα του ουρανού τω πλήθει, και ως η άμμος η παρά το χείλος της θαλάσσης η αναρίθμητος. κατά πίστιν απέθανον ούτοι πάντες μη λαβόντες τας επαγγελίας, αλλά πόρρωθεν αυτάς ιδόντες και ασπασάμενοι, και ομολογήσαντες ότι ξένοι και παρεπίδημοι εισίν επί της γης. οι γαρ τοιαύτα λέγοντες εμφανίζουσιν ότι πατρίδα επιζητούσι. και ει μεν εκείνης εμνημόνευον αφ ης εξήλθον, είχον αν καιρόν ανακάμψαι. νυνί δε κρείττονος ορέγονται τουτέστιν επουρανίου. διό ουκ επαισχύνεται αυτούς ο θεός, θεός επικαλείσθαι αυτών ητοίμασε γαρ αυτοίς πόλιν. πίστει προσενήνοχεν αβραάμ τον ισαάκ πειραζόμενος, και τον μονογενή προσέφερεν, ο τας επαγγελίας αναδεξάμενος, προς ον ελαλήθη ότι εν ισαάκ κληθήσεταί σοι σπέρμα, λογισάμενος ότι και εκ νεκρών εγείρειν δυνατός ο θεός όθεν αυτόν και εν παραβολή εκομίσατο. πίστει περί μελλόντων ευλόγησεν ισαάκ τον

viſibilia fierent. Fide plurimam hoſtiam abel quam cain obtulit deo: per quam teſtimonium conſecutus eſt eſſe iuſtus: teſtimonium perhibente muneribus eius deo: et per illam defunctus adhuc loquitur.

Gene.4.a

Fide enoch tranſlatus eſt ne videret mortem: et non inveniebatur: quia tranſtulit illum deus. Ante tranſlationem enim teſtimonium habuit placuiſſe deo.

Gene.5.d. Sap.4.c. Eccl.44.c

1.Mac.2.f.

B

Sine fide autem impoſſibile eſt placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum quia eſt: et inquirentibus ſe remunerator ſit. Fide noe reſponſo accepto de his que adhuc non videbantur metuens: aptavit arcam in ſalutem domus ſue: per quam damnavit mundum: et iuſtitie que per fidem eſt heres eſt inſtitutus.

Gene.6.d. Eccl.44.c

Fide qui vocatur abraam obedivit in locum exire quem accepturus erat in hereditatem: et exiit neſciens quo iret. Fide demoratus eſt in terra repromiſſionis tanquam in aliena: in caſulis habitando cum iſaac et iacob coheredibus repromiſſionis eiuſdem.

Gen.12.a.et 15.a

C

Expectabat enim fundamenta habentem civitatem: cuius artifex et conditor deus. Fide et ipſa ſara ſterilis virtutem in conceptione ſeminis accepit etiam preter tempus etatis: quoniam fidelem credidit eſſe eum qui repromiſerat. Propter quod et ab uno orti ſunt: et hoc emortuo: tanquam ſidera celi in multitudinem: et ſicut arena que eſt ad oram maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti ſunt omnes iſti: non acceptis repromiſſionibus: ſed a longe eas aſpicientes et ſalutantes: et confitentes quia peregrini et hoſpites ſunt ſuper terram. Qui enim hoc dicunt: ſignificant ſe patriam inquirere.

Gene.21.a.

D

Et ſi quidem ipſius meminiſſent de qua exierunt habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt: id eſt celeſtem. Ideo non confunditur deus vocari deus eorum. Paravit enim illis civitatem. Fide obtulit abraam iſaac cum temptaretur: et unigenitum offerebat: in quo ſuſceperat repromiſſiones: ad quem dictum eſt: Quia in iſaac vocabitur tibi ſemen: arbitrans quia et a mortuis ſuſcitare potens eſt deus. Unde eum in parabolam accepit. Fide et de futuris benedixit iſaac iacob

Gene.22.b.

Gene.21.b.

Gene.27.a.

ιακώβ και τον ησαύ. πίστει ιακώβ αποθνήσκων
έκαστον των υιών ιωσήφ ευλόγησε, και προ
σεκύνησεν επί το άκρον της ράβδου αυτού.
πίστει ιωσήφ τελευτών περί της εξόδου
των υιών ισραήλ εμνημόνευσε, και περί των
οστέων αυτού ενετείλατο. πίστει μωϋσής
γεννηθείς εκρύβη τρίμηνον υπό των πα-
τέρων αυτού, διότι είδον αστείον το παιδίον
και ουκ εφοβήθησαν το διάταγμα του βα-
σιλέως. πίστει μωϋσής μέγας γενόμενος
ηρνήσατο λέγεσθαι υιός θυγατρός φαραώ,
μάλλον ελόμενος συγκακουχείσθαι τω λα-
ώ του θεού, η πρόσκαιρον έχειν αμαρτίας α-
πόλαυσιν. μείζονα πλούτον ηγησάμενος των
αιγύπτου θησαυρών τον ονειδισμόν του
χριστού. απέβλεπε γαρ εις την μισθαποδο-
σίαν. πίστει κατέλιπεν αίγυπτον, μη φοβη-
θείς τον θυμόν του βασιλέως. τον γαρ αόρα
τον ως ορών εκαρτέρησε. πίστει πεποίηκε
το πάσχα και την πρόσχυσιν του αίματος,
ίνα μη ο ολοθρεύων τα πρωτότοκα θί-
γη αυτών. πίστει διέβησαν την ερυθράν θά-
λασσαν ως διά ξηράς, ης πείραν λαβόντες
οι αιγύπτιοι, κατεπόθησαν. πίστει τα τείχη
ιεριχώ έπεσε κυκλωθέντα επί επτά ημέρας.
πίστει ραάβ η πόρνη ου συναπώλετο τοις
απειθήσασι, δεξαμένη τους κατασκόπους
μετ' ειρήνης. και τι έτι λέγω. επιλείψει γαρ
με διηγούμενον ο χρόνος, περί γεδεών, βα
ράκ τε, και σαμψών, και ιεφθάε, δαυίδ τε
και σαμουήλ, και των προφητών, οι διά πί
στεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, ειργάσαν
το δικαιοσύνην, επέτυχον επαγγελιών. έφ-
ραξαν στόματα λεόντων, έσβεσαν δύναμιν
πυρός. έφυγον στόματα μαχαίρας, ενεδυ
ναμώθησαν από ασθενείας, εγενήθησαν ισ-
χυροί εν πολέμω. παρεμβολάς έκλιναν αλ
λοτρίων, έλαβον γυναίκες εξ αναστάσεως
τους νεκρούς αυτών. άλλοι δε ετυμπανίσθη
σαν, ου προσδεξάμενοι την απολύτρωσιν, ί-
να κρείττονος αναστάσεως τύχωσιν. έτεροι
δε εμπαιγμών και μαστίγων πείραν έλα-
βον, έτι δε δεσμών και φυλακής, ελιθάσθη-
σαν, επρίσθησαν, επειράσθησαν, εν φόνω μα
χαίρας απέθανον. περιήλθον εν μηλωταίς
εν αιγείοις δέρμασιν, υστερούμενοι, θλιβό-
μενοι, κακουχούμενοι. ων ουκ ην άξιος ο
κόσμος, εν ερημίαις πλανώμενοι και όρεσι,
και σπηλαίοις, και ταις οπαίς της γης. και
ούτοι πάντες μαρτυρηθέντες διά της πίστε
ως ουκ εκομίσαντο την επαγγελίαν, του θε
ού περί ημών κρείττον τι προβλεψαμένου,
ίνα μη χωρίς ημών τελειωθώσι. Cap.12.

et eſau. Fide Jacob moriens Ge.48.c.et 49.d
ſingulos filioꝝ ioſeph bñdixit: et adora-
uit faſtigium virge eius.
Fide ioſeph moriēs de pfectione Gene.50.d
filiorum iſrael memoratus eſt: et de
oſſibus ſuis mandauit. Fide moyſes Exo.2.a.
nat9 occultat9 ē mēſib9 trib9 a parēti-
bus ſuis: eo q̄ vidiſſent elegātē infantē:
et non timuerunt regis edictum. E
Fide moyſes grandis factus Exo.2.b.
negauit ſe eſſe filiū filie pharaonis:
magis eligens affligi cum populo
dei q̄ꝫ tēpalis peccati habere iocūditatē:
maiores diuitias eſtimans
theſauro egyptiorum improperium
xp̄i. Aſpiciebat enim in remunerationē.
Fide reliquit egyptum: non veritus Exo.2.c.
animoſitatem regis. Inuiſibilem enim
tanq̄ꝫ videns ſuſtinuit. Fide celebrauit Exo.12.b.
paſcha et ſanguinis effuſionē:
ne qui vaſtabat primitiua tangeret
eos. Fide tranſierunt mare rubrum Exo.14.d.
tanq̄ꝫ p aridā terrā: qđ experti
egyptij deuorati ſunt. Fide muri Joſue.6.c.
hiericho corruerūt circuitu dierū ſeptē. F
Fide raab meretrix non perijt cum Joſue.6.a.
incredulis excipiens exploratores ⌐ eni Joſue.2.a et 6.d.
cū pace. Et qđ adhuc dicā? Deficiet
me tēps enarrātē: de gedeō: barach:
ſamſon: iepte: dauid:
ſamuel et prophetis: qui per fidem
vicerunt regna: operati ſunt
iuſtitiā: adepti ſūt repromiſſiões. Ob-
turauerunt ora leonū: extinxerunt ipetū
ignis. Effugauerūt aciē gladij: ɔualue
rūt de infirmitate: fortes facti ſunt
in bello. Caſtra verterunt exterorū:
acceperūt mulieres de reſurrectione Mat.17.f.
mortuos ſuos. Alij aūt diſtenti ſunt:
nō ſuſcipientes redemptionem: vt
meliorē inuenirēt reſurrectionem. Alij G
vero ludibria et verbera experti:
inſup et vincula et carceres: lapidati ſūt
ſecti ſūt: temptati ſūt: in occiſiōe gladij
mortui ſunt. Circuierūt in melotis: Math.3.a.
in pellib9 caprinis: egētes: anguſtiati: Mar.1.a.
afflicti. Quibus dignus non erat
mūd9. In ſolitudinib9 errātes: in mōti
bus et ſpelūcis: et in cauernis terre. Et
hi oēs teſtimonio fidei probati
non acceperunt repromiſſionem: deo
pro nobis melius aliqđ prouidente
vt nō ſine nobis cōſūmarentur. Cap.12.

Τοιγαρούν και ημείς τοσούτον έχοντες
περικείμενον ημίν νέφος μαρτύρων, όγ
κον αποθέμενοι πάντα και την ευπερίστα-
τον αμαρτίαν, δι' υπομονής τρέχωμεν τον
προκείμενον ημίν αγώνα, αφορώντες εις
τον της πίστεως αρχηγόν και τελειωτήν ιη
σούν, ος αντί της προκειμένης αυτώ χαράς
υπέμεινε σταυρόν, αισχύνης καταφρονήσας
εν δεξιά τε του θρόνου του θεού κεκάθικεν.
αναλογίσασθε ουν τον τοιαύτην υπομεμενη
κότα υπό των αμαρτωλών εις αυτόν αντιλο
γίαν ίνα μη κάμητε ταις ψυχαίς υμών εκλυ
όμενοι. ούπω μέχρις αίματος αντικατέστη-
τε προς την αμαρτίαν ανταγωνιζόμενοι, και
εκλέλησθε της παρακλήσεως, ήτις υμίν ως
υιοίς διαλέγεται. υιέ μου μη ολιγώρει παι
δείας κυρίου, μηδέ εκλύου υπ' αυτού ε-
λεγχόμενος. ον γαρ αγαπά κύριος παιδεύ-
ει, μαστιγοί δε πάντα υιόν ον παραδέχεται.
ει παιδείαν υπομένετε, ως υιοίς υμίν προσ
φέρεται ο θεός. τις γαρ εστίν υιός ον ου παι
δεύει πατήρ. ει δε χωρίς εστέ παιδείας ης
μέτοχοι γεγόνασι πάντες, άρα νόθοι εστέ
και ουκ υιοί. είτα τους μεν της σαρκός η-
μών πατέρας είχομεν παιδευτάς και ενετρε
πόμεθα, ου πολλώ μάλλον υποταγησόμε
θα τω πατρί των πνευμάτων και ζήσομεν.
οι μεν γαρ προς ολίγας ημέρας κατά το
δοκούν αυτοίς επαίδευον, ο δε επί το συμ
φέρον εις το μεταλαβείν της αγιότητος αυ
τού. πάσα δε παιδεία προς μεν το παρόν
ου δοκεί χαράς είναι, αλλά λύπης. ύστε-
ρον δε καρπόν ειρηνικόν τοις δι' αυτής γεγυ
μνασμένοις αποδίδωσι δικαιοσύνης. διό τας
παρειμένας χείρας και τα παραλελυμένα
γόνατα ανορθώσατε, και τραχιάς ορθάς
ποιήσατε τοις ποσίν υμών. ίνα μη το χω-
λόν εκτραπή, ιαθή δε μάλλον. ειρήνην διώκε
τε μετά πάντων και τον αγιασμόν, ου χω
ρίς ουδείς όψεται τον κύριον. επισκοπούν-
τες μη τις υστερών από της χάριτος του θε-
ού, μη τις ρίζα πικρίας άνω φύουσα ενοχλή,
και διά ταύτης μιανθώσι πολλοί. μη τις
πόρνος η βέβηλος ως ησαύ, ος αντί βρώσε
ως μιάς απέδοτο τα πρωτοτόκια αυτού. ίσ
τε γαρ ότι και μετέπειτα θέλων κληρονομή-
σαι την ευλογίαν απεδοκιμάσθη. μετανοίας
γαρ τόπον ουχ εύρε, καίπερ μετά δακρύ
ων εκζητήσας αυτήν. ου γαρ προσεληλύθα
τε ψηλαφωμένω όρει και κεκαυμένω πυρί
και γνόφω και σκότω και θυέλλη, και σάλ
πιγγος ήχω και φωνή ρημάτων, ης οι ακού-
σαντες παρητήσαντο μη προστεθήναι αυ-

Ideoq; et nos tantam habentes A
impoſitā nubem teſtium: Ephe.4.c. Col.3.b.
deponētes omne pōdus et circūſtans 1.Pe.2.a.
nos peccatū per patientiā curramus ad Hiere.17.a
ppoſitū nobis certamē: aſpiciētes in
autorē fidei et conſummatorem ieſum:
qui pro poſito ſibi gaudio
ſuſtinuit crucē: confuſione cōtempta:
atq; in dextera ſedis dei ſedet.
Recogitate ei eū qui talem ſuſtinuit
a pctōribus aduerſus ſemetipſū ɔtradi
ctionē: vt ne fatigemini animis veſtris
deficiētes. Nōdū.n. vſq; ad ſanguinē B
reſtitiſtis aduerſus pctūꝫ repugnātes: et
obliti eſtis ɔſolatiōis que vobis tanq̄ꝫ
filijs loq̄tur dicēs. Fili mi noli neglige Prou.13.b
re diſciplinā dñi neq; fatigeris dū ab eo
argueris. Quē ei diligit dñs caſtigat.
flagellat aūt omnē filium quē recipit.
In diſciplia pſeuerate. Tanq̄ꝫ filijs vo-
bis offert ſe de9. Quis .n. fili9 quē nō
corripit pr̄? qđ ſi extra diſciplinā eſtis cu
ius participes fcti ſunt oēs: ergo adulte C
ri et nō filij eſtis. Deinde patres quidē
carnis nr̄e eruditores habuim9: et reue
rebamur eos: nō multo magis obtēpe-
rabimus patri ſpirituum et viuemus?
Et illi quidē in tpe paucorū dierū ſm
voluntatē ſuā erudiebāt nos: hic aūt ad
id qđ vtile eſt in recipiēdo ſctificationē e
ius. Oīs aūt diſciplina in preſenti quidē
vr̄ nō eſſe gaudij: ſꝫ merorís: poſtea
aūt fructū pacatiſſimū exercitatis per eā
reddet iuſtitie. Propter quod D
remiſſas manus et ſoluta
genua erigite: et greſſus rectos
facite pedibus veſtris: vt non claudi-
cās q̄s erret: magis aūt ſanet. Pacē ſeq̄ Ro.12.d.
mini cū oībus et ſctimoniā: ſine
qua nemo videbit deū. Cōtemplantes
ne quis deſit gratie dei: ne q̄s ipediat:
ne qua radix amaritudinis ſurſū germi
et per illam inquinent multi. Ne quis Gene.25.d.
fornicator aut pphan9 vt eſau: q̄ pp̄ v
nā eſcā vendidit primitiua ſua. Scitote
ei quoniā et poſtea cupiens hereditare E
benedictionem reprobatus eſt. Nō enī Gene.27.c.
inuenit penitētie locū: q̄ꝫq̄ꝫ cū lachrymis
inquiſiſſet eā. Nō enī acceſſiſtis ad Exo.19.b.
tractabilem et accenſibilem ignem
et turbinē et caliginē et procellā et tube
ſonū et vocē verboꝝ: quam q̄ audierunt
excuſauerunt ſe ne eis fieret

τοῖς λόγον. οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλό-
μενον. κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβο-
ληθήσεται, καὶ οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φαντα-
ζόμενον. μωϋσῆς εἶπεν. ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔν-
τρομος. ἀλλὰ προσεληλύθατε σιὼν ὄρει,
καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος ἱερουσαλὴμ ἐπου-
ρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει,
καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπο-
γεγραμμένων, καὶ κριτῇ θεῷ πάντων, καὶ
πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ δια-
θήκης νέας μεσίτῃ ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισ-
μοῦ, κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν ἄβελ. βλέ-
πετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα. εἰ
γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἔφυγον τὸν ἐπὶ γῆς παραι-
τησάμενοι χρηματίζοντα, πολλῷ μᾶλλον ἡ-
μεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανοῦ ἀποστρεφόμενοι,
οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε, νῦν δὲ ἐ-
πήγγελται λέγων. ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω οὐ
μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. τὸ
δὲ ἔτι ἅπαξ, δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν
μετάθεσιν ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ
σαλευόμενα. διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον πα-
ραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λα-
τρεύομεν εὐαρέστως τῷ θεῷ μετὰ αἰδοῦς
καὶ εὐλαβείας. καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ
καταναλίσκον. Cap.13.

Ἡ φιλαδελφία μενέτω, τῆς φιλοξενίας
μὴ ἐπιλανθάνεσθε. διὰ ταύτης γὰρ ἔ-
λαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. μιμνήσ-
κεσθε τῶν δεσμίων, ὡς συνδεδεμένοι, τῶν
κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώ-
ματι. τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀ-
μίαντος. πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ
θεός. ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι
τοῖς παροῦσιν. αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν. οὐ μή σε
ἀνῶ οὐδ' οὐ μή σε ἐγκαταλίπω, ὥστε θαρ-
ροῦντας ἡμᾶς λέγειν. κύριος ἐμοὶ βοηθός,
καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρω-
πος. μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵ-
τινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ,
ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστρο-
φῆς, μιμεῖσθε τὴν πίστιν. ἰησοῦς χριστὸς
χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας. διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ πε-
ριφέρεσθε. καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι
τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν ἐν οἷς οὐκ ὠφε-
λήθησαν οἱ περιπατήσαντες. ἔχομεν θυσιασ-
τήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν
οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ὧν γὰρ εἰσφέρεται
ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ
τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατα-
καίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ ἰησοῦς
ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λα-

vbū. Nō enim portabāt qđ dicebatur. Exo.20.c
Et ſi beſtia tetigerit mōtē lapidabitur. Exo.19.b.
Et ita terribile erat quod videbatur. F
Moyſes dixit. Exterritꝰ ſuz ⁊ tremebū-
dus. Sed acceſſiſtis ad ſion montem
⁊ ciuitatē dei viuentis ieruſalez celeſtez
⁊ multoꝝ miliū angelorū frequentiaz:
⁊ eccleſiā primitiuorū qui ꝯſcripti ſunt
in celis: et iudicem omnium deum et
ſpiritū iuſtorū perfectoruz: ⁊ teſtamenti
noui mediatorē ieſū: ⁊ ſanguinis aſpſio-
nē melius loquentē q̄ȝ abel. Videte
ne recuſetis loquentem. Si
ei illi nō effugerūt: recuſātes eū q̄ ſup
terram loquebatur: multo magis nos
qui de celis loquētem nobis auertimus: G
cuiꝰ vox mouit terrā tūc: nunc aūt re-
promittit dicens. Adhuc ſemel ⁊ ego Agg.2.b.
mouebo nō ſoluz terrā ſed ⁊ celuz. Qđ
āt adhuc ſemel dicit: declarat mobiliuz
trāſlationē tāq̄ȝ factoꝝ: vt maneāt ea q̄
ſunt imobilia. Itaq; regnū imobile ſu-
ſcipiētes habemꝰ grāz: p quā ſeruiamꝰ
placentes deo cum metu
⁊ reuerentia. Etenīz deus noſter ignis Deu.4.d.
conſumens eſt. Cap.13.

Charitas fraternitatis maneat ī vo- A
bis: ⁊ hoſpitalitatē nolite obliuiſci. Ro.12.c.
Per hāc ei placuerūt q̄dā angelis hoſ-
pitio receptis. Mementote victoꝝ tanq̄ȝ
ſimul victi: ⁊ laborātiū tanq̄ȝ ⁊ ipſi ī cor-
pore morātes. Honorabile ꝯnubiū ī oi-
bus: ⁊ toruz imaculatꝰ. Fornicatores ei
⁊ adulteroz iudicabit deꝰ. Sit mores ſi-
ne auaricia: ꝯtēti p̄ſētibꝰ. Ipſe ei dixit.
Nō te deſerā neq; dereliquā: ita vt cō- gene.28.c.
fidēter dicamus. Dn̄s mihi adiutor ps.17.
⁊ non timebo quid faciat mihi homo.
Mementote prepoſitorum veſtrorū qui B
vobis locuti ſunt verbum dei:
quorū intuētes exitū conuerſationis:
imitamini fidem. Jeſus chriſtus
heri ⁊ hodie: ipſe ⁊ in ſecula.
Doctrinis varijs ⁊ peregrinis nolite ad-
duci. Optimū ē ei gratia ſtabiliri
cor non eſcis: q̄ non profuerunt
ambulātibꝰ in eis. Habemus altare
de quo edere nō habent poteſtatem
q̄ tabernaculo deſeruiūt. Quoꝝ ei aīa-
liū infertur ſanguis p pctō in ſctā p
pontificem: horum corpora cremantur
extra caſtra. Propter qđ ⁊ ieſus
vt ſctificaret p ſuum ſanguinē populuz

ὸν ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε. τοίνυν ἐξερχώμε-
θα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν ὀ-
νειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες. οὐ γὰρ ἔχομεν
ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν
ἐπιζητοῦμεν. δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυ-
σίαν αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστι
καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόμα-
τι αὐτοῦ. τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ
ἐπιλανθάνεσθε. τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐα-
ρεστεῖται ὁ θεός. πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑ-
μῶν, καὶ ὑπείκετε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν
ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώ-
σοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ
μὴ στενάζοντες. ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦ-
το. προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν. πεποίθαμεν γὰρ
ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν ἐν πᾶσι κα-
λῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. περισσοτέρως
δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον
ἀποκατασταθῶ ὑμῖν. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης
ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν
προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης
αἰωνίου τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν,
καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς
τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑ-
μῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ ἰησοῦ
χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.
παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί ἀνέχεσθε τοῦ
λόγου τῆς παρακλήσεως. καὶ γὰρ διὰ βρα-
χέων ἐπέστειλα ὑμῖν. γινώσκετε τὸν ἀδελ-
φὸν τιμόθεον, ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ ἐὰν
τάχιον ἔρχηται ὄψομαι ὑμᾶς. ἀσπάσασθε
πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάντας
τοὺς ἁγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς
ἰταλίας. ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀ-
μήν.

Τέλος τῆς πρὸς ἑβραίους ἐπιστολῆς.

extra portam paſſus eſt. Exeamus C
igitur ad eum extra caſtra: improperiuz
eius portantes. Non eniz habemus
hic manentem ciuitatem: ſed futuram
inq̄rimꝰ. Per ipz ergo offeramꝰ hoſti-
am laudis ſemper deo: ideſt
fructū labiorum confitentium nomini
eiꝰ. Bn̄ficiētie āt ⁊ cōmunionis nolite
obliuiſci. Talibus eniz hoſtijs ꝓmeret
deus. Obedite prepoſitis veſtris:
⁊ ſubiacete eis. Ipſi .n. peruigilant
quaſi rōnē p animabus veſtris reddi-
turi: vt cū gaudio hoc faciant ⁊
nō gemētes. Hoc ei nō expedit vobis.
Orate pro nobis. Confidimus enim
q᷑ bonā cōſciētiā habemꝰ in oibus bn̄
volentes conuerſari. Amplius D
autem deprecor vos hoc facere: quo ce-
lerius reſtituar vobis. Deus autē pacis
qui eduxit de mortuis paſtorem
magnū ouiuz in ſanguine teſtamenti
eterni dn̄m noſtrum ieſum chriſtum:
aptet vos in omni bono: vt
faciatis eiꝰ volūtatē: faciēs in vobis
quod placeat coraz ſe per ieſuz
xp̄z: cui eſt glia in ſecl'a ſecl'oruz. Amē.
Rogo aūt vos fratres vt ſufferatis
verbum ſolatij. Etenim perpaucis
ſcripſi vobis. Cognoſcite fratrē veſtrū
timotheum dimiſſum: cuz quo ſi
celerius venerit videbo vos. Salutate
omnes prepoſitos veſtros: et omnes
ſanctos. Salutant vos de [vobis]
italia fratres. Gratia cum omnibus
Amen.

Explicit epiſtola bti pauli ad hebreos.

Incipit prefatio beati Hieronymi preſbyteri in librum actuum apoſtolorum.

Canit pſalmiſta. Ambulabunt de virtutibus in virtutes. Poſt apoſtoli pauli epiſtolas dudum vobis vno volumine tranſlatas domon et rogatiane chariſſimi: actus apoſtolorum compellitis vt transferam in latinum: quem librum nulli dubium eſt a luca antiocheno arte medico qui poſtea inſeruiens paulo apoſtolo chriſti factus eſt diſcipulus fuiſſe editum. Ceruices premit impoſita ſepius oneris magnitudo: quia ſtudia inuidorum reprehenſione digna putant ea que ſcribimus. Illorum nunq̄ odio et detractione iuuante chriſto meum ſilebit eloquium.

Actus apoſtolorum nudam quidem videntur ſonare hiſtoriã: et naſcentis eccleſie infantiam texere: ſed ſi nouerimus ſcriptorem eorum lucam eſſe medicum: cuius laus eſt in euangelio: animaduertemus pariter omnia verba illius anime languentis eſſe medicinam.

Incipit alius prologus.

Lucas antiochenſis natione ſyrus: cuius laus in euangelio canitur: apud antiochiam medicine artis egregius: et apoſtolorum chriſti diſcipulus fuit: poſtea vſq; ad confeſſionem paulum ſecutus apoſtolũ: ſine crimine in virginitate permanens: deo maluit ſeruire. Qui ſeptuaginta et quatuor annos etatis agens in bythinia obijt plenus ſpiritu ſancto: quo inſtigante in achaie partibus euangelium ſcribens grecis fidelibus incarnationem domini fideli narratione oſtendit: eũdemq; ex ſtirpe dauid deſcendiſſe monſtrauit. Cui non immerito ſcribendorum actuum apoſtolicorum poteſtas in miniſterio datur: vt deo in deum pleno et filio perditionis extincto: oratione ab apoſtolis facta ſorte dominice electionis numerus compleretur. Sicq; paulus conſummationem apoſtolicis actibus daret: quem diu contra ſtimulum calcitrantem dominus elegiſſet. Quod legentibus et requirentibus deum breui potius volui oſtendere ſermone: q̄ prolixius aliquid faſtidientibus prodidiſſe. Sciens q̄ operantem agricolam oporteat primum de ſuis fructibus edere. Quem ita diuina ſubſecuta eſt gratia: vt non ſolũ corporibus ſed etiã aĩabus eius proficeret medicina.

Αι πράξεις των αποστόλων του αγίου λουκά του ευαγγελιστού. Cap.i.

Τὸν μὲν πρῶτον λόγον εποιησάμην περί πάντων ω θεόφιλε ων ήρξατο ο ιησούς ποιείν τε και διδάσκειν, άχρι ης ημέρας εντειλάμενος τοις αποστόλοις διά πνεύματος αγίου ους εξελέξατο, ανελήφθη. οις και παρέστησεν εαυτόν ζώντα μετά το παθείν αυτόν εν πολλοίς τεκμηρίοις, δι ημερών τεσσαράκοντα οπτανόμενος αυτοίς και λέγων τα περί της βασιλείας του θεού. και συναλιζόμενος παρήγγειλεν αυτοίς από ιεροσολύμων μη χωρίζεσθαι, αλλά περιμένειν την επαγγελίαν του πατρός ην ηκούσατέ μου· ότι ιωάννης μεν εβάπτισεν ύδατι, υμείς δε βαπτισθήσεσθε εν πνεύματι αγίω, ου μετά πολλάς ταύτας ημέρας. οι μεν ουν συνελθόντες επηρώτων αυτόν λέγοντες. κύριε ει εν τω χρόνω τούτω αποκαθιστάνεις την βασιλείαν τω ισραήλ. είπε δε προς αυτούς. ουχ υμών εστί γνώναι χρόνους η καιρούς ους ο πατήρ έθετο εν τη ιδία εξουσία, αλλά λήψεσθε δύναμιν επελθόντος του αγίου πνεύματος εφ υμάς, και έσεσθέ μοι μάρτυ-

Incipit liber actuum apoſtolorum beati Luce euangeliſte. Cap.i.

A Primũ quidẽ ſermonẽ feci de omnibus o theophile q̄ cepit ieſus facere et docere: vſq; in diem qua precipiẽs apoſtolis per ſpũm ſanctum quos elegit aſſumpt9 ẽ. Quib9 et prebuit ſeipſum viuum poſt paſſionem ſuam in multis argumẽtis per dies q̄dragita apparens eis et loquens de regno dei. Et conueſcens precepit eis ab hieroſolymis ne diſcederent: ſed expectarent promiſſionẽ patris: quã audiſtis inq̄t per os meuz. Quia Johannes q̄dẽ baptizauit aqua: vos ãt baptizabimini ſpũ ſctõ: nõ poſt multos hos dies. Igitur q̄ cõuenerãt interrogabãt eũ dicẽtes. Domine ſi in tempore hoc reſtitues regnum iſrael? Dixit autem eis. Nõ eſt veſtrũ noſſe tẽpora vel momẽta que pater poſuit in ſua poteſtate: ſed accipietis virtutẽ ſuperuenietis ſpũs ſcti in vos: et eritis mihi teſtes

Mat.5.c. Jacobi.i.b

Luce.24.g

Infra.2.b. et.19.a.

3. Iſrael in greco datiui caſus.

Luce.24.g

ρες εν τε ιερουσαλήμ και εν πάση τη ιουδαία και σαμαρεία και έως εσχάτου της γης. και ταύτα ειπών βλεπόντων αυτών επήρθη, και νεφέλη υπέλαβεν αυτόν από των οφθαλμών αυτών. και ως ατενίζοντες ήσαν εις τον ουρανόν πορευομένου αυτού, και ιδού άνδρες δύο παρειστήκεισαν αυτοίς εν εσθήτι λευκή, οι και είπον. άνδρες γαλιλαίοι τι εστήκατε εμβλέποντες εις τον ουρανόν. ούτος ο ιησούς ο αναληφθείς αφ υμών εις τον ουρανόν, ούτως ελεύσεται ον τρόπον εθεάσασθε αυτόν πορευόμενον εις τον ουρανόν. τότε υπέστρεψαν εις ιερουσαλήμ απο όρους του καλουμένου ελαιώνος, ο εστίν εγγύς ιερουσαλήμ, σαββάτου έχον οδόν. και ότε εισήλθον, ανέβησαν εις το υπερώον, ου ήσαν καταμένοντες ο τε πέτρος, και ιάκωβος, και ιωάννης, και ανδρέας, φίλιππος, και θωμάς, βαρθολομαίος και ματθαίος, ιάκωβος αλφαίου, και σίμων ο ζηλωτής, και ιούδας ιακώβου. ούτοι πάντες ήσαν προσκαρτερούντες ομοθυμαδόν τη προσευχή και τη δεήσει συν γυναιξί και μαρία τη μητρί του ιησού και συν τοις αδελφοίς αυτού. και εν ταις ημέραις ταύταις αναστάς πέτρος εν μέσω των μαθητών, είπεν. ην τε όχλος ονομάτων επιτοαυτό ως εκατόν είκοσι, άνδρες αδελφοί έδει πληρωθήναι την γραφήν ταύτην ην προείπε το πνεύμα το άγιον διά στόματος δαυίδ περί ιούδα του γενομένου οδηγού τοις συλλαβούσι τον ιησούν, ότι κατηριθμημένος ην συν ημίν, και έλαχε τον κλήρον της διακονίας ταύτης. ούτος μεν ουν εκτήσατο χωρίον εκ μισθού της αδικίας, και πρηνής γενόμενος ελάκησε μέσος, και εξεχύθη πάντα τα σπλάγχνα αυτού. και γνωστόν εγένετο πάσι τοις κατοικούσιν ιερουσαλήμ, ώστε κληθήναι το χωρίον εκείνο τη ιδία διαλέκτω αυτών ακελδαμά, τουτέστι χωρίον αίματος. γέγραπται γαρ εν βίβλω ψαλμών. γενηθήτω η έπαυλις αυτού έρημος και μη έστω ο κατοικών εν αυτή, και την επισκοπήν αυτού λάβοι έτερος. δει ουν των συνελθόντων ημίν ανδρών εν παντί χρόνω εν ω εισήλθε και εξήλθεν εφ ημάς ο κύριος ιησούς, αρξάμενος από του βαπτίσματος ιωάννου έως της ημέρας ης ανελήφθη αφ ημών, μάρτυρα της αναστάσεως αυτού γενέσθαι συν ημίν ένα τούτων. και έστησαν δύο, ιωσήφ τον καλούμενον βαρσαβάν, ος επεκλήθη ιούστος, και ματθίαν. και προσευξάμενοι είπον. συ κύριε καρδιογνώστα πάντων, ανάδει-

in hieruſalem et in omni iudea et ſamaria et vſq; ad vltimum terre. B Et cũ hec dixiſſet videntib9 illis eleuat9 eſt: et nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum. Cumq; intuerentur in celum euntem illum: ecce duo viri aſtiterunt iuxta illos in veſtibus albis: qui et dixerunt. Viri galilei quid ſtatis aſpicientes in celũ. Hic ieſus qui aſſumptus eſt a vobis in celum ſic veniet quẽadmodũ vidiſtis eum euntem in celũ. Tũc reuerſi ſunt hieroſolymã a monte qui vocatur oliueti qui eſt iuxta hieruſalẽ: ſabbati habẽs iter. Et cum introiſſent in cenaculũ aſcẽderũt vbi manebat Petr9 et Johãnes et Jacobus et Andreas Philipp9 et Thomas Bartholome9 et Mattheus Jacobus alphei et Simõ zelotes et Judas iacobi. C Hi omnes erant perſeuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus et Maria matre ieſu et fratribus eius. In diebus illis exurgens petrus in medio fratrum dixit. Erat aũt turba hominũ ſimul fere centũ vigiti. Viri fratres oportet impleri ſcripturã quam predixit ſpiritus ſanctus per os dauid de iuda q̄ fuit dux eorum qui cõprehẽderunt ieſuz: qui cõnumeratus erat in nobis et ſortitus eſt ſortem miniſterij huius. Et hic quidem poſſedit agrum de mercede iniquitatis: et ſuſpenſus crepuit medius: et diffuſa ſunt omnia viſcera eius. Et notuz factuz eſt oĩbus habitantib9 hieruſalẽ: ita vt appellaretur ager ille lingua eoruz acheldema: hoc eſt ager ſanguinis. Scriptũ eſt eñ in libro pſalmoꝝ. Fiat cõmoratio eorũ deſerta: et non ſit q̄ inhabitet in ea: et epiſcopatuz ei9 accipiat alter. D Opz ergo ex his viris q̄ nobiſcũ ſũt ꝯgregati in omni tpe in quo intrauit et exiuit inter nos dñs ieſus incipiẽs a baptiſmate iohannis vſq; in diez qua aſſumptus eſt a nobis teſtem reſurrectiõis eius nobiſcum fieri vnũ ex iſtis. Et ſtatuerũt duos. Joſeph q̄ vocabat barſabas: q̄ cognominat9 ẽ iuſtus: et mathiã. Et orantes dixerũt. Tu dñe q̄ corda noſti omniuz: oſtende

Mar.16.g Apoc.2.c. Joh.20.c.

Mat.10.a. Marc.3.d. luce.6.c.

ps.108.

Infra.4.d.

ξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἐξ ἧς παρέβη ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῶν, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων. Cap. 2.

A Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι. καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ᾽ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. ἦσαν δὲ ἐν ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. ἐξίσταντο δὲ καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες πρὸς ἀλλήλους. οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες γαλιλαῖοι, καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν, ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν, πάρθοι καὶ μῆδοι καὶ ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν μεσοποταμίαν, ἰουδαίαν τε καὶ καππαδοκίαν, πόντον καὶ τὴν ἀσίαν, φρυγίαν τε καὶ παμφυλίαν, αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς λιβύας τῆς κατὰ κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ῥωμαῖοι, ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, κρῆτες καὶ ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι. ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί. σταθεὶς δὲ πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς. ἄνδρες ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν, ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας. ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου ἰωήλ. καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις λέγει ὁ θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν

quem elegeris ex his duobus vnum accipere locum miniſterii huius et apoſtolatus: de quo preuaricatus eſt iudas vt abiret in locum ſuum. Et dederunt ſortes eis. Et cecidit ſors ſuper Mathiam: et annumeratus eſt cum vndecim apoſtolis. Cap. 2.

Et cum complerentur dies pentecoſtes: erant omnes pariter in eodem loco. Et factus eſt repente de celo ſonus: tanquam aduenientis ſpiritus vehementis: et repleuit totam domum vbi erant ſedentes. Et apparuerunt illis diſpertite lingue tanquam ignis: ſeditque ſupra ſingulos eorum. Et repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto: et ceperunt loqui variis linguis: prout ſpiritus ſanctus dabat eloqui illis. Erant autem in hieruſalem habitantes iudei viri religioſi ex omni natione que ſub celo eſt. Facta autem hac voce conuenit multitudo et mente confuſa eſt: quoniam audiebat vnuſquiſque lingua ſua illos loquentes. Stupebant autem omnes et mirabantur dicentes. Nonne ecce omnes iſti qui loquuntur galilei ſunt? Et quomodo nos audiuimus vnuſquiſque linguam noſtram in qua nati ſumus? Parthi et medi et elamite: et qui habitant meſopotamiam: iudeam et cappadociam: pontum et aſiam: phrygiam et pamphyliam: egyptum et partes lybie que eſt circa cyrenem: et aduene romani: iudei quoque et proſelyti: cretes et arabes: audiuimus eos loquentes noſtris linguis magnalia dei. Stupebant autem omnes et mirabantur adinuicem dicentes. Quidnam vult hoc eſſe? Alii autem irridentes dicebant quia muſto pleni ſunt iſti. Stans autem petrus cum vndecim eleuauit vocem ſuam: et locutus eſt eis. Viri iudei et qui habitatis hieruſalem vniuerſi: hoc vobis notum ſit: et auribus percipite verba mea. Non enim ſicut vos eſtimatis hi ebrii ſunt: cum ſit hora diei tertia. Sed hoc eſt quod dictum eſt per prophetam iohel. Et erit in nouiſſimis diebus dicit dominus: effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem. Et prophetabunt filii veſtri et filie veſtre: et iuuenes veſtri viſiones videbunt: et ſeniores veſtri

k. Ignis in gr. genitiui caſus. j.4.d.et.19 a.

B

C

Johel.2.g. Eſa.44.a.

ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσονται. καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι. καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ. ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται. ἄνδρες ἰσραηλῖται ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. ἰησοῦν τὸν ναζωραῖον ἄνδρα ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι᾽ αὐτοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε. τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε. ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ᾽ αὐτοῦ. δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν. προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶν ἵνα μὴ σαλευθῶ. διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ᾽ ἐλπίδι. ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ἅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου. ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου δαυίδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε, καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ὑπάρχων καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν χριστὸν καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, προϊδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ χριστοῦ, ὅτι οὐκ ἐγκατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ἅδου, οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. τοῦτον τὸν ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες. τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθείς, τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξέχεε τοῦτο, ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς. λέγει δὲ αὐτός. εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου. ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος ἰσραήλ, ὅτι καὶ κύριον καὶ χριστὸν αὐτὸν

ſomnia ſomniabunt. Et quidem ſuper ſeruos meos et ancillas meas in diebus illis effundam de ſpiritu meo et prophetabunt. Et dabo prodigia in celo ſurſum et ſigna in terra deorſum: ſanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras et luna in ſanguinem: antequam veniat dies domini magnus et manifeſtus. Et erit omnis quicunque inuocauerit nomen domini ſaluus erit. Viri iſraelite audite verba hec. Jeſum nazarenum virum approbatum a deo in vobis virtutibus et prodigiis et ſignis que fecit deus per illum in medio veſtri ſicut ſcitis. Hunc definito conſilio et preſcientia dei traditum per manus iniquorum: affigentes interemiſtis. Quem deus ſuſcitauit ſolutis doloribus inferni: iuxta quod impoſſibile erat teneri illum ab eo. Dauid enim dicit in eum. Preuidebam dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam a dextris eſt mihi ne commouear. Propter hoc letatum eſt cor meum et exultauit lingua mea: inſuper et caro mea requieſcet in ſpe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi feciſti vias vite: replebis me iocunditate cum facie tua. Viri fratres: liceat audenter dicere ad vos de patriarcha dauid: quoniam defunctus eſt: et ſepultus eſt: et ſepulchrum eius eſt apud nos vſque in hodiernum diem. Propheta igitur cum eſſet et ſciret quia iureiurando iuraſſet illi deus de fructu lumbi eius ſedere ſuper ſedem eius: prouidens locutus eſt de reſurrectione chriſti: quia neque derelictus eſt in inferno: neque caro eius vidit corruptionem. Hunc ieſum reſuſcitauit deus: cuius omnes teſtes ſumus. Dextera igitur dei exaltatus: et promiſſione ſpiritus ſancti accepta a patre: effudit hoc donum: quod vos videtis et auditis. Non enim dauid aſcendit in celos. Dicit autem ipſe. Dixit dominus domino meo ſede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. Certiſſime ſciat ergo omnis domus iſrael: quia et dominum eum et chriſtum fecit

Johe.2.b.

Mat.10.c. et.24.b. Johe.2.g. Rom.10.c. Infr.5.d.

D

Infra.10.c

ps…

ſup.1. j.10.

pſal.109.

E

ο θεός εποίησε τούτον τον ιησούν ον υμείς εσταυρώσατε. ακούσαντες δε κατενύγησαν τη καρδία, είπον τε προς τον πέτρον και τους λοιπούς αποστόλους. τι ποιήσωμεν άνδρες αδελφοί. πέτρος δε έφη προς αυτούς. μετανοήσατε και βαπτισθήτω έκαστος υμών επί τω ονόματι ιησού χριστού, εις άφεσιν αμαρτιών, και λήψεσθε την δωρεάν του αγίου πνεύματος. υμίν γαρ εστίν η επαγγελία και τοις τέκνοις υμών, και πάσι τοις εις μακράν, όσους αν προσκαλέσηται κύριος ο θεός ημών. ετέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρετο και παρεκάλει λέγων. σώθητε από της γενεάς της σκολιάς ταύτης. οι μεν ουν ασμένως αποδεξάμενοι τον λόγον αυτού εβαπτίσθησαν, και προσετέθησαν τη ημέρα εκείνη ψυχαί ωσεί τρισχίλιαι. ήσαν δε προσκαρτερούντες τη διδαχή των αποστόλων, και τη κοινωνία και τη κλάσει του άρτου και ταις προσευχαίς. εγένετο δε πάση ψυχή φόβος. πολλά τε τέρατα και σημεία διά των αποστόλων εγίνετο. πάντες δε οι πιστεύσαντες ήσαν επιτοαυτό, και είχον άπαντα κοινά, και τα κτήματα και τας υπάρξεις επίπρασκον και διεμέριζον αυτά πάσι καθότι αν τις χρείαν είχε. καθ ημέραν τε προσκαρτερούντες ομοθυμαδόν εν τω ιερώ, κλώντές τε κατ οίκον άρτον, μετελάμβανον τροφής εν αγαλλιάσει και αφελότητι καρδίας, αινούντες τον θεόν και έχοντες χάριν προς όλον τον λαόν. ο δε κύριος προσετίθει τους σωζομένους καθημέραν τη εκκλησία.

Cap.3.

Επιτοαυτό δε πέτρος και ιωάννης ανέβαινον εις το ιερόν επί την ώραν της προσευχής την εννάτην. και τις ανήρ χωλός εκ κοιλίας μητρός αυτού υπάρχων εβαστάζετο, ον ετίθουν καθ ημέραν προς την θύραν του ιερού την λεγομένην ωραίαν, του αιτείν ελεημοσύνην παρά των εισπορευομένων εις το ιερόν. ος ιδών πέτρον και ιωάννην μέλλοντας εισιέναι εις το ιερόν, ηρώτα ελεημοσύνην. ατενίσας δε πέτρος εις αυτόν συν τω ιωάννη είπε. βλέψον εις ημάς. ο δε επείχεν αυτοίς, προσδοκών τι παρ αυτών λαβείν. είπε δε πέτρος. αργύριον και χρυσίον ουχ υπάρχει μοι, ο δε έχω τούτο σοι δίδωμι. εν τω ονόματι ιησού χριστού του ναζωραίου έγειραι και περιπάτει, και πιάσας αυτόν της δεξιάς χειρός ήγειρε. παραχρήμα δε εστερεώθησαν αυτού αι βάσεις και τα σφυρά, και εξαλλόμενος έστη και περιεπάτει, και εισήλθε συν αυτοίς εις το ιερόν περιπατών και αλλόμενος,

deus hunc ieſum quem vos crucifixiſtis. His aũt auditis cõpũcti ſũt corde: ⁊ dixerunt ad petrum ⁊ ad reliquos apoſtolos. Quid faciemꝰ viri fratres? Petrus aũt ad illos: penitẽtiã inq̃t agite: ⁊ baptizetur vnuſquiſq; veſtrum in nomine ieſu chriſti in remiſſionẽ pctõrũ vr̃orũ: ⁊ accipietis donũ ſpiritus ſancti. Vobis enim eſt remiſſio ⁊ filijs veſtris: ⁊ oibꝰ q̃ lõge ſunt: quoſcũq; aduocauerit dñs deus noſter. Alijs etiam verbis plurimis teſtificatꝰ ẽ ⁊ exhortabat eos dicẽs. Saluamini a generatõe iſta praua. Qui ergo receperunt ſermonẽ eiꝰ baptizati ſunt: ⁊ appoſite ſũt i die illa anime circiter tria milia. Erant aũt perſeuerantes in doctrina apoſtolorum ⁊ communicatione fractionis panis ⁊ orationibꝰ. Fiebat aũt oi anime timor. Multa quoq; ꝓdigia ⁊ ſigna per apoſtolos i hieruſalẽ fiebãt: ⁊ metꝰ erat magnꝰ i vniuerſis. Oẽs ẽt q̃ credebãt erant pariter ⁊ hẽbant oĩa cõia. Poſſeſſiões ⁊ ſubſtãtias vẽdebãt: ⁊ diuidebãt illa oibus ꝓut cuiq; opꝰ erat. Quottidie quoq; ꝑdurãtes vnanimiter in tẽplo: ⁊ frãgentes circa domos panẽ ſumebãt cibũ cũ exultatiõe ⁊ ſimplicitate cordis collaudãtes deũ: ⁊ hñtes gratiã ad oẽm plebẽ. Dñs autem augebat qui ſalui fiebant quottidie in idipſum.

Mat.4.c. Mar.1.c. Luce.13.a. Apoca.2.d.

B

Infra.4.a.

Cap.3.

Petrus aũt ⁊ Johãnes aſcendebant in templũ ad horam orationis nonã. Et quidã vir qui erat claudus ex vtero matris ſue baiulabatur: quẽ ponebãt quottidie ad portam templi que dicitur ſpecioſa: vt peteret elemoſynam ab introeuntibus in tẽplũ. Is cũ vidiſſet petrũ ⁊ iohannẽ incipiẽtes itroire i tẽplũ rogabat vt elemoſinã acciperet. Intuẽs aũt i eũ petrꝰ cũ iohãne dixit. Reſpice i nos. At ille itẽdebat in eos: ſperãs ſe aliq̃d accepturũ ab eis. Petrus aũt dixit. Argẽtũ ⁊ aurũ non eſt mihi: qđ aũt habeo hoc tibi do. In noĩe ieſu chriſti nazareni ſurge ⁊ ambula. Et apphẽſa manu eiꝰ dextera alleuauit eũ: et ꝓtinus conſolidate ſunt baſes eius ⁊ plante. Et exiliens ſtetit ⁊ ambulabat: ⁊ intrauit cum illis i tẽplũ: ambulãs ⁊ exiliens

A

Infr.14.b.

Infra.9.d.

B

και αινών τον θεόν. και είδεν αυτόν πας ο λαός περιπατούντα και αινούντα τον θεόν. επεγίνωσκόν τε αυτόν, ότι ούτος ην ο προς την ελεημοσύνην καθήμενος επί τη ωραία πύλη του ιερού, και επλήσθησαν θάμβους και εκστάσεως επί τω συμβεβηκότι αυτώ. κρατούντος δε του ιαθέντος χωλού τον πέτρον και ιωάννην, συνέδραμε προς αυτούς πας ο λαός επί τη στοά τη καλουμένη σολομώντος έκθαμβοι. ιδών δε πέτρος απεκρίνατο προς τον λαόν. άνδρες ισραηλίται τι θαυμάζετε επί τούτω, η ημίν τι ατενίζετε, ως ιδία δυνάμει η ευσεβεία πεποιηκόσι του περιπατείν αυτόν. ο θεός αβραάμ και ισαάκ και ιακώβ, ο θεός των πατέρων ημών εδόξασε τον παίδα αυτού ιησούν, ον υμείς παρεδώκατε, και ηρνήσασθε αυτόν κατά πρόσωπον πιλάτου, κρίναντος εκείνου απολύειν. υμείς δε τον άγιον και δίκαιον ηρνήσασθε, και ητήσασθε άνδρα φονέα χαρισθήναι υμίν, τον δε αρχηγόν της ζωής απεκτείνατε. ον ο θεός ήγειρεν εκ νεκρών, ου ημείς μάρτυρες εσμέν. και επί τη πίστει του ονόματος αυτού τούτον ον θεωρείτε και οίδατε εστερέωσε το όνομα αυτού, και η πίστις η δι αυτού έδωκεν αυτώ την ολοκληρίαν ταύτην απέναντι πάντων υμών. και νυν αδελφοί οίδα ότι κατά άγνοιαν επράξατε, ώσπερ και οι άρχοντες υμών. ο δε θεός α προκατήγγειλε διά στόματος πάντων των προφητών αυτού παθείν τον χριστόν, επλήρωσεν ούτως. μετανοήσατε ουν και επιστρέψατε, εις το εξαλειφθήναι υμών τας αμαρτίας, όπως αν έλθωσι καιροί αναψύξεως από προσώπου του κυρίου, και αποστείλη τον προκεχειρισμένον υμίν ιησούν χριστόν, ον δει ουρανόν μεν δέξασθαι άχρι χρόνων αποκαταστάσεως πάντων, ων ελάλησεν ο θεός διά στόματος πάντων των αγίων αυτού προφητών απ αιώνος. μωσής μεν γαρ προς τους πατέρας είπεν. ότι προφήτην υμίν αναστήσει κύριος ο θεός υμών εκ των αδελφών υμών ως εμέ, αυτού ακούσεσθε, κατά πάντα όσα αν λαλήση προς υμάς. έσται δε πάσα ψυχή ήτις εάν μη ακούση του προφήτου εκείνου, εξολοθρευθήσεται εκ του λαού. και πάντες δε οι προφήται από σαμουήλ και των καθεξής όσοι ελάλησαν, και κατήγγειλαν τας ημέρας ταύτας. υμείς εστέ υιοί των προφητών και της διαθήκης, ης διέθετο ο θεός προς τους πατέρας ημών, λέγων προς αβραάμ. και εν τω σπέρματί σου ενευλογηθήσον=

et laudans deũ. Et vidit omnis populus eũ ambulantem ⁊ laudantem deũ. Cognoſcebãt aũt illũ: q̃ ipſe erat qui ad elemoſinã ſedebat ad ſpecioſam portã tẽpli. Et impleti ſunt ſtupore ⁊ extaſi: in eo q̃ contigerat illi. Cum tenerent autem petrũ ⁊ iohãnẽ: cucurrit oĩs ppl's ad eos ad porticum que appellatur ſalomonis ſtupẽtes. Videns aũt petrus reſpondit ad populum. Viri iſraelite q̃d miramini i hoc: aut nos q̃d intuemini: q̃ſi nr̃a ꝟtute aut poteſtate fecerimꝰ hunc ambulare? Deus abraam ⁊ deꝰ iſaac ⁊ deꝰ iacob: deꝰ patrũ noſtrorũ glorificauit filium ſuum ieſuz: quẽ vos q̃dẽ tradidiſtis ⁊ negaſtis ante faciem pilati: iudicante illo dimitti. Vos aũt ſanctum ⁊ iuſtuz negaſtis: ⁊ petiſtis virũ homicidam donari vobis: auctorẽ vero vite interfeciſtis. Quẽ deꝰ ſuſcitauit a mortuis: cuiꝰ nos teſtes ſumus: ⁊ in fide nominis eius hũc quẽ vos videtis ⁊ noſtis confirmauit nomen eius: ⁊ fides que per eũ eſt dedit illi integrã ſanitatẽ iſtã in cõſpectu oim veſtruz. Et nunc frẽs ſcio q͛ per ignorantiaz feciſtis: ſicut ⁊ ꝑncipes veſtri. Deꝰ aũt que ꝓnũciauit per os oim prophetarum pati chriſtum ſuum: ſic impleuit. Penitemini igitur et conuertimini: vt deleantur peccata veſtra: vt cũ venerint tempora refrigerij a conſpectu domini ⁊ miſerit eũ q̃ ꝑdicatus eſt vobis ieſuz xp̃z: quez opꝫ quidẽ celum ſuſcipere vſq; i tp̃a reſtitutiõis oim q̃ locutus eſt deus per os ſanctorum ſuorum a ſeculo prophetaꝝ. Moyſes quidem dixit. Quoniam prophetam ſuſcitabit vobis dñs deus veſter de fratribꝰ veſtris tanq̃ me: ipſuz audietis iuxta oĩa q̃cunq; locutus fuerit vobis. Erit aũt oĩs anima que non audierit prophetam illum exterminabitur de plebe. Et omnes prophete a ſamuel ⁊ deinceps: qui locuti ſunt annunciauerunt dies iſtos. Vos eſtis filij prophetarum et teſtamenti: qđ diſpoſuit deus ad patres veſtros dicens ad abraam. Et in ſemine tuo benedicentur

C

Mat.27.b. Mar.15.b. Luce.23.c. Joh.18.g.

Eccle.17.c. Eze.18.g. Mat.4.c. Mar.1.c. Luce.13.a. Apoca.2.d.

D

Deut.18.d.

Gene.12.c.

ται πάσαι αι πατριαί της γης. υμίν πρώτον ο θεός αναστήσας τον παίδα αυτού ιησούν απέστειλεν αυτόν ευλογούντα υμάς, εν τω αποστρέφειν έκαστον από των πονηριών υμών.

Cap.4.

Λαλούντων δε αυτών προς τον λαόν επέστησαν αυτοίς οι ιερείς και ο στρατηγός του ιερού και οι σαδδουκαίοι, διαπονούμενοι διά το διδάσκειν αυτούς τον λαόν και καταγγέλειν εν τω ιησού την ανάστασιν των νεκρών. και επέβαλον αυτοίς τας χείρας, και έθεντο εις τήρησιν εις την αύριον. ην γαρ εσπέρα ήδη. πολλοί δε των ακουσάντων τον λόγον επίστευσαν, και εγενήθη ο αριθμός των ανδρών ωσεί χιλιάδες πέντε. εγένετο δε επί την αύριον συναχθήναι αυτών τους άρχοντας και πρεσβυτέρους και γραμματείς εις ιερουσαλήμ και άνναν τον αρχιερέα, και καϊάφαν και ιωάννην και αλέξανδρον, και όσοι ήσαν εκ γένους αρχιερατικού. και στήσαντες αυτούς εν μέσω επυνθάνοντο. εν ποία δυνάμει η εν ποίω ονόματι εποιήσατε τούτο υμείς. τότε πέτρος πλησθείς πνεύματος αγίου είπε προς αυτούς. άρχοντες του λαού και πρεσβύτεροι του ισραήλ. ει ημείς σήμερον ανακρινόμεθα επί ευεργεσία ανθρώπου ασθενούς, εν τίνι ούτος σέσωσται, γνωστόν έστω πάσιν υμίν και παντί τω λαώ ισραήλ, ότι εν τω ονόματι ιησού χριστού του ναζωραίου, ον υμείς εσταυρώσατε, ον ο θεός ήγειρεν εκ νεκρών, εν τούτω ούτος παρέστηκεν ενώπιον υμών υγιής. ούτος εστίν ο λίθος ο εξουθενηθείς υφ υμών των οικοδομούντων, ο γενόμενος εις κεφαλήν γωνίας, και ουκ εστίν εν άλλω ουδενί η σωτηρία. ουδέν γαρ όνομα έτερον εστίν υπό τον ουρανόν το δεδομένον εν ανθρώποις, εν ω δει σωθήναι ημάς. θεωρούντες δε την του πέτρου παρρησίαν και ιωάννου, και καταλαβόμενοι ότι άνθρωποι αγράμματοι εισί και ιδιώται, εθαύμαζον, επεγίνωσκόν τε αυτούς ότι συν τω ιησού ήσαν. τον δε άνθρωπον βλέποντες συν αυτοίς εστώτα τον τεθεραπευμένον, ουδέν είχον αντειπείν. κελεύσαντες δε αυτούς έξω του συνεδρίου απελθείν συνέβαλον προς αλλήλους λέγοντες. τι ποιήσομεν τοις ανθρώποις τούτοις, ότι μεν γαρ γνωστόν σημείον γέγονε δι αυτών πάσι τοις κατοικούσιν ιερουσαλήμ φανερόν, και ου δυνάμεθα αρνήσασθαι. αλλ ίνα μη επί πλείον διανεμηθή εις τον λαόν, απειλή απειλησώμεθα αυτοίς, μηκέτι λαλείν επί τω ονόματι τούτω μηδενί ανθρώπων. και καλέ-

omnes familie terre. Vobis primũ deus ſuſcitans filium ſuum miſit eum benedicentem vobis: vt conuertat ſe vnuſquiſq; a nequitia ſua.

Cap.4.

Loquẽtibus aũt illis ad populum ſupuenerũt ſacerdotes ⁊ magiſtrat9 templi ⁊ ſaducei: dolentes ꝙ docerent populum ⁊ annunciarent in ieſum reſurrectionẽ ex mortuis. Et iniecerunt in eos manus: ⁊ poſuerũt eos in cuſtodiã in craſtinũ. Erat ẽt iam veſpera. Multi ãt eorũ q̃ audierãt verbũ crediderũt: ⁊ factus eſt numerus virorũ quaſi quinq; milia. Factũ ẽ ãt i craſtinũ vt congregarentur principes eorum ⁊ ſeniores ⁊ ſcribe in hieruſalem: ⁊ annas princeps ſacerdotũ: ⁊ caiphas ⁊ iohãnes ⁊ alexãder: ⁊ quotquot erãt de gñe ſacerdotali. Et ſtatuẽtes eos i medio interrogabãt. In q̃ virtute aut i quo nomine feciſtis hoc vos? Tunc repletus ſpũ ſancto petrus dixit ad eos. Principes populi et ſeniores iſrl audite. Si nos hodie diiudicamur i bñfacto hominis infirmi in quo iſte ſaluus fact9 ẽ: notũ ſit oibus vobis et omni plebi iſrael: q2 in nomine dñi nři ieſu xpi nazareni quem vos crucifixiſtis quẽ deus ſuſcitauit a mortuis: in hoc iſte aſtat coram vobis ſanus. Hic eſt lapis qui reprobatus eſt a vobis edificantibus: qui factus eſt in caput anguli: ⁊ non eſt in alio aliq̃ ſalus. Nec enim alud nomẽ eſt ſub celo datum hoib9 in quo oporteat nos ſaluos fieri. Videntes autem petri conſtantiam ⁊ iohannis: comperto ꝙ hoies eſſent ſine litteris ⁊ idiote ammirabãt: ⁊ cognoſcebant eos q̃m cum ieſu fuerant. Hominem quoq; videntes ſtãtẽ eis qui curatus fuerat: nihil poterãt cõtradicere. Iuſſerũt ãt eos foras extra cõciliũ ſecedere: ⁊ cõferebãt ad inuicẽ dicentes. Quid faciem9 hoib9 iſtis: q̃m quidẽ notum ſignum factũ eſt p eos omnibus habitantibus hierlm manifeſtũ eſt: ⁊ non poſſumus negare. Sz ne amplius diuulgetur in populũ: cõminemur eis: ne vltra loquantur in nomine hoc vlli hominum. Et vocantes

Margin: A; B; ps.117. Mat.21.g. Mar.12.c. Luce.20.c. 1.Pet.2.a.; C

σαντες αυτούς παρήγγειλαν αυτοίς το καθόλου μη φθέγγεσθαι μηδέ διδάσκειν επί τω ονόματι του ιησού. ο δε πέτρος και ιωάννης αποκριθέντες προς αυτούς είπον. ει δίκαιον εστίν ενώπιον του θεού υμών ακούειν μάλλον η του θεού, κρίνατε. ου δυνάμεθα γαρ ημείς α είδομεν και ηκούσαμεν μη λαλείν. οι δε προσαπειλησάμενοι απέλυσαν αυτούς, μηδέν ευρίσκοντες το πως κολάσονται αυτούς διά τον λαόν, ότι πάντες εδόξαζον τον θεόν επί τω γεγονότι. ετών γαρ ην πλειόνων τεσσαράκοντα ο άνθρωπος εφ ον εγεγόνει το σημείον τούτο της ιάσεως. απολυθέντες δε ήλθον προς τους ιδίους, και απήγγειλαν όσα προς αυτούς οι αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι είπον. οι δε ακούσαντες ομοθυμαδόν ήραν φωνήν προς τον θεόν και είπον. δέσποτα συ ο θεός ο ποιήσας τον ουρανόν και την γην και την θάλασσαν και πάντα τα εν αυτοίς, ο διά στόματος δαυίδ του παιδός σου ειπών, ινατί εφρύαξαν έθνη και λαοί εμελέτησαν κενά. παρέστησαν οι βασιλείς της γης, και οι άρχοντες συνήχθησαν επιτοαυτό κατά του κυρίου και κατά του χριστού αυτού. συνήχθησαν γαρ επ αληθείας επί τον άγιον παίδα σου ιησούν ον έχρισας, ηρώδης τε και πόντιος πιλάτος συν έθνεσι και λαοίς ισραήλ, ποιήσαι όσα η χείρ σου και η βουλή σου προώρισε γενέσθαι. και τανύν κύριε έπιδε επί τας απειλάς αυτών, και δος τοις δούλοις σου μετά παρρησίας πάσης λαλείν τον λόγον σου, εν τω την χείρα σου εκτείνειν εις ίασιν, και σημεία και τέρατα γίνεσθαι διά του ονόματος του αγίου παιδός σου ιησού. και δεηθέντων αυτών εσαλεύθη ο τόπος εν ω ήσαν συνηγμένοι, και επλήσθησαν άπαντες πνεύματος αγίου, και ελάλουν τον λόγον του θεού μετά παρρησίας. του δε πλήθους των πιστευσάντων ην η καρδία και η ψυχή μία, και ουδέ εις τι των υπαρχόντων αυτώ έλεγεν ίδιον είναι, αλλ ην αυτοίς άπαντα κοινά. και μεγάλη δυνάμει απεδίδουν το μαρτύριον οι απόστολοι της αναστάσεως του κυρίου ιησού χριστού, χάρις τε μεγάλη ην επί πάντας αυτούς. ουδέ γαρ ενδεής τις υπήρχεν εν αυτοίς. όσοι γαρ κτήτορες χωρίων η οικιών υπήρχον, πωλούντες έφερον τας τιμάς των πιπρασκομένων και ετίθουν παρά τους πόδας των αποστόλων. διεδίδοτο δε εκάστω καθότι αν τις χρείαν είχεν. ιωσής δε ο επικληθείς βαρνάβας υπό των αποστόλων, ο εστί μεθερμηνευόμενον υιός παρακλήσεως

eos: denunciauerunt ne omnino loquerentur neq; docerent in nomine ieſu. Petrus vero ⁊ iohannes reſpondentes dixerũt ad eos. Si iuſtũ eſt in cõſpectu dei vos poti9 audire q̃ deũ: iudicate. Nõ ei poſſumus que vidimus et audiuimus non loqui. At illi comminantes dimiſerunt eos: non inueniẽtes quõ punirent eos ꝓp populũ: q2 oẽs clarificabãt id qđ factũ fuerat i eo qđ acciderat. Annorũ ei erat amplius q̃draginta homo in quo factũ fuerat ſignũ iſtud ſanitatis. Dimiſſi aũt venerũt ad ſuos: ⁊ annũciauerũt eis q̃cũq; ad eos principes ſacerdotũ ⁊ ſeniores dixiſſent. Qui cũ audiſſẽt vnanimiter leuauerũt vocẽ ad deũ et dixerunt. Dñe tu deus q̃ feciſti celũ ⁊ terram mare ⁊ omnia q̃ i eis ſũt: q̃ ſpũ ſctõ p os pris nři dauid pueri tui dixiſti. Quare fremuerũt gẽtes: ⁊ populi meditati ſũt inania. Aſtiterũt reges terre: ⁊ principes cõuenerũt in vnum aduerſus dñm ⁊ aduerſus xpm eius. Conuenerũt eĩ vere in ciuitate iſta aduerſus ſctũ puerũ tuũ ieſum quẽ vnxiſti: herodes ⁊ põti9 pilat9 cũ gẽtibus ⁊ populis iſrael: facere q̃ man9 tua ⁊ conſiliũ tuũ decreuerunt fieri. Et nunc dñe reſpice in minas eorum: ⁊ da ſeruis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuũ: in eo ꝙ manũ tuã extẽdas ad ſanitates ⁊ ſigna et prodigia fieri per nomen ſancti filij tui ieſu. Et cum oraſſent: motus eſt locus in quo erãt ꝯgregati. Et repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto: ⁊ loquebantur verbum dei cum fiducia. Multitudinis aũt credentium erat cor vnum ⁊ anima vna: nec quiſq̃ eorũ q̃ poſſidebat aliq̃d ſuũ eẽ dicebat: ſed erant illis oĩa cõia. Et virtute magna reddebãt apl̃i teſtimonium reſurrectionis ieſu chriſti dñi noſtri: ⁊ gratia magna erat in omnibus illis. Neq; eñ quiſq̃ egens erat inter illos. Quotquot ei poſſeſſores agrorũ aut domorũ erãt: vẽdẽtes afferebãt precia eorũ q̃ vendebant ⁊ ponebãt ante pedes apl̃orũ. Diuidebat ãt ſingulis prout cuiq; opus erat. Ioſeph autem q̃ cognominat9 ẽ barſabas ab apoſtolis: qđ eſt iterpretatũ filius conſolationis:

Margin: Infra.5.c.; D; ps.2.; E; F; ſup.2.a. Infra.19.; ſupra.2.d.; G; ſupra.2.d.

λευίτης κύπριος τῷ γένει ὑπάρχοντος αὐ-
τοῦ ἀγροῦ πωλήσας, ἤνεγκε τὸ χρῆμα καὶ
ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

Cap. 5.

Ἀνὴρ δέ τις ἀνανίας ὀνόματι σὺν σαπφεί-
ρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησε κτῆμα,
καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς συνειδυίας
καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἐνέγκας μέρος
τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθη-
κεν. εἶπε δὲ πέτρος. ἀνανία, διά τι ἐπλήρω-
σεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου ψεύσασθαι
σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀ-
πὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου. οὐχὶ μένον σοὶ ἔ-
μενε, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε. τί
ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦ-
το. οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ θεῷ.
ἀκούων δὲ ὁ ἀνανίας τοὺς λόγους τού-
τους, πεσὼν ἐξέψυξε. καὶ ἐγένετο φόβος μέ-
γας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα. ἀ-
ναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐ-
τόν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν. ἐγένετο δὲ
ὡς ὡρῶν τριῶν διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν. ἀπεκρί-
θη δὲ αὐτῇ ὁ πέτρος. εἰπέ μοι εἰ τοσούτου
τὸ χωρίον ἀπέδοσθε. ἡ δὲ εἶπε ναὶ τοσού-
του. ὁ δὲ πέτρος εἶπε πρὸς αὐτήν. τί ὅτι
συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυ-
ρίου. ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄν-
δρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε. ἔπε-
σε δὲ παραχρῆμα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ
καὶ ἐξέψυξεν. εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι,
εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθα-
ψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ ἐγένετο φό-
βος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάν-
τας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα. διὰ δὲ τῶν χει-
ρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέ-
ρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά. καὶ ἦσαν ὁμοθυμα-
δὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ σολομῶνος. τῶν δὲ
λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς
ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός. μᾶλλον
δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ πλή-
θη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ὥστε κατὰ τὰς
πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέ-
ναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχομέ-
νου πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐ-
τῶν. συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέ-
ριξ πόλεων εἰς ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθε-
νεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀ-
καθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες. ἀ-
ναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐ-
τῷ ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν σαδδουκαίων, ἐπλή-
σθησαν ζήλου, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐ-

leuites cyprius genere cum haberet
agrū vendidit eū: ꝛ attulit precium ꝛ
poſuit ante pedes apoſtolorum.

Cap. 5.

Vir autē quidā noīe ananias cū ſaphi- A
ra vxore ſua vendidit agrū:
ꝛ fraudauit de precio agri conſcia
vxore ſua: ꝛ afferens partem
quandā ad pedes apoſtolorum poſuit.
Dixit autē Petrus ad ananiā. Anania cur
ſathanas cor tuum mentiri ⌊ temptauit
te ſpūi ſancto: ꝛ fraudare de
p̄cio agri? Nōne manēs tibi manebat:
ꝛ venūdatū in tua erat poteſtate? Qua
re poſuiſti in corde tuo hanc rem?
Non es mentitus hominibus: ſed deo.
Audiens autē ananias hec verba:
cecidit ꝛ expirauit. Et factus ē timor ma
gnus ſuper oēs qui audierūt. Surgen
tes autem iuuenes amouerunt eum:
ꝛ efferētes ſepelierūt. Factū eſt autem B
quaſi horarū triū ſpaciū: ꝛ vxor ipſius
neſciēs qd factū fuerat itroiuit. Dixit
autē ei petrus. Dic mihi mulier ſi tāti
agrū vēdidiſtis? At illa dixit. Etiā tā
ti. Petrus autem ad eā. Quid vtiqꝫ
cōuenit vobis tēptare ſpiritū domini?
Ecce pedes eorum qui ſepelierunt viꝝ
tuū ad oſtiū: ꝛ efferēt te. Cōfeſtiꝫ ceci
dit ante pedes eius
ꝛ expirauit. Intrantes autem iuuenes
iuenerūt illā mortuā ꝛ extulerunt ꝛ ſepe
lierunt ad viꝝ ſuū. Et factus ē timor
magnus in vniuerſa eccleſia ꝛ in omnes
q audierunt hec. Per manus autem
apoſtoloꝝ fiebant ſigna ꝛ prodigia
multa in plebe. Et erant vnanimiter C
oēs in porticu ſalomonis. Ceteroꝝ autē
nemo audebat ſe iungere illis:
ſꝫ magnificabat eos populus. Magis
autē augebat credētiū in dn̄o multitudo
virorum ac mulierū: ita vt in
plateas eijcerent infirmos ꝛ ponerent
in lectulis ac grabbatis: vt veniente
petro ſaltē vmbra illius obūbraret quē
q̄ illorum: ꝛ liberarentur omnes ab infir
mitatibus ſuis. Cōcurrebat autē ꝛ multitu
do vicinaꝝ ciuitatū hierl'ꝫ: afferētes egros
ꝛ vexatos a ſpiritibus immundis:
qui curabantur omnes. Exurgens
autē princeps ſacerdotū ꝛ oēs q cū illo erāt
que eſt hereſis ſaduceoꝝ repleti ſunt
zelo: ꝛ iniecerunt manus

τῶν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐ-
τοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. ἄγγελος δὲ κυρί-
ου διὰ τῆς νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυ-
λακῆς, ἐξαγαγών τε αὐτοὺς εἶπε. πορεύεσ-
θε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ
λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ἀ-
κούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς
τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ
ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλε-
σαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν
τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δε-
σμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς. οἱ δὲ ὑπηρέται
παραγενόμενοι οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυ-
λακῇ. ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν λέ-
γοντες, ὅτι τὸ μὲν δεσμωτήριον εὕρομεν κε-
κλεισμένον ἐπὶ πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύ-
λακας ἑστῶτας πρὸ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες
δὲ ἔσω οὐδένα εὕρομεν, ὡς δὲ ἤκουσαν
τοὺς λόγους τούτους ὅ τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ
στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς διη-
πόρουν περὶ αὐτῶν τί ἂν γένοιτο τοῦτο. πα-
ραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς λέ-
γων. ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ
φυλακῇ εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες καὶ διδάσ-
κοντες τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν ὁ στρατη-
γὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις ἤγαγεν αὐτοὺς
οὐ μετὰ βίας. ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, ἵ-
να μὴ λιθασθῶσιν. ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς
ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ ἐπηρώτησεν
αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς λέγων. οὐ παραγγε-
λίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐ-
πὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώ-
κατε τὴν ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ
βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ
ἀνθρώπου τούτου. ἀποκριθεὶς δὲ πέτρος
καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον. πειθαρχεῖν δεῖ θε-
ῷ, μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ θεὸς τῶν πα-
τέρων ἡμῶν ἤγειρεν ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχει-
ρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ θε-
ὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ
αὐτοῦ. δοῦναι μετάνοιαν τῷ ἰσραὴλ καὶ ἄ-
φεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν αὐτοῦ μάρ-
τυρες τῶν ῥημάτων τούτων καὶ τὸ πνεῦμα
δὲ τὸ ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρ-
χοῦσιν αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίον-
το, καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς. ἀνα-
στὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ φαρισαῖος ὀ-
νόματι γαμαλιὴλ νομοδιδάσκαλος τίμιος
παντὶ τῷ λαῷ ἐκέλευσεν ἔξω βραχύ τι
τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι. εἶπέ τε πρὸς
αὐτούς. ἄνδρες ἰσραηλῖται προσέχετε ἑαυ-
τοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις τί μέλλε-
τε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν

in apoſtolos: ꝛ poſuerunt eos
in cuſtodia publica. Angelus autē dn̄i Infra. 12. a.
per noctem aperiens ianuas carceris:
ꝛ educens eos dixit. Ite D
ꝛ ſtantes loquimini in templo
plebi oīa verba vite huius. Qui cū au-
diſſent intrauerunt diluculo in
tēpluꝫ ꝛ docebant. Adueniēs autem
princeps ſacerdotū ꝛ q cū eo erāt: con-
uocauerunt conciliū ꝛ oēs ſeniores
filioꝝ iſrael: ꝛ miſerunt ad carcerē vt
adducerentur. Cum autē veniſſent miniſtri
ꝛ aperto carcere nō inueniſſent illos:
reuerſi nunciauerunt dicentes.
Carcerē quidem inuenimus clauſum cū j. 12. a. et. 16 c.
omni diligentia: ꝛ cuſtodes
ſtantes ante ianuas: aperientes
autē neminē intus inuenimus. Vt autē au
dierūt hos ſermones
magiſtratus tēpli ꝛ principes ſacerdotum:
ambigebant de illis quidnā fieret. Ad E
ueniēs autem quidam nunciauit eis
qꝛ ecce viri quos poſuiſtis in
carcerē: ſūt in templo ſtātes ꝛ docētes
populū. Tunc abijt magiſtratus
cum miniſtris ꝛ adduxit illos
ſine vi. Timebant enim populum:
ne lapidarentur. Et cū adduxiſſent illos
ſtatuerūt in concilio. Et interrogauit
eos princeps ſacerdotū dicēs. Precipiē Mar. 7. c.
do p̄cepimus vobis ne doceretis in
nomine iſto: ꝛ ecce repleſtis
hieruſalē doctrina veſtra: ꝛ
vultis inducere ſuper nos ſanguinem
hoīs iſtius. Rn̄dens autem petrus ſup. 4. b.
ꝛ apoſtoli dixerūt. Obedire opꝫ deo
magis q̄ hominibus. Deus patrū
nr̄orū ſuſcitauit ieſum: quē vos intere
miſtis ſuſpēdentes i ligno. Hūc principē F
ꝛ ſaluatorē deus exaltauit dextera
ſua ad dandā penitentiam iſrael: et re
miſſionē peccatoꝝ: ꝛ nos ſumus teſtes
horum verborum ꝛ ſpiritus
ſctūs quē dedit deus oībus obedienti
bus ſibi. Hec cū audiſſent diſſecabantur
ꝛ cogitabant interficere illos. Surgens Infra. 22. a.
autē quidā in cōcilio phariſeus nomine
gamaliel legis doctor honorabilis
vniuerſe plebi iuſſit foras ad breue
homines fieri. Dixitqꝫ ad
illos. Viri iſraelite: attendite vobis ſup. 2. b.
ſuper hoībus iſtis quid acturi ſitis.
Ante hos enim dies

ανέστη θευδάς λέγων είναι τινά εαυτόν με
γαν, ω προσεκλήθη αριθμός ανδρών ωσεί
τετρακοσίων, ος ανηρέθη, και πάντες όσοι
επείθοντο αυτώ διελύθησαν, και εγένοντο
εις ουδέν. μετά τούτον ανέστη ιούδας ο
γαλιλαίος εν ταις ημέραις της απογραφής,
και απέστησε λαόν ικανόν οπίσω αυτού.
κακείνος απώλετο, και πάντες όσοι επεί=
θοντο αυτώ διεσκορπίσθησαν. και ταννύν
λεγω υμίν, απόστητε από των ανθρώπων
τούτων και εάσατε αυτούς. ότι εάν η εξ αν
θρώπων η βουλή αύτη η το έργον τούτο, κα
ταλυθήσεται, ει δε εκ θεού εστίν, ου δύνα
σθε καταλύσαι αυτό, μήποτε και θεομάχοι
ευρεθήτε. επείσθησαν δε αυτώ, και προσκα
λεσάμενοι τους αποστόλους δήραντες, πα
ρήγγειλαν μη λαλείν επί τω ονόματι του
ιησού, και απέλυσαν αυτούς. οι μεν ουν
επορεύοντο χαίροντες από προσώπου του
συνεδρίου, ότι κατηξιώθησαν υπέρ του ονό
ματος του ιησού ατιμασθήναι. πάσαν τε ημέ
ραν εν τω ιερώ και κατ οίκον ουκ επαύσαν
το διδάσκοντες και ευαγγελιζόμενοι ιησούν
τον χριστόν. Cap.6.

ΕΝ δε ταις ημέραις ταύταις πληθυνόν=
των των μαθητών, εγένετο γογγυσ=
μος των ελληνιστών προς τους εβραίους,
ότι παρεθεωρούντο εν τη διακονία τη καθη
μερινή αι χήραι αυτών. προσκαλεσάμενοι
δε οι δώδεκα το πλήθος των μαθητών εί=
πον. ουκ αρεστόν εστίν ημάς καταλείψαν=
τας τον λόγον του θεού, διακονείν τραπέ=
ζαις. επισκέψασθε ουν αδελφοί άνδρας εξ
υμών μαρτυρουμένους επτά πλήρεις πνεύ
ματος αγίου και σοφίας, ους καταστήσομεν
επί της χρείας ταύτης. ημείς δε τη προσευ
χή και τη διακονία του λόγου προσκαρτε=
ρήσομεν. και ήρεσεν ο λόγος ενώπιον παν=
τός του πλήθους. και εξελέξαντο στέφανον
άνδρα πλήρη πίστεως και πνεύματος αγί
ου, και φίλιππον, και πρόχορον, και νικάνο
ρα, και τίμωνα, και παρμενάν, και νικόλα
ον προσήλυτον αντιοχέα. ους έστησαν ενώ
πιον των αποστόλων, και προσευξάμενοι ε
πέθηκαν αυτοίς τας χείρας. και ο λόγος
του θεού ηύξανε, και επληθύνετο ο αριθμός
των μαθητών εν ιερουσαλήμ σφόδρα. πο
λύς τε όχλος των ιερέων υπήκουον τη πίσ
τει. στέφανος δε πλήρης πίστεως και δυνά
μεως εποίει τέρατα και σημεία μεγάλα εν
τω λαώ. ανέστησαν δε τινές των εκ της συ
ναγωγής της λεγομένης λιβερτίνων και κυ=
ρηναίων και αλεξανδρέων, και των από κι=

extitit theodas dicens ſe eē aliquē:
cui conſenſit numerus virorum circiter
ꝙdringētoꝝ: q̄ occiſus ē: ⁊ omnes qui
credebant ei diſſipati ſunt: ⁊ redacti
ad nihilū. Poſt hūc extitit iudas B
galileus in diebus profeſſionis
⁊ auertit populum poſt ſe.
Et ipſe perijt: ⁊ oēs quotquot ꝯſēſerūt
ei diſperſi ſunt. Et nunc itaqꝫ
dico vobis: diſcedite ab hominibus
iſtis: ⁊ ſinite illos. Qm̄ ſi ē ex hoibus
conſilium hoc aut opus: diſſoluetur:
ſi vero ex deo eſt: non poteritis
diſſoluere: ne forte ⁊ deo repugnare
videamini. Cōſēſerūt āt illi: ⁊ ꝯuocātes
apoſtolos ceſis denūciauerunt
ne omnino loquerentur in nomine
ieſu: ⁊ dimiſerunt eos. Et illi quidem
ibant gaudentes a conſpectu
concilij: qm̄ digni habiti ſūt ꝓ nomie
ieſu cōtumeliam pati. Omni autē die
nō ceſſabant in templo ⁊ circa domos
docentes ⁊ euangelizantes xp̄m ieſum.
Cap.6.

IN diebus āt illis creſcente numero A
diſcipuloꝝ: factum eſt murmur
grecorum aduerſus hebreos:
eo ꝙ deſpicerent' i miniſterio quotidia
no vidue eorum. Conuocantes
āt duodeci multitudinē diſcipuloꝝ dixe=
runt. Nō eſt equū nos derelinquere
verbū dei ⁊ miniſtrare menſis.
Conſiderate ergo fratres viros ex
vobis boni teſtimonij ſeptē plenos ſpū
ſancto ⁊ ſapientia: quos conſtituamus
ſuper hoc opus: nos vero orationi
⁊ miniſterio verbi inſtantes erimus.
Et placuit ſermo coram omni B
multitudie. Et elegerūt ſtephanū
virū plenum fide ⁊ ſpiritu ſancto:
⁊ philippum ⁊ prochoꝝ ⁊ nicanorem
et timonem ⁊ parmenam ⁊ nicolaum
aduenā antiochenū. Hos ſtatuerūt ante ſupra.1.d.
ꝯſpectū apoſtoloꝝ: ⁊ orātes impoſuerūt
eis manus. Et verbum
dei creſcebat: ⁊ multiplicabat' numerus
diſcipuloꝝ in hieruſalē valde. Multa
etiam turba ſacerdotū obediebat fidei.
Stephan9 āt plenus grā ⁊ fortitudine Infra.18.a
faciebat ꝓdigia ⁊ ſigna magna in
populo. Surrexerūt āt ꝗdā de ſynago C
ga q̄ appellat' libertinoꝝ ⁊ cyrenenſium
⁊ alexādrinoꝝ ⁊ eoꝝ q erāt a cilicia

λικίας και ασίας συζητούντες τω στεφάνω,
και ουκ ίσχυον αντιστήναι τη σοφία και τω
πνεύματι ω ελάλει. τότε υπέβαλον άν=
δρας λέγοντας. ότι ακηκόαμεν αυτού λα=
λούντος ρήματα βλάσφημα εις μωϋσήν και
τον θεόν. συνεκίνησάν τε τον λαόν και τους
πρεσβυτέρους και τους γραμματείς, και ε
πιστάντες συνήρπασαν αυτόν, και ήγαγον
εις το συνέδριον, έστησάν τε μάρτυρας ψευ
δείς λέγοντας. ο άνθρωπος ούτος ου παύ
εται ρήματα βλάσφημα λαλών κατά του τό
που του αγίου και του νόμου. ακηκόαμεν
γαρ αυτού λέγοντος, ότι ιησούς ο ναζωραί
ος ούτος καταλύσει τον τόπον τούτον, και
αλλάξει τα έθη α παρέδωκεν ημίν μωϋσής.
και ατενίσαντες εις αυτόν άπαντες οι καθε=
ζόμενοι εν τω συνεδρίω, είδον το πρόσωπον
αυτού ωσεί πρόσωπον αγγέλου. είπε δε ο
αρχιερεύς, ει άρα ταύτα ούτως έχει. ο δε
έφη. Cap.7.

ΑΝδρες αδελφοί και πατέρες ακούσατε.
ο θεός της δόξης ώφθη τω πατρί η=
μών αβραάμ όντι εν τη μεσοποταμία πριν
κατοικήσαι αυτόν εν χαρράν, και είπε προς
αυτόν. εξελθε εκ της γης σου και εκ της συγ
γενείας σου, και δεύρο εις γην ην αν σοι
δείξω. τότε εξελθών εκ γης χαλδαίων, κα=
τώκησεν εν χαρράν. και εκείθεν μετά το απο
θανείν τον πατέρα αυτού μετώκησεν αυτόν
εις την γην ταύτην, εις ην υμείς νυν κατοι
κείτε. και ουκ έδωκεν αυτώ κληρονομίαν εν
αυτή ουδέ βήμα ποδός, και επηγγείλατο
δούναι αυτώ εις κατάσχεσιν αυτήν και τω
σπέρματι αυτού μετ αυτόν, ουκ όντος αυ
τώ τέκνου. ελάλησε δε ούτως ο θεός, ότι έ
σται το σπέρμα αυτού πάροικον εν γη αλ=
λοτρία, και δουλώσουσιν αυτό και κακώ=
σουσιν έτη τετρακόσια, και το έθνος ω εάν
δουλεύσωσι κρινώ εγώ, είπεν ο θεός. και
μετά ταύτα εξελεύσονται και λατρεύσου=
σι μοι εν τω τόπω τούτω. και έδωκεν αυτώ
διαθήκην περιτομής, και ούτως εγέννησε
τον ισαάκ, και περιέτεμεν αυτόν τη ημέρα τη
ογδόη. και ο ισαάκ τον ιακώβ, και ο ιακώβ
τους δώδεκα πατριάρχας. και οι πατριάρ=
χαι ζηλώσαντες τον ιωσήφ απέδοντο εις
αίγυπτον, και ην ο θεός μετ αυτού. και εξεί
λετο αυτόν εκ πασών των θλίψεων αυτού,
και έδωκεν αυτώ χάριν και σοφίαν εναντί=
ον φαραώ βασιλέως αιγύπτου, και κατέσ=
τησεν αυτόν ηγούμενον επ αίγυπτον και
όλον τον οίκον αυτού. ήλθε δε λιμός εφ ό=

⁊ aſia diſputantes cum ſtephano:
⁊ non poterant reſiſtere ſapientie et
ſpiritui qui loquebatur: propterqꝺ re=
darguebantur ab eo cum omni fiducia.
Tūc ſūmiſerūt viros q̄ dicerēt ſe audiuiſ Infra.7.d.
ſe eū dicētē v̄ba blaſphemie i moyſen ⁊
deū. Cōmouerunt itaqꝫ plebem ⁊ D
ſeniores ⁊ ſcribas: ⁊ concurrentes
rapuerunt eum: ⁊ adduxerunt
in concilium: ⁊ ſtatuerunt falſos teſtes
qui dicerent. Homo iſte non ceſſat
loqui verba aduerſus locum
ſanctum ⁊ legem. Audiuimus
enim eum dicentem q̄m ieſus nazaren9
hic deſtruet locum iſtum: ⁊
mutabit traditōes q̄s tradidit nobis moy
ſes. Et intuentes eum oēs q̄ ſedebant
in concilio viderunt faciem
eius tanq̄ faciem angeli. Dixit autem
princeps ſacerdotum: ſi hec ita ſe ha=
berent? Qui ait. Cap.7.

VIri fratres ⁊ patres audite. A
Deus glorie apparuit patri noſtro
abrae cū eſſet in meſopotamia ꝑuſq̄
moraretur in carran: ⁊ dixit ad
illum. Exi de terra tua ⁊ de cognatiōe Geneſ.12.a.
tua: ⁊ veni in terrā quā mōſtrauero ti
bi. Tūc exijt de terra chaldeoꝝ: ⁊ ha
bitauit i carrā. Et inde poſtq̄ mortu9 ē
pater eius tranſtulit illum
in terrā iſtā: in qua nunc vos habita
tis. Et nō dedit illi hereditatem in
ea nec paſſum pedis: ſed repromiſit gene.13.c.
dare illi eam in poſſeſſionem et
ſemini eius poſt ipſū: cum nō haberet
filiū. Locutus eſt autē ei deus: q2 erit Gene.15.d.
ſemen eius accola in terra aliena:
⁊ ſeruituti eos ſubijciēt: ⁊ male tracta
būt eos annis ꝙdrigētis: ⁊ gētē cui
ſeruierint iudicabo ego: dicit dn̄s. Et
poſt hec exibunt: ⁊ ſeruient
mihi in loco iſto. Et dedit illi
teſtamētū circūciſionis: ⁊ ſic genuit
iſaac: ⁊ circūcidit eum die
octauo: ⁊ iſaac iacob: ⁊ iacob B
duodecim pr̄iarchas. Et patriarche Gene.37.d.
emulantes ioſeph vendiderunt in
egyptum: ⁊ erat deus cum eo. Et eri
puit eū ex oībus tribulationibus eius:
⁊ dedit ei gratiam ⁊ ſapientiā i ꝯſpe=
ctu pharaonis regis egyptioꝝ: ⁊ ꝯſtitu
it eū prepoſitum ſuper egyptū ⁊ ſuper
oēm domū ſuā. Venit āt fames i vni= Gen.41.g.

λην τὴν γῆν αἰγύπτου καὶ χαναάν, καὶ θλί-
ψις μεγάλη, καὶ οὐκ εὕρισκον χορτάσματα
οἱ πατέρες ἡμῶν. ἀκούσας δὲ ἰακὼβ ὄντα
σῖτα ἐν αἰγύπτῳ, ἐξαπέστειλε τοὺς πατέ-
ρας ἡμῶν πρῶτον. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀ-
νεγνωρίσθη ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ,
καὶ φανερὸν ἐγένετο φαραὼ τὸ γένος τοῦ
ἰωσήφ. ἀποστείλας δὲ ἰωσὴφ μετεκαλέσα-
το τὸν πατέρα αὐτοῦ ἰακὼβ καὶ πᾶσαν τὴν συ-
γγένειαν αὐτοῦ ἐν ἑβδομηκονταπέντε ψυ-
χαῖς. κατέβη δὲ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐ-
τελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ
μετετέθησαν εἰς συχέμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ
μνήματι ὃ ὠνήσατο ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυ-
ρίου παρὰ τῶν υἱῶν ἐμμὸρ τοῦ συχέμ. κα-
θὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας
ἧς ὤμοσεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ
λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν αἰγύπτῳ, ἄχρις οὗ
ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν ἰω-
σήφ. οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν
ἐκάκωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν, τοῦ ποιεῖν ἔκ-
θετα τὰ βρέφη αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσ-
θαι. ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη μωσῆς, καὶ ἦν ἀ-
στεῖος τῷ θεῷ, ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν
τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἐκτεθέντα δὲ αὐ-
τὸν ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ φαραώ, καὶ
ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν. καὶ ἐπαι-
δεύθη μωϋσῆς πάσῃ σοφίᾳ αἰγυπτίων. ἦν
δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ.
ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετὴς
χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισ-
κέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱ-
οὺς ἰσραήλ, καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον, ἠ-
μύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπο-
νουμένῳ, πατάξας τὸν αἰγύπτιον. ἐνόμιζε δὲ
συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ὅτι ὁ θεὸς
διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρί-
αν. οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ
ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλασεν
αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, εἰπών. ἄνδρες ἀδελφοί
ἐστε ὑμεῖς, ἱνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους. ὁ δὲ
ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο αὐτὸν εἰπών.
τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν
ἐφ' ἡμᾶς. μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρό-
πον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύπτιον. ἔφυγε δὲ
μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πά-
ροικος ἐν γῇ μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς
δύο. καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα,
ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους σινᾶ
ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. ὁ
δὲ μωϋσῆς ἰδὼν ἐθαύμαζε τὸ ὅραμα. προ-
σερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι, ἐγένετο
φωνὴ κυρίου πρὸς αὐτόν. ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν

uerſaʒ egypti et chanaan ⁊ tribulatio
magna: et non inueniebant cibos
prẽs noſtri. Cum audiſſet aũt iacob eſſe Gene. 42.a
frumentum in egypto: miſit patres
noſtros primũ: ⁊ in ſcđo cognitus eſt Gene. 45.f.
ioſeph a fratribus ſuis:
⁊ manifeſtatuʒ eſt pharaoni genus
eius. Mittens autem ioſeph accerſiuit
iacob patrem ſuum ⁊ omnem cognatio
nẽ ſuaʒ in animabus ſeptuaginta quinqʒ.
Et deſcẽdit iacob in egyptũ: ⁊ defũct⁹ Gen. 49.d.
eſt ipſe ⁊ patres noſtri. Et
tranſlati ſunt in ſichem: ⁊ poſiti ſũt in
ſepulchro qđ emit abraaʒ precio argẽti
a filijs emor filij ſichem. Cum C
aũt appropinquaret tempus promiſſiõis
quã pfeſſus erat deus abraã: creuit Exo. 1.a.
ppl's ⁊ multiplicat⁹ ẽ in egypto: quoad
uſqʒ ſurrexit ali⁹ rex i egypto: q nõ ſcie
bat ioſeph. Hic circũueniẽs gen⁹ noſtrũ:
afflixit patres noſtros: vt exponerent
infantes ſuos ne viuificarentur. Eodem Exo. 2.a.
tpe natus eſt moyſes: ⁊ fuit gratus
deo: q nutritus eſt tribus menſibus in
domo patris ſui. Expoſito autẽ illo:
ſuſtulit eum filia pharaonis: et
nutriuit eũ ſibi in filium. Et erudit⁹ ẽ
moyſes oĩ ſapientia egyptiorũ: ⁊ erat
potens in verbis ⁊ in operibus ſuis.
Cũ aũt impleret ei quadraginta annorũ
tpſ: aſcendit in cor eius vt viſitaret
fratres ſuos filios ⌈tiẽtẽ vidicauit illũ:
iſrael. Et cũ vidiſſet quẽdã iniuriã pa Exo. 2.b.
⁊ fecit vltionẽ ei qui iniuriã ſuſtinebat:
percuſſo egyptio. Exiſtimabat aũt
intelligere fratres quoniam deus
p manum ipſius daret ſalutem illis.
At illi nõ intellexerũt. Seqũti vero die
apparuit illis litigantibus ⁊ recõcilia=
bat eos in pace dicens. Uiri fratres D
eſtis: vt quid nocetis alterutruʒ? Qui
aũt iniuriã faciebat primo: repulit eũ di
cens. Quis te cõſtituit pncipẽ ⁊ iudicẽ Luce. 12.b. Exo. 2.c.
ſup nos? Nunqđ iterficere me tu vis?
quẽadmodũ iterfeciſti heri egyptiũ? Fu
git aũt moyſes in verbo iſto: ⁊ fact⁹ ẽ ad
uena i terra madian: vbi gñauit filios
duos. Et expletis ãnis quadringentis
apparuit illi in deſerto mõtis ſina Exo. 3.a.
angelus in igne flamẽ rubi.
Moyſes aũt vidẽs ãmirat⁹ ẽ viſũ. Et
accedente illo vt cõſideraret: facta eſt
ad eum vox dñi dicens. Ego ſum deus

πατέρων σου, ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς ἰσα-
ὰκ καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμε-
νος μωϋσῆς, οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. εἶπε
δὲ αὐτῷ ὁ κύριος. λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν
ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ ἕστηκας, γῆ
ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λα-
οῦ μου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγ-
μοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι
αὐτούς. καὶ νῦν δεῦρο ἀποστελῶ σε εἰς αἴ-
γυπτον. τοῦτον τὸν μωϋσῆν ὃν ἠρνήσαντο
εἰπόντες τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δι-
καστήν, τοῦτον ὁ θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρω-
τὴν ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέν-
τος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος ἐξήγαγεν αὐ-
τούς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ αἰγύ-
πτῳ καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρή-
μῳ ἔτη τεσσαράκοντα. οὗτός ἐστιν ὁ μωϋ-
σῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. προφήτην ὑ-
μῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀ-
δελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ γενόμε-
νος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγ-
γέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει σι-
νᾶ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν. ὃς ἐδέξατο λόγι-
α ζῶντα δοῦναι ἡμῖν. ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπή-
κοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαν-
το· καὶ ἐστράφησαν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς
αἴγυπτον, εἰπόντες τῷ ἀαρών. ποίησον ἡ-
μῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ
μωϋσῆς οὗτος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰ-
γύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. καὶ
ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ
ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραί-
νοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔσ-
τρεψε δὲ ὁ θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λα-
τρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέ-
γραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν. μὴ σφάγια
καὶ θυσίας προσενέγκατέ μοι ἔτη τεσσαρά-
κοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ οἶκος ἰσραήλ. καὶ ἀνελά-
βετε τὴν σκηνὴν τοῦ μολόχ, καὶ τὸ ἄστρον
τοῦ θεοῦ ὑμῶν ῥεφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐ-
ποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς, καὶ μετοικιῶ ὑ-
μᾶς ἐπέκεινα βαβυλῶνος. ἡ σκηνὴ τοῦ μαρ-
τυρίου ἦν ἐν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρή-
μῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ μωϋσῇ,
ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει.
ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡ-
μῶν μετὰ ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθ-
νῶν, ὧν ἐξῶσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν
πατέρων ἡμῶν ἕως τῶν ἡμερῶν δαυίδ. ὃς
εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ᾐτήσατο
εὑρεῖν σκήνωμα τῷ θεῷ ἰακώβ. σολομὼν
δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. ἀλλ' οὐχ ὁ ὕ-
ψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, κα-

patruʒ tuorũ: deus abraã: deus iſaac:
⁊ deus iacob. Tremefactus autem
moyſes: nõ audebat conſiderare. Dixit
aũt illi dñs. Solue calciamentum Exo. 3.a. Joſue. 5.d.
pedũ tuoꝝ: locus. n. in quo ſtas terra
ſctã eſt. Uidens vidi afflictionẽ populi
mei qui eſt in egypto: ⁊ gemitum
eorum audiui: ⁊ deſcendi liberare
eos. Et nũc veni ⁊ mittã te in egyptũ.
Hunc moyſen quem negauerunt E
dicẽtes: qs te cõſtituit pricipẽ ⁊ iudicẽ:
hunc deus principem ⁊ redemptorem
miſit cũ manu angeli qui apparuit
illi in rubo. Hic eduxit illos
faciẽs prodigia ⁊ ſigna in terra egypti
⁊ in rubro mari: ⁊ in deſerto
annis q̃draginta. Hic eſt moyſes
q dixit filijs iſrael. Prophetã ſuſcita= Deut. 18.c.
bit vobis deus de fratribus
vr̃is tanq̃ me: ipſuʒ audietis. Hic ẽ q
fuit in eccleſia in ſolitudine cũ angelo
qui loquebatur ei in monte ſina
⁊ cũ patrib⁹ noſtris: q accepit verba
vite dare nobis. Cui noluerũt obedire
patres noſtri: ſed repulerunt
⁊ auerſi ſunt cordibus ſuis in
egyptum: dicẽtes ad aaron. Fac nobis Exo. 32.a.
deos qui precedant nos. Moyſi enim
huic q eduxit nos de terra egypti
neſcimus quid factum ſit ei. Et
vitulũ fecerunt in diebus illis: et
obtulerũt hoſtiam ſimulacro: ⁊ letabãt
in operibus manuũ ſuarum. Conuertit
aũt deus: ⁊ tradidit eos ſeruire
militie celi: ſicut ſcriptum eſt
in libro prophetarũ. Nunquid victimas Amos. 5.d.
aut hoſtias obtuliſtis mihi annis q̃dra
ginta in deſerto domus iſrael? Et ſu=
ſcepiſtis tabernaculuʒ moloch: ⁊ ſidus
dei veſtri rephan figuras quas feciſtis
adorare eas: ⁊ transferam vos
trãs babylonẽ. Tabernaculũ teſtimonij Exo. 25.d.
fuit cũ patribus noſtris in deſerto
ſicut diſpoſuit illis de⁹ loquẽs ad moy=
ſen: vt faceret illũ ſm formã quã vide=
rat. Qđ ⁊ iduxerũt ſuſcipiẽtes prẽs nr̃i
cũ ieſu in poſſeſſionem gentium
quas expulit deus a facie
patrũ noſtroꝝ vſqʒ i dieb⁹ dauid: Qui
inuenit gratiam ante deũ: ⁊ petijt
vt iueniret tabernaculũ deo iacob. Sa
lomon aũt edificauit illi domũ. Sed non
excelſus in manufactis habitat: ſicut p

θώς ο προφήτης λέγει. ο ουρανός μοι θρόνος, η δε γη υποπόδιον των ποδών μου. ποίον οίκον οικοδομήσετε μοι, λέγει κύριος, η τις τόπος της καταπαύσεως μου. ουχί η χείρ μου εποίησε ταύτα πάντα. σκληροτράχηλοι και απερίτμητοι τη καρδία και τοις ωσίν, υμείς αεί τω πνεύματι τω αγίω αντιπίπτετε, ως οι πατέρες υμών και υμείς. τίνα των προφητών ουκ εδίωξαν οι πατέρες υμών. και απέκτειναν τους προκαταγγείλαντας περί της ελεύσεως του δικαίου, ου νυν υμείς προδόται και φονείς γεγένησθε, οίτινες ελάβετε τον νόμον εις διαταγάς αγγέλων και ουκ εφυλάξατε. ακούοντες δε ταύτα διεπρίοντο ταις καρδίαις αυτών, και έβρυχον τους οδόντας επ' αυτόν. υπάρχων δε πλήρης πνεύματος αγίου ατενίσας εις τον ουρανόν είδε δόξαν θεού, και ιησούν εστώτα εκ δεξιών του θεού. και είπεν. ιδού θεωρώ τους ουρανούς ανεωγμένους, και τον υιόν του ανθρώπου εκ δεξιών εστώτα του θεού. κράξαντες δε φωνή μεγάλη συνέσχον τα ώτα αυτών, και ώρμησαν ομοθυμαδόν επ' αυτόν, και εκβαλόντες έξω της πόλεως ελιθοβόλουν, και οι μάρτυρες απέθεντο τα ιμάτια αυτών παρά τους πόδας νεανίου του καλουμένου σαύλου. και ελιθοβόλουν τον στέφανον επικαλούμενον και λέγοντα. κύριε ιησού δέξαι το πνεύμα μου. θεις δε τα γόνατα έκραξε φωνή μεγάλη. κύριε μη στήσης αυτοίς την αμαρτίαν ταύτην. και τούτο ειπών εκοιμήθη, Cap. 8.

Σαύλος δε ην συνευδοκών τη αναιρέσει αυτού. εγένετο δε εν εκείνη τη ημέρα διωγμός μέγας επί την εκκλησίαν την εν ιεροσολύμοις, πάντες δε διεσπάρησαν κατά τας χώρας της ιουδαίας και σαμαρείας πλην των αποστόλων. συνεκόμισαν δε τον στέφανον άνδρες ευλαβείς, και εποιήσαντο κοπετόν μέγαν επ' αυτώ. σαύλος δε ελυμαίνετο την εκκλησίαν κατά τους οίκους εισπορευόμενος, σύρων τε άνδρας και γυναίκας παρεδίδου εις φυλακήν. οι μεν ουν διασπαρέντες διήλθον ευαγγελιζόμενοι τον λόγον. φίλιππος δε κατελθών εις πόλιν της σαμαρείας εκήρυσσεν αυτοίς τον χριστόν. προσείχον τε οι όχλοι τοις λεγομένοις υπό του φιλίππου ομοθυμαδόν, εν τω ακούειν αυτούς και βλέπειν τα σημεία α εποίει. πολλών γαρ των εχόντων πνεύματα ακάθαρτα βοώντα φωνή μεγάλη εξήρχετο. πολλοί δε παραλελυμένοι και χωλοί εθεραπεύ-

prophetam dicit. Celum mihi ſedes eſt: terra aũt ſcabellũ pedũ meorum. Quã domũ edificabitis mihi: dicit dñs: aut quis locus requietiõis mee eſt? Eſaie.66.a

B Nonne man⁹ mea fecit hec oĩa? Dura ceruice ⁊ incircũciſi cordibus et auribus: vos ſemꝑ ſpũi ſctõ reſtitiſtis: ſicut patres veſtri ita ⁊ vos. Quem prophetarum nõ ſunt perſecuti patres veſtri? Et occiderũt eos qui prenũciabant de aduentu iuſti: cuius vos nũc proditores ⁊ homicide fuiſtis: qui accepiſtis legẽ in diſpoſitiõe angelorum: ⁊ nõ cuſtodiſtis. Audiẽtes autẽ hec ſup. 6.d. diſſecabant cordibus ſuis: et ſtridebãt dentibus in eum. Cum autem eſſet plenus ſpiritu ſancto: intendens in celũ vidit gloriã dei: et ieſum ſtantem a dextris virtutis dei. Et ait. Ecce Mar.16.g video celos apertos: et filium hominis ſtantem a dextris virtutis dei. Exclamãtes aũt voce magna cõtinuerũt aures ſuas: ⁊ ĩpetũ fecerũt vnanimiter in eum. Et eiicientes eum extra 3.Re.21.d. Infra.22.c. ciuitatẽ lapidabãt: ⁊ teſtes depoſuerunt veſtimenta ſua ſecus pedes adoleſcẽtis: qui vocabat ſaulus. Et lapidabant ſtephanum inuocantem ⁊ dicẽtem. Domine ieſu ſuſcipe ſpiritum meũ. Poſitis aũt genib⁹ clamauit voce magna dicẽs. Dñe ne ſtatuas illis hoc pctm̃. Et cũ hoc dixiſſet obdormiuit in domino. Cap. 8.

A Saulus autem erat cõſentiens neci eius. Facta eſt autẽ in illa die ꝑſecutio magna in eccleſia q̄ erat hieroſolymis: ⁊ omnes diſperſi ſunt per regiones iudee ⁊ ſamarie: preter apoſtolos. Curauerũt autem ſtephanum viri timorati: ⁊ fecerunt planctum magnũ ſuper eũ. Saulus vero deuaſtabat eccleſiam per domos intrans ⁊ trahens viros ac mulieres tradebat in cuſtodiam. Infra.9.a. Igitur qui diſperſi erãt ꝑtranſibãt euangelizantes verbum dei. Philippus aũt deſcendens ĩ ciuitatem ſamarie ꝑdicabat illis chriſtũ: Intendebant autem turbe his que a philippo dicebant: vnanimiter audiẽtes ⁊ videntes ſigna que faciebat. Multi eñ eorum q̄ habebãt ſpũs imũdos clamãtes voce magna exibant. Multi autem paralytici et claudi curati ſunt.

θησαν. και εγένετο χαρά μεγάλη εν τη πόλει εκείνη. ανήρ δε τις ονόματι σίμων προϋπήρχεν εν τη πόλει μαγεύων και εξιστών το έθνος της σαμαρείας, λέγων είναι τινά εαυτόν μέγαν, ω προσείχον πάντες από μικρού έως μεγάλου λέγοντες, ούτος εστίν η δύναμις του θεού η μεγάλη. προσείχον δε αυτώ, διά το ικανώ χρόνω ταις μαγείαις εξεστακέναι αυτούς. ότε δε επίστευσαν τω φιλίππω ευαγγελιζομένω τα περί της βασιλείας του θεού και του ονόματος ιησού χριστού, εβαπτίζοντο άνδρες τε και γυναίκες. ο δε σίμων και αυτός επίστευσε, και βαπτισθείς ην προσκαρτερών τω φιλίππω, θεωρών τε δυνάμεις και σημεία μεγάλα γινόμενα εξίστατο. ακούσαντες δε οι εν ιεροσολύμοις απόστολοι ότι δέδεκται η σαμάρεια τον λόγον του θεού, απέστειλαν προς αυτούς τον πέτρον και ιωάννην. οίτινες καταβάντες προσηύξαντο περί αυτών, όπως λάβωσι πνεύμα άγιον. ούπω γαρ ην επ' ουδενί αυτών επιπεπτωκός. μόνον δε βεβαπτισμένοι υπήρχον εις το όνομα του κυρίου ιησού. τότε επετίθουν τας χείρας επ' αυτούς, και ελάμβανον πνεύμα άγιον. θεασάμενος δε ο σίμων ότι διά της επιθέσεως των χειρών των αποστόλων δίδοται το πνεύμα το άγιον, προσήνεγκεν αυτοίς χρήματα λέγων. δότε κάμοί την εξουσίαν ταύτην, ίνα ω εάν επιθώ τας χείρας λαμβάνη πνεύμα άγιον. πέτρος δε είπε προς αυτόν· το αργύριόν σου συν σοι είη εις απώλειαν, ότι την δωρεάν του θεού ενόμισας διά χρημάτων κτάσθαι. ουκ εστί σοι μερίς ουδέ κλήρος εν τω λόγω τούτω· η γαρ καρδία σου ουκ εστίν ευθεία ενώπιον του θεού. μετανόησον ουν από της κακίας σου ταύτης, και δεήθητι του θεού ει άρα αφεθήσεταί σοι η επίνοια της καρδίας σου. εις γαρ χολήν πικρίας και σύνδεσμον αδικίας ορώ σε όντα. αποκριθείς δε ο σίμων είπε. δεήθητε υμείς υπέρ εμού προς τον κύριον, όπως μηδέν επέλθη επ' εμέ ων ειρήκατε. οι μεν ουν διαμαρτυρόμενοι και λαλήσαντες τον λόγον του κυρίου υπέστρεψαν εις ιερουσαλήμ, πολλάς τε κώμας των σαμαρειτών ευηγγελίσαντο. άγγελος δε κυρίου ελάλησε προς φίλιππον λέγων. ανάστηθι και πορεύου κατά μεσημβρίαν επί την οδόν την καταβαίνουσαν από ιερουσαλήμ εις γάζαν, αύτη εστίν έρημος. και αναστάς επορεύθη. και ιδού ανήρ αιθίοψ ευνούχος δυνάστης κανδάκης της βασιλίσσης αιθιόπων, ος ην επί πάσης της γάζης αυτής, ος εληλύθει προσκυνήσων εις ιερουσαλήμ, ην τε υποστρέφων και κα-

B Factũ eſt ergo gaudiũ magnũ ĩ illa ciuitate. Vir aũt q̃dã noĩe ſimon qui ante fuerat in ciuitate magus ſeducẽs gentẽ ſamarie: dicẽs ſe eſſe aliquem vſq; ad magnũ: cui auſcultabãt oẽs a minimo ad maximũ dicentes: hic eſt virtus dei q̄ vocat magna. Attẽdebãt aũt eum: ꝓꝑ qđ multo tꝑe magicis ſuis dementaſſet eos. Cũ vero credidiſſent philippo euangelizanti de regno dei et noĩe ieſu chriſti: baptizabantur viri ac mulieres. Tunc ſimon ⁊ ipſe credidit: ⁊ cũ baptizatus eẽt adherebat philippo. Videns etiã ſigna ⁊ virtutes maxias fieri: ſtupẽs admirabat. Cum aũt audiſſent apli q̃ erãt ĩ hieroſolymis q; recepiſſet ſamaria verbum dei: miſerũt

C ad eos Petrum ⁊ Iohannem. Qui cũ veniſſent orauerunt pro ipſis: vt acciperẽt ſpũm ſanctum. Nõdum eñi in quenq̃ illorũ ſuperuenerat: ſed baptizati tm̃ erant in nomine domini ieſu. Tũc iponebãt manus ſuper illos: ⁊ accipiebãt ſpũm ſanctũ. Cũ vidiſſet autem ſimon q; per impoſitionẽ man⁹ apoſtolorum daretur ſpiritus ſanctus: obtulit eis pecuniam dicens. Date ⁊ mihi hãc poteſtatem: vt cuicunq; ipoſuero man⁹ accipiat ſpũm ſanctũ. Petrus autem dixit ad eum. Pecunia tua tecum ſit in ꝑditionem: q̃m donum dei exiſtimaſti pecunia poſſideri.

D Nõ eſt eñi tibi pars neq; ſors in ſermone iſto. Cor enim tuum non eſt rectum coram deo. Penitentiã itaq; age ab hac nequitia tua: ⁊ roga deum ſi forte remittat tibi hec cogitatio cordis tui. In felle eñ amaritudinis ⁊ obligatiõe iniq̃tatis video te eẽ. Rñdẽs aũt ſimõ dixit. Precamini vos ꝑ me ad dominũ vt nihil veniat ſuꝑ me horũ q̃ dixiſtis. Et illi q̃dẽ teſtificati ⁊ locuti verbum dei redibãt hieroſolymam: ⁊ multis regionibus ſamaritanorum euãgelizabãt. Angelus aũt dñi locut⁹ ẽ ad philippum dicens. Surge ⁊ vade contra meridianum: ad viam q̄ deſcẽdit ab hieruſalem in gazã: hec eſt deſerta.

E Et ſurgẽs abiit. Et ecce vir ethiops eunuchus potens candacis regine ethiopum: qui erat ſuꝑ oẽs gazas eius venerat adorare in hierlm: ⁊ reuertebatur ſedens

θήμενος επί του άρματος αυτού, ανεγίνωσκε τον προφήτην ησαΐαν. είπε δε το πνεύμα τω φιλίππω. πρόσελθε και κολλήθητι τω άρματι τούτω. προσδραμών δε ο φίλιππος ήκουσεν αυτού αναγινώσκοντος τον προφήτην ησαΐαν, και είπεν. άραγε γινώσκεις α αναγινώσκεις. ο δε είπε. πως γαρ αν δυναίμην, εάν μη τις οδηγήση με. παρεκάλεσέ τε τον φίλιππον αναβάντα καθίσαι συν αυτώ. η δε περιοχή της γραφής ην ανεγίνωσκεν ην αύτη. ως πρόβατον επί σφαγήν ήχθη, και ως αμνός εναντίον του κείροντος αυτόν άφωνος, ούτως ουκ ανοίγει το στόμα αυτού. εν τη ταπεινώσει αυτού η κρίσις αυτού ήρθη. την δε γενεάν αυτού τις διηγήσεται. ότι αίρεται από της γης η ζωή αυτού. αποκριθείς δε ο ευνούχος τω φιλίππω είπε. δέομαί σου περί τίνος ο προφήτης λέγει τούτο, περί εαυτού η περί ετέρου τινός. ανοίξας δε ο φίλιππος το στόμα αυτού και αρξάμενος από της γραφής ταύτης, ευηγγελίσατο αυτώ τον ιησούν. ως δε επορεύοντο κατά την οδόν, ήλθον επί τι ύδωρ, και φησίν ο ευνούχος. ιδού ύδωρ, τι κωλύει με βαπτισθήναι. και εκέλευσε στήναι το άρμα και κατέβησαν αμφότεροι εις το ύδωρ ο τε φίλιππος και ο ευνούχος, και εβάπτισεν αυτόν. ότε δε ανέβησαν εκ του ύδατος, πνεύμα κυρίου ήρπασε τον φίλιππον, και ουκ είδεν αυτόν ουκέτι ο ευνούχος. επορεύετο γαρ την οδόν αυτού χαίρων. φίλιππος δε ευρέθη εις άζωτον, και διερχόμενος ευηγγελίζετο τας πόλεις πάσας έως του ελθείν αυτόν εις καισάρειαν.

Cap. 9.

Ο δε σαύλος έτι εμπνέων απειλής και φόνου εις τους μαθητάς του κυρίου προσελθών τω αρχιερεί, ητήσατο παρ αυτού επιστολάς εις δαμασκόν προς τας συναγωγάς, όπως εάν τινάς εύρη της οδού όντας άνδρας τε και γυναίκας, δεδεμένους αγάγη εις ιερουσαλήμ. εν δε τω πορεύεσθαι, εγένετο αυτόν εγγίζειν τη δαμασκώ. και εξαίφνης περιήστραψεν αυτόν φως από του ουρανού, και πεσών επί την γην ήκουσε φωνήν λέγουσαν αυτώ. σαούλ σαούλ τι με διώκεις. είπε δε. τις ει κύριε. ο δε κύριος είπεν. εγώ ειμί ιησούς ον συ διώκεις. αλλά ανάστηθι και είσελθε εις την πόλιν, και λαληθήσεταί σοι τι σε δει ποιείν. οι δε άν-

ſupra currum ſuum: legenſqʒ eſaiam prophetam. Dixit autem ſpūs philippo. Accede ⁊ adiūge te ad currū iſtū. Accurrens aūt philippus audiuit eum legentem eſaiam prophetam: ⁊ dixit. Putaſne itelligis que legis? Qui ait. Et quomodo poſſum: ſi nō aliqs oſtēderit mihi. Rogauit qʒ philippū vt aſcenderet ⁊ ſederet ſecum. Locus aūt ſcripture quā legebat erat hic. Tāqʒ ouis ad occiſionē duct⁹ eſt: ⁊ ſicut agnus coram tondente ſe ſine voce: ſic nō aperuit os ſuum. In humilitate iudiciuʒ eius ſublatū ē. Generationē ei⁹ qs enarrabit? Qm̄ tollet de terra vita ei⁹. Rn̄dēs aūt eunuchus dixit philippo. Obſecro te: de quo propheta dicit hoc? de ſe an de aliquo alio? Aperiens autem philippus os ſuum ⁊ incipiens a ſcriptura iſta: euangelizauit illi ieſum. Et dum irent ꝑ viam venerunt ad quandā aquaʒ: et ait eunuchus: ecce aqua. Quiſ ꝓhibet me baptizari? Dixit āt philipp⁹. Si credis ex toto corde: licet. Et rn̄dēs ait. Credo filiū dei eſſe ieſū xp̄m. Et iuſſit ſtare currum. Et deſcenderunt vterqʒ in aquam philipp⁹ ⁊ eunuch⁹ ⁊ baptizauit eum. Cū autem aſcēdiſſēt de aqua: ſpiritus dn̄i rapuit philippū: ⁊ ampli⁹ nō vidit eum eunuchus. Ibat ei ꝑ viā ſuā gaudēs. Philipp⁹ autem īuēt⁹ ē ī azoto: ⁊ ꝑtrāſiēs euāgelizabat ciuitatibus cūctis donec veniret ceſaream.

F · Eſaie. 53. c. · G · Infr. 10. d.

Ca. 9.

SAulus adhuc ſpirans minaruʒ et cedis in diſcipulos dn̄i acceſſit ad ꝑncipē ſacerdotū: ⁊ petijt ab eo epiſtolas in damaſcū ad ſynagogas: vt ſi quos inueniſſet hui⁹ vie viros ac mulieres vinctos ꝑduceret in hierl'ʒ. Et cū iter faceret: contigit vt appropinquaret damaſco. Et ſubito circūfulſit euʒ lux de celo: ⁊ cadens in terram audiuit vocem dicētē ſibi. Saule ſaule qd me ꝑſeq̄ris. Qui dixit. Quis es dn̄e. Et ille. Ego ſū ieſuſ: quē tu ꝑſeq̄ris. Durū ē tibi ꝯtra ſtimulū calcitrare. Et tremēſ ac ſtupēſ dixit Dn̄e qd me vis facere? Et domin⁹ ad euʒ. Surge ⁊ ingredere ciuitatē: ⁊ ibi dicet tibi qd te oporteat facere. Viri aūt illi

A · Infra. 22. a. · ſupra. 8. a. · Infra. 22. b. 1. Cor. 15. b Gala. 1. c · B

δρες οι συνοδεύοντες αυτώ, ειστήκεισαν εννεοί, ακούοντες μεν της φωνής μηδένα δε θεωρούντες. ηγέρθη δε ο σαύλος από της γης, ανεωγμένων δε των οφθαλμών αυτού ουδένα έβλεπε. χειραγωγούντες δε αυτόν, εισήγαγον εις δαμασκόν. και ην ημέρας τρεις μη βλέπων και ουκ έφαγεν, ουδέ έπιεν. ην δε τις μαθητής εν δαμασκώ ονόματι ανανίας, και είπε προς αυτόν ο κύριος εν οράματι. ανανία. ο δε είπεν. ιδού εγώ κύριε. ο δε κύριος προς αυτόν. αναστάς πορεύθητι επί την ρύμην την καλουμένην ευθείαν, και ζήτησον εν οικία ιούδα σαύλον ονόματι ταρσέα. ιδού γαρ προσεύχεται. και είδεν εν οράματι άνδρα ονόματι ανανίαν εισελθόντα και επιθέντα αυτώ χείρα όπως αναβλέψη. απεκρίθη δε ανανίας. κύριε ακήκοα από πολλών περί του ανδρός τούτου, όσα κακά εποίησε τοις αγίοις σου εν ιερουσαλήμ. και ώδε έχει εξουσίαν παρά των αρχιερέων δήσαι πάντας τους επικαλουμένους το όνομα σου. είπε δε προς αυτόν ο κύριος. πορεύου ότι σκεύος εκλογής μοι εστίν ούτος, του βαστάσαι το όνομα μου ενώπιον εθνών και βασιλέων υιών τε ισραήλ. εγώ γαρ υποδείξω αυτώ όσα δει αυτόν υπέρ του ονόματος μου παθείν. απήλθε δε ανανίας, και εισήλθεν εις την οικίαν, και επιθείς επ αυτόν τας χείρας είπε. σαούλ αδελφέ ο κύριος απέσταλκέ με ιησούς ο οφθείς σοι εν τη οδώ η ήρχου, όπως αναβλέψης και πλησθής πνεύματος αγίου. και ευθέως απέπεσον από των οφθαλμών αυτού ωσεί λεπίδες, ανέβλεψέ τε παραχρήμα. και αναστάς εβαπτίσθη, και λαβών τροφήν ενίσχυσε. εγένετο δε ο σαύλος μετά των εν δαμασκώ μαθητών ημέρας τινάς. και ευθέως εν ταις συναγωγαίς εκήρυσσε τον χριστόν, ότι ούτος εστίν ο υιός του θεού. εξίσταντο δε πάντες οι ακούοντες, και έλεγον. ουχ ούτος εστίν ο πορθήσας εν ιερουσαλήμ τους επικαλουμένους το όνομα τούτο, και ώδε εις τούτο εληλύθει ίνα δεδεμένους αυτούς αγάγη επί τους αρχιερείς. σαύλος δε μάλλον ενεδυναμούτο, και συνέχεε τους ιουδαίους τους κατοικούντας εν δαμασκώ, συμβιβάζων ότι ούτος εστίν ο χριστός. ως δε επληρούντο ημέραι ικαναί συνεβουλεύσαντο οι ιουδαίοι ανελείν αυτόν. εγνώσθη δε τω σαύλω η επιβουλή αυτών. παρετήρουν τε τας πύλας ημέρας τε και νυκ-

qui comitabantur cum eo ſtabant ſtupefacti: audiētes qdē vocē neminem aūt videntes. Surrexit aūt Saulus de terra: apertiſqʒ oculis nihil videbat. Ad manus autem illū trahētes: itroduxerūt damaſcū. Et trib⁹ dieb⁹ nō vidēs ⁊ nō mā⌊ erat ibi ducauit neqʒ bibit. Erat aūt qdā diſcipul⁹ damaſci noīe ananias. Et dixit ad illū i viſu dn̄s. Anania. At ille ait. Ecce ego domīe. Et dn̄s ad eū. Surge ⁊ vade in vicum qui vocatur rectus: ⁊ quere in domo iude ſaulū noīe tarſenſem. Ecce enim orat. Et vidit virum Ananiam nomine introeuntem ⁊ imponentem ſibi man⁹ vt viſuʒ recipiat. Rn̄dit aūt ananias. Domine audiui a multis de viro hoc quanta mala fecerit ſanctis tuis in hierl'm. Et hic habet poteſtatē a ꝑncipibus ſacerdotū alligandi omneſ qui inuocant nomen tuum. Dixit aūt ad eū dn̄s. Vade quoniam vas electionis eſt mihi iſte: vt portet nomen meū coram gentibus ⁊ regibus ⁊ filijs iſrael. Ego enim oſtendaʒ illi: quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Et abijt ananias ⁊ introiuit in domum: ⁊ imponens ei manus dixit. Saule frater dn̄s miſit me ieſus: qui apparuit tibi in via qua veniebaſ: vt videas ⁊ implearis ſpū ſancto. Et confeſtiʒ ceciderunt ab oculiſ ei⁹ tanqʒ ſquame: ⁊ viſū recepit. Et ſurgēs baptizatus eſt: ⁊ cū accepiſſet cibū cōfortatuſ eſt. Fuit aūt cū diſcipulis q̄ erant damaſci per dies aliquot. Et ꝯtinuo ingreſſus ī ſinagogas ꝑdicabat ieſum: qm̄ hic eſt filius dei. Stupebant autem omnes q̄ eū audiebāt ⁊ dicebāt. Nōne hic eſt q expugnabat in hierl'm eos q inuocabant nomen iſtud? Et huc ad hoc venit: vt vinctos illos duceret ad ꝑcipes ſacerdotū. Saulus aūt multo magis ꝯualeſcebat ⁊ ꝯfundebat iudeos qui habitabant damaſci: affirmās qm̄ hic eſt chriſtus. Cū autem implerentur dies multi ꝯciliuʒ fecerunt in vnum iudei: vt eū interficerent. Note autem facte ſunt ſaulo inſidie eorum. Cuſtodiebant autem ⁊ portas die ac nocte:

C · u. Dic i gr. aduer. loci. · D · 2. Cor. 11. g.

τάς, όπως αυτόν ανέλωσι. λαβόντες δε αυτόν οι μαθηταί νυκτός καθήκαν διά του τείχους, χαλάσαντες εν σπυρίδι. παραγενόμενος δε ο σαύλος εν ιερουσαλήμ επειράτο κολλάσθαι τοις μαθηταίς, και πάντες εφοβούντο αυτόν, μη πιστεύοντες ότι εστί μαθητής. βαρνάβας δε επιλαβόμενος αυτόν ήγαγε προς τους αποστόλους, και διηγήσατο αυτοίς πως εν τη οδώ είδε τον κυριον, και ότι ελάλησεν αυτώ, και πως εν δαμασκώ επαρρησιάσατο εν τω ονόματι του ιησού. και ην μετ αυτών εισπορευόμενος εις ιερουσαλήμ, και παρρησιαζόμενος εν τω ονόματι του κυρίου ιησού. ελάλει τε και συνεζήτει προς τους ελληνιστάς, οι δε επεχείρουν αυτόν ανελείν. επιγνόντες δε οι αδελφοί κατήγαγον αυτόν εις καισάρειαν, και εξαπέστειλαν αυτόν εις ταρσόν. αι μεν ουν εκκλησίαι καθ όλης της ιουδαίας και γαλιλαίας και σαμαρείας είχον ειρήνην, οικοδομούμεναι και πορευόμεναι τω φόβω του κυρίου και τη παρακλήσει του αγίου πνεύματος επληθύνοντο. εγένετο δε πέτρον διερχόμενον διά πάντων, κατελθείν και προς τους αγίους τους κατοικούντας λύδαν. εύρε δε εκεί άνθρωπόν τινά αινέαν ονόματι εξ ετών οκτώ κατακείμενον επί κραββάτω, ος ην παραλελυμένος. και είπεν αυτώ ο πέτρος. αινέα, ιάταί σε ιησούς ο χριστός. ανάστηθι και στρώσον σεαυτώ. και ευθέως ανέστη. και είδον αυτόν πάντες οι κατοικούντες λύδαν και την σαρωνάν, οίτινες επέστρεψαν επί τον κύριον. εν ιόππη δε τις ην μαθήτρια ονόματι ταβιθά, η διερμηνευομένη λέγεται δορκάς. αύτη ην πλήρης αγαθών έργων και ελεημοσυνών ων εποίει. εγένετο δε εν ταις ημέραις εκείναις ασθενήσασαν αυτήν αποθανείν. λούσαντες δε αυτήν, έθηκαν εν υπερώω. εγγύς δε ούσης λύδης τη ιόππη, οι μαθηταί ακούσαντες ότι πέτρος εστίν εν αυτή, απέστειλαν δύο άνδρας προς αυτόν παρακαλούντες μη οκνήσαι διελθείν έως αυτών. αναστάς δε πέτρος συνήλθεν αυτοίς. ον παραγενόμενον ανήγαγον εις το υπερώον, και παρέστησαν αυτώ πάσαι αι χήραι κλαίουσαι και επιδεικνύμεναι χιτώνας και ιμάτια, όσα εποίει μετ αυτών ούσα η δορκάς. εκβαλών δε έξω πάντας ο πέτρος, θείς τα γόνατα προσηύξατο, και επιστρέψας προς το σώμα είπε. ταβιθά ανάστηθι. η δε ήνοιξε τους οφθαλμούς αυτής,

vt eū interficerent. Accipientes autem eū diſcipuli nocte p murū dimiſerūt eū ſūmittētes in ſporta. Cū autem veniſſet in hieruſalem temptabat ſe iungere diſcipulis: ⁊ omnes timebāt eum: non credentes ꝙ eſſet diſcipulꝰ. Barnabas aūt apphēſū illuꝫ duxit ad apoſtolos et narrauit illis quomodo in via vidiſſet dominuꝫ: ⁊ qꝛ locutus eſt ei: ⁊ quō in damaſco fiducialiter egerit in nomine ieſu. Et erat cuꝫ illis intrans ⁊ exiens in hieruſalem fiducialiter agens in noīe dñi. Loquebať quoqꝫ gētibus et diſputabat cū grecis: illi aūt querebant occidere eum. Quod cum cognouiſſent fratres: deduxerunt eum ceſaream: ⁊ dimiſerunt tarſuꝫ. Eccleſia quidē per totam iudeam ⁊ galileā ⁊ ſamariā hēbat pacē ⁊ edificabatur ambulans in timore domini ⁊ conſolatione ſancti ſpiritus replebať. Factū eſt aūt vt petrus duꝫ tranſiret vniuerſos deueniret ad ſanctos qui habitabant lyde. Inuenit āt ibi hoīeꝫ quēdā noīe eneā: ab annis octo iacentem in grabbato: qui erat paralyticus. Et ait illi petrus. Enea: ſanet te dñs ieſus xp̄s. Surge ⁊ ſterne tibi. Et continuo ſurrexit. Et viderunt eū oēs q habitabant lyde ⁊ ſarone: qui conuerſi ſunt ad dominum. In ioppe autē fuit q̄dā diſcipula noīe thabita: que iterpretata dr̄ dorcas. Hec erat plena opibꝰ bōiſ ⁊ elemoſynis quas faciebat. Factū eſt autem in diebus illis: vt infirmata moreretur. Quam cum lauiſſent: poſuerūt eā ī cenaculo. Cū āt ꝓpe eſſet lyda ab ioppe: diſcipuli audientes qꝛ petrus eſſet in ea miſerunt duos viros ad euꝫ rogantes: ne pigriteris venire vſqꝫ ad nos. Exurgēs āt petrꝰ venit cū illis. Et cū aduenisset: duxerunt illum in cenaculum: ⁊ circūſteterunt illum oēs vidue flentes et oſtendentes ei tunicas et veſtes quas faciebat illis dorcas. Eiectis aūt oibꝰ foras: petrus ponēs genua orauit: ⁊ conuerſus ad corpus dixit. Tabitha ſurge. Et illa aperuit oculos:

2.Cor.11.d.
E
F
ſupra.3.a.
G

και ιδούσα τον πέτρον ανεκάθισε. δούς δε αυτή χείρα ανέστησεν αυτήν. φωνήσας δε τους αγίους και τας χήρας, παρέστησεν αυτήν ζώσαν. γνωστόν δε εγένετο καθ όλης της ιόππης, και πολλοί επίστευσαν επί τον κύριον. εγένετο δε ημέρας ικανάς μείναι αυτόν εν ιόππη παρά τινί σίμωνι βυρσεί. Cap. 10.

Ανήρ δε τις ην εν καισαρεία ονόματι κορνήλιος εκατοντάρχης, εκ σπείρης της καλουμένης ιταλικής, ευσεβής και φοβούμενος τον θεόν συν παντί τω οίκω αυτού, ποιών τε ελεημοσύνας πολλάς τω λαώ. και δεόμενος του θεού διαπαντός, είδεν εν οράματι φανερώς ως ώραν ενάτην της ημέρας άγγελον του θεού εισελθόντα προς αυτόν, και ειπόντα αυτώ. κορνήλιε. ο δε ατενίσας αυτώ και έμφοβος γενόμενος είπε. τι εστί κύριε. είπε δε αυτώ. αι προσευχαί σου και αι ελεημοσύναι σου ανέβησαν εις μνημόσυνον ενώπιον του θεού. και νυν πέμψον εις ιόππην άνδρας, και μετάπεμψαι σίμωνα τινά ος επικαλείται πέτρος. ούτος ξενίζεται παρά τινι σίμωνι βυρσεί, ω εστίν οικία παρά θάλασσαν. ως δε απήλθεν ο άγγελος ο λαλών τω κορνηλίω, φωνήσας δύο των οικετών αυτού και στρατιώτην ευσεβή των προσκαρτερούντων αυτώ, και εξηγησάμενος αυτοίς άπαντα, απέστειλεν αυτούς εις ιόππην. τη δε επαύριον οδοιπορούντων εκείνων και τη πόλει εγγιζόντων, ανέβη πέτρος επί το δώμα προσεύξασθαι περί ώραν έκτην. εγένετο δε πρόσπεινος και ήθελε γεύσασθαι. παρασκευαζόντων δε εκείνων, επέπεσεν επ αυτόν έκστασις, και θεωρεί τον ουρανόν ανεωγμένον και καταβαίνον επ αυτόν σκεύος τι ως οθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν αρχαίς δεδεμένον, και καθιέμενον επί της γης, εν ω υπήρχε πάντα τα τετράποδα της γης και τα θηρία και τα ερπετά και τα πετεινά του ουρανού. και εγένετο φωνή προς αυτόν. αναστάς πέτρε, θύσον και φάγε. ο δε πέτρος είπε. μηδαμώς κύριε, ότι ουδέποτε έφαγον παν κοινόν η ακάθαρτον. και φωνή πάλιν εκ δευτέρου προς αυτόν. α ο θεός εκαθάρισε, συ μη κοίνου. τούτο δε εγένετο επί τρις, και πάλιν ανελήφθη το σκεύος εις τον ουρανόν. ως δε εν εαυτώ διηπόρει ο πέτρος τι αν είη το όραμα ο είδε, και ιδού οι άνδρες οι απεσταλμένοι από του κορνηλίου διερωτήσαντες και μαθόντες την οικίαν σίμωνος, επέστησαν επί τον πυλώνα και

⁊ viſo petro reſedit. Dans autem illi manum erexit eam: ⁊ cum vocaſſet ſanctos ⁊ viduas: aſſignauit eam viuā. Notū aūt factū eſt per vniuerſā ioppen: ⁊ crediderūt multi in domino. Factū eſt āt vt dies multos morareť in ioppe apd̄ ſimonē q̄dā coriariū. Ca. 10

Vir aūt q̄dā erat in ceſarea noīe cornelius centurio cohortis que dicit italica: religioſus ⁊ timens deum cum omni domo ſua: faciens elemoſynas multas plebi: ⁊ deprecās deū ſemper. Is vidit in viſu manifeſte quaſi hora diei nona angelum dei introeuntem ad ſe: ⁊ dicētē ſibi. Corneli. At ille intuens eū timore correptus dixit. Quis es dñe? Dixit aūt illi. Orationes tue et elemoſyne tue aſcēderunt in memoriaꝫ in conſpectu dei. Et nūc mitte viros in ioppen: ⁊ accerſi ſimonē quendaꝫ q cognominať petrꝰ. Hic hoſpitať apd̄ ſimonē q̄dā coriariū: cuiꝰ ē domꝰ iuxta mare. Hic dicet tibi q̄d te oporteat facere. Et cū diſceſſiſſet angelus q loq̄bať illi: vocauit duos domeſticos ſuos et militē metuētē dñm: ex his qui illi parebāt. Quibꝰ cū narraſſet omnia: miſit illos in ioppen. Poſtera autēꝫ die iter illis facientibus ⁊ appropiquātibꝰ ciuitati: aſcēdit petrꝰ in ſupiora vt oraret circa horā ſextam. Et cū eſuriret voluit guſtare. Parantibus autem illis: cecidit ſup eum mentis exceſſus. Et vidit celū apertum: ⁊ deſcendens vas quoddā velut litheū magnū q̄ttuor initijs ſummitti de celo in terrā: in quo erāt omnia quadrupedia ⁊ ſerpentia terre ⁊ volatilia celi. Et facta eſt vox ad euꝫ. Surge petre: occide et manduca. Ait aūt petrus. Abſit domine: qꝛ nunq̄ mādicaui oē cōe aut imunduꝫ. Et vox iterum ſecundo ad eū. Hoc q̄d deꝰ purificauit: tu cōe ne dixeris. factū eſt per ter. Et ſtatim receptū eſt vas in celuꝫ. Et duꝫ intra ſe heſitaret petrꝰ quid nā eſſet viſio quam vidiſſet: ecce viri qui miſſi erant a cornelio inquirentes domum ſimonis: aſtiterunt ad ianuam: et

A
Thob. 12. c.
j. 2. a.
B
Eze. 4. d.
C

φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο, εἰ σίμων ὁ ἐπικα=
λούμενος πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. τοῦ δὲ
πέτρου διενθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράμα=
τος, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα. ἰδοὺ ἄνδρες
τρεῖς ζητοῦσί σε. ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι
καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς, μηδὲν διακρινόμε
νος, διότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. κατα=
βὰς δὲ πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀπε
σταλμένους ἀπὸ τοῦ κορνηλίου, εἶπε πρὸς
αὐτούς. ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε. τίς ἡ αἰ=
τία δι᾽ ἣν πάρεστε. οἱ δὲ εἶπον. κορνήλιος ἑ
κατοντάρχης ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος
τὸν θεὸν μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ
ἔθνους τῶν ἰουδαίων ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγ
γέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶ=
κον αὐτοῦ, καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ.
εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισε. τῇ δὲ
ἐπαύριον ὁ πέτρος ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς, καὶ
τινὲς τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ ἰόππης συ=
νῆλθον αὐτῷ. καὶ τῇ ἐπαύριον εἰσῆλθον εἰς
τὴν καισάρειαν. ὁ δὲ κορνήλιος ἦν προσδο=
κῶν αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγε
νεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. ὡς
δὲ ἐγένετο ἐλθεῖν τὸν πέτρον, συναντήσας
αὐτῷ ὁ κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας
προσεκύνησεν. ὁ δὲ πέτρος ἤγειρεν αὐ=
τὸν λέγων. ἀνάστηθι, κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρω=
πός εἰμι. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθε, καὶ
εὑρίσκει συνεληλυθότας πολλούς, ἔφη τε
πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμι
τόν ἐστιν ἀνδρὶ ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προ=
σέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ. καὶ ἐμοὶ ὁ θεὸς ἔδει=
ξε μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρω
πον, διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμ
φθείς. πυνθάνομαι οὖν τίνι λόγῳ μετεπέμ
ψασθέ με. καὶ ὁ κορνήλιος ἔφη. ἀπὸ τετάρ=
της ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην νη
στεύων, καὶ τὴν ἐννάτην ὥραν προσευχόμε
νος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐ=
νώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, καὶ φησί. κορ
νήλιε εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή, καὶ αἱ ἐ
λεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ
θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς ἰόππην καὶ μετακάλε
σαι σίμωνα, ὃς ἐπικαλεῖται πέτρος. οὗτος
ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ σίμωνος βυρσέως παρὰ
θάλασσαν, ὃς παραγενόμενος λαλήσει
σοι. ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρός σε, σύ τε
καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν
πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πάρεσμεν,
ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑ=
πὸ τοῦ θεοῦ. ἀνοίξας δὲ πέτρος τὸ στόμα
εἶπεν. ἐπ᾽ ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ
ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός, ἀλλ᾽ ἐν παν=

cū vocaſſēt interrogabāt: ſi ſimō q cogno
minat petrus illic haberet hoſpitiū. Pe
tro autem cogitante de viſione:
dixit ſpiritus ei. Ecce viri
tres querunt te. Surge itaqꝫ ⁊ deſcēde
⁊ vade cum eis: nihil dubitans:
quia ego miſi illos. Deſcendens
autem petrus ad viros
dixit.
Ecce ego ſū quē q̄ritis. Que cauſa eſt
ꝓpter quā veniſtis? Qui dixerūt. Corneli D
us centurio vir iuſtus ⁊ timens
deū: ⁊ teſtimoniū hn̄s ab vniuerſa
gente iudeorum: reſponſū accepit ab Luce.2.d.
angelo ſancto accerſiri te in domum
ſuam ⁊ audire verba abs te.
Introducēs ergo eos recepit hoſpitio.
Sequēti āt die ſurgēs ꝓfect9 ē cū illis:
⁊ quidā ex fratribus ab ioppe comitati
ſūt eū. Altera āt die introiuit
Ceſaream. Cornelius vero expectabat
illos: conuocatis cognatis
ſuis ⁊ neceſſarijs amicis. Et factū ē cū
introiſſet petrus: obuius venit
ei cornelius: ⁊ procidens ad pedes eius
adorauit eū. Petr9 vero eleuauit eum
dicens. Surge: ⁊ ego ipſe homo
ſum. Et loquēs cū illo intrauit ⁊
inuenit multos q cōuenerāt: dixit q3
ad illos. Vos ſcitis quō abominatum
ſit viro iudeo cōiungi aut accedere ad
alienigenā. Sed mihi oſtendit deus E
neminē cōez aut immūdū dicere hoiez:
ꝓpter qđ ſine dubitatiōe veni accerſit9.
Interrogo ergo quam ob cāz accerſiſtis
me. Et corneli9 ait. A nudius quarta
die vſqꝫ ad hanc horam orans eram
hora nona
in domo mea: ⁊ ecce vir ſtetit ante
me in veſte candida: ⁊ ait. Corneli
exaudita eſt oratio tua ⁊ elemoſyne
tue commemorate ſunt in conſpectu
dei. Mitte ergo in ioppen ⁊ accerſi
ſimonē: qui cognominat petrus. Hic
hoſpitat in domo ſimonis coriarij iuxta
mare.
Confeſtim ergo miſi ad te: ⁊ tu
bene feciſti veniendo. Nunc ergo
omnes nos in cōſpectu tuo adſumus:
audire oia quecunqꝫ tibi p̄cepta ſunt a
dn̄o. Aperiēs āt petrus os ſuum
dixit. In veritate comperi: quia non Roma.2.b.
eſt ꝑſonaꝝ acceptor deus: ſed in omni Ephe.6.b. Col.3.d.

τι ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμε=
νος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι. τὸν λό
γον ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, εὐαγγε
λιζόμενος εἰρήνην διὰ ἰησοῦ χριστοῦ. οὗτος
ἐστὶ πάντων κύριος. ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενό=
μενον ῥῆμα καθ᾽ ὅλης τῆς ἰουδαίας, ἀρξάμε
νον ἀπὸ τῆς γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα
ὃ ἐκήρυξεν ἰωάννης ἰησοῦν τὸν ἀπὸ ναζαρέτ,
ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ
δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος
πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ
τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ
ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν
ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν ἰουδαίων καὶ ἐν ἱερου
σαλήμ, ὃν καὶ ἀνεῖλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύ=
λου. τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ,
καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι οὐ παν
τὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχει=
ροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν οἵτινες συ=
νεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀ=
ναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ παρήγγειλεν
ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ, καὶ διαμαρτύρασθαι
ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ
κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. τούτῳ πάντες οἱ
προφῆται μαρτυροῦσιν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν
λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν
πιστεύοντα εἰς αὐτόν. ἔτι λαλοῦντος τοῦ
πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπέπεσε τὸ πνεῦ
μα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν
λόγον. καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πισ
τοὶ ὅσοι συνῆλθον τῷ πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ
ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέ=
χυται. ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώ
σσαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν. τότε ἀ=
πεκρίθη ὁ πέτρος. μήτι τὸ ὕδωρ κωλῦσαι
δύναταί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους,
οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον καθὼς
καὶ ἡμεῖς. προσέταξέ τε αὐτοὺς βαπτισθῆναι
ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἰησοῦ. τότε ἠρώ
τησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς. Cap. 11.
Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελ=
φοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν ἰουδαίαν, ὅτι καὶ
τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. καὶ
ὅτε ἀνέβη πέτρος εἰς ἱεροσόλυμα διεκρίνον
το πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς λέγοντες. ὅ
τι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλ
θες καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. ἀρξάμενος δὲ ὁ πέ
τρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς, λέγων. ἐγὼ
ἤμην ἐν πόλει ἰόππῃ προσευχόμενος, καὶ
εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα καταβαῖνον σκεῦος
τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς
καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις
ἐμοῦ. εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον

gente qui timet eum et operatur 1. Pe. 1. c. Jaco. 2. b.
iuſtitiā: acceptus eſt illi. Verbum F
miſit deus filijs iſrael annuncians
pacem per ieſum chriſtum. Hic
eſt oim dn̄s. Vos ſcitis quod factū eſt
verbū ꝑ vniuerſaꝫ iudeā. Incipiēs eīꝫ
a galilea poſt baptiſmum
qđ p̄dicauit Johānes ieſuꝫ a nazareth:
quō vnxit euꝫ deus ſpiritu ſancto ⁊
virtute: q ptrāſijt bn̄faciēdo ⁊ ſanādo
omnes oppreſſos a
diabolo: qm̄ deus erat cum illo. Et ſupra.1.a.
nos teſtes ſumus omniū que fecit
in regione iudeorum ⁊ hieruſalem:
quem occiderunt ſuſpendentes in ligno.
Hunc deus ſuſcitauit tertia die ſup.2.b.
⁊ dedit eū manifeſtum fieri non omni
populo: ſed teſtibus preordinatis
a deo: nobis qui manducauimus
⁊ bibim9 cuꝫ illo poſtq̄ꝫ reſurrexit
a mortuis. Et precepit
nobis p̄dicare populo: ⁊ teſtificari
qꝛ ipſe eſt qui conſtitutus eſt a deo
iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Huic omnes G
ꝓphete teſtimoniū ꝑhibēt remiſſionē pec
catorum accipere per nomē eius omnes
qui credunt in eum. Adhuc loquente a
petro verba hec: cecidit ſpiritus
ſanctus ſuper omnes qui audiebāt
vbū. Et obſtupuerūt ex circūciſiōe fide
les qui venerāt cū petro: qꝛ et in
nationes gratia ſpūs ſancti effuſa eſt.
Audiebāt enim illos loquētes linguis:
⁊ magnificantes deū. Tunc reſpondit
Petrus. Nunquid aquā qs prohibere ſup.8.d.
poteſt vt nō baptizentur hi
qui ſpiritū ſanctum acceperunt ſicut
⁊ nos? Et iuſſit eos baptizari
in nomine dn̄i ieſu xp̄i. Tūc rogauerūt
eū vt maneret apud eos aliquot dieb9.
AUdierūt āt apl'i ⁊ fratres Cap. 11. A
qui erant in iudea: quoniam et
gētes receperūt verbū dei. Cū autem
aſcēdiſſet petr9 hieroſolymā diſceptabāt
aduerſus illū q erāt ex circūciſiōe dicē
tes. Quare itroiſti ad viros ꝑputiū hn̄tes
⁊ māducaſti cū illis? Incipiēs āt pe=
tr9 exponebat illis ꝑ ordinē dicēs. Ego ſupra.10.a.
erā in ciuitate ioppe orās: ⁊ [illegible] dēs vas
vidi i exceſſu mētis mee viſionē deſcen
quoddā velut lintheū magnū q̄ttuor ini
tijs ſummiti de celo: ⁊ venit vſqꝫ
ad me. In qđ ītuēs conſiderabā: ⁊ vidi

τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. ἤκουσα δὲ φωνῆς λεγούσης μοι. ἀναστὰς πέτρε θῦσον καὶ φάγε. εἶπον δὲ μηδαμῶς κύριε, ὅτι πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη δέ μοι φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ πάλιν ἀνεσπάσθη ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἐξ αὐτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἤμην, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ καισαρείας πρός με. εἶπε δέ μοι τὸ πνεῦμα συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενον. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός. ἀπήγγειλέ τε ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα αὐτῷ. ἀπόστειλον εἰς ἰόππην ἄνδρας καὶ μετάπεμψαι σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον πέτρον, ὃς λαλήσει ῥήματα πρός σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος κυρίου ὡς ἔλεγεν. ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι. ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν κύριον ἰησοῦν χριστόν, ἐγὼ δὲ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν θεόν. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες. ἄραγε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν. οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ στεφάνῳ, διῆλθον ἕως φοινίκης καὶ κύπρου καὶ ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον ἰουδαίοις. ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες κύπριοι καὶ κυρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς ἑλληνιστὰς εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον ἰησοῦν. καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν τοῦ ἰάσθαι αὐτούς. πολύς τε ἀριθμὸς πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν βαρνάβαν διελθεῖν εἰς ἀντιόχειαν. ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως, καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ. ἐξῆλθε δὲ εἰς ταρσὸν ὁ βαρνάβας ἀναζητῆσαι σαῦλον, καὶ εὑρὼν αὐτὸν ἤγα-

quadrupedia terre et beſtias et reptilia et volatilia celi. Audiui autem et vocem dicentem mihi. Surge petre: occide et manduca. Dixi autem nequaquam domine: quia omne commune aut immundum nunquam introiuit in os meum. Reſpondit autem mihi vox ſecundo de celo. Que deus mundauit: tu ne commune dixeris. Hoc autem factum eſt per ter: et recepta ſunt omnia rurſum in celum. Et ecce viri tres confeſtim aſtiterunt in domo in qua eram: miſſi a ceſarea ad me. Dixit autem ſpiritus mihi: vt irem cum illis nihil heſitans. Venerunt autem mecum et ſex fratres iſti: et ingreſſi ſumus in domum viri. Narrauit autem nobis quomodo vidiſſet angelum in domo ſua ſtantem et dicentem ſibi. Mitte in ioppen et accerſi ſimonem qui cognominatur petrus: qui loquetur tibi verba: in quibus ſaluus eris tu et vniuerſa domus tua. Cum autem cepiſſem loqui: cecidit ſpiritus ſanctus ſuper eos: ſicut et in nos in initio. Recordatus ſum autem verbi domini: ſicut dicebat. Johannes quidem baptizauit aqua: vos autem baptizabimini ſpiritu ſancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis deus: ſicut et nobis qui credimus in dominum ieſum chriſtum: ego quis eram qui poſſem prohibere deum? His auditis tacuerunt: et glorificauerunt deum dicentes. Ergo et gentibus penitentiam dedit deus ad vitam. Et illi quidem qui diſperſi fuerant a tribulatione que facta fuerat ſub ſtephano perambulauerunt vſque phenice et cyprum et antiochiam: nemini loquentes verbum niſi ſolis iudeis. Erant autem quidam ex eis viri cyprii et cyrenei: qui cum introiſſent antiochiam loquebantur ad grecos: annunciantes dominum ieſum. Et erat manus domini cum eis. Multuſque numerus credentium conuerſus eſt ad dominum. Peruenit autem ſermo ad aures eccleſie que erat hieroſolymis ſuper iſtis: et miſerunt barnabam vſque ad antiochiam. Qui cum perueniſſet et vidiſſet gratiam dei: gauiſus eſt et hortabatur omnes in propoſito cordis permanere in domino: quia erat vir bonus et plenus ſpiritu ſancto et fide: et appoſita eſt multa turba domino. Profectus eſt autem tarſum: vt quereret Saulum: quem cum inueniſſet perduxit

B

C

Joha.i.b. Sup.i.a. Infra.9.a.

D

γεν αὐτὸν εἰς ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοὺς ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς χριστιανούς. ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ ἱεροσολύμων προφῆται εἰς ἀντιόχειαν, ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι ἄγαβος, ἐσήμαινε διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, ὅστις καὶ ἐγένετο ἐπὶ κλαυδίου καίσαρος. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς, ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς βαρνάβα καὶ σαύλου. Cap.12.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἀνεῖλε δὲ ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν ἰωάννου μαχαίρᾳ. καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ πέτρον. ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων. ὃν καὶ πιάσας, ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. ὁ μὲν οὖν πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ. προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἔμελλε προαγαγεῖν αὐτὸν ὁ ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί. φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν. καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι. πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων. ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσον αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. εἶπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν. περίζωσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. ἐποίησε δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ. περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι. καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει αὐτῷ, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ γενόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου. ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν. διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίχθη αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ὁ πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ εἶπε. νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλε κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς ἡρώδου καὶ πάσης

antiochiam. Et annum totum conuerſati ſunt ibi in eccleſia: et docuerunt turbam multam ita vt cognominarentur primum antiochie diſcipuli chriſtiani. In his autem diebus ſuperuenerunt ab hieroſolymis prophete antiochiam: et ſurgens vnus ex eis nomine agabus ſignificabat per ſpiritum famem magnam futuram in vniuerſo orbe terrarum: que facta eſt ſub claudio. Diſcipuli autem prout quiſque habebat: propoſuerunt ſinguli eorum in miniſterium mittere habitantibus in iudea fratribus: quod et fecerunt mittentes ad ſeniores per manus barnabe et ſauli. Cap.12.

Eodem autem tempore miſit herodes rex manus vt affligeret quoſdam de eccleſia. Occidit autem Jacobum fratrem Johannis gladio: videns autem quia placeret iudeis appoſuit apprehendere et petrum. Erant autem dies azymorum. Quem cum apprehendiſſet miſit in carcerem: tradens quatuor quaternionibus militum ad cuſtodiendum eum: volens poſt paſcha eum producere populo. Et petrus quidem ſeruabatur in carcere: oratio autem fiebat ſine intermiſſione ab eccleſia ad deum pro eo. Cum autem producturus eum eſſet herodes: in ipſa nocte erat petrus dormiens inter duos milites vinctus cathenis duabus. Et cuſtodes ante hoſtium cuſtodiebant carcerem. Et ecce angelus domini aſtitit: et lumen refulſit in habitaculo: percuſſoque latere petri excitauit eum dicens. Surge velociter. Et ceciderunt cathene de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum. Precingere et calcia te caligas tuas. Et fecit ſic. Et dixit illi. Circunda tibi veſtimentum tuum et ſequere me. Et exiens ſequebatur eum: et neſciebat quia verum eſt quod fiebat per angelum. Exiſtimabat autem ſe viſum videre. Tranſeuntes autem primam et ſecundam cuſtodiam venerunt ad portam ferream que ducit ad ciuitatem: que vltro aperta eſt eis. Et exeuntes proceſſerunt vicum vnum: et continuo diſceſſit angelus ab eo. Et petrus ad ſe reuerſus dixit. Nunc ſcio vere quia miſit dominus angelum ſuum: et eripuit me de manu herodis et de omni

A

ſup.5.d. Infra.16.e. Luce.2.b.

B

προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν ἰουδαίων. συ
νιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν μαρίας τῆς
μητρὸς ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου μάρ-
κου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι ἀδελ-
φοὶ καὶ προσευχόμενοι. κρούσαντος δὲ τοῦ
πέτρου τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλ-
θε παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνόματι ῥόδη, καὶ
ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ πέτρου, ἀπὸ τῆς
χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦ
σα δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν πέτρον πρὸ
τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον. μαί
νῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔ-
λεγον. ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. ὁ δὲ πέτρος
ἐπέμενε κρούων. ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτὸν
καὶ ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χει-
ρὶ σιγᾶν, διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ κύριος
αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς, εἶπε δέ.
ἀπαγγείλατε ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦ
τα, καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον.
γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀ-
λίγος ἐν τοῖς στρατιώταις τί ἄρα ὁ πέτρος
ἐγένετο. ἡρώδης τε ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ
εὑρὼν ἀνακρίνας τοὺς φύλακας, ἐκέλευσεν
ἀπαχθῆναι. καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς ἰουδαίας
εἰς τὴν καισάρειαν διέτριβεν. ἦν δὲ ὁ ἡρώ-
δης θυμομαχῶν τυρίοις καὶ σιδωνίοις. ὁμο
θυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πεί-
σαντες βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ
βασιλέως, ᾐτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφεσ-
θαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. τα
κτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα
βασιλικὴν καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδη
μηγόρει πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει
φωνὴ θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆ-
μα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου, ἀνθ
ὧν οὐκ ἔδωκε δόξαν τῷ θεῷ, καὶ γενόμενος
σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. ὁ δὲ λόγος τοῦ
θεοῦ ηὔξανε καὶ ἐπληθύνετο. βαρνάβας δὲ
καὶ σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς
ἀντιόχειαν πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμ
παραλαβόντες καὶ ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα
μάρκον. Cap.13.

Ἦσαν δὲ τινὲς ἐν ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖ-
σαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκα-
λοι, ὅ τε βαρνάβας καὶ συμεὼν ὁ καλούμε
νος νίγερ, καὶ λούκιος ὁ κυρηναῖος, μαναὴν
τε ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος καὶ
σαῦλος. λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυ
ρίῳ καὶ νηστευόντων, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅ
γιον. ἀφορίσατε δή μοι τὸν βαρνάβαν καὶ
τὸν σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι
αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξά-
μενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυ

expectatõe plebis iudeoꝝ. Cõſiderãſ qz
venit ad domum Marie
matris Johãnis: q cognomiat⁹ ẽ Mar
cus: vbi erant multi congregati
ꝛ orantes. Pulſante autem eo ad C
oſtium ianue proceſſit
puella ad videndũ noie rhode: et
vt cognouit vocem petri: pre
gaudio nõ aperuit ianuã: ſed itro cur
rens nunciauit ſtare petrum ante
ianuã. At illi dixerũt ad eã. Inſanis.
Illa ãt affirmabat ſic ſe hẽre: illi ãt di Infra.26.f.
cebant. Angelus eius eſt. Petr⁹ autez
pſeuerabat pulſãs. Cũ aũt apuiſſet oſti
uz viderũt eũ ꝛ obſtupuerũt. Annuens
aũt eis manu vt tacerent narrauit quõ
dñs eduxiſſet euz de carcere: dixit qz.
Nunciate iacobo ꝛ fratribus hec.
et egreſſus abijt in alium locum.
Factã autem die erat nõ parua turbatio
inter milites qd nã factũ eſſet de petro.
Herodes aũt cum req[ui]ſiſſet eũ ꝛ non
iueniſſet: iquiſitõe facta d[e] cuſtodib⁹ iuſ
ſit eos duci. Deſcendẽs qz a iudea
i ceſareã: ibi cõmorat⁹ eſt. Erat autez D
irat⁹ tyrijs ꝛ ſydonijs. At illi vnanimes
venerunt ad eum: et perſuaſo
blaſto qui erat ſuper cubiculum
regis poſtulabãt pacez: eo ꝙ alerentur
regiones eoꝝ ab illo. Statuto
autem die herodes veſtitus veſte
regia ſedit pro tribunali: ꝛ cõtionabat
ad eos. Populus autem acclamabat
dei voces ꝛ non hominis. Confeſtim
autem percuſſit eum angelus dñi: eo
ꝙ nõ dediſſet honorẽ deo: ꝛ ꝯſumptus
a vermibus expirauit. Verbum autem
dñi creſcebat ꝛ multiplicabat. Barna-
bas ãt ꝛ paulus reuerſi ſũt ab hieroſoly
mis expleto miniſterio: aſſumpto
iohanne qui cognominatus eſt marcus.
Cap.13.

Erant aũt in eccleſia q̃ erat antio A
chie pphete ꝛ doctores: in qb⁹
barnabas ꝛ ſimon qui vocabatur
niger ꝛ luci⁹ cyrenẽſis ꝛ manahẽ q erat
herodis tetrarche collactaneus et
ſaulus. Miniſtrãtibus aũt illis dño:
ꝛ ieiunãtib⁹: dixit illis ſpiritus ſanct⁹
Segregate mihi ſaulũ ꝛ barnabam
in opus ad quod aſſumpſi
eos. Tunc ieiunantes ꝛ orantes
iponẽtes qz eis manus: dimiſerũt illos.

σαν. οὗτοι μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ
πνεύματος τοῦ ἁγίου, κατῆλθον εἰς τὴν σε
λεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν κύ-
προν, καὶ γενόμενοι ἐν σαλαμῖνι, κατήγγελ
λον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγω-
γαῖς τῶν ἰουδαίων. εἶχον δὲ καὶ ἰωάννην ὑ
πηρέτην. διελθόντες δὲ τὴν νῆσον ἄχρι πά-
φου, εὗρον τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην
ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα βαριησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ
ἀνθυπάτῳ σεργίῳ παύλῳ ἀνδρὶ συνετῷ.
οὗτος προσκαλεσάμενος βαρνάβαν καὶ σαῦ
λον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θε-
οῦ. ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς ἐλύμας ὁ μάγος,
οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ
τῆς πίστεως. σαῦλος δὲ ὁ καὶ παῦλος πλη
σθεὶς πνεύματος ἁγίου καὶ ἀτενίσας εἰς αὐ
τὸν εἶπεν. ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ
πάσης ῥᾳδιουργίας υἱὲ διαβόλου ἐχθρὲ
πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων
τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας, καὶ νῦν ἰδοὺ
χεὶρ κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέ
πων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ, παραχρῆμα
δὲ ἐπέπεσεν ἐπ᾽ αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος,
καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. τότε ἰ-
δὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπίστευσεν,
ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.
ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς πάφου οἱ περὶ τὸν
παῦλον, ἦλθον εἰς πέργην τῆς παμφυλί-
ας. ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ᾽ αὐτῶν, ὑπέ
στρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ. αὐτοὶ δὲ διελθόν
τες ἀπὸ τῆς πέργης, παρεγένοντο εἰς ἀντιό
χειαν τῆς πισιδίας, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν
συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθι-
σαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ
τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγω
γοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες. ἄνδρες ἀδελ-
φοί εἰ ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως
πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. ἀναστὰς δὲ παῦ-
λος καὶ κατασείσας τῇ χειρί, εἶπεν. ἄνδρες
ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν θεὸν ἀκού
σατε. ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου ἰσραὴλ ἐξε-
λέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕ
ψωσεν ἐν γῇ αἰγύπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος
ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, καὶ ὡς
τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρησεν
αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ
ἐν γῇ χαναάν, κατεκληροδότησεν αὐτοῖς
τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι
τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα, ἔδωκε κριτὰς
ἕως σαμουὴλ τοῦ προφήτου, κἀκεῖθεν ᾐτή
σαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν
σαοὺλ υἱὸν κὶς ἄνδρα ἐκ φυλῆς βενιαμίν,

Et ipſi quidem miſſi a
ſpiritu ſancto: abierunt ſeleuciam
ꝛ inde nauigauerunt cyprum.
Et cũ veniſſent ſalaminã: predicabant
verbum dei in ſynagogis
iudeoꝝ. Habebãt aũt ꝛ Johãnẽ i mi-
niſterio. Et cũ pambulaſſent vniuerſaz i B
ſulã vſqz ad paphũ iuenerũt q̃dã virum
magũ pſeudoꝓphetã iudeũ: cui nomẽ
erat barieu: q erat cũ ꝓconſule ſergio
paulo viro prudẽte. Hic accerſitis bar-
naba ꝛ ſaulo deſiderabat audire verbũ
dei. Reſiſtebat aũt illis elymas mag⁹:
ſic enim interpretatur nomen eius:
querens auertere proconſulem a
fide. Saulus aũt qui ꝛ paulus: replet⁹
ſpiritu ſancto intuens in eum
dixit. O plene omni dolo ꝛ
omni fallacia fili diaboli: inimice
omnis iuſtitie: non deſinis ſubuertere
vias dñi rectas. Et nunc ecce
man⁹ dñi ſuper te: ꝛ eris cec⁹ nõ vi-
dens ſolem vſqz ad tẽpus. Et confeſtim
cecidit in eum caligo ꝛ tenebre:
ꝛ circuiẽs q̃rebat q ei manũ daret. Tũc
proconſul cum vidiſſet factũ credidit:
ammirans ſuper doctrina domini.
Et cũ a papho nauigaſſet paulus ꝛ qui
cũ eo erant: venerunt pergen pãphilie.
Johãnes ãt diſcedẽs ab eis reuerſus ẽ
hieroſolymã. Illi vero pertranſeuntes C
pergen venerunt antiochiam
piſidie: ꝛ ingreſſi
ſynagogam die ſabbatorum ſederunt.
Poſt lectionem autem legis et
ꝓphetaꝝ miſerunt principes ſynagoge
ad eos dicentes. Viri fratres:
ſi q̃s eſt in vobis ſermo exhortationis
ad plebẽ: dicite. Surgẽs aũt paulus:
ꝛ manu ſilentiũ indicens: ait. Viri
iſrahelite et qui timetis deum audite.
Deus plebis iſrael elegit
pr̃es noſtros: ꝛ plebẽ exaltauit cũ eſſent
incole in terra egypti: ꝛ in brachio
excelſo eduxit eos ex ea: et per ps.94.
q̃dragita annoꝝ tp̃s mores eoꝝ ſuſtinu
it in deſerto. Et deſtruẽs gẽtes ſeptem
in terra chanaan: ſorte diſtribuit eis
terram eorum quaſi poſt dedit iudices
q̃drigẽtos ꝛ q̃nq̃gita ãnos: ꝛ poſt hec
vſqz ad ſamuel ꝓphetã. Et exinde po Re.8.a.
ſtulauerunt regem: ꝛ dedit illis
ſaul filiũ cis virũ de tribu beniamin

ἔτη τεσσαράκοντα. καὶ μεταστήσας αὐτόν,
ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν δαυίδ εἰς βασιλέα, ω
καὶ εἶπε μαρτυρήσας. εὗρον δαυίδ τὸν τοῦ
ιεσσαὶ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ος
ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. τούτου
ο θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελί-
αν ἤγειρε τῷ ισραὴλ σωτῆρα ιησοῦν, προ-
κηρύξαντος ιωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰ-
σόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ
τῷ λαῷ τοῦ ισραήλ. ως δὲ ἐπλήρου ο ιω-
άννης τὸν δρόμον ἔλεγε. τίνα με ὑπονοεῖτε
εἶναι, οὐκ εἰμὶ ἐγώ, ἀλλ' ιδοὺ ἔρχεται μετ'
ἐμέ, οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν πο-
δῶν λῦσαι. ἄνδρες ἀδελφοί, υιοὶ γένους
ἀβραάμ, καὶ οι ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θε-
όν, ὑμῖν ο λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπε-
στάλη. οι γὰρ κατοικοῦντες ιερουσαλὴμ καὶ
οι ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες
καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν
σάββατον ἀναγινωσκομένας, κρίναντες ἐπλή-
ρωσαν. καὶ μηδεμίαν αιτίαν θανάτου εὑρόν-
τες, ητήσαντο πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν.
ως δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γε-
γραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἔθη-
καν εἰς μνημεῖον. ο δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ
νεκρῶν, ος ὤφθη ἐπὶ ημέρας πλείους τοῖς
συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς γαλιλαίας εἰς
ιερουσαλήμ, οἵτινες εἰσὶ μάρτυρες αὐτοῦ
πρὸς τὸν λαόν. καὶ ημεῖς ὑμᾶς εὐαγγελι-
ζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν
γενομένην, ὅτι ταύτην ο θεὸς ἐκπεπλήρωκε
τοῖς τέκνοις αὐτῶν ημῖν, ἀναστήσας ιησοῦν
ως καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπ-
ται. υιός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννη-
κά σε. ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν
μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν αὐτὸν εἰς
διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν. ὅτι δώσω ὑμῖν
τὰ ὅσια δαυίδ τὰ πιστά. διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ
λέγει. οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ιδεῖν δια-
φθοράν. δαυίδ μὲν γὰρ ιδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετή-
σας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προ-
σετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε
διαφθοράν. ὃν δὲ ο θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδε
διαφθοράν. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ἄνδρες
ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρ-
τιῶν καταγγέλλεται. καὶ ἀπὸ πάντων ὧν
οὐκ ηδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ μωσέως δικαιω-
θῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ο πιστεύων δικαιοῦται.
βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθοι ἐφ' ὑμᾶς τὸ ειρημέ-
νον ἐν τοῖς προφήταις. ἴδετε οι καταφρονη-
ταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἐπιβλέψατε καὶ ἀ-
φανίσθητε. ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς
ημέραις ὑμῶν, ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις

annis quadraginta. Et amoto illo: D
ſuſcitauit illis dauid regem: cui
teſtimoniũ ꝑhibẽs dixit. Inueni dauid
filium ieſſe virum ſm̃ cor meum: qui
faciet omnes voluntates meas. Huiꝰ
deus ex ſemine ſecundum promiſſionẽ
eduxit iſrael ſaluatorẽ ieſum: predicãte
Johanne ante faciem aduentus
eius baptiſmum penitentie omni
populo iſrael. Cũ impleret autem
curſũ ſuũ dicebat. Quẽ me arbitramini Mar.1.b.
eſſe: non ſum ego: ſed ecce venit poſt Joha.1.d.
me: cuiꝰ nõ ſũ dignus calciamẽta pe
dum ſoluere. Viri fratres filij generis
abrahã & qui in vobis timent deum:
vobis verbũ ſalutis huiꝰ miſſum eſt.
Qui enim habitabant hieruſalem et
principes eius hunc ignorantes
& voces prophetarum que per omne
ſabbatũ leguntur: iudicãtes impleuerũt.
Et nullã cãm mortis inueniẽtes in eo: Luce.23.c.
petierunt a pilato vt interficerẽt eũ. ſupra.3.c.
Cũ qȝ ↄſumaſſent oĩa q̃ de eo ſcripta E
erãt deponentes eũ de ligno poſuerunt
eũ i monumẽto. Deꝰ aũt ſuſcitauit eũ a
mortuis tertia die: q̃ viſus eſt ꝑ dies mul
tos his q̃ ſimul aſcẽderãt cũ eo de ga
lilea in hierl'm: q̃ vſqȝ nũc ſũt teſtes eius
ad plebẽ. Et nos vobis annunciamus
eã q̃ ad patres noſtros repromiſſio
facta eſt: qm̃ hanc deus adimpleuit
filijs veſtris reſuſcitans ieſum:
ſicut & in pſalmo ſecundo ſcriptum eſt.
Filius meus es tu: ego hodie genui Ps.2.
te. Quod autem ſuſcitauit eũ a mortu
is amplius iam non reuerſurum in
corruptionẽ: ita dixit. Qr dabo vobis Eſaie.55.a.
ſancta dauid fidelia. Ideoqȝ & alias
dicit. Nõ dabis ſanctũ tuũ videre cor pſal.15.
ruptionẽ. Dauid enĩ in ſua gñatiõe cum ſup.2.c.
adminiſtraſſet volũtati dei dormiuit & ap
poſitus eſt ad patres ſuos: & vidit
corruptionẽ. Quẽ vero deus ſuſcitauit a F
mortuis nõ vidit corruptiõẽ. Notũ ſit i
git vobis viri frẽs: qr ꝑ hũc vobis remiſ
ſio pctõꝝ ãnũciatr. Et ab omnibꝰ qbꝰ
non potuiſtis in lege moyſi iuſtificari:
in hoc omnis qui credit iuſtificatur.
Videte ergo ne ſupueniat vobis qd' di
ctũ eſt in ꝓphetis. Videte contẽptores Abac.1.b.
& admiramini & diſperdimini:
quia opus operor ego in
diebꝰ vr̃is: opus qd' nõ credetis ſi quis

ἐκδιηγῆται ὑμῖν. ἐξιόντων δὲ αὐτῶν ἐκ τῆς
συναγωγῆς τῶν ιουδαίων, παρεκάλουν
τὰ ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι
αὐτοῖς τὰ αὐτὰ ρήματα. λυθείσης δὲ τῆς
συναγωγῆς ηκολούθησαν πολλοὶ τῶν ιου-
δαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ
παύλῳ καὶ τῷ βαρνάβᾳ, οἵτινες προσλα-
λοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς ἐπιμένειν τῇ
χάριτι τοῦ θεοῦ. τῷ τε ἐρχομένῳ σαββάτῳ
σχεδὸν πᾶσα η πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ιδόντες δὲ οι ιουδαῖοι
τοὺς ὄχλους, ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέ-
λεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ παύλου λεγομένοις ἀν-
τιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες. παρρησια-
σάμενοι δὲ ο παῦλος καὶ ο βαρνάβας εἶπον.
ὑμῖν ην ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν
λόγον τοῦ θεοῦ, ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐ-
τόν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αιω-
νίου ζωῆς, ιδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὕ-
τω γὰρ ἐντέταλται ημῖν ο κύριος. τέθεικά σε
εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕ-
ως ἐσχάτου τῆς γῆς. ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη
ἔχαιρε, καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου,
καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζω-
ὴν αιώνιον. διεφέρετο δὲ ο λόγος τοῦ κυρί-
ου δι' ὅλης τῆς χώρας. οι δὲ ιουδαῖοι παρώ-
τρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας καὶ τὰς εὐ-
σχήμονας καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως καὶ
ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν παῦλον καὶ
τὸν βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ
τῶν ορίων αὐτῶν. οι δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν
κονιορτὸν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς,
ἦλθον εἰς ικόνιον. οι δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦν-
το χαρᾶς καὶ πνεύματος αγίου. Cap.14.
Ἐγένετο δὲ ἐν ικονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελ-
θεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν ιου-
δαίων, καὶ λαλῆσαι οὕτως, ὥστε πιστεῦ-
σαι ιουδαίων τε καὶ ἑλλήνων πολὺ πλῆθος.
οι δὲ ἀπειθοῦντες ιουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ
ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν
ἀδελφῶν. ικανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτρι-
ψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρ-
τυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, δι-
δόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν
χειρῶν αὐτῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πό-
λεως, καὶ οι μὲν ἦσαν σὺν τοῖς ιουδαίοις, οι
δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. ως δὲ ἐγένετο ορμὴ
τῶν ἐθνῶν τε καὶ ιουδαίων σὺν τοῖς ἄρχου-
σιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς,
συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς
λυκαονίας λύστραν καὶ δέρβην καὶ τὴν περί-
χωρον, κακεῖ ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι.
καί τις ἀνὴρ ἐν

enarrauerit vobis. Exeũtibus aũt illis
rogabant
vt ſequenti ſabbato loquerentur
ſibi verba hec. Cumqȝ dimiſſa eſſet
ſynagoga ſecuti ſunt multi iudeorũ
& colentium deum aduenarum
paulum & barnaban: qui loquentes
ſuadebant eis vt permanerent in
gratia dei. Sequenti vero ſabbato
pene vniuerſa ciuitas cõuenit audire
verbũ dei. Videntes aũt turbas iudei: B
repleti ſunt zelo: & contradicebant
his que a paulo dicebantur
blaſphemãtes. Tunc conſtanter
paulus & barnabas dixerunt.
Vobis oportebat primum loqui
verbum dei: ſed qm̃ repellitis illud:
& indignos vos iudicatis eterne
vite: ecce cõuertimur ad gentes. Sic
enĩ nobis precepit dominus. Poſui te Eſai.49.b.
in lucẽ gẽtiũ vt ſis in ſalutem vſqȝ
ad extremũ terre. Audiẽtes autẽ gẽtes
gauiſe ſunt: & glorificabãt verbũ dñi:
& crediderũt quotquot erãt ꝑordinati ad
vitã eternã. Diſſeminabatr aũt verbũ dñi
ꝑ vniuerſã regionẽ. Judei aũt ↄcitauerũt
mulieres religioſas & honeſtas
& primos ciuitatis: &
excitauerunt perſecutionẽ in paulũ et
barnabam: & eiecerunt eos de
finibus ſuis. At illi excuſſo Mat.10.c.
puluere pedum in eos Mar.6.b. Luce.9.a.
venerũt iconiũ. Diſcipuli quoqȝ reple
bãtur gaudio & ſpiritu ſancto. Cap.14.
Factũ eſt aũt in iconio vt ſimul itroi A
rẽt ſynagogã iudeorum:
& loquerentur ita vt crederet
iudeoꝝ & grecoꝝ copioſa multitudo.
Qui vero increduli fuerũt iudei ſuſcitaue
rũt & ad iracũdiã ↄcitauerũt aĩas gẽtiũ
aduerſus frẽs. Multo igr̃ tpe demora
ti ſũt fiducialr̃ agẽtes i dño teſtimoniũ
ꝑhibente verbo gratie ſue: dante
ſigna & ꝓdigia fieri ꝑ manꝰ eoꝝ. Diui ſup.6.c.
ſa ẽ aũt mltitudo ciuitatis: & q̃dã q̃dẽ e
rãt cũ iudeis: q̃dã vero cũ aplis. Cũ aũt
factus eẽt ipetus gentilium & iudeorũ
cũ principibus ſuis vt ↄtumelijs affice
rẽt & lapidarẽt eos: itelligẽtes ↄfugerũt
ad ciuitates lycaõie lyſtrã & derbẽ: & vni
uerſã i circũitu regionẽ & ibi euãgelizãtes
erãt. Et cõmota eſt oĩs multitudo in do B
ctrina eorum. Paulus autem et barnabas
morabantur lyſtris. Et quidam vir ſupra.3.a.

λύστροις αδύνατος τοις ποσίν, εκάθητο
χωλός εκ κοιλίας μητρός αυτού υπάρχων.
ος ουδέποτε περιπεπατήκει. ούτος ήκουε του
παύλου λαλούντος. ος ατενίσας αυτῷ και
ιδών ότι πίστιν έχει του σωθήναι, είπε μεγά-
λῃ τῇ φωνῇ. σοι λέγω εν τῷ ονόματι του
κυρίου ιησού χριστού. ανάστηθι επί τους
πόδας σου ορθός. και ήλλετο και περιεπά-
τει. οι δε όχλοι ιδόντες ο εποίησεν ο παύ-
λος, επήραν την φωνήν αυτών λυκαονιστί,
λέγοντες. οι θεοί ομοιωθέντες ανθρώποις κα-
τέβησαν προς ημάς. εκάλουν τε τον μεν βαρ-
νάβαν δία, τον δε παύλον ερμήν, επειδή αυ-
τός ην ο ηγούμενος του λόγου. ο δε ιερεύς
του διός του όντος προ της πόλεως αυτών
ταύρους και στέμματα επί τους πυλώνας
ενέγκας συν τοις όχλοις, ήθελε θύειν. ακού-
σαντες δε οι απόστολοι βαρνάβας και παύ-
λος, διαρρήξαντες τα ιμάτια αυτών εισε-
πήδησαν εις τον όχλον κράζοντες και λέγον-
τες. άνδρες τι ταύτα ποιείτε. και ημείς ο-
μοιοπαθείς εσμέν υμίν άνθρωποι ευαγγελι-
ζόμενοι υμάς από τούτων των ματαίων ε-
πιστρέφειν επί τον θεόν τον ζώντα, ος εποίη-
σε τον ουρανόν και την γην και την θάλασ-
σαν και πάντα τα εν αυτοίς, ος εν ταις πα-
ρωχημέναις γενεαίς είασε πάντα τα έθνη πο-
ρεύεσθαι ταις οδοίς αυτών. καίτοιγε ουκ α-
μάρτυρον εαυτόν αφήκεν αγαθοποιών, ουρα-
νόθεν ημίν υετούς διδούς και καιρούς καρ-
ποφόρους, εμπιπλών τροφής και ευφροσύ-
νης τας καρδίας ημών. και ταύτα λέγοντες
μόλις κατέπαυσαν τους όχλους του μη θύ-
ειν αυτοίς. διατριβόντων δε αυτών και δι-
δασκόντων, επήλθον από αντιοχείας και ι-
κονίου ιουδαίοι, και πείσαντες τους όχλους
και λιθάσαντες τον παύλον έσυραν έξω της
πόλεως, νομίσαντες αυτόν τεθνάναι. κυκλω-
σάντων δε αυτόν των μαθητών, αναστάς ει-
σήλθεν εις την πόλιν, και τῇ επαύριον εξήλ-
θε συν τῷ βαρνάβᾳ εις δέρβην. ευαγγελισά-
μενοί τε την πόλιν εκείνην και μαθητεύσαν-
τες ικανούς, υπέστρεψαν εις την λύστραν και
ικόνιον και αντιόχειαν, επιστηρίζοντες τας
ψυχάς των μαθητών παρακαλούντες εμ-
μένειν τῇ πίστει, και ότι διά πολλών θλί-
ψεων δει ημάς εισελθείν εις την βασι-
λείαν του θεού. χειροτονήσαντες δε αυ-
τοίς πρεσβυτέρους κατ εκκλησίαν προ-
σευξάμενοι μετά νηστειών παρέθεντο αυ-
τούς τῷ κυρίῳ, εις ον πεπιστεύκεισαν. και
διελθόντες την πισιδίαν ήλθον εις

lyſtris infirmꝰ pedibꝰ ſedebat
claudus ex vtero matris ſue:
qui nunꝗ̃ ambulauerat. Hic audiuit
paulum loquentẽ. Qui intuitus eum et
videns qꝛ fidẽ haberet vt ſaluꝰ fieret
gna voce. ⌊ dixit ma
Surge ſuper
pedes tuos rectꝰ. Et exiliuit: et ambu-
labat. Turbe aũt cũ vidiſſent qđ fecerat
paulus leuauerũt vocẽ ſuam lycaonice
dicẽtes. Dij ſimiles facti hoĩbꝰ deſcẽde-
rũt ad nos. Et vocabant barnabam
iouẽ: paulũ vero mercurium: qm̃ ipſe
erat dux verbi. Sacerdos quoqꝫ
iouis qui erat ante ciuitatem:
tauros et coronas ante ianuas
afferẽs cũ pplis: volebat ſacrificare. Qđ C
vbi audierũt apli barnabas et paulus
conciſſis tunicis ſuis exilierunt
in turbas clamantes et dicentes.
Uiri qđ hec facitis? Et nos mortales
ſumus ſimiles vobis hoĩes: annũciãtes
vobis ab his vanis conuerti
ad deum viuum: qui fecit Ps.145.
celum et terram et mare Apo.14.b
et oĩa que in eis ſunt: q̃ in preteritis
generatiõibus dimiſit oẽs gẽtes ingredi
vias ſuas. Et quidẽ nõ ſine teſtimonio
ſemetipſum reliqt bñfaciens: de celo
dans pluuias et tempora fructifera:
implens cibo et letitia
corda nr̃a. Et hec dicentes
vix ſedauerũt turbas ne
ſibi imolarẽt. [chia et
Superuenerunt autem quidã ab antio
iconio iudei: et perſuaſis turbis
lapidantes Paulũ traxerunt extra
ciuitatẽ: eſtimãtes eũ mortuũ eẽ. Circũ
dãtibꝰ aũt eũ diſcipulis: ſurgẽs intrauit D
ciuitatem: et poſtera die profectus eſt
cũ Barnaba in derben. Cum qꝫ euã-
gelizaſſent ciuitati illi: et docuiſſent
multos reuerſi ſunt lyſtram et
iconium et antiochiam: confirmantes
aĩas diſcipulorum exhortãteſqꝫ vt pmane-
rẽt in fide: et qm̃ per multas tribulatões Luce.14.d
oportet nos intrare in regnum
dei. Et cum conſtituiſſent illis
per ſingulas eccleſias pr̃ſbyteros et oraſ-
ſẽt cũ ieiunatiõibꝰ: commẽdauerũt eos
dño in quẽ crediderũt. Tranſeuntes qꝫ
piſidiam venerunt in

παμφυλίαν, και λαλήσαντες εν πέργῃ τον
λόγον, κατέβησαν εις αττάλειαν, κακείθεν
απέπλευσαν εις αντιόχειαν, όθεν ήσαν πα-
ραδεδομένοι τῇ χάριτι του θεού εις το ερ-
γον ο επλήρωσαν. παραγενόμενοι δε και
συναγαγόντες την εκκλησίαν, ανήγγειλαν
όσα εποίησεν ο θεός μετ αυτών, και ότι ή-
νοιξε τοις έθνεσι θύραν πίστεως. διέτριβον
δε εκεί χρόνον ουκ ολίγον συν τοις μα-
θηταίς. Cap.15.

Και τινές κατελθόντες από της ιουδαίας
εδίδασκον τους αδελφούς, ότι εάν μη
περιτέμνησθε τῷ έθει μωυσέος, ου δύνασ-
θε σωθήναι. γενομένης ουν στάσεως και ζη-
τήσεως ουκ ολίγης τῷ παύλῳ και τῷ βαρ-
νάβᾳ προς αυτούς, εταξαν αναβαίνειν παύ-
λον και βαρνάβαν και τινάς άλλους εξ αυ-
τών προς τους αποστόλους και πρεσβυτέ-
ρους εις ιερουσαλήμ περί του ζητήματος
τούτου. οι μεν ουν προπεμφθέντες υπό
της εκκλησίας, διήρχοντο την φοινίκην και
σαμάρειαν, εκδιηγούμενοι την επιστροφήν
των εθνών, και εποίουν χαράν μεγάλην
πάσι τοις αδελφοίς. παραγενόμενοι δε εις
ιερουσαλήμ, απεδέχθησαν υπό της εκκλη-
σίας και των αποστόλων και των πρεσβυ-
τέρων, ανήγγειλαν τε όσα ο θεός εποίησε
μετ αυτών. εξανέστησαν δε τινές των από
της αιρέσεως των φαρισαίων πεπιστευκότες
λέγοντες, ότι δει περιτέμνειν αυτούς, πα-
ραγγέλλειν τε τηρείν τον νόμον μωσέως.
συνήχθησαν δε οι απόστολοι και οι πρεσ-
βύτεροι ιδείν περί του λόγου τούτου.
πολλής δε συζητήσεως γενομένης, αναστ-
άς πέτρος είπε προς αυτούς. άνδρες α-
δελφοί υμείς επίστασθε ότι αφ ημερών αρ-
χαίων ο θεός εν ημίν εξελέξατο διά του στό-
ματος μου ακούσαι τα έθνη τον λόγον του
ευαγγελίου και πιστεύσαι. και ο καρδιογ-
νώστης θεός εμαρτύρησεν αυτοίς, δους αυ-
τοίς το πνεύμα το άγιον καθώς και ημίν,
και ουδέν διέκρινε μεταξύ ημών τε και αυ-
τών, τῇ πίστει καθαρίσας τας καρδίας αυ-
τών. νυν ουν τι πειράζετε τον θεόν επιθείναι
ζυγόν επί τον τράχηλον των μαθητών, ον
ούτε οι πατέρες ημών ούτε ημείς ισχύσα-
μεν βαστάσαι. αλλά διά της χάριτος του
κυρίου ιησού χριστού πιστεύομεν σωθήναι
καθ ον τρόπον κακείνοι. εσίγησε δε το
πλήθος άπαν, και ήκουον βαρνάβα και
παύλου εξηγουμένων όσα εποίησεν ο θεός
σημεία και τέρατα εν τοις έθνεσι δι αυτών.

pãphyliã: et loquẽtes verbũ dñi in pgẽ:
deſcenderunt in ataliam: et inde
nauigauerũt ãtiochiã: vñ erãt traditi
gratie dei in opus
qđ cõpleuerũt. Cũ aũt veniſſent et
congregaſſent eccleſiam: retulerunt
quanta feciſſet deus cum illis. Et qꝛ a-
peruiſſet gẽtibꝰ hoſtiũ fidei. Morati ſũt
autem tp̃s non modicum cum diſcipu-
lis. Cap.15.

Et quidam deſcendentes de iudea A
docebant fratres: qꝛ niſi 1.Cor.6.c.
circũcidamini ſm̃ morẽ moyſi nõ pote- Gala.5.a.
ſtis ſaluari. Facta ergo ſeditione
non minima Paulo et barnabe
aduerſus illos: ſtatuerũt vt aſcenderẽt
Paulꝰ et Barnabas et qdã alij ex
illis ad apoſtolos et preſbyteros
in hieruſalem: ſuper hac queſtione. B
Illi ergo deducti ab
eccleſia pertranſibant phenicem et
ſamariam narrantes conuerſionem
gentium: et faciebãt gaudium magnum
omnibus fratribus. Cum aũt veniſſent
hieroſolymam: ſuſcepti ſunt ab eccleſia
et ab apoſtolis et ſenioribus:
annunciantes quanta deus feciſſet
cũ illis. Surrexerunt autẽ quidam de
hereſi phariſeorum qui crediderunt
dicẽtes: qꝛ opꝫ circũcidi eos: precipere
quoqꝫ ſeruare legem moyſi.
Conuenerunt qꝫ apoſtoli et ſeniores
videre de verbo hoc. Cum
aũt magna conquiſitio fieret: ſurgens
petrus dixit ad eos. Uiri fratres
vos ſcitis: qm̃ ab antiquis diebus
deus in nobis elegit per os
meum audire gentes verbum
euangelij et credere. Et qui nouit cor-
da deus teſtimonium perhibuit: dãs il-
lis ſpiritum ſanctum ſicut et nobis:
et nihil diſcreuit inter nos et illos:
fide purificans corda eorum.
Nũc ergo qđ temptatis deum impone- C
re iugũ ſup ceruices diſcipulorum: quod
neqꝫ patres noſtri neqꝫ nos portare po-
tuimus. Sed per gratiam
domini ieſu chriſti credimus ſaluari
quemadmodum et illi. Tacuit autem
oĩs multitudo: et audiebãt barnabã et
paulum narrantes quanta deus feciſſet
ſigna et pdigia in gẽtibus per eos. Et

μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτούς, ἀπεκρίθη ἰά
κωβος λέγων. ἄνδρες ἀδελφοί ἀκούσα=
τέ μου, συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ
θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν ἐπὶ
τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τούτῳ συμφωνοῦ
σιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγρα
πται. μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδο
μήσω τὴν σκηνὴν δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ
τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ
ἀνορθώσω αὐτήν, ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ
κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον,
καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ᾽ οὓς ἐπικέκληται τὸ
ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτούς, λέγει κύριος ὁ ποι=
ῶν πάντα ταῦτα, ἃ ἐστὶ γνωστὰ ἀπ᾽ αἰῶνος
αὐτῷ. διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς
ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεόν,
ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι ἀ=
πὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων, καὶ τῆς
πορνείας, καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος.
μωϋσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πό
λιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συ
ναγωγαῖς, κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκό
μενος. τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς
πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξα
μένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς ἀντι
όχειαν σὺν παύλῳ καὶ βαρνάβᾳ, ἰούδαν τὸν
ἐπικαλούμενον βαρσαββᾶν καὶ σίλαν ἄν=
δρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γρά=
ψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν τάδε. οἱ ἀπόστο
λοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς
κατὰ τὴν ἀντιόχειαν καὶ συρίαν καὶ κιλικίαν
ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν, χαίρειν. ἐπειδὴ ἠ=
κούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑ=
μᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑ=
μῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν
νόμον, οἷς οὐ διεστειλάμεθα, ἔδοξεν ἡμῖν
γενομένοις ὁμοθυμαδὸν ἐκλεξαμένοις ἄν=
δρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπη=
τοῖς ἡμῶν βαρνάβᾳ καὶ παύλῳ, ἀνθρώποις
παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ
ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.
ἀπεστάλκαμεν οὖν ἰούδαν καὶ σίλαν, καὶ
αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐ
τά. ἔδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν
μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος, πλὴν
τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδω
λοθύτων, καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ, καὶ
πορνείας, καὶ ὅσα μὴ θέλετε ἑαυτοῖς γί
νεσθαι, ἑτέροις μὴ ποιεῖτε. ἐξ ὧν δια=
τηροῦντες ἑαυτούς, εὖ πράξατε. ἔρρω=
σθε. οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ἦλθον εἰς
ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆ=

poſtq̃ȝ tacuerunt: reſpondit
iacobus dicens. Viri fratres audite
me: ſymõ narrauit quẽadmodũ primũ
deus viſitauit ſumere ex gẽtibus populũ
nomini ſuo: et huic cõcordant
verba prophetarũ: ſicut ſcriptum eſt.
Poſt hec reuertar: et reedificabo Amos.9.c
tabernaculum dauid quod decidit: et
diruta eius reedificabo: et
erigam illud: vt requirant
ceteri hominum dominum:
et oẽs gẽtes ſuper quas inuocatum eſt
nomen meum: dicit dominus faciens
hec. Notũ a ſeculo eſt domino opus ſuũ. D
Propter quod ego iudico nõ inq̃etari eos
q̃ ex gentibus conuertuntur ad deũ:
ſed ſcribere ad eos: vt abſtineãt ſe a
contaminationibus ſimulacrorum: et
fornicatione: et ſuffocatis et ſanguine.
Moyſes enim a tpibus antiq̃s habet in ſingu= ſupra.13.d.
lis ciuitatibus q̃ eũ p̃dicẽt in ſynagogis:
vbi per omne ſabbatum legitur.
Tunc placuit apoſtolis et
ſenioribus cum omni eccleſia eligere
viros ex eis et mittere antiochiam
cum paulo et barnaba: iudam
q̃ cognominabat barſabas et ſilã viros
primos in fratribus: ſcribentes
per manus eorum. Apoſtoli E
et ſeniores fratres: his qui ſunt
antiochie et ſyrie et cilicie
fratribus ex gẽtibus ſalutẽ. Quõ audiui=
mus q2 q̃dã ex nobis exeũtes turbaue=
rũt vos verbis euertẽtes animas vr̃as
q̃bus nõ mandauimus: placuit nobis
collectis in vnum eligere viros: et
mittere ad vos cum chariſſimis
noſtris barnaba et paulo hominibus
qui tradiderunt animas ſuas pro
nomine domini noſtri ieſu chriſti.
Miſimus ergo iudam et ſilã: qui et
ipſi vobis verbis referent eadem.
Viſum eſt enim ſpiritui ſancto et nobis
nihil vltra imponere vobis oneris q̃ȝ
hec neceſſaria: vt abſtineatis vos ab immo
latis ſimulacrorum: et ſãguine et ſuffocato: et
fornicatione
A quibus cuſtodientes F
vos bene agetis. Valete.
Illi ergo dimiſſi deſcenderunt
antiochiã: et cõgregata multitudine

θος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. ἀναγνόντες
δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. ἰούδας τε
καὶ σίλας καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ
λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελ
φούς, καὶ ἐπεστήριξαν. ποιήσαντες δὲ χρό
νον ἀπελύθησαν μετ᾽ εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελ
φῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους. ἔδοξε δὲ τῷ
σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτόθι. παῦλος δὲ καὶ βαρ
νάβας διέτριβον ἐν ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες
καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολ
λῶν τὸν λόγον τοῦ κυρίου. μετὰ δὲ τινὰς
ἡμέρας εἶπε παῦλος πρὸς βαρνάβαν. ἐπι
στρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελ=
φοὺς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν ἐν αἷς κα=
τηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς ἔ=
χουσι. βαρνάβας δὲ ἐβουλεύσατο συμπα=
ραλαβεῖν τὸν ἰωάννην τὸν καλούμενον μάρ=
κον. παῦλος δὲ ἠξίου τὸν ἀποστάντα ἀπ᾽ αὐ
τῶν ἀπὸ παμφυλίας καὶ μὴ συνελθόντα
αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμπαραλαβεῖν τοῦ
τον. ἐγένετο οὖν παροξυσμός, ὥστε ἀποχω
ρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων, τόν τε βαρνά
βαν παραλαβόντα τὸν μάρκον ἐκπλεῦσαι
εἰς κύπρον, παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος σίλαν ἐ
ξῆλθεν παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ ὑπὸ
τῶν ἀδελφῶν. διήρχετο δὲ τὴν συρίαν καὶ
κιλικίαν, ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας. Cap. 16.

Κατήντησε δὲ εἰς δέρβην καὶ λύστραν.
καὶ ἰδοὺ μαθητής τις ἦν ὀνόματι τιμό
θεος, υἱὸς γυναικός τινος ἰουδαίας πιστῆς,
πατρὸς δὲ ἕλληνος. ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ
τῶν ἐν λύστροις καὶ ἰκονίῳ ἀδελφῶν. τοῦ
τον ἠθέλησεν ὁ παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν,
καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς ἰου
δαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις.
ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ,
ὅτι ἕλλην ὑπῆρχεν. ὡς δὲ ἐπορεύοντο τὰς
πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ
δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστό=
λων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν ἱερουσα=
λήμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πί
στει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ᾽ ἡμέραν.
διελθόντες δὲ τὴν φρυγίαν καὶ τὴν γαλατι
κὴν χώραν κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύ
ματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ ἀσίᾳ, ἐλθόν
τες κατὰ τὴν μυσίαν ἐπείραζον κατὰ τὴν
βιθυνίαν πορεύεσθαι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐ=
τοὺς τὸ πνεῦμα. παρελθόντες δὲ τὴν μυσί
αν κατέβησαν εἰς τρωάδα, καὶ ὅραμα διὰ
τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ παύλῳ. ἀνήρ τις ἦν μα
κεδὼν ἑστὼς παρακαλῶν αὐτόν, καὶ λέγων.
διαβὰς εἰς μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. ὡς

tradiderũt epiſtolam. Quã cũ legiſſent:
gauiſi ſunt ſup cõſolatiõe. Iudas aũt
et ſilas et ipſi cũ eſſent prophete
verbo plurimo cõſolati ſunt fratres:
et cõfirmauerũt. Factõ ãt ibi aliquãto tpe:
dimiſſi ſunt cum pace a fratribus
ad eos q̃ miſerant illos. Viſum eſt autẽ
ſile ibi remãere: iudas ãt ſolus abijt hierlm.
Paulus aũt et barnabas demorabãt an
tiochie: docẽtes et euãgelizãtes cũ alijs
pluribus verbum dñi. Poſt aliquot ãt
dies dixit ad Barnabã Paulus. Re= G
uertẽtes viſitemus fratres
per vniuerſas ciuitates in quibus p̃dicaui
mus verbũ domini: quomodo ſe hẽant.
Barnabas autem volebat ſecũ aſſume
re et Iohãnẽ qui cognominabatur marcus.
Paulus aũt rogabat eũ: vt q̃ diſceſſiſſet ſupra.13.c.
ab eis de pãphilia et non veniſſet cũ
eis in opus: non debere recipi.
Facta eſt aũt diſſenſio: ita vt diſcederẽt
ab inuicẽ: et barnabas quidem
aſſumpto marco nauigaret
cyprũ. Paulus vero electo ſila profectus ẽ:
traditus gratie dei a
fratribus. Perãbulabat autem ſyriã et
ciliciam confirmans eccleſias: precipiẽs
cuſtodire precepta aplorũ et ſeniorũ. Ca. 16.

Peruenit autẽ in derben et lyſtram. A
Et ecce diſcipulus q̃dã erat ibi no
mie Timotheus: filius mulieris iudee fi
delis: patre gẽtili. Huic teſtimoniũ bonũ
reddebãt q̃ in lyſtris erãt et iconio frẽs.
Hunc voluit paulus ſecum proficiſci:
et aſſumẽs circũcidit eũ ꝑpter iudeos
qui erant in illis locis.
Sciebant enim omnes q̃ pater eius
erat gentilis. Cũ autem pertranſirent
ciuitates: tradebãt eis cuſtodire
dogmata q̃ erant decreta ab apoſtolis
et ſenioribus qui erant hieroſolymis. Et
eccleſie quidem confirmabantur fide:
et abundabant numero quottidie.
Trãſeuntes ãt phrygiã et galatie B
regionem: vetati ſunt a ſpiritu
ſctõ loq̃ verbũ dei i aſia. Cũ veniſſẽt
ãt in myſiam: temptabant ire in
bithyniam: et non permiſit eos
ſpũs ieſu. Cũ ãt pertrãſiſſent myſiam
deſcenderunt troadem: et viſio per
noctẽ paulo oſtẽſa eſt. Vir macedo q̃=
dã erat ſtans: et dep̃cãs eum et dicens.
Trãſiẽs in macedoniã adiuua nos. Vt

δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελ-
θεῖν εἰς τὴν μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι
προσκέκληται ἡμᾶς ὁ κύριος εὐαγγελίσα-
σθαι αὐτούς. ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς τρωά-
δος, εὐθυδρομήσαμεν εἰς σαμοθράκην, τῇ τε
ἐπιούσῃ εἰς νεάπολιν, ἐκεῖθεν τε εἰς φιλίπ-
πους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς μα-
κεδονίας πόλις κολώνεια. ἦμεν δὲ ἐν αὐτῇ
τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς. τῇ τε
ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς
πόλεως παρὰ ποταμόν, οὗ ἐνομίζετο προ-
σευχὴ εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς
συνελθούσαις γυναιξί. καί τις γυνὴ ὀνόμα-
τι λυδία πορφυρόπωλις πόλεως θυατεί-
ρων σεβομένη τὸν θεὸν ἤκουεν, ἧς ὁ κύριος
διήνοιξε τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λα-
λουμένοις ὑπὸ τοῦ παύλου. ὡς δὲ ἐβαπτίσ-
θη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε λέγουσα.
εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν εἶναι τῷ κυρίῳ, εἰ-
σελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μείνατε. καὶ πα-
ρεβιάσατο ἡμᾶς. ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡ-
μῶν εἰς προσευχὴν παιδίσκην τινὰ ἔχου-
σαν πνεῦμα πύθωνος ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις
ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς κυρίοις αὐ-
τῆς μαντευομένη. αὕτη κατακολουθήσασα
τῷ παύλῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραξε λέγουσα. οὗ-
τοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψί-
στου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁ-
δὸν σωτηρίας. τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς
ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ παῦλος καὶ ἐπισ-
τρέψας τῷ πνεύματι εἶπε. παραγγέλλω σοι
ἐν τῷ ὀνόματι ἰησοῦ χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ'
αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. ἰδόντες δὲ
οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐρ-
γασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν παῦλον
καὶ σίλαν εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς
ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς
στρατηγοῖς εἶπον. οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκτα-
ράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν ἰουδαῖοι ὑπάρ-
χοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη ἃ οὐκ ἔξεσ-
τιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν ῥωμαί-
οις οὖσι. καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐ-
τῶν, καὶ οἱ στρατηγοὶ περιρρήξαντες τὰ ἱ-
μάτια αὐτῶν ἐκέλευον ῥαβδίζειν. πολλάς
τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγάς, ἔβαλον εἰς φυ-
λακήν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀ-
σφαλῶς τηρεῖν αὐτούς. ὃς παραγγελίαν
τοιαύτην εἰληφώς, ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐ-
σωτέραν φυλακήν, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσ-
φαλίσατο εἰς τὸ ξύλον. κατὰ δὲ τὸ μεσο-
νύκτιον παῦλος καὶ σίλας προσευχόμενοι
ὕμνουν τὸν θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν
οἱ δέσμιοι. ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέ-

ſt viſum vidit: ſtatim quęſiuimus proficiſci
in macedoniam: certi facti quod
vocaſſet nos deus euangelizare
eis. Nauigantes autem a troade:
recto curſu venimus ſamothraciam: et
ſequenti die neapolim: et inde philippos
que eſt prima partis macedonie
ciuitas colonia. Eramus autem in hac E
vrbe diebus aliquot conſiſtentes. Die aut
ſabbatorum egreſſi ſumus foras
portam iuxta flumen: vbi videbatur oratio
eſſe: et ſedentes loquebamur
mulieribus que conuenerant. Et quedam mulier no
mine lydia purpuraria ciuitatis thyatire
norum colens deum audiuit: cuius dominus
aperuit cor intendere his que dicebant
a paulo. Cum autem baptizata eſſet
et domus eius: deprecata eſt dicens.
Si iudicaſtis me fidelem domino eſſe: introite
in domum meam: et manete. Et coegit
nos. Factum eſt autem euntibus nobis
ad orationem puellam quandam habentem
ſpiritum phytonem obuiare nobis: que
queſtum magnum preſtabat dominis ſuis
diuinando. Hec ſubſecuta eſt D
paulum et nos clamabat dicens. Iſti
homines ſerui excelſi dei
ſunt: qui annunciant vobis viam
ſalutis. Hoc autem faciebat multis
diebus. Dolens autem paulus: et conuerſus
ſpiritui dixit. Precipio tibi
in nomine ieſu chriſti exire ab
ea. Et exijt eadem hora. Videntes autem
domini eius quia exiuit ſpes queſtus
eorum: apprehendentes paulum
et ſilam perduxerunt in forum ad
principes: et offerentes eos
magiſtratibus dixerunt. Hi homines conturbant
ciuitatem noſtram: cum ſint
iudei: et annunciant morem quem non licet
nobis ſuſcipere neque facere: cum ſimus ro
mani. Et cucurrit plebs aduerſus eos:
et magiſtratus ſciſſis tunicis
eorum iuſſerunt eos virgis cedi. Et cum mul E
tas plagas eis impoſuiſſent miſerunt eos in
carcerem: precipientes cuſtodi vt diligenter
cuſtodiret eos. Qui cum tale preceptum
accepiſſet: miſit eos in interiorem
carcerem: et pedes eorum ſtrinxit
ligno. Media autem nocte
paulus et ſylas adorantes
laudabant deum: et audiebant eos qui in
cuſtodia erant. Subito vero terre mo

γας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσ-
μωτηρίου. ἀνεῴχθησαν τε παραχρῆμα αἱ
θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη.
ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰ-
δὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς,
σπασάμενος μάχαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀ-
ναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμί-
ους. ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ παῦλος,
λέγων. μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν, ἅπαν-
τες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. αἰτήσας δὲ φῶτα, εἰ-
σεπήδησε καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπε-
σε τῷ παύλῳ καὶ τῷ σίλᾳ, καὶ προαγαγὼν
αὐτοὺς ἔξω ἔφη. κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα
σωθῶ. οἱ δὲ εἶπον. πίστευσον ἐπὶ τὸν κύ-
ριον ἰησοῦν χριστόν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶ-
κός σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον
τοῦ κυρίου καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐ-
τοῦ. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥ-
ρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν,
καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ παρα-
χρῆμα. ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιάσα-
το πανοικὶ πεπιστευκὼς τῷ θεῷ. ἡμέρας δὲ
γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς
ῥαβδούχους λέγοντες. ἀπόλυσον τοὺς ἀν-
θρώπους ἐκείνους. ἀπήγγειλεν δὲ ὁ δεσμο-
φύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν παῦ-
λον, ὅτι ἀπεστάλκασιν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπο-
λυθῆτε. νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν
εἰρήνῃ. ὁ δὲ παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς. δεί-
ραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους ἀνθρώ-
πους ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυ-
λακήν, καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν.
οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγα-
γέτωσαν. ἀνήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς
οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἐφο-
βήθησαν ἀκούσαντες ὅτι ῥωμαῖοί εἰσι, καὶ
ἐλθόντες, παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγα-
γόντες ἠρώτων ἐξελθεῖν τῆς πόλεως. ἐξελ-
θόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς
τὴν λυδίαν, καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς πα-
ρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξῆλθον. Cap. 17.
Διοδεύσαντες δὲ τὴν ἀμφίπολιν καὶ ἀπο-
λλωνίαν ἦλθον εἰς θεσσαλονίκην, ὅπου
ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν ἰουδαίων. κατὰ δὲ τὸ
εἰωθὸς τῷ παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς,
καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέγετο αὐτοῖς
ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοίγων καὶ παρατιθέ-
μενος ὅτι τὸν χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀνα-
στῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χρι-
στὸς ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. καὶ
τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν, καὶ προσεκλη-
ρώθησαν τῷ παύλῳ καὶ τῷ σίλᾳ, τῶν τε σε-

tus magnus: ita vt mouerentur fundamenta car
ceris. Et ſtatim aperta ſunt
oia oſtia: et vniuerſorum vincula ſoluta
ſunt. Expergefactus autem cuſtos carceris et ſupra.5.c.et 18.b.
videns ianuas apertas carceris:
euaginato gladio volebat ſe interfice
re: eſtimans fugiſſe vinctos.
Clamauit autem paulus voce magna F
dicens. Nihil tibi malefeceris. Vniuerſi
enim hic ſumus. Petito autem lumine ingreſ
ſus eſt: et tremefactus procidit
Paulo et ſyle ad pedes: et producens
eos foras ait. Domini: quid me oportet facere vt
ſaluus fiam? At illi dixerunt. Crede in domi
ieſum: et ſaluus eris tu et domus
tua. Et locuti ſunt ei verbum
domini cum omnibus qui erant in domo eius.
Et tollens eos in illa hora
noctis lauit plagas eorum:
et baptizatus eſt ipſe et omnis domus eius continuo
Cumque perduxiſſet eos in domum
ſuam appoſuit eis menſam: et letatus eſt
cum omni domo ſua credens deo. Et cum dies G
factus eſſet: miſerunt magiſtratus
lictores dicentes. Dimitte homines
illos. Nunciauit autem cuſtos carceris
verba hec paulo
quia miſerunt magiſtratus vt dimittamini.
Nunc igitur exeuntes ite in
pace. Paulus autem dixit eis. Ceſos
nos publice indemnatos homines
romanos miſerunt in carcerem:
et nunc occulte nos eijciunt?
Non ita: ſed veniant et ipſi nos eijciant.
Nunciauerunt autem magiſtratibus
lictores verba hec. Timueruntque
quia audito quod romani eſſent: et
venientes deprecati ſunt eos: et educentes
rogabant vt egrederentur de vrbe. Exeuntes
autem de carcere introierunt ad
lydiam: et viſis fratribus conſolati ſunt
eos: et profecti ſunt. Cap. 17.
Cum autem perambulaſſent amphipolim et a A
polloniam venerunt theſſalonicam: vbi
erat ſynagoga iudeorum. Secundum conſuetudi
nem autem paulus introiuit ad eos:
et per ſabbata tria diſſerebat eis
de ſcripturis: adaperiens et inſinuans Luce.24.g.
quia chriſtum oportuit pati et reſurgere
a mortuis: et quia hic eſt ieſus chriſtus
quem ego annuncio vobis. Et
quidam ex eis crediderunt: et adiuncti ſunt
paulo et ſyle: et de colentibus

βομένων ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν
τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. προσλαβόμενοι
δὲ οἱ ἰουδαῖοι οἱ ἀπειθοῦντες τῶν ἀγοραίων
τινὰς ἄνδρας πονηρούς, καὶ ὀχλοποιήσαν
τες ἐθορύβουν τὴν πόλιν· ἐπιστάντες τε τῇ οἰ
κίᾳ ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς
τὸν δῆμον. μὴ εὑρόντες δὲ αὐτούς, ἔσυ-
ρον τὸν ἰάσονα καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς
πολιτάρχας βοῶντες. ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην
ἀναστατώσαντες, οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρει
σιν, οὓς ὑποδέδεκται ἰάσων, καὶ οὗτοι πάν
τες ἀπέναντι τῶν δογμάτων καίσαρος πρά
ττουσι, βασιλέα λέγοντες ἕτερον ἰησοῦν. ἐ
τάραξαν δὲ τὸν ὄχλον, καὶ τοὺς πολιτάρ-
χας ἀκούοντας ταῦτα, καὶ λαβόντες τὸ ἱ-
κανὸν παρὰ τοῦ ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀ
πέλυσαν αὐτούς. οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως
διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν παῦλον
καὶ τὸν σίλαν εἰς βέροιαν. οἵτινες παραγε-
νόμενοι, εἰς τὴν συναγωγὴν ἀπήεσαν τῶν
ἰουδαίων. οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν
ἄλλων τῶν ἐν θεσσαλονίκῃ. οἵτινες ἐδέξαν-
το τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ
καθημέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ ἔ-
χοι ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν
ἐπίστευσαν, καὶ τῶν ἑλληνίδων γυναικῶν
τῶν εὐσχημόνων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι.
ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς θεσσαλονίκης ἰου
δαῖοι, ὅτι καὶ ἐν βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ
παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ σα-
λεύοντες τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν
παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσ
θαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ὑπέμενον δὲ ὅ τε
σίλας καὶ ὁ τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ καθιστῶν-
τες τὸν παῦλον ἤγαγον αὐτὸν ἕως ἀθη-
νῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν σίλαν
καὶ τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς
αὐτόν, ἐξήεσαν. ἐν δὲ ταῖς ἀθήναις ἐκδεχο-
μένου αὐτοὺς τοῦ παύλου, παρωξύνετο
τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κα-
τείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. διελέγετο μὲν
οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς ἰουδαίοις καὶ
τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶ-
σαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας.
τινὲς δὲ καὶ τῶν ἐπικουρείων καὶ τῶν στωϊ
κῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καὶ
τινὲς ἔλεγον. τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος
οὗτος λέγειν. οἱ δὲ ξένων δαιμονίων δο-
κεῖ καταγγελεὺς εἶναι, ὅτι τὸν ἰησοῦν καὶ τὴν
ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο. ἐπιλαβόμενοί τε
αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἄρειον πάγον ἤγαγον λέ
γοντες. δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη
ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή. ξενίζοντα

gẽtilibuſq; multitudo magna ⁊ mulie-
res nobiles nõ pauce. Zelantes B
aũt iudei aſſumẽteſq; de vulgo
viros quoſdã malos ⁊ turba facta
ↄcitauerũt ciuitatẽ: ⁊ aſſiſtentes domui
iaſonis querebant eos producere in
populũ. Et cũ non inueniſſent eos: tra
hebãt iaſonem ⁊ quoſdã fratres ad
principes ciuitatis clamãtes. Qm̃ hi q̃
concitant ⁊ huc venerunt orbem
quos ſuſcepit iaſon: ⁊ hi omnes Joha.18.g
contra decreta ceſaris faciunt:
regẽ aliũ dicẽtes eſſe ieſum. Cõcitaue
rũt aũt plebẽ. Et principes ciuitatis
audiẽtes hec: et accepta ſatiſfactione
a iaſone ⁊ a ceteris dimiſerunt
eos. Fratres vero confeſtim
per noctem dimiſerunt paulum
⁊ ſilam in beroã. Qui cum veniſſent: C
in ſynagogã iudeorum introierunt.
Hi autem erant nobiliores
eorũ qui ſunt theſſalonice: q̃ ſuſceperũt
verbum cum omni auiditate:
quotidie ſcrutãtes ſcripturas: ſi hec ita
ſe hẽrẽt. Et multi q̃dẽ crediderũt ex e
is: ⁊ mulierum gentilium
honeſtarum: ⁊ viri non pauci.
Cũ aũt cognouiſſẽt in theſſalonica iudei:
quia et beroe predicatum eſt a
paulo vbũ dei: venerũt ⁊ illuc cõmouẽ
tes ⁊ turbãtes multitudinẽ. Statimq; tũc
paulum dimiſerunt fratres vt iret
vſq; ad mare. Silas aũt ⁊ timotheus re
manſerunt ibi. Qui autem deducebant D
paulũ perduxerũt eũ vſq; ad athenas:
⁊ accepto mandato ab eo ad ſilam
⁊ timotheũ vt q̃ celeriter venirent ad
illum: profecti ſunt. Paulus aũt cũ athe
nis eos expectaret: incitabatur
ſpũs eius in ipſo videns idolatrie deditã
ciuitatem. Diſputabat
igitur in ſynagoga cum iudeis et
colentibus ⁊ in foro per omnes
dies ad eos qui aderant.
Quidam autem epicurei ⁊ ſtoici
philoſophi diſſerebant cum eo: et
q̃dã dicebãt. Quid vult ſeminiuerbius
hic dicere? Alij vero nouoꝝ demonioꝝ
vr annũciator eſſe: quia ieſum et
reſurrectionẽ annũciabat eis. Et apprehẽ
ſum eũ ad ariopagũ duxerunt dicentes.
Poſſumus ſcire que eſt hec noua E
que a te dicitur doctrina. Noua

γὰρ τινὰ εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. βου
λόμεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶ-
ναι. ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες
ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν
τι καὶ ἀκούειν καινότερον. σταθεὶς δὲ ὁ παῦ
λος ἐν μέσῳ τοῦ ἀρείου πάγου ἔφη. ἄν-
δρες ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονε
στέρους ὑμᾶς θεωρῶ. διερχόμενος γὰρ καὶ
ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ
βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο. ἀγνώστῳ θεῷ.
ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ
καταγγέλλω ὑμῖν. ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν
κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρα
νοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων, οὐκ ἐν χειρο
ποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν
ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεόμενός τι-
νος. αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν
κατὰ πάντα, ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος
πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ
πρόσωπον τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγμέ-
νους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικί-
ας αὐτῶν, ζητεῖν τὸν κύριον, εἰ ἄραγε ψηλα
φήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καίτοιγε οὐ μα
κρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα.
ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν.
ὡς καί τινες τῶν καθ᾽ ἡμᾶς ποιητῶν εἰρήκα
σι. τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. γένος οὖν ὑ-
πάρχοντες τοῦ θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομί-
ζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ χαράγματι τέ
χνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου τὸ θεῖον εἶναι
ὅμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας
ὑπεριδὼν ὁ θεός, τανῦν παραγγέλλει τοῖς
ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, διό-
τι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰ
κουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε
πίστιν παρασχεῖν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν
ἐκ νεκρῶν. ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν
οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον. ἀκουσόμε-
θά σου πάλιν περὶ τούτου. καὶ οὕτως ὁ παῦ
λος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες
κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ
διονύσιος ὁ ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι
δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς. Cap.18.
Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ παῦλος ἐκ
τῶν ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς κόρινθον καὶ εὑ-
ρών τινα ἰουδαῖον ὀνόματι ἀκύλαν ποντι
κὸν τῷ γένει προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ
τῆς ἰταλίας καὶ πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐ-
τοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι κλαύδιον χωρί-
ζεσθαι πάντας τοὺς ἰουδαίους ἐκ τῆς ῥώμης,
προσῆλθεν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον
εἶναι, ἔμενε παρ᾽ αὐτοῖς καὶ εἰργάζετο. ἦσαν
γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην. διελέγετο δὲ

eñ q̃dã infers auribus noſtris. Volumus
ergo ſcire quid nam velint hec eſſe.
Athenienſes autem omnes ⁊ aduene
hoſpites ad nihil aliud vacabãt: niſi aut
dicere aut audire aliq̃d noui. Stãs aũt
Paulus in medio ariopagi ait. Viri
athenienſes per oĩa quaſi ſuperſtitioſos
vos video. Preteriens enim et
vidẽs ſimulacra veſtra: inueni et
aram in qua ſcriptum erat. Ignoto deo.
Quod ergo ignorantes colitis: hoc ego F
annuncio vobis. Deus qui fecit
mundũ ⁊ oĩa que in eo ſunt: hic celi
et terre cũ ſit dñs: non in manufactis
templis habitat: nec manibus
humanis colitur indigens aliquo: cum
ipſe det oĩbus vitã ⁊ inſpirationem
⁊ omnia: fecitq; ex vno
oẽ genus hoĩum: inhabitare ſup vniuerſã
faciem terre: definiens ſtatuta
tempora ⁊ terminos habitationis
eorum: querere deũ: ſi forte attrectent
eũ et inueniãt: q̃uis non longe ſit
ab vnoquoq; noſtrum.
In ipſo eñ viuimus ⁊ mouemur ⁊ ſumus:
ſicut ⁊ q̃dã veſtrorũ poetarũ dixerunt.
Ipſius eñ ⁊ genus ſumus. Genus ergo cũ G
ſimus dei: non debemus eſtimare
auro aut argẽto aut lapidi ſculpture ar
tis ⁊ cogitationis hoĩs diuinum eſſe
ſimile. Et tpa quidẽ huius ignorantie
deſpiciens deus: nunc annunciat
hoĩbus vt oẽs vbiq; penitẽtiã agãt: eo q᷑
ſtatuit diẽ in quo iudicaturus eſt orbem
in equitate in viro in quo ſtatuit
fidẽ prebens oĩbus: ſuſcitans eum
a mortuis. Cũ audiſſẽt aũt reſurrectionẽ
mortuoꝝ q̃dã q̃dẽ irridebãt: q̃dã vero di
xerũt. Audiemus te de hoc iterum. Sic
paulus exiuit de medio eoꝝ. Quidã vero
viri adherẽtes ei crediderũt: in quibus et
dionyſius ariopagita ⁊ mulier nomine
damaris: ⁊ alij cum eis. Cap.18.
Poſt hec egreſſus ab
athenis venit corinthũ: ⁊ inueniẽs A
quendã iudeũ noĩe aquilam ponticum
genere: qui nuper venerat ab
italia et priſcillam vxorem eius:
eo q᷑ precepiſſet claudius diſcedere
omnes iudeos a roma:
acceſſit ad eos: ⁊ quia eiuſdẽ erat artis:
manebat apud eos ⁊ operabat. Erant
aũt ſcenefactorie artis. Et diſputabat ſup.6.c

εν τη συναγωγή κατά παν σάββατον, έπει-
θέ τε ιουδαίους και έλληνας. ως δε κατήλ-
θον από της μακεδονίας ο τε σίλας και ο τι-
μόθεος, συνείχετο τω πνεύματι ο παύλος,
διαμαρτυρόμενος τοις ιουδαίοις τον χρισ-
τόν ιησούν. αντιτασσομένων δε αυτών και
βλασφημούντων, εκτιναξάμενος τα ιμάτι-
α είπε προς αυτούς. το αίμα υμών επί την
κεφαλήν υμών. καθαρός εγώ, από του
νυν εις τα έθνη πορεύσομαι. και μεταβάς ε-
κείθεν ήλθεν εις οικίαν τινός ονόματι ιού-
στου σεβομένου τον θεόν, ου η οικία ην συ-
νομορούσα τη συναγωγή. κρίσπος δε ο αρ-
χισυνάγωγος επίστευσε τω κυρίω σύν ο-
λω τω οίκω αυτού, και πολλοί των κορίν-
θιων ακούοντες επίστευον και εβαπτίζοντο.
είπε δε ο κύριος δι οράματος εν νυκτί τω
παύλω. μη φοβού, αλλά λάλει και μη σι-
ωπήσης, διότι εγώ ειμί μετά σου, και ου-
δείς επιθήσεταί σοι του κακώσαι σε, διότι
λαός εστί μοι πολύς εν τη πόλει ταύτη. ε-
κάθισε τε ενιαυτόν και μήνας εξ, διδάσκων
εν αυτοίς τον λόγον του θεού. γαλλίωνος
δε ανθυπατεύοντος της αχαΐας, κατεπέστη-
σαν ομοθυμαδόν οι ιουδαίοι τω παύλω,
και ήγαγον αυτόν επί το βήμα λέγοντες.
ότι παρά τον νόμον ούτος αναπείθει τους
ανθρώπους σέβεσθαι τον θεόν. μέλλοντος
δε του παύλου ανοίγειν το στόμα, είπεν ο
γαλλίων προς τους ιουδαίους. ει μεν ουν
αδίκημά τι ην η ραδιούργημα πονηρόν ω
ιουδαίοι, κατά λόγον αν ηνεσχόμην υμών
ει δε ζήτημά εστι περί λόγου και ονομά-
των και νόμου του καθ υμάς, όψεσθε αυ-
τοί. κριτής γαρ εγώ τούτων ου βούλομαι
είναι. και απήλασεν αυτούς από του βήμα-
τος. επιλαβόμενοι δε πάντες οι έλληνες σω-
σθένην τον αρχισυνάγωγον, έτυπτον έμπρο-
σθεν του βήματος, και ουδέν τούτων τω
γαλλίωνι έμελλεν. ο δε παύλος έτι προσ-
μείνας ημέρας ικανάς, τοις αδελφοίς απο-
ταξάμενος εξέπλει εις την συρίαν, και συν
αυτώ πρίσκιλλα και ακύλας, κειράμενος
την κεφαλήν εν κεγχρεαίς. είχε γαρ ευχήν.
κατήντησε δε εις έφεσον, κακείνους κατέλι-
πεν αυτού. αυτός δε εισελθών εις την συνα-
γωγήν διελέχθη τοις ιουδαίοις. ερωτώντων
δε αυτών επί πλείονα χρόνον μείναι παρ
αυτοίς, ουκ επένευσεν, αλλά απετάξατο
αυτοίς ειπών. δει με πάντως την εορτήν την
ερχομένην ποιήσαι εις ιεροσόλυμα, πάλιν
δε ανακάμψω προς υμάς, του θεού θέλον-
τος, και ανήχθη από της εφέσου. και κα-

ī ſynagoga p̄ oē ſabbatū: iterponēs nomē
dñi ieſu: ſuadebat qȝ iudeis ⁊ grecis. Cū
veniſſēt āt de macedōia ſilas ⁊ timothe-
us: inſtabat verbo paulus
teſtificans iudeis eſſe chriſtum
ieſum. Contradicentibus autem eis ⁊
blaſphemātib⁹: excutiēs veſtimēta ſua:
dixit ad eos. Sanguis veſter ſuper
caput veſtrum. Mundus ego: ex
hoc ad gentes vadam. Et migrās inde
intrauit in domū cuiuſdā noie titi iuſti
colētis deū: cuius dom⁹ erat coniūcta
ſynagoge. Criſpus aūt archiſynagogus B
credidit domino cum omni
domo ſua: ⁊ multi corinthiorum Joh. 4. g.
audiētes credebāt ⁊ baptizabantur.
Dixit autem dominus nocte p viſionē
paulo. Noli timere: ſȝ loq̄re ⁊ ne tace-
as. Propter qd ego ſū tecū: ⁊ nemo
apponetur tibi vt noceat te: quoniam
pplſs ē mihi mult⁹ in hac ciuitate. Se-
dit aūt ibi annū et ſex menſes: docens
apud eos verbum dei. Gallione
aūt proconſule achaie: inſurrexerunt
vno animo iudei in paulum:
⁊ adduxerūt eū ad tribunal dicētes:
qr contra legem hic perſuadet
hominibus colere deum. Incipiente
autem Paulo aperire os: dixit
gallio ad iudeos. Si quidem eſſet
iniquū aliqd aut facinus peſſimū o viri
iudei recte vos ſuſtinerem:
ſi vero queſtiōes ſunt de verbo ⁊ noib⁹
legis veſtre: voſipſi videritis.
Iudex ego horum nolo
eſſe. Et minauit eos a tribunali. C
Apprehendentes autem oēs ſoſthenem
principem ſynagoge percutiebant eum
ante tribunal: ⁊ nihil eorum
galliōi cure erat. Paul⁹ vo cū adhuc
ſuſtinuiſſet dies multos: fratrib⁹ vale-
faciens nauigauit in ſyriam: ⁊ cum
eo priſcilla ⁊ aquila qui ſibi totonderat
in cēchris caput. Habebat enī votū.
Deuenit qȝ epheſū: ⁊ illos ibi reliquit.
Ipſe vero ingreſſus ſynagogam
diſputabat cū iudeis. Rogantibus
aūt eis vt ampliori tpe maneret apud
eos: nō conſenſit: ſed valefaciens et
dicens:
iterum
reuertar ad vos deo volente:
profectus eſt ab epheſo. Et deſcēdens

τελθών εις καισάρειαν, αναβάς και ασπασά-
μενος την εκκλησίαν κατέβη εις αντιόχειαν.
και ποιήσας χρόνον τινά, εξήλθε διερχόμε-
νος καθεξής την γαλατικήν χώραν και φρυ-
γίαν, επιστηρίζων τους μαθητάς πάντας. ιου-
δαίος δε τις απολλώς όνομα αλεξανδρεύς
τω γένει ανήρ λόγιος κατήντησεν εις έφε-
σον, δυνατός ων εν ταις γραφαίς. ούτος ην
κατηχημένος την οδόν του κυρίου, και ζέ-
ων τω πνεύματι ελάλει και εδίδασκεν ακρι-
βώς τα περί του κυρίου, επιστάμενος μόνον
το βάπτισμα ιωάννου. ούτος τε ήρξατο πα-
ρρησιάζεσθαι εν τη συναγωγή. ακούσαντες
δε αυτού ακύλας και πρίσκιλλα, προσε-
λάβοντο αυτόν, και ακριβέστερον αυτώ εξέ-
θεντο την οδόν του θεού. βουλομένου δε
αυτού διελθείν εις την αχαΐαν, προτρεψά-
μενοι οι αδελφοί έγραψαν τοις μαθηταίς
αποδέξασθαι αυτόν. ος παραγενόμενος,
συνεβάλετο πολύ τοις πεπιστευκόσι διά
της χάριτος. ευτόνως γαρ τοις ιουδαίοις
διακατηλέγχετο δημοσία, επιδεικνύς διά
των γραφών είναι τον χριστόν ιησούν.

Cap. 19.

Εγένετο δε εν τω τον απολλώ είναι εν κο-
ρίνθω, παύλον διελθόντα τα ανωτερι-
κά μέρη ελθείν εις έφεσον, και ευρών τινάς
μαθητάς, είπε προς αυτούς. ει πνεύμα άγι-
ον ελάβετε πιστεύσαντες. οι δε είπον προς
αυτόν. αλλ ουδέ ει πνεύμα άγιον εστίν
ηκούσαμεν. είπε τε προς αυτούς. εις τι ουν
εβαπτίσθητε. οι δε είπον. εις το ιωάννου βά-
πτισμα. είπε δε παύλος. ιωάννης μεν εβάπ-
τισε βάπτισμα μετανοίας τω λαώ λέγων,
εις τον ερχόμενον μετ αυτόν ίνα πιστεύσω-
σι, τουτέστιν εις τον χριστόν ιησούν. ακού-
σαντες δε εβαπτίσθησαν εις το όνομα του κυ-
ρίου ιησού. και επιθέντος αυτοίς του παύ-
λου τας χείρας, ήλθε το πνεύμα το άγιον
επ αυτούς, ελάλουν τε γλώσσαις και προ-
εφήτευον. ήσαν δε οι πάντες άνδρες ωσεί
δεκαδύο. εισελθών δε εις την συναγωγήν,
επαρρησιάζετο επί μήνας τρεις, διαλεγό-
μενος και πείθων τα περί της βασιλείας του
θεού. ως δε τινές εσκληρύνοντο και ηπεί-
θουν κακολογούντες την οδόν ενώπιον του
πλήθους, αποστάς απ αυτών αφώρισε
τους μαθητάς, καθ ημέραν διαλεγόμενος
εν τη σχολή τυράννου τινός. τούτο δε εγέ-
νετο επί έτη δύο, ώστε πάντας τους κατοι-
κούντας την ασίαν ακούσαι τον λόγον του
κυρίου ιησού ιουδαίους τε και έλληνας.
δυνάμεις τε ου τας τυχούσας εποίει ο θε-

ceſaream aſcendit ⁊ ſalutauit
eccleſiam: ⁊ deſcendit antiochiam.
Et facto ibi aliquāto tpe: pfect⁹ ē pam- D
bulās ex ordie galatiā regionē ⁊ phrygi-
am: cōfirmās oēs diſcipulos. Iudeus
aūt quidā appollo noie alexandrinus
genere vir eloquēs deuenit epheſū:
potens in ſcripturis. Hic erat
edoctus viam domini: ⁊ feruens
ſpū loquebatur ⁊ docebat diligenter
ea que ſunt ieſu: ſciens tantum
baptiſma iohānis. Hic ergo cepit fidu-
cialiter agere in ſynagoga. Quē cū audi-
iſſent priſcilla ⁊ aquila: aſſumpſerunt
eum ⁊ diligentius expoſuerunt ei
viam dei. Cum autem vellet
ire achaiam: exhortati
fratres ſcripſerunt diſcipulis vt
ſuſciperent eum. Qui cū veniſſet:
contulit multum his qui crediderunt.
Vehementer enim iudeos
reuincebat publice: oſtendens per
ſcripturas eſſe chriſtum ieſum.

Cap. 19.

Factū eſt āt cū appollo eēt corinthi: A
vt paulus pagratis ſuperioribus
ptib⁹ veniret epheſū: ⁊ iueniret quoſ-
dā diſcipulos: dixitqȝ ad eos. Si ſpūz
ſctūz accepiſtis credētes? At illi dixerūt
ad eum. Sed neqȝ ſi ſpūs ſanctus eſt
audiuimus. Ille vero ait. In quo ergo
baptizati eſtis? Qui dixerūt. In ioha-
nis baptiſmate. Dixit āt paul⁹. Iohānes Supra. 1. c. et 2. [illegible]
baptizauit baptiſmate pnie populū di-
cēs: i cū q venturus eēt poſt ipſū vt crede-
rēt: hoc eſt in ieſum. His auditis
baptizati ſunt in nomine domini
ieſu. Et cū ipoſuiſſet illis man⁹ pau-
lus: venit ſpiritus ſanctus Sup. 2. a. et 4. d.
ſup eos: ⁊ loqbant liguis ⁊ pphetabāt.
Erant autem omnes viri fere
duodeci. Introgreſſus autē ſynagogā B
cū fiducia loqbat p tres mēſes: diſpu-
tās ⁊ ſuadens de regno
dei. Cū aūt quidā indurarentur ⁊ non
crederent maledicētes viā domini corā
multitudie: diſcedēs ab eis ſegregauit
diſcipulos: quotidie diſputans
i ſcola tyrāni cuiuſdā. Hoc āt factū ē
p bienniū: ita vt omnes qui habitabāt i
aſia audirent verbum
domini iudei atqȝ gentiles. [bat de[illegible]
Virtutes qȝ nō modicas q̄ſlibet facie-

ός διά/τωμ χειρώμ παύλου, ώστε και επί
/τους ασθεμούμτας επιφέρεσθαι από/του χρω
τός αυτού σουδάρια η σιμικίμθια, και α=
παλλάσσεσθαι απ' αυτώμ/τας μόσους. /τα
τε πμεύματα/τα πομηρά εξέρχεσθαι απ' αυ
τώμ. επεχείρισαμ δε τιμές από/τωμ περιερ=
χομέμωμ ιουδαίωμ εξορκιστώμ ομομάζειμ ε=
πί/τους έχομτας/τα πμεύματα/τα πομηρά
/το όμομα/του κυρίου ιησού λέγομτες. ορ=
κίζομεμ υμάς/τομ ιησούμ ομ/ο παύλος κηρύ
σσει. ήσαμ δε τιμές υιοί σκευά ιουδαίου αρ
χιερέως επτά οι τούτο ποιούμτες. αποκρι=
θέμ δε/το πμεύμα/το πομηρόμ είπε. /τομ ιη=
σούμ γιμώσκω, και/τομ παύλομ επίσταμαι.
υμείς δε τίμες εστέ. και εφαλλόμεμος επ
αυτούς/ο άμθρωπος εμ ω ημ/το πμεύμα/το
πομηρόμ και κατακυριεύσαμ αυτώμ, ίσχυ
σε κατ' αυτώμ, ώστε γυμμούς και τετραυ=
ματισμέμους εκφυγείμ εκ/του οίκου εκείμου.
τούτο δε εγέμετο γμωστόμ πάσιμ ιουδαί=
οις τε και έλλησι/τοις κατοικούσι/τημ έφε=
σομ. και επέπεσε φόβος επί πάμτας αυτούς.
και εμεγαλύμετο/το όμομα/του κυρίου ιη=
σού. πολλοί τε/τωμ πεπιστευκότωμ ήρχομ=
το εξομολογούμεμοι και αμαγγέλλομτες
/τας πράξεις αυτώμ. ικαμοί δε/τωμ/τα περί
εργα πραξάμτωμ συμεμέγκαμτες/τας βι=
βλους κατέκαιομ εμώπιομ πάμτωμ, και συ
μεψήφισαμ/τας τιμάς αυτώμ, και εύρομ αρ
γυρίου μυριάδας πέμτε. ούτω κατά κρά=
τος/ο λόγος/του κυρίου ηύξαμε και ίσχυεμ.
ως δε επληρώθη ταύτα, έθετο/ο παύλος εμ
/τω πμεύματι διελθώμ/τημ μακεδομίαμ και
αχαΐαμ, πορεύεσθαι εις ιερουσαλήμ, ειπώμ
ότι μετά/το γεμέσθαι με εκεί, δει με και ρώ
μημ ιδείμ. αποστείλας δε εις/τημ μακεδομί=
αμ δύο/τωμ διακομούμτωμ αυτώ τιμόθεομ
και έραστομ, αυτός επέσχε χρόμομ εις/τημ α
σίαμ. εγέμετο δε κατά/τομ καιρόμ εκείμομ τά
ραχος ουκ ολίγος περί/της οδού. δημήτρι=
ος γαρ τις ομόματι αργυροκόπος, ποιώμ
μαούς αργυρούς αρτέμιδος, παρείχετο/τοις
τεχμίταις εργασίαμ ουκ ολίγημ, ους συμα
θροίσας και/τους περί/τα τοιαύτα εργάτας
είπεμ. άμδρες, επίστασθε ότι εκ ταύτης/της
εργασίας/η ευπορία ημώμ εστί, και θεωρείτε
και ακούετε ότι ου μόμομ εφέσου, αλλά
σχεδόμ πάσης/της ασίας/ο παύλος ούτος
πείσας μετέστησεμ ικαμόμ όχλομ, λέγωμ ό
τι ουκ εισί θεοί/οι διά χειρώμ γιμόμεμοι. ου
μόμομ δε τούτο κιμδυμεύει ημίμ/το μέρος
εις απελεγμόμ ελθείμ, αλλά και/το/της με=
γάλης θεάς ιερόμ αρτέμιδος εις ουθέμ λο=

per manum pauli: ita vt etiam ſuper
languidos deferrentur a corpore
eius ſudaria ⁊ ſemicinctia ⁊ recedebant
ab eis languores:
⁊ ſpiritus neq̃ egrediebantur.
Tẽptauerũt aũt quidã de circũeuntibus C
iudeis exorciſtis inuocare ſuper
eos qui habebant ſpiritus malos
nomen domini ieſu: dicentes. Adiuro
vos per ieſum quem paulus predicat.
Erãt aũt cuiuſdã iudei noĩe ſceue pricipis
ſacerdotũ ſeptẽ filij q̃ hoc faciebãt. Rñ
dens aũt ſpũs neq̃ dixit eis. Jeſum
noui: ⁊ paulum ſcio.
Vos aũt qui eſtis? Et inſiliẽs homo in
eos in quo erat demonium
peſſimũ ⁊ dñatus amborum: inualuit
contra eos: ita vt nudi ⁊ vulnerati
effugerent de domo illa.
Hoc autem notũ factũ ẽ omnib9 iudeis
atq; gẽtilibus qui habitabant epheſi.
Et cecidit timor ſuper omnes illos.
Et magnificabatur nomẽ domini ieſu.
Multi q; credentium veniebant Mat.3.b.
confitentes ⁊ annunciantes D
actus ſuos. Multi autem ex eis
qui fuerãt curioſa ſectati: contulerũt li
bros ⁊ cõbuſſerũt eos corã oĩb9: ⁊ cõputa=
tis p̃cijs illorũ: iuenerũt pecuniã denario
rũ quĩquagĩta miliũ. Ita fortiter
creſcebat verbum dñi ⁊ confirmabat.
His autẽ expletis propoſuit paulus in
ſpiritu tranſita macedonia et
achaia ire hieroſolymã: dicens
q̃m poſtq̃ fuero ibi: op; me ⁊ romã
videre. Mittens autem in macedoniã
duos ex miniſtrãtibus ſibi Timotheũ
et Eraſtũ: ipſe remanſit ad tp̃s i aſia.
Facta eſt autem illo tempore turbatio
non minima de via domini. Demetrius E
enim quidam nomine argẽtari9 faciẽs
edes argenteas Diane: preſtabat
artificib9 nõ modicũ q̃ſtũ: quos cõuocãs
⁊ eos qui eiuſmodi erant opifices:
dixit. Viri ſcitis q2 de hoc
artificio eſt nobis acq̃ſitio: ⁊ vide
tis ⁊ auditis q2 non ſolum epheſi: ſed
pene totius aſie paulus hic
ſuadẽs auertit multã turbã: dicens q̃m
non ſunt dij qui manibus fiunt. Non
ſolũ aũt hec periclitabit nobis pars
in redargutionem venire: ſed ⁊ magne
diane templũ in nihilum reputabitur

γισθῆναι, μέλλειν δὲ καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν
μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ ἀσία καὶ ἡ
οἰκουμένη σέβεται. ἀκούσαντες δὲ καὶ γε=
νόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον λέγοντες.
μεγάλη ἡ ἄρτεμις ἐφεσίων, καὶ ἐπλήσθη ἡ
πόλις ὅλη συγχύσεως. ὥρμησάν τε ὁμο=
θυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες
γάϊον καὶ ἀρίσταρχον μακεδόνας συν=
εκδήμους παύλου. τοῦ δὲ παύλου βου=
λομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἴων
αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ τῶν ἀσιαρ
χῶν ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς
αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς
τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκρα=
ζον. ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ
πλείους οὐκ ἤδεισαν τίνος ἕνεκεν συνελη
λύθεισαν. ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προεβίβασαν ἀ
λέξανδρον, προβαλλόντων αὐτὸν τῶν ἰου
δαίων. ὁ δὲ ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖ
ρα, ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. ἐ=
πιγνόντες δὲ ὅτι ἰουδαῖός ἐστι, φω=
νὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων ὡς ἐπὶ ὥρας
δύο κραζόντων. μεγάλη ἡ ἄρτεμις ἐ=
φεσίων. καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς
τὸν ὄχλον, φησίν. ἄνδρες ἐφέσιοι, τίς
γάρ ἐστιν ἄνθρωπος ὃς οὐ γινώσκει
τὴν ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς
μεγάλης θεᾶς ἀρ[τέ]μιδος καὶ τοῦ διο=
πετοῦς. ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων,
δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρ=
χειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν. ἠ=
γάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔ=
τε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν
θεὸν ὑμῶν. εἰ μὲν οὖν δημήτριος καὶ οἱ
σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσι πρός τινα
λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ ἀνθύπατοί
εἰσιν, ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι πε
ρὶ ἑτέρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ
ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκα=
λεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδε=
νὸς αἰτίου ὑπάρχοντος περὶ οὗ δυνη=
σόμεθα δοῦναι λόγον τῆς συστροφῆς ταύ=
της. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησί=
αν.

Cap.20.

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυ=
βον προσκαλεσάμενος ὁ παῦλος τοὺς
μαθητὰς καὶ ἀσπασάμενος, ἐξῆλθε πο=
ρευθῆναι εἰς τὴν μακεδονίαν. διελθὼν
δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας
αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν ἑλ=
λάδα. ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομέ=
νης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων

τ deſtrui incipiat
maieſtas eius: quam tota aſia τ
orbis colit: his auditis
repleti ſunt ira τ exclamauerũt dicẽtes.
Magna diana epheſiorũ: τ impleta eſt F
ciuitas tota cõfuſiõe: τ impetũ fecerũt
vno animo in theatrum: rapto
gaio τ ariſtarcho macedonib⁹ comitib⁹
pauli. Paulo autem volente
intrare in populum: nõ permiſerunt
diſcipuli. Quidã aũt τ de aſie ꝑncipib⁹
qui erant amici eius miſerunt ad
eum: rogantes ne ſe daret in
theatrum. Alij autẽ aliud clamabãt.
Erat enĩ ecclesia confuſa: τ
plures neſciebãt qua ex cã cõueniſſẽt.
De turba autem detraxerunt alexãdrũ
propellentibus eum iudeis.
Alexander autem manu ſilentio poſtu
lato: volebat reddere ratiõe ꝑplo.
Quẽ vt cognouerunt iudeũ eẽ vox:
facta ẽ vna omnium q̃ſi per horas
duas clamãtiũ. Magna diana epheſio
rũ. Et cum ſedaſſet ſcriba
turbas: dixit. Viri epheſij: quis
enim eſt hominum qui neſciat G
epheſiorum ciuitatem cultricẽ eſſe
magne diane iouiſ q; prolis?
Cum ergo his contradici nõ poſſit:
oportet vos ſedatos eſſe:
τ nihil temere agere. Adduxiſtis
enim homines iſtos: neq;
ſacrilegos neq; blaſphemantes
deam veſtrã. Quod ſi demetri⁹ τ qui
cum eo ſũt artifices hñt aduerſ⁹ aliquẽ
cãm: cõuent⁹ forẽſes agunt: τ ꝓcõſules
ſunt: accuſent inuicem. Si quid autem
alterius rei queritis: in legitima eccl'ia
poterit abſolui. Nã τ piclitamur argui
ſeditionis hodierne: cum nullus
obnoxius ſit de quo poſſim⁹
reddere rationem concurſus iſtius.
Et cum hec dixiſſẽ: dimiſit eccleſiam.

Cap.20.

Poſtq̃ autẽ ceſſauit tumultus: A
vocatis paulus
diſcipulis: τ exhortat⁹ eos valedixit: τ pro
fect⁹ ẽ vt iret in macedoniã. Cum
aũt perãbulaſſet ꝑtes illas τ exhortat⁹
eos fuiſſet mlto ſermõe: venit ad greciã
vbi cũ feciſſet menſes tres: facte ſũt
illi inſidie a iudeis

μέλλοντι αναγεσθαι εις την συρίαν, ε=
γένετο γνώμη του υποστρέφειν διά μακε
δονίας. συνείπετο δε αυτώ άχρι της ασί
ας σώπατρος πύρρου βεροιαίος, θεσσαλο
νικέων δε αρίσταρχος και σεκούνδος και
γάϊος, δερβαίος και τιμόθεος, ασιανοί
δε τυχικός και τρόφιμος. ούτοι προ=
σελθόντες έμενον ημάς εν τρωάδι, η=
μείς δε εξεπλεύσαμεν μετά τας ημέρας
των αζύμων από φιλίππων, και ήλθο=
μεν προς αυτούς εις την τρωάδα άχρι
ημερών πέντε, ου διετρίψαμεν ημέρας
επτά. εν δε τη μιά των σαββάτων συ=
νηγμένων των μαθητών κλάσαι άρτον, ο
παύλος διελέγετο αυτοίς μέλλων εξιέ=
ναι τη επαύριον, παρέτεινέ τε τον λόγον
μέχρι μεσονυκτίου. ήσαν δε λαμπά=
δες ικαναί εν τω υπερώω, ου ήμεν συ=
νηγμένοι. καθήμενος δε τις νεανίας ο=
νόματι εύτυχος επί της θυρίδος, κατα=
φερόμενος ύπνω βαθεί, διαλεγομένου του
παύλου επί πλείον, κατενεχθείς από
του ύπνου έπεσεν από του τριστέγου
κάτω, και ήρθη νεκρός. καταβάς δε ο παύ=
λος επέπεσεν αυτώ, και συμπεριλαβών
είπε. μη θορυβήσθε, η γαρ ψυχή αυ=
τού εν αυτώ εστίν. αναβάς δε και κλά=
σας άρτον και γευσάμενος, εφ' ικανόν τε ο
μιλήσας άχρις αυγής, ούτως εξήλθεν. ή=
γαγον δε τον παίδα ζώντα και παρε=
κλήθησαν ου μετρίως. ημείς δε προελθόν
τες επί το πλοίον ανήχθημεν εις την άσ=
σον, εκείθεν μέλλοντες αναλαμβάνειν τον
παύλον. ούτως γαρ ην διατεταγμένος
μέλλων αυτός πεζεύειν. ως δε συνέβα=
λεν ημίν εις την άσσον αναλαβόντες αυ=
τον ήλθομεν εις μιτυλήνην. κακείθεν απο=
πλεύσαντες τη επιούση κατηντήσαμεν αντι
κρύ χίου, τη δε ετέρα παρεβάλομεν εις σά
μον, και μείναντες εν τρογγυλίω τη εχομέ
νη ήλθομεν εις μίλητον. έκρινε γαρ ο παύ=
λος παραπλεύσαι την έφεσον, όπως μη γέ
νηται αυτώ χρονοτριβήσαι εν τη ασία. έ=
σπευδε γαρ ει δυνατόν ην αυτώ την η
μέραν της πεντηκοστής γενέσθαι εις ιε=
ροσόλυμα. από δε της μιλήτου πέμ=
ψας εις έφεσον, μετεκαλέσατο τους πρε=
σβυτέρους της εκκλησίας. ως δε παρεγένον
το προς αυτόν, είπεν αυτοίς. υμείς επίστασ
θε από πρώτης ημέρας αφ' ης επέβην εις την
ασίαν, πως μεθ' υμών τον πάντα χρόνον
εγενόμην δουλεύων τω κυρίω μετά πά=

nauigaturo in ſyriam habuitqꝫ
cõſilium vt reuerteretur ꝑ macedoniã.
Comitatus eſt autem eum
ſoſipater pyrrhi beroenſis: theſſaloni=
cẽſiũ vero ariſtarchus ⁊ ſecundus et
gaius: derbeus ⁊ timotheus: aſiani
vero tychicus ⁊ trophimus. Hi cum B
preceſſiſſẽt ſuſtinuerũt nos troade: nos
vero nauigauimus poſt dies
azymorum a philippis: et venimus
ad eos troadem in
dieb9 quinqꝫ: vbi demorati ſum9 dieb9
ſeptem. Una autẽ ſabbati cũ conueniſ
ſemus ad frangendum panem:
Paulus diſputabat cum eis ꝓfecturus
in craſtinum: protraxitqꝫ ſermonem
vſqꝫ in mediã noctẽ. Erãt aũt lãpades
copioſe i cenaculo vbi eram9 cõgregati.
Sedens autem quidã adoleſcẽs noie
eutichus ſuper feneſtram: cũ mergeret
ſomno graui diſputante
diu Paulo: ductus
ſomno cecidit de tertio cenaculo
deorſũ: ⁊ ſublat9 ẽ mortu9. Ad quẽ cũ C
deſcẽdiſſet paul9 incubuit ſup eũ: ⁊ cõ 3.Re.17.d
plex9 dixit. Nolite turbari. Aĩa ei ipius 4.Re.4.f.
in ipſo eſt. Aſcendens ãt frangẽſqꝫ
panem ⁊ guſtans: ſatiſqꝫ allocutus eſt
vſqꝫ in lucẽ: ⁊ ſic ꝓfect9 eſt. Adduxerũt
autem puerum viuentem ⁊ cõſolati ſũt
non minime. Nos autem aſcendentes
nauem nauigauimus in aſſon:
inde ſuſcepturi
paulum. Sic enim diſpoſuerat
ipſe ꝑ terrã iter facturus. Cũ aũt cõue
niſſemus in aſſon aſſumpto eo
venim9 mytilenẽ. Et inde nauigãtes D
ſequenti die venim9 cõtra
chiũ: ⁊ alia die applicuimus ſamum
⁊ ſequenti die
venim9 miletuꝫ. Propoſuerat ei paul9
tranſnauigare epheſum: ne qua mora
illi fieret in aſia. Feſtinabat
enĩ ſi poſſibile ſibi eſſet: vt diẽ
pentecoſtes faceret hieroſolymis
A mileto autem mittens
epheſum vocauit maiores
natu eccleſie: qui cum veniſſent
ad eũ: ⁊ ſimul eẽnt: dixit eis. Vos ſcitiſ
a prima die qua ingreſſus ſum in
aſiam: qualiter vobiſcum per oẽ tẽpus
fuerim ſeruiens domino cum omni

σης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δα-
κρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων
μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν ἰουδαίων, ὡς
οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων,
τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς
δημοσίᾳ καὶ κατ᾽ οἴκους, διαμαρτυρόμενος
ἰουδαίοις τε καὶ ἕλλησι τὴν εἰς τὸν θεὸν με-
τάνοιαν καὶ πίστιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν ἰη-
σοῦν χριστόν. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος
τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς ἱερουσαλήμ.
τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς,
πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν
διαμαρτύρεταί μοι λέγον, ὅτι δεσμά με
καὶ θλίψεις μένουσιν, ἀλλ᾽ οὐδενὸς λόγον
ποιοῦμαι. οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμί-
αν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου
μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον
παρὰ τοῦ κυρίου ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι
τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. καὶ
νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ
πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλ-
θον κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. διὸ
καὶ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ,
ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων.
οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι
ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ. προσέ-
χετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ. ἐν
ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκό-
πους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου
καὶ θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου
αἵματος. ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο ὅτι εἰσελεύ-
σονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς
εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ
ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λα-
λοῦντες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς
μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε,
μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέ-
ραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νου-
θετῶν ἕνα ἕκαστον. καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι
ὑμᾶς ἀδελφοί τῷ θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς
χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆ-
σαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγι-
ασμένοις πᾶσιν. ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ
ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα, αὐτοὶ γι-
νώσκετε, ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι
μετ᾽ ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. πάν-
τα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ
ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημο-
νεύειν τε τὸν λόγον τοῦ κυρίου ἰησοῦ ὅτι αὐ-
τὸς εἶπε μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμ-
βάνειν. καὶ ταῦτα εἰπών, θεὶς τὰ γόνατα αὐ-
τοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο.

humilitate et lachrymis
⁊ temptationibus que mihi acciderunt
ex inſidijs iudeorum: quomodo E
nihil ſubtraxerim vobis vtilium:
quo minus annũciarẽ vobis ⁊ docerẽ vos
publice ⁊ per domos: teſtificans
iudeis atq; gẽtilibus in deũ penitẽtiã
et fidem in dominum noſtrum ieſum
chriſtum. Et nunc ecce ego alligatus
ſpiritu vado in hieruſalem: que
in ea ventura ſunt mihi ignorans:
niſi ꝙ ſpiritus ſanctus per oẽs ciuitates
mihi proteſtatur dicens: qm̃ vincula
⁊ tribulatões hieroſolymis me manẽt. Sꝫ
nihil hoꝝ vereor: nec facio aĩaꝫ meã p̃-
cioſiorẽ q̃ me: dũmodo ↄſũmẽ curſũ meum
⁊ miniſterium verbi quod accepi
a domino ieſu: teſtificari
euangelium gratie dei. Et
nũc ecce ego ſcio ꝙ amplius nõ videbi
tis faciem meam vos oẽs per quos trã
ſiui predicans regnum dei. Quapropter F
conteſtor vos hodierna die 1.Re.5.f.
quia mundus ſum a ſanguine omnium. Dan.13.c.
Nõ eĩ ſubterfugi quominus annunciarẽ
omne conſilium dei vobis. Attendite
vobis ⁊ vniuerſo gregi: in
quo vos ſpiritus ſanctus poſuit epiſco
pos: regere eccleſiam dñi
⁊ dei: quam acquiſiuit ſanguine ſuo.
Ego ſcio quoniam intrabunt
poſt diſceſſionem meam lupi rapaces
in vos: non parcentes gregi. Et
ex vobis ipſis exurgent viri loquentes
peruerſa: vt abducant
diſcipulos poſt ſe. Propter qđ vigila
te: memoria retinẽtes qm̃ p triẽniũ nocte
nõ ceſſaui cũ lachrymis monẽs ⁊ die
vnũquemq; veſtrũ. Et nunc commẽdo G
vos deo ⁊ verbo
gratie ipſius: qui potens eſt edificare
⁊ dare hereditatem in ſanctificatis
omnibus. Argentum ⁊ aurũ aut
veſtẽ nullius concupiui: ſicut ipſi ſcitis:
qm̃ ad ea q̃ mihi opus erãt ⁊ his q̃ me
cũ ſunt miniſtrauerũt manus iſte. Om
nia oſtẽdi vobis: qm̃ ſic laborãtes opor
tet ſuſcipere infirmos: ac meminiſſe
verbi domini ieſu: quoniam ipſe
dixit. Beatius ẽ magis dare q̃ accipe.
Et cũ hec dixiſſet: poſitis genubus ſuis
orauit cum omnibus illis.

ικανός δε εγένετο κλαυθμός πάντων, και
επιπεσόντες επί τον τράχηλον του παύ=
λου κατεφίλουν αυτόν, οδυνώμενοι μάλι
στα επί τω λόγω ω ειρήκει, ότι ουκέτι μέλ
λουσι το πρόσωπον αυτού θεωρείν. Cap. xi.

Ως δε εγένετο αναχθήναι ημάς αποσπασ=
θέντας απ' αυτών, ευθυδρομήσαντες ήλ
θομεν εις την κω, τη δε εξής εις την ρόδον, κα
κείθεν εις πάταρα. και ευρόντες πλοίον δια
περών εις φοινίκην, επιβάντες ανήχθημεν. α=
ναφανέντες δε την κύπρον και καταλιπόν=
τες αυτήν ευώνυμον, επλέομεν εις συρίαν
και κατήχθημεν εις τύρον. εκείσε γαρ ην το
πλοίον αποφορτιζόμενον τον γόμον. και α
νευρόντες μαθητάς επεμείναμεν αυτού ημέ=
ρας επτά. οίτινες τω παύλω έλεγον διά του
πνεύματος μη αναβαίνειν εις ιερουσαλήμ.
ότε δε εγένετο ημάς εξαρτίσαι τας ημέρας
εξελθόντες επορευόμεθα, προπεμπόντων η
μάς πάντων συν γυναιξί και τέκνοις έως έ=
ξω της πόλεως, και θέντες τα γόνατα επί
τον αιγιαλόν προσηυξάμεθα. και ασπασά=
μενοι αλλήλους επέβημεν εις το πλοίον.
εκείνοι δε υπέστρεψαν εις τα ίδια. ημείς
δε τον πλουν διανύσαντες από τύρου, κα
τηντήσαμεν εις πτολεμαΐδα, και ασπασάμε
νοι τους αδελφούς, εμείναμεν ημέραν μίαν
παρ' αυτοίς. τη δε επαύριον εξελθόντες ήλ
θομεν εις καισάρειαν, και εισελθόντες εις τον
οίκον φιλίππου του ευαγγελιστού όντος
εκ των επτά, εμείναμεν παρ' αυτώ. τούτω
δε ήσαν θυγατέρες παρθένοι τέσσαρες προ
φητεύουσαι. επιμενόντων δε ημών ημέρας
πλείους, κατήλθε τις από της ιουδαίας προ
φήτης ονόματι άγαβος, και ελθών προς η=
μάς και άρας την ζώνην του παύλου, δή=
σας τε αυτού τους πόδας και τας χείρας εί
πε. τάδε λέγει το πνεύμα το άγιον. τον άν=
δρα ου εστίν η ζώνη αύτη, ούτως δήσου
σιν εν ιερουσαλήμ οι ιουδαίοι, και παραδώ
σουσιν εις χείρας εθνών. ως δε ηκούσαμεν
ταύτα, παρεκαλούμεν ημείς τε και οι εντό=
πιοι του μη αναβαίνειν αυτόν εις ιερουσα=
λήμ. απεκρίθη τε ο παύλος. τι ποιείτε κλαί
οντες και συνθρύπτοντες μου την καρδίαν.
εγώ γαρ ου μόνον δεθήναι αλλά και απο
θανείν ετοίμως έχω εις ιερουσαλήμ υπέρ
του ονόματος του κυρίου ιησού. μη πειθο=
μένου δε αυτού, ησυχάσαμεν ειπόντες, το
θέλημα του κυρίου γενέσθω. μετά δε τας η
μέρας ταύτας επισκευασάμενοι ανεβαίνο=

Magnus autē fletus factus eſt oīū: et
procumbentes ſuper collum pauli
oſculabantur eum dolentes maxime
in verbo qđ dixerat: qm̄ amplius
faciem eius non eſſent viſuri. Et deduce
bant eū ad nauem. Cap. xi.
Cum aūt factū eēt vt nauigarem⁹ ab
ſtracti ab eis: recto curſu venimus A
choum: ⁊ ſequenti die rhodum ⁊ inde
patarā. Et cū inueniſſem⁹ nauē trāſfre
tātē in phenicē: aſcendētes nauigauim⁹.
Cū apparuiſſemus aūt cypro: relinquē
tes eā ad ſiniſtrā: nauigauim⁹ in ſyriā
⁊ venimus tyrum. Ibi enim autem
nauis expoſitura erat onus. Inuentis
diſcipulis manſimus ibi diebus
ſeptem. Qui paulo dicebant per
ſpiritum ne aſcenderet hieroſolymam.
Et expletis diebus
profecti ibamus deducentibus nos
oibus cū vxoribus ⁊ filijs vſq₃ foras
ciuitatem: ⁊ poſitis genibus in
littore orauimus. Et cū vale feciſſem⁹
inuicem aſcendimus nauem:
illi autem redierunt in ſua. Nos
vero nauigatiōe expleta a tyro deſcē B
dimus ptolemaidam: ⁊ ſalutatis
fratribus manſimus die vna
apud illos. Alia aūt die ꝓfecti venim⁹
ceſaream. Et intrantes
domū philippi euāgeliſte q̄ erat vnus
de ſeptem: manſimus apud eum. Hu
ic aūt erāt q̄ttuor filie virgines ꝓphetā
tes. Et cum moraremur per dies
aliquot: ſupuenit q̄dā vir a iudea ꝓphe
ta noīe agabus. Is cū veniſſet ad nos
tulit zonam pauli: et alligans
ſibi pedes ⁊ manus dixit.
Hec dicit ſpiritus ſanctus. Virum
cuius eſt zona hec ſic alligabunt
in hieruſalem iudei: ⁊ tradent
in manus gentiū. Qđ cum audiſſem⁹:
rogabam⁹ nos ⁊ qui loci illius erant: C
ne aſcenderet hieroſolymā. Tunc
rn̄dit Paulus ⁊ dixit. Quid facitis flen
tes ⁊ affligentes cor meum?
Ego autē non ſolum alligari ſ₃ ⁊ mori
in hieruſalem paratus ſum propter
nomen domini ieſu. Et cum
ei ſuadere nō poſſem⁹: q̄euim⁹ dicētes
Domini voluntas fiat. Poſt dies aūt
iſtos preparati aſcendebamus

μεν εις ιερουσαλήμ. συνήλθον δε και των
μαθητών από καισαρείας συν ημίν, αγα-
γόντες παρ᾽ ω ξενισθώμεν μνάσωνι τινί κυ-
πρίω αρχαίω μαθητή. γενομένων δε ημών
εις ιεροσόλυμα, ασμένως εδέξαντο ημάς
οι αδελφοί. τη δε επιούση εισήει ο παύ-
λος συν ημίν προς ιάκωβον, πάντες τε πα-
ρεγένοντο οι πρεσβύτεροι. και ασπασάμενος
αυτούς, εξηγείτο καθ᾽ εν έκαστον ων εποίη-
σεν ο θεός εν τοις έθνεσι διά της διακονίας
αυτού. οι δε ακούσαντες, εδόξαζον τον θε-
όν. είπον τε αυτώ. θεωρείς αδελφέ πόσαι μυ-
ριάδες εισίν ιουδαίων των πεπιστευκότων,
και πάντες ζηλωταί του νόμου υπάρχου-
σι. κατηχήθησαν δε περί σου ότι αποστασί-
αν διδάσκεις από μωσέως τους κατά τα έθ-
νη πάντας ιουδαίους, λέγων μη περιτέμ-
νειν αυτούς τα τέκνα μηδε τοις έθεσι περι-
πατείν. τι ουν εστί. πάντως δει πλήθος συ-
νελθείν. ακούσονται γαρ ότι ελήλυθας. τού-
το ουν ποίησον ο σοι λέγομεν. εισίν ημίν άν-
δρες τέσσαρες ευχήν έχοντες εφ᾽ εαυτών.
τούτους παραλαβών αγνίσθητι συν αυ-
τοίς, και δαπάνησον επ᾽ αυτοίς ίνα ξυρήσων-
ται την κεφαλήν, και γνώσι πάντες ότι ων
κατήχηνται περί σου ουδέν εστίν, αλλά
στοιχείς και αυτός τον νόμον φυλάσσων.
περί δε των πεπιστευκότων εθνών, ημείς
επεστείλαμεν, κρίναντες μηδέν τοιούτον τη-
ρείν αυτούς, ει μή φυλάσσεσθαι αυτούς το
τε ειδωλόθυτον και το αίμα και πνικτόν
και πορνείαν. τότε ο παύλος παραλαβών
τους άνδρας τη εχομένη ημέρα συν αυτοίς
αγνισθείς εισήει εις το ιερόν διαγγέλων την
εκπλήρωσιν των ημερών του αγνισμού έως
ου προσηνέχθη υπερ ενός εκάστου αυτών
η προσφορά. ως δε έμελλον αι επτά ημέραι
συντελείσθαι, οι από της ασίας ιουδαίοι θεα-
σάμενοι αυτόν εν τω ιερώ συνέχεον πάντα
τον όχλον, και επέβαλον τας χείρας επ᾽ αυ-
τόν κράζοντες. άνδρες ισραηλίται βοηθείτε.
ούτος εστίν ο άνθρωπος ο κατά του λαού
και του νόμου και του τόπου τούτου πάν-
τας πανταχού διδάσκων. έτι τε και έλλη-
νας εισήγαγεν εις το ιερόν, και κεκοίνωκε τον
άγιον τόπον τούτον. ήσαν γαρ εωρακό-
τες τρόφιμον τον εφέσιον εν τη πόλει
συν αυτώ, ον ενόμιζον ότι εις το ιε-
ρόν εισήγαγεν ο παύλος. εκινήθη τε ή πό-
λις όλη, και εγένετο συνδρομή του λα-
ού, και επιλαβόμενοι του παύλου είλκον
αυτόν έξω του ιερού, και ευθέως εκλεί-

in hieruſalem. Venerūt aūt quidaȝ ex
diſcipulis a ceſarea nobiſcū: adducētes ſe-
cū apō quē hoſpitaremur iaſonē quēdaȝ
cypriū ātiquū diſcipulū. Et cū veniſſemꝰ
hieroſolymaȝ: libenter exceperunt nos
frēs. Sequēti aūt die introibat paulus
nobiſcū ad iacobū: oēſqȝ collecti ſunt
ſeniores. Quos cum ſalutaſſet: D
narrabat per ſingula que deus feciſſet
in gentibus per miniſterium
illiꝰ. At illi cū audiſſēt: magnificabāt
deū. Dixerūtqȝ ei. Vides frater quot
milia ſunt in iudeis qui crediderunt:
ꝛ omnes emulatores ſunt legis.
Audierūt autem de te qꝛ diſceſſionē
doceas a moyſe eoꝝ qui per gentes ſunt
iudeoꝝ: dicēs nō debere eos circūcidere
filios ſuos neqȝ ſcȝ ꝯſuetudinē ingredi.
Quid ergo ē? Vtiqȝ opȝ ꝯuenire mul-
titudinē. Audiēt ei te ſuperueniſſe. Hoc
ergo fac qđ tibi dicimꝰ. Sūt nobis vi-
ri q̄ttuor votum habentes ſuper ſe.
His aſſumptis ſanctifica te cuȝ illis:
ꝛ impende in illis vt radant
capita: ꝛ ſcient omnes qꝛ que
de te audierunt falſa ſunt: ſed
ambulas ꝛ ipſe cuſtodiens [nos
legē. De his aūt q crediderūt ex gētibꝰ
ſcripſimꝰ iudicātes :
vt abſtineant ſe ab
idolis imolato ꝛ ſanguine ꝛ ſuffocato
ꝛ fornicatione. Tunc paulus aſſumptis
viris poſtera die purificatus cuȝ illis
intrauit in templuȝ: annuncians
expletionē dieruȝ purificationis: donec
offerretur pro vnoquoqȝ eorum
oblatio. Dum autem ſeptem dies
ꝯſūmarent: hi q de aſia erāt iudei cū vi-
diſſent eū in tēplo concitauerunt omneȝ
populum: ꝛ iniecerunt ei manus
clamātes. Viri iſraelite adiuuate.
Hic eſt homo qui aduerſus populum
ꝛ legem ꝛ locum hunc omnes
vbiqȝ docens: inſuper ꝛ gentiles
induxit in templum: ꝛ violauit
ſanctum locum iſtum. Viderant enim
trophimum epheſiū in ciuitate
cū ipſo: quē eſtimauerūt qm̄ in tēpluȝ
itroduxiſſet paulꝰ. Cōmota qȝ eſt ciui-
tas tota: ꝛ facta eſt concurſio populi.
Et apprehendentes paulum trahebant
eū extra tēplū: ꝛ ſtatim clauſe ſunt

σθησαν/αι θύραι. ζητούντων δε αυτόν αποκτείναι, ανέβη φάσις/τω χιλιάρχω/της σπείρης, ότι όλη συγκέχυται ιερουσαλήμ. ος εξ αυτής παραλαβών στρατιώτας και εκατοντάρχους κατέδραμεν επ αυτούς. οι δε ιδόντες/τον χιλίαρχον και/τους στρατιώτας επαύσαντο τύπτοντες/τον παύλον. εγγίσας δε/ο χιλίαρχος, επελάβετο αυτού, και εκέλευσε δεθήναι αλύσεσι δυσί, και επυνθάνετο τις αν είη και τι εστί πεποιηκώς. άλλοι δε άλλο τι εβόων εν/τω όχλω. μη δυνάμενος δε γνώναι/το ασφαλές διά/τον θόρυβον, εκέλευσεν άγεσθαι αυτόν εις/την παρεμβολήν. ότε δε εγένετο επί/τους αναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αυτόν υπό/των στρατιωτών διά/την βίαν/του όχλου. ηκολούθει γαρ/το πλήθος/του λαού κράζον αίρε αυτόν. μέλλων τε εισάγεσθαι εις/την παρεμβολήν,/ο παύλος λέγει/τω χιλιάρχω. ει έξεστι μοι ειπείν προς σε. ο δε έφη. ελληνιστί γινώσκεις. ουκ άρα συ ει/ο αιγύπτιος/ο προ τούτων/των ημερών αναστατώσας και εξαγαγών εις/την έρημον/τους τετρακισχιλίους άνδρας/των σικαρίων. είπε δε/ο παύλος. εγώ άνθρωπος μεν ειμί ιουδαίος, ταρσεύς/της κιλικίας ουκ ασήμου πόλεως πολίτης. δέομαι δε σου, επίτρεψον μοι λαλήσαι προς/τον λαόν. επιτρέψαντος δε αυτού,/ο παύλος εστώς επί/των αναβαθμών, κατέσεισε/τη χειρί/τω λαώ. πολλής δε σιγής γενομένης, προσεφώνησε/τη εβραΐδι διαλέκτω λέγων.

Cap. 22.

Άνδρες αδελφοί και πατέρες ακούσατέ μου/της προς υμάς νυνί απολογίας. ακούσαντες δε ότι/τη εβραΐδι διαλέκτω προσεφώνει αυτοίς, μάλλον παρέσχον ησυχίαν. και φησίν. εγώ μεν ειμί ανήρ ιουδαίος γεγεννημένος εν ταρσώ/της κιλικίας, ανατεθραμμένος δε εν/τη πόλει ταύτη παρά/τους πόδας γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατά ακρίβειαν/του πατρώου νόμου, ζηλωτής υπάρχων/του θεού καθώς πάντες υμείς εστέ σήμερον, ος ταύτην/την οδόν εδίωξα άχρι θανάτου, δεσμεύων και παραδιδούς εις φυλακάς άνδρας τε και γυναίκας, ως/ο αρχιερεύς μοι μαρτυρεί και παν/το πρεσβυτέριον, παρ ων και επιστολάς δεξάμενος προς/τους αδελφούς εις δαμασκόν, επορευόμην, άξων και/τους εκείσε όντας δεδεμένους εις ιερουσαλήμ, ίνα τιμωρηθώσιν. εγένετο δε μοι πορευομένω και εγγίζοντι/τη δαμασκώ περί μεσημβρίαν εξαίφνης εκ/του ουρανού περιαστράψαι φως ικανόν περί εμέ,

ianue. Querentibus autem eũ occidere nunciatum eſt tribuno cohortis: qꝛ tota cõfundit hieruſalẽ. Qui ſtatim aſſumptis militibus ⁊ centurionibus decurrit ad illos. Qui cum vidiſſent tribunum ⁊ milites: ceſſauerunt percutere paulum. Tunc accedens tribunus apprehendit eum: ⁊ iuſſit alligari cathenis duab9: ⁊ interrogabat quis eſſet ⁊ quid feciſſet. Alij autem aliud clamabãt in turba. Et cũ nõ poſſet certum cognoſcere pre tumultu: iuſſit eum duci in caſtra. Et cum veniſſet ad gradus: contigit vt portaretur a militibus pp vim populi. B Sequebatur ei multitudo populi: clamans tolle eũ. Et cũ cepiſſet induci in caſtra: paulus dicit tribuno. Si licet mihi loq aliqd ad te? Qui dixit ei grece noſti? Nõne tu es egyptius: q ante hos dies tumultũ concitaſti: et eduxiſti in deſertum quattuor milia virorꝫ ſiccariorꝫ. Et dixit ad eũ paulus. Ego homo ſum quidem iudeus a tarſo cilicie: nõ ignote ciuitatis municeps. Rogo autem te: permitte mihi loqui ad populũ. Et cũ ille permiſiſſet paulus ſtans in gradibus annuit manu ad plebẽ: ⁊ magno ſilẽtio facto allocutus eſt lingua hebrea dicens.

Cap. 22.

A Viri fratres ⁊ patres audite quam ad vos nũc reddo rõnẽ. Cũ audiſſent autem qꝛ hebrea lingua loquitur ad illos magis preſtiterunt ſilentium. Et dicit. Ego ſum vir iudeus natus tarſo cilicie: nutritus autem in iſta ciuitate ſecus pedes gamalielis: erudit9 iuxta veritatẽ paterne legis: emulator legis ſicut ⁊ vos omnes eſtis hodie: q hanc viã perſecutus ſum vſqꝫ ad mortem alligans ⁊ tradens in cuſtodias viros ac mulieres ſicut princeps ſacerdotũ mihi teſtimoniũ reddit ⁊ oẽs maiores natu: a quib9 ⁊ epl'as accipiens ad fratres: damaſcum pergebam vt adducerem inde vinctos in hierl'm vt punirentur. Factum eſt autem eunte me ⁊ appropinquãte damaſco media die ſubito de celo circũfulſit me lux copioſa:

supra.8.a. et.9.a.

έπεσον τε εις/το έδαφος και ήκουσα φωνής λεγούσης μοι. σαούλ σαούλ τι με διώκεις. εγώ δε απεκρίθην. τις ει κύριε. είπε τε προς με. εγώ ειμί ιησούς/ο ναζωραίος ον συ διώκεις. οι δε συν εμοί όντες/το μεν φως εθεάσαντο, και έμφοβοι εγένοντο,/την φωνήν δε ουκ ήκουσαν/του λαλούντος μοι. είπον δε τι ποιήσω κύριε./ο δε κύριος είπε προς με. αναστάς πορεύου εις δαμασκόν, κακεί σοι λαληθήσεται περί πάντων ων τέτακταί σοι ποιήσαι. ως δε ουκ ενέβλεπον από/της δόξης/του φωτός εκείνου, χειραγωγούμενος υπό/των συνόντων μοι ήλθον εις δαμασκόν. ανανίας δε τις ανήρ ευλαβής κατά/τον νόμον μαρτυρούμενος υπό πάντων/των κατοικούντων εν δαμασκώ ιουδαίων, ελθών προς με και επιστάς είπε μοι. σαούλ αδελφέ ανάβλεψον. καγώ αυτή/τη ώρα ανέβλεψα εις αυτόν. ο δε είπεν./ο θεός/των πατέρων ημών προεχειρίσατο σε γνώναι/το θέλημα αυτού, και ιδείν/τον δίκαιον και ακούσαι φωνήν εκ/του στόματος αυτού, ότι έση μάρτυς αυτώ προς πάντας ανθρώπους ων εώρακας και ήκουσας. και νυν τι μέλλεις. αναστάς βάπτισαι, και απόλουσαι/τας αμαρτίας σου, επικαλεσάμενος/το όνομα/του κυρίου. εγένετο δε μοι υποστρέψαντι εις ιερουσαλήμ και προσευχομένου μου εν/τω ιερώ, γενέσθαι με εν εκστάσει και ιδείν αυτόν λέγοντα μοι. σπεύσον και έξελθε εν τάχει εξ ιερουσαλήμ, διότι ου παραδέξονται σου/την μαρτυρίαν περί εμού. καγώ είπον. κύριε αυτοί επίστανται ότι εγώ ήμην φυλακίζων και δαίρων κατά/τας συναγωγάς/τους πιστεύοντας επί σε. και ότε εξεχείτο/το αίμα στεφάνου/του πρωτομάρτυρός σου, και αυτός ήμην εφεστώς και συνευδοκών/τη αναιρέσει αυτού, φυλάσσων/τα ιμάτια/των αναιρούντων αυτόν. και είπε προς με. πορεύου ότι εγώ εις έθνη μακράν εξαποστελώ σε. ήκουον δε αυτού άχρι τούτου/του λόγου, και επήραν/την φωνήν αυτών λέγοντες. αίρε από/της γης/τον τοιούτον. ου γαρ καθήκεν αυτόν ζην. κραζόντων δε αυτών και ριπτούντων/τα ιμάτια και κονιορτόν βαλλόντων εις/τον αέρα, εκέλευσεν αυτόν/ο χιλίαρχος άγεσθαι εις/την παρεμβολήν ειπών μάστιξιν ανετάζεσθαι αυτόν, ίνα επιγνώ δι ην αιτίαν ούτως επεφώνουν αυτώ. ως δε προέτειναν αυτόν/τοις ιμάσιν, είπε προς/τον εστώτα εκατόνταρχον/ο παύλος. ει άνθρωπον ρωμαίον και ακατάκριτον έξεστιν υμίν μαστίζειν. ακούσας δε/ο εκατόνταρχος

et decidens in terram audiui vocem dicẽtẽ mihi. Saule ſaule qd me pſeqris? Ego autem reſpõdi. Quis es dñe? Dixit ad me. Ego ſum ieſus nazaren9 quẽ tu pſeqris. B Et qui mecũ erãt lumẽ qdẽ viderunt: vocem autem nõ audierũt ei9 q loqbat mecũ. Et dixi. Quid faciã dñe? Dñs autem dixit ad me. Surgens vade damaſcum: ⁊ ibi tibi dicetur de oibus que te oportcat facere. Et cum non viderem pre claritate lumis illi9: ad manũ deduct9 a comitibus veni damaſcum. Ananias autem quidã vir timorat9 ſꝫ legem teſtimonium hñs ab omnibus habitãtibus i damaſco iudeis: veniens ad me ⁊ ſtãs dixit mihi. Saule frater reſpice. Et ego eadem hora reſpexi in eum. At ille dixit. Deus patrum noſtrorꝫ preordinauit te vt cognoſceres volũtatẽ eius: ⁊ videres iuſtũ ⁊ audires vocem ex ore eius: qꝛ eris teſtis illius ad omnes homines eorꝫ q̄ vidiſti ⁊ audiſti. Et nũc qd moraris? Exurge ⁊ baptizare ⁊ ablue peccata tua inuocato nomine ipſius. C Factum eſt autem reuertẽti mihi in hieruſalem ⁊ oranti i tẽplo: fieri me in ſtupore mẽtis ⁊ videre illũ dicentem mihi. Feſtina ⁊ exi velociter ex hierl'm qm non recipient teſtimoniũ tuũ de me. Et ego dixi. Dñe ipſi ſciunt qꝛ ego eram cõcludẽs i carcerẽ ⁊ cedẽs p ſynagogas eos q credebãt in te. Et cũ funderetur ſanguis ſtephani teſtis tui ego ſtabã ⁊ conſentiebam et cuſtodiebam veſtimenta interficientiũ illũ. Et dixit ad me. Vade qm ego i nationes lõge mittã te. Audiebãt autem eum vſqꝫ ad hoc verbum: ⁊ leuauerunt vocem ſuam dicentes. Tolle de terra huiuſcemodi. Nõ enim phas ẽ eũ viuere. Vociferãtib9 autem eis ⁊ pijciẽtib9 veſtimẽta ſua ⁊ puluerem iactantibus in aerem: iuſſit tribun9 induci eũ in caſtra ⁊ flagellis cedi ⁊ torqueri: vt ſciret propter quã cãm ſic acclamarẽt ei. Et cum aſtrinxiſſent eũ loris: dixit aſtãti ſibi cẽturioni paulus. D Si hominẽ romanum ⁊ indemnatum licet vobis flagellare? Quo audito centurio

ſup.9.a. 1.Cor.15.b Gala.1.c.

Sup.7.d

προσελθὼν ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ λέγων.
ὅρα τί μέλλεις ποιεῖν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗ
τος ῥωμαῖός ἐστι. προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρ=
χος εἶπεν αὐτῷ. λέγε μοι, σὺ ῥωμαῖος εἶ.
ὁ δὲ ἔφη, ναί. ἀπεκρίθη τε ὁ χιλίαρχος. ἐγὼ
πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην
ἐκτησάμην. ὁ δὲ παῦλος ἔφη. ἐγὼ δὲ καὶ γε
γέννημαι. εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ᾽ αὐτοῦ
οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν. καὶ ὁ χιλίαρ
χος ἐφοβήθη ἐπιγνοὺς ὅτι ῥωμαῖός ἐστι, καὶ
ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς. τῇ δὲ ἐπαύριον βου
λόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές τὸ τί κατηγο=
ρεῖται παρὰ τῶν ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν
ἀπὸ τῶν δεσμῶν, καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τοὺς
ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῶν. καὶ
καταγαγὼν τὸν παῦλον ἔστησεν εἰς αὐ=
τούς. Cap. 23.

Ἀτενίσας δὲ παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν.
ἄνδρες ἀδελφοί ἐγὼ πάσῃ συνειδή=
σει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύ=
της τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀνανίας ἐπέ=
ταξε τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ
τὸ στόμα. τότε ὁ παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε.
τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός τοῖχε κεκονιαμέ=
νε, καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον,
καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι. οἱ
δὲ παρεστῶτες εἶπον. τὸν ἀρχιερέα τοῦ θε=
οῦ λοιδορεῖς. ἔφη τε ὁ παῦλος. οὐκ ᾔδειν
ἀδελφοί ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς. γέγραπται
γάρ. ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κα
κῶς. γνοὺς δὲ ὁ παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος ἐστὶ
σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον φαρισαίων, ἔ=
κραξεν ἐν τῷ συνεδρίῳ. ἄνδρες ἀδελφοί ἐ=
γὼ φαρισαῖός εἰμι υἱὸς φαρισαίου. περὶ ἐλ
πίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι.
τοῦτο δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος, ἐγένετο στά
σις τῶν σαδδουκαίων καὶ φαρισαίων, καὶ ἐσ
χίσθη τὸ πλῆθος. σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέ
γουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν μηδὲ ἄγγελον
μήτε πνεῦμα. φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ
ἀμφότερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη.
καὶ ἀναστάντες οἱ γραμματεῖς τοῦ μέρους
τῶν φαρισαίων, διεμάχοντο λέγοντες. οὐ
δὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τού=
τῳ. εἰ δὲ καὶ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ
ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν. πολλῆς δὲ γε=
νομένης στάσεως, εὐλαβηθεὶς ὁ χιλίαρχος
μὴ διασπασθῇ ὁ παῦλος ὑπ᾽ αὐτῶν, ἐκέ=
λευσε τὸ στράτευμα καταβῆναι καὶ ἁρπάσαι
αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν τε εἰς τὴν
παρεμβολήν. τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς
αὐτῷ ὁ κύριος εἶπε. θάρσει παῦλε. ὡς γὰρ
διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς ἱερουσαλήμ,

accessit ad tribunū: ⁊ nūciauit ei dicens
Quid acturꝰ es? Hic ei hō ciuis
romanꝰ eſt. Accedēs āt tribunus
dixit illi. Dic mihi: ſi tu romanus es?
At ille dixit. Etiā. Et rñdit tribunus:
multa ſumma ciuilitatem hanc Ego
ꝯſecutꝰ ſuꝫ. Et paulꝰ ait. Ego āt ⁊ na
tus ſū. Protinꝰ ergo diſceſſerūt ab illo
q̇ euꝫ torturi erant. Tribunus quoqꝫ
timuit poſtq̄ reſciuit q: ciuis romanus
eēt: ⁊ q: alligaſſet eū. Poſtera aūt die
volēs ſcire diligētius q̄ ex cā accuſaret
a iudeis: ſoluit euꝫ
⁊ iuſſit ſacerdotes conuenire
⁊ omne concilium: ⁊
producens paulum ſtatuit inter illos.
Cap. 23.

Intendens āt in cōciliū paulꝰ ait. A
Viri frēs ego omni conſcientia
bona ꝯuerſatꝰ ſuꝫ añ deū vſqꝫ ī hodier
nū diē. Princeps āt ſacerdotū ananias p̄
cepit aſtantibus ſibi ꝑcutere os eius.
Tunc paulus dixit ad eum.
Percutiet te deus paries dealbate.
Et tu ſedes iudicās me ſ̄m legeꝫ:
⁊ ꝯtra legem iubes me percuti?
Et q̇ aſtabāt dixerūt. Sūmū ſacerdotē
dei maledicis? Dixit aūt paulꝰ. Neſcie
bā frēs q: ꝓnceps ē ſacerdotū. Scriptuꝫ
ē ei. Pricipē ꝑplī tui non maledices. Exo. 22. d.
Sciēs āt paulꝰ q: vna pars eſſet B
ſaduceoꝝ ⁊ altera phariſeoꝝ: exclama
uit in concilio. Viri fratres ego
phariſeꝰ ſuꝫ filiꝰ phariſei. De ſpe Phili. 3. a.
⁊ reſurrectiōe mortuoꝝ ego iudicor.
Et cū hec dixiſſet: facta ē diſſēſio iter
phariſeos ⁊ ſaduceos: ⁊ ſoluta eſt
multitudo. Saducei autem dicunt Mat. 22. d.
non eē reſurrectionē mortuoꝝ neqꝫ an=
gelū neqꝫ ſpūꝫ phariſei āt vtraqꝫ ꝯfitēt.
Factus eſt autem clamor magnus.
Et exurgentes quidam
phariſeorum pugnabant dicētes. Nihil
mali inuenimus in hoīe iſto. Quid C
ſi ſpiritus locutus eſt ei aut
angelꝰ? Et cū magna diſſenſio fctā eēt:
timens tribunus
ne diſcerpet paulꝰ ab ipſis: iuſſit
milites deſcendere ⁊ rapere
eū de medio eoꝝ: ac deducere eum in
caſtra. Sequenti autem nocte aſſiſtens Infra. 27. d.
ei dn̄s ait. Conſtans eſto. Sicut enim
teſtificatus es de me in hieruſalem.

ούτω δει σε και εις ρώμην μαρτυρήσαι. γε
νομένης δε ημέρας ποιήσαντές τινές των ιου
δαίων συστροφήν, ανεθεμάτισαν εαυτούς,
λέγοντες μή τε φαγείν μή τε πιείν έως
ου αποκτείνωσι τον παύλον. ήσαν δε πλεί
ους τεσσαράκοντα οι ταύτην την συνωμοσί
αν πεποιηκότες, οίτινες προσελθόντες τοις
αρχιερεύσι και πρεσβυτέροις είπον. αναθέ=
ματι ανεθεματίσαμεν εαυτούς μηδενός γεύ
σασθαι έως ου αποκτείνωμεν τον παύλον.
νυν ουν υμείς εμφανίσατε τω χιλιάρχω
συν τω συνεδρίω, όπως αύριον καταγάγη
αυτόν προς υμάς ως μέλλοντας διαγινώσ
κειν ακριβέστερον τα περί αυτού. ημείς δε
προ του εγγίσαι αυτόν έτοιμοι εσμέν του
ανελείν αυτόν. ακούσας δε ο υιός της α=
δελφής παύλου το ένεδρον, παραγενόμενος
και εισελθών εις την παρεμβολήν απήγγει
λε τω παύλω. προσκαλεσάμενος δε ο παύ
λος ένα των εκατοντάρχων έφη. τον νεανίσ
κον τούτον απάγαγε προς τον χιλίαρχον.
έχει γαρ τι απαγγείλαι αυτώ. ο μεν ουν
παραλαβών αυτόν ήγαγε προς τον χιλί=
αρχον, και φησίν. ο δέσμιος παύλος προσ=
καλεσάμενός με ηρώτησε τούτον τον νεα=
νίαν αγαγείν προς σε έχοντα τι λαλήσαι
σοι. επιλαβόμενος δε της χειρός αυτού ο χι
λίαρχος, και αναχωρήσας κατιδίαν επυνθά
νετο. τι εστίν ο έχεις απαγγείλαι μοι. είπε
δε, ότι οι ιουδαίοι συνέθεντο του ερωτήσαι
σε όπως αύριον εις το συνέδριον καταγά=
γης τον παύλον, ως μέλλοντές τι ακριβέσ=
τερον πυνθάνεσθαι περί αυτού. συ ουν μη
πεισθής αυτοίς. ενεδρεύουσι γαρ αυτόν εξ
αυτών άνδρες πλείους τεσσαράκοντα, οίτι
νες ανεθεμάτισαν εαυτούς μήτε φαγείν μή=
τε πιείν έως ου ανέλωσιν αυτόν, και νυν έ
τοιμοί εισί προσδεχόμενοι την από σου ε=
παγγελίαν. ο μεν ουν χιλίαρχος επέλυσε
τον νεανίαν, παραγγείλας μηδενί εκλαλή=
σαι ότι ταύτα ενεφάνισας προς με. και προ
σκαλεσάμενος δύο τινάς των εκατοντάρχων
είπεν. ετοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους ό
πως πορευθώσιν έως καισαρείας, και ιππείς
εβδομήκοντα και δεξιολάβους διακοσίους
από τρίτης ώρας της νυκτός, κτήνη τε πα
ραστήσαι, ίνα επιβιβάσαντες τον παύλον δι
ασώσωσι προς φίληκα τον ηγεμόνα,
γράψας επιστολήν
περιέχουσαν τον τύπον τούτον: κλαύδιος
λυσίας τω κρατίστω ηγεμόνι φίληκι χαί=

ſic te opꝫ ⁊ rome teſtificari. Factã
aũt die collegerunt ſe quidam ex iudeis et
deuouerunt ſe ros donec
dicẽtes neqꝫ mãducaturos neqꝫ bibitu=
occiderẽt paulũ. Erãt aũt pluſ
q̃ꝫ q̃dragita viri q̃ hãc ꝯiurationem D
fecerant: qui acceſſerunt
ad p̃ncipes ſacerdotũ ⁊ ſeniores ⁊ dixerũt.
Deuotiõe deuouim⁹ nos nihil guſtatu
ros donec occidamus paulum.
Nunc ergo vos notum facite tribuno
cum concilio: vt producat
illum ad vos tãq̃ꝫ aliq̃d certi⁹ cognitu
ri de eo. Nos vero
priuſq̃ꝫ appropiet parati ſumus
iterficere illũ. Quod cũ audiſſet fili⁹ ſoro
ris pauli inſidias: venit
⁊ intrauit caſtra: nunciauitqꝫ
paulo. Vocans autem paulus ad ſe
vnũ ex cẽturionib⁹ ait. Adoleſcentem
hunc adduc ad tribunum.
Habet ei aliq̃d idicare illi. Et ille q̃dẽ
aſſumẽs eũ: duxit ad tribunũ
⁊ ait. Vinctus paulus vocans E
rogauit me hunc adoleſcentem
p̃ducere ad te habentẽ aliquid loqui
tibi. Apphẽdẽs aũt tribun⁹ manũ illiuſ
ſeceſſit cũ eo ſeorſuꝫ ⁊ interrogauit illum.
Quid ẽ qd habes indicare mihi. Ille
aũt dixit. Iudeis cõuenit rogare
te vt craſtina die producas
paulum in cõciliũ quaſi aliquid certius
inquiſituri ſint de illo: tu vero ne
credideris illis. Inſidiant̃ enĩ ei ex
eis viri amplius q̃ꝫ quadragita: qui
ſe deuouerunt non manducare neqꝫ
bibere donec interficiãt eũ: ⁊ nũc para
ti ſunt expectantes promiſſum tuum.
Tribunus igitur dimiſit F
adoleſcẽtẽ: p̃cipiẽs ei ne cui loqueretur
q̃m hec nota ſibi feciſſet. Et vocatis
duobus centurionibus:
dixit illis. Parate milites ducẽtos: vt
eant vſqꝫ ceſaream: ⁊ equites
ſeptuaginta et lancearios ducentos
a tertia hora noctis ⁊ iumẽta prepara
te vt imponentes paulum ſaluum per=
ducerent ad felicen preſidem. Timuit enĩ
ne forte raperent eum iudei ⁊ occiderent: et
ipſe poſtea calumniam ſuſtineret tanq̃ꝫ ac=
cepturus pecuniaꝫ: ſcribens ei epiſtolam
continentem hec. Claudius
lyſias optimo preſidi felici ſalutẽ.

ρειν. τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπό
τῶν ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι
ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐ
ξειλόμην αὐτόν, μαθὼν ὅτι ῥωμαῖος ἐστί.
βουλόμενος δὲ γνῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνε
κάλουν αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συ
νέδριον αὐτῶν. ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περί
ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄ=
ξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔγκλημα ἔχοντα. μη
νυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα
μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, ἐξ αὐ=
τῆς ἔπεμψα πρὸς σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς
κατηγόροις λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ.
ἔρρωσο. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ δι
ατεταγμένον αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὸν παύ=
λον, ἤγαγον διὰ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν ἀντιπα
τρίδα. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς
πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν
παρεμβολήν. οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν και
σάρειαν καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡ=
γεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν παῦλον αὐτῷ.
ἀναγνοὺς δὲ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἐπερωτήσας ἐκ
ποίας ἐπαρχίας ἐστί, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπό
κιλικίας, διακούσομαί σου ἔφη ὅταν καὶ οἱ
κατήγοροί σου παραγένωνται. ἐκέλευσέ τε
αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ ἡρώδου φυλάσ=
σεσθαι. Cap. 24.

Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς
ἀνανίας μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ῥή
τορος τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν
τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ παύλου. κληθέντος
δὲ αὐτοῦ, ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ τέρτυλλος
λέγων. πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διά
σοῦ καὶ κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει
τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας πάντη τε καὶ
πανταχοῦ, ἀποδεχόμεθα κράτιστε φῆλιξ
μετὰ πάσης εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖ
όν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡ=
μῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. εὑρόντες γάρ
τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν καὶ κινοῦντα στά
σιν πᾶσι τοῖς ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰ=
κουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς τῶν ναζω=
ραίων αἱρέσεως, ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε
βεβηλῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατά
τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίναι. πα
ρελθὼν δὲ λυσίας ὁ χιλίαρχος βίᾳ πολλῇ
ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀφείλετο καὶ πρὸς σὲ
ἀπέστειλε, κελεύσας καὶ τοὺς κατηγόρους
αὐτοῦ ἔρχεσθαι. παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀ=
νακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι,
ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. συνεπέθεν=
το δὲ καὶ οἱ ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕ
τως ἔχειν. ἀπεκρίθη τε ὁ παῦλος, νεύσαντος

Virum hunc comprehenſum a
iudeis: ⁊ incipientem interfici
ab eis ſuperueniens cū exercitu eripui:
cognito q͛ romanus eſt.
Volēs q̃ ſcire cauſā quā obijciebant
illi: deduxi eum in con
cilium eoꝝ. Quem inueni accuſari de
queſtionib⁹ legis ipſorum: nihil vo di
gnū morte aut vinculis habētē crimen.
Et cū mihi plată eſſet de inſidijs quas
parauerant illi:
miſi eum ad te: denuncians ⁊
accuſatoribus vt dicant apud te.
Vale. Milites vero ſecundū preceptū
ſibi aſſumentes paulum:
duxerunt per noctē in antipatridem:
⁊ poſtera die dimiſſis equitibus
vt cum eo irent: reuerſi ſunt ad
caſtra. Qui cum veniſſent ceſaream
et tradidiſſent epiſtolam preſidi:
ſtatuerunt ante illum ⁊ paulum.
Cum legiſſet aūt ⁊ interrogaſſet de
qua prouincia eſſet: ⁊ cognoſcēs q͛ de
cilicia: audiam te inquit cum
accuſatores tui venerint. Juſſit q̃
in pretorio herodis cuſtodiri eum.
Cap. 24.

Poſt quinq̃ aūt dies deſcēdit princeps A
ſacerdotū ananias cū ſeniorib⁹ qui
buſdā ⁊ tertullo quodā oratore: q̄ adie
runt preſidē aduerſus paulū. Et citato
paulo: cepit accuſare tertullus
dicens. Cum in multa pace agam⁹ per
te: ⁊ multa corrigantur
per tuam prouidentiam ſemper et
vbiq̃: ſuſcipimus optime felix
cum omni grãrū actiõe. Ne diuti⁹ aūt
te ꝑtrahā: oro breuiter audias nos pro
tua clementia. Inuenimus hunc
hominem peſtiferū ⁊ cõcitantē ſeditionē
omnibus iudeis in vniuerſo orbe
⁊ autorem ſeditiõis ſecte nazarenorum:
q͛ etiam templum violare conatus eſt:
quem ⁊ apprehenſum voluimus ſm
legē noſtram iudicare. Superueniens
autem tribunus lyſias cum vi
magna eripuit euȝ de manibus noſtris:
iubens accuſatores
ei⁹ ad te vēire: a quo poteris ipſe iudicās
de omnibus iſtis cognoſcere:
de q̄b⁹ nos accuſam⁹ eū. Adiecerunt B
autem ⁊ iudei dicentes hec ita
ſe habere. Rñdit aūt paulus: annuente

αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν. ἐκ πολλῶν ἐ-
τῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστά-
μενος, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπο-
λογοῦμαι. δυναμένου σου γνῶναι ὅτι οὐ
πλείους εἰσί μοι ἡμέραι δεκαδύο ἀφ᾽ ἧς
ἀνέβην προσκυνήσων ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ οὔ-
τε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα διαλεγό-
μενον ἢ ἐπισύστασιν ποιοῦντα ὄχλου οὔ-
τε ἐν ταῖς συναγωγαῖς οὔτε κατὰ τὴν πόλιν,
οὔτε παραστῆσαι δύνανται περὶ ὧν νῦν κα-
τηγοροῦσί μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι ὅ-
τι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω
λατρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ πιστεύων πᾶσι
τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς προφήταις γε-
γραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεόν, ἣν
καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται ἀνάστασιν
μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν δικαίων τε καὶ ἀδί-
κων. ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον
συνείδησιν ἔχων πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἀν-
θρώπους. δι᾽ ἐτῶν δὲ πλειόνων παρεγενό-
μην ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου
καὶ προσφοράς, ἐν οἷς εὗρόν με ἡγνισμέ-
νον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ
θορύβου,
τινὲς ἀπὸ τῆς ἀσίας ἰουδαῖοι οὓς
δεῖ ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔ-
χοιεν πρὸς με, ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν τί
εὗρον ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ τοῦ
συνεδρίου, ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς ἔ-
κραξα ἑστὼς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως
νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ᾽ ὑμῶν. ἀ-
κούσας δὲ ταῦτα ὁ φίληξ, ἀνεβάλλετο αὐ-
τούς, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ,
εἰπών. ὅταν λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ δι-
αγνώσομαι τὰ καθ᾽ ὑμᾶς. διαταξάμενός τε
τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι τὸν παῦλον ἔ-
χειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδί-
ων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ.
μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ φί-
ληξ σὺν δρουσίλλῃ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ οὔσῃ
ἰουδαίᾳ, μετεπέμψατο τὸν παῦλον, καὶ ἤ-
κουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς χριστὸν ἰησοῦν πί-
στεως. διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιο-
σύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ
μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος γενόμενος ὁ
φίληξ ἀπεκρίθη. τὸ νῦν ἔχον πορεύου,
καιρὸν δὲ λαβὼν μετακαλέσομαί σε, ἅμα
καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ
ὑπὸ τοῦ παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτόν, διὸ
καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡ-
μίλει αὐτῷ. διετίας δὲ πληρωθείσης, ἔλαβε
διάδοχον ὁ φίληξ πόρκιον φῆστον. θέλων

ſibi preſide dicere. Ex multis annis
te eſſe iudicem genti huic ſciens:
bono animo pro me ſatiſfaciam.
Potes enim cognoſcere quia non
plus ſunt mihi dies quam duodecim: ex quo
aſcendi adorare in hieruſalem: et neque
in templo inuenerunt me cum aliquo diſpu-
tantem aut concurſum facientem turbe neque
in ſynagogis neque in ciuitate:
neque probare poſſunt tibi de quibus nunc me
accuſant. Confiteor hoc autem tibi quod
ſecundum ſectam quam dicunt hereſim: ſic
deſeruio patri et deo meo: credens omnibus
que in lege et prophetis ſcripta ſunt:
ſpem habens in deum quam
et hi ipſi expectant reſurrectionem
futuram iuſtorum et iniquorum.
In hoc et ipſe ſtudeo ſine offendiculo C
conſcientiam habere ad deum et ad homines ſemper.
Poſt annos autem plures
elemoſynas facturus in gentem meam
veni: et oblationes et vota. In quibus inuenerunt
me purificatum in templo: non cum turba ne-
que cum tumultu. Et apprehenderunt me
clamantes et dicentes. Tolle inimicum no-
ſtrum. Quidam autem ex aſia iudei quos
oportebat apud te preſto eſſe et accuſare ſi
quid haberent aduerſum me: aut hi ipſi dicant ſi
quid inuenerunt in me iniquitatis cum ſtem in
concilio: niſi de vna hac ſolummodo vo-
ce qua clamaui inter eos ſtans: quoniam de re-
ſurrectione mortuorum ego iudicor hodie a
vobis. Diſtulit autem illos felix
certiſſime ſciens de via hac
dicens. Cum tribunus lyſias deſcenderit au-
diam vos. Iuſſitque D
centurioni cuſtodire eum et habere
requiem: nec quenquam de ſuis prohibere
miniſtrare ei.
Poſt aliquot autem dies veniens felix
cum druſilla vxore ſua que erat
iudea vocauit paulum: et audiuit ab
eo fidem que eſt in chriſtum ieſum.
Diſputante autem illo de iuſtitia
et caſtitate et de iudicio
futuro: tremefactus
felix reſpondit. Quod nunc attinet vade:
tempore autem oportuno accerſiam te: ſimul
et ſperans quod pecunia ei daretur
a paulo: propter quod
et frequenter accerſiens eum loquebatur
cum eo. Biennio autem expleto: accepit
ſucceſſorem felix porcium feſtum. Volens

δε χάριτας καταθέσθαι τοις ιουδαίοις ο φίληξ, κατέλιπε τον παύλον δεδεμένον. Cap. 25.

Φήστος ουν επιβάς τη επαρχία, μετά τρείς ημέρας ανέβη εις ιεροσόλυμα από καισαρείας. ανεφάνισαν δε αυτώ ο τε αρχιερεύς και οι πρώτοι των ιουδαίων κατά του παύλου, και παρεκάλουν αυτόν αιτούμενοι χάριν κατ' αυτού, όπως μεταπέμψηται αυτόν εις ιερουσαλήμ, ενέδραν ποιούντες ανελείν αυτόν κατά την οδόν. ο μεν ουν φήστος απεκρίθη τηρείσθαι τον παύλον εν καισαρεία, εαυτόν δε μέλλειν εν τάχει εκπορεύεσθαι. οι ουν δυνατοί εν υμίν φησί συγκαταβάντες, ει τι εστίν εν τω ανδρί τούτω άτοπον, κατηγορείτωσαν αυτού. διατρίψας δε εν αυτοίς ημέρας πλείους η οκτώ καταβάς εις καισάρειαν, τη επαύριον καθίσας επί του βήματος, εκέλευσε τον παύλον αχθήναι. παραγενομένου δε αυτού, περιέστησαν οι από ιεροσολύμων καταβεβηκότες ιουδαίοι, πολλά και βαρέα αιτιώματα φέροντες κατά του παύλου, α ουκ ίσχυον αποδείξαι, απολογουμένου αυτού ότι ούτε εις τον νόμον των ιουδαίων ούτε εις το ιερόν ούτε εις καίσαρα ήμαρτον. ο φήστος δε τοις ιουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, αποκριθείς τω παύλω είπε. θέλεις εις ιεροσόλυμα αναβάς εκεί περί τούτων κρίνεσθαι επ' εμού. είπε δε ο παύλος. επί του βήματος καίσαρος εστώς ειμί, ου με δει κρίνεσθαι. ιουδαίους ουδέν ηδίκησα ως και συ κάλλιον επιγινώσκεις. ει μεν γαρ αδικώ και άξιον θανάτου πέπραχά τι, ου παραιτούμαι το αποθανείν. ει δε ουδέν εστίν ων ούτοι κατηγορούσί μου, ουδείς με δύναται αυτοίς χαρίσασθαι. καίσαρα επικαλούμαι. τότε ο φήστος συλλαλήσας μετά του συμβουλίου απεκρίθη. καίσαρα επικέκλησαι, επί καίσαρα πορεύση. ημερών δε διαγενομένων τινών αγρίππας ο βασιλεύς και βερνίκη κατήντησαν εις καισάρειαν ασπασόμενοι τον φήστον. ως δε πλείους ημέρας διέτριβεν εκεί, ο φήστος τω βασιλεί ανέθετο τα κατά τον παύλον λέγων. ανήρ τις εστί καταλελειμμένος υπό φίληκος δέσμιος, περί ου γενομένου μου εις ιεροσόλυμα ενεφάνισαν οι αρχιερείς και οι πρεσβύτεροι των ιουδαίων, αιτούμενοι κατ' αυτού δίκην. προς ους απεκρίθην, ότι ουκ εστίν έθος ρωμαίοις χαρίζεσθαι τινά άνθρωπον εις απώλειαν, πριν η ο κατηγορούμενος κατά πρόσωπον έχει τους κατηγόρους, τόπον τε απολογίας λάβοι περί του εγκλήματος. συνελθόντων ουν

autem gratiā preſtare iudeis felix
reliquit paulum vinctū. Cap. 25.
Feſtus ergo cum veniſſet in puīciā A
poſt triduū aſcēdit hieroſolymā a
ceſarea. Adierūt qz eū pīcipes ſacer
dotum & primi iudeorum aduerſus
paulū: & rogabant eum poſtulantes
gratiā aduerſus eū: vt iuberet pduci
eum in hieruſalē: inſidias tendētes
vt interficerent eū in via. Feſtus autē
reſpondit ſeruari quidem paulum in
ceſarea: ſe autem maturius profecturū.
Qui ergo in vobis ait potētes ſūt: deſ
cendentes ſimul ſi quod eſt in viro
crimen accuſent eum. Demoratus
aūt inter eos dies nō amplius q̄ octo aut
decē deſcēdit ceſareā: & altera die ſedit
pro tribunali: & iuſſit paulum
adduci. Qui cū pductus eēt: circumſtete
runt eū qui ab hieroſolyma deſcenderāt
iudei: multas & graues cauſas
obijcientes: quas non poterant
pbare: paulo ratonē reddēte qm̄ neqz
in legem iudeorum neqz in templū
neqz in ceſarē qcquā peccaui. Feſtus aūt B
volens gratiam preſtare iudeis: rñdēs
paulo dixit. Uis hieroſolymā
aſcendere & ibi de his iudicari apud
me? Dixit aūt paulus. Ad tribu
nal ceſaris ſto: ibi oportet me iudicari
Iudeis non nocui: ſicut tu melius
noſti. Si enim nocui aut dignum
morte aliquid feci: non recuſo
mori. Si vero nihil ē eorū q̄ hi accu
ſant me: nemo poteſt me illis donare.
Ceſarem appello. Tunc feſtus
cum conſilio locutus reſpondit.
Ceſarem appellaſti: ad ceſarem
ibis. Et cū dies aliquot tranſacti eēnt
agrippa rex et bernice deſcenderunt
ceſareā ad ſalutandum feſtū.
Et cū dies plures ibi morarētur: feſtus
regi indicauit de
paulo dicēs. Uir quidā eſt derelictus
a felice vinctus: de quo cū eſſem
hieroſolymis adierunt me
pncipes ſacerdotū & ſeniores iudeorū:
poſtulātes aduerſus illū dānationē. Ad C
quos rñdi: qr nō ē romanis ɔſuetudo
donare aliquem hominē priuſquā
is qui accuſatur preſentes habeat
accuſatores: locū qz defēdēdi accipiat
ad abluēda crimia: q̄ ei obijciūt. Cū er

ενθάδε αναβολήν μηδεμίαν ποιησάμενος, τη εξής καθίσας επί του βήματος εκέλευσα αχθήναι τον άνδρα, περί ου σταθέντες οι κατήγοροι, ουδεμίαν αιτίαν επέφερον ων υπενόουν εγώ. ζητήματα δε τινά περί της ιδίας δεισιδαιμονίας είχον προς αυτόν, και περί τινός ιησού τεθνηκότος ον έφασκεν ο παύλος ζην. απορούμενος δε εγώ την περί τούτου ζήτησιν έλεγον, ει βούλοιτο πορεύεσθαι εις ιερουσαλήμ κακεί κρίνεσθαι περί τούτων. του δε παύλου επικαλεσαμένου τηρηθήναι αυτόν εις την του σεβαστού διάγνωσιν, εκέλευσα τηρείσθαι αυτόν εως ου πέμψω αυτόν προς καίσαρα. αγρίππας δε προς τον φήστον έφη. εβουλόμην και αυτός του ανθρώπου ακούσαι. ο δε αύριον φησίν ακούση αυτού. τη ουν επαύριον ελθόντος του αγρίππα και της βερνίκης μετά πολλής φαντασίας, και εισελθόντων εις το ακροατήριον σύν τε τοις χιλιάρχοις και ανδράσι τοις κατ' εξοχήν ούσι της πόλεως και κελεύσαντος του φήστου ήχθη ο παύλος. και φησιν ο φήστος. αγρίππα βασιλεύ και πάντες οι συμπαρόντες ημίν άνδρες, θεωρείτε τούτον, περί ου παν το πλήθος των ιουδαίων ενέτυχόν μοι εν τε ιεροσολύμοις και ενθάδε επιβοώντες μη δειν ζην αυτόν μηκέτι. εγώ δε καταλαβόμενος μηδέν άξιον θανάτου αυτόν πεπραχέναι, και αυτού δε τούτου επικαλεσαμένου τον σεβαστόν έκρινα πέμπειν αυτόν. περί ου ασφαλές τι γράψαι τω κυρίω ουκ έχω. διό προήγαγον αυτόν εφ' υμών και μάλιστα επί σου βασιλεύ αγρίππα, όπως της ανακρίσεως γενομένης, σχώ τι γράψαι. άλογον γαρ μοι δοκεί πέμποντα δέσμιον, μη και τας κατ' αυτού αιτίας σημάναι. Cap. 26.

Αγρίππας δε προς τον παύλον έφη. επιτρέπεται σοι υπέρ σεαυτού λέγειν. τότε ο παύλος απελογείτο εκτείνας την χείρα. περί πάντων ων εγκαλούμαι υπό ιουδαίων βασιλεύ αγρίππα, ήγημαι εμαυτόν μακάριον, επί σου μέλλων απολογείσθαι σήμερον, μάλιστα γνώστην όντα σε πάντων των κατά ιουδαίους εθών τε και ζητημάτων. διό δέομαι σου μακροθύμως ακούσαι μου. την μεν ουν βίωσίν μου την εκ νεότητος, την απ' αρχής γενομένην εν τω έθνει μου εν ιεροσολύμοις ίσασι πάντες οι ιουδαίοι προγινώσκον-

go huc conueniſſent: ſine vlla dilatione
in ſequēti die ſedens pro tribunali iuſſi
adduci virū: de quo cum ſteniſſēt
accuſatores: nullā cauſā deferebāt
de quibus ego ſuſpicabar malū: q̄ſtiōes
vero q̄ſdā de ſua ſupſtitiōe hēbāt aduer
ſus eū: & de quodā ieſu defūcto q̄m affir
mabat paulus viuere. Heſitans aūt ego
de huiuſmodi q̄ſtione dicebā: ſi
vellet ire hieroſolymā: & ibi
iudicari de iſtis. Paulo aūt
appellante vt ſeruaretur
auguſti cognitioni: iuſſi ſeruari
eum donec mittā eū ad ceſarem.
Agrippa aūt dixit ad feſtū.
Uolebā & ipſe hominem audire.
Cras inquit audies eum.
Altera aūt die cū veniſſet Agrippa D
& Bernice cum multa ambitione:
et introiſſent in auditorium cū
tribunis & viris principalibus
ciuitatis: iubente
feſto adductus ē paulus. Et dixit feſtus.
Agrippa rex & omnes q̄ ſimul adeſtis
nobiſcum viri: videtis hunc hoīem de
quo omnis multitudo iudeorū iterpellā
uit me hieroſolymis petētes & acclamā
tes non oportere eum viuere āplius. E
go vero cōperi nihil dignum morte
eum admiſiſſe. Ipſo autem hoc
appellante ad auguſtum iudicaui
mittere. De quo quid certum ſcribam
dño non habeo. Propter quod pduxi
eum ad vos: & maxime ad te
rex agrippa: vt interrogatione
facta habeā qd ſcribā. Sine rōne enī
mihi videtur mittere vinctum &
cauſas eius non ſignificare. Cap. 26.
Agrippa vero ad paulum ait. Per A
mittitur tibi loqui pro temetipſo.
Tunc paulus extenta
manu cepit rōnē reddere. De oibus q̄
bus accuſor a iudeis rex agrippa
eſtimo me beatum apud te:
cū ſim defenſurus me hodie: maxime
te ſciente omnes que apud
iudeos ſūt ɔſuetudies & q̄ſtiōes. Prop
pter quod obſecro patiēter me audias.
Et quidem vitam meam a
iuuentute que ab initio fuit in
gente mea in hieroſolymis nouerunt
omnes iudei preſcientes

τες με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅ=
τι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡ=
μετέρας θρησκείας ἔζησα φαρισαῖος. καὶ
νῦν ἐπ᾽ ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς πατέ=
ρας ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θε
οῦ ἕστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδε=
κάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡ=
μέραν λατρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι. πε=
ρὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι βασιλεῦ ἀ=
γρίππα ὑπὸ ἰουδαίων. τί ἄπιστον κρί=
νεται παρ᾽ ὑμῖν εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγεί=
ρει. ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς
τὸ ὄνομα ἰησοῦ τοῦ ναζωραίου δεῖν
πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι, ὃ καὶ ἐποίη=
σα ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ πολλοὺς τῶν
ἁγίων ἐγὼ φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν
παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών.
ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆ
φον. καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς
πολλάκις τιμωρῶν αὐτούς, ἠνάγκαζον
βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμε=
νος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔ=
ξω πόλεις. ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς
τὴν δαμασκὸν μετ᾽ ἐξουσίας καὶ ἐπιτρο
πῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἡμέρας
μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον βασιλεῦ
οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ
ἡλίου περιλάμψαν με φῶς, καὶ τοὺς
σὺν ἐμοὶ πορευομένους, πάντων δὲ
καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκου=
σα φωνὴν λαλοῦσαν πρός με καὶ λέ
γουσαν τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ. σαοὺλ σα=
οὺλ τί με διώκεις. σκληρόν σοι πρὸς
κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπον. τίς εἶ
κύριε. ὁ δὲ εἶπεν. ἐγώ εἰμι ἰησοῦς ὃν
σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στῆθι ἐ
πὶ τοὺς πόδας σου. εἰς τοῦτο γὰρ ὤφ=
θην σοι προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ
μάρτυρα ὧν τε οἶδες ὧν τε ὀφθήσομαι
σοι, ἐξαιρούμενος σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ
τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγώ σε ἀποστέλλω
ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέ=
ψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξου=
σίας τοῦ σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λα=
βεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ κλῆρον
ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ. ὅ
θεν βασιλεῦ ἀγρίππα οὐκ ἐγενόμην ἀ=
πειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ, ἀλλὰ τοῖς
ἐν δαμασκῷ πρῶτον καὶ ἱεροσολύ=
μοις εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς ἰου=
δαίας καὶ τοῖς ἔθνεσιν, ἀπήγγελλον μετα=
νοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἄξια

me ab initio: ſi velit teſtimoniũ phibe
re: quõ ſcdm certiſſimã ſectã noſtre
religionis vixi phariſeus. Et
nunc in ſpe q̃ ad patres noſtros
repromiſſionis facta ẽ a deo
ſto iudicio ſubiectꝰ: in q̃ duodeci tribꝰ
noſtre nocte ⁊ die
deſeruiẽtes ſperãt deuenire. De
q̃ ſpe accuſor a iudeis rex.
Quid incredibile iudicat̃
apud vos: ſi deus mortuos ſuſcitat?
Et ego q̃dẽ eſtimaueram me aduerſꝰ
nomen iheſu nazareni debere
multa contraria agere: quod feci
hieroſolimis. Et multos
ſãctorũ ego in carceribus incluſi:
a principibꝰ ſacerdotũ poteſtate accep
ta. Et cũ occiderẽtur detuli ſententiã.
Et per om̃es ſynagogas
frequenter puniens eos: compellebã
blaſphemare: ⁊ amplius inſaniẽs in
eos pſequebar vſq; in exteras
ciuitates. In quibꝰ dũ irem
damaſcum cum ptãte ⁊ permiſſiũ
principum ſacerdotum die
media in via vidi rex
de celo ſupra ſplendorem
ſolis circumfulſiſſe me lumẽ: ⁊ eos qui
mecum ſimul erant: omnes q̃
nos cum occidiſſemꝰ in terram audiui
vocem loquentem mihi
hebraica lingua. Saule ſaule
quid me pſequeris? Durũ eſt tibi cõtra — Supra.9.a et.22.b.
ſtimulũ calcitrare. Ego aũt dixi: Quis
es dñe? Dñs aũt dixit. Ego ſũ ieſus
nazarenꝰ quẽ tu pſequeris. Sed exurge
⁊ ſta ſupra pedes tuos. Ad hoc ei ap
parui tibi vt cõſtituã te miniſtrũ ⁊
teſtẽ eorũ que vidiſti: ⁊ eorũ qbꝰ ap=
parebo tibi: eripiens te de populis ⁊
gentibꝰ in quas nũc ego mitto
te aperire oculos eorũ: vt ꝯuertãt
a tenebris ad lucem: et de poteſtate
ſathane ad deũ: vt accipiant
remiſſionẽ peccatorũ ⁊ ſortẽ
inter ſanctos p fidẽ q̃ eſt in me. Unde
rex agrippa non fui incredulus
celeſti viſioni: ſed
his q̃ ſũt damaſci primũ ⁊ hieroſolymis
⁊ in omnẽ regionẽ iudee
⁊ gentibus annunciabam vt penitentiã
agerẽt ⁊ cõuerterẽtur ad deũ: digna

τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. ἕνεκα
τούτων με οἱ ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι
ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. ἐ=
πικουρίας οὖν τυχὼν τῆς παρὰ τοῦ θε=
οῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα μαρ=
τυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκ
τὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν
μελλόντων γίνεσθαι καὶ μωσῆς, εἰ παθη=
τὸς ὁ χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως
νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λα=
ῷ καὶ τοῖς ἔθνεσι. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολο
γουμένου, ὁ φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔφη.
μαίνῃ παῦλε, τὰ πολλά σε γράμματα
εἰς μανίαν περιτρέπει. ὁ δὲ οὐ μαίνομαι φη
σὶ κράτιστε φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σω
φροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι. ἐπίστα=
ται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεύς πρὸς ὃν
καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ. λανθάνειν γὰρ
αὐτὸν τι τούτων οὐ πείθομαι. οὐδὲ γὰρ
ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο ἐστί. πιστεύ
εις βασιλεῦ ἀγρίππα τοῖς προφήταις, οἶδα
ὅτι πιστεύεις. ὁ δὲ ἀγρίππας πρὸς τὸν
παῦλον ἔφη. ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χριστια
νὸν γενέσθαι. ὁ δὲ παῦλος εἶπεν. εὐξαίμην
ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ οὐ
μόνον σε ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούον=
τάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους, ὁ=
ποῖος κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν
τούτων. καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἀνέσ
τη ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἥ τε βερνίκη,
καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς, καὶ ἀναχωρή=
σαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγον
τες. ὅτι οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν
πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. ἀγρίππας
δὲ τῷ φήστῳ ἔφη. ἀπολελύσθαι ἠδύνατο
ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπικέκλητο καίσα
ρα.

Cap.27.

Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν
ἰταλίαν, παρεδίδουν τόν τε παῦλον καὶ
τινὰς ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ ὀ=
νόματι ἰουλίῳ σπείρης σεβαστῆς, ἐπιβάντες
δὲ πλοίῳ ἀδραμυττηνῷ μέλλοντες πλεῖν
τοὺς κατὰ τὴν ἀσίαν τόπους ἀνήχθημεν,
ὄντος σὺν ἡμῖν ἀριστάρχου μακεδόνος
θεσσαλονικέως. τῇ ἑτέρᾳ κατήχθημεν
εἰς σιδῶνα. φιλανθρώπως τε ὁ ἰούλιος τῷ
παύλῳ χρησάμενος, ἐπέτρεψε πρὸς
τοὺς φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυ=
χεῖν, κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν
τὴν κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐ=
ναντίους. τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν κι=
λικίαν καὶ παμφυλίαν διαπλεύσαντες,

penitentie opera facientes. Hac ex cau
ſa me iudei cum eſſem
in tẽplo cõprehẽſũ tẽptabãt volentes me
interficere. Auxilio aũt adiutus dei
vſq; in hodiernũ diẽ ſto teſtificans
minori atq; maiori: nihil extra
dicens q̃ ea q̃ prophete locuti ſunt
futura eſſe ⁊ moyſes: ſi paſſibilis
xp̃s: ſi primus ex reſurrectione
mortuorũ lumẽ annunciaturꝰ eſt populo
⁊ gentibꝰ. Hec loquẽte eo ⁊ rationẽ
reddẽte: feſtus magna voce dixit.
Inſanis Paule. Multe te littere — ſup.11.c.
ad inſaniã cõuertũt. Et paulꝰ. Nõ inſa=
nio inquit optime feſte: ſed veritatis ⁊ ſo
brietatis verba eloquor. Scit
enim de his rex: ad quem
et conſtanter eloquor. Latere enim
eum nihil horũ arbitror. Neq; enim
in angulo q̃cq̃ horũ geſtũ ẽ. Credis
rex agrippa prophetis? Scio
q: credis. Agrippa autem ad
paulũ. In modico ſuades me xp̃ianũ
fieri. Et paulus. Opto
apud deũ ⁊ in modico ⁊ in magno nõ
tantũ te: ſed etiã omnes q̃ audiũt
me hodie fieri tales qualis
⁊ ego ſum: exceptis vinculis
his. Et exſurrexit
rex et preſes ⁊ bernice
⁊ qui aſſidebant eis. Et cũ receſſiſſent:
loquebantur adinuicem dicentes
Quia nihil morte aut vĩculis dignũ q̃d
fecit homo iſte. Agrippa
autem feſto dixit. Dimitti poterat
homo hic: ſi non appellaſſet ceſarẽ.

Cap.27.

Ut aũt iudicatũ eſt nauigare eũ in
italiã: et tradi paulum cum
reliquis cuſtodijs centurioni nomine
iulio cohortis auguſte: aſcendentes
nauẽ hadramytenã incipientẽ nauigare
circa aſie loca ſuſtulimus:
pſeuerãte nobiſcũ ariſtarcho macedone
theſſalonicẽſe. Sequẽti aũt die venimꝰ
ſidonẽ. Humane autẽ tractans iulius
paulum permiſit ad
amicos ire ⁊ curam ſui agere.
Et inde cũ ſuſtuliſſemꝰ ſubnauigauimus
cyprũ: ppterea q̃ eſſent venti contrarij.
Et pelagus cilicie
⁊ pamphylie nauigantes:

κατήχθημεν εἰς μύρα τῆς λυκίας, κακεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατόνταρχος πλοῖον ἀλεξανδρῖνον πλέον εἰς τὴν ἰταλίαν, ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου ὑπεπλεύσαμεν τὴν κρήτην κατὰ σαλμώνην. μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτήν, ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις λασαία. ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοός διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρῄνει ὁ παῦλος λέγων αὐτοῖς. ἄνδρες θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ παύλου λεγομένοις. ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν οἱ πλείους ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι κακεῖθεν, εἴπως δύναιντο καταντήσαντες εἰς φοίνικα παραχειμάσαι λιμένα τῆς κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον. ὑποπνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες ἆσσον παρελέγοντο τὴν κρήτην. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ᾽ αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς ὁ καλούμενος εὐροκλύδων. συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδιδόντες ἐφερόμεθα. νησίον δέ τι ὑποδραμόντες καλούμενον κλαύδην, μόλις ἰσχύσαμεν περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης. ἣν ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον, φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν σύρτην ἐκπέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος οὕτως ἐφέροντο. σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν, τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο, καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἐρρίψαμεν. μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν. ἔδει μὲν ὦ ἄνδρες πειθαρχήσαντάς μοι, μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς κρήτης κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. καὶ τανῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν. ἀποβολὴ

venimus lyſtrã q̃ eſt licie: et ibi inueniẽs centurio nauez alexandrinam nauigantez in italiaz: tranſpoſuit nos in eam. Et cum multis diebus tarde nauigaremus et vix deueniſſem⁹ cõtra gnidũ: ꝓhibente nos vento: adnauigauimus crete iuxta ſalmonez. Et vix iuxta nauigãtes venimus in locum quẽdaz qui vocatur boni portus: cui iuxta erat ciuitas thalaſſa. Multo aũt tpe peracto et cum iam nõ eẽt tuta nauigatio eo ꝙ ieiuniuz iam preteriſſet: conſolabatur eos paul⁹ dicens eis. Viri video qm̃ cũ iniuria ⁊ multo dãno non ſolum oneris ⁊ nauis: ſed etiaz aĩarũ noſtrarũ incipit eſſe nauigatio. Centurio aũt gubernatori ⁊ nauclero magis credebat ꝙ his q̃ a paulo dicebantur. Et cuz aptus portus non eſſet ad hyemandum: plurimi ſtatuerunt cõſiliũ nauigare inde: ſi quo modo poſſẽt deuenientes phenicem hyemare portum crete reſpicientem ad africum ⁊ ad chorum. Aſpirante autez auſtro eſtimantes propoſituz ſe tenere: cũ ſuſtuliſſent de aſſon: legebãt cretam. Non poſt multuz autez miſit ſe contra ipam ventus typhonic⁹: qui vocatur euroaquilo. Cumqz arrepta eſſet nauis: ⁊ non poſſet conari in ventuz: data naue flatib⁹ ferebamur. In inſulaz aũt q̃ndã decurrẽtes q̃ vocat̃ cauda: potuimus vix obtinere ſcapham. Qua ſublata adiutorijs vtebantur accingentes nauẽ: timentes qz ne in ſyrtiz inciderent: ſummiſſo vaſe ſic ferebantur. Valida autem nobis tẽpeſtate iactatis: ſequenti die iactuz fecerunt: ⁊ tertia die ſuis manib⁹ armamẽta nauis ꝓiecerũt. Neqz aũt ſole neqz ſiderib⁹ apparẽtib⁹ ꝑ plures dies: ⁊ tempeſtate nõ exigua imminẽte: iaz ablata erat ſpes omnis ſalutis noſtre. Et cuz multa ieiunatio fuiſſet: tunc ſtãs paulus in medio eoruz dixit. Oportebat quidẽ o viri audito me nõ tollere a creta: lucriqz facere iniuriaz hanc ⁊ iacturaz. Et nũc ſuadeo vob bono aĩo eẽ. Amiſſio

B

C

D

γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἄγγελος τοῦ θεοῦ οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω, λέγων. μὴ φοβοῦ παῦλε, καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι. καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ. διὸ εὐθυμεῖτε ἄνδρες. πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ᾽ ὃν τρόπον λελάληταί μοι. εἰς νῆσον δὲ τινὰ δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο, διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ ἀδρίᾳ κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν. καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι, βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε. φοβούμενοί τε μήπως εἰς τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας, ηὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ πρώρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν, εἶπεν ὁ παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις. ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι παρεκάλει ὁ παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λέγων. τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε μηδὲν προσλαβόμενοι. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς προσλαβεῖν τροφῆς, τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει. οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται. εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησε τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν, εὔθυμοι δὲ γενόμενοι καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ. κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον. κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο εἰ δυνατὸν ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες, εἴων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπώκειλαν τὴν ναῦν, καὶ ἡ μὲν πρῶρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύε

enim nullius aĩe erit ex vobis preterq̃z nauis. Aſtitit enim mihi hac nocte angel⁹ dei cui⁹ ſũ ego: ⁊ cui deſeruio: dicens. Ne timeas paule: ceſari te oportet aſſiſtere. Et ecce donauit tibi deus oẽs qui nauigant tecum. Propter qđ bono aĩo eſtote viri. Credo enĩ deo qꝛ ſic erit quẽadmodũ dictuz ẽ mihi. In inſulã aũt quandã oportet nos deuenire. Sz poſtea ꝙ q̃rtadecima nox ſupuenit: nauigãtib⁹ nobis in hadria circa mediã noctẽ ſuſpicabant̃ naute apparere ſibi aliq̃z regionẽ. Qui ⁊ ſummittẽtes bolidẽ: inuenerunt paſſ⁹ viginti: ⁊ puſillũ inde ſepati inuenerũt paſſus quindeci. Timẽtes aũt ne in aſpa loca incideremus: de puppi mittẽtes anchoras quattuor: optabant diẽ fieri. Nautis vero querentibus fugere de naui: cum miſiſſent ſcapham in mare ſub obtẽtu quaſi inciperent a prora anchoras extendere: dixit paulus centurioni ⁊ militibus. Niſi hi in naui manſerint: vos ſalui fieri non poteſtis. Tũc abſciderũt milites funes ſcaphe: ⁊ paſſi ſũt eã excidere. Et cũ lux inciperet fieri rogabat paulus omnes ſumere cibum: dicens. Quartadecima die hodie expectantes ieiuni ꝑmanetis nihil accipientes. Propter quod rogo vos accipere cibum pro ſalute veſtra: quia nullius veſtrum capillus de capite peribit. Et cum hec dixiſſet: ſumens panẽ gratias egit deo ĩ ꝯſpectu oim̃: ⁊ cũ fregiſſet cepit manducare. Animequiores aũt facti omnes ⁊ ipi aſſũpſerũt cibũ. Eram⁹ vero vniuerſe aĩe in naui ducente ſeptuaginta ſex. Et ſatiati cibo alleuiabant nauem: iactantes triticum in mare. Cum autez dies factus eſſet terrã nõ agnoſcebãt: ſinuz vero quẽdaz cõſiderabant habentẽ litt⁹: in quẽ cogitabãt ſi poſſẽt eijcere nauẽ. Et cũ anchoras ſuſtuliſſẽt: ꝯmittebãt ſe mari: ſimul laxãtes iuncturas gubernaculorũ: ⁊ leuato artemone ſcđz aure flatum tendebant ad littus. Et cũ incidiſſem⁹ ĩ locũ bithalaſſũ impegerunt nauem: ⁊ prora quidez fixa manebat imobilis: puppis vero ſolue

ſup 12.a.et. 13 b.

E

F

G

το ὑπό/της βίας/των κυμάτων./των δε στρα
τιωτών βουλή εγένετο, ίνα/τους δεσμώτας
αποκτείνωσι μήτις εκκολυμβήσας διαφύγη.
/ο δε εκατόνταρχος βουλόμενος διασώσαι
/τον παύλον, εκώλυσεν αυτούς/του βου-
λεύματος. εκέλευσε τε/τους δυναμένους κο
λυμβάν απορρίψαντας πρώτους επί/την γην
εξιέναι, και/τους λοιπούς ους μεν επί σανί-
σιν, ους δε επί τινων/των από/του πλοίου.
και ούτως εγένετο πάντας διασωθήναι επί
/την γην. Cap.28.

Και διασωθέντες τότε επέγνωσαν ότι μελί
τη/η νήσος καλείται./οι δε βάρβαροι παρεί
χον ου/την τυχούσαν φιλανθρωπίαν ημίν.
ανάψαντες γαρ πυράν προσελάβοντο παν
τας ημάς διά/τον υετόν/τον εφεστώτα και
διά/το ψύχος. συστρέψαντος δε/του παύ
λου φρυγάνων πλήθος και επιθέντος επί
/την πυράν, έχιδνα εκ/της θέρμης διεξελ-
θούσα καθήψε/της χειρός αυτού. ως δε εί-
δον/οι βάρβαροι κρεμάμενον/το θηρίον εκ
/της χειρός αυτού, έλεγον πρός αλλήλους.
πάντως φονεύς εστίν/ο άνθρωπος ούτος,
ον διασωθέντα εκ/της θαλάσσης/η δίκη ζην
ουκ είασεν./ο μεν ουν αποτινάξας/το θηρί-
ον εις/το πυρ, έπαθεν ουδέν κακόν./οι δε προ
σεδόκων αυτόν μέλλειν πίμπρασθαι, η κα-
ταπίπτειν άφνω νεκρόν. επί πολύ δε αυ-
τών προσδοκώντων και θεωρούντων μηδέν
άτοπον εις αυτόν γινόμενον μεταβαλλό-
μενοι έλεγον θεόν αυτόν είναι. εν δε/τοις
περί/τον τόπον εκείνον υπήρχε χωρία/τω
πρώτω/της νήσου ονόματι ποπλίω. ος α
ναδεξάμενος ημάς τρεις ημέρας φιλοφρόνως
εξένισεν. εγένετο δε/τον πατέρα/του πο-
πλίου πυρετοίς και δυσεντερία συνεχόμε-
νον κατακείσθαι. προς ον/ο παύλος εισελ-
θών και προσευξάμενος επιθείς/τας χείρας
αυτώ, ιάσατο αυτόν. τούτου ουν γενομέ-
νου, και/οι λοιποί/οι έχοντες ασθενείας εν/τη
νήσω προσήρχοντο και εθεραπεύοντο. οι
και πολλαίς τιμαίς ετίμησαν ημάς, και α-
ναγομένοις επέθεντο/τα προς/την χρείαν.
μετά δε τρεις μήνας ήχθημεν εν πλοίω πα
ρακεχειμακότι εν/τη νήσω αλεξανδρινώ πα
ρασήμω διοσκούροις. και καταχθέντες εις
συρακούσας, επεμείναμεν ημέρας τρεις, ό-
θεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εις ρήγιον,
και μετά μίαν ημέραν επιγενομένου νότου
δευτεραίοι ήλθομεν εις ποτιόλους, ου ευ-
ρόντες αδελφούς παρεκλήθημεν επ' αυτοίς
επιμείναι ημέρας επτά, και ούτως εις/την
ρώμην ήλθομεν. κακείθεν/οι αδελφοί ακού-

batur a vi maris. Militum
autem conſilium fuit vt cuſtodias
occiderēt: ne q̃s cū enataſſet effugeret.
Centurio autem volens ſeruare
paulum: prohibuit fieri.
Juſſit q; eos qui poſſent natare
emittere ſe primos ⁊ euadere: ⁊ ad terrā
exire: ⁊ ceteros alios in tabulis ferebāt:
quoſdam ſuper ea que de naui erāt.
Et ſic factū eſt: vt oēs aīe euaderēt ad
terram. Cap.28

ET cum euaſiſſem⁹ tūc cognouim⁹ A
q̄ melita inſula vocabat̄. Bar
bari vero p̄ſtabāt nō modicā humanitatē
nobis. Accenſa eni pyra reficiebāt nos
oēs: propter imbrē qui imminebat ⁊
frigus. Cum cōgregaſſet autē paul⁹
ſarmentorū aliquātā multitudinē: ⁊ impo
ſuiſſet ſup ignē: vipera a calore cum
p̄ceſſiſſet inuaſit manū ei⁹. Ut vero vide
rūt barbari pendētē beſtiā de
manu eius: ad inuicem
dicebant. Utiq; homicida eſt hō hic:
q̄ cū euaſit de mari: vltio nō ſinit eū vi
uere. Et ille quidem excutiēs beſtiā B
i ignē: nihil mali paſſus ē. At illi exi
ſtimabāt eū i tumorē cōuertēdū aut ſubi
to caſuꝝ ⁊ mori. Diu autem illis
expectantibus ⁊ videntibus nihil
mali in eo fieri: conuertentes ſe
dicebant eum eſſe deum. In locis aūt
illis erant predia
principis inſule nomie publij: qui nos
ſuſcipiens triduo benigne
exhibuit. Contingit āt patrē publij
febribus ⁊ dyſſenteria vexatū
iacere. Ad quem paulus intrauit
⁊ cum oraſſet ⁊ impoſuiſſet ei manus
ſaluauit eum. Quo facto: C
omnes qui in inſula habebāt infirmita
tes accedebāt: ⁊ curabāt̄. Qui
ēt multis honorib⁹ nos honorauerūt: ⁊
nauigātib⁹ ipoſuerūt q̄ neceſſaria erant.
Poſt mēſes aūt tres nauigauimus in
naui alexandrina: q̄ in iſula hyema-
uerat: cui erat iſigne caſtorū. Et cū ve
niſſem⁹ ſyracuſā: māſim⁹ ibi triduo. Inde
circūlegentes deuenimus regium.
Et poſt vnum diē flante auſtro
ſecūda die venim⁹ puteolos: vbi inuē
tis fratrib⁹ rogati ſum⁹ manere apud
eos dies ſeptem ⁊ ſic
venimus romaꝫ. Et inde cum audiſſent

σαντες/τα περί ημών εξήλθον εις απάντη-
σιν ημίν άχρις αππίου φόρου και τριών τα-
βερνών, ους ιδών/ο παύλος ευχαριστήσας
/τω θεώ έλαβε θάρσος. ότε δε ήλθομεν εις
ρώμην/ο εκατόνταρχος παρέδωκε/τους δε-
σμίους/τω στρατοπεδάρχη,/τω δε παύλω
επετράπη μένειν καθ' εαυτόν συν/τω φυλάσ
σοντι αυτόν στρατιώτη. εγένετο δε μετά η
μέρας τρείς συγκαλέσασθαι/τον παύλον
/τους όντας/των ιουδαίων πρώτους. συ-
νελθόντων δε αυτών έλεγε προς αυτούς.
άνδρες αδελφοί εγώ ουδέν εναντίον ποιή
σας/τω λαώ η/τοις έθεσι/τοις πατρώοις δέσ
μιος εξ ιεροσολύμων παρεδόθην εις/τας χεί
ρας/των ρωμαίων, οίτινες ανακρίναντες με
εβούλοντο απολύσαι, διά/το μηδεμίαν αιτί
αν θανάτου υπάρχειν εν εμοί. αντιλεγόντων
δε/των ιουδαίων ηναγκάσθην επικαλέσασ-
θαι καίσαρα, ουχ ως/του έθνους μου έχων
τι κατηγορήσαι. διά ταύτην ουν/την αιτίαν
παρεκάλεσα ιδείν υμάς και προσλαλήσαι.
ένεκεν γαρ/της ελπίδος/του ισραήλ/την ά-
λυσιν ταύτην περίκειμαι. οι δε προς αυτόν
είπον. ημείς ούτε γράμματα περί σου ε-
δεξάμεθα από/της ιουδαίας, ούτε παραγε-
νόμενος τις/των αδελφών απήγγειλεν η ε-
λάλησέ τι περί σου πονηρόν. αξιούμεν δε πα
ρά σου ακούσαι α φρονείς. περί μεν γαρ
/της αιρέσεως ταύτης γνωστόν εστίν ημίν, ό
τι πανταχού αντιλέγεται. ταξάμενοι δε αυ
τώ ημέραν, ήκον προς αυτόν εις/την ξενίαν
πλείονες, οις εξετίθετο διαμαρτυρόμενος
/την βασιλείαν/του θεού, πείθων τε αυτούς
/τα περί/του ιησού από τε/του νόμου μω-
σέως και/των προφητών από πρωί έως εσπέ
ρας. και οι μεν επείθοντο/τοις λεγομένοις οι
δε ηπίστουν. ασύμφωνοι δε όντες προς
αλλήλους απελύοντο, ειπόντος/του παύ-
λου ρήμα εν. ότι καλώς/το πνεύμα/το άγι
ον ελάλησε διά ησαΐου/του προφήτου προς
/τους πατέρας ημών λέγον. πορεύθητι προς
/τον λαόν τούτον και είπον. ακοή ακούσετε,
και ου μη συνήτε, και βλέποντες βλέψετε,
και ου μη ίδητε. επαχύνθη γαρ η καρδία
/του λαού τούτου, και/τοις ωσί βαρέως ή-
κουσαν, και/τους οφθαλμούς αυτών εκάμμυ
σαν, μήποτε ίδωσι/τοις οφθαλμοίς, και/τοις
ωσίν ακούσωσι, και/τη καρδία συνώσι, και
επιστρέψωσι και ιάσωμαι αυτούς. γνωσ-
τόν ουν έστω υμίν ότι/τοις έθνεσιν απεστά-
λη/το σωτήριον/του θεού, αυτοί και ακού-
σονται. και ταύτα αυτού ειπόντος, απήλ-
θον/οι ιουδαίοι, πολλήν έχοντες εν εαυ-

fratres occurrerunt
nobis vſq; ad appij forū ⁊ trib⁹ taber-
nis. Quos cū vidiſſet paul⁹ grās agēs D
deo accepit fiduciā. Cū aūt veniſſem⁹
romam
permiſſum eſt paulo
permanere ſibimet: cum cuſtodiente
ſe milite. Poſt tertiam autē diem
conuocauit
primos iudeorum. Cumq; veniſſēt:
dicebat eis.
Ego viri fratres nihil aduerſ⁹ plebē fa
ciens aut morē paternum: vinctus
ab hieroſolymis tradit⁹ ſuꝫ in manus
romanorū: q̄ cū interrogationē de me
habuiſſēt voluerunt me dimittere: eo q̄
nulla eēt cauſa mortis in me. Cōtradi E
cētib⁹ aūt iudeis coactus ſum appellare
ceſarem: non quaſi gentē meā habēs
aliq̄ accuſare. Propter hāc igit̄ cauſaꝫ
rogaui vos videre ⁊ alloqui.
Propter ſpeꝫ eniꝫ iſrael cathena
hac circūdat⁹ ſū. At illi dixerūt ad eū
Nos neq; litteras accepim⁹ de te
a iudea: neq; adueniens
aliq̄s fratꝝ nūciauit aut locutus eſt
quid de te malum. Rogam⁹ autē a
te audire que ſentis. Nam
de ſecta hac notum eſt nobis
q̄ vbiq; ei cōtradicitur. Cū cōſtituiſſent F
āt illi diē venerunt ad euꝫ in hoſpitiū
plurimi: quibus exponebat teſtificans
regnum dei: ſuadēs q; eis
de ieſu ex lege moyſi
⁊ propheti a mane vſq; ad veſperaꝫ.
Et quidā credebāt his q̄ dicebāt: q̄dā
vero nō credebant. Cumq; inuicem
nō eſſēt conſētiētes diſcedebāt: dicente
paulo vnū verbū. Quia bene ſpūs ſāct⁹
locutus eſt per eſaiam prophetam ad
patres veſtros dicens. Uade ad Eſa.6.c.
populuꝫ iſtum et dic. Aure audietis Mat.13.b.
⁊ non intelligetis: ⁊ videntes videbitis Mar.4.b.
⁊ non perſpicietis. Incraſſatū ē ei cor Luce.8.b. Joan.12.f. G
populi huius ⁊ auribus grauiter audie
runt: ⁊ oculos ſuos compreſſerunt
ne forte videant oculis et
auribus audiant ⁊ corde intelligāt: ⁊
conuertantur ⁊ ſaneꝫ eos. Notum
ergo ſit vobis qm̄ gentib⁹ miſſuꝫ eſt
ſalutare dei: ⁊ ipſi audient
Et cum hec dixiſſet: exierunt ab eo
iudei multam habētes inter ſe

τοίς ζήτησιν, έμεινε δε ο παύλος διετί-
αν όλην εν ιδίω μισθώματι, και απεδέχετο
πάντας τους εισπορευομένους πρός αυτόν,
κηρύσσων την βασιλείαν του θεού, και δι=
δάσκων τα περί του κυρίου ιησού χριστού
μετά πάσης παρρησίας ακωλύτως.
Τέλος των πράξεων των αγί=
ων αποστόλων.

queſtionem. Manſit autem biennio
toto in ſuo conductu: ⁊ ſuſcipiebat
omnes qui ingrediebāt ad eum:
predicans regnum dei: ⁊ docens q̄ ſūt
de dn̄o ieſu chriſto
cum omni fiducia ſine prohibitione.
Explicit liber actuum
apoſtolorum.

Incipit prologus in ſeptem epiſtolas canonicas.

Non ita eſt ordo apud grecos qui integre ſapiunt: fidemq̄ rectam ſectantur: epiſtolarum ſe=
ptem que canonice nuncupantur ſicut in latinis codicibus inuenitur: vt quia petrus eſt primꝰ in
ordine apoſtolorum: prime ſint etiam eius epiſtole in ordine ceterarū. Sed ſicut euangeliſtas
dudum ad veritatis lineā correximus: ita has proprio ordini deo iuuante reddidimus. Eſt enī
prima earū vna iacobi: due petri: tres iohanis: ⁊ iude vna. Que ſi ſicut ab eis digeſte ſunt: ita quoq̄ ab i
terpretibus fideliter in latinum verterentur eloquiū: nec ambiguitatem legentibus facerent: nec ſermo=
nū ſeſe varietas impugnaret: illo precipue loco vbi de vnitate trinitatis in prima iohannis epiſtola poſi=
tum legimus: in qua ēt ab infidelibꝰ trāſlatoribꝰ multū erratū eſſe a fidei veritate ꝯperimus: triū tm̄mo
do vocabula hoc eſt aque ſanguinis ⁊ ſpūs in ipſa ſua editione ponentibus: ⁊ patris verbiq̄ ac ſpiritꝰ teſti
monium omittentibus: in quo maxime ⁊ fides catholica roboratur: ⁊ patris et filij ⁊ ſpiritu ſācti vna diui
nitatis ſubſtantia comprobatur. In ceteris vero epiſtolis quantum a noſtra aliorum diſtet editio lectoris
prudentie derelinquo. Sed tu virgo chriſti euſtochium dum a me impenſius ſcripture veritatē inquiris:
meā quodammodo ſenectutem inuidorum dentibus corrodendā exponis: qui me falſariū corruptorēq̄
ſanctarum pronunciant ſcripturarum. Sed ego in tali opere nec emulorum meorum inuidentiā perti=
meſco: nec ſancte ſcripture veritatem poſcentibus denegabo.

Explicit prologus in ſeptem epiſtolas canonicas.
Incipit argumentum in eaſdem.

Iacobus petrus ioannes ⁊ iudas ſeptem epiſtolas ediderūt tā myſticas quā ſuccinctas ⁊ breues pa
riter ac longas: breues in verbis: longas in ſententijs: vt rarus ſit qui non in earū cecutiat lectione.
Explicit argumentum in ſeptem epiſtolas canonicas.
Incipit argumentū in epiſtolam canonicam beati Jacobi apoſtoli.

Iacobus apoſtolus ſanctum inſtruit clerū de cultura celeſtium preceptorum ⁊ regula catholice obſer
uantie ⁊ de inuicte patientie maieſtate ⁊ de reuelatione plurimorū: ⁊ de mendatio magiſtrorum.

Explicit argumentum.

Η του αγίου ιακώβου επιστολή καθολική.

Ιάκωβος θεού και κυρίου ιησού
χριστού δούλος ταις δώδεκα
φυλαίς ταις εν τη διασπορά, χαί
ρειν. πάσαν χαράν ηγήσασθε α
δελφοί μου όταν πειρασμοίς πε
ριπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες
ότι το δοκίμιον υμών της πίστεως κατερ-
γάζεται υπομονήν. η δε υπομονή έργον τέ=
λειον εχέτω, ίνα ήτε τέλειοι και ολόκλη=
ροι εν μηδενί λειπόμενοι. ει δε τις υμών λεί
πεται σοφίας, αιτείτω παρά του διδόντος
θεού πάσιν απλώς και ουκ ονειδίζοντος, και

Incipit epiſtola canonica beati Jacobi
apoſtoli.

Iacobus dei ⁊ dn̄i nr̄i ieſu A
xp̄i ſeruus duodeci tribubꝰ
q̄ ſunt in diſperſione: ſalutem.
Oē gaudium exiſtimate frēs
mei cum in tēptatōes varias incideritis:
ſcientes
q͛ probatio fidei vr̄e patientiā operatur
Patientia autē opus perfectum Ro.5.a.
habeat: vt ſitis perfecti et integri
in nullo deficientes. Si quis aūt vr̄m Ro.10.c. 1.Co.8.b.
indiget ſapientia poſtulet a deo: q̄ dat
oibus affluenter ⁊ nō improperat: et

δοθήσεται αυτώ. αιτείτω δε εν πίστει μη
δέν διακρινόμενος. ο γαρ διακρινόμενος έοι
κε κλύδωνι θαλάσσης ανεμιζομένω και ριπι
ζομένω. μη γαρ οιέσθω ο άνθρωπος εκεί=
νος ότι λήψεταί τι παρά του κυρίου. α=
νήρ δίψυχος ακατάστατος εν πάσαις ταις
οδοίς αυτού. καυχάσθω δε ο αδελφός ο
ταπεινός εν τω ύψει αυτού, ο δε πλούσι
ος εν τη ταπεινώσει αυτού. ότι ως άνθος
χόρτου παρελεύσεται. ανέτειλε γαρ ο ή=
λιος σύν τω καύσωνι, και εξήρανε τον χόρ=
τον και το άνθος αυτού εξέπεσε, και η ευ=
πρέπεια του προσώπου αυτού απώλετο.
ούτω και ο πλούσιος εν ταις πορείαις αυ
τού μαρανθήσεται. μακάριος ανήρ ος υπο=
μενεί πειρασμόν, ότι δόκιμος γενόμενος λή
ψεται τον στέφανον της ζωής, ον επηγγείλα
το ο κύριος τοις αγαπώσιν αυτόν. μηδείς
πειραζόμενος λεγέτω ότι από θεού πειρά
ζομαι. ο γαρ θεός απείραστος εστί κακών.
πειράζει δε αυτός ουδένα. έκαστος δε πει
ράζεται υπό της ιδίας επιθυμίας εξελκόμενος
και δελεαζόμενος. είτα η επιθυμία συλ=
λαβούσα τίκτει αμαρτίαν, η δε αμαρτία
αποτελεσθείσα αποκύει θάνατον. μη πλα
νάσθε αδελφοί μου αγαπητοί. πάσα
δόσις αγαθή και παν δώρημα τέλειον
άνωθεν εστί καταβαίνον από του πα=
τρός των φώτων, παρ ω ουκ ένι παραλλα
γή η τροπής αποσκίασμα. βουληθείς απε=
κύησεν ημάς λόγω αληθείας, εις το είναι η=
μάς απαρχήν τινά των αυτού κτισμάτων.
ώστε αδελφοί μου αγαπητοί, έστω πας
άνθρωπος ταχύς εις το ακούσαι, βραδύς
εις το λαλήσαι, βραδύς εις οργήν. οργή
γαρ ανδρός δικαιοσύνην θεού ου κατερ=
γάζεται. διό αποθέμενοι πάσαν ρυπαρίαν
και περισσείαν κακίας, εν πραότητι δέξασ
θε τον έμφυτον λόγον τον δυνάμενον σώ=
σαι τας ψυχάς υμών. γίνεσθε δε ποιηταί
λόγου και μη μόνον ακροαταί παραλογι
ζόμενοι εαυτούς, ότι ει τις ακροατής λό=
γου εστί και ου ποιητής, ούτος έοικεν αν=
δρί κατανοούντι το πρόσωπον της γενέσε=
ως αυτού εν εσόπτρω. κατενόησε γαρ εαυ
τόν και απελήλυθε, και ευθέως επελάθετο ο
ποίος ήν. ο δε παρακύψας εις νόμον τέλει=
ον τον της ελευθερίας και παραμείνας, ού=
τος ουκ ακροατής επιλησμονής γενόμενος,
αλλά ποιητής έργου, ούτος μακάριος εν
τη ποιήσει αυτού έσται. ει τις δοκεί θρήσ=
κος εν υμίν είναι μη χαλιναγωγών γλώσ=
σαν αυτού, αλλά απατών καρδίαν αυτού,

dabitur ei. Poſtulet autē in fide
nihil heſitans. Qui enī heſitat ſimilis
eſt fluctui maris: q̄ a vēto mouet ⁊ cir
cūfertur. Nō ergo eſtimet homo ille
q͛ accipiet aliquid a dn̄o. Vir B
duplex aio inconſtans eſt in omnibꝰ
vijs ſuis. Glorietur aūt frater
humilis in exaltatione ſua: diues aūt
in humilitate ſua: quoniā ſicut flos
feni tranſibit. Exortus enī eſt ſol Eccle.14.c. Eſa 40.b. 1.Pet.1.d.
cum ardore: ⁊ areſecit fenum
⁊ flos eius decidit: ⁊ decor
vultus eius deperijt.
Ita et diues in itineribus ſuis
marceſcet. Beatus vir qui ſuffert Job.5.c.
tēptationē: q̄m cū ꝓbatꝰ fuerit accipiet
coronā vite: quā repromiſit
dn̄s diligentibus ſe. Nemo
cū temptatur dicat q̄m a deo tēptat.
Deus enī intēptator malorum ē: ipſe aūt nemine tēptat. Vnuſquiſ
que tēptat a cōcupiſcētia ſua: abſtractꝰ
⁊ illectꝰ. Deinde ꝯcupiſcētia cū ꝯcepit C
parit peccatū: peccatū vero cum
conſūmatū fuerit generat mortē. Nolite
itaq̄ errare frēs mei dilectiſſimi. Oē
datū optimū ⁊ oē donū perfectum
deſurſum eſt deſcendens a patre
luminū apō quem non eſt trāſmutatio
nec viciſſitudinis obūbratio. Volūtarie
ei genuit nos vbo vitatis: vt ſimus
initium aliquid creature eius.
Scitis frēs mei dilectiſſimi. Sit āt oīs Pro.17.d. Eccle.5.c. Ephe.5.a.
homo velox ad audiendum: tardus
aūt ad loquendū: ⁊ tardus ad irā. Ira
enī viri iuſtitiā dei non operatur.
Propter qđ abijciētes omnē immundi
tiā ⁊ abundātiā malitie: in māſuetudi=
ne ſuſcipite inſitū vbū: qđ pōt ſaluare D
aīas veſtras. Eſtote aūt factores Ro.2.c. Mat.7.g. Act.1.a.
verbi ⁊ non auditores tātū fallētes
voſmetipſos: q͛ ſi quis auditor eſt vbi
⁊ non factor: hic cōparabitur viro
conſideranti vultū natiuitatis
ſue in ſpeculo. Conſiderauit enī ſe
et abijt: ⁊ ſtatī oblitus eſt qualis
fuerit. Qui aūt pſpexerit in legē pfectā Mat.5.c.
libertatis et pmanſerit in ea:
non auditor obliuioſus factus
ſed factor operis: hic beatus in
ſuo facto erit. Si qs aūt putat ſe religi 1.Pet.3.c.
oſū eſſe non refrenans linguam
ſuam: ſed ſeducens cor ſuum:

του μάταιος η θρησκεία. θρησκεία καθα-
ρά και αμίαντος παρά θεώ και πατέρι αύ-
τη εστίν, επισκέπτεσθαι ορφανούς και χή-
ρας εν τη θλίψει αυτών, άσπιλον εαυτόν
τηρείν από του κόσμου. Cap.2.
Αδελφοί μου μη εν προσωποληψίαις έ-
χετε την πίστιν του κυρίου ημών ιησού
χριστού της δόξης. εάν γαρ εισέλθη εις
την συναγωγήν υμών ανήρ χρυσοδακτύ-
λιος εν εσθήτι λαμπρά, εισέλθη δε και πτω-
χός εν ρυπαρά εσθήτι, και επιβλέψητε επί τον
φορούντα την εσθήτα την λαμπράν, και εί-
πητε αυτώ, συ κάθου ώδε καλώς, και τω
πτωχώ είπητε συ στήθι εκεί, η κάθου ώδε υ-
πό το υποπόδιόν μου, και ου διεκρίθητε εν
εαυτοίς και εγένεσθε κριταί διαλογισμών
πονηρών. ακούσατε αδελφοί μου αγαπητοί
ουχ ο θεός εξελέξατο τους πτωχούς του
κόσμου πλουσίους εν πίστει, και κληρονό-
μους της βασιλείας, ης επηγγείλατο τοις α-
γαπώσιν αυτόν. υμείς δε ητιμάσατε τον
πτωχόν. ουχ οι πλούσιοι καταδυναστεύου-
σιν υμών, και αυτοί έλκουσιν υμάς εις κρι-
τήρια. ουκ αυτοί βλασφημούσι το καλόν ό-
νομα το επικληθέν εφ υμάς. ει μέντοι νό-
μον τελείτε βασιλικόν κατά την γραφήν, α-
γαπήσεις τον πλησίον σου ως εαυτόν, κα-
λώς ποιείτε. ει δε προσωποληπτείτε αμαρτί-
αν εργάζεσθε, ελεγχόμενοι υπό του νόμου
ως παραβάται. όστις γαρ όλον τον νόμον
τηρήσει, πταίσει δε εν ενί, γέγονε πάντων έ-
νοχος. ο γαρ ειπών μη μοιχεύσης, είπε και
μη φονεύσης. ει δε ου μοιχεύσεις, φονεύ-
σεις δε, γέγονας παραβάτης νόμου. ούτω
λαλείτε και ούτω ποιείτε ως διά νόμου ε-
λευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι. η γαρ κρίσις
ανίλεως τω μη ποιήσαντι έλεος. κατακαυ-
χάται έλεον κρίσεως. τι το όφελος αδελφοί
μου εάν πίστιν λέγη τις έχειν, έργα δε μη
έχη. μη δύναται η πίστις σώσαι αυτόν. ε-
άν δε αδελφός η αδελφή γυμνοί υπάρχω-
σι και λειπόμενοι ώσι της εφημέρου τροφής,
είπη δε τις αυτοίς εξ υμών, υπάγετε εν ει-
ρήνη θερμαίνεσθε και χορτάζεσθε, μη δώτε
δε αυτοίς τα επιτήδεια του σώματος, τι το
όφελος. ούτω και η πίστις εάν μη έργα έ-
χη, νεκρά εστί καθ εαυτήν. αλλ ερεί τις. συ
πίστιν έχεις, καγώ έργα έχω. δείξον μοι την
πίστιν σου εκ των έργων σου, καγώ δεί-
ξω σοι εκ των έργων μου την πίστιν μου.
συ πιστεύεις ότι ο θεός εις εστί, καλώς ποι-
είς, και τα δαιμόνια πιστεύουσι και φρίσσου-

huius vana eſt religio. Religio mũda
et immaculata apud deũ ⁊ pr̃em hec
eſt. Viſitare pupillos ⁊ viduas
in tribulatione eorum: ⁊ immaculatũ ſe
cuſtodire ab hoc ſeculo. Cap.2.
FRẽs mei nolite in pſonarũ acceptio- A
ne habere fidem domini noſtri ie-
ſu chriſti glorie. Etenim ſi introierit in
ↄuẽtũ vr̃m vir aureum anulum habens
in veſte cãdida: itroierit aũt et pauper
in ſordido habitu ⁊ intendatis in
eũ q̃ idut⁹ ẽ veſte p̃clara: ⁊ dixeritis
ei: tu ſede hic bene: pauperi autem
dicatis: tu ſta illic: aut ſede ſub
ſcabello pedũ meorũ: nõne iudicatis a-
pud voſmetipſos: ⁊ facti eſtis iudices co-
gitationũ iniquarũ? Audite frẽs mei dile-
ctiſſimi. Nõne de⁹ elegit pauperes i hoc
mũdo diuites in fide ⁊ heredes
regni: quod repromiſit de⁹ diligẽtibus
ſe? Vos autem exhonoraſtis B
pauperẽ. Nõne diuites p potẽtiã oppri-
munt vos: ⁊ ipſi trahũt vos ad iudicia?
Nõne ipſi blaſphemãt bonũ nomen
qđ inuocatũ eſt ſup vos? Si tñ legẽ
perficitis regalẽ ſm̃ ſcripturas: diliges Leui.19.c.
proximum tuum ſicut teipſum: bene Ro.13.b. Ephe.6.b.
facitis. Si aũt perſonã accipitis: peccatũ Col.3.d.
operamini: redarguti a lege Act.10.c.
quaſi trãſgreſſores. Quicũqz aũt totã le- 1.Pe.1.c.
gẽ ſeruauerit: offẽdat aũt in vno: fact⁹ ẽ
oĩz re⁹. Qui eĩ dixit nõ mechaberis: di-
xit ⁊ nõ occides. Qđ ſi nõ mechaberis:
occides aũt: fact⁹ es tranſgreſſor legis.
Sic loq̃mini ⁊ ſic facite ſicut p legẽ li- Supra.1.d
bertatis icipiẽtes iudicari. Judiciũ eñ C
ſine mia illi q̃ nõ facit miaz. Supe-
xaltat aũt mia iudiciũ. Quid pderit frẽs
mei: ſi fidẽ qs dicat ſe habere: opa aũt
nõ hẽat? Nũqd poterit fides ſaluare eũ?
Si autem frater aut ſoror nudi ſint
⁊ indigeant victu quotidiano:
dicat aũt aliquis ex vobis illis ite i pa-
ce calefacimini ⁊ ſaturamini: nõ dederi-
tis aũt eis que neceſſaria ſunt corpi: quid
pderit? Sic ⁊ fides ſi nõ habeat ope-
ra mortua ẽ i ſemetipſa. Sed dicet qs.
Tu fidẽ habes ⁊ ego opera habeo. O-
ſtẽde mihi fidẽ tuã ſine opib⁹: ⁊ ego oſtẽ-
dam tibi ex operibus fidem meam.
Tu credis qm̃ vnus eſt de⁹: bñ facis:
et demones credunt ⁊ contremiſcunt.

σι. θέλεις δε γνώναι ω άνθρωπε κενέ ότι
η πίστις χωρίς των έργων νεκρά εστί. α-
βραάμ ο πατήρ ημών ουκ εξ έργων εδικαι-
ώθη, ανενέγκας ισαάκ τον υιόν αυτού επί
το θυσιαστήριον. βλέπεις ότι η πίστις συ-
νήργει τοις έργοις αυτού, και εκ των έργων
η πίστις ετελειώθη. και επληρώθη η γρα-
φή η λέγουσα. επίστευσε δε αβραάμ τω θε-
ώ και ελογίσθη αυτώ εις δικαιοσύνην, και
φίλος θεού εκλήθη. οράτε τοίνυν ότι εξ έρ-
γων δικαιούται άνθρωπος, και ουκ εκ πίσ-
τεως μόνον. ομοίως δε και ραάβ η πόρνη
ουκ εξ έργων εδικαιώθη υποδεξαμένη τους
αγγέλους και ετέρα οδώ εκβαλούσα. ώσ-
περ γαρ το σώμα χωρίς πνεύματος νεκρόν
εστίν, ούτω και η πίστις χωρίς των έρ-
γων νεκρά εστί. Cap.3.
Μη πολλοί διδάσκαλοι γίνεσθε αδελ-
φοί μου, ειδότες ότι μείζον κρίμα λη-
ψόμεθα. πολλά γαρ πταίομεν άπαντες.
ει τις εν λόγω ου πταίει, ούτος τέλειος α-
νήρ. δυνατός χαλιναγωγήσαι και όλον το
σώμα. ιδε των ίππων τους χαλινούς εις
τα στόματα βάλλομεν προς το πείθεσ-
θαι αυτούς ημίν, και όλον το σώμα αυτών
μετάγομεν. ιδού και τα πλοία τηλικαύ-
τα όντα και υπό σκληρών ανέμων ελαυνό-
μενα, μετάγεται υπό ελαχίστου πηδαλί-
ου, όπου αν η ορμή του ευθύνοντος βού-
ληται. ούτω και η γλώσσα μικρόν μέλος
εστί, και μεγαλαυχεί. ιδού ολίγον πυρ
ηλίκην ύλην ανάπτει, και η γλώσσα πυρ,
ο κόσμος της αδικίας. ούτως η γλώσσα
καθίσταται εν τοις μέλεσιν ημών, η σπιλού-
σα όλον το σώμα, και φλογίζουσα τον τρο-
χόν της γενέσεως και φλογιζομένη υπό της
γεέννης. πάσα γαρ φύσις θηρίων τε και πε-
τεινών ερπετών τε και εναλίων δαμάζεται
και δεδάμασται τη φύσει τη ανθρωπίνη,
την δε γλώσσαν ουδείς δύναται ανθρώ-
πων δαμάσαι. ακατάσχετον κακόν μεστή
ιού θανατηφόρου. εν αυτή ευλογούμεν
τον θεόν και πατέρα, και εν αυτή καταρώ-
μεθα τους ανθρώπους τους καθ ομοίωσιν
θεού γεγονότας. εκ του αυτού στόματος
εξέρχεται ευλογία και κατάρα. ου χρή α-
δελφοί μου αγαπητοί ταύτα ούτως γίνε-
σθαι. μήτι η πηγή εκ της αυτής οπής βρύει
το γλυκύ και το πικρόν. μη δύναται αδελ-
φοί μου συκή ελαίας ποιήσαι, η άμπελος
σύκα. ούτως ουδεμία πηγή αλικόν και
γλυκύ ποιήσαι ύδωρ. ει τις σοφός και
επιστήμων εν υμίν, δειξάτω εκ της καλής

Vis aũt ſcire o hõ inanis quoniã D
fides ſine opibus mortua eſt? Abraã
pater noſter nõne ex opibus iuſtificat⁹
ẽ: offerens yſaac filium ſuũ ſuper
altare? Vides quoniã fides coopabat
opibus illius: et ex operibus
fides cõſũmata ẽ. Et ſuppleta ẽ ſcrip-
tura dicens. Credidit abraam deo Gene.15.a.
⁊ reputatũ eſt illi ad iuſtitiã: ⁊ Gala.3.a. Ro.4.a
amic⁹ dei appellatus ẽ. Videtis qm̃ ex
opib⁹ iuſtificat hõ: ⁊ nõ ex fide
tantũ. Similiter ⁊ raab meretrix Joſue.2.b.
nõne ex opibus iuſtificata eſt ſuſcipiens
nuncios et alia via eijciens? Sicut
enĩ corpus ſine ſpiritu mortuũ
eſt: ita fides ſine operibus
mortua eſt. Ca.3.
NOlite plures magiſtri fieri fratres A
mei: ſciẽtes qm̃ mai⁹ iudiciũ ſumi-
tis. In multis enĩ offendim⁹ oẽs.
Si qs in verbo nõ offẽdit: hic pfectus Eccle.19.b
ẽ vir. Poteſt etiã freno circũducere totũ
corpus. Si autẽ equis frena in
ora mittimus ad conſentiendum
nobis: oĩe corpus illorum
circumferim⁹. Et ecce naues cũ magne
ſint ⁊ a ventis validis minentur
circũferunt aũt a modico gubernaculo:
vbi impetus dirigentis voluerit.
Ita ⁊ lingua modicũ quidẽ mẽbrũ
ẽ: ⁊ magna exaltat. Ecce quãt⁹ ignis
q̃ magnã ſiluã incẽdit? Et ligua ignis B
eſt vniuerſitas iniquitatis. Lingua
ↄſtituitur in mẽbris noſtris: q̃ maculat
totũ corp⁹ ⁊ inflamat rotam
natiuitatis nr̃e inflamata a
gehenna. Oĩs enĩ natura beſtiarũ
⁊ volucrũ ⁊ ſerpẽtiũ ⁊ ceterorũ domã-
tur ⁊ domita ſũt a natura humana:
linguã aũt null⁹ hoĩm domare poteſt.
Inquietum malũ plenum
veneno mortifero. In ipa benedicimus C
deũ ⁊ pr̃em: ⁊ ipſa maledicimus
hoĩes qui ad imaginem ⁊ ſimilitudinem
dei facti ſũt. Ex ipſo ore
pcedit benedictio ⁊ maledictio. Nõ o-
portet fratres mei hec ita fieri.
Nunquid fons de eodẽ foramine ema-
nat dulcẽ ⁊ amarã aquã? Nũqd põt frẽs
mei ficus vuas facere: aut vitis
ficus? Sic neqz ſalſa dulcẽ põt facere
aquam. Quis ſapiens ⁊
diſciplinat⁹ iter vos? Oſtẽdat ex bona

αμαστροφής/Τα έργα αυτού εμ ωραύτητι
σοφίας. ει Λε ζήλομ ωικρόμ έχετε και ερί=
θειαμ εμ/Τη καρλία υμώμ, μη κατακαυχάσ
θε και ψεύλεσθε κατά/Της αληθείας. ουκ έ
στιμ αύτη/η σοφία άμωθεμ κατερχομέμη,
αλλ επίγειος ψυχική λαιμομιώλης. όπου
γαρ ζήλος και ερίθεια, εκεί ακαταστασία
και παμ φαύλομ ωράγμα. η λε άμωθεμ σο
φια ωρώτομ μεμ αγμή εστίμ, έπειτα ειρη=
μική, επιεικής, ευπειθής, μεστή ελέους καρ
πώμ αγαθώμ, αλιάκριτος και αμυπόκριτος.
καρπός λε/Της λικαιοσύμης εμ ειρήμη σωεί
ρεται/Τοις ωοιούσιμ ειρήμημ. Cap.4.
Πόθεμ ωόλεμοι και μάχαι εμ υμίμ, ουκ
εμτεύθεμ εκ/Τωμ ηλομώμ υμώμ/Τωμ
στρατευομέμωμ εμ/Τοις μέλεσιμ υμώμ. επι
θυμειτε και ουκ έχετε, φομεύετε και ζηλού=
τε, και ου λύμασθε επιτυχείμ. μάχεσθε και
ωολεμειτε και ουκ έχετε, λιά/Το μη αιτεισ
θαι υμάς. αιτείτε και ου λαμβάμετε, λιότι
κακώς αιτεισθε, ίμα εμ/Ταις ηλομαίς υμώμ
λαωαμήσητε. μοιχοί και μοιχαλίλες ουκ
οίλατε ότι/η φιλία/Του κόσμου έχθρα/του
θεού εστίμ. ος αμ ουμ βουληθή φίλος εί=
μαι/Του κόσμου, εχθρός/Του θεού καθίστα
ται. η λοκείτε ότι κεμώς/η γραφή λέγει προς
φθόμομ επιποθεί/Το πμεύμα ο κατώκησεμ
εμ ημίμ. μείζομα λε λίλωσι χάριμ. λιό λε
γει. κύριος υπερηφάμοις αμτιτάσσεται, Τα
πειμοίς λε λίλωσι χάριμ. υποτάγητε ουμ
/Τω θεώ, αμτίστητε/Τω λιαβόλω και φεύξε
ται αφ υμώμ. εγγίσατε/Τω θεώ και εγγιεί
υμίμ. καθαρίσατε χείρας αμαρτωλοί, και
αγμίσατε καρλίας λίψυχοι. Ταλαιπωρή=
σατε και πεμθήσατε και κλαύσατε. /ο γέλως
υμώμ εις ωέμθος μεταστραφήτω, και /η
χαρά εις κατήφειαμ. Ταωειμώθητε εμώπιομ
/Του κυρίου, και υψώσει υμάς. μη κατα=
λαλείτε αλλήλωμ αλελφοί. /ο καταλαλώμ
αλελφού και κρίμωμ/Τομ αλελφόμ αυτού,
καταλαλεί μόμου και κρίμει μόμομ. ει λε
μόμομ κρίμεις, ουκ ει ποιητής μόμου αλλά
κριτής. εις εστίμ/ο μομοθέτης/ο λυμάμεμος
σώσαι και αωολέσαι. σύ λε/Τις ει ος κρί=
μεις/Τομ έτερομ. άγε μυμ/οι λέγομτες σήμε=
ρομ και αύριομ ωορευσώμεθα εις/Τήμλε/Τημ
ωόλιμ, και ωοιήσωμεμ εκεί εμιαυτόμ έμα,
και εμπορευσώμεθα και κερλήσωμεμ, οίτι
μες ουκ επίστασθε/Το/Της αυριομ. ποια γαρ
/η ζωή υμώμ, ατμίς γαρ έσται/η προς ολί
γομ φαιμομέμη. έπειτα λε και αφαμιζομέμη,
αμτί/Του λέγειμ υμάς, εάμ/ο κύριος θελή
ση και ζήσωμεμ, και ωοιήσωμεμ Τούτο η έ=

ↄuerſatiõe opationẽ ſuã in mãſuetudie
ſapie. Qđ ſi zelũ amarũ hẽtis: ⁊ ↄtẽtio D
nes ſunt in cordibus veſtris: nolite glſari
⁊ mẽdaces eẽ aduerſus ṽitatẽ. Nõ ẽ eiꝫ
iſta ſapia deſurſũ deſcẽdẽs a patre lumi
nũ: ſꝫ terrena aialis diabolica. Ubi
ei zelus ⁊ contentio: ibi inconſtantia
⁊ oẽ op⁹ prauũ. Que ãt deſurſũ ẽ ſapi
entia: primũ qdẽ pudica ẽ: deide pacifi
ca: modeſta: ſuadibilis: bonis ↄſẽtiẽs: ple
na mia ⁊ fructib⁹ bonis: non iudicãs
ſine ſimulatiõe. Fruct⁹ ãt iuſtitie i pa
ce ſeminat faciẽtib⁹ pacẽ. Cap. 4.
Unde bella ⁊ lites in vobis? nonne A
ex ↄcupiſcentijs veſtris
q̃ militãt in mẽbris vr̃is? Cõcupiſcitis
⁊ nõ habetis: occiditis ⁊ zelatis
⁊ non poteſtis adipiſci. Litigatis ⁊
belligeratis: ⁊ nõ habetis: pp qđ nõ po
ſtulatis. Petitis ⁊ nõ accipitis: eo ꝙ
male petatis vt in ↄcupiſcentijs veſtris
inſumatis. Adulteri ⁊ adultere neſcitis
qꝛ amicitia hui⁹ mũdi: inimica
ẽ dei? Quicũqꝫ ergo voluerit amicus B
eſſe huius ſeculi: inimicus dei ↄſtituit.
An putatis qꝛ inaniter ſcriptura dicat:
ad inuidiã ↄcupiſcit ſpũs q̇ habitat
in vobis? Maiorẽ ãt dat grãꝫ. Prop
ter qđ dicit. De⁹ ſupbis reſiſtit: humili 1.Pe 1.b.
bus autem dat gratiam. Subditi ergo Ephe.2.f.
eſtote deo: reſiſtite ãt diabolo ⁊ fugiet Ephe.4.d
a vobis. Appropiate deo ⁊ appropin 1.Pet.5.c.
quabit vobis. Emũdate man⁹ peccato= C
res ⁊ purificate corda duplices aĩo. Mi Mierc.31.c
ſeri eſtote ⁊ lugete ⁊ plorate. Riſus Joan.16.c
veſter in luctum conuertatur: ⁊ 1.Pe.5.c.
gaudiũ i merorẽ. Humiliamini i ↄſpe=
ctu dñi ⁊ exaltabit vos. Nolite detrahe
re alterutrũ fratres mei. Qui detrahit
fratri aut q̇ iudicat frẽm ſuum:
detrahit legi ⁊ iudicat legẽ. Si autem
iudicas legem: non es factor legis: ſed
iudex. Un⁹ ẽ ei legiſlator ⁊ iudex: q̇ pt D
ꝑdere ⁊ liberare. Tu aũt q̇s es q̇ iudi Ro 14.a.
cas ꝓximũ tuũ? Ecce nũc q̇ dicitis ho et.b.
die aut craſtino ibimus in illam
ciuitatem: ⁊ faciemus ibi q̇dẽ annum
⁊ mercabimur ⁊ lucrũ faciem⁹: qui
ignoratis q̇d erit i craſtinũ. Que eſt eniꝫ
vita veſtra? Uapor .n. erit ad modicũ
parens: ⁊ deinceps exterminabitur:
pro eo vt dicatis: ſi dñs voluerit.
⁊ ſi vixerim⁹: faciemus hoc aut illud.

κεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις
ὑμῶν. πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐ
στιν. εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦν
τι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν. Cap. 5.
Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύ
ζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν
ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέ=
σηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγο
νεν. ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίω
ται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσ
ται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν. ὡς πῦρ
ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ ὁ
μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς
χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ὑφ᾽ ὑμῶν
κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ
ὦτα κυρίου σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν. ἐτρυ
φήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐσπαταλήσατε. ἐθρέ
ψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφα
γῆς. κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαι=
ον, οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν. μακροθυμήσατε
οὖν ἀδελφοὶ ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυ
ρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμι=
ον καρπὸν τῆς γῆς μακροθυμῶν ἐπ᾽ αὐτόν,
ἕως ἂν λάβῃ ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον.
μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς
καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρί
ου ἤγγικε. μὴ στενάζετε κατ᾽ ἀλλήλων ἀ=
δελφοί, ἵνα μὴ κριθῆτε. ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ
τῶν θυρῶν ἕστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε ἀ
δελφοί μου τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μα=
κροθυμίας τοὺς προφήτας, οἳ ἐλάλησαν
τῷ ὀνόματι κυρίου. ἰδοὺ μακαρίζομεν
τοὺς ὑπομένοντας. τὴν ὑπομονὴν ἰὼβ ἠ=
κούσατε, καὶ τὸ τέλος κυρίου εἴδετε, ὅτι πο
λυεύσπλαγχνός ἐστι καὶ οἰκτίρμων. πρὸ
πάντων δὲ ἀδελφοί μου μὴ ὀμνύετε,
μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν, μήτε
ἄλλον τινὰ ὅρκον. ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί,
καὶ τὸ οὔ, οὔ, ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν
πέσητε. κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσ
θω. εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω. ἀσθενεῖ τις ἐν
ὑμῖν; προσκαλεσάτω τοὺς πρεσβυτέ=
ρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν
ἐπ᾽ αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν
τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πί
στεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐ=
τὸν ὁ κύριος, κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀ
φεθήσεται αὐτῷ. ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις
τὰ παραπτώματα, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλή
λων ὅπως ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαί
ου ἐνεργουμένη. ἠλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιο
παθὴς ἡμῖν καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ

Nunc autem exultatis in ſuperbijs
vr̃is. Omis exultatio talis maligna eſt.
Scienti igitur bonum facere ⁊ nõ fa=
cienti: peccatum eſt illi. Cap. 5.
Agite nũc diuites: plorate vlulãtes A
in miſerijs veſtris
q̃ aduenient vobis. Diuitie vr̃e putrefa=
cte ſũt: ⁊ veſtimẽta vr̃a a tineis come
ſta ſũt. Aurũ ⁊ argentũ vr̃m eruginauit:
⁊ erugo eorũ in teſtimoniũ vobis erit:
⁊ mãducabit carnes vr̃as ſicut ignis.
Theſaurizaſtis vobis irã i nouiſſimis die
bus. Ecce merces operariorũ q̃ meſſuerũt
regiones vr̃as q̃ fraudata eſt a vobis
clamat: ⁊ clamor eorũ in
aures domini ſabaoth introiuit. Epu
lati eſtis ſup terrã: ⁊ in luxurijs enutri
ſtis corda vr̃a. In die occiſionis B
adduxiſtis ⁊ occidiſtis iuſtum: et
non reſtitit vobis. Patientes
igr̃ eſtote fr̃es vſq; ad aduentum dñi.
Ecce agricola expectat precioſum
fructum terre patienter ferens:
donec accipiat temporaneum ⁊ ſerotinũ.
Patientes igitur eſtote ⁊ confirmate
corda veſtra: quoniam aduentus domini
appropinquauit. Nolite ingemiſcere fr̃es
i alterutrũ: vt nõ iudicemini. Ecce iu=
dex ante ianuã aſſiſtit. Exẽplũ accipite
fr̃es exitus mali et lõganimitatis ⁊ laboris
⁊ patiẽtie prophetas: q̃ locuti ſunt in
nomine domini. Ecce beatificamus C
eos q̃ ſuſtinuerũt. Sufferẽtiã Iob audi
ſtis: ⁊ finẽ dñi vidiſtis: qm̃ miſericors
eſt dominus ⁊ miſerator. Ante
oĩa autẽ fr̃es mei nolite iurare
neq; per celũ neq; per terrã: neq;
aliud quodcũq; iuramẽtũ. Sit autẽ ſermo vr̃ eſt Mat. 5. f.
eſt: non non: vt non ſub iudicio 2. Cor. 7. c.
decidatis. Triſtatur autẽ aliquis vr̃m: oret 1. Pe. 2. c.
equo aĩo et pſallat. Infirmatur quis in
vobis: inducat preſbyteros
eccleſie ⁊ orent
ſuper eũ: vngentes eum oleo in
noĩe dñi. Et oratio fidei
ſaluabit infirmũ: ⁊ alleuiabit eum
dñs: ⁊ ſi in peccatis ſit remittentur
ei. Confitemini ergo alterutrum D
peccata veſtra: ⁊ orate pro inuicẽ
vt ſaluemini. Multũ eſt valet deprecatio iu
ſti aſſidua. Helias hõ erat ſimilis 3. Re. 17. a.
nobis paſſibilis: ⁊ oratione orauit et. 18. g. Luce. 4. d.

μὴ βρέξαι καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν προσηύξατο καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς. ἀδελφοὶ ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

vt non plueret annos tres et menſes ſex. Et rurſum orauit: et celum dedit pluuiam: et terra dedit fructum ſuum. Fratres mei ſi quis ex vobis errauerit a veritate: et conuerterit quis eum: ſcire debet quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie ſue: ſaluabit animam eius a morte: et operiet multitudinem peccatorum.

Τέλος τῆς τοῦ ἁγίου ἰακώβου καθολικῆς ἐπιστολῆς.

Explicit epiſtola beati iacobi apoſtoli.

Incipit argumentum in epiſtolam beati petri primam.

Diſcipulos ſaluatoris inuicti toto orbe diffuſos et peregrinos in hoc ſeculo monſtrat: et preterite vite penitere ſuadet: et in nouam vitam proficere tota cum ſollicitudine exhortatur Simon petrus filius iohannis prouincie galilee vico bethſaida frater andree apoſtoli.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου πέτρου καθολικὴ πρώτη ἐπιστολή.

Incipit epiſtola beati petri apoſtoli prima. Cap.i.

Πέτρος ἀπόστολος ἰησοῦ χριστοῦ, ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς πόντου γαλατίας καππαδοκίας ἀσίας καὶ βιθυνίας, κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρός, ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος ἰησοῦ χριστοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως ἰησοῦ χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως, εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ, ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστί λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν ἀποκαλύψει ἰησοῦ χριστοῦ. ὃν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν. περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ

A Petrus apoſtolus ieſu chriſti electis aduenis diſperſionis ponti galatie cappadocie: aſie et bithynie ſecundum preſcientiam dei patris in ſanctificationem ſpiritus: in obedientiam et aſperſionem ſanguinis ieſu chriſti. Gratia vobis et pax multiplicetur. 1.Cor.1.a. Ephe.1.a.
Benedictus deus et pater domini noſtri ieſu chriſti: qui ſecundum miſericordiam ſuam magnam regenerauit nos in ſpem viuam per reſurrectionem ieſu chriſti ex mortuis in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarceſſibilem conſeruatam in celis: in vobis qui in virtute dei cuſtodimini per fidem: in ſalutem paratam reuelari in tempore nouiſſimo.
B In quo exultabitis modicum nunc: ſi oportet contriſtari in varijs temptationibus: vt probatio veſtre fidei multo precioſior ſit auro quod per ignem probatur: inueniatur in laudem et gloriam et honorem in reuelatione ieſu chriſti: quem cum non videritis diligitis. Ioan.16.c
In quem nunc quoque non videntes creditis: credentes autem exultabitis letitia inenarrabili et glorificata: reportantes finem fidei veſtre ſalutem animarum veſtrarum. De qua ſalute exquiſierunt atque ſcrutati ſunt prophete: qui de futura in vobis gratia prophetauerunt: ſcrutantes in quod vel quale tempus ſignificaret

ἐν αὐτοῖς πνεῦμα χριστοῦ, προμαρτυρόμενον τὰ εἰς χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας, οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά, ἃ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι. διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν νήφοντες τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει ἰησοῦ χριστοῦ ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον, καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε. διότι γέγραπται. ἅγιοι γένεσθε. ὅτι ἐγὼ ἅγιος εἰμί. καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε. εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου χριστοῦ, προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, δι' ὑμᾶς τοὺς δι' αὐτοῦ πιστεύοντας εἰς θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα. ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν. τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας διὰ πνεύματος, εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου διὰ λόγου θεοῦ ζῶντος καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα. διότι πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς. Cap.ii.

Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιάς, ὡς ἄρτι γέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε, εἴπερ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. πρὸς ὃν προσερχόμενοι λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον, παρὰ δὲ θεῷ ἐκλεκτὸν ἔντιμον, καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευματικός, ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι

in eis ſpiritus chriſti: prenuncians eas que in chriſto ſunt paſſiones: et poſteriores glorias: quibus reuelatum eſt quia non ſibimetipſis: vobis autem miniſtrabant ea que nunc nunciata ſunt vobis per eos qui euangelizauerunt vobis ſpiritu ſancto miſſo de celo: in quem deſiderant angeli proſpicere. C
Propter quod ſuccincti lumbos mentis veſtre ſobrij perfecte ſperate in eam que offertur vobis gratiam in reuelationem ieſu chriſti: quaſi filij obedientie: non configurati prioribus ignorantie veſtre deſiderijs: ſed ſecundum eum qui vocauit vos ſanctum: et ipſi in omni conuerſatione ſancti ſitis: quoniam ſcriptum eſt. Sancti eritis: quoniam ego ſanctus ſum. Leui.11.d. Deu.10.d. Col.3.d. Iaco.2.b. Act.10.c. Roma.2.b. Ephe.6.b.
Et ſi patrem inuocatis eum qui ſine acceptione perſonarum iudicat ſecundum vniuſcuiuſque opus: in timore incolatus veſtri tempore conuerſamini.
D Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis de vana veſtra conuerſatione paterne traditionis: ſed precioſo ſanguine quaſi agni immaculati chriſti et incontaminati: precogniti quidem ante mundi conſtitutionem: manifeſtati autem nouiſſimis temporibus: propter vos qui per ipſum fideles eſtis in deo: qui ſuſcitauit eum a mortuis et dedit ei gloriam: vt fides veſtra et ſpes eſſet in deo. Hebr.9.b. 1.Ioan.1.b. Apo.1.b.
Animas veſtras caſtificantes in obedientia charitatis in fraternitatis amore ſimplici ex corde inuicem diligite attentius: renati non ex ſemine corruptibili: ſed incorruptibili per verbum dei viui et permanentis in eternum: quia omnis caro vt fenum: et omnis gloria eius tanquam flos feni. Eſai.40.b
Exaruit fenum et flos eius decidit: verbum autem domini manet in eternum. Hoc eſt autem verbum quod euangelizatum eſt in vos. Cap.ii. Eſai.40.b Eccle.14.c Iaco.1.b.

A Deponentes igitur omnem maliciam et omnem dolum et ſimulationes et inuidias et omnes detractiones: ſicut modo geniti infantes rationabile et ſine dolo lac concupiſcite: vt in eo creſcatis in ſalutem: ſi tamen guſtaſtis quoniam dulcis eſt dominus. Ephe.4.c. Col.3.b. Hebr.12.a
Ad quem accedentes lapidem viuum: ab hominibus quidem reprobatum: a deo autem electum et honorificatum. Et ipſi tanquam lapides viui ſuperedificamini domus ſpiritualis in ſacerdotium ſanctum: offerentes

θυσίας πνευματικάς εὐπροσδέκτους τῷ
θεῷ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ. διότι περιέχει ἐν
τῇ γραφῇ. ἰδοὺ τίθημι ἐν σιὼν λίθον
ἀκρογωνιαῖον, ἐκλεκτόν, ἔντιμον, καὶ ὁ πι
στεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. ὑ
μῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν, ἀπειθοῦ
σι δέ, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδο
μοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνί
ας, καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα
σκανδάλου. οἳ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ ἀ
πειθοῦντες, εἰς ὃ [redacted] ἐτέθησαν. [redacted] δὲ γέ
νος ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα. ἔθνος ἅ
γιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρε
τὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς κα
λέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. οἵ
ποτὲ οὐ λαός, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἱ οὐκ ἠ
λεημένοι, νῦν δὲ ἐλεηθέντες. ἀγαπητοί πα
ρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους
ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτι
νες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀνα
στροφὴν ὑμῶν ἔχοντες καλὴν ἐν τοῖς ἔθνε
σιν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακο
ποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύσαν
τες δοξάσωσι τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.
ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει δι
ὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι,
εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις
εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀ
γαθοποιῶν. ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ
θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀ
φρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν. ὡς ἐλεύθεροι
καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακί
ας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ θε
οῦ. πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀ
γαπᾶτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τι
μᾶτε. οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φό
βῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς
καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦ
το γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑπο
φέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως. ποῖον
γὰρ κλέος εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζό
μενοι ὑπομενεῖτε, ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες
καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις
παρὰ θεῷ. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἐκλήθητε, ὅ
τι καὶ χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑμῖν ὑ
πολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακο
λουθήσητε τοῖσ ἴχνεσιν αὐτοῦ. ὃσ ἁ
μαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δό
λοσ ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. ὃσ λοιδο
ρούμενοσ οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων
οὐκ ἠπείλει. παρεδίδου δὲ τῷ κρίνον
τι δικαίως, ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸσ

ſpiritales hoſtias acceptabiles
deo per ieſũ xp̃m. Propter qđ continet
ſcriptura. Ecce pono in ſion lapidem B
ſũmũ: ãgularẽ: pbatũ: electũ: p̃cioſũ: ⁊ Eſa 28.d. Mat.21.g.
q̃ crediderit in eũ nõ ↄfundet. Uobis Mar.12.b. Luce.20.c
igit̃ honor credentib⁹ nõ: credentibus Act.4.b.
ãt lapis quẽ reprobauerũt edificantes: Ps.117.
hic factus eſt in caput anguli:
⁊ lapis offenſionis ⁊ petra
ſcãdali: his q̃ offendũt verbo nec cre
dũt: in quo ⁊ poſiti ſunt. Uos ãt gen⁹ Exo.19.a.
electũ: regale ſacerdotiũ: gens ſancta:
populus acq̃ſitionis: vt virtutes
annũcietis ei⁹ q̃ de tenebris vos voca
uit in ammirabile lumen ſuum. Qui Oſee.2.d
aliqñ nõ ppl's dei: nũc ãt ppl's dei: qui Ro.9.d
nõ ↄſecuti miaꝫ: nũc ãt miſericordiã cõ
ſecuti. Chariſſimi obſecro vos tanq̃ꝫ ad Rom.12.d.
uenas ⁊ pegrinos abſtinere vos a carna Gala.5.c.
lib⁹ deſiderijs q̃ militãt aduerſus aiaꝫ:
cõuerſationẽ vrãꝫ iter gẽtes hñtes bo
nã: vt in eo q̃ detractãt de vobis tanq̃ꝫ C
de malefactorib⁹: ex bõis opib⁹ vos cõ
ſiderãtes glificẽt deũ in die viſitatiõis.
Subiecti igit̃ eſtote oĩ hũane creature Roma.13.a
pp deum: ſiue regi quaſi precellenti:
ſiue ducibus tanq̃ꝫ ab eo miſſis
ad vindictã malefactoꝝ: laudẽ vero bo
noꝝ. Quia ſic eſt voluntas
dei: vt bñ faciẽtes obmuteſcere faciatis im
prudẽtiũ hominũ ignorãtiã. Quaſi liberi
⁊ nõ quaſi velamen habentes malicie
libertatem: ſed ſicut ſerui dei.
Oẽs honorate: fraternitatem diligite. Ro.12.c.
Deum timete: regem honorificate.
Serui ſubditi eſtote in omni timore Ephe 6.a.
dominis: non tantum bonis Col.3.d.
⁊ modeſtis ſed ẽt dyſcolis. Hec eſt Titum.2.c. 1.Co.7.c.
ei gratia: ſi pp dei conſcientiaꝫ ſuſtinet Jaco.5.c.
quis triſtitias patiens iniuſte. Que
eiꝫ eſt gr̃a ſi peccantes ⁊ colaphizati D
ſuffertis: Sed ſi benefacientes
patienter ſuſtinetis: hec eſt gratia
apud deũ. In hoc enĩ vocati eſtis: q̃r
⁊ xp̃s paſſus eſt p nobis: vobis relin
quens exẽplũ vt ſeq̃mini
veſtigia eius. Qui peccatum 1.Joan.3.a
non fecit: nec inuentus eſt dolus Eſaie.53.b
in ore ei⁹. Qui cuꝫ malediceretur
non maledicebat: cum pateretur
nõ cõminabat̃. Tradebat aũt iudicãti
ſe iniuſte. Qui peccata noſtra ipſe Eſaie.53.b.

ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύ
λον, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι, τῇ
δικαιοσύνῃ ζήσωμεν, οὗ τῷ μώλωπι αὐ
τοῦ ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώ
μενα, ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποι
μένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Cap.3.

Ὁμοίως αἱ γυναῖκες ὑποτασσόμεναι τοῖς
ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπει
θοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀ
ναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται, ἐ
ποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἀναστρο
φὴν ὑμῶν. ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλο
κῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐν
δύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς
τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ
τοῦ πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐ
στιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελές. οὕτω
γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπί
ζουσαι ἐπὶ τὸν θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτάς ὑ
ποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς
σάρρα ὑπήκουσε τῷ ἀβραάμ κύριον αὐ
τὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθο
ποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν
πτόησιν. οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοικοῦν
τες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει
τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν ὡς καὶ
συγκληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ
ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν. τὸ δὲ
τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς,
φιλάδελφοι, εὔσπλαγχνοι, φιλόφρονες,
μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοι
δορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τοὐναντίον δὲ εὐ
λογοῦντες, εἰδότες ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλή
θητε ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. ὁ γὰρ
θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγα
θάς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ
κακοῦ, καὶ χείλη αὐτοῦ τοῦ μὴ λαλῆ
σαι δόλον. ἐκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ, καὶ
ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω εἰρήνην καὶ
διωξάτω αὐτήν, ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρί
ου ἐπὶ δικαίους καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέη
σιν αὐτῶν. πρόσωπον δὲ κυρίου ἐ
πὶ ποιοῦντασ κακά, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι
αὐτοὺσ ἐκ γῆς. καὶ τίσ ὁ κακώσων ὑ
μᾶσ, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε.
ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μα
κάριοι. τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε,
μηδὲ ταραχθῆτε, κύριον δὲ τὸν θεὸν ἁγι
άσατε ἐν ταῖς καρδίαισ ὑμῶν, ἕτοιμοι δὲ
ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑ
μᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, μετὰ

pertulit in corpore ſuo ſuper lignum:
vt peccatis mortui
iuſtitie viuamus: cuius liuore
ſanati eſtis. Eratis eĩ ſicut oues erran
tes: ſed conuerſi eſtis nunc ad paſtoreꝫ
⁊ epiſcopum animarum noſtrarum.

Cap.3.

Similiter ⁊ mulieres ſubdite ſint A
viris ſuis: vt ⁊ ſi qui nõ credunt Colo.3.c. Ephe.5.c.
verbo per mulierum conuerſationeꝫ
ſine verbo lucrifiant: conſiderantes
in timore ſanctam conuerſationem
veſtrã. Quarum nõ ſit extrinſecus
capillatura aut circũdatio auri aut idu
mẽti veſtimẽtoꝝ cult⁹: ſꝫ q̃ abſcõdit⁹ eſt
cordis homo in incorruptibilitate
quieti ⁊ modeſti ſpiritus: qui eſt
in cõſpectu dei locuples. Sic
enĩ aliqñ ⁊ ſancte mulieres ſperantes
in deo ornabant ſe ſubiectę
proprijs viris: ſicut
Sara obediebat Abrae dominuꝫ eum Gene.18.b.
vocãs: cuius eſtis filie benefacientes:
⁊ non pertimentes vllam
ↄturbationẽ. Uiri ſimiliter cohabitãteſ B
ſꝫ ſciẽtiã: quaſi infirmiori vaſculo
muliebri impartiẽtes honorem tanq̃ꝫ
coheredibus gratie vite: vt non
impediantur oratiões veſtre. In fide ãt Pro.10.b. Roma.12.d
omnes vnanimes compatientes:
fraternitatis amatores: miſericordeſ: mode
ſti: hũiles: nõ reddẽtes malũ p malo: nec
maledictũ p maledicto: ſꝫ ecõtrario bñ
dicentes: q̃r in hoc vocati eſtis:
vt bñdictionẽ hereditate poſſideatis. Q̃ Ps.33.
ei vult vitã diligere: ⁊ dies videre bo Jaco.1.d.
nos: coerceat linguam ſuam a
malo ⁊ labia eius ne loquantur
dolum. Declinet autem a malo: et
faciat bonũ: inquirat pacem ⁊
ſequatur eam: q̃r oculi domini
ſuper iuſtos ⁊ aures eius in preces
eoruꝫ. Uultus autem dñi ſuper
facientes mala.
Et quis eſt qui vobis noceat: C
ſi boni emulatores fueritis. c.boni gent tui caſtis.ſ. nu.
Sꝫ ſi qđ patimini pp̃ter iuſtitiam: btĩ.
Timorẽ aũt eoruꝫ ne timueritis: Mat.5.a.
neq̃ꝫ ↄturbemini. Dñꝫ ãt xp̃m ſanctifi
cate in cordibus veſtris: parati
ſp ad ſatiſfactionem omni poſcẽti vos
rõneꝫ de ea q̃ in vobis eſt ſpe: ſed cum

πραΰτητος και φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα ἐν ὧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν. κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ πάσχειν, ἢ κακοποιοῦντας. ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθε δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκί, ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι. ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν ἀπειθήσασί ποτέ, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγαι τουτέστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος. ὃ ἀντίτυπον νῦν καὶ ἡμᾶς σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων. Cap.4.

Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί, καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε. ὅτι ὁ παθὼν ἐν σαρκί, πέπαυται ἁμαρτίας. εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ ὑμῖν ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τοῦ βίου τὸ θέλημα τῶν ἐθνῶν κατεργάσασθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίαις. ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτείας ἀνάχυσιν βλασφημοῦντες, οἳ ἀποδώσουσι λόγον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι. πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε. σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς τὰς προσευχάς, πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες. ὅτι ἡ ἀγάπη καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν. φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους, ἄνευ γογγυσμῶν. ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. εἴ τις λαλεῖ ὡς λόγια θεοῦ, εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ὡς χορηγεῖ ὁ θεός, ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζηται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γινομένῃ, ὡς ξέ-

modeſtia et timore: conſcientiam habentes bonam: vt in eo quod detrahunt de vobis confundantur qui calumniantur veſtram bonam in christo conuerſationem. Melius eſt enim vt benefacientes ſi voluntas dei velit pati quam malefacientes. Quia et chriſtus ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt iuſtus pro iniuſtis: vt nos offerret deo: mortificatos quidem carne: viuificatos autem ſpiritu. In quo et his qui in carcere erant ſpiritibus veniens predicauit: qui increduli fuerant aliquando: quando expectabant dei patientiam in diebus noe cum fabricaretur arca: in qua pauce id eſt octo anime ſalue facte ſunt per aquam: quod et nos nunc ſimilis forme ſaluos facit baptiſma: non carnis depoſitio ſordium: ſed conſcientie bone interrogatio in deum: per reſurrectionem ieſu christi a mortuis: qui eſt in dextera dei: deglutiens mortem vt vite eterne heredes efficeremur: profectus in celum ſubiectis ſibi angelis et poteſtatibus et virtutibus. Cap.4.

Chriſto igitur paſſo in carne: et vos eadem cogitatione armamini: quia qui paſſus eſt in carne deſijt a peccatis: vt non iam deſiderijs hominum ſed voluntate dei quod reliquum eſt in carne viuat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad voluntatem gentium conſummandam his qui ambulauerunt in luxurijs: deſiderijs: vinolentijs: comeſſationibus: potationibus: ebrietatibus et illicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confuſionem blaſphemantes: qui reddent rationem ei qui paratus eſt iudicare viuos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis euangelizatum eſt: vt iudicentur quidem ſecundum homines in carne: viuant autem ſecundum deum in ſpiritu. Omnium autem finis appropinquauit. Eſtote itaque prudentes et vigilate in orationibus: ante omnia autem mutuam in vobiſmetipſis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hoſpitales inuicem ſine murmuratione. Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam in alterutrum illam adminiſtrantes: ſicut boni diſpenſatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur: quaſi ſermones dei. Si quis miniſtrat: tanquam ex virtute quam adminiſtrat deus: vt in omnibus honorificetur deus per ieſum christum: cui eſt gloria et imperium in ſecula ſeculorum Amen. Chariſſimi nolite peregrinari in feruore qui ad temptationem vobis fit: quaſi noui ali-

Hebre.9.d Roma.5.b
D
Mat.14.c Luce.17.f
A
Ephe.4.d Iaco.4.b.
B
Pro.10.b. Ro.12.c Hebre.13.a Philip.2.b
C

μου ὑμῖν συμβαίνοντος, ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται, κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται. μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριοεπίσκοπος. εἰ δὲ ὡς χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ. καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται. ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ὡς πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιΐᾳ. Cap.5.

Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός. ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἑκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, μηδὲ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. ὁμοίως νεώτεροι ὑποτάγητε πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι, τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. νήψατε, γρηγορήσατε, ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ. ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι. ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς καταρτίσαι ὑμᾶς, στηρίξαι, σθενώσαι, θεμελιώσαι. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ ὡς λογίζομαι δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ, εἰς ἣν ἑστήκατε.

quod vobis contingat: ſed communicantes chriſti paſſionibus gaudete: vt et in reuelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine chriſti: beati eritis: quoniam quod eſt honoris glorie et virtutis dei: et qui eſt eius ſpiritus ſuper vos requieſcet. Nemo autem veſtrum patiatur quaſi homicida aut fur aut maleficus aut alienorum appetitor. Si autem vt chriſtianus: non erubeſcat: glorificet autem deum in iſto nomine: quoniam tempus eſt vt incipiat iudicium a domo dei. Si autem primum a nobis: quis finis eorum qui non credunt dei euangelio? Et ſi iuſtus quidem vix ſaluabitur: impius et peccator vbi parebunt? Itaque et hi qui patiuntur ſecundum voluntatem dei: fideli creatori commendent animas ſuas in benefactis. Cap.5.

Seniores ergo qui in vobis ſunt obſecro conſenior et teſtis christi paſſionum: qui et eius que in futuro reuelanda eſt glorie communicator: Paſcite qui in vobis eſt gregem dei: prouidentes non coacte ſed ſpontanee ſecundum deum: neque turpis lucri gratia: ſed voluntarie: neque vt dominantes in cleris: ſed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps paſtorum percipietis immarceſſibilem glorie coronam. Similiter adoleſcentes ſubditi eſtote ſenioribus. Omnes autem inuicem humilitatem inſinuate: quia dominus ſuperbis reſiſtit: humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur ſub potenti manu dei: vt vos exaltet in tempore viſitationis: omnem ſollicitudinem veſtram proijcientes in eum: quoniam ipſi cura eſt de vobis. Sobrij eſtote et vigilate quia aduerſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret. Cui reſiſtite fortes in fide: ſcientes eandem paſſionem ei que in mundo eſt veſtre fraternitati fieri. Deus autem omnis gratie qui vocauit nos in eternam ſuam gloriam in christo ieſu modicum paſſos: ipſe perficiet: confirmabit: ſolidabitque. Ipſi gloria et imperium in ſecula ſeculorum. Amen. Per ſiluanum fidelem fratrem vobis vt arbitror breuiter ſcripſi obſecrans et conteſtans hanc eſſe veram gratiam dei: in qua ſtatis.

D
Prou.11.d
A
B
Iaco.4.c.
Luce.12.c. Roma.12.c
C
D

ἀσπάσεται ὑμᾶς ἡ ἐν βαβυλῶνι συνεκλεκτή, καὶ μάρκος ὁ υἱός μου. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ἀμήν.

Τέλος τῆς τοῦ ἁγίου πέτρου πρώτης ἐπιστολῆς.

Salutat vos eccleſia q̃ eſt i babylõe col lecta: ⁊ marc9 filius meus. Salutate iuicẽ in oſculo ſancto. Gratia vobis oĩbus q̃ eſtis in xp̃o ieſu. Amen.

Explicit ep̃la bt̃i petri apoſtoli prima.

Incipit argumentum in epiſtolam ſecundam.

Simon petrus per fidem huic mundo ſapientes mortuos eſſe declarat: eiſdemq3 pietatis quanta ſit magnitudo luce ipſa clarius manifeſtat.

Explicit argumentum.

Ἡ τοῦ ἁγίου πέτρου καθολικὴ δευτέρα ἐπιστολή. Cap. i.

Σίμων πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος ἰησοῦ χριστοῦ τοῖς ἰσότιμον ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος ἰησοῦ χριστοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς. δι᾽ ὧν τὰ τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα, τυφλός ἐστι μυωπάζων, λήθην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ μᾶλλον ἀδελφοὶ σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι. ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε. οὕτω γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιαν βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. διὸ οὐκ ἀμελήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων, καίπερ εἰδότας καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ. δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι ἐφόσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς ἐδήλωσέ μοι. σπουδάσω δὲ

Incipit epiſtola ſecunda beati Petri apoſtoli. Cap. i.

A Simon petrus ſeru9 ⁊ apoſtol9 ieſu xp̃i his q̃ coequalem nobiſcũ ſortiti ſunt fidẽ i iuſtitia dei nr̃i ⁊ ſaluatoris ieſu xp̃i. Gratia vobis ⁊ pax adimpleatur in cognitione dei ⁊ chriſti ieſu dñi nr̃i. Quõ oĩa nobis diuine virtutis ſue que ad vitam ⁊ pietatem donata ſunt per cognitionez eius qui vocauit nos propria gloria ⁊ ỽtute. Per quem maxima et p̃cioſa nobis promiſſa donauit: vt per hoc efficiami diuĩe ↄſortes nature: B fugiẽtes ei9 q̃ in mundo eſt ↄcupiſcẽtie corruptionẽ. Vos aũt curã oẽm ſubinferẽtes miniſtrate in fide veſtra virtutẽ: in virtute autez ſciẽtiaz: i ſcia aũt abſtinẽtiã: in abſtinentia autẽ patientiam: in patientia autem pietatem: in pietate autem amorẽ fraternitatis: in amore ãt fraternitatis charitatẽ. Hec ei ſi vobiſcũ aſſint ⁊ ſuperẽt: nõ vacuos nec ſine fructu vos conſtituent in domini noſtri ieſu xp̃i cognitione. Cui ei non preſto ſũt hec: cecus ẽ ⁊ manu tẽptãs: oblıuionẽ accipiẽs purgatõis veteꝝ ſuoꝝ delictoꝝ. C Quapropter frẽs magis ſatagite vt per bona opa certã vr̃az vocationẽ ⁊ electionem faciatis. Hec ei faciẽtes non peccabitis aliqñ. Sic ei abũdãter miniſtrabitur vobis introitus in eternum regnũ dñi ⁊ ſaluatoris nr̃i ieſu xp̃i. Propter qð vos incipiã ſp cõmonere de his: ⁊ qdẽ ſciẽtes ⁊ ↄfirmatos vos in preſenti veritate. Juſtum ãt arbitror q̃diu ſuz i hoc tabernaculo ſuſcitare vos i cõmonitione: certus q velox eſt depoſitio tabernaculi mei: ſm q ⁊ dominus noſter ieſus xp̃s ſignificauit mihi. Dabo aũt opaʒ

καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον, τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ᾽ ἐπόπται γεννηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος. λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης. οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα. καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον. ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσει, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται. οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλὰ ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι θεοῦ ἄνθρωποι. Cap. ii.

Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν. καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι᾽ οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται. οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάξει. εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους, καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄγδοον νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας, καὶ πόλεις σοδόμων καὶ γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, καὶ δίκαιον λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο. βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος, ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν. οἶδε κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμῶν ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν. μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας. τολμηταί, αὐθάδεις δόξας οὐ τρέμουσι βλασ-

⁊ frequẽter habere vos poſt obitũ meũ: vt horũ oĩuz memoriã faciatis. D Non enim indoctas fabulas ſecuti notã fecimus vobis domini noſtri ieſu chriſti virtutem ⁊ preſentiam: ſz ſpeculatores facti illi9 magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorẽ ⁊ gloriã: voce delapſa ad eum huiuſcemodi a magnifica gloria. Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi cõplacui: ipz audite. Et hãc vocẽ nos audiuim9 de celo allatã: cũ eẽm9 cum ipſo in mõte ſctõ. Et habemus firmiorem propheticum ſermonez: cui bene facitis attendentes quaſi lucerne lucẽti in caliginoſo loco: donec dies eluceſcat: ⁊ lucifer oriatur in cordib9 vr̃is. Hoc primũ intelligentes q oĩs prophetia ſcripture propria interpretatiõe nõ fit. Nõ ei volũtate humana allata ẽ aliqñ ꝓphetia: ſz ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei homines. Cap. ii.

Esaie.42.a
Mat.3.g. et.17.b.
Mar.1.b.
Luce.3.e.

A Fuerũt vero ⁊ pſeudoprophete in populo: ſicut ⁊ i vobis erũt magiſtri mendaces: qui introducent ſectas perditionis: ⁊ eum qui emit eos dñm negant: ſuperducentes ſibi celerẽ perditionẽ. Et multi ſequentur eorum luxurias: per quos via veritatis blaſphemabitur: ⁊ in auaritia fictis ỽbis de vobis negociabũtur. Quib9 iudiciũ iã olim nõ ceſſat: ⁊ perditio eorum non dormitat. Si ei deus angelis peccãtibus nõ pepercit: ſz rudẽtib9 inferni detractos i tartaruz tradidit cruciãdos i iudiciũ reſeruari: ⁊ originali mũdo nõ pepcit: ſz octauũ noe iuſtitie preconem cuſtodiuit: diluuium mũdo impioꝝ inducens: ⁊ ciuitates ſodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ i cinerẽ redigẽs euerſione dãnauit: exẽplũ eoꝝ q̃ impie acturi ſũt ponẽs: ⁊ iuſtũ Loth oppreſſuz a nephãdoꝝ luxurioſa ↄuerſatione eripuit. Aſpectu .n. ⁊ auditu iuſt9 erat: hitans apud eos q̃ de die in diẽ aiaz iuſtã iniqs operibus cruciabant. Nouit deus pios de temptatione eripere: iniquos ỽo i diẽ iudicij reſeruare cruciãdos. Magis ãt eos q̃ poſt carnẽ in ↄcupiſcẽtia imũdicie ãbulãt dñationes q3 ↄtẽnũt audaces ſibi placẽtes ſectas nõ metuũt itroducere blaſ-

Gene.7.a. B
Gene.19.d
Psal.36.

φημούντες, όπου άγγελοι ισχύϊ και δυνάμει μείζονες όντες ου φέρουσι κατ' αυτών παρά κυρίω βλάσφημον κρίσιν. ούτοι δε ως άλογα ζώα φυσικά γεγεννημένα εις άλωσιν και φθοράν εν οις αγνοούσι βλασφημούντες, εν τη φθορά αυτών καταφθαρήσονται, κομιούμενοι μισθόν αδικίας. ηδονήν ηγούμενοι την εν ημέρα τρυφήν, σπίλοι και μώμοι, εντρυφώντες εν ταις απάταις αυτών συνευωχούμενοι υμίν, οφθαλμούς έχοντες μεστούς μοιχαλίδος και ακαταπαύστους αμαρτίας, δελεάζοντες ψυχάς αστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας έχοντες, κατάρας τέκνα, καταλειπόντες ευθείαν οδόν επλανήθησαν, εξακολουθήσαντες τη οδώ του Βαλαάμ του Βοσόρ, ος μισθόν αδικίας ηγάπησεν, έλεγξιν δε έσχεν ιδίας παρανομίας. υποζύγιον άφωνον εν ανθρώπου φωνή φθεγξάμενον, εκώλυσε την του προφήτου παραφρονίαν. ούτοι εισί πηγαί άνυδροι, νεφέλαι υπό λαίλαπος ελαυνόμεναι, οις ο ζόφος του σκότους εις αιώνα τετήρηται. υπέρογκα γαρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν εν επιθυμίαις σαρκός ασελγείαις τους ολίγον αποφυγόντας τους εν πλάνη αναστρεφομένους, ελευθερίαν αυτοίς επαγγελλόμενοι, αυτοί δούλοι υπάρχοντες της φθοράς. ω γαρ τις ήττηται τούτω και δεδούλωται. οι γαρ αποφυγόντες τα μιάσματα του κόσμου εν επιγνώσει του κυρίου και σωτήρος Ιησού Χριστού, τούτοις δε πάλιν εμπλακέντες ηττώνται, γέγονεν αυτοίς τα έσχατα χείρονα των πρώτων. κρείττον γαρ ην αυτοίς μη επεγνωκέναι την οδόν της δικαιοσύνης, η επιγνούσιν επιστρέψαι εκ της παραδοθείσης αυτοίς αγίας εντολής. συμβέβηκε δε αυτοίς το της αληθούς παροιμίας. κύων επιστρέψας επί το ίδιον εξέραμα, και υς λουσαμένη εις κύλισμα βορβόρου.

Cap.3.

Ταύτην ήδη αγαπητοί δευτέραν υμίν γράφω επιστολήν, εν αις διεγείρω υμών εν υπομνήσει την ειλικρινή διάνοιαν, μνησθήναι των προειρημένων ρημάτων υπό των αγίων προφητών και της των αποστόλων υμών εντολής του κυρίου και σωτήρος. τούτο πρώτον γινώσκοντες, ότι ελεύσονται επ' εσχάτου των ημερών εμπαίκται κατά τας ιδίας επιθυμίας αυτών πορευόμενοι, και λέγοντες που εστίν η επαγγελία της παρουσίας αυτού. αφ' ης γαρ οι πατέρες εκοιμήθησαν, πάντα ούτως

[C]

phemãtes. Ubi angeli fortitudie ⁊ virtute cũ ſit maiores nõ portãt aduerſũ ſe a dño execrabile iudicium. Hi vero velut irratiõabilia pecora naturalr̃ in captionẽ ⁊ in ꝑniciẽ his q̃ ignorãt blaſphemãtes: in corruptiõe ſua peribunt: ꝑcipiẽtes mercedẽ iniuſticie. Voluptatẽ exiſtimãtes diei delitias coinq̃nationis ⁊ macule: delicijs affluẽtes in ↄuiuijs ſuis luxuriantes vobiſcuʒ: oculos habentes plenos adulteri ⁊ inceſſabilis delicti: pellicentes animas inſtabiles: cor exercitatum in auaritia habentes: maledictionis filij derelinquẽtes rectam viam errauerunt: ſecuti viam balaam ex boſor: ꝗ mercedẽ iniq̃tatis amauit: correptionẽ habuit ſue veſanie. Subiugale mutũ aïal in hoĩs voce loquens prohibuit

[D]

prophete inſipientiam. Hi [Jude.1.c.] ſũt fõtes ſine aqua: ⁊ nebule turbinibus exagitate: quibus caligo tenebraruʒ reſeruatur. Superba enim vanitatis loq̃ntes pelliciunt in deſiderijs carnis luxurie eos qui paululũ effugiunt: qui in errore conuerſati libertatem illis promittentes: cũ ipſi ſerui ſint corruptionis. A quo enim quis ſuperatus eſt: huius ⁊ ſeruus eſt. Si ei refugientes coinquinationes mundi in cognitione dñi nr̃i ⁊ ſaluatoris ieſu xp̃i: his rurſus implicati ſuperantur: facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus. Melius ei erat illis non cognoſcere viam iuſtitie: q̃ poſt agnitionẽ retrorſũ cõuerti ab eo qḋ illis traditũ ẽ ſctõ mãdato. Cõtigit enim eis illud veri prouerbij. Canis reuerſus ad ſuum vomitum: ⁊ [Pro.26.b.] ſus lota in volutabro luti.

Cap.3.

[A]

Hanc ecce vobis chariſſimi ſecũdaʒ ſcribo epiſtolaʒ: in quibus veſtrã excito in cõmonitiõe ſincerã menteʒ: vt memores ſitis eoꝝ q̃ ꝑdixi verboꝝ a ſanctis prophetis ⁊ apoſtolorum veſtrorum preceptorum domini ⁊ ſaluatoris. Hoc primum ſcientes q̃ [1.Tim.4.a. 2.Tim.3.a.] veniẽt in nouiſſimis dieb⁹ i deceptiõe illuſores iuxta proprias concupiſcentias ãbulãtes: dicẽtes vbi eſt promiſſio aut aduentus eius? Ex quo enim patres dormierũt: omnia ſic

διαμένει απ' αρχής κτίσεως. λανθάνει γαρ αυτούς τούτο θέλοντας, ότι ουρανοί ήσαν έκπαλαι και γη εξ ύδατος και δι' ύδατος συνεστώσα τω του θεού λόγω, δι' ων ο τότε κόσμος ύδατι κατακλυσθείς απώλετο. οι δε νυν ουρανοί και η γη τω αυτού λόγω τεθησαυρισμένοι εισί πυρί τηρούμενοι εις ημέραν κρίσεως και απωλείας των ασεβών ανθρώπων. εν δε τούτο μη λανθανέτω υμάς αγαπητοί, ότι μία ημέρα παρά κυρίω ως χίλια έτη, και χίλια έτη ως μία ημέρα. ου βραδύνει ο κύριος της επαγγελίας ως τινές βραδυτήτα ηγούνται, αλλά μακροθυμεί εις ημάς, μη βουλόμενος τινάς απολέσθαι, αλλά πάντας εις μετάνοιαν χωρήσαι. ήξει δε η ημέρα κυρίου ως κλέπτης εν νυκτί, εν η οι ουρανοί ροιζηδόν παρελεύσονται, στοιχεία δε καυσούμενα λυθήσονται, και γη και τα εν αυτή έργα κατακαήσεται. τούτων ουν πάντων λυομένων, ποταπούς δει υπάρχειν υμάς εν αγίαις αναστροφαίς και ευσεβείαις, προσδοκώντας και σπεύδοντας την παρουσίαν της του θεού ημέρας, δι' ην ουρανοί πυρούμενοι λυθήσονται, και στοιχεία καυσούμενα τακήσεται. καινούς δε ουρανούς και γην καινήν κατά το αυτού επάγγελμα προσδοκώμεν, εν οις δικαιοσύνη κατοικεί. διό αγαπητοί ταύτα προσδοκώντες, σπουδάσατε άσπιλοι και αμώμητοι αυτώ ευρεθήναι εν ειρήνη, και την του κυρίου ημών μακροθυμίαν σωτηρίαν ηγείσθε, καθώς και ο αγαπητός ημών αδελφός παύλος κατά την αυτώ δοθείσαν σοφίαν έγραψεν υμίν, ως και εν πάσαις ταις επιστολαίς λαλών εν αυταίς περί τούτων, εν οις εστί δυσνόητα τινά, α οι αμαθείς και αστήρικτοι στρεβλούσιν, ως και τας λοιπάς γραφάς προς την ιδίαν αυτών απώλειαν. υμείς ουν αγαπητοί προγινώσκοντες φυλάσσεσθε, ίνα μη τη των αθέσμων πλάνη συναπαχθέντες εκπέσητε του ιδίου στηριγμού, αυξάνετε δε εν χάριτι και γνώσει του κυρίου ημών και σωτήρος Ιησού Χριστού. αυτώ η δόξα και νυν εις ημέραν αιώνος. αμήν.

Τέλος της του αγίου πέτρου καθολικής δευτέρας επιστολής.

[B]

pſeuerãt ab initio creature. Latet enim eos hoc: volẽtes q̃ celi erant prius ⁊ terra de aqua ⁊ per aquam conſiſtens dei verbo: per que ille tũc mũdus aqua inũdatus perijt. Celi autem qui nunc ſunt ⁊ terra eodeʒ verbo repoſiti ſunt igni ſeruati in die iudicij et perditionis impiorũ hoĩuʒ. Unũ vero hoc non lateat vos chariſſimi: q̃ vnus dies apud dñʒ ſicut mille anni: ⁊ mille ãni [Ps.89.] ſicut dies vnus. Nõ tardat dominus ꝓmiſſionẽ ſuã ſicut q̃dã exiſtimãt: ſʒ patienter agit propter vos: nolens aliquos perire: ſed omnes ad penitẽtiã

[C]

reuerti. Adueniet aũt dies domini [1.Thes.5.a. Apo.3.a.] vt fur: in quo celi magno impetu tranſient: elementa vero calore ſoluent: terra aũt ⁊ que in ipſa ſunt opa exurent. Cũ igr̃ hec oïa diſſoluẽda ſint q̃les opʒ vos eſſe in ſanctis ↄuerſatiõibus ⁊ pietatibus: expectãtes ⁊ properantes in aduentum diei domini: per queʒ celi ardentes ſoluentur ⁊ elementa ignis ardore tabeſcẽt. Nouos vero celos ⁊ nouã terrã [Esa.65. Apoc.21.a.] ſm̃ promiſſa ipſius expectamus: in q̃b⁹ iuſtitia hitat. Propter qḋ chariſſimi hec expectãtes: ſatagite

[D]

immaculati ⁊ inuiolati ei inueniri in pace: ⁊ dñi nr̃i ieſu xp̃i lõganimitatẽ ſaluteʒ arbitramini: ſicut ⁊ chariſſimus frater noſter paulus ſm̃ datam ſibi ſapiãʒ ſcripſit vobis: ſicut ⁊ in omnibus epiſtolis loquens in eis de his: in quibus ſũt quedaʒ difficilia itellectu: q̃ idocti ⁊ inſtabiles deprauãt: ſicut ⁊ ceteras ſcripturas ad ſuam ipſorum ꝑditionẽ. Vos igit̃ frẽs preſcientes cuſtodite: ne inſipiẽtium errore traducti excidatis a propria firmitate. Creſcite vero in gratia ⁊ in cognitione domini noſtri et ſaluatoris ieſu chriſti. Ipſi gloria ⁊ nunc in diem eternitatis. Amen.

Explicit epiſtola beati Petri apoſtoli ſecunda.

Incipit argumentum in epiſtolam beati Johannis apoſtoli primam

Rationẽ verbi ⁊ q̃ de⁹ ipſe ſit charitas manifeſtat et ſuſurrones fratrum nec deuʒ ſcire: nec pios fieri poſſe euſqʒ diſſertat: vt eſſe comprobet homicidas: eo q̃ odium ſit interfectionis occaſio.

Explicit argumentum.

Η Του αγίου ιωάννου καθολική πρώ
τη επιστολή. Cap. I.

ην απ αρχής, ο ακηκόαμεν, ο
εωράκαμεν Τοις οφθαλμοίς η=
μών, ο εθεασάμεθα και αι Χεί=
ρες υμών εψηλάφησαν περί
Του λόγου Της ζωής, και η ζωή
εφανερώθη, και εωράκαμεν και
μαρτυρούμεν και επαγγέλλομεν υμίν Την
ζωήν Την αιώνιον, ήτις ην προς Τον πατέ=
ρα και εφανερώθη ημίν. ο εωράκαμεν και α=
κηκόαμεν απαγγέλλομεν υμίν, ίνα και υ=
μείς κοινωνίαν έχητε μεθ ημών, και η κοινω
νία δε η ημετέρα μετά Του πατρός και με=
τά Του υιού αυτού ιησού Χριστού. και
Ταύτα γράφομεν υμίν, ίνα η Χαρά ημών η
πεπληρωμένη. και εστίν αύτη η επαγγελί
α ην ακηκόαμεν απ αυτού, και αναγγέλλο
μεν υμίν, ότι ο θεός φως εστί, και σκοτία
εν αυτώ ουκ εστίν ουδεμία. εάν είπωμεν ό
τι κοινωνίαν έχομεν μετ αυτού και εν Τω
σκότει περιπατώμεν, ψευδώμεθα, και ου
ποιούμεν Την αλήθειαν. εάν δε εν Τω φω=
τί περιπατώμεν, ως αυτός εστίν εν Τω φω=
τί, κοινωνίαν έχομεν μετ αλλήλων, και Το
αίμα ιησού Χριστού Του υιού αυτού κα
θαρίζει ημάς από πάσης αμαρτίας. εάν εί=
πωμεν ότι αμαρτίαν ουκ έχομεν, εαυτούς
πλανώμεν, και η αλήθεια ουκ εστίν εν η=
μίν. εάν ομολογώμεν Τας αμαρτίας ημών,
πιστός εστί και δίκαιος ίνα αφή ημίν Τας
αμαρτίας, και καθαρίση ημάς από πάσης α
δικίας. εάν είπωμεν ότι ουχ ημαρτήκαμεν,
ψεύστην ποιούμεν αυτόν, και ο λόγος
αυτού ουκ εστίν εν ημίν. Cap. 2.

Τεκνία μου Ταύτα γράφω υμίν, ίνα μη
αμάρτητε. και εάν Τις αμάρτη, πα ρά
κλητον έχομεν προς Τον πατέρα ιησούν
Χριστόν δίκαιον. και αυτός ιλασμός εστί
περί Των αμαρτιών ημών, ου περί Των η
μετέρων δε μόνον αλλά και περί όλου
Του κόσμου. και εν Τούτω γινώσκομεν ό=
τι εγνώκαμεν αυτόν, εάν Τας εντολάς αυ=
τού Τηρώμεν. ο λέγων έγνωκα αυτόν, και
Τας εντολάς αυτού μη Τηρών, ψεύστης ε=
στί, και εν Τούτω η αλήθεια ουκ εστίν. ος
δ αν Τηρή αυτού Τον λόγον, αληθώς εν
Τούτω η αγάπη Του θεού Τετελείωται. εν
Τούτω γινώσκομεν ότι εν αυτώ εσμέν. ο
λέγων εν αυτώ μένειν, οφείλει καθώς εκεί
νος περιεπάτησε, και αυτός ούτως περιπα
τείν. αδελφοί ουκ εντολήν καινήν γράφω

Incipit epiſtola beati Iohannis a
poſtoli prima. Cap. I.

Quod fuit ab initio qd au A
diuim9: qd vidim9 oculis
nris: qd perſpeximus ⁊
man9 noſtre contrectaue
rũt de verbo vite: ⁊ vita
manifeſta ẽ: ⁊ vidimus
⁊ teſtamur ⁊ annũciamus vobis
vitam eternam: que erat apud patrem
⁊ apparuit nobis. Qd vidim9 ⁊ audi B
uimus annũciam9 vobis: vt ⁊ vos
ſocietatẽ habeatis nobiſcum: ⁊ ſocietas
noſtra ſit cum patre ⁊ cum
filio eius ieſu chriſto. Et ſcribim9 veſtrũ ſit
hec ſcribim9 vobis vt gaudeatis: ⁊ gau Ioan. 6. f.
pleniſ. Et hec ẽ annũciatio
quã audiuim9 ab eo: ⁊ annunciamus
vobis: qm deus lux eſt: ⁊ tenebre
in eo nõ ſunt vlle. Si dixerimus qm C
ſocietatem habemus cum eo ⁊ in
tenebris ãbulam9: mẽtimur: ⁊ veritatẽ
non facimus. Si autem in luce
ambulam9: ſicut ⁊ ipſe eſt in luce:
ſocietatem habemus adinuicem: ⁊ Hebr. 9. b. Apo. 1. b.
ſanguis ieſu chriſti filij eius emundat
nos ab oĩ peccato. Si dixerimus
qm peccatũ nõ habemus: ipſi nos D
ſeducimus: ⁊ veritas in nobis non eſt.
Si confiteamur peccata noſtra:
fidelis eſt ⁊ iuſtus vt remittat nobis
peccata noſtra: ⁊ emundet nos ab oĩ
iniqtate. Si dixerim9 qm nõ peccaui
m9: mẽdacẽ facimus eũ: ⁊ verbum
eius non eſt in nobis. Cap. 2.

Filioli mei hec ſcribo vobis: vt nõ A
peccetis. Sz ⁊ ſi qs peccauerit ad
uocatum habemus apud prẽz ieſum
chriſtum iuſtum. Et ipſe eſt ꝓpiciatio
pro pctis noſtris: non pro noſtris
aũt tm̃ ſed etiam pro totius
mundi. Et in hoc ſcimus quoniam
cognouimus eum: ſi mandata eius
obſeruam9. Qui dicit ſe noſſe eum: et Infra. 4. d.
mãdata ei9 nõ cuſtodit: mẽdax eſt:
⁊ in hoc veritas non eſt. Qui
aũt ſeruat verbum eius: vere in
hoc charitas dei perfecta eſt. In
hoc ſcimus quoniam in ipſo ſumus.
Qui dicit ſe ĩ xp̃o manere: dz ſicut ille
ambulauit: ⁊ ipſe ambulare.
Chariſſimi non mandatũ nouũz ſcribo

ὑμῖν, ἀλλ᾽ ἐντολὴν παλαιάν, ἣν εἴχετε ἀπ᾽
ἀρχῆς. ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος
ὃν ἠκούσατε ἀπ᾽ ἀρχῆς. πάλιν ἐντολὴν και-
νὴν γράφω ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ
καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία παράγεται, καὶ τὸ
φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. ὁ λέγων ἐν τῷ
φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν,
ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάν-
δαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀ-
δελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστί καὶ ἐν τῇ σκο-
τίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει. ὅτι
ἡ σκοτία ἐτύφλωσεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλ-
μούς. γράφω ὑμῖν τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑ-
μῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. γρά-
φω ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ᾽ ἀρ-
χῆς. γράφω ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε
τὸν πονηρόν. γράφω ὑμῖν παιδία, ὅτι ἐγνώ-
κατε τὸν πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν νεανίσκοι,
ὅτι ἰσχυροί ἐστέ, καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐν
ὑμῖν μένει καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν. μὴ
ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ.
ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀ-
γάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ. ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ
κόσμῳ ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυ-
μία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βί-
ου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ κό-
σμου ἐστί. καὶ ὁ κόσμος παράγεται, καὶ ἡ ἐ-
πιθυμία αὐτοῦ, ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ
θεοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα. παιδία, ἐσχάτη
ὥρα ἐστί. καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντί-
χριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολ-
λοὶ γεγόνασιν, ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχά-
τη ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ᾽ οὐκ ἦ-
σαν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενή-
κεισαν ἂν μεθ᾽ ἡμῶν. ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῶσιν
ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρίσ-
μα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα.
οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλή-
θειαν, ἀλλ᾽ ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν
ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστι. τίς ἐστιν
ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς
οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός, οὗτός ἐστιν ὁ ἀντί-
χριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υ-
ἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱόν, οὐδὲ τὸν
πατέρα ἔχει. ὑμεῖς οὖν ὃ ἠκούσατε ἀπ᾽ ἀρ-
χῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ᾽
ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν
τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγε-
λία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν
τὴν αἰώνιον. ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν
πλανώντων ὑμᾶς, καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα

vobis: ſʒ mãdatũ vetus qđ habuiſtis
ab initio. Mandatũ vetꝰ eſt verbum B
qđ audiſtis. Iterũ mandatum nouum
ſcribo vobis: quod verum eſt in ipſo Iohan.13.g
⁊ in vobis: qꝛ tenebre tranſierunt: ⁊
verũ lumen iã lucet. Qui dicit ſe in I.4.d
luce eſſe: ⁊ fratrẽ ſuum odit:
in tenebris eſt vſqꝫ adhuc. Qui diligit
fratrẽ ſuũ in lumine manet: ⁊ ſcãdalũ
in eo nõ eſt. Qui aũt odit fratrem Leui.19.c. Infra.3.c.
ſuũ in tenebris eſt: ⁊ in tenebris
ambulat: ⁊ neſcit quo eat: quia
tenebre obcecauerunt oculos eius.
Scribo vobis filioli: qm̃ remittũt vobis
peccata propter nomen eius. Scribo
vobis pr̃es: qm̃ cognouiſtis eũ q̃ ab ini
tio ẽ. Scribo vobis adoleſcẽtes: qm̃ vici
ſtis malignũ. Scribo vobis infãtes: qm̃ co
gnouiſtis patrẽ. Scribo vobis iuuenes:
qm̃ fortes eſtis: ⁊ verbũ dei manet in
vobis: ⁊ viciſtis malignũ. Nolite
diligere mũdũ neqꝫ ea que in mundo
ſunt. Si q̃s diligit mũdũ: non eſt chari C
tas patris in eo. Qm̃ oẽ quod eſt in
mũdo cõcupiſcẽtia carnis eſt: ⁊ cõcupi
ſcentia oculoꝝ: ⁊ ſuperbia vite: que
non eſt ex patre: ſed ex mundo
ẽ. Et mũdus tranſijt ⁊ concupiſcentia
eius. Qui autem facit voluntatem
dei manet in eternũ. Filioli: nouiſſima
hora eſt. Et ſicut audiſtis qꝛ antichꝛs
venit: nunc antichriſti multi [illegible]
facti ſunt. Vñ ſcimus qꝛ nouiſſima
hora eſt. Ex nobis ꝓdierũt: ſʒ nõ erãt
ex nobis. Nã ſi fuiſſent ex nobis: ꝑmã
ſiſſent vtiqꝫ nobiſcũ. Sed vt manife
ſti ſint qm̃ nõ ſunt oẽs ex nobis. Sed
vos vnctionẽ hẽtis a ſctõ: ⁊ noſtis oĩa.
Nõ ſcripſi vobis q̃ſi ignorãtibꝰ verita
tẽ: ſʒ quaſi ſciẽtibꝰ eã: ⁊ q̃m omne
mẽdaciũ ex veritate nõ eſt. Quis eſt
mendax niſi is q̃ negat qm̃ ieſus
nõ eſt chriſtus? Hic eſt antichriſtus D
qui negat patrem ⁊ filium.
Omnis qui negat filium: nec
patrẽ habet: qui ꝯfitetur filiũ: ⁊ pr̃ẽ hꝫ.
Vos qđ audiſtis ab initio
in vobis ꝑmaneat: qꝛ ſi in vobis ꝑmãſerit
qđ audiſtis ab initio: ⁊ vos in filio ⁊
pr̃e manebitis. Et hec eſt repromiſſio
quã ipſe pollicitus eſt nobis vitam
eternam. Hec ſcripſi vobis de
his q̃ ſeducunt vos: ⁊ vos vnctionem

ο ελάβετε απ αυτού εν υμίν μένει. και ου χρείαν έχετε ίνα τις διδάσκη υμάς, αλλ ως το αυτό χρίσμα διδάσκη υμάς περί πάντων, και αληθές εστί, και ουκ εστί ψεύδος. και καθώς εδίδαξεν υμάς μενείτε εν αυτώ. και νυν τεκνία μένετε εν αυτώ, ίνα όταν φανερωθή έχωμεν παρρησίαν, και μη αισχυνθώμεν απ αυτού εν τη παρουσία αυτού. εάν ίδητε ότι δίκαιος εστί, γινώσκετε ότι πας ο ποιών την δικαιοσύνην, εξ αυτού γεγέννηται.

Cap.3.

Ίδετε ποταπήν αγάπην δέδωκεν ημίν ο πατήρ, ίνα τέκνα θεού κληθώμεν. διατούτο ο κόσμος ου γινώσκει ημάς, ότι ουκ έγνω αυτόν. αγαπητοί νυν τέκνα θεού εσμέν, και ούπω εφανερώθη τι εσόμεθα. οίδαμεν δε ότι εάν φανερωθή όμοιοι αυτώ εσόμεθα, ότι οψόμεθα αυτόν καθώς εστί. και πας ο έχων την ελπίδα ταύτην επ αυτώ αγνίζει εαυτόν καθώς εκείνος αγνός εστί. πας ο ποιών την αμαρτίαν και την ανομίαν ποιεί, και η αμαρτία εστίν η ανομία. και οίδατε ότι εκείνος εφανερώθη, ίνα τας αμαρτίας ημών άρη, και αμαρτία εν αυτώ ουκ εστι. πας ο εν αυτώ μένων, ουκ αμαρτάνει. πας ο αμαρτάνων, ουχ εώρακεν αυτόν, ουδέ έγνωκεν αυτόν. τεκνία μηδείς πλανάτω υμάς. ο ποιών την δικαιοσύνην δίκαιός εστι, καθώς εκείνος δίκαιός εστιν. ο ποιών την αμαρτίαν, εκ του διαβόλου εστίν, ότι απ αρχής ο διάβολος αμαρτάνει. εις τούτο εφανερώθη ο υιός του θεού, ίνα λύση τα έργα του διαβόλου. πας ο γεγεννημένος εκ του θεού, αμαρτίαν ου ποιεί, ότι σπέρμα αυτού εν αυτώ μένει, και ου δύναται αμαρτάνειν, ότι εκ του θεού γεγέννηται. εν τούτω φανερά εστί τα τέκνα του θεού και τα τέκνα του διαβόλου. πας ο μη ποιών δικαιοσύνην, ουκ εστί εκ του θεού, και ο μη αγαπών τον αδελφόν αυτού. ότι αύτη εστίν η αγγελία ην ηκούσατε απ αρχής, ίνα αγαπώμεν αλλήλους. ου καθώς κάιν εκ του πονηρού ην, και έσφαξε τον αδελφόν αυτού. και χάριν τίνος έσφαξεν αυτόν, ότι τα έργα αυτού πονηρά ην, τα δε του αδελφού αυτού δίκαια. μη θαυμάζετε αδελφοί μου ει μισεί υμάς ο κόσμος. ημείς οίδαμεν ότι μεταβεβήκαμεν εκ του θανάτου εις την ζωήν ότι αγαπώμεν τους αδελφούς. ο μη αγαπών τον αδελφόν, μένει εν τω θανάτω. πας ο μισών τον αδελφόν αυτού, ανθρωποκτόνος εστί. και οίδατε ότι πας ανθρωποκτόνος ουκ έχει ζωήν αιώνιον εν αυτώ μένουσαν. εν τούτω εγνώκαμεν την αγάπην του θεού, ότι εκείνος υπέρ ημών την ψυ

quã accepiſtis ab eo maneat in vobis. Et nõ neceſſe habetis vt aliqs doceat vos: ſʒ ſicut vnctio ei9 docet vos de oĩbus: ⁊ verũ eſt ⁊ non eſt mendaciũ. Et ſicut docuit vos: manete in eo. Et nunc filioli manete in eo: vt cũ apparuerit habeam9 fiduciã: ⁊ nõ ↄfũdamur ab eo in aduentu eius. Si ſcitis qm̃ iuſtus eſt: ſcitote qm̃ et omnis qui facit iuſtitiã: ex ipſo natus eſt.

Cap.3.

Uidete qlẽ charitatẽ dedit nobis pr̃: vt filij dei noĩemur ⁊ ſim9. Propter hoc mũdus nõ nouit nos: qꝛ nõ nouit eũ. Chariſſimi nũc filij dei ſum9: ⁊ nõdũ apparuit qd erim9. Scimus qm̃ cũ apparuerit: ſilẽs ei erim9: qm̃ videbimus eum ſicuti eſt. Et oĩs q̃ habet hanc ſpem in eo: ſanctificat ſe: ſicut ⁊ ille ſctũs eſt. Omnis q̃ facit pctũ ⁊ iniq̃tatẽ facit. Et peccatum eſt iniq̃tas. Et ſcitis qꝛ ille apparuit vt peccata tolleret: ⁊ pctũ in eo nõ eſt. Oĩs q̃ in eo manet non peccat: ⁊ oĩs qui peccat: non vidit eum nec cognouit eum. Filioli nemo vos ſeducat. Qui facit iuſtitiã iuſtus eſt: ſicut ⁊ ille iuſtus eſt. Qui facit peccatum ex diabolo eſt: qm̃ ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei: vt diſſoluat opera diaboli. Omnis q̃ natus eſt ex deo peccatum non facit: qm̃ ſemen ipſius in eo manet: ⁊ nõ põt peccare qm̃ ex deo natus eſt. In hoc manifeſti ſunt filij dei ⁊ filij diaboli. Omnis qui non facit iuſtitiã non eſt ex deo: ⁊ qui non diligit fratrem ſuum. Qm̃ hec eſt ãnũciatio quã audiſtis ab initio vt diligam9 alterutrũ. Nõ ſicut cain q̃ ex maligno erat: ⁊ occidit frẽm ſuum. Et propter q̃d occidit eum? Qm̃ opa eius maligna erãt: frĩs aũt eius iuſta. Nolite mirari fratres ſi odit vos mundus. Nos ſcim9 qm̃ tranſlati ſumus de morte ad vitam: quoniam diligimus frẽs. Qui nõ diligit: manet in morte. Oĩs qui odit fratrem ſuum homicida eſt. Et ſcitis qm̃ omnis homicida non habet vitam eternam in ſe manẽtẽ. In hoc cognouimus charitatẽ dei: qm̃ ille

A

1.Pet.2.d Eſai.53.b.

B

Mat.4.a Mar.13.b. Luce.21.b. Ephe.5.b. 1.Cor.2.d. Col.2.d. Apo.21.c. ioan.8.c.

Gene.4.b.

C

iohan.15.c.

Leui. ſup.2.b. iohan.15.b

χὴν αυτου έθηκε, και ημεις οφείλομεν υπὲρ
των αδελφών τας ψυχάς τιθεναι. ος δ' αν
έχη τον βίον του κόσμου, και θεωρή τον α-
δελφόν αυτου χρείαν έχοντα, και κλείση τα
σπλάγχνα αυτου πως η αγάπη του θεου με-
νει εν αυτω. τεκνία μου μη αγαπώμεν λο-
γω μηδε τη γλώσση, αλλ' έργω και αληθεί-
α. και εν τούτω γινώσκομεν ότι εκ της αλη-
θείας εσμέν, και έμπροσθεν αυτου πείσομεν
τας καρδίας ημων. ότι εάν καταγινώσκη η-
μων η καρδία, ότι μείζων εστιν ο θεός της
καρδίας ημων, και γινώσκει πάντα. αγαπη-
τοι εάν η καρδία ημων μη καταγινώσκη η-
μων, παρρησίαν έχομεν προς τον θεόν. και ο
εάν αιτωμεν λαμβάνομεν παρ' αυτου, ότι
τας εντολάς αυτου τηρουμεν, και τα αρεσ-
τά ενώπιον αυτου ποιουμεν. και αύτη εστιν
η εντολή αυτου ίνα πιστεύσωμεν τω ονόμα-
τι του υιου αυτου ιησου χριστου. και αγα-
πωμεν αλλήλους καθώς έδωκεν εντολήν. και
ο τηρων τας εντολάς αυτου, εν αυτω μενει,
και αυτός εν αυτω μένει. και εν τούτω γι-
νώσκομεν ότι μενει εν ημιν, εκ του πνεύμα-
τος ου έδωκεν ημιν. Cap.4.

Αγαπητοί μη παντί πνεύματι πιστεύετε,
αλλά δοκιμάζετε τα πνεύματα ει εκ
του θεου εστιν, ότι πολλοί ψευδοπροφη-
ται εξεληλύθασιν εις τον κόσμον. εν τούτω
γινώσκεται το πνεύμα του θεου. παν πνεύ-
μα ο ομολογεί ιησουν χριστον εν σαρκι εληλυ-
θότα, εκ του θεου εστι. και παν πνεύμα
ο μη ομολογεί ιησουν χριστον εν σαρκι ε-
ληλυθότα, εκ του θεου ουκ εστι, και τούτο
εστι το του αντιχρίστου, ο ακηκόατε ότι έρχε-
ται και νυν εν τω κοσμω εστιν ήδη. υμεις εκ
του θεου εστε τεκνία και νενικήκατε αυτούς,
ότι μείζων εστιν ο εν υμιν, η ο εν τω κόσ-
μω. αυτοι εκ του κόσμου εισί, διατούτο εκ
του κόσμου λαλούσι, και ο κοσμος αυτων
ακούει. ημεις εκ του θεου εσμεν. ο γινώσκων
τον θεόν, ακούει ημων, ος ουκ εστιν εκ του
θεου, ουκ ακούει ημων. εκ τούτου γινώσκο-
μεν το πνεύμα της αληθείας και το πνεύμα
της πλάνης. αγαπητοί αγαπώμεν αλλήλους
ότι η αγάπη εκ του θεου εστί. και πας ο α-
γαπων εκ του θεου γεγέννηται, και γινώσκει
τον θεόν. ο μη αγαπων, ουκ έγνω τον θεόν,
ότι ο θεός αγάπη εστιν εν τούτω εφανερώθη
η αγάπη του θεου εν ημιν, ότι τον υιόν αυ-
τού τον μονογενή απέστειλεν ο θεος εις τον
κόσμον ίνα ζήσωμεν δι' αυτου. εν τούτω εσ-
τιν η αγάπη, ουχ ότι ημεις ηγαπήσαμεν τον
θεόν αλλ' ότι αυτός ηγάπησεν ημάς και απέ-
στειλε τον υιόν αυτου ιλασμόν περι των α-
μαρτιων η

aiaꝫ ſuã ꝓ nobis poſuit: ⁊ nos debe-
mus pro fratribus aias ponere. Qui
habuerit ſubſtãtiã huiꝰ mũdi: ⁊ viderit
frẽꝫ ſuum neceſſe habere: ⁊ clauſerit
viſcera ſua ab eo: quõ charitas dei ma-
net i eo? Filioli mei: nõ diligamꝰ vbo Ro.13.b.
neqꝫ lingua: ſed opere ⁊ veritate. D
In hoc cognoſcimus qm̃ ex veritate
ſumꝰ: ⁊ in cõſpectu eius ſuadebimus
corda nr̃a. Qm̃ ſi rephẽderit nos
cor noſtrum: maior eſt deus
corde nr̃o: ⁊ nouit oia. Chariſſimi Joan.16.f.
ſi cor nr̃m non reprehenderit nos:
fiduciã habemꝰ ad deũ: ⁊ q̃cq̃d
petierimꝰ: accipiemꝰ ab eo: quoniaꝫ
mãdata eiꝰ cuſtodimꝰ: ⁊ ea q̃ ſũt pla-
cita coram eo facimus. Et hoc eſt Joan.15.c. infra.4.c.
mãdatũ eius: vt credamus in nomine
filij eius ieſu chriſti: ⁊ diligamus
alterutrũ ſicut dedit mãdatũ nobis. Et
q̃ ſeruat mãdata eius in illo manet:
⁊ ipſe in eo. Et in hoc ſcimus
qm̃ manet in nobis: de ſpiritu
quem dedit nobis. Cap.4.

Chariſſimi nolite oi ſpiritui crede- A
re: ſꝫ ꝓbate ſpiritus ſi ex
deo ſunt: qm̃ multi pſeudoprophete
exierunt in mundum. In hoc
cognoſcitur ſpũs dei. Ois ſpiritus
q̃ ꝯfitet ieſuꝫ xp̃m in carne veniſſe:
ex deo eſt. Et omnis ſpiritus
qui ſoluit ieſum
ex deo non eſt: ⁊ hic
eſt antixp̃s de quo audiſtis qm̃ venit:
⁊ nunc iã in mundo eſt. Uos ex Johan.?.f.
deo eſtis filioli: ⁊ viciſtis eum:
qm̃ maior eſt qui in vobis ẽ: ꝙ q̃ in
mundo. Ipſi de mundo ſunt: ideo de
mũdo loquũtur: ⁊ mundus eos B
audit. Nos ex deo ſumꝰ. Qui nouit ſup.1.a Johan.8.f.
deum: audit nos: qui non eſt ex
deo: nõ audit nos. In hoc cognoſcimꝰ
ſpiritum veritatis ⁊ ſpiritum
erroris. Chariſſimi diligamꝰ nos inuicẽ:
qꝛ charitas ex deo eſt. Et ois q̃ dili-
git: ex deo natus eſt: ⁊ cognoſcit
deũ. Qui nõ diligit: non nouit deuꝫ:
qm̃ deus charitas ẽ. In hoc apparuit Joan.3.b.
charitas dei in nobis: qm̃ filiuꝫ ſuum
vnigenitum miſit deus in
mũdũ: vt viuamus per euꝫ. In hoc ẽ
charitas: nõ quaſi nos dilexerimus
deũ: ſꝫ qm̃ ipſe prior dilexit nos: ⁊ mi-
ſit filiũ ſuũ ꝓpiciationẽ pro pctis nr̃is.

μώμ. αγαπητοί, ει ούτως/ο θεός ηγάπησεμ η
μάς, και ημείς οφείλομεμ αλλήλους αγα=
πάμ. θεόμ ουλείς πώποτε Τεθέαται. εάμ αγα
πώμεμ αλλήλους, /ο θεός εμ ημίμ μέμει, και
/η αγάπη αυτού Τετελειωμέμη εστίμ εμ ημίμ.
εμ Τούτω γιμώσκομεμ ότι εμ αυτώ μέμομεμ
και αυτός εμ ημίμ, ότι εκ/Του πμεύματος αυ
τού λέλωκεμ ημίμ. και ημείς Τεθεάμεθα και
μαρτυρούμεμ ότι/ο πατήρ απέσταλκε/Τομ υ
ιόμ σωτήρα/Του κόσμου. ος αμ ομολογήση
ότι ιησούς εστίμ/ο υιός/Του θεού, /ο θεός εμ
αυτώ μέμει και αυτός εμ/Τω θεώ. και ημείς
εγμώκαμεμ και πεπιστεύκαμεμ/Τημ αγάπημ
ημ έχει/ο θεός εμ ημίμ./ο θεός αγάπη εστί,
και/ο μέμωμ εμ/Τη αγάπη, εμ/Τω θεώ μέμει,
και/ο θεός εμ αυτώ μέμει. εμ Τούτω Τετελεί
ωται/η αγάπη μεθ ημώμ, ίμα παρρησίαμ ε=
χωμεμ εμ/Τη ημέρα/Της κρίσεως, ότι καθώς ε
κείμος εστί, και ημείς εσμέμ εμ/Τω κόσμω Τού
τω. φόβος ουκ εστίμ εμ/Τη αγάπη, αλλ/η Τε
λεία αγάπη έξω βάλλει/Τομ φόβομ, ότι/ο
φόβος κόλασιμ έχει. /ο λε φοβούμεμος ου
Τετελείωται εμ/Τη αγάπη. ημείς αγαπώμεμ
αυτόμ, ότι αυτός πρώτος ηγάπησεμ ημάς.
εάμ Τις είπη ότι αγαπώ/Τομ θεόμ, και/Τομ α=
λελφόμ αυτού μισή, ψεύστης εστίμ. /ο γαρ
μη αγαπώμ/Τομ αλελφόμ αυτού ομ εώρακε,
/Τομ θεόμ ομ ουχ εώρακε πως λύμαται α
γαπάμ. και Ταύτημ/Τημ εμτολήμ έχομεμ απ
αυτού, ίμα αγαπώμ/Τομ θεόμ, αγαπά και/Τομ
αλελφόμ αυτού. Cap.5.

Πας/ο πιστεύωμ ότι ιησούς εστίμ/ο Χρισ=
τός, εκ/Του θεού γεγέμμηται. και πας/ο
αγαπώμ/Τομ γεμμήσαμτα, αγαπά και/Τομ γε
γεμμημέμομ εξ αυτού. εμ Τούτω γιμώσκομεμ
ότι αγαπώμεμ/Τα Τέκμα/Του θεού, όταμ/Τομ
θεόμ αγαπώμεμ και/Τας εμτολάς αυτού Τη
ρώμεμ. αύτη γαρ εστίμ/η αγάπη/Του θεού,
ίμα/Τας εμτολάς αυτού Τηρώμεμ, και αι εμτο
λαί αυτού βαρειαι ουκ εισίμ. ότι παμ/Το γε
γεμμημέμομ εκ/Του θεού μικά/Τομ κόσμομ,
και αύτη εστίμ/η μίκη/η μικήσασα/Τομ κόσμομ
/η πίστις υμώμ. Τις εστίμ/ο μικώμ/Τομ κόσμομ
ει μη/ο πιστεύωμ ότι ιησούς εστίμ/ο υιός/Του
θεού. ούτος εστίμ/ο ελθώμ λι ύλατος και
αίματος ιησούς/ο Χριστος. ουκ εμ Τω ύ
λατι μόμομ, αλλ εμ/Τω ύλατι και αίμα
τι. και/Το πμεύμα εστί/Το μαρτυρούμ ό=
τι/Το πμεύμα εστίμ/η αλήθεια. ότι Τρείς ει=
σίμ/οι μαρτυρούμτες εμ/Τω ουραμώ, /ο πα=
τήρ και/ο λόγος και/Το άγιομ πμεύμα, και
/οι Τρεις εις/Το εμ εισί. και Τρείς εισίμ/οι μαρ
τυρούμτες επί/Της γης, /Το πμεύμα και/Το ύ

Chariſſimi ſi deus dilexit nos: 1.Cor.4.d. Ephe.5.a. Phil.3.c. 1.Thc.4.b Ioan.13.g.
τ nos debem⁹ alterutrū diligere.
Deū nemo vidit vnq̄z. Si diligamus
inuicē: deus in nobis manet: τ
charitas eius in nobis perfecta eſt. C
In hoc cognoſcim⁹ qm̄ ī eo manem⁹:
τ ipſe in nobis: qm̄ de ſpū ſuo
dedit nobis. Et nos vidimus τ
teſtificamur: qm̄ pater miſit filiū ſuum
ſaluatorē mūdi. Quiſq̄s cōfeſſus fuerit
qm̄ ieſus eſt filius dei: deus in
eo manet: τ ipſe in deo. Et nos
cognouim⁹ τ credidimus charitati
quā h̄z de⁹ ī nobis. De⁹ charitas ē:
τ qui manet in charitate ī deo manet:
τ de⁹ ī eo. In hoc perfecta eſt D
charitas dī nobiſcū vt fiduciā habeam⁹
in die iudicij: q2 ſicut ille
eſt: τ nos ſumus in hoc mundo.
Timor nō eſt in charitate: ſ3 perfecta
charitas foras mittit timorem: quoniā
timor penam habet. Qui aūt timet nō
ē pfect⁹ in charitate. Nos ergo diliga
m⁹ deū: qm̄ deus prior dilexit nos.
Si q̄s dixerit qm̄ diligo deū: τ frēm Sup.2.a.
ſuum odierit mendax eſt. Qui eni3
non diligit fratrem ſuum quem vidit: Sup.2.b. Ioan.13.g. 1.Cor.4.d Ephe.5.a. Phil.3.c. 1.Thc.4.b
deū quē non vidit q̄uo pōt diligere?
Et hoc mandatum habemus a
deo: vt qui diligit deum: diligat τ
fratrem ſuum. Cap.5.

Omnis q̄ credit qm̄ ieſus eſt xp̄s: A
ex deo natus eſt. Et omnis
q̄ diligit eum q̄ genuit: diligit τ eu3
q̄ nat⁹ eſt ex eo. In hoc cognoſcimus
qm̄ diligimus natos dei: cū3
deū diligamus τ mandata ei⁹ faciam⁹.
Hec eni3 eſt charitas dei
vt mādata eius cuſtodiamus: τ man=
data ei⁹ grauia nō ſunt. Qm̄ oē q̄d na
tum eſt ex deo vincit mundum: 1.Co.15.d.
τ hec eſt victoria que vincit mundum
fides noſtra. Quis eſt aūt q̄ vicit mūdū
niſi qui credit qm̄ ieſus eſt filius
dei? Hic eſt qui venit per aquam τ
ſanguinem ieſus xp̄s. Non in aqua
ſolum: ſed in aqua τ ſanguinē.
Et ſpiritus eſt qui teſtificatur quoniam B
xp̄s eſt veritas. Qm̄ tres ſunt
qui teſtimonium dant in celo: pater:
verbum: et ſpiritus ſanctus: τ hi
tres vnum ſunt. Et tres ſunt qui
teſtimoniu3 dant in terra: ſpūs: aqua

Sanctus thomas in expoſitione ſecunde decretalis de ſumma trinitate τ fide catholica tractans iſtu3 paſſum contra abbatem Ioachim vt3 Tres ſunt qui teſtimonium dant in celo, pater: verbum: τ ſpiritus ſanctus; dicit ad litteram verba ſequentia. Et ad inſinuandam vnitatem trium perſonarum ſubditur τ hii tres vnum ſunt. Quodquidem dicitur propter eſſentie vnitatem. Sed hoc Ioachim peruerſe trahere volens ad vnitatem charitatis τ conſenſus inducebat conſequentem auctoritatem. Nā ſubditur ibidem: τ tres ſunt qui teſtimonium dant in terra. ſ. ſpiritus: aqua: τ ſanguis. Et in quibuſdam libris additur: τ hii tres vnum ſunt. Sed hoc in veris exemplaribus non habetur: ſed dicitur eſſe appoſitum ab hereticis arrianis ad peruertendum intellectum ſanum auctoritatis premiſſe de vnitate eſſentie trium perſonarum. Hec beatus thomas vbi ſupra.

λωρ και/Το αίμα. ει/Τημ μαρτυρίαμ/Τωμ αμ
θρώπωμ λαμβάμομεμ, /η μαρτυρία/Του θεού
μείζωμ εστίμ. ότι αύτη εστίμ/η μαρτυρία/Του
θεού ημ μεμαρτύρηκε περί/Του υιού αυτού.
/ο πιστεύωμ εις/Τομ υιόμ/Του θεού, έχει/Τημ
μαρτυρίαμ εμ αυτώ. /ο μη πιστεύωμ/Τω θε
ώ, ψεύστημ πεποίηκεμ αυτόμ, ότι ου πεπίσ
τευκεμ εις/Τημ μαρτυρίαμ ημ μεμαρτύρηκεμ
/ο θεός περί/Του υιού αυτού. και αύτη εσ
τίμ/η μαρτυρία, ότι ζωήμ αιώμιομ έλωκεμ η=
μίμ/ο θεός, και αύτη/η ζωή εμ/Τω υιώ αυτού
εστίμ. /ο έχωμ/Τομ υιόμ, έχει/Τημ ζωήμ, /ο μη
έχωμ/Τομ υιόμ/Του θεού, /Τημ ζωήμ ουκ έχει.
Ταύτα έγραψα υμίμ/Τοις πιστεύουσιμ εις
/Το όμομα/Του υιού/Του θεού, ίμα ειλήτε ότι
ζωήμ αιώμιομ έχετε, και ίμα πιστεύητε εις
/Το όμομα/Του υιού/Του θεού. και αύτη εσ=
τίμ/η παρρησία ημ έχομεμ προς αυτόμ, ότι ε
άμ Τι αιτώμεθα κατά/Το θέλημα αυτού, ακού
ει ημώμ. και εάμ οίλαμεμ ότι ακούει ημωμ ο
εάμ αιτώμεθα, οίλαμεμ ότι έχομεμ/Τα αιτή=
ματα α ητήκαμεμ παρ αυτού. εάμ Τις ίλη
/Τομ αλελφόμ αυτού αμαρτάμομτα αμαρτί
αμ μη προς θάματομ, αιτήσει και λώσει αυ
Tώ ζωήμ/Τοις αμαρτάμουσι μη προς θάμα=
τομ. εστίμ αμαρτία προς θάματομ, ου περί ε
κείμης λέγω ίμα ερωτήση. πάσα αλικία α=
μαρτία εστί, και εστίμ αμαρτία ου προς θά
ματομ. οίλαμεμ ότι πας/ο γεγεμμημέμος εκ
/Του θεού, ουχ αμαρτάμει, αλλ/ο γεμμηθεις
εκ/Του θεού Τηρεί εαυτόμ, και/ο πομηρός
ουχ άπτεται αυτού. οίλαμεμ ότι εκ/Του θε
ού εσμέμ, και/ο κόσμος όλος εμ/Τω πομηρώ
κείται. οίλαμεμ λε ότι/ο υιός/Του θεού ήκει,
και λέλωκεμ ημίμ λιάμοιαμ ίμα γιμώσκωμεμ
/Τομ αληθιμόμ θεόμ, και εσμέμ εμ/Τω αληθι=
μώ εμ/Τω υιώ αυτού ιησού Χριστώ. ούτος ε
στίμ/ο αληθιμός θεός και ζωή αιώμιος. Τεκμία
φυλάξατε εαυτούς από/Τωμ ειλώλωμ. α=
μήμ.
/Τέλος/Της/Του αγίου ιωάμμου καθολικής
πρώτης επιστολής.

τ ſanguis. Si teſtimonium hominum
accipimus: teſtimonium dei
maius eſt. Qm̄ hoc eſt teſtimoniu3
dei q̄d mai⁹ ē: qm̄ teſtificat⁹ eſt de filio
ſuo. Qui credit in filium dei: habet Iohan.5.f
teſtimonū dei ī ſe. Qui nō credit filio: C
mendacem facit eū: q2 non credit
in teſtimonium q̄d teſtificatus eſt
deus de filio ſuo. Et hoc eſt
teſtimonū qm̄ vitā eternā dedit nobis
deus: τ hec vita in filio eius
eſt. Qui h̄z filiū dei: h̄z vitā: q̄ non
h̄z filiu3 dei: vitā non habet.
Hec ſcribo vobis:
vt ſciatis quoniam
vitā habens eternam
q̄ creditis in noīe filij dei. Et hec eſt
fiducia quā habemus ad eū: q2
quodcūq3 petierim⁹ ſ3 volūtatē ei⁹: au
dit nos. Et ſcim⁹ q2 audit nos q̄cq̄d
petierim⁹. Scim⁹ qm̄ habem⁹ petitio D
nes quas poſtulamus ab eo. Qui ſcit
fratrem ſuum peccare peccatum
non ad mortem: petat τ dabitur ei
vita peccanti non ad mortem.
Eſt peccatū ad mortem: non pro illo
dico vt roget q̄s. Oīs iniq̄tas peccatu3
eſt: τ eſt peccatum ad mortem.
Scimus q2 omnis qui natus eſt ex
deo non peccat: ſed generatio
dei conſeruat eū: τ malignus
non tāget eū. Scimus qm̄ ex deo
ſumus: τ mūdus totus in maligno
poſit⁹ eſt: τ ſcimus qm̄ fili⁹ dei venit:
τ dedit nobis ſenſu3: vt cognoſcamus
deum verū: τ ſimus in vero
filio eius. Hic eſt
verus deus τ vita eterna. Filioli
cuſtodite vos a ſimulachris.

Explicit epiſtola beati Iohannis
apoſtoli prima.

Incipit argumentum in epiſtolam eiuſdem ſecundam.

Vſq3 adeo ad ſanctam feminam ſcribit: vt eandem dominā3 non dubitet litteris appellare: eiuſdē q3 filijs teſtimonium ꝙ ambulent in veritate perhibet.

Explicit argumentum.

/η/Του αγίου ιωάμμου καθολική λευτέρα
επιστολή. Cap.I.

πρεσβύτερος εκλεκτή κυρία και
/Τοις Τέκμοις αυτής, ους εγώ α=
γαπώ εμ αληθεία, και ουκ ε=
γώ μόμος, αλλά και πάμτες/οι ε
γμωκότες/Τημ αλήθειαμ, λιά/Τημ α
λήθειαμ/Τημ μέμουσαμ εμ ημίμ

Incipit epiſtola beati Iohannis apo
ſtoli ſecunda. Cap.I.

Senior electe dn̄e et A
natis eius quos ego di
ligo ī veritate: τ nō ego
ſol⁹: ſ3 τ oēs q̄ cognoue
runt veritatē pp̄ veritatē
que permanet in nobis

καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. ἔσται μεθ' ὑμῶν χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρός καὶ παρὰ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ. ἐχάρην λίαν ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός, καὶ νῦν ἐρωτῶ σε κυρία οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι καινήν ἀλλὰ ἣν εἴχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολή καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε. ὅτι πολλοὶ πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες ἰησοῦν χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί. οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα καλά, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν. πᾶς ὁ παραβαίνων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ χριστοῦ, θεὸν οὐκ ἔχει. ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ χριστοῦ οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε. ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς. πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν, οὐκ ἐβουλήθην διὰ χάρτου καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη. ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς. ἀμήν.

τέλος τῆς τοῦ ἁγίου ἰωάννου καθολικῆς δευτέρας ἐπιστολῆς.

τ vobiſcū erit in eternum. Sit vobiſcū gratia: mīa: pax a deo patre τ a chriſto ieſu filio pr̄is i v̄itate τ charitate. B Gauiſus ſū valde qm̄ inueni de filijs tuis ambulātes in veritate: ſicut mandatū accepimus a patre: τ nūc rogo te dn̄a nō tāq̄ȝ mandatū nouū ſcribēs tibi: ſȝ qḋ habuim⁹ ab initio: vt diligam⁹ alterutrū. Et hec eſt charitas vt ambulemus ſm̄ mandata eius. Hoc eſt mādatū: vt quēadmodū audiſtis ab initio: i eo ambuletis: qm̄ multi ſeductores exierūt i mūdū: q̄ nō ꝯfitētur ieſum chriſtum veniſſe in carnē. C Hic eſt ſeductor τ antixp̄s. Uidete voſmetipſos ne perdatis que operati eſtis: ſed vt mercedē plenā accipiatis. Oīs q̄ recedit τ nō ꝑmanet in doctrina xp̄i: deū nō hȝ. Qui ꝑmanet in doctrina: hic τ prēm τ filiū hȝ. Si q̄s venit ad vos τ hanc doctrinam nō affert: nolite recipere eū in domū: D nec aue ei dixeritis. Qui ei dicit illi aue: communicat operibus eius malignis. Ecce p̄dixi vobis: vt i die dn̄i nō ꝯfūdamini. Plura hn̄s vobis ſcribere: nolui p charta τ attramētū. Spero ei me futurum apud vos: τ os ad os loqui. vt gaudium veſtrū plenū ſit. Salutant te filij ſororis tue electe.

Joan.16.f
1.Joan.1.b.

Explicit epiſtola beati Johannis apoſtoli ſecunda.

Incipit argumentum in epiſtolam eiuſdem tertiam.

Gaium pietatis cauſa extollit: atq̄ȝ vt in ipſa pietate maneat exhortatur. Diotrepen impietatis τ ſuperbie cauſa obiurgat. Demetrio autem bonum teſtimonium perhibet cum fratribus vniuerſis.

Explicit argumentum.

ἡ τοῦ ἁγίου ἰωάννου καθολικὴ τρίτη ἐπιστολή. Cap.i.

Ὁ πρεσβύτερος γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ. ἀγαπητέ περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή. ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαρὰν ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα. ἀγαπητέ πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ εἰς τοὺς ξένους, οἳ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ. ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐξῆλθον μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνῶν. ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ἀπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γενώμεθα τῇ ἀληθείᾳ. ἔγραψα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. διὰ τοῦτο ἐὰν ἔλθω ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ, λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς. καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις, οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει. ἀγαπητέ μὴ μιμοῦ τὸ κακόν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν, ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν. ὁ κακοποιῶν, οὐχ ἑώρακε τὸν θεόν. δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας, καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν καὶ οἴδατε ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθής ἐστι. πολλὰ εἶχον γράφειν, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γράψαι. ἐλπίζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν. εἰρήνη σοι. ἀσπάζονταί σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα. ἀμήν.

τέλος τῆς τοῦ ἁγίου ἰωάννου καθολικῆς τρίτης ἐπιστολῆς.

Incipit epiſtola beati Johānis apoſtoli tertia. Cap.i.

A Senior Gaio chariſſimo quē ego diligo i v̄itate. Chariſſime de oib⁹ orōnē facio pſpe te igredi τ valere: ſicut pſpere agit aīa tua. Gauiſ⁹ ſū valde veniētibus frīb⁹ τ teſtimoniū ꝑhibētib⁹ v̄itati tue: ſicut tu i v̄itate ābulas. B Maius hor nō hēo gaudiū: q̄ȝ vt audiā filios meos i v̄itate ābulare. Chariſſime fidelr̄ facis q̄cq̄d oparis i fratres: τ hoc i pegrīos: q̄ teſtimōiū reddiderūt charitati tue i ꝯſpectu eccleſie: quos bn̄ facies deducens digne deo. Pro noīe enim eius profecti ſunt nihil accipientes a gētilib⁹. Nos ergo debem⁹ ſuſcipere huiuſmodi: vt coopatores ſimus veritatis. Scripſiſſeȝ forſitā eccleſie: ſed is q̄ amat p̄matū gerere i eis diotrepes non recipit nos. C Propter hoc ſi venero cōmoneā ei⁹ opa q̄ facit: v̄bis malignis garriēs i nos. Et q̄ſi nō ei iſta ſufficiant: neq̄ȝ ipſe ſuſcipit frēs: τ eos q̄ ſuſcipiūt ꝓhibet: τ de eccleſia eijcit. Chariſſime noli imitari malum: ſed qḋ bonum eſt. D Qui bn̄ facit: ex deo eſt: q̄ male facit nō videt deū. Demetrio teſtimōiū redditū ab oibus τ ab ipſa veritate: ſȝ τ nos teſtimoniū ꝑhibem⁹: τ noſti qm̄ teſtimoniū nr̄m verū eſt. Multa habui tibi ſcribere: ſed nolui p atramētū τ calamū ſcribere tibi. Spero autem ꝓtin⁹ te videre: τ os ad os loq̄mur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim.

Explicit epiſtola beati Johannis apoſtoli tertia.

Incipit argumentum in epiſtolam beati Jude apoſtoli.

Iudas apoſtolus fratres de corruptoribus vie veritatis ita informat: vt illicitum eſſe diſſeret de ſub iugo ſemel erutos: ſeruitutis denuo operam ſuam officijs nouare ſeruilibus.

Explicit argumentum.

ἡ τοῦ ἁγίου ἰούδα καθολικὴ ἐπιστολή

Ἰούδας χριστοῦ ἰησοῦ δοῦλος ἀδελφὸς δὲ ἰακώβου τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἡγιασμένοις, καὶ ἰησοῦ χριστῷ τετηρημένοις κλητοῖς. ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη. ἀγαπητοί πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν, παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει. παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον θεὸν καὶ δεσπότην τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν ἀρνούμενοι. ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι εἰδότας ὑμᾶς ἅπαξ τοῦτο, ὅτι ὁ κύριος λαὸν ἐκ γῆς αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πι

Incipit epiſtola bt̄i Jude apl̄i. Ca.i.

1 Iudas ieſu chriſti ſeru⁹ frater aūt iacobi: his q̄ ſunt i deo pře dilectis: τ xp̄o ieſu ꝯſeruatis τ vocatis. Mīa vobis τ pax τ charitas adimpleat. Chariſſimi oēȝ ſollicitudinē faciēs ſcribēdi vobis de cōi vr̄a ſalute: neceſſe habui ſcribere vobis: deprecans ſupercertari ſemel tradite ſāctis fidei. Subintroierūt .n. q̄dā homines q̄ olīȝ pſcripti ſunt in hoc iudicium impij: dn̄i nr̄i gr̄āȝ trāſferētes in luxuriam: τ ſolum dominatorem τ dn̄ȝ noſtrum ieſum xp̄m negantes. Cōmonere aūt vos volo ſciētes ſemel omnia: qm̄ ieſus pp̄lm de terra egypti ſaluās: ſcḋo eos q̄ nō crediderūt

2 Pet.2.a.

f. Jmpij nō calūn.p.ii.

στεύσαντας απώλεσεν αγγέλους τε/τους μη
τηρήσαντας/την εαυτών αρχήν, αλλά απο
λιπόντας/το ίδιον οικητήριον εις κρίσιν με=
γάλης ημέρας δεσμοίς αϊδίοις υπό ζόφον τε
τήρηκεν. ως σόδομα και γόμορρα και/αι
περί αυτάς πόλεις/τον όμοιον τούτοις τρό
πον εκπορνεύσασαι, και απελθούσαι οπίσω
σαρκός ετέρας πρόκεινται δείγμα πυρός αι
ωνίου, δίκην υπέχουσαι. ομοίως μέντοι και
ούτοι ενυπνιαζόμενοι σάρκα μεν μιαίνουσι,
κυριότητα δε αθετούσι, δόξας δε βλασφη=
μούσιν./ο δε μιχαήλ/ο αρχάγγελος ότε/τω
διαβόλω διακρινόμενος διελέγετο περί
/του μωϋσέος σώματος, ουκ ετόλμησε κρί
σιν επενεγκείν βλασφημίας, αλλ είπεν επιτι
μήσαι σε κύριος. ούτοι δε όσα μεν ουκ οί=
δασι βλασφημούσιν, όσα δε φυσικώς ως
/τα άλογα ζώα επίστανται, εν τούτοις φθεί
ρονται. ουαί αυτοίς ότι/τη οδώ/του κάϊν ε=
πορεύθησαν, και/τη πλάνη/του βαλαάμ μισ=
θού εξεχύθησαν, και/τη αντιλογία/του κορέ
απώλοντο. ούτοι εισίν εν/ταις αγάπαις υ=
μών σπιλάδες συνευωχούμενοι υμίν, αφό
βως εαυτούς ποιμαίνοντες, νεφέλαι άνυδροι
υπό ανέμων παραφερόμεναι, δένδρα φθι=
νοπώρινα άκαρπα, δις αποθανόντα, εκριζω
θέντα, κύματα άγρια θαλάσσης επαφρίζον
τα/τας εαυτών αισχύνας, αστέρες πλανή=
ται, οις/ο ζόφος/του σκότους εις αιώνα τετή
ρηται. προεφήτευσε δε και τούτοις έβδο=
μος από αδάμ ενώχ, λέγων. ιδού ήλθε κύ=
ριος εν αγίαις μυριάσιν αυτού ποιήσαι κρί
σιν κατά πάντων, και ελέγξαι πάντας/τους
ασεβείς αυτών περί πάντων/των έργων α
σεβείας αυτών ων ησέβησαν, και περί πάν=
των/των σκληρών ων ελάλησαν κατ αυτού
αμαρτωλοί ασεβείς. ούτοι εισί γογγυσταί
μεμψίμοιροι, κατά/τας επιθυμίας αυτών
πορευόμενοι, και/το στόμα αυτών λαλεί υ
πέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα ωφελείας
χάριν. υμείς δε αγαπητοί μνήσθητε/των ρη
μάτων/των προειρημένων υπό/των αποστό=
λων/του κυρίου ημών ιησού χριστού, ότι έ
λεγον υμίν, ότι εν εσχάτω χρόνω έσονται
εμπαίκται κατά/τας επιθυμίας εαυτών πο=
ρευόμενοι/των ασεβειών. ούτοι εισίν/οι απο
διορίζοντες, ψυχικοί, πνεύμα μη έχοντες. υ
μείς δε αγαπητοί/τη αγιωτάτη ημών πίστει
εποικοδομούντες εαυτούς εν πνεύματι αγί
ω προσευχόμενοι, εαυτούς εν αγάπη θεού
τηρήσατε, προσδεχόμενοι/το έλεος/του κυ
ρίου ημών ιησού χριστού εις ζωήν αιώνιον.
και/ους μεν ελεείτε διακρινόμενοι, ους δε εν

perdidit. Angelos vero qui non
ſeruauerūt ſuū pꝛincipatū: ſz dereliq̄runt
ſuum domicilium in iudicium magni
diei vinculis eternis ſub caligīe reſerua
uit. Sicut ſodoma et gomoꝛra et
finitime ciuitates ſimili modo C
exfoꝛnicate: et abeuntes poſt
carnē alterā facti ſunt exemplū ignis e
terni penā ſuſtinētes. Silr̄ et
hi carnem quidem maculant:
dñationē āt ſpernūt: maieſtatē āt blaſ
phemāt. Cū michael archāgel9 cum
diabolo diſputās altercaretur de
moyſi coꝛpoꝛe: non eſt auſus iudiciuz
inferre blaſphemie: ſz dixit imperet Zach.3.a.
tibi de9. Hi āt q̄cūqz q̄dē ignoꝛāt bla
ſphemāt: quecūqz aūt naturaliter tanq̄
muta aīalia noꝛūt: in his coꝛrūpuntur.
Ve illis quia in via cayn abierunt D
et errore balaam mercede
effuſi ſunt: et in contradictione choꝛe
perierunt. Hi ſunt in epulis ſuis 2.Pe.2.d
macule conuiuantes: ſine timoꝛe
ſemetipſos paſcētes: nubes ſine aq̄ que
a ventis conferuntur: arboꝛes autūna=
les infructuoſe: bis moꝛtue erradicate:
fluctus feri maris deſpumantes m. Feri nominatiuus p. n.
ſuas ꝯfuſiones: ſidera errantia:
quibus pꝛocella tenebꝛarū ſeruata eſt E
in eternū. Pꝛophetauit āt et de his ſe
ptim9 ab adā enoch dicēs. Ecce venit Zach.14.a. Mat.24.d
dñs in ſctis milibus ſuis facere iudiciū Apo.1.b
contra omnes: et arguere omnes
ipios de oibus operibus impietatis
eoꝝ: quibus ipie egerūt: et de omnib9
duris q̄ locuti ſunt cōtra deū
peccatoꝛes impij. Hi ſūt murmuratoꝛes
queruloſi: ſm̄ deſideria ſua
ambulātes: et os eoꝛuz loq̄tur ſuperba:
mirantes perſonas queſtus
cā. Vos āt chariſſimi memoꝛes eſtote F
verboꝝ que p̄dicta ſunt ab apoſtolis
dñi noſtri ieſu xp̄i: qui dicebant
vobis. Qm̄ in nouiſſimis tp̄ib9 venient 1.Tim.4.a
illuſoꝛes ſz deſideria ſua ambulātes in 2.Tim.3.a.
impietatibus. Hi ſunt qui ſegregāt ſe= 2.Pe.3.a.
metip̄os: animales: ſpūz nō hn̄tes. Vos
āt chariſſimi ſupedificātes voſmetip̄os
ſāctiſſime nr̄e fidei: in ſpū ſctō
oꝛātes: voſmetipſos in dilectiōe dei
ſeruate: expectātes miſericoꝛdiam dñi
noſtri ieſu xp̄i in vitā eternaz.
Et hos q̄dē arguite iudicatos: illos ve

[illegible] φόβω σώζετε εκ/του πυρός αρπάζοντες, μι G
σο[illegible]τες και/τον από/της σαρκός εσπιλωμέ=
νον χιτώνα./τω δε δυναμένω φυλάξαι αυ=
τούς απταίστους και στήσαι κατενώπιον
/της δόξης αυτού αμώμους εν αγαλλιά=
σει, μόνω σοφώ σωτήρι ημών, δόξα και με
γαλωσύνη, κράτος και εξουσία, και νυν και
εις πάντας/τους αιώνας. αμήν.

ro ſaluate de igne rapientes. Alijs au=
tem miſeremini in timoꝛe:
odiētes et eam que carnalis eſt maculatā
tunicā. Ei āt q̄ potens eſt vos ꝯſerua
re ſine pctō: et cōſtituere ante cōſpectuz
gloꝛie ſue immaculatos in exultatione
in aduentu domini noſtri ieſu chꝛiſti:
ſoli deo ſaluatoꝛi nr̄o p ieſuz xp̄z dñz nr̄z
gl̄ia et magnificentia: imperium et po
teſtas ante omnia ſecula: et nunc et
in omnia ſecula ſeculoꝛum. Amen.

/Τέλος/της/του αγίου ιούδα καθολικής
επιστολής.

Explicit epiſtola beati Jude a
poſtoli.

Incipit pꝛologus in Apocalypſiz beati Johannis apoſtoli.

Omnes qui pie volunt viuere in chꝛiſto: ſicut ait apoſtolus: pſecutionē patientur: iuxta il lud. Fili accedens ad ſeruitutem dei: ſta in timoꝛe et pꝛepara animam tuam ad temptatio= nem. Temptatio nanqz eſt vita hominis ſuper terraz. Ne autem fideles deficiant in his: conſolatur eos dominus atqz confirmat dicēs. Vobiſcum ſum vſqz ad conſummationem ſeculi et nolite timere puſillus grex. Pꝛopterea videns deus pater tribulationes quas paſ ſura erat eccleſia ab apoſtolis fundata ſupꝛa petram chꝛiſtum: vt minus timeatur: diſpo ſuit vna cum filio et ſpiritu ſancto eas reuelare. Reuelauit autem tota trinitas chꝛiſto ſecundum huma= nitatem. Chꝛiſtus vero iohanni per angelum. Johannes eccleſie: de qua reuelatione hunc librum com= poſuit. Vnde et liber iſte Apocalypſis dicitur .i. reuelatio: qꝛ hic continentur que deus reuelauit iohanni: et iohannes eccleſie: quanta ſcz eccleſia paſſa ſit in tempoꝛe pꝛimitiuo: et nunc patiatur: et nouiſſime tempo ribus antichꝛiſti paſſura ſit: quando tanta erit tribulatio: vt ſi fieri poſſet etiam moueantur electi. Et que pꝛo his et nunc et in futuro pꝛemia ſit ſuſceptura: vt quos denunciata ſuplicia terrent: pꝛomiſſa pꝛemia leti ficent. Ideo iſte liber inter reliquas ſcripturas noui teſtamenti pꝛophetie nomine cēſetur: que alijs eſt ex cellentioꝛ pꝛophetijs. Sicut enim nouum teſtamentum pꝛeſtat veteri: euangelium legi: ita hec pꝛophetia pꝛophetijs veteris teſtamenti: qꝛ de chꝛiſto et eccleſia magna ex parte iam adimpleta ſacramenta denunci at. Vel etiam ideo: quia cum alijs vniphar ia: iſti tripharia data eſt pꝛophetia ſimul .ſ. pꝛeterito et pꝛeſenti et futuro. Ad cuius confirmandaz auctoꝛitatez occurrit iam autoꝛitas mittentis deferentis et accipientis. Mittentis .ſ. trinitatis: et deferentis .ſ. angeli: et accipientis .ſ. iohannis. Cum autem iohanni hec in vi= ſione fuerint reuelata: et ſint tria genera viſionuz: ſub quo genere contineātur videndum eſt. Viſio enim alia coꝛpoꝛalis: quando videlicet coꝛpoꝛalibus oculis aliquid videmus. Alia ſpiritualis ſeu imaginaria: cum videlicet doꝛmientes vel vigilantes imagines reruz cernimuz: quibus aliquid ſignificatur: ſicut vidit pharao ſpicas et moyſes rubuz ardere: ille doꝛmiens: iſte vigilans. Alia intellectualis: quando videlicet ſpirituſancto reuelante intellectui mentiz veritatē myſterioꝛuz ſicut eſt capimus: quomodo vidit iohānes que in hoc libꝛo referuntur. Non enim figuras tantum ſpiritu vidit: ſed et earum ſignificata mente intelle xit. Vidit autem iohannes et ſcripſit in pathmos inſula relegatus a domitiano in exilio pꝛincipe impiiſſi mo: hac euz ad ſcribendum compellente cauſa: qꝛ dum exul teneretur a domitiano in pathmos inſula i ec cleſijs quibus pꝛeerat multa pullularunt atqz inoleuerunt vitia atqz diuerſe hereſes. Erant enim quidam heretici ibi dicentes chꝛiſtum non fuiſſe ante mariam: qꝛ tempoꝛaliter de ea natus erat: quos iohannes in pꝛincipio euangelij ſui redarguit dicens. In pꝛincipio erat verbum. Et in hoc libꝛo cum dicit alpha et o .i. pꝛincipium et finis. Dicebant etiam quidam eccleſiam pondere tribulationum ante finem ſeculi deſiturā: et pꝛo laboꝛe non pꝛemium eternum ſuſcepturam. Hoꝛum ergo erroꝛes volens deſtruere iohannes oſten= dit chꝛiſtum pꝛincipium eſſe et finem. Vnde eſaias. Ante me nō eſt foꝛmatus deus: et poſt me non erit: et ec cleſiam per exercitiuz tribulationum non deſinere ſed pꝛoficere: et pꝛo his brauium eternum recipe. Scri= bit autem iohannes ſeptem eccleſijs aſie et earum ſeptem epiſcopis: de pꝛedictis inſtruens: et in eis p eam totam generalem eccleſiam docens. Eſt itaqz materia iohannis in hoc opere ſtatuz ſpiritualiter aſiane ec

cleſie: nec non et totius videlicet que in preſenti patiatur: et in futuro receptura ſit. Intentio vero eius eſt monere ad patientiam que ſeruanda eſt. Cum quia breuis labor: tum q premiū magnum. Modus tractandi talis: primo premittit prologum et ſalutationem: vbi reddit auditores benignos et attentos: quo premiſſo: accedit ad narrationem. Ante narrationem vero oſtendit chriſtum eſſe ab eterno ſine principio et fine. Inducens ipſum loquentē. Ego ſum alpha et ō: id eſt principium et finis. Poſtea accedēs ad narrationem diſtinguit ſeptem viſiones: quibus terminatis iſte liber conſummatur. Premittit autem prologū dicens. Apocalypſis ihesu chriſti: ſubaudis hic eſt. ſicut in alijs: viſio eſaie: hec eſt: et parabole ſalomonis ſunt hec.

Item alius prologus in apocalypſim.

Iohanes apoſtolus et euangeliſta a chriſto electus atq; dilectus in tanto amore dilectionis vberior habitus eſt: vt in cena ſupra pectus eius recumberet: ⁊ ad crucē aſtanti ſoli matrem propriam commendaſſet. Ut quē nubere volentem ad amplexum virginitatis aſciuerat: ipſi etiā cuſtodiendam virginem tradidiſſet. Hic itaq; cum propter verbum dei et teſtimonium ihesu chriſti in pathmos inſulā ſortiretur exilium: illic ab eodem apocalypſis preoſtēſa deſcribitur. Ut ſicut in principio canonis. i. libri geneſeos incorruptibile principium prenotatur: ita etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalypſi redderetur: dicentis. Ego ſum alpha et o: initium et finis. Hic eſt iohannes qui ſciens ſuperueniſſe ſibi diem egreſſionis de corpore: conuocatis in epheſo diſcipulis deſcendit in defoſſum ſepulture ſue locum: orationeq; completa reddidit ſpiritum: tam a dolore mortis factus extraneus quam a corruptione carnis noſcitur alienus. Cuius tamen ſcripture diſpoſitio vel libri ordinatio ideo a nobis per ſingula non exponitur: vt neſcientibus inquirendi deſiderium collocetur: et querentibus laboris fructus et deo magiſterij doctrina ſeruetur.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Apocalypſis iohannis tot habet ſacramenta quot verba. Paruȝ dixi: et pro merito voluminis laus omnis inferior eſt. In verbis ſingulis multiplices latent intelligentie.

Explicit argumentum.

Αποκάλυψις Του αγίου αποστόλου και ευαγγελιστού ιωάμμου Του θεολόγου. Ca.I.

a Ἀποκάλυψις ιησού Χριστού, ημ έδωκεμ αυτώ ο θεός δείξαι Τοισ δούλοις αυτού, α δει γεμέσθαι εμ Τάχει, και εσήμαμεμ αποστείλασ διά Του αγγέλου αυτού Τω δούλω αυτού ιωάμμη, ος εμαρτύρησε Τομ λόγομ Του θεού, και Τημ μαρτυρίαμ ιησού Χριστού όσα είδε, και άτιμα εισί, και α Χρη γεμέσθαι μετά Ταύτα. μακάριος ο αμαγιμώσκωμ και οι ακούομτες Τους λόγους Της προφητίας, και Τηρούμτες Τα εμ αυτή γεγραμμέμα. ο γαρ καιρός εγγύς. ιωάμμης Ταις επτά εκκλησίαις Ταις εμ Τη ασία. Χάρις υμίμ και ειρήμη από ο ωμ και ο ημ και ο ερχόμεμος, και από Τωμ επτά πμευμάτωμ α εστίμ εμώπιομ Του θρόμου αυτού, και από ιησού Χριστού, ο μάρτυς ο πιστός ο πρωτότοκος εκ Τωμ μεκρώμ και ο άρχωμ Τωμ βασιλέωμ Της

Incipit liber apocalypſis beati Johannis apoſtoli. Cap.I.

a Apocalypſis ieſu xpi quam dedit illi deus palā facere A
ſeruis ſuis q̄ oportet fieri
cito: ⁊ ſignificauit mittēs j.21.b.
per angelum ſuum
ſeruo ſuo iohāni: q teſtimoniū phibuit
verbo dei: ⁊ teſtimonium ieſu
chriſti quecunq; vidit.
Beatus qui legit infra.22.c.
⁊ audit verba prophetie huius:
⁊ ſeruat ea que in ea ſcripta ſunt.
Tempus enim prope eſt. Johānes ſeptē eccleſijs q̄ ſunt in aſia. Gratia vobis et
pax ab eo q eſt ⁊ q erat ⁊ q venturꝰ ē:
⁊ a ſeptē ſpiritibus qui in conſpectu
throni eius ſunt: ⁊ a ieſu xpo qui eſt
teſtis fidelis primogenitus
mortuorum et princeps regum

γης, Τω αγαπήσαντι ημάς και λούσαντι ημάς από Των αμαρτιών ημών εν Τω αίματι αυτού. και εποίησεν ημάς βασιλείαν ιερείς Τω θεώ και πατρί αυτού. αυτώ η Λόξα και Το κράτος εις Τους αιώνας Των αιώνων αμήν. ιλού έρχεται μετά Των νεφελών, και όψεται αυτόν πας οφθαλμος, και οι Τινες αυτόν εξεκέντησαν. και κόψονται επ αυτόν πάσαι αι φυλαί Της γης, ναι αμήν. εγώ ειμί Το άλφα και Το ω, λέγει κύριος ο θεός, ο ων, και ο ην, και ο ερχόμενος, ο παντοκράτωρ. εγώ ιωάννης ο αλελφός υμων και κοινωνός εν Τη θλίψει και βασιλεία και υπομονή εν Χριστώ ιησού εγενόμην εν Τη νήσω Τη καλουμένη πάτμω Λιά Τον λόγον Του θεού και Λιά Την μαρτυρίαν ιησού Χριστού. εγενόμην εν πνεύματι εν Τη κυριακή ημέρα, και ήκουσα φωνήν οπίσω μου μεγαλήν ως σάλπιγγος λεγούσης. ο βλεπεις γράψον εις βιβλίον, και πέμψον Ταις επτά εκκλησίαις, εις έφεσον, και εις σμύρναν, και εις πέργαμον, και εις θυάτειρα, και εις σάρλεις, και εις φιλαλέλφειαν, και εις λαολίκειαν, και εκεί επέστρεψα βλέπειν Την φωνήν ήτις ελάλει μετ εμού, και επιστρέψας είλον επτά λυχνίας χρυσάς, και εν μέσω Των επτά λυχνιών όμοιον υιώ ανθρώπου ενλελυμενον ποδήρη, και περιεζωσμένον προς Τοις μαζοίς ζώνην χρυσήν. η Λε κεφαλή αυτού και αι Τρίχες λευκαί ωσεί έριον λευκόν, ως χιών. και οι οφθαλμοί αυτού ως φλοξ πυρός, και οι πόλες αυτού όμοιοι χαλκολιβάνω, ως εν καμίνω πεπυρωμένοι. και η φωνή αυτού ως φωνή υλάτων πολλών, και έχων εν Τη Λεξια χειρί αυτού αστέρας επτά, και εκ Του στόματος αυτού ρομφαία Λίστομος οξεία εκπορευομένη. και η όψις αυτού ως ο ήλιος φαίνει εν Τη Λυνάμει αυΤού. και ότι είλον αυτόν, έπεσα προς Τους πόλας αυτού ως νεκρός, και επέθηκε Την Λεξιάν αυτού χείρα επ εμέ, λέγων. μη φοβού. εγώ ειμί ο πρώτος και ο έσχατος και ο ζών, και εγενόμην νεκρός, και ιλού ζων ειμί εις Τους αιώνας Των αιώνων αμήν, και έχω Τας κλεις Του θανάτου και Του άλου. γράψον ουν α είλες και α εισί, και α μέλλει γενέσθαι μετά Ταυτα, Το μυστήριον Των επτά αστέρων ων είλες επί Της Λεξιάς μου, και Τας επτά λυχνίας Τας χρυσάς. οι επτά αστέρες, άγγελοι Των επτά εκκλησιών εισί, και αι επτά λυχνίαι ας είλες, επτά εκκλησίαι εισί.

Cap.ꝛ.

terre: qui dilexit nos: ⁊ lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo: ⁊ fecit nos regnum ⁊ ſacerdotes deo et pr̄i ſuo. Ipſi gloria ⁊ imperium in ſecula ſeculorum. Amen. Ecce venit cum nubibus: ⁊ videbit eum oīs oculus: ⁊ qui eū pupugerūt. Et plangēt ſe ſup eum omnes tribus terre: etiam amē. Ego ſū alpha ⁊ o: p̄ncipiū ⁊ finis: dicit dñs deus: q̄ eſt: ⁊ q̄ erat: ⁊ q̄ vēturꝰ ē oṗs. Ego iohānes frater veſter ⁊ particeps in tribulatiōe ⁊ regno ⁊ patiētia in ieſu chriſto fui in inſula q̄ appellatur patmos p̄p verbū dei ⁊ teſtimoniū ieſu chriſti. Fui in ſpū in dñica die. Et audiui poſt me vocē magnā tanq̄ȝ tube dicentis. Quod vides ſcribe in libro: ⁊ mitte ſeptem eccleſijs q̄ ſūt i aſia: epheſo: ⁊ ſmyrne: ⁊ pergamo: ⁊ thyatire: ⁊ ſardis: ⁊ philadelphie: ⁊ laodicie. Et ꝯuerſus ſum vt viderem vocem q̄ loq̄bat̄ mecū. Et cōuerſus vidi ſeptē cādelabra aurea: ⁊ in medio ſeptē cādelabroꝝ aureoꝝ ſileȝ filio hoīs veſtitum podere: ⁊ precinctum ad mammillas zona aurea. Caput aūt eius ⁊ capilli erāt cādidi tanq̄ȝ lana alba: ⁊ tanq̄ȝ nix. Et oculi eius velut flāma ignis: ⁊ pedes eius ſimiles aurichalco ſicut in camino ardenti. Et vox illiꝰ tāq̄ȝ vox aq̄ꝝ multaꝝ: ⁊ hēbat in dextera ſua ſtellas ſeptem. Et de ore eius gladius vtraq̄ȝ p̄te acutus exibat. Et facies eius ſicut ſol lucet in virtute ſua. Et cum vidiſſem eum: cecidi ad pedes eius tanq̄ȝ mortuus: ⁊ poſuit dexterā ſuā ſup me dicēs. Noli timere Ego ſum primus ⁊ nouiſſimus ⁊ viuꝰ: ⁊ fui mortuus: ⁊ ecce ſuȝ viuens in ſecula ſeculorum: ⁊ habeo claues mortis ⁊ inferni. Scribe ergo q̄ vidiſti ⁊ q̄ ſunt: ⁊ q̄ opȝ fieri poſt hec: ſacramētū ſeptē ſtellarum quas vidiſti ī dextera mea ⁊ ſeptē cādelabra aurea. Septem ſtelle: angeli ſunt ſeptem eccleſiaꝝ: ⁊ cādelabra ſepteȝ: ſeptē eccleſie ſunt.

Cap.ꝛ.

Hebr. 9 b. 1 Joan 1 d

B

Eſa.3.c Mat.24.d Jude.1.c. j.22.c.

Infra. 4.a

C

infra 2.c et 19.c.

D

Infra.19.c Mat.17.a.

Eſa.44.a. Infra.22.c.

Eſa.22.f. infra.3.b. Joh.12.c

Τω αγγέλω της εκκλησίας εφέσω γράψον. τάδε λέγει ο κρατων τους επτά αστερας εν τη δεξιά αυτου, ο περιπατων εν μεσω των επτά λυχνιων των χρυσων. οίδα τα έργα σου και τον κόπον και την υπομονήν σου, και ότι ου δύνη βαστάσαι κακούς. και επείρασας τους λέγοντας εαυτούς αποστόλους είναι, και ουκ εισί, και εύρες αυτούς ψευδείς, και εβάστασας και υπομονήν έχεις διά το όνομα μου, και ουκ εκοπίασας. αλλά έχω κατά σου, ότι την αγάπην σου την πρώτην αφήκας. μνημόνευε ουν ποθεν εκπέπτωκας, και μετανόησον, και τα πρωτα έργα ποίησον. ει δε μη, έρχομαι σοι ταχύ, και κινήσω την λυχνίαν σου εκ του τόπου αυτής, εάν μη μετανοήσης. αλλά τούτο έχεις, ότι μισείς τα έργα των νικολαιτών, α καγώ μισώ. ο έχων ους ακουσάτω τι το πνεύμα λέγει ταις εκκλησίαις. τω νικώντι δώσω φαγείν εκ του ξύλου της ζωής, ο εστιν εν μέσω του παραδεισου του θεού μου. και τω αγγέλω της εν σμύρνη εκκλησίας γράψον. τάδε λέγει ο πρώτος και ο έσχατος, ος εγένετο νεκρός και έζησεν. οιδα σου τα έργα και την θλίψιν και την πτωχείαν, αλλά πλούσιος ει, και την βλασφημίαν των λεγόντων ιουδαίους είναι εαυτούς και ουκ εισίν, αλλά συναγωγή του σατανά. μηδεν φοβού α μέλλεις πάσχειν. ιδου δη μελλει βαλείν ο διάβολος εξ υμών εις φυλακήν, ίνα πειρασθήτε, και έξετε θλίψιν ημερών δέκα. γίνου πιστός άχρι θανάτου, και δώσω σοι τον στέφανον της ζωής. ο έχων ους, ακουσάτω τι τω πνεύμα λέγει ταις εκκλησιαις. ο νικών ου μή αδικηθή εκ του θανάτου του δευτέρου. και τω αγγέλω της εν περγάμω εκκλησίας γράψον. τάδε λέγει ο έχων την ρομφαίαν την δίστομον την οξείαν. οιδα τα έργα σου, και που κατοικείς, όπου ο θρόνος του σατανά, και κρατεις το όνομα μου, και ουκ ηρνήσω την πίστιν μου εν ταις ημέραις εν αις αντίπας ο μάρτυς μου ο πιστός, ος απεκτάνθη παρ υμίν όπου ο σατανάς κατοικεί. αλλ έχω κατά σου ολίγα, ότι έχεις εκεί κρατούντας την διδαχήν βαλαάμ, ος εδίδαξε τον βαλάκ βαλειν σκάνδαλον ενώπιον των υιών ισραήλ φαγείν ειδωλόθυτα και πορνεύσαι, ούτως έχεις και συ κρατούντας την διδαχήν των νικολαϊτών. ομοίως μετανόησον. ει δε μή, έρχομαι σοι ταχύ και πολεμήσω μετ αυτών εν τη ρομφαία του στόματος μου. ο έχων ους ακουσάτω τι το πνεύμα λέγει ταις

A — Et angelo epheſi eccleſie ſcribe. Hec dicit q tenet ſeptem ſtellas in dextera ſua: qui ambulat in medio ſeptē cādelabroꝝ aureoꝝ. Scio opera tua ⁊ laborem et patientiam tuam: ⁊ qꝛ non potes ſuſtinere malos. Et temptaſti eos qui ſe dicunt apl'os eſſe ⁊ non ſunt: ⁊ inueniſti eos mēdaces. Et patientiā habes ⁊ ſuſtinuiſti ꝑꝑ nomē meū: ⁊ non defeciſti. Sꝫ habeo aduerſū te pauca ꝙ charitatē tuā primā reliqſti.
B — Memor eſto itaqꝫ vnde excideris ⁊ age penitentiaꝫ: et prima opera fac. Sin autem venio tibi ⁊ mouebo candelabruꝫ tuum de loco ſuo: niſi pniam egeris. Sed hoc habes qꝛ odiſti facta nicolaitarum: q ⁊ ego odi. Qui hꝫ aurem audiat: quid ſpiritus dicat eccleſijs. Vincenti dabo edere de ligno vite qd eſt in paradiſo dei mei. Et angelo ſmyrne eccleſie ſcribe. Hec dicit primus ⁊ nouiſſim⁹: qui fuit mortuus ⁊ vixit.
C — Scio tribulationē tuā ⁊ paupꝛtatē tuā: ſꝫ diues es: ⁊ blaſphemaris ab his q ſe dicunt iudeos eſſe ⁊ non ſunt: ſed ſunt ſynagoga ſathane. Nihil hoꝝ timeas q paſſurus es. Ecce miſſurus ē diabol⁹ aliquos ex vobiſ i carcerē: vt tēptemini: ⁊ habebitis tribulatōeꝫ dieb⁹ decē. Eſto fidel' vſqꝫ ad mortē: ⁊ dabo tibi coronam vite. Qui hꝫ aurē: audiat qd ſpiritus dicat eccleſijs. Qui vicerit non ledetur a morte ſecunda. Et angelo
D — pergami eccleſie ſcribe. Hec dicit q hꝫ rhōpheā ex vtraqꝫ parte acutam. Scio vbi habitas: vbi ſedes eſt ſathane: et tenes nomen meuꝫ: ⁊ non negaſti fidem meam. Et in diebus illis antiphas teſtis me⁹ fidelis q occiſus eſt apud vos: vbi ſathanas hitat. Sꝫ habeo aduerſus te pauca: qꝛ habes illic tenentes doctrinā balaā: q docebat balac mittere ſcādalū corā filijs iſrael edere ⁊ fornicari: ita habes ⁊ tu tenentes doctrinam
E — nicolaitaꝝ. Silr pniaꝫ age: ſi quo minus: veniā tibi cito ⁊ pugnabo cū illis in gladio oris mei. Qui habet aurem: audiat quid ſpiritus dicat

Infra.3.a. Luce.13.a. infra.3.b.

εκκλησίαις. τω νικώντι δώσω αυτώ φαγείν από του μάννα του κεκρυμμένου, και δώσω αυτώ ψήφον λευκήν, και επι την ψήφον όνομα κενόν γεγραμμένον, ο ουδεις οίδεν ει μή ο λαμβάνων. και τω αγγέλω της εν θυατείροις εκκλησίας γράψον. τάδε λέγει ο υιός του θεού, ο έχων τους οφθαλμούς αυτού ως φλόγα πυρός, και οι πόδες αυτού όμοιοι χαλκολιβάνω. οίδα σου τα έργα και την αγάπην και την πίστιν και την διακονίαν και την υπομονήν σου, και τα έργα σου τα έσχατα πλείονα των πρωτων, αλλ έχω κατά σου ότι αφείς την γυναίκα σου την ιεζάβελ η λέγει εαυτήν προφήτιν, και διδάσκει και πλανά τους εμούς δούλους, πορνεύσαι και φαγείν ειδωλόθυτα. και έδωκα αυτή χρόνον ίνα μετανοήση, και ου θέλει μετανοήσαι εκ της πορνείας αυτής. ιδού βάλλω αυτήν εις κλίνην και τους μοιχεύοντας μετ αυτής εις θλίψιν μεγάλην, εάν μη μετανοήσωσιν εκ των έργων αυτής, και τα τέκνα αυτής αποκτενώ εν θανάτω, και γνώσονται πάσαι αι εκκλησίαι ότι εγώ ειμι ο ερευνών νεφρούς και καρδίας, και δώσω υμιν εκάστω κατα τα έργα υμών. υμιν δε λέγω τοις λοιποίς τοις εν θυατείροις, όσοι ουκ έχουσι την διδαχήν ταύτην, οίτινες ουκ έγνωσαν τα βαθέα του σατανά, ως λέγουσιν ου βαλώ εφ υμάς άλλο βάρος, πλην ο έχετε κρατήσατε, άχρις ου αν ήξω. και ο νικων και ο τηρών άχρι τέλους τα έργα μου, δώσω αυτώ εξουσίαν επί των εθνών, και ποιμανεί αυτούς εν ράβδω σιδηρά, ως τα σκεύη τα κεραμικά συντριβήσεται, ως καγώ είληφα παρά του πατρός μου, και δώσω αυτώ τον αστέρα τον πρωϊνόν. ο έχων ους ακουσάτω τι το πνεύμα λέγει ταις εκκλησίαις. Cap.3.

Και τω αγγέλω της εν σάρδεσιν εκκλησίας γράψον. τάδε λέγει ο έχων τα επτά πνεύματα του θεού και τους επτά αστέρας. οίδα σου τα έργα, ότι όνομα έχεις ότι ζης, και νεκρός ει. γίνου γρηγορών, και στήριξον τα λοιπά α έμελλες αποβαλείν. ου γαρ εύρηκα σου τα έργα πεπληρωμένα ενώπιον του θεού μου. μνημόνευε ουν πως είληφας και ήκουσας, και τήρει, και μετανόησον. εάν ουν μη γρηγορήσης, ήξω επί σε ως κλέπτης, και ου μή γνως ποίαν ώραν ήξω επί σε. αλλ ολίγα έχεις ονόματα εν σάρδεσιν, α ουκ εμόλυναν τα ιμάτια αυτων, και περιπατήσουσι μετ εμού εν λευκοίς, ότι άξιοι εισιν. ο νικων

eccleſijs. Vincenti dabo māna abſconditum: ⁊ dabo illi calculū cādidū ⁊ in calculo nomē nouū ſcriptū: qd nemo ſcit niſi q accipit. Et angelo thyatire eccleſie ſcribe. Hec dicit filius dei: qui habet oculos tāqꝫ flāmā ignis ⁊ pedes ei⁹ ſimiles
F — aurichalco. Noui opa tua ⁊ fidem et charitatē tuā ⁊ miniſteriū ⁊ patiētiā tuā: ⁊ opera tua nouiſſima plura prioribus. Sed habeo aduerſus te pauca qꝛ pmittis mulierem hiezabel que ſe dicit prophetē docere ⁊ ſeducere ſeruos meos: fornicari et mādu care d' idolothytiſ. Et dedi illi tpˀ vt pniam ageret ⁊ non vult penitere a fornicatiōe ſua. Ecce ego mitto eam in lectuꝫ: ⁊ qui mechantur cum ea in tribulatiōe maxima erūt: niſi penitēnaꝫ ab opibus ſuis egerit: ⁊ filios eius interfictā in morte: et ſcient omnes
G — eccleſie qꝛ ego ſuꝫ ſcrutans renes ⁊ corda: ⁊ dabo vnicuiqꝫ veſtrum ſꝫ opa ſua. Vobis aūt dico ⁊ ceteris q thyatire eſtis: qcūqꝫ non habent doctrinā hanc: ⁊ q non cognouerunt altitudieꝫ ſathane quēadmodū dicūt nō mittā ſup vos aliō pōdus: tñ id qd habetiſ tenete donec veniā. Et q vicerit ⁊ cuſtodierit vſqꝫ in finē opa mea: dabo ptātem ſuper gētes: ⁊ reget eas in virga ferrea: ⁊ tanqꝫ vas figuli confringent: ſicut ⁊ ego accepi a patre meo: ⁊ dabo illi ſtellā matutinam. Qui habet aurem audiat: quid ſpiritus dicat eccleſijs. Cap.3.

A — Et angelo eccleſie ſardis ſcribe. Hec dicit q hꝫ ſeptem ſpiritus dei et ſeptem ſtellas. Scio opa tua: qꝛ nomē habes q viuas: ⁊ mortu⁹ es. Eſto vigilās ⁊ cōfirma cetera q moritura erāt. Non eni inuenio opera tua plena corā deo meo. In mēte ergo habe qliter acceperis ⁊ audieris: ⁊ ſerua ⁊ pniam age. Si ergo nō vigilaueris: veniā ad te tanqꝫ fur: ⁊ neſcies qua hora veniā ad te. Sed habes pauca noia in ſardis q nō inquinauerūt veſtimenta ſua: ⁊ ambulabunt mecū in albis: qꝛ digni ſunt. Qui vi

ſupra.1.c et 19.c. Job.24.d. Mat.4.c. Mar.1.c. Luce.13.a. Act.5.d Jere.17.b. ?.9.c. ps.2. 1.The.5.a 2.Pet.3.c. ſup.2.b.

ούτος περιβαλλείται εν ιματίοις λευκοίς, και ου μη εξαλείψω το όνομα αυτού εκ της βίβλου της ζωής, και ομολογήσω το όνομα αυτού ενώπιον του πατρός μου και ενώπιον των αγγέλων αυτού. ο έχων ους ακουσάτω τι το πνεύμα λέγει ταις εκκλησίαις. και τω αγγέλω της εν φιλαδελφεία εκκλησίας γράψον. τάδε λέγει ο άγιος ο αληθινός ο έχων την κλειν του δαυίδ, ο ανοίγων και ουδείς κλείσει αυτήν, ο μη ο ανοίγων, και ουδείς ανοίξει. οίδα σου τα έργα. ιδού δέδωκα ενώπιον σου θύραν ανεωγμένην ην ουδείς δύναται κλείσαι αυτήν, ότι μικράν έχεις δύναμιν, και ετήρησας μου τον λόγον, και ουκ ηρνήσω το όνομα μου. ιδού δίδωμι εκ της συναγωγής του σατανά των λεγόντων εαυτούς ιουδαίους είναι και ουκ εισίν, αλλά ψεύδονται, ιδού ποιήσω αυτούς ίνα ήξουσι και προσκυνήσωσιν ενώπιον των ποδών σου, και γνώσιν ότι ηγάπησά σε, ότι ετήρησας τον λόγον της υπομονής μου, καγώ σε τηρήσω εκ της ώρας του πειρασμού της μελλούσης έρχεσθαι επί της οικουμένης όλης, πειράσαι τους κατοικούντας επί της γης. έρχομαι ταχύ. κράτει ο έχεις, ίνα μηδείς λάβη τον στέφανον σου. ο νικών, ποιήσω αυτόν στύλον εν τω ναώ του θεού μου, και έξω ου μη εξέλθη έτι. και γράψω επ' αυτόν το όνομα του θεού μου και το όνομα της πόλεως του θεού μου της καινής ιερουσαλήμ, η καταβαίνει εκ του ουρανού από του θεού μου, και το όνομα μου το καινόν. ο έχων ους ακουσάτω τι το πνεύμα λέγει ταις εκκλησίαις. και τω αγγέλω της εν λαοδικεία εκκλησίας γράψον. τάδε λέγει ο αμήν ο μάρτυς ο πιστός και αληθινός, η αρχή της κτίσεως του θεού. οίδα σου τα έργα, ότι ούτε ψυχρός ει ούτε ζεστός, όφελον ψυχρός ης η ζεστός, ούτως ότι χλιαρός ει, και ου ζεστός ούτε ψυχρός, μέλλω σε εμέσαι εκ του στόματος μου, ότι λέγεις πλούσιος ειμί και πεπλούτηκα, και ουδενός χρείαν έχω, και ουκ οίδας ότι συ ει ο ταλαίπωρος και ο ελεεινός και πτωχός και τυφλός και γυμνός. συμβουλεύω σοι αγοράσαι χρυσίον παρ' εμού πεπυρωμένον εκ πυρός ίνα πλουτήσης, και ιμάτια λευκά ίνα περιβάλη, μη φανερωθή η αισχύνη της γυμνότητός σου, και κολούριον έγχρισον επί τους οφθαλμούς σου, ίνα βλέπης. εγώ όσους εάν φιλώ, ελέγχω και παιδεύω. ζήλωσον ουν και μετανόησον. ιδού έστηκα επί την θύραν και κρούω. εάν

cerit ſic veſtietur veſtimentis albis:
⁊ non delebo nomen eius de
libro vite: ⁊ confitebor nomē
eius corā patre meo ⁊ corā
angelis eius. Qui habet aurē audiat B
quid ſpūs dicat eccleſijs. Et
angelo philadelphie eccleſie
ſcribe. Hec dicit ſanctus ⁊ verus ſupra .i.d. Eſa.22.f. Job.12.a.
q̄ hȝ clauem dauid: qui aperit ⁊
nemo claudit: claudit et
nemo aperit. Scio opa tua. Ecce dedi
coram te oſtium apertuȝ: qđ nemo
pōt claudere: qꝛ modicam habes
virtutem: ⁊ ſeruaſti verbum meum:
⁊ nō negaſti nomē meū. Ecce dabo
de ſynagoga ſatane qui dicunt
ſe iudeos eſſe et non ſunt:
ſed mentiuntur. Ecce faciam illos
vt veniant ⁊ adorent ante
pedes tuos: ⁊ ſcient qꝛ ego dilexi
te: qm̃ ſeruaſti verbum patientie
mee: ⁊ ego ſeruabo te ab hora
temptationis q̄ ventura eſt in
orbem vniuerſum temptare habitantes
in terra. Ecce venio cito. Tene qđ ha-
bes: vt nemo accipiat coronā tuā. Qui C
vicerit: faciā illū colūnaȝ in templo
dei mei: ⁊ foras nō egredietur amplius.
ſup cū nomē dei mei ⁊ Et ſcribā
nomen ciuitatis dei mei noue
hieruſalem: que deſcendit de celo
a deo meo: ⁊ nomen meum
nouū. Qui hȝ aurem audiat qd ſpūs
dicat eccleſijs. Et angelo
laodicie eccleſie ſcribe. Hec dicit
amen teſtis fidelis et verus: qui eſt
principiū creature dei. Scio opa tua:
qꝛ neqȝ frigidus es neqȝ calidus: vti-
nā frigidus eſſes aut calidus: ſed qꝛ tepi-
dus es ⁊ nec frigidus nec calidus: inci-
piā te euomere ex ore meo: qꝛ dicis qꝛ
diues ſum ⁊ locupletatꝰ: ⁊ nullius
egeo: ⁊ neſcis qꝛ tu es
miſer ⁊ miſerabilis ⁊ pauper
⁊ cecus ⁊ nudus. Suadeo tibi D
emere a me aurū ignitum probatū:
vt locuples fias: ⁊ veſtimentis albis
induaris: vt non appareat confuſio
nuditatis tue: ⁊ collyrio inunge
oculos tuos vt videas.
Ego quos amo: arguo et caſtigo.
Emulare ergo et pniam age. Ecce
ſto ad oſtium et pulſo. Si

τις ακούση της φωνής μου, και ανοίξη την θύραν, και εισελεύσομαι προς αυτόν, και δειπνήσω μετ' αυτού, και αυτός μετ' εμού. ο νικών δώσω αυτώ καθίσαι μετ' εμού εν τω θρόνω μου, ως καγώ ενίκησα και εκάθισα μετά του πατρός μου εν τω θρόνω αυτού. ο έχων ους ακουσάτω τι το πνεύμα λέγει ταις εκκλησίαις. Cap. 4.

Μετά ταύτα είδον, και ιδού θύρα ανεωγμένη εν τω ουρανώ, και η φωνή η πρώτη ην ήκουσα ως σάλπιγγος λαλούσης μετ' εμού λέγουσα. ανάβα ώδε και δείξω σοι α δει γενέσθαι μετά ταύτα. και ευθέως εγενόμην εν πνεύματι. και ιδού θρόνος έκειτο εν τω ουρανώ, και επί του θρόνου καθήμενος όμοιος οράσει λίθω ιάσπιδι και σαρδίω, και ίρις κυκλόθεν του θρόνου ομοία οράσει σμαραγδίνω, και κυκλόθεν του θρόνου θρόνοι εικοσιτέσσαρες. και επί τους θρόνους είδον τους εικοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους εν ιματίοις λευκοίς, και επί τας κεφαλάς αυτών στεφάνους χρυσούς. και εκ του θρόνου εκπορεύονται αστραπαί και φωναί και βρονταί, και επτά λαμπάδες πυρός καιόμεναι ενώπιον του θρόνου αυτού, αι εισίν επτά πνεύματα του θεού. και ενώπιον του θρόνου ως θάλασσα υελίνη ομοία κρυστάλλω, και εν μέσω του θρόνου και κύκλω του θρόνου τέσσαρα ζώα γέμοντα οφθαλμών έμπροσθεν και όπισθεν. και το ζώον το πρώτον όμοιον λέοντι, και το δεύτερον ζώον όμοιον μόσχω, και το τρίτον ζώον έχον το πρόσωπον ως άνθρωπος, και το τέταρτον ζώον όμοιον αετώ πετωμένω. και τέσσαρα ζώα εν καθέν αυτών έχον ανά πτέρυγας εξ κυκλόθεν και έσωθεν γέμουσιν οφθαλμών, και ανάπαυσιν ουκ έχουσιν ημέρας και νυκτός, λέγοντα. άγιος άγιος άγιος άγιος άγιος άγιος άγιος άγιος άγιος, κύριος ο θεός ο παντοκράτωρ, ο ην, και ο ων, και ο ερχόμενος. και όταν δώσει τα ζώα δόξαν και τιμήν και ευχαριστίαν τω καθημένω επί του θρόνου τω ζώντι εις τους αιώνας των αιώνων, πεσούνται οι εικοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ενώπιον του καθημένου επί του θρόνου, και προσκυνήσουσι τω ζώντι εις τους αιώνας των αιώνων, και βάλλουσι τους στεφάνους αυτών ενώπιον του θρόνου, λέγοντες. άξιος ει ο κύριος και ο θεός ημών ο άγιος λαβείν την δόξαν και την τιμήν και την δύναμιν, ότι συ έκτισας τα πάντα, και διά το θέλημα σου εισί και εκτίσθησαν. Cap. 5.

quis audierit vocē meā ⁊ aperuerit
mihi ianuaȝ: intrabo ad illum: ⁊
cenabo cū illo: ⁊ ipſe mecum.
Qui vicerit dabo ei ſedere mecum in
throno meo: ſicut et ego vici ⁊ ſedi
cū pr̄e meo in throno eius.
Qui hȝ aurē audiat quid ſpūs dicat
eccleſijs. Cap. 4.
POſt hec vidi: et ecce oſtiū apertū A
in celo: et vox prima
quā audiui tāq̄ȝ tube loq̄ntis mecuȝ
dicēs. Aſcēde huc ⁊ oſtendaȝ tibi que
opꝫ fieri poſt hec. Et ſtatī fui
in ſpiritu. Et ecce ſedes poſita erat in ſup. i. c.
celo: ⁊ ſupra ſedē ſedēs: et q̄ ſedebat
ſimilis erat aſpectui lapidis iaſpidis et
ſardij: ⁊ iris erat ī circuitu ſedis ſimilis
viſiōi ſmaragdine. Et in circuitu ſedis
ſedilia vigintiq̄ttuor: ⁊ ſupra thronos B
vigintiquatuor ſeniores ſedentes
circūamicti veſtimentis albis:
et in capitibus eorum corone
auree. Et de throno procedebant
fulgura et voces et tonitrua: ⁊ ſeptem
lāpades ardentes ante
thronū: que ſunt ſeptem ſpiritus
dei. Et in conſpectu ſedis tāq̄ȝ mare
vitreuȝ ſimile cryſtallo: et in medio
ſedis et in circuitu ſedis quattuor
animalia plena oculis ante et C
retro. Et animal primū ſimile leoni:
⁊ ſecundum ſimile vitulo:
⁊ tertiū aial hñs faciē quaſi
hoīs: et quartum aial ſimile aquile
volāti. Et q̄ttuor aialia ſingula
eorū habebāt alas ſenas: et in circuitu
et intus plena ſūt oculis. Et reqeȝ
nō habebant die ac nocte
dicentia. Sanctus ſanctus ſanctus Eſa. 6. b.
dominus deus
opſ: q̄ erat: et qui ē: et qui venturꝰ ē.
Et cū darēt illa aialia gliaȝ et honorē D
et bñdictionē ſedenti ſuper thronum
viuēti in ſecula ſeculoꝝ:
procidebant vigītiq̄ttuor ſeniores ante
ſedentem in throno: et
adorabāt viuentē in ſecula
ſeculorum: et mittebant coronas
ſuas ante thronum dicentes.
Dignus es dñe deus noſter
accipere gloriam et honoreȝ et virtutē:
qꝛ tu creaſti oīa: et propter
volūtatē tuā erāt ⁊ creata ſunt. Cap. 5.

Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου
ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον
ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, κατεσφραγισμένον
σφραγῖσιν ἑπτά. καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυ-
ρὸν κηρύσσοντα φωνῇ μεγάλῃ. τίς ἄξιος
ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖ-
δας αὐτοῦ. καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐ=
ρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω
τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, οὐδὲ βλέπειν
αὐτό. καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδεὶς
ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι καὶ ἀναγνῶναι τὸ βι=
βλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό. καὶ εἷς ἐκ τῶν
πρεσβυτέρων λέγει μοι. μὴ κλαῖε. ἰδοὺ ἐ-
νίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα ἡ ῥί-
ζα δαυίδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ
σφραγῖδας αὐτοῦ. καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ ἐν
μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζῴ=
ων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἀρνίον
ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγισμένον, ἔχον κέρατα
ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά, ἅ εἰσι τὰ ἑπ=
τὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ ἀποστελλόμενα εἰς
πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε καὶ εἴληφε ἐκ
τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βι-
βλίον. καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον τὰ τέσσαρα
ζῷα καὶ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπε=
σον ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κι-
θάρας καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμια-
μάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων. καὶ
ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες. ἄξιος εἶ λα-
βεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας
αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης, καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ
ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς
καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐ=
ποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ
ἱερεῖς, καὶ βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶ=
δον καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἀγγέλων πολ=
λῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζῴων καὶ
τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν
μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιά=
δων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ. ἄξιόν ἐστι τὸ
ἀρνίον τὸ ἐσφαγισμένον λαβεῖν τὴν δύ=
ναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν
καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν, καὶ πᾶν
κτίσμα ὃ ἐστὶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς
γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τῆς θα-
λάσσης ἅ ἐστι, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, πάντας ἤ-
κουσα λέγοντας τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρό=
νου καὶ τῷ ἀρνίῳ. ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων ἀμήν. καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα λέγοντα
τὸ ἀμήν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσον καὶ προ-
σεκύνησαν. Cap. 6.

Et vidi in dextera ſedentis A
ſupra thronũ librum ſcriptum
intus ⁊ foris ſignatum
ſigillis ſeptẽ. Et vidi angelũ fortem
p̄dicãtẽ voce magna. Quis eſt dignus
aperire librũ ⁊ ſoluere ſignacula
eius? Et nemo poterat neq3 in celo
neq3 in terra neq3 ſubtus
terram aperire librum: neq3 reſpicere
illũ. Et ego flebam multũ: quĩ nemo
dignus inuentus eſt aperire librum:
nec videre eum. Et vnus de
ſenioribꝰ dixit mihi. Ne fleueris. Ec B
ce vicit leo de tribu iuda radix
dauid aperire librum ⁊ ſoluere ſeptẽ
ſignacula eius. Et vidi ⁊ ecce in
medio throni ⁊ quattuor animaliũ
⁊ in medio ſeniorum agnum
ſtantẽ tanq̃3 occiſũ: habentẽ cornua
ſeptem ⁊ oculos ſeptem: qui ſũt ſeptẽ
ſpiritus dei miſſi in
oẽm terrã. Et venit ⁊ accepit de
dextera ſedentis in throno librum.
Et cum aperuiſſet librũ: quattuor ꝑ.6.a.
aĩalia ⁊ vigĩq̃ttuor ſeniores ceciderũt
corã agno hñtes ſinguli citharas C
⁊ phialas aureas plenas odoramẽtorũ:
que ſunt orationes ſanctorum: et
cãtabãt canticũ nouũ dicẽtes. Dignus
es dñe accipe librũ ⁊ aperire ſignacula
eius: quĩ occiſus es: ⁊ redemiſti nos Infra.7.d.
deo in ſanguine tuo ex oĩ tribu
et lingua ⁊ populo ⁊ natione: et feci
ſti nos deo noſtro regnum et
ſacerdotes: ⁊ regnabimꝰ ſup terrã. Et
vidi et audiui vocẽ angelorũ multorũ
in circuitu throni et animalium et
ſeniorum: et erat numerus eorum D
milia milium Danie.7.b.
dicẽtiũ voce magna. Dignus eſt
agnus qui occiſus eſt accipe virtutẽ
et diuinitatẽ et ſapiẽtiã et fortitudinem
et honorẽ et gliã ⁊ bñdictionẽ: et oẽ3
creaturam que in celo eſt et ſuper
terrã et ſub terra: et que ſunt in mari:
et que in eo: omnes audiui
dicentes ſedenti in throno
et agno. Bñdictio ⁊ honor et
gloria et poteſtas in ſecula ſeculorum.
Et quattuor animalia dicebant
amen. Et vigintiquattuor ſeniores ceci
derunt in facies ſuas: et adorauerunt vi=
uentem in ſecula ſeculorum. Cap. 6.

Και είδον ότι ήνοιξε το αρνίον μίαν εκ των επτά σφραγίδων, και ήκουσα ενός εκ των τεσσάρων ζώων λέγοντος ως φωνή βροντής. έρχου και είδον. και ιδού ίππος λευκός, και ο καθήμενος επ' αυτόν έχων τόξον, και εδόθη αυτώ στέφανος, και εξήλθε νικών, και ίνα νικήση. και ότι ήνοιξε την δευτέραν σφραγίδα, ήκουσα του δευτέρου ζώου λέγοντος. έρχου. και εξήλθεν άλλος ίππος πυρρός, και τω καθημένω επ' αυτόν εδόθη αυτώ λαβείν την ειρήνην εκ της γης ίνα αλλήλους σφάξωσι, και εδόθη αυτώ μάχαιρα μεγάλη. και ότε ήνοιξε την σφραγίδα την τρίτην, ήκουσα του τρίτου ζώου λέγοντος. έρχου και είδον. και ιδού ίππος μέλας, και ο καθήμενος επ' αυτόν έχων ζυγόν εν τη χειρί αυτού. και ήκουσα φωνήν εν μέσω των τεσσάρων ζώων λέγουσαν. χοίνιξ σίτου δηναρίου, και τρεις χοίνικες κριθής δηναρίου, και το έλαιον και τον οίνον μη αδικήσης. και ότε ήνοιξε την τετάρτην σφραγίδα, ήκουσα φωνήν του τετάρτου ζώου λέγοντος. έρχου και είδον, και ιδού ίππος χλωρός, και ο καθήμενος επάνω αυτού όνομα αυτώ θάνατος, και ο άδης ακολουθεί μετ' αυτού, και εδόθη αυτώ εξουσία επί το τέταρτον της γης αποκτείναι εν ρομφαία και εν λιμώ και εν θανάτω, και υπό των θηρίων της γης. και ότε ήνοιξε την πέμπτην σφραγίδα, είδον υποκάτω του θυσιαστηρίου τας ψυχάς των ανθρώπων των εσφαγισμένων διά τον λόγον του θεού και διά την μαρτυρίαν του αρνίου ην είχον, και έκραξαν φωνή μεγάλη λέγοντες. έως πότε ο δεσπότης ο άγιος και αληθινός, ου κρίνεις και εκδικείς το αίμα ημών εκ των κατοικούντων επί της γης.
και εδόθη αυτοίς ίνα αναπαύσωνται έτι χρόνον, έως ου πληρωθώσι και οι σύνδουλοι αυτών και οι αδελφοί αυτών, οι μέλλοντες αποκτείνεσθαι ως και αυτοί. και είδον και ότε ήνοιξε την σφραγίδα την έκτην, και σεισμός μέγας εγένετο, και ο ήλιος μέλας εγένετο ως σάκκος τρίχινος, και η σελήνη εγένετο ως αίμα, και οι αστέρες του ουρανού έπεσον εις την γην, ως συκή βάλλει τους ολύνθους αυτής υπό μεγάλου ανέμου σειομένη. και ο ουρανός απεχωρίσθη ως βιβλίον ελισσόμενον, και παν όρος και νήσος εκ των τόπων αυτών εκινήθησαν, και οι βασιλείς της γης και οι μεγιστάνες και οι χι=

Et vidi q̄ aperuiſſet agn⁹ vnū de A
ſeptē ſigillis: ⁊ audiui vnum
de quattuor animalibus dicens tanq̄
vocē tonitrui. Ueni ⁊ vide. Et vidi: et
ecce equ⁹ albus: ⁊ q̄ ſedebat ſup illū
habebat arcū: ⁊ data ē ei corōa: ⁊ exi
uit vicēs vt vinceret. Et cū aperuiſſet ſi
gillū ſecūdū audiui ſecundum animal
dicēs. Ueni ⁊ vide. Et exiuit ali⁹ equ⁹
rufus: ⁊ qui ſedebat ſup illū datū eſt
ei vt ſumeret pacē de terra: ⁊ vt
iucē ſe iterficiāt: ⁊ datus eſt ei gladi⁹
magnus. Et cum apuiſſet ſigillū
tertiū: audiui tertiū aial dicens.
Ueni ⁊ vide. Et ecce equus B
niger: ⁊ q̄ ſedebat ſup illum habebat
ſtaterā in manu ſua. Et audiui tāq̄ vo
cē in medio q̄tuor aialiū dicētes.
Bilibris tritici denario vno: ⁊ tres bili
bres hordei denario vno: ⁊ vinum et
oleū ne leſeris. Et cū aperuiſſet ſigillū ſup 5.b.
quartum audiui vocem quarti
aialis dicētis. Ueni ⁊ vide: ⁊ ecce
equus pallidus: ⁊ q̄ ſedebat ſuper
eum nomen illi mors: ⁊ infern⁹
ſequebatur eum. Et data eſt illi
ptās ſuper quattuor partes terre: ⁊ in=
terficere gladio fame ⁊ morte
⁊ beſtijs terre. Et cum C
aperuiſſet ſigillū q̄ntū: vidi ſubtus
altare animas
interfectorum propter verbum
dei: ⁊ propter teſtimonium
qḋ habebāt: ⁊ clamabant voce magna
dicentes. Uſq̄ quo domine ſanctus Infra.19.a.
⁊ verus nō iudicas ⁊ nō vindicas
ſanguinē nr̄z de his q̄ habitāt in terra?
Et date ſunt illis ſingule ſtole albe: ⁊ di
ctum eſt illis vt requieſcerent adhuc
tp̄s modicū: donec cōpleantur cōſerui
eorū ⁊ frēs eorum
qui interficiēdi ſunt ſicut ⁊ illi. Et
vidi cum aperuiſſet ſigillum ⁊
ſextū ⁊ ecce terremot⁹ magn⁹ fctūs ē: Mat.27.f.
ſol fact⁹ ē niger tanq̄ facc⁹ cilicin⁹:
⁊ luna tota facta eſt ſicut ſanguis: D
⁊ ſtelle de celo ceciderunt ſuper
terraꝫ: ſicut ficus emittit groſſos
ſuos cū a vento magno mouetur.
Et celum receſſit ſicut liber
inuolutus: ⁊ oīs mons ⁊ inſula de
locis ſuis mote ſunt: ⁊ reges
terre ⁊ principes ⁊ tribuni

λίαρχοι και οι πλούσιοι και οι ισχυροί και πας δούλος και πας ελεύθερος έκρυψαν εαυτούς εις τα σπήλαια και εις τας πέτρας των ορέων, και λέγουσι τοις όρεσι και ταις πέτραις πέσετε εφ᾽ ημάς και κρύψατε ημάς από προσώπου του καθημένου επί του θρόνου και από της οργής του αρνίου, ότι ήλθεν η ημέρα η μεγάλη της οργής αυτού, και τις δύναται σταθήναι. Cap. 7

Και μετά τούτο είδον τέσσαρας αγγέλους εστώτας επί τας τέσσαρας γωνίας της γης, κρατούντας τους τέσσαρας ανέμους της γης, ίνα μη πνέη άνεμος επί της γης μήτε επί της θαλάσσης μήτε επί παν δένδρον. και είδον άλλον άγγελον αναβαίνοντα από ανατολής ηλίου, έχοντα σφραγίδα θεού ζώντος, και έκραξε φωνή μεγάλη τοις τέσσαρσιν αγγέλοις, οις εδόθη αυτοίς αδικήσαι την γην και την θάλασσαν, λέγων. μη αδικήσατε την γην μήτε την θάλασσαν μήτε τα δένδρα, άχρις ου σφραγίσωμεν τους δούλους του θεού ημών επί των μετώπων αυτών. και ήκουσα τον αριθμόν των εσφραγισμένων εκατόν και τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες εσφραγισμένοι, εκ πάσης φυλής υιών ισραήλ. εκ φυλής ιούδα, δώδεκα χιλιάδες εσφραγισμένοι. εκ φυλής ρουβείν, δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής γαδ, δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής ασήρ, δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής νεφθαλείμ, δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής μανασσή δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής συμεών, δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής λευί, δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής ισαχάρ, δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής ζαβουλών, δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής ιωσήφ, δώδεκα χιλιάδες. εκ φυλής βενιαμίν, δώδεκα χιλιάδες εσφραγισμένοι. μετά ταύτα είδον, και ιδού όχλος πολύς ον αριθμήσαι ουδείς εδύνατο εκ παντός έθνους και φυλών και λαών και γλωσσών, εστώτες ενώπιον του θρόνου και ενώπιον του αρνίου, περιβεβλημένοι στολάς λευκάς, και φοίνικες εν ταις χερσίν αυτών, και κράζουσι φωνή μεγάλη λέγοντες. η σωτηρία τω θεώ ημών τω καθημένω επί του θρόνου και τω αρνίω. και πάντες οι άγγελοι ειστήκεισαν κύκλω του θρόνου και των πρεσβυτέρων και των τεσσάρων ζώων, και έπεσον ενώπιον του θρόνου επί τα πρόσωπα αυτών, και προσεκύνησαν τω θεώ, λέγοντες αμήν. η ευλογία και η δόξα και η σοφία και η ευχαρι-

et diuites et fortes et omnis ſeruus et liber abſconderunt ſe in ſpeluncis et in petris montium: et dicunt montibus et petris cadite ſuper nos et abſcōdite nos a facie ſedentis ſuper thronum et ab ira agni: quoniam venit dies magnus ire ipſorum: et quis poterit ſtare? Cap. 7.

Infra. 9. b. Eſa. 2. d. Luce. 23. c. Oſee. 10. c.

A Poſt hec vidi quatuor angelos ſtantes ſuper quattuor angulos terre: tenentes quattuor ventos terre ne flarent ſuper terram neq; ſuper mare neq; in vllaz arborē. Et vidi alterum angelū aſcēdētē ab ortu ſolis hñtē ſignum dei viui: et clamauit voce magna quatuor angelis: quibus datū eſt nocere terre et mari dicens. Nolite nocere terre et mari neq; arboribus: quoadusq; ſignemus ſeruos dei noſtri in frontibus eorum. Infra. 9. a.

B Et audiui numerum ſignatorum centum quadraginta quattuor milia ſignati ex omni tribu filiorum iſrael. Ex tribu iuda duodecim milia ſignati. Ex tribu rubē: duodeci milia ſignati. Ex tribu gad: duodeci milia ſignati. Ex tribu aſer: duodeci milia ſignati. Ex tribu neptali duodeci milia ſignati. Ex tribu manaſſe: duodeci milia ſignati. Ex tribu ſimeō: duodeci milia ſignati. Ex tribu leui: duodecim milia ſignati. Ex tribu yſachar: duodeci milia ſignati. Ex tribu zabulō: duodeci milia ſignati. Et tribu ioſeph: duodeci milia ſignati. Ex tribu beniamin: duodeci milia ſignati.

C Poſt hec vidi turbā magnā quā dinumerare nemo poterat ex oībus gētibus et tribubus et populis et linguis: ſtantes ante thronū et in cōſpectu agni: amicti ſtolis albis: et palme in manibus eorum: et clamabant voce magna dicentes. Salus deo noſtro qui ſedet ſuper thronū et agno. Et omnes angeli ſtabant in circuitu throni et ſeniorum et quattuor aīaliū: et ceciderūt in cōſpectu throni in facies ſuas: et adorauerūt deū dicētes amē. Bñdictio et claritas et ſapientia et grarū actio:

στία και η τιμή και η δύναμις και ισχύς τω θεώ ημών εις τους αιώνας των αιώνων αμήν. και απεκρίθη εις εκ των πρεσβυτέρων λέγων μοι. ούτοι οι περιβεβλημένοι τας στολάς τας λευκάς τίνες εισί, και πόθεν ήλθον. και είπον αυτώ. κύριε μου συ οίδας. και είπε μοι. ούτοι εισίν οι ερχόμενοι εκ της θλίψεως της μεγάλης, και έπλυναν τας στολάς αυτών, και ελεύκαναν αυτάς εν τω αίματι του αρνίου. διατούτο εισίν ενώπιον του θρόνου του θεού, και λατρεύουσιν αυτώ ημέρας και νυκτός εν τω ναώ αυτού, και ο καθήμενος επί τω θρόνω σκηνώσει επ᾽ αυτούς. ου πεινάσουσιν έτι, ουδέ διψήσουσιν έτι, ουδ᾽ ου μή πέση επ᾽ αυτούς ο ήλιος ουδέ παν καύμα, ότι το αρνίον το ανά μέσον του θρόνου ποιμανεί αυτούς, και οδηγήσει αυτούς επί ζωής πηγάς υδάτων, και εξαλείψει ο θεός παν δάκρυον εκ των οφθαλμών αυτών. Cap. 8.

Και ότε ήνοιξε την σφραγίδα την εβδόμην, εγένετο σιγή εν τω ουρανώ ως ημιώριον. και είδον τους επτά αγγέλους, οι ενώπιον του θεού εστήκασι, και εδόθησαν αυτοίς επτά σάλπιγγες. και άλλος άγγελος ήλθε, και εστάθη επί του θυσιαστηρίου, έχων λιβανωτόν χρυσούν, και εδόθη αυτώ θυμιάματα πολλά, ίνα δώση ταις προσευχαίς των αγίων πάντων επί το θυσιαστήριον το χρυσούν το ενώπιον του θρόνου. και ανέβη ο καπνός των θυμιαμάτων ταις προσευχαίς των αγίων εκ χειρός του αγγέλου ενώπιον του θεού. και είληφεν ο άγγελος τον λιβανωτόν, και εγέμισεν αυτόν εκ του πυρός του θυσιαστηρίου, και έβαλεν εις την γην, και εγένοντο φωναί και βρονταί και αστραπαί και σεισμός. και οι επτά άγγελοι οι έχοντες τας επτά σάλπιγγας ητοίμασαν εαυτούς ίνα σαλπίσωσι. και ο πρώτος εσάλπισε, και εγένετο χάλαζα και πυρ μεμιγμένα εν αίματι και εβλήθη εις την γην. και το τρίτον της γης κατεκάη, και πας χόρτος χλωρός κατεκάη. και ο δεύτερος άγγελος εσάλπισε, και ως όρος μέγα καιόμενον εβλήθη εις την θάλασσαν. και εγένετο το τρίτον της θαλάσσης αίμα, και απέθανε το τρίτον των κτισμάτων εν τη θαλάσση, τα έχοντα ψυχάς, και το τρίτον των πλοίων διεφθάρησαν. και ο τρίτος άγγελος εσάλπισε, και έπεσεν εκ του ουρανού αστήρ μέγας καιόμενος ως λαμπάς, και έπεσεν επί το τρίτον των ποταμών, και επί τας πηγάς των υδάτων, και το όνομα του αστέρος λέγεται ο άψινθος,

honor et virtus et fortitudo deo noſtro in ſecula ſeculorū: amē. Et reſpōdit vnus de ſenioribus et dixit mihi. Hi qui amicti ſunt ſtolis albis qui ſunt et vnde venerūt? Et dixi

D illi. Dñe mi tu ſcis. Et dixit mihi. Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna: et lauerunt ſtolas ſuas et dealbauerunt eas in ſanguine agni. ſup. 5. c.

Ideo ſunt ante thronum dei: et ſeruiunt ei die ac nocte in templo eius: et qui ſedet in throno hītabit ſuper illos. Nō eſurient neq; ſitiēt amplius: neq; cadet ſuper illos ſol neq; vllus eſtus: quoniā agnus qui in medio throni eſt reget illos: et deducet eos ad vite fōtes aq̄rū: et abſterget deus omnem lachrymā ab oculis eorum. Cap. 8. Eſa. 25. c. Hiere. 31. b. Infra. 21. a.

A Et cū aperuiſſet ſigillum ſeptimuz factū ē ſilētiū in celo q̄ſi media hora. Et vidi ſeptē angelos ſtātes i cōſpectu dei: et date ſunt illis ſeptē tube. Et alius angelus venit: et ſtetit ante altare: habens thuribulum aureum: et data ſunt illi incēſa multa: vt daret de orationibus ſctōrū oīm ſuper altare aureum qđ ē an thronū dei. Et aſcēdit fumus incenſorum de orationibus ſanctorum de manu angeli coram deo.

B Et accepit angelus thuribulū aureū: et impleuit illud de igne altaris: et miſit in terrā: et fctā ſūt tonitrua et voces et fulgura et terremotus magnus. Et ſeptē āgeli q̄ habebāt ſeptē tubas preparauerūt ſe vt tuba canerēt. Et primus angelus tuba cecinit: et facta eſt grādo et ignis mixta in ſanguine: et miſſuz eſt i terrā. Et tertia pars terre combuſta eſt: et tertia pars arborum cremata ē: et oē fenū viride cōbuſtū eſt.

C Et ſcđs angelus tuba cecinit et tāq̄z mōs magnus igne ardēs miſſus ē i mare. Et fctā ē tertia pars maris ſanguis: et mortua eſt tertia pars creature eorū que habebant animas i mari: et tertia pars nauiū interijt. Et tertius angelus tuba cecinit: et cecidit de celo ſtella magna ardens tanquā facula: et cecidit in tertiā ptē fluminū et in fontes aquarū: et nomē ſtelle dicitur abſinthium:

και εγένετο το τρίτον των υδάτων εις άψινθον, και πολλοί των ανθρώπων απέθανον εκ των υδάτων, ότι επικράνθησαν. και ο τέταρτος άγγελος εσάλπισε, και επλήγη το τρίτον του ηλίου και το τρίτον της σελήνης και το τρίτον των αστέρων, ίνα σκοτισθή το τρίτον αυτών, και η ημέρα μη φαίνη το τρίτον αυτής, και η νυξ ομοίως. και είδον και ήκουσα ενός αετού πετομένου εν μεσουρανήματι λέγοντος φωνή μεγάλη τρίς. ουαί, ουαί, ουαί, τοις κατοικούσιν επί της γης εκ των λοιπών φωνών της σάλπιγγος των τριών αγγέλων των μελλόντων σαλπίζειν.

Cap. 9.

Και ο πέμπτος άγγελος εσάλπισε, και είδον αστέρα εκ του ουρανού πεπτωκότα εις την γην, και εδόθη αυτώ η κλείς του φρέατος της αβύσσου, και ήνοιξε το φρέαρ της αβύσσου. και ανέβη καπνός εκ του φρέατος ως καπνός καμίνου καιομένης, και εσκοτίσθη ο ήλιος, και ο αήρ εκ του καπνού του φρέατος. και εκ του καπνού εξήλθον ακρίδες εις την γην, και εδόθη αυταίς εξουσία ως έχουσιν εξουσίαν οι σκορπίοι της γης. και ερρέθη αυτοίς ίνα μη αδικήσωσι τον χόρτον της γης, ουδέ παν χλωρόν, ουδέ παν δένδρον, ει μή τους ανθρώπους μόνους, οίτινες ουκ έχουσι την σφραγίδα του θεού επί των μετώπων αυτών. και εδόθη αυτοίς ίνα μη αποκτείνωσιν αυτούς, αλλ' ίνα βασανισθώσι μήνας πέντε, και ο βασανισμός αυτών ως βασανισμός σκορπίου όταν πλήξη άνθρωπον. και εν ταις ημέραις εκείναις ζητήσουσιν οι άνθρωποι τον θάνατον, και ου μή ευρήσουσιν αυτόν, και επιθυμήσουσιν αποθανείν, και φεύξεται απ' αυτών ο θάνατος. και τα ομοιώματα των ακρίδων όμοια ίπποις ητοιμασμένα εις πόλεμον, και επί τας κεφαλάς αυτών ως στέφανοι χρυσοί, και τα πρόσωπα αυτών ως πρόσωπα ανθρώπων. και είχον τρίχας ως τρίχας γυναικών, και οι οδόντες αυτών ως λεόντων ήσαν, και είχον θώρακας ως θώρακας σιδηρούς, και η φωνή των πτερύγων αυτών ως φωνή αρμάτων ίππων πολλών τρεχόντων εις πόλεμον, και έχουσιν ουράς ομοίας σκορπίοις και κέντρα, και εν ταις ουραίς αυτών εξουσίαν έχουσι του αδικήσαι τους ανθρώπους μήνας πέντε. έχουσαι βασιλέα επ' αυτών άγγελον της αβύσσου, όνομα αυτώ εβραϊστί αββαδών, εν δε τη ελληνική όνομα έχει ο απολλύων. η ουαί η μία

Et fctã eſt tertia ps aquarũ in abſinthiuz: ⁊ multi hominum mortui ſunt de aq̃s: qr amare facte ſunt. Et q̃rtus angelus cecinit: ⁊ percuſſa eſt tertia pars ſolis ⁊ tertia pars lune ⁊ tertia pars ſtellarum: ita vt obſcuraretur tertia ps eorum: ⁊ diei nõ luceret ps tertia: ⁊ noctis ſimiliter. Et vidi ⁊ audiui vocẽ vnius aquile volantis per mediũ celi dicẽtis voce magna. Ve ve ve habitantibus in terra de ceteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canturi. D

Cap. 9.

Et quintus angelus tuba cecinit: ⁊ vidi ſtellam de celo cecidiſſe in terrã: et data eſt ei clauis putei abyſſi: et aperuit puteũ abyſſi: et aſcendit fumus putei ſicut fumus fornacis magne: et obſcuratus eſt ſol et aer de fumo putei. Et de fumo putei exierũt locuſte in terram: et data eſt illis poteſtas ſicut hñt poteſtatẽ ſcorpiones terre. Et preceptum eſt illis ne lederent fenũ terre neq; omne viride neq; omnem arborem: niſi tantum homines qui non habent ſignum dei in frõtibus ſuis. Et datum eſt illis ne occiderent eos: ſed vt cruciarẽt mẽſibus q̃nq;: ⁊ cruciatus eorum vt cruciatus ſcorpij cum pcutit hoiez. Et in diebus illis querent homines mortem et non inuenient eam: et deſiderabunt mori: et fugiet mors ab eis. Et ſilitudies locuſtarum ſimiles equis paratis in prelium: et ſuper capita earum tanq̃ corone ſiles auro: et facies earum ſicut facies hominum. Et hẽbãt capillos ſicut capillos mulierũ: et dẽtes earũ ſicut dẽtes leonum erãt. Et habebant loricas ſicut loricas ferreas: et vox alarum earum ſicut vox curruũ equorũ multorũ currẽtiũ ĩ bellũ: et habebant caudas ſimiles ſcorpionuz: et aculei erant in caudis earum: et ptãs earum nocere hoibꝰ mẽſibus quinq;. Et hẽbãt ſup ſe regẽ angelum abyſſi: cui nomen hebraice abaddon: grece aũt apollyõ: et latine hñs nomẽ exterminans. Ve vnum

Margin: A · 7.14 c. et 19.a. · Ezechi. 9.b · ſupra. 7.a. · B · ſupra. 6.d. · Eſa. 2.d · Oſee. 10.c · Luce. 23.c. · ſap. 16.b · C

ἀπῆλθεν. ἰδοὺ ἔρχεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ
ταῦτα. καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤ-
κουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώ-
πιον τοῦ θεοῦ, λέγουσαν τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ
ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα. λῦσον τοὺς τέσσα-
ρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ πο-
ταμῷ τῷ μεγάλῳ εὐφράτῃ. καὶ ἐλύθησαν
οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν
ὥραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτεί-
νωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ ἀριθ-
μὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἵππου μυριά-
δες μυριάδων, ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.
καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει,
καὶ τοὺς καθημένους ἐπ᾽ αὐτῶν ἔχοντας θώ-
ρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώ-
δεις, καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ
λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκ-
πορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. ἀπὸ
τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν
τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ
τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευο-
μένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. ἡ γὰρ ἐξου-
σία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστί
καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν. αἱ γὰρ οὐραὶ αὐ-
τῶν ὅμοιοι ὄφεσιν ἔχουσαι κεφαλάς, καὶ ἐν
αὐταῖς ἀδικοῦσι. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώ-
πων οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς
ταύταις, οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν
χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ
δαιμόνια, καὶ τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ, καὶ τὰ
ἀργυρᾶ, καὶ τὰ χαλκᾶ, καὶ τὰ λίθινα, καὶ
τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύναται, οὔτε ἀ-
κούειν, οὔτε περιπατεῖν, καὶ οὐ μετενόησαν
ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν φαρμα-
κιῶν αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν,
οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν. Cap. 10.

Καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνον-
τα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιβεβλημένον νε-
φέλην, καὶ ἡ ἶρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πό-
δες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός. καὶ εἶχεν ἐν
τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλιδάριον ἀνεῳγμένον,
καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ
τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων
μυκᾶται. καὶ ὅτε ἔκραξεν ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ
βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς, καὶ ὅτε ἐλά-
λησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἔμελλον γράφειν καὶ
ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν.
σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ καὶ
μετὰ ταῦτα γράφεις. καὶ ὁ ἄγγελος ὃν εἶ-
δον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς

abijt: ⁊ ecce veniũt adhuc duo ve poſt
hec. Et ſext⁹ ãgel⁹ tuba cecinit: ⁊ au-
diui vocem vnam ex quattuor cornibus
altaris aurei qđ eſt ante oculos
dei: dicentẽ ſexto angelo
qui habebat tubam. Solue quattuor
angelos qui alligati ſunt in flumine
magno eufrate. Et ſoluti ſunt
quattuor angeli qui parati erant in
horã ⁊ diẽ ⁊ mẽſẽ ⁊ annũ: vt occiderẽt
tertiam partem hoim. Et numerus
equeſtris exercitus vicies milies
dena milia: ⁊ audiui numerum eorũ.
Et ita vidi equos in viſione:
⁊ qui ſedebant ſuper eos habebãt lori-
cas igneas ⁊ hyacithinas ⁊ ſulphureas:
⁊ capita equorũ erant tanq̃ꝫ capita
leonum: ⁊ de ore eorum procedit
ignis ⁊ fumus ⁊ ſulphur. Et ab
his tribus plagis occiſa eſt
tertia pars hominum de igne ⁊ de
fumo ⁊ ſulphure que procedebant
ex ore ipſorum. Poteſtas enim
equorum in ore eorum eſt
⁊ in caudis eorum. Nam caude eorũ
ſimiles ſerpentibus habẽtes capita: ⁊ i
his nocent. Et ceteri homines
qui non ſunt occiſi in his plagis
neqꝫ pniam egerunt de operibus
manuum ſuarum vt non adorarent
demonia ⁊ ſimulacra aurea ⁊
argentea ⁊ erea ⁊ lapidea ⁊
lignea: q̃ neqꝫ videre pñt neqꝫ audire
neqꝫ ambulare: ⁊ non egerunt pniam
ab homicidijs ſuis neqꝫ a veneficijs
ſuis neqꝫ a fornicatione ſua
neqꝫ a furtis ſuis. Cap. 10.

Et vidi aliũ angelũ fortẽ deſcẽdentẽ
de celo amictum nube
⁊ iris in capite eius. Et
facies eius erat vt ſol: ⁊ pedes
eius tanq̃ꝫ colũne ignis. Et hẽbat in
manu ſua libellum apertuꝫ:
⁊ poſuit pedem ſuum dextrum ſupra
mare: ſiniſtrum aũt ſuper ſ modũ cũ leo
terrã: ⁊ clamauit voce magna quẽad-
rugit: ⁊ cũ clamaſſet locuta ſũt ſepteꝫ
tõitrua voces ſuas. ⁊ cũ locutã fuiſſẽt
ſeptẽ tõitrua voces ſuas: ⁊ ego ſcriptur⁹ e-
raꝫ: ⁊ audiui vocẽ de celo dicẽte mihi.
Signa q̃ locuta ſunt ſeptẽ tonitrua: ⁊
noli ea ſcribere: ⁊ angelus quem vidi Daniel.
ſtanteꝫ ſupra mare ⁊ ſupra terram

ήρε/την χείρα αυτού/την δεξιάν εις/τον ου
ρανόν, και ώμοσεν εν/τω ζώντι εις/τους αι
ωνας/των αιώνων, ος έκτισε/τον ουρανόν
και/τα εν αυτώ, και/την γην και τα εν αυτή,
και/την θάλασσαν και/τα εν αυτή, ότι χρό
νος ουκέτι έσται, αλλ' εν/ταις ημέραις/της
φωνής/του εβδόμου αγγέλου όταν μέλλη
σαλπίζειν τελεσθή/το μυστήριον/του θεού,
ο ευηγγελίσατο τους δούλους αυτού/τους
προφήτας. και/η φωνή ην ήκουσα εκ/του ου
ρανού πάλιν λαλούσα μετ' εμού και λέ=
γουσα. ύπαγε λάβε/το βιβλιδάριον/το ανε
ωγμένον εν/τη χειρί/του αγγέλου/του εστώ
τος επί/της θαλάσσης και επί/της γης, και α
πήλθον προς/τον άγγελον λέγων αυτώ.
δός μοι/το βιβλιδάριον, και λέγει μοι. λάβε
και κατάφαγε αυτό, και πικρανεί σου/την
κοιλίαν, αλλ' εν/τω στόματί σου έσται γλυ
κύ ως μέλι. και έλαβον/το βιβλιδάριον εκ
/της χειρός/του αγγέλου, και κατέφαγον αυ
τό, και ην εν/τω στόματί μου ως μέλι γλυ
κύ, και ότε έφαγον αυτό επικράνθη/η κοιλία
μου, και λέγει μοι. δεί σε πάλιν προφητεύ
σαι επί λαοίς και επί έθνεσι και γλώσσαις και
βασιλεύσι πολλοίς. Cap.11.

Και εδόθη μοι κάλαμος όμοιος ράβδω, και
ειστήκει/ο άγγελος λέγων. έγειραι και
μέτρησον/τον ναόν/του θεού και/το θυσια
στήριον και/τους προσκυνούντας εν αυτώ.
και/την αυλήν/την έξωθεν/του ναού έκβαλε
έξωθεν, και μη αυτήν μετρήσεις, ότι εδόθη
/τοις έθνεσι, και/την πόλιν/την αγίαν πατή
σουσι μήνας τεσσαρακονταδύο, και δώσω
/τοις δυσί μάρτυσί μου και προφητεύσου=
σιν ημέρας χιλίας διακοσίας εξήκοντα περι=
βεβλημένοι σάκκους. ούτοι εισίν/αι δύο ελαί
αι και/αι δύο λυχνίαι/αι ενώπιον/του κυρί
ου/της γης εστώσαι, και εί τις αυτούς θέλει α
δικήσαι, πυρ εκπορεύεται εκ/του στόματος
αυτών, και κατεσθίει/τους εχθρούς αυτών,
και εί τις θέλει αυτούς αδικήσαι, ούτως δεί
αυτόν αποκτανθήναι. ούτοι έχουσιν εξουσί
αν κλείσαι/τον ουρανόν ίνα μη υετός βρέχη
/τας ημέρας/της προφητείας αυτών, και εξου
σίαν έχουσιν επί/των υδάτων στρέφειν αυ
τά εις αίμα, και πατάξαι/την γην εν πάση πλη
γή οσάκις εάν θελήσωσι. και όταν τελέσωσι
/την μαρτυρίαν αυτών,/το θηρίον/το αναβαί
νον εκ/της αβύσσου ποιήσει μετ' αυτών πό
λεμον, και νικήσει αυτούς και αποκτενεί αυ
τούς, και/τα πτώματα αυτών επί/της πλατεί
ας/της πόλεως/της μεγάλης, ήτις καλείται
πνευματικώς σόδομα και αίγυπτος, όπου

leuauit manum ſuam ad celum
⁊ iurauit per viuentem in ſecula
ſeculoꝝ: qui creauit celum
⁊ ea que in eo ſunt: ⁊ terraꝫ ⁊ ea q̄ i ea C
ſunt: ⁊ mare ⁊ ea que i eo ſunt: q: tp̄s
non erit amplius: ſed in diebus
vocis ſeptimi angeli cum ceperit
tuba canere: cōſummabit myſteriū dei:
ſicut euangelizauit p ſeruos ſuos
pphetas. Et audiui vocē de celo
iteꝝ loquentē mecum ⁊ dicentem.
Uade ⁊ accipe librum apertum
de manu angeli ſtantis
ſupra mare ⁊ ſup terrā: ⁊ abij
ad angelum dicens ei vt
daret mibi librū: ⁊ dixit mibi. Accipe D
librū ⁊ deuora illum: ⁊ faciet amarica
ri vētrē tuū: ſꝫ i ore tuo erit dul
ce tanq̄ꝫ mel. Et accepi librum de Ezec.3.a.
manu angeli ⁊ deuoraui illum:
⁊ erat in ore meo tanq̄ꝫ mel dulce:
et cū deuoraſſem eum amaricat⁹ ē ven
ter me⁹: ⁊ dixit mibi. Opꝫ te iteꝝ p=
phetizare gētib⁹ ⁊ populis ⁊ linguis et
regibus multis. Cap.11.

Et datus ē mibi calam⁹ ſilis vge A
⁊ dictū eſt mibi. Surge ⁊
metire tēplū dei et altare:
et adorātes in eo.
Atriū āt qd eſt foris templū eijce
foras ⁊ ne metiaris illud: qm̄ datū eſt
gentibus: et ciuitatē ſctām calcabunt
menſibus quadraginta duob⁹: ⁊ dabo
duob⁹ teſtib⁹ meis: ⁊ pphetabunt
dieb⁹ mille ducētis ſexaginta amicti
ſaccis. Hi ſunt due oliue
⁊ duo cādelabra in conſpectu domini
terre ſtātes: et ſi qs voluerit eos noce=
re: ignis exiet de ore
eoꝝ ⁊ deuorabit inimicos eorum:
⁊ ſi quis voluerit eos ledere ſic opꝫ
eū occidi. Hi hn̄t ptātem B
claudēdi celū ne pluat
diebus prophetie illoꝝ: ⁊ poteſtateꝫ
habent ſuper aquas conuertendi eas
in ſanguinē ⁊ percutere terrā oi plaga
quotienſcunqꝫ voluerint. Et cū finierit
teſtimonium ſuuꝫ: beſtia q̄ aſcendit
de abyſſo faciet aduerſus eos bellū:
⁊ vincet illos ⁊ occidet eos:
⁊ corpora eorum iacebunt in plateis
ciuitatis magne que vocatur
ſpūaliter ſodoma ⁊ egypt⁹: vbi

και/ο κύριος αυτών εσταυρώθη, και βλέπου
σιν εκ/των λαών και φυλών και γλωσσών
και εθνών/τα πτώματα αυτών ημέρας τρεις
ήμισυ, και/τα πτώματα αυτών ουκ αφήσου
σι τεθήναι εις μνήμα, και/οι κατοικούντες ε
πί/της γης χαίρουσιν επ' αυτοίς, και ευφραν
θήσονται, και δώρα πέμψουσιν αλλήλοις,
ότι ούτοι/οι δύο προφήται εβασάνισαν
/τους κατοικούντας επί/της γης. και μετά
τρείς ημέρας και ήμισυ πνεύμα ζωής εκ/του
θεού εισήλθεν επ' αυτούς, και έστησαν επί
/τους πόδας αυτών, και φόβος μέγας επέ=
πεσεν επί/τους θεωρούντας αυτούς. και ή=
κουσα φωνής μεγάλης εκ/του ουρανού λε=
γούσης αυτοίς. ανάβητε ώδε, και ανέβησαν
εις/τον ουρανόν εν/τη νεφέλη, και εθεώρησαν
αυτούς/οι εχθροί αυτών. και εν εκείνη/τη
ημέρα εγένετο σεισμός μέγας, και/το δέκα
τον/της πόλεως έπεσε, και απεκτάνθησαν εν
/τω σεισμώ ονόματα ανθρώπων χιλιάδες ε
πτά, και/οι λοιποί έμφοβοι εγένοντο, και έ
δωκαν δόξαν/τω θεώ/του ουρανού./η ουαί
/η δευτέρα απήλθεν,/η ουαί/η τρίτη ιδού ερ
χεται ταχύ. και/ο έβδομος άγγελος εσάλπι
σε, και εγένοντο φωναί μεγάλαι εν/τω ουρα
νώ, λέγουσαι. εγένετο/η βασιλεία/του κόσ=
μου/του κυρίου ημών και/του χριστού αυ=
τού, και βασιλεύσει εις/τους αιώνας/των αι
ώνων. και/οι είκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι/οι
ενώπιον/του θεού καθήμενοι επί/τους θρό=
νους αυτών, έπεσον επί/τα πρόσωπα αυ=
τών, και προσεκύνησαν/τω θεώ, λέγοντες.
ευχαριστούμεν σοι κύριε/ο θεός/ο παντο=
κράτωρ,/ο ών, και/ο ην, και/ο ερχόμενος, ότι
είληφας/την δύναμίν σου/την μεγάλην και
εβασίλευσας. και/τα έθνη ωργίσθησαν, και ήλ
θεν/η οργή σου, και/ο καιρός/των νεκρών κρι
θήναι και δούναι/τον μισθόν/τοις δούλοις
σου/τοις προφήταις και/τοις αγίοις και
/τοις φοβουμένοις/το όνομά σου/τοις μι
κροίς και/τοις μεγάλοις, και διαφθείραι/τους
διαφθείροντας/την γην. και ηνοίγη/ο ναός
/του θεού εν/τω ουρανώ, και ώφθη/η κιβω=
τός/της διαθήκης/του κυρίου εν/τω ναώ αυ
τού, και εγένοντο αστραπαί και φωναί και
βρονταί και χάλαζα μεγάλη. Cap.12.

Και σημείον μέγα ώφθη εν/τω ουρανώ.
γυνή περιβεβλημένη/τον ήλιον, και/η σε
λήνη υποκάτω/των ποδών αυτής, και επί
/της κεφαλής αυτής στέφανος αστέρων δώ
δεκα, και εν γαστρί έχουσα, έκραζεν ωδίνου
σα και βασανιζομένη τεκείν. και ώφθη άλ=
λο σημείον εν/τω ουρανώ, και ιδού δράκων

⁊ dn̄s eorum crucifix⁹ eſt: ⁊ videbunt
de tribubus ⁊ populis ⁊ linguis
⁊ gentibus corpora eoꝝ per tres dies
⁊ dimidium: ⁊ corpora eoꝝ non ſinent
poni in monumentis: ⁊ inhabitantes
terrā gaudebūt ſuper illos ⁊ iocūdabū
tur ⁊ munera mittent inuiceꝫ:
qm̄ hi duo prophete cruciauerunt
eos q̄ hitabāt ſup terram. Et poſt C
dies tres ⁊ dimidiū ſpiritus vite a Ezec.37.c.
deo intrauit in eos: ⁊ ſteterunt ſuper
pedes ſuos: ⁊ timor magnus cecidit
ſuper eos qui viderunt eos. Et audie
runt vocem magnā de celo dicentem
eis. Aſcendite huc. Et aſcenderunt Act.1.b.
in celum in nube: ⁊ viderunt Luce.24.g
illos inimici eoꝝ. Et in illa
hora factus ē terremot⁹ magn⁹: ⁊ deci
ma ps ciuitatis cecidit. Et occiſa ſūt i
terremotu noīa hoim ſeptē milia:
⁊ reliq̄ in timorē ſunt miſſi: ⁊ dederūt
gloriam deo celi. Ue
ſecunduꝫ abijt: ⁊ ecce ve tertium veniet
cito. Et ſeptim⁹ angelus tuba cecinit:
⁊ facte ſunt voces magne in celo
dicētes. Factū eſt regnū huius mundi D
dn̄i noſtri ⁊ xp̄i eius:
⁊ regnabūt in ſecula ſeculorum
Amen. Et viginti quattuor ſeniores
q̄ in cōſpectu dei ſedent in ſedibuſ
ſuis ceciderunt in facies ſuas:
⁊ adorauerunt deum dicentes.
Gr̄as agim⁹ tibi dn̄e de⁹ nr̄ oīpotēs:
q̄ es: ⁊ q̄ eras: ⁊ q̄ venturus es: q:
accepiſti virtutē tuā magnam et
regnaſti. Et irate ſūt gētes: ⁊ aduenit
ira tua: et tp̄s mortuorum iudicari
et reddere mercedem ſeruis
tuis prophetis ⁊ ſanctis et
timētibus nomē tuū puſillis
et magnis: et exterminandi
eos q̄ corrupunt terrā. Et apertū ē tē
plum dei in celo: et viſa eſt arca
teſtamenti in templo eius.
Et fctā ſunt fulgura et voces et
terremotus et grando magna. Cap.12.

Et ſignū magnū appuit in celo. A
Mulier amicta ſole et luna
ſub pedibus ei⁹: ⁊ in
capite ei⁹ corona ſtellarū duodecim:
et i vtero hn̄s clamabat parturiens
⁊ cruciat vt pariat. Et viſum ē aliud
ſignū in celo. Et ecce draco

μέγας πυρρός ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα, καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελούσης τίκτειν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρρενα, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ. καὶ ἡρπάγη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ ἐκτρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα. καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ. ὁ μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος, καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν, οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτῷ ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος ὁ καλούμενος διάβολος, καὶ σατανᾶς ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ ἐβλήθησαν. καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν. ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι κατεβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες. οὐαὶ τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς γῆν, ἐδίωξε τὴν γυναῖκα, ἥτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα· καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπως τρέφηται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ ὀργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντο-

magnꝰ rufus hñs capita ſeptẽ: et cornua decẽ: et in capitibꝰ ſuis ſeptem diademata: et cauda eiꝰ trahebat tertiã partẽ ſtellarũ celi: et miſit eas in terrã. B Et draco ſtetit ante mulierem que erat paritura: vt cũ peperiſſet filium eiꝰ deuoraret. Et peperit filiũ maſculũ: q̃ recturꝰ erat oẽs gẽtes in virga ferrea. Et raptꝰ eſt filius eius ad deum et ad thronũ eius: et mulier fugit in ſolitudinẽ vbi habebat locũ paratũ a deo: vt ibi paſcãt eam diebus mille ducẽtis ſexaginta. Et factũ eſt p̃liũ magnũ in celo. Michael et angeli eius p̃eliabantur cum dracone: et draco pugnabat et angeli eius: et non valuerunt neq̃ locꝰ inuentꝰ eſt eoꝝ amplius in celo. Et proiectꝰ eſt draco ille magnꝰ ſerpẽs antiquꝰ q̃ vocat̃ diabolus: et ſathanas q̃ ſeducit vniuerſũ orbẽ: proiectꝰ ẽ in terram: et angeli eius cum illo miſſi ſũt. C Et audiui vocẽ magnam in celo dicentẽ. Nunc facta eſt ſalus et virtus et regnũ dei noſtri et p̃tãs chriſti eiꝰ: q2 proiectꝰ eſt accuſator fratruꝫ nr̃oꝝ: q̃ accuſabat illos ante cõſpectuꝫ dei noſtri die ac nocte. Et ipſi vicerunt eũ propter ſanguinem agni: et propter verbum teſtimonij ſui: et nõ dilexerunt animas ſuas vſq̃ ad mortẽ. Propterea letamini celi et q̃ habitatis in eis. Ue terre et mari: q2 deſcẽdit diabolus ad vos: habens iram magnam: ſciẽs q̃ modicũ tp̃s hꝫ. Et poſtquã vidit draco q̃ p̃iectꝰ eẽt i terrã: p̃ſecutꝰ ẽ mulierẽ: q̃ peperit maſculũ. D Et date ſunt mulieri ale due aq̃le magne vt volaret in deſertũ in locũ ſuuꝫ: vbi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie ſerpentiſ. Et miſit ſerpens ex ore ſuo poſt mulierẽ aquã tanq̃ flumen: vt eã faceret trahi a flumine. Et adiuuit terra mulierẽ: et aperuit os ſuũ: et abſorbuit flumẽ qđ miſit draco de ore ſuo. Et iratus eſt draco in mulierẽ: et abijt facere p̃elium cum reliquis de ſemine eius qui cuſtodiunt mandata

λὰς τοῦ θεοῦ, καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰησοῦ. καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης

Ca. 13.

Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτά, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡσεὶ ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου. καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι τῷ δεδωκότι τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, λέγοντες τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ, καὶ τίς δυνατὸς πολεμῆσαι μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίαν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν θεὸν βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. εἴ τις ἔχει οὖς ἀκουσάτω. εἴ τις ἔχει αἰχμαλωσίαν ὑπάγει, εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονή, καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ. καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἐποίει τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσωσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα καὶ πῦρ, ἵνα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνῃ ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα, ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃ εἶχε τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας, καὶ ἔζησε. καὶ ἐδόθη αὐτῷ πνεῦμα δοῦναι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου,

dei: et habent teſtimonium Jeſu xp̃i: et ſteti ſup arenã maris. A

Cap. 13.

Et vidi de mari beſtiã aſcẽdenteꝫ hñtẽ capita ſeptẽ et cornua decẽ: et ſup cornua eiꝰ decẽ diademata: et ſuper capita eius noĩa blaſphemie. Et beſtia quaꝫ vidi ſimilis erat pardo: et pedes eius ſicut pedes vrſi: et os eius ſicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem ſuam et p̃tãteꝫ magnaꝫ. Et vidi vnũ de capitibus ſuis quaſi occiſum in morteꝫ: et plaga mortis eius curata eſt. Et admirata eſt vniuerſa terra poſt beſtiam. Et adorauerunt draconeꝫ: q̃ dedit poteſtateꝫ beſtie: et adorauerũt beſtiam dicentes. Quis ſimilis beſtie et quis poterit pugnare cum ea? B Et datũ eſt ei os loquens magna et blaſphemias: et data eſt ei poteſtas facere bellum menſes quadraginta duos. Et aperuit os ſuũ i blaſphemias ad deũ: blaſphemare nomen eius et tabernaculũ eius et eos qui in celo hitãt. Et datũ ẽ illi bellũ facere cum ſanctis: et vincere eos. Et data ẽ illi p̃tãs in omnẽ tribũ et populum et linguã et genteꝫ: et adorauerũt eã omnes qui inhabitabant terrã: quoꝝ nõ ſũt ſcripta noĩa i libro vite agni qui occiſus eſt ab origine mundi. Jo.20.d Phil.4.a. Si q̃s hꝫ aurẽ audiat. C Qui i captiuitatẽ duxerit i captiuitatẽ vadet: q̃ i gladio occiderit opꝫ eũ gladio occidi. Hic eſt patientia et fides ſctõꝝ. Mat.26.e. Gene.9.a Et vidi aliam beſtiam aſcendenteꝫ de terra: et habebat cornua duo ſimilia agni. Et loq̃bat̃ ſicut draco. Et p̃tãtem prioris beſtie omnem faciebat in cõſpectu eiꝰ: et fecit terram et habitantes in ea adorare beſtiam primã: cuius curata eſt plaga mortis. Et fecit ſigna magna vt etiã ignẽ faceret d̃ celo deſcendere in terram in cõſpectu hominum. D Et ſeduxit habitantes in terra p̃p ſigna que data ſũt illi facere i cõſpectu beſtie: dicens hitantibꝰ i terra vt faciãt imaginẽ beſtie que habet plagam gladij: et vixit. Et datum eſt illi vt daret ſpiritum imagini beſtie:

και ίνα λαλήση ή εικών του θηρίου, και ποιεί τους μη προσκυνούντας την εικόνα του θηρίου ίνα αποκτανθώσι. και ποιεί πάντας τους μικρούς και τους μεγάλους και τους πλουσίους και τους πτωχούς και τους ελευθέρους και τους δούλους ίνα δώσιν αυτοίς χαράγματα επί της χειρός αυτών της δεξιάς, ή επί των μετώπων αυτών, και ίνα μήτις δύνηται αγοράσαι ή πωλήσαι, ει μή ο έχων το χάραγμα ή το όνομα του θηρίου, ή τον αριθμόν του ονόματος αυτού. ώδε η σοφία εστίν. ο έχων νουν ψηφισάτω τον αριθμόν του θηρίου. αριθμός γαρ ανθρώπου εστί, και ο αριθμός αυτού εστίν εξακόσιοι εξήκοντα εξ.

Cap. 14

Και είδον και ιδού αρνίον εστηκός επί το όρος σιών, και μετ αυτού εκατόν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες έχουσαι το όνομα αυτού και το όνομα του πατρός αυτού γεγραμμένον επί των μετώπων αυτών. και ήκουσα φωνήν εκ του ουρανού ως φωνήν υδάτων πολλών και ως φωνήν βροντής μεγάλης, και η φωνή ην ήκουσα ως κιθαρωδών κιθαριζόντων εν ταις κιθάραις αυτων, και άδουσιν ωδήν καινήν ενώπιον του θρόνου και ενώπιον των τεσσάρων ζώων και των πρεσβυτέρων, και ουδείς εδύνατο μαθείν την ωδήν, ει μή αι εκατόν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες οι ηγορασμένοι από της γης. ούτοι εισίν οι μετά γυναικών ουκ εμολύνθησαν, παρθένοι γαρ εισίν. ούτοι εισίν οι ακολουθούντες τω αρνίω όπου γαρ αν υπάγη. ούτοι υπό ιησού ηγοράσθησαν από των ανθρώπων απαρχή τω θεώ και τω αρνίω, και εν τω στόματι αυτών ουχ ευρέθη ψεύδος. άμωμοι γαρ εισί. και είδον άλλον άγγελον πετόμενον εν μεσουρανήματι έχοντα ευαγγέλιον αιώνιον ευαγγελίσασθαι τους καθημένους επί της γης και επί παν έθνος και φυλήν και γλώσσαν και λαόν, λέγων εν φωνή μεγάλη. φοβήθητε τον θεόν και δότε αυτώ δόξαν ότι ήλθεν η ώρα της κρίσεως αυτού, και προσκυνήσατε τω ποιήσαντι τον ουρανόν και την γην και την θάλασσαν και πηγάς υδάτων. και άλλος άγγελος δεύτερος ηκολούθησε λέγων. έπεσεν έπεσε βαβυλών η μεγάλη, εκ του οίνου του θυμού της πορνείας αυτής πεπότικε πάντα τα έθνη. και άλλος άγγελος τρίτος ηκολούθησεν αυτοίς, λέγων εν φωνή μεγάλη. είτις προσκυνεί το θηρίον και την εικόνα αυτού, και λαμβάνει χάραγμα επί του μετώπου αυτού ή επί την χείρα αυτού, και αυτός πίεται εκ του οίνου του

⁊ vt loquatur imago beſtie: ⁊ faciet vt quicūq; nō adorauerit imaginē beſtie: occidatur. Et faciet oēs puſillos ⁊ magnos ⁊ diuites ⁊ pauperes et liberos ⁊ ſeruos habere characterem in dextera manu aut in frontibus ſuis: et ne quis poſſit emere aut vendere: niſi q habeat characterem aut nomē beſtie: aut numerū nominis ei⁹. Hic ſapia ē. Qui hʒ itellectū cōputet numerū beſtie. Numerus enim hominis eſt: ⁊ numer⁹ eius ſexcenti ſexaginta ſex.

Cap. 14.

Et vidi: ⁊ ecce agnus ſtabat ſupra A
mōtē ſiō: ⁊ cū eo cētū q̃dragin
ta quattuor milia habentes
nomē ei⁹ et nomē patris eius
ſcriptum in frontibus ſuis.
Et audiui vocem de celo tanq̃ʒ vocē
aq̃ꝝ multaꝝ ⁊ tāq̃ʒ vocem tonitrui
magni: ⁊ vocē quā audiui ſicut citha
redorū citharizantiū in citharis ſuis:
⁊ cātabant quaſi canticum nouū ante
ſedē ⁊ ante q̃ttuor animalia
⁊ ſeniores: ⁊ nemo poterat
diſcere canticū niſi illa centum q̃dragi
ta q̃ttuor milia q empti ſunt de
terra. Hi ſunt qui cum mulieribus
non ſūt coinq̃nati: virgines ei ſūt. Hi
ſequuntur agnū quocunq;
ierit. Hi empti ſunt
ex omnibus primitie deo
⁊ agno: ⁊ in ore eorum
nō ē inuētū mēdaciū. Sine macla ei ſūt
ante thronū dei. Et vidi alteꝝ angelū vo B
lātē p mediū celū hñtē euāgeliū eternū
vt euāgelizaret ſedentibus ſup terrā ⁊
ſup oēʒ gentē ⁊ tribum ⁊ linguā
⁊ pplʒ: dicēs magna voce. Timete ps. 33
dñm: ⁊ date illi honorē: q2 venit ps. 145. Act. 14. c.
hora iudicij eius: ⁊ adorate
eū qui fecit celum ⁊ terram ⁊
mare ⁊ fontes aquarum. Et alius
angelus ſecutus eſt dicens.
Cecidit cecidit babylō illa magna: q a i 18. a.
vino ire fornicatiōis ſue potauit Iere. 51. a.
omnes gentes. Et terti⁹ āgel⁹ Eſaie. 21. c.
ſecut⁹ eſt illos dicēs voce
magna. Si quis adorauerit beſtiam et
imaginē ei⁹: ⁊ acceperit characterem
in fronte ſua aut in manu
ſua: hic bibet de vino

θυμού του θεού του κεκερασμένου ακράτου εν τω ποτηρίω της οργής αυτού, και βασανισθήσεται εν πυρί και θείω ενώπιον των αγίων αγγέλων και ενώπιον του αρνίου. και ο καπνός του βασανισμού αυτων εις αιώνας αιώνων αναβαίνει και ουκ έχουσιν ανάπαυσιν ημέρας και νυκτός οι προσκυνούντες το θηρίον και την εικόνα αυτού, και είτις λαμβάνει το χάραγμα του ονόματος αυτού. ώδε υπομονή των αγίων εστίν, ώδε οι τηρούντες τας εντολάς του θεού και την πίστιν του ιησού, και ήκουσα φωνής εκ του ουρανού λεγούσης μοι. γράψον μακάριοι οι νεκροί οι εν κυρίω αποθνήσκοντες. απάρτι λέγει ναι το πνεύμα ίνα αναπαύσωνται εκ των κόπων αυτών. τα δε έργα αυτών ακολουθεί μετ αυτών. και είδον, και ιδού νεφέλη λευκή, και επί την νεφέλην καθήμενος όμοιος υιώ ανθρώπου, έχων επί της κεφαλής αυτού στέφανον χρυσούν, και εν τη χειρί αυτού δρέπανον οξύ, και άλλος άγγελος εξήλθεν εκ του ναού κράζων εν φωνή μεγάλη τω καθημένω επί της νεφέλης. πέμψον το δρέπανον σου και θέρισον, ότι ήλθεν η ώρα του θερίσαι, ότι εξηράνθη ο θερισμός της γης. και έβαλεν ο καθήμενος επί την νεφέλην το δρέπανον αυτού επί την γην, και εθερίσθη η γη. και άλλος άγγελος εξήλθεν εκ του ναού του εν τω ουρανώ, έχων και αυτός δρέπανον οξύ. και άλλος άγγελος εξήλθεν εκ του θυσιαστηρίου, έχων εξουσίαν επί του πυρός, και εφώνησε κραυγή μεγάλη τω έχοντι το δρέπανον το οξύ, λέγων. πέμψον σου το δρέπανον το οξύ, και τρύγησον τους βότρυας της αμπέλου της γης, ότι ήκμασαν αι σταφυλαί αυτής. και έβαλεν ο άγγελος το δρέπανον αυτού εις την γην, και ετρύγησε την άμπελον της γης, και έβαλεν εις την ληνόν του θυμού του θεού τον μέγαν. και επατήθη η ληνός έξωθεν της πόλεως, και εξήλθεν αίμα εκ της ληνού άχρι των χαλινών των ίππων από σταδίων χιλίων εξακοσίων.

Cap. 15.

Και είδον άλλο σημείον εν τω ουρανώ μέγα και θαυμαστόν, αγγέλους επτά έχοντας πληγάς επτά τας εσχάτας, ότι εν αυταίς ετελέσθη ο θυμός του θεού. και είδον ως θάλασσαν υελίνην πυρί μεμιγμένην, και τους νικώντας εκ του θηρίου και εκ της εικόνος αυτού και εκ του αριθμού του ονόματος αυτού, εστώτας επί την θάλασσαν την υελίνην, έχοντας κιθάρας του θεού, και άδουσι την ωδήν μωύσεος του

ire dei qđ mixtum eſt mero in calice ire ipſius: et cruciabitur igne et ſulphure in cõſpectu angelorũ ſanctorum ⁊ añ cõſpectũ agni. C Et fumus tormentorum eorum deſcendet in ſecula ſeculorum: nec habẽt requiẽ die ac nocte qui adorauerunt beſtiam et imaginem eius: ⁊ ſi quis acceperit characterem nominis eius. Hic patientia ſanctorum eſt: qui cuſtodiunt mandata dei ⁊ fidem ieſu. Et audiui vocem de celo dicentem mihi. Scribe beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit ſpiritus vt requieſcãt a laboribus ſuis. Opera enim illorum ſequuntur illos. Et vidi: ⁊ ecce nubẽ candidam: et ſuper nubem ſedentem ſimilem filio hoĩs: habentem in capite ſuo coronam auream: et in manu ſua falcem acutam. Et alius angelus exiuit de templo clamãs voce magna ad ſedentem ſuper nubem. Mitte falcem tuam D ⁊ mete: qꝛ venit hora vt metatur: qm̃ aruit meſſis terre. Et miſit qui ſedebat ſuper nubem falcem ſuam in terram et meſſuit eam. Et alius angelus exiuit de templo: qđ eſt in celo: habens et ipſe falcem acutaʒ. Et alius angelus exiuit de altari: qui habebat poteſtatem ſupra ignem: ⁊ clamauit voce magna ad eum q̃ habebat falcem acutam dicens. Mitte falceʒ tuã acutã ⁊ vindemia botros vinee terre: quoniam mature ſunt vue eius. Et miſit angelus falcẽ ſuã acutã in terram: ⁊ vindemiauit vineaʒ terre: ⁊ miſit in lacũ ire dei magnuʒ. Et calcatus eſt lacus extra ciuitateʒ: et exiuit ſanguis de lacu vſqʒ ad frenos equorum per ſtadia mille ſexcenta.

ſupra. 9. a. et. i̅. 19. a.

Cap. 15.

A Et vidi aliud ſignum in celo magnũ ⁊ mirabile: angelos ſepteʒ hñtes plagas ſeptẽ nouiſſimas: quoniã in illis conſũmata eſt ira dei. Et vidi tanq̃ʒ mare vitreũ mixtuʒ igne: ⁊ eos qui vicerunt beſtiam et imaginẽ eius: ⁊ numeruʒ nois eius ſtantes ſupra mare vitreum habentes citharas dei: ⁊ cantantes canticum moyſi

δούλου του θεού και την ωδήν του αρνί
ου, λέγοντες. μεγάλα και θαυμαστά τα ερ
γα σου κύριε ο θεός ο παντοκράτωρ, δίκαιαι
και αληθιναί αι οδοί σου ο βασιλεύς των
εθνών. τίς ου μη φοβηθή σε κύριε, και δο
ξάση το όνομα σου, ότι μόνος άγιος ει, ότι
πάντα τα έθνη ήξουσι και προσκυνήσουσιν
ενώπιον σου, ότι τα δικαιώματα σου εφα=
νερώθησαν. και μετά ταύτα είδον και ηνοί=
γη ο ναός της σκηνής του μαρτυρίου εν τω
ουρανώ. και εξήλθον οι επτά άγγελοι οι ε=
χοντες τας επτά πληγάς εκ του ουρανού, οι
ήσαν ενδεδυμένοι λίνον και καθαρόν και
λαμπρόν, και περιεζωσμένοι περί τα στή
θη ζώνας χρυσάς, και εν εκ των τεσσάρων ζώ
ων έδωκε τοις επτά αγγέλοις επτά φιά=
λας χρυσάς γεμούσας του θυμού του θε=
ού του ζώντος εις τους αιώνας των αιώνων.
και εγεμίσθη ο ναός καπνού εκ της δόξης
του θεού και εκ της δυνάμεως αυτού, και
ουδείς ηδύνατο εισελθείν εις τον ναόν άχρι
τελεσθώσιν αι επτά πληγαί των αγγέλων.

Cap.16.

Και ήκουσα φωνής μεγάλης εκ του ναού
λεγούσης τοις επτά αγγέλοις. υπάγε
τε εκχέατε τας φιάλας του θυμού του θεού
εις την γην. και απήλθεν ο πρώτος και εξέχεε
την φιάλην αυτού επί την γην, και εγένετο
έλκος κακόν και πονηρόν εις τους ανθρώ=
πους τους έχοντας το χάραγμα του θηρίου
και τους προσκυνούντας τη εικόνι αυτού.
και ο δεύτερος άγγελος εξέχεε την φιάλην
αυτού εις την θάλασσαν, και εγένετο αίμα
ως νεκρού, και πάσα ψυχή ζώσα απέθανεν
εν τη θαλάσση. και ο τρίτος άγγελος εξέχεε
την φιάλην αυτού εις τους ποταμούς και τας
πηγάς των υδάτων, και εγένετο αίμα. και
ήκουσα του αγγέλου των υδάτων λέγον=
τος. δίκαιος ει ο ων, και ο ην ο όσιος, ότι
ταύτα έκρινας, ότι αίμα αγίων και προφη=
τών εξέχεαν, και αίμα αυτοίς έδωκας πιείν
άξιοι εισί. και ήκουσα εκ του θυσιαστηρίου λέ
γοντος. ναι κύριε ο θεός ο παντοκράτωρ, α
ληθιναί και δίκαιαι αι κρίσεις σου. και ο τέταρ
τος άγγελος εξέχεε την φιάλην αυτού επί
τον ήλιον, και εδόθη αυτώ καυματίσαι τους
ανθρώπους εν πυρί. και εκαυματίσθησαν
οι άνθρωποι καύμα μέγα, και εβλασφή=
μησαν οι άνθρωποι το όνομα του θεού
του έχοντος την εξουσίαν επί τας πλη
γάς ταύτας, και ου μετενόησαν δούναι
αυτώ δόξαν. και ο πέμπτος άγγελος
εξέχεε την φιάλην αυτού επί τον θρόνον
του θηρίου, και εγένετο η βασιλεία αυτού

ſerui dei ⁊ canticum agni B
dicētes. Magna ⁊ mirabilia ſūt opa
tua domine deus omnipotens: iuſte
⁊ vere ſunt vie tue domine rex
ſeculoꝝ. Quis nō timebit te dñe ⁊ ma
gnificabit nomē tuū? Quia ſolus pius es:
qm̄ oēs gentes venient ⁊ adorabunt
in ꝯſpectu tuo: qm̄ iudicia tua manife
ſta ſūt. Et poſt hec vidi: ⁊ ecce apertū ē C
templū tabernaculi teſtimonij in
celo. Et exierūt ſeptē angeli habentes
ſeptem plagas de templo
veſtiti lino mundo et
candido: ⁊ precincti circa pectora
zonis aureis. Et vnū de q̄ttuor aīalibꝰ D
dedit ſeptem angelis ſeptem phialas
aureas plenas iracundie dei
viuentis in ſecula ſeculorum.
Et impletū ē templū dei fumo a maieſtate
dei ⁊ de virtute eius: ⁊
nemo poterat introire in tēplum donec
ꝯſūmarent ſeptē plage ſeptē angelorū.

Cap.16.

Et audiui vocē magnā de templo A
dicentē ſeptē angelis. Ite ⁊
effundite ſeptē phialas ire dei
in terrā. Et abijt primꝰ angelus ⁊ effu=
dit phialā ſuā in terram: ⁊ factum eſt
vulnus ſeuū ⁊ peſſimū in homines
qui habebāt characterem beſtie [⁊ eiꝰ.
⁊ in eos q̄ adorauerūt beſtiā ⁊ imaginē
Et ſcđs angelus effudit phialam
ſuā in mare: et factus eſt ſanguis
tanq̄ mortui: ⁊ oīs aīa viuēs mortua ē
in mari. Et tertius effudit
phialam ſuam ſuper flumina et ſuper
fontes aquaꝝ: ⁊ factus eſt ſanguis. Et
audiui angelū aquarū dicentem.
Juſtus es dñe q̄ es ⁊ q̄ eras ſctūs: q̄ B
hoc iudicaſti: q̄r ſāguinē ſctōꝝ ⁊ ꝓphe
tarū effunderūt: ⁊ ſāguinē eis dediſti bi
bere. Digni eī ſūt. Et audiui de altari
dicētē. Etiā dñe deus oīpotens vera
⁊ iuſta iudicia tua. Et quartus
angelus effudit phialam ſuam in
ſolem ⁊ datū eſt illi eſtu affligere
hoīes ⁊ igni. Et eſtuauerunt
hoīes eſtu magno: ⁊ blaſphemauerunt
nomen dei
habentis ptātē ſuper has plagas:
neq̄ egerunt penitentiam vt darent
illi gloriam. Et quintus angelus
effudit phialam ſuam ſuper ſedem
beſtie: ⁊ factum eſt regnum eius

εσκοτωμένη, και εμασσώντο τας γλώσσας
αυτών εκ του πόνου, και εβλασφήμησαν
τον θεόν του ουρανού εκ των πόνων αυ
τών και εκ των ελκών αυτών, και ου μετε
νόησαν εκ των έργων αυτών. και ο έκτος
άγγελος εξέχεε την φιάλην αυτού επί τον
ποταμόν τον μέγαν ευφράτην, και εξη=
ράνθη το ύδωρ αυτού, ίνα ετοιμασθή η ο=
δός των βασιλέων των από ανατολών η=
λίου. και είδον εκ του στόματος του δρά
κοντος και εκ του στόματος του θηρίου και
εκ του στόματος του ψευδοπροφήτου
πνεύματα τρία ακάθαρτα ως βάτραχοι.
εισί γαρ πνεύματα δαιμόνων ποιούντα
σημεία, α εκπορεύεται επί τους βασιλείς
της οικουμένης όλης, συναγαγείν αυτούς
εις τον πόλεμον της ημέρας εκείνης της με
γάλης του θεού του παντοκράτωρος. ιδού
έρχομαι ως κλέπτης. μακάριος ο γρηγο=
ρών και τηρών τα ιμάτια αυτού, ίνα μη
γυμνός περιπατή, και βλέπωσι την ασχη=
μοσύνην αυτού. και συνήγαγεν αυτούς
εις τόπον τον καλούμενον εβραϊστί αρμα
γεδών. και ο έβδομος άγγελος εξέχεε την
φιάλην αυτού εις τον αέρα, και εξήλθε φω
νή μεγάλη από του ναού του ουρανού α
πό του θρόνου λέγουσα. γέγονε. και εγέ
νοντο αστραπαί και βρονταί και φωναί, και
σεισμός εγένετο μέγας οίος ουκ εγένετο
αφού οι άνθρωποι εγένοντο επί της γης
τηλικούτος σεισμός ούτω μέγας. και εγέ
νετο η πόλις η μεγάλη εις τρία μέρη, και
αι πόλεις των εθνών έπεσον. και βαβυ=
λών η μεγάλη εμνήσθη ενώπιον του θεού,
δούναι αυτή το ποτήριον του οίνου του
θυμού της οργής αυτού. και πάσα νήσος
έφυγε, και όρη ουχ ευρέθησαν. και χά=
λαζα μεγάλη ως ταλαντιαία καταβαίνει
εκ του ουρανού επί τους ανθρώπους, και
εβλασφήμησαν οι άνθρωποι τον θεόν εκ της
πληγής της χαλάζης, ότι μεγάλη εστίν η
πληγή αυτής σφόδρα.

Cap.17.

Και ήλθεν εις εκ των επτά αγγέλων των
εχόντων τας επτά φιάλας, και ελάλη=
σε μετ εμού λέγων. δεύρο δείξω σοι το
κρίμα της πόρνης της μεγάλης της καθημέ=
νης επί των υδάτων των πολλών, μεθ ης
επόρνευσαν οι βασιλείς της γης. και εμεθύ
σθησαν οι κατοικούντες την γην εκ του οίνου
της πορνείας αυτής. και απήνεγκε με εις έρη
μον εν πνεύματι και είδον γυναίκα καθημένην
επί θηρίον κόκκινον γέμον ονομάτων βλασ
φημίας, έχον κεφαλάς επτά και κέρατα δε

tenebroſum: ⁊ cōmanducauerūt linguas
ſuas pre dolore: ⁊ blaſphemauerunt
deum celi pre doloribus
et vulneribus ſuis: et nō egerūt penitētiā
ex operibus ſuis. Et ſextus C
angelus effudit phialam ſuam in
flumē illud magnū eufratē: et ſiccauit
aquam eius: vt prepararetur via
regibus ab ortu ſolis.
Et vidi de ore draconis
et de ore beſtie et
de ore pſeudoprophete exire
ſpūs tres immūdos in modū ranarum.
Sunt .n. ſpūs demoniorū facientes
ſigna: ⁊ procedunt ad reges
totius terre congregare illos
in pliū ad diē magnū
omnipotentis dei. Ecce ſupra.3.a.
venio ſicut fur. Beatus qui vigilat 1.The.5.a
et cuſtodit veſtimenta ſua ne 2.Pe.3.c. Mat.24.g
nudus ambulet ⁊ videant turpitudinē Luce.12.c. 1.Co.5.a.
eius. Et congregauit illos
in locū q̄ vocat hebraice hermagedon.
Et ſeptimus angelus effudit D
phialam ſuā in aerem: et exiuit vox
magna de templo a
throno dicens. Factū eſt. Et facta ſunt
fulgura et voces ⁊ tonitrua: et
terremotꝰ factus eſt magnꝰ q̄lis nūq̄ fu
it ex quo homines fuerunt ſuper terram
talis terremotꝰ ſic magnꝰ. Et facta eſt
ciuitas magna in tres partes: et
ciuitates gentiū ceciderunt. Et babylon
magna venit in memoriam ante deum:
dare illi calicem vini
indignatiōis ire eiꝰ. Et omnis inſula
fugit: et montes non ſunt inuēti. Et grā
do magna ſicut talentū deſcendit
de celo in homines: et
blaſphemauerunt homines deum ꝓpter
plagā grādinis: qm̄ magna facta eſt
vehementer.

Cap.17

Et venit vnus de ſeptē angelis A
q̄ hēbant ſeptē phialas. Et locutꝰ
ē mecū dicēs. Veni ⁊ oſtendā tibi
dānationē meretricis magne que ſedet
ſuper aquas multas: cū qua
fornicati ſunt reges terre: ⁊ inebriati ſunt
qui inhabitant terram de vino
proſtitutionis eius. Et abſtulit me in
ſpū in deſertū. Et vidi mulierē ſedētē ſup
beſtiā coccineā plenā noībus blaſphemie:
hñtē capita ſeptē et cornua decem.

κα. καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφύ=
ραν καὶ κόκκινον, κεχρυσωμένη χρυσῷ
καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα
χρυσοῦν ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέ=
μον βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς
πορνείας αὐτῆς. καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς
ὄνομα γεγραμμένον μυστήριον, βαβυ=
λὼν ἡ μεγάλη ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ
τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. καὶ εἶδον τὴν
γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν
ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων
ἰησοῦ. καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα
μέγα. καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος· διατί ἐθαύ=
μασας; ἐγὼ σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυ=
ναικὸς καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐ
τὴν τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ
δέκα κέρατα. τὸ θηρίον ὃ εἶδες, ἦν καὶ οὐκ
ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσ=
σου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν, καὶ θαυ=
μάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν
οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐπὶ τὸ βιβλί=
ον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλέ=
ποντες τὸ θηρίον, ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστι. καὶ
παρέσται. ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπ
τὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσίν, ὅπου ἡ γυνὴ
κάθηται ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ βασιλεῖς ἑπτά εἰ=
σιν. οἱ πέντε ἔπεσον, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος
οὔπω ἦλθε. καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐ=
τὸν δεῖ μεῖναι. καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν καὶ
οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοος ἐστί, καὶ
ἐκ τῶν ἑπτά ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπά=
γει. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, δέκα βασι
λεῖς εἰσίν, οἵτινες βασιλείαν οὔπω ἔλαβον,
ἀλλ᾽ ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμ
βάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώ
μην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξου=
σίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν. οὗτοι με
τὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνί=
ον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶ
καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ
κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί. καὶ λέγει
μοι. τὰ ὕδατα ἃ εἶδες οὗ ἡ πόρνη κάθηται
λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσί, καὶ ἔθνη καὶ γλῶσ=
σαι, καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ θη=
ρίον, οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἠ=
ρημωμένην ποιήσουσιν αὐτήν, καὶ γυμνὴν
ποιήσουσιν αὐτήν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς
φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυ
ρί. ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν
ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι
γνώμην μίαν, καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐ
τῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθήσονται οἱ λόγοι

Et mulier erat circumdata purpura
⁊ coccino ⁊ inaurata auro
⁊ lapide precioſo ⁊ margaritis: habens
poculum aureũ in manu ſua plenum
abominatione ⁊ immundicia
fornicationis eius. Et in fronte eius
nomen ſcriptum myſteriũ: babylon B
magna mater fornicationum ⁊
abominationum terre. Et vidi
mulierem ebriam de ſanguine
ſctõꝝ ⁊ de ſanguine martyrum
ieſu. Et miratꝰ ſũ cũ viderẽ illã ãmira=
tiõe magna: ⁊ dixit mihi ãgelꝰ. Quare
miraris? Ego dicã tibi ſacramẽtũ mu=
lieris ⁊ beſtie que portat eam:
que habet capita ſeptem et non
cornua decẽ. Beſtia quã vidiſti fuit ⁊
eſt: ⁊ aſcenſura eſt de abyſſo:
⁊ in interitũ ibit: ⁊ mirabuntur
inhabitantes terram: quorum
non ſunt ſcripta nomina in libro
vite a conſtitutione mundi: videntes
beſtiam que erat ⁊ non eſt. Et C
hic eſt ſenſus qui hȝ ſapiaȝ. Septeȝ
capita ſeptem montes ſunt: ſuper quos
mulier ſedet: ⁊ reges ſeptem ſunt.
Quinqȝ ceciderũt: vnus eſt: et alius
nõdũ venit. Et cũ venerit opȝ illũ breue
tps manere. Et beſtia que erat ⁊
non eſt: ⁊ ipſa octaua eſt: et
de ſeptem eſt: et in interitum vadet.
Et decẽ cornua q̃ vidiſti: decem reges
ſunt: qui regnum nondum acceperunt
ſȝ ptãtẽ tanq̃ȝ reges vna hora accipient
poſt beſtiam. Hi vnũ conſilium
habent: ⁊ virtutem et poteſtatem
ſuam beſtie tradent. Hi cum D
agno pugnabunt: et agnus
vincet illos: qm̃ dñs dñorum eſt
⁊ rex regũ: et qui cum illo ſunt j.19.c. 1.Thi.6.d
vocati ⁊ electi ⁊ fideles. Et dixit
mihi. Aq̃s q̃s vidiſti vbi meretrix ſedet:
populi ſunt ⁊ gentes et lingue:
⁊ decẽ cornua que vidiſti in beſtia:
hi odient fornicariam: et deſolatam
facient illam et nudam:
et carnes eius
manducabunt: ⁊ ipſaȝ igni cõcremabũt.
Deus ei dedit in corda eorum
vt faciant qđ placitum eſt illi:
vt dent regnum ſuum
beſtie: donec conſummentur verba

του θεού. και η γυνή ην είδες εστιν η πόλις
η μεγάλη η έχουσα βασιλειαν επί των βα
σιλέων της γης. Cap. 18.
Και μετά ταυτα είδον άλλον άγγελον κα
ταβαίνοντα εκ του ουρανού έχοντα ε-
ξουσίαν μεγάλην, και η γη εφωτίσθη εκ της
δόξης αυτού, και έκραξεν εν ισχυρά φωνή,
λέγων. έπεσεν έπεσε βαβυλων η μεγάλη, και
εγενετο κατοικητήριον δαιμόνων και φυλα-
κή παντός πνεύματος ακαθάρτου και φυ-
λακή παντός ορνεου ακαθάρτου και μεμι-
σημένου, ότι εκ του θυμού του οίνου της
πορνείας αυτής πεπότικε πάντα τα εθνη.
και οι βασιλείς της γης μετ αυτής επόρνευ
σαν. και οι έμποροι της γης εκ της δυνάμε
ως του στρήνους αυτής επλούτησαν. και ή-
κουσα άλλην φωνήν εκ του ουρανού λέγου
σαν. εξελθετε εξ αυτής ο λαός μου, ίνα μη
συγκοινωνήσητε ταις αμαρτιαις αυτης. και
εκ των πληγων αυτής ίνα μη λάβητε. ότι ε-
κολλήθησαν αυτής αι αμαρτίαι άχρι του ου
ρανού, και εμνημόνευσεν αυτής ο θεός τα α-
δικήματα αυτής. απόδοτε αυτή, ως και αυ
τή απέδωκεν υμίν, και διπλώσατε αυτή δι-
πλά κατά τα έργα αυτής. εν τω ποτηρίω ω
εκέρασε, κεράσατε αυτή διπλούν. όσα εδό
ξασεν εαυτήν και εστρηνιασε, τοσούτον δό
τε αυτή βασανισμόν, ότι εν τη καρδία αυτής
λέγει ότι κάθημαι βασίλισσα, και χήρα ουκ
ειμι, και πένθος ου μή ίδω. διά τούτο εν μι
ά ημέρα ήξουσιν αι πληγαί αυτής θάνατος
και πένθος και λιμός, και εν πυρί κατακαυ
θήσεται, ότι ισχυρός κύριος ο θεός ο κρίνας
αυτήν. και κλαύσουσι και κόψονται επ' αυ
τήν οι βασιλείς της γης, οι μετ αυτής πορ-
νεύσαντες και στρηνιάσαντες, όταν βλέπωσι
τον καπνόν της πυρώσεως αυτής, από
μακρόθεν εστηκότες διά τον φόβον του βα
σανισμού αυτής, λέγοντες. ουαί ουαί η πό
λις η μεγαλη βαβυλών η πόλις η ισχυ-
ρά, ότι μιά ώρα ήλθεν η κρίσις σου. και οι
έμποροι της γης κλαίουσι και πενθούσιν
επ' αυτή, ότι τον γόμον αυτών ουδείς
αγοράζει ουκέτι, γόμον χρυσού και αργύ
ρου και λίθου τιμίου και μαργαρίτου και
βύσσου και πορφυρού και σηρικού και κοκ
κίνου, και παν ξύλον θύινον και παν σκεύος
ελεφάντινον και παν σκεύος εκ ξύλου τι-
μιωτάτου, και χαλκού και σιδήρου και
μαρμάρου, και κινάμωμον και θυμιά-
ματα, και μύρον και λίβανον, και οί-
νον και έλαιον, και σεμίδαλιν και σίτον

dei. Et mulier q̃ʒ vidiſti ē ciuitas
magna que hʒ regnū ſuper reges
terre Cap. 18.
Et poſt hec vidi aliū angelū deſcē
dentē de celo habentem poteſtatēʒ
magnā: ⁊ terra illuminata eſt a
gloria ei⁹. Et exclamauit in fortitudie
dicēs. Cecidit cecidit babylō magna ⁊ ſupra.14.b
facta ē habitatio demonioꝝ et cuſtodia Ie.51.a.
omnis ſpūs immūdi: et cuſtodia Eſa.21.a
oīs volucris immunde et odibilis:
q2 de vino ire
fornicatiōis eius biberunt oēs gentes.
Et reges terre cum illa fornicati ſūt:
⁊ mercatores terre de virtute
deliciaꝝ eius diuites facti ſunt. Et au
diui aliam vocem de celo dicentem.
Exite de illa populus meus: ⁊ ne B
participes ſitis delictorum eius: et
de plagis eius nō accipiatis. Quoniā per
uenerunt pctā eius vſqʒ ad celum:
⁊ recordatus eſt dominus iniquitatum
eius. Reddite illi ſicut ⁊ ipſa
reddidit vobis: ⁊ duplicate duplicia
ſm opera eius. In poculo quo
miſcuit vobis: miſcete illi duplū. Quā
tū glorificauit ſe ⁊ in delitijs fuit: tm̄ date
illi tormētū ⁊ luctuʒ: quia in corde ſuo
dicit. Sedeo regina: ⁊ vidua non Eſa.47.a.
ſum: et luctuʒ nō videbo. Ideo in vna C
die venient plage eius: mors
et luctus ⁊ fames: ⁊ igne comburetur:
q2 fortis eſt dn̄s deus qui iudicauit
illā. Et flebūt et plangent ſe ſup illaʒ
reges terre qui cum illa fornicati ſunt
et in delicijs vixerunt: cum viderint
fumum incendij eius:
longe ſtantes propter timorē tormētoꝝ
eius: dicentes. Ue ve ciuitas illa Iere.51.b.
magna babylon ciuitas illa fortis:
qm̄ vna hora venit iudiciuʒ tuum. Et
negociatores terre flebunt et lugebunt
ſuper illā: qm̄ merces eorum nemo
emet amplius: merces auri ⁊ argenti
⁊ lapidis pcioſi ⁊ margarite et
byſſi ⁊ purpure et ſerici et coccini:
et oē lignū thyinum: et omnia vaſa
eboris de lapide precioſo
et eramento: et ferro et odoramētoꝝ
marmore: et cinamomū et amomuʒ ⁊
et vnguenti et thuris et vini
et olei et ſimile et tritici

καὶ κτήνη καὶ πρόβατα καὶ ἵππων καὶ ῥαιδῶν καὶ σωμάτων καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. καὶ ἡ ὀπώρα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλοντο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ εὑρήσεις αὐτά. οἱ ἔμποροι τούτων οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες καὶ λέγοντες οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τῶν πλοίων πλέων καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν. καὶ ἔκραζον βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, λέγοντες. τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ. καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες καὶ λέγοντες. οὐαὶ οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη. εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ οὐρανὲ καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς. καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων. οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων εὑρέθη καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς. Cap. 19.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων ἀλληλούϊα. ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ, ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην τὴν μεγάλην, ἥτις διέφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. καὶ δεύτερον εἴρηκεν ἀλληλούϊα. καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἔπεσον οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἰκοσιτέσσαρες καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου λέγοντες ἀμὴν ἀλληλούϊα. καὶ φωνὴ ἐκ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε λέγουσα. αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἡμῶν πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτὸν οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν λεγόντων ἀλληλούϊα, ὅτι ἐβασίλευσε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ. χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτήν. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον λαμπρὸν καὶ καθαρόν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστί. καὶ λέγει μοι. γράψον. μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ εἰσὶ τοῦ θεοῦ. καὶ ἔπεσον ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι. ὅρα μή. σύνδουλός σου εἰμί, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν ἰησοῦ. τῷ θεῷ προσκύνησον. ἡ γὰρ μαρτυρία τοῦ ἰησοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας. καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινὸς καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φλὸξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων ὀνόματα γεγραμμένα καὶ ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐπὶ ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καθαρόν. καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη. καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος, καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον. βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων. καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι. δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ θεοῦ ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων

⁊ iumẽtoꝝ ⁊ ouiũ ⁊ equoꝝ ⁊ rhedaruʒ
⁊ mancipiorum ⁊ animarum hominũ.
Et poma deſiderij anime tue
diſceſſerunt a te: ⁊ oĩa pinguia ⁊
pclara perierũt a te: ⁊ amplius illa iam
non inuenient mercatores hominum.
Qui diuites facti ſunt: ab ea longe E
ſtabunt propter timorem tormentorum
eius: flentes ac lugentes ⁊ dicentes.
Ve ve ciuitas illa magna q̃ amicta e- Hie.51.b.
rat byſſo ⁊ purpura ⁊ cocco:
⁊ deaurata ẽ auro ⁊ lapide precioſo
⁊ margaritis: qm̃ vna hora deſtitute ſũt
tãte diuitie. Et oĩs gubernator ⁊
oẽs qui in lacum nauigant ⁊ naute
⁊ qui in mari operantur: longe
ſteterũt: ⁊ clamauerunt videntes
locum incendij eius: dicentes. Que F
ſimilis ciuitati huic magne? Et miſerũt pul
uerẽ ſup capita ſua: et clamauerũt flẽ
tes ⁊ lugentes: dicentes. Ve ve ſunt oẽs
ciuitas illa magna: in q̃ diuites facti
q̃ hẽbant naues in mari de
preciis eiꝰ: qm̃ vna hora deſolata ẽ. E-
xulta ſup eã celũ ⁊ ſancti
apli ⁊ prophete: qm̃ iudicauit deus
iudiciũ vrm̃ de illa. Et ſuſtulit vnꝰ ãge
lus fortis lapidẽ q̃ſi molarẽ magnũ: et G
miſit in mare dicens. Hoc impetu Iere.51.c.
mittetur babylon ciuitas illa magna:
⁊ vltra iã non inuenietur. Et vox citha
redoꝝ ⁊ muſicoꝝ ⁊ tibia canentiũ
⁊ tuba nõ audiet in te ampliꝰ: ⁊ oĩs ar
tifex oĩs artis nõ inuenietur in te ãpliꝰ:
⁊ vox mole nõ audiet in te ampliꝰ.
Et lux lucerne nõ lucebit in te ãpliꝰ: ⁊
vox ſponſi ⁊ ſponſe non audietur
adhuc in te: qꝛ mercatores tui erãt pnci
pes terre: qꝛ in veneficijs tuis errauerũt
oẽs gẽtes: ⁊ in ea ſanguis
pphetaꝝ ⁊ ſctõꝝ inuentus eſt: ⁊ oim
qui interfecti ſunt in terra. Cap. 19
Poſt hec audiui q̃ſi vocẽ magnã tu A
baꝝ multaꝝ in celo dicentium
alleluia. Salus ⁊ virtus ⁊ gloria
dei noſtri: qꝛ vera
⁊ iuſta iudicia ſũt eiꝰ: qui iudicauit de
meretrice magna q̃ corrupit terram ſup.6.c.
in pſtitutiõe ſua: ⁊ vindicauit ſanguinẽ
ſeruoꝝ ſuoꝝ de manibꝰ eius. Et
iterum dixerunt alleluia. Et fumus ſupra.9.a. et.14.c.
eius aſcendit in ſecula ſeculorum.
Et ceciderunt ſeniores viginti quatuor
⁊ quattuor animalia: ⁊ adorauerunt
deum ſedentem ſuper thronum
dicentes amen alleluia. Et vox de
throno exiuit dicẽs. Laudẽ dicite deo
noſtro oẽs ſcti eius ⁊ qui timetis
eum puſilli ⁊ magni. Et audiui
q̃ſi vocẽ tube magne ⁊ ſicut vocem
aq̃rũ multaꝝ: ⁊ ſicut vocẽ tonitruoꝝ
magnoꝝ dicẽtiũ allã: qm̃ regnauit
dñs deus noſter oĩps.
Gaudeamꝰ ⁊ exultemꝰ ⁊ demus B
gliã ei: qꝛ venerunt nuptie agni:
et vxor eius preparauit ſe.
Et datũ ẽ illi vt cooperiat ſe byſſino
ſplẽdẽti ⁊ cãdido. Byſſinum enim
iuſtificatiões ſũt ſctoꝝ. Et dixit mihi.
Scribe. Bti qui ad cenã Mat.22.a. Luce.14.d
nuptiaꝝ agni vocati ſũt. Et dixit mi
hi. Hec verba dei vera ſunt. Et
cecidi ad pedes eius vt adorarem
eũ. Et dixit mihi. Vide ne feceris: cõ Infra.22.b.
ſeruus tuus ſum: ⁊ fratrum tuorum
habentium teſtimonium ieſu. Deũ ado
ra. Teſtimonium enim eſt
ſpiritus prophetie. Et vidi celum
apertum: ⁊ ecce equus albus:
⁊ q ſedebat ſup eũ vocabat fidelis
et verax: et cum iuſtitia iudicat et C
pugnat. Oculi aũt eiꝰ ſicut flãma ignis: ſupra.1.c.et
et in capite eius diademata
multa: habens nomen
ſcriptũ qd nemo nouit niſi ipſe.
Et veſtitus erat veſte aſperſa Eſa.63.a.
ſãguine: et vocabat nomẽ eiꝰ verbũ
dei. Et exercitus qui ſunt in
celo ſequebantur eum in equis albis:
veſtiti byſſino albo et mundo:
⁊ de ore eiꝰ procedit gladiꝰ ex ſupra 1. d.
vtraqꝫ pte acutꝰ: vt in ipſo percutiat
gentes: et ipſe reget eas in virga Pſ.2.
ferrea: et calcat torcular vini
furoris ire dei omnipotentis:
et hʒ in veſtimento et in
femore ſuo ſcriptum. Rex 1.Thi.6.d
regũ et dñs dñantium. Et vidi
vnũ angelũ ſtantẽ in ſole: et clamauit
voce magna dicens omnibus auibus
q̃ volabãt per medium celi. Venite et D
cõgregamini ad cenã magnã:
vt mãducetis carnes regũ et carnes
tribunoꝝ et carnes fortiũ: et carnes
equoꝝ et ſedentium in ipſis: et
carnes oim liberorum et ſeruorum et

μικρῶν τε καὶ μεγάλων. καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ. ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ, καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν. Cap.20.

Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου, καὶ ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὅς ἐστι διάβολος καὶ ὁ σατανᾶς ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισε καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανᾷ ἔτι τὰ ἔθνη ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον. καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ οὔτε τῇ εἰκόνι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν, καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ. ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ᾽ ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ᾽ αὐτοῦ χίλια ἔτη. καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη λυθήσεται ὁ σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ καὶ τὸν Μαγώγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην. καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτούς, καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θη-

puſillorꝝ τ magnorꝝ. Et vidi beſtiā τ reges terre et exercitus eorꝝ congregatos ad faciendum preliū cū illo q̄ ſedebat in equo τ cum exercitu eius. Et apprehenſa eſt beſtia τ cum ea pſeudopropheta qui fecit ſigna corā ipſo quibus ſeduxit eos qui acceperūt characterem beſtie: τ q̄ adorauerunt imaginem eius. Uiui miſſi ſunt hi duo in ſtagnū ignis ardentis τ ſulphuris: τ ceteri occiſi ſunt in gladio ſedentis ſuper equum qui procedit de ore ipſius: τ omnes aues ſaturate ſūt carnibus eorum. Cap.20

A Et vidi angelū deſcēdētē de celo habētē clauem abyſſi τ cathenā magnā in manu ſua: τ apphēdit draconē ſerpentem antiquū: qui eſt diabolus τ ſathanas: τ ligauit eū per ānos mille: τ miſit eum in abyſſum: τ clauſit et ſignauit ſuper illū vt nō ſeducat ãpli9 gētes donec cōſummenť mille anni: τ poſt hoc opꝫ illū ſolui modico tpe. Et vidi ſedes: τ ſederūt ſup eas: τ iudiciū datum eſt

B illis: et aias decollatorum pp teſtimoniū ieſu τ propter verbū dei: τ qui non adorauerunt beſtiam neq̄ꝫ imaginem eius: nec acceperūt characterē ei9 in frontibus aut in manib9 ſuis: τ vixerunt τ regnauerunt cum chriſto mille annis. Ceteri mortuorum non vixerunt donec cōſummenť mille anni. Hec ē reſurrectio pͥma. Btūs τ ſctūs q̄ hꝫ partem in reſurrectione prima. In his ſecūda morꝭ nō hꝫ poteſtatē: ſed erunt ſacerdotes dei τ xpi: τ regnabūt cū illo mille ānis. Et cū

C cōſūmati fuerit mille anni: ſoluetť ſathanas de carcere ſuo: τ exibit et ſeducet gētes q̄ ſunt ſup q̄tuor angulos terre gog τ magog: τ ꝯgregabit eos in preliuꝫ: quorum numerus eſt ſicut arena maris. Et aſcenderunt ſup latitudinem terre: τ circuierunt caſtra ſanctorum et ciuitatem dilectā. Et dſcēdit ignis a deo de celo τ deuorauit eos: et diabol9 q̄ ſeducebat eos miſſus ē in ſtagnū ignis τ ſulphuris: vbi τ beſtia

ρίον και ο ψευδοπροφήτης, και βασανισθή
σονται ημέρας και νυκτός εις τους αιώνας
των αιώνων. και είδον θρόνον μέγαν λευ=
κόν, και τον καθήμενον επ αυτόν, ου από
προσώπου έφυγεν ο ουρανός και η γη, και
τόπος ουχ ευρέθη αυτοίς. και είδον τους
νεκρούς τους μεγάλους και τους μικρούς
εστώτας ενώπιον του θρόνου, και βιβλία
ανεώχθησαν, και άλλο βιβλίον ανεώχθη ο
εστί της ζωής. και εκρίθησαν οι νεκροί εκ των
γεγραμμένων εν τοις βιβλίοις κατά τα έρ
γα αυτών, και έδωκεν η θάλασσα τους εν
αυτή νεκρούς, και ο θάνατος και ο άδης έ
δωκαν τους εαυτών νεκρούς, και εκρίθησαν
έκαστος κατά τα έργα αυτών, και ο θάνα
τος και ο άδης εβλήθησαν εις την λίμνην
του πυρός. ούτος εστίν ο θάνατος ο δεύ=
τερος η λίμνη του πυρός. και είτις ουχ ευ
ρέθη εν τη βίβλω της ζωής γεγραμμένος, ε
βλήθη εις την λίμνην του πυρός. Cap. xxi.
Και είδον ουρανόν καινόν και γην καινήν.
ο γαρ πρώτος ουρανός και η πρώτη
γη παρήλθε, και η θάλασσα ουκ εστίν έτι.
και την πόλιν την αγίαν ιερουσαλήμ και=
νήν είδον καταβαίνουσαν από του θεού εκ
του ουρανού, ητοιμασμένην ως νύμφην κε
κοσμημένην τω ανδρί αυτής. και ήκουσα
φωνής μεγάλης εκ του ουρανού λεγού=
σης. ιδού η σκηνή του θεού μετά των ανθρώ
πων, και σκηνώσει μετ αυτών, και αυτοί λα
οί αυτού έσονται, και αυτός ο θεός έσται
μετ αυτών. και εξαλείψει παν δάκρυον α
πό των οφθαλμών αυτών, και ο θάνατος
ουκ έσται έτι, ούτε πένθος, ούτε κραυγή,
ούτε πόνος ουκ έσται έτι, ότι τα πρώτα
απήλθον. και είπεν ο καθήμενος επι τον θρό
νω. ιδού καινά ποιώ πάντα. και λέγει μοι.
γράψον ότι ούτοι οι λόγοι αληθινοί και
πιστοί εισί. και είπε μοι. γέγονα το α και το
ω, αρχή και τέλος. εγώ τω διψώντι δώ
σω εκ της πηγής του ύδατος της ζωής δω=
ρεάν. ο νικών κληρονομήσει ταύτα. και έσο
μαι αυτώ θεός και αυτός έσται μοι υιός. τοις
δε δειλοίς και απίστοις και αμαρτωλοίς και
εβδελυγμένοις και φονεύσι και πόρνοις
και φαρμακοίς και ειδωλολάτραις και πά
σι τοις ψευδέσι το μέρος αυτών εν τη λί=
μνη τη καιομένη πυρί και θείω, ο εστίν ο θά
νατος ο δεύτερος. και ήλθεν εις εκ των επ
τά αγγέλων των εχόντων τας επτά φιάλας
γεμούσας των επτά πληγών των εσχάτων,
και ελάλησε μετ εμού λέγων. δεύρο δεί
ξω σοι την γυναίκα την νύμφην του αρνίου

ꝛ pſeudopropheta cruciabuntur
die ac nocte in ſecula
ſeculoꝝ. Et vidi thronũ magnũ cãdidum: D
ꝛ ſedentem ſuper eũ: a cuius
conſpectu fugit terra ꝛ celũ: et
locus nõ ẽ inuentus eis. Et vidi
mortuos magnos ꝛ puſillos
ſtantes in cõſpectu throni: ꝛ libri
apti ſũt: ꝛ aliꝰ liber apertus eſt qui
eſt vite: ꝛ iudicati ſunt mortui ex his
q̃ ſcripta erãt in libris ſm opera
ipoꝝ: ꝛ dedit mare mortuos qui in
eo erant: ꝛ mors et infernus dederunt
mortuos ſuos q̃ in ipſis erãt: ꝛ iudicatũ ẽ
de ſingulis ſm opa ipoꝝ: ꝛ ifernus ꝛ
mors miſſi ſunt in ſtagnum
ignis. Hec eſt mors ſecunda.
Et qui non inuentus eſt ſupra.13.b.
in libro vite ſcriptus: miſſus eſt
in ſtagnum ignis. Cap. xxi.
Et vidi celũ nouũ et terram nouã. A
Primũ eñ celum et prima Eſa. 65.c.
terra abijt: ꝛ mare iam non eſt. et.66.a 2.Pe.3.c.
Et ego iohãnes vidi ſctãꝫ ciuitatẽ hierlm̃
nouam deſcendẽtẽ de celo a deo
paratam: ſicut ſponſam ornatam
viro ſuo. Et audiui
vocem magnã de throno dicentem.
Ecce tabernaculũ dei cũ hominibus:
ꝛ hitabit cũ eis: et ipſi populus
eiꝰ erũt: ꝛ ipſe deus cum eis erit eorũ B
deꝰ. Et abſterget deꝰ oẽm lachrymam ab ſupra 7.d.
oculis eorum: et mors Eſa 25.c. Iere.31.c.
vltra nõ erit neq; luctus neq; clamor:
neq; dolor erit vltra: quia prima
abierũt. Et dixit qui ſedebat in throno.
Ecce noua facio oia. Et dixit mihi. Eſa c 43 c
Scribe qr hec verba fideliſſima ſunt ꝛ ve 2.Co. 5.a.
ra. Et dixit mihi. Factũ eſt. Ego alpha
ꝛ o: initiũ et finis. Ego ſitienti dabo
de fonte aque vite gratis.
Qui vicerit poſſidebit hec. Et ero Eſa.43.c
illi deꝰ: ꝛ ille erit mihi filius. Deute.8.d
Timidis aũt et incredulis et C
execratis et homicidis et fornicatoribus
et veneficis et idolatris et omnibus
mendacibus: pars illorum erit in ſtagno
ardẽti igne et ſulphure: quod eſt mors
ſcda. Et venit vnus de ſeptem
angelis habentibus phialas
plenas ſeptem plagis nouiſſimis:
ꝛ locutꝰ ẽ mecũ dicẽs. Ueni et oſtendã
tibi ſponſam vxorem agni.

και απήνεγκέ με εν πνεύματι επ' όρος μέ
γα και υψηλόν, και έδειξέ μοι την πόλιν την
μεγάλην αγίαν ιερουσαλήμ καταβαινου
σαν εκ του ουρανού από του θεού, έχου=
σαν την δόξαν του θεού, ο φωστήρ αυτής
όμοιος λίθω τιμιωτάτω, ως λίθω ιάσπιδι
κρυσταλίζοντι· έχουσαν τείχος μέγα και υ
ψηλόν, έχουσαν πυλώνας δώδεκα, και επί
τοις πυλώσιν αγγέλους δώδεκα, και ο=
νόματα επιγεγραμμένα, α εστί των δώδε
κα φυλών των υιών ισραήλ. από ανατο=
λών πυλώνες τρείς, και από βορρά πυλώ
νες τρείς, και από νότου πυλώνες τρείς,
και από δυσμών πυλώνες τρείς. και το
τείχος της πόλεως έχον θεμελίους δώδε=
κα, και επ' αυτών δώδεκα ονόματα των δώ
δεκα αποστόλων του αρνίου. και ο λαλών
μετ' εμού είχε μέτρον κάλαμον χρυσούν,
ίνα μετρήση την πόλιν και τους πυλώ=
νας αυτής, και η πόλις τετράγωνος κείται,
και το μήκος αυτής όσον το πλάτος. και ε
μέτρησε την πόλιν τω καλάμω επί σταδί=
ους δώδεκα χιλιάδων δώδεκα· το μήκος
και το πλάτος και το ύψος αυτής ίσα εσ
τί. και εμέτρησε το τείχος αυτής εκατόν
τεσσαράκοντα τεσσάρων πηχών μέτρον
ανθρώπου, ο' εστίν αγγέλου. και ην η εν
δόμησις του τείχους αυτής ίασπις· και η πό
λις χρυσίον καθαρόν, όμοιον ύέλω καθαρώ
και οι θεμέλιοι του τείχους της πόλεως
παντί λίθω τιμίω κεκοσμημένοι. ο θεμέλι=
ος ο πρώτος ίασπις, ο δεύτερος σάπφειρος
ο τρίτος χαλκηδών, ο τέταρτος σμαραγ=
δος, ο πέμπτος σαρδώνυξ, ο έκτος σάρδιος
ο έβδομος χρυσόλιθος, ο όγδοος βήρυλ
λος, ο ένατος τοπάζιον, ο δέκατος χρυσό
πρασος, ο ενδέκατος υακίνθινος, ο δωδέκα
τος αμέθυστος· και οι δώδεκα πυλώνες δώ
δεκα μαργαρίται, ανά εις έκαστος των πυ
λώνων ην εξ ενός μαργαρίτου, και η πλα=
τεία της πόλεως χρυσίον καθαρόν ως ύε=
λος διαυγής. και ναόν ουκ είδον εν αυτή.
ο γαρ κύριος ο θεός ο παντοκράτωρ να
ός αυτής εστί και το αρνίον. και η πόλις
ου χρείαν έχει του ηλίου ουδέ της σελή=
νης ίνα φαίνωσιν εν αυτή. η γαρ δόξα του
θεού εφώτισεν αυτήν, και ο λύχνος αυτής
το αρνίον. και περιπατήσουσι τα έθνη διά
του φωτός αυτής. και οι βασιλείς της γης
φέρουσι την δόξαν και την τιμήν αυτών
εις αυτήν· και οι πυλώνες αυτής ου μη κλει
σθώσιν ημέρας. νυξ γαρ ουκ έσται εκεί. και
οίσουσι την δόξαν και την τιμήν των εθνών

Et ſuſtulit me in ſpiritu in mōtē ma=
gnū ⁊ altū: ⁊ oſtendit mihi ciuitatem
ſctām hieruſalem deſcendentem
de celo habentem
claritatem dei: ⁊ lumen eius
ſilē lapidi precioſo tanq̄ lapidi iaſpidis
ſicut cryſtallū. Et hēbat murū magnū et D
altū: habētē portas duodecim: ⁊ in
portis angelos duodecim: ⁊ nomina
inſcripta que ſunt nomina duodecim
tribuum filiorum iſrael. Ab oriente
porte tres: et ab aquilone porte
tres: ⁊ ab auſtro porte tres:
⁊ ab occaſu porte tres: ⁊
murus ciuitatis hñs fūdamēta duodecī:
⁊ in ipſis duodecī nomina duodecim
apoſtolorum agni. Et qui loquebatur
mecū hēbat mēſurā arūdineam auream.
vt metiretur ciuitatem et portas
eiꝰ ⁊ murū. Et ciuitas in q̄dro poſita ē:
⁊ lōgitudo eiꝰ tāta ē q̄ta ⁊ latitudo. Et E
mēſus eſt ciuitatē de arūdine aurea ꝑ ſta
dia duodecim milia: ⁊ longitudo
et altitudo et latitudo eiꝰ eq̄lia ſunt.
Et menſus eſt muros eius centum
q̄dragita q̄tuor cubitorum menſura
hominis que ē angeli. Et erat ſtructura
muri eius ex lapide iaſpide: ipſa vō ciui
tas aurū mūdū: ſimile vitro mundo:
⁊ fundamenta muri ciuitatis
oī lapide precioſo ornata. Et fūdamētum
primum iaſpis: ſecundum ſaphirus:
tertiū calcedoneus: quartū ſmaragdus: F
quintum ſardonyx: ſextum ſardius:
ſeptimū chryſolithus: octauū beryllus:
nonū topazius: decimū chryſopraſſus:
vndecimū hyacinthus: duodecimū
amethyſtꝰ. Et duodecī porte: duodecī
margarite ſūt ꝑ ſingulas. Et ſingule por
te erāt ex ſingulis margaritis: ⁊ platea
ciuitatis aurū mundū tanq̄ vitrum
ꝑlucidū. Et tēplū nō vidi in ea.
Dñs enī deus oīps templū G
illius eſt ⁊ agnus. Et ciuitas Eſa.60.d.
non eget ſole neq̄ luna
vt luceant in ea. Nā claritas
dei illuminauit eā: et lucerna eius eſt
agnus. Et ambulabunt gentes in
lumine eius. Et reges terre
afferent gloriā ſuā et honorē
in illā. Et porte eius non claudentur Eſa.60.c.
per diē. Nox enī non erit illic. Et
afferent glīam ⁊ honorem gentium

εις αυτήν, και ου μη εισέλθη εις αυτήν παν
κοινόν και ποιούν βδέλυγμα και ψεύδος ει
μή οι γεγραμμένοι εν τω βιβλίω της ζωής
του αρνίου Cap.xx.

Και έδειξέ μοι ποταμόν καθαρόν ύδατος
ζωής λαμπρόν ως κρύσταλλον εκπορευό
μενον εκ του θρόνου του θεού και του αρνί
ου. εν μέσω της πλατείας αυτής και του πο
ταμού εντεύθεν και εντεύθεν ξύλον ζωής ποι
ούν καρπούς δώδεκα, κατά μήνα έκαστον α
ποδιδούς τον καρπόν αυτού, και τα φύλλα
του ξύλου εις θεραπείαν των εθνών. και παν
κατάθεμα ουκ έσται εκεί, και ο θρόνος του θε
ού και του αρνίου εν αυτή έσται, και οι δού
λοι αυτού λατρεύσουσιν αυτώ. και όψον
ται το πρόσωπον αυτού και το όνομα αυτού
επί των μετώπων αυτών· και νυξ ουκ έσται ε
κεί, και χρείαν ουκ έχουσι λύχνου και φω
τός ηλίου, ότι κύριος ο θεός φωτιεί αυτούς,
και βασιλεύσουσιν εις τους αιώνας των αι=
ώνων. και λέγει μοι. ούτοι οι λόγοι πιστοί
και αληθινοί. και κύριος ο θεός των πνευμά
των των προφητών απέστειλε τον άγγελον
αυτού δείξαι τοις δούλοις αυτού α δει γενέσ
θαι εν τάχει. ιδού έρχομαι ταχύ. μακάριος
ο τηρών τους λόγους της προφητείας του
βιβλίου τούτου. καγώ ιωάννης ο ακούων
και βλέπων ταύτα. και ότε ήκουσα και έβλε
ψα έπεσον προσκυνήσαι έμπροσθεν των πο
δών του αγγέλου του δεικνύντος μοι ταύ
τα. και λέγει μοι. όρα μη. σύνδουλός σου
ειμί και των αδελφών σου των προφητών
των τηρούντων τους λόγους του βιβλίου
τούτου. τω θεώ προσκύνησον. και λέγει
μοι. μη σφραγίσης τους λόγους της προφη
τείας του βιβλίου τούτου, ότι ο καιρός εγ
γύς εστί. ο αδικών αδικησάτω έτι, και ο ρυ
παρός ρυπαρευθήτω έτι. και ο δίκαιος δικαι
οσύνην ποιησάτω έτι, και ο άγιος αγιασθήτω
έτι. ιδού έρχομαι ταχύ, και ο μισθός μου
μετ' εμού, αποδούναι εκάστω ως το έργον έ
σται αυτού. εγώ το άλφα και το ω, αρχή και
τέλος, ο πρώτος και ο έσχατος. μακάριοι οι
ποιούντες τας εντολάς αυτού ίνα έσται η ε
ξουσία αυτών επί το ξύλον της ζωής, και τοις
πυλώσιν εισέλθωσιν εις την πόλιν. έξω οι κύ
νες και οι φαρμακοί και οι πόρνοι και οι φο
νείς και οι ειδωλολάτραι και πας φιλών
και ποιών ψεύδος. εγώ ιησούς έπεμψα τον
άγγελόν μου μαρτυρήσαι υμίν ταύτα επί
ταις εκκλησίαις. εγώ ειμί η ρίζα και το γένος
του δαυίδ, ο αστήρ ο λαμπρός ο πρωϊ=
νός. και το πνεύμα και η νύμφη λέγουσιν έρ
χου, και ο ακούων ειπάτω έρχου. και ο δι

in illam. Nō intrabit in eā aliq̄d
coinq̄natū aut abominationē faciēs ⁊ mē
daciū: niſi q̄ ſcripti ſunt in libro vite
agni. Cap.xx.

Et oſtendit mihi fluuium aque A
viue ſplēdidū tanq̄ cryſtallū: ꝓce
dentem de ſede dei et agni.
In medio platee eiꝰ ⁊ ex vtraq̄ ꝑte Galat.5.d. Eze.47.c
fluminis lignum vite afferens
fructꝰ duodecī: ꝑ mēſes ſingulos reddēs
fructum ſuum: et folia
ligni ad ſanitatē gentium. Et omne
maledictū nō erit amplius: ſʒ ſedes dei
⁊ agni in illa erunt: ⁊ ſerui
eius ſeruient illi. Et videbunt
faciem eius et nomen eius
in frontibꝰ eoꝝ. Et nox vltra nō erit: Eſa.60.d.
⁊ nō egebūt luie lucerne: neq̄ lumine
ſolis: qm̄ dñs deus illuminabit illos:
⁊ regnabunt in ſecula ſeculorum.
Et dixit mihi. Hec verba fideliſſima B
ſunt ⁊ vera. Et dominꝰ deus ſpirituū
prophetarum miſit angelum ſuum oſtendere ſeruis ſuis que oportet fieri
cito. Et ecce venio velociter. Beatus
qui cuſtodit verba prophetie
libri huiꝰ. Et ego iohānes q̄ audiui
⁊ vidi hec. Et poſtq̄ audiſſē ⁊ vidiſſē:
cecidi vt adorarem ante pedes
angeli qui mihi hec oſtendebat.
Et dixit mihi. Uide ne feceris. Cōſer ſupra.19.b
uus enī tuus ſū ⁊ fratrū tuoꝝ ꝓpheta
rū ⁊ eoꝝ q̄ ſeruāt vba ꝓphetie libri
huius. Deum adora. Et dixit C
mihi. Ne ſignaueris vba ꝓphetie
libri huius. Tempus enim prope
eſt. Qui nocet noceat adhuc: ⁊ qui
i ſordibꝰ ē ſordeſcat adhuc. Et q̄ iuſtꝰ 1.Ioh.3.b
iuſtificet adhuc: ⁊ ſctūs ſanctificetur
adhuc. Ecce venio cito: ⁊ merces mea
mecū ē: reddere vnicuiq̄ ſʒ opera
ſua. Ego ſū alpha ⁊ o: primus ⁊ no Eſa.44.a.
uiſſimus: principium ⁊ finis. Beati ſupra.1.d.
q̄ lauāt ſtolas ſuas i ſāguie agni: vt ſit
poteſtas eoꝝ in ligno vite: ⁊ et
ꝑ portas intrēt ciuitatē. Foris canes
⁊ venefici ⁊ impudici ⁊ homicide
⁊ idolis ſeruiētes: ⁊ omnis qui amat
⁊ facit mēdaciū. Ego ieſus miſi D
angelū meū teſtificari vobis hec in
eccleſijs. Ego ſum radix ⁊ genus
dauid: ſtella ſplendida et matutina.
Et ſpiritus ⁊ ſponſa dicunt veni.
Et q̄ audit dicat veni. Et qui ſitit Eſa.55.a.

ψών ερχέσθω ο θέλων λαβέτω ύδωρ ζωής
δωρεάν. μαρτυρώ εγώ ϖαντί ακούοντι
τους λόγους της ϖροφητείας του βιβλί
ου τούτου εάν τις επιθή επ' αυτά επιθήσαι επ
αυτόν ο θεός τας επτά πληγάς τας γεγραμ
μένας εν τω βιβλίω τούτω. και εάν τις αφέ
λη από των λόγων του βιβλίου της ϖρο=
φητείας ταύτης, αφέλοι ο θεός το μέρος αυ
τού από του ξύλου της ζωής και εκ της πό
λεως της αγίας των γεγραμμένων εν τω βι
βλίω τούτω. λέγει ο μαρτυρών ταύτα ναι
έρχομαι ταχύ, αμήν. ναι, έρχου κύριε ιη=
σού. η χάρις του κυρίου ιησού χριστού με
τά ϖάντων των αγίων. αμήν.

Τέλος της αϖοκαλύψεως.

veniat: ⁊ q̄ vult accipiat aquam vite
gratis. Conteſtor enim omni audienti
verba prophetie libri
huius. Si q̄s appoſuerit ad hec: apponet
deus ſuper illuꝫ plagas ſcriptas
in libro iſto. Et ſi quis diminuerit
de verbis libri prophetie
huius: auferet deus parteꝫ eius
de libro vite ⁊ de ciuitate
ſctā et de his que ſcripta ſūt in libro
iſto. Dicit q̄ teſtimoniū ꝓhibet iſtoꝝ. E
tiā venio cito: amē. Veni dñe ieſu.
Gratia dñi noſtri ieſu chriſti cuꝫ
omnibus vobis. Amen.

Explicit liber Apocalypſis.

Deo gratias.

Ad perpetuam laudem et gloriam
dei ⁊ domini noſtri ieſu chriſti hoc ſacroſanctum opus noui teſta
menti ⁊ libri vite grecis latiniſqꝫ characteribus nouiter impreſ
ſum atqꝫ ſtudioſiſſime emendatum: felici fine abſolutū eſt in
hac preclariſſima Cōplutenſi vniuerſitate: de mādato ⁊
ſumptibus Reuerendiſſimi in chriſto patris ⁊ illuſtriſ
ſimi dñi domini fratris Frāciſci Ximenez de Ciſne
ros tituli ſancte Balbine ſancte Romane eccle
preſbyteri Cardinalis hiſpanie Archiepi to
letani ⁊ Hiſpaniaꝝ primatis ac regnoꝝ
caſtelle archicācellarij: induſtria ⁊ ſoler
tia honorabilis viri Arnaldi guiliel
mi de Brocario artis impreſſorie
magiſtri. Anno domini Mil
leſimo quingenteſimo de=
cimo quarto. Menſis
ianuarij die decimo.

Δημητρίου Δουκᾶ τοῦ κρητός.

Εἰ πράξεις ὅσιαι ἀρετή τε βροτοὺς ἐς ὄλυμπον,
ἐς μακάρων χῶρον καὶ βίον ἦδεν ἄγειν,
ἀρχιερεὺς ξιμένης θεῖος πέλει. ἔργα γὰρ αὐτοῦ
ἥδε βίβλος. θνητοῖς ἄξια δῶρα τάδε.

Νικήτου τοῦ φαύστου.

Ζεὺς μακάρων κράντωρ πανυπέρτατος οὐρανιώνων
ἑλλάδος ἧς γαίης πατρίδος εἶδε πόνους.
Τῷ ξιμένει τ᾽ ἐπέτελλεν ἀλιγκίῳ ἀθανάτοισι
τὴν σοφίην βιοτόνθ᾽, ἑλλάδος ὥραν ἔχειν.
Τοῦ δ᾽ ἅμα κηδοσύνην καὶ ἐς ἠέλιον καταδύντα
κείνης γηραλέης λαμπρὰ τέθηλε γένη.
Ζώης μοι ζώης κρομιδα κεχαρισμένε θυμῷ.
ζώης ἀνθρώποις τίμιε ἀρχιερεῦ.
εἵνεκα σῆς ἀρετῆς νεῦσε ζεὺς, ὧδε πέπρωται,
ἐξεισάθανάτων δώματα μακρόβιος.

Joannis Vergare Toletani artium Magiſtri.
Liber ad lectorem nouum opus admirantem.

Quid nam herce: ſtupiduſqꝫ manes: quid murmura tecum
Lector agis? Quid ſic lumina fixa tenes?
Lector. Miror opus tantum: celeſtia munera miror.
Miror quod fatum ſecula noſtra beat.
Liber. Et merito. Neqꝫ enim maiorum priſca tulerunt
Secula: que vobis tempora veſtra ferunt.
Sed tandem parces: quum quis me emiſerit autor
Diſcas: Nam magnos quid niſi magna decent?
Lector. Eia age pande precor: quis diuum talia mittit
Namqꝫ ego mortalis vir ea facta reor.
Liber. An noſti: quo ſe Toletum preſule iactat?
Cuiqꝫ humeros ornat purpura: Mitra caput?
Franciſci nomen: mores: habituſqꝫ fideſqꝫ
Quiqꝫ niueum cygni nomine: mente: gerit.
Solus iacentes qui hac tempeſtate camenas
Erigit: ⁊ doctis premia digna refert.
Lector. Aſt teneo: noui. Nonne eſt qui nuper ab afris
Oranum expugnans pulchra trophea tulit?
Quiqꝫ academie celebrauit nomine magnum
Complutum: ⁊ muſas quaſqꝫ vigere dedit?
Liber. Recte eſt. Sat noſti. Hic ergo eſt qui ſumptibus amplis
Rem tantam tanto condidit ingenio.
Lector. O res magnifica: o ſemper memorabilis etas
Qua exire atqꝫ legi talia ſorte datum.
Eia age iactatrix repete hic cuum omne vetuſtas
Nil par huic operi quod referatur: habes.
O preſul felix hiſpane gloria gentis
Atqꝫ hominum primus: primaqꝫ cura dei.
O doctum ſanctūqꝫ caput: quo fulget aperte
Integritas: grauitas: gratia: muſa: fides.
Viue precor felix felicia tempora reddens:
Et tibi concedat vota petita deus.
Ac liceat ſoli fati peruertere legem.
Cui licitum cunctos ſic ſuperare fuit.

Et cum Neſtoreos tandem tranſcenderis annos:
  Aut iam cumee ſecula vatis agas:
Celicolum turmis tendens comitatus ad aſtra
  Parta prius celi premia ſero petas.

Fredenādus Pincianꝰ cōmēdatariꝰ diui Jacobi in laudeꝫ opis.

Aetheream quiſquis magni penetrare tonantis
  Sedem atqꝫ immenſi ſcandere regna poli:
Et feſtas ſuperum felix agitare choreas
  Querit: ꝛ in tutis tutior eſſe locis:
Caſtalio quiſquis madefactus labra liquore
  Noſſe velit varijs verba referre ſonis:
Dogmata ſanctorum per que perdiſcere patrum
  Poſſit: et a priſcis ſcripta relicta viris:
Perlegat hec nullo dona interitura ſub euo
  Hactenus inuiſas perlege lector opes.
Quas ſi forte rogas dederit quis: maximus ille eſt
  Princeps Aonios qui colit vſqꝫ viros:
Nomine Ciſnerius clara de ſtirpe parentum
  Et meritis factus clarior ipſe ſuis:
Cura Toletani cuius moderamina cleri
  Suſtentat: nulli que ſatis apta viro.
Et quem cardineo ſplendens circundat honore
  Purpura: que numeros nunc tenet ipſa ſuos.
Hic eſt pierio exprompſit qui pectore lector
  Hec monumenta tuis condita temporibus.
Barbara ſi tanta tribuit tibi nomina Memphis
  Pyramis eoo conſpicienda ſolo:
Et Mauſolei nomen memorabile buſti
  Eternum que ferunt cares ad aſtra decus:
Ac loca per varias celebrantur plurima laudes
  Vates grandiſonis que cecinere modis:
Iuſtius heſperie reſonent preconia gentis:
  Cedat et Hiſpano gloria cuncta ſolo.
At tibi pro meritis totus pater optime tantis
  Sub pedibus mundus ſubiacet ecce tuis.

Magiſtri Bartoli de caſtro Burgenſis.

Hactenus in tenebris iacuere volumina: ſacre
  Lux quibus eſt ſophie: nunc tamen ecce patent.
Greca latina ſimul primeue reddita luci
  Biblia propellit nubila luce noua.
Terſa decora nitens: omni rutilantior aſtro
  Diuine ſophie vera magiſtra patet.
Hanc dedit hiſpanus preſul: cui ſemper in omne
  Tempus: et eterno fama perennis erit.
Inuidet hunc nobis etas inſignis auorum:
  Nam cedit tanto gloria priſca viro:
Inuideat licet hunc etas ventura nepotum:
  At ſuperat priſcam: namqꝫ manebit opus
Lux oritur ſacre ſophie: procul eſte prophani:
  Accedat diuus qui volet eſſe ſophos.

Τέλος.

Introductio quã breuiſſima ad grecas litteras.

Poſt impreſſum greca ⁊ latina oratione nouũ teſtamentum vt ſuperius vidiſtis humaniſſimi lectores: quã ꝗ ita omnia enucleata: elucidata: ⁊ digeſta erant: non ſolum latina pagina grece pagine: ⁊ verſu verſui ſed etiam dictione dictioni correſpondente: idq; vt dilucidius pateret litterulis latinis vtrobiq; poſitis: vt nullus iam apud eum qui mediocri ingenio preditus eſſet dubitationis locus reliquus eſſe videretur: tamen quia ſepe numero ſic vſu venire ſolet vt multe dictiones apud grecos ſicuti ⁊ in reliquis contingit idiomatis multiplices ſortiantur ſignificatus: atq; ex hac frequenti ſermonis amphibolia nõnunquam reconditiſſimi ſenſus ad allegoriaz ⁊ alios myſticos ſacre ſcripture intellectus attinentes pendeant: viſum eſt prefato reuerendiſſimo in xpo patri atq; illuſtriſſimo domino Fratri Franciſco Ximenes de ciſnerijs Hiſpanie Cardinali ⁊c. Ad pleniorem ⁊ vberiorem ſacre ſcripture intelligentiam neceſſarium eſſe vobis grecuz dictionariũ: in quo oẽs omnium dictionuz ſignificationes quoad eius fieri poſſet pleniſſime cõtinerentur. Nam cum interpretandi munus (vt ipſi noſtis) breuiſſimis quibuſdam ⁊ arctiſſimis terminis circunſcriptum ſit: non potuit interpres in ipſo transferendi diſcurſu niſi vnico tantum ſignificato vnam dictionem explicare. Hec igitur iactura quam proculdubio non mediocrem . . ſſe ſacre ſcripture ſtudioſis nemo ſapiens diffitebitur: hoc vobis veluti auctario ⁊ coronide benigni lectores reſarcitur. Ecce eniz vobis damus lexicon copioſum: ꝗz maxima cura ⁊ ſtudio fieri potuit elucubratum. In quo omnia vocabula totius noui teſtamẽti: ⁊ inſuper ſapientie ⁊ eccleſiaſtici continentur: ⁊ eorum multiplices ſignificationes copioſe exponuntur: quas tamen non ex protritis ⁊ vulgaribus aut quibuſuis: ſed ex adiuratiſſimis ⁊ maximi apud grecos nominis authoribus decerpſimus. polluce. cyrillo. ſuida. greco cornucopia. moſchopulo. magno etymologico. ammonio ⁊ alijs id genus ſcriptoribus. In eo autem hũc ordinem obſeruamus: vt in nominibus ⁊ reliquis orationis partibus que per caſus inflectuntur: poſt rectum ipſum: genitiuum caſum a quo omnium obliquorũ ratio dependet ſubiungeremus. Genuſq; etiam explicauimus: appoſito articulo maſculino vel feminino vel neutro. In verbo autem cum ſit pars orationis inter alias difficillima: per multa a nobis diligentia adhibita eſt. poſt primam enim verbi poſitionem que ab ipſis grecis thema vocatur: futuri temporis ⁊ preteriti perfecti deſinentiam adiecimus: quia. ſ. hec tria tempora preſens ⁊ preteritum perfectum ⁊ futurum: in verbo vt noſtis primum tenent locum: cum ab his cetera tempora formentur. Itaq; que; hec tria tempora non fugiunt: is cetera omnia paruo negocio formare poterit. Sed hac ſtudioſa traditione non contenti: aliud quippiam excogitauimus quod omnibus in vniuerſuz: ſed his potiſſimum qui multam operam grecis litteris adhuc non adhibuerunt perq; vtile ſimul ⁊ gratum futuruz eſſe exiſtimauimꝰ. Tempora enim omnia non ſolum modi indicatiui ſed ⁊ reliquoruz modorum que ob augmentum ſyllabicum vel temporale vel litteram reduplicationis vel ob alias cauſas a primo thematis poſitiõe deſciſcebãt: per ordinẽ alfabeti inter cetera vocabula proprijs in locis repoſuimus. Atq; hic eſt ordo in orationis partibus que inflectuntur a nobis obſeruatus. Reliquas autem que non variantur prout ab ipſis authoribus inuente ſunt: ſic eas in ordinem redegimus: ab omni immutatione manuz abſtinentes. ¶ Ceterum ſic hec omnia tam ieiune ⁊ aride ſtudioſis et bene erga litteras animatis: ſed pinguiuſcule (vt ita dictum ſit) ⁊ veluti condimento aliquo adhibito ſucculentius traderentur: viſum eſt nobis facturos nos eſſe operepreciũ ſi ab initio repetentes trium grammatice grece primarum partium hoc eſt articuli: nominis ⁊ verbi breuem quandam epitomẽ ⁊ breuiarium cõficeremus. Nam ꝗuis he ipſe partes tam diffuſe alioquin varie ⁊ difficiles ſint vt ad omnia exequẽda magno volumine opus eſſet: non fuit tamen nobis (quantum ad preſens attinet) propoſitum cuncta conſectari: ſed neceſſarijs tantum breuiſſime delibatis reliqua omnia valere ſinere: atq; ita breuem quandam ac perinde compendioſam σκιαγραφίαν vt ipſi dicunt id eſt vmbraticam deliniationem conficere: timanthẽ egregium pictorez imitati qui immanem cyclopem in parua tabella effigiauit. Hoc autem compendiũ grece grammatice non omnino vt arbitramur inutile erit: his preſertim qui nouiter ad grecas litteras animum applicuerunt. Sunt igitur apud grecos totidem ꝗt apud latinos orationis partes hoc eſt octo. Nomẽ. verbum. participium. pronomen. aduerbium. coniunctio. prepoſitio. articulus. Inter quas nomen ordine prima eſt: ſed cum nomen ipſum prepoſitis articulis inflectatur: ⁊ articulorum ratio cognitionem accentuũ ſupponat: ab accentibus ipſis erit initium ſumendum. ſunt igitur accentus ipſi decem. Acutus. grauis. circunflexus. tenuis. denſus. lõgus. breuis. inuerſus. ſubdiſtinctio. ſubunio. grece vocantur. oxea. varea. periſpomene. pſile. daſea. macra. vrachea. apoſtrophos. hypodiaſtole ⁊ hyphen. hi autem diuiduntur in ſpiritus. tonos. paſſiones ⁊ tempora. temporibus autem ⁊ paſſionibus omiſſis quia ad preſentem ſpeculatiõez non attinẽt: de ſpiritibus tantum ⁊ tonis agemus. Sunt igitur ſpiritus duo tantum tenuis qui vocatur pſile ⁊ fit ſic. ᾿ . vel denſus qui vocatur daſea. ⁊ fit ſic. ῾ . cum omnis igitur dictio que a vocali incipit vel cum aſpiratione in principio vel ſine illa proferẽda ſit: ſi debet aſpirari ſupra primam vocalez daſea: ſi non: pſile locanda eſt. vt ἅγιος. ὁμαλός. Toni autem ſunt tres. acutus qui fit ſic. ´ . Grauis qui fit ſic. ` . Circunflexus qui ex vtroq; conſtat: qui fit ſic. ~ . Numeri vero quia id quoq; preſciſſe: ex vſu erit ſunt apud grecos ſicuti ⁊ apud arabes tres. ſingularis pluralis ⁊ dualis quo vtuntur cum res duas ſignificare volunt. In quo numero duali illud quoq; notandum: nominatiuum ⁊ accuſatiuum eſſe eundem ſemper. ⁊ genitiuum ⁊ datiuum eundẽ etiam ſemper. His predictis ad articulos accedamus. Hi in duplici ſunt differentia. Aut. n. ſunt prepoſitiui: quibus latini omnino carent: aut poſtpoſitiui quorum loco: nomine relatiuo vtuntur. Vtriq; autem aut ſunt maſculini aut feminini aut neutri. Articuli igitur prepoſitiui maſculini ſic declinantur. Singulari numero. nominat. ὁ. Geniti. τοῦ. Datiuus. τῷ. accuſa. τόν. Duali numero. nomina. ⁊ accuſa. τώ. Geni. ⁊ dati. τοῖν. plurali. nume. Nomina. οἱ. geni. τῶν. Dat. τοῖς. Accuſ. τούς. Vocatiuo omnes articuli carent. Ablatiuo autem ⁊ ipſi articuli ⁊ relique partes per caſus inflexe. neq; n. vllo modo greci ablatiuum agnoſcunt: ſed illius loco gtõ iterdũ: interdũ vero datiuo vtuntur. Articuli feminini ſic inflectuntur. ſingulari numero. nomi. ἡ. geniti. τῆς. dat. τῇ. accu. τήν. Duali numero. nomina. ⁊ accuſ. τά. geni. ⁊ dat. ταῖν. plurali numero. nominati. αἱ. geniti. τῶν. dat. ταῖς. accuſa. τάς. ¶ Articuli neutri ſic. ſingula. numero. nominat. τό. genit. τοῦ. dat. τῷ. accuſat. τό. duali numero nominat ⁊ accuſat. τώ. genit. ⁊ dat. τοῖν. plurali numero. nomi. τά. genit. τῶν. dat. τοῖς. accuſa. τά. Articuli autem poſtpoſitiui declinantur eodem modo quo prepoſitiui: ⁊ ab illis formantur ablata a principio conſonante vbi inuenta fuerit ⁊ loco illius addita aſpiratione: ad hunc modum. articuli poſtpoſitiui maſculini. numero ſingulari. nomi. ὅς. geniti. οὗ. dati. ᾧ. accuſa. ὅν. duali numero. nominati. ⁊ accu. ὥ. geni. ⁊ dat. οἷν. plurali numero. nomi. οἵ. genit. ὧν. dati. οἷς. accuſa. οὕς. Articuli poſtpoſitiui feminini. ſingu. nume. Nominat. ἥ. geni. ἧς. dat. ᾗ. accuſ. ἥν. duali numero. nominat. ⁊ accuſ. ἅ. genit. ⁊ datiuus αἷν. plurali numero. nominati. αἵ. geniti. ὧν. dat. αἷς. accuſati. ἅς. Articuli poſtpoſitiui neutri. numero ſingulari. nomi. ὅ. genit. οὗ. dat. ᾧ. accuſati. ὅ. duali numero. nominati. ⁊ accuſati. ὥ. genit. ⁊ datiuus. οἷν. plurali numero. nominati. ἅ. geniti. ὧν. dat. οἷς. accuſa. ἅ. ´ ´ . Viſis articulis de nomine agendum Nominum igitur declinationes ſunt decez. priores quinq; vocatur ſimplicium nominum. poſteriores autem quinq; nominum contractorum: quia in obliquis contractionem patiuntur. Ex prioribus item quinq; quattuor prime appellantur nominum pariſyllabicorum: quia tam in recto quaz in obliquis nomina per illas declinata parem habent numerũ ſyllabarum vt ὁ αἰνείας τοῦ αἰνείου. Quinta vero vocatur nominum inequiſyllabicorum: quia in obliquis plures ꝗ in recto ſyllabas habẽt vt ὁ αἴας τοῦ αἴαντος. Prima igitur declinatio nominum pariſyllabicorum: eſt maſculinorum tantum nominum deſinentium in duas terminationes. ας. vel. ης. quorum genitiuus fit in. ου. datiuus in. ᾳ. vel. in. ῃ. accuſati. in. ν. cum vocali nominatiui vt. ὁ αἰνείας. τοῦ. αἰνείου. τῷ αἰνείᾳ. τὸν αἰνείαν. ὁ χρύσης τοῦ χρύσου. τῷ χρύσῃ τὸν χρύσην. Secunda declinatio nominum pariſyllabicorum eſt femininorum tantum nominum deſinentium in. α. vel. η. quorum genitiuus fit in. ης. vel. ας. Datiuus in. ῃ. vel. ᾳ. accuſat. in. ν. cum vocali nominatiui. vt ἡ μοῦσα. τῆς μούσης. τῇ μούσῃ. τὴν μοῦσαν. ἡ ἡμέρα. τῆς ἡμέρας. τῇ ἡμέρᾳ. τὴν ἡμέραν. Tertia declinatio nominum pariſyllabicorum eſt maſculinorum ⁊ femininorum nominum deſinentium in. ος ⁊ neutrorum in. ον. quorum genitiuus fit in. ου. datiuus in. ῳ. accuſat. in ον. vt ὁ λόγος. τοῦ λόγου. τῷ. λόγῳ. τὸν λόγον. Quarta declinatio nominum pariſyllabicorum eſt nominum atticorum maſculinoruz ⁊ femininorũ deſinentium in. ως. ⁊ neutrorum in. ων. quorum genitiuus fit in. ω. datiuus in. ῳ. Accuſatiuus in. ων. vt ὁ μενέλεως. τοῦ μενέλεω τῷ μενέλεῳ τὸν μενέλεων. Quinta declinatio eſt nominum inequiſyllabicorum deſinentium in varias ⁊ multiplices terminationes quas: recenſere longum eſſet ⁊ oneroſum. quorum genitiuus fit. in. ος. datiuus in. ι. accuſat. in. α. ⁊ in alias terminationes. vt ὁ αἴας τοῦ αἴαντος. τῷ αἴαντι. τὸν αἴαντα. Sequuntur poſteriores quinq; declinationes quas prediximus nominum contractorum nuncupari. quarum prima eſt nominum maſculinorum ⁊ femininorum ⁊ communium duorum deſinentium in. ης. ⁊ neutrorum in. ες. vel in. ος quorum genitiuus fit in. εος. ⁊ per contractionem in. ους. datiuus in. ει. ⁊ per contractionem in. ει. Accuſatiuus in. εα. ⁊ per contractionem in. η. ⁊ nominũ quaz in. ης. vt ἀριστοτέλης. τοῦ ἀριστοτέλεος ⁊ ἀριστοτέλους τῷ ἀριστοτέλεϊ ⁊ ἀριστοτέλει. τὸν ἀριστοτέλεα ⁊ ἀριστοτέλη. Secunda declinatio eſt maſculinorum ⁊ femininorum deſinentium in. ις. ⁊ neutrorum in. ι. quorum genitiuus fit in. ιος. communiter et in.

εος. ionice ⁊ in. εως. attice. Datiuus autem. in. ηι. ⁊ per contractionem in. ι. ⁊ in. ει. ⁊ per cõtractionem in. ει. accuſatiuus. in. ιν. tm̄. vt ὁ ὄφις τοῦ ὄφιος ⁊ ὄφεος ⁊ ὄφεως. τῷ ὄφιϊ ⁊ ὄφι ⁊ ὄφεϊ ⁊ ὄφει. τὸν ὄφιν. Tertia declinatio eſt nominum maſculinorum tantum deſinentiũ in. ευς. quorum genitiuus fit in. εος. communiter. ⁊ in. ηος. ionice. ⁊ in εως. attice. datiuus in. ει. ⁊ per contractionem in. ει. ⁊ ionice in. ηι. accuſatiuus in. εα. ⁊ ionice in. ηα. vt ὁ βασιλεύς. τοῦ βασιλέος ⁊ βασιλέως ⁊ βασιλῆος. τῷ βασιλεῖ ⁊ βασιλεῖ ⁊ βασιλῆι. τὸν βασιλέα ⁊ βασιλῆα. Quarta declinatio eſt femininorum tantuꝫ nominum deſinentium in. ω. vel. ως. quorum genitiuus fit in. οος. ⁊ p contractionem in ους. datiuus in. οϊ. ⁊ per contractionem in. οι. accuſatiui. in. οα. ⁊ per contractioneꝫ in. ω. vt ἡ αἰδώ. τῆς αἰδόος ⁊ αἰδοῦς τῇ αἰδόϊ ⁊ αἰδοῖ. τὴν αἰδόα ⁊ αἰδῶ. Quinta declinatio eſt nominum neutrorum tantum in. ας. vel. ρας. deſinentium quorum genitiuus fit in. ατος. ⁊ per ablationem. τ. in. αος. ⁊ per contractionem in. ως. datiuus in. ατι. ⁊ per ablationem. τ. in. αϊ. ⁊ per contractioneꝫ in. ᾳ. Accuſatiuus vero idem eſt cum nominatiuo ⁊ item cum vocatiuo in nominibus neutris: idqꝫ in omni numero quod grecis commune eſt cũ latinis: ⁊ hec breuiter de nomine. nunc de verbo diſſeramus. Verba ab vltima ſyllaba nomen capiunt nam ſi terminantur in ω cum accentu graui varytona ideſt grauitona vocantur. ſi in ω cum circunflexo circunflexa. Si in. μι. deſinunt verba in μι. vocantur. in aliquam autem harum terminationum omne verbum deſinere neceſſe eſt. Ex verbis autẽ que in. ω. varytonum deſinunt ſex fiunt coniugationes prima eſt verborum habentium ante. ω. finalem litteram aliquam ex his conſonantibus. ſ. β. π. φ. aut ſimul. πτ. vt. λείβω. libo. τέρπω. delecto. γράφω. ſcribo τύπτω. percutio quorum futurum in. ψω. deſinit vt λείψω. τέρψω γράψω. τύψω. preteritum vero perfectum in φα vt λέλειφα τέτερφα γέγραφα τέτυφα. Secunda coniugatio eſt verborum habentiuꝫ ante. ω. finalem aliquam ex his conſonantibus ſcilicet. γ. κ. χ. vel ſimul κτ vt λέγω dico. πλέκω innecto. τρέχω curro. τίκτω pario. quorum futurum fit in. ξω. vt λέξω. πλέξω τρέξω τέξω. ⁊ preterituꝫ pfectum in χα vt λέλεχα πέπλεχα τέτρεχα τέτιχα. Tertia coniugatio eſt verborum habentium ante. ω. finalem aliquam ex conſonãtibus. δ. θ. τ. vel duo. ττ. attice vt ᾄδω. canto. πλήθω. impleo ἀνύττω. perficio. quorum futurum in σω. deſinit vt ᾄσω πλήσω. ἀνύσω ⁊ preteritum perfectum in κα vt ᾖκα πέπληκα. ἤνυκα. Quarta cõiugatio eſt verborum habentium ante ω finalem ζ aut duo σσ communiter ⁊ que ζ habent aliquando mittunt futurum in ξω vt παίζω ludo: futurum παίξω. ⁊ hec faciunt preteritum in χα vt πέπαιχα aliquando autem faciunt futurum in σω vt φράζω dico. futuruꝫ φράσω ⁊ hec mittunt preteritum perfectum in κα vt πέφρακα. Que vero habent duo σσ vt in plurimum in ξω mittunt futurum ⁊ preteritum in χα vt ὀρύσσω. fodio. futurum ὀρύξω preterituꝫ ὤρυχα. Quinta coniugatio eſt verborum habentium ante ω finalem aliquam ex conſonantibus. λ. μ. ν. ρ. vt ψάλλω canto. νέμω paſco. κρίνω iudico. σπείρω ſemino ⁊ in futuro eandem conſonantem ſeruant ante. ω. vt ψαλῶ νεμῶ κρινῶ: σπερῶ. preteritum vero perfectum in κα deſinit vt ἔψαλκα νενέμηκα κέκρικα ἔσπαρκα. Sexta coniugatio eſt verboruꝫ deſinentium in ω purum. pura autem vocalis appellatur quam nulla precedit conſonans ſed alia vocalis vt ἱππεύω equito. βασιλεύω regno. quorum futurum deſinit in. σω. vt ἱππεύσω βασιλεύσω ⁊ preteritum in κα vt ἵππευκα βεβασίλευκα. Ab hac autem ſexta coniugatione varytonorum fiunt alie tres coniugationes que vocantur verboruꝫ circunflexorum quia habent accentum circũflexum in vltima ſyllaba. nã a verbis que deſinunt in έω fit prima coniugatio per contractioneꝫ εω in ῶ circunflexum vt a ποιέω ideſt facio ποιῶ hec autem verba mittunt futurum in ήσω ⁊ preteritum in ηκα vt ποιήσω. πεποίηκα a verbis autem deſinentibus in άω fit ſecunda coniugatio per contractionem αω in ῶ vt a βοάω ideſt clamo deſcendit βοῶ. ⁊ hec verba ſimiliter futurum in. ήσω. faciunt ⁊ preteritum in ηκα vt βοήσω βεβόηκα. A verbis autem deſinentibus in όω fit tertia per contractionem οω in ῶ vt a χρυσόω deauro. fit χρυσῶ quorum futurum fit in. ώσω. ⁊ preteritum in. ωκα vt χρυσώσω: κεχρύσωκα. Item a verbis varytonis a quibus fiũt ſuperiores tres cõiugatiões verborũ circũflexorũ fiũt alie tres coniugationes verborum in μι nam a verbis deſinentibus in. εω mutata ε in η ⁊ ω in μι. fit prima coniugatio verborum deſinentiuꝫ in μι vt a τιθέω pono. fit τίθημι a verbis autem deſinentibus in αω. fit ſecunda mutata. α in η ⁊ ω. itidem in μι. vt ab ἱστάω ſto. fit ἵστημι a verbis autem deſinentibus in οω fit tertia vt a διδόω do. fit δίδωμι mutata. ο. in ω ⁊ ω in μι. a verbis autem varytonis ſexte coniugationis deſinentibus in υω fit quarta coniugatio verborum in μι mutata ω vltima in μι. vt a ζευγνύω iungo fit ζεύγνυμι. Quorum omnium verborum in μι futura tempora ⁊ preterita fiunt a verbis varytonis a quibus verba ipſa in μι deriuantur. Itaqꝫ vt ex ſupradictis liquet coniugationes apud grecos ſunt tredecim ſex ſcilicet varytonorũ. tres circunflexorum ⁊ quattuor eorum verborum que in μι deſinunt. ⁊ hec de articulis nomine ⁊ verbo ſub cõpendio dixiſſe ſatiſfuerit. Valete.

Τέλος σὺν θεῷ.

ἅ Articulus poſtpoſitiuus. neutri generis. numeri pluralis. Que.
ἀβαρής. εος. ὁ. ἡ. Leuis nõ moleſtꝰ aut oneroſus.
ἄβατος. η. ον. Inacceſſibilis. e. Res difficilis aditus.
ἀβλαβής. εος. ὁ. ἡ. Illeſus. Sine leſione.
ἀβοήθητος. η. ον. qui caret auxilio. Cui non datur auxiliuꝫ.
ἀβροχία. ας. ἡ. Siccitas. pluuie defectus.
ἄβυσσος. ου. ὁ. Abyſſus. profunditas.
ἄγαγε. Duc.
ἀγαγεῖν. Ducere. duxiſſe.
ἀγαγέσθαι. Duxiſſe. ductũ fuiſſe.
ἀγάγω. Ducaꝫ. duxero.
ἀγαγών. όντος. ὁ. Poſtq̃ꝫ duxit.
ἀγαθοεργέω ⁊ ἀγαθοεργῶ. μ. σω. π. ηκα. Benefacio. bene ago.
ἀγαθοποιέω. ⁊ ἀγαθοποιῶ. μ. ήσω. π. ηκα. Benefacio.
ἀγαθοποιΐα. ας. ἡ. Bñficẽtia. bñficium.
ἀγαθοποιός. ου. ὁ. Beneficus. Qui benefacit.
ἀγαθός. η. ον. bonꝰ. a. ũ.
ἀγαθότης. ητος. ἡ. Bonitas.
ἀγαθύνω. μ. νῶ. π. κα. bñfacio. bonũ facio.
ἀγαθωσύνη. ης. ἡ. Probitaſ. bonitas virtuſ.
ἀγαλλίαμα. τος. το. Exultatio. letitia.
ἀγαλλιάομαι. ⁊ ἀγαλλιῶμαι μ. άσομαι. π. αμαι. Exulto. letor.
ἀγαλλίασις. εως. ἡ. Exultatio.
ἀγαλλιάω ⁊ ἀγαλλιῶ. μ. άσω π. ακα. Exulto. letor.
ἄγαμος. η. ον. qui nõ duxit vxorẽ aut q̃ nõ nupſit.
ἀγανακτέω. ⁊ ἀγανακτῶ. μ. ήσω. π. ηκα. Indignor. conqueror.
ἀγανάκτησις. εως. ἡ. Cõqueſtio. querela. accuſatio. indignatio.
ἀγαπάω. ⁊ ἀγαπῶ. μ. ήσω. π. ηκα. Amo. cõtẽtus ſuꝫ.
ἀγάπη. ης. ἡ. Amor. dilectio.
ἀγάπησις. εως. ἡ. Dilectio. amor.
ἀγαπητός. η. ον. Dilectus. a. um.
ἀγγαρεύω. μ. εύσω. π. ευκα. cogo tãquã princepſ ⁊ prepoſitꝰ. Viꝫ facio.
ἀγγεῖον. ου. το. Vas.
ἀγγελία. ας. ἡ. annũciatio. nũciꝰ.
ἄγγελος. ου. ὁ. Nũciuſ. angelus.
ἀγείρω. μ. ερῶ. π. ερκα. cõgrego.
ἀγέλη. ης. ἡ. Grex.
ἀγενεαλόγητος. η. ον. Sine generatione.
ἀγερωχία. ας. ἡ. Luxuria.
ἅγια. ων. Sãcta. oꝝ. locus in tẽplo.

ἁγιάζω. μ. ασω. π. ακα. Sctifico.
ἁγίασμα. τος. το. ſanctificatio.
ἁγιασμός. ου. ὁ. Sanctificatio.
ἅγιος. α. ον. Sanctus. a. um.
ἁγιότης. ητος. ἡ. Sctitas. Sctificatio.
ἁγιωσύνη. ης. ἡ. Sanctificatio. conſecratio.
ἁγιώτατος. η. ον. Sctiſſimꝰ. a. ũ.
ἀγκάλη. ης. ἡ. Vlna.
ἄγκιστρον. ου. το. Hamus.
ἄγκυρα. ας. ἡ. Ancora.
ἀγκών. ωνος. cubitus.
ἄγναφος. η. ον. Rudis. e. icuratꝰ. a. um
ἁγνεία. ας. ἡ. Caſtitas.
ἁγνίζω. μ. ίσω. π. ικα. Sanctifico. purgo.
ἁγνισμός. οῦ. ὁ. Purgatio. ſctificatio purificatio.
ἀγνοέω. ⁊ ἀγνοῶ. μ. ήσω. π. ηκα. Ignoro. neſcio.
ἀγνόημα. ατος. το. Ignorãtia.
ἄγνοια. ας. ἡ. Ignorantia.
ἁγνός. η. ον. Caſtus. purus. a. uꝫ.
ἁγνότης. ητος. ἡ. Caſtitaſ. puritas.
ἁγνῶς. Sincere. caſte. pure. mũde.
ἀγνωσία. ας. ἡ. Ignorantia.
ἄγνωστος. η. ον. Ignotus. a. um.
ἀγορά. ας. ἡ. Forum. platea.
ἀγοράζω. μ. σω. π. κα. emo. is.
ἀγοραῖος. α. ον. Vulgarꝭ plebeiꝰ. popularis.
ἀγορασμός. ου. ὁ. Emptio.
ἄγρα. ας. ἡ. Captura. venatio.
ἀγράμματος. η. ον. Rudiſ lr̃aruꝫ idoctuſ. idiota.
ἀγραυλέω. ⁊ ἀγραυλῶ. μ. σω. π. κα. In agro pernocto. vel in agro habito.
ἀγριέλαιος. ου. ἡ. Oleaſter. oliua ſilueſtris.
ἄγριος. α. ον. Silueſtriſ. e. ferus. a. um.
ἀγρός. οῦ. ὁ. Ager. i.
ἀγρυπνέω. ⁊ ἀγρυπνῶ. μ. ήσω π. ηκα. Vigilo.
ἀγρυπνία. ας. ἡ. Vigilia.
ἄγω. μ. ἄξω. π. ἦχα. duco. ago. frãgo trãſigo. eo.
ἀγωγή. ης. ἡ. Educatio.
ἀγών. ωνος. ὁ. Agon. certamen.
ἀγωνία. ας. ἡ. Certamẽ. periculũ.
ἀγωνίζομαι. μ. ίσομαι. π. ισμαι Cõtendo. certo. laboro.
ἀδάμας. αντος. ὁ. Adamaſ. lapis precioſus.
ἀδάμαστος. η. ον. Indomitꝰ. a. ũ.
ἀδάπανος. η. ον. Sine ſũptu. qꝺ nꝉlo pcio ꝯſtat
ἄδεια. ας. ἡ. Licentia. libertas. facultas. ſecuritas.
ἀδελφή. ης. ἡ. Soror.

ἀδελφοκτόνος. ου. ὁ. Occiſor fratris.
ἀδελφός. ου. ὁ. Frater.
ἀδελφότης. ητος. ἡ. Fraternitaſ.
ἀδέσποτος. η. ον. Qui caret autore ⁊ domino.
ἄδηλος. η. ον. Immanifeſtus. a. ũ. nõ apparens.
ἀδηλότης. ητος. ἡ. Incertitudo.
ἀδήλως. Incerte. immanifeſte.
ἀδημονέω. ⁊ ἀδημονῶ. μ. ήσω π. ηκα. Triſtor. Meſtus ſuꝫ.
ᾅδης. ου. ὁ. Infernus. pluto.
ἀδιάκριτος. η. ον. Nõ diſcernẽſ. nõ dijudicãs.
ἀδιάλειπτος. η. ον. Inceſſabilis idefinẽs. Cõtinuꝰ. a. uꝫ.
ἀδιαλείπτως. inceſſãter. idefinẽter
ἀδιάπτωτος. η. ον. Incadibilis. Qui nõ cadit.
ἀδιάτρεπτος. η. ον. Inuertibilis. ipersuaſibilis. e.
ἀδιαφθορία. ας. ἡ. Integritas icorruptio.
ἀδιάφορος. α. ον. Indifferẽſ. negligẽs. Ignauus. a. uꝫ.
ἀδιεξέταστος. η. ον. Inueſtigabilis. iexq̃ſibiꝉ. e.
ἀδικέω. ⁊ ἀδικῶ. μ. ήσω. π. ηκα. iniuriã facio. offendo.
ἀδίκημα. ατος. το. Iniuria. offenſio. Scelus. iniquitas.
ἀδικία. ας. ἡ. Iniuſtitia. iniquitas.
ἄδικος. η. ον. Iniuſtus. a. um.
ἀδίκως. Iniuſte.
ἀδόκητος. η. ον. Inſperatus. a. uꝫ.
ἀδόκιμος. η. ον. Reprobus. reprobatus. a. um.
ἀδολεσχέω ⁊ ἀδολεσχῶ. μ. σω. π. κα. Verboſus ſum ⁊ loquax.
ἄδολος. η. ον. Simplex. ſine dolo.
ἀδόλως. Sine fraude.
ἀδρανέστατος. η. ον. Ignauiſſimus. Incertiſſimus. a. uꝫ.
ἀδρότης. ητος. ἡ. Plenitudo
ἀδυνατέω ⁊ ἀδυνατῶ. μ. ήσω. π. ηκα. Impotẽs ſuꝫ. ipoſſibilis ſuꝫ.
ἀδύνατος. η. ον. Impotẽs. impoſſibilis. infirmuſ.
ᾄδω. μ. ᾄσω. π. ηκα. Cãto. cano
ἀεί. Semper.
ἀειγενής. εος. ὁ. ἡ. Sẽpiternꝰ ppetuus. a. um.
ἀέναος. α. ον. Semper fluens.
ἀέρος. genitiuus ab. ἀήρ. Aeris.
ἀετός. ου. ὁ. Aquila.
ἄζυμος. η. ον. Azymus. a. um.
ἀήρ. ερος. ὁ. Aer. tempus.
ἀθανασία. ας. ἡ. Immortalitas.
ἀθάνατος. η. ον. Immortalis. e.
ἀθέμιτος. η. ον. Illicitus. a. um.

ἄθεος.α.ον. Impius.ſine deo.
ἀθέσμιος.η.ον. Nefandus.impius.a.um.
ἀθετέω.τ ἀθετῶ.μ.ησω.π.ηκα. Irritũ facio.cõtriſto.ſperno.fruſtror.
ἀθέτησις.εως.ἡ. Reprobatio.ſpretus.neglectio.
ἀθεώρητος.η.ον. Nõ viſus.a.ũ.
ἀθλέω.τ ἀθλῶ.μ.ησω.π.ηκα. Certo.contendo.
ἄθλησις.εως.ἡ. Certamẽ.ꝯtẽtio.
ἀθωόομαι.τ ἀθωοῦμαι.μ.οσομαι.π.ωμαι. Innocens ſum.
ἀθῷος.α.ον. Innocens.
ἀθωόω.τ ἀθωῶ.μ.σω.π.κα. Libero.
αἱ. Articulus prepoſitiuus.feminini generis numeri pluralis.
αἱ. Articulus poſtpoſitiuus.feminini generis.numeri pluralis. Que.
αἴγειος.α.ον. Caprinus.a.um.
αἰγιαλός.οῦ.ὁ. Littus.
ἀΐδιος.α.ον. Sempiternus.a.um.
ἀϊδιότης.ητος.ἡ. Sẽpiternitas.eternitas.
αἰδώς.οος.ἡ. Verecũdia.pudor.
αἰθίοψ.οπος.ὁ. Ethiops.ethiopicus.
αἷμα.ατος.τό. Sãguis.
αἱμάσσω.μ.ξω.π.χα. Sanguino.cruento.as.
αἱματεκχυσία.ας.ἡ. effuſio ſãguinis.
αἱμορροέω.τ αἱμορροῶ.μ.ησω.π.ηκα. Patior fluxum ſanguinis.
αἴνεσις.εως.ἡ. Laus.
αἰνετός.η.ον. Laudabilis.e.
αἰνέω.τ αἰνῶ.μ.εσω.π.εκα. laudo.as.
αἴνιγμα.ατος.τό. Enigma.ſermo obſcurus.τ implicitus.
αἶνος.ου.ὁ. Laus.
αἱρέομαι.αἱροῦμαι.μ.ήσομαι.π.ημαι. Eligo.
αἵρεσις.εως.ἡ. Hereſis.electio.
αἱρετέω.τ αἱρετῶ.μ.ησω.π.ηκα. Eligo.
αἱρετικός.η.ον. Hereticus.electiuus.a.ũ.
αἱρετίς.ιδος.ἡ. Electrix.
αἴρω.μ.ἀρῶ.π.ἦρκα. Tollo.aufero.eleuo.
αἷς. Articulus poſtpoſitiuus.datiui caſus.numeri pluralis.f.g. Quibus.
αἰσθάνομαι.μ.ήσομαι.π.ημαι. Sentio.
αἴσθησις.εως.ἡ. Senſus.
αἰσθητήριον.ου.τό. Senſus.
αἰσχροκερδής.εος.ὁ.ἡ. Turpis lucri ſectator.
αἰσχροκερδῶς. Turpis lucri grã.

αἰσχρολογία.ας.ἡ. turpis locutio.
αἰσχρός.α.ον. Turpis.e.
αἰσχρότης.ητος.ἡ. Turpitudo.
αἰσχύνη.ης.ἡ. Pudor.verecundia. Confuſio.
αἰσχύνομαι.μ.οῦμαι. Pudet me.pudore afficior.
αἰσχυντηρός.α.ον. Verecũd⁹.a.ũ.
αἰσχύνω.μ.νῶ.π.κα. Confundo. erubeſcere alium facio.
αἰτέω.τ αἰτῶ.μ.ησω.π.ηκα. peto.
αἴτημα.ατος.τό. Petitio.
αἰτία.ας.ἡ. Cauſa.accuſatio.
αἰτιάομαι.τ αἰτιῶμαι.μ.σομαι.π.μαι. Accuſo.culpo.do cauſã.cauſor.
ἅτινες. Quae.relatiuũ.feminini generis.numeri pluralis.
αἴτιον.ου.τό. Cauſa.
αἴτιος.α.ον. Obnoxius.reus.cauſator.effector rei.
αἰτίωμα.ατος.τό. Accuſatio.petitio.
αἰφνίδιος.α.ον. Repentin⁹.a.um.
αἰφνιδίως. Subito.repente.
αἰχμαλωσία.ας.ἡ. Captiuitas.
αἰχμαλωτεύω.μ.ευσω.π.ευκα. Captiuo.as.
αἰχμαλωτίζω.μ.ισω.π.ικα. Captiuo.as.
αἰχμάλωτος.ου.ὁ. Captiuus.
αἰών.ῶνος.ὁ. Seculum.
αἰώνιος.α.ον. Eternus.a.um.
ἀκαθαρσία.ας.ἡ. Spurcitia.immũditia.
ἀκάθαρτος.η.ον. Spurcus.immũdus.a.um.
ἀκαιρέομαι.τ ἀκαιροῦμαι.μ.ησομαι.π.ημαι. Occupatus ſum.
ἄκαιρος.α.ον. Importunus.a.um.
ἀκαίρως. Importune.
ἄκακος.η.ον. Innocẽs.ſine malitia.
ἄκανθα.ας.ἡ. Spina.
ἀκάνθινος.η.ον. Spineus.a.um.
ἀκάρδιος.α.ον. Excors.
ἄκαρπος.η.ον. Infructuoſus.a.um.
ἀκατάγνωστος.η.ον. Irreprehẽſibilis.e.
ἀκατάκριτος.η.ον. Indẽnatus.a.uʒ.
ἀκατάλυπτος.η.ον. Non velat⁹.apertus.a.um.
ἀκατάλυτος.η.ον. Inſolubilis.e.
ἀκαταμάχητος.η.ον. inexpugnabilis.e.
ἀκατάπαυστος.η.ον. Nõ ceſſans.
ἀκαταστασία.ας.ἡ. ſeditio.diſſẽſio
ἀκατάστατος.η.ον. icõſtãs.mobil'.e
ἀκατάσχετος.η.ον. Irretẽtibilis.irrefrenabilis.e.
ἀκέραιος.α.ον. Simplex.integer.a.ũ.

ἀκηδία.ας.ἡ. Negligentia.pigritia.
ἀκηδιάω.τ ἀκηδιῶ.μ.σω.π.κα. Pigreſco.ocioſus ſum.
ἀκήκοα. Audiui.
ἀκηκοώς.ότος.ὁ. poſtquã audiuit.
ἀκηλίδωτος.η.ον. immaculatus ſine vitio.
ἀκλινής.εος.ὁ. Indeclinabilis.e
ἀκμάζω.μ.ασω.π.ακα. Floreo.vigeo.matureſco.maturus ſũ.
ἀκμή.ης.ἡ. Flos.vigor.
ἀκμήν. Adhuc.
ἄκμων.ονος.ὁ. Incus.
ἀκοή.ης.ἡ. Fama.auditus.
ἀκοίμητος.η.ον. Indormibilis.extinguibilis.e.
ἀκοινώνητος.η.ον. Incõmunicabilis.incommunicatus.a.um.
ἀκολασία.ας.ἡ. Incaſtigatio.petulantia.procacitas.
ἀκολουθέω.τ ἀκολουθῶ.μ.ἀκολουθήσω.π.ηκα. Sequor.
ἀκολύτως. Sine impedimento.
ἀκοπιάτως. Sine labore.
ἀκουσίως. Inuite.
ἀκουστής.οῦ.ὁ. Auditor.
ἀκουστός.η.ον. Audibilis.e.
ἀκουτίζω.μ.σω.π.κα. Audire facio.
ἀκούω.μ.ούσω.π.ουκα. Audio.obedio.obtempero.
ἀκρατής.εος.ὁ.ἡ. Incontinens.
ἄκρατον.ου.τό. Merum.
ἀκριβάω.τ ἀκριβῶ.μ.σω.π.κα. Approbo diligẽti examinatiõe.exquiſite examino.comprobo.
ἀκρίβεια.ας.ἡ. Diligentia.exactio.curioſitas.
ἀκριβέστατος.η.ον. Diligentiſſimus.certiſſimus.a.um.
ἀκριβέστερος.α.ον. diligẽtior.certior.us.
ἀκριβής.εος.ὁ.ἡ. Diligẽs.exactus.a.um.
ἀκριβόω.τ ἀκριβῶ.μ.ωσω.π.ωκα. Diligenter exquiro.et diſco.
ἀκριβῶς. Diligenter.
ἀκρίς.ίδος.ἡ. Locuſta.ſũmitas arboris.fructus in ſũmitate arboris.
ἀκρίτως. Indicta cauſa.
ἀκρόαμα.ατος.τό. Audit⁹.auditio
ἀκροάομαι.τ ἀκροῶμαι.μ.σομαι.π.μαι. Audio.
ἀκροατήριον.ου.τό. Auditorium.
ἀκροατής.οῦ.ὁ. Auditor.
ἀκροβυστία.ας.ἡ. Preputium
ἀκρογωνιαῖος.α.ον. angularis.

ἀκροθίνια.ων. Selecta τ precipua ad offerẽdũ τ conſecrandum deo vel primitie frugum τ oium rerum.
ἄκρος.α.ον. Summus.extremus.a.um. Ultimus.
ἀκρότομος.η.ον. alt⁹.excelſus.a.ũ
ἀκτίς.ῖνος.ἡ. Radius.
ἀκυρόω.τ ἀκυρῶ.μ.ωσω.π.ωκα. Irritũ facio.reſcindo.annullo.
ἀκώλυτος.η.ον. Improhibitus. Qui non vetatur.
ἀκωλύτως. ſine ꝓhibitiõe τ impedimento.
ἄκων.οντος.ὁ. Inuitus.a.um.
ἀλάβαστρον.ου.τό. Vas lapideum carens anſis ad reponendum vnguentum.
ἀλαζονεία.ας.ἡ. Superbia.inſolẽtia.
ἀλαζονεύομαι.μ.σομαι.π.μαι. Glorior ex aliqua re.iacto aliquã rẽ
ἀλαζών.όνος.ὁ. Inſolẽs.arrogãs.
ἀλαλάζω.μ.αξω.π.αχα. Strepitũ τ ſonũ facio.tinnio.tollo vocẽ tam in gaudio φ in triſtitia hoc eſt iubilo τ eiulo.
ἀλάλητος.η.ον. Indicibilis.inenarrabilis.e.
ἄλαλος.η.ον. Mutus.nõ loquẽs.
ἅλας.ατος.τό. Sal.
ἀλείφω.μ.ψω.π.φα. Ungo.
ἀλεκτοροφωνία.ας.ἡ. Gallicinium.galli cantus.
ἀλέκτωρ.ορος.ὁ. Gallus.
ἄλευρον.ου.ὁ. Farina.
ἀλήθεια.ας.ἡ. Veritas.
ἀληθέστατος.η.ον. veriſſim⁹.a.ũ.
ἀληθεύω.μ.ευσω.π.ευκα. Verax ſũ.vera dico.
ἀληθής.εος.ὁ.ἡ. Verax.verus.a.ũ.
ἀληθινός.η.ον. Verus.a.uʒ.
ἀληθινῶς. Vere.
ἀλήθω.μ.ησω.π.ηκα. Molo.is.
ἀληθῶς. Vere.
ἁλιεύς.έος.ὁ. Piſcator.
ἁλιεύω.μ.ευσω.π.ευκα. piſcor.
ἁλίζω.μ.ισω.π.ικα. ſalio.ſale condio.
ἁλικός.η.ον. Salſus.a.um.
ἀλισγέω.τ ἀλισγῶ.μ.σω.π.κα. Contamino.polluo.odio habeo.
ἀλίσγημα.ατος.τό. cõtaminatio.
ἀλκή.ης.ἡ. robur.fortitudo.
ἀλλά. ſed.eſt etiã iceptiua particula
ἀλλάγε. Saltem.ſed.
ἀλλαγή.ης.ἡ. viciſſitudo.cõmutatio.
ἄλλαγμα.ατος.τό. Cõmutatio.
ἀλλάττω.μ.αξω.π.αχα. muto.cõmuto.alieno.as.ſubdo.is.

ἀλλαχῇ. alibi.alias.
ἀλλαχόθεν. Aliunde.
ἀλλ'ἤ. Sed.
ἀλληγορέω.τ ἀλληγορῶ.μ.σω.π.κα. Allegorizo.ꝑ allegoriã dico
ἀλλήλους. adiuicẽ.ſeipſos mutuo.
ἀλλογενής.εος.ὁ.ἡ. Alienigena.
ἀλλοιόω.τ ἀλλοιῶ.μ.σω.π.κα. Alieno.muto.as.
ἀλλοίωσις.εως.ἡ. imutatio.alienatio.
ἄλλομαι.μ.οῦμαι.π.ηλμαι. Salio.exilio.
ἄλλος.η.ο. Alius.a.ud.
ἀλλοτριοεπίσκοπος.η.ον. Alienorum appetens.
ἀλλότριος.α.ον. alienus.extern⁹.a.ũ.
ἀλλοτριόω.τ ἀλλοτριῶ.μ.σω.π.κα. Ab alieno.immuto.
ἀλλόφυλος.η.ον. Externus.diuerſe nationis.alienigena.
ἀλοάω.τ ἀλοῶ.μ.σω.π.κα. Trituro.as.
ἀλόγιστος.η.ον. Inſenſatus.a.uʒ.
ἄλογος.η.ον. Irrationalis.e.
ἀλόη.ης.ἡ. Aloe.
ἅλμη.ης.ἡ. ſalſugo.terra ſterilis.
ἅλς.λός.ὁ. Sal.
ἀλυπότερος.α.ον. magis ſine triſtitia.
ἀλύπως. ſine triſtitia.aduer.
ἅλυσις.εως.ἡ. Cathena.
ἀλυσιτελής.εος.ὁ.ἡ. Inutilis.
ἁλῶ. Capiar captus fuero.
ἅλων.ωνος.ὁ. Area.
ἀλώπηξ.εκος.ἡ. Vulpes.
ἅλωσις.εως.ἡ. Captio.captura.
ἁλώσομαι. Capiar.
ἅμα. ſimul.
ἀμαθής.εος.ὁ.ἡ. Indoct⁹.rudis literarũ.
ἅμαξα.ης.ἡ. Currus.
ἀμαράντινος.η.ον. imarceſſibil'.e.
ἀμάραντος.η.ον. imarceſſibilis.e.
ἁμαρτάνω.μ.ήσομαι.π.ηκα. pecco.
ἁμάρτημα.ατος.τό. peccatum.
ἁμαρτία.ας.ἡ. Peccatum.
ἀμάρτυρος.α.ον. ſine teſte.
ἁμαρτωλός.ου.ὁ. Peccator.
ἀμαυρόω.τ ἀμαυρῶ.μ.σω.π.κα. Obſcuro.as.obtenebro.as.
ἄμαχος.η.ον. Pacificus.
ἀμάω.τ ἀμῶ.μ.ησω.π.ηκα. meto.is.
ἀμβρόσιος.α.ον. diuin⁹.imortalis
ἀμέθυστος.ου.ὁ. Amethyſt⁹ lapis precioſus.
ἀμείλικτος.η.ον. Grauis.tetricus. Qui non ridet.
ἀμέλει. profecto.igitur.ob eam rem.
ἀμελέω.τ ἀμελῶ.μ.ησω.π.ηκα. Negligo.
ἄμεμπτος.η.ον. Irreprehenſibilis.inaccuſabilis.e.
ἀμέριμνος.η.ον. ſine cura.
ἀμετάθετος.η.ον. imutabilis.e.
ἀμετακίνητος.η.ον. immobilis.e.
ἀμεταμέλητος.η.ον. Qui nõ penitet.ſine penitentia.
ἀμετανόητος.η.ον. Qui non penitet.non agens penitentiam.
ἀμέτρητος.η.ον. ſine menſura.qđ menſura caret.
ἄμετρος.α.ον. Immenſus.a.um.
ἀμηνής.εος.ὁ.ἡ. qui caret ira.non iracundus.
ἀμήτωρ.ορος.ὁ.ἡ. ſine matre.qui caret matre.
ἀμίαντος.η.ον. Impollutus.a.uʒ.
ἄμμος.ου.ὁ. Arena.
ἀμμώδης.εος.ὁ.ἡ. Arenoſus.a.ũ.
ἀμνισία.ας.ἡ. Obliuio.
ἀμνηστία.ας.ἡ. memorie defectus. Obliuio.
ἀμνός.ου.ὁ. Agnus.
ἀμοιβή.ῆς.ἡ. Mutua compenſatio. Retributio.
ἀμοιρέω.τ ἀμοιρῶ.μ.σω.π.κα. careo.non ſum particeps.
ἄμοιρος.α.ον. expers.ſine parte.exors.
ἀμόλυντος.η.ον. incoinquinatus.immaculatus.a.um.
ἄμορφος.η.ον. res carẽs figura vel forma.
ἄμπελος.ου.ἡ. Vitis.vinea.
ἀμπελουργός.ου.ὁ. cultor vinee.
ἀμπελών.ῶνος.ἡ. Vinea.
ἄμυνα.ης.ἡ. Ultio.vindicta.
ἀμύνομαι.μ.οῦμαι.π.μμαι. Ulciſcor.punio.
ἀμύνω.μ.νῶ.π.γκα. Auxilior.vindico.
ἀμφίβληστρον.ου.τό. Rete.
ἀμφιέννυμι.μ.εσω.π.εκα. veſtio
ἀμφιλαφής.εος.ὁ.ἡ. ꝑplicit⁹.ſpiſſ⁹
ἄμφοδον.ου.ἡ. Biuium.
ἀμφότερος.α.ον. Ambo.vterq3.
ἀμωμία.ας.ἡ. Defectus macule vel reprehenſionis.
ἀμώμητος.η.ον. Irreprehenſibilis.e.
ἄμωμος.η.ον. immaculatus.a.uʒ.
ἄν. Coniunctio poteſtatẽ ſignificãs: Aliquando tamen ſuperflue ponitur ad ornatum.
ἀνά. Per.ſecundum.
ἀνάβα. Aſcende.

ἀναβάσμος.ου.ὁ.Gradus.
ἀναβαίνω.μ.ησομαι.ϖ.ηκα.Aſcendo.⌈Differo.dilato.Modulor.
ἀναβάλλομαι.μ.οῦμαι.π.ημαι
ἀναβάς.άντος.ὁ.poſtquã.aſcẽdit.
ἀνάβασις.εως.ἡ.Aſcenſio.
ἀναβέβηκα.Aſcendi.
ἀνάβηθι.Aſcende.
ἀναβήσομαι.Aſcendam.
ἀναβιβάζω.μ.ασω.π.ακα.Educo.ſurſum duco.Aſcendere facio.
ἀναβλέπω.μ.ψω.π.φα.Uideo.aſpicio.reuideo.i.viſum recupero.
ἀνάβλεψις.εως.ἡ.Uiſus.
ἀναβοάω.ꝛ ἀναβοῶ.μ.ησω.ϖ.ηκα.Clamo.Uociferor.
ἀναβολή.ης.ἡ.Mora.dilatio.
ἀναβράζω.μ.σω.π.κα.Ex profundo aque educo.
ἀνάβω.Aſcendam.aſcendero.⌈ſe.
ἀναγαγεῖν.Surſuꝫ duxiſſe.pduxiſ
ἀναγαγών.οντος.ὁ.Poſtq̃ adduxit.vel ſupra duxit.
ἀνάγαιον.ου.τὸ.Cenaculum.
ἀναγγέλλω.μ.ῶ.ϖ.ελκα.Nuncio.as.⌈-tus.regeneratus.a.uꝫ.
ἀναγεγεννημένος.η.ον.Rena
ἀναγεννάω.μ.ησω.π.ηκα.Regenero.
ἀναγίνομαι.μ.ησομαι.π.ημαι.Redeo.reuertor.⌈Lego.
ἀναγινώσκω.μ.σομαι.ϖ.ωκα.
ἀναγκάζω.μ.ασω.π.ακα.cogo.
ἀναγκαῖος.α.ον.Neceſſarius.a.ũ.
ἀναγκαιότερος.α.ον.Magis neceſſarius.a.um.
ἀναγκαστῶς.coacte.violenter.
ἀνάγκη.ης.ἡ.Preſſura.neceſſitas.
ἀναγνούς.οντος.ὁ.Poſtq̃ legit.
ἀναγνῶ.Legam.legero.
ἀναγνῶναι.Legiſſe.⌈gnoſco.
ἀναγνωρίζω.μ.ησω.ϖ.ικα.co=
ἀναγνωσθῆναι.Lectum eſſe.
ἀναγνωσθῶ.Lectus fuero.
ἀνάγνωσις.εως.ἡ.Lectio.
ἀναγνώσομαι.Legam.
ἀνάγομαι.μ.ξομαι.ϖ.ηγμαι.Soluo a portu.⌈praduco.frango.
ἀνάγω.μ.αξω.ϖ.ηχα.Duco.ſu
ἀναδεικνύω.μ.ειξω.ειχα.Deſigno.demonſtro.⌈monſtratio.
ἀνάδειξις.εως.ἡ.Oſtenſio.De=
ἀναδέχομαι.μ.ξομαι.π.εγμαι.ſuſcipio.recipio.
ἀναδίδωμι.μ.ωσω.π.ωκα.Reddo.trado.reſtituo.⌈poſtq̃ tradidit.
ἀναδούς.όντος.ὁ.poſtq̃ reddidit.
ἀναδύο.Bini.ſcḋ numeꝝ binariũ.
ἀνάδυσις.εως.ἡ.Ortus.eleuatio.
ἀναδώσω.reddã.reſtituã.⌊appitio
ἀναζάω.ꝛ ἀναζῶ.μ.ησω.π.ηκα.Reuiuo.reuiuiſco.
ἀναζητέω.ꝛ ἀναζητῶ.μ.ησω.π.ηκα.Requiro.inquiro.
ἀναζωννύω.μ.ωσω.ϖ.ωκα.Precingo.cingo.
ἀναζωπυρέω.ꝛ ἀναζωπυρῶ.μ.ησω.ϖ.ηκα.ſuſcito.reſuſcito.recupo.incendo.adaugeo.reinflãmo.
ἀναθάλλω.μ.ῶ.ϖ.αλκα.Refloreo.reuireſco.Reuireſcere facio.
ἀνάθεμα.ατος.τὸ.Donum oblatum deo.Execratio.deteſtatio.
ἀναθεματίζω.μ.σω.ϖ.κα.Execror.deuoueo.
ἀναθεωρέω.ꝛ ἀναθεωρῶ.μ.ησω.ϖ.ηκα.contemplor.intueor.
ἀνάθημα.ατος.τό.Donum quod eſt in templo oblatum deo.
ἀναίδεια.ας.ἡ.Inpudẽtia.inuerecundia.⌈cundus.a.um.
ἀναιδής.εος.ὁ.ἡ.Impudẽs.inuere
ἀναιρέομαι.ꝛ ἀναιροῦμαι.μ.ησομαι.π.ηρημαι.Aſſumo.tollo.
ἀναίρεσις.εος.ἡ.Occiſio.
ἀναιρέω.ꝛ ἀναιρῶ.μ.ησω.π.ηκα.Occido.interficio.aufero.tollo.
ἀναισθητέω.ꝛ ἀναισθητῶ.μ.σω.π.κα.ſenſu careo.
ἀναισθήτως.Inſenſate.ſtulte.adverbialiter.⌈ſatione.Inculpabilis.
ἀναίτιος.α.ον.Innocẽs.ſine accu
ἀνακαθίζω.μ.ισω.ϖ.ικα.Reſideo.ſurgens ſedeo.⌈uo.as.
ἀνακαινίζω.μ.ισω.ϖ.[illegible].Reno
ἀνακαινόω.ꝛ ἀνακαινῶ.μ.ωσω.ϖ.ωκα.Renouo.as.⌈uatio.
ἀνακαίνωσις.εως.ἡ.nouitas.reno
ἀνακαίω.μ.αυσω.π.κα.cõburo.
ἀνακαλύπτω.μ.ψω.π.φα.Reuelo.manifeſto.as.⌈deo.reuertor.
ἀνακάμπτω.μ.ψω.ϖ.φα.Re=
ἀνάκειμαι.μ.σομαι.π.μαι.Diſcumbo.⌈tus.aptus.a.uꝫ.
ἀνακεκαλυμμένος.η.ον.Reuela
ἀνακεφαλαιόομαι.ꝛ ἀνακεφαλαιοῦμαι.μ.ωσομαι.ϖ.ωμαι.Abbreuior.compendioſe contineor.compleor.ꝛ tã actiua q̃ paſſiua ſignificatione inuenitur.
ἀνάκλητος.η.ον.Reuocatus.iterũ vocatus.a.um.⌈Recumbo.
ἀνακλίνομαι.μ.ουμαι.π.ιμαι.
ἀνακλίνω.μ.νῶ.π.ικα.Accumbere facio.reclino.⌈puto.abſcindo.
ἀνακόπτω.μ.ψω.ϖ.φα.Am=
ἀνακράζω.μ.αξω.π.χα.exclamo
ἀνακρίνομαι.μ.ουμαι.ϖ.ιμαι.Exquiro.probo.
ἀνακρίνω.μ.νῶ.ϖ.ικα.interrogo.Exquiro.probo.experior.iudico.
ἀνάκρισις.εως.ἡ.Exq̃ſitio.iterrogatio.⌈aſpicio.
ἀνακύπτω.μ.υψω.υφα.ſurſuꝫ.
ἀνάλαβε.aſſume.reſume.ſurſũ tolle.
ἀναλαβών.όντος.ὁ.Poſtq̃ ſurſum tulit.poſtq̃ accepit.
ἀναλαμβάνω.μ.ηψομαι.π.ημμαι.Aſſumo.ſurſum.tollo.
ἀναλάμπω.μ.ψω.π.φα.ſplendeo.fulgeo.⌈reſtitutio.reſtauratio.
ἀνάλημμα.ατος.τὸ.Reaſſũptio.
ἀναληφθείς.έντος.ὁ.Aſſũptus.ſublatus.
ἀνάληψις.εως.ἡ.aſſumptio.
ἀναλογία.ας.ἡ.Ratio.proportio.
ἀναλογίζομαι.μ.ισομαι.ϖ.ισμαι.Recogito.reputo.colligo.
ἀναλόγως.Rationabiliter.proportionabiliter cognoſcibiliter.
ἄναλος.η.ον.Inſulſus.a.um.
ἀναλόω.ꝛ ἀναλῶ.μ.ωσω.ϖ.ωκα.Conſumo.interimo.
ἀνάλυσις.εως.ἡ.reſolutio.
ἀναλύω.μ.υσω.π.υκα.reſoluo.reuertor.reuoco.
ἀναλωθῶ.Conſumar.
ἀναλῶσαι.Conſumpſiſſe.⌈ſumpſit.
ἀναλώσας.αντος.ὁ.Poſtq̃ con
ἀναλώσω.Interficiam.conſumaꝫ.
ἀναμάρτητος.η.ον.Sine peccato.carens crimine.
ἀναμένω.μ.νῶ.ϖ.ηκα.Expecto.
ἀναμέσον.In medio.
ἀναμιμνήσκομαι.μ.ησομαι.π.ημαι.recordor.
ἀναμιμνήσκω.μ.ησω.π.ηκα.ſuggero tibi.reduco te in memoriã.
ἀναμνησθήσομαι.recordabor.
ἀνανεύω.μ.ευσω.ϖ.ευκα.abnuo
ἀνανήφω.μ.ηψω.π.ηφα.reſipiſco
ἀναντίρρητος.η.ον.res que caret dubitatione.
ἀναντιρρήτως.Indubitanter.
ἀναξηραίνω.μ.νω.ϖ.κα.Deſicco.Exſicco.
ἀνάξιος.α.ον.Indignus.a.um.
ἀναξίως.Indigne.
ἀνάπαλιν.Uice verſa.e conuerſo.
ἀναπαύομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.requieſco.
ἀνάπαυσις.εως.ἡ.requies.
ἀναπαύω.μ.αυσω.π.αυκα.refocillo.reficio.requieſcere facio.
ἀναπείθω.μ.εισω.π.εικα.ſuadeo
ἀναπέμπω.μ.ψω.ϖ.φα.remitto.iterum mitto.
ἀναπέπαυμαι.refocillatus.refectus ſum.⌈ctus fueram.
ἀναπεπαύμην.refocillatus.refe
ἀνάπεσε.recumbe.
ἀναπεσοῦμαι.recumbã.diſcũbaꝫ.
ἀναπεσών.όντος.ὁ.Poſtq̃ recubuit.⌈bro inutilis.
ἀνάπηρος.α.ον.debilis.aliquo mẽ
ἀναπίπτω.μ.οῦμαι.π.πτωκα.Diſcũbo.⌈formo.
ἀναπλάττω.μ.σω.π.κα.Fingo.
ἀναπληρόω.ꝛ ἀναπληρῶ.μ.ωσω.π.ωκα.Adimpleo.
ἀναποδίζω.μ.σω.π.κα.Impedio.retrogradior.reuertor.
ἀναποδισμός.ου.ὁ.Impedimentum.reuerſio.⌈bilis.e.
ἀναπολόγητος.η.ον.Inexcuſa
ἀναπτερόω.ꝛ ἀναπτερῶ.μ.σω.π.κα.Eleuo.in altum duco.
ἀναπτύσσω.μ.υξω.ϖ.υχα.Euoluo.Explicõ.reuoluo.
ἀνάπτω.μ.ψω.π.φα.Incendo.
ἀναρίθμητος.η.ον.innũerabilis.e.
ἀνασείω.μ.εισω.π.εικα.Concito.concutio.⌈to.deſtruo.
ἀνασκευάζω.μ.ασω.π.ακα.euer
ἀνασπάω.ꝛ ἀνασπῶ.μ.σω.π.ακα.Extraho.ſurſum tollo.
ἀνάστα.Exurge.
ἀναστάς.αντος.ὁ.poſtq̃ ſurrexit.
ἀνάστασις.εως.ἡ.reſurrectio.
ἀναστατόω.ꝛ.ἀναστατῶ.μ.ωσω.π.ωκα.Conturbo.concito.
ἀνασταυρόω.ꝛ.ἀνασταυρῶ.μ.ωσω.π.ωκα.Crucifigo.
ἀναστενάζω.μ.ξω.π.χα.Ingemo.ſuſpiro.
ἀνάστηθι.Exſurge.exſurgere fac.
ἀναστῆναι.reſurrexiſſe.ſurgere feciſſe.⌈ſcitauit.ſurgere fecit.
ἀναστήσας.αντος.ὁ.Poſtq̃ ſu
ἀναστήσειν.ſuſcitaturũ eſſe.ſurrecturum eſſe.⌈ſuſcitabo.
ἀναστήσομαι.Surgam.reſurgaꝫ.
ἀναστήσω.Suſcitabo.reſurgam.
ἀναστρέφομαι.μ.ψομαι.π.αμμαι.cõuerſor.cõmoror.vitam duco.
ἀναστρέφω.μ.ψω.π.φα.ſubũto.
ἀναστροφή.ης.ἡ.Subuerſio.
ἀναστῶ.reſurgã.reſurgere faciã.
ἀνατάσσομαι.μ.ξομαι.π.αγμαι.Ordino.compono.⌈compono.
ἀνατάσσω.μ.ξω.π.χα.Ordino.
ἀνατάττομαι.μ.ξομαι.ϖ.αγμαι.Ordino.compono.⌈cõpono.
ἀνατάττω.μ.ξω.π.χα.Ordino.
ἀνατεθραμμένος.η.ον.Educatꝰ.Enutritus.a.um.⌈or.orirfacio.
ἀνατέλλω.μ.λῶ.π.αλκα.Ori=
ἀνατίθημι.μ.ησω.ϖ.ηκα.Conſecro.dedico.confero.
ἀνατολαί.ῶν.αἱ.oriẽs.vñ ſol orif.
ἀνατολή.ης.ἡ.oriens.vñ ſol oritur.
ἀνατρέπω.μ.ψω.π.φα.Subuerto.deſtruo.⌈nutrio.
ἀνατρέφω.μ.ψω.π.φα.educo.
ἀνατυπόω.ꝛ ἀνατυπῶ.μ.σω.π.κα.figuro.formo.ĩprimo.refiguro.
ἀναφαίνομαι.μ.ουμαι.π.μμαι.Appareo.manifeſtor.
ἀναφανείς.έντος.ὁ.poſtq̃ appuit.
ἀναφέρω.μ.οισω.π.οχα.Adduco.Surſum duco.offero.reffero.
ἀναφωνέω.ꝛ ἀναφωνῶ.μ.ησω.π.ηκα.Exclamo.
ἀναχθείς.έντος.ὁ.Poſtq̃ ſurſuꝫ ductus eſt.poſtq̃ ſoluit a portu.
ἀνάχυσις.εως.ἡ.Diffuſio.confuſio.diſſolutio.
ἀναχωρέω.ꝛ ἀναχωρῶ.μ.ησω.π.ηκα.reuertor.Secedo.
ἀναχωρίζω.μ.ισω.π.ικα.Scindo.partior.diuido.
ἀνάψυξις.εως.ἡ.refrigeriũ.⌈ro.
ἀναψύχω.μ.υξω.π.χα.refrige
ἀνδραποδιστής.ου.ὁ.Plagia
ἀνδρεία.ας.ἡ.virilitas.fortitudo.⌊riꝰ
ἀνδρεῖος.α.ον.Uirilis.e.robuſtꝰ
ἄνδρες.ῶν.οἱ.Uiri.⌊a.uꝫ.
ἀνδρίζομαι.μ.σομαι.π.ισμαι.Uiriliter ago.
ἀνδροφόνος.ου.ὁ.Homicida.
ἀνέβαινον.Aſcendebam.ant.
ἀνεβαλλόμην.Differebam.ant.Modulabar.antur.
ἀνέβην.Aſcendi.
ἀνεβησάμην.Aſcendi.
ἀνέβλεψα.Aſperi.vidi.
ἀνεβόησα.Clamaui.
ἀνέβρασα.Ex profũdo aque eduxi.
ἀνεγείρω.ρω.π.κα.excito.
ἀνεγίνωσκον.Legebam.ant.
ἀνέγκλητος.η.ον.Sine crimine.carens accuſatione.
ἀνέγνων.Legi.
ἀνέδειξα.Deſignaui.demonſtraui.
ἀνέζησα.reuixi.reſurrexi.
ἀνεζήτουν.requirebam.ant.
ἀνεθαλον.reflorui.reflorere feci.erũt
ἀνεθεμάτισα.deuoui.execratus ſũ.
ἀνεθέμην.Contuli.conſecraui.
ἀνέθην.Contuli.conſecraui.
ἀνεθρεψάμην.educaui.nutriui.
ἀνειλόμην.ſuſtuli.aſſumpſi.
ἀνεῖλον.occidi.interfeci.erũt.
ἀνειμένος.η.ον.remiſſus.a.um.
ἀνείς.έντος.ὁ.remittens.laxans.
ἀνειχόμην.ſuſtinui.toleraui.
ἀνεκάθισα.reſedi.ſurgens ſedi.⌈e.
ἀνεκδιήγητος.η.ον.icnarrabilis.
ἀνεκείμην.Diſcumbebam.
ἀνεκλάλητος.η.ον.Inenarrabilis.indicibilis.e.
ἀνεκλειπής.εος.ὁ.ἡ.Infinitus.Qui nunquã deeſt.vel deficit.
ἀνέκλειπτος.η.ον.ideficiẽs.ideſeſſꝰ
ἀνεκλίθην.Diſcubui.
ἀνέκλινα.reclinaui.recumbere feci.
ἀνέκοψα.amputaui.abſcidi.
ἀνέκραγον.Uociferatus ſuꝫ.exclamaui.erunt.
ἀνέκραξα.exclamaui.
ἀνεκτότερος.α.ον.tolerabilior.us.
ἀνέλαβον.ſuſcepi.erunt.
ἀνελεήμων.ονος.ὁ.ἡ.imiſericors
ἀνελεῖν.Interfeciſſe.
ἀνελήφθην.aſſũptus.eleuatus ſuꝫ.
ἀνελπίστως.Inſperate.ſine ſpe.
ἀνελύθην.reuerſus reſolutus ſum.
ἀνέλω.Interficiam.Interficerem.
ἀνεμίζομαι.μ.σομαι.ϖ.ισμαι.a vento moueor.
ἀνεμνήσθην.recordatus ſum.
ἄνεμος.ου.ὁ.Uentus.⌈tus.a.um.
ἀνεμπόδιστος.η.ον.non impedi
ἀνένδεκτος.η.ον.Impoſſibilis.e.
ἀνενέγκαι.Obtuliſſe.ſurſum tuliſſe abſtuliſſe.
ἀνενέγκας.αντος.ὁ.Poſtq̃ obtulit.ſurſum tulit.abſtulit.
ἀνενεγκεῖν.Obtuliſſe.ſurſum tuliſſe.abſtuliſſe.

ἀρεξερεύνητος.η.ον. Inſcrutabilis.incomprehenſibilis.e.
ἀρεξικακία.ας.ἡ. Tolerantia malorum.
ἀρεξίκακος.η.ον. patiēs. tolerator malorum.
ἀρεξιχνίαστος.η.ον. inueſtigabilis.e.
ἀρεπαισχυντος.η.ον. Qui nō cōfunditur.inconfuſibilis.
ἀρεπαυσάμην. Requieui.
ἀρεπεμψα. remiſi.iterum miſi.
ἀρέπεσον. Diſcubui.erunt.
ἀρεπίληπτος.η.ον. Irreprehenſibilis.e.
ἀρεπλασάμην. Effinxi.formaui.
ἀρεπλήρωσα. adimpleui.cōpleui.
ἀρεπόδισα. Impediui.reuerſus ſū.
ἀρέρχομαι.μ.ευσομαι.π.ηλυθα. Reuertor.redeo.
ἄρες. Remitte.ſolue.
ἀρεσεισα. Concitaui.concuſſi.
ἄρεσις.εως.ἡ. Requies. occaſio.licentia.relaxatio.
ἀρεσπάσθην. Surſum ſublat⁹ ſuȝ.
ἀρέστην. Surrexi.
ἀρεστησα. ſuſcitaui.ſurrexi.
ἀρεστράφην. Conuerſatus ſum.
ἀρεστρεφον. Subuertebā.ant.ſubuerti.erunt.
ἀρέστρεψα. Subuerti..
ἀρετάζω.μ.ασω.π.ακα. Torqueo ad diſcutiendam veritatē.exquiro.
ἀρετειλα. Ortus ſum.
ἀρέτρεψα. Conuerti ſubuerti.
ἀρετυπούμην. Formabar. figurabar.Refigurabar.
ἄρευ. Sine.
ἀρεύθετος.η.ον. Incommodus.inutilis.e.
ἀρεῦρον. Inueni.erunt.
ἀρευρών.οντος.ὁ. Poſtq̄ȝ inuenit
ἀρεφερόμην. Surſum ferebar.
ἀρεφώνησα. Exclamaui.
ἀρέχομαι.μ.ξομαι.π.ημαι. Tolero.patior.
ἀρέχω.μ.ξω.π.χα. Suſtineo.
ἀρεχώρησα. Reuerſus ſuȝ.receſſi.
ἀρεψιός.ου.ὁ. Nepos ex fratre vel ſorore.vel conſobrinus filius auunculi vel patrui.
ἀρέψυξα. Refrigeraui.
ἀρέωγα. Apertus ſum.
ἀρεωγμένος.η.ον. Apertus.a.uȝ.
ἀρεωγώς.οτος. Poſtq̄ȝ aperuit vel apertus eſt.
ἀρέωξα. Aperui.
ἀρεώχθην. Apertus ſum.
ἀρεωχθῆναι. Apertum eſſe.
ἀρήγαγον. Obtuli.erunt. Adduxi.erunt.
ἀρήγγειλα. Nunciaui.
ἀρηγγέλην. Nunciatus ſum.
ἄρηθον.ου.το. Anethum.
ἀρῆκα. Remiſi.laxaui.
ἀρῆκε. Decet.oportet.
ἀρῆκον.οντος. Decens. Opportunum.Conueniens.
ἀρῆλθον. Ueni.redij.erunt.
ἀρήμερος.α.ον. Immitis.e.
ἀρήνεγκα. Pertuli.obtuli.
ἀρήρ.έρος.ὁ. Uir.
ἀρηρέθην. Interfectus ſum.
ἀρήφθην. Accenſus ſum.
ἀρήχθην. Ductus ſum. Aſcendi nauem.
ἀρθέξομαι. Adherebo.
ἀρθέστηκα. Reſtiti.
ἀρθεστηκώς.τος.ὁ. Poſtq̄ȝ reſtitit
ἀρθέω. τ ἀρθῶ. μ.σω.π.κα. Floreo.
ἀρθιστάμην. Reſiſtebam.
ἀρθίστημι.μ.ησω.π.ηκα.reſiſto.
ἀρθομολογέομαι. τ ἀρθομολογοῦμαι.μ. ησομαι.π.ημαι. Confiteor.
ἀρθομολόγησις.εως. ἡ. Confeſſio.
ἄρθος.εος.το. Flos.
ἀρθρακία.ας.ἡ. Ignis ex carbonib⁹
ἄρθραξ.ακος.ὁ.carbo.
ἀρθρωπάρεσκος.η.ον. Hominibus placens.
ἀρθρώπινος.η.ον. Humanus.a.ū.
ἀρθρωποκτόνος.η.ον. homicida.
ἄρθρωπος.ου.ὁ.ἡ. Homo.
ἀρθυπατεύω.μ.εύσω.π.ευκα. Preſum.proconſul τ preſes ſum.
ἀρθύπατος.ου.ὁ. Preſes. proconſul.
ἀρθωμολογούμην. confitebar.
ἀρθ᾽ὧν. Eo quod.quia.
ἀρίημι.μ.ησω.π.ηκα. Remitto laxo.
ἀρίλεως.ω.ὁ.ἡ. Sine miſericordia.
ἄνιπτος.η.ον. Illotus. Qui non eſt lotus.
ἀρίστημι.μ.ησω.π.ηκα. ſurgo.excito.ſuſcito.
ἀρόητος.η.ον. Stultus.inſipiens.
ἄροια.ας.ἡ. Stulticia.inſipientia.
ἀροίγω.μ.οίξω.π.ωγα. Aperio
ἀροικοδομέω. τ ἀροικοδομῶ.μ.ησω.π.ηκα. Reedifico.reſtauro.
ἄροιξις.εως.ἡ. Apertio.
ἀροῖος.α.ον. Inſenſatus.a.um.
ἀρόμημα.ατος.το. Iniquitas.
ἀρομία.ας.ἡ. Iniquitas.
ἀρόμοιος.α.ον. Diſſimilis.e.
ἄρομος.η.ον. Iniquus ſine lege.
ἀρόμως. Iniuſte. contra legem.
ἀρομώτερος.α.ον. Iniquior.
ἀρομβρίζω.μ.σω.π.κα. Demitto τ diſtillo velut pluuiam.
ἀρόρητος.η.ον. inutilis.e.
ἀρορθόω. τ ἀρορθῶ.μ.ωσω.π.ωκα. Erigo. Corrigo. in rectum tollo.
ἀρόσιος.α.ον. Sceleſtus. impius.a.um.
ἀροχή.ης.ἡ. Tolerantia. ſuſtentatio Mora.dilatio.
ἀρταγωνίζομαι.μ.σομαι.π.ισμαι. Reſiſto.certo. contrapugno.
ἀρτάλλαγμα.ατος.το. commutatio.
ἀρταμακλάω.τ ἀρταμακλῶ.μ.σω.π.καὶ Repercutio.reuerbero.
ἀρταναπληρόω. τ ἀρταναπληρῶ.μ.ωσω.π.ωκα. Adimpleo.compleo.
ἀρταποδίδωμι.μ.ωσω.π.ωκα. Retribuo.rependo.
ἀρταποδοθήσομαι. retribuar.
ἀρταπόδομα.ατος.το. retributio.
ἀρταπόδοσις.εως.ἡ. retributio
ἀρταποδοῦναι. retribuiſſe.
ἀρταποδώσω. retribuam.
ἀρταποκρίνομαι.μ.οῦμαι.π.ιμαι. Contra reſpondeo.
ἀρτειπεῖν. contradicere.
ἀρτελαβόμην. Apprehendi. Amplexus ſuȝ.adheſi.
ἀρτέλεγον. contradicebam. ant.cōtradixi.erunt.
ἀρτελοιδόρουν. Inuicem conuitiabar.antur.
ἀρτέπω. Contradico.
ἀρτερείδω.μ.σω.π.κα. Enitor. innitor.adhereo.
ἀρτέστην. reſtiti.

ἀρτέχομαι.μ.ξομαι.π.ημαι. Amplector.apprehendo.adhereo.
ἀρτηχέω.τ ἀρτηχῶ.μ.σω.π.κα. Reſono.contra ſono.
ἀρτί. pro.contra.loco.equaliter.
ἀρτιβάλλω.μ.λῶ.π.ηκα. Confero.alterno.vltro. citroq̄ȝ iacto.
ἀρτιδιατίθημι. μ.ησω. π.ηκα. Contra diſpono.
ἀρτίδικος.η.ον. Aduerſari⁹.a.um.
ἀρτίζηλος.η.ον. Qui adinuicem contra alium zelotypus eſt.
ἀρτίθεσις.εως.ἡ. Oppoſitio. contrapoſitio.
ἀρτικαθέστημαι. Oppoſitus. contrapoſitus ſum.τ conſtitutus.
ἀρτικαθίστημι. μ.ησω.π.ηκα. cōtrapono.cōtracōſtituo.repugno.
ἀρτικαλέω. τ ἀρτικαλῶ. μ.ησω.π. κληκα. reinuito. adinuicē voco
ἀρτικαταλλάσσω.μ.ξω.π.χα. commuto.
ἀρτικατέστην. Repugnaui.
ἀρτίκειμαι.μ.ησομαι.π.ημαι. Aduerſor.contrapoſitus ſuȝ.
ἀρτικρύ. E regiōe.exaduerſū.cōtra.
ἀρτιλαμβάνομαι. μ. ηψομαι. π.ημμαι.capeſſo.āplector.adhereo.
ἀρτιλέγω.μ.ξω.π.χα.cōtradico.
ἀρτιλήπτωρ.ορος.ὁ. Auxiliator opitulator.
ἀρτίληψις.εως.ἡ. Opitulatio.auxilium.
ἀρτιλήψομαι. Suſcipiam.adherebo.amplectar.
ἀρτιλογία. ας.ἡ. contradictio.
ἀρτιλοιδορέω.τ.ἀρτιλοιδορῶ. μ.ησω.π.ηκα.cōtra cōuitior. maledicens maledico.
ἀρτίλυτρον. ου.το. Redemptio.
ἀρτιμετρίζω.μ.ισω.π.ικα. Remetior.contra metior.
ἀρτιμισθία. ας.ἡ. Remuneratio.
ἀρτιπαρέρχομαι.μ. λευσομαι. π. ηλυθα. Pretereo.pertranſeo.venio ad auxiliandum.
ἀρτιπαρῆλθον. Preterui.pertrāſiui.erunt.veni ad auxiliandū. runt.
ἀρτιπέραν. contra.e regione.
ἀρτιπεριβάλλω.μ.λω.π.ηκα cooperio.
ἀρτιπεριβεβλημένος.η.ον. coopertus.a.uȝ.
ἀρτιπίπτω. μ. ουμαι.π. ωκα. Reſiſto.
ἀρτίπτωμα.ατος.το. rixa.cōtētio
ἀρτιστῆναι. Reſtitiſſe.
ἀρτιστήσομαι. Reſiſtā.cōtraſtabo
ἀρτιστήσω. cōtra ſtatuā.ɔtrauertā.
ἀρτιστρατεύομαι.μ.σομαι.π.μαι.contrapugno.repugno.
ἀρτίστω. Reſiſtā.cōtra ſtē.repugnē.
ἀρτιτάσσομαι. μ.ξομαι. π.αγμαι.contra ſto.reſiſto.contradico.
ἀρτίτυπος.η.ον. Exemplar.res ſimilis forme.
ἀρτλέω.τ.ἀρτλῶ.μ.ησω.π.ηκα. Haurio.
ἄρτλημα.ατος.το. Uas ad hauriendum aquam.
ἀρτοφθαλμέω.τ.ἀρτοφθαλμῶ. μ.ησω.π.ηκα. Reſiſto.contrauertor contraconor.
ἄνυδρος.α.ον. Inaquoſus.a.um. carens aqua.
ἀνυπόκριτος.η.ον. ſine ſimulatione.
ἀνυπονόητος.η.ον. Inſuſpectus. De quo ſuſpitio non ē.
ἀνυπότακτος.η.ον. Nō ſubditus a.uȝ
ἀνυψόω.τ ἀνυψῶ.μ.σω.π.κα. Eleuo.tollo.
ἀνῶ. remittā.deſerā. relinq̄ȝ. laxen..
ἄνω. Super.ſupra.
ἀνώγαιον.ου.το. Cenaculum.
ἀνώγεων.ου.το. Cenaculum.
ἄνωθεν. A ſuperiorib⁹.dnuo.deſurſū.
ἀνώμβρισα. Diſtillaui. Ab alto miſi diſtillando tanquam pluuiam.
ἀνώνυμος.η.ον. Nefādus.nō dicē dus.a.ū.
ἀνωρθώθην. Erect⁹ ſum.
ἀνώρθωσα. Direxi.erexi.
ἀνωτερικός.η.ον. Superior.us.
ἀνώτερος.α.ον. Superior.us.
ἀνωφελής.εος.ὁ.ἡ. Inutilis.e.
ἀξία.ας.ἡ. Meritum.dignitas.
ἀξίνη.ης.ἡ. Securis.
ἄξιος.α.ον. Dignus.a.um.
ἀξιόω. τ ἀξιῶ.μ.ωσω.π.ωκα. Rogo dignor.pcor.oro.dignū reputo
ἀξίως. Digne.
ἄξων.ονος.ὁ. Axis.τ tabula i qua ſcribunt.
ἀοίκητος.η.ον. Inhabitabilis.e.inhabitatus.a.um.
ἀορασία.ας.ἡ. Priuatio viſus. cecitas.
ἀόρατος.η.ον. Inuiſibilis.e.
ἄπαγαγε. Duc.abduc.
ἀπαγαγών.οντος.ὁ. Poſtquaȝ duxit.abduxit.
ἀπαγγέλλω.μ.ω.π.ελκα. Nunciō.as.
ἄπαγε. Abduc.amoue. apage. aduerb.vetantis.
ἀπάγχω.μ.ξω.π.χα. Strāgulo. ſuffoco.
ἀπάγω.μ.ξω.π.χα. Duco. Abſtraho. Auoco.
ἀπαιδευσία. ας.ἡ. ierudítio.
ἀπαίδευτος.η.ον. Rudis litterarum.ſine diſciplina.
ἀπαίρω.μ.ῶ.π.κα. Aufero.recedo.diſcedo.
ἀπαιτέω.τ ἀπαιτῶ.μ.ησω.π.ηκα. Repeto.
ἀπαλγέω.τ ἀπαλγῶ. μ. ησω.π.ηκα. Deſpero.dolorem ſinio.
ἀπαλλάσσομαι. μ. ξομαι. π.αγμαι. Liberor.diſcedo.
ἀπαλλάσσω.μ.ξω.π.χα. Libero.
ἀπαλλάττομαι. μ. ξομαι. π.γμαι. Liberor. Diſcedo.
ἀπαλλάττω.μ.ξω.π.χα. Libero.
ἀπαλλοτριόω. τ ἀπαλλοτριῶ.μ.ωσω.π.ωκα. Abalieno.as.
ἀπαλός.η.ον. Tener.a.um.
ἀπαναίνομαι.μ.ουμαι.π.μμαι Renuo.abijcio.
ἀπαναστήσομαι. recedā.auferaȝ me.
ἀπανίσταμαι.μ.σομαι.π.μαι. recedo.abſcedo.ſeparo.aufero.
ἀπαντάω.τ.ἀπαντῶ.μ.ησω.π.ηκα. Obuio.obuiam.eo.
ἀπάντησις.εως.ἡ. Obuiatio. occurſus.
ἅπαξ. Semel.
ἀπαράβατος.η.ον. Sēpitern⁹.a.ū.
ἀπαραίτητος.η.ον. inexcuſabilis. ineuitabilis.e. Inexorabilis.e.
ἀπαρετήτως. Inexcuſabiliter. ineuitabiliter.
ἀπαρασκεύαστος.η.ον. Impreparatus.a.uȝ. ipara⁹.
ἀπαρέσκω.μ.σω.π.κα. diſpliceo.
ἀπαρθῶ. Auferar.tollar. diſcedaȝ.
ἀπαρνέομαι.τ ἀπαρνοῦμαι. μ. ησομαι.π.ημαι. Abnego.nego.
ἀπάρτι. A modo.ab hac hora.
ἀπαρτισμός.ου.ὁ. pfectio. cōſumatio.
ἀπαρχή.ης.ἡ. Primitie.
ἀπαρχῆς. Ab initio.
ἅπας.αντος. Omnis.totus.a.um.
ἅπασα.ης.ἡ. Omnis.tota.
ἀπάτη.ης.ἡ. deceptio.fallacia.
ἀπάτωρ.ορος.ὁ. qui caret patre.
ἀπαύγασμα.ατος.το. Splendor.fulgor.
ἀπέβην. Euaſi.exiui: finem habui.
ἀπέβλεπον. aſpiciebā.āt.aſpexi.erūt
ἀπέδειξα. Oſtēdi.demonſtraui.
ἀπεδεξάμην. Excepi.amplexus ſū.
ἀπεδέχθην. Exceptus ſuſcept⁹ ſū.
ἀπεδεχόμην. excipiebā.āplectebar
ἀπεδήμησα. Peregre pfect⁹ ſuȝ.
ἀπεδίδουν. reddebā.retribuebam ant
ἀπεδοκίμασα.reprobaui.

ἀπελοκιμάσθην. reprobatus ſum.
ἀπελόμην. Vendidi.
ἀπέλωκα. reddidi. reſtitui. retribui.
ἀπέθανον. Mortuus ſui. pij. erunt.
ἀπεθαύμασα. admiratus ſum.
ἀπεθέμην. Depoſui.
ἀπέθνησκον. Moriebar. pibā. ant.
ἀπείλω. μ. σω. π. κα. video. [na.
ἀπείθεια. ας. ἡ. incredulitas. diffiden
ἀπειθέω. ꝛ ἀπειθῶ. μ. ησω. π. κα.
Nō obedio. nō credo. incredulus ſū.
ἀπειθής. εος. ὁ. ἡ. inobediens. incre
dulus. a. um.
ἀπεικάζω. μ. σω. π. κα. aſſimilo.
ἀπείκασμα. ατος. το. ſimilitudo.
imago. figura.
ἀϖειλέω. ꝛ ἀϖειλῶ. μ. ησω. ϖ.
ηκα. Minor. aris. comminor. aris.
ἀϖειλή. ης. ἡ. Mine.
ἄϖειμι. Abeo. diſcedo.
ἀϖειϖάμεθα. Proiecim⁹ abnega
uimus. deſperauimus. [ui. runt.
ἀϖεῖϖον. Abnegaui. proieci. euita
ἀϖείραστος. η. ον. Qui non tẽtat.
ἄϖειρος. α. ον. Expers. ſine experi
entia. inutilis. infinitus.
ἀϖειρότατος. η. ον. inexpertiſſi
mus. inutiliſſimus. a. um.
ἀϖεκάλεσα. Vocaui.
ἀϖεκαλύφθην. Reuelatus ſum.
ἀϖεκάλυψα. Reuelaui.
ἀϖεκδέχομαι. μ. ξομαι. π. γμαι.
Expecto.
ἀπέκδυσις. εως. ἡ. ſpoliatio. exutio
ἀϖεκδύω. μ. σω. π. υκα. Exuo.
ſpolio. nudo veſte. [laui.
ἀϖεκεφάλισα. Decapitaui. decol
ἀϖέκοψα. Abſcidi.
ἀϖεκρίθην. Reſpondi.
ἀϖεκριμάμην. Reſpondi.
ἀϖέκρυψα. Abſcondi.
ἀϖεκτάνθην. Occiſus iterfect⁹ fui.
ἀϖέκτεινα. Occidi.
ἀϖεκύησα. Genui. peperi.
ἀϖεκύλισα. Deuolui. voluendo a
moui ꝛ abſtuli.
ἀϖέλαβον. Recepi. erunt.
ἀϖελαύνω. Expello.
ἀϖελάω. ꝛ ἀϖελῶ. μ. σω. π. κα.
Expello. ǫmoueo. arceo.
ἀϖελεγμός. ου. ὁ. Redargutio.
ἀϖέλειχον. Lābebā. ant. lābi. erūt
ἀϖελεύθερος. α. ον. Libert⁹. a. uz.
ἀϖελεύσομαι. proficiſcar. pteribo.
ἀϖελήλυθα. Receſſi. diſceſſi.
ἀϖεληλύθειν. receſſerā. abſceſſerā.
ἀϖελθεῖν. Diſceſſiſſe. pfectum eſſe.
ἀϖέλθω. Diſceſſero. abſceſſero. pro
fectus fuero.
ἀϖελθών. οντος. ὁ. Poſtq̃ receſ
ἀϖέλιπον. Reliq. erūt. [ſit. abſceſſit.
ἀϖελογούμην. Excuſabam. defē
debam. Apologia vtebar.
ἀϖελουσάμην. Ablutus ſum.
ἀϖελϖίζω. μ. ισω. π. ικα. ſpero a
liquid ab alio. deſpero.
ἀϖελύθην. Dimiſſus ſum.
ἀϖελυόμην. Diſſoluebar. diſcede
ἀϖέλυσα. Dimiſi. [bā.
ἀϖέναντι. contra e regione.
ἀϖενεγκεῖν. Pertuliſſe. abduxiſſe.
ἀϖενεχθῆναι. Aſportatū. ductū fu
ἀϖενιψάμην. Laui. lotus ſū. [iſſe.
ἀϖεξεδεχόμην. Expectaui.
ἀϖέϖεσον. Decidi. erunt.
ἀϖεϖλανήθην. Aberraui.
ἀϖεϖλεύσα. Abnauigaui.
ἀϖέϖλυνα. Laui.
ἀϖεϖνίγην. ſuffocatus ſum.
ἀϖέϖνιξα. ſuffocaui.
ἀϖεϖῶ. Abnego. proijcio. deuito.
ἀϖέραντος. η. ον. Infinitus. a. um.
ἀϖερίσπαστος. η. ον. Immobilis.
inflexus. a. um. Aſſiduus. a. um.
ἀϖερισϖάστως. Immobiliter. in
ceſſanter aſſidue. [a. uz.
ἀϖερίτμητος. η. ον. Incircunciſus
ἀϖέρχομαι. μ. ευσομαι. ϖ. η
λυθα. Abſceſſi. receſſi. pfectus ſū.
ἀϖέσϖασα. Eduxi. extuli. euulſi.
ἀϖεσϖάσθην. Auulſus. eductus.
ἀϖεστάλην. Miſſus ſuz. [elat⁹ ſū.
ἀϖέσταλκα. Miſi.
ἀϖέσταλμαι. Miſſus ſum.
ἀϖεσταλμένος. η. ον. miſſus. a. ū.
ἀϖεστέγασα. Detexi. tectū demo
ἀϖέστειλα. Miſi. [lit⁹ ſū.
ἀϖεστερημένος. η. ον. Priuatus.
fraudatus. a. um.
ἀϖεστέρησα. Priuaui.
ἀϖέστην. Diſceſſi receſſi.
ἀϖέστησα. Abduxi. auerti. [taui.
ἀϖεστράφην. Auerſ⁹ ſuz. fugi. eui
ἀϖέστρεψα. Retuli. reſtitui. ǫuerti.
ἀϖεταξάμην. Receſſi. vale feci.
ἀϖετύφλωσα. Excecaui.
ἀϖεφθεγξάμην. Locutus ſum.
ἀϖεχθῶς. Inuoluntarie. inuite. ini
miciciter. [ſtineo.
ἀπέχομαι. μ. ξομαι. ϖ. ημαι. Ab
ἀπέχω. μ. ξω. π. ηκα. Recipio ab
ſum. habeo. [uiſus ſum.
ἀϖεχωρίσθην. Abſceſſi. receſſi. di
ἀϖήγαγον. Abduxi. duxi. erunt.
ἀϖήγγειλα. Nunciaui.
ἀϖηγγέλην. Nunciatus ſum.
ἀϖηγγελκώς. οτος. ὁ. Poſtq̃
nunciauit.
ἀϖηγξάμην. ſuffocatus ſum.
ἀϖῄειν. Introiui. abfui.
ἀϖήλασα. Abegi. expuli.
ἀϖηλγηκώς. οτος. ὁ. Poſtq̃ de
ſperauit. dolorem finiuit.
ἀϖῆλθον. Abij. abſceſſi. erunt. [ſe.
ἀϖηλλάχθαι. Liberatū eē. receſſiſ
ἀϖηλλοτριωμένος. η. ον. Aba
lienatus. a. um.
ἀϖήμαντος. η. ον. Illeſus. a. um.
ἀϖήνεγκα. Abduxi. Duxi.
ἀϖηνέστατος. η. ον. Immitiſſim⁹
ſeuiſſimus. validiſſimus. a. um.
ἀϖηνής. εος. ὁ. ἡ. Validus. ſeuus. i
mitis. e.
ἀϖήντησα. Obuiam fui. perueni.
ἀϖήρεσα. Diſplicui.
ἀϖίδω. Videam. videro.
ἀϖιέναι. Recedere.
ἀϖιστέω. ꝛ ἀπιστῶ. μ. ησω. π.
ηκα. Non credo.
ἀπιστία. ας. ἡ. icredulitas. ifidelitas.
ἄπιστος. η. ον. infidelis. incredulus
a. um.
ἀπιών. οντος. ὁ. Poſtq̃ receſſit.
ἀπληστεύω. μ. σω. π. κα. ſum in
ſaciabilis.
ἀπληστία. ας. ἡ. inſaciabilitas.
ἄπληστος. η. ον. inſaciabilis. e.
ἁπλόος. α. ον. ſimplex.
ἁϖλότης. ητος. ἡ. ſimplicitas.
ἁπλῶς. ſimpliciter. generaliter.
ἄπνοος. α. ον. Nō ſpirās. carēs aīa.
ἀπό. A. ab. abs.
ἀπoάνωθεν. Aſſimo. a pte ſupiori.
ἀποβαίνω. μ. ησομαι. π. κα. De
ſcendo. contingo. euado.
ἀποβάλλω. μ. λῶ. π. ηκα. A
bijcio. ſperno. [contigit euaſit.
ἀποβάς. αντος. ὁ. poſtq̃ deſcendit
ἀπόβημα. ατος. το. Reliquie. qđ
proijcitur.
ἀποβήσομαι. cōtigā. deſcēdā euadā
ἀποβλέπω. μ. ψω. π. φα. Aſpicio.
inſpicio.
ἀπόβλητος. η. ον. Abijciend⁹. a. ū.
ἀποβολή. ης. ἡ. abiectio.
ἀϖογεγραμμένος. η. ον. Deſcri
ptus. cōnumeratus. a. um.
ἀϖογενόμενος. η. ον. mortu⁹. a. ū.
ἀϖογίνομαι. μ. ησομαι. π. ημαι
Morior.
ἀϖόγονος. ου. ὁ. Originem du
cens. nepos. poſterus.
ἀπογραφή. ης. ἡ. Deſcriptio. pfeſſio
ἀϖογράφω. μ. ψω. ϖ. φα. De
ſcribo. cenſeo. connumero.
ἀϖοδεδειγμένος. η. ον. Approba
tus. oſtenſus. demōſtratus. a. um.
ἀϖοδεικνύω. μ. ειξω. ϖ. χα. De
monſtro. oſtendo.
ἀϖόδειξις. εως. ἡ. Demonſtratio.
oſtenſio. [batus. a. um.
ἀποδεδοκιμασμένος. η. ον. repro
ἀϖοδεκατόω. ꝛ ἀϖοδεκατῶ. μ.
ωσω. π. ωκα. decimo. as. [ū.
ἀπόδεκτος. η. ον. Suſceptu dign⁹. a
ἀϖοδέχομαι. μ. ξομαι. π. γμαι.
Suſcipio. accipio. expecto.
ἀποδημέω. ꝛ ἀποδημῶ. μ. ησω.
π. ηκα. Peregrinor. extra patriā ſum.
ἀϖόδημος. η. ον. Peregrinus. a. ū.
ἀϖοδίδομαι. μ. σομαι. ϖ. μαι.
Vendo.
ἀποδιδόναι. Reddere. reſtituere.
ἀϖοδίδωμι. μ. ωσω. π. ωκα. red
do. reſtituo. [go. ſeparo.
ἀποδιορίζω. μ. ισω. π. κα. Segre
ἀϖοδοθῆναι. Redditū. reſtitutum.
venditum eſſe.
ἀϖοδοκιμάζω. μ. σω. ϖ. κα. Re
ἀπόδος. Redde. [probo. as.
ἀπόδοσις. εως. ἡ. reſtitutio retribu
tio.
ἀποδοῦναι. reddidiſſe. retribuiſſe.
ἀποδούς. οντος. ὁ. poſtq̃ reddi
dit. retribuit.
ἀϖοδοχεῖον. ου. το. receptaculū.
ἀϖοδοχή. ης. ἡ. Acceptio.
ἀϖοδράσω. Aufugiam. [buerē.
ἀϖοδῶ. Reddam. redderem. retri
ἀποδώην. Retribuam. reddam.
ἀϖοδώσω. Reddam. reſtituā. retri
buam. [retributur⁹
ἀϖοδώσων. οντος. ὁ. Redditur⁹.
ἀϖοθανεῖν. Mortuum eſſe.
ἀϖοθανοῦμαι. Moriar.
ἀϖοθάνω. Moriar. mortuus fuero.
ἀϖοθανών. οντος. Poſtq̃ mor
tuus eſt. [ror.
ἀϖοθαυμάζω. μ. σω. π. κα. Admi
ἀϖοθέμενος. η. ον. poſtq̃ depoſuit
dimiſit. [miſſum eſſe.
ἀϖοθέσθαι. deponere. dimittere. di
ἀπόθεσις. εως. ἡ. depoſitio. dimiſſio
ἀϖοθησαυρίζω. μ. σω. ϖ. κα. the
ſaurizo. theſaurū facio. repono.
ἀποθήκη. ης. ἡ. apotheca. horreū. ali
cuius rei repoſitorium.
ἀϖοθλίβω. μ. ψω. π. φα. Compri
mo. conſtringo. affligo. [Morior.
ἀϖοθνήσκω. μ. οῦμαι. ϖ. ηκα.
ἀϖόθου. Depone. omitte.
ἀϖοικία. ας. ἡ. Colonia.
ἀϖοικίζω. μ. σω. π. κα. Migrare
ἀποκαθιστάνω. reſtituo. [facio.
ἀποκαθίστημι. μ. σω. π. κα. reſtituo
ἀποκαλέω. ꝛ ἀποκαλῶ. μ. σω. π
κα. Voco. inuoco. [uelo. detego.
ἀϖοκαλύϖτω. μ. ψω. π. φα. re
ἀποκάλυψις. εως. ἡ. Reuelatio.
ἀϖοκαραδοκία. ας. ἡ. Expectatio
ἀϖοκαταλλάσσω. μ. ξω. π. χα.
Reconcilio.
ἀποκαταλλάττω. μ. ξω. ϖ. χα.
Reconcilio. as.
ἀϖοκατασθῶ. Reſtituar.
ἀϖοκατάστασις. εως. ἡ. reſtitutio
ἀποκαταστήσω. Reſtituam.
ἀποκατεστάθην. Reſtitutus ſum.
ἀποκατήλλαξα. Reconciliaui.
ἀϖόκειμαι. μ. σομαι. ϖ. μαι. Re
ponor. recondor. ſtatuor.
ἀποκεκρυμμένος. η. ον. Abſcon
ditus. a. um.
ἀϖοκεκύλισμαι. Reuolutus ſum.
ἀϖοκεκυλισμένος. η. ον. Reuo
lutus. a. um.
ἀϖοκενόω ꝛ ἀϖοκενῶ. μ. σω. π.
κα. Euacuo. exinanio. exhaurio.
ἀϖοκεφαλίζω. μ. σω. π. κα. deca
pito. decollo.
ἀϖοκλείω. μ. σω. π. κα. Claudo.
ἀϖοκόπτω. μ. ψω. π. φα. abſcido
ἀϖόκριμα. ατος. το. Reſponſio.
reſponſum. [reſpondeo.
ἀϖοκρίνομαι. μ. οῦμαι. ϖ. μαι
ἀϖοκρίνω. μ. νῶ. π. κα. Iudico. as.
ἀϖόκρισις. εως. ἡ. Reſponſio.
ἀϖοκρύπτω. μ. ψω. π. φα. Ab
ſcondo. [cultus. a. ū.
ἀϖόκρυφος. η. ον. Abſcōditus. oc
ἀποκτανθῆναι. occiſum eſſe.
ἀϖοκτεῖναι. occidiſſe. interfeciſſe.
ἀϖοκτένω. μ. νῶ. ϖ. κα. occido. in
terficio.
ἀϖοκυέω. ꝛ ἀϖοκυῶ. μ. σω. ϖ.
κα. Concipio. fero partū. oſculor.
ἀϖοκυλίω. μ. σω. π. κα. Reuoluo.
euoluo. voluendo abſtraho.
ἀϖοκύω. μ. σω. π. κα. Gigno. pario
ἀϖοκωλύω. μ. σω. π. κα. Auerto.
prohibeo.
ἀϖολαβεῖν. recepiſſe. recuperaſſe.
ἀπολαβόμενος. η. ον. Poſtq̃ ap
prehendit.
ἀϖολαμβάνω. μ. ηψομαι. π. ημ
μαι. recipio. apprehendo.
ἀπόλαυσις. εως. ἡ. Fruitio.
ἀϖολαύω. μ. σω. ϖ. κα. Fruor.
ἀπολείπω. μ. ψω. π. φα. Relinquo
ἀϖολείχω. μ. ξω. π. χα. Lambo.
ἀϖολέλυμαι. dimiſſus. ſolutus. li
liberatus ſum. [miſſus. liberatus.
ἀϖολελυμένος. η. ον. Solutus. di
ἀϖολελύσθαι Solutū. dimiſſū eē.
ἀϖολέσαι. Perdidiſſe. amiſiſſe.
ἀϖολέσας. αντος. ὁ. Poſtq̃ perdi
dit. amiſit. [ſum eſſe.
ἀϖολέσθαι. perijſſe. perdidiſſe. amiſ
ἀπολέσω. Perdam.
ἀϖολέω. ꝛ ἀπολῶ. μ. σω. ϖ. κα.
Pereo. perdo.
ἀϖολήψομαι. Accipiam. recipiā.
ἀπόλλυμι. μ. σω. π. κα. Pereo.
ἀϖολλύω. μ. σω. π. κα. Pereo.
ἀϖολογέομαι. ꝛ ἀϖολογοῦ
μαι. μ. σομαι. ϖ. ημαι. Reſpōdeo.
defendo purgando obiecta.
ἀϖολογία. ας. ἡ. Defenſio. excu
ſatio.
ἀϖολόμενος. η. ον. poſtq̃ perijt.
ἀϖολοῦμαι. peribo.
ἀϖολούω. μ. σω. π. κα. abluo.
ἀπολύτρωσις. εως. ἡ. Redēptio.
remiſſio. [uo.
ἀϖολύω. μ. σω. ϖ. κα. dimitto. ſol
ἀπολῶ. perdam. deſtruam.
ἀϖολωλεκώς. οτος. ὁ. poſtq̃ per
didit. amiſit.
ἀϖολωλώς. οτος. ὁ. poſtq̃ perijt.
ἀϖόλωμαι. peream.
ἀπομακρόθεν. a longe.
ἀπομάσσω. μ. ξω. π. χα. abſtergo
ἀϖομιᾶς. Simul.
ἀϖονέμω. μ. μῶ. ϖ. ηκα. Tribuo.
do partem. [abluo
ἀπονίϖτω. μ. ψω. ϖ. φα. Lauo.
ἀπόνοια. ας. ἡ. ocium [illegible] ..ico.
ἀϖοϖαρθενόω. ꝛ ἀϖοπαρθε
νῶ. μ. σω. ϖ. κα. Deuirgino. virgi
nitatem aufero.

ἀποπέρυσι. Ab anno preterito.
ἀποπίπτω. ου μαι. π. ωκα. Decido.
ἀποπλανάομαι. ꝛ ἀποπλανῶμαι. μ. ησομαι. π. ημαι. Aberro.
ἀποπλανάω. ꝛ ἀποπλανῶ. μ. ησω. π. ηκα. Decipio ſeduco.
ἀποπλάνησις. εως. ἡ. Deceptio. peregrinatio. error.
ἀποπλέω. μ. σω. π. κα. Abnauigo.
ἀποπλύνω. μ. νῶ. π. κα. Lauo.
ἀποπνίγω. μ. ξω. π. χα. Suffoco ſtrangulo.
ἀπορέομαι. ꝛ ἀποροῦμαι. μ. ησομαι. π. ημαι. Dubito. confundor. affligor.
ἀπορέω. ꝛ ἀπορῶ. μ. σω. π. κα. Dubito. indigeo. careo. inops impotens ſum.
ἀπορία. ας. ἡ. Confuſio. indigentia. dubitatio.
ἀπόρρητος. η. ον. Nefandus. nō dicendus. a. um.
ἀπορρίπτω. μ. ψω. π. φα. abijcio. deijcio.
ἀπόρροια. ας. ἡ. Emanatio.
ἀπορφανίζομαι. μ. σομαι. π. ισμαι. Orphan⁹ fio. ſegregor. ſolus fio.
ἀποσβεννύω. μ. σω. π. κα. Extinguo.
ἀποσκίασμα. ατος. τό. Obūbratio.
ἀποσοβέω. ꝛ ἀποσοβῶ. μ. σω. π. κα. Expello. abigo.
ἀποσπάω. ꝛ ἀποσπῶ. μ. ασω. π. ακα. Auello. educo. abſtraho. abduco.
ἀποσταλείς. εντος. ὁ. Miſſus.
ἀποσταλῶ. Mittar.
ἀποστάς. αντος. ὁ. Poſtq̃ receſſit. recedere fecit.
ἀποστασία. ας. ἡ. Diſſentio. rebellio. diſceſſus.
ἀποστάσιον. ου. τό. Libellus repudij. repudium.
ἀποστεγάζω. μ. σω. π. κα. Detego. tectum demolior.
ἀποστέλλω. μ. λῶ. π. αλκα. Mitto.
ἀποστερέω. ꝛ ἀποστερῶ. μ. ησω. π. ηκα. Fraudem facio. priuo.
ἀπόστηθι. Diſcede.
ἀποστῆναι. Diſceſſiſſe.
ἀποστήσομαι. Recedam. diſcedā.
ἀπόστησον. Auerte. recede.
ἀποστήσω. Recedam. diſcedam. auertam.
ἀποστολή. ης. ἡ. Apoſtolatus.

ἀπόστολος. ου. ὁ. Apoſtolus. i. miſſus.
ἀποστοματίζω. μ. σω. π. κα. Loquor memoriter. vel iubeo tanquā preceptor diſcipuluꝫ memoriter aliquid recitare.
ἀποστραφῶ. Auertar.
ἀποστρέφομαι. μ. ψομαι. π. μμαι. Auertor. diſcedo. fugio.
ἀποστρέφω. μ. ψω. π. φα. Auerto. reddo. refero.
ἀποστροφή. ης. ἡ. cōuerſio. auerſio.
ἀποστυγέω. ꝛ ἀποστυγῶ. μ. ησω. π. ηκα. Odi. odio habeo.
ἀποστῶ. Diſcedam. diſcederem.
ἀποσυνάγωγος. η. ον. Eiectus extra ſynagogam. a. um.
ἀπόσχου. Abſtine.
ἀποτάσσομαι. μ. ξομαι. π. γμαι. Diſiūgor. ſeparor. nūcio. renūcio. diſcedo. valefacio.
ἀποτάσσω. μ. ξω. π. χα. Renuncio. valefacio.
ἀποτάττομαι. μ. ξομαι. π. γμαι. Diſiungor. ſepor. nuncio. renuncio. valefacio. diſcedo.
ἀποτάττω. μ. ξω. π. χα. Renuncio. valefacio.
ἀποτελέω. ꝛ ἀποτελῶ. μ. εσω. π. εκα. Perficio.
ἀποτέμνω. μ. σω. π. κα. Abſcindo.
ἀποτίθημι. μ. ησω. π. κα. depono.
ἀποτινάσσω. μ. ξω. π. χα. excutio.
ἀποτιννύω. μ. σω. π. κα. Reddo. exſoluo. punio.
ἀποτίνω. μ. σω. π. κα. reddo. ſoluo.
ἀποτολμάω. ꝛ ἀποτολμῶ. μ. ησω. π. ηκα. Audeo.
ἀποτομία. ας. ἡ. Seueritas.
ἀπότομος. η. ον. Crudelis. dir⁹. a. ū.
ἀποτόμως. Duriter. grauiter.
ἀποτότε. Ex tunc. ex illa hora.
ἀποτονῦν. Ex nunc. ex hac hora.
ἀποτρέχω. μ. ουμαι. π. ηκα. curro.
ἀποτυφλόω. ꝛ ἀποτυφλῶ. μ. σω. π. κα. Exceco.
ἀπουσία. ας. ἡ. Abſentia.
ἀποφέρω. μ. οισω. π. ηνοχα. Aſporto. defero.
ἀποφεύγω. μ. ξω. π. χα. aufugio
ἀποφθέγγομαι. μ. ξομαι. π. γμαι. Loquor.
ἀποφορτίζομαι. μ. σομαι. π. ισμαι. Onus depono.

ἀποφυγών. οντος. ὁ. Poſtq̃ aufugit.
ἀπόχρησις. εως. ἡ. Uſus.
ἀποχωρέω. ꝛ ἀποχωρῶ. μ. ησω. π. ηκα. Diſcedo.
ἀποχωρίζω. μ. σω. π. κα. Abſcindo. diuido.
ἀποψύχω. μ. ξω. π. χα. Areſco. morior.
ἀπρόσδεκτος. η. ον. Inſuſceptibilis. indignus ſuſceptu. a. ū.
ἀπροσδόκητος. η. ον. inſperat⁹. a. ū.
ἀπρόσιτος. η. ον. Inacceſſibilis. e.
ἀπρόσκοπος. η. ον. qui caret offenſione.
ἀπροσωπόληπτος. η. ον. Qui non facit diſcrimē ꝛ acceptionē perſonarum.
ἄπταιστος. η. ον. Sine peccato. qui nō errat.
ἅπτομαι. μ. ψομαι. π. μμαι. tāgo
ἅπτω. μ. ψω. π. φα. Accendo.
ἀπωθέω. ꝛ ἀπωθῶ. μ. σω. π. κα. Repello.
ἀπώκισα. Migrare feci.
ἀπώλεια. ας. ἡ. Perditio.
ἀπώλεσα. Perdidi. interfeci.
ἀπωλόμην. Perij.
ἀπών. οντος. ὁ. Abſens.
ἀπωσάμενος. η. ον. Poſtq̃ repulit. Abiecit.
ἀπωσάμην. Repuli. abieci.
ἄρα. Nam. igitur.
ἆρα. Nunquid.
ἀρά. ᾶς. ἡ. Maledictio. execratio.
ἄραγε. Igitur. ideo.
ἆραι. Tollere. tuliſſe.
ἄρας. αντος. ὁ. Poſtq̃ tulit. ſoluit a portu. diſceſſit.
ἀργέω. ꝛ ἀργῶ. μ. ησω. π. ηκα. Ceſſo. vaco. ocioſus ſum.
ἀργία. ας. ἡ. Ocium.
ἀργός. η. ον. Ocioſus. piger.
ἀργύριον. ου. τό. Argētū. nūmus.
ἀργυροκόπος. ου. ὁ. Argentari⁹.
ἄργυρος. ου. ὁ. Argentum.
ἀργυροῦς. α. οῦν. Argente⁹. a. ū.
ἀργυροχόος. ου. ὁ. Argentari⁹.
ἀρδαλόω. ꝛ ἀρδαλῶ. μ. σω. π. κα. Contamino. polluo. fuligine ipleo.
ἄρειος πάγος. ου. ὁ. Uicus martius.
ἀρειοπαγίτης. ου. ὁ. Areopagita. ex ariopago. i. martio vico.
ἀρέσαι. Placuiſſe.
ἀρέσας. αντος. ὁ. Poſtq̃ placuit.
ἀρέσκεια. ας. ἡ. Complacentia. Obſequium.

ἀρέσκω. μ. σω. π. κα. Placeo.
ἀρεστός. η. ον. Benignus. placidus equus. a. um.
ἀρετή. ης. ἡ. Uirtus.
ἀρθήσομαι. auferar. tollar.
ἄρθητι. Tollere. impera. paſſi.
ἀρθῶ. Tollar. auferar.
ἀριθμέω. ꝛ ἀριθμῶ. μ. σω. π. κα. Numero. Computo. as.
ἀριθμός. οῦ. ὁ. Numerus.
ἀριστερός. α. ον. Siniſter. a. um.
ἀριστέω. ꝛ ἀριστῶ. μ. σω. π. κα. Prandeo.
ἄριστον. ου. τό. Prādiū.
ἀρκέομαι. ꝛ ἀρκοῦμαι. μ. σομαι. π. μαι. Contentus ſum.
ἀρκετός. η. ον. Sufficiens.
ἀρκέω. ꝛ ἀρκῶ. μ. ησω. π. κα. Sufficio. ſatis ſum.
ἄρκος. ου. ἡ. Urſa.
ἄρκτος. ου. ἡ. Urſa.
ἅρμα. ατος. τό. currus.
ἁρμόζω. μ. σω. π. κα. Adapto.
ἁρμόνιον. ου. τό. Suauitas.
ἁρμός. οῦ. ὁ. compago. iunctura.
ἀρνέομαι. ꝛ ἀρνοῦμαι. μ. σομαι. π. ημαι. Nego.
ἄρνες. ων. Agni.
ἀρνίον. ου. τό. Agnus.
ἆρον. Tolle.
ἀροτριάω. ꝛ ἀροτριῶ. μ. σω. π. κα. Aro. exerceo. Amo.
ἄροτρον. ου. τό. Aratrum.
ἁρπαγή. ης. ἡ. Rapina.
ἁρπαγήσομαι. Rapiar.
ἁρπάζω. μ. ξω. π. χα. Rapio.
ἅρπαξ. γος. ὁ. Rapax.
ἀρραβών. ωνος. ὁ. pignus.
ἄρραφος. η. ον. Inconſutilis. e. inconſutus. a. um.
ἄρρην. ενος. ὁ. maſcul⁹. maſculin⁹.
ἄρρητος. η. ον. ineffabilis. idicibilis
ἀρρωστέω. ꝛ ἀρρωστῶ. μ. σω. π. κα. Egroto. infirmor.
ἀρρώστημα. ατος. τό. infirmitas egritudo.
ἀρρωστία. ας. ἡ. Infirmitas. egrotatio.
ἄρρωστος. η. ον. Lāguidus. egrotus. a. um.
ἄρσεν. τό. Maſculum.
ἀρσενοκοίτης. ου. ὁ. Maſculorū concubitor.
Ἄρτεμις. ιδος. ἡ. diana dea.
ἀρτέμων. ονος. ὁ. artemo. iſtrumētū nauis.
ἄρτι. modo. nuper. nunc.
ἄρτιος. α. ον. ſanus. pfect⁹. a. ū. par.
ἄρτος. ου. ὁ. panis.

ἀρτύω. μ. σω. π. κα. Condio.
ἀρχάγγελος. ου. ὁ. Archangelus princeps angelorum.
ἀρχαῖος. α. ον. antiquus. a. um.
ἀρχή. ης. ἡ. Principium. principatus. poteſtas. magiſtratus.
ἀρχηγός. ου. ὁ. dux. author.
ἀρχιερατικός. η. ον. res principis ſacerdotum.
ἀρχιερεύς. εος. ὁ. pricceps ſacerdotuꝫ.
ἀρχιποίμην. ενος. ὁ. princeps paſtorum.
ἀρχιτέκτων. ονος. ὁ. Architectus faber.
ἀρχιτελώνης. ου. ὁ. princeps publicanorum.
ἀρχισυνάγωγος. ου. ὁ. pricceps. ſynagoge
ἀρχιτρίκλινος. ου. ὁ. Princeps conuiuij.
ἄρχομαι. μ. ξομαι. π. γμαι. icipio
ἄρχω. μ. ξω. π. χα. pricceps ſū. dñor
ἄρχων. οντος. ὁ. princeps. dux.
ἄρω. Tollam. auferam.
ἀρώματα. ων. τά. aromata.
ἀσάλευτος. η. ον. Immobilis. inconcuſſus. a. um.
ἄσβεστος. η. ον. inextinguibilis. e.
ἀσέβεια. ας. ἡ. Impietas.
ἀσεβέω. ꝛ ἀσεβῶ. μ. σω. π. κα. impius ſum. impie. ago.
ἀσέβημα. ατος. τό. iniq̄tas. ipietas
ἀσεβής. εος. ὁ. ἡ. ipius. irreligioſus.
ἀσέλγεια. ας. ἡ. Impudicitia.
ἄσημος. η. ον. Ignobilis. obſcurus
ἀσθένεια. ας. ἡ. Infirmitas.
ἀσθενέστερος. α. ον. Infirmior.
ἀσθενέω. ꝛ ἀσθενῶ. μ. ησω. π. κα. Impotens imbecillis ſum. egroto. as.
ἀσθένημα. ατος. τό. Egritudo. imbecillitas.
ἀσθενής. εος. ὁ. ἡ. Infirmus. a. um Imbecillis. e. egrotus. a. um.
ἆσθμα. ατος. τό. Spiritus.
ἀσθμαίνω. μ. νῶ. π. κα. ſpiro. ſuſpiro.
ἀσιάρχης. ου. ὁ. princeps aſie.
ἀσίδηρος. α. ον. res q̄ caret ferro.
ἀσιτία. ας. ἡ. abſtinētia acibo. icuniū
ἄσιτος. η. ον. Ieiunus. ſine cibo.
ἀσκέω. ꝛ ἀσκῶ. μ. σω. π. κα. Exerceo ꝛ ſtudeo.
ἀσκός. οῦ. ὁ. Uter. i. corium vini.
ᾆσμα. ατος. τό. Cantus.
ἀσμένως. Libenter.
ἄσοφος. η. ον. Inſipiens. indoctus. a. um.
ἀσπάζομαι. μ. σομαι. π. σμαι. Saluto.

ἀσπασμός. οῦ. ὁ. Salutatio.
ἄσπιλος. η. ον. Immaculatus. a. ū.
ἀσπίς. ιδος. ἡ. aſpis ſerpēs. ſcutū.
ἄσπονδος. η. ον. Sine ſedere vl' pace. tranſgreſſor federis conſirmati iuramento.
ἀσσάριον. ου. τό. aſ. genus nūmi.
ἀστατέω. ꝛ ἀστατῶ. μ. σω. π. κα. Inſtabilis ſū. nō habeo ſedē certā.
ἀστεῖος. α. ον. elegās. vrbanus. a. ū
ἀστήρ. ερος. ὁ. Stella.
ἀστήρικτος. η. ον. iſtabil'. nō firm⁹.
ἄστοργος. η. ον. Qui caret amore ꝛ caritate.
ἀστοχέω ꝛ ἀστοχῶ. μ. ησω. π. κα. aberro. abſcedo.
ἀστραπή. ης. ἡ. Fulgur.
ἀστράπτω. μ. ψω. π. φα. Fulguro. corruſco.
ἄστρον. ου. τό. ſtella. aſtrum.
ἀσύμφωνος. η. ον. diſcors. differēs
ἀσύνετος. η. ον. Imprudens. ſine intellectu.
ἀσύνθετος. η. ον. Qui non ſeruat pacta et ſtatuta.
ἀσφάλεια. ας. ἡ. Ueritas. certitudo. diligentia. munitio.
ἀσφαλής. εος. ὁ. ἡ. Uerus. tut⁹. munitus. a. um. ſecurus. a. um.
ἀσφαλίζομαι. μ. σομαι. π. ισμαι munio. cuſtodio.
ἀσφαλῶς. diligēter. caute. circūſpecter.
ἀσχημονέω. ꝛ ἀσχημονῶ. μ. ησω. π. ηκα. Turpiter ꝛ inhoneſte ago. turpis videor.
ἀσχημοσύνη. ης. ἡ. Turpitudo.
ἀσχήμων. ονος. ὁ. ἡ. Inuerecūd⁹ Turpis. inhoneſtus. a. um.
ἀσχολέω. ꝛ ἀσχολῶ. μ. σω. π. κα. vaco. do operam.
ἀσχολία. ας. ἡ. negotiū. occupatio
ἀσωτεία. ας. ἡ. Luxuria.
ἀσώτως. Luxurioſe.
ἀτακτέω. ꝛ ἀτακτῶ. μ. σω. π. κα male ago ꝛ inhoneſte. vitioſus ſuꝫ.
ἄτακτος. η. ον. Inquietus. vitijs deditus. a. um.
ἀτάκτως. inordinate. iquiete. vitioſe
ἀταξία. ας. ἡ. Inordinatio. petulantia. procacitas.
ἅτε. ceu. ſicut. tanq̃.
ἀτεκνία. ας. ἡ. filiorum inopia.
ἄτεκνος. η. ον. Qui caret filijs.
ἀτέλεστος. η. ον. imperfectus. a. ū.
ἀτελής. εος. ὁ. ἡ. Imperfectus. a. ū.

ἀτεμίζω.μ.σω.π.κα.Intueor.aſpicio
ἄτερ.ſine abſqꝫ.
ἀτιμάζω.μ.σω.π.κα.Jnhonoro.as. [Jnhonoro.as.
ἀτιμάω ⁊ ἀτιμῶ.μ.σω.π.κα.
ἀτιμία.ας.ἡ.ignominia.ignobilitas.
ἄτιμοσ.η.ον.inhonoratus.a.um.
ἀτιμότερος.α.ον.Jnhonoratior.Jgnobilior.
ἄτιμα.que.neu.ge.nu.plura.
ἀτμίσ.ιδος.ἡ.Vapor.
ἀτμός.ου.ὁ.Vapor.
ἄτομος.η.ον.Jnduiſibilis.e.atomus ſolis. [ſiōe
ἄτοπος.η.ον.abſurdꝰ.dignꝰ rephē
ἀτραπός.ου.ἡ.Semita.
αὐγάζω.μ.σω.π.κα.fulgeo.ſplendeo.luceo.
αὔγασμα.ατος.τό.Fulgor.
αὐγή.ης.ἡ.Lux.dies.
αὐθάδης.εος.ὁ.ἡ.Contumax.ſuperbus.elatus.
αὐθαίρετος.η.ον.Voluntarius.ſua ſponte electus.a.um.
αὐθεντέω.⁊ αὐθεντῶ.μ.σω.π.κα.Dominor.author ſum.
αὐθέντης.ου.ὁ.Author.actor.alicuius rei.
αὖλαξ.ακος.ὁ.Sulcus.
αὐλέω.⁊ αὐλῶ.μ.σω.π.κα.Tibijs cano.
αὐλή.ης.ἡ.Aule.atrium.aula.
αὐλητής.ου.ὁ.Tibicē.q̄ tibijs cāit
αὐλίζομαι.μ.σομαι.π.ισμαι.Maneo.moror.habito.diuerto.
αὐλίζω.μ.σω.π.κα.tibijs cano.
αὐλός.ου.ὁ.Tibia.
αὐξάνω.μ.ησω.π.ηκα.Augeo.creſco.creſcere facio.
αὐξηθῶ.Creſcam.
αὔξησις.εως.ἡ.Augmentum.
αὔριον.Cras.
αὐστηρός.α.ον.auſterꝰ.grauis.durus.a.um.
αὐτάρκεια.ας.ἡ.ſufficientia.
αὐτάρκης.εος.ὁ.ἡ.ſufficiens.
αὕτη.ης.ἡ.Hec.pronomen femini.numeri ſingularis.
αὐτή.ης.ἡ.Jpſa.pronomen femini.numeri ſingularis.
αὐτόθι.Jbi.
αὐτοκατάκριτος.η.ον.Qui ſeipſum condemnat.
αὐτόματος.η.ον.Vltroneus.ſpōtaneus.a.um.

αὐτόπτης.ου.ὁ.Qui proprijs oculis aliquid vidit.
αὐτός.η.ον.Jpſe.a.um.
αὐτοσχεδίως.Ex nihilo.
αὐτοῦ.Hic.ibi.huc.ipſius.
αὐτόχειρ.ειρος.ὁ.Vltroneus.ſpontaneus.a.um.
αὐχμηρός.α.ον.caliginoſus.a.uꝫ.
ἀφαιρέομαι.⁊ ἀφαιροῦμαι.μ.ησομαι.π.ημαι.priuo.adimo.
ἀφαίρεσις.εως.ἡ.adēptio.ablatio.
ἀφαιρέω.⁊ ἀφαιρῶ.μ.ησω.π.κα.Amputo.aufero.
ἀφανής.εος.ὁ.ἡ.non viſus.occultus.inuiſus.a.ū. [demolior.deſtruo
ἀφανίζω.μ.σω.π.κα.Extermino.
ἀφανισμός.ου.ὁ.iteritꝰ.dſtructio
ἄφαντος.η.ον.inuiſibilis.diſparēs
ἀφεγγής.εος.ὁ.ἡ.Tenebroſuꝫ.a.ū
ἀφειδία.ας.ἡ.iparſimonia.inabſtinentia.
ἀφείθην.remiſſus.condonatus ſuꝫ.
ἀφειλόμην.abſtuli liberaui.priuaui
ἀφεῖλον.amputaui.abſtuli.erunt.
ἀφείς.εντος.ὁ.Relinquens.dimittens.poſtq̄ꝫ reliquit dimiſit.
ἀφεδρών.ωνος.ὁ.Seceſſus.
ἀφεθήσομαι.Remittar.
ἀφεθῶ.remittar.remitterer.
ἀφελεῖν.abſtuliſſe.amputauiſſe.
ἀφέλοιμι.diminuam.auferam.
ἀφελότης.ητος.ἡ.ſimplicitas.
ἀφέλω.abſtulero.diminuero.
ἀφέλωμαι.auferā.tollam.adimaꝫ.
ἀφέντες.dimittentes.relinquentes.
ἄφες.Sine.permitte.
ἄφεσις.εως.ἡ.Remiſſio.
ἀφέωμαι.Remittar.
ἀφή.ης.ἡ.Junctura.tactus.
ἀφῆκα.dimiſi.emiſi.
ἀφ' ἧς.Exquo.exquo tempore.
ἀφήσω.dimittam.
ἀφθαρσία.ας.ἡ.Jncorruptio.
ἄφθαρτος.η.ον.Jncorruptibil.e.
ἀφθόνως.abūdanter.ſine inuidia.
ἀφιέναι.dimittere.
ἀφίημι.μ.σω.π.κα.Dimitto.permitto.emitto.condono.remitto.
ἀφικνέομαι.⁊ ἀφικνοῦμαι.μ.ξομαι.π.ιγμαι.peruenio.conſequor.
ἀφικόμην.perueni.conſecutus ſum.
ἀφιλάγαθος.η.ον.Qui nō amat bonitatem et virtutem.
ἄφιξις.εως.ἡ.receſſus.abitio.
ἀφιλάργυρος.η.ον.Non cupidus pecuniarum.non auarus.

ἀφίσταμαι.μ.σομαι.π.μαι.Diſcedo.
ἀφιστάμην.Diſcedebam.
ἀφιστάω.⁊ ἀφιστῶ.μ.σω.π.κα.Aufero.adimo.
ἀφίστημι.μ.σω.π.κα.Diſcedo.abduco.auerto.
ἀφίω.μ.σω.π.κα.Sino.
ἄφνω.ſubito.repente.
ἄφοβος.η.ον.itrepidꝰ.ſine metu.
ἀφόβως.ſine timore.aduerb.
ἀφομοιόομαι.⁊ ἀφομοιοῦμαι.μ.ωσομαι.π.ωμαι.Aſſimilor.ſimilis fio.
ἀφομοιόω.⁊ ἀφομοιῶ.μ.σω.π.κα.Aſſimilo.
ἀφοράω.⁊ ἀφορῶ.μ.ασω.π.κα.Aſpicio.video.
ἀφορίζω.μ.σω.π.κα.determino
ἀφορμή.ης.ἡ.Occaſio.
ἀφρίζω.μ.σω.π.κα.Spumo.
ἀφρονέστατος.η.ον.Jnſipientiſſimus.a.um.
ἀφρός.ου.ὁ.Spuma.
ἀφροσύνη.ης.ἡ.ſtultitia.inſipiētia.
ἄφρων.ονος.ὁ.ἡ.iſipiēs.imodeſtꝰ.a.um. [κα.Dormio.
ἀφυπνόω.⁊ ἀφυπνῶ.μ.σω.π.
ἀφυστερέω.⁊ ἀφυστερῶ.μ.σω.π.κα.Defraudor.priuor.
ἀφῶ.dimiſero omiſero.omittam.
ἀφωμοιωμένος.η.ον.Aſſimilatus.ſimilis factus.
ἄφωνος.η.ον.Mutus ſine voce.
ἀφώρισα.Diſcreui.ſegregaui.
ἀφωρισμένος.η.ον.Segregatus diſtinctus.determinatus.ſepoſitus electus.a.um.
ἀχανής.εος.ὁ.ἡ.vaſtus.imēſus.a.ū
ἄχαρις.εως.inurbanꝰ.iſulſus.a.uꝫ.
ἀχάριστος.η.ον.Jngratus.a.uꝫ.
ἀχειροποίητος.η.ον.Non manu factus.a.um.
ἄχη.ης.ἡ.Viriditas.
ἀχθήσομαι.Ducar.
ἄχθος.εος.το.Dolor.
ἀχλύς.λος.ἡ.Caligo.
ἀχρειόομαι.⁊ ἀχρειοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.Jnutilis ſum.
ἀχρεῖος.α.ον.Jnutilis.e.
ἄχρηστος.η.ον.Jnutilis.e
ἄχρι.Vſqꝫ ad.
ἄχριον.vſqꝫ ad.
ἄχρισ.vſqꝫ ad.

ἄχρισοῦ.Uſqȝ ad.
ἄχυρομ.ου.τό.Palea.
ἀψευδής.ὁ.ἡ.Uerax.q̄nō mētit.
ἄψιμθος.ου.ὁ.abſinthium herba.
ἄψυχος.η.ομ.inanimatus.a.um.
ἄωρος.α.ομ.Intempeſtiuus,imma
turus.acerbus.a.um.
βαθμός.ου.ὁ.Gradus.
βάθοσ.εος.τό.profunditas.
βαθύμω.μ.μῶ.π.κα.profūdo.as.
βαθύς.εος.ὁ.profundus.a.um.
βαϊομ.ου.τό.Ramus.
βαλάμτιομ.ου.το.Sacculus.
βάλλω.μ.λῶ.ϖ.ηκα.Mitto.ia
cio.iaculor.cedo.
βαπτίζω.μ.σω.ϖ.κα.Baptizo.
βάπτισμα.ατος.το.Baptiſmus.
βαπτισμός.ου.ὁ.Baptiſmus.
βαπτιστής.ου.ὁ.Baptiſta.Qui
baptizat.
βάπτω.μ.ψω.π.φα.Tingo.
βάρβαρος.α.ομ.barbarus.a.um.
βαρέω.τ βαρῶ.μ.σω.π.κα.Gra=
uo.onero.
βαρέως.Grauiter.
βάρος.εος.το.Pondus.grauitas.
Onus.
βαρύμω.μ.μῶ.π.κα.grauo.
βαρύς.εος.ὁ.Grauis.e.
βαρύτερος.α.ομ.Grauior.us.
βαρύτιμος η.ομ.precioſus.a.um.
βασαμίζω.μ.σω.π.κα.torqueo.fa
tigo.iacto.
βασαμισμός.ου.ὁ.Cruciatus.tor
mentum.
βασαμιστής.ου.ὁ.Tortor.
βάσαμος.ου.ὁ.Tormentum.expe
rientia.probatio.index.quo aurifi
ces aurum explorant.
βασιλεία.ας.ἡ.Regnum.
βασιλειομ.ου.το.Regnum.
βασίλειος.ου.ὁ.regia domus.
βασίλειος.α.ομ.Regalis.regi
us.a.um.
βασιλεύς.εως.ὁ.Rex.
βασιλεύω.μ.σω.π.κα.regno.as.
βασιλικόσ.η.ομ.Regulus.regalis.
regius.a.um.
βασίλισσα.ης.ἡ.Regina.
βάσισ.εως.ἡ.fatum.exitus.baſa.fir
mamentum.greſſus.
βασκαίμω.μ.μῶ.π.κα.Faſcino.as
βασκαμία.ας.ἡ.Faſcinatio.
βάσκαμοσ.η.ομ.Inuidus.a.uȝ.

βαστάζω.μ.ξω.π.χα.Porto.ba
iulo.as.
βάτος.ου.ὁ.Rubus.genus menſu
re.cadus.
βάτραχος.ου.ὁ.Rana.
βαττολογεω.τ βαττολογῶ.μ.
σω.π.κα.Loquax ſum.multum
loquor.
βαφή.ης.ἡ.Tinctura.
βδέλυγμα.τος.το.Abominatio.
βδελυκτός.η.ομ.Abominandus.
abominabilis.e.
βδελύσσομαι.μ.ξομαι.π.γμαι
Abominor.aris.
βδελύττομαι.μ.ξομαι.π.γμαι.
abominor.aris.
βέβαιος.α.ομ.Firmus.a.um.
βεβαιόω.τ.βεβαιῶ.μ.σω.ϖ.κα.
Confirmo.roboro.
βεβαίωσις.εως.ἡ.Confirmatio.
βεβαμμενος.η.ομ.Tinctus.a.um.
βεβαπτισμένος.η.ομ.baptizat⁹.a.ū
βεβαρημενοσ.η.ομ.grauatus.a.ū.
oneratus.a.um.
βεβήκειμ.Iueram.proceſſeram.
βεβηκώσ.οτοσ.ὁ.Poſtq̄ȝ iuit.pro
ceſſit.poſitus eſt.vadit.
βέβηλος.η.ομ.Contaminatus.pro
fanus.a.um.
βεβηλόω.τ βεβηλῶ.μ.σω.ϖ.κα.
Uiolo.contamino.
βέβληκα.proieci.miſi.
βεβληκως.οτοσ.ὁ.Poſtq̄ȝ proie
cit.miſit.iniecit.
βέβλημαι.Coniectus.eiectus ſum.
Iaceo.precipitatus ſum.
βεβλημενος.η.ομ.Proiectus.inie
ctus.precipitatus.a.um.
βεβρωκώσ.οτοσ.ὁ.poſtq̄ȝ mandu
cauit.
βέλοσ.εος.το.Sagitta.iaculum.
βελτίωμ.ομος.ὁ.ἡ.Melior.preſtā
tior.us.
βῆμα.ατοσ.το.Tribunal.greſſus.
paſſus.
βήρυλλος.ου.ὁ.Beryllus.genus
lapidis precioſi.
βία.ας.ἡ.Uis.violentia.
βιάζομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.gra
uor.oneror.vim patior.cuȝ difficul
tate facio.cogor.vim facio.
βιάζω.μ.σω.π.κα.Uim facio.
βίαιοσ.α.ομ.violentus.fortis.e.
βιαστήσ.ου.ὁ.violentus.qui vim

facit.
βιβλιδάριομ.ου.το.Libellus.
βιβλίομ.ου.το.Libellus.liber.
βίβλοσ.ου.ἡ.Liber.
βιοσ.ου.ὁ.Uita.victus.
βιῶμι.Uiuo.
βιῶσαι.vixiſſe.
βίωσισ.εως.ἡ.Uita.conuerſatio.
βιωτικόσ.η.ομ.vitalis ad vitam p
tinens.
βλοβερόσ.α.ομ.Nociuus.noxi=
us.a.um.
βλαβέω.τ βλαβῶ.μ.σω.ϖ.κα.
Nocumentū accipio.mulctor.
βλάβη.ης.ἡ.Detrimentum.nocu=
mentum.
βλαπτω.μ.ψω.π.φα.nocco.of
fendo.
βλασταμω.μ.ησω.π.κα.germi=
no.pullulo.creſco.
βλαστημα.ατοσ.το.germen.
βλαστήσω.germinabo.pullulabo.
creſcam.
βλαστός.ου.ὁ.germen.
βλασφημεω.τ βλασφημῶ.μ.
σω.π.κα.Blaſſemo.maledico.
βλασφημία.ας.ἡ.blaſſemia.
βλάσφημοσ.η.ομ.blaſſemus.ho
mo male fame.
βλέμμα.ατος.το.Aſpectus.
βλέπω.μ.ψω.π.φα.aſpicio.vi=
deo.caueo.
βλεφαρομ.ου.το.palpebra.
βληθεις.εμτος.ὁ.miſſus.piect⁹.a.ū
βληθῆμαι.Miſſum proiectuȝ fuiſſe.
βληθήσομαι.Mittar.proiciar.
βληθήσωμαι.Mitterer.miſſus: p
iectus fuero.
βλήθητι.Proijcere.mittere.impe
ratiuus paſſiuus.
βληθῶ.proijciar:mittar.
βλητέοσ.α.ομ.mittendus.dignus
miſſu ꝛ proiectu.
βοάω.τ βοῶ.μ.ησω.π.ηκα.Uo=
ciferor.clamo.
βόες.ωμ.ὁι.ἁι.boues.vacce.
βοή.ης.ἡ.clamor.
βοήθεια.ας.ἡ.auxilium.adiutoriuȝ.
βοηθέω.τ βοηθῶ.μ.σω.π.κα.Ad
iuuo ꝛ opem fero.
βοήθημα.ατοσ.το.Auxilium.
βοηθόσ.ου.ὁ.Auxiliator.adiutor.
βόθρος.ου.ὁ.Fouea.ſepultura.
βόθυμοσ.ου.ὁ.Fouea.

βόλβιτον.ου.το. Stercus boum.
βολή.ης.ἡ. Iactus.
βολίζω.μ.σω.π.κα.ſubmitto bolidē
βολίς.ιδος.ἡ. Iactus. iaculatio.
βοοζύγιον.ου.το. Iugum boum.
βόρβορος.ου.ὁ. Lutum.cenū.
βορέας.ου.ὁ. boreas.aquilo vētus.
βορρᾶς.ᾶ.ὁ. Aquilo.boreas.
βόσκομαι. Paſcor.
βόσκω. Paſco.
βοτάνη.ης.ἡ. Herba.
βότρυς.υος.ὁ. Botrus.racemus.
βούλευμα.ατος.το. Conſilium. propoſitum.
βουλεύομαι. μ. σομαι. π. μαι Delibero.conſulto.
βουλευτής.ου.ὁ. Conſiliarius.decurio. prudens ꝛ boni conſilij.
βουλή.ης.ἡ. Conſilium. [Volo.
βούλομαι. μ. ησομαι. π. ημαι.
βουνός.ου.ὁ. Collis.
βοῦς.οός.ὁ.ἡ. Bos.vacca.
βοῶν. Boum.vaccarum.
βραβεῖον.ου.τό. Brauium.premium certaminis.
βραβεύω.μ.ευσω.π.ευκα. Exulto. Nuncio.medio.propono certamen.vinco in certamine.
βραδύνω.μ.νῶ.π.κα. Tardo.tardus ſum.
βραδυπλοέω. ꝛ βραδυπλοῶ μ.σω.π.κα. Tardo curſu nauigo
βραδύς.εος.ὁ. Tardus. a.um.
βραδυτής.ητος.ἡ. Tarditas.
βραχίων.ονος.ὁ. Brachium.
βραχύς.εος.ὁ. breuis. paruus.modicus. [ui piturus.
βραχυτελής.εος.ὁ.ἡ. breuis.bre
βρέφος.εος.τό. Infans.
βρέχω.μ.ξω.π.χα. Rigo.
βρίθω.μ.σω.π.κα. Deprimo.
βρόμος.ου.ὁ. Crepitus ignis. ſtrepitus.ſonitus.
βροντάω. ꝛ βροντῶ.μ.σω.π.κα. Tono.as.
βροντή.ης.ἡ. Tonitru.
βροχή.ης.ἡ. Pluuia.
βρόχος.ου.ὁ. Laqueus. [tiū.
βρύγμα.τος.το.rugitus.ſtridor dē
βρυγμός.ου.ὁ.rugitꝰ.ſtridor dētiū
βρύχω.μ.ξω.π.χα. Dētes collidó Rugio. [nero.germino.
βρύω.μ.σω.π.κα. Produco.ge
βρῶμα.τος.το. Eſca. [ducabilis
βρώσιμος.η.ον. comeſtibilis. man

βρώσκω. Comedo.
βύβλος.ου.ἡ. Liber.
βυθίζω. μ. σω.π.κα. mergo.obruo.
βυθός.ου.ὁ. Abyſſus.profundum.
βυρσεύς.εος.ὁ. Coriarius.
βύσσινος.η.ον. Byſſinus. ex byſſo.
βύσσος.ου.ὁ. byſſus.genꝰ lini ſubti
βῶλος.ου.ὁ. Maſſa. [lis.
βωμός.ου.ὁ. Ara.
γάγγραινα.ης.ἡ. Cancer.
γάζη.ης.ἡ. Gaza.theſaurus.
γαζοφυλάκιον.ου.το. Repoſitorium gaze.theſaurus.
γάλα.κτος.τό. Lac.
γαλαθηνός.η.ον. Lacte nutritꝰ.a.ū
γαλήνη.ης.ἡ. Tranquillitas.
γαμέω. ꝛ γαμῶ. μ.ησω.π.ηκα. Duco vxorem.
γάμος.ου.ὁ. Nuptie.
γάρ. Enī. aliquādo etiā eſt particula adiectiua ꝛ nihil ſignificat.
γαστήρ.ερος.ἡ. Venter.
γαυρίαμα.τος.τὸ. elatio.exultatio.
γαυριάω. ꝛ γαυριῶ.μ.σω.π.κα Exulto.letor.extollor.ſuperbio.
γαυροόμαι. ꝛ γαυροῦμαι. μ. σομαι.π.μαι. Eleuor.ſuperbio. extollor.
γέ. Particula adiectiua in fine dictionū ꝛ ſignificat īterdū diminutionē.
γεγαμηκώς.οτος.ὁ. Poſtquā duxit vxorem.
γεγαυριωμένος.η.ον. Sublatꝰ. elatus.ſuperbus.a.um.
γεγαυρωμένος.η.ον. Eleuatus. In ſuperbiam elatus.inflatus.
γεγενημένος.η.ον. Factus. a.um.
γεγενῆσθαι. Factum fuiſſe.
γεγέννηκα. Genui.
γεγέννημαι. Genitus fui. [ratꝰ.a.ū.
γεγεννημένος.η.ον. Natus.gene
γεγεννῆσθαι. gn̄atum genitū fuiſſe.
γένομα. Factus ſum.fui.
γεγονέναι. Fuiſſe. factum fuiſſe.
γεγονώς.ότος.ὁ. Poſtq̃ factꝰ fuit
γέγραμμαι. ſcriptꝰ ſū. [poſtq̃ fuit.
γεγραμμένος.η.ον. ſcriptus.a.ū.
γέγραφα. Scripſi. [a.ū
γεγυμνασμένος.η.ον. exercitatꝰ.
γείτων.ονος.ὁ.ἡ. Vicinus.a.
γελάω. ꝛ γελῶ.μ.σω.π.κα. rideo
γέλως.τος.ὁ. Riſus.
γεμίζω.μ.σω.π.κα. Impleo.
γέμω.μ.σω.π.κα. Plenus ſum.
γενεά.ᾶς.ἡ. Generatio.

γενεαλογία.ας.ἡ. Genealogia.ſermo vel ratio generis.
γενεαλογέομαι. ꝛ γενεαλογοῦμαι.μ.ησομαι.π. ημαι. Generationem habeo.
γενέσθαι. Fuiſſe.factum fuiſſe.
γενέσια.ων.τα. Feſtū diei natalis.
γενεσιάρχης.ου.ὁ. Generator.
γενεσιουργός.ου.ὁ. Creator.
γένεσις.εως.ἡ. Generatio.
γενετή.ης.ἡ. Natiuitas.
γενέτις.δος.ἡ. Mater. Genitrix.
γενηθῆναι. Factum fuiſſe.
γενήθητι. fias.imperatiuꝰ paſſiuus.
γενήσομαι. Fiam.
γεννάω. ꝛ γεννῶ. μ. σω. π. κα. Genero.gigno.
γέννημα.τος.το. generatio.fetus.
γέννησις.εως.ἡ. Generatio.
γεννητός.η.ον. gn̄atꝰ.genitꝰ.a.ū.
γεννήτωρ. ρος.ὁ. Genitor.
γενοίμην. Fiam.fierem.
γενόμενος.η. ον. factus.a.um.
γένος.εος.το. genꝰ.ſpēs.natio.forma.
γενοῦ. eſto.ſis. [ma.
γένωμαι. Fiam. ſim.
γέρας.ατος.το. honor. donū.p̄miū
γερουσία.ας.ἡ. Senatus.
γέρων.οντος.ὁ. Senex. [ſto.as.
γεύομαι.μ.σομαι.π.ευμαι. Gu
γεῦσις.εως.ἡ. Sapor.guſtus.
γεώδης.εος.ὁ.ἡ. Terrenus.a.um.
γεωργέω. ꝛ γεωργῶ.μ.ησω.π. ηκα. Agricolo.as. terrā colo tanq̃ agricola. [tura.
γεωργία.ας.ἡ. agricolatio.agricul
γεώργιον.ου.το. Agricolatio agricultura.
γεωργός.ου.ὁ. Agricola.
γῆ.ης.ἡ. Terra.
γηγενής.εος.ὁ.ἡ. ex terra natꝰ.a.ū
γήμω. Ducam. duxero vxorem.
γηράσκω.μ.σω.π.κα. Seneſco.
γῆρας.ατος.τό. Senectus.
γιγαντώδης.εος.ὁ.ἡ. Giganteus gigantis ſimilis vel eq̄lis.e. [ſū.fio.
γίγνομαι. μ. ησομαι. π. ημαι.
γίνομαι.μ.ησομαι.π.ημαι. ſū.fio
γινώσκω.μ.ωσομαι.π. ωκα. Cognoſco.
γλεῦκος.εος.τό. Muſtum.vinū.
γλυκαίνω. μ. νω. π. κα. Dulcis ſum.
γλύκασμα.ατος.το. Dulcedo.
γλυκύς.εος.ὁ. Dulcis.

γλυκύτερος.α.ον.Dulcior. ius.
γλυκύτης.ητοσ.ἡ.Dulcedo.
γλύμμα.ατος.τό. Sculptura.
γλυπτός.η.ον. Sculptus.a.uꝫ.
γλυφή.ης.ἡ.Sculptura.
γλύφω.μ.ψω.π.φα.ſculpo.
γλῶσσα.ης.ἡ.Lingua.
γλωσσόκομον.ου.το.Arca. vel repoſitorium ligneum ad aſſeruandas pecunias que ſupererant. loculi. Marſupium.
γλωσσώδης.εος.ὁ.ἡ. Loquax. verboſus.a.um.
γναφεύς.εοσ.ὁ.Fullo.
γνήσιος.α.ον. germanus. legitimus.a.um.
γνησίως.Legitime. ⌈ſcientes.
γνόντες.οντων.οἱ.cognoſcentes.
γνούς.οντος.ὁ.cognoſcēs.ſciens.
γνόφος.ου.ὁ.Caligo
γνῶ.cognoſcam.
γνῶθι.cognoſco.
γνώμη.ης.ἡ.ſententia. conſilium.
γνωρίζω.μ.σω.π.κα.cognoſco.notum facio.
γνώριμος.η.ον Notus. equalis.
γνωσθείσ.εντος.ὁ. Cognitus.
γνωσθῆναι.Cognitum fuiſſe.
γνωσθήσομαι.cognoſcar.ſciar.
γνώσθητι.cognitus eſto.
γνωσθῶ.cognoſcar.
γνῶσις.εωσ.ἡ.cognitio.
γνώσομαι.cognoſcam.
γνώστης.ου.ὁ.cognitor.conſcius.
γνωστός.η.ον.cognitus.a.um.
γογγύζω.μ.σω.π.κα.murmuro.as. ⌈murmuratio.
γογγυσμός. ου. ὁ. Murmur.
γογγυστής.ου. ὁ. murmurator.
γόης.ητος.ὁ.veneficus. incantator. ⌊ſeductor.
νόμος.ου.ὁ.Onus.
γομφιάζω.μ.σω.π.κα.collido dētes.ſtrideo dentibus.
γόνατα.ων.τά.Genua.
γονεύς.εος.ὁ.pater.parens.
γόνυ.ος.τό.Genu.
γονυπετέω.ꝛ γονυπετῶ.μ.σω π.κα.Genua flecto. ⌈piſtola.
γράμμα.ατος.τό lr̄a. ſcriptura.e
γραμματεία. ας. ἡ. Litteratura. ſapientia.
γραμματεύς.εος.ὁ.Scriba.
γραπτός.η.ον. Scriptus. pictus. a.um.
γραφή.ης.ἡ.pictura.ſcriptura.

γράφω.μ.ψω.π.φα.ſcribo pingo
γραώδης.εος.ὁ.ἡ. Anilis.e.
γρηγορέω.ꝛ γρηγορῶ.μ.σω.π κα.Vigilo.as.
γυμνάζω.μ.σω.π.κα.Exerceo.
γυμνασία.ας.ἡ.Exercitium.
γυμνιτεύω.μ.σω.π.κα. Nudꝰ ſū
γυμνός.η.ον.Nudus.a.um.
γυμνότης.ητος.ἡ.Nuditas.
γυναῖκα. Mulierem.vxorem.
γυναικάριον.ου.το. muliercula.
γυναικεῖον.ου.το. Locꝰ mulieꝝ.
γυναῖκες.ων.αἱ. mulieres.vxores.
γυνή.αικος.ἡ. Mulier.vxor.
γύρος.ου.ὁ.Gyrus.circuitꝰ. ⌈cuꝫeo.
γυρόω.ꝛ γυρῶ.μ.σω.π.κα. cir=
γωνία ας.ἡ.Angulus.
δαιμονίζομαι. μ. σομαι. π. ισμαι.Vexor a demonio.demoniū hēo.
δαιμόνιον.ου.το.Demonium.
δαιμονιώδης.εος.ὁ.ἡ.Demoniacus.diabolicus.a.um.
δαίμων.ονος.ὁ.ἡ.demō.deꝰ.dea.
δαίρω.μ.ρῶ.π.κα.Percutio.
δάκνω.μ.ήξω. π. ηχα. Mordeo.
δάκρυον.ου.τό.Lachryma.
δακρύω.μ.σω.π.κα. Lachrymo. ploro.
δακτύλιον.ου.τό.Annulus.
δάκτυλος.ου.ὁ.digitus.
δαμάζω.μ.σω.π.κα.domo.as.
δάμαλις.εως.ἡ.Vitula.
δανείζομαι. μ.σομαι.π.εισμαι. Mutuor.feneror.
δανείζω.μ.σω.π.κα. Mutuo.as.
δάνειον.ου.τό.debitum.
δανεισμός.ου.ὁ. Mutuatio. mutuum.
δανειστήσ.ου.ὁ.Fenerator.
δάνος.εος.το. Mutuum.fenus.
δαπανάω.ꝛ δαπανῶ.μ.σω.π.κα.Expendo.
δαπάνη.ης.ἡ. Sumptus. expenſa.
δαρήσομαι.Vapulabo.
δαψιλής.εος.ὁ.ἡ.Abundans.
δέ.coniunctio.autem.
δεδάμασμαι.domatus ſum.
δεδανεισμένος.η.ον.mutuatꝰ.a.ū
δέδεγμαι.Accepi.
δεδεκάτωκα.decimaui.
δεδεκάτωμαι.decimatus ſum.
δεδεκώς.οτος. ὁ. poſtq̄ ligauit.
δέδεμαι.Alligatus ſum.
δεδεμένος.η.ον. Ligatus.a.um.
δεδέσθαι.Ligatum fuiſſe.

δεδικαίωμαι. Iuſtificatus ſum.
δεδικαιωμένος.η.ον. Iuſtificatus.a.um. ⌈nē patitur.
δεδιωγμένοσ.η.ον.Qui perſecutio
δεδοκίμασμαι.Probatus ſum.
δεδοκιμασμένος.η.ον.Approbatus.a.um.
δέδομαι.Datus traditus ſuꝫ.
δεδομένος.η.ον.datus. a.um.
δεδοξάσθαι.Glorificatum fuiſſe.
δεδόξασμαι.Glorificatus ſum.
δεδοξασμένοσ.η.ον. Glorificatus.a.um.
δεδούλευκα. Seruiui.
δεδούλωμαι.ſeruituti ſubiectꝰ ſū.
δεδουλωμένοσ.η.ον.Seruus factus.ſeruiens.
δέδωκα.dedi.
δεδώκειν.dederam.
δεδωκώς.οτος.ὁ.Poſtq̄ dedit.
δεδώρημαι.donatus. datus ſum.
δεδωρημένος.η.ον. donatus. datus.a.um.
δέη.oportuerit.oporteat.
δεήθητι.Roga.
δέησισ.εωσ.ἡ.Oratio.
δεήσω.Indigebo.
δεθῆναι.Alligatum.vinctū fuiſſe.
δεῖ.Oportet.decet.
δεῖγμα. ατος. το. demonſtratio. ſignum. ⌈exēplum facio.
δειγματίζω.μ.σω.π.κα.traduco
δείκνυμι.μ.ειξω.π.χα.Oſtendo. demonſtro.
δεικνύω.μ.ειξω.π.χα. demonſtro.oſtendo.
δείκτυον.ου.το.Rete.
δειλία.ασ.ἡ.Timiditas.
δειλιάω.ꝛ δειλιῶ. μ. σω.π.κα. Formido.metuo.
δειλόσ.η.ον.Timidus.a.um.
δεῖνα.Quendam.
δεινόσ.η.ον.Grauis.obſcurus.Vehemens.ſeuerus.horribilis.
δεινῶσ. Male grauiter.
δεῖξαι.demonſtrauiſſe.
δεῖξον.Oſtende.
δείξω.demonſtrabo. ⌈Ceno.as.
δειπνέω.ꝛ δειπνῶ.μ.σω.π.κα.
δεῖπνον.ου.τό.cena.e.
δεισιδαιμονέστερος.α.ον. Curioſior.circa deorū cultū. ſupſtitioſior.
δεισιδαιμονία.ασ.ἡ. Cultuꝫ erga deos.ſuperſtitio.
δειχθείσ. εντοσ.ὁ.demonſtratus.

δέκα.Decem.
δεκαδύο.Duodecim. [ſiiii.
δεκαμηνιαῖος.α.ον.Res decē mē
δεκάπεντε.Quindeci. [vrbiū
δεκάπολις.εως.ἡ.prouīcia decem
δεκατέσσαρες.ων.quattuordeci.
δεκάτη.ης.ἡ.Decima.
δέκατος.η.ον.Decimꝰ.a.um.
δεκατόω.⁊ δεκατῶ.μ.σω.π.κα.
Decimo.as.
δεκτός.η.ον.Acceptus.a.um.
δελεάζω.μ.σω.ϖ.κα.allicio.at
δένδρον.ου.τό.Arbor. [traho.
δεξιά.ας.ἡ.Dextra.
δεξιολάβος.ου.ὁ.Lancearius.
δεξιός.α.ον.Dexter.a.um.
δέξομαι.Accipiam.
δέομαι.μ.ήσομαι.Rogo.indigeo.
δέον.Decens.licitum.
δέρμα.ατος.τό.Pellis.corium.
δερμάτινος.η.ον.pelliceus.a.um.
δέρω.μ.ρῶ.π.κα.Excorio.as.
δεσμά.ων.τα.Vincula.
δεσμεύω.μ.σω.π.κα.Alligo.
δεσμέω.⁊ δεσμῶ.μ.σω.ϖ.κα.
δέσμη.ης.ἡ.Faſciculus. [Ligo.
δέσμιος.α.ον.Vinctus.a.um.
δεσμός.ου ὁ.Vinculum.
δεσμοφύλαξ.κος.ὁ.Carceris cu
ſtos.prepoſitus carceris.
δεσμωτήριον.ου.τό.Carcer.
δεσμώτης.ου.ὁ.Vinctꝰ.q̄ ē ī vīculis
δεσπόζω.μ.σω.π.κα.Dominor.
δεσπότης.ου.ὁ.Dominus.
δεῦρο.Huc.ades.veni.accede.
δεῦτε.Agite.venite.
δευτεραῖος.α.ον.Qui aliquid fe
cit ſecunda die.
δεύτερον.Secundo.ſecundum.
δευτερόπρωτος.η.ον.Secundi.
primus.a.um.
δεύτερος.α.ον.ſecundus.a.um.
δευτερόω.⁊.δευτερῶ.μ.σω.π.
κα.Secundo.as.itero.as.
δευτέρωσις.εως.ἡ.Secūdatio.re
petitio.iteratio. [ſcipio.accipio.
δέχομαι.μ.ξομαι.π.εγμαι.Su
δέω.μ.σω.π.κα.Ligo.alligo.abſū.
opus habeo.
δή.particula cōpletiua ⁊ nihil ſignifi
δῆγμα.ατος.το.Morſus. [cat.
δηλονότι.Videlicet.manifeſtū eſt.
δῆλος.η.ον.Manifeſtus.a.um.
δηλόω.⁊ δηλῶ.μ.σω.π.κα.Ma
nifeſto.ſignifico.oſtendo.

δημηγορέω.⁊ δημηγορῶ.μ.
σω.π.κα.Contionor.Orationē pu
blice habeo.
δημιουργέω.⁊ δημιουργῶ.μ.
σω.ϖ.κα.Condo.fabrico.facio.
δημιουργός.ου.ὁ.Conditor.
δῆμος.ου.ὁ.Populus.plebs.
δημοσίᾳ.Publice.
δημόσιος.α.ον.Publicus.a.um.
δημότης.ου.ὁ.Popularis.p̄uatꝰ.
δηνάριον.ου.τό.Denarium.ij.
δήποτε.Tandem.
δήρας.αντος.ὁ.poſtq̄ percuſſit.
δῆσαι.Ligauiſſe.
δήσας.αντος.ὁ.Poſtq̄ ligauit.
δῆσον.Alliga.
δήσω.Ligauero.
διά.Per.propter.
δία.Iouem.
διαβαίνω.μ.ήσομαι.π.ηκα.Trā
ſeo.perambulo.gradior.
διαβάλλω.μ.λῶ.π.ηκα.Calū
nior.criminor.
διαβάς.αντος.ὁ.poſtq̄ ꝑtranſiuit.
διαβεβαιόω.⁊ διαβεβαιῶ.μ.σω.
.ϖ.κα.Affirmo.confirmo.
διαβῆναι.Tranſiuiſſe. [facio.
διαβιβάζω.μ.σω.π.κα.ꝑtranſire
διαβλέπω.μ.ψω.ϖ.φα.Video.
aſpicio.
διαβολή.ης.ἡ.Calūnia.accuſatio.
διάβολος.ου.ὁ.calūniator.diabo
διαβούλιον.ου.το.cōſiliuʒ. [lus.
διαγγέλλω.μ.λῶ.π.ελκα.Nun
διάγε.Saltem.propter. [cio.as.
διαγενόμενος.η.ον.Poſtq̄ tran
ſiuit ⁊ preterijt. [trāſeo.perficior.
διαγίνομαι.μ.ήσομαι.π.ημαι
διαγινώσκω.μ.σομαι.π.ϖ.ωκα.
Cognoſco.dijudico. [ſco.
διαγνωρίζω.μ.σω.ϖ.κα.cogno
διάγνωσις.εως.ἡ.cognitio.dijudi
catio.iudicium. [bo.
διαγνώσομαι.cognoſcaʒ.dijudica
διαγογγύζω.μ.σω.ϖ.κα.Mur
muro.
διαγρηγορέω.⁊ διαγρηγορῶ.
μ.σω.ϖ.κα.Vigilo.
διάγω.μ.ξω.π.χα.Duco.trāſigo.
tranſueho.
διαδέχομαι.μ.ξομαι.π.γμαι.
Suſcipio.per ſucceſſionem capio.
διάδημα.τος.τό.diadema.ligamē
διαδίδωμι.μ.σω.π.ωκα.Di
ſtribuo.do.trado.

διάδος.Da.diſtribue.
διάδοχος.ου.ὁ.ſucceſſor.Qui in
officio ſuccedit.
διαδραμοῦμαι.Diſcurram.
διαδράς.αντος.ὁ.Poſtq̄ ꝑcurrit.
diſcurrit.
διαδώσω.tradam.dabo.diſtribuaʒ.
διαζωννύω.μ.σω.π.κα.Pre
cingo.cingo.
διαθέμενος.η.ον.Poſtq̄ diſpoſuit
vel diſpoſitus eſt.
διαθήκη.ης.ἡ.Teſtamētū.ſtatus ho
minis ⁊ conditio.
διαθήσομαι.Diſponam.
διαθρύπτω.μ.ψω.π.φα.Con
fringo.in minutas partes ſeco.
διαίρεσις.εως.ἡ.Diuiſio.
διαιρέω.⁊.διαιρῶ.μ.σω.ϖ.κα.
Diuido.
διαιτάομαι.⁊ διαιτῶμαι.μ.σο
μαι.π.μαι.Viuo.vitaʒ tranſigo.
διακαθαρίζω.μ.σω.π.κα.Mun
do.as.purgo.
διακατελέγχω.μ.ξω.π.χα.Re
uinco.reprehendo.redarguo.
διακατηλεγχόμην.Reuincebaʒ.
inuehebar.reprehendebam.
διακατήλεγχον.Reuincebam.
Reprehendebam.aut.reuinxi.rep̄
hendi.runt.
διακενῆς.Inuanum.fruſtra.
διακονέω.⁊ διακονῶ.μ.σω.π.
κα.miniſtro.as.
διακονία.ας.ἡ.Miniſterium.
διακονιάω.⁊ διακονιῶ.μ.σω.π.
κα.Diſpenſo.operor.
διάκονος.ου.ὁ.Miniſter.i.
διακόσιος.α.ον.Ducenti.
διακούω.μ.σω.π.κα.Audio.
διακριβόομαι.⁊ διακριβοῦμαι
μ.σομαι.π.μαι.Diligens ſum.
διακρίνομαι.μ.οῦμαι.π.ιμαι.
Heſito.diſputo.
διακρίνω.μ.νῶ.π.κα.Diſcerno.
diiudico.
διάκρισις.εως.ἡ.diſceptatio.
διακυβερνάω.⁊ διακυβερνῶ.μ.
σω.π.κα.Guberno.
διακωλύω.μ.σω.π.κα.ꝓhibeo.
διαλαλέω.⁊ διαλαλῶ.μ.σω.
π.κα.Colloquor.diuulgo.
διαλέγομαι.μ.ξομαι.ϖ.γμαι.
Diſputo. [ceſſo.
διαλείπω.μ.ψω.ϖ.φα.deſino.
διάλεκτος.ου.ἡ.Idioma.Lingua.

ſermo proprius cuiuſqʒ nationis.
διαλλαγή.ης.ἡ.reconciliatio.
διαλλάττω.μ.ξω.ϖ.χα.reconci
lio.commuto.variego.
διαλογίζομαι.μ.σομαι.π.ισ
μαι.cogito.
διαλογισμός.ου.ὁ.cogitatio.
διαλοιδόρησις.εως.ἡ.conuitiuʒ.
διαλύω.μ.σω.π.κα.diſſoluo.dif
fundo. [famo.
διαμαίνομαι.μ.οῦμαι.π.μα.In
διαμαρτύρομαι.μ.οῦμαι.ϖ.
μαι.Teſtor.teſteʒ facio.
διαμασάομαι.⁊ διαμασῶμαι.
μ.σομαι.π.μαι.manduco.Intē
perate mando.deuoro.
διαμάχομαι.μ.έσομαι.π.μαι.
Pugno.as.
διαμεμάχημαι.Pugnaui.
διαμεμενηκώς.οτος.ὁ.Poſtquā
manſit.poſtquam perſeuerauit.
διαμεμερισμένος.η.ον.diuiſus.
a.um. [perſeuero.remaneo.
διαμένω.μ.νῶ.π.κα.Permaneo.
διαμερίζω.μ.σω.π.κα.diuido.
διαμερισμός.ου.ὁ.ſeꝑatio.diuiſio
διαμέσου.Per medium. [blico.as
διανέμω.μ.μῶ.π.κα.diuulgo.pu
διανεύω.μ.σω.π.κα.Innuo.ſi
gnis loquor. [cogito.meditor.
διανοέω.⁊ διανοῶ.μ.σω.π.κα.
διανόημα.ατος.τό.cogitatio.
διάνοια.ας.ἡ.ſapiētia.mēs.itellectꝰ.
διανοίγω.μ.ξω.π.χα.Aperio.
διανυκτερεύω.μ.σω.ϖ.κα.per
nocto.noctem traduco ⁊ conſumo.
διανύω.μ.σω.π.κα.expedio.fa
διαπαντός.Semper. [cio.conficio.
διαπαρατριβή.ης.ἡ.conflictatio.
διαπεράω.⁊ διαπερῶ.μ.σω.ϖ.
κα.Tranſeo.tranſfreto.
διαπλέω.μ.σω.ϖ.κα.pernauigo
nauigando relinquo.
διαπονέομαι.⁊ διαπονοῦμαι.
μ.σομαι.π.μαι.Doleo.
διαπορεύομαι.μ.σομαι.ϖ.
μαι.Tranſeo.
διαπορέω.⁊ διαπορῶ.μ.ήσω.
π.κα.Heſito.dubito.
διαπραγματεύομαι.μ.σομαι.
ϖ.μαι.Negocior.mercaturā exerceo
διαπρίω.μ.σω.π.κα.diſſeco.ſcido
διαπτάς.αντος.ὁ.poſtquam trāſ
uolauit. [Articulo.as.
διαρθόω.⁊ διαρθῶ.μ.σω.π.κα.

διαρθρόομαι.⁊ διαρθροῦμαι.
μ.ώσομαι.π.ωμαι.confirmor in
membris.
διαρθρόω.⁊ διαρθρῶ.μ.σω.π.
κα.per membra cōpono. [ſcerpo.
διαρπάζω.μ.ξω.π.χα.diripio.di
διαρραγήσομαι.diſrūpar.diſſipa
bor. [diſrumpo.
διαρρηγνύω.ξω.ϖ.χα.Scindo.
διαρρήσσω.μ.ξω.π.χα.Rūpo.
διασαφέω.⁊ διασαφῶ.μ.σω.π.
κα.Narro.reffero.renūcio.māifeſto.
διασείω.μ.σω.π.κα.Concutio.
διασκεδαννύω.μ.σω.π.κα.diſ
ſoluo.
διασκιρτάω.⁊ διασκιρτῶ.μ.σω.
π.κα.Exulto.exilio pre letitia.
διασκορπίζω.μ.σω.π.κα.Spar
go.diſpergo.
διασπάω.⁊ διασπῶ.μ.σω.ϖ.
κα.diſrumpo ⁊ diſcerpo.
διασπαρείς.εντος.ὁ.diſſeminatꝰ
diſperſus.a.um. [diſpergo.
διασπείρω.μ.ρῶ.ϖ.κα.diſſemino.
διασπορά.ας.ἡ.diſperſio.diſſemi
natio.
διαστάς.αντος.ὁ.poſtquā diſtauit
διαστέλλομαι.μ.οῦμαι.π.μαι.
precipio. [diſtiguo.
διαστέλλω.μ.λῶ.π.κα.diuido.
διάστημα.ατος.τό.diſtātia.ſpaciū
διαστήσας.αντος.ὁ.Poſtq̄ fecit
diſtare.ſeparauit.
διαστολή.ης.ἡ.diſtinctio. [guro
διαστράπτω.μ.ψω.π.φα.Ful
διαστρέφομαι.μ.ψομαι.ϖ.
μμαι.peruertor. [inuerto.
διαστρέφω.μ.ψω.π.φα.ꝑuerto
διασχίζω.μ.σω.π.κα.Scindo.
διασώζω.μ.σω.π.κα.ſaluo libero
as. [p̄ceptum.
διαταγή.ης.ἡ.ordinatio.cōſtitutio
διάταγμα.τος.τό.p̄ceptū.cōſtitutio
διαταράττω.μ.ξω.π.χα.Turbo.
tumultum facio.
διατάσσομαι.μ.ξομαι.π.γμαι.
Ordino.conſtituo.diſpono. [beo.
διατάσσω.μ.ξω.π.χα.p̄cipio.iu
διατάττομαι.μ.ξομαι.π.γμαι.
diſpono.ordino. [di no.cōſtituo.
διατάττω.μ.ξω.π.χα.precipio.or
διαταχοῦς.cito.velociter.
διατείνω.μ.νῶ.ϖ.κα.aſſequor.at
tingo. [κα.perſeuero.perficio.
διατελέω.⁊ διατελῶ.μ.σω.ϖ.

διατεταγμένος.η.ον.preceptus.
ordinatus.a.um.
διατεταχέναι.precepiſſe.iuſſiſſe.
διατηρέω.⁊ διατηρῶ.μ.σω.ϖ.
κα.conſeruo.retineo.
διατί.Quare.cur.
διατίθημι.μ.ήσω.π.ηκα.diſpono.
διατοῦτο.propter hoc.ideo.
διατρέχω.μ.οῦμαι.ϖ.ηκα.diſ
curro.percurro. [Maneo.
διατρίβω.μ.ψω.π.φα.cōmoror.
διατροφή.ης.ἡ.Alimentum.
διαυγάζω.μ.σω.π.κα.Eluceſco.
διαυγής.έος.ὁ.ἡ.ꝑlucidus.a.um.
διαφαίνομαι.μ.οῦμαι.π.μμαι
Appareo.
διαφέρω.μ.οίσω.ϖ.οχα.Diffe
ro.Excello.ſupero.transfero.diſſe
mino.per diuerſas ptes fero. [gio
διαφεύγω.μ.ξομαι.π.γα.Fu
διαφημίζω.μ.σω.π.κα.diffamo.
διαφθείρω.μ.ρῶ.π.κα.corrūpo.
διαφθορά.ας.ἡ.corruptio.
διαφορά.ας.ἡ.differentia.
διάφορος.α.ον.diuerſꝰ.differēs.
διαφορώτερος.α.ον.differentior
Magis diuerſus.a.um.
διαφύγω.Fugiam.fugerem.
διαφυλάττω.μ.ξω.π.χα.ſeruo.
cuſtodio.
διαχειρέομαι.⁊ διαχειροῦμαι
μ.σομαι.π.ημαι.Occido.iterficio.
διαχειρίζομαι.μ.σομαι.ϖ.ισ
μαι.Occido.interficio.
διαχέω.μ.ευσω.π.κα.diffundo.
διαχωρίζω.μ.σω.ϖ.κα.ſcido.ſe
paro. [ſurro.murmuro.
διαψιθυρίζω.μ.σω.ϖ.κα.Su
δίγλωσσος.η.ον.Bilinguis.du
plici lingua. [docere alios.
διδακτικός.η.ον.doctor.qui amat
διδακτός.η.ον.doctꝰ.a.ū.docibile.
διδασκαλία.ας.ἡ.doctrina.
διδάσκαλος.ου.ὁ.Magiſter.
διδάσκω.μ.ξω.ϖ.χα.doceo.
διδαχή.ης.ἡ.doctrina.
δίδομαι.dare.
διδόω.⁊ διδῶ.μ.σω.π.κα.do.as.
δίδραχμα.τος.το.didrachma.
genus pecunie.
δίδυμος.η.ον.Geminus.a.um.
δίδωμι.μ.σω.ϖ.κα.do.
διέβην.Tranſiui.
διεβίβασα.pertranſire feci.
διεβλήθην.diffamatꝰ accuſatꝰ ſuʒ.

Διεγείρω.μ.ρῶ.π.κα.Excito, as.
Διεγνώρισα.cognoui.
Διεγόγγυζον. murmurabā.ant.
Διεγρηγορησάμην.Vigilaui.
Διελιλόμην. Diuidebar. diſtribuebar.
Διέλωκα.diuiſi.diſtribui.
Διέζωσα.precinxi.
Διεζωσάμην.precixi me.pcictus ſū.
Διεζωσμένος.η.ον.precinctus.a.ū.
Διεθέμην.diſpoſui.
Διεθρύβην.Sectus in minutas partes ſum.confractus ſum.
Διεῖλον.diuiſi.erunt.
Διεκρίθην.heſitaui.diſcretꝰ diiudicatus ſuꝫ.
Διεκρινόμην.Heſitabam. diiudicabam.diſcernebam.ar.
Διέκρινον.Diiudicaui.erunt.bā.ant
Διεκώλυον.prohibebā.vetabā.ant
Διελαλούμην.diuulgabar. colloquebar.
Διελάλουν.colloquebar.antur.
Διελεγόμην.diſputabā.diſſerebaꝫ.
Διελέγχω.μ.ξω.π.χα.redarguo.reprehendo.corrigo.
Διελεύσομαι.Ambulabo.pertranſibo.Veniam.
Διελέχθην.diſputaui.
Διεληλυθώς.οτος.ὁ.poſtq̃ peruenit. ⁊ penetrauit.
Διελθεῖν.Intrauiſſe.tranſiſſe. veniſſe.perambulaſſe.
Διέλθω.trāſeā.pambulē. Veniam.
Διελθών.οντος.ὁ Poſtq̃ tranſiuit pambulauit.
Διέλιπον.deſij.ceſſaui.rūt.
Διελογιζόμην.Cogitabam.
Διελύθην.diſſolutus. diſperſus ſuꝫ.
Διεμαρτυράμην.Teſtificatus.teſtatus ſum.
Διεμαρτυρόμην. Teſtificatus.teſtatus ſum.
Διεμαχόμην.pugnabam.
Διέμεινα.permanſi. perſeueraui.
Διέμενον.permanebā.pſeuerabā.ant
Διεμέριζον. Diuidebam.ant.
Διεμερισάμην.diuiſi.diuiſus ſum.
Διεμερίσθην.diuiſus fui.
Διενέγκω.Excellam.ſuperem.tranſferam.transferrem.ro.
Διενεχθῆναι. Superatum. tranſlatum.dilatum eſſe.
Διενθυμέομαι.⁊ Διενθυμοῦμαι μ.ήσομαι.π.ημαι.Cogito.
Διενοήθην.Cogitaui.
Διεξάγαγε.Perfice.
Διεξάγω.μ.ξω.π.χα.Perficio.
Διεξελθών.οντος.ὁ.Poſtquā proceſſit.egreſſus eſt.
Διεξέρχομαι.μ.σομαι.π.ληλυθα.procedo.egredior.
Διέξοδος.ου.ἡ. exitꝰ.trāſitꝰ. decurſus.
Διεπέρασα. Tranſfretaui.tranſiui.
Διεπορευόμην.Ibaꝫ. iter faciebā.
Διεπραγματευσάμην. Negociatus ſum.mercaturam feci.
Διεπριόμην.diſſecabar.ſcindebar.
Διέπω.diſpono.guberno.
Διερευνάω.⁊ Διερευνῶ.μ.σω.π.κα.Scrutor.
Διερμηνευτής.ου.ὁ.Interpres.
Διερμηνεύω.μ.σω.π.κα.iterptor.
Διερρηγνύμην.ſcidebar.rūpebar.
Διέρρηξα.Scidi.rupi.
Διέρχομαι.μ.ευσομαι.π.ηλυθα.Ambulo.trāſeo.venio.ptrāſeo.
Διεσάφησα.Narraui.
Διεσκίρτησα.exultaui.exilij pletitia
Διεσκόρπισα.Sparſi.diſperſi.
Διεσκορπίσθην.diſperſus ſum.
Διεσκορπισμένος.η.ον.diſperſus a.um.
Διεσπάρην.diſſeminatꝰ ſū.⁊ diſpſus
Διεσπᾶσθαι.diſruptum fuiſſe.
Διέστειλα.diſtinxi.
Διεστειλάμην.Precepi.iuſſi.
Διεστελλόμην.precipiebā.iubebā.
Διέστην.diſceſſi.diſtaui.
Διέστησα.diſtaui.diſtare feci.
Διεστραμμένος.η.ον.puerſꝰ.a.uꝫ.
Διεστραμμένως.puerſe. iuerſe. ad uerb.
Διέσχισα.Scidi.
Διεσωζόμην.Saluabar.
Διεσώθην.Saluatus ſum.
Διέταξα.Iuſſi.ordinaui.
Διεταξάμην.Iuſſi.ordiaui.diſpoſui.
Διεταράχθην.turbatus ſum.
Διετηρήθην.Seruatus ſum.
Διετήρουν.Seruabam.ant.
Διετής.εος.ὁ.ἡ.Res duorū annorū.
Διετία.ας.ἡ.Biēnium.duo anni.
Διέτριβον.Commorabar. antur.
Διέτριψα.Commoratus ſum.
Διεφαινόμην.Apparebam.
Διεφερόμην.diſſeminabar. ferebar per varias partes.
Διεφήμισα.diffamaui. diuulgaui.
Διεφημίσθην. diffamatꝰ diuulgatus ſum.
Διεφθάρην.Corruptus ſum. perij.
Διεφθαρμένος.η.ον.corruptꝰ.a.ū
Διεφθάρμην.corruptꝰ fuerā.pierā.
Διέφθειρα.corrupi.
Διεφθειρόμην.corrūpebar. occidebar.
Διεφύλαξα.cuſtodiui.
Διεφύλασσον. Seruabam.ant.
Διεχειρησάμην. Interfeci.
Διεχώρισα.diuiſi.ſeparaui.
Διεχωρίσθην. diuiſus ſciſſus ſum.
Διήγαγον.Trāſuexi.runt.
Διήγειρα.Excitaui.
Διηγειρόμην.Excitatus eram. ſurgebam.
Διηγέομαι.⁊ Διηγοῦμαι.μ.ήσομαι.π.ημαι.Narro.refero.
Διήγησις.εως.ἡ.Narratio.hiſtoria
Διηκόνησα. Miniſtraui.
Διηκόνουν. Miniſtrabam. ant.
Διηκριβωσάμην.diligens fui.
Διήκω.μ.ξω.π.χα.puado.puenio.
Διῆλθον.pertranſij. pertranſierunt.
Διηλλαγμένος. η.ον.Commutatus.variegatus.varius .a.um.
Διηνεκής.εος.ὁ.ἡ.cōtinuꝰ ppetuꝰ. a.um.
Διήνοιγον.Aperui.erunt.
Διήνοιξα.Aperui.
Διηνοίχθην.Apertus ſum.
Διηπόρουν.Heſitabam.ant.
Διηρθρώθην.Per membra compoſitus ſum.formatus ſum.
Διηρμήνευον.Interpretabar. ātur.
Διηρχόμην.Perambulabaꝫ.
Διθάλλασσος.η.ον. Bimaris.bimarinꝰ.a.ū.circūdatꝰ duplici mari.
Δικνέομαι.⁊ Δικνοῦμαι. μ.ίξομαι.π.ιγμαι. pertingo.penetro.
Διίπταμαι. μ. σομαι. π. μαι. Tranſuolo.
Διίστημι.μ.ήσω.π.ηκα. diſto.diſtare facio.diuido.
Διισχυρίζομαι.μ.σομαι.π.ισμαι.Affirmo.
Δικαιοκρισία.ας.ἡ. Iuſtū iudiciū.
Δίκαιος.α.ον.Iuſtus.a.um.
Δικαιοσύνη.ης.ἡ.Iuſtitia.
Δικαιόω.⁊ Δικαιῶ. μ. ώσω. π. ωκα.Iuſtifico.
Δικαίωμα. ατος.τό.Iuſtificatio.
Δικαίως.Iuſte.
Δικαίωσις.εως.ἡ.Iuſtificatio.
Δικαστής.οῦ.ὁ.Iudex.
Δίκη.ης.ἡ.Vltio. ſuppliciū.pena.
Δίκην.Adinſtar.
Δίκτυον.ου.το.Rete.
Δίλογος.η.ον.Bilinguis.homo duplici ſermone.
Διό.Quamobrem.propter quod.

διοδεύω.μ.σω.π.κα. Iter facio. perambulo.
δίοδος.ου.ἡ. Tranſitus.
διοικέω. ꝛ διοικῶ. μ. σω. π. κα. Diſpono.guberno.
διόλλυμι.μ.σω.π.κα. ꝑeo.ꝑdo.
διόλου.per totum.
διοπετές.εος.τό.ſtatua e celo lapſa
διόρθωσις.εως.ἡ.Correctio. ſtoꝛ.
διορθωτής.ου.ὁ. directoꝛ. emēda
διορύσσω.μ.ξω.π.χα.Effodio.
διορύττω.μ.ξω.π.χα.Effodio.
διός.Iouis.
διόσκουροι.ων.οἱ.caſtoꝛ ꝛ pollux
διότι.Quia.
διπλάσιος.α.ον.Duplus.a.um.
δίπλοος.ου.ὁ.Duplex.
διπλότερος.α.ον.Induplo plus
διπλόω.ꝛ διπλῶ.μ.σω.π.κα. Duplico.as.
δίς.Bis.
δισσός.η.ον.Duplex.
δισσῶς.Bifariam.dupliciter.
διστάζω.μ.ξω.π.χα.Dubito.
δίστομος.η.ον.ex vtraqꝫ ꝑte ſcidēs
δισχίλιος.α.ον.Duo mille.
διπλίζω.μ.σω.π.κα.Excolo.as.
δίφρος.ου.ὁ.Sella.
δίχα.Abſqꝫ.
διχάζω.μ.σω.π.κα.ſeꝑo.diuido.
διχομηνία.ας.ἡ.ſemiplena luna.
διχοστασία.ας.ἡ.ſeditio.diſcoꝛdia
διχοτομέω.ꝛ διχοτομῶ.μ.σω π.κα. Diuido.
διψάω.ꝛ διψῶ.μ.ησω.π.ηκα. Sitio.
δίψη.ης.ἡ.Sitis.
δίψος.εος.τό.Sitis.
δίψυχος.η.ον.Duplex animo.
διωγμός.ου.ὁ.Perſecutio.
διώδευον.Iter faciebam.ant.
διώδευσα.Ambulaui.perābulaui.
διωδεύθην.Trāſuolaui.pertrāſiui.
διώκτης.ου.ὁ.perſecutoꝛ.
διώκω.μ.ξω.π.χα.Perſequoꝛ.ſequoꝛ.ſectoꝛ.
διώλεσα.perdidi.perij.
διωλλύμην.peribam.
διωρθώθην.Directus ſum.
διώρυξ.ος.ἡ.Foſſa.foſſio.
δόγμα.ατος.τό.Edictum.ſtatutuꝫ. placitum.lex.ſanctio.
δογματίζομαι.μ.σομαι.π.μαι dogmata ſācio.ſtatuta ꝛ legeſ cōdo
δοθείς.εντος.ὁ.Datus.
δοθῆναι.datum fuiſſe.
δοθήσομαι.daboꝛ.
δοθῶ.Tradar.der.
δοκέω.ꝛ δοκῶ.μ.ξω.π.γμαι. videoꝛ.exiſtimo.puto.
δοκιμάζω.μ.σω.π.κα.ꝓbo.expioꝛ
δοκιμασία.ας.ἡ.probatio.
δοκιμή.ης.ἡ.probatio.experimētuꝫ.
δοκίμιον.ου.τό.ꝓbatio.expimētū
δόκιμος.η.ον.probatus.a.um.
δοκός.ου.ἡ.Trabes.
δόλιος.α.ον.ſubdolꝰ.doloſus.a.ū
δολιότης.ητος.ἡ.Doloſitas
δολιόω.ꝛ δολιῶ.μ.σω.π.κα.doloſe ago.
δόλος.ου.ὁ.Fraus.dolus.
δολόω.ꝛ δολῶ.μ.σω.π.κα. Adultero.as.corrūpo. vitio aliquid.
δόματος.τό.datum.donum.
δόντες.οντων.οἱ.poſtqꝫ dederunt
δόξα.ης.ἡ.Gloria.
δοξάζω.μ.σω.π.κα.glorifico.
δόξω.Videar.putem.exiſtimem.
δόρας.ατος.τό.Lignum.
δορκάς.αδος.ἡ.Dorcas animal.
δόρυ.ος.τό.Lancea.
δός.Dederis.dato.
δόσις.εως.ἡ.datio.donum.
δότε.dederitis.datote.
δότης.ου.ὁ.datoꝛ.qui aliquid dat
δότω.dederit.dato.
δοῦλα.ων.τα.gnē neutro ſerua.
δουλαγωγέω.ꝛ δουλαγωγῶ.μ.σω.π.κα. In ſeruitutem redigo.
δουλεία.ας.ἡ.Seruitus.
δουλεύω.μ.σω.π.κα.Seruio.is.
δούλη.ης.ἡ.Serua.
δοῦλος.ου.ὁ.Seruus.
δουλόω.ꝛ δουλῶ.μ.σω.π.κα Seruituti ſubijcio.
δοῦναι.dediſſe.
δούς.οντος.ὁ. poſtquam dedit.
δοχεῖον.ου.τό.receptaculum.
δοχή.ης.ἡ.acceptio.cōuiuiū.prādiū
δράκων.οντος.ὁ.draco.
δραμών.οντος.ὁ.poſtqꝫ cucurrit.
δράσσομαι.μ.ξομαι.π.γμαι. Comprehendo.
δράττομαι.μ.σομαι.π.γμαι. Apprehendo.comprehendo.
δράω.ꝛ δρῶ.μ.σω.π.κα.facio.
δρέπανον.ου.τό.Falx.
δρόμος.ου.ὁ.Curſus.
δρόσος.ου.ὁ.Ros.
δύμι.μ.υσω.π.κα.occido.mergoꝛ.
δύναμαι.μ.σομαι.π.μαι.poſſū.
δύναμις.εως.ἡ.Potentia.virtus.
δυναστεία.ας.ἡ.potentia.
δυναστεύω.μ.σω.π.κα.ſubijcio. opprimo.
δυνάστης.ου.ὁ.Potens.
δυνατός.η.ον.potens.poſſibilis.
δυνατῶς.potenter.
δυνατώτερος.α.ον.potentioꝛ.
δυνήσομαι.potero.
δύο.duo.due.duo.
δυσάλυκτος.η.ον.Ineuitabilis ineſugibilis.e.
δυσβάστακτος.η.ον.Importabilis.difficilis portatu.
δυσδιήγητος.η.ον.ienarrabil'.e.
δυσγένεια.ας.ἡ.Ignobilitas.
δυσεντερία.ας.ἡ.dyſenteria.moꝛbus inteſtinoꝛum.
δυσερμήνευτος.η.ον.Ininterpretabilis.e.difficilis interpretatu.
δυσί.duobus.
δύσκολος.η.ον.difficilis.durus.a um.grauis.e.
δυσκόλως.difficulter.grauiter.
δυσμή.ης.ἡ.Occidens.
δυσνόητος.η.ον.difficilis itellectu
δυσφημία.ας.ἡ.Infamia.
δύσχρηστος.η.ον.Inutilis.e.
δύω.μ.σω.π.κα.occido.mergoꝛ.
δῶ.dem.largiar.
δώδεκα.duodecim.
δωδέκατος.η.ον.duodecimꝰ.a.ū.
δωδεκάφυλλον.ου.τό.duodecim tribus.
δώην.dem.
δῶμα.ατος.τό.domus.tectus.
δωρέα.ας.ἡ.donum.
δωρεάν.gratis.
δωρέομαι.ꝛ δωροῦμαι.μ.σομαι.π.ημαι.dono.largioꝛ.
δώρημα.ατος.τό.donum.munus
δῶρον.ου.τό.donum.munus.
δωροκοπέω.ꝛ δωροκοπῶ.μ.σω.π.κα.diminuo donum.
δώσω.dabo.
ἔα.Sine.permitte.
ἐάν.Si.cum.
ἑαυτῆς.ſui ipſius.femi.generis.
ἑαυτοῖς.ſibi ipſis.vobiſipſis.m.g.
ἑαυτούς.ſeipſos.voſipſos.
ἐάω ꝛ ἐῶ.μ.ασω.π.κα.ſino.pmitto.
ἐβάθυνον.Profundaui.profundabam.ant.erunt.
ἔβαλλον.Cedebam.ant.proijciebam.ant.

ἔβαλον. Miſi.proieci.erunt.
ἐβαπτιζόμην.baptizabar.
ἐβάπτιζον.baptizabam.ant.
ἐβάπτισα. baptizaui.
ἐβαπτισάμην.baptizaui.baptizatꝰ
ἐβαπτίσθην.baptizatus ſuz. [ſum.
ἐβαρήθην.Grauatus ſum.
ἐβασανιζόμην.cruciabar. torq̃bar.
ἐβασάνιζον.cruciabam.ant.
ἐβασάνισα.cruciaui.
ἐβασανίσθην. tortus.cruciatus fui.
ἐβασίλευσα.Regnaui.
ἐβάσκηνα.Faſcinaui.
ἐβασταζόμην.ferebar.baiulabar.
ἐβάστασα.portaui.baiulaui.
ἐβδελυγμένος. η.ον. Abomina tus.execratus.a.um.
ἐβδελυξάμην. abominatus ſum.
ἑβδομήκοντα.Septuaginta.
ἑβδομηκονταέξ.Septuaginta ſex.
ἑβδομηκονταπέντε. ſeptuaginta quinq̃.
ἑβδομηκοντάκις. ſeptuagies.
ἕβδομος.η.ον.ſeptimus. a. um.
ἐβεβαιώθην.confirmatus ſum.
ἐβεβήλωσα.Violaui.
ἐβεβλήμην.Iacuerã.piectꝰ fueram.
ἐβιάσθην.grauatus ſũ.oneratus fui.
ἐβλάστησα.germinaui. pullulaui.
ἐβλασφήμησα.blaſſemaui.[creui.
ἐβλασφήμουν.blaſſemabã.ant.
ἔβλεπον. vidi.erunt.videbam.ant.
ἐβλήθην.proiectus fui.
ἐβοήθησα.Auxiliatus ſum.
ἐβόησα.exclamaui.
ἐβουλευόμην. conſultabam. cogi tabam.deliberabam.
ἐβουλευσάμην.cogitaui.delibera ui.conſultaui.
ἐβουλήθην.Volui.
ἐβουλόμην.Volebam.
ἐβόων.clamabam.ant.
ἑβραΐς.δος.ἡ. Idioma hebraicum
ἑβραϊστί.Hebraice.
ἔβρεξα.rigaui.pluí.
ἐβρόντησα.intonui.tonitru feci.
ἔβρυχον.ſtridebã dẽtibꝰ.rugiebã.ãt
ἐγάμησα.duxi vxorem.
ἐγάμουν.Ducebã vxorẽ.ant. [a.ũ.
ἐγγεγραμμένος.η.ον.Inſcriptꝰ.
ἐγγίζω.μ.σω.π.κα.appropiquo.as
ἐγγράφω.μ.ψω.π.φα.Inſcribo.
ἐγγυάω.τ ἐγγυῶ.μ.σω. π.κα. Spondeo.fideiubeo.
ἐγγύζω.μ.σω.π.κα.Appropiquo
ἐγγύη.ης.ἡ.fideiuſſio.ſponſio.
ἔγγυος.α.ον.pregnãs.grauida:ſpõ
ἐγγύσ.prope. [ſor.
ἐγγύτερον.propius.magis prope.
ἐγεγόνειν.factus fueram.
ἐγείρω.μ.ρῶ.π.κα.excito.ſuſcito.
ἐγέμισα.Impleui.
ἐγεμίσθην.Impletus ſum.
ἐγενήθην.factus ſum.
ἐγεννήθην.generatus. natus ſum.
ἐγέννησα.genui.generaui.
ἐγενόμην.factus ſum.
ἐγερθείς.ενтος.ὁ.excitatꝰ.experre
ἔγερσις.εως.ἡ.reſurrectio. [ctus.
ἐγευσάμην.Guſtaui.
ἐγήγερμαι.excitatus fui.ſurrexi.
ἐγηγερμένος.η.ον. Excitatus. re ſuſcitatus.a.um.
ἔγημα.Duxi vxorem.
ἐγινόμην.fiebam.eram.
ἐγίνωσκον.cognoſcebam.ant.
ἐγκάθετος.η.ον.Inſidians.
ἐγκαθίζω.μ. σω.π.κα. Inſideo.
ἐγκαίνια.ων.τά.encenia.feſtũ iude orum. [nouo.
ἐγκαινίζω.μ.σω.π.κα. Innouo.re
ἐγκαλέω.τ ἐγκαλῶ.μ.σω.π.κα. Conqueror.accuſo.
ἐγκαμίζομαι.μ.σομαι.π.ισμαι. ducor vxor. [iungo.
ἐγκαμίζω.μ.σω.π.κα.matrimõio
ἐγκαμίσκομαι.ducor vxor.
ἔγκατα.ων.τα.Interiora.
ἐγκαταλαμβάνω. μ. ηψομαι. π.ημμαι.Cõprehẽdo.mdeprehẽdo.
ἐγκαταλείπω.μ.ψω.π.φα. Re linquo.
ἐγκαταλίπω. relinquaz deſeram.
ἐγκατελείφθην. Relictus ſum.
ἐγκατέλιπον.Reliqui.erunt.
ἐγκατοικέω.τ ἐγκατοικῶ.μ.σω π.κα.Inhabito.
ἐγκεκαίνισμαι.renouatꝰ inouatꝰſũ
ἐγκεντρίζω.μ.σω.π.κα. Inſero.
ἔγκιος.α.ον.pregnãs.grauidꝰ. a. ũ
ἔγκλημα.ατος.το.crimẽ.accuſatio
ἐγκομβόω.τ ἐγκομβῶ.μ.σω.π. κα. Inſinuo.in ſinũ mitto. ãplector.
ἐγκοπή.ης.ἡ.ipedimẽtũ.offẽdiculũ.
ἐγκόπτω.μ.ψω.π.φα. Impedio obtundo.protraho.
ἐγκράτεια.ας.ἡ.continentia.
ἐνκρατής.εος.ὁ.ἡ.cõtinẽs. cõpos.
ἐγκρατεύομαι.μ.σομαι.π.ευ μαι.Continens ſum.

ἐγκρίνω.μ.νῶ.π.κα.Inſero. [to.
ἐγκυλίω.μ.σω.π.κα.inuoluo.inuolu
ἐγλυκάνθην.dulcis factus fui.
ἔγλυψα.ſculpſi.
ἔγνωκα cognoui.
ἐγνώκειν.cognoueram.
ἐγνωκώς.οτος.ὁ.poſtq̃ cognouit.
ἔγνων.cognoui.
ἐγνώρισα.notum feci.
ἐγνώσθην.cognitus fui.
ἔγνωσμαι.notus fui.
ἐγόγγυζον.murmurabam.ant.
ἐγόγγυσα.murmuraui.
ἐγράφην.ſcriptus ſum.pictus ſum.
ἔγραφον.ſcribebã.ãt.ſcripſi. erunt.
ἔγραψα.Scripſi.
ἐγρηγόρησα.Vigilaui.
ἐγύρωσα.circuiui.
ἐγχρίω.μ.σω.π.κα. Inungo.
ἐγώ.Ego.
ἐλάκρυσα.Illachrymaui.
ἐλαφίζω. μ.σω.π.κα. Deſolo.di ruo a fundamentis. ſolo equo.
ἔλαφος.εος.το.pauimẽtũ.ſolum.
ἐλελώκειν.Dederam.
ἐλεήθην. Rogaui.
ἐλέθην.Ligatus fui.
ἔλει.Oportebat.
ἐλειγμάτισα.exẽplũ feci. traduxi.
ἔλειξα.oſtendi.demonſtraui.
ἐλεξάμην.Accepi.
ἐλεόμην.ſupplicabã.orabam.
ἔλεσμα.ατος.το.Cibus.eſca.
ἐλεσμούμην.Ligabar.
ἐλευτέρωσα.Iteraui.repetiui.
ἐλεχόμην.Accipiebam.
ἐλήλουν.ſignificabã.dmõſtrabã.ãt
ἐληλώθην.declaratus.oſtẽſus ſum
ἐλήλωσα.declaraui.manifeſtaui.
ἐλημηγόρουν. Orationes publice habebã.ant.
ἔληρα.percuſſi.Excoriaui.
ἔλησα.Ligaui.
ἐλίλαξα.Docui.
ἐλίλασκον.docebam.ant.
ἐλιλάχθην.Edoctus ſum.
ἐλίλουν.dabam.ant.
ἐλικαιώθην.Iuſtificatus ſum.
ἐλικαίωσα.Iuſtificaui.
ἐλίστασα.Dubitaui.
ἐλίψησα.Sitiui.
ἐλίωκον..Perſequebar.antur.
ἐλίωξα.perſecutus ſum.
ἐλόθην.Datus ſum.
ἐλοκίμασα.probaui.

ἐδόκουν.exiſtimabā.āt.videbar.ant
ἐδολιοῦν. Doloſe agebam.ant.
ἔδομαι.μ.σομαι.π.μαι.mādūco
ἔδοξα. Uiſus ſum mihi.putaui.
ἐδόξαζον.Glorificabam.ant.
ἐδόξασα.Glorificaui.
ἐδοξάσθην.glorificatus fui.
ἐδούλευσα.Seruiui.
ἐδουλούμην. Captiuabar. in ſer uitutem redigebar.
ἐδουλώθην.ſeruus factus ſum.
ἐδούλωσα.captiuaui.ſeruum feci.
ἑδραῖος.α.ον.Firmus.ſtabilis.
ἑδραίωμα.ατος.το.Firmamētuz
ἔδραμον.Cucurri.erunt.
ἔδυν.occidi.merſus ſum.
ἐδυνάμην.Poteram.
ἔδωκα.Dedi.
ἐδωρησάμην.donaui.
ἐζήλωσα.Emulatus ſuz.inuidi .imitatus ſum.zelaui.
ἐζημιώθην.Mulctatus ſum.detri= mentum accepi.
ἔζησα.Uixi.
ἐζῆτε.Uiuebatis.viueretis.
ἐζήτησα.queſiui.
ἐζητησάμην. queſiui. q̄ſitus ſum.
ἐζητούμην.querebar.
ἐζήτουν.querebam.ant.
ἐζυμώθην.fermentatus ſum.
ἐζωγρημένος.η.ον.captus.a.um.
ἔζων.Uiuebam.ant.
ἐζώννυον.cingebam.ant.
ἐθαμβήθην.Miratus ſum.
ἐθαμβούμην.Stupebam.mirabar.
ἐθανατώθην.Mortificatus ſum.
ἐθαύμαζον. Mirabar.antur.
ἐθαύμασα.Miratus ſum.
ἐθαυμάστωσα.Admirari feci.
ἔθαψα.Sepeliui.
ἐθεάθην.Uiſus ſum.
ἐθεασάμην.Uidi.
ἐθελοθρησκεία,ας.ἡ. ſupſtitio.
ἐθελοκωφόω.ἢ ἐθελοκωφῶ.μ. σω.π.κα.Fingo me ſurdum eſſe.
ἐθέλω.μ.σω.π.κα.Uolo.
ἐθεμελιώθην.Fundatus fui.
ἐθεμελίωσα.Fundaui.
ἐθέμην.poſui.poſitus fui.
ἐθεραπεύθην.curatꝰ. ſanatus.cultus ſum.
ἐθεραπευόμην.curabar. ſanabar.
ἐθεράπευσα.Curaui.colui.ſeruiui. Lenificaui.
ἐθερίσθην.Meſſus ſum.

ἐθερμαινόμην.calefiebam.
ἐθεωρήθην.Uiſus fui.
ἐθεώρησα.Uidi.
ἐθεώρουν.Uidebam.ant.
ἔθηκα.poſui.
ἐθήλασα.Suxi.
ἐθηριομάχησα.cū beſtijs pugnaui
ἐθησαύρησα.Theſaurizaui.
ἐθίζω.μ.σω.π.κα.Conſueſco. Aſſueſacio actiue.
ἐθισμός.ου.ὁ.Conſuetudo.
ἐθνάρχης.ου.ὁ.princeps gentis. prepoſitus.
ἐθνήσκον.Moriebar.antur.
ἐθνικός.η.ον.Ethnicus.gentilis.e.
ἐθνικῶς.Gentiliter.more gentilium.
ἔθνος.εος.το.Gens.
ἐθορύβουν.cōcitabā.turbabā. ant.
ἔθος.εος.τό.conſuetudo.mos.
ἔθρεψα.paui.alui.
ἐθρήνησα.Lamentatus ſum.
ἐθρήνουν.Lamentabar.antur.
ἐθρησκευόμην.colebar.adorabar.
ἐθρήσκευον.colebā.adorabam.ant.
ἐθυμώθην. Iratus ſum.
ἔθυον.Immolabam.ant.
ἔθυσα.Immolaui.ſacrificaui.
ἐθυσίαζον.Sacrificabam.ant.
ἔθω.μ.σω.π.ωθα.Conſueſco.
εἰ.Si.
εἶ.Es.ſecunda perſona a ſum.
εἴασα.Siui.permiſi.
εἴγε.Si tamen.
εἰδεμή.Alioquin.
εἰδεμήγε.Alioquin.
εἰδέχθεια.ας.ἡ.deformitas. turpitudo.
εἰδέω.ἢ εἰδῶ.μ.σω.π.κα.Uideo. ſcio.
εἴδησις.εως.ἡ. Scientia.cognitio.
εἶδος.εος.το.Species.pulchritudo forma. Uultus.
εἴδω.μ.σω.π.κα.Uideo.ſcio.
εἰδωλεῖον.ου.το. Domus idolis conſecrata.
εἰδωλόθυτος.η.ον. Quod idolis immolatur.
εἰδωλολατρεία.ας.ἡ. idolorum ſeruitus.
εἰδωλολάτρης.ου. ὁ. Idolatra. Idolorum cultor.
εἴδωλον.ου.τό. Idolum.ſimulachrum.phantaſma.
εἰδώς.οτος.ὁ.Poſtq̄ ſciuit.
εἴην.Eſſem.
εἰθισμένος.η.ον.conſuetus.aſſuefactus.a.um.

εἰκάζω.μ.σω.π.κα. conięcto. as.
εἰκαί.Et ſi.quamuis.
εἰκῆ.Fruſtra.ſine cauſa.temere.
εἴκοσι.Uiginti.
εἰκοσιπέντε.viginti quinqz.
εἰκοσιτέσσαρες.ων. οἱ. viginti= quattuor.
εἰκοσιτρεῖς.ων. Uiginti tres.
εἴκω.μ.ξω.π.χα.obedio.cedo.pareo
εἰκών.ονος.ὁ.imago.figura.effigies
εἴληφα.Accepi.
εἰληφώς.οτος.ὁ.Poſtquā accepit
εἰλικρινής.εος.ὁ.ἡ.ſincerꝰ.purꝰ.a.ū
εἰλικρινεία.ας.ἡ. Sinceritas. veritas.puritas.iafectata manifeſtatio
εἷλκον.Abduxi.traxi.ebā.āt.
εἵλκυσα.Eduxi.extraxi.
εἱλόμην.Elegi.
εἰμή.Niſi.
εἰμήτι.Niſi.
εἰμί.μ.σομαι.π.μην.Sum.
εἵνεκεν.Eo quod.ob id quod.
εἶπα.Dixi.
εἰπέ.Dic.
εἰπεῖν.Dicere.dixiſſe.
εἶπον.Dixi.erunt.
εἶπον.Dic.
εἴπω.Dicam.dixero.
εἰπών.οντος.ὁ.poſtq̄ dixit.
εἰργαζόμην.operabar.faciebam.
εἰργασάμην. operatus ſum.feci.
εἰργασμένος.η.ον. Factus.a.um.
εἴρηκα.Dixi.
εἰρήκειν.Dixeram.
εἴρημαι.Dictus ſum.
εἰρημένος.η.ον.Dictus.a.um.
εἰρηνεύω.μ.σω.π.κα. pacem ha= beo.pacem agito.
εἰρήνη.ης.ἡ.pax.
εἰρηνικός.η.ον.Pacatus.a.um.pacificus.a.um.
εἰρηνοποιέω.ἢ εἰρηνοποιῶ.μ. σω.π.κα.pacifico.pacem ago.
εἰρηνοποιός.ου ὁ.pacificator. pacificus.
εἱρκτή.ης.ἡ.carcer.
εἴρω.μ.ρω.π.κα.dico.necto.
εἰς.In.prepoſitio ad locum.
εἷς.ενος.ὁ.Unus.
εἰσάγαγε.introduc.introduxeris.
εἰσαγαγεῖν.inducere.introduxiſſe.
εἰσαγάγω.Inducam.introducam
εἰσαγορέω.ἢ εἰσαγορῶ.μ.σω. π.κα.Inuoco.
εἰσάγω.μ.ξω.π.χα. iduco.itroduco.

εἰσακούω.μ.σω.π.κα.Exaudio.
εἰσδέχομαι.μ.ξομαι.π.γμαι.re
cipio [currit.
εἰσδραμών.οντος.ὁ.poſtq̃ intro
εἴσειμι.intro.ingredior.
εἰσελεύσομαι.intrabo.
εἰσελήλυθα.intraui.
εἴσελθε.intra.ingredere.
εἰσελθεῖν. intrauiſſe.
εἰσέλθω.ingrediar.intrem.
εἰσελθών.οντος.ὁ.poſtq̃ ingreſſ⁹ ē
εἰσενεγκαι.infer.immite.
εἰσενεγκεῖν.introduxiſſe.immiſiſſe.
εἰσενέγκω.inducam.inferam.
εἰσεπήδησα.Exilij.
εἰσεπορευόμην.Introibam
εἰσέρχομαι.μ.εύσομαι.π.ηλυ
θα.intro.ingredior.
εἰσήγαγον.induxi. introduxi.erūt.
εἰσηγορῆσθαι.inuocatum fuiſſe.
εἰσήειν.intraui.intraueram.
εἰσηκούσθην.exauditus fui.
εἰσῆλθον.intraui.erunt.
εἰσήνεγκα.intuli introduxi.
εἰσί.Sunt.
εἰσίασιν.introeunt. ingrediuntur.
εἰσιέναι.ingredi.intrare.
εἰσκαθείς.ſinguli.ſingulatim.
εἰσκαλέομαι.⁊ εἰσκαλοῦμαι.μ
σομαι.π.μαι. Uoco.inuoco.
εἴσοδος.ου.ἡ. introitus.ingreſſus.
εἰσπηδάω.⁊ εἰσπηδῶ.μ.ησω.
π.κα.inſilio.exilio
εἰσπορεύομαι.μ.εύσομαι.π.
ευμαι. Introeo. ingredior.
εἰστήκειν.Steteram.
εἰστοπαντελές.omnino. [curro.
εἰστρέχω.μ.οῦμαι.π.ηκα.itro=
εἰστροπή.ης.ἡ. Aggreſſio.
εἰσφέρω.μ.οίσω.π.χα.Intro=
εἶτα.poſtea. [mitto.induco.
εἶτε.Siue.
εἶχον.habui.habuerūt. habebā.ant.
εἴωθα.conſueui.
εἰώθειν.conſueueram.
εἰωθώς.οτος.ὁ. poſtq̃ aſſueuit.
εἴων.ſinebam permittebam. ant.
ἐκ.ex prepoſitio.
ἐκαθάρισα.Mundaui.purgaui.
ἐκαθαρίσθην.mundatus fui.
ἐκαθεζόμην.Sedebam. [erunt.
ἐκάθευδον.dormiebā. āt.dormiui.
ἐκαθήμην.Sedebam.
ἐκάθισα.ſedi.ſedere feci.
ἐκαιόμην.ardebam. comburebar.

ἐκάκωσα.male tractaui.ad malū in
ἐκάλεσα.vocaui. [citaui.
ἐκάλουν.Uocabam.ant.
ἐκάλυψα.cooperui.
ἐκάμμυσα.clauſi oculos.
ἐκάμυσα.clauſi. compreſſi oculos.
ἔκαμψα.curuaui . flexi.
ἐκαρτέρησα.ſuſtinui.
ἕκαστος.η.ον.vnuſquiſq;.
ἑκάστοτε.frequenter.
ἑκατόν.Centum.
ἑκατονταέτης.ου.ὁ. Centenari
us.homo centum annorum.
ἑκατονταπλάσιον.ου.το. centu
plum. [dux cētū hoium.centurio.
ἑκατοντάρχης.ου.ὁ.pnceps vel
ἑκατόνταρχος.ου.ὁ. Centurio.
ἐκαυματίσθην.eſtuaui.cōbuſtus.to
ſtus ſum.
ἐκβαίνω.μ.ήσομαι.π.κα.Euado
egredior. contingo.
ἐκβάλλω.μ.λῶ.π.κα.Eijcio.edu
co.profero.immitto.
ἔκβασις.εως.ἡ.egreſſus.exit⁹.finis
ἐκβεβλήκειν.eieceram. expuleram.
ἐκβιάζομαι. μ. σομαι. π. μαι.
diligenter facio.elaboro.
ἐκβληθείς.εντος.ὁ.eiectus.
ἐκβληθήσομαι.eijciar.
ἐκβολή.ης.ἡ.iactus.emiſſio.eiectio
ἐκγαμίζω.μ.σω.π.κα. Nuptui
trado.
ἐκγελάω.⁊.ἐκγελῶ.μ.σω.π.κα
Irrideo.
ἔκγονον.ου.το.nepos.poſterus.
ἔκγονος.η.ον.nepos.neptis. poſte
rus.a.um.
ἐκδαπανάω.⁊ ἐκδαπανῶ.μ.η=
σω.π.κα.ſupinſumo. ſupimpēdo.
ἐκδειματόω. ⁊ ἐκδειματῶ. μ.
σω.π.κα.Terreo.
ἐκδέχομαι.μ.ξομαι.π.γμαι.
Suſcipio.expecto.
ἔκδηλος.η.ον. manifeſtus.a.um.
ἐκδημέω.⁊ ἐκδημῶ.μ.σω.π.κα.
Abſens a patria ſum. peregrinor.
ἐκδιδάσκω.μ.ξω.π.χα. doceo.
ἐκδίδομαι.μ.σομαι.π.μαι.Lo
co.as.colloco filiam marito. [cio.
ἐκδίδωμι.μ.σω.π.κα.verſo.as.fa
ἐκδιηγέομαι.⁊ ἐκδιηγοῦμαι.μ
σομαι.π.μαι.enarro.expono.
ἐκδικέω.⁊ ἐκδικῶ.μ.σω.π.κα.
Uindico.ius facio.vlciſcor.
ἐκδίκησις.εως.ἡ.Uindicta.

ἔκδικος.ου.ὁ.Uindex [infector.
ἐκδιώκω.μ.ξω.π.χα. perſequor.
ἔκδοτος.η.ον.traditus.a.um.
ἐκδοῦναι.verſauiſſe.feciſſe.
ἐκδοχή.ης.ἡ.Expectatio.
ἐκδύω.μ.σω.π.κα.Exuo.
ἐκδῶ.tradam.dedam.
ἐκδώσομαι.Locabo.
ἐκεῖ.ibi.illic.illuc.
ἐκεῖθεν.inde.illinc.
ἐκείμην.poſitus fui.
ἐκείνης.illac.illa parte.
ἐκεῖνος.η.ον.ille.a.ud.
ἐκεῖσε.illic.
ἐκέλευον.iubebam.ant.
ἐκέλευσα.Iuſſi.
ἐκένωσα.Exinaniui.Uiliſeci.
ἐκέρασα.Miſcui.
ἐκέρδησα.Lucrifeci.
ἐκεφαλαίωσα. Abbreuiaui. com
prehendi.ſummaui.
ἐκζητέω.⁊ ἐκζητῶ.μ.ήσω.π.κα.
Exquiro.
ἐκήρυξα.predicaui.
ἐκήρυσσον.Predicabam.ant.
ἐκηρύχθην.Predicatus ſum.
ἐκθαμβέω.⁊ ἐκθαμβῶ.μ.σω.π.
κα.ſtupeo.admiror.
ἔκθαμβος.η.ον.ſtupefactus.a.um.
ἐκθαυμάζω.μ.σω.π.κα. admiror
ἔκθεσις.εως.ἡ.Expoſitio.
ἔκθετος.η.ον.Expoſitus.a. um.
ἐκθλίβω.μ.ψω.π.φα.Opprimo
anguſtio.affligo,
ἐκινδύνευον.periclitabar.antur.
ἐκινδύνευσα.periclitatus ſum.
ἐκινήθην.Motus ſum.
ἐκκαθαίρω.μ.ρῶ.π.κα. emundo.
purgo. [cendo.
ἐκκαίω.μ.αύσω.π.κα.Exuro.in=
ἐκκακέω.⁊ ἐκκακῶ.μ.σω.π.κα.
Deficio.laſſor.
ἐκκαυθήσομαι.Ardebo. cōburar.
ἐκκαυθῶ.exurar.incendar.
ἐκκαύσω. Comburam.incendam.
ἐκκεντέω.⁊ ἐκκεντῶ.μ.σω.π.κα.
Pungo.compungo.
ἐκκέχυμαι.efuſus ſum.diffuſus ſu3.
ἐκκινέω. ⁊ ἐκκινῶ.μ.σω.π.κα.
Moueo.commoueo.conturbo.
ἐκκλάω. ⁊ ἐκκλῶ.μ.σω.π.κα.
Frango.efringo.
ἐκκλείω.μ.σω.π.κα.excludo.
ἐκκλησία.ας.ἡ. Eccleſia. Contio.
congregatio.conuocatio.

ἔκκλητος.η.ον. appellat⁹.vocatus
a.um. [declinare facio.
ἐκκλίνω.μ.νῶ. π. κα. Declino.et
ἐκκολυμβάω. ⁊ ἐκκολυμβῶ.μ
σω.π.κα.enato.as.
ἐκκομίζω.μ.σω.π.κα.educo.effero
ἐκκοπήσομαι.Exſcindar. erradica
bor.euellar.
ἐκκόπτω.μ.ψω.π.φα.Abſcindo.
euello.
ἐκκρέμαμαι.Suſpenſus fui.
ἐκκτείνω.μ.νῶ.π.κα.extendo.
ἐκκτίζω.μ.σω.π.κα. condo. creo.
ἐκκτίσθην.creatus ſum.
ἔκλαιον.plorabam.ant.
ἐκλαλέω.⁊ ἐκλαλῶ. μ.ήσω. π
κα. Loquor.dico.
ἔκλαμπρος.α.ον. Coruſcus. ful=
gidus.a.um.
ἐκλάμπω.μ.ψω.π.φα. Fulgeo.
fulgere facio.
ἐκλανθάνομαι.μ.ήσομαι.π.μαι
obliuiſcor.
ἔκλασα.fregi.
ἔκλαυσα.ploraui.fleui. [go.
ἐκλέγομαι.μ.ξομαι. π.γμαι. eli
ἐκλείπω.μ.ψω.π.φα.deficio.
ἔκλεισα.clauſi.
ἐκλείσθην.clauſus fui.
ἐκλεκτός.η.ον.electus.a.um.
ἐκλέλησμαι. oblitus ſum.
ἔκλεψα.furatus ſum.
ἐκλήθην.vocatus ſum.
ἐκληροδότησα.tribui.dedi.
ἐκληρώθην.ſorte vocatus ſum.
ἐκλικμάω.⁊ ἐκλικμῶ. μ. σω.π.
κα.contero.comminuo.diuido.
ἔκλινα.declinaui.verti in fugam.
ἐκλογή.ης.ἡ.electio.
ἐκλύομαι.μ.σομαι.π.μαι.deficio
laſſor. [ſtergo.
ἐκμάσσω.μ.ξω.π.χα.emundo ab
ἐκμάττω.μ.ξω.π.χα.abſtergo.
ἐκμεμαχώς.οτος.ὁ. Poſtq̃ emū
dauit.abſterſit.
ἐκμυκτηρίζω.μ.σω.π.κα.derideo
ἐκνεύω.μ.ευσω.π.κα. declino.
ἐκνήφω.μ.ψω.π.φα.Sobrius ſu3
euigilo.reſipiſco.excito.
ἐκοιμήθην.dormiui.
ἐκοινώνησα.cōicaui. participaui.
ἐκόλασα.puniui.
ἐκολάσθην.punitus fui.
ἐκολάφισα.colaphis.percuſſi.
ἐκολλήθην.cōglutinat⁹ ſū. adheſi.

ἐκολοβώθην.abbreuiatus ſum.
ἐκολόβωσα.abbreuiaui.
ἐκομισάμην.tuli.recepi.
ἐκόπασα.ceſſaui.
ἐκοπίασα.laboraui.
ἐκοπτόμην.Planxi.ſecui.bār
ἔκοπτον.cedebā.ant.ſcindeba3.āt.
ἐκόσμησα.ornaui.
ἐκόσμουν.ornabam.ant.
ἑκούσιος.α.ον.Uoluntarius.a.um
ἑκουσίως.Uoluntarie.
ἐκούφιζον.alleuiabam.ant.
ἐκοψάμην.ſcidi.planxi.
ἔκπαλαι.quōdā.oli3.a multo tēpore
ἐκπειράζω.μ.σω.π.κα. Tento.
ἐκπέμπω.μ.ψω.π.φα.mitto.
ἐκπεπλήρωκα.cōpleui.adimpleui
ἐκπέπτωκα.excidi.decidi.
ἐκπεσεῖν.decidiſſe.
ἐκπέσω.decidam.incidam.
ἐκπετάννυμι.μ.σω.π.κα. expan
do.extendo. [extendo.
ἐκπεταννύω.μ.σω.π.κα. expādo.
ἐκπέφευγα.effugi.
ἐκπεφευγέναι.effugiſſe.
ἐκπίπτω.μ.ούμαι.π.ωκα.decido
ἐκπλέω.μ.εύσω.π.κα. Nauigo.
ἐκπληρόω.⁊ ἐκπληρῶ. μ. σω.
π.κα. Adimpleo.compleo [pletio.
ἐκπλήρωσις.εως.ἡ.adipletio.cō=
ἐκπλήσσομαι.μ.ξομαι.π.γμαι
admiror.ſtupeſio.
ἐκπλήσσω.μ.ξω.π.χα. Stupefa
cio.admirari facio.
ἐκπλήττομαι.μ.ξομαι.π.γμαι.
Stupeſio.admiror.
ἐκπλήττω.μ.ξω.π.χα.ſtupefacio
ἐκπνέω.μ.εύσω.π.κα.Spiro.
ἐκποιέω.⁊ ἐκποιῶ.μ.σω.π.κα.
Copiam.facio. [exeo.procedo.
ἐκπορεύομαι.μ. σομαι.π. μαι.
ἐκπορνεύω.μ.σω.π. κα. fornico.
ἔκπρακτος.η.ον.venalis.e.
ἐκπρίζω.μ.σω.π.κα. ſeco.ſcindo.
ἐκπρίω.μ.σω.π.κα.ſeco. ſcindo.
ἐκπτύω.μ.σω.π.κα. deſpuo. con
ἔκραζον.clamabam.bant. [temno.
ἔκραξα.clamaui.
ἐκραταιούμην.confortabar.
ἐκράτησα.tenui.apprehendi.
ἐκρατούμην.tenebar.apphēdēbar.
ἐκραύγασα.clamaui.
ἐκριζόω.⁊ ἐκριζῶ.μ.σω.π.κα. Ex
radico.euello a radice.
ἐκρίθην.iudicatus fui.

ἔκρινα.iudicaui.propoſui.
ἐκρινόμην.iudicatus eram. vel fui.
ἐκρύβην.abſconditus fui.
ἔκρυψα.abſcondi.
ἐκσεσοβημένος.η.ον.Expulſus.ab
actus.a.um.
ἐκσοβέω.⁊ ἐκσοβῶ.μ.σω.π.κα.
abigo.expello.
ἔκστασις.εως.ἡ.ſtupor.admiratio.
ἐκστέφω.μ.ψω.π.φα.corono.
ἐκστήσομαι. Admirabor.ſtupebo.
extra me fiam.
ἐκσυρίζω.μ.σω.π.κα.exſibilo.
ἐκταράσσω.μ.ξω.π.χα.cōturbo
concito. [concito.
ἐκταράττω.μ.ξω.π.χα.conturbo.
ἐκτησάμην.poſſedi.acq̄ſiui. cōpaui.
ἐκτεθείς.εντος.ὁ.expoſitus. a .um.
ἐκτείνω.μ.νῶ.π.κα.extendo.
ἐκτελέω.⁊ ἐκτελῶ.μ.σω.π.κα.
Perficio.conſumo.
ἐκτένεια.ας.ἡ.pſeuerātia.conſtātia.
ἐκτενέστερος.α.ον.plurior.cōſtātior
ἐκτενής.εος.ὁ.ἡ.Continuus.aſſidu
us.a.um. [due.
ἐκτενῶς.ſollicite.attēte. cōtinue. aſſi
ἐκτεταμένος.η.ον.extenſus.a.um.
ἐκτήκω.μ.σω.π.κα. Liqueſcere ⁊
tabeſcere facio.liquefacio.conſumo.
ἐκτίθημι.μ.σω.π.κα.expono.enarro
ἐκτιλέω.⁊ ἐκτιλῶ.μ. σω.π.κα.
euello.
ἐκτινάσσω.μ.ξω.π.χα. excutio.
ἔκτισα.condidi.creaui.feci.
ἐκτίσθην.cōdit⁹.factus. creatus ſu3.
ἔκτισμαι.conditus.creatus ſum.
ἐκτισμένος.η.ον.cōdit⁹.creat⁹.a.ū
ἕκτος.η.ον.Sextus.a.um.
ἐκτός.extra deforis.
ἐκτραπήσομαι. Aberrabo. auer=
tar.diſcedam.
ἐκτραπῶ.Aberrem. Auertar. di=
ſcedam.
ἐκτρέπομαι.μ.ψομαι.π.μμαι.
Euito.fugio.declino. ab vna re ad
aliam conuertor.
ἐκτρέπω.μ.ψω.π.φα. Conuerto
inuerto.
ἐκτρέφω.μ.ψω.π.φα.educo.nutrio.
ἐκτρίβω.μ.ψω.π.φα. Tero.cōmi
nuo.diſperdo.extermino.
ἔκτρωμα.τος.το.abortus.abortiu⁹
ἐκτύπωμα.ατος.το.figura.
ἐκύκλευσα.circundedi.circuiui.
ἐκύκλωσα.circundedi.circuiui.

ἐκυλιόμην. volutabar.
ἐκυλίσθην. Deuolutus. inuolutus. volutatus fui.
ἐκφαίνω. μ. νῶ. π. κα. manifeſto. as
ἐκφέρω. μ. σω. π. χα. educo. effero.
ἐκφεύγω. μ. ξω. π. χα. effugio.
ἐκφοβέω τ ἐκφοβῶ. μ. σω. π. κα. exterreo. deterreo.
ἔκφοβος. η. ον. exterritus. a. um.
ἐκφυγεῖν. effugiſſe.
ἐκφύγω. fugiam. fugerem.
ἐκφυσάω τ ἐκφυσῶ. μ. σω. π. κα exſufflo.
ἐκφύω. μ. σω. π. κα. naſcor.
ἐκχέω. μ. ευσω. π. κα. effundo. dif
ἐκχεῶ. effundam. [fundo.
ἐκχυθήσομαι. effundar. effluam.
ἐκχυθῶ. effundar.
ἐκχύνομαι. μ. οῦμαι. π. υμαι effundor.
ἔκχυσις. εως. ἡ. effuſio.
ἐκχωρέω. τ ἐκχωρῶ. μ. σω. π. κα diſcedo.
ἐκψύχω. μ. ξω. π. χα. Spiro. emitto animam.
ἐκωλύθην. vetitus prohibitus ſum.
ἐκώλυσα. vetui. prohibui.
ἑκών. οντος. ὁ. libens. voluntarius.
ἔλαβον. accepi. erunt.
ἔλαθον. latui. runt.
ἐλαΐα. ας. ἡ. oliua.
ἔλαιον. ου. τό. oleum. [ruʒ.
ἐλαιών. ῶνος. ὁ. oliuetū. locꝰ oliua
ἐλάκησα. crepui. ſtrepui.
ἐλαλήθην. dictus ſum.
ἐλάλησα. locutus ſum.
ἐλάλουν. loquebar. antur.
ἐλάμβανον. accipiebam. ant.
ἔλαμψα. ſplendui.
ἐλάσσων. ονος. ὁ. ἡ. minor. deterior
ἐλατόμησα. Lapidem expoliui. in lapide excuſſi. ex lapide feci.
ἐλατός. η. ον. ductilis. e.
ἐλάτρευσα. ſeruiui.
ἐλαττονέω τ ἐλαττονῶ. μ. σω. π κα. Minus ſum.
ἐλαττόω τ ἐλαττῶ. μ. σω. π. κα. minuo. diminuo.
ἐλάττωμα. ατος. τό. imbecillitas. diminutio.
ἐλάττων. ονος. ὁ. ἡ. minor. deterior.
ἐλάττωσις. εως. ἡ. diminutio.
ἐλαύνω. Impello. remigo. duco vt prefectus. agito. cudo. inſequor. fabrico. extendo. duco. imitto. inequito.

ἐλαφρία. ας. ἡ. agilitas. feſtinatio.
ἐλαφρός. α. ον. Leuis. velox.
ἐλάχιστος. η. ον. minimus. a. um.
ἐλαχιστότερος. α. ον. minimus. a. ū
ἔλαχον. ſortitus fui. erunt.
ἐλάω. τ ἐλῶ. μ. σω. π. κα. Impello. remigo. [benſio
ἐλεγμός. ου. ὁ. Correptio. repre
ἔλεγξις. εως. ἡ. correptio.
ἔλεγον. dicebam. ant. dixi. erunt.
ἔλεγχος. ου. ὁ. Redargutio. correptio. teſtis. [ſtigo.
ἐλέγχω. μ. ξω. π. χα. corripio. ca
ἐλεεινός. η. ον. miſerabilis. miſerandus. a. um.
ἐλεεινότερος. α. ον. miſerabilior. us
ἐλεέω. τ ἐλεῶ. μ. σω. π. κα. miſeror
ἐλεημοσύνη. ης. ἡ. elemoſyna.
ἐλεήμων. ονος. ὁ. ἡ. miſericors.
ἐλειτούργησα. miniſtraui.
ἔλεος. εος. τό. miſericordia.
ἐλευθερία. ας. ἡ. Libertas.
ἐλεύθερος. α. ον. liber. a. um.
ἐλευθερόω. τ ἐλευθερῶ. μ. σω. π. κα. libertate dono. liberum facio.
ἐλεύκανα. albefeci. dealbaui.
ἔλευσις. εως. ἡ. aduentus.
ἐλεύσομαι. veniam.
ἐλεφάντινος. η. ον. elephantinus. eburneus. a. um.
ἐληλακώς. οτος. ὁ. poſtquam impulit et remigauit.
ἐλήλυθα. veni.
ἐληλύθειν. veneram.
ἐληλυθώς. οτος. ὁ. poſtquā venit.
ἐλήφθην. acceptus fui.
ἐλθέ. veni.
ἐλθεῖν. veniſſe.
ἔλθω. veniam. venero.
ἐλθών. οντος. ὁ. poſtꝗ̄ venit.
ἐλιθάσθην. lapidatus ſum.
ἐλιθοβόλησα. lapidaui.
ἐλιθοβόλουν. lapidabam. ant.
ἐλίσσω. μ. ξω. π. χα. Muto. voluo. [verto.
ἕλκος. εος. τό. vlcus.
ἑλκόω. τ ἑλκῶ. μ. σω. π. κα. Ulcero. as. vlcus facio.
ἑλκύω. μ. σω. π. κα. Traho. extrabo. educo.
ἕλκω. μ. ξω. π. χα. trabo. duco.
ἐλλεῖπος. η. ον. defectuoſus. a. um.
ἐλλείπω. μ. ψω. π. φα. deficio.
ἕλλην. ηνος. ὁ. grecus.
ἑλληνικός. η. ον. grecus. a. um.
ἑλληνίς. ιδος. ἡ. greca.

ἑλληνιστής. ου. ὁ. grecus.
ἑλληνιστί. grece.
ἐλλιπής. εος. ὁ. ἡ. defectuoſus. a. ū
ἐλλογέω. τ ἐλλογῶ. μ. σω. π. κα. computo. imputo.
ἐλογιζόμην. cōputabā: cogitabam
ἐλογισάμην. cogitaui.
ἐλογίσθην. cōſideratꝰ. reputatꝰ fui.
ἐλοιδόρησα. maledixi. conuiciatꝰ ſū
ἐλόμενος. η. ον. poſtquā elegit.
ἐλπίζω. μ. σω. π. κα. ſpero.
ἐλπίς. ιδος. ἡ. ſpes.
ἐλύθην. ſolutus ſum.
ἐλυμαινόμην. vaſtabā. deſtruebā.
ἐλυόμην. ſoluebar.
ἔλυον. ſoluebam. ant.
ἐλυπήθην. contriſtatus ſum.
ἐλύπησα. triſtitia affeci. contriſtaui.
ἔλυσα. Solui.
ἐλυτρώθην. redemptus ſum.
ἐλυτρωσάμην. redemi. liberaui.
ἐμαθήτευσα. diſcipulus fui.
ἔμαθον. didici. erunt.
ἐμακάριζον. Beatificabam. beatū ducebam. ant.
ἐμακάρισα. beatificaui. btū duxi.
ἐμάρανα. marcidū feci. corrupi.
ἐμαρτυρήθην. teſtimoniū adeptꝰ ſū
ἐμαρτύρησα. teſtimonium perhibui. teſtificatus ſum.
ἐμαρτυρούμην. teſtimōiū aſſeqbar
ἐμαρτύρουν. teſtimoniū dabā. āt.
ἐμασσώμην. mādebā. māducabā.
ἐμαστιγώθην. flagellatus fui.
ἐμαστίγωσα. flagellaui.
ἐματαιώθην. euanui. vanꝰ fctus fui.
ἐμαυτοῦ. mei ipſius.
ἐμαχόμην. pugnabam. litigabam.
ἐμβαίνω. μ. σομαι. π. κα. aſcendo.
ἐμβάλλω. μ. λῶ. π. ηκα. Iniicio. immitto.
ἐμβάπτω. μ. ψω. π. φα. intingo
ἐμβάς. αντος. ὁ. poſtꝗ̄ aſcendit.
ἐμβατεύω. μ. σω. π. κα. Ineo. itro.
ἐμβῆναι. aſcendiſſe. [aſcendo.
ἐμβιβάζω. μ. σω. π. κα. Impono. aſcendere cogo.
ἐμβίωσις. εως. ἡ. Conſuetudo. familiaritas. conuerſatio.
ἐμβλέπω. μ. ψω. π. φα. Aſpicio. attendo.
ἐμβριμάομαι. τ ἐμβριμῶμαι. μ. σομαι. π. ημαι. cōminor. fremo.
ἐμβρώσιος. α. ον. aptuſ ad comedēdum. comeſtibilis. e.

ἐμέ. Me ipſum.
ἐμεγαλαύχησα. Superbiui. gloriatus ſum.
ἐμεγάλυνα. Magnificaui.
ἐμεγαλυνόμην. magnificatꝰ ſū. bar
ἐμέθυσα. inebriaui. impleui. ſaturaui.
ἐμεθύσθην. ebrius factus ſum.
ἔμεινα. Manſi.
ἐμελέτησα. meditatꝰ ſū. exercui.
ἔμελλον. futurus erā. futuri erant.
ἐμεμνήμην. memineram.
ἐμεμψάμην. vituperaui. accuſaui.
ἔμενον. manebam. ant.
ἐμέρισα. diuiſi.
ἐμερίσθην. diuiſus ſum.
ἐμεσίτευσα. interpoſui.
ἐμέτρησα. menſuraui. menſus fui.
ἐμέω. τ ἐμῶ. μ. σω. π. κα. vomo. euomo.
ἐμήνυσα. ſignificaui. nūciaui.
ἔμιξα. Miſcui.
ἐμίσησα. odi. odio habui.
ἐμισθωσάμην. conduxi.
ἐμίσουν. oderam. ant.
ἐμμαίνομαι. μ. ουμαι. π. μαι. Inſanio.
ἐμμανής. εος. ὁ. ἡ. Inſanus. furioſus. a. um. [muentio.
ἐμμελέτημα. τος. τό. exercitatio.
ἐμμένω. μ. νῶ. π. κα. Immaneo. permaneo.
ἔμμορος. η. ον. pſeuerās: imanens.
ἐμνημόνευον. recordabar. antur.
ἐμνημόνευσα. memini.
ἐμνήσθην. Recordatus ſum. memoria habitus ſum.
ἐμοί. mihi.
ἐμοίχευσα. mechatꝰ ſū. adulteraui.
ἐμόλυνα. maculaui.
ἐμολύνθην. inqnatꝰ. cōtaminatꝰ ſū.
ἐμός. η. ον. meus. a. um.
ἐμοσχοποίησα. vitulum feci.
ἔμπαιγμα. ατος. τό. illuſio. ludibrium. [luſio.
ἐμπαιγμός. ου. ὁ. Ludibrium. Il
ἐμπαίζω. μ. ξω. π. χα. irrideo. illudo
ἐμπαίκτης. ου. ὁ. illuſor. deriſor.
ἐμπειρία. ας. ἡ. experientia.
ἐμπεπλησμένος. η. ον. Saturatus. repletus. a. um.
ἐμπεριπατέω. τ ἐμπεριπατῶ. μ. σω. π. κα. Inambulo.
ἐμπεσεῖν. Incidiſſe.
ἐμπέσοιμι. incidam. inciderem.
ἐμπεσοῦμαι. cadam. incidam.

ἐμπέσω. cecidero. incidero. incidam.
ἐμπεσών. οντος. ὁ. poſtꝗ̄ incidit.
ἐμπιπλάω. τ ἐμπιπλῶ. μ. σω. π. κα. Impleo. [cido.
ἐμπίπτω. μ. σοῦμαι. π. ωκα. in
ἐμπιστεύω. μ. σω. π. κα. credo.
ἐμπλακείς. εντος. ὁ. iplicitꝰ. a. um
ἐμπλέκω. μ. ξω. π. χα. Implico. innecto.
ἐμπλήθω. μ. σω. π. κα. Impleo.
ἐμπλοκή. ης. ἡ. Implicatio. innodatio. innexio. colligatio.
ἐμπνέω. τ ἐμπνῶ. μ. ευσω. π. κα. Inſpiro. ſpiro.
ἐμποδίζω. μ. σω. π. κα. Prohibeo abſtineo.
ἐμποιέω. τ ἐμποιῶ. μ. σω. π. κα. Induco. innaſci facio.
ἐμπορεύομαι. μ. σομαι. π. μαι. facio mercaturam. in aliena naui mercaturam exerceo.
ἐμπορία. ας. ἡ. Negociatio. mercatura. [ciatio.
ἐμπόριον. ου. τό. Mercatura nego
ἔμπορος. ου. ὁ. negociator. merca
ἐμπρήθω. μ. σω. π. κα. icēdo. [tor.
ἔμπροσθεν. coram. a parte ante.
ἐμπτύω. μ. σω. π. κα. deſpuo.
ἐμπυρίζω. μ. σω. π. κα. exuro.
ἐμφανής. εος. ὁ. ἡ. maīfeſtꝰ. a. ū.
ἐμφανίζομαι. μ. σομαι. π. ισμαι. Appareo.
ἐμφανίζω. μ. σω. π. κα. manifeſto. demonſtro. ſignifico.
ἔμφοβος. η. ον. conterritus. a. um.
ἐμφραγμός. ου. ὁ. obturatio.
ἔμφυτος. η. ον. Implantatus. inſitus. a. um.
ἐμφυσάω. τ ἐμφυσῶ. μ. σω. π. κα. inſufflo.
ἐμώρανα. Stultum feci.
ἐμωράνθην. Stultus factus ſum.
ἐν. in. prepoſitio in loco.
ἕν. Unum. ne. g.
ἕνα. Unum. accuſatiuus ſingularis. maſ. gene.
ἐναγκαλίζομαι. μ. σομαι. π. μαι complector: in vlnis accipio.
ἐνάλιος. α. ον. Marinus. a. um.
ἐναλλαγή. ης. ἡ. commutatio.
ἔναντι. Ante. coram. e regione.
ἐναντίον. coram. contra. e regione.
ἐναντιόομαι. τ ἐναντιοῦμαι. μ. σομαι. π. μαι. Aduerſor. contradico.
ἐναντίος. α. ον. contrarius. a. um.

ἐναργής. εος. ὁ. ἡ. manifeſtus. a. ū.
ἐναρίθμιος. α. ον. Annumeratus. connumerabilis. e. [incipio.
ἐνάρχομαι. μ. ξομαι. π. γμαι.
ἔνατος. η. ον. Nonus. a. um.
ἐναυάγησα. naufragiū paſſus ſum.
ἐνδεδεμένος. η. ον. colligatus. alligatus. a. um.
ἐνδεδυμένος. η. ον. Ueſtitus. indutus. a. um.
ἐνδεής. εος. ὁ. ἡ. egens.
ἔνδεια. ας. ἡ. Defectus. inopia. neceſſitas. indigentia.
ἔνδειγμα. ατος. τό. Exemplum.
ἐνδείκνυμι. μ. ξω. π. χα. Demonſtro. oſtendo. [ſtro. oſtēdo.
ἐνδεικνύω. μ. ξω. π. χα. Demon
ἔνδειξις. εως. ἡ. demōſtratio. oſtēſio.
ἐνδείξωμαι. demonſtrem.
ἕνδεκα. Undecim.
ἑνδέκατος. η. ον. vndecimus. a. um.
ἐνδελεχίζω. μ. σω. π. κα. aſſueſco. aſſiduus ſum.
ἐνδελεχῶς. Aſſidue.
ἐνδελεχισμός. ου. ὁ. Aſſiduitas.
ἔνδεσις. εως. ὁ. ἡ. Ligatura.
ἐνδέχεται. ꝫ. poſſibile ē. facultas eſt.
ἐνδέω. μ. σω. π. κα. alligo. colligo.
ἐνδημέω. τ ἐνδημῶ. μ. σω. π. κα. In patria ſum. in populo ſum.
ἐνδιδύσκομαι. Induor.
ἔνδικος. η. ον. Juſtus. a. um.
ἐνδόθεν. abintus.
ἐνδόμησις. εως. ἡ. Structura.
ἐνδοξάζω. μ. σω. π. κα. glorifico.
ἔνδοξος. η. ον. glorioſus. a. um.
ἔνδυμα. τος. τό. veſtimētū.
ἐνδυναμόω. τ ἐνδυναμῶ. μ. σω. π. κα. conforto. [ſubintro.
ἐνδύνω. μ. νῶ. π. κα. penetro. ſubeo
ἐνδύομαι. μ. σομαι. π. μαι. veſtior. induor.
ἔνδυσις. εως. ἡ. veſtitio. indutura.
ἐνδύω. μ. σω. π. κα. induo. veſtio.
ἐνέβαλον. immiſi. immiſerunt.
ἐνέβην. aſcendi.
ἐνεβίβασα. impoſui. aſcendere feci.
ἐνέβλεπον. videbā. āt. vidi. erunt.
ἐνέβλεψα. inſpexi. [mui
ἐνεβριμησάμην. cōminatꝰ ſū. ifre
ἐνεβριμώμην. cōminabar. fremebā.
ἐνέγκας. αντος. ὁ. poſtquā tulit.
ἔνεγκον. Affer. adduc.
ἐνεδειξάμην. oſtendi.
ἐνεδιδυσκόμην. induebar.

ἔνεδρα.ας.ἡ.Inſidie.
ἐνεδρεύω.μ.σω.ϖ.κα.inſidior.
ἔνεδρον.ου.το.inſidie ⌈leſcebã.
ἐνεδυναμούμην.cõfortabar.cõua
ἐνεδυναμώθην.ↄfortatꝰ ſũ.cõualui
ἐνεδυνάμωσα.confortaui.
ἐνέδυσα.indui.
ἐνεδυσάμην.indutus ſum.indui.
ἐνείλισα.inuolui.
ἐνεῖχον.inſidiabar.antur.
ἕνεκα.propter.eo quod.
ἐνεκαίνισα.innouaui.
ἐνεκάλουν.accuſabam.ant.
ἐνεκάλεσα.accuſaui.
ἕνεκεν.propter.eo quod.
ἐνεκεντριζόμην.inſerebar.
ἐνεκεντρίσθην.inſertus ſum.
ἐνεκοϖτόμην.impediebar.
ἐνέκοψα.impediui.
ἐνελίσσω.μ.ξω.π.χα.inuoluo.
ἐνέμεινα.permanſi.
ἐνεμήθην.paſtus ſum.
ἐνένευον.annuebã.Innuebã.ant.
ἐνενήκοντα.Nonaginta.
ἐνενηκονταεννέα.nonaginta nouẽ.
ἐνεξουσιάζομαι.μ.σομαι.π.μαι poteſtatem habeo.
ἐνεξουσιάζω.μ.σῶ.π.κα.Poteſtatem do.in poteſtate colloco.
ἐνέπαιζον.illudebam.ant.
ἐνέϖαιξα.illuſi.
ἐνεπαίχθην.illuſus fui.
ἐνεϖίστευσα.credidi.
ἐνέπλησα.impleui.
ἐνεπλήσθην.impletus.repletus ſuꝫ.
ἐνεϖοίησα.induxi.innaſci feci.
ἐνέϖρησα.combuſi.incendi.
ἐνέϖτυον.inſpuebam.ant.
ἐνέϖτυσα.ſpui.deſpui.
ἐνέργεια.ας.ἡ.actus.oꝑatio.virtus
ἐνεργέω.⁊ ἐνεργῶ.μ.σω.π.κα.operor.facio.
ἐνέργημα.ατος.το.operatio.
ἐνεργής.εος.ὁ.ἡ.Efficax.aptus ad laborandum.potens.
ἐνέστηκα.inſtiti.inſtaui. ⌈ſtitit.
ἐνεστηκώς.οτος.ὁ.poſtq̃ inſtauit.
ἐνεστώς.τος.ὁ.preſens.
ἐνετειλάμην.precepi.
ἐνετρεπόμην.reuerebar.
ἐνετύλιξα.inuolui.
ἐνέτυχον.Interceſſi.rogaui.interpellaui.erunt.
ἐνευλογέω.⁊ ἐνευλογῶ.μ.ησω.ϖ.κα.inbenedico.i.in alio benedico alium.
ἐνεφανιζόμην.oſtẽdebar.apꝑebaꝫ.
ἐνεφάνιζον.Declarabam.oſtendebam.ant. ⌈ſicaui.
ἐνεφάνισα.notũ feci.declaraui.ſigni
ἐνεφανίσθην.apparui.
ἐνεφύσησα.inſufflaui.
ἐνέχομαι.μ.ξομαι.π.ημαι.contineor.comprehendor.⌈deportatꝰ.
ἐνεχθείς.εντος.ὁ.Latus.delatus.
ἐνεχθῆναι.allatũ.portatum fuiſſe.
ἐνέχω.μ.ξω.π.κα.Inſidior.
ἐνήργησα.operatus ſum.
ἐνηργούμην.operabar.
ἐνήργουν.operabar.antur.
ἐνθάδε.Hic.
ἔνθεν.Hinc.
ἐνθυμέομαι.⁊ ἐνθυμοῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Cogito.
ἐνθύμημα.ατος.το.cogitatio.
ἐνθύμησις.εως.ἡ.cogitatio.
ἔνι.eſt.
ἐνιαυτός.ου.ὁ.annus.
ἐνίκησα.Vici.
ἐνίοτε.interdũ.aliquando. ⌈ſurgo.
ἐνίσταμαι.μ.ησομαι.ϖ.μαι.in
ἐνίστημι.μ.ησω.π.ηκα.inſto.as.
ἔνιψα.Laui.
ἐνιψάμην.Lotus ſum⌈.laui.
ἐννέα.Nouem.
ἐννεός.α.ον.ſtupefactus.a.um
ἐννεύω.μ.ευσω.ϖ.κα.Innuo.
ἐννοέω.⁊ ἐννοῶ.μ.σω.π.κα.Intelligo.
ἐννόημα.ατος.το.ſenſus.itellectꝰ.
ἔννοια.ας.ἡ.cogitatio.itẽno.ꝓpoſitũ.
ἔννομος.η.ον.Legitimus.a.um.
ἔννυχος.η.ον.Nocturnus.a.ũ
ἐνοικέω.⁊ ἐνοικῶ.μ.ησω.ϖ.κα.Inhabito. ⌈cio.
ἐνοικίζω.μ.σω.ϖ.κα.ihabitare fa
ἐνομιζόμην.putabã.leges condebã.
ἐνόμιζον.putabã.ãt.leges cõdebã.ãt
ἐνόμισα.Leges condidi.putaui.
ἐνόντα.ων.τα.exiſtentia.que inſunt.
ἑνός.Vnius.
ἐνόσευσα.egrotaui.
ἐνόσουν.egrotabam.ant.
ἐνοσφισάμην.fraudaui.ꝺfraudaui.
ἑνότης.ητος.ἡ.Vnitas.vnio.
ἐνοχλέω.⁊ ἐνοχλῶ.μ.ησω.ϖ.κα.Impedio.turbo.
ἔνοχος.η.ον.Reus.a.uꝫ.
ἐνστήσομαι.Inſtabo inſurgam.
ἔνταλμα.ατος.το.Mandatum.
ἐνταφιάζω.μ.σω.ϖ.κα.Sepelio.
ἐνταφιασμός.ου.ὁ.Sepultura.
ἐντελέω.⁊ ἐντελῶ.μ.σω.ϖ.κα.Perficio.conſummo.
ἐντέλλομαι.μ.οῦμαι.π.αλμαι iubeo.precipio.
ἔντερον.ου.το.inteſtinum.
ἐντέταλμαι.iuſſus ſum.⌈tus.a.um.
ἐντετυλιγμένος.η.ον.Inuolu=
ἐντετυπωμένος.η.ον.Impreſſus.inſcriptus.ſculptus.a.um.
ἐντεῦθεν.Hinc.
ἔντευξις.εως.ἡ.interceſſio.
ἐντηεξῆς.die ſequenti.
ἔντιμος.η.ον.Honorabilis.precioſus.a.um.
ἐντιμότερος.α.ον.honoratior.Venerabilior.
ἐντιναγμός.ου.ὁ.cõcuſſio.excuſſio
ἐντολή.ης.ἡ.mandatũ.preceptum.
ἐντόϖιος.α.ον.incola.indigena.
ἐντός.intus.
ἐντόσθιος.α.ον.intrinſecus.a.um.
ἐντραϖήσομαι.verebor.reuerebor.
ἐντραϖῶ.confundar.
ἐνθρέϖομαι.μ.ψομαι.ϖ.μμαι.Vereor.reuereor.
ἐντρέϖω.μ.ψω.π.φα.confundo.
ἐντρεχής.εος.ὁ.ἡ.Velox.
ἔντρομος.η.ον.Tremens.tremebũdus.a.um.
ἐντροϖή.ης.ἡ.reuerẽtia.verecũdia
ἐντρυφάω.⁊ ἐντρυφῶ.μ.σω.π.κα.Delitior.laſciuio.
ἐντυγχάνω.μ.ευξομαι.ϖ.κα.intercedo.interpello.rogo.forte ſuꝫ
ἐντυλίττω.μ.ξω.π.χα.inuoluo.
ἐντυϖόω.⁊ ἐντυϖῶ.μ.σω.ϖ.κα.imprimo.inſcribo.inſculpo.
ἐνυβρίζω.μ.σω.π.κα.Contumeli
ἔνυδρος.α.ον.aq̃ticꝰ.a.ũ ⌊aꝫ facio.
ἔνυξα.pupugi.percuſſi.
ἐνυπνιάζω.μ.σω.π.κα.Somnio.
ἐνύϖνιον.ου.το.Somnium.
ἐνύσταξα.dormitaui.
ἐνώκησα.inhabitaui.
ἐνώϖιον.coram.in preſentia.
ἐνωτίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.au
ἐξ.ex.prepoſitio. ⌊ribus percipio.
ἕξ.Sex.
ἐξάγαγε.Educ.profer.
ἐξαγαγεῖν.educere.eduxiſſe.
ἐξαγαγών.οντος.ὁ.poſtq̃ eduxit
ἐξαγγέλλω.μ.λω.π.κα.nũcio.
ἐξαγοράζω.μ.σω.π.κα.redio ⌊aſ.

ἐξάγω.μ.ξω.π.χα.Educo.
ἐξαιρέομαι.⁊ ἐξαιροῦμαι.μ.ησομαι.ϖ.μαι.eripio.libero.eligo.
ἐξαιρέω.⁊ ἐξαιρῶ.μ.ησω.π.κα.Eruo.eiicio.
ἐξαίρω.μ.ρω.π.κα.tollo.aufero.
ἐξαιτέω.⁊ ἐξαιτῶ.μ.ησω.ϖ.κα.Exquiro.
ἐξαίφνης.Repente.ſubito.
ἐξακολουθέω.⁊ ἐξακολουθῶ.μ.ησω.π.κα.Sequor.
ἐξακόσιος.α.ον.ſexcentus.a.um.
ἐξαλείφω.μ.ψω.π.φα.deleo.
ἐξαλλάττω.μ.ξω.ϖ.χα.immuto commuto. ⌈Exilio.
ἐξάλλομαι.μ.ουμαι.ϖ.λμαι.
ἐξαμαρτάνω.μ.σομαι.π.κα.pecco. ⌈rectio.
ἐξανάστασις.εως.ἡ.exſurrectio.ſur
ἐξαναστήσομαι.Exſurgam.
ἐξαναστήσω.excitem.excitabo.
ἐξαναστῶ.reſuſcitẽ.excitẽ.ſurgam.
ἐξανατέλλω.μ.λω.ϖ.κα.Exorior.orior.
ἐξανέστην.ſurrexi.
ἐξανέτειλα.exortus ſum.
ἐξανίστημι.μ.ησω.π.κα.excito.ſuſcito. ⌈π.κα.ſeduco.decipio.
ἐξαϖατάω.⁊ ἐξαϖατῶ.μ.σω.
ἐξάϖινα.ſtatim.confeſtim.
ἐξαϖίνης.confeſtim.
ἐξαϖορέομαι.⁊ ἐξαϖοροῦμαι.μ.ησομαι.ϖ.μαι.tediuꝫ habeo.tedet me.
ἐξαϖοστέλλω.μ.λῶ.ϖ.κα.Dimitto.Mitto.
ἐξάϖτω.μ.ψω.ϖ.φα.Accendo.
ἐξαρθῶ.Tollar.auferar.
ἐξαριθμέω.⁊ ἐξαριθμῶ.μ.σω.π.κα.dinumero.numero.as.
ἐξαρτίζω.μ.σω.π.κα.ꝑficio cõſumo
ἐξαρτύω.μ.σω.π.κα.cõdio.iſtruo
ἐξάρχομαι.μ.ξομαι.ϖ.γμαι.Incipio.
ἐξάρω.Tollam.auferam.
ἐξαστράϖτω.μ.ψω.ϖ.φα.Fulguro.fulgeo.luceo.
ἐξαυτῆς.protinus.
ἐξέβαλον.eieci.runt. ⌈ui.
ἐξεβιασάμην.diligẽter feci.elabora
ἐξεβλήθην.Eiectus ſum.
ἐξεγαμιζόμην.nuptui tradebar.
ἐξεγείρω.μ.ερω.ϖ.κα.Excito.
ἐξεδεχόμην.Expectabam.
ἐξεδίκησα.Vindicaui.
ἐξεδόμην.Locaui.
ἐξέδυσα.Exui.
ἐξεζήτησα.Exquiſiui.
ἐξεθαμβήθην.Stupefactus ſum.
ἐξεθέμην.expoſui.declaraui.
ἐξέθλιψα.afflixi.oppreſſi.
ἐξειλάμην.liberaui.eripui.abſtuli.
ἐξειλόμην.Liberaui.eduxi.
ἐξεῖλον.eduxi.abſtuli.runt.
ἔξειμι.egredior.proficiſcor.
ἐξεκαύθην.exarſi.
ἐξέκαυσα.Arſi.combuſi.
ἐξεκέντησα.pupugi.percuſſi.
ἐξεκινήθην.motus ſuꝫ.cõmotus fui.
ἐξεκλάσθην.Fractus ſum.
ἐξεκλείσθην.excluſꝰ.eiectus ſum.
ἐξέκλινα.declinaui ⁊ decliare feci.
ἐξεκομιζόμην.educebar.efferebar.
ἐξεκόϖην.exciſus ſum.
ἐξεκρεμάμην.Suſpenſus eram.
ἔξελε.erue.eiice.
ἐξελεγόμην.eligebam.elegi.
ἐξέλειϖον.deficiebam.ant.
ἐξελεξάμην.elegi.electus ſum.
ἐξελέσθαι.liberauiſſe.liberatũ fuiſſe.
ἐξελεύσομαι.egrediar.exibo.
ἐξελήλυθα.egreſſus ſum.exiui.
ἐξεληλύθειν.exieram.
ἐξεληλυθώς.οτος.ὁ.poſtq̃ exiuit
ἔξελθε.exi.egredere.exieris.
ἐξελθεῖν.exiſſe.
ἐξέλθω.exiero.exeam.
ἐξελθών.οντος.ὁ.poſtq̃ exiuit.
ἐξέλιϖον.defeci.defui.runt.
ἐξέλκω.abſtraho.abduco.traho.
ἐξελοῦ.libera.eripe.aufer. ⌈ham
ἐξελοῦμαι.liberabo.eripiã.ſubtra=
ἐξέλωμαι.eripiam.eriperem.
ἐξέμαξα.abſterſi.
ἐξέμασσον.abſtergebam.ant.
ἐξεμυκτήριζον.Deridebã.ſubſanabam.ant.
ἐξεναντίας.e regione.exaduerſo.
ἐξενέγκας.αντος.ὁ.Poſtquam eduxit.extulit.
ἐξενεγκεῖν.eduxiſſe.extuliſſe.
ἐξένεγκον.profer.educ.
ἐξένευσα.declinaui.
ἐξένισα.hoſpitio ſuſcepi.hoſpitatꝰ ſũ
ἐξενοδόχησα.hoſpites recepi.hoſ
ἐξέϖεμψα.Dimiſi. ⌊pitalis fui.
ἐξέϖεσα.excidi.decidi.
ἐξέπεσον.excidi.decidi.cecidi.erunt
ἐξεϖέστειλα.dimiſi.miſi.
ἐξεϖέτασα.expandi.
ἐξεϖιστέλλω.μ.λω.ϖ.κα.emitto.mitto.ſcribo epiſtolam.
ἐξεϖλάγην.admiratus ſum.
ἐξέϖλεον.abnauigabam.ant.
ἐξέϖλευσα.abnauigaui.
ἐξεϖλησσόμην.admirabar.ſtupe
ἐξέπνευσα.Spiraui. ⌊bam.
ἐξεϖοίησα.copiam feci.
ἐξεϖορευόμην.exibam.
ἐξεϖόρνευσα.Fornicatus ſum.
ἐξέϖτην.euolaui.
ἐξέϖτυσα.deſpui.reſpui.
ἐξέραμα.ατος.το.vomitus.
ἐξερευνάω.⁊ ἐξερευνῶ.μ.σω.ϖ.κα.ſcrutor.exquiro.
ἐξερεύομαι.μ.σομαι.π.μαι.effũdo.eructo.
ἐξέρχομαι.μ.λευσομαι.π.ηλυθα.exeo.egredior.
ἐξεστακέναι.ſeduxiſſe.demẽtauiſſe.
ἐξέστην.obſtupui.extra me ⁊ in exta
ἔξεστι.Licet. ⌊ſi fui.
ἐξέστραμμαι.ſubuerſus ſum.
ἐξετάζω.μ.σω.ϖ.κα.Interrogo exquiro.
ἐξετάραξα.ꝑturbaui.commoui.
ἐξέτασις.εως.ἡ.iterrogatio.inq̃ſitio
ἐξετασμός.ου.ὁ.Interrogatio.
ἐξέτεινα.extendi. ⌊Inquiſitio.
ἐξέτεινον.extendi.erunt.extende=
ἐξετιθέμην.expoſui.enarraui.⌊bã.ãt
ἐξετράϖην.conuerſus ſum.
ἐξέτριψα.contriui.afflixi.
ἐξευρίσκω.μ.σω.π.κα.inuenio.
ἐξέφυγον.effugi.runt.
ἐξέχεα.effudi.
ἐξεχούμην.effundebar.
ἐξεχύθην.diffuſus.effuſus ſum.
ἐξέψυξα.ſpiraui.emiſi animã.
ἐξήγαγον.eduxi.erunt.
ἐξήγειρα.excitaui.
ἐξηγέομαι.⁊ ἐξηγοῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.enarro.expono.
ἐξηγέρθην.exſurrexi.ſuſcitatus ſuꝫ.
ἐξήγησις.εως.ἡ.enarratio.expoſitõ
ἐξηγόρασα.Redemi.
ἐξήειν.exiuerã.profectus fueram.
ἑξήκοντα.ſexaginta.
ἐξῆλθον.exiui.erunt.
ἐξηλλαγμένος.η.ον.imutatꝰ.cõmutatꝰ.a.um.
ἐξήμαρτον.peccaui.runt.
ἐξηϖάτησα.ſeduxi.decepi.
ἐξῆρα.abſtuli.amoui.
ἐξηράνθην.arui.exſiccatus ſum.

ἐξήρανον. Areſeci. erunt.
ἐξήραμμαι.arui.
ἐξηραμμένος. η.ον. Aridus.areſactus.a.um.
ἐξηρεύνησα. ſcrutatus ſum.
ἐξηρευσάμην.effudi.eructaui.
ἐξηρίθμησα. Dinumeraui.
ἐξηρτυμένος.η.ον. Inſtructus. cõditus.a.um.
ἐξηρχόμην.exibam.
ἐξῆς. Statim .poſtpaulo.immediate.
ἐξήτασα.examinaui.īterrogaui.exq̄ſiui.
ἐξητησάμην. exquiſiui.petij.
ἐξηχέω.ꝛ ἐξηχῶ. μ. σω. π.κα. Sono.as .ſonitum facio.
ἐξιέναι.proficiſci.exire.
ἐξικανοῦ.a multo tempore.
ἐξιλάσκομαι.μ. σομαι. π. μαι. Impetro veniam.
ἐξιλασμός.ου.ὁ.propiciatio.
ἐξισάζομαι.μ.σομαι.π.μαι. Adequor.
ἐξίσταμαι.μ.σομαι.π.μαι.Stupeo admiror extra me ſuꝫ
ἐξιστάμην.Stupebam.
ἐξιστάω.ꝛ ἐξιστῶ. μ. σω.π. κα. Demento.ſeduco.
ἐξίστημι.μ.σω.π.κα. Extra me ſũ. mẽte excido.in furorẽ vertor.recedo
ἐξισχύω.μ.σω.π.κα.poſſum.
ἐξιχνιάζω.μ.σω.π.κα. inueſtigo. inquiro.
ἐξιών.οντος.ὁ. Exiens.egrediens.
ἔξοδος.ου.ἡ.Exitus.
ἐξοίσω.Efferam.
ἐξόλλυμαι.μ.ουμαι.π. λωλα. pereo.
ἐξολοθρεύω.μ.σω.π.κα.Extermino.eijcio.
ἐξολοῦμαι.Peribo.
ἐξομβρίζω.μ. σω.π. κα.Diſtillo. demitto ab alto quaſi pluuiam.
ἐξομολογέομαι. ꝛ ἐξομολογοῦμαι.μ.ησομαι.π.ημαι. cõfiteor.
ἐξομολογέω.ꝛ ἐξομολογῶ.μ.ησω.π.κα.confiteor .ſpondeo.
ἐξομολόγησις. εως.ἡ . confeſſio.
ἐξόν.Licitum.cum liceret.
ἐξορκίζω.μ. σω. π.κα. Adiuro.
ἐξορκιστής.ου.ὁ.exorciſta.ↄiurator
ἐξορύττω.μ.ξω.π. χα. Effodio.
ἐξουδενόω.ꝛ ἐξουδενῶ.μ. σω. π.κα. Nihili facio.
ἐξουθενέω.ꝛ ἐξουθενῶ.μ.σω.π.κα.contemno.nihili facio.
ἐξουσία.ας.ἡ. poteſtas.

ἐξουσιάζω.μ.σω.π.κα. ptãtẽ hẽo.
ἐξοχή.ης.ἡ.principatus.eminentia.
ἐξυπνίζω.μ .σω. π. κα . Excito a ſomno.expergefacio.
ἔξυπνος.η.ον. expgefactꝰ.excitatꝰ a ſõno.
ἐξυψόω.ꝛ ἐξυψῶ.μ.σω.π.κα. Exalto.eleuo.
ἔξω. Foras.extra.
ἕξω. Habebo.
ἔξωθεν. Extrinſecus.deforis.
ἐξωθέω. ꝛ ἐξωθῶ.μ. σω.π. κα.expello.impello.
ἐξώμβρισα . Diſtillaui . Demiſi ab alto tãquã pluuiaꝫ.
ἐξωμολόγησα.cõfeſſꝰ ſũ.ſpopõdi.
ἐξῶσα.Expuli.impuli.
ἐξώτερος.α.ον.Exterior.us.
ἔοικα.Videor.ſimilis ſum.
ἑορτάζω.μ.σω.π.κα.feſtũ ago.feſtiuor.
ἑόρτασμα.ατος.το.gaudiũ. feſtiuitas.
ἑορτή.ης.ἡ.feſtuꝫ.dies feſtus.
ἐπαγαγεῖν.induxiſſe.contraduxiſſe
ἐπαγάγω.Inducam.induxero.
ἐπαγγελία.ας.ἡ.Repromiſſio.
ἐπαγγέλλομαι .μ.λουμαι.π.μαι.promitto.
ἐπαγγέλλω.μ.λω.π. κα. Renũcio.nuncio.
ἐπάγγελμα.ατος.το.promiſſum pollicitatio.
ἐπάγω.μ.ξω.π.χα.Induco.ſuperduco.affligo.percutio.
ἐπαγωγή.ης.ἡ.Inductio . ſuperinductio.afflictio.conuentus.
ἐπαγωνίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.propugno.ſupercerto.defendo.
ἔπαθον.paſſus ſum.erunt.
ἐπαθροίζω.μ.σω.π.κα.congrego
ἐπαιδεύθην.eruditus . doctus ſum.
ἐπαίδευον.Erudiebam . ant.
ἐπαινέω.ꝛ ἐπαινῶ.μ . σω. π.κα. Laudo.
ἔπαινος.ου.ὁ.Laus.
ἐπαίρω.μ.ρῶ.π.κα.Extollo.eleuo.
ἔπαισα.percuſſi.
ἐπαισχύνομαι.μ.οῦμαι.π.μαι Erubeſco.
ἐπαιτέω.ꝛ.ἐπαιτῶ.μ.σω. π.κα. mendico.as.
ἐπαίτησις.εως.ἡ.mẽdicatio. mendicitas.
ἐπακολουθέω . ꝛ ἐπακολουθῶ.μ.σω.π.κα.ſequor.ſubſequor.
ἐπακούω.μ.σω.π.κα.exaudio.
ἐπακροάομαι.ꝛ ἐπακροῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.Audio.
ἔπαλξις.εως . ἡ . propugnaculum. pinna.pinnaculum.
ἐπάν.poſtquam.

ἐπανάγαγε.abduc.ꝺduc.reuertere
ἐπαναγαγεῖν.abduxiſſe.deduxiſſe reuerſum eſſe.
ἐπάναγκες.Ex neceſſitate.
ἐπανάγω.μ.ξω. π.χα.Tranſgredior.reuertor.reduco.abduco .
ἐπαναμιμνήσκω. μ.σω.π.κα.reduco in memoriam.
ἐπαναπαύομαι. μ. σομαι . π. μαι.Requieſco.
ἐπαναστήσομαι.Inſurgam.
ἐπανίσταμαι. μ. σομαι . π. μαι. Inſurgo.
ἐπανελθεῖν.rediſſe.reuerſuꝫ fuiſſe.
ἐπανέρχομαι.μ. λευσομαι .π. λυθα.redeo.reuertor.
ἐπανήκω.μ.ξω.π.χα.reuertor.redeo.
ἐπάνοδος.ου.ἡ. Reditus . Reuerſio.
ἐπανόρθωσις.εως.ἡ . Correctio. Caſtigatio.
ἐπάνω.Supra.ſuper.
ἐπαοιδός.ου.ὁ.Incantator.
ἐπαπέστειλα . cõtramiſi.immiſi.
ἐπαποσταλήσομαι.Immitar.cõtramittar.
ἐπαποσταλμένος.η.ον . Immiſſus.contramiſſus.a.um.
ἐπαποστέλλω.μ.λω.π.κα.immitto.contramitto.
ἐπάρας.αντος. ὁ . poſtq̃ eleuauit extulit.
ἐπαρκέω.ꝛ ἐπαρκῶ.μ.σω.π.κα. auxilior.opem fero.
ἔπαρον.Eleua.extolle.
ἐπαρρησιαζόμην . Loquebar cuꝫ fiducia ꝛ audacter.fidebam.
ἐπαρρησιασάμην. Fiſus ſum.fiduciam habui.audacter locutus ſũ
ἐπαρχία.ας.ἡ.prouincia.
ἔπασχον.patiebar.antur.
ἐπάταξα.percuſſi.
ἐπατήθην.calcatus ſum.
ἔπαυλις.εως.ἡ.cõmoratio.ſuburbiũ
ἐπαύριον.craſtinus dies.dies ſeq̄ns
ἐπαυσάμην.ceſſaui.quieui.
ἐπαυτοφόρω.In ipſo crimine.
ἐπαφρίζω.μ.σω.π.κα.Deſpumo.
ἐπαχύνθην.incraſſatus ſum.
ἐπέβαλον.inieci.runt .immiſi . rũt.
ἐπέβην.ambulaui.ingreſſus ſum.
ἐπεβίβασα.impoſui. aſcendere feci.
ἐπέβλεψα.Reſpexi.
ἐπεγεγράμμην.inſcriptus fueram
ἐπεγείρω.μ.ερω.π.κα.excito.contra excito.
ἐπεγίνωσκον.cognoſcebam.ant.

ἐπεγνωκέναι.cognouiſſe.
ἐπεγνωκώς.οτος.ὁ . poſtq̃ cognouit
ἐπέγνων.cognoui.
ἐπεγνώσθην.cognitus fui.
ἐπέδειξα.oſtendi.demonſtraui
ἐπεδίδουν . Dabam. porrigebam. creſcebam.ant.
ἐπεδόθην.traditus.datus ſum
ἐπέδωκα.tradidi.dedi.
ἐπεζήτησα.Exquiſiui.
ἐπεθέμην.Impoſui . impoſitus fui.
ἐπεθύμησα.Cupiui.
ἐπεθύμουν.cupiebam.ant.
ἐπεί.poſtquam.quoniam.
ἐπειδή.poſtquam.quoniam.
ἐπειδήπερ.quoniam . poſtquam.
ἐπεῖδον.reſpexi . runt.
ἐπείδω.μ.σω.π.κα.reſpicio.
ἐπειθόμην.Perſuadebar.perſuaſuſ fui.obediebam.
ἔπειθον.Perſuaſi.ſerunt. Obediui.runt.obediebam.ant.
ἔπειμι. pcurro .vado. aduenio.aggredior.
ἐπείνασα.Eſuriui.
ἐπείπερ.quoniam.poſtq̃.
ἐπείραζον.Tentabam.ant.
ἐπείρασα.Tentaui.
ἐπειράσθην.tẽtatꝰ ſuꝫ. exptus ſum.
ἐπειρώμην.tentabam . experiebar.
ἔπεισα.perſuaſi.
ἐπεισαγωγή.ης.ἡ.introductio.
ἐπείσθην.perſuaſus ſum.
ἔπειτα.Deinde.poſt.
ἐπεῖχον.Intendebam.ant.
ἐπεκάθισα.Impoſui . ſedere feci.
ἐπεκαλεσάμην.Inuocaui.
ἐπεκαλύφθην.Tectus ſum.
ἐπεκάλυψα.Cooperui.
ἐπεκείμην.Inſtabam.
ἐπέκεινα.Vltra.Supra.trans.
ἐπεκλήθην . Vocatus inuocatus fui.cognominatus fui.
ἐπέκρινα..iudicaui.ſententiam tuli.
ἐπελαβόμην Apprehendi.
ἐπέλαβον.apprehẽdi . runt.
ἐπελαθόμην. Oblitus fui.
ἐπελανθανόμην. obliuiſcebar.
ἐπελθεῖν.Superueniſſe.
ἐπέλθω.ſupueniã.ſuperuenero.
ἐπελθών.οντος.ὁ.poſtq̃ ſupuenit
ἐπελεύσομαι.ſuperueniam.
ἐπελήσθην.obliuioni traditus ſum.
ἐπέλυον.Enarrabam. exponebam. ant.dimittebam.ant.
ἐπέλυσα.dimiſi.expoſui.declaraui.

ἐπεμαρτυράμην. Teſtificatus.teſtatus ſum.
ἐπέμεινα. Manſi.
ἐπεμελήθην.curaui. curam habui.
ἐπέμενον.perſeuerabam.ant.
ἐπέμφθην.Miſſus fui.
ἔπεμψα.Miſi.
ἐπενδύτης.ου.ὁ.Tunica.
ἐπενδύω.μ.σω.π.κα. ſupinduo.
ἐπενεγκεῖν.Intuliſſe.
ἐπένευσα.annui.conceſſi.
ἐπένθησα.luxi.planxi. ploraui.
ἐπενοήθην.Inuentus fui.
ἐπενόησα.Intellexi.inueni . excogitaui
ἐπεξένωσα . Hoſpitio ſuſcepi.Hoſpes fui.Hoſpitaliter cõuerſatus ſũ.
ἐπεξέρχομαι.μ. σομαι. π. θα. Inuehor.caſtigo.punio.
ἐπέπεσον.Incidi.irrui.runt.
ἐπέπλησα.Impleui . adimpleui.
ἐπεποίθειν.Fiſus fueram.
ἐπεπόνθειν.paſſus fueram.
ἐπερίσσευον . abundabam.ant .
ἐπερίσσευσα.abundaui.
ἐπέρχομαι.μ.λευσομαι.π. ληλυθα.Superuenio.
ἐπερωτάω.ꝛ ἐπερωτῶ. μ.σω.π.κα.Rogo.interrogo.
ἐπερώτημα.ατος.το. iterrogatio
ἔπεσα.cecidi.
ἐπεσκέφθην.Viſitatus fui.
ἐπεσκεψάμην.Viſitaui.
ἐπεσκίασα.obumbraui.
ἔπεσον.Cecidi.runt.
ἐπεσπασάμην . aſſumpſi .attraxi.
ἐπέστειλα.miſi.ſcripſi epiſtolam.
ἐπέστην.abſtiti.ſuperſtiti. apparui.
ἐπεστήριξα.confirmaui. firmaui.
ἐπέστησα.conſtitui . prepoſui.iſtiti.
ἐπεστράφην.conuerſatus ſum.
ἐπέστρεψα.cõuerſus.reuerſuſ fui.
ἐπέσχον.permanſi.runt.
ἔπεσχε. Attende.
ἐπέταξα.precepi.
ἐπέτειος.α.ον.annuꝰ.a.um.ad annum tantum.
ἐπετετάμην.ſuperextenſus fuerã .
ἐπετήδευσα.exercui.colui.
ἐπετίθουν.imponebam.ant.
ἐπετίμησα.Improperaui.
ἐπετίμων.improperabam.ant.
ἐπετράπην.pmiſſus.cõmiſſus ſuꝫ.
ἐπέτρεψα.permiſi.
ἐπέτυχον.aſſecutus ſum.runt.
ἐπεφάνην.Apparui.

ἐπέφερον.deferebã.iferebã .ant.
ἐπεφώνουν.Acclamabam. contra clamabam.magis clamabã. ant.
ἐπέφωσκον.illuceſcebam.ant.
ἐπεχείρησα.conatus ſũ . dedi opaꝫ
ἐπεχείρισα.conatus ſum .tentaui. in manus tradidi.
ἐπεχείρουν.conabar.antur.
ἐπέχρισα.Vnxi.
ἐπέχω.μ.ξω.π.κα.Intendo.alludo.remaneo.
ἐπήγαγον.Induxi.contraduxi. pcuſſi.afflixi.runt.
ἐπηγγειλάμην.pmiſi. pmiſſꝰ ſuꝫ
ἐπήγγελμαι .pmiſſi.pmiſſus ſuꝫ.
ἐπήγειρα.excitaui.
ἐπηκολούθησα . ſubſecutus ſum.
ἐπήκουσα.audiui.
ἐπηκροώμην.Audiebam.
ἐπῆλθον.Superueni.runt.
ἐπήνεσα.Laudaui.
ἔπηξα.Fixi.affixi.
ἐπῆρα.Leuaui.ſuſtuli.
ἐπηρεάζω.μ.σω.π.κα . Calumnior.accuſo.
ἐπήρθην.Sublatus ſum.
ἐπήρκεσα.auxiliatꝰ ſum.opem tuli.
ἐπηρώτησα.Rogaui. interrogaui.
ἐπηρώτων.Interrogabam.ant.
ἐπί.Sub.in.contra.
ἐπίασα . Apprehendi.
ἐπιάσθην. captus.apprehẽſus ſum.
ἐπιβαίνω.μ.σομαι.π.ηκα.Ingredior.aſcendo.
ἐπιβάλλω.μ.λῶ.π.κα.Immitto adijcio.repeto.ↄtigo.attineo.inijcio
ἐπιβαρύνω.μ.νῶ.π.ηκα . Aggrauo.onero.
ἐπιβαρῶ . aggrauẽ.oneroſus ſim.
ἐπιβάς.αντος.ὁ.Poſtq̃ ingreſſuſ eſt.aſcendit.
ἐπίβασις.εως.ἡ.greſſus . inceſſus.
ἐπιβεβηκώς.οτος.ὁ. Poſtquam. aſcendit.ingreſſus eſt.
ἐπιβῆναι.aſcendiſſe.
ἐπιβιβάζω.μ.σω . π.κα . impono.
ἐπιβλέπω.μ.ψω.π.φα.reſpicio.
ἐπίβλημα.ατος.το.immiſſio . adiectio.
ἐπιβοάω ꝛ ἐπιβοῶ.μ .ησω . π.κα.acclamo.vociferor. inuoco.
ἐπιβουλή.ης.ἡ.inſidie
ἐπίβουλος.ου.ὁ.inſidiator.
ἐπιγαμβρεύω.μ.σω.π.κα. Deſponſo.as.

ἐϖιγεγραμμένος.η.ον. Inſcriptus ſuperſcriptus.a.um.
ἐϖίγειος.α.ον. terrenus.a.um.
ἐϖιγίνομαι.μ.σομαι.ϖ.ημαι. aduenio.contingo.euenio.ſupuenio
ἐϖιγινώσκω.μ.σομαι.ϖ.κα. Cognoſco.
ἐϖιγενόμενος.η.ον. Poſtq̃ aduenit.ſuperuenit.contigit.
ἐϖιγνούς.όντος.ὁ.poſtq̃ cognouit.
ἐϖιγνῶ.cognoſcā.cognouero.
ἐϖίγνωθι.Scito.
ἐϖιγνῶναι.cognouiſſe.cognoſcere.
ἐϖίγνως.cognoſce.
ἐπιγνωσθήσομαι.cognoſcar.
ἐϖιγνωσθῶ.cognitus fuero.
ἐϖίγνωσις.εως.ἡ.notitia.
ἐϖιγνώσομαι.cognoſcam.ar.
ἐϖιγραφή.ης.ἡ.inſcriptio.
ἐϖιγράφω.μ.ψω.π.φα.iſcribo.
ἐϖιδε.aſpice.reſpice.
ἐϖιδεής.έος.ὁ.ἡ.indigens.inops.
ἐϖιδεικνύω.μ.ξω.π.χα.Oſtendo.demonſtro.
ἐϖιδεῖξαι.oſtendiſſe.demōſtrauiſſe.
ἐϖιδέομαι.μ.ήσομαι.ϖ.μαι.rogo.indigeo.
ἐϖιδημέω.⁊ ἐπιδημῶ.μ.σω.ϖ.κα.in patria.in populo ſum.
ἐϖιδιατάσσομαι.μ.ξομαι.ϖ.γμαι.ſuperoꝛdino.
ἐπιδιατάττομαι.μ.ξομαι.ϖ.γμαι.ſuperoꝛdino.
ἐϖιδίδωμι.μ.σω.ϖ.κα.Do.poꝛrigo.creſco.
ἐπιδιορθόω.⁊ ἐπιδιορθῶ.μ.σω.π.κα.coꝛrigo.dirigo.
ἐϖίδοξος.η.ον.glorioſus.a.um.
ἐϖιδύω.μ.σω.π.κα.Mergoꝛ.occido.ſubruoꝛ.induo.
ἐϖιδῶ.creuero.profectum fecero.
ἐϖιδώσω.dabo.poꝛrigā.augeboꝛ.
ἐϖιείκεια.ας.ἡ.Modeſtia.ꝓbitas.Officioſitas.
ἐϖιεικής.έος.ὁ.ἡ.Modeſtus.moderatus.a.um.
ἐϖιζητέω.⁊ ἐπιζητῶ.μ.σω.π.κα inquiro.quero.
ἐϖιθανάτιος.α.ον.Deſtinatus moꝛti.a.um.
ἐϖιθεῖναι.Impoſuiſſe.ſuperpoſuiſſe.appoſuiſſe.
ἐϖιθείς.έντος.ὁ.Poſtquam impoſuit.ſuperpoſuit.appoſuit.
ἐϖίθες.impone.ſuperpone.appone.
ἐϖίθεσις.εως.ἡ.Impoſitio.ſuperpoſitio.appoſitio.
ἐϖιθήσαιμι.Imponam ſuperponam.apponam.
ἐϖιθήσομαι.Apponam.apponar.imponam.ſuperponam.ar.
ἐϖιθήσω.iponā.ſupponā.apponaʒ.
ἐϖιθυμέω.⁊ ἐϖιθυμῶ.μ.σω.ϖ.κα.opto.deſidero.
ἐϖιθύμημα.ατος.το.deſideriuʒ.
ἐϖιθύμησις.εως.ἡ.cōcupiſcentia.deſiderium.
ἐϖιθυμητής.οῦ.ὁ.Concupitoꝛ.deſideratoꝛ.
ἐϖιθυμητός.η.ον.deſiderabilis.e.
ἐϖιθυμία.ας.ἡ.cōcupiſcētia.deſiderium.
ἐϖιθῶ.imponā.ipoſuero.ſuperpoſuero.appoſuero.
ἐϖικάθημαι.inſideo.
ἐϖικαθίζω.μ.σω.ϖ.κα.Sedere facio.ad ſedendum pono.
ἐϖικαλέομαι.⁊ ἐϖικαλοῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.inuoco.appello.
ἐϖικαλέω.⁊ ἐϖικαλῶ.μ.σω.ϖ.κα.inuoco.cognomino.
ἐϖικάλυμμα.τος.το.Cooperimentum.veſtimentum.
ἐϖικαλύϖτω.μ.ψω.ϖ.φα.Cooperio.veſtio.
ἐϖικατάρατος.η.ον.maledictꝰ.a.ū.
ἐϖίκειμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.irruo.incumbo.imponoꝛ.
ἐπικέκλημαι.inuocaui.Appellaui.inuocatus appellatus ſum.
ἐϖικεκλήμην.inuocaueram.appellaueram.appellatus ⁊ inuocatus fueram.
ἐϖικερδής.έος.ὁ.ἡ.Lucroſus.queſtuoſus.a.um.
ἐπικληθείς.έντος.ὁ.Cognominatus.inuocatus.a.um.
ἐπικοινωνόω.⁊ ἐπικοινωνῶ.μ.σω.π.κα.Communico.
ἐϖικούρειος.α.ον.epicureꝰ.a.um.
ἐπικουρία.ας.ἡ.auxiliū.adiumētū.
ἐϖικράνθην.exacerbatus fui.
ἐπικρίνω.μ.νῶ.π.ικα.Iudico.ſententiam fero.
ἐπικροάω.⁊ ἐπικροῶ.μ.σω.π.κα Audio.
ἐπικροτέω.⁊ ἐπικροτῶ.μ.σω.π.κα.collido.complodo.cōpulſo.
ἐπικρυφαῖος.α.ον.obſcurꝰ.latēs.
ἐπιλαβέσθαι.app̄hēdiſſe.adheſiſſe.
ἐπιλαβόμενος.η.ον.Poſtquaʒ apprehendit.adheſit.
ἐπιλαβοῦ.apprehende.adhere.
ἐπιλάβωμαι.app̄hēdero.adheſero
ἐπιλαθέσθαι.oblitum fuiſſe.
ἐπιλάθωμαι.obliuiſcar.
ἐπιλαμβάνομαι.μ.ψομαι.ϖ.μμαι.apprehendo.adhereo.
ἐπιλαμβάνω.μ.ψομαι.π.μμαι.apprehendo.accipio.
ἐπιλανθάνομαι.μ.λήσομαι.ϖ.ησμαι.obliuiſcoꝛ.
ἐπιλέγομαι.μ.ξομαι.ϖ.γμαι.Eligo.cognominoꝛ.
ἐπιλείϖω.μ.ψω.π.φα.Deſero.relinquo.
ἐπιλέλησμαι.Oblitus fui.
ἐϖιλελησμένος.η.ον.oblitus.a.ū
ἐπιλησθήσομαι.Obliuioni tradar obliuionem accipiam.
ἐπιλησθῶ.obliuioni tradar.
ἐπιλησμονή.ῆς.ἡ.obliuio.
ἐπίλοιπος.η.ον.reliquus.a.um.
ἐπίλυσις.εως.ἡ.ſolutio.iterp̄tatio.
ἐπιλύω.μ.σω.ϖ.κα.Expono.declaro.dimitto.
ἐπιμαρτυρέω.⁊ ἐπιμαρτυρῶ.μ.σω.ϖ.κα.teſtoꝛ.conteſtoꝛ.
ἐπιμαρτύρομαι.μ.ουμαι.ϖ.μαι.teſtificoꝛ.teſtoꝛ.
ἐπιμέλεια.ας.ἡ.diligentia.cura.
ἐϖιμελέομαι.⁊ ἐπιμελοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.curo.curam habeo.
ἐπιμελῶς.diligenter.
ἐπιμένω.μ.νῶ.π.κα.p̄maneo.p̄ſeuero.
ἐπιμίξ.Mixtim.
ἐϖιμονή.ῆς.ἡ.aſſiduitas.iduſtria.
ἐπίμοχθος.η.ον.laborioſus.a.um.
ἐπινεύω.μ.σω.π.κα.annuo.innuo
ἐπινοέω.⁊ ἐπινοῶ.μ.σω.π.κα.Excogito.comminiſcoꝛ.
ἐπίνοια.ας.ἡ.Cogitatio.prouidentia.exquiſitio.excogitatio.
ἔπινον.bibebam.ant.
ἐπιξενόω.⁊ ἐπιξενῶ.μ.σω.π.κα.Hoſpitio ſuſcipio.Hoſpes ſum.hoſpitaliter conuerſoꝛ.
ἔϖιον.bibi.biberunt.
ἐϖιορκέω.⁊ ἐπιορκῶ.μ.σω.ϖ.κα.peiero.iuro falſo.
ἐπιορκία.ας.ἡ.periurium.
ἐπίορκος.ου.ὁ.periurus.
ἐϖιοῦσα ης.ἡ.Sequēs.veniēs.f.g.
ἐϖιούσιος.α.ον.Quotidianus.ſuperſubſtantialis.e.
ἐπιπέμπω.μ.ψω.π.φα.Contra mitto.immitto.
ἐϖιπεπτωκώς.ότος.ὁ.Poſtq̃ ſuperuenit.irruit.incidit.
ἐπιϖέσοιμι.incidam.
ἐπιπεσών.όντος.ὁ.poſtq̃ procubuit.recubuit.
ἐϖιϖίϖτω.μ.σοῦμαι.ϖ.ωκα.Irruo.incido.
ἐϖιϖλεῖον.multum.admultum.
ἐπιϖλεῖστον.Vltra diu.
ἐϖιϖλήθω.μ.σω.ϖ.κα.Impleo.
ἐϖιϖλήττω.μ.ξω.ϖ.χα.increpo.accuſo.
ἐπιϖοθεῖα.ας.ἡ.cupiditas.
ἐϖιϖοθέω.⁊ ἐϖιϖοθῶ.μ.σω.ϖ.κα.Cupio.opto.
ἐπιϖόθησις.εως.ἡ.deſiderium.
ἐϖιϖόθητος.η.ον.deſideratꝰ.a.ū.
ἐϖιϖολύ.diu.
ἐϖίϖονος.η.ον.Laborioſus.a.uʒ.
ἐϖιϖορεύομαι.μ.σομαι.π.μαι.aduenio.
ἐϖίϖρασκον.vendebam.ant.
ἐϖιρράπτω.μ.ψω.π.φα.Aſſuo.vnum cum alio ſuo.
ἐϖιρρίϖτω.μ.ψω.π.φα.Superiacio.ſuperimpono.
ἐϖίσημος.η.ον.inſignis.e.
ἐπίσης.equalis.e.aduerb.
ἐπισιτισμός.οῦ.ὁ.cibatio.ſaginatio frumentatio.cibarium.
ἐϖισκέϖτομαι.μ.ψομαι.ϖ.μμαι.Viſito.conſidero.
ἐϖισκευάζω.μ.σω.π.κα.paro.preparo.
ἐϖισκηνόω.⁊ ἐϖισκηνῶ.μ.σω.ϖ.κα.Inhabito.
ἐϖισκιάζω.μ.σω.ϖ.κα.obumbꝛo.
ἐπισκοϖέω.⁊ ἐϖισκοϖῶ.μ.σω.ϖ.κα.Viſito.conſidero.ſpeculoꝛ.
ἐϖισκοϖή.ῆς.ἡ.animaduerſio.Viſitatio.conſideratio.
ἐϖίσκοϖος.ου.ὁ.ep̄s.ſpeculatoꝛ.
ἐϖίσον.ου.τό.Additamentum.quod additur ad equādum pōdus.
ἐϖισϖάομαι.⁊ ἐϖισπῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.Attraho ex pelle.extendo pellem.preputium adduco.
ἐϖισϖάω.⁊ ἐϖισϖῶ.μ.σω.ϖ.κα.attraho.
ἐϖίσταμαι.μ.σομαι.π.μαι.ſcio.intelligo.acquiro.
ἐϖιστάς.άντος.ὁ.poſtq̃ aſtitit.ſupſtitit.
ἐϖιστάτης.ου.ὁ.p̄ceptoꝛ.preſes.
ἐϖιστέλλω.μ.λῶ.π.κα.epiſtolaʒ mitto.ſcribo.
ἐϖιστεύθην.creditus ſum.
ἐπίστευον.credebam.ant.
ἐϖίστευσα.credidi.
ἐϖίστηθι.inſta.
ἐϖιστήμη.ης.ἡ.ſcientia.diſciplina.
ἐπιστήμων.ονος.ὁ.ἡ.doctꝰ.eruditꝰ ſciens.
ἐϖιστηρίζω.μ.ξω.ϖ.χα.cōfirmo.roboꝛo.
ἐϖίστησον.Superſta.
ἐϖιστήσω.Vrgebo.addam.preſcero.inſtabo.ſtatuā.conſtituaʒ.firmabo.preficiam.aſtabo.ſtem.
ἐϖιστοιβάζω.μ.σω.π.κα.Accumulo.ſtruo.
ἐϖιστολή.ῆς.ἡ.epiſtola.
ἐϖιστομίζω.μ.σω.π.κα.reprimo arguo.
ἐϖιστρέφω.μ.ψω.π.φα.Reuertoꝛ.
ἐϖιστροφή.ῆς.ἡ.reuerſio.cōuerſio.
ἐϖιστῶ.ſuperueniam.inſtem.
ἐϖιστώθην.creditus.confiſus ſum.
ἐϖισυναγαγεῖν.congregauiſſe.
ἐπισυνάγω.μ.ξω.π.χα.cōgrego.
ἐπισυναγωγή.ῆς.ἡ.collectio
ἐϖισυνέστην.contraſteti.contra inſurrexi.
ἐπισυνηγμένος.η.ον.cōgregatus.a.ū.
ἐπισυνίστημι.μ.σω.ϖ.κα.Contra ſto.contra inſurgo.
ἐϖισυντρέχω.μ.ουμαι.ϖ.κα.cōcurro
ἐπισύστασις.εως.ἡ.Inſtantia.cōcurſus.conuentus.
ἐπισφαλής.έος.ὁ.ἡ.periculoſus.non tutus.incertus.a.um.
ἐϖισφαλῶς.periculoſe.non tuto.infirmiter.
ἐϖισχύω.μ.σω.π.κα.inualeſco.
ἐπισωρεύω.μ.σω.π.κα.coaceruo.accumulo.
ἐϖιταγή.ῆς.ἡ.preceptum.
ἐπίτασις.εως.ἡ.extenſio.āpliatio.
ἐπιτάσσω.μ.ξω.π.χα.Impero.
ἐϖιτάττω.μ.ξω.π.χα.impero.
ἐϖιτεθῶ.imponar.
ἐϖιτείνω.μ.νῶ.π.κα.extendo.
ἐϖιτελέω.⁊ ἐϖιτελῶ.μ.σω.ϖ.κα.Perficio.facio.
ἐϖιτέτραμμαι.Permiſſus.commiſſus ſum.commiſſum eſt mihi.
ἐϖιτήδειος.α.ον.neceſſarius.aptus.a.um.
ἐϖιτήδευμα.ατος.το.ſtudiū.exercicium.
ἐϖιτηδεύω.μ.σω.π.κα.Exerceo.colo.
ἐϖιτιθέασιν.imponunt.
ἐϖιτίθημι.μ.σω.ϖ.κα.impono.
ἐϖιτιμάω.⁊ ἐϖιτιμῶ.μ.σω.ϖ.κα.Impropero.
ἐϖιτίμησις.εως.ἡ.Improperium.exprobatio.
ἐϖιτίμιον.ου.το.Improperium.
ἐϖιτοαυτό.ſimul.in idipſum.
ἐϖιτοπρωί.Mane.
ἐϖιτρέϖω.μ.ψω.ϖ.φα.p̄mitto.
ἐπιτρέφω.μ.ψω.π.φα.alo.nutrio
ἐϖιτρίς.Ter.
ἐϖιτροπή.ῆς.ἡ.Permiſſio.
ἐϖίτροπος.ου.ὁ.procuratoꝛ.
ἐϖιτυγχάνω.μ.ξομαι.ϖ.κα.aſſequoꝛ.adipiſcoꝛ.
ἐϖιτυχεῖν.Aſſecutū.adeptū fuiſſe.
ἐπιτυχία.ας.ἡ.adeptio.aſſecutio.
ἐϖιφαίνομαι.μ.ουμαι.π.μμαι Appareo.
ἐϖιφαίνω.μ.νῶ.ϖ.κα.Illumino.appareo.
ἐϖιφανής.έος.ὁ.ἡ.manifeſtus.a.ū
ἐπιφάνεια.ας.ἡ.Illuſtratio.aduentus.apparitio.
ἐπιφαύω.μ.σω.ϖ.κα.Illumino.
ἐϖιφέρω.μ.σω.π.κα.defero.iſero
ἐπιφημίζω.μ.σω.π.κα.diffamo.diuulgo.
ἐπιφωνέω.⁊ ἐϖιφωνῶ.μ.σω.π.κα ſuclamo.acclamo.magiſ clamo.
ἐϖιφώσκω.Illuceo.luceſco.
ἐϖιχαίρω.μ.ήσομαι.π.μαι.gaudeo ob alterius bonum vel malum.
ἐϖίχαρμα.ατος.τό.Irriſio.ludibrium.
ἐπιχειρέω.⁊ ἐπιχειρῶ.μ.σω.ϖ.κα.conoꝛ.
ἐϖιχειρίζω.μ.σω.ϖ.κα.Conoꝛ.tento.in manus trado.
ἐϖιχέω.μ.εύσω.π.κα.Infundo.
ἐϖιχορηγέω ⁊ ἐϖιχορηγῶ.μ.σω.ϖ.κα.Suppedito.ſubminiſtro.
ἐϖιχρίω.μ.σω.ϖ.κα.Vngo.
ἐϖιών.όντος.ὁ.procedēs.ſequens.
ἐϖλανήθην.deceptus ſum.erraui.
ἐϖλάνησα.decepi.
ἔϖλασα.formaui.feci.plaſmaui.
ἐϖλάσθην.formatus ſum.
ἔπλεον.nauigabam.ant.
ἐϖλεόνασα.abundaui.
ἐϖλεονέκτησα.circumueni.
ἐϖλήγην.percuſſus ſum.
ἐπλήθυνα.Multiplicaui.
ἐϖληθύνθην.Multiplicatus ſum.
ἐϖληθυνόμην.multiplicabar.
ἐϖλήθυνον.Multiplicaui.runt.Multiplicabam.ant.
ἐϖλημμέλησα.peccaui.
ἐϖληρούμην.complebar.iplebar.
ἐϖλήρουν.cōplebā.iplebā.ant.

ἐπληρώθην.Adimpletus ſum.
ἐϖλήρωσα.impleui. compleui.
ἐϖλήσα. Impleui.
ἐϖλήσθην.impletus ſum.
ἐπλούτησα.Diues factus ſum.Ditatus fui.
ἐϖλούτισα.diuitem feci.
ἐπλουτίσθην.diues factus ſum.
ἔϖλυνα.Laui.
ἔπνευσα.Flaui.
ἐϖνιγόμην.ſuffocatus ſum.bar.
ἔϖνιγον.Suffocabam.ant. ſuffocaui.ſtrangulaui.runt.
ἐϖοίησα.feci.
ἐϖοιησάμην.Feci.factus fui.
ἐϖοικοδομέω.⁊ ἐποικοδομῶ.μ.σω.π.κα.ſuperedifico.
ἐϖοιούμην.fiebam.
ἐϖοίουν.Faciebam.ant.
ἐϖοκέλλω.μ.λω.π.κα.Impingo nauem.
ἐϖονομάζω.μ.σω.ϖ.κα.Cognomino.
ἐϖοϖτεύω.μ.σω.π.κα.Conſidero.ſpeculoꝛ.
ἐϖόϖτης.ου.ὁ.Speculatoꝛ.viſoꝛ qui videt aliquid.
ἐϖόπτομαι.μ.ψομαι.π.μμαι.Inſpicio.
ἐϖορεύθην.abiui.iui.
ἐϖορευόμην.ibam.
ἐϖόρθουν.Expugnabam.ant.pꝛedabar.antur.
ἐϖόρνευσα.foꝛnicatus ſum.
ἔϖος.εος.το.carmen.verſus.
ἐϖότιζον.dabam bibere.ant.
ἐϖότισα.Dedi potum.
ἐϖοτίσθην.potatus ſum.
ἐϖουράνιος.α.ον.celeſtis.e.
ἐπράθην.Venditus ſum.
ἔϖραξα.Feci.exegi.
ἔϖρεϖε.opoꝛtebat.decebat.
ἐϖρίσθην.Sectus:ſciſus fui.
ἑπτά.Septem.
ἔϖταισα.erraui.offendi.
ἑϖτάκις.Septies.
ἑϖτακισχίλιος.α.ον.ſeptē mille.
ἑϖταϖλάσιος.α.ον.ſeptuplꝰ.a.ū
ἑπταπλασίων.ονος.ὁ.ἡ.ſeptuplus.a.um.
ἔϖτυσα.Spui.
ἐπτώχευσα.paup:⁊ mēdicus fui.
ἐπυθόμην.interrogaui.ſciui.
ἐπυνθανόμην.ſciſcitabar.interrogabam.ſciebam.
ἐϖώκειλα.impegi nauem.
ἐϖωκοδόμησα.ſuperedificaui.

ἐπώλησα.Vendidi.
ἐπώλουν.Vendebam.ant.
ἐπωμίς.ιδος.ἡ.hūerale.veſtis genꝰ
ἐπωρώθην.excecatus ſū.īduratꝰ ſū.
ἐραστής.ου.ὁ.Amatoꝛ.
ἐργάζομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Operoꝛ.
ἐργασία.ασ.ἡ.Operatio.laboꝛ operarij.opera.induſtria.
ἐργατεία.ας.ἡ.officiū.artificiū.
ἐργάτης.ου.ὁ.operarius.
ἐργολαβία.ας.ἡ.Manualis operatio.merces ex labore.
ἔργον.ου.το.opus.
ἐρεθίζω.μ.σω.π.κα.Irrito.pꝛouoco.incito.
ἐρεθισμός.ου.ὁ.incitatio.
ἐρείδω.μ.σω.π.κα.hereo.innitoꝛ.
ἐρετίζω.μ.σω.π.κα.eligo.amo.exopto.
ἐρεύγομαι.μ.ξομαι.ϖ.γμαι.Erupto.
ἔρευνα.ης.ἡ.ſcrutatio.examinatio.
ἐρευνάω.⁊ ἐρευνῶ.μ.σω.π.κα.Scrutoꝛ.
ἐρημία.ας.ἡ.Locꝰ deſertꝰ.ſolitudo.
ἔρημος.η.ον.deſertꝰ.a.ū.ſolus.a.ū.
ἐρημόω.⁊.ἐρημῶ.μ.σω.ϖ.κα.Vaſto.deſolo.ſolitarium facio.
ἐρήμωσις.εως.ἡ.vaſtitas.deſolatio
ἐρίζω.μ.σω.π.κα.contendo.certo.
ἐρίθεια.ας.ἡ.contentio.lis.
ἔριον.ου.το.Lana.
ἔρις.ιδος.ἡ.contentio.diſſidiū.
ἐρίφιον.ου.το.hedus.hedulus.
ἔριφος.ου.ὁ.hedus.
ἑρμηνία.ας.ἡ.Interpꝛetatio.ſtilus dicēdi.character.
ἑρμηνεύω.μ.σω.π.κα.Interpꝛetoꝛ.declaro.enarro.
ἑρμῆς.ου.ὁ.Mercurius.
ἑρπετός.η.ον.reptilis.e.
ἐρραβδίσθην.virgis ceſus ſum.
ἐρράντισα.aſperſi.
ἐρραντισμένος.η.ον.aſpſus.a.ū.
ἐρράπισα.alapis percuſſi.
ἐρρέθην.dictus ſum.
ἔρριξα.ſcidi.toꝛſi.
ἐρρίζωσα.radicaui.radices ieci.
ἔρριμμαι.pꝛiectus.pcipitatus ſum.
ἐρριμμένος.η.ον.pꝛiectꝰ.iacens:
ἔρριψα.pꝛoieci.
ἐρρυσάμην.liberaui.
ἐρρωμένος.η.ον.Validus.a.um.Foꝛtis.e.
ἔρρωσο.vale.cōfirmatꝰ:valēs eſto.
ἐρυθραίνω.μ.νω.π.κα.rubefacio.

ἐρυθρός.α.ον.ruber.a.um.
ἔρχομαι.μ.σομαι.π.λυθα.venio
ἐρῶ.dicam.
ἐρωτάω.⁊ ἐρωτῶ.μ.σω.ϖ.κα.rogo.interrogo.
ἐρώτημα.ατος.το.interrogatio.
ἐσάλευσα.moui.agitaui.concuſſi.
ἐσαλεύθην.commotus.cōcuſſus ſū.
ἐσάλπισα.tuba cecini.
ἔσβεσα.extinxi.
ἐσεβάσθην.colui.
ἐσείσθην.cōmotꝰ ſū.cōcuſſus fui.
ἐσήμανα.ſignificaui.
ἐσθής.ητος.ἡ.veſtis.
ἐσθίω.μ.σω.π.κα.manduco.
ἐσίγησα.tacui.
ἐσιώπων.tacebam.ant.
ἐσκανδαλιζόμην.ſcandalizabar.
ἐσκανδαλίσθην.ſcādalizatus ſū.
ἔσκαψα.effodi.
ἐσκεϖάσθην.coopertus ſum.
ἐσκευασμένος.η.ον.Pꝛeparatus.paratus.a.um.
ἐσκήνωσα.habitaui.
ἐσκίρτησα.exultaui.
ἐσκλύρυνα.induraui.
ἐσκληρυνόμην.Indurabar.induratus ſum.
ἐσκόρπισα.diſperſi.
ἐσκορπίσθην.diſperſus fui.
ἐσκοτίσθην.obſcuratus.obtenebꝛatus ſum.
ἐσκοτισμένος.η.ον.obtenebꝛatus tenebꝛis obſcuratꝰ.a.um.
ἐσκοτωμένος.η.ον.tenebꝛoſus.a.ū
ἐσκυλμένος.η.ον.vexatus.a.um.
ἐσκύλευσα.ſpoliaui.
ἐσμέν.ſumus.
ἐσμυρνισμένος.η.ον.myrrhatus a.um.
ἔσομαι.ero.
ἐσόμενος.η.ον.futurus.a.um
ἔσοπτρον.ου.το.ſpeculum.
ἐσοφισάμην.Sapienter egi vel ſapiens fui.
ἐσοφίσθην.eruditus.ſapiens fui.
ἐσπάραξα.conturbaui.laceraui.
ἐσπαργάνωσα.inuolui.
ἐσϖαργανωσμένος.η.ον.Inuolutus.a.um.
ἐσπαρμένος.η.ον.ſeminatus.a.um
ἔσπασα.eduxi.
ἐσϖατάλησα.libidini operam dedi.libidinoſus:luxurioſus fui.
ἔσπειρα.ſeminaui.
ἔσπεισα.libaui.
ἑσπέρα.ας.ἡ.veſpera.

ἔσϖευδον.feſtinabam.ant.
ἔσϖευσα.feſtinaui.
ἐσϖιλωμένος.η.ον.maculatꝰ.pollutus.a.um.
ἐσϖλαγχνίσθην.miſertus ſum.
ἐσϖούδασα.Sollicitꝰ fui.Dedi operam.laboꝛaui.
ἐστάθην.ſteti.confirmatus ſum.
ἔσται.erit.
ἐστάναι.ſtare.
ἐσταυρώθην.crucifixus ſum.
ἐσταύρωμαι.crucifixus ſum.
ἐσταυρωμένος.η.ον.crucifixꝰ.a.ū
ἐσταύρωσα.crucifixi.
ἐστέ.eſtis.
ἐστειλάμην.Seceſſi.pꝛofectus fui.poſſedi.particeps factus fui.
ἐστέναξα.gemui.
ἐστερεώθην.firmatus.cōſolidatꝰſū
ἐστερέωσα.firmaui.ſolidaui.
ἐστερήθην.pꝛiuatus fui.
ἐστέρησα.pꝛiuaui.
ἐστερούμην.firmabar.ſolidabar.
ἐστεφανωμένος.η.ον.Coꝛonatus a.um.
ἐστεφάνωσα.coꝛonaui.
ἕστηκα.ſteti.ſtare feci.conſtitui.
ἑστηκώς.οτος.ὁ.poſtquam ſtetit.conſtituit.ſtare fecit.
ἔστην.ſteti.
ἐστήριγμαι.firmatꝰ ſolidatꝰ ſum.
ἐστηριγμένος.η.ον.cōfirmatꝰ.a.ū
ἐστήριξα.firmaui.
ἐστηρίχθην.firmatus.ſtabilitꝰ ſū.
ἔστησα.ſteti.ſtatui.ſtare feci.
ἐστί.eſt.
ἐστράφην.conuerſus fui.
ἔστρεψα.cōuerſus ſū.cōuerti.redij.
ἐστρηνίασα.delitiatus.luxuriatꝰ ſū
ἐστρωμένος.η.ον.ſtratus.a.um.
ἐστρώννυον.ſternebam.ant.
ἔστρωσα.ſtraui.
ἔστω.Sit.eſto.
ἐσυκοφάντησα.Male ⁊ fraudulēter queſiui.
ἐσύλησα.pꝛedatus ſum.
ἔσυρα.traxi.vi compuli.
ἐσφάγην.occiſus.iugulatus ſum.
ἐσφαγίσθην.occiſus.iugulatus ſū.
ἐσφαγισμένος.η.ον.occiſus.iugulatus.a.um.
ἐσφαγμένος.η.ον.occiſus.iugulatus.a.um.
ἐσφάλην.erraui.
ἔσφαλον.erraui.
ἐσφράγισα.ſignaui.ſigillū īpoſui.

ἐσφραγισμένος.η.ον.Signatus ſigillo.a.um.
ἐσχάρα.ας.ἡ.focus.craticula.
ἐσχατόγηρος.α.ον.Senex.vltime ſenectutis.decrepitus.a.um.
ἔσχατος.η.ον.vltimus.a.um.
ἐσχάτως.extreme.nouiſſime.
ἔσχε.habe.
ἔσχηκα.habui.
ἐσχηκώς.οτος.ὁ.poſtquā habuit.
ἐσχίσθην.Sciſus.diuiſus ſum
ἔσχον.habui.habuerūt.potui.runt.
ἔσχω.habeam.poſſim.
ἔσω.intra.
ἐσωζόμην.ſaluabar.
ἔσωθεν.intrinſecus.
ἐσώθην.ſaluatus ſum.
ἔσωσα.ſaluaui.
ἐσώτερος.α.ον.interioꝛ.us.
ἐτάζω.μ.σω.π.κα.Exquiro.ſcrutoꝛ.examino.
ἑταιρίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.meretrix ſum.
ἑταῖρος.amicus.equalis.
ἐτάκην.delicui.liq̄factus fui.defluxi.
ἐτάνυσα.extendi.
ἔταξα.oꝛdinaui.
ἐταξάμην.conſtitui.
ἐταπείνωσα.Humiliaui.
ἐτάραξα.perturbaui.commoui.
ἐταρασσόμην.perturbabar.commouebar.
ἐτάρασσον.turbabam.ant.
ἐταράχθην.Turbatus ſum.
ἐτάφην.ſepultus ſum.
ἐτέθην.poſitus fui.
ἐτεθνήκειν.Moꝛtuus fueram.
ἐτεκνοτρόφησα.filios educaui.
ἔτεκον.peperi.runt.
ἐτελειώθην.perfectus.cōſumatꝰ ſū
ἐτελείωσα.conſumaui.perfeci.
ἐτέλεσα.perfeci.finiui.
ἐτελέσθην.perfectus.finitus fui.
ἐτελεύτησα.moꝛtuus ſum:finiui.
ἑτερόγλωσσος.η.ον.Res aliene lingue.
ἑτεροδιδασκαλέω.⁊ ἑτεροδιδασκαλῶ.μ.σω.π.κα.alr̄ doceo.
ἑτεροζυγόω.⁊ ἑτεροζυγῶ.μ.σω.ϖ.κα.iugum duco.
ἕτερος.α.ον.alter.alius.a.ud.
ἑτέρως.aliter.
ἐτέχθην.natus ſum.
ἐτηκόμην.liqueſiebam.
ἐτήρησα.ſeruaui.

ἐτηρούμην.ſeruabar.
ἐτήρουν.ſeruabam.ant.
ἔτι.vltra.amplius.item.pꝛeterea.
ἐτίθουν.ponebam.ant.
ἔτιλλον.vellebā.euellebā.ant.
ἐτίμησα.honoꝛaui.
ἐτιμησάμην.appꝛeciaui.
ἐτιμωρησάμην.cruciaui.toꝛſi.
ἑτοιμάζω.μ.σω.ϖ.κα.paro.
ἑτοιμασία.ας.ἡ.pꝛeparatio.
ἕτοιμος.η.ον.paratus.a.um.
ἑτοίμως.pꝛompte.
ἐτόλμησα.auſus fui.
ἐτόλμων.audebam.ant.
ἔτος.εος.το.annus.
ἔτρεχον.currebā.āt.cucurri.runt.
ἐτροϖοφόρησα.moꝛes alicuiꝰ ſuſtinui.
ἐτρύγησα.vindemiaui.
ἐτρύφησα.delitiatus ſum.
ἐτρυχόμην.toꝛquebar.
ἐτύθην.immolatus ſum.
ἐτυμπανίσθην.Suſpenſus.excoꝛiatus.lignis ceſus.interfectus ſum.
ἔτυπτον.percutiebam.ant.
ἐτύϖωσα.figuraui.foꝛmaui.īpꝛeſſi.
ἐτύφλωσα.excecaui.
εὖ.bene.
εὐαγγελίζομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Euangelizo.annuncio.bona annuncio.
εὐαγγελίζω.μ.σω.ϖ.κα.euangelizo.annuncio.bona annuncio.
εὐαγγέλιον.ου.το.Nuncius.bonus nuncius.euangelium.
εὐαγγελιστής.ου.ὁ.Euangeliſta.nunciatoꝛ.boni nunciatoꝛ.
εὐαρεστέω.⁊ εὐαρεστῶ.μ.σω.π.κα.placeo.
εὐάρεστος.η.ον.placitus.a.um.
εὐαρέστως.placenter.
εὐγένεια.ας.ἡ.nobilitas generis.
εὐγενέστερος.α.ον.nobilioꝛ.us.
εὐγενής.εος.ὁ.ἡ.nobilis.generoſꝰ
εὔγεος.α.ον.fertilis.e.
εὐδία.ας.ἡ.ſerenitas.
εὐδοκέω.⁊ εὐδοκῶ.μ.σω.π.κα.volo.letoꝛ.cōplaceo mihi ī aliq̄ re.
εὐδοκία.ας.ἡ.Beneplacitum.complacitum.voluntas.letitia.
εὐδοκιμέω.⁊ εὐδοκιμῶ.μ.σω.π.κα.Appꝛobo.
εὐδράνεια.ας.ἡ.bonus ⁊ pſper rerum euentus.
εὔελπις.δος.ὁ.ἡ.homo bone ſpei.
εὐεξία.ας.ἡ.bona habitudo.ſanitas

ἐυεργεσία.ας.ἡ.beneficium.
ἐυεργετέω.⁊ ἐυεργετῶ.μ.σω.π κα.benefacio alij.proſum.
ἐυεργέτης.ου.ὁ.benefactor.
ἐυεργετικός.η.ον.benefactiuꝰ.a.ū
ἔυζωνος.η.ον.Strenuus.leuis.ſuccinctus.a.um.
ἐυηγγελιζόμην.Euangelizabam.bonam nunciabã.nunciabam.
ἐυηγγελισάμην.Euangelizaui.bona nunciaui.nũciaui.nũciatꝰ fui.
ἐυηγγελίσθην.Euangelizatus.p̃dicatus ſum.
ἐυηγγελισμένος.η.ον.Nunciatus.euangelizatus.predicatus.a.ū
ἐυηργέτησα.bñfeci.bñficio affeci.
ἐυηρεστηκέναι.placuiſſe.
ἐυηρέστησα.placui.
ἐυθαρσής.εος.ὁ.ἡ.Confidẽs.audax.qui eſt bono animo.
ἐυθεῖα.recta.
ἔυθετος.η.ον.Aptus.diſpoſitus.cõmodus.opportunus.placitus.Approbatus.a.um.
ἐυθέως.ſtatim.
ἐυθραυστος.η.ον.fragilis.facilis fractu.
ἐυθυδρομέω.⁊ ἐυθυδρομῶ.μ.σω.π.κα.recto curſu peruenio.
ἐυθυμέω.⁊ ἐυθυμῶ.μ.σω.π.κα.letor.bono animo ſum.
ἔυθυμος.η.ον.letus.a.um.
ἐυθυμότερος.α.ον.Letior.meliori animo.
ἐυθύνω.μ.νῶ.π.κα.dirigo.
ἐυθύς.α.υ.rectꝰ.a.ū.confeſtim.
ἐυθύτης.ητος.ἡ.directio.
ἐυκαιρέω.⁊ ἐυκαιρῶ.μ.σω.ϖ.κα.habeo tẽpus vel oportunitatẽ.vaco.do operam.
ἐυκαιρία.ας.ἡ.opportunitas.
ἔυκαιρος.α.ον.opportunus.a.um.
ἐυκαίρως.opportune.
ἐυκλεής.εος.ὁ.ἡ.glioſus.a.um.
ἔυκλεια.ας.ἡ.claritas.gloria.
ἐυκοϖώτερος.α.ον.facilior.ius.
ἐυκοσμία.ας.ἡ.Honeſtas morum: probitas.lenitas.
ἔυκυκλος.η.ον.bene curuatus.perfecte circulatus.a.um.
ἐυλάβεια.ας.ἡ.Reuerentia.timiditas.formido.
ἐυλαβέομαι.⁊ ἐυλαβοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.Metuo.uereor.euito.
ἐυλαβής εος.ὁ.ἡ.Timoratus.cautus.religioſus.a.um.
ἔυλαλος.η.ον.bene loquens.
ἐυλογέω.⁊ ἐυλογῶ.μ.σω.π.κα Benedico.
ἐυλογητός.η.ον.benedictus.a.ū.
ἐυλογία.ας.ἡ.benedictio.
ἐυμαθῶς.docte.ſapienter.
ἐυμαρῶς.faciliter.ſine querela.
ἐυμελής.εος.ὁ.ἡ.ſuauis.e.
ἐυμενῶς.hilariter.lete.beniuole
ἐυμετάδοτος.η.ον.liberalis.e.
ἐυμορφία.ας.ἡ.pulchritudo.
ἔυμορφος.η.ον.pulcher.a.um.
ἐυνοέω.⁊ ἐυνοῶ.μ.σω.π.κα.beniuolus ſum.
ἔυνοια.ας.ἡ.beniuolentia.
ἔυνους.ου.ὁ.beniuolus.amicus.
ἐυνουχίζω.μ.σω.π.κα.eunuchuꝫ facio.
ἐυνουχίσθην.eunuchus factus ſuꝫ
ἐυνοῦχος.ου.ὁ.Eunuchus.i.cuſtos cubilis.ſpado.
ἐυοδία.ας.ἡ.p̃ſperitas.bõa fortũa.
ἐυοδόομαι.⁊ ἐυοδοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.proſperum iter habeo.bene placeo.
ἐυοδόω.⁊ ἐυοδῶ.μ.σω.ϖ.κα.proſperor.⁊ proſperũ alium facio.
ἐυπάρεδρος.α.ον.q̃ bñ aſſiſtit ⁊ aſtat
ἐυπειθής.εος.ὁ.ἡ.Suadibilis.ſubditus.a.um.obediens.
ἐυϖερίστατος.η.ον.circumſtans
ἐυϖερίστημι.μ.σω.π.κα.circumſto.aſto.
ἐυϖοιέω.⁊ ἐυϖοιῶ.μ.σω.π.κα.Benefacio alij.
ἐυϖοιΐα.ας.ἡ.bñficẽtia in aliuꝫ.
ἐυπορέω.⁊ ἐυπορῶ.μ.σω.ϖ.κα.Abundo.abundantem aliuꝫ facio.
ἐυπορία.ας.ἡ.Abundantia.victus acquiſitio.
ἐυπράττω.μ.ξω.ϖ.χα.Beneago.bono ſtatu ſum.
ἐυϖρέϖεια.ας.ἡ.decor.honeſtas.
ἐυϖρεϖέστερος.α.ον.pulchrior.ſpecioſior.ius.
ἐυϖρεϖής.εος.ὁ.ἡ.pulcher.ſpecioſus.decens.
ἐυϖρεπῶς.Diligenter.decenter.pulchre.
ἐυϖρόσδεκτος.η.ον.acceptus.gratus.a.um.
ἐυπροσήγορος.α.ον.Qui bene loquitur.vel bonum habet nomen.
ἐυϖροσωϖέω.⁊ ἐυϖροσωπῶ.μ.σω.ϖ.κα.placeo.
ἐυρέθην.inuentus ſum.
ἐυρεῖν.inueniſſe.
ἕυρεμα.ατος.το.Inuentio.
ἕυρεσις.εως.ἡ.inuentio.
ἕυρημα.ατος.το.inuentio.
ἐυρήσω.inueniam.
ἐυρίσκω.μ.σω.π.κα.inuenio.
ἐυροκλύδων.ωνος.ὁ.euroclydõ.
ἕυρον.inueni.
ἔυρρωστος.η.ον.Beneualens.ſanus.proſper.a.um.
ἐυρρώστως.fortiter.valenter.
ἐυρύχωρος.α.ον.ſpacioſꝰ.latꝰ.a.ū
ἕυρω.inuenero.
ἐυρών.οντος.ὁ.poſtquam inuenit
ἐυσέβεια.ας.ἡ.pietas.
ἐυσεβέω.⁊ ἐυσεβῶ.μ.σω.π.κα.pius ⁊ religioſus ſum.
ἐυσεβής.εος.ὁ.ἡ.piꝰ ⁊ religioſꝰ.a.ū
ἐυσεβῶς.pie.religioſe.
ἔυσημος.η.ον.Manifeſtus.notus.inſignis.honeſtus.a.um.
ἔυσϖλαγχνος.η.ον.miſericors.
ἐυστάθεια.ας.ἡ.firmamentum.ſtabilimentum.
ἐυσταθής.εος.ὁ.ἡ.ſtabilis.firmus.a.uꝫ
ἔυστοχος.η.ον.directus.directe emiſſus.
ἐυσχημόνως.Verecunde.Honeſte.grauiter.prudenter.
ἐυσχημοσύνη.ης.ἡ.Honeſtas.grauitas.prudentia.
ἐυσχήμων.ονος.ὁ.Nobilis.prudens.grauis.cautus.honeſtus.
ἐυτελέστερος.α.ον.Tenuior.exilior.contemptibilior.ius.
ἐυτελής.εος.ὁ.ἡ.Exilis.tenuis.parui precij contemptibilis.e.
ἔυτηκτος.η.ον.facilis liquefactu.e.
ἐυτόνως.conſtanter.aſſidue.
ἐυτραπελία.ας.ἡ.Scurrilitas.ridicula narratio.
ἐυφημία.ας.ἡ.bona fama.
ἔυφημος.η.ον.Qui habet bonam famam vel bona verba.
ἔυφθαρτος.η.ον.corruptibilis.e.
ἐυφορέω.⁊ ἐυφορῶ.μ.σω.π.κα Uberes fructus fero.multiplico in fructibus.
ἐυφραίνομαι.μ.ουμαι.π.μαι.Letor.epulor.
ἐυφραίνω.μ.νῶ.ϖ.π.κα.Letari facio.letifico.
ἐυφροσύνη.ης.ἡ.exultatio.letitia.

ἐυφυής.εος.ὁ.ἡ.ingenioſus.a.uꝫ.
ἔυχαρις.εως.ὁ.ἡ.grõſꝰ.vẽuſtꝰ.a.ū
ἐυχαριστέω ⁊ ἐυχαριστῶ.μ.σω.π.κα.gratias ago.
ἐυχαριστία.ας.ἡ.gratiarũ actio.
ἐυχάριστος.η.ον.gratus.a.um.
ἐυχερῶς.Faciliter.
ἐυχή.ης.ἡ.oratio.preces.
ἔυχομαι.μ.ξομαι.π.μαι.Oro p̃cor.preces fundo.
ἐύχρηστος.η.ον.vtilis.e.
ἐυψυχέω.⁊ ἐυψυχῶ.μ.σω.ϖ κα.Bono animo ſum.
ἐυωδία.ας.ἡ.bonus odor.
ἐυώνυμος.η.ον.Siniſter.a.um
ἔφαγον.comedi.runt.
ἐφάλλομαι.μ.ουμαι.π.λμαι.Inſilio.impetum facio.
ἐφανερώθην.oſtenſus ſum.apparui
ἐφανέρωσα.manifeſtaui.
ἐφάνην.Apparui.
ἐφάπαξ.ſemel.
ἔφασκον.affirmabam.ant.
ἐφεισάμην.peperci.
ἐφέλκω.μ.ξω.π.χα.attraho.
ἐφέξω.Intendam.
ἐφερόμην.Ferebar.
ἔφερον.ferebam.portabam.ant.
ἐφέστηκα.inſtiti.preſes fui.aſtiti.
ἐφεστώς.ωτος.ὁ.Poſtq̃ aſtitit.inſtitit.preſes fuit.
ἐφευρετής.ου.ὁ.Inuentor.
ἐφημερία.ας.ἡ.Regio.tribus.miniſterium diei.
ἐφήμερος.α.ον.quotidianus.a.uꝫ
ἔφην.dixi.
ἔφθασα.preueni.
ἐφθεγξάμην.locutus ſum.
ἔφθειρα.corrupi.
ἐφικέσθαι.p̃ueniſſe.conſecutũ fuiſſe.
ἐφικνέομαι ⁊ ἐφικνοῦμαι.μ.ξομαι.ϖ.ιγμαι.Peruenio.Conſequor.adipiſcor.
ἐφίλησα.amaui.oſculatꝰ fui.conſueui.
ἐφιλίασα.amicꝰ fui.amicitiã habui
ἐφίλουν.Amabam.ant.oſculabar.antur.aſſuetus eram.ant.
ἐφιμώθην.obmutui.
ἐφίμωσα.obmuteſcere feci.
ἐφίσταμαι.μ.σομαι.π.μαι.inſto
ἐφίστημι.μ.σω.ϖ.κα.Aſto.ſuperſto.appareo.inſto.
ἐφοβήθην.Timui.
ἐφοβούμην.Timebam.
ἐφόβουν.Terrebam.ant.
ἐφόνευσα.occidi.
ἐφόρεσα.portaui.
ἐφόσον.Quandiu.
ἔφραξα.Obturaui.ſepiui.
ἐφρόνησα.Sapiens fui.
ἐφρόνουν.Sapiebam.ant.
ἐφρουρούμην.Cuſtodiebar.
ἐφρούρουν.cuſtodiebam.ant.
ἐφρύαξα.fremui.
ἐφύβριστος.η.ον.cõtumelioſꝰ.a.ū
ἔφυγον.fugi.runt.
ἐφύλαξα.cuſtodiui.
ἐφυλαξάμην.Cuſtodiui.cuſtoditus ſuꝫ.ſeruaui.ſeruatus ſum.
ἐφυλάχθην.ſeruatus fui.
ἐφυσιώθην.inflatus ſum.
ἐφύτευον.plantabam.ant.
ἐφύτευσα.plantaui.
ἐφώνησα.vocaui.clamaui.
ἐφωνησάμην.clamaui.vocaui.
ἐφώνουν.clamabã.vocabam.ant.
ἐφώτισα.illuminaui.
ἐφωτίσθην.illuminatus ſum.
ἔχαιρον.gaudebam.ant.
ἐχαλάσθην.Demiſſus ſubmiſſus deiectus fui.
ἐχάραξα.Sculpſi.
ἐχάρην.gauiſus fui.
ἐχαρισάμην.donaui.gratificatꝰ ſũ.
ἐχαρίσθην.gratia impletus ſum.
ἐχαρίτωσα.gratia impleui.
ἔχθιστος.η.ον.inimiciſſimus.a.uꝫ.
ἔχθρα.ας.ἡ.inimicitie.arum.
ἐχθραίνω.μ.νῶ.π.κα.Inimicitias exerceo.inimicus ſum.
ἐχθρός.α.ον.inimicus.a.um.
ἐχθρότατος.η.ον.inimiciſſimꝰ.a.ū
ἔχιδνα.ης.ἡ.Vipera.
ἔχις.εως.ἡ.Vipera.
ἐχλεύαζον.irridebã.ſubſãnabã.ãt.
ἔχομαι.μ.ξομαι.ϖ.ημαι.Teneor ab aliqua re.adhereo illi.
ἐχόμενος.η.ον.Conſequens.proximus.vicinus.a.um.
ἐχορήγησα.prebui.ſuppeditaui.
ἐχορτάσθην.Saturatus fui.
ἐχρηματίσθην.oraculo monitꝰ fui.
ἐχρησάμην.Uſus ſum.
ἔχρισα.vnxi.
ἐχρισάμην.vnctus fui.vnxi.
ἐχρώμην.vtebar.
ἔχω.μ.ξω.ϖ.κα.Habeo.poſſum.
ἐχωρίσθην.diuiſꝰ ſciſſus fui.diſceſſi.
ἐψευδομαρτύρουν.falſũ teſtĩoniuꝫ dicebã.ãt
ἐψευσάμην.mẽtitꝰ ſũ.
ἐψευσάμην.mentitus ſum.
ἐψηλάφησα.cõtrectaui.palpaui.
ἐψώμισα.alui.paui.
ἑωθινός.η.ον.matutinus.a.um.
ἑώρακα.Vidi.
ἑωράκειν.Videram.
ἑωρακέναι.Vidiſſe.
ἑωρακώς.οτος.ὁ.poſtquam vidit.
ἑώρων.Videbam.ant.
ἕως.vſqꝫ.
ἕως κάτω.vſqꝫ deorſum.
ἕως ϖότε.vſqꝫ quo.
ἕως ὅτου.Dum.quoad.
ἕως οὗ.donec.
ἕως τοῦ νῦν.Vſqꝫ nunc.
ζάω ⁊ ζῶ.μ.σω.π.κα.Viuo.
ζεστός.η.ον.calidꝰ.feruidꝰ.a.um.
ζεῦγος.εος.το.Iugum.par.
ζευκτηρία.ας.ἡ.iunctura.
ζέω ⁊ ζῶ.μ.σω.π.κα.ferueo.
ζῆ.Viuit.
ζῆλος.ου.ὁ.zelus.emulatio.
ζηλόω ⁊ ζηλῶ.μ.σω.π.κα.zelo.emulor.imitor.
ζήλωσις.εως.ἡ zelus
ζηλωτής.ου.ὁ.zelotes.emulator.imitator.
ζημία.ας.ἡ.detrimentum.damnum.
ζημιόω ⁊ ζημιῶ.μ.σω.π.κα.punio.mulcto.damnifico.
ζήσας.αντος.ὁ.poſtq̃ vixit.
ζητέω ⁊ ζητῶ.μ.σω.π.κα.Quero.
ζήτημα.ατος.το.queſtio.inquiſitio
ζήτησις.εως.ἡ.queſtio.
ζιζάνια.ας.ἡ.zizania.
ζόφος.ου.ὁ.tenebre.arum.
ζυγός.ου.ὁ.Iugum.
ζυγόσταθμος.η.ον.Quod appẽdit ĩ ſtatera.
ζύμη.ης.ἡ.fermẽtũ.
ζυμόω ⁊ ζυμῶ.μ.σω.π.κα.fermẽto.as.
ζῶ.Viuo.viuam.
ζωγραφία.ας.ἡ.pictura.
ζωγρέω.⁊ ζωγρῶ.μ.σω.ϖ.κα.Venor.capio.capio viuum.
ζωή.ης.ἡ.Vita.
ζῶν.ῶντος.ὁ.Viuens.
ζώνη.ης.ἡ.zona.
ζώννυμι.μ.σω.ϖ.κα.Cingo.
ζωννύω.μ.σω.π.κα.cingo.
ζωογονέω ⁊ ζωογονῶ.μ.σω.π.κα.Viuifico.
ζωοποιέω ⁊ ζωοποιῶ.μ.σω.ϖ.κα.Viuifico.
ζῶσα.ης.ἡ.Que viuit.
ζώσω.Cingam.
ζωτικός.η.ον.Vitalis.e.

ἢ. aut. vel. quam. niſi. an. potiusq̃. magisq̃. ⌈dum q̃. qua.
ᾗ. Cui. femini. gener. quatenus. ſecun=
ἦ. profecto. ſit. fuerit.
ἤγαγον. duxi. runt.
ἠγαλίασα. letatus fui.
ἠγαλλιασάμην. exultaui.
ἠγανάκτησα. indignatus ſum. conqueſtus ſum. ⌈rebā. āt.
ἠγανάκτουν. Querebar. moleſte fe
ἠγαπήθην. Amatus fui.
ἠγαπηκώς. οτος. ὁ. poſtq̃ amauit.
ἠγαπημένος. η. ον. amatꝰ. dilectꝰ.
ἠγάπησα. amaui. ⌊a. um.
ἠγάπων. amabam. ant.
ἠγγάρευσα. coegi tanq̃ prefectus. vim feci.
ἤγγιζον. appropinquabam. ant.
ἤγγικα. appropinquaui.
ἤγγισα. appropinquaui.
ἤγειρα. Suſcitaui.
ἡγεμονεύω. ω. σω. π. κα. Sū preſes vel princeps.
ἡγεμονία. ας. ἡ. principatus. impiū
ἡγεμών. ονος. ὁ. princeps. dux.
ἡγέομαι ꝛ ἡγοῦμαι. ῦ. σομαι. ω. ημαι. Dux ſum. puto.
ἠγέρθην. excitatꝰ ſū. ſurrexi.
ἡγίασα. Sanctificaui.
ἡγιάσθην. ſanctificatus ſum.
ἡγίασμαι. ſanctificatus ſum.
ἡγιασμένος. η. ον. ſctificatus. a. ū.
ἡγνικώς. οτος. ὁ. poſtquam ſanctificauit. purgauit. caſtificauit.
ἡγνισμένος. η. ον. ſctificatꝰ. purificatus. a. um
ἠγνόησα. ignoraui. ⌊tus. a. um
ἠγνόουν. ignorabam. ant.
ἠγόμην. ducebar.
ἠγόραζον. emebam. ant.
ἠγόρασα. Emi.
ἠγοράσθην. Emptus ſum.
ἠγορασμένος. η. ον. Emptus. a. ū.
ἡγούμενος. η. ον. dux. prepoſitus.
ἠγρύπνησα. Vigilaui.
ἠγωνιζόμην. decertabā. decertarē.
ἠγώνισμαι. pugnaui. certaui. cōtēdi
ἡ δὲ. Illa autem.
ἥδε. Hec.
ᾔδειν. ſciueram. ſciſſem.
ἡδέως. iucunde libenter.
ἤδη. Iam. ⌈grauatus. a. ū.
ἠδικημένος. η. ον. iīuriā paſſꝰ. leſus
ἠδίκησα. leſi. offēdi. iniuriam feci.
ἥδιστος. η. ον. Dulciſſimus iucundiſſimus. a. um.

ἥδομαι. ῦ. σομαι. π. μαι. letor. delector.
ἡδονή. ης. ἡ. voluptas. vitium.
ἠδυνάμην. potui.
ἠδυνήθην. potui.
ἡδύνω. ῦ. νω. ω. κα. Dulcoro. as. Dulce aliquid facio.
ἡδύοσμον. ου. τὸ. menta herba.
ἡδύς. εως. ὁ. dulcis. e.
ἠθέλησα. Volui.
ἦθος. εος. τὸ. Mos.
ἧκα. Miſi.
ἠκαιρούμην. occupatus eram.
ἤκμασα. floꝛui. vigui. maturui.
ἠκολούθησα. Secutus ſum.
ἠκολούθουν. ſequebar. ſequebātur
ἤκουσα. audiui.
ἤκουον. audiebam. ant.
ἠκούσθην. auditus fui.
ἠκούτισα. audire feci.
ἠκριβάσθην. Diligenter examinatꝰ fui. approbatus fui.
ἠκρίβωσα. diligenter didici.
ἠκύρωσα. irritum feci. anihilaui.
ἥκω. ῦ. ξω. π. χα. Venio.
ἡλάμην. deſilij. inſilij.
ἠλαττώθην. diminutus fui.
ἠλαττωμένος. η. ον. Minoratus. diminutus. a. um.
ἠλάττωσα. minui. inferiorem feci.
ἠλαττόνησα. defui. minus fui.
ἠλαυνόμην. agebar. impellebar.
ἠλεήθην. receptꝰ ſū in miſericordiā
ἠλεημένος. η. ον. Qui miſericordiā adeptus eſt. a. um.
ἠλέησα. Miſertus fui.
ἤλειφον. vngebā. ant. vnxi. runt.
ἤλειψα. vnxi.
ἠλευθέρωσα. libertatem dedi. libertate donaui.
ἦλθον. veni. runt.
ἡλικία. ας. ἡ. Statura. etas.
ἡλίκος. η. ον. quantus. a. um.
ἥλιος. ου. ὁ. Sol.
ἡλκωμένος. η. ον. vlceroſus. a. um.
ἤλλαξα. mutaui. commutaui.
ἠλλοίωσα. mutaui. alienaui.
ἠλλόμην. exilicbam.
ἧλος. ου. ὁ. clauus.
ἤλπιζον. Sperabam. ant.
ἤλπικα. Speraui.
ἠλπικέναι. ſperauiſſe.
ἠλπικώς. οτος. ὁ. poſtq̃ ſperauit
ἤλπισα. Speraui.
ἡμάρτανον. peccabam. ant.

ἡμάρτηκα. peccaui.
ἥμαρτον. peccaui. runt.
ἡμᾶς. nos. accuſat.
ἡμεῖς. nos. nomina.
ἠμέλησα. neglexi.
ἤμελλον. Futurus eram. ant.
ἦμεν. fuimus.
ἡμέρα. ας. ἡ. dies.
ἡμερόω ꝛ ἡμερῶ. ῦ. σω. ω. κα. manſuefacio.
ἡμέτερος. α. ον. noſter. a. um.
ἤμην. Fui. fueram. eram.
ἡμιθανής. εος. ὁ. ἡ. ſemimortuꝰ. a. ū
ἡμίθνητος. η. ον. Semimortuꝰ. a. ū.
ἡμῖν. nobis.
ἥμισυ. εος. τὸ. Dimidium.
ἡμιώριον. ου. τὸ. ſemihora. dimidium hore. ⌈auxiliū tuli.
ἠμυνάμην. Vltionem feci. vēdicaui.
ἠμφιεσμένος. η. ον. veſtitus. a. um.
ἡμῶν. noſtrū. geni. plu. ꝓnois ἐγώ.
ἦν. eram. fui. erat fuit.
ἥν. quam. accu. ſing. femini. generis.
ἠνάγκαζον. cogebam. ant.
ἠνάγκασα. compuli. coegi.
ἠναγκάσθην. coactus ſum.
ἤνεγκα. tuli.
ἤνεγκον. attuli. runt.
ἤνεσα. laudaui.
ἠνεσχόμην. ſuſtinui. toleraui.
ἠνέχθην. allatus fui.
ἠνεώχθην. apertus fui.
ἠνοίγην. apertus fui.
ἤνοιξα. Aperui.
ἠνοίχθην. apertus fui.
ἠντληκώς. οτος. ὁ. poſtq̃ hauſit.
ἠξίουν. rogabā. dignū putabā. ant.
ἠξίωσα. rogaui. dignum reputaui.
ἠξίωμαι. rogatus fui. dignus. reputatus fui.
ἠπατήθην. deceptus fui.
ἠπείθησα. non credidi.
ἠπείθουν. non credebam. ant.
ἠπείλουν. minabar. antur.
ἤπιος. α. ον. Manſuetus. mitis. contrarius bellicoſo.
ἠπίστησα. non credidi.
ἠπίστουν. non credebam. ant.
ἠπόρουν. Dubitabam. impotens inops eram. ant.
ἡπτόμην. Tangebam.
ἦρα. Tuli. accepi. abſtuli.
ἠραλωμένος. η. ον. Pollutus. leproſus. fuligine repletus. a. um.
ἠρέθισα. ꝓuocaui. irritaui. incitaui.

ἤρεμος.η.ον.quietus.tacitus.a.um
ἤρεσα.placui.
ἤρεσκον.placebam.ant.
ἠρέτισα.amaui.exoptaui.elegi.
ἠρημώθην.deſolatus.ſolus fctũs ſũ.
ἠρημωμένος.η.ον.Deſolatus.ſolitarius factus.a.um.
ἠρήμωσα.ſolitarium aliquid feci.
ἤρθην.ſublatus fui.
ἠρίθμημαι.numeratus fui.
ἠριθμημένος.η.ον.numerat⁹.a.um
ἠρίστησα.pranſus fui.
ἤρκησα.Satiſfeci.ſatiſfui.
ἠρμένος.η.ον.ſublatus.a.um.
ἡρμοσάμην.aptaui.Conglutinaui.
ἤρνημαι.negaui.
ἠρνημένος.η.ον.poſtq̄ negauit.
ἠρνησάμην.negaui.
ἠρνούμην.negabam.
ἠρξάμην.cepi.incepi.
ἡρπάγην.raptus fui.
ἥρπασα.rapui.
ἠρτυμένος.η.ον.conditus.a.um.
ἠρχόμην.veniebam.
ἠρώτησα.rogaui.interrogaui.
ἠρώτων.rogabam.ant.
ἧς.Cuius.articulus poſtpoſitiu⁹.f.g.
ἦς.fuiſti.craſ.fueris.
ἧσα.emiſi.
ἦσαν.fuerunt.erant.
ἠσέβησα.impie egi.impius fui.
ἦσθα.craſ.fuiſti.
ἠσθένησα.egrotaui.infirmus.impotens fui.
ἠσθένουν.Egrotabam.infirmus.impotens eram.ant.
ἤσθιον.manducabam.ant.
ᾐσθόμην.Senſi.
ἠσπαζόμην.ſalutabam.
ἠσπασάμην.ſalutaui.
ἠστόχησα.excidi.aberraui.
ἡσυχάζω.μ.σω.π.κα.taceo.
ἡσυχία.ας.ἡ.Silentium.
ἡσύχιος.α.ον.Tacitus.a.um.
ἠσφαλισάμην.muniui.cuſtodiui.
ἠτάκτησα.Inquietus fui.praue ⁊ inique egi.
ᾔτηκα.petiui.
ᾔτησα.petiui.
ᾐτησάμην.petiui.petitus fui.
ἠτιμάσθην.inhonoratus fui.
ἠτιμωμένος.η.ον.inhonorat⁹.a.ũ.
ἥτις.que.ſingul.num.
ἡτοίμασα.paraui.
ἡτοίμασμαι.paratus fui.
ἡτοιμασμένος.η.ον.paratus.a.ũ.
ᾐτούμην.petebar
ἡττάομαι.⁊ ἡττῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.vincor.profligor.
ἥττημα.ατος.το.deuictio.pfligatio
ἥττων.ονος.ὁ.ἡ.Minor.us.
ἤτω.Sit.
ηὐδόκησα.Volui.bene complacui.letatus ſum.
ηὐλιζόμην.Diuertebam.habitabã.morabar.degebam.
ηὔλισα.tibia cecini.
ηὐλίσθην.manſi.habitaui.
ηὐλόγουν.benedicebam.ant.
ηὐξάμην.optaui.precatus ſum.
ηὔξανον.Creſcebam.ant.creui.creſcere feci.runt.
ηὔξησα.creui.
ηὐφράνθην.Letatus fui.
ηὐχαριστουν.gratias agebam.ant
ηὐχόμην.optabam.precabar.
ἠφανισμένος.η.ον.Deletus.euerſus.e medio ſublatus.a.um.
ἤφιον.Sinebam.ant.
ἠχέω.⁊ ἠχῶ.μ.σω.π.κα.ſono.as.
ἤχθην.ductus fui.
ᾐχμαλώτευσα.captiuaui.captiuũ duxi.
ᾐχμαλώτισα.captiuaui.
ἦχος.εος.το.ſonus.fama.
ἠχρειώθην.inutilis factus ſum.
ἡψάμην.Tetigi.
θάλασσα.ης.ἡ.mare.pontus.
θάλπω.μ.ψω.π.φα.foueo.refocillo
θαμβέω.⁊ θαμβῶ.μ.σω.π.κα.Deum timeo.admiror.
θάμβος.εος.το.pauor.ſtupiditas.admiratio magna.
θανάσιμος.η.ον.mortifer.letalis.e
θανατηφόρος.α.ον.Letifer.mortifer.letalis.e.
θάνατος.ου.ὁ.Mors.
θανατόω.⁊ θανατῶ.μ.σω.π.κα.Interficio.interimo.
θάπτω.μ.ψω.π.φα.Sepelio.
θαρρέω.⁊ θαρρῶ.μ.σω.π.κα.cõfido.fido.fiduciã habeo.bono aĩo ſũ
θαρσέω.⁊ θαρσῶ.μ.σω.π.κα.confido.fido.bono animo ſum.
θάρσος.εος.το.fiducia.audacia.
θαυμάζω.μ.σω.π.κα.admiror.
θαυμάσιος.α.ον.mirabilis.e.
θαυμαστός.η.ον.mirabilis.e.
θαυμαστόω.⁊ θαυμαστῶ.μ.σω.π.κα.In admirationẽ verto.admirari facio.
θεά.ας.ἡ.dea.
θεαθῆναι.viſum fuiſſe.
θεάομαι.⁊ θεῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.Video.
θεατρίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.Spectaculum fio.
θέατρον.ου.το.ſpectaculum.
θεία.ας.ἡ.diuinitas.
θεία.ας.ἡ.amita.
θεῖναι.poſuiſſe.
θειώδης.εος.ὁ.ἡ.ſulfureus.a.um.
θεῖον.ου.το.ſulfur.diuinitas.
θεῖος.α.ον.diuinus.a.um.
θεῖος.ου.ὁ.Auunculus.
θειότης.τος.ἡ.diuinitas.
θείς.εντος.ὁ.poſtq̄ poſuit.
θέλημα.ατος.το.Voluntas.
θέλησις.εως.ἡ.Voluntas.
θέλω.μ.σω.π.κα.Volo.
θέμα.τος.το.poſitio.
θεμέλιον.ου.το.fundamentum.
θεμελιόω.⁊ θεμελιῶ.μ.σω.π.κα.fundo.as.
θέμενος.η.ον.poſtq̄ poſuit.
θεοδίδακτος.η.ον.doct⁹ a deo.a.um.
θεομαχέω.⁊ θεομαχῶ.μ.σω.π.κα.pugno contra deum.reſiſto voluntati diuine.
θεομάχος.η.ον.repugnans deo.
θεόπνευστος.η.ον.A deo inſpiratus.a.um.
θεός.ου.ὁ.ἡ.deus.dea.
θεοσέβεια.ας.ἡ.pietas.cultus erga deum.
θεοσεβής.εος.ὁ.ἡ.pius religioſus.a.um
θεοστυγής.εος.ὁ.ἡ.odibilis deo.e
θεότης.ητος.ἡ.diuinitas.
θεραπεία.ας.ἡ.ſãitas.cult⁹.familia.
θεραπεύω.μ.σω.π.κα.Medeor.colo.veneror.ſeruio.letifico.
θερίζω.μ.σω.π.κα.Meto.
θερισμός.ου.ὁ.Meſſis.
θεριστής.ου.ὁ.Meſſor.
θερμαίνω.μ.νω.π.κα.calefacio.
θέρμη.ης.ἡ.calor.
θερμότης.ητος.ἡ.calor.
θέρος.εος.το.Eſtus.calor.
θές.pone.
θέσθε.ponite.
θέσις.εως.ἡ.poſitio.
θεσμός.ου.ὁ.poſitio.lex.
θέσο.pone.
θεωρέω.⁊ θεωρῶ.μ.σω.π.κα.aſpicio.
θεωρία.ας.ἡ.ſpectaculũ.cõſideratio ſpeculatio.
θήκη.ης.ἡ.Theca.Vagina.repoſitorium.
θηλάζω.μ.σω.π.κα.lacto.ſugo.
θήλεια.ας.ἡ.femina.

θῆλυ.εος.το.Femininum.
θημωνία.ας.ἡ.Cumulus.
θήρ.ρος.ὁ.Fera.
θήρα.ας.ἡ.Venatio.
θηρεύω.μ.σω.π.κα.venor.
θηρευτής.ου.ὁ.venator⁹.venator.
θηριομαχέω.τ θηριομαχῶ.μ.σω.π.κα.Cum beſtijs pugno.
θηρίον.ου.τό.Beſtia.fera.
θησαυρίζω.μ.σω.π.κα.Theſaurizo.repono. [riſi.
θησαυρός.ου.ὁ.theſaur⁹.repoſito
θήσω.ponam.
θίγω.μ.ξω.π.χα.Tango.
θλάω.τ θλῶ.μ.σω.π.κα.frango
θλίβω.μ.ψω.π.φα.premo.
θλίψις.εως.ἡ.tribulatio.preſſura.
θνήσκω.μ.ουμαι.π.κα.morior.
θνητός.η.ον.Mortalis.e.
θοίμας.ου.ὁ.deuorator.
θορυβέω.τ θορυβῶ.μ.σω.π.κα.Turbo.tumultuor.
θόρυβος.ου.ὁ.Tumultus.
θρασύς.εος.ὁ.Audax.
θραῦσις.εως.ἡ.commotio.fractio.
θραύω.μ.σω.π.κα.Frango.
θρέμμα.τος.το.pecus.
θρηνέω.τ θρηνῶ.μ.σω.π.κα.Lamentor.lugeo.
θρῆνος.ου.ὁ.luctus.eiulatus.
θρησκεία.ας.ἡ.religio.
θρησκεύω.μ.σω.π.κα.colo.adoro
θρῆσκος.η.ον.religioſus.a.um.
θριαμβεύω.μ.σω.π.κα.triũpho.in triumphum duco.
θρὶξ.χὸς.ἡ.pilus.capillus.
θροέομαι.τ θροοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.turbor.moueor.
θρόμβος.ου.ὁ.Gutta.
θρόνος.ου.ὁ.thronus.ſedes.
θροῦς.ου.ὁ.tumultus.
θυγάτηρ.ος.ἡ.filia.
θυγάτριον.ου.το.filiola.
θύινος.η.ον.Thyinus.a.um.boč ex thya arbore.
θυμηρέστερος.α.ον.Gratior.acceptior.us. [ratio.aromatizatio.
θυμίαμα.ατος.το.ſuffimẽtũ.euapo
θυμιατήριον.ου.το.turibulum.
θυμιάω.τ θυμιῶ.μ.σω.π.κα.ſuffio.aromatizo.
θυμομαχέω.τ θυμομαχῶ.μ.σω.π.κα.iratus ſum.indignor.
θυμόομαι.τ θυμοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.iraſcor.

θυμός.ου.ὁ.ira.furor.animus.
θυμώδης.εος.ὁ.ἡ.Furioſus.pronus ad iram.iracundus.a.um.
θύρα.ας.ἡ.oſtium.
θυρεός.ου.ὁ.Scutum.
θυρίς.ίδος.ἡ.Fores.
θύρωμα.ατος.το.ianua. [trix.
θυρωρός.ου.ὁ.ἡ.Janitor.vel ianitrix.
θυσία.ας.ἡ.Sacrificium.victima.
θυσιάζω.μ.σω.π.κα.Sacrifico.
θυσιαστήριον.ου.το.Altare.ſacrificatorium.
θύω.μ.σω.π.κα.ſacrifico.imolo.occido.
θῶ.ponam.ponerem. [cido.
θώραξ.κος.ὁ.lorica.pect⁹.thorax.
ἴαμα.ατος.το.Curatio.ſanatio.remedium.requies. [Medeor.ſano.
ἰάομαι.τ ἰῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.
ἴασις.εως.ἡ.Sanitas.
ἴασπις.δος.ἡ.iaſpis.lapis p̃cioſus
ἰατρός.ου.ὁ.Medicus.
ἴδε.Ecce.
ἰδέα.ας.ἡ.Aſpectus.
ἰδεῖν.Vidiſſe.
ἴδετε.Videte.
ἴδιος.α.ον.proprius.a.um.
ἰδιώτης.ου.ὁ.Indoctus.priuatus.plebeius.idiota.
ἰδού.Ecce.
ἱδρώς.ωτος.ὁ.Sudor.
ἴδω.Videam.videro.
ἰδών.οντος.ὁ.poſtquam vidit.
ἱερατεία.ας.ἡ.Sacerdotium.
ἱεράτευμα.ατος.το.Sacerdotiũ
ἱερατεύω.μ.σω.π.κα.ſacerdotio fungor.
ἱερεύς.εος.ὁ.ſacerdos.
ἱερόν.ου.το.Templum.
ἱεροπρεπής.εος.ὁ.ἡ.Sanctus.ſanctis.decens.
ἱερός.α.ον.Sacer.a.um.
ἱεροσυλέω.τ ἱεροσυλῶ.μ.σω.π.κα.Sacra furor.ſacrilegiũ cõmitto.
ἱερόσυλος.η.ον.Sacrilegus.a.um
ἱερωσύνη.ης.ἡ.Sacerdotium.
ἵημι.μ.σω.π.κα.Mitto.
ἱκανός.η.ον.Dignus.ſufficiens.multus.a.um.
ἱκανότης.τος.ἡ.Sufficientia.abundantia.
ἱκανόω.τ ἱκανῶ.μ.σω.π.κα.Idoneum τ ſufficientem facio.
ἱκετεία.ας.ἡ.Supplicatio.
ἱκετεύω.μ.σω.π.κα.Supplico.
ἱκετηρία.ας.ἡ.Supplicatio.

ἱκέτης.ου.ὁ.Suppler.
ἰκμάς.δος.ἡ.Humor.
ἱλαραίνω.μ.ρω.π.κα.Exhilaro.letifico.as.
ἱλαρός.α.ον.Letus.a.um.hilaris.e
ἱλαρότης.τος.ἡ.hilaritas.letitia.
ἱλαρόω.τ ἱλαρῶ.μ.σω.π.κα.Exhilaro.letifico.
ἱλαρύνω.μ.σω.π.κα.Exhilaro.letifico.
ἱλάσκομαι.μ.σομαι.π.μαι.propitius ſum.
ἱλασμός.ου.ὁ.propitiatio.
ἱλαστήριον.ου.το.Propitiatio.purgamentum.
ἵλεως.ω.ὁ.ἡ.propitius.a.
ἱμάρτωσις.εως.ἡ.Contextus.innexio.colligatio.
ἱμάς.αντος.ὁ.Lorum.corrigia.
ἱματίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.Induor.veſtior.
ἱμάτιον.ου.το.veſtis.
ἱματισμός.ου.ὁ.veſtimẽtũ.veſtit⁹
ἱμείρομαι.μ.ουμαι.π.μαι.Deſidero.
ἵνα.vt. [dero.
ἱνατί.Ut quid.cur.
ἴνδαλμα.τος.το.ſimulachrum.
ἰοβόλος.η.ον.Venenoſus.qui venenum emittit.
ἰόομαι.τ ἰοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι Erugine cõtraho.erugine cõſumor.
ἰός.ου.ὁ.venenũ.erugo metallorũ.
ἱππεύς.εος.ὁ.Eques.
ἵππος.ου.ὁ.equus.
ἶρις.δος.ἡ.Arcus celeſtis tempore pluuie.
ἰσάγγελος.ου.ὁ.equalis angelis
ἴσημι.cognoſco.ſcio.
ἴσθι.eſto.mane.
ἴσος.η.ον.equalis.par.
ἰσότης.τος.ἡ.Equalitas.
ἰσότιμος.η.ον.Equalis honoris.e.
ἰσόψυχος.η.ον.Unanimis.e.
ἱστάω.τ ἱστῶ.μ.σω.π.κα.Conſtituo.ſtatuo.
ἵστημι.μ.σω.π.κα.Statuo.ſtare facio.conſiſto.ſto.
ἵστησα.ſtatui.
ἱστορέω.τ ἱστορῶ.μ.σω.π.κα.Video.narro.
ἰσχυρός.α.ον.Fortis.e.
ἰσχυρότερος.α.ον.Fortior.us.
ἰσχύς.νος.ἡ.Fortitudo.vis.
ἰσχύω.μ.σω.π.κα.Poſſum.valeo
ἴσως.Forte.

ἰχθύδιον.ου.το.piſciculus.
ἰχθύον.ου.το.piſcis.
ἰχθύς.νος.ὁ.piſcis.
ἰχνευτής.ου.ὁ.Qui per aliena veſtigia vadit.
ἰχνεύω.μ.σω.π.κα.inueſtigo.
ἴχνος.εος.το.veſtigium.
ἰῶτα.Iota littera greca.
κἀγώ.τ ego.
κάζω.μ.σω.π.κα.Pulcher τ ornatus ſum.orno.
καθά.ſicut.queadmodũ.
καθαίρεσις.εως.ἡ.deſtructio.
καθαιρέω.τ καθαιρῶ.μ.σω.π.κα.deſtruo.depono.demitto.
καθαίρω.μ.ρω.π.κα.purgo.
καθάπερ.quemadmodum.
καθάπτω.μ.ψω.π.φα.inuado.
καθαρίζω.μ.σω.π.κα.Mundo.purgo. [tudo.munditia.
καθαριότης.τος.ἡ.puritas.pulchri
καθαρισμός.ου.ὁ.emundatio.purgatio.
καθαρός.α.ον.Mundus.a.um.
καθαρότης.τος.ἡ.emundatio.purgatio. [Sedes.
καθέδρα.ας.ἡ.Cathedra.Sella.
καθέζομαι.μ.ουμαι.π.μαι.ſedeo.
καθεῖλον.depoſui.deſtruxi.ruit.
καθεῖς.ρος.ὁ.ſingulus.vnuſquiſq3.
καθέκαστα.ſigillatim.
καθελεῖν.Depoſuiſſe.deduxiſſe.demiſiſſe.deſtruxiſſe.
καθέλω.depoſuero.demiſero.
καθελών.οντος.ὁ.Poſtq̃ depoſuit.deſtruxit.
καθεν.ρος.το.ſingula.
καθεξῆς.ex ordine.deinceps.
καθεύδω.dormio.
καθεύρεμα.τος.το.inẽtio.inuẽtũ.
καθηγητής.ου.ὁ.Ductor.dux.magiſter.princeps.
καθῆκα.demiſi.ſubmiſi.
καθήκει.decet.conuenit.
καθῆκεν.decet.oportet.
καθῆκον.οντος.το.Conueniens.conſentaneum.quod decet.
κάθημαι.ſedeo.
καθήμενος.η.ον.ſedens.
καθημέραν.quotidie
καθημερινός.η.ον.quottidian⁹.a.ũ
καθῆψα.inuaſi.
καθιέμενος.η.ον.demiſſus.a.um.
καθίζω.μ.σω.π.κα.ſedeo.ſedere facio.

καθίημι.μ.σω.π.κα.demitto.ſubmitto. [ſiſtuo volo.
καθίσταμαι.μ.σομαι.π.μαι.de
καθίστημι.μ.σω.π.κα.conſtituo.
καθιστάω.τ καθιστῶ.μ.σω.π.κα
καθόλου.oino.gñaliter. [deduco.
καθοπλίζω.μ.σω.π.κα.armo.armis munio. [conſpicio.video.
καθοράω.τ καθορῶ.μ.σω.π.κα.
καθόσον.quaten⁹.in quãtũ.quanto.
καθότι.quia.eo quod.
κάθου.ſede.
καθυστερίζω.μ.σω.π.κα.Defraudor.
καθωπλισμένος.η.ον.armat⁹.a.ũ
καθώς.Ut.ſicut.
καί.Et.
καίγε.Et.etſi.quamuis.
καινίζω.μ.σω.π.κα.inouo.renouo
καινός.η.ον.Nouus.a.um.
καινότερος.α.ον.recentior.iunior.
καινότης.ητος.ἡ.nouitas.
καίπερ.quamuis.quanquam.
καιρός.ου.ὁ.Tempus.
καίτοι.atqui.etquidem.
καίτοιγε.quamuis.quanquam.
καίω.μ.σω.π.κα.cõburo.accendo.
κἀκεῖ.et illic.
κἀκεῖθεν.et illinc.
κἀκεῖνος.η.ον.τ ille.a.ud.
κακία.ας.ἡ.malignitas.malitia.erũna
κακοεξία.ας.ἡ.iforiũnũ.malus ſtat⁹
κακοήθεια.ας.ἡ.mal⁹ mos.malignitas. [π.κα.male loquor.maledico.
κακολογέω.τ κακολογῶ.μ.σω
κακόμοχθος.η.ον.Qui vanũ τ malum laborem perpetitur.
κακοπάθεια.ας.ἡ.crũna.infelicitas
κακοπαθέω.τ κακοπαθῶ.μ.σω.π.κα.laboro.erũnnas tolero.
κακοπάθοντος.η.ον.q̃ mala paſſ⁹ ẽ.
κακοποιέω.τ κακοποιῶ.μ.σω.π.κα.malefacio.
κακοποιός.ου.ὁ.malefactor.
κακοπραγία.ας.ἡ.Infelicitas.aduerſitas.malignitas.
κακότεχνος.η.ον.fraudulẽtus.a.ũ.
κακοῦργος.ου.ὁ.malefactor.nocẽs
κακουχέομαι.τ κακουχοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.laboro.triſtor.
κακόω.τ κακῶ.μ.σω.π.κα.male tracto.affligo.ad malũ prouoco.
κακῶς.male.
κάκωσις.εως.ἡ.afflictio.
καλαμάομαι.τ καλαμῶμαι.μ.

σομαι.π.μαι.colligo ſpicas poſt meſſores.
καλάμη.ης.ἡ.ſtipula.
κάλαμος.ου.ὁ.arundo.
καλέω.τ καλῶ.μ.σω.π.κα.voco.
καλλιέλαιον.ου.το.Oliua legitima.ad differentiam ſilueſtris.
καλλιεργέω.τ καλλιεργῶ.μ.σω.π.κα.bene operor.iuſta facio.
καλλίων.ονος.ὁ.ἡ.melior.pulchrior. [cies.
καλλονή.ης.ἡ.Pulchritudo ſpe
κάλλος.εος.το.pulchritudo.
καλοδιδάσκαλος.ου.ὁ.Doctor bone doctrine.
καλοποιέω.τ καλοποιῶ.μ.σω.π.κα.Bonum facio.[honeſt⁹.a.ũ
καλός.η.ον.bonus.a.um.pulcher.
καλύπτω.μ.ψω.π.φα.cooperio.
κάλυμμα.ατος.το.velamen
καλῶς.Bene.
κάμηλος.ου.ὁ.camelus.
κάμινος.ου.ὁ.fornax.caminus.
καμμύω.μ.σω.π.κα.claudo oculos
κἀμοί.τ mihi.
κάμπτω.μ.ψω.π.φα.flecto.curuo.
κάμω.laborem.fatiger.
κἄν.Et ſi.quamuis.
κανών.ονος.ὁ.Regula.
καπηλεύω.μ.σω.π.κα.Cauponor.diuendo.negocior.
κάπηλος.ου.ὁ.caupo.diuenditor.negociator. [migo.
καπνίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.fu
καπνός.ου.ὁ.Fumus.
καρδία.ας.ἡ.cor. [gnitor.
καρδιογνώστης.ου.ὁ.cordiũ co
καρπόομαι.τ καρποῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.colligo fructus.
καρπός.ου.ὁ.fructus.
καρποφορέω.τ καρποφορῶ.μ.σω.π.κα.fructifico.fructum fero.
καρποφόρος.α.ον.fructifer.a.um.
κάρπωσις.εως.ἡ.Libatio.oblatio fructuum.ſacrificium.
καρτάλλος.ου.ὁ.cophinus acutus a parte inferiori.
καρτερέω.τ καρτερῶ.μ.σω.π.κα.Suſtineo.
κάρφος.εος.το.feſtuca.
κασσίτηρος.ου.ὁ.Stannum.
κατά.Secundum.contra.iuxta.ab.ſuper.ante.ex.per.coram.
κατάβα.deſcẽde. [do.
καταβαίνω.μ.σομαι.π.ηκα.deſcẽ

καταβάλλω.μ.λω.π.κα. Deijcio.decido.allido.deprimo.derelinquo.immitto.
καταβαρύνω.μ.νω.π.κα.aggrauo.onero. ⌈dit.
καταβάς.αντος.ό.poſtq̃ deſcen
καταβάσιος.α.ον. Deſcenſorius.a.um.qui deſcendit.
κατάβασις.εως.ή.deſcenſus.
καταβάτω.deſcendat.
καταβέβηκα.deſcendi. ⌈ſcendit.
καταβεβηκώς.οτος.ό.poſtq̃ de=
κατάβηθι.deſcende.
καταβῆναι.deſcendiſſe.
καταβήσομαι.deſcendam.
καταβιβάζω.μ.σω.π.κα. Deduco.deprimo. ⌈ciferatio.
καταβόησις.εως.ή. Clamor vo=
καταβολή.ης.ή.conſtitutio.
καταβραβεύω.μ.σω.π.κα.ſeduco
καταβραχύ.paulatim.
καταβρώσκω.μ.σω.π.κα. Comedo.depaſco.
καταβῶ.deſcendam.deſcendero.
κατάγαγε.deduc.effunde.
καταγαγεῖν. Deduxiſſe.detuliſſe ab alto deorſum.
καταγάγω.pducã.deducã.educã.
καταγαγών.οντος.ό. Poſtq̃ p duxit.detulit.deduxit.eduxit.
καταγάλλομαι.gaudeo.
καταγγελεύς.εος.ό.nunciator.
καταγγέλλω.μ.λω.π.κα. Nuncio.as.
καταγέλαστος.η.ον. Ridiculus.ridendus.riſu dignus.a.um.
καταγελάω.ɿ καταγελῶ.μ.σω.π.κα.derideo.
καταγινώσκω.μ.σομαι.ϖ.κα. Accuſo.reprehendo.
καταγνώμην.ex ſententia.aduer.
καταγνωσθήσομαι.reprehendar.condēnabor.
κατάγνωσις.εως.ή. Reprehenſio.condemnatio.
καταγράφω.μ.ψω.π.φα.deſcribo.
κατάγω.μ.ξω.π.χα. Subduco.deduco.frango.produco.
καταγωνίζομαι.μ.σομαι.π.μαι Debello.vinco.
καταδαπανάω.ɿ καταδαπανῶ μ.σω.ϖ.κα. Conſumo.expendo.
καταδεσμεύω.μ.σω.ϖ.κα. Ligo.alligo.vicio.

καταδέω.μ.σω.π.κα. Ligo.
κατάδηλος.η.ον.manifeſtus.a.um
καταδικάζω.μ.σω.π.κα.cōdēno.
καταδίκη.ης.ή.condemnatio.
καταδιώκω.μ.ξω.π.χα. Perſequor.ſector.
καταδουλόω.ɿ καταδουλῶ.μ.σω.π.κα. Subijcio.in ſeruitutem redigo.
καταδυναστεύω.μ.σω.π.κα.potentia abutor.opprimo.
κατάθεμα.ατος.το.maledictum.
καταθεματίζω.μ.σω.π.κα. Deteſtor.
καταθέσθαι. Depoſitum fuiſſe. Depoſuiſſe.preſtitiſſe.
καταθλίβω.μ.ψω.π.φα. Opprimo.affligo.comprimo.
καταιγίς.δος.ή.procella.
καταισχύνομαι.μ.νουμαι.ϖ.μαι. Erubeſco.
καταισχύνω.μ.νω.π.κα. Confundo.erubeſcere facio.deturpo.
κατακαήσομαι.ardebo.vrar. ⌈vro
κατακαίω.μ.σω.π.κα. Ardeo.
κατακαλύπτω.μ.ψω.π.φα. Cooperio.velo.
κατακαυθήσομαι. Comburar.
κατκαῦσαι.combuſiſſe.
κατακαύσω.comburam.
κατακαυχάομαι.ɿ κατακαυχῶμαι.μ.σομαι.π.μαι. Glorior cōtra aliquem.
κατάκειμαι.μ.σομαι.π.μαι. Jaceo.diſcumbo.accumbo.
κατακέκριμαι. Damnatus.condēnatus ſum.
κατακλάω.ɿ κατακλῶ.μ.σω.π.κα. Frango.
κατάκλειστος.η.ον. Clauſus.incluſus.a.um.
κατακλείω.μ.σω.π.κα. Claudo.includo.incarcero.
κατακληροδοτέω.ɿ κατακληροδοτῶ.μ.σω.ϖ.κα.ſorte diſtribuo.
κατακληρονομέω.ɿ κατακληρονομῶ.μ.σω.π.κα. Heres alicuius rei ſum.hereditate acquiro.heredem facio. ⌈recumbo.
κατακλίνομαι.μ.νουμαι.π.μαι
κατακλύζω.μ.σω.π.κα.inūdo.
κατακλυσμός.ου.ό.cataclyſmus inundatio.
κατακολουθέω.ɿ κατακολουθῶ.μ.σω.ϖ.κα. Sequor.

κατακόπτω.μ.ψω.π.φα. Scindo. ⌈cipito
κατακρημνίζω.μ.σω.ϖ.κα. Pre
κατάκριμα.ατος.το.condēnatio.
κατακρίνω.μ.νω.π.κα.condēno.
κατάκρισις.εως.ή.condemnatio.damnatio.
κατακρύπτω.μ.ψω.π.φα. Cooperio.occulto.
κατακυριεύω.μ.σω.π.κα.dñor.
καταλαβόμενος.η.ον. Poſtquã comprehendit.ſciuit.
καταλάβω.cōprehēdã.ſciã.ſciuero
καταλαλέω.ɿ καταλαλῶ.μ.σω.π.κα. Detraho.maledico.
καταλαλιά.ας.ή.detractio.
κατάλαλος.ου.ό.detractor.murmurator.
καταλαμβάνω.μ.ψομαι.ϖ.μμαι.deprehendo.comprehendo.comperio.ſcio.
καταλάμπω.μ.ψω.π.φα.fulgeo.luceo.
καταλανθάνομαι.μ.σομαι.ϖ.ησμαι.obliuiſcor. ⌈nūero.
καταλέγω.μ.ξω.π.χα.recenſeo.
κατάλειμμα.ατος.το. Reliquie.quod reliquum eſt.
καταλείπω.μ.ψω.π.φα.relinquo.
καταλελειμμένος.η.ον.relict⁹.a.ũ
καταλήσομαι.obliuiſcar.
καταληφθήσομαι.comprehendar
καταλήψομαι.cōprehēdã.itelligã
καταλιθάζω.μ.σω.π.κα.lapido.as
καταλιμπάνω.relinquo.
καταλιπών.οντος.ό.poſtq̃ reliqt.
καταλλαγή.ης.ή.reconciliatio.
καταλλάττω.μ.ξω.π.χα.reconcilio. ⌈Reputo.connumero.
καταλογίζομαι.μ.σομαι.π.μαι
κατάλοιπος.η.ον.reliquus.a.um.
κατάλυμα.ατος.το. Diuerſoriũ.
κατάλυτος.η.ον. Hoſpes.
καταλύω.μ.σω.π.κα. Soluo.deſtruo.diuerto.
κατάμαθε.diſce conſidera.
καταμανθάνω.μ.σομαι.π.κα. Conſidero.diſco.inſpicio.
καταμαρτυρέω.ɿ καταμαρτυρῶ.μ.σω.π.κα.contrateſtificor.
καταμένω.μ.νω.π.κα.maneo.
καταμόνας.ſolus.aduerb.
καταμωκάομαι.ɿ καταμωκῶμαι.μ.σομαι.ϖ.ημαι.illudo irrideo.

καταναλίσκω.μ.ωσω.ϖ.ωκα. Conſumo.expendo.
καταναλῶσαι.cōſūpſiſſe.expēdiſſe
καταναλώσω.conſumã.expendã.
καταναρκέω.ɿ καταναρκῶ.μ.σω.π.κα. Grauis.oneroſus ſum.
κατανεύω.μ.σω.π.κα.annuo.
κατανοέω.ɿ κατανοῶ.μ.σω.π.κα. Conſidero.
κατανόησις.εως.ή. Conſideratio.cogitatio. ⌈κα.peruenio.
καταντάω.ɿ καταντῶ.μ.σω.π.
κατανυγήσομαι.compungar.
κατάνυξις.εως.ή.compunctio.
κατανύττω.μ.ξω.π.χα. Compungo.pungo.
καταξιόω.ɿ καταξιῶ.μ.σω.ϖ.κα. Dignum reputo.dignor.rogo.
καταπατέω.ɿ καταπατῶ.μ.σω π.κα. Conculco. ⌈latio.
κατάπαυσις.εως.ή.requies.refocil
καταπαύω.μ.σω.π.κα. Ceſſo.quieſco.ceſſare facio.comprimo.coherceo.
καταπεσών.οντος.ό.poſtq̃ procidit.deorſum cecidit.
καταπέτασμα.ατος.το. Velum.
καταπίνω.μ.σω.π.κα. Abſorbeo.bibo.deglutio.
καταπίπτω.μ.σουμαι.π.κα.procido.deorſum cado.
καταπλέω.μ.σω.π.κα. Nauigo.
καταπληγμός.ου.ό. Percuſſio.plaga.
καταποθῶ.abſorbear.deglutiar.
καταπονέομαι.ɿ καταπονοῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.opprimor.
καταποντίζω.ϖ.σω.π.κα. Mergo.obruo.precipito in mare.
καταπίω.abſorbeã.deglutiam.
καταπρόσωπον.e regione.corã.
καταπτήσσω.μ.ξω.ϖ.χα. Timeo.formido.terreo.
κατάρα.ας.ή.maledictio.
καταράομαι.ɿ καταρῶμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι. Maledico.execror.
κατάρατος.η.ον.maledictus.a.ũ.
καταργέω.ɿ καταργῶ.μ.σω.π.κα. Occupo.euacuo.ſoluo.
καταριθμέω.ɿ καταριθμῶ.μ.σω.ϖ.κα. Numero.
καταρρηγνύω.μ.ξω.π.γα. Contraſcindo.effundo.immitto.
καταρρίπτω.μ.ψω.π.φα. Demitto.deijcio.precipito.

καταρτάω.ɿ καταρτῶ.μ.σω.π.κα. Apto.adapto.
κατάρτησις.εως.ή.adaptatio.
καταρτίζω.μ.σω.π.κα. Reficio.perficio.
καταρτισμός.ου.ό. Conſummatio.perfectio.
κατασείω.μ.σω.π.κα. Signũ manufacio.concutio.innuo.
κατασκάπτω.μ.ψω.π.φα.ſuffodio.diruo.
κατασκευάζω.μ.σω.π.κα.preparo.paro.facio.fabrico.
κατασκεύασμα.τος.το.fabricatio.preparatio.
κατασκηνόω.ɿ κατασκηνῶ.μ.σω.π.κα.habito.maneo.
κατασκήνωσις.εως.ή. Nidus.habitatio.manſio.
κατασκιάζω.μ.σω.π.κα.obūbro.
κατασκοπέω.ɿ κατασκοπῶ.μ.σω.π.κα.conſidero.exploro.
κατάσκοπος.ου.ό.cōſiderator.explorator. ⌈circũuenio.inſidior.
κατασοφίζομαι.μ.σομαι.π.μαι
κατασπεύδω.μ.σω.π.κα.feſtino
κατασταθήσομαι.conſtituar.
κατάστασις.εως.ή.cōtradictio.reſiſtentia. ⌈ſedo.
καταστέλλω.μ.λω.π.κα.cōprio
κατάστημα.τος.το.hit⁹.cōſtitutio
καταστῆσαι.conſtituiſſe.
κατάστησον.conſtitue.
καταστήσω.conſtituam.
καταστολή.ης.ή.habitus.veſtis.
καταστρέφω.μ.ψω.π.φα.euerto.deſtruo.
καταστρηνιάω.ɿ καταστρηνιῶ.μ.σω.π.κα. Inordinate ɿ luxurioſe viuo.
καταστροφή.ης.ή.ſubuerſio.
καταστρωννύω.μ.σω.ϖ.κα. Subſterno.ſterno.
κατασύρω.μ.ρω.π.κα.traho.
κατασφάττω.μ.ξω.π.χα.obtrunco interficio. ⌈gno.as.ſigillo.as.
κατασφραγίζω.μ.σω.π.κα. Si
κατάσχεσις.εως.ή.poſſeſſio.apprehenſio.detentio.
κατάσχω.habeam.poſſideam.
καταταῦτα.eodem modo.
κατατί.in quo.in qua re.
κατατίθημι.μ.σω.π.κα. Preſto.depono.

κατατομή.ης.ή.conciſio.
κατατρέχω.μ.ουμαι.π.ηκα. Decurro.
κατατρίβω.μ.ψω.π.φα.cōtero.
κατατρώγω.μ.ουμαι.comedo deuoro.
καταυγάζω.μ.σω.π.κα.illumio.
κατάφαγε.comede.
καταφάγομαι.comedam.
καταφάγω.comedam.comedero.
καταφαγών.οντος.ό.poſtquam comedit.
καταφέρομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι. Deprimor.mergor.
καταφέρω.μ.σω.ϖ.κα.deprimo Contrafero. ⌈Aufugio.
καταφεύγω.μ.ουμαι.ϖ.γα.
καταφθείρω.μ.ρω.π.κα.corrũpo.
καταφθορά.ας.ή.corruptio.
καταφιλέω.ɿ καταφιλῶ.μ.σω ϖ.κα.oſculor.amo.conſueſco.
καταφλέγω.μ.ξω.ϖ.χα.cōburo
καταφρονέω.ɿ καταφρονῶ.μ.σω.π.κα.contemno.
καταφρόνησις.εως.ή.cōtemptus
καταφρονητέος.α.ον. Deſpiciendus.contemnendus.a.um.
καταφρονητής.ου.ό.contemptor
κατάφρων.νος.ό.ή.inſenſatus.a.ũ
καταφυγών.οντος.ό.poſtquam confugit. ⌈to.as.
καταφυτεύω.μ.ψω.π.φα.plan
καταχέω.μ.σω.ϖ.κα.effundo.
καταχθόνιος.α.ον. Terreſtris.infernus.ſubterraneus.a.um.
καταχράομαι.ɿ καταχρῶμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.abutor.male utor.
κατάχρεος.α.ον. Subditus.ſubiectus.a.um.
καταχρίω.μ.σω.π.κα.vngo.lino
καταψεύδομαι.μ.σομαι.ϖ.σμαι.mentior.
καταψευσμός.ου.ό. Falſum teſtimonium.calumnia falſa.
καταψύχω.μ.ξω.π.χα.refrigero
κατεάγω.frangerer.
κατέαξα. Fregi.
κατεάξω.confringam.frangam.
κατέβαινον.deſcendebam.ant.
κατεβάρησα.grauaui.moleſt⁹ fui.
κατέβην. Deſcendi.
κατεγέλων.deridebam.ant.
κατέγνων.reprehēdi.condemnaui.
κατεγνωσμένος.η.ον.reprehenſus.reprehenſibilis.e.

κατελαπαρήθην. conſumptus. ex penſus fui.
κατέλησα. alligaui.
κατελίκασα. condemnaui.
κατελίωξα. pſecutus. pſecutus ſũ.
κατέδραμον. decurri. runt.
κατελυράστευσα. Oppreſſi. ſubiu gaui. potentia abuſus ſum.
κατέθηκα. depoſui.
κατείδωλος. η. ον. idolis ſeruiens.
κατειλημμένος. η. ον. Comprehẽ ſus. a. um.
κατειληφέναι. comprehendiſſe.
καθειργάσθαι. factum. opatum eẽ.
καθειργασάμην. effeci. opatus ſũ.
κατειχόμην. detinebar.
κατεῖχον. detinebã. itendebam. ant.
κατεκάην. arſi. combuſtus fui.
κατεκαιον. comburebam. ant.
κατεκάλυψα. cooperui. teri.
κατεκείμην. iacebam. appoſitus fue ram. ant.
κατέκλασα. fregi.
κατέκλεισα. incluſi. incarceraui.
κατεκληρολότησα. Sorte diuiſi ⁊ diſtribui.
κατεκληρονόμησα. Heredez feci. hereditate aliquid habui.
κατέκλυσα. mundaui. ſubmerſi.
κατεκρίθην. condemnatus fui.
κατέκρινα. condẽnaui. damnaui.
κατέλαβον. comprehendi. runt.
κατελαμπόμην. fulgebam. lucebã
κατελείφθην. relictus ſum.
κατελήφθην. comprehenſus fui.
κατελθεῖν. deueniſſe. deſcendiſſe.
κατελθών. οντος. ὁ. poſtq̃ deue nit. deſcendit.
κατέλιπον. reliqui. reliquerunt.
κατελογίσθην. connumeratus. re putatus fui.
κατέλυσα. deſtruxi.
κατεναντι. contra ⁊ regione.
κατεναρκησα. grauis. oneroſus fui.
κατένευσα. annui. innui.
κατενεχθεὶς. εντος. ὁ. Depreſſus. deorſum latus.
κατενόησα. intellexi. conſideraui.
κατενόουν. cõſiderabã. itelligebã. ãt
κατενύγην. compunctus fui.
κατενώπιον. Coram. [habeo.
κατεξουσιάζω. μ. σω. π. κα. ptãte
κατεπατήθην. conculcatus fui.
κατέπαυσα. ceſſaui. quieui. quie ſcere ⁊ ceſſare feci. cohercui. vetui.

κατέπεσα. decidi. cecidi.
κατεπέστην. iſurrexi. cõtra ſurrexi.
κατέπιον. abſorbi. ebibi. runt.
κατέπλευσα. nauigaui.
κατεπόθην. abſortus fui. [operor.
κατεργάζομαι. μ. σομαι. π. σμαι
κατέρραξα. cõtra ſcidi. effudi. imiſi.
κατερχομαι. μ. σομαι. π. λυθα. Deſcendo.
κατέσεισα. Signum manu feci. An nui. concuſſi. [uoro.
κατεσθίω. μ. σω. π. κα. deglutio. de
κατεσκαμμένος. η. ον. dirutus. euer
κατέσκαψα. ſuffodi. euerti. [ſus. a. ũ
κατεσκεύασα. feci. fabricaui. pparaui
κατεσκευάσθην. Factus. prepara tus. fabricatus fui.
κατεσκευασμένος. η. ον. Factus preparatus. fabricatus. a. um.
κατεσκήνωσα. habitaui.
κατέσπευσα. feſtinaui.
κατεστάθην. conſtitutus fui.
κατεσταλμένος. η. ον. compreſſus ſedatus. a. um.
κατέστησα. conſtitui.
κατέστρεψα. euerti. dirui.
κατεστρώθην. ſtratus. ſubſtrat⁹ fui
κατεσφραγίσθην. Signatus fui. ſi gillatus fui.
κατεσφραγισμένος. η. ον. Signa tus. ſigillatus. a. um.
κατέσχον. obtinui. comprehendi. rũt
κατέτος. ſingulis annis. quotannis.
κατευθήνω. μ. νω. π. κα. Profice re facio. diuitem facio. ⁊ in melius promoueo.
κατευθύνω. μ. νω. π. κα. Diues ſũ proſperor. feliciter ago. dirigo.
κατέφαγον. comedi. runt. [fus.
κατεφθαρμένος. η. ον. corrupt⁹. a
κατέφθειρα. corrupi.
κατεφίλησα. oſculatus fui. Amaui. conſueui.
κατεφίλουν. oſculabar. antur. ama bam. conſueueram. ant.
κατεφίστημι. μ. σω. π. κα. Inſur go. contraſurgo.
κατέφυγον. aufugi. runt.
κατέχεα. effudi.
κατέχω. μ. ξω. π. χα. Habeo. deti neo. poſſideo.
κατήγαγον. deduxi. runt.
κατήγγειλα. prenunciaui.
κατηγγέλην. pdicat⁹ nũciatus fui.
κατηγγελλον. pdicabã. nũciabã. ãt

κατηγορέω. ⁊ κατηγορῶ. μ. σω. π. κα. accuſo. denomino. predico.
κατηγορία. ας. ἡ. Accuſatio. predi catio. predicamentum.
κατήγορος. ου. ὁ. accuſator.
κατηγόρουν. Accuſabam. denomi nabam. predicabam. ant.
κατηγωνισάμην. vici. debellaui.
κατῆλθον. deueni. deſcendi. runt.
κατηλλάγην. reconciliatus fui.
κατήνεγκα. detuli.
κατήντησα. perueni.
κατηξιώθην. dignus habitus fui.
κατηραμένος. η. ον. maledict⁹. a. ũ.
κατηρασάμην. maledixi. deteſta tus fui.
κατηργήθην. ſolutus. euacuatus fui
κατήργηκα. euacuaui. ſolui.
κατήργημαι. ſolutus. Euacuatus. abolitus fui.
κατηριθμένος. η. ον. Connumera tus. a. um.
κατηρτισάμην. Adaptaui. perfeci. preparaui. adaptatus. perfectus. preparatus fui.
κατηρτίσθαι. perfectum. conſuma tum. adaptatum fuiſſe.
κατηρτισμένος. η. ον. Adaptatus. perfectus. conſumatus. a. um.
κατησχύνθην. erubui. confuſus fui.
κατησχυνόμην. erubeſcebam.
κατήφεια. ας. ἡ. Meror.
κατηφής. εος. ὁ. triſtis. meſt⁹. a. ũ.
κατηχέω. ⁊ κατηχῶ. μ. σω. π. κα. inſtruo. erudio.
κατηχήθην. edoctus fui. audiui.
κατήχημαι. edoctus fui. audiui.
κατηχημένος. η. ον. edoctus. inſtru ctus. a. um.
κατήχθην. deductus. delatus fui.
κατιδίαν. ſeorſum.
κατιόω. ⁊ κατιῶ. μ. σω. π. κα. tan q̃ erugo vel rubigo conſumo. vel depono rubiginem. emundor a ru bigine.
κατισχύω. μ. σω. π. κα. Inualeſco. contra preualeo.
κατοικέω. ⁊ κατοικῶ. μ. σω. π. κα. Habito. migro.
κατοίκησις. εως. ἡ. habitatio.
κατοικητήριον. ου. τό. Habitacu lum. tabernaculum. manſio.
κατοικία. ας. ἡ. habitatio.
κατολίγον. paucis. parum.
κατόναρ. in ſomnijs.

κατοπτρίζω. μ. σω. π. κα. In ſpecu lo video.
κάτοπτρον. ου. τό. Speculum.
κατορθόω. ⁊ κατορθῶ. μ. σω. π. κα. Dirigo. corrigo
κατόρθωμα. ατος. τό. Correctio proſperitas.
κάτω. Infra. deorſum.
κατώκησα. Habitaui.
κατώρθωσα. Correxi. direxi.
κατώτατος. η. ον. Infimus. a. um.
κατώτερος. α. ον. inferior. us.
κατωτέρω. Magis infra.
καυθήσομαι. comburar. ardeam.
καῦμα. τος. τό. Eſtus. calor magn⁹
καυματίζω. μ. σω. π. κα. Torreo. comburo.
καῦσις. εως. ἡ. combuſtio.
καυσούμενος. η. ον. cõburẽd⁹. a. ũ
καύσων. ωνος. ὁ. calor. eſtus.
καυτηριάζω. μ. σω. π. κα. Caute rizo. comburo. vro.
καυχάομαι. ⁊ καυχῶμαι. μ. σο μαι. π. μαι. Glorior.
καύχημα. ατος. τό. gloriatio.
καύχησις. εως. ἡ. gloriatio.
κέδρος. ου. ὁ. Cedrus arbor.
κεῖμαι. μ. σομαι. Poſitus ſum. po nor. iaceo.
κειρία. ας. ἡ. vitta. faſcia. tenia.
κείρω. μ. ρω. π. κα. tondeo.
κεκαθαρμένος. η. ον. purgatus. e mundatus. a. um.
κεκάθικα. Sedere feci. ſedi.
κεκαλυμμένος. η. ον. Velatus. oc cultus. coopertus. a. um. [us.
κεκατηραμένος. η. ον. maledict⁹. a
κεκαυμένος. η. ον. cõbuſtus. ardens
κεκαυτηριασμένος. η. ον. cauteri zatus. combuſtus. a. um.
κεκαύχημαι. Gloriatus fui.
κεκένωμαι. euacuat⁹. van⁹ fctũs ſũ.
κεκερασμένος. η. ον. mixtus. a. um. Temperatus. a. um.
κέκλεισμαι. clauſus fui.
κεκλεισμένος. η. ον. clauſus. a. um.
κέκληκα. Vocaui.
κεκληκώς. οτος. ὁ. poſtq̃ vocauit
κεκλημένος. η. ον. vocatus. a. um.
κεκληρονόμηκα. Heres fui. heredi tatem habui.
κέκλικα. inclinaui.
κεκλωσμένος. η. ον. Textus. inuo lutus. deſtructus. a. um.
κεκοίμημαι. Dormiui.

κεκοιμημένος. η. ον. poſtquam dor miunt.
κεκοίνωκα. pollui. contaminaui.
κεκοινωμένος. η. ον. pollutus. con taminatus. a. um.
κεκοινώνηκα. communicaui.
κεκολαμμένος. η. ον. ſculptus. ex cuſſus. a. um.
κεκονιαμένος. η. ον. Dealbatus. in cruſtatus ⁊ ornatus deſuper. a. um.
κεκοπίακα. laboraui.
κεκοπιακώς. οτος. ὁ. poſtq̃ labo rauit. poſtq̃ fatigatus fuit.
κεκορεσμένος. η. ον. Saturatus. ſa ciatus. a. um.
κεκόσμημαι. ornatus fui.
κεκοσμημένος. η. ον. ornatus. a. u3.
κέκραγα. exclamaui.
κεκράξομαι. clamabo. [apphẽdiſſe
κεκρατηκέναι. Cõſecutũ fuiſſe. tenuiſſe
κεκράτημαι. retentus. apphẽſus fui.
κέκρικα. Iudicaui.
κέκριμαι. Iudicatus fui.
κεκριμένος. η. ον. iudicatus. a. um.
κέκρυμμαι. Abſconditus fui.
κεκρυμμένος. η. ον. abſcõdit⁹. a. u3
κελεύω. μ. σω. π. κα. iubeo. pcipio.
κέλευσμα. ατος. τό. iuſſio. pceptũ.
κενοδοξία. ας. ἡ. Inanis gloria.
κενόδοξος. η. ον. Inanis glorie cupi dus. a. um.
κενός. η. ον. inanis. Vanus. a. um.
καινοφωνία. ας. ἡ. vocum nouitas.
κενόω. ⁊ κενῶ. μ. σω. π. κα. Irritũ facio. euacuo.
κέντρον. ου. τό. ſtimulus.
κεντυρίων. ωνος. ὁ. Centurio. dux centum militum.
κενῶς. Fruſtra. in vanum.
κεραία. ας. ἡ. aper.
κεραμικός. η. ον. Figulinus. a. um. Luteus. a. um.
κεράμιον. ου. τό. vas luteũ. lagena.
κεραμεύς. εος. ὁ. Figulus.
κέραμος. ου. ὁ. Tegula.
κεράννυμι. μ. σω. π. κα. Miſceo. Tempero. [pero.
κεραννύω. μ. σω. π. κα. miſceo. tẽ
κέρας. ατος. τό. cornu.
κέρασον. Tempera.
κεράτιον. ου. τό. Siliqua.
κεραυνός. ου. ὁ. Fulmen.
κερδαίνω. μ. σω. π. κα. lucrifacio.
κερδηθήσομαι. Lucrifiam.
κερδήσω. lucrifaciã. lucrer.

κέρδος. εος. τό. Lucrum.
κέρμα. ατος. τό. Moneta. pecunia.
κερματιστής. ου. ὁ. nummularius
κεφάλαιον. Capitulum. ſumma. cõ pendium.
κεφαλαιόω. ⁊ κεφαλαιῶ. μ. σω. π. κα. Vulnero. in capite. abbreuio. In vnum cogo. congrego.
κεφαλή. ης. ἡ. caput.
κεφαλίς. ιδος. ἡ. caput. capitulum.
κεχάρισμαι. donaui. gratificat⁹ fui
κεχαριτωμένος. η. ον. replet⁹ grã. a. um. [tatus. ſubminiſtratus. a. um
κεχορηγημένος. η. ον. Suppedi
κεχρημάτισμαι. reſponſum accepi.
κεχρηματισμένος. η. ον. reuela tus. Reſponſo declaratus. a. um.
κεχρυσωμένος. η. ον. deaurat⁹. a. ũ.
κεχωρισμένος. η. ον. Segregatus. Sciſſus. a. um.
κίδαρις. εως. ἡ. ornamẽtũ capitis. Mitra.
κηλίς. ιδος. ἡ. macula.
κῆνσος. ου. ὁ. cenſus.
κῆπος. ου. ὁ. Hortus.
κηπουρός. ου. ὁ. Hortulanus.
κηρίον. ου. τό. Fauus.
κήρυγμα. ατος. τό. predicatio.
κηρύσσω. μ. ξω. π. χα. predico.
κῆτος. εος. τό. Cetus. balena.
κίβδηλος. η. ον. Nugax. falſus. a. ũ.
κιβωτός. ου. ἡ. Arca.
κιθάρα. ας. ἡ. cithara.
κιθαρίζω. μ. σω. π. κα. citharizo.
κιθαρῳδός. ου. ὁ. citharedus.
κινδυνεύω. μ. σω. π. κα. Pericli tor. videor. colligor ex ſupradictis.
κινέω. ⁊ κινῶ. μ. σω. π. κα. moueo.
κίνησις. εως. ἡ. Motus. [us.
κινητικώτερος. α. ον. Mobilior.
κιννάμωμον. ου. τό. cinnamomũ.
κινύρα. ας. ἡ. Inſtrumentum mu ſicũ. cithara.
κλάδος. ου. ὁ. ramus.
κλαίω. μ. αύσω. π. κα. ploro.
κλάσις. εως. ἡ. fractio.
κλάσμα. ατος. τό. Fragmentum. fruſtum.
κλαυθμός. ου. ὁ. fletus. vlulatus.
κλαυθμών. ῶνος. ὁ. fletus et eiula tus locus. lachrymetum.
κλαύσω. plorabo.
κλάω. ⁊ κλῶ. μ. σω. π. κα. frango
κλείς. ιδος. ἡ. clauis.
κλείω. μ. σω. π. κα. claudo.

κλέμμα.ατος.το.Furtum.
κλέος.εος.το.gloria.nobilitas.
κλέπτης.ου.ὁ.fur.
κλέπτω.μ.ψω.π.φα.Furor.
κλέψις.εως.ἡ.furtum.
κληθείς.εντος.ὁ.vocatus.
κληθῆναι.vocatum fuiſſe.
κληθήσομαι.vocabor.
κληθῶ.vocer.vocatus fuero.
κλῆμα.ατος.το.palmes.
κλήνη.ης.ἡ.Lectus.
κληροδοτέω.ꝛ κληροδοτῶ.μ.σω.π.κα.Do.diſtribuo.
κληρονομέω.ꝛ κληρονομῶ.μ.σω.π.κα.hereditate acq̄ro.poſſideo.
κληρονομία.ας.ἡ.Hereditas.
κληρονόμος.ου.ὁ.Heres.
κλῆρος.ου.ὁ.Sors.
κληρόω.ꝛ κληρῶ.μ.σω.π.κα.Sorte voco.
κλῆσις.εως.ἡ.vocatio.
κλητός.η.ον.vocatus.a.um.
κλίβανος.ου.ὁ.Clibanus.fornax.caminus.
κλίμα.ατος.το.regio.
κλίνη.ης.ἡ.lectus.
κλινίδιον.ου.το.lectulus.
κλίνω.μ.νω.π.κα.reclino.inclino.
κλισία.ας.ἡ.Tentorium.tabernaculum.cortina.pars caule vbi pecora dormiunt.conuiuium.cathedra.ſedes.
κλοιός.ου.ὁ.Lignum quo vinctorū colla premūtur in carcere
κλοπή.ης.ἡ.furtū.
κλύδων.ωνος.ὁ.tempeſtas.
κλυδωνίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.fluctuo.
κλώθω.μ.σω.π.κα.Neo.inuoluo.deſtruo.
κλών.ωνός.ὁ.Ramus.
κλῶσμα.τος.το.Innexio.circumuolutio.alligatura.nexus.
κναφεύς.εος.ὁ.fullo.
κνήθομαι.μ.σομαι.π.μαι.prurio
κνήθω.μ.σω.π.κα.ſcalpo.
κνώδαλον.ου.το.fera incommunitas aerea.quā aquatica.ꝛ terreſtris
κοδράντης.ου.ὁ.quadrans.genus pecunie.
κοιλία.ας.ἡ.venter.
κοιμάομαι.ꝛ κοιμῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.dormio.
κοίμησις.εως.ἡ.dormitio.finis.
κοινός.ἡ.ον.Immundus.a.um.communis.c.
κοινόω.ꝛ κοινῶ.μ.σω.π.κα.coinquino.polluo.
κοινωνέω.ꝛ κοινωνῶ.μ.σω.π.κα Communico.
κοινωνικός.η.ον.Communicabilis.conuerſabilis.e.
κοινωνία.ας.ἡ.cōicatio.collatio.
κοινωνός.ου.ὁ.ſocius.particeps.
κοίτη.ης.ἡ.Lectus.
κοιτών.ωνος.ὁ.cubiculum.
κόκκινος.η.ον.coccineus.a.ū.
κόκκος.ου.ὁ.Granum.
κολάζω.μ.σω.π.κα.punio.crucio
κολακεία.ας.ἡ.adulatio.
κολακεύω.μ.σω.π.κα.adulor.
κολάπτω.μ.ψω.π.φα.cudo.ſculpo.
κόλασις.εως.ἡ.Supplicium.
κολαφίζω.μ.σω.π.κα.colaphis ceſdo
κολλάομαι.ꝛ κολλῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.adhereo.
κόλλησις.εως.ἡ.cōglutinatio.colligatio.
κολλυβιστής.ου.ὁ.nūmularius
κολυμβάω.ꝛ κολυμβῶ.μ.σω.π.κα.Nato.
κολυμβήθρα.ας.ἡ.natatoria.piſcina.
κολοβόω.ꝛ κολοβῶ.μ.σω.π.κα ſeobreuio.
κολλούριον.ου.το.colyrium.
κόλπος.ου.ὁ.Sinus.
κομάω.ꝛ κομῶ.μ.σω.π.κα.nutrio comam.
κόμη.ης.ἡ.coma.ceſaries.
κομίζω.μ.σω.π.κα.Recipio.
κομψότερος.α.ον.melior.ſtudioſior.probior.eloquētior.improbior magis deceptiuus.qui magis perſuadet.qui pluribus artibus inſtructus ē.
κονιάω.ꝛ κονιῶ.μ.σω.π.κα.Dealbo.incruſto.puluerizo.
κονιορτός.ου.ὁ.Puluis.
κοπάζω.μ.σω.π.κα.ceſſo.ceſſare ſfacio.
κοπετός.ου.ὁ.planctus.
κοπή.ης.ἡ.cedes.
κοπιάω.ꝛ κοπιῶ.μ.σω.π.κα.Laboro.
κοπιάζω.μ.σω.π.κα.laboro.
κόπος.ου.ὁ.labor.moleſtia.
κόπρια.ων.τα.Stercora.
κοπρία.ας.ἡ.ſterquiliniū.ſtercus.
κόπτομαι.μ.ψομαι.π.μμαι.lamentor.
κόπτω.μ.ψω.π.φα.ſcindo.
κόραξ.κος.ὁ.coruus.
κοράσιον.ου.το.puella.
κορέννυμι.μ.σω.π.κα.ſaturo.ſaſcio.
κορεννύω.μ.σω.π.κα.ſaturo.ſacio
κορεσθείς.εντος.ὁ.ſaciatus.
κόρη.ης.ἡ.Virgo.puella.pupilla oculi.proſerpina.
κόρος.ου.ὁ.Genus menſure.
κόρυς.υθος.ἡ.Galea.
κόσκινος.ου.ὁ.Cribrum.
κοσμέω.ꝛ κοσμῶ.μ.σω.π.κα.orno
κοσμικός.η.ον.ſecularis.e.mundanus.a.um.
κόσμιος.α.ον.ornatus.a.um.
κοσμοκράτωρ.ορος.ὁ Mūdi princeps et rector.
κόσμος.ου.ὁ.Mundus.ornatus muliebris.honor.obſequiū.
κουστωδία.ας.ἡ.cuſtodia.cuſtodes.
κουφίζω.μ.σω.π.κα.Alleuio.leuem facio.
κοῦφος.η.ον.Leuis.e.
κόφινος.ου.ὁ.cophinus.
κράββατος.ου.ὁ.grabbatꝰ.i.lectꝰ
κράζω.μ.ξω.π.γα.clamo.
κραιπάλη.ης.ἡ.crapula.
κρανίον.ου.το.caluaria.
κράσπεδον.ου.το.fimbria.libus.
κραταιός.α.ον.potens.fortis.e.
κραταιόω.ꝛ κραταιῶ.μ.σω.π.κα.Conforto.
κρατέω.ꝛ κρατῶ.μ.σω.π.κα.teneo.apprehendo.
κράτησις.εως.ἡ.poteſtas.
κράτιστος.η.ον.optimus.a.ū.
κράτος.εος.το.potentia.
κρατύνομαι.μ.νουμαι.π.μμαι.conualeſco.roboror.
κραυγάζω.μ.σω.π.κα.clamo.
κραυγή.ης.ἡ.clamor.
κρέας.ατος.το.caro.
κρείσσων.ονος.ὁ.ἡ.melior.potētior
κρείττων.ονος.ὁ.ἡ.melior.potētior
κρέμαμαι.ſuſpendor.pendeo.
κρεμάω.ꝛ κρεμῶ.μ.σω.π.κα.ſuſpēdo.
κρεμασθῶ.ſuſpendar.
κρημνός.ου.ὁ.precipitium.
κρήνη.ης.ἡ.Fons.
κριθή.ης.ἡ.Hordeum.
κριθῆναι.iudicatum fuiſſe.
κριθήσομαι.iudicabor.
κρίθινος.η.ον.hordeaceus.a.um.
κριθῶ.iudicer.iudicatus fuero.
κρίμα.ατος.το.iudiciū.damnatio

κρῖνον.ου.τὸ.Lilium.
κρίνω.μ.νῶ.π.κα.iudico.propono.
κρίσις.εως.ἡ.iudicium.
κριτήριον.ου.τὸ.Locus iudicum. Locus vbi dantur iudicia.
κριτής.ου.ὁ.Iudex.
κριτικός.η.ον.iudex.cognitor. criti
κρούω.μ.σω.π.κα.pulſo. [cus.
κρυβῆναι.abſconditum fuiſſe.
κρυϖτός.η.ον.abſconditus.a.um.
κρύϖτω.μ.ψω.ϖ.φα. abſcondo.
κρυπτῶς.occulte.
κρύσταλλος.ου.ὁ. cryſtallus.
κρυσταλλίζω.μ.σω.π.κα. Similis ſum cryſtallo.
κρυσταλλοειδής.εος.ὁ.ἡ. cryſtallo ſimilis.e.
κρυφῆ.in abſcondito.occulte.
κρύφιος.α.ον.coopertus.occultus. a.um. [μαι. poſſideo. acquiro.
κτάομαι ꝛ κτῶμαι.μ.σομαι.ϖ.
κτῆμα.τος.τὸ.ager.poſſeſſio.
κτῆνος.εος.τὸ.iumentum.
κτῆσις.εως.ἡ.poſſeſſio.acquiſitio.
κτήσωμαι.poſſideam.acquiram.
κτήτωρ.ορος.ὁ.poſſeſſor.
κτίζω.μ.σω.π.κα.condo.creo.
κτισις.εως.ἡ.creatio.creatura.
κτίσμα.ατος.τὸ.creatio.creatura.
κτίστης.ου.ὁ.conditor.creator.
κτύϖος.ου.ὁ.ſonitus.ſtrepitus.
κυβεία.ας.ἡ.nequitia.
κυβερναω ꝛ κυβερνῶ.μ.σω.π. κα.guberno.
κυβερνησις.εως.ἡ. gubernatio.
κυβερνήτης.ου.ὁ.gubernator.
κυκλεύω.μ.σω.π.κα. circumeo. circundo.
κυκλόθεν.in circuitu.
κύκλος.ου.ὁ.circulus. [cūdo
κυκλόω ꝛ κυκλῶ.μ.σω.π.κα.cir
κύκλῳ.circumcirca.
κύκλωσις.εως.ἡ.Circulatio.circuitus.circundatio.
κύλισμα.ατος.τὸ.volutatio.volu
κυλίω.μ.σω.π.κα.voluto.[tabri
κυλλός.ου.ὁ.debilis.
κῦμα.ατος.τὸ.vnda.
κυμαίνομαι.μ.νουμαι.ϖ.μμαι Fluctuo.as.
κύμβαλον.ου.τὸ.Cymbalum.
κύμινον.ου.τὸ.cyminum.
κυνάριον.ου.τὸ.canis.catellus.
κύνες.ων.οἱ.canes.
κυνηγία.ας.ἡ.venatio.

κυνίδιον.ου.τὸ.catellus.
κυπάρισσος.ου.ἡ.cupreſſus.arbor
κύπτω.μ.ψω.π.φα.pcūbo.iclino.
κυρία.ασ.ἡ.domina.
κυριακόσ.η.ον.dominicus.a.um.
κυριεύω.μ.σω.ϖ.κα.dominor.
κύριοσ.ου.ὁ.dominus.
κυριότησ.τητοσ.ἡ.dominatio.
κυρόω ꝛ κυρῶ.μ.σω.ϖ.κα.cōfir
κυσί.canibus. [mo.
κύων.νοσ.ὁ.ἡ.canis.
κώδων.ωνος.ὁ.tintinabulum.
κῶλον.ου.τὸ.cadauer.
κωλύω.μ.σω.π.κα.veto.phibeo.
κώμη.ης.ἡ.comeſſatio.caſtellum.
κωμόπολις.εως.ἡ.Oppidum.Vico ciuitas.vicurbium.
κῶμος.ου.ὁ.Sympoſium.conuiuium.ſodalitas.ꝛ proprie quādo itur ad amicam cū tripudijs ꝛ muſica.
κώνωψ.ωπος.ὁ.culex.
κωφος.ου.ὁ.mu⁹.ſurd⁹.īſenſatus.
λαβεῖν.accepiſſe.
λάβοιμι.accipiam.rem.
λάβω.Accipiam.ro.
λαγχάνω.μ.σομαι.π.ογχα. Sortior.
λάθρα.occulte.clam.
λαθραῖος.α.ον.occultus.a.um.
λαῖλαψ.απος.ἡ.Procella.turbo venti.nimbus.
λακέω ꝛ λακῶ.μ.σω.π.κα.Crepo.ſtrepo.
λάκκος.ου.ὁ.Fouea.
λακτίζω.μ.σω.ϖ.κα.calcitro.as.
λαλεω ꝛ λαλῶ.μ.σω.π.κα.Loquor. [dignus.a.um.
λαλητός.η.ον.Dicibilis.e.Dictu
λαλιά.ας.ἡ.loquela.
λαμβάνω.μ.ψομαι.ϖ.μμαι. Accipio.capio.
λαμπάς.δος.ἡ.Lampas.
λαμπρός.α.ον.Splēdidus.micās ſumptuoſus.albus.a.um.
λαμπρότης.τος.ἡ.ſplēdor.fulgor.
λαμπρῶς.ſplendide.ſumptuoſe.
λάμπω.μ.ψω.ϖ.φα.ſplēdeo.fulgeo. [obliuiſcor.
λανθάνομαι.μ.σομαι.π.μαι.
λανθανω.μ.σω.π.θα.lateo.
λαξευτός.η.ον.Ex lapide exciſus ꝛ fabrefactus.a.um.
λαός.ου.ὁ.populus.plebs.
λαπιστής.ου.ὁ.Laſciuus.mēdax. procax.temerarius.

λάρυγξ.γος.ὁ.guttur.
λατομέω ꝛ λατομῶ.μ.σω.π. κα.lapidē polio.i lapide fabrico.
λατρεία.ας.ἡ.Seruitus.obſequiū.
λατρεύω.μ.σω.π.κα.Seruio.
λάχανον.ου.τὸ.olus.
λάχω.ſortiar.
λέβης.τος.ὁ.lebes.cacabus.
λεγεών.ωνος.ὁ.legio.
λέγω.μ.ξω.π.χα.dico.colligo.
λεῖμμα.ατος.τὸ.reliquū.reliquie
λεῖοσ.α.ον.leuigatus.planus.a.ū.
λείπω.μ.ψω.π.φα.relinquo.
λειτουργέω ꝛ λειτουργῶ.μ. σω.π.κα.miniſtro.
λειτουργία.ας.ἡ.miniſterium.
λειτουργικόσ.η.ον.miſtratori⁹.a.ū
λειτουργόσ.ου.ὁ.miniſter.
λελάληκα.dixi.locutus ſum.
λελάλημαι.dictus ſui.
λελαλημένοσ.η.ον.dictus.a.ū.
λελατομημένοσ.η.ον.ex petra elaboratus ꝛ fabrefactus.a.um.
λελόγισμαι.computatus ſui.
λελουμένοσ.η.ον.lotus.a.um.
λελυμαι.ſolutus ſui.
λελυμενος.η.ον.ſolutus.a.um.
λελύπηκα.cōtriſtaui.dolore affeci.
λελύπημαι.contriſtatus ſui.
λέντιον.ου.τὸ.Linteum.
λεπίς.δος.ἡ.Squama.
λέπρα.ας.ἡ.lepra.
λεπρός.α.ον.leproſus.a.um.
λεπτός.η.ον.Minutus.exilis.ſubtilis.e.
λεπτότατος.α.ον.ſubtiliſſim⁹.a.ū
λευκαίνω.μ.νω.π.κα.albefacio
λευκός.η.ον.albus.a.um.
λευκότης.τος.ἡ.albedo.
λέων.οντος.ὁ.Leo.
λήθη.ης.ἡ.obliuio.
ληνός.ου.ἡ.torcular.
λῆξις.εως.ἡ.finis.quies.ſors.
λῆρος.ου.ὁ.deliramentum.nuge.
λῃστής.ου.ὁ.latro.
λῆψις.εως.ἡ.acceptio.acceptum.
λήψομαι.accipiam.
λίαν.valde.
λίβανος.ου.ὁ.thus.
λιβανωτός.ου.ὁ.thus.thuribulū.
λιβερτῖνος.ου.ὁ.libertinus.
λιθάζω.μ.σω.π.κα.lapido.
λίθινος.η.ον.lapideus.a.um.
λιθοβολέω ꝛ λιθοβολῶ.μ.σω. ϖ.κα.lapido.

λίθος.ου.ὁ.lapis.
λιθόστρωτος.η.ον.Locus lapidibus ſtratus.a.um.
λιθουργός.ου.ὁ.Lapidarius.artifex lapidum.
λιθώδης.εος.ὁ.ἡ.petroſus.a.um.
λικμάω ⁊ λικμῶ.μ.σω.π.κα.contero.comminuo.
λιμήν.ενος.ὁ.portus.
λίμνη.ης.ἡ.Stagnum.palus.
λιμός.ου.ὁ.fames.
λῖνος.ου.ὁ.linum.
λιπαίνω.μ.νῶ.ϖ.κα.piguefacio
λιπαρός.α.ον.nitidus.
λίτρα.ας.ἡ.Libra.
λίψ.βος.ὁ.libs.ventus.
λόγειος.α.ον.ſapiens.elegans.
λογία.ας.ἡ.Collectio.collecta.fructificatio.
λογίζομαι.μ.σομαι.ϖ.σμαι.cogito.reputo.delibero.computo.
λογίζω.μ.σω.π.κα.Computo.cōnumero. [conueniens.
λογικός.η.ον.Rationalis.decens.
λόγιον.ου.το.eloquium.
λόγιος.α.ον.eloquens.ſciens.
λογισμός.ου.ὁ.cogitatio.
λογομαχέω ⁊ λογομαχῶ.μ.σω.ϖ.κα.verbis contendo.
λογομαχία.ας.ἡ.verborū pugna
λόγος.ου.ὁ.Verbum.oratio.liber.ſermo.cauſa.reſpectus.rō.ꝓportio.
λόγχη.ης.ἡ.lancea.
λοιδορέω ⁊ λοιδορῶ.μ.σω.π.κα.Conuitior.maledico.
λοιδορία.ας.ἡ.cōuitiū.maledictū.
λοίδορος.ου.ὁ.maledicꝰ.ↄuitiator
λοιμός.ου.ὁ.peſtis.peſtilentia.
λοιπός.η.ον.reliquus.a.um.
λουτρόν.ου.το.Lauacrum.
λούω.μ.σω.π.κα.Lauo.
λοχάω vel λοχέω ⁊ λοχῶ.μ.σω.π.κα.inſidior.
λυθρώδης.εος.ὁ.ἡ.cruētatus.a.ū
λυκαονιστί.lycaonice.ligua lycaonie regionis
λύκος.ου.ὁ.Lupus.
λυμαίνομαι.μ.ουμαι.ϖ.μαι.Vaſto.deſtruo.
λυπέομαι ⁊ λυποῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.triſtitia afficior.triſtor.
λυπέω ⁊ λυπῶ.μ.σω.ϖ.κα.triſtitia afficio.triſtifico.
λύπη.ης.ἡ.triſtitia.meror.
λυπηρός.α.ον.tedioſꝰ.moleſtꝰ.a.ū
λύσις.εως.ἡ.Solutio.

λυσιτελέω ⁊ λυσιτελῶ.μ.σω.π.κα.proſum.vtilis ſum.
λυσιτελής.εος.ὁ.ἡ.Utilis.e.
λύτρον.ου.το.Redemptio.
λυτρόομαι ⁊ λυτροῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.Redimo.
λύτρωσις.εως.ἡ.Redemptio.
λυτρωτής.ου.ὁ.redemptor.
λυχνία.ας.ἡ.candelabrum.
λύχνος.ου.ὁ.lucerna.
λύω.μ.σω.π.κα.ſoluo.expono.
μαγεία.ας.ἡ.magia.magica ars.
μαγεύω.μ.σω.π.κα.Magicā exerceo.magus ſum.
μαγικός.η.ον.magicus.a.um.
μάγος.ου.ὁ.magus.
μαζός.ου.ὁ.mamilla.
μάθε.diſce.
μαθεῖν.didiciſſe.
μαθήσομαι.diſcam.
μαθητεύω.μ.σω.ϖ.κα.Erudior.doceor.diſcipulus ſum.
μαθητής.ου.ὁ.Diſcipulus.
μαθήτρια.ας.ἡ.diſcipula.
μάθω.diſcam.didicero.
μαθών.οντος.ὁ.poſtquam didicit
μαίνομαι.μ.νουμαι.ϖ.να.Inſanio.
μακαρίζω.μ.σω.ϖ.κα.Beatifico.beatum facio.beatum duco.
μακάριος.α.ον.beatus.felix. [tio.
μακαρισμός.ου.ὁ.btitudo.btifica
μακαριώτερος.α.ον.beatior.felicior.
μάκελλον.ου.το.macellum.Locus publicus vbi vēdūtur cibaria.
μακράν.lōge.a longe.
μακρόβιος.α.ον.qui diu vixit.longeuus.a.um.
μακροημέρευσις.εως.ἡ.Longitudo dierum.
μακρόθεν.a longe.
μακροθυμέω ⁊ μακροθυμῶ.μ.σω.π.κα.patiētiā hēo.patiēs ſum.
μακροθυμία.ας.ἡ.Longanimitas.patientia.
μακρόθυμος.η.ον.Fortis.patiens longanimis.
μακροθύμως.patienter.
μακρός.α.ον.longus.magnus.a.ū.
μακρότερος.α.ον.longior.us.
μακρότης.τητος.ἡ.longitudo.
μακροχρόνιος.α.ον.Res multi temporis.longe vite.
μάλαγμα.τος.το.Fomentū.molliſicatio.
μαλακία.ας.ἡ.īfirmitas.blāditice.
μαλακός.η.ον.mollis.e.
μάλιστα.maxime.
μᾶλλον.magis.potius.econtrario
μάμμα.ης.ἡ.auia.
μανθάνω.μ.σομαι.π.κα.Diſco.
μαντεία.ας.ἡ.diuīatio.ars diuinādi
μαντεύομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Vaticinor.oraculum peto.
μαραίνω.μ.νω.π.κα.Marcidum facio.
μαργαρίτης.ου.ὁ.margarita.
μάρμαρον.ου.το.marmor.
μαρσίππιον.ου.το.Marſuppiuꝫ crumena.
μαρτυρέω ⁊ μαρτυρῶ.μ.σω.ϖ.κα.teſtificor.teſtor.teſtimōiū do.
μαρτυρία.ας.ἡ.teſtimonium.
μαρτύριον.ου.το.teſtimonium.
μάρτυς.ρος.ὁ.teſtis
μασσάομαι ⁊ μασσῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.Manduco.mando.
μαστιγόω ⁊ μαστιγῶ.μ.σω.π.κα.flagello. [lo.
μαστίζω.μ.σω.π.κα.Vbero.flagel
μάστιξ.γος.ὁ.plaga.
μαστός.ου.ὁ.Uber.mamma.
ματαιολογία.ας.ἡ.Vaniloquiū
ματαιολόγος.η.ον.vaniloquus.
ματαιόομαι ⁊ ματαιοῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.euaneſco.ſtultꝰ fiꝫ.
μάταιος.α.ον.Stultus.vanus.a.ū
ματαιότης.ητος.ἡ.ſtultitia.vāitas
μάτην.fruſtra.
μάχαιρα.ας.ἡ.gladius.
μάχη.ης.ἡ.pugna.
μάχομαι.μ.σομαι.π.μαι.Pugno.as.
μεγαλαυχέω ⁊ μεγαλαυχῶ.μ.σω.π.κα.glorior.ſupbio.iacto.
μεγαλεῖον.ου.το.Res alta ⁊ magna.magnale.
μεγαλειότης.ητος.ἡ.Magnificentia.magnitudo.
μεγάλη.ης.ἡ.magna.nomi.ſingul.
μεγάλοι.ων.οἱ.magni.nomi.plur.
μεγαλοπρεπής.εος.ὁ.ἡ.Magnificus.a.um.
μεγαλόφρωνος.η.ον.Preſumptuoſꝰ.elatꝰ.magnifice de ſe loquēs
μεγαλύνω.μ.νω.π.κα.Magnifico.as.extollo in altum.
μεγάλως.vehementer. [gnitudo.
μεγαλωσύνη.ης.ἡ.maieſtas.ma

μέγας.λου.ὁ.Magnus.
μέγεθος.εος.το.magnitudo.
μεγιστάν.ανος.ὁ.vir in regno pri=
marius ⁊ qui a rege primū locū hʒ.
μέγιστος.η.ον.maximus.a.um.
μεθαρμόζω.μ.σω.ϖ.κα.cōuerto.
μεθερμηνεύω.μ.σω.π.κα.interp
μέθη.ης.ἡ.ebrietas. [tor.
μεθιστάνω.tranſfero.
μεθίστημι.μ.σω.π.κα.Tranſmuto
amoueo.arceo. [ars.dolus.
μεθολεία.ας.ἡ.circumuētio.inſidie.
μεθόριον.ου.το.Finis.confiniū.
μεθύσκομαι.Inebrior.
μεθύσκω.inebrio.ebriū aliū facio.
μέθυσος.η.ον.Ebrioſus.a.um.
μεθύω.μ.σω.π.κα.inebrior.ebrius
ſum.inebrio alium. [Subrideo.
μειδιάω ⁊ μειδιῶ.μ.σω.π.κα.
μείζων.ονος.ὁ.ἡ.Maior.us.
μεῖνον.Mane.eſto.conſiſte.
μείνω.Maneam.manſero. [nuo.
μειόω ⁊ μειῶ.μ.σω.ϖ.κα.dimi=
μέλαινα.ης.ἡ.nigra.numeri.ſing.
μέλαν.ανος.το.nigrū.atramentū.
μελανία.ας.ἡ.Nigredo.
μέλας.ανος.ὁ.Niger.
μέλει.Cure eſt.
μελήσω.Futurus.ſum.
μέλι.τος.το.Mel.
μέλισσα.ης.ἡ.Apes.
μελίσσειος.α.ον.apeus.res apis.
μέλλω.Futurus ſum.
μέλος.εος.το.Membrum.modula
tio.cantus.Muſica. [cit.
μεμαθηκώς.οτος.ὁ.poſtquā didi
μεμβράνα.ης.ἡ.membrana.
μεμαρτύρηκα.teſtimoniū perhibui.
μεμαρτύρημαι.Teſtimoniū adep
tus ſum. [tus.a.ū
μεμαστιγωμένος.η.ον.flagella
μεμενήκειν.Manſeram.
μεμέρισμαι.diuiſus fui. [nus.a.ū
μεμεστωμένος.η.ον.repletus.ple
μεμέτρημαι.mēſuratꝰ.cōputatꝰ fui
μέμηνα.inſanui.
μεμίαμμαι.pollutꝰ.coinq̄natꝰ fui.
μεμιαμμένος.η.ον.Pollutus.co
inquinatus.a.um. [tꝰ.a.ū.
μεμιασμένος.η.ον.inq̄natꝰ.pollu
μεμιγμένος.η.ον.mixtus.a.um.
μεμίσηκα.odi.odio habui.
μεμισημένος.η.ον.odio habitꝰ.a.ū.
μέμνημαι.recordatꝰ fui.recordor.
μεμνημένος.η.ον.Memor.

μέμνησο.memineris.memento.
μεμνηστευμένος.η.ον.Deſpon=
ſatus.a.um. [ſolus relictus.a.um.
μεμονωμένος.η.ον.Solitarius.
μεμύημαι.initiatus.inſtitutus.fui.
μέμφομαι.μ.ψομαι.accuſo.vitu
μεμψίμοιρος.α.ον.q̄rulꝰ.a.ū. [po
μέμψις.εως.ἡ.querela.accuſatio.
μεμωκημένος.η.ον.Reprehenſus
μέν.Quidem. [ſubſannatus.a.um.
μενοῦνγε.quinimmo.immo.
μέντοι.Profecto.tamen.
μένω.μ.ησω.ϖ.κα.Maneo.
μερίζω.μ.σω.ϖ.κα.diuido.ſcindo.
μέριμνα.ης.ἡ.cura.ſollicitudo.
μεριμνάω ⁊ μεριμνῶ.μ.σω.ϖ.
κα.curo.curā habeo.ſollicitus ſū.
μερίς.λος.ἡ.Cura.ſollicitudo.
μερισμός.ου.ὁ.partitio.diſtributio
μεριστής.ου.ὁ.Diuiſor.
μέρος.εος.το.pars.
μεσάζω.μ.σω.π.κα.in medio ſum.
medium locum teneo.
μεσέω ⁊ μεσῶ.μ.σω.ϖ.κα.medio
as.in media parte ſū.dimidia pars
mei tranſijt.
μεσημβρία.ας.ἡ.Meridies.
μεσιτεύω.μ.σω.ϖ.κα.medium
pono.interpono.
μεσίτης.ου.ὁ.mediator.
μεσοπορέω ⁊ μεσοπορῶ.μ.σω
π.κα.permedium procedo ⁊ vado
μεσότης.τος.ἡ.medietas.
μεσονύκτιον.ου.το.media nox.
μέσος.η.ον.medius.a.um.
μεσότοιχον.ου.το.mediꝰ paries.
μεσουράνημα.ατος.το.mediuʒ
μεστός.η.ον.plenꝰ.a.ū. [celi.
μεστόω ⁊ μεστῶ.μ.σω.π.κα.im
μετά.poſt.cum. [pleo.
μεταβαίνω.μ.σομαι.ϖ.κα.trāſeo
μεταβάλλω.μ.λω.ϖ.κα.muto.
tranſmuto.tranſmutor.
μεταβάς.αντος.ὁ.poſtquā trāſiuit
μεταβέβηκα.tranſiui.
μετάβηθι.tranſi.
μεταβήσομαι.tranſibo.
μεταβολή.ης.ἡ.mutatio.
μεταβουλία.ας.ἡ.cōmutō negocia
μεταβραχύ.paulopoſt. [tio.traiectio
μεταβῶ.tranſiero.tranſeam.
μετάγω.μ.ξω.ϖ.χα.circumfero.
verſo.traduco.
μεταδίδωμι.μ.σω.ϖ.κα.do par
tem.trado.communico.

μεταδός.da partē.trade.cōmunica.
μεταδοῦναι.tradidiſſe partem.cō
municauiſſe.
μεταδῶ.tradā.partem dē.cōmunicē
μετάθεσις.εως.ἡ.Tranſlatio.tranſ
poſitio. [cor.abeo.
μεταίρω.μ.ρω.ϖ.κα.Proficiſ=
μετακαλέομαι ⁊ μετακαλοῦ=
μαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.accerſo.voco
μετακινέω ⁊ μετακινῶ.μ.σω.ϖ.
κα.Moueo.
μετακιρνάω ⁊ μετακιρνῶ.μ.σω
π.κα.Conuerto.
μεταλαμβάνω.μ.ηψομαι.ϖ.
μμαι.partem capio.particeps ſum.
μεταλήψεσθαι.participaturū eſſe.
μετάληψις.εως.ἡ.perceptio.par=
ticipatio. [to.commuto.
μεταλλάττω.μ.ξω.π.χα.permu
μεταλλεύω.μ.σω.ϖ.κα.Tran=
ſmuto.tranſuerto.
μεταμελέομαι ⁊ μεταμελοῦ=
μαι.μ.σομαι.π.μαι.pēiteo.pēitet me
μεταμέλομαι.μ.ουμαι.ϖ.μαι
pēitet me.pēitētiā ago
μεταμικρόν.paulo poſt.
μεταμορφόω ⁊ μεταμορφῶ.
μ.σω.π.κα.tranſformo.
μετανοέω ⁊ μετανοῶ.μ.σω.ϖ.
κα.penitentiam ago.
μετάνοια.ας.ἡ.penitentia.
μεταξύ.inter.in medio loco.
μεταπέμπομαι.μ.ψομαι.Ac=
cerſo.voco. [fuero.
μετασταθῶ.trāſmutatus.amotus
μεταστήσας.αντος.ὁ.poſtquam
amouit.
μεταστρέφω.μ.ψω.π.φα.con=
μετάσχε.participa. [uerto.
μετασχηματίζω.μ.σω.π.κα.trāſ
figuro.tranſformo.
μετάσχω.participē.participauero.
μεταταῦτα.poſt hec.
μετατίθημι.μ.σω.ϖ.κα.trāſfero.
μετατοῦτο.poſt hoc. [tranſpono.
μετέβαινον.tranſibā.ant.
μετεβαλλόμην.tranſmutabar.
μετέβην.Tranſij.
μετέθηκα.tranſpoſui.tranſtuli.
μετεκαλεσάμην.vocaui.accerſiui.
μετεκιρνώμην.conuertebar.
μετελάμβανον.particeps erā.ant.
μετελεύσομαι.exercebo aliq̄ʒ artē.
tentabo.puniā.preteribo.appetā.narra
bo.appetā magiſtratū.accerſā.accedā.

μετεμελήθημ.Penitui.
μετεμελόμημ.penituit me.penitui.
μετεμορφώθημ.tranſfiguratus fui.
μετεμόησα.penitui.penitētiā egi.
μετέπειτα.Poſtea.
μετεπεμψάμημ.accerſiui.vocaui.
μετέρχομαι.μ.ευσομαι.π.θα.
tento.exerceo aliquam artē.punio.
pꝛetereo.appeto.narro.appeto ma
giſtratum.accerſo.accedo.
μετέστησα.trāſtuli.amoui.arcui.
μετέστρεψα.Conuerti.
μετέσχηκα.Participaui. ſcipauit
μετεσχηκώς.τος.ὁ.poſtquā parti
μετεσχηματισα.trāſfiguraui.trāſ
μετέσχομ.participaui.rūt⌊formaui.
μετετέθημ.trāſlatꝰ.trāſpoſitꝰ fui.
μετέχω.μ.ξω.π.κα.particeps ſuʒ.
μετεωρίζομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.
Inſublime tollor.ſblunitas.eleuatio.
μετεωρισμός.ου.ὁ.Sublatio.ſu=
μετέωρος.α.ομ.ſublimis.e.
μετήλλαξα.cōmutaui.pmutaui.
μετῆρα.pꝛofectus ſum.tranſij.
μετοικεσία.ας.ἡ.tranſmigratio.
μετοικέω ⁊ μετοικῶ.μ.σω.π.κα
trāſmigro.habitationē mutare cogo.
μετοικίζω.μ.σω.π.κα.Habitatio.
nem trāſfero.
μετοχή.ης.ἡ.participiū.pticipatio.
μέτοχος.ου.ὁ.particeps.ſocius.
μετρέω ⁊ μετρῶ.μ.σω.π.κα.me
tior.menſuro.
μετρητή.ης.ἡ.metreta.i.menſura.
μετριάζω.μ.σω.π.κα.modeſtꝰ ſū.
μετριοπαθέω ⁊ μετριοπαθῶ.
μ.σω.ϖ.κα.Condoleo.begni=
nus.⁊ officioſus ſū.parco.do veniā
μέτριος.α.ομ.tēpatꝰ.modeſtꝰ.a.um
μετρίως.modeſte.benigne.
μέτρομ.ου.το.Metrum.menſura.
μετώκησα.tranſtuli habitationem.
mutare feci habitationem.
μέτωπομ.ου.το.Frons.tis.
μέχρι.Dum.vſqʒ ad.
μεχρισοῦ.Quoad.donec.
μή.Non.ne.nunquid.
μήγε.Ne.
μηδαμόθεμ.nulla ex pte.nulla rōne
μηδαμῶς.nequaquā.nullo modo.
μή δέ.Neqʒ.
μηδείς.εμος.ἡ.nullus.nemo.
μηδεμία.ας.ἡ.nulla.nūeri ſing.f.g.
μηθέμ.μος.το.nihil.nullum.
μηκέτι.non amplius.

μῆκος.εος.το.lōgitudo.ſco.lōgꝰ fio.
μηκύμομαι.μ.ουμαι.ϖ.μαι.cre
μηλωτή.ης.ἡ.melota.pellis ouina.
μήμ.Tamen.quidem.
μήμ.ος.ὁ.Menſis.
μημίζω.μ.σω.π.κα.ſuccēſeo.iraſcor
μῆμις.δος.ἡ.Ira.
μημύω.μ.σω.π.κα.nuncio.as.
μήποτε.ne forte.ne vnquam.
μήπως.ne forte.
μηρός.ου.ὁ.Femur.
μήτε.Neqʒ.
μήτηρ.ρος.ἡ.Mater
μήτι.nunquid.
μήτις.ne aliquis.num aliquis.
μήτρα.ας.ἡ.Uulua.
μητρολώας.ου.ὁ.Matricida.
μία.ας.ἡ.Una.f.g. ſlo.
μιαίμω.μ.μω.π.κα.coinqno.macu
μίασμα.ατος.το.Coinquinatio.
μιασμός.ου.ὁ.immunditia.coiqui
μίγμα.τος.το.Mixtura. ⌊natio.
μίγμυμι.μ.ξω.ϖ.χα.miſceo.
μιγμύω.μ.ξω.ϖ.χα.miſceo.
μικρολόγος.η.ομ.ſordidus.aua=
rus.nimis parcus.a.um.
μικρός.α.ομ.paruus.a.um.
μικρότερος.α.ομ.minor.
μίλιομ.ου.το.miliare.
μίλτος.ου.ὁ.rubrica.coloris ſpecies
μίμημα.τος.το.imitatio.ſilitudo.
μιμητής.ου.ὁ.imitator.⌊emulatio.
μιμμήσκομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.
Recordor.memor ſum. ſbeo.
μισέω ⁊ μισῶ.μ.σω.π.κα.odio ha
μισητός.η.ομ.odibilis.odio dignꝰ.
odioſus.a.ū.ſtributio.remūeratio.
μισθαποδοσία.ας.ἡ.mercedis re
μισθαποδότης.ου.ὁ.remunera=
tor.compenſator.ſatiſfactor.
μίσθιος.α.ομ.mercenarius.a.um.
μισθόομαι ⁊ μισθοῦμαι.μ.σο=
μαι.π.μαι.mercede conduco.
μισθός.ου.ὁ.merces. ſctio.
μίσθωμα.ατος.το.merces.cōdu=
μισθωτός.ου.ὁ.mercenarius.
μισοξεμία.ας.ἡ.Inhoſpitalitas.
odium hoſpitalitatis.
μμᾶ.genꝰ nūmi.mina.mna.
μμάομαι ⁊ μμῶμαι.μ.σομαι.π.
μαι.indago.deſpōſo.comēdo.ſpō
deo.appeto magiſtratū.reminiſcor.
μμεία.ας.ἡ.memoria. ⌊peto vxorē.
μμῆμα.ατος.το.monumentum.
μμημεῖομ.ου.το.monumentum.

μμήμη.ης.ἡ.memoria.
μμημομεύω.μ.σομαι.π.μαι.Re
cordor.reminiſcor. ſmemoria.
μμημόσυμομ.ου.το.recordatio.
μμησθείς.εμτος.ὁ.memor.recorda
μμησθῆμαι.recordatū eſſe. ⌊tus.
μμησθήσομαι.recordabor.ſ fuero.
μμησθήσωμαι.recorder.recordatꝰ
μμήσθητι.recordare.
μμησθῶ.recorder.reminiſcar.acti=
ue ⁊ paſſiue.
μμηστεύω.μ.σω.π.κα.deſpōdeo.
μογγιλάλος.η.ομ.Mutus.a.uʒ.
μόγις.Uix.
μόδιος.ου.ὁ.Modius.
μοι.Mihi.
μοιχάομαι ⁊ μοιχῶμαι.μ.σο=
μαι.ϖ.μαι.adultero.mechor.
μοιχαλίς.δος.ἡ.Adultera.
μοιχεία.ας.ἡ.adulterium.
μοιχεύω.μ.σω.ϖ.κα.adultero.as
μοιχός.ου.ὁ.adulter.
μόλις.Uix.
μόλυβος.ου.ὁ.plumbum.
μολύμω.μ.μω.π.κα.polluo.
μολυσμός.ου.ὁ.pollutio.immū
ditia.
μομφή.ης.ἡ.querela.accuſatio.
μομή.ης.ἡ.manſio.
μομογεμής.εος.ὁ.ἡ.vnigenitꝰ.a.ū.
μομοήμερος.α.ομ.res vnius diei.
μόμομ.ſolum.aduer.
μομόομαι ⁊ μομοῦμαι.μ.σομαι
π.μαι.Solus ſum.
μόμος.η.ομ.Solus.a.um.
μομόφθαλμος.η.ομ.Unum ſoluʒ
oculum habens.
μορφή.ης.ἡ.Figura.effigies.
μορφόω ⁊ μορφῶ.μ.σω.ϖ.κα.
figuro.formo
μόρφωσις.εως.ἡ.figura.formatio
μόσχευμα.ατος.το.planta tenel
la.tam arboruʒ: quam olerum.
μοσχοποιέω ⁊ ϖοσχοποιῶ.μ.
σω.ϖ.κα.vitulum facio.
μόσχος.ου.ὁ.Uitulus.
μου.mei.genití.ſingul.
μουσικός.η.ομ.muſicus.a.um.
μοχθηρός.α.ομ.laborioſus.a.um.
μόχθος.ου.ὁ.erumna.labor.
μοχλός.ου.ὁ.inſtrumentū quo ia
nue claudunt.ſiue ferreū ſiue ligneū
μυελός.ου.ὁ.medulla.cerebrum.
μυέομαι ⁊ μυοῦμαι.μ.σομαι.π
μαι.ſacris initior.inſtruor.inſtituor.

μῦθος.ου.ὁ.Fabula.
μυῖα.ας.ἡ.Muſca.
μυκάομαι ⁊ μυκῶμαι.μ.σο=
μαι.π.μαι.Rugio.mugio.balo.
μυκτηρίζω.μ.σω.ϖ.κα.Irrideo.
μυλικός.η.ομ.Molaris.e.
μύλος.ου.ὁ.Mola.
μύλωμ.ωμος.ὁ.piſtrinū.mola.
μυρεψός.ου.ὁ.pigmentarius.my
ropola. ſdecem milia.
μυριάς.δος.ἡ.numerus continens
μυρίζω.μ.σω.π.κα.Ungo.
μυριοπλασίως.in infinituʒ plus.
μύριος.α.ομ.Multus.a.um.
μυρίος.α.ομ.Decē mille.
μυριότης.τος.ἡ.multitudo.multi
μῦρομ.ου.το.vnguētuʒ.⌊plicitas.
μυστήριομ.ου.το.Myſterium.
μύστης.ου.ὁ.Myſtes.i.ſacerdos.
μύστις.δος.ἡ.doctrix.mulier ſacer
μυχός.ου.ὁ.ſpelūca.penetrale⌊dos
μυωπάζω.μ.σω.π.κα.Lecꝰ pal
po ⁊ appꝛehendo.
μῶκος.ου.ὁ.ſubſānator.deriſor
μώλωψ.ωπος.ὁ.Liuor.
μωμάομαι ⁊ μωμῶμαι.μ.σο=
μαι.ϖ.μαι.calūnior.vitupo.maculo.
μῶμος.ου.ὁ.Macula.oppꝛobriū.
μωραίμομαι.μ.ουμαι.ϖ.μαι.
Euaneſco.Stultus fio.
μωραίμω.μ.μω.π.κα.ſtultū facio.
μωρία.ας.ἡ.Stultitia.
μωρολογία.ας.ἡ.Stultiloquiū.
μωρός.α.ομ.ſtultus.a.ū.fatuus.a.ū.
μαί.Pꝛofecto.certe.
μαός.ου.ὁ.Templum.
μάρδος.ου.ὁ.Nardus.
μαυαγέω ⁊ μαυαγῶ.μ.σω.π.
κα.Naufragium patior.
μαύκληρος.ου.ὁ.Nauclerus.na=
uis gubernator.
μαύτης.ου.ὁ.Nauta.
μεαμίας.ου.ὁ.iuuenis.adoleſcens.
μεάμις.δος.ἡ.iuuēcula.mulier iuue
μεαμίσκος.ου.ὁ.adoleſcens. ſnis
μεκρός.α.ομ.Mortuus.a.ū. ſtifico
μεκρόω ⁊ μεκρῶ.μ.σω.π.κα.mor
μέκρωσις.εως.ἡ.mortificatio.
μεμεκρωμέμος.η.ομ.mortuus.a.ū.
μεμίκηκα.Uici.
μεμομοθέτημαι.lege ſancitus fui.
μεμομοθετήμημ.legem acceperam.
μεόκτιστος.η.ομ.nouiter creatꝰ.a.ū.
μέος.α.ομ.Nouus.a.um.
μεοσσός.ου.ὁ.pullus.

μεότης.ητος.ἡ.Iuuentus.
μεόφυτος.η.ομ.nouꝰ.nup plātatꝰ.
μεύω.μ.σω.π.κα.Annuo.
μεφέλη.ης.ἡ.Nubes.
μέφος.εος.το.Nubes.
μεφρός.ου.ὁ.Lumbus.renes.
μεωκόρος.ου.ὁ .edituus.
qui tractat res ſacras.
μεωτερικός.η.ομ.Iuuenilis.e.
μεώτερος.α.ομ.adoleſcētior.iunior.
μή.Per.aduerbium iurantis.
μήθω.μ.σω.π.κα.Neo.
μηκτός.η.ομ.Natatiuus.a.um.
μηπιάζω.μ.σω.π.κα.paruulus ſuʒ
vt paruulum megero. ſciſor
μηπιοκτόμος.η.ομ.paruulorū oc=
μήπιος.α.ομ.Paruulus.a.um.
μησίομ.ου.το.Inſula paruula.
μῆσος.ου.ἡ.Inſula.
μηστεία.ας.ἡ.Ieiunium.
μηστεύω.μ.σω.π.κα.Ieiuno.as.
μήστης.εος.ὁ.ἡ.Ieiunus.a.um.
μῆστις.Ieiunos.
μηφάλιος.α.ομ.Sobꝛius.a.um.
μήφω.μ.ψω.ϖ.φα.Caſtus dego.vi
gilo.ſobꝛius ⁊ modeſtus ſuʒ.
μικάω ⁊ μικῶ.μ.σω.π.κα.Uinco.
μῖκος.εος.το.Uictoꝛia.
μιπτήρ.ηρος.ὁ.Peluis.
μίπτω.μ.ψω.ϖ.φα.Lauo.
μοερός.α.ομ.intelligens.ſciens.
μοέω ⁊ μοῶ.μ.σω.π.κα.Intelligo.
μόημα.ατος.το.Cogitatio.ſenſus
μοήμωμ.μος.ὁ.ἡ.Sapiēs.intelligēs
ſenſatus.a.um.
μοθεύω.μ.σω.π.κα.Decipio.cor
rumpo.adultero.Alalieno.
μόθος.ου.ὁ.ſpurius.illegitimus
μομή.ης.ἡ.Paſcuum.
μομίζω.μ.σω.ϖ.κα.puto.leges cō
do.leges ſancio.
μομικός.η.ομ.Legis peritus.lega=
lis.ad leges pertinens
μόμιμα.τος.το.decretū.lex.ſtatutū.
μομίμως.Legitime.
μόμισμα.ατος.το.numiſma.nūmꝰ
μομοδιδάσκαλος.ου.ὁ.Legis.
Doctor. ſlatio.
μομοθεσία.ας.ἡ.legispoſitio.legiſ=
μομοθετέω ⁊ μομοθετῶ.μ.σω.
ϖ.κα.leges condo.legem pono.
μομοθέτης.ου.ὁ.Legiſlator.
μόμος.ου.ὁ.Lex.
μοῖ.Menti.
μοός.Mentis.

μοσεύω.μ.σω.π.κα.Egroto.as.
μοσέω ⁊ μοσῶ.μ.σω.π.κα.lāgueo.
infirmus ſum.
μόσημα.ατος.το.egritudo.morbꝰ.
μοσσιά.ας.ἡ.nidus.manſiuncula.
μοσσίομ.ου.το.Pullus
μόσος.ου.ἡ.egritudo.morbꝰ.lāguor
μοσφίζω.μ.σω.π.κα.fraudo.
μότος.ου.ὁ.Notus.auſter
μουθεσία.ας.ἡ.correptio.iſtructio.
μουθετέω ⁊ μουθετῶ.μ.σω.ϖ.
κα.Moneo.corrigo.
μουμημία.ας.ἡ.Neomenia.primꝰ
μουμεχῶς.ſapiēter. ⌊dies menſis.
μοῦς.ου.ὁ.Mens.ſ es naturalis.
μυκθήμερομ.ου.το.dies ⁊ nox.di
μύκτες.ωμ.αἱ.noctes.nomina.plura
μύκτωρ.Noctu. ſſa.virgo.
μύμφη.ης.ἡ.nurus.nympha.ſpon=
μυμφίος.ου.ὁ.Sponſus.
μυμφώμ.ωμος.ὁ.Sponſus.
μῦμ.nunc.
μυμί.nunc.
μύξ.κτος.ἡ.Nox.
μυσταγμός.ου.ὁ.Dormitatio.
μυστάζω.μ.ξω.ϖ.χα.Dormito.
μύσσω.μ.ξω.ϖ.χα.Pungo.
μύττω.μ.ξω.π.χα.Pungo.
μωθρός.η.ομ.imbecillis.piger.lan=
guidus.a.um.
μῶτος.ου.ὁ.Dorſum.
ξέμια.ωμ.τα.xenia.i.munuſcula hoſ
ξεμία.ας.ἡ.hoſpitiū. ⌊pitalia.
ξεμίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.hoſpi=
tor.hoſpes ſum.
ξεμίζω.μ.σω.π.κα.pegrinor.hoſpi=
tio ſuſcipio.
ξεμιτεία.ας.ἡ.hoſpitiū.
ξεμολοχέω ⁊ ξεμολοχῶ.μ.σω.
π.κα.hoſpitalis ſū.hoſpites recipio
ξέμος.η.ομ.Hoſpes.aduenā.extra=
neus.a.um.
ξεστός.η.ομ.equalis.politꝰ.leuiga=
tus.raſus.a.um.
ξηρά.ας.ἡ.Arida.i.terra.
ξηραίμω.μ.μω.π.κα.ſicco.areſacio
ξηρός.α.ομ.Siccus.aridus.a.um.
ξίφος.εος.το.Gladius.Enſis.
ξύλιμος.η.ομ.Ligneus.a.um.
ξύλομ.ου.το.Lignum.fuſtis
ξυρέω ⁊ ξυρῶ.μ.σω.π.κα.Rado.
ξυστός.η.ομ.Leuigatus.a.um.
ὁ.articl's ꝑpoſitiuꝰ.maſ.gene.nu.ſing.
ὃ.articl's poſtpoſitiuꝰ.ne.g.nu.ſ.Quod.
ὀγδοήκομτα.Octoginta.

ὀγδοός.η.ον.Octauus.a.um.
ὄγκος.ου.ὁ.ſuperbia.magnitudo.elatio.
ὅδε.ουδε.ὁ.Hic.iſte.
ὁδεύω.μ.σω.π.κα.Iter facio.
ὁδηγέω τ ὁδηγῶ.μ.σω.ϖ.κα. ducatum preſto.Duco.Ago.
ὁδηγός.ου.ὁ.Dux.
ὁδοιπορέω τ ὁδοιπορῶ.μ.σω π.κα.Iter facio.
ὁδοιπορία.ας.ἡ.iter.itineratio.
ὁδοιπόρος.ου.ὁ.Viator.
ὀδόντες.οντων.οἱ.Dentes.
ὁδός.ου.ἡ.Via.
ὀδούς.οντος.ὁ.Dens.
ὀδυρᾶσαι.Cruciaris.
ὀδυράομαι τ ὀδυρῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.Laboro.triſtor.crucior.
ὀδυράω τ ὀδυρῶ.μ.σω.ϖ.κα.Triſtitia afficio.triſtifico.
ὀδύνη.ης.ἡ.Dolor.
ὀδυρμός.ου.ὁ.Fletus.
ὄζος.ου.ὁ.Ramus.
ὄζω.μ.σω.π.κα.Oleo.
ὅθεν.Unde.
ὁθενδή.Undecunq;.
ὀθόνη.ης.ἡ.Pera ex lino. linteum.
ὀθόνιον.ου.το.Linteum.
οἱ.Ipſi.Et.
οἱ.Articul⁹ prepoſitiuus.maſculi.ge. numeri pluralis.
οἱ.Articulus poſtpoſitiuus.maſculi. gene. numeri plur.Qui.
οἰακίζω.μ.σω.ϖ.κα.Guberno.as.
οἶδα.Scio.noui.
οἰκειακός.η.ον.Domeſticus.a.ū.
οἰκεῖος.α.ον.familiaris.e.domeſticus.a.ū.
οἰκέτης.ου.ὁ.Seruus.
οἴκημα.ατος.το.habitatio.domicilium.
οἴκησις.εως.ἡ.domicilium.
οἰκητήριον.ου.το.manſio.habitaculum.habitatio.
οἰκήτωρ.ορος.ὁ.habitator.
οἰκία.ας.ἡ.Domus.
οἰκοδεσποτέω τ οἰκοδεσποτῶ.μ.σω.ϖ.κα.familiā guberno.
οἰκοδεσπότης.ου.ὁ.pr̄ familias.
οἰκοδομέω τ οἰκοδομῶ.μ.σω ϖ.κα.Edifico.
οἰκοδομή.ης.ἡ.edificatio.
οἰκονομέω τ οἰκονομῶ.μ.σω.π κα.villico.villicus.ſu3.
οἰκονομία.ας.ἡ.Uillicatio.diſpenſatio.
οἰκονόμος.ου.ὁ.Uillicus.
οἰκόπεδον.ου.το.Solum vbi prius erat domus.
οἶκος.ου.ὁ.Domus.
οἰκουμένη.ης.ἡ.Habitabilis orbis pars que habitatur.
οἰκτειρέω τ οἰκτειρῶ.μ.σω.ϖ.κα.Miſereor.
οἰκτείρω.μ.ρω.ϖ.κα.Miſereor.
οἰκτιρμός.ου.ὁ.miſericordia.
οἰκτίρμων.μονος.ὁ.ἡ.miſericors.
οἰκτρός.α.ον.miſerabilis.e.
οἶμαι.μ.σομαι.π.μαι.Puto.
οἰνοπότης.ου.ὁ.Uini potator.
οἶνος.ου.ὁ.Uinum.
οἰνοφλυγία.ας.ἡ.vinolentia.
οἴομαι.μ.σομαι.π.μαι.puto.
οἴον δὲ.non ſolum non.
οἰωνισμός.ου.ὁ.auguriorū obſeruatio
οἷος.α.ον.qualis.e.potens.ſolus.a.ū.
οἷς.Quibus.maſculi.gener.
οἴσω.Feram
οἵτινες.ων.οἱ.Qui.
ὀκδοηκοντατέσσαρες.ων.οἱ.αἱ.Octoginta quattuor.
ὀκνέω τ ὀκνῶ.μ.σω.ϖ.κα.pigritor.pigritiā habeo.
ὀκνηρός.α.ον.piger.a.um.
ὀκταήμερος.α.ον.res octo dierū.
ὀκτώ.Octo.
ὄλβος.ου.ὁ.Diuitie.
ὀλέθριος.α.ον.pernicioſus damnoſus.a.u3.
ὄλεθρος.ου.ὁ.interit⁹.pernicies.
ὀλιγόπιστος.η.ον.hō pue fidei.
ὀλιγοποιέω τ ὀλιγοποιῶ.μ.σω.ϖ.κα.ad paruū numerū redigo.
ὀλίγος.η.ον.Paruus.a.um.
ὀλιγοστός.η.ον.paucus.a.um.
ὀλιγοχρόνιος.α.ον.Res que durat paruum tempus.
ὀλιγοψυχέω τ ὀλιγοψυχῶ.μ.σω.π.κα.Puſillanimē me gero.puſillanimus ſum.
ὀλιγόψυχος.η.ον.puſillanimis.e.
ὀλιγωρέω τ ὀλιγωρῶ.μ.σω.π.κα.Contemno cello.
ὀλισθαίνω.μ.σω.π.κα.labor.vacillo
ὀλίσθημα.τος.το.lapſ⁹.vacillatio
ὁλκή.ης.ἡ.Attractio.pondus triū ſcrupulorum.lis.
ὀλοθρευτός.ου.ὁ.Exterminator.deſtructor.
ὀλοθρεύω.μ.σω.π.κα.deſtruo.
ὁλοκάρπωμα.τος.το.holocauſtū
ὁλοκληρία.ας.ἡ.integra ſanitas.incolumitas.
ὁλόκληρος.α.ον.iteger.cōſumat⁹ perfect⁹.a.ū.
ὁλοκαρπόω τ ὁλοκαρπῶ.μ.σω.π.κα.Holocauſtum ſacrifico.
ὁλοκαύτωμα.ατος.το.holocauſtū
ὁλολύζω.μ.ξω.π.χα.vlulo.as
ὅλος.η.ον.Totus.a.um.
ὁλοσφύρατος.η.ον.Solid⁹.a.ū.
ὁλοτελής.εος.ὁ.ἡ.Totus.perfectus.integer.a.u3.
ὄλυνθος.ου.ὁ.Groſſ⁹.fic⁹ caprifici.
ὅλως.Omnino.
ὁμαλίζω.μ.σω.π.κα.Planum τ equale aliquid facio.complano.as.
ὄμβρος.ου.ὁ.pluuia.nimbus.
ὁμιλέω τ ὁμιλῶ.μ.σω.π.κα.cōuerſor.alloquor.confabulatio.
ὁμιλία.ας.ἡ.Cōuerſatio.colloquiū.
ὁμίχλη.ης.ἡ.Nebula.
ὄμμα.ατος.το.Oculus.
ὄμνυμι.μ.σω.π.κα.Iuro.
ὀμνύω.μ.σω.ϖ.κα.Iuro.
ὁμοθυμαδόν.Unanimiter.ſimul.concorditer.
ὁμοιάζω.μ.σω.π.κα.Similis ſū.
ὁμοιοπαθής.εος.ὁ.ἡ.ſimilis.e.ſimilium paſſionū.
ὅμοιος.α.ον.Similis.e.
ὁμοιότης.ητος.ἡ.Similitudo.
ὁμοιότροπος.η.ον.Similis.e.ſimilium morum.
ὁμοιόω τ ὁμοιῶ.μ.σω.ϖ.κα.Aſſimilo.comparo.
ὁμοίωμα.τος.το.ſimilitudo.figura.ſtatua.
ὁμοίως.ſimiliter.
ὁμοίωσις.εως.ἡ.Similitudo.
ὁμολογέω τ ὁμολογῶ.μ.σω.π.κα.Confiteor.polliceor.
ὁμολογία.ας.ἡ.confeſſio.
ὁμολογουμένως.manifeſte.
ὁμόνοια.ας.ἡ.pax.cōcordia.cōſēſ⁹.
ὀμόσαι.iuratum fuiſſe.
ὀμόσας.αντος.ὁ.poſtq̄ iurauit.
ὀμόσω.Iurabo.
ὁμότεχνος.η.ον.ſilis in arte τ officio.
ὁμοῦ.Simul pariter.
ὅμως.Tamen.
ὅμως μέντοι.verūtamē.tū.
ὁμόφρων.ονος.ὁ.ἡ.Unanimis.ꝯcors.
ὄν.οντος.το.exiſtēs.q̄d eſt.neutri.gener.
ὅν.Quem.
ὄναγρος.ου.ὁ.Aſinus ſilueſter.
ὀναίμην.Iuuer.fruar.
ὄναρ.ος.το.Inſomnium.
ὀνάριον.ου.το.aſell⁹.
ὀνειδίζω.μ.σω.π.κα.maledico.ꝯuitior.exprobo
ὀνειδισμός.ου.ὁ.ꝯuitiū.iprobiū.
ὄνειδος.εος.το.cōuitiū.improperiū.

ὄνειρος.ου.ὁ.Somnius.
ὀνίνημι.μ.σω.π.κα.Iuuo.
ὀνικός.η.ον.aſinarius.a.um.
ὄνομα.ατος.το.Nomen.
ὀνομάζω.μ.σω.π.κα.noīo.
ὀνομασία.ας.ἡ.noīatio.appellatio.
ὀνομαστός.η.ον.Memorabilis.inſignis.e.
ὄνος.ου.ὁ.ἡ.aſin⁹.aſina.
ὄντες.ων.οἱ.exiſtētes.maſculi.gen.
ὀντρόπον.quemadmodum.ſicut.
ὄντως.Uere.
ὄνυξ.χος.ὁ.Unguis.vngula.gen⁹ aromatis.lapis onyx
ὀξέως.cito.velociter.
ὄξος.εος.το.acetum.
ὀξύνω.μ.νω.π.κα.Acuo.
ὀξύς.εος.ὁ.Acutus.a.um.velox.
ὀπή.ης.ἡ.cauerna.
ὄπισθεν.atergo.retro.
ὀπίσω.poſt.
ὅπλα.ων.τα.arma.
ὁπλοποιέω τ ὁπλοποιῶ.μ.σω.ϖ.κα.Armo.as.
ὁποῖος.α.ον.qualis.e.
ὁπότε.quando.
ὅπου.Ubi.
ὀπτάνομαι.Uideor.
ὀπτασία.ας.ἡ.Uiſio.reuelatio.
ὄπτομαι.μ.ψομαι.ϖ.μμαι.Uideor.appareo.
ὀπτός.η.ον.Aſſus.a.um.
ὀπώρα.ας.ἡ.poma.pomaautūnalia
ὅπως.Ut.
ὅραμα.τος.το.Uiſio.
ὅρασις.εως.ἡ.Uiſio.
ὁρατός.η.ον.Uiſibilis.e.
ὁράω τ ὁρῶ.μ.σω.π.κα.video.aſpicio.
ὀργή.ης.ἡ.Ira.
ὀργίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.iraſcor.
ὀργίλος.η.ον.iracūdus.a.ū.
ὀργυιά.ας.ἡ.Ulna.
ὀρέγομαι.μ.ξομαι.ϖ.γμαι.Cupio.opto.
ὀρεινός.η.ον.montanus.a.um.
ὄρεξις.εως.ἡ.appetitus.deſideriū.
ὀρθοποδέω τ ὀρθοποδῶ.μ.σω.π.κα.recta via pergo.
ὀρθός.η.ον.Rectus.a.um.
ὀρθοτομέω τ ὀρθοτομῶ.μ.σω.ϖ.κα.Recte tracto.recte diuido.recte ſcindo.
ὀρθρίζω.μ.σω.π.κα.Mane ſurgo.
ὀρθρινός.η.ον.Matutinus.a.um
ὄρθριος.α.ον.Matutinus.a.um.
ὄρθρος.ου.ὁ.Diluculum.
ὁρίζω.μ.σω.π.κα.Determino.definio.predeſtino.
ὅριον.ου.το.Terminus.finis.
ὁρκίζω.μ.σω.π.κα.adiuro.cōiuro.
ὅρκος.ου.ὁ.iuramentum.
ὁρκωμοσία.ας.ἡ.iuſiurandum.
ὁρμαίνω.μ.νω.ϖ.κα.Concito.
ὁρμάω τ ὁρμῶ.μ.σω.π.κα.Impetum facio.cum impetu eo.
ὁρμή.ης.ἡ.Impetus.propoſitum.
ὅρμημα.τος.το.Impetus.
ὄρνεον.ου.το.auis.volucris.
ὄρνις.θος.ἡ.auis.gallina.
ὁροθεσία.ας.ἡ.Terminorū poſitio
ὄρος.εος.το.Mons.
ὀροφή.ης.ἡ.Tectum.
ὀρτυγομήτρα.ας.ἡ.coturnix maxima.coturnix matricia.
ὀρύσσω.μ.ξω.ϖ.χα.fodio.
ὀρύττω.μ.ξω.ϖ.χα.fodio.
ὀρφανός.η.ον.orphanus.a.um.
ὀρχέομαι τ ὀρχοῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Salto.
ὀρχίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.ſalto
ὅς.ου.ὁ.Qui.numeri ſing.
ὁσάκις.Quotienſcunq;.
ὁσδηποτοῦν.quicunq;.
ὅσιος.α.ον.Sanctus.a.um.
ὁσιότης.τος.ἡ.Sanctitas.
ὁσιόω τ ὁσιῶ.μ.σω.π.κα.ſctifico.
ὁσίως.Sancte.
ὀσμή.ης.ἡ.odor.
ὅσος.η.ον.quātus.a.um.quicunq;.
ὀστέον.ου.το.os.oſſis.
ὅστις.νος.ὁ.qui.quicunq;.n.ſ.
ὀστράκινος.η.ον.Teſtaceus.Luteus.a.um.
ὀσφραίνομαι.μ.ουμαι.ϖ.μαι.olfacio.
ὄσφρησις.εως.ἡ.odoratus.
ὀσφύς.νος.ὁ.Lumbi.
ὅσω.quanto.aduer.
ὅταν.quando.
ὅτε.quando.
ὅτι.Quia.quod.qui.
οὐ.non.
οὗ.Ubi.quo.cuius.generis.maſculi.
οὐά.Uah.
οὐαί.ve.interiectio dolentis.
οὐδαμῶς.nequaquam.
οὐδέ.neq;.
οὐδέν.Nullum.nihil.
οὐδείς.ενος.ὁ.nullus.nemo.
οὐδεμία.ας.ἡ.Nulla.
οὐδέν.νος.το.Nullum.nihil.
οὐδέποτε.Nunquam.
οὐδέπω.nondum.
οὐθείς.νος.ὁ.nemo.nullus.
οὐθέν.νος.το.Nullum.nihil.
οὐκ.non.
οὐκέτι.non amplius.
οὐκοῦν.Igitur.
οὔκουν.non igitur.nequaquam.
οὐμή.non.
οὖν.ergo.igitur.itaq;.
οὔπω.Nondum.
οὐρά.ας.ἡ.Cauda.
οὐράνιος.α.ον.Celeſtis.e.
οὐρανόθεν.Ex celo.
οὐρανός.ου.ὁ.Celum.
οὐραγέω τ οὐραγῶ.μ.σω.ϖ.κα.Duco extremam partem.co in extrema parte.
οὗς.Quos.
οὖς.τος.το.auris.
οὖσα.ης.ἡ.exiſtens.femini.generis.
οὐσία.ας.ἡ.ſubſtantia.exiſtentia.
οὖσιν.exiſtentibus.maſculi.generis.
οὔτε.neq;.
οὗτος.ου.ὁ.Hic.iſte.
οὕτω.Sic.
οὕτως.Sic.
οὐχ.non.
οὐχί.Non.nonne.
ὀφειλέτης.ου.ὁ.Debitor.
ὀφειλή.ης.ἡ.Debitum.
ὀφείλημα.ατος.το.Debitum.
ὀφείλω.μ.λω.ϖ.κα.Debeo
ὄφελον.Utinam.
ὄφελος.εος.το.vtilitas.
ὀφθαλμός.ου.ὁ.Oculus.
ὀφθαλμοδουλεία.ας.ἡ.Seruitus ad oculum.
ὀφιόδηκτος.η.ον.A ſerpente morſus.a.um.
ὄφις.εως.ὁ.Serpens.
ὀφρύς.νος.ἡ.Supercilium.
ὀχεία.ας.ἡ.Coitus.
ὀχλέω τ ὀχλῶ.μ.σω.ϖ.κα.vexo.turbo.
ὀχλοποιέω τ ὀχλοποιῶ.μ.σω π.κα.ſeditionē facio.turbā cōcito
ὄχλος.ου.ὁ.turba.turbatio.tumlt⁹
ὀχυρός.α.ον.munit⁹.a.ū.
ὀχυρόω τ ὀχυρῶ.μ.σω.π.κα.fortifico.munio.
ὀχύρωμα.τος.το.munitio.caſtellum munitū.
ὀψάριον.ου.το.piſciculus.
ὀψέ.Ueſpere.ſero.
ὀψία.ας.ἡ.veſper.
ὀψίζω.μ.σω.ϖ.κα.cōprehēdor a nocte.
ὄψιμος.η.ον.Serotinus.a.um
ὄψιος.α.ον.ſerotinus.a.um
ὄψις.εως.ἡ.facies.cōſpectus.cōparatio.preſentia.
ὄψομαι.videbo.

ὀψώνιον.ου.Το.Lucrum.gratifi=
catio.ſtipẽdiũ.cibꝰ ſtatutꝰ ⁊ decretꝰ
παγείς.εντος.ὁ.Compactus.coa=
gulatus.conglutinatus.
παγετός.ου.ὁ.glacies.
ϖαγήσομαι.congelabor.figar.pre
mar.comprimar.
ϖαγιλεύω.μ.σω.π.κα.Arte ca=
pio.illaqueo.venor.
παγίς.δος.ἡ.Laqueus.
ϖάγος.ου.ὁ.Saxum.glacies.lo=
cus eminens.
ϖαθεῖν.paſſum eſſe.
ϖάθημα.Τος.Το.paſſio.
παθητός.η.ον.paſſibilis.q̃ põt pati.
ϖάθος.εος.Το.paſſio.
ϖάθω.patiar.
παθών.οντος.ὁ.poſtq̃ȝ paſſus eſt.
ϖαίγνιον.ου.Το.Ludibrium.
ϖαιδαγωγός.ου.ὁ.puerorũ do
ctor vel ductor.
ϖαιδάριον.ου.Το.puerulus.
ϖαιδεία.ας.ἡ.diſciplina.
παιδευτής.ου.ὁ.iſtructor.p̄ceptor
ϖαιδεύω.μ.σω.π.κα.Corripio
ϖαιδιόθεν.a puero. ⌊caſtigo.
ϖαιδίον.ου.Το.puer.puella.
ϖαιδίσκη.ης.ἡ.ancilla.
ϖαίς.δος.ὁ.ἡ.puer.famulꝰ.la.
ϖαίω.μ.σω.π.κα.percutio.
ϖάλαθος.ου.ὁ.Maſſa.⁊ ϖάλα
θοσ ἀρωμάτων.vulgo poma.
ϖάλαι.Olim.quondã.iãdiu.iãprudẽ.
ϖαλαιός.α.ον.antiquus.a.ũ.vetuſ
παλαιότης.Τος.ἡ.ãtiq̃tas.vetuſtaſ
ϖαλαιόω ⁊ ϖαλαιῶ.μ.σω.ϖ.
κα.Antiquo.antiquũ facio.
ϖάλη.ης.ἡ.lucta.certamen.
παλιγγενεσία.ας.ἡ.Regeneratio
ϖάλιν.Rurſus.iterum.
ϖαμβασιλεύς.εως.ὁ.Rex poten
tiſſimus ⁊ qui omnia poteſt.
παμϖληθεί.Uniuerſaliter.
πάμπολυς.λλου.ὁ.multus.
ϖᾶν.Τος.Το.totum.
ϖανδοχεῖον.ου.Το.Stabulum.
diuerſorium publicum.
ϖανδοχεύς.εος.ὁ.Stabularius.
ϖανεπίσκοπος.ου.ὁ.Qui omnia
proſpicit et prouidet.
ϖανήγυρις.εως.ἡ.Frequentia.
conuentus.
ϖανηγυρισμός.ου.ὁ.congrega=
tio.conuerſatio.
ϖανοικί.cum tota domo.

πανοπλία.ας.ἡ.armatura.tota ar
matura.
ϖανούργευμα.Τος.Το.aſtutia.
πανουργία.ας.ἡ.fraus.Dolꝰ.ſciẽ
tia.multa experientia.
ϖανοῦργος.η.ον.Fraudulentus.
doloſus.multiſcius.ſapiens.
ϖανταχῆ.vbiq̃ȝ.
ϖανταχόθεν.vndiq̃ȝ.
ϖανταχοῦ.vbiq̃ȝ. ⌈a.uȝ
παντελής.εος.ὁ.ἡ.pfectꝰ.ꝑpetuus.
ϖάντες.ων.οἱ.Omnes.m.g.
ϖάντη.Semper.
ϖαντοδύναμος.η.ον.Oipotẽs.
qui hȝ ꝯẽm virtutem ⁊ potentiam.
πάντοθεν.vndiq̃ȝ.ex omni parte.
παντοκρατορία.ας.ἡ.oipotẽtia.
παντοκράτωρ.ρος.ὁ.imperator.
omnipotens.
ϖαντός.Omnis.genitiuus ſingul.
gene.maſ.⁊ neut.
ϖάντοτε.Semper.
ϖαντοτρόφος.ου.ὁ.qui oĩa alit.
ϖάντως.omnino.vtiq̃ȝ.
ϖαρά.A.ab.iuxta.potius quaȝ.pre
ter.Ad. ⌈Tranſgredior
ϖαραβαίνω.μ.σομαι.ϖ.ηκα.
ϖαραβάλλω.μ.λω.π.κα.Com=
paro.appello nauem.
ϖαράβασις.εως.ἡ.Tranſgreſſio.
preuaricatio.
παραβάτης.ου.ὁ.Tranſgreſſor.
ϖαραβῆναι.tranſgreſſum fuiſſe.
ϖαραβήσομαι.tranſgrediar.
ϖαραβιάζομαι.μ.σομαι.π.μαι
Cogo.
ϖαραβιβάζομαι.μ.σομαι.ϖ.
σμαι.imponor.aſcendere cogor.
ϖαραβλέϖω.μ.ψω.ϖ.φα.De
ſpicio.contemno.
παραβολή.ης.ἡ.parabola.exẽpluȝ.
ϖαραβουλεύομαι.μ.σομαι.π.
μαι.trado.
παραβῶ.tranſgrediar.tranſiero.
παραγαγών.οντος.ὁ.poſtquaȝ
deduxit.detulit. ⌈tio.
παραγγελία.ας.ἡ.p̄ceptũ.admõi=
παραγγέλλω.μ.λω.ϖ.κα.pre
cipio.
παραγενέσθαι.Adueniſſe.aſtitiſſe.
παραγενόμενος.η.ον.Poſtquaȝ
aduenit.aſtitit.
παραγένωμαι.aduenniam.aſſiſtaȝ.
ϖαραγίνομαι.μ.σομαι.π.μαι.
Uenio.aduenio.aſto.

ϖαράγω.μ.ξω.ϖ.χα.Defero.de
duco.tranſeo.pretereo.
παραδέδομαι.traditꝰ ſũ.ꝓditꝰ ſui.
ϖαραδεδομένος.η.ον.Traditus
proditus.a.um.
παραδεδώκειν.tradiderã.ꝓdiderã
ϖαραδεδωκώς.οτος.ὁ.poſtquã
tradidit.prodidit.
ϖαραδειγματίζω.μ.σω.π.κα.
traduco.diffamo.publico iudicio
expono.
παραδειγματισμός.ου.ὁ.Tra
ductio.diffamatio.exemplum.
ϖαράδεισος.ου.ὁ.paradiſꝰ.hortꝰ
παραδέχομαι.μ.ξομαι.π.γμαι
Suſcipio ⌈prodo.do.
ϖαραδίδωμι.μ.σω.ϖ.κα.trado
ϖαραδοθείς.εντος.ὁ.Traditus.
datus.proditus. ⌈datũ fuiſſe
παραδοθῆναι.Traditũ.proditum
παραδοθήσομαι.Tradar.pro=
dar.dabor.
παραδοθῶ.tradar.prodar.der.
ϖαραδοξάζω.μ.σω.π.κα.In=
honoro.as.
παράδοξος.η.ον.Mirabilis.pre
ter opinionem.
ϖαραδοξότατος.η.ον.Admira
biliſſimus.maxime p̄ter opinioneȝ.
παράδοσις.εως.ἡ.traditio.doctria
παραδοῦναι.tradidiſſe.prodidiſſe.
ϖαραδούς.οντος.ὁ.Poſtquam
tradidit.prodidit.
παραδῶ.tradam.prodam.
παραδώσω.tradam.prodam.
ϖαραζηλόω ⁊ ϖαραζηλῶ.Irri
to.zelotypus ſuȝ.ad zeluȝ prouoco
in emulationem ⁊ zelum mitto.
ϖαραθαλάσσιοσ.α.ον.Mariti=
mus.a.um.prope mare.
ϖαραθεωρέω ⁊ παραθεωρῶ.μ.
σω.π.κα.deſpicor.contemno.
παραθῆναι.Apponuiſſe.addidiſſe.
tradidiſſe. ⌈tradam.addam.
ϖαραθήσω.Apponam.Deponaȝ.
ϖαράθου.Commenda.
ϖαραθῶ.apponam.apponerem.
ϖαραίνεσις.εως.ἡ.Admonitio.ad
hortatio ad virtutem.
ϖαραινέω ⁊ παραινῶ.μ.σω.π.
κα.admoneo.hortor ad virtutes.
ϖαραιτέομαι ⁊ ϖαραιτοῦμαι.
μ.σομαι.ϖ.ημαι.Excuſo.deui
to.euito.
ϖαρακαθίζω.μ.σω.π.κα.Aſſideo

prope ſedeo.
ϖαρακαλέομαι ⁊ ϖαρακαλοῦ
μαι.μ.σομαι.ϖ.ημαι.Hortor.
conſolor.
ϖαρακαλέω ⁊ ϖαρακαλῶ.μ.
.μ.σω.π.κα.Rogo.
παρακάλυμμα.Τος.Το.velamẽtũ.
ϖαρακαλύπτω.μ.ψω.ϖ.φα.
Uelo.occulto.
ϖαρακαταθήκη.ης.ἡ.Depoſitum.
ϖαράκειμαι.Adiaceo.apponor.
ϖαρακεκαλυμμενος.η.ον.Coo=
pertus.Uelatus.a.um.
ϖαρακέκλημαι.conſolatus ſui.
παρακεχειμακώς.οτος.ὁ.Poſt
quam hyemauit.
ϖαρακληθῆναι.Exhortatum.con
ſolatum eſſe.
ϖαρακληθήσομαι.conſolabor.
ϖαρακληθῶ.cõſoler.cõſolatꝰ fuero
ϖαράκλησις.εως.ἡ.Conſolatio.
exhortatio. ⌈tator.
ϖαράκλητος.η.ον.cõſolator.exhor
παρακμάζω.μ.σω.π.κα.Seneſ=
co.tranſgredior florem etatis.
ϖαρακοή.ης.ἡ.Inobedientia.
ϖαρακολουθέω ⁊ παρακολου
θῶ.μ.σω.π.κα.Sequor.
ϖαρακούω.μ.σω.π.κα.Non au
dio.non obedio.
ϖαρακύϖτω.μ.ψω.ϖ.φα.pro=
cumbo.inclino.incuruor.
ϖαράλαβε.accipe.
ϖαραλαβεῖν.accepiſſe.
ϖαραλαμβάνω.μ.ηψομαι.ϖ.
φα.accipio.aſſumo.
ϖαραλέγομαι.μ.ξομαι.ϖ.μαι
preteruehor.iuxta nauigo.
ϖαραλελυμένος.η.ον.Reſolutꝰ
a.um.ſolutus.paralyticus.a.um.
ϖαραληφθείς.εντος.ὁ.Accep=
tus.aſſumptus.
ϖαραληφθήσομαι.aſſumar.
ϖαραλήψομαι.accipiam.
ϖαράλιος.α.ον.maritimus.a.um.
ϖαραλλαγή.ης.ἡ.Commutatio.
tranſmutatio.
ϖαραλογίζομαι.μ.σομαι.ϖ.
σμαι.decipio.fallo.
ϖαραλυτικός.η.ον.Paralyticꝰ.
reſolutus.a.um. ⌈ſoluo.
ϖαραλύω.μ.σω.ϖ.κα.ſoluo.re=
ϖαραμένω.μ.νω.ϖ.κα.maneo.
patienter expecto.tolero.
ϖαραμίαν.p̄ter vnam.vna excepta.

παραμυθέομαι ⁊ παραμυθοῦ
μαι.μ.σομαι.ϖ.ημαι.cõſolor.
ϖαραμυθία.ας.ἡ.ſolatiũ.cõſolatio
παραμύθιον.ου.Το.ſolatiũ.ſolamẽ
ϖαρανομέω ⁊ ϖαρανομῶ.μ.
σω.π.κα.Legem tranſgredior.p̄=
ter legem facio.
ϖαρανομία.ας.ἡ.iniquitas.veſãia
ϖαράνομος.η.ον.Iniuſtus.ini=
quus.a.um.
ϖαραϖέσω.Excidam ⌈lapſus eſt.
ϖαραπεσών.οντος.ὁ.poſtq̃ȝ pro
παραπικραίνω.μ.νω.π.κα.Exa
cerbo. ⌈batio.
ϖαραϖικρασμός.ου.ὁ.exacer=
παραϖίϖτω.μ.σουμαι.π.ωκα.
Decido.prolabor.
ϖαραϖλέω.μ.ευσω.ϖ.κα.per=
nauigo.preternauigo.
ϖαραπλήσιος.α.ον.ſimilis.e.
ϖαραϖλησίως.Similiter.
ϖαραϖορεύομαι.μ.σομαι.π.
μαι.pretereo.ambulo. ⌈ſus.
ϖαράϖτωμα.ατος.Το.pctũȝ.ca
ϖαραρρέω.μ.σω.π.κα.Cado.p̄=
fluo.efluo.labor.eris.
ϖαραρρυῶ.Perefluam.efluaȝ.ca
dam.laber.
ϖαράσημος.η.ον.Inſignis.e.in=
ſignitus.a.um.
παρασκευάζω.μ.σω.π.κα.p̄paro
ϖαρασκευή.ης.ἡ.Paraſceue.ideſt
preparatio.
ϖαραστῆναι.Aſtitiſſe. ⌈ciſſe.
ϖαραστῆσαι.exhibuiſſe.ſiſtere fe=
παράστησον.Exhibe.p̄ſta.aſtare
fac.ſiſtere fac.
ϖαραστήσω.exhibebo.ſiſtere faciã
ϖαραστῶ.aſtem.cõmẽdẽ.exhibeã.
ϖαρασχεῖν.exhibuiſſe.prebuiſſe.
παρατείνω.μ.νω.π.κα.extendo.
dilato. ⌈ϖ.κα.obſeruo.
παρατηρέω ⁊ παρατηρῶ.μ.σω
παρατίθημι.μ.σω.π.κα.Propo
no.appono.commendo.
ϖαρατρέχω.μ.ουμαι.ϖ.κα.
Percurro.
ϖαρατυγχάνω.μ.ξομαι.ϖ.κα.
Obuiã caſu fio.forte accido ⁊ occurro.
παρατυχών.οντος.ὁ.Poſtquã
caſu obuiã fuit.forte accidit ⁊ occurrit.
ϖαραυτίκα.Statim.confeſtim.
ϖαραφέρω.μ.σω.π.κα.Tranſfe
ro.hac ⁊ illac fero.
ϖαραφρονέω ⁊ παραφρονῶ.μ.

σω.π.κα.Deſipio.inſanio.
παραφρονία.ας.ἡ.iſipiẽtia.iſania.
ϖαραχειμάζω.μ.σω.ϖ.κα.hye
meȝ ago.
ϖαραχειμασία.ας.ἡ.hyematio.
ϖαραχρῆμα.confeſtim.continuo.
ϖάρδαλις.εως.ὁ.Pardalis.par=
dus animal.
ϖαρέβαλον.applicui nauem.
ϖαρέβην.trãſgreſſꝰ.p̄uaricatus ſui.
ϖαρεβιασάμην.coegi.coactus ſũ.
ϖαρεβιβασάμην.Adductus.coa
ctus.impoſitus fui.
ϖαρεγενόμην.veni.
ϖαρεγκλίνω.μ.νω.π.κα.inclino.
ϖαρεδιδόμην.Tradebar.
πορεδίδουν.tradebã.ãt.ꝓdebã.ãt
ϖαρεδόθην.traditus.ꝓditus fui.
ϖαρεδόξασα.inhonoraui.
παρέδοσαν.tradiderũt.prodiderũt
ϖαρέδωκα.tradidi.prodidi.
πάρεδρος.α.ον.qui aſſidet.aſſeſſor
ϖαρεθέμην.cõmẽdaui.appoſui.
ϖαρεθεωρούμην.contemnebar.
ϖαρέθηκα.propoſui.appoſui.
ϖαρείδω.μ.σω.π.κα.Deſpicio.
contemno. ⌈ſiutus.a.uȝ
ϖαρειμένος.η.ον.Remiſſus.diſſo
ϖάρειμι.adſum.venio.
ϖαρεισάγω.μ.ξω.ϖ.χα.Indu=
co.Introduco.
παρεισάκτος.η.ον.ſubitroductꝰ.a.ũ
ϖαρεισδύω.μ.σω.ϖ.κα.Subin
tro latenter.ſurrepo.
ϖαρεισέδυσα.Subintraui.laten=
ter ſurrepſi.
ϖαρεισενέγκας.αντος.ὁ.poſtq̃ȝ
ſubintulit.induxit.
παρεισέρχομαι.μ.σομαι.π.λυ
θα.intro.ſubintro.
ϖαρεισῆλθον.ſubintraui.runt.
ϖαρειστήκειν.aſtiterã.
ϖαρεισφέρω.μ.οισω.ϖ.κα.ſubi
fero.affero.induco.
ϖαρειχόμην.prebebar.exhibebar.
ϖαρεῖχον.prebebã.ant.
ϖαρεκάλεσα.rogaui.hortatus ſui.
ϖαρεκάλουν.Rogabam.ant.hor
tabar.antur.
ϖαρεκλήθην.exhortatꝰ.cõſolatꝰ ſũ.
ϖαρεκτός.extra.preter.
ϖαρέλαβον.acceperunt.
ϖαρελεγόμην.Legebam.preter=
uehebar.iuxta nauigabam.
ϖαρελεύσομαι.Tranſibo.preteri

bo.ſuperueniam.occupabo.
παρεληλυθέναι.preteriiſſe
παρεληλυθώς.οτος.ὁ.preteritꝰ
παρελθε.Tranſi.
παρελθεῖν.tranſiſſe.
παρέλθω.tráſeaꝫ.tranſiuero.
παρελθών.οντος.ὁ.poſtq̄ p̄terijt
παρελκύω.μ.σω.π.κα.protrahō procraſtino.dilato.extēdo.remoror.
παρέλυον.reſoluebā.diſſoluebā.āt.
παρεμβάλλω.μ.λω.π.κα.In terſero.immitto.interijcio.
παρεμβολή.ης.ἡ.caſtra orū.
παρεμπίπτω.μ.σοῦμαι.π.κα. incido.cado.
παρένεγκαι.transfer.
παρενεγκεῖν.tranſtuliſſe.
παρενέκλινα.inclinaui.
παρενοχλέω ῾ παρενοχλῶ.μ. σω.π.κα.inquieto.
πάρεξ.preter.excepto.
παρέξω.prebebo.exhibebo.
παρεπίδημος.ου.ὁ.Hoſpes.
παρεπίκρανα.exacerbaui.
παρεπορευόμην.pretergrediebar
παρέρχομαι.μ.λευσομαι.π. λυθα.tranſeo.pretereo.negligo. ſuperuenio.occupo. ſratus fui
παρεσκεύασμαι.Paratus.prepa
παρεσκευασμένος.η.ον.paratꝰ. preparatus.a.um.
παρέσομαι.Adero.
παρέστηκα.affui.circumſtiti.
παρεστηκώς.οτος.ὁ.poſtq̄ aſtitit circumſtitit.
παρέστην.affui.aſtiti.
παρέστησα.exhibui.aſtiti.
πάρεστι.adeſt.licet.
παρεστώς.τος.ὁ.poſtquā aſtitit.
παρέσχον.exhibui.prebui.runt
παρέτεινον.extendebā.differebā āt.
παρετήρουν.obſeruabam.ant.
παρέχω.μ.ξω.π.χα.exhibeo p̄beo
παρήγγειλα.precepi denunciaui.
παρήγγελον.denunciabam.preci piebam.ant.epi.runt.
παρῆγον.tranſiui.preterij.runt
παρηγορία.ας.ἡ.cōſolatio.ſolatiū
παρηκολούθηκα.aſſecutus fui.
παρηκολουθηκώς.οτος.ὁ.poſt quam aſſecutus eſt.
παρῆλθον.preterij.runt.
παρῆν.aderam.affui.
παρῄνουν.admonebaꝫ.conſulebā adhortabar.bantur.

παρῆσαν.venerunt.affuerunt.
παρητημένος.η.ον.excuſatꝰ.a.ū.
παρητησάμην.excuſaui me.refugi cuitaui.
παρθενία.ας.ἡ.virginitas
παρθένος.ου.ἡ.virgo.
πάριδε.deſpice.contemne.
παρίδω.deſpiciam contemnā.ro.
παρίημι.μ.σω.π.κα.remitto.
παριστάνω.exhibeo.prebeo.
παριστάω ῾ παριστῶ.μ.σω.π. κα.conſtituo.ſtatuo.
παρίστημι.μ.σω.π.κα.exhibeo. aſto.circunſto.ſiſto.
παροδεύω.μ.σω.π.κα.pretergre dior.pretereo.
πάροδος.ου.ἡ.tranſitus
παροικέω ῾ παροικῶ.μ.σω.π.κα. prope habito.habito.migro in aliā terram ad habitandum.
παροικία.ας.ἡ.icolatꝰ.pegrinatio
πάροικος.ου.ὁ.aduena.peregrinꝰ.
παροιμία.ας.ἡ.paremia.exēplum. parabola prouerbium.
πάροινος.η.ον.Uinolētus.a.um.
παροίχομαι ῾ παροιχοῦμαι. μ.σομαι.π.μαι.pretereo. ſfū.
παρομοιάζω.μ.σω.π.κα.ſſis
παρόμοιος.α.ον.ſimilis.e.
παροξύνω.μ.νω.π.κα.Irrito.
παροξυσμός.ου.ὁ.prouocatio.ir ritatio.
παροράω ῾ παρορῶ.μ.σω.π.κα contemno.diſſimulo.ſurā prouoco.
παροργίζω.μ.σω.π.κα.irrito.ad
παροργισμός.ου.ὁ.iracundia.
παροτρύνω.μ.νω.π.κα.cōcito.
παρουσία.ας.ἡ.aduētus.preſētia.
παροψίς.δος.ἡ.paraſpis.catinꝰ.
παρρησία.ας.ἡ.audacia i loquēdo.
παρρησίᾳ.audacter.
παρρησιάζομαι.μ.σομαι.π. σμαι.audacter ῾ manifeſte loquor.
παρῶ.preterea.remittam.ro.
παρώδευσα.p̄terii.p̄tergreſſꝰ ſū.
παρῴκησα.prope habitaui.migra ui in alienā terram.
παρών.οντος.ὁ.preſens.
παρωξυνόμην.incitabar.ira fla grabam. ſcitatus.iratus.a.um.
παρωργισμένος.η.ον.irritatꝰ.in
παρώτρυνα.concitaui.
παρῳχημένος.η.ον.preteritꝰ.a.ū.
πᾶς.αντος.ὁ.omnis.maſculi.ge.
πᾶσα.ης.ἡ.omnis.femini.gener.

πάσσαλος.ου.ὁ.palꝰ.ligni.fuſtis
πάσσω.μ.σω.π.κα.ſpargo.vario. tinguo.
πάσχα.ατος.τό.paſca.
πάσχω.μ.σομαι.π.θα.patior.
πατάσσω.μ.ξω.π.χα.percutio.
πατέω ῾ πατῶ.μ.σω.π.κα.cal co.conculco.
πατήρ.ρος.ὁ.pater.
πατριά.ας.ἡ.familia.
πατριάρχης.ου.ὁ.patriarcha.pa trum princeps.
πατρικός.η.ον.paternus.a.um.
πατρίς.δος.ἡ.patria
πατρολώας.ου.ὁ.parricida.
πατροπαράδοτος.η.ον.a patri bus traditus.a.um
πατρῷος.α.ον.paternus.a.um.
παύομαι.μ.σομαι.π.μαι.ceſſo. quieſco.
παύω.μ.σω.π.κα.ceſſare facio.
πάχνη.ης.ἡ.pruina
παχύνω.μ.νω.π.κα.incraſſo
πέδαι.ων.αἱ.pedice.compedes.῾ omnes genus vinculi pedum.
πεδήτης.ου.ὁ.q̄ cōpedibꝰ ligatꝰ ē
πεδινός.η.ον.campeſtris.e.
πεδίον.ου.τό.cāpus.planicies.
πεζῆ.pedeſtri itinere. ſfacio.
πεζεύω.μ.σω.π.κα.pedibus iter
πεζός.η.ον.pedeſtris.e.
πειθανολογία.ας.ἡ.perſuaſibili tas ſermonum
πειθαρχέω ῾ πειθαρχῶ.μ.σω. π.κα.pareo.obtēpo.obedio p̄ncipi
πείθομαι.μ.σομαι.π.σμαι.obe dio.perſuadeor.credo
πείθω.μ.σω.π.κα.p̄ſuadeo.cōfido.
πειθώ.οος.ἡ.ſuadela.perſuaſio.
πειμάω ῾ πειμῶ.μ.σω.π.κα.curio
πεῖρα.ας.ἡ.experientia.tentatio.
πειράζω.μ.σω.π.κα.experior.tento
πειράομαι ῾ πειρῶμαι.μ.σομαι π.μαι.tento.procuro.do operam.
πειρασμός.ου.ὁ.tentatio.
πειράω ῾ πειρῶ.μ.σω.π.κα.ex perior.tento
πεισμονή.ης.ἡ.perſuaſio.
πέλαγος.εος.τό.pelagus.profun ditas aquarum.
πελεκίζω.μ.σω.π.κα.decapito. obtrunco.ſecuri percutio.
πέμπτος.η.ον.Quintus.a.um.
πέμπω.μ.ψω.π.φα.Mitto.
πένης.τος.ὁ.Pauper.

πενθερά.ας.ἡ.ſocrus.
πενθερός.ου.ὁ.ſocer.
πενθέω ῾ πενθῶ.μ.σω.π.κα. Lugeo.
πένθος.εος.τό.luctus.
πενιχρός.α.ον.pauperculus.a.ū.
πεντάκις.Quinquies.
πεντακισχίλιοι.α.ον.q̄nq; millia
πεντακόσιοι.α.ον.quingētus.a.ū.
πέντε.Quinq;.
πεντεκαιδέκατος.η.ον.quintus decimus.a.um
πεντήκοντα.quinquaginta.
πεντηκοντατρία.ων.τά.quiquā ginta tria.neutri generis. ſa.ū.
πεντηκοστός.η.ον.quīq̄geſſimus.
πεπαιδευμένος.η.ον.doctus.eru ditus.a.um.
πεπαλαίωκα.ātiquaui.ātiquū feci
πέπαυμαι.ceſſaui.deſij.
πεπειραμένος.η.ον.exp̄tꝰ.a.um.
πέπεισμαι.p̄ſuaſus fui.credidi.
πεπεισμένος.η.ον.perſuaſus.a.ū.
πεπελεκισμένος.η.ον.decapitatꝰ decollatus.ſecuri percuſſus.a.um.
πεπηγώς.οτος.ὁ.infixus.con glutinatus.congelatus.
πεπιεσμένος.η.ον.preſſus.oppreſſꝰ. aggrauatus.a.um
πεπίστευκα.credidi.
πεπιστεύκειν.credideram.
πεπιστευκώς.οτος.ὁ.poſtq̄ cre didit.
πεπλάνημαι.erraui.deceptus fui.
πεπλανημένος.η.ον.deceptus. Aberrans.
πεπλάτυμαι.extēſꝰ.dilatatus ſū.
πεπλήρωκα.impleui.
πεπληρωκέναι.ipleuiſſe.cōpleuiſſe
πεπλήρωμαι.impletꝰ.cōpletꝰ fui.
πεπληρωμένος.η.ον.Impletꝰ.re pletus.a.um. ſpletus.a.um.
πεπληροφορημένος.η.ον.im
πεπλούτηκα.ditatus fui.diues fa ctus fui.
πεποίηκα.Feci.
πεποιήκειν.Feceram.
πεποιηκέναι.feciſſe.
πεποιηκώς.οτος.ὁ.poſtquā fecit.
πεποιημένος.η.ον.factus.a.um.
πέποιθα.cōfido.confiſus fui.
πεποιθέναι.cōfidere.confiſū eſſe.
πεποίθησις.εως.ἡ.fiducia.p̄fidētia
πεποιθώς.οτος.ὁ.poſtquam confi ſus eſt.confidens.

πεπολίτευμαι.conuerſatus fui.
πέπονθα.paſſus fui.
πεπότικα.potaui.dedi bibere.
πεπορευμένος.η.ον.poſtquam ambulauit.
πεπραγμένος.η.ον.actꝰ.factꝰ.a.ū.
πέπρακα.vendidi.
πεπραμένος.η.ον.vēditus.a.um.
πέπραχα.feci.
πεπραχέναι.feciſſe.
πεπτωκώς.οτος.ὁ.poſtq̄ cecidit.
πεπυρωμένος.η.ον.cōbuſtus.a.ū
πεπώρωκα.induraui.
πεπωρωμένος.η.ον.excecatꝰ.a.ū ſine ſenſu.
πέραν.trans.vltra.
πέρας.ατος.τό.finis.
περάω ῾ περῶ.μ.σω.π.κα.traſeo
πέρδιξ.κος.ἡ.perdix auis.
περί.de.circum. ſcircunduco.
περιάγω.μ.ξω.π.χα.circumeo.
περιαιρέω ῾ περιαιρῶ.μ.σω.π κα.aufero.
περιαστράπτω.μ.ψω.π.φα circumfulgeo.
περιβάλλομαι.μ.ουμαι.π. βλημαι.cooperior.induor.
περιβάλλω.μ.λω.π.κα.coope rio.circumdo.induo.
περιβεβλημένος.η.ον.indutꝰ.a.ū.
περιβλέπω.μ.ψω.π.φα.circum ſpicio.
περιβληθείς.εντος.ὁ.circumda tus.coopertus.veſtitus. ſinctus.
περιβόλαιον.ου.τό.velamen.a
περιβολή.ης.ἡ.amictus.cooperi mētuꝫ.indumentum.
περίβολον.ου.τό.murꝰ.circuitꝰ.
περιγραφή.ης.ἡ.conſumptio.cir cunſcriptio.lineamentum
περιδέω.μ.σω.π.κα.circumligo.
περιδραμών.οντος.ὁ.poſtquaꝫ circumcurrit.circuiuit. ſtus fui.
περιεβαλόμην.indutus fui.coop
περιέβαλον.cooperui.veſtiui.
περιεβλεπόμην.circumſpiciebar. circumſpectus fui.
περιεδεδέμην.circumligatus fuerā
περιέζωσα.precinxi.
περιεζωσμένος.η.ον.precīctꝰ.a.ū.
περιέθηκα.circumpoſui.circumdedi. impoſui.
περιεκόμπουν.Circumſonabam. Circumſtrepebam.ant.
περιέκρυβον.occultabaꝫ.ant.

περιέλαμψα.circumfulſi.
περιελεῖν.Abſtuliſſe.
περιελθών.οντος.ὁ.poſtquā cir cuiuit.Circumambulauit. ſſit.
περιελών.οντος.ὁ.poſtquā ſuſtu
περιέξεσα.circūraſi.poliui.leuigaui.
περιεπάτησα.Ambulaui.
περιεπάτουν.Ambulabam.ant.
περιέπειρα.Tranſfixi.tranſfodi.
περιέπεσον.Incidi.runt.
περιεποιησάμην.Acquiſiui.
περιεργάζομαι.μ.σομαι.π.μαι Curioſe ago. ſtas nimia.
περιεργία.ας.ἡ.curioſitas.ſeduli
περίεργος.η.ον.curioſus.a.um.
περιέρχομαι.μ.σομαι.π.λυ θα.Circumeo.circuambulo.
περιεσπώμην.Diſtrahebar.ſatage bam.Occupabar.
περιέστην.Circunſtiti. ſtit.
περιεστώς.τος.ὁ.poſtq̄ circunſti
περιέσχον.Circumdedi.runt.
περιέτεμον.Circumcidi.runt.
περιετμήθην.Circumciſus fui.
περιέχω.μ.ξω.π.χα.Circūdo.oc cupo.contineo.
περιζήτησις.εως.ἡ.Queſtio.
περιζώννυμι.μ.σω.π.κα.p̄cīgo.
περιζωννύω.μ.σω.π.κα.p̄cingo.
περιζωσάμενος.η.ον.Precinctus. Accinctus.a.um.
περιζώσω.Precingam.
περίειμι.circueo.circumdo.abo.
περιῆγον.circumbā.āt.circuiui.runt.
περιῄειν.Circuieram. ſrunt.
περιῆλθον.circuiui.circūambulaui
περιηρούμην.Submouebar.auſe rebar.
περιήστραψα.Circumfulſi.
περιθείς.εντος.ὁ.Poſtquam cir cumpoſuit.impoſuit.
περίθεσις.εως.ἡ.circumdatio.cir cumpoſitio.
περιθήσομαι.Circumponar.ſumā
περιθήσω.circumponam.
περιΐσταμαι.μ.σομαι.π.μαι. Euito.declino.
περικάθαρμα.τος.τό.purgamen tum.Sterquilinium.
περικαλύπτω.μ.ψω.π.φα. Uelo.Cooperio. ſcumtegor
περίκειμαι.Circūponor.circūdor.cir
περικεκαλυμμένος.η.ον.cooper tus.velatus.a.um.
περικεφαλαία.ας.ἡ.Galea.

πορνεῖομ.ου.το. Lupanar. locus vbi ſunt meretrices.
πορνεύω.μ.σω.ϖ.κα.fornicor.
ϖόρνη.ης ἡ. Meretrix.
ϖόρνος.ου.ὁ.fornicator.fornicariꝰ
ϖόρρω.Longe.
ϖόρρωθεμ.Alonge.
πορρωτέρω.Longius.
πορφύρα.ας.ἡ.purpura.
πορφυρόπωλις.λος.ἡ.purpuraria.Que vendit purpuram.
πορφυροῦς.α.ουμ.purpureꝰ.a.ũ.
ϖοσάκις.Quotiens.
ϖοσαχῶς.Quotiens.
ϖοσίμ.pedibus.
ϖόσις.εως.ἡ.potꝰ.poculum.potio
ϖόσος.η.ομ.Quantus.a.um.
πόσω.Quanto.
ποταμός.ου.ὁ.fluuius.
ποταμοφόρητος.η.ομ. Quod defertur a flumine.
ποταπός.η.ομ.Qualis.e.
ϖότε.Quando.
ποτέ.Aliquando.
πότερομ.Utrum.an.
ϖότερος.α ομ.Uter.a.um.
ϖοτήριομ.ου.το.calix.poculum.
ϖοτίζω.μ.σω.π.κα.potũ do.poto.
ϖοῦ.Ubi.
ϖοῦς.ολος.ὁ.Pes.
πρᾶγμα.ατος.το.Res.
ϖραγματεία.ας.ἡ.Negocium.
ϖραγματεύω.μ.σω.ϖ.κα.negocior.
πραθῆναι.vẽditum fuiſſe.
πραιτώριομ.ου.το.Pretorium.domus preſidis.
πράκτωρ.ρος.ὁ.Exactor. interfector. Qui exigit tributa.
πρᾶξις.εως.ἡ.Opus.
ϖρᾶος.α.ομ.mitis.benignus.a.um.
πραότης.τητος.ἡ.Manſuetudo.benignitas.
ϖρασιά.ας.ἡ.Sulcus.pars.
πράσις.εως.ἡ.Uenditio.
πράσσω.μ.ξω.π.χα.Ago.facio.
ϖράττω.μ.ξω.ϖ.χα.Ago.facio.
ϖραΰς.εος.ὁ.ἡ.mitis.benignus.
ϖραΰτης.τος.ἡ.manſuetudo.benignitas.
πρέπει.decet.honeſtũ eſt.
ϖρέπομ.οντος.το.decẽs.honeſtũ.
ϖρεσβεία.ας.ἡ.Legatio.
ϖρεσβεύω.μ.σω.ϖ.κα.Legatꝰ ſum.intercedo.melior ſum. ⌈us.
ϖρεσβύτερος.α.ομ.ſenior.antiquior
ϖρεσβυτέριομ.ου.το.Senatus.

πρεσβύτης.ου.ὁ.Senex.
ϖρεσβῦτις.λος.ἡ.anus.vetula.
πρηνής.εος.ὁ.ἡ.Pronus.in faciẽ lapſus.in partẽ anteriorẽ inclinatus.
ϖρίζω.μ.σω.π.κα.ſeco.ſcindo.
πρίμ.priuſquam.
ϖριμή.priuſquam.
πρό.ante.priuſquã.
προαγαγεῖμ.produxiſſe.preceſſiſſe.
ϖροαγαγώμ.οντος.ὁ.poſtquã produxit.preceſſit. ⌈co.
ϖροάγω.μ.ξω.ϖ.χα.p̄cedo.p̄duco.
ϖροαδικέω τ προαδικῶ.μ.σω.π.κα.prior iniuriam infero.
προαιρέομαι τ προαιροῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Eligo.prepono.deſtino.
ϖροαιτιάομαι τ προαιτιῶμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Cauſã do.cauſor.accuſo.
προακούω.μ.σω.π.κα.ãte audio.
ϖροαλής.εος.ὁ.ἡ.Procax.petulans.preceps.
ϖροαμαρτάνω.μ.σω.π.κα.Ante pecco.
ϖροαναμέλπω.μ.ψω.ϖ.φα.decanto.ante canto.
ϖροάρχομαι.μ.ξομαι.ϖ.μαι.Precedo.
ϖροαύλιομ.ου.το.Premium ſonandi vel cantandi ad tibias.
ϖρόαυλομ.ου.το.veſtibulum.
προβαίνω.μ.σομαι.π.ηκα.p̄cedo.
ϖροβάλλω.μ.λω.ϖ.κα.produco.germino.impello.
προβας.αντος.ὁ.poſtq̄ proceſſit.
ϖροβατικός.η.ομ.ouinus.ouiariꝰ ⌈a.ũ.
ϖρόβατομ.ου.το.ouis.
προβεβηκως.οτος.ὁ.poſtq̄ p̄ceſſit.
προβιβάζω.μ.σω.ϖ.κα.produco detraho.premoneo.
προβλέπω.μ.ψω.π.φα.proſpicio.prouideo.
ϖρογεγονώς.οτος.ὁ.Poſtquã proceſſit.vel ante factus eſt.
ϖρογεγραμμενος.η.ομ.Preſcriptus.anteſcriptus.a.um.
προγίνομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.p̄exiſto.ante ſum.
προγινώσκω.μ.σομαι.ϖ.κα.p̄cognoſco.preſcio.
προγνωσθῆναι.p̄cognitum fuiſſe.
πρόγνωσις.εως.ἡ.Preſcientia.precognitio.
πρόγονος.ου.ὁ.Preceſſor.parẽs.progenitor.priuignus.

προγράφω.μ.ψω.ϖ.φα.preſcribo.Anteſcribo.
ϖροδαπανάω τ ϖροδαπανῶ.μ.σω.ϖ.κα.expẽdo.ante expendo.
ϖρόδηλος.η.ομ.manifeſtus.a.ũ.
ϖροδίδωμι.μ.σω.π.κα.Prius do.prodo.
ϖροδοσία.ας.ἡ.proditio.
ϖροδότης.ου.ὁ.proditor.
προδραμώμ.οντος.ὁ.Poſtquã ante cucurrit.
ϖρόδρομος.ου.ὁ.precurſor.
προεβίβασα.produxi.detraxi.
ϖροέγνωμ.precognoui.preſciui.
προεγνώσθημ.Precognitus.ante cognitus fui.
ϖροεγνωσμένος.η.ομ.Precognitus.a.um.
προεγράφημ.ante ſcriptus fui.
ϖροέγραψα.Ante ſcripſi.
προέδραμομ.ante cucurri.
ϖροέδωκα.prius dedi.prodidi.
προεθέμημ.propoſui.propoſitꝰ fui.
ϖροείδω.μ.σω.ϖ.κα.preuideo.
προείληφα.preaccepi.preoccupaui.
προειλόμημ.Prepoſui.pluris feci.propoſui.
προεῖπομ.predixi.runt.
ϖροείρηκα.predixi.
ϖροειρηκέναι.predixiſſe.
προειρημένος.η.ομ.predictꝰ.a.ũ.
ϖροείρω.μ.ρω.ϖ.κα.antedico.
ϖροέκοπτομ.proficiebam.ant.
ϖροέκοψα.profeci.
ϖροέκρινα.prepoſui.antepoſui.
ϖροέλαβομ.preueni.antecepi.runt
ϖροέλεγομ.p̄dixi.rũt.predicebã.ãt.
προελεύσομαι.precedã.
ϖροέλθω.preueniã.preuenero.
προελθώμ.οντος.ὁ.poſtquam progreſſus eſt.proceſſit.preceſſit.
προελπίζω.μ.σω.π.κα.preſpero.
προεμάχησα.Antepugnaui.inter primos pugnaui.
προεμήνυσα.prenunciaui.
προενάρχομαι.μ.ξομαι.π.μαι Incipio.
ϖροενηρξάμημ.Incepi.
προενόησα.proſpexi.prouidi.
ϖροενομεύθημ.capiꝰ.captiuatꝰ fui
ϖροεπαγγέλλομαι.μ.λουμαι.π.μαι.ante promitto.
προεπηγγειλάμημ.ãte promiſi.
προέρχομαι.μ.σομαι.ϖ.λυθα procedo.progredior.

ϖρόεστώς.οτος.ὁ.Qui preeſt.prefectus. ⌈poſui.porrexi.
ϖροέτεινα.extendi.protendi.pro
ϖροετιμήθημ.magis honoratꝰ ſum τ pluris factus. ⌈ro.
ϖροετοιμάζω.μ.σω.ϖ.κα.p̄paro
ϖροετρεψάμημ.exhortatus ſum.
ϖροευαγγελίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.prenuncio.antenuncio.as.
ϖροευηγγελισάμημ.p̄nunciaui.
ϖροεφήτευσα.prophetaui.
ϖροέφθασα.preueni.
ϖροεχειρισάμημ.preordinaui.
ϖροήγαγομ.produxi.p̄duxi.runt.
ϖροηγέομαι τ ϖροηγοῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.precedo.preuenio.primus ſum.
ϖροῆγομ.Antecedebam.preducebam.ant.preduxerunt.
ϖροῄδειμ.preſciueram.
προηδικημένος.η.ομ.Prior iniuria affectus.a.um.
προήκουσα.preaudiui.
προῆλθομ.preceſſi.runt. ⌈rauit.
ϖροηλπικώς.οτος.ὁ.poſtq̄ p̄ſpe
ϖροημαρτηκώς.οτος.ὁ.poſtquã ante peccauit.
ϖροηρχόμημ.precedebam.
προητιασάμημ.cauſatꝰ ſũ.accuſaui
προητοίμασα.preparaui.
ϖρόθεσις.εως.ἡ.propoſitum.propoſitio.electio.
ϖροθεσμία.ας.ἡ.prefinitũ tẽpus.
ϖροθυμία.ας.ἡ.promptitudo.
ϖρόθυμος.η.ομ.promptus.a.um.
ϖροθύμως.voluntarie.libenter.
ϖροιδώμ.οντος.ὁ.poſtq̄ preuidit
ϖροΐσταμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.preſum.
προΐστημι.μ.σω.ϖ.κα.preficio.preſum.anteſto.
προκαταγγέλλω.μ.λω.ϖ.κα.repromitto.prenuncio.antepromitto.
προκαταρτίζω.μ.σω.π.κα.p̄paro
ϖροκατήγγειλα.prenunciaui.ante promiſi.
ϖροκατηγγελμένος.η.ομ.repromiſſus.antepromiſſus.a.um.
πρόκειμαι.propoſitus ſum.
προκεχειρισμένος.η.ομ.Predicatus.prenunciatus.a.um.
προκεχειροτονημένος.η.ομ.preordinatus.preelectus.a.um. ⌈co.
προκηρύττω.μ.ξω.ϖ.χα.ãn p̄dico.

ϖροκοπή.ης.ἡ.p̄fectus.augmẽtũ.
ϖροκόπτω.μ.ψω.ϖ.φα.p̄ficio.
πρόκριμα.τος.το.p̄iudiciũ. ⌊p̄cedo
προκρίνω.μ.νω.ϖ.κα.p̄pono.antepono. ⌈uenit.antecepit.p̄uẽtus ẽ
ϖρολαβόμενος.η.ομ.poſtq̄ pre
ϖρολαμβάνω.μ.ψομαι.ϖ.μμαι.ante capio.preuenio. ⌈ãtedico
ϖρολέγω.μ.ξω.ϖ.χα.predico.
προληφθείς.εντος.ὁ.p̄occupatꝰ.preaſſũptus ⌈.μ.σω.π.κα.p̄nũcio
προμαρτυρέω τ προμαρτυρῶ
ϖρομαχέω τ προμαχῶ.μ.σω.π.κα.Antepugno.iter p̄mos pugno.
ϖρομελετάω.τ ϖρομελετῶ.μ.σω.ϖ.κα.premeditor.
προμεριμνάω.τ ϖρομεριμνῶ.μ.σω.π.κα.ãtecuro.priꝰ curã habeo
ϖρομηνύω.μ.σω.π.κα.p̄nũcio.antenũcio.as. ⌈p̄uideo.curã habeo.
προνοέω.τ προνοῶ.μ.σω.π.κα.
ϖρόνοια.ας.ἡ.prouidentia.
προνομεύω.μ.σω.π.κα.populor.captiuo.as. ⌈κα.p̄uideo.puideo.
ϖροοράω.τ προορῶ.μ.σω.ϖ.
ϖροορίζω.μ.σω.ϖ.κα.predeſtino.
προπαθώμ.οντος.ὁ.poſtq̄ ante paſſus eſt.prius perpeſſus ẽ. ⌈te patior
ϖροπάσχω.μ.σομαι.π.θα.an
προπάτωρ.ορος.ὁ.p̄genitor.parꝰ.
προπέμπω.μ.ψω.π.φα.deduco.
ϖροπεσώμ.οντος.ὁ.poſtq̄ p̄cidit
προπετής.εος.ὁ.ἡ.p̄teruꝰ.temerarius.a.um. ⌈do.antecado.
ϖροπίπτω.μ.ουμαι.π.κα.procido.
ϖροπορεύομαι.μ.σομαι.π.μαι
ϖρός.Ad. ⌊preeo.
ϖροσάββατομ.ου.το.ante ſabbatum.
ϖροσάγαγε.adduc.offer.affer.
προσαγάγω.Offeram.offerrem.afferam.afferrem.attulero.
ϖροσαγαγώμ.οντος.ὁ.poſtquã attulit.adduxit.obtulit ⌈pello.voco
ϖροσαγορεύω.μ.σω.ϖ.κα.Ap
ϖροσάγω.μ.ξω.ϖ.χα.Adduco.offero.appropinquo.
ϖροσαγωγή.ης.ἡ.acceſſus.
ϖροσαιτέω.τ προσαιτῶ.μ.σω.ϖ.κα.Mendico.as.
προσαναβαίνω.μ.σομαι.π.κα.Aſcendo.
ϖροσανάβηθι.aſcende.
ϖροσαναλίσκω.μ.σω.π.κα.erogo.expendo.

ϖροσαναλώσας.αντος.ὁ.poſtquam erogauit expendit.
προσαναπαύομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.cõquieſcã.cum alio requieſcã.
ϖροσαναπληρόω.τ προσαναπληρῶ.μ.σω.ϖ.κα.Superaddo.accumulo.adimpleo.
προσανατίθεμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Acquieſco.addicor.
ϖροσανατρέπω.μ.ψω.π.φα.in ſuper ſubuerto.
ϖροσανεθέμημ.acquieui.addictꝰ ſũ.
προσανεπλήρωσα.Accumulaui.adimpleui.
προσαπειλέω.τ ϖροσαπειλῶ μ.σω.π.κα.Comminor.aris.
προσαπωθέω.τ προσαπωθῶ.μ.σω.ϖ.κα.Adexpello.inſuper expello.magis expello.
ϖροσβιβάζω.μ.σω.π.κα.Appono.impono.ſuprapono.
προσγελάω.τ προσγελῶ.μ.σω.ϖ.κα.arrideo.cum alio rideo.
ϖροσδαπανάω.τ ϖροσδαπανῶ.μ.σω.π.κα.ſuperexpẽdo.ſuperogo
ϖροσδεκτός.η.ομ.acceptus.a.um
προσδέομαι.μ.σομαι.π.μαι.rogo.indigeo.
ϖροσδέχομαι.μ.ξομαι.π.μαι.Expecto.recipio.amplector.
ϖροσδοκάω.τ ϖροσδοκῶ.μ.σω.ϖ.κα.expecto.
ϖροσδοκία.ας.ἡ.Expectatio.
ϖροσδραμώμ.οντος.ὁ.poſtquã accurrit.
προσεάω.τ ϖροσεῶ.μ.σω.π.κα ſino.permitto. ⌈propinquo.
ϖροσεγγίζω.μ.σω.π.κα.Ap
ϖροσεδεήθημ.egui.indigui.oraui.
ϖροσεδεξάμημ.accepi.ãplexus fui
ϖροσεδεχόμημ.expectabã.acci
προσεδόκωμ.expectabã.ãt ⌊piebã.
ϖροσεδρεύω.μ.σω.ϖ.κα.aſſiſto.deſeruio.
ϖροσεθέμημ.adieci.addidi.appoſui.appoſitus adiectus additꝰ fui.
ϖροσέθηκα.adieci.addidi.appoſui.
προσείδω.video.aſpicio.intueor.
προσειργασάμημ.adnegociatꝰ ſũ.i.negociando acquiſiui τ auxi rem.
ϖροσεῖχομ.attendebam.ant.
προσεκαλεσάμημ.accerſiui.
ϖροσεκάλουμ.prouocabam.ant.
ϖροσεκλήθημ.conſenſi.
ϖροσεκληρώθημ.adiunctus fui.

πορνεῖον.ου.το. Lupanar. locus vbi ſunt meretrices.
πορνεύω.μ.σω.π.κα.fornicor.
πόρνη.ης.ἡ. Meretrix.
πόρνος.ου.ὁ.fornicator.fornicariꝰ
πόρρω. Longe.
πόρρωθεν. Alonge.
πορρωτέρω. Longius.
πορφύρα.ας.ἡ.purpura.
πορφυρόπωλις.λος.ἡ.purpuraria. Que vendit purpuram.
πορφυροῦς.α.ουν.purpureꝰ.a.ũ.
ποσάκις. Quotiens.
ποσαχῶς. Quotiens.
ποσίν.pedibus.
πόσις.εως.ἡ.potꝰ.poculum.potior
πόσος.η.ον. Quantus.a.um.
πόσω. Quanto.
ποταμός.ου.ὁ.fluuius.
ποταμοφόρητος.η.ον. Quod defertur a flumine.
ποταπός.η.ον. Qualis.e.
ποτέ. Quando.
ποτέ. Aliquando.
πότερον. Vtrum.an.
πότερος.α.ον. Vter.a.um.
ποτήριον.ου.το.calix.poculum.
ποτίζω.μ.σω.π.κα.potũ do.poto.
ποῦ. Vbi.
πούς.ολος.ὁ. Pes.
πρᾶγμα.ατος.το. Res.
πραγματεία.ας.ἡ. Negocium.
πραγματεύω.μ.σω.π.κα.negocior.
πραθῆναι.venditum fuiſſe.
πραιτώριον.ου.το. Pretorium. domus preſidis.
πράκτωρ.ρος.ὁ. Exactor. interfector. Qui exigit tributa.
πρᾶξις.εως.ἡ. Opus.
πρᾶος.α.ον.mitis.benignus.a.ũ.
πραότης.ητος.ἡ. Manſuetudo. benignitas.
πρασιά.ας.ἡ. Sulcus. pars.
πρᾶσις.εως.ἡ. Venditio.
πράσσω.μ.ξω.π.χα. Ago.facio.
πράττω.μ.ξω.π.χα. Ago.facio.
πραΰς.εος.ὁ.ἡ.mitis.benignus.
πραΰτης.ητος.ἡ.manſuetudo.benignitas.
πρέπει.decet.boneſtũ eſt.
πρέπον.οντος.το.decẽs.boneſtũ.
πρεσβεία.ας.ἡ. Legatio.
πρεσβεύω.μ.σω.π.κα. Legatꝰ ſum.intercedo.melior ſum.
πρεσβύτερος.α.ον.ſenior.antiquior
πρεσβυτέριον.ου.το. Senatus.
πρεσβύτης.ου.ὁ. Senex.
πρεσβῦτις.λος.ἡ.anus. vetula.
πρηνής.εος.ὁ.ἡ. Pronus.in faciẽ lapſus.in partẽ anteriorẽ inclinatus.
πρίζω.μ.σω.π.κα.ſeco.ſcindo.
πρίν.priuſquam.
πριν.priuſquam.
πρό. ante.priuſquã.
προαγαγεῖν.produxiſſe. preceſſiſſe.
προαγαγών.οντος.ὁ. poſtquã produxit.preceſſit.
προάγω.μ.ξω.π.χα.pcedo.pduco.
προαδικέω ꝛ προαδικῶ.μ.σω.π.κα.prior iniuriam infero.
προαιρέομαι ꝛ προαιροῦμαι. μ.σομαι.π.μαι. Eligo. prepono. deſtino.
προαιτιάομαι ꝛ προαιτιῶμαι. μ.σομαι.π.μαι. Cauſã do. cauſor. accuſo.
προακούω.μ.σω.π.κα.ãte audio.
προαλής.εος.ὁ.ἡ. Procax. petulans.preceps.
προαμαρτάνω.μ.σω.π.κα. Ante pecco.
προαναμέλπω.μ.ψω.π.φα. decanto.ante canto.
προάρχομαι.μ.ξομαι.π.μαι. Precedo.
προαύλιον.ου.το. Premium ſonandi vel cantandi ad tibias.
προαυλον.ου.το. veſtibulum.
προβαίνω.μ.σομαι.π.ηκα.pcedo.
προβάλλω.μ.λω.π.κα. produco.germino.impello.
προβάς.αντος.ὁ. poſtq̃ proceſſit.
προβατικός.η.ον.ouinus.ouariꝰ
πρόβατον.ου.το.ouis.
προβεβηκώς.οτος.ὁ.poſtq̃ pceſſit.
προβιβάζω. μ.σω.π.κα. produco detrabo. premoneo.
προβλέπω.μ.ψω.π.φα.proſpicio.prouideo.
προγεγονώς.οτος.ὁ. Poſtquã proceſſit.vel ante factus eſt.
προγεγραμμένος.η.ον. Preſcriptus.anteſcriptus.a.ũ.
προγίνομαι.μ.σομαι.π.μαι.pexiſto.ante ſum.
προγινώσκω.μ.σομαι.π.κα.pcognoſco.preſcio.
προγνωσθῆναι.pcognitum fuiſſe.
πρόγνωσις.εως.ἡ. Preſcientia. precognitio.
πρόγονος.ου.ὁ. Preceſſor.parẽs.
progenitor.priuignus.
προγράφω.μ.ψω.π.φα.preſcribo. Anteſcribo.
προδαπανάω ꝛ προδαπανῶ. μ.σω.π.κα.expẽdo. ante expendo.
πρόδηλος.η.ον.manifeſtus.a.ũ.
προδίδωμι.μ.σω.π.κα. Prius do.prodo.
προδοσία.ας.ἡ.proditio.
προδότης.ου.ὁ.proditor.
προδραμών.οντος.ὁ. Poſtquã ante cucurrit.
πρόδρομος.ου.ὁ.precurſor.
προεβίβασα.produxi. detraxi.
προέγνων.precognoui. preſciui.
προεγνώσθην. Precognitus. ante cognitus fui.
προεγνωσμένος.η.ον. Precognitus.a.um.
προεγράφην. ante ſcriptus fui.
προέγραψα. Ante ſcripſi.
προέδραμον.ante cucurri.
προέδωκα.prius dedi.prodidi.
προεθέμην.propoſui. propoſitꝰ fui.
προείδω.μ.σω.π.κα. preuideo.
προείληφα.preaccepi.preoccupaui.
προειλόμην. Prepoſui.pluris feci. propoſui.
προεῖπον.predixi.runt.
προείρηκα.predixi.
προειρηκέναι.prediɖiſſe.
προειρημένος.η.ον.predictꝰ.a.ũ.
προείρω.μ.ρω.π.κα. antedico.
προέκοπτον. proficiebam.ant.
προέκοψα.profeci.
προέκρινα.prepoſui. antepoſui.
προέλαβον.preueni.antecepi.runt
προέλεγον.pdixi.rũt.predicebã.ãt
προελεύσομαι.precedã.
προέλθω.preueniã.preuenero.
προελθών.οντος.ὁ. poſtquam progreſſus eſt.proceſſit. preceſſit.
προελπίζω.μ.σω.π.κα. preſpero.
προεμάχησα. Antepugnaui. inter primos pugnaui.
προεμήνυσα.prenunciaui.
προενάρχομαι.μ.ξομαι.π.μαι Incipio.
προενηρξάμην. Incepi.
προενόησα.proſperi.prouidi.
προενομεύθην.captiꝰ.captiuatꝰ fui
προεπαγγέλλομαι. μ.λουμαι.π.μαι.ante promitto.
προεπηγγειλάμην. ãte promiſi.
προέρχομαι.μ.σομαι.π.λυθα procedo.progredior.
προεστώς.οτος.ὁ. Qui preeſt. prefectus.
προέτεινα.extendi.protendi. protexi.
προετιμήθην. magis honoratꝰ fui ꝛ pluris factus.
προετοιμάζω.μ.σω.π.κα. ppa ro.
προετρεψάμην.exhortatus ſum.
προευαγγελίζομαι.μ.σομαι. π.μαι.prenuncio.antenuncio. as.
προευηγγελισάμην.pnunciaui.
προεφήτευσα.prophetaui.
προέφθασα.preueni.
προεχειρισάμην. preordinaui.
προήγαγον.produxi. pduxi.runt.
προηγέομαι ꝛ προηγοῦμαι. μ.σομαι.π.μαι. precedo. preuenio.primus ſum.
προῆγον. Antecedebam.preducebam.ant.preduxerunt.
προῄδειν.preſciueram.
προηδικημένος.η.ον. Prior iniuria affectus.a.um.
προήκουσα.preaudiui.
προῆλθον.preceſſi.runt.
προηλπικώς.ότος.ὁ.poſtq̃ pſperauit.
προημαρτηκώς.οτος.ὁ.poſtquã ante peccauit.
προηρχόμην.precedebam.
προητιασάμην.cauſatꝰ ſũ.accuſaui
προητοίμασα.preparaui.
πρόθεσις.εως.ἡ.propoſitum. propoſitio.electio.
προθεσμία.ας.ἡ. prefinitũ tẽpus.
προθυμία.ας.ἡ.promptitudo.
πρόθυμος.η.ον.promptus.a.um.
προθύμως.voluntarie. libenter.
προϊδών.οντος.ὁ.poſtq̃ preuidit
προΐσταμαι.μ.σομαι.π.μαι. preſum.
προΐστημι.μ.σω.π.κα. preficio. preſum.anteſto.
προκαταγγέλλω.μ.λω.π.κα. repromitto.prenuncio. antepromitto.
προκαταρτίζω.μ.σω.π.κα.pparo
προκατήγγειλα.prenunciaui.ante promiſi.
προκατηγγελμένος.η.ον.repromiſſus.antepromiſſus.a.um.
πρόκειμαι.propoſitus ſum.
προκεχειρισμένος.η.ον. Predicatus.prenunciatus.a.um.
προκεχειροτονημένος.η.ον.preordinatus.preelectus.a.um.
προκηρύττω.μ.ξω.π.χα.ãn pdico.
προκοπή.ης.ἡ. pfectus.augmẽtũ.
προκόπτω.μ.ψω.π.φα.pficio.
πρόκριμα.ατος.το.piudiciũ.
προκρίνω.μ.νω.π.κα. pp̃ono.antepono.
προλαβόμενος.η.ον. poſtq̃ preuenit.antecepit.pṽētus ē
προλαμβάνω. μ. ψομαι. π. μαι.ante capio.preuenio.
προλέγω.μ.ξω.π. χα.predico.
προληφθείς.εντος.ὁ. poccupatꝰ. preaſſũptus
προμαρτυρέω ꝛ προμαρτυρῶ
προμαχέω ꝛ προμαχῶ.μ.σω. π.κα. Antepugno.iter pmos pugno.
προμελετάω. ꝛ προμελετῶ. μ.σω.π.κα.premeditor.
προμεριμνάω. ꝛ προμεριμνῶ. μ.σω.π.κα.ãtecuro.prꝰ curã habeo
προμηνύω.μ.σω.π.κα. pnũcio. antenũcio.as.
προμοέω ꝛ προμοῶ.μ.σω.π.κα.
πρόνοια.ας.ἡ.prouidentia.
προνομεύω.μ.σω.π.κα. populor.captiuo.as.
προοράω ꝛ προορῶ.μ.σω.π.
προορίζω.μ.σω.π.κα.predeſtino.
προπαθών.οντος.ὁ.poſtq̃ ante paſſus eſt.prius perpeſſus ē.
προπάσχω.μ.σομαι.π.θα. ante
προπάτωρ.ορος.ὁ.pgẽitor.pauꝰ.
προπέμπω.μ.ψω.π.φα.deduco.
προπεσών.οντος.ὁ.poſtq̃ pcidit
προπετής.εος.ὁ.ἡ.pterũꝰ. temerarius.a.um.
προπίπτω.μ.ουμαι.π.κα.procido.antecado.
προπορεύομαι.μ.σομαι.π.μαι precedo.
πρός. Ad.
προσάββατον.ου.το. ante ſabbatum.
προσάγαγε.adduc.offer.affer.
προσαγάγω. Offeram.offerrem. afferam.afferrem.attulero.
προσαγαγών.οντος.ὁ.poſtquã attulit.adduxit.obtulit
προσαγορεύω.μ.σω.π.κα. Appello.voco
προσάγω.μ.ξω.π. χα. Adduco.offero.appropinquo.
προσαγωγή.ης.ἡ.acceſſus.
προσαιτέω ꝛ προσαιτῶ. μ.σω. π.κα. Mendico.as.
προσαναβαίνω.μ.σομαι.π.κα. Aſcendo.
προσανάβηθι.aſcende.
προσαναλίσκω.μ.σω.π.κα. erogo.expendo.
προσαναλώσας.αντος.ὁ.poſtquam erogauit expendit.
προσαναπαύομαι.μ.σομαι.π. μαι.cõquieſcã.cum alio requieſcã.
προσαναπληρόω ꝛ προσαναπληρῶ.μ.σω.π.κα. Superaddo.accumulo.adimpleo.
προσανατίθεμαι.μ. σομαι.π. μαι. Acquieſco.addicor.
προσανατρέπω.μ.ψω.π.φα.in ſuper ſubuerto.
προσανεθέμην.acqeui.addictꝰ ſũ.
προσανεπλήρωσα. Accumulaui. adimpleui.
προσαπειλέω ꝛ προσαπειλῶ μ.σω.π.κα. Comminor.aris.
προσαπωθέω. ꝛ προσαπωθῶ. μ.σω.π.κα. Aderpello. inſuper expello.magis expello.
προσβιβάζω.μ.σω.π.κα. Appono.impono.ſuprapono.
προσγελάω ꝛ προσγελῶ.μ. σω.π.κα. arrideo.cum alio rideo.
προσδαπανάω ꝛ προσδαπανῶ.μ.σω.π.κα.ſuperexpẽdo.ſuperogo
προσδεκτός.η.ον. acceptus.a.ũ
προσδέομαι.μ.σομαι.π.μαι.rogo.indigeo.
προσδέχομαι.μ.ξομαι.π.μαι. Expecto.recipio.amplector.
προσδοκάω. ꝛ προσδοκῶ. μ. σω.π.κα.expecto.
προσδοκία.ας.ἡ. Expectatio.
προσδραμών.οντος.ὁ. poſtquã accurrit.
προσεάω ꝛ προσεῶ.μ.σω.π.κα ſino. permitto.
προσεγγίζω.μ.σω.π. κα. Appropinquo.
προσεδεήθην.egui.indigui. oraui.
προσεδεξάμην.accepi. ãplexus fui
προσεδεχόμην.expectabã. accipiebã.
προσεδόκων.expectabã.ãt.
προσεδρεύω.μ. σω. π.κα. aſſiſto.deſeruio.
προσεθέμην.adieci.addidi. appoſui.appoſitus adiectus additꝰ fui.
προσέθηκα.adieci.addidi.appoſui.
προσείδω.video.aſpicio. intueor.
προσειργασάμην.adnegociatꝰ ſũ. i.negociando acquiſiui ꝛ auri rem.
προσεῖχον.attendebam.ant.
προσεκαλεσάμην.accerſiui.
προσεκάλουν. prouocabam.ant.
προσεκλήθην.conſenſi.
προσεκληρώθην.adiunctus fui.

ϖροσέκοψα. Irrui.offendi.
ϖροσεκύλισα. Aduolui.
ϖροσεκύνησα.adoraui.
προσεκύνουν.adorabam.ant.
ϖροσελαβόμην. Aſſumpſi.particeps fui.partem cepi. aſſūptus fui.
ϖροσελεύσομαι. Accedam.
ϖροσελήλυθα.acceſſi.
πρόσελθε.accede.
ϖροσελθεῖν.acceſſiſſe.
ϖροσέλθω.accedam.acceſſero.
προσελθών.οντος.poſtꝗ acceſſit
ϖροσένεγκαι. Offer.
ϖροσενέγκαι . obtuliſſe.adduxiſſe.
ϖροσενέγκας.αντος.ὁ. poſtꝗ obtulit.
ϖροσενέγκω.offeram . obtulero.
ϖοσενεχθείς.εντος.ὁ.oblatus.
ϖροσενήνοχα.obtuli.
ϖροσέπεσον.procidi.runt.
ϖροσέϖιπτον.procidebam . ant.
ϖροσεϖιτιμάω.ͷ ϖροσεϖιτιμῶ.μ.σω.ϖ.κα. Inſuper arguo ͷ reprehendo.
ϖροσεϖιτίμησις.εωσ.ἡ. Inſup vituperatio ͷ reprehenſio.
ϖρὸσ ἐϖὶ τούτοις. Ad hec.preterea.vltra hec.
προσεϖοιούμην. Fingebam.vendicabam.acquirebam.
προσεργάζομαι. μ. σομαι. ϖ. μαι.negociādo augeo. denuo adq̈ro.
προσέρρηξα. Incidi . cum impetu illiſus fui.
προσερρωμένος.η.ον. Confirmatus.corroboratus.a.um. ⌈accedo.
ϖροσέρχομαι.μ.σομαι.ϖ. θα.
ϖροσέσχηκα.preſto fui. attendi.
προσετάγην. Iuſſus.preceptus fui
ϖροσέταξα.precepi.iuſſi.
ϖροσετέθην.additus.appoſit⁹ fui.
ϖροσετιθέμην.augebar.addit⁹erā
προσετίθουν.augebam.ant.
προσευχή.ης.ἡ.oratio.
προσεύχομαι.μ.ξομαι.π. μαι. oro.preces fundo.
ϖροσέφερον . offerebam.ant.obtuli.runt. ⌈fui.
ϖροσεφώνησα.vocaui. allocutus
προσεφώνουν. Vocabam.ant.allocutus fui.runt.
προσῆλθον.acceſſi.rūt. ⌈na.
προσήλυθος.η.ον.pſelytb⁹. aduc
προσηλόω.ͷ προσηλῶ.μ.σω.π κα.affligo clauis.
ϖροσήνεγκα.obtuli.

ϖροσηνέχθην.oblatus fui.
προσηρχόμην.accedebam.
ϖροσηυξάμην.oraui.ꝓces fudi.
προσηυχόμην.orabā.ꝓces fūdebā
προσθεῖναι.adiecisse. ⌈auxit.
ϖροσθείς.εντος.ὁ.poſtꝗ adiecit.
πρόσθες.adauge.appone.⌈adijcias
ϖροσθήσω. Addam . Apponam.
προσθῶ. Addam.addidero.
ϖροσιδεῖν.aſpexiſſe.vidiſſe.
ϖρόσκαιρος.α.ον.ad tp̄s.tpalis.e
προσκαλέομαι.ͷ προσκαλοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.aduoco ꝯſētio.
προσκαλέω . ͷ προσκαλῶ. μ. σω.π.κα.prouoco.
ϖροσκαρτερέω ͷ προσκαρτερῶ.μ. σω.ϖ.κα.inſto.aſſiduus ſū.
ϖροσκαρτέρησις.εως.ἡ.inſtātia.
ϖροσκέκλημαι.aduocaui. aſſūpſi.
προσκεφάλαιον.ου.το.ceruical
προσκληρόομαι ͷ ϖροσκληροῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.adiūgor
ϖρόσκλησις.εως.ἡ.gratia. compaſſibilitas.detrimētū alteri⁹ ptis.
προσκολλάομαι. ͷ ϖροσκολλῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.adhereo.
πρόσκομμα.ατος.το.offenſio.
προσκοϖή.ης.ἡ . offēſio.offēdiculū.
ϖροσκόπτω.μ.ψω.π.φα.offēdo irruo. ⌈in lapide.
προσκρούω .μ.σω.ϖ.κα . offēdo
ϖροσκυλίω.μ.σω.ϖ.κα . Aduoluo.voluēdo applico ͷ appono.
ϖροσκυνέω . ͷ ϖροσκυνῶ . μ. σω.ϖ.κα. Adoro.
ϖροσκύνησις.εως.ἡ.adoratio.
προσκυνητής.ου.ὁ .adorator.
προσλαβεῖν.aſſumpſiſſe.
ϖροσλαβόμενος.η.ον. poſtquā aſſumpſit.aſſumptus.a.um.
προσλαβοῦ.accipe.ſuſcipe. ſuſceptus eſto. ⌈σω.ϖ.κα.alloquor.
ϖροσλαλέω.ͷ. προσλαλῶ.μ.
προσλαμβάνω. μ. ψομαι . ϖ. μμαι.aſſumo.preſumo.dep̄rehendo.
ϖροσληφθῆναι.aſſumptum fuiſſe.
ϖροσληφθῶ.aſſumptus . deprehēſus fuero.
πρόσληψις.εως.ἡ. aſſumptio.
ϖροσλογίζομαι . μ . σομαι.ϖ. σμαι.computo.adnumero.
προσμένω.μ.νω.π.κα. admaneo .i.prope aliquē maneo . immaneo. inſto.acq̈ſco. ⌈adlugeo.ſuplugeo.
προσοδύρομαι.μ.ουμαι.π.μαι
προσορμίζομαι.μ.σομαι.π.μαι ad portum peruenio.
ϖροσοφείλω.μ.σω.ϖ. κα.debeo
προσοχή.ης.ἡ.obſeruatio.cuſtodia. attētio.diligētia. ⌈moleſtus ſum.
προσοχθίζω.μ.σω.π.κα.grauis.
προσόχθισμα.τος.το.grauitas. tedium.oneroſitas. ⌈cū alio ludo.
ϖροσϖαίζω.μ.ξω.ϖ.χα.alludo
πρόσπεινος.η.ον.eſuriēs.fameſcēs
ϖροσπέσω.irruam.inuadam.
προσπήγνυμι.μ.ξω.π.χα.affigo
προσπηγνύω.μ.ξω.π.χα.affigo
προσπήξας.αντος.ὁ.poſtꝗ affixit
προσϖίπτω.μ.σοῦμαι.ϖ.κα irruo.procido.
προσϖοιέομαι.ͷ ϖροσϖοιοῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι. Fingo.formo . figuro.familiarem facio.
ϖροσϖοιέω.ͷ προσποιῶ.μ.σω ϖ.κα.vendico.acquiro. ⌈μαι.accedo
ϖροσπορεύομαι. μ. σομαι. ϖ.
ϖροσρηγνύω.μ.ξω. ϖ.χα. Incido.cum impetu illidor. ⌈roboro.
προσρωννύω.μ.σω.π.κα.ꝯfirmo
ϖρόσταγμα.τος.το.preceptū.
ϖροσταράττω.μ.ξω.π. χα. perturbo.commoueo.affligo. ⌈iubeo.
προστάσσω.μ.ξω.χα . precipio.
ϖροστάτις.δος.ἡ. Aſſeſtrix . que preeſt ͷ aſtat. ⌈ſor.prefectus.
προστάτης.ου.ὁ . princeps.aſſeſ-
προστάττω.μ.ξω.π.χα.precipio. iubeo. ⌈tum fuiſſe.
ϖροστεθῆναι .appoſitum eſſe.addi
ϖροστεθήσομαι. adijciar. addar.
ϖρόστεταγμένος.η.ον.iuſſ⁹. ſtatutus.a. um.
ϖροστῆναι.prefuiſſe.
προστίθημι.μ.σω.π.κα.addo adijcio. ⌈curro.
ϖροστρέχω.μ.οῦμαι.π.κα. Ac
ϖροσφάγιον.ου.το. cibus.eſca.
ϖρόσφατος.η.ον . nouus.a.um.
προσφάτως.nuper. ⌈duco.
προσφέρω.μ.σω.π.κα.offero.ad
ϖροσφιλής.εος.ὁ .ἡ.amabilis.deſiderabilis.e.
προσφορά.ας.ἡ.oblatio.
ϖροσφωνέω. ͷ προσφωνῶ . μ. σω.ϖ.κα.alloquor.voco.
πρόσχες.attende.intende.
ϖρόσχυσις.εως.ἡ.effuſio.
ϖροσψαύω.μ.σω.ϖ.κα. tango.
προσωϖοληπτέω.ͷ ϖροσωποληπτῶ.μ.σω.ϖ.κα.pſonā.accepto
ϖροσωϖολήϖτης.ου.ὁ. Perſonarum acceptor.

ϖροσωϖοληψία.ας.ἡ.perſonarum acceptio.
ϖρόσωϖομ.ου.το.facies.pſona.
ϖροσώρμισθημ.ad portũ perueni
ϖροσώχθισα.grauis ⁊ onerosꝰ fui
ϖροτείμω.μ.μω.ϖ.κα.Do.propono.protendo.
ϖρότερομ.Prius.
ϖρότερος.α.ομ.prior.us.
ϖροτίθημι.μ.σω.ϖ.κα.Propono.prepono.antepono.
ϖροτιμάω.⁊ ϖροτιμῶ.μ.σω.π κα.Prehonoro.magis honoro.pluris facio.
ϖροτοστάτης.ου.ὁ.pfectꝰ.preses
προτρέπω.μ.ψω.π.φα.exhortor
προτρέχω.μ.ουμαι.π.κα.pcurro
ϖρουπάρχω.μ.ξω.ϖ.χα.Preexiſto.prius ſum.
ϖρουπῆρχομ.Prius.eram.ant.prius fui.runt.
ϖρουφεστώς.ωτος.ὁ.Qui preextitit. ſexiſto.
ϖρουφίστημι.μ.σω.ϖ.κα.pre=
ϖροφαμῶς.palam.manifeſte.
ϖρόφασις.εως.ἡ.Oratio.pretextus.excuſatio.occaſio.
προφέρω.μ.σω.π.κα.pfero.obiicio
ϖροφητεία.ας.ἡ.prophetia.
προφητεύω.μ.σω.ϖ.κα.Prophetizo.lego ſcripturas diuinas.
προφήτης.ου.ὁ.Propheta.
προφητικός.η.ομ.propheticus.a.ũ
προφῆτις.ιδος.ἡ.propheteſſa.
προφθάμω.μ.σω.ϖ.κα.pucnio.
ϖροφυτεύω.μ.σω.ϖ.κα.Prius planto.ante planto.
προχειρίζω.μ.σω.ϖ.κα.Conſtituo.preordino.predico.
προχειροτομέω.⁊ προχειροτομῶ.μ.σω.ϖ.κα.pordino ⁊ pligo.
προώρισα.predeſtinaui.pcõſtitui.
ϖροωρώμημ.preuidebam.bar.
πρύμμα.ης.ἡ.Puppis.
πρύταμις.εως.ὁ.gubernator.rector
ϖρωΐ.Mane.prima luce.
ϖρωία.ας.ἡ.mane.prima lux.
πρωΐθεμ.A mane.a tpe matutino.
πρωιμός.η.ομ.Matutinus.a.um.
πρώρα.ασ.ἡ.Prora.
πρωτεύω.μ.σω.ϖ.κα.Primatũ teneo.princeps ſum.
πρωτογέμημα.τος.το.Primogenitum.quod primo generatur.ſa.ũ.
ϖρωτόγομος.η.ομ.primogenitus

προτοκαθεδρία.ας.ἡ.Primus locus in ſedendo.prima cathedra.
πρωτοκλισία.ας.ἡ.primꝰ recubitꝰ
ϖρωτόπλαστος.η.ομ.Primum formatus ⁊ factus.a.um.
πρωτοτόκιος.α.ομ.pmogenitꝰ.a.ũ
ϖρωτότοκος.η.ομ.pmogẽitꝰ.a.ũ.
πρωτομάρτυς.υρος.ὁ.Primus martyr.i.primus teſtis.
ϖρῶτος.η.ομ.primus.a.um.
πρωτοστάτης.ου.ὁ.pſes.author
ϖταίω.μ.σω.ϖ.κα.erro.offendo.
ϖτέρμα.ης.ἡ.calcaneus.
ϖτερύγιομ.ου.το.pinnaculum.
πτέρυξ.γος.ἡ.ala.
πτημός.η.ομ.Volatilis.volucris.e.
ϖτοέομαι.⁊ πτοοῦμαι.μ.σομαι ϖ.μαι.Terreor.
πτόησις.εως.ἡ.Perturbatio.
ϖτύομ.ου.το.Ventilabrum.
πτύρομαι.μ.ροῦμαι.π.μαι.conturbor.terreor.
ϖτύσσω.μ.ξω.ϖ.χα.plico.as.
ϖτύσμα.τος.το.Sputum.
ϖτύω.μ.σω.ϖ.κα.Spuo.
πτῶμα.τος.το.Cadauer.caſus.ruina.corpis.
πτῶσισ.εως.ἡ.Ruina.caſus.
ϖτωχεία.ας.ἡ.mẽdicitas.pauptas
πτωχεύω.μ.σω.ϖ.κα.Mẽdico.
ϖτωχός.η.ομ.mendicus.a.um.
ϖυγμῆ.crebro.ſepe.
πυθέσθαι.ſciſſe.interrogauiſſe.
πυθόμεμος.η.ομ.Poſtquam ſciuit.interrogauit.
πύθωμ.ωμος.το.Python.nomen demonis.
ϖυκμά.Frequenter.ſepe.
ϖυκμός.η.ομ.Denſus.creber.multus.a.um.
πυκμότεροσ.α.ομ.Denſior.crebrior.frequentior.us.
πυκτεύω.μ.σω.π.κα.Pugilatu certo.pugnis contendo.
πύλη.ης.ἡ.porta.
ϖυλώμ.ωμος.ὁ.ianua.
πυμθάμομαι.μ.ευσομαι.π.σμαι Sciſcitor.interrogo.ſcio.
ϖῦρ.ρος.το.ignis.
πυρά.ας ἡ.cumulus lignorũ.pyra.
πύργος.ου.ὁ.Turris.
ϖυρεῖομ.ου.το.Thymiamateriũ.focus.vaſculum in quo odoramenta comburuntur.
ϖυρέσσω.μ.ξω.ϖ.χα.febricito.

ϖυρετός.ου.ὁ.febris.
πυρέττω.μ.ξω.ϖ.χα.febricito.
ϖύριμος.η.ομ.ignitus.a.um.
πυριφλεγής.εος.ὁ.ἡ.Ardens.
ϖυροομαι.⁊ ϖυροῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.Vror.
ϖυρός.ου.ὁ.Triticum.
ϖυρπμόος.α.ομ.Ignem ſpirans.
πυρράζω.μ.σω.ϖ.κα.Rubeo.rubicundus ſum.
ϖυρρός.α.ομ.ruffus.a.um.
ϖυρώδης.εος.ὁ.ἡ.ignitus.a.um.
ϖύρωσις.εως.ἡ.Inflammatio.feruor.incendium.
ϖωλέω.⁊ ϖωλῶ.μ.σω.ϖ.κα.Vendo.
ϖῶλος.ου.ὁ.Pullus equinus.vel aſininus.
ϖώποτε.Vnquam.
ϖωρόω.⁊ πωρῶ.μ.σω.ϖ.κα.exceco.as.ſenſu priuo.
πώρωσις.εως.ἡ.Cecitas.vel defectus ſenſus.
ϖῶσ.quo pacto.quomodo.
ραβδίζω.μ.σω.π.κα.Virga.cedo.
ράβδος.ου.ἡ.Virga.
ραβδοῦχος.ου.ὁ.virgas gerens.lictor. ſnus.
ραδιούργημα.τος.το.ſcelꝰ.faci
ραδιουργία.ας.ἡ.Fallacia.
ραθυμέω.⁊ ραθυμῶ.μ.σω.ϖ.κα.pigreſco.
ραῖδος.ου.ὁ.genus fere ſic vocate.
ράκοσ.εοσ.το.pannus.
ραμίς.δοσ.ἡ.gutta.
ραμτίζω.μ.σω.ϖ.κα.aſpergo.
ραμτισμός.ου.ὁ.aſperſio.
ραϖίζω.μ.σω.π.κα.alapis cedo.
ράϖισμα.τος.το.alapa.
ραφίσ.δοσ.ἡ.Acus.
ρεμβάς.δοσ.ἡ.Mulier que mente alienatur.
ρεμβασμός.ου.ὁ.Alienatio.occupatio mentis.
ρεῦμα.τοσ.το.fluxus.
ρεύσω.Fluam.
ρέω.μ.ευσω.ϖ.κα.fluo.
ρῆγμα.τος.το.ſciſſura.ruina.
ρήγμυμι.μ.ξω.ϖ.χα.Scindo.rũpo.diſrumpo.
ρηγμύω.μ.ξω.ϖ.χα.ſcindo.rumpo.diſrumpo.
ρηθείσ.ειτος.ὁ.dictus.
ρηθήσομαι.Dicar.
ρῆμα.τος.το.Verbum.

ρῆξομ.Scinde.rumpe.diſrumpe.
ρήξω.ſcindā.rumpam.diſrumpā.
ρήσσω.μ.ξω.π.χα.ſcindo.rūpo.
ρήτωρ.ορος.ὁ.Rhetor.orator.qui agit cauſas.
ρητῶς.Manifeſte.
ρίζα.ης.ἡ.Radix.
ριζόω ⁊ ριζῶ.μ.σω.π.κα.radico. radices iacio.
ρίμ.μος.ἡ.naris.naſus.
ριπή.ης.ἡ.ictus.
ριπίζω.μ.σω.π.κα.iacio.iacto.
ριπτέω ⁊ ριπτῶ.μ.σω.π.κα.cū impectu iacio.proijcio.
ρίπτω.μ.ψω.π.φα.iacio.ꝑcipito.
ρόδομ.ου.το.Roſa.
ροιζηδόμ.cū magno impetu.
ροῖζος.ου.ὁ.ſtridor ſybili.impetus.
ροΐσκος.ου.ὁ. malū punicū auro intertextū in veſte ſacer dotali ad ornatum.
ρομφαία.ας.ἡ.Gladiꝰ.rompbea.
ροπή.ης.ἡ.ictus.momentum.
ροῦς.ου.ὁ.Fluxus.
ρυθμός.ου.ὁ.muſica.cōcētꝰ.melos.
ρύμη.ης.ἡ.Uicus.
ρύομαι.μ.σομαι.π.μαι.libero.
ρυπαρεύω.μ.σω.π.κα.fordeſco.immundus ſum.
ρυπαρία.ας.ἡ.immunditia.
ρύσις.εως.ἡ.fluxus.profluuium.
ρυτίς.δος.ἡ.Ruga.
ρωμαϊκός.η.ομ.romanꝰ.latinꝰ.a.ū.
ρομαῖος.α.ομ.romanus.a.um.
ρωμαϊστί.Romane.latine.
ρώμνυμι.μ.σω.π.κα.Roboro.cōfirmo.valido.fortifico.
ρώμνυω.μ.σω.π.κα.Roboro.firmo.valido.fortifico.
σάββας.τος.το.Sabbatum.
σαββατισμός.ου.ὁ.ſabbatiſmꝰ.
σάββατομ.ου.το.Sabbatum.
σαγήνη.ης.ἡ.Sagena.rete.
σαθρός.α.ομ.debilis.maracdꝰ.a.ū.
σαίνω.μ.νω.π.κα.Adulor.moueo. perturbo.commoueo.
σάκκος.εος.το.ſaccus.cilicium.
σαλεύω.μ.σω.π.κα.agito.cōcutio
σάλος.ου.ὁ.fluctus.tempeſtas.cōmotio maris.
σάλπιγξ.γος.ἡ.Tuba.
σαλπίζω.μ.σω.π.κα.Tuba cano
σαλπιστής.ου.ὁ.qui tuba canit.
σαμαρείτης.ου.ὁ.ſamaritanus.
σαμαρεῖτις.δος.ἡ.ſamaritana.

σανδάλιομ.ου.το.Calciamentū muliebre.ſandalium.calige.
σανίς.δος.ἡ.Tabula.
σαπρός.α.ομ.malus.rancidus.a.ū.
σαργάνη.ης.ἡ.Sporta.
σάρδιος.ου.ὁ.Sardius lapis precioſus. [precioſus.
σαρδώνυξ.κος.ἡ.ſardonyx lapis
σαρκικός.η.ομ.Carnalis.e.
σάρκινος.η.ομ.carneus.a.um.
σάρξ.κος.ἡ.Caro.
σαρόω ⁊ σαρῶ.μ.σω.π.κα.verro
σάτα.ωμ.τα.ſeminata.ſata orum.
σάφειρος.ου.ὁ.Saphirus genus lapidis precioſi.
σαφής.εος.ὁ.ἡ.Manifeſtus.a.um.
σβέννυμι.μ.σω.π.κα.Extinguo.
σβεννύω.μ.σω.π.κα.Extinguo.
σβέσαι.Extinxiſſe.
σβέσθαι.Extinctum eſſe.
σβεστικός.η.ομ.Extinctiuus.a.um. Quod habet vim ad extinguendū.
σβέσω.Extinguam.
σέ.Te.
σεαυτόμ.Te ipſum.
σεβάζομαι.μ.σομαι.π.σμαι. Colo.veneror. [adoratur.
σέβασμα.ατος.το.quod colitur ⁊
σεβαστός.η.ομ.auguſtꝰ.colēdꝰ.a.ū.
σέβομαι.colo.veneror.
σειρά.ας.ἡ.Rudens.
σεῖσμα.τος.το.concuſſio.
σεισμός.ου.ὁ.Motus.concuſſio. tempeſtas.procella.terremotus.
σείω.μ.σω.π.κα.concutio.quatio.
σελήνη.ης.ἡ.Luna.
σεληνιάζομαι.μ.σομαι.π.μαι. Lunaticus ſum.
σεμίδαλις.εως.ἡ.Simila.
σεμνός.η.ομ.Grauis.ſeuerus.venerandus.a.um.
σεμνότης.ητος.ἡ.ſeueritas.reuerentia
σεσαλευμένος.η.ομ.Agitatus.a. um.concuſſus.a.um.
σεσαρωμένος.η.ομ.ſcopis mundatus.a.um
σέσηπα.putrefactus ſum.
σεσιγημένος.η.ομ.Tacitus.a.um.
σεσοφισμένος.η.ομ.Eruditus.doctus.a.um.
σεπτός.η.ομ.Uenerandus.a.um.
σέσωκα.ſaluaui.
σεσωρευμενος.η.ομ.Oneratus. cumulatus.grauatus.a.um

σέσωσμαι.ſaluatus fui.
σεσωσμένος.η.ομ.ſaluatus.ſaluus.a.um. [claro
σημαίνω.μ.νω.π.κα.ſignifico.de
σημεῖομ.ου.το.ſignum.
σημειόομαι ⁊ σημειοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.Noto.as.
σήμερομ.Hodie.
σήπομαι.μ.ψομαι.π.πα.Putreſio.putreſco.
σηρικός.η.ομ.ſericus.a.um.
σής.τος.ἡ.Erugo.tinea.
σητόβρωτος.η.ομ.A tinea vel erugine comeſus.a.um.
σθενόω ⁊ σθενῶ.μ.σω.π.κα.cōfirmo.roboro.
σιαγώμ.ονος.ἡ.Maxilla.
σίαλος.ου.ὁ.porcus pinguis.
σιγάω ⁊ σιγῶ.μ.σω.π.κα.taceo
σιγή.ης.ἡ.ſilentium
σιγηρός.α.ομ.taciturnus.a.um.
σιδηροῦς.α.ουμ.ferreus.a.um.
σίδηρος.ου.ὁ.Ferrum.
σικάριος.ου.ὁ.Sicarius.homicida
σίκερα.ας.ἡ.Sicera.
σιμικίνθιομ.Semicinthium.
σίναπι ς.εως.ἡ.ſinapis.
σινδώμ.ονος.ἡ.Sindon.linteum.
σινιᾶσαι.cribrare.Cribrauiſſe.
σιτευτός.η.ομ.ſaginatus.a.um
σιτιστός.η.ομ.Altilis.e.
σιτομέτριομ.ου.το.Tritici menſura.
σῖτος.ου.ὁ.Triticum.
σιωπάω ⁊ σιωπῶ.π.σω.π.κα. Taceo.ſileo.
σιωπή.ης.ἡ.ſilentium.
σκανδαλίζω.μ.σω.π.κα.ſcandalizo.
σκάνδαλομ.ου.το.ſcandalum.
σκάπτω.μ.ψω.π.φα.Fodio.
σκάφη.ης.ἡ.ſcapha.nauis.
σκέλος.εος.το.Crus.
σκεπάζω.μ.σω.π.κα.protego. Tego.
σκέπασμα.τος.το.Indumentum
σκεπαστής.ου.ὁ.Uiſitator.
σκέπη.ης.ἡ.Tegumentum.velamentum.
σκευάζω.μ.σω.π.κα.Preparo. paro.
σκευή.ης.ἡ.Armamenta cuiuſcunq; rei.
σκεῦος.εος.το.ſuppellex.Sarcina.vas.

σκηνή.ης.ἡ.ſcena. tabernaculum.
σκηνοπηγία.ων.τα.ſcenophegia. feſtum iudeoꝛum. ⌈culoꝛū
σκηνοποιός.ου.ὁ.opifex taberna=
σκῆνος.εος.το.tabernaculum.
σκηνόω ꝛ σκηνῶ.μ.σω.ϖ.κα.habito.contubernoꝛ.caſtrametoꝛ.pono tentoꝛium. ⌈habitatio
σκήνωμα.τος.το.Tabernaculum.
σκῆπτρον.ου.το.ſceptrū.
σκιά.ας.ἡ.Umbꝛa.
σκιάζω.μ.σω.ϖ.κα. obumbꝛo.
σκιρτάω ꝛ σκιρτῶ.μ.σω.π.κα. Exulto.
σκληροκαρδία.ας.ἡ.duritiacoꝛdis
σκληρός.α.ον.durus.a.um.
σκληρότης.τος.ἡ. Duritia.
σκληροτράχηλος.η.ον.Durus ceruice.a.um.
σκληρύνω.μ.νω.ϖ.κα.Induro.
σκληρυσμός.ου.ὁ. Induratio. obduratio.
σκνῖφον.ου.το. Genus animalis paruuli volatilis.
σκολιός.α.ον.Toꝛtuoſus.obliquus. pꝛauus.a.um.
σκόλοψ.πος.ὁ.ſtimulus.
σκοπέω ꝛ σκοπῶ. μ.σω. ϖ.κα. conſidero.ſpeculoꝛ.animaduerto.
σκοπιά.ας.ἡ.ſpeculatio.ſpecula.
σκοπός.ου.ὁ.ſignum ad.quod diri gitur ſagitta. pꝛopoſitū aliquod ad quod pergimus.ſpeculatoꝛ.
σκορακισμός.οὐ.ὁ. floccifactio. vilipenſio.contemptus
σκορπίζω.μ.σω.π.κα.ſpargo.
σκορπίος.ου.ὁ.ſcoꝛpius.
σκοτεινός.η.ον.tenebꝛoſus.a.um.
σκοτία.ας.ἡ.Tenebꝛe. rum.
σκοτίζω.μ.σω.π.κα.obſcuro.obte ⌊nebꝛo.
σκότος.εος.το.tenebꝛe.rū.
σκοτόω ꝛ σκοτῶ.μ.σω.π. κα.ob tenebꝛo.obſcuro.
σκυβαλίζομαι.μ.σομαι.π.μαι. repꝛoboꝛ.floccipendoꝛ.
σκύβαλον.ου.το. Stercus.
σκυθρωπός.η.ον.triſtis.ſeuer⁹.a.ū.
σκύλλω.μ.λω.ϖ.κα.vexo. mole=
σκῦλα.ων.τα.ſpolia. ⌊ſto. as.
σκυλεύω.μ.σω.ϖ.κα. ſpolio.as.
σκωληκόβρωτος.η.ον. Conſumptus.avermibus.a.um.
σκώληξ.κος.ὁ.Uermis. ⌈ſmarado
σμαράγδινος.η.ον.res ex lapide
σμάραγδος.ου.ὁ.ſmaragdus lapis.pꝛecioſus.
σμικρύνω.μ.νω.π.κα.Diminuo.
σμύρνα.ης.ἡ.Myrrha.
σμυρνίζω.μ.σω.ϖ.κα.myrrho.as. myrrha condio.
σοί.Tibi.
σορός.ου.ἡ. loculi moꝛtuoꝛum.
σός.η.ον.Tuus.a.um.
σοῦ.tui.genitiuus a pꝛono.tu.
σουδάριον.ου.το.linteū.ſudariū
σοφία.ας.ἡ.ſapientia.
σοφίζομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι. Sapiens videri volo.
σοφίζω.μ.σω.ϖ.κα.inſtruo. infoꝛmo.Doceo.
σοφός.η.ον.ſapiens.
σπαράττω.μ.ξω.ϖ.χα.contur= bo.Lacero.
σπάργανον.ου.το. inuolucrum. faſcia qua infans inuoluitur.
σπαργανόω ꝛ σπαργανῶ. μ. σω.ϖ.κα.Inuoluo.
σπαρείς.εντος.ὁ.ſeminatus.
σπαρῶ.ſeminatus fuero.
σπαταλάω ꝛ σπαταλῶ.μ.σω. ϖ.κα.delitioſe.voluptuoſe viuo.
σπατάλη.ης.ἡ.Cibus.eſca.
σπάω ꝛ σπῶ.μ.σω.ϖ.κα.educo.
σπεῖρα.ας.ἡ. Coboꝛs militum.
σπείρω.μ.ρω.ϖ.κα.ſemino.
σπεκουλάτωρ.ορος.ὁ.ſatelles.
σπένδομαι.μ.σομαι.π.μαι. ſa= crificoꝛ.conſecroꝛ. indutias facio.
σπένδω.μ.σω.ϖ.κα.ſacrifico.libo
σπονδεῖον.ου.το.calix.vas ad libandū.
σπέρμα.τος.το.ſemē.
σπερμολόγος.η.ον.ſeminiuerbi⁹ loquax.qui uerba diſſeminat.
σπεύδω.μ.σω.ϖ.κα.Feſtino. accelero.
σπήλαιον.ου.το.ſpelūca.
σπιθαμή.ης.ἡ.palmus.
σπιλάς.αδος.ἡ.ſcopulus.
σπιλέω ꝛ σπιλῶ.μ.σω.π.κα. Polluo. Maculo.
σπῖλος.ου.ὁ. Macula.
σπιλόω ꝛ σπιλῶ.μ.σω.ϖ.κα. Polluo. Maculo.
σπινθήρ.ρος.ὁ.ſcintilla.
σπλάγχνα.ων.τα.Uiſcera.
σπλαγχνίζομαι.μ.σομαι.ϖ. σμαι.Miſereoꝛ.
σπλαγχνοφάγος.ου.ὁ.Qui comedit viſcera.
σπόγγος.ου.ὁ.ſpongia.
σπόδος.ου.ὁ.Cinis.
σπόριμος.η.ον.ſatus,a. um.
σπόρος.ου.ὁ.ſemen.
σπουδάζω.μ.σω.ϖ.κα.ſollicitus ſum.do operā.
σπουδαῖος.α.ον.ſollicitus.virtuoſus.a.um. ⌈us.
σπουδαιότερος.α.ον. ſolliciuoꝛ.
σπουδαιοτέρως.ſollicitius.
σπουδαίως.ſollicite.
σπουδή.ης.ἡ.ſollicitudo.diligētia.
σπυρίς.δος.ἡ.ſpoꝛta.
σταγών.ονος.ὁ.Gutta.
στάδιος.ου.ὁ.ſtadium.
σταθείς.εντος.ὁ.ſtans.poſtꝙ ſtetit
σταθῆναι.ſtetiſſe
σταθήσομαι.ſtabo.perdurabo. pōderaboꝛ.
σταθμός.ου.ὁ.Pondus. libꝛa.ſtatera.ſtatua.ſtabulum. reſidentia.
σταθῶ.ſtem.ſtetero.
στάκτη.ης.ἡ.Genus.odoꝛamenti.
στάμνος.ου.ὁ.Urna.
στάς.αντος.ὁ. poſtquam ſtetit.
στάσιμος.η.ον.ſtatarius.a. um.ſtabilis.e.
στάσις.εως.ἡ.ſeditio.quies.ſtatus. permanſio.
στατήρ.ρος.ὁ.ſtater.genus nummi
σταυρός.ου.ὁ.crux.
σταυρόω ꝛ σταυρῶ.μ.σω.π.κα crucifigo.
σταφυλή.ης.ἡ.Uua.
στάχυς.υος.ὁ.ſpica.
στέαρ.τος.το.Adeps.
στέγη.ης.ἡ.Domus.tectum.
στένω.μ.ξω.π.χα. ſuſtineo. celo. cooperio.
στεῖρα.ας.ἡ.ſterilis .fe.ge.
στειρόομαι ꝛ στειροῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.ſterilis efficioꝛ vel ſum.
στέλεχος.εος.το.ſtipes. truncus.
στέλλομαι.μ.ουμαι.ϖ.μαι. Deuito.recedo.ſecedo ab aliqua re.iter facio.nauigo.particeps ſū.poſſideo
στέμμα.ατος.το.coꝛona. coꝛonatio.ſtemma.
στεναγμός.ου.ὁ. Gemitus.
στενάζω.μ.ξω.ϖ.χα.Gemo.
στενός.η.ον.Anguſtus.a.um.
στενοχωρέομαι ꝛ στενοχω= ροῦμαι.μ.σομαι.π.ημαι.Anguſtioꝛ.fatigoꝛ.aris.
στενοχωρία.ας.ἡ. Anguſtia.

στένωσις.εως.ἡ.anguſtia.tribulatio.aduerſitas.
στέργω.μ.ξω.ϖ.χα.amo.tolero.contentus ſum.
στερεός.α.ον.Solidus.firmꝰ.a.ū.
στερέοω ⁊ στερεῶ.μ.σω.ϖ.κα.Confirmo.roboro.
στερέωμα.τος.τὸ.firmamētum
στερέωσις.εως.ἡ.robur.fortitudo.
στέρνα.ων.τὰ.planicies late ⁊ plane ipſius terre
στεφανηφορέω ⁊ στεφανηφορῶ.μ.σω.ϖ.κα.Coronor.coronā gero.
στεφανόω ⁊ στεφανῶ.μ.σω.ϖ.κα.Corono.as.
στέφω.μ.ψω.ϖ.φα.Corono.
στῆθι.Sta.erigere.ſurge.
στῆθος.εος.τὸ.Pectus.
στῆκον.Sta.
στήχω.μ.ξω.ϖ.χα.Sto.
στήλη.ης.ἡ.Columna.
στῆναι.Stetiſſe.
στῆσον.Statue.ſta.
στήριγμα.τος.τὸ.Firmamentū.Stabilimentum
στηριγμός.ου.ὁ.firmitas.roboratio
στηρίζω.μ.ξω.π.χα.firmo.roboro.
στῆσαι.ſteriſſe.excitauiſſe
στήσας.αντος.ὁ.Poſtquam ſtatuit.ſtetit.ſtare fecit
στήσω.Stem.cōſtituā.ſtatuam
στιβάδες.ων.αἱ.Stramenta.ſtragula.Arborum ſummitates.virgarum fragmenta.mēſe.lecti.menſe in humo.accubitus ex virgis.
στίγμα.ατος.τὸ.Stigma.pūctū.
στιγμή.ης.ἡ.pūctus.ſignum.
στίλβω.Splendeo.fulgeo.
στιππύον.ου.τὸ.Stuppa.
στοά.ας.ἡ.porticus.
στοιβάδες.ων.αἱ.Idem quod στιβάδες.
στοιχεῖον.ου.τὸ.Elementū.principium.littera.
στοιχέω ⁊ στοιχῶ.μ.σω.ϖ.κα.Vado.procedo.ambulo.
στολή.ης.ἡ.ſtola.genus veſtis.
στολισμός.ου.ὁ.veſtitus.
στόμα.τος.το.os.oris
στόμαχος.ου.ὁ.ſtomachus.
στόμωμα.ατος.τὸ.Cōſolidatio.ferruminatio ferri.
στοχάζομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Eſtimo.coniecto.aſpicio.vado.perue

nio ad certitudinē.
στρατεία.ας.ἡ.militie dignitas.hoc eſt prefectura vt tribunatus.centurionatus.vel huiuſmodi.
στράτευμα.τος.τὸ.Exercitus
στρατεύομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Milito.as.
στρατηγός.ου.ὁ.Dux.
στρατιά.ας.ἡ.Exercitus.
στρατιώτης.ου.ὁ.Miles.
στρατολογέω ⁊ στρατολογῶ.μ.σω.ϖ.κα.Exercitum duco.imperator ſum.
στρατοπεδάρχης.ου.ὁ.Tribunus militum.preſes militie.
στρατόπεδον.ου.τὸ.Exercitus
στραφείς.εντος.ὁ.conuerſus
στραφήσομαι.conuertar.
στραφῶ.cōuerſꝰ fuero.cōuertar.
στρεβλή.ης.ἡ.contorſio.tortura.conuulſio illa que fit cū aliquis torquetur
στρεβλός.η.ον.tortuoſus.deprauatus.a.um.
στρεβλόω ⁊ στρεβλῶ.μ.σω.ϖ.κα.Deprauo.torqueo.ligo.flagello.
στρέφω.μ.ψω.ϖ.φα.conuerto.
στρηνιάω ⁊ στρηνιῶ.μ.σω.π.κα.Luxurior.vitioſus ſum.
στρῆνος.Luxus.Delitie.
στρουθίον.ου.τὸ.paſſer.
στροφή.ης.ἡ.Verſutia.
στρόφος.ου.ὁ.Dolor inteſtinorū.Tormines.
στρώννυμι.μ.σω.ϖ.κα.Sterno.
στρωννύω.μ.σω.π.κα.Sterno.
στυγητός.η.ον.Odibilis.e.odio dignus.a.um.
στυγνάζω.μ.σω.π.κα.Triſtis ſū.
στυγνός.η.ον.horrendus.a.um.
στύλος.ου.ὁ.Colūna.baſis ſuper columnā.
στῶ.Stem.ſtetero.
στωικός.η.ον.Stoicus.a.um.ſecta fuit philoſophorum.
σύ.Tu.
συγγελάω ⁊ συγγελῶ.μ.σω.ϖ.κα.corrideo.ſimul rideo.
συγγένεια.ας.ἡ.Cognatio.
συγγενής.εος.ὁ.ἡ.Cognatus.propinquus.a.um.
συγγενίς.δος.ἡ.Cognata.
συγγηράω ⁊ συγγηρῶ.μ.σω.ϖ.κα.Conſeneſco.
συγγνώμη.ης.ἡ.Venia.
συγγνωστός.η.ον.Ignoſcendus

venia dignus.a.um.
συγγυμνασία.ας.ἡ.Coexercitatio.conuerſatio.
συγκάθημαι.Simul ſedeo.
συγκατίζω.μ.σω.ϖ.κα.Simul ſedeo.ſimul ſedere facio.
συγκακοπαθέω ⁊ συγκακοπαθῶ.μ.σω.ϖ.κα.Simul laboro.erumnas tolero.
συγκακουχέομαι ⁊ συγκακουχοῦμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.affligor.
συγκαλέω ⁊ συγκαλῶ.μ.σω.ϖ.κα.Conuoco.
συγκαλύπτω.μ.ψω.ϖ.φα.cooperio.Velo.as.
συγκάμπτω.μ.ψω.ϖ.φα.incuruo
συγκαταβαίνω.μ.σομαι.π.κα.Simul deſcendo.
συγκαταβάς.αντος.ὁ.Poſtquā ſimul deſcendit.
συγκατάθεσις.εως.ἡ.conſēſus.cōpoſitio
συγκατατίθεμαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.Aſſentior.conſentio.
συγκαταψηφίζω.μ.σω.ϖ.κα.Simul.numero.as.connumero.
συγκατέβην.ſimul deſcendi.fui.
συγκατεψηφίσθην.cōnumeratꝰ
σύγκειμαι.componor.
συγκεκαλυμμένος.η.ον.coopertꝰ velatus.a.um.
συγκεκλεισμένος.η.ον.concluſꝰ.a.um.
συγκεκραμένος.η.ον.commixtus admixtus.temperatus.a.um.
συγκεκυφώς.οτος.ὁ.poſtꝙ īcuruauit ⁊ inclinauit ſe.
συγκεράννυμι.μ.σω.ϖ.κα.tempero.miſceo.
συγκεραννύω.μ.σω.ϖ.κα.tempero.miſceo.
συγκέχυμαι.cōfuſꝰ.pturbatꝰ ſū.
συγκεχυμένος.η.ον.Confuſus.perturbatus.a.um.
συγκινέω ⁊ συγκινῶ.μ.σω.ϖ.κα.Simul moueo.commoueo.
συγκλείω.μ.σω.ϖ.κα.Simul claudo.concludo.
συγκληρονόμος.ου.ὁ.Coheres.ſimul heres.
συγκλύζω.μ.σω.ϖ.κα.ſimul inundo.
συγκοινωνέω ⁊ συγκοινωνῶ.μ.σω.ϖ.κα.Particeps ſum.
συγκοινωνός.ου.ὁ.ſociꝰ.pticeps
συγκολλάω ⁊ συγκολλῶ.μ.σω.ϖ.κα.Conglutino.
συγκομίζω.μ.σω.π.κα.Curo.ſimul fero.

σύγκριμα.τος.τὸ.cōparatio.
συγκρίνω.μ.νω.ϖ.κα.comparo.
σύγκρισις.εως.ἡ.comparatio.
συγκυρία.ας.ἡ.Occaſio.ſors.
συγκύπτω.μ.ψω.ϖ.φα.Inclinor.vel inclino aliud.
συγκύφω.μ.ψω.ϖ.φα.Inclinor inclino aliud.
συγχαίρω.μ.σομαι.ϖ.κα.Congratulor.congaudeo.
συγχέω.μ.ευσω.π.κα.Confundo
συγχράομαι ⁊ συγχρῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.cōmunico.coutor.
σύγχυσις.εως.ἡ.Confuſio.
συζάω ⁊ συζῶ.μ.σω.ϖ.κα.ſimul viuo.
συζεύγνυμι.μ.ξω.ϖ.χα.cōiūgo.
συζευγνύω.μ.ξω.π.χα.cōiūgo.
συζήσω.Simul viuam.
συζητέω ⁊ συζητῶ.μ.σω.ϖ.κα.Conquiro.diſputo.
συζήτησις.εως.ἡ.cōquiſitio.queſtio
συζητητής.ου.ὁ.Conquiſitor.exquiſitor.ſcrutator.
σύζυγος.η.ον.cōpar.ſub eodē iugo
συζωοποιέω ⁊ συζωοποιῶ.μ.σω.π.κα.conuiuifico.
συκάμινον.ου.τὸ.genus arboris ſic vocate.
συκῆ.ης.ἡ.ficus arbor.
συκομοραία.ας.ἡ.arbor ſic vocata
συκομωρεά.ας.ἡ.arbor ſic vocata
σῦκον.ου.τὸ.ficus fructus.
συκοφαντέω ⁊ συκοφαντῶ.μ.σω.π.κα.calumnior.falſā litē intēdo.fraudulenter aliquid quero.
συλαγωγέω ⁊ συλαγωγῶ.μ.σω.ϖ.κα.Decipio.
συλέω ⁊ συλῶ.μ.σω.ϖ.κα.predor.Rapio.
συλλαβεῖν.cōprehendiſſe.
συλλαβέσθαι.Adiuuiſſe.comprehenſum fuiſſe.
συλλαβόμενος.η.ον.Poſtquam comprehendit.comprehenſus eſt.
συλλαβών.οντος.ὁ.Poſtquam adiuuit.comprehendit.
συλλαλέω ⁊ συλλαλῶ.μ.σω.ϖ.κα.colloquor.
συλλαμβάνομαι.μ.ψομαι.ϖ.μαι.Adiuuo.
συλλαμβάνω.μ.ψομαι.π.μαι Adiuuo.comprehendo.concipio.
συλλέγω.μ.ξω.ϖ.χα.colligo.
συλληφθείς.εντος.ὁ.comprehenſus.conceptus.

συλληφθῆναι.Comprehenſum.conceptum fuiſſe.
συλλήψομαι.cōprehēdā.cōcipiā
συλλογίζομαι.μ.σομαι.π.μαι colligo.
συλλογισμός.ου.ὁ.Ratiocinatio.collectio.cogitatio.
συλλυπέομαι ⁊ συλλυποῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.cōtriſtor.ſimul triſtor.
συμβαίνω.μ.σομαι.π.ηκα.cōtingo.accido.
συμβάλλω.μ.λω.π.κα.confero.ſimul iacio.concurro.ſimul uenio.
συμβάς.αντος.ὁ.poſtquā accidit
συμβασιλεύω.μ.σω.ϖ.κα.ſimul regno.as.
συμβέβηκα.contigi.accidi.
συμβεβηκώς.οτος.ὁ.Poſtquam contigit.accidit.
συμβέβλημαι.contuli.profui.
συμβησόμενος.η.ον.Qui continget.eueniet.
συμβιβάζομαι.μ.σομαι.π.μαι.In ſocietatem venio.
συμβιβάζω.μ.σω.ϖ.κα.certior ſū certior ſio.cōnecto.inſtruo.doceo.
συμβίωσις.εως.ἡ.communicatio vite.contubernium.ſodalitas.
συμβιώσομαι.ſimul viuā.
συμβολοκοπέω ⁊ συμβολοκοπῶ.μ.σω.ϖ.κα.pticeps ſū.ɔuerſor
σύμβολον.ου.τὸ.Signum.ſimilitudo.accidens quod proprie declarat rem aliquā.
συμβουλεύομαι.μ.σομαι.ϖ.μαι.conſulto.delibero.
συμβουλεύω.μ.σω.ϖ.κα.cōſulo.
συμβουλία.ας.ἡ.cōſilium.
συμβούλιον.ου.τὸ.ɔciliū.cōſiliū
σύμβουλος.ου.ὁ.conſiliarius.
συμμαθητής.ου.ὁ.cōdiſcipulus.
συμμαρτυρέω ⁊ συμμαρτυρῶ.μ.σω.ϖ.κα.teſtimoniū reddo.
συμμερίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.comparticipo.
συμμέτοχος.ου.ὁ.conſocius.cōparticeps.
συμμιμητής.ου.ὁ.coimitator.
συμμορφόομαι ⁊ συμμορφοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.ɔfiguror
σύμμορφος.η.ον.conformis.eiuſdem forme
συμπαθέω ⁊ συμπαθῶ.μ.σω.π.κα.compatior.condoleo.miſereor.

συμπαθής.εος.ὁ.ἡ.compatiens.qui cōdolet.
συμπαίζω.μ.σω.ϖ.κα.colludo.
συμπαραγενόμενος.η.ον.Poſtquam ſimul venit.
συμπαραγίνομαι.μ.σομαι.π.ημαι.Simul venio.ad ſum.fauco
συμπαρακαλέω ⁊ συμπαρακαλῶ.μ.σω.ϖ.κα.Simul aduoco exhortor.conſolor.
συμπαρακληθῆναι.Simul conſolatum eſſe.
συμπαραλαβεῖν.Simul aſſumpſiſſe.coaſſumpſiſſe.
συμπαραλαβών.οντος.ὁ.poſtquam coaccepit.ſimul ſumpſit.
συμπαραλαμβάνω.μ.ψομαι.ϖ.μμαι.Simul accipio.
συμπαραμένω.μ.νω.ϖ.κα.ſimul maneo
συμπαρεγενόμην.ſimūl affui.faui.
συμπάρειμι.ſimul ſū.ſimul adſū.
συμπαρών.οντος.ὁ.Poſtquam ſimul affuit.
συμπάσχω.μ.σομαι.ϖ.θα.compatior.condoleo.
συμπέμπω.μ.ψω.ϖ.φα.ſimul mitto.
συμπεριλαβών.οντος.ὁ.Poſtquam ſimul accepit.
συμπεριλαμβάνω.μ.ψομαι.ϖ.μμαι.coaccipio.ſimul accipio.
συμπεριφέρομαι.μ.σομαι.ϖ.γμαι.Simūl feror.ɔſētio.idē ſētio.
συμπεφυκώς.οτος.ὁ.Simul natus.inuolutus.innexus.a.um
συμπίνω.μ.σω.π.κα.ſimul bibo.
συμπληρόω ⁊ συμπληρῶ.μ.σω.ϖ.κα.compleo.
συμπνίγω.μ.ξω.ϖ.χα.ſuffoco.ſtrangulo.
συμπολίτης.ου.ὁ.conciuis.
συμπονέω ⁊ συμπονῶ.μ.σω.ϖ.κα.Simul laboro.
συμπορεύομαι.μ.σομαι.π.μαι conuenio.concurro.confluo.
συμπόσιον.ου.τὸ.conuiuiū.
συμπρεσβύτερος.α.ον.cōſenior.
συμφέρω.μ.σω.ϖ.κα.Confero.proſum.in vnum confero.
σύμφημι.μ.σω.π.κα.conſentio.cōſono.concordo.
συμφορά.ας.ἡ.calamitas.aduerſitas.
συμφυλέτης.ου.ὁ.contribulis.Ex eadem tribu.
συμφύρομαι.μ.ουμαι.ϖ.μαι.conglutinor.coagmentor.ſubigor vt maſſa ⁊ commiſceor.

συμφύω.μ.σω.ϖ.κα.ſiml' naſcor.
συμφωνέω ⁊ συμφωνῶ.μ.σω ϖ.κα.conſentio.conuenio.
συμφώνησις.εως.ἡ.Conſonãtia. concordia.conformitas.conuentio.
συμφωνία.ας ἡ.concordia vocum. melodia.ſymphonia.
σύμφωνος.η.ον.concors.cõſentiẽs
συμψηφίζω.μ.σω.ϖ.κα. computo.connumero.
σύν.cũ.ſimul.
συνάγαγε.congrega.
συναγαγεῖν.congregauiſſe.
συναγάγω.cõgregẽ.cõgregauero.
συναγαγών.οντος.ὁ. poſtquam congregauit.
συνάγω.μ.ξω.ϖ.χα. congrego
συναγωγή.ης.ἡ.Synagoga.congregatio.
συναγωνίζομαι.μ.σομαι.ϖ.σμαι.cooperor.ſiml' laboro.adiuuo
συναθλέω ⁊ συναθλῶ.μ.σω.π κα.collaboro.ſimul laboro.
συναθροίζω.μ.σω.ϖ.κα.cõgrego
συναίρω.μ.ρω.ϖ.κα.ſumo.pono confero. ⌈uus.a.um
συναιχμάλωτος.η.ον. concapti-
συνακολουθέω ⁊ συνακολουθῶ.μ.σω.ϖ.κα.ſimul ſequor.
συναλγέω ⁊ συναλγῶ.μ.σω.ϖ.κα.cõdoleo.ſimul doleo.
συναλίζομαι.μ.σομαι.π.σμαι. Simul comedo.
συναναβαίνω.μ.σομαι.ϖ.κα. coaſcendo.ſimul aſcendo. ⌈dit
συναναβάς.αντος.ὁ.poſtꝙ coaſcẽ-
συνανάκειμαι.ſimul diſcumbo.
συναναμίγνυμι.μ.ξω.ϖ.χα. cõmiſceo.ſimul miſceo.
συναναμιγνύω.μ.ξω.ϖ.χα. cõmiſceo.ſimul miſceo.
συναναπαύομαι.μ.σομαι.π.μαι.ſimul quieſco.refrigeror.
συναναστροφή.ης.ἡ. conuerſatio
συνανεκείμην.ſimul diſcumbebam
συναντάω ⁊ συναντῶ.μ.σω.π κα.Obuiã eo.obuio.contingo.⌈ro.
συναντιλάβομαι.adiuuẽ.adiuue-
συναντιλαμβάνομαι.μ.ψομαι.ϖ.μμαι.adiuuo.ſiml' p̄ualeo
συναντλέω ⁊ συναντλῶ.μ.σω π.κα.ſimul haurio.
συναπάγομαι.μ.ξομαι.π.μαι. conſentio.idem ſentio.
συναπάγω.μ.ξω.π.χα.ſiml' duco

συναπέθανον.ſimul perij.occubui.runt.
συναπέστειλα.ſimul miſi.
συναπήχθην.ſimul ductus ſum.
συναπόθανε.ſimul morere.
συναποθανεῖν.ſimul mortuũ fuiſſe
συναποθνήσκω.μ.ουμαι.π.κα ſimul morior.commorior.
συναπόλλυμι.μ.σομαι.π.κα.Simul pereo.
συναπολλύω.μ.σομαι.π.κα. ſimul pereo.
συναπολοῦμαι. ſimul peribo.
συναποστέλλω.μ.λω.ϖ.κα.ſimul mitto.
συναπωλόμην. ſimul perij.
συνάπτω.μ.ψω.ϖ.φα.coniungo.contingo.pertingo.
συνάραι.ponere.poſuiſſe.ſũpſiſſe.
συναρμολογέω ⁊ συναρμολογῶ.μ.σω.ϖ.κα.conſtruo.
συναρπάζω.μ.ξω.ϖ.χα.corripio.rapio.arripio.
συναυξάνομαι.μ.σομαι.π.μαι ſimul creſco.
συναχθείς.εντος.ὁ.cõgregatus.
σύνδειπνος.η.ον.qui ſimul cum alio cenat.
σύνδεσμος.ου.ὁ.vinculũ.cõiũctio
συνδέω.μ.σω.π.κα.colligo.
συνδιαιτάω ⁊ συνδιαιτῶ.μ.σω.ϖ.κα.conuiuo.conuerſor
συνδοξάζω.μ.σω.π.κα. conglori-
σύνδουλος.η.ον.cõſeruꝰ.a.ũ.⌊fico
συνδρομή.ης.ἡ.concurſus.us.
συνέβαινον.contingebam.ant.
συνέβαλλον.Diſputabam. conferebam.ſimul iaciebaʒ. ant.
συνεβαλόμην.cõtuli.profui.
συνέβην.contigi.accidi.
συνεβλήθην.ſimul iactus fui.comparatus fui. ⌈liberaui.
συνεβουλευσάμην.cõſultaui.de-
συνεγγίζω.μ.σω.ϖ.κα.appropinquo.
σύνεγγυς.prope. ⌈conreſuſcito
συνεγείρω.μ.ρω.ϖ.κα.coercito.
συνέδραμον.concurri.runt.
συνεδρεύω.μ.σω.ϖ.κα.ſimul ſedeo.conſiſto.
συνέδριον.ου.τὸ.cõſeſſus.cõciliũ
συνέζευξα.coniunxi.
συνεζήτουν.diſputabã.ꝯquirebã.ãt
συνεζωοποίησα.conuiuificaui.
συνεθέμην.compoſui.pactus ſum.

συνεθίζω.μ.σω.ϖ.κα.conſuefacio
συνέθλιβον.comprimebam.ant.cõpreſſi.runt.
συνείδησις.εως.ἡ.conſcientia.
συνείδω.μ.σω.π.κα.conſcius ſuʒ. conſidero.
συνειδώς.οτος.ὁ.Poſtꝙ conſiderauit.conſcius fuit.
συνειληφώς.οτος.ὁ.poſtꝙ conce-
σύνειμι.Simul ſum.conuerſor⌊pit
συνειπόμην.ſequebar.comitabar. ſecutus.comitatus fui.
συνεισελεύσομαι.ſimul ingrediar.ſimul intrabo.
συνεισέρχομαι.μ.σομαι.ϖ.θα. ſimul intro.
συνεισῆλθον.ſimul intraui.runt.
συνειχόμην.tenebar.ꝯprehẽdebar
συνεκάθισα.ſimul ſedi.ſimul ſedere feci.
συνεκάλεσα.conuocaui.
συνέκδημος.η.ον.comes peregrinationis.peregrinus.a.um.
συνεκέρασα.Temperaui.
συνεκίνησα.commoui.
συνέκλεισα.concluſi.
συνεκόμισα.curaui.ſuſtuli.ſiml' tuli
συνεκπολεμέω ⁊ συνεκπολεμῶ.μ.σω.π.κα.ſimul pugno.
συνεκτίσθην.ſimul creatus fui.
συνέκτισμαι.ſimul creatus fui.
συνέλαβον.concepi.comprehendi. auxilium tuli.runt.
συνελάλησα.collocutus fui.
συνελάλουν.colloquebar.antur.
συνελάω ⁊ συνελῶ.μ.σω.π.κα compello.reconcilio.
συνέλεξα.collegi.
συνεληλύθειν.conuenerã. in eundem locum cum alijs veneram.
συνεληλυθώς.οτος.ὁ.Poſtꝙ ſimul venit.
συνελθεῖν.conueniſſe.ſimul veniſſe
συνέλθω.conueniam.conuenero. ſimul venero.
συνελθών.οντος.ὁ.poſtquam cõuenit.ſimul venit.
συνελογισάμην.cogitaui. collegi
συνενέγκας.αντος.ὁ.Poſtquaʒ contulit.coaceruauit.ſimul tulit.
συνέξω.continebo.
συνεπάθησα.compaſſus fui.
συνεπεθέμην.cõſenſi.ſimul adieci.
συνέπεμψα.ſimul miſi.
συνεπέστην.ſimul inſurrexi.

συνεπιμαρτυρέω ⁊ συνεπιμαρτυρῶ.μ.σω.π.κα.Simul teſtoꝛ. conteſtificoꝛ.
συνέπιον.ſimul bibi.runt.
συνεπιτίθημι.μ.σω.π.κα.Simul adiſcio.conſentio. Appono.
συνεπληρούμην.ſimul cõplebar.
συνέπνιγον.Suffocabã.ant.ui.rũt
συνέπνιξα.ſuffocaui.
συνέπομαι.μ.ψομαι.π.μμαι. conſequoꝛ.comitoꝛ.
συνεπορευόμην.ſimul ibam.
συνεργέω ⁊ συνεργῶ.μ.σω.π κα.cooperoꝛ.
συνεργός.ου.ὁ.coopatoꝛ. adiutoꝛ
συνέρχομαι.μ.σομαι.π.θα.cõuenio.confluo.ſimul venio.
σύνες.intellige. ⌈duco.
συνεσθίω.μ.σω.π.κα.Simul mã
σύνεσις.εως.ἡ.Intellectus.
συνεσπάραξα.diſſipaui.dilaceraui
συνεσταλμένος.η.ον.Abbꝛeuiatus.breuis.e.
συνεσταυρώθην.concrucifixꝰ fui.
συνεσταύρωμαι.Cõcrucifixꝰ fui.
συνεσταυρωμένος.η.ον.Cõcrucifixus.a.um.ſimul crucifixus.a.ũ.
συνέστειλα.Coꝛripui. Amoui.
συνέστηκα.Conſtiti.
συνέστησα.Exhibui.
συνεστώς.ωτος.ὁ. poſtquam ſimul ſtetit.conſtitit.
συνέσχον.continui. runt.
συνέταξα.conſtitui. oꝛdinaui.
συνετάφην.Conſepultus fui.
συνετεθείμην.coniurauerám. conſpirauerã. Simul poſitus fuerã.
συνετέθην.Simul poſitus fui.coniuraui.conſpiraui.
συνετέλεσα.Conſumaui.finiui.
συνετελέσθην.finitꝰ. conſũptꝰ fui.
συνετήρησα.Conſeruaui.
συνετήρουν.conſeruabam, ant.
συνετός.η.ον.pꝛudens.intelligens.
συνέτριψα.Contriui.
συνετῶς.Pꝛudenter.
συνευλοκέω ⁊ συνευλοκῶ.μ.σω.π.κα.Conſentio. applaudo particeps ſum.
συνευωχέομαι ⁊ συνευωχοῦμαι.μ.σομαι.π.ημαι.Simul epuloꝛ.
συνέφαγον.Simul comedi. rũt.
συνεφίστημι.μ.σω.π.κα.Simul inſurgo.

συνεφωνήθην.conueni. cõcoꝛdaui.
συνεφώνησα.conueni.concoꝛdaui.
συνέχαιρον.congratulabar. antur.
συνέχεα.Confudi.
συνέχεον.Confundebam.concitabaꝫ.ant.
συνέχομαι.μ.ξομαι.π.μαι.Detineoꝛ.coartoꝛ.
συνεχύθην.Confuſus fui.
συνέχω.μ.ξω.π.κα.Compꝛimo. coãguſto.coarto. circundo.cõtineo
συνεψήφισα.ꝯputaui. ꝯnumeraui
συνήγαγον.cõgregaui.collegi.rũt.
συνήγειρα.ꝯreſuſcitaui.coexcitaui.
συνηγέρθην.Conſurrexi.conreſuſcitatus fui.
συνηγμένος.η.ον.congregatꝰ.a.ũ.
συνήδομαι.μ.σομαι.π.μαι.condelectoꝛ.
συνήθεια.ας.ἡ.conſuetudo. mos.
συνήθλησα.Simul laboꝛaui.
συνηθροισμένος.η.ον.congregatus.a.um.
συνῆκα.Intellexi.
συνήλασα.compuli. Reconciliaui.
συνῆλθον.conueni.runt.
συνηλικιώτης.ου.ὁ. coetaneus.
συνῆν.conuerſatus ſum.fui cum aliquo.ſimul ſui vel eram.
συνήντησα.Obuiaui.
συνήργουν.cooperabar.antur.
συνηρπάκειν.coꝛripuerã.arripuerã.
συνήρπασα.coꝛripui.rapui.arripui
συνηρχόμην. conueniebam.
συνῆσαν. ſimul erant. conuerſati erant fuerunt.
συνήσω.Intelligam.
συνήχθην.cõgregatus ſum.cõueni.
συνθάπτω.μ.ψω.π.φα. Conſepelio.
συνθήκη.ης.ἡ.ſpõſio.pactũ. pactio.
συνθλάω ⁊ συνθλῶ.μ.σω.π.κα Confringo.
συνθλίβω.μ.ψω.π.φα. cõpꝛimo
συνθρύπτω.μ.ψω.π.φα.affligo
συνιδών.οντος.ὁ.Poſtquam cõſideraunt.aſpexit.
συνιείς.εντος.ὁ.Intelligens.
συνιέναι.Intelligere.
συνίημι.μ.σω.π.κα.Intelligo.
συνιστάνω.commendo.
συνιστάω ⁊ συνιστῶ.μ.σω.π.κα.cõmendo. ⌈cõſtituo.cõmẽdo
συνίστημι.μ.σω.π.κα. ſimul ſuꝫ.
συνιῶ.intelligã.

συνιῶν.ωντος.ὁ.intelligens.
συνιών.οντος.ὁ.conueniens.ſimul veniens.
συνκτίζω.μ.σω.π.κα. ſimul creo.
συνοδεύω.μ.σω.π.κα.ſimul iter facio.
συνοδία.ας.ἡ.coitineratio. comitatus ⁊ ſocietas in itinere.
σύνοιδα.conſcius fui.conſcius ſum
συνοικέω ⁊ συνοικῶ.μ.σω.π.κα cohabito.
συνολκή.ης.ἡ.cõtractio.attractio.
συνομιλέω ⁊ συνομιλῶ.μ.σω. π.κα.conuerſoꝛ.colloquoꝛ.
συνομορέω ⁊ συνομορῶ.μ.σω π.κα.cõterminꝰ ⁊ finitimꝰ habito
συνόντες.ων.οἱ. conueniẽtes.coexiſtentes.
συνουσιασμός.ου. ὁ. coitus.
συνοχή.ης.ἡ.pꝛeſſura.coarctatio.
συντάσσω.μ.ξω.π.χα. oꝛdino. conſtituo.is. ⌈ſtituo.
συντάττω.μ.ξω.π.χα.oꝛdino.con
συνταφείς.εντος.ὁ.ꝯſepultꝰ.a.ũ.
συντέλεια.ας.ἡ.conſumatio.finis. Adiumentum.vtilitas.
συντελέω ⁊ συντελῶ.μ.σω.π.κα.conſumo.finio.
συντέμνω.μ.τμήσω.π.κα.Abbꝛeuio.conſcindo.
συντετμημένος.η.ον.Abbꝛeuiatus.conciſus.a.um.
συντετριμμένος.η.ον.concuſſus. contritus.confractus.quaſſatꝰ.a.ũ
συντετρίφθαι.confractũ. cõtritũ eẽ
συντηρέω ⁊ συντηρῶ.μ.σω.π.κα.conſeruo.cuſtodio.
συντίθεμαι.μ.σομαι.π.μαι.conſpiro.coniuro. ⌈paciſcoꝛ.
συντίθημι.μ.σω.π.κα.Compono
σύντομος.η.ον.bꝛeuis.e.
συντόμως.Bꝛeuiter. ⌈curro.
συντρέχω.μ.ουμαι.π.κα.con
συντριβή.ης.ἡ.contritio.Afflictio.
συντρίβω.μ.ψω.π.φα.conflicto. concutio.Quaſſo.frango.
σύντριμμα.τος.το.contritio.afflictio.
σύντροφος.η.ον.collactaneꝰ.a.ũ.
συντρώγω.μ.ουμαι.ſimul. comedo.
συντυγχάνω.μ.ξομαι.π.κα. Adeo.conuenio.
συντυχεῖν.aduiſſe.conueniſſe.
συντύχω.Adiero.conuenero.

συνυπεκρίθην. Una ſimulaui. Aliene ſimulationi conſenſi.
συνυποκρίνομαι. μ. ουμαι. πω. μαι. Simul ſimulo. Aliene ſimulationi conſentio.
συνυπουργέω. ꝛ συνυπουργῶ. μ. σω. π. κα. Adiuuo.
συνῶ. Intelligam.
συνωδίνω. μ. νω. π. κα. Parturio. dolores partus ſentio.
συνωκηκώς. οτος. ὁ. Poſtꝗ̃ ſimul habitauit.
συνωμοσία. ας. ἡ. coniuratio.
συνών. οντος. ὁ. ſimul exiſtens. cõuerſans.
συρίζω. μ. σω. πω. κα. ſibilo. as.
συρισμός. ου. ὁ. ſibilus.
σύρος. α. ον. ſyrus. a. um.
σύρτις. εως. ἡ. ſyrtis. locus in mari periculoſus.
σύρω. μ. ρω. π. κα. traho. vi cõpello
συσπαράττω. μ. ξω. πω. χα. Diſſipo. dilanio. dilacero.
σύσσεισμός. ου. ὁ. concuſſio. terremotus.
συσσείω. μ. σω. πω. κα. concutio.
σύσσημον. ου. το. ſignum.
σύσσωμος. η. ον. concorporalis. e.
συσταθείς. εντος. ὁ. cõmendatus.
συστασιαστής. ου. ὁ. Qui ſimul cum alijs fecit ſeditionem.
σύστασις. εως. ἡ. cõſtitutio. diſpõ.
συστατικός. η. ον. Qui ſimul cum alijs fecit. ſeditionem.
συσταυρόω. ꝛ συσταυρῶ. μ. σω. πω. κα. concrucifigo.
συστέλλω. μ. λω. π. κα. Abbreuio. corripio. ⌈ſco.
συστενάζω. μ. σω. πω. κα. Ingemiſco.
συστίασις. εως. ἡ. coepulatio. conuiuium.
συστοιχέω. ꝛ συστοιχῶ. μ. σω πω. κα. coniunctus ſum. ꝓpe ſum.
συστρατιώτης. ου. ὁ. commilito
συστρέφω. μ. ψω. π. φα. cõuerto. congrego. voluo.
συστροφή. ης. ἡ. conuerſio.
συσχηματίζω. μ. σω. π. κα. conformo.
σφαγή. ης. ἡ. occiſio. ⌈lo.
σφαγίζω. μ. σω. π. κα. occido. iugulo.
σφάγιον. ου. το. Uictima.
σφάζω. μ. σω. π. κα. iugulo. occido
σφάλλομαι. μ. ουμαι. πω. μαι. Erro. pedem percutio. offendo.

σφάλλω. μ. λω. πω. κα. Erro. offẽdo. pedem ad lapidem percutio.
σφενδόνη. ης. ἡ. fũda. ꝛ locus in anulo vbi figitur lapis.
σφήξ. κος. ὁ. Ueſpa.
σφιγγία. ας. ἡ. parſimonia. tenuitas. victus.
σφόδρα. vehementer. valde.
σφοδρός. α. ον. validus. vehemens
σφοδρῶς. vehementer.
σφραγίς. δος. ἡ. ſigillũ. ſignaculũ.
σφύρα. ας. ἡ. maleus.
σφυρόν. ου. το. planta pedis
σχεδία. ας. ἡ. nauis.
σχεδόν. circiter. ferme. quaſi.
σχῆμα. ατος. το. figura. forma.
σχίζω. μ. σω. π. κα. ſcindo. diuido.
σχίσμα. ατος. το. ſciſma. ſciſſura.
σχοίνιον. ου. το. funiculus. funis. rudens. ⌈ſus ſum.
σχολάζω. μ. σω. πω. κα. vaco. ocioſus ſum.
σχολή. ης. ἡ. ſchola. ocium.
σχῶ. habeam. ro.
σώζω. μ. σω. π. κα. ſaluo. as.
σῶμα. τος. το. corpus.
σωματικός. η. ον. corporalis. e.
σωματικῶς. corporaliter.
σωρεύω. μ. σω. πω. κα. congero. accumulo.
σωρηδόν. aceruatim. cumulatim.
σωτήρ. ηρος. ὁ. ſaluator.
σωτηρία. ας. ἡ. ſaluatio.
σωτήριον. ου. το. ſalutare. ſaluatio
σωτήριος. α. ον. ſanabil'. ſaluabil'. e.
σωφρονέω. ꝛ σωφρονῶ. μ. σω. π κα. ſapio. ſapiens ꝛ prudens ſum.
σωφρονίζω. μ. σω. πω. κα. Prudẽtiam doceo.
σωφρονισμός. ου. ὁ. ſobrietas.
σωφρόνως. prudenter. ſobrie.
σωφροσύνη. ης. ἡ. ſobrietas.
σώφρων. ονος. ὁ. ἡ. prudens.
τά. Articulus prepoſitiuus numeri pluralis generis neutri.
τάγμα. τος. το. ordo.
τὰ δέ. partim autem.
ταῖς. Articulus prepoſitiuus datiui pluralis generis feminini.
τακήσομαι. liqueſcam.
τακτός. η. ον. ordinatus. ſtatutus. a. ũ
ταλαιπωρέω. ꝛ ταλαιπωρῶ. μ. σω. πω. κα. Miſer ſum. in erumna poſitus ſum.
ταλαιπωρία. ας. ἡ. Infelicitas. miſeria. erumna.

ταλαίπωρος. α. ον. miſer. a. um.
ταλαντιαῖος. α. ον. Res tãti ponderis vt eſt talentum.
τάλαντον. ου. το. talentum.
τάλας. νος. ὁ. miſer.
ταμεῖον. ου. το. Cubiculum. repoſitorium. penetrale.
τὰ μέν. partim quidem.
ταμίειον. ου. το. cubiculum. repoſitorium. penetrale.
τανῦν. nunc.
τανύω. μ. σω. π. κα. extendo.
ταξάμενος. η. ον. poſtꝗ̃ ordinauit. conſtituit. vel ordinatus ꝛ conſtitutus fuit.
τάξις. εως. ἡ. ordo. officium.
ταπεινός. η. ον. humilis. e.
ταπεινοφροσύνη. ης. ἡ. humilitas
ταπεινόω. ꝛ ταπεινῶ. μ. σω. π. κα Humilio. as.
ταπείνωσις. εως. ἡ. Humilitas. Humiliatio. ⌈turbo.
ταράσσω. μ. ξω. πω. χα. turbo. perturbo.
ταράττω. μ. ξω. πω. χα. turbo. ꝑturbo. ⌈multus.
ταραχή. ης. ἡ. turbatio. cõmotio. tumultus.
ταραχθῶ. turbatus fuero.
τάραχος. εος. το. tumult⁹. turbatio
ταραχώδης. εως. ὁ. ἡ. Turbatiuus. tumultum faciens.
ταρσός. ου. ὁ. Ala. penna. ordo remigantium. ſumma pars pedis iuxta digitos. vas in quo cõditur caſe⁹.
ταρταρόω. ꝛ ταρταρῶ. μ. σω. π κα. In tartarum trudo ꝛ mitto.
τάς. Articulus prepoſitiuus. femi. g. numeri plura.
τάσσω. μ. ξω. π. χα. ordino ꝛ i magiſtratum colloco. conſtituo.
τάττω. μ. ξω. πω. χα. Ordino ꝛ i magiſtratum colloco. conſtituo.
ταῦρος. ου. ὁ. taurus.
ταῦτα. ων. τα. Hec. pluralis numeri. gene. neu.
ταύτῃ. hac. aduerb. huic. fe. ge.
ταφή. ης. ἡ. ſepultura.
τάφος. ου. ὁ. ſepultura.
τάχα. forte. aduerb.
ταχέως. velociter. cito.
ταχινός. η. ον. velox. celer.
τάχιον. citius. velocius.
ταχίων. νος. ὁ. ἡ. velocior.
τάχιστα. Velociſſima. citiſſima. pluralis nu. ꝛ aduerbialiter velociſſime. citiſſime.

Τάχος.εος.το.velocitas.feſtinatio.
Ταχύνω.νῶ.ϖ.κα. Accelero.feſtino.maturo.as.
Ταχύς.εος.ὁ. velox.celer.
Τέ.Et.
Τεθέαμαι. vidi.
Τέθεικα.poſui.
Τεθεικώς.τος.ὁ.poſtꝙ poſuit.
Τεθεμελιωμένος. η.ον. fundatus.a.um.
Τεθεμελιώμην. fundatus fueram.
Τεθεραπευμένος.η.ον.Sanatus.cultus.curatus.letari factus.a.um.
Τεθῆναι.poſitum fuiſſe.
Τεθησαυρισμένος.η.ον. Theſaurizatus.ſeruatus.a.um.
Τεθλιμμένος.η.ον.Preſſus.compreſſus.arctatus.a.um.
Τεθνάναι.Mortuum fuiſſe.
Τέθνηκα.Mortuus fui.
Τεθνηκώς.οτος.ὁ.poſtꝙ mortuꝰ ẽ.
Τεθορυβημένος.η.ον. turbatus.q tumultu aliquo conſternatus eſt.
Τεθραμμένος.η.ον.Educatus.enutritus.a.um.
Τεθραυσμένος.η.ον.cõfractꝰ.a.ũ.
Τεθυμένος.η.ον.Occiſus.immolatus.a.um.
Τεθῶ.ponar.poſitus fuero.
Τεῖχος.εος.το.Murus.
Τεκεῖν.peperiſſe.
Τεκμήριον.ου.το.cõiectura.Argumentum.
Τεκνίον.ου.το.filiolus.
Τεκνογονέω.⁊ Τεκνογονῶ.μ.σω.ϖ.κα.filios procuro.⁊ gigno.
Τεκνογονία.ας.ἡ.Filiorũ ꝓcreatio
Τέκνον.ου.το.filius.
Τεκνοτροφέω.⁊ Τεκνοτροφῶ.μ.σω.ϖ.κα.filios educo.
Τεκνοφόνος.η.ον.filiorum occiſor.
Τεκταίνω.μ.νω.ϖ.κα.Fabrico.molior.edifico.
Τέκτων.νος.ὁ.faber.
Τέκω.pariam.pepertero.
Τέλειος.α.ον.perfectus.a.um.
Τελειότερος.α.ον. perfectior.us.
Τελιεότησ.τος.ἡ.perfectio.cõſummatio.completio.
Τελειόω.⁊ Τελειῶ.μ.σω.π.κα.cõſumo.perficio.
Τελείως.perfecte.
Τελείωσις.εως.ἡ.perfectio.conſũmatio.adimpletio.
Τελειωτής.ου.ὁ.ꝑfector.cõſũmator

Τελεσφορέω.⁊ Τελεσφορῶ.μ.σω.ϖ.κα.Fructum fero.
Τελετή.ης.ἡ.Sacrificium.
Τελευτάω.⁊ Τελευτῶ.μ.σω.ϖ.κα.finio.morior.
Τελευτή.ης.ἡ.obitus.mors.
Τελέω.⁊ Τελῶ.μ.σω.ϖ.κα.Conſumo.perficio.ſoluo.
Τέλος.εος.το.finis.vectigal.
Τελώνης.ου.ὁ.publicanus.
Τελώνιον.ου.το.Teloneum.locus vbi ſunt publicani.
Τέξομαι.pariam.
Τέρας.τος.το.monſtrum.prodigiũ.
Τερέβινθος.ου.ὁ.terebinthꝰ arbor
Τέρμα.τος.το.Finis.
Τέρπω.μ.ψω.π.φα.delecto.
Τέρψις.εως.ἡ.delectatio.iucũditas
Τέσσαρα.ων.τα.quattuor.neu.ge.
Τεσσαράκοντα.quadraginta.
Τεσσαρακονταδύο.quadraginta duo.
Τεσσαρακονταέτης.εος.ὁ.ἡ.res quadraginta annorum.
Τεσσαρακοντατέσσαρες.ων.οἱ αἱ.quadraginta quattuor.
Τέσσαρεσ.ων.οἱ.αἱ. quattuor.
Τεσσαρεσκαιδεκάτος.η.ον.quattuordecimus.a.um.
Τέταγμαι. Conſtitutus.ordinatus fui.
Τεταγμένος.η.ον.Conſtitutus.ordinatus.a.um.
Τεταμένος.η.ον.extenſus.a.um.
Τεταπεινωμένος.η.ον.Humiliatus.a.um.
Τετάραγμαι.turbatꝰ.cõmotus fui.
Τεταραγμένος.η.ον.Commotus turbatus.a.um.
Τεταρταῖος.α.ον.quatriduanꝰ.a.ũ
Τέταρτος.η.ον.quartus.a.um.
Τετάχθαι.Ordinatum.conſtitutum fuiſſe.
Τετελείωκα.perfeci.conſumaui.
Τετελείωμαι.perfectus ſum.
Τετελειωμένος.η.ον. Perfectus.conſummatus.a.um.
Τετέλεκα.perfeci.conſumaui.
Τετελεκώς.τος.ὁ.poſtquam perfecit.finiuit.
Τετέλεσμαι.cõſumatus.ꝑfectꝰ fui.
Τετηκώς.οτος.ὁ.poſtꝙ liquefactꝰ eſt.delicuit.
Τετήρηκα.ſeruaui.
Τετήρημαι.ſeruatus ſum.

Τετηρημένος.η.ον.ſeruatus.a.um.
Τετιμημένος.η.ον. Appreciatus.honoratus.a.um.
Τετράγωνος.η.ον.res quattuor angulorum.
Τετράδιον.ου.το. Res conſtans ex bis quattuor.i.ex octo.
Τετρακόσιος.α.ον.quadrigẽtꝰ.a ũ
Τετρακισχίλιος.α.ον. quattuor mille.
Τετρακόσιος.α.ον.quadrigẽtꝰ.a.ũ
Τετράμηνος.η.ον.res q̃ttuor mẽſiũ
Τετραπλοῦς.η.ουν. Quadruplus.a.um.
Τετράπους.δος.ὁ.quadrupes.
Τετραρχέω.⁊ Τετραρχῶ.μ.σω.ϖ.κα.Sum tetrarcha.
Τετράρχης.ου.ὁ. Princeps quattuor rerum.
Τετράστιχος.η.ον. Res quattuor ordinum ⁊ verſuum.
Τετραυματισμένος.η.ον. Vulneratus.a.um.
Τετραχηλισμένος.η.ον. Apertus.manifeſtus.a.um.
Τετύφλωκα.excecaui.
Τετύφωμαι.Inflatus fui ⁊ ſuꝑbia elatus.
Τετυφωμένος.η.ον.Superbus.inflatus.a.um.
Τετύχηκα.Adeptus fui.Extiti.forte occurri.
Τεχνάομαι.⁊ Τεχνῶμαι.μ.σομαι.π.μαι.Fabrili arte vtor.fabrico
Τέχνη.ης.ἡ.ars.
Τεχνίτης.ου.ὁ.artifex.opifex.
Τεχνῖτις.δος.ἡ.Mulier artifex et magiſtra.
Τεχθείσ.εντος.ὁ.genitus.natus.
Τέφρα.ας.ἡ.cinis.
Τεφρόω.⁊ Τεφρῶ.μ.σω.ϖ.κα.In cinerem redigo.
Τῇ.Articulus prepoſitiuus:feminini generis:numeri ſingularis:dat.ca.
Τῇδε.Huic.feminini generis.hac.
Τηκτός.η.ον.liquefactiuus.a.um.
Τήκω.μ.ξω.π.χα.liquefacio.
Τηλαυγῶς.Clare.dilucide.luculenter.
Τηλικοῦτος.η.ον. tantus.a.um.
Τήν.Articulus prepoſitiuus: femini.generis: numeri ſingularis.Accuſatiui caſus.
Τηρέω.⁊ Τηρῶ.μ.σω.π.κα.ſeruo.
Τήρησις.εως.ἡ.Seruatio.cuſtodia.

obſeruatio.
Τῆς. Articulus prepoſitiuus. feminí. generis: numeri ſingu. geni. caſus.
Τί.νος.το.quid. aliquid.
Τιθέασιν.ponunt.
Τιθείς.εντος.ὁ.ponens.
Τίθημι.μ.σω.π.κα. Pono. facio. depono. exuo.
Τιθυνέω.ϡ Τιθυνῶ.μ. σω.ϖ. κα. nutrio vt nutrix.
Τίκτω.μ. ξομαι.ϖ.οκα.pario.
Τίλλω.μ. λῶ. π.κα.vello.
Τιμάομαι.ϡ Τιμῶμαι.μ.σομαι. ϖ.μαι.apprecio.
Τιμάω.ϡ Τιμῶ.μ.σω.π.κα.honoro
Τιμή.ης.ἡ. Honor.precium.
Τίμιος.α.ον.ꝓcioſus.honorabilis. e
Τιμιότης.τοσ.ἡ.precioſitas. Honoratio. precium.
Τιμιώτατος.η.ον.precioſiſſim⁹.a.ũ
Τιμιώτερος.α.ον.precioſior.
Τιμωρέω.ϡ Τιμωρῶ.μ.σω.π.κα. punio. caſtigo.
Τιμωρέομαι. ϡ Τιμωροῦμαι. μ.σομαι.π.μαι.crucio. vlciſcor.
Τιμωρία.ας.ἡ. Supplicium. vltio. punitio.
Τίνες.ων.οἱ.αἱ. Qui. q̃. iterrogatiue.
Τινές.ων.οἱ.αἱ. quidã. quedã. pl.nu.
Τίσ.ινος.ὁ.ἡ.quis que. quidã. q̃daʒ.
Τίτλος.ου.ὁ. Titulus.
Τίω.μ.σω.ϖ.κα.ſuſtineo.patior. honoro.ſoluo.
Τμηθείς.εντος.ὁ.ſectus.ſciſſus.a.ũ.
Τό.ου.το. Articulus prepoſitiu⁹.nu. ſing.neu.ge.nomi.accu.ϡ voca. caſus.
Τοιγαροῦν.itaqʒ.igitur.
Τοίνυν.igitur.
Τοιοῦτος.η.ον.talis.e.
Τοῖς. Articulus prepoſitiuus.generis maſc.ϡ neu.num.plu.datiui caſus.
Τοῖχος.ου.ὁ.paries.
Τοκαθημέραν.quottidie.
Τοκετός.ου.ὁ.partus.
Τόκος.ου.ὁ.vſura.partus.
Τολοιπόν.poſt hac.deinceps.iam.
Τολμάω.ϡ Τολμῶ.μ. σω.ϖ.κα Audeo.
Τολμηρός.α.ον.audax.
Τολμηρότερος.α.ον.confidentior.audentior.
Τολμητής.ου.ὁ.audax.
Τομώτερος.α.ον.penetrantior. potentior.efficatior.
Τόν. Articulus prepoſitiuus.maſculi.

gener.numeri ſingu.accuſ.caſ.
Τόξον.ου.το. Arcus.
Τοϖάζιον.ου.το.topazium. lapis precioſus.
Τόπος.ου.ὁ.locus.
Τοπρότερον.prius.
Τοσαύτη.tanta.femini.generis.
Τοσοῦτος.η.ον.tãtus.tã mult⁹.a.ũ
Τοσούτω.tanto.aduer.
Τοσύνολον.omnino.
Τότε. Tunc.
Τοῦ.vt.
Τοῦ. Articul⁹ ꝑpoſiti.maſcul.ϡ neu. gener.nume.ſingularis.geni.caſus.
Τουναντίον.contrarium.
Τούς. Articulus prepoſitiuus. maſc. gene.nume.plu.accuſatiui caſus.
Τουτέστιν.hoc eſt.ideſt.
Τοῦτο.ου.Το. Hoc.
Τράγος.ου.ὁ. Caper.
Τρανός.η.ον. Diſertus.expeditus in loquẽdo.manifeſtus.clarus.certus a.um.
Τράϖεζα.ης.ἡ.menſa.
Τραϖεζίτης.ου. ὁ. nummularius.
Τραῦμα.τος.το.vulnus.
Τραυματίζω.μ.σω.π.κα.vulnero
Τραχηλίζω.μ.σω.π.κα. per ſcapulam ϡ tergum ſcindo.
Τράχηλος.ου.ὁ.collum.
τραχύς.εοσ.ἡ.aſper.
Τρεῖς.ων.οἱ.αἱ.tres.
Τρέμω.μ.σω.ϖ.κα.tremo.trepido
Τρέφω.μ.ψω. ϖ. φα. alo.paſco. nutrio.
Τρέχω.μ.ουμαι.π.κα. Curro.
Τρία.ων.τα.tria.
Τριάκοντα.triginta.
Τριακόσιος.α.ον.trigeſſimus.
Τρίβολος.ου.ὁ.tribulus.
Τρίβος.ου.ἡ.ſemita.
Τριετία..ας.ἡ.triennium. ſpaciuʒ trium annorum.
Τρίζω.μ.σω.ϖ. κα. Illido.concutio.ſtrideo.
Τρίμηνος.η.ον.res trium menſium
Τριπλάσιος.α.ον.triplus.a.um.
Τρίς.ter.
Τρισίν.tribus.
Τριστέγον.ου.Το.tertiũ cenaculũ
Τρισχίλιος.α.ον.tria millia.
Τρίτος.η.ον.tertius.a.um.
Τρίχες.ων.αἱ.pili.capilli.
Τρίχινος.η.ον.res facta ex pillis.
Τρόμος.ου. ὁ. Tremor.formido.

pauor.
Τροϖή.ης.ἡ. Conuerſio. viciſſitudo. reuerſio.
Τρόπος.ου.ὁ.mos.
Τροποφορέω. ϡ Τροποφορῶ. μ.σω.π.κα.mores alicuius ſuſtieo.
Τροφή.ης.ἡ.eſca.cibus.
Τροφός.ου.ἡ.nutrix.
Τροχηλάτης.ου.ὁ.auriga.
Τροχία.ας.ἡ. Greſſus.iter. itio. ambulatio.orbita. curſus. veſtigium
Τροχός.ου.ὁ.rota.reuolutio
Τρυβλίον.ου.το.catinus.
Τρυγάω.ϡ Τρυγῶ.μ.σω.ϖ.κα. Vindemio.
Τρυγέω.ϡ τρυγῶ.μ.σω. ϖ.κα. Vindemio.
Τρυγητής.ου.ὁ. Videmiator.meſſor.ϡ generaliter q̇ omnem fructuʒ colligit.
Τρυγών.νος.ἡ. Turtur.
Τρύζω.μ.σω.π.κα. Strideo. inconditum ſonum facio.
Τρυμαλιά.ας.ἡ.foramen.
Τρύϖημα.τοσ.το.foramen.
Τρυφάω.ϡ Τρυφῶ.μ.σω.π. κα. Luxurior.delitior.
Τρυφή.ης.ἡ.voluptas.delitie.luxus
Τρύφημα.ατος.το.delitie.voluptas.luxus.
Τρύχω.μ.ξω.ϖ.χα.torqueo.
τρώγω. μ. φαγοῦμαι. ϖ. κα. Comedo.
Τυγχάνω.μ.ξομαι. π.κα. Sum. forte ſum, adipiſcor.
Τυμϖανίζω.μ.σω.π. κα. Ligno percutio.excorio.interficio.
Τύπος.ου.ὁ. figura.exemplar.
Τυϖόω.ϡ τυϖῶ.μ.σω.ϖ.κα.figuro.formo.
Τύϖτω.μ.ψω. ϖ. φα. percutio. verbero.
Τυραννέω.ϡ Τυραννῶ.μ.σω.ϖ. κα. Dominor tanq̃ tyrannus.
Τυραννίς.δος.ἡ. Tyrannis.imperium violentum.
Τύραννος.ου.ὁ.tyrannus.rex.
Τυρβάζομαι.μ.σομαι. ϖ. μαι. Turbor.
Τυφλός.ου.ὁ.cecus.
Τυφλόω.ϡ Τυφλῶ.μ.σω.π. κα. exceco.as.
Τύφομαι.μ.ψομαι.ϖ.μμαι. fumum emitto.fumigo.
Τυφόομαι.ϡ Τυφοῦμαι. μ. σο-

μαι.π.μαι.inflor.
Τυφωνικός.η.ον.typhonicus.a.ũ.
Τυχεῖν.adeptum eſſe.
Τυχόν.οντος.το. Quod euenit fortaſſe.
Τύχω. Eueniam.contingam.forte obtigero.adipiſcar.
Τυχών.οντος.ὁ. Qualiſcunqʒ. vulgaris.ignobilis.forte obuẽiẽs. poſtq̃ occurrit vel adeptus eſt.
Τῷ. Articulus prepoſi maſculi.ϡ neu. gene.numeri ſingularis. datiui ca.
Τῶν. Articulus prepoſitiuus.numeri pluralis.geniti.caſus. oĩs generis.
ὕαινα.ης.ἡ.hyena.animal ſic vocatũ
ὑακίνθινος.η.ον.hyacinthinus.a.ũ
ὑάκινθος.ου.ὁ.hyacinthus.
ὑβρίζω.μ.σω.π.κα.contumelijs et iniurijs afficio.
ὕβρις.δος.ἡ.iniuria. contumelia.
ὑβριστής.ου. ὁ. Contumelioſus. conuitiator.
ὑγεία.ας.ἡ.ſanitas.
ὑγιαίνω.μ.νω.π.κα. Beneualeo. ſanus ſum.
ὑγίεια.ας.ἡ. ſanitas.
ὑγιής.εος.ὁ.ἡ. ſanus.a.um.
ὑγρός.α.ον.humidus.a.um.
ὕδατα.ων.τα.aque.
ὑδραγωγός.ου.ὁ. Aquator. adaquator. qui ad aquam ducit.
ὑδρία.ας.ἡ.hydria.vas aque.
ὑδροϖοτέω. ϡ ὑδροϖοτῶ. μ. σω.ϖ.κα.aquam bibo.
ὑδρωπικός.η.ον.hydropicus.a.ũ.
ὕδωρ.τος.το.aqua.
ὑέλινος.η.ον. Vitreus.a.um.
ὕελοσ.ου.ὁ. Vitrum.
ὑετός.ου.ὁ.pluuia.
ὑιοθεσία.ας.ἡ.adoptio.
ὑιόσ.ου.ὁ. Filius.
ὕλη.ης.ἡ. Silua. materia.
ὑλοτόμος.ου.ὁ. Ligna cedens. lignator.
ὑμᾶς.vos.accuſatiui caſus.
ὑμεῖσ. Vos.nominatiui caſus.
ὑμέτερος.α.ον.veſter.a.um.
ὑμῖν.vobis.datiuus pluralis.
ὑμνέω ϡ ὑμνῶ.μ.σω.π.κα.laudo
ὑμνόω.ϡ ὑμνῶ.μ.σω.π.κα.laudo
ὑμῶν.veſtrũ vel veſtri.genit. plural.
ὕπαγε.vade.
ὑπάγω.μ.ξω.π.χα.vado.
ὑϖακοή.ης.ἡ.obedientia.
ὑπακούω.μ.σω.ϖ.κα.obedio.

ὕϖανδρος.η.ον. Sub viro. coniugatus.a.um.
ὑπαντάω.ϡ ὑπαντῶ. μ. σω. ϖ. κα.occurro.obuiam eo.
ὕπαρξις.εως.ἡ. Subſtantia. exiſtentia. diuitie.
ὑϖάρχοντα.ων.τα. Res familiaris. ſubſtantia.ſubſiſtentia.
ὑπάρχω.μ. ξω.ϖ.χα.ſum.exiſto.
ὑϖέβαλον.ſubmiſi.runt.
ὑπέδειξα.oſtendi.demonſtraui.
ὑϖεδείχθην.oſtenſus fui.
ὑπεδεξάμην.ſuſcepi.excepi.
ὑϖέθηκα.ſuppoſui.
ὑπείκω.μ.ξω.ϖ.χα.obedio.pareo.
ὑπειληφώς.τος.ὁ.poſtq̃ putauit. ſuſpicatus eſt.ſuppoſuit.
ὑπέλαβον.ſuſcepi.runt.
ὑπελάμβανον. Suſpicabar. putabam.preſupponebam.ant.
ὑπελείφθην.relictus ſum.
ὑϖέμεινα. Manſi. ſuſtinui. perpeſſus ſum.
ὑϖέμενον. Manſi.remanſi.remanebam.ant.runt.
ὑϖεμνήσθην.recordatus fui.
ὑϖεναντίον.contra.e regione.
ὑϖεναντίος.α.ον.contrarius.a.ũ.
ὑϖενεγκεῖν.ſuſtinuiſſe.
ὑϖενόησα. Putaui. cogitaui. ſuſpicatus fui.
ὑϖενόουν.ſuſpicabar.antur.
ὑπέπλευσα.ſubnauigaui.
ὑπέρ.ſuper.pro.ſupra.vltra.
ὑπεράγω.μ.ξω.π.χα.ſupero.ſuperinduco.adulte etatis ſum.
ὑϖεραιρόω.ϡ.ὑπεραιρῶ.μ.σω.π.κα.extollo.
ὑϖέρακμος.η.ον.ſupadult⁹.a.uʒ.
ὑπεράλλομαι.μ.οῦμαι.π.μαι. Tranſilio.
ὑπεράνω. Super. ſupra.
ὑπερασϖίζω.μ.σω.π.κα. Defendo.protego.
ὑϖερασπισμός.ου.ὁ. protectio. defenſio.
ὑϖεραυξάνω.μ.σω.ϖ.κα. Supercreſco.
ὑϖερβαίνω.μ.σομαι.π.κα.tranſgredior.
ὑϖερβάλλομαι. μ. ουμαι. ϖ. μαι.dilato.procraſtino.
ὑπερβαλλόντως. Eminenter. excellenter.
ὑϖερβάλλω.emineo.excello.

ὑπερβήσομαι.tranſgrediar.
ὑπερβολή.ης.ἡ.eminẽtia.excellẽtia
ὑπερέβαλον.excellui.eminui.runt.
ὑϖερείδω.μ.σω.ϖ.κα. Deſpicio. contemno.
ὑπερεκκτείνω.μ.νω.π.κα. Superextendo.
ὑπερεκχύνομαι.μ.ουμαι.π.μαι ſupereffluo.
ὑϖερεντυγχάνω.μ.ξομαι.π.κα Intercedo.
ὑϖερεϖέκεινα. Vltra.
ὑϖερεπερίσσευσα.ſuperabũdaui
ὑϖερεϖλεόνασα. ſupabundaui.
ὑπερέχω.μ.ξω.ϖ.κα. Emineo.ſuperexiſto.poteſtatem habeo. ſuper ſum.ſupero.
ὑϖερῆρα.extuli.ſublimaui.
ὑϖερηφανεύομαι.μ.σομαι. ϖ. μαι. Superbio.
ὑϖερηφανία.ας.ἡ.ſuperbia.
ὑπερήφανος.η.ον.ſuperbus.a.uʒ.
ὑϖεριδών.τος.ὁ.poſtq̃ deſpexit. animaduertit.
ὑπερίδω.contemnaʒ. contempſero.
ὑϖέρμαχος.ου.ὁ.victor. vindex.
ὑϖερνικάω.ϡ ὑπερνικῶ.μ. σω. ϖ.κα. Supero.vinco.
ὑϖέρογκος.η.ον. Superbus.inflatus.a.um.
ὑπεροράω.ϡ ὑπερορῶ.μ.σω.ϖ κα. Deſpicio.contemno.
ὑϖεροχή.ης.ἡ. Sublimitas.
ὑϖερϖερισσεύω.μ.σω. ϖ. κα. ſuperabundo.
ὑπερπερισσῶς. Multo amplius. ſuperabundanter.
ὑπερπλεονάζω.μ.σω.ϖ.κα.ſuperabundo.
ὑπέρραψα.ſuffulſi.fui.
ὑϖερυψόω. ϡ ὑϖερυψῶ. μ. σω.π.κα. Superexalto.
ὑπερφρονέω.ϡ ὑϖερφρονῶ.μ. σω.ϖ.κα. ſuperſapio. plus ſapio.
ὑϖερῷον.ου.Το.cenaculum.
ὑπεστειλάμην. Suppreſſi. diſſimulaui. veritus ſum.fugi.
ὑϖέστελλον.ſubtrahebam. ant.
ὑϖέστρεφον.reuertebar.antur.
ὑπέστρεψα.reuerſus ſum.
ὑϖετάγην.ſubiectus fui.
ὑϖέταξα.ſubieci. ſuppoſui.
ὑπέχω.μ.ξω.π. κα.ſuſtineo.patior
ὑϖεχώρησα.receſſi.
ὑπῆγον. Ibam.ant.iui.rũt.

ὑπήκοος.α.ον. Obediens. ſubditus.a.um.
ὑπήκουον.obediebam.ant.
ὑπήκουσα.obediui.
ὑπήνεγκα.ſuſtinui.toleraui.
ὑπήρτησα.occurri.obuiam iui.
ὑπηρεσία.ας.ἡ. Miniſterium.
ὑπηρετέω.τ ὑπηρετῶ.μ.σω.π.κα.ſeruio.miniſtro.
ὑπηρέτης.ου.ὁ. ſeruus. miniſter.
ὑπῆρχον.eram.ant.fui.runt.
ὑπισχνέομαι.τ ὑπισχνοῦμαι μ.σομαι.π.μαι. Polliceor.
ὕπνος.ου.ὁ.ſomnus. [mio.
ὑπνόω.τ ὑπνῶ.μ.σω.π.κα. Dor
ὑπό. A.ab.ſub.
ὑποβάλλω.μ.λω.π.κα.ſubmitto
ὑποβλέπω.μ.ψω.π.φα. Suſpicor.admiror.vereor.
ὑπόγραμμον.ου.το.Exemplu3.
ὑποδέδεγμαι. Suſcept.accepi.
ὑποδεδεμένος.η.ον.calciat⁹.a.ū.
ὑπόδειγμα.τος.το.Exemplum.
ὑποδείγνυμι.μ.ξω.π.χα.Oſtendo.demonſtro. [do.demonſtro.
ὑποδειγνύω.μ.ξω.π.χα.Oſten
ὑποδεῖξαι.oſtēdiſſe.demōſtrauiſſe.
ὑποδείξω.oſtēdam.demonſtrabo.
ὑποδέχομαι.μ.ξομαι.π.γμαι. Excipio.ſuſcipio. [cio.
ὑποδέω.μ.σω.π.κα.ſubligo.cal=
ὑπόδημα.τος.το.calceus. [uit.
ὑποδήσας.αντος.ὁ.poſtq̄ calcia
ὑπόδικος.η.ον.Subditus.vltioni ſubiectus.a.um.
ὑποδραμών.οντος.ὁ.poſtq̄ decurrit.ſubcurrit.
ὑποδύω.μ.σω.π.κα.Subeo. ſucceſſo.ingredior.cōdo.ſubiduor.
ὑποζύγιος.α.ον.ſubiugalis.e.
ὑποζώννυμι.μ.σω.π.κα.Subcingo.precingo.accingo.
ὑποζωννύω.μ.σω.π.κα.ſubcigo.
ὑπόθες.ſuppone.ſubmitte.
ὑποκάτω.Sub.
ὑποκρίνομαι.μ.ουμαι.π.μαι. Simulo.
ὑπόκρισις.εως.ἡ.Hypocriſis.verſutia.ſubiudicium.
ὑποκριτής.ου.ὁ. Hypocrita. Actor tragediarum.
ὑποκτείνω.μ.νω.π.κα.occido.
ὑπολαβών.οντος.ὁ. Poſtq̄ ſuſcepit.reſpōdit.putauit.p̄ſuppoſuit
ὑπολαμβάνω.μ. ψομαι. π.
μμαι.Suſcipio.preſuppono.puto. exiſtimo
ὑπολείπω.μ.ψω.π.φα.relinquo
ὑπολήνιον.ου.το.Lacus.
ὑπόληψις.εως.ἡ. Suſpitio.opinio.cogitatio.
ὑπολιμπάνω.μ.νω.π.κα.relinquo
ὑπομείνας.αντος.ὁ.Poſtq̄ tolerauit.perpeſſus eſt.perſtitit.
ὑπομεμενηκώς.οτος.ὁ.poſtq̄ tolerauit.ſuſtinuit.paſſus eſt.perſtitit.
ὑπομένω.μ.νω.π.κα.tolero.patientia3 habeo.permaneo.pſeuero.
ὑπομιμνήσκω.μ.σω.π.κα. In memoriam reuoco.
ὑπομνῆσαι.in memoriā reduxiſſe.
ὑπομνημονεύω.μ.σω.π.κα. Recordor.
ὑπομνήσας.αντος.ὁ.poſtq̄ reuocauit in memoriam.
ὑπόμνησις.εως.ἡ.recordatio.
ὑπομνήσω.Suggeram.In memoriam reuocabo.
ὑπομονή.ης.ἡ.patientia.
ὑπονοέω.τ ὑπονοῶ.μ.σω.π. κα.Arbitror.ſuſpicor.
ὑπονόημα.τος.το. Suſpitio.opinio.ſententia.
ὑπόνοια.ας.ἡ. Suſpitio.Opinio. ſententia.
ὑποπλέω.μ.σω.π.κα.ſubnauigo
ὑποπνέω.μ.ευσω.π.κα. Suſpiro.ſpiro.ſufflo.
ὑποπόδιον.ου.το.Scabellum.
ὑποπτεύω.μ.σω.π.κα.Suſpicor.ſuſpectum habeo.
ὑπορράπτω.μ.ψω.π.φα. ſub ſuo.ſuffulcio.
ὑπόστασις.εως.ἡ.ſubſtantia.
ὑποστέλλομαι.μ.ουμαι.π.μαι Supprimo.detrabo.fugio.vereor.
ὑποστέλλω.μ.λω.π.κα.ſubtrabo. [bo.
ὑποστήσομαι. ſuſtinebo. tolera=
ὑποστολή.ης.ἡ.ſuppreſſio.fuga.
ὑποστρέφω.μ.ψω.π.φα. regredior.reuertor.
ὑποστρώννυμι.μ.σω.π.κα. ſub ijcio.ſubſterno.
ὑποστρωννύω.σω.π.κα. ſubijcio. ſubſterno.
ὑποστρώσω. ſubijciā3. ſubſternā.
ὑποσχάζω.μ.σω.π.κα.claudico.
ὑπόσχεσις.εως.ἡ.pollicitatio.promiſſum.
ὑποταγή.ης.ἡ.obediētia.ſubiectio
ὑποταγῶ.ſubijciar.ſubiect⁹ fuero.
ὑποτάσσω.μ.ξω.π.χα.Subordino.ſubdo.ſubijcio.
ὑποτάττω.μ.ξω.π.χα. Subordino.ſubdo.ſubijcio.ſuppono.
ὑποτέταγμαι.ſubiectus ſum.
ὑποτεταγμένος.η.ον. Subiectus.ſuppoſitus.a.um.
ὑποτίθεμαι.μ.σομαι.π.μαι.admoneo.conſulo.
ὑποτίθημι.μ.σω.π.κα.ſuppono.
ὑποτρέχω.μ.ουμαι.π.κα.ſubcurro.decurro.
ὑποτύπωσις.εως.ἡ. Informatio.figuratio.
ὑποφέρω.μ.σω.π.κα.ſuſtineo.
ὑποχείριος.α.ον. ſubditus. ſubiectus.a.um.
ὑποχωρέω. τ ὑποχωρῶ. μ. σω.π.κα.ſecedo.
ὑπωπιάζω.μ.σω.π.κα. Sugillo calumnior.
ὗς.ος.ὁ.ἡ.porcus.ſus.
ὕσσωπος.ου.ἡ. hyſſopus herba.
ὑστερέομαι.τ ὑστεροῦμαι. μ. σομαι.π.μαι.excido.abrelinquor.
ὑστερέω. τ ὑστερῶ.μ.σω.π.κα Retraho τ auerto me. indigeo. defectuoſus ſum. deſum.
ὑστέρημα.ατος.το.penuria. defectus.
ὑστέρησις.εως.ἡ.penuria.defect⁹.
ὕστερον.poſtea.
ὕστερος.α.ον.poſterior.us.
ὑφαντός.η. ον.contextus.a.um.
ὑφίστημι.μ.σω.π.κα. Suſtineo.
ὑψηλός.η.ον.excelſus.a.um.
ὑψηλότερος.α.ον.Excelſior.us.
ὑψηλοφρονέω. τ ὑψηλοφρονῶ.μ.σω.π.κα.ſupbio.alta ſapio
ὕψιστος.η.ον.altiſſimus. a.um.
ὕψος.εος. το.altitudo.
ὑψόω.τ ὑψῶ.μ.σω.π.κα.exalto eleuo.
ὕψωμα.ατος.το.Altitudo.celu3. vel ea que ſunt in eo.
φάγε.comede.
φαγεῖν.comedere.comediſſe.
φάγεσαι.comedes.
φάγος.ου.ὁ.vorax.
φάγω.comedā.comedero.
φαγών.τος.ὁ.poſtq̄3 comedit.
φαίνομαι.μ. ουμαι. π. μμαι. appareo.

φαίνω.μ.νω.π.κα.luceo.
φανερός.α.ον.manifeſtus.a.um.
φανερόω.τ φανερῶ.μ.σω.π. κα oſtendo.declaro.manifeſto.
φανερῶς.manifeſte.palam.
φανέρωσις.εως.ἡ. manifeſtatio.
φανήσομαι. Apparebo.
φανός.ου.ὁ.laterna.clarus.
φανοῦμαι.Videbor.
φανόω.τ φανῶ.μ.σω.π.κα. Manifeſto τ propalo.
φαντάζομαι.σομαι.π.μαι. figuro ea que vidi.vel fingo τ imaginor ea que non vidi. video in ſomnijs.
φαντασία.ας.ἡ.viſio.viſus.
φαντασιοκοπέω. τ φαντασιοκοπῶ.μ.σω.π.κα. Sine cauſa τ pro libito percutio.
φάντασμα.ατος.το. phātaſma.
φανῶ.appaream.videar.
φάραγξ.γος.ἡ. Vallis. conuallis.
φαρέτρα.ας.ἡ.pharetra.
φάρυγξ.γος.ὁ.Guttur.
φαρμακεία.ας.ἡ. Incantatio.veneficium.medicamen.
φαρμακία.ας.ἡ. Veneficium.
φαρμακός.ου.ὁ. Veneficus.
φάρμακον.ου.το. Veneficium.medicamentū
φασί.dicunt.affirmant. [dicamentū
φάσις.εως.ἡ.fama rumor.
φάσκω.dico.affirmo.
φάσμα.τος.το.ſimulacrum.Viſio.
φάτνη.ης.ἡ.preſepium. [phātaſma.
φαῦλος.η.ον.malus.inutilis.e.
φαυλότης.τος.ἡ.nugacitas.inutilitas
φέγγος.εος.το.Lumen.lux.
φείδομαι.μ.σομαι.π.μαι.parco
φειδομένως.parce.
φειδώ.οος.ἡ.parcitas.parſimonia.
φελόνης.ου.ὁ.Penula. volumē ex pergameno habens legem ſcriptā. loculi pecuniarum. [co.
φέρω.μ.οισω.π.χα.fero.porto.du
φεύγω.μ.ξω.π.χα.fugio.
φευκτός.η.ον. Fugiendus. dignus qui fugiatur.a.um.
φήμη.ης.ἡ.fama.
φημί.μ.σω.π.κα.dico. affirmo.
φθάνω.μ.σω.π.κα.pueio.corrūpo.
φθαρτός.η.ον.corruptibilis.e.
φθαρῶ.corrūpar. [loquor.
φθέγγομαι.μ. ξομαι. π. γμαι.
φθέγμα.ατος.το.ſermo.
φθείρω.μ.ρω.π.κα.corrumpo
φθινοπώρινος.η.ον.autumnalis.
quando autumnus ipſe deſinit.
φθόγγος.ου.ὁ.ſonus.
φθονερός.α.ον.inuidus.a.u3.
φθονέω.τ φθονῶ.μ.σω.π.κα. inuideo.
φθόνος.ου.ὁ.inuidia. [uideo.
φθορά.ας.ἡ.corruptio.
φιάλη.ης.ἡ.phiala genus vaſis.
φιλάγαθος.η.ον. Amator boni. vel bonorum.
φιλαδελφία.ας.ἡ.caritas fratris.
φιλάδελφος.η.ον. Amator fratrū vel fraternitatis.
φίλανδρος.α.ον.amator viri.
φιλανθρωπία.ας.ἡ.Hoim amor.
φιλάνθρωπος. η.ον.benign⁹.a.ū.
φιλανθρώπως.benigniter.hūane
φιλάργυρος.α.ον.auarus.a.um.
φίλαυτος.η.ον.ſeipſum amans.
φιλέω.τ φιλῶ.μ.σω.π.κα. Amo. conſueſco.oſculor.
φιλήδονος.η.ον. Voluptatis amator.voluptuoſus.a.um.
φίλημα.τος.το.oſculum.
φιλία.ας.ἡ.amor.
φιλιάζω.μ.σω.π. κα.amicus ſū.
φιλόθεος.α.ον.amator dei.
φιλονεικία.ας.ἡ.contentio.
φιλόνεικος.η.ον contentioſus.a.ū.
φιλοξενία.ας. ἡ. Hoſpitalitas.
φιλόξενος.η.ον.Hoſpitalis τ amator hoſpitalitatis.
φιλοπρωτεύω.μ.σω.π.κα. Volo primus eē.τ principatum gerere.
φίλος.η.ον.amicus.a.um.
φιλόσοφος.η.ον.amator ſapiētie.
φιλόστοργος η.ον. qui diligit. qui habet caritatem.
φιλότεκνος.η.ον. amator filioru3.
φιλοτιμέομαι. τ φιλοτιμοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι. Amo. diligenter aliquid ago.ſtudeo.inſolens ſum.lautus τ liberalis ſum. do operam.procuro. [diligentia.
φιλοτιμία.ας.ἡ. Ambitio. ſtudiu3.
φιλότιμος.η.ον.bonus. honorificus.ſponte exhibitus.a.um.
φιλοφρόνως.benigne τ humane.
φιλόφρων.ονος.ὁ.ἡ. Benignus. humanus.
φιλόψυχος.η.ον.amator aiaru3.
φιμόομαι.τ φιμοῦμαι.μ.σόμαι π.μαι.obmuteſco.
φῖμος.ου.ὁ. Mutus.
φιμόω.τ φιμῶ.μ.σω.π.κα.obmuteſcere facio.os alligo.
φλέγω.μ.ξω.π.χα.ardeo.cōburo.
φλογίζω.μ.σω.π.κα.inflamo.
φλοιός.ου. ὁ.cortex.
φλόξ.γος.ἡ.flama.
φλυαρέω.τ φλυαρῶ.μ.σω.π. κα.garrio.nugas loquor. [vaniloqus.
φλύαρος.α.ον.nugarum locutor.
φοβέομαι. τ φοβοῦμαι.μ.σομαι.π.μαι.Timeo. [faciens.
φοβερός.α.ον.terribilis. terrorem
φόβητρον.ου.το.terror. terricula
φόβος.ου.ὁ.timor. [mentum.
φοινίκισσα.ης.ἡ.phenſſa mulier.i. exphenicia. [regione. phenic.
φοῖνιξ.κος.ἡ.palma.hō ex phenicia
φονεύς.εως.ὁ.Homicida.
φονεύω.μ.σω.π.κα. occido.pimo.
φόνος.ου.ὁ.homicidiū.
φορέω.τ φορῶ.μ.σω.π.κα. fero.
φόρος.ου.ὁ.tributum.
φορτίζω.μ.σω.π.κα.onero.
φορτίον.ου.το.onus.
φραγέλλιον.ου.το.flagellum
φραγελλόω.τ φραγελλῶ. μ. σω.π.κα.flagello.as.
φραγήσομαι.obturabor. ſepiar.
φραγμός.ου.ὁ.ſepes.maceria.
φραγῶ.obturer.ſepiar. [dico.
φράζω.μ.σω.π.κα.diſſero.loquor.
φράττω.μ.ξω.π.χα.obturo. ſepio.
φρέαρ.ατος.το.puteus.
φρεναπατάω.τ φρεναπατῶ.μ. σω.π.κα.ſeduco.decipio.
φρεναπάτης.ου.ὁ.ſeductor.
φρένες.ῶν.αι.mentes.
φρήν.ενος.ἡ.mens.animus.
φρικτός.η.ον.horrendus.a.um.
φρικτῶς.horrende. [tremiſco.
φρίσσω.μ.ξω.π.χα.horreo. con
φρίττω.μ.ξω.π.χα. Horreo.con tremiſco. [pio.
φρονέω.τ φρονῶ.μ.σω.π.κα.ſa
φρόνημα.ατος.το.deſideriū.votū.
φρόνησις.εως.ἡ.ſapia. [volūtas.
φρόνιμος.η.ον ſapiens.prudens.
φρονίμως.ſapienter.
φρονιμώτερος.α.ον.ſapiētior.us
φρόντησις.εως.ἡ.cura.
φροντίζω.μ.σω.π.κα.curo.cogito
φροντίς.δος.ἡ.cura.
φρυάττω.μ.ξω.π.χα.fremo.
φρουρέω.τ φρουρῶ.μ.σω.π.κα cuſtodio.ſeruo. [ridum.
φρύγανον.ου.το.ſarmētū.lignū a
φυγάς.αδος.ὁ.profugus.exul.

φυγεῖν.fugiſſe.
φυγή.ης.ἡ.fuga.
φύγω.fugiam.fugero.
φυγών.οντος.ὁ.poſtq̄ fugit
φύκος.fucus. ⌈lia noctis
φυλακή.ης.ἡ.carcer.cuſtodia. vigi
φυλακίζω.μ.σω.π.κα.in carcerē
includo.
φυλακτήριον.ου.το.phylacteriū
locꝰ vbi ſūt cuſtodes.repoſitoriū.veſtis.
φύλαξ.κος.ὁ.cuſtos.
φυλάσσω.μ.ξω.π.χα.cuſtodio
φυλάττω.μ.ξω.π.χα.cuſtodio.
φυλή.ης.ἡ.tribus.
φύλλον.ου.το.folium.
φῦλον.ου.το.genus.natio.
φύραμα.τος.το.maſſa.
φυσάω.τ φυσῶ.μ.σω.π.κα.ſpiro
φυσικός.η.ον.naturalis.e.
φυσικῶς.naturaliter.
φυσιόω.τ φυσιῶ.μ.σω.π.κα.īflo
φύσις.εως.ἡ.natura.
φυσίωσις.εως.ἡ.īflatio.ſuperbia
φυτεία.ας.ἡ.plantatio.
φύτευμα.τος.το.plantatio.
φυτεύω.μ.σω.π.κα.planto.
φύω.μ.σω.π.κα.naſcor.produco.
φωλεός.ου.ὁ.fouea.cubile.
φωνέω.τ φωνῶ.μ.σω.π.κα.can
φωνή.ης.ἡ.vox. ⌊to.loquor.voco.
φῶς.τος.το.Lux.lumen.
φωστήρ.ρος.ὁ.luminare. ⌈rus
φωσφόρος.ου.ὁ.lucifer.phoſpho
φωτεινός.η.ον.lucidus.a.um.
φωτίζω.μ.σω.π.κα.illumino.
φωτισμός.ου.ὁ.illuminatio.
χαῖρε.ſalue.Aue. ⌈letor
χαίρω.μ.σομαι.π.μαι.gaudeo.
χάλαζα.ης.ἡ.grando.
χαλάω.τ χαλῶ.μ.σω.π.κα.ſub
mitto.laxo.
χαλβάνη.ης.ἡ.galbanum.
χαλεπός.η.ον.Difficilis.ſeuꝰ.durꝰ
χαλεπώτερος.α.ον.difficilior.us
χαλιναγωγέω.τ χαλιναγω=
γῶ.μ.σω.π.κα.Refreno.freno.cō
χαλινός.ου.ὁ.frenum. ⌊peſco.
χάλκεος.α.ον.Ereus.a.um.
χαλκεύς.εως.ὁ.Erarius faber.
χαλκεῖον.ου.το.vas ereum.
χαλκηδών.νος.ὁ.Chalcedon.ge
nus lapidis precioſi. ⌈thus.
χαλκολίβανος.ου.ὁ.maſculum
χαλκοπλάστης.ου.ὁ.faber era
χαλκός.ου.ὁ.Es.ris. ⌊rius.

χαλκοῦς.η.οῦν.Ereus.a.um.
χαμαί.in terra.humi.
χαρά.ας.ἡ.gaudium.
χάραγμα.τος.το.Impreſſio.ſcul
ptura.figura.
χάραξ.κος.ὁ.Vallum.palus cui
plante nouelle adherent.
χαρακτήρ.ηρος.ὁ.character.figu
ra.forma. ⌈bo.figuro.
χαράττω.μ.ξω.π.χα.ſculpo.ſcri
χαρῆναι.gauiſum fuiſſe.
χαρήσομαι.gaudebo.
χαρίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.Do
no.gratificor.
χάρις.τος.ἡ.gratia.
χάρισμα.ατος.το.gratia.donum
χαριτόομαι.τ χαριτοῦμαι.μ.
σομαι.π.μαι.Gratia plenus ſum.
χάρτης.ου.ὁ.charta.papyrꝰ.mem
χάρω.gaudeam. ⌊brana.
χαρῶ.gaudeam.
χάσμα.ατος.το.Chaſma.chaos.
confuſio.ſciſma.
χαῦνος.η.ον.Mollis.e.
χεῖλος.εος.το.Labium.
χειμάζομαι.μ.σομαι.π.σμαι.
tempeſtate iactor.tempeſtatē patior.
χείμαρρος.ου.ὁ.torrens.
χειμέριος.α.ον.Hybernus.a.um.
χειμών.ωνος.ὁ.tempeſtas.hyēps
χείρ.ρος.ἡ.manus.
χειραγωγέω.τ χειραγωγῶ.μ
σω.π.κα.mā̄duco.ad manū traho.
χειραγωγός.ου.ὁ.qui manu ali
um ducit. ⌈phū
χειρόγραφον.ου.το.chirogra=
χειροπέδαι.ων.αἱ.vicula manuū.
χειροποίητος.η.ον.manufactꝰ.a.ū
χειροτονέω.τ χειροτονῶ.μ.
σω.π.κα.ordino.eligo.
χείρων.νος.ὁ.ἡ.peior.
χερσαῖος.α.ον.terreſtris.e.
χερσί.manibus.
χέρσος.ου.ὁ.terra deuaſtata τ ſoli
taria que nullū fructum producit.
χερσόω.τ χερσῶ.μ.σω.π.κα.
Deuaſto.deſolo.
χήρα.ας.ἡ.Vidua.
χθές.heri.die preterito.
χιλίαρχος.ου.ὁ.dux mille militū
χιλιάς.δος.ἡ.miliare.
χίλιος.α.ον.Mille.
χιτών.ωνος.ὁ.tunica.
χιών.νος.ἡ.nix.
χλαμύς.δος.ἡ.chlamys.

χλευάζω.μ.σω.π.κα.ſubſānno.
χλιαρός.α.ον.tepidus.a.um.
χλιδών.νος.ὁ.Ornamentum bra
chiorum.delitie.
χλόη.ης.ἡ.viriditas.herba.
χλοηφόρος.η.ον.Viridem herbā
ferens.germinans.
χλωρός.α.ον.viridis.e.
χνοῦς.ου.ὁ.puluis.
χοϊκός.η.ον.terrenus.a.um.
χοῖνιξ.κος.ἡ.chenix.genꝰ mēſure.
χοῖρος.ου.ὁ.porcus.
χολάω.τ χολῶ.μ.σω.π.κα.In
dignor.iraſcor.
χολέρα.ας.ἡ.cholera.
χολή.ης.ἡ.Fel.ira.
χορηγέω.τ χορηγῶ.μ.σω.π.
κα.exhibeo.preſto.ſuppedito.
χορός.ου.ὁ.chorea.chorus.cetus.
χορτάζω.μ.σω.π.κα.ſaturo.ſacio
χόρτασμα.τος.το.cibus.eſca.pa
bulum feni.
χόρτος.ου.ὁ.fenum.herba.
χοῦς.ου.ὁ.puluis.
χράομαι.τ χρῶμαι.μ.σομαι.
π.μαι.Vtor.
χρεία.ας.ἡ.neceſſitas.
χρεμετίζω.μ.σω.π.κα.Hinnio.
χρεωφειλέτης.ου.ὁ.debitor.
χρήζω.μ.σω.π.κα.Indigeo.
volo.mutuo.
χρῆμα.τος.το.pecūie.res.precium.
χρήματα.ων.τα.pecunie.arum.
χρηματίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.
pecunias colligo.
χρηματίζω.μ.σω.π.κα.Do reſpō
ſa.ſum.vocor.
χρηματισμός.ου.ὁ.oraculū.rſſū.
χρησάμενος.η.ον.poſtq̄ vſus eſt.
χρησιμεύω.μ.σω.π.κα.vtilis ſū
χρήσιμος.η.ον.Vtilis.e.
χρησιμώτερος.α.ον.vtilior.us
χρῆσις.εως.ἡ.Vſus.
χρηστεύομαι.μ.σομαι.π.μαι.
ſum benignus.
χρηστοήθεια.ας.ἡ.bonitas morū.
χρηστολογία.ας.ἡ.vtilis vel dul
cis ſermo. ⌈ricors.
χρηστός.η.ον.vtilis.benignꝰ.miſe
χρηστότερος.α.ον.vtilior.melior.
χρηστότης.τος.ἡ.bōitas.vtilitas.
χρηστῶς.Vtiliter.
χρίσμα.τος.το.Vnctio.
χριστός.η.ον.Chriſtus.i.vnctꝰ.a.ū
χρίω.μ.σω.π.κα.Vngo.

χροά.ας.ἡ.color.
χρονίζω.μ.σω.π.κα.moror.moram
χρόνος.ου.ὁ.tempus. ⌊facio.
χρονοτριβέω.τ χρονοτριβῶ.
μ.σω.π.κα.moram facio.moror.
χρυσίον.ου.το.aurum.
χρυσοδακτύλιος.α.ον.Habēs
anulum aureum.
χρυσόλιθος.ου.ὁ.chryſolithus
lapis precioſus.
χρυσόπρασος.ου.ὁ.chryſopra
ſus lapis precioſus.
χρυσός.ου.ὁ.Aurum.
χρυσουργός.ου.ὁ.aurifex.
χρυσοῦς.η.οῦν.aureus.a.um.
χρυσόω.τ χρυσῶ.μ.σω.π.κα.
Deauro.inauro.
χρῶμα.τος.το.color.
χύτρα.ας.ἡ.olla.
χωλός.ου.ὁ.claudus.
χῶμα.ατος.το.agger.cumulus.
χωνευτήριον.ου.το.Fornax vbi
aurum exploratur τ liquefit.
χώρα.ας.ἡ.regio.
χωρέω.τ χωρῶ.μ.σω.π.κα.va
do.capio.
χωρίζομαι.μ.σομαι.π.σμαι.di
ſcedo.proficiſcor.
χωρίζω.μ.σω.π.κα.ſeparo.ſcindo
χωρίον.ου.το.villa.ager.
χωρίς.ſine.abſq̄.
χῶρος.ου.ὁ.chorus ventus.
ψάλλω.μ.λω.π.κα.cano.canto.
ψαλμός.ου.ὁ.pſalmus.cantus.
ψαλμωδός.ου.ὁ.Pſalmorum
cantator.cantor. ⌈ſtrumētū muſicū
ψαλτήριον.ου.το.pſalterium in
ψάμμος.ου.ἡ.Arena.
ψαμμωτός.η.ον.Arenoſus.a.um.
ψευδάδελφος.ου.ὁ.falſꝰ frater.
ψευδαπόστολος.ου.ὁ.falſus
apoſtolus. ⌈ſus preceptor.
ψευδοδιδάσκαλος.ου.ὁ.Fal
ψευδολόγος.ου.ὁ.mēdax. ⌈tior
ψεύδομαι.μ.σομαι.π.μαι.Men
ψευδομαρτυρέω.τ ψευδο=
μαρτυρῶ.μ.σω.π.κα.Falſo
teſtificor.falſum teſtimonium perhi
beo. ⌈teſtimonium.
ψευδομαρτυρία.ας.ἡ.Falſum
ψευδομάρτυς.ρος.ὁ.falſꝰ teſtis
ψευδώνυμος.η.ον.Qui habet fal
ſum nomen. ⌈pheta.
ψευδοπροφήτης.ου.ὁ.falſꝰ pro
ψεῦδος.εος.το.mendacium.

ψευδόχριστος.ου.ὁ.Qui falſo
facit ſe chriſtum.
ψεῦσμα.τος.το.Mendacium.
ψεύστης.ου.ὁ.Mendax.
ψηλαφέω.τ ψηλαφῶ.μ.σω.
π.κα.palpo. ⌈patio.
ψηλάφησις.εως.ἡ.Tactus.pal
ψηφίζω.μ.σω.π.κα.computo.
ψῆφος.ου.ὁ.Sententia.ſuffragium
calculus ſuffragiorum.
ψιθυρισμός.ου.ὁ.ſuſurratio.
ψιθυριστής.ου.ὁ.ſuſurro.ſuſurra
tor. ⌈murator.
ψίθυρος.ου.ὁ.Suſurrator.mur
ψιχίον.ου.το.mica.
ψυγήσομαι.refrigeſcam.
ψυχή.ης.ἡ.Anima.vita.
ψυχικός.η.ον.animalis.e.
ψύχος.εος.το.frigus.
ψυχρός.α.ον.frigidus.a.um.
ψύχω.μ.ξω.π.χα.refrigero.as.
ψωμίζω.μ.σω.π.κα.Alo.do ci=
bum.diſtribuo.
ψωμίον.ου.το.fruſtum panis.
ψωμός.ου.ὁ.panis.
ψώχω.μ.ξω.π.χα.confrico.
ὦ.o.aduerbiū vocandi.ſim fuero.
ὧ.Cui.maſculi.gen.Quo.
ὧδε.Sic.Huc.
ᾠδή.Cantus.
ὡδήγησα.Deduxi.duxi.ducatum p̄
ὠδίν.νος.ἡ.dolor. ⌊ſtiti.
ὠδινάω.τ ὠδινῶ.μ.σω.π.κα.
Doleo.contriſto.dolere facio.
ὠδίνω.μ.νω.π.κα.partus dolores
ſentio.parturio.concipio.genero.
ᾠκοδομήθην.edificatus fui.
ᾠκοδομήμην.edificatus fueram.
ᾠκοδόμησα.edificaui.
ᾠκοδόμουν.edificabam.ant.
ὠλιγοποίησα.Ad paruum nume
rum redegi.
ὠλίσθησα.Lapſus ſum.labi feci.
cauſa erroris.fui.
ὠμαλισμένος.η.ον.Equatus.leui
gatus.complanatus.a.um.
ὡμίλουν.conuerſabar.colloque=
bar.antur. ⌈tus fui.
ὡμοιώθην.ſimilis factꝰ ſū.aſſimila
ὡμοίωσα.aſſimilaui.comparaui.
ὡμολόγουν.cōfitebar.pollicebar.
antur. ⌈fui.
ὡμολόγησα.confeſſus.pollicitus
ὠμόλινον.ου.το.Sudarium line
um quod circumponebatur hume

ris.crudum linum.
ὦμος.ου.ὁ.Humerus.
ὤμοσα.iuraui.
ὧν.quorum.
ὤν.τος.ὁ.exiſtens.maſcul.gener.
ὠνείδιζον.Improperabam.conui
tiabar.antur. ⌈fui.
ὠνείδισα.improperaui.conuitiatus
ὠνέομαι.τ ὠνοῦμαι.μ.σομαι.
π.μαι.Emo.
ὠνησάμην.Emi.
ὠνόμασα.nominaui.appellaui.
ὠνομάσθην.noiatus.appellatꝰ fui.
ᾠόν.ου.το.ouum.
ὥρα.ας.ἡ.Hora.tempus aliquod ex
quattuor anni temporibus.pulchri
tudo.tempus idoneum rei faciēde.
ὥρα.ας.ἡ.cura. ⌈cher ſum.
ὡρίζομαι.μ.σομαι.π.μαι.pul=
ὡραῖος.α.ον.pulcher.maturus.op
portunus.a.um.
ὠργίσθην.Iratus ſum.
ὤρθριζον.mane ſurgebam.ant.
ὥρισα.propoſui.determinaui.finiui.
diffiniui. ⌈natꝰ.propoſitus.a.um.
ὡρισμένος.η.ον.definitꝰ.determi
ὥρμησα.cū impetu iui.impetū feci.
ὤρυξα.effodi.
ὠρύομαι.μ.σομαι.π.μαι.rugio.
ὠρχησάμην.Saltaui.
ὡς.ſicut.a quo tempore.ſic.vt.quādo.
quoad.dum.
ὡσαύτως.ſimiliter.eodem modo.
ὡσεί.tanq̄.quaſi.circiter.
ὦσι.ſint.fuerint.
ὠσίν.Auribus.
ὥσπερ.Sicut.quemadmodum.
ὥστε.Itaq̄.ita vt.vt.adeo quod.
ὦτα.ων.τα.Aures
ὠτίον.ου.το.auris.auricula.
ὤφειλον.debebam.ant.
ὠφέλεια.ας.ἡ.vtilitas.
ὠφελέω.τ ὠφελῶ.μ.σω.π.κα.
Iuuo.proſum.
ὠφέλιμος.η.ον.Vtilis.
ὤφθην.Viſus fui.apparui.
ὠχύρωσα.muniui.fortificaui.

Τέλος σὺν θεῷ.

Incipiunt interpretationes hebreorum chaldeorum grecorumqȝ nominum noui teſtamēti. Et primo in euangelium ſecundum Matheum.

Capitulum primum.

Liber generatiōis. ❡ Je
ſus.) Saluator. ❡ Chri-
ſtus.) Unctus. grecū eſt.
❡ Dauid.) Dilectus.
❡ Abraā.) Pater mul-
titudinis. ❡ Iſaac.) Ri-
ſus. ❡ Jacob.) Supplā
tator: vel calcaneum: aut
planta. i. veſtigiū. ❡ Ju-
das.) Laudatio: ſiue cō
feſſio. ❡ Phares.) Di-
uiſio. ❡ Zara.) Oriens:
vel orientalis: aut clari-
tas. ❡ Thamar.) Palma: vel datylus: ſiue commuta-
tio: vel permutatio: aut amaritudo. ❡ Eſrom.) Sagit-
ta exultationis: ſiue diuiſio cantici: aut atrium: vel fenū.
Heb. Eſron. ❡ Araȝ.) Excelſus: vel ſublimis: aut pi
ciens. ❡ Aminadab.) Populus ſpontaneus: ſiue po-
pulus vouens: aut populi princeps. ❡ Naaſon.) Colu
ber: vel ſerpens: aut augurans: vel diuinans: ſiue ene-
us. ❡ Salmon) Pacificus: ſiue perfectus: aut retribu-
ens. ❡ Booȝ.) In fortitudine: aut in hyrco. ❡ Raab.)
Lata: ſiue dilatata: aut platea. ❡ Obed.) Seruus: aut
operarius. ❡ Ruth.) Saturata: ſiue inebriata. ❡ Jeſſe.)
Ens: ſiue exiſtēs: aut munus: vel oblatio. ❡ Salomō.)
Pacificus. ❡ Erias) Ignis domini: ſiue lumen domi
ni: aut lux domini. ❡ Roboā.) Dilatans populum: aut
latitudo vel platea populi: ſiue odor vel odorans cum
populo. ❡ Abias.) Pater domini: vel patris dominus:
aut voluntas domini. ❡ Aſa.) Medicus: aut ſanans. ſy
rum eſt. ❡ Joſaphat.) Dominus iudex: vel domini iu-
dicium. ❡ Joram.) Domini celſitudo: aut domini ſubli
mitas: ſiue domini protectio. ❡ Ozias.) Fortitudo do-
mini: ſiue hyrcus domini. ❡ Jothan.) Conſumatus: ſi-
ue perfectus. Heb. Jotham. ❡ Achaȝ.) Apprehēdēs:
ſiue poſſidens: aut videns. ❡ Ezechias.) Fortitudo do
mini: ſiue apprehenſio domini. ❡ Manaſſes) Oblitus:
aut oblitio. ❡ Amon.) Fidelis: aut verax: ſeu artifex:
vel nutritius: aut pedagogus. ❡ Joſias.) Ignis domi-
ni: ſiue vrēs dominus. ❡ Jechonias). Preparatio do
mini: aut firmitas domini. ❡ Babylon.) Confuſio: vel
commixtio. ❡ Salathiel.) Poſtulatus dei: ſiue cōmo
datus dei. ❡ Zorobabel.) Alienus a confuſione: aut a
liena vel extranea confuſio: ſiue extranea commixtio:
aut diſperſio confuſionis vel commixtionis: ſeu circu
lus commixtionis: vel confuſionis. ❡ Abiud.) Pater
laudis vel confeſſionis. ❡ Eliachim.) Dei reſurrectio
vel affirmatio: ſiue deus reſurrectionis vel firmitatis:
aut deus vindicans. ❡ Azor.) Adiutor: vel accinctus:
aut ſyriace conuerſus. ❡ Sadoch.) Juſtus: ſiue iuſtifi
catus. ❡ Achim.) Reſurgens: vel confirmans: aut vin
dicans: vel frater eorum. ❡ Eliud.) Deus laudis: ſiue
deus confeſſionis: aut dei laus vel ↄfeſſio. ❡ Eleazar)
Dei adiutorium: ſiue dei atrium. ❡ Mathan) Donum:
aut lumbus: ſiue mors eorum: vel ſyriace expectatio vel
ſpes. ❡ Joſeph.) Augmentum: vel profectus. ❡ Ma
ria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha ma
ris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ꝛ hebreo
domina maris. ❡ Emanuel.) Nobiſcum deus. 2.
Cum ergo. ❡ Jeſus.) Saluator. ❡ Bethleem.)
Domus panis: ſiue domus belli. ❡ Juda) Lauda
tio: ſiue confeſſio. ❡ Herodes.) Pellis gloria: vel pel
libus glorians: ſiue mons glorie vel arrogantie: aut ſy
riace draco ignitus. ❡ Magi.) Sapientes vel philoſo
phi: aut qui preſunt ſacris hoc eſt ſacerdotes. perſicum
eſt. ❡ Hieroſolyma.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel
conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ❡ Ju
dei.) Laudantes: ſiue cōfitentes. ❡ Chriſtus.) Unctus.
grecū eſt. ❡ Iſrael.) Preualens ſiue dominās cū deo.
❡ Joſeph) Augmentū: vel profectus. ❡ Egyptus.)
Anguſtie: ſiue tribulationes. ❡ Hieremia.) Celſitudo
domini: vel ſublimitas domini: aut exaltans dominus.
❡ Rama.) Excelſa: vel ſublimis: aut protecta. ❡ Ra
chel) Ouis. ❡ Archelaus.) Princeps populi. grecum
eſt. ❡ Judea.) Laudatio: ſiue cōfeſſio. ❡ Galilea) Vo
lubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ❡ Nazareth.) San
ctificata: vel ſeparata: aut coronata: ſi autem per ſade lit
teram ſcribatur: interpretatur cuſtodita: vel florida: aut
virgultum. ❡ Nazareus.) Separatus: ſiue coronatus:
aut ſanctificatus: vel per ſade litteram cuſtodiens: ſiue
floridus: aut virgultum. 3.
In diebus autem. ❡ Johannes.) Domini gratia: ſi
ue domini donum: aut domini miſericordia. ❡ Ju
dea.) Laudatio: ſiue confeſſio. ❡ Eſaias) Salus domi
ni. ❡ Hieroſolyma.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel
conſumata: ſiue timor perfectus vel cōſumatus. ❡ Jor
danis.) Fluuius iudicij: aut demonſtratio vel protectio
iudicij: ſeu deſcenſio: aut ex ſyro ꝛ hebreo lebes iudicij.
❡ Phariſei.) Diuiſi. ❡ Saducei.) Juſti: vel iuſtificati:
aut ſyriace ſciſi vel ſciſmatici. ❡ Abraam.) Pater multi
tudinis. ❡ Jeſus.) Saluator. ❡ Galilea.) Volubilis:
ſiue volutabilis: aut rota. 4.
Tunc ieſus. ❡ Jeſus) Saluator. ❡ Diabolus) Cri
minator: ſiue calumpniator: aut accuſator. grecum
eſt. ❡ Sathanas.) Contrarius: ſiue aduerſarius. ❡ Jo
hannes.) Domini gratia: ſiue domini donuȝ: aut domi
ni miſericordia. ❡ Galilea.) Volubilis: ſiue volutabilis
aut rota. ❡ Nazareth.) Sanctificata: vel ſeparata: aut
coronata: ſi autem per ſade litteram ſcribatur: interpre
tatur cuſtodita: vel florida: aut virgultum. ❡ Caphar-
naum.) Ager penitentie: vel villa conſolationis: aut pro-
piciatio penitentis. ❡ Zabulon.) Habitaculum: vel ha
bitans. ❡ Neptalim.) Comparatio: vel equiparatio: a
ut retorſio: vel tortuoſitas. ❡ Eſaias.) Salus domini.
❡ Jordanis.) Fluuius iudicij: aut demonſtratio vel pro-
tectio iudicij: ſeu deſcenſio: aut ex ſyro ꝛ hebreo lebes
iudicij. ❡ Symon.) Audiens vel obediēs. ❡ Petrus.)
Saxum: vel petra. grecum eſt. ❡ Andreas.) Virilis vel
fortiſſimus. grecum eſt. ❡ Jacobus.) Supplantator: vel
calcaneum: aut planta ideſt veſtigium. ❡ Zebedeus.)
Dos: ſiue dotatus: aut fluxus vehemens. ❡ Syria.) He
braice dicitur aram: ꝛ iterpretatur excelſa: vel ſublimis
aut decipiens: ſiue maledictio eorum. ❡ Decapolis)
Decem ciuitatum ſcilicet regio. grecum eſt. ❡ Hieroſo
lyme) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſi
ue timor perfectus vel conſumatus. ❡ Judea.) Lauda
tio: ſiue confeſſio. 5.
Videns autem. ❡ Jeſus.) Saluator. ❡ Amen) Ue
re: ſiue fideliter. ❡ Phariſei.) Diuiſi. ❡ Racha)
Uacuus: vel vanus. ❡ Gehenna.) Uallis deceptionis
vel triſtitie aut diuitiarum: vel ſyriace infernus. ❡ Hie
roſolyma.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſuma
ta: ſiue timor perfectus vel conſumatus. 6.
Attendite. ❡ Amen.) Uere: ſiue fideliter. ❡ Mā
mona.) Pecunia vel diuitie: aut cupiditas. ſyrum
eſt. ❡ Salomon) Pacificus. 7.
Nolite iudicare. ❡ Phariſei.) Diuiſi. 8.
Cum autem. ❡ Jeſus.) Saluator. ❡ Moyſes) At
tractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ❡ Ca-
pharnaum.) Ager penitentie: vel villa conſolationis:
aut propitiatio penitentis. ❡ Amen.) Uere: ſiue fideli
ter. ❡ Iſrael.) Preualens ſiue dominans cū deo. ❡ A
braam.) Pater multitudinis. ❡ Iſaac.) Riſus. ❡ Ja-
cob.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt ve
ſtigium. ❡ Petrus.) Saxum vel petra. grecū eſt. ❡ E
ſaias.) Salus domini. ❡ Geraſeni.) In greco gergeſe
ni: ꝛ hebraice interpretatur peregrinationi aut conflic-
tui vel ruminationi appropinquantes. 9.
Et aſcendens. ❡ Jeſus.) Saluator. ❡ Matthe⁹)
Donatus. ❡ Phariſei.) Diuiſi. ❡ Johannes.)
Dñi grā: ſiue dñi donū: aut domini mia. ❡ Dauid) Di-
lectus. ❡ Iſrael) Preualens ſiue dominās cū deo. 10.

Interp.
Jeſus.
Chriſtus
Dauid.
Abraam
Iſaac.
Jacob.
Judas.
Phares.
zara.
Thamar.
Eſrom.
Aram.
Amina.
Naaſon
Salmon
Booȝ.
Raab.
Obed.
Ruth.
Jeſſe.
Salomon
Urias.
Roboam.
Abias.
Aſa.
Joſaphat.
Joram.
Ozias.
Jothan.
Achaȝ.
Ezechias.
Manaſſes
Amon.
Joſias.
Jechonias
Babylon.
Salathiel
zorobabel
Abiud.
Eliachim.
Azor.
Sadoch
Achim.
Eliud.
Eleazar.
Mathan.
Joſeph
Maria.
Emanuel.
Interp.
Jeſus.
Bethleem
Juda.
Herodes.
Magi.
Hieroſoly.

Judei.
Chriſtus
Iſrael.
Joſeph.
Egyptus
Hieremia
Rama.
Rachel.
Archela⁹.
Judea
Galilea
Nazareth.
nazareus.
Interp.
Johannes
Judea.
Eſaias.
Hieroſoly.
Jordanis.
Phariſei.
Saducei.
Abraam.
Jeſus.
Galilea.
Interp.
Jeſus.
Diabolus
Sathanas
Johannes
Galilea
Nazareth
Caphar.
Zabulon.
Neptalim.
Eſaias.
Jordanis.
Symon.
Petrus.
Andreas.
Jacobus
zebedeus
Syria
Decapolis
Hieroſoly.
Judea.
Interp.
Jeſus.
Amen.
Phariſei.
Racha.
Gehenna.
Hieroſoly.
Interp.
Amen.
Mammo.
Interp.
Jeſus.
Moyſes
Caphar.
Amen.
Iſrael.
Abraam.
Iſaac.
Jacob.
Petrus
Eſaias.
Geraſeni
Interp.
Jeſus
Mattheus
Johannes
Iſrael.

Interp. Symon. Petrus. Andreas. Philipp⁹. Bartholo. Jacobus. Zebedeus. Johannes. Thomas. Mattheus. Alpheus. Thadeus. Chananeᵒ.

ET conuocatis.(Symon.)Audiens vel obedi-
ens.(Petrus.)Saxum:vel petra.grecum eſt.
(Andreas.)Virilis vel fortiſſimus.grecuȝ ē.(Phi
lippus.)Bellicoſus:ſiue amator equorum . grecuȝ eſt.
(Bartholomeus.)Filius ſuſpendētis aquas. (Ja-
cobus.)Supplantator:vel calcaneum:aut planta.i.ve-
ſtigium.(Zebedeus)Dos:ſiue dotatus:aut fluxus ve
hemens.(Johannes.)Domini gratia: vel domini do
num:aut domini miſericordia.(Thomas.) Abyſſus:
vel geminus:⁊ grece didymus appellatur:quod interp̄
tatur gemellus ideſt ille qui cum alio vno ⁊ eodem par
tu naſcitur.(Mattheus.)Donat⁹.(Alpheus.)Mil
leſſimus:vel doctus:aut dux.(Thaddeus.)Laudās:
vel confitens.(Chananeus.)Zelotes : vel emulator
vt habetur luce.6.Non eniȝ erat ex chanaan: ſȝ ex cha
na vico galilee que in zelum vel emulationem conuerti

Judas. Schari. Jeſus. Samarita. Iſrael. Amen. Sodoma. Gomorrei.

tur.(Judas.)Laudatio:ſiue ꝯfeſſio.(Schariotis.)
In greco ſcribitur iſchariotis:⁊ hebraice interpretatur
vir occiſionis:aut vir exterminatiōis vel mortis. (Je
ſus.)Saluator.(Samaritani.)Cuſtodes:vel adamā-
tini:ſiue ſpinoſi:aut feces:vel feculenti.(Iſrael.)Pre
ualens ſiue dominans cum deo.(Amen.)Vere : ſiue
fideliter.(Sodoma.)Secretum eorum : ſiue calx aut
cementum eorum.(Gomorrei.)Populus rebelis:

beelzebub. Gehenna.

ſiue populus timens:aut manipulus : vel ſeruitus : aut
ſyriace lana.(Beelzebub.)Idolum muſcarū: aut poſ
ſeſſor muſcarum.(Gehenna.)Vallis deceptionis vel
triſtitie ſiue diuitiarum:aut ſyriace infernus. 11.

Interp. Jeſus. Johannes. Chriſtus. Amen. Elias. Corozaim. bethſaida. Tyrus.

ET factum eſt.(Jeſus.)Saluator. (Johānes.)
Domini gratia:ſiue domini donuȝ:aut domini mi
ſericordia.(Chriſtus.)Vnctus.grecum eſt.(Amē.)
Vere:ſiue fideliter.(Elias.)Deus dominus:aut for-
tis dominus.(Corozaim.)Hoc ſecretum meum : vel
hic eſt myſterium.(Bethſaida.)Domus frugum vel
cibariorum:aut domus venatorum vel inſidiantium.
(Tyrus.)Hebraice dicitur ſor: ⁊ interpretatur tribu-
latio:vel obſidio:ſiue anguſtia:aut vinculum vel colli-
gatio:ſeu plaſmatio vel figuratio:aut fortitudo: vel pe-

Sydon. Sodoma.

tra.(Sydon.)Venatio:aut inſidiatio : ſiue viaticum
vel cibarium:aut nauis iudicij.(Sodoma.) Secretū
eorum:ſiue calx aut cementum eorum. 12.

Interp. Jeſus. Phariſei. Dauid. beelzebub. Jonas. Niniuite. Jona. Salomon.

IN illo tēpore.(Jeſus.)Saluator. (Sabbatū.)
Requies:ſiue ceſſatio.(Phariſei.)Diuiſi.(Da
uid.)Dilectus.(Beelzebub.)Idolum muſcaruȝ:aut
poſſeſſor muſcarum.(Sathanas.)Cōtrarius: ſiue ad
uerſarius.(Jonas.)Columba: ſiue depopulans : vel
deuaſtans.(Niniuite.)Pulchri:ſiue ſpecioſi:aut ha-
bitacula.(Jona)Idem quod ionas , (Salomon .)
Pacificus. 13.

Interp. Jeſus. Eſaias. Amen. Diabolus. Maria. Jacobus. Joſeph. Symon. Judas.

IN illo die.(Jeſus.)Saluator. (Eſaias) Salus
domini.(Amen.)Vere:ſiue fideliter . (Diabo-
lus.)Criminator:ſiue calumpniator:aut accuſator. gre
cum eſt.(Maria.)Exaltata : vel amaritudinis mare:
aut myrrha maris:ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut
ex ſyro ⁊ hebreo domina maris.(Jacobus)Supplā-
tator:vel calcaneum:aut planta.i.veſtigiū. (Joſeph.)
In greco ioſes:qđ hebraice poteſt interpretari parcēs:
vel eleuatus:aut exiſtens.(Symon.) Audiens: vel o
bediens.(Judas.)Laudatio:ſiue confeſſio. 14.

Interp. Herodes. Jeſus. Johannes. Herodias. Petrus. Geneſar.

IN illo tempore.(Herodes .) Pellis gloria: vel
pellibus glorians:ſiue mons glorie vel arrogantie:
aut ſyriace draco ignitus.(Jeſus.)Saluator.(Johā
nes.)Domini gratia:ſiue domini donum:aut dn̄i miſe-
ricordia.(Herodias.)Pellis gloria:vel pellibus glo
rians:ſiue mons glorie vel arrogantie:aut ſyriace drace
na ignita.(Petrus)Saxum:vel petra. grecum eſt.
(Geneſar.)In greco geneſareth:⁊ hebraice interpre-
tatur hortus:aut protectio principis:ſiue hortus vel p
tectio miniſtrantis. 15.

Interp. Hieroſoly. Phariſei. Eſaias. Petrus. Jeſus. Tyrus.

TVnc acceſſerunt. (Hieroſolyme) Viſio pacis :
aut viſio perfecta vel conſumata:ſiue timor perfe-
ctus vel cōſumatus.(Phariſei.)Diuiſi. (Eſaias.)
Salus domini.(Petrus.)Saxum:vel petra.grecum
eſt.(Jeſus.)Saluator.(Tyrus.) Hebraice dicitur
ſor:⁊ interpretatur tribulatio vel obſidio:ſiue anguſtia :
aut vinculum:vel colligatio:ſiue plaſmatio: aut figura-

Sydon. Chananea. Dauid. Iſrael. Galilea. Magedan.

tio:vel fortitudo:aut petra.(Sydon)Venatio:aut in-
ſidiatio:ſiue viaticum vel cibarium : aut nauis iudicij.
(Chananea.)Mercatrix:vel negociatrix : ſiue contri
ta vel confracta:aut recte reſpōdens:vel recte affligēs.
(Dauid)Dilectus.(Iſrael.) Preualens ſiue domi
nans cuȝ deo.(Galilea.)Volubilis ſiue volutabilis:
aut rota.(Magedan.)In greco magdala : ⁊ hebraice
interpretatur turris:vel magnitudo. 16.

Interp. Phariſei. Saducei. Jonas. Jeſus. Ceſarea. Philipp⁹. Johannes. Helias. Hieremias. Symon. Petrus. Chriſtus. Bariona. Hieroſoly. Sathanas. Amen.

ET acceſſerūt.(Phariſei.)Diuiſi.(Saducei.)
Juſti ſiue iuſtificati:aut ſyriace ſciſi vel ſciſmatici.
(Jonas.)Columba:ſiue depopulans:vel deuaſtans.
(Jeſus.)Saluator.(Ceſarea.) A ceſare cognomi-
nata eſt:ceſar vero a ceſo matris vtero dictus eſt : vel a
ceſarie.i.coma vel capillatura cuȝ qua ortus eſt :vel qđ
ceſios ideſt glaucos habuerit oculos vt quidam voluit.
latinum eſt.(Philippus)Bellicoſus: ſiue amator e-
quorum.grecum eſt.(Johānes.)Domini gratia : ſiue
domini donum:aut domini miſericordia . (Helias .)
Deus dominus:aut fortis dominus . (Hieremias .)
Celſitudo domini:ſiue ſublimitas domini : aut exaltās
dominum.(Symon.)Audiens vel obediens.(Pe
trus.)Saxum:vel petra.grecum eſt.(Chriſtus.)Vn
ctus.grecum eſt.(Bariona)Filius columbe . ex ſyro
⁊ hebreo.(Hieroſolyma.)Viſio pacis: aut viſio per-
fecta vel conſumata:ſiue timor perfectus vel conſuma
tus.(Sathanas.)Contrarius ſiue aduerſarius.(A
men.)Vere:ſiue fideliter. 17.

Interp. Jeſus. Petrus. Jacobus. Johannes. Moyſes. Helias. Amen. galilea. Caphar. Symon.

ET poſt dies ſex.(Jeſus.)Saluator. (Petr⁹.)
Saxum:vel petra.grecum eſt. (Jacob⁹) Sup-
plantator:vel calcaneum:aut planta ideſt veſtigium .
(Johannes.)Domini gratia:ſiue domini donum:aut
domini miſericordia.(Moyſes.)Attractus vel aſſū-
ptus:ſubaudi de aquis.(Helias.)Deus domin⁹ : aut
fortis dominus.(Amen.)Vere:ſiue fideliter. (Ga-
lilea.)Volubilis ſiue volutabilis:aut rota. (Caphar
naum.)Ager penitentie:vel villa conſolationis:aut pro
pitiatio penitentis . (Symon .) Audiens vel obedi-
ens. 18.

Interp. Jeſus. Amen. gehenna. Petrus.

IN illa hora.(Jeſus.)Saluator.(Amen.)Vere
ſiue fideliter.(Gehenna.)Vallis deceptionis vel
triſtitie ſiue diuitiaruȝ:aut ſyriace infernus.(Petr⁹.)
Saxum:vel petra.grecum eſt. 19.

Interp. Jeſus. galilea. Judea. Jordanis. Phariſei. Moyſes. Amen. Petrus. Iſrael.

ET factum eſt.(Jeſus.) Saluator . (Galilea .)
Volubilis:ſiue volutabilis: aut rota.(Judea.)
Laudatio:ſiue confeſſio.(Jordanis.)Fluuius iudicij:
aut demonſtratio vel protectio iudicij:ſeu deſcenſio:aut
ex ſyro ⁊ hebreo lebes iudicij . (Phariſei .) Diuiſi .
(Moyſes.)Attractus vel aſſumptus:ſubaudi de aqs.
(Amen.)Vere:ſiue fideliter.(Petrus.)Saxū: vel
petra.grecū eſt.(Iſrael.) Preualens ſiue dominans
cum deo. 20.

Interp. Hieroſoly. zebedeus. Jeſus. Hiericho. dauid.

SImile eſt.(Hieroſolyma.)Viſio pacis: aut viſio
perfecta vel conſumata:ſiue timor pfectus:vel con
ſumatus.(zebedeus.)Dos:ſiue dotatus : aut fluxus
vehemens.(Jeſus.)Saluator.(Hiericho) Luna:
vel menſis:aut odor eius.(Dauid.)Dilectus. 21.

Interp. Hieroſoly. Bethpha. Jeſus. Syon. Oſanna. dauid. Hieroſoly. Nazareth. Galilea. bethania. Amen. Johannes. Phariſei.

ET cum appropinquaſſet.(Hieroſolyme.)Viſio
pacis:aut viſio perfecta vel conſumata:ſiue timor
perfectus vel conſumatus. (Bethphage.) Domus
oris vallium vel domus bucce vallis:aut domus ficuū
ſcilicet precoquarum.(Jeſus.)Saluator. (Syon.)
Aceruus : vel tumulus:aut ſpecula:vel ſiccitas. (O-
ſanna.)Salua obſecro:vel ſalua nunc.(Dauid.)Dile
ctus.(Hieroſolyma.)Viſio pacis: aut viſio perfecta
vel conſumata:ſiue timor perfectus vel conſumatus .
(Nazareth.)Sanctificata:vel ſeparata: aut coronata
ſi autem per ſade litteram ſcribatur:interpretatur cuſto
dita:vel florida:aut virgultuȝ.(Galilea.) Volubilis:
ſiue volutabilis:aut rota. (Bethania.)Domus obe-
dientie vel afflictionis:aut domus cantici : ſiue domus
gratie domini.(Amen.)Vere:ſiue fideliter . (Johā
nes.)Domini gratia:ſiue domini donum : aut domini
miſericordia.(Phariſei.)Diuiſi. 22.

Interp. Phariſei. Herodiani.

SImile factum eſt.(Phariſei.) Diuiſi . (Hero-
diani.)Pellium gloria:vel pellibus glorantes:ſi-

Ceſar
Jeſus
Saducei
Moyſes
Abraam.
Jſaac.
Jacob
Chriſtus.
Dauid
Interp.
Jeſus
Moyſes
Phariſei.
Rabbi
Chriſtus
Gehenna.
Phariſe⁹
Abel
zacharias
Barachi.
Amen.
hieruſalez
Interp.
Jeſus
chriſtus.
daniel.
Judea.
Sabbatuz
Noe
Interp.
Jeſus
Paſcha
cayphas.
Bethania
Symon.
Amen.
Judas.
Scarioth.
Rabbi
galilea.
Petrus.
gethſema.
zebedeus.
chriſtus.
galileus
Nazaren⁹
Interp.
Jeſus
Pontius.
piletus
Judas
Acheldc.
Hieremias
Jſrael
Judei.
Chriſtus
Cyreneus
Symon
Golgotha.
Eli.
Lamaza.
Helias
galilea.
Maria.
Magdale.
Jacobus
Joſeph
zebedeus
Arimath.
Paraſce.
phariſei

ue montes glorie vel arrogantie: aut ſyriace dracones
igniti. ¶ Ceſar.) A ceſo matris vtero dictus ē: vel a ce
ſarie.i.coma vel capillatura cuz qua ortus eſt: vel qđ ce
ſios ideſt glaucos habuerit oculos vt quidam volunt.
latinum eſt. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Saducei.) Juſti vl'
iuſtificati: aut ſyriace ſciſi vel ſciſmatici. ¶ Moyſes.)
Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Abraā)
Pater multitudinis. ¶ Jſaac.) Riſus. ¶ Jacob.) Sup
plantator: vel calcaneū: aut plāta ideſt veſtigiū. ¶ Chri
ſtus.) Unctus, grecum eſt. ¶ Dauid.) Dilectus. 23.
Tunc ieſus. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Moyſes) At-
tractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Pha-
riſei.) Diuiſi. ¶ Rabbi) Magiſter. ¶ Chriſtus.) Un-
ctus, grecum eſt. ¶ Gehenna.) Uallis deceptionis ſi-
ue triſtitie vel diuitiarum: aut ſyriace infernus. ¶ Pha
riſeus.) Diuiſus. ¶ Abel.) Uanitas: ſiue anhelit⁹: aut
ſyriace vapor. ¶ Zacharias) Memoria domini: aut ma
ſculus domini. ¶ Barachias.) Benedicens dominū:
aut genuflectens domino. ¶ Amen.) Uere ſiue fideli-
ter. ¶ Hieruſalem.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel
conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. 24.
Et egreſſus. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Amen.) Ue-
re: ſiue fideliter. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecū eſt.
¶ Daniel.) Judicium dei. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue cō
feſſio. ¶ Sabbatuz.) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Noe.)
Conſolatio: vel requies. 25.
Tunc ſimile. ¶ Amen.) Uere: ſiue fideliter. ¶ Dia
bolus.) Criminator: ſiue calumpniator: aut accuſa
tor, grecum eſt. 26.
Et factum eſt. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Paſcha)
Tranſitus: vel claudicatio. ¶ Cayphas) Jnueſti-
gator: vel ſagax: ſeu vomēs ore: aut vomit⁹ oris. ¶ Be
thania.) Domus obedientie vel afflictionis: aut dom⁹
cantici: ſiue domus gratie domini. ¶ Symon.) Audiēs
vel obediēs. ¶ Amen) Uere: ſiue fideliter. ¶ Judas.)
Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Scarioth.) Jn greco ſcribi
tur iſchar ioth: ⁊ hebraice interpretatur vir occiſionis:
aut vir exterminationis vel mortis. ¶ Rabbi.) Magi-
ſter. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota.
¶ Petrus.) Saxum: vel petra, grecum eſt. ¶ Gethſe-
mani.) Uallis pinguiſſima: ſiue vallis olei: ſcribi debet
geſemani. ¶ Zebedeus.) Dos: ſiue dotatus: aut fluxus
vehemens. ¶ Chriſtus.) Unctus, grecum eſt. ¶ Galile
us.) Uolubilis ſiue volutabilis: aut rotans. ¶ Nazare
nus.) Separatus: ſiue coronatus: aut ſanctificatus: ſi ve
ro per ſade litteram ſcribatur: interpretatur cuſtodiēs:
vel floridus: aut virgultum. 27.
Mane autem facto. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Pōti⁹)
Marinus, grecum eſt. ¶ Pilatus) Conſtringens
vel conſtrictus, grecum eſt. ¶ Judas.) Laudatio: ſiue
confeſſio. ¶ Corbona.) Donum vel oblatio. ¶ Achel-
demach.) Ager ſanguinis, ſyrum eſt: ſcribi debet achel
dema. ¶ Hieremias.) Celſitudo domini: ſiue ſublimi-
tas domini: aut exaltans dominum. ¶ Jſrael.) Preua
lens ſiue dominans cum deo. ¶ Judei) Laudantes: ſi-
ue confitentes. ¶ Barrabas.) Filius patris: vel filius
magiſtri: aut filius confuſionis vel ignominie. ¶ Chri-
ſtus.) Unctus, grecum eſt. ¶ Cyreneus.) Paries: vel
trabes: aut frigidus: vel occurrens. grece vero domi-
nans. ¶ Symon.) Audiens: vel obediens. ¶ Golgo-
tha.) Caluaria: ſcilicet vbi ſunt capita mortuorum. ¶ E
li.) Deus meus. ¶ Lamazabathani.) Ut quid dereli-
quiſti me. ¶ Helias.) Deus dominus: aut fortis domi
nus. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota.
¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myr-
rha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊
hebreo domina maris. ¶ Magdalene.) Magnifica vel
magnificata: aut exaltata: vel turris. ¶ Jacobus.) Sup
plantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigium.
¶ Joſeph.) Jn greco ioſes: ⁊ hebraice poteſt interpre
tari parcens: vel eleuatus: aut exiſtens. ¶ Zebedeus.)
Dos: ſiue dotatus: aut fluxus vehemens. ¶ Arima-
thia.) Leo mortuus domino: vel lux mortis domini.
¶ Paraſceue.) Preparatio, grecuz eſt. ¶ Phariſei.)
Diuiſi. 28.

Veſpere autem. ¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſ
ſatio. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis ma-
re: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris:
aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris. ¶ Magdalena.)
Magnifica vel magnificata: aut exaltata: vel turris.
¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volu
tabilis: aut rota. ¶ Judei.) Laudantes: ſiue confitētes.
¶ Explicit euangelium ſecundum mattheum.

Interp.
Sabbatuz
Maria.
Magdale.
Jeſus
galilea.
Judei.

Incipit euangelium ſecundum Marcum.

¶ Capitulum primum.

Initium euangelij. ¶ Jeſus) Saluator.
¶ Chriſtus.) Unctus, grecum eſt. ¶ Eſa-
ias.) Salus domini. ¶ Johannes.) Do-
mini gratia: ſiue domini donum: aut domi
ni miſericordia. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue
confeſſio. ¶ Hieroſolymite.) De hieruſalem quod in
terpretatur viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſuma-
ta: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Jordanis.)
Fluuius iudicij: aut demonſtratio vel proiectio iudicij:
ſeu deſcenſio: aut ex ſyro ⁊ hebreo lebes iudicij. ¶ Na-
zareth.) Sanctificata: vel ſeparata: aut coronata: ſi aūt
per ſade litteram ſcribatur interpretatur cuſtodita: vel
florida: aut virgultum. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue vo-
lutabilis: aut rota. ¶ Sathanas.) Contrarius: ſiue ad-
uerſarius. ¶ Symon) Audiens: vel obediens. ¶ An-
dreas.) Uirilis vel fortiſſimus, grecum eſt. ¶ Jacob⁹)
Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigiū.
¶ Zebedeus) Dos: ſiue dotatus: aut fluxus vehemēs.
¶ Capharnaum.) Ager penitentie: vel villa cōſolatio-
nis: aut propiciatio penitentis. ¶ Sabbatum) Requies:
ſiue ceſſatio. ¶ Nazarenus.) Separatus: ſiue corona-
tus: aut ſanctificatus: ſi vero per ſade litteraz ſcribatur:
īterpretatur cuſtos: ſiue floridus: aut virgultū. ¶ Moy
ſes.) Attractus vel aſſūptus: ſubaudi de aquis. 2.
Et iterum. ¶ Capharnaum.) Ager penitentie: vl'
villa cōſolationis: aut propitiatio penitētis. ¶ Je
ſus.) Saluator. ¶ Leui.) Copulatus. ¶ Alphe⁹) Mil
leſſim⁹: vel doct⁹: aut dux. ¶ Phariſei.) Diuiſi. ¶ Jo
hannes.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut do-
mini miſericordia. ¶ Sabbatū) Requies: ſiue ceſſatio.
¶ Dauid.) Dilectus. ¶ Abiathar.) Pater excellens:
aut pater reſidui vel remanentis: ſiue pater exploratio
nis vel cōtemplationis: aut pater funiculi. 3.
Et introiuit. ¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſa-
tio. ¶ Phariſei.) Diuiſi. ¶ Herodiani.) Pelliū
gloria: vel pellibus gloriantes: ſeu mōtes glorie vel ar
rogantie: aut ſyriace dracones igniti. ¶ Jeſus.) Salua
tor. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota.
¶ Judea.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Hieroſolyme.)
Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel cōſumata: ſiue timor
perfectus vel conſumatus. ¶ Jdumea) Ruffa: ſiue ter-
rena: aut ſanguinea. ¶ Jordanis.) Fluuius iudicij: aut
demonſtratio vel proiectio iudicij: ſeu deſcenſio: aut ex
ſyro ⁊ hebreo lebes iudicij. ¶ Tyrus.) Hebraice dicit
ſor: ⁊ interpretatur tribulatio vel obſidio: ſiue anguſtia:
aut vinculum vel colligatio: ſeu plaſmatio: aut figura-
tio: vel fortitudo: aut petra. ¶ Sydon.) Uenatio: aut in
ſidiatio: ſiue viaticum vel cibarium: aut nauis iudicij.
¶ Symon.) Audiens: vel obediens. ¶ Petrus) Sa-
xum: vel petra, grecum eſt. ¶ Jacobus.) Supplanta-
tor: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigium. ¶ zebede
us.) Dos: ſiue dotatus: aut fluxus vehemens. ¶ Johā
nes) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini mi
ſericordia. ¶ Boanerges.) Beatus hieronymus dicit
quod debet ſcribi bane reem quod interpretatur filij to
nitrui. ¶ Andreas.) Uirilis vel fortiſſimus. grecuz eſt.
¶ Philippus.) Bellicoſus: ſiue amator equorum, gre
cum eſt. ¶ Bartholomeus) Filius ſuſpendentis aqs.
¶ Mattheus.) Donatus. ¶ Thomas.) Abyſſus: vel
geminus: ⁊ grece didymus appellatur: quod interpre-
tatur gemellus.i.ille qui cum alio vno ⁊ eodem partu
naſcitur. ¶ Alphe⁹.) Milleſſimus: vel doct⁹: aut dux.

Interp.
Jeſus.
Chriſtus
Eſaias.
Johannes
Judea
Hieroſoly.
Jordanis.
nazareth.
galilea.
Sathanas
Symon
Andreas.
Jacobus.
zebedeus.
Caphar.
Sabbatuz
nazarenus
Moyſes.
Interp.
Caphar.
Jeſus.
Leui.
Alpheus.
phariſei.
Johannes
Sabbatuz
Dauid.
Abiathar.
Interp.
Sabbatuz
phariſei.
Herodiani
Jeſus
Galilea
iudea.
Hieroſoly.
idumea.
iordanis
Tyrus
Sydon
Symon
Petrus
iacobus
zebedeus.
iohannes.
Boaner.
Andreas
Philipp⁹
Bartholo.
Matthe⁹.
Thomas
Alpheus
Taddeus

¶ Taddeus.) Laudans vel confitẽs. ¶ Chananeus) Zelotes vel emulator interpretatur vt habenir luce. 6 Non enim erat ex chanaan: ſed ex chana vico galilee q̄ in zelum vel emulationez conuertitur. ¶ Judas.) Laudatio: ſiue cõfeſſio. ¶ Scarioth.) In greco ſcribitur iſcarioth: ⁊ hebraice interpretatur vir occiſionis: aut vir exterminationis vel mortis. ¶ Beelzebub.) Idolum muſcarum: vel poſſeſſor muſcarum. ¶ Sathanas.) Cõtrarius: ſiue aduerſarius. ¶ Amen.) Uere: ſiue fideliter. 4.

ET iterum. ¶ Sathanas.) Contrarius: ſiue aduerſarius. 5.

ET venerunt. ¶ Geraſeni.) In greco gadareni: et hebraice iterpretatur ſepti vel murati. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Decapolis.) Decem ciuitatum. i. regio. grecum eſt. ¶ Jayrus.) Illuminans vel illuminatus. ¶ Petrus.) Saxum: vel petra. grecum eſt. ¶ Jacob⁹) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigiũ. ¶ Johannes) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia. ¶ Thabitacumi) In greco ſcribitur talitha cumi: ⁊ ex ſyro ⁊ hebreo interpretatur puella ſurge. 6.

ET egreſſus inde. ¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris. ¶ Jacobus.) Supplãtator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigiuz. ¶ Joſeph.) Ubi dicitur frater iacobi ⁊ ioſeph: in greco eſt ioſes: ⁊ hebraice poteſt interpretari parcẽs: vel eleuatus: aut exiſtens. ¶ Judas.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Symon.) Audiens: vel obediẽs. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Herodes.) Pellis gloria: vel pellibus glorians: ſiue mons glorie vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitus. ¶ Johannes) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia. ¶ Helias.) Deus dominus: aut fortis dominus. ¶ Herodias.) Pellis gloria: vel pellibus glorians: ſiue mons glorie vel arrogantie: aut ſyriace dracena ignita. ¶ Philippus.) Bellicoſus: ſiue amator equorum. grecum eſt. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Bethſaida) Domus frugum vel cibariorum: aut domus venatorum vel inſidiantium. ¶ Geneſareth.) Hortus vel protectio principis: ſiue hortus vel protectio miniſtrantis. 7.

ET conuenerunt. ¶ Phariſei.) Diuiſi. ¶ Hieroſolyme.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Judei.) Laudantes: ſiue confitentes. ¶ Eſaias) Salus domini. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Corban) Donum vel oblatio. ¶ Tyrus.) Hebraice dr ſor: ⁊ interpretatur tribulatio vel obſidio: ſiue anguſtia: aut vinculum vel colligatio: ſeu plaſmatio: aut figuratio: vel fortitudo: aut petra. ¶ Sydon.) Uenatio aut inſidiatio: ſiue viaticũ vel cibariũ: aut nauis iudicij. ¶ Syrophenissa.) Attracta rubedo: vel attractio purpurea. grecum eſt. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Decapolis.) Decem ciuitatum ſcilicet regio. grecum eſt. ¶ Effeta.) Aperire: imperatiui modi paſſiue vocis. 8.

IN diebus illis. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Dalmanuta.) Situla preparata: vel exhauſtio numerata: aut macies vel ramus preparatus aut numeratus. ¶ Phariſei.) Diuiſi. ¶ Amen.) Uere ſiue fideliter. ¶ Herodes) Pellis gloria: vel pellibus gloriãs: ſiue mõs glorie vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitus. ¶ Bethſaida.) Domus frugum vel cibariorum: aut dom⁹ venatorũ vel inſidiantiũ. ¶ Ceſarea.) A ceſare cognominata eſt: ceſar vero a ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie ideſt coma vel capillatura cum qua ortus eſt: vel qd̃ ceſios. i. glaucos habuerit oculos vt quidam volũt. latinũ eſt. ¶ Philippus.) Bellicoſus: ſiue amator equorum. grecũ eſt. ¶ Johannes.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia. ¶ Helias.) Deus dominus: aut fortis dominus. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecũ eſt. ¶ Petrus.) Saxum: vel petra. grecum eſt. ¶ Sathanas.) Contrarius: ſiue aduerſarius. 9.

ET dicebat illis. ¶ Amen.) Uere: ſiue fideliter. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Petrus) Saxum: ſiue petra. grecum eſt. ¶ Jacobus.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigium. ¶ Johannes.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia. ¶ Helias.) Deus dominus: aut fortis domin⁹. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aq̃s. ¶ Rabbi.) Magiſter. ¶ Phariſei.) Diuiſi. ¶ Galilea) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Capharnaum.) Ager penitentie: vel villa conſolationis: aut propitiatio penitentis. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecum eſt. ¶ Gehẽna.) Uallis deceptionis vel triſtitie ſiue diuitiaruz: aut ſyriace infernus. 10.

ET inde exurgens. ¶ Judea) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Jordanis) Fluuius iudicij: aut demõſtratio vel proiectio iudicij: ſeu deſcenſio: aut ex ſyro ⁊ hebreo lebes iudicij. ¶ Phariſei.) Diuiſi. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Amen.) Uere: ſiue fideliter. ¶ Petrus.) Saxum: vel petra. grecũ eſt. ¶ Hieroſolyma.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Jacob⁹.) Supplantator: vel calcaneũ aut plãta. i. veſtigiũ. ¶ Johãnes.) Dñi gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia. ¶ Zebedeus) Dos: ſiue dotatus: aut fluxus abundans. ¶ Hiericho.) Luna vel menſis: aut odor eius. ¶ Thimeus.) Cecus vel cecitas. ¶ Barthimeus) Beatus hieronim⁹ dicit q̄ corrupte legitur: ⁊ debet ſcribi barſemeus: qd̃ ſyriace interpretatur filius cecus: vel filius cecitatis. ¶ Nazarenus.) Sanctificatus: aut ſeparat⁹ vel coronatus: ſi autem per ſade litteram ſcribatur: interpretatur cuſtos: ſiue floridus: aut virgultum. ¶ Dauid.) Dilectus. ¶ Rabboni.) Magiſter. ſyrum eſt. 11.

ET cum appropinquarẽt. ¶ Hieroſolyma.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Bethania) Domus obedientie vel afflictionis: aut domus cantici: ſiue domus gratie domini. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Oſanna.) Salua obſecro: vel ſalua nũc. ¶ Dauid.) Dilect⁹. ¶ Rabbi.) Magiſter. ¶ Amẽ.) Uere: ſiue fideliter. ¶ Johãnes.) Domini gratia: ſiue domini donũ: vel domini mia. 12.

ET cepit. ¶ Phariſei.) Diuiſi. ¶ Herodiani.) Pellium gloria: vel pellibus glorianteſ: aut mõtes glorie vel arrogantie: aut ſyriace dracones igniti. ¶ Ceſar.) A ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie ideſt coma vel capillatura cum qua ortus eſt: vel quod ceſios ideſt glaucos habuerit oculos vt quidam volunt. latinum eſt. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Saducei) Juſti vel iuſtificati: aut ſyriace ſciſi vel ſciſmatici. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Abraam.) Pater multitudinis. ¶ Iſaac.) Riſus. ¶ Jacob.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigium. ¶ Iſrael.) Preualens ſiue dominãs cum deo. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecuz eſt. ¶ Dauid.) Dilectus. ¶ Amen.) Uere: ſiue fideliter. 13.

ET cum egrederetur. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Petrus.) Saxum: ſiue petra. grecum eſt. ¶ Jacobus.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigium. ¶ Johannes.) Domini gratia: aut domini donum: ſiue domini miſericordia. ¶ Andreas.) Uirilis vel fortiſſimus. grecum eſt. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt. ¶ Amen.) Uere: ſiue fideliter. 14.

ERat autem. ¶ Paſcha.) Tranſitus: vel claudicatio. ¶ Bethania.) Domus obedientie vel afflictionis: aut domus cantici: ſiue domus gratie domini. ¶ Symon) Audiens vel obediens. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Amen) Uere ſiue fideliter. ¶ Judas.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Scariothis) In greco ſcribitur iſcariothis: ⁊ hebraice interpretatur vir occiſionis: aut vir exterminationis vel mortis. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Petrus.) Saxum: vel petra. grecum eſt. ¶ Gethſemani.) Uallis pinguiſſima: ſeu vallis olei: ſcribi debet geſemani. ¶ Jacobus.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta. i. veſtigiũ. ¶ Johannes.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini mia. ¶ Abba) Pater. ſyrum eſt. ¶ Rabbi.) Magiſter. ¶ Chriſtus) Unctus. grecũ eſt. ¶ Nazarenus.) Sanctificatus: aut ſeparatus: vel coronatus: ſi autem per ſade litterã ſcribatur: interpretatur cuſtos: ſiue floridus: aut virgultũ. ¶ Galileus.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rotans. 15.

ET confeſtim. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Pilat⁹.) Cõſtringẽs vel conſtrictus. grecũ eſt. ¶ Judei) Laudantes: ſiue confitentes. ¶ Barrabas.) Filius patris vel magiſtri: aut filius cõfuſionis vel ignominie. ¶ Symon.) Audiens: vel obediens. ¶ Cyreneus.) Paries vel trabes: aut frigidus: vel occurrens: grece vero dominans interpretatur. ¶ Alexander.) Adiutor vel auxiliator virilis vel fortiſſimus. grecum eſt. ¶ Ruffus.) Latinum eſt. ¶ Golgotha.) Caluaria. i. vbi ſunt capita mortuorum. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecũ ẽ. ¶ Iſrael.) Preualẽs ſiue dominans cum deo. ¶ Eloy.) De⁹ meus. ¶ Lamazabathani.) Quare dereliquiſti me. ¶ Helias.) Deus dominus: aut fortis dominus. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris. ¶ Magdalene.) Magnifica vel magnificata: aut exaltata: vel turris. ¶ Jacobus) Supplãtator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigium. ¶ Joſeph.) Ubi dicitur ⁊ ioſeph mater. ⁊ infra in fine huius ca. vbi dicitur ⁊ maria ioſeph: in iſtis duobus locis in greco ẽ ioſes: ⁊ hebraice poteſt interpretari parcens: vel eleuatus: aut exiſtens. ¶ Salome) Pacifica: ſiue perfecta: aut retribuẽs. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Hieroſolyma.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel cõſumatus. ¶ Sabbatũ.) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Joſeph) Augmentũ vel profectus. ¶ Arimathia.) Leo mortuus domino: vel lux mortis domini. 16.

ET cum tranſiſſet. ¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊ hebreo domia maris. ¶ Magdalene) Magnifica vel magnificata: aut exaltata: vel turris. ¶ Jacobus.) Supplãtator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigiũ. ¶ Salome.) Pacifica: ſiue perfecta: aut retribuens. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Nazarenus.) Sanctificatus: aut ſeparatus: vel coronatus: ſi autem per ſade litteram ſcribatur: interp̄tatur cuſtos: ſiue floridus: aut virgultum. ¶ Petrus.) Saxum: vel petra. grecum eſt. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota.

¶ Explicit euangelium ſecundum marcum.

Incipit euangelium ſecundum Lucam.

Capitulum primum.

Uit in diebus. ¶ Theophilus.) Amicus dei: vel deo dilectus. grecum eſt. ¶ Herodes.) Pellis gloria: vel pellibus glorians: ſiue mons glorie vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitus. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue cõfeſſio. ¶ Zacharias.) Memoria domini: ſiue maſculus domini. ¶ Abia) Pater domini: vel patris dominus: aut volũtas domini. ¶ Aaron) Mons: ſiue montanus: aut docens ſiue concipiens. ¶ Eliſabeth.) Deus iuramenti vel ſaturitatis: ſiue dei ſeptenariuz. ¶ Johannes.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia. ¶ Iſrael.) Preualens ſiue dominans cuz deo. ¶ Helias.) Deus dominus: aut fortis dominus. ¶ Gabriel.) Uir deus: aut fortitudo dei: vel fortis me⁹ de⁹. ¶ Galilea.) Uolubilis ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Nazareth.) Sãctificata: vel ſeparata: aut coronata. ſi autem per ſade litteram ſcribatur: interpretatur cuſtodita: vel florida: aut virgultũ. ¶ Joſeph.) Augmentũ: vel profectus. ¶ Dauid.) Dilectus. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Jacobus.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta. i. veſtigium. ¶ Juda.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Abraam.) Pater multitudinis. 2.

FActum eſt autem. ¶ Ceſar.) A ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie. i. coma vel capillatura cum qua ortus eſt: vel quod ceſios ideſt glaucos habuerit oculos vt quidam volunt: latinum eſt. ¶ Auguſtus.) Latinum eſt: vel ab augurio dictus: vel vt alij volũt ab augendo. ¶ Syria.) Hebraice dicitur aram: ⁊ iterpretaẗ excelſa vel ſublimis: aut decipiens: ſiue maledictio eorum. ¶ Cyrinus.) In greco cyrinus: ⁊ interpretaẗ dominans. ¶ Joſeph) Augmentum: vel profectus. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Nazareth.) Sanctificata: vel ſeparata: aut coronata: ſi ꝟo p ſade litteram ſcribatur: interpretatur cuſtodita: vel florida: aut virgultum. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue cõfeſſio. ¶ Dauid) Dilectus. ¶ Bethleem.) Domus panis: ſiue domus belli. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecuz eſt. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Hieruſalem.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Symeon.) Audiens: vel obediens. ¶ Iſrael.) Preualens ſiue dominans cum deo. ¶ Anna.) Gratioſa: aut miſericors: ſiue requieſcens: vel donans. ¶ Phanuel.) Uidens deuz: ſiue facies dei. ¶ Aſer.) Beatitudo: ſiue felicitas. ¶ Paſcha.) Tranſitus: vel claudicatio. ¶ Hieroſolyma.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. 3.

ANno autem. ¶ Tiberiadis.) Bona viſio: vel vmbilicus: aut confractio. ¶ Ceſar.) A ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie. i. coma vel capillatura cum qua ortus eſt: vel quod ceſios. i. glaucos habuerit oculos vt quidam volunt. latinum eſt. ¶ Pontius.) Marinus. grecum eſt. ¶ Pilatus.) Conſtringens: vel cõſtrictus. grecum eſt. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Herodes.) Pellis gloria: vel pellibus glorians: ſiue mõs glorie vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitus. ¶ Philippus.) Bellicoſus: ſiue amator equorum. grecum eſt. ¶ Iturea.) Cuſtodita: vel ſyriace montana: aut mõtuoſa. ¶ Traconitidis.) Saxoſa: vel aſpera. grecum eſt. ¶ Lyſania.) Diſſoluens triſtitiam. grecum eſt. ¶ Abilina) Lugens: vel plorans: ſiue pater manſionis vel murmurationis. ¶ Annas.) Affligens: vel humilians: aut reſpondens. ¶ Cayphas.) Inueſtigator: vel ſagax: ſeu vomens ore: vel vomitus oris. ¶ Johannes) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia. ¶ Zacharias.) Memoria domini: aut maſculus domini. ¶ Jordanis.) Fluuius iudicij: aut demonſtratio vel proiectio iudicij: ſeu deſcenſio: aut ex ſyro ⁊ hebreo lebes iudicij. ¶ Eſaias.) Salus domini. ¶ Abraã.) Pater multitudinis. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecũ ẽ. ¶ Herodias.) Pellis gloria: vel pellibus glorians: ſiue mõs glorie vel arrogantie: aut ſyriace dracena ignita. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Joſeph.) Augmentum: vel profect⁹. ¶ Heli.) Eleuatio: ſiue oblatio: aut eleuans: vel offerens: ſiue pia vel mortariolum. ¶ Mathat.) Donum vel donans. ¶ Leui.) Copulatus. ¶ Melchi.) Rex meus: ſiue conſilium meum. ¶ Janne.) In greco ſcribitur ianne cum duplici. n. ⁊ interpretatur reſpondens: vel incipiẽs loqui: aut afflictus: vel humiliat⁹: ſiue pauper. ¶ Mathatias.) Donum domini. ¶ Amos.) Fortis vel robuſtus. ¶ Naum.) Conſolator: ſiue penitens: aut ductor eorum. ¶ Heſli.) Prope me: vel iuxta me: ſiue auferens vel ſeparans. ¶ Nage.) Claritas vel ſplendor. ¶ Maath.) Abſtergens: aut delens: ſiue confringens: aut formidans: vel ſyriace percuſſio. ¶ Semei.) Audiens vel obediens: aut nomen aceruu: vel deſtruens aceruum. ¶ Judas.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Johanna.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia. ¶ Reſa.) Caput: vel voluntas:

Zorob. / Salathiel. / Neri. / Addi. / Thoſan. / Helmadan / Her. / Ieſu / Elieſer. / Iorim. / Symeon / Iona. / Heliachiꝫ. / Melcha. / Menna. / Mathata. / Nathan. / Dauid. / Ieſſe. / Obed. / Booꝫ. / Salmon. / Naaſon. / Amina. / Aram. / Eſrom. / Phares. / Iacob. / Iſaac. / Abraam. / Thare. / nachor. / Saruch. / Ragau. / Phalech. / Heber. / Sale. / Caynan. / Arphaxat / Sem / noe / Lamech. / Mathuſa. / Enoch. / Iareth. / Malale. / Enos. / Seth / Adam

aut curſus.¶ Zorobabel.) Alienus a confuſione: aut aliena vel extranea cõfuſio: ſiue extranea cõmixtio: aut diſperſio confuſionis vel cõmixtionis: ſeu circulus cõmixtionis vel confuſionis.¶ Salathiel.) Poſtulatus dei: ſiue commodatus dei.¶ Neri.) Lucerna vel noua le.¶ Addi.) Teſtis vel teſtimonium: ſiue ornatus: vel trãſitus: aut preda.¶ Thoſan.) In greco ſcribitur choſam: ⁊ hebraice interpretatur diuinans.¶ Helmadã.) Deus menſure eorũ: vel deus indumenti eorũ.¶ Her.) Vigil: aut denudans: vel effundens: ſeu emulus: vel ciuitas.¶ Ieſu.) In greco ioſe: ⁊ hebraice poteſt interpretari parcens vel eleuatus: aut exiſtẽs.¶ Eliezer.) Dei adiutorium: ſiue dei atrium.¶ Iorim) Dominus exaltans: vel domini exaltatio.¶ Symeon.) Audiens: vel exauditio.¶ Iona.) Columba: ſiue depopulans vel deuaſtans.¶ Heliachim.) Dei reſurrectio aut affirmatio: ſiue deus reſurrectionis vel firmitatis: aut deus vindicans.¶ Melcha.) Regina vel conſiliatrix: ſed in greco ſcribitur melea: ⁊ hebraice interpretatur adimplens vel adimpletus.¶ Menna.) In greco mainan: ⁊ hebraice interpretatur numeratus vel remuneratus: aut preparatus.¶ Mathata.) Donuꝫ eius.¶ Nathan.) Dãs vel donatus.¶ Dauid.) Dilectus.¶ Ieſſe.) Ens: ſiue exiſtens: aut munus vel oblatio.¶ Obed.) Seruꝰ: aut operarius.¶ Booꝫ) In fortitudine: aut in hyrco.¶ Salmon) Pacificus: ſiue perfectus: aut retribuẽs.¶ Naaſon.) Coluber vel ſerpens: aut augurans: vel diuinans: ſiue eneus.¶ Aminadab.) Populus ſpontaneus: ſiue populus vouens: aut populi princeps.¶ Aram.) Excelſus: vel ſublimis: aut proijciens.¶ Eſrom.) Sagitta exultationis: ſiue diuiſio cantici: aut atrium vel fenũ. Heb. Eſron.¶ Phares.) Diuiſio.¶ Iacob.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigiũ.¶ Iſaac.) Riſus.¶ Abraaꝫ.) Pater multitudinis.¶ Thare.) Odorans: vel ſpirans: aut abigens.¶ Nachor.) Raucus: vel aridus: ſeu iratus: vel incenſus: aut ſyriace ſuffocatus.¶ Saruch.) Palmes: vel ſarmentum: ſeu ramus: aut conuolutio. Heb. Sarug.¶ Ragau.) Socius aut paſtor eius: ſiue malum vel confractio eius.¶ Phalech) Diuiſio. Heb. Phaleg.¶ Heber.) Tranſiens: vel tranſitus: aut ira: ſeu pregnans: aut ſyriace frumentum.¶ Sale) Miſſio: vel mittens: ſiue ramꝰ: aut propagines: vel telum: aut arma ſcilicet miſſilia: vel ſyriace ſpolians vel ſpoliatus.¶ Caynan) Poſſeſſor: vel emptor: aut lamẽtator: vel nidus.¶ Arphaxat.) Sanans vel laxans quaſi depredationem aut quaſi mammillam: vel ſanans aut laxans ſicut demon.¶ Sem.) Nomẽ vel fama: ſiue ponẽs vl' poſitꝰ: aut ibi.¶ Noe.) Conſolatio: vel requies.¶ Lamech.) Pauper: vel humiliatus: aut percuſſus.¶ Mathuſalem.) Mortem ſuam miſit: aut mortis ſue arma: vel ex hebreo ⁊ ſyro mortem ſuam ſpolians: vel mortis ſpoliuꝫ.¶ Enoch.) Dedicatus: vl' diſciplinatus: aut morigeratus.¶ Iareth.) Imperãs: vel deſcendẽs. Heb. Iared.¶ Malalehel.) Laudans deum: vel illuminatio dei.¶ Enos.) Homo vel vir: ſeu oblitus: aut deſperatus.¶ Seth.) Poſitus vel poſuit.¶ Adaꝫ.) Homo: ſiue terrenus: aut ruffus: vel ſanguineus. 4.

Interp. / Ieſus. / Iordanis. / Diabolus. / Hieruſaleꝫ / Galilea. / nazareth. / Sabbatuꝫ / Eſaias. / Ioſeph. / Caphar. / Amen. / Helias. / Sarepta. / Sydonia

Ieſus autem.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Iordanis.) Fluuius iudicij: aut demonſtratio vel protectio iudicij: ſeu deſcenſio: aut ex ſyro ⁊ hebreo lebes iudicij.¶ Diabolus.) Criminator: ſiue calũpniator: aut accuſator. grecum eſt.¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Galilea.) Volubilis: ſiue volutabilis: aut rota.¶ Nazareth.) Sanctificata: vel ſeparata: aut coronata. ſi autem per ſade litteram ſcribatur: interpretatur cuſtodita: vel florida: aut virgultum.¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio.¶ Eſaias.) Salus domini.¶ Ioſeph.) Augmentum: vel profectus.¶ Capharnaum) Ager penitentie: vel villa conſolationis: aut propitiatio penitentis.¶ Amen.) Vere: ſiue fideliter.¶ Helias.) Deus dominus: aut fortis dominus.¶ Sarepta.) Anguſtia bucelle vel panis: ſiue conflatio: vel conflatoriũ: aut anguſtie dilatatio vel perſuaſio.¶ Sydonia.) Venatio: aut inſidiatio: ſiue viaticum vel cibarium: aut nauis iudicij.¶ Iſrael.) Preualens: ſiue dominans cum deo.¶ Heliſeus.) Dei ſalus: vel deus ſaluans.¶ Naaman.) Pulcher: ſiue decorus: aut motum preparans.¶ Syrus.) De ſyria que hebraice dicitur aram: ⁊ interpretatur excelſa vel ſublimis: aut decipiens: ſiue maledictio eorum.¶ Nazarenus.) Sanctificatus: aut ſeparatus: vel coronatus. ſi autem per ſade litteram ſcribatur: interpretatur cuſtos: ſiue floridus: aut virgultum.¶ Symon.) Audiens: vel obediens.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt. 5.

Iſrael / Heliſeus / naaman / Syrus / nazarenꝰ / Symon / Chriſtus / Interp. / Geneſare / Symon. / Petrus. / Ieſus. / Iacobus. / Iohannes / Zebedeus / Moyſes. / Phariſei. / Galilea. / Iudea. / Hieruſalẽ. / Leui.

Factum eſt autem.¶ Geneſareth.) Hortus vel protectio principis: ſiue hortus vel protectio miniſtrãtis.¶ Symon.) Audiens: vel obediens.¶ Petrus.) Saxum: vel petra. grecum eſt.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Iacobus.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigiuꝫ.¶ Iohannes) Domini gratia: aut domini donum: ſiue domini miſericordia.¶ Zebedeus.) Dos: ſiue dotatus: aut fluxus vehemens.¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis.¶ Phariſei) Diuiſi.¶ Galilea) Volubilis ſiue volutabilis: aut rota.¶ Iudea) Laudatio: ſiue cõfeſſio.¶ Hieruſalẽ.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel cõſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Leui.) Copulatus. 6.

Interp. / Sabbatuꝫ / Phariſei. / Ieſus. / Symon. / Petrus / Andreas. / Iacobus / Iohannes / Philippꝰ / Bartholo. / Mattheus / Thomas. / Alpheus / Zelotes. / Iudas. / ſcarioth. / Iudea. / Hieruſaleꝫ / Tyrus / ſydon.

Factum eſt autem.¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio.¶ Phariſei.) Diuiſi.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Symon.) Audiens: vel obediens.¶ Petrus.) Saxum: ſiue petra. grecum eſt.¶ Andreas.) Virilis: vel fortiſſimus. grecum eſt.¶ Iacobus.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta .i. veſtigiuꝫ.¶ Iohãnes.) Domini gratia: aut domini donum: ſiue domini miſericordia.¶ Philippus.) Bellicoſus: ſiue amator equorum. grecum eſt.¶ Bartholomeus.) Filius ſuſpendẽtis aquas.¶ Mattheus.) Donatus.¶ Thomas.) Abyſſus: vel geminꝰ: ⁊ grece didymus appellatur: quod interpretatur gemellus .i. ille qui cum alio vno ⁊ eodeꝫ partu naſcitur.¶ Alpheus.) Milleſimus: vel doctus: aut dux.¶ Zelotes.) Emulator. grecuꝫ eſt.¶ Iudas.) Laudans: ſiue confitens.¶ Scarioth) In greco ſcribitur iſcarioth: ⁊ hebraice interpretatur vir occiſiõis: aut vir exterminationis vel mortis.¶ Iudea.) Laudatio: ſiue confeſſio.¶ Hieruſalem) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Tyrus.) Hebraice dicitur ſor: ⁊ interpretatur tribulatio vel obſidio: ſiue anguſtia: aut vinculum vel colligatio: ſeu plaſmatio: aut figuratio vel fortitudo: aut petra.¶ Sydon) Venatio: aut inſidiatio: ſiue viaticuꝫ vel cibarium: aut nauis iudicij. 7.

Interp. / Capharna / Ieſus / Iudei / Amen / Iſrael. / naym / Iudea / Iohannes / Phariſeꝰ

Cum autẽ.¶ Capharnaum.) Ager penitentie: vel villa conſolationis: aut propiciatio penitentis.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Iudei.) Laudantes: ſiue confitentes.¶ Amen.) Vere: ſiue fideliter.¶ Iſrael.) Preualens ſiue dominans cum deo.¶ Naym.) Iocũditas: aut pulchritudo: vel commotio aut motus eoruꝫ.¶ Iudea.) Laudatio: ſiue confeſſio.¶ Iohannes.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia.¶ Phariſeus.) Diuiſus.¶ Symon.) Audiens: vel obediens. 8.

Interp. / Maria / Magdale. / Iohanna. / Chuſa / Herodes / ſuſanna / Diabolus / Geraſeni / Galilea / Ieſus / Iayrus / Petrus / Iacobus / Iohannes

Et factum eſt.¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris.¶ Magdalena.) Magnifica: vel magnificata: aut exaltata: vel turris.¶ Iohanna.) Domini gratia: ſiue domini donũ: aut domini miſericordia.¶ Chuſa.) In greco ſcribitur chuza: ⁊ hebraice interpretatur videns: vel prophetãs.¶ Herodes.) Pellis gloria: vel pellibus glorians: ſiue mons glorie vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitus.¶ Suſanna.) Liliũ vel roſa: aut letitia.¶ Diabolus.) Criminator: ſiue calumpniator: aut accuſator. grecum eſt.¶ Geraſeni) In greco gadareni: et hebraice interpretatur ſepti vel murati.¶ Galilea.) Volubilis: ſiue volutabilis aut rota.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Iayrus.) Illuminans vel illuminatus.¶ Petrus.) Saxuꝫ: vel petra. grecum eſt.¶ Iacobus.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigium.¶ Iohannes) Do-

Interp. / Ieſus. / Herodes. / Iohannes / Helias. / Bethſaida / Symon. / Petrus. / Chriſtus / Iacobus. / Moyſes. / Hieruſaleꝫ / Samarita

mini gratia: ſiue dñi donũ: aut domini miſericordia. 9.

Conuocatis autem.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Herodes.) Pellis gloria: vl' pellibus glorians: ſiue mõs glorie vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitus.¶ Iohannes.) Domini gratia: aut domini donum: ſiue domini miſericordia.¶ Helias.) Deus dominus: aut fortis dominus.¶ Bethſaida.) Domus frugum vel cibariorum: aut domus venatorum vel inſidiantium.¶ Symon.) Audiens: vel obediens.¶ Petrus) Saxuꝫ: vel petra. grecum eſt.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt.¶ Iacobus.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigium.¶ Moyſes) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis.¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel cõſumatus.¶ Samaritani.) Cuſtodes: vel adamantini: ſiue ſpinoſi: aut feces vel feculenti. 10.

Interp. / Sodoma. / Corozaim / Bethſaida / Tyrus. / Sydon. / Capharna / Sathanas / Ieſus / Hieruſaleꝫ / Hiericho. / Leuita. / Samarita / Martha. / Maria.

Poſt hec autem.¶ Sodoma.) Secretum eoruꝫ: ſiue calx aut cementum eorum.¶ Corozaim.) Secretum meum: vel hic eſt myſterium.¶ Bethſaida.) Domus frugum: vel cibariorum: aut domus venatoruꝫ vel inſidiantium.¶ Tyrus.) Hebraice dicitur ſor: ⁊ interpretatur tribulatio vel obſidio: ſiue anguſtia: aut vinculuꝫ: vel colligatio: ſeu plaſmatio: aut figuratio: vel fortitudo: aut petra.¶ Sydon.) Venatio: aut inſidiatio: ſiue viaticum: vel cibarium: aut nauis iudicij.¶ Capharnaum.) Ager penitentie: vel villa conſolationis: aut propitiatio penitentis.¶ Sathanas) Contrarius: ſiue aduerſarius.¶ Ieſus) Saluator.¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Hiericho) Luna vel mẽſis: aut odor eius.¶ Leuita.) Copulatꝰ.¶ Samaritanꝰ.) Cuſtos: vel adamantinus: ſiue ſpinoſus: aut fex: vel feculentus.¶ Martha.) Prouocans: aut amaricans: vel ſyriace domina: vel doctrix.¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris. 11.

Interp. / Ioannes / Beelze. / Sathanas / Ionas. / Niniuite. / Salomon / Phariſeꝰ. / Phariſei / Abel. / Zacharias

Et factum eſt.¶ Iohannes.) Domini gratia: aut domini donuꝫ: ſiue domini miſericordia.¶ Beelzebub) Idolum muſcarum: vel poſſeſſor muſcarum.¶ Sathanas.) Cõtrarius: ſiue aduerſariꝰ.¶ Ionas.) Columba: ſiue depopulans vel deuaſtans.¶ Niniuite) Pulchri: ſiue ſpecioſi: aut habitacula.¶ Salomõ) Pacificus.¶ Phariſeus.) Diuiſus.¶ Phariſei) Diuiſi.¶ Abel) Vanitas: ſiue anhelitus: aut ſyriace vapor.¶ Zacharias.) Memoria domini: aut maſculus domini. 12.

Interp. / Phariſei. / Gehenna. / Salomon. / Amen. / Petrus.

Multis autem.¶ Phariſei.) Diuiſi.¶ Gehenna) Vallis deceptionis vel triſticie ſiue diuitiarũ: aut ſyriace infernus.¶ Salomon.) Pacificus.¶ Amen) Vere: ſiue fideliter.¶ Petrus.) Saxuꝫ ſiue petra. grecum eſt. 13.

Interp. / Galilei. / Pilatus. / Syloe. / Hieruſaleꝫ / Sabbatuꝫ / Abraam. / Sathanas / Iſaac. / Iacob. / Phariſei. / Herodes.

Aderant autem.¶ Galilei.) Volubiles: ſiue volutabiles: aut rotantes.¶ Pilatus) Conſtringens: vel conſtrictus. grecum eſt.¶ Syloe.) Miſſus vel mittens: aut ramus: ſiue telum aut arma ſcilicet miſſilia: vl' ſyriace ſpolians vel ſpoliatus.¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel cõſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Sabbatuꝫ.) Requies: ſiue ceſſatio.¶ Abraaꝫ.) Pater multitudinis.¶ Sathanas.) Contrarius: ſiue aduerſarius.¶ Iſaac) Riſus.¶ Iacob.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta: ideſt veſtigium.¶ Phariſei.) Diuiſi.¶ Herodes.) Pellis gloria: vl' pellibus gloriãs: aut ſyriace draco ignitꝰ. 14.

Interp. / Ieſus. / Phariſei. / Sabbatuꝫ

Et factum eſt.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Phariſei.) Diuiſi.¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio. 15.

Interp. / Phariſei.

Erant autem.¶ Phariſei.) Diuiſi. 16.

Interp. / Mammo. / Phariſei. / Iohannes / Lazarus. / Abraam. / Moyſes.

Dicebat autem.¶ Mãmona.) Pecunia: vel diuitie: aut cupiditas. ſyrum eſt.¶ Phariſei) Diuiſi.¶ Iohannes) Domini gratia: aut domini donum: ſiue domini miſericordia.¶ Lazarus.) Dei adiutorium: ſiue dei atriuꝫ.¶ Abraã.) Pater multitudinis.¶ Moyſes.) Attractus: vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. 17.

Interp. / Hieruſaleꝫ / Samaria. / Galilea. / Samarita / Phariſei. / Noe. / Loth. / Sodoma.

Et ait.¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel cõſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Samaria.) Cuſtodia: vl' adamas: aut vepres vel ſpina: ſeu fex eius.¶ Galilea) Volubilis: ſiue volutabilis: aut rota.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Samaritanꝰ) Cuſtos: vel adamantinus: ſiue ſpinoſus: aut fex vel feculentus.¶ Phariſei.) Diuiſi.¶ Noe) Conſolatio: vl' requies.¶ Loth.) Inuolutus: ſiue colligatus: aut coopertus: vel reſina precioſa que dicitur ſtacte.¶ Sodoma.) Secretũ eorũ: ſiue calx aut cemẽtũ eorum. 18.

Interp. / Phariſeꝰ. / Sabbatuꝫ / Ieſus. / Amen. / Petrus. / Hieroſoly. / Hiericho. / Nazarenꝰ / Dauid.

Dicebat autem.¶ Phariſeus.) Diuiſus.¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Amen.) Vere: ſiue fideliter.¶ Petrus.) Saxũ: ſiue petra. grecũ eſt.¶ Hieroſolyma.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Hiericho.) Luna: vel menſis: aut odor eius.¶ Nazarenus) Sanctificatus: aut ſeparatus: vel coronatus. ſi autem per ſade litteram ſcribatur interpretatur cuſtos: aut floridus: ſiue virgultuꝫ.¶ Dauid.) Dilectus. 19.

Interp. / Hiericho. / Zacheus. / Ieſus. / Abraam / Hieruſaleꝫ / Bethpha. / Bethania. / Phariſei.

Et ingreſſus.¶ Hiericho.) Luna: vel menſis: aut odor eius.¶ Zacheus.) Purus: aut nitidus: vel ſyriace iuſtus: aut iuſtificatus.¶ Ieſus.) ſaluator.¶ Abraam.) Pater multitudinis.¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel cõſumatus.¶ Hieroſolyma.) Idẽ.¶ Bethphage.) Domus oris vallium: vel domus bucce vallis: aut domus ficuum .ſ. precoquarum.¶ Bethania.) Domus obedientie vel afflictionis: ſiue domus cantici: vel domus gratie domini.¶ Phariſei.) Diuiſi. 20.

Interp. / Ieſus. / Iohannes / Ceſar. / Saducei. / Moyſes. / Abraam. / Iſaac. / Iacob. / Chriſtus / Dauid.

Et factũ eſt.¶ Ieſus) Saluator.¶ Iohãnes) Domini gratia: aut domini donuꝫ: ſiue domini miſericordia.¶ Ceſar.) A ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie .i. coma vel capillatura cum qua ortus eſt: vl' qđ ceſios .i. glaucos habuerit oculos vt quidam volunt. latinum eſt.¶ Saducei.) Iuſti vel iuſtificati: aut ſyriace ſciſi vel ſciſmatici.¶ Moyſes) Attractus vel aſſũptꝰ: ſubaudi de aquis.¶ Abraam.) Pater multitudinis.¶ Iſaac.) Riſus.¶ Iacob.) Supplãtator vel calcaneum: aut planta .i. veſtigium.¶ Chriſtus) Vnctus. grecũ eſt.¶ Dauid.) Dilectus. 21.

Interp. / Gazophy. / Hieruſaleꝫ / Iudea. / Amen.

Reſpiciẽs autẽ.¶ Gazophylacium) Vbi gaze .i. theſauri templi ſeruabãtur: ex perſico ⁊ greco.¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel cõſumatus.¶ Iudea.) Laudatio: ſiue cõfeſſio.¶ Amen.) Vere: ſiue fideliter. 22.

Interp. / Paſcha. / Sathanas / Iudas. / Schariot. / Petrus. / Iohannes / Iſrael. / Symon. / Ieſus. / Galileus / Chriſtus

Appropinquabat autem.¶ Paſcha) Tranſitus: vel claudicatio.¶ Sathanas.) Cõtrarius: ſiue aduerſarius.¶ Iudas.) Laudatio: ſiue cõfeſſio.¶ Scharioth.) In greco ſcribitur iſcharioth: ⁊ hebraice interpretatur vir occiſionis: aut vir exterminationis vl' mortis.¶ Petrus.) Saxum: vel petra. grecum eſt.¶ Iohãnes.) Dñi gratia: ſiue domini donũ: aut dñi miſericordia.¶ Iſrael.) Preualens ſiue dñans cum deo.¶ Symon.) Audiens: vel obediens.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Galileus.) Volubilis: ſiue volutabilis: aut rotans.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt. 23.

Interp. / Pilatus. / Ceſar. / Chriſtus / Iudei. / Iudea. / Galilea. / Galileus. / Herodes. / Hieroſoly. / Ieſus / Barrabas / Symon. / Cyrenenſis / Hieruſaleꝫ / Amen. / Ioſeph. / Arimath. / Paraſce. / Sabbatuꝫ

Et ſurgens.¶ Pilatus.) Conſtringens: vel conſtrictus. grecum eſt.¶ Ceſar.) A ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie .i. coma vel capillatura cum q̃ ortus eſt: vel quod ceſios .i. glaucos habuerit oculos vt quidam volunt. latinum eſt.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt.¶ Iudei.) Laudantes: ſiue confitentes.¶ Iudea.) Laudatio: ſiue cõfeſſio.¶ Galilea.) Volubilis: ſiue volutabilis: aut rota.¶ Galileus.) Volubilis: ſiue volutabilis: aut rotans.¶ Herodes.) Pellis gloria: vel pellibus glorians: ſiue mons glorie vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitꝰ.¶ Hieroſolyme.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vl' cõſumatus.¶ Ieſus.) Saluator.¶ Barrabas.) Filius patris vel magiſtri: aut filius confuſionis vel ignominie.¶ Symon.) Audiens: vel obediens.¶ Cyrenenſis.) Partes: ſiue trabes: aut frigiditas: vel occurſus.¶ Hieruſalem) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel cõſumatus.¶ Amẽ.) Vere: ſiue fideliter.¶ Ioſeph.) Augmentum vel profectus.¶ Arimathia.) Leo mortuus domino: vl' lux mortis domini.¶ Paraſceue.) Preparatio grecum eſt.¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio. 24.

Interp.
Sabbatuz
Jeſus
Galilea.
Maria.
Magdale.
Joanna.
Jacobus.
Petrus.
Hieruſalez
Emaus
Cleophas
Nazarenꝰ
Iſrael.
Chriſtus
Moyſes.
Symon.
Hieroſoly.
Bethania.

VNa autem.❡ Sabbatum.) Requies:ſiue ceſſatio
❡ Jeſus.) Saluator.❡ Galilea.) Volubilis : ſiue
volutabilis;aut rota.❡ Maria.) Exaltata:vel amaritu
dinis mare:aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magi-
ſtra maris:aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris . ❡ Ma
gdalene.) Magnifica:vel magnificata:aut exaltata :vel
turris.❡ Johanna.) Domini gratia:ſiue dñi donū: aut
domini miſericordia.❡ Jacobus.) Supplantator:vel
calcaneum aut planta:ideſt veſtigium . ❡ Petrus .)
Saxum:vel petra.grecum eſt.❡ Hieruſalem .) Viſio
pacis:aut viſio perfecta vel conſumata:ſiue timor per-
fectus vel conſumatus.❡ Emaus.) Timens conſiliū:
vel matris aut gentis conſilium:ſeu populus abiectus
❡ Cleophas.) In greco cleopas:et interpretatur glo-
ria omnis:vel omnimoda gloria :grecum eſt . ❡ Naza-
renus.) Sanctificatus:aut ſeparatus: vel coronatus:ſi
autem per ſade litteram ſcribatur interpretatur cuſtos
ſiue floridus:aut virgultum.❡ Iſrael) Preualens ſiue
dominans cūz deo.❡ Chriſtus.) Unctus . grecum eſt.
❡ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus:ſubaudi de aqs
❡ Symō.) Audiens:vel obediens. ❡ Hieroſolyma.)
Viſio pacis:aut viſio perfecta vel cōſumata:ſiue timor
perfectus vl' conſumatus.❡ Bethania.) Domus obe-
dientie vel afflictionis:ſiue domus cantici : vel domus
gratie domini.

❡ Explicit euangelium ſecundum Lucam.

Incipit euangelium ſecundum Johannem.

❡ Capitulum primum.

Interp.
Joannes
Moyſes.
Jeſus.
Chriſtus
Judei.
Hieroſoly.
Leuite.
Helias.
Eſaias.
Phariſei.
Bethania.
Jordanis.
Iſrael.
Rabbi.
Andreas
Symon.
Petrus.
Meſſias
Johanna.
Cephas.
Galilea.
Philippꝰ
Bethſaida
Nathana.
Joſeph
Nazaret.
Iſraelita.
Amen.

IN principio.❡ Johannes.) Domini gra-
tia:ſiue domini donū:aut domini miſericor
dia.❡ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus:
ſubaudi de aquis.❡ Jeſus.) Saluator.
❡ Chriſtus.) Unctus.grecū eſt.❡ Judei.)
Laudantes:ſiue confitentes.❡ Hieroſolyme.) Viſio
pacis:aut viſio perfecta vel conſumata:ſiue timor perfe
ctus vel cōſumatus.❡ Leuite.) Copulati.❡ Helias.)
Deus dominus:aut fortis dominus.❡ Eſaias) Salus
domini.❡ Phariſei.) Diuiſi.❡ Bethania) Domus o
bedientie vel afflictionis:ſiue domus cantici: vel domꝰ
gratie domini.❡ Jordanis.) Fluuius iudicij:aut demō
ſtratio vel protectio iudicij:ſeu deſcēſio:aut ex ſyro ⁊ he
breo lebes iudicij.❡ Iſrael.) Preualēs:ſiue dominās
cum deo.❡ Rabbi.) Magiſter.❡ Andreas .) Virilis
vel fortiſſimus.grecum eſt.❡ Symon.) Audiens:vel o
bediens.❡ Petrus.) Saxum : ſiue petra.grecum eſt.
❡ Meſſias.) Unctus.grece aūt dicitur chriſtus. ❡ Jo
hanna.) Ubi dicitur tu es ſymon filius iohanna in gre-
co ſcribitur iona:⁊ ſic eſt i biblijs noſtris antiquis:⁊ he
braice interpretatur columba.❡ Cephas.) Petrus.ſ.
a petra.ſyrum eſt.❡ Galilea.) Volubilis: ſiue volutabi
lis:aut rota.❡ Philippus.) Bellicoſus: ſiue amator e
quorum.grecum eſt.❡ Bethſaida.) Domus frugū.vel
cibariorum:aut domus venatorum vel inſidiantium.
❡ Nathanael.) Donum dei.❡ Joſeph.) Augmentuz:
vel profectus.❡ Nazareth.) Sanctificata:aut ſepara-
ta:ſiue coronata. Si autem per ſade litteram ſcribatur
interpretatur cuſtodita:aut florida:ſiue virgultum. ❡ I
ſraelita.) De iſrael quod interpretatur preualens ſiue
dominans cum deo.❡ Amen.) Vere:ſiue fideliter. 2.

Interp.
Chana.
Galilea.
Jeſus.
Judei.
Architri.
Capharna
Paſcha.
Hieroſoly.
Hieroſoly.

ET die tertia.❡ Chana.) Zelus:vl' emulatio: ſiue
poſſeſſio:aut lamentatio:vel nidus eius:aut cāna
ideſt arundo.❡ Galilea) Volubilis :ſiue volutabilis:
aut rota.❡ Jeſus.) Saluator.❡ Judei) Laudantes:ſi
ue confitentes.❡ Architriclinus.) Princeps triclinij
ideſt trium menſarum.grecum eſt.❡ Capharnaum.) A
ger penitentie:vel villa conſolationis:aut propitiatio
penitentis.❡ Paſcha.) Trāſitꝰ:vel claudicatio.❡ Hie
roſolyma) Viſio pacis:aut viſio perfecta vel conſuma
ta:ſiue timor perfectus vel conſumatus. ❡ Hieroſoly-
me.) Idem. 3.

Interp.
Phariſei.
Nicodemꝰ

ERat autez.❡ Phariſei.) Diuiſi. ❡ Nicodemꝰ.)
Hebraice interpretatur innocens ſanguis : grece
vero victoria populi.❡ Jeſus.) Saluator. ❡ Rabbi.)
Magiſter.❡ Amen.) Vere:ſiue fideliter . ❡ Iſrael.)
Preualens ſiue dominans cum deo.❡ Moyſes.) At-
tractus vl' aſſūptus:ſubaudi de aquis.❡ Judea.) Lau
datio:ſiue confeſſio.❡ Johānes.) Domini gratia : ſiue
domini donuz:aut domini miſericordia.❡ Enon.) Nu
bes vel obnubilatio:ſiue fons aut oculus eius : vel au-
gurium.❡ Salim) Vulpes.p.n.aut pugilli ſiue pugni:
vel ſemite.❡ Judei.) Laudantes :ſiue cōfitētes.❡ Jor
danis.) Fluuius iudicij:aut demonſtratio vel protectio
iudicij:ſeu deſcenſio:aut ex ſyro ⁊ hebreo lebes iudicij.
❡ Chriſtus.) Unctus.grecum eſt. 4.
VT ergo.❡ Jeſus.) Saluator.❡ Phariſei.) Diui
ſi.❡ Johannes.) Domini gratia:ſiue domini do-
nuz:aut domini miſericordia.❡ Judea) Laudatio: ſiue
confeſſio.❡ Galilea) Volubilis:ſiue volutabilis : aut
rota.❡ Samaria.) Cuſtodia:vel adamas : aut vepres
vel ſpina:ſeu fex eius.❡ Sichar.) Concluſio: vel clau-
ſura:aut inebriatio:vel merces. Dicit autem beatꝰ Hie
ronymꝰ qđ corrupte ponitur pro ſichem:quod interpre
tatur humerus:ſiue portio:aut manicatio:vel matutina
tio.ſed in greco ſichar inuenitur.❡ Jacob.) Supplan
tator:vel calcaneum:aut planta ideſt veſtigium . ❡ Jo
ſeph.) Augmentuz vel profectus.❡ Samaritana.) Cu
ſtos:vel adamantina:ſiue ſpinoſa:aut fex : vel feculēta.
❡ Judeus.) Laudans:ſiue confitens.❡ Judei.) Idez
p.n.❡ Samaritani.) Cuſtodes:vl' adamantini : ſiue ſpi
noſi:aut feces:vel feculēti.❡ Hieroſolyme.) Viſio pa
cis:aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfe-
ctus vel conſumatus.❡ Meſſias.) Unctus.grece autē
dicitur chriſtus.❡ Chriſtus.) Unctꝰ.grecū eſt.❡ Rab
bi.) Magiſter.❡ Galilei) Volubiles:ſiue volutabiles:
aut rotantes.❡ Chana.) Zelus:vel emulatio:ſiue poſ-
ſeſſio:aut lamentatio:vel nidus eius: aut canna ideſt a-
rundo.❡ Capharnaum.) Ager penitentie: vel villa cō
ſolationis:aut propitiatio penitentis. 5.
POſt hec.❡ Judei.) Laudantes : ſiue confitentes.
❡ Jeſus) Saluator.❡ Hieroſolyma.) Viſio pa-
cis:aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfe-
ctus vel conſumatus.❡ Probatica.) Ouina:ideſt locꝰ
vbi pecora ſacrificanda tenebantur.grecū eſt. ❡ Beth
ſaida.) Domus effuſionis :ideſt locus vbi aque pluuia
les confluebānt.in greco ſcribitur betheſda.❡ Sabba
tum.) Requies:ſiue ceſſatio.❡ Amen) Vere:ſiue fide
liter.❡ Johannes.) Domini gratia:ſiue domini donū:
aut domini miſericordia.❡ Moyſes.) Attractus vel aſ
ſumptus:ſubaudi de aquis. 6.
POſt hec.❡ Jeſus.) Saluator.❡ Galilea.) Volu-
bilis:ſiue volutabilis:aut rota . ❡ Tiberiadis.)
Bona viſio:vel vmbilicus:aut cōfractio.❡ Paſcha.)
Tranſitus:vel claudicatio.❡ Judei.) Laudantes :ſiue
confitentes.❡ Philippus.) Bellicoſus:ſiue amator e
quorum.grecum eſt.❡ Andreas.) Virilis : vel fortiſſi-
mus.grecum eſt.❡ Symon.) Audiens : vel obediens.
❡ Petrus.) Saxum vel petra.grecum eſt. ❡ Caphar
naum.) Ager penitentie:vel villa conſolationis:aut pro
pitiatio penitētis.❡ Rabbi.) Magiſter.❡ Amē.) Ve
re:ſiue fideliter.❡ Manna.) Preparatio:aut quid.
❡ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus:ſubaudi de aqſ.
❡ Joſeph) Augmentum:vel profectus . ❡ Chriſtus.)
Unctus grecum eſt.❡ Diabolus) Criminator:ſiue ca-
lumpniator:aut accuſator.grecum eſt.❡ Judas) Lau-
datio ſiue cōfeſſio.❡ Schariotes.) In greco ſcribitur
iſcariotes:⁊ hebraice interpretatur vir occiſionis : aut
vir exterminationis vel mortis. 7.
POſt hec. ❡ Jeſus.) Saluator.❡ Galilea.) Volu-
bilis:ſiue volutabilis:aut rota . ❡ Judea .) Lau-
datio: ſiue confeſſio.❡ Judei) Laudantes : ſiue confi-
tentes.❡ Scenophegia.) Feſtum tabernaculoꝝ . gre-
cum eſt.❡ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus:ſubau-
di de aquis.❡ Sabbatū.) Reqes:ſiue ceſſatio.❡ Hie
roſolyme.) Viſio pacis:aut viſio perfecta vel conſuma
ta:ſiue timor perfectus vel conſumatus . ❡ Chriſtus)
Unctus.grecū eſt.❡ Phariſei.) Diuiſi.❡ David.) Di
lectus.❡ Bethleem.) Domus panis:ſiue domꝰ belli .

Jeſus.
Rabbi.
Amen.
Iſrael.
Moyſes.
Judea.
Johannes
Enon.
Salim.
Judei.
Jordanis.
Chriſtus

Interp.
Jeſus.
Phariſei
Johannes
Judea.
Galilea
Samaria.
Sichar.
Jacob.
Joſeph.
Samarita
Judeus.
Judei.
Samarita
Hieroſoly.
Meſſias.
Chriſtus
Rabbi.
Galilei.
Chana.
Caphar.

Interp.
Judei.
Jeſus.
Hieroſoly.
Probati.
Bethſaida
Sabbatuz
Amen.
Johannes
Moyſes.

Interp.
Jeſus
Galilea.
Tiberiadiſ
Paſcha.
Judei
Philippꝰ
Andreas
Symon.
Petrus.
Caphar.
Rabbi.
Amen.
Manna.
Moyſes.
Joſeph.
Chriſtus.
Diabolus.
Judas.
Schariot.

Interp.
Jeſus.
Galilea.
Judea.
Judei.
Scenophe
Moyſes.
Sabbatuz
Hieroſoly.
David.
Bethleez.

Nicodem⁹
Galileus.
Interp̄.
Jeſus
Moyſes.
Gazophi.
Judei
Abraam
Amen.
Diabolus.
Samarita
Interp̄.
Jeſus.
Rabbi.
Syloe.
Phariſei.
Sabbatuꝫ
Judei.
Chriſtus
Moyſes.
Interp̄.
Amen.
Judei
Encenia.
Hieroſoly.
Salomon.
Interp̄.
Lazarus.
Bethania.
Maria.
Martha.
Jeſus.
Judea.
Rabbi.
Judei.
Thomas.
Didymus.
Hieroſoly.
Chriſtus
Phariſei
Romani.
Cayphas.
Ephrem.
Paſcha.
Interp̄.
Jeſus
Paſcha.
Bethania.
Lazarus
Martha.
Maria.
Piſticum.
Judas.
Eſcariotis
Judei.
Hieroſoly.
Oſanna.
Iſrael.
Syon.
Philipp⁹
Bethſaida
Galilea.
Andreas
Amen.
Chriſtus
Eſaias.
Interp̄.
Paſcha.
Jeſus
Diabolus.

¶ Nicodemus.) Hebraice interpretatur innocens ſan
guis: grece vero victoria populi. ¶ Galileus). Volu=
bilis: ſiue volutabilis: aut rotans. 8.
Ieſus autem. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Phariſei.)
Diuiſi. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſub
audi de aquis. ¶ Gazophylacium.) Ubi gaze ideſt the
ſauri templi ſeruabātur: ex perſico et greco. ¶ Judei.)
Laudantes: ſiue confitentes. ¶ Abraam.) Pater mul
titudinis. ¶ Amē.) Vere: ſiue fideliter. ¶ Diabolus)
Criminator: ſiue calumpniator: aut accuſator, grecū eſt.
¶ Samaritanus.) Cuſtos: vel adamantinus: ſiue ſpi=
noſus: aut fex vel feculentus. 9.
Et preteriēs. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Rabbi) Ma
giſter. ¶ Syloe.) Miſſus. ¶ Phariſei.) Diuiſi.
¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Judei.) Lau
dantes: ſiue confitentes. ¶ Chriſtus) Unctus grecum
eſt. ¶ Moyſes) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de a
quis. 10.
Amen amen. ¶ Amen.) Vere ſiue fideliter. ¶ Je=
ſus.) Saluator. ¶ Judei.) Laudantes: ſiue confi=
tentes. ¶ Encenia.) Renouatio: vel dedicatio: ideſt fe
ſtum pro renouatione vel dedicatione templi. grecum
eſt. ¶ Hieroſolyme.) Viſio pacis: aut viſio pfecta vel
conſumata: ſiue timor perfectus vel cōſumatus. ¶ Sa
lomon.) Pacificus. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecum eſt.
¶ Jordanis.) Fluuius iudicij: aut demonſtratio vel p=
fectio iudicij: ſeu deſcenſio: aut ex ſyro & hebreo lebes
iudicij. ¶ Johannes.) Domini gratia: aut domini do=
num: ſiue domini miſericordia. 11.
Erat autem. ¶ Lazarus.) Dei adiutoriuꝫ: ſiue dei
atrium. ¶ Bethania.) Domus obedientie vel af
flictionis: aut domus cantici: ſiue domus gratie domi=
ni. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudis mare: aut myr
rha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro
& hebreo domina maris. ¶ Martha.) Prouocans: aut
amaricans: vel ſyriace domina: vel doctrix. ¶ Jeſus.)
Saluator. ¶ Judea) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Rab=
bi.) Magiſter. ¶ Judei) Laudantes: ſiue confitentes.
¶ Thomas.) Abyſſus: vel geminus: & grece didymus
appellatur: quod interpretatur gemellus. i. ille qui cuꝫ
alio vno & eodem partu naſcitur. ¶ Didymus) Gemi-
nus: vel gemellus: ille. ſ. qui cum alio vno & eodē partu
naſcitur. grecum eſt. ¶ Hieroſolyma) Viſio pacis: aut
viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel
conſumatus. ¶ Chriſtus) Unctus. grecū eſt. ¶ Phari
ſei.) Diuiſi. ¶ Romani) Valentes: aut robuſti: vel potē
tes. grecum eſt. ¶ Cayphas.) Inueſtigator vel ſagax:
ſeu vomens ore: vel vomitus oris. ¶ Ephrem) Frugi=
fer: aut creſcens. ¶ Paſcha.) Tranſitus: vel claudica
tio. 12.
Ieſus ergo. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Paſcha.) Trā
ſitus: vel claudicatio. ¶ Bethania) Domus obedi-
entie vel afflictionis: aut domus cantici: ſiue dom⁹ gra
tie domini. ¶ Lazarus) Dei adiutorium: ſiue dei atri-
um. ¶ Martha.) Prouocans: aut amaricans: vel ſyria
ce domina vel doctrix. ¶ Maria.) Exaltata: vel amari
tudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magi
ſtra maris: aut ex ſyro & hebreo domina maris. ¶ Piſti
cum) Fidele. grecum eſt. ¶ Judas.) Laudatio: ſiue con
feſſio. ¶ Eſcariotis) In greco ſcribitur iſcariotis: & he
braice interpretatur vir occiſionis: aut vir extermina=
tionis vel mortis. ¶ Judei.) Laudantes: ſiue confiten
tes. ¶ Hieroſolyma) Viſio pacis: aut viſio pfectā vel
conſumata: ſiue timor perfectus vel cōſumatus. ¶ O=
ſanna) Salua obſecro: vel ſalua nūc. ¶ Iſrael) Preua
lens ſiue dn̄ans cū deo. ¶ Syon.) Aceruus aut tumu-
lus: vel ſpecla: aut ſiccitas. ¶ Phariſei) Diuiſi. ¶ Phi
lippus) Bellicoſus: ſiue amator equorum. grecum eſt.
¶ Bethſaida) Domus frugum vel cibariorum: aut do
mus venatorum vel inſidiantium. ¶ Galilea.) Volubi
lis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Andreas.) Virilis vel
fortiſſimus. grecum eſt. ¶ Amen) Vere: ſiue fideliter.
¶ Chriſtus.) Unctus. grecuꝫ eſt. ¶ Eſaias) Salus do
mini. 13.
Ante diem. ¶ Paſcha.) Tranſitus: vel claudica=
tio. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Diabolus) Criminator:
ſiue calumpniator: aut accuſator, grecum eſt. ¶ Judas)
Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Symon.) Audiēs: vel obe
diēs. ¶ Schariotis.) In greco ſcribitur iſcariotis: & he
braice interpretatur vir occiſionis: aut vir extermina=
tionis vel mortis. ¶ Petrus) Saxuꝫ: ſiue petra, grecū
eſt. ¶ Amen) Vere: ſiue fideliter. ¶ Sathanas) Con=
trarius: ſiue aduerſarius. ¶ Judei) Laudantes: ſiue cō
fitentes. 14.
Et ait. ¶ Thomas.) Abyſſus: vel geminus: et gre
ce didymus appellatur: quod interpretatur gemel
lus. i. ille qui cuꝫ alio vno & eodem partu naſcitur. ¶ Je
ſus.) Saluator. ¶ Philippus.) Bellicoſus: ſiue ama=
tor equorum, grecuꝫ eſt. ¶ Amen) Vere: ſiue fideliter.
¶ Paraclitus) Conſolator: ſiue aduocatus, grecum ē.
¶ Judas) Laudatio: ſiue cōfeſſio. ¶ Schariotis.) In
greco ſcribitur iſcariotis: & hebraice interpretaꝛ vir oc-
ciſionis: aut vir exterminationis vel mortis. 15.
Ego ſuꝫ. ¶ Paraclitus.) Conſolator: ſiue aduoca
tus, grecum eſt. 16.
Hec locutus ſum. ¶ Paraclitus.) Conſolator: ſiue
aduocatus. grecū ē. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Amē)
Vere: ſiue fideliter. 17.
Hec locutus. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Chriſtus) Un
ctus. grecum eſt. 18.
Hec cuꝫ dixiſſet. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Cedron)
Triſtis: vel denigratus. ¶ Judas) Laudatio: ſiue
confeſſio. ¶ Phariſei.) Diuiſi. ¶ Nazarenus.) San=
ctificatus: aut ſeparatus: vel coronatus: ſi autem per ſa=
de litteraꝫ ſcribatur interpretatur cuſtos: ſiue floridus
aut virgultū. ¶ Symon.) Audiēs: vel obediēs. ¶ Pe
trus) Saxum: vel petra. grecuꝫ eſt. ¶ Malchus) Rex
vel regnuꝫ: aut conſiliarius. ¶ Judei) Laudantes: ſiue
confitētes. ¶ Annas.) Affligens: vel humilians: aut re
ſpondens. ¶ Cayphas) Inueſtigator: vel ſagax: ſeu vo
mens ore: vel vomitus oris. ¶ Pilatus) Conſtringens
vel conſtrictus. grecum eſt. ¶ Judeus) Laudās: ſiue cō
fitens. ¶ Paſcha) Tranſitus: vel claudicatio. ¶ Bar-
rabas.) Filius patris vel magiſtri: aut filius confuſio-
nis vel ignominie. 19.
Tunc ergo. ¶ Pilatus) Conſtringens: vel conſtri=
ctus. grecuꝫ ē. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Judei) Lau
dantes: ſiue confitentes. ¶ Ceſar.) A ceſo matris vte=
ro dictus eſt: vel a ceſarie ideſt coma vel capillatura cum
qua ortus eſt: vel quod ceſios. i. glaucos habuerit ocu
los vt quidam volunt. latinū eſt. ¶ Gabatha) Eminēs
vel excelſum: grece vero dicitur lithoſtratos quod in=
terpretatur lapidibus ſtratus: & erat locus vel ſtratum
lapideum eminens. ¶ Paraſceue) Preparatio. grecū
eſt. ¶ Paſcha.) Tranſitus: vel claudicatio. ¶ Golgo-
tha.) Caluaria ſcilicet vbi ſunt capita mortuorū. ¶ Na
zarenus) Sanctificatus: aut ſeparatus: vel coronat⁹: ſi
autem per ſade litteram ſcribatur interpretatur cuſtos
ſiue floridus: aut virgultuꝫ. ¶ Maria.) Exaltata: vel a
maritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel
magiſtra maris: aut ex ſyro & hebreo dn̄a maris. ¶ Cleo
phas) In greco cleopas: & interpretatur gloria omnis
vel omnimoda gloria. grecum eſt. ¶ Magdalene.)
Magnifica: vel magnificata: aut exaltata: vel turris.
¶ Sabbatum) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Joſeph.) Au
gmentum vel profectus. ¶ Arimathia) Leo mortuus
domino: aut lux mortis domini. ¶ Nicodemus) He
braice interpretatur inocens ſanguis. grece vero victo
ria populi. 20.
Una autem. ¶ Sabbatum) Requies: ſiue ceſſa-
tio. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare
aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut
ex ſyro & hebreo domina maris. ¶ Magdalene) Ma=
gnifica: aut magnificata: vel exaltata: aut turris. ¶ Sy=
mon.) Audiens: vel obediens. ¶ Petrus) Saxum
vel petra. grecuꝫ eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Rabboni)
Magiſter. ſyrum eſt. ¶ Judei) Laudantes: ſiue confi
tentes. ¶ Thomas) Abyſſus: vel geminus: & grece di
dymus appellatur: quod interpretatur gemellus ideſt
ille qui cum alio vno & eodem partu naſcitur. ¶ Didy
mus) Gemin⁹ vel gemellus: ille ſcilicet qui cū alio vno
& eodem partu naſcitur. grecum eſt. 21.

Judas.
Symon.
Schario.
Petrus.
Amen.
Sathanas
Judei.
Interp̄.
Thomas.
Jeſus.
Philipp⁹
Amen.
Paraclit⁹
Judas.
Scariot.
Interp̄.
Paraclit⁹
Interp̄.
Paraclit⁹
Jeſus.
Amen.
Interp̄.
Jeſus.
Chriſtus.
Interp̄.
Jeſus.
Cedron
Judas.
Phariſei.
Nazaren⁹
Symon
Petrus.
Malchus.
Judei.
Annas.
Cayphas.
Pilatus.
Judeus.
Paſcha.
Barrabas
Interp̄.
Pilatus
Jeſus
Judei.
Ceſar.
Gabatha
Paraſce.
Paſcha.
Golgotha.
Nazaren⁹
Maria.
Cleophas
Magdale.
Sabbatuꝫ
Joſeph
Arimat.
Nicodem⁹
Interp̄.
Sabbatuꝫ
Maria.
Magdale.
Symon.
Petrus.
Jeſus.
Rabboni
Judei.
Thomas.
Didymus.

Poſtea.¶ Jeſus.) Saluator.¶ Tiberiadis.) Bona viſio: vel vmbilicus: aut confractio. ¶ Symō) Audiens: vel obediens.¶ Petrus) Saxuz: vel petra. grecum eſt.¶ Thomas) Abyſſus: vel geminus: ⁊ grece didymus appellatur: quod interpretatur gemellus.i. ille qui cum alio vno ⁊ eodem partu naſcitur.¶ Didymus.) Geminus: vel gemellus: ille.ſ. qui cuz alio vno ⁊ eodem partu naſcitur. grecum eſt.¶ Nathanael.) Donuz dei.¶ Chana.) Zelus vel emulatio: ſiue poſſeſſio: aut lamentatio: vel nidus eius: aut cāna.i. arūdo.¶ Galilea) Volubilis: ſiue volutabilis: aut rota.¶ Zebedeus) Dos: ſiue dotatus: aut fluxus vehemens.¶ Johannes.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut dn̄i miſericordia.¶ Amen) Vere: ſiue fideliter.

¶ Explicit euangelium ſecundum Johannem.

Incipit epiſtola beati Pauli apoſtoli ad romanos.

¶ Capi. primum.

Paulus ¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus.ſ. apoſtoloruz: ⁊ ideo maximus q2 minimus.¶ Jeſus) Saluator.¶ Chriſtus) Vnctus. grecū eſt.¶ Apoſtolus) Miſſus. grecum eſt.¶ Dauid) Dilect⁹.¶ Roma) Valēs: vel valentia: aut potens vel robuſta. grecum eſt.¶ Greci.) Robuſti vel fortes. grecum eſt.¶ Judeus) Laudans: ſiue confitens.¶ Amen) Vere: ſiue fideliter. 2.

Propter quod.¶ Judeus.) Laudans: ſiue confitens.¶ Grecus) Robuſtus: vel fortis. grecū eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Chriſtus) Vnctus. grecū ē. 3.

Quid ergo.¶ Judeus) Laudans: ſiue confitens.¶ Judei.) Laudantes: ſiue cōfitentes.¶ Greci.) Robuſti vel fortes. grecum eſt.¶ Jeſus.) Saluator.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. 4.

Quid ergo.¶ Abraaz) Pater multitudinis.¶ Dauid) Dilectus.¶ Sara) Dn̄a vel princeps.¶ Jeſus.) Saluator.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecuz eſt. 5.

Juſtificati ergo.¶ Jeſus.) Saluator.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt.¶ Adam.) Homo: ſiue terrenus: aut ruffus: vel ſanguineus.¶ Moyſes.) Attract⁹: vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. 6.

Quid ergo.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecuz eſt.¶ Jeſus) Saluator. 7.

An ignoratis.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt.¶ Jeſus.) Saluator. 8.

Nihil ergo.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecuz eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Abba) Pater. ſyrum eſt. 9.

Veritatem dico.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt.¶ Iſraelite.) De iſrael: quod interpretatur: preualens ſiue dominans cum deo.¶ Amen) Vere ſiue fideliter.¶ Iſrael.) Preualens ſiue dominans cum deo.¶ Abraā) Pater multitudinis.¶ Iſaac) Riſus.¶ Sara) Domina vel princeps.¶ Rebecca) Saginata: ſiue impinguata: aut contentio obtuſa: vel contentio impedita.¶ Jacob) Supplantator: vel calcaneum: aut planta.i. veſtigium.¶ Eſau) Faciens: vel operās: aut tinea eius.¶ Moyſes) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis.¶ Pharao) Diſſipans: ſiue diſcooperiens: aut nudans: vel ſyriace vindicans.¶ Judei) Laudantes: ſiue ꝯfitentes.¶ Oſee) Saluator: aut ſalus.¶ Eſaias) Salus domini.¶ Sabbaoth) Exercitus. p.n. ſiue militie: aut fortitudines.¶ Sodoma) Secretum eorum: ſiue calx aut cementum eorum.¶ Gomorra.) Populus rebellis: aut populus timens: ſiue manipulus: vel ſeruitus: aut ſyriace lana.¶ Syon) Aceruus: aut tumulus: vel ſpecula: aut ſiccitas. 10.

Fratres.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecū eſt.¶ Moyſes) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis.¶ Jeſus) Saluator.¶ Judeus.) Laudans: ſiue confitens.¶ Grecus) Robuſtus: vel fortis. grecuz eſt.¶ Eſaias) Salus domini.¶ Iſrael) Preualens ſiue dominans cum deo. 11.

Dico ergo.¶ Iſraelita) De iſrael: quod interpretatur preualens ſiue dominans cum deo.¶ Abraā) Pater multitudinis.¶ Beniamin.) Filius dextere.¶ Elias) Deus dominus: aut fortis dominus.¶ Iſrael.) Preualens ſiue dominans cuz deo.¶ Baal.) Idolum: aut dominans: vel ſubijciens: aut poſſidens.¶ Dauid) Dilectus.¶ Syon) Aceruus aut tumulus: vel ſpecula: aut ſiccitas.¶ Jacob) Supplantator: vel calcaneum: aut planta.i. veſtigium.¶ Amen) Vere: ſiue fideliter. 12.

Obſecro itaqz.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecū eſt. 13.

Omnis anima.¶ Jeſus.) Saluator.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. 14.

Infirmum autem.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum ē.¶ Jeſus.) Saluator. 15.

Debemus autem.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum ē.¶ Jeſus) Saluator.¶ Eſaias) Salus dn̄i.¶ Jeſſe) Ens: ſiue exiſtens: aut munus vel oblatio.¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Illyricuz) Exhilaratio: ſiue letificatio. grecum eſt.¶ Hiſpania.) Rara ideſt precioſa. grecum eſt.¶ Macedonia.) Excelſa vel eminens. grecum eſt.¶ Achaia.) Dolor: ſiue triſtitia. grecum eſt.¶ Judea.) Laudatio: ſiue cōfeſſio.¶ Amen) Vere: ſiue fideliter. 16.

Commendo autez.¶ Pheben.) Lucida vel pura. grecum eſt.¶ Cenchris.) Milium: genus leguminis. grecuz eſt.¶ Priſca.) In greco priſcilla: ⁊ interpretatur antiqua: eſt enim diminutiuum de priſca. latinū ē.¶ Aquila.) Latinum eſt.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecuz eſt.¶ Jeſus.) Saluator.¶ Ephenetus.) Laudabilis. grecum eſt.¶ Aſia.) Limoſa vel cenoſa. grecum eſt. tamen pro aſia in hoc loco in greco ponitur achaia: quod interpretatur dolor: ſiue triſtitia.¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris.¶ Andronicus.) Vir victorioſus. grecuz eſt.¶ Julia) In greco iunia a iunone ideſt dn̄atrice.¶ Apoſtoli.) Miſſi. grecum eſt.¶ Ampliatus.) Latinuz eſt: a verbo amplio amplias.¶ Vrbanus) Latinum eſt.¶ Stachius) Spica. grecum eſt.¶ Appelles) Expellens: vel abigens. grecum eſt.¶ Ariſtobolus.) Optimus conſultor: vel optimum conſilium: grecuz eſt.¶ Herodion.) Junonis vel dominatricis cantilena. grecuz eſt.¶ Narciſus.) Stupefactus: vel negligens. grecum eſt.¶ Triphena) Delitioſa vel delicata. grecum eſt.¶ Triphoſa.) Idem. grecum eſt.¶ Perſida.) Frangens: ſiue diuidens: aut vngula: vel griphus.¶ Ruffus) Latinū ē.¶ Aſyncretus.) In greco aſyncritus: ⁊ interpretatur incomparabilis. grecum eſt.¶ Phlegon.) Comburens vel ardens. grecum eſt.¶ Hermes) Mercurius: aut lucrum: vel refugium. grecum eſt.¶ Patroba) Paternalis. grecum eſt.¶ Herman) Suſtentaculum: vel inauris. grecum eſt.¶ Philologus) Amator litterarum: vel amator verbi. grecum eſt.¶ Julia.) Lanuginoſa. grecū eſt.¶ Nereus.) Lucerna: vel nouale: grece vero magn⁹ interpretatur.¶ Olimpiadem.) In greco olimpan: ⁊ interpretatur celeſtis. grecum eſt.¶ Sathanas.) Contrarius: ſiue aduerſarius.¶ Timotheus) Honor dei: vel honorans deum: aut precioſus deo. grecum eſt.¶ Lucius.) A luce. latinum eſt.¶ Jaſon) Sanans vel medicans. grecum eſt.¶ Soſipater) Saluans patrem: vel ſalus patris. grecum eſt.¶ Tertius) Latinum eſt.¶ Caius) Latinum eſt: ⁊ interpretatur dominus ex lingua latina priſca.¶ Eraſtus.) Amabilis. grecum eſt.¶ Quartus.) Latinum eſt.¶ Amen) Vere: ſiue fideliter.

¶ Explicit Epiſtola ad Romanos.

Incipit epiſtola prima ad corinthios.

¶ Capitulum primum.

Paulus vocatus.¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minim⁹.ſ. apoſtolorū: ⁊ ideo maxim⁹ quia minim⁹.¶ Apoſtol⁹) Miſſ⁹. grecū ē.¶ Jeſ⁹) Saluator.¶ Chriſt⁹) Vnct⁹ grecū ē.¶ Soſthenes) Saluator potēs vel robuſtus. grecuz eſt.¶ Cloes) Viridis: aut graminea. grecuz eſt.¶ Apollo) Perdens vel deſtruens. grecuz eſt.¶ Cephas.) Petrus.ſ. a petra. ſyruz ē.¶ Criſpus) Latinum eſt.¶ Gai⁹) Latinum eſt: ⁊ interpretatur domin⁹ ex lingua latina priſca. grece vero terrenum aut gloriantem ſignificat.¶ Stephana) Corona vel coronata. grecum eſt.¶ Judei.) Laudantes: ſiue confitentes.¶ Greci) Robuſti: vel fortes. grecum ē. 2.

Interp. Jeſus. Tiberiadis Symon. Petrus. Thomas. Didymus. Nathana. Chana. Galilea. Zebedeus Johannes Amen. Interp. Paulus. Jeſus. Chriſtus. Dauid. Roma. Greci. Judeus. Amen. Interp. Judeus. Grecus. Jeſus. Chriſtus. Interp. Judeus. Judei. Greci. Jeſus. Chriſtus. Interp. Abraam. Dauid. Sara. Jeſus. Chriſtus. Interp. Chriſtus. Jeſus. Abba. Interp. Chriſtus. Iſraelite. Amen. Iſrael. Abraam. Sara. Rebecca. Jacob. Eſau. Moyſes. Pharao. Judei. Oſee. Eſaias. Sabbaoth Sodoma. Interp. Chriſtus. Moyſes. Jeſus. Judeus. Grecus. Interp. Iſraelita. Abraam. Beniamin Elias. Iſrael.

Baal. Dauid Syon. Jacob. Amen. Interp. Chriſtus. Interp. Jeſus. Interp. Chriſtus, Jeſus. Eſaias. Jeſſe. Hieruſalē. Illyricus. Hiſpania. Macedo. Achaia. Judea. Amen. Interp. Pheben. Cenchris. Priſca. Aquila Chriſtus Jeſus Aſia Maria. Androni. Julia. Apoſtoli. Ampliat⁹ Vrbanus. Stachius. Ariſtobo. Herodion. Narciſus. Triphena Triphoſa. Perſida. Ruffus. Aſyncret⁹ Phlegon Patroba. Herman. Philolo. Julia. Nereus Olipiadez Sathanas Timothe⁹ Lucius Jaſon Soſipater Tertius Cai⁹ Eraſtus Quartus. Amen. Interp. Paulus Apoſtol⁹. Jeſus. Chriſtus Soſthenes Cloes. Appollo. Cephas Criſpus. Gai⁹

Et ego.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt.¶ Jeſus) Saluator. 3

Et ego.¶ Chriſtus) Vnctus. grecuz eſt.¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus.ſ. apoſtoloruz: ⁊ ideo maximus quia minimus.¶ Apollo) Perdens vel deſtruens. grecum eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Cephas) Petrus.ſ. a petra. ſyrū ē. 4.

Sic nos.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt.¶ Apollo) Perdens vel deſtruens. grecum eſt.¶ Apoſtoli) Miſſi. grecum eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Timotheus) Honor dei: vel honorans deum: aut precioſus deo. grecum eſt. 5.

Omnino.¶ Jeſus) Saluator.¶ Chriſtus.) Vnct⁹. grecum eſt.¶ Sathanas) Contrarius: ſiue aduerſarius ¶ Paſcha) Tranſitus: vel claudicatio. 6.

Audet aliquis.¶ Jeſus) Saluator.¶ Chriſtus) Vnct⁹. grecum eſt. 7.

De quibus:¶ Sathanas) Contrarius: ſiue aduerſarius.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. 8.

De his autem.¶ Jeſus.) Saluator.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. 9

Non ſum liber.¶ Apoſtolus) Miſſus. grecuz eſt.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Cephas) Petus.ſ. a petra. ſyrum eſt.¶ Barnabas) Fili⁹ prophete: vel filius cōſolationis.¶ Moyſes) Attractus vel aſſūptus: ſubaudi de aquis.¶ Judei) Laudantes: ſiue confitentes.¶ Judeus) Laudās ſiue cōfitens. 10.

Nolo.n.¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt ¶ Iſrael) Preualens: ſiue dominās cū deo.¶ Judei) Laudantes: ſiue confitentes. 11.

Imitatores.¶ Chriſtus) Vnctus. grecuz eſt.¶ Jeſus) Saluator. 12.

De ſpiritalibus.¶ Jeſus.) Saluator.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt.¶ Judei.) Laudantes: ſiue confitentes.¶ Apoſtolus) Miſſus. grecum eſt 14.

Sectamini.¶ Amen) Vere: ſiue fideliter.¶ Apocalypſis) Reuelatio. grecum eſt. 15.

Notum autem.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt ¶ Cephas) Petrus.ſ. a petra. ſyrum eſt.¶ Jacobus) Supplantator: vel calcaneum: aut planta.i. veſtigium.¶ Apoſtolus) Miſſus. grecum eſt.¶ Adaz) Homo: ſiue terrenus: aut ruffus. vel ſāguineus.¶ Jeſus) Saluator.¶ Epheſus.) Deſiderabilis. grecū ē. 16

De collectis.¶ Galatia.) Lactans: vel lactea. grecum eſt.¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio.¶ Hieruſalem) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Macedonia.) Excelſa. vel eminens. grecum eſt.¶ Epheſus.) Deſiderabilis. grecum eſt.¶ Pentecoſte) Quinquageſima. grecuz eſt.¶ Timotheus) Honor dei: vel honorans deum: aut precioſus deo. grecum eſt.¶ Apollo.) Perdens: vel deſtruens. grecuz eſt.¶ Stephana.) Corona vel coronata. grecum eſt.¶ Fortunatus) Latinum eſt.¶ Achaicus) Dolens vel triſtis. grecum eſt.¶ Achaia) Dolor: vel triſtitia. grecum eſt.¶ Aſia.) Limoſa: vel cenoſa. grecuz eſt.¶ Aquila.) Latinū eſt.¶ Priſca.) Latinum eſt.i. antiqua.¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus.ſ. apoſtolorum: ⁊ ideo maximus q2 minim⁹.¶ Jeſus) Saluator.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt.¶ Maranatha.) Dominus noſter venit. ſyruz ē.¶ Amen) Vere ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola prima ad Corinthios.

Incipit epiſtola ſecunda ad corinthios.

¶ Capitulum primum.

Paulus apoſtolus.¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus ſcilicet apoſtolorum: ⁊ ideo maxim⁹ quia minimus.¶ Apoſtolus.) Miſſus. grecum eſt ¶ Chriſt⁹) Vnctus. grecum eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Timotheus.) Honor dei: vel honorans deū: aut precioſus deo. grecū eſt.¶ Corinthus.) Saturitas: vel ſacietas: aut ornamētum. grecuz eſt.¶ Achaia) Dolor vel triſtitia. grecū eſt.¶ Aſia.) Limoſa vel cenoſa. grecuz ē.¶ Macedonia.) Excelſa vel eminēs. grecū ē.¶ Judea.) Laudatio ſiue cōfeſſio.¶ Syluanus) Latinū eſt a ſylua.¶ Amen) Vere ſiue fideliter. 2.

Statui autē.¶ Chriſtus) Vnctus. grecū eſt.¶ Sathanas.) Contrarius ſiue aduerſarius.¶ Troadē) Perforata. grecum eſt.¶ Titus.) Honorabilis. grecū eſt.¶ Macedonia.) Excelſa vel eminens. grecū ē.¶ Jeſus) Saluator. 3.

Incipimus.¶ Chriſtus.) Vnct⁹. grecū eſt.¶ Iſrael) Preualens ſiue dominans cum deo.¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. 4.

Deo habentes.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt.¶ Jeſus) Saluator. 5.

Scimus enim.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt. 6.

Adiuuantes.¶ Corinthij) Saturati: vel ſaciati: aut ornati. grecum eſt.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecuz eſt.¶ Belial) Peruerſus: vel abſqz iugo: ſiue non aſcēdens. 7.

Nos ergo.¶ Macedonia) Excelſa vel eminēs. grecum eſt.¶ Titus) Honorabilis. grecum eſt. 8

Notam autez.¶ Macedonia.) Excelſa vel eminēs. grecum eſt.¶ Titus) Honorabilis. grecū ē.¶ Jeſus) Saluator.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt.¶ Apoſtoli) Miſſi. grecum eſt. 9.

Nam de miniſterio.¶ Macedones.) Excelſi vel eminentes. grecuz eſt.¶ Achaia) Dolor vel triſtitia. grecum eſt.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. 10.

Ipſe autem.¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus.ſ. apoſtoloruz: ⁊ ideo maximus q2 minimus.¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. 11.

Vtinam.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecū eſt.¶ Eua) Vita: vel viuens.¶ Jeſus) Saluator.¶ Apoſtoli) Miſſi. grecum eſt.¶ Macedonia) Excelſa vel eminens. grecum eſt.¶ Achaia) Dolor vel triſtitia. grecuz eſt.¶ Apoſtolus) Miſſus. grecum eſt.¶ Sathanas.) Contrarius: ſiue aduerſarius.¶ Hebrei) Tranſeūtes: ſiue irati: aut pregnantes: vel ſyriace frumenta.¶ Iſraelite) De iſrael quod interpretatur preualens ſiue dominans cum deo.¶ Abraam) Pater multitudinis.¶ Judei) Laudantes ſiue confitentes.¶ Damaſcus.) Sanguinis ſaccus: vel ſanguinis poculuz: ſiue ſanguis femoris vel incendij aut procuratoris.¶ Aretha) Virtuoſus: aut placidus. grecum eſt.¶ Damaſcenū) Sāguinis ſacci: vel ſanguinis pocula: aut ſanguis femoruz vel incendiorum aut procuratorum. 12.

Si gloriari.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecuz eſt.¶ Sathanas.) Contrarius: ſiue aduerſarius.¶ Apoſtoli) Miſſi. grecum eſt.¶ Titus.) Honorabilis. grecum eſt. 13.

Ecce tertio.¶ Chriſtus) Vnctus. grecuz eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Amen.) Vere: ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola ſecunda ad Corinthios.

Incipit epiſtola ad galatas. ca. primū.

Paulus apoſtolus.¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus.ſ. apoſtolorum: ⁊ ideo maximus q2 minimus.¶ Apoſtolus) Miſſus. grecum eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Chriſtus.) Vnctus. grecuz ē.¶ Galatia) Lactans vel lactea. grecum eſt.¶ Amen.) Vere: ſiue fideliter.¶ Judaiſmus.) Laudatio: ſiue confeſſio.¶ Hieroſolyma) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus.¶ Apoſtoli) Miſſi. grecuz eſt.¶ Arabia) Veſpera: aut veſpertina: vel fideiuſſio: ſiue ſuauitas: aut coruus vel coruina: ſeu deſertuz: aut ſalix: vel commixta.¶ Damaſcus) Sanguinis ſaccus: vel ſanguinis poculum: ſeu ſāguis femoris vel incendij aut procuratoris.¶ Petr⁹) Saxum: ſiue petra. grecum eſt.¶ Jacobus.) Supplantator: vel calcaneum: aut planta.i. veſtigium.¶ Syria.) Hebraice dicitur araz: ⁊ interpretatur excelſa vel ſubli

Stephana Greci Interp. Chriſtus Jeſus Interp. Paulus Apollo Cephas. Interp. Chriſtus. Apollo Apoſtoli Timothe. Interp. Sathanas Paſcha. Interp. Apoſtolus Chriſtus Jeſus Cephas. Barnabas Moyſes. Judei. Judeus. Interp. Moyſes. Chriſtus Iſrael Judei Chriſtus Jeſus Interp. Jeſus Chriſtus Judei Apoſtolus Interp. Chriſtus Cephas. Jacobus. Apoſtolus Adam. Jeſus. Epheſus Interp. Galatia. Sabbatuz Hieruſalē. Macedo. Epheſus Pentecoſ. Timothe. Apollo Stephana Fortunat⁹ Achaicus Achaia Aſia Aquila Priſca Paulus Jeſus Chriſtus Marana. Amen. Interp. Paulus Apoſtolus Chriſtus Jeſus Timothe⁹

Corinthus Achaia. Aſia Macedo. Judea. Syluanus Amen. Interp. Titus. Macedo. Interp. Chriſtus. Moyſes. Interp. Chriſtus Jeſus. Interp. Chriſtus Interp. Corinthij. Chriſtus Belial. Interp. Macedo. Titus. Interp. Macedo. Titus. Jeſus Chriſtus Apoſtoli. Interp. Paulus Chriſtus Interp. Chriſtus Eua. Jeſus. Apoſtoli. Macedo. Achaia. Apoſtolus Sathanas Hebrei. Iſraelite Abraam Judei. Damaſcus Aretha Damaſce. Interp. Chriſtus Jeſus Interp. Paulus. Apoſtolus Jeſus Chriſtus Galatia. Amen. Judaiſm⁹ Hieroſoly. Apoſtoli Arabia Damaſcus Petrus. Jacobus. Syria.

Cilicia. Judea. Interp. Hieroſoly. Barnabas Titus. Jeſus. Petrus. Jacobus. Cephas. Joannes. Antiochia Judei. Judeus. Interp. Galate. Chriſtus. Jeſus Abraam. Judeus Grecus. Interp. Abba. Chriſtus Jeſus Abraam. Syna. Arabia. Agar. Hieruſalē. Iſaac. Interp. Chriſtus Jeſus Iſrael. Amen. Interp. Paulus Apoſtoluſ Jeſus Chriſtus Epheſus Interp. Chriſtus Jeſus. Iſrael. Apoſtoli. Interp. Paulus. Chriſtus Jeſus. Apoſtoli Amen. Interp. Chriſtus Apoſtoli. Jeſus. Diabolus Interp. Chriſtus Diabolus. Thitichus Jeſus. Amen. Interp. Paulus. Timothe⁹ Jeſus. Chriſtus Philippiſ

inis:aut decipiēs:ſiue maledictio eorū. ¶ Cilicia) Uo
luens:vel reuoluta.grecum eſt.¶ Judea.) Laudatio:ſi
ue confeſſio. 2.

DEinde poſt.¶ Hieroſolyma) Uiſio pacis:aut vi
ſio perfecta vel conſumata:ſiue timor perfectus vl'
conſumatus.¶ Barnabas) Filius prophete:vel filius
conſolationis.¶ Tit⁹.) Honorabilis.grecū ē.¶ Chri
ſtus) Unctus.grecū eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Petr⁹)
Saxum vel petra.grecum eſt.¶ Jacobus) Supplanta
tor:vel calcaneū: aut planta ideſt veſtigiū.¶ Cephas)
Petrus ſcilicet a petra.ſyrum eſt.¶ Johannes) Domi
ni gratia:ſiue domini donum:aut domini miſericordia
¶ Antiochia) Pro vehiculo vl' curru.ſ.loco currus:
ſiue contra vehiculuȝ vel currum.grecuȝ eſt.¶ Judei)
Laudantes:ſiue confitentes.¶ Judeus) Laudans:
ſiue confitens. 3.

O Inſenſati.¶ Galate) Lactantes:vel lactei.grecuȝ
eſt.¶ Chriſtus) Unctus.grecū eſt.¶ Jeſus) Sal
uator.¶ Abraam.) Pater multitudinis.¶ Judeus.)
Laudans:ſiue confitens.¶ Grecus.) Robuſtus:vl' for
tis.grecum eſt. 4.

DIco autem.¶ Abba) Pater.ſyrum eſt.¶ Chri
ſtus) Unct⁹.grecū ē.¶ Jeſus) Saluator.¶ Abra
am) Pater multitudinis.¶ Syna.) Rubus: vel ſyna
ce inimicicia.¶ Arabia.) Ueſpera: aut veſpertina:vl'
fideiuſſio:ſiue ſuauitas:aut coruus vel cornix:ſeu de
ſertum: aut ſalix: vel commixta.¶ Agar.) Aduena:ſiue
peregrina:aut ruminans:vel timens.¶ Hieruſalem.)
Uiſio pacis:aut viſio perfecta vel cōſumata: ſiue timor
perfectus vel conſummatus.¶ Iſaac) Riſus. 5.

STate.¶ Paulus) Os tube:ſiue mirabilis:aut lati
ne minimus ſcilicet appoſtolorum:ꝛ ideo maxim⁹
quia minimus.¶ Chriſtus.) Unctus.grecum eſt.¶ Je
ſus) Saluator. 6.

SI ſpiritu.¶ Chriſtus) Unctuſ.grecū eſt.¶ Jeſus)
Saluator.¶ Iſrael) Preualens:ſiue dominans cū
deo.¶ Amen) Uere:ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola ad galatas.

Incipit epiſtola ad Epheſios. ca.j.

PAulus apoſtolus.¶ Paulus.) Os tube: ſiue
mirabilis:aut latine minimus ſcilicet apoſto
lorum:ꝛ ideo maximus quia minim⁹.¶ Apo
ſtolus.) Miſſus.grecum eſt.¶ Jeſus.) Salua
tor.¶ Chriſtus.) Unctus. grecum eſt.¶ Epheſus.)
Deſiderabilis.grecum eſt. 2.

ET vos.¶ Chriſtus) Unctus.grecū eſt.¶ Jeſus)
Saluator.¶ Iſrael) Preualens ſiue dominans
cum deo.¶ Apoſtoli) Miſſi.grecum eſt. 3.

HUius rei gratia.¶ Paulus.) Os tube:ſiue mira
bilis:aut latine minimus ſcilicet apoſtolorum :et
ideo maximus quia minim⁹.¶ Chriſtus) Unctus. gre
cum eſt.¶ Jeſus) Saluator.¶ Apoſtoli) Miſſi.grecū
eſt.¶ Amen) Uere:ſiue fideliter. 4.

OBſecro itaqȝ.¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt.
¶ Apoſtoli) Miſſi.grecum eſt.¶ Jeſus.) Salua
tor.¶ Diabolus.) Criminator: ſiue calumpniator:vel
accuſator.grecum eſt. 5.

EStote ergo.¶ Chriſtus.) Unctus. grecum
eſt. 6.

FIlij obedite.¶ Chriſtus) Unctus.grecū ē.¶ Dia
bolus) Criminator:ſiue calumpniator: aut accuſa
tor.grecum eſt.¶ Tithicus.) In greco tichychus:ꝛ in
terpretatur caſualis vel contingēs.grecū eſt.¶ Jeſus)
Saluator.¶ Amen.) Uere:ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola ad Epheſios.

Incipit epiſtola ad Philippenſes.

¶ Capitulum primum.

PAulus et.¶ Paulus) Os tube:ſiue mi
rabilis:aut latine minimus.ſ.apoſtolo
rum: ꝛ ideo maximus quia minimus.
¶ Timotheus.) Honor dei: vel hono
rans deuȝ:aut precioſus deo. grecuȝ eſt
¶ Jeſus) Saluator.¶ Chriſtus) Un
ctus.grecum eſt.¶ Philippis.) Bellicoſa: ſiue ama
trix equorum.grecum eſt. 2.

SI qua ergo.¶ Chriſtus) Unctus.grecuȝ eſt.¶ Je
ſus.) Saluator.¶ Timotheus.) Honor dei: ſiue
honorans deum:aut precioſus deo.grecum eſt.¶ Epa
phroditus) Uenuſtus:ſiue iocundus:grecū eſt.¶ Apo
ſtolus) Miſſus.grecum eſt. 3.

DE cetero.¶ Chriſtus.) Unctus. grecuȝ eſt.¶ Je
ſus) Saluator.¶ Iſrael.) Preualens ſiue domi
nans cum deo.¶ Beniamin) Filius dextre.¶ Hebre
us.) Trāſiēs:ſiue iratus:aut pregnās:vl' ſyriace frumē
tū.¶ Hebrei) Idē.p.n.¶ Phariſeus) Diuiſ⁹. 4.

ITaqȝ fratres.¶ Euchodia.) In greco Euodia:et
interpretatur bonus odor:vel bene olens. grecum
eſt.¶ Synticeн.) Colloquēs:vel confabulās. grecum
eſt.¶ Clemens.) Latinum eſt: ſignificatqȝ mitem vel
modeſtum.¶ Chriſtus) Unctus.grecuȝ eſt.¶ Jeſus)
Saluator.¶ Philippenſes.) Bellicoſi:ſiue amatores
equorum.grecum eſt.¶ Macedonia) Excelſa: vel emi
nens.grecuȝ eſt.¶ Theſſalonica) Dei altera victoria:
aut ſitus ſiue poſitio alterius victorie.grecū ē.¶ Epa
phroditus) Uenuſtus:ſiue iocūdus.grecū eſt.¶ Amē.)
Uere:ſiue fideliter.¶ Ceſar) A ceſo matris vtero di
ctus eſt:vel a ceſarie ideſt coma vel capillatura cū qua
ortus eſt:vel quod ceſios ideſt glaucos habuerit ocu
los vt quidam volunt.latinum eſt.

¶ Explicit epiſtola ad Philippenſes.

Incipit epiſtola ad Coloſſenſes. ca.j.

PAulus apoſtolus.¶ Paulus) Os tube:ſi
ue mirabilis:aut latine minimus.ſ.apoſto
lorum:ꝛ ideo maxim⁹ qꝛ minimus.¶ Apo
ſtolus) Miſſus.grecum eſt.¶ Jeſus) Sal
uator.¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt.
¶ Timotheus.) honor dei:ſiue honorans deū:aut pre
cioſus deo.grecum eſt.¶ Coloſſis) Punitio: vel ſup
plicīū.grecū ē.¶ Epaphras) Spumans.grecū ē. 2.

UOlo.n.¶ Laodicia) Populus iuſtus. grecuȝ ē.
¶ Jeſus) Saluator.¶ Chriſtus) Unctus. grecū
eſt.¶ Neomenia.) Nouilunium.grecū eſt.¶ Sabba
tum) Requies:ſiue ceſſatio. 3.

IGitur.¶ Chriſtus) Unctus.grecum eſt.¶ Judei)
Laudātes:ſiue cōfitētes.¶ Jeſus) Saluator. 4

DOmini.¶ Chriſtus) Unct⁹.grecū ē.¶ Titich⁹)
In greco tichychus:ꝛ interpretatur caſualis vl' cō
tingens.grecum eſt.¶ Oneſimus.) Utilis.grecum eſt.
¶ Ariſtarchus) Optimus princeps.grecū eſt.¶ Mar
cus.) Limatus:vel fricatus:aut expolitus ideſt a rubi
gine abſterſus.¶ Barnabas) Filius prophete :vel fi
lius conſolationis.¶ Jeſus) Saluator.¶ Juſtus) La
tinum eſt.¶ Epaphras) Spumans.grecū eſt.¶ Lao
dicia) Populus iuſtus.grecum eſt¶ Jerapolis.) Sa
cra ciuitas. grecum eſt.¶ Lucas) Hebraice ipſi reſur
rectio:vel latine a luce.¶ Demas) Popularis vel ple
beius:aut pinguis.grecū eſt¶ Nimpha.) Sponſa.gre
cum eſt.¶ Laodicenſes) Populi iuſti.grecū eſt.¶ Ar
chippus) Princeps ſiue prefectus equorum. grecuȝ ē
¶ Paulus) Os tube:ſiue mirabilis :aut latine mini
mus ſcilicet apoſtolorum:ꝛ ideo maximus quia mini
mus.¶ Amen) Uere:ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola ad Coloſſenſes.

Incipit epiſtola prima ad theſſalonicenſes.

¶ Capitulum primum.

PAulus.¶ Paulus.) Os tube:ſiue
mirabilis:aut latine minimus.ſ.apo
ſtolorum:ꝛ ideo maximus quia mi
nimus.¶ Syluanus) Latinum eſt
a ſylua.¶ Timotheus.) Honor dei
vel honorās deū:aut precioſus deo.
grecū eſt.¶ Theſſalonicenſes) Dei
altera victoria:aut ſitus ſiue poſitio
alterius victorie. grecū ē.¶ Jeſus) Saluator.¶ Chri
ſtus.) Unctus.grecum eſt.¶ Macedonia) Excelſa:vel
eminens.grecum eſt.¶ Achaia) Dolor:vel triſtitia.gre
cum eſt. 2.

NAm et ipſi.¶ Philippis) Bellicoſa:ſiue amatrix
equorum.grecum eſt.¶ Chriſtus.) Unctus.grecū

Interp. Chriſtus Jeſus. Timothe⁹ Epaphro. Apoſtoluſ Interp. Chriſtus. Jeſus. Iſrael. Beniamin Hebreus Interp. Eucodia. Synticeн. Clemens. Chriſtus. Jeſus. Philippē Macedo. Theſſalo. Epaphro. Amen. Ceſar. Interp. Paulus. Apoſtoluſ Jeſus. Chriſtus Timothe⁹ Coloſſis. Epaphras Interp. Laodicia. Jeſus. Chriſtus Neomenia Sabbatuȝ Interp. Chriſtus Titichus. Oneſim⁹. Ariſtar. Marcus Barnabas Jeſus. Juſtus. Epaphras Laodicia. Jerapolis Lucas. Demas Nimpha. Laodicen. Archipp⁹. Paulus Amen. Interp. Paulus. Syluanus Timothe⁹ Theſſalo Jeſus. Chriſtus Macedo Achaia Interp. Philippiſ Chriſtus

Apoſtoli. Jeſus. Judei. Paulus. Sathanas

eſt ¶ Apoſtoli.) Miſſi.grecum eſt. ¶ Judea) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Judei) Laudantes: ſiue confitentes. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus .ſ.apoſtolorum: ⁊ ideo maximus quia minimus. ¶ Sathanas) Contrarius: ſiue aduerſarius. 3.

Interp. Athene. Timotheꝰ Chriſtus Jeſus. Amen.

Propter quod. ¶ Athene) Sine cumulo: vel ab athena ideſt minerua mineruales. grecū eſt. ¶ Timotheus.) Honor dei: vel honorans deum: aut precioſus deo, grecum eſt. ¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Amen) Uere: ſiue fideliter. 4.

De cetero. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Macedōia) Excelſa: vel eminens, grecuꝫ eſt. ¶ Chriſtus) Unctꝰ. grecum eſt. 5.

Interp. Jeſus. Chriſtus Amen.

De tpibus. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt. ¶ Amen) Uere: ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola prima ad Theſſalonicenſes.

Incipit epiſtola ſecūda ad Theſſalonicenſes

¶ Capitulum primum.

Interp. Paulus. Syluanus Timotheꝰ Theſſalo. Jeſus Chriſtus

Paulus. ¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimꝰ .ſ.apoſtolorū: ⁊ ideo maximus quia minimus. ¶ Syluanus.) Latinum eſt a ſylua. ¶ Timotheus.) Honor dei: vel honorans deum: aut precioſus deo. grecum eſt. ¶ Theſſalonicenſes) Dei altera victoria: aut ſitus ſiue poſitio alterius victorie. grecum eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecū ē. 2.

Interp. Jeſus Chriſtus Sathanas

Rogamus. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecum eſt. ¶ Sathanas.) Contrarius: ſiue aduerſarius. 3.

Interp. Chriſtus Jeſus. Paulus Amen.

De cetero. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecum eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Paulus.) Os tube. ſiue mirabilis: aut latine minimus. ſ.apoſtolorum: ⁊ ideo maximꝰ quia minimus. ¶ Amen) Uere: ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola ſecunda ad Theſſalonicēſes.

Incipit epiſtola prima ad Timotheum.

¶ Capitulum primum.

Interp. Paulus. Apoſtolus Jeſus. Chriſtus Timotheꝰ Epheſus. Macedo. Amen. Hymeneꝰ. Alexander Sathanas

Paulus apoſtolus. ¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus ſcilicet apoſtolorum: ⁊ ideo maximus quia minimꝰ. ¶ Apoſtolus.) Miſſus. grecum eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt. ¶ Timotheus) Honor dei: vel honorans deum: aut precioſus deo, grecum eſt. ¶ Epheſus) Deſiderabilis. grecum eſt. ¶ Macedonia.) Excelſa: vel eminens. grecum eſt. ¶ Amen) Uere: ſiue fideliter. ¶ Hymeneus) Carmen nuptiale. grecuꝫ eſt. ¶ Alexander.) Adiutor ſiue auxiliator virilis vel fortiſſimus. grecum eſt. ¶ Sathanas) Contrarius: ſiue aduerſarius. 2.

Interp. Chriſtus. Apoſtolus Adam. Eua.

Obſecro. ¶ Chriſtus) Unctus: grecum eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Apoſtolus) Miſſus. grecum eſt. ¶ Adam) Homo: ſiue terrenus: aut ruffus: vel ſanguineus. ¶ Eua) Uita: vel viuens. 3.

Interp. Diabolus. Chriſtus Jeſus. Timotheꝰ

Fidelis ſermo. ¶ Diabolus.) Criminator: ſiue calumpniator: aut accuſator. grecum eſt. ¶ Chriſtꝰ) Unctus. grecuꝫ eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Timotheꝰ) Honor dei: ſiue honorans deum: aut precioſus deo. grecum eſt. 4.

Interp. Chriſtus Sathanas Jeſus

Spiritus autem. ¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt. ¶ Jeſus) Saluator. 5.

Seniorum. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecuꝫ eſt. ¶ Sathanas.) Contrarius: ſiue aduerſarius. ¶ Jeſus) Saluator. 6.

Interp. Jeſus. Chriſtus Diabolus. Pontius. Pilatus. Amen. Timotheꝰ

Quicunqꝫ. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Chriſtus) Unctus. grecuꝫ eſt. ¶ Diabolus) Criminator: ſiue calumpniator: aut accuſator. grecuꝫ eſt. ¶ Pontius) Marinus. grecum eſt. ¶ Pilatus) Conſtringens: vel conſtrictus. grecum eſt. ¶ Amē) Uere: ſiue fideliter. ¶ Timotheus) Honor dei: vel honorans deum: aut precioſus deo. grecum eſt.

¶ Explicit epiſtola prima ad Timotheum.

Incipit epiſtola ſecunda ad Timotheuꝫ.

¶ Capitulum primum.

Interp. Paulus. Apoſtolus Jeſus. Chriſtus Timotheꝰ Loide. Eunice. Aſia. Philetus. Hermoge. Oneſipho Roma. Epheſus.

Paulus apoſtolus. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus. ſ.apoſtolorum: ⁊ ideo maximꝰ quia minimus. ¶ Apoſtolus) Miſſus. grecuꝫ eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt. ¶ Timotheus) Honor dei: vel honorans deum: aut precioſus deo. grecum eſt. ¶ Loide.) Melior. grecuꝫ eſt. ¶ Eunice) Bona victoria. grecum eſt. ¶ Aſia) Limoſa vel cenoſa. grecum eſt. ¶ Philetus) In greco fygellus: ⁊ interpretatur fugitiuus. grecum eſt. ¶ Hermogenes) Mercurio genitus: aut lucri generatio: vel refugium generatiōis. grecum eſt. ¶ Oneſiphorus.) Utilitatem afferens. grecum eſt. ¶ Roma.) Ualens vel valentia: aut potens: vel robuſta. grecum eſt. ¶ Epheſus) Deſiderabilis. grecum eſt. 2.

Interp. Chriſtus Jeſus. Dauid. Hymeneꝰ. Philetus

Tu ergo. ¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Dauid.) Dilectus. ¶ Hymeneus) Carmen nuptiale. grecum eſt. ¶ Philetus.) Amabilis. grecum eſt. ¶ Diabolus.) Criminator: ſiue calūpniator: aut accuſator. grecum eſt. 3.

Interp. Jannes. Mambres Moyſes. Antiochia Iconium. Lyſtris. Chriſtus. Jeſus.

Hoc autem. ¶ Jannes) In greco iannes cum duplici .n. ⁊ hebraice interpretatur reſpondens: vel incipiēs loqui: aut afflictus: vel humiliatus: aut pauper. ¶ Mambres) Rebellis: aut amarus: vel commutans: aut permutans: ſꝫ in greco ſcribitur iambres: ⁊ hebraice poteſt interpretari mare cum egeſtate vel paupertate. ¶ Moyſes) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aqs. ¶ Antiochia.) Pro vehiculo vel curru. ſ.loco currus: ſiue contra vehiculum vel currum. grecum ē. ¶ Iconium) Ueniens. grecum eſt. ¶ Lyſtris) Diſſoluentes. grecum eſt. ¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt. ¶ Jeſus) Saluator. 4.

Interp. Jeſus. Chriſtus. Demas Theſſalo. Creſcens. Galatia. Titus. Dalmatia. Lucas. Marcus Titichus. Epheſus. Troade Carpum. Alexander Amen. Priſca. Aquila. Oneſipho Eraſtus. Corinthus Trophimꝰ Miletum. Eubolus. Pudens Linus. Claudia. Amen.

Teſtificor. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecum eſt. ¶ Demas) Popularis: vel plebeius: aut pinguis. grecum eſt. ¶ Theſſalonica) Dei altera victoria: aut ſitus ſiue poſitio alterius victorie. grecum eſt. ¶ Creſcens.) Latinū eſt a creſcēdo. ¶ Galatia) Lactans vel lactea. grecum eſt. ¶ Titus) Honorabilis. grecuꝫ eſt. ¶ Dalmatia) Lampas fruſtratoria: aut fulgur vanitatis. grecum eſt. ¶ Lucas) Hebraice ipſi reſurrectio: vel latine a luce. ¶ Marcus) Limatus: vel fricatus: aut expolitus ideſt a rubigine abſterſus. ¶ Titichus.) In greco tychicus: ⁊ interpretatur caſualis: vel contingens. grecum eſt. ¶ Epheſus) Deſiderabilis. grecum eſt. ¶ Troade) Perforata. grecum eſt. ¶ Carpum) Fructus vel fructuoſus. grecum eſt. ¶ Alexander) Adiutor ſiue auxiliator virilis vel fortiſſimꝰ. grecum eſt. ¶ Amen.) Uere: ſiue fideliter. ¶ Priſca.) In greco priſcilla: ⁊ eſt diminutiuuꝫ huius nominis priſca: quod interpretatur antiqua. latinuꝫ eſt. ¶ Aquila) Latinum eſt. ¶ Oneſiphorus) Utilitatem afferēs. grecum eſt. ¶ Eraſtus.) Amabilis. grecum eſt. ¶ Corinthus) Saturitas: vel ſacietas: aut ornamentum. grecuꝫ eſt. ¶ Trophimus) Nutritus: ſiue educatus. grecum ē. ¶ Miletum.) Rubra: vel coccinea. grecum eſt. ¶ Eubolus.) Prudens: aut beneconſulens. grecuꝫ ē. ¶ Pudens.) Latinum eſt. ¶ Linus) Rete vel retiaculum. grecum eſt. ¶ Claudia) Latinum eſt. ¶ Amen) Uere: ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola ſecunda ad Timotheū.

Incipit epiſtola ad tituꝫ. ca.j.

Interp. Paulus Apoſtolus Jeſus. Chriſtus Titus. Creta. Cretenſes.

Paulꝰ ſeruꝰ. ¶ Paulꝰ) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus. ſ.apoſtolorum: ⁊ ideo maximus quia minimus. ¶ Apoſtolus.) Miſſus. grecuꝫ ē. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecū eſt. ¶ Titus.) Honorabilis. grecuꝫ eſt. ¶ Creta.) Carnea: vel carnalis. grecū ē. ¶ Cretenſes) carnei: vel carnales. grecum eſt. 2.

Interp. Jeſus Chriſtus

Tu autem. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Chriſtus) Unctꝰ. grecū ē. 3.

Interp. Jeſus. Chriſtus Artheman

Admone illos. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Chriſtus) Unctus grecum eſt. ¶ Artheman.) Integer: vel i

columnis: aut venuſtus. grecū eſt. ¶ Titicbus.) In greco tychicus: ⁊ interpretatur caſualis: vel contingēs. grecum eſt. ¶ Nicopolis.) Victorie ciuitas: vel victorioſa ciuitas. grecum eſt. ¶ Zena.) Viuens. grecū eſt. ¶ Apollo.) Perdens: vel deſtruens. grecū eſt. ¶ Amen.) Vere: ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola ad Titum.

Titichus. Nicopolis. Zena. Apollo. Amen.

Incipit epiſtola ad Philemonem. ca.j.

Paulus vinctus. ¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimꝰ .ſ. apoſtolorū: ⁊ ideo maximus quia minimus. ¶ Chriſtus.) Vnctꝰ. grecum eſt. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Timotheus) Honor dei: vel honorās deum: aut precioſus deo. grecum ē. ¶ Philemon.) Deoſculans. grecū eſt. ¶ Appia.) Producens vel pulullans. grecum eſt. ¶ Archippus) Princeps ſiue prefectus equorū. grecū eſt. ¶ Oneſimus.) Vtilis. grecū eſt. ¶ Epaphras.) Spumans. grecum eſt. ¶ Marcus.) Limatus: vel fricatus: aut expolitus ideſt a rubigine abſterſus. ¶ Ariſtarchus) Optimus princeps. grecū eſt. ¶ Demas.) Popularis vel plebeius: aut pinguis. grecum eſt. ¶ Lucas) Hebraice ipſi reſurrectio: vl' latine a luce. ¶ Amē) Vere: ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola ad philemonem.

Interp. Paulus. Chriſtus. Jeſus. Timotheꝰ. Phile. Appia. Archippꝰ. Oneſimus. Epaphras. Marcus. Ariſtar. Demas. Lucas. Amen.

Incipit epiſtola ad Hebreos. ca.j.

Multifarie multiſqꝫ modis. 2.

Propterea. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Diabolus) Criminator ſiue calumpniator: aut accuſator. grecū eſt. ¶ Abraam) Pater multitudinis. 3.

Vide fratres. ¶ Apoſtolus) Miſſus. grecum eſt. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Moyſes.) Attractꝰ vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt. ¶ Egyptus.) Anguſtie: ſiue tribulationes. 4.

Timeamus ergo. ¶ Dauid) Dilectus. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Sabbatiſmus) Requies: ſiue ceſſatio. 5.

Omnis nāqꝫ. ¶ Aarō.) Mons: ſiue montanus: aut docens ſiue concipiens. ¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt. ¶ Melchiſedech.) Rex iuſtitie. 6.

Quapropter. ¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum ē. ¶ Abraaꝫ.) Pater multitudinis. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Melchiſedech.) Rex iuſtitie. 7.

Hic enim. ¶ Melchiſedech.) Rex iuſtitie. ¶ Salem) Pax. ¶ Abraaꝫ) Pater multitudinis. ¶ Leui.) Copulatus. ¶ Aaron.) Mons: ſiue montanus: aut docens: ſiue concipiens. ¶ Juda.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. 8.

Capitulum autem. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Iſrael.) Preualēs ſiue dn̄ans cuꝫ deo. ¶ Juda.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Egyptus) Anguſtie: ſiue tribulationes. 9.

Habuit quidem. ¶ Manna.) Preparatio: aut qd. ¶ Aaron.) Mons: ſiue montanus: aut docēs ſiue concipiens. ¶ Cherubim.) Quaſi magiſtri: vel quaſi multiplicantes: aut quaſi pugnantes: vel cognitionem aut ſcientiam multiplicantes. ¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Jeſus) Saluator. 10.

Vnam. ¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. 11.

Eſt autem. ¶ Abel.) Vanitas: vel anhelitus: aut ſyriace vapor. ¶ Cayn.) Poſſeſſio: vel poſſeſſus. ¶ Enoch) Dedicatus: vel diſciplinatus: aut mongeratus. ¶ Noe.) Conſolatio: vel requies. ¶ Abraā.) Pater multitudinis. ¶ Iſaac) Riſus. ¶ Jacob.) Supplātator. vel calcaneū: aut planta ideſt veſtigiuꝫ. ¶ Sara.) Domina: vel princeps. ¶ Eſau.) Faciens vel operās: aut tinea eius. ¶ Joſeph.) Augmentum: vel ꝓfectus. ¶ Iſrael) Preualens ſiue dominans cuꝫ deo. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſūptus: ſubaudi ð aquis. ¶ Pharao.) Diſſipans: ſiue diſcooperiens: aut nudans: vel ſyriace vindicans. ¶ Egyptij.) Anguſtiantes: ſiue tribulantes. ¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt. ¶ Egyptꝰ.) Anguſtie: ſiue tribulationes. ¶ Paſcha.) Tranſitus: vel claudicatio. ¶ Hiericho.) Luna vel menſis: aut odor eius. ¶ Raab) Lata: ſiue dilatata: aut platea. ¶ Gedeon) Conterēs vel confringens: aut ex ſyro ⁊ hebreo abſciſſio iniquitatis. ¶ Barach.) Fulgur: ſiue in vanuꝫ aut in vacuum. ¶ Samſon) Sol eius: aut nominis iteratio vel ſecundatio aut mutatio: vel nomen dormientis: aut ibi dormiens: vel ſyriace ſeruiciū aut miniſteriū eius. ¶ Jepte.) Aperiens. ¶ Dauid.) Dilectus. ¶ Samuel) Poſtulatus a deo: aut nomen eius a deo. 12.

Ideoqꝫ ⁊ nos. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Eſau.) Faciens: vel operans: aut tinea eius. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Syon.) Aceruus: aut tumulus vel ſpecula: aut ſiccitas. ¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Abel) Vanitas: ſiue anhelitus: aut ſyriace vapor. 13.

Charitas. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. ¶ Amen) Vere: ſiue fideliter. ¶ Timotheus) Honor dei: vel honorans deum: aut ꝓcioſus deo. grecum eſt. ¶ Italia) Ab italo rege dicta ē: vel ab italis ideſt vitulis: eo quod illa regio vitulis abūdat. latinum eſt.

¶ Explicit epiſtola ad hebreos.

Interp. Jeſus. Diabolus. Abraam. Interp. Apoſtolus. Jeſus. Moyſes. Chriſtus. Egyptus. Interp. Aaron. Chriſtus. Melchiſe. Interp. Chriſtus. Abraam. Jeſus. Melchiſe. Interp. Melchiſe. Salem. Abraam. Leui. Aaron. Juda. Moyſes. Interp. Manna. Aaron. Cherubim. Chriſtus. Moyſes. Jeſus. Interp. Abel. Cayn. Enoch. Noe. Abraam. Iſaac. Jacob. Sara. Eſau. Joſeph. Iſrael. Moyſes. Pharao. Egyptij. Chriſtus. Egyptus. Paſcha. Hiericho. Raab. Gedeon. Barach. Samſon. Jepte. Dauid. Samuel. Interp. Jeſus. Eſau. Moyſes. Syon. Hieruſalē. Abel. Interp. Jeſus. Chriſtus. Amen. Timotheꝰ. Italia.

Incipit liber actuum Apoſtolorum. ca.j.

Primum quidem. ¶ Theophilus.) Amicus dei: vel deo dilectus. grecum eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Apoſtoli) Miſſi grecum eſt. ¶ Hieroſolyme) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Johannes) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini miſericordia. ¶ Iſrael) Preualens ſiue dominans cum deo. ¶ Hieruſalem) Viſio pacis: aut viſio ꝑfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Judea) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Samaria) Cuſtodia: vel adamas: aut vepres vel ſpina: ſeu fex eiꝰ. ¶ Galilei) Volubiles: ſiue volutabiles: aut rotantes. ¶ Hieroſolyma.) Idē qð hieruſalem ſupra. ¶ Sabbatum) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Petrus) Saxum: ſiue petra. grecum eſt. ¶ Jacobus) Supplantator: vel calcaneum: aut planta ideſt veſtigium. ¶ Andreas) Virilis vel fortiſſimus. grecū eſt. ¶ Philippus) Bellicoſus: ſiue amator equorum. grecū eſt. ¶ Thomas) Abyſſus: vel geminus: ⁊ grece didymus appellatur: qð interpretatur gemellus. i. ille qui cum alio vno ⁊ eodem partu naſcitur. ¶ Bartholomeus.) Filius ſuſpendentis aq̄s. ¶ Mattheus.) Donatus. ¶ Alpheus.) Milleſſimus: vel doctus: aut dux. ¶ Symon.) Audiēs: vel obediēs. ¶ Zelotes.) Emulator. grecum eſt. ¶ Judas.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro ⁊ hebreo domina maris. ¶ Dauid.) Dilectus. ¶ Acheldemach) Ager ſanguinis. ſyrum ē. ſcribi debet acheldema. ¶ Joſeph.) Augmentum: vel profectus. ¶ Barſabas.) Filius reuerſionis vel cōuerſionis: aut filius quietis: ſeu filius iuramenti. ¶ Juſtꝰ.) Latinum eſt. ¶ Matthias.) Donum dn̄i. 2.

Et cum. ¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio ꝑfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Judei) Laudantes: ſiue confitentes. ¶ Galilei) Volubiles: ſiue volutabiles: aut rotātes. ¶ Parthi.) Lingua ſcythica dicuntur fugaces: vel exules. ¶ Medi.) Menſurantes: ſiue abundantes: aut induti. ¶ Elamite) Adoleſcētes: ſiue occulti: aut ſecla. ¶ Meſopotamia.) Regio eſt ſic appellata eo qð duobꝰ fluuiis eufrate. ſ. ambiaſ ⁊ tygri: meſos. n. medius: potamos ꝟo fluuius interꝑtaſ. grecū ē. ¶ Judea) Laudatio: ſiue ꝯfeſſio. ¶ Cappadocia) In hebreo dſ captor: ⁊ interpretatur ſpherula: ſiue pomū: aut vola vel palma turturis vel exploratoris. ¶ Pōtus.) Mare. grecū eſt. ¶ Aſia) Limoſa vel cenoſa. grecū eſt. ¶ Phrigia) Sicca: vl' ardēs. grecū eſt. ¶ Pāphilia.) Tota dilecta vel amabilis. grecū eſt. ¶ Egyptus) Anguſtie: ſiue tribulatiōes. ¶ Lybia.) Hebraice dſ phut: ⁊ iterꝑtaſ aphrica: aut ſyriace craſſa: vel pinguis. ¶ Cirene.) Parietes: ſiue trabes: aut frigiditas: vel occurſus. ¶ Romani.) Valentes: aut potentes: vel robuſti. grecū eſt. ¶ Proſelyti) Aduene: ſiue peregrini. grecū eſt. ¶ Cretes.) Carnei: ſiue carnales. grecū eſt. ¶ Arabes) Veſpertini: aut ſideiuſſores: ſiue ſuaues: aut campeſtres: vel corui: aut ſalices: vel mixtiones. ¶ Petrus.) Saxuꝫ: vel petra. grecū eſt. ¶ Johel.) Volēs: ſiue incipiēs: aut iurās. ¶ Iſraelite.) De iſrael qð interpretaſ preualēs ſiue dn̄ans cū deo. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Nazarenus.) Sanctificatus: aut ſeparatus: vel coronatꝰ: ſi aūt per ſade lrām ſcribaſ interꝑtaſ cuſtos: ſiue floridus: aut virgultū. ¶ Dauid) Dilectꝰ. ¶ Xp̄s) Vnctꝰ. grecū ē. ¶ Iſrael.) Preualēs ſiue dn̄ans cū dō. ¶ Apoſtoli.) Miſſi. grecū ē. 3.

Petrus aūt. ¶ Petrus.) Saxū: vel petra. grecū ē. ¶ Johānes.) Dn̄i gr̄a: ſiue dn̄i donū: aut dn̄i mīa. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum ē. ¶ Nazarenus.) Sanctificatus: aut ſeparatus: vel coronatus: ſi aūt per ſade lraꝫ ſcribaſ interpretaſ cuſtos: ſiue floridus: aut virgultū. ¶ Salomō.) Pacificꝰ. ¶ Abraā.) Pr̄ multitudinis. ¶ Iſaac.) Riſus. ¶ Jacob.) Supplātator: vel calcaneū: aut plāta. i. veſtigiū. ¶ Pilatus.) Cōſtringēs: vel cōſtrictus. grecum eſt. ¶ Moyſes) Attractus vel aſſūptus: ſubaudi de aquis. ¶ Samuel.) Poſtulatus a deo: aut nomen eius a deo. 4.

Loquētibꝰ. ¶ Saducei.) Iuſti: ſiue iuſtificati: [illegible] ſyriace ſciſi vel ſciſmatici. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Hieruſalē.) Viſio pacis: aut viſio perfecta [illegible] conſumata: ſiue timor perfectus vel cōſumatus. ¶ A[illegible]nas.) Affligēs: vel humiliās: aut rūdens. ¶ Cayphas.) Inueſtigator: vel ſagax: ſeu vomēs ore: vel vomitꝰ oris. ¶ Johānes) Domini gr̄a: ſiue domini donū: aut dn̄i mīa. ¶ Alexander.) Adiutor: ſiue auxiliator virilis vel fortiſſimus. grecū eſt. ¶ Petrꝰ.) Saxū: ſiue petra. grecū eſt. ¶ Iſrael.) Preualens ſiue dominans cum deo. ¶ Chriſtus.) Vnctus. grecū eſt. ¶ Nazarenus.) Sanctificatus: aut ſeparatꝰ: vel coronatꝰ: ſi aūt ꝑ ſade lrām ſcribaſ iterꝑtatur cuſtos: ſiue floridus: aut virgultum. ¶ Dauid.) Dilectus. ¶ Herodes.) Pellis glīa: vl' pelliceus gloriās: ſiue mōs glorie vel arrogāte: aut ſyriace [illegible] igniuus. ¶ Pontius) Marinus. grecū eſt. ¶ Pilatus.) Conſtringēs: vel cōſtrictꝰ. grecū eſt. ¶ Apoſtoli.) Miſſi. grecū eſt. ¶ Joſeph.) In greco ioſes. ⁊ hebraice pōt interpretari parcēs: vel eleuatus: aut exiſtens. ¶ Barnabas.) Filius conſolationis. ¶ Leuites.) Copulatus. ¶ Cyprius) Pulcher. grecum eſt. 5.

Vir āt. ¶ Ananias.) Gratia domini: ſiue miſericordia domini: aut donū domini. ¶ Saphyra.) Narrās: vel numerās: aut libraria: vel litteraria: aut ſyriace formoſa. ¶ Apoſtoli) Miſſi. grecū ē. ¶ Petrꝰ.) Saxū vel petra. grecū eſt. ¶ Sathanas.) Cōtrarius ſiue aduerſarius. ¶ Salomō.) Pacificus. ¶ Hieruſalē.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor ꝑfectus vel cōſumatus. ¶ Saducei.) Iuſti: ſiue iuſtificati: aut ſyriace ſciſi vel ſciſmatici. ¶ Iſrael) Preualens ſiue dominās cū deo. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Phariſeus.) Diuiſus. ¶ Gamaliel.) Retributio dī: aut camelꝰ dei: ſiue ablactatus dei. ¶ Iſraelite.) De iſrael qð interpretatur ꝓualēs ſiue dominās cū deo. ¶ Theodas.) Fluēs aqua. grecū eſt. ¶ Judas) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Galileꝰ.) Volubilis: ſiue volutabilis: aut rotās. ¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt. 6.

In diebus illis. ¶ Greci.) Robuſti: vel fortes. grecum eſt. ¶ Hebrei) Tranſeuntes: ſiue irati: aut pregnātes: vel ſyriace frumenta. ¶ Apoſtoli.) Miſſi. grecum eſt. ¶ Stephanus.) Corona vel coronatus. grecū eſt. ¶ Philippus.) Bellicoſus: ſiue amator equorum. grecum eſt. ¶ Procorus.) Expeditus vel facilis: aut promptus: ſiue paratus. grecum eſt. ¶ Nicanor.) Victor vel victorioſus. grecū eſt. ¶ Thimon.) Honorabilis vel precioſus. grecū eſt. ¶ Parmena.) Permanēs. grecū eſt. ¶ Nicolaus.) Victoria plebis. grecum eſt. ¶ Antiochenus.) Pro vehiculo vel curru. ſ. loco currus: aut cōtra vehiculū vel currū. grecū eſt. ¶ Hieruſalem.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ¶ Libertini) Latinum eſt. i. filij manumiſſorum. ¶ Cyrenenſes.) Parietes: vel trabes: aut frigidi: vel occurrentes. ¶ Alexandrini.) Adiutores ſiue auxiliatores viriles vel fortiſſimi. grecū eſt. ¶ Cilicia) Voluens vel reuoluta. grecuꝫ eſt. ¶ Aſia) Limoſa vel cenoſa. grecū eſt. ¶ Moyſes) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Nazarenus.) Sanctificatus: aut ſeparatus: vel coronatus: ſi aūt per ſade litteram ſcribatur interpretatur cuſtos: ſiue floridus: aut virgultum. 7.

Viri fratres. ¶ Abraam.) Pater multitudinis. ¶ Meſopotamia.) Regio ſic appellata: eo quod duobus fluuijs eufrate ambiatur ⁊ tygri: meſos enim medius potamos vero fluuius interpretatur. grecū eſt. ¶ Charran.) Ira: vel ſyriace libertas. ¶ Chaldei.) Quaſi demones: aut quaſi depꝺatores: vel quaſi mamille: aut quaſi agri. ¶ Iſaac.) Riſus. ¶ Jacob.) Supplātator: vel calcaneū: aut plāta. i. veſtigium. ¶ Joſeph.) Augmentum: vel profectus. ¶ Egyptus.) Anguſtie: ſiue tribulationes. ¶ Pharao.) Diſſipans: ſiue diſcooperiens: aut nudans: vel ſyriace vindicās. ¶ Egyptij.) Anguſtiantes: ſiue tribulantes. ¶ Chanaan.) Mercator: vel negociator: ſiue cōtritus aut confractus: vl' recte reſpōdens: aut recte affligens. ¶ Sichem) Humerus: ſiue pars: aut manicatio vel matutinatio. ¶ Emor.) Aſinus: ſiue lutum: aut vinoſus: vel ſyriace grauis: aut pōderoſus. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Iſrael.) Preualens ſiue dominās cum deo. ¶ Madian.) Iudiciū: vel iudicās: ſiue litigās: aut obiurgans. ¶ Syna.) Rubus: vel ſyriace inimicitia. ¶ Aaron.) Mons: ſiue montanus: aut docens: ſiue concipiens. ¶ Moloch.) Regnās: aut conſiliarius. ¶ Rēpha.) Pro hoc in hebreo eſt chiun: qð īterpretatur placenta. i. torta adipe conſperſa: ſiue preparatus: aut compoſitus: hebrei vero dicūt chiun lingua arabica vel punica ſaturnum ſignificare. ¶ Babylon) Cōfuſio vl' cōmixtio. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Dauid) Dilectus. ¶ Salomon) Pacificus. ¶ Saulus.) Poſtulatus: ſiue commodatus: aut ſepultus. ¶ Stephanus) Corona vel coronatus. grecum eſt. 8.

Saulus aūt. ¶ Saulus.) Poſtulatus: ſiue cōmodatus: aut ſepultus. ¶ Hieroſolymę) Viſio pacis: aut viſio ꝑfecta vel cōſumata: ſiue timor ꝑfectus vel conſumatꝰ. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Samaria.) Cuſtodia: vel adamas: aut vepres vl' ſpina: ſeu fex eius. ¶ Apli.) Miſſi. grecū eſt. ¶ Philippus) Bellicoſus: ſiue amator equorū. grecū eſt. ¶ Chriſtus) Vnctus. grecū eſt. ¶ Symō.) Audiēs: vel obediēs. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Petrus.) Saxū: vel petra. grecū ē. ¶ Johannes.) Dn̄i gr̄a: ſiue domini donū: aut domini mīa. ¶ Hieroſolyma) Idē qð hieroſolyme. ¶ Samaritani.) Cuſtodes: vel adamātini: ſiue ſpinoſi: aut feces vl' feculēti. ¶ Hieruſalē.) Idē qð hieroſolyma. ¶ Gaza) Fortis: aut capra. ¶ Ethiops.) Ardēs: vel incēſus. grecū ē. ¶ Candacis.) Poſſidēs cōtritionē: aut ex hebreo ⁊ ſyro poſſeſſio mūda vel puriſſima. ¶ Ethiopes.) Ardētes: vel incēſi. grecū eſt. ¶ Eſaias) Salus domini. ¶ Azotꝰ.) Hebraice dſ aſdod: ⁊ interꝑtaſ depꝺatio vl' ignis dilecti: ſiue ignis patrui. ¶ Ceſarea.) A ceſare cognominata ē: ceſar ꝟo a ceſo matris vtero dictꝰ ē: vel a ceſarie. i. coma vl' capillatura cū q̄ ortꝰ ē: vl' qð ceſios. i. glaucos habuerit oclos vt q̄dā volunt latinum eſt. 9.

Saulus aūt. ¶ Saulus) Poſtulatus: ſiue cōmodatus: aut ſepultꝰ. ¶ Damaſcus.) Sanguinis ſaccus: vel ſanguinis poculū: ſiue ſanguis femoris vel incendij aut ꝑcuratoris. ¶ Hierlꝫ.) Viſio pacis: aut viſio ꝑfecta vel cōſumata: ſiue timor ꝑfectꝰ vel cōſumatus. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Ananias.) Gr̄a domini: ſiue mīa domini: aut donū domini. ¶ Judas.) Laudatio: ſiue ꝯfeſſio. ¶ Tharſenſis.) Alatꝰ: vel pennatus. grecū ē. ¶ Iſrael.) Preualēs ſiue dominās cū deo. ¶ Judei.) Laudātes: ſiue cōfitentes. ¶ Barnabas.) Filius ꝓphete: vel filius cōſolationis. ¶ Apli.) Miſſi. grecū ē. ¶ Ceſa

Phrigia. Pamphi. Egyptus. Lybia. Cirene. Romani. Proſelyti. Cretes. Arabes. Petrus. Johel. Iſraelite. Jeſus. Nazarenꝰ. Dauid. Chriſtus. Iſrael. Apoſtoli. Interp. Petrus. Johannes. Jeſus. Chriſtus. Nazarenꝰ. Salomon. Abraam. Iſaac. Jacob. Pilatus. Moyſes. Samuel. Interp. Saducei. [illegible] Hieruſalē. Ananas. Cayphas. Johannes. Alexander. Iſrael. Chriſtus. Dauid. Herodes. Pontius. Pilatus. Apoſtoli. Joſeph. Barnabas. Leuites. Cyprius. Interp. Ananias. Saphyra. Apoſtoli. Petrus. Sathanas. Salomon. Hieruſalē. Saducei. Gamaliel. Iſraelite. Theodas. Judas. Galileus. Interp. Greci. Hebrei. Stephanꝰ. Philippꝰ. Procorus. Nicanor. Thimon. Parmena. Nicolaus. Antioche. Hieruſalē. Libertini. Cyrenēſes. Alexandri. Cilicia. Aſia. Moyſes. Jeſus. Nazarenꝰ. Interp. Abraam. Meſopo. Charran. Chaldei. Iſaac. Jacob. Joſeph. Egyptus. Pharao. Egyptij. Chanaan. Sichem. Emor. Moyſes. Iſrael. Madian. Syna. Aaron. Moloch. Rempha. Babylon. Jeſus. Dauid. Saulus. Stephanus. Interp. Saulus. Hieroſoly. Judea. Samaria. Apoſtoli. Philippꝰ. Chriſtus. Symon. Jeſus. Petrus. Johannes. Hieroſoly. Samari. Hieruſalē. Gaza. Ethiops. Candacis. Ethiopes. Eſaias. Azotus. Ceſarea. Interp. Saulus. Damaſcus. Hieruſalē. Jeſus. Ananias. Judas. Tharſenſis. Iſrael. Judei. Barnabas. Apoſtoli. Ceſarea.

Tharſum. Judea. Galilea. Samaria. Petrus. Lydda. Eneas. Chriſtus Sarona. Joppe. Thabita Dorcas. Symon Interp. Ceſarea. Cornelius Italica Joppe. Symon. Petrus Judei Judeus Iſrael. Jeſus. Chriſtus Judea Galilea Johannes nazareth. Diabolus. Hieruſalez Interp. Apoſtoli. Judea. Petrus. Joppe. Ceſarea. Symon. Johannes Jeſus. Chriſtus. Stephanus. Phenicis Ciprus Antiochia Judei. Cyprii Cyrenei. Hieroſoly. Barnabas Tharſum. Saulus Agabus Claudius. Interp. Herodes Jacobus Johannes Judei. Petrus Paſcha. Maria Marcus Rhode Ceſarea. Cyrii Sydonii. Blaſtus

rea.) A ceſare cognominata eſt: ceſar vero a ceſo mr̃is vtero dictus eſt: vel a ceſarie .i. coma vel capillatura cũ qua ortus eſt: vel qđ ceſios .i. glaucos habuerit oculos vt quidã volunt. latinum eſt. ¶ Tharſum.) Alata: vl' pẽnata. grecũ eſt. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue ꝯfeſſio. ¶ Galilea) Volubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Samaria) Cuſtodia: vel adamas: aut vepres vel ſpina: ſeu fex eius. ¶ Petrus.) Saxum: vel petra. grecũ eſt. ¶ Lydda.) Stagnum .ſ. aquarũ. grecũ eſt. ¶ Eneas.) Laudatus. grecũ eſt. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecũ eſt. ¶ Sarona.) Planicies: aut canticũ eius. ¶ Joppe.) Pulchritudo: aut decor. ¶ Thabita.) Dorcas .i. dãmula vel caprea. ſyrum eſt. ¶ Dorcas.) Caprea vel dammula. grecũ eſt. ¶ Symon.) Audiens: vel obediens. 10.

Uir aũt. ¶ Ceſarea.) A ceſare cognominata eſt. ceſar verò a ceſo matris vtero dictus ẽ: vel a ceſarie .i. coma vel capillatura cũ qua ortus eſt: vel qđ ceſios .i. glaucos habuerit oculos vt qdã volũt. latinũ ẽ. ¶ Cornelius) Latinũ eſt a cornu. ¶ Italica cohors.) Ab italia dicta eſt. ¶ Joppe.) Pulchritudo: aut decor. ¶ Symon.) Audiens: vel obediens. ¶ Petrus.) Saxũ: ſiue petra. grecũ eſt. ¶ Judei.) Laudãtes: ſiue cõfitẽtes. ¶ Judeus) Laudans: ſiue cõfitens. ¶ Iſrael.) Preualẽs ſiue dominãs cũ deo. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Chriſtus) Unctus. grecũ eſt. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue ꝯfeſſio. ¶ Galilea) Volubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Johannes.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini mĩa. ¶ Nazareth.) Sanctificata: vel ſeparata: aut coronata: ſi aũt per ſade litteram ſcribatur interpretatur cuſtodita: vel florida: aut virgultũ. ¶ Diabolus.) Criminator: ſiue calumpniator: aut accuſator. grecũ eſt. ¶ Hieruſalem) Uiſio pacis aut viſio perfecta vel cõſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. 11.

Audierũt aũt. ¶ Apoſtoli.) Miſſi. grecũ eſt. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue cõfeſſio. ¶ Petrus.) Saxũ: vel petra. grecũ eſt. ¶ Hieroſolyma.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vl' cõſumatus. ¶ Joppe.) Pulchritudo. aut decor. ¶ Ceſarea.) A ceſare cognominata eſt: ceſar vero a ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie .i. coma vel capillatura cũ qua ortus eſt: vel quod ceſios .i. glaucos habuerit oculos vt quidã volunt. latinum eſt. ¶ Symon.) Audiens: vel obediens. ¶ Johannes.) Domini gratia: ſiue domini donum: aut domini mĩa. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Chriſtus) Unctus. grecum eſt. ¶ Stephanus.) Corona vel coronatus. grecuz eſt. ¶ Phenicis.) Rubea: vel purpurea: aut palma .ſ. arbor. grecuz eſt. ¶ Cyprus.) Pulchra vel pulchritudo. grecũ ẽ. ¶ Antiochia.) Pro vehiculo vel curru .ſ. loco currus: ſiue contra vehiculũ vel currũ. grecum eſt. ¶ Judei.) Laudantes: ſiue confitentes. ¶ Cypri.) Pulchri. grecum eſt. ¶ Cyrenei) Parietes: vel trabes: aut frigidi: vl' occurrẽtes. ¶ Hieroſolyme.) Idẽ qđ hieroſolyma ſupra. ¶ Barnabas.) Filius prophete: vel filius cõſolationis. ¶ Tharſuz.) Alata: vel pennata. grecum eſt. ¶ Saulus) Poſtulatus ſiue cõmodatus: aut ſepultus. ¶ Agabus.) Locuſta: vel feſtiuitas patris. ¶ Claudius.) Latinum eſt. 12.

Eodẽ aũt. ¶ Herodes.) Pellis gloria: vel pellibus glorians: ſiue mons glorie vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitus. ¶ Jacobus.) Supplantator: vel calcaneũ: aut planta .i. veſtigiũ. ¶ Johãnes.) Dñi grã: ſiue dñi donũ: aut dñi mĩa. ¶ Judei.) Laudãtes: ſiue cõfitẽtes. ¶ Petrus.) Saxũ: vel petra. grecũ eſt. ¶ Paſcha.) Trãſitus: vel claudicatio. ¶ Maria.) Exaltata: vel amaritudinis mare: aut myrrha maris: ſiue doctrix vel magiſtra maris: aut ex ſyro et hebreo domina maris. ¶ Marcus.) Limatus: vel fricatus aut expolitus .i. a rubigine abſterſus. ¶ Rhode.) Roſa. grecũ ẽ. ¶ Ceſarea.) A ceſare cognominata eſt: ceſar vero a ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie .i. coma vel capillatura cũ qua ortus eſt: vel qđ ceſios .i. glaucos habuerit oculos vt quidã volũt. latinũ eſt. ¶ Tyrii.) Hebraice dr̃ ſorim: et interpretatur tribulãtes vel obſidẽtes: aut anguſtiantes: vel ligãtes: ſiue vinculati: vel figurantes: aut plaſmãtes: ſiue fortes: vel petre. ¶ Sydonij.) Uenatores: aut inſidiatores: ſiue nauis iudicãtiũ. ¶ Blaſtus.) Germinãs vel producẽs. grecũ eſt. ¶ Barnabas.) Filius prophete: vel filius conſolationis. ¶ Saulus.) Poſtulatus ſiue cõmodatus: aut ſepultus. ¶ Hieroſolyme.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel cõſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. 13.

Barnabas Saulus. Hieroſoly. Interp. Antiochia Barnabas Symon. Niger. Lucius Cyrenẽſis Manahes Herodes. Saulus Seleucia. Cyprus Salamina Judei. Johannes Paphum Judeus Barieu Sergius Paulus Elymas Diabolus Pergen. Pamphi. Hieroſoly. Piſidia Sabbatuz Iſraelite. Egyptus. Chanaan. Samuel Saul. Cis. Beniamin Dauid. Jeſſe Jeſus. Abraam Hieruſales Pilatus. Galilea Moyſes. Iconium Interp. Iconium. Judei Apoſtoli. Lycaonia. Lyſtra. Derben Paulus Barnabas Lyſtris Jouis Mercurius Antiochia Pamphi. pergen. Natalia. Interp. Judea. Moyſes. Paulus. Barnabas Apoſtoli. Hieruſalez Phenicis Samaria. Hieroſoly. Phariſei. Petrus.

Erant aũt. ¶ Antiochia.) Pro vehiculo: vel curru .ſ. loco currus: ſiue contra vehiculũ vel curruz. grecũ eſt. ¶ Barnabas.) Filius prophete: vel filius conſolationis. ¶ Symon) Audiẽs: vl' obediẽs. ¶ Niger.) Latinũ eſt. ¶ Lucius.) A luce. latinũ eſt. ¶ Cyrenenſis) Paries: vel trabes: aut frigidus: vel occurrens. ¶ Manahẽ.) Cõſolator: aut ductor eorũ: ſiue preparatio caloris: aut munus incẽſum: vel numerãs calefactionẽ. ¶ Herodes) Pellis glia: vel pellibus gloriãs: ſiue mõs glie vel arrogãtie: aut ſyriace draco ignitus. ¶ Saulus.) Poſtulatus: ſiue cõmodatus: aut ſepultus. ¶ Seleucia) Cõmota: vl' cõquaſſata: aut fluctuãs. grecũ ẽ. ¶ Cyprus.) Pulchra: vel pulchritudo. grecũ eſt. ¶ Salamina.) Cõmota: vl' cõquaſſata: aut fluctuãs. grecũ ẽ. ¶ Judei.) Laudãtes: ſiue cõfitẽtes. ¶ Johãnes.) Dñi grã: ſiue dñi donũ: aut dñi mĩa. ¶ Paphũ.) Bulliẽs vel eſtuans. grecũ eſt. ¶ Judeus.) Laudans: ſiue cõfitens. ¶ Barieu) Maleficus: ſiue magus: aut in nequitia. ¶ Sergius.) Rete vel reticulũ. grecũ eſt. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus .ſ. apl'orũ: et ideo maximus q: minimus. ¶ Elymas.) Magus: aut corruptor: vel pernicioſus. grecũ eſt. ¶ Diabolus.) Criminator: ſiue calũpniator: aut accuſator. grecũ eſt. ¶ Pergen.) Ualde terreſtris. grecũ eſt. ¶ Pamphilia) Tota dilecta vel amabilis. grecũ eſt. ¶ Hieroſolyma.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vel cõſumata: ſiue timor perfectus vel cõſumatus. ¶ Piſidia.) Picea .i. pice denigrata. grecũ eſt. ¶ Sabbatũ.) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Iſraelite.) De iſrael: qđ interpretatur preualẽs ſiue dñans cũ deo. ¶ Iſrael.) Idẽ. ¶ Egyptus) Anguſtie: ſiue tribulatiões. ¶ Chanaan) Mercator vel negociator: ſiue cõtritus aut cõfractus: vel recte reſpõdens: aut recte affligens. ¶ Samuel) Poſtulatus a deo: aut nomẽ eius a deo. ¶ Saul.) Poſtulatus: ſiue cõmodatus: aut fouea: ſiue ſepulchrũ: vel infernus. ¶ Cis.) Durus: aut ſtipula: vel cucumerarium. ¶ Beniamin) Filius dextere. ¶ Dauid) Dilectus. ¶ Jeſſe) Ens: ſiue exiſtens: aut munus: vel oblatio. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Abraam.) Pater multitudinis. ¶ Hieruſalem.) Uiſio pacis: aut viſio pfecta vel cõſumata: ſiue timor pfectus vel cõſumatus. ¶ Pilatus.) Conſtringẽs vel cõſtrictus. grecũ eſt. ¶ Galilea.) Uolubilis: ſiue volutabilis: aut rota. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Iconium.) Ueniens. grecũ eſt. 14.

Factũ eſt aũt. ¶ Iconiũ.) Ueniẽs. grecũ ẽ. ¶ Judei.) Laudãtes: ſiue cõfitentes. ¶ Apoſtoli.) Miſſi. grecũ ẽ. ¶ Lycaonia.) Lupina. grecũ ẽ. ¶ Lyſtra.) Diſſoluẽs. grecũ eſt. ¶ Derben.) Circũſepta: vel vallata. grecũ eſt. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus .ſ. apl'orũ: et ideo maximus q: minimus. ¶ Barnabas.) Filius prophete: vel filius cõſolationis. ¶ Lyſtris.) Diſſoluẽtes. grecũ eſt. ¶ Jouis.) Quaſi iuuãs pater. latinũ eſt. ¶ Mercurius.) A mercibus dictus eſt: q: mercature deus putabatur a gẽtilibus. latinũ eſt. ¶ Antiochia.) Pro vehiculo vel curru .ſ. loco currus: ſiue cõtra vehiculũ vel currũ. grecũ eſt. ¶ Piſidia.) Picea .i. pice denigrata. grecũ eſt. ¶ Pãphilia) Tota dilecta vel amabilis. grecũ ẽ. ¶ Pergẽ.) Ualde terreſtris. grecũ eſt. ¶ Natalia.) In greco attalia: et interpretatur augens: vel nutriẽs. grecum eſt. 15.

Et qdã. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue ꝯfeſſio. ¶ Moyſes.) Attractus vel aſſũptus: ſubaudi de aquis. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus .ſ. aplorum: et ideo maximus q: minimus. ¶ Barnabas) Filius prophete: vel filius conſolationis. ¶ Apoſtoli.) Miſſi. grecũ eſt. ¶ Hieruſalez.) Uiſio pacis: aut viſio pfecta vel cõſumata: ſiue timor pfectus vel cõſumatus. ¶ Phenicis.) Rubea: vel purpurea: aut palma .ſ. arbor. grecũ eſt. ¶ Samaria) Cuſtodia: vel adamas: ſeu vepres vel ſpina: aut fex eius. ¶ Hieroſolyme.) Idẽ qđ hieruſalẽ. ¶ Phariſei) Diuiſi. ¶ Petrus) Saxũ: ſiue petra. grecũ eſt. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Chriſtus) Unctus. grecũ eſt. ¶ Jacobus.) Supplantator: vl' calcaneum: aut plãta .i. veſtigiũ. ¶ Symon.) Audiens: vel obediẽs. ¶ Dauid.) Dilectus. ¶ Sabbatũ.) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Antiochia.) Pro vehiculo vel curru .ſ. loco currus: ſiue cõtra vehiculũ vel currũ. grecũ ẽ. ¶ Judas.) Laudatio: ſiue cõfeſſio. ¶ Barſabas.) Filius reuerſionis vel cõuerſiõis: aut filius quietis: ſeu filius iuramenti. ¶ Sylas.) Cõſiderãs: vel aiaduertẽs. grecũ eſt. ¶ Syria.) Hebraice dicitur aram: et interpretatur excelſa vel ſublimis: aut decipiẽs: ſiue maledictio eorũ. ¶ Cilicia.) Uoluẽs vl' reuoluta. grecũ ẽ. ¶ Johãnes.) Domini gratia: ſiue domini donũ: aut domini miſericordia. ¶ Marcus.) Limatus: vel fricatus: aut expolitus .i. a rubigine abſterſus. ¶ Pamphilia.) Tota dilecta vel amabilis. grecũ eſt. ¶ Cyprus.) Pulchra vel pulchritudo. grecum eſt. 16.

Jacobus. Symon. Dauid. Sabbatuz Antiochia Judas. Barſabas Sylas. Syria. Cilicia. Johannes Marcus Pamphi. Cyprus. Interp. Derben Lyſtra. Timotheus Lyſtris Iconium. Paulus Judei Apoſtoli. Hieroſoly. Phrygia Galatia Miſia. Bithinia. Jeſus. Troade. Macedo. Samoth. neapolis Philippis Colonia. ſabbatum. Lydia thiatireni. Chriſtus ſylas Romani. Interp. Amphipo Apollo. theſſalo. Judei Paulus ſabbatum Chriſtus Jeſus Sylas. Jaſon. Ceſar. Beroea. Timotheus Athene. Epicurei. Stoici. Ariopagus Dionyſius Areopagi damaris. Interp. Athene Corinthus Judeus. Aquila Italia. Priſcilla. Claudius. Judei. Roma. Sabbatuz Macedo. Sylas.

Fuerunt aũt. ¶ Derben.) Circũſepta: vel vallata. grecũ eſt. ¶ Lyſtra.) Diſſoluẽs. grecũ ẽ. ¶ Timotheus.) Honor dei: vel honorãs deũ: aut precioſus deo. grecũ eſt. ¶ Lyſtris.) Diſſoluẽtes. grecũ ẽ. ¶ Iconiũ) Ueniẽs. grecũ ẽ. ¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latinẽ minimus .ſ. apl'orum: et ideo maximus q: minimus. ¶ Judei.) Laudantes: ſiue cõfitẽtes. ¶ Apoſtoli.) Miſſi. grecũ eſt. ¶ Hieroſolyme.) Uiſio pacis: aut viſio pfecta vel cõſumata: ſiue timor pfectus vel cõſumatus. ¶ Phrygia.) Sicca: vel ardens. grecũ eſt. ¶ Galatia.) Lactans: vel lactea. grecũ eſt. ¶ Miſia.) Sceleſta: vel abominabilis. grecũ eſt. ¶ Bithinia.) Uiolẽta pro patio. grecũ eſt. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Troade) Perforata. grecũ eſt. ¶ Macedo) Excelſus: vel eminẽs. grecũ eſt. ¶ Macedonia.) Excelſa vel eminẽs. grecum ẽ. ¶ Samothracia.) Arenoſa et aſpera. grecũ eſt. ¶ Neapolis) Noua ciuitas. grecũ eſt. ¶ Philippis) Bellicoſa: ſiue amatrix equorũ. grecũ eſt. ¶ Colonia) latinum eſt: a colendo .i. habitãdo dicta. ¶ Sabbatũ) Requies ſiue ceſſatio. ¶ lydia.) Natiuitas: vel gñatio. ¶ Thiatireni.) Odor: ſiue ſacrificium laboris vel cõtritiõis. grecum eſt. ¶ Chriſtus) Unctus. grecũ eſt. ¶ Sylas.) Cõſiderãs vel animaduertens. grecum eſt. ¶ Romani.) Ualentes: aut robuſti: ſiue potentes. grecum eſt. 17.

Cum aũt. ¶ Amphipolis.) Uallata vel circũdata ciuitas. grecũ eſt. ¶ Apollonia) Perditio vel deſtructio. grecũ eſt. ¶ Theſſalonica.) Dei altera victoria: aut ſitus ſiue poſitiõ alterius victoie. grecũ ẽ. ¶ Judei.) Laudantes: ſiue cõfitentes. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus .ſ. ãpl'orũ: et ideo maximus quia minimus. ¶ Sabbatuz) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Chriſtus) Unctus. grecũ ẽ. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Sylas) Cõſiderãs vel animaduertẽs. grecum eſt. ¶ Jaſon) Sanãs: vel medicãs. grecũ eſt. ¶ Ceſar.) A ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie .i. coma vel capillatura cũ qua ortus eſt: vel qđ ceſios .i. glaucos habuerit oculos vt quidã volũt. latinum eſt. ¶ Beroea) Grãuis vel põderoſa. grecũ eſt. ¶ Timotheus) Honor dei: ſiue honorãs deũ: aut precioſus deo. grecũ eſt. ¶ Athene.) Sine cumulo: vel ab athena .i. minerua mineruales. grecũ eſt. ¶ Epicurei.) Adiutores: ſiue auxiliatores. grecũ eſt. ¶ Stoici) A ſtoa .i. porticu in quo diſputabant illi philoſophi dicti ſunt. grecũ eſt. ¶ Ariopagus.) Uicus martis: nomẽ erat cuiuſdã curie atheniẽſis ſic vocate. grecũ ẽ. ¶ Dionyſius.) Diuinitus ſtimulatus vl' cõpũctus. grecũ ẽ. ¶ Areopagita) De vico martij. grecũ ẽ. ¶ Damaris.) Uxorcula .i. parua vxor. grecũ eſt. 18

Poſt hec. ¶ Athene) Sine cumulo: vel ab athena .i. minerua mineruales. grecum eſt. ¶ Corinthus.) Saturitas: vel ſacietas: aut ornamentum. grecum eſt. ¶ Judeus.) Laudãs ſiue cõfitens. ¶ Aquila) Latinũ eſt. ¶ Italia.) Ab italo rege: vel ab italis .i. vitulis: eo qđ illa regio vitulis abundat. latinũ eſt. ¶ Priſcilla.) Latinũ eſt ideſt antiqua diminutiue. ¶ Claudius.) Latinũ eſt. ¶ Judei.) Laudãtes: ſiue confitentes. ¶ Roma.) Ualens vel valẽtia: aut potens vel robuſta. grecum eſt. ¶ Sabbatum.) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Macedonia.) Excelſa: vel eminẽs. grecum eſt. ¶ Sylas.) Conſiderans: vel animaduertens. grecum eſt. ¶ Timotheus.) Honor vel ſiue honorans deum: aut precioſus deo. grecũ eſt. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus ſcilicet apoſtolorum: et ideo maximus quia minimus. ¶ Chriſtus.) Unctus. grecuz eſt. ¶ Titus.) Honorabilis. grecum eſt. ¶ Criſpus.) Latinum eſt. ¶ Corinthij.) Saturati: vel ſaciati: aut ornati. grecum eſt. ¶ Gallion.) Lactans: vel lacteus. grecum eſt. ¶ Achaia.) Dolor vl' triſtitia. grecum eſt. ¶ Soſthenes.) Saluator potens vel robuſtus. grecum eſt. ¶ Syria) Hebraice dicitur aram et interpretatur excelſa vel ſublimis: aut decipiens: ſiue maledictio eorum. ¶ Cenchris) Milium: genus leguminis. grecum eſt. ¶ Ephesus) Deſiderabilis. grecuz eſt. ¶ Ceſarea) A ceſare nominata eſt: ceſar vero a ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie: ideſt coma vel capillatura cum qua ortus ẽ: vel quod ceſios ideſt glaucos habuerit oculos vt quidam volunt. latinũ ẽ. ¶ Antiochia.) Pro vehiculo vel curru ſcilicet loco currus: ſiue contra vehiculum vel currum. grecum eſt. ¶ Galatia.) Lactans: vel lactea. grecum eſt. ¶ Phrygia) Sicca: vel ardens. grecum eſt. ¶ Appollo) Perdens: vel deſtruens. grecum eſt. ¶ Alexandrinus.) Adiutor: ſiue auxiliator virilis vel fortiſſimus. grecum eſt. ¶ Johannes.) Domini gratia: ſiue dñi donũ: aut dñi mĩa. 19.

Timothe. Paulus chriſtus. Titus. Criſpus Corinthii. Gallion. Achaia. Soſthenes Syria. Cenchris. Epheſus. Ceſarea Antiochia Galatia Phrigia. Appollo. Alexandri Johannes Interp. Appollo Corinthus Paulus. Epheſus. Johannes Jeſus Tyrannus Aſia. Judei. Judeus Scena. Macedo. Achaia. Hieroſoly. Roma Timotheus Eraſtus. Demetrius Diana. Epheſii Gaius. Ariſtar. Macedo. Alexander Jouis Interp. Paulus Macedo. Grecia. Soſipater Pyrrhus beroenſis theſſalo. Ariſtar. Secundus Gaius. derbeus. timotheus Aſiani. titichus. trophimus. troade. Philippis Sabbatuz Eutichus. Aſſon. Mytilene. Chium ſamum. Miletum.

Factũ eſt aũt. ¶ Apollo) Perdẽs: vel deſtruens. grecũ eſt. ¶ Corinthus.) Saturitas: vel ſacietas: aut ornamẽtũ. grecũ eſt. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus .ſ. apl'orum: et iõ maximus q: minimus. ¶ Epheſus) Deſiderabilis. grecũ eſt. ¶ Johãnes.) Dñi grã: ſiue dñi donum: aut dñi mĩa. ¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Tyrannus.) Imperãs: vel princeps. grecũ eſt. ¶ Aſia.) Limoſa: vl' cenoſa. grecũ ẽ. ¶ Judei) Laudantes: ſiue cõfitẽtes. ¶ Judeus.) Laudãs: ſiue confitens. ¶ Scena.) In greco ſceua: et interpretatur diſpoſitus vel preparatus. grecũ ẽ. ¶ Macedonia.) Excelſa vl' eminẽs. grecũ ẽ. ¶ Achaia.) Dolor vel triſtitia. grecum eſt. ¶ Hieroſolyma.) Uiſio pacis: aut viſio perfecta vl' cõſumata: ſiue timor pfectus vel ꝯſumatus. ¶ Roma) Ualẽs: vel valentia: aut potens vel robuſta. grecũ eſt. ¶ Timotheus) Honor dei: vel honorãs deũ: aut precioſus deo. grecũ eſt. ¶ Eraſtus) Amabilis. grecũ ẽ. ¶ Demetrius.) Cerealis a cerere quã gentiles deã frumenti putabant. grecũ eſt. ¶ Diana.) Latinũ eſt: et dicta eſt a die: eo qđ habeat lucẽ emulã diei. Naz luna hoc nõie appellatur. ¶ Epheſij.) Deſiderabiles. grecũ eſt. ¶ Gaius.) Latinũ eſt: et interpretatur dominus ex lingua latina priſca: grece vero terrenũ aut gloriãtẽ ſignificat. ¶ Ariſtarchus) Optimus princeps. grecũ eſt. ¶ Macedones) Excelſi vel eminẽtes. grecũ eſt. ¶ Alexander.) Adiutor ſiue auxiliator virilis vel fortiſſimus. grecũ ẽ. ¶ Jouis) Quaſi iuuans pater: latinum eſt. 20.

Poſtq̃ aũt. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus .ſ. aplorum: et ideo maximus q: minimus. ¶ Macedonia.) Excelſa vel eminens. grecũ eſt. ¶ Grecia) Robuſta: vel fortis. grecũ eſt. ¶ Soſipater.) Saluãs patrẽ: vel ſalus pris. grecũ ẽ. ¶ Pyrrhus.) Flauus: vel rubeus. grecũ eſt. ¶ Beroenſis.) Grauis vel põderoſus. grecũ eſt. ¶ Theſſalonicenſes.) Dei altera victoria: aut ſitus ſiue poſitio alterius victorie. grecũ eſt. ¶ Ariſtarchus.) Optimus princeps. grecũ ẽ. ¶ Secundus.) Latinũ eſt. ¶ Gaius) Latinũ ẽ: et interpretatur dñs ex ligua latina priſca: grece vero terrenum aut gloriantem ſignificat. ¶ Derbeus) Circunſeptus: vel vallatus. grecum eſt. ¶ Timotheus.) Honor dei vel honorãs deum: aut precioſus deo. grecũ eſt. ¶ Aſiani.) Limoſi vel cenoſi. grecũ eſt. ¶ Titichus.) In greco tychicus: et interpretatur caſualis: vel cõtingens. grecum eſt. ¶ Trophimus.) Nutritius: ſiue educatus. grecum eſt. ¶ Troade.) Perforata. grecũ ẽ. ¶ Philippis.) Bellicoſa: ſiue amatrix equorum. grecũ eſt. ¶ Sabbatuz.) Requies: ſiue ceſſatio. ¶ Eutychus.) Felix: aut bene fortunatus. grecum eſt. ¶ Aſſon.) Appropinquatio: vel approximatio. grecum eſt. ¶ Mytilene) Mundicia vel abſterſio torcularis. grecũ eſt. ¶ Chium.) Apta vel apertura. grecum eſt. ¶ Samum.) Arenoſa. grecũ eſt. ¶ Miletum.) Rubra: vel coccinea. grecum eſt. ¶ E-

pheſus.) Deſiderabilis.grecum eſt. ¶ Aſia.) Limoſa
vel cenoſa.grecum eſt. ¶ Pẽtecoſte.) Quinquageſſi-
ma.grecũ eſt. ¶ Hieroſolyme.) Viſio pacis: aut viſio p
fecta vel cõſumata: ſiue timor pfectus vel conſumatus.
¶ Jeſus.) Saluator. ¶ Chriſtus.) Vnctus.grecũ eſt.
¶ Hieruſalem.) Idem quod hieroſolyme. 21.

Cum aũt. ¶ Choũ.) Vertex: vel ſũmitas.grecum
eſt. ¶ Rhodum.) Roſa.grecuꝫ eſt. ¶ Pathara.)
Calcata: vel conculcata.grecum eſt. ¶ Phenicis.) Ru
bea: vel purpurea: aut palma arbor.grecum eſt. ¶ Cy-
prus.) Pulchra: vel pulchritudo.grecuꝫ eſt. ¶ Syria)
Hebraice dicitur aram: ⁊ iterpretatur excelſa vel ſubli
mis: aut decipiẽs: ſiue maledictio eorũ. ¶ Tyrus.) He
braice dicitur ſor: ⁊ iterpretatur tribulatio: vel obſidio:
ſiue anguſtia: aut vinculũ vel colligatio: ſeu plaſmatio:
aut figuratio: vel fortitudo: aut petra. ¶ Paulus.) Os
tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus .ſ. apoſtolorũ:
⁊ ideo maximus quia minimus. ¶ Hieroſolyma.) Vi
ſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor p
fectus vel conſumatus. ¶ Ptolomaida.) Bellicoſa.
grecum eſt. ¶ Cearea) A ceſare noiata eſt: ceſar vero a
ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie ideſt coma vł
capillatura cum qua ortus eſt: vel qđ ceſios .i. glaucos
habuerit oculos vt quidã volũt.latinũ eſt. ¶ Philip-
pus.) Bellicoſus: ſiue amator equorum.grecum eſt.
¶ Judea) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Agabus.) Locu
ſta: vel feſtiuitas patris. ¶ Hieruſalem.) Idem qđ hie
roſolyma.ſupra. ¶ Judei.) Laudantes: ſiue confitẽtes.
¶ Jeſus) Saluator. ¶ Jaſon.) In greco imaſon: ⁊ in-
terpretatur indagator: aut ſpõdens: vel reminiſcẽs.gre
cum eſt. ¶ Cyprius.) Pulcher.grecũ eſt. ¶ Jacobus.)
Sũpplãtator: vł calcaneũ: aut plãta.i.veſtigiũ. ¶ Moy
ſes.) Attractus vel aſſũptꝰ: ſubaudi de aquis. ¶ Aſia.)
Limoſa vel cenoſa.grecũ eſt. ¶ Iſraelite.) De iſrael:
qđ interpretatur preualens: ſiue dominans cum deo.
¶ Trophimus.) Nutritus: ſiue educatus.grecum eſt.
¶ Epheſus. Deſiderabilis.grecũ eſt. ¶ Egyptiꝰ) An-
guſtians: ſiue tribulans. ¶ Judeus.) Laudans: ſiue cõ
fitens. ¶ Tharſum.) Alata vel pennata.grecũ ē. ¶ Ci
licia.) Voluens: vel reuoluta.grecum eſt. 22.

Viri frẽs. ¶ Judeꝰ.) Laudãs: ſiue ꝯfitẽs. ¶ Thar
ſuꝫ.) Alata: vel pennata.grecũ eſt. ¶ Cilicia.) Vol
uẽs: vel reuoluta.grecũ eſt. ¶ Gamaliel.) Retributio
dei: aut camelus dei: ſiue ablactatus dei. ¶ Damaſcꝰ.)
Sanguinis ſaccus: vel ſanguinis poculũ: ſeu ſãguis fe-
moris vel incendij aut ꝓcuratoris. ¶ Hieruſaleꝫ.) Vi
ſio pacis: aut viſio pfecta vel cõſumata: ſiue timor per-
fectꝰ vel cõſumatus. ¶ Saulus.) Poſtulatus: ſiue cõ
modatus: aut ſepultus. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Nazare
nus) Sanctificatus: aut ſeparatꝰ: vł coronatꝰ: ſi aũt p ſa
de lrãꝫ ſcribat̃ iterptatur cuſtos: ſiue floridus: aut vir-
gultũ. ¶ Ananias.) Gr̃a dñi: ſiue mia dñi: aut donũ dñi.
¶ Judei.) Laudãtes: ſiue ꝯfitẽtes. ¶ Stephanꝰ.) Co
rona vł coronatꝰ.grecũ ē. ¶ Paulꝰ) Os tube: ſiue mi
rabilis: aut latine minimus ſcilicet apoſtolorum: ⁊ ideo
maximus quia minimus. ¶ Romanus.) Valens: ſiue
robuſtus: aut potens.grecum eſt. 23.

Intẽdẽs aũt. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis:
aut latine minimꝰ.ſ.aploꝝ: ⁊ iđ maximus q: mini
mus. ¶ Ananias.) Gr̃a dñi: ſiue mia domini: aut donũ
domini. ¶ Saducei) Juſti: ſiue iuſtificati: aut ſyriace ſci
ſi vel ſciſmatici. ¶ Phariſei.) Diuiſi. ¶ Hieruſalem.)
Viſio pacis: aut viſio perfecta vel cõſumata: ſiue timor
perfectus vel conſumatus. ¶ Roma.) Valẽs: vel valẽ
tia: aut potẽs vel robuſta.grecũ ē. ¶ Judei.) Laudãtes
ſiue ꝯfitẽtes. ¶ Ceſarea) A ceſare noiata ē: ceſar vo a
ceſo matris vtero dictꝰ ē: vel a ceſarie.i.coma vel capil
latura cũ q̃ ortꝰ ē: vł qđ ceſios.i.glaucos habuerit ocu
los vt qdã volũt.latinũ ē. ¶ Felix) Latinũ ē. ¶ Claudi
us) Latinũ ē. ¶ Lyſias.) Diſſoluẽs.grecũ ē. ¶ Roma
nus) Valẽs ſiue robuſtus: aut potens.grecũ eſt. ¶ An
tipatridẽ.) Pro patre: vel contra patrem.grecum eſt.
¶ Cilicia.) Voluens: vel reuoluta.grecuꝫ eſt. ¶ Hero
des.) Pellis gloria: vel pellibꝰ glorians: ſiue mõs glie
vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitus. 24.

Poſt quinqꝫ. ¶ Ananias.) Gratia domini: ſiue mi
ſericordia domini: aut donũ domini. ¶ Tertullus.) Fal
ſa annũciãs: vel mendax: aut monſtruoſus.grecum eſt.
¶ Paulus) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine mini-
mus.ſ.aploꝝ: ⁊ iđ maximus q: minimus. ¶ Felix.) La
tinũ eſt. ¶ Nazareni.) Sanctificati: aut ſeparati: vel co
ronati: ſi aũt per ſade litterã ſcribatur interptatur cuſto
dientes: vel floridi: aut virgulta. ¶ Lyſias.) Diſſoluẽs.
grecũ eſt. ¶ Judei.) Laudãtes: ſiue cõfitentes. ¶ Hie
ruſalẽ.) Viſio pacis: aut viſio pfecta vel cõſumata: ſiue
timor perfectus vel cõſumatus. ¶ Aſia.) Limoſa vł ce
noſa.grecum eſt. ¶ Druſilla.) Rore ꝯſperſa.grecum
eſt. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue confeſſio. ¶ Chriſtus.)
Vnctus.grecũ eſt. ¶ Jeſus) Saluator. ¶ Porꝰ) Vi
tulus: aut vitulinꝰ.grecũ eſt. ¶ Feſtus) Latinũ ē. 25.

Feſtus ergo. ¶ Feſtus.) Latinũ eſt. ¶ Hieroſoly
ma.) Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſuma
ta: ſiue timor pfectus vel conſumatꝰ. ¶ Ceſarea.) A ce
ſare noiata eſt: ceſar vero a ceſo matris vtero dictus ē:
vel a ceſarie.i.coma vel capillatura cũ qua ortus ē: vel
qđ ceſios.i.glaucos habuerit oculos vt quidã volunt.
latinum eſt. ¶ Judei.) Laudãtes: ſiue ꝯfitẽtes. ¶ Hie
ruſalẽ.) Viſio pacis: aut viſio pfecta vel cõſumata: ſiue
timor pfectus vel cõſumatus. ¶ Paulus.) Os tube: ſi
ue mirabilis: aut latine minimus.ſ.aplorum: ⁊ iđ maxi
mus q: minimus. ¶ Ceſar.) A ceſo matris vtero dictꝰ
eſt: vel a ceſarie.i.coma vel capillatura cũ qua ortus ē:
vel qđ ceſios.i.glaucos habuerit oculos vt quidam vo
lũt.latinũ eſt. ¶ Agrippa.) Latinũ eſt: dictũ ab eo qđ e
gros.i.difficiles partus faciat: vł dicit̃ ille q̃ in naſcẽdo
prius emittit pedes.grecũ eſt. ¶ Bernice.) Grauis vi
ctoria: vel põdus victorie.grecũ eſt. ¶ Hieroſolyme.)
Idem qđ hieroſolyma ſupra. ¶ Romani.) Valentes:
ſiue robuſti: aut potẽtes.grecũ eſt. ¶ Jeſus.) Salua
tor. ¶ Auguſtus.) Latinum eſt: vel ab augurio dictus:
vel vt alij volunt ab augendo. 26.

Agrippa. ¶ Agrippa.) Latinũ eſt: dictũ eſt ab eo
quod egros ideſt difficiles partus faciat: vel dicit̃
ille qui in naſcẽdo priꝰ emittit pedes.grecũ ē. ¶ Pau
lus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimꝰ.ſ.aplo
rũ: ⁊ ideo maximus q: minimus. ¶ Judei.) laudantes:
ſiue confitentes. ¶ Hieroſolyme) Viſio pacis: aut vi-
ſio pfecta vel cõſumata: ſiue timor perfectus vel conſu
matus. ¶ Phariſeus.) Diuiſus. ¶ Jeſus.) Saluator.
¶ Nazarenus.) Sanctificatus: vel ſeparatus: aut coro
natus: ſi aut p ſade litterã ſcribatur: interpretat̃ cuſtos:
ſiue floridus: aut virgultũ. ¶ Damaſcus.) Sanguinis
ſaccus: vel ſanguinis poculũ: ſeu ſanguis femoris vel in
cẽdij aut procuratoris. ¶ Saulus.) Poſtulatꝰ: ſiue cõ
modatus: aut ſepultus. ¶ Sathanas.) Contrarius: ſi
ue aduerſarius. ¶ Judea.) Laudatio: ſiue confeſſio.
¶ Moyſes.) Attractus vel aſſũptus: ſubaudi de aquis
¶ Chriſtus.) Vnctus.grecum eſt. ¶ Feſtus.) Latinuꝫ
eſt. ¶ Bernice.) Grauis victoria: vel pondus victorie.
grecum eſt. ¶ Ceſar.) A ceſo matris vtero dictus eſt:
vel a ceſarie ideſt coma vel capillatura cum qua ortus
eſt: vel quod ceſios ideſt glaucos habuerit oculos vt q̃
dam volunt latinum eſt. 27.

Vt aũt. ¶ Italia.) Ab italo rege dicta eſt: vł ab ita
lis.i.vitulis eo qđ illa regio vitulis abũdat.latinũ
eſt. ¶ Paulus.) Os tube: ſiue mirabilis: aut latine mi
nimus.ſ.aplorũ: ⁊ iđ maximꝰ q: minimus. ¶ Julius.)
Lanugo vel lanuginoſus.grecũ eſt. ¶ Adrumetina.)
In greco adramytena: ⁊ interptat̃ ſoliditas mũda vel
terſa.grecũ eſt. ¶ Aſia.) Limoſa vł cenoſa.grecũ ē. ¶ A
riſtarchꝰ.) Optimꝰ priceps.grecũ eſt. ¶ Macedo.) Ex
celſus: vel eminẽs.grecũ eſt. ¶ Theſſalonicẽſis.) Dei
altera victoria: aut ſitus ſiue poſitio alterius victorie.
grecũ eſt. ¶ Sydon.) Venatio: aut inſidiatio: ſiue viati
cũ: vł cibariũ: aut nauis iudicij. ¶ Cyprus.) Pulchra:
vel pulchritudo.grecum eſt. ¶ Cilicia.) Voluens: vel
reuoluta.grecũ eſt. ¶ Pamphilia.) Tota dilecta vel a
mabilis.grecũ eſt. ¶ Lyſtra.) In greco myra: ⁊ interp
tatur virgultũ: ſiue vnguẽtũ odoriferũ.grecũ eſt. ¶ Ly
cia.) lupina.grecuꝫ eſt. ¶ Gnidum.) Atriplex: genus
herbe purgatiue vel laxatiue.grecũ eſt. ¶ Creta.) Car
nea: ſiue carnalis.grecum eſt. ¶ Salmonem.) Fluctua

Epheſus. Aſia. Pentecoſ. Hieroſoly. Jeſus. Chriſtus Hieruſalẽ
Interp. Choum. Rhodum. Pathara. Phenicis Cyprus. Syria Tyrus. Paulus Hieroſoly. Ptoloma Ceſarea. Philippꝰ Judea. Agabus Hieruſalẽ. Judei. Jeſus Jaſon. Cyprius. Jacobus. Moyſes. Aſia. Iſraelite Trophimꝰ Epheſus Egyptius. Judeus. Tharſum. Cilicia
Interp. Judeus. Tharſum. Cilicia. Gamaliel. Damaſcꝰ. Hieruſalẽ Saulus. Jeſus. Nazarenꝰ Ananias. Judei. Stephanꝰ Paulus romanus.
Interp. Paulus. Ananias. Saducei. Phariſei. hieruſaleꝫ Roma. Judei. Ceſarea. Felix. Claudius Lyſias. romanus. Antipatri Cilicia Herodes
Interp. Ananias.

Tertullus Paulus Felix Nazareni Lyſias. Judei. hieruſaleꝫ Aſia Druſilla. Judea. Jeſus. Feſtus.
Interp. feſtus. Hieroſoly. Ceſarea Judei. hieruſalẽs Paulus. Ceſar. Agrippa. Bernice. Hieroſoly. Romani Jeſus Auguſtus
Interp. Agrippa. Paulus. Judei. Hieroſoly. Phariſeꝰ Jeſus. Nazarenꝰ Damaſcus Saulus. Sathanas Judea. Moyſes Chriſtus. Feſtus Bernice. Ceſar.
Interp. Italia. Paulus Julius Adrume. Aſia. Ariſtar. Macedo. Theſſalo. Sydon Cyprus Cilicia. Pamphi. Lyſtra. Lycia. Gnidum Creta Salmo.

Thalaſſa. Phenicis. Aſſon. Cauda. Syrtim. Ceſar. Hadria. Bithalaſſ. Interp. Mytilene. Paulus. Publius. Syracuſa. Regium. Puteoli. Roma. Apiiforũ. Taberne. Iudei. Hieroſoly. romam. Ceſar. Iſrael. Iudea. Ieſus. Moyſes. Eſaias. Chriſtus.

tio: vel commotio: aut conquaſſatio. grecum ẽ. ¶ Tha
laſſã.) In greco laſſea: ⁊ iterpretatur ipſa: vel pudẽs.
grecum eſt. ¶ Phenicis.) Rubea vel purpurea: aut
palma arbor. grecum eſt. ¶ Aſſon.) Appropinquatio
vel approximatio. grecũ eſt. ¶ Cauda.) In greco clau
da: ⁊ interpretatur vox fracta: ſiue vox flebilis. grecum
eſt. ¶ Syrtim.) Attrahẽs: vel attractio. grecũ ẽ. ¶ Ce
ſar.) A ceſo matris vtero dictus eſt. vel a ceſarie. i. coma
vel capillatura cum qua ortus eſt; vel quod ceſios id eſt
glaucos habuerit oculos vt quidam volunt. latinũ eſt.
¶ Hadria.) In greco andria: ⁊ interpretatur virtutas:
ſiue fortitudo. grecum eſt. ¶ Bithalaſſum) In greco
dithalaſſum: qđ interpretatur duo maria: ſiue diuerſa
maria: qđ in nauigatiõe vix ſine periculo euenire ſolet.
grecum eſt. 18.

C. Tecum. ¶ Mytilene.) In greco Melita: ⁊ interp
tatur meliflua. grecũ eſt. ¶ Paulus.) Os tube: ſi
ue mirabilis: aut latine minimus. i. apoſtolorum: ⁊ ideo
maximus qz minimus. ¶ Publius.) Latinũ ẽ. ¶ Sy
racuſa) Attrahẽs violenter. grecum eſt. ¶ Regium.
Ruptura vel fractura: quoniam illic terra rupta eſt in
ter regnũ neapolitanum ⁊ ſiciliam. grecũ eſt. ¶ Puteo
li) Latinum eſt. ¶ Roma.) Valens: vel valentia: aut
potens vel robuſta. grecum eſt. ¶ Apiiforum:) Ex gre
co ⁊ latino longinquũ vel remotũ forũ: ſiue longinqua
vel remota via. ¶ Taberne) Latinum eſt. ¶ Iudei)
Laudantes: ſiue confitentes. ¶ Hieroſolyme) Viſio
pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfe
ctus vel conſumatus. ¶ Romam) Valentes: ſiue potẽ
tes: aut robuſti. grecũ eſt. ¶ Ceſar) A ceſo matris vte
ro dictus eſt: vel a ceſarie. i. coma vel capillatura cum
qua ortus eſt: vel quod ceſios id eſt glaucos habuerit o
culos vt quidam volunt. latinum eſt. ¶ Iſrael.) Preua
lens: ſiue dominans cum deo. ¶ Iudea.) Laudatio: ſi
ue confeſſio. ¶ Ieſus.) Saluator. ¶ Moyſes.) Attra
ctus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Eſaias.) Sa
lus domini. ¶ Chriſtus.) Vnctus. grecum eſt.

¶ Explicit liber Actuum apoſtolorum.

Interp. Iacobus. Ieſus. Chriſtus. Interp. Ieſus. Chriſtus. Abraam. Yſaac. raab. Interp. Gehenna. Diabolus. Interp. Sabbaoth. Iob. Helias. Interp.

Incipit epiſtola beati Iacobi. ca. j.

IAcobus dei. ¶ Iacobus.) Supplantator:
vel calcaneum: aut planta id eſt veſtigium.
¶ Ieſus.) Saluator. ¶ Chriſtus) Vnctus
grecum eſt. 2.
FRatres mei. ¶ Ieſus) Saluator.
¶ Chriſt⁹) Vnct⁹ grecũ ẽ. ¶ Abraã) Pater multitudi
nis. ¶ Yſaac) Riſus. ¶ Raab) Lata: vel dilatata: aut
platea. 3.
NOlite plures. ¶ Gehenna) Vallis deceptionis ſi
ue triſtitie vel diuitiarum: aut ſyriace infernus. 4.
VNde bella. ¶ Diabolus) Criminator: ſiue calũp
niator: aut accuſator. grecum eſt. 5.
AGite nunc. ¶ Sabbaoth) Exercitus. p. n. ſiue mi
litie: aut fortitudines. ¶ Iob.) Dolens vel gemẽs
ſiue vlulans: aut exoſus: vel patiens inimicitias. ¶ He
lias) Deus dominus: aut fortis dominus.

¶ Explicit epiſtola beati Iacobi.

Petrus. Apoſtolus. Ieſus. Chriſtus. Pontus. Galatia. Cappado. Aſia. Bithynia. Interp. Ieſus. Chriſtus. Syon. Interp. Sara. Abraam. Chriſtus. Noe. Ieſus.

Incipit epiſtola primo beati Petri. ca. j.

PEtrus apl's. ¶ Petrus) Saxũ: vel petra.
grecũ ẽ. ¶ Apl's.) Miſſus. grecũ eſt. ¶ Ie
ſus) Saluator. ¶ Chriſtus.) Vnct⁹. grecũ
eſt. ¶ Põtus) Mare grecũ ẽ. ¶ Galatia)
Lactãs vel lactea. grecũ ẽ. ¶ Cappadocia)
In hebreo dr̃ captor: ⁊ iterptatur ſpherula: ſiue pomum:
aut vola vel palma turturis vel exploratoris. ¶ Aſia)
Limoſa vel cenoſa. grecum eſt. ¶ Bithynia) Violẽta
properatio. grecum eſt. 2.
DEponentes. ¶ Ieſus) Saluator. ¶ Chriſtus) Vn
ctus. grecum eſt. ¶ Syon) Aceruus aut tumulus:
vel ſpecula: aut ſiccitas. 3.
SImilr. ¶ Sara.) Dña vel pnceps. ¶ Abraã) Pr̃
multitudinis. ¶ Chriſt⁹.) Vnct⁹. grecũ ẽ. ¶ Noe.)
Cõſolatio: vel requies. ¶ Ieſus) Saluator. 4.
OMnium igitur. ¶ Chriſtus) Vnct⁹. grecũ ẽ. ¶ Ie
ſus.) Saluator. ¶ Amen.) Vere: ſiue fideliter. 5.

SEniores. ¶ Chriſtus) Vnctus. grecũ ẽ. ¶ Diabo
lus) Criminator: ſiue calũpniator: aut accuſator. gre
cum eſt. ¶ Ieſus) Saluator. ¶ Amen) Vere: ſiue fide
liter. ¶ Syluanus.) Latinum eſt a ſylua. ¶ Babylõ.)
Confuſio: vel commixtio. ¶ Marcus.) Limatus: vel
fricatus: aut expolitus. i. a rubigine abſterſus.

¶ Explicit epiſtola prima beati Petri.

Interp. Chriſtus. Diabolus. Ieſus. Amen. Syluanus. Babylon. Marcus. Interp. Symon. Petrus. Apoſtolus. Ieſus. Chriſtus. Interp. Noe. Sodoma. Gomorrei. Loth. Balaam. Boſor. Ieſus. Chriſtus. Interp. Apoſtoli. Ieſus. Chriſtus. Paulus. Amen.

Incipit epiſtola ſecunda beati Petri. ca. j.

SImon petrus. ¶ Symon.) Audiens: vel
obediẽs. ¶ Petrus) Saxũ: vel petra. gre
cũ eſt. ¶ Apoſtolus) Miſſus. grecum eſt.
¶ Ieſus.) Saluator. ¶ Chriſtus) Vnct⁹.
grecum eſt. 2.
HVerũt vo. ¶ Noe) Cõſolatio: vel re
quies. ¶ Sodoma) Secretũ eorũ: ſiue calx aut cemen
tũ eorũ. ¶ Gomorrei.) Populus rebellis: aut popul⁹
timens: ſiue manipulus: vel ſeruitus: aut ſyriace lana.
¶ Loth) Inuolutus: ſiue colligatus: aut cooptus: vel re
ſina precioſa que dicitur ſtacte. ¶ Balaam.) Vetuſtas
populi: vel abſqz populo: ſiue deuoratio aut deſtructio
eorum. ¶ Boſor) Mutatio: aut vindemia: ſiue ablatio:
aut in anguſtia: vel in tribulatiõe. ¶ Ieſus.) Saluator.
¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. 3.
HAnc ecce. ¶ Apoſtoli) Miſſi. grecũ ẽ. ¶ Ieſus)
Saluator. ¶ Chriſtus) Vnct⁹. grecũ ẽ. ¶ Paul⁹)
Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minim⁹. i. apoſtolorũ:
⁊ iõ maximus qz minimus. ¶ Amen) Vere: ſiue fidelr.

¶ Explicit epiſtola ſecunda beati Petri.

Interp. Ieſus. Chriſtus. Interp. Ieſus. Chriſtus. Interp. Diabolus. Cayn. Ieſus. Chriſtus.

Incipit epiſtola prima beati Iohãnis. ca. j.

QVod fuit ab initio. ¶ Ieſus) Saluator.
¶ Chriſtus) Vnctus. grecum eſt. 2.
FIlioli mei. ¶ Ieſ⁹) Saluator. ¶ Chri
ſtus) Vnctus. grecum eſt. 3.
VIdete qualem. ¶ Diabolus.) Crimi
nator: ſiue calumpniator vel accuſator.
grecum eſt. ¶ Cayn.) Poſſeſſio: vel poſſeſſus. ¶ Ie
ſus.) Saluator. ¶ Chriſt⁹) Vnct⁹. grecũ ẽ. 4.
CHariſſimi. ¶ Ieſus.) Saluator. ¶ Chriſt⁹.) Vn
ctus. grecum eſt. 5.
OMnis qui credit. ¶ Ieſus.) Saluatór. ¶ Chriſt⁹)
Vnctus. grecum eſt.

¶ Explicit epiſtola prima beati Ioannis.

Interp. Ieſus. Chriſtus. Interp. Electa. Ieſus. Chriſtus.

Incipit epiſtola ſecunda beati Ioannis. ca. j.

SEnior. ¶ Electa.) Latinum eſt: ⁊ grece idẽ ſi
gnificat. ¶ Ieſus.) Saluator. ¶ Chriſt⁹.) Vn
ctus. grecum eſt.

¶ Explicit epiſtola ſcđa btĩ Ioãnis.

Interp. Gaius. Diotrepes. Demetri⁹.

Incipit epiſtola tertia beati Ioãnis. ca. j.

SEnior. ¶ Gaius) Latinum eſt: ⁊ interpreta
tur dominus ex lingua latina priſca. grece
vero terrenum aut gloriantem ſignificat.
¶ Diotrepes.) A ioue nutritus. grecum ẽ.
¶ Demetrius) Cerealis a cerere quã gen
tiles deam frumenti putabant. grecum eſt.

¶ Explicit epiſtola tertia beati Iohannis.

Interp. Iudas. Ieſus. Chriſtus. Iacobus. Egyptus. Sodoma. Gomorra. Michael. Diabolus. Moyſes. Cayn. Balaam. Chore. Adam. Enoch. Amen.

Incipit epiſtola beati Iude apoſtoli.

IVdas ieſu chriſti ſeruus. ¶ Iudas.) Laudatio:
ſiue confeſſio. ¶ Ieſus.) Saluator. ¶ Chriſt⁹)
Vnct⁹. grecũ eſt. ¶ Iacobus.) Supplantator:
vel calcaneum: aut planta. i. veſtigium. ¶ Egy
ptus) Anguſtie: ſiue tribulatiões. ¶ Sodoma) Secre
tum eorum ſiue calx vel cementum eorum. ¶ Gomor
ra) Populus rebellis: aut populus timens. ſiue mani
pulus: vel ſeruitus: aut ſyriace lana. ¶ Michael.) Quis
ſicut deus: aut humilitas ſiue paupertas dei: vel pcuſ
ſio dei: ſiue percutiẽs deus. ¶ Diabolus) Criminator:
ſiue calũpniator: aut accuſator. grecũ eſt. ¶ Moyſes.)
Attractus vel aſſumptus: ſubaudi de aquis. ¶ Cayn)
Poſſeſſio vel poſſeſſus. ¶ Balaam) Vetuſtas populi:
vel abſqz populo: ſiue deuoratio aut deſtructio eorum.
¶ Chore) Caluus vel caluicium: ſiue glacies vel gelu.
¶ Adam) Homo: ſiue terrenus: aut ruffus: vel ſangui
neus. ¶ Enoch.) Dedicatus: vel diſciplinatus: aut mo
rigeratus. ¶ Amen.) Vere: ſiue fideliter.

¶ Explicit epiſtola beati Iude apoſtoli.

Interp.
Apocaly.
Jeſus
Chriſtus
Johannes
Aſia
Amen.
Pathmos
Epheſus
Smyrna
Pergam⁹
Thyatira.
Sardis.
Philadel.
Laodicia.
Interp.
Epheſus.
Apoſtoli.
Nicolaite.
Smyrna.
Judei
Sathanas
Diabolus.
Pergam⁹
Antiphas
Balaam.
balach.
Iſrael.
Manna.
Thyatira.
Jezabel.
Interp.
Sardis.
Philadel.
David
Sathanas
Judei.
Hieruſalē
Laodicia.
Amen.
Interp.
Juda.
David.
Amen.
Interp.
Iſrael.
Juda.
ruben
Gad.
Aſer
neptalim
Manaſſe
Symeon
Levi
Iſachar
zabulon.
Joſeph
Beniamin
Interp.
Abadon
apollion
Interp.
Sodoma
Egyptus
Chriſtus
Amen.
Interp.
Michael.
Diabolus
ſathanas.
Interp.
Moyſes.

Incipit liber Apocalypſis. ca.j.

Pocalypſis ieſu chriſti. ¶ Apocaly
pſis.) Revelatio.grecum eſt. ¶ Je-
ſus) Salvator. ¶ Chriſtus.) Unct⁹.
grecum eſt. ¶ Johannes) Domini
gratia: ſive domini donum : aut do-
mini mia. ¶ Aſia) Limoſa vel ceno
ſa.grecum eſt. ¶ Amen.) Vere: ſive
fideliter. ¶ Pathmos) Letalis:vel
mortifera.grecum eſt. ¶ Epheſus.) Deſiderabilis.gre
cum eſt. ¶ Smyrna) Myrrha.grecum eſt. ¶ Perga-
mus) Altitudo vel ſublimitas.grecum eſt. ¶ Thyati-
ra) Odor ſive ſacrificium laboris vel contritionis. gre-
cum eſt. ¶ Sardis) Princeps iocunditatis : aut canti-
cum letitie:vel id quod remanet aut relinquitur: vel ſy
riace corona. ¶ Philadelphia) Amor fratris vel fra-
ternitatis.grecum eſt. ¶ Laodicia) Populus iuſtus.
grecum eſt. 2.
ET angelo. ¶ Epheſus) Deſiderabilis. grecum ē.
¶ Apoſtoli.) Miſſi.grecum eſt. ¶ Nicolaite) Vi
ctorie plebis.grecum eſt. ¶ Smyrna) Myrrha . grecū
eſt. ¶ Judei.) Laudantes:ſive confitentes . ¶ Satha-
nas) Contrarius:ſive adverſarius. ¶ Diabolus) Cri-
minator:ſive calumpniator : aut accuſator . grecum eſt .
¶ Pergamus) Altitudo vel ſublimitas . grecum eſt .
¶ Antiphas) Pro oibus:vel contra oēs . grecum eſt.
¶ Balaam) Vetuſtas populi : vel abſqz populo : ſive
devoratio aut deſtructio eorū. ¶ Balach) Involvēs:
aut deſtruens:vel cum lambente:aut ſyriace cum per-
cutiente. ¶ Iſrael) Prevalens ſive dominans cū deo.
¶ Manna) Preparatio:aut quid. ¶ Tyathira) Odor
ſive ſacrificium laboris vel contritionis . grecum eſt.
¶ Jezabel) Inſule habitaculi:vel ve habitaculo:aut ex
hebreo & ſyro inſula ſterquilinij:vel ve ſterquilinio. 3.
ET angelo. ¶ Sardis) Princeps iocūditatis : aut
canticum letitie:vel id quod remanet aut relinqui
tur:vel ſyriace corona. ¶ Philadelphia) Amor fratris
vel fraternitatis.grecū eſt. ¶ David) Dilectus. ¶ Sa
thanas.) Contrarius: ſive adverſarius. ¶ Judei) Lau-
dantes:ſive confitentes. ¶ Hieruſalem) Viſio pacis:
aut viſio perfecta vel conſumata ſive timor perfectus
vel conſumatus. ¶ Laodicia) Populus iuſtus.grecū
eſt. ¶ Amen) Vere:ſive fideliter. 5.
ET vidi. ¶ Juda.) Laudatio:ſive confeſſio. ¶ Da
vid) Dilectus. ¶ Amen.) Vere :ſive fideliter. 7.
POſt hec. ¶ Iſrael) Prevalens ſive dominans cū
deo. ¶ Juda) Laudatio:ſive confeſſio. ¶ Rubē)
Videns filium:vel viſio filij:aut viſionis fili⁹. ¶ Gad)
Felix:vel accinctus. ¶ Aſer) Beatitudo:ſive felicitas.
¶ Neptalim) Comp[ar]atio:vel equiparatio:aut retor-
ſio:vel tortuoſitas. ¶ Manaſſe) Oblitus: aut oblivio.
¶ Symeon) Audiens:vel exauditio. ¶ Levi) Copula
tus. ¶ Iſachar.) Eſt merces. ¶ Zabulon) Habitacu-
lum:vel habitans. ¶ Joſeph) Augmentum: vel profe-
ctus. ¶ Beniamin) Filius dextere. ¶ Amen) Vere:
ſive fideliter. 9.
ET quintus. ¶ Abadon) Exterminans:vel perdi
tio. ¶ Apollion.) Exterminans:vel perdens aut
deſtruens.grecum eſt. ¶ Eufrates.) Frugifer:ſive fru-
ctificans:aut creſcens. 11.
ET victus eſt. ¶ Sodoma) Secretum eorum: ſive
calx aut cementum eorū. ¶ Egyptus) Anguſtie:
ſive tribulationes. ¶ Chriſtus) Unctus . grecum eſt.
¶ Amen) Vere:ſive fideliter. 12.
ET ſignum. ¶ Michael) Quis ſicut deus:aut hu-
militas ſive paupertas dei:vel percuſſio dei : ſive
percutiens deus. ¶ Diabolus) Criminator:ſive calūp
niator:aut accuſator.grecū eſt. ¶ Sathanas.) Contra
rius:ſive adverſarius. ¶ Chriſtus) Unctus.grecū eſt.
¶ Jeſus) Salvator. 14.
ET vidi. ¶ Syon.) Acervus aut tumulus:vel ſpe-
cula:aut ſiccitas. ¶ Babylon.) Confuſio:vel cō-
mixtio. 15.
ET vidi. ¶ Moyſes) Attractus vel aſſumptus ſub
audi de aquis. 16.
ET audivi. ¶ Eufrates) Frugifer:ſive fructificāſ:
aut creſcens. ¶ Hermagedon.) Mons evange-
lij vel evangelizationis:aut mons pomorum vel fructu
um.ſ.electorū. ¶ Babylon) Cōfuſio:vel cōmixtio. 17.
ET venit. ¶ Babylon) Confuſio : vel commixtio.
¶ Jeſus) Salvator. 18.
ET poſt hec. ¶ Babylon) Confuſio: vel commix-
tio: ¶ Apoſtoli) Miſſi.grecum eſt. 19.
POſt hec. ¶ Alleluya) Laudate dominū. ¶ Amē)
Vere:ſive fideliter. ¶ Jeſus) Salvator. 20.
ET vidi angelum. ¶ Diabolus.) Criminator : ſive
calumpniator:aut accuſator.grecum eſt. ¶ Satha
nas) Contrarius:ſive adverſarius. ¶ Jeſus .) Salva-
tor. ¶ Chriſtus) Unctus.grecum eſt. ¶ Gog) Tectū:
vel ſolarium:ſive tegulatum. ¶ Magog.) Tegens vel
tegulans:aut tabefactus:vel liquefactus. 21.
ET vidi. ¶ Johannes) Domini gratia:ſive domi-
ni donum aut domini miſericordia. ¶ Hieruſalē)
Viſio pacis:aut viſio perfecta vel cōſumata: ſive timor
perfectus vel conſumatus: ¶ Iſrael) Prevalens:ſive
dominans cum deo. ¶ Apoſtoli) Miſſi grecū eſt. 22.
ET oſtendit. ¶ Johannes) Domini gratia: ſive do
mini donum:aut domini miſericordia. ¶ Jeſus .)
Salvator. ¶ David) Dilectus. ¶ Amen) Vere :ſive
fideliter. ¶ Chriſtus.) Unctus.grecum eſt.

¶ Explicit Apocalypſis.
¶ Finis.

Interp.
Eufrates
Hermage
babylon
Interp.
Babylon
Apoſtoli.
Interp.
Alleluya
Amen.
Jeſus
Chriſtus.
Gog
Magog
Interp.
Johannes
Jeſus
David.
Amen.
Chriſtus

Haec tibi pentadecas tetragonon reſpicit illud
Hoſpitium petri ⁊ pauli ter quinq; dierum.
Namq; inſtrumentū vetus hebdoas innuit. octo
Lex noua ſignatur. ter quinq; receptat vtrumq;.

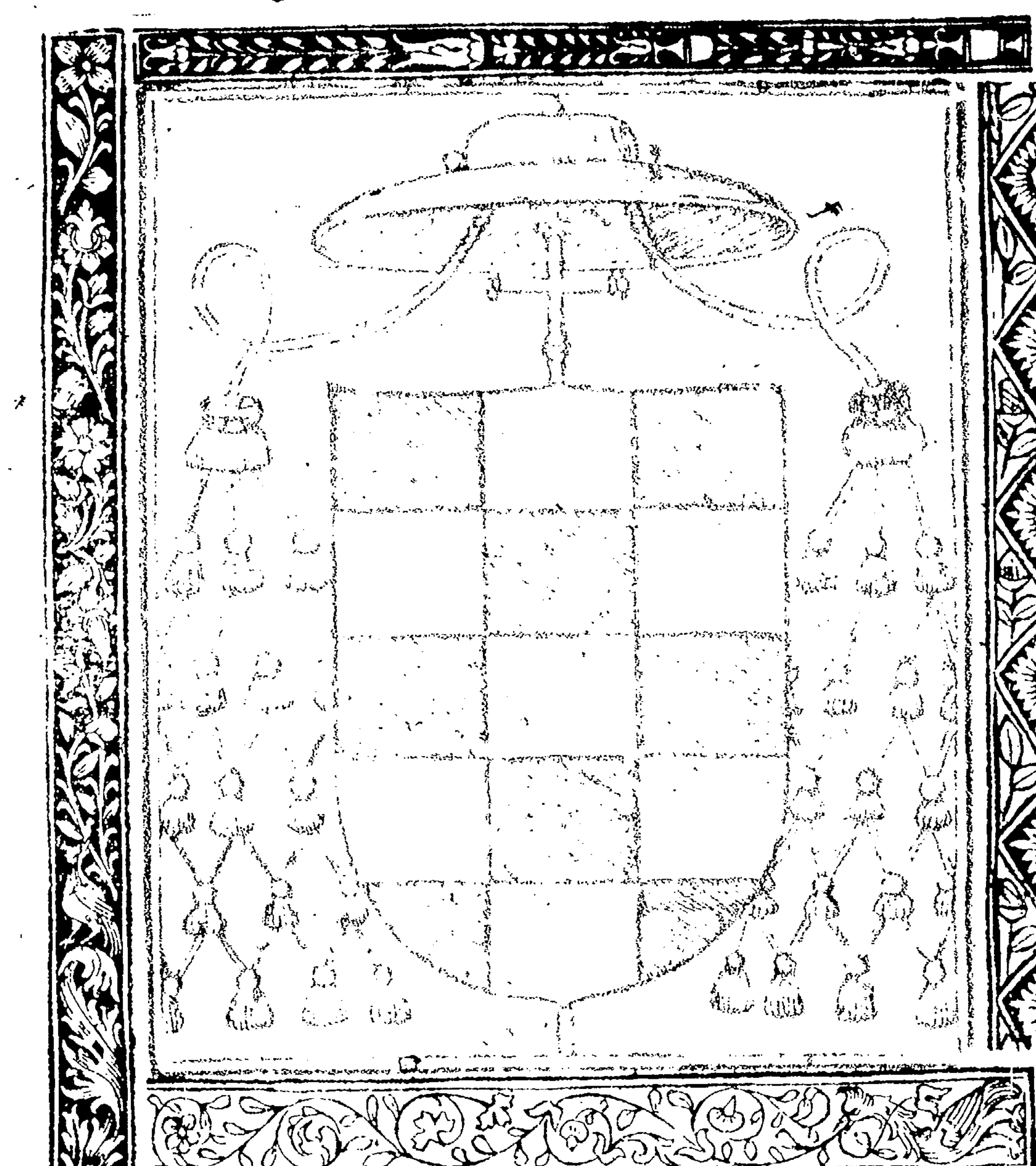

Vocabularium hebraicum atq; chaldai-cū totius veteris teſtamenti cū alijs tra-ctatibus pꝛout infra in pꝛefatio-ne continetur in academia complutenſi nouiter impꝛeſſum.

Ad lectorem.

Cum his qui diuine legis integram cognitionē ac
in ea chriſtum qui vera ſapientia eſt pio mentis affectu conquirūt: ꝗ̄
plurimum conferat earum linguarum peritia: quibus primaria origi-
ne ſacra eloquia ſpiritu ſancto dictante conſcripta ſunt: vt omnes fer-
me eccleſiaſtici tractatores in quāplurimis locis aperte teſtantur. Ideo
poſtꝗ̄ iubēte Illuſtriſſimo ac Reuerēdiſſimo in xp̄o patre & dn̄o Dn̄o
Fratre Franciſco Ximenez de Ciſneros ſacroſancte Romañ. eccleſie
T.T. Sancte Balbine Preſbytero Cardinali Hiſpanie nūcupato ſanctecꝫ
Toletañ. eccleſie Archiepiſcopo Hiſpaniarū primate ac regnorum Ca
ſtelle Archicancellario in cōmunem chriſtiane reipublice vtilitatem
dedimus nouum teſtamentum Greco Latinocꝫ ſermone impreſſum: adiecto inſuper quam vtiliſ-
ſimo lexico grecarum omniū dictionū que in eo cōtinentur: daturi quā prim ī vetus inſtrumentū
(quod iam nūc in prelo eſt) Hebraica chaldaica Grecacꝫ lingua cū ſingulis latinis interpretatio
nibus excuſſum. En premitimus vobis veluti pro deguſtamento & preludio operis cōpioſiſſimū
Hebreorū Chaldeorumcꝫ vocabulorū dictionarium. Opus profecto ſacrarū litterarum ſtudioſis
ſupracꝫ dici poſſit vtiliſſimū ſummō labore elucubratum nec minori etiam ſtudio & ſedulitate
correctum. In quo non modo ſimplices dictionum interpretationes tam primitiuarum quam de
riuatiuarum totius veteris iſtrumēti ſeriatim continentur: ſed (quod omniū operoſiſſimū fuit)
quot locis in eodem veteri teſtamento vna quecꝫ dictio ꝓpter lingue illius fecunditatem multi-
plicet ſignificata adiectis ꝗ̄plurimis concordantiis continuo ſubiungitur. Aſſignata cuicꝫ lo-
co propria ſignificatione qua ibidem vſus eſt latinus interpres. Ceterum cum magna pars recon
ditorum vtriuſcꝫ teſtamenti myſteriorum in etymologia propriorum nominū ſiue hominum
ſiue rerum quarumuis abſtruſa lateat: non paruamcꝫ vim & adiutorium prebeat ad ſoluenda enig
mata & figuratas locutiones ſcripturarum: adiectus eſt ſecundo loco tractatus de nominum pro-
priorum interpretatione: que per vtrumcꝫ teſtamētum tam Hebraico ꝗ̄ Chaldaico ac etiam Gre-
co ſermone paſſim diſperſa legūtur: vt facile ex ipſa nominum ab eterno preuiſa impoſitione oēs
docibiles dei valeāt non occidentem litteram ſed ipſum myſtici abditicꝫ ſenſus nucleum quē ſpi-
ritus ſanctus intra littere vterum obumbrauit reuelata facie ſpeculari: littere velamine ablato
Appoſita deinde eſt legendorum Hebraicorum characterum ars & inſtructio: vna cum ipſa He-
bree lingue grammatica ex ſummis ipſorum autoribus accuratiſſime collecta atcꝫ eo ordine
digeſta: vt nullibi (aut certe in ꝗ̄pauciſſimis) preceptoris opera deſiderari poſſe videatur. Et quo
niā in hebreo chaldeocꝫ idiomate difficiles cognitu ſunt primitiue dictionum origines ad ipſorū
deriuatiuorum notitiam perquam neceſſarie: opere precium etiam viſum eſt precepta nonnul
la hac de re adiungere: quibus noſſe ſtudioſus valeat quibus litteris demptis (quod litterarum ge
nus accidentale ab ipſis appellatur) maneat thema ipſum ſiue pura dictionis origo in dictiona
rio requirēda. Quāuis autem in ipſa veteris teſtamēti impreſſione (que nunc in manibus eſt)
poſitiones he & nominum origines in margine hebraice & chaldaice littere notate ſint: multum
tamen tum ad lingue abſolutam cognitionem tum ad ſtudioſorum curioſitatem facere viſum eſt
ſi ex arte id & non ſolo vſu cognoſceretur. Poſtremum tandem voluminis locum obtinet aliud di
ctionarium latini abecedarii ordine digeſtum: quod omnia veteris teſtamenti latina vocabula ci
tatis prioris vocabularii paginis hebraice proferre docet: vt non tantum hebraica latine: ſed verſa
vice latina hebraice poſſis enunciare. Que omnia lector ſtudioſe beniuolo gratocꝫ animo ſuſcipi
to: & ad diuine ſapientie cognitionem referto. Ita enim fiet; vt bonorum laborum glorioſus ſit
fructus: & tu tandem intelligere incipias quantum reliq̄ue humane ſapientie lectiones a celeſtium
literarum nectare ſuperentur. vale.

BIBLIOTHEK DER CANTONALEN LEHRANSTALTEN ZÜRICH

Incipit vocabularium Hebraicum.

totius veteris teſtamenti cum aliis dictionibus chaldaicis ibi contentis. Et hoc ſecundum ordinē Alphabeti hebraici.

אָב Pater.

אב Ab. pater natura vel etate. honore. doctrina vel fide. Geñ. 17. Eriſcꝫ pater multarum gentium Exo. 20. Honora patrem tuum & matrē tuam 2. Re. 7. Ego ero ei in patrem. Eze. 22. Patrem & matrem contumelia affecerunt in te. Mal. 1. Filius honorat patrē. Et in eodem. Si ergo pater. ego ſum vbi eſt honor meus. Signat ēt autorē vel inuētorē alicui⁹ miniſterii vel officii. (Pa. p autore vel inuētore.) Geñ. 4. Qui fuit paf habitātium in tētoriis atcꝫ paſtorum Et in eodē. Ipſe fuit paf canētium in cithara. Dicitur ēt pa (Pf doctrine et morū.) ter doctrine & morum. quia quando aliquis ſequitur doctrinam & mores alicuius: dicitur eius filius. 4. Reg. 2. Pater mi pater mi currus iſrael & auriga eius. Eze. 16. Pater tuus amorreus: & mater tua cethea. Et iohan. 8. Vos ex patre diabolo eſtis & deſideria patris veſtri vultis facere. Ponitur etiā pro principe vel domino. 4. Reg. 4. Pater & ſi (Pa. p principe vel dño) rem grandem dixiſſet tibi propheta facere debueras. Dicitur etiam pater fidei. Ad roma. 4. Sed & ei qui ex fide eſt (Pa. fidei.) Abrae qui eſt pater omnium noſtrum. Et recipit aliquando in fine iod quando poſt ſe regit genitiuum & dicitur. אֲבִי Abi. Geñ. 10. Pater omnium filiorum heber. Eſa. 9. Pater futuri ſeculi. & in plurali declinatur ſicut nomina feminina & dicitur. אָבוֹת. Aboth. ideſt patres. Exo. 20. Reddēs (אָבוֹת Patres.) iniquitatem patrum in filios. 4. Reg. 14. Non morientur patres pro filiis. Hiere. 7. Patres ſuccēdūt ignem. Et componitur cum pronominibus hoc modo. אָבִי Abi. i. pater (אָבִי Pf. meus) meus. Geñ. 45. Adhuc pater meus viuit. & in lingua chaldaica dicitur. אַבָּא Abba ſiue. אֲבָהָתִי Abahathi. i. pater ſiue (אַבָּא Pater ſiue Pf meus.) pater meus. Da. 2. Tibi deus patrū noſtrorum confiteor. Pro quo hebrei legunt tibi deus patris mei: ſiue tibi deus (אֲבָהָתִי Pa. meus) pater mi confiteor. אָבִיךָ Abicha. i. pater tuus. Eſa. 43. Pater tuus primus peccauit. אָבִיו Abiu. i. pater ſuus aut pater (אָבִיךָ Pf tuus.) eius vel ipſius. Geñ. 37. Increpauit eum pater ſuus. אָבִינוּ (אָבִיו Pf ſuus.) Abinu. i. pater noſter. Nu. 27. Pater noſter mortuus eſt in (אָבִינוּ Pf noſter) deſerto. אֲבִיכֶם Abichem. i. pater veſter. Geñ. 45. Et tollite inde patrem veſtrū. אֲבִיהֶם Abihem. ideſt pater eorum. (אֲבִיכֶם Pf. veſter) Geñ. 43. Igitur iſrael pater eorum dixit ad eos. & quādo (אֲבִיהֶם Pf eorum.) refertur ad feminam hoc modo. אָבִיךְ Abich. ideſt pater tuus fe. ge. Ruth. 2. Et ꝙ reliqueris parētes tuos. Pro quo in (אָבִיךְ Pf tuus.) hebreo habetur. Et reliqueris patrē tuū & matrem tuam. אָבִיהָ Abiha. Pater ſu⁹ vel eius aut ipſius. ſ. femine. Iudi. 1. (אָבִיהָ Pf ſuus.) Monuit vir ſu⁹ vt peteret a patre ſuo agrū. אֲבִיכֶן Abichen ideſt pater veſter fe. ge. Geñ. 31. Sed & pater veſter circum (אֲבִיכֶן Pf. veſter) uenit me. אֲבִיהֶן Abihen. i. pater earū. Exo. 2. Que cū re (אֲבִיהֶן Pf earum) uertiſſent ad raguel patrē ſuū. & in nu. plu. hoc mō. אֲבוֹתַי Abothai. i. patres mei. Geñ. 48. Deus in cuius conſpectu (אֲבוֹתַי Pres mei) ambulauerūt patres mei. אֲבֹתֶיךָ Abothecha. i. patres tui. (אֲבוֹתֶיךָ Pres tui.) Pſal. 44. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii. אֲבֹתָיו Abothau. i. patres eius vel patres ſui. 4. Reg. 15. Sicut fecerant (אֲבוֹתָיו Pres eius) patres ei⁹. אֲבוֹתֵינוּ Abothenu. i. patres noſtri. Pſal. 43. patres noſtri narrauerūt nobis. אֲבוֹתֵיכֶם Abothechem. i. pa (אֲבֹתֵינוּ Pa. noſtri) tres veſtri. Hiere. 2. Quid inuenerūt in me patres veſtri iniquitatis. אֲבוֹתָם Abotham vel אֲבוֹתֵיהֶם Abothehem. i. pa (אֲבוֹתֵיכֶם Pa. veſtri) tres eorū vel patres ſui. Iob. 15. Et non abſcondunt patres (אֲבוֹתָם Pa. eorum) ſuos. & quando refertur ad feminā vel ad feminas hoc mō. אֲבוֹתַיִךְ Abothaich. Patres tui. ſ. alicuius femine. אֲבוֹתֶיהָ A (אֲבוֹתַיִךְ Patres tui) bothecha. patres ſui vel eius. ſ. femie. אֲבוֹתֵיכֶן Abothechen ideſt patres veſtri. fe. ge. אֲבוֹתָן Abothan vel אֲבוֹתֵיהֶן Abo (אֲבוֹתֶיהָ) thehen. i. patres earū. vnde notandum ꝙ pronomina pri me perſone. vt ego. meus. nos. noſter. tam in numero ſingulari ꝗ̄ in plurali ſunt cōmunia maſculo & femine modo ſint in compoſitione vt. אָבִי Abi vel אָבִינוּ Abinu. i. pater meus vel pater noſter: vel per ſe poſitā vt אֲנִי Ani vel אָנוּ ānu. i. ego vel nos. Et mō p̄dicto cōponuntur oīa pronomina cū noibus appellatiuis vt. אֲדֹנִי Adoni. i. dn̄s meus. אֲדֹנְךָ Adonecha. i. dn̄s tuus. &c. Et hoc debet etiā notari in noibus appellatiuis. de quibus dicetur in ſequētibus.

אבב Abab. virēs: aut virgultum: ſeu lignum vireſcēs: aut noue fruges adhuc vireſcētes. Exo. 9. Eo quod linū (אָבִב Virens.) eſſet virens. & inde mēſis nouarum frugum dicitur. אָבִיב (אָבִיב Noue fruges.) Abib. Exo. 13. Hodie egredimini menſe nouarum frugū. & in eodem. 23. Tempore menſis nouorū. ſ. fructuū. Deu. 16. obſerua menſem nouarū frugū: & verni primum tpis. (Verni tps) vbi ponitur ēt pro verno tpe. & aliqn̄ deficit vltimū beth quod duplicatur: & ſcribitur p ſimplicē beth: & loco beth quod deficit ponitur punctū dagues ī vltima ſyllaba. Iob 8. Cum adhuc ſit in flore. Pro quo hebrei legunt. Cum (Flos.) adhuc ſit in viriditate ſua. Pro quo ī hebreo eſt. אִבּוֹ Ibbo. (Vireſcens אבו) Significat etiā amena virgulta ſeu ligna virentia atcꝫ fructifera: pro quo btūs Hieronymus poma tranſtulit. vt Cāti. 6. Deſcendi in hortum nucum vt viderem poma cōual (Poma.) lium. Pro quo ī hebreo eſt. אִבֵּי Ibbe. Et etiam ſpica cū nouis frugibus tritici ſeu hordei vocatur אָבִיב Abib. Leui. 2. (אִבֵּי אָבִיב Spica vi.) De ſpicis adhuc virentibus torrebis ēas igni.

אבד Abad. Perire. diſperire: diſperdere. perdere. Pſal. 1. (אָבַד Perire.) Et iter impiorum peribit. Heſter. 4. Et dom⁹ patris tui peribitis. Iob. 3. Pereat dies in qua natus ſum. Et in eodem. & effugium peribit ab eis. Eſa. 57. Iuſtus periit & nō eſt qui recogitet. Deut. 8. Predico tibi ꝙ omnino diſpereas. Nu. 24. Et perdat reliquias ciuitatū. Iob. 14. Et hoīes (Diſperire Perdere.) ergo ſimiliter pdes? Pſal. 5. perdes oēs qui loquuntur mendacium. vnde res perdita vocatur. אֲבֵדָה Abeda. Leui. 6. (אֲבֵדָה Res pdita) Siue rem perditā īuenerīs. Inde. אֲבַדּוֹן Abaddon. i. pditio (אֲבַדּוֹן Perditio.) ſiue exterminans vel exterminatio. Iob. 26. Non eſt operimentum perditioni. Et in eodem. 28. perditio & mors dixerunt auribus noſtris audiuimus famā eius. Prouer. 15 Infernus & perditio corā dn̄o. Apo. 9. Et habebant ſuper ſe regem angelum abyſſi cui nomē hebraice abadon: grece autem apolion: & latine habens nomen exterminans.

אבה Aba. velle deſiderare. acquieſcere. Deut. 27. Et non (אָבָה Velle. Acquieſcere.) voluit dominus deus tuus audire Balaam. Prouer. 1. Fili mi ſi te lactauerint peccatores ne acquieſcas eis. vbi in fine dictionis ponitur aleph loco he. & ab hac dictione deriuatur. אֲבִיּוֹנָה Abiiona. i. deſideriū. voluptas. Pro quo (אֲבִיּוֹנָה Deſideriū Capparis) beatus hieronymus tranſtulit capparis. Eccl. 12. Et diſſipabitur capparis. Et inde dicitur. אֶבְיוֹן Ebion. ideſt pauper (אֶבְיוֹן Pauper.) inops. Pſal. 70. Ego vero egenus & paup ſum. Et dicitur ebion eo quod ſp deſiderat res neceſſarias quibus caret. & inde dicitur. אֵבֶה Ebe. Iob. 9. Sicut naues poma portantes. Pro quo hebrei legunt. Sicut naues deſiderii. i. deſiderantes ire ad portum. Poteſt tamen deriuari a dictione ſu (אֵבֶה Poma Deſiderii) prapoſita. אִבֵּי Ibe. que ſignificat poma. Canti. 6. Vt viderem poma conuallium. (אִבֵּי Poma.)

אבוי Aboi. Miſeria. heu. ve. Prou. 23. Cuius patri ve. pro (אֲבוֹי Ve.) quo hebrei legunt. Cui miſeria vel cui ve: quod eſt interiectio dolentis. Tamen diuidendo hanc dictionem poteſt interpretari. patri ve: ſicut eſt in littera noſtra. אָב. Ab. enim patrē ſignificat. & אוֹי oi. ve ſiue heu interpreta (Heu.) tur. licet in cōpoſitiōe pdatur ibi vna littera. ſ. aleph. & in lingua chaldaica etiā ſine illa littera ſignificat ve vel heu.

אבח Abach. cōturbatio. pauor. fremit⁹ ſtridor. diſtrictio (אֶבְחַת) gladii vel mucronis. et recipit tau in fine et dicitur

אבחת Ebchath. Ezech.21. In omnibus portis eorū dedi cō‐turbationem gladii. Et ſolum inuenitur in loco predicto. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat omnia alia ſupradicta.

אבטח Abtiach. Pepo. Nume.11. In mētem nobis veniūt cucimeres & pepones. Et ſolū inuenitur in numero plurali. ſ. אבטיחים Abatichim.

אבך Abach. Implicare cōuoluere. Eſa.9. Et cōuoluentur in ſuperbia fumi. Et ſolū inuenitur in ꝑdicto loco. Et dicunt aliqui hebrei quod ſignificat eleuare: vnde in predicto loco ipſi legunt. Et eleuabuntur in ſuperbia fumi.

אבל Abal. Lugere. Exo.33. Audiens pp̄ls ſermonē hunc peſſimū luxit. 1. Reg.15. Lugebat ſamuel ſaul. Et in eo.16. Vſqꝫquo tu luges ſaul. Iob.14. Et aīa eius in ſemetipſa lugebit. Oſee.10. Quia luxit ſup eū populus eius. Et inde dicitur. אבל Abel. i. lugēs. p̄s.34. Quaſi lugēs & cōtriſtatus ſic humiliabar. Eſa.61. Et ponerē cōſolationē lugentibus Sion. Et īde dicitur. אבל Ebel. i. luctus. Eccl.7. Melius eſt ire ad domū luctus ꝙ̄ ad domū cōuiuii. Et Amos.5. Vocabūt agricolā ad luctū. Item. אבל Abal. Sed. ꝓfecto. vtiqꝫ. Geñ.17. Sed etiā Sara vxor tua pariet tibi filium. Et in eo. 42. Merito hec patimur quia peccauimus ī fratrē noſtrū. pro quo hebrei legūt profecto ſiue vtiqꝫ hoc patimur quia peccauimus in fratrē noſtrū. Itē. אובל Vbal. Riuus ſeu fluuius. Sed beatus Hieronymus trāſtulit portā. Dañ.8. Vidi autem in viſione eſſe me ſuper portam vlai. pro quo Symmachus tranſtulit ſuper paludem vlai. Et dicunt aliqui hebrei quod in loco predicto vbal eſt nomen proprium fluuii: et vlai nomen fontis vnde oritur.

אבן Eben. lapis. & eſt generis feminini. vt Geñ.29. Et os eius grādi lapide claudebatur: vnde ibi illud adiectiuū grādi eſt gn̄is feminini quod denotat lapidem eſſe gn̄is feminini. Et ī lingua chaldaica ſcribitur cum aleph in fine & dicitur. אבנא Abna. Dañ.2. Lapis autē qui percuſſerat ſtatuam &c. Et in plurali. אבנים Abanim. i. lapides. Ioſue.10. Et dn̄s miſit ſup eos lapides magnos: vbi ſub voce maſculina eſt generis feminini: quia illud adiectiuū magnos: in hebreo eſt generis feminini: quod denotat lapides eſſe generis feminini: vt dictū fuit in ſuperiori tractatu: qui de grammatica hebraica tractat. Et aliqñ in nūero plurali ꝑdit vltimū mem. ſ. qñ iungitur cū alia dictione vel qñ regit poſt ſe genitiuū: & dicitur. אבני Abne. Exo.28. Sumeſqꝫ duos lapides onychinos. Zach.9. Et lapides ſancti eleuabūtur ſup terrā eius. Pro quo in hebreo eſt: & lapides ſanctitatis &c. quia dictum fuit in ſupiori tractatu ꝙ noīa pluralis numeri in im deſinētia in ſtatu regiminis amittūt mem vltimū. Et inde אבנים Obnáim. i. ſedes ſeu ſella vbi pariens ſedet tempore partus: vel vbi figulus ſedet laborando. Exo.1. Et tp̄s partus aduenerit pro quo he. le. & videbitis in ſella. ſ. pariētis. Hiere.18. Et ipſe faciebat opus ſup rotā. vbi pro rota eſt dictio obnáim. & profertur in nūero pl̄ali: & caret ſingl̄ari.

אבנט Abnet. baltheus ſacerdotalis. zona. Exo.29. Cingeſqꝫ baltheo Aarō. Leuit.16. Accingetur zona linea. Et in plurali. אבנטים Abnetim. i. balthei.

אבס Abas. ipinguare. icraſſari. ſaginare. īde. אבוס Abus. i. ſaginatū. Prouer.15. Melius eſt vocari ad olera cū charitate ꝙ̄ ad vitulū ſaginatū cū odio: & in plurali. Abuſim. i. ſaginati ſiue impinguati. 3. Reg.4. Et auiū altiliū. pro quo hebrei legūt. Et auiū pinguiū. Et inde dicitur. אבוס Ebus. i. preſepe: eo quod ibi impinguantur aīalia. Eſa.1. Cognouit bos poſſeſſorē ſuum: & aſinus preſepe domini ſui. & in plurali. אבוסים Ebuſim. id eſt preſepia.

אבעבע Abaabua. veſica vel inflatio. Exo.9. Erunt in hominibus & iumētis vlcera & veſice: & ſolū inuenitur in numero plurali. ſ. אבעבעת Abaabuoth.

אבק Abac. puluis. Nañ.1. Et nebule puluis pedū eius. Et qñ regit poſt ſe genitiuū recipit in fine thau: & dicitur. אבקת Abcath. Cāti.3. Et vniuerſi pulueris pigmētarii: et inde deriuatur verbū. אבק Abac. i. luctatus eſt. Geñ.32. Et ecce vir luctabatur cum eo vſqꝫ mane: eo ꝙ luctatores frequenti pedum motu puluerem excitent.

אבר Abar. ꝓualere. īde. אביר Abbir. i. validꝰ vl̄ potēs aūt robuſtꝰ Geñ.49. Per manꝰ potētis Iacob. 1. Reg.22. Potētiſſimus paſtorū Saul: & aliqñ accipitur pro deo. p̄s.132. Votū vouit deo iacob: & in eodē. Tabernaculū deo iacob. Et ī pl̄ali. אבירים Abbirim. i. potētes: & aliqñ accipitur pro angelis. p̄s.78. Panē angelorū manducauit hō. & etiā accipitur pro tauris: eo quod ſunt fortiſſima aīalia. p̄s.21. Tauri pingues obſederūt me. Et. p̄s.49. Nūquid mānducabo carnes taurorū. Itē אבר Abar. plumeſcere. Iob.39. Nūquid ꝑ ſapiētiā tuā plumeſcit accipiter. Inde אבר Eber. i. ala vel pēna. p̄s.54. Quis dabit mihi pēnas ſicut colūbe. Inde deriuatur אברה Ebra. q̄ dictio partē ſignificat circa poſteriora volucrū: vt. p̄s.67. Et poſteriora dorſi eius in pallore auri: et etiam ſignificat alam vel pennā Iob.39. Penna ſtruthiōis ſimilis eſt pennis erodii. Ponitur etiam pro membro: vt Ezech.17. Longo membrorum ductu.

אגד Agad. faſciculus: manipulus: colligatio: & ſcribitur cū he ī fine: & dicitur. אגדה Agudda. i. faſciculus. Exo.12 Accipietiſqꝫ faſciculū hyſſopi. Amos.9. Et faſciculū ſuū ſuper terrā fundauit. Et in plurali. אגדות Aguddoth. i. faſciculi. Eſaie.58. Solue faſciculos deprimentes.

אגוז Egoz. nux. Canti.6. Deſcendi in ortum nucum. & ſolum inuenitur in predicto loco.

אגל Egel: gutta: ſtilla: & inuenitur tātū in numero plurali. Iob.38. vel qs genuit ſtillas roris. Inde. אגלים Egláim nomē proprium loci. Eſa.15. Vſqꝫ ad agalim vlulatus eius.

אגם Agā. Pelagus: palus: lacus: ſtagnū. p̄s.106. Poſuit deſertū in ſtagnū aquarū: & Eſa.35. Et que erat arida in ſtagnū. Et in plurali. אגמים Agāmim. i. ſtagna vel paludes. Exo.7. Et riuos & paludes. Eſa.42. Et ſtagna areſaciā. Inde. אגמון Agmō. i. hamus vel circulus. Iob.40. Nūquid pones circulū in naribus eius: & Eſa.58. Nūquid contorquere quaſi circulū caput ſuū: & Eſa.9. Vbi dicitur incuruātem & deprauantē: pro eo quod in trāſlatione noſtra eſt deprauātem in hebreo eſt Agmō. Sed hebrei dicūt ꝙ ſignificat iuncū in ſupradicto loco. Significat etiā lebetē ſiue caldariam Iob.41. Sicut ole ſucceſe atqꝫ feruentis pro quo hebrei legunt ſicut ole ſucceſe atqꝫ caldarie vel lebetis.

אגן Agan. Crater. Cāti.7. Vmbilicus tuus crater tornatilis & in plurali. אגנות Aganoth. i. Cratere. Exo.24. Tulit itaqꝫ moyſes dimidiā partē ſanguinis & miſit in Crāteras.

אגף Agaph. exercitus ſiue agmē Eze.17. Cū vniuerſo agmine ſuo gladio cadent: & in eodem.39. Et cades tu et omnia agmina tua.

אגר Agar. cōgregare: colligere Deut.28. Et vinū nō bibes nec colliges: & Prouer.6. cōgregat ī meſſe quod comedat. īde. אגרת Igeret. i. ep̄la. eo quod ī ea colligūtur multa verba Neē.6. Et ep̄lam hēbat ī māu ſua: & ī ligua chaldaica dicitur. אגרא Igera: ſiue. אגרתא Igartha. Eſd.4. Scripſerūt epiſtolā vnā. Et in eo. Hoc ē exēplar ep̄le. & in pl̄ali. אגרות Igeroth. i. ep̄le. 2. Parali.30. Scripſitqꝫ ep̄las ad ephraim & manaſſem: & inde. אגורה Agorath. i. pecunia ſiue nūmus. vt. 1. Reg.2. Et offerat nūmum argenteum & tortam panis.

אגרטל Agartal. phiala. & inuenitur tm̄ in numero pl̄ali. Eſdre.1. Phiale argētee triginta. Sed hebrei dicūt quod ſignificat peluim in quo manus lauantur.

אדב Adab. cōtriſtari. tabeſcere. mērore cōſumi. 1. Re.2. Et tabeſcat aīa tua. & ſolū inuenitur in loco predicto.

אדין Edáin. In ligua chaldaica eſt aduerbiū tp̄is & ſignificat tūc Dañ.2. Tūc danieli myſteriū ꝑ viſionē noctis reuelatū eſt: & in eo. Tūc arioch feſtinus ītroduxit danielē. ſcribitur etiā cū beth in principio & dicitur. באדין Bedáin. vt in eo. Tunc daniel requiſiuit de lege atqꝫ ſententia.

אדם Addā. rubere ſiue rubicūdū eē: aut flaueſcere. Proue.23. Ne ītuearis vinū qñ flaueſcit Eſa.1. Et ſi fuerit rubra quaſi vermiculus. Thren.4. Rubicundiores ebore antiquo. ꝓ quo hebrei legunt. Rubuerūt ſiue rubicūdiores fuerūt pluſqꝫ ebur ātiquū. & īde. אדום Adom. i. ruffus vel rubicūdꝰ Geñ.25. Da mihi de coctiōe hac ruffa: & Nu.19. vt adducāt ad te vaccā ruffam Cāti.5. Dilectus meꝰ cādidus & rubicūdꝰ. & īde. מאדם Meoddā. i. ruffus ſiue rubricatꝰ Nañ.2. Clypeus fortiū eiꝰ ignitus. pro quo heb. le. Clypeus fortiū eiꝰ ruffꝰ ſiue rubricatꝰ: & ī plu. מאדמים Meoddamim. Exo.25. Et pelles arietum rubricatas. Et aliqñ geminātur due vltime littere: & dicitur. אדמדם Adāddā. i. ruffū vel rubeū Leui.13. Si alba vel ruffa macula fuerit. & recipit ī fine tau: quod denotat nomē eſſe femininū: in eo. ca. vbi dicitur. Et in loco vlceris cicatrix alba apparuerit ſiue ſubruffa. Inde. אדם Odē. quod ē lapis ꝑcioſus rubei coloris: quod noſtra trāſlatio ſardiū trāſtulit Exo.28. In primo verſu erit lapis ſardius. & Eze.28. Oīs lapis ꝑcioſus operimētū tuum ſardius topatius: & īde. אדמה Adama. i. terra ruffa aut humo. Geñ.6. Cūqꝫ cepiſſent hoīes multiplicari ſup terrā: & ī eo.2. Produxitqꝫ dn̄s deus de humo oē lignū. & inde dicitur. אדם Adam. i. hō aut hūanus. vel terrenus Geñ.1. Faciamus hoīem ad imaginē & ſilitudinē noſtrā. & in eo.8. Sēſus enī et cogitatio hūani cordis: & aliqñ accipitur ꝓ primo hoīe: vt Geñ.2. Erāt aūt vterqꝫ nudus Adā & vxor eius. & aliqñ ponitur pro hoīe in vniuerſali ſiue pro humana natura: vt Nu.3. Ab homine vſqꝫ ad pecus: & p̄s.115. Omnis homo mendax: & caret numero plurali.

אדן Adon. dn̄s. dn̄ator. Geñ.18. Et dn̄s meꝰ vetuſtꝰ eſt. p̄s.113. A facie dn̄i mota ē terra. Eſa.3. Ecce dn̄ator dn̄s exercituū: & in eo. Mittet dn̄ator deus exercituū in pinguibꝰ eius tenuitatē: & in plu. אדנים Adonim. i. dn̄i vel dn̄atores. et qñ regit poſt ſe genitiuū amittit vltimā litterā. ſ. mem: & dicitur אדני Adone. i. dn̄i. & vtroqꝫ modo dicitur de deo. ſ. in nu. plu. De primo Malac.1. vbi dicitur Et ſi dn̄s ego ſū: vbi ē timor meꝰ. pro quo in hebreo eſt dn̄i noīatiui caſus plu. nu. ſ. & ſi dn̄i ego ſum: vbi ē timor meus. De.2. p̄s.135. vbi dicitur. Cōfitemini dn̄o dn̄orū. pro quo in heb. eſt. Cōfitemini dn̄is dn̄orū. In aliis vero locis pro dn̄o ponitur. אדני Adonái: quod interꝑtatur dn̄i mei ī plu. & hoc qñ ſcribitur eiſdē litteris quibus ꝓnunciatur. ſ. aleph. daleth. nun. iod. Sed nomē dn̄i Tetragrāmaton. pro quo btūs Hieronymus cōiter trāſtulit dn̄m: ī heb. ſcribitur cum quattuor litteris. ſ. iod. he. vau. he. & ſignificat eſſe vel eſſentiā aut gn̄ationē. Itē. אדן Aden. baſis. fulcimētū: & in plu. אדנים vel אדני Adanim vel adane. i. baſes Exo.26. Baſes argēteas: & ī eo.36. Cū quadragīta baſibus argēteis. & Iob.38. Super quo baſes eius ſolidate ſunt.

אדר Adar. magnificare. extollere. fortificare. Eſa.42. Et magnificaret legē & extolleret. Et inde verbū paſſiuum. נאדר vel נאדרי Needari. Exo.15. Dextera tua dn̄e magnificata ē ī fortitudīe: & īde. אדיר Addir. admirabilis. fortis. magnꝰ. magnificꝰ. excellēs. p̄s.8. Dn̄e dn̄s noſter ꝙ̄ admirabile ē nomē tuū. Iudicū.5. In phiala fortiū obtulit butyrū. Eſa.33. Nec trieris magna trāſgredietur: & Eze.17. Et erit ī cedrū magnā. & aliqñ ſcribitur ſine Iod ī medio. & cū thau ī fine. & dicitur. אדרת Addáreth. & ſignificat grādē in gn̄e femi. vt Eze.17. Vt ſit in vineā grādem. Significat etiā magnificētiā: vt Zach.11. Q̄m vaſtata ē magnificētia eorū. Inde. אדרת Addéreth. i. palliū. Geñ.25. In morē pellis hiſpidus. pro quo he. le. in morem pallii hiſpidi vel hirſuti. Et Ioſue.7. vidi inter ſpolia palliū coccineū. & .4. Reg.2. Tulitqꝫ helias palliū ſuū & inuoluit illud. Significat etiā genus veſtimēti quo reges vel magnifici viri vtebātur. Ione.3. Et ſurrexit de ſolio ſuo & abiecit veſtimentū ſuū a ſe. Itē. אדר Adar. nomē duodecimi mēſis: ſecūdū cōputationē hebreorū. Eſter.9. Igitur duodecimi mēſis quē adar vocari iā diximꝰ. Itē. אדר Idar ſiue. אדרא idera. ī ligua chaldaica ſignificat areā. Dañ.2. Et redacta ſunt quaſi in fauillā eſtiue aree.

אדרגזריא Adargazraia. in lingua chaldaica ſignificat duces ſiue magiſtratus Dañ.3. Duces & tyrānos & prefectos. et ſolum inuenitur in numero plurali.

אדרזדא Adrazda. in lingua chaldaica eſt aduerbium exhortandi. i. diligenter Eſdre.7. tribuantur diligenter in domo dei celi.

אדרכן Adarcō. genꝰ pōderis vl̄ monete quod noſtra trāſlatio ſolidū trāſtulit. Eſdre.8. Crateras aureas viginti: q̄ habebāt ſolidos millenos. & ſolū inuenitur in nu. plu. ſcilicet. אדרכנים Adarconim. i. ſolidi: vt in predicto loco.

אהה Aha. Interiectio eſt dolētis. Hiere.1. A. a. a. dn̄e deus ecce neſcio loqui. Ioel.1. A. a. a. diei. & ī heb. eſt vna dictio tm̄ q̄ ſonat aha: & ē cōpoſita ex tribus litteris. ſ. Aleph. he. he. & aliqñ ponitur pro heu. vt Ezech.9. Heu, heu, heu. dn̄e deus. vbi ſimiliter in heb. eſt vna dictio tm̄. ſ. aha.

אהב Ahab. amare. diligere. Geñ.25. Iſaac amabat eſau eo quod de venatiōibus illius veſceretur: & Rebeca diligebat Iacob. & in eo.37. Iſrael aūt diligebat Ioſeph. et īde. אוהב Oheb. i. diligēs ſiue amās: Eſa.61. Quia ego dn̄s diligens iudiciū. & in plu. אוהבים Ohabim. vel אוהבי Ohabe. i. diligētes ſiue amātes vel amores. p̄s.118. Pax multa diligētibus legē tuam. & Prouer.8. Ego diligētes me diligo: & in eo.7. Et fruamur cupitis amplexibus. ꝓ quo heb. legūt. Et letemur ſiue exultemus amoribus ſiue dilectionibus. Inde. אהוב Ahub. i. dilectus ſiue amicus. & in gn̄e femi. אהובה Ahuba. i. amica vel dilecta. Oſee.3. Dilige mulierē dilectā ab amico. & inde. אהבה Ahaba. i. dilectio. amor. charitas. 2. Reg.1. Et amabilis ſup amorē mulierū. Et Cāti.8. Fortis vt mors dilectio. & in eo. Aque multe nō poterūt extinguere charitatē. Significat etiā dilectā. Cāti.2. Ne ſuſcitetis nec vigilare faciatis dilectam. Inde. נאהב Neehab. i. dilectus ſiue amabilis. 2. Re.1. Saul et Ionatas amabiles & decori valde.

אהי Ehi. vbi. Oſee.13. Vbi eſt rex tuus. & ſolū in hoc loco ponitur ꝓ vbi. in aliis vero locis eſt verbū ſubſtātiuū futuri tp̄is & deriuatur ab hoc verbo היה Haia. quod ſignificat fuit. Interpretatur aūt ero. vt in cap̄lo preallegato vbi dicitur. Ero mors tua o mors: morſus tuus ero inferne.

אהל Ahal. Tētoriū ſiue tabernaculū. tēdere ſplendere. ſiue lucere. Geñ.13. Et habitauit ī ſodomis. ꝓ quo ī hebreo ē: & tetēdit tabernaculū ſiue tētoriū ī ſodomis. & ī eo. Mouēs igitur Abraam tabernaculū ſuū venit & habitauit iuxta cōuallē mābre. pro quo in heb. eſt. Et tetendit Abraā tabernaculū ſuū & venit & habitauit iuxta cōuallē mābre. Et vtrūqꝫ eſt verū. nā mouebat tabernaculū ſuū ab vno loco & tēdebat illud in alio loco ꝑ ſuas māſiones: donec venit ad habitādū in cōuallē mābre. Et inuenitur etiā predicta dictio ſine Aleph. Eſa.13: vbi dicitur. Nec ponet ibi tentoria arabs. vbi ponitur. יהל Pro. יאהל Iahel pro Iaahel. & īde. אהל Ohel. i. tabernaculū vel tētoriū. Geñ.18. Apparuit dn̄s abrae ſedēti in hoſtio tabernaculi. & ī eo. Feſtinauit Abraā

in tabernaculū ad ſarā.& in eo.31. In mōte galaad fixit tentoriū ſuū. Et in plu. אהלים O halim.i.tabernacula vel tentoria. Gen̄.25. Habitabat ī tabernaculis.& aliqñ ponitur pro ſplēdere. vt Iob.25. Ecce luna etiā nō ſplēdet.p. aliqui heb.le. Ecce luna etiā nō extēdit ſiue expādit.ſ. lumē ſuū in modū tētorii.iuxta illud Eſa.13. Stelle celi & ſplendor earū nō expādent lumē ſuū. Et cōmuniter pro ſplēdere ſcribitur ſine aleph.de quo vide ifra in dictiōe. הלל Halal. Itē אהלות Ahaloth.aloe.vt Cāt.4. Myrrha & aloe cū oib9 primis vnguētis.pſ.44. Myrrha & gutta & Caſia.vbi pro gutta ponitur eadē dictio.ſ.ahaloth.i.aloe. Alii dicunt genus eē aromatis quod medici ſandalū vocāt. & aliqñ ſcribitur cū Iod et mem in fine:& dicitur אהלים Ahalim ī eodē ſignificato. Prouer.7. Aſpſi cubile meū myrrha & aloe. Et nu.24. vt tabernacula q̄ fixit dn̄s. pro quo heb.le. vt aloe quā plantauit dn̄s. Sed et pōt ſignificare tabernacla ſicut ē ī noſtra trāſlatione. vt ſupra dictū eſt.& licet ibi ponatur verbū plātauit: pōt tñ cōuenire cū tabernaculis.quia eſt equiuocū & ſignificat etiam figere. vt Dan̄.11. vbi dicitur. Figet tabernaculū ſuum apedno inter duo maria.

או O. vel.aut.ſiue.ſi. Exo.21. Qui percuſſerit ſeruū vel ancillā.& in eo. Si autē vna die vel duobus ſuperuixerit. & in eo. Si percuſſerit quiſpiā oculum ſerui ſui aut ancille. Et Leui.1. De turturibus vel de pullis colūbe.pro quo in hebreo legitur. De turturibus vel de pullis colūbe.& in eo.5. Offerat duos turtures vel duos pullos colūbarū.& in eo.12. Cūq; cōpleti fuerint dies purgationis ſue pro filio ſiue pro filia. Itē ponitur pro ſi. vt.1. Reg.20. Si quid forte reſponderit tibi pater tuus dure.ponitur etiam.pro & .vt Leui.4. Et poſtea intellexerit pctm̄ ſuū.& aliqui hebrei legūt ſi poſtea intellexerit. Et in eo. & cognouerit peccatum ſuum. Prouer.30. Gallus ſuccinctus lumbos ſuos et aries.

אוב Ob. Phyton.demō.vel ars phytonica.vt Leui.20. Vir ſiue mulier in quib9 phytonicus vel diuinatiōis fuerit ſpūs.& Eſa.29. Et erit quaſi phytonis de terra vox tua.& i plur. אבות Oboth.i.phytones Deut.18 Nec phytōes cōſulatis.& Eſa.8. Et cū dixerit ad vos q̄rite a phytonib9. Significat etiā in nūero plu. vtres ſiue laguculas. Iob.32. En venter me9 q̄ſi muſtū abſq; ſpiraclo: quod laguēclas nouas dirūpit.

אוד Vd. Torris.Titio.vt Zach.3. Nūquid nō iſte torris eſt erutus de igne.cuius plurale אודים Vdim ponitur Eſa.7. vbi dicitur. Cor tuū ne formidet a duabus caudis titionū fumigātiū iſtorum. אודות Odoth. propter.cauſa.ſ.alicuius vel gratia alicuius:vt Nu.12. Propter vxorē eius Ethiopiſſam.& Ioſue.14. Noſti qd locut9 eſt dn̄s ad Moyſen hoiem dei de me & te. Pro quo hebrei legunt ppter me et te.vel cauſa mei & cauſa tui:aut gratia mei & gratia tui:ſiue ſuper cauſa mea & ſup cauſa tua.& hoc vltimū eſt magis propriū quia cōmuniter preponitur dictio על Al.i.ſup. Sicut Gen̄.26. Annunciantes ei de puteo quē foderant. Pro quo in hebreo eſt. Annunciantes ei ſuper cauſa putei quē foderant.

אוה Iua. Deſiderate. Cōcupiſcere. Deu.5. Nō cōcupiſces domū proximi tui.& Eſa.26. Aīa mea deſiderauit te in nocte. Sed in hebreo illud deſiderauit eſt prime pſone. Et tūc illud aīa mea erit ablatiui caſus.i.in aīa mea deſideraui te in nocte.& inde אוה Aua.i.deſideriū. Deut.12. Si autē comedere volueris & te eſus carnium delectauerit occide et comede.pro quo in hebreo eſt verūtamen in omni deſiderio aīe tue occides & comedes carnes. Sed trāſlator noſter trāſtulit ſeſum.vbi ponitur אות Auath p אוה Aua.quia noīa in he deſinētia qñ poſt ſe regūt gtm̄ mutāt illud he in thau Et inde aliud nomen in quo additur thau in principio.ſ. תאוה Thaaua.i.deſideriū.pſ.112. Deſiderium peccatorū peribit.& Prouer.13. Deſiderium ſi cōpleatur delectat animā. & inde מאוי Maauaie per additionē mem ī principio.i.deſideria.vt.pſ.139. Ne tradas me dn̄e a deſiderio meo peccatori.pro quo Beatus hieronymus in pſal.iuxta hebraicam veritatē tranſtulit.ne des dn̄e deſideria impii. Et inde p additionem littere nun in principio נאוה Naaua.i.deſiderabilis vel placens:aut decens vel ſpecioſum aut pulchrū. Cāti.1. Nigra ſum ſed formoſa filie ieruſalem. & in eo. Pulchre ſunt gene tue ſicut turturis. et Prouer.17. Non decēt ſtultū verba cōpoſita. et in eo.19. Nō decent ſtultum delicie.et in eo.26. Sic indecens eſt ſtulto gloria. et Eſa.52. Quā pulchri ſuper mōtes pedes annunciātis et predicantis pacem.

אוח Oach. Gen9 beſtie mōſtruoſe vel ſerpētis.pro quo dracones trāſtulit Beatus Hieronymus. Eſa.13. et replebuntur domus eorum draconibus. et ſolum inuenitur in numero plurali in loco predicto.

אוי Oi. ve.heu. Nume.21. Ve tibi moab. et Eſa.6. Ve mihi quia tacui.

אול ſiue אויל Euil.ſtultus. Iob.5. virū ſtultū iterficit iracūdia. Oſee.9. Scitote iſrael ſtultum prophetā, et in plurali. אוילים Euilim. Prouer.1. Sapientiam atq; doctrinam ſtulti deſpiciunt. Inde אולת Iueleth.i.ſtulta inſipiens ſiue ſtultitia. Prouer.14. Sapiens mulier edificat domū ſuā. inſipiens ſtructam quoq; manibus deſtruit.& in eo. Impatiēs opābitur ſtultitiā. Itē אולי Vlai.ſi forte.forte.forſitan.ſi. Gen̄.18. Si fuerint quinquaginta iuſti in ciuitate. Ioſue.9. Forte in terra que nobis ſorte debetur habitatis. Significat etiam niſi. vt Nume.22. Et niſi aſina declinaſſet de via. De verbo autem אלם vel אולם Vlam.vel vlam dicetur infra in dictione אלם Alam.

און On. fortitudo.virtus.dolor.luctus.triſtis.murmurans. Iob.18. Arctabuntur greſſus virtutis ei9.& in eodē.4. Virtus illi9 ī vi..bilico vetris ei9.& Oſee.12. Et ī fortitudine ſua directus eſt cū angelo. et Gen̄.59. Et principium doloris mei. Pro quo hebrei legūt principiū fortitudinis mee. Iob.20. Et manus illius reddēt ei dolorē ſuum. et in eo.21. Deus ſeruabit filiis ſuis dolorē patris. Deut.26. Nō comedi ex eis in luctu meo. Thren̄.3. Quid murmurauit homo viuens. Et quaſi hec oīa beatus Hieronymus voluit cōplecti in hoc verbo מתאוננים Mithonenim. pro quo murmur dolentium pre labore traduxit Nu.11. vbi dicitur. Interea ortū eſt murmur ppl'i quaſi dolentiū pre labore. Pro quo hebrei legūt. Et fuit pp'ls quaſi murmurātes vel quaſi dolētes pre labore.& in plu. אונים Onim.i.fortitudines.ſiue dolores. aut fortes vel dolētes. & beatus Hieronymus traduxit ſollicitos. Prouer.11. Expectatio ſollicitorū peribit. ide און Auen.i.iniquitas.iniuſtitia.vanitas.dolor.idolū.vt.pſ.35. Verba oris eius iniquitas & dolus.& in eo. Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo.& pſ.9. Sub lingua eius labor & dolor.& pſ.89. Et amplius eorum labor & dolor. Nume.23. Non eſt idolum in Iacob. et Oſee.12. Inueni idolum mihi.

אוץ Os. iſtāter hortari.cogere.feſtinare.āguſtiari.ſiue turbari. Gen̄.19. Cogebāt eum angeli dicētes: ſurge tolle vxorē tuā. et Exo.5. Prefecti quoq; operū inſtabāt.i.feſtināter cogebāt.vbi ponitur אצים Aſim.ioſue.10. Et nō feſtinauit occūbere ſpatiū vnius diei. Prouer.19. Qui feſtinus eſt pedibus.offendet.ioſue.17. Quia anguſta eſt tibi poſſeſſio montis ephraim. Hiere.17. Et ego non ſum turbatus te paſtorem ſequens.& Eſa.22. vbi dicitur. Nolite incumbere vt conſolemini me. Pro eo quod in littera noſtra eſt incumbere:in hebreo eſt ſimilis dictio ſicut ſupra.

אור Or. illūinare.lucere. Gen̄.1. Et illūinēt terrā. Exo.14. Et illuminās nocte. pſ.12. Illūina oculos meos. et. pſ.17. Qm̄ tu illuminas lucernā meā. et. pſ.67. Illuminet vultum ſuū ſup nos. et. pſ.139. Et nox illuminatio mea in delicijs meis. Pro quo in pſalterio beati Hieronymi quod immediate trāſtulit de hebreo ſic habetur. Nox quoq; luxerit corā me Iob.41. Poſt eū lucebit ſemita.& pſ.96. Alluxerunt fulgura eius orbi. Eſa.60. Surge illuminare ieruſalē. Inde nomē אור Or.i.lux.vel lumē aut illuminatio. Gen̄.1. Dixitq; deus fiat lux:& facta eſt lux.& in eo. Appellauitq; lucem diē. Iob.22. Et in viis tuis ſplēdebit lumen. et. pſ.35. In lumine tuo videbimus lumē. & pſ.26. Dn̄s illuminatio mea et ſalus mea. Inuenitur etiā אורה Ora cū he in fine. Heſter 8. Iudeis aūt noua lux oriri viſa eſt.& i plu. אורים Orim.i. lumina ſeu luminaria.pſ.139. Qui fecit luminaria magna. Ponitur etiā אור Or.p ſole. vt Iob.31. Si vidi ſolē cū fulgeret et lunā incedentē clare. & aliqñ recipit mem in principio:et dicitur מאור Maor.i.luminare. Gen̄.1. Luminare maius vt peſſet diei:et luminare minus vt preeſſet nocti. & in plurali מאורת Meoroth.i.luminaria. In eodem. Fiant luminaria in firmamēto celi.et in eo. Fecitq; deus duo luminaria magna.inde מאיר Meir ſiue מאירת Meirath.i.illūinās pſ.18. Preceptū dn̄i lucidū illuminās oculos.& Inde. נאור Naor.p additionē nun in principio.i.illuminans ſiue illuminatus.pſ.75. Illuminās tu mirabiliter a mōtib9 eternis. et dicūt hebrei q etiam ſupradicta dictio אור Or.ſignificat pluuiā & fulgur.nā vbi legitur in trāſlatiōe noſtra. Iob.37 Frumentū deſiderat nubeēt: nubes ſpargit lumē ſuū. ipſi legūt. Et nubes ſpargit pluuiā ſuā. & i eo.37. Vbi dicitur. Et lumē illius ſup terminos terre: ipſi legūt. et fulgur illius ſup terminos terre. Itē אורות Oroth.herbe virides:et forte viſum aſpectu cōfortātes & illuminātes. A ſuperiori dictione deriuatū.4. Reg.4. Et egreſſus eſt vnus i agrū vt colligeret herbas. Itē אור Or ſiue Vr.i.ignis. Iob.41. Sternutatiōe ei9 ſplēdet ignis.& Eſa.31. Cuiq ignis eſt in ſion. Vnde illud quod habetur. Gen̄.15. Ego dn̄s q eduxi te de vr Chaldeorū. Aliqui hebrei dicūt q in eodē loco vr eſt nomē cōe et q ſignificat ignem. & legūt ſic. Ego dn̄s qui eduxi te de igne chaldeorū. Dicūt eñ q Abraā nolens adorare ignem quē chaldei adorabāt fuit miſſus in ignē & inde virtute diuina liberatus. et in plu. אורים Vrim. pro quo beatus Hieronymus trāſtulit doctrinā. Exo.28. Pones in rationale iudicii doctrinā & veritatē.& Leui.8. In quo erat doctrina et veritas. Deut.33. Perfectio tua & doctrina tua a viro ſancto tuo. Eſa.24. In doctrinis glorificate dn̄m. Sed qñ loquitur de veſtibus ſacerdotalibus:dicūt aliqui hebrei q ibi p vrim intelligitur nomē dn̄i tetragrāmatō incluſum in rationali. Alii fatētur ſe neſcire quid ſignificet. Itē מאורת Meurath.p additionē mem in principio.i.foramē ſiue cauerna in qua ſunt ſerpentes. Eſa.11. Et in cauerna reguli qui ablactatus fuerit manum ſuam mittet.

אות Oth. ſignū. Gen̄.4. Poſuit dn̄s ſignū ī ca in. Exo.3. Hoc habebis ſignū q miſerim te.& in eo.4. Si nō audierint ſermonē ſigni prioris : credēt verbo ſigni ſequētis. Et deut.13. Et predixerit ſignū atq; portentū. et in plurali. אותות Ototh.i.ſigna. Exo.4. Fecit ſigna corā pp'lo. et nu.2. Singuli p turmas ſigna atq; vexilla caſtra metabūtur filii Iſrael.& pſ.134. Miſit ſigna et pdigia in medio egypti. Et i lingua chaldaica dicitur את Ath.ſiue אתא Atha. et i plu. אתיא Athaia.ſiue אתין Athin. Dan̄.3. Signa & mirabilia fecit apud me deus. Et in eo.6. Faciens ſigna & mirabilia. Et etiam vtuntur hoc nomine אות Oth. pro littera. et in plurali. אותיות Othioth.id eſt littere.

אז Az. tūc. Exo.15. Tūc cecinit moyſes. Ioſue.1. Tunc diriges viā tuā.pſ.92. Parata ſedes tua ex tūc.& qñq; ſcribitur cū Iod in fine & dicitur אזי Azai.pſ.124. Forte viuos deglutiſſent nos:& in eo. Forſitan aqua abſorbuiſſet nos. et in eo. Forſitā pertrāſiſſet aīa noſtra. Pro quo hebrei legūt Tunc ſiue vtiq; viuos deglutiſſent nos. Tūc ſiue vtiq; aqua abſorbuiſſet nos. Tunc ſiue vtiq; pertranſiſſet aīa noſtra.

אזב Ezob. hyſſopus genus herbe. Exo.12. Faſciculūq; hyſſopi tingite i ſanguine. et Leui.14. Et lignū cedrinū vermiculūq; & hyſſopū.& .3. Reg.4. Vſq; ad hyſſopū que egreditur de pariete. pſ.50. Aſperges me dn̄e hyſſopo & mundabor. & ſcribitur cum littera vau in ſecunda ſyllaba.

אזדא Azda. in lingua chaldaica ſignificat ābulare ſiue recedere. Dan̄.2. Et ſermo receſſit a me. Et in eodem. Scitis q receſſerit a me ſermo.

אזל Azal. abire.ābulare.recedere. deficere. Iob.4. Quomō ſi recedāt aque de mari. Prouer.20. Et cū receſſerit gl'atur.1. Reg.9. Panis deficit in ſitarciis noſtris. Deut.32. Videbitq; q infirmata ſit manus. quod hebrei ſic exponūt. Videbit quod receſſit ſiue defecit robur vel poteſtas.nā p man9 aliqñ itelligitur robur vel poteſtas. eſt etiā nomē lapidis ſic nūcupati.1. Reg.20. Et ſedebis iuxta lapidē cui nomē eſt Ezel. et dicūt hebrei quod vocabatur Ezel: eo quod erat ſignū eūtibus ſiue iter agentibus quā viam caperent.

אזן Ozen. auris. Exo.21. Perforabiſq; aurē ei9 ſubula. & i eo.29. Et pones ſup extremū auricule dextre. Iob.12. Auris verba diiudicat.& i plu. אזנים Oznaim.i.aures.pſ.113. Aures hn̄t & nō audiēt.& Deut.23. Ponitur p baltheo vbi dicitur. Gerēs paxillū ī baltheo. Hebrei tñ ī hoc loco arma iterptātur. Inde verbū tertie cōiugatiōis האזין Heezin.i. audiuit.auſcultauit.aurib9 pcepit. Deut.33. Audite celi q̄ loquor.& pſ.5. Verba mea auribus pcipe dn̄e.& pſ.16. Auribus pcipe orōnē meā.& Eſa.1. Et aurib9 pcipe terra.& ide verbū אזן Azin.i.audiui. Iob.32. Audiui prudētiā veſtrā. et aliqñ ſcribitur ſine aleph. Prouer.13. Malus obedit ligue iniq vbi ponitur מזין Mezin p מאזין Maazin. ide מאזנים Moznaim.i.ſtatere in numero plu. Leui.19. ſtatera iuſta & equa ſint pōdera. Iob.31. Appēdat me i ſtatera iuſta.& pſ.61. In ſtateris vt decipiāt de vanitate ī idipm.& ſolū inuenitur i pl'ali nūero apud hebreos. Inde verbū אזן Izen.i.pōderauit ſiue exquiſiuit. Eccl's.12. et enarrauit q̄ fecerat & inueſtigās cōpoſuit parabolas multas. Pro quo heb.le. Pōderauit ſiue exquiſiuit:et inueſtigauit cōpoſuitq; parabolas multas.

אזק Azac. Catena ſiue compes.& ſolum inuenitur in numero plu. Hiere.40. Qñ tulit eū vinctū catenis in medio oīm. & in eo. Ecce ſolui te hodie de catenis q̄ ſunt in manibus tuis.inuenitur etiā ſine Aleph.pſ.149. Ad alligādos reges eorū in cōpedibus.& Nañ.3. optimates eius cōfixi ſunt in cōpedibus. Vbi ponitur בזיקים p באזיקים Baaziquim.

אזר Azar. cingere.accingere.precingere.1. Reg.2. Et infirmi accincti ſunt robore. Iob.28. Accinge ſicut vir lumbos tuos.& Eſa.8. Accingite vos & vincemini.& in eo.45. Accinxi te & non cognouiſti me.pſ.17. Et precinxiſti me virtute ad bellū. Et. pſ.92. Indutus eſt dn̄s fortitudine & precinxit ſe. Inde אזור Ezor.i.cingulū vel cinctorium. vt Eſa.5. Non ſoluetur cingulū lūborū eius.& in eo.11. Et erit iuſtitia cingulū lumborū eius & fides cinctoriū renū eius.

אח Ach. Frater ſiue germanus. Gen̄.24. Habebat aūt Rebeca fratrē noīe labani. & i eo.27. Venit germanus tu9 fraudulēter & accepit bn̄dictionē tuā.& in eo. Ecce eſau frater tuus minatur vt occidat te.& in eo.42. Adducite fratrē veſtrū.& qñ poſt ſe regit genitiuū vel qñ cōponitur cū pronoibus tūc recipit i fine Ioth. & dicitur. אחי Achi.vt Gen̄.14. fratris eſchol & fratris Aner.& i eo.42. Adducite fratrē veſtrū.& in plu. אחים Achim.i.fratres. Gen̄.13. Fratres eſſi

ſumus. & ps. 132. Ecce q̄ bonū & q̄ iocūdū habitare fratres in vnū. & q̄n poſt ſe regit genitiuū vel q̄n cōiūgitur cū pronoibus tūc amittit mem. vt i precedēti tractatu grāmatice dictum eſt. & in gn̄e feminino אחות Achoth. i. ſoror. Gen. 4. ſoror vero Tubalcain Noema. & in eo. 12. Dic ergo obſecro te quod ſoror mea ſis. & i eo. Quā ob cauſam dixiſti eē ſororē tuā. & in plu. אחיות Achioth. i. ſorores. 1. Paralip. 2. Quorū ſorores fuerūt ſarūia & abigail. inde. אחוה Achua. i. fraternitas vel germanitas. Zach. 11. Vt diſſolueret germanitatē inter Iudā & Iſrael. Et etiā q̄n duo ſūt ſiles ponitur ſupradicta dictio. ſ. אח Ach. pro altero ſporū. & i gn̄e feminino אחות Achoth. p altera. Exo. 26. Quib⁹ tabula alteri tabule conectatur. & in eo. 25. vbi dicitur. Reſpiciātq; ſe mutuo. pro q̄ i hebreo eſt reſpiciantq; alter ad alterū. Item אח Ach. Pyra. focus. beatus hieronymus trāſtulit arulā. Hiere. 36. Et poſita erat arula corā eo plena prunis. & in eo. & proiecit in ignē qui erat ſup arulā. Itē אח Ach. heu. Interiectio doletis. Eze. 6. Et dic heu ad oēs abominatiōes malorū domus iſrael. & recipit he i principio. & dicitur האח Heach. i. Euge. ps. 39. q dicūt mihi euge. euge. & ps. 34. Euge euge vidit oculus noſter. Ponitur etiā ſupra dicta dictio אח Ach. pro אחד Echad. i. vnum. Eze. 18. Et fecerit vnū de iſtis.

אחד Echad. vnus ſiue vnū vel ſemel. Gen. 1. Et factū eſt veſpere & mane dies vn⁹. Deut. 6. Dn̄s de⁹ tu⁹ de⁹ vn⁹ eſt. Prou. 1. Marſupiū vnū ſit oīm nr̄m. Eccl's. 9. Qui i vno peccauerit multa bona perdet. Et in genere feminino אחת Achath. i. vna. Altera. Quedā. Semel. Deut. 21. Si habuerit hō vxores duas: vnam dilectam & alterā odioſam. 4. Regū. 4. Mulier aūt quedā de vxorib⁹ p̄phetarū. Et aliq̄n ponitur pro vno i gn̄e neutro. vt Gen. 11. Erat aūt terra labii vnius. Iob. 39. Vnū locut⁹ ſum quod vtinā nō dixiſſem. Significat etiā ſemel. Leuit. 16. Et oretis pro filiis iſrael & pro cūctis pctis eorū ſemel in anno. 3. Reg. 10. Semel p tres annos ibat in tharſis. & 4. Reg. 4. Deambulabat in domo ſemel huc atq; illuc. & in eo. 6. Et obſeruauit ſe ibi nō ſemel neq; bis. ps. 61. Semel locutus eſt deus. Et aliq̄n preponitur ei beth. & dicitur באחת Beachath. i. ſemel vel in vno. Nu. 10. Si ſemel clangueris. Iob. 33. ſemel loquitur de⁹. Prouer. 28. Qui peruerſis graditur viis cōcidet ſemel. Tn̄ cōiter ſignificat i vna ſiue in vno in gn̄e neutro. & in plu. אחדים Achadim. i. vni. Eze. 37. & erunt in vnione in manu tua. pro quo He. le. Et erūt vni ſiue vnici in manu tua. Accipitur etiam pro paucis. vt Gen. 29. Et videbatur illi pauci dies pre amoris magnitudine. & inde verbū התאחדי Hithachadi. p quo Beatus hieronymus tranſtulit Exacuere. Eze. 21. Exacuere valde ad dextrā & ad ſiniſtrā. de quo vide ifra in dictiōe חדד chadad.

אחו Achu. Pratū locus virens ſiue carectū. Et ſcribitur cū vau in fine loco he. Gen. 41. Et paſcebat in locis paluſtribus. Iob. 8. Aut creſcere carectum ſine aqua. & dicūt alii, q hebrei q̄ ide deriuatur אח Ach. i. frater de quo vide ſupra.

אחז Achaz. Apprehēdere. tenere. obtinere. Poſſidere. Adherere. Exo. 4. Et apphēdes caudā eius. ps. 47. Tremor apprehēdit eos. Gen. 25. Plantā fratris tenebat manu. Exo. 15. Dolores obtinuerūt habitatores philiſtiim. Iob. 26. Qui tenet vultū ſolii ſui. ps. 76. Anticipauerūt vigilias oculi mei. p quo. he. le. Apphēdiſti ſiue tenuiſti vigilias oculorū meorū. 3. Re. 6. Vt nō hererēt muris tēpli. & i eo. ponitur p opire: vbi dicitur. Et oppuit domū lignis cedrinis. Significat etiā capere vel poſſidere. vt Cāt. 2. Capite nobis vulpes paruas. Gen. 34. Negociamini & poſſidete eā. Inde אחזה Achuza. i. poſſeſſio vel apphenſio. Gen. 23. Date mihi ius ſepulchri. p quo he. le. Date mihi poſſeſſionē ſiue apprehēſionē ſepulchri. & Leui. 25. reuertetur hō ad poſſeſſionē ſuā

אחלי Achale vel אחלי Achalai. i. vtinā aduerbiū deprecādi. 4. Re. 5. vtinā fuiſſet dn̄s me⁹ ad p̄phetā. ps. 118. vtinā dirigātur vie mee ad cuſtodiēdas iuſtificatiōes tuas.

אחלמה Achlama. ametiſt⁹ lapis pcioſ⁹. exo. 28. ligurius achates & ametiſt⁹. & alii dicūt q̄ ſignāt chryſtallū.

אחר Achar. Differre. Tardare. Morā facere. Gen. 34. Nec diſtulit adoleſcēs quin ſtatim quod petebatur expleret. Deut. 23. Cū votū voueris dn̄o deo tuo nō tardabis reddere. ps. 69. Dn̄e ne moreris. Eccl's. 5. Si qd vouiſti deo: ne moreris reddere. Et aliq̄n ſcribitur cū Iod loco aleph. vt. 2. Reg. 20. Et morat⁹ ē extra placitū. ide אחר Achar vel אחרי Achare. i. poſt. poſtea. poſtq̄. Gen. 22. Que poſtq̄ geſta ſūt & in eo. 30. Noli reſpicere poſt tergū. & in eo. 35. Et ſemini tuo poſt te. Nu. 12. Poſtea reuocabitur. Oſee. 11. poſt deum ambulabūt. & ide אחור Achor. i. poſteriora ſiue retro aut retrorſum vel tergū. ps. 77. Percuſſit inimicos ſuos i poſteriora. Gen. 49. Cadat aſceſſor ei⁹ retro. ps. 9. In cōuertēdo inimicos meos retrorſū. ps. 34. Cōuertātur retrorſū & reuereātur ps. 43. Nō receſſit retro cor nr̄m. ps. 138. Nouiſſima & ātiq̄ tu formaſti me. p q̄ he. le. Retro & ā̄n formaſti me. Eze. 2. Qui erat ſcript⁹ itus & foris. p quo he. le. Qui erat ſcriptus intus & retro. i. in pte poſteriori. quod eſt idē cū lr̄a nr̄a. & inde אחורי Achore. i. poſteriora. Exo. 33. Videbis poſteriora mea. & inde אחרון Acharon. i. nouiſſim⁹ vel poſterior aut poſtrem⁹. Prouer. 31. Et ridebit i die nouiſſimo. Eſa. 9. Nouiſſimo aggrauata eſt via maris. & in plu. אחרנים Acharonim. i. nouiſſimi poſtremi vel vltimi. Gen. 33. Liā vero & filios ei⁹ i ſecūdo loco. p quo he. le. Liā vero & filios ei⁹ poſtremos ſiue poſteriores. & in eo. Rachel aūt & ioſeph i nouiſſimo. p q̄ i hebreo ē nouiſſimi vel vltimi. Iob. 18. in die ei⁹ ſtupebūt nouiſſimi. et inde אחרנה Acharona. i. nouiſſime aduerbiū. Nu. 2. Et nouiſſime pficiſcētur. p q̄ in hebreo hētur. Et nouiſſime pficiſcētur. ide אחרנית Achoranith. i. retrorſū vel poſteri⁹. vt Gen. 9. Et incedētes retrorſū opuerūt vereda pris ſui. 3. Reg. 18. Et tu cōuertiſti cor eorū iterū. p quo he. le. Et tu cōuertiſti cor eorū retrorſū. i. in tpe preterito. Quod eſt idē ſenſus cū lr̄a nr̄a. Indē אחרית Acharith. i. nouiſſimū vltimū ſiue poſterius aut poſtremū vel finis. vt Gen. 49. Vt annūciē q̄ vētura ſunt vobis i nouiſſimis diebus. Deut. 32. Vtinā ſaperēt & itelligerēt ac nouiſſima puiderēt. Eccl's. 7. Meli⁹ eſt finis oronis: q̄ principiū. Et quia pmiū ſeqtur laborē. ideo etiā ponitur p pmio vl' mercede. Prouer. 24. Quam cum inueneris habebis in nouiſſimis ſpē. p quo he. le. Quā cū iueneris habebis premiū vel mercedē. & Hiere. 29. vt dem vobis finē et patiētiā. p quo he. le. Vt dem vobis pmiū ſiue mercedē vl' ſpē. Itē אחר Acher. Alius vel alter. Nu. 14. Qui plenus alio ſpū ſecutus eſt me Iob. 31. Serā et alius comedet. et ps. 108. Et epiſcopatū eius accipiat alter. et Eſa. 28. In loqla em̄ labii et lingua altera loqtur ad populū iſtū. Et i lingua chaldaica ſcribitur cū nū in fine et dicitur אחרן Acharan. Dan. 2. Nec repietur quiſq̄ qui indicet illum. pro quo hebrei legunt. Et alius nō eſt qui indicet illū. et in plu. אחרים Acherim. i. alii vel alteri. Exo. 20. Non habebis deos alienos coram me. i. alios.

אחשדרפנים Achaſdarpenim. principes vel ſatrape qui vident faciē regis. Eſter. 3. Ad oēs ſatrapas regis. et in eo. 8. Ad principes pcuratoreſq; et iudices. Eſd. 8. Satrapis qui erāt in cōſpectu regis et ducib⁹. Et i lingua chaldaica dicitur אחשדרפניא Achaſdarpenaia. Dan. 3. Miſit ad congregandos ſatrapas. Et ſolū inuenitur in nu. plu.

אחשתרנים Achaſteranim veredarii. vt Eſter. 8. egreſſi q̄ ſūt veredarii celeres. et ſolū iuenitur i nu. plu. i loco pdicto. et dicūt hebrei q̄ ſignāt mulas. ex equa et

onagris manſuefactis genitas: que ſunt velociſſime curſu.

אחת Achath. vna ſiue vnū aut ſemel. de quo vide ſup in dictiōe. אחד Echad cū daled in fine. Itē אחת Achet. in lingua chaldayca ſignāt ponere vl' reponere. Eſdre. 5. Et pone ea in tēplo quod eſt in ieruſalē. et in eo. 6. Qui erant repoſita i babylone. Et in eo. Que et poſita ſint in tēplo dei.

את At. leniter. paulatim. 3. Re. 21. Et ambulauit demiſſo capite. Pro quo hebrei legūt. Et ambulauit paulatī ſiue pedetētim. Et illud quod hētur Oſee. 11. Et declinaui ad eū vt veſceretur. vbi p eo quod in lr̄a noſtra eſt declinaui in hebreo hētur ſupradicta dictio. ſ. את At. vt dicetur ifra i verbo. נטה Nata. a quo deriuatur. et recipit i principio lamed & dicitur לאט Leat. i. paulati. leniter. ſuauiter. 2. Re. 18. Seruate mihi puerū abſalō. pro quo hebi. legūt. lenit mihi de puero abſalō. ſed tranſlator tranſtulit ſenſū. et Iob. 15. Sed verba tua praua hoc phibēt. Pro quo hebrei legūt. & loqtur ſuauiter tecū. et et recipit i fine iod et dicitur. לאטי Leiti. Gen. 33 Et ſequar paulati veſtigia eius. Itē אטים Itim. malefici. vel diuini: & ſolū inuenitur in numero plurali. Eſa. 19. Interrogabunt ſimulachra ſua & diuinos ſuos.

אטד Atad. Tribulus. vel ſpina. Pro q̄ in noſtra trāſlatiōe hētur rhamnū. Ps. 58. Priuſq̄ intelligerēt ſpine vr̄e rhamnū. et etiā nomē ppriū. Gen. 50. Et venerūt ad areā atad. quod male in aliqbus codicibus hētur acad pro atad.

אטם Atam. claudere. obturare. Ps. 57. Sicut aſpidis ſurde et obturātis aurē ſuā. et Prouer. 21. Qui obturat aurē ſuā ne audiat pauperē. Eſa. 33. Qui obturat aurē ſuā ne audiat ſanguinē. Inde. אטום Atum. i. clauſum. ſiue obturatū. et in plurali אטומים Atumim. vel אטומות Atumoth. in gn̄e fe. i. clauſi. vl' clauſe. ſiue obturate. Ezech. 40. Et feneſtras obliq̄s. Pro quo hebrei legūt. Et feneſtras clauſas ſiue obturatas: nō q̄d oīno eſſent clauſe: ſed quod erāt magis clauſe a parte exteriori: ſicut ſūt cōiter in feneſtris eccleſiarū. ſicut exponūt hebrei. Vnde trāſlatio nr̄a recte trāſtulit obliq̄s.

אטן Etun. Tapetes. Proue. 7. Lectulū meū ſtraui tapetib⁹ pictis ex egypto. & ſolū iuenitur i loco pdicto. et ſcribitur cū vau cū pūcto ſurec in ſecūda ſyllaba. & dicūt hebrei q̄d ſignāt funes qa in lingua ſyra cōiter ponitur p funib⁹.

אטר Atar. claudere. ſiue obturare. ps. 69. Et ne vrgeat ſuper me pute⁹ os ſuū. i. Ne obturet vl' claudat ſupme puteus os ſuū. Et btūs hieronym⁹ in pſalterio iuxta hebraicā veritatē trāſtulit. Et ne coronet ſup me pute⁹ os ſuū. quod etiā pōt ſtare: mutādo litterā aleph in ain. & fortaſſe etiā cū littera aleph pōt ſignificare corōare: ſicut multe alie dictiones hebraice. q̄ quāuis ſcribātur diuerſis lr̄is: idē ſignificāt: et maxime q̄n habēt aliquā ſimilitudinē in platione. ſicut ſunt aleph & ain: que ambe prōnūciātur in gutture ſecūdū hebreos. Inde. אטר Iter. ſiniſter. q vtitur manu ſiniſtra pro dextra. & ſecūdum beatū hieronymū dicitur ille qui vtraq; manu pro dextera vtitur. vt Iudi. 3. Qui vtraq; manu pro dextera vtebatur. & i eo. 20. Ita ſiniſtra vt dextera pliātes.

אי E. Vbi. quis. vel quid. aut vnde. & eſt dictio itē rogatiua vel dubitatiua. Gen. 4. Vbi eſt abel frater tuus. Eccl's. 11 Neſcis qd magis oriatur. & Eſa. 50. Quis eſt hic liber repudii matris vr̄e. 1. Reg. 30. Cuius es tu vl' vnde. & ponitur etiā p nō vel nullū. Prouer. 31. Quia nullū ſecretū ē vbi regnat ebrietas. Inde deriuatur nomē ppriū. איכבוד Iccabod q̄d interptatur: vbi gloria vl' nō eſt glia. 1. Reg. 4. Et vocauit puerū ichabod dicēs: trāſlata eſt gloria dn̄i de iſrael. Et in hebreo nō eſt illud dn̄i. debet tn̄ ſubintelligi. & recipit in fine he. & dr̄ איה Aie. i. vbi. de quo ifra in ſuo loco dicetur. Itē. אי I. i. ve. interiectio dolētis. vt Eccl's. 10. Ve tibi terra cui⁹ rex eſt puer. & in eodē. 4. Ve ſoli: qui cū ceciderit non habet ſubleuantē ſe. vbi pōitur אילו Ilo. cōpoſitū ab אי I. i. ve. & לו Lo. i. ei. Itē אי I. inſula. Eſa. 20. Et dicet habitator inſule hui⁹. et Iob. 22. Saluabitur innocēs. Pro q̄ he. legūt Saluabit inſulā inocēs. & alii dicūt q̄d pōitur ibi. אי I. pro איש Is. per appoſitionē lr̄e ſin. & ſic legūt. ſaluabitur vir innocēs. q̄d eſt idē cū lr̄a nr̄a. & in plurali איים Iim. i. inſule. Ps. 71. Reges tarſis & inſule munera offerent. et Ps. 96. Letentur inſule multe. Ezech. 26. Et turbabūtur inſule in mare. & q̄n poſt ſe regit gtm̄ ſcribitur ſine mē. vt Gen. 10. Ab hiis diuiſe ſunt inſule gentiū. & Hiere. 2. Tranſite ad inſulas cetim. ide nomē quorūdā aīalium mōſtroſorū cōiter in deſertis vel inſulis repertorū: q̄ dicūtur איים Iim. pro quo btūs hieronymus tranſtulit vlulas. Eſa. 13. Et rn̄debūt vlule in edibus eius. & etiā trāſtulit alibi onocētauros. Eſa. 34. Et occurrent demonia onocentauris

איב Aiab. Inimicare. inimicū eſſe. Exo. 23. Inimic⁹ ero inimicis tuis. Inde אויב Oieb. i. inimicus. 1. Reg. 18. Et factus ē ſaul inimicus dauid. et Ps. 8. Vt deſtruas inimicum & vltorē. et i gn̄e fe. ſcribitur cū tau i fine. vt Mich. 7. Ne leteris inimica mea. Et in plali אויבים oibim. vel אויבי oibe. Leuit. 26. Cadent inimici vr̄i gladio. & Ps. 17. Et inimicos meos dediſti mihi dorſū. Tren. 1. Et facti ſunt ei inimici. Inde איבה Eba. i. inimicitia. Gen. 3. Inimicitias ponā iter te & mulierē. et Eze. 25. Et iplētes inimicitias veteres.

איד Ed. Afflictio. interitus. pernicies. calamitas. Ps. 17. Preuenerunt me in die afflictionis mee. & Prouer. 1. Ego quoq; in interitu veſtro ridebo. & in eodē. Et interit⁹ quaſi tēpeſtas ingruerit. Itē איד Ed vapor. ſiue nubes. pro quo tranſlatio noſtra fontē trāſtulit. Gen. 2. Sed fons aſcēdebat de terra. Sed hebrei vaporē vel nubē interptantur. et Iob. 36. Vbi dicitur: & infundit imbres ad iſtar gurgitū: pro eo quod in lr̄a nr̄a ē gurgitū. in hebreo eſt eadē dictio.

איה Aich. Vbi aut q̄lis. ſiue q̄les. Gen. 18. Vbi ē ſara vxor tua. Iudi. 8. Quales fuerunt viri q̄s occidiſtis Itē. איה Aiah. vultur. Leui. 11. Miluū ac vulturem iuxta genus ſuū.

איך Ech. quomodo. vt Gen. 39. Quō ergo poſſū hoc malū facere. Exo. 6. Quō audiet me pharao. & Oſee. 11. Quomodo dabo te ephraim. & recipit i fine he. Et dicitur איכה Echa. i. quomodo. vt Exo. 2. Quō palā factū eſt verbum hoc. et Eſa. 1. Quō facta eſt meretrix ciuitas fidelis. Thren. 1. Quō ſedet ſola ciuitas plēa pplo. Et aliq̄n pōitur pro vbi. vt Canti. 1. Vbi paſcas vbi cubes in meridie. & aliq̄n ſcribitur per caph duplicatū. Et dicitur איככה Echacha. vt Canti. 5. Spoliaui me tunica mea: quō induar illa. laui pedes meos: quō inquinabo illos. et Eſter. 8. Quomodo enim potero ſuſtinere necē et interfectiōe populi mei.

איל Eial. fortitudo. robur. ſiue valitudo. vel poteſtas. Ps. 21. Tu aūt dn̄e ne elōgaueris auxiliū tuū a me: ad defēſionē meā conſpice. pro quo btūs hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatē tranſtulit. Tu aūt dn̄e ne longe fias fortitudo mea in auxiliū meū feſtina. et Ps. 87. Factus ſum ſicut hō ſine adiutorio. Pro q̄ btūs hieronym⁹ in eodē pſalterio trāſtulit. Factus ſum ſicut hō inualidus. i. ſine fortitudine vl' valitudine. & aliq̄n ſcribitur ſine iod: et pōitur lamed i principio & dicitur. לאל Leel. i. valitudo ſiue fortitudo. vt Gen. 31. Et nunc quidem valet manus mea. Deut. 28. Et nō ſit fortitudo in manu tua. Et inde. איל El. i. fortis. potēs. robuſt⁹. Eze. 17. Sed & fortes terre tollet. & in eo. 31. Tradidi eū in man⁹ fortiſſimi gētiū. & et ſcribitur ſine iod: et ſignāt deū ſiue fortiſſimū. vt Gen. 14. Erat enī ſacerdos dei altiſſimi. & in eo. 33. Inuocauit ſup illud fortiſſimū deū iſraē. vbi pōitur p fortiſſimo. Et de hoc dicetur ifra in dictiōe אל El. Item. איל Ail ſiue איל El. aries. Gen. 22. Viditq; poſt ter

gum arietē.Exo.29.Arietem aūt cõſecrationis tolles.Et in plali. אֵלִים Elim.i.arietes.Exo.25. Et pelles arietū rubricatas.Et in eodē.29.Et arietes duos imaculatos.Ps.113.Montes exultauerūt ſicut arietes.Itē. אֵיל El.cāpeſtria.ſiue vallis Geñ.14. Vſq; ad cāpeſtria pharan. Accipitur etiā pro limine ſiue frõte edificii.Ezech.40.Et ad frontē atrii porte vndiq; per circuitū.Et in plurali. אֵלִים Elim.i. frontes edificii.vt in eodē.Et mēſura vna frontiū ex vtraq; parte.& in eodē.Et fecit frontes ꝑ ſexaginta cubitos.Et aliqñ in ſupradicto loco ſcribitur ſine iod in medio:tam in ſingulari ꝗ̃ in plurali.Itē. אַיָּל Aial.ceruus. Ps.41.Sicut ceruus deſiderat ad fontes aquarū. Eſa.35. Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus. Et in gñe fe.dicitur. אַיָּלָה Aiala.vel. אַיֶּלֶת Aieleth.i.ceruа. Geñ.49.Neptalim ceruꝰ emiſſus.qđ in hebreo legitur in gñe fe.ſcilicet ceruа emiſſa. Prouer.5. Ceruа chariſſima & gratiſſimꝰ hinnulus.Et in plurali. אַיָּלִים Aialim.i.cerui. Canti.2.Similis eſt dilectus meus capree hinnuloq; ceruorum.Et in plurali femio. אַיָּלוֹת Aialoth.i. cerue.Iob.39. Et parturiētes ceruas obſeruaſti.& ſub gñe maſculino intelligitur femininū:et ecõtrario: tā in ſingulari ꝗ̃ in plurali.

אָיֹם Aiom.horribilis: vel terribilis.Abach.1.Horribilis et terribilis eſt.cuiꝰ femininū eſt. אֵימָה Aiūma.Cāti.6.Terribilis vt caſtrorū acies ordinata.Inde אֵימָה Ema. ideſt terror. ſiue horror.aut timor. vel formido.aut indignatio.Geñ.15.Et horror magnus & tenebroſus iuaſit eū. Exo.15.Irruat ſup eos formido.Ps.54.Et timor mortis cecidit ſup me.Prouer.16.Indignatio regis nuncii mortis.Et in plurali. אֵימִים Emim.i.terribiles.ſiue horribiles.vel formidabiles.ſiue furores.aut portēta.Iob.20.Vadēt & veniēt ſup eum horribiles.Ps.87.Exaltatus aūt humiliatꝰ ſum & cõturbatus.Pro quo hebrei legunt.Portaui terrores tuos & cõturbatus ſum. Vnde beatus hieronymus ī pſalterio iuxta hebraicā veritatē trāſtulit. Portaui furorē tuū & cõturbatus ſum.et Hiere.50.Terra ſculptiliū eſt & in portētis glorian tur:et inde quidā populi qui erant ꝗ̃ſi gigantes appellātur אֵימִים Emim.Deut.2. Emim primi fuerūt habitatores eiꝰ populus magnus & validus vt de enachim ſtirpe quaſi gigantes crederētur;& eſſent ſimiles filiorū enachim:deniq; moabite appellabāt eos emim.et dicūtur ſic a t̄rore: qm̄ ſūt timendi & horribiles viſu.Et inde. אֵמְתָנִי Emthani. quod in ligua chaldaica ſignificat terribilē vel admirabilē. Dañ. 7.Et ecce beſtia quarta terribilis atq; mirabilis.

אַיִן En.Non.ſiue nihil.Geñ.28.Non eſt hic aliud niſi domus dei. Leui.26.Et nõ erit qui exterreat.1. Reg.2. Non eſt ſanctus vt eſt dñs: et nõ eſt fortis ſicut deus noſter. 2.Paral.2.Nihil erat in arca niſi due tabule.Dicitur etiā אַיִן ain.i.nihil.vel nihilū.ſiue non. Eſa.40.Ecce vos eſtis ex nihilo.et Oſee.13.Et ſaluator nõ eſt ꝑter me. et recipit mē in principio.Et dicitur. מֵאַיִן Meain.i.non.nec. Hiere.30. Ve quia magna dies illa:nec eſt ſimilis eius.et ēt hec dictio מֵאַיִן Meain eſt aduerbiū interrogatiuū loci: & ſignificat vnde.vt Geñ.29.Fratres vñ eſtis.et Ps.120. Vnde veniet auxiliū mihi.et etiā cõponitur cū littera chaph in pricipio et dicitur. כְּאַיִן Cheain.i.quaſi.pene. tanꝗ̃ nihilū.vel quaſi non. Ps.73. Pene effuſi ſunt greſſus mei. et. Ps.38. Et ſubſtātia mea tanꝗ̃ nihilū ante te.

אֵיפָה Epha. genus menſure. quod in noſtra trāſlatione dicitur. ephi. Exo.16. Gomor aūt decima pars eſt ephi.Ruth.2.Inuenit ordei quaſi ephi menſuram. & aliqñ ponitur pro modio.Leui.19.Iuſtus modius equuſq; ſextarīꝰ. & ſcribitur aliqñ ſine iod.Leui.5.Offeret pro pctõ ſuo ſimile partē ephi decimā.Et qñ poſt ſe regit genitiuū tunc mutat he vltimū in tau:ſicut alia nõia feminina in he deſinentia.vt.1.Reg.17.Accipe fr̄ibus tuis ephi polēte. Item. אֵיפֹה Epho.vbi.vel quādo.Geñ.37. Vbi paſcant greges. Ruth.2.Vbi hodie collegiſti.et Iob.38. Vbi eras quando ponebā fundamēta terre. Et aliqñ ponitur pro.qñ.vt Iob. 4. Aut qñ recti deleti ſunt.ſcribitur etiā cum uau in fine loco he.vt Iob.17.Vbi eſt ergo nūc preſtolatio mea.vbi ponitur. אֵיפוֹ Epho pro eo quod in littera noſtra eſt nunc. Inuenitur etiā. אֵיפוֹא Epho.cum vau et aleph in fine.& interpretatur vbi:ſiue nūc: vel hic aduerbiū loci.vt Geñ.27. Quis igitur ille ē: q captā venationē attulit mihi. Pro quo hebrei legūt.Quis nūc ille ē qui captā venationē attulit mihi.Et aliqui hebrei dicūt ꝙ etiam in loco predicto ponitur pro vbi. et legūt ſic. Quis vbi ille eſt.Et dicūt ꝙ deficit ibi cõiunctio ꝗ̃dā: ac ſi diceret. Quis et vbi ille eſt.ſicut Abac. 3.Vbi nos habemus ſol & luna ſteterūt in habitaculo ſuo.ꝓ quo in hebreo habetur. Sol luna ſteterūt in habitaculo ſuo. vbi ſimiliter deficit illa cõiunctio.et Geñ.27.ubi dicitur.Et tibi poſt hac fili mi ultra qd faciam: pro eo quod in littera noſtra eſt poſt hac in hebreo habetur predicta dictio.

אִישׁ Is.vir.homo. maritus.quilibet.quicūq;.vnuſquiſq;. quiſq;.alter.Geñ.2.Hec vocabitur virago:qa de viro ſumpta eſt.Et in eodē.30. Etiā hac vice mecū erit maritus meus.et Exo.11.Poſtulet vir ab amico ſuo.& in eodē. Fuitq; moyſes vir magnus valde in terra egypti. Leui.17.Homo quilibet de domo iſrael ſi occiderit bouē aut ouē. Et in eodē.Homo quilibet de domo iſrael & de aduenis qui peregrinātur inter vos.& in eo.Homo quicūq; de filiis iſrael & de aduenis qui peregrinātur apud vos.et in eodē.19.Vnuſquiſq; patrē ſuū & matrē timeat.et in eodē.25.Reuertatur homo ad poſſeſſionē ſuam & vnuſquiſq; rediet ad familiā priſtinā. Ponitur etiā pro altero.vt Exo.21. Si rixati fuerint viri:& percuſſerit alter proximū ſuum.Et in eodē.25. Vbi nos habemus reſpiciātq; ſe mutuo verſis vultibus: in hebreo habetur.Et aſpectus eorū quiſq; ad fratē ſuū:ſiue alter ad frēm ſuū:aut alter ad alterū.qa ſicut ſupra dictū ē hec dictio frater aliqñ ponitur in ſcriptura ꝓ alter de duobus qñ ſunt ſiles. Accipitur etiā אִישׁ Is.ꝓ viro forti et magno ſiue nobili vel pricipali.vt.1. Reg.26. Nūquid nõ vir tu es. ideſt nobilis et precipuus vel pr̄iceps. Vnde ſubditur.& quis alius ſimilis tui in iſrael.Et.3.Reg.2.Confortare et eſto uir fortis.vbi in hebreo nõ ē illud fortis:ſed ſubintelligitur ſub nomine viri.Et aliquādo põitur pro nomine ſpeciei. quod ſub nomine hominis ſiue viri intelligitur etiam femina.vt Exo.21.Qui percuſſerit hominem volens occidere morte moriatur.& ps.1.Beatus vir qui non abiit in cõſilio impiorum. Vbi ſub hoc nomine. אִישׁ Is. Intelligitur tam maſculus quā femina.& etiā accipitur pro maſculo cuiuſcūq; ſpeciei. Vt.Geñ.7.Ex omnibus animātibus mūdis ſeptena et ſeptena maſculū & feminā: de animantibus vero imūdis duo maſculū & feminā.vbi pro maſculo habetur. אִישׁ Is:et pro femiā. אִשָּׁה Iſa.et in plurali אִישִׁים Iſim.i.viri.Prouer. 8.O uiri ad vos clamito. et Eſa.53. Deſpectū et nouiſſimū virorum.Et in genere feminino ſcribitur ſine iod & cū he in fine et dicitur. אִשָּׁה Iſa.ideſt mulier. Virago.vxor.femina.vnaqueq;.ꝗ̃libet. Geñ.2.Et edificauit dominꝰ deus coſtam quam tulerat de adā in mulierē. et in eodē.Hec vocabitur virago:quia de viro ſumpta eſt.et in eodem.4. Adā vero cognouit vxorem ſuam.et in eodem.7. Ex omnibus animantibus mundis ſeptena maſculum et feminam: de animantibus vero immundis duo maſculum et feminam. Exo.27. Pro eo quod nos habemus quinq; cortinas ſibi iungentur mutuo:in hebreo habetur quinq; cortine erunt iuncte vnaqueq; ad ſororem ſuā.i. vnaqueq; ad alteram.

Marginalia, first leaf: Aries. אֵלִים Arietes. אֵיל Cāpeſtria. Frons edificii. אֵלִים Frontes. אַיָּל Ceruus. אַיָּלָה אַיֶּלֶת Cerua. אַיָּלִים Cerui. אַיָּלוֹת Cerue. אָיֹם Horribilis אֵימָה Terribilis אֵימָה Horror. Formido. Timor. indignatio אֵימִים Horribiles Terrores. Furor. Portēta. אֵימִים אֵמְתָנִי Mirabilis אַיִן Non. Nihil. אַיִן Nihil. Non. מֵאַיִן Nec. מֵאַיִן Vnde. כְּאַיִן Pene. Tanꝗ̃ nihilum. אֵיפָה Ephi. Modius — אֵיפֹה Vbi. Quādo. אֵיפוֹ Nunc. אֵיפוֹא Igitur. Nunc. Vbi. Poſt hac. אִישׁ Vir. Maritus Hõ ꝗ̃libet. Hõ quicūq; Vnuſquiſq; Alter. אִישׁ Vir ſcilicet nobilis. Vir fortis. Homo. אִישׁ maſculus. אִישִׁים Viri. אִשָּׁה Mulier. Virago. Vxor. Femina. vnaqueq;.

Sed trāſlator tranſtulit ſenſum. Scribitur etiā cū tau in fine loco he.& dicitur. אֵשֶׁת Eſeth.ideſt mulier.ſiue vxor. vt Prouer.vltimo.Mulierē fortē quis inueniet.et Exo.18. Tulit ſephoram vxorem moyſi.Et in plurari. אִשֹּׁת Iſoth. ideſt mulieres.vt Ezechi.23. Sic ingrediebantur ad oola & ooliba.mulieres nefarias.& põitur cõmuniter pro mulieribus. נָשִׁים Naſim quod nomē deriuatur ab. אֱנוֹשׁ Enos de quo infra in ſuo loco dicetur. Item אִישׁוֹן Iſon.obſcurū vel tenebroſum.ſiue pupilla.ſ.oculi.Prouer.7.in noctis tenebris & caligine.et in eodē.20. Extinguetur lumen eius in mediis tenebris.& accipitur etiam pro pupilla oculi:eo quod cõmuniter eſt nigri coloris. Prouer.7. Legemq; meam vt pupillā oculi tui.ps.17.Cuſtodi me vt pupillā oculi.

אִית Ith.ſiue אִיתַי ithai.in ligua chaldaica ſignat eē. Dañ. 2.Non eſt homo ſuper terrā qui ſermonē tuū rex poſſit implere.Et ī eodē. Quorū nõ ē cū hominibꝰ cõuerſatio

אֵיתָן Ethan.Fortis.robuſtus.durus.ſiue aſperū.& ſaxoſū Geñ.49.Sedit in forti arcus eius.& Nu.24.Robuſtū quidē ē habitaculū tuū.Exo.14. Cūq; extēdiſſet Moyſes manū ſuā contra mare: reuerſū eſt primo diluculo ad priorē locū.pro quo hebrei legūt. reuerſū eſt primo diluculo ad fortitudinē ſuam ſiue ad vigorē ſuū.& ps.73.Tu ſiccaſti fluuios ethan. Pro quo beatus Hieronymus interpretationē nominis ſequens in pſalterio iuxtā hebraicam veritatē trāſtulit.Tu ſiccaſti flumia fortia.& Deut.21. ponitur pro aſpero & ſaxoſo.vbi dicitur & ducent eam ad vallem aſperā atq; ſaxoſam.et Iob.33.Vbi dicitur.& oīa oſſa illius marceſcere facit:pro eo quod ī littera noſtra eſt marceſcere facit: in hebreo habetur ſupradicta dictio.ſ.ethan pro quo hebrei legūt fortiter ſiue fortis ſcilicet dolor.& in plurali אֵיתָנִים Ethanim ideſt fortes vel robuſti.vt Mich. 6.Audiant montes iudicium domini: & fortia fundamenta terre.Ponitur etiam pro optimatibus vel pricipibus. vt Iob.12. Et optimates ſupplātat. ponitur quoq; pro nomine proprio.3.Reg.8.cõueniteq; ad Regem ſalomonem vniuerſus iſrael mēſe ethanim. Vbi vitio ſcriptorū ponitur in tranſlatione noſtra. Bethanim. ꝓ ethanim.

אַךְ Ach.Tantūmodo.ſolūmõ. Duntaxat.ſed. ſaltē.verūtñ.ēt.quidē.vere.certe.autē.adhuc.forſitā.Nu.12.Nūquid tm̄modo per moyſem locutus ē dñs. Leuit.21. ita dūtaxat vt intra velum nõ ingrediatur.Eſa.43.Verūtamen ſeruire me feciſti ī peccatis tuis.Exo.10. Sed nūc dimitte peccatum mihi etiā hac vice.Geñ.29.Os quidē meū es & caro mea.1.Reg.25.Vere fruſtra ſeruaui oīa:que huius erant in deſerto.Exo.21.ſi autem vno die vel duobus ſuperuixerit.Geñ.18.Si loquar adhuc ſemel. ps.138. Et dixi forſitā tenebre conculcabūt me.ſignificat etiā.quā.vt.ps.72.quā bonus iſrael deus.& aliquando ponitur cauſa ornatus orationis ſicut apud latinos alique dictiones encliticę.& ideo aliquando omittitur a tranſlatore.vt Leuit.23. Vbi dicitur decimo die menſis huius ſeptimi:dies expiationis erit.vbi premittitur ſupradicta dictio ſcilicet. אַךְ Ach.que omittitur a tranſlatore.et ſimiliter in aliis locis.

אָכַל Achal.Comedere.deuorare.conſumere.comburere. Geñ.37.Fera peſſima comedit eum. Exo.34. Panē non comedit & aquā nõ bibit.Leui.26.Et comedetis panē veſtrū in ſaturitate.Et in eodē. Et comedetis vetuſtiſſima veterum. Ps.68.Zelus domus tue comedit me.et Ps.78. Quia comederūt iacob.Exo.15.Deuorauit eos ſicut ſtipulam.& Leuit.9.Et ecce egreſſus ignis a dño deuorauit holocauſtū.& Ps.13.Qui deuorāt plebem meā ſicut eſcam panis.Significat ēt cõſumere.vt Deu.4.Dñs deus tuus ignis cõſumēs eſt.& Iudi.6.Aſcenditq; ignis de petra: & carnes azymoſq; panes cõſumpſit.2.Reg.11. Et nunc hunc & nūc illum cõſumit gladius.Item ſignificat cõburere.vt Exo.3. Et videbat ꝙ rubus arderet:et nõ cõbureretur.Et inde. אֹכֶל óchel.i.victus.ſiue cibus.vel eſca.Geñ.42.Vt emamus victui neceſſaria.Et in eodē. Sed ſerui tui venerūt vt emerēt cibos.Et in eodē.43.Reuertimini & emite nobis pauxillū eſcarū.Et inde. אֲכִילָה Achila.i.comeſtio.vel cibus.3.Reg. 19.Et ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & ꝗ̃draginta noctibus.Et recipit in principio mem.Et dicitur. מַאֲכָל Maachal.i.cibus.vt Iudi.14. De comedēte exiit cibus.Et etiā ſcribitur cū tau in fine.& dicitur. מַאֲכֹלֶת Maacholeth.i.cibus. Eſa.9.Et erit in cõbuſtionem & cibū ignis.Et inde. מַאֲכֶלֶת Maacheleth.i. gladius.vel culter. Geñ.22.Et arripuit gladiū vt imolaret filiū ſuū.& in plali. מַאֲכָלוֹת Maachaloth. Prouer.30.Generatio que pro dentibus gladios habēt: & cõmandit molaribus ſuis. Pro quo hebrei legūt. Generatio que pro dentibus gladios habent: et cultros pro molaribus.

אָכֵן Achen. Siquidē. certe.vere.ergo.itaq;.Exo.2. Quõ palā factū eſt verbū iſtud. ꝓ quo hebrei legūt:ſiquidē ſiue certe palā factū eſt verbū. Ps.82. Vos autē ſicut hoīes moriemini.Eſa.49.Ergo iudiciū meū cum dño.

אָכַף Achaph.curuare.flectere.cõpellere.Prouer.16.Anima laborantis laborat ſibi: quia cõpulit ad illud os ſuū.Et ſolū īuenitur in loco predicto.& Iob.33.Et eloquētia mea non ſit tibi grauis.vbi pro eo ꝙ in littera noſtra eſt eloquētia mea in hebreo habetur אַכְפִּי Achpi. Et dicunt hebrei ꝙ ibi ponitur per additionē aleph in principio pro כַּפִּי Chapi. i.manus mea. Et legūt ſic. Et manus mea non ſit tibi grauis.Sed ſi dictio ſupradicta diuidatur in. אַךְ ach. quod ſignificat.certe.aut quidē.ſicut ſupradictū eſt: & פִּי pi.quod ſignificat os meū:tunc erit talis littera.ſ.et quidē os meū nõ ſit tibi graue.quod ē idē ſenſus cū littera noſtra.

אִכָּר Icar. Agricola. vt Hiere.51.Et collidā in te agricolam:& iugalē eius.et Amos.5. Et vocabūt agricolā ad luctū. & ī plurali. אִכָּרִים Icarim. i.agricole.Hiere.14. Cõfuſi ſūt agricole.et in eo.31. Agricole & minātes greges

אַל Al.Non.neq;.ne.nequaquā.noli.ſiue nolite. Exo.12. Non comedetis ex eo crudū.& Ps.120. Non det in cõmotionē pedē tuū:neq; dormiet qui cuſtodit te. Prouer.3. Noli prohibere benefacere eum qui poteſt. Et in eodē.23. Noli laborare vt diteris.& in eodē.30. Neq; eſt rex qui reſiſtat ei.Canti.1.Nolite me cõſiderare ꝙ fuſca ſim. Hiere.51. Non tendat qui tendit arcum ſuū. Oſee.4. Ne derelinquat ſaltē iuda: & nolite ingredi in galgala & ne aſcenderitis in bethauē: neq; iurauerītis viuit dñs. Vbi pro eo ꝙ in littera noſtra ē ne.& neq;.& nolite.in hebreo ponitur ſupradicta dictio. Ponitur etiā pro.in.vel cõtra.vt.1.Reg.17. Vbi dicitur in quē irruiſti hodie.i.cõtra quē irruiſti hodie. ſubditur cõtra meridiē ceni. Itē. אֵל El. deus.ſiue fortis.vt Geñ. 14. Erat enī ſacerdos dei altiſſimi. et in eodē. Benedictus abram deo excelſo:qui creauit celum & terrā.et benedictus deus excelſus.Et in eodē.17. Ego ſum deus oīpotens. & in eodē.33. Inuocauit ſup illud fortiſſimū deū iſrael. Vbi ponitur. אֵל El.pro fortiſſimo.& Ioſue.22.Fortiſſime deus iſrael ipſe nouit. Ps.42.Sitiuit aīa mea ad deū fortem viuū. Pro quo in hebreo habetur.Sitiuit aīa mea ad deū fortem viuū.et etiā.lxx.traduxerūt iſchyron.i.fortem.vnde vitio ſcriptorū fuit poſitum ibi fontē pro fortem.et in plurali. אֵלִים Elim.i. fortes vel dii.vt.Exo.15.Quis ſilis tui in fortibus dñe. Accipitur etiā pro diis gentiū ſiue pro idolis.vt Eſa.1. Cõfundātur ab idolis qbꝰ ſacrificauerūt.et in eo.57. Qui cõſolamini in diis. Vide ēt ſupra ī dictõe. אֵיל El.cū iod

Marginalia, second leaf: אִשָּׁה Mulier. Vxor. אִשֹּׁת mulieres. נָשִׁים mulieres. אֱנוֹשׁ אִישׁוֹן Tenebre. pupilla.ſ. oculi. אִית אִיתַי Eſſe. אֵיתָן Fortis. Robuſtum Fortitudo. Fortia. Aſpa atq; ſaxoſa. Marceſcere. אֵיתָנִים Fortia. optimates Ethanim. אַךְ tātūmodo. Dūtaxat. Verūtamē Etiam. Quidem. Vere. Autem. Adhuc. Forſitam. Quam. אַךְ אָכַל Comedere Deuorare. Cõſumere. — Cõburere. אֹכֶל Victus. Cibus. Eſca. אֲכִילָה Cibus. מַאֲכָל Cibus. מַאֲכֹלֶת Cibus. מַאֲכֶלֶת Gladiꝰ. מַאֲכָלוֹת Cultri. אָכֵן quomodo. Siquidē. Autem. Ergo. אָכַף Cõpellere. Eloquētia אַכְפִּי כַּפִּי אַךְ אִכָּר Agricola. אִכָּרִים Agricole. אַל Non Neq; Noli. Nolite. Ne In. Contra. אֵל Deus. Fortiſſimꝰ אֵל Fortis. אֵלִים Fortes. Idola. Dii. אֵיל

אל in medio dictiōis. Item. אֶל El. cum apice ſegol ſignificat.
ad. apud. in. ſup. cum. per. cōtra. de. a. vl' ab. Gen̄. 2. Et addu
Ad. xit eam ad adam. Et in eodē. 4. Dixit caim ad abel fratrem
ſuum. Et in eodē. Reſpexit dn̄s ad abel & ad munera eius.
Apud. Exo. 6. Locutuſqꝫ ē dn̄s ad moyſen. Itē ponitur pro apud
Gen̄. 12. Et laudauerunt illā apud pharaonē. Et in eod. 37.
Accuſauitqꝫ fratres ſuos apud patrem. Ponitur etiā pro. in.
In. vt. Gen̄. 23. Sepeliuit Abraam vxorē ſuam in ſpelūca agri
duplici. & in eodē. 27. Madianite vēdiderūt eū in egypto.
Exo. 29. In qua pones teſtimonium quod dabo tibi. Signi
Super. ficat etiā. ſup. vt. 2. Re. 2. regēqꝫ cōſtituit ſup galaad & ſup
Cum. geſuri & ſuper iezrael. Itē ſignificat. cū. vt. Gen̄. 49. Sepe
lite me cū patribꝰ meis. Itē ſignat. per. vel. contra. 3. Reg.
18. Siquidē cherubim expādebāt alas ſuper locum arce.
Per. Eccl'. 1. Et gyrat ꝑ meridiē. 1. Reg. 27. Cōtra meridiē iude
Contra. & cōtra meridiē ierameel & cōtra meridiē ceni. 2. Re. 5. Si
aſcendā cōtra philiſteos. Itē pōitur ꝓ. de. ſiue ꝓ. a. vel. ab. vt
De. Gen̄. 20. Dixitqꝫ abraā de ſara vxore ſua ſoror mea ē. Et in
eodē. 41. Et oēs prouincie veniebāt in egyptū: vt emerent
A. eſcas. Pro quo in hebreo habetur. vt emerēt eſcas a ioſeph.
Ezech. 1. Et facies leonis a dextris ipſorū quattuor. et aliqn̄
ponitur pro articulo: ad denotandū ꝙ dictio ſequēs eſt dati
Articulus uī caſus vl' accuſatiui. Gen̄. 3. Mulieri quoqꝫ dixit. vbi ꝑmit
dti caſus. titur ſupradicta dictio. el. Et in eo. Vocauit dn̄s deus adam.
Accuſatiui vbi ēt ponitur in hebreo. el. ad denotandū ꝙ adā eſt accuſa
caſus. tiui caſus. et aliqn̄ ſcribitur cū iod ī fine: & dicitur. אֱלֵי Ele.
אֱלֵי ideſt. in. aut ſecus. Iob. 5. Gaudētqꝫ vehemēter cū inuenerīt
In. ſepulchrū. Pro quo hebrei legūt. Qui letabātur ī exultatio
ne: gaudēt cū inuenerint ſepulchrū. Et in eodē. 29. Radix
Secus. mea apta ē ſecus aq̄s. Ponitur ēt aliqn̄. אֵל El. pro. אֵלֶּה ēle.
אל .i. iſti vel ii. aut hec. Gen̄. 19. Dūmodo viris iſtis nihil mali
אלה faciatis. et in eodē. 16. Daboqꝫ poſteris tuis vniuerſas regio
Iſti. nes has. & eſt oīs generis & cuiuſcūqꝫ caſus: qa noīa hebrai-
He. ca ſunt indeclinabilia. Cōponitur ēt cū ꝓnoībus hoc modo
אלי אֵלַי Elai. i. ad me. אֵלֶיךָ Elecha. i. ad te. אֵלָיו Elau. i. ad eum.
Ad me. אֵלֵינוּ Elenu. i. ad nos. אֲלֵכֶם Alechem. i. ad vos. אֲלֵהֶם Ale-
hem. i. ad eos. & qn̄ refertur ad feminam hoc modo. אֵלַיִךְ
Elaich. i. ad te. אֵלֶיהָ Elecha. i. ad eā. אֲלֵיכֶן Alechen. i. ad vos.
אֲלֵיהֶן Alehen. i. ad eas. prima pſona tam in ſingulari q̄ꝫ in
plurali eſt ſicut in maſculino.

אלל אֲלַל Alal. in lingua chaldaica ſignificat lamētari. eiulare.
Lamētari. plangere. vlulare. Et inde. אַלְלַי Alelai. i. ve. iteriectio
אללי dolētis vel eiulātis. Iob. 10. Si ipius fuero ve mihi. Michee.
Ve. 7. Ve mihi qa factus ſum ſicut qui colligit in autūno. & ali-
quādo ſcribitur cū ſimplici lamed. Ioel'. 1. Plange q̄ſi virgo
Plāgere. accincta ſacco. vbi pōitur. אֱלִי Eli. quod ē verbū ſecūde pſo
אלי ne īperatiui modi gn̄is femini. Itē. אֱלִיל Elil. i. idolū. nihil
אליל ſiue inane aut vanū. Eſa. 10. Quō inuenit manꝰ mea regna
Idolum. idoli. Iob. 13. Et cultores peruerſorū dogmatū. Pro quo he
Peruerſū brei legūt: medici idoli omnes vos: ſiue medici vel cultores
dogma. inanitatis vel nihilitatis oēs vos. nā pōt deriuari a ſupradi-
Idolū ſiue cta dictiōe. אַל Al. que ſignificat nō ſiue nihil. & in plurali
inane vel
nihil.
אלילים אֱלִילִים Elilim. i. idola vel demōes. Leui. 19. Nolite cōuerti
Idola. ad idola. ps. 95. Oēs dii gentiū demonia. Eſa. 2. Et idola pe
Demonia. nitꝰ cōterētur. Ponitur etiā. אֱלִיל Elil. pro fraudulētia. Hie-
אליל re. 14. Et diuinationē fraudulentam & ſeductionē cordis
Fraudulē- ſui prophetant vobis.
tia.

אלגביש אֶלְגָּבִישׁ Elgabis. grādo. Ezech. 13. Et dabo lapides ꝑgrā
Grandes des. pro quo hebrei legūt. Et dabo lapides grādi
Grando. nis. Et in eo. Et iber inundans in furore meo erit & lapides
grādes. Et in eo. 38. Et imbre vehemēti & lapidibus immē
Immēſis. ſis. vbi ponitur pro immēſis elgabis. nā ſignificat grādinē
qn̄ lapides grandinis ſunt magni & in magna quātitate. Et
de hoc vide infra in dictione. גָּבִישׁ Gabas.

אֵלֶּה Ele. iſti. iſte. iſta. ſiue hi. he. hec. Gen̄. 2. Iſte ſunt ge- אלה
nerationes celi & terre. Et in eo. 9. Iſti ſunt filii noe Iſte.
et ab iis diſſeminatū eſt omne genus hoīm ſup vniuerſam Iſti.
terrā. Et in eodē. 36. He aūt ſunt gn̄ationes eſau: & hec noīa Ii.
filiorū eius. Et in eo. Hi duces filiorū eſau. Exo. 1. Hec ſunt He.
noīa filiorū iſrael. Et eſt oīs gn̄is & oīs caſus. vt ſupra dictū Hec.
ē. & in ligua chaldaica dicitur. אִלֵּין Ilen vl'. אִלֵּךְ ilech. Dan̄. אלין
2. Et cōteret oīa hec. Et in eo. 3. Viri iſti contēpſerūt te rex. אלך
Iſti.
אָלָה Ala. Iurare. maledicē. īprecari. vt Iudi. 7. Et ſup qbꝰ אלה
me audiēte iuraueras. Iob. 31. Vt expeterē maledicēs Iurare.
aīam eius. Inde. אָלָה Ala. i. iuramētū aut maledictio ſiue ex Maledicē.
ecratio. Gen̄. 26. Sit iuramentū inter nos. Eze. 16. Sicut de- אלה
ſpexiſti iuramētū. Ps. 9. Cuius maledictione os plenū eſt. Iuramētū
Ps. 78. Et de execratione & mendacio annūciabūtur. Eſa. maledictio
24. A facie maledictionis luxit terra. Et in plurali. אָלוֹת Execratio.
Aloth. Deut. 29. Iuxta maledictiōes q̄ in libro legis huius אלות
ac federis cōtinētur. Et in eodē. 30. Oēs aūt maledictiones Maledicti
has cōuertet ſuper inimicos tuos. Et inde. תַּאֲלָה Thaala. i. ones.
labor. fatigatio. Thren̄. 3. Dabis eis ſcutū cordis laborē tuū. תאלה
Item. אֱלוֹהַּ Eloha. deus. Iob. 3. Non reqrat eū deus deſup. Labor.
Et in eo. 4. Nūquid homo dei cōparatione iuſtificabitur. אלוה
Abac. 3. Deus ab auſtro veniet. Et in lingua chaldaica dici- Deus.
tur. אֱלָה Ela vel אֱלָהָא elaha. Dan̄. 2. Vt q̄rerent miſecordiā
a facie dei celi. Et ī eodē. Tibi deo patrū meorū cōfiteor. Et אלה
ſcribitur pluralr'. אֱלֹהִים Elohim. i. deus. Gen̄. 1. In pricipio אלהא
creauit deus celū & terrā. ps. 7. Deus iudex iuſtꝰ. et qn̄ poſt Deus.
ſe regit gtm̄ amittit mē: ſicut cetā noīa pl'alia ī im deſinētia אלהים
& dicit אֱלֹהֵי Elohe. Exo. 3. Deꝰ hebreorū miſit me ad vos. Deus.
Deut. 10. Ipſe ē deus deorū. Et vt ait btūs hieronymꝰ ī epl'a
ad marcellā: eſt cōis numeri: quod et vnus deus vocatur & אלהי
plures. Deut. 4. Neqꝫ eſt alia natio tā grādis: q̄ habeat deos Deus.
apropinquātes ſibi. 1. Reg. 28. Deos vidi aſcendētes de ter
ra. Et in eo. 4. Quis nos ſaluabit de manu deorū ſublimiū Dii
iſtorū. Et in lingua chaldaica dicitur. אֱלָהַיָּא Elahaia ſiue
אֱלָהִין Elahin. i. dii. Hiere. 10: Dii qui celos & terrā nō fece אלהיא
runt. Dan̄. 2. Exceptis diis quorū nō eſt cum hoībus cōuer אלהין
ſatio. Accipitur ēt pro diis gentiū: qui dicūtur dii ſecundū Dii gentiū
opinionē eorū a qbus colūtur. Gen̄. 25. Abiicite deos alie-
nos qui in medio veſtri ſunt. Ps. 95. Oēs dii gentiū demo-
nia. Oſee. 3. Et ipi reſpiciūt ad deos alienos. Accipitur etiā
pro angelis ſiue pro hoībus ſanctis vel potētibus ſeu prin-
cipibus vel iudicibus: qui dicūtur dii participatiue. Gen̄. 6.
Vidētes filii dei filias hominū ꝙ eſſent pulchre: accepeūt
ſibi vxores ex oībus quas elegerāt. Quod exponūt hebrei
de filiis potentiū & principū. 2. Regū. 7. A facie populi tui Potentes
quē redemiſti tibi ex egypto gentē & deū eius. i. principē vel pncipes
eius. Ps. 8. Minuiſti eū paulominꝰ ab angelis. Ps. 96. Ado- Angeli.
rate eū oēs angeli eius. Ps. 137. In cōſpectu angelorū pſal-
lam tibi. Ps. 81. Ego dixi dii eſtis. Exo. 21. offerat eum dn̄s Dii pro iu-
diis. Et in eo. 22. Diis nō detrahes. Item. אֵלָה Ela. terebin- dicibus
thus vel quercus. Gen̄. 35. At ille infodit eos ſubter terebin אלה
thū que eſt poſt vrbē ſichē. Ioſ. 24. Et tulit lapidē pergrā- Terebithꝰ
dem: poſuitqꝫ eum ſubter quercum que erat in ſanctuario Quercus.
dn̄i. Iudi. 6. Venit angelus dei & ſedit ſub quercum. Eſa. 1.
Cum fueritis velut quercus defluētibus foliis.

אִלּוּ Ilu. Si. quāuis. Eſter. 7. Atqꝫ vtinā in ſeruos & famu- אלו
las venderemur eſſet tolerabile malū & gemēs tace- Vtinam.
rem. Pro quo hebrei legūt. Atqꝫ ſi in ſeruos et famulas vē- Si.
deremur tacerē. Eccl'. 6. Etiā ſi duobus millibus annis vixe Etiā ſi.
rit. Itē. אֲלוּ Alu. in lingua chaldaica ē aduerbiū demōſtra- אלו
tiuū. i. ecce ſiue. en. Dan̄. 2. Et ecce q̄ſi ſtatua vna. Ecce
אָלַח Alach. fetere. corruptū ſiue inutilem eſſe. Et inde אלח
Fetere.

verbū paſſiuū prime cōiugationis quod recipit nū in pri
נאלח cipio & dicitur. נֶאֱלָח Neelach. Iob. 15. quanto magis. abo
Inutilis. minabilis & inutilis hō. & ps. 13. oēs declinauerūt ſimul
אולי inutiles facti ſūt. ps. 52. vbi eadē Verba habentur.
אולי vlay. ſi forte. forte. forſitam. De quo vide ſupra in di
ctiōe. אוּלַי vlay cū littera vau ī pria ſyllaba. itē. אֱלִי
Eli. i. plāge. de quo vide ſupra. in dictōe. אֲלַל Alal.
alya. cauda. vt leuit. 3. adipē & caudā totā cū renibꝰ
Elil. idolū. ſiue demō. de q̄ vide ſup. ī dictōe אֲלַל alal
Idolum. Alā. facere māipulos vl'. manipl'os ligare. vt Ge. 37.
אלם Putabā nos manipl'os ligare ī agro. Inde אֲלֻמָּה Alū
Manipu- ma. manipulus. Gen̄. 37. & Quaſi conſurgere manipulū
los ligare. meū & ſtare. & in plurali. אֲלֻמִּים Alūmim. Secundū termi
אלמה nationē maſculinorū vl' אֲלֻמּוֹת Alumoth. ſecundū termina
Manipu- tionē femininorū: eodē libro et cap. vbi ſup. Itē. אָלַם alam
lus. obmuteſcere mutū eē. ps. 30. muta fiant labia doloſa. & ps
אלמים 38. Obmutui & humiliatꝰ ſū. & ī eodē. obmutui et nō ape
אלם rui os meū. Eſa. 53. Et quaſi agnꝰ corā tōdente ſe obmute
Mutū eſſe ſcit. & inde. אִלֵּם Ilem. ſiue. אִלֵּם Elem. i. mutus. ſiue muta. vt
Obmute- Gen̄. 4. Quis fabricatꝰ ē mutū. ps. 37. Sicut mutꝰ nō ape-
ſcere.
אלם riēs os ſuū. & ī titulo pſalmi. 55. vbi dicitur In finē ꝓ popu
Mutus. lo. qui a ſāctis lōge factus ē: in tituli inſcriptiōe ipi dauid. ꝓ
אלם quo beatus Hieronimus in pſalterio iuxta hebraicā veri-
Mutus. tatē trāſtulit. victori ꝓ colūba muta: eo quod ꝓcul abierit
Muta. dauid humilis & ſimplex. & in plurali. אִלְּמִים Ilemim. i.
אלמים muti. Eſa. 56. canes muti nō valētes latrare vidētes vana.
Muti. Itē אוּלָם vlam. ſiue אוּלָם vlam. vere. vtiqꝫ. ſed. alioqui verūta
אלם mē. Numeri. 14. viuo ego & implebitur gl'ia dn̄i vniuerſa
אולם terra. vbi premittitur in hebreo dictio vlā. ſ. vere ſiue vtiqꝫ
Vtiqꝫ. viuo ego. Iob. 1. ſed extēde manū tuā: & tāge cūcta q̄ poſſi.
Sed. det. et ī eodē. 2. alioquī mitte manū tuā et tāge os eius & car
Alioquin. nē. et in eodē. 11. Atqꝫ vtinā deus loqueretur tecū. et in eo-
Vtinam. dem. 13. Prius vos oſtēdēs fabricatores mēdacii. ꝓ quo he.
le. Et vere ſiue vtiqꝫ vos fabricatores mēdacii. ps. 58. Si ve
Vtiqꝫ. re vtiqꝫ iuſticiā loq̄mini. vbi pōitur. אֵלֶם Elem pro. אֻלָם V
אלם lam: Signat ēt אֵלָם Vlam. ſiue אוּלָם Vlam porticū ſiue veſti
אלם bulum. 3. Reg. 6. Et porticus erat ante templū viginti cubi
אולם torū. & ps. 52. Et firmamentū in plagis eorū. pro quo bea
Porticus. tus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatē tran-
Veſtibulū. ſtulit. & firma ſint veſtibula eorū. Ezech. 40. & mēſus ē ve
ſtibulū porte octo cubitorū. & in eodē veſtibulū aūt porte
אלמים erat intrinſecꝰ. et in plurali אֵלַמִּים elamim. ſecūdū termina
אלמות tionē maſculinorū. ſiue אֵלַמּוֹת elamoth. Secundū termina
Veſtibula. tionē femininorū vt in eo. 40. ſil'r aūt erāt & ī veſtibulis fe
neſtre ꝑ gyrum. et in eo. & veſtibula in circuitu Item. אַלְמָן
אלמן Alman. viduus ſiue viduatus vt. Hiere. 51. Non fuit vidua
Viduatus. tus iſrael & iuda a dn̄o deo ſuo. & in gene. feme. אַלְמָנָה Al
אלמנה mana. i. vidua. vt Gen̄. 38. eſto vidua in domo patris tui. &
Vidua. Eſa. 1. Defendite viduā. et in plurali. אַלְמָנוֹת Almanoth. ps.
אלמנות 65. patris orphanorū et iudicis viduarū. Thren. 5. matres
Vidue. noſtre q̄ſi vidue. et īdē. אַלְמֹן Almon. i. viduitas vt. Eſa. 47.
אלמן Et venient tibi hec duo ſubito in die vna ſterilitas et vidui
Viduitas. tas. et hoc idē ſign̄t. אַלְמְנוּת Almenuth. vt Gen̄. 38. que de-
אלמנות poſitis viduitatis veſtibus aſſūpſit theriſtrum. Eſa. 54. Et
Viduitas. opprobrii viduitatis tue nō recordaberis amplius. & inde-
domus ſiue palatia iam deſtructa dicuntur metaphorice
אלמנות אַלְמְנוֹת Almanoth. vt Eſa. 13. & reſpōdebūt vlule ī edibus
Edes ſcilꝫ eorum. Itē. אַלְמֹנִי Almoni. i. ille cuiꝰ nomen tacetur in ſcri
deſtructe. ptura: et deriuatur a ſupradicta dictiōe אָלַם Alam q̄ ſignifi
אלמני cat obmuteſcere. Ruth. 4. declina paulīſp. et ſede hic vocās
Ille. cū noīe ſuo. & 4. Reg. 6. in loco illo et illo ponamꝰ īſidias
אלון אֵלוֹן Elon. ſiue. אַלּוֹן Alon quercus. Gene. 35. Et ſepul-
אלון ta ē ad radices bethel ſubter quercū & appellauit no-
men loci illius quercus fletus. & in plurali. אַלֹּנִים Alonim אלנים
ſiue. אַלֹּנֵי Alone. vt Amos. 2. et fortis ipſe quaſi quercus. & אלני
zacha. 11. Vlulate quercūs baſan. ſignificat etiā cōuallē ſiue Quercus.
locū in quo ſunt multe quercus & alie arbores. vt Gen̄. 12.
Et vſqꝫ ad cōuallē illuſtrē. & in eodē. 18. Appuit aūt ei dn̄s Cōuallis.
in cōualle mābre. Itē. אִילָן Ilan. ſiue אִילָנָא ilana. in lingua אלן
chaldaica ſignificat arborē. Dan̄. 4. Et ecce arbor ī medio אילנא
terre. Et in eodem. Succidite arborem.

אֶלֶף Elef. mille. vt Gen̄. 20. Ecce dedi mille argēteos fratri אלף
tuo. Nu. 31. Mille viri de ſingulis tribubus eligantur. Mille.
Canti. 4. Mille clypei pendēt ex ea. Et in eo. 8. Mille tui
pacifici. & ī plurali. אֲלָפִים Alaphim. ſiue אַלְפֵי Alphe. i. mil אלפים
lia ſiue milleni. vt Exo. 34. Qui cuſtodis miſericordiā in אלפי
millia. & Dan. 7. Millia milliū miniſtrabāt ei: et cum regit Millia.
poſt ſe gtm̄. dicitur. אַלְפֵי Alphe. vt Iob. 1. Fuit poſſeſſio
eius ſeptē millia ouiū: & tria millia camelorū. ponitur etiā
ſingulare pro plurali: videlicet qn̄ precedit alius numerus
minor. dūmodo excedat numerū denariū. vt Exo. 12. ſexcē
ta fere millia peditū. & Nu. 25. Et occiſi ſunt viginti q̄ttuor
millia. vbi in hebreo ponitur mille in ſingulari ꝓ millia in
plurali. Accipitur etiā pro familia in q̄ eſt hoīm multitudo
vt Iudi. 6. Ecce familia mea minima eſt in manaſſe. & pro Familia.
duobꝰ millibus tm̄ dicitur אַלְפַּיִם Alphaim. vt Eſdre. 2. Filii אלפים
feros duo millia. et in eodē. Fili beguay duo millia qnq̄gin Duo millia
ta ſex. & inde. מַאֲלִיפוֹת Maliphoth. i. ea q̄ in millibus multi מאליפות
plicata ſunt. vt. ps. 143. Oues eorū fetoſe. pro quo btūs Hie Fetoſe.
ronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatē tranſtulit. pe-
cora noſtra in millibꝰ. Itē. אָלַף Alaph. docere ſiue diſcere In millibꝰ.
Iob. 18. docuit iniquitatē tuā os tuū. Et in eodē. 33. Tace & אלף
docebo te ſapientiā. Proue. 22. Ne forte diſcas ſemitas eius. Docere.
Diſcere.
et aliqn̄ ſcribitur ſine aleph. vt Iob. 35. Qui docet nos ſup
iumēta terre. vbi pōitur. מַלְּפֵנוּ Malephēnu. pro מַאַלְּפֵנוּ ma מלפנו
alephēnu. & inde. אַלּוּף Alluf. i. dux: ſiue doctus. aut doctor Pro.
vl' magiſter. Gen̄. 36. Dux themā. Dux omar. Dux ſephua. מאלפנו
Ps. 54. Dux meus & notus meus. pro quo hebrei legūt: do אלוף
ctor vel magiſter meus & notus meꝰ. Prouer. 2. Que reliqt Dux.
ducē pubertatis ſue. et in eodē. 16. Et verboſus ſeparat prin Magiſter.
cipes. i. duces. Ponitur ēt pro federatis. vt in eodē. 17. Qui princeps
autē altero ſermōe repetit ſeparat federatos. Et inde agnus Federati.
qui precedit gregē: & eſt dux aliorū. dicitur. אַלּוּף Aluph. אלוף
pro quo btūs Hieronymus traduxit māſuetū. Hiere. 11. Et Māſuetus
ego quaſi agnus māſuetus qui portatur ad victimā. ſignifi
cat ēt bouē vel taurū aut armentū. et inuenitur tm̄ in nūero
plurali. ſ. אַלּוּפֵי Aluphe. ſiue. אֲלָפִים Alaphim. vt Ps. 143. אלופי
Boues eorū craſſe. & Eſa. 30. Et tauri tui & pulli aſinorū q אלפים
operātur terrā. Deu. 7. Oleo & armētis gregibꝰ ouiū tuarū Boues.
et in eodē. 28. Greges armētorū tuorū & caule ouiū tuarū. Tauri.
Armēta.
אָלַץ Alas. moleſtare ſiue anguſtiare. vt Iudicū. 16. Cumqꝫ אלץ
moleſta eſſet ei: & per multos dies iugiter adhereret Moleſtare
ſpaciū ad quietē nō tribuēs. pro quo hebrei legūt: cūqꝫ mo
leſta eſſet ei verbis ſuis per ſingulos dies: & anguſtiaſſet eū.
et ſolum inuenitur in predicto loco.

אַלְקוּם Alcū. verbū cōpoſitū ēſt. ab. אַל Al. quod ſignifi- אלקום
cat neqꝫ ſiue nō. & קוּם Cū. quod ſignificat cōſur- nō reſiſtēs
gere ſiue reſiſtere. Prouer. 30. Neqꝫ ē rex qui reſiſtat ei. pro
quo heb. legūt: et rex nō cōſurget cū eo: ſiue nō reſiſtet ei.
ꝙ ē idē cū litt'a noſtra. pōt ēt legi ſic. ſ. & rex cui nēo reſiſtet:

אִם Im. ſi: ſiue. nū: nūquid. cum: vl' quādo. Gen̄. 4. Si bene אם
egeris recipies. & Exo. 1. Si maſculus fuerit interficite Si.
eum: ſi femina reſeruate. Thren. 3. Quia ſi abiecit & miſe-
rebitur. ponitur etiam pro ſiue vt Exo. 19. Siue iumentum
fuerit ſiue homo non viuet. Eccl'. 12. Siue bonū ſiue malum Siue.
ſit. Item ponitur pro. an. vt Gen̄. 24. Vtrum proſperum

Bn. ſter ſuum feciſſet deus an non. Exo.17. Eſt ne deus in nobis
an non. & quando cōponitur cum iſta littera. ה ha et dici-
האם tur. האם. Haim tūc ſignificat num ſiue nūquid. vt Nume.
Num. 17. Num vſq; ad internicionē delendi ſum9. & Iob.6. Ecce
Ecce Nunquid. non eſt auxiliū mihi in me. pro quo hebrei legunt nūquid
non eſt auxilium meū in me. ponitur etiā pro cum vel quā
Cum. do. vt Nu.36. Cum iubileus. i. quinquageſimus ann9 adue
nerit. & qñ iungitur cū iuramēto tūc ponitur pro negatiōe
Si. vt. p̄s.88. Semel iuraui in ſcō meo ſi dauid mentiar. i. ꝙ nō
mētiar. & p̄s. 95. Vt iuraui in ira mea: ſi itroibūt in requiē
meam. et p̄s.131. Sicut iurauit dño votū vouit deo iacob: ſi
introiero in tabernaculū domus mee. Et cum cōponitur cū
ואם hac ſyllaba ו ve. & dicitur. ואם Veim. tunc ſignificat et
Et ſi. ſi. quod ſi. ſin autē. ſi aūt. Exo.20. quod ſi dixerit ſeruus di
Quod ſi. Si autē. ligo dñm meū. & in eodē. Si autē filio ſuo deſponderit eā.
Sin autem Nu.16. Sin autem nouā rem fecerit dñs. et cum preponitur
כי אם ei dictio. כי ci. et dicitur. כי אם Ci im tunc ambe dictiōes ali
Niſi. quando ſignificāt niſi vel ſed. vt. Gen.32. Non dimittam te
Sed. niſi benedixeris mihi. & p̄s.1. Sed in lege dñi volūtas eius.
עד et quando premittitur ei dictio. עד Ad. que ſignificat vſq;:
Donec. tūc ambe dictiones ſignificāt quoaduſq; ſiue donec. vt Ge-
ne.24. Non comedā: donec loquar ſermones meos. habet
etiā alios modos ſignificandi qui poſſunt reduci ad ſupra-
אם dictos. Item. אם Em. Mater. vt Gen.3. Mater cunctorū vi-
Mater. uentiū. & Exo.20. honora patrem tuū & matrem tuā. poni
tur etiā pro biuio vel capite viarum. vt Eze.21. Stetit enim
Biuiū. rex babylonis in biuio in capite duarū viarū. accipitur etiā
pro familia vel populo. vt. 2. Regū.20. Et tu vis ſubuertere
אמות ciuitatem: & euertere matrem in iſrael. & in plurali. אמות
Matres imoth. i. matres. vt Thren.2. Matribus ſuis dixerūt. Dici-
אמות tur etiā. אמות Vmmoth. Secundū terminationē femīnorū.
אמים ſiue. אמים Vmmim. ſecūdū terminationē maſculinorū &
Tribus. Populi ſignificat tribus aut gentes vel populos. vt Gen.25. Duo-
decim principes tribuū ſuarū. & Ps.116. Laudate eū oēs
אמה populi. Et in ligua chaldaica dicitur. אמה Vmma. Dan.3. Et
Tribus oīs populus & trib9 et lingua. & in plurali. אמיא Vmmaia.
אמיא vt in eodē. vobis dicitur populis tribub9 & linguis. et inde
Tribus dicūt aliqui ꝙ deriuatur. אמה Amma. i. cubitus de quo vide
אמה in dictione ſequenti.

Cubitus. אמה אמה Ama. famula: vel ancilla: aut cubitus. Gen. 21. eiice
Ancilla Famula ancillā hanc & filiū eius. non enim heres erit filius
ancille. Exo. 2. Miſit vnam e famulabus ſuis. & in plurali.
אמהות אמהות Amahoth. vt Gen. 20. Sanauit deus abimelech
Ancille. et vxorem ancillaſq; eius. Et Naū.3. Et ancille eius gemen
tes. ſignificat etiā predicta dictio cubitū. Gen.6. Et in cubi-
Cubitus. to cōſumabis ſūmitatē eius. Exo.26. Et cubitus ex vna par
te pēdebit. Hiere.51. pedalis preciſiōis tue. pro quo hebrei
אמות legunt. cubitus. i. mēſura auaricie tue ſiue preciſionis tue.
Cubiti. Et in plurali. אמות Ammoth. Deu.3. Nouē cubitos habens
אמתים longitudinis. et in numero duali. אמתים Amathaim. i. duo
duo cubiti cubiti. Exo.25. Longitudo habebat duos & ſemis cubitos.
אמין et in lingua chaldaica in plurali dicitur. אמין Ammin. i. cu
Cubiti. biti. Dan.3. Latitudine cubitorū ſex.

אמל אמל Amal. Deficere. infirmū ſiue imbecillem eſſe. Eze.
Imbecille ſeu īfirmū eſſe. 16. In quo mūdabo cor tuū. pro quo hebrei legūt.
ꝙ imbecille ſiue infirmū factū eſt cor tuum. Tamen ſi illa
littera aleph: que ponitur in principio illius dictiōis eſt pri
me perſone futuri tēporis & non eſt de ſubſtantia dictionis
אמלל Tunc poteſt eſſe ſenſus ſicut in littera noſtra. Inde. אמלל
Infirmari vmlal. per duplicē lamed. i. infirmus ſiue imbecillis factus
eſt: aut defecit: vel deſertum eſt. vt. 1. Regū. 2. Et que multos
Imbecill. habebat filios infirmata eſt. et Neemie. 4. quid iudei faciūt
imbecilles. Et. Pſ.6. Miſerere mei domine quoniam infir-
mus ſum. Eſa. 24. Infirmata eſt vitis. Et in eodem. Et in-
firmata eſt altitudo populi terre. Hiere.15. infirmata ē: que
peperit ſeptem. Eſa. 16. Quoniā ſuburbana eſebon deſer- Deſertū eē
ta ſunt. Et ſcribitur aliqñ cū vau. in prima ſyllaba.

אמן Aman. Credere. fidelem eſſe. ſtabilē eſſe. permane אמן
re. Geneſis. 15. Credidit Abraam deo. vbi ponitur Credere.
האמין Heemin. quod eſt verbum tertie coniugationis. Et האמין
Exo.4. Non credent mihi. Et in eo. Vt credāt inquit quod Credere.
apparuerit tibi dñs. Et in eo. Si non crediderint inquit tibi
Et in eo. Credent verba ſigni ſequētis. et in eodem. 14. Et
crediderūt dño. p̄s.26. Credo videre bona dñi. Et. p̄s.115.
Credidi propter qđ locutus ſum. p̄s.77. Nec fideles habiti Fidelē eē
ſunt in teſtamēto eius. Significat etiā ſtabilem eſſe. aut per Stabilē eē
manere. vt Iob.4. Ecce qui ſeruiunt ei non ſunt ſtabiles. et
Eſa.7. Si nō credideritis non permanebitis. vbi ſilis dictio
ponitur pro pmanebitis ſicut pro credideritis. inde. אמונה אמונה
Emuna. i. fides. credulitas. veritas. ſtabilitas. indeficiens. 4. Fides.
Reg.12. Sed in fide tractabant eam. p̄s.32. Et omnia opera
eius in fide. Eſa.11. Et fides cinctoriū renum eius. Et oſee. 2
Sponſabo te mihi in fide. Item ponitur pro veritate. vt p̄s.
35. Et veritas tua vſq; ad nubes. p̄s.118. Et in veritate tua Veritas.
humiliaſti me. Et in eodē. omnia mādata tua veritas. Signi
ficat etiā ſtabilitatē vel firmitatē. vt. Exo.17. Et factū eſt vt
manus illius non laſſarētur. i. non deficerēt: ſed eſſent ſtabi
les pro quo in hebreo eſt. Et fuerūt manus eius veritas ſiue Stabilitas
ſtabilitas. Et idē ſignificat. אמן Omen. et in plurali. אמונים אמן
Emunim. i. veritates. ſiue fideles aut veraces. p̄s.11. Quoni אמונים
am diminute ſunt veritates a filiis hominum. & inde. נאמן Veritates.
neeman. i. fidelis. verax. ſtabilis: indeficiens. Nu.12. Qui in נאמן
omni domo mea fidelis ē. 1. Reg.2. Et ſuſcitabo mihi ſacer
dotem fidelē. 2. Reg.7. Et fidelis erit dom9 tua et regnum Fidelis.
tuū vſq; in eternū. 3. Reg.11. Et ſuſcitabo tibi domū fidelē.
Iob.12. Mutans labiū veraciū. Eſa.33. Aque eius fideles. i. Verax.
ſtabiles ſiue indeficiētes. Hiere.15. Facta eſt mihi quaſi mē Stabilis indeficiēs.
dacium aquarū infideliū. pro quo in hebreo eſt. Aquarum
que nō ſunt fideles. i. que nō ſunt ſtabiles. Et in lingua chal
daica dicitur. מהמן Meheman. i. fidelis. Daniel. 2. Et fidelis מהמן
interpretatio eius. Et inde. אמן Emun. i. fides ſiue credu- Fidelis.
litas. Deut.32. Et infideles filii. pro quo in hebreo eſt filii in אמן
quibus non eſt fides: ſiue credulitas: aut veritas. Et inde. Fides.
אמן Amen. quod eſt aduerbium affirmandi. vt Deut.27. אמן
Et reſpōdebit omnis populus amen. & in eodē. & dicet oīs Amen.
populus amen. et Eſa.65. Benedicetur in deo amen. Et in
hebreo in hoc loco amen eſt genitiui caſus. interp̄tatur aūt
amen. vere ſiue fideliter. aut fides. ſiue veritas. vnde Apoca
lypſis.3. dicitur. Hec dicit amē teſtis fidelis & ver9. et inde.
אמנם Omnam. Siue. אמנם Vmnam. i. vere. vtiq;. Gen. אמנם
18. Num vere paritura ſum anus. Et idem ſignificat. אמנה אמנם
omna. vt Gen.20. Alias autem & vere ſoror mea eſt. Item. Vere
אמן Omen. i. Alumnus. nutrici9 vel nutrix. vt Nu.11. Sicut אמנה
portare ſolet nutrix infantulū. Eſter. 2. Qui fuit nutricius Vere
filie fratris ſui ediſſe. Eſa. 49. Et erunt reges nutricii tui. אמן
Item. אמן Amman. Artifex. ſiue opifex. Canti.6. Que fa Nutrix. Nutricius
bricata ſunt manu artificis. Item. אמון Amon. i. multitudo אמן
quaſi. המון Hamon. Hiere.52. Et ceteros de multitudine Artifex.
trāſtulit nabuzardan princeps militie. אמון
Multitudo.

אמץ Amas. Preualere. ſuperare. firmare. vel robora- אמץ
re. confortare. Roboratū vel robuſtum eſſe. ſiue vi
riliter agere. Gen.25. Populuſq; populū ſuperabit. Deut. Superare
2. Et obfirmauerat cor illi9. i. cōfortauerat ſiue roborauerat Obfirmare
cor illius. Iob.4. Et genua trementia confortaſti. p̄s.26. Et Cōfortare
confortetur cor tuū & ſuſtine dñm. Et. p̄s.141. Quia cōfor
tati ſunt ſup me. Ruth.2. videns ergo noemi ꝙ obſtinato

ruth animo decreuiſſet ſecum pergere. pro quo hebrei le-
gunt. Et vidit ꝙ ipſa confortabatur ad eundum ſecum. 3.
Reg.12. Porro rex roboam feſtinus aſcendit currum. Pro
quo hebrei legunt. porro rex roboam confortatus eſt vt a
ſcenderet currum. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſen-
Firmare. ſum in locis predictis. Prouer.8. Quando ethera firmabat
ſurſum. & Zach.12. Confortentur mihi habitatores ieruſa
Roborare. lem in domino deo ſuo. Iob.16. Roborarē vos in ore meo
Robuſtum eſſe. Ioſ.1. Et eſto robuſtus valde. & in eodem. & viriliter age. in
אמיץ de אמיץ Amis. ideſt fortis vel robuſtus. Iob. 9. Sapiens cor
Fortis. de & fortis robore. Amos.2. Robuſtus corde inter fortes
Robuſtus. nudus fugiet in die illa. Et aliquando ſcribitur cum littera
מאמץ mem in principio & dicitur. מאמץ Meames. vt Prou.24.
מאמצי Et vir doctus robuſtus & validus. cuius plurale מאמצי Ma
Robuſti. amaſſe. ponitur. Iob. 36. vbi dicitur. Et omnes robuſtos
אמוץ fortitudine. & inde אמוץ Amus. ideſt fortis. vt Zach.6. In
Fortis. quadriga quarta equi varii & fortes. & dicunt hebrei ꝙ in
hoc loco ſignificat ſubruffos vel rubicundos. Alii vero di
cunt ꝙ in predicto loco accipitur pro equis qui ſunt colo-
ris cineris.

אמר אמר Amar. dicere. loqui. precipere. cogitare. eligere: ſiue
Dicere. exaltare. Gen.1. Dixitq; deus fiat lux. Et in eo. Dixit
quoq; fiat firmamentum. Et in eo. 4. Dixitq; cayn ad abel
fratrē ſuum. Ps.148. Quia ipſe dixit & facta ſunt. Exo.5.
לאמר Hec dicit dominus deus. & inde. לאמר Lemor. ideſt ad di
Dicens. cendum: pro quo in tranſlatione noſtra communiter po-
nitur dicens. vt Exo.40. Locutuſq; eſt dominus ad moy-
ſen dicens. pro quo hebrei legunt. Locutuſq; eſt dominus
Ad dicēdū ad moyſen ad dicendum ſcilicet: filiis iſrael vel aliis. Nam
illud lamed quod ponitur in principio dictionis commu
niter ponitur pro ad: quando preponitur gerundio vel in
finitiuo vt לעשות Laaſoth. ad faciendum. לאסר Leeſor. ad
alligandum. vt. Ps.149. Ad faciēdam vindictam in natio-
nibus. & in eodem ad alligandos reges eorum in compe-
לאמר dibus. ponitur etiam לאמר Lemor pro verbo inperſonali
Dicitur. ideſt dicitur. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit vulgo
dicitur. Hiere.3. Vulgo dicitur. ſi dimiſerit vir vxorem ſu-
am. Et aliquādo ſcribitur ſine aleph. vt. 2. Reg.19. Et amaſ
ſe dicite. vbi ponitur. תמרו Thomru. pro תאמרו Thomru.
Et. p̄s.136. Quia dicitis in cogitatione. pro quo beatus hie
Contradi-cere. ronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Quia contra-
dicent tibi ſcelerate: quod magis conſonat cum hebreo. v-
bi ponitur ימרוך iomrucha pro יאמרוך iomrucha. & inde
אמר אמר omer ſiue אמרת Imrath. ideſt verbum vel eloquiū.
Verbum. Eloquium vt Ps.18. Non ſunt verba neq; ſermones. & Ps.147. Qui
אמרים emittit eloquium ſuum terre. & in plurali. אמרים Amarim
אמרות ſiue אמרי imrē. aut אמרות Amaroth. ideſt verba ſiue elo-
Verba. qua. Iob.6. Et in ventum verba profertis. Et p̄s.11. Eloqa
Eloquia. domini eloquia caſta. Prouer.1. Ad intelligendum verba
אמר prudentie. Et ēt ſupradicta dictio אמר Amar. ponitur pro
Precipere. p̄cipere. vt Gen.3. Cur precepit vobis deus vt non comede
retis ex oī ligno paradiſi. & Eſter.6. Iuſſitq; ſibi afferri hi
ſtorias. & Iob.9. Qui p̄cipit ſoli & nō oritur. Et in eo.37.
מאמר Precipit niui vt deſcendat in terrā. & inde מאמר Maamar.
Verbum. ideſt verbū ſiue preceptū. vt Eſter.2. Quidquid eni ille p̄
cipiebat obſeruabat eſter. Pro quo in hebreo habetur. ver
אמר bū ſiue p̄ceptū mardochei faciebat Eſter. Itē אמר Amar. ſi
Putare. gnificat cogitare vel putare: ꝙ eſt dicere in corde. vt. Iudi.
15. putaui ꝙ odiſſes eā. Et ī eo.20. putauerūt ſolito more ce
dere. 4. Reg.5. Putabā ꝙ egrederetur ad me. 2. Reg. 21. nī
ſus eſt pcutere dauid. pro quo he. le. dixit. ſ. in corde ſuo ſi-
Cogitare. ue cogitauit percutere dauid. & Eccl's. 2. Dixi ergo in cor-
Eligere. de meo. Itē ponitur pro exaltare ſiue eligere. vt Deut.26.
Dñm elegiſti hodie. Et in eo. en dominus elegit te hodie:
vbi ponitur האמיר Heemir: quod eſt verbum tertie coniu האמיר
gationis. Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat exaltare. Et inde il-
le ramus qui eſt in ſummitate arboris dicitur אמיר Amir אמיר
vt Eſa.17. Et ſicut excuſſio olee duarum vel trium oliuarū Arbor.
in ſummitate arboris. pro quo he. le. in ſūmitatē rami. ſ. illi
us qui eſt in ſūmitate arboris. Et in eo. ponitur pro ſegete.
vbi dicitur: ſicut aratra & ſegetes que derelicta ſunt a facie
filiorum iſrael. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt.
ramum ſiue virgultum. de quo vide etiam infra in dictio- Ramus.
ne חרש Charas. Item ponitur pro ſuperbire. vt Eſa.61. Et Seges.
in gloria eorum ſuperbietis vbi ponitur תתימרו thithia- תתימרו
maru ſine aleph: ſicut in aliquibus locis ſupradictis. Itē
אמר Imar in lingua chaldaica ſignificat arietem ſiue hedū אמר
Eſdre.6. Et hedos in holocauſta. Aries.

אמש emes. heri. nocte preterita. Gen.19. Ecce dormiui אמש
heri cum patre meo. Et in eodem. 31. Sed deus pa- Heri.
tris tui heri dixit mihi. Et in eodem. Reſpexit dominus &
arguit te heri. Et accipitur ibi heri pro nocte preterita. nā
premittitur in textu, Viditq; in ſomnis dicentem ſibi do-
minum. Pro quo in hebreo habetur: & venit de9 ad laban
ſyrum in ſomno noctis.

אמת Emeth. veritas. verus. Gen.47. Et facias mihi miſe אמת
ricordiam & veritatem. 3. Reg.10. Verus eſt ſermo Veritas.
quem audiui in terra mea. Ioſ.2. Detis mihi verum ſignū. Verus.
4. Reg.20. Fiat tantum pax & veritas in diebus meis. Ps.
18. Iudicia domini vera. Ps. 84. Veritas de terra orta eſt.

אמתחת Amthach. ſaccus. vt Gen.44. Imple ſaccos eo אמתחת
rum frumēto quantum poſſunt capere: & pone Saccus.
pecuniam ſingulorum in ſummitate ſacci.

אן An. quo. aduerbium iterrogandi loci vel temporis. vt. אן
1. Reg.10. Quo abiſti. & Iob.8. Vſq; quo loqueris talia. Quo.

אנא Anna. Aduerbium obſecrandi vel rogandi. Pro quo אנא
beatus Hieronymus tranſtulit obſecro. vt Gen. 50.
Obſecro vt obliuiſcaris ſcelerum fratrū tuorum. & Ps.117. Obſecro.
O domine ſaluum me fac: o domine bene proſperare. Pro O
quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtu-
lit. O domine ſalua obſecro. obſecro domine proſperare
obſecro. & aliquādo ſcribitur. אנה Anna cum he in fine lo אנה
co aleph. vt. Ps.115. O domine libera animam meam. & in O
eo. O domine quia ego ſeruus tuus. vbi beatus Hierony-
mus etiam tranſtulit obſecro: ſicut in ſupradicta dictione. Obſecro.
& Exo.32. Obſecro peccauit populus iſte pctm̄ maximū.

אנא Ana. in lingua chaldaica eſt pronomen prime perſo אנא
ne & ſignificat ego. Dan.4. Ego Nabuchodonoſor Ego.
quietus eram in domo mea.

אנבא Inba. In lingua chaldaica ſignāt fructū. Dan.4. Et אנבא
fructus eius nimis. Et in eo. Et diſpgite fruct9 eius. Fructus.

אנה Ana. quo. aduerbium interrogandi loci vel tp̄is. huc אנה
& illuc. quoq;. vt Ps.12. Vſq; quo domine obliuiſceris Quo.
mei in finē: vſq; quo auertis faciē tuam a me. Et in eo. Vſq;
quo exaltabitur inimicus meus ſuper me. & Ps.138. Quo
ibo a ſpiritu tuo: & quo a facie tua fugiā. & Canti. 5. Quo
abiit dilectus tuus. & qñ duplicatur ſupradicta dictio: ſigni
ficat. huc. & illuc. ſiue quoq;. vt. 3. Reg.2. Et nō egredieris Huc illuc.
inde huc atq; illuc. Et in eo. Quacunq; die egreſſus fueris
huc & illuc ſcito te eſſe moriturū. & 4. Reg.5. Nō abiit ſer
uus tuus quoq;. eſt ēt aduerbium obſecrandi vel rogandi vt Quoq;.
ſupra dictū eſt. Item אנה Ana. lugere. contriſtari ſiue meſtū אנה
eſſe. vt Eſa.3. Et merebunt atq; lugebunt porte eius. Et in Lugere. Merere.
eodem. 19. Et merebunt piſcatores. Et inde. תאניה Tha תאניה
aniia & אניה Aniia. ideſt luctus & meror: ſiue triſtitia. vt אניה
Thren. 2. Et repleuit in filia Iuda humiliatum & hu- Humiliat

Luctus meror. אנה Caſu accidere. Occaſionẽ querere. תאנה Occaſio.

miliatam. Pro quo he. le. & repleuit ſiue multiplicauit in filia iuda luctum & merorem vel triſtitiã. Item אִנָּה ina. fortuitu vel caſualiter accidit: ſiue occaſionem queſiuit. vt Exo. 21. Qui autem non eſt inſidiatus: ſed deus illum tradidit in manus eius. 4. Reg. 5. Animaduertite & videte ꝙ occaſiões querit aduerſum me. Et inde תַּאֲנָה thoana. ideſt occaſio. vt Iudi. 14. Et quereret occaſiones cõtra philiſtiim. Hiere. 2. in deſiderio anime ſue glutiuit ventũ amoris ſui: nullus auertet eam. pro quo hebrei legunt in deſiderio aĩe ſue glutiuit ventum occaſionis ſue: quis auertet eam: ſiue occaſiõem eius quis auertet. Nomina enim hebraica ſunt indeclinabilia: vt ſupra dictum eſt. Item אֲנָה Ana in lingua chaldaica ſignificat. ego. vt Dañ. 5. Porro ego audiui de te ꝙ poſſis obſcura interpretari.

אֲנָה Ego.

אנון אִנּוּן Inun. in lingua chaldaica eſt pronomen tertie perſone pluralis numeri. ideſt illi. ſiue. ipſi. Dañ. 2. In diebus autem regnorum illorum.

Illi.

אָנַח אָנַח Anach. Suſpirare. ingemiſcere. vt Exo. 2. et ĩgemiſcentes filii iſrael propter opera vociferati ſunt. & Prouer. 29. Cum impii ſumpſerit principatum: gemet populus. & Eſa. 24. Ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Thren. 1. Sacerdotes eius gemẽtes. & in eodẽ audierũt quia ingemiſco ego. Ezech. 21. Ingemiſce in contritione lumborum. Ioelis. 1. Quid ingemuit animal. & ide אֲנָחָה Anacha. ideſt gemitus: vel ſuſpirium. Iob. 3. Anteꝗ̃ comedam ſuſpiro. pro quo in hebreo habetur. Ante cibum meum ſuſpiriũ meũ venit. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. & Ps. 6. Laboraui in gemitu meo. & Eſa. 35. fugiet dolor & gemitus. & in plurali. אֲנָחוֹת Anachoth. vt Thren 1. Multi enim gemitus mei.

Ingemiſcere. Gemere. אֲנָחָה Suſpiriũ. Gemitus. אֲנָחוֹת Gemitus.

אֲנַחְנוּ אֲנַחְנוּ Anachnu. Nos. vt Ps. 19. Nos autem ſurreximus & erecti ſumus. & aliquando ſcribitur ſine aleph. et dicitur. נַחְנוּ Nachnu. vt Thren. 3. Nos iniqꝫ egimus et ad iracundiam prouocauimus.

Nos. נַחְנוּ Nos.

אֲנִי אֲנִי Ani. ego. vt Geñ. 15. Ego dominus qui eduxi te de vr chaldeorum. & in plurali אֲנוּ ánu ſiue אֲנַחְנוּ Anachnu. ideſt nos vt ſupra dictũ eſt. & hec tria pronomina. ſ. ego tu. ille. variantur in hebreo per omnes caſus. alia vero nomina ſunt in declinabilia & inuariabilia. Sed vtuntur quibuſdam articulis ad denotandum caſus. vt dictum fuit in p̄cedenti tractatu de gramatica hebraica: vbi poſite ſunt variationes pronominum per omnes caſus tã in ſingulari ꝗ̃ in plurali. Item אֳנִי Oni. nauis. vt Eſa. 33. Non tranſibit ſuper eum nauis remigum. Ponitur etiã pro claſſe vt. 3. Reg. 9. Claſſẽ quoqꝫ fecit rex Salomon. Scribitur etiam cum he in fine. & dicitur אֳנִיָּה Onia. vt Ione. 1. Et inuenit nauem euntem in tharſis. & in plurali. אֳנִיּוֹת Onioth. i. Naues. Ps. 103. Illic naues ptrãſibunt. & Eſa. 23. vlulate naues maris.

Ego. אֲנַחְנוּ Nos. אֳנִי Nauis. Claſſis. אֳנִיָּה Nauis. אֳנִיּוֹת Naues.

אֲנָךְ אֲנָךְ Anach. litum. i. linitũ. ſiue trulla cementarii qua liniunt parietes. Amos. 7. Et ecce dñs ſtans ſuper murum litum & in manu eius trullam cementarii. vbi pro trulla cementarii ponitur in hebreo eadem dictio que ponitur pro lito. Et in eo. Quid tu vides amos & dixi trullam cementarii. Et in eodẽ. Ecce ponam trullam in medio populi mei iſrael. Et ſolum inuenitur in locis predictis. Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat lapidem plumbeum vel ſtãneum quo cementarii vtuntur ne edificium ſit tortuoſum: quia in lingua punica vel arabica ſtannum dicitur אֲנָךְ Anach. & ſic legunt. Ecce dominus ſtans ſuper murum ſtanneum: ideſt edificatum cum tali inſtrumento: & in manu eius ſtannum ideſt lapidem ſtanneum. & ſic in ſequentibus.

Litum. Trulla cementarii. Stannum

אָנֹכִי אָנֹכִי Anochi. ego. vt Geñ. 15. Ego ꝓtector tuus. & Exo. 20. Ego ſum dominus deus tuus.

Ego.

אָנַס אָנַס Anas. cogere. compellere. vim facere: difficile ſiue impoſſibile eſſe. Eſter. 1. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. & in lingua chaldaica ſignificat difficile ſiue impoſſibile eſſe. Dañ. 4. Et omne ſacramentum nõ eſt impoſſibile tibi. & aliqui hebrei legunt. non eſt occultum ſiue coopertum tibi.

Cogere. Impoſſibile eſſe.

אָנַף אָנַף Anaph. indignari. ſiue iratum eſſe. vt Deut. 1. Cum mihi quoqꝫ iratus deus propter vos dixerit. & Ps. 2. Nequando iraſcatur dominus. inde אֲנָפָה Anapha. Nomẽ auis in lege prohibite. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit charadrion. vt Leuit. 11. Erodionem & charadriõ iuxta genꝰ ſuũ. & aliq hebrei dicũt ꝙ ſignãt q̃ddã genꝰ milui.

Iraſci. אֲנָפָה Charadriõ

אָנַק אָנַק Anac. ingemiſcere. dolere. mugire. vel clamare pre dolore. Ezech. 8. Super frontes virorum gementiũ & dolentium. Et in eo. 24. Ingemiſce tacens. Hiere. 51. Et in omni terra eius mugiet vulneratus. & inde אֲנָקָה Enca: ſiue אֶנְקַת Encath. ideſt gemitus. Ps. 101. Vt audiret gemitus compeditorum. Inde אֲנָקָה Anaca ſignificat quoddam animal: pro quo beatus Hieronymus tranſtulit mygale. Leuit. 11. Mygale chameleon & ſtellio. Et aliqui hebrei dicũt ꝙ ſignificat quoddam genus reptilium quod ſemper gemit vel clamat: dictum a verbo ſupradicto.

Gemere. Ingemiſcere. Mugire. אֲנָקָה Gemitus. אֲנָקָה Mygale.

אָנַשׁ אָנַשׁ Anas. deſperare. dolere. infirmari. vt. 2. Reg. 12. Percuſſitqꝫ dominus paruulum quem peperit vxor vrie dauid & deſperatus eſt. & Ps. 68. Improperium expectauit cor meum & miſeria. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Opprobrio contritum eſt cor meum & deſperatus ſum. Et inde אָנוּשׁ Anus. ideſt violentus, grauatus. inſcrutabilis. inſanabilis. deſperatus. vt Iob. 34. Violenta ſagitta mea abſqꝫ vllo peccato. & Eſa. 17. Et dolebit grauiter. Hiere. 17. Prauum eſt cor hominis & inſcrutabile. Et in eo. 30. Inſanabilis eſt fractura tua. & in eodem inſanabilis eſt dolor tuus. Et in genere feminino אֲנוּשָׁה Anuſa. Mich. 1. Quia deſperata eſt plaga eius. Item אֱנוֹשׁ Enos. homo. vt quidam volunt a ſuperiori dictione deriuatum eo ꝙ in preſenti vita ſemper eſt in miſeriis & doloribus. Ps. 102. Homo ſicut fenũ dies eius. & Eſa. 51. Quis es tu vt timeas ab homine mortali. & Hiere. 17. Et diem hominis nõ deſideraui. Sed hebrei in hoc loco legunt אָנוּשׁ Anus: ſicut ſupra: & ſic legunt. & diem deſperationis vel infirmitatis vel doloris nõ deſideraui: ſcilicet cõtra ſuos aduerſarios & perſecutores: quia non appetebat vindictam. poteſt etiam ſupradicta dictio אֱנוֹשׁ Enos. deriuari a verbo נָשָׁה Naſa que ſignificat obliuionem: & additur aleph in prĩcipio huius dictionis Enos ſicut in multis nominibus deriuatiuis. Et idem dicit euſebius in libro de preparatione euangelica. Et allegat illud pſi. 8. Vbi dicitur. Quid eſt homo quod memor es eius. vbi pro homine ponitur enos. q. d. quid eſt iſte oblitus ſiue obliuioſus ꝙ memor es eius. Eſt ẽt nomẽ propriũ enos filii ſeth. vt habetur Geñ. 5. & 1. Paralip. 1. Et in plu. אֲנָשִׁים Anaſim. i. hoĩes. aut viri. vt Geñ. 18. Apparuerũt ei tres viri ſtãtes prope eũ. Et in eo. 19. Viri ciuitatis vallauerũt domũ illius. 1. Re. 25. Hoĩes iſti boni ſatis fuerũt nobis. & Iob. 4. Quãdo ſolet ſopor occupare hoĩes. & ponitur אֱנוֹשׁ Enos in ſingulari pro plurali. vt Ps. 9. Vt ſciant gentes quoniam homines ſunt. Et in lingua chaldaica dicitur אֱנָשׁ. ſiue אֱנָשָׁא Enaſa. ideſt homo ſiue homines. Dañ. 2. Non eſt homo ſuper terram qui ſermonem tuum rex poſſit interpretari. Et in eodem. In quibus habitant filii hominum. Et in genere feminino amittit aleph. & dicitur נָשִׁים Naſim. i. mulieres: ſiue vxores. vt Exo. 1. Non ſunt hebree ſicut egyptie mulieres. & Deut. 17. Nõ hẽbit vxores plurimas. & Eſa. 3. Et mulieres

Deſperare. Miſeria. אָנוּשׁ Violentus. Grauiter. Miſerabilis. Inſanabilis. אֲנוּשָׁה Deſperata. אֱנוֹשׁ Homo. אָנוּשׁ deſperatio. Enos. אֲנָשִׁים Viri. Homines. אֱנוֹשׁ Homines. אֱנָשׁ Homo. אֱנָשָׁא Homines. נָשִׁים mulieres.

dominate ſunt eis.

אַנְתְּ אַנְתְּ Anthe. in lingua chaldaica eſt pronomen ſecunde perſone. ideſt tu. Dañ. 2. Tu rex cogitare cepiſti in ſtratu tuo.

Tu.

אָסָם אָסָם Aſam. celariũ: ſiue horreum. & inuenitur tantum in numero plurali. Deut. 28. Emittet dominus benedictionem ſuper cellaria tua. & Prouer. 3. & implebũtur horrea tua ſaturitate.

Celaria.

אָסוֹן אָסוֹן Aſon. Periculũ ſiue mors. Geñ. 42. Ne forte in itinere quicꝗ̃ patiatur mali. pro quo he. le. Ne forte in itinere accidat ei periculum ſiue mors. Et in eo. 44. Si tuleritis & iſtum & aliquid ei in via contigerit. ideſt aliquid periculi vel infortunii ei cõtigerit. Exo. 21. Si autem mors fuerit ſubſecuta: reddet animam pro anima.

quicꝗ̃ mali Periculũ. Mors.

אָסַף אָסַף Aſaph. congregare. colligere. contrahere. retrahere. reuocare. auferre. diſperdere. Geñ. 49. Congregamini & audite filii iacob. & Nu. 11. Congrega mihi ſeptuaginta viros. Et in eodem congregãs ſeptuaginta viros de ſenioribus iſrael. Hiere. 10. Congrega de terra confuſionem tuam. Mich. 2. Congregatione congregabo iacob totum te. Item ſignificat colligere. vt Geñ. 49. Collegit pedes ſuos ſuper lectum. Nu. 19. Colliget autem vir mũdus cineres vacce. Et in eo. 20. Pergat inquit aaron ad populos ſuos. Pro quo hebrei legunt. colligatur Aaron ad populos ſuos. Et in eo. & Aaron colligetur & morietur ibi. Et in eo. 31. Et ſic colligeris ad populum tuum. Iudi. 19. Nulluſqꝫ ſub tectum ſuum nos vult recipere. vbi ponitur in hebreo colligere pro recipere. 4. Reg. 22. Idcirco colligam te ad patres tuos: & colligeris ad ſepulchrum tuum in pace. & Eſa. 10. Sicut colliguntur oua que derelicta ſunt. Et in eo. 57. Viri miſericordie colliguntur: a facie enim malitie collectus eſt iuſtus. & inde feſtũ tabernaculorum vocatur אָסִיף Aſiph. A colligendo eo ꝙ in eo tempore colligebantur fructus & reponebantur in horreis. Exo. 23. Solẽnitatẽ quoqꝫ in exitu anni quando congregaueris omnes fruges tuas de agro. Et inde אֹסֶף óſeph ſiue אֲסִיפָה Aſipha. ideſt collectio. & in plurali. אֲסֻפּוֹת Aſuphoth. ſiue אֲסֻפִּים Aſuphim. ideſt collectiones vel congregationes. Et accipitur etiam pro concilio quod eſt collectio vel congregatio plurimorum. vt. 1. Paralip. 26. In qua parte domus erat ſeniorum concilium. Et in eo. Vbi erat concilium bini & bini. Eccl's. 12. Que per magiſtrorum concilium data ſunt a paſtore vno. Et inde illa pars exercitus que nouiſſime proficiſcebatur in caſtris dicitur מְאַסֵּף Meaſeph. i. recolligens. quia recolligebat omnes qui diſperſi erant & errauerant per viam. Nu. 10. Nouiſſimi caſtrorum omnium profecti ſunt filii dã. pro quo he. le. Et profectum eſt vexillum caſtrorum tribus dã recolligens omnia caſtra. & Ioſ. 6. Reliquum vulgus arcam ſequebatur. pro quo he. le. & recolligens. & aliqñ duplicantur due vltime littere principales. & dicitur אֲסַפְסֻף Aſaphſuph. ideſt vulgus promiſcuũ quod ſe miſcuerat & recollegerat cum populo iſrael qñ egreſſi ſunt de egypto. vt Nu. 11. Vulgꝰ quipe promiſcuum quod aſcenderat cum eis flagrauit deſiderio. Item אָסַף Aſaph. ſignificat contrahere vel retrahere. vt. 1. Reg. 14. Contrahe manum tuam. &. 2. Reg. 10. Cõtraxit omnem iſraelem & tranſiuit iordanem. Ioelis. 2. Et ſtelle retraxerunt ſplendorẽ ſuũ. Itẽ ponitur pro reuocare. vt Nu. 11. Reuerſuſqꝫ eſt moyſes & maiores natu iſrael in caſtra. pro quo he. le. Collectus ſiue reuocatuſqꝫ eſt moyſes. Et in eo. 12. Separetur ſeptẽ diebus extra caſtra & poſtea reuocabitur. Et in eo. Donec reuocata ẽ maria. Significat ẽt curare vel ſanare hoĩem leproſum eo quod leproſus habitat extra ciuitatẽ. 4. Reg.

Cõgregarẽ. Colligere. אָסִיף Tẽpus quo fructus colliguntur. אֹסֶף אֲסִיפָה אֲסֻפּוֹת אֲסֻפִּים Cõcilium מְאַסֵּף Nouiſſimi recolligẽs Reliquum vulgus. אֲסַפְסֻף Vulgus ꝓmiſcuum. Cõtrahere Retrahere Reuocare.

5. Profecto curaſſet eũ a lepra quã habet. Et ĩ eo. Quia iſte miſit ad me vt curẽ hoĩem a lepra ſua. Et in eo. Et curaret me. Itẽ ponitur pro auferre: quod eſt idem quod retrahere vt Geñ. 30. Abſtulit deꝰ opprobriũ meũ. i. retraxit. et Iob. 27. Diues cũ dormierit nihil ſecũ auferet. Ps. 103. Auferes ſpm̃ eorũ & deficiẽt. & Eſa. 16. Et auferetur letitia & exultatio de carmelo. Signãt ẽt perire vel diſperdere: aut cõſumere. vt Iudi. 18. Et ipſe cũ omni domo tua pereas. 1. Reg. 15. Diſcedite ab amalech ne forte inuoluã te cũ eo. pro quo hebrei legũt. Ne forte diſperdã te cũ eo. Hiere. 8. vbi nos legimus congregans congregabo eos. hebrei legũt diſperdẽs diſperdam eos. ſiue cõſumens conſumã eos. Et ſil'r. Sopho 1. vbi dicitur cõgregãs congregabo oĩa. pro quo he. le. conſumẽs conſumã oĩa. Et ſic infra eo. cap̄. vbi dicitur congregans hominem & pecus. Congregans volatilia celi.

Curare. Auferre. Perire. Diſperdere Cõgregare

אָסְפַּרְנָא אָסְפַּרְנָא Aſparna. in lingua chaldaica ſignãt diligẽter ſiue feſtinãter aut ſtudioſe. Eſdre. 5. Et opus hoc diligenter ſtruatur. Et in eo. 6. Studioſe ſumptus dentur viris illis. Et in eo. Diligenter executi ſunt.

Diligẽter. Studioſe.

אָסַר אָסַר Aſar. vincire. ligare. cõſtringere. obligare Geñ. 42. Frater veſter vnus ligetur in carcere. Et in eo. Et ligans illis preſentibus. Iudi. 16. Vinxit eum latẽtibus apud ſe inſidiis. Et in eodẽ ſaltẽ indica mihi quo ligari debeas. Et in eo. Quibus rurſum dalila vinxit eũ. 4. Reg. 13. Vinxitqꝫ eum pharao nechao in rebla. Signãt ẽt cõſtringere ſiue obligare. vt Nu. 30. Aut ſe cõſtrinxerit iuramento. Et ĩ eo. Et iuramentũ quo obligauit aĩam ſuã. Itẽ ſignãt iungere currum vel quadrigã aut plauſtrum. ꝙ eſt idem quod ligare. vt Geñ. 47. Iuncto ioſeph curru aſcendit obuiã prĩ. & Exo. 14. Iũxit ergo currũ & oẽm populũ ſuũ aſſumpſit ſecum. & 1. Reg. 6. Et duas vaccas fetas quibus non eſt impoſitum iugum iungite in plauſtro. Et quia currus & quadrige ligabantur ad preliandum: ideo aliquando ſignificat diſponere prelium: aut incipere prelium. vt. 3. Reg. 20. Et ait quis incipiet preliari. & inde אָסִיר Aſir. ſiue אָסוּר Aſur ideſt vinctus vel ligatus. vt Iudi. 15. Non te occidemus ſed vinctum trademus. Hiere. 40. Quando tulit eum victum catenis in medio omnium. Et in plurali. אֲסוּרִים Aſurim. ſiue אֲסִירִים Aſirim. vt Geñ. 39. Traditqꝫ ioſeph in carcere vbi vincti regis cuſtodiebantur. Et in eo. Qui tradidit in manu illius vniuerſos vinctos qui in cuſtodia erant. Ps. 67. Qui educit vinctos in fortitudine. Eſa. 14. Vinctis eiꝰ nõ aperuit carcerem. Zach. 9. Tu quoqꝫ in ſanguine teſtamenti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo non eſt aqua. Significat etiam אֱסוּרִים Aſurim. ſiue אֱסוּרֵי Aſure ligaturas ſiue vincula. vt Iudi. 15. Ita vincula quibus ligatus erat diſſipata ſunt & ſoluta. Eccl's. 7. Vincula ſunt manus eius. Et quandoqꝫ deponit aleph. Eccl's. 4. Quod de carcere cateniſqꝫ interdum quis egrediatur ad regnum. vbi ponitur הַסּוּרִים Haſurim pro הָאֲסוּרִים Haaſurim. inuenitur etiam אֲסֻרוֹת Aſuroth. in feminina terminatione. vt. 2. Reg. 3. Manus tue ligate non ſunt. Et inde מֹסֵרוֹת Moſeroth. ideſt ligature ſiue vincula. vt Iob. 39. Et vincula eius abſoluit. Ps. 106. Et vincula eorum dirupit. & Ps. 105. Dirupiſti vincula mea. Et inde carcer dicitur בֵּית הָאֲסוּרִים Beth haaſurim. ideſt domus vinctorum. vt Iudic. 16. Et clauſum in carcere molere fecerunt. Et in eo. qui adductus de carcere ludebat ante eos. Et inde אֱסָר Eſar. ideſt vinculum. ſiue edictũ aut conſtitutio. Dañ. 6. Locuti ſunt regi ſuper edicto.

Ligare. Vincire. Cõſtrĩgere Obligare. Iungere. Incipere prelium. אָסִיר אָסוּר Vinctus. אֲסוּרִים אֲסִירִים Vincti. אֱסוּרִים Vincula. Carcer. הַסּוּרִים הָאֲסוּרִים אֲסֻרוֹת Ligature. מֹסֵרוֹת Vincula. Carcer. אֱסָר Edictũ.

אָע אָע Aa ſiue אָעָא Aaa. in lingua chaldaica ſignificat lignũ. Eſdre. 5. Et ligna ponantur in parietibus.

אָעָא Lignum.

אַף אַף Aph. etiam. quoqꝫ. attamen. etenim. quantomagis. ira. naris. Leuit. 26. Ego quoqꝫ hec faciã vobis. Et in

Quoqꝫ.

eodem. Attamen etiã cum eſſent in terra hoſtili nõ penit⁹ abieci eos. Ps. 96. Etenim correxit orbẽ terre: qui nõ cõmouebitur. Iob. 4. Quantomagis hi qui habitant domos luteas. Et qñ preponitur ei lr̃a he & dicitur. הַאַף Haaph. tunc eſt aduerbiũ interrogandi: vel dubitandi. pro quo in tranſlatione nr̃a ponitur nunquid. vt Geñ. 18. Nũquid perdes iuſtũ cũ impio. Sed hebrei legunt: nunquid ẽt perdes iuſtũ cũ impio: & qñ iũgitur ei hec dictio. כִּי chi. & dicitur אַף כִּי Aph chi. tunc ſignificat. itaq̧. ſiue quantomagis. vt Geñ. 3. Cur precepit vobis deus vt nõ comederetis ex oĩ ligno paradiſi. Pro quo aliqui hebrei legũt. Itaq̧ precepit vobis deus vt non comederetis ex omni ligno paradiſi. Tranſlatio chaldaica trãſtulit vere. & queſitiue. q. d. Es ne verũ quod precepit vobis deus vt nõ comederetis ex omni ligno paradiſi. Sed cõmuniter ſignificat quãtomagis. vt. 3. Reg. 8. Quãtomagis dom⁹ hec quã edificaui tibi. & Iob. 25. Quãtomagis homo putredo & filius hominis vermis. Et in eo. 9. Quantus ergo ſum ego vt reſpondeam ei. Pro quo hebrei legunt. Quantomagis vt ego reſpondeam ei. Prouer. 11. Si iuſtus in terra recipit: quantomagis impius & peccator. Item אַף Aph. ideſt ira vel furor. Iob. 36. Simulatores & callidi prouocant iram dei. Ps. 6. Domine ne in furore tuo arguas me. & Ps. 77. Et ira dei aſcendit ſuper eos. Ps. 94. Quia iuraui in ira mea ſi introibũt in requiem meã. & Ps. 137. Et ſuper iram inimicorum meorum extendiſti manum tuã. Significat etiã faciem ſiue vultum: vt Geñ. 2. Et inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vite. Et in eo. 3. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. & in lingua chaldaica ſcribitur aliqñ cũ littera nũ in medio. Dañ. 2. Et cecidit in faciem ſuam. Significat etiam nares: vel naſum. vt Ps. 114. Nares habent & non odorabunt. Canti. 7. Naſus tuus ſicut turris libani. Eſa. 2. Quieſcite vos ab homine cuius ſpirit⁹ in naribus eius eſt. & in plurali. אַפַּיִם Apaim. i. furores: vel nares: aut facies. Et cũ premittitur ei dictio אֶרֶךְ erech. ideſt longus: & dicitur אֶרֶךְ אַפַּיִם erech apaym. interpretatur longanimis. i. tardus ad iram. vt Ps. 102. Longanimis & multũ miſericors. Et aliqñ interpretatur patiẽs: vt Exo. 34. Patiens & multe miſerationis ac verax. Et econtrario qñ premittitur ei קְצַר ceſar. i. curtus: vel breuis: & dicitur קְצַר אַפַּיִם Ceſar apaim. tunc ſignificat iracundũ. i. breuis vel facilis ad iram. Prouer. 14. Impatiens operabitur ſtultitiam. & etiam dictio אַפַּיִם Apaim ponitur pro triſti vel triſtitia. vt. 1. Reg. 1. Anne aũt dedit vnam partem triſtis.

אָפַף Aphaph. circũdare. vt Ps. 17. circũdederũt me funes mortis. & Ps. 39. Qm̃ circumdederunt me mala: quorum non eſt numerus.

אָפַד Aphad. cõſtrigere. aſtrigere. cigere. Exo. 29. Q̃d cõſtringes baltheo. & Leuit. 8. Quod aſtringens cingulo aptauit rationali. & inde dicitur אֵפוֹד Ephod. i. ſuperhumerale. eo quod cõſtringebatur cũ rationali. vt Exo. 28. facies aũt ſuperhumerale. Et in eo. Et ſtringatur rationale anulis ſuis cũ anulis ſuphumeralis vita hyacithina vt maneat iunctura fabricata: & a ſe inuicem rationale & ſuphumerale nequeant ſeparari. Et aliqñ ponitur in tranſlatiõe nr̃a. pro baltheo: vel cingulo. vt Leuit. 8. In locis ſupradictis. Significat ẽt veſtimentũ ſiue ornamentũ quoddã ſic nominatũ. vt. 2. Reg. 6. Porro dauid erat accinctus ephod lineo Et recipit in fine. he vel thau. & dicitur אֲפֻדָּה aphuda. ſiue אֲפֻדַּת aphudath. vt Exo. 28. Ipſa quoq̧ textura & cũcta operis varietas erat ex auro. & Eſa. 30. Et veſtimẽtũ cõflatilis auri tui. vbi ponitur ꝓ veſtimẽto. & ĩde deriuatur אַפַּדְנוֹ Apadno. Dañ. 11. Et figet tabernaculũ ſuũ apedno ĩter duo maria. pro quo in hebreo eſt. Et figet tabernacula apedno inter duo maria. Et dicunt hebrei quod apedno ſignificat ornamentum ſuum. & ſic ipſi legunt: & figet tabernacula ornamenti ſui inter duo maria.

אָפָה Apha. coq̃re. vt Geñ. 19. Et coxit azyma: & comederunt. Exo. 12. Coxeruntq̧ farinã quã dudũ de egypto cõſperſam tulerant. Exo. 16. Coquite que coquẽda ſunt. & cõiter accipitur pro coctione panis. Et inde אֹפֶה ophe. i. panificus ſiue piſtor. vt Geñ. 40. Pincerna regis egypti & piſtor. & in plurali. אֹפִים ophim. In eodem. Videns piſtorum magiſter ꝙ prudenter ſomniũ diſſoluiſſet. Hiere. 37. Et daretur ei torta quottidie panis excepto pulmẽto. Pro q̃ he. le. Et daretur ei torta quottidie panis de vico piſtorũ. & in ge. fe. אֹפוֹת ophoth. 1. Re. 8. Filias quoq̧ veſtras faciet ſibi vnguentarias & focarias & panificas. Et inde מַאֲפֶה Maaphe. i. coctura: ſiue coctũ. vt Leuit. 2. Cum aũt obtuleris ſacrificiũ coctũ in clibano. & aliqñ ſcribitur ſine aleph & cũ tau in principio & nũ in fine. vt Leuit. 6. Offeret aũt eã calidam. & ſequitur in hebreo. Coctã oblationẽ minutatim diuiſam. vbi ponitur. תֻּפִינֵי thuphine. in numero. plu. quia ſecundum hebreos duplici coctione coquebatur. Itẽ אֵפֹה Epho ſiue אֵפוֹא Epho. i. vbi. de quo vide ſupra in dictiõe. אֵיפֹה Epho cum iod in medio dictionis.

אֹפֶל Ophel. tenebroſũ: ſiue caliginoſum. caligo. tenebre: aut ſerotinũ. Iob. 3. Noctẽ illã tenebroſus turbo poſſideat. Et ĩ eo. 23. Nec faciẽ meã opuit caligo. et Amos. 5. Et caligo & nõ ſplendor in ea. & qa caligo eſt cã timoris vel horroris ideo ponitur pro horrore: vt Iob. 10. vbi dicitur. Sed ſempiern⁹ horror ĩhabitat. & recipit in fine. he. & dicitur. אֲפֵלָה Aphela. Prouer. 7. In noctis tenebris & caligine. & Ioelis. 2. Dies tenebrarũ & caliginis. Et quandoq̧ recipit mem in principio. & dicitur. מַאְפֵּל Maaphel. vt Ioſue. 24. Et poſuit tenebras inter vos & egyptios. Significat etiam ſerotinũ eo quod diu ocultatur ſub terra & ẽ in tenebris. Exo. 9. Triticum & far non ſunt leſa: quia ſerotina erant. vbi ponitur אֲפִילֹת Aphiloth. & Hiere. 2. Nunquid ſolitudo factus ſum iſraeli aut terra ſerotina. vbi ponitur מַאְפֵּלְיָה Maaphelia. tamen hebrei primam ſignificationem ſequentes legunt. aut terra tenebroſa vel caliginoſa.

אֹפַן Ophan. ſiue אוֹפַן ophan. rota. Exo. 14. Et ſubuertit rotas curruũ. Et in hebreo eſt in numero ſingulari. ſ. ſubuertit rotã curruũ. Sed in hebreo aliqñ põitur ſingulare ꝓ plurali & ecõuerſo. Eſa. 28. nec rota plauſtri ſup cymĩũ circuibit. Ezech. 1. Apparuit rota vna ſup terrã. Et in eo. quaſi ſit rota ĩ medio rote. Et in eo. 10. Et rotas iſtas vocauit volubiles audiẽte me. pro q̃ in hebreo ẽ rotã vocauit volubilẽ in aurib⁹ meis. i. audiẽte me. & in plu. אֹפַנִּים ophanim. i. rote. vt in eo. 1. Et aſpectus rotarũ et opus earũ. Et in eo. Sp̃us eñ vite erat in rotis. Sign̄at ẽt tp̃s opportunũ vel congruum ad aliq̃d loquẽdũ vel operãdũ. vt Prou. 25. Mala aurea in lectis argenteis: q loq̃tur verbũ in tpe ſuo. vbi ꝓ eo quod in lr̃a nr̃a eſt in tpe ſuo in hebreo ponitur. אָפְנָיו Ophnau. Et in iſta ſignificatione ſolum inuenitur in loco predicto.

אָפֵס Aphes. deficere. finiri: conſumari. complere. Geñ. 47. Quare morimur corã te deficiente pecunia. Et in eo. Si preciũ nõ habetis. Pro quo in hebreo eſt. Si deficit argentũ vel pecunia. Eſa. 16. Finitus eſt puluis. Pſal. 76. aut in finẽ miſericordiã ſuã abſcindet. Pro q̃ btũs Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit. ergo ne compleuit vſq̧ in finem miſericordiam eius. & inde. אֶפֶס ephes. ideſt defectus. terminus. finis. nihilum. non. ſed. veruntamen. Prouer. 26. Cum defecerint ligna extinguetur ignis. Eſa. 5. Agrum agro copulatis vſq̧ ad terminum loci. Amos. 6. Et reſpondebit finis eſt. Et in plurali.

אַפְסֵי Aphſe. ideſt termini vel fines. vt. Ps. 2. Et poſſeſſionẽ tuam terminos terre. Et p̃s. 66. Et metuant eum omnes fines terre. Item אֶפֶס ephes. ideſt non ſiue nihilum. vt Eſa. 40. Quaſi nihilum & inane reputate ſunt ei. Et in eodẽ. 45. Quoniam abſq̧ me non eſt deus. & in eo. & nõ eſt deus abſq̧ me. & in eo. 47. Et non eſt preter me alius. Et in eo. 52. Ecce accola veniet qui non erat mecum. et in eo. Et aſſur abſq̧ vlla cauſa calũniatus eſt eum. pro quo hebrei legunt. Et aſſur pro nihilo calũniatus eſt eum: quod eſt idem ſenſus. Item ſignificat. ſed. verũtamen. caue ne. vt Nu. 13. Sed cultores fortiſſimos habet. Et in eo. 22. Caue ne aliud quam precepero tibi loquaris. 3. Reg. 12. Verũtamen quia blaſphemare feciſti inimicos nomen domini. Et quia vt ſupra dictum eſt: ſignificat terminum vel finem alicuius rei: Et talus eſt terminus vel finis corporis humani: inde dicitur. אָפְסַיִם Aphſaim. ideſt tali. vt Ezech. 47. Et traduxit me per aquam vſq̧ ad talos.

אֶפַע Apaa. Nihil ſiue id quod nõ eſt. vt Eſa. 41. Ecce vos eſtis ex nihilo: & opus veſtrum ex eo quod non eſt. et ſolum inuenitur in predicto loco. Et cum ſcribitur cum littera he in fine & dicitur. אֶפְעֶה Epheh. tunc ſignificat viperam. vt Iob. 20. Et occidet eum vipere lingua. et Eſa. 30. Vipera & regulus volans.

אָפַק Aphac. continere ſe. vel cohibere. Confortari. Geñ. 43. Rurſumq̧ lota facie egreſſus continuit ſe. Et in eo. 45. Nõ ſe poterat vltra cohibere ioſeph. & Eſa. 63. Multitudo viſcerum tuorum & miſerationum tuarũ ſuper me continuerunt ſe. Et in eodẽ. 64. Nunquid ſuper iis continebis te domine. 1. Reg. 13. Neceſſitate compulſus obtuli holocauſtum domino. pro quo hebrei legunt. Et confortatus ſum & obtuli holocauſtum domino. Eſter. 5. Et diſſimulata ira reuerſus in domum ſuam. Inde. אָפִיק Aphic. i. fortis decurſus. fluctus. torrens. riuus. fons. Iob. 6. ſicut torrens qui raptim tranſit in conuallibus. & in plura. אֲפִיקִים Aphicim. Ps. 125. Sicut torrens in auſtro. quod in hebreo legitur in plurali ſcilicet ſicut torrẽtes vel riuuli in auſtro. et Eſa. 8. Et aſcendet ſuper omnes riuos eius. & Ezech. 35. Atq̧ in torrentibus interfecti gladio cadent. Ioel. 3. Et ſuper omnes riuos iuda ibunt aque. Item ponitur pro fontibus. Ps. 17. Et apparuerũt fontes aquarum. Et p̃s. 41. Sicut ceruus deſiderat ad fontes aquarum. Item ponitur pro rupibus. ut Ezech. 6. Hec dicit dominus deus montibus & collibus rupibus & vallibus. Et in eo. 31. Et in vniuerſis rupib⁹ terre. Tamẽ hebrei in hiis duobus locis pro rupibus legũt rupturis terre: vbi torrentes vel riui decurrunt. Accipitur etiam pro fortibus. vt Iob. 12. vbi nos habemus & eos qui oppreſſi ſunt releuat: ibi hebrei legũt: & cingulũ fortiũ diſſoluit. Item ponitur pro fiſtulis eris vel ferri: eo quod ſunt fortiſſime. Iob. 4. Oſſa eius velut fiſtule eris.

אֵפֶר Epher. cinis. fauilla. vt Geñ. 18. Cũ ſim puluis & cinis Ps. 101. Quia cinerem tanq̧ panem manducabã. Iob 42. Et ago penitentiã in fauilla & cinere. Ponitur ẽt pro puluere. vt. 3. Re. 20. Et mutauit aſperſione pulueris os & oculos ſuos. & in eo. At ille ſtatim abſterſit puluerem de facie ſua. Sed in iſtis duobus locis predictis pro puluere in hebreo habetur. אֲפֵר Apher. & dicũt hebrei quod ſign̄at velamen ſiue tegumẽtũ. Et ſic legunt. Et mutauit ſe velamine ſiue tegumẽto ſup oculos ſuos. Et ĩ eo. At ille abſtulit velamen ſiue tegumentum ab oculis ſuis. Et ſecundum hebreos inde deriuatur. אַפִּרְיוֹן Apirion. i. tabernaculum vel lectica cortinis velata. Pro quo in nr̃a trãſlatione ponitur ferculũ. Canti. 3. Ferculũ fecit ſibi rex Salomon de lignis libani. Item. אוֹפִיר Ophir. filius fuit Iectan. vt habetur Geñ. 10. Is ſortitus eſt terram ditiſſimã in india vbi multum aurũ inuenitur & ab eo illa terra nomen accepit: et vocata eſt. אוֹפִיר Ophir: vt. 3. Reg. 9. Qui cũ veniſſent in ophir ſumptum inde aurum quadringentorũ viginti talẽtorũ detulerũt ad regẽ ſalomonẽ. Iob. 28. Nõ comparabitur tinctis indie coloribus. ubi pro india ponitur ophir. Et ẽt ponitur ꝓ auro obrizo. vt Eſa. 13. Precioſior erit vir auro & homo mundo obrizo. Et Iob. 22. Et pro ſilice torrentes aureos.

אַפְּתוֹם Apethos. in lingua chaldaica ſignificat preceptũ ſiue ſtatutũ. Eſd. 4. Et vſq̧ ad reges hec noxa ꝑueniet. pro quo he. le. Et precepto vel ſtatutis regũ nocet. & ſolum inuenitur in predicto loco.

אָץ As. inſtanter hortari. cogere. feſtinare. De quo vide ſupra in dictione אוּץ Os.

אֶצְבַּע Eſbaa. digitus. de quo vide infra in dictione צֶבַע Sebaa.

אָצַל Aſal. Reſeruare. vl' ſeparare. auferre. dimittere. Geñ. 27. Nunquid nõ reſeruaſti & mihi bñdictionẽ. Nu. 11. Et auferam de ſpiritu tuo tradãq̧ eis. Et in eo. Auferẽs de ſpiritu qui erat in moyſe: & dans ſeptuagĩta viris. Eccl's. 2. Et oĩa que deſiderauerũt oculi mei nõ negaui eis. Pro q̃ hebrei legunt. Et oĩa que deſiderauerũt oculi mei non ſeparaui vel nõ abſtuli ab eis. Ezech. 42. Propterea eminebant de inferioribus & de mediis a terra. vbi pro eo quod in lr̃a nr̃a eſt eminebant in hebreo habetur. נֶאֱצָל Neeſal. quod eſt verbũ paſſiuũ prime cõiugatiõis. Pro quo he. le. ꝓpterea ſeparabatur vel ſeparatũ erat de inferioribus. Et inde אֲצִילָה Aſila. i. diſtantia ſiue ſpatiũ. vt Ezech. 41. Sex cubitorũ ſpacio. Et inde. אֲצִילֵי Aſile. i. ſeparati. vel lõginqui: aut qui ꝓcul receſſerũt. Exo. 24. Nec ſup eos q procul receſſerãt de filiis iſrael miſit manũ ſuã. et Eſa. 41. Et a longinquis eius vocaui te. Tamen hebrei dicũt ꝙ in iſtis duobus locis predictis ponitur pro prĩcipibus vel magnatib⁹: eo q̃d ſunt diuiſi & ſeparati a reliquo vulgo. Itẽ אֵצֶל eſel. i. Prope. iuxta. apud. Geñ. 39. Et ille recuſabat ſtuprũ. Pro q̃ in hebreo ſic habetur. Et non exaudiebat eã: vt concũberet iuxta eã vel apud eã: et vt eſſet cũ ea. ſed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſũ. & Leuit. 6. Et pones iuxta altare. et Ezech. 40. Et limẽ porte iuxta veſtibulũ porte intrinſecus calamo. vno inde אַצִּילוֹת Aſiloth. i. cubiti. Hiere. 38. Sub cubito manuũ tuarum. Pro quo in hebreo eſt ſub cubitis manuum tuarũ. Ezech. 13. Ve qui cõſuunt puluillos ſub omni cubito manus. Et etiam in hoc loco in hebreo eſt in nu. plu. ſ. ſub oĩbus cubitis manus. Nam hec dictio אַצִּילוֹת Aſiloth non inuenitur in hebreo in numero ſingulari in iſto ſignificato. Et dicũt hebrei ꝙ ſign̄at partẽ brachii ab humero vſq̧ ad cubitũ. Nã alias cubit⁹ אַמָּה Amma dicitur.

אָצַר Aſar. recondere. reponere. theſaurizare. vt. 4. Reg. 20. Auferẽtur oĩa que ſunt in domo tua: & q̃ue condiderũt p̃res tui. et Eſa. 23. Nõ condentur neq̧ reponẽtur. & Amos. 3. Theſaurizãtes iniquitates & rapinas in edib⁹ ſuis. Et inde. אוֹצָר Oſar. i. theſaurus vel cellariũ. vt Deut. 28. Aperiet tibi dominus theſaurum ſuum optimũ cellũ. & Nee. 10. ad gazophylaciũ in domo theſauri. & Hiere. 38 Ingreſſus eſt domũ regis que erat ſub cellario. & in plurali אוֹצָרוֹת Oſroth. ſecundũ terminationẽ femininorũ. i. theſauri: vel cellaria: aut celle. vt Ps. 134. Qui producit vẽtos de theſauris ſuis. et. 1. Paralip. 27. Super cellis autem vinariis zabdias Aphonites.

אַקּוֹ Aco. Genus aĩalis ſilueſtris. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit tragelaphum. vt Deut. 14. Bubalũ. tragelaphum. pygargum. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat hircum ſilueſtrem.

אָרַר maledicere

אָרַר Arar.maledicere.execrare.Geñ.5.In terra cui male dixit dñs.&in eo.27 Qui maledixerit tibi ſit ille maledict⁹.Iob.3.Qui maledicũt diei.Et aliqñ ſcribitur cũ ſimplici res.vt Nu.22.Veni igitur & maledic pplo.et in codē. Et maledictus in quē maledicta cõgeſſeris.et Iudi.5.Maledicite terre meroz.Malach.2.Et maledicā benedictionib⁹ veſtris:et maledicā illis. Et inde אָרוּר Arur.i.maledictus.

אָרוּר Maledict⁹

vt Geñ.3.Maledictus eris inter oĩa animātia. Et in eo.49. Maledictus furor eorũ quia pertinax.Hiere.17.Maledict⁹ homo qui cõfidit in hoĩe.et in plurali.אֲרוּרִים Arurim.ſiue מְאָרְרִים Mearerim.i.maledicti ſiue maledicētes. vt Nu.5. Ingredietur aque maledicte in ventrem tuũ. et.1.Reg.26. Maledicti ſunt in cõſpectu dñi.Et inde מְאֵרָה Meera.i.maledictio.pro q̃ trāſlatio nr̃a egeſtatē ſiue penuriā traduxit. vt Prouer.3.Egeſtas a dño in domo ĩpii.et Malach.3.Et in penuria vos maledicti eſtis. Significat ēt ſupradicta dictio cũ ſimplici res Colligere.vel.decerpere fructus.de quo vide infra in dictione אָרָה Ara.

אֲרוּרִים מְאָרְרִים Maledicti מְאֵרָה Egeſtas Penuria. Colligere

אֶרְאֶלָּם Vidētes.

אֶרְאֶלָּם Erelam.videntes.Eſa.33.Ecce vidētes clamabũt foras.hebrei tamē dicũt q̃d אֶרְאֶלָּם Erelam eſt nomen cuiuſdam hierarchie angelorum. et ſic legunt. Ecce angeli eorum clamabunt foras. Beatus vero hieronymus in ſuis explanationibus ſup hoc loco ſic ait. Verbũ hebraicũ arelā p quo aquila ſymmachus & theodotio interpretati ſunt apparebo eis:extremā ſyllabam diuidētes & legētes Are lam: hebrei ſignificare āgelos arbitrãtur: & eſſe prophetiā:poſt vocationē gentiũ & diuitias eccleſie de ſubuerſiōe templi quod flebāt angeli nequaq̃ intus habitātes ſed exeuntes foras.hec hieronymus.

אָרַב Inſidiari.

אָרַב Arab.inſidiari.Deut.19.Siquis aũt odio habens proximũ inſidiatus fuerit vite eius. Ps.10.Inſidiatur in abſcōdito quaſi leo in ſpelũca ſua.Prouer.1. Si dixerint venī nobiſcũ inſidiemur ſanguini.Et in codē.12.Verba ĩpiorum inſidiātur ſanguini.Et ſcribitur aliquādo ſine aleph. vt.1.Reg.15.Vbi dicitur. Et tetendit inſidias in torrente. Vbi ponitur וַיָּרֶב Vaiareb.pro וַיֶּאֱרֹב Vaiaareb. inde אֹרֵב Oreb.i.inſidians.ſiue inſidie.Ioſ.8.Pone inſidias vrbi.Et in codē.Conſurgetis de inſidiis & vaſtabitis ciuitatē.& recipit in fine mem.& dicitur מַאֲרָב Maarab. Ps.10.Sedet in inſidiis cũ diuitibus.& inde אֶרֶב áreb.i.latibulũ vnde proſpicientes inſidiātur.Iob.37.Ingredietur beſtia latibulum ſuũ. et inde אֲרֻבּוֹת Aruboth.i.cataracte ſiue feneſtre ex quibus aliqñ inſidiatur.Geñ.7.Et cataracte celi apte ſunt.Eſa. 60. Et quaſi colũbe ad feneſtras ſuas.Accipitur etiā pro fumario quod eſt foramē ſiue feneſtra quedā.vt Oſee.13. Et ſicut fum⁹ de fumario.vbi pōitur אֲרֻבָּה Arubba in nũero ſingulari.Itē אָרְבּוֹת Arubboth.ponitur pro alliſione.Eſa. 25.Et humiliabit gloriā eius cũ alliſione manuũ eius. Tamen hebrei primā ſignificationē ſequētes legũt.Et hũiliabit gloriā eius cũ inſidiis manuũ eius.Itē אַרְבֶּה Arbbe.locuſta.Exo.10. Ecce ego inducā cras locuſtam in fines tuos. Et in codē. Ventus vrens leuauit locuſtas.

וַיָּרֶב Pro. וַיֶּאֱרֹב אֹרֵב Inſidie מַאֲרָב Inſidie. אֶרֶב Latibulũ. אֲרֻבּוֹת Cataracte. Feneſtre. Fumariũ. אֲרֻבָּה אָרְבּוֹת Alliſio. Inſidie אַרְבֶּה Locuſta.

אַרְבַּע אַרְבָּעָה Quattuor.

אַרְבַּע Arbaa.ſiue אַרְבָּעָה Arbaa.quattuor.vt Geñ.2.Qui inde diuiditur in q̃ttuor capita. Prouer.30. Quattuor ſunt minima terre.Eſa.11.A quattuor plagis terre.

אָרַג Texere. Plectere.

אָרַג Arag.texere.plectere.Exo.35.Et texant oĩa.Iudi.16 Si iquit ſeptem crines capitis cũ licio plexueris.Eſa. 59.Et telas aranee texuerunt.& inde אֶרֶג E'reg.ſiue אֶרֶג áreg.i.tela.ſiue textura.Iudi.16.Extraxit clauũ cũ crinibus et licio.pro quo hebrei legũt.Extraxit clauũ cũ tela & licio. Iob.7.Dies mei velocius tranſierũt q̃ a texente tela ſuccidītur.Et inde. אֹרֵג Oreg.i.textor ſiue texens. Eſa.38.Preſciſſa eſt velut a texēte vita mea.Et in plali אֹרְגִים órguim. 1.Reg.17.Haſtile aũt haſte eius erat quaſi liciatoriũ texentium, Eſa.19.Et texentes ſubtilia, & in genere feminino. אֹרְגוֹת Orgoth. 4. Reg. 23. Pro quibus mulieres texebant quaſi domũculas luci.

אֶרֶג אֶרֶג Tela. אֹרֵג Texens אֹרְגִים Texentes אֹרְגוֹת

אַרְגְּוָן Purpura.

אַרְגְּוָן Argueuan in lingua chaldaica ſignificat purpurā. Dañ.5.Purpura veſtietur.

אַרְגַּז Arca vel capſella.

אַרְגַּז Argaz.Arcula.i.arca paruula.vel capſella.1.Reg.6. Ponetis capſellam ad latus eius.

אַרְגָּמָן Purpura. purpureũ.

אַרְגָּמָן Argaman.purpura ſiue purpureũ. Exo.25. Hyacinthum & purpuram cocũq̃ bis tinctum. Canti. 3.Accenſum purpureum.

אָרָה Metere. Decerpere Colligere. vidēmiare. maledicere.

אָרָה Ara.Colligere.decerpere.metere.maledicere.vt Cāti.5. Meſui myrrhā meā cum aromatibus meis. Pro quo hebrei legũt. Decerpſi vel collegi myrrhā meā.Ps.79. Vindemiāt eam omnes qui pretergrediũtur viam.pro quo hebrei legũt.colligũt vel decerpunt.ponitur etiā pro maledicere.vt Nu.22.Veni igitur & maledic poplo qui fortior me eſt. Et de hoc vide ſupra in dictione אָרַר Arar.& inde. אֲרִי Ari ſiue אַרְיֵה Arie.i.leo.de q̃ vide infra poſt dictionē אָרַח Arach.vide ēt ibi de dictiōe אֲרִיאֵל Ariel.et inde אֻרְוֹת Vruoth.i.p̃ſepia.3.Reg.4.Et hēbat ſalomō q̃draginta millia preſepia equorũ.2.Paral.32.Et preſepia oĩm iumētorũ.

אֲרִי Leo. אַרְיֵה Leo. אֲרִיאֵל אֻרְוֹת Preſepia.

אֲרוּ Ecce.

אֲרוּ Aru.in lingua chaldaica ſignificat ecce: ſiue en. Dañ. 7.Et ecce quattuor venti celi pugnabant in mari magno.Et in codē.Et ecce beſtia quarta terribilis.

אֶרֶז Cedrus.

אֶרֶז E'rez.cedrus.vt.3. Reg.4. Et diſputauit ſup lignis a cedro que eſt in libano vſq̃ ad hyſſopũ que egreditur de pariete. Ps.91.Sicut cedrus libani multiplicabitur. Et in plurali אֲרָזִים Arazim.vt Ps.148.Lingna fructifera et oēs cedri.Scribitur etiā cũ puncto ſurech in ſecũda ſyllaba:et dicitur אֲרֻזִים Aruzim,Ezech.27.Cedros quoq̃ habebant in negociationibus tuis.Et inde אַרְזָה Arza.quod ſecundũ hebreos ſignificat cōtignationē domōrũ ex lignis cedrinis factā.Soph.2.Vbi nos habemus qm̃ attenuabo robur eius.hebrei legũt.Quoniā cōtignatio nudata eſt: ſiue diſſipata eſt.poteſt etiā deriuari a verbo רָזָה Raza.quod ſignificat attenuare ſicut eſt in littera noſtra.Et tũc illa littera aleph que ponitur in principio dictonis erit prime perſone futuri indicatiui.

אֲרָזִים Cedri. אֲרֻזִים Cedri. אַרְזָה Attenuare cōtignatio

אָרַח Gradiri. אֹרַח Semita Iter. Via.

אָרַח Arach.itinerare.ire.gradiri.vt Iob.34. Qui graditur cũ operātib⁹ iniquitatē.inde אֹרַח órach.i.ſemita via.iter.cõſuetudo.Geñ.49.Ceraſtes in ſemita.Iob.16. Et ſemitā p quā nō reuertar.Ps.26 Et dirige me i ſemitā rectā. Ps.138.Semitā meā & funiculũ meũ inueſtigaſti.Prouc.2. Qui derelinquũt iter rectũ.Et in codē.15. Doctrina mala deſerentiũ viam Et in codē. Via iuſtorũ abſq̃ offendiculo. Acipitur etiā pro cõſuetudine. Geñ.18. Deſierant ſare fieri muliebria.pro quo in hebreo eſt. deſierat ſare fieri conſuedo mulierum·Et in plurali אֳרָחוֹת Orchoth.i.ſemite. vie.calles. Iudi.5.Quieuerũt ſemite & qui ingrediebantur per cas ambulauerũt per calles deuios.& inde אֹרֵחַ Oreach idest viator.vt Hiere.15.Et quaſi viator declinās ad manēdum.Et in plurali אֹרְחִים orchim.vt in eo.9.Quis dabit me in ſolitudine diuerſorium viatorum. Et inde אֹרְחַת Orchath.i.comitatus viatorũ. Geñ.37.Viderunt iſmaelitas viatores venire de galaad.Et inde. אֲרֻחָה Arucha.ideſt annona ſiue viaticum vel cibarium quod datur per ſingulos dies.vt.4.Reg.vltimo. Annonam quoq̃ conſtituit ei ſine intermiſſione: que dabatur ei a rege per ſingulos dies.Hiere.vltimo. Et cibaria eius cibaria perpetua dabātur ei a rege babylonis ſtatuta p ſingulos dies.Prouer.15.Melius eſt vocari ad olera cum charitate: q̃ ad vitulum ſaginatum cum odio.Pro quo hebrei legũt.melius eſt cibariũ ſiue viaticum oleris cum charitate:q̃ vitulum ſaginatum cũ odio.Sed idem eſt ſenſus cum littera noſtra.

Cõſuetudo אֳרָחוֹת Semite. Calles. אֹרֵחַ Viator. אֹרְחִים Viatores. אֹרְחַת Viatores אֲרֻחָה Annona. Cibaria.

אֲרִי Leo. אַרְיֵה Leo.

אֲרִי Ari.Leo. Nu.23. Et quaſi leo erigetur.1.Reg.17. Et veniebat leo & vrſus & tollebat arietē.Et in eo. Leonem & vrſum interfeci ego ſeruus tuus. & aliquando ſcribitur cum littera he in fine & dicitur אַרְיֵה Arieh.ideſt leo Geñ.1.Accubuiſti vt leo.Ps.7. Nequando rapiat vt leo animam meam.Ps.21.Salua me ex ore leonis.Amos.3. Nunquid rugiet leo in ſaltu.Eſt etiam nomen propriũ loci. 4. Reg.15.Iuxta argob & iuxta ariph.debet legi.iuxta argōb & iuxta arieh.& in plurali.אֲרָיוֹת Araioth.ſecundum terminationem femininorum.vt.3.Reg.10.Et duo leones iuxta manus ſingulas. Inuenitur etiā אֲרָיִים Araiim ſecundum terminationem maſculinorum.vt in eo.10. Vbi dicitur leũculi ſtantes.& in lingua chaldaica dicitur אַרְיָא Aria. ideſt leo & in plurali אַרְיָוָתָא Ariauatha.i. leones.Dañ.6.Mittetur in lacum leonum.inde אֲרִיאֵל Ariel.ideſt fortis.magn⁹ aut robuſtus quaſi leo. 2. Reg.23. Ipſe percuſſit duos leones moab.quod hebrei exponunt duos fortiſſimos moab. vel ſecundum tranſlationem chaldaicam:duos magnos & prīcipes moab.& componitur ab אֲרִי Ari. ideſt leo:& אֵל El quod ſignificat fortem.accipitur etiam אֲרִיאֵל Ariel pro altari holocauſti.vt Ezech.43.Et ab ariel vſq̃ ad ſurſum cornua quattuor:& ariel duodecim cubitorum in lōgitudine. Scribitur etiam ſine iod & cum he in principio & dicitur הַאֲרָאֵל Haarel.vt in eo.cap̄.43.vbi dicitur.Ipſe autem ariel quattuor cubitorum.accipitur etiam ariel pro ciuitate ieruſalem in qua erat altare holocauſti.Eſa.29.Ve ariel ariel ciuitas quam expugnauit dauid. De dictione autē אֶרְאֶלָּם Erelam vide ſupra poſt dictionem אָרַר Arar.

אֲרָיוֹת Leones. אֲרָיִים Leunculi. אַרְיָא Leo. אַרְיָוָתָא Leones. אֲרִיאֵל Leones. אֲרִיאֵל pro altari. הַאֲרָאֵל אֶרְאֶלָּם

אָרַךְ Prolōgar[e] Longiores eſſe. Lōgũ face[re] In longum differre. אֹרֶךְ Lōgitudo. Dilatatio. אָרוּךְ Longus. אֲרוּכָה Longa. אַרְכָה Tēpus lōgum. אֲרוּכָה Sanitas. Cicatrix. אֲרִיךְ Sanum. אַרְכֻּבָּה

אָרַךְ Arach.prolongare.in longum differre. longũ facere.ſiue longum eſſe. Geñ.26. Cũq̃ pertranſiſſent dies plurimi.pro quo hebrei legunt. Cũq̃ prolongarentur ſibi ibi dies.Deut.6.vt prolongentur dies tui. Et in eo. 22.Et longo viuas tempore.2. Paralipo.5. Quia paululũ longiores erant.Prouer.28.Qui autem oderit auariciam longi fient dies eius. Eſa.54. Longos fac funiculos tuos. Ezech.12.In longum differentur dies.Et in eo.31.Et eleuati ſunt rami eius.Pro quo hebrei legunt. Et prolongati ſunt rami eius.& inde אֹרֶךְ órech.ideſt longitudo dilatatio. Geñ.6.Trecentorum cubitorũ erit longitudo arce.& Exo. 25.Duos cubitos & dimidiũ tenebit longitudo eius.Deut. 30.Ipſe eſt enim vita tua & longitudo dierũ tuorũ. Ezech. 17.Longo membrorum ductu.Et in eo.31. In dilatatione arbuſtorum ſuorum.& inde אָרוּךְ Aruch. ideſt lōgus.& in genere feminino אֲרוּכָה Arucha. ideſt longa ſiue longior. vt Iob.11.Longior terra mēſura eius.& inde אַרְכָה Archa. Quod in lingua chaldaica ſignificat temporis lōgitudinem.Dañ.7.Et tempora vite conſtituta eſſent eis. Accipitur etiam אֲרוּכָה Arucha pro medicina vel ſanitate poſt longum tempus acquiſita.vt Eſa.58.Et ſanitas tua citius orietur.Dañ.4.Forſitan ignoſcet deus delictis tuis.pro quo hebrei legunt.forſitan erit ſanitas ſeu medicina delicto tuo. In aliis vero locis beatus Hieronymus tranſtulit cicatricē. 2.Paralipo.24.Et obducebatur parietum cicatrix.Nee.4 Quod obducta eſſet cicatrix muri ieruſalē. Hiere.8. Quare igitur non eſt obducta cicatrix filie populi mei.Et in eo. 30. Obducam enim cicatricem tibi. Et inde אֲרִיךְ Arich. quod in lingua chaldaica ſignificat ſanum vel conueniens Eſdre.4.Et leſionē regis videre nefas ducimus. Pro quo hebrei legunt.Et damnum ſiue leſionem regis non eſt ſanũ nobis videre:ſiue nō ē cōueniēs nobis videre.

Genua.

אַרְכֻּבָּה Arcubba. in lingua chaldaica ſignificat genu. Dañ.5.Et genua eius ad ſe inuicem collidebantur.

אֲרָם Siria. Sirus. אֲרַמִּי Sirus. אֲרַמִּיָּה אֲרָמִית Siriace. אַרְמוֹן Palatiuʒ Vrbs. Domus. אַרְמְנוֹת Domus. Menia. Palatia. Edes. הַרְמוֹנָה Palatiuʒ.

אֲרָם Aram.ſyria.vel ſyrus.2.Reg.8. Facta ē ſyria ſeruiens dauid.Et in eo.10.Conduxerunt mercede ſyrũ roob.Scribitur etiam cum iod in fine & dicitur אֲרַמִּי Arami.ideſt ſyrus. Deut.26. Syrus perſequebatur patrem meum.& in genere femenino אֲרַמִּיָּה Aramia.ideſt mulier de ſiria.& inde.אֲרָמִית Aramith.ideſt ſiriace. Dañ.2,Reſponderunt chaldei regi ſiriace. Eſdre.4. Epiſtola autem accuſationis ſcripta erat ſiriace & legebatur ſermone ſiro.Item אַרְמוֹן Armon.palatium.domus magna.3.Reg.16. Ingreſſus eſt palacium & ſuccendit ſe cum domo regia. Prou.28. Et iudicia quaſi vectes vrbium.pro quo hebrei legunt. Et iudicia quaſi vectis palatii.Eſa.25. Domum alienorum vt non ſit.& in plurali אַרְמְנוֹת Armenoth.i. palatia. domus. edes.Eſa.23.Suffoderunt domos eius.Hiere.49. Et deuorabit menia benadab.pro quo hebrei legunt.Et deuorabit palatia benadab. Amos.1.Et deuorabit edes eius. Et in eodē.2.Et deuorabit edes ieruſalē Scribitur ēt cũ littera he in principio & in fine.& dicitur הַרְמוֹנָה Harmóna. Amos.4. Et proiiciemini in armon. & dicunt hebrei q̃ eſt nomē appellatiuum et q̃ ſignificat palatium ſiue domum magnam ſicut ſupra armon cum aleph in principio.

אָרוֹן Arca. Loculus. אֹרֶן Pinus.

אָרוֹן Aron.arca.Exo.25. Arcam de lignis ſetim compingite.Deut.10.Facieſq̃ arcam ligneam. accipitur etiā pro loculo in quo mortuus reponitur.vt Geñ.50.Repoſit⁹ eſt in loculo in egypto.Item אֹרֶן óren.genus arboris quod tranſlatio noſtra pinum nominat. Eſa.44. Plantauit pinum quam pluuia nutriuit.

אַרְנֶבֶת Lepus.

אַרְנֶבֶת Arnebeth.lepus. vt Leui. 40.Lepus quoq̃:nā & ipſe ruminat.

אֲרַע אַרְעָא Terra. Inferi⁹ אַרְעִית Pauimentum.

אֲרַע Araa.ſiue אַרְעָא araa. In ligua chaldaica ſignificat terram.Hiere.10. Pereant de terra & ab iis que ſub celo ſunt. Significat etiam inferius ſeu minus. Dañ. 2.et minus te argenteum. ideſt inferius te.& inde אַרְעִית arith.ideſt pauimentum.Dañ.6. Et nō peruenerunt vſq̃ ad pauimentum laci.

אֶרֶץ Terra. Patria. Regio. אֲרָצוֹת Regiones Terre.

אֶרֶץ éres.Terra.patria.regio. Geñ.1. In principio creauit deus celum & terram.Et in eo.Terra autem erat inanis & vacua.Et in eo.12.Et veni in terram quam monſtrauero tibi.Iob.28.Terra de qua oriebatur panis.Ps.26. Credo videre bona domini in terra viuentium. Hiere.22. Terra terra terra:audi verbum domini. Accipitur etiam p patria vel regione. Geñ.30.Dimittite me: vt reuertar in patriam meam.Leuit.18.Iuxta morem regionis chanaan ad quam ego introducturus ſum vos non agetis. Et in plurali אֲרָצוֹת araſoth.ideſt terre vel regiones.vt Geñ.26.Tibi enī & ſemini tuo dabo vniuerſas regiones has. Ps.104. Et dedit illis regiones gentium. Ps.114. Placebo domino in regione viuorum.pro quo in hebreo habetur. Deambulabo coram domino in terris viuentium ſiue in regionibus viuorum.& ſic tranſtulit beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem.ſcilicet deambulabo coram domino in terris viuorum.

אַרְקָא Terra.

אַרְקָא Arca.in lingua chaldaica ſignificat terrā. Hiere. 10.Dii qui celum & terram non fecerunt.& ſolum inuenitur in predicto loco.

אָרַשׂ Deſponſare. אֲרֻשָׂה מְאֹרָשָׂה Deſpōſata

אָרַשׂ aras.deſpondere.deſponſare. Deut.20. Quis eſt homo qui deſponſauit vxorem & non accepit eā. Oſee.2.Et deſponſabo te mihi in ſempiternum.& deſpōſabo te mihi in iuſtitia & iudicio & in miſericordia & in miſeratiōibus & deſpōſabo te mihi in fide. & inde אֲרֻשָׂה O rasa.ſiue מְאֹרָשָׂה Meoraſa.ideſt deſponſata.vt Exo.22. Si ſeduxerit quis virginem nondum deſponſatā.Deut.22.

Si puellam virginem deſponderit vir. pro quo hebrei legunt. Si puella virgo fuerit deſponſata viro. Item ארשת Areſeth.eloquiũ.ſermo.pro quo tranſlatio noſtra volũtatem tranſtulit. Ps.20. Et volũtate labiorũ eius nõ fraudaſti eum. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

אש Ignis.

אש Es.ignis. Geñ.22. Ecce inqt ignis & ligna. Exo.12. Edent carnes nocte illa aſſas igni. Et in codẽ.19. Eo quod deſcendit ſup eum dñs in igne. Nu.11. Et abſorptus eſt ignis. Deut.4. Quia dñs deus tuus ignis cõſumens eſt. Ps.17. Et ignis a facie eius exarſit. Ps.38. In meditatione mea exardeſcit ignis. Ps.65. Traſiuimus per ignẽ & aquã. Michee.6. Adhuc ignis in domo impii. Et licet in ſupradicto loco quidã legũt. איש Is.i.vir. Tamẽ ad hoc quod ſignificaret virũ debebat ſcribi cũ iod in medio dictionis. & in lingua chaldaica ſcribitur aliqñ cum aleph in fine. Dañ.7. Et traditũ eſſet ad cõburendũ igni. & inde. אשה Iſe.i.oblatio vel ſacrificiũ quod in ignẽ offerebatur. Leuit.1. Adolebitq; ea ſacerdos ſup altare in holocauſtũ & ſuauẽ odorem dño. Pro quo he.legũt. Adolebitq; ſacerdos oĩa ſup altare in holocauſtũ & oblationẽ vel ſacrificiũ odoris ſuauiſſimi dño. et ſic infra vbi ſimilia verba habẽtur. Et codẽ.3. Et offerent de hoſtia pacificorum in oblationẽ dño. Et in codẽ. Adolebũtq; ea ſup altare ĩ holocauſtũ lignis igne ſuppoſito in oblationẽ ſuauiſſimi odoris domino.

איש Vir. אשה Oblatio.

אשש Cõfundere. Cõfortare. Fundare.

אשש Aſas. Confundere.erubeſcere. Eſa.46. Memẽtote iſtud & cõfundemini. Tamẽ hebrei dicũt q̃d ſignificat cõfortare ſiue fundare. vnde in ſupradicto loco ipſi legunt. Memẽtote hoc & cõfortamini ſiue fundamini. & ide אשישי Aſiſe.i.fundamẽta. Eſa.16. His qui letãtur ſup muriun cocti lateris loquimini plagas ſuas. Pro quo hebrei legunt. Fundamẽtis muri cocti lateris. Et dicũt hebrei q̃ per fundamẽta intelligũtur viri fortes atq; primarii ſup quib⁹ fundabatur illa ciuitas: que habebat muros cocti lateris: q hebraice dicitur chareſeth.i.murus fictilis. & ſic tranſtulit beatus hieronymus Hiere.48. vbi dicitur. Et cor meũ ad viros muri fictilis dabit ſonitũ tibiarũ. & inde אשיא Vſaia quod in lingua chaldaica ſignificat parietes ſiue fundamẽta. Eſd.4. Et parietes cõponentes. Et in codẽ.6. Et ponant fundamẽta ſupportãtia. Itẽ אשישי Aſiſe.i.vinacia. Oſee.3. Et diligũt vinacia vuarũ. Sed hebrei dicunt q̃ ſignificat dolia ſiue lagenas aut cyphos. & ſic legunt. Et diligunt dolia ſiue lagenas vuarũ.i.vini. & inuenitur in feminina terminatione. אשישות Aſiſoth. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit flores. Canti.2. Fulcite me floribus. & in nũero ſingulari אשישה Aſiſa. Pro quo tranſlatio noſtra traduxit Similã frixã oleo. 2.Reg.6. Et ſimilã frixam oleo. 1.Paral. 16. Et frixam oleo ſimilã. Sed etiã in his locis hebrei legũt: et lagenam ſiue cypum.ſ.plenum vini.

אשישי q̃ letantur. Fũdamẽta. אשיא Parietes. Fũdamẽta. אשישי Vinacia. Lagene. אשישות Flores. אשישה Simila frixa oleo. Lagena.

אשד Scopulus. Effuſio. אשדת Radices.

אשד E'ſed. Effuſio.ſiue decurſus.ſ.aquarũ.aut radix mõtis: vbi aque pluuiales cõfluũt. Nu.21. Scopuliq; torrentiũ inclinati ſunt: vt requieſcerent in arnõ. Pro quo hebrei legunt. Effuſio ſiue decurſus torrẽtium inclinatus eſt vt requieſceret in arnon. et in plurali אשדת Aſdoth. Deut.4. vſq; ad radices montis phaſga.

אשה Mulier. אשה Oblatio.

אשה Iſa. Mulier.virago.vxor.vnaqueq;. De quo vide ſupra in dictione איש Is.i.vir.a quo deriuatur. Item אשה Iſe.i.oblatio ſiue ſacrificiũ quod offerebatur in igne ſuper altare. De quo vide ſupra in dictione אש Es.

אשיה Fũdamẽta. אשיות

אשיה Aſiia. fundamẽtum & ſolũ inuenitur in nũero plurali. vt Hiere.50. vbi dicitur. Ceciderũt fundamẽta eius. vbi pro fundamentis ponitur אשיות Aſioth. ſecundum terminationẽ pluralem femininorum.

אשך Teſticulus.

אשך A'ſech. Teſticulus. Leuit.21. Vbi ponitur in nr̃a trãſlatione hernioſus. Pro quo hebrei legunt. Compreſſus vel attritus teſticulo. & ſolũ inuenitur in predicto loco.

אשכר Munus.

אשכר Eſcar. Munus.ſiue donum. De quo vide infra in dictione שכר Sacar.

אשל Nemus.

אשל E'ſel. Arbor. & eſt nomẽ generale ad omnẽ arborẽ. Pro quo beatus hieronymus nemus tranſtulit. Geñ.21. Abraã vero plantauit nemus. 1.Reg.31. Et tulerũt oſſa eorum & ſepelierunt in nemore iabes.

אשם Delinq̃re. Peccare. Delictũ cognoſcere. Cõuinci de licto. Dolere. Perire. Interire. Diſperire.

אשם Aſam. delinquere.peccare.errare.perire.diſperire. Leuit.4. vt faciat quicq; de iis que lege dñi prohibẽtur: atq; delinquat. Et in codẽ.5. Subiacebit delicto. Et in codẽ. Quia per errorem deliquit in dñm. Et in codem.6. Pro ſingulis que faciẽdo peccauit. Hiere.2. Omnes qui deuorant eum delinquẽt. Et in codẽ.50. Et hoſtes eorũ dixerunt non peccauimus. Significat etiã quãdo aliquis cõuincitur delicto: & quando cognoſcit peccatũ ſuum & agit penitentiã. Leuit.5. Oblitaq; poſtea intellexerit delictũ ſuũ: agat penitentiã pro peccato. Et in codẽ.6. Conuicta delicto reddet omnia que per fraudẽ voluit obtinere. Zach.11. Occidebant & non dolebãt.i.non penitebat eos: quia non reputabãt hoc peccatũ. Significat etiã perire vel diſperire. aut interire. vt Ezech.6. Et diſſipabũtur & interibunt are veſtre. Oſee.14. Pereat ſamaria: qm̃ ad iracũdiam prouocauit deũ ſuũ. Ioel.1. Sed & greges pecorum diſperierũt. Ps.5. Iudica illos deus. Pro quo hebrei legũt. Diſperde illos deus. & inde אשם Aſam.ſiue אשמה Aſma.i.peccatũ.delictum.error. vt Leuit.6. Iuxta eſtimationẽ menſuraq; delicti. Et in codẽ.4. Si ſacerdos qui vnctus eſt peccauerit delinquere faciens populũ. Pro quo in hebreo habetur. Si ſacerdos qui vnctus eſt peccauerit pro delicto populi ſiue pro peccato populi. Et in codẽ.5. Quia per errorem deliquit in dñm. Et in codẽ.6. Pro peccato aũt ſuo offeret arietem immaculatũ. Eſa.53. Si poſuerit pro peccato animam ſuam. Accipitur etiã pro victima ſiue hoſtia que offerebatur pro delicto vel peccato. Leuit.7. Hec eſt lex hoſtie pro delicto. Et in codẽ. Mactabitur & victima pro delicto. Accipitur etiam pro mulcta vel pena que imponitur alicui pro aliquo delicto vel peccato.

אשם אשמה Delictũ. Error. peccatũ. Hoſtia pro delicto. Mulcta vel pena.

אשמן Caliginoſum.

אשמן Aſman. Locus immundus.vel deſſolatus. Pro quo tranſlatio noſtra habet caliginoſum. Eſa.59. Impegimus meridie quaſi in tenebris: in caliginoſis quaſi mortui. & ſolũ inuenitur in numero plurali in predicto loco.

אשף Magus. אשפים Magi. אשפה Pharetra. אשפות Stercus. ſterqliniũ. אשפתות Stercora.

אשף Aſaph. magus. Dañ.2. Verbum huiuſcemodi ſciſcitatur ab omni hariolo & mago & chaldeo. & in p̃lali. אשפים Aſapim. vt in codẽ. Precepit aũt rex vt cõuocarentur harioli & magi & malefici & chaldei. Item אשפה Aſpa. pharetra. Iob.39. Super ipſum ſonabit pharetra. Eſa.49. In pharetra ſua abſcondit me. Threñ.3. Miſit in renibus meis filios pharetre ſue. Item אשפות Aſpoth. ſtercus ſiue ſterquiliniũ. Ps.112. De ſtercore erigens pauperem. Nee.3. vſq; ad portã ſterquilinii edificauit melchias. & ſcribitur in plu. אשפתות Aſpathoth. Threñ.4. Amplexati ſũt ſtercora.

אשר Btĩficare. Btm facere btm dicere. btz p̃dicare. אשר Btĩtudo. אשרי Beatus.

אשר Aſar. Beatificare.beatũ facere.beatum dicere.ſiue beatũ predicare.beatum eſſe. Iob.29. Auris audiẽs beatificabat me. Eſa.9. Et erunt qui beatificant populum iſtum ſeducentes. Ps.40. Et beatum faciet eum in terra. Geñ.30. Beatã quippe me dicent omnes mulieres. Eſa.30. Qui beatũ te dicunt: ipſi te decipiunt. Canti.6. Et beatiſſimam predicauerunt eam. Et inde אשר óſer.i.beatitudo. Geñ.30. Dixitq; lia: hoc p̃ beatitudine mea. & inde אשרי Aſre.i.beatus.ſiue beati.aut beata. nam ſcribitur pluraliter et eſt om̃is numeri & oĩs generis. Iob.5. Beatus homo qui corripitur a dño. Ps.1. Beatus vir qui non abiit in conſilio

impiorũ. Ps.32. Beata gens cuius eſt dñs deus eius. Eccl's.10. Beata terra cuius rex nobilis. 3.Reg.10. Beati viri tui & beati ſerui tui. Ps.83. Beati qui habitant in domo tua dñe. Ps.118. Beati ĩmaculati in via. ſcribitur etiã cum littera mẽ in prĩcipio & dicitur מאשר Meuſar. Prouer.3. Et qui tenuerit eam beatus. Item אשר Iſer. ambulare.dirigere.ſubuenire. Prouer.9. Et ambulate per vias p̃rudẽtie. Et in codẽ.4. Nec placeat malorũ via. Pro quo hebrei legunt. Nec ambules: ſiue ne gradiaris in via malorũ. Ps.16. Proiicientes me nunc circũdederũt me. Pro quo btũs hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit. Incedẽtes aduerſum nos nunc circũdederũt nos. ſignificat etiã dirigere vel ſubuenire. Prouer.23. Et dirige in via animũ tuum. Eſa.1. Subuenite oppreſſo iudicate pupillo. Inde אשורי A ſure.i.greſſus aut veſtigia. Ps.16. Perfice greſſus meos in ſemitis tuis. Ps.36. Non ſupplantabũtur greſſus eius. & aliqñ ponitur אשר Aſur in ſingulari ſine vau in medio: & ſignificat greſſus vel veſtigia aut ſemitã. Iob.23. Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus. Et in codẽ.31. Si declinauit greſſus meus de via. Itẽ אשר Aſer. dictio eſt relatiua oĩs generis & vtriuſq; numeri.i.quis.vel qui.que.quod.qui.que. & eſt ĩdeclinabilis ſicut alia noĩa hebraica. Geñ.1. Diuiſitq; aquas q̃ erant ſub firmamẽto ab iis que erant ſup firmamentũ. Et in codem. Cuius ſemen in ſemetipſo ſit. & in codẽ.3. Mulier quã dediſti mihi. Nu.13. Hec ſunt noĩa virorũ quos miſit moyſes. Ponitur ẽt pro cõiunctione q̃.quia. qm̃.eoq̃. vt.3.Reg.15. Eo q̃ feciſſet dauid rectũ in oculis dñi. Ps.118. Quia eloquia tua non cuſtodierũt. Itẽ ſignificat vt: vel immo. Ruth.3. Et prouidebo vt bene ſit tibi. 1.Reg.15. Et ait ſaul ad ſamuelẽ: immo audiui verbũ dñi. Itẽ ſignificat.ſi. Leui.4. Si peccauerit princeps. Deut.11. Si obedieritis mãdatis dñi dei vr̃i. Habet etiã alios modos ſignificandi qui poſſunt reduci ad ſupradicta. Itẽ אשרה Aſera. lucus. Deut.16. Non plantabis tibi lucũ & omnẽ arborẽ iuxta altare dñi dei tui. 3.Reg.15. Et in luco ei⁹ quẽ cõſecrauerat. Et in p̃lali אשרים Aſerim. ſecundũ formã maſculinorũ. Exo.34. Lucoſq; ſuccide. 3.Reg.14. Edificauerũt enim & ipſi aras & ſtatuas et lucos. Et inde dr̃ אשורים Aſurim. Pro quo btũs hieronym⁹ trãſtulit pretoriola que ſunt cellule parue in naui ex lignis facte. Ezech.27. Pretoriola de inſulis italie. & per additionẽ tau in principio dr̃ תאשור Theaſur. quod ſignificat quodã genus arboris. quod noſtra tranſlatio buxũ nominat. Eſa.41. Ponã in deſerto abietẽ & vlmũ et buxum ſimul.

Beata. Beati. מאשר Beatus. אשר Ambulare. Incedere. Dirigere ſubuenire. אשורי Greſſus. אשר Veſtigia. אשר Que. Cuius. Quam. Quos. Eo q̃. Quia. Vt. Immo. Si. אשרה Lucus. אשרים Luci. אשורים pretoriola. תאשור Buxus.

את Articulus accuſatiui. את Articulus nõiatiui.

את Eth. Articulus eſt obliquorũ caſuũ. & preponitur perſone patienti. & cõiter ponitur ad denotandum accuſatiuũ caſum. Geñ.1. In principio creauit deus celũ & terrã. Vbi ante celũ p̃ponitur predictus articulus את Eth. et ſimiliter ante terrã. & ſic infra. Et fecit deus firmamentũ. Et in codẽ. Fecitq; deus duo luminaria magna. & in eo. Et creauit de⁹ hominẽ. Et in codẽ.44. Iam vrbem exierãt. Et in pluribus aliis locis ſacre ſcripture. quia vt ſepe dictũ eſt nomina hebraica ſunt indeclinabilia. & ideo habent aliquos articulos per cõpoſitionẽ vel per appoſitionẽ: qui denotãt caſus nominũ: qui õmittũtur in nr̃a trãſlatione: eo q̃d noĩa declinantur per caſus. & aliqñ in hebreo cognoſcitur caſus nominũ ex cõtextu orationis ſine aliquo articulo. Geñ.5. In die qua creauit deus hominẽ. Vbi nullus articulus preponitur huic dictoni hominẽ que hebraice dicitur Adam. Et aliqñ ſupradictus articulus את Et. Preponitur noĩatiuo. Geñ.49. Et omnipotens benedicet tibi. Vbi huic nomini oĩpotens preponitur predictus articulus. et. 1.Reg.17. Et veniebat leo vel vrſus & tollebat arietẽ. 4.Reg.6. Caderet ferrũ ſecuris in aquã. & in eo.9. Sedentes in curribus ſequebamur achab patrẽ huius. Nee.9. Reges noſtri non fecerũt legem tuã. Hiere.35. Preualuerunt ſermones ionadab filii rechab. Ezech.43. Filii hoĩs locus ſolii mei & locus veſtigiorũ pedum meorũ. Et in codẽ.39. Qui ſepeliãt & requirant eos qui remanſerãt. Pro quo in hebreo habetur. Sepelientes tranſeuntes eos qui remanſerant. vbi huic dictioni tranſeũtes preponitur p̃dictus articulus. & ſimiliter oĩbus noĩatiuis predictis. et aliqñ ponitur ad denotandũ datiuũ caſum. vt Leui.13. Oſtendeturq; ſacerdoti. Iob.26. Quem docere voluiſti. Pro quo in hebreo habetur. Cui annũciaſti ſermones ſiue verba. & aliqñdo ponitur predicta dictio את Eth. pro ad. vt Iudi.19. Et nũc vadim⁹ ad domũ dei. 1.Reg.30. Accedens autẽ dauid ad populũ ſalutauit eos. Itẽ ponitur pro de. vl̃ a. vt Ioſue.22. Et a noſtro cõſortio ne recedatis. Hiere.15. Et adducã inimicos tuos de terra quã neſcis. Ponitur etiã pro cum. Geñ.25. Potuit coire quiſpiã de populo cum vxore tua. Et in codẽ.37. Paſcebat gregem cum fratribus ſuis. et in eo. Et erat cũ filiis bale & zelphe. Exo.1. Qui ingreſſi ſunt in egyptũ cum iacob. Ps.77. Et non eſt creditus cum deo ſpũs eius. Itẽ ponitur pro cõtra. Geñ.14. Inierunt bellũ cõtra bara regem ſodomorũ: & cõtra berſa regem gomorre. & cõponitur cum pronoĩbus hoc modo. אתי Othi. ideſt me. אתך óthcha ſiue אתך Othach. ideſt te. vt Geñ.12. Et interficient me & te reſeruabunt. אתו Otho.i.eum vel ipſum aut illũ. אתנו Othánu.i.nos accuſatiui caſus. אתכם Ethchem.i.vos.accuſatiui caſus. אתכן Ethchen.i.vos fe.gñis. אתם Otham.i.eos. aut ſemetipſos. vt Ezech.34. Ve paſtorib⁹ iſrael qui paſcebant ſeipſos. אתנה Othána ſiue אתהן Ethhen.i.eas. & aliqñ ſcribitur cum vau in prima & pũcto olem & dicitur אותהן Othhen. vt Ezech.23. Et cõfodiãtur gladiis eorũ. pro quo in hebreo habetur Et cõfodient eas gladiis eorũ. Et ſimiliter cõponitur cum pronominibus: quando ponitur pro cum. hoc modo. אתי Ithi.i.mecũ. & aliqñ eſt aduerbiũ hortandi. Pro quo btũs hironymus tranſtulit veni. Canti.4. Veni de libano ſponſa mea: veni de libano. אתך Ithecha ſiue אתך Ithach.i.tecũ. אתו Itho.i.ſecũ aut cum eo. אתה Itha.i.cũ ea. אתנו Ithánu ideſt nobiſcum. אתכם Ithechem.i.vobiſcũ. אתכן Ithechen. ideſt.vobiſcum.fe.gene. אתם Itham.cum eis vel cum illis aut cum ipſis. אתן Ithan.cum eis vel cum illis.fe.ge. Itẽ את Ath.i.tu.fe.ge. & aliquãdo ponitur pro maſculo. vt Nu.11. vbi dicitur. Sin autẽ aliter tibi videtur. Pro quo hebrei legunt. Si autẽ ſic tu facies mihi. Deut.5. Cuncta que dixerit deus noſter tibi: loqueris ad nos. Pro quo in hebreo eſt. Tu loqueris ad nos. Ezech.28. Tu cherub extentus & p̃tegens In aliis vero locis ſcribitur cum he in fine. & dicitur אתה Atha.i.tu. Geñ.3. Et tu inſidiaberis calcaneo eius. Et in eo.4. Et tu dñaberis illius. Exo.19. Tu enim teſtificatus es & iuſſiſti dicens. & in codẽ. Aſcendeſq; tu & aaron tecũ. Sed quãdo refertur ad feminã: ſemp ſcribitur ſine he. et in p̃lali אתם Athem.i.vos. vt Geñ.43. Vos autẽ eritis innoxii. Et in codẽ. Vos aũt abite liberi ad patrem veſtrũ. & qñ refertur ad feminas ſcribitur cũ littera nũ in fine. et dicitur אתן Athen.i.vos.fe.ge. Et aliqñ additur he in fine. & dicitur אתנה Athena. vt Geñ.31. Et ipſe noſtis q̃ totis viribu meis ſeruierim patri veſtro. pro quo in hebreo eſt. Et vos noſtis. Et in lingua chaldaica ſcribitur cum nun in fine etiã ſi referatur ad maſculos. et dicitur אתון Athun.i.vos. Dañ.2. Quod tẽpus redimitis. pro quo hebrei legũt. Quod tẽpus vos redimitis. Item את Eth.i.ligo inſtrumentũ quo terrã fodimus. vt.1.Reg.3. Vt acueret vnuſquiſq; vomerẽ ſuũ & ligonẽ. Et in plurali אתים Ithim.i.ligones. vt.1.Reg.13. Retuſe itaq; erant acies vomerũ et ligonum. & aliqñ bea

Articulus datiui. את Ad. A. De. Cum. Contra. אתי Me. אתי Mecum. Veni. אתה Tu. אתם Vos. אתן Vos. אתנה Vos. אתון Vos. את Ligo. אתים Ligones.

tus hieronym⁹ tranſtulit vomeres ſiue aratra. Eſa. 2. Et cō-
Vomeres. flabunt gladios ſuos in vomeres. Ioel. 3. Concidite aratra
Aratra. veſtra in gladios.

אָתָה Atha. Venire. accedere. Iob. 37. Ab aquilone aurum
Venire. venit. Eſa. 21. Venit mane & nox. Deut. 33. Et cū eo
ſanctorū millia. Pro quo hebrei legūt. Et venit de millibus
ſanctorū. Hiere. 3. Ecce nos venimus ad te. Mich. 7. In die
illa vſqꝫ ad te veniet. Et aliqñdo ſcribitur ſine he in fine. vt
Eſa. 41. Et veniet ab ortu ſolis. Et quādoqꝫ mutatur he fi-
nalis in iod. vt Iob. 3. Quia timor quē timebā venit mihi.
et Eſa. 21. Conuertimini & venite. Et in eodē. 41. Appro-
Accedere. pinquauerūt & acceſſerūt. Et in eo. 56. Omnes beſtie agri
venite ad deuorandū. & in eodē. Venite ſumamus vinum.
Inuenitur etiā ſine aleph in principio: & ponitur in fine lo
co he finalis. Deut. 33. Qui venit cum principibus populi.
Et aliqñ ponitur he in pricipio loco aleph. Eſa. 21. Occur
Afferre rentes ſitienti afferte aquā. Hiere. 12. Properate ad deuorā-
dum. pro quo hebrei legūt. Venite ad deuorādum ſiue ad
אוֹתִיּוֹת comedendū. & inde אוֹתִיּוֹת Othiioth. i. ea que ventura ſunt.
Ventura. Eſa. 41. Annūciate que ventura ſunt in futurū. Et in eodē.
45. Ventura interrogate me.

אָתוֹן Athon. Aſina. vt Nu. 22. Et ſtrata aſina profectus eſt.
Aſina. Et in eodē. Cūqꝫ vidiſſet aſina ſtantē angelū. Et in eo.
Et aperuit dñs os aſine. ſcribitur etiā cum littera vau in ſe-
אֲתֹנוֹת cunda ſyllaba in eodē caplo. & in plurali אֲתֹנוֹת Athonoth.
Aſine. ideſt aſine. vt Gen̄. 32. Aſinas viginti & pullos earū. Iudi.
5. Qui aſcenditis ſup nitentes aſinos. Pro quo in hebreo
habetur. Qui aſcenditis ſup nitētes aſinas. 1. Reg. 9. Perie-
rant autē aſine cis patris ſaul. Item אֵתָן Ethan. fortis vel ro
אֵתָן buſt⁹ aut aſperū vel ſaxoſum. De quo vide ſupra in dictiōe
Fortis. אֵית Eth. quia cōiter ſcribitur cum littera iod in medio di-
אַתּוּן ctionis. Itē אַתּוּן Athun ſiue אַתּוּנָא Athuna. In lingua chal
אַתּוּנָא daica ſignificat fornacē ſiue furnū. Dan̄. 3. Eadē hora mitte
Fornax tur in fornacē ignis ardentis. Et in eo. Miſſi ſunt in mediū
fornacis ignis ardentis. Et in eodē. Fornax autem ſuccen-
ſa erat nimis.

אֲתַר Athar. In lingua chaldaica ſignificat excutere. Dan̄.
4. Excutite folia eius. Significat etiā locū. vt ſupra
Excutere in eodē. 2. Nulluſqꝫ locus inuētus eſt eis. Eſd. 6. Et referatur
Locus. in templū ieruſalē in locum ſuum.

De incipiētibus a littera. ב. Beth.

בְּ Be. In. cum. quādo. ad. per. contra. Sed hec littera be nū-
qꝫ reperitur ſola per ſe ſicut nec vlla alia littera hebraica
reperitur ſola ſed in cōpoſitione cum noīe vel pronomine
aut cum verbo ſiue participio vel gerūdiis. & ponitur pro
in. aut cum vel cōtra. vt Gen̄. 1. In principio creauit deus ce
In. lum & terrā. Et in eodē. 33. Et proſequerer te cum gaudio
Cum. et cum canticis & cū tympanis & cum citharis. Ps. 125. In
cōuertendo dñs captiuitatē ſion. Oſee. 6. Cum cōuertero
captiuitatē populi mei. Item ponitur pro quando. Gen̄. 2.
Quādo creati ſunt. Et in eodē. 16. Qñ peperit ei Agar iſ-
Quando. maelem. Et in eodē. 25. Quādo nati ſunt paruuli. & in eo.
41. Quādo ſtetit in conſpectu regis. Item ponitur pro ad.
Gen̄. 1. Faciamus hoīem ad imaginē & ſimilitudinē nr̄am.
Ad. Et in eodē. Et creauit deus hominē ad imaginē & ſimilitu
dinem ſuā: ad imaginē dei creauit illum. Et in eodē. 5. Ad
ſimilitudinē dei fecit illum. Item ponitur pro per. Gen̄. 21.
Iura ergo per dñm ne noceas mihi. Et in eodē. 22. Per me
Per metipſum iuraui dicit dñs. Et in eodē. 28. Angelos quoqꝫ
dei aſcendētes & deſcendētes per eam. Ps. 65. Tranſiuim⁹
Contra per ignem & aquā. Ponitur etiā pro cōtra. Gen̄. 16 manus

eius contra oēs & manus omniū cōtra eum. Exo. 14. Dñs
enim pugnat pro eis cōtra nos. Nu. 12. Locutaqꝫ eſt maria
et aaron contra moyſen. Deut. 2. Ne moueamini cōtra eos.
Et in eodē. 5. Ne loquaris contra proximū tuū falſum teſti
monium. Iob. 22. Et erit oīpotens contra hoſtes tuos. & cō-
ponitur cum pronoībus ſic. בִּי Bi. i. in me. בְּךָ Becha ſiue בָּךְ בִּי
Bach. i. in te. בּוֹ Bo. in illo aut in eo vel in ipſo. בָּהּ Ba. in illa In me.
vl̄ in ea aut in ipā. בָּנוּ Bānu. in nobis. בָּכֶם Bachem. i. vobis
בָּכֶן Bachen. in vobis. fe. ge. בָּם Bam ſiue בָּהֶם Bahem. in il-
lis aut in eis vel in ipſis. בָּהֶן Bahen in eis vel in ipſis: aut in
illis. feminini generis.

בָּבַת Babath. Pupilla. ſ. oculi. Zach. 2. Qui autem tetigerit בָּבַת
vos tangit pupillam oculi ſui. Inuenitur etiā cum ſim Pupilla
plici beth. et dicitur בַּת Bath. i. pupilla. Thren̄. 2. Ne taceat בַּת
pupilla oculi tui. Pupilla.

בָּא Ba. venire. ingredi. De quo vide infra in dictione בוא בָּא
Bo cum vau in medio: quia ab eo deriuatur. Venire.

בָּאַר Baar. Explanare. declarare. elucidare. Deut. 1. cepit בָּאַר
moyſes explanare legē. Et in eodē. 27. Et ſcribes ſup Explanare
lapides oīa verba legis huius plane & lucide. Abac. 2. Scri-
be viſum & explana eū ſup tabulas. Item בְּאֵר Beer. Puteus בְּאֵר
Gen̄. 21. Quoniā ego fodi puteū iſtum. Et in eodē. 26. Et Puteus.
reperierūt aquā viuam. Pro quo in hebreo habetur. Et re-
perierunt puteū aquarū viuentiū. Et in eo. Fodit aliū pu-
teum. Et in plurali בְּאֵרוֹת Beeroth. i. putei. Gen̄. 14. Vallis בְּאֵרוֹת
aūt ſilueſtris habebat puteos multos bituminis. et in eodē. Putei.
26. Omnes puteos quos foderāt ſerui Abraam.

בָּאַשׁ Baas. Fetere. computreſcere. fedare. confundere. בָּאַשׁ
odioſum eſſe. triſtari. diſplicere. Exo. 5. Quoniā fe Fetere.
tere feciſtis odorem noſtrū corā pharaone. Et in eodē. 7.
Et putreſcet aqua. Et in eodē. Cōputruitqꝫ fluuius. & in eo. putreſcere
16. Et ſcatere cepit vermibus atqꝫ cōputruit. Ps. 37. Putrue Computre
runt & corrupte ſunt cicatrices mee. Eccl's. 10. Muſce mori ſcere.
entes perdunt ſuauitatē vnguenti. Pro quo hebrei legunt.
Muſce morientes fetere faciūt. Significat etiā odioſum eſſe
ſiue fedare vel confundere. Gen̄. 34. Odioſum feciſtis me Odioſū eē
chananeis. 1. Reg. 27. Multa mala operatus eſt cōtra popu
lum ſuū iſrael. Pro quo hebrei legūt. Odioſus factus eſt cū
populo ſuo iſrael. 2. Reg. 10. Videntes aūt filii Amon ꝙ in-
iuriam feciſſent dauid. pro quo hebrei legūt. Videntes aūt
filii amon ꝙ odioſi ſiue fetidi eſſent dauid. Et in eodē. 16.
Vt cum audierit oīs iſrael ꝙ fedaueris patrē tuū. & Prouer. Fedare
13. Impius autē confundit. Et in lingua chadaica ſignificat Cōfundere
cōſtriſtari ſiue diſplicere. Dan̄. 6. Satis cōtriſtat⁹ eſt. & inde. Cōtriſtari
בְּאֵשׁ Beos. i. fetor vel putredo. Eſa. 34. Et de cadaueribus בְּאֵשׁ
corū aſcendet fetor. Ioel. 2. Et aſcendet fetor ei⁹. Amos. 4. Fetor.
Et aſcendere feci putredinē caſtrorū vr̄orū. Et inde בְּאֻשָׁה בְּאֻשָׁה
Baſa. i. vua fetida & peſſimi ſaporis que vocatur labruſca. Vua fetida
Iob. 31. Et pro ordeo ſpina. pro quo hebrei legunt. Et pro Spina.
ordeo labruſca. cuius plurale בְּאֻשִׁים Beuſim habetur Eſa. בְּאֻשִׁים
5. An quod expectaui vt faceret vuas & fecit labruſcas. Labruſce.

בַּג Bag. Cibus. eſca. Ezech. 25. Et tradam te in direptionē בַּג
gentiū. Pro quo hebrei legunt. Et tradam te in cibū vel Direptio
in eſcam gentibus. Nam ſupra dixerat ipſi comedēt fruges Cibus.
tuas: & ipſi bibent lac tuū. & preponitur ei פַּת Path. Quod
ſignificat panē vel cibū. & dicitur פַּתְבַּג Pathbag. Pro quo פַּתְבַּג
beatus hieronym⁹ aliqñ tranſtulit cibos. vt Dan̄. 1. Et cōſti Cibi.
tuit eis rex annonā per ſingulos dies de cibis ſuis. Et in eo.
Ne polluerētur de menſa regis. i. de cibis regis. Et in eodē.
Qui veſcuntur cibo regio. & aliqñ tranſtulit panē. vt in eo Panis.
dem. 11. Et comedētes panē cum eo cōterent eum.

בָּגַד Bagad. Preuaricari. aſpernere. contēnere. ſpernere. בָּגַד
deſpicere. Eſa. 24. Preuaricantes preuaricati ſunt. Preuaricari.

Hiere. 12. Bene eſt oībus qui preuaricantur & iniqꝫ agunt.
Spernere. Oſee. 5. In dño preuaricati ſunt. Significat etiā ſpernere
Contēnere aut contēnere vel deſpicere. Exo. 21. Si ſpreuerit eam. Eſa.
33. Et qui ſpernis: nōne tu ſperneris. & in eodē. Cum fatiga
tus deſieris contēnere cōtemneris. Hiere. 3. Quomodo ſi
contēnat mulier amatorē ſuū: ſic contēpſit me dom⁹ iſrael.
Thren̄. 1. Oēs amici eius ſpreuerūt eam. Malach. 2. Quare
ergo deſpicit vnuſquiſqꝫ veſtrū fratrem ſuū. et in eodē. Et
Deſpicere. vxorem adoleſcentie tue noli deſpicere. & inde בֶּגֶד Béged
בֶּגֶד ſiue בָּגֶד Báged. i. preuaricatio vel contemptio. Eſa. 24. Et
בָּגֶד preuaricationē trāſgreſſorū. & in plurali בְּגָדוֹת Bógdoth.
Preuaricatio ideſt preuaricatiōes. & inde בּוֹגֵד Boged. i. preuaricator. vel
בְּגָדוֹת qui ſpernit. Eſa. 21. Qui incredulus eſt infideliter agit. pro
בּוֹגֵד quo hebrei legūt. Qui ſpernit preuaricator eſt: ſiue qui pre-
Incredul⁹ uaricator eſt ſpernit. & in eodē. 33. Et qui ſpernis: nōne tu
Infidelis. ſperneris. et in plurali בּוֹגְדִים Bógdim. i. preuaricatores vel
Preuaricator qui ſpernit tranſgreſſores. Eſa. 24. Et preuaricatione tranſgreſſorum
בּוֹגְדִים preuaricati ſunt. Hiere. 9. Quia oēs adulteri ſunt & cetus
Trangreſ-ſores. preuaricatorū. & in gn̄e fe. בָּגְדָה Bagoda ſiue בּוֹגֵדָה Bógeda
Preuari-catores. vt Hiere. 3. Et vidit preuaricatrix ſoror eius iuda. et in eo.
בָּגְדָה Et non timuit preuaricatrix iuda ſoror eius. Itē בֶּגֶד Béged
בּוֹגֵדָה Pānus. veſtis. ſiue veſtimentū. vt Gen̄. 28. Et dederit mihi
preuarica-trix. panem ad veſcendū et veſtimentū ad induendū. Exo. 28.
Facieſqꝫ veſtem ſanctā aaron fratri tuo. Ps. 101. Et oēs ſicut
בֶּגֶד veſtimentū veteraſcent. Eſa. 64. Et quaſi pānus mēſtruate
Veſtimētū. Pānus. vniuerſe iuſtitie noſtre. Et in plurali בְּגָדִים Begadim. i. pā-
בְּגָדִים ni vel veſtimenta. Leui. 12. Lauabit veſtimēta ſua. Itē בָּגָד
Veſtimēta. In felicitate aut venit felicitas. De quo vide īfra in dictione
בָּגָד בָּגַד gad: quia eſt dictio compoſita.

בִּגְלַל Biglal. Propter. ob gratiā. Gen̄. 12. Et viuet aīa mea
In felicitate. בִּגְלַל ob gratiam tui. Deut. 15. Vt benedicat tibi dñs deus
Ob grām. Vt. tuus in omni tēpore. Pro quo hebrei legūt. Quia propter
Propter. hanc rem benedicet tibi dñs deus tuus in omni ope tuo.

בַּד Bad. linū. vel lineus. diuinus vel diuinator: aut mēdax.
בַּד vectis. ramus. pondus. Leui. 16. Tunica linea veſtietur
Linum. feminalib⁹ lineis verenda celabit: accīgetur zona linea ci-
darim lineā imponat capiti. Significat etiā diuinū vel diui
natorem. & ſolū inuenitur בַּדִּים Badim in nūero plurali.
בַּדִּים Eſa. 44. Signa diuinorū irrita facit. Hiere. 50. Gladius ad
Diuini. diuinos eius qui ſtulti erunt: et quia iſti cōmuniter mentiū
tur ideo ſecundū hebreos etiā ſignificat mēdaces ſiue men
dacia. Iob. 11. Vbi nos habemus: tibi ſoli tacebūt homines!
Soli. hebrei legūt. Mendacia tua tacebūt hoīes! Et in eodē. 41.
Mēdacia. Non parcā ei verbis potentibus. pro quo ipſi legūt. Non ta
Potentes cebo mendacia eius. Vide etiā de hoc īfra in dictione בָּדָא
bada. Significat etiā vectes ſiue fortitudinē. Exo. 25. Facieſ
Vectes. qꝫ vectes de lignis ſetim. Eſa. 16. Et indignatio ei⁹ pluſqꝫ
Fortitudo fortitudo eius. Accipitur etiā pro membris vel brachiis eo
quod ſunt quaſi vectes & in illis eſt fortitudo. Iob. 18. Deuo
Brachia. ret pulchritudinē eius: & cōſumat brachia ei⁹ primogēita
Pulchri-tudo. mors. & etiā pro pulchritudine habetur ibi eadē dictio. Po
Profūdiſ-ſimum. nitur etiā pro profundo. vt in eodē. 17. In profundiſſimū
infernū deſcendant oīa mea. Sed etiā in hoc loco hebrei le-
gunt. Membra ſiue brachia. ſ. mea in īfernū deſcendāt. Itē
accipitur pro ramis arboris eo qđ ſunt ſicut mēbra in ho-
Rami. mine. vt Ezech. 19. Et egreſſus ignis de virga ramorū ei⁹:
בַּד et in eodē. 17. Et fructificauit in palmites. ſignificat etiā בַּד
Bad. equalitatē ponderū vel menſurarū. ſ. qñ de diuerſis re
Eqle pōd⁹ bus tantū accipitur de vno qꝫtum de alio. vt Exo. 30. Equa
lis ponderis erunt oīa. Pro quo in hebreo habetur. Bad cū
bad erunt. i. tantū cum tanto erunt; quaſi dicat tantum de
vno quantum de alio.

בָּדָד Badad. ſolus. ſolitarius. Et eſt oīs generis & vtriuſqꝫ
numeri. Leui. 13. Solus habitabit extra caſtra. Deut. 32. Do Solus.
minus ſolus dux eius fuit. et in eodē. 33. Habitabit iſrael cō
fidenter & ſolus. Eſa. 27. Ciuitas enī munita deſolata erit. Deſolata
ideſt ſola vel ſolitaria. Hiere. 49. Soli habitabūt. Thren̄. 1. Soli.
Quomodo ſedet ſola ciuitas. Et in eo. 3. Sedebit ſolitarius Sola.
et tacebit. & aliqñdo ſcribitur cum vau in prima ſyllaba. et Solitari⁹.
dicitur בּוֹדֵד Boded. i. ſolitarius. Ps. 101. Sicut paſer ſolita- בּוֹדֵד
rius in tecto. Oſee. 8. Onager ſolitarius ſibi ephraim. & re Solitari⁹.
cipit articulum lamed in principio. & dr̄ לְבָדָד Lebadad. i. לְבָדָד
ſolus. ſolitarie. ſingulariter. et eſt oīs generis & vtriuſqꝫ nu Solus.
meri. vt Nu. 23. Populus ſolus habitabit. Ps. 4. Quoniā tu Singulr̄.
domine ſingulariter. Mich. 7. Habitantes ſolos in ſaltu. Soli.
Et aliqñ ſcribitur cum ſimplici daled. & dicitur לְבַד Lebad לְבַד
ideſt ſol⁹. ſeorſum. ſingulariter. Zach. 12. Et plangēt terre: Seorſum.
familie & familie ſeorſum: familie domus dauid ſeorſum:
et mulieres eorū ſeorſum. Et cōponitur cum pronominibus
hoc modo. לְבַדִּי Lebadi. ſolus ego. Deut. 1. Non poſſum ſo לְבַדִּי
lus ſuſtinere vos. לְבַדְּךָ Lebadécha. ſolus tu. Exo. 18. Solus Solus ego
illud non poteris ſuſtinere. לְבַדּוֹ Lebado. ſolus ille. Gen̄.
32. Manſit ſolus. & in noſtra trāſlatione amittūtur iſte per-
ſone. ſ. ego. tu. ille. quia ſubintelligūtur ex verbis appoſitis
לְבַדָּהּ Lebada: ſola illa. לְבַדֵּנוּ Lebadénu. ſoli nos לְבַדְּכֶם Le
badechem. ſoli vos. לְבַדְּכֶן Lebadechen. ſole vos. feme. ge.
לְבַדָּם Lebadam. ſoli illi. לְבַדָּן Lebadan. ſole ille. Item לְבַד לְבַד
Lebad. i. preter. excepto. abſqꝫ. Deut. 18. Excepto eo qđ in Excepto.
vrbe ſua ex paterna eis ſucceſſione debetur. 3. Re. 5. Abſqꝫ Abſqꝫ.
prepoſitis qui perant ſingulis operibus. & etiā preponitur
ei lr̄a mem. & dicitur מִלְּבַד Milebad. i. abſqꝫ. excepto. pre- מִלְּבַד
ter. Gen̄. 46. Abſqꝫ vxorib⁹ filiorū ei⁹. Leui. 23. Exceptis Abſqꝫ.
ſabbatis dñi. Deut. 4. Non eſt alius preter eum. Excepto.

בָּדָא Bada. Fingere. mētiri. 3. Reg. 12. Quintadecima die Preter.
menſis octaui quem finxerat de corde ſuo. Nee. 6. De בָּדָא
corde enim tuo tu cōponis hec. i. tu fingis hec mendacia. Fingere.
Et dicunt aliqui ꝙ ab hac dictione deriuatur. בַּדִּים Badim.
quod in ſupradicta dictione dixim⁹ ſignificare diuinato-
res ſeu mendaces. diuinatores

בָּדַל Badal. Diuidere. ſeparare. Gen̄. 1. Diuiſit lucem a tene בָּדַל
bris. & in eodem. Et diuidat aquas ab aquis. Exo. 26. Diuidere
Quo & ſanctuariū & ſanctuaria ſanctuarii diuidētur. Nu.
16. Nunquid parū vobis eſt ꝙ ſeparauit vos deus. & in eo. Separe
Separamini de medio cōgregationis huius. Deut. 10. Eo tē
pore ſeparauit dñs tribum leui. Eſd. 6. Et oēs qui ſe ſepa-
rauerant a coinquinatione gentiū terre. Et in eodē. 9. Non
eſt ſeparat⁹ populus iſrael. Et in eodē. 10. Separamini a po
pulis terre. Eſa. 56. Et non dicat filius aduene qui adheret
domino dicens: ſeparatione diuidet me dñs a populo ſuo.
Item בְּדַל Bedal. cartilago. ſiue extremum auris. Amos. 3. בְּדַל
Quomodo ſi eruat paſtor duo crura aut extremū auricule Extremū
Item בְּדִיל Bedil. ſtannū. Nu. 31. Et ſtannū & plumbū. Eſa. auricule.
1. Auferam omne ſtannū tuū. Ezech. 27. Argento ferro ſtā בְּדִיל
no plumboqꝫ repleuerūt nundinas tuas. Zach. 4. Et vide Stannū.
bunt lapidē ſtāneū in manu zorobābel.

בְּדֹלַח Bedólach. bdeliū. quod ſecundū aliquos eſt genus בְּדֹלַח
lapidis precioſi. Gen̄. 2. Ibi inuenitur bdeliū & lapis Bdeliū.
onychinus. et Nu. 11. Erat autē man quaſi ſemen coriandri
coloris bdelii.

בָּדַק Badach. inſtaurare. vel reparare ruinam vel fiſſuras בָּדַק
domorum. 2. Paral. 34. Vt inſtaurarent templū & in- Inſtaurar̄.
firma queqꝫ ſarcirent. In lingua vero chaldaica ſignificat Scrutari
ſcrutari vel rimari: aut īueſtigare. Inde בֶּדֶק Bedec. i. rima בֶּדֶק
vel ſciſſura: ſiue illud quod venit ad reſtaurandū: vel indi-
get reſtauratiōe. vt. 4. Reg. 12. Et inſtaurarēt ſartatecta do ſartatecta
mus ſiquid neceſſariū viderint inſtauratione. Ezech. 27. īſtauratio.

Senes biblij & prudentes eius habuerũt nautas ad miniſte-riũ varie ſupellectilis tue. pro quo hebrei legũt. Senes gi-blij & prudẽtes eius fuerũt in te: cõfortantes vel reparãtes rimam vel ſciſſuram tuã.i.reſtaurãtes quicquid indiget re-ſtauratione. (ſciſſura vel rima.)

בדר Badar. In lingua chaldaica ſignificat diſpergere vel diſſeminare. vt Dañ.4. Diſpergite fructus eius. (בדר Diſpergere)

בה Ba.in illa.vel in ea.aut in ipſa.ſiue in qua.Et eſt dictio compoſita cuius partes non inueniũtur per ſe.vt dictũ eſt ſupra in principio huius littere Beth. (בה In ea.)

בהו Bohu.vacuum.ſiue vacuitas.aut nihil. Geñ.1. Terra autẽ erat inanis & vacua. Vbi pro inanis ponitur תהו Thohu.et pro vacua ponitur בהו Bohu. cum vau in fine lo co he.& habẽtur eedẽ dictiões. Hiere.4 vbi dicitur. Aſpexi terram & ecce vacua erat & nihil.vbi pro vacua ponitur בהו Bohu.et Eſa.34. Vbi תהו Thohu.& pro nihil ponitur בהו Bohu.et Eſa.34. Vbi nos habemus & extendetur ſup eam menſura vt redigatur ad nihilũ & perpendiculũ in deſolatione: in hebreo habe-tur & extendetur ſup eam menſura thohu & lapides bohu. vbi tranſlatio nr̃a pro thohu tranſtulit nihilũ. & pro bohu deſolationẽ. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ thohu ſit res omni forma carens.vt eſt materia prima. Et bohu aptitudo ha-bendi: ſiue deſiderium quod mouet materiam primam ad omnem formam naturalem. (בהו Vacuũ. בהו Nihil. Deſolatio.)

בהט Bahat.genus lapidis.pro quo btũs hieronymus ſmã ragdum tranſtulit.Eſter.1. Super pauimentũ ſmarag dino et pario ſtratũ lapide.& ſolũ iuenitur in p̃dicto loco. (בהט ſmaragd⁹)

בהל Bahal. Turbare.conturbare.feſtinare. accelerare.ter-rere.timere.temere loqui.vel temere feſtinare. Exo. 15.Tunc cõturbati ſunt principes edom.1.Reg.28.Cõtur-turbatus eni erat valde.Iob.4. Tetigit te & cõturbatus es. Et in eodẽ.23. Et omnipotens cõturbauit me.et Ps.2. Et in furore ſuo cõturbabit eos.et Ps.6. Et aia mea turbata eſt valde. & in eodẽ. Erubeſcant & cõturbẽtur vehemẽter oẽs inimici mei.et. Ps.29.Et factus ſum cõturbatus.et Ps.82. Et in ira tua turbabis eos.Significat etiã feſtinare vel acce-lerare.vt.2.Paparal.25 Ad quã me deus feſtinato ire prece pit.Eſter.6.Et cito eum ad conuiuiũ quod regina parauc-rat pergere cõpulerũt.Et in eodẽ.8. Egreſſi ſunt veredarij celeres.Prouer.20.Hereditas ad quã feſtinatur in principio Et in eodẽ.28.Qui feſtinat ditari & aliis inuidet.Eccl'.7. Ne ſis velox ad iraſcendũ.& in eodẽ.8.Ne feſtines recede-re a facie eius. Item ſignificat terrere.vel pertimeſcere.aut temere loqui.Geñ.45.Et non poterãt reſpondere fratres nimio terrore perterriti.Iob.21.Et ego quãdo recordatus fuero pertimeſco.Eccl's.5. Ne temere quid loquaris.et ide בהלה Behala ſiue נבהלה Nibhala.i.feſtinatio.velociter.con turbatio.terror.Leui.26.Viſitabo vos velociter.& Ps.77. Et anni eorũ in feſtinatione.Soph.1.Quia cõſummatione cum feſtinatione faciet cunctis habitantibus terrã.Eſa.65. Nec generabũt in conturbatione.et in lingua chaldaica dr̃ התבהלה Hithbehala.i. feſtinatio ſiue feſtinanter. Dañ. 2. Tunc arioth feſtinus introduxit danielẽ.Pro quo hebrei le gunt. Tunc arioth cum feſtinatione introduxit danielem. Et in eodẽ.3. Surrexit prope.i.feſtinãter. Eſd.4. Et abie-runt feſtini.pro quo hebrei legũt. Et abierũt cũ feſtinatiõe. (Cõturbari. Cõturbare Turbare. Feſtinare. Cito pgere Accelerar. Feſtinari. pterrere. ptimeſcere Temere lo qui. בהלה נבהלה Velociter. Feſtinatio cõturbatio התבהלה Feſtinatio)

בהם Bahem.in illis. vel in eis.aut in ipſis.et eſt dictio cõ-poſita vt dictum eſt ſupra. (בהם In illis)

בהמה Behema.animal. beſtia.iumentũ.pecus. Deut.14. Hoc eſt animal quod comedere debetis.Nee.2.Ni-ſi aial cui ſedebam.Prouer.30. Leo fortiſſimus beſtiarum. Exo.19.Siue iumentũ fuerit ſiue homo nõ viuet.Nu.3.Ab homine vſqꝫ ad pecus mei ſunt.Et quãdo poſt ſe regit geni (בהמה Animal Beſtia. Iumentũ Pecus.)

tiuũ: vel quãdo cõponitur cum pronominib⁹: tunc mutat he in tau.ſicut & alia noĩa hebraica in he deſinẽtia.vt Nu. 3.Et pecora leuitarũ pro pecoribus eorũ.quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ. Et pecus leuitarũ pro pecore eorũ. Et in plurali בהמות Behemoth.Deut.32. Dentes beſtiarũ immittã in eos. Iob.12.Interroga iumẽta & docebũt te. Et in eodẽ.Qui docet nos ſuper iumẽta terre. Eſa.30. Onus iumentorũ auſtri.Ps.8. Inſuper & pecora campi. Ioel.2. Nolite timere aialia regionis.Abac.2.Et vaſtitas animaliũ deterrebit eos. Accipitur etiã pro noĩe proprio quod poni tur pro demone.vt Iob.40. Ecce behemoth quẽ feci tecũ fenum quaſi bos comedet. Tamẽ hebrei qui occidentẽ lit-teram ſequũtur dicunt: ꝙ in hoc loco accipitur pro quodã animali ignoto incredibilis magnitudinis quod vocatur behemoth in plurali terminatione. (בהמות Beſtie. Iumẽta Pecora Aialia. behemoth)

בהן Bohen.pollex.Leuit.14.Et ſuper pollicẽ manus eius ac pedis dexteri.& in plurali בהנות Behonoth.i.polli-ces.Iudi.1.Quẽ perſecuti cõprehederũt ceſis ſũmitatibus manuũ eius ac pedum.Pro quo hebrei legũt.Quem perſe cuti cõprehenderũt: et abſciderunt pollices manuũ eius ac pedum.et in eodẽ.Septuaginta reges ceſis manuũ ac pedũ ſummitatib⁹.pro quo hebrei legũt. ceſis pollicibus manũ ac pedum.ſed idem eſt ſenſus. (בהן Pollex בהנות ſũmitates Pollices.)

בהק Bohac.macula incute coloris candidi.Leui.13. Sciat non eſſe lepram: ſed maculam coloris candidi & ho-minem mundum. (בהק Macla co loris can didi.)

בהר Bahar.candor.albedo.inde בהרת Bahereth.i.macula candida vel quaſi lucens. Leuit.13. Aut quaſi lucens quippiã.i.plaga lepre.& in eodẽ. Sin autẽ lucis candor fue rit in cute.& in eodẽ. Sin aũt in ſuo loco candor ſteterit. et in eodẽ. Vir ſiue mulier in cuius cute candor apparuerit. & in eodem.Si deprehenderit ſubobſcurũ alborem lucere in cute.Et inde בהיר Bahir.i.lucidũ vel candidũ ſicut eſt nix. Iob.37. Subito aer cogetur in nubes. ꝓ quo hebrei legũt Lucidũ vel candidũ eſt in nubibus. (בהר Candor. בהרת qſi lucens. lucis cãdor Candor בהיר Lucidũ.)

בו Bo. In illo.vel in eo.aut in ipſo.et eſt dictio cõpoſita cu-ius partes nõ inueniũtur per ſe.vt ſupradictũ eſt. (בו In illo.)

בוא Bo.venire.ingredi.intrare. introducere. itromittere afferre. adducere. Geñ.6. Finis vniuerſe carnis venit ad me.et in eodẽ.19.Venerũt duo angeli ſodomã.& in eo. 24.Veni ergo hodie ad fontem aque.& in eodẽ.27.Venit german⁹ tuus fraudulẽter.et Exo.22.Maxime ſi cõductũ venerat pro mercede operis ſui.et in eodẽ.20.Veniã ad te et benedicã tibi.1.Reg.4. Venit deus in caſtra.Ps.35.Non veniet mihi pes ſuperbie.Abac.2. Quia veniens veniet & non tardabit.Significat etiã ingredi: vel introire. Geñ.6. Et ingredieris arcam tu & filij tui. et in eodẽ.7.Ingredere tu & oĩs domus tua in arcam.Et in eodẽ.34.Ingreſſi ſunt vrbem cõfidenter.& in eo.38. Et accepta vxore ingreſſus eſt ad eam.et Ps.5.Introibo in domũ tuam.et Ps.17.Et cla mor meus in cõſpectu eius introibit in aures ei⁹. Ps.62. In troibũt in inferiora terre. Ps.78. Introeat in cõſpectu tuo gemitus cõpeditorũ.Ps.99.Introite portas eius in confeſ-ſione.et Eſa.2.Introibũt in ſpeluncas petrarũ.et ſepe ſcribi-tur ſine vau in medio: vt in aliquibus locis predictis.& ali-quãdo loco vau ponitur iod.ſ.quãdo eſt verbũ tertie coniu gationis: et tunc ſignificat afferre: vel introducere.aut ad-ducere: vel offerre.Geñ.27. Affer mihi de venatione tua. Et in eodẽ.33.Suſcipe benedictionẽ quã attuli tibi.& in eo. 42.Adducite fratrẽ veſtrũ.et in eodẽ. Obtulerũt ei munera et in eodẽ. Et deferte viro munera. & in eo.Introduc viros domũ.& in eodẽ. Introducti ſumus vt deuoluat in nos calũ niã.Exo.35.Omnis multitudo filiorũ iſrael obtulit mente (בוא Venire. Ingredi. Introire Afferre Adducere. Offerre. Deferre. Introducere)

promptiſſima.Et in eodem.36. Plus offert populus ꝙ ne-ceſſarium eſt. Leui.2.ac deferet ad filios aaron ſacerdotis. Et in eo.4.Et adducet illũ ad hoſtiũ tabernaculi: & i eo.in feret ſacerdos qui vnctus eſt de ſanguine eius. Deut.12. Et offeretis in loco illo holocauſta. Eſa.1.Nõ offeratis vltra ſa crificiũ fruſtra. Ezech.37. Ecce ego intromittã in vos ſpm̃ Eſa.41.Et adducet magiſtratus quaſi lutũ.Et in eodẽ.49. Et afferent filios tuos in vlnis. & Hiere.39. Vt adducere-tur in babylonẽ. Ezech.8.Et adduxit me in hieruſalẽ. Acci pitur etiã pro introitu ſolis ſub orizonte qd' in nr̃a tranſla tione dicitur occidere vel occũbere.Geñ.15. Cũqꝫ ſol occu beret. Eccl's.1.Et oritur ſol & occidit.Eſa.60.Nõ occidet vl tra ſol tuus.Et inde בוא Bo.ſiue בא Bo.ſine vau in medio di ctiõis.i.Ingreſſus ſiue introitus.1.Reg.16. Pacificus ne eſt ingreſſus tuus.Et ſic.3.Reg.2. Vbi eadẽ verba habentur. Ps.120.Dñs cuſtodiat introitũ tuum & exitum tuum. Pro quo & in hebreo habetur. Dñs cuſtodiat exitũ tuum & introi tũ tuum. Et aliqñ prepõitur ei littera lamed: & dicitur לבא Lebo.vt Iudi.3.vſqꝫ ad introitum emath. Amos. 6. Ab in troitu emath vſqꝫ ad torrentem deſerti. Qñqꝫ etiã preponi tur ei littera mem.& dicitur מבוא Mebo.i.ingreſſus vel in troitus: aut occaſus.ſ.ſolis.vt Iudi.1. Oſtende nobis introi tũ ciuitatis. Ezech. 26.Quaſi per introitum vrbis diſſipa te.Ps.103.Sol cognouit occaſum ſuum. Ps.112. A ſolis or tu vſqꝫ ad occaſum.Et aliqñ ſcribitur cum he in fine: et dici tur ביאה Bia.i. Introit⁹.Ezech.8.Et ecce ab aquilõe por-te altaris idolum zeli in ipſo introitu. & etiã ſcribitur cum caph & he in fine & dicitur באכה Boacha.i.ingreſſus vel in troitus. aut veniens.vel ingrediens.ſiue pergẽs. Geñ.10. Facti ſunt termini Chanaan venientibus a ſidone gerarã vſqꝫ gazã donec ingrediaris ſodomã.& in eodem. Et facta eſt habitatio eorũ de meſſa pergẽtibus vſqꝫ ſephar.& in eo dem.25.Que reſpicit egyptum introeuntibus aſſyrios. Et inde תבואה Thebua.i.fructus. fruges. prouentus vel redi-tus: eo ꝙ veniũt per ſingulos annos. Leuit.25. Colligeſqꝫ fructus eius.Et in eodem tp̃s eni frugum vẽdet tibi.Nu.18. Et reputabitur vobis quaſi de area & de torculari dederitis primitias.Pro quo hebrei legunt.Et reputabitur leuitis qſi fructus aree & quaſi fructus torcularis.ſed beatus hierony-mus tranſtulit ſenſum. Deut.22.Et que naſcuntur ex vinea pariter ſanctificentur.i.fruct⁹ vinee.& Eccl's.5.Et qui amat diuitias fructum nõ capiet ex eis.4.Reg.8. Reſtitue ei oĩa que ſua ſunt: & vniuerſos reditus agrorum. (Inferre. Intromit-tere. Occidere. בוא בא Ingreſſus Introitus לבא Introitus מבוא Introitus Occaſus. ביאה Introitus באכה Ingrediẽs Pergens. Introiẽs. תבואה Fructus. Fruges. Reditus.)

בוב Bub.Concauũ.vacuũ. inane.vanum.Et ſcribitur per additionem nun in principio.& dicitur נבוב Nebub. vt Ezo.27.Non ſolidum ſed inane & cõcauum intrinſece facies illud.Hiere.52.Et intrinſecꝰ caua erat.i.cõcaua. Iob. 11.Vir vanus in ſuperbiam erigitur. (בוב נבוב Inane. Cõcauum Vanus.)

בוז Buz.ſiue בז Boz. Contemnere. deſpicere. depredari. diripere.Prouer.23.Quia deſpicient doctrinã eloquij tui.Et in eodẽ.Ne contẽnas cũ ſenuerit mater tua. Cãti.8. Quaſi nihilum deſpicient eũ.Pro quo in hebreo habetur. Deſpectione deſpicient eum.Eſa.24.Et depredatione pre dabitur.& in eodem.10. Vt auferat ſpolia & diripiat predã Item בז Buz.põitur pro nomine. & ſignificat contẽptum ſiue deſpectum.Iob.12. Lampas cõtempta apud cogitatio nes diuitum.& in eodẽ.31.Et deſpectio propinquorum ter ruit me.Ps.30.In ſuperbia & in abuſione. Pro quo heb.le gunt. In ſuperbia & in deſpectione. & aliqñ ſcribitur ſine vau in medio: & etiam qñqꝫ duplicatur vltima littera zain & multa alia deriuantur ab eo: de quo vide infra in dictiõe. (בוז בז Cõtẽnere Deſpicere Predari. Diripere. בז Cõtempti Deſpectio)

בוך Bazaz.& in dictione בזא Baza. בוך Buch.Cõfuſum ſiue deuiũ eſſe.oberrare.Coarctari.ſle-re.Ingemere. & ſcribitur per additionem nun in princi-pio.& dicitur נבוך Nabuch.Exo.14. Coarctati ſunt in ter-ra.i.confuſi vel oberrantes ſunt in terra. Heſter.3. Et cun ctis iudeis qui in vrbe erant flentib⁹.Pro quo hebrei legũt. Et ciuitas ſuſa flebat ſiue confuſa erat. & Ioel.1. Mugierũt greges armenti.Et aliqñ ſcribitur ſine vau in medio dictio nis.& inde מבוכה Mebucha.Pro quo trãſlatio noſtra habet fletum.Eſa.22. Dies enim interfectionis & conculcationis & fletus dño deo exercituum in valle viſionis. (נבוך Coarctare Flere. Mugire. מבוכה Fletus.)

בול Bul. Germẽ. Herba. Truncus.ſ.ligneus. Iob.40. Huic montes herbas ferunt. Eſa.44. Ante truncũ ligni p̃-cidam.ſignificat enim quidquid terra producit: modo ſunt herbe: modo arbores vel ligna.vnde proprie interpretatur germẽ. & ſcribitur aliquando cum Iod in principio & dici-tur יבול Iebul.i.Germẽ.ſiue fructus. Leuit.26.Et terra gig net germẽ ſuum.Ps.66.Terra dedit fructum ſuum. Abac. 2.Et non erit germen in vineis.Et etiã de hoc vide infra in dictiõe יבל Iabal.Et qñ ſcribitur cum littera mem in prin cipio & dicitur מבול Mabul: tunc ſignificat diluuium. Geñ. 6. Ecce ego adducam aquas diluuij ſuper terram. Et in eo-dem.7.Propter aquas diluuij. Et quia menſis octobris abũ dat imbribus: ideo appellatur in hebreo. בול Bul.3.Reg.6. Et in anno vndecimo menſe bul ipſe eſt menſis octauus p̃ fecta eſt domus. (בול Herba. Truncus. Germen. יבול Germen. Fructus. מבול Diluuium בול Bul.)

בון Bun. Intelligere. Docere. de quo vide infra in dictio-ne. בין Bin. (בון)

בוס Bus.cõculcare.calcare.diripere.Ps.59.Et ipſe ad nihi lũ deducet tribulãtes nos.Pro quo btũs Hieronym⁹ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et ipſe con culcabit hoſtes noſtros.Prouer.27. Anima ſaturata calca-bit fauum.Et eſa.14.Et in montibus meis conculcem eũ. Zach.10.Et erunt quaſi conculcantes lutum. Et aliquãdo duplicatur vltima littera ſamach.Eſa.63.Hoſtes noſtri cõ-culcauerunt ſanctificationem tuam.& Hiere.12. Conculca uerunt partem meam.Ezech.16.& vidi te conculcatam in ſanguine tuo.& inde מבוסה Mebuſa.i.deſt conculcatio.ſiue conculcata.Eſa.18.Ad gentem expectantem & concul-cantem.Et in eodem.22. Dies enim interfectionis & concul cationis & fletus domino deo exercituum in valle viſiõis. Et inde מבוס Mubas.ideſt conculcatum. Pro quo trãſlatio noſtra habet putridum.Eſa.14. Quaſi cadauer putridum non habebis conſortium cum eis in ſepultura. Et aliquãdo ſcribitur cum thau in principio & dicitur תבוסה Thebuſa.i. Conculcatio vel cõtemptio.2.Paralip.22.voluntatis quip pe fuit dei aduerſus ochoziã.Pro quo hebrei legunt. A deo eñi fuit cõculcatio vel contemptio ochozie. Nã Iehu cõpte ſit eum & iuſſit iis qui ſequebantur eum vt percuterent etiam ipſum ochoziam: quamuis erat rex Iuda.vt habe-tur.4.Regum.9.Et aliquando ſcribitur cum littera ſin lo-co ſamach & ſignificat diripere. Amos. 5. Ideirco pro eo quod diripiebatis pauperem & predam electam tollebatis ab eo.vbi ponitur בושסכם Boſaſchẽ pro Boſaſchẽ: Secundum aliquos hebreos. Alij vero dicunt quod ei⁹ pri mitiuum eſt בשס Baſas.de quo infra in ſuo loco dicetur. (בוס Cõculcare Calcare. מבוסה Cõculcata. cõculcatio מובס Putridus תבוסה cõculcatio Contẽptio Diripere. בושסכם בוססכם בשס)

בוץ Bus.linum vel byſſus.aut ſericum. Heſter.1. ſuſtenta ta funibus byſſinis atqꝫ purpureis. Et in eodem.8. Et amictus ſerico pallio. In lingua vero ſyra communiter po nitur pro lino. (בוץ Byſſus. Sericum.)

בוק Boc.diſſipare.deuaſtare.euacuare. diſrumpere. Eſa. 24.Diſſipatione diſſipabitur terra.Hiere.9. Et diſſi-pabo cõſiliũ Iuda & Hieruſalem.Naũ.2. Diſſipata eſt & ſciſ ſa & dilacerata.Vbi ꝓ diſſipata põitur בוקה Buca. & ꝓ ſciſ ſa põitur מבוקה Mebuca: qd' a ſupradicta dictione deriuatur (בוק Diſſipari. Diſſipare. בוקה מבוקה)

per additionem mem in principio. et aliquando geminatur vltima littera coph. et dicitur. בוקק Bochec.vt Eſa. 24. ecce dominus diſſipabit terram. et de hoc vide infra in dictione בקק Bacac. et aliquando ſcribitur ſine vau in medio et cum littera nun in principio que denotat verbum paſſiuum prime coniugationis. Eſa. 19. et diſrumpetur ſpiritus egypti in viſceribus eius.

בור Bor. ciſterna. lacus. carcer. Geñ. 37. Miſerunt eum in ciſternam veterem. Et in eodem. Extrahe͂tes eum de ciſterna vendiderunt eum iſmaelitis. Exo. 21. Si quis aperuerit & foderit ciſternam. & Ps. 27. aſſimilabor deſcendentibus in lacum. Ps. 39. Et eduxit me de lacu miſerie. Eſa. 38. Non expectabunt qui deſcendunt in lacum veritatem tuam. Et in eodem. 51. Et ad cauernam laci de qua preciſi eſtis. Thren. 2. Inuocaui nomen tuum domine de lacu nouiſſimo. Item ponitur pro carcere eo ꝙ eſt ſimilis ciſterne vel lacui. Geñ. 41. Protinus ad regis imperium eductum de carcere ioſeph totonderunt. & in plurali ברת Boroth. vt Deut. 6. Ciſternas quas non fodiſti. & Hiere. 2. Et foderunt ſibi ciſternas diſſipatas.

בוש Bos. Erubeſcere. confundere. tardare ſiue moram facere. Iudi. 3. Expectantes diu donec erubeſcerent. & 4. Reg. 2. Coegerunt eum donec acquieſceret. Pro quo hebrei legunt. Coegerunt eum donec erubeſceret. ſiue donec moram faceret. Ps. 22. In te ſperauerunt & non ſunt confuſi. Ps. 30. Erubeſcant impii & deducantur in infernum. Ps. 69. Confundantur & reuereantur qui querunt animam meam. Ps. 70. Cum confuſi fuerint & reueriti qui querunt animam meam. Eſa. 23. Erubeſce ſidon. Et aliquando ſcribitur ſine vau in medio dictionis: vel loco eius ponitur iod ſcilicet quando eſt verbum tertie coniugationis. 2. Reg. 19. Confudiſti hodie vultum omnium ſeruorum tuorum. Eſdre. 8. Erubui enim petere a rege pedites & equites. Et in eodem. 9. Confundor & erubeſco leuare faciem meam ad te. Ps. 13. Conſilium inopis confudiſtis. Ps. 43. Et odientes nos confudiſti. Ps. 52. Co͂fuſi ſunt quoniam deus ſpreuit eos. pro quo hebrei legunt. Confudiſti. ſiue confundere feciſti. ſcilicet illos. Hiere. 48. Quoniam vaſtata eſt & confuſa. & in eodem. confuſa eſt fortis & tremuit. & inde מֵבִישׁ Mebis. ideſt confuſionem faciens: ſiue ignominioſus. Prouer. 19. Qui affligit patrem & fugat matrem ignominioſus erit & infelix. Et in genere feminino. מְבִישָׁה Mebiſa. Prouer. 10. Et putredo in oſſibus eius que confuſione res dignas gerit. ideſt que confuſionem facit. Et inde בוּשָׁה Buſa. ideſt confuſio. verecundia. obprobriu͂. vt. Ps. 88. Perfudiſti eum confuſione. Et idem ſignificat בֹּשֶׁת Boſeth. 1. Reg. 20. In confuſionem tuam & in confuſionem ignominioſe matris tue. & Ps. 130. Inimicos eius induam confuſione. Hiere. 3. Confuſio comedit laborem patrum noſtrorum ab adoleſcentia noſtra. vbi ſecundum hebreos confuſio accipitur pro idolo. Et quandoqꝫ recipit nun in ſecunda ſyllaba. & dicitur בָּשְׁנָה Boſna. ideſt confuſio. verecundia. Oſee. 10. Confuſio ephraim capiet. Inde מְבוּשִׁי Mebuſe: quod ſignificat membra verenda. Deut. 25. Et aprehenderit verenda eius. Et quandoqꝫ duplicatur littera ſin: & ſignificat erubeſcere ſiue morari aut moram facere. Geñ. 2. Erat autem vterqꝫ nudus adam ſcilicet & vxor eius: et non erubeſcebant. Exo. 32. Videns populus ꝙ moram faceret moyſes. Iudic. 5. Cur moratur regredi currus eius.

בַּז Baz. contemnere. deſpicere. depredari. De quo vide in dictione ſequenti & infra in dictione בָּזָה baza.

בָּזַז Bazaz. depredari. ſiue depopulari. predari. diripere.

Nume. 31. Quidquid habere potuerunt depopulati ſunt Deut. 2. Abſqꝫ iumentis que in partem venere predantium Ioſue. 8. Iumenta autem & predam ciuitatis diuiſerunt ſibi filii iſrael. Pro quo hebrei legunt. Iumenta autem & predam ciuitatis depredati ſunt ſibi filii iſrael. Hiere. 50. Cunctoſqꝫ predatores tuos dabo in predam. Et in eodem. 50. Gladius ad theſauros eius qui diripientur. Ezech. 39. Et depredabuntur eos quibus prede fuerunt. Et aliquando ſcribitur cum ſimplici zain. Eſa. 8. Feſtina predari. Et in eodem. 10. Et pupillos diriperent. & in eodem. 11. Simul predabuntur filios orientis Soph. 2. Reliquie populi mei diripient eos. Et de hoc vide ſupra in dictione. בוז Boz. & inde בַּז Baz. ſiue בִּזָּה Biza. ideſt preda. depredatio. direptio. Nu. 14. Paruulos veſtros de quibus dixiſtis quod prede hoſtibus forent. Heſter. 9. Predas de ſubſtantiis eorum agere noluerunt Eſa. 10. Vt auferat ſpolia & diripiat preda͂.

בָּזָא Baza. Diripere ſiue diſſipare. Eſa. 18. Diripueru͂t flumina terram eius.

בָּזָה Baza. contemnere. deſpicere. ſpernere. paruipendere. detrahere. Vilipendere. diripere ſiue depredari. Nu. 15. Verbum enim domini contempſit. 1. Reg. 2. Qui autem contemnunt me erunt ignobiles. 2. Reg. 12. Quare co͂tempſiſti verbu͂ domini. Ps. 16. Ad nihilum deductus e͂ in conſpectu eius malignus. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Deſpicitur oculis eius improbus. Prouer. 1. Sapientiam atqꝫ doctrinam ſtulti deſpiciu͂t. Eſa. 37. Deſpexit te & ſubſannauit virgo filia ſion. Ps. 21. Quoniam non ſpreuit nec deſpexit deprecationem pauperum. Eſter. 1. Paruipendent imperia maritorum. Scribitur etiam aliquando בַּז Baz. ſine he in fine. Prouer. 13. Qui detrahit alicui rei ipſe ſe in futurum obligat. & Zach. 4. Quis enim deſpexit dies paruos. & in de. נִבְזֶה Nibze. ideſt contemptus ſiue deſpectus. ps. 118. Adoleſcentulus ſum ego & contemptus. Eſa. 53. Deſideraui mus eum deſpectum & nouiſſimum virorum. & in pluralli נִבְזִים Nibzim. Malach. 2. Propter quod & ego dedi vos contemptibiles. Et aliquando recipit nun & mem in principio. Et dicitur. נִמְבְזָה Nemibza. ideſt deſpectum aut vile 1. Reg. 15. Quidquid autem vile fuit & reprobum demoliti ſunt. Et inde בָּזוּי Bazui. ideſt contemptus vel direptus. Eſa. 42. Ipſe autem populus direptus & vaſtatus. & in genere feminino בְּזוּיָה Bezuia. Eccl's. 9. Sapientia pauperis contempta eſt. & inde בּוּז Buz. ideſt contemptio vel deſpectio. vt Iob. 31. Et deſpectio propinquorum terruit me. & de hoc vide ſupra in dictione ב ז Buz. & inde בִּזָּיוֹן Bizaion ideſt contemptio ſiue deſpectio. Eſter. 1. Vnde regis iuſta eſt indignatio. Pro quo in hebreo eſt. & iuxta abundantiam contemptionis vel deſpectionis: et indignatio. ſcilicet eſt. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum e ſenſu non verbum ex verbo: ſicut et in pluribus aliis locis ſacre ſcripture: et maxime in libro Heſter.

בָּזָק Bazac. Fulgur. corruſcatio. Ezech. 1. et animalia ibant et reuertebantur in ſimilitudinem fulguris corruſcantis. eſt etiam nomen propriu͂ loci. Iudic. 1. et inuenerunt Adonibezech. in bezech. 1. Reg. 2. et recenſuit eos in bezech

בָּזַר Bazar. Diuidere. diſpergere. diſſipare. Ps. 67. Diſſipa gentes que bella volunt. pro quo hebrei legunt. diſperge ſiue diuide gentes que bella volunt. Dañ. 11. et diuitias eorum diſſipabit.

בָּחַל Bachal. variare. inſtabilem eſſe. Zach. 11. Siquidem et anima eorum variauit in me. et ſolum inuenitur in predicto loco. et dicunt hebrei ꝙ ſignificat abominari vel abhorrere.

בָּחַן Bachan. Probare. tentare. Iob. 7. Et ſubito probas illum. Et in eodem. 23. Probauit me quaſi aurum. Et in eodem. 34. Auris enim verba probat. & in eodem. Pater mi probetur iob vſqꝫ in finem. Ps. 16. Probaſti cor meum & viſitaſti nocte. & Ps. 25. Proba me domine & tenta me. Ps. 80. Probaui te apud aquam contradictionis. Hiere. 20 Tu autem domine exercituum probator iuſti. Ezech. 21. Plaude ſuper femur quia probatum eſt. & Zach. 13. Et probabo eos ſicut probatur aurum. Malach. 3. Et tentauerunt deum: & ſalui facti ſunt. & inde. בֹּחַן Bochan. ideſt probatus: ſiue probatio. aut probamentum. Eſa. 28. Ecce ego ponam in ſion lapidem precioſum probatum. Et inde בָּחוֹן Bachon. ideſt fortis. ſiue robuſtus: aut probatus: vel probator. Hiere. 6. Probatorem dedi te in populo meo. Pro quo hebrei legunt fortem vel robuſtu͂ dedi te in populo meo. Et vtrumqꝫ poteſt ſignificare: nam eius plurale ponitur pro robuſtis. Eſa. 23. Vbi dicitur in captiuitate͂ traduxeru͂t robuſtos eius. & inde בַּחַן Bachan: quod ſecundum hebreos ſignificat etiam arcem ſiue turrim fortiſſimam & excelſam. Eſa. 32. tenebre & palpatio facte ſunt ſuper ſpeluncas Pro quo hebrei legunt. Munitio & arx facte ſunt in ſpelu͂cas: ſiue per ſpeluncas. de quo beatus Hieronymus ſuper hoc loco ſic ait. Pro tenebris & palpatione in hebraico dicitur ofel & bachan: quas hebrei duas turres eſſe in ieruſalem arbitrantur excelſas atqꝫ firmiſſimas: que his appellantur nominibus. Quarum prior interpretatur tenebre ſiue nubilum: eo quod vſqꝫ ad nubes erigeret caput: altera probamentum & firmitas: ſiue vt ſymmachus vertit inquiſitio: eo quod in contemplando culmine eius oculi fallerentur. Hec hieronymus.

בָּחַר Bachar. Eligere. Geñ. 13. Elegit ſibi loth omnem regionem circa iordanem. Exo. 17. Elige viros: & pugna contra amalech. Deut. 30. Elige ergo vitam vt & tu viuas. Iudi. 5. Noua bella elegit deus. 1. Reg. 16. Non elegit dominus ex iſtis. Et in eodem. 20. Nunquid ignoro ꝙ diligis filium iſai. Pro quo hebrei legunt. Nu͂quid ignoro ꝙ eligis filium iſai. & 3. Reg. 18. Eligite vobis bouem vnu͂ Iob. 34. Iudicium eligatur nobis. Ps. 64. Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti. Ps. 118. Viam veritatis elegi. Eſa. 7. vt ſciat reprobare malum & eligere bonum. Et in eodem. 48. Elegi te in camino paupertatis. Hiere. 8. Et elige͂t magis mortem quam vitam. Zach. 2. Et eliget adhuc ieruſalem. Et in eodem. 3. Qui eligit ieruſalem. & inde בָּחוּר Bachur. ideſt electus. ſiue iuuenis. 1. Reg. 9. Erat autem ei filius vocabulo ſaul electus & bonus. Eccl's. 11. Letare ergo iuuenis in adoleſcentia tua & in diebus iuuentutis tue. Et in plurali בַּחוּרִים Bachurim. ideſt electi. vel iuuenes. Iudi. 14. Sic enim iuuenes facere conſueuerant. Ps. 77. Et electos iſrael impediuit. Et in eodem. Iuuenes eorum comedit ignis. Eſa. 23. Non enutriui iuuenes. ſcribitur etiam cum iod in ſecunda ſyllaba tam in ſingulari quam in plurali & dicitur בְּחִיר Bechir: ideſt electus. 2. Reg. 21. In gabaa ſaul quondam electi domini. Et in plurali בְּחִירִים Bechirim. ſiue בְּחִירֵי Bechire. ideſt electi. Ps. 88. Diſpoſui teſtamentum electis meis. Ps. 104. Filii Iacob electi eius. vnde ibi electi eſt nominatiui caſus pluralis numeri. Et refertur ad filios. ſcribitur etiam cum nun in principio & dicitur נִבְחָר Nibchar. ideſt electus. prouer. 10. Argentum electum lingua iuſti. & quandoqꝫ ponitur mem in principio & dicitur מִבְחָר Mibchar. i. electio. & ponitur pro electis. Geñ. 23. In electis ſepulchris noſtris ſepeli mortuum tuum. pro quo hebrei legunt. in electione ſepulchrorum noſtrorum. Exo. 15. Et electi principes eius ſubmerſi ſunt in mari rubro. Ezech. 22. Et ſuccident electas cedros tuas. & inde בְּחֻרוֹת Bachruth. ideſt tempus iuue͂tutis quod eſt electum tempus. Eccl's. 11. Et in bono ſit cor tuum in diebus iuuentutis tue.

בָּטָא Bata. proferre. pronunciare. promittere. Leuit. 5. Anima que iurauerit & protulerit labiis ſuis. Et in eodem. Et idipſum iuramento & ſermone firmauerit. Pro quo hebrei legunt. Ad omne quod pronunciauerit vel protulerit homo cum iuramento. & inde מִבְטָא Mibta. ideſt. prolatio: vel pronunciatio. Nu. 30. Et ſemel de ore eius verbum egrediens. Pro quo hebrei legunt. & prolationem ſiue pronunciationem labiorum eius.

בָּטָה Bata. proferre. pronunciare. promittere. ſicut in dictione ſupradicta: que etiam ſcribitur cum littera he in fine. Prouer. 12. Eſt qui promittit & quaſi Gladio pungitur. Quod etiam poteſt legi ſic ſcilicet Eſt qui profert vel qui pronunciat & quaſi gladio pungit.

בָּטַח Batach. ſperare. confidere. fiduciam vel confidentiam habere. fiducialiter agere. ſecurum eſſe. 4. Reg. 18. In quo confiſus es vt audeas rebellare. & in eodem. An ſperas in baculo arundineo. Iob. 6. Confuſi ſunt quia ſperauit. Et in eodem. 4. Et habet confidentiam ꝙ influat iordanis in os eius. Ps. 21. In te ſperauerunt patres noſtri: ſperauerunt & liberaſti eos. Ps. 24. Deus meus in te confido non erubeſcam. Ps. 25. In ipſo ſperauit cor meum. & Ps. 31. Sperantem autem in domino miſericordia circu͂dabit. Ps. 48. Qui confidunt in virtute ſua. ps. 117. Quam confidere in homine. & in eodem. Quam ſperare in principibus. Eſa. 12. Fiducialiter agam & non timebo. Et in eodem 26. Quia in te ſperauimus. Et in eodem, Speraſtis in domino in ſeculis eternis. Hiere. 12. Cum autem in terra pacis ſecurus fueris. Et in eodem. 17. Maledictus vir qui confidit in homine. Et in eodem. 28. Et tu confidere feciſti populum iſtum in mendacio. vbi ponitur verbum tertie co͂iugationis. & ſic Eſa. 36. Vbi dicitur. nec conturbet vos ezechias dicens dominus liberabit nos. pro quo hebrei legunt. Nec confidere faciat vos ezechias dicens. & inde. בֶּטַח Betach. ſiue בִּטְחָה Bitcha. ideſt ſpes. confidentia. fiducia. ſecuritas. ps. 4. In ſpe conſtituiſti me. ps. 15. Inſuper & caro mea requieſcet in ſpe. Eſa. 30. In ſilentio & in ſpe erit fortitudo veſtra. & in eodem. 32. & cultus iuſtitie ſilentium & ſecuritas vſqꝫ in ſempiternum. Soph. 2. Hec eſt ciuitas glorioſa habitans in confidentia. ponitur etiam aduerbialiter. vt Geñ. 34. Ingreſſi ſunt vrbem confidenter. & aliquando recipit lamed in principio & dicitur לָבֶטַח Labetach. ideſt fiducialiter. confidenter. ſecure. prouer. 3. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua. Ezech. 38. Habitanteſqꝫ ſecure. & aliquando ſcribitur cum littera nu͂n in fine. & dicitur. בִּטָּחוֹן Bitachon. 4. Reg. 18. Que eſt iſta fiducia qua niteris. & aliquando recipit mem in principio & dicitur מִבְטָח Mibtach. ideſt fiducia. ſpes. confidentia. Iob. 8. Et ſicut telam aranearum fiducia eius. ps. 21. Spes mea ab vberibus matris mee. prouer. 21. Detraxitqꝫ robur fiducie eius. & inde בַּטֻּחוֹת Batuchoth. pro quo beatus hieronymus tra͂ſtulit audacter. Iob. 12. & audacter prouocant deum. pro quo hebrei legunt. & ſecuritates vel confidentie prouocantibus deum. ſcilicet abundant.

בָּטַל Batal. vacare. ſiue ceſſare. ocioſum eſſe. prohibere. Eccl's. 12. Et ocioſe eru͂t molentes in minuto numero Eſdre. 4. prohibeatis viros illos: vt vltra non edificent. & in eodem. & prohibuerunt eos in brachio & robore. & in eodem. Tunc intermiſſum eſt opus domus domini. ideſt tunc ceſſauit.

בֶּטֶן Beten vterus. venter. Geñ. 25. Due gentes ſunt in vtero tuo. 3. Reg. 7. Iuxta menſuram columne contra retiacula. Pro quo hebrei legunt. Iuxta ventrem contra retiacula. dicitur autem venter columne pars media ſiue pars craſſior ipſius colũne. Ps. 21. In te piectus ſum ex vtero. Prouer. 13. Venter autem impiorum inſaturabilis. cuius plurale בָּטְנִים Botnin. nõ inuenitur in hoc ſignificato ſed pro fructu arboris pini: ſecũdum hebreos. Sed btũs Hieronymus traduxit terebinthi fructus. Geñ. 43. Stactés & terebinthi & amigdalarum.

בִּיב Bib. concauũ. vanum. inane. vacuum. De quo vide ſupra in dictione בּוּב Bub.

בֵּיהּ Be in ligua chaldaica ſignificat in eo. vel ĩ ipſo. Dañ. 4. Et eſca vniuerſorum in ea. et in hebreo eſt maſculini generis.

בִּין Bin. intelligere. cogitare. aſpicere. intueri. Iob. 23. Et intelligam quid loquitur mihi. Ps. 5. Intellige clamorem meũ. Ps. 49. Intelligite hec qui obliuiſcimini deum. Ps. 81. Neſcierunt nec intellexerunt. Ps. 93. Intelligite inſipientes in populo. Prouer. 2. Tunc intelliges timorẽ domini. Et in eodem. 8. Intelligite paruuli aſtutiam. & in eodem. 14. Sapientia callidi eſt intelligere viam ſuam. Et in eodem. 24. Qui inſpector eſt cordis ipſe intelligit. Eſa. 28. Et quem intelligere faciet auditum. Dañ. 9. Ego daniel intellexi in libris. Et in eodem. 11. Et docti in populo docebunt plurimos. i. intelligere facient plurimos. Et in eodem. 12. Et ego audiui & non intellexi. Et aliquando ſcribitur ſine iod in medio dictionis. vt Ps. 138. intellexiſti cogitationem meã delonge. Iob. 13. Audiuit auris mea & intellexit ſingula. Dañ. 8. Fac intelligere iſtam viſionem. Et in eodem. 11. Et cogitabit aduerſus eos qui dereliquerunt teſtamentum ſanctum. Et quando eſt verbum tertie coniugationis recipit. he. in principio. ſcilicet in preterito et in imperatiuo & in infinitiuo. & dicitur. הָבִין Hebin. et in preſenti vel participio recipit litteram mem in principio & dicitur מֵבִין Mebin. et aliquando mutat iod. in vau. ſcilicet quãdo eſt verbum quarte cõiugationis vel in voce paſſiua prime coniugationis. Et tunc ſignificat intelligere: ſiue docere: conſiderare: reſpicere. Eſa. 10. Et in ſapiẽtia mea intellexi. Hiere. 30. In nouiſſimo dierũ intelligetis ea. Deut. 32. Circunduxit eum & docuit. 3. Reg. 3. Quem diligentius intuens clara luce. Iob. 11. Et videns iniquitatem nonne conſiderat. Et in eodem. 37. Sta & conſidera mirabilia dei. & inde בִּינָה Bina. i. intelligẽtia ſiue intellectus. prudentia. ſapientia. Deut. 4. Hec eſt veſtra ſapientia et intellectus coram populis. Iob. 20. Et ſpiritus intelligentie mee reſpondebit mihi. Et in eodem. 38. Aut quis dedit gallo intelligẽtiam. Eſa. 11. Spiritus ſapientie & intellectus. Prouer. 4. Et attendite vt ſciatis prudentiam. & inde נָבוֹן Nabon. ſiue מֵבִין Mebin. ideſt intelligens ſiue prudens. Deut. 4. En populus ſapiens & intelligens gens magna hec. Prouer. 1. Et intelligens gubernacula poſſidebit. Et in eodem. 8. Recti ſunt intelligentibus. Et in eodem. 14. In corde prudentis requieſcit ſapientia. Et inde תְּבוּנָה Thebuna. i. intelligentia ſiue intellectus. aut prudentia. Iob. 12. Ipſe habet conſilium & intelligẽtiam. Ps. 135. Qui fecit celos in intellectu. Iob. 12. Et in multo tempore prudentia. Prouer. 2. Prudentia ſaluabit te. Et in eodem. 24. Et in prudentia roborabitur. ponitur etiam pro ſapientia. vt. Ps. 146. Et ſapientie eius non eſt numerus. Item בֵּין Ben. inter. intra. intermedium. Geñ. 1. Diuiſitq́ aquas que erãt ſub firmamento ab iis que erant ſuper firmamentum. Pro quo hebrei legunt. Diuiſitq́ inter aquas que erant ſub firmamento & inter aquas que erant ſuper firmamentum. & in eodem. 13. Facta eſt rixa iter paſtores Abraã & Loth. Exo. 14. Qui ẽ inter magdalum et mare. Leuit. 10. vt habeatis ſcientiam diſcernẽdi inter ſanctum et profanum & inter pollutum & mundum. Ps. 103. Inter medium montium pertranſibunt aque. inuenitur etiam בֵּינוֹת Benoth. i. inter. Ezech. 10. Et imple manum tuã prunis ignis que ſunt inter cherubim. Inde בֵּינַיִם Benaim. ideſt Intermedius Pro quo tranſlatio noſtra habet Spuriũ. 1. Reg. 17. Et egreſſus eſt vir ſpurius de caſtris philiſtinorum. pro quo hebrei legunt. Et egreſſus eſt vir intermedius de caſtris philiſtinorum. eo q̄ ſtabat inter duas acies. Item בֵּן Ben. ſine iod in medio ſignificat filium. de quo vide infra in dictione בָּנָה Bana.

בֵּיצִים Beſim. ſiue בֵּיצֵי Beſe. oũa. Deu. 22. Et matrem pullis vel ouis deſuper incumbantem. Iob. 39. Derelinqt in terra oua ſua. Eſa. 10. Sicut colligũtur oua q̄ derelicta ſunt. & in eodem. 59. Oua aſpidum ruperunt. & eius ſingulare בֵּיצָה Beſa. non inuenitur in ſacra ſcriptura: ſed ĩ aliis libris hebraicis ĩuenitur ꝓ ouo.

בִּיר Bair. ciſterna. Hiere. 6. Sicut frigidam facit ciſterna aquã ſuã. Item בִּירָה Bira. habitatio. palatiũ. 1. Parali. 29. Neq́ enim homini preparatur habitatio ſed deo. ſignificat etiã ciuitatem vel vrbẽ. ſcilicet regiam. Eſter. 1. Suſa ciuitas regni eius exordiũ fuit. Et in codẽ. 2. Erat vir Iudeus ĩ ſuſis ciuitate. Et in ligua chaldaica dicitur בִּירְתָא Birtha. i. caſtrum. Eſdre. 6. Et inuentum eſt in echbathanis q̄ eſt caſtrum in medena prouĩcia. & in plurali בִּירָנִיּוֹת Biranioth. ideſt palatia ſiue domus magna. ſiue caſtella. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit domos ad inſtar turrium. 2. Paralip. 17. Et edificauit in iuda domos ad inſtar turrium. Et in eodem. 27. In ſaltibus caſtella & turres.

בַּיִת Baith. ſiue בֵּית Beth. Domus. Geñ. 19. Declinate in domum pueri veſtri. Et in eodem. viri ciuitatis vallauerunt domum illius. Exo. 13. in manu forti eduxit nos dominus de terra egypti de domo ſeruitutis. Nu. 22. Si dederit mihi balach plenam domum ſuam argenti & auri. Deut. 6. Et meditaberis ſedens in domo tua. Et in eodem. 25. Et vocabitur nomẽ eius in iſrael domus diſcalciati. Significat ẽt gentem vel familiam. vt domus iſrael. domus iuda. domus dauid. Accipitur etiam pro nido auium vel pro habitaculo animalium. Ps. 83. Etenim paſſer inuenit ſibi domum. Ps. 103. Eerodii domus dux eſt eorum. Item ſignificat int⁹. intrinſecus. inter. Exo. 25. Et deaurabis eam auro mundiſſimo intus & foris. 3. Reg. 7. Quorum poſteriora vniuerſa intrinſecus latitabãt. Iob. 8. Et inter lapides cõmorabitur. Itẽ accipitur ꝓ carcere. Eſa. 14. vinctis eius nõ aperuit carcerem. Accipitur etiam pro loco vel pro ſpacio quod contineat aliquã rẽ: vel appropriato alicui rei: quod dicitur domus eius. 3. Reg. 18. Fecitq́ aqueductum quaſi per duas aratiuncula in circuitu altaris. Pro quo in hebreo habetur. fecitq́ aqueductum quaſi domus duorum ſatorum ſementis in circuitu. i. quaſi ſpacium vel locum in quo poterant ſeminari duo ſata ſementis. et ſic dicitur Bethacarem quod interpretatur domus vinee. ideſt locus vinearum. & ſic de reliquis. et in plurali בָּתִּים Bathim. ſiue בָּתֵּי Bathe. i. edes. domus. Exo. 1. Et edificauit illis domos. Leuit. 25. Edes leuitarum que in vrbibus ſunt ſemper poſſunt redimi. Prouer. 1. replebimus domos noſtras ſpoliis. Inuenitur etiam pro ediculis ſiue domunculis. 4. Reg. 23. Deſtruxit quoq́ ediculas efeminatorũ que erant in domo domini pro quibus mulieres texebant quaſi domunculas luci. Significat etiã ornamentũ quoddã muliebre: pro quo beat⁹ Hieronymus trãſtulit olfactoria. Eſa. 3. Et olfactoria & ãnulos et inaures vbi pro olfactoriis in hebreo habetur בָּתֵּי הַנֶּפֶשׁ Bathe hanéphes quod interpretatur domus anime. Et dicunt hebrei quod ſunt quedam ornamenta que pendebant in pectore vel ſupra cor ſicut ſunt olfactoria & ſimilia: Item בִּיתָן Bithan. Nemus. vel ſilua. Eſter. 1. In veſtibulo horti & nemoris. Et in eodem. 7. Qui cum reuerſus eſſet de horto nemoribus conſito. Hebrei tamen dicunt q̄ ſignificat palatium vel domus facta in horto uel nemore ad ſolatium uel refrigerium. Item בִּית Bith. in lingua chaldaica ſignificat dormire. ſiue manere. Dañ. 6. Et dormiuit incenatus.

בָּךְ Becha. in te. et eſt dictio compoſita cuius partes non inueniuntur per ſe. ſicut ſupra dictum eſt.

בָּכָא Bacha. fletus. planctus. Ps. 83. Diſpoſuit in valle lachrymarum in loco quẽ poſuit. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Tranſeuntes in vallem fletus fontem ponent eam. Hebrei vero dicunt q̄ ſignificat quoddam gen⁹ arboris cuius plurale eſt בְּכָאִים Bechaim. Pro quo piros trãſtulit Beatus Hieronymus. 2. Reg. 5. Et venies ad eos ex aduerſo pirorũ Et in codẽ. Et cum audieris ſonitum gradientis in cacumine pirorum. 1. Paralip. 14. Vbi eadem verba habentur.

בָּכָה Bacha. flere. plorare. plãgere. 2. Reg. 1. Filie iſrael ſuper ſaul flete. Ps. 125. Euntes ibant et flebant mittentes ſemina ſua. Hiere. 13. In abſcõdito plorabit anima mea. Et in codẽ. 31. Rachel plorans filios ſuos. Thren. 1. Plorans plorabit in nocte. Oſee. 12. Fleuit & rogauit eum. et qñq́ ſcribitur ſine he in fine. Geñ. 21. Leuauit vocem ſuam & fleuit. Et in eodem. Cumq́ eiulatu magno fleret. Et in codẽ. 50. Ruit ſuper faciẽ patris flens. Ps. 136. Illic ſedimus et fleuimus. Hiere. 22. Plangite eum qui egredietur. Ezech. 8. Plangentes adonidem. Et inde בְּכִי Bechi. i. fletus. ploratus planctus. profundũ. Geñ. 45. Eleuauitq́ vocem ſuam cum fletu. Eſa. 15. Aſcendit domus dibon ad excelſa in planctũ. Hier. 31. Quieſcat vox tua a ploratu. ſignificat etiam fluct⁹ ſiue profundum. ſ. aquarum ad ſimilitudinem lachrymarũ abundantium. Iob. 28. Profunda quoq́ fluuiorum ſcrutatus eſt. Et aliquando ſcribitur cum littera nun in principio et dicitur נִבְכֵי Nibche. ut in codẽ. 38. Nunquid ingreſſus es profundum maris. Inde בּוֹכִיָּה Bochia. i. flebilis. ſiue plorans. Thren. 1. Idcirco ego plorans. Et inde בָּכוּת Bachuth. i fletus. Geñ. 35. Vocatũq́ eſt nomẽ loci illius quercus flet⁹.

בָּכֶם Bachem. in vobis. ſiue in vos. et eſt dictio compoſita cuius partes non inueniuntur per ſe: vt dictum eſt ſupra. et quando refertur ad feminas ſcribitur cum littera nũ in fine et dicitur בָּכֶן Bachen. i. in vos vel in vobis. fe. ge.

בָּכַר Bachar. primogenitum facere. ſiue primogenitũ cõſtituere: aut primitias offerre vel primitiua afferre. vt Leuit. 27. Primogenita que ad deum pertinent nemo ſanctificare poterit. pro quo hebrei legunt. Omne primogenitum quod domino cõſtitutũ eſt nemo ſanctificet. Deut. 21. Non poterit filium dilecte facere primogenitũ. Ezech. 27 Per ſingulos mẽſes afferet primitiua. et inde. בְּכוֹר Bechor. i. Primogenitus. vel maior. aut primitiuum. Geñ. 25. Primogenitus iſmahel nabaioth. Et in codẽ. 38. Fuitq́ her primogenitus iude. Et in eodem. 43. Sederunt coram eo primogenitus iuxta primogenita ſua. Et in eodem. 48. Qui maior natu erat. Exo. 4. Filius meus primogenitus iſrael. Et in codẽ. 13. Sanctifica mihi omne primogenitũ. Ps. 88. Et ego primogenitum ponam illum. Hiere. 31. Et efraim primogenitus me⁹ eſt. 3. Reg. 16. In ahyram primitiuo ſuo fundauit eam. et in geſe. בְּכִירָה Bechira. i. primogenita vel maior. Geñ. 19. Dixitq́ maior ad minorem. Et in plurali בְּכֹרוֹת Bechoroth. i. primogenita. vel primogeniti. Geñ. 4. Abel quoq́ obtulit de primogenitis gregis ſui. & quando poſt ſe regit genitiuum dicitur בְּכוֹרֵי Bechore. Eſa. 14. Et paſcentur primogenita pauperum. Et inde בְּכוֹרָה Bechora. i. primogenitura vel primogenita. ſ. ius primogeniture Geñ. 25. Vende mihi primogenita tua. Et in codẽ. Quid mihi proderunt primogenita. Deut. 21. Et huic debentur primogenita. Et ĩn omnibus locis predictis in hebreo legitur in ſingulari. ſ. primogenitura vel ius primogeniture. & inde בִּכּוּרִים Bichurim. ſiue בִּכּוּרֵי Bichure. primitie vel primitiua. Exo. 23. Primitias frugum terre tue defferes in domum domini dei tui. Leuit. 2. Si obtuleris munus primitiarum frugum tuarum domino. Nu. 28. Dies etiam primitiuorum quando offeretis nouas fruges domino. Et inde בִּכּוּרָה Bicura. i. ficus que primum venit ad maturitatem. Oſee. 9. Quaſi prima poma ficulnee. Mich. 7. Precoces ficus deſiderauit anima mea. Et eadem dictio ponitur pro temporaneo. Eſa. 28. Quaſi temporaneum ante maturitatem autumni. cuius plurale בִּכּוּרִים Bichurim. ponitur pro groſſis. Naũ. 3. Sicut ficus cũ groſſis ſuis. inde מַבְכִּירָה Mabchira. i. Mulier qñ prĩo parit. pro q̄ puerperã tranſtulit beatus Hieronymus. Hiere. 4. Anguſtie ſicut puerpere. Et inde בִּכְרָה Bichra. Significat quoddã gen⁹ animalis magni & velociſſimi curſu. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit curſorem. Hiere. 2. Curſor leuis explicans vias ſuas. cuius plurale בִּכְרֵי Bichre Dromedarios tranſtulit. Eſa. 60. Dromedarii madian et epha.

בַּל Bal. ne. non. neq́. Ps. 15. Quoniam bonorum meorum non eges. et in eodem. Quoniam adextris eſt mihi ne commouear. Ps. 103 Terminũ poſuiſti quem non trãſgredientur: neq́ conuertentur operire terram. Prouer. 23. Et mens eius non eſt tecum. Et in eodem. Vulnerauerunt me ſed nõ dolui. Traxẽrũt me & ego nõ ſenſi. & recipit in fine. iod. & dicitur בְּלִי Beli. i. non. abſq́. ſine. 2. Reg. 1. Clipeus ſaul quaſi non eſſet vnctus oleo. Ps. 71. Donec auferatur luna. pro quo hebrei legunt. Donec nõ ſit luna. Ps. 58. Sine iniquitate cucurri. Eſa. 14. Subiiciẽtem in furore gentes crudeliter. Pro quo hebrei legunt. Subiiciẽtem in furore gentes perſecutione abſq́ ceſſacione. i. inceſſabili. Et in codẽ. 38. Tu autem eruiſti animam mẽam vt non periret. Et etiam recipit mem in principio & dicitur מִבְּלִי Mibeli. i. non. ſine. abſq́. eo q̄ non. Exo. 14. Forſitan nõn erant ſepulchra in egypto. Iob. 4. Tigris periit eo q̄ non haberet predam. Thren. 1. Eo q̄ non ſunt qui veniant ad ſolemnitatem. Et etiam recipit in principio beth. & dicitur בִּבְלִי Bibli. i. ne. non. abſq́. Deut. 19. Qui percuſſerit proximũ ſuum neſciens. Et aliquãdo ſcribitur cũ lamed in principio. et dicitur לִבְלִי Libli. Eſa. 5. Et aperuit os ſuum abſq́ vllo termino. Et componitur predicta dictio בְּלִי Beli. cũ dictione עַל Al. que ſignificat aſcenſionem et dicitur בְּלִיַּעַל Beli al. i. non. aſcendens. poteſt ẽtiam componi cum dictione עֹל Ol. quod ſignificat iugũ: & interpretari abſq́ iugo. Et ſic interpretatur aliquando in tranſlatione noſtra. Iudi. 19. Venerunt viri ciuitatis illius filii belial. i. abſq́ iugo. Et aliquando tranſlator pro belial poſuit iniquum. Ps. 40. Verbum iniquum cõſtituerunt aduerſum me. Quandoq́ etiã interpretatus eſt diabolum ſiue diabolicum. 3. Reg. 21. Et adductis duobus viris filiis diaboli. Et in eodem. At illi vt viri diabolici dixerunt contra eum teſtimonium. Ponitur ẽt בְּלִיַּעַל Belial. pro preuaricatiõe Naũ. 1. Mente ꝑtractans ꝑuaricationẽ. cõponitur ẽt predicta dictio בְּלִי Beli. cũ dictione לוֹ Lo. que ſignificat ei. vel eius. aut ſibi. vel ſui & dr̃ בְּלִילוֹ Beliſlo. i. nõ eius. vel nõ ſui. aut nõ illi⁹. Iob. 18. Habitent in tabernaculo illi⁹ ſocii ei⁹ qui nõ eſt. & in eo. 42.

Nō ſuum. Agrum non ſuum demetūt. Componitur ēt cū dictiōe מָה
בְּלִימָה Ma que ſignt quid: ſiue aliqd. & dicitur בְּלִימָה belima: qđ ſi-
gnificat nō aliquid. i. nihil. Iob. 26. Et appendit terrā ſup
Nihil. בַּל nihilo. Item בַּל bal in lingua chaldaica ſignat cor. Dañ. 6.
Et pro daniele poſuit cor vt liberaret eum.

Cor. בָּלַל בלל Balal. confundere. miſcere. cōmiſcere. Geñ. 11. Quia
ibi confuſum eſt labium vniuerſe terre. Pro quo heb.
Cōfundeř. le. qa ibi confudit dñs ſiue cōmiſcuit dñs labiū vniuerſe
Cōmiſceř. terre. Oſee. 7. Ephraim in populis ipſe cōmiſcebatur. Et a-
liqñ ſcribitur cum ſimplici lamed. Geñ. 11. Et cōfundamus
נָבְלָה ibi linguā eorū. vbi ponitur נָבְלָה Nabla. & inde. בְּלִיל Be-
בְּלִיל lil. i. pabulū iumentorum ex diuerſis mixtū. Eſa. 30. Con-
Pabulum mixtum migma comedent: ſicut in area ventilatū eſt. Iob.
iumētorū. 6. Aut mugiet bos cum ante preſepe plenū ſteterit. pro q
he. le. Aut mugiet bos ſuper pabulū ſuū. i. exiſtens ſup pa-
יָבַל bulum ſuum. & inde verbum יָבַל Iabal. i. pabulū prebuit.
Pabulum Iudi. 19. Et pabulū aſinis prebuit. inde בְּלוּלָה Belula. i. cō-
prebere. בְּלוּלָה mixtū vel cōmixta. pro quo Beatus hieronymus tranſtu-
Cōſperſa. lit cōſperſam. Leuit. 2. Simile cōſperſe oleo & abſq; fermē-
בְּלוּלֹת to. & in plu. בְּלוּלֹת Beluloth. Nu. 6. Qui cōſperſi ſūt oleo.
Conſperſe & inde תְּבַלּוּל Thebalul. quod ſignificat maculā in pupilla
תְּבַלּוּל oculi: quā albuginē nominat trāſlatio noſtra. Leuit. 21. Si
Albugo. albuginem hñs in oculo. a confuſione pupille dictū. & ide.
תֶּבֶל תֶּבֶל Thebel. i. confuſio. ſcelus. Leuit. 20. Vterq; moriatur
Scelus quia ſcelus operati ſunt. Eſa. 10. Et furor meus ſuper ſcelus
eorū. & ſcribitur cum accentu in prima ſyllaba. nā ſi accen-
tus ponatur in ſecunda ſyllaba tūc ſignat mundū vel orbē
Orbis. 1. Reg. 2. Et poſuit ſuper eos orbē. Iob. 18. Et de orbe trāſ-
feret eū. Ps. 23. Orbis terrarū & qui habitant in eo. Et de
hoc vide infra in littera thau.

בָּלַג בלג Balag. confortari. refrigerari. ſubridere. Ps. 38. Remit-
refrigerař. te mihi vt refrigerer. Iob. 11. Commuto faciem meam
Dolore tor & dolore torqueor. pro quo hebrei legunt. Commutabo
queri. faciem meam & refrigerabor ſiue confortabor. Et quia
lachryme ſunt refrigerium dolorem patiēti: ideo ponitur
Plangere etiam pro plangere. Iob. 10. Dimitte me vt plangam pau-
lulum dolorem meum. ſed ēt in hoc loco hebrei legūt. di-
Cōfortari. mitte me vt conforter vel refrigerer paululum. Amos. 5.
Subrideř. Qui ſubridet vaſtitatem ſup robuſtum. & inde מַבְלִיגִיתִי
מַבְלִיגִי. Mabligithi. Pro quo in noſtra tranſlatione ponitur dolor
dolor me⁹ meus. Hiere. 8. Dolor meus ſuper dolorem. Hebrei tamē
dicunt ꝙ ſignificat refrigerium meum ſiue confortatio-
nem meam.

בָּלָה בלה Bala ſeneſcere. inueterare. vetuſtate cōſumi. atterere
ſiue conterere. vetuſtum facere Geñ. 18. Poſtq̄ conſe-
ſeneſcere nui & dominus meus vetulus eſt: voluptati operam dabo.
Inueterař Nee. 9. Veſtimenta eorū non inueterauerunt. Ps. 31. Quo-
niam tacui inueterauerunt oſſa mea. Ps. 48. Et auxilium
eorum inueteraſcet. Ps. 101. Et omnes ſicut veſtimentum
veteraſcent. Eſa. 65. Et opera manuum eorum inuetera-
bunt electi mei. Deut. 8. Veſtimentum tuum quo operieba-
ris nunquam vetuſtate defecit. Et in eodem. 29. Non ſunt
Vetuſtate attrita veſtimenta veſtra neq; calciamenta pedum veſtro-
deficere. rum vetuſtate conſumpta ſunt. Ioſ. 9. Trita ſunt & pene cō-
Atterere. ſumpta. 1. Paralip. 17. Neq; filii iniquitatis atterent eum.
Vetuſtate conſumi. Dañ. 7. Et ſanctos excelſos conteret. Thren. 3. vetuſtam
Cōterere. fecit carnem meam & pellem meam. Ezech. 23. Et dixi ei
Vetuſtum facere. que attrita eſt in adulteriis. & ide בָּלֹת Baloth. i. vetuſtas. ſi-
בָּלֹת ue ſenect⁹. Ps. 91. Et ſenectus mea in miſericordia vberi. &
Senectus. inde בָּלִים Balim. ideſt veteres. Ioſue. 9. ſaccos veteres aſi-
בָּלִים nis imponentes. Et in genere feminino בָּלוֹת Baloth. vt
Veteres. in eodem. Et inde בְּלוֹיֵי Beloie. ideſt vetera ſiue antiqua.
בָּלוֹת בְּלוֹיֵי Hiere. 38. Tulit inde veteres pānos & antiqua que putrue-
Antiqua. Veteres. rant. Et in eodem. Pone veteres pannos & hec ſciſſa & pu-
בַּלָּהָה trida ſub cubito manuum tuarum. & inde בַּלָּהָה Balaha. i.
Turbatio. terror. turbatio. Eſa. 17. In tempore veſpere & ecce turba-
tio. & in plurali. בַּלָּהוֹת Balahoth. ideſt conturbationes vel
formidies. formidines. Iob. 10. Vndiq; terrebunt eum formidines.
Ponitur etiam pro interitu. vt in eodem. & calcet ſuper eū
Interitus. quaſi rex interitus. Item ponitur pro nihilo. Ezech. 26.
Nihilum. In nihilum redigam te. Et in eodem. 28. Nihil factus es &
non eris in perpetuum.

בְּלוֹ Belo. in lingua chaldaica ſignificat vectigal quod da-
tur pro vnoquoq; capite. Eſdre. 4. Tributum quoq; &
Vectigal. vectigal & annuos redditus non dabunt.

בְּלִיַּעַל Belial. interpretatur non aſcendens: ſiue abſq; iu-
go. aut iniquus: vel diabolicus. De quo vide ſupra
in dictione בַּל Bal. quia eſt dictio compoſita vt ibidem
dictum eſt.

בְּלָט Balat. paulatim. Abſcondite. clam. ruth. 3. Et venit ab-
Abſcōdite Clam. ſcondite. 1. Reg. 18. loquimini ad dauid clam.

בָּלַם Balam. conſtringere. coarctare. refrenare. Ps. 31. In
cōſtringeř camo & freno maxillas eorum conſtringe. Pro quo
hebrei legunt in camo & freno maxillas eius ſiue os eius
לִבְלוֹם ad conſtringendum ſiue ad refrenādū. vbi ponitur לִבְלוֹם
Liblom. Et ſolum inuenitur in predicto loco. De dictione
בְּלִימָה autem בְּלִימָה Belima. ideſt nihil. vide ſupra in dictiōe. בַּל
Nihil. Bal vnde deriuatur.

בָּלַס Balas cum ſamach in fine. ideſt vellicare. ſiue excute-
Vellicare re Amos. 7. Sed armentarius ego ſum vellicans ſyco-
moros. & ſolum inuenitur in hoc loco.

בָּלַע Balaa. deuorare. abſorbere. glutire. deſtruere. precipi-
deuorare. tare. Geñ. 41. Deuorantes omnem priorum pulchri-
tudinem. Exo. 7. Sed deuorauit virga Aaron virgas eorū.
Et in eodem. 15. Deuorauit eos terra. Nu. 16. Et aperiens
Deglutire. terra os ſuū deglutiat eos. Et in eo. Deuorauit eos cum ta-
Abſorbeř. bernaculis ſuis. Deut. 11. Quos aperto ore ſuo terra abſor-
buit. 2. Reg. 17. Ne forte abſorbeatur rex. Iob. 7. nec dimit-
Glutire. tis me vt glutiam ſaliuam meam. Et in eodem. 8. Si abſor-
buerit eum de loco ſuo. & in eo. 20. Diuitias quas deuora-
uit euomet. Et in eodem. 37. Etiam ſi locutus fuerit homo
deuorabitur. Ps. 34. Ne dicant deuorauimus eum. & Ps.
68. Ne abſorbeat me profundum. & Ps. 106. Et omnis ſa-
pientia eorum deuorata eſt. & Ps. 123. Forte viuos deglu-
tiſſent nos. Prouer. 1. Deglutiamus eum ſicut infernus vi-
uentem. Et in eodem. 19. Et os impiorum deuorat iniqui-
tatem. Eſa. 28. Abſorpti ſunt a vino. Et in eodē. 49. Fuga-
buntur qui abſorbebant te. Hiere. 51. Abſorbuit me quaſi
draco. Et in eodem. Et eiiciam quod abſorbuerat de ore
eius. Abac. 1. Et taces deuorante impio iuſtiorem ſe. Si-
Precipita re. gnificat etiā precipitare ſiue diſſipare vel diruere. 2. Reg.
20. Quare precipitas hereditatem domini. Et in eodem.
Non precipito nec demolior. Iob. 10. Et ſic repente preci-
pitas me. Ps. 54. Precipita domine diuide linguas eorum
Eccſ. 10. Et labia inſipientis precipitabunt eum. Eſa. 9. Et
qui beatificantur precipitati. Et in eodem. 19. Et conſilium
eius precepitabo. Et in eodem. 25. Precipitabit mortem in
ſempiternum. Thren. 2. Precipitauit dominus & non pe-
Diſſipare. percit. Eſa. 13. Et viam greſſuum tuorum diſſipant. Signi-
ficat etiam diruere. Nu. 4. Alii nulla curioſitate videant
que ſunt in ſanctuario priuſquam inuoluantur. pro quo he-
Diruere. brei legunt. Et non ingrediantur ad videndum quan-
do diruitur ſanctuarium. i. quando ea que ſunt in ſanctua-
rio auferūtur de loco ſuo vbi ſunt ſita & inuoluūtur ad por-
tandū ea quādo caſtra mouebāt. vnde idem eſt ſenſus cum
בֶּלַע littera noſtra. Inde בֶּלַע Balaa. i. Precipitatio. ſiue deuora-

Pcipitatio. tio vel diſſipatio. Ps. 51. Dilexiſti oīa verba p̄cipitationis.
בִּלְעָדֵי בלעדי Biladai. Excepto. abſq;. preter. niſi. Geñ. 14. Exce-
Excepto. Abſq;. ptis his que comederunt iuuenes. Et aliqñ vltimū
iod nō eſt de ſubſtantia dictionis ſed denotat pronomē pri-
me perſone. vt in eodē. 41 Abſq; me deus reſpōdebit pro-
ſpera pharaoni. Et cōponitur cū pronominibus ſic. בִּלְעָדַי
Biladai. i. Abſq; me: vt ſupra. בִּלְעָדֶיךָ Biladecha. i. abſq; te.
Geñ. 41. Et abſq; tuo imperio non mouebit quiſq; manū
מִבַּלְעֲדֵי aut pedem. Et recipit in principio mē. & dicitur מִבַּלְעֲדֵי
Preter. Mibalade. i. abſq;. preter. Ioſ. 22. Preter altare dñi dei nři.
Ps. 17. Quis deus preter dominum.

בָּלַק בלק Balac. Nudare. ſiue dilacerare. Deſtruere. Eſa. 24.
Nudare. Ecce dñs diſſipabit terrā & nudabit eam. Nañ. 2. Diſ-
dilacerare. ſipata eſt & ſciſſa & dilacerata. vbi ponitur מְבֻלָּקָה Mebu-
מְבֻלָּקָה laca pro dilacerata.
dilacerata

בִּלְתִּי בלתי Bilthi. Niſi. preter. ne. non. Nu. 12. Nihil aliud reſpi-
Niſi. ciunt oculi nři niſi man. et in eodē. 32. Preter caleb
Preter. filiū iephone. Et aliqñ vltimū iod non eſt de ſubſtantia di-
ctionis ſed denotat pronomē prime perſone. Oſee. 13. Et
ſaluator non eſt preter me. Et aliqñ ſignificat ne vel nō. 1.
Non. Reg. 20. Cogitabat eñi quod nō eſſet mūdus. Iob. 14. Do-
nec atterātur celi non euigilabunt. pro quo hebrei legūt.
Donec nō celi. i. donec non ſint celi nō euigilabūt. Poteſt
etiā deriuari a dictione ſupra poſita. בָּלָה Bala: que ſignifi-
Ne. cat atterere ſicut eſt in noſtra tranſlatione. Eſa. 10. Ne incur-
uemini ſub vinculo. & in eodē. 14. Cedentem populos in
indignatione plaga inſanabili. pro quo hebrei legūt. Pla-
מִבְּלְתִּי ga nō ceſſante. Et recipit in principio mē. & dicitur מִבְּלְתִּי
Non. Mibilthi. i. non: ſiue eo quod nō. Nu. 14. Et dicāt non po-
terat introducere populū in terrā. & qñq; recipit in prin-
לְבִלְתִּי cipio lamed. Et dicitur לְבִלְתִּי Lebilthi. i. vt non. nec. ne.
Vt non. Deut. 4. Et iurauit vt nō tranſirē iordanē nec ingrederer
Nec. terrā optimā. et in eodē. 17. Nec eleuetur cor ei⁹ in ſupbia
ſup fratres ſuos neq; declinet in partē dexterā vel ſiniſtrā.

בָּם בם Bam. in eis. vel in illis. aut in ipſis. Et ē dictio cōpoſita
In eis. cuius partes non inueniūtur per ſe: vt dictū eſt ſupra
in principio huius littere beth. Et quādo refertur ad femi-
nas ſcribitur cum nun in fine loco mem.

בָּמָה במה Bama. excelſum. altitudo. 1. Reg. 9. Sacrificiū eſt ho-
Excelſum. die populo in excelſo. 3. Reg. 3. Illud quippe erat ex-
celſum maximum. Eſa. 2. Quia excelſus reputatus eſt ipſe
בָּמוֹת Et in pſali בָּמוֹת Bamoth. i. excelſa. ſiue altitudines. Deut.
Excelſa. 32. Et cōſtituit eum ſuper excelſa terre. 3. Reg. 15. Excelſa
autē non abſtulit. Ps. 17. Et ſuper excelſa ſtatuēs me. Eſa.
Altitudies Colla. 14. Aſcendā ſuper altitudines nubiū. ponitur etiā pro col-
lo eo ꝙ eſt pars excelſa in homine. Deut. 33. Et tu eorum
colla calcabis.

בְּמוֹ במו Bemo. in. per. Iob. 37. Ingredietur beſtia latibulum
In. ſuū. pro quo hebrei legūt. Et ingredietur beſtia in la-
tibulū vel in inſidiis. Eſa. 43. Cum ambulaueris in ignem
non combureris.

בָּן בן Ban. in eis. et refertur ad feminas. vt dictū eſt ſupra. Itē
בֵּן בֵּן Ben. filius. de quo vide infra in dictione ſequēti.

בָּנָה בנה Bana. edificare. extruere. conſtruere. Geñ. 4. Et efica-
Edificare. cauit ciuitatem. Nu. 23. Edifica mihi ſeptē aras. Deut.
20. Quis eſt homo qui edificauit domū nouam: & non de-
dicauit eam. Ioſ. 8. Tunc edificauit ioſue altare dño deo. 3.
Reg. 8. Edificans edificaui domū habitaculū tuū. Ps. 101.
Extruere. Quia edificauit dñs ſion. Eccſ. 9. Extruxitq; munitiones
per girū. Hiere. 30. Et edificabitur ciuitas in excelſo ſuo.
Et aliquando ſcribitur ſine he finali. Geñ. 2. Edificauit do-
minus deus coſtam quā tulerat de adam in mulierē. Et in
eodē. Edificauit autē noe altare dño. Exo. 1. Edificauerūt
q; vrbes tabernaculorū pharaoni. Iob. 3. Et qui edificant
ſibi ſolitudines. Nu. 33. Imponētes vocabula vrbibus quas
extruxerat. Deut. 20. Et extrue machinas donec capias ci-
uitatem. Ezech. 27. Abietibus de ſanir extruxerunt te. Et
בִּנְיָן inde בִּנְיָן Binian. i. edificiū. ſtructura. Ezech. 40. Et mē-
Edificium ſus eſt latitudinē edificii calamo vno. Et idē ſignificat בִּנְיָה
בִּנְיָה Binia. cum he in fine loco nū. vt in eodē. 41. Et quod ſepa-
ratum erat edificium & parietes eius longitudinis centum
cubitorum. Significat etiam ſupradicta dictio בָּנָה Bana.
Filios ſuſcipere. filios habere vel filios ſuſcipere. Geñ. 16. Si forte ſaltē ex
illa ſuſcipiam filios. inde dicitur בֵּן Ben. i. filius quia eſt qua-
בֵּן ſi edificium parentū eius. Poteſt etiā deriuari a dictione ſu-
Filius. pradicta. בִּין Bin. quod ſignificat itelligere. vt ſupra dictum
eſt. et ideo Hiere. 49. vbi nos hēmus. Periit cōſiliū a filiis.
Aliqui hebrei legūt. Periit cōſiliū ab intelligētib⁹: et ſic trā-
ſtulerūt. lxx. qa ē equiuocū ad vtrūq;. & accipitur multipli-
citer. ſ. p filio naturali. Geñ. 5. Et genuit filios & filias. et in
eodem. 18. Et habebit filium ſara vxor tua. & in eodē. 45.
Filius pro nepote. Ioſeph filius tuus viuit. Accipitur etiā pro filiis filiorū vel
pro quocūq; deſcendēte ab alio: qui dicitur filius eius. vt fi-
Filius pro ſucceſſore. lii iſrael. filii Iuda. filii Leui. Nu. 16. Audite filii leui. Et nō
Filii pro filiis filiar. ſolum pro filiis filiorū ſed etiā pro filiis filiarum. Geñ. 31.
Filie mee & filii. Pro quo hebrei legūt. Filie filie mee: & fi-
lii filii mei. ſ. ſunt: qui vtiq; erant filii filiarū ſuarū. Accipi-
Fili⁹ adoptiuus. cipitur etiā pro filio adoptiuo. Exo. 4. Filius meus primo-
genitus iſrael. et ſupra in eodē. 2. Quem illa adoptauit in
locum filii. Pro quo in hebreo habetur. Et fuit illi in filiū.
Filius pro diſcipulo Accipitur etiā pro diſcipulo vel pro quocūq; qui ſequitur
doctrinā alterius: qui dicitur filius eius. 4. Reg. 2. Vidētes
autē filii prophetarū qui erant in hiericho. vnde magiſter
vel dñs aut princeps pater appellatur in ſcriptura. vt dictū
eſt ſupra in principio huius voluminis. Et etiā cuiuſcunq;
opera facit eius filius dicitur. Deut. 3. Omnes viri robuſti.
pro quo hebrei legunt. Omnes filii fortitudinis. 1. Reg. 2.
Porro filii heli filii belial. 3. Reg. 21. Et eductis duobus vi-
ris filiis diaboli fecerunt eos ſedere cōtra eum. Ps. 88. Et fi-
lius iniquitatis non apponet nocere ei. Vnde ſaluator in
euāgelio ioānis. 8. ait. Si filii abrae eſtis: opera abrae facite.
Dignus. Et etiā quando aliquis eſt dignus aliqua re vel aliqua pena
dicitur filius illius rei. Deut. 25. Si autē eum qui peccauit di-
gnum viderint plagis. Pro quo in hebreo habetur. Si autē
qui peccauit filius fuerit flagellationis. i. dignus plagis ſi-
cut eſt in littera noſtra. 2. Reg. 13. Viuit dñs quia filius mor-
tis eſt vir qui fecit hoc. Et etiā qñdo aliquis habet aptitudi-
nem ad aliquā rem aut ex ea producitur dicitur filius eius.
Iob. 41. Non fugabit eum vir ſagittarius. Pro quo in he-
breo habetur. Non fugabit eū filius arcus. Eſa. 5. Vinea fa-
cta eſt dilecto meo in cornu filio olei. i. in angulo terre pin-
guiſſime apto oliuis. ſicut exponūt hebrei. Et in eodē. 21.
Tritura mea & filia aree mee. Pro quo in hebreo habetur.
Et filius aree mee. & dicitur filius aree granū frumenti: eo
quod producitur in ea. Threñ. 3. Miſit in renibus meis fi-
lios pharetre ſue. vbi per filios pharetre itelligūtur ſagitte
Et etiā viri alicuius ciuitatis vel loci aut regionis ſiue po-
puli dicūtur filii eius. vt Geñ. 21. Preſentibus filiis populi
mei. Eſa. 11. Simul predabūtur filios orientis. Hiere. 2. Filii
memphis & taphnis. Threñ. 4. Filii ſion inclyti. ſignificat
etiā etatē vel duratione. Exo. 12. Agnus abſq; macula ma-
ſculus anniculus. Pro quo hebrei legūt. Agnus abſq; macu-
Etas. la maſculus filius vnius anni. i. etatis vnius anni. Et. 1. Reg.
13. Filius vnius anni erat ſaul cum regnare cepiſſet. Accipi-
tur etiā pro paruo animali cuiuſcūq; ſpeciei qui adhuc ſe-
quitur matrē. Geñ. 18. Et tulit inde vitulū. pro quo in he-

Filius. בָּנִים בְּנֵי Filij בְּנַת בַּת Filia

breo habetur filius vacce. & ſimiliter vbicunqꝫ nos habemus vitulū de armento: in hebreo habetur vitulꝰ filius vacce. Et ſic pullus colūbe in hebreo dicitur filius colūbe. & in plurali בָּנִים Banim ſiue בְּנֵי Bene. vt in aliquibus locis ſupradictis. Et in genere feminino ſcribitur irregulariter. Nam cū deberet dici בְּנַת Benath: dicitur בַּת Bath: & deficit littera nun que eſt littera ſubſtantialis. & ſignificat filiā. Gen̄.30. Peperit filiā nomine dinam. Exo.2. Deſcendebat filia pharaonis vt lauaretur in flumine. Ps.136. Filia babylonis miſera. Thren̄.2. In tabernaculo filie ſion. et in eodē. Et cōſolabor te virgo filia ſion. Et accipitur quaſi eiſdem modis quibus. בֵּן ben: vt ſupra. Itē ſignificat pupillā vt dictum eſt ſupra in dictione בָּבַת Babath. Et eius plurale בָּנוֹת Banoth ſcribitur regulariter cum littera nun. Et ſignificat filias. Gen̄.5. Et genuit filios & filias. & in eodē. 49. Filie diſcurrētes ſup murū. Canti.1. Nigra ſum ſed formoſa filie ieruſalē. Et etiā accipitur pro villis vel viculis aut ſuburbanis quia ſunt quaſi filie ciuitatis. Iudi.1. Manaſſes quoqꝫ non deleuit bethſan & chanath cū viculis ſuis. Inde תַּבְנִית Thabnith .i. ſimilitudo. exemplar. deſcriptio. Exo.25. Iuxta ſimilitudinē tabernaculi quod oſtendā tibi. Et in eodē. Inſpice & fac ſecundū exemplar quod tibi in monte monſtratū eſt. 4. Reg.16. Et ſimilitudinē iuxta omne opus eius 1. Paral'. 28. Dedit autē dauid ſalomoni filio ſuo deſcriptionem porticus templi. Et in eodē. Vt ex ipſo fieret ſimilitudo quadrige cherubin. & in eodē. Vt intelligerē vniuerſa opera exēplaris. de dictione אֲבָנִים obnáim vide ſupra in dictione אֶבֶן eben.

(Margin: בָּנוֹת Filie. Viculus תַּבְנִית ſimilitudo. Exemplar. Deſcriptio)

בָּנוּ In nobis. — בָּנוּ Bánu. in nobis. & eſt dictio cōpoſita cuius partes non inueniūtur per ſe vt dictum eſt ſupra.

בָּסַס Cōculcare — בָּסַס Baſas. conculcare. calcare. De quo vide ſupra in dictione בּוּס Bus.

בֹּסֶר Botrꝰ immaturus vua acerba immaturū. — בֹּסֶר Boſer. vua acerba. ſiue botrus immaturus. Iob.15. Ledetur quaſi vinea in flore botrus eius. Hiere.31. Patres comederūt vuam acerbam: & dentes filiorū obſtupuerunt. et in eodē. Omnis homo qui comederit vuā acerbam obſtupeſcēt dentes eius. Accipitur etiā pro quolibet fructu immaturo. Eſa.18. Et immatura perfectio germinabit.

בָּעָה Querere Petere. Rogare Feruere. אֲבַעְבֻּעֹת Veſice. — בָּעָה Baa. Querere. requirere. inueſtigare. petere. feruere. Eſa. 21. Si queritis querite cōuertimini venite. & in eodē. 30. Et requiſita in muro excelſo. Dan̄.6. Vt oīs qui petierit aliquā petitionē. Et aliqn̄ ſcribitur cum aleph in fine. vt in eo. Qui rogaret quicqꝫ de diis. et in eo. Orat obſecratione ſua .i. rogat vł petit petionē ſuā. Significat ēt feruere. Eſa.64. Sicut exuſtio ignis tabeſcerēt: aque arderēt igni. Pro quo hebrei legūt. Sicut exuſtio ignis tabeſcerent: aque feruerent igni. & īde deriuatur. אֲבַעְבֻּעֹת Abaabuoth. q̄d ſignificat puſtulas ſiue veſicas que fiunt ex feruore vel calefactione ſanguinis. Exo. 9. Erunt enim in hominibus & iumentis vlcera & veſice.

בָּעַט recalcitrarē Calce abiicere. — בָּעַט Baat. recalcitrare. calce abiicere. Deut.32. Incraſſatus eſt dilectus & recalcitrauit. 1. Reg. 2. Quare calce abiciſtis victimam meam. Et tranſlatiue ponitur pro cōtemnere aut vilipendere.

בָּעַל Poſſidere Dn̄ari. Vxorē hr̄e. — בָּעַל Baal. poſſidere. dominari. in poteſtatē habere. ſubiugare. maritū eſſe. ł. habere vxorē. ſiue rem cū muliere habere. Eſa. 26. Dn̄e deus noſter poſſederūt nos dn̄i abſqꝫ te. et in eo. 54. Quia dominabitur tui qui fecit te. Hiere. 31. Et ego dominatꝰ ſum eorū. Significat etiā maritū ēē ſiue vxorē habere: eo ꝙ vir eſt quaſi dn̄s vxoris & poſſidet eam. Deut. 24. Si acceperit homo vxorē & habuerit eam. et Malach. 2. Et habuit filiam dei alieni. Accipitur etiā pro dormire cū vxore. Deut. 21. Et poſtea intrabis ad eam: dormieſqꝫ cum illa. Ponitur etiā pro inhabitare terrā que erat deſerta. eo ꝙ redigitur in poteſtatē habitantiū: & poſſidetur ab illis ſicut vxor a viro. Eſa. 62. Et terra tua inhabitata Et in eodē. Et terra tua inhabitabitur. Et inde בַּעַל Báal .i. dominus. poſſeſſor. ſiue poſſidens. vel habens. aut vir. ſiue maritus. Exo. 21. Dn̄s quoqꝫ bouis innocēs erit. & in eodē. Bos lapidibus obruetur: & dominū eius occidēt. & in eo. Reddet dn̄s ciſterne preciū iumentorū. Eſa. 16. Dn̄i gentiū exciderūt flagella eius. Ponitur ēt ꝓ habēte vxore vel pro marito. Exo. 21. Si habens vxorē & vxor egredietur ſimul. Et in eodē. Subiacebit damno quantū maritus mulieris expetierit. Gen̄. 20. Habet enim virū. Pro quo hebrei legūt. Et ipſa eſt maritata marito. vbi ponitur בְּעֻלַת Beulath. pro maritata. Deut. 22. Si dormierit vir cū vxore alterius. Pro quo hebrei legūt. Si dormierit vir cū vxore maritata marito. Ponitur etiā pro habente vel poſſidēte quancūqꝫ rem. Gen̄. 37. Ecce ſomniator venit. pro quo hebrei legūt. Ecce habens ſomnia venit. Et in eodem. 49. Inuiderunt ei habentes iacula. Eſa. 41. Habens roſtra ſerrantia. Significat etiā principem vel magiſtrū: eo ꝙ habet dominiū vel ſcientiam. Leuit. 21. Sed nec in principe populi ſui cōtaminabitur. Eccl's. 12. Que per magiſtrorū conciliū data ſunt a paſtore vno. eſt etiā בַּעַל Báal. nomen idoli qui erat quaſi dominus eis a quibus colebatur.

(Margin: Dormire cum vxore. Inhabitare terram. בַּעַל Dn̄s. Vxorē hn̄s Maritus Vir. בְּעֻלַת maritū hn̄s Habens. Princeps Magiſter בַּעַל)

בַּעֲלִיל Separatū. Argentū — בַּעֲלִיל Baalil. Separatū. Ps. 11. Argentū igne examinatū probatū terre. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatem tranſtulit. Argentū probatum ſeparatū a terra. Et dicunt aliqui hebrei quod deriuatur a ſupradicta dictōe בַּעַל Báal. que ſignificat dominiū: eo quod argentum puriſſimū habet dn̄ium ſup alias res terreſtres. Iuxta illud Eccl's. 10. Pecunie obediunt omnia. vbi in hebreo argentum ponitur pro pecunia.

בָּעַר Ardere Cōburere. Succēdere Cōcremaſ. Eſtuare בְּעֵרָה תַּבְעֵרָה Incendiū. Incenſio Ardor בְּעֵר — בָּעַר Baar. Ardere. comburere. ſuccendere. ledere. depaſci. auferre. ferre. ſeparare. inſipientē fieri Exo. 3. Et videbat ꝙ rubus arderet. & in eodē. Quare non cōburatur rubus. et in eodē. 35. Non ſuccendetis ignē. Leui. 6. Quē nutriet ſacerdos ſubiiciens ligna. Pro quo hebrei legūt. Et ſuccendet ſup illud ſacerdos ligna. Nu. 11. Vocauitqꝫ nomē loci illius incenſio: eo ꝙ ſuccenſus fuiſſet contra eos ignis domini. Deut. 4. Qui ardebat vſqꝫ ad celum. Et in eodem. 5. Et montē ardere vidiſtis. Iudi. 15. Sicut ſolent ad ardorem ignis ligna conſumi. pro quo hebrei legūt. Sicut ligna que ſuccenſa ſunt igni. Et in eodē. Quibus ſuccenſis & cōportate iam fruges & adhuc ſtantes in ſtipula concremate ſunt. Ps. 17. Carbones ſuccenſi ſunt ab eo. Ps. 82. Sicut ignis qui cōburit ſiluam. Eſa. 1. Et ſuccendetur vtrūqꝫ ſimul. et in eo. 10. Et ſuccēdetur & deuorabitur ſpina eius & vepres in die vna. & in eodē. 40. Et libanꝰ nō ſufficiet ad ſuccendendū. Et in eodē. 43. Et flamma non ardebit in te. Hiere. 4. Et ſuccēdatur & nō ſit q extinguat. & in eo. 7. Patres ſuccēdūt ignem. et in eodē. 30. Et factus eſt in corde meo quaſi ignis eſtuans. & in eodē. 36. Et poſita erat arula coram eo plena prunis. pro quo hebrei legūt. Et arula erat coram eo ſuccēſa .i. plena prunis: ſicut eſt in littera noſtra. Thren̄. 2. Succēdit in iacob quaſi ignis. Ezech. 39. Et ſuccendēt & comburent arma. Naū. 2. Et ſuccendam vſqꝫ ad fumū quadrigas tuas. Malach. 4. Ecce enim dies veniet ſuccenſa. Inde בְּעֵרָה Beera ſiue תַּבְעֵרָה Thabeera .i. incendiū. ſiue incenſio. Exo. 22. Reddet damnū qui ignē ſuccenderit. pro quo hebrei legunt. Reddet .ſ. dānum qui incendit incendiū. Nu. 11. Vocauitqꝫ nomen loci illius incenſio. Et inde בְּעֵר Baer .i. Ardor ſuccenſio. focus. Eſa. 4. In ſpiritu iudicii & ſpiritu ardoris Et in eodē. 44. Et facta eſt hominibus in focū. Significat

Ledere. Depaſci Demetere. Auferre. Separare. בְּעֵר Electus. Oſtenſio inſipiētē eē Stultus. נִבְעָרָה Inſipiens. בַּעַר Inſipiens. בְּעָרִים Inſipiētes בְּעִיר Iumētum.

etiam ledere. vel depaſci. aut demetere. Exo. 22. Si leſerit quiſpiā agrū vel vineā. Et in eo. Et dimiſerit iumentū ſuū vt depaſcatur aliena. Eſa. 3. Vos autē depaſti eſtis vineā. 3. Reg. 16. Ecce ego demetam poſteriora baaſa & poſteriora domus eius. et in eodē. 21. Et demetā poſteriora tua. Item ſignificat auferre: vel ſeparare. Deut. 13. Auferes malū de medio tui. & in eodē. 17. Auferes malū de iſrael. et in eodē 22. Et auferes malum de medio tui. & in eodē. 26. Attuli quod ſanctificatū eſt de domo mea. Pro quo hebrei legūt. Abſtuli vel ſeparaui .ſ. a cōmunibus vſibus. et in eodē. Nec ſeparaui ea in qualibet immūditia. Iudi. 20. Vt auferatur malū. Et qa qn̄ aliquis eligitur ſeparatur de medio aliorū ideo pōitur בְּעֵר Baer. pro electione vel ꝓ electo. Nu. 24. Et fueris electus de ſtirpe cain. Ponitur etiam pro oſtenſione. Eſa. 6. Et cōuertetur & erit in oſtenſionē. Tamē aliqui hebrei legūt in hoc loco. Et erit in ſeparationē vel in ablationem. Alii ſic. Et erit in paſtum: ſequētes predictas ſignificationes. Significat etiā inſanire: ſiue inſipientē vel ſtultū eſſe. Hiere. 10. Pariter inſipientes & ſtulti probātur. & in eodē. Stultus factus eſt om̄is homo a ſcientia ſua. Et inde נִבְעָרָה Nibara .i. inſipiens. Eſa. 19. Dederunt conſiliū inſipiens. Et idē ſignificat בַּעַר Baar. Ps. 91. Vir inſipiens non cognoſcet. Et in plurali בְּעָרִים Boarim .i. inſipiētes. Ps. 93. Intelligite inſipiētes in populo. Ezech. 21. Dabo te in manus hominū īſipientiū. et inde בְּעִיר Beir .i. Iumentū. Gen̄. 45. Onerantes iumēta veſtra ite in terrā chanaā. Exo. 22. Et dimiſerit iumentū ſuū. Nu. 20. Vt et nos & noſtra iumēta moriamur. & in eodē. Ita vt ppl'us biberet & iumēta.

בְּעַת Exagitare. obſtupeſcē ſtupefacerē. בְּעָתָה Formido בִּעוּתֵי Terrores — בְּעַת Baath. Conturbare vel exagitare. obſtupeſcere. terrere. 1. Reg. 16. Et exagitabat eum ſpiritus neqꝫ. Et in eodē. Ecce ſpiritus dn̄i malus exagitat te. Heſter. 7. Quod ille audiēs illico obſtupuit. Eſa. 21. Emarcuit cor meū tenebre ſtupefecerūt me. Et īde בְּעָתָה Beatha .i. Terror. ſiue formido. Hiere. 8. Tēpus medele & ecce formido. Et in pl'ali. בִּעוּתֵי Biuthe. Iob. 6. Terrores dei militant contra me. Ps. 78. Terrores tui conturbauerunt me.

בֹּץ Cenum. — בֹּץ Bos. cenum. vel lutū. Hiere. 38. Demerſerūt te in ceno et in lubrico pedes tuos. vbi ponitur lubricū pro luto. Et aliquādo ſcribitur cum he in fine vt in ſequēti dictione.

בִּצָּה Humor Cenum Littora. — בִּצָּה Biſa. Humor. cenū. Iob. 8. Nunquid virere poteſt ſcirpus abſqꝫ humore. et in eodē. 40 In locis humētibꝰ. pro quo hebrei legūt. In ceno vel in loco cenoſo. cuius plurale ſcribitur cū aleph loco he: et ſign̄at loca cenoſa vel humida. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit littora: eo ꝙ plerūqꝫ ſunt cenoſa vel humida. Ezech. 47. In littoribus autē eius et in paluſtribus non ſanabūtur.

בָּצָל Cepe. — בָּצָל Baſel. cepe. Nu. 11. Porriqꝫ & cepe & allia. Et ſolū inuenitur in numero plurali in predicto loco.

בָּצַע Prodeſſe. auare rape Auariciā ſequi. Succidere Vulnerare — בָּצַע Baſaa. prodeſſe. ſiue lucrari. auariciā ſequi. auare rapere. auaricie ſtudere. cōcupiſcere. ſuccindere. complere perficere. Gen̄. 37. Quid prodeſt ſi occiderimus fratrē noſtrum. Iob. 22. Aut qd ei prodeſt ſi imaculata fuerit via tua. et in eodē. 27. Que eſt enim ſpes hypocrite ſi auare rapiat. Prouer. 1. Sic ſemite oīs auari. Pro quo in hebreo habetur. Sic ſemite oīs ſectantis auariciā. vel omnis cōcupiſcentis cupiditatem. Prouer. 15. Conturbat domū ſuā qui ſectatur auariciam. Hiere. 6. Omnes ſectantur auariciā. Ezech. 22. Et auare proximos tuos calūniabaris. Et in eodē. Ad perdendas aīas auare ſectando lucra. Significat etiā ſuccindere aut vulnerare. Iob. 6. Soluat manū ſuam & ſuccidat me. Eſa. 38. Dum adhuc ordirer ſuccidit me. Ioel. 2. Sed & per feneſtras cadent: & non demoliētur .i. non ſcindentur vel non vulnerabūtur. Amos. 9. Auaricia enim in capite oīm. Pro quo hebrei legūt. Et vulnerabit eos in capite oēs ſiue in capite omniū. Poteſt etiā legi ſic .ſ. et auaricia eorum in capite omniū. quod eſt idē ſenſus cum littera noſtra. Item ſignificat cōplere vł iplere aut pficere. Eſa. 10. Et erit cū impleuerit dn̄s cuncta opera ſua in monte ſion. Thren̄. 2. Cōpleuit ſermonē ſuū. Zach. 4. Et manus eius pficient eam. Inde בֶּצַע Beſaa ſiue בֶּצַע Baſaa .i. Auaricia. lucrum. cupiditas. rapina. preciſſio. Exo. 18. Et qui oderint auariciā. Iudi. 5. Et tamē nihil tulere predantes. Pro quo in hebreo habetur. Rapinam argenti ſiue lucrum argenti non acceperūt. Ps. 118. Inclina cor meū deus in teſtimonia tua & non in auariciā. Prouer. 28. Qui odit auariciā longe fiēt dies eiꝰ. Eſa. 56. Vnuſquiſqꝫ ad auariciā ſuam. & in eodem. 57. Propter iniquitatē auaricie eius iratus ſum. Mich. 4. Et interficies dn̄o rapinas eorum. Hiere. 51. Venit finis tuus pedalis preciſſionis tue.

(Margin: Implere. Cōplere Perficere בֶּצַע בֶּצַע Auaricia. Lucrum. Rapina Preciſſio.)

בָּצֵק ſubtritū eē בָּצֵק Maſſa. Fermentū — בָּצֵק Baſac. Subtritū eſſe: ſiue attritū eſſe. Deut. 8. Et pes tuus non eſt ſubtritus. Nee. 9. Pedeſqꝫ eorū non ſunt attriti. Et inde בָּצֵק Baſec .i. maſſa vel paſta eo ꝙ fit terendo manibus vel pedibus. Exo. 12. Tulit igitur populus conſperſam farinā .i. maſſam ex aqua & farina confectā. & in eodem. Coxerūtqꝫ farinam quā dudū de egypto cōſperſam tulerant. Oſee. 7. Quieuit paululum ciuitas a cōmixtione fermenti.

בָּצַר Deſiſtere Auferre. בַּצֹּרֶת Siccitas. בַּצָּרוֹת Siccitas Vuas colligere. Vindemiaē. בֹּצֵר videmiator בֹּצְרִים Vindemiatores בָּצִיר Vindemia Munire. בָּצִיר Munitus. מִבְצָר Munita. Munitio מִבְצָרִים מִבְצָרוֹת Munitōes בִּצָּרוֹן Munitio בְּצוּרָה Munita. בְּצֻרוֹת Muratas. Firma. בֶּצֶר — בָּצַר Baſar. deeſſe ſiue deſiſtere. ꝓhibere. auferre videmiare. munire. Gen̄. 11. Nec deſiſtēt a cogitationibꝰ ſuis donec eas ope cōpleāt. Iob. 42. Et nulla te latet cogitatio. Pro quo hebrei legūt. Et non prohibetur vel non auferatur a te cogitatio. Ps. 75. Qui aufert ſpiritū principum. Et inde בַּצֹּרֶת Baſóreth .i. Tempus prohibitionis pluuie. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit ſiccitatē. Here. 17. Et in tpe ſiccitatis nō erit ſolicitū. Et idē ſign̄at בַּצָּרוֹת Baſaroth in plurali. vt in eodē. 14. Quod factū eſt verbū dn̄i ad hieremiā de ſermonibus ſiccitatis. Significat etiā vindemiare vel vuas colligere. Leuit. 25. Et vuas primitiarū tuarū non colliges quaſi vindemiā. Deut. 24. Si vīdemiaueris vineā tuam. Iudi. 9. Vaſtantes vineas vuaſqꝫ calcantes. Pro quo hebrei legunt. Et vindemiauerūt vineas ſuas: & calcauerūt ſcilicet vuas. Et inde בֹּצֵר Boſer .i. vindemiator. Hiere. 6. Conuerte manū tuam quaſi vindemiator ad cartallū. Et in plurali בֹּצְרִים Bóſrim. vt in eodem. 49. Si vindemiatores veniſſent ſuper te: non reliquiſſent tibi racemū. & inde בָּצִיר Baſir .i. vindemia. Leui. 26. Apprehēdet meſſium tritura vindemiam: & vindemia occupabit ſementē. Iudi. 8. Melior eſt racemus ephraim vindemia abiezer. Itē ſignificat munire. Eſa. 22. Et deſtruxiſtis domos ad muniēdum murū. Hiere. 51. Si firmauerit in excelſo robur ſuū .i. munierit. et inde בָּצִיר Baſir .i. munitio vel munitus. Zach. 11. Succiſſus eſt ſaltus munitus. et aliquādo ſcribitur cū mem in principio & dicitur מִבְצָר Mibſar .i. munitio vł munita. Hiere. 8. Cōuenite & igrediamur ciuitatē munitā. Abach. 1. Ipſe ſuper oēm munitionē ridebit. Et in plurali מִבְצָרִים Mibſarim ſiue מִבְצָרוֹת Mibſaroth .i. munitiones. Thren̄. 2. Deſtruxit in furore ſuo munitiones virginis iuda. Dan̄. 11. Et capiet vrbes munitiſſimas. Et aliqn̄ ſcribitur cum lr̄a nū in fine. & dicitur בִּצָּרוֹן Biſaron. Zach. 11. Cōuertimini ad munitionē vincti ſpei. Et inde בְּצוּרָה Beſura .i. munita vel murata. Eſa. 27. Ciuitas eni munita deſolata erit. Et in plurali בְּצֻרוֹת Beſuroth. Nu. 13. Et vrbes fortes atqꝫ muratas. 2. Reg. 20. Ne forte inueniat ciuitates munitas & effugiat nos. Significat ēt ea que ſunt difficilia intellectu. Pro quo beatus hieronymꝰ tranſtulit firma. Hiere. 33. Et annūciabo tibi grandia & firma que neſcis. Et inde בֶּצֶר Baſer .i.

silex:qui eſt lapis dur⁹ & firmiſſimus.Iob.22. Dabit pro
Silice: terra ſilicem:& pro ſilice torrentes auri.Hebrei tamē dicūt
quod in predicto loco ſignat aurū:eo ꝙ difficile habetur.
בקק Bacac.vaſtare. diſſipare.demoliri.diſrūpere.euacua
Diſſipare. re.Eſa.24.Ecce dñs diſſipabit terram. Oſee.10. Vi
Euacuare. tis frōdoſa iſrael.Pro quo hebrei legūt. Vitis euacuata.i.in
fructuoſa iſrael.& idē ſignat frōdoſa.i.ifructuoſa:qa humo
rem quē debuerat in vuas tranſmutare: mutauit in foliorū
Vaſtare et frondiū multitudinē.Naū.2. Quia vaſtatores diſſipaue
runt eum.Et aliq̄ndo ſcribitur cum ſimplici coph. Eſa.19.
Diſrūpere Et diſrūpetur ſpiritus egypti in viſcerib⁹ eius. et in eo.14.
Diſſipatione diſſipabitur terra.Hiere.9.Et diſſipabo ciui
Demoliri. tatem iuda & ieruſalem. & in eodē.51.Et demolientur terrā
eius.Et de hoc vide ſupra in dictione בוק Buc.
בקבוק Bacbuc.vas teſteū cuius os eſt anguſtū. Et a ſono
nomen accepit:quia cum mergitur in aqua:vel cū
ex eo aqua effunditur facit talem ſonū. Pro quo beatus hie
Lagūcula. ronymus lagunculā traduxit. Hiere.19. Vade & accipe la
gunculā figuli teſteam.& in eodē.Et conteres lagūculā.
בקע Bacaa.rumpere.irrūpere.erūpere.interrūpere.diſrū
pere.diuidere.vl'ſcindere.diſſecare. aperire.euellere.
Rumpere. Geñ.7.Rupti ſunt oēs fontes abyſſi magne. Ioſ.9. Vtres vi
ni nouos ipleuimus:nunc aūt rupti ſunt. Eſa.34.Et circū
fodit & fouit ī vmbra ei⁹.Pro quo hebrei legūt.Et rumpit
& fouit in vmbra ei⁹.et in eodē.59.Oua aſpidū ruperunt.
Irrūpere 2.Reg.23.Irruperūt ergo tres fortes caſtra philiſtinorum.
4.Reg.3.Tulit ſecū ſeptingentos viros educentes gladios
vt irrūperent ad regem edon.Iob.26. Vt non erūpat pa
Erūpere. riter deorſum.Prouer.3.Sapientia illius eruperunt abyſſi.
Eſa.58. Tunc erūpet quaſi mane lumē tuū. & in eodē.59.
Et quod confotū eſt erūpet in regulū. Ezech.13.Et erūpere
faciam ſpiritū tempeſtatū.4.Reg.25. Et interrupta eſt ci
uitas.2.Paral.32.Et obſedit ciuitates munitas volens eas
capere.Pro quo hebrei legūt.Et obſedit ciuitates munitas
Interrūpe vt interrūperet eas ſibi.i.vt vi armorū caperet eas ſibi. Ps.
77.Interrupit mare & perduxit eos. Et in eo. Interrupit
Diſrūpere petrā in heremo. Nu.16. Dirupta eſt terra ſub pedibus eo
rum.3.Reg.1.Et inſonuit terra a clamore eorū.pro quo he
brei legūt.Et diſrupta eſt terra a clamore eorū.i.tam forti
ter clamabāt ꝙ videbatur ac ſi terra diſrūperetur. Iob.32.
Quod lagūculas nouas diſrumpit. Ps.73.Tu dirupiſti fon
tes & torrentes. Eſa.64. Vtinam diſrumperes celos. Item
ponitur pro ſcindere vel dilacerare aut diſſipare. Ps.140.
Sicut craſſitudo terre erupta eſt ſuper terrā.Pro quo beatus
Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatē trāſtulit
Scindere. Sicut agricola cū ſcindit terrā. Eſa.35. Quia ſciſſe ſunt in
deſerto aque.et in eo.63.Qui ſcindit aquas ante eos. Oſee
13.Beſtia agri ſcidet eos.Mich.1.Et valles ſcidētur. Abach.
3.Fluuios ſcindes terre.Zach.14.Et ſcindetur mons oliua
rum ex media parte ſui. Item ſignificat aperire vel diſſe
Aperire. care. Iudi.15.Aperuit itaq; dñs molarē dentem in maxilla
Diſſecare aſini.Hiere.39. Aperta eſt ciuitas.Amos.1. Eo ꝙ diſſecue
rint pregnātes galaad.Item pōitur pro auellere.Eſa.7. Et
Auellere auellamus eā ad nos.Itē ponitur pro dilacerare vel diſſipa
re.Hiere.29. Et dilacerabis oēm humerū eorū. Ezech.30.
dilacerare. Et alexandria erit diſſipata.Et īde מְבוּקַעָה Mebucaa.i.ſciſ
Diſſipare. ſa vel interrupta aut diſſipata.Ezech.26.Quaſi per introi
מְבוּקָעָה Diſſipata. tū vrbis diſſipate. Et in plali מְבוּקָעִים Mebucaim.i.ſciſſi.
מבוקעים Ioſ.9.Et vtres vinarios ſciſſos atq; conſutos.& inde בְּקִעִים
Sciſſi. Bechiim.i.Sciſſure vl'ſciſſiōes.Eſa.22.Et ſciſſuras ciuitatis
בקעים dauid videbitis.Amos.6.Et percutiet domū maiorē ruinis
Sciſſure et domū minorē ſciſſionibus. Et inde בִּקְעָה Bicaa.i.cāpus
בקעה vel planicies aut vallis que eſt inter duos montes & diuidit

inter eos. Geñ.11. Inuenerunt campum in terra ſenaar.et Campus.
Deut.8.In cuius campis & montibus erūpunt fluuiorum
abyſſi.Eſa.4.Erunt praua in directa & aſpera in vias pla Planicies
nas.Pro quo hebrei legūt.Erunt praua in directa & aſpera בקע
in campū ſiue in planicie aut in valle. Et inde בֶּקַע Bechaa.
ideſt dimidiū ſiue particula cuiuſdā ponderis ſecundū he
breos.Pro quo in noſtra tranſlatione habetur duos ſiclos.
Geñ.24.Protulit vir inaures aureas appendētes ſiclos du duo ſicli
os.pro quo hebrei legūt. Protulit vir inaurem aureā appē
dens dimidiū ponderis.Exo.38.Oblatū eſt autē ab iis qui Dimidium
tranſierunt ad numerū. pro quo hebrei legunt. Dimidius
ſiclus per ſingula capita.
בקר Bicher.querere.viſitare.recenſere. Leuit.13.Sin aūt בקר
poſt emundationē rurſus creuerit macula in cute:nō Querere Viſitare
queret amplius.Ps.26.Et viſitem templū eius. 4.Reg.16.
Altare vero ereū erit paratū ad voluntatē meam. pro quo
hebrei legūt. Altare vero ereū erit mihi ad viſitandū ſiue
ad querendū.Eſd.4.Vt recēſeas ī libris hiſtoriarū. Ezech. Recenſere.
34.Et viſitabo eos ſicut viſitat paſtor gregē ſuū. ponitur
etiā pro eligere.vt Leuit.27.Non eligetur nec bonum nec Eligere
malū.Inde בֹּקֶר Bocher.i.mane ſiue matutinū.dictū fortaſ בקר
ſe a querendo.nam mane incipimus res querere aut viſita Mane.
re.Geñ.1.Et factum eſt veſpere & mane dies vn⁹. Exo.14.
Iamq; aduenerat vigilia matutina.Iob.38.Cum me lauda
rēt ſimul aſtra matutina.Et in plali בְּקָרִים Becharim. Eſa. בקרים
33.Eſto brachiū noſtrū in mane. Thren.3. Noui diluculo. Mane.
Et inde בִּקֹּרֶת Bicoreth.i.vapulatio:vel vapulata. Leui.19. בקרת
Vapulabūt ambo.pro ꝙ hebrei legūt. Verberata erit: ſiue Vapulatio
vapulatio erit.i. vapulauit ipſa:ſiue vapulabūt ambo ſicut
eſt in littera nr̄a.Et deriuatur a p̄dicta dictiōe בקר Bicher
ideſt viſitauit:eo ꝙ punitio delicti eſt viſitatio. Iuxta illud
pſalmi.88.Viſitabo in virga iniquitates eorū & in verbe
ribus peccata eorū. Itē בָּקָר Bacar.i.vacca ſiue bos.Geñ.12. בקר
Fueruntq; ei oues & boues.& in eodē.21.Tulit itaq; abraam Bos.
oues & boues & dedit abimelech. Et ponitur in hebreo ſin
gulare pro plurali:quia eſt nomē ſpeciei.et in eodē. 18. Et
tulit inde vitulū tenerrimū.p quo in hebreo legitur. Et tu
lit inde filium vacce tenerrimū.i.vitulū paruū qui adhuc
ſequitur matrē.et eſt idem ſenſus cū littera nr̄a.& ſimiliter
in aliis locis vbi in hebreo habetur filius vacce : in tranſla
tione noſtra ponitur vitulus : ſiue vitulus de armēto. nam
ponitur etiā pro armento. Geñ.18. Ipſe vero ad armentū
cucurrit.Exo.10.Cum ouibus & armentis.Deut.32. Buty
rum dearmento. Oſee.5. In gregibus ſuis & in armentis Armentū.
ſuis vadēt ad querendū dñm. Et plurar' declinatur בְּקָרִים בקרים
Becarim.ſecundū terminationē maſculinorū.pro quo bea Bubali
tus hieronymus tranſtulit bubalos. Amos.6. Aut arari po בקר
teſt in bubalis.Et inde בֹּקֵר Bocher.i.armētarius. Amos.7. armētari⁹.
Sed armentarius ego ſum.
בקש Biches.Querere.requirere.petere.deprecari.roga בקש
re.Geñ.37.Fratres meos quero.Exo.2.Et querebat Querere
occidere moyſen. & in eodē.4. Mortui enim ſunt oēs qui
querebāt animā tuam.1.Reg.10.Queſierūt ergo eum.et in
eodē.13.Queſiuit ſibi dñs virum iuxta cor ſuū. & in eodē.
20.Et requirat dñs de manu inimicorū dauid. & in eodē. Requirere
23.Si quis queſierit animā meā:queret & animā tuā.Eſter.
2.Queſituq; eſt & inuentū.Ps.4. Et queritis mendacium.
Ps.26.Vnam petii a dño hanc requirā. Canti.5. Queſiui
et non inueni illum.Ezech.3.Sanguinē eius de manu tua
requirā.Malach.2.Et legem requirent ex ore eius. Signifi
cat etiā petere vel deprecari.Eſd.8.Et peteremus ab eo viā Petere.
rectam.Eſter.4.Et deprecaretur eum pro populo ſuo. Et Deprecari
in eodē.7. Vt rogaret heſter reginā pro anima ſua.Dañ.2. Rogare.

Et rogauit eunuchorū prepoſitū ne contaminaretur.Et in
בַּקָּשָׁה de בַּקָּשָׁה Bacaſa.i.petitio ſiue depcatio.vt Heſter.5.Que
Petitio eſt petitio tua heſter regina.
בר Bar.Filius.frumētum.electus.purus.vel mūdus. Dañ.
Filius. 7.Et ecce cum nubibus celi quaſi filius hominis venie
bat Et inde Bariona interpretatur filius colūbe:& barto
lomeus filius ptolomei.ſignificat etiā frumentū vel triticū
Frumentū Geñ.41. Et oēm frumētum ſub pharaonis poteſtate cōda
Triticum. tur.& in eodē. Tantaq; fuit abūdantia tritici vt arene maris
coequaretur. et in eodē.45. Et totidē aſinas triticū in iti
nere paneſq; portantes. Ps.71.Erit firmamentū in terra in
ſummis montiū. Pro quo in hebreo habetur. Erit fragmē
tum ſiue particula frumēti vel tritici in terra in capite mō
ברי tium.Et aliq̄ndo additur littera iod in fine: & dicitur ברי
Frumentū Beri. Iob.37. Frumentū deſiderat nubes. Ponitur etiā pro
Paſtus pabulo vel paſtu. Iob.39.Et pergūt ad paſtum. Item ſigni
Electum. ficat electum. Prouer.31. Quid electe mi : quid electe vteri
mei:quid electe votorū meorū. Canti.6. Pulchra vt luna
electa vt ſol. Significat etiā purum vel mundū ſiue lucidū.
Mundus. Iob.11. Et mundus ſum in cōſpectu tuo. Ps.2. Apprehendi
Pure. te diſciplinā. Pro quo beatus hieronym⁹ in pſalterio iuxta
hebraicā veritatē tranſtulit:adorate pure. Ps.18. Preceptū
Lucidum. domini lucidū. Ps.23. Innocens manibus & mūdo corde.
Ps.72.Quā bonus iſrael deus iis qui recto ſunt corde.pro
quo hebrei legūt. Quam bonus iſrael deus iis qui mundo
ſunt corde. Prouer.14. Vbi non ſunt boues preſepe vacuū
eſt.pro quo hebrei legūt. Vbi nō ſunt boues preſepe mū
dum eſt. ſed ponitur ibi mundū pro vacuo ſicut eſt in litte
בר ra noſtra. Et inde בֹּר Bor.i.puritas ſiue purū. Ps.17. Et ſe
Puritas cundū puritatē manuū mearū. Eſa.1. Et excoquā ad purū
Purum. ſcoriā tuā. Vide etiā de hoc in ſequēti dictiōe ברר Barar.
et in dictione ברה Bara.quia ſecundū he. ab eis deriuatur.
ברר ברר Barar.Eligere.mūdare.probare.vel examinare. Ps.
17.Et cum electo electus eris. Dañ.11. Vt conflētur &
Eligere. eligantur & dealbētur.& in eo.12. Eligentur & dealbabun
tur & quaſi ignis probabūtur multi. Et aliq̄ndo ſcribitur
cum ſimplici res.1.Reg.17. Eligite ex vobis virū. Ezech.
20.Eligam ex vobis trāſgreſſores & ipios. Significat etiā
Mundare. mūdare vel purgare. Eſa.52. Mūdamini q fertis vaſa dñi.
Purgare. Hiere.4. Non ad vētilandū & nō ad purgādū. Et in eo.51.
Acuite ſagittas. pro quo hebrei legūt. mūdate ſagittas.&
eſt idem ſenſus. nam cū ſagitta acuitur mūdatur a rubigi
Probare ne. Item ſignificat probare vel examinare. Eccl's.3. Vt pro
baret eos deus & oſtenderet ſimiles eſſe beſtiis. & in eodē.
8. Omnia hec tractaui in corde meo vt curioſe intellige
Examiare. rem. pro quo hebrei legūt. Omnia hec tractaui in corde
ברור meo & vt probarē vel examinare oīa hec. Inde ברור Barur
Purus. ideſt purus ſiue electus. Iob.33. Scientiā labia mea puram
ברורים loquetur. Eſa.41. Poſuit me quaſi ſagittam electā. Et in plu
Electi. rali ברורים Berurim.i.electi vel mūdi.1. Paral.16.Et poſt
בר cum heman & idithum & reliquos electos. Et inde בר Bar
Electus ideſt electus.purus.mundus. & in ge.fe. ברה Bara.de quo
ברה vide ſupra in dictione precedenti. Et inde ברית Borith.i.
ברית herba qua panni mūdātur. Hiere.2. Si laueris te nitro &
Herba bo. multiplicaueris tibi herbā borith. Et dicūt aliqui hebrei ꝙ
ſignificat ſaponē quo panni dealbātur. nam in hebreo nō
eſt illud herbam:ſed ſic:& multiplicaueris tibi borith.
ברא ברא Bara.Creare. fingere.ſuccidere. excidere.eligere.
Creare. impinguare. Geñ.1. In principio creauit deus celum
et terram. Et in eodē.2. Iſte ſunt generatiōes celi & terre
quando creati ſunt.et in eodē.5. In die qua creauit deus ho
minem. Ps.50. Cor mundū crea in me deus. Ps.101. Popu
lus qui creabitur laudabit dñm. Ps.148. Ipſe mandauit &

creata ſunt.Eſa.4.Et creabit dñs ſuper omnē locū montis
ſion.& in eodē.54.Ecce ego creaui fabrū ſufflantē in igne
Et in eodē.57.Creaui fructū labiorū. Et inde בורא Bore בורא
ideſt creans vel creator.Eſa.42.Creans celos & extendens Creans
eos.& in eodem.43.Creans te iacob. et in eodem.45. Et
creans tenebras:faciens pacem & creans malum. Eccl's.12. Creator
Memento creatoris tui.Et inde בריאה Beria.ideſt crea בריאה
tura vel res nouiter creata. Nu.16. Sin autē nouamrem fe Noua res.
cerit dominus. Significat etiā eligere ſicut precedens di
ctio.Ezech.21. Et manu capiens cōiecturam in capite vie
ciuitatis conīciet.pro quo hebrei legūt. Et manu eligens
ſiue & locum eligens in capite vie ciuitatis eliget.nam pro Eligere
eo quod in littera nr̄a eſt manu:in hebreo habetur יד Iad.
que dictio licet cōmuniter ſignificet manū tamē ī hebreo
aliquādo ponitur pro loco: vt īfra dicetur. Item ברא Bara ברא
ideſt ſuccindere vel excindere. Ioſ.17. Aſcende in ſiluā &
ſuccide tibi ſpatia. Et in eodē. Succides tibi atq; purga Succidere
bis ad habitandū ſpatia.Ezech.23.Et cōfodiantur gladiis
eorum.i.ſuccidātur gladiis eorum. Significat etiā impin
guare.vel incraſſari.aut comedere.vel cibū capere.1. Reg.
2.Vt comederent primitias oīs ſacrificii iſrael populi mei.
Pro quo hebrei legūt. Vt impinguaremini primitiis oīs Ipinguare
iſrael populi mei. 2.Reg.2.Et nec comedit cum eis cibum. Comedere
vide etiā de hoc infra in dictione ברה Bara. Et inde בריא בריא
Bari.i. pinguis vel craſſus. Iudi.3. Erat aūt eglon craſſus Craſſus
nimis. Et aliq̄ndo ſcribitur cum he in fine & dicitur בריאה בריאה
Beria.i.craſſum.vel pingue.aut electum. Ezech.34. Et q̄d Craſſum.
craſſum erat occidebatis. Abach.1. Et cibus ei⁹ electus. Scri Electus
bitur etiā cum he loco aleph. Et dicitur בריה Biria. Ezech. בריה
34. Ecce ego ipſe iudicabo inter pecus pingue & macilen Pingue.
tum. Et in plurali בריאים Beriim.i.craſſi.vel pingues.3. בריאים
Reg.4. Et decem boues pingues. Et in ge.fe. בריאות Be Pingues.
rioth.i.craſſe vel plene. Geñ.41. De quo aſcendebāt ſeptē בריאות
boues pulchre & craſſe nimis.et in eodē.Septē ſpice pullu Craſſe.
labant in calamo vno plene ac formoſe. Itē ברא Barra.in ברא
lingua chaldaica ſignificat agrū ſiue foris aut foras. Dañ. Ager.
2.Filii hominū & beſtie agri.
ברברים Barburim. quodā genus auium.3. Reg.4. Ex ברברים
ceptaq; venatione ceruorū caprearū atq; bubalo
rum:et auium altiliū.vbi ponitur barburim abuſim.i.auiū Aues.
pinguiū vel ſaginatarū. Et ſolum inuenitur in numero
plurali in predicto loco.
ברד Barad.grādo.Exo.9.Ecce pluam cras hac ipſa hora ברד
grandinē multam nimis.& in eodē. Vt fiat grando in Grando
vniuerſa terra egypti.Eſa.32. Grando autē in deſcēſione
ſaltus:ſupple erit. Inde ברודים Berudim.i.reſperſi punctis ברודים
ſeu maculis variis ad ſimilitudinē grandinis.Geñ.31. Vari
os & maculoſos & diuerſorū colorum. & in eodē. Varios Maculoſi.
maculoſos atq; reſperſos.vbi ponitur pro reſperſis. Zach. Reſperſi.
6.Et in quadriga quarta equi varii & fortes. vbi ponitur
pro variis. Varii.
ברה Bara.cibare.vel cibū capere.aut comedere.veſci.prā ברה
dere.eligere.2. Reg.3. Cumq; veniſſet vniuerſa mul
titudo cibum capere cum dauid. & in eodē.13. Veniat oro Cibū cape
thamar ſoror mea:vt det mihi cibum.& in eodē. Et cibum Veſci
paratum capiam de manu eius. Et in eodē. Vt veſcar de ma
nu tua. Et aliq̄ñ ſcribitur cum aleph in fine loco he. De quo
vide ſupra in dictione ברא Bara. Significat etiā eligere.1. Eligere
Reg.17. Eligite ex vobis virū. De quo vide ſupra in dictio בריה
ne ברר Barar. Inde בריה Biria.i.cibus vel pulmentum. 2. pulmentū.
Reg.13. Vt faciat pulmentū.& in eodē. Et fac ei pulmentū. Cibum.
Et in eodē. Infer cibum in conclaui.& inde ברי Beri.i.fru ברי
mentū.vt ſupra in dictione בר bar dictum eſt. Et inde ברות ברות

Baroth.ſiue ברות Baruth.i.eſca vel cibus. Ps.67. Et dederunt in eſcam meā fel. Threñ.4. Facti ſunt cibus earum. Et a ſupradicta dictiōe ברה bara.poteſt deriuari illud quod habetur Geñ.35.ſ. כברת ארץ Chibrath.ēres.i.cum dat cibū terra: ſiue quādo gignit terra: hoc eſt in vere. Et ideo beatꝰ hieronymus optime traduxit vernum tempus.vbi dicitur. Venit verno tpe ad terrā que ducit ephratā. & in codē.38. Eratq; vernum tempus.et.4.Reg.5. Traduxit electum tēpus. vbi dicitur abiit ergo ab eo electo tempore. quod eſt idē quod vernū tēpus. Vide etiā de hoc īfra in dictione כבר Cabir. Quia ſecūdū aliquos hebreos illa littera caph que ponitur in principio: eſt littera ſubſtātialis huiꝰ dictionis. כברת Chibrath.et dicūt quod ſignificat certū ſpaciū terre vt puta vnum milliare.et ſic legunt. Eratq; ſpaciū terre ad introitum ephrata.et ſimiliter.4.Reg.5. Abiit ergo ab eo ſpaciū terre. Sed prima opinio eſt magis propria: quia nō habet ſimile vnde כברת Chibrath ſignificet ſpaciū.de dictione aūt ברית Berith.que ſignificat pactū vel fedus.vide infra in dictione ברת Beroth.

ברזל Barzel.ferrum ſiue ferreus. Geñ.4. In cuncta opera eris ac ferri. Deut.3. Mōſtratatur lectus eiꝰ ferreus.2. Reg.23. Armabitur ferro & ligno.4. Reg.6. Accidit autē vt cum vnꝰ materiam ſuccidiſſet caderet ferrum ſecuris in aquam. Ps.104. Ferrum pertranſiit animam eius. Ps.106. Vincti in mendicitate & ferro.

ברח Barach. Fugere.effugere.fugare. Geñ.31. Noluitq; iacob cōfiteri ſocero ſuo quod fugeret.1.Reg.19. Et aufugit atq; ſaluatus eſt.& in codē.20. Fugit autem dauid de naioth. Ps.138. Et quo a facie tua fugiam. Dañ.10. Et fugerunt in abſconditum. Oſee.12. Et fugit iacob in regionē ſyrie. Ione.1. Surrexit ionas vt fugeret in tharſis. Et q̄ndo eſt verbum tertie cōiugationis ſignificat fugare.1.Paral.8. Hi fugauerūt habitatores geth. & in codē.12. Et omnes fugauerūt qui morabātur in vallibus. Nee.13. Quem fugaui a me. Iob.41. Non fugauit eum vir ſagittarius. Prouer.19 Qui affligit patrē & fugat matrē. Et inde מברח Mibrach. ideſt profugus. Ezech.17. Et oēs profugi eius cum vniuerſo agmine ſuo. Significat etiam moueri ſiue peruenire de vno loco in alium.ſ.quādo ille motus eſt feſtinus & violentus. Exo.36. Fecit quoq; vectem alium: qui per medias tabulas ab angulo vſq; ad angulū perueniret. Nu.24. Reuertere in locū tuū.pro quo hebrei legūt. Fuge ſiue feſtināter abi in locū tuū. Inde בריח Beriach.i.vectis eo q̄ mittebatur per medias tabulas et mouebatur de vno extremo in aliū. Exo.36. Fecit q̄q; vectē aliū. Iob.38. Et poſui vectē & oſtia Prou.18. Et iudicia quaſi vectis vrbiū. Et in plu. בריחם Berichim.ſiue בריחי Beriche. Ex...25. Facies quoq; vectes de lignis ſetim. Ps.106. Quia contriuit portas ereas & vectes ferreos confregit. Eſa.15. Vectes eius vſq; ad ſegor.et in codem.43. Et detraxi vectes vniuerſos. Tamē hebrei in his duobus locis precedentibus pro vectibus legūt profugos aut fugitiuos ſiue mobiles. Eſt enim equiuocū vt dictū eſt: et poteſt etiā ſignificare profugos ſiue mobiles, & eodem modo. Eſa.37. vbi dicitur. In die illa viſitabit dn̄s in gladio ſuo duro & grandi & forti ſuper leuiathan ſerpentem vectē: poteſt etiā legi. Sup leuiathan ſerpentē profugū ſiue mobilē.& hebrei legūt. Sup leuiathan ſerpentē claudentē ſiue clauſum: eo q̄ vectis ē inſtrumētū quo oſtia claudūtur.

ברך Barach. benedicere: ſalutare. gratias agere. genuflectere. Geñ.1. Benedixitq; illis deus. Et in eodem.12. Benedicam benedicentibus tibi. Et in eo. atq; in te benedicētur vniuerſe cognationes terre. et in eo.14. Et dominus in cunctis benedixerat ei. Et in eo.22. Et benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terre. Et in eo.27. Vt benedicat tibi anima mea. Et in eo.49. Benedixitq; ſingulis benedictionibus propriis. Exo.12. Et abeuntes benedicite mihi. Nu.23. Et tu econtrario benedicis ei. Et in eo. Ad benedicendum adductus ſum. Deut.33. Benedic domine fortitudini eius. Ioſ.24. Sed econtrario per illum benedixit vobis. 1.Reg.9. Quia ipſe benedicet hoſtie. Iob.1. Operibus manuum eius benedixiſti. Ps.102. Benedic anima mea domino. Et in eo. Benedicite domino omnes angeli eiꝰ. Ps.117 Benediximus vobis de domo domini. Ps.131. Viduam eiꝰ benedicens benedicam. Eſa.65. Qui benedictus eſt ſuper terram: benedicetur in deo Amen. Et in eo.66. Qui recordatur thuris: quaſi qui benedicit idolo. Et aliquando ponitur per antiphraſim pro maledicere vel blaſphemare.3. Reg.21. Benedixit naboth deum et regem. Iob.1. Ne forte peccauerint filii mei et benedixerint deo in corde ſuo. Ponitur etiā pro ſalutare vel gratias agere.1.Reg.13. Et egreſſus eſt ſaul vt ſalutaret eum.2. Reg.8. Et gratias ageret eo q̄ expugnaſſet adadezer.4.Reg.4. Si occurrerit tibi vir non ſalutes eum. Item ſignificat genu flectere. Geñ.24. cū feciſſet camelos accumbere. ideſt genu flectere. Et in eo.41 Vt omnes coram eo genu flecterent. vbi ponitur אברך Abrech per additionem aleph in principio.2. Paralip.6. Flexis genibus corā vniuerſa multitudine iſrael. Ps.94. Ploremus ante dominum qui fecit nos. Pro quo in hebreo habetur. Flectamus genua ante dominum qui fecit nos. Et ſic tranſtulit beatus Hieronymus iuxta he.ve. Inde ברוך Baruch. ideſt benedictus. Geñ.24. Ingredere benedicte domini. Nu.24. Qui benedixerit tibi erit ipſe benedictus. Deut.28. Benedictus tu in ciuitate et benedictus in agro. Ps.134. Benedictus dominus ex ſion. Et aliquando ſcribitur cum littera mem in principio et dicitur. מבורך Meborach. ideſt benedictus. Iob.1. Sit nomen domini benedictū Et in genere feminino. ברוכה Berucha. ſiue מבורכת Meborecheth. ideſt benedicta.1.Reg.25. Et benedicta tu q̄ prohibuiſti me hodie ne irem in ſanguinem. Deut.33. De benedictione domini terra eius. Pro quo hebrei legunt. Benedicta domini terra eius. Et in plurali ברוכים Beruchim.2. Reg.2. Benedicti vos a domino. Et inde ברכה Beracha.i. benedictio. Geñ.27. Et accepit benedictionem tuam. Et in eodem. Nunquid non reſeruaſti ait et mihi benedictionē. Et in plurali ברכות Berachoth. vt Geñ.49. Benedictionibus celi deſuper: benedictionibus abyſſi iacentis deorſum: benedictionibus vberū et vulue: benedictiones patris tui confortate ſunt benedictionibus patrum eius. Accipitur ēt benedictio pro munere vel dono. Geñ.33. Suſcipe benedictionem quam attuli tibi.4.Reg.5. Obſecro itaq; vt accipias benedictionem a ſeruo tuo. Ponitur etiam pro conuētione vel pacto. Eſa.36. Facite mecum benedictionem & egredimini ad me. Inde ברך Berech. ideſt. genu. Eſa.45. Mihi curuabitur omne genu. Et in plurali. ברכים Bircaim ſiue ברכי birche. ideſt genua. Geñ.50. Filii quoq; machir filii manaſſe nati ſunt in genibus ioſeph. Deut.28. In genibus & in ſuris. Iob.4. Et genua trementia confortaſti. Itē. ברכה Berecha. ſignificat piſcinā ſiue ſtagnum.3.Reg.22. Lauerūt currum eius in piſcina ſamarie.4.Reg.18. Et ſteterunt iuxta aqueductum piſcine ſuperioris. Eſa.22. Congregaſtis aquas piſcine inferioris. Et in plurali. ברכות Berechoth. Eccſ.2. Et extruxi mihi piſcinas aquarum. Canti.7. Oculi tui ſicut piſcine in eſebon.

ברם Berom. precioſum. Ezech.27. Gazarūq; p̄cioſarū. et ſolū inuenitur in numero plurali in predicto loco. Et dicunt hebrei q̄ ſignificat quoddā genus veſtimēti precioſiſſimi. Item ברם Beram in lingua chaldaica ſignificat ſed ſiue verūtamen. vt Dañ.2. Sed eſt deus in celo. & in eodem.4. Veruntamē germen radicū eius in terra ſinite.

ברק Barac. Fulgurare. coruſcare. ſplendere. Ps.143. Fulgura coruſcationē & diſſipabis eos. Iob.20. Et fulgurans in amaritudine ſua. Abach.3. In ſplendore fulgurātis haſte tue. Inde ברק Barac.i.fulgur. coruſcatio.2. Reg.22. Fulgur & conſumpſit eos. Et in plurali ברקים Beracim.i. fulgura. Ps.96. Alluxerunt fulgura eius orbi terre. Ps.134 Fulgura in pluuiam fecit. Et inde ברקת Bareceth: quod ſignificat quendā lapidem precioſum ſplendidum. Pro quo beatus hieronymꝰ tranſtulit ſmaragdū. Exo.28. In primo verſu erit lapis ſardius & topazius & ſmaragdus. Exo.28. Saphyrus & carbunculus & ſmaragdus.

ברקן Barcon. tribulus. genus ſpine. Iudi.8. Et cōterā carnes veſtras cum ſpinis tribuliſq; deſerti. & in codē. Tulit ergo ſeniores ciuitatis & ſpinas deſerti ac tribulos. Et ſolū inuenitur in numero plurali in predicto loco.

ברש Beros. genus arboris. pro quo beatus hieronymus abietē tranſtulit. Eſa.55. Pro ſaliūcula aſcēdet abies. Et in codē.6. Abies & buxus & pinus ſimul. Zach.11. Vlula abies quia cecidit cedrus. Et in plurali ברושים Beroſim.i. Abietes. Eſa.14. Abietes quoq; letati ſunt ſup te. Ponitur etiā pro agitatoribus curruū: eo q̄ talibus lignis vtebātur in curribus. Nañ.2. Et agitatores cōſopiti ſunt. Poteſt etiā per abietes que ſunt arbores magne & excelſe intelligi principes & magnates. Et ita tranſtulit chaldaicus interpres in loco predicto. Alii vero dicūt q̄ in eo loco per abietes intelligūtur lancee ſiue alia arma miſſilia: eo q̄ plerūq; fiebant ex tali ligno.

ברת Beroth. cupreſſus. genus arboris. Canti.1. Ligna domorum noſtrarū cedrina: laquearia noſtra cupreſſina. Et ſolum inuenitur in numero plurali in predicto loco. Item ברית Berith.i.pactū vel fedus. Geñ.9. Et ſtatuam pactum meū vobiſcū. & in codē.17. Ponā pactum meū tecū. Ezo.23. Non inibis cum eis fedus. Deut.29. Hec ſunt verba federis. Eſa.28. Percuſſimus fedus cum morte. Et dicūt aliqui hebrei q̄ deriuatur a dictione ſupradicta ברה Bara: que ſignificat ſuccindere: eo q̄ antiquitus illi qui faciebant pactum vel fedus occidebant aliquod animal & diuidebant illud in duas partes & tranſibant inter eius diuiſiones. Hiere.34. vbi dicitur. Et non obſeruauerūt verba federis quibus aſſenſi ſunt in conſpectu meo: vitulū quē conſciderunt in duas partes & tranſierūt inter diuiſiones eius principes iuda & principes ieruſalem eunuchi & ſacerdotes & omnis populus terre qui tranſierunt inter diuiſiones vituli. Et ideo in ſacra ſcriptura plerūq; fedus vel pactū iungitur cum verbo percutere vel ferire. Ioſ.24. Percuſſit ioſue in die illa fedus.1.Reg.11. In hoc feriā vobiſcū fedus. et Hiere.31. Ecce dies veniēt dicit dominꝰ & feriam domui iſrael & domui iuda fedus nouum.

בש Bos. confundi. erubeſcere. De quo vide ſupra in dictione בוש Bos. cum vau in medio dictionis.

בשש Baſas. Morā facere. tardare. erubeſcere. de quo vide ſupra in dictione בוש Bos.

בשל Baſal. Maturare. coquere. dequoquere. aſſare. Geñ.40. Et poſt flores vuas matureſcere. Ioſ.3. Mittite falces quoniā maturuit meſſis. Significat etiam coquere. Exo.12. Non comedetis ex eo crudum quid: nec coctum aqua. & in codē.16. Et que coquenda ſunt coquite. Leui.6. Vas autē fictile in quo cocta eſt confringetur. Nu.6. Et armum coctū arietis. Deut.16. Et coques & comedes in loco quē elegerit dn̄s.3.Reg.19. Et in aratro boū coxit carnes. Ezech.24. Et diſcocta ſunt oſſa illius. Et in codē.46. Iſte eſt locus vbi coquēt ſacerdotes pro peccato & pro delicto et vbi coquēt ſacrificiū. Ponitur etiā pro aſſare. vt.2.Paral. 35. Et aſſauerūt phaſe ſuper ignem. & inde מבשלות Mebaſceloth.i.coquine. pro quo in tranſlatione nr̄a habetur culine. Ezech.46. Et culine fabricate erant ſubter porticus.

בשם Boſſem. aroma ſiue aromaticū: vel ſuauis odor. Canti.5. Meſſui myrrham meā cum aromate. Eſa.3. Et erit pro ſuaui odore fetor. Et hoc idē ſignificat בשם Beſem Exo.35. Et cīnamomi mediū.i.ducentos & quinquaginta ſiclos: calami ſimiliter. pro quo hebrei legūt. Et cīnamomi aromatici medium.i.ducentos quinquaginta ſiclos: & calami aromatici ſimilr̄. Et in plurali בשמים Beſamim. Exo.25. Aromata in vnguentū & thymiamata boni odoris. Et in codē.30. Sume tibi aromata

בשס Baſas. Diripere. conculcare. Amos.5. Pro eo quod diripiebatis pauperē. Et de hoc vide ſupra in dictione בוס Bos cum littera ſamach in fine.

בשר Baſar. Nunciare. annunciare. bonum nuncium portare. euangelizare.2.Regum.18. Curram & nunciabo regi. et in codem. Non eris nuncius in hac die: ſed nunciabis in alia: hodie nolo te nunciare. Et in eodem. Bonum apporto nuncium. Eſa.60. Et laudes domini annunciantes. Hiere.20. Qui annunciauit patri meo dicens: natus eſt tibi puer maſculus. Et inde מבשר Mebaſer. ideſt Annuncians: vel euangelizans: ſiue qui annunciat vel qui euangelizat. Eſa.52. Quam pulchri ſuper mōtes pedes annunciantis & predicantis pacem annunciantis bonū. Et in ge.fe. מבשרת Mebaſereth.i.que annunciat vel que euāgelizat. Eſa.40. Super montem excelſum aſcende tu qui euāgelizas ſion. quod in hebreo legitur in ge.fe. ſcilicet tu que euangelizas ſion. Et in eodem qui euangelizas ieruſalem. pro quo hebrei legunt que euangelizas ieruſalem. cuius plurale מבשרות Mebaſeroth habetur Ps.67. Dominꝰ dabit verbum euangelizantibus virtute multa. Et inde בשורה Beſora.i.nuncius ſiue annūciatio: vel euangelizatio.2.Reg.18. Non eris boni nuncii baiulus. Accipitur etiam pro premio vel mercede quod datur pro bono nūcio relato.2.Reg.4. Cui oportebat me mercedem dare pro nuncio. Item בשר Baſar. caro. ſiue carneus. Geñ.2. Et caro de carne mea. Et in eodem.6. Nō permanebit ſpiritus meus in homine in eternū quia caro eſt. Et in eodem. Excepto q̄ carnē cū ſanguine non comedetis. Exo.30. Caro hominis non vngetur ex eo. Iob.10. Nunquid oculi carnei tibi ſunt. Ps.15. Inſuper & caro mea requieſcet in ſpe. Eſa.17. Et ponit carnē brachium ſuū. Et accipitur caro aliquando pro cōſanguinitate. Geñ.29. Os meum es & caro mea. Et in eodem.37. Frater enim & caro noſtra eſt. Eſa.58. Et carnem tuā ne deſpexeris.2. Reg.5. Os tuum & caro tua ſumus. Accipitur ēt pro omni animato. Geñ.6. Finis vniuerſe carnis venit ad me. Et in eodem vt interficiam omnē carnē in qua eſt ſpiritus vite. Ps.135. Qui dat eſcam omni carni. Et aliq̄n accipitur pro ſolo homīe. Ps.64. Ad te omnis caro veniet. Eſa.40. & videbit omnis caro pariter q̄d os domini locutum eſt. & in eodem.66. Veniet omnis caro vt adoret coram facie mea dicit dn̄s. & in lingua chaldaica ſcribitur aliq̄n cū aleph in fine & dicitur בשרא Biſra. Dañ. 2. Quorum non eſt cum hominibus conuerſatio. vbi ponitur caro pro hominibus. & inde בשור Beſur. ideſt incarnatio. Oſee.9. Vbi nos habemus ſed & ve eis cum receſſero ab eis. in hebreo habetur: ſed & ve eis incarnatio mea ex eis. vbi ponitur בשורי Beſuri cū littera ſin. Ad hoc enim q̄ ſignificaret cum receſſero debebat ſcribi cū littera ſamach.

Vnde. lxx. Interpretes ita tranſtulerunt. Sed & ve eis caro mea ex eis. vt refert beatus Hieronymus ſuper hoc loco. Et dicit ve eis: quia ex hoc quod iudei pro maiori parte remāſerunt in infidelitate ſecuta fuit eis miſeria & infelicitas. Et hoc idem dicit Nicolaus de lyra in tractatu de differentiis noſtre tranſlationis ab hebreo.

בַּת Bath. bathus. genus menſure liquidorū. 3. Reg. 7. Duo milia bathos capiebat. Ezech. 45. Statera iuſta: & ephi iuſtum: & bathus iuſtus erit vobis. & in eodem. vt capiat decimam partem chori bathus: & decimam partē chori ephi & in plurali בַּתִּים Bathim. vt in eodem. quia decē bathi implent chorum. Item בַּת Bath. ideſt filia. & in plurali בָּנוֹת Banoth. i. filie. de quo vide ſupra in dictione בָּנָה Bana.

בָּתָה Batha. vaſtitas vel deſertum. Eſa. 5. Et ponam eam deſertam. & in plurali בָּתּוֹת Bathoth. Pro quo beat⁹ Hieronymus trāſtulit valles. Eſa. 7. Et veniēt & requieſcēt oēs in torrentibus vallium.

בתל Bethul. virgo. incorruptus. tamē nō inuenitur in ſcriptura niſi בְּתוּלָה Bethula in. ge. fe. i. virgo incorrupta Geñ. 24. virgoq; pulcherrima incognita viro. Deut. 32. Iuuenem ſimul ac virginem. Eſa. 37. Virgo filia ſyon. Hiere. 31. Reuertere virgo iſrael. & in plurali. בְּתוּלֹת Bethuloth. ideſt virgines. Eſa. 23. Nec ad incrementum perduxi virgines. & Amos. 8. In die illa deficient virgines pulchre. Et inde בְּתוּלִים Bethulim ſiue בְּתוּלֵי Bethule. i. virginitas. vel ſigna virginitatis. Deut. 22. Non inueni filiam tuam virginem. Pro quo hebrei legunt non inueni filie tue virginitatem. & in eodē. Et ecce hec ſunt ſigna uirginitatis filie mee Iudi. 11. Et plāgam virginitatem meam cū ſodalibus meis. & ſemper inuenitur in numero plurali ſecundum terminationem maſculinorum. & caret ſingulari.

בָּתַק Bathac. Perfodere. trucidare. Ezech. 16. et trucidabūt te gladiis ſuis. & ſolum inuenitur in predicto loco.

בָּתַר Bathar. diuidere. partiri. Geñ. 15. Qui tollēs vniuerſa hec diuiſit ea per mediū. & in eodem. Aues aūt non diuiſit. Inde בֶּתֶר Bather. ſiue בֵּתֶר Bether. i. diuiſio ſiue ptitio aut pars. vt Geñ. 15. Et vtraſq; partes contra ſe altrinſecus poſuit. & in eodem. Tranſiēs inter diuiſiones illas. Vbi ponitur בְּתָרִים Betharim in numero plurali. et Hiere. 34. Et tranſierunt inter diuiſiones eius. Et in eodē qui tranſierunt inter diuiſiones vituli. pōitur etiā בֶּתֶר Bather pro nomine proprio. Canti. 2. Similis eſto dilecte mi capree hinnuloq; ceruorum ſuper montes bether. Vbi vicio ſcriptorū ponitur ibi in noſtra tranſlatione Bethel pro Bether. Nā debet ſcribi cum littera. t. & non cum. l. Et interpretatur diuiſio ſiue partitio. Item בָּתַר Bathar in lingua chaldaica ſignificat poſt vel poſtea. Dañ. 2. Et poſt te cōſurget regnum aliud.

De incipiētibus a littera. ג Gimal.

גַּג Gag. tectū vel ſolarium. Deut. 22. Facies murum tecti p circuitū. Ioſ. 2. Ipſa vero fecit aſcendere viros in ſolariū domus ſue. 1. Reg. 9. Et locut⁹ eſt cū ſaule in ſolario. Ps. 101. Sicut paſſer ſolitarius in tecto. Et in plurali גַּגּוֹת Gagoth. i. tecta vel ſolaria. Ps. 128. Fiant ſicut fenum tectorū. Eſa. 22. Quia aſcendiſti & tu omnis in tecta.

גָּאָה Gaa. magnificari. exaltari vel eleuari. creſcere. ſuperbire. Aut in ſuperbiā eleuari. Exo. 15. Cantem⁹ dño: glorioſe enim magnificatus eſt. Pro quo hebrei legūt. Magnifice enim magnificatus eſt: ſiue magnificatione magnificatus eſt: aut exaltatione exaltat⁹ eſt. vbi ponitur גָּאֹה גָּאָה Gao Gaa. ſignificat etiā creſcere Iob. 8. Nunquid poteſt virere ſcirpus ſine humore. Ezech. 47. Qm̄ intumuerant aque profundi torrentis. i. creuerant aque profundi torrētis. Item ſignificat ſuperbire vel in ſuperbiā eleuari. Iob. 8 Et propter ſuperbiam quaſi leena capies me. Et inde גֵּאֶה Gee. i. ſuperb⁹. elatus. arrogans. Iob. 40. Et reſpiciēs oēm arrogantem humilia eum. & in eodem. Reſpice cunctos ſuperbos & humilia eos. Eſa. 2. Quia dies domini exercituū ſuper omnem arrogantem & excelſum. & aliquando ſcribitur ſine he in fine. Eſa. 16. Superbus eſt valde. & in plurali. גֵּאִים Geim. Prouer. 15. Domum ſuperborū demolietur dominus. & idem ſignificat גְּאֵיוֹנִים Geeionim. Ps. 122. Opprobrium abundantibus & deſpectio ſuperbis. & inde גָּאוֹן Gaon. i. Superbia. arrogantia. altitudo. Prouer. 16. Contritionem precedet ſuperbia. Eſa. 13. Et quieſcere faciam ſupbiam infidelium. & in eodem. 16. Et arrogantia eius & indignatio ei⁹ pluſquā fortitudo eius. Hiere. 12. Quid facies in ſupbia iordanis. et Oſee. 7. Et humiliabitur ſupbia iſrl̄ in facie eius. Amos. 6. Deteſtor ego ſupbiā iacob. Zach. 11. Vox rugitus leonum: quia vaſtata eſt ſuperbia iordanis. i. altitudo iordanis. Et ſic eſt in chaldaica tranſlatione. ſ. altitudo iordanis. Ponitur etiam pro gl'ia vel maieſtate. Exo. 15. Et in multitudine glorie tue depoſuiſti oēs aduerſarios tuos. Eſa. 2. A facie timoris domini & a gloria maieſtatis eius. Inde גַּאֲוָה Gaaua. i. ſuperbia. arrogantia. elatio. Ps. 30. In ſuperbia & abuſione. Ps. 35. Non veniat mihi pes ſuperbie. Eſa. 30. Et arrogantiam fortium humiliabo. ponitur etiam pro corpore. Iob. 41. Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia. De quo vide infra in dictione גֵּו Geu. Et aliquando ſcribitur ſine vau. Et dicitur גֵּאָה Gea. Prouer. 8. Arrogantiam & ſuperbiam & viam prauam & os bilingue deteſtor. & inde גֵּאוּת Geuth. i. ſuperbia. Ps. 6. Os eorum locutū eſt ſuperbiam. Accipitur etiā pro excellentia vel gloria. Ps. 92. Dominus regnauit decorem indutus eſt. pro quo btūs Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trāſtulit. Dominus regnauit: gloria indutus eſt.

גָּאַל Gaal. Redimere. emere. inquinare. Exo. 6. Ac redimā in brachio excelſo. Et in eodem. 15. Dux fuiſti in miſericordia tua pplo quem redemiſti. Ps. 71. Ex vſuris & iniquitate redimet animas eorum. Eſa. 43. Noli timere quia redemi te. & in eodem. 48. Dicite redemit dominus ſeruū ſuum iacob. & in eodem. 63. Ipſe redemit eos. Oſee. 13. De morte redimā eos. Significat etiam emere vel redimere iure propinquitatis rem propinqui venditam vel alienatam vel ſi ipſemet redimat quod vendiderat. Leuit. 25. Pōt redimere quod ille vendiderat. Et in eodem. Si non redemerit. Et in eodem. Qui voluerit ex fratribus ei⁹ redimet eū. & in eodem. Sin aūt ipſe potuerit redimet ſe. Ruth. 3. Si te voluerit propinquitatis iure retinere: bene res acta eſt: ſi aūt noluerit ego te abſq; vlla dubitatione ſuſcipiā. pro quo hebrei legunt. Si redemerit te: bene: redimat: & ſi non redemerit: ego te redimā. Sed btūs Hieronym⁹ trāſtulit ſenſum Et in eodem. 4. At ille reſpondit ego agrum emā. Et in eodem. Cedo iuri propinquitatis. Pro quo hebrei legunt. Nō poſſum redimere ſiue non poſſum emere. Et in eodem. tu vero vtere priuilegio quo me libēter carere profiteor. Pro quo hebrei legunt. Tu vero redime tibi redemptiōe mea: quia non poſſum redimere. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum in locis predictis. Et inde גְּאוּלָּה Geula. i. redēptio aut facultas vel licentia redimendi. Leuit. 25. Sub redemptionis conditione vendetur. & in eodem. Habebit licentiam redimendi donec vnus impleatur annus. & inde גֹּאֵל Goel ideſt redemptor. Iob. 19. Scio enim ꝙ redemptor meus viuit. Ps. 18. Domine adiutor meus & redēptor me⁹

Eſa. 41. Et redemptor tuus ſanctus iſrael. Et in eodem. 59. Et venerit ſiō redemptor. Accipitur etiam pro propinquo vel proximo: eo ꝙ iure propinquitatis habebat licentiā redimendi vt ſupradictum eſt. Leuit. 25. Propinquus ei⁹ pōt redimere. & in eodem. Si aūt nō habuerit proximū. Ruth. 4. Cūq; vidiſſet propinquū preterire. Ponitur etiam predicta dictio גָּאַל Gaal. p antiphraſin pro inquinare vel coinquinare. aut cōtaminare. vel polluere. aut fedare. ſiue obſcurare. Eſa. 63. Et oīa veſtimenta mea inquinaui. Thren. 4. Polluti ſūt ſanguine. Dañ. 1. Propoſuit aūt daniel in corde ſuo vt non pollueretur de menſa regis. & in eodem. Et rogauit eunuchorum prepoſitum ne contaminaretur. Malach. 1. Offertis ſuper menſam meam panem pollutum: & dicitis in quo polluim⁹ te. Soph. 3. Ve prouocatrix & redēpta. pro quo hebrei legunt. Ve prouocatrix & contaminata ſiue fedata vel deturpata. Poteſt etiam ſignificare redēptā ſicut eſt in littera noſtra. Significat etiam obſcurare vel deturpare. Iob. 3. Obſcurent eum tenebre & vmbra mortis. Item ponitur pro eiicere vel ſeparare aliquem tanquā pollutum & immundum. Eſdre. 2. Et eiecti ſunt a ſacerdotio. & ſimiliter. Nee. 8. vbi eadem verba habentur.

גַּב Gab. altitudo. eminentia. dorſum. ſupercilium. ſtatura. Ps. 128. Supra dorſum meum fabricauerunt peccatores Leuit. 14. Radet capillos capitis barbamq; & ſupercilia. Ezech. 1. Statura quoq; erat rotis. & in eodem. Et totū corpus oculis plenum. pro quo hebrei legunt. Et dorſa eorū oculis plena. Quod eſt idem ſenſus cum littera noſtra. Et in eodem. 43. Hec quoq; erat foſſa altaris. pro quo hebrei legunt. Et hec erat altitudo ſiue ſtatura altaris. Poteſt etiā deriuari a ſequenti dictione גֶּבֶא Gebe. quod ſignificat ciſternam vel foſſam: ſicut eſt in littera noſtra. Item ponitur pro lupanari. eo quod meretrices ſtabant in loco eminēti: vt viderentur a tranſeuntibus. Ezech. 16. Edificaſti tibi lupanar. & in eodem. Et deſtruent lupanar tuum. ponitur ēt גַּבִּים Gebim in plurali pro ciſternis vel foſſis. de quo vide infra in dictione גּוֹב Gob. & inde גִּבֵּן Giben. per additionē nun in fine. quod ſecūdum hebreos ſignificat excelſum vel eminentem. Ps. 67. Mons coagulatus: mons pinguis. pro quo btūs Hieronym⁹ in pſalterio iuxta hebraicā veritatē tranſtulit. Mons excelſus &c. de quo vide infra in dictione גִּבֵּן Giben. quia ſecundum aliquos hebreos illa littera nun eſt de ſubſtantia dictionis.

גֶּבֶא Gebe. ciſterna. vel palus. Eſa. 30. Aut hauriatur parū aque de fouea. Pro quo hebrei legunt. Aut hauriatur parum aque de ciſterna ſiue de palude. Cuius plurale ponitur pro paluſtribus. Ezech. 47. In littoribus aūt eius & in paluſtribus non ſanabuntur.

גָּבַהּ Gaba. exaltari. ſublimē eſſe. eleuatū eſſe ſiue eleuari. ſuperbire. Iob. 11. Excelſior celo eſt: & quid facies. Ps. 112. Qui in altis habitat. Ps. 130. Domine non eſt exaltatū cor meum nec elati ſunt oculi mei. Prouer. 16. Et ante ruinam exaltabitur ſpirit⁹. & in eodem. 17. Qui exaltat oſtiū ſuum querit ruinam. Eſa. 3. Pro eo quod eleuate ſunt filie ſion. & in eodem. 5. Et exaltabitur dominus exercituū in iudicio. & in eodē. 52. Et ſublimis erit valde. & in eodē. 55 Sicut exaltantur celi a terra: ſic exaltate ſūt vie mee a viis veſtris. Ezech. 16. Et eleuate ſunt & fecerunt abominatiōes & in eodem. 19. Et exaltata eſt ſtatura eius. & in eodem. 31. Propterea eleuata eſt altitudo eius. vbi ponitur גָּבָא Gaba. cum aleph in fine loco he. Abdie. 1. Si exaltatus fueris vt aquila. & inde גֹּבַהּ Goba. ſiue גַּבְהוּת Gabhuth. i. altitudo. ſublimitas. exaltatio. eleuatio ſiue elatio. 1. Reg. 16. Non reſpicias vultum eius: neq; altitudinem ſtature eius. Ps. 102. Secundum altitudinem celi a terra. Eſa. 2. Incuruabitur omīs ſublimitas hominū. & in eodē. 7. Siue in excelſum ſupra. vbi ponitur הַגְבֵּהַ Hagbeha. & inde גָּבֹהַ Gaboha. vel גְּבֹהָ Geboha. i. excelſus. ſublimis. eleuatus. 1. Reg. 2. Nolite multiplicare loqui ſublimia gloriantes. pro quo hebrei legunt. Nolite multiplicare loqui ſublime ſublime. Eccl's. 5. Quia excelſo excelſior eſt alius. & Eſa. 2. Et ſuper omnem turrē excelſam. & in plurali גְּבֹהִים Gebohim. Eccl's. 5. Et ſuper hos quoq; eminentiores ſunt alii. Item גְּבַהּ Geba. i. elatus. ſuperbus. arrogās. Ps. 100. Superbo oculo & inſaciabili corde. Prouer. 16. Abominatio domini omnis arrogans.

גַּבַּחַת Gibeah. recaluaſter. depilatus. Leuit. 13. Et ſi a fronte ceciderint pili recaluaſter & mundus eſt. & inde גַּבַּחַת Gabacbath. i. recaluatio. depilatio. vt in eodem. Si autem in caluitio ſiue in recaluatiōe albus vel ruffus color fuerit. Accipitur etiam pro depilatione panni aut veſtimenti. vt in eodem. Eo quod infuſa ſit in ſuperficie veſtimenti vel per totum lepra. pro quo hebrei legunt. Corroſio enim eſt in caluitio ſuo vel in recaluatione ſua. & dicunt hebrei quod caluitium quod in hebreo dicitur קָרַחַת Carachath eſt a parte poſteriori. & גַּבַּחַת Gabachath. i. recaluatio eſt a pte anteriori. & idem videtur innuere textus cum dicit. & ſi a fronte ceciderint pili: recaluaſter & mundus eſt.

גָּבַל Gabal. terminare. limitare. i. terminum vel limitē ponere. Exo. 19. Cōſtitueſq; terminos populo per circuitum. & in eodem. Tu enim teſtificatus es & iuſſiſti dicēs. Pone terminos circa montem. Deut. 19. Non aſſumes & transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores. Ioſ. 18. Qui eſt terminus illius ab oriente. Pro quo hebrei legunt. Et iordanis terminabit illum ab oriente. Zacha. 9. Emath quoq; in terminis eius. ſ. erit vel cōputabitur. pro quo hebrei legunt. Emath quoq; terminabitur ſiue limitabitur in ea. & inde גְּבוּל Gebul. i. termin⁹ vel confinium. Nu. 21. Arnon terminus eſt Moab. & Ioſ. 1. Erit terminus veſter. Ps. 103. Terminum poſuiſti: quem non tranſgredientur. Et in plurali. גְּבוּלוֹת Gebuloth. ſiue גְּבוּלֵי Gebule. Iob. 24. Alii terminos tranſferūt. Ps. 73. Tu feciſti omnes terminos terre. Eſa. 60. Vaſtitas & contritio in terminis tuis. Accipitur etiam aliquando pro fine vel definitiōe. Ps. 147. Qui poſuit fines tuos pacem. Eſa. 28. Et milium & viciam in finibus ſuis. ubi ponitur in hebreo ſingulare p plurali. Ezech. 43. In ſummitate montis omnes fines eius. & in eodē. Et definitio eius vſq; ad labium eius. & in eodem. ca. ponitur in tranſlatione noſtra pro corona que fit ad decorem in ſūmitate alicuius vaſis & eſt definitio vel terminus ipſius vaſis. vbi dicitur. Et corona in circuitu eius dimidii cubiti. & in eodem. Et ſuper coronam in circuitu. Significat etiā qñ terminus vel finis alicuius rei iungitur cum termino vel fine alterius: & maxime quando ambe ſunt ſimiles. Exo. 28 Facies in rationali catenas ſibi inuicem coherentes. vbi ponitur גַּבְלֻת Gabluth. pro eo quod in littera noſtra eſt ſibi inuicem coherentes.

גִּבֵּן Giben. Eleuatus. excelſus. Et ſignificat etiam Gibboſum: eo quod gibbus eſt eleuatio vel tumor in dorſo. Leuit. 21. Si fracto pede: ſi manu: ſi gibbus: ſi lippus. & ſcribitur in plurali cum duplici nun. & dicitur גַּבְנֻנִּים Gabnunim. Ps. 67. Mons coagulatus: mons pinguis. pro quo hebrei legunt. Mons eleuationū: mons baſam. Vnde beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatē ſic traduxit. Mons excelſus: mons baſam. Alii vero interpretantur. Mons gibboſus a predicta dictione גִּבֵּן Guiben: que ſignificat gibboſum. Poteſt etiam ſignificare coagulatum Sicut. lxx. tranſtulerunt: a dictione גְּבִינָה Gebina. i. caſeus

quiſ. t coagulatione lactis.Iob.10.Et ſicut caſeum me coagulaſti.

גְּבַע Gebaa.collis.Zach.14.De colle remon ad auſtrū ieruſalem.& aliquando ſcribitur cum he in fine: & dicitur גִּבְעָה Gibaa.Hiere.2.In omni enim colle ſublimi.Et in eodem.16.Et venabuntur eos de omni monte & de omni colle.& in eodem.50.De monte in collem tranſierunt.& quando poſt ſe regit genitiuum ſcribitur cū tau in fine loco he. & dicitur גִּבְעַת Gibaath.Ioſ.5.Et circuncidit filios iſrael in colle preputiorum.& in plurali גְּבָעוֹת Gebaoth. ſiue גִּבְעוֹת Giboth.i.colles: Geñ.49.Donec veniret deſiderium collium eternorum.Nu.23.De collibus cōſiderabo eū. Deut.33.Et de pomis collium eternorum.Ps.64. Et exultatiōe colles accingentur.eſt etiam nomen proprium loci: eo qđ erat ſitus in colle.Iudi.19.Sed tranſibo vſqꝫ gabaa.Eſa.10. Gabaa ſedes noſtra.Inde גְּבִיעַ Gabiaa.i.calix.vel ſcyphus. Geñ.44.Scyphum aūt meum argenteum & preciū quod dedit tritici pone ī ore ſacci iunioris.& in plurali גְּבִעִים Gebiim. Exo.25.Tres ſcyphi quaſi in nucis modum per calamos ſingulos.& inde מִגְבָּעַת Migbaath.i. pileus vel tiara. Exo.29.Et baltheos ac tiaras in gloriam & decorem.& ſolum inuenitur in numero plurali.

גִּבְעֹל Gibood.Folliculus lini.Exo.9.Et linum iam folliculos germinaret. Et ſolum nuenitur in predicto loco.

גָּבַר Gabar.preualere.cōfortari: vel confirmare.roborare vel roborari.fortem vel violentum eſſe. Confirmare Geñ.7.Et aque preualuerunt nimis ſuper terrā.& in eodē. 49.Benedictiones pr̄is tui confortate ſunt.1.Reg.2.Quia non in fortitudine ſua roborabitur vir.2.Reg.1. Aquilis velociores leonibus fortiores.ſ.ſunt.Iob.15.Et contra omnipotentem roboratus eſt.Et in eodem.21.Subleuati ſunt confortatiqꝫ diuitiis.& in eodem.36.Quia violēti fuerūt. Ps.11.Linguam noſtram magnificauimus.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatem trāſtulit.Linguam noſtram roboremus.Ps.64. Verba iniquorum preualuerunt ſuper nos.Ps.102.Corroborauit miſericordiam ſuā ſuper timentes ſe. Eccl̄s.10.Multo labore exacuetur. Pro quo hebrei legunt. Et exercitus ſuperabitur. Poteſt etiam legi ſic.ſ.& viribus preualebit.quod eſt idem ſenſus cum littera noſtra. Dañ.9.Cōfirmabit autem pactū multis.Zach.10.Et confortabo domum Iuda & domū Ioſeph.& in eodem.Cōfortabo eos in domino.& inde גְּבוּרָה Gebura.i.robur.potentia.virtus.Iudi.8.Iuxta etatem robur eſt viri.2.Paralip.10.In manu tua eſt fortitudo & potētia.Ps.64.Accinctus potentia. Ps.79. Excita potentiam tuam & veni.& in lingua chaldaica dicitur גְּבוּרְתָּא Geburtha.Dañ.2.Quia ſapientia & fortitudo eius ſunt.& in plurali גְּבוּרוֹת Geburoth.i.potentie. vel potentatus. aut virtutes.vel fortitudines.Ps.19. In potentatibus ſalus dextere eius.Ps.70.Introibo in potentias domini.Ps.88.Si aūt in potentatibus octoginta anni.Ps.105.Quis loquetur potētias domini.Ps.150.Laudate eum in virtutibus eius.Et inde גִּבּוֹר Gibor.i.potens.robuſtus.fortis. Geñ.10.Ipſe cepit eſſe potens in terra.& in eodem. Et erat robuſtus venator coram domino.Ruth.2.Homo potens & magnarum opū Ps.23.Dominus fortis & potens: dominus potēs in prelio. Eſa.3.Fortem & virum bellatorem. & in eodem.49.Numquid tolletur a forti preda.& in pl̄ali גִּבּוֹרִים Giborim.i.potentes: vel fortes: aut robuſti.Canti.3.En lectulum ſalomonis ſexaginta fortes ambiunt ex fortibus iſrael.& in eodem Omnis armatura fortium. Eſa.5. Ve qui potentes eſtis ad bibendum vinum.& inde גְּבִיר Gebir.i.Dñs vel dominator aut ſuperior.Geñ.27.En dñm tuū illum conſtitui.& in ge

nere feminino גְּבִירָה Gebira ſiue גְּבֶרֶת Gebereth.Geñ.16.Deſpexit dominam ſuam.& Eſa.47.In ſempiternū ero dña. Hiere.13.Dic regi & dominatrici. & inde גֶּבֶר Geber. ſiue גְּבַר Gebar.i.vir.ſiue homo.eo quod habet poteſtatem vel dominium ſupra mulierem. Deut.22.Nō induetur mulier veſte virili: nec vir vtetur veſte feminea.Iob.3. Viro cuius abſcondita eſt via.& in eodem.34.Quis eſt vir vt eſt Iob. & in eodem.38.Accinge ſicut vir lumbos tuos.Ps.17.Et cum viro innocente innocens eris.Ps.88. Quis eſt homo qui viuet: & non videbit mortem.Prouer.30. Viam viri in adoleſcentia.Hiere.17.Maledictus homo qui cōfidit in homine.& in eodem.Benedictus vir qui confidit in domino. & in eodem.22.Virum qui in diebus ſuis non proſperabitur.& in eodem.31.Femina circundabit virum. Threñ.3. Ego vir videns paupertatem meam. & in eodem. Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua. Dañ.8. Ecce ſtetit in conſpectu meo quaſi ſpecies viri.& in plurali גְּבָרִים Gebarim.Exo.10.Ite tantum viri. & in eodem.12. ſexcenta fere millia peditum virorum.& in ligua chaldaica dicitur גֻּבְרִין Gubrin ſiue גֻּבְרַיָּא Gubraia.Dañ.3. Sūt ergo viri iudei.& in eodem viri iſti contempſerunt te. Ponitur etiā גֶּבֶר Geber.pro ſingulis.Ioel̄.2.Singuli in calle ſuo ambulabunt.Item גֶּבֶר Gaber.i.gallus gallinaceus.Eſa.22. Sicut aſportatur gallus gallinaceus.

גָּבִישׁ Gabis.eminens: ſiue grande.Iob.28.Excelſa & eminentia non cōmemorabūtur.vbi pro excelſa & eminentia in hebreo habetur רָאמוֹת Ramoth & גָּבִישׁ Gabis. Et dicunt hebrei quod ſunt lapides precioſi: ſic dicti propter ſuam excellentiam.Nam dictio ramoth excelſa ſiue alta interpretatur.Prouer.24.Excelſa ſtulto ſapiētia. Vbi pro excelſa pōitur ibi ramoth ſcriptū eiſdem litteris ſicut in ſupradicto loco.Pōitur etiam pro ſerico.Ezech.27. Vbi dicitur. Et ſericum & chodchod propoſuerunt in mercato tuo.Sed dictio גָּבִישׁ Gabis ſolum inuēitur in ſupradicto loco: & ab eo componitur אֶלְגָּבִישׁ Elgabis.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit Pergrandes.ſiue grandes. Ezech.13. Et dabo lapides pergrandes.Et in eodem.38.Et imbre vehemēti & lapidibus immenſis.vbi pro immenſis pōitur elgabis. Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat grandinem qñ.ſ.lapides grādinis ſunt magni & in magna quantitate.Nā dictio אֵל El cum qua compōitur fortem ſiue fortiſſimum ſignificat vt ſupra in dictione אֵל El dictum eſt.

גָּד Gad.felicitas.fortuna. coriandrum. Geñ.30. Dixit feliciter.& idcirco vocauit nomē eius gad. pro q̄ in hebreo habetur. In felicitate: ſiue venit felicitas: & vocauit nomen eius gad. Et.lxx.tranſtulerunt: in fortuna.Poteſt etiam deriuari a ſequenti dictione גָּדַד Gadad que ſignificat expeditionem ſiue accinctum vel procinctum.vnde beatꝰ Hieronymus in libro de hebraicis queſtionibus ſuper hoc loco ſic ait.vbi nos poſuimus in fortuna: & grece dr̄ ἐυτύχηκα quod poteſt euentꝰ dici.in hebreo habetur בְּגָד Bagad.Quod aquila interpretatur venit accinctio.Nos autem dicere poſſumus in procinctu.Ba.enim poteſt prepoſitionem ſonare in: & venit.Gad euentus: ergo ſiue procinctus quod gad dicitur Zelphe filius gad vocatus eſt.hec Hieronymus.ponitur etiam גַּד Gad.ꝓ fortuna.Eſa.65.Qui ponitis fortune menſam: & libatis ſuper eam.Et dicunt aliqui hebrei.quod in predicto loco accipitur גַּד Gad pro ſtella iouis: eo quod iupiter in lingua arabica ſic vocetur.Alii vero dicunt quod ſignificat certam cōſtellationem ſtellarum.De quo vide infra in ſequenti dictione גָּדַד Gadad.Item גַּד Gad.ſignificat coriandrū.Nu.11.Erat aūt man quaſi ſemen coriādri.

גָּדַד Gadad.accingere ſe ad prelium.Expedire ſe: copulare

vel colligere exercitum.Incidere vel concidere.aut dilacerare.Geñ.49.Gad accinctus preliabitur ante eum.& ipſe accingetur retrorſum. Hiere.5. Et in domum meretricis luxuriabantur.pro quo hebrei legunt.Et in domo meretricis colligebantur ſiue copulabantur.ſ.tanquam exercitus. Michee.5.Nunc vaſtaberis filia latronis. Pro quo hebrei legunt.Nunc accingeris.ſ.ad prelium filia latronis vel filia accincti.Poteſt etiam interpretari Nunc concideris ſiue incideris.& aliquando ſcribitur cū ſimplici daleth.Abac. 2.Vt aſcēdam ad populum accinctum noſtrum.Ps.93. Captabunt in animam iuſti.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veri. tranſtulit copulabuntur aduerſus animam iuſti. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ab hac dictione deriuatur גַּד Gad.quod ſupra diximꝰ ſignificare certam copulationē vel conſtellationem ſtellarum.Inde גְּדוּד Gedud.i.accinctus vel expeditus.ſ.ad prelium: vel latro ſiue latrūculus: aut turma vel exercitus.2.Reg.22. In te eñ curram accinctus. Ps.17.Qm̄ in te eripiar a tentatiōe.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. In te enim curram accinctus. Nām eadē verba ponuntur in hebreo in hoc loco ſicut ſupra.2. Reg. Hiere.18.Adduces enim ſuper eos latronē repente. Oſee. 7.Spolians latrūculus foris. Significat etiam turmam vel exercitum.1.Paralip.12.Suſcepit ergo eos dauid & conſtituit principes turme.Iob.29. Cūqꝫ ſederem quaſi rex circūdāte exercitu.& in plurali גְּדוּדִים Gedudim ſiue גְּדוּדֵי Gedude.i.latrones vel latrunculi.aut turme vel exercitus. 2.Reg.4.Duo viri principes latronum erant filio ſaul.4. Reg.4.Immiſitqꝫ ei dominus latrunculos chaldeorum & latrunculos ſyrie & latrunculos moab & latrunculos filiorum amon.& in eodem.6.Et vltra non venerunt latrones ſyrie in terram iſrael.Iob.19.Simul venerunt latrones eiꝰ Item גָּדַד Gadad.ſignificat ſcindere vel incidere.aut concidere ſiue dilacerare.Deut.14.Non vos incidetis nec facietis caluitium.3.Reg.18.Incidebant ſe cultris & lanceolis. Hiere.16.Non ſe incident. & in eodem.41. Raſi barba & ſciſſis veſtibus & ſquallentes.pro quo hebrei legunt. Raſi barba & ſciſſis veſtibus & inciſi.ſ.vngulis quod fiebat in ſignum luctus & triſtitie.& in eodem.47.Vſquequo concideris.& in eodem.48. Et in cunctis manibus colligatio. Pro quo hebrei legunt. In cunctis manibus inciſiones. Poteſt etiam ſignificare colligationes.ſicut dictum eſt ſupra.ponitur etiam pro geniminibus vel pro frugibus. Ps. 64.Riuos eius inebria multiplica genimina eius.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. Sulcos eius inebria multiplica fruges eius.Tamen hebrei dicunt quod ſignificat riuulos qui fiunt quando agricola ſcindit terrā cum aratro: & ex vtraqꝫ parte ſulci fiunt.

גְּדָבְרַיָּא Gedabraia.in lingua chaldaica ſignificat tyrannos ſiue magnates.Dañ.3.Duces & tyrannos.

גָּדָה Gad ripa.littus.& ſolum inuēitur גְּדוֹת Gedoth in numero plurali.Ioſ.3.Iordanis autem ripas aluei ſui tēpore meſſis impleuerat.Eſa.8.Et fluet ſuper vniuerſas ripas eius.

גְּדִי Gedi.hedus.Geñ.38.Et miſit hedum de capris. Exo. 24.Non coques hedum in lacte matris ſue.Eſa.11.Pardus cum hedo accubabunt.& in plurali גְּדָיִים Gedaiim.ſiue גְּדָיֵי Gedaie.Geñ.27.Affer mihi duos hedos.Cāti.1.Et paſce hedos tuos.

גָּדַל Gadal.ſiue גָּדֵל Gidel. Magnificare ſiue magnificari. grandem vel magnū fieri,creſcere. exaltare.enutrire. Geñ.41.Vno tantum regni ſolio precedam te.pro quo in hebreo habetur.Tantūmodo ſolium magnificabo ſiue exaltabo ſupra te.Nu.14. Magnificetur ergo fortitudo domini. Ioſ.4. In die illo magnificauit dñs Ioſue.1. Reg. 26.Sicut magnificata eſt anima tua hodie in oculis meis: ſic magnificetur aīa mea in oculis domini.2.Reg.7. Idcirco magnificatus es domine deus.& in eodem.Et magnificetur nomen tuum in ſempiternum.3.Reg.10. Magnificatus eſt rex ſalomon ſuper omnes reges terre.Iob.7.Quid eſt homo quia magnificas eum.Ps.17. Magnificans ſalutes regis eius.Ps.33.Magnificate dominum mecū.Ps.40. Magnificauit ſuper me ſupplantationem.Ps.103.Domine deus meus magnificatus es vehementer.Ps.137.Quoniā magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum. Eccl̄s.2. Magnificaui opera mea. Eſa.42.Et magnificaret legem & extolleret.Ezech.16.Et grandis effecta es.& in eodē.38 Et magnificabor & ſanctificabor. Dañ.11.Et eleuabitur & magnificabitur aduerſus omnē deum. & in eodem. Quia aduerſus vniuerſa conſurget.pro quo hebrei legūt. Quia aduerſus vniuerſa magnificabitur.Abdie.1.Et non magnificabis os tuum in die anguſtie. Ponitur etiam pro exaltare.Ioſ.3.Hodie incipiam exaltare te.Heſter.3.Poſt hec rex aſuerus exaltauit amā.Eſa.10.Aut exaltabitur ſerra contra eum a quo trahitur.Item ſignificat creſcere. Geñ.21. Creuit puer & ablactatus eſt.& in eodem.25. Quibus adultis. pro quo in hebreo habetur.Creuerūt pueri.& in eodē.26. Ibat proficiens atqꝫ ſuccreſcens donec magnus vehementer effectus eſt.1.Reg.2.Puer aūt ſamuel ꝓficiebat atqꝫ creſcebat.2.Reg.5.Et ingrediebatur proficiēs atqꝫ ſuccreſcēs Eſdre.9.Delicta noſtra creuerūt vſqꝫ ad celū.Iob.31.Quia ab infantia creuit mecum miſeratio.Ione.4.Neqꝫ feciſti vt creſceret.Item ſignificat nutrire ſiue enutrire.Eſa.1.Filios enutriui & exaltaui.& in eodem.23.Non enutriui iuuenes. & in eodem.49. Plantauit pinum: quā pluuia nutriuit.Et in eodem.40.Et iſtos quis enutriuit.Ezech.31. Aque nutrierunt eū.& in eodē.44.Neqꝫ comā nutrient. Dañ.1.Vt enutriti tribus annis poſtea ſtarent in conſpectu regis.& inde גֹּדֶל Godel.i.magnitudo.ſiue magnificētia.Exo.15. In magnitudine brachii tui fiant immobiles quaſi lapis. Eſa. 9.In ſuperbia & magnitudine cordis.Ezech.31.Eratqꝫ pulcherrimus in magnitudine ſua.Scribitur etiam cum he in fine & dicitur גְּדוּלָּה Gedula.Ps.144.Et magnitudinis eiꝰ non eſt finis.& in eodem.Et magnitudinē tuam narrabūt. & inde גָּדוֹל Gadol.i.magnus.ſiue magnificus: qualitate ſiue quantitate.Exo.11.Fuitqꝫ moyſes vir magnus valde.1. Reg.25.Et homo ille magnus nimis.4.Reg.20. Fleuitqꝫ ezechias fletu magno.Ps.75.In iſrael magnū nomen eiꝰ. Eſa.12.Quia magnus in medio tui ſanctus iſrael.Hiere.10. Magnus tu & magnum nomen tuum.Thren.2.Magna eſt velut mare contritio tua. Malach.4. Anteqꝫ veniat dies dñi magnꝰ.Et in.g.f.גְּדוֹלָה Gedola.4.Reg.4.Erat ibi mulier magna.Et in plurali גְּדוֹלִים Gedolim.i.Magni.2.Re. 7.Iuxta nomen magnorum qui ſūt ſuper terram. Ps.135. Qui fecit lūminaria magna.& in eodem. Qui percuſſit reges magnos.& in.g.f. גְּדוֹלוֹת Gedolod.i.magne: ſiue magna in.g.n.Hebrei enim non habent genus.n.Sed pro eo aliquando vtuntur maſculino vt ſupra: & aliquando fe. vt Iob.5.Fecit magna & inſcrutabilia.Ps.130. Neqꝫ ambulaui in magnis: neqꝫ in mirabilibꝰ ſuper me.Ps.135. Qui fecit mirabilia magna ſolus.& inde מִגְדָּל Migdal.ſiue מִגְדּוֹל Migdol.i.turris.Geñ.11.Faciamꝰ nobis ciuitatem & turrē. & in eodem.Fixit tabernaculum trans turrim gregis. Prouer.17.Turris fortiſſima nomen domini. Canti.4. Sicut

turris dauid collũ tuũ. Eſa. 5. Et edificauit turrim in medio eius. Hiere. 31. Et edificabitur ciuitas domini a turre ananehel. Ezech. 29. A turre ſyene vſq; ad terminos ethiopie. & in plurali מִגְדָּלִים Migdalim. ſecũdum terminationem maſculinorum. ſiue מִגְדָּלוֹת Migdaloth. ſecundum terminationem femininorum. 2. Paralip. 26. Et edificauit ozias turres in ieruſalem. Canti. 8. Et vbera mea ſicut turris. pro quo in hebreo habetur. Et vbera mea ſicut turres. Eſa. 30. Cum ceciderit turres. Ezech. 27. Et pigmei qui erãt in turribus tuis. Inde גְּדִילִים Gedilim. i. fimbrie veſtium aut funiculi in fimbriis veſtiũ. Deut. 22. Funiculos in fimbriis facies per quattuor angulos pallii tui.

[margin: מִגְדָּלִים מִגְדָּלוֹת Turres גְּדִילִים Funiculi]

גָּדַע Gadaa. ſuccindere. proſcindere. abſcindere. confringere. Deut. 7. Lucos ſuccidite: & ſculptilia comburite. 1. Reg. 2. Et precidam brachium tuum. Eſa. 9. Sycomoros ſucciderunt. Et in eodem. 10. Et excelſi ſtatura ſuccidentur. Hiere. 48. Abſciſſum eſt cornu moab. Significat etiã confringere. Ps. 74. Et omnia cornua peccatorum cõfringam. Eſa. 14. Corruiſti in terra. pro quo hebrei legunt. Cõfractus es in terra. & in eodem. 22. Et frangetur & cadet. Threñ. 2. Confregit in die furoris ſui omne cornu iſrael.

[margin: גָּדַע Succidere abſcindere cõfringere]

גִּדֵּף Gideph. blaſphemare. opprobrare. vilipendere. cõtemnere. 4. Reg. 19. Quibus blaſphemauerũt pueri regis aſſyriorum me. & in eodem. Cui exprobraſti & quem blaſphemaſti. Nu. 15. Quoniam aduerſus dominum rebellis fuit. Pro quo hebrei legunt. Quoniam dominum ipſe contempſit vel blaſphemauit. Et inde גִּדּוּף Giduph. i. blaſphemia vł opprobrium. Et in plurali גִּדּוּפִים Giduphim. ſiue גִּדּוּפָה Giduphe. Eſa. 43. Dedi ad internicionẽ iacob & iſrł in blaſphemias. & in eodem. 51. Et blaſphemias eorum ne metuatis. Sopho. 2. Audiui opprobrium moab & blaſphemias filiorum amon.

[margin: גִּדֵּף Blaſphemare. גִּדּוּף גִּדּוּפִים Blaſphemie.]

גָּדַר Gadar. ſepire. circunſepire. ſepem edificare. circũedificare. concludere. Iob. 19. Semitam meam circunſepſit. Oſee. 2. Et ſepiam eam maceria. Eſa. 58. Et vocaberis edificator ſepium. Threñ. 3. Circũedificauit aduerſum me: & in eodem. Concluſit vias meas lapidibus quadris. & inde גֶּדֶר Geder. ſiue גָּדֵר Gader. i. ſepes. maceria. murus. peribolus. Nu. 22. Stetit angelus domini in anguſtiis duarum maceriarum quibus vinee cingebantur. pro quo hebrei legunt. Stetit angelus domini in ſemita vinearum Sepes hinc & ſepes inde. & beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. Eccſ. 10. Qui diſſipat ſepem: mordebit eum coluber. Prouer. 14. Et maceria lapidum deſtructa erat. Eſa. 5. Auferam ſepem eius. Ezech. 13. Neq; oppoſuiſtis vos murum pro domo iſrael. & in eodem. 42. Et peribolus exterior. & in eodem. In latitudine periboli atrii. Ponitur etiã in eodẽ capitulo גְּדֶרֶת Gedereth. p veſtibulo. vbi dicitur. Que via erat ante veſtibulum ſeparatum per viam orientalem ingredientibus. & etiam in hoc loco hebrei legunt. Murum ſiue peribolum. Inuenitur etiam גְּדֵרָה Gedera. cũ he in fine. i. ſepes. 1. Paralip. 4. Habitantes in plantationibus & in ſepibus apud regem. & ponitur ibi in hebreo ſingulare pro plurali. Et in plurali גְּדֵרוֹת Gederoth. ſecundũ terminationem femininorum. ſiue גְּדֵרִים Gederim. ſecundum terminationem maſculinorũ. Ps. 79. Vt quid deſtruxiſti macerias eius. Ps. 88. Deſtruxiſti oẽs ſepes ei9. Mich. 7. Dies vt edificentur macerie tue. Naũ. 3. que conſident in ſepibus in die frigoris. & inde גִּדְרוֹת Gidroth. i. caule ouiũ eo ꝙ ſunt circunſepte. Nu. 32. Caulas ouiũ fabricabimus.

[margin: גָּדַר Circunſepire. Sepire. Circũedificare. Cõcludere גֶּדֶר Sepes. Maceria Murus Peribol9 גְּדֶרֶת Veſtibulũ. גְּדֵרָה Sepes. גְּדֵרוֹת גְּדֵרִים Macerie Sepes. גִּדְרוֹת Caule.]

גָּדִישׁ Gadis. aceruus. aut fruges coaceruate: ſiue cõgeries. Exo. 22. Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas & cõprehenderit aceruos frugum. Iudi. 15. Et comportate iam fruges & adhuc ſtantes in ſtipula concremate ſunt. Iob. 21. Et ſuper congerie mortuorum vigilabit. & in hebreo non habetur illud mortuorum. debet tamen ſubintelligi.

[margin: גָּדִישׁ Aceruus Fruges Cõgeries.]

גֵּה Ge. hic. Ezech. 47. Hic eſt terminus in quo poſſidebitis terram. & ſolum inuenitur in hoc loco. Nam in aliis locis ſcribitur זֶה Ze cum littera Zain.

[margin: גֵּה Hic.]

גָּהָה Gaha. ſoluere. ceſſare. Oſee. 5. Nec ſoluere poterit a vobis vinculum. hebrei vero dicunt quod ſignificat medicari vel ſanare. vnde in predicto loco ipſi legũt. Et nõ ſanabit a vobis infirmitatem vel dolorem. In tranſlatione chaldaica habetur. Nec ceſſare faciet a vobis flagellũ. Et ſolum inuenitur in predicto loco. & Prouer. 17. vbi dicitur. Animus gaudens etatem floridam facit. pro quo hebrei legũt. Cor gaudẽs bñfacit ſanitatẽ. i. ſanitatẽ bonã facit. vbi pro ſanitate ponitur גֵּהָה Geha: a predicta dictiõe deriuatũ.

[margin: גָּהָה Soluere. Sanare Ceſare. Etas florida. Sanitas גֵּהָה]

גָּהַר Gahar. proſterni pronus in terra. Incumbere. 3. Reg. 18. Et pronus in terra poſuit faciem ſuam inter genua ſua. 4. Reg. 4. Et incubuit ſuper eum. & ſolum inuenitur in locis predictis.

[margin: גָּהַר Proſterni Incũbere.]

גֵּו Geu. corpus. tergum ſiue dorſum. Eſa. 50. Corpus meũ dedi percutientibus. & in eodem. 51. Et poſuiſti vt terra corpus tuum. Ponitur etiam pro tergo vł dorſo. 3. Reg. 14. Me autem proieciſti poſt tergum tuum. Nee. 9. Et proiecerunt legem tuam poſt terga ſua. Prouer. 10. Et virga in dorſo eius qui indiget corde. Eſa. 38. Quia proieciſti poſt tergum tuum omnia peccata mea. Ezech. 23. Et proieciſti me poſt tergum tuum. & ſcribitur aliquando cum aleph in medio. vt Iob. 41. Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia. & aliquando ſcribitur cum Iod & he in fine. & dicitur גְּוִיָּה Geuia. ſiue גְּוִיַּת Geuiath. i. corpus. & in plurali גְּוִיּוֹת Geuioth. De quo vide infra in dictione גֵּוָה Geua. Item גֵּו Geu. ſignificat int9 ſeu medium. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit cõuallem: eo quod eſt in medio duorum montium. Iob. 30. Qui de conuallibus iſta rapientes. pro quo hebrei legunt. De intus vel de medio expellebantur vel eiiciebantur. In lingua vero chaldaica גּוֹ Go. ſignificat intus vel medium. Dañ. 3. Eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. pro quo hebrei legunt. Eadem hora mittetur in medium fornacis ignis ardentis. & in eodem. Ceciderunt in medio camini ignis ardentis. & aliquando ſcribitur cum aleph in fine. vt in eodem. Nõne tres viros miſimus in medio ignis. Item גֵּוָה Geua. cum he in fine. ponitur pro vagina. Iob. 30. Eductus & egrediens de vagina ſua. Sed etiam in hoc loco hebrei legunt eductus & egrediens de interiori ſiue de intus aut de medio ſcilicet vagine.

[margin: גֵּו Corpus Tergum Dorſum. Conuallis גּוֹ Intus. Mediũ גֵּוָה Vagina]

גּוֹב Gob ſiue גֹּבַי Gobai. locuſta. Amos. 7. Et ecce fictor locuſte. Naũ. 3. Et paruuli tui quaſi locuſte locuſtarum. & in lingua chaldaica locuſta dicitur גּוֹבָא Goba cum aleph in fine. Itẽ גּוֹב Gob. fouea. ſiue foſſa. & in plurali גֵּבִים Gebim. 4. Reg. 3. Facite alueum torrentis huius foſſas: Eſa. 33. Velut cum foſſe plene fuerint de eo. Hiere. 14. Venerunt ad hauriendum non inuenerũt aquam. pro quo hebrei legũt. Venerunt ad foueas ſiue ad ciſternas: non inuenerunt aquã Nam in lingua chaldaica ciſterna vel lacus dicitur גּוּבָא Guba. vt Dañ. 6. mittetur in lacum leonũ. vide etiam de hoc ſupra in dictione גֵּב Gab. Ponitur etiam גֵּבִים Gebim. pro laquearibus que fiunt in tectis domorum: in quibus fiunt foſſe parue. 3. Reg. 6. Texit quoq; domũ laquearib9 cedrinis.

[margin: גּוֹב Locuſta גּוֹבָא גּוֹב גֵּבִים Foſſe. Fouee. גּוּבָא Lacus. גֵּבִים Laquearia]

גּוּד God. accingere ſe ad prelium. expedire ſe. ſcindere. aut dilacerare. De quo vide ſupra in dictione גָּדַד Gadad.

[margin: גּוּד]

גֵּוָה Geua. Altitudo. Exaltatio. elatio. ſuperbia. Iob. 22. Qui enim humiliatus fuerit: erit in gloria. Vbi ponitur exaltatio vel altitudo pro gloria. Et in eodem. 33. Et liberet eum de ſuperbia. Hiere. 13. In abſcondito plorabit anima mea a facie ſuperbie. Ponitur etiam pro vagina. De quo vide ſupra in dictione גֵּו Geu. & inde גְּוִיָּה Geuiia. ideſt corpus. ſiue ſtatura. aut cadauer. Naum. 3. Neq; eſt finis cadauerum. Et quando poſt ſe regit genitiuum vel quando componitur cum pronominibus. Tunc mutat he vltimũ in thau. Geñ. 47. Quod abſq; corporibus & terra nihil habeamus. Pro quo in hebreo habetur. Quod abſq; corpore noſtro & terra noſtra. Iudi. 14. Et ecce examen apum in ore leonis erat. Pro quo in hebreo habetur. Et ecce examen apum in corpore leonis erat. Et in eodem. Noluit indicare quod mel de corpore leonis aſſumpſerat. 1. Reg. 31. Et tulerunt cadauer ſaul & cadauer filiorum eius de muro bethſan. Dañ. 10. Et corpus eius quaſi chryſolithus. vide etiã de hoc ſupra in dictiõe גֵּו Geu. & in plurali גְּוִיּוֹת Geuiioth. Ps. 109. Iudicabit in nationibus: implebit ruinas. Pro quo hebrei legunt. Iudicabit in nationibus implebit corpora ſiue cadauera: aut implebit corporibus vel cadaueribus. Poteſt etiam deriuari a dictione גַּיְא Ge: que ſignificat vallem. Vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatem tranſtulit. Iudicabit in gentibus implebit valles Item גֵּוָה Geua. ideſt vagina. de quo vide ſupra in dictione גֵּו Geu.

[margin: גֵּוָה Gloria. Superbia גְּוִיָּה Cadauer. Corpus. גְּוִיּוֹת Ruine. Corpora vel cadauera. Valles. גֵּוָה Vagina.]

גּוּז Goz. volare. tondere. extrahere. tranſire. Nu. 11. Ventus autem egrediens a domino arreptas trans mare coturnices detulit. Pro quo hebrei legunt. Et ventus egreſſus eſt a domino: & fecit volare coturnices de mari. Iob. 1. Et tonſo capite corruit in terra. Et de hoc vide infra in dictione גָּזַז Gazaz. Ps. 70 De ventre matris mee tu es protector meus. Pro quo hebrei legunt. De ventre matris mee tu es extractor ſiue eductor meus. Ps. 89. Quoniam ſuperuenit manſuetudo & corripiemur. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Quoniam tranſiuimus cito & aduolauimus. Et in aliquibus locis ſupradictis ſcribitur ſine vau in medio dictiõis. De quo vide infra in dictione. גָּזַז Gazaz.

[margin: גּוּז Volare. Tondere. Extrahere Tranſire.]

גּוּחַ Goach. educere. extrahere. erumpere. ingemiſcere. Ps. 21. Quoniam tu es qui extraxiſti me de ventre. Iob. 38 Quando erumpebat quaſi de vulua procedens. Et in eodem. 40. Quod influat iordanis in os eius. Vbi ponitur יָגִיחַ Iagiach. Quod eſt verbum tertie coniugationis. Pro quo hebrei legunt: quod faciat extrahi iordanem in os ei9. Ezech. 32. Et vẽtilabas cornu in fluminibus tuis. Pro quo hebrei legunt. Extrahebas ſiue erumpebas in fluminibus tuis. Poteſt etiam deriuari a dictione נָגַח Nagach. que ſignificat cornu percutere ſiue cornu ventilare. De quo infra in ſuo loco dicetur. Ponitur etiam pro ingemiſcere. Michee. 4. Dole & ſatage filia ſion. Pro quo hebrei legunt. Dole & ingemiſce filia ſiõ: ab eo fortaſe quod etiam educit lachrymas. Et dicunt aliqui quod ab eo accepit nomen fluuius paradiſi qui dicitur גִּיחוֹן Gion. eo ꝙ educitur ad irrigandum hortum & terram qua fluit. Et ſecundum hebreos ipſe eſt nilus qui etiam educitur ad irrigandam terram egypti qua fluit.

[margin: גּוּחַ Extrahere. Erumpere Influere. Ventilare. Ingemiſcere. גִּיחוֹן]

גּוֹי Goi. Gens. natio. Geñ. 15. Veruntamen gentem cui ſeruituri ſunt ego iudicabo. Et in eodem. 12. Faciamq; te in gentem magnam. Et in eodem. 20. Nun gentem ignorantem & iuſtam interficies. Exo. 19. Eritis mihi regnum ſacerdotale & gens ſancta. Deut. 4. Que eſt alia gens ſic inclyta. Et in eodem. Nec eſt alia natio tã grandis. Ps. 104. Et tranſierunt de gente in gentem. Ps. 105. Ad letandum in letitia gentis tue. Ioelis. 1. Gens enim aſcendit in terra mea. Soph. 2. Et reſidui gentis mee poſſidebunt illos: Et in plurali גּוֹיִם Goim. ideſt gentes vel nationes. Geñ. 17. Eriſq; pater multarum gentium. Et in eodem. 25. Due gentes ſunt in vtero tuo. Deut. 15. Et dominaberis nationibus plurimis. Eſa. 5. Et eleuabit ſignum in nationibus procul. Oſee. 8. Nunc factus eſt in nationibus quaſi vas immundum. Et in eodem. Sed & cum mercede conduxerunt nationes nunc congregabo eos. Iohel. 1. Vt dominentur eis nationes.

[margin: גּוֹי Gens. Natio. גּוֹיִם Gentes. Nationes]

גּוֹל Gol. Exultare. letari. De quo vide infra in dictione גִּיל Guil. quia commũiter ſcribitur cum iod in medio dictionis.

[margin: גּוֹל Exultare.]

גָּוַע Gauaa. conſumi. aut etate conſumi. deficere. obire. mori. interire. Geñ. 6. Et vniuerſa que ſub terra ſunt conſumentur. Et in eodem. 7. Conſumptaq; eſt omnis caro. Et in eodem. 25. Et deficiens mortuus eſt in ſenectute bona. Et in eodem. Deficienſq; mortuus eſt. Et in eo. 35. Conſumptuſq; etate mortuus eſt. Et in eodem. 49. Collegit pedes ſuos ſuper lectum & obiit. Nume. 27. Ecce conſumpti ſumus omnes. Et in eodem. Num vſq; ad internicionem cuncti delendi ſumus. pro quo hebrei legunt. num vſq; ad internicionem conſumendi ſumus. Et in eodem. 20. Vtinam periiſſemus iter fratres noſtros. Ioſ. 22. Atq; vtinam ſolus periiſſet in ſcelere ſuo. Iob. 34. deficiet oĩs caro ſimul. Et inde גּוֹעֵעַ Gouea. ideſt deficiens vel laborans in extremis. Ps. 87. Pauper ſum ego & in laboribus a iuuentute mea. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et erumnoſus ſum a iuuentute mea.

[margin: גָּוַע Conſumi. Deficere. Etate conſumi. Obire. Delere. Perire גּוֹעֵעַ Laborans Erũnoſus.]

גּוּף Guph. Corpus: ſiue cadauer. Et additur ei littera tau in fine. & dicitur גּוּפַת guphath. 1. Paralipo. 10. Et tulerunt cadauera ſaul & filiorum eius. Et aliquando ſcribitur ſine littera vau in medio. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit veſtem. Exo. 21. Cum quali veſte intrauerit: cum tali exeat. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ etiam in hoc loco ſignificat corpus. Et legunt ſic. Si cum corpore ſuo intrauerit: cum corpore ſuo exeat. ideſt ſi ſolus abſq; vxore & liberis intrauerit: ſolus exeat. Iuxta illud Geñ. 47. Abſq; corporibus & terra nihil habeamus. In tranſlatiõe autem chaldaica ſic habetur. Si ſolus intrauerit: ſolus exeat. Vnde ſequitur ſi habens vxorem: & vxor egredietur ſimul. ſcilicet cum eo.

[margin: גּוּף גּוּפַת Cadauer. Veſtis. Corpus.]

גּוּר Gur. Peregrinari. habitare. aduenam eſſe. Incolere ſiue incolam eſſe. timere. expaueſcere. vereri. congregare. colligere. Geñ. 12. Deſcenditq; Abram in egyptum vt peregrinaretur ibi. Et in eodem. 19. Ingreſſus eſt inquiunt vt aduena. Pro quo hebrei legunt. Ingreſſus eſt ad peregrinandum. Et in eodem. 26. Et peregrinare in ea Geñ. 47. Ad peregrinandum in terram tuam venimus. Exo. 12. Quod ſi quis peregrinorum in veſtram voluerit tranſire coloniam. Pro quo in hebreo habetur. Et ſi peregrinatus fuerit apud vos peregrinus. Iudic. 17. Peregrinari voluit vbicunq; ſibi cõmodum reperiſſet. Ruth. 1. vt peregrinaretur in regione moabitide. 4. Reg. 8. Et peregrinare vbicunq; repereris. Iob. 28. Diuiſit torrentem a populo peregrinante. Ps. 5. Nec habitabit iuxta te malignus Ps. 14. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Eſa. 15. Habitabunt in te profugi mei. Et in eodem. 33. Quis poterit habitare de nobis cum igne deuorante: quis poterit

[margin: גּוּר Peregrinari. Habitare.]

habitare de nobis cum ardoribus ſempiter nis. Et in eodē.
54. Ecce accola veniet qui non erat mecum. Pro quo he-
brei legunt: ecce habitans habitabit ſiue ecce peregrinans
peregrinabitur vel accola erit abſq; me. ideſt qui erat abſ-
q; me: & beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum: poteſt eti-
am legi ſic: ecce congregans congregabitur abſq; me. ideſt
Incolere. abſq; imperio meo. Hiere. 40. Non incolet eam filius ho
minis. Et aliquando ſcribitur ſine vau in medio dictionis.
Aduenam eſſe. Geñ. 21. Et terre in qua verſatus es aduena. Et in eodem.
Peregrinari. 32. Apud laban peregrinatus ſum. Exo. 12. Eadem lex e-
rit indigene & colono qui peregrinatur apud vos. Leuit.
Accolā eē. 17. Et de aduenis qui peregrinantur apud vos. Ps. 104. ac
cola fuit in terra cham. Ps. 119. Heu mihi quia īcolatus me
us prolongatus eſt. Pro quo hebrei legunt. Heu mihi quia
peregrinatus ſum in moſoch. Et ſecundum hebreos mo-
ſoch eſt nomen cuiuſdam prouincie. Vt habetur. Ezech.
38. vbi dicitur. Pone faciem tuam contra gog & terrā ma-
gog principem capitis moſoch & tubal. Tamen poteſt ſi-
gnificare protrahere vel prolongare ſicut eſt in littera no-
Habitare. ſtra: vt infra in ſuo loco dicetur. Eſa. 11. Et habitabit lupus
cum agno. Et in eodem. 54. Aduena quondam tuus ad-
iūgetur tibi. Pro quo hebrei legunt qui peregrinabatur
ſiue qui habitabat tecum adiungetur tibi. Poteſt etiam le
gi ſic: qui congregatur aduerſum te: irruet vel cadet in te.
Et aliquando duplicatur littera res. 3. Reg. 17. Etiam ne vi
duam apud quam ego vt cumq; ſuſtētor afflixiſti. Pro quo
hebrei legunt. Etiam ne viduam apud quam ego peregri-
nor vel habito afflixiſti. Poteſt etiam deriuari a dictione
גָּרָה Gara. que ſignificat ruminare: vt infra dicetur. & ſic e-
rit idem ſenſus cum littera noſtra. Scribitur etiam ſine vau
& cum duplici res. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit
Ruere. ruere. Hiere. 30. Procella ruens in capite impiorum quie-
גֵּר ſcet. & de hoc vide infra in dictione גָּרַר Garar. inde גֵּר ger
ideſt peregrinus. Aduena. incola. inquilinus. proſelytus.
Peregrinus. Geñ. 15. Scito prenoſcens q; peregrinum futurum ſit ſe-
mēn tuum. Et in eodem. 23. Aduena ſum & peregrinus a-
Aduena. pud vos. Exo. 2. Aduena fui in terra aliena. Et in eodem.
22. Aduenam non contriſtabis. Et in eodem. 23. Peregri
no moleſtus non eris. Iob. 31. Peregrinus foris non manſit
Incola. Ps. 38. Quoniam aduena ego ſum apud te. Ps. 118. Incola
ego ſum in terra. Significat etiam proſelytum. 1. Paralipo.
Proſelyt⁹ 22. Et precepit vt cōgregarentur omnes proſelyti. Ezech.
14. Quia hō hō de domo iſrael & de proſelytis. Et in plu
גֵּרִים rali גֵּרִים Gerim. Leuit. 19. Fuiſtis enim & vos aduene in
Aduene. terra egypti. Et in eodem. 25. Et vos aduene & coloni mei
Inquilini eſtis. Iob. 19. Inquilini domus mee & ancille mee ſicut alie
num habuerunt me. Ps. 145. Dominus cuſtodit aduenas.
& Eſa. 5. Et deſerta in vbertatem verſa aduene comedent.
גֵּרַת Et in genere feminino גֵּרַת Garath. Pro quo beatus Hiero
Hoſpita. nymus hoſpitam tranſtulit. Exo. 3. Sed poſtulabit mulier
מָגוֹר a vicina ſua & ab hoſpita ſua. Et inde מָגוֹר Megur: ſiue.
מְגוּרֵי מְגוּרֵי Megure. ideſt peregrinatio vel peregrinationes. ſi
Peregrinatio. ue habitatio: aut habitacula. Geñ. 47. Dies peregrinatio
nis vite mee centum triginta annorum ſunt parui & mali
& non peruenerunt vſq; ad dies patrum meorum: quibus
Habitacla peregrinati ſunt. Ps. 54. Quoniam nequitie in habitacu
גּוּר lis eorum. Item גּוּר Gur. ideſt timere. pauere. vereri. Deut.
1. Nec accipietis cuiuſquam perſonam. Pro quo in hebreo
Timere. habetur. Nec timeatis quenquam. Et in eodem. 32. Sed
propter iram inimicorum diſtuli. Pro quo hebrei legunt.
Niſi iram inimicorum timerem. Alii vero dicunt q; dictio
אָגוּר Agur que ponitur in predicto loco deriuatur a dictio

ne ſupraposita אָגַר Agar. que ſignificat colligere. Et legūt
ſic. Niſi ira inimicorum collecta vel aucta: ſcilicet fuiſſet. Colligere.
Iob. 3. Et quod verebar accidit mihi. Et in eodem. 19. Fugi Vereri.
te ergo a facie gladii. Pro quo hebrei legūt. Timete vobis
a facie gladii. Oſee. 10. Vaccas bethauen coluerunt habita Colere.
tores ſamarie. Pro quo hebrei legunt. Vaccas bethauen ti
muerunt habitatores ſamarie: poteſt etiam legi ſic. Vaccas
bethauen incoluerunt habitatores ſamarie. Et aliquando
ſcribitur ſine vau in medio. Deu. 28. Et conuertet in te om
nes afflictiones egypti quas timuiſti. Iob. 9. Verebar om
nia opera mea. & inde מָגוֹר Magor. ideſt timor. pauor. ter מָגוֹר
ror. Hiere. 6. Quoniam gladius inimici pauor in circuitu. Pauor.
Et in eodem. 20. Non phaſſur vocauit dominus nomen tu
um: ſed pauorem vndiq;. Et in eodem. Ecce ego dabo te
in pauorem. Et in eodem. 46. Terror vndiq; ait dominus Terror.
Et aliquando ſcribitur cum littera he in fine vel tau. & dici
tur מְגוֹרָה Megora. ſiue מְגוֹרַת Megorath. ideſt timor ſiue מְגוֹרָה
illud quod timetur. Prouer. 10. Quod timet impius veniet Quod timetur.
ſuper eum. Eſa. 66. Et que timebant adducam eis. Et inde
מְגוּרֵי Megure. i. timores vel terrores. aut terrentes. thren. מְגוּרֵי
2. Qui terrerent me de circuitu. Ezech. 21. Gladio traditi
ſunt cum populo meo. Pro quo hebrei legunt. Terrores ſi Terrores.
ue timores gladii fuerunt cum populo meo. Poteſt etiam
deriuari a dictione מָגַר Mager. quod in lingua chaldaica ſi
gnificat tradere ſicut eſt in littera noſtra. Item גּוּר Gur. i. cō גּוּר
gregare. Ps. 55. Inhabitabunt & abſcondent. Pro quo bea
tus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatē tran
ſtulit. Congregabuntur abſcondite. Ps. 58. Irruerūt in me Cōgregare
fortes. Pro quo beatus hieronymus in eodem pſalterio trā
ſtulit. Congregantur aduerſus me fortiſſimi. Ps. 139. Tota
die conſtituebant prelia. Pro quo hebrei legunt. Tota die
congregabant prelia: ſiue congregati ſunt in preliis. vnde
beatus Hieronymus in eodem pſalterio tranſtulit. Tota
die verſati ſunt in preliis. Abach. 1. Traxit illud in ſagena Trahere.
ſua. Pro quo hebrei legunt. congregauit vel collegit illud
in ſagena ſua. Et aliquādo ſcribitur cum duplici res. Oſee.
7. Super triticum & vinum ruminabant. Pro quo hebrei
legunt. Super triticum & vinum congregabantur vel col-
ligebantur. poteſt etiam deriuari a dictione. גָּרָה Gara: que
ſignificat ruminare: ſicut eſt in littera noſtra. Inde מְגוּרָה מְגוּרָה
Megura. ideſt Horreum vbi fruges congregantur vel re-
colliguntur. Aggei. 2. Nunquid iam ſemen in germine eſt
Pro quo hebrei legunt. Nunquid iam ſemen in horreo eſt Horreum.
Et in plurali. מַמְּגֻרוֹת Mameguroth: cum duplici mem in מַמְּגֻרוֹת
principio. Ioel. 1. Demolita ſunt horrea. Item גּוּר Gur. ideſt Horrea.
catulus. Geñ. 49. Catulus leonis iuda. Deut. 33. Dañ catu- גּוּר
lus leonis. Et in plurali גּוּרִים Gurim: ſiue גּוּרֵי Gure. thrē. Catulus. גּוּרִים
4. Lactauerunt catulos ſuos. Naum. 2. Leo cepit ſufficien- Catuli.
ter catulis ſuis. גּוּשׁ

גּוּשׁ Gus. glēba vel luti portiuncula. Pro quo beatus hie Sordes.
ronymus ſordes tranſtulit. Iob. 7. Induta eſt ca
ro mea putredine & ſordibus pulueris. Et ſolum inuenitur
in predicto loco. גז

גז Gaz. tranſire. volare. tondere. De quo vide ſupra in di- Tranſire.
ctione. גּוֹז Goz. & etiam in dictione ſequenti.

גָּזַז Gazaz. Tondere. Geñ. 31. Eo tempore ierat laban ad גָּזַז
tondendas oues ſuas. 1. Reg. 25. Et accidit vt tondere- Tondere
tur grex eius. Et in eodem. Audiui q; tonderent paſtores
tui greges tuos. 2. Reg. 13. Factum eſt autem poſt tempus
bienii vt tonderentur oues abſalon. Et in eodem. Ecce ton
dentur oues ſerui tui. Et aliquando ſcribitur cum ſimplici
zain. Geñ. 38. Nunciatumq; eſt thamar q; ſocer illius a-

ſcenderet in thamna ad tondendas oues. Iob. 1. Et tonſo ca
pite. Pro quo in hebreo habetur. Et totondit caput ſuum.
Hiere. 7. Tonde capillum tuum & proiice. & Mich. 1. De-
caluare & tondere ſuper filios delitiarum tuarum. Naum.
1. Si perfecti fuerint & ita plures: ſic quoq; attondentur.
גֹּזֵז Et inde גֹּזֵז Gozez. ideſt tondens: vel tonſor. Geñ. 38. A-
Tonſor. ſcendebat ad tonſores ouium ſuarum. 1. Reg. 25. Carnes
pecorum que occidi tonſoribus meis. Eſa. 53. Et quaſi a-
Tondens. gnus coram tondente ſe. & inde גֵּז Gize. i. tonſiões. Amos
גֵּז 7. Et ecce ſerotinus poſt tonſionem regis. Et dicuntur
Tonſio. ibi tonſiones blada que incipiunt tuelari que tondebantur
pro animalibus regis nutriendis. Sicut exponit Nicola-
גִּזָּה us de lyra ſuper hoc loco. Et inde גִּזָּה Guiza. ſiue גֵּז Guez.
גֵּז ideſt vellus. Iudi. 6. Si ros in ſolo vellere fuerit. Et in eo-
Vellus. dem. Expreſſo vellere concham rore impleuit. Et in eo-
dem. Oro vt ſolum vellus ſiccum ſit. Ps. 71. Aſcendet ſi-
cut pluuia in vellus. Et quando regit poſt ſe genitiuū ſcri-
גִּזַּת bitur cum tau in fine. & dicitur. גִּזַּת Guizath. Iudi. 6. Po-
Vellus. nam hoc vellus lane in area. & inde גָּזִית Gazith. ideſt ra-
גָּזִית ſum: aut leuigatum. vel politum. 1. Paralipo. 22. Ad ceden
Politum. Lapides q̄drati. dos lapides & poliendos. Thren. 3. Concluſit vias meas la
pidibus quadratis. vbi pro lapidibus quadratis in hebreo
eſt גָּזִית Gazith: eo q; lapides quadrati ceduntur & po-
liuntur.

גִּזְבָּר גִּזְבָּר Gizbar. theſaurarius: vel cuſtos arce publice. 1. Eſ-
Cuſtos arce publice dre. 7. Omnibus cuſtodibus arce publice. Et ſu-
Gazabar. pra in eodem ponitur in noſtra tranſlatione pro nomine
proprio. Vbi dicitur p manum mithridatis filii gazabar.
Sed etiam in hoc loco hebrei dicunt quod eſt nomen ap-
pellatiuum: et quod ſignificat theſaurarium vel cuſto-
dem arce publice. Et in hebreo non habetur illud filii.
Sed: ſic p manum mithridatis gazabar: ideſt theſaurarii.

גָּזַל גָּזַל Gazal. predari. vi auferre. aut vi extorquere. Rapere
violenter aliquid ſubtrahere. depredari. Geñ. 21. Et
increpauit abimelech propter puteum aque quem vi ab-
Vi auferre ſtulerant ſerui eius. Et in eodem. 31. Timui ne violenter au
ferres filias tuas a me. Leuit. 6. Vel vi aliquid extorſerit.
Vi extorquere. 2. Reg. 23. vi extorſit haſtam de manu egyptii. Deut. 28.
Rapere. Aſinus tuus rapiatur coram te. Ps. 68. Que non rapui tūc
exſoluebam. Prouer. 4. Et non capitur ſomnus ab eis ni
ſi ſupplantauerint. Pro quo hebrei legunt. Et rapitur ſom
Subtrahere. nus ab eis niſi ſupplantauerint. Et in eodem. 28. Qui ſub-
Per vim rapere. trahit aliquid a patre & a matre. ideſt qui violenter ſubtra-
hit. Ezech. 18. Per vim nihil rapuerit. & inde גֵּזֶל Gezel.
גָּזֵל ſiue. גְּזֵלָה Gezela. ideſt rapina vel preda. vt Leuit. 6. Red
גְּזֵלָה det omnia que per fraudem voluit obtinere. Pro quo he-
Rapina. brei legunt. Reddet rapinam quam rapuit. aut calumniam
quam calumniatus eſt: aut depoſitum quod fidei eius cre-
ditum fuerat: vel rem perditam quam inuenit. Sed beatus
Hieronymus tranſtulit ſenſum: & paucis verbis compre
hendit omnia ſupradicta. Ps. 61. Et rapinam nolite concu
piſcere. Et quando regit poſt ſe genitiuum: tunc ſcribitur
גְּזֵלַת cum tau in fine. & dicitur. גְּזֵלַת Gezelath. Eſa. 3. Et rapi
Rapina. na pauperis in domo veſtra. Et in plurali גְּזֵלוֹת Gezeloth.
גְּזֵלוֹת Ezech. 28. Rapientem rapinas. Item. גּוֹזָל Gozal. pullus.
גּוֹזָל Et accipitur pro pullo columbe. Pro quo Beatus Hierony
Pullus columbe. mus tranſtulit columbam. Geñ. 15. Turturem quoq; & co
Columba. lumbam. Inuenitur etiam in numero plurali pro pullis.
Pulli. Deut. 32. Sicut aquila prouocans ad volandum pullos ſu-
גָּזָם גָּזָם os ſuper eos volitans.
Eruca. Gazam. Eruca. Ioel. 1. Reſiduum eruce comedit locu
גֶּזַע ſta. Et ſolum inuenitur in predicto loco.
Truncus. גֶּזַע Gezaa. Truncus. radix. Iob. 14. Et in puluere emortu

us fuerit truncus illius. Eſaie. 11. Egredietur virga de ra Radix.
dice ieſſe. Et in eodem. 40. Nec radicato in terra trūco eo
rum. vbi ponitur pro trunco.

גָּזַר Gazar. diuidere. ſcindere. abſcindere. decernere. di גָּזַר
ſponere. ſtatuere. ordinare. 3. Reg. 3. Diuidite inquit Diuidere.
infantem viuum in duas partes. Ps. 135. Qui diuiſit mare
rubrum in diuiſiones. 4. Reg. 6. Cumq; veniſſent ad ior Scindere.
danem cedebant ligna. Ps. 87. Et ipſi de manu tua repulſi
ſunt. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebra
icam veritatem tranſtulit. Et ipſi de manu tua abſciſſi ſunt.
& Eſa. 53. Quia abſciſſus eſt de terra viuentium. Abach. 3. Abſcidere
Abſcindetur de ouili pecus. Thren. 3. dixi perii. Pro quo
hebrei legunt. dixi abſciſſus ſum. Et inde גְּזֵרָה Gezera. ſiue גְּזֵרָה
גִּזְרָה Gizra. i. diuiſum vel ſeparatum. aut diuiſio: vel ſepara גִּזְרָה
tio. Leuit. 16. Cumq; portauerit hircus omnes iniquitates
eorum in terram ſolitariam. ideſt in terram ſeparatam vel
diuiſam extra hominum habitationem. Ezech. 41. Et Separatū
quod ſeparatum erat edificium & parietes eius longitudi
nis centum cubitorum. & in plurali גְּזָרִים Gezarim. Geñ. גְּזָרִים
15. Et lampas ignis tranſiens inter diuiſiones. Et inde Diuiſiões
מַגְזֵרוֹת Magzeroth. Pro quo beatus hieronymus tranſtu מַגְזֵרוֹת
lit cultros. 2. Reg. 12. diuiſitq; cultris. Hebrei tamen dicūt Cultri.
q; ſignificat ferras quibus ligni ſcinduntur. Item גָּזַר Ga Serre.
zar. Significat decernere vel ſtatuere: ſiue diſponere. Iob. גָּזַר
22. Et decernes rem & veniet tibi. Heſter. 2. Et que paſſu decernere.
ra eſſet. Pro quo hebrei legunt. Et quod decretum ſiue or
dinatū fuerat ſuper eā. Aut & quod ſtatutum fuerat ſuper
eam. Ponitur etiam pro declinare. Eſa. 9. Et declinabit ad Declinare
dexteram & eſuriet. Sed etiam in hoc loco hebrei legunt.
Et decernet ſiue ordinabit ad dexteram & eſuriet. ideſt de
cernet vel determinabit declinare ad dexteram & eſuriet
Et inde גָּזְרִין Gazrin ſiue. גָּזְרַיָּא Gazraia: quod in lingua גָּזְרִין
chaldaica ſignificat aruſpices ſiue hariolos. Dañ. 2. Arioli Aruſpices
magi & aruſpices. Et in eodem. 4. Tunc ingrediebātur ha
rioli magi chaldei & aruſpices. Et inde. גִּזְרָה Gizra. ideſt גִּזְרָה
diſpoſitio. ſententia: pro q noſtra tranſlatio pulchritudinē
tranſtulit. Thren. 4. Vbi dicitur. Saphyro pulchriores Pulchritudo.
Quod poteſt interpretari ſic. Saphyrus diſpoſitio eorum.
Poteſt etiam ſignificare abſciſſionem: vt ſupra dictum eſt.
Vnde hebrei in hoc loco legunt. Saphyrus abſciſio eorū. Abſciſſio.
ideſt nitidi & lucidi ac ſi eſſent abſciſſi ex ſaphyro. Et in lin Sentētia.
gua chaldaica ſignificat ſententiam. Dañ. 4. in ſententia vi
gilum decretum eſt.

גַּחַל Gachal. carbo. pruna. 2. Reg. 22. Grando & carbones גַּחַל
ignis. Et in eodem. Carbones ſuccenſi ſunt ab eo. Ps. Carbo.
119. Cum carbonibus deſſolatorum. Ps. 139. Cadent ſuper
eos carbones. Prouer. 25. Prunas enim congregabis ſu Pruna.
per caput eius. Et in eodem. 26. Sicut carbones ad prunas.
Eſa. 44. Et coxi ſuper carbones eius panes. Et in numero גַּחֶלֶת
ſingulari ſcribitur cum tau in fine et dicitur. גַּחֶלֶת Gache Carbo.
leth. Eſa. 47. Non ſunt carbones quibus calefiant. Quod
in hebreo legitur in numero ſingulari. ſcilicet non eſt pru
na. Ponitur etiam pro ſcintilla. 2. Reg. 14. Et querunt ex
tinguere ſcintillam meam. Scintilla.

גָּחוֹן Gachon. Pectus. Geñ. 3. Super pectus tuum gradieris. גָּחוֹן
Leuit. 11. Quidquid ſuper pectus graditur. Pectus.

גַּיא Gai. ſiue גֵּיא Ge. vallis. Nu. 21. Ramoth vallis eſt in re גַּיא
gione moab. Deut. 3. Manſimuſq; in valle. Eſa. 28. Vallis.
Qui erant ſuper verticem vallis pinguiſſime. Et in eo-
dem. 40. Omnis vallis exaltabitur. Inuenitur etiam in ge
nere feminino. Zach. 14. Prerupto grandi valle. pro quo
hebrei legunt. vallis magna valde. Et aliqñ ſcribitur ſi
ne aleph. vt Ioſ. 8. Ad ſeptētrionalē vrbis plagā. Inter quā

& eos vallis erat media. Et in plurali גֵּאָיוֹת Gueaioth. ſiue גֵּאוֹת Gueoth. Ezech. 6. Hec dicit dominus deus montibus & collibus rupibus & vallibus. Vbi littera iod ponitur pro littera aleph. Et in eodem. 35. In vallibus tuis atq; in torrentibus tuis interfecti gladio cadent. Vbi littera iod anteponitur littere aleph.

גִּיד Guid. neruus. Gen̄. 32. Quam ob cauſam nō comedūt neruum filii iſrael: quia emarcuit in femore iacob vſq; in preſentem diem: eo ꝙ tetigerit neruum femoris eius. Eſa. 48. Et neruꝰ ferreus ceruix tua. Et in plurali גִּידִים Guidim. Siue גִּידֵי guide. Iob. 10. Oſſibus & neruis cōpegiſti me. Et in eodem. 40. Nerui teſticulorum eius perplexi ſunt. Ezech. 37. Et dabo ſuper vos neruos.

גִּיל Guil. exultare. letari. coetaneus: ſiue coeuus. Ps. 2. Et exultate ei cum tremore. Ps. 12. Qui tribulant me exultabunt ſi motus fuero. Ps. 149. Et filii ſion exultent in rege ſuo. Prouer. 23. Exultat gaudio pater iuſti. Eſa. 9. Sicut exultant victores capta preda. Oſee. 10. Et editui eius ſup eum exultauerūt. Abac. 3. Exultabo ī deo ieſu meo. Zach. 9. Exulta ſatis filia ſion. Et aliquando ſcribitur ſine iod in medio. vt Ps. 12. Exultabit cor meum in ſalutari tuo. & p̄s. 15. Et exultabit lingua mea. Pro quo in hebreo eſt. & exultabit gloria mea. Eſa. 65. Et exultabo in ieruſalem. & inde גִּילָה Guila. ideſt exultatio. Eſa. 65. Ecce ego creo ieruſalē exultatione. Et aliquando ſcribitur ſine he: & dicitur גִּיל Guil. ideſt exultatio. Iob. 3. Gaudentq; vehementer cum inuenerint ſepulchrum. Pro quo hebrei legunt. Qui letabantur in exultatione gaudent cum inuenerint ſepulchrū. Oſee. 9. Noli letari iſrael: noli exultare ſicut populi. Pro quo hebrei legunt. Noli letari iſrael ad exultationem ſicut populi. Et aliquando ſcribitur cum tau in fine. Et dicitur גִּילַת Guilath. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit letabunda. Eſa. 35. Et exultabit letabunda & laudans. Item גִּיל Guil. coetaneus. coeuus. eo quod iſti letantur ad inuicem. Dan̄. 1. Pre ceteris adoleſcentibus coeuis veſtris.

גִּיף Guiph. Claudere. oppilare. Nee. 7. Cumq; adhuc aſſiſterent clauſe porte ſunt & oppilate. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et in lingua chaldaica plerunq; ſignificat claudere ſcilicet portas.

גִּיר Guir. Cinis. Eſa. 27. Cum poſuerit omnes lapides altaris ſicut lapides cineris. & ſolum inuenitur in predicto loco. & Dan̄. 5. Vbi dicitur in ſuperficie parietis aule regie. vbi pro ſuperficie ponitur גִּירָא Guira cum aleph in fine. Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat calcem ſiue gypſum quo parietes leuigantur.

גַּל Gal. Aceruus. tumulus. vt Gen̄. 31. Fecerunt tumulum comederuntq; ſuper eum. Et in eodem. Quem vocauit labam tumulum teſtis & iacob aceruum teſtimonii. Et in eodem. Tumulus iſte teſtis erit. 2. Reg. 18. Et comportauerunt ſuper eum aceruum lapidum. & in plurali גַּלִּים Galim. ideſt aceruí. Oſee. 12. Nam & altaria eorū quaſi aceruí. Ponitur etiam גַּל Gal. pro horto. vt Canti. 4. Hortus concluſus fons ſignatus. Tamen hebrei dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat fontem. Et in plurali גֻּלּוֹת Guloth. ideſt fontes. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit irriguum. Ioſ. 15. Dedit itaq; ei caleb irriguum ſuperius & irriguum inferius. Iudi. 1. Vbi eadem verba habentur. Vide etiam de hoc in dictione ſequenti.

גָּלַל Galal. deuoluere. voluere. inuoluere. amouere. rotare. Auferre. Gen̄. 29. Quibus congregatis deuoluerent lapidem. & in eodem. Et amoueamus lapidem de ore putei. Et in eodem. 43. Vt deuoluat in nos calumniam. 2. Re. 20. Amaſſa autem conſperſus ſanguine iacebat in media via. Pro quo hebrei legunt. Amaſſa autem inuoluebatur ſanguine. Eſa. 9. Et veſtimentum mixtum ſanguine. ideſt inuolutum ſanguine. Et aliquando ſcribitur cum ſimplici lamed. Gen̄. 29. Et amouit lapidem quo puteus claudebatur. Ioſ. 15. Hodie abſtuli opprobrium egypti a vobis. Et in eodem. 10. Voluite ſaxa ingentia ad os ſpelunce. Ps. 21. Sperauit in domino eripiat eum. pro quo hebrei legunt. Deuoluit ad dominum eripiat eum: & poteſt ſubintelligi ſpem ſuam. Sed beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam varitatem tranſtulit. Confugit ad dominum ſaluet eum. Ps. 36. Reuela domino viam tuā. Pro quo hebrei legunt. Volue ſuper dominum viam tuam. Poteſt etiam deriuari a dictione גָּלָה Gala: que ſignificat reuelare vel detegere: vt infra in ſuo loco dicetur. Eſa. 34. Complicabūtur ſicut liber celi. Pro quo hebrei legunt. Voluentur ſiue inuoluentur ſicut liber celi. Nam antiquitus libri voluebātur ſicut rotuli: vt infra dicetur. Et aliquando duplicantur due prime littere. Iob. 30. Et ad meas miſerias deuoluti ſunt. Hiere. 51. Et euellam te de petris. Pro quo hebrei legunt. Et deuoluam te de petris. ſiue rotare te faciam de petris vel de rupibus. Et inde גַּלְגַּל Galgal. i. rota. ſiue volubilis. Ps. 76. Vox tonitrui tui in rota. Ps. 82. Deus meus pone illos vt rota. Eccl's. 12. Et confringatur rota ſuper ciſterna. Eſa. 5. Et rote eius quaſi impetus tempeſtatis. Et in eodem. 28. Nec rota plauſtri ſuper cyminum circumibit. Ezech. 1. Rotas vocauit volubiles. Quod in hebreo legitur in numero ſingulari: ſcilicet rotam vocauit volubilem. Eſt etiam גִּלְגָּל Guilgal nomen proprium loci. Ioſ. 5. Vocatumq; eſt nomen loci illius galgala. Et in eodem manſeruntq; filii iſrael in galgalis. Inde גֻּלְגֹּלֶת Gulgoleth. ideſt caput aut caluaria: eo ꝙ eſt rotundum. Exo. 16. Gomor per ſingula capita. 1. Paralipo. 10. Et corpus eius affixerunt in templo dagon. Pro quo hebrei legunt. Caput ſiue caluariam eius affixerunt in templo dagon. Nam. 1. Reg. 31. Dicitur ꝙ corpus eius ſuſpenderunt in muro Bethſan: Philiſtiim enim amputauerunt caput ſaul. vt habetur. 1. Paralip. 10. et corpus affixerunt in muro Bethſam: & caput ſiue caluariam in templo dagon. Et inde caluarie locus dicitur golgotha. Matthei. 27. Et venerunt in locum qui dicitur golgotha: q̄d eſt caluarie locꝰ. Et īde גְּלִילִים Guelilim ſiue גְּלִילֵי Guelile. ideſt circuli. eo ꝙ ſunt rotundi. Eſter. 1. Qui eburneis circulis inſerti erant. In alio vero loco beatus Hieronymus tranſtulit tornatiles. Canti. 5. Manus eius tornatiles. Et inde מְגִלָּה Meguila. ideſt volumen. libellus. Quia antiquitus ſolebāt libros voluere & nō cōpaginare. Zach. 5. Et ecce volumen volans. Et in eodem. Ego video volumen volans. & inde גֵּלָל Gelal. ideſt fimus. ſtercus. vt Ezech. 4. Et ſtercore quod egreditur de homine opperies illud. Et in eodem. Ecce dedi tibi fimum boum pro ſtercoribus humanis. Soph. 1. Et corpora eorum ſicut ſtercora. vbi ponitur גְּלָלִים Gelalim in numero plurali. accipitur etiam גְּלָל Guelal pro marmore. eo ꝙ eſt rotundum. vt Eſdre. 1. Qui edificatur lapide impolito. Pro quo hebrei legunt. Qui edificatur lapide marmoreo. Et inde גִּלּוּל Guillul. ideſt abominatio vel ſordes. & accipitur pro idolo: ſic dictum a ſtercore & fetore: vt Deut. 29. Vidiſtis abominationes & ſordes. ideſt idola eorum. Ezech. 16. Et ſuper idola abominationum tuarum. Et in eodem. 18. Et oculos ſuos non leuauerit ad idola domus iſrael. Ponitur etiam pro inmunditiis. Vt in eodem. 14. Poſuerunt inmunditias ſuas in cordibus ſuis. Et in eo. Qui poſuerit imunditias ſuas in corde ſuo. & inde גַּל Gal. i. aceruꝰ. Iob. 8. Sup aceruū petrarū radices eiꝰ dē ſabūtur. & de hoc vide ī dictiōe p̄cedēti. Accipitur

etiam pro fonte. Et in plurali גֻּלּוֹת Guloth. ideſt fontes vel irriguum. De quo vide ſupra in dictione precedenti. Inde גַּלֵּי Gale. ideſt fluctus. dictū a circulis qui in aqua fiūt Ps. 64. Sonum fluctuum eius. Ps. 88. Motum autem fluctuum eius tu mitigas. Ione. 2. Omnes gurgites tui & fluctus tui ſuper me tranſierūt. Et inde גֻּלָּה Gula: quod ſignificat vas rotundum. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit lampadem. Zach. 4. Et lampas eius ſuper caput eius. Et in eodem. Vna a dextris lampadis & vna a ſiniſtris eius. Scribitur etiam cum thau in fine & dicitur גֻּלַּת Gulath. Pro q̄ beatus hieronymus tranſtulit vittam: eo ꝙ circumuoluitur capiti vel alii membro. Eccl's. 12. Et recurrat vitta aurea. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ deriuatur a ſupradicta dictione גַּל Gal que ſignificat fontē. & in plurali גֻּלּוֹת Guloth. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit funiculos. 1. Paralip. 7. Et funiculos capitellorum ſuper capitella columnarum. Et in eodem. Vt opperirent duos funiculos qui erant ſuper capita columnarum. Erant enim funiculi erei circumuoluti capitibus columnarum. Et inde גָּלִיל Galil. ideſt terminus. vel confinium. Et in plurali גְּלִילוֹת Gueliloth. ideſt termini vel confinia ſecundum hebreos. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit tumulos: eo ꝙ in terminis vel confinibus fiunt aceruí vel tumuli rotundi ad terminos diuidendos. vt Ioſ. 22. Cumq; veniſſent ad tumulos iordanis. Et in eodem. Super iordanis tumulos contra filios iſrael. Ezech. 47. Aque iſte que egrediuntur ad tumulos ſabuli orientalis: vbi ponitur גְּלִילָה Gelila cum littera he in fine. Poteſt etiam deriuari a dictione גַּל Gal que ſignificat aceruum vel tumulum. Ponitur etiam גָּלִיל Galil ſiue גְּלִילוֹת Gueliloth pro galilea. vt Ioſ. 13. Omnis videlicet galilea philiſtiim. vbi pro galilea ponitur גְּלִילוֹת Gueliloth. Eſa. 9. Viam maris trans iordanem galilea gentium. vbi ponitur גָּלִיל Galil. Sed in locis ſupradictis hebrei legunt terminos vel terminum: aut confinium vel confinia. Inde בִּגְלַל Biglal. i. propter. ob gratiam. Gen̄. 12. Et viuet anima mea ob gratiam tui. Deut. 15. Vt benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore. Pro quo hebrei legunt. Quia propter hāc rem benedicet tibi dominus deus tuus in omni opere tuo.

גַּלָּב Galab. tonſor. Et ſolum inuenitur in numero plurali. vt Ezech. 5. Sume tibi gladium acutum radentem pilos. Pro quo hebrei legunt. Sume tibi gladium acutum nouaculam tonſorum: ideſt acutum ſicut nouacula tonſorum.

גֶּלֶד Geled. cutis. Iob. 16. Saccum cōſui ſuper cutem meam Et ſolum inuenitur in predicto loco.

גָּלָה Gala. reuelare. diſcooperire. nudare. detegere. Tranſmigrare. migrare. captiuare. transferre. Exo. 20. Non aſcendes per gradus ad altare meum: ne reueletur turpitudo tua. Leuit. 18. Omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedet vt reuelet turpitudinem eius. Et in eodem. Turpitudinem patris tui & turpitudinem matris tue non diſcooperies. Et in eodem. Turpitudinem vxoris patris tui non diſcooperies. Ruth. 3. Diſcooperies pallium quo operitur. Et in eodem. & diſcooperto a pedibus eius pallio ſe proiecit. Et in eodem. Quod audire te volui. Pro quo hebrei legunt. Et ego dixi reuelabo aurem tuam. 1. Reg. 9. dominus autem reuelauerat auriculam ſamuelis. 2. Reg. 6. diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum. Iob. 12. qui reuelat profunda de tenebris. Et in eodem. 20. Reuelabūt celi iniquitatem eius. Ps. 118. Reuela oculos meos. Prouer. 11. Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana. Et in eodem. 16. Reuela domino opera tua. Et in eodem. 19. Niſi ea dixeris que verſantur in corde ſuo. Pro quo hebrei legunt. Niſi cum reuelatur vel detegitur cor ſuum. Et eſt idem ſenſus cum littera noſtra. Et in eodem. 25. Secretum extraneo nō reueles. Eſa. 22. Et reuelabitur operimentum iude. Et in eodem. Et reuelata eſt in auribus meis vox domini exercituum. Et in eodem. 40. Et reuelabitur gloria domini. Et in eodem. 37. Reuela crura tranſi flumina. Et in eodem. Et reuelabitur ignominia tua. Et in eodem. 57. Quia iuxta me diſcooperuiſti. Hiere. 11. Tibi enim reuelaui cauſam meam. Et in eodem. 49. Reuelaui abſcondita eius. Ezech. 13. Et reuelabo fundamentum eius. Amos. 3. Niſi reuelauerit ſecretum ſuum ad ſeruos ſuos prophetas. Et in eodem. 5. Et reuelabitur quaſi aqua iudicium. Ponitur etiam pro aperire: quod eſt diſcooperire. vt Leuit. 22. Ipſaq; aperuerit fontem ſanguinis ſui. Nu. 22. Protinus aperuit dominꝰ oculos balaam. Et in eodem. 24. Et ſic aperiuntur oculi eius. Iob. 20. Apertum erit germen domus illius. Et in eodem. 33. Tunc aperuit aures virorum. Prouer. 27. Aperta ſunt prata. Item ponitur pro nudare: quod eſt detegere. vt Gen̄. 9. Et nudatus iacuit in tabernaculo ſuo. 2. Reg. 6. Et nudatus eſt quaſi nudetur vnus de ſcurris. Ezech. 16. Et nudabo ignominiam tuam coram eis. Ponitur etiam pro apparere. 1. Reg. 14. Cumq; apparuerimus eis. ſed hebrei in hoc loco legunt. Cumq; diſcooperti vel detecti fuerimus eis. Et inde גָּלוּי Galui. i. diſcoopertum: vel apertū: aut notum. vt Eſter. 3. Vt omnes prouīcie ſcirent. Pro quo hebrei legunt. Vt in omni prouincia daretur edictum diſcoopertum vel notum omnibus populis. Hiere. 32. Et ſigna foris ſecus. ideſt diſcooperta & nota. Et aliquando ſcribitur ſine he. vt in aliquibus locis ſupradictis. & inde גִּלָּיוֹן Gilaion. ideſt volumen. liber. Eo quod in eo reuelantur ea que ignoramus & neſcimus. Eſa. 8. Sume tibi librum grandem. Et inde. גִּלְיוֹנִים Gilionim. ideſt ſpecula: eo ꝙ in eis apparent ſeu reuelantur ea que eis opponuntur. Eſa. 3. Et ſpecula & ſindones & vittas & theriſtra. Et ſolum inuenitur in numero plurali & in predicto loco. Item. גָּלָה Gala. ſignificat tranſmigrare. migrare. captiuare. transferre. Eſa. 5. Propterea captiuus ductus eſt populus meus. Et in eodem. 49. Ego ſterilis & non pariens tranſmigrata & captiua. Hiere. 13. Tranſlata eſt omnis iuda tranſmigratione perfecta. Thren. 1. Migrauit iuda propter afflictionem. Et in eodem. 4. Non addet vltra vt tranſmigret te. Ezech. 12. Et tranſmigrabis per diem coram eis: tranſmigrabis autem de loco tuo. Oſee. 10. In gloria eius quia migrauit ab eo. Amos. 6. Nunc migrabunt in capite tranſmigrantium. Et in eodem. 7. Et iſrael captiuus migrabit de terra ſua. Et ſupra in eodem. 5. Et galgala captiua ducetur. Naum. 2. Et miles captiuus adductus eſt. Item ponitur pro transferre. 1. Reg. 4. Tranſlata eſt gloria domini de iſrael. 2. Reg. 15. Et egreſſus es de loco tuo. Pro quo hebrei legunt. Et tranſlatus ſiue tranſmigratus es de loco tuo. 4. Reg. 16. Et tranſtulit habitatores eius. Et in eodem. 17. Et tranſtulit Iſrael in aſſyrios. 1. Paralipo. 5. Et tranſtulit ruben & Gad & dimidiam tribum Manaſſe. Eſter. 2. Qui tranſlatus fuerat de ieruſalem. Et in eodem. Nabuchodonoſor rex Babylonis tranſtulerat. Eſa. 38. Generatio mea ablata eſt & conuoluta eſt a me. Pro quo hebrei legunt. Generatio mea ablata eſt & tranſlata eſt a me. Hiere. 29. Et ad omnem populum quem traduxerat Nabuchodonoſor de ieruſalē. Et in eodem. 39. Et ſuperfluos vulgi qui remanſerant trāſtulit Nabuzardan magiſter militum. Amos. Et tranſferetur populus Syrie. Et in eodem. Eo ꝙ tranſtulerit captiuitatem perfectam. Item ponitur pro auferre. Ioſ. 5. Hodie abſtuli opprobrium egypti a vobis. Ps. 118. Aufer a me opprobrium & contemptum. Et inde. גּוֹלָה Gola

גָּלוּת captiuitas. Tranſmigratio.

ſiue גָּלוּת Galuth.i. Tranſmigratio. Captiuitas. Eſa.45. Et captiuitatem meam dimittet. Hiere.28. Et omnem tráſmigratioñe iude. Et in codẽ.29. Et ad reliquias ſeniorũ tranſmigrationis. Abdie.1. Et tranſmigratio exercitus huius filiorũ iſrael. & in codẽ. Et tranſmigratio hieruſalem que in boſphoro eſt. Et in lingua chaldaica ſcribitur cũ aleph in fine. & dicitur גָּלוּתָא Galutha. Dañ.2. Inueni hominẽ de filiis tranſmigrationis Iudee.

גָּלוּתָא Tranſmigratio.

גָּלַח Radere.

גָּלַח Galach. Radere. Tondere. Leuit.13. Radetur hõ abſq; loco macule. Nu.6. Quod radet ilico in eadẽ die. & in codem. Tunc radetur Nazareus ad oſtiũ tabernaculi. Et in codẽ. Poſtq; Raſum fuerit caput eius. Deut.21. Que radet ceſariẽ. Iudi.16. Si raſum fuerit caput meũ. Et in codem. raſit ſeptem crines eius. Eſa.7. In die illa radet dñs in nouacula conducta. Hiere.41. Raſi Rarba & ſciſſis veſtibus. Ezech.44. Et caput ſuum non radent.

גָּלַם inuoluere. גְּלוֹמֵי inuolucris. גֹּלֶם Imp̃fectũ.

גָּלַם Galam. Inuoluere. 4.Reg.2. Tulitq; Helias pallium ſuum: & inuoluit illud. Et inde גְּלוֹמֵי Gelome.i. inuolutiones: aut panni ſiue veſtes inuolute. Ezech.27. Inuolucris hyacinthi & polymitorũ. Põitur etiã גֹּלֶם Golem pro re imperfecta vel informi. Ps.138. Imperfectum meum viderunt oculi tui. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit. Informẽ adhuc me viderunt oculi tui.

גַּלְמוּד Solitaria. Sterilis. Nõ pariẽs. גַּלְמוּדָה

גַּלְמוּד Galmud. Solitarius. Solus. Sterilis. vt Iob.3. Sit nox illa ſolitaria. Et in codẽ.15. Congregatio enĩ hypocrite ſterilis. Et in codem.30. Egeſtate & fame ſteriles. Eſa.49. Ego ſterilis & non pariens. vbi pro eo quod in littera noſtra eſt. Non pariens. in hebreo ponitur. גַּלְמוּדָה Galmuda in genere feminino.

גָּלַע Cõmiſcere. יִתְגַּלָּע

גָּלַע Galaa. cõmiſcere. Miſcere. Prouer.20. Omnes aũt ſtulti cõmiſcentur cõtumeliis. Pro quo Hebrei legũt. Oĩs aũt ſtultus cõmiſcet ſe ſiue cõmiſcetur. ſ. Cõtumeliis vel cõtentionibus. Nã ſupra immediate dixerat. Honor eſt homini qui ſeparat ſe a cõtẽtionib⁹. Et ponitur ibi יִתְגַּלָּע ithgalaa: quod eſt verbum quarte cõiugationis. Ponitur etiã idẽ verbum ſupra in codẽ.17. vbi dicitur. Et anteq; calũniam patiatur iudiciũ deſerit. Pro quo hebrei legunt. Et anteq; cõmiſceatur iurgium ſiue iudicium deſiſte vel deſere. Et in codẽ.18. In omni tẽpore erit exprobrabilis. Pro quo hebrei legunt. In omni tempore ſiue in omni re cõmiſcetur. ſcilicet contentionibus. l. Contumeliis. Et ſolum inuenitur in predictis locis.

Cõmiſcere

גָּלַשׁ Aſcẽdere. Apparere. Tondere.

גָּלַשׁ Galas. Aſcendere. Apparere. Canti.4. Capilli tui ſicut greges caprarum: que aſcenderunt de monte Galaad. Et in codẽ.6. Capilli tui ſicut greges caprarum: que apparuerunt de Galaad. Et ſolum inuenitur in his duobus locis. Et dicunt aliqui hebrei q̃ ſignificat Manicare.i. Mane ſurgere. Quia idem ſignificat in lingua Arabica vel Punica. In lingua vero chaldaica ſignificat Tondere vel Depilare. Vnde aliqui hebrei in predictis locis legunt. Que attonſe ſunt de monte galaad.

גַּם Etiam Quoq;

גַּם Gam. etiã. quoq;. et. q;. Etenim. equidem. namq;. ſed. Sed et. Geñ.27. Benedic etiam & mihi pater mi. Et in codem. Mihi quoq; obſecro vt benedicas. Et in co.29. Dedit etiam iſtum mihi. & in codem.30. Vt prouideam aliquando etiam domui mee. Exo.7. Et fecerunt etiam ipſi per incantatiões egyptiacas. Nu.4. Tole ſũmam etiam filiorum gerſon. Et in codem.16. Vt vobis etiam ſacerdotiũ vendicetis. Deut.1. Mihi quoq; iratus deus propter vos. Et in codem.3. Tradidit dominus deus noſter in manibus noſtris etiam og regem baſam. Et in codem.23. Etiam poſt decimam generationem. Ruth.2. Etiam ſi poſſem hac noctc concipere. Et in codem.2. De veſtris quoq; manipulis proiicite de induſtria. 1.Reg.8. Sic faciũt etiam tibi. Et.2.Reg.11. Mane hic etiam hodie. Et in codem. & mortuus eſt etiam vrias Etheus. 4.Reg.2. Vbi eſt deus helie etiã nũc. Eſter.5. Etiam cras cum rege pranſurus ſum. Prouer.14. Etiam proximo ſuo pauper odioſus eſt. Eſa.14. Abietes quoq; letate ſunt ſuper te. Et in codem.23. Ibi quoq; non erit requies tibi. Et in codẽ.28. Hi quoq; pre vino neſcierunt. Thren.4. Ad te quoq; perueniet calix. Hiere.48. Et erit in deriſum etiam ipſe. Oſee.5. Ruet etiam iudas cum eo. Zach.9. & relinquetur etiam ipſe deo noſtro. Ponitur etiam. Pro. et. vel q;. vt Geñ.27. Et erit benedictus. & in codem. Comeditq; precium noſtrum. & in codẽ.44. Et nos & apud quẽ inuentus eſt cyphus. & in codem.50. Habuitq; in comitatu currus & equites. & in codẽ. Veneruntq; ad eũ fratres ſui. Exo.12. Et vos & filii iſrl'. Hiere.22. Et in domo mea inueni malum eorum. Et in codem.33. Et pactũ meũ irritũ eſſe poterit &c. Item põitur pro etenim vel pro equidem. Ps.18: Etenim ſeruus tu⁹ cuſtodit ea. ps.24. Etenim vniuerſi qui ſuſtinent te non confundentur. p̃s.82. Etenim aſſur venit cũ eis. Ps.83. Etenim paſſer inuenit ſibi domũ. & in codem. Etenim benedictionem dabit legiſlator. Ps.118. Etenim ſederunt principes aduerſum me loquebãtur. Ps.138. Etenim illuc man⁹ tua deducet me. Eſa.49. Equidem & captiuitas a forti tolletur. Hiere.33. Equidem & ſemen iacob & dauid ſerui mei. Ponitur etiam גַּם pro Nam et: ſiue pro nãq; vt.1.Reg.17. Nam & leonem & vrſum interfeci ego ſeruus tuus. Ps.22. Nam & ſi ambulauero in medio vmbre mortis. Ps.118. Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt. Hiere.23. Propheta namq; & ſacerdos polluti ſunt. Item ponitur pro ſed. Geñ.13. Sed & loth qui erat cũ Abraam. Exo.12. Sed & vulgus p̃miſcuum. Threñ.3. Sed & cum clamauero. Habet etiam alios modos loquendi: qui poſſunt reduci ad ſupradictos. Et aliquando ponitur cauſa ornatus orationis. Sicut apud latinos alique dictiones encliticc. Et ideo aliquando omittitur in noſtra tranſlatione. Geñ.27. Cur vtroq; orbabor filio. Pro quo hebrei legunt. Cur ẽt vtroq; orbabor filio. Exo.12. Surgite: egredimini a populo meo vos & filii iſrael. Pro quo hebrei legunt. Surgite: egredimini a populo meo etiam vos etiam filii iſrael. Et in codem. Oues veſtras & armẽta aſſumite. Pro quo hebrei legunt. Etiã oues vr̃as & armenta aſſumite. & in codẽ. Et abeuntes benedicite mihi. Pro quo hebrei legunt. Et abeuntes benedicite etiam mihi. Prouer.14. Riſus dolore miſcetur. Pro quo hebrei legunt. Etiam in riſu dolet cor. Et ſimiliter in aliis locis omittitur p̃dicta dictio in noſtra trãſlatione. Scribitur etiam cum ſin in principio. Geñ.6. Quia caro eſt. Pro quo hebrei legunt. In eo quod etiam caro eſt. vbi etiam preponitur beth prepoſitio. Poteſt etiam deriuari a dictione שָׁגָה ſaga que ſignificat errare ſiue ignorare. & tunc erit talis littera. ſ. in errore ſuo ſiue in ignorãtia ſua caro eſt. i. quia carnalis eſt ideo ignorat vel errat.

Et. q;. Etenim. Equidem. גַּם Nam et. Namq;. Sed.

גָּמָא Bibere. Ingurgitare. Sorbere. גֹּמֶא Scirpus. Papyrus. Iuncus.

גָּמָא Gama. Bibere. Ingurgitare. ſorbere. vt Geñ.24. Pauxillum aque mihi ad bibendũ prebe. Pro quo hebrei legũt. Da mihi bibere obſecro pauxillum aque: ſiue fac me ingurgitare vel ſorbere pauxillum aque. Et Iob.36. Feruẽs & fremens ſorbet terram. Item גֹּמֶא Góme. Scirpus. Papyrus. Iuncus. Exo.2. Sumpſit fiſcelam ſcirpeam. Iob.8. Nũquid virere poteſt ſcirp⁹ abſq; humore. Eſa.18. Et in vaſis papyri ſuper aquas. & in codẽ.35. viror calami & Iunci.

גֹּמֶד Menſura. Palme.

גֹּמֶד Gomed. Menſura palme manus. Iudi.3. Qui fecit ſibi gladium ancipitem habentem in medio capulum longitudinis palme manus. Et aliqui hebrei dicunt q̃ ſignificat cubitum. Et inde גַּמָּדִים Gamadim. Pro quo beat⁹ hieronymus tranſtulit pygmeos: qui ſunt homines breuiſſime ſtature. Ezech.27. Sed & pygmei q erãt in turrib⁹ tuis

גַּמָּדִים Pygmei.

גָּמָה Facies. Aſpectus. מְגַמַּת Aduerſum

גָּמָה Gama. aſpectus. ſimilitudo. & ſcribitur cũ mẽ in principio & mutatur he vltimum in tau ratione adiuncti. & dicitur מְגַמַּת Megamath. Abach.1. facies eorum ventus vrens. Pro quo hebrei legunt. Aſpectus vel ſimilitudo facierum eorum ventus vrens: ſiue ventus orientalis. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et dicũt aliqui hebrei q̃ ſignificat aduerſum vel contra. Et legunt ſic. Ex aduerſo facierum eorum ventus vrens. In tranſlatione chaldaica ſic habetur. Ex aduerſo facierum eorum ſimiles ſunt vento orientali: Qui eſt ventus calidus & vrens.

גָּמַל Reddere. Retribuere. Largiri. גְּמוּל retributio. Viciſſitudo. Vltio.

גָּמַל Gamal. retribuere. reddere. largiri. ablactare. Geñ.50. Et reddat nobis omne malum quod fecimus. pro quo hebrei legunt. Et reddat nobis omne malum quod retribuimus ei: vel quod reddidimus ei. Ps.12. Cãtabo domino qui bona retribuit mihi. Ps.17. Retribuet mihi dominus ſcd̃m iuſtitiam meã. Ps.102. Neq; ſecũdũ iniquitates noſtras retribuit nobis. Ps.114. Quia dominus benefecit tibi. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit. Quia dñs reddidit tibi. Ps.136 Retributiõem tuã quam retribuiſti nobis. Eſa.3. Q̃m reddita ſunt eis mala. Et in eo.63. Sup omnibus que reddidit nobis dñs. Et in eo. Et ſuper multitudinem bonorũ dom⁹ iſrael: que largitus eſt eis. & ĩde גְּמוּל Guemul.i. retributio viciſſitudo. vicẽ. vltio. vt. Ps.130. Ita retributio in anima mea. Eſa.3. Retributio enim manuum ſuarum fiet ei. Et in codem.59. Et viciſſitudinẽ inimicis ſuis. Et in codem. Inſulis vicem reddet. Ioel'.3. Nunquid vltionem vos reddetis mihi. Et aliquando ſcribitur cum he in fine: & dicitur גְּמוּלָה Gemula. vt.2.Reg.19. Non indigeo hac viciſſitudine. Scribitur etiam aliquando cum tau in principio: & dicitur תַּגְמוּל Tagmul. ideſt retributio. Ps.115. Pro omnibus que retribuit mihi. Pro quo hebrei legunt. Omnes retributiones eius ſuper me. Significat etiam ablactare. Geñ.21. Creuit igitur puer & ablactatus eſt: fecitq; abraam grande conuiuium in die ablactationis eius. 1.Reg.1. Non vadam donec ablactetur infans. Et in codem. Et mane donec ablactes eum. Et in codem. Et adduxit eum ſecum poſtq; ablactauerat. Et inde גָּמוּל Gamul. ideſt ablactatus. Ps.130. ſicut ablactatus eſt ſuper matrem ſuam. Eſa.11. Et in cauerna reguli qui ablactatus fuerit manum ſuam mittet. Et in codem.28. ablactatos a lacte auulſos ab vberibus. ſignificat etiam quando fructus qui ſunt quaſi lac incipiunt indurari & recipere propriam formam. Numẽ.27. In amygdalas deformati ſunt. Pro quo hebrei legunt. Et ablactauit amygdalas. Eſa.18. Et immatura perfectio germinabit Pro quo hebrei legunt. Et vua acerba ablactata. ideſt perfecte deformata erit germinatio eius. Item גָּמָל Gamal.i. camelus: & eſt promiſcui generis. vt Leuit.11. Sicut camelus. Deut.14. Camelum leporem & chirogrillum. Eſa.21. Aſcenſorem aſini & aſcenſorem cameli. & in plurali גְּמַלִּים Gemalim. ſiue גְּמַלֵּי Gemale. ideſt cameli. Geñ.12. Et aſine & cameli. Et in codẽ. Tulitq; decem camelos de grege domini ſui. Et in codem.32. Camelos fetas cum paruulis ſuis triginta. Et in codem.37. Et camelos eorum portantes aromata.

גְּמוּלָה viciſſitudo. תַּגְמוּל retributio. Ablactare. גָּמוּל Ablactat⁹. deformari. Perfectio. גָּמָל Camelus. גְּמַלִּים Cameli.

גּוּמָץ Fouea.

גּוּמָץ Gumas. fouea. Eccl's.10. Qui fodit foueam: incidet in eam. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et ſcribitur cum vau in prima ſyllaba loco vocalis.

גָּמַר Cõſumari. Deficere. Perficere. גְּמִיר doctiſſim⁹

גָּמַר Gamar. deficere. finire. perficere. conſumari. ſiue conſumare. Ps.7. Conſumetur nequitia peccatorum. Ps.11. Saluum me fac domine quoniam defecit ſanctus. Ps.76. A generatione in generationem. Pro quo in hebreo habetur. Conſumauit ſiue conſumatum eſt verbum a generatione in generationem. Vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit. conſumabitur verbum de generatione in generationem. Ps.56. Deum qui benefecit mihi. pro quo hebrei legunt. Deum perficientem ſuper me. Ps.137. Dominus retribuet pro me. Pro quo hebrei legunt. Dominus conſumabit ſiue perficiet pro me. ſcilicet opera que non poſſum facere. Vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem ſic tranſtulit: dñs operabitur pro me. Et inde גְּמִיר guemir. quod in lingua chaldaica ſignificat doctiſſimum ſiue perfectiſſimũ Eſdre.7. vbi dicitur. Eſdre ſcribe doctiſſimo ſalutem.

גַּן paradiſus. Hortus. גַּנָּה Hortus. גִּנַּת גַּנִּים גַּנּוֹת Horti.

גַּן Gan. hortus. paradiſus. Geñ.2. Plantauerat autem dominus deus paradiſum voluptatis. Et in codem. Lignum etiam vite in medio paradiſi. Canti.4. Hortus concluſus ſoror mea ſponſa. Et in codem.5. Veni in hortũ meũ. Et in eo.6. Dilectus meus deſcendit in hortum ſuum. & ſcribitur aliq̃n cũ he in fine in.ge.fe. Et dicitur גַּנָּה Gãna: vt Eſa.61. Et ſicut hortus germen ſuum germinat. Et q̃n regit poſt ſe genitiuum mutat he vltimum in tau: & dicitur גִּנַּת Guinnath. Canti.6. Deſcendi in hortum nucum. & in plu. גַּנִּים Gannim ſecundum formam maſculinorum ſiue גַּנּוֹת Gannoth ſecundum formam femininorum. Nu.24. vt horti iuxta fluuios irrigui. Canti.4. fons hortorũ. Eſa.1. Erubeſcetis ſup hortos quos elegeratis. Hiere.29. plãtare hortos

גָּנַן protegere. מָגֵן protector. Scutus. Clypeus. Pelta. מְגִנַּת Scutum. מָגִנִּים Pelte. Clypei.

גָּנַן Ganan. protegere. Eſa.31. Protegens & liberans. Et aliq̃n ſcribitur cũ ſimplici nũ. Vt in eo. Sic proteget dñs. exercitum ieruſalẽ. Et in eo.37. Et protegam ciuitatẽ iſtã vt ſaluem eam. Oſee.11. Protegam te iſrael. & inde מָגֵן Magen. ideſt protector ſiue protegens. aut ſcutum vel clypeus. Geñ.15. Ego dñs protector tuus. Ps.17. Protector ẽ omnium ſperantium in ſe. Oſee.4. Dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. Significat etiam ſcutum vel clypeum aut peltam: eo quod protegit. vt deut.33. Scutum auxilii tui. 2.Reg.1. Quia ibi abiectus eſt clypeus fortium. Et in codem. Clypeus ſaul quaſi non eſſet vnctus oleo. Et ĩ eo 22. Scutũ meũ & cornu ſalutis mee. 3.Reg.10. trecẽteq; mine auri vnã peltã veſtiebãt. Eſa.21. Surgite p̃cipes arripite clypeũ. Naũ.2. Clypeus fortiũ eius ignit⁹. Et aliq̃n ſcribitur cũ thau in ſine. & dr̃ מְגִנַּת Meginath. vt Thren.3. dabis eis ſcutũ cordis. & in plu. מָגִנִּים Maguinim: ſcd̃m formam maſculinorũ. ſiue מְגִנּוֹת maguinoth. ſcd̃m formã femininorũ. vt.3.Reg.10. Et trecẽtas peltas ex auro p̃bato. 2.Parali.12. & clypeos aureos q̃s fecerat ſalomõ. Et in eo.26. Preparauit quoq; eis Ozias.i. cuncto exercitui clypeos & haſtas Et in codem.23. Deditq; ioiada ſacerdos centurionibus lanceas clypeoſq; & peltas.

גָּנַב Furari.

גָּנַב Ganab. furari. Geñ.32. Et rachel furata ẽ idola p̃ris ſui. Et in eo. Noluitq; iacob cõfiteri ſocero ſuo q̃ fugeret. Pro quo he.le. Et furatus eſt iacob cor laban ſyri: eo q̃d nõ nũciauit ei q̃ fugiẽs ipſe. Et in eo. Nec indicare mihi. Pro quo he.le. Et furatus es cor meũ & nõ indicaſti mihi.i. occultaſti vel abſcõdiſti a me. Et ſic eſt in tranſlatione chaldaica. Et in eo. Cur furatus es deos meos. Et in eo. Quidquid furtim peribat: a me exigebas. Et in eo.40. Quia furti ſublatus ſum de terra hebreorũ. Exo.20. Nõ furtũ facies. Et ĩ eo.21. Qui furatus fuerit hoiem: & vendiderit eũ. Et in eo.22. Et ab eo qui ſuſcepat furto ablata fuerint. Et in eo. q̃d ſi furto ablatũ fuerit: reſtituet damnũ. 2.Re.15. & ſollicitabat corda virorũ iſrael. pro quo he.le. Et furabatur abſalon corda virorum iſrael. Et in codem.19. Et declinauit populus in

die illa ingredi ciuitatem: quomodo declinare ſolet populus verſus efugiens de prelio. Pro quo hebrei legunt. Et furatus eſt ſe populus in die illa ad ingrediendum in ciuitatem. ideſt abſcondite vel furtiue ingreſſus eſt populus ciuitatem. Iob. 4. Porro ad me dictum eſt verbum abſconditum & quaſi furtiue. Hiere. 23. Qui furantur verba mea & inde. גנב Ganab. ideſt fur. Exo. 22. Si inuenitur fur duplum reddet. Iob. 24. Per noctem vero erit quaſi fur. Ps. 49. Si videbas furem currebas cum eo. Et in plurali. גנבים Ganabim. ideſt fures. Abdie. 1. Si fures introiſſent ad te. & inde. גנבה Geneba. ideſt furtum. Exo. 22. Si non habuerit quod pro furto reddat: ipſe venundabitur. Et in eodem. Si inuentum fuerit apud eum quod furatum eſt. Pro quo hebrei legunt. Si inuentum fuerit in manu eius furtum.

גנב Fur. גנבים Fures. גנבה Furtum.

גנה Gana. hortus. de quo vide ſupra in dictione Gan.

גנה Hortus.

גנז Ganaz. theſaurus. ſiue gaza: vel locus vbi reponitur aurum vel argentum ſeu veſtes precioſe. Eſter. 3. Et decem millia talentorum appendam arcariis gaze tue. Ezech. 27. Gazarumq; precioſarum. Vbi pro gaza ſiue gazis ponitur in hebreo. גנזי Ginze in numero plurali: nam caret numero ſingulari.

גנז Gaza. גנזי

גנזך Ganzach. cellarium. repoſitorium. vt. 1. Paralip. 28. Deſcriptionem templi & porticus & cellariorum. Et ſolum inuenitur in numero plurali & in predicto loco.

גנזך Cellarium

געה Gaa. Mugire. Iob. 6. Aut mugiet bos cum ante preſepe plenum ſteterit.

געה Mugire.

געל Gaal. abiicere. abominari. reſpuere. aborrere. Leuit. 26. Et nō abiiciet vos anima mea. Et in eodem. Abominabitur vos anima mea. 2. Reg. 1. Quia ibi abiectus eſt clypeus fortium. Iob. 21. Bos eorum concepit & non abortiuit. & inde. געל Goal. ideſt abiectio. Ezech. 16. In abiectione anime tue.

געל Abiicere. abominari. Abortire. גועל Abiectio.

גער Gaar. Increpare. Gen. 37. Et increpauit eum pater ſuus. Ps. 9. Increpaſti gentes: periit impius. Ps. 67. Increpa feras arundinis. Ps. 105. Et increpuit mare rubrum: & exſiccatum eſt. Ps. 118. Increpaſti ſuperbos. Eſa. 17. Et increpabit eum & fugiet procul. Et in eodem. 54. Vt non iraſcar tibi & non increpem te. Naum. 1. Increpans mare: & exſiccans illud. Zach. 3. Increpet dominus in te ſathan. Malach. 2. Ecce ego proiiciam vobis brachium. Pro quo hebrei legūt. Ecce ego increpabo vobis ſiue ꝓ vobis ſemētem ſiue brachium. Et in eodem. 3. Et increpabo pro vobis deuorantem. Et inde. גערה Geara. ideſt increpatio ſiue redargutio. Ps. 103. Ab increpatione tua fugient. Prouer. 13. Qui autem illuſor eſt non audit cum arguitur. pro quo hebrei legunt. Et illuſor non audit increpationem ſiue redargutionem. Et aliquando ſcribitur cum mem in principio & tau in fine. & dicitur. מגערת Migereth. Deut. 28. Et increpationem in omnia opera tua.

גער Increpar. גערה Increpatio. Redargutio. מגערת Increpatio

געש Gaas. commouere. turbare. intumeſcere. impetum facere. 2. Reg. 22. Commota eſt & contremuit terra. & in eodem. Et conquaſſata quoniam iratus eſt eis. Pro quo hebrei legunt, Et commota ſunt. Et ſic habetur. Ps. 17. vbi eadem verba ponuntur in hebreo. Iob. 34. Et in media nocte turbabuntur. Hiere. 25. Et bibent & turbabuntur. Et in eodem. 46. Et veluti fluuiorum intumeſcunt gurgites eius. Et in eodem. Et velut flumina mouebuntur fluctus eius.

געש Cōmouere cōquaſſar. Turbare. Intumeſcere.

גף Gaph. arx. pinnaculum. ala ſiue penna. vt Prouer. 9. Vt vocaret ad arcem. Ponitur etiam pro veſte. vt Exo. 21. Cum quali veſte intrauerit: cum tali exeat. de quo vide ſupra in dictiōe גף Guph. Scribitur etiam cum aleph in principio. Et ſignificat exercitum ſiue agmen. De quo vide ſupra in dictione אגף Agaph. Item. גף gaph. in lingua chaldaica ſignat alam ſiue pennam. Dan. 7. Et alas hēbat aqle.

גף Arx. Veſtis. גף Ala.

גפן Gephen. vitis. vt Gen. 40. Videbam coram me vitem. Iudi. 9. Et locuta ſunt ligna ad vitem. 4. Reg. 4. Et inuenit quaſi vitem ſilueſtrem. Ps. 127. Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tue. Oſee. 10. Vitis frondoſa iſrael. Et aliquando ponitur in noſtra tranſlatione pro vinea. vt Gen. 49. Ligans ad vineam pullum ſuum. Nu. 6. Quidquid ex vinea eſſe poteſt. Deut. 32. De vinea ſodomorum vinea eorum. Iob. 15. Ledetur quaſi vinea in primo flore. Ps. 79. Vineam de egypto tranſtuliſti. Et in plurali גפנים Gephanim. Canti. 2. Vinee florentes dederunt odorem ſuum. Abach. 2. Et non erit germen in vineis. Et in omnibus locis predictis hebrei legunt vitem ſiue vites. Et aliquando ponitur in hebreo ſingulare pro plurali. vt Eſa. 7. Omnis locus vbi fuerint mille vites. & Hiere. 8. nō eſt vua in vitibus. Pro quo in hebreo habetur. Non ſunt vue in vite.

גפן Vitis. Vinea. גפנים Vinee.

גפר Gofer. Leuigatum: ſeu bituminatum. Gen. 6. Fac tibi arcam de lignis leuigatis. Et ſolum inuenitur in predicto loco: & dicunt hebrei ꝙ ſignificat quodam genus ligni leuiſſimi ſic nominati. vnde ipſi legunt. Fac tibi arcā de lignis gōpher. & ſunt qui dicunt ꝙ ſignat quadratū. Alii vero dicūt ꝙ ſignat quōdam genus cedri. btūs vero hieronymus in libro de hebraicis queſtionibus ſuper hoc loco ſic ait: ꝓ quadratis lignis: bituminatis legim⁹ in hebreo.

גפר Leuigatū. Gopher.

גפרית Gophrith. ſulphur. Gen. 19. Igitur dominus pluit ſuper ſodomam & gomoram ſulphur & ignem. Deut. 29. Sulphure & ſalis ardore comburens.

גפרית Sulphur.

גרר Garar. ſerrare. diſſecare. ruere. & inde מגרה Megera. i. ſerra. 3. Reg. 7. Tam itrinſecus quam extrinſec⁹ ſerrati erant. Pro quo he. le. Serrati erant ſerra intrinſecus & extrinſecus. Hiere. 30. Procella ruens in capite impiorum quieſcet. Hebrei tñ dicunt ꝙ etiam in hoc loco ſignat ſerrare vel diſſecare. Et legūt ſic: procella diſſecans vel detrūcans in capite impiorū quieſcet. Alii vero dicunt ꝙ deriuatur a ſupradicta dictione גור Gur. Que ſignat habitare vel peregrinari. Ponitur etiam in noſtra tranſlatione pro ſuſtentari. 3. Reg. 17. Etiam ne viduam apud quam ego vt cūq; ſuſtentor afflixiſti. de quo vide ſupra in dictione גור Gur. & aliqñ ſcribitur cū ſimplici res. Prouer. 21. Rapine impiorum detrahent eos. Pro quo he. le. Rapina impiorum diſſecabit eos. Poteſt etiam deriuari a dictione נגר Nagar. que ſignificat detrahere vel defluere. vt infra dicetur.

גרר מגרה Serrare. Ruere. Diſſecare. Suſtētari. Detrahere Diſſecare.

גרב Garab. ſcabies. Deut. 28. ſcabie quoq; & prurigie: ita vt curari nequeas. & in lingua chaldaica ſignificat vtrem vel lagenam.

גרב Scabies.

גרגר Gargar. granum. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit oliuam. Eſa. 17. Duarum vel trium oliuarum in ſūmitate rami. Et ſolū inuenitur in ꝑdicto loco: & i nu. plu. Itē גרגרה Garguera. guttur. collū. Prou. 1. Et torques collo tuo. Et. i eo. 3. Circūda eas gutturi tuo. & ſcribitur in hebreo ꝑlr: qa caret ſinglari. Et aliqñ ſcribitur cū ſimplici gimel & ſimplici res & additur littera nun in fine. & dicitur גרון Garon. i. guttur. Ps. 13. Sepulchrū patēs guttur eorū. Ps. 113. Non clamabūt in gutture ſuo. Ps. 149. Exaltatiōes dei in gutture eorum. Eſa. 58. Clama ne ceſſes. Pro q he. le. Clama in gutture ſiue cum gutture ne ceſſes.

גרגר Granum. Oliua. גרגרה Collum. גרון Guttur.

גרד Garad. radere. ſcalpere. Iob. 2. Qui teſta ſaniem raderet. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

גרד Radere

גרה Gara. incitare. irritare. ꝓuocare. inire bellū. litē mouere. Deut. 2. videte ergo diligēter ne moueami cōtra eos. i. ne irritetis ſiue ne ꝓuocetis eos ad bellū. et i eo. ne ic

גרה Irritare. Inire prelium.

as aduerſus eos prelium. Et in eodem. Neq; mouearis ad prelium. 4. Reg. 14. Quare prouocas malum vt cadas tu & iudas tecum. Hiere. 50. Quoniam dominum prouocaſti: Et inde. תגרה Thigrath. ideſt prouocatio ſiue irritatio vel contentio. Ps. 38. a fortitudine manus tue ego defeci. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit a contentione manus tue conſumatus ſum. Item גרה Guera. ideſt ruminare. Leuit. 11. Omne quod habet diuiſam vngulam & ruminat. Et in eodem Et ſus qui cum vngulam diuidat non ruminat. Item. גרה Guera. obolus. genus ponderis ſeu genus monete. Exo. 30. Siclus viginti obolos habet. Et ſecundum aliquos hebreos ab hac dictione deriuatur גרון Garon. ideſt guttur. de quo vide ſupra in dictione גרגר Gargar.

moueri ad prelium. Prouocar. תגרה Contentio. גרה Ruminar. גרה Obolus.

גרז Garaz. excidere. Ps. 30. Proiectus ſum a facie oculorū tuorum. Pro quo hebrei legunt. Exciſus ſum a facie oculorum tuorum. & inde גרזן Garzen. ideſt ſecuris. Deut. 19. Et in ſuciſſione lignorum ſecuris fugerit manū. Eſa. 10. Nunquid gloriabitur ſecuris contra eum qui ſecat in ea.

גרז Excidere. גרזן Securis.

גורל Goral. ſors. Nu. 33. Singuli vt ſors ceciderit: ita tribuetur hereditas. Ioſ. 15. Sors filiorum iude. Ps. 21. Et ſuper veſtem meam miſerunt ſortem. Prouer. 1. Sortem mitte nobiſcum. Et in plurali. גורלות Goraloth. ideſt ſortes. Leuit. 16. Mittenſq; ſuper vtrunq; ſortem. Pro quo hebrei legunt. Et mittat ſacerdos ſuper duos hircos ſortes. Ione. 1. Et miſerunt ſortes.

גורל Sors. גורלות Sortes.

גרם Garem. cartilago. os: aut fortis: vel durus: ſiue oſſeus vt Iob. 40. Cartilago illius quaſi lamine ferree. Prouer. 17. Spiritus triſtis exſiccat oſſa. Et in eodem. 25. Et lingua mollis confringet duritiam vbi ponitur in hebreo os pro duritia. Dan. 6. Et omnia oſſa eorum comminuerunt. Ponitur etiam pro forti. Gen. 49. Iſacar aſinus fortis. Itē. גרם Garam. cōfringere. Nu. 24. Oſſaq; eorum confringet. Ezech. 23. Et fragmenta eius deuorabis. Pro quo hebrei legunt. & teſtas eius confringes. ſcilicet dentibus. Soph. 3. Iudices eius lupi veſpere non relinquebant in mane. pro quo hebrei legunt. Iudices eius lupi veſpere non confringebāt ſcilicet oſſa in mane. Quaſi dicat: in veſpere confringebāt oſſa & deuorabant ea: & nihil in mane relinquebant. Item גרם Gerem. ideſt gradus quo aſcenditur: aut tribunal. 4. Reg. 9. Poſuerunt ſub pedibus eius in ſilitudinē tribunalis

גרם Cartilago. Oſſa. Duritiē. Fortis. גרם Cōfringere. גרם Tribunal.

גרן Gōren. area. Gen. 50. Venerunt ad aream achad. Deut. 16. Quando collegeris de area & de torculari. Eſa. 21. Et filia aree mee. Et in plurali גרנות Goranoth. vt Oſee. 9. Super omnes areas tritici. Ioel. 2. Implebuntur aree frumēto. Item גרון Daron. ideſt guttur. De quo vide ſupra in dictione גרגר gargar.

גרן Area. גרנות Aree. גרון Guttur.

גרס Garas. confringere. frangere. Thren. 3. Et confregit ad numerum dentes meos. Ps. 118. Concupiuit anima mea deſiderare. Pro quo hebrei legunt. Confracta ſiue contrita eſt anima mea deſiderio. Et aliquando ſcribitur cum ſin littera in fine loco ſamach. & dicitur גרש Gēres ideſt confractum vel contuſum. Leui. 2. Et confringes in modum farris. Et in eodem. Partem farris fracti & olei.

גרס Confringer. Cōcupiſcere. גרש Cōfringere Fractum.

גרע Garaa. diminuere. auferre. prohibere. confringere. Exo. 5. Nec minuetur quicquam ex opere veſtro. Nu. 11. Quare fraudamur vt non valeamus oblationem offerre. Pro quo hebrei legunt. Quare minuimur. ideſt inferiores ſumus: vt non valeamus oblationem offerre. Et in eodem. 3. De noſtra hereditate minuetur. Et in eodem. Confundatur fortium diſtributio: & aliorum poſſeſſio ad aliōs tranſeat. Pro quo hebrei legūt. Addatur hereditas earum hereditati tribus quibus fuerint vxores: & de noſtra hereditate minuetur. Deut. 4. Non addetis ad verbum: nec auferetis ex eo. Iob. 15. Et tuliſti preces coram deo. i. deſt abſtuliſti vel diminuiſti. Et in eodem. Et inferior te erit eius ſapientia. Pro quo hebrei legunt. Et diminuta eſt apud te ſapientia: ſiue ablata eſt a te ſapientia. Et in eodem. 36. Non auferet a iuſto oculos ſuos. Et in eodem. qui aufert ſtillas pluuie. Ezech. 16. Et auferam iuſtificationem tuam. Significat etiam cōfringere vel cōcidere. vt Ezech. 5. Ego quoq; confringam: & non parcet oculus meus. Eſa. 15. Omnis barba radetur: ideſt concidetur. Hiere. 48. Omnis barba raſa erit. & inde מגרעות Migraoth. Pro quo Beatus hieronymus tranſtulit trabes: eo quod excidūtur vt. 3. Reg. 6. Trabes autem poſuit in domo per circuitum forinſecus: vt non hererent muris templi. Hebrei tamen dicunt ꝙ muri templi erant minus craſſi a parte ſuperiori: & ꝙ tabulata a parte poſteriori ſuſtentabantur in muro eo ꝙ erat craſſior a parte inferiori: ita ꝙ trabes non ingrediebantur in muro ſed capita earum a parte poſteriori erant inixa muro: & illud muri quod erat diminutum in craſſitudine a parte ſuperiori dicitur מגרעות Migraoth ſecundum hebreos.

גרע Minuere. Auferre. Cōfringere Concidere. מגרעות Trabes.

גרף Garaph. trahere. vt Iudi. 5. Torrens ciſſon traxit cadauera eorum. Item. אגרוף Egroph per additionem aleph in principio ſignificat pugnum. vt Exo. 21. Et percuſſerit alter proximum ſuum lapide vel pugno. Eſa. 58. Et percutitis pugno impie. Et aliquando ſcribitur cum mem in principio & dicitur מגרפות Megrephoth: et ſignificat ſtercus ſiue glebas. Ioel. 1. Computruerunt iumēta ſub ſtercore ſuo. Pro quo aliqui hebrei legunt ſic. Computruerunt diſſeminata ſub glebis ſuis: ſcilicet ne pullularent. Nam vtroq; modo poteſt legi vt infra dicetur in dictione. פרד Parad.

גרף Trahere. אגרוף Pugnus. מגרפות Stercus. Glebe.

גרש Garas. eiicere. abiicere. expellere. cōmouere. vt Gen. 3. Eiecitq; adam. Et in eodem. 4. Ecce eiicis me hodie a facie terre. Et in eodem. 21. Eiice ancillam hanc et filium eius. Exo. 2. Et eiecerunt eas. Et in eodem. 6. Et in manu robuſta eiiciet eos de terra ſua. Et in eodem. 11. Poſt hec dimittet vos et exire compellet. Et in eodem. 12. Cogentibus exire egyptiis. Pro quo hebrei legunt. Quia eiecti ſunt expulſi ſunt de egypto. Et in eodem. 23. Qui fugabūt eueum et cananeum. ideſt qui expellent vel eiicient eueum et cananeum. Et in eodem. Non eiiciam eos a facie tua anno vno. Et in eodem. Paulatim expellam eos de conſpectu tuo. Et in eodem. 34. Ego ipſe eiiciam ante faciem tuam amorreum & cananeum. Nu. 22. Si quomodo poſſim percutere & eiicere eum de terra mea. 1. Reg. 26. Qui eiecerunt me hodie vt non habitem in hereditate domini. Ps. 77. Et eiecit a facie eorum gentes. Ezech. 31. Iuxta impietatem eius eieci eum. Ioſ. 2. Et ego dixi abiectus ſum a cōſpectu oculorum tuorum. Ponitur etiam pro commouere vel fluctuare. vt Eſa. 57. Impii autem quaſi mare feruens. ideſt commotum vel fluctuans. Et in eodem. Et redundant fluctus eius in conculcationem & lutum. Pro quo hebrei legunt. Et commouent aque eius cenum & lutum: ſiue conculcationem et lutum. Et inde mulier repudiata que eiecta eſt a viro ſuo dicitur גרושה Guerusa. vt Leuit. 21. Neq; eam que repudiata eſt a marito. Ezech. 44. Viduam et repudiatam non accipiant vxores. Et inde גרשות Guerusoth Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit cōfinia. Ezech. 45. Separate confinia veſtra a populo meo. Hebrei tamen dicunt ꝙ in hoc loco ſignificat tributa que pricipes eiiciebāt ſeu imponebant ſuper populum. & inde מגרש Migreſe ſiue מגרשות Migreſoth. i. ſuburbana. Leuit. 25. Suburbana

גרש Eiicere. Exire com pellere. Expellere. Abiicere. Fluctuare. cōmouere. גרושה repudiata. גרשות confinia. מגרש Suburbana.

autem eorum non veneant.Nu.35.Et ſuburbana ſint pecoribus ac iumentis.Ioſ.14.Et ſuburbana ſint ad alenda pecora.Et in eodem.21.& ſuburbana eius per circuitum. Et aliquando ponitur pro claſſibus.Ezech.27.A ſonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur claſſes. Item.

גֶּרֶשׁ Fructus. גְּרֶשׁ Guéres.i.maturitas ſeu fructificatio:ſic dictũ ab excidẽdo ſeu expellendo fructum ex arboribus. Deut.33.De pomis fructuũ ſolis ac lune.Item גֶּרֶשׁ Guéres cum ceboleth in littera ſin ſignificat confractum ſiue contuſſum.De quo vide ſupra in dictione גֶּרֶס Garas.

גָּשַׁשׁ Palpare. Attrectare. גָּשַׁשׁ Gaſas.palpare.attrectare.vt Eſa.59.Palpauim⁹ quaſi ceci parietem:& quaſi abſqꝫ oculis attrectauimus. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

גָּשַׁם Pluere. מַגְשִׁימִים גֶּשֶׁם Pluuia. Imber. גָּשַׁם Gaſam.pluere.vt Hiere.14.Nunquid ſunt in ſculptilib⁹ gentium qui pluant.Vbi ponitur מַגְשִׁימִים magſimim. Quod eſt participium plurale tertie coniugatiõis. ideſt facientes pluere.Inde גֶּשֶׁם Géſem.ideſt pluuia.imber Leuit.26.Dabo vobis pluuias temporibus ſuis.Iob.37.& Imbri fortitudinis ſue.Ps.67.Pluuiam voluntariam ſegregabis deus.Prou.25.Ventus aquilo diſſipat pluuiã. Eccľs.12.Et reuertantur nubes poſt pluuiam.Eſa.44.Plantauit pinum quam pluuia nutriuit.Et in eodem.55.Quomodo deſcendit imber & nix de celo.& aliquando ponitur in noſtra tranſlatione pro hyeme:eo quod in eo abundant pluuie.Iob.37.Qui precipit niui vt deſcẽdat in terram & hiemis pluuiis. Hyeme. Corpus. In lingua vero chaldaica ſignificat corpus. vt Dañ.3.Et nihil poteſtatis habuiſſet ignis in corpibus eorũ.

גַּת Torcular. גִּתּוֹת torcularia גִּתִּית torcularia. גַּת Gath.torcular.Iudi.6.Cumqꝫ gedeon filius eius excuteret atqꝫ purgaret frumenta in torculari.Eſa.63. Et veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari.& in plurali גִּתּוֹת Guithoth.Nee.13.In diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in ſabbato.Et aliquando ſcribitur cum iod in ſecunda ſyllaba.Et dicitur גִּתִּית Guithith.vt in titulo pſalmi octaui.vbi dicitur in finem pro torcularibus pſalmus dauid.hebrei tamen dicunt ꝙ ille pſalmus & ſimiliter alii habent talem titulum eo quod dauid compoſuerit illos cum eſſet in geth ciuitate philiſtinorum:que interpretatur torcular. Alii vero dicunt ꝙ גִּתִּית Guithith.eſt nomen cuiuſdam muſici inſtrumenti quod fuit inuentum in geth:in quo cantabatur ille pſalmus.

De incipientibus a littera. ד Daled.

דַּד דַּדֵּי Vbera. Mamme. דַּד Dad.Mammilla.mamma.vber. Et ſolum inuenitur in numero plurali.ſ.דַּדֵּי Dade.Prouer.5.Vbera eius inebrient te omni tempore.Ezech.23.Et fracte ſunt mamme pubertatis earum.Et in eodem.Et ibi confregerunt vbera pubertatis eius.Canti.1.Quia meliora ſũt vbera tua vino. Poteſt etiam ſignificare dilectiones ſiue amores:vt infrá dicetur in dictione דּוֹד Dod.

דָּא Hec. דָּא Da.in lingua chaldaica ſignificat hec ſiue hoc.Dañ.4 Nonne hec eſt babylon ciuitas magna. Et in eodẽ.7. diuerſe inter ſe.pro quo hebrei legũt.diuerſe hec ab hac.

דָּאַב Languere. Infirmari. Dolere. מַדִּיבוֹת מַאֲדִיבוֹת דָּאַב Daab.dolere.languere.Infirmari.eſurire.Ps.87. Oculi mei languerunt pre inopia.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Oculus meus infirmatus eſt ab afflictione. Hiere.31.Et vltra non eſurient.pro quo hebrei legunt. Et vltra non dolebunt.Et aliquando ſcribitur ſine aleph.Leui.26.Et conſumat animas veſtras.vbi ponitur מַדִּיבוֹת Madiboth.pro מַאֲדִיבוֹת Maadiboth:quod eſt verbum tertie coniugationis.Pro quo hebrei legunt.Dolere facientes ſiue infirmare

facientes animam.Et inde דְּאָבָה Deaba. ideſt dolor. infirmitas.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit egeſtatem ſiue eſurientem.Iob.41.Et faciem eius ꝑcedet egeſtas. Hiere.31.Et animam eſurientem ſaturaui. Et aliquando ſcribitur cum nun in fine & dicitur דַּאֲבוֹן Daabon.Deut.28. Et animam conſumptam merore. Pro quo hebrei legunt.Et infirmitatem ſiue langorem vel merorem anime.
דְּאָבָה Egeſtas. Eſuriens. דַּאֲבוֹן Meror.

דָּאַג Solicitum eſſe. Timere. דָּאַג Daag.ſolicitũ eſſe.formidare.timere.1.Reg.9.Et ſolicitus ſit pro nobis.Ps.37.Et cogitabo pro peccato meo.Pro quo Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et ſolicitus ero pro peccato meo.Eſa.57.Pro quo ſolicita timuiſti.Hiere.17.Et in tempore ſiccitatis non erit ſolicitum.Et in eodem.38.Solicit⁹ ſum propter iudeos qui tranſfugerunt ad chaldeos. Et in eodem.43.Et fames pro qua ſoliciti eſtis adherebit vobis. Et inde דְּאָגָה Deaga.ideſt ſolicitudo vel timor.Pro quo in tranſlatione noſtra ponitur cogitatio.Ioſ.22. Et non magis ea cogitatione & tractatu diceremus.Item דָּג Dag.i.piſcis.vt Nee.13.Inferentes piſces & omnia venalia. De quo vide infra in dictione דָּגָה Daga.
דְּאָגָה ſolicitudo. Cogitatio. דָּג Piſcis.

דָּאָה Volare. דָּאָה Daa.volare.deut.28.In ſimilitudine aquile volãtis. Pro quo hebrei legunt.Sicut volat aquila. Et aliquãdo ſcribitur cum aleph in fine loco he.Ps.17. Et volauit ſuper pennas ventorum.& inde דָּאָה Daa:quod eſt nomen auis immunde:ſic dicta a magnitudine volatus. Quam noſtra tranſlatio yxon nominauit.Deut.14.yxon & vulturẽ ac Miluum.
דָּאָה Yxon.

דִּיב דִּבְיוֹנִים Stercus. colũbarũ. דִּיב Dib.fimus.ſtercus.& componitur cum dictione ionim que ſignificat columbas.& dicitur דִּבְיוֹנִים Dibionim. ideſt ſtercus columbarum. 4.Reg.6.Et quarta pars cabi ſtercoris columbarum quinqꝫ argenteis. & ſolum inuenitur in predicto loco.

דָּבַב Ruminare. Facere loqui. דָּבַב Dabab.denunciare.facere loqui.diffamare. Canti.7. Labiiſqꝫ & dentibus illius ad ruminandum. Pro quo hebrei legunt:faciens loqui labia vetera ſiue antiqua. & inde דִּבָּה Dibba.ideſt fama vel infamia.aut detractio ſeu vituperatio.Geñ.37. Accuſauit fratres apud patrem crimĩe peſſimo.Pro quo hebrei legunt.Et adduxit ioſeph famam eorum malam ad patrem ſuum.Nu.13. Detraxeruntqꝫ terre quam aſpexerant.Pro quo hebrei legunt. Et exire fecerunt infamiam vel detractionem terre quam aſpexerant. Prouer.25. Et exprobare non ceſſes. Pro quo hebrei legunt.Et infamia tua non reuertetur: ideſt non ceſſabit. Ponitur etiam in noſtra tranſlatione pro vituperatione vel pro contumelia.Ps.30.Quoniam audiui vituperationem multorum.Prouer.10.Qui profert contumeliam inſipiẽs eſt.Hiere.20.Audiui enim contumeliam multorum & terrorem in circuitu.
דִּבָּה Fama. Infamia. Vituperatio. Cõtumelia.

דָּבָא Senectus. דָּבָא Daba.ſenectus.Deut.33.Sicut dies iuuentutis tue:ita & ſenectus tua.Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat fortitudinem.

דְּבַח Immolare. דְּבַח Hoſtia. מַדְבְּחָא Altare. דְּבַח Dabach.in lingua chaldaica ſignificat immolare vel ſacrificare.1.Eſdre.6.In loco vbi immolant hoſtias.& inde דְּבַח Debach ſiue דִּבְחָא Dibcha.ideſt hoſtia vel ſacrificium:vt in predicto loco. & inde מַדְבְּחָא Madbecha ideſt altare.vt.1.Eſd.7. & offerte ea ſuper altare templi dei veſtri.

דְּבֵלָה Maſa deficis. דְּבֵלִים Maſſe caricarũ. דְּבֵלָה Debela.carica.ſiue palatha.ideſt maſſa deficis.1. Regum.30.Dederuntqꝫ ei panem vt comederet & biberet aquam ſed & fragmen maſſe caricarum. Eſa.38. Et iuſſit eſaias vt tollerent maſſam deficis. Et in plurali dicitur דְּבֵלִים Debelim.1.Regum.25.Et ducentas maſſas caricarum.Et.1.Paralipo.12.Afferebant panes in

aſinis & camelis & mulis & bobus ad veſcendum & farinã & palathas.
Palatha.

דָּבַק Adherere. דָּבַק Dabac.adherere.conglutinare.agglutinare.compingere.attingere.apprehẽdere.comprehendere.ſequi Sociare.Geñ.2.Et adherebit vxori ſue. Et in eodem.34. Sichem filii mei adheſit anima filie veſtre. Deut.4. Vos autem qui adheretis domino deo veſtro. Et in eodem.10. Ipſi adherebis.Et in eodem.13.Et non adherebit de illo anathemate quicquam in manu tua.Et in eodem.30. Et illi adhereas.Ioſ.22.Adhereatiſqꝫ ei & ſeruiatis. 2.Reg.20. viri autem iuda adheſerunt regi ſuo.4.Reg.3. Veruntamẽ in peccatis Hieroboã filii nabath qui peccare fecit iſrael adheſit.Iob.29.Et lingua eorum guturi ſuo adherebat.& in eodem.41.Vna alteri adherebit.Et in eodem.Membra carnium eius coherentia ſibi.Ps.21.Et lingua mea adheſit faucibus meis.Ps.118.Adheſit pauimẽto anima mea.Et in eodem.Adheſi teſtimoniis tuis domine. Prouer.18.Magis amicus erit quam frater.Pro quo hebrei legunt.Magis adheret quam frater. Hiere.13. Sicut adheret lumbare ad lumbos viri.Et in eodem.42.& fames qua ſoliciti eſtis adherebit vobis.Ezech.3.Et linguam tuam adherere faciam palato tuo.Et in eodem.29.Et piſces tui ſquamis tuis adherebunt.Item ponitur pro conglutinare vel agglutinare Geñ.34.& conglutinata eſt anima eius cum ea.Ps.43.cõglutinatus eſt in terra venter noſter.Hiere.13. Sic agglutinaui mihi omnem domum iſrael.Ezech.29.& agglutinabo piſces fluminum tuorum ſquamis tuis. Ponitur etiam pro compingere.Iob.34.& glebe compingebantur. Significat etiam attingere vel contingere aut apprehendere vel comprehendere.Geñ.19. Ne forte apprehẽdat me malum.Et in eodem.31. & comprehendit eum in monte galaad.2.Parali.3.Alam cherub alterius contingebat. Significat etiam ſequi vel perſequi. Iudi.20. & cum vltra tenderent perſecuti ſunt eos.1.Reg.31.Irrueruntqꝫ philiſtiim in ſaul & in filios eius.ideſt perſecuti ſunt eos.1.Paralipo.10. Cumqꝫ appropinquaſſent philiſtei perſequentes ſaul & filios eius.Inde דֶּבֶק debec. ideſt glutinum ſiue coniunctio aut iunctura.Eſa.41. Dicens glutino bonum eſt. & in plurali דְּבָקִים debacim.3.Reg.22.& percuſſit regem iſrael inter pulmonem & ſtomachum. Pro quo hebrei legunt.& percuſſit regem iſrael inter iuncturas & loricam.Et per iuncturas intelligitur torax qui fit ex laminis ferreis ſibi inuicem iunctis.
Coherere. Cõglutinare. Agglutinare. Cõpigere. Apphẽdere Comphendere. Cõtingere Perſequi. דֶּבֶק Glutinum דְּבָקִים Iuncture.

דִּבֵּר דָּבַר Loqui. דִּבֵּר Diber.loqui.dicere.ſermocinari.ĩterficere.ſubiicere Geñ.17.Cumqꝫ finitus eſſet ſermo loquẽtis cum eo. Et in eodem.18.Quia ſemel cepi loqui ad dominum meũ. Et in eodem.Ne queſo indigneris domine ſi loquar.& in eodem.24.Qui locutus eſt mihi & iurauit mihi dicẽs. Et in eodem.31.Caue ne quicquam aſpere loquaris cõtra iacob.Et in eodem.37.Nec poterant ei quicquam pacifice loqui.Et in eodem.42.Locutus eſt nobis dominus terre. Exo.4.Et ipſe loquetur pro te.Et in eodem.13.Locutuſqꝫ eſt dominus ad moyſen.Et in eodem.19.Moyſes loquebatur.Et in eodem.20.Loquere tu nobis & audiemus. Nu.7.Audiebat vocem loquentis ad ſe.Et in eodem.12.Locuta eſt maria & Aaron contra Moyſen.Et in eodem.Vel per ſomnium loquar ad illum.Et in eodem.Ore enim ad os alloquor ei.Et in eodem.21. Locutuſqꝫ contra dominum & Moyſen ait.Et in eodem.27.Iuſtam rem poſtulant filie ſalphaad.Pro quo hebrei legunt.Iuſte ſiue recte loquũtur filie ſalphaad.Deut.31.Et loquar audientibus eis.1.Reg.1. Porro anna loquebatur in corde ſuo.Et in eodem.19.Locutus eſt ergo ionathas de dauid bona.2.Reg.23.Spiritus domini locutus eſt per me.&.4.Reg.2. Cumqꝫ pergerent & incendentes ſermocinarentur.Nee.13. Ex media parte lõquebantur azotice.& neſciebant loqui iudaice. Iob.7.loquar in tribulatione ſpiritus mei. Et in eodem.33.Loquatur lingua mea in faucibus meis.Ps.2. Tunc loquetur ad eos in ira ſua.Ps.14.Qui loquitur veritatem in corde ſuo. Ps.27.Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo. Ps.30. Que loquuntur aduerſus iuſtum iniquitatem.Ps.49.Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris. Ps.86. Glorioſa dicta ſunt de te.Ps.88.Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis.Prouer.23.Et cor tuum loquetur peruerſa.Et in eodem 25.Qui loquitur verbum in tempore ſuo. Eccľs.1. Locutus ſum in corde meo.Et in eodem.7. Sed & cunctis ſermonibus que dicuntur ne accommodes cor tuum.Canti.8 In die quando alloquenda eſt. Eſa.8. Loquimini verbum & non fiet.Hiere.9.Docuerunt linguas ſuas loqui mendacia.Ezech.2.Et loqueris verba mea ad eos. Dañ.10.Cumqꝫ loqueretur mecum conualui. Oſee.2. Et loquar ad cor eius.Et in eodem.10. Loquimini verba viſionis inutilis. Et in eodem.12.& locutus ſum ſuper prophetas. Zach.2. Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur. Malach.3.Quid locuti ſumus contra te. Vbi ponitur verbum paſſiuũ prime coniugationis:quod ſcribitur cum littera nun in principio.Et in eodem.Tunc locuti ſunt timentes dominum vnuſquiſqꝫ cum proximo ſuo. & inde דָּבָר Dabar.ſiue דְּבַר Debar.i.verbum.ſermo.eloquium.Res vel aliquid.cauſa.negocium.tractatus.ordo.reſponſum.Iudi.3.Verbum ſecretum habeo ad te.o rex.1.Reg.17. Nũquid non verbum eſt.2.Reg.1. Quod eſt verbum quod factum eſt.3.Reg.17.Et verbum dei in ore tuo verum eſt. Iob.4. Porro ad me dictum eſt verbum abſcõditum.Ps.32. Quia rectum eſt verbum domini. Ps.44. Eructauit cor meum verbum bonum.Ps.106.Miſit verbum ſuum & ſanauit eos.Ps.118.Verbum tuum permanet in celo.Prouer.14.innocens credit omni verbo.Eſa.2.Verbum quod vidit eſaias filius Amos.Hiere.29. Et ſuſcitabo ſuper vos verbum meum bonum.Ezech.1.Factum eſt verbum domini ad ezechielem.Item ponitur pro ſermone.Geñ.24. A deo egreſſus eſt ſermo.Exo.33.Audiens populus ſermonẽ hũc peſſimum.Deut.30.Sed iuxta te eſt ſermo valde in ore tuo & in corde tuo.1.Reg.3.Et ſermo domini erat precioſus. 3.Reg.10.Non fuit ſermo qui regem poſſit latere.2.Paralipo.9.Firmetur ſermo tuus quem locutus es. Iob.26. Et cum vix paruam ſtillam ſermõis eius audierimus.Ps.147 Velociter currit ſermo eius.Prouer.12. Et ſermone bono letificabitur.Et in eodem.25.Gloria dei eſt zelare verbũ: & gloria regum inueſtigare ſermonem. Hiere.18.Nec ſermo a propheta.Et in eodem.44. Cuius ſermo compleatur.Item ponitur pro re:vel pro aliquo. Geñ.37.Pater vero rem tacitus conſiderabat.Exo.9.vt nil omnino pereat ex his que pertinent ad filios iſrael.Pro quo hebrei legunt. Et non morietur ſiue nõ peribit ex oĩbus que pertinẽt ad filios iſrael quicquam ſiue aliquid aut res.Nu.23.Et quodcunqꝫ imperauerit loquar tibi. Pro quo hebrei legunt. & quodcunqꝫ ſiue rem quam oſtenderit mihi loquar tibi. Deute.23.& nihil in eis appareat feditatis. Pro quo hebrei legunt.& non appareat in te turpis res aut feditatis aliquid. Iudi.18.Nullo eis penitus reſiſtente.Pro quo hebrei legũt Et non reſiſtente re ſiue aliquo in terra. Et in eodem. In quo nullius rei eſt penuria. 2.Reg.11.Non te frangat iſta res. Et in eodem.17. Et ſic res latuit. 4. Regum.5. & ſi rem grãdẽ dixiſſet tibi ꝓpheta facere debueras.Ps.63.Intenderũt arcum ſuum rem amaram. Ecclefiaſtes.8. Neqꝫ
Sermocinare. Dicere. דָּבָר דְּבַר Verbum. Sermo. Res. Quicquã. Quodcũqꝫ Aliquod. Res. Opus.

permaneas in opere malo. Pro quo hebrei legũt. Neqꝫ permaneas in re mala ſiue in aliquo malo. & in codẽ. Qui cuſtodit preceptum: non experietur quicquã mali.i.aliquid mali. Eſa.39. Nõ fuit res quam nõ oſtenderim eis in theſauris meis. Et in plurali דְּבָרִים Debarim .i. verba. Sermões res. Geñ.11. Erat aũt terra labii vnius & ſermonum eorũdẽ Deut.4. Ne obliuiſcaris verborum que viderunt oculi tui. Et in eodem vocem verborum eius audiſtis. 3. Reg.8. Et ſint ſermones mei iſti &c. Ps.18. Non ſunt loquele neqꝫ ſermones. Ps.118. Cõfirma me in verbis tuis. Ezech.1. Cunctc res difficiles. Et qñ poſt ſe regit genitiuũ dicitur דִּבְרֵי Dibre. Ps.35. Verba oris eius iniquitas & dol⁹. Põitur etiã דָּבָר Dabar pro cauſa. Ioſ.5. Hec aũt cauſa eſt ſecunde circũciſionis. 3. Reg.11. Et hec eſt cauſa rebellionis aduerſus eũ. Item ponitur pro negocio vel tractatu. Exo.18. Vltra vires tuas eſt negocium. Ioſ.22. Et non magis ea cogitatiõe atqꝫ tractatu. Item ponitur pro ordine. Eſa.5. Et paſcẽtur agni iuxta ordinem ſuum. Ps.109. Secundũ ordinem melchiſedech. Vbi põitur דִּבְרָתִי Dibrathi cũ Tau & Iod in fine: ratione genitiui ſequentis. Significat etiam eloquiũ ſiue reſponſum vel ſponſionem. Exo.8. Pro ſponſione ranarum quam condixerat pharaoni. Hiere.5. Et reſponſum nõ eſt in eis. Oſee.1. Principium loquendi dño in oſee. Pro quo hebrei legunt. Principiũ eloquii ſiue ſermonis dñi in oſee Et aliquando additur littera mem in principio & dicitur מִדְבָּר Midbar .i. eloquium. Canti.4. Et eloquium tuũ dulce. Et aliquãdo huic dictiõi דָּבָר Debar ſiue דִּבְרַת Dibrath preponitur dictio עַל Al. & dicitur עַל דְּבַר Al debar ſiue עַל דִּבְרַת Al dibrath. Et tunc ambe dictiones ſignificãt propter: quia: vel gratia alicuius rei: aut ſuper aliquod: vl' ꝓ aliquo. vt Geñ.43. Propter pecuniam quam retulimus pri⁹ in ſaccis noſtris. Deut.24. Quia noluerunt vobis occurrere in pane & aqua. Eccl's.3. Dixi in corde meo dẽ filiis hominum.i. propter filios hominum. Et in eodem.8. Et precepta iuramenti dei. Pro quo hebrei legunt. Et propter iuramentum dei: ſiue & ſuper verbum iuramenti dei. Dañ.2. Sed vt interpretatio regi manifeſta fieret. Inde דְּבִיר Debir .i. Oraculum: ſiue domus interior que dicebatur Sancta ſanctorum: eo quod ex eo dabantur reſponſa & verba diuina. 3. Reg.6. Per circuitum templi & oraculi. & in codẽ. Oraculum aũt in medio domus in interiori parte fecerat. Et in eodem.8. Et intulerunt ſacerdotes arcam federis domini in locum ſuum in oraculum templi. Beatus hieronymus ſup epiſtolam ad Epheſios ſic ait. Interiora corporis noſtri in nouum vocabulum tranſeant: dicanturqꝫ debir: quod nos oraculum ſiue reſponſum poſſumus appellare. & vt contẽtioſius verbum exprimamus ex verbo locutorium dicere poſſumus. Item דָּבַר Daber.i. interfecit ſiue ſubiecit. 2. Paralip.22. Surrexit & interfecit oẽm ſtirpem regiam dom⁹ Ioram. Ps.46. Subiecit populos nobis. Sed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veri. tranſtulit in hoc loco. Congregauit populos ſubtus nos. & inde דֶּבֶר Deber ſiue דָּבֶר Daber.i. mors peſtis ſiue peſtilẽtia. vt Exo.5. Ne forte occurrat nobis peſtis aut gladius. Et in eodem.9. Peſtis valde grauis. & in eodem. Et percutiam te & populũ tuum in peſte. Ps.90. A negocio perambulãte in tenebris. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatem trãſtulit. A peſte in tenebris ambulãte. Oſee.13. Ero mors tua o mors. Et inde מִדְבָּר Mydbar.i. deſertum. Solitudo: eo quod eſt locus contrarius vite humane. Geñ.21. Habitauit in deſerto Pharã. Exo.4. Vt ſeruiat mihi in deſerto. Et in codẽ.14. Cõcluſit eos deſertũ. & in codẽ.19. In die hac venerunt in ſolitudinem Sin. Deut.1. In ſolitudine campeſtri. Ps.54. Et manſi in ſolitudine. Ps.101. Similis factus ſum pelicano ſolitudĩs. Inde דְּבוֹרָה Debora.i. apis. Eſa.7. Et api que eſt in terra aſſur. Et in plurali. דְּבוֹרִים Deborim ideſt apes. Deut.1. Sicut ſolent apes perſequi. Iudi.14. Et ecce examen apũ in ore leonis erat. Ps.117. Circundederũt me ſicut apes. Item דֹּבֶר Dabar.i. caula.ſ. ouium. Mich.2. Quaſi pecus in medio caularum. Vbi ponitur הַדָּבְרוֹ Hadabro cum he in principio & cum vau in fine. Et dicũt hebrei ꝙ ſignificat cõſuetudinem ſiue ductum, eo quod in lingua chaldaica. דְּבַר Dabar ſignificat ducere vel minare. Inde דֹּבְרוֹת Dobroth id eſt ducte: in gñe feminino. Pro quo btũs Hieronymus tranſtulit rates. 3. Reg.5. Et ego componam eas in ratibus.

דְּבַשׁ Debas. Mel. Geñ.43. Modicũ reſine & mellis. Exo.13. Vt daret tibi terrã fluentẽ lacte & melle. Iudi.14. Quid dulcius melle. 1. Reg.14. Omnis quippe terre vulg⁹ venit in ſaltum in quo erat mel. 2. Paralip.39. Mellis quoqꝫ & omnium que gignit humus decimas obtulerũt. Et dicũt hebrei ꝙ etiam accipitur ꝓ melle dactylorum: qui in terra illa ſunt valde mellifl ui. Item דַּבֶּשֶׁת Dabeſeth. Gibbus.ſ. camellorum. Eſa.30. Et ſuper gibbum camellorum theſauros ſuos.

דָּג Dag. Piſcis. De quo vide in dictione ſequenti.

דָּגָה Daga. creſcere. multiplicari. piſcari. Geñ.48. Et creſcant in multitudinem ſuper terrã. Hiere.16. Ecce ego mittã piſcatores multos dicit dñs & piſcabuntur eos. Inde דָּגָה Daga.i. piſcis. Exo.7. Piſces quoqꝫ q ſunt in fluuio morientur. & in eodem. Et piſces qui erant in flumine mortui ſunt. Nu.11. Recordamur piſciũ quos comedebamus in egypto. Et quando poſt ſe regit genitiuum mutat he vltimum in Tau. Geñ.1. Et preſit piſcibus maris. & in eodem. Et dominamini piſcib⁹ maris. Ezech.29. Et agglutinabo piſces fluminum tuorum. Et in predictis locis in hebreo ponitur ſingulare pro plurali. dicitur etiam דָּג Dag. ſine he in fine. vt Ione.2. Et preparauit dñs piſcem grandẽ. Scribitur etiã דָּאג Dag. cum aleph in medio dictionis. Nee.13. Afferentes piſces & omĩa venalia. Et in plurali דָּגִים Dagim.i. piſces. Eccl's.9. Sed ſicut piſces capiuntur hamo. Et qñ poſt ſe regit genitiuũ amittit mem & dicitur דְּגֵי Dege. Geñ.9. Oẽs piſces maris manui veſtre traditi ſunt. Ps.8. Volucres celi & piſces maris. & inde דַּיָּג Dayag ſiue דַּוָּג Dauag per appoſitionẽ Iod vel Vau in medio dictionis.i. piſcator. Eſa.19. Et merebunt piſcatores. Ezech.47. Et ſtabunt ſuper illa piſcatores.

דֶּגֶל Degel. Vexillum. aut ſignum exercitus: ſiue quodlibet inſigne. Nu.2. Singuli per turmas ſigna atqꝫ vexilla & domos cognationum ſuarum caſtrametabuntur. Et in eo. In caſtris filiorum ruben ad meridianam plagam erit princeps eliſur filius ſedeur. pro quo hebrei legunt. Vexillum vel ſignum caſtrorum ruben ad meridianam plagam per turmas ſuas & princeps filiorum ruben eliſur filius ſedeur. Et inde דָּגוּל Dagul ideſt inſigne vel ſignatum. Pro quo Beatus Hieronymus tranſtulit electum. Canti.5. Dilectus meus candidus & rubicundus: electus ex millibus. Et inde verbum. נִדְגֹּל Nidgol. Pro quo in noſtra tranſlatione habetur magnificabimur. Ps.19. Et in nomine dei noſtri magnificabimur. Sed beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit: & in nomine dei noſtri ducemus choros. Poteſt etiam legi ſic. Et in nomĩe dei noſtri ducemus vexilla vel ſigna: aut ſignati vel inſignes erimus. Et inde נִדְגָּלוֹת Nidgaloth. pro quo beatus hieronymus trãſtulit caſtrorũ acies ordinate.ſ. ꝑ ſigna atqꝫ vexilla. Canti.6. Terribilis vt caſtrorum acies ordinata.

דָּגָן Dagan. Frumentum. Geñ.27. frumento & vino ſtabiliui eum. Deut.11. Vt colligatis frumẽtum & vinum & oleũ. 2. Paralip.32. Apothecas quoqꝫ frumẽti vini & olei.

דָּגַר Dagar. fouere. incumbare ſicut aues ſolent ſuper oua incubare. Eſa.34. Et circumfodit & fouit in vmbra eius. Hiere.17. Perdix fouit que non peperit.

דָּדָה Dada. tacere. recogitare. Ps.41. Quoniam tranſibo in locum tabernaculi admirabilis vſqꝫ ad domũ dei. Pro quo btũs hieronymus in pſalterio iuxta he ve. tranſtulit. Quia veniam ad vmbraculum tacebo vſqꝫ ad domum dei. Eſa.38. Recogitabo tibi omnes annos meos. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat ambulare paulatim ſiue moueri. Sicut infra dictio נָדַד Nadad. que ſignificat mouere aut migrare. vt Eſa.10. Migrauit medemena. Et in eodem. Et nõ fuit qui moueret pennam. Et ſic exponũt illud pſalmi.41. ſcilicet mouebor ſiue ambulabo cum eis vſqꝫ ad domum dei. Et illud Eſa.38. Exponunt ſic ſcilicet cõmouebo oẽs annos meos. ideſt reuoluam eos in cogitatiõe mea in amaritudine anime mee.

דְּהַב Dahab. In lingua chaldaica ſignificat aurum vt Dañ.2. Caput ex auro optimo. Et in eodem. Es argentũ & aurum. Et inde מַדְהֵבָה Madheba per additionem mem in principio. ideſt aurum tributarium. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit tributum. Eſa.14. Quomodo ceſſauit exactor: quieuit tributum.

דָּהַם Daham. ſtupefacere. conturbare. Et inde participiũ paſſiuum נִדְהָם Nidham. Hiere.14. Quare futurus es ſicut vir vagus. pro quo he.le. ſicut vir ſtupefactus ſiue conturbatus. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

דָּהַר Dahar. fremere. Naum.3. Vox impetus rote & equi frementis. Et inde דַּהֲרוֹת Daharoth. ideſt fremitus. vel impetus. Iudi.5. Fugientibus impetu & per preceps ruentibus fortiſſimis hoſtium. Pro quo hebrei legunt. Ab impetu ſiue a fremitu fortium eius. Item תִּדְהָר Thidhar. ꝑ additionẽ tau in principio: ſignificat quoddam genus arboris. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit vlmum. Eſa.41. Ponam in deſerto abietem & vlmum & buxum ſimul. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat quandam ſpeciẽ cedri.

דּוֹב Dob. vrſus. 1. Reg.17. Et veniebat leo vel vrſus & tollebat arietem. Prouer.28. Leo rugiens & vrſus eſuriens. Et aliquãdo ſcribitur ſine vau in medio. vt. 1. Reg.17. Leonem & vrſum interfeci ego ſeruus tuus. Eſa.11. Vitulus & vrſus paſcentur. Threñ.3. Vrſus inſidians factus eſt mihi. Et in plurali דֻּבִּים Dubim.i. vrſi. 4. Reg.2. Et egreſſi ſunt duo vrſi de ſaltu.

דַּוָּג Dauag. piſcator. De quo vide ſupra in dictione דָּגָה Daga. Et inde דּוּגָה Duga.i. inſtrumẽtum piſcatoriũ ſecundum hebreos quo piſces coquũtur. Amos.4. Et reliquas veſtras in ollis piſcatoriis. Et aquila in lebetibus piſciculorum tranſtulit. vt ait beatus hieronym⁹ in ſuis explanationibus ſuper predicto loco.

דּוֹד Dod. Dilectus. patruus. aut patruelis. vber. mãma. ſeu mamilla. caldariũ. cophinus. calathus. Canti.1. Faſciculus myrrhe dilectus meus mihi. Et in codẽ.2. Dilectus me⁹ mihi & ego illi. & in codẽ.5. ~~Qualis eſt~~ dilectus tuus ex dilecto. Et in codẽ.8. Innixa ſuper dilectum ſuũ. Itẽ ponitur pro patruo. Hiere.32. Et venit ad me ananehel filius ſellũ patrui mei. Et aliquãdo ſcribitur ſine vau in medio. Leui.10. Vocatis autẽ moyſes miſahele & eliſſaphan filiis oziel patrui aaron. Et in codẽ.25. Qui noluerit ex fratribus ſuis redimet eum aut patruus. Ponitur etiã pro patrueli. Eſa.4. Canticum patruelis mei vince ſue. Hiere.32. Ecce ananehel filius ſellũ patruelis tuus veniet ad te. Et in eodem. In oculis ananehel patruelis mei. Ponitur etiã pro vbere. vel mãma. Prouer.7. Veni inebriemur vberibus. Scribitur etiam pro vberibus vel pro mãmis ſine vau in medio dictionis. vt Cãti.1. Quia meliora ſunt vbera tua vino. & in eodem. Memores vberũ tuorum ſuper vinũ. et in codẽ.4. Quã pulchre ſunt mãme tue ſoror mea ſponſa. et in codẽ. Pulchriora ſunt vbera tua vino. Et in codẽ.7. Ibi dabo tibi vbera mea. hebrei tamẽ in predictis locis ꝓ vberib⁹ vel mamis legunt dilectiones ſiue amores: quia eiſdẽ litteris vtrũqꝫ ſcribitur. vt Ezech.16. Et tẽpus tuũ tempus amantium. vbi pro eo quod in littera noſtra eſt amantiũ: in hebreo eſt דֹּדִים Dodim ſine vau: ſicut in locis ſupradictis. vide etiã de hoc ſupra in dictione דָּד Dad. Item דּוּד Dud.i. caldarium. 1. Reg.2. Et mittebat eam in lebetem vel in caldariũ. Ponitur etiã pro cophino. Ps.80. Manus eius in cophino ſeruierunt. Item ponitur pro calatho. Hiere.24. Calathus vnus ficus bonas habebat nimis. & in codẽ. Et calathus vnus ficus habebat malas nimis. Et in plurali דּוּדִים Dudim. 4. Reg.10. Et poſuerũt capita eorũ in cophinis. Et aliquando ſcribitur cum littera aleph in fine: de quo vide in dictione ſequenti.

דּוּדָאִים Dudaim. mandragore. Geñ.30. Reperit mãdragoras quas matri lie dedit. et. Canti.7. Mandragore dederunt odorem ſuũ. et ſolum inuenitur in numero plurali. et qñ poſt ſe regit genitiuũ amittit mẽ: & dicitur דּוּדָאֵי Dudae. vt Geñ.30. Da mihi partem de mandragoris filii tui. Ponitur etiã pro cophinis vel calathis. vt Hiere.24. Et ecce duo calathi pleni ficis.

דָּוָה Daua. merens. dolẽs. mẽſtruata. Threñ.1. Tota die merore confectam. Et in codẽ.5. Propterea meſtum factũ eſt in dolore cor noſtrũ. Et aliquãdo ſcribitur cum Iod in fine loco he. Et dicitur דַּוַּי Dauai.i. dolor. Infirmitas. meror. aut merens Ps.40. Dñs opem ferat illi ſuper lectũ doloris eius. Thren.1. Et cor meum merens. Ponitur etiã דְּוֵי Deue pro anguſtia. Iob.6. Nunc pre anguſtia cibi mei ſunt Et aliquãdo ſcribitur cũ mem in principio. Et dicitur מַדְוֵי Madue. Deut.7. Auferet dñs a te omnẽ languorem & infirmitates egypti peſſimas. Ponitur etiã מַדְוֵי Madue pro veſtimẽtis. vt. 2. Reg.10. Et precidit veſtes eorum medias. de quo vide infra in dictione מַד mad. Item דָּוָה Daua.i. menſtruũ ſiue menſtruata. Leui.12. Iuxta dies ſeparationis mẽſtrui. Et in codẽ.15. Et que menſtruis tẽporibus ſeparatur. Eſa.30. Et diſperges ea ſicut immũditiam menſtruate.

דּוּחַ Doach. ĩpellere. expellere. euertere. eiicere. lauare. Ps.34. Et angelus dñi coarctãs eos. Pro q' beat⁹ hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit. Et angelus dñi impellat. Ps.35. Expulſi ſũt nec potuerũt ſtare. Hiere.27. Vt eiiciã vos & pereatis.. Et aliquãdo ſcribitur ſine vau in medio. de quo vide infra in dictione דָּחָה Dacha. Itẽ ſignificat lauare.ſ. quãdo eſt verbũ tertie coniugationis: et tunc mutatur littera vau in iod. vt Eſa.4. Et ſanguinẽ ieruſalem lauerit de medio eius. 2. Paral.4. Vt lauarent in eis omnia que in holocauſtis oblaturi erant. Pro quo hebrei legunt Ad lauandũ in eis: omnia que in holocauſtũ oblaturi erant lauabant in eis. Ezech.40. Ibi lauabãt holocauſtũ.

דּוּךְ Doch. terere. Et inde מְדוֹכָה Medocha.i. Mortariũ: eo quod in eo teritur. vt Nu.11. Frangebat mola ſiue terebat in mortario. Et inde דַּךְ Dach.i. pauper. egenus. humilis. contritus. Ps.9. Et factus eſt dominus refugiũ pauperi Ps.73. Ne auertatur humilis factus confuſus. Vide etiam de hoc ĩfra in dictione דַּךְ Dach. & in dictione דָּכָה Dacha.

דּוּם Dom. Tacere. ſilere. quieſcere. expectare. vt Ps.61. Veruntamẽ deo ſubiecta eſto anima mea. Pro quo beat⁹

Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Verūtamē
deo tace anima mea. Amos.5.Ideo prudens in tempore il-
Tacere. lo tacebit. Et aliquando ſcribitur ſine vau.vt Leuit.10.Q̃d
Silere. audiēs tacuit aarō. Hiere.47.Et refrigerare & ſile. Threñ.
2.Nec taceat pupilla oculi tui.& in eodem.3.Sedebit ſolita-
rius & tacebit.ſignificat ēt quieſcere.ſiue expectare.Ioſ.10.
Sol cōtra gabaon ne mouearis.pro quo hebrei legunt.Sol
Quieſce. contra gabaon quieſce vel expecta.i.ſta ne mouearis. Et in
eodem. Et ſtetit ſol & luna.i. quieuit.1. Reg.14. Manete
Expectate. donec veniamus ad vos.i.quieſcite vel expectate. Vide ēt
infra in dictione דָּמַם Damam.& in dictiōe דָּמָה Dama. In
דּוּמָה de דּוּמָה Duma.i.ſilentium. Pro quo in noſtra tranſlatione
Infernus. ponitur infernus.Ps.93.Paulominus habitaſſet in infer-
דּוּמִיָּה no anima mea. Et inde דּוּמִיָּה Dumia.i.ſilētium.Ps.61. Nō
ne deo ſubiecta erit anima mea. Pro quo beatus Hierony-
mus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Attamen ad deum
Silentium. ſilebit anima mea. Ps.64. Te decet hymnus deꝰ in ſyon.
Pro quo beatus Hieronymus trāſtulit. Tibi ſilentium laus
deus in ſyon.

דִּין דּוּן Dun.iudicare.iudicium eſſe.iudicio contēdere.certare.
litigare.Geñ.6.Non permanebit ſpūs meus in homine
Certare. in eternum.Pro quo hebrei legunt.Non certabit ſiue non
litigabit ſpiritus meus in homine in eternum. Alii vero le-
Iudicare. gunt ſic. Non iudicabit ſpūs meus in hoīe in eternum. Vñ
beatus Hieronymus in libro de hebraicis queſtionibus ſup
predicto loco ſic ait. In hebreo ſcriptum eſt: Non iudicabit
ſpiritus meus homines iſtos in ſempiternum:qm̄ caro ſūt.
hoc eſt: quia fragilis eſt in homine conditio nō eos ad eter
nos ſeruabo cruciatus: ſed hic illis reſtituam quod meren-
tur. Ergo non ſeueritatem vt in noſtris codicibus legitur:
ſed clementiam d[illegible]onat: dum peccator hic pro ſuo ſcelere
viſitatur.hec Hieronymus. Alii vero dicunt ꝙ poteſt deri-
uari a dictione נָדָן Meden que ſignificat vaginā: quaſi eſſet
ſpiritus in homine ſicut gladius in vagina.& legūt ſic. Nō
vaginabitur ſpiritus meꝰ in homine.i.non manebit vel p-
manebit. Concordat cum hoc burgenſis in additionibus
Eſſe iudicium. ſuper hoc loco.Iob.19.Et ſcitote eſſe iudicium.& aliquādo
ſcribitur ſine vau in medio.Geñ.15. Veruntamen gentem
Iudicare. cui ſeruituri ſunt ego iudicabo. Et in eodem.30. Iudicauit
mihi dominus.Hiere.5.Cauſam vidue non iudicauerunt
Et in eodem.22.Iudicauit cauſam pauperis & egeni in bo
num ſuum.Et aliquando ſcribitur cum Iod in medio loco
vau.Geñ.49.Dan iudicabit populum ſuum, Deut.32. Iu-
dicabit dominus populum ſuum. Iob.35. Iudicare coram
illo.Ps.71.Iudicabit populum tuum in iuſtitia.Ps.109.Iu
Iudicio cōtendere. dicabit in nationibus.Eccl's.6.Et non poſſit contra iuſtio-
rem ſe iudicio contendere.Eſa.3.Stat ad iudicandos popu
los.& aliquando ſcribitur cum nun in principio & dicitur
נָדוֹן נָדוֹן Madon: & ſignificat certare vel litigare. vt.2.Reg.19.
Certare. Omniſq; populus certabat in cunctis tribubus iſrael. Inde
דִּין דִּין Din.i.iudicium ſiue cauſa.ſ.que agitur in iudicio. Iudi.
Iudicium Cauſa. 5.Et ſedetis ſupra in iudicio. Iob.36. Cauſa tua quaſi im-
pii iudicata eſt: cauſam iudiciumq; recipies. Hiere.5. Cau-
ſam vidue non iudicauerunt.& in eodē.22.Iudicauit cau-
דַּיָּן ſam pauperis & inde דַּיָּן Daiam.i.iudex.Ps.67.Patris or
Iudex. phanorum & iudicis viduarum.& inde מָדוֹן Madon.i.con-
מָדוֹן tentio. Lis. Rixa. Iurgium. Diſcordia.vt Prouer.15.Vir ira
Rixa. cundus prouocat rixam. Et in eodem.16.Homo peruer-
Litis. ſus ſuſcitat litem. Et in eodem.17.Qui dimittit aquam ca-
Iurgium. put eſt iurgiorum. Quod in hebreo legitur in numero ſin
gulari ſcilicet caput eſt iurgii. Et in eodem.22.Eiice deriſo
מָדוֹן rem & exibit cum eo iurgium.2.Reg.21. Quartum bellū
Excelſus. fuit in geth: in quo vir fuit excelſus.& ponitur ibi מָדוֹן Ma
don pro excelſo.Pro quo aliqui hebrei legūt.litigioſus vel
rixoſus.i.bellicoſus. Poteſt etiam deriuari a dictione מִדָּה
Midda que ſignificat mēſuram.vt ſit ſenſus. In quo vir fuit Menſura.
menſure ſiue menſuratus.i.excelſus. Et in plurali ſcribitur
ſine vau & dicitur מְדָנִים Medanim.vt prouer.6.Qui ſemi מְדָנִים
nat inter fratres diſcordias.& in eodem.10. Odium ſuſci- Diſcordie.
tat rixas.& aliquando ſcribitur cum Iod loco vau & dicitur Rixe.
מִדְיָנִים Midianim. vt prouer.18.Contradictiones cōpri- מִדְיָנִים
mit ſors. Et in eodem.21.Melius eſt ſedere in angulo do- cōtradictiones.
matis q̃ cum muliere litigioſa. pro quo hebrei legūt quā Lites.
cum muliere litigiorum vel litium. Et in eodem. Quam cū
muliere rixoſa. Pro quo hebrei legunt. Quam cum mulie-
re rixarum vel litium. Et in eodem.27. Tecta perſtillātia
in die frigoris & litigioſa mulier comparantur. Ponitur ēt
pro iudiciis.vt prouer.18.Et iudicia quaſi vectes vrbium. Iudicia.
Sed etiam in hoc loco hebrei legūt. Et iurgiā ſiue lites. Itē
מְדִינָה Medina.i.prouincia. de quo vide infra in dictione מְדִינָה
מָדָן Medin. Prouincia.

דּוּץ Dus.Precedere.vt Iob.41.Et faciē eius preceſſit ege- דּוּץ
ſtas.& ſolum inuenitur in predicto loco.& dicunt he- Precedere.
brei ꝙ ſignificat letari ſiue gaudere: quia in lingua chal-
daica ſignificat gaudium vel letitiam.& legunt ſic. Et corā
eo letabitur meror: ſiue ante ipſum gaudebit dolor. Tamē Letari.
ſi littera daleth mutetur in littera res: que eſt quaſi eiuſdem
figure: tunc ſignificat precurrere ſiue precedere. Sicut eſt
in littera noſtra.

דּוּק Doc. Nihil.vt Eſa.40.Qui extēdit velut nihili celos. דּוּק
De quo vide infra in dictione דָּקַק Dacac. Nihil.

דּוּר Dur. Habitare.durare.vt.Ps.83.Magis q̃ habitare in דּוּר
tabernaculis peccatorum.& in lingua chaldaica aliqñ Habitare.
ſcribitur cum aleph in medio loco vau.vt Dañ.2. Et om̄ia
in quibus habitant filii hominū.& inde מְדוֹר Mador.i.ha- מְדוֹר
bitatio. Dañ.2. Quorum non eſt cum hominibus conuerſa
tio.ideſt habitatio.& in eodem.4. Et cum beſtiis feris erit Habitatio.
habitatio tua.& inde דּוֹר Dor.i.generatio. Etas.i.tempꝰ ha דּוֹר
bitationis vel durationis hominis.vt Geñ.15. Generatiōe Generatio
aūt quarta reuertentur huc. Deut.23. Tertia aūt generatiōe
intrabunt in eccleſiam domini.& in eodem.32.Generatio
enī peruerſa eſt.Ps.13.Qm̄ dominus in generatione iuſta
eſt.Eccl's.1.Generatio preteriit & generatio aduenit. Eſa.
38.Generatio mea ablata eſt.& in eodem.53.Generationē דּוֹרִים
eius quis enarrabit.& in plurali דּוֹרִים Dorim. Secundum
formam maſculinorum ſiue דֹּרוֹת Doroth ſecūdum formā דֹּרוֹת
femininorum.vt Ps.71.Et ante lunam in generatiōe & ge
nerationem. Pro quo hebrei legunt. Et ante lunam in ge-
neratione generationum. Eſa.41.Vocans generatiōes ab Generatiōes
exordio. Item דּוּר Dur.i.ſtrues.ſ.lignorum.vt Ezech.24. דּוּר
Compone quoq; ſtruem oſſium ſub ea.& inde מְדוּרָה Me- Strues.
dura.i.pyra.focus.vt in eodem. Ve ciuitati ſanguinum: cu- מְדוּרָה
ius ego grandem faciam pyram. Eſa.30.Nutrimenta eius Pyra.
ignis & ligna multa.pro quo hebrei legunt. focus ſiue Py-
ra eius ignis & lingua multa.

דּוּשׁ Dus.triturare.terere.cōterere Iob.39. Aut beſtia agri דּוּשׁ
conterat. Eſa.25.Et triturabitur moab ſub eo ſicut te Conterere
runtur palee in plauſtro. Et in eodem.28.Non enim in fer Triturare.
ris triturabitur gith. Et in eodem. Verum nō in perpetuū Terere.
triturans triturabit illum. Et in eodem.41. Triturabis mō
tes & cōminues.& oſee.10. Ephraim vitula docta diligere
trituram. Pro quo hebrei legunt. Ephraim vitula docta di
ligens triturare. Amos.2.Eo quod triturauerunt plauſtris
ferreis galaad. Mich.4. Surge tritura filia ſion. Et aliqñ
ſcribitur ſine vau.vt Iudi.8.Cōteram carnes veſtras cum
ſpinis tribuliſq; deſerti. Et aliquando ſcribitur cum littera

Iod in medio loco vau.vt Deut.25. Non ligabis os bouis
דַּיִשׁ triturantis.& inde דַּיִשׁ Dais.i.tritura. vt Leuit.26. Et ap-
prehendet meſſium tritura vindemiam.& aliquando ſcri-
Tritura bitur cum mem in principio.vt Eſa.21.Tritura mea & filia
דִּישׁוֹן aree mee. Item דִּישׁוֹן Diſon.nomen eſt cuiuſdam animalis.
Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. Pygargum. Deut.
Pygargꝰ 14.Bubalum.tragelaphum.pygargum.

דָּחָה דָּחָה Dacha. Impellere.expellere.eiicere.euertere. ſupplā
tare.decipere.preuaricari facere.Ps.117.Qui cogita
Supplātare uerunt ſupplantare greſſus meos. Prouer.14. In malitia
Expellere. ſua expelletur impius. Hiere.23. Impellētur & corruēt in
Impellere ea.& in eodem.29.De cunctis locis ad que expuli vos. Et
in eodem. Cunctis gentibus ad quas ego eieci eos. Et aliqñ
Eiicere ſcribitur cum vau in medio.de quo vide ſupra in dictione
דּוֹחַ Doach. Item ſignificat abſtrahere vel auertere. ſiue fa-
Abſtrahere cere alios preuaricari.vt Deut.13. Quia voluit te abſtrahe-
Auertere re a domino deo tuo.& in eodem. Et auerterunt habitato-
res vrbis ſue atq; dixerunt.& ponitur ibi verbum tertie cō
iugationis quod ſcribitur cum he in principio & Iod in ſe-
Preuaricari facere cunda ſyllaba; 2.Paralip.21. Et preuaricari fecit iudam.i.
auertit a cultura dei.vide etiam de hoc infra in dictiōe נָדַח
דְּחִי Nadach.& inde דְּחִי Dechi.i.lapſus. Ps.55.Et pedes meos
Lapſus a lapſu.& ſimiliter.Ps.104. Vbi eadem verba habentur.&
דְּחוּיָה inde דְּחוּיָה Dechuia.i.delapſa.ſiue depulſa.Ps.61. Tāq; pa-
Depulſa. rieti inclinato & macerie depulſe.& inde נִדָּחִים Nidachim
נִדָּחִים .i.eiecti ſiue profugi.vt Ps.146.Diſpſiones iſrael cōgrega
Eiecti. bit.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebrai-
cam veritatem tranſtulit, eiectos iſrael congregabit. Eſa.11
Profugi Et congregabit profugos iſrael.& in eodē.16.Habitabunt
in te profugi mei moab.& etiam de hoc vide infra in dictio
מִדְחֶה ne נָדַח Nadach.& inde מִדְחֶה Midche per additionē mem
in principio.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit ruinā
Ruina. vt prouer.26.Os lubricum operabitur ruinam.

דְּחַל דְּחַל Dachal. in lingua chaldaica ſignificat terrere ſiue ti-
Terrere. mere. Dañ.4. Somnium vidi & perterruit me. Et in-
דְּחִיל de דְּחִיל Dechil.i.terribilis. Dañ.2. Intuitꝰ eiꝰ erat terribilis
Terribilis

דַּחֲוָן דַּחֲוָן Dachauan cibus ſiue cena. Dañ.6. Cibiq; non ſunt al
Cibus lati coram eo.hebrei tamen dicunt quod ſignificat in
ſtrumentum muſicum: ſeu tibiam.

דֹּחַן דֹּחַן Dochan.milium.vt Ezech.4. Et tu ſume tibi frumen-
Milium. tum & hordeum & fabam & lentem & milium. & ſolū
inuenitur in predicto loco.

דָּחַף דָּחַף Dachaph.feſtinare.perterritum accelerare.vt.2.Para
lip.26.Sed & ipſe perterritus accelerauit egredi. He-
Perterritꝰ accelerare. Feſtinare. ſter.3. Feſtinabant curſores qui miſſi erant.& in eodem.6.
Et aman feſtinauit ire in domum ſuam.

דָּחַק דָּחַק Dachac. Coarctare. Anguſtiare. Opprimere. Ioel.2.
Coarctare Vnuſquiſq; fratrem ſuum non coarctabit. & Iudi.2.
Vaſtare Et liberabat eos de cede vaſtantium.pro quo hebrei legūt.
Tribulare A facie tribulantium & anguſtiantium vel coarctantiū eos
Anguſtiare

דַּי דַּי Ddai. ſiue דֵּי De. Sufficientia.abundantia.ſatis.vt Exo.
דֵּי 26.Plus offert populus q̃ neceſſarium eſt. Pro quo he-
Sufficiētia brei legunt. Plus offert populus q̃ ſufficientia vel abundā-
Abūdātia. tia eſt operis.i.plus q̃ ſufficit operi.& in eodem. Eo quod
oblata ſufficerent & abundarent. Leuit.5. Sin aūt non po-
tuerit offerre pecus.pro quo hebrei legunt. Si non inuene-
rit manus eius ſufficientiam pecudis.i.ſi non potuerit ha-
bere precium ſufficiens pro emptione pecudis.& in eodē.
25.Et ipſe precium ad redimēdum potuerit inuenire. pro
quo hebrei legunt. Et inuenerit quantum ſufficit pro redē
ptione ſua.& in eodem. Quod ſi non inuenerit manus eiꝰ
vt reddat precium.pro quo hebrei legunt. Quod ſi non in
uenerit manus eius ſufficientiam vt reddat ei. Deut.15. Et
dabis mutuum quo eū indigere proſpexeris. Pro quo he-
brei legunt. Mutuans mutuabis ei iuxta ſufficientiam que
ei deficit.2.Paralip.30. Quia ſacerdotes qui poſſent ſuffi-
cere ſanctificati non fuerūt. vbi preponitur lamed & mem
& dicitur לְמַדַּי Lemiddai.i.ad ſufficientiam. Heſter.1. Vñ לְמַדַּי
regis iuſta eſt indignatio. Pro quo hebrei legunt. Et iuxta Sufficiētia.
ſufficientiam vel abundantiam contemptionis vel deſpe-
ctionis: & indignatio.ſ.eſt.ſed beatus Hieronymus in locis
predictis tranſtulit ſenſum. & prouer.25.Mel inueniſti co- Sufficere.
mede quod ſufficit tibi.& in eodē.27. Sufficiat tibi lac ca-
prarum in cibos tuos. Eſa.40.Et libanus non ſufficiet ad
ſuccendendum: & animalia eius non ſufficient ad holocau
ſta.i.non erunt ſatis. Hiere.29.Rapuiſſent quod ſufficeret
ſibi. Nañ.2. Leo cepit ſufficienter catulis ſuis. ſignificat ēt Sufficiēter.
דֵּי Dde. Tranſitus vel tranſmigratio ex vno tēpore in aliud דֵּי
vel ex vno loco in alium. Et tūc cōiter ſcribitur cum littera
mem in principio.& dicitur מִדֵּי Midde. Eſa.66.Et erit mē מִדֵּי
ſis ex menſe & ſabbatum ex ſabbato.i.per ſingulos mēſes
& per ſingula ſabbata.ponitur etiā pro a principio.1. Reg. A pricipio
18.A principio aūt egreſſionis eorum. Ponitur etiam pro Frequēter
frequenter.4.Reg.4. Cūq; frequenter inde tranſiret.i.ſta
tutis temporibus.& aliquando hec dictio דֵּי Dde.eſt ſylla-
bica adiectio que ponitur cauſa ornatus oratiōis.vel ad de-
notandum multitudinem vel magnitudinem rei cui pre-
ponitur.& ſcribitur aliq[illegible]ndo cum beth vl' caph aut mem
in principio & dicitur בְּדֵי Bede.ſiue כְּדֵי Chede.aut מִדֵּי בְּדֵי
Midde.& aliquando omittitur in noſtra tranſlatione.vt.3. כְּדֵי
Reg.14. Cūq; ingrederetur rex in domum domini porta- מִדֵּי
bant ea.vbi huic verbo ingrederetur premittitur מִדֵּי Mid
de. Iob.39. Vbi audierit buccinam dicit vah.pro quo in he
breo habetur בְּדֵי Bede buccine dicit vah.i. in abūdantiam
vel multitudinem buccinarum dicit vah.& Hiere.51.Et la-
bores populorum ad nihilum & gentium in ignem erunt.
Pro quo in hebreo habetur. Et laborabunt populi in דֵּי De
nihilum: & gentes in דֵּי De ignis laborabūt. Itē כְּדֵי Che- כְּדֵי
de.ponitur pro inſtar.vt Iudi.6.Et in inſtar locuſtarū vni- Inſtar
uerſa complebāt: Item מִדֵּי Midde ponitur pro dum ſiue p מִדֵּי
ex quo.vt Hiere.31.Quia ex quo locutus ſum de eo adhuc Ex quo
recordabor eius. Itē דִּי Di. in lingua chaldaica eſt pnomen
relatiuum & eſt omnis generis & vtriuſq; numeri. Hiere. דִּי
10.Dii qui celum & terram non fecerūt. Dañ.4. Nōne hec Qui
eſt bablyon ciuitas magna quam ego edificaui & in eodem Quā
5.Quos volebat interficiebat: & quos volebat percutiebat Quos
quos volebat exaltabat: & quos volebat humiliabat. & ali-
quando ſignificat ꝙ coniunctionem. Dañ.2. Certe noui ꝙ ꝙ
tempus redimitis ſcientes ꝙ receſſerit a me ſermo.& aliqñ
preponitur ei littera caph & dicitur כְּדִי Cede.& tūc in eadē כְּדִי
lingua chaldaica ſignificat quādo. Dañ.5. Quando autem Quādo
eleuatum eſt cor eius. Et aliquando preponitur ei dictio
הָא He: & tunc ambe dictiones ſignificant ſicut vel quēad-
modum.vt Dañ.2.Sicuti ferrum miſceri teſte non poteſt. Sicut.
Eſt etiam דִּי Di.articulus genitiui caſus. Dañ.2. Ab arioch דִּי
principe militie regis.& in eodem. Sit nomen domini be-
nedictum. Et quando preponitur dictio עַד Ad.tunc ambe
dictiones ſignificant donec: ſiue quoaduſq;. Dañ.2. Donec Donec.
tempus tranſeat.& in eodem.4. Donec ſcias ꝙ dominatur
excelſus.

דַּיָּג Daiag.piſcator. De q̃ vide ſupra in dictione דּוּג Dog. דַּיָּג

דַּיָּה Daia.miluus. Deut.14. Vulturem ac miluum iuxta ge דַּיָּה
nus ſuum.& in plurali דַּיּוֹת Daioth.vt Eſa.34. illic cō Miluus.
gregati ſunt milui alter ad alterum.& habet terminationē דַּיּוֹת
femininam in hebreo tam in ſingulari q̃ in plurali. Et eſt Milui.
promiſcui generis.

דיו Atramētū
דְּיוֹ Deio. Atramentum. Hier. 36. Et ego ſcribebā in volumine atramento.

דין Hic.
דִּין Den in lingua chaldaica eſt pronomen demonſtratiuū ideſt hic ſiue iſte: & in genere feminino vel neutro ſcribitur cum aleph vel he in fine: vt infra dicetur in dictione דְּנָא Dena.

דָּיֵק Munitio.
דָּיֵק Daiec. propugnaculum ſiue munitio. vt. 4. Reg. 25. Et extruxerunt in circuitu eius munitiões. Ezech. 4. Et edificabis munitionem & comportabis aggerem.

דָּךְ Illa illis
דָּךְ Dach. in lingua chaldaica eſt pronomen demōſtratiuū tertie perſone: & eſt omnis generis. Eſdre. 4. Quia ſi ciuitas illa edificata fuerit. & in eodem. qm̄ vrbs illa vrbs rebellis. & in eodem. 6. Sinite templum illud fieri.

דָּכָא consumere Conterere Atterere cōminuere cōfringere Humiliare
דָּכָא Dacha. conſumere. conterere. confringere. humiliare. vt Iob. 4. Conſumentur velut a tinea. & in eodē. 5. Et conterētur in porta: & non erit qui eruat. Et in eodē. 6. Et qui cepit ipſe me conterat. Et in eodem. 19. Et atteritis me ſermonibus: Et in eodem. 22. Et lacertos pupillorū cōminuiſti. pro quo hebrei legunt. Et brachia pupillorum conterebantur vel cōſtringebantur. Et in eodem. 34. Et introducet noctem & conterentur. Ps. 71. Et humiliabit calūniatorem. Ps. 142. Humiliauit in terra vitam meam. Eſa. 53. Attritus eſt propter ſcelera noſtra. Et in eodem. Et dn̄s voluit conterere eum in infirmitate. Threñ. 3. vt contereret ſub pedibus eius omnes vinctos terre. Ponitur etiā pro mundare. vt Hiere. 44. Non ſunt mundati vſqꝫ ad diem hanc. & inde דַּכָּא Dacha. i. contritio ſiue contritus vel attritus aut humilitas vel humilis. Deut. 23. Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis teſticulis. Ps. 89. Ne auertas hominem in humilitatem. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit conuertēs homines vſqꝫ ad cōtritionem. Eſa. 57. In excelſo & in ſancto habitans & cum contrito & humili ſpiritu. & in plurali דַּכְּאֵי Dachee. i. cōtriti vel humiles. Ps. 33. Et humiles ſpiritu ſaluabit. & ſcribitur aliquādo cum vau in fine. ut Prouer. 26. Lingua fallax odit veritatē. Pro quo hebrei legūt. Lingua fallax ſiue lingua mendacii odit humilitatem: ſiue conterentem ſe. i. corripientem ſe. Scribitur etiam cum he in fine vt in dictione ſequenti.

Mundare. דַּכָּא Attritus Contritio. Humilis. i. דַּכְּאֵי Humiles

דָּכָה Humiliare cōfringere Conterere
דָּכָה Dacha. conterere. humiliare. ſicut dictio ſupradicta. Ps. 9. In laqueo ſuo humiliabit eum. Ps. 43. Qm̄ humiliaſti nos in loco afflictionis. Ps. 50. Et exultabūt oſſa humiliata. pro quo beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Vt exultent oſſa que confregiſti. & in eodem. Cor contritum & humiliatum deꝰ nō deſpicies. Ps. 88. Tu humiliaſti ſicut vulneratum ſuperbū & inde דַּךְ Dach. i. pauper egenus. De quo vide ſupra in dictione דּוּךְ Doch. & inde דּוֹכִי Dochi. i. fluctus. eo quod conterunt vel confringunt ſe inuicem. Ps. 92. Eleuauerunt flumina fluctus ſuos.

דַּךְ דּוֹכִי Fluctus

דֵּכֵן Illa. Ille.
דֵּכֵן Dicen. In lingua chaldaica eſt pronomen demonſtratiuum. i. illa ſiue ille. Dañ. 2. Statua illa magna. & in eodem. 7. Et de cornu illo quod habebat oculos.

דּוּכִיפַת Vpupa
דּוּכִיפַת Duchiphath: nomen auis inmūde. Pro quo beatꝰ Hieronymus traduxit Vpupā. vt Leuit. 11. Vpupā quoqꝫ & veſpertilionem.

דְּכַר דּוּכְרָן Memoria.
דְּכַר Dechar. in lingua chaldaica ſignificat recordari ſiue mēorari. & inde דּוּכְרָן Duchran. ſiue דּוּכְרָנָא Duchrana. i. memoria ſiue commemoratio aut memoriale. Eſdre. 6. Taliſqꝫ ſcriptus erat in ea cōmentarius. Pro quo hebrei legunt. Et ſic erat ſcriptum in ea memoria ſiue memoriale & in plurali דּוּכְרָנַיָּא Duchranaia. & pōitur pro hiſtoriis vl̄ cōmentariis que ſunt memorie priſcorū tēporū. Eſdre. 4. vt recenſeas in libris hiſtoriarum. Et in eodem. Et inuenies ſcriptum in commētariis. Item דְּכַר Dechar. in lingua chaldaica ſignificat maſculū ſiue agnū. Eſdre. 7. Et agnos & hedos in holocauſtum.

דּוּכְרָנַיָּא Hiſtorie cōmētariis דְּכַר Agnus.

דַּל
דַּל Dal. Pauper. egenꝰ. De quo vide infra in dictiōe ſequēti

דָּלַל Attenuare
דָּלַל Dalal. attenuare. pauperē eſſe. Eſa. 29. Attenuabūtur & ſiccabuntur riui fluminum. & aliquando ſcribitur cum ſimplici lamed. vt. 2. Reg. 13. Quare ſic attenuaris macie fili regis. Iob. 28. Quos oblitus eſt pes egētis hominis & inuios. pro quo hebrei legunt. Quos oblitus eſt pes: attenuati ſunt ab homine. i. diminuti & cōmoti ſunt. Ps. 114. Humiliatus ſum & liberauit me. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxtā hebraicam veritatem tranſtulit. Attenuatus ſum & me ſaluauit. Eſa. 17. Attenuabitur gloria iacob. & in eodem. 38. Attenuati ſunt oculi mei ſuſpiciētes in excelſum. Sed dicunt aliqui hebrei ꝙ in predicto loco deriuatur a dictione דָּלָה Dala Que ſignificat eleuare. & legunt eleuati ſunt oculi mei &c. Inde דַּל Dal. i. attenuatus. macilentus. pauper. egenus. vt Leuit. 14. Quod ſi paup eſt & non poteſt manus eius inuenire que dicta ſunt. Ps. 40. Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem. Ps. 140: Et oſtium circunſtantie labiis meis. pro quo hebrei legūt. Serua ſuper pauperem labia mea. & beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trāſtulit. Serua paupertatē labiorum meorum. poteſt etiam deriuari a dictiōe דֶּלֶת Deleth que ſignificat oſtium vt infra dicetur. & in plurali דַּלִּים Dalim. 2. Reg. 3. Domꝰ autē ſaul decreſcens quottidiē. Pro quo hebrei legunt. Domus autem ſaul euntes & attenuati. i. quottidie attenuabātur. i. decreſcebant. Hiere. 39. Et de plebe pauperum qui nihil penitus habebāt dimiſit nabuzardā. & in plurali feminino דַּלּוֹת Daloth. vt Geñ. 41. In tantum deformes & macilente vt nunqꝫ tales in terra egypti viderim. & inde דַּלָּה Dala. i. macies. tenuitas. paupertas: Eſa. 38. Dū adhuc ordirer ſuccidit me. Pro quo hebrei legunt. De macie vel de tenuitate ſuccidit me. i. infirmitate ſuccidit me. Et quando poſt ſe regit genitiuum mutat he in tau. & dicitur. דַּלַּת Dalath. i. paupertas vt. 4. Reg. 25 Et de pauperibꝰ terre reliquit vinitores & agricolas. quod in hebreo legitur collectiue. ſ. de paupertate terre. i. de congregationē pauperū. & in plurali dicitur דַּלּוֹת Daloth. Hiere. 62. De pauperibus autem populi & de reliquo vulgo. & in eodem. De pauperibus vero terre reliquīt nabuzardan. vbi ponitur paupertas pro pauperibus. Ponitur etiā דַּלַּת Dalath. pro ceſarie vel coma. vt Canti. 7. Et come capitis tui ſicut purpura regis. vide ēt infra in dictiōe דָּלָה Dala.

דַּל Pauper Egenus. דַּלִּים Attenuati pauperes דַּלּוֹת Macilente דַּלָּה Macies. דַּלַּת Pauptas. דַּלּוֹת pauperes. דַּלַּת Coma.

דָּלַג Salire. Tranſilire
דָּלַג Dalag. tranſilire. ſaltare. vt Canti. 2. Ecce iſte venit ſaliens in montibus. Eſa. 35. Tūc ſaliet ſicut ceruus claudus. Soph. 1. Et viſitabo ſuper omnem qui arrogāter ingreditur ſuper limen. Pro quo hebrei legunt. Et viſitabo ſup omnem tranſilientem vel ſalientem ſuper limen. In trāſlatione chaldaica ſic habetur. Et viſitabo ſup oēm qui ambulat in ritu philiſtinorū. Nā ſacerdotes philiſtinorū nō calcabāt limē tēpli Dagon: ſed trāſiliebāt illd᷑. vt hētur. 1. Reg. 5.

דָּלָה Haurire. דְּלִי Situla. eleuare ſufferre.
דָּלָה Dala. Haurire. Exhaurire. Sufferre. Eleuare. Exo. 2. Que venerant ad hauriendam aquam. & in eodē. In ſuper & hauſit aquam nobiſcum. Prouer. 20. Sed homo ſapiens exhauriet illud. Inde דְּלִי Dali. ſiue דְּלִי Deli. i. ſitula qua aqua exhauritur. Nu. 24. Fluet aqua de ſitula eius. & Eſa. 40. Ecce gentes quaſi ſtilla ſitule. Item דָּלָה Dala. i. eleuare. ſufferre. Ps. 29. Exaltabo te domine quoniam ſuſcepiſti me. Pro quo hebrei legunt. Exaltabo te domine quoniam eleuaſti me vel ſuſtuliſti me. Prouer. 26. Quomō pulchras fruſtra habet claudus tibias: ſic indecēs eſt in ore ſtultorum. Poteſt etiam legi ſic. Eleuate. i. tollite crura a claudo: quia nihil profūt quāuis ſint pulchra: & ſic exponunt aliqui hebrei. Vnde idem eſt ſenſus cum littera noſtra. Eſa. 38. Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelſum. pro quo hebrei legunt. Eleuati ſunt oculi mei in excelſum ſiue ad excelſum. Poteſt etiā interpretari. Attenuati ſunt: ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide ſupra in dictione דָּלַל Dalal. & inde דָּלִיּוֹת Dalioth. i. rami ſiue propagines. Eo qđ ſunt excelſe vel eleuate. Hiere. 11. Et combuſta ſunt fruteta eius. pro q̄ hebrei legunt. Et cōfracti ſunt rami eiꝰ. Ezech. 17. Reſpicientibus ramis eius ad eam. & in eodem. Et palmites ſuos extendit ad eam. Et in eodem. Sub vmbra frondium eius nidificabunt. pro quo hebrei legunt. In vmbra ramorum eius habitabunt.

Eleuare דָּלִיּוֹת Rami. Palmites

דָּלַח Cōturbare Turbare
דָּלַח Dalach. turbare. conturbare. ſ. aquas pedibus cōculcādo. vt Ezech. 32. Et conturbabas aquas pedibus tuis. Et in eodem. Et non turbabit eas pes hominis vltra: neqꝫ vngula iumentorum turbabit eas.

דָּלַף Stillare. Plorare. דֶּלֶף Stilla ſtillicidiū.
דָּלַף Daleph. ſtillare. vt Iob. 16. Ad deum ſtillat oculꝰ meꝰ. Eccl's. 10. Et in infirmitate manuū perſtillabit domꝰ. Ps. 118. Dormitauit aīa mea pre tedio. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trāſtulit. Diſtillauit anima mea pre ſtultitia. & ſecūdū hebreos ponitur ibi diſtillare ꝓ lacrimare vel plorare: iuxta illud Hiere. 13. In abſcondito plorabit anima mea a facie ſuperbie. & inde דֶּלֶף Deleph. i. ſtilla pluuie ſiue ſtillicidium. Prouer. 27. Tecta perſtillantia in die frigoris. Pro quo hebrei legunt. Stilla ſiue ſtillicidiū continuum vel aſſiduū in die frigoris.

דָּלַק Ardere Incendere Tumere. Eſtuare ſuccendere
דָּלַק Dalac. incendere. ſuccendere. ardere. perſequi. vt. Ps. 7. Sagittas ſuas ardētibus effecit. Ps. 9. Dum ſuperbit impius: incenditur pauper. Prouer. 26. Sic labia tumentia cum peſſimo corde ſociata. Pro quo hebrei legūt. Sic labia ardentia ſiue perſequentia & cor peſſimum. Eſa. 5. Vt vino eſtuetis. pro quo hebrei legunt. Vinū incendit eos. Ezech. 24. Congere oſſa: que igne ſuccendam. Abdie. 1. Et ſuccēdentur in eis & deuorabunt eos. Inde דַּלֶּקֶת Dalecheth. i. incendium ſiue ardor. Deut. 28. Percutiet te dominus egeſtate: febre: frigore: & ardore. Significat etiam perſequi. vt Geñ. 31. Et ob quod peccatum meum ſic exarſiſti poſt me. pro quo hebrei legunt. Et quod eſt peccatum meum: quia perſecutus es poſt me. Poteſt etiā legi ſicut eſt in littera noſtra: quia eſt equiuocum vt ſupra dictum eſt. 1. Reg. 17. Et reuertētes filii iſrael poſtqꝫ perſecuti ſunt philiſteos inuaſerunt caſtra eorum. Threñ. 4. Super montes perſecuti ſunt nos.

דַּלֶּקֶת ardor. Perſequi.

דֶּלֶת oſtium Ianua.
דֶּלֶת Deleth. oſtium. ianua. Geñ. 19. Ac poſt tergū acclaudens oſtiū. Exo. 21. Et applicabitur ad oſtiū. 3. Reg. 6. Et vtrūqꝫ oſtium duplex erat. 4. Reg. 12. Aperuitqꝫ foramen deſuper. pro quo hebrei legunt. Aperuitqꝫ foramē in oſtio eius ſiue in ianua eius. Prouer. 16. Sicut oſtium vertitur in cardine ſuo. Eſa. 57. Et poſt oſtium & retro poſtem poſuiſti memoriale tuum. Et aliquando ſcribitur ſine tau. & dicitur דַּל Dal. vt. Ps. 140. Et oſtium circunſtantie labiis meis. & de hoc vide ſupra in dictione דָּלַל Dalal. & in plurali דְּלָתוֹת Dalthoth. ſiue דַּלְתֵי Dalthe. aut דְּלָתַיִם Delathaím. i. oſtia. porte. value. ianue. Ioſ. 6. Et in nouiſſimo liberorum ponat portas eius. 3. Reg. 6. Et in ingreſſu oraculi fecit duo oſtiola de lignis oliuarum. & in eodē. Et duo oſtia de lignis abiegnis. & in eodem. 7. Per cardines oſtiorū domus interioris ſancti ſanctorum & oſtiorum domus tēpli ex auro erant. 2. Paralip. 3. Et poſtes & parietes & oſtia. Nee. 6. Valuas non poſueram in portis. & in eodem. 7. Et poſui valuas. & in eodem: Cūqꝫ adhuc aſſiſterēt clauſe porte ſunt. Iob. 40. Portas vultus eiꝰ quis aperiet. Eſa. 45. Aperiam coram eo ianuas.

דַּל oſtium דְּלָתוֹת Porte. Oſtiola. Oſtia. Value. Ianue.

דָּם Sanguis. Cruor.
דָּם Dam. ſanguis. cruor. homicidiū. vt Geñ. 9. Excepto ꝙ carnem cū ſanguine non comedetis: ſanguinē eñi aīarū veſtrarum requiram. & in eodem. Quicunqꝫ effuderit humanum ſanguinem: fundetur ſanguis illius. Exo. 7. Et ſit cruor in omni terra egypti. & in eodem. 12. Et ſument de ſanguine: ac ponent ſuper vtrūqꝫ poſtem. Leuit. 17. Sāguinis reus erit: quaſi ſi ſanguinem fuderit. Deut. 32. De cruore occiſorum & de captiuitate. Ioſ. 2. Reus ſibi erit: ſanguis ipſius erit in caput eius. & in eodem. Cunctorum autē ſanguis qui tecum in domo fuerint redundabit in caput noſtrum. 2. Reg. 1. ſanguis tuus ſit ſuper caput tuum. & in eodem. 23. Nun ſanguinem hominum iſtorum qui profecti ſunt & animarum periculum bibam. Iob. 16. Terra ne operias ſanguinem meum. Ps. 57. Manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Ps. 71. Et honorabile nomen eorum coram illo. pro quo beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et precioſus erit ſanguis eorum coram oculis eius. Ezech. 19. Mater tua quaſi vinea in ſanguine tuo. Sed in hoc loco dicunt hebrei ꝙ deriuatur a dictione דָּמָה Dama infra poſita que ſignificat aſſimilare. Et ſic ipſi legunt. Mater tua quaſi vitis in ſimilitudine tua. Accipitur etiam pro pena vel noxa effuſionis ſanguinis. Nu. 35. Abſqꝫ noxa erit qui eū occiderit. & in plurali דָּמִים Damim. ſiue דְּמֵי Deme. i. ſanguines. vt Geñ. 4. Vox ſāguinis fratris tui clamat ad me de terra. pro quo hebrei legūt. Vox ſanguinum fratris tui clamantiū ad me de terra. Sed chaldaicus interpres tranſtulit etiam ſingulariter: ſicut eſt in littera noſtra. 2. Reg. 3. Mundus ego ſum & regnū meū vſqꝫ in ſempiternum a ſanguine abner. quod etiam in hebreo legitur pluraliter. ſ. a ſanguinibus abner. Eſa. 1. Manus enim veſtre ſanguine plene ſunt. Pro quo hebrei legūt Manus enim veſtre ſanguinibus plene ſunt. Oſee. 1. Et ſanguis ſanguinem tetigit. Pro quo hebrei legunt. Et ſanguines in ſanguines tetigerunt. & in eodem. 12. Et ſanguis eiꝰ ſuper eum veniet. quod etiam in hebreo legitur in plurali. Zach. 9. Et auferam ſanguinem eius de ore eius. Pro quo hebrei legunt. Et auferam ſanguines eius de ore eius. Et ſic communiter vbi apud hebreos legitur in plurali. in noſtra tranſlatione transfertur ſingulariter: exceptis aliquibꝰ locis: aut quando ſignificat penam capitalem vel penā effuſiōis ſanguinis. Ps. 50. Libera me de ſanguinibus deꝰ. Ps. 54. Viri ſanguinū & doloſi non dimidiabūt dies ſuos. Ps. 105. Et interfecta eſt terra in ſanguinibus. & aliquando ponitur pro homicidio vel pro reatu ſanguinis. vt Exo. 22 Non erit reus ſanguinis. pro quo hebrei legunt. Nō erunt ei ſanguines. i. non imputabitur ei pena effuſionis ſanguinis. & in eodem homicidium perpetrauit. pro quo hebrei legunt. Sanguines ei. ideſt pena homicidii imputabitur ei Deut. 19. Ne ſis ſanguinis reus. Accipitur etiam pro periculo mortis: vel ſanguinis effuſione. vt Deut. 22. Facies murum tecti per circuitū: ne effundatur ſanguis in domo tua. Pro q̄ he. le. Facies murum tecti: & nō ponas ſanguines in domo tua. i. non ponas periculū effuſiōis ſanguinis in domo tua. Ponitur etiam דָּם Dam ꝓ vino rubro ſanguinei coloris. vt Deut. 32. Et ſanguinē vue vt biberet meraciſſimū.

Mora. דָּמִים Sāguines Reus ſanguinis. homicidiū דָּם Sāguis. ſ. vue.

דָּמַם Tacere. Silere.
דָּמַם Damam. ſilere. tacere. conterere. quieſcere. immobilē eſſe. expectare. vt Eſa. 47. Sede tacens & intra in tenebras filia chaldeorum. & Threñ. 3. Bonum eſt preſtolari cum ſilentio ſalutare domini. pro quo hebrei legunt. Bonū eſt preſtolari & ſilere ad ſalutare domini. Abach. 2. Ve qui dicit ligno expergiſcere: ſurge lapidi tacenti. & aliqn̄

ſcribitur cum ſimplici mem.vt.1.Reg.2. Et impii in tenebris conticeſcent.Iob.29.Et intenti tacebant ad conſilium meum.Ps.30.Erubeſcant impii & deducantur in infernũ. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Confundantur impii taceant in inferno.Eſa.15.Quia nocte vaſtata eſt Ar moab conticuit..Hiere.8.Et ſileamus ibi quia dominus deus noſter ſilere nos fecit.& in eodem.25.Et conticuerunt arua pacis. & in eodem.51. Nolite tacere ſuper iniquitatem eius Threñ.2. Cõticuerunt ſenes filie ſion.& in eodem.3.Sedebit ſolitarius & tacebit. Amos.5.Ideo prudens in tempore illo tacebit.Significat etiam quieſcere vel immobilem eſſe aut expectare,vt Exo.15.Fiãt immobiles quaſi lapis. Ioſ.10. Sol contra gabaon ne mouearis. Pro quo hebrei legunt. Sol contra gabaon quieſce vel expecta.i.eſto immobilis. Et in eodem.Et ſtetit ſol & luna.i.quieuit.1.Reg.14. Manete donec veniamus ad vos.i.quieſcite vel expectate. Iob.30.Interiora mea efferbuerunt abſq; vlla requie.Pro quo hebrei legunt.Interiora mea efferbuerunt & non quieuerunt.vide etiam de hoc ſupra in dictione דום Dom. & infra in dictione ſequenti.& inde דְּמָמָה Demamá.i.ſilentium.trãquilitas.quies.vt.Ps.106.Et ſtatuit procellam eius in auram. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Statuet turbinem in tranquillitatem. ideſt in ſilentium vel quietem.Ponitur etiam pro aura. vt 3.Reg.19.Et poſt ignem ſybilus aure tenuis.

דָּמָה Dama.aſſimilare.ſimilẽ eẽ.adeq̃re.tacere.exiſtimare cogitare.putare.opprimere.excidere.vaſtare. conſumere.Ps.48.Et ſimilis factus eſt illis.Ps.101.Similis fact⁹ ſum pellicano ſolitudinis.Ps.143.Homo vanitati ſimilis factus eſt.Canti.2.Similis eſt dilectus meus capree hinnuloq; ceruorum.& in eodem.5.Aſſimilaui te amica mea.& in eodem.7.Statura tua aſſimilata eſt palme.Eſa.14 Similis ero altiſſimi.& in eodem.40.Cui ergo ſimilem feciſtis deum.& in eodem.Et cui aſſimilaſtis me.Hiere.6.Specioſe & delicate aſſimilaui te filia ſion. Threñ.2. Vel cui aſſimilabo te filia ieruſalem.Ezech.31.Cui ſimilis factus es in magnitudine tua.& in eodem.Abietes non adequauerunt ſummitatem eius.& in eodem.Omne lignum in paradiſo dei non eſt aſſimilatum illi.& in eodem.32.Leoni gẽtium aſſimilatus es.Oſee.12.Et in manu prophetarum aſſimilatus ſum. & inde דְּמוּת Demuth.i.ſimilitudo. exemplar imago.Geñ.1.Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtrã.Ezech.1.Et in medio eius ſimilitudo quatuor animalium.& in eodem.Similitudo aũt vultus eorũ. & in eodem.Et ſimilitudo animalium & aſpectus eorum. Põitur etiam pro exẽplari.vt.4.Reg.16. Miſit rex achaz ad vriam exemplar eius.Itẽ ponitur pro imagine. vt Eſa. 40.Et quam imaginem ponitis ei.& aliquando ſcribitur ſine tau.vt Ezech.19.Mater tua q̃ſi vinea in ſanguine tuo. Pro quo aliqui hebrei legunt.Mater tua quaſi vitis in ſimilitudine tua.Sed magis proprie ſignificat ſanguinem ſicut eſt in littera noſtra:vt dictum eſt ſupra in dictiõe דָּם Dam. & inde דִּמְיוֹן Dimion.i.ſimilitudo.vt.Ps.16.Suſceperit mẽ ſicut leo paratus ad predam.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Similitudo eius quaſi leonis deſiderantis predam.Significat etiam ſupradicta dictio דָּמָה Dama.tacere.aut ſilere. vt Eſa.6.Ve mihi quia tacui. Threñ.3.Oculus meus afflictus eſt:nec tacuit.Item ſignificat eſtimare ſiue exiſtimare aut cogitare vel putare:aut arbitrari.vt.Ps.47.Suſcepimus deus miſericordiam tuam in medio templi tui.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Eſtimauimus deus miſericordiam tuam in medio templi tui.Ps.49.Exiſtimaſti inique ꝙ ero tui ſimilis. Eſter. 4.Ne putes ꝙ animam tuam tantum liberes. Eſa.10. Ipſe autem non ſic arbitrabitur.i.cogitabit. & in eodem.14. Iurauit dominus exercituũ dicẽs:ſi non vt putaui ita erit. Significat etiam opprimere aut excidere ſiue deuaſtare aut conſumere.2.Reg.21.Virum qui attriuit nos & oppreſſit iniq;.Oſee.4.Nocte tacere feci matrem tuam.Pro quo hebrei legunt.Nocte oppreſſi ſiue deuaſtaui aut excidi matrẽ tuam.Poteſt etiam ſignificare tacere feci: ſicut ſupra dictũ eſt.&.lxx.ſequẽtes primum ſignificatum tranſtulerũt.Nocti aſſimilaui matrem tuam.& in eodem.10. Tranſire fecit ſamaria regem ſuum.pro quo hebrei legũt.Deuaſtauit vel conſumpſit aut excidit ſamaria regem ſuum.& in eodẽ.11. Sicut mane tranſiit:pertranſit rex iſrael.Pro quo hebrei legũt.Mane exciſſus ſiue conſumptus eſt rex iſrael.Abdie. 1.Quomodo conticuiſſes.Pro quo hebrei legũt. Quomõ exciſſus vel conſumptus es.Soph.1.Conticuit omnis populus chanaã.Hiere.[illegible].Cõticuit aſcalon.Quod hebrei exponunt.Exciſſus eſt ſiue conſumptus vel deuaſtatus eſt. Põt etiam ſignificare conticeſcere:vt ſupra dictum eſt.& inde דְּמִי Demi.i.exciſſio.ſiue conſumptio.vt Eſa.38.Ego dixi in dimidio dierum meorum.pro quo hebrei legũt.Ego dixi in exciſſione vel in conſumptione dierum meorum.Et ſecundum hoc ſignificatum exponunt aliqui hebrei aliqua que ſupra in dictione דָּמַם Damam dixim⁹ ſignificare tacere vel ſilere.vt.Ps.30.Erubeſcant impii & deducantur in infernum.Hiere.9.Et ſileamus ibi quia dominus deus noſter ſilere nos fecit.& in eodem.25.Et conticuerũt arua pacis.vbi in predictis locis aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat excidere vel opprimere:aut conſumere.Sed poteſt ſignificare tacere aut ſilere vel conticiſcere:ſicut ſupra dictum eſt quia poſſunt deriuari a dictione ſupradicta דום Dom. ſiue a dictione damam.De quo vide in predictis dictionib⁹.Inde דֳּמִי Dómi.i.ſilentium.vt Eſa.62.Et ne detis ſilentiũ ei. Ps.82.Deus quis ſimilis erit tibi.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trãſtulit. De⁹ non ſilentium tibi.Et propter predictam equiuocationem poteſt etiam interpretari.Deus non ſimilis tibi.i.nullus eſt ſimilis tibi.Scribitur etiam cum he in fine & dicitur דוּמִיָּה Dumia.vt.Ps.21.Et nocte non ad inſipientiam mihi. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit.Et nocte nec eſt ſilentiũ mihi.Ps.38.Obmutui & humiliatus ſum: & ſilui a bonis. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit.Obmutui & ſilẽtio tacui de bono.Et de hoc vide ſupra in dictione דום Dom.

דֹּמֶן Domen.ſtercus ſiue ſterquilinium. vt.Ps.82. Facti ſũt ſtercus terre.Hiere.9.In ſterquilinium ſuper faciẽ terre erũt.& in eodem.Et cadet morticinium hominis quaſi ſtercus ſuper faciem regiõis.& inde מַדְמֵנָה Madmena per additionem mem in principio & he in fine.i. ſterquiliniũ ſecundum hebreos.Sed beatus Hieronymus trãſtulit plauſtrum.Eſa.25. Sicut teruntur palee in plauſtro. Ponitur etiam מַדְמֵן Madmen pro ſilentio vel ſilente ſicut dictio ſupradicta.Hiere.48. Ergo ſilens conticeſces. vbi pro eo quod in littera noſtra eſt ſilens: in hebreo ponitur מַדְמֵן Madmen.& dicunt aliqui hebrei ꝙ eſt nomen proprium cuiuſdam loci regionis moab.Et interpretatur ſtercus ſiue ſterquilinium.

דָּמַע Damaa.lachrimare ſiue lachrimas fundere. plorare. vt Hiere.13.Plorans plorabit & deducet oculus meus lachrimã. & inde דִּמְעָה Dimaa.i.lachrima.vt in loco predicto.&.4.Reg.20.Vidi lachrimam tuam. Eſa.25. Auferet dominus deus lachrimã.& Threñ.1. Et lachrime eius

Cõticeſcere. Silere. Immobilẽ eſſe. Quieſcere. Stare. Manere. דְּמָמָה Trãquilitas. Aura. דָּמָה Similẽ eẽ. Aſſimilare. Adequare. דְּמוּת ſimilitudo. Exemplar. Imago. דִּמְיוֹן ſimilitudo. Tacere. Eſtimare.

Putare. Arbitrari. Opprimere. Deuaſtare. Tranſire. Cõſumere. Excidere. דְּמִי Exciſſio. Silere. Conticere. דֳּמִי Silentium. דּוּמִיָּה Silentium. דֹּמֶן Stercus ſterqliniũ. מַדְמֵנָה Plauſtrũ. מַדְמֵן Silens. דָּמַע Plorare. דִּמְעָה Lachrima.

in maxillis eius.Quod in hebreo legitur in ſingulari.ſ. & lachrima eius in maxillis eius.& ſic in aliquibus aliis locis vbi in tranſlatione noſtra legitur pluraliter. in hebreo legitur ſingulariter.& in plurali dicitur דְּמָעוֹת Demaoth.i. lachrime.vt Threñ.2. Defecerũt pre lachrimis oculi mei. Significat etiam דֶּמַע Dimaa Liquorem.ſ. vini vel olei. ſecũdũ hebreos.vt Exo.22.Pro eo quod nos habemus decimas & primitias tuas nõ tardabis offerre.Hebrei legũt. Plenitudinem tuam.ſ.frugum:& liquorem tuũ.ſ.vini vel olei:non tardabis.ſ.offerre.Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum.

דַּמֶּשֶׂק Dameſec.nomẽ proprium viri vel loci.vt Geñ.15. Et filius procuratoris domus mee:iſte damaſc⁹ eliezer.4.Reg.8.Venit quoq; eliſeus in damaſcũ.Eſa.7.Caput ſyrie damaſcus.Amos.3.In plaga lectuli & in damaſci grabato.Sed in predicto loco dicunt aliqui hebrei ꝙ eſt nomen cõmune:& ꝙ ſignificat angulum.& ſic ipſi legunt.In plaga lectuli & in angulo grabati.Alii vero dicunt ꝙ deriuatur a dictione מֶשֶׁק Meſech.que ſignificat gubernare:ſiue ſuſtentare.vt ſit ſenſus.In plaga lectuli & in ſuſtentaculo grabati.

דְּנָא Dena. ſiue דְּנָה in lingua chaldaica eſt pnomẽ demõſtratiuum generis feminini vel neutri.Dañ.2.Vt quererent miam a facie dei celi ſuper ſacramento iſto. & in eodem. ſacramentum hoc reuelatum eſt mihi. & in eodem. hoc eſt ſomniũ.Et quandoq; preponitur ei littera caph. & dicitur כִּדְנָה.i.ſic aut huiuſcemodi. Hiere. 10. Sic ergo dicetis eis.Dañ.2.Verbum huiuſcemodi non ſciſcitatur.

דּוֹנַג Donag.cera.vt.Ps.67.Sicut fluit cera a facie ignis.Ps. 96. Mõtes ſicut cera fluxerunt a facie domini. Michee .1.Sicut cera a facie ignis.

דָּעַךְ Daach.extinguere. conterere.conſumere. vt Iob. 21. Quotiẽs lucerna impiorũ extinguetur.Ps.117.Exarſerunt ſicut ignis in ſpinis.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit. Extincti ſunt quaſi ignis ſpinarum.Prouer.20.Extinguetur lumen eius in mediis tenebris.Significat etiam conterere vel cõſumere.vt Iob.6. Et vt incaluerint ſoluentur de loco ſuo.i.conterentur vel conſumẽtur.Eſa.43.& cõtriti ſunt quaſi linũ.

דֹּפִי Dophi.opprobrium.Scandalũ vt.Ps.49.Et aduerſus filium matris tue ponebas ſcandalum.& ſolum inuenitur in predicto loco.Beatus vero Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit opprobrium.

דָּפַק Daphac.pulſare.impellere.vt Iudi.19.Et circũdãtes domũ ſenis fores pulſare ceperũt.Cãti.5.Vox dilecti mei pulſantis.Geñ.37.Quas ſi plus in ambulando fecero laborare morientur vno die.Pro quo hebrei legunt. Et ſi impellerent eas vno die morientur omnes oues.i.ſi eas fecero ambulare plus ſolito: morientur omnes oues. Vnde beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum.

דַּק Dac.ſiue דַּקַּק.cõminuere.cõterere.attenuare. Et ſemper ſcribitur cum ſimplici coph.vt Exo.30.Cũq; in tenuiſſimum puluerem vniuerſa cõtuderis.Pro quo hebrei legunt.Et contũdes ea & cõminues.& in eodem.32.Et cõtriuit vſq; ad puluerem.pro quo hebrei legunt.Et contriuit donec cõminutum eſt.Deut.9.Omnino quoq; in puluerem redigens.i.in puluerẽ cõminuens.2.Reg.22.Quaſi lutum platearum cõminuam eos.& illud quod habetur pſalmo.17.Et quaſi lutum platearum delebo eos. Ibi enĩ ſcribitur אֲרִיקֵם Aricem per res & non per daleth.4.Reg. 23.Combuſit & cõminuit in puluerem.2.Paralip.34. Lucos etiam & ſculptilia ſuccidit atq; cõminuit.Et in eodem Lucos & ſculptilia contriuit in fruſta. Pro quo hebrei legunt.Lucos & ſculptilia contriuit ad comminuẽdum.i. in minutiſſimas partes.Eſa.28.Neq; in vngulis ſuis comminuet eum.& in eodem.41.Triturabis gentes & cõminues Michee.4.Et cõminues populos multos.& inde דַּק Dac. ideſt minutum ſiue cõminutum aut tenue vt Exo.6.Apparuit in ſolitudine minutum & quaſi pilo tuſſum. Accipitur etiam pro minutiſſimo vel tenuiſſimo puluere.vt Eſa.29. Et erit ſicut puluis tenuis multitudo ventilantiũ te.& in eodem.40.Ecce inſule quaſi puluis exiguus. & ſcribitur aliquãdo cum he in fine & dicitur דַּקָּה Daca. vt Leuit. 16. Et hauriens manu compoſitum thymiama in incenſum. Pro quo hebrei legũt.Et plenis pugnis ſiue pugillis ſuis thimiamatis aromatum comminuti aut tenuis.3.Reg.19. Et poſt ignẽ ſybilus aure tenuis.& in plurali דַּקּוֹת Dacoth.vt Geñ. 41.Confecteq; macie.Pro quo hebrei legũt.Et tenues carne.& in eodem. Alie quoq; totidem ſpice tenues. Item דַּק Dac.i.lippus ſecundum beatũ Hieronymum.vt Leuit.21. Si gibbus ſi lippus.Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat eũ qui habet tenuẽ pellẽ vel telã ſuper pupillã oculi.& inde דֹּק Doc.pro quo beatus Hieronym⁹ tranſtulit nihilum. Eſa.40.Qui extendit velut nihili celos. & ẽt in hoc loco hebrei dicũt ꝙ ſignificat cortinã vel telã tenuẽ. & legũt ſic.Qui extẽdit velut cortinã vel telam celos.

דָּקַר Dacar.perfodere.tranſfigere.cõfigere.vt Nu.25. Et perfodit ambos ſimul:virum.ſ.& mulierem. Iudi.10 Qui iuſſa perficiens interfecit eum.pro quo hebrei legũt. Et tranſfixit eum & mortu⁹ eſt.1.Reg.31.Euagina gladiũ tuũ & percute me.pro quo he.le.Euagina gladiũ tuum & tranſfige me vel confige me. Eſa.13. Omnis qui inuentus fuerit occidetur.pro quo hebrei legũt Tranſfigetur vel pfodietur.ſ.gladiis.Zach.12.Aſpicient ad me quem cõfixerunt.& in eodẽ.13.Et cõfigent eũ pater eius & mater eius & inde מְדֻקָּרִים Meducarim.i.tranſfixi vel cõfixi.ſ.gladiis pro quo btũs Hieronymus trãſtulit vulneratos.Hiere.37 Et relicti fuerint ex eis aliq vulnerati.& inde מַדְקְרוֹת Madceroth.i.confixiones vel cõpunctiones. Prouer.12.Eſt qui promittit & quaſi gladio pungitur.pro quo hebrei legunt Eſt qui promittit vel qui profert quaſi compunctiões vel perfoſſiones gladii.

דַּר Dar.nomen cuiuſdam lapidis precioſi. vt Eſter.1.Sup pauimentum ſmaragdino & pario ſtratũ lapide diſpoſiti erant.& dicunt hebrei ꝙ ſignificat lapidem lucidum & quod deriuatur a דָּרוֹם Darom quod ſignificat meridiem.

דְּרוֹר Deror.libertas.remiſſio.electio.turtur.vt Leuit.25. Et vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus terre tue.i.libertatem.Hiere.34.Predicans vt dimitteret vnuſquiſq; ſeruum ſuum.pro quo hebrei legunt.Predicans eis remiſſionem vel libertatem:vt dimitteret vnuſquiſq; ſeruum ſuum.& in eodẽ. Vt predicaretis libertatẽ vnuſquiſq; ad amicũ ſuũ.& in eodẽ.Ecce ego predico libertatẽ ait dominus.& ſcribitur cum vau in ſecũda ſyllaba. Significat ẽt דְּרוֹר Deror purum vel electũ.vt Exo.30.Sume tibi aromata prima myrrhe electe.i.eius que libere tranſit per manus mercatorũ.Eſt etiã nomẽ cuiuſdã auis.pro quo in nr̃a trãſlatione ponitur turtur.vt.Ps.83.Etenĩ paſſer inuenit ſibi domum & turtur nidum.& beatus Hieronym⁹ in pſalterio iuxta he.ve.poſuit genus pro ſpecie & tranſtulit auem.Et ſimiliter Prouer.26.Sicut auis ad alta tranſuolans & paſſer quolibet vadens.vbi ponitur pro paſſere.Et dicũt aliqui ꝙ ſignificat hirũdinẽ:eo quod libere nidificat apud homines in quacũq; domo abſq; vllo timore.

דֵּרָאוֹן Deraon.abomiãtio.opprobriũ.vt Eſa.66. Et erũt vſq; ad ſacietatem viſiõis omni carni.Pro quo hebrei legũt

דְּמָעוֹת Lachrime. דִּמְעָה Liquor. דַּמֶּשֶׂק Damaſcus. Angulus. Suſtẽtaculum. דְּנָא Iſte. Hoc. כִּדְנָה Sic. Huiuſcemodi. דּוֹנַג Cera. דָּעַךְ Extinguere. Conterere. Cõſumere. דֹּפִי Scandalũ opprobriũ. דָּפַק Pulſare. Impellere. דַּק דַּקַּק cõminuere. Conterere. cõminuere.

דַּק Minutum. Puluis tenuis. דַּקָּה Cõminuti. דַּקּוֹת Tenues. דַּק Lippus. דֹּק Nihilum. דָּקַר perfodere. Trãſfigere percutere. Occidere. מְדֻקָּרִים Tranſfixi Vulnerati. מַדְקְרוֹת Pungere Compunctiones. דַּר Lapis parius. דְּרוֹר Remiſſio. Libertas. Electum. Turtur. Paſſer. דֵּרָאוֹן

oppꝛobꝛiū Et erunt in oppꝛobꝛiū: ſiue in abominationem omni car
ni. Poteſt etiā ſignificare ſicut eſt in littera noſtra. vt ſit di
ctio compoſita a דֵי De. quod ſignificat abūdantiam vel ſa
cietatē aut ſatis: & רָאוֹן Raon quod deriuatur a verbo רָאָה
Raa. quod ſignificat videre. & licet dictio דֵי De. ſcribatur
cum littera Iod ad hoc quod ſignificet abundantiā vel ſa
cietatem: tamen in cōpoſitione poteſt omitti illa littera: ſi
cut in aliis dictionibus compoſitis in quibus deficiunt vel
ſuperfluunt alique littere & maxime quando ſunt littere vo
cales: ſicut eſt Iod. & tranſlatio chaldaica concordat cum lit
tera noſtra. in qua ſic habetur. Donec dicant iuſti ſatis vidi
דֵּרָאוֹן mus. ponitur etiam predicta dictio דֵּרָאוֹן Deraon. Dañ. 12
vbi dicitur. Alii in oppꝛobꝛium vt videant ſemper. i. vt ſa
ſatis videſ. tis videant. Pro quo hebrei legunt. Alii in oppꝛobꝛium in
abominatio abominationem ſemper. poteſt etiam legi ſic. In ſacietatē
vel in abundantiam viſionis ſemper. Quod eſt idem ſen
ſus cum littera noſtra.

דָּרְבָן דָּרְבָן Darban. ſtimulus. vt. 1. Reg. 13. vſq; ad ſtimulum cor
Stimulus rigendum. & in plurali דָּרְבֹנוֹת Darbonoth. vt eccl's.
דָּרְבֹנוֹת 12. Verba ſapientium ſicut ſtimuli.
Stimuli
דָּרָג דָּרָג Darag. maceria. ſepes. & ſcribitur cum mem in princi
מַדְרֵגָה pio & cū he in fine & dicitur מַדְרֵגָה Madrega. vt Cāti.
Maceria 2. In cauernis macerie. & in pl'ali מַדְרֵגוֹת Madregoth. Pro
מַדְרֵגוֹת quo beatus Hieronymus tranſtulit ſepes. Ezech. 38. Et ca
Sepes. dent ſepes & omnis murus. Sed in ſuis explanationibus ſu
per loco predicto dicit ꝙ ſignificat munitiōes. & in lingua
דָּרָג chaldaica דָּרָג Darag ſignificat gradum vel locū eminentē.
Gradus דַּרְדַּר Dardar. tribulus. vt Geñ. 3. Et ſpinas & tribulos ger
דַּרְדַּר minabit tibi. Et ſolum inuenitur in predicto loco.
Tribulus. Et ponitur ibi in hebreo ſingulare pro plurali.

דָּרַךְ דָּרַךְ Darach. calcare. conculcare. ambulare. incedere. ire.
viam facere. dirigere. tēdere. extendere. ſ. arcum. vt
Calcare. Deut. 1. Et ipſi dabo terrā quam calcauit. & in eodē. 11. Oīs
locus quē calcauerit pes veſter: veſter erit. & in eodē. 33. Et
tu eorū colla calcabis. Ioſ. 1. Oēm locū quē calcauerit veſti
Cōculcare. giū pedis veſtri. Iudi. 5. Cōculca aīa mea robuſtos. & in eo
dem. 20. Ceciderunt atq; proſtrati ſunt ad orientalē plagā
vrbis gabaa. pro quo hebrei legūt. Calcauerūt ſiue concul
cauerunt eū vſq; cōtra gabaa. Iob. 22. Nūquid ſemitam ſe
culorū cuſtodire cupis: quā calcauerunt viri iniqui. i. p quā
ambulauerunt viri iniqui. & in eodē. 28. Non calcauerunt
Ambulare eā filii inſtitorum. Ps. 90. Sup aſpidem & baſiliſcū ambu
labis. Eſa. 11. Ita vt tranſeant per eū calciati. i. vt ambulent
vel incedant per eū. & in eo. 59. Oīs qui calcat in eis igno
rat pacem. i. oīs qui ambulat vel incedit in eis. Michee. 1.
Et calcabit ſuper excelſa terre. Significat etiā calcare vuas
Calcare. vel oliuas in torculari. vt Iudi. 9. Vaſtātes vineas vuaſq; cal
vuas. cantes. Nee. 13. Calcantes torcularia in ſabbato. Eſa. 63. Et
veſtimenta tua ſicut calcantis in torculari. & in eodem. Tor
cular calcaui ſolus. Hiere. 25. Celeuma quaſi calcantiū cō
cinetur. Threñ. 1. Torcular calcauit dominꝰ. Michee. 6. Tu
calcabis oliuas. Item ſignificat viam facere ſiue viam pre
Viā facere. parare. vt Abach. 3. Viam feciſti equis tuis in mari. Poteſt
etiam legi ſic. Calcaſti in mari equis tuis. Ponitur etiam p
Triturare. triturare. vt Hiere. 51. Filia babylonis tempus triture eius.
Dirigere Significat ēt dirigere vel incedere. Ps. 24. Diriget māſue
tos in iudicio. & in eodem. Dirige me in veritate tua. Poni
Oriri. tur etiam pro oriri. vt Nu. 24. Orietur ſtella ex iacob. Sed
Incedere. etiā in hoc loco hebrei legunt. Incedet ſiue ambulauit ſtel
דֶּרֶךְ la ex iacob. Inde דֶּרֶךְ Darech. ſiue דֶּרֶךְ Derech. i. via. Iter.
conſuetudo. Mos. vt Geñ. 6. Omnis quippe caro corrupe
Via. rat viam ſuam. Et in eodem. 19. Et mane proficiſcemini in
viam veſtram. & in eodem. Et cuſtodierit me in via p quā

Iter. ambulo. Exo. 4. Cūq; eſſent in itinere in diuerſorio. & in
eodem. 18. Viam per quam ingredi debeant. Nu. 21. Et te
dere cepit populus itineris ac laboris. & in eodem. Via re
gia gradiemur. Ioſ. 23. En ego hodie ingredior per viam
vniuerſe terre. Iudi. 17. Cūq; veniſſet in mōtem ephraim
iter faciens. 1. Reg. 12. Et docebo vos viam rectam & bonā
3. Reg. 13. Nec reuerteris per viam qua veniſti. & in eodē.
Abiit ergo per aliam viam & non eſt reuerſus per iter quo
venerat. Iob. 17. Et tenebit iuſtus viam ſuā. Ps. 1. Qm̄ no
uit dominus viam iuſtorum & iter impiorum peribit. Ps.
2. Neqn̄ iraſcatur dn̄s & pereatis de via iuſta. Eſa. 10. Et ba
culum ſuum leuabit ſuper te in via egypti. & in eodē. 40.
Parate via dn̄o. Ponitur ēt pro more vel conſuetudine: vt
Geñ. 19. Et nullus virorum remanſit qui poſſit ingredi ad
Mos. nos iuxta morē vniuerſe terre. & in eodem. 31. Quia iuxta
cōſuetudo. conſuetudinem feminarum nunc accidit mihi. & etiam po
nitur aliqn̄ in nr̄a tranſlatiōe via: pro more vel cōſuetudie
דְּרָכִים Et in plurali דְּרָכִים Derachim. i. vie. vt Hiere. 6. State ſup
Vie. vias & videte. & qn̄ poſt ſe regit genitiuum vel qn̄ cōponi
tur cū pronominibꝰ āmittit litterā mem. vt Leuit. 26. De
ſerteq; fiēt vie veſtre. 2. Parali. 13. Reliq aūt ſermonū abie
viarūq; & operū eius. Ps. 24. Vias tuas dn̄e demonſtra mi
hi. Ps. 118. Vias meas annunciaui. Ps. 137. Et cantēt in viis
dn̄i. Prouer. 10. Qui aūt deprauat vias ſuas manifeſtus erit
& in eodem. 28. Qui peruerſis graditur viis concidet ſe
mel. & in eodē. 31. Et diuitias tuas ad delēdos reges. Pro q̄
hebrei legūt. Et vias tuas ad delēdos reges. Eſa. 58. Et glo
rificaueris eū dū non facis vias tuas. vbi ponitur ibi vias p
מִדְרָךְ negociis vel operibus. Inde מִדְרָךְ Midrach. i. quātum pōt
Quātū po calcare vnius pedis veſtigiū: vt Deut. 2. Neq; enī dabo vo
teſt calcare bis de terra eorum quātū pōt vnius pedis calcare veſtigiū
vniꝰ pedis Item דָּרַךְ Darach. tendere. ſ. arcū vel ſagittas. vt. Ps. 7. Ar
veſtigium. cum ſuum tetendit. Ps. 10. Qm̄ ecce peccatores intenderūt
דָּרַךְ
Tendere. arcū. Ps. 36. Et intenderunt arcum ſuum. Ps. 63. Intēderūt
arcū rem amarā. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio
iuxta he. ve. tranſtulit. Intenderūt ſagittam ſuā verbū ama
Extendere. riſſimum. Eſa. 5. Omnes arcus eius extenti. & in eodē. 21.
A facie arcus extenti. Hiere. 9. Et extenderunt linguā ſuā
quaſi arcum mendacii. & in eo. 51. Nō tēdat qui tēdit arcū
ſuum. Thren. 2. Tetendit arcum ſuum quaſi inimicus.

דַּרְכְּמוֹן דַּרְכְּמוֹן Darchemon. drachma. ſolidus. vt Eſdre. 2. Auri ſo
Solidus. lidos q̄draginta millia & mille. Nee. 7. Auri drach
drachma. mas viginti millia. & ſolum inuenitur in numero plurali.
דָּרוֹם דָּרוֹם Darom. meridies. ſiue auſtrū. vt Deut. 33. Mare & me
Meridies. ridiem poſſidebit.
דְּרָע דְּרָע Daraa. in lingua chaldaica ſignificat brachiū. Dañ. 2.
Brachium Pectus & brachia de argento. & ſcribitur etiam cum
אֶדְרָע aleph in principio. & dicitur אֶדְרָע Edraa. Eſdre. 4. Et pro
Brachium hibuerunt eos in brachio & robore.
דָּרַשׁ דָּרַשׁ Daras. querere. cōſulere. exquirere. reqrere. vt Geñ.
Requirere 9. Sanguinem enī animarū veſtrarū requirā. & in eo
dem. Et de manu fratris eius requirā animā hois. & in eo.
Exquirere 42. Sanguis eius exquiritur. Leuit. 10. Cū q̄reret moyſes
exuſtū reperit. Deut. 4. Si tn̄ toto corde q̄ſieris eū. & in eo.
Querere 13. Quere ſolicite & diligēter rei veritate perſpecta. Eſdre.
10. Vt quererent rē. vbi ponitur דַּרְיוֹשׁ Darios p דְּרֹשׁ De
ros. & Ps. 9. Queretur peccatū illiꝰ & non inuenietur. Ps.
13. Aut requirens deū. Ps. 21. Laudate dn̄m qui requirunt
eum. Ps. 33. Exquiſiui dn̄m & exaudiuit me. Ps. 108. Et eii
ciantur de habitationibus ſuis. pro quo beatus Hieronymꝰ
in pſalterio iuxta hebraicā veritatē tranſtulit. Et querātur
in parietinis ſuis. Ps. 110. Exquiſita in omnes volūtates eiꝰ
Ps. 118. In toto corde meo exquiſiui te. Eſa. 31. Et dn̄m nō

exquiſierūt. & in eo. 55. Querite dn̄m dū inueniri pōt. & in
eodē. 58. Me etenim de die in diem querunt. & in eodē. 62
Tu aūt vocaberis queſita ciuitas. & in eodem. 65. Queſie
runt me qui antea non interrogabant. Ponitur ēt pro con
ſulere vel interrogare. vt Geñ. 25. Perrexitq; rebeca vt cō
Conſulere ſuleret dominū. Ezech. 14. Et venerit ad prophetam vt in
interrogaſ terroget per eum me. & in eodem. 20. Venerunt de ſeniori
bus iſrael vt interrogarent dn̄m. & in eo. Nunquid ad inter
Reſpōdere rogandū me vos veniſtis. & in voce paſſiua ſignificat reſpō
dere ad interrogata. vt in eodē. 14. Nunquid interrogatus
reſpōdebo eis. & in eo. 20. Viuo ego quia non reſpondebo
מִדְרָשׁ vobis. & inde מִדְרָשׁ Midras. i. liber in quo ſcribuntur res
geſte: eo quod in eo requiruntur res geſte ſeu preterita. vt
2. Paralip. 13. Reliqua aūt ſermonū abie viarūq; & operum
Liber. eius ſcripta ſunt diligentiſſime in libro addo prophete.

דָּשָׁא דָּשָׁא Daſa. germinare. pululare. Herbā facere. vt Geñ. 1.
Germinare. Germinet terra herbam virētem. Ioel'. 2. Quia ger
דֶּשֶׁא minauerunt ſpecioſa deſerti. Inde דֶּשֶׁא Deſe. i. herba. dū
eſt tenera & recēs orta. Geñ. 1. vt ſupra. & in eodem. Et pro
Herba tulit terra herbam virentem. Deut. 32. Quaſi imber ſuper
herbam. Hiere. 50. Qm̄ effuſi eſtis ſicut vituli ſuper herbā.
דָּשֵׁן דָּשֵׁן Daſan. impinguare. incraſſari. Pinguē eſſe. cinerem
colligere. vel a cinere mundare. Deut. 31. Cūq; come
Incraſſari derint & ſaturati craſſiq; fuerint. Ps. 19. Et holocauſtū tuū
impiguare pingue fiat. Ps. 22. Impiguaſti in oleo caput meū. Prouer.
11. Anima que benedicit impinguabitur. & in eodē. 13. Aīa
aūt operantiū impinguabitur. & in eo. 15. Fama bona im
pinguat oſſa. & in eo. 28. Qui vero ſperat in dn̄o ſaluabi
tur. pro quo hebrei legunt. Qui vero ſperat in dn̄o im
pinguabitur. Eſa. 34. Incraſſatus eſt adipe. & in eo. Et hu
mus eorum adipe pinguium. Pro quo hebrei legunt. Et hu
דָּשֵׁן mus eorum adipe impinguabitur. & inde דָּשֵׁן Daſen. i. pin
Pinguis. guis vel craſſus. vt Eſa. 30. Eritq; vberrimus & pinguis. &
דְּשֵׁנִים in plurali דְּשֵׁנִים Deſenim ſiue דִּשְׁנֵי Diſne. Ps. 21. Mandu
Pingues. cauerunt & adorauerunt omnes pingues terre. Ps. 91. Vbe
res & bene patiētes erunt. Pro quo beatus Hieronymus in
pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Pingues & frondētes erūt.
& inde דֶּשֶׁן Deſen. vel דָּשֶׁן Daſen. cū accentu in prima ſyl
דֶּשֶׁן laba. i. pinguedo. craſſitudo. vt Iudi. 9. Nūquid poſſum de
pinguedo. ſerere pinguedinem meā. Ps. 66. Sicut adipe & pinguedie
Craſſitudo repleatur anima mea. Eſa. 55. Et delectabitur in craſſitudi
ne aīa veſtra. Hiere. 31. Et inebriabo aīam ſacerdotum pin
דֶּשֶׁן guedine. Item דֶּשֶׁן Deſen ſiue דָּשֶׁן Daſen. i. cinis. vt Leuit.
Cinis. 1. In quo cineres effundi ſolent. pro quo hebrei legūt. In
locum cineris. & in hebreo caret nūero plurali. & in eodē.
6. Tolletq; cineres quos vorans ignis exuſſit. 3. Reg. 13. Et
דִּשֵּׁן effūdetur cinis q in eo eſt. & inde verbū דִּשֵּׁן Daſen. i. cine
res colligere. vel a cinere mundare. vt Exo. 27. Facieſq; in
Cinerē ſu vſus eius lebetes ad ſuſcipiendos cineres. Nu. 4. Sed & al
ſcipere. tare mundabūt cinere. & inde illud pſalmi. 20. Et holocau
A cinere ſtum tuū pinguefiat: exponūt aliqui hebrei. Et holocauſtū
mundare tuū incineretur. i. in cinerē redigetur ſup altare holocauſti.
דָּת דָּת Dath. edictū. lex. ritus. conſtitutio. ſnīa. Eſdre. 8. Dede
Edictum runtq; edicta regis ſatrapis qui erant de cōſpectu regis.
Lex. Eſter. 1. Scientium leges ac iura maiorum. & in eodē. & ſcri
bantur iuxta legem perſarum atq; medorū. & in eodem. 3.
Nouis vtens legibus: & in eodem. Inſuper & regis ſcita cō
temnens. Pro quo hebrei legunt. Et leges ſiue edicta regis
non ipſi faciunt. i. cōtemnūt. & in eodē. Statimq; edictū pe
pendit in ſuſis. & in eodē. 4. Et tunc ingrediar ad regē con
Sententia tra legem faciens. Dañ. 2. Vna eſt de vobis ſnīa. & aliqn̄ ſcri
bitur cum aleph in fine. vt in eodem. Et egreſſa ſnīa ſapien
tes interficiebantur. Ponitur ēt pro tributo quod datur re

gibus vl' principibus per ſingulos annos. vt Eſdre. 6. vt de
arca regis. 1. de tributis que dantur de regiōe trās flumen. Tributum
דִּתְאָה Ditha in lingua chaldaica ſignificat herbā ſiue fe
num. Dañ. 4. Et cum feris pars eiꝰ in herba terre. דִּתְאָה
דְּתָבְרַיָּא Dethabraia. in lingua chaldaica ſignificat opti Herba.
mates ſiue magnates. & ſolum inuenitur in nūe דְּתָבְרַיָּא
ro plurali. Dañ. 3. Duces & tyrāni & optimates. optimates

De incipientibus a littera. ה. He.

הַ Ha. Iſta particula הַ Ha. Nunq̄ reperitur ſola per ſe ſicut הַ
neq; vlla alia littera hebraica. Sed apponitur nomini vel
verbo & aliquibus aliis partibus orationis. Et qn̄ preponi
tur: tunc cōmuniter eſt quaſi articulus demōſtratiuus ſicut
in greco. ὁ. ἡ. τό. qui ſunt articuli maſculini & feminini & Articl's de
neutrius ſicut in noſtro vulgari dicitur. El. la. los. las. Et ſic mōſtratiuꝰ
in hebreo dicitur הָאִישׁ Hais. i. vir cū predicto articulo El.
ſ. vir ſpecialis de quo habemus aliquam cognitionem: vel
de quo facta eſt aliqua mentio. & ideo nunq̄ apponitur no
mini proprio quia eſt notus per ſe & non indiget tali arti
culo. nec etiam predictus articulus apponitur nomini qn̄
illud nomē iungitur cū pnomine deriuatiuo. ſ. Meus. tuus
ſuus. noſter. veſter. Niſi in paucis admodū locis: vt Ioſ. 7.
Et abſcondi in terra contra medium tabernaculi mei. vbi
huic nomini tabernaculi mei in hebreo preponitur predi
ctus articulus & dicitur הָאָהֳלִי Haaholi. Et quātum memo
ria teneo ſolum inuenitur in predicto loco. In aliis vero lo
cis ſemper apponitur nomini quod non habet poſt ſe pno
men adiunctum. vt Geñ. 42. Locutus eſt nobis dn̄s terre
dura. pro quo in hebreo habetur. Locutus eſt nobis vir do
minus terre dura. vbi preponitur predicta particula הַ Ha
huic dictioni vir. Exo. 11. Fuitq; moyſes vir magnus valde.
Pro quo in hebreo habetur. Etenī vir moyſes magnus val
de. ſ. fuit הָאִשָּׁה Haiſa. i. mulier cum predicto articulo. la. vt
Geñ. 3. Mulier quā dediſti mihi ſociā. הָאֲנָשִׁים Haanaſim.
ideſt viri. cum predicto articulo los. vt Geñ. 34. Irati ſunt
valde. pro quo in hebreo habetur. Irati ſūt viri valde. Exo.
35. Viri cum mulieribus prebuerūt. הַנָּשִׁים Hanaſim. i. mu
lieres cum predicto articulo. las. vt in eodem. 15. Egreſſeq;
ſunt oēs mulieres poſt eam. & predictus articulꝰ הַ Ha pre
ponitur omnibus caſibꝰ & generibꝰ & nūeris. Nomīatiuo
vt הָאָרֶץ הָיְתָה Haares haitha. i. terra erat. vt Geñ. 1. Terra Articulus nomiatiui
aūt erat inanis & vacua. genitiuo vt מִקְוֵה הַמַּיִם Micue ha
maim. i. cōgregationem aquarum. vt in eodem. Cōgrega Articulus genitiui.
tioneſq; aquarū vocauit maria: Datiuo vt עַל הָאָדָם Al haa Articulus
dam. i. homini. vt in eodē. 2. Precepitq; ei dicens. Pro quo datiui.
in hebreo habetur. Precepitq; dn̄s deꝰ homini ſiue ipi ade Articulus
dicens. Accuſatiuo ut אֶת הַשָּׁמַיִם Eth haſamaim. i. celos. vt accuſatiui.
in eodem. 1. In principio creauit deus celum & terrā. Voca Articulus
tiuo vt הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם Haazinu haſamaim. i. audite celi. vt vocatiui.
Deut. 32. Audite celi que loquor. Ablatiuo vt בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי Articulus ablatiui.
Baiom haſemini. i. in die octauo. vt Leuit. 9. Facto aūt octa Articulus
uo die. & aliqn̄ ponitur pro hoc articulo vocādi. o. vt הַמֶּלֶךְ vocandi.
Hamelech. i. o. rex. vt Iudi. 3. Verbū ſecretū habeo ad te. o
rex הַשַּׂר Haſar. i. o princeps. vt. 4 Reg. 9. Verbum mihi ad
te o princeps. & in eo. At ille dixit ad te o princeps. הַנַּעַר
Hanaar. i. o adoleſcens. vt. 1. Reg. 17. De qua progenie es.
o adoleſcēs הָרֹאֶה Haroe. i. o videns. vt. 2. Reg. 15. O vidēs
reuertere in ciuitatem הַכֹּהֲנִים Hacohanim. i. o ſacerdotes.
vt Malach. 1. O ſacerdotes qui deſpicitis nomen meum. Et
ſecūdū hebreos nunq̄ preponitur nomini proprio predi
ctus articulus: niſi tn̄ nominibus appellatiuis. Et licet pre
ponatur huic nomini ade tamē preponitur ei prout eſt no

mē appellatiuum & ſignificat hominem. Significat ēt q̃ſi
Ille. ꝓnomē demōſtratiuū. vt האיש Hais. i. ille vir. vt. 2. Reg. 12
Tu es ille vir qui feciſti hãc rem. vbi pro eo quod in lr̃a no-
ſtra eſt ille vir in hebreo habetur Hais. האשה Haiſa. i. illa
mulier. vt. 1. Reg. 1. Ego ſum illa mulier que ſteti coram te
hic הרחבה Archaba. i. illa latiſſima. Hiere. 51. Murus baby-
lonis ille altiſſimus. debet legi latiſſimus. & in hebreo mu
rus eſt generis feminini. & aliq̃n ſignificat emphaſim. i. ni
miam quandã expreſſionem vel excellentiam. Sicut apud
latinos. Alexander ille magnus. Sic apud hebreos. dicitur.
האלהים Haelohim ſiue האל Hael. i. ille deꝰ qui eſt ſup oēs
deos. הגדול Hagadol. i. ille magnꝰ. הגבור Hagibor. i. ille po
tens. הנורא Hanora. i. ille terribilis. vt Deut. 10. Deꝰ magnꝰ
& potens & terribilis. vbi omībus his dictionibus preponi
tur predictus articulus ה Ha. vt העלמה Haalma. i. virgo cū
predicto articulo. vt Eſa. 7. Ecce uirgo cōcipiet & pariet fi-
lium. Apponitur etiam hec littera ה cum apice patha no-
mini uel pronomini aut uerbo. Et eſt articulꝰ interrogādi
uel dubitandi: & ſignificat nunquid uel nun. vt Geñ. 4. Nū
Nunquid. quid cuſtos fratris mei ego ſum. & in eodem. 18. Nun vere
Nun. paritura ſum. & in eodem. 20. Nun gentem ignorantem &
iuſtam interficies. & in eodem. 27. Nun vnã tm̃ benedictio
nem habes. & in eodē. 34. Nunquid vt ſcorto abuti debue
re ſorore noſtra. & in eodē. 37. Nunquid rex noſter eris. Et
in eodem. 41. Nun inuenire poterimꝰ talem uirū. & Exo.
2. Nun occidere me uis. Nu. 11. Nunquid ego concepi oēm
hanc multitudinem. & in eodem. 16. Nun paruū uobis eſt.
Iob. 4. Nunquid homo dei cōparatione iuſtificabitur. Et
ſic in aliis q̃ꝫ plurimis locis. Item ponitur pro forſitan. vt
Exo. 14. Forſitã non erãt ſepulchra in egypto. Iob. 11. For-
Forſitan. ſitan veſtigia dei cōprehendes. Item ſignificat vtrū. Geñ.
Vtrum. 24. Vtrum proſperum iter ſuum feciſſet deus. & in eodem
27. Vtrum tu ſis filius meus eſau. & in eo. 37. Vide vtrū tu
nica filii tui ſit. & in eodem. 42. Vtrum falſa an vera ſint.
Exo. 16. Vt tentem eū vtrum ambulet in lege mea. Nu. 11.
Iam nunc videbis vtrum meus ſermo opere compleatur.
& in eo. 13. Vtrū fortis ſit an infirmus. ponitur etiam in pre
dicto loco pro An. & in eodē. 16. An & oculos noſtros vis
An. eruere. & 1. Reg. 21. An deſūt nobis furioſi. Iob. 40. An ex
trahere poteris leuiatan hamo. Item ponitur pro hac par-
ticula. Si. interrogatiue vel dubitatiue. vt Geñ. 8. Vt vide-
Si. ret ſi iam ceſſaſſent aque. & in eo. 43. Si pater viueret: ſi ha
beremus fratrem. & Exo. 4. Vt videam ſi adhuc viuãt. Ps.
13. Vt videat ſi eſt intelligens. Ps. 57. Si vere vtiq̃ꝫ iuſtitiam
loquimini. Item ponitur pro. Ne. Interrogatiue uel dubi-
Ne. tatiue aut admiratiue. vt. 3. Reg. 15. Tu ne es vir dei qui ve-
niſti de iuda. & in eo. 17. Etiam ne viduã apud quam ego
vtcūq̃ꝫ ſuſtentor afflixiſti. & in eodem. 18. Tu ne es ille qui
Ecce. cōturbas iſrael. Item ponitur pro ecce. vt Iob. 26. Ecce gi-
gantes gemūt ſub aquis. Et q̃n apponitur verbo vel parti-
Qui. cipio aliquãdo ponitur pro noīe relatiuo. ſ. qui. que. quod.
vt Geñ. 2. Ipſe eſt qui circuit oēm terrã euilaꝫ. & in eodē.
24. Quis eſt ille homo qui venit per agrum. Ioſ. 10. Et ait
ad principes qui ſecū ierant. vbi ponitur ההלכו Hehalchu.
ideſt qui ierant vel qui ambulauerant. & Eſdre. 10. Omnes
viri qui duxerūt vxores alienigenas. Eſter. 1. Qui regna-
uit ab india vſq̃ꝫ ad ethiopiam. Habet fortaſſe & alios mo-
dos ſignificãdi: qui poſſunt reduci ad ſupradictos. De quo
vide in ſuperiori tractatu grãmatice.

הה Hah. interiectio eſt dolentis. pro quo beatus Hierony-
Ve. mus tranſtulit. Ve. vt Ezech. 30. Vlulate ve diei. & ali-
quãdo ſcribitur cū aleph in pricipio. & dicitur אהה Ahah.
De quo vide ſupra in littera aleph.

הא He. ecce. vt Geñ. 47. Accipite ſemina & ſerite agros.
Pro quo hebrei legunt. Ecce vobis ſemen & ſerite ter- Ecce.
rã. & Ezech. 16. Quapropter & ego vias tuas in capite tuo
dedi. pro quo hebrei legunt. Et etiam ego ecce viam tuam
in capite. ſ. tuo dedi.

הבהב Habhab. offerre. vt Oſee. 8. Hoſtias offerent. & ſo- Offerre
lum inuenitur in predicto loco. & dicunt aliqui he-
brei ꝙ deriuatur a dictione יהב Iahab. que ſignificat addu
cere vel afferre ſiue offerre. Alii vero dicūt ꝙ ſignificat cō
cremare ſiue aſſare. quia idem ſignificat in lingua chaldai
ca & arabica.

הבה Haba. aduerbium eſt exhortandi vel inuitandi. ſ. eia.
age. agite. beatꝰ Hieronymꝰ tranſtulit venite. Geñ. 11 Venite.
Venite faciamꝰ lateres. De q̃ vide ĩfra in dictiōe יהב Iahab.

הבל Habal. euaneſcere. ſiue vanū eſſe. Aut vane agere: vel Vane agere
vane loqui. vt. 4. Reg. 17. Secutiq̃ꝫ ſūt vanitates & va- Vana loq.
ne egerūt. Iob. 27. Et quid ſine cauſa vana loquimini. Hie
re. 2. Et ambulauerunt poſt vanitatem & vani facti ſunt. & Vanum et הבל
inde הבל Hebel ſiue הבל Habel. i. vanitas aut vanum. & in
plurali הבלים Habalim. i. vanitates aut vana. vt Eccl̃s. 1. Va הבלים
nitas vanitatum dicit eccl̃s: vanitas vanitatū & oīa vanitas. Vanitas.
& in eo. Vidi cūcta que fiunt ſub ſole & ecce vniuerſa vani- Vanitates
tas. & in eodē. 2. Et eſt quicq̃ꝫ tam vanū. & in eo. Adoleſcē
tia & voluptas vana ſunt. Deut. 32. Irritauerūt me in vani- Vanum
tatibus ſuis. Hiere. 10. Vana ſunt & opus riſu dignū. Pōitur
etiam pro idolis vel pro ſculptilibus. vt in eodem. 14. Nū- Sculptilia
quid ſunt in ſculptilibus gentium qui pluat.

הבן Haben. genꝰ eboris. Sed quia eſt dictio obſcura & inu-
ſitata. ideo btūs Hieronymꝰ poſuit in trãſlatiōe ipſum Hebenini
hebraicū. vt Ezech. 27. Dētes eburneos & hebeninos. vbi הבנים
ponitur in hebreo הבנים Habnim. in nūero plurali. & ſolū
inuenitur in predicto loco. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ ſigni
ficat quoddã genus ligni pulcherrimi.

הבר Hober. augur. aſtrologus. vt Eſa. 47. Stent & ſaluent
te augures celi qui contemplantur ſydera. lxx. vero Augures.
ſic tranſtulerunt. Stent & ſaluam te faciant aſtrologi celi. & Aſtrologi.
ſolum inuenitur in nūero plurali & in predicto loco.

הגה Haga. meditari. loqui. clamare. ſonos ſeu verba profer Meditari.
re. rugire. gemere. amouere. auferre. vt Iob. 27. Neq̃ꝫ
lingua mea meditabitur mendacium. Ps. 1. Et in lege eius
meditabitur die ac nocte. Ps. 2. Et populi meditati ſunt ina
nia. Ps. 62. In matutinis meditabor in te. Ps. 70. Sed & lin-
gua mea tota die meditabitur iuſtitiam tuam. i. loquetur.
Ps. 76. Et meditabor in oībus operibꝰ tuis. Eſa. 33. Cor tuū
meditabitur timorē. & in eo. 37. Meditatꝰ eſt in ſpiritu ſuo
duro per diē eſtus. Sed dicunt hebrei ꝙ in predicto loco ſi- Amouere.
gnificat amouere vel auferre. & ſic legunt. Amouit ſiue ab- Loqui
ſtulit in ſpiritu ſuo duro. & in eodē. 59. Concepimꝰ & locu Clamare
ti ſumus de corde verba mendacii. ponitur ēt pro clamare.
vt. Ps. 113. Nō clamabūt in gutture ſuo. & btūs Hieronymꝰ Sonare
in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Nō ſonabunt in gutture
ſuo. Eſa. 8. Qui ſtridēt in incantationibus ſuis. pro quo he-
brei legunt. Qui garriūt & clamãt vel ſonant aut loquūtur
Item ſignificat rugire vel gemere. vt Eſa. 31. Quomō ſi ru Rugire
giat leo & catulus leonis ſup predam ſuã. & in eo. 59. Et q̃ſi Gemere
columbe meditantes gememus. & ſupra in eodē. 38. Medi
tabor vt colūba. i. gemã vel rugiam vt colūba. Inde הגה He הגה
ge. i. ſonus. ſermo. locutio. gemitꝰ. vt Iob. 37. Et ſonum de Sonus
ore eius procedētē. & Ps. 59. Sicut aranea meditabuntur.
Pro quo beatꝰ Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trãſtu
lit. Quaſi ſermonē loquēs. ponitur etiã pro gemitu. pro q̃
beatꝰ Hieronymus tranſtulit carmē. ſ. lugubre vel triſte. vt Carmen.
Ezech. 2. Et ſcripte erant in eo lamentationes & carmen

& ve. & aliq̃n ſcribitur cum duplici gnimal. & ſignificat cla
morem vel rugitum aut meditationem. vt. Ps. 5. Intellige
clamorem meum. & beatus Hieronymus tranſtulit. Intelli
Rugitus ge rugitum meum. Ps. 38. In meditatione mea exardeſcet
Meditatio ignis. & aliq̃n ſcribitur cum tau in fine & dicitur הגות Ha-
הגות guth. vt. Ps. 48. Et meditatio cordis mei prudentia. Inde
Meditatio הגיון Higaion. i. meditatio. vt. Ps. 9. In operibus manuum
הגיון ſuarum comprehenſus eſt peccator. pro quo hebrei legūt.
Meditatio In operibus manuum ſuarum corruit impius meditatio
ſemper. ſiue meditatione ſemper. Ps. 18. Et meditatio cor-
Canticum dis mei in conſpectu tuo ſemper. Ponitur etiam pro canti-
הגה co. vt. Ps. 91. Cum cãtico in cithara. Item הגה Haga. amoue
Amouere. re. auferre. 2. Reg. 20. Amoto ergo illo de via tranſibat oīs
vir. & Prouer. 25. Aufer rubiginem de argento. & in eodē.
Auferre. Aufer impietatem de vultu regis.

הגן Hagan. ſeparatū. vt Ezech. 42. Que via erat ãn veſti-
Separatū bulū ſeparatum per viam oriētalē ingredientibus. vbi
pro eo quod in littera noſtra eſt ſeparatum in hebreo habe
הגנה tur הגנה Hagina. & ſolum inuenitur in predicto loco. & di-
cunt hebrei ꝙ ſignificat rectum ſiue directum. Tamē ſi illa
particula ה Ha eſſet articularis ſicut ſupra in principio hu
ius littere dictum eſt. Tunc dictio גנה Gina ſignificat hor-
tum ſiue pomerium. & tunc poterit eſſe talis littera. ſ. que
via erat ante veſtibulum ſiue ante peribolum horti ſiue po
merii per viam orientalem ingredietibus. Alii vero dicūt
ꝙ predicta dictio deriuatur a dictione נגן Nagan. que ſigni
ficat canere vel pſallere. & legūt. Que via erat ante peribo-
lum vel clauſuram organizationis vel cantici. i. vbi leuite
Canere. canebant laudes deo. & huius opinionis eſt Nicolaus de ly-
ra cui concordat tranſlatio chaldaica.

הד Hed. laus. ſiue gloria. vt Ezech. 7. Prope eſt dies occi-
הד ſionis & non glorie montium. & dicunt hebrei ꝙ ſigni
Gloria ficat ſonitum ſiue clamorem aut reſonantiam. Et ꝙ deriua
tur a ſequenti dictione que ſignificat ſonitum vel clamorē
Alii vero dicunt ꝙ deriuatur a dictione הוד Hod. que ſigni
ficat laudem vel gloriam. ſicut eſt in littera noſtra. De quo
infra dicetur.

הידד Hedad. ſonitus. ſtrepitus. clamor. pro quo beatus Hie
הידד ronymus tranſtulit vocem calcãtium. Eſa. 16. Vox cal-
Vox calcã- cantium irruit. & in eodem. Vocem calcantium abſtuli. i.
tium. clamorem vel ſtrepitum quem calcantes in torculari faciūt
Clamor Quod etiam dicitur celeuma. vt Hiere. 25. Celeuma quaſi
Celeuma. calcantium concinetur. & in eodem. 48. Nequaq̃ꝫ calcator
vue ſolitum celeuma cantabit. & in eodem. 51. Et ſuper te
celeuma cantabitur. in quibus locis ponitur predicta dictio
pro celeuma. Et ſcribitur cum iod in prima ſyllaba.

הדברי Hadabre ſiue הדבריא Hadabraia in lingua chal-
הדברי daica ſignificat optimates ſiue principes. & ſolum
optimates inuenitur in numero plurali. Dañ. 3. & ait optimatibꝰ ſuis.

הדה Hada. extendere. mitere. ſ. manū. vt Eſa. 11. Et in ca-
הדה uernam reguli qui ablactatus fuerit manū ſuam mit
Mittere. tet. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

הדך Hadach. conculcare. conterere. vt Iob. 40. Et contere
הדך impios in loco ſuo. & ſolū inuenitur in predicto loco.
Conterere

הדם Hadom. ſcabellum. vt Ps. 109. Donec ponam inimi-
הדם cos tuos ſcabellum pedum tuorum. Eſa. 66. Terra au
Scabellū. tem ſcabellum pedum meorum. Item הדם Hadem. in lin-
הדם gua chaldaica ſignificat ſcīdere: aut in fruſta ſecare & inde
Scindere. הדמין Hadamin. i. fruſtra ſeu fragmenta. Dañ. 1. Peribitis
הדמין vos. pro quo hebrei legunt. in fruſta concidemini. & in eo-
Fruſta. dem. 3. Diſpereat: & domus eius vaſtetur. pro quo hebrei le
gunt. In fruſta concidatur.

הדס Hadas. myrtus. vt Nee. 8. Frōdes myrti & ramos pal- הדס
marum. Eſa. 41. Dabo in ſolitudine cedrum & ſpinã Myrtus
& myrtum. & in eodem. 55. Et pro vrtica creſcet myrtus.
& in plurali הדסים Hadaſim. pro quo beatus Hierony- הדסים
mus tranſtulit. Myrteta. Zach. 1. Et ipſe ſtabat inter myrte- Myrteta
ta que erant in profundo.

הדף Hadaph. impellere. expellere. ſubuertere. vt Nu. 35. הדף
Si per odium quis hominem impulerit. Deut. 6. vt de Impellere
leret omnes inimicos tuos coram te. pro quo hebrei legūt.
Vt expellat omnes inimicos tuos coram te. Prouer. 10. Et Expellere
inſidias impiorū ſubuertet. Eſa. 22. Et expellam te de ſtatio ſubuertere
ne. Hiere. 46. Non ſtetit: quoniam dominus ſubuertit eum
Ezech. 34. Pro eo quod lateribus & humeris impingeba- Impigere
tis. i. expellebatis vel impellebatis.

הדר Hadar. decorare. honorare. gloriare. glorificare. vt Le הדר
uit. 19. Et honora perſonã ſenis. Prouer. 25. Ne glo- Honorare.
rioſus appareas coram rege. i. ne glorieris coram rege ſeu Gloriari.
ne glorificeris. Threñ. 4. Faciem ſenum non erubuerunt.
Pro quo hebrei legunt. Facies ſenum non ſunt honorate.
vel non ſunt decorate. Dañ. 5. Deum qui habet flatum tuū
in manu ſua non glorificaſti. Exo. 23. Et pauperis non mi- Glorificar.
ſerearis in iudicio. pro quo hebrei legunt. Et pauperē non
honorabis ſiue non decorabis in iudicio. Sed beatus Hie-
ronymus tranſtulit ſenſum. & inde הדר Hadar ſiue הדר He הדר
der. i. pulcher ſiue decorus: aut pulchritudo vl̃ decor. vt Le
uit. 23. Sumetiſq̃ꝫ vobis die priō fructꝰ arboris pulcherri-
me. Ps. 95. Confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius. Ps. Pulcher
103. Cōfeſſionem & decorem induiſti. Dañ. 11. Et indignꝰ Pulchritu do.
decore regio. Ps. 144. Magnificentia glorie ſanctitatis tue Decor.
loquetur. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta
hebraicã veritatē tranſtulit decorē glorie magnitudis tue
& verba mirabilium tuorum loquar. Dañ. 4. Et in gloria
decoris mei. & aliq̃n ſcribitur cū tau in fine. vt. Ps. 95. Ado
rate dñm in atrio ſancto eius. pro quo beatꝰ Hieronymꝰ in
pſalterio iuxta hebraicam veritatem trãſtulit. Adorate do-
minum in decore ſanctuarii. 2. Paralip. 20. Vt laudarent eū
in turmis ſuis. pro quo hebrei legunt. Et laudarent decorē
ſanctuarii ſiue decorem ſanctum aut in decore ſanctuarii.
Ponitur etiam pro dignitate. vt Prouer. 14. In multitudīe Dignitas.
populi dignitas regis. i. gloria ſiue decor regis. & in plura- הדרי
li הדרי Hadre. pro quo in noſtra tranſlatione habetur ſplē
dores. Ps. 109. In ſplendoribus ſanctorum. Sed beatꝰ Hie- ſplēdores.
ronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem pro הדרי
Hadre. legit הררי Harere cum duplici res. i. montes. vbi ſic Montes.
tranſtulit. In montibus ſanctis. Et hec varietas cōtigit pro-
pter ſimilitudinem res & daleth: que ſunt quaſi vnius figu
re. & fortaſſe in libris antiquis erat ſcriptū הררי Harere cū הדור
duplici res. Inde הדור Hadur. i. decorus glorioſus ſiue for- Formoſus
moſus. vt Eſa. 63. Iſte formoſꝰ in ſtola ſua. & in plal̃i הדורים הדורים
Hadurim. vt in eodem. 45. Et glorioſos terre humiliabo. Glorioſi
Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat anfra-
ctus: ſiue abrupta: vel circuitus viarum: aut vias non rectas.
& ſic legunt. Et diſtorta. i. ea que non ſunt recta rectificabo
ſiue anfractus vel abrupta. ſ. viarum equabo. Item הדר Ha הדר
dar in lingua chaldaica ſignificat reuertere. Dañ. 4. Et ad Reuertere
honorem regni mei decoremq̃ꝫ perueni. pro quo hebrei le
gunt. Et ad honorem regni reuerſus ſum ſiue reductꝰ ſum.

הו Ho. ve. Interiectio dolentis. vt Amos. 5. Et in cūctis que הו
foris ſunt dicetur ve. ve. & ſolū inuenitur in ꝑdicto loco.

הוא Hu. pronomen eſt tertie perſone aut verbum ſubſtan הוא
tiuum. ſ. ipſe vel ipſum. ille vel illud. iſte vel iſtud. is vl̃
id. eſt vel fuit. Geñ. 1. Ipſe eſt qui circuit omnem terram eui Ipſe.

Ipſum. Ille. Iſte.

lath. & in eodem. Ipſum eſt nomen eius. Et in eodē. 18. Ipſe vero ſtabat iuxta eos. & in eo. 27. Quis igitur ille eſt qui dudū captam venationem attulit mihi. Exo. 6. Iſte eſt aarō & moyſes. & in eo. Iſte eſt moyſes & aaron. Eſter. 7. Quis eſt iſte & cuius potentie. Et accipitur etiam in genere neutro: quia hebrei non habent genꝰ neutrum: ſed pro eo vtūtur cōiter genere maſculino & aliquando feminino. Scribitur etiam הוא Hi cum vau in medio dictionis. & cum puncto hiric in genere feminino. ſ. ipſa. illa. iſta. vt Geñ. 3. Mulier quam dediſti mihi ſociam dedit mihi de ligno. pro quo in hebreo habetur. Ipſa dedit mihi de ligno. & in eodem. Ipſa conteret caput tuum. Sed in predicto loco in codicibꝰ hebreorum ſcribitur הוא Hu cum puncto ſurec: quod interpretatur ipſe vel ipſum & refertur ad ſemen: De quo ſupra dixerat: inimicitias ponam inter te & mulierem & ſemen tuum & ſemen illius. Vtroqȝ tñ mō legi poteſt: quia eiſdē litteris vtrūqȝ ſcribitur in hebreo ſcilicet ipſum & ipſa. Et in eodem. 17. Delebitur anima illa de populo ſuo. & in eodem. 24. Ipſa eſt mulier quam preparauit dominꝰ filio domini mei. & ſic in aliis locis ponitur הוא Hi, cum vau in medio dictionis in genere feminino. Item ponitur הוא Hu. ꝑ hoc nomine relatiuo quis vel qui. vt Geñ. 14. Qui habitabat in ſodomis. & in eodē. Qui habitabat in conualle mābre. Ponitur etiam pro hoc verbo ſubſtantiuo Sum es fui. vt Geñ. 20. Quia propheta eſt. & in eodem. In omni loco ad quem ingrediemur dices ꝙ frater tuꝰ ſim. Deut. 32. Videte ꝙ ego ſim ſolus. Vide etiam de hoc infra in dictione הוה Haua.

(margin: הוא Ipſa הוא Illa. הוא Qui.)

הוד Hod. gloria. laus. confeſſio. honor. decor ſiue ſpecies. Nu. 17. Et dabis ei precepta cunctis videntibus & partē glorie tue. 2. Paralip. 29. Et tibi laus. ſ. eſt. & Iob. 39. Gloria narium eius terror. Ps. 103. Confeſſionem & decorē induiſti. Ps. 148. Confeſſio eius ſuper celum & terrā. Hiere. 22. Ve domine: ve inclyte. Pro quo hebrei legunt. Ve domine ſiue ve domino & ve glorie eius. Dañ. 11. Et non tribuetur ei honor regius. Oſee. 14. Et erit quaſi oliua gloria eius. Zach. 10. Quaſi equum gloria eius in bello. Significat etiam decorem ſiue ſpeciē. 1. Paralip. 7. Soror autem eius regina peperit virum decorū. Dañ. 10. Et ſpecies mea immutata eſt in me.

(margin: הוד Gloria. Confeſſio. Honor. Decorus. Species)

הוה Haua. verbum eſt ſubſtātiuū. ſ. ſum es fui. vt Geñ. 27. Eſto dominus fratrum tuorū. Eſdre. 4. Nam & reges fortiſſimi fuerunt in ieruſalem. Nee. 8. Et leuare te velis ſuper eos in regē. Pro quo hebrei legunt. Et tu es ſup eos rex ſiue & tu velis eſſe ſuper eos rex. Eccſ. 2. Quid enim ꝓderit homini de vniuerſo labore ſuo. pro ꝙ he. le. quid enī eſt homini de vniuerſo labore ſuo. Et aliquando ſcribitur cum aleph in fine. vt in eodem. 11. In quocūqȝ loco ceciderit ibi erit. & Iob. 37. Qui precipit niui vt deſcendat in terrā. Pro quo hebrei legunt. Qui precipit niui eſſe in terra. i. vt deſcendat in terram ſicut eſt in littera noſtra. Dañ. 2. Tu rex videbas. Pro quo hebrei legunt. Tu rex videns eras. & aliquando ſcribitur cum lamed in principio & aleph in fine loco he. Dañ. 2. Sit nomen domini benedictum in ſecula. vide etiam de hoc infra in dictione היה Haia. Item הוה Houa ſiue הוה Haua aut הות Hauath. i. calamitas. vanitas. inſidie. iniquitas. peruerſitas. vt Iob. 6. Et calamitas quam patior. Eſa. 47. Irruet ſuper te calamitas quam non poteris expiare. Ponitur etiam pro vanitate. Ps. 51. Et preualuit in vanitate ſua. Sed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatē tranſtulit. Confortatus eſt in inſidiis ſuis. Prouer. 10. Inſidias impiorum ſubuertet. Michee. 7. Et magnꝰ locutus eſt deſiderium anime ſue. Pro quo hebrei legūt. Et magnus locutus eſt iniquitatem vel peruerſitatem anime ſue. Sed mutando he primum in aleph: tunc poteſt ſignificare deſiderium. & in plurali. הוות Hauoth. Ps. 37. Et qui inquirebant mala mihi locuti ſunt vanitates. ſed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit inſidias. Ponitur etiam pro iniuſtitia. vt. Ps. 51. Iniuſtitiā cogitauit lingua tua. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit in predicto pſalterio. Inſidias cogitat lingua tua. Ps. 54. Et labor in medio eius & iniuſtitia. Pro quo beatus Hieronymus in predicto pſalterio tranſtulit. Inſidie in vitalibus eius. Ponitur etiā pro iniquitate. vt. Ps. 56. Donec tranſeat iniquitas. Sed etiam in hoc loco beatus Hieronymꝰ in predicto pſalterio tranſtulit. Donec tranſeant inſidie. Et dicūt aliqui hebrei ꝙ ab hac dictione deriuatur verbum תהותתו Thehothethu. Pro quo. lxx. trāſtulerunt irruitis. vt. Ps. 61. Quouſqȝ irruitis in hominem. Pro quo beatus Hieronymus in predicto pſalterio tranſtulit. Vſquequo inſidiamini contra virum.

(margin: הוה Eſſe. Calamitas הוה Vanitas. Inſidie Iniquitas הוות Vanitates Iniuſtitia. Irruere Inſidiari.)

הוי Hoi. ve. interiectio dolentis. ſiue o. quod eſt aduerbium vocatiui caſus. vt Eſa. 1. Ve genti peccatrici. & in eodem 5. Ve qui coniungitis domum domui. & in eodem. Ve qui trahitis peccatum in funiculis vanitatis. & in eodē. Ve qui dicunt malum bonum & bonum malum. & in eodem. Ve qui ſapientes eſtis in oculis veſtris. & in eodem. Ve qui potentes eſtis ad bibendum vinum. & in eodem. 10. Ve qui cōdunt leges iniquas. & in eodem. Ve aſſur virga furoris mei & Hiere. 22. Non plangent eum ve frater & ve ſoror: non concrepabunt ei ve domine & ve inclyte. & in eodem. 47. O mucro domini vſquequo non quieſces. & Zach. 2. O. O fugite de terra aquilonis. & in eodē. 2. O ſion fuge. Eſa. 55. Omnes ſitientes venite ad aquas. Pro quo hebrei legunt. O omnes ſitientes venite ad aquas. & aliquando ſcribitur ſine Iod. & dicitur הו Ho de quo ſupra dictum eſt.

(margin: הוי Ve. O.)

הון Hon. diuitie: ſiue multitudo aut abundātia diuitiarum. ſubſtantia. ſufficientia. ſatis. vt. Ps. 118. Sicut in omnibꝰ diuitiis. Prouer. 11. Non proderunt diuitie in die vltionis. Et in eodem. 13. Et quaſi pauper cum in multis diuitiis ſit. Et in eodem. 19. Diuitie addunt amicos plurimos. Ponitur etiam pro ſubſtantia. vt Prouer. 1. Omnem precioſam ſubſtantiam reperiemus. & in eodem. 3. Honora dominum de tua ſubſtantia. Et in eodem. 6. Omnem ſubſtantiam domꝰ ſue tradet. Et in eodem. 10. Subſtantia diuitis vrbs fortitudinis eius. Et in eodem. 13. Subſtantia feſtinata minuetur. Et in eodem. 24. Vniuerſa ſubſtantia precioſa & pulcherrima. Significat etiam ſatis vel ſufficientia. vt Prouer. 30. Et quartum ꝙ nunquam dicit ſufficit. Et in eodem. Ignis vero nunqȝ dicit ſufficit. Ponitur etiam pro precio. vt. Ps. 43 Vendidiſti populum tuum ſine precio. ideſt ſine ſubſtantia vel ſine diuitiis.

(margin: הון Diuitie Subſtātia ſufficiētia. Precium)

הזה Haza. dormitare ſecundum hebreos. & inde הזים Hozim. ideſt dormitantes. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. videntes vana. quaſi חזים Chozim cum littera cheth. Eſa. 56. Videntes vana dormientes & amantes ſomnia. & ſolum inuenitur in predicto loco.

(margin: הזה הזים Vana.)

הי Hi. ve. Interiectio dolentis. vt Ezech. 2. Et ſcripte erant in eo lamentationes & carmen & ve. & ſolū inuenitur in predicto loco.

(margin: הי Ve.)

היא Hi. pronomen eſt tertie perſone generis feminini. i. ipſa. illa. iſta. ea. eadē. vt Geñ. 20. Et ipſa ait frater meus eſt. Iudi. 4. Que iudicabat populum. Et in eo. Et ſedebat ſub palma que nomine illius vocabatur. Pro quo hebrei legunt. Et ipſa ſedebat ſub palma debbora. Threñ. 1. Habitauit inter gentes pro ꝙ in he. hꝫ ipſa habitauit inter gētes. Et aliquando ſcribitur cū vau in medio dictiōis ſicut ſupra dictum eſt in dictione הוא Hu. Ponitur etiam pro hoc verbo ſubſtantiuo ſum es fui. vt Geñ. 12. Quare non indicaſti mihi ꝙ vxor tua eſſet. Et in eodem. 20. Dixitqȝ de ſara vxore ſua ſoror mea eſt. Ps. 118. Quia in eternum mihi eſt.

(margin: היא Ipſa. היא Ipſa. Eſſe.)

היה Haia eſſe. verbum ſubſtantiuum. egrotare. euaneſcere. vt Geñ. 6. Noe vir iuſtus atqȝ perfectus fuit in generationibus ſuis. Et in eodem. 10. Ipſe cepit eſſe potens in terra: & erat robuſtus venator coram domino. Et in eodē. Fuit autem principium regni eius babylon. Et in eodem. 21. Et fuit cum eo. Et in eodem. 26. Sit iuramentum inter nos. Exo. 3. Ego ſum qui ſum. & in eodem. Qui eſt miſit me ad vos. Et in eodem. 9. Ecce manus domini erit ſuper agros. Iudi. 16. Infirmus ero vt ceteri hominum. 1. Reg. 1. Fuit vir vnus de ramathaim. 2. Reg. 4. Duo viri principes latronum erant filio ſaul. Et i eo. 7. Ego ero ei in patrē & ipſe erit mihi in filium. Dañ. 1. Fuit autem daniel vſqȝ ad annum primum cyri regis. Et aliquando ſcribitur ſine he finali. vt in aliquibus locis ſupradictis. Scribitur etiam aliquando cum duplici iod. vt Geñ. 24. Soror noſtra creſcas in mille millium. Pro quo in hebreo habetur: Soror noſtra tu ſis in mille millium. 2. Reg. 15. Si veneris mecum eris mihi oneri. & a predicta dictiōe: & a ſupradicto verbo הוה Haua. deriuatur nomen domini tetragrammaton quod ſcribitur quattuor litteris. ſcilicet. Iod. he. vau. he. & ſignificat eſſe vel eſſentiam. pro quo beatus hieronymus & alii interpretes traduxerunt dominum: & etiam hebrei pro hoc nomine legunt אדני Adonai. ideſt dominus. de quo vide ſupra in dictione אדן Adon. Et aliquando predicta dictio היה Haia. pōitur ꝑ hoc verbo. fio. fis. fit. vt Geñ. 1. Fiat lux & facta eſt lux. Et in eodem. Fiat firmamentū in medio aquarum. Et in eodem. Et factum eſt ita. Et in eodem. Fiant luminaria. & Ruth. 1. Et factum eſt in diebus vnius iudicis. Threñ. 3. quis eſt iſte qui dixit vt fieret. Ezech. 1. Factum eſt verbum domini ad ezechielem filium buzi. Et in eodem. 6. Et factus eſt ſermo domini ad me dicens. Et in voce paſſiua aliquando recipit nun in principio. vt Deut. 4. Si facta eſt aliquando huiuſcemodi res. Iudi. 19. Nunquam res talis facta eſt. Prouer. 13. Deſiderium ſi compleatur delectat animam. Pro quo hebrei legunt. Deſiderium factum. ideſt completum delectat animam. Significat etiam infirmari ſiue languere: quando ſcribitur cum nun in principio. vt Dañ. 8. Et ego daniel langui & egrotaui per dies. Item ſignificat euaneſcere ſiue perire. pro quo beatus hieronymus tranſtulit fugit. vt Dañ. 2. Et ſomnus eius fugit ab eo.

(margin: היה Eſſe. Fieri. Languere Euaneſcere)

היך Hech. Quomodo. vt. 1. Paralipo. 13. Quomodo poſſum ad me introducere Arcam dei. Dañ. 10. Et quomodo poterit ſeruus domini mei loqui cum domino meo.

(margin: היך quomodo.)

הים Him. Turbare. tumultuari. perdere. interficere. Ps. 54. Contriſtatus ſum in exercitatione mea & cōturbatus ſum. Michee. 2. Tumultuabuntur a multitudine hominum. Et aliquando ſcribitur ſine iod. vt Deut. 7. Et interficiet illos donec penitus deleantur. Vbi vltimum mem non eſt de ſubſtantia dictionis: ſed eſt pronomen relatiuum numeri pluralis. & Ruth. 1. Velox apud cunctos fama percrebuit. Pro quo hebrei legunt. Et conturbata eſt omnis ciuitas ſuper eis. Siue tumultuata eſt omnis ciuitas ſuper eis. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. Vide etiam de hoc infra in dictione הָמַם Hamam. & in dictione הָמָה Hama. Et inde מְהוּמָה Mehuma. ideſt perturbatio. pauor. interfectio. vt Deut. 7. Donec penitus deleantur. Pro quo hebrei legunt. Perturbatione ſiue interfectione magna nimis. Et. 1. Reg. 5. Fiebat enim pauor mortis in ſingulis vrbibus.

(margin: הים Cōturbare Tumultuari. Interficere מְהוּמָה Perturbatio. Pauor)

הין Hin. Velle. paratum eſſe. vt Deut. 1. Cumqȝ inſtructi armis pergeretis in montem. Pro quo hebrei legunt. Et voluiſtis aſcendere in montem: ſiue parati fuiſtis aſcendere in montem. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur a dictione הן Hen: que ſignificat ecce. Item. הין Hin. Menſura erat liquidorum. vt Exo. 29. Et quartam partem Hin. Et Nume. 28. Et quartam partem Hin vini.

(margin: הין Velle. paratū eē. הין Hin genus menſure.)

הכל Hechal. Templum: palatium. & communiter ſcribitur cum iod in prima ſyllaba. vt. 3. Reg. 6. Et porticus erat ante templum. Ps. 5. Adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo. Ps. 10. Dominus in templo ſancto ſuo. Ps. 143. Circum ornate vt ſimilitudo templi. & Eſa. 6. Et ea que ſub ipſo erant replebant templum. Et in eodem. 39. Et erunt eunuchi in palatio regis babylonis. Hiere. 7. Nolite confidere in verbis mendacii dicentes: templum domini: templum domini: templum domini eſt. Et ſecundum hebreos ponitur ibi templum ter eo quod in tres partes erat diuiſum. ſcilicet in domum exteriorem que dicebatur porticus. Et in domum mediam in qua erat menſa & candelabrum. Et in domum interiorem in qua erat arca & cherubin que dicebatur oraculum ſiue ſanctum ſanctorum. Dañ. 1. Et qui poſſent ſtare in palatio regis. Amos. 8. Et ſtridebunt cardines templi. Et in plurali. היכלים Hechalim: ſiue היכלי Hechle. ſecundum terminationem nominum maſculinorum ſiue. היכלות Hechaloth. Secundum terminationem femininorum. vt. Ps. 44. A domibus eburneis ex quibus delectauerunt te. ideſt a templis vel a palatiis eburneis. Prouer. 30. Stellio manibus nititur & moratur in edibus regis. ideſt in palatiis regis. Ponitur etiam pro delubris. Eſa. 13. Et ſyrene in delubris voluptatis. Oſee. 8. Et oblitus eſt iſrael factoris ſui & edificauit delubra.

(margin: הכל Templum Palatium היכלים Domus. Templa. Palatia. Edes. Delubra.)

הכר Hacar. Opprimere. Iob. 19. Et non erubeſcitis opprimentes me. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat impudenter agere. ſiue ingratum eſſe. Quia in lingua Arabica ſignificat impudentiam. Vnde in predicto loco ipſi legunt. Et non erubeſcitis impudenter agitis contra me: ſiue ingrati eſtis mihi. Et inde הכרת Hacarath. ideſt impudentia ſiue ingratitudo. Eſa. 3. Agnitio vultus eorum reſpondebit eis. Pro quo hebrei legunt: Impudentia vultus eorum reſpondebit eis. Vnde ſubditur. Et peccatum ſuum quaſi ſodoma predicauerunt: & non abſconderunt. Poteſt etiam deriuari a verbo נכר Nacar. Quod ſignificat cognoſcere vel agnoſcere. ſicut eſt in littera noſtra.

(margin: הכר opprimere. Impudenter agere. īgratū eē. הכרת Agnitio Impudentia.)

הלל Halal. Laudare. gloriari. letari. ſplendeſcere. fulgere Inſanire. conturbare. iniqȝ agere. Iudi. 16. Quod etiam populus videns laudabat deum ſuum. 1. Paralipo. 16. Laudate nomen ſanctum eius. Pro quo hebrei legunt. Laudamini ſiue gloriamini in nomine ſancto eius. Et in eodem. 29. Confitebimur tibi & laudabimus nomen tuum inclytum. 2. Paralipo. 20. Laudabant dominum

(margin: הלל Laudare.)

deum iſrael voce magna.ps.9.Quoniam laudatur pecca=
tor in deſideriis anime ſue .ps . 21. In medio Eccleſie
laudabo te.Ps.62.Et labiis exultationis laudabit os me=
um.Et in eodem . Laudabuntur omnes qui iurant in eo.
Ps.101.Et qui laudabant me aduerſum me iurabant. Sed
beatus hieronymus aliam ſignificationem ſequens in pſal
terio iuxta hebraicam ve. tranſtulit.Exultantes per me iu=
rabant.Ps.118.Septies in die laudem dixi tibi . pro lauda=
ui te.Et in eodē. Viuet anima mea:& laudabit te.Ps .154.
Laudate nomen domini laudate ſerui domini . Ps . 145 .
Lauda anima mea dominum.Ps.148.Laudate dominum
de celis.Ps.150.Omnis ſpiritus laudet dominū . Prouer .
27.Laudet te alienus & non os tuum.Et in eodem.31.Mu
lier timens deum ipſa laudabitur.Et in eodem. Laudent e
am in portis opera eius.Canti.6 . Regine & concubine &
laudauerunt eam.Eſa.38.Nec mors laudabit te. Et in eo=
dem.45.In domino iuſtificabitur & laudabitur omne ſe=
מְהֻלָּל men iſrael.Et inde מְהֻלָּל Mehulal . ſiue מַהֲלָל Mahalal.
Laudabili ideſt laudabilis:ſiue laus:vel laudatio.vt.1.Reg.22. Lauda
bilem inuocabo dominum.Prouer.27.Sic probatur ho=
mo ore laudantis.Pro quo hebrei legunt . Et homo iuxta
Laus. laudem ſuam ſiue iuxta laudationem ſuam.Sed beatus hie
תְּהִלָּה ronymus tranſtulit ſenſum . Et inde תְּהִלָּה Thehila.ſiue
תְּהִלַּת Thehilath.ideſt laus . ſiue laudatio aut laudabilis .
Laudatio. vt in titulo pſalmi.44.Vbi dicitur laudatio ipſi dauid. &
in eodem Ps. Laudationem domini loquetur os meum .
Laudabili Hiere. 49. Quomodo dereliquerunt ciuitatem laudabi
תְּהִלּוֹת lem.Et in plurali. תְּהִלּוֹת Thehiloth.vt.Ps.21.Tu autem
in ſancto habitas laus iſrael . Pro quo hebrei legunt . Et tu
Laudes. factus habitator ſiue habitās laudes iſrael ſiue laudatiōes
iſrael.Beatus vero hieronymus in pſalterio iuxta hebrai=
cam veritatem tranſtulit.Et tu habitator ſancte laus iſrael.
Et ponitur ibi ſingulare pro plurali.& Eſa. 60 .Et laudes
הִלּוּלִים domini annunciantes. Scribitur etiam pluraliter. הִלּוּלִים
Hilulim . ideſt laudationes . Pro quo beatus hieronymus
tranſtulit laudabiles.vt Leuit.19.Quarto autem anno om
laudabiles nis fructus eorum ſanctificabitur laudabilis domino.& in
הַלְלוּיָהּ de הַלְלוּיָהּ Aleluia.ideſt laudate dominum. & eſt dictio
Aleluia. compoſita ab הַלְלוּ Halelu . φ ſignificat laudate vt ſu=
pra.& יָהּ Ia:quod eſt vnum de nominibus dei : & ponitur
laudate do pro domino.vt Ps.146.Laudate dominum quoniam bo
minum. nus eſt pſalmus. Vbi pro eo quod in littera noſtra eſt Lau
הָלַל date dnm:in hebreo habetur הַלְלוּיָהּ Haleluia. Itē הָלַל Ha
lal ſignificat gloriari vel letari. ſcilicet quando eſt verbum
Gloriari. quarte coniugationis.vt.Ps.48 . Et in multitudine diui=
tiarum ſuarum gloriantur.Ps.51. Quid gloriaris in mali=
tia:qui potens es in iniquitate . Ps . 96. Et qui gloriantur
in ſimulachris ſuis.Ps.105.Et gloriemur in laude tua.Pro
uer. 20.Et cum receſſerit gloriabitur.Et in eodem. 27.Ne
glorieris in craſtinum.Hiere.9.Non glorietur ſapiens in
ſapientia ſua:& non glorietur fortis in fortitudine ſua :&
non glorietur diues in diuitiis ſuis : ſed in hoc glorietur
Letari. qui gloriatur.Ponitur etiam pro letari . vt Eſa . 41 . Et in
הִלּוּלִים ſancto iſrael letaberis.Et inde הִלּוּלִים Hilulim .Pro quo
Chori can beatus Hieronymus tranſtulit choros cātantium . vt Iudi.
tantium. 9.Et factis cantantium choris ingreſſi ſunt fanum dei ſui.
הָלַל Item הָלַל Halal.ideſt ſplendere.fulgere .lucere. Iob .29.
Splendere Quando ſplendebat lucerna eius ſuper caput meum.Et in
Fulgere. eodem.31.Si vidi ſolem cum fulgeret.Et in eodem. 41.ſter
nutatio eius ſplendor ignis.Eſa.13.Quoniam ſtelle celi &
ſplendor earum non expandent lumen ſuum . vide etiam
הֵילֵל de hoc ſupra in dictione אָהַל Ahal. & inde הֵילֵל Helel.

ideſt lucifer,vt Eſa.14.Quomodo cecidiſti de celo lucifer Lucifer
qui mane oriebaris.Significat etiam הָלַל Halal Inſanire : הָלַל
vt.1.Reg.21.Et collabebatur inter manus eorum. Pro quo Inſanire.
hebrei legunt.Et inſaniebat inter manus eorum . Hiere.
25.Et bibent & turbabuntur & inſanient . Ponitur etiam Cōturbare
pro conturbare.vt Eccl's. 7 . Calumnia conturbat ſapien=
tem. Et Naū . 2.In itineribus conturbati ſunt.Item poni=
tur pro iniq agere.Ps.74.Dixi iniquis nolite iniq age= Iniq agere.
re.Et inde הֹלְלִים Holelim.ideſt ſtulti ſiue iniqui.Ps.5.nec הֹלְלִים
permanebunt iniuſti ante oculos tuos.Pro quo beatus hie Iniqui
ronymus tranſtulit.Non ſtabunt iniqui in conſpectu ocu=
lorum tuorum.Ps.72.Quia zelaui ſuper iniquos . Et in=
de מְהֹלָל Meholal.ideſt ſtultus . ſiue iniquus . pro quo be מְהֹלָל
atus hieronymus tranſtulit.Errorem.Eccl's.2.Riſum repu Error.
taui errorem.& inde הוֹלֵלוֹת Holeluth.ideſt inſania vel ſtul הֹלֵלוֹת
titia ſecundum hebreos.Sed beatus hieronymus tranſtu=
lit.errorem.Eccl's.1.Erroreſ & ſtultitiam . Et in eodem. ſtultitia.
7.Et vt cognoſcerem impietatem & errorem imprudent= Error.
tium.& in eodem.10.Et nouiſſimum oris illius error peſſi
mus.Et ſupra in eodem.9. tranſtulit contemptum. vbi di
citur. Vnde & corda filiorum hominum implentur mali= Contēpt⁹.
cia & contemptu in vita ſua . Et inde תָּהֳלָה Tahola . Pro
quo beatus hieronymus tranſtulit prauitatem.vt Iob . 4 . תָּהֳלָה
Et in angelis ſuis reperit prauitatem. Prauitas
Nonne.

הֲלֹא Halo.Nonne.nunquid non:vtiq.ecce. Gen̄.20.Nō הֲלֹא
ne ipſe dixit mihi ſoror mea eſt.Et in eodem . Nōne Nonne.
pro rachel ſeruiui tibi.Exo.4.Nonne ego dominus. Iudi. Nunqd nō
9.Nunquid non eſt ipſe filius ierobaal . Prouer . 8 . Nun=
quid non ſapientia clamitat . Et aliquando ſcribitur cum
vau & aleph in fine.vt Gen̄.4. Nonne ſi bene egeris reci=
pies.Et in eodem.31.Nonne quaſi alienas reputauit nos .
Et in eodem.42.Nunquid non dixi vobis nolite peccare
in puerum.Et aliquando ponitur pro vtiq ſiue pro ecce.
vt Exo.4.Aaron frater tuus leuites ſcio φ eloquens ſit. Vtiq.
Pro quo hebrei legunt. Vtiq: ſiue ecce Aaron frater tuus le
uites. Deut.4.Qui eſt in rabath filiorum amon . pro quo Ecce.
hebrei legunt. Vtiq eſt ſiue ecce eſt in rabath filiorum A=
mon.Ioſ.1.Ecce precipio tibi confortare & eſto robuſtus.
Et.1.Reg.10.Ecce vnxit te dominus ſuper reditatem ſu
am in principem.Et in eodem.23.Nonne ecce dauid lati=
tat apud nos. Vbi ponitur pro nonne & ecce. Ruth . 2. Au=
di filia ne vadas in alterum agrum ad colligendum. Vbi in
hebreo premittitur ſupradicta dictio.ſcilicet vtiq ſiue ec=
ce audi filia . 1 . Reg. 13 . Ego enim ſum qui precipio vo=
bis . Vbi ſimiliter in hebreo premittitur ſupra dicta di=
ctio הֲלֹא Halo . Vide etiam de hoc infra in dictione .
לוֹא Lo.

הָלְאָה Hala. Vltra . trans . illuc. Deinceps.vt.1.Reg.10. הָלְאָה
Cum abieris inde & vltra tranſieris . Et in eo= Vltra.
dem.20.Ecce ſagitte vltra te ſunt.Et in eodem. Ecce ſagit=
ta ibi eſt:porro vltra te. Amos. 5 . Et migrare vos faciam Trans.
trans damaſcum.Ponitur etiam pro illuc.vt Gen̄.19 . Rece
de illuc.Nu.16.Et ignem huc illuc diſpergat . Vbi poni= Illuc.
tur pro huc & illuc.Item ſignificat deinceps . vt Leuit.22.
Die autem octauo et deinceps offerri poterunt.1. Reg. 18. Deinceps.
A die illa et deinceps.Et inde deriuatur נַהֲלָאָה Nahalaa. נַהֲלָאָה
ideſt remota vel eiecta aut repulſa. Et eſt participium paſ=
ſiuum in hebreo. Pro quo Beatus hieronymus tranſtulit.
Eam que laborauerat.vt Mich.4 . Et eam que laboraue= Ea que la=
rat in gentem robuſtam. Lxx.vero tranſtulerunt . Et repul borauerat.
ſam.Poteſt etiam deriuari a dictione. לָאָה Laa.Que ſigni= Repulſa.
ficat laborare.ſicut beatus hieronymus tranſtulit.

הָלָה הָלָה Hala. Iniq ſiue praue agere.& inde תָּהֳלָה Tahola . i.
Inique a= Prauitas. Iob. 4.Et in angelis ſuis reperit prauitatē.
gere. De quo vide ſupra in dictione הָלַל Halal.
תָּהֳלָה
Prauitas הָלַךְ Halach. Ambulare. gradiri . ire . incedere . procede
הָלַךְ re . Diſcurrere. tranſire. Gen̄.3.Et cum audiſſent vo
Deambular. cem domini dei deambulantis in paradiſo . Et in eo=
Ambular. dem. 5. Et ambulauit enoch cum deo . Et in eodem . cum
deo ambulauit noe . Et in eodem . 17 . Ambula coram
me.Et in eodem.32.Ecce properat in occurſum tuum.Pro
quo hebrei legunt.Et ecce ipſe ambulat in occurſum tuum
Et in eodem . 48.Deus in cuius conſpectu ambulauerunt
patres mei. Leuit.26.Et ambulabo inter vos. Deut.22.Do
minus enim deus tuus ambulat in medio caſtrorum tuorū
Ire. Ioſ.10.Et ait ad principes exercitus qui ſecum ierant . Et
הָלְכוּא ponitur ibi הָלְכוּא Halchu cum aleph addita in fine.3. Re.
21.Et ambulauit demiſſo capite.Iob.23.Si ad orientem ie
ro nō apparet.Et in eodem. 24.Nudos dimittunt homīes
indumenta tollentes.pro quo hebrei legunt. Nudum faci=
Incedere. unt ambulare abſ indumento.Et in eodem.30 . Merens
Abire. incedebam ſine furore.Ps.1.Beatus vir qui non abiit in cō
Gradiri ſilio impiorum.Ps.14.Qui ingreditur ſine macula. ideſt
qui graditur vel ambulat ſine macula . Ps.25 . Et compla=
cui in veritate tua.Pro quo beatus hieronymus in pſalte=
rio iuxta he.ve.tranſtulit.Et ambulabo in veritate tua.Ps.
37.Tota die contriſtatus ingrediebar.Pro quo beatus hie=
Incedere. ronymus tranſtulit. Tota die merens ambulabam.Ps.42.
Quare contriſtatus incedo.Ps.54.In domo dei ambula=
uimus in conſenſu.Ps.84. Iuſtitia ante eum ambulabit.
Ps.118.Beati immaculati in via:qui ambulant in lege do=
mini.Ps.130.Nec ambulaui in magnis nec in mirabili=
bus ſuper me.Prouer.6.Aut ambulare ſuper prunas . Et
in eodem.7.Abiit via longiſſima.Et in eodem.8 . In viis
Ire. iuſtitie ambulabo.Et in eo.13.qui cum ſapientibus gradi=
tur. Abach. 2. In luce ſagittarum tuarum ibunt. Ponitur e=
Diſcurrer. tiam pro diſcurrere vel procedere aut tranſire.vt Exo.9.
Procedere Ac diſcurrentia fulgura ſuper terram. Iob.41.De ore eius
Tranſire. lampades procedunt.Ps.72.Et lingua eorum tranſiuit in
terra:ſed beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tran
ſtulit & ligua eorum deambulauit in terra . Item ponitur
Venire. pro venire.quod eſt etiam ambulare.vt Nu . 22. Cur non
ſtatim veniſti ad me.Hiere.51.qui fugitis gladium venite
& nolite ſtare.Et in voce paſſiua prime coniugationis po
nitur pro adduci.Ps.108.Sicut vmbra cum declinat abla=
tus ſum.pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he
הֲלִיכָה braicam veritatem tranſtulit.quaſi vmbra cum declinatur
adductus ſum.Et inde הֲלִיכָה Halicha . ideſt deambulatio.
Iter. vel locus ſuper quo ambulant.Pro quo beatus hieronym⁹
tranſtulit. Iter.vt Naum. 2. Ruent in itineribus ſuis. quod
הֲלִיכוֹת in hebreo legitur ſingulariter.ſcilicet in deambulatione ſu
Itinera: a ſiue in itinere ſuo.Et in plurali. הֲלִיכוֹת Halichoth.vt Iob
Semite 6. Conſiderate ſemitas theman itinera ſaba . Prouer.31.
הֲלִיכֵי Conſiderauit ſemitas domus ſue. Abach.3. Ab itineribus
Pedes eternitatis eius.Accipitur etiam הֲלִיכֵי Haliche pro pedi=
הֵלֶךְ bus. Iob.29.Quando lauabam pedes meos butyro.& in=
peregrin⁹. de הֵלֶךְ Helech.ideſt viator ſiue peregrinus.vt.2. Reg. 12.
מַהֲלָךְ Cum autem peregrinus quidam veniſſet ad diuitem . Et
Iter. inde מַהֲלָךְ Mahalach.ideſt iter.vt Nee.2. Vſ ad quod tē
pus erit iter tuum. Ione. 3 . Et niniue erat ciuitas magna
מַהְלְכִים itinere trium dierum.Et in eodem.Et cepit ionas introire
ciuitatem itinere diei vnius.& pluraliter. מַהְלְכִים Mahale
ambulātes chim.ideſt itinera.ſiue deambulatoria.vel ambulantes. vt
Deambu= Zach.3.Et dabo tibi ambulantes de iis qui nunc hic aſſi=
latoria. ſtunt.Quod etiam poteſt legi ſic . Et dabo tibi deambula=
toria inter aſſiſtentes hos.Scribitur etiam aliquando cum
thau in pricipio & in genere feminino : et dicitur תַּהֲלֻכוֹת תַּהֲלֻכוֹת
Thahaluchoth.Nee.12.Et ierunt ad dexteram ſuper mu= deambula=
rum.Pro quo hebrei legunt.Et deambulatoria ſiue deam toria.
bulantes ad dexteram ſuper murum. & inde הֲלָךְ Halach. הֲלָךְ
quod ſignificat reditum ſiue tributum φ accipitur a via=
toribus. Eſdre. 4. Tributum & vectigal & annuos redi= Percuter.
tus non dabūnt.Et in eodem.Tributum quo & vectigal
& reditus accipiebant.

הָלַם Halam.percutere.q̄ſſare.concutere.excidere. vt Iu הָלַם
di.5. Vngule equorum ceciderunt.ideſt percuſſerūt
Poteſt etiam legi ſic. Vngule equorum percuſſe ſiue q̄ſſa=
te ſunt.& ſubditur ratio fugientibus impetu & per preceps
ruentibus.Et in eodem.Et percuſſit ſiſaram.Ps.73. In ſe
curi & aſcia deiecerunt eam.ideſt exciderunt eam.Eſa. 16.
Domini gentium exciderunt flagella eius. id eſt propagi= Excidere .
nes eius vel ramos eius.Eſa.28.Errantes a vino. Pro quo
hebrei legunt.Percuſſi ſiue conq̄ſſati a vino. Ponitur eti=
am pro cudere quod eſt idem quod percutere vel q̄ſſare .
vt Eſa.41. Confortauit faber erarius percutiens malleo. Cudere
eum qui cudebat tunc temporis.Et inde הַלְמוּת Halmuth. הַלְמוּת
ideſt malleus.vt Iudi.5.Siniſtram ſuam miſit ad clauum:
& dexteram ſuam ad fabrorum malleum. Et in plurali ſcri Malleus.
bitur cum mem in principio.& dicitur מַהֲלֻמוֹת Mahalu= מַהֲלֻמוֹת
moth.vt Prouer.19.Et mallei percutientes ſtultorum cor= Mallei.
poribus.Et inde יַהֲלֹם Iahalom per additionem iod in pri יַהֲלֹם
cipio :quod ſignificat quendam lapidem precioſum .Pro
quo Beatus Hieronymus tranſtulit hyaſpidem . Exo. 28.
In ſecundo carbūculus : ſapphyrus & hyaſpis . & Ezech. Hyaſpis
28.Sardius topazius & hyaſpis.Hebrei tamen dicunt φ ſi
gnificat lapidem adamantem : eo quod frangit & diuidit adamas .
alias gēmas duriſſimas.Item הֲלֹם Halom. ideſt huc :illuc. הֲלֹם
vt Iudi.18. Quis te huc adduxit .& in eo.10. Vtrum nam Huc.
venturus eſſet illuc.1.Reg.14.Et huc illuc difugiens. Et Illuc.
in eodem. Accedamus huc ad deum.2.Reg.7.quia adduxi
ſti me huc uſ.Ps.72.Ideo conuertetur populus meus hic Hic.
Pro quo Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebrai=
cam veritatem tranſtulit . Propterea conuertetur popu=
lus eius huc.

הֵם Hem.Pronomen eſt tertie perſone pluralis numeri. הֵם
ſcilicet ipſi.iſti.illi.hi.vt Gen̄.14. Iſti accipient par Iſti.
tes ſuas.Exo.6.Hi ſunt qui loquūtur ad Pharaonem . Ps. Hi.
94.Semper hi errant corde:& iſti non cognouerunt vias
meas.Et in genere feminino ſcribitur cum littera nun in
fine: De quo infra dicetur. Inuenitur etiam nun in fine in
genere maſculino.vt Ruth.1 . Si eos expectare velitis do=
nec creſcant.Et recipit in fine he.& dicitur הֵמָּה Hema . vt הֵמָּה
Gen̄.6.Iſti ſunt potentes a ſeculo . ponitur etiam pro ver= Iſti.
bo ſubſtantiuo.vt Gen̄.48.Et reſpondit:filii mei ſunt.Cā Eſſe.
ti.6.Sexaginta ſunt regine.Et aliquando duplicatur he &
mem.vt Ezech.7.Non ex eis nec ex populo nec ex ſonitu
eorum. Vbi pro eo quod in littera noſtra eſt ex populo : in
hebreo habetur מֶהֱמֹנָם Mehemchenī.Quod poteſt inter
pretari.Ex eis.& dicunt hebrei φ ponitur ibi pro filiis fi
liorum.Cui concordat tranſlatio chaldaica . Poteſt etiam
deriuari a dictione הָמָה Hama. Que ſignificat tumultum
aut multitudinem.ideſt populum.vt ſit ſenſus. Non ex eis
nec ex tumultu eorum : nec ex ſonitu eorum.& in lingua
chaldaica ſcribitur aliquando cum vau in medio & dicitur
הוּם Hom.ideſt hi ſiue illi aut ipſi.Hiere. 10 . Sic ergo dice הוּם
tis eis.dicitur etiam הִמּוֹ Himo.ſiue הִמּוֹן Himon. Dañ. הִמּוֹ
2.Et comminuit eos.Eſdre.4.Et habitare eos fecit in ciui hi.
tatibus ſamarie.

הם המם Hamam. conterere. conſumere. interficere. occidere. perterrere. coturbare. tumultuari. perſonari. Eſa. 28. Nec vexabit eum rota plauſtri. Pro quo hebrei legunt. conterere. Nec conteret Rota plauſtri. Et licet in predicto loco pro eo quod in littera noſtra eſt neque: in hebreo non ponatur negatio: ſed vau littera cum puncto ſeua: quod eſt coniunctio: tamen cum precedenti negatione valet pro neque. vt infra dicetur in principio littere vau. Et Hiere. 51. Deuorare. Conſumere. Deuorauit me nabuchodonoſor Rex Babylonis. Pro quo hebrei legunt: contriuit ſiue conſumpſit me nabuchodonoſor rex babylonis. Et aliquando ſcribitur cum ſimplici mem. vt Exo. 14. Interficere. Occidere. Et interfecit exercitum eorum. Et in eodem. 23. Et occidam omnem populum ad quem ingrederis. Eſter. 9. Vt occideret illos atque deleret. Ioſ. 10. & conturbauit eos dominus a facie iſrael. Iudi. 4. Perterrere. Perterruit quod dominus ſiſaram. 1. Reg. 7. Et exterruit eos. 2. Reg. 22. Conſumere. Coturbare. Fulgura & conſumpſit eos. Ps. 17. Fulgura multiplicauit. & conturbauit eos. vide etiam de hoc ſupra in dictione הים Him: & infra in dictione ſequenti.

המה המה Hama. tumultuari. ſonare. conturbare. rugire. 1. Re. 4. Perſonare. Tumultuari. Et perſonuit terra. 3. Reg. 1. Quid ſibi vult clamor ciuitatis tumultuantis. Et in eodem. Et inſonuit ciuitas. Prouer. 20. Luxurioſa res vinum & tumultuoſa ebrietas. Sonare. Ps. 45. ſonuerunt & turbate ſunt aque eorum. Ps. 82. Quoniam ecce inimici tui ſonuerunt. Eſa. 16. Super hoc venter meus ad moab quaſi cithara ſonabit. Et in eodem. 17. Et multitudo maris ſonantis. Pro quo hebrei legunt. Vt ſonitus maris ſonabunt. Hiere. 6. Vox eius quaſi mare ſonabit Et in eodem. 31. Qui conturbat mare & ſonant fluctus eius. Et in eodem. 48. Cor meum ad moab quaſi tibia eris ſonabit. Et in eodem. 51. & ſonabunt fluctus eorum quaſi aque multe. Conturbare. Ponitur etiam pro conturbare. vt Ps. 45. Conturbate ſunt gentes. Ps. 54. Contriſtatus ſum in exercitatione mea: & conturbatus ſum. Ps. 76. Memor fui dei & delectatus ſum. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Recordans dei conturbabar. Hiere. 31. Idcirco conturbata ſunt viſcera mea ſuper eum. Ezech. 7. Quaſi columbe in conuallibus omnes trepidi. ideſt conturbati. Ponitur etiam pro latrare. Ps. 58. Et famem patientur vt canes. Pro quo beatus hieronymus in Latrare. pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et latrent vt Rugire. canes. Ponitur etiam pro rugire. vt Eſa. 51. Et rugiemus quaſi vrſi omnes. vide etiam ſupra in dictione הים Him. & inde המיה Homia. ideſt tumultuoſa vel ſonans: aut conturbata. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit frequens. vt Eſa. 22. Frequens. Vrbs frequens ciuitas exultans. & inde המיה Hemia. i. Sonitus. ſonitus. Eſa. 17. Concidit cadauer tuum. Pro quo hebrei legunt. Sonitus organorum tuorum. ſcilicet detractus eſt ad inferos. ſed propter equiuocationem dictionum poteſt etiam legi ſicut beatus hieronymus tranſtulit. Inde המון Hamon. ideſt tumultus. ſonitus. multitudo. populus. diuitie. 1. Tumultus. Reg. 4. Quis eſt hic ſonitus tumultus huius. Et in eodem 14. Tumultus magnus exortus eſt. Hiere. 46. Ecce ego viſitabo ſuper tumultum alexandrie. Amos. 5. Aufer a me tumultum carminum tuorum. Ezech. 17. Nec ex ſonitu eoSonitus. rum. ſignificat etiam multitudinem ſiue populum. vt Gen. multitudo 17. Quia pater multarum gentium conſtitui te. 3. Reg. 18. Quia ſonus multe pluuie eſt. Et. 4. Reg. 7. Quia ipſi tantum ſunt in vniuerſa multitudine iſrael. 2. Paralip. 20. Venit contra te multitudo magna. Et in eodem. Nolite timere: neque paueatis hanc multitudinem. Eſa. 13. Vox multitudinis in montibus. Et in eodem. 16. Et auferetur gloria moab ſuper omni populo multo. Et in eodem. 17. Ve multitudini populorum multorum. Hiere. 3. Vere mendaces erant colles & multitudo montium. Ezech. 32. Fili hominis cane carmen lugubre ſuper multitudinem egypti. Et in eodem. Deiiciam multitudinem tuam. Et in eodem. Et attraxerunt eam & omnes populos eius. Et in eodem. 39. Et Populi. vocabitur vallis multitudinis gog. & ſcribitur in plurali המונים Hamonim. ideſt populi. Ioel. 3. Populi populi in המונים Populi. valle conciſionis. Et inde dicitur המונה Hamona. nomen המונה proprium ciuitatis in qua ſepelienda erat multitudo Gog Hamona. vt Ezech. 39. Nomen autem ciuitatis Hamona & mundabunt terram. Ponitur et המון Hamon. pro diuitiis: vel pro Diuitie. multitudine diuitiarum. Ps. 36. Melius eſt modicum iuſto ſuper diuitias peccatorum multas. Eccl. 5. Qui amat diuitias. Ponitur etiam pro angelo. Eſa. 33. A voce angeli fugerunt populi. Sed beatus hieronymus in explanationibus Angelus. Eſaie ſuper predicto loco ſic ait. A voce enim angeli quem ſymmachus ita vt in hebreo ſcriptum eſt tranſtulit Hamon quem hebrei gabrielem autumant & habere etymologiam populi. Inuenitur etiam אמון Amon cum aleph in principio loco he: & ſignificat populum vel multitudinem. Hiere. 52. Et ceteros de multitudine tranſtulit Nabuzardan multitudo princeps militie.

המלה המלה Hamula. loquela. vociferatio. ſonitus. Hiere. 11. Ad vocem loquele grandis exarſit ignis in ea. Ezech. Loquela. ſonus. 1. Quaſi ſonus erat multitudinis vt ſonus caſtrorum. Pro quo hebrei legunt. ſonus ſiue vox vociferationis vel loquele vt ſonus caſtrorum. ſcilicet erat. Et dicunt aliqui hebrei quod littera he que ponitur in principio non eſt de ſubſtantia dictionis: ſed eſt littera articularis: vt ſupra in principio huius littere dictum eſt. & dicunt quod idem ſignificat quod מלה Milla. ideſt verbum vel ſermo aut loquela. ſicut infra dicetur.

המן המן Haman. multiplicari. aut ſuperare: ſcilicet multitudine. Ezech. 5. Quia ſuperaſtis gentes que in circuitu ſuperare. veſtri ſunt. Et inde dicunt aliqui quod deriuatur המון Hamon multitudo ideſt multitudo. Populus. tumultus. ſonitus. de quo vide ſupra in dictione המה Hama.

המס המס Hamas. Tabeſcere. contabeſcere. Eſa. 64. Sicut exuſtio ignis tabeſcerent. Hebrei tamen dicunt quod ſignificat areſacere. Vnde in predicto loco ipſi legunt. ſicut exuTabeſcere ſtio ignis areſcerent. ſcilicet ſunt: vel eſſent. Nam ponitur ibi Areſacere המסים Hamaſim in numero plurali. Alii vero dicunt quod de המסים riuatur a dictione מסס Maſas. que ſignificat tabeſcere. vt Ps. 67. Sicut fluit cera a facie ignis. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem. tranſtulit. Sicut tabeſcit cera a facie ignis.

המר המר Hamar. fouea. Et ſcribitur cum mem in principio: & in numero plurali. ſcilicet מהמרות Mahamoroth. vt Ps. 139. In miſeriis non ſubſiſtent. Pro quo beatus hieroמהמרות Miſerie. nymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit in foueas vt non reſurgant. & ſolum inuenitur in predicto loco. Fouee.

הן הן Hen. Ecce. en. Aduerbium demonſtratiuum. vt Gen. 3. Ecce. Ecce adam quaſi vnus ex nobis factus eſt. Et in eodem. 4. Ecce eiicies me hodie a facie terre. Et in eodem. 11. Ecce vnus eſt populus. Et in eodem. 30. Gratum habeo quod petis. Pro quo hebrei legunt. Ecce ſiue en iam eſſet ſecundum verbum tuum. Deut. 10. En domini dei tui celum eſt. En. Iob. 33. Ecce & me ſicut & te fecit deus. Et in eodem. quia querelas in me reperit. Pro quo hebrei legunt. Ecce querelas ſiue occaſiones in me reperit. Et in eodem. Hoc eſt ergo in quo non es iuſtificatus. Et in eo. Ecce hec omnia operatus eſt deus. Ps. 50. Ecce .n. in iniquitatibus conceptus ſum. et i eo. Si Ecce enim veritatem dilexiſti. Ponitur etiam הן Hen. pro ſi vt Exo. 8. quod ſi mactauerimus ea que colunt egyptii coram eis lapidibus nos obruent. Iob. 13. Etiam ſi occiderit me in ipſo ſperabo. Hiere. 2. Et videte ſi factum eſt huiuſcemodi. Item הן הן Hen. pronomen eſt tertie perſone pluralis numeri femi Ipſe. nini generis. Nu. 27. Et ei in hereditatem ſuccedant. Pro quo hebrei legunt. Et tranſire facies hereditatem patris earum ad eas vel ad ipſas. Et aliquando accipitur in genere maſculino. Ruth. 1. Si eos expectare velitis donec creſcant. De quo vide ſupra in dictione הם Hem.

הנה הנה Hine. ecce. eſt eadem dictio precedens. vt Gen. 1. Ecce Ecce. dedi vobis omnem herbam. Et in eodem. 12. Ecce coniux tua. Et in eo. 18. Ecce in tabernaculo eſt. & in eo. 22. Ecce En. inquit ignis & ligna. Et in eo. 24. En rebeca coram te eſt. Et in eo. 28. Et ero cuſtos tuus quocunque perrexeris. Pro quo he. le. Ecce ego tecum & cuſtodiam te vbicunque perrexeris. Et componitur cum pronominibus hoc modo. ſ. הנני Ecce ego. Hineni. i. ecce ego. Gen. 6. Ecce ego adducam diluuii aquas ſuper terram. Eſa. 65. Dixi ecce ego ecce ego. הנך Hinecha ſiue הנך Hinach. ideſt ecce tu. vt Gen. 16. Ecce ait concepiſti. Pro quo he. le. Ecce ait tu concepiſti. Deut. 31. Ecce tu dormies cum patribus tuis. הנו Hino. i. ecce ille: ſiue ecce ipſe. vt Iob. 2. Ecce in manu tua eſt. Pro quo he. le. Ecce ille i manu tua. ſ. eſt. הננו Hinenu. ideſt ecce nos. vt Gen. 14. En omnes nos ſerui ſumus domini mei. Ioſ. 9. Nunc autem in manu tua ſumus. Pro quo hebrei legunt. Nunc autem ecce nos in manu tua. ſ. ſumus. 2. Reg. 5. Ecce nos os tuum & caro tua ſumus. Hiere. 3. Ecce nos venimus ad te. הנכם Hinechem. ideſt ecce vos. הנם Hinam ideſt ecce illi. Et quando componitur cum pronomine prime perſone vel tertie aut per ſe poſitum ponitur aliquando pro hoc verbo adAdſum. ſum ſiue paratus ſum. aut preſto ſum. vt Gen. 22. At ille reſpondit adſum. Et in eodem. Quid vis fili. Pro quo hebrei legunt. Ecce ego fili mi ſiue adſum fili mi. Et in eodem. 27. Audio: quis es tu fili mi. Pro quo hebrei legunt. Ecce ego ſiue adſum: quis es tu fili mi. Et in eodem. 37. Quo reſponPreſto ſum Paratus ſumus. dente preſto ſum ait. Nu. 14. Parati ſumus aſcendere ad locum. 1. Reg. 12. Preſto eſt rex veſter quem elegiſtis. 3. Reg. Preſto eſt Adſunt. 1. Adeſt nathan propheta. Eſa. 58. Primus ad ſion dicet ecce adſum. Pro quo hebrei legunt. Primus ad ſion dicet ecce adהנה ſunt. ideſt dicet ad ſion: ecce adſunt filii tui. Item הנה Hena ideſt huc. modo. aduerbium loci vel preſentis temporis. & Huc. preſens tēp. vtroque modo ponitur. Gen. 15. Vbi dicitur generatione autem quarta reuertentur huc: necdum enim complete ſunt iniquitates amorreorum vſque ad preſens tempus. Et in eodem. 44. Et huc vſque non comparet. Et in eodem. 45. Et adducite eum ad me. Pro quo hebrei legunt. Et adducite patrem meum huc. 2. Reg. 5. Non ingredieris huc. Hiere. הנה 50. Huc facies eorum veniet. Item הנה Hena. Pronomen eſt tertie perſone pluralis numeri feminini generis. vt Exo. 1. Ipſe enim obſtetricandi habent ſcientiam. Nu. 31. Nonne iſte Ipſe. Iſte. ſunt que deceperunt filios iſrael. Accipitur etiam in genere Ipſi. maſculino. 2. Reg. 4. Ingreſſi ſunt autem domum. Pro quo hebrei legunt. Et ipſi ingreſſi ſunt domum. Accipitur etiam Eſſe. pro verbo ſubſtantiuo. Gen. 6. Videntes autem filii dei filias hominum quod eſſent pulchre.

הס הס Has. ſilere. tacere. Amos. 6. tace & non recorderis nomi Tacere. Silere. nis domini. Soph. 1. Silete a facie domini dei. Zach. 2. Sileat omnis caro a facie domini. Nu. 13. Inter hec caleb compeſceret murmur populi qui oriebatur contra moyſen ait. Pro quo hebrei legunt. Et ſilere fecit caleb populum ad Moyſen vel pro moyſe. ideſt propter murmur qui oriebatur contra eum.

הפך הפך Hapach. vertere: ſiue verti. reuerti. conuertere. conuerti. Euertere vel euerti. Subuertere: aut aduerſari. Peruertere. mutare. Deut. 23. Vertitque maledictionem eius Vertere. in benedictionem. 3. Reg. 22. Verte manum tuam & eiice me de exercitu. Prouer. 12. Verte impios & non erunt. Iu di. 20. Quod cum cerneret filii iſrael in ipſo certamine poſiti. Pro quo hebrei legunt. Et verſus eſt vir iſrael in certa Verti. mine. & in eodem. Verſa facie fortiſſime reſiſtebant. 1. Re. 4. Irruerant enim in ea dolores ſubiti. Pro quo hebrei legunt. Verſi enim fuerant dolores eius in eam. Siue euerſe vel diſſolute ſunt compages eius in ea. Nam eadem verba ponuntur. Dan. 10. vbi dicitur. Domine mi in viſione tua diſſolute ſunt compages mee. Eſter. 9. Verſa vice ſuperiores ſi dei eſſe ceperunt. Iob. 30. redactus ſum in nihilum. i. verſus ſum in nihilum. Et in eodem. 41. in ſtipulam verſi ſunt ei lapides funde. Prouer. 12. verte impios et non erunt. Thre. 5. hereditas noſtra verſa eſt ad alienos. Item ſignificat reuerti. vt. 1. Reg. 25. reuerſi ſunt itaque pueri dauid per viam ſuam. Reuerti. 4. Reg. 5. Quando reuerſus eſt homo de curru ſuo. 2. Paralip. 9. que reuerſa abiit in terram ſuam. Ioſ. 8. preſertim cum ii qui ſimulauerunt fugam et tendebant ad ſolitudinem contra perſequentes fortiſſime reſtitiſſent. Pro quo hebrei legunt Et populus qui fugerat ad deſertum reuerſus eſt contra perſequentem ideſt contra populum perſequentem. Oſee. 7. Ephraim factus eſt ſubcinericius panis qui non reuerſatur. Item ſignificat conuertere ſiue conuerti. Ps. 77. Conuertit in ſanguinem flumina eorum. Et in eodem. Conuerſi Conuertere. Conuerti. ſunt in die belli. Ps. 104. Conuertit cor eorum vt odiret populum eius. Iob. 38. Reſtituetur quaſi lutum ſignaculum. Pro quo hebrei legunt: conuertetur ſiue vertetur vt lutum ſignaculum. Eſa. 34. Et conuertentur torrentes eius in picem. Thren. 3. Et conuertit manum ſuam tota die. Oſee. 11. Conuerſum eſt in me cor meum. Ioel. 2. Sol conuertetur in tenebras. Item ſignificat euertere vel aduerſari. 2. Reg. 10. Et exploraret ciuitatem & euerteret eam. 1. Paralipo. 19. vt Euertere. explorent & inueſtigent & ſcrutentur terram. pro quo hebrei legunt. Vt ſcrutentur & euertant & explorent terram. Iob. 19. Et quem maxime diligebam aduerſatus eſt mihi. Aduerſari. Item ſignificat ſubuertere. Gen. 19. Vt non ſubuertam vrbem pro qua locutus es. Et in eodem. Et ſubuertit ciuitates Subuertere has. Iob. 9. Quos ſubuertit in furore ſuo. & in eodem. 28. Subuertit a radicibus montes. Thren. 4. Que ſubuerſa eſt in momento. & inde הפכה Haphecha. ideſt ſubuerſio. Gen. הפכה Subuerſio 19. Et liberauit lot de ſubuerſione vrbium. & aliquando ſcribitur cum mem in principio. vt Deut. 29. In exemplum ſubuerſionis ſodome & gomorre. Ite ponitur pro peruertere Hiere. 23. Et peruertiſtis verba dei viuentis. Et inde הפך Peruertere Haphech. ideſt peruerſio ſiue peruerſum. Eſa. 29. Peruerſa הפך Peruerſio. eſt hec veſtra cogitatio. Et aliquando ſcribitur pluraliter. & cum tau in principio: & dicitur תהפכות Thahpuchoth. תהפכות Peruerſa. Deut. 32. Generatio enim peruerſa eſt. Pro quo hebrei legunt. Generatio enim peruerſionum vel aurſionum eſt. Prouer. 2. Ab homine qui peruerſa loquitur. Et in eodem. Et exultant in rebus peſſimis. Pro quo hebrei legunt. Et exultant in ſubuerſionibus peſſimis. Et in eodem. 23. Et cor tuum loquetur peruerſa. Et aliquando duplicantur littera pe & littera caf. & dicitur הפכפך Haphachpach. Prouer. 21. הפכפך Peruerſa. Peruerſa viri via aliena eſt a deo. & inde מהפכת Mahapecheth. Quod ponitur pro neruo carceris quo malefactores vel qui peruerſe agunt vinciuntur. Hiere. 29. Vt mittas מהפכת Neruus. eum in neruum & in carcerem. Significat etiam predicta dictio voluere. Iudi. 7. Videbatur mihi quaſi ſubcinericius Voluere. panis ex ordeo volui & in caſtra madian deſcendere. Iob. 37. Et nubes ſpargunt lumen ſuum: que luſtrant cuncta per circui

tum. Pro quo hebrei legunt. Et ipſe ſiue & ipſum in circui
tu voluitur. Et in eodem. 38. Reſtituetur vt lutum ſignacu
lum. Pro quo hebrei legunt: voluetur ſiue reuoluetur vt lu
tum ſignaculum. Item ſignificat mutari. ideſt ab alio in a-
Mutari. liud verti vel conuerti. vt Exo. 14. Mutatumq; eſt cor pha
raonis & ſeruorum eius ſuper populum. Leuit. 13. Et pi-
los in album mutatos. Iob. 30. Mutatus es mihi in crude-
lem. Hiere. 13. Si mutare poterit ethiops pellem ſuā. Dañ.
הפך 10. Et ſpecies mea imutata eſt in me. & ide הפך hephech. i.
contra. econuerſo. econtrario. contrarium. vel contra conſuetudi
nem. vt Ezech. 16. Et factum eſt in te contra conſuetudinē
contrariū. mulierum. Et in eodem. Et factum eſt in te contrarium. in
מתהפכת de מתהפכת Mithapécheth. ideſt verſatilis. Geñ. 3. Et flame
Verſatilis. um gladium atq; verſatilem.

הצן Inſtruct9. הצן Hóſen. inſtructio. ſcilicet belli vel exercitus. Ezech.
23. Et venient ſuper te inſtructi curru et rota. et ſolum
inuenitur in predicto loco. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ ſigni
ficat quoddam inſtrumentum bellicum: vel quoddam ge
nus vehiculi quo in bellis vtebantur.

הר Mons. הר Har. mons. Geñ. 10. Vſq; ſephar montem orientalem.
Exo. 3. Et venit ad montem dei. Et in eodem. 25. Se-
cundum exemplar quod tibi in monte monſtratum eſt.
Ps. 3. Et exaudiuit me de monte ſancto ſuo. Ps. 10. Tranſ-
migra in montem ſicut paſſer. Ps. 14. Quis requieſcet in
monte ſancto tuo. Ps. 23. Quis aſcendet in montem domi
ni. Et aliquando ſcribitur cū he in fine. vt Geñ. 14. Et qui
remanſerant fugerunt ad montem. Et in eodem. 19. In
montem ſaluum te fac. Et in eodem. Nec poſſum in mon-
te ſaluari. & in predictis locis ponitur he finalis loco ad vl
in. ſicut מצרימה Miſraima. ideſt ad egyptum: vel in egyp-
הרים Montes. tum. & in plurali הרים Harim. ideſt montes. Geñ. 7. Op-
pertiq; ſunt omnes montes excelſi. Iob. 28. Subuertit a ra
dice montes. Ps. 71. Suſcipiant montes pacem populo. Et
aliquando duplicatur littera res. vt in ſequenti dictione.

הרר Mons. הרר Harar. mons. Geñ. 14. In montibus ſeir vſq; ad cam
peſtria. Pro quo hebrei legunt. In monte ſuo ſeir vſ
q; ad campeſtria. Ps. 28. Preſtitiſti decori meo virtutem.
Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam
veritatem tranſtulit. Preſtitiſti monti meo fortitudinem.
הררי Et in plurali הררי Harere. Deut. 8. Et de montibus eris me
Montes. talla fodiuntur. Ps. 35. Iuſtitia tua ſicut montes dei. Ps. 49
Iumenta in montibus & boues. Ps. 85. Fundamenta eius
הררי in montibus ſanctis. Et inde הררי Harari. ideſt montanus.
mōtanus. Hiere. 17. Sacrificantes in agro. Pro quo hebrei legunt.
Montanus in agro. Nam dicitur montanus ex multa con
ſuetudine ſacrificandi in monte vel in agro.

הרג Interficeꝛ הרג Harag. occidere. interficere. Geñ. 4. conſurrexit cain
aduerſus fratrem ſuum abel & interfecit eum: & in eo
dem. Omnis igitur qui inuenerit me occidet me. Et in eo
dem. Omnis qui occiderit cain. Et in eodem. Quoniam
Occidere. occidi virum in vulnus meum. Exo. 2. Nū occidere me vis
ſicut occidiſti heri egyptium. Et in eodem. 4. Ecce ego in
terficiam filium tuum primogenitū. Et in eodem. 11. Ob
ſecro vt interficias me. Et in eodem. 25. Occidat vnuſquiſ
q; proximos ſuos: qui initiati ſunt beelphegor. 2. Reg. 3. I-
gitur ioab & abiſai frater eius interfecerunt abner. Iob. 5.
Virum ſtultum interficit iracundia. Et in eodem. 20. Occi
Mortifica det eum lingua vipere. Ps. 44. Quoniam propter te mor
re. tificamur tota die. ideſt occidimur. Ps. 77. Et occidit pi-
gues eorum. Et in eodem. Cum occideret eos querebant
eum. Et in eodem. Occidit in grandine vineas eorum. Pro
uer. 1. Auerſio paruulorum interficit eos. Eccl's. 3. tempus
occidendi & tempus ſanandi. Eſa. 22. Et ecce gaudium &
letitia occidere vitulos & iugulare arietes. Ezech. 26. Fi
lie quoq; eius que ſunt in agro gladio interficientur. & in-
הרגים de הרגים Harugim. ſiue הרג׳ Haruge. ideſt interfecti vel oc
Interfecti ciſi Prouer. 7. Et fortiſſimi quiq; īterfecti ſunt ab ea. Hie-
re. 18. Et viri earum interficientur morte. pro quo in he-
breo habetur. Et viri earum erūt interfecti morte. Ezech.
הרגה 37. Et inſufla ſuper interfectos iſtos. Et inde הרגה Harega.
ideſt occiſio vel interfectio. Hiere. 12. Sanctifica eos in diē
Occiſio. occiſionis. Et in eodem. 19. Non vocabitur amplius locus
iſte thophet & vallis filii ennon: ſed vallis occiſiōis. Zach.
11. Paſce pecora occiſionis. Et aliquando ſcribitur ſine he
הרג in fine: & dicitur הרג Hereg. vt Eſter. 9. Percuſſerunt iu-
dei inimicos ſuos plaga magna & occiderunt eos. Pro quo
hebrei legunt. Percuſſerunt iudei inimicos ſuos percuſſio
Occiſio ne gladii & occiſione & perditione. Eſa. 27. Aut ſicut occi
dit interfectos eius ſic occiſus eſt. pro quo hebrei legūt: aut
ſicut occiſio interfectorum eius ſic occiſus eſt. Et in eodem.
Interfectio 30. In die interfectionis multorum cum ceciderint turres.
Ezech. 26. Cū occiſi fuerint in medio tui. Pro quo hebrei
legunt. In occidendo occiſionem in medio tui. Sed beat9
hieronymus tranſtulit ſenſum.

הרה concipere. הרה Hara. concipere. vt Geñ. 4. Que concepit & peperit
cain. Et in eodem. 16. At illa concepiſſe ſe videns de-
ſpexit dominam ſuam. Et in eodem. 38. Ad vnum igitur
coitum mulier concepit. Nume. 11. Nunquid ego concepi
omnem hanc multitudinem. Iudi. 13. Sed concipies & pa-
ries filium. Iob. 3. Et nox in qua dictum eſt conceptus ē ho
mo. Eſa. 8. Ecce virgo concipiet. Et in eodem. 33. Conci
pietis ardorem. Et in eodem. 26. Concepimus & quaſi par
turiuimus. Et in eodem. 59. Conceperūt dolorem & pepe
runt iniquitatem. Et in eodem. Concepimus & locuti ſu
mus de corde verba mendacii. Oſee. 1. Et concepit & pepe
Gignere. rit filium. Significat etiam gignere. vt. 1. Paralip. 4. Genu
הרה it q; mariam & ſamai & ieſba. inde הרה Hara. ideſt p̄gnās.
vel concipiens aut conceptus. vt Geñ. 16. Ecce concepiſti.
Pregnās. Pro quo hebrei legunt. Ecce tu pregnās. Et in eodem. 38.
Et videtur vterus illius intumeſcere. Pro quo hebrei le-
gunt. Et ecce illa pregnās. Et in eodem. De viro cuius hec
ſunt concepi. Pro quo hebrei legunt. De viro cuius hec ſūt
ego pregnans. Exo. 21. Et percuſſerit quis mulierem pre
conceptus gnantem. Hiere. 30. Et vulua eius conceptus eternus. Et in
הרות plurali הרות Haroth. ideſt pregnantes. 4. Reg. 8. Et paruu
pregnātes los eorum ellides: & pregnantes diuides. & in eodem. 15.
Et interfecit omnes pregnantes eius. Amos. 5. Eo quod
הרון diſſecuerunt pregnantes galaad. & inde הרון Heron. ideſt
conceptio vel cōceptus. vt Geñ. 3. Multiplicabo erumnas
conceptus tuas & conceptus tuos. & aliquando ſcribitur cum iod &
הריון dicitur הריון Heraion. ideſt conceptus. Ruth. 4. Et dedit il
li dominus vt conciperet. Pro quo hebrei legunt. Et dedit
conceptus illi dominus conceptum. Oſee. 9. Gloria eorum a partu &
הרים ab vtero & a conceptu. & inde הרים Horim. ſiue הרי Hore
ideſt progenitores vel patres. vt Geñ. 49. Confortate ſūt
Patres. benedictionibus patrum eius.

הרהר הרהרין cogitatiōes הרהר Harhar. in lingua chaldaica ſignificat cogitationē
& ſolum inuenitur in nūero plurali. ſcilicet הרהרין
Harhorin. Dan. 4. Et cogitationes mee in ſtratu meo.

הרס Deſtruere הרס Haras. deſtruere. diſſipare. conterere. deponere. ter
minos tranſcendere. Exo. 23. Sed deſtrues eos. Iudi.
6. Et deſtrues arani baal. Iob. 12. Si deſtruxerit: nemo eſt
qui edificet. Ps. 10. Quoniam quem perfeciſti deſtruxerūt
Prouer. 14. Inſipiens ſtructam quoq; manibus deſtruet. &
in eo. 24. & maceria lapidum eius deſtructa erat. Eſa. 49
Deſtruētes te & diſſipantes a te exibunt. Thren. 2. Deſtru

xit in furore ſuo munitiones virginis iuda. Ponitur etiam
Diſſipare. pro diſſipare. Hiere. 1. Et diſſipes & edifices & plantes. Et
in eodem. 31. Et diſſiparem & diſperderem & affligerem.
Ezech. 36. Quia ego dominus edificaui diſſipata. Et ſu-
pra in eodem ponitur pro ſuffoſis: vbi dicitur Et deſtitute
Suffodere atq; ſuffoſe munite ſederunt. Ioel. Diſſipate ſunt apothē
ce quoniam confuſum eſt triticum. Item ponitur pro de-
Deponere ponere vel conterere. Exo. 15. Depoſuiſti aduerſarios tuos
Ps. 67. Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum. ſigni
Conterere trāſcēdere. ficat etiam tranſcendere terminum. Exo. 19. Ne forte velit
tranſcendere terminos ad videndum dominum. Et in eo-
dem. Sacerdotes autem & populus non tranſeant termi-
הרס nos. Inde. הרס Héres. ideſt deſtructio vel diſſipatio. Eſa. 19
Ciuitas ſolis vocabitur vna. Pro quo hebrei legunt. Ciui-
Deſtructio tas deſtructionis vel diſſipationis vocabitur vna. Sed ſi p̄-
dicta dictio. הרס Héres ſcribatur cum cheth: que eſt quaſi e
iuſdem figure cum littera he: tunc ſignificat ſolem vel te-
ſtam aut teſteum. Et fortaſſe in bibliis hebraicis antiquis e
rat ſcriptum חרס chéres cum littera cheth: ſicut beat9 hie-
ronymus tranſtulit. Nam in ſuis explanationibus ſup hoc
loco ſic ait. חרס chéres enim verbum ambiguum eſt: & te-
Teſta. ſta dicitur & ſol: eo ꝙ vtrūq; areat & ſiccum ſit. Hec hiero
nymus. in tranſlatione autem chaldaica ſic habetur. Ciui-
הריסות tas ſolis que deſtruenda eſt vocabitur vna. Et inde הריסות
Hariſuth. ideſt deſtructio ſiue ea que corruerant: aut ruina.
Ruina. vt Eſa. 49. Et terra ruine tue. Amos. 9. Et ea que corrue-
rant reſtaurabo.

התת Irruere. התת Hathath. inſidiari. irruere. Ps. 61. Quouſq; irruitis in
hominem. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et di
cunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur a ſupradicta dictione הוה ha
ua. De quo vide in predicta dictione.

התל Circūuenire Fallere. Mentiri. Illudere. Decipere. התל Hathal. circumuenire. fallere. mentiri. illudere. Geñ.
31. Sed & pater veſter circumuenit me. Exo. 8. Verū-
tamen noli vltra fallere. Iudi. 16. Per tres vices mentitus es
mihi. 3. Reg. 18. Illudebat eis helias. Iob. 13. Aut decipietur
vt homo veſtris fraudulentiis. pro quo hebrei legunt. Aut
ſicut illuditur homini illudetis ei. vel ſic: aut ſicut mentimi
ni homini mentiti eſtis ei. Hiere. 9. Et vir in fratrem ſuum
הותל deridebit. ideſt illudet. Et inde הותל Huthal. ideſt dece-
ptum ſiue illuſum. pro quo beatus hieronymus tranſtulit.
Inſipiens inſipientem. vt Eſa. 44. cor inſipiens adorabit illud. Et in
התלים de התלים Hathulim. ideſt mendaces: ſiue illudentes aut il-
Mēdaces. luſores. Iob. 17: Non peccaui. pro quo hebrei legunt. Si nō
mendaces mecum. Et idem dicit Burgeñ. in ſuis additioni
מהתלת bus ſuper predicto loco. Et inde מהתלת Mahathaloth. pro
Errores. quo beatus hieronymus tranſtulit errores. vt Eſa. 30. Vide
te nobis errores.

De incipientibus a littera. ו Vau.

Vau littera nunquam reperitur ſola per ſe: ſicut nec vlla a-
lia littera hebraica: vt dictum eſt in precedentibus. Sed ap-
ponitur nomini & verbo & aliis partibus orationis: et tunc
communiter ponitur pro coniunctione ſcilicet. &. q;. quo
q;. autem. at. atq;. vero. ac. igitur. ſed. cumq;. aut. vt Geñ. 1.
Et In principio creauit deus celum & terram. & in eodē. Ter-
ra autem erat inanis & vacua. & in eodem. Et tenebre erāt
ſuper faciē abyſſi: & ſpiritus domini ferebatur ſuper aquas.
Et in eodem. Et fecit deus firmamentum. Et in eodem. 4.
Aut. Fuit autem Abel paſtor ouium & cain agricola. Et in eo-
Q;. dem. Iratuſq; eſt cain vehementer. Et in eodem. Dixitq;
Quoq;. dominus ad eum. Et in eodem. 5. Vixit quoq; ſeth. Et in
eodem. 6. Oſtium autem arce pones in latere. Et in eodem
9. Vixit autem noe. Et in eodem. 15. Turturem quoq; & co
At. lumbam. Et in eodem. 24. At illa cito tollens pallium. E-
xo. 2. At ille vbi eſt inquit. Et in eodem. 14. In curribus
Atq;. atq; equitibus. Et in eodem. 16. Atq; computruit. Iob. 1.
Ac. Simplex & rectus ac recedens a malo. Ps. 1. Et in lege eius
meditabitur die ac nocte. Ponitur etiā in noſtra tranſlatio
ne aliis modis quāpluriмis. Nam aliquando ponitur pro
Vero. vero. vt Prouer. 2. Impii vero de terra pdentur. Et in eodē.
10. filius vero ſtultus meſtitia eſt matri ſue. Eccl's. 1. terra ve
ro in eternū ſtat. Ponitur etiā pro igitur: ſiue pro ergo. vt
Igitur. Geñ. 2. formauit igitur dominus hominem. Et in eodē. Tu
Ergo. lit ergo dominus deus hominē. Et in eodē. Igitur perfecti
ſunt celi & terra. Et in eodem. 3. Vidit igitur mulier. Et in
eodem. 12. Nunc igitur ecce coniūx tua. Et in eodem. 16. I-
gitur ſarai vxor abraam nō genuerat. Exo. 1. Bene ergo fe
cit deus obſtetricibus. Et in eodem. Precepit ergo pharao
Sed. omni populo. Item ponitur pro ſed. vt Geñ. 2. Sed fons a-
ſcendebat de terra. & in eodem. 31. Sed deus patris tui dixit
mihi. Exo. 3. Sed poſtulabit mulier a vicina ſua. Ps. 6. Sed
tu domine vſquequo. Canti. 1. Nigra ſum ſed formoſa. Itē
Cumq;. ponitur pro cumq;. vt Geñ. 3. cumq; agnouiſſent ſe eſſe nu
dos. Et in eodem. 4. cumq; eſſent in agro. Exo. 2. cumq; iā
celare non poſſet. Deut. 4. cumq; queſieris ibi dominum
deum tuum. Iob. 2. cumq; eleuaſſent procul oculos. Et in
eodem. 29. cumq; ſederem quaſi rex circūdante exercitu.
Aut. Item ponitur pro aut. ſiue pro vel. vt Geñ. 31. Aut ſi tu pre
terieris malum mihi cogitans. Et in eodem. 41. Abſq; tuo
imperio non mouebit quiſq; manum aut pedem. Exo. 21.
Qui percuſſerit patrem ſuum aut matrem. Et in eodem.
Qui maledixerit patri ſuo aut matri. Leuit. 17. Quod ſi nō
Vel. lauerit veſtimenta ſua vel corpus. Et in eodem. 22. Sin autē
vidua vel repudiata. Et in eodē. 25. vel qui ex his nati fue-
rint. Iob. 38. Aut theſauros grandinis aſpexiſti. Ps. 8. Aut
filius hominis quoniam viſitas eū. Ps. 14. Aut quis requi
eſcet in monte ſancto tuo. Item ponitur pro etiam. Geñ. 1.
Etiam. Dixit etiam deus producant aque. Et in eodē. 2. Lignum
etiam vite in medio paradiſi. Et in eodem. 28. Vouit etiam
votum dicens. Hiere. 5. Si etiam viuit dominus dixerint.
Item ponitur pro enim: vel nam: aut nanq;. vt. Geñ. 20.
Enim. Habet enim virum. Et in eodē. 24. Habitabat enim in ter
Nam. ra auſtrali. Exo. 19. Nam profecti de raphidim. 1. Reg. 4.
Nanq; Egreſſus eſt nāq; iſrael. Canti. 2. Nam vinea noſtra floruit.
Abach. 1. Equites nāq; eius de longe venient. Ponitur etiā
Itaq;. pro itaq;. Geñ. 11. Tulit itaq; thare abrā filium ſuum. Exo.
1. Poſuit itaq; eis magiſtros operum. Et in eodem. 14. Ti-
muit itaq; populus dominum. Deut. 11. Ama itaq; domi-
Siquidem num deum tuum. Item ponitur pro ſiquidē. vt. 1. Reg. 28.
Siquidem philiſtiim pugnant aduerſum me. 4. Reg. 7. Si
quidem dominus audiri fecerat. Item ponitur pro interea
Interea aut interim vel preterea. vt. Geñ. 35. Interea locutus eſt do
Interim. minus ad iacob. Et in eodem. 43. Interim fames omnem
terrā premebat. Exo. 1. Surrexit interea rex nouus ſuper
Preterea. Egyptum. Et in eodem. 38. Fuerūt preterea centum talenta
argenti. 2. Paralip. 34. Oſſa preterea ſacerdotum combu-
ſit. Ponitur etiam pro quādo vel pro vnde. vt. Geñ. 11. Sem
Quando. erat centum annorum quando genuit Arphaxath. Et in eo
Vnde. dem. 13. Vnde facta rixa inter paſtores gregum. Et in eodē.
26. Vnde appellauit eum abundantiam. Et cum preceden
Neq;. ti negatione ponitur pro Neq;. vt. Exo. 20. Non facies ti-
bi ſculptile neq; omnem ſimilitudinem. Et in eodem.
Nec eorum que ſunt in aquis ſub terra. Deut. 18. Neq; in-
cantor: neq; phythones conſulat. Nume. 23. Neq; filius

hominis vt mutetur. Eſa. 28. Neq vexabit eum rota plauſtri. Thren. 3. Non enī humilliauit ex corde ſuo & abiecit filios hominum. ideſt neq abiecit filios hominum. Ezech. 13. Neq oppoſuiſtis murum pro domo iſrael. Habet fortaſſe in noſtra tranſlatione alios modos ſignificandi qui poſſunt reduci ad ſupradicta. Hebrei tamen in omnibus locis ſupradictis dicunt quod ponitur pro coniunctione. Et aliquando ponitur vau littera vbi nihil videtur copulare vel coniungere. vt Gen̄. 22. Die autem tertio eleuatis oculis vidit locum procul. Pro quo in hebreo habetur. In die tertio & leuauit abraam oculos ſuos & vidit locum procul. Et in eodem. 36. Et hi filii ſebeon Aya & anna. Pro quo in hebreo habetur. Et hi filii ſebeon & aya & anna. Et ſimiliter ponitur in principio librorum: vbi nihil videtur copulare vel coniungere. vt Exo. 1. Hec ſunt nomina filiorum iſrael. Pro quo in hebreo habetur. Et hec ſunt nomina filiorum iſrael. Iudi. 1. poſt mortem ioſue conſuluerunt filii iſrael dominum. Pro quo hebrei legunt. Et factum eſt poſt mortem ioſue & conſuluerunt filii iſrael dominum. Ruth. 1. In diebus vnius iudicis quando iudices preerant. pro q̄ hebrei legunt. Et factum eſt in diebus quando iudicabant iudices. 1. Reg. 1. Fuit vir vnus de ramathaim. pro quo hebrei legunt. Et fuit vir vnus de ramathaim. Eſdre. 1. In anno primo cyri regis perſarum. Pro quo hebrei legunt. Et in anno primo cyri regis perſarum. Eſter. 1. In diebus aſueri. Pro quo in hebreo habetur. Et factum eſt in diebus aſueri. Et aliquando ponitur in noſtra tranſlatione in principiis librorum. vt Leuit. 1. Vocauit autem moyſen. Nu. 1. Locutuſq eſt dominus ad Moyſen. Ezech. 1. Et factum eſt in triceſſimo anno. Item littera vau prepoſita verbo preteriti temporis facit ipſum temporis futuri: & econuerſo. vt Gen̄. 27. Tempuſq veniet cum excutias & ſoluas iugum eius de ceruicibus tuis. Et in eodem. Eritq ſemen tuum q̄ſi puluis terre & dilataberis ad orientem & occidentem. Et in eodem. Et benedicentur in te & in ſemine tuo. Item facit de preterito futurum. vt in eodem. Cumq veniſſet ad quendam locum. Et in eodem. Tulitq de lapidibus que iacebant. Pro quo hebrei legunt. Et tulit de lapidibus loci. Et in eo. Viditq in ſomnis ſcalam. Et de hoc plenius in arte grām̄atica dictum eſt.

Sequuntur dictiones quarum prima littera ſubſtantialis eſt vau. & ſunt due tantum & aliqua nomina propria: ſunt autem que ſequuntur.

וָו וָו Vau. Paxillus. ſiue clauus: cuius caput eſt curuum inſtar littere vau. Et ſolum inuenitur in numero plurali. Pro q̄ beatus hieronymus tranſtulit capita. Exo. 26. Quarum capita aurea & baſes enee. Et in eodem. 27. Et capita earum cum celaturis ſuis argentea. Et dicunt hebrei q erant quidam paxilli vel claui affixi in capitibus colūnarum ex quibus pendebant cortine et velamina.

capita.

וָהֵב וָהֵב Vaheb. facere. vt Nu. 21. Sicut fecit in mari rubro ſic faciet in torrentibus Arnon. Vbi pro eo quod in littera noſtra eſt fecit: in hebreo ponitur ſupradicta dictio. ſcilicet וָהֵב Vaheb. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Et dicunt hebrei q eſt nomen proprium loci ſic dicti propter aliquā cauſam ignotam apud illos. Vnde in hebreo de verbo ad verbum ſic legitur. ſcilicet: ad vaheb in rubrum et ad torrētes Arnon. ideſt venerunt ad locum qui dicitur vaheb. et inde in mare rubrum et ad torrentes Arnon. ſcilicet venerunt. vnde in ſequentibus dicitur profectiq ſunt de ſolitudine in mathana: de mathana in nahaliel: de nahaliel in bamoth. ſcilicet venerunt. Et in hebreo non habetur illud profectiq ſunt. Sed ſubintelligitur. Et licet in aliis locis ſacre ſcripture vbi ponuntur manſiones filiorum iſrael nō inueniatur locus dictus וָהֵב Vaheb. non repugnat ſupradictis: ſicut nec inuenitur locus dictus mathana neq nahaliel niſi tantum in predicto loco: vbi dicitur quod profecti ſunt de ſolitudine in mathana: et de mathana in nahaliel. Alii vero dicunt q predicta dictio וָהֵב Vaheb deriuatur a dictione יְהָב Iehab. Que ſignificat molem vel onus. vt. p̄s. 54. Iacta ſuper dominum curam tuam. Pro quo ipſi legunt. Iacta ſuper dominum onus tuum ſiue mollem tuam. Vnde in predicto loco legunt ſic. A mole in mare rubrū vſq ad torrentes arnon. Et ſecundum beatum Hieronymum ſupradicta dictio יְהָב Iehab ſignificat charitatem. Nam in ſupradicto pſalmo iuxta he. ve. ſic tranſtulit. ſcilicet. Proiice ſuper dominum charitatem tuam. Et in lingua chaldaica ſignificat dare vel tradere aut afferre. De quo vide infra in dictione יְהַב Iahab. ſunt etiam aliqua nomina propria a littera vau incipientia. Sicut eſt וָפְסִי vapſi. vt Nu. 13. De tribu nethalim naabi filium vapſi. Et ſimiliter וַשְׁתִּי Vaſthi. Eſter 1. Vaſthi quoq regina fecit conuiuium feminarum.

De incipientibus a littera. ז zain.

זְאֵב Zeeb. Lupus. vt gen̄. 49. Beniamin lupus rapax. Eſa. 11. Et habitabit lupus cum agno. Et in plu. זְאֵבִים Zeebim ſiue זְאֵבֵי Zeebe. ideſt lupi. Ezech. 22. Quaſi lupi capientes predā. Abach. 1. Et velociores lupis veſpertinis.

זְאֵב Lupus. זְאֵבִים Lupi.

זֹאת Zoth. Iſta. vel hec. De quo vide infra in dictione זֶה Ze.

זֹאת Iſta.

זְבוּב zebub. muſca. vt Eſa. 7. ſybilabit dn̄s muſce q̄ ē ī extremo flūinū egypti. & ī plu. זְבוּבִים zebubi. ſiue זְבוּבֵי zebube. Eccl's. 10. muſce moriētes pdūt ſuauitatē vnguēti

זְבוּב Muſca. זְבוּבִים Muſce.

זָבַד Zabad. dotare. vt Gen̄. 30. Dotauit me de⁹ dote bona. et ide זֶבֶד Zebed. i. dos. ſiue dotatio. vt in p̄dicto loco.

זָבַד Dotare. זֶבֶד

זָבַח zabach. imolare. ſacrificare. occidere. mactare vt Gen̄. 31. Immolatiſq victimis in mōte. pro quo in hebreo habetur. Et immolauit iacob victimā in mōte. Exo. 5. Et ſacrificemus dn̄o deo nr̄o. Et ī eo. Ite et ſacrificate deo vr̄o in terra hac. Et in eo. 8. et dimittā ppl'm vt ſacrificent dn̄o. Et in eodem. abominationes enim egyptiorū imolabim⁹ Et in eo. Q đ ſi mactauerimus ea q̄ colūt egyptii. Et in eo. 22. Qui immolat diis occidetur. Et in eo. 23. Nō imolabis ſup fermēto ſanguinē victime mee. Leuit. 17. Et nequaq̄ vltra imolabūt hoſtias ſuas demonibus. Nu. 22. Cumq occidiſſet balac boues & oues miſit ad balaā. Deut. 16. Immolabiſq phaſe dn̄o deo tuo. Et in eo. qđ imolatū ē veſpe. pro quo. he. le. qđ imolabis veſpe. Et in eo. 33. Ibi imolabunt victimas iuſtitie. 1. Reg. 1. vt adoraret & ſacrificaret dn̄o. Et in eo. Et imolauit elcana. Et ī eo. 15. vt imolet dn̄o deo tuo in galgalis. 3. Reg. 8. mactauitq ſalomon hoſtias pacificas q̄s imolauit dn̄o. Et in eo. 13. Et imolabit ſup te ſacerdotes excelſorū. & in eo. 19. Tulit par boū & mactauit illud. 1. Paralip. 29. Immolauerūtq victimas dn̄o. 2. Paralip. 7. Rex aūt & oīs ppl's imolabāt victimas. Et in eo. Mactauit igitur rex ſalomō hoſtias boū. Et in eo. 28. quos ego placabo hoſtiis. pro quo he. le. Eis ſacrificabo ſiue imolabo. & in eo. 33 Cūctis idolis quos manaſes fuerat fabricatus imolauit. p̄s. 4. Sacrificate ſacrificiū iuſtitie. Ps. 26. Et imolabo in tabernaculo eius hoſtiā vociferationis. p̄s. 49. Immola deo ſacrificiū laudis. Ps. 115. tibi ſacrificabo hoſtiā laudis. Eſa. 65. qui imolāt ī hortis. & in eo. 66. qui mactat pec⁹ q̄ſi q excerebret canē. Oſee. 4. Sup capita mōtiū ſacrificabāt. & ide זֶבַח zebach. i. victima. hoſtia. ſacrificiū. Exo. 12. dicetis eis victima trāſitus dn̄i eſt. Leuit. 3. Si hoſtia pacificorū fuerit eius oblatio. Ps. 39. ſacrificiū & oblationē noluiſti. & in plurali. זְבָחִים Zebachim. ſiue זִבְחֵי Zibche. Exo. 24. Immolaueruntq victimas pacificas dn̄o. Deut. 33. Ibi imolabūt victimas iuſtitie. 1. Reg. 15. Nūquid vult deus holocauſta & victimas. Et aliqñ ſcribitur in plu. זְבָחוֹת Zebachoth ſecūdū formā noīm femininorū. vt Oſee. 4. Et cōfundētur a ſacrificiis ſuis. & inde מִזְבֵּחַ Mizbeach. ſiue מִזְבַּח Mizbach. i. Altare vbi ſacrificia vel hoſtia offerūtur. Gen̄. 8. Edificauit aūt noe altare dn̄o. Exo. 20. Altare de terra facietis mihi. & in eo. 21. Ab altari meo euelles eū vt moriatur. Accipitur ēt pro altari incenſi. vt Exo. 30. Facies quoq altare ad adolendū thymiama. & in plu. מִזְבְּחוֹת Mizbechoth. vt Ps. 83. Altaria tua dn̄e virtutū. Oſee. 10. ſecūdū multitudinem fructus ſui multiplicauit altaria.

Immolare. Sacrificare. Mactare. Occidere. זֶבַח Victima. Hoſtia.

Sacrificiū. זְבָחִים Victime. זְבָחוֹת Sacrificia. מִזְבֵּחַ Altare. מִזְבְּחוֹת Altaria.

זָבַל Zabal. cohabitare. vt Gen̄. 30. Etiā hac vice mecū erit vir meus. Pro quo hebrei legunt. Hac vice cohabitabit mihi vir meus. Et inde זְבֻל Zebul. i. habitaculum. vt. 3. Reg. 8. Edificans edificaui domū et habitaculū tuū. Abach 3. Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo.

זָבַל Cohabitare. זְבֻל Habitaculum.

זְבַן Zabā. in lingua chaldaica ſignificat. Emere. ſeu vēdere Dan̄. 2. Quod tempus redimitis. ideſt emitis.

זְבַן Emere.

זָג Zag. Folliculus vuarū. Nu. 6. Ab vua paſſa vſq ad acinū nō comedet. Pro quo he. le. Ab acinis vſq ad folliculum. ſ. vue nō comedet. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

זָג acinus folliculus

זֶה Ze. Pronomen eſt demonſtratiuū vel relatiuū. i. iſte. hic ipſe. ille. qui vel quod. iā. Et eſt oīs caſus & vtriuſq numeri & generis maſculini vel neutri. vt Gen̄. 5. Iſte conſolabitur nos. Et in eo. 11. Ceperuntq hoc facere. Et in eo. 31. Sicq per viginti annos in domo tua ſeruiui. p quo he. le. Iſti mihi viginti anni in domo tua. ſ. trāſacti ſunt. ſiue iſte mihi vigeſſimus annus in domo tua. ſ. tranſactus eſt. Et in eo. 41. Nun inuenire poterimus talē virū qui ſpū dei plenus ſit. Pro quo he. le. Nun inuenire poterimus ſicut hic. ſ. eſt: virū qui ſpiritu dei plenus ſit. Exo. 32. Moyſi ei huic viro qui nos eduxit de terra egypti ignoramus quid acciderit. Et in eo. Egreſſuſq eſt hic vitulus. Et in eo. 33. Et verbū iſtud quod locutus es faciā. Deut. 3. Montem iſtū egregiū & libanum. Ioſ. 2. Innoxii erimus a iuramento hoc. 1. Reg. 14. Et occidite ſuper iſtud. 2. Reg. 11. Et nunc hūc & nunc illū conſumit gladius. vbi ponitur etiā pro illo. 3. Reg. 19. Et ecce angelus dn̄i tetigit eū. pro quo he. le. Et ecce angelus dn̄i iſte tetigit eū: ſiue qui tetigit eū. Ps. 23. quis eſt iſte rex glorie. Ps. 47. Qm̄ hic eſt deus deus noſter in eternū. Ps. 55. Ecce cognoui quia deus meus es. p quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Hoc ſcio quia deus meus es. Ps. 67. Sinai a facie dei iſrael. pro quo he. le. Iſte ſiue ille ſinai a facie dei iſrael. ſ. motus eſt vel diſtillauit Beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Et ſinai a facie dei iſrael. Eccl's. 7. Bonum eſt te ſuſtētare iſtū: ſed ab illo ne ſubtrahas manū tuā: vbi ponitur pro iſto & pro illo. Et in eo. 8. Oīa hec tractaui in corde meo. Canti. 2 Ecce iſte venit ſaliens in mōtibus. Et ī eo. En ipſe ſtat poſt parietē nr̄m. Eſa. 25. Iſte dn̄s ſuſtinuimus eū. Zach. 1. Iſte iā ſeptuageſimus annus eſt. ponitur ēt pro iam. 2. Reg. 14. Quaſi mulier iam plurimo tpe lugens mortuū. zach. 7. Sicut feci iā multis annis. Et aliqñ ponitur relatiue. Iob. 19. Et quē maxime diligebā aduerſatus eſt mihi. Ps. 73. mons ſion in quo habitaſti. Ps. 103. In locū quē fundaſti eis. Et in eo. Draco iſte quē formaſti ad illudendū ei. Vbi ponitur p demōſtratiuo & relatiuo ſimul. Prouer. 23. Audi patrem tuum qui genuit te. Ponitur etiam pro aduerbio hac. vt Nu. 13. Aſcendite per meridianam plagam. pro quo hebrei legunt. Aſcendite hac in meridiem ſiue per meridiem. Scribitur ēt cum beth in principio & dicitur בָּזֶה Baze & ſignificat. hic. ideſt in hoc loco. vt Exo. 24. Expectate hic donec reuertamur ad vos. Apponitur etiā ei mem in principio et dicitur מִזֶּה Mize. i. ab hoc vel ab iſto aut ab ipſo. Et aliquādo ponitur aduerbialiter & ſignat hinc vel iſtinc. i. ab hac vel ab iſta parte vel de iſto loco. Gen̄. 42. Non egrediemini hinc. Exo. 17. Suſtentabant manus eius ex vtraq parte. Pro quo he. le. Suſtentabant manus eius hinc vnus & hinc vnus. i. vnus ex vtraq parte. Exo. 33. Vade aſcende de loco iſto. Scribitur etiā זֹה zo cum puncto holē & tunc eſt generis feminini vel neutri. Eccl's. 2. Et gaudio dixi quid fruſtra deciperis. Pro quo he. le. Et letitie. ſ. dixi quid ipſa facit. Et in eo. 5. Hoc eſt donū dei. Et in eo. 7. Cuncta tētaui in ſapiētia. Pro quo he. le. Omnia hec tētaui in ſapientia. Et aliqñ ſcribitur cum vau loco he & puncto holem & dicitur זוֹ Zo. vt Eccl's. 5. Miſerabilis prorſus infirmitas. Pro quo hebrei legunt. Etiam hec mala infirmitas. ſ. eſt. Oſee. 7. Iſta ſubſannatio eorum in terra egypti. Et aliqñ ſcribitur cum pūcto ſurech & dicitur זוּ Zu. Ps. 11. Cuſtodies nos a generatiōe hac in eternū. Ps. 61. Duo hec audiui. Eſa. 42. nōne dn̄s ipſe cui peccauimus. & in eo. 43. Populum iſtū formaui mihi. Abach. 1. Hec eſt fortitudo eius deo ſuo. Et aliquando ponitur relatiue. vt Exo. 15. Populo quem redemiſti. Ps. 9. In conſiliis quibus cogitant. Ps. 16. A facie impiorum qui me afflixerunt. Et aliquando ſcribitur pro relatiuo & demonſtratiuo ſimul. Ps. 9. In laqueo iſto quem abſconderunt. Ps. 31. Intellectum tibi dabo et inſtruam te in via hac qua gradieris. Ps. 67. Cōfirma hoc deus quod operatus es in nobis. Ps. 131. Et teſtimonia mea hec que docebo eos. Ps. 141. In via hac qua ambulabam. Scribitur etiam cum littera aleph & tau in fine & dicitur זֹאת Zoth. & communiter eſt generis feminini. Leuit. 6. Hec eſt lex holocauſti. Deut. 33. Hec eſt benedictio. 4. Reg. 8. Domine mi rex hec eſt mulier & hic eſt filius eius. Ps. 131. Hec eſt requies mea in ſeculum ſeculi. Et aliquando ponitur in noſtra tranſlatione in genere neutro: quia hebrei non habēt genus neutrum: ſed pro eo aliquādo vtuntur maſculino & aliquando feminino. Gen̄. 42. Iam nunc experimentum veſtri capiam. Pro quo hebrei legunt. In hoc probabimini. ideſt experimentum veſtri capiam. 4. Reg. 5. Sic & ſic locuta eſt puella. Pro quo hebrei legunt. vt hoc & vt hoc locuta eſt puella. ideſt taliter & taliter: vel ſic et ſic. ſicut eſt ī littera noſtra. Iob. 22. Hoc ſcio a principio. Et in eo. 33. Hoc ē ergo in quo nō eſt iuſtificatus. Et in eo. 34. Audi quod dicitur. Et in eo. 35. Nunquid equa videtur tibi tua cogitatio Pro quo hebrei legunt. Nunquid hoc cogitaſti in iudicio. Ps. 26. In hoc ego ſperabo.

זֶה Iſte. Hoc. Iſti. Hic. Iſtud. Ille. Hec. Ipſe. Iam. Qui. Hec. בָּזֶה Hic. מִזֶּה Hinc. זֹה Ipſa Hoc. זוֹ Hec. Iſta. זוּ hec. Ipſe. Iſte. Qui. hec que זֹאת hec. hoc. Quod.

זָהָב Zahab. aurū. Gen̄. 2. vbi naſcitur aurum: & aurum terre illius optimum. Exo. 25. Et deaurabis eā auro mūdiſſimo. Iob. 23. Probauit me quaſi aurum quod per ignē tranſit. Et in eodem. 37. Ab aquilone aurum venit. Sed in predicto loco dicunt hebrei q accipitur aurū p puritate vel ſerenitate aeris ad ſimilitudinem auri puriſſimi. & etiā dicunt q accipitur tranſlatiue pro oleo mundiſſimo & puriſſimo. vt Zach. 4. In quibus ſunt ſuffuſoria ex auro. pro q̄ ipſi legunt. Infundentia ex ſe aurum. ideſt oleum purum & mundiſſimum & aurei coloris.

זָהָב aurum. Oleum.

זָהַם Zahā. Inqnare. abomiabile facere. Iob. 33. abomiabilis ei fit in vita panis. & ſolū īuenitur in p̄dicto loco.

זָהַם abomabile fieri.

זָהַר Zahar. oſtēdere: monere. admōere. p̄uidere. p̄oſtēdere. anūciare. cauere. obſeruare. Exo. 18. oſtēdaſq ppl'o cerimonias & ritus colendi. 4. Reg. 6. Et preoccupauit eū. Pro q̄ he. le. Et admonuit eū ſiue obſeruauit eū. Eccl's. 4. q neſ

זָהַר Oſtendere Admonere

Preuidere · ſcit preuidere in poſterū. Et in eo. 12. His ampliꝰ fili mi ne requiras, pro quo he. le. His amplius fili mi caue: ſiue admonitus ſis: aut preuide. Ezech. 3. Et annunciabis eis ex me. ideſt admonebis. Et in eo. Si dicēte me ad impiū morte morieris nō ānūciaberis. & in eo. Vt auertatur a via ſua mala. Pro quo he. le. vt caueat impius a via ſua mala. Et in eo. qa nō annūciaſti ei. Et in eo. Si aūt tu ānunciaberis iuſto. Et i eo. Viuēs viuet quia annunciaſti ei. Pro quo he. le. Viuēs viuet qa admonitus eſt: vel quia obſeruauit ſe. & in eo, 33. Et cecinerit buccina: & annūciauerit populo. Et in eo. Et non obſeruauerit ſe. Et in eo. Sonū buccine audiuit & nō ſe obſeruauit. Et in eo. vt ſe cuſtodiat īpius a via ſua mala. ſignat ēt fulgere. ſ. ſplēdere. vt Dan̄. 12. Et qui docti fuerint fulgebunt ſicut ſplēdor firmamēti. & inde זֹהַר Zohar. ideſt ſplēdor. vt in p̄dicto loco. & Ezech. 8. Quaſi aſpectꝰ ſplēdoris & viſio electi.

Cauere. Annūciare. Admonere. Obſeruare. Fulgere. זהר Splendor.

זו Zo. ſiue זו Zu. Pronomen eſt demonſtratiuum vel relatiuū aut vtrūq; ſimul. De quo vide ſupra in dictiōe זה. Ze.

זוב Zob. fluere. Manare. fluxum ſanguinis vel ſeminis pati. vt Leuit. 15. Mulier que patitur multis diebus fluxū ſanguinis. Et in eo. Vel que poſt mēſtruū ſanguinē fluere non ceſſat. Ps. 77. qm̄ percuſſit petrā & fluxerunt aque. Eſa. 48. Et ſcidit petrā & fluxerunt aque. Accipitur etiā זוב Zob. pro ipſo fluxu. & aliqn̄ ſcribitur ſine vau. vt Hiere. 49. Fluxit vallis tua. ſ. ſanguine īterfectorū. ſicut exponūt hebrei. & inde זָב Zab. i. fluēs vel manās: ſiue ille qui patitur fluxū. vt Leui. 15. Vir q̄ patitur fluxū ſeminis. & i ge. fe. זָבָה zaba ſiue זָבַת zabath. vt in eo. & Exo. 3. In terrā q̄ fluit lacte & melle. & in eo. 13. Vt daret tibi terrā fluētem lacte & melle. Nu. 16. que lacte & melle manabat. Deut. 6. Terrā lacte & melle manātē. Ponitur ēt זוב zob pro extabeſcere. vt Thren̄. 4. qm̄ iſti extabuerūt conſumpti a ſterilitate terre. Sed etiam in hoc loco hebrei dicunt ꝙ ſignificat fluere. & legūt ſic. qm̄ ex iſtis fluebant confoſſi vel perfoſſi.

זוב Fluxū pati. Fluere. זוב Fluxus. זב Qui patitur fluxum. זבה Que fluit. Fluens. Manans. זוב Extabeſcere.

זוד Zud. ſuperbire. ſuperbe agere. temere operari. & ſcribitur ſine vau. Exo. 18. Eo quod ſupbe egerint contra eos. Hiere. 50. Quia cōtra dn̄m erecta eſt. pro quo he. le. Quia cōtra dn̄m ſuperbiuit vel ſupbe egit. & aliqn̄ ſcribitur cū iod in medio loco vau. vt Exo. 25. Si quis p̄ īduſtriā occiderit fratrē ſuū vel p̄ inſidias. pro quo he. le. & cū ſupbierit vel cū temere egerit vir cōtra fratrē ſuū vt occidat eū p̄ inſidias. Nee. 9. Cognouiſti enī quia ſupbe egerāt cōtra eos. Et in eo. Ipſi vero & p̄res nr̄i ſupbe egerūt. Et inde זֵד Zed. i. ſupbus. vt Prouer. 21. Supbus & arrogās vocatur indoctus. & in plu. זֵדִים Zedim. Ps. 18. Et ab alieīs parce ſeruo tuo. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. A ſupbis quoq; libera ſeruū tuū. Ps. 118. Increpaſti ſupbos. & in eo. Superbi iniq; agebant vſquequaq;. Ps. 139. Abſcōderūt ſupbi laqueū mihi. & inde זָדוֹן zadon i. ſupbia ſiue ſupbus. Prouer. 11. Vbi fuerit ſupbia: ibi erit contumelia. Et in eo. 21. Qui in ira operatur ſuperbiā. Hiere. 50. Ecce ego ad te ſuperbe. Et in eo. Et cadet ſupbus & corruet. & in plu. זֵדוֹנִים Zedonim. Ps. 123. Forſitā ptrāſiſſet aīa nr̄a aquā itolerabilē. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. forſitan tranſiſſent ſuper animam noſtram aque ſuperbe.

זוד Supbe agere. Supbire. Temere agere. זד Supbus. זדים Superbi. זדון Supbia. Supbus. זדנים Superbe.

זָוָה Zaua. angulus. & inuenitur tm̄ in numero plu. ſ. זָוִיּוֹת Zauioth. i. anguli. vt Ps. 143. Filie noſtre cōpōſite. pro quo btūs hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. filie nr̄e quaſi anguli ornati. Zach. 9. Et quaſi cornua altaris. i. quaſi anguli altaris. ide מְזָוִים Mezauim. pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Promptuaria. Ps. 143. Prōptuaria eorū plena. & etiam in hoc loco he. le. anguli nr̄i pleni.

זוה זויות Anguli. מזוים Promptuaria.

זוז Zuz. limen. poſtis. ſ. porte. & ſcribitur cū mē in principio & he i fine & dicitur מְזוּזָה Mezuza. vt Exo. 12. Ac ponēt ſup vtrūq; poſtē. Et in eo. 21. Et applicabitur ad oſtium & poſtes. Deut. 6. Scribeſq; ea in limine & oſtiis domꝰ tue. Ezech. 43. Fabricati ſunt limen eorū iuxta limē meū.

זוז מזוזה Poſtis. Limen.

זול Zul. vilipendere. ſp̄nere. & ſcribitur ſine vau. Eſa. 46 qui confertis aurū de ſacco. pro quo he. le. qui paruipēditis ſiue vilipenditis aurū de ſacco. ſ. ad fabricandū idola producebant aurum de ſacco paruipendentes illud ac ſi eſſet alia res parui valoris. Et aliqn̄ ſcribitur cū iod loco vau vt thren̄. 2. Oēs qui glorificabant eam ſpreuerunt eam. Et inde זֹלֵל Zolel cū duplici lamed. i. vile: Hiere. 15. Et ſi ſepa raueris p̄cioſū a vili. & de hoc vide īfra in dictiōe זלל Zolel

זול Vilipēdere. Spernere. זלל Vile.

זון zun. in lingua chaldaica ſignat veſci vel nutriri. Dan̄. 4. Et ex ea veſcebatur oīs caro. & inde. מָזוֹן Mazon. i. eſca ſiue nutrimentū. Gen̄. 45. Et totidem aſinas triticū in itinere paneſq; portantes. Pro quo he. le. Et totidem aſinas portantes triticū & panes & pulmentū ſiue eſcā. Dan̄. 4. & eſca vniuerſorum in ea. Et aliqn̄ ſcribitur ſine vau & dr̄ זן Zan. Ps. 143. Eructantia ex hoc in illud. Pro quo hebrei legunt. Eructantia de nutrimēto in nutrimentū: ſiue de pulmento in pulmentum. & in lingua chaldaica ſignificat genus vel ſpeciem. vt Dan̄. 3. Et vniuerſi generis muſicorū. Vnde in ſupradicto loco aliqui hebrei legunt. Eructantia ſiue educentes de genere in genus. et ſimiliter. 2. Paralipo. 16. Vbi dicitur poſueruntq; eum in lectulum ſuū plenum aromatibus et vnguentis meretriciis: vbi pro meretriciis ponitur in hebreo. זְנִים Zenim. pro quo aliqui hebrei legunt. Plenum aromatibus et vnguentorum ſpeciebus vel generibus. i. plenum diuerſis generibus vnguentorum. poteſt etiam ſignificare ſicut eſt in lr̄a nr̄a. De quo vide infra in dictione זָנָה zana. Dicunt etiam hebrei ꝙ a predicta dictione poteſt deriuari זוֹנָה zona: quod ponitur pro meretrice. vt Ioſ. 2. Vbi dicitur ingreſſi ſunt domum mulieris meretricis. et ꝙ poteſt etiam ſignificare hoſpitatricē vel cauponā: que ſolet eſcas vendere. Cui cōcordat tranſlatio chaldaica. et ſimil'r Ioel. 3. Vbi dicitur. Et poſuerunt puerum in proſtibulo. vbi pro proſtibulo ponitur predicta dictio. ſcilicet זוֹנָה zona. Alii interpretantur ſic. ſ. Et poſuerunt ſiue tradiderunt puerum in cauponam. ideſt vendiderunt eum p̄ nutrimēto vel eſca vt̄ ſequitur. et puellā vēdiderūt p̄ uino ut biberēt. vide ēt de hoc infra in dictiōe [illegible] zana. Itē זן Zen. i. arma ſiue baltheū. et ſcribitur cū aleph ī pricipio et dr̄ אָזֵן Azen. Deut. 23. Gerēs paxillū in baltheo. inde זונות zonoth. pro quo beatus hieronymus tranſtulit Habenas. ut. 3. Reg. 22. Et habenas lauerunt iuxta uerbum domini.

זון Veſci. Eſca. זן Nutrimentum. Genus. זנים Genera. זונה Meretrix. Proſtibulum. Caupona. זן אזן Baltheum. זונות Habene.

זוע zua. mouere. cōmouere. cōtremiſcere. Eccl's. 12. qn̄ cōmouebūtur cuſtodes domꝰ. Eſter. 5. et nō ſolū nō aſſurrexiſſe ſibi ſed neq; motū quidē de loco. p̄ q̄ he. le. Et non ſurrexit et nō mouit ſe p̄ eo. Dan̄. 6. cōtremiſcāt et paueāt deū danielis: et aliqn̄ duplicātur pr̄ia et ult̄ia lr̄a. ut Abach. 2. Et ſuſcitabuntur cōmouentes te. i. uexātes te. et ide זְוָעָה zeuaa. pro quo beatus hieronymus tranſtulit uexationē. ut Eſa. 28. ſola uexatio intellectum dabit auditui.

זוע Cōmouere. Mouere. cōtremiſcere. זועה Vexatio.

זור zur. exprimere. p̄mere. cōculcare. circūligare. exhorreſcere. alienare. extraneū fieri. Iudi. 6. exp̄ſſo uellere cōcham rore ipleuit. Iob. 39. Pes cōculcet ea. Eſa. 59. Et qd̄ cōfotū ē erūpet i regulū. p̄ quo he. le. Et qd̄ cōculcatū uel fractū fuerit erūpet in regulū. pōitur ēt p̄ circūligare. Eſa. 1. nō ē circūligata nec curata medicamine. Sed ēt in hoc loco hebrei legūt. nō ē exp̄ſſa. ſ. a ſanie ul' putredie q̄ medici ſolēt exprimere ut multꝰ mūdificetur. et ide מָזוֹר mazor. i. cōculcatio ſiue cōfractio: aut īfirmitas ſcd̄m hebꝛos. p̄ q̄ btūs

זור Exprimere. conculcare. circūligare. מזור

hieronymus tranſtulit vinculum: ſiue alligandū. Hiere. 30 Ad alligandum curationem tuā vtilitas nō eſt tibi. Oſee. 5 Et vidit ephraim languorē ſuū: & iudas vinculū ſuū. Et in eo. Nec ſoluere poterit a vobis vinculum. Ponitur etiā in noſtra tranſlatione pro inſidiis. vt Abdie. 1. Ponent inſidias ſubter te. Ponitur etiam pro exhorreſcere aut alienare vt Iob. 19. Halitum meū exhorruit vxor mea. Ps. 57. alienati ſunt pctōres a vulua. p̄s. 68. Extraneus factꝰ ſū fratribus meis. Ps. 67. Non ſunt fraudati a deſiderio ſuo. Pro q̄ he. le. Nō ſunt alienati. i. nō receſſerūt a deſiderio ſuo. Eſa. 1. Abalienati ſunt retrorſum. Ezech. 14. Quia receſſerūt a me in cūctis idolis ſuis. i. quia alienati ſunt a me. Et ī eo. Si alienatus fuerit a me. & inde זָרָא Zara cū aleph in fine. i. alienatio: & ponitur p̄ nauſea. vt Nu. 11. Donec exeat per nares vr̄as & vertatur in nauſeā. & inde זָר Zar. i. alienꝰ vl' extraneus. Leuit. 10. Offerētes corā dn̄o ignē alienū. Nu. 3. Quiſquis alienus acceſſerit morietur. Prouer. 11. qui fidē facit pro extraneo. & in plu. זָרִים Zarim. i. extranei vel alieni. Prouer. 5. Ne forte impleantur extranei viribus tuis. Eſa. 1. Regionē veſtrā corā vobis alieni comedūt. Et in eo. Sicut in vaſtitate hoſtili. pro quo he. le. Sicut ſubuerſio alienorū. ponitur ēt זָרִים Zarim pro erūpētibus vel p̄ vētilatoribus. Hiere. 18. Aut euelli poſſunt aque erūpētes frigide. Et in eo. 51. Et mittā in babylonē ventilatores & ventilabūt eū: & de hoc vide infra in dictione זָרָה Zara. Item זוֹרֵר Zōrer cū duplici res ſignat oſcitare. vt. 4. Reg. 4. Et oſcitauit puer ſepties. Hebrei tn̄ legūt. & ſternutauit puer ſepties. quia in lingua chaldaica ſignificat ſternutare.

Alligādū. Vinculus. Inſidie. exhorreſcere. Alienare. Extraneus fieri. Recedere. זרא Nauſea. זר Alienus. Extraneus. זרים Extranei. Alieni. זרים Erūpētes. vētilatores. זורר Oſcitare. ſternutare.

זחח Zachach. ſeparare. leuare. & ſcribitur cum ſimplici cheth. Exo. 28. Et a ſe iuicē rōnale & ſuphumerale nequeant ſeparari. & ſolū inuenitur in predicto loco.

זחח Separare.

זחל Zachal. incuruari. expaueſcere. ſerpere. reptare. Iob. 23. Iccirco demiſſo capite veritus ſum vobis indicare meam ſentētiam. Pro quo he. le. Iccirco incuruatus ſum ſiue expaui & timui indicare meam ſcientiam vobis. Signat ēt reptare vel ſerpere. Deut. 32. Cū furore trahentiū ſuper terrā atq; ſerpētiū. mich. 7. velut reptilia terre. & ide זֹחֶלֶת Zocheleth. Nomen propriū cuiuſdam lapidis. 3. Reg. 1. Iuxta lapidem zoeleth.

זחל Demiſſo capite. Incuruari. expaueſcere. Serpere. Reptile. זחלת Zoeleth.

זיו Ziu. Nomē mēſis: qui apud nos dicitur aprilis. 3. Reg. 6. In anno quarto menſe zio ipſe eſt menſis ſecundus regni ſalomōis. & ī ligua chaldaica ſignat ſplēdorē vel amenitatē. vnde ſcd̄m hebreos ſic dr̄ ab apparitione florum. Item זיו ziu. in lingua chaldaica ſignat ſtaturā ſiue aſpectū. Dan̄. 2. Statura ſublimis. Et in eo. 3. Et aſpectus faciei eius mutatus eſt.

זיו Zio. זיו Statura. Aſpectus.

זיז Ziz Omnimodū: ſiue vniuerſitas. Eſa. 66. Et delitiis affluatis ab oīmoda gloria eius. Ps. 49. Et pulchritudo agri mecum eſt. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Et vniuerſitas agri mecū eſt. Ps. 79. Et ſingularis ferus depaſtus eſt eam. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Et oēs beſtie agri depaſte ſunt. & dicūt aliqui hebrei ꝙ predicta dictio זיז Ziz eſt genus ad omnia animalia fera & agreſtia. Alii vero dicunt ꝙ eſt nomen beſtie fere ignote ſic dicte. & ſolum inuenitur in locis p̄dictis

זיז Oīmodum. Vniuerſitas. Omnes.

זיק Zic. flama. & ſolum inuenitur in numero plurali. ſ. זִיקוֹת Zicoth ſcd̄m formā femininorū. Eſa. 50. Ecce oēs vos accendentes ignem accincti flamis: ambulate in lumine ignis veſtri & in flamis quas ſuccendiſtis. Inuenitur etiam זִיקִים Zicim ſcd̄m formā pluralē maſculinorū & ponitur pro compedibus. Ps. 149. Ad alligandos reges eorū in cōpedibus. Naū. 3. Optimates eius cōfixi ſunt in compedibus. Ponitur ēt p̄ lanceis. vt Prouer. 26. Qui mittit ſagittas & lanceas in mortem.

זיק זיקות Flame. זיקים Cōpedes. Lancee.

זית Zaith. ſiue זית Zeth: oliua ſiue oliuetum. Gen̄. 8. Portans ramū oliue virentibus foliis. Exo. 23. Ita facies in vinea & in oliueto tuo. Hiere. 11. Oliuam vberē pulchrā. & in plu. זֵתִים Zethim. Ps. 127. Filii tui ſicut nouelle oliuarū

זית Oliua. Oliuetum. זתים Oliue.

זכך Zachach. Purificare. Mūdare. Siue mūdū vel cādidū fieri. & ſcribitur cū ſimplici chaph. Iob. 9. Et fulſerint velut mundiſſime manus mee. Pro quo he. le. Et mundauerim ſiue purificauerim in mūditia manus meas. Et ī eo. 15. Et celi non ſunt mūdi in conſpectu eius. Thren. 4. candidiores nazarei eius niue. & inde זַךְ Zach. i. purus ſeu mūdus aut lucidus. Leuit. 24. Vt afferant tibi oleum de oliuis puriſſimū. Iob. 8. Si mundus & rectus inceſſeris. Et in eo. 33. Mundus ſum ego & abſq; delicto. & in genere feminino זַכָּה Zaca. i. mūda. Exo. 30. Galbanū boni odoris & thus lucidiſſimū. Pro quo in hebreo habetur lucidiſſima: quia thus apud hebreos eſt generis feminini. Iob. 16. Cum haberem mundas ad deum preces. Pro quo hebrei legunt. & oratio mea munda. ſ. eſt. Vide etiā de hoc in dictione ſequēti. & inde. זְכוֹכִית. Zechochith. i. vitrum: eo quod eſt mundum & lucidum. Iob. 28. Non adequabitur ei aurum vel vitrum. & dicunt hebrei ꝙ ponitur ibi pro vitro cryſtallino. quod eſt puriſſimum et precioſiſſimum.

זכך Fulgere. Mūdare. Mundū eē. cādidū eē. זך puriſſimū. Mundus. זכה Lucidiſſimum. Munda. זכוכית Vitrum.

זכה zaca. immaculatū eſſe. mundare. ſeu mūdū apparere iuſtificare. corrigere. Iob. 15. Quid eſt homo vt immaculatus ſit. Pro quo he. le. Quid eſt homo vt mundus ſit ſiue vt mundus appareat. Et in eo. 25. Aut apparere mūdus natus de muliere. Ps. 72. Ergo ſine cauſa iuſtificaui cor meum. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Ergo fruſtra mūdaui cor meum. Eſa. 1. Lauamini: mūdi ſtote. Ps. 118. In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam. Ponitur etiam pro vincere. Ps. 50. Et vincas cum iudicaris. Poteſt etiam legi ſic. ſcilicet: et mundes vl' corrigas cū iudicaueris. Vide ēt de hoc in dictiōe precedenti. Et inde זכו zachu. ſiue זכות zechuth. quod in lingua chaldaica ſignat iuſtitiā vel mūditiā. Dan̄. 6. quia corā eo iuſtitia inuēta eſt in me.

זכה Immaculatum eſſe. Mundum apparere. Iuſtificare. Mūdū eē. corrigere. Vincere. זכו Iuſtitia.

זכר zachar. recordari. meminiſſe. memorari. Gen̄. 8. recordatus aūt eſt dn̄s noe. Et in eo. 9. Et recordabor federis mei. Et in eo. 40. Memento mei cū bn̄ tibi fuerit. Et in eo. Vt ſuggeras pharaōi. p̄ q̄ he. le. & memineris mei apud pharaonē. & in eo. Et tn̄ ſuccedētibus p̄ſperis p̄poſitꝰ pincernarū oblitus eſt interp̄tis ſui. pro q̄ in hebreo hr̄. & nō ē recordatꝰ p̄poſitus pincernarū ipius ioſeph & oblitus ē eius. Sed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. Exo. 20. Memēto vt diē ſabbati ſctifices. Et in eo. In oī loco in quo memoria fuerit noīs mei. p̄ q̄. he. le. ī oī loco ī q̄ recordari vel memorari fecero nomē meū. & in eo. 23. Et p̄ nomē exterorū deorū nō iurabitis. p̄ q̄. he. le. & noīs exterorū deorū nō recordabimini. Siue nomē exterorū deorū nō noīabitis. Nu. 10. Et erit recordatio vr̄i corā dn̄o deo vr̄o. Et ī eo. 11. Recordamur piſciū q̄s comedebamꝰ in egypto gratis. Deut. 16. vt memineris diei egreſſiōis tue de egypto. Et in eo. Et recordaberis qm̄ ſeruꝰ fueris in egypto. & ī eo. 25. Memēto qd̄ fecerit tibi amalech. 1. Re. 25. Et recordaberis ancille tue. 4. Re. 9. memini qn̄ ego & tu ſedētes in curru ſeq̄bamur achab. Et in eo. 20. Memēto queſo quō ambulauerim corā te. Eſter. 9. Iſti ſunt dies quos nulla vnq̄ delebit obliuio. p̄ q̄. he. le. Et iſti dies mēorati. ſ. erūt. Iob. 4. recordare q̄s vnq̄ inocēs periit. p̄s. 18. Memor ſit oīs ſacrificii tui. p̄s. 41. Hec recordatus ſum. Ps. 77. Et recordatus ē q̄a caro ſunt. Ps. 113. Dominus memor fuit noſtri. Ps. 136. Si non meminero tui. Et in titulo Ps. 137. Vbi dicitur. Pſal

זכר Recordari. meminiſſe. memorari.

mus dauid in rememorationem ſabbati. Pro quo hebrei legunt. Pſalmus dauid ad commemorandum ſiue ad recordandum. Canti.1. Memores vberum tuorum ſuper vinum. Eſa.43. Ne memineritis priorum. Et in eodē.62. Qui reminiſcimini domini: ne taceatis. Et in eodem.66. Qui recordatur thuris quaſi qui benedicat idolo. Hiere.13. cum recordati fuerint filii ſui ararum ſuarum. Thren.3. Memoria memor ero. Et in eodem.5. Recordare domine quid acciderit nobis. Ezech.3. Et non erunt in memoria iuſtitie eius quas fecit. Et in eodem.18. Et omnium iniquitatum eius quas operatus eſt non recordabor. Et in eodem. Omnes iuſtitie eius quas fecerat non recordabuntur. Et in eodem.21. Ipſe autem recordabitur iniquitatis ad capiendū. Et in eodem. Pro eo quod recordati eſtis manu capiemini Ione.2. Domini recordatus ſum. Ponitur etiam pro nominare.1.Reg.4. Cumq́ȝ ille nominaſſet arcam dei. & inde

Reminiſci · Nolare

זֵכֶר זֵכֶר Zecher. ideſt memoria. recordatio. commemoratio. Exo.17. Delebo enim memoriam amalech. Ps.9. Periit memoria eorum. Ps.29. Et confitemini memorie ſanctitatis eius. Ps.110. Memoriam fecit mirabilium ſuorum. Oſee.14. Memorabile eius ſicut vinum libani. & aliquando ſcribitur cum nun in fine & dicitur זִכְרֹן זִכָּרוֹן zicharon ſiue zichron. i. memoria. recordatio. monumentum. memoriale. Exo.39. In monumentum filiorum iſrael. Nu.10. Vt ſint vobis in recordationem dei veſtri. Eccl's.1. Non eſt priorum memoria. Eſa.57. Et poſt oſtium & retro poſtem poſuiſti memoriale tuum. & in plurali זִכְרוֹנוֹת zichronoth. & ponitur pro hiſtoriis vel annalibus: eo quod in eis commemorantur preterita. Eſter.6. Iuſſitq́ȝ ſibi afferri hiſtorias & annales priorum temporum. inuenitur etiam מַזְכֶּרֶת mazchereth. cum mem in principio. ideſt commemorans vel commonefaciens. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit inueſtigans. Nu.5. Et oblatio iueſtigans adulterium. inde אַזְכָּרָה Azchara. ideſt commemoratio vel memoriale aut monumentum. Leuit.2. Et ponet memoriale ſuper altare Et in eodem. Qui cum obtulerit ea: tollet memoriale de ſacrificio. Et in eodem. De qua adolebit ſacerdos in memoriam muneris. Et in eodem.24. Vt ſit panis in monumentum oblationis domini. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat ſuffumigationem vel odorationem. & dicunt quod predicta dictio זָכָר Zachar eſt equiuoca & ꝙ etiam ſignificat ſuffumigare vel odorari. nam Eſa.66. vbi nos legimus: qui recordatur thuris. Ipſi legunt. Qui odoratur vel qui ſuffumigat thus. & ſimiliter in aliquibus locis predictis. Item זָכָר Zachar. maſculus. Geñ.1. Maſculum & feminam fecit eos. Exo.12. Agnus abſq́ȝ macula maſculus anniculus. Leuit.12. Mulier ſi ſuſcepto ſemine peperit maſculum. & in plurali זְכָרִים Zecharim. ideſt maſculi. Exo.13. Quidquid habueris maſculini ſexus. Pro ꝗ in hebreo habetur. Quoſcūq́ȝ habueris maſculos. & inde זָכוּר Zechur. ideſt maſculinū Exo.23. Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum coram domio. & inde verbum. תִּזָּכֵר Thizachar. ideſt ſi fuerit maſculus: vel ſi fuerit generis maſculini. Exo.34. omne quod aperit vuluam generis maſculini meum erit. ideſt ſi fuerit maſculus.

Memoria · זִכָּרוֹן · monumētū recordatio · Memoria memoriale · זִכְרוֹנוֹת · Annales · מַזְכֶּרֶת · inueſtigās · אַזְכָּרָה · memoriale · Memoria Monumētum. · Suffumigare. · זָכָר · Maſculus · זְכָרִים · maſculi. · זָכוּר · maſculinū · תִּזָּכֵר · Si fuerit maſculus.

זַל זַל Zel. Vilipendere. contemnere. De quo vide ſupra in dictione זוּל Zul.

Vilipēdere.

זוֹלֵל זוֹלֵל Zolel. vorator: ſiue commeſſationibus vacans. vilis. deſpectus. Deut.21. comeſſationibus vacat & luxurie atq́ȝ conuiuiis. Ponitur etiam pro vili. Hiere.15. Si ſeparaueris precioſum a vili. Thren.1. Vide domine & conſidera quoniam facta ſum vilis. & inde זֻלּוּת Zuluth. ideſt viliſſimum: aut contēptus. Ps.11. Cum exaltati fuerint nouiſſimi filiorum hominum. Pro quo btūs hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. cum exaltati fuerint viliſſimi filiorum homium. & in hebreo ponitur ibi ſingulare pro plu.

זוֹלֵל · Commeſſationibus vacans. · Vile. · זֻלּוּת · Viliſſimi.

זֶלֶג זלג Zaleg. fuſcinula. tridens. & ſcribitur cum mem in principio & dicitur מַזְלֵג Mazleg. vt.1.Reg.2. Et habebat fuſcinulam tridentem. & in plu. מִזְלָגוֹת Mizlagoth. Exo.27. Et forcipes atq́ȝ fuſcinulas.1.Parali.28. Ad fuſcinulas quoq́ȝ & phialas.

זֶלֶג · Fuſcinula · מִזְלָגוֹת · Fuſcinule.

זַלְזַל זלזל Zalzal. propago. ramuſculus. Eſa.18. Preſcindētur ramuſculi. & ſolū inuenitur in nu. plu. & ī p̄dicto loco.

זַלְזַל · ramuſculi

זַלְעָף זלעף Zalaaph. horror. procella. tempeſtas. Ps.118. Defectiō tenuit me pro peccatoribus. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtuli. Horror tenuit me ab impiis. & ī plurali זַלְעָפוֹת Zilaaphoth. Ps.10. Spiritus procellarum pars calicis eorum.

זַלְעָף · Horror. · זַלְעָפוֹת · Procelle.

זוּלַת זלת Zulath. abſq́ȝ. preter. Excepto.4.Reg.24. Exceptis pauperibus populi terre. Scribitur etiam cum iod in fine: & dicitur זוּלָתִי Zulathi. Deut.1. Preter caleph filium iephone. & aliquando illa littera iod ponitur pro pronomine prime perſone. Oſee.13. Deum abſq́ȝ me neſcies.

זוּלַת · Excepto. · זוּלָתִי · Preter Abſq́ȝ.

זָמַם זמם Zamam. cogitare. Deut.19. Sicut fratri ſuo facere cogitauit. Ps.30. Vt acciperent animā meā conſiliati ſūt ideſt cogitauerunt. Thren.3. Fecit dn̄s que cogitauit. Ps.139. Cogitauerūt cōtra me: ne derelinquas me. Sed hebrei in predicto loco dicunt ꝙ eſt nomen & legunt ſic. Cogitationem eius ne educas. ideſt ne educas eam in actu. vñ beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Scelera eius ne effundantur. Hiere.51. Quia cogitauit dominus & fecit. & aliqñ ſcribitur cū ſimplici mē. vt Geñ.11. Ne deſiſtēt a cogitationibus ſuis: donec eas opere compleant. pro quo hebrei le. Et nunc nō ꝓhibebitur ab eis quodcunq́ȝ cogitauerint ad faciendū. Ps.16. Et non eſt inuenta in me iniquitas: vt nō loquatur os meū opera hoīum. Pro quo he. le. nō inueniſti: quod cogitaui non tranſiſſet os meum vel nō trāſire os meum. & hic eſt finis verſus in hebreo. & ſequitur alius verſus. in opera hoīum. Beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit ſic. Et nō inueniſti cogitationes meas non tranſire os meum. Hiere.4. Cogitaui & non penitebit me. & inde זִמָּה Zima ſiue זִמַּת Zimath. i. cogitatio. Prouer.24. Cogitatio ſtulti peccatum. ſignificat etiā malā cogitationem vel peccatum ex propoſito: aut piaculum ſiue ſcelus vel nefas. Leuit.19. Ne contaminetur terra: & impleatur piaculo. Et in eodem.20. Qui ſupra vxorem filiā duxerit matrem eius: ſcelus operatus eſt. & in eodem. Nec permanebit tantum nefas in medio veſtri. Ezech.16. Et nō fecit iuxta ſcelera tua in omnibus abominationibus tuis. Et in eodem. Scelus tuum & ignominiā tuā tu portaſti. Et in eodem.22. Scelus operati ſunt in medio tui. Et in eo.23. Sic ingrediebantur ad oolam & oolibam mulieres nefarias. Et in eodem. Et auferam ſcelus de terra. Oſee.6. Quia ſcelus operati ſunt. & in plurali. זִמּוֹת Zimoth. ideſt cogitationes vel ſcelera. Iob.17. Cogitationes mee diſſipate ſunt. Eſa.32. Ipſe vero cogitationes concinnabit ad perdēdos mites. & aliquando ſcribitur cum mem in principio & dicitur מְזִמָּה Mezima. ideſt cogitatio vel conſilium. vt p̄s.138. Quia dicitis in cogitatione. Prouer.2. Conſilium cuſtodiet te. & in eo.3. Cuſtodi legem meā atq́ȝ conſiliū. Et in eo.5. Vt cuſtodias cogitationes. Hiere.11. Quid eſt ꝙ dilectus meus in domo mea facit ſcelera multa. Vbi ponitur מְזִמָּתָה Mezimatha cum tau & he in fine. & pōitur ibi in hebreo ſingulare ꝓ pluri: nā pluī dicitur מְזִמּוֹת Mezimoth. Prouer.14. Et vir verſutus odioſus eſt. Pro quo he. le. & vir cogitationum vel ſcelerum odioſus eſt.

זָמַם · Cogitare. · זִמָּה · Cogitatio · Piaculū. Scelus. · Nefas. · זִמּוֹת · Cogitationes. · מְזִמָּה · Cogitatio Conſilium · Scelus. · מְזִמָּתָה · מְזִמּוֹת · Scelera.

זְמָן זמן Zeman. tempus. Nee.2. Et conſtitui ei tēpus. & Eccl's.3. Omnia tempus habent. & Dañ.2. vt tempus daretur ei. & in lingua chaldaica ſcribitur aliquando cum aleph in fine. vt in eodem.3. Statim vt audierūt. pro quo hebrei legunt. Eodē tempore vt audierūt. &c. & in plu. זִמְנִין Zimnin. ſiue זִמְנַיָּא Zimnaia. i. tempora. Dañ.2. Et ipſe mutat tempora. & in eodē.6. Et tribus temporibus in die flectebat genua. Item זַמֵּן Zamen. in lingua chaldaica ſignificat componere vel preparare. Dañ.2. ꝙ interpretationem quoq́ȝ fallacem & deceptiōe plenam compoſueritis. & inde מְזֻמָּנִים Mezumanim ſecūdum terminationem pluralem maſculinorum. ſiue מְזֻמָּנוֹת Mezumanoth ſecūdum terminationem femininorum. i. tempora ſtatuta aut conſtituta vel determinata. Nee.10. Per tempora a temporibus anni ad annum. pro quo hebrei legunt. Per tempora ſtatuta vel determinata de anno in annum. & in eodem.13. In temporibus conſtitutis & in primitiis.

זְמָן · Tempus · זִמְנַיָּא · Tempora. · זַמֵּן · Cōponere · מְזֻמָּנִים · מְזֻמָּנוֹת · tp̄a ſtatuta

זָמַר זמר Zamar. pſallere. cantare. ſecare. putare. ſ. vites. Iudi.5 Pſallam domio deo iſrael. Ps.46. Pſallite regi noſtro pſallite. & in eodem. Pſallite ſapienter. Ps.137. In conſpectu angelorū pſallā tibi. Ps.146. Quoniam bon⁹ eſt pſalmus deo noſtro. Pro quo hebrei legunt. Quoniam bonū eſt pſallere vel cantare deo noſtro. & inde מִזְמוֹר Mizmor .i. pſalmus vel canticū. vt in titulis pſalmorū. Ps.3. Pſalmus dauid cū fugeret a facie abſalom. & ſic de reliquis. & inde זָמִיר Zamir. i. cantus. ſ. auium circa ver. vel putatio. ſ. arborum. Canti.2. Tempus putatiōis aduenit. Quod alii interpretantur. Tempus cantus aduenit. & in plurali. זְמִירוֹת Zemiroth. i. cantica vel carmina. Iob.35. Qui dedit carmina in nocte. Ps.118. Cantabiles mihi erant iuſtificationes tue. & inde. זִמְרָה Zimra ſiue זִמְרַת Zimrath. i. laus ſiue canticum. Exo.15. Fortitudo mea & laus mea dominus. Ps.117. Vbi eadem verba habentur. & in vtroq́ȝ loco deficit iod littera in fine: que ponitur pro hoc pronoīe mea: tamē ſubintelligitur. Eſa.51. Gratiarum actio & vox laudis. Pōitur etiam pro canticis. Amos.5. Et cantica lyre tue non audiā. & inde זְמָרָא Zemara. q̄d in linga chaldaica ſigñat muſicam ſiue canticū. Dañ.3. Et vniuerſi geñis muſicorum. & inde זַמָּרַיָּא Zemaraia. i. cantores. Eſdre.7. Cantoribus & ianitoribus. Significat etiam זִמְרָה Zimra optimum: eo q̄d eſt laudabile. Geñ.43. Sumite de optimis terre frugib⁹. & inde מְזַמְּרוֹת Mezameroth. Quod ſignificat quedā inſtrumenta muſica ſecūdum hebreos. pro quo beatus Hieronymus trāſtulit pſalteria. Hier.52. Pſalteria & phialas & mortariola. in alio vero loco traduxit Fuſcinulas. vt.3.Reg.7. Et forcipes aureos & hydrias & fuſcinulas.4.Reg.12. Et fuſcinule & turibula. Item זָמַר Zamar. i. ſecare vel putare. Leuit.25. Sex annis putabis vineam tuam. & in eodem. Et vineam tuam non putabis. Eſa.5. Non putabitur & nō fodietur. & inde זָמִיר Zamir. i. putatio. Canti.2. Tempus putationis aduenit. Poteſt etiam interpretari tempus cantici aduenit. Sigñat ēt palmitē vel ꝓpaginē: eo ꝙ putatur & ſciditur ex arbore. Eſa.25. Propaginem fortium marceſcere faciet. & inde זְמוֹרָה Zemora. i. palmes. propago. ram⁹. germē. vitis. Nu.13. Abſciderunt palmitē cū vua ſua. Eze.8. Et ecce applicant ramū ad nares ſuas. & in p̄dicto loco dicunt hebrei ꝙ ſignificat fetorem vel malum odorem. ponitur ēt pro vite vel germine. Eze.15. Quomodo fiet de ligno vitis Eſa.17. Et germen alienum ſeminabis. & in plurali זְמוֹרִים Zemorim. i. propagines. Nañ.2. Et propagines eius corruperunt & inde מַזְמֵרוֹת Mazmeroth. i. falces ſiue ligones. Eſa.2. Et cōflabūt gladios ſuos in vomeres: & lanceas ſuas in falces. & in eodem.18. Et preſcindentur ramuſculi eius falcibus. Ioel.3. Concidite aratra veſtra in gladios: & ligones in lanceas. E ſolum inuenitur in numero plurali. Item זֶמֶר Zamer. nomen cuiuſdam animalis: pro quo beat⁹ Hieronymus tranſtulit Camelopardalum. Deut.14. Orygen & camelopardalum.

זָמַר · Pſallere · Cantare. · מִזְמוֹר · Pſalmus. · זָמִיר · Putatio · זְמִירוֹת · Carmina Cātabilis. · זִמְרָה · Laus. · זְמָרָא · Muſica · זַמָּרַיָּא · Cantores. · זִמְרָה · Optimum Cantica. · מְזַמְּרוֹת · Pſalteria · fuſcinule. · זָמַר · Putare · זָמִיר · Putatio · זְמוֹרָה · Palmes Ramus · זְמוֹרִים · Propagines · מַזְמֵרוֹת · Falces. · Ligones · זֶמֶר · Camelopardalus

זָנָב זנב Zanab. cauda. Exo.4. Et apprehēde caudam eius. Deut.28. Conſtituet te dominus in caput & non in caudam. Eſa.9. Et diſperdet dominus ab iſrael caput & caudā & in eodem. Et propheta docens mendacium ipſe eſt cauda. & in plurali זְנָבוֹת Zenaboth. Iudi.15. Et falces ligauit in medio. pro quo hebrei legūt. Et poſuit falcem in medio duarum caudarum. Eſa.7. Et cor tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium iſtorum. & inde זִנֵּב Zineb. i. caudam abſcidit vel extremos percuſſit aut cecidit. Deut.25. Et extremos agminis tui qui laſſi reſidebant ceciderit. Ioſ.10. Et extremos quoq́ȝ fugientium cedite.

זָנָב · Cauda. · זְנָבוֹת · Caude. · זִנֵּב · Cedere extremos

זַן זן Zan. ſiue זַן Zen. eſca. nutrimentum. ſpecies ſiue genus De quo vide ſupra in dictione זוּן Zun.

זַן

זָנָה זנה Zana. fornicari. luxuriari. Geñ.38. Fornicata eſt tamar nurus tua. Leuit.19. Ne proſtituas filiā tuam. Pro quo hebrei legunt. Non contaminabis ſiue non violabis filiam tuam: vt facias eam fornicari. i. ne exponas eam fornicationi. & in eodem.20. Vt fornicaretur cum moloch. & in eodē Et fornicata fuerit cum eis. & in eodem. Sacerdotis filia ſi deprehenſa fuerit in ſtupro. i. ſi fornicata fuerit. Deut.31. Populus iſte conſurgens fornicabitur poſt deos alienos. Iudi.19. Que reliquit eū. pro ꝗ hebrei legunt. Et fornicata eſt ab eo concubina eius.2.Paralip.21. Et fornicari fecit habitatores ieruſalem. Ps.72. Perdidiſti omnem qui fornicatur abs te. Eſa.23. Et fornicabitur cum vniuerſis regnis terre. Hiere.3. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis Ezech.6. Quia contriui cor eorum fornicans & oculos eorum fornicantes. Oſee.1. Quia fornicans fornicabitur terra a domino. & in eodem.2. Quia fornicata eſt mater eorū & in eodem.3. Non fornicaberis & non eris viro. & in eodē 4. Fornicati ſunt & non ceſſauerunt. & in eodem. Fornicatione fornicati ſunt. & in eodem.5. Quia nunc fornicatus eſt ephraym & īde זוֹנָה Zona. i. meretrix. fornicaria. Geñ.38. Suſpicatus eſt eſſe meretricem. Leuit.21. Sordidā & meretricem non accipiant. Ioſ.2. Ingreſſi ſunt domum mulieris meretricis. & dicunt aliqui hebrei ꝙ in predicto loco ſignificat hoſpitatricem vel cauponam. De quo vide ſupra in dictione זוּן Zun. Iudi.11. Fili⁹ mulieris meretricis. Prouer.7. Et ecce occurrit ei mulier in ornatu meretricio.2.Paralip.16. Poſuerunt eum ſuper lectulum plenum aromatibus & vnguentis meretriciis. vbi ponitur זָנִים Zenim. De quo vide ſupra in dictione זוּן Zun. Eſa.1. Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis. & in plurali זוֹנוֹת Zonoth. i. meretrices.3.Reg.3. Tunc venerunt due mulieres meretrices. ponitur etiam זוֹנוֹת Zonoth pro habenis. De quo vide ſupra in dictione זוּן Zun. & inde זְנוּת Zenuth. i. fornicatio. Nu.14. Et portabunt fornicationem veſtram. Oſee.4. Fornicatio & vinum & ebrietas auferunt cor. & aliquando ſcribitur cū littera tau in principio & dicitur תַּזְנוּת Thaznuth. Ezech.16. Et expoſuiſti fornicationem tuam omni tranſeunti. & in eodem. Et multiplicaſti fornicationem tuam in terra chanaā. & in eodem.23. Inſuper & fornicationes ſuas quas habuerat in egypto non dereliquit. Et aliquando duplicatur littera nun in nūero plurali & dicitur זְנוּנִים Zenunim ſiue זְנוּנֵי Zenune. Oſee.1. Sume tibi vxorē fornicationū & fac filios fornicationum. & in eodem.2. Auferat fornicationes ſuas a facie ſua. Nañ.3. Propter multitudinē fornicationū meretricis.

זָנָה · Fornicari. · זוֹנָה · Meretrix. · זוֹנוֹת · meretrices · זְנוּת · fornicatio. · תַּזְנוּת · fornicatio. · זְנוּנִים · fornicationes.

זנח Zanach.abiicere.repellere.deficere.1.parali.11.Eo q̄d abieciſſet eos ieroboā & poſteri eiꝰ.& in eodē.29.Cūctamq; tēpli ſupellectilē quā polluerat rex achaz.pro quo hebrei legunt.quā abiecerat rex achaz.Threñ.2.Repulit altare ſuum.& in eodem.3.Et repulſa eſt anima mea.& in eodem.Quia non repellet in ſempiternum dñs.ponitur etiā pro deficere.Eſa.19.Et deficient flumina vbi additur littera aleph ante litterā Zain.

זנק Zanac.fluere.Deut.33.Dan catulus leonis fluet largiter de baſan.& ſolum inuenitur in predicto loco.& dicunt hebrei ꝙ ſignificat ſaltare:quia in lingua ſyra idem ſignificat.& in hebreo non habetur largiter:ſed ſic.Fluet de baſan ſiue ſaltabit de baſan.

זיע Ziaa.ſudor. De quo vide infra in dictione יזע Iazaa.

זעוה Zaaua.diſperſio ſiue cōmotio.Deut.28.Vt diſpergaris per omnia regna terre.pro quo hebrei legunt. Et eris in diſperſionem vel in cōmotionē p om̄ia regna terre

זעך Zaach.breuiare.Iob.17.Dies mei breuiabuntur.& ſolum inuenitur in predicto loco.& dicunt hebrei ꝙ ſignificat ſcindere ſiue amputare.vnde ipſi legūt.Dies mei conſciſſi ſunt ſiue amputati ſunt.

זעם Zaam.deteſtari.iraſci.indignari.Nu.23.Propera & deteſtare iſrael.& in eodem.Qua ratiōe deteſter quē dominus non deteſtatur.Ps.7.Nunquid iraſcetur per ſingulos dies.& Prouer.24.Et deteſtabūtur eos tribꝰ.Dañ.11.Et indignabitur contra teſtamentum ſanctuarii.Zach.1 Vſq; quo tu non miſereberis ieruſalem & vrbiū iuda quibꝰ iratus es.& inde זעם Zaam.i.ira.furor.indignatio.deteſtatio.Ps.68.Effunde ſuper eos iram tuam.Oſee.7.Cadēt in gladio pricipes eorū a furore lingue ſue.& inde זעם Zeum ideſt deteſtandus ſiue ille cui aliquis iraſcitur.Prouer.22.Cui iratus eſt dominus incidet in eam.& in genere feminino זעומה Zeuma.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit plenam ire.Michee.6.Et menſura minor ire plena.& inde נזעמים Nizaamim.i.irati vel deteſtabiles.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit triſtem.Prouer.25.Et facies triſtis linguam detrahentem.& in hebreo ſcribitur pluraliter Quia facies eſt in hebreo pluralis nūeri & gñis maſculini.

זעף Zaaph.iraſci.ira feruere.Minari.2.Paralip.26.Iratusq; ozias tenens manu thuribulum.& in eodem.Minabatur ſacerdotibus.Prouer.19.Et contra dominum feruet animo ſuo.& inde זעף Zaaph.i.ira feruor.Michee.7.Iram domini portabo.Ione.1.Et ſtetit mare a feruore ſuo.& inde זעף Zaeph.i.furibundus.3.Reg.20.Furibundus venit in ſamariam.& in plurali זעפים Zoaphim.i.furibundi vel triſtes.Geñ.40.Ad quos cum introiſſet ioſeph mane & vidiſſet eos triſtes.Ponitur etiā pro macilētis.Dañ.1.Qui ſi viderit vultus vr̄os macilētiores pre ceteris adoleſcētibꝰ.

זעק Zaac.Clamare.vociferari.vocare.conuocare.congregare.accerſere.1.Reg.15.Et clamauit ad dominū tota nocte.2.Reg.3.Ibat ingrediens & clamans.2.Paralip.18.At ille clamauit ad dominum.Nee.9.Cōuerſiq; ſunt & clamauerunt ad te.Iob.35.Propter multitudinem calūniatorum clamabunt.Ps.21.Ad te clamauerunt & ſalui facti ſūt.Eſa.15.Clamauit eſebon & eleale.& in eodem.57.Cumq; clamaueris liberent te.Ezech.17.Clama & vlula fili hominis.Oſee.7.Et non clamauerunt ad me in corde ſuo.Ponitur etiam pro vociferari.Exo.2.Et ingemiſcētes filii iſrael propter opera vociferati ſunt.Ioſ.8.At illi vociferantes pariter & ſe mutuo cohortantes.Abach.1.Vociferabor ad te vim patiens.Item ponitur pro vocare ſiue inuocare.Oſee 8.Me inuocabunt deus meus.Zach.6.Et vocauit me & locutus eſt ad me.Significat etiam accerſere vel congregare aut conuocare ſiue conclamare.Iudi.4.Qui accerſitis zabulon & neptalim aſcendit.& in eodem.18.Cōclamātes ſecuti ſunt.pro quo hebrei legunt.Congregati ſiue collecti ſunt.& in eodem.Quid tibi vis cur clamas.pro quo hebrei legunt.Cur congregatus vel collectus es.ſ.cum viris domꝰ tue.2.Reg.20.Conuoca mihi oēs viros iuda.& in eodem.Abiit ergo amaſa vt conuocaret iudam.& inde זעקה Zaaca ſiue זעקת Zaacath.i.clamor vociferatio.vt Geñ.18.Clamor ſodomorum & gomorreorū multiplicatus eſt.Nee.9 Clamorēq; eorum audiſti.Iob.16.Neq; inueniat in te locū latendi clamor meus.Eſa.15.Qm̄ circūdedit clamor terminum Moab.Hiere.50.Et clamor inter gētes auditus eſt.

זער Zeer.paululū.parū.modicū.Iob.36.Suſtine me paululum & indicabo tibi.Eſa.28.Modicum ibi:modicū ibi.& ſcribitur cū mem in pricipio & dicitur מזער Mizaar.Eſa.24.Et relinquentur homines pauci.Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.& relinquetur homo paucus.& ponitur ibi ſingulare pro plurali.& in eodem.29.Nōne adhuc in modico & in breui conuertetur libanus in chermel.

זפת Zepheth.ſiue זפת Zapheth.Pix.Exo.2.Et liniuit eā bitumine & pice.Eſa.34.Et cōuertentur torrētes eiꝰ in picēm & erit terra eius in picem ardentem.

זקק Zacac.purgare.cōflare.colare.diſtillare.Ps.11.Purgatum ſeptuplum.Eſa.25.Vindemie defecate.pro quo hebrei legunt.Feces colate ſeu purificate.Malach.3.Et colabit eos quaſi aurum & quaſi argentum.& aliquando ſcribitur cum ſimplici coph.Iob.28.Et auro locus eſt in quo conflatur.& in eodem.36.Et effundit imbres inſtar gurgitum.pro quo hebrei legunt.Et diſtillabunt imbres.Item זקים Zicim.i.compedes.Pa.149.Ad alligandos reges eorum in cōpedibus.De quo vide ſupra in dictione זיק Zic.

זקן Zacan.ſeneſcere.Geñ.18.Nū vere paritura ſum anus.Pro quo hebrei legūt.Nū vere paritura ſum cum ego ſenuerim.& in eodē.27.Senuit aūt iſaac.Ioſ.13.Senuiſti & longeuus es.1.Reg.12.Ego autem ſenui & incanui.Iob.14.Si ſenuerit in terra radix eius.Prouer.22.Etiam cum ſenuerit nō recedet ab ea.& inde זקן Zachen.ſiue זקן Zecā ideſt ſenex aut ſenior.Geñ.19.A puero vſq; ad ſenem.& in eodem.24.Erat aūt abraā ſenex.& in eodē.Dixitq; ad ſeruum ſeniorem domus ſue.Leuit.19.Et honora perſonam ſenis.& in plurali זקנים Zechenim ſiue זקני Ziene.Geñ.18.Erant autē ambo ſenes.Exo.24.Et ſeptuaginta ſenes ex iſrael.& inde זקן Zochen.i.ſenectus.vt Geñ.48.Oculi enim iſrael caligabant pre nimia ſenectute.Scribitur etiam cum he in fine & dicitur זקנה Zicna.i.ſenecta vel ſenectus.Ps.70.Ne proiicias me in tempore ſenectutis.& in eodem Et vſq; ad ſenectam & ſenium deꝰ ne derelinquas me.Eſa.46.Et vſq; ad ſenectam ego ipſe.Declinatur etiam pluraliter.& dicitur זקנים Zecunim.i.ſenectus.Geñ.21.Et peperit filium in ſenectute ſua.& in eodem.38.Eo quod in ſenectute genuiſſet eum.pro quo hebrei legunt.Quia filius ſenectutis fuit ſibi.Itē זקן Zacan ſiue זקן Zecan.ideſt barba ſiue mentū.Leuit.13.Vir ſiue mulier in cuius capite vl̄ barba germinauerit lepra.1.Reg.17.Et apprehendebā mentū eorum & ſuffocabam interficiebāq; eos.2.Reg.10.Raſitq; dimidiam partem barbe eorum.& in eodē.Manete in hierico donec creſcat barba veſtra.& in eodē.20.Et tenuit manu dextera mentum amaſſe.Ps.132.Quod deſcēdit in barbam barbam Aaron.Eſa.7.Et pilos pedum & barbā vniverſam.Hiere.41.Raſi barba & ſciſſis veſtibus.

זקף Zacaph.leuare.erigere.Ps.144.Et erigit omnes eliſos.& ſolum inuenitur in predicto loco.

זר Zar.extraneus.alienus.De quo vide ſupra in dictione.

זור Zur.Item זר Zer.circulus ſiue corona.De quo vide infra in dictione.זרה Zara.

זרר Zarar.oſcitare.4.Reg.4.Et oſcitauit puer ſepties.Hebrei tamen dicūt ꝙ ſignificat ſternutare.De quo vide ſupra in dictione זור Zur.

זרב Zarab.Diſſipare.Iob.6.Tempore quo fuerint diſſipati peribunt.& ſolum inuenitur in predicto loco.

זרה Zara.ſpargere.diſpergere.ventilare.circundare.alienare.exhorrere.Exo.32.Quem ſparſit in aquā.Nu.16.Ignem huc illucq; diſpergat.Iob.18.Aſpergatur in tabernaculo eius ſulfur.Prouer.1.Fruſtra em̄ iacitur rete ante oculos pēnatorum.i.fruſtra ſpargitur vel extenditur.Hiere.31.Qui diſperſit iſrael cōgregabit eum.& in eodem 49.Diſpergam eos in omnem ventū.Ezech.5.Tertiā vero aliam diſperges in ventum.& in eodem.Tertiam vero partem tuam in omnem ventum diſpergam.& in eodē.6.Et diſpergā oſſa veſtra circa aras veſtras.Malach.2.Et diſpgam ſuper vultum veſtrū ſtercus ſolēnitatum veſtrarū.Significat etiam ventilare.Ruth.3.Et hac nocte areā hordei ventilat.Hiere.4.Non ad ventilandū & non ad purgandū & in eodē.49.Et ventilabo eos in om̄s vētos iſtos.& in eodem.51.Et mittā in babylonem ventilatores & ventilabūt eam.vbi ponitur etiā זרים Zarim ꝓ vētilatoribꝰ.Ezech.5 Et ventilabo vniuerſas reliquias tuas.& in eodē.22.Et vētilabo te in terras.& in eodē.29.Et ventilabo eos in terras.Zach.1.Hec ſunt cornua que ventilauerunt iudam per ſingulos viros.& inde מזרה Mizre.i.ventilabrum.Eſa.30.Sicut in area vētilatum eſt.Pro quo hebrei legunt.Quod vētilatū eſt cū pala & cū ventilabro.Hiere.15.Et diſpergam eos vētilabro in portis terre.& inde מזרים Mezarim.q̄d ſecūdū hebreos ſignificat ventos ventilātes a parte ſeptētrionali qui ſūt frigidiſſimi.pro quo beatus Hieronymꝰ trāſtulit arcturū.Iob.37.Ab interioribus egredietur tēpeſtas & ab arcturo frigus.Item זרה Zara.i.circunligare.circundare.2.Reg.22.Accinxiſti me fortitudine ad preliū.Ps.138.Semitā meā & funiculum meum inueſtigaſti.pro quo hebrei legunt.Semitā meā & accubationem meam circundediſti vel circunligaſti.Sed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatē primā ſignificationem ſequens ita trāſtulit.Semitam meā & accubationē meā euentilaſti.Inde זר Zer.pro quo btūs Hieronymus tranſtulit coronā ſiue labium quod fiebat per circuitū arce vel menſe aut altaris thymiamatis.Exo.25.Facieſq; ſupra coronam aureā per circuitū.& in eodē.Facieſq; illi labium aureum per circuitum.& in eodem.Et ſuper illam alteram coronā aureolam.& in eodem.30.Facieſq; ei coronā aureolam per gyrū & duos anulos aureos ſub coronā.Item זרה Zara.i.alienare ſiue alienatū eē.exhorrere.De quo vide ſupra in dictione זור Zur.& inde זרא Zara cū aleph in fine loco he.ideſt alienatio vel horror.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit nauſeam.vt Nu.11.Donec exeat per nares veſtras & vertatur in nauſeā.& inde dicūt aliqui ꝙ deriuatur ממזר Mamzer.quod ſignificat adulterinū.i.natus de adulterio vel de ſcorto natus.De quo vide infra in dictione מזר Mazar.

זרזיף Zarziph.ſtillare.irrorare.Ps.71.Sicut ſtillicidia ſtillātia ſuper terram.vbi pro eo quod in littera noſtra eſt ſtillantia in hebreo ponitur זרזיף Zarziph.Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatē ſic tranſtulit.vt ſtille irrorantes terram.& ſolum inuenitur in predicto loco.

זרזיר Zarzir.nomen eſt cuiuſdā animalis.pro quo beatꝰ Hieronymus tranſtulit Gallus ſuccinctus.Prouer.30.Gallus ſuccinctus lumbos ſuos & aries.& ſolum inuenitur in predicto loco.& dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat canem leporarium qui eſt precinctus lumbos & velociſſimꝰ ac fortis.Alii vero dicunt ꝙ ſignificat leopardum qui etiā eſt gracilis circa lumbos & fortiſſimus.& pōt deriuari a dictione זרז Zaraz.que in lingua chaldaica ſignificat accingere vel precingere.

זרח Zarach.oriri.vt Geñ.19.Sol egreſſus eſt ſuper terrā.pro quo hebrei legunt.Sol ortus eſt ſuper terrā.Iob.9.Qui precipit ſoli & non oritur.Ps.111.Exortum eſt in tenebris lumē rectis corde.Eccſ.1.Et oritur ſol & occidit.2.Paralip.26.Statimq; orta eſt lepra in fronte eius.Eſa.58.Et orietur in tenebris lux tua.& in eodem.60.Et gloria domini ſuper te orta eſt.& in eodem.Super te autem orietur dominus.& in eodem.Et reges in ſplendore ortus tui.Malach.4.Et orietur vobis timentibus nomen meū ſol iuſtitie.& inde locus vbi oritur ſol dicitur מזרח Mizrach.i.ortꝰ ſiue oriēs.Ps.102.Quantum diſtat ortus ab occaſu.Ps.112.A ſolis ortu vſq; ad occaſum.Eſa.43.Ab oriente adducam ſemen tuum.& in eodem.46.Vocans ab oriente iuſtū & inde אזרח Ezrach.i.indigena quaſi inde ortus.Exo.13.Tam de aduenis q̄ de indigenis terre.& in eodem.Eadem lex erit indigene & colono qui peregrinatur apud vos.Leuit.19.Sed ſit quaſi indigena inter vos aduena qui habitauerit in vobis.Significat etiam אזרח Ezrach quoddam genus arboris:quam cedrū nominat tranſlatio noſtra.Ps.36 Vidi impium ſuper exaltatum & eleuatum ſicut cedrus libani.& dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat quandā arborem que ſemper eſt viridis & recens quaſi ſit in ortu ſuo:quam aliqui putant eſſe laurum.vnde legunt ſic.Vidi impium robuſtum & fortem quaſi laurum virentem.Sed beatus Hieronymus primā ſignificationem ſequēs in pſalterio iuxta hebraicā veritatē ſic tranſtulit.Vidi impium robuſtū & fortiſſimū ſicut indigenam virentem.Eſt etiam אזרחי Ezrachi cognomē cuiuſdā viri:fortaſſe eo quod erat orientalis.vt in titulo pſalmi.88.vbi dicitur.Intellectꝰ ethā ezraites.

זרם Zerem.impetus.tempeſtas.turbo.ſ.aquarum.imber gurges.fluxus.Eſa.28.Sicut impetus grādinis turbo conſurgens:ſicut impetus aquarum multarum.& in eodem 25.Quaſi turbo impellens parietem.& in eodem.32.Erit vir ſicut qui abſconditur a vento & celat ſe a tempeſtate.ponitur etiam pro imbre.Iob.24.Quos imbres mōtium rigant.Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat riuos vel fluctus qui impetuoſe deſcendunt de montibus.& legunt ſic:a fluctibus montium ſiue a riuis montium humectabuntur.Itē ponitur pro gurgite.Abach.3.Gurges aquarum tranſiit.Scribitur etiam cū tau in fine & dicitur זרמה Zirma in genere feminino.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit fluxum.vt Ezech.23.Sicut fluxus equorū fluxus eorum.& inde verbum זרם Zarom.i.impetuoſe fluere:ſiue impetuoſe percutere.Ps.76.Multitudo ſonitus aquarū vocem dederūt nubes.Pro quo beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Excuſſerūt aq̄s nubila.i.impetuoſe fluxerūt aque de nubibꝰ.Ps.87.Que pro nihilo habentur eorum anni erunt.pro quo beatꝰ Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatem tranſtulit.Percutiente te eos vt ſomnium erunt.

זרע Zaraa.ſeminare.ſerere.Geñ.26.Seuit autem iſaac in terra illa.Exo.23.Sex annis ſeminabis terram tuā.Leuit.19.Agrum tuum non ſeres diuerſo ſemine.& in eo.25.Non ſeretis neq; metetis ſponte in agro naſcētia.& in eodem.Seretiſq; anno octauo.Deut.22.Non ſeres vineam tuam altero ſemine.& in eodē.29.Ita ut non ſeratur.Iudi.6.Cūq; ſeuiſſet iſrael.Iob.4.Seminant dolores & metunt

eos.& & in codē.31.Setam & aliꝰ comedat.Ps.106.Et ſemi
nauerunt agros & plantauerunt vineas.Ps.125.Qui ſemi
nant in lachrimis in exultatione metent.Eccſ.11.Mane ſe
mina ſemen tuum.Eſa.17.Et germen alienū ſeminabis.&
in codē.32.Beati qui ſemiatis ſuper oēs aquas.& in eo. 40
Et quidem neq̧ plantato neq̧ ſato:quod in hebreo legitur
pluraliter.ſ.neq̧ plantati ſunt neq̧ ſati ſunt..& in codē.55
Et dat ſemē ſerenti. Hiere.4.Et nolite ſerere inter ſpinas.
& in eodem.12.Seminauerunt triticū & ſpinas meſſuerūt.
Ezech.36.Et arabimini & accipietis ſemētem.pro quo in
hebreo habetur.& ſeminabimini.Oſee.2.Et ſeminabo eā
mihi in terra.Accipitur etiam pro generare.Leuit.12.Mu
Semen ſuſcipere. lier ſi ſuſcepto ſemie peperit maſculum.pro quo hebrei le
gunt.Mulier ſi ſeminificauerit.i.ſi fecit ſemē & generauit
& peperit maſculum.Nu.15.Erit innoxia & faciet liberos.
Pro quo in hebreo habetur.& erit innoxia & ſeminabitur
ſemine.i.faciet liberos.ſicut eſt in littera noſtra.& inde זָרֹעַ
זֹרֵעַ Zoreáa ſiue מַזְרִיעַ Mazriaa.i.ſeminificans:vel ſemē faciēs
aut ſemen afferens.Geñ.1.Germinet terra herbā virentē
Faciens ſemen. & facientē ſemen.vbi ponitur מַזְרִיעַ זֶרַע Mazriaa zéraa.
Pro quo hebrei legunt.Seminificantem ſemen.& in codē
Afferēs ſemen. Et protulit terra herbam virentem & facientem ſemen. &
in eodem.Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem ſe
זָרוּעַ men.& inde. זָרוּעַ Zarúaa.i.ſeminabile vel ſeminatum.
Leuit.11.Si ceciderit ſuper ſementem.pro quo hebrei le
Semiabile gunt Si ceciderit ſuper omnē ſementem ſeminabilem vel
ſeminatā. Ps.96.Lux orta eſt iuſto.pro quo in hebreo ha
betur.Lux ſemiata eſt iuſto.Sed ſi ſcribatur cum lr̃a cheth
in fine.tunc interpretatur orta eſt. Sed in bibliis hebraicis
זָרוּעַ reperitur זָרוּעַ Zaruaa cū ain in fine.quod interpretatur ſe
זֶרַע minata eſt. et inde זֶרַע Zéraa ſiue זָרַע Záraa .i.ſemen vł ſe
Semen mentis.Geñ.1.Cuius ſemen in ſemetipſo ſit. & in eodem.
3.Inimicitias ponam inter te & mulierem & ſemen tuū &
ſemen illius.Et in eodem.8.Cunctis diebus terre ſementis
et meſſis.Et in codē.13.Semini tuo dabo terrā hanc. Et in
eodem.15.Scito prenoſcēs ꝙ peregrinū futurum ſit ſemē
tuū.Leuit.11.Si ceciderit ſuper ſementē non polluet eam.
Nu.11.Erat aūt man quaſi ſemen coriandri.Et in eodē.24
Et ſemen illius erit ſuper aquas multas. Deut.4. Et elegit
ſemen eorum poſt eos.1.Reg.1.Dederiſq̧ ſerue tue ſexum
virilem.pro quo hebrei legunt.Dederiſq̧ ſerue tue ſemen
virorum.i.ſemen virile.Eſa.17.Et mane ſemen tuum flore
bit.Dicitur enim ſemen tā de frumento ꝙ̄ de herbis vel plā
tis & etiā de hominibꝰ.ſicut dicitur fructus arboris & fru
מִזְרָע ctus ventris.Et aliquando ſcribitur cum mem in principio
Sementis & dicitur מִזְרָע Mizraa.Eſa.19.Et omnis ſemētis irrigua
זֵרְעִים ſiccabitur.& in plurali זֵרְעִים Zeraim.1.Reg.8. Sed et ſege
tes veſtras et vinearū redditꝰ addecimabit.pro quo hebrei
Semina. legunt.Semina veſtra et vineas veſtras addecimabit. Eſa.
61.Et ſicut hortus germen ſuum germiat.pro quo hebrei
זֵרֻעִים legunt.Et ſicut hortus ſemina ſua germinat.& inde זֵרֻעִים
Zeroim.i.legumina.Dañ.1.Et dentur nobis legumina ad
Legumina. זֵרְעֹנִים ueſcendum . Scribitur etiam cum littera nun & dicitur
זְרֹעַ זֵרְעֹנִים Zeronim .i. legumina.Itē זְרֹעַ Zeróa.i. brachiū
Brachium ſiue armus.Exo.6.Ac redimā vos in brachio extēto. & in
codē.15.In magnitudine brachii tui fiant inmobiles q̄ſi
lapis.Iob.26.Et ſuſtentas brachium eius qui nō eſt fortis.
Et in codē.40.Et ſi habes brachium ſicut deus.Ps.135. In
manu potenti & brachio extento. Eſa.53.Eſto brachiū no
ſtrum in mane.Et in eodem.52.Parauit dominus brachiū
ſanctum ſuum.& in eodem.53.Et brachium domini cui re
uelatum eſt.Malach.2.Ecce ego proiiciam vobis brachiū.
Sed in predicto loco hebrei habent זֶרַע Zéraa.i.ſemen. vt

ſupra.Vnde ipſi legunt ſic.ſ.Ecce ego increpabo vobis ſe
men vel ſementem.Et aliquādo additur aleph in principio
& dicitur אֶזְרוֹעַ Ezróaa.i.brachium. Iob.31. Et brachium אֶזְרוֹעַ
meū cū ſuis oſſibus confringatur. Hiere.32.Et in manu ro Brachium
buſta & in brachio extento .Significat etiam זְרוֹעַ Zeróaa. זְרוֹעַ
Armū.Nu.6.Et armum coctum arietis.Deut.18.Dabūt ſa Armus.
cerdoti armū ac ventriculum.& in plurali זְרֹעִים Zeroim זְרֹעִים
ſiue זְרֹעֵי Zeroe ſecūdum terminationem maſculinorum
aut זְרֹעֹת Zerooth ſecundū termiationē femininorū. Geñ. זְרֹעֹת
49.Et diſſoluta ſunt vincula brachiorū eius. Deut.33.Sub Brachia
ter brachia ſempiterna.Ps.17.Et poſuiſti vt arcum ereum
brachia mea.Ps.36.Qm̄ brachia pctōrū cōterētur.Eſa.51.
Et brachia mea populos iudicabunt.Dañ.11.Et brachia au
ſtri non ſuſtinebunt.& in eodem.Et brachia pugnantis ex
pugnabuntur a facie eius.& in eo.Et brachia ex eo ſtabūt.

זָרַק Zarac.ſpargere.aſpergere.diſpergere.fundere.effun זָרַק
dere.Exo.9.Et ſpargat illud moyſes in celum.Nu.19. Spargere
Quia aqua expiationis non eſt aſperſus.& in codē.Et non Aſpergere
eſt aqua luſtrationis aſperſus.2.Paralip.34.Et ſuper cumu
los corū qui eis immolare conſueuerant fragmenta diſper Diſpgere
ſit.ponitur etiā pro fundere vel effundere. Exo. 24. Partē Fundere
aūt reſiduā fudit ſuper altare.Leuit.1.Fundentes per altaris
circuitum.& in eodem.Sanguinem vero illius fundent ſup
altare.Ezech.36.Et effundam ſuper vos aquam mundam. Effundere.
Oſee.7.Sed & cani effuſi ſunt in eo.& inde מִזְרָק Mizrac.i. מִזְרָק
phiala vel peluis aut vas in quo recipiebant ſanguinem vel
aquam ad aſpergendum.Nu.7.Phiala argentea habens ſe Phiala
ptuaginta ſiclos.& in eodem.Phialā argenteā habentem ſe
ptuaginta ſiclos.& in plurali מִזְרָקִים Mizracim ſiue מִזְרְקֵי מִזְרָקִים
Mizrece ſcd'm termiationē maſculinorū aut מִזְרָקוֹת .Miz Phiale
racoth .ſecūdum terminationem femininorū .Nu.7.Phia
le argentee duodecim.3.Reg.7.Et phialas & mortariola &
thuribula ex auro puriſſimo.1.Paralip.28. Fuſcinulas q̧q̧
& phialas.Hiere.52. Et pſalteria & phialas & mortariola.
Amos.6.Bibentes in phialis vinū.Zach.14.Quaſi phiale
coram altari. In alio vero loco beatus Hieronymus inter
pretatus eſt Amulas.3. Reg.7.Fecit ergo hiram lebetes & thuribula
ſcutras. & amulas.& ſimiliter infra I codē. Ponitur etiā pro
thuribulis.4.Reg.12.Fuſcinule & thuribula & tube.

זֶרֶת Zéreth.palmus:aut menſura palmi.vt Exo.28. Men זֶרֶת
ſuram palmi habebit tam in longitudine ꝙ̄ in latitu Menſura palmi.
dine.Eſa.40.Et celos palmo ponderauit.

De incipientibus a littera.ח.Cheth.

חָח Chach ſiue חוֹחַ choach.armillea.circulus.ſpina.compes. חָח
ſiue catena.Exo.35.Viri cum mulieribus prebuerūt ar Armilla.
millas & inaures. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.
prebuerunt armillam & inaurem.& ponitur ibi ſingulare
pro plurali.Iob.40.Aut armilla perforabis maxillam eiꝰ. Circulus
Ponitur etiam pro circulo.4.Reg. 19.Ponam itaq̧ circulū
in naribus tuis.Eſa.37.Vbi eadē verba habentur.Et in duo
bus locis predictis ſcribitur cum iod in fine.i. circulū meū.
Et dicunt hebrei ꝙ in tribꝰ locis predictis ſignficat hamū
Ponitur etiā pro Carduo vel ſpina.2.Paralip.25. Carduus Carduus
qui eſt in libano.Prouer.26.Quō ſi ſpina naſcatur in ma Spina
nu temulenti.vbi ponitur pro ſpina חוֹחַ Choach cū vau in חוֹחַ
medio dictionis.Poteſt etiā legi ſic.Quomō ſi armilla aſcē
dat in manu temulenti.& in plurali חֹחִים Chochim.Cāti.2 חֹחִים
Sicut lilium inter ſpinas.ponitur etiam pro catenis vel cō
pedibus:eo ꝙ ſunt in figura rotunda ſicut circuli. vt.2.Pa Spine.
ralip.33.Et vinctum catenis atq̧ cōpedibus duxerunt eum Catene
in babylonem.Ezech.19.Et adduxerunt eum in catenis in
terram egypti.vbi pro catenis ponitur חַחִים Chachim. & חַחִים

Frenum. in eodem. 29.Beatus Hieronymus tranſtulit frenum.vbi
dicitur & ponam frenum in maxillis tuis.vbi pro freno po
nitur in hebreo חַחִים Chachim.in plurali.

חָבַב חָבַב Chabab.diligere. Deut.32. Dilexit populos. & inde
Diligere חֹב Chub.pro quo beatus Hieronymꝰ tranſtulit ſinū. חֹב
Iob.31.Et zelaui in ſinu meo iniquitatem meam. Poteſt ēt
Sinus. deriuari a dictione ſequenti.

חָבָא חָבָא Chaba.abſcondere.celare.latere.Geñ.3. Et abſcōdit
Abſcōdere ſe adam & vxor eius.& in eodem. Et timui eo quod
nudus eſſem & abſcondi me.& in eodem.31.Cur ignoran
te me fugere voluiſti.Pro quo hebrei legunt.Cur abſcon
ditus es vt fugeres.Ioſ.6.Abſcondit eñ nuncios quos dire
xeramus.& in eodem.Eo quod abſconderit nuncios quos
miſerat.Et in codē.10.Fugerant enim quinq̧ reges & ſe ab
Latere. ſcōderant in ſpelunca.& in codē.Latentes in ſpelūca vrbis
maceda.1.Reg.10.Ecce abſconditus eſt domi.& in eodem.
13.Abſconderunt ſe in ſpeluncis.& in codē.14. En hebrei
egrediuntur de cauernis in quibus abſconditi fuerant.& in
eodem.Qui ſe abſconderant in monte ephraim.3. Reg.18.
Tulit ille centū prophetas & abſcondit eos.4.Reg.6.Que
abſcondit filium ſuum.2.Paralip.18.Quādo ingreſſus fue
ris cubiculum de cubilo vt abſcōdaris.Iob.5.A flagello lin
gue abſconderis. & in codē.24.Et oppreſſerūt pariter mā
ſuetos terre.pro quo hebrei legunt. Pariter abſcōditi ſunt
manſueti terre.Eſa.42.Et in domibus carcerum abſcōdi
ti ſunt.Ponitur etiam pro indurari.Iob.38.vbi dicitur.In
Indurari ſimilitudinem lapidis aque durantur.i.indurantur. Et etiā
in predicto loco hebrei legunt abſconduntur:quia quando
aque indurantur in lapidem:iam non ibi apparent aque:
Protegere ſed abſconduntur & latent. Ponitur etiam pro protegere.
Eſa.49.In vmbra manus ſue protexit me.i.abſcondit me
vel celauit me.Scribitur etiam ſine aleph vel cum he in fi
ne loco aleph.De quo vide infra in dictione ſequenti.& in
מַחֲבֵא de מַחֲבֵא Machabe.i.latibulum.Eſa.32.Et erit vir ſicut qui
Latibulū abſconditur a vento.Pro quo hebrei legunt. Et erit vir ſi
cut latibulum.venti.i.locus vbi abſconditur a vento. & in
מַחֲבֹאִים plurali מַחֲבֹאִים Machaboim.i.latibula.1.Reg.23. Conſide
Latibula rate & videte om̄ia latibula in quibus abſconditur. Vide ēt
de hoc in dictione ſequenti.

חָבָה חָבָה Chaba.abſcōdere.celare.latere:ſicut dictio precedēs.
Latere. Ioſ.2.Ibiq̧ latitate tribus diebus.3.Reg.22.Quando
ingredieris cubiculum intra cubiculū vt abſcondaris. Eſa.
Abſcōdere Celare. 26.Abſcondere modicum ad momentum. Hiere. 49. Et
חֶבְיוֹן celari nō poterit.& inde חֶבְיוֹן Chebion.i.abſcōſio. Abach.
Abſconſio 3.Ibi abſcondita eſt fortitudo eius.pro quo hebrei legunt.
מַחֲבַת Et ibi abſconſio fortitudinis eius.ſ.eſt.& inde מַחֲבַת Macha
Craticula. bath.i.craticula ſiue ſartago.Leuit.2.Si autem de craticu
la fuerit ſacrificium.Ponitur etiam pro ſartagine. vt in eo
Sartago dem.6.Que in ſartagine oleo conſperſa frigetur.Ezech.4
Et tu ſume tibi ſartaginem ferream.

חָבַט חָבַט Chabath.excutere.purgare.Deut.24.Si fruges colle
geris oliuarum.pro quo hebrei legunt. Quando ex
Excutere. cuſſeris oliuas tuas. quod eſt idem ſenſus cū littera noſtra.
Nam oliue virga excutiuntur & poſtea fructus colligūtur.
Iudi.6.Cūq̧ gedeon filius eius excuteret atq̧ purgaret fru
menta.Ruth.2.Virga cedens & excutiens. Eſa.28. Sed in
virga excutietur git.& in eodem. 27.Excutiet dominus ab
alueo fluminis.

חָבַל חָבַל Chabal. pignorare vel pignus accipere.aut pignꝰ au
ferre.corrūpere.cōputreſcere.fedare.diſſipare.demo
liri.diſperdere.parturire.dolere.nocere.obligare.Exo.22
Pignꝰ accipere. Si pignus a proximo tuo acceperis. Deut.24. Nō accipies
loco pignoris inferiorem & ſuperiorem molam: quia ani

mam ſuam appoſuit tibi.pro quo hebrei legunt.Nullꝰ pi
gnorabit.i.nullus accipiet loco pignoris inferiorem & ſu Pignorat
periorem molam:quia animam ipſe pignorat. Quod ex
ponens tranſlatio chaldaica ita tranſtulit.Quia cum eis fit
nutrimentum ad ſuſtentationem anime.& in eodem.Neq̧
auferes pignoris loco vidue veſtimentum.Iob.22.Abſtu Auferre pignus.
liſti enim pignus fratrum tuorum.& in eodem.24. Abſtu
lerunt pro pignore bouē vidue.& in eodem.Et vulgus pau
perum ſpoliauerunt.Pro quo hebrei legunt. Et ſuper pau
perem acceperunt pignus ſiue abſtulerunt pignꝰ. Prouer.
20.Et pro extraīiea aufer pignus ab eo. Ezech.18. Pignus Pignꝰ retinere.
non retinuerit. pro quo hebrei legunt.Pignus non pigno
rabit.& inde חֲבֹל Chabol ſiue חֲבֹלָה Chabola.i.pignus vel חֲבֹל
res pignorata.vt in eodem.18. Pignus debitori reddiderit Pignus
& in eodem.Pignus non reddentem.& in eodem.33. Et pi
gnus reſtituerit ille impius.Amos.2.Et ſuper veſtimentis
pignoratis accubuerunt.Item חָבַל Chabal.i. corrumpere חָבַל
vel computreſcere fedare.Nee.1.Peccauimus:vanitate ſedu
cti ſumus.Pro quo hebrei legunt. Peccauimus: corruptiōe
corrupti ſumus tibi.ſiue feditate fedati ſumus tibi. Eſa.10. Corrūpere
Et computreſcet iugum a facie olei. Mich.2.Propter imū
ditiam eius corrumpetur putredine peſſima. vbi ponitur Computreſcere.
verbum & nomen ab eo deriuatum.Item ſignificat diſſipa
re vel demoliri aut diſperdere. Eccſ.4. Et diſſipet cuncta Diſſipare.
opera manuum tuarum.Canti.2.Capite nobis vulpes:que Demoliri.
demoliuntur vineas.Eſa.13. Vt diſperdat omnem terram.
& in codem.54.Ego creaui interfectorem ad diſperdēdū. Diſpdere.
Iob.34.Quia ergo ego locutus ſum ad deum:te quoq̧ nō
prohibebo.Pro quo hebrei legunt.Quia ad deum dicitur
peperci non diſſipabo vel non diſperdam.i.ſolus deus pōt
dicere peperci non diſſipabo. vel ad deū pertinet dicere pe
perci non diſſipabo vel non diſperdam.Item ponitur pro
parturire.Ps.7.Ecce parturit iniuſtitiam & concepit dolo
rem.Canti.8.ibi corrupta eſt mater tua:ibi violata eſt ge
nitrix tua.pro quo hebrei legunt. Ibi parturiuit te mater parturiuit
tua.Ibi pturiuit gēitrix tua.Sed in hoc loco trāſlator noſter
ſecutus eſt aliā ſignificationem ſupra poſitam.& inde חֵבֶל חֵבֶל
Chebel.i.partus ſiue dolor.Eſa.66.Anteq̄ꝫ veniret partus Partus.
eius.& in plurali חֲבָלִים Chabalim ſiue חֶבְלֵי Cheble.i.do חֲבָלִים
lores.Iob.21. Dolores diuidet furoris ſui. & in eodem.39. Dolores.
Et rugitus emittunt.vbi ponitur rugitus pro doloribus.ſ.
parturientium. Ps.17. Dolores inferi circundederunt me
Eſa.13.Torſiōes & dolores tenebūt.Oſee.13.Dolores par
turientis venient ei.& inde חֲבָל Chabal ſiue חֲבוּלָה Chabu חֲבָל
la.i.corruptio vel delictum. Dañ.3. Et nihil corruptionis Corruptio Delictum.
in eis eſt.& in eodem.6.Et coram te rex delictum non feci.
Significat etiam predicta dictio in lingua chaldaica nocere
Dañ.6.Et non nocuerūt mihi.Item חֲבַל Chabal.i.obliga חֲבַל
re.irretire.Prouer.13.Qui detrahit alicui rei:ipſe ſe in fu Obligare.
turū obligat & inde חֶבֶל Chébel.i.funis vł funiculꝰ. Deut. חֶבֶל
32.Iacob funiculꝰ hereditatis eius.Ioſ.2.Demiſit ergo eos Funiculus
per funem de feneſtra.Zach.2.Et in manu eius funiculus Funis.
meſſorum.& in plurali חֲבָלִים Chabalim ſiue חֶבְלֵי Cheble חֲבָלִים
ideſt funes.2.Reg.22.Funes inferni circundederunt me.3. Funes.
Reg.20.Ponamus itaq̧ ſaccos in lumbis noſtris & funicu
los in capitibus noſtris.Iob.36.Et vinciantur funibus pau
pertatis.Ps.15.Funes ceciderunt mihi in preclaris.Ps.118.
Funes peccatorum circūplexi ſunt me.Eſa.33.Et om̄es fu
niculi eius non rumpentur. Ezech.27.Que obuolute &
aſtricte erant funibus.Oſee.11.In funiculis adā trahā eos.
Zach.11.Et alteram vocaui funiculos.vbi pro funiculis po
nitur חֹבְלִים Chóblim.& poteſt etiam legi. corrumpentes חֹבְלִים
ſiue diſſipantes. Et quia terra ſiue poſſeſſio metitur cū fu

niculo ſicut dicitur Amos.7.Et humus tua funiculo metietur. Ideo põitur etiam חֶבֶל Chébel.pro hereditate vel poſſeſſione aut regione.Deut.3.Tradidi medie tribui manaſſe omnem regionem argob vſqꝫ ad terminos geſuri. Ioſ.17. Cur dediſti mihi terram in poſſeſſionem & ſortis & funiculi vnius.Ezech.47.Quia ioſeph duplicem funiculum habet.i.duplicem poſſeſſionem vel hereditatem. Accipitur etiam חֶבֶל Chébel.pro pedica vel laqueo: eo quod fit ex fune.Iob.18. Abſcondita eſt in terra pedica eius.& inde חִבֵּל Chibel.i.malus nauis.eo quod in eo ligantur omnes funiculi nauis.Prouer.23.Et quaſi ſopitus gubernator amiſſo clauo.pro quo hebrei legunt.Et quaſi dormiens in capite mali.ſ.nauis.& inde חֹבֵל Chobel.i.nauta vł gubernatór nauis.Ione.1.Et acceſſit ad eũ gubernator & dixit ei. Ezech. 27. Sapientes tui tyre facti ſunt gubernatores tui. & in eodem.Et vniuerſi gubernatores maris in terra ſtabunt.& inde תַּחְבֻּלוֹת Thachbuloth.i.gubernacula.Prouer.1.Et intelligens gubernacula poſſidebit.Et in eodem,20. Et gubernaculis tractanda ſunt bella. & in eodem. 24. ponitur pro diſpoſitione.vbi dicitur.Quia cum diſpoſitione initur bellum.Hebrei tamen dicũt ꝙ in predictis locis accipitur pro conſiliis uel aſtutiis aut verſutiis.Sicut ſupra in eodem.12. Vbi dicitur & conſilia impiorum fraudulẽtia: vbi ponitur pro conſiliis.& eadem dictio ponitur in noſtra tranſlatiõe pro gubernante.vt Iob.37.Vbicũqꝫ eas voluntas gubernãtis duxerit.Pro quo hebrei legunt.In conſiliis ſuis.i.in voluntate ſua.Item חֶבֶל Chébel.i.cũneus.congregatio.grex. vt.1.Reg.10.Obuium habebis gregem prophetarũ. Et in eodem.Et ecce cuneus prophetarum .& ab hoc ſignificato dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur dictio חֲבָלִים Chabalim. quam ſupra diximus ſignificare funiculos. Ps. 108. Funes peccatorum circũplexi ſunt me.pro quo ipſi legunt.Cateruę ſiue cunei peccatorum.Et ſimiliter Zach.11. Vbi dicitur & alteram vocaui funiculos.

חֲבַצֶּלֶת Chabaſcleth.flos vel lilium.Canti.2.Ego flos cãpi.Eſa.35.Et florebit quaſi lilium. & ſolum inuenitur in predictis locis.

חָבַק Chabac.amplexari. complecti. Geñ.29. Cõplexuſqꝫ & in oſcula ruens.& in eodem.33.Amplexatus eſt eũ 4.Reg.4.Habebis in vtero filium.Pro quo hebrei legunt Tu amplexaberis filium. Iob.24. Et non habẽtes velamẽ amplexantur lapides.Prouer.24.Glorificaberis cum eam fueris amplexatus.Eccl's.3.Tempus amplexandi & tempꝰ longe fieri ab amplexibus.ubi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. & in eodem.4. ponitur pro complicare vbi dicitur.Stultus complicat manus ſuas.Canti.2.Et dextera illius amplexabitur me.Threñ.4.Amplexati ſũt ſtercora.& inde חִבֻּק Chibuc.i.amplexus ſiue amplexatio vel complicatio.Prouer.24.Pauxillũ manus conſeres vt quieſcas.Pro quo hebrei legunt.Pauxillum amplexationis vł complicationis manuum.ſ.erit tibi vt quieſcas.

חָבַר Chabar.iungere.coniungere.congregare.colligere. ſociare.copulare. amicitiã vł fedus inire.participare. incantare.i.incantationes facere.Geñ.14.Omnes hi cõuenerunt in vallem ſilueſtrem.i.coniũcti vel cõgregati ſunt. Exo.26.Quinqꝫ cortine ſibi iũgẽtur mutuo:& alie quinqꝫ nexu ſimili coherebunt.i.coniungentur. & in eodem. Ex quibus quinqꝫ iunges ſeorſum.& in eodem,28.Duas oras iunctas habebit in vtroqꝫ latere.& in eodem.Et in vnũ reddent.Pro quo hebrei legunt.Et iungatur.ſ.in vnum, & in eodem.36.Coniunxitqꝫ cortinas quinqꝫ alteram alteri.Et in eodem.Quorum quinqꝫ iũxit ſeorſum.Et inde dicitur מַחְבֶּרֶת Machbéreth ſiue חֹבֶרֶת Chobáreth.i.illa ora cortine in qua ponebãtur circuli vel anſe ad cõiungẽdas cortinas. vt in p̃dicto loco. Iob.16.Cõſolarer & ego vos ſermonibꝰ. Pro quo hebrei legunt. Coniungerẽ ſiue copularem ſuper vos ſermones.i.cõponerẽ ſermones conſolatorios ad conſolandum vos. Ps.93. Nunquid adheret tibi ſedes iniquitatis.ideſt nunquid iungetur tibi ſedes iniquitatis. Ezech. 1.Iunctęqꝫ erant penne eorum alterius ad alterum.& in eo. Due penne ſingulorum iungebantur.Significat etiã amicitias vel fedus inire aut confederari vel participare.1.Paralip.20. Poſt hec iniuit amicitias ioſaphath rex iuda cum ochozia rege iſrael.& in eodem.Et particeps fuit vt faceret naues.& in eodem. Quia habuiſti fedus cum ochozia. Dañ.11.Et poſt finem annorum federabuntur.& in eodem Et poſt amicitias cum eo faciet dolum.ideſt poſtq̃ iniuit amicitias cum eo faciet dolum. Ps.121. Vt ciuitas cuius participatio eius in idipſum.& inde חָבֵר Chaber.i. particeps. ſocius.ſodalis.Ps.118.Particeps ego ſum omnium timentium te.Prouer.28. Particeps homicide eſt. & in plurali. חֲבֵרִים Chaberim ſiue חַבְרֵי Chabre.i.participes vł ſocii aut ſodales.Iudi.20.Quaſi homo vnus eadem mente vnoqꝫ cõſilio.pro quo hebrei legunt. Quaſi homo vnus participes ſiue ſocii.i.conformes in vnum.Iob.40.Cõcidant eũ amici.i.ſocii vel participes.Canti.1.Ne vagari incipiã poſt greges ſodalium tuorum.Eſa.1.Principes tui infideles: ſocii furum.Ezech.37.Et ſcribe ſup illud iude & filiis iſrael ſociis eius.& in eodem.Et cuncte domus iſrael ſociorũqꝫ eius.Ponitur etiam חָבוּר Chabur pro participe.vt Oſee.4. Particeps idolorum ephraim.Põitur etiam in genere feminino Malach.2.Et hec particeps tua. & inde חֶבְרָה Chebra ſiue חֶבֶר Chéber.i.ſocietas .congregatio.participatio.Iob.34. Qui graditur cum operantibus iniquitatem. Pro quo hebrei legunt.Qui graditur in participationem vel ſocietatẽ cum operantibus iniquitatem.Oſee.6.Participes ſacerdotum.pro quo hebrei legunt. Participatio vel congregatio ſacerdotũ.& inde מְחַבְּרוֹת Mechaberoth.i.iuncture ſiue cõmiſſure.1.Paralip.22.Ferrum quoqꝫ plurimum ad clauos ianuarum & ad cõmiſſuras atqꝫ iuncturas.2. Paralip.24. Et ligna ad cõmiſſuras edificii & ad cõtignationem domorum.Item חָבַר Chabar ſignificat incantare ſiue incantationes facere.Eo quod fit cum amicitia & pacto vł participatione demonum.vel cum congregatione ſerpentum.Deut.18 Ne ſit maleficus neqꝫ incantator. Pro q̃ hebrei legũt.Neqꝫ maleficus neqꝫ incantans incantationem.ſiue neqꝫ qui incantat incantationem. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.Ps.57.Et venefici incantãtis ſapienter. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Neqꝫ incantatoris incantationes callidas Eſa.47.Et propter duriciam incantatorum tuorum.Prouer.21.Quam cum muliere litigioſa & in domo communi Pro quo hebrei legunt.Quam cum muliere litigioſa & in domo incantationis.Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra:nam poteſt ſignificare participationem vel ſocietatem aut congregationem: ſicut ſupra dictũ eſt.Inde חַבּוּרָה Chabura.i.liuor.tumor carnis.eo quod in tali percuſſione congregatur & congelatur ſanguis.Exo.21.Liuorem pro liuore.Eſa.1.Vulnus & liuor & plaga tumens.& in eodem. 53. Et liuore eius ſanati ſumus.& in plurali חַבּוּרֹת Chaburoth Prouer.20.Liuor vulneris abſtergit mala.quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.liuores vulneris.Ponitur etiam pro cicatricibus.Ps.37.Putruerũt & corrupte ſunt cicatrices mee Et qñqꝫ geminantur beth & res. & dicitur חֲבַרְבֻּרָה Chabarbura.ideſt macula ſiue varietas.vt Hiere.13.Aut pardus varietates ſuas.

חָבַשׁ Chabas.vincire.ligare.alligare.circunligare. circunuoluere.ſanare.curare.ſternere.ſ.iumẽtum. Exo.29 Et impones ei mitras.pro quo hebrei legunt. Et alligabis vel circunligabis eis mitras.Nam mitra circũligabatur capiti cum vitta byſſina.Ps.146.Et alligat cõtritiones eorũ Eſa.30.In die qua alligauerit dominus vulnus populi ſui. Ezech.24.Corona tua circunligata ſit tibi. & in eodẽ. 30. Et ecce non eſt obuolutum vt reſtitueretur ei ſanitas.Et in eodem.Et faſciretur linteolis.i.obuolueretur.Et in eodem 34. Quod cõfractum eſt non alligaſtis.& in eodẽ.& quod confractum fuerat alligabo. Ione.2.Pelagus operuit caput meum.pro quo hebrei legunt.Pelagus circũligatũ eſt vel obuolutũ eſt capiti meo.Ponitur etiam in noſtra trãſlatione pro ſcrutari.vt iob.28.Profunda quoqꝫ fluuiorum ſcrutatus eſt. Item ponitur pro demergere.vt in eodem.40.Et facies eorum demerge in foueam.Sed etiam in predictis locis hebrei dicunt ꝙ ſignificat ligare vel comprimere.Item ſignificat mederi.vel ſanare.aut curare.eo quod medici ligant & circunuoluũt vulnera.Iob.5.Quia ipe vulnerat & medetur.& in eodem.34.Nunquid qui non amat iudiciũ ſanari poteſt.Eſa.1.Neqꝫ curata medicamine.& in eodem. 61.Vt mederer contritis corde.& inde חֹבֵשׁ Chobes.pro q̃ beatus Hieronymus tranſtulit medicum.Eſa.3.Reſpondebit in die illa dicens nõ ſum medicus.Hebrei tamen in prędicto loco interpretantur vinculatorem.i.ille qui comprehendit malefactores & mittit eos in vincula. Item ſignificat ſternere.ſ.iumentum.quod eſt idem quod ligare. Geñ. 22.Et ſtrauit aſinum ſuum.Nu.22.Et ſtrata aſina profectꝰ eſt.2.Reg.16.Et cum duobus aſinis qui onerati erant ducẽtis panibus.pro quo hebrei legunt.Et cum duobus aſinis ſtratis & oneratis ducentis panibus.& in eodem.19.Dixiqꝫ ei ego famulus tuus vt ſterneret mihi aſinũ.3.Reg.13. Sternite mihi aſinum.

חֲבַת Chabath.ſartago.craticula.1.Paralip.9.Prefectus erat eorũ q̃ in ſartagine frigebantur.Scribitur ẽt cũ mem in principio & dicitur מַחֲבַת Machabath. De quo vide ſupra in dictione חֲבָה Chpba.

חַג Chag. Feſtum.ſolemnitas.De quo vide infra in dictione ſequenti.

חָגַג Chagag.feſtum celebrare.ſacrificare.circundare.girare.cõmouere.turbare.Ps.41.In voce exultatiõis & cõfeſſionis ſonus epulantis.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.In voce laudis & confeſſionis multitudinis feſta celebrantis.& cõmuniter ſcribitur cum ſimplici guimal.Leuit.23.Celebrabitis ferias domini ſeptem diebꝰ.& in eodem.Celebrabitiſqꝫ ſolẽnitatem eius.& in eodem.Et menſe ſeptimo feſta celebrabitis.Naum.1.Celebra iuda feſtiuitatęs tuas. Zach.14.Celebrent feſtiuitatem tabernaculorum.ponitur etiam pro ſacrificare.ſ.ſacrificia que in ſolẽnitatibus ſolebant offerri. Exo.5.Dimitte populum meum vt ſacrificet mihi in deſerto.& inde חַג Chag.i.feſtum.feſtiuitas.ſolẽnitas.ferie.Exo. 10.Eſt enim ſolẽnitas dei noſtri.& in eodem.32.Cras ſolẽnitas domini eſt.Leuit.23.Solẽnitas azymorũ domini eſt. & in eodem:Erunt ferie tabernaculorum ſeptem diebus. Deut.16.Et celebrabitis diem feſtũ hebdomadarum. & in plurali חַגִּים Chagim ſiue חַגֵּי Chage.vt Eſa.29.Solẽnitates euolute ſunt.Ezech.45. In ſolemnitatibus & in calendis. Amos.5.Odi proieci feſtiuitates veſtras. Accipitur etiam חַג Chag.pro ſacrificio aut pecude vel animali quod offerebatur in ſolẽnitate.Exo.23.Neqꝫ remanebit adeps ſolẽnitatis mee vſqꝫ mane.i.adeps animalis quod offertur in ſolẽnitate.Ps.117.Conſtituite diem ſolemnem in condenſis. Pro quo hebrei legũt. Ligate ſacrificium.ſ.ſolẽne vel pecꝰ quod offertur in ſolẽnitate in condenſis. Malach.2.Et diſpergam ſuper vultũ veſtrũ ſtercus ſolẽnitatũ veſtrarũ.ideſt ſtercus aĩaliũ que offerebãtur in ſolemnitatibꝰ: ſicut expoſuũt hebrei. Significat etiã p̃dicta dictio חַג Chag girare vel circũdare.Iob.26.Terminũ circundedit aquis.& de hoc vide infra in dictione חוּג Chug.Et quia in ſolẽnitate fit commotio & tumultus ppl'i: ideo ponitur etiã pro turbare. Ps. 106.Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebriꝰ.& inde deriuatur ſequens dictio.

חָגָּא Chaga.turbatio.pauor.Eſa.19.Et erit terra iuda egypto in pauorem.

חָגָב Chagab.quoddã genus locuſte.vt Leuit.11.Atqꝫ locuſta: ſingula ſecũdũ genus ſuũ.Eccl's.12. Et impinguabitur locuſta.& in plurali חֲגָבִים Chagabim.Nu.13.Quibꝰ comparati quaſi locuſte videbamur.

חָגָה Chaga.foramen.ſciſſura.& ſcribitur cum vau loco he & inuenitur tm̃ in nũero plurali.ſ.חַגְוֵי Chague. vt Cãti.2.Colũba mea in foraminibus petre. Abdie.1. Habitãtẽ in ſciſſuris petrarum.

חָגַר Chagar.cingere.accingere.circunligare.contrahere. Exo.12.Renes veſtros accingetis.& in eodem.29. Accingeſqꝫ eos baltheo. Leuit.16. Accingetur zona linea.3. Reg.20.Accingerunt ſaccis lumbos ſuos.Ps.44.Accingere gladio tuo ſuper femur tuum.Ps.64.Et exultatione colles accingentur.Ps.75.Et reliquie cogitationis diẽ feſtum agent tibi.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Reliquiis ire accingeris.Prouer.31.Accinxit fortitudine lumbos ſuos.Ezech.7.Accingent ſe ciliciis Ponitur ẽt pro cõtrahere.2.Reg.22.Et cõtrahentur in anguſtiis ſuis.& inde חָגוּר Chagur ſiue חֹגֵר Choger.i.accinctꝰ ſiue accingens.2.Reg.6.Porro dauid erat accinctus ephod lineo.& in eodem.21.Et accinctꝰ erat enſe nouo.3.Reg. 20 Ne glorietur accinctus eqꝫ vt diſcinctꝰ.& in gñe feminino חֲגֹרֶת Chagarath.i.accincta.vt Ioel'.1.Quaſi virgo accĩcta ſacco.& inde חֲגוֹר Chagor.i.cingulũ vel cinctoriũ. balthęꝰ. zona.Prouer.31.Et cingulum tradidit cananeo. Scribitur etiã in genere feminino.& dicitur חֲגוֹרָה Chagora.3.Reg.2 Et poſuit cruorem belli in baltheo ſuo.4.Reg.3.Conuocauerunt oẽs qui accincti erãt baltheo.Eſa.3.Et pro zona funiculus.& aliqñ additur mem in principio.vt in eodem. Et pro faſcia pectorali cilicium.Pro quo hebrei legunt.Et pro faſcia cinctoriũ vel cingulum ſacci.& in p'lali חֲגֹרֹת Chagoroth.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit perizomata.vt Geñ.3.Et fecerunt ſibi perizomata.

חַד Chad.in lingua chaldaica ſignificat vnũ.Dañ.2.Et ecce quaſi ſtatuã vnã.& in ſermone chaldaico eſt gñis maſculini.& in gñe feminino ſcribitur cũ aleph vel he in fine.& dicitur חֲדָא Chada ſiue חֲדָה Chada.Dañ.2. Vna eſt de vobis ſententia.Eſdre.4.Scripſerunt epiſtolam vnam.

חָדַד Chadad.acuere.velocẽ eſſe.& cõiter ſcribitur cũ ſimplici daleth.Prouer.27.Ferrũ ferro acuitur:& homo acuit faciẽ amici ſui.Ezech.21.Gladius exacutus eſt & limatus.& in eodem.Vt cedat victimas exacutꝰ eſt.Scribitur ẽt cum littera aleph ante cheth.vt Ezech.21.Exacuere valde ad dexteram & ad ſiniſtram.Significat etiam velocem eſſe. Abach.1.Et velociores lupis veſpertinis.Sed etiam in hoc loco hebrei legunt.& acutiores ſunt lupis veſpertinis.i.habent dentes acutiores ad deuorandũ: q̃ lupi in veſpere. & inde חַדָּה Chadda.i.acuta.vt Eſa.49.Et poſuit os meũ q̃ſi gladium acutum.& in hebreo ponitur in genere feminino quia gladiꝰ in hebreo ẽ feminini gñis.& inde חִדּוּדֵי Chaddude. Pro quo beatus Hieronymꝰ tranſtulit. Radios: eo q̃d

tendunt ad acuitatem. Iob. 41. Sub ipſo erunt radii ſolis.

חָדָה Letari. Letificare. חדה Chada. letari. gaudere. letificare. vnire. Exo. 18. Letatus eſt iethro ſuper omnibus bonis. Ps. 20. Letificabis eum in gaudio. Significat etiam vnire vel conuenire. vt Gen. 49. Et in cetu illorũ nõ ſit gloria mea. pro quo he. le. Et in cetu illorum nõ vniatur vel nõ cõueniat gloria mea. Vnire. Iob. 3. Non computetur in diebus anni. pro quo hebrei legunt. Non vniatur in diebus anni vel non ſit vnus ex diebus anni. Nam in lingua chaldaica ſignificat vnitatem. vide etiam de hoc infra in dictione יחד Iachad. & inde חֶדְוָה Gaudium. Chedua. i. gaudiũ. vt. 1. Paralip. 16. Fortitudo & gaudiũ in loco ei9. Nee. 8. Gaudiũ enĩ dñi erit fortitudo vr̃a. Itẽ חֲדָה Pectus. Chadda. in lingua chaldaica ſignificat pectus. Dañ. 2. Pect9 autem & brachia de argento.

חָדַל Ceſſare. Deſinere. חדל Chadal. ceſſare. deſinere. derelinquere. deſerere. dimittere. recedere. quieſcere. Gen. 2. Et ceſſauerunt edificare ciuitatem. & in eodem. 41. Et copia menſuram excederet. pro quo hebrei legunt. Vſquequo deſiit numerari: qm̃ non erat nũerus. Sed btũs Hieronym9 tranſtulit ſenſũ Exo. 9. Et ceſſauerunt tonitrua. & in codẽ. Et ceſſabunt tonitrua. & in codẽ. 14. Recede a nobis vt ſeruiam9 egyptiis Recedere. Deeſſe. Deut. 15. Non deerunt pauperes in terra. Iudi. 5. Ceſſauerunt fortes in iſrael & quieuerunt. & in eo. Nunquid poſſũ Deſerere. deſerere pinguedinem meam. & in codẽ. Nũquid poſſum deſerere dulcedinẽ meã. 1. Reg. 12. Abſit autẽ a me hoc peccatum in dño vt ceſſem orare pro vobis. Iob. 3. Ibi impii ceſſauerũt a tumultu. Ps. 38. Vt ſciam quid deſit mihi. Prouer. 19. Non ceſſes audire fili doctrinã. ſignificat etiam quieſcere qñ ponitur pro ceſſare vel deſinere. Iudi. 15. Tamen Quieſcere. adhuc ex vobis expetam vltionẽ: & tunc quieſcam. Iob. 14. Vt quieſcat donec optata veniant. Eſa. 1. Quieſcite agere peruerſe. & in eodem. 2. Quieſcite ergo ab homine. & in eodem. 24. Quieuit ſonitus letantium. Ezech. 2. Si forte audiant & quieſcãt. & in eo. 3. Qui audit audiat: & qui quieſcit quieſcat. Amos. 7. Dñe deus quieſce obſecro. Zach. 11. Et ſi חָדֵל non quieſcite. & inde חדל Chadel. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit quietem. Eſa. 38. Non aſpiciam hominẽ Quies. vltra & habitatorem quietis. & inde חָדֵל Chadal. pro q̃ beatus Hieronymus tranſtulit nouiſſimum. i. deſpectum vel Nouiſſim9 derelictum. Eſa. 53. Deſpectum & nouiſſimum virorum.

חֵדֶק Spina. Paliurus. חדק Chadech. ſpine genus. vt Prouer. 15. Iter pigrorũ q̃ſi ſepes ſpinarum. In alio vero loco beat9 Hieronymus tranſtulit. Paliurum. Mich. 7. Qui optimus in eis eſt quaſi paliurus.

חֶדֶר Cubiculũ. חדר Cheder. cubiculum ſiue locus interior: aut penetrale. Exo. 8. Et ingredientur domũ tuã & in cubiculum lectuli tui. 3. Reg. 20. Ingreſſus eſt ciuitatem in cubiculũ q̃ erat intra cubiculum. & in codem. 22. Quando ingredieris in cubiculum intra cubiculum vt abſcondaris Canti. 3. Et in cubiculum genitricis mee. & aliquãdo ſcribitur cum he in fine. vt Gen. 43. Et introiẽs cubiculum fleuit. Iudi. 15. Cũ cubiculũ eius ſolito vellet intrare. & in plurali חֲדָרִים Chadarim ſiue חַדְרֵי Chedre. i. cubicula vel cellaria. Eſa. 26. Vade popule me9 intra in cubicula tua. Prouer. 24. In doctrina replebuntur cellaria. Ponitur etiã pro partibus interioribus vel pro penetralibus. vt Deut. 32. Et intus pauor. pro q̃ hebrei legunt. Et de interioribus pauor. ſ. erit. Iob. 9. Et interiora auſtri. & dicũt aliqui ꝙ ſunt ſtelle in parte meridionali iuxta polum antarcticum. & quia non videntur ab hominibus exiſtentibus in parte ſeptentrionali dicuntur interiora auſtri. & in eodem. 37. Ab interioribus egredietur tempeſtas. Prouer. 7. Penetrantes interiora mortis. & in eodem. 18. Et ipſa perueniunt vſq; ad interiora mortis. Poni Cubicula. Cellaria. Interiora.

tur etiam pro abſcondito. vt Ezech. 8. Et vnuſquiſq; in abſcondito cubilis ſui. & inde verbum חדרת Chodereth. i. deſt in cubiculum vel in abſconditum ingredi facies. ſ. propter timorem vel terrorẽ. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit obſtupeſcere faciet. vt Ezech. 21. Hic eſt gladius occiſionis magne qui obſtupeſcere eos faciet. Abſcõdit. חֹדֶרֶת Obſtupeſcere facit.

חָדַשׁ Innouare. Renouare. חדש Chadas. innouare. renouare. inſtaurare. 1. Reg. 11. Et innouemus ibi regnũ. Ps. 50. Et ſpm̃ rectũ innoua in viſceribus meis. Ps. 103. Et renouabis faciem terre. Iob. 10. Inſtauras teſtes tuos contra me. Eſa. 61. Et inſtaurabunt ciuitates deſertas. & inde חָדָשׁ Chadas ſiue חֲדָשָׁה Chadaſa. Inſtaurat. Nouus. Nouum. i. deſt nouus: noua: nouum. vt Exo. 1. Surrexit iterea rex nouus ſuper egyptũ. Leuit. 23. Et ſic offeretis ſacrificiũ nouũ dño. & in eo. 26. Et vetera nouis ſupuenientib9 proiicietis. Deut. 20. Quis eſt hõ qui edificauit domũ nouã. & in codẽ 24. Cũ acceperit hõ nuper vxorẽ. pro quo he. le. Cum acceperit hõ vxorẽ nouã. 2. Reg. 21. Et accinctus erat enſe nouo Noua & in hebreo non habetur enſe: ſed ſubintelligitur. Eccſ. 1. Nihil nouũ ſub ſole. & in plurali חֲדָשִׁים Chadaſim. i. noui ſiue noua. Deut. 32. Noui recenteſq; venerunt. Iudi. 5. Noua bella elegit deus. Canti. 7. Noua & vetera dilecte mi ſeruaui tibi. Threñ. 3. Noui diluculo mlta eſt fides tua. & inde חֹדֶשׁ Chodes. i. menſis. & dicitur ſic propter nouã lunam que fit in principio cuiuſlibet mẽſis apud hebreos: quia hebrei cõputant annum per menſes lunares. Gen. 8. Requieuitq; arca menſe ſeptimo decima ſeptima die mẽſis ſuper montes armenie. Exo. 12. Menſis iſte vobis principiũ mẽ- Menſis ſium. Leuit. 16. Menſe aũt ſeptimo decima die menſis. Nu. 11. Sed vſq; ad menſem dierũ. Eſa. 66. Et erit menſis ex mẽſe. Oſee. 5. Nunc deuorabit eos menſis cum partibus ſuis. & in plurali חֳדָשִׁים Chodaſim. i. menſes. Gen. 38. Poſt tres men es nunciauerunt iude. Iob. 14. Numerus menſiũ eius Menſes. apud te eſt. Eſa. 47. Et ſupputabãt menſes. Accipitur etiã חֹדֶשׁ Chodes. pro prima die menſis. i. pro calendis. 1. Reg. 20. Ecce calende ſunt craſtino. & in eo. Cras calẽde ſunt. & in codẽ. Et venerunt calende. 4. Reg. 4. Hodie nõ ſunt calende. Ezech. 45. In ſolẽnitatibus & in calẽdis. vbi põitur Kalende חֳדָשִׁים Chodaſim in plurali. Et in eo. 46. Et adorabit populus terre ad oſtiũ porte illius in ſabbatis & in calendis coram dño. Ponitur ẽt in noſtra tranſlatiõe pro menſtruo: eo q̃ accidit mulieribus in quolibet menſe. Hiere. 2. In menſtruis eius inuenient eam. Sed etiã in hoc loco hebrei legũt. In menſe ſuo inuenient eam. menſtruus

חֲדַת Nouum. חדת Chadath. in lingua chaldaica ſignificat innouare ſiue nouum. Eſdre. 6. Et ordines de lignis nouis.

חוֹב Debitor. חוב Chob. Debitum ſiue debitor. vt Ezech. 18. Pignus debitori reddiderit. & inde verbũ חַיֵּב Chiieb. i. cõdẽnare. Dañ. 1. Condemnabitis caput meũ regi. Cõdẽnare.

חוּג Circũdare. חוג Chog. circũdare. gyrare. vt Iob. 26. Terminũ circumdedit aquis. & inde חוּג Chug. i. circulus. gyrus. circinus. Prouer. 8. Quãdo certa lege & gyro vallabat abyſſos. Eſa. 40. Et ſedet ſuper gyrũ terre. Ponitur etiam pro cardine. Gyrus. Cardo vt Iob. 22. Et circa cardines celi perambulat. & aliqñ additur mem in principio: & dicitur מְחוּגָה Mechuga. pro q̃ beatus Hieronym9 trãſtulit circinũ. vt Eſa. 44. Et in circino Circinus tornabit illud.

חוּד חוד Chud. enigma vel problema proponere. vł ſi latine poſſet dici enigmatizare vel problematizare. Iudi. 18. Pro problema proponere ponam vobis problema. & in eo. Propone problema tuum Ezech. 17. Fili hominis propone enigma. & inde חִידָה Chida. i. problema vel enigma. vt in locis predictis. & in pluraſi חִידוֹת Chidoth. Nu. 12. Palã & nõ per enigmata deum videt. 3. Reg. 10. Venit tentare eũ in enigmatibus. Prouer. 1. Enigmata

Verba ſapientum & enigmata eorum. Abach. 2. Nunquid non omnes iſti ſuper eum parabolam ſument & loquelam enigmatũ eius. & inde אֲחִידָן Achidan: q̃d in lingua chaldaica ſignificat ſecreta enigmata. Dañ. 5. Interptatio ſomniorum & oſtenſio ſecretorum.

חָוָה Oſtendere. חוה Chaua. annunciare. oſtendere. indicare. Iob. 15. Oſtẽdam tibi audi me. & in eodem. 32. Oſtendã vobis etiã ego meã ſapientiã. & in eo. Et oſtendã ſcientiã meã. & in eo. 36. Suſtine me paululũ & indicabo tibi. & in ligua chaldaica ſcribitur aliqñ cum aleph in fine loco he. Dañ. 2. Et in Indicare אַחֲוָה terptatione eius indicabimus. & inde אַחֲוָה Achaua: p additionem aleph in principio. i. indicatio ſiue annunciatio. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit enigmata. Iob. 13. Enigmata Et enigmata mea percipite aurib9 veſtris. Pro quo hebrei legunt. Et annunciationem meã vel indicationem meam in auribus veſtris. ſ. percipite. Inde חַוֹּת Chauoth. i. oppida Vici. Ville. aut ville ſiue vici. Nu. 32. Et occupauit vicos eius. & in eodem. Quos appellauit auothiair. i. villas iair.

חוֹז מָחוֹז Portus. חוז Choz. prouincia. regio. portus. & additur mem in principio. & dicitur מָחוֹז Machoz. Ps. 106. Et deduxit eos in portũ voluntatis eorũ. & ſolũ inuenitur in pdicto loco.

חוח Abdita חוח Chauach. locus abditus ſubterraneus. & ſolum inuenitur in numero plurali. 1. Reg. 13. Et abſconderunt ſe in ſpeluncis & in abditis. Item חוֹחַ Choach. i. ſpina. De quo vide ſupra in dictione חח Chach.

חוּט חוט Filum funicul9. Vitta. Chut. filũ. funiculus. Geñ. 14. A filo ſubtegminis vſq; ad corrigiam calige non accipiam. Eccſ. 4. Et funiculus triplex difficile rumpitur. Ponitur etiã pro vitta. Cãti. 4. Sicut vitta coccinea labia tua. Item חוּט Chut in lingua chaldaica ſignificat parietes componere vel inuicem coniungere ſicut vnus pannus cum alio coniungitur filo. Parietes cõponere Eſdre. 4. Et parietes componentes. & inde in lingua chaldaica farcinator dicitur חַיָּט Chaiat.

חוּל חול Chul. dolere. parturire. cruciari. contremiſcere. obſtetricare. Infirmare ſiue infirmatum eſſe. vulnerare. Expectare. cõquieſcere. reſidere. morari. venire. formare. creare. tripudiare ſiue choros ducere. & aliqñ ſcribitur ſine vau in medio. & q̃nq; mutat vau in iod. ſ. qñ eſt verbũ tertie cõiugationis. Quñq; etiam ſcribitur cũ duplici lamed in fine. ſcilicet qñ eſt verbũ quarte cõiugationis: vt patebit in locis Contremiſcere. ſequentibus. Deut. 2. Et in morẽ parturientiũ cõtremiſcãt. Infirmari Iob. 9. Cũctis diebus ſuis impius ſuperbit. pro quo hebrei Dolere. legunt. Cunctis diebus ſuis impi9 dolet ſiue infirmatur aut cruciatur. & in eo. 26. Ecce gigantes gemũt ſub aquis. i. dolẽt vel cruciantur. Ponitur etiã in eodem pro obſtetricare Obſtetricar vbi dicitur. Obſtetricãte manu ei9 eductus eſt coluber tortuoſus. & in eo. 39. Parturientes ceruas obſeruaſti. Ps. 9. In Parturire quinate ſunt vie illius in omni tempore. Pro quo btũs Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit. Parturiunt vie eius in omĩ tpe. i. doloribus vel cruciatibus plene ſunt. Ps. 29. Vox dñi preparantis ceruas. pro quo beat9 Obſtetricar Dolere. Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Vox dñi obſtetricans ceruas. Eſa. 13. Quaſi parturientes dolebunt. & in eo. 23. Non parturiui & non peperi. & in eo. Dolebũt cum audierint de tyro. & in eo. 26. Dolens clamat in doloribus ſuis. & in eo. Et quaſi parturiuim9. & in eo. 45. Et ma- Parere tri quid parturis. & in eo. 51. Et ad ſaram que peperit vos. i. dolores partus ſuſtinuit. & in eo. 54. Hinni que non pariebas. & in eo. 66. Anteq̃ parturiret peperit. & in eo. Nũquid parturiet terra in die vna. & in eo. Quia parturiuit & peperit ſion filios ſuos. Hiere. 4. Vocem enĩ quaſi parturientis audiui. & in eo. Vẽtrẽ meũ doleo. & in eo. 5. Percuſſiſti eos Dolere. & non doluerunt. & in codẽ. Et a facie mea non dolebitis.

Ezech. 30. Quaſi parturiens dolebit. Mich. 4. Dole & ſata ge filia ſion. Ponitur etiam pro cruciari. vt Ioel. 2. A facie Cruciari. eius cruciabuntur populi. Item ponitur pro cõmouere ſiue contremiſcere vel cõturbare. Ps. 28. Vox dñi cõcutiẽtis deſertũ: & cõmouebit dñs deſertum cades. Sed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trãſtulit. Vox dñi parturire Cõmouere faciens deſertum: parturire faciens dñs deſertum cades. Poteſt etiam legi ſic. Vox dñi cõtremiſcere faciens deſertũ: cõtremiſcere faciens dñs deſertum cades. Ps. 96. Vidit & commota eſt terra. Sed btũs Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trãſtulit. vidit & cõtremuit terra. Ps. 113. A facie dñi mota eſt terra. Et etiã in hoc loco beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. A facie dñi contremiſcit terra. Hiere. 51. Cõmouebitur terra & conturbabitur. Item ponitur pro infirmari. vt Mich. 1. Quia infirmata eſt in bonum Infirmari Eccſ. 5. Eſt & alia infirmitas peſſima. De quo vide infra in dictione חָלָה Chala. Ponitur etiã pro vulnerare. 1. Reg. 21. Et vulneratus eſt vehementer a ſagittariis. Eſa. 51. Vulnera ſti draconem. & in eo. 53. Ipſe aũt vulnerat9 eſt propter iniquitates nr̃as. Inde חִיל Chil. i. dolor. Ps. 47. Ibi dolor vt Vulnerare חִיל parturientis. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur חִילָה Chila. i. dolor. vt Iob. 6. Et affligens me dolore. & aliquando duplicatur lr̃a Cheth & lr̃a Lamed & dicitur חַלְחַל Chalchal. i. doluit ſiue conſternatus eſt dolore. vt Eſter. 4. Q̃d Dolor. חִילָה Dolor. חַלְחַל audiens cõſternata eſt. & inde חַלְחָלָה Chalchala. i. dolor. an Cõſternari חַלְחָלָה guſtia. ut Eſa. 21. Propterea impleti ſunt lumbi mei dolore. Dolor. Pauor Ezech. 30. Et erit pauor in ethiopia. & in eo. Et erit pauor in eis. vbi ponitur pro pauore. Ponitur etiã pro defectione: Defectio Naum. 2. Et defectio in cunctis renibus. Sed in predictis locis hebrei interpretantur dolorem. Ponitur etiam predicta חִיל dictio חוּל Chul. pro diſſipare. Prouer. 25. Vent9 aquilo diſ Diſſipare. ſipat pluuias. vide etiã infra in dictione חָלַל Chalal. & in dictione חָלָה Chala. Significat etiã expectare vel preſtolari. vt Geñ. 8. Expectatis aũt vltra ſeptem diebus. Iudi. 3. Expe Expectare. ctantes diu donec erubeſcerẽt. Iob. 35. Iudicare coram illo & expecta eum. Ps. 36. Subditus eſto dño & ora eum. pro q̃ beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trãſtulit. Tace dño & expecta eum. Threñ. 3. Bonũeſt preſtolari cũ ſilẽ preſtolari. tio ſalutare dñi. Vide etiã de hoc infra in dictione יָחַל Iachal. Ponitur etiã pro permanere. Iob. 20. Et propterea nihil permanebit de bonis eius. Item ſignificat conquieſcere permanere. ſiue morari aut venire vel reſidere. vt. 2. Reg. 3. Et veniat ſuper caput Ioab. Hiere. 23. Et tempeſtas erũpens ſuper capi Venire. ta impiorum veniet. vbi etiã ponitur pro erumpẽs. & in eo dem. 30. In capite impiorum cõquieſcet. Oſee. 8. Et quie- Cõqeſcere. ſcent pauliſper ab onere regis & principum. Ponitur etiã in noſtra tranſlatione pro incipere. vt Threñ. 4. Et non ce perunt in ea manus. Sed etiam in hoc loco hebrei legunt. Incipere. & non metate ſunt ſiue non quieuerũt aut non morate ſũt in ea manus vel loca: quia in momento & abſq; mora ſubuerſa fuit ſodoma. Oſee. 11. Cepit gladius in ciuitatibus ei9 Reſidere vbi etiã hebrei legunt. Reſedit ſiue moratus eſt aut quieuit gladius in ciuitatibus eius. Significat etiam creare vel formare. vt Deut. 32. Et oblitus es dei creatoris tui. Ps. 89. Et Creare. Formare formaretur terra & orbis. Prouer. 8. Ante omnes colles ego parturiabar. Prõ quo hebrei legunt. Ante oẽs colles formata vel creata ſum. Põt etiã ſignificare ſicut eſt in littera nr̃a: vt ſupra dictum eſt. Ponitur etiã pro cõcipere. Ps. 50. Ecce Cõcipere enĩ in iniquitatibus conceptus ſum. Prouer. 8. Adhuc non erant abyſſi & ego concepta eram. Ponitur etiam pro deter determinar. minare. vt Prouer. 26. Iudicium determinat cauſas. Sed ẽt in hoc loco hebrei dicũt ꝙ ſignificat formare vel creare. & legunt ſic. Magnus ſiue princeps creat vel format oĩa: aut

ſuſtentat omnia. Nam pro eo qđ in predicto loco eſt iudiciū in hebreo habetur רַב Rab: qđ ſi ſcribatur cū pūcto hiric & legatur רִיב Rib: tūc ſignificat iudicium: ſicut eſt in littera noſtra. ſignificat etiam חוּל Chol. tripudiare ſiue Choros ducere. Iudi. 21. Cūqꝫ videritis filias ſilo adducendos choros ex more pcedere. & in eo. De his que ducebāt choros. & inde מָחוֹל Machol ſiue מְחֹלָה Mechola. i. chorus. vt Ps. 149. Laudent nomen eius in choro. Canti. 7. Quid videbitis in ſunamite niſi choros caſtrorū. Quod in hebreo legitur in numero ſingulari. ſ. quid videbitis in ſunamite quaſi chorum caſtrorum. Hiere. 51. Tūc letabitur virgo in choro. & in plurali מְחֹלוֹת Mecholoth. Exo. 50. Egreſſeqꝫ ſunt omnes mulieres poſt eam cum tympanis & choris. & in eodem. 32. Vidit vitulū & choros. Item חוֹל Chol. i. arena. Deut. 33. Et theſauros abſconditos arenarum. Ps. 138. Et ſuper arenā multiplicabuntur. Oſee. 1. Et erit numerus filiorum iſrael quaſi arena maris. Pōitur etiam pro palma arbore. Iob. 29. Et ſicut palma multiplicabo dies. Sed etiā in hoc loco hebrei legunt. Et ſicut arena multiplicabo dies Alii vero dicūt ꝙ in predicto loco eſt nomen cuiuſdam auis ſic nominate: que eſt longiſſime vite. Item חוֹל Chol. ideſt profanū. laicū. pollutum. contaminatum. De quo vide infra in dictione חָלַל Chalal.

חוּם Chum. fuluum. ruffum. fuſcum. Gēn. 30. Et quodcūqꝫ fuluum & maculoſum variumqꝫ fuerit. & in eodē. Et omnia que non fuerīt varia & maculoſa & fulua. Ponitur ēt pro nigro. vt in eo. Cūctum aūt gregem vnicolorem. i. albi & nigri velleris tradidit in manu filiorū ſuorū. pro quo hebrei legunt. Omnē in quo erat album: & oēm nigrum in arietibus tradidit in manibus filiorū ſuorū. & etiā in locis predictis pro fuluo hebrei legūt nigrum. Item חוֹם Chom. i. calor ſiue calidꝰ. De q̄ vide infra in dictiōe חָמַם Chamā.

חוּס Chus. parcere. miſereri. vt Gēn. 45. Neqꝫ dimittatis quicqꝫ de ſupellectili veſtra. pro quo he. le. Et oculus veſter non parcat ſiue non miſereatur ſuper ſupellectilia veſtra: ſiue ſuper vaſa veſtra. Deut. 13. Neqꝫ parcat ei oculꝰ tuus. 1. Reg. 24. Sed pepercit tibi oculus meus. Ps. 71. Parcet pauperi & inopi. Eſa. 13. Super filios non parcet oculus eorum. Hiere. 13. Non parcam & nō cōcedam. Vbi ponitur pro concedere. pro quo he. le. Non parcā neqꝫ miſertus ero ſiue non miſertus ero & non parcā. & in eo. 21. Et nō flectetur neqꝫ parcet neqꝫ miſerebitur. Vbi ponitur pro flecti. ſcilicet miſericordia. pro quo he. le. Non parcet ſuper eos neqꝫ parcet neqꝫ miſertus erit. Ezech. 7. Et non parcet oculus meus ſuper te. & in eo. 16. Nō pepercit ſuper te oculꝰ. & in eodē. 20. Et pepercit oculus meus ſuper eos vt non interficerem eos. & in eo. 2 3. Neqꝫ parcā neqꝫ placabor. Ioel. 2 Parce dn̄e populo tuo. Ione. 4. Tu doles ſuper hederā. i. tu miſertus es ſiue pepercisti ſuper hederam. & in eo. Et ego non parcam ſuper niniue. & aliquando ſcribitur ſine vau. vt in aliquibus locis predictis.

חוֹף Choph. portus. littus maris. De quo vide infra in dictione חָפַף Chaphah.

חוּץ Chus. foris. foras. forinſecus. extra. extrinſecus. preter excepto. vicus: ſiue callis: aut platea. & quandoqꝫ apponitur ei littera beth: ſiue littera mem: aut lamet: & dicitur בַּחוּץ Bachus ſiue מחוּץ Michus. aut לַחוּץ lachus. Gēn. 6. Et bitumine linies eam tam intrinſecus q̄ꝫ extrinſecꝰ. & in eodem. 19. Eduxerunt eum & poſuerūt extra ciuitatē. & in eodem. 24. Cur foris ſtas. Exo. 25. Et deaurabis eā auro puriſſimo intꝰ & foris. Deut. 24. Sed ſtabis foris. & in eo. 32. Foris vaſtabit eos gladius. Prouer. 1. Sapientia foris predicat. Ezech. 41. Et vſqꝫ ad domū interiorem & forinſecus: & aliquando ſcribitur cū he in fine. & dr̄ חוּצָה Chūſa. vt Gēn. 15 Eduxitqꝫ eum foras. & in eo. 24. Qui feſtinus egreſſus eſt ad hominē vbi erat fons. pro quo he. le. Et cucurrit labā ad hominē foras ad fontē. Prouer. 5. Deriuentur fontes tui foras. Ezech. 40. Et ad latus exteriꝰ quod aſcendit ad oſtium porte. Significat etiā preter. ſiue excepto. vt Eccl's. 2. Quis ita deuorabit & deliciis affluet vt ego. Pro quo he. le. Quis deuorabit ſiue quis māducabit: & quis deliciis affluet preter me. i. pluſqꝫ ego. Vide etiā de hoc in dictione חוּשׁ Chus cum ſin in fine. Hiere. 37. Et daretur ei torta quottidie panis excepto pulmēto. Hebrei tn̄ in predicto loco legūt ſic. vt daretur ei torta quottidie panis de vico ſiue de calle paniſicū vl' piſtorū. Nā ponitur ēt pro calle vel platea. vt. 3. Reg. 20. Fac tibi plateas in damaſco. Iob. 5. Et irrigat aquis vniuerſa. pro quo he. le. Et mittit aquas ſuper faciē platearum vel calliū. Eſa. 51. Et quaſi via tranſeuntibꝰ. pro quo he. le. Et quaſi callis tranſeuntibꝰ. Hiere. 5. Circuite vias ieruſalē. Pro quo he. le. Circuite calles ſiue plateas ieruſalem. & in eodem. 7. Et in plateis ieruſalē. & inde חִיצוֹן Chiſon. i. extriſecus. forinſecus. exterior vl' exterius. 3. Reg. 6. Quaſi prominentes de pariete & egredientes. & ſequitur in hebreo. Intrinſecus & extrinſecus. & in eo. Sed & pauimentum domꝰ texit auro intrinſecus & extrinſecus. Ezech. 41. Intrinſecꝰ & forinſecus ad menſuram. Scribitur etiā cum he in fine & dicitur חִיצוֹנָה Chiſona. vt in eodem. 42. Et eduxit me ad atrium exterius. & in eodem. Et contra pauimentum ſtratū lapide atrii exterioris. & in eodem. 44. Cūqꝫ egredientur ad atrium exterius.

חוֹק Choc. preceptum. legitimū. inſtitutio. ſtatutū. conſuetudo. De quo vide infra in dictione חָקַק Chacac.

חָוַר Chauar. erubeſcere. Eſa. 29. Neqꝫ modo vultus eiꝰ erubeſcent. Item חוּר Chur. ſignificat colorem aereum. vt Eſter. 1. Et pendebāt ex omī parte tentoria aerei coloris & carbaſini. & in eo. 8. Fulgebat veſtibꝰ regiis hyacinthinis videlicet & aereis. hebrei tn̄ dicunt ꝙ ſignificat album. Nā in lingua chaldaica חִיוָר Chiuar ſignificat album vel candidū Dan̄. 7. Veſtimentum eius cādidum quaſi nix. & inde חֹרִי Chori. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit farinam. eo quod eſt alba. Gēn. 40. Quod tria caniſtra farine haberem ſuper caput meū. Item חוֹר Chur. foramen. ſpelunca. cauerna. 4. Reg. 12. Aperuitqꝫ foramen deſup. Canti. 5. Dilectus meus miſit manū ſuam per foramē. Eſa. 11. Et delectabitur infans ab vbere ſuper foramen aſpidis. & in plurali חוֹרִים Chorim ſiue חֹרֵי Chore. pro quo beatus Hieronymꝰ trāſtulit cauernas ſiue ſpeluncas. 1. Reg. 13. En hebrei egrediuntur de cauernis. Iob. 30. Et in cauernis terre vel ſup glareā. Naū. 2. Et impleuit preda ſpeluncas ſuas. Eſa. 19. Et texentes ſubtilia. Pro quo hebrei legunt texentes retia. eo quod ſunt plena foraminibus. pōitur ēt pro ſtercore. vt Eſa. 36. Vt comedant ſtercora ſua. & inde מַחֲרָאוֹת Mochraoth. i. latrine. 4. Reg. 10. Et fecerunt pro ea latrinas. Sed in margīe habetur מוֹצָאוֹת Moſaoth. quod interpretatur egreſſiones Itē חוֹר Chor. i. optimus ſeu nobilis aut liber vel ingenuus & inuenitur tn̄ in nūero plali. ſ. חוֹרִים Chorim ſiue חֹרֵי Chore. vt Nee. 5. Et increpaui optimates & magiſtratus. & in eo. 13. Et obiurgaui optimates iuda. Eſa. 34. Nobiles eiꝰ non erunt ibi. Hiere. 27. Et oēs optimates iuda & ieruſalē. & inde חֹרִין Chorin. i. nobilitas ſiue libertas. Eccl's. 10. Beata terra cuius rex nobilis eſt. pro quo he. le. Beata terra cuiꝰ rex filius nobilitatis vel libertatis. ſ. eſt & eſt modꝰ loquēdi hebraici idiomatis vt pro nobili dicatur filius nobilitatis.

חוּשׁ Chus. feſtinare. delectari ſiue deliciis affluere. Ps. 37. Intende in adiutorium meum. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. Feſtina in auxiliū meū. Ps. 69. Dn̄e ad adiuuādū me feſtina. & aliqñ ſcribitur ſine vau. vt Deut. 32. Et adeſſe feſtināt tpa. Iob. 31. Et feſtinauit in dolo pes meus. Eſa. 8. Feſtina predari. Abach. 1. Quaſi aquila feſtinans ad comedendū. & aliqñ ſcribitur cū iod loco vau. ſ. qñ eſt verbū tertie cōiugatiōis. Ps. 54. Expectabā eū qui ſaluū me fecit. pro quo beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. Feſtinabo vt ſaluer. Eſa. 5. Et cito veniat opus eius. & in eo. 28. Qui crediderit nō feſtinet. & in eo. 60. Subito faciā illud. pro quo he. le. Feſtinare faciā illud. i. feſtināter vel cito faciam illud. & inde חוּשִׁים Chuſim. i. feſtini uel feſtinātes. pro quo beatus Hieronymꝰ trāſtulit accinctos. vt Nu. 32. Nos aūt ipi armati & accincti pergemus ad preliū. & inde חִישׁ Chis. i. cito ſiue feſtināter Ps. 89. Qm̄ ſupuenit māſuetudo. pro q̄ btūs Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Qm̄ tranſiuimꝰ cito. Ponitur etiā ſupradicta dictio חוּשׁ Chus pro delectari vel deliciis affluere. vt Eccl's. 2. Quis ita deuorabit & deliciis affluet vt ego. Hebrei vero ſēſum vocāt חוּשׁ Chus. videlicet ſenſū viſꝰ ſiue auditus aut odoratꝰ vel guſtꝰ ſeu tactus. & ſic in predicto loco aliqui hebrei legunt. Quis deuorabit: aut qs ſentiet. i. quis ſenſibus fruetur vt ego. i. pluſqꝫ ego.

חָזִיז Chaziz. fulgur. Iob. 38. Et viam ſonantis tonitrui. pro quo hebrei legūt. Et uiam fulguris ſonantis: nam poſt fulgur ſequitur tonitruū ſonans. & dicunt aliqui hebrei ꝙ etiā ſignificat nubem. & in plurali חֲזִיזִים Chazizim. pro q̄ beatus Hieronymus tranſtulit nubes. Zach. 10. Et dominꝰ faciet nubes & pluuiam imbris dabit eis. Alii dicunt ꝙ deriuatur a ſequenti dictione que ſignificat videre. vnde. lxx. in predicto loco p nubibꝰ iterp̄tati ſūt fātaſias. i. appitiōes.

חָזָה Chaza. videre. aſpicere. reſpicere. ſpeculari. cōtēplari Exo. 24. Viderūtqꝫ deū & comederūt & biberūt. Iob. 15. Quod vidi narrabo tibi. & in eo. 19. Et in carne mea videbo deū ſaluatorem meū. quē viſurus ſum ego ipē. & in eodem. 27. Ecce vos oēs noſtis. pro quo he. le. Ecce vos oēs vidiſtis. & eſt idem ſenſus cum lr̄a noſtra. Nam ponitur ibi videre pro intelligere vel noſſe. Sicut in aliis locis. & in eo. 36. Oēs hoīes vident eū. Ps. 26. Vt videā voluntatem dn̄i. Ps. 45. Vacate & videte opera dn̄i. Ps. 57. Letabitur iuſtus cum viderit vindictam. Eſa. 1. Quam vidit ſuper iudam & ieruſalē. & in eo. 2. Verbum quod vidit eſaias filiꝰ amos. & in eo. 26. Dn̄e exaltetur manꝰ tua vt nō videāt: videāt & cōfundantur. & in eo. 29. Et principes veſtros qui vident viſiones operiet. & in eo. 47. Qui cōtemplabātur ſydera & ſupputabant menſes. Mich. 4. Et aſpiciat in ſion oculꝰ noſter. & inde חֹזֶה Choze. i. videns. vt. 1. Paralip. 25. Oēs iſti filii heman videntis regis in ſermonibus dei. & in eodē. 29 Atqꝫ in volumine gath vidētis. 2. Paralip. 12. Scripta ſunt in libris ſemeie prophete & addo videntis. & accipitur pro propheta. vt. 1. Reg. 9. Qui ppheta dicitur hodie olim vocabatur videns. Ponitur etiā חֹזֶה Choze. pro pacto. vt Eſa. 28 Et cum inferno fecimꝰ pactum. & in eo. Et pactum veſtrum cum inferno nō ſtabit. Sed hebrei etiā in predicto loco interpretantur videntem ſiue ſpeculā aut ſpeculatorē. & inde חָזוֹן Chazon ſiue חֶזְיוֹן Chezion. cū iod in medio aut חִזָּיוֹן Chizaiō. i. viſio. vt. 1. Re. 3. Nō erat viſio manifeſta. Iob. 20 Et tranſiet ſicut viſio nocturna. Eſa. 1. Viſio eſaie filii amos. & in eo. 22. Onus vallis viſionis. & in eo. 29. Et erit ſicut ſōniū viſionis nocturne. & in plurali חֶזְיוֹנוֹת Chezionoth. i. viſiones. vt Iob. 4. In horrore viſionis nocturne. Qđ in hebreo legitur in plurali. ſ. in horroribus viſionū noctis. & in eo. 7. Et p uiſiones horrore cōcuties. & inde מַחֲזֶה Machaze. per additionē mem in principio. i. viſio. vt Gēn. 15. Factus eſt ſermo dn̄i ad abram p viſionē dicēs. Nu. 22. Qui viſionē oīpotētis videt. vbi ponitur verbū & nomē ab eo deriuatū. 2. Reg. 7. Et e regione ſe reſpiciētes. pro quo in hebreo haberur. viſio ad viſionē vel cōtra viſionē. Et beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. & aliqñ ſcribitur cum tau in fine. & dicitur חָזוּת Chazuth. i. viſio. vt. 2. Paralip. 9. In viſione quoqꝫ addo videntis. Eſa. 21. Viſio dura monſtrata eſt mihi. & in eo. 29. Et erit uobis viſio omniū. & in lingua chaldaica dicitur חֶזְוָא Chezua. Dan̄. 2. Tunc danieli myſterium per viſionē noctis reuelatū eſt. Ponitur etiā חָזוּת Chazuth pro inſigni. Dan̄. 8. Porro hircus habebat cornu inſigne inter oculos ſuos. & in eo. Et orta ſunt quattuor cornua ſubter illud. pro q̄ he. le. & orta ſunt inſignia quattuor ſubter illud. i. quattuor cornua grādia que poterant videri a lōge. Significat etiā aſpectū. Dan̄. 4. Et aſpectꝰ illiꝰ erat vſqꝫ ad terminos vniuerſe terre. Pōitur etiā predicta dictio חָזָה Chaza pro cōmorari vel apprehendere. vt Iob. 8. Et inter lapides cōmorantur. & in eo. 23. Nō apprehendā eū. & lr̄a aleph que ponitur in predicto loco in principio dictiōis eſt prime pſone futuri tpis. & in fine deficit lr̄a he ſicut in aliis locis predictis. Itē חָזֶה Chaze. i. pectꝰ. vt Exo. 29. Sumeſqꝫ pectuſculū de ariete. & in eo. Sanctificabiſqꝫ pectuſculū conſecratum. & in plurali חָזוֹת Chazoth. i. pectora. vt Leuit. 9. Poſuerūt ſup pectora. & in eo. Pectora eorum & armos dexteros ſeparauit.

חָזַק Chaſac. confortare ſiue confortari. corroborare. inualeſcere. preualere. vim inferre. inſtaurare. conſolidare. indurare ſiue indurari. apprehendere. tenere. retinere. obtinere. continere. Gēn. 41. Nā & illos oppreſſerat fames. pro quo hebrei legūt. & cōfortata eſt ſiue inualuit fames in terra egypti. & in eo. Et malū inopie temperarēt. pro quo he. le. Et cōfortata eſt ſiue inualuit fames in vniuerſa terra. & in eo. 48. Qui confortatus ſedit in lectulo. pro quo he. le. & cōfortatus eſt iſrael & ſedit in lectulo. Exo. 12. Vrgebātqꝫ egyptii populū iſrael de terra exire velociter. pro quo hebrei legunt. Et inualeſcebat. i. vim faciebat egyptus ſuper populū ut velociter emitterent eos de terra. Exo. 19. Et ſōnitus buccine paulatim creſcebat in maius & prolixius tendebatur. pro quo he. le. Et ſonitus tube ibat & confortabatur ſiue inualeſcebat nimis. Nu. 13. Confortamini & afferte nobis de fructibus terre. Deut. 3. Precipe ioſue & corrobora eum. & in eo. 31. Viriliter agite & cōfortamini. & in eo. Confortare & eſto robuſtus. Iudi. 1. Poſtqꝫ aūt confortatus eſt iſrael fecit eos tributarios. 1. Reg. 4. Confortamini. & 2. Reg. 3. Dauid proficiens & ſemp ſe ipo robuſtior. & in eo. 10. Si preualuerīt aduerſum me ſyri. & in eo. Si autem filii amon preualuerint aduerſum te. & in eo. Eſto vir fortis & pugnemus pro populo nr̄o. pro quo he. le. Cōfortare & cōfortemur pro populo nr̄o. & in eo. 11. Conforta bellatores tuos. & in eo. 24. Obtinuit ſermo regis verba ioab. i. magis preualuit ſermo regis. & ſimilis dictio ponitur. 1. Paralip. 21. vbi dicitur. Sed ſermo regis magis pualuit. 4. Reg. 14. Cūqꝫ obtinuiſſet regnū. pro quo he. le. Cūqꝫ corroboratum eſſet regnū in manu eius. & in eodē. Et preualuit fames in ciuitate. 2. Paralip. 21. Cumqꝫ ſe confirmaſſet. i. corroboraſſet vel confortaſſet. & in eo. 26. Propter crebras victorias. pro quo he. le. Qm̄ cōfortatus uel corroboratus eſt vſqꝫ ad ſummum. & in eo. Eo qđ auxiliaretur ei dn̄s & corroboraſſet illum. & in eo. 28. Et nullo reſiſtēte vaſtauit. pro quo he. le. Et non confortauit vl' nō corroborauit eū. Nee. 6. Quā ob cauſam magis cōfortaui manus meas. Ps. 31. Viriliter agite. Ps. 146. Qm̄ cōfortauit ſeras portarū tuarum Eſa. 28. Ne forte conſtringantur vincula veſtra. pro quo he

Cōfortare. brei legunt.Ne forte confortentur vel corroborentur vin=
cula veſtra.& in eo.55.Confortate manus diſſolutas. & in
eodē.41.Et fratri ſuo dicet confortare.& in eo.Conforta=
uit faber erarius percutiens malleo.& in eodē.Et conforta=
uit eum clauis.Hiere.20.Fortior me fuiſti.Ezech.3. Man⁹
eſt dñi erat mecū confortans me.& in eo.30.Et recepto ro
bore poſſit tenere gladium.pro quo he.le. Vt roboraretur
ſiue vt inualeſceret : vt poſſit tenere gladiū. Oſee.7.Cōfor
taui brachia eorū.Malach.3.Inualuerunt ſup me verba ve=
ſtra.Significat etiā inſtaurare.ſiue conſolidare.vt.4. Reg.
Inſtaurar. 12.Et inſtaurarent ſartatecta dom⁹.& in eo. Non inſtaura=
uerunt ſacerdotes ſartatecta templi.& in eo. Quare ſartate
cta nō inſtauratis.& in eodē. Ita ut impleretur inſtauratio
dom⁹ dñi.& in eo. Admuniendā domū.i.ad inſtaurandā
domū.Ponitur etiā pro edificare.vt Nee.3.Et iuxta eū edi
Edificare. ficauit marimuth filius vrie.& in eo.Et iuxta eum edifica=
uerunt tecueni.& in eo.Et portam veterem edificauerunt.
Cōſolidar. Ponitur etiā pro conſolidare.Eſa.54.Et clauos tuos con=
ſolida.Item ſignificat indurare.vt Exo.4. Ego indurabo
Indurare. cor eius.& in eo.7.Induratūq; eſt cor pharaonis. & in eo.
9.Indurauitq; dñs cor pharaonis.& in eo.14. Et indura=
bo cor ei⁹ & perſequetur vos.& in eo.Et ego indurabo cor
egyptiorū.Hiere.5.Indurauerunt facies ſuas ſupra petrā.
Apprehendere. Significat etiam apprehendere ſiue tenere vel retinere. vt
Geñ.19.Apprehenderūt manus ei⁹.& in eo.21.Et tene ma
Tenere. num illius.Exo.4.Extendit & tenuit.& in eo.9. Quod ſi
Retinere. adhuc tenuis & retīes eos.2.Reg.3.Abner regebat domū
ſaul.pro quo hebrei legūt.Abner tenebat domū ſaul.i.ſu=
ſtentabat eam.Quod eſt idē cū littera noſtra.3. Reg. 2. Et
apprehendit cornua altaris.Iob.2.Adhuc tu permanes in
ſimplicitate tua.pro quo he.le.Adhuc tu apprehendis ſiue
retines ſimplicitatem tuā.Ps.34.Apprehende arma & ſcu
tum.Iob.26.Qui apprehēdit aures canis.Eſa.41. In quo
Capere. apprehendi te ab extremis terre. Ponitur etiā pro capere
vel continere.vt.2.Paralip.4.Capiebat tria millia metre=
חֹזֶק tas.& inde חֹזֶק Chózec.i.fortitudo.robur.vis.Eſa.8.Sicut
Fortitudo in manu forti erudiuit me.pro q̄ he.le.In fortitudine ma=
nus erudiuit me.Amos.6.In fortitudine noſtra aſſumpſi=
mus nobis cornua.Scribitur etiā cum he in fine.vt.1. Reg.
Uis. 2.Alioquin tollam vi.2.Paralip.26.Sed cum roborat⁹ eēt
eleuatum eſt cor eius.Pro quo hebrei.le. Et in fortitudine
Robur. ſua ſiue in robore ſuo eleuatum eſt cor eius.Ps.17.Diligam
חָזָק te dñe fortitudo mea.& inde חָזָק Chazac.i.fortis vel robu
Fortis. ſtus.vt Nu.13. Vtrū fortis ſit an infirmus.& in eo.Quia for
tior nobis eſt.3.Reg.19.Et ſpūs grandis & fortis. Prouer.
23.Propīqu⁹ eñ illorū fortis.Eſa.28.Ecce fortis& valid⁹.
Amos.2.Et fortis non obtinebit virtutē ſuā. Ponitur ēt p
Fortitudo fortitudine.vt Eſa.40.Ecce dñs deus in fortitudie veniet.
חֲזָקָה & in gñe feminino חֲזָקָה Chazaca.i.fortis.vel robuſta ſeu
valida.Exo.3.Non dimittet vos rex egypti vt eatis niſi p
Ualida. manū validā.Exo.6.Per manū eñ fortē dimittet eos & in
Robuſta. manu robuſta eiiciet eos de terra ſua.

חזיר חזיר Chazir.ſus.porcus.Aper.vt Leuit.11. Et ſus qui cum
Sus. Aper. vngulam diuidat non ruminat.Ps.79.Exterminauit
eam aper de ſilua. Prouer.11. Circulus aureus in naribus
ſuis.ideſt in naribus porci.Eſa.65.Qui comedunt carnem
ſuillam.

חָטָא חטא Chata.peccare. errare. expiare. aſpergere. mundare
Peccare. ſiue purgare.vt Geñ.20.Et ideo cuſtodiui te ne pecca
res in me.& in eo.39.Quō ergo poſſum hoc malum facere
& peccare in deū meū.& in eo.40.Accidit vt peccarēt duo
eunuchi.& in eo.43.Ero peccati reus in te omī tpe.Pro q̄
in hebreo habetur.Peccabo tibi omī tpe.Exo.5.Et iniuſte
agitur cōtra populū tuū.Pro quo he.le.Et peccat ppl's tu⁹.
ſiue & peccatū populi tui.ſ.eſt:iniuſte nos affligendo.Et in
eodē.9.Peccaui etiam nunc.& in eo.23.Ne forte peccare te
faciant.& Leuit.4.Anima que peccauerit per ignorantiā.
& in eo.Si peccauerit princeps.Nu.21.Peccauimus quia lo
cuti ſumus cōtra dñm & te.Ioſ.7.Peccauit iſrael.1. Reg.14
Quod populus peccaſſet dño.& in eo.Et nō peccabitis do=
mino comedentes cum ſanguine.3.Reg.14.Qui peccauit
& peccare fecit iſrael.& in eo.In peccatis ſuis que peccaue=
runt.& in eo.16.Et peccare feciſti populū meū. & in eodē.
Et peccatū eius quo fecit peccare iſrael.& in eo.21.Et pecca
re feciſti iſrael.4.Reg.17.Et peccare eos fecit peccatū ma=
ximū.& in eo.21.Et peccare fecit etiā iudā.Iob.1.In omib⁹
his non peccauit Iob labiis ſuis.& in eo.7.Peccaui quid fa
ciam tibi.& in eo.24.Vſq; ad inferos peccatum illius. pro
quo hebrei legunt. Vſq; ad inferos peccauerunt.Poteſt etiā
legi ſicut eſt in littera noſtra.Nā eiſdē litteris vtrūq; ſcribi=
tur.Ps.4.Iraſcimini & nolite peccare.Ps.105.Peccauimus
cum patribus noſtris.Prouer.8.Qui aūt in me peccauerit
ledet animā ſuā.Eccl's.5.Ne dederis os tuum vt peccare fa=
cias animā tuā.Eſa.29.Qui peccare facitis homies in ver=
bo.Threñ.5.Patres noſtri peccauerunt.Abach.2.Et pecca
uit anima tua.aliqñ ſcribitur ſine aleph.vt.4. Reg.13. Ve=
rūtñ nō receſſerunt a peccatis ieroboā qui peccare fecit iſrl'
Significat etiā deuiare.vel errare.vt Iudi.20. Et ſic fundis
lapides ad certum iaciētes vt capillum quoq; poſſent per
cutere.pro quo he.le.Fundis lapides iaciētes ad capillū &
nō errabant.i.non deuiabant in alteram partem.Itē ſigni= Deuiare.
ficat dānū ſoluere ſiue dānū reddere. vt Geñ.31. Ego dānū Dānū reddere.
omne reddebā.ſ.quaſi ſim peccati reus.Inde חוֹטֵא Chote. חוֹטֵא
ideſt peccans ſiue peccator.vt Prouer.11.Quāto magis im Peccator.
pius & peccator.& Eccl's. 9.Et qui in vno peccauerit multa
bona perdet.pro quo he.le.Et peccator vnus facit perdere
bona multa.poteſt etiā legi ſic.& peccās in uno perdet bo= Peccans.
na multa.& in pl'ali חַטָּאִים Chataim.i.peccatores.vt Geñ. חַטָּאִים
13.Et viri ſodomite erant peſſimi & peccatores corā dño.3. Pctōres.
Reg.1.Erimus ego & filius meus peccatores.i.quaſi peccati
rei.& inde חֵטְא.i.peccatū.vt Eſa.53.Et ipſe peccata multo חֵטְא
rum tulit.pro quo in hebreo habetur.& ipſe peccatū multo Peccatū.
rum tulit.ſ.in nūero ſingulari.& Threñ.1.peccatū peccauit
ieruſalem.Oſee.12.Nō inuenient mihi iniquitatē quā pec=
caui.& cōiter ſcribitur cū he vel tau in fine.& dicitur חֲטָאָה חֲטָאָה
Chataa ſiue חַטָּאת Chatath.i.peccatū.vt Geñ.4.Statim in
foribus peccatū tuū aderit.& in eo.18.Et peccatum eorum Peccatū.
aggrauatum eſt nimis.& in eodem. 20. Quia induxiſti ſu
per me & ſuper regnum meū peccatū grande. Exo.32. Vt
induceres ſuper eū peccatū maximū.& in eo. Vos peccaſtis
peccatū maximū.& in eo.Aut dimitte eis hanc noxam.i. Noxa.
hoc peccatū.& in eo.34.Qui aufers iniquitatem & ſcelera
atq; peccata.& in hebreo legitur ſingulariter.ſ.& ſcel⁹ atq;
peccatū.Leuit.4.Et poſtea intellexerit peccatum ſuū.Eſa.
5.Et quaſi vinculū plauſtri pctm̄.& in plurali חַטָּאוֹת Cha= חַטָּאוֹת
taoth ſecūdū terminationē femininorū ſiue חַטָּאִים Cha= חַטָּאִים
taim.ſecundum terminationem maſculinorum.vt Iob.13.
Reſpōde mihi quantas habeo iniquitates & peccata. Eccl's. Peccata.
10.Quia curatio ceſſare faciet peccata maxima. Significat
etiā predicta dictio חָטָא Chata.expiare.ſ.a peccato vel im= חָטָא
mūditia:ſiue mundare vel purgare aut luſtrare.vt Leuit.8. Expiare.
Quo expiato & ſanctificato.pro quo hebrei legunt.Et ex=
piauit altare & ſanctificauit eum.& in eodem. 9. Et expia=
to altari fecit holocauſtum.Nu.9. Expiatuſq; die ſeptimo
lauauit ſe & veſtimēta ſua.& in eo.Si quis hoc ritu nō fuerit
expiat⁹.& in eo.31.Et aliquid in vtēſilia p̄paratū de capra=

rum pellibus & pillis et ligno expiabitur.Ponitur ēt in eo.
Luſtrare. pro luſtrare vel ſanctificare.vbi dr̄.Luſtrabitur die tertio &
Sctificare ſeptimo.& in eo.Aqua expiatiōis ſanctificabitur. Ponitur
Aſpergere ēt pro aſpergere.vt Nu.19.Aſpergetur ex hac aqua die ter
tio & ſeptimo.Et in eo.Si die tertio aſperſus nō fuerit. Et ī
Purgare. eo.Et aſperſus hac cōmixione nō fuerit.Ps. 50. Aſperges
חִטֵּאת me dñe hyſſopo & mūdabor.Pōitur ēt p purgare vt Iob.
Luſtratio. 41.Et territi purgabūtur.& inde חַטָּאת Chatath.i.luſtratio
חַטָּאת ſiue expiatio.vt.Nu.8.Aſpergātur aqua luſtratiōis. ſignat
ēt חַטָּאת Chatath hoſtiā vel ſacrificiū quod offertur ad ex=
Hoſtia pro piandū peccatū.vt Exo.29.Eo quod p peccato fit. Leuit.
peccato. 6.Iſta eſt lex hoſtie pro peccato.Et in eo.In loco vbi offer
tur holocauſtū imolabitur.Pro quo he.le. In loco vbi imo
latur holocauſtū imolabitur hoſtia pro peccato. Et in eodē
Hoſtia enim que offertur p peccato cuius ſanguis infertur
מְחַטֵּא in tabernaculum , & inde מְחַטֵּא Mechate.ideſt. ille qui of=
Offerēs hoſtiā p pcō fert hoſtiam pro peccato. vt in eo. Sacerdos qui offert co=
medet eam.

חָטַב חטב Chatab.ſecare.ſcindere.ſuccindere . excidere . Deut.
Scindere. 29.Exceptis lignorū ſciſſorib⁹.Ezech.39. Et nō por
Succidere tabunt ligna de regionibus nec ſuccident de ſaltibus . Inde
חֲטֻבוֹת חֲטֻבוֹת Chatuboth.Pro quo beatus hieronymus trāſtulit.
Tapetes Tapetes.vt Prouer.7.Straui tapetibus pictis ex egypto.&
מְחֻטָּבוֹת inde מְחֻטָּבוֹת Mechutaboth.i.ornate.vt p̄s. 143. Filie corū
compoſite circūornate vt ſimilitudo templi.Pro quo btūs
Ornati. hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.filie noſtre
quaſi anguli ornati ad ſimilitudinem templi.

חִטָּה חטה Chita.triticum.frumentū.vt Exo. 9.Triticum autem
Triticum. Frumētū. & far nō ſunt leſa.Ps.80.Cibauit eos ex adipe frumē=
חִטִּים ti.Eſa.28.Et ponet triticū per ordinē.Ioel'.1. Vlulauerūt vi
nitores ſuper frumēto.declinatur ēt pl'r & dicitur.חִטִּים chi
tim.i.frumentū.ſiue triticū.Iudi.6.Cumq; gedeō filius e=
Frumētū. ius excuteret atq; purgaret frumētū.Ps.147. Adipe fru=
menti ſatiat te. Canti.7. Venter tuus ſicut aceruus tritici.
Hiere.12.Seminauerunt triticum.

חָטַם חטם Chatam.obturare. Pro quo beatus hieronymus trā=
Infrenare ſtulit. Infrenare.Eſa.48.Et laude mea infrenabo te.
חֹטֶם & ſolum inuenitur in p̄dicto loco. Et dicunt aliqui hebrei
q; deriuatur a חֹטֶם Chótem.quod in ligua chaldaica ſigni=
Naſus. ficat naſū vel nares. Et quia in hebreo ira & nares vna ea=
dē dictione ſignificantur.ſ.אַף aph:vt ſupra dictū eſt.ſil'r in
predicto loco dicunt q; ſignificat cōtinere furorē & legūt
ſic: & laude mea.i.ppter laudē meam cōtinebo ſiue refre=
nabo furorem meum tibi.

חָטַף חטף Chataph.rapere.vt Iudi.21.Et rapite ex eis ſinguli v
Rapere. xores ſingulas.Ps. 9.Inſidiatur vt rapiat pauperem:
rapere pauperem dum attrahit eum.

חֹטֶר חטר Chóter.virga.vt Prouer.14.In ore ſtulti virga ſup=
Uirga. bie.Eſa.11.Egredietur virga de radice ieſſe.

חַי חי Chai.viuere.vt Geñ.5.Et factū eſt omne tēpus quod vi
Uiuere. xit adā.Et in eo.11.Porro arphaxath trigīta quinq; an=
nos vixit.& de hoc vide infra in dictione חָיָה Chaia.

חַיִּים חיים Chaiim ſiue חַיֵּי chaie.vite. & caret numero ſingl'.
Uite De quo vide infra in dictione חָיָה Chaia.

חִיֵּב חיב Chiieb.condēnare.Dañ.1.Condēnabitis caput meum
Cōdēnare. regi.De quo vide ſupra in dictione חוֹב Chob.

חָיָה חיה Chaia. viuere.viuificare.ſuſcitare.ad vitā reſeruare.
vitam concedere . ſanare . edificare . extruere : ſiue
inſtaurare.& aliqñ ſcribitur ſine he in fine vt in aliquibus
Uiuere. locis ſequentibus.Geñ.5.vixit aūt adā centū trigīnta an=
nis.Et in eo.Vixit quoq; ſeth.Et in eo.6. Vt poſſint viue=
re.Et in eo.12.Et viuet aīa mea ob gratiā tui. Et in eo.17.
Vtinā iſmael viuat corā te.Et ī eo.19.Et viuet anima mea.
Et in eo.20.Et orabit pro te & viues.Et in eo.27.Viues in
gladio.Et in eo.47.Et vixit in ea decē & ſeptem annis.E=
xo.1.Si femina reſeruate.Pro quo he.le.Et ſi femina fuerit
& viuat.Leuit.18.Que faciens hō viuet in eis . Nu.14.Io=
ſue autem filius nun & chaleb filius iephōe vixerūt.Deut.
5.vt viuatis & bene ſit vobis.Et in eo.8.Non in ſolo pane
viuit homo.Et in eo.30.Et viuas atq; multiplicet te. 1. Re.
10.Viuat rex.4.Reg.1.vtrū viuere queam de infirmitate
mea hac.Et in eo.4.Tu aūt & filii tui viuite de reliquo.i.vi
tam ſuſtentate.Iob.14.Putas ne mortuus homo rurſum vi
uat.Et in eo.21.Quare impii viuunt .Ps.17. Viuit dñs &
benedictus deus meus.Ps.21.Et viuent corda eorū in ſecu
lū.Et in eo.Et anima mea illi viuet.Ps.117. Nō moriar ſed
viuam.Eccl's.6. Et vixerit multos annos . Eſa .26 .Viuent
mortui tui.Et in eo.38.Dñe ſi ſic viuitur. Hiere.27.Et ſer
uite ei & populo eius & viuetis.Threñ.4.In vmbra ſua vi
uemus in gentibus. Ezech.13.Et viuificarēt aīas que non
viuūt.& qñ eſt verbū tertie cōiugatiōis:tūc ſignificat viui
ficare ſiue viuere facere.ſuſcitare:ſiue ad vitā reſeruare. aut
vitā concedere:vel viuere p̄mittere.vt Geñ.47 Salus nr̄a ī
manu tua eſt.Pro quo he.le.viuificaſti nos.Exo.2. Malefi=
cos nō patiaris viuere.pro quo he.le. Maleficam non viui Uiuificare
ficabis.i.nō permittas eā viuere.Nu.22.Et illa viueret.pro
quo he.le.Et illā viuificarē.i.viuere permitterē.Et in eodē Ad vitam reſeruare
31.Cur feminas reſeruaſtis.pro quo he.le. Cur feminas vi Uiuere p̄mittere.
uificaſtis.i.ad vitā reſeruaſtis.Ioſ.2. Vt ſaluetis patrē meū concedere
ac matrē.Pro quo he.le.vt viuificetis.ideſt ad vitā reſerue= vitam.
tis:ſiue viuere permittatis.Et in eodem.14. Conceſſit au=
tem dominus mihi vitam.Iudi.21.Et date ſunt eis vxores
de filiabus iabeſ galaad.Pro quo in hebreo habetur.& date
ſunt eis vxores quas viuificauerant.ideſt ad vitam reſerua=
uerant.1.Reg.2.Dominus mortificat & viuificat.4. Reg.
8.Cumq; ille narraſſet regi quomodo mortuū ſuſcitaſſet. Suſcitare.
Et in eo.Hic eſt filius meus quē ſuſcitauit heliſeus . Nee.9.
Et tu viuificans omnia hec.Ps.40.Dominus conſeruet eū Uiuificare
& viuificet eum.Ps.84.Deus tu conuerſus viuificabis nos
Eſa.57.Vt viuificet ſpiritum humilium. Ezech.13 . Viuifi
cabant animas earum.Abach. 3.In medio annorum viui=
fica illud.Ponitur etiam pro ſaluare.ideſt ad vitam reſerua Saluare.
re.vt Geñ.7.Vt ſaluetur ſemen ſuper faciem vniuerſe ter=
re.Item ponitur pro alere.vt Ps.32.Et alat eos in fame.itē Alere.
ſignificat ſanare.vt Ioſ.5.Donec ſanarentur.Eſa.38.Et ca Sanare.
taplaſmaretur ſuper vulnus & ſanaretur.Item ponitur pro
extruere vel edificare.vt.1.paralipo.11.Ioab autem reliqua
vrbis extruxit.Nee.4. Nunquid edificare poterunt lapi= Extruere
des de aceruis pulueris.& inde חַי chai.ideſt viuus ſiue vi= Edificare.
uens.Iob.12.In cuius manu anima omnis viuentis.p̄s.83. חַי
Cor meum & caro mea exultauerunt in deo viuo . Eſa.38. Uiuens.
viuens viuens ipſe confitebitur tibi. Leuit.13. Quando ve Uiuus.
ro caro viuens in eo apparuerit.p̄s.57. Sicut viuentes ſic
in ira abſorbet eos.Et aliqui hebrei dicunt q; in predicto lo
co ſignificat crudum.vt.1.Reg.2.vbi dicitur . Non accipiā crudum.
carnem coctam ſed crudam.vbi pro cruda ponitur חַי chai. חַי
ponitur etiam pro forti vel fortiſſimo.vt.2.Reg. 28.Bana
ias filius ioiade viri fortiſſimi.1.Reg.25. Et ſic dicetis:ſit Fortiſſim⁹
fratribus meis & tibi pax.pro quo hebrei legunt. Et ſic di
cetis viuo.ideſt magno vel forti viro & tibi pax & domui
tue pax.& pro viuo in hebreo eſt לֶחָי Lechai :quod ſi lega
tur לְאָחַי Leechai.tunc ſignificat fratribus meis. Sicut eſt i
littera noſtra . Eſt etiam חַי Chai aduerbium iurandi . Aduerbiū iurandi.
vt Nume.14.viuo ego & implebitur gloria domini vni=
uerſa terra.Ruth.3.Ego te ſuſcipiam viuit dñs.1.Reg.25.
viuit dñs & viuit aīa tua.& aliqñ ſcribitur cum puncto cere

in prima ſyllaba & dicitur חֵי Che.vt Geñ.42.Per ſalutem
pharaonis nõ egredïemini hic.i.p vitã pharaonis.4.Reg.
חַיִּים 4.Et viuit anima tua nõ dimittã te.& in plu.חַיִּים Chaiim
Viui. .i.viui ſiue viuentes.vt Ps.114.Placebo dño in regione vi
uorũ.Ps.123.Forte viuos deglutiſſent nos.Ps.55.Deſcen⸗
dant in infernum viuẽtes.Prouer.1.Deglutiamus eũ ſicut
infernus viuẽtẽ & integrũ.Quod in hebreo legitur plr.ſ.
deglutiamus eos ſicut infernus viuẽtes & integros. Canti.
Viuentes. 4.Puteus aquarũ viuentiũ.Ezech.32.Qui dederunt for⸗
midinẽ ſuã in terra viuentiũ.& in lingua chaldaica dicitur
חַיַּיָּא חַיַּיָּא Chaiaia.Dañ.2.nõ in ſapiẽtia q̃ eſt in me pluſq̃ in cũ
Viuentes. ctis viuẽtibus.Itẽ חַיִּים Chaiim:ſiue חַיֵּי Chaie.i.vita.& in
חַיִּים hebreo declinatur plr.vt Geñ.2.Lignũ ẽt vite in medio pa
Vita. radiſi.Et in eo.23.Vixit aũt ſara centũ viginti ſeptem an⸗
nis.pro quo he.le.Et fuerunt vite ſare centũ viginti ſeptẽ
anni.Deut.30.ipſe enim eſt vita tua.Iob.10. Vitã & miſeri⸗
cordiã tribuiſti mihi.p̃s.7.Et cõculcet i terra vitã meã. p̃s.
33.Quis eſt homo qui vult vitã. Eccl's.6. Vt pgat illuc vbi
חַיָּה eſt vita:& in ge.fe.חַיָּה Chaia.i.viua ſiue viuens. Geñ.1. Et
Viuens. oẽm aiam viuentẽ.Et in eo.2.Et factus ẽ homo in aiam vi⸗
חַיּוֹת uentem .Et in plu.חַיּוֹת Chaioth.ideſt viue ſiue viuentes.
Viuentes. Ponitur ẽt חַיָּה Chaia pro vita.vt Geñ.18. Veniam ad te tẽ
חַיָּה pore iſto vita comite.Et.4.Reg.4. Si vita comes fuerit.
Vita Sed hebrei in predictis locis legũt.Quaſi hora viua.i.ſicut
in iſta hora vel in iſto tempore quo viuitis. Sed beatus hie
ronymus trãſtulit ſenſũ.Iob.33.Abominabilis ei fit in vi⸗
ta panis.Hebrei tñ dicunt q in predicto loco accipitur pro
anima viuẽte.Et legunt ſic.Et abominatur anima eius pa⸗
nem.Et in eo.Appropinquauit corruptioni anima eius &
vita illius mortiferis.Et in eo.Sed viuens lucem videret.
Pro quo he.le.Et vita eius ſiue anima eius in luce videret.
Eſa.57.Vitã manus tue inueniſti.Ezech.7.Et adhuc in vi
מִחְיָה uentibus vita eorũ.& inde מִחְיָה Michia.i.viuificatio ſiue
id quod ad vitã pertinet:aut id quod ad victũ eſt neceſſari⸗
um.Geñ.45.Pro ſalute enim vr̃a miſit me dñs.p quo he.
viuificatio le.Pro viuificatione.i.pro ſuſtentatione vite miſit me dñs.
Leuit.13.Ipſa quoq̃ caro viua apparuerit. Pro quo he.le.
Ad vitam & viuificatio carnis viue apparuerit.Iudi.6. Nihil oĩno ad
pertinẽs. vitam pertinẽs relinquebant.Et in eo.17. Et que ad victũ
Ad victũ ſunt neceſſaria.Inde nomen propriũ חַוָּה Chaua dicitur.
neceſſari⸗ eo quod ſit mater oĩum viuentiũ.Geñ.3.Et vocauit Adam
um. חַוָּה nomẽ vxoris ſue euã:eo qd̃ eſſet mater cunctorũ viuẽtiũ.i
Eua. qua dictione mutatur iod in vau:ſicut in aliis locis.Itẽ חַיָּה
חַיָּה Chaia.i.animal.beſtia.ſiue fera.vt Geñ.1.Et beſtias terre ſe
Beſtia. cundũ ſpecies ſuas.Et in eo.Et fecit deus beſtias terre. Et i
eo.Vt ſint nobis in eſcam & cunctis animantibus terre. Et
in hebreo in predictis locis ponitur ſingulare pro plurali.
Animal. Et in eo.7.Ipſi & omne animal ſecũdũ genus ſuum. Et in
Fera. eo.37.Fera peſſima comedit eũ.Leuit.11.Hec ſunt anima⸗
lia que comedere debetis.& in hebreo legitur ſinglr.ſ. hoc
eſt aĩal.Et in eo.17.Siue venatiõe aut aucupio ceperit ferã
vel auẽ.Deut.14.Hoc eſt aĩal qd̃ comedere debetis.Ps.73.
Ne tradas beſtiis aĩas confitentes tibi.Quod in hebreo le⸗
gitur ſinglr.ſ.ne tradas beſtie.Ezech.10. Ipſum eſt animal
quod viderã iuxta fluuiũ Chobar.in lingua chaldaica dici
חֵיוָה tur חֵיוָה Cheua.Dañ.2.Et beſtias agri.Et i eo.4.Subter eã
Beſtia. habitabant animalia & beſtie.& in plu.חַיּוֹת Chaioth.vt p̃s
Animal. 13.Aĩalia puſilla cũ magnis. Ezech.1.Et in medio eius ſi
חַיּוֹת militudo quattuor aĩaliũ.Et in eo.Et aĩalia ibãt & reuerte⸗
animalia. bantur.Accipitur ẽt pro obſtetricibus.vt Exo.1.Ipſe enim
obſtetrices obſtetricãdi habẽt ſcientiã.Pro quo he.le. Obſtetrices eni
ſunt.Alii vero legunt.Quĩ beſtie ſunt.i.nõ indigẽt obſte⸗
חַיָּה trice ſicut beſtie.Itẽ חַיָּה Chaia.ponitur pro cetu vel cõgre

gatione populi.Pro quo btũs hieronymus trãſtulit ſtatio⸗
nẽ ſiue caſtra.vt.2.Reg.23.Cõgregati ſũt philiſtiim in ſta⸗
tione.Et in eo.Caſtra aũt philiſtinorũ erãt poſita in valle gi Statio.
gantũ.& ſcd̃m hoc ſignificatũ.p̃s.67. vbi nos legimus a Caſtra.
nimalia tua habitabũt in ea:aliqui hebrei legũt. Cetus ſiue Cetus.
caſtra tua habitabũt in ea.Et in eo.increpa feras arundinis
Pro quo ipſi legunt increpa cetum ſiue caſtra arundinis.
חַיִל Chel.ſiue חַיִל chail.exercitus.fortitudo.robur.virtus. חֵל
ſubſtãtia.diuitie.ãtemurale.3.Re.20.cõgregauit oẽm
exercitũ ſuũ.Et in eo.Et inſtaura numerũ militũ qui ceci⸗ Exercitus.
derũt de tuis.pro quo he.le.& tu cõſtitue tibi exercitũ ſicut
exercit9 qui cecidit de te.4.Reg.18.Miſit aũt rex aſſyrio⸗
rum Tartan cũ manu valida.pro q̃ he.le. Cũ exercitu gra⸗
ui.& in eo.25.Venit nabuchodonoſor rex babylonis ipſe
& oĩs exercitus eius in hierl'm.Et in eo. Et perſecutus eſt e
xercitus chaldeorũ regẽ.2.Paralip.14.Habuit ãt in exerci
tu ſuo portantiũ ſcuta.Et in eo.Egreſſus eſt cõtra eos zara
ethiops cũ exercitu ſuo decies cẽtena millia. Eſt.1.Fortiſſi
mis perſarũ & medorũ.Pro quo he.le.Exercitui perſarũ &
medorũ.Eſa.36.cũ manu valida.pro quo he.le.cũ exercitu
graui.Hiere.32.& tũc exercitus regis babylonis obſidebat
hierl'm.Et in eo.37.Igitur exercitus pharaonis egreſſus ẽ
de egypto.Ezech.37.Exercitus grandis nimis valde.& in
eo.38.cetus magnus & exercitus vehemens. Significat ẽt
virtutẽ ſiue fortitudinẽ vel robur.Geñ.37. Qd̃ ſi noſti in
eis eſſe viros induſtrios.pro quo he.le. viros fortitudinis Fortitudo
vel virtutis.Exo.18.prouide aũt de oĩ plebe viros ſapiẽtes
& timẽtes deũ.pro quo he.le.prouide aũt de omni plebe vi
ros fortitudinis vel virtutis & timẽtes deũ.Et in eo. Et ele⸗
ctis viris ſtrenuis.i.viris fortitudinis vel virtutis.Nu.24.
iſrael vero fortiter aget.Ruth.4.Vt ſit exemplũ virtutis in Robur.
ephrata.1.Reg.2.Et infirmi accincti ſunt robore.p̃s.17.Et Virtus.
precinxiſti me virtute ad bellũ.p̃s.32.in abũdantia aũt vir
tutis ſue nõ ſaluabitur.p̃s.47.ponite corda veſtra in virtu
te eius.p̃s.58.Diſperge illos i virtute tua.p̃s.59.In deo fa⸗
ciemus virtutẽ.p̃s.83.ibunt de virtute in virtutẽ.p̃s.117.
Dextera dñi fecit virtutẽ.p̃s.121.fiat pax in virtute tua.pro
uer.31.Mulierẽ fortẽ quis inueniet.Eſa.8.Auferetur forti⸗ Fortis.
tudo damaſci.Et in eo.60.Fortitudo gentium veniet tibi. Fortitudo
Hiere.17.Fortitudinẽ tuã & theſauros tuos in direptionẽ
dabo.Ioel.2.Ficus & vinea dederunt virtutẽ ſuã. Mich.4.
Et fortitudinem eorum dño vniuerſe terre.Soph.1. Et erit
fortitudo eorũ in direptionẽ.& aliq̃ñ ſcribitur ſine iod in
medio.vt Abdie.1.Et tranſmigratio exercitus huius filio⸗
rum iſrael.Ps.9.Et cadet cum dominatus fuerit pauperũ.
vbi pro eo qd̃ in lr̃a nr̃a eſt pauperũ:in hebreo eſt חֵלְכָאִים חֵלְכָאִים
chelcaim.& ſecũdum hebreos eſt dictio compoſita & ſigni
ficat exercitũ oppreſſorũ vel cõgregationẽ humiliũ. De q̃
vide infra in dictione חֵלֶךְ chelech.& i plu. חֲיָלִים chaialim חֲיָלִים
ideſt exercitus pluralis numeri.vt Eccl's.10. Multo labore
exacuetur.pro quo he.le.Et exercitus ſuperabitur.quaſi di Exercitus.
cat nõ.põt etiã legi ſic.& fortitudinibus ſiue viribus ſupe⸗
rabit.Hiere.40.Iohannã aũt filius caree.& oẽs principes
exercitus.Quod in hebreo legitur plr.ſ. Et oẽs principes
exercituũ.Et in eo.41.Et oẽs pricipes bellatorũ.ſ. exerci⸗
tuũ.Itẽ חַיִל chail.i.ſubſtãtia vel diuitie.vt Geñ.34. Paruu חַיִל
los quoq̃ eorũ & vxores duxerũt captiuas.pro quo he.le.
Et omnem ſubſtantiam eorum & omnes paruulos eorũ & Subſtãtia
vxores eorũ captiuauerũt & depredati ſunt.Deut.8. Ne di⸗
xeris in corde tuo fortitudo mea & robur manus mee hec
mihi omnia preſtiterunt.Pro quo hebrei legunt. Ne dixe
ris in corde tuo fortitudo mea & robur manus mee fecerũt
mihi ſubſtantiam hanc ſiue diuitias has. Et in eodem. Sed

recorderis dñi dei tui q ipſe tibi vires p̃buerit. & ſequitur
in hebreo vt faceres.i.vt adquireres ſubſtãtiã ſiue diuitias
Diuitie. Iob.20.Diuitias quas deuorauit euomet.Et in eo.21.Sub⸗
leuati ſunt confortatiq̃ diuitiis.Ps.48. Et relinquent alie
nis diuitias ſuas.Ps.61.Diuitie ſi affluerint nolite cor ap⸗
ponere.Prouer.31.Ne dederis mulieribus ſubſtantiã tuam
Subſtãtia Et in eo.Multe filie cõgregauerũt diuitias.Eſa.30.Portan⸗
חֵיל tes ſup humeros iumẽtorũ diuitias ſuas.Sigñat ẽt חֵיל chel
antemurale. Treñ.2.Luxitq̃ antemurale . ponitur etiam
antemu חֵיל chel p agro.vt.3.Reg.21.Canes comedent iezabel in a
rale. gro iezrael.Hebrei tñ dicũt q in predicto loco ſigñat foſſa
tũ quod fit in circuitu muri ciuitatis: ſiue locũ vel ſpaciũ
agger. quod eſt inter murũ & antemurale.Ponitur ẽt pro obſidio
Obſidio. ne.2.Reg.20.Et obſeſſa eſt vrbs.p quo he.le.& ſtetit in ob
חִיל ſidiõe.Itẽ חִיל Chil.i.dolor.De q̃ vide ſup i dictiõe חוֹל chol.
חִין חִין Chin.deprecatio.vt Iob.41. Et ad dep̃cãdũ cõpoſitis.
Dep̃catio. & dicũt aliqui hebrei q ſigñat firmitatẽ ſiue validitatẽ.
& legũt ſic.& firmitate ſeu validitate cõpoſitiõis ſue. Alii
vero dicũt q deriuatur a dictiõe חָנַן Chanan . per interpo⸗
ſitionẽ iod ſicut in aliis locis ſolet fieri:& q ſignificat grati
am.vt infra dicetur.& legunt ſic.& gr̃a compoſitionis ſue.
חַיִץ חַיִץ Chis.paries ſiue murus.vt Ezech.13.Et ipe edificabat
Paries. parietẽ.& ſolum inuenitur in predicto loco.
חֵיק חֵיק Chec.Sinus.vt Exo.4.Mitte manũ tuã in ſinũ tuum.
Sinus. Et in eo.Retrahe ait manũ tuã in ſinũ tuũ.Nu.11.Por⸗
ta eos in ſinu tuo.Deut.28.Et vxori que cubat in ſinu ſuo.
2.Reg.12.In ſinu illius dormiens.Iob.19. Repoſita ẽ ſpes
mea in ſinu meo.Ps.34.Et oratio mea in ſinu meo con⸗
uertebatur.Prouer.5.Et foueris in ſinu alterius.Et in eo.16
Sortes mittũtur in ſinu.Et in eo.21.Et donũ in ſinu indi⸗
gnationẽ maximã.Eccl's.7.Quia ira in ſinu ſtulti requie⸗
ſcit.Eſa.40.Et i ſinu ſuo leuabit.Et i eo.65. Et remetiar o
pus eorũ primũ in ſinu eorũ.Mich.7.Ab ea que dormit i
Medietas ſinu tuo.Ponitur ẽt pro medietate alicuius rei:ſicut ſinus ẽ
in medio hoĩs.vt.3.Reg.22.Fluebat aũt ſanguis plage in ſi
nu currus.Quod hebrei exponũt i mediũ currus. Ezech.
43.Et de ſinu terre vſq̃ ad crepidinẽ nouiſſimũ.Et in eo.
Et ſinus eius vnius cubiti per circuitum. vbi ſecundum he
breos ſinus accipitur pro medietate ſeu concauitate.
חֵךְ חֵיךְ Chech.palatũ.guttur.vt Iob.34.Et guttur eſcas guſtu
Guttur. diiudicat.Canti.2.Et fructus eius dulcis gutturi meo.
Palatum Et in eo.5.Guttur illius ſuauiſſimũ.& in eo.7. Guttur tuũ
ſicut vinũ optimũ.Threñ.4. Adheſit lingua lactentis ad
palatũ ſuũ.& Ezech.3.Et linguã tuã adherere faciã palato
tuo.Oſee.8.In gutture tuo ſit tuba.& inde חַכָּה Chaca.per
additionẽ he in fine.i.hamus.De q̃ vide i dictiõe ſequẽti.
חָכָה חִכָּה Chaca.expectare.preſtolari.vt Iob.3. Qui expectant
Expectare mortẽ & nõ venit.& in eo.32.Igitur heliu expectauit
iob loquẽtẽ.Eſa.8.Expectabo dñm qui abſcõdit faciẽ ſuã
a domo iacob.Et in eo.30.Propterea expectat dñs vt miſe
reatur veſtri.Et in eo.Beati oẽs q expectãt eũ. Dañ.12.bea
tus qui expectat & perueniet vſq̃ ad dies mille trecẽtos tri
חַכָּה ginta quinq̃.Abach.2.Si morã fecerit expecta eũ.Itẽ חַכָּה
Chaca.i.hamus.vt Iob.40.An extrahere poteris leuiatan
Hamus. hamo.Eſa.19.Et lugebunt omnes mittentes in flumẽ ha⸗
mum.Abach.1.Totum in hamo ſubleuauit.
חַכְלִיל חַכְלִיל Chachlil.pulchrum.vt Geñ.49.Pulchriores ſunt o
Pulchrũ. culi eius vino.i.colore illuſtriores vt exponunt aliq.
& ſolum inuenitur in predicto loco.Et dicũt aliqui hebrei
q ſignificat rubicundum ſiue rubeum. Vnde ipſi legunt.
Rubicũdũ Rubuerũt oculi ei9 a vino.ſiue rubicũdiores oculi ei9 vio.
חָכַם חָכַם Chacham.ſapere.ſapientem eſſe.Sapiẽtiam ſiue pru
dentiã docere.Sapiẽtie operã dare. Sapienter agere.

vt Deut.32.Vtinam ſaperent & intelligerent.3.Reg.4. Et Sapere.
erat ſapientior cunctis hominibus.Ps.104. Et ſenes eius Sapientẽ
prudentiam docuit.Prouer.8.Audite diſciplinam & eſto⸗ eſſe.
te ſapientes.Et in eodem.9.Si ſapiens fueris tibimetipſi e⸗
ris.Pro quo hebrei legunt.Si ſapiens fueris tibi met ſapi⸗
ens eris.vel ſic.Si ſapias ſapias tibi ipſi.Et i eo.19. Vt ſis ſa
piens in nouiſſimis tuis.Et in eo.23.Fili mi ſi ſapiens fue
rit animus tuus.Et in eodem.27.Stude ſapientie fili mi &
letifica cor meum.Pro quo hebrei legunt. Sapuit ſiue ſapi
ens fuit filius meus & letificatum eſt cor meum. Eccl's. 2.
Quid mihi prodeſt q maiorẽ ſapientie dedi operam. pro
quo hebrei legunt.Et ad quid ſapui ego amplius. Et in eo⸗
dem.7.Neq̃ plus ſapias quam neceſſe eſt.Zach.9. Aſſum
pſerunt ſibi quippe ſapientiam valde. p quo hebrei legũt.
Quia ſapuit ſiue ſapiens fuit valde.Significat etiam ſapiẽ⸗
ter vel callide agere.vt Exo.1. Venite ſapienter opprima⸗ Sapiẽter
mus eum.Ps.57.Et venefici incantantis ſapienter. & inde agere.
חָכְמָה Chochma.ideſt ſapientia.vt Exo.31.Et impleui eum חָכְמָה
ſpiritu dei ſapientia & intelligentia.Deut.4. Hec eſt enim Sapiẽtia.
ſapientia veſtra & intellectus.3.Reg.2.facies ergo iuxta ſa
pientiam tuam.Et in eo.3.Videntes ſapientiam dei eſſe in
eo.Et in eo.4.Dedit quoq̃ deus ſapiẽtiam ſalomoni.Iob.
11.Vt oſtenderet tibi ſecreta ſapientie.Prouer.1. Sapientiã
atq̃ doctrinam ſtulti deſpiciunt.Et in eo.8. Ego ſapientia
habito in conſilio.& in lingua chaldaica dr̃. חָכְמְתָא Choch חָכְמְתָא
metha.Dañ.2.quia ſapientia & fortitudo eius ſunt.& i plu Sapiẽtia.
rali חָכְמוֹת Chochmoth.Ps.49.Os meum loquetur ſapien חָכְמוֹת
tiam.Pro quo hebrei legunt.Os meum loquetur ſapiẽtias Sapientie
Et ſic tranſtulit beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.
ve.Prouer.24.Excelſa aũt ſtulto ſapientia. Qd̃ in hebreo
legitur pluraliter.ſ.excelſe ſtulto ſapientie.tamẽ in hebreo
aliquando ponitur plurale pro ſingulari. vt ſupra in eo.1.
Sapientia foris predicat.Et in eo.9.Sapientia edificauit ſi
bi domum.Quod in hebreo legitur ſic.Sapientie edifica⸗
uit ſibi domum.Quod exponunt hebrei ſic.ideſt vnaque⸗
q̃ ſapientia edificauit ſibi domum.& inde חָכָם Chacham. חָכָם
ideſt ſapiens.vt Geñ.41.Prouideat rex virum ſapientem Sapiens.
& induſtrium.Iob.15.Nunquid ſapiens reſpondebit qua⸗
ſi inventum loquẽs.Ps.106.Quis ſapiens & cuſtodiet hec.
Prouer.1.Audiens ſapiens ſapientior erit.Eccl's. 2. Sapien
tis oculi in capite eius.Eſa.3.Et ſapientem de architectis .&
in eo.31.Ipſe autem ſapiens adduxit malum . & in plurali.
חֲכָמִים חֲכָמִים Chachamim ſiue חַכְמֵי Chachme.i.ſapiẽtes.vt Deut.
1.Date e vobis viros ſapientes.Iob.5.Qui apprehendit ſa⸗ ſapientes.
pientes in aſtutia eorum.Ps.48.Cum viderit ſapiẽtes mo
rientes.Prouer.3.Gloriam ſapientes poſſidebunt. Eccl's.7
Cor ſapientiũ vbi eſt triſtitia.Eſa.5. Ve qui ſapientes eſtis
in oculis veſtris.& i ligua chaldaica dicitur חַכִּים Chachim חַכִּים
i.ſapiẽs.Et i plu. חַכִּימַיָּא Chachimaia ſiue חַכִּימִין Chachi⸗ חַכִּימַיָּא
min.Dañ.2.Sapientes interficiebantur.Et in eo. Dat ſapiẽ ſapientes.
tiam ſapiẽtibus.& in genere feminino חֲכָמָה Chachama .vt חֲכָמָה
2.Reg.14.Et tulit inde mulierẽ ſapientẽ.Et in plu. חֲכָמוֹת ſapiens.
Chachmoth.vt Iudi.5.Vna ſapiẽtior ceteris vxorib9 eius חֲכָמוֹת
hec ſocrui verba rñdit.pro quo he.le.Sapientes dñe vel do
minatores eius rñdebãt ei:& ẽt ipſa rñdebat ſibi. Tñ aliq̃ñ
in heb.põitur plr̃e p ſingulari.vt Prouer.14. ſapiẽs mulier
edificat domũ ſuã.Pro q̃ in hebreo hr̃.Sapiẽtes mulieres e
dificat domũ ſuã.Quod heb.exponũt.i.vnaqueq̃ mulier
ſapiẽs edificat domũ ſuã.ide תַּחְכְּמוֹנִי Thachchemõi.i. ſapi תַּחְכְּמוֹנִי
ens.vt.2.Reg.23.Dauid ſedens in cathedra ſapientiſſim9. ſapientiſſi⸗
חַל Chal.placenta.torta.collirida:& ſcribitur cũ he vel tau i mus.
fine & dr̃ חַלָּה ſiue חַלַּת chalath.vt Nu.15.ſepabitis pri⸗ חַל
mitias dño de cibis veſtris.Pro quo he.le. Separabitis pri⸗ חַלָּה

Placenta. Collirida. חלות mitias domino de paſta vel maſſa veſtra tortam vel placẽ-
tam ſeparabitis. 2. Reg. 6. Singulis colliridam panis vnam
& in plurali חלות Chaloth. Pro quo beatus hieronymus trã
ſtulit panes ſiue colliridas. vt Leuit. 7. Si pro gratiarum a
ctione oblatio fuerit offeret panes abſq; fermento. Et in eo
Panes. collíride. dem. Et colliridas olei admixtione conſperſas.

חלל חלל Chalal. Vulnerare. Interficere. occidere. infirmari. diſ
ſipare. irritum facere. Profanare. contaminare. pollue
re. violare. communem facere. incipere. tibia canere. Ps.
108. Et cor meum conturbatum eſt intra me. Pro quo bea-
tus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Cor me
Vulnerari um vulneratum eſt intrinſecus. Eſa. 14. Et tu vulneratus
es ſicut & nos. Et in eodem. 51. Vulneraſti draconem. Et in
eodem. 53. Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates
Occidere. noſtras. Ezech. 28. Cum ſis homo & non deus in manu oc
cidentium te. vide etiam de hoc ſupra in dictione חול Chul
חלל & inde חלל Chalal. ideſt occiſus. vulneratus. Interfectus.
Occiſus. vt Nu. 19. Si quis in agro tetigerit cadauer occiſi hominis.
Et in eodem. 31. Omnis qui occiderit hominem vel occi-
ſum tetigerit. Deut. 21. Hominis cadauer occiſi. Et in eodẽ
32. De cruore occiſorum & de captiuitate. Quod in hebreo
legitur ſingulariter. ſcilicet de cruore occiſi. Ps. 88. Tu hu-
miliaſti ſicut vulneratum ſuperbum. Hiere. 51. Et in omni
Vulnerat⁹ terra eius mugiet vulneratus. Threñ. 2. Cum deficeret qua
ſi vulneratus in plateis ciuitatis. Ezech. 26. A ſonitu ruine
Interfect⁹ tue & gemitu interfectorum tuorum. Quod in hebreo legi
tur ſingulariter. ſcilicet a gemitu interfecti. Et in eo. 28. Et
morieris in interitu occiſorum. Pro quo hebrei legunt. &
morieris in interitu ſiue in morte occiſi. Et in eodem. Et
corruent interfecti in medio eius. Pro quo hebrei legunt.
& corruet interfectus ſiue vulneratus in medio eius. Sed in
hebreo aliquando ponitur ſingulare pro plurali: & econ-
חללים uerſo: ſicut ſupra dictum eſt. & in plurali חללים Chalalim
Vulnerati Interfecti ſiue חללי Chalele. vt. 1. Reg. 17. Cecideruntq; vulnerati de
philiſtiim in via ſarim. Et in eodem. 31. Et ceciderunt inter
fecti in monte gelboe. 1. Paralip. 5. Vulnerati multi corrue
runt. Iob. 24. Et anima vulneratorum clamat. Ps. 87. Si-
cut vulnerati dormientes in ſepulchro. Prouer. 7. Multos
enim vulneratos eiecit. Hiere. 9. Et plorabo die ac nocte
interfectos filie populi mei. Et in eo. 14. Si egreſſus fuero
Occiſi. ad agros ecce occiſi gladio. Threñ. 4. Meli⁹ fuit occiſis gla
dio q̃ interfectis fame. Ezech. 21. Super colla vulneratorũ.
חלת & inde חלת Chaloth. ideſt vulneratio ſiue infirmitas. vt ps
infirmitas 76. Et dixi nunc cepi. pro quo hebrei legunt. Et dixi infir
mitas mea eſt. Vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta
ibecillitas hebraicam veritatem tranſtulit. Et dixi imbecillitas mea ẽ
חלל Ponitur etiã חלל Chalal pro diſſipare. Prouer. 25. Vetus
Diſſipare. Irritũ fa-cere. aquilo diſſipat pluuias. Item ponitur pro irritum facere.
vt Nu. 30. Non faciet irritum verbum ſuum. Significat eti
am profanare ſiue violare aut contaminare vel pollucre. 1.
Violare. Paralipo. 5. Sed cum violaſſet torum patris ſui. Nee. 13. Et
Profanaſ profanaſtis diem ſabbati. Ps. 54. Contaminauerunt teſta-
mentum eius. Ps. 88. Si iuſtitias meas profanauerint. Et in
eodem. Profanaſti in terra ſanctuarium eius. Eſa. 23. Vt de
traheret ſuperbiam omnis glorie. Pro quo he. le. vt viola-
ret vel contaminaret ſuperbiam omnis glorie. Et in eo. 43
cõtaminaſ Et contaminaui pricipes ſanctos. & in eo. 48. Propter me
Blaſphe-mare. propter me faciam vt nõ blaſphemer. vbi ponitur pro blaſ
phemare. Ezech. 7. Et violabũt arcanũ meũ. Et in eo. Et cõ
taminabunt illud. Et in eo. Et poſſidebũt ſanctuaria eorũ.
pro quo he. le. & violabũtur ſanctuaria eorũ. & in eo. 22. Et
poſſidebo te in cõſpectu gẽtiũ. pro quo he. le. & violat⁹ fue
ram in te in cõſpectu gentiũ. põt etiã deriuari a dictiõe נחל

Nachal que ſignãt poſſidere ſicut eſt in lr̃a nr̃a. & in eo. 13.
Et violabãt me ad populũ meũ. Et in eo. 20. Et feci pp no-
mẽ meũ vt nõ violaretur corã gẽtibus. Et in eo. Ne violare
tur corã gentibus quibus eieci eos. Et in eo. 25. Super ſan-
ctuariũ meũ quia pollutũ eſt. & in eo. 28. Et polluent deco Polluere
rem tuũ. Et in eo. Et eieci te de mõte ſctõ dei. Pro quo he.
le. & profanaui ſiue cõtaminaui te de mõte ſancto dei. i. tan
q̃ profanũ & cõtaminatũ eieci. Et in eo. Polluiſti ſanctifica
tionẽ tuã. Et in eo. 36. Et polluerũt nomẽ ſanctũ meũ. Et in
eo. Et ſanctificabo nomẽ meũ magnũ quod pollutũ eſt in-
ter gentes. Et in eo. 39. Et nõ polluã nomẽ ſanctũ meũ am
plius. Amos. 2. Vt violarent nomẽ ſanctũ meũ. Malach. 1.
Et vos polluiſtis illud. Et in eo. Quia cõtaminauit iudas
Item ſignificat communem facere. vt Deut. 20. Quis ẽ ho
mo qui plantauit vineã & necdũ fecit eã eſſe cõem: & quod
ſequitur de qua veſci omnibus liceat: non eſt in hebreo: ſed
eſt expoſitio tranſlatoris. Et in eo. Et alius homo eius fun-
gatur officio. Pro quo he. le. Et alius hõ faciat eã eſſe cõem.
Et inde חלל Chalal. i. profanus vel cõtaminatus. vt Ezech. חלל
21. Tu aũt profane impie dux iſrael. & in gñe feminino Profanuſ חללה
חללה Chalala. i. cõtaminata vel polluta. Pro quo beatus hie
ronymus tranſtulit vile ꝓſtibulũ. vt Leuit. 21. Scortũ & vi Vile proſtibulum.
le proſtibulũ nõ ducẽt vxorẽ. & in eo. viduã ãt & repudiatã
& ſordidã. Vbi ponitur pro ſordida. & inde חול Chol. i. lai- Sordida. חול
cus. cõe. pollutũ: vl' ꝓfanũ. vt. 1. Reg. 21. Nõ habeo laicos pa
nes ad manũ ſed tm̃ panẽ ſanctũ. Et ĩ eo. Porro via hec pol Laicus.
luta ẽ. Ezech. 22. Inter ſanctũ & ꝓfanũ nõ habuerũt diſtãti Pollutus profanus
am. & in eo. 44. Et populũ meũ docebũt quid ſit inter ſã-
ctũ & pollutũ. & inde חלילה Chalila. i. abſit. ſ. tanq̃ pollutũ חלילה
& ꝓfanũ. Geñ. 18. Abſit a te vt rẽ hãc facias. & in eo. 45. ab Abſit.
ſit a me vt ſic agã. Ioſ. 22. abſit a nobis hoc ſcelus. 1. Reg. 12
Abſit aũt a me hoc pctũm in dño. Iob. 27. Abſit a me vt iu
ſtos vos eſſe iudicẽ. Itẽ ſupradicta dictio חלל Chalal poni-
tur pro expectare. vt Iob. 35. Iudicare corã illo: & expecta Expectare
eũ. De quo vide ſupra in dictiõe חול Chul. ſignificat etiam
incipere. & tũc eſt verbũ tertie cõiugatiõis qđ ſcribitur cũ
he in pricipio & cũ ſimplici lamed. vt in aliquibus locis pre
dictis. vt Geñ. 4. Iſte cepit inuocare nomẽ dñi. ꝓ quo he. le.
Tũc ceptũ eſt ſiue inceptũ eſt ad inuocãdũ nomẽ dñi. Ali- Incipere.
qui vero hebrei primã ſignãtionẽ ſequẽtes legũt ſic. Tunc
profanatũ eſt ad inuocãdũ nomẽ dñi. i. attribuere nomen
dei idolis. qa tũc ceperũt idolatrare. & in eo. 9. Cepitq; noe
vir agricola exercere terrã. Nu. 16. Et plaga deſeuit. Pro q̃
he. le. Et plaga incepit. Et in eo. Quã iã vaſtabat incendiũ.
pro quo he. le. Et ecce inceperat plaga in pplo. Deut. 2. In-
cipe poſſidere. Et in eo. Hodie incipiã mittere terrorẽ atq;
formidinẽ tuã. Ioſ. 3. Hodie incipiã exaltare te. Iudi. 20. &
inſtãtius perſequebãtur ceſis de exercitu eorũ triginta vi-
ris: vt viderũt quaſi colũnã fumi de ciuitate cõſcẽdere. pro
quo he. le. Et beniamin cepit pcutere vulneratos de viris iſ
rael quaſi triginta viros quia dixerũt vtiq; pcuſſus eſt ante
nos ſicut ĩ bello prio: & eleuatio. ſ. ignis vel fumi incepit cõ
ſcẽdere de ciuitate colũna fumi. ſ. aſcẽdebat. ſed btũs hie. trã
ſtulit ſenſũ. 1. Reg. 3. & oculi ei⁹ caligauerãt. ꝓ q̃ he. le. & o-
culi eius ceperũt caligare. & in eo. Incipiã & cõplebo. Et in
eo. 22. Nũ hodie ĩcepi ꝓ eo cõſulere dñm. Hiere. 25. Ego
ĩcipio affligere. & ĩde תחלה Thechila. i. pricipiũ ſiue initiũ. תחלה
vt Geñ. 43. Iã ante deſcẽdimus vt emeremus eſcas. Pro q̃
he. le. Deſcẽdẽtes deſcẽdimus in pricipio vt emerem⁹ eſcas Pricipiũ. חליל
Prou. 9. pricipiũ ſapiẽ timor dñi. Itẽ חליל chalil. ſignãt q̃d
dã ĩſtrm̃ muſicũ: vt. 1. Reg. 10. Et ãñ eos pſalteriũ & tympa- Tibia. חלילים
nũ & tibiã. Eſa. 30. Et letitia cordis ſicut qui pgit cũ tibia. &
in pl'. חלילים Chalilim. 3. Reg. 1. canẽtiũ tibiis & letãtiũ. vbi Tibie.

ponitur nomẽ & verbũ ab eo deriuatũ. Hiere. 48. Cor me
um ad moab quaſi tibia eris reſonabit. qđ in hebreo legi-
tur plr̃. ſ. cor meũ ad moab quaſi tibie reſonabit. Et in eo.
חוללים Dabit ſonitũ tibiarũ. Et inde חוללים Cholelim. i. canentes
tibiis vel choris. Ps. 86. Sicut letantiũ oĩum nr̃m habitatio
Canentes tibiis. eſt in te. Pro quo he. le. Et cantores quaſi canentes tibiis vl'
choris oẽs fontes mei in te. vñ beatus hieronymus in pſal-
terio iuxta he. ve. tranſtulit. Et cantores quaſi in choris om
nes fontes mei in te. Scribitur etiã cũ mem in principio &
מחוללים dr̃ מחוללים Mecholelim. vt. 3. Reg. 1. Canẽtiũ tibiis & letã-
מחוללות tiũ: vt dictũ eſt ſupra. & in gñe feminino מחוללות Mecho-
Ducẽs choros. leloth. i. canentes choris vel tibiis ſiue ducentes choros. vt
Iudi. 21. De iis que ducebãt choros. & inde מחול Machol. i.
מחול chorus. De quo vide ſupra in dictione חול Chol. & quia ti-
מחלות bia eſt inſtrumentũ cõcauũ. Inde dicitur מחלות Mechiloth
quod ſignãt cõcauitates. ſ. terre. pro quo btũs hieronymus
trãſtulit voragines. Eſa. 2. Et introibunt in ſpeluncas petra
Voragineſ rum & in voragines terre. Et inde חלון Chalon. i. feneſtra.
חלון vt Geñ. 8. Aperiens noe feneſtram arce quam fecerat. Et
Feneſtra. in eo. 26. proſpiciẽs abimelech rex paleſtinorũ p feneſtrã.
חלונים Iudi. 5. Per feneſtrã reſpiciens. Et in pl'i. חלונים Chalonim
ſiue חלוני Chalone. ſecũdũ terminationẽ maſculinorũ: aut
חלונות חלונות Chalonoth ſcđm terminationẽ femininorũ. vt. 3.
Feneſtre. Reg. 6. Fecitq; in tẽplo feneſtras obliquas. Canti. 2. Reſpi-
ciens p feneſtras. Hiere. 9. Quia aſcendit mors p feneſtras
nr̃as. Ezech. 40. Et feneſtras obliquas in thalamis. Reperi
חלוני tur ẽt חלוני Chalonai in numero plu. pro חלונים Chalo-
חלונים nim. vt Hiere. 22. Et aperit ſibi feneſtras.

Feneſtre. חלא Chala. rubigo. Ezech. 24. Olle cuius rubigo in ea ẽ
חלא & rubigo eius nõ exiuit ex ea. Et ĩ eo. & cõſumatur ru
Rubigo. bigo eius. & in eo. Et nõ exiuit ex ea nimia rubigo eius ne
q; per ignem.

חלב חלב Chalab. ſiue חלב Chéleb. lac. adeps. vt Geñ. 18. Tulit
Lac. quoq; butyrum & lac. Et in eo. 49. Et dentes eius la-
cte cãdidiores. Exo. 13. Vt daret tibi terrã fluentem lacte &
melle. Et in eo. 23. Non coques hedum in lacte matris ſue
Deut. 32. & lac de ouibus. Eſa. 55. Emite abſq; argen-
to & abſq; vlla cõmutatione vinũ & lac. Ezech. 25. Ipſi bi-
חלב bẽt lac tuũ. Itẽ חלב chéleb. i. adeps. vt Exo. 29. Sumes & a-
Adeps. dipem totũ. Leuit. 3. Nec ſanguinẽ nec adipem oĩno come
detis. Et in eo. 7. Adipẽ ouis & bouis & capre nõ comede-
tis. Et in eo. Adipẽ cadaueris morticini. ps. 16. Adipẽ ſuum
cõcluſerũt. Ps. 118. coagulatũ eſt ſicut lac cor eorũ. pro quo
btũs hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Incraſ
ſatũ eſt velut adeps cor eorũ. Tamẽ eiſdẽ lr̃is vtrũq; ſcribi-
חלבים tur. ſ. lac & adeps. & in plu. חלבים chalabim ſiue חלבי Chel-
Adipes. be. i. adipes. vt Leuit. 8. Poſuit ſup adipes. 3. Reg. 8. Et adi-
pem pacificorũ. quod in he. legitur plr̃. ſ. Et adipes pacifi-
corũ. ponitur ẽt pro pingui vel ꝓ pinguedine. vt Geñ. 4.
Abel quoq; obtulit de primogenitis gregis ſui & de adipi-
Piguedo. bus eorũ. i. de pinguibus. Leuit. 3. Et qdqd pinguedinis eſt
intrinſecus. Et in eo. Et pinguedinẽ que operit vẽtrẽ. Itẽ
ſignãt optimũ vl' electũ ſiue medullã cuiuſcũq; rei. vt Geñ.
Medulla. 45. vt comedatis medullã terre. Nu. 18. Oẽm medullã olei
Optimum & vini & frumẽti. Et in eo. Optima & electa erunt cũcta. &
in eo. Si preclata & meliora queq; obtuleritis ex decimis.
חלבון Deut. 32. Et hircos cũ medulla tritici. & inde חלבון Chelbõ
Pingue. i. pingue. vt Ezech. 27. In vino pingui in lanis coloris op-
חלבנה timi. Itẽ חלבנה Chelbena. i. galbanũ. vt Exo. 30. Sume tibi
Galbanũ. aromata ſtacten & onychem & galbanum boni odoris.

חלד חלד Chéled. orbis: ſiue vita: vel tẽpus vite. Ps. 38. Et ſubſtã
tia mea tanq̃ nihilũ ante te. Pro quo btũs hieronym⁹
Vita. in pſalterio iuxta he. ve. trãſtulit. Et vita mea quaſi non ſit
in cõſpectu tuo. Ps. 48. Auribus pcipite oẽs qui habitatis Orbis.
orbẽ. In aliis vero locis varie trãſtulit btũs hieronym⁹. nã
aliqñ trãſtulit ꝓfundũ. vt. Ps. 16. A paucis de terra. pro quo
btũs hieronymus in pdicto pſalterio trãſtulit. Qui mortui
ſunt in ꝓfũdo. Ps. 58. Memorare que mea ſubſtãtia eſt. pro Profũdũ.
quo in pdicto pſalterio traduxit. Memẽto mei de profũdo.
Itẽ traduxit veſperã. vt Iob. 11. Et quaſi meridianus fulgor
conſurget tibi ad veſperã. Hebrei tñ in oĩbus locis pdictis Veſpera.
dicunt q ſignãt orbẽ ſiue tẽpus determinatum vite huma- Temp⁹ vite humane
ne. Item חלד Choled. ideſt muſtela. vt Leuit. 11. De iis que חלד
mouentur in terra muſtela & mus. Muſtela.

חלה חלה Chala. egrotare. languere. infirmari. dolere. orare. ro-
gare. vt Geñ. 48. Nunciatũ eſt ioſeph q egrotaret pa Egrotare.
ter ſu⁹. Iudi. 16. Infirmus ero vt ceteri hoĩes. 1. Reg. 22. nõ Infirmaſ.
eſt qui doleat vicẽ meã. 2. Reg. 13. Ita vt ꝓpter amorẽ illius Dolere.
egrotaret. & in eo. cuba ſuper lectũ & langorẽ ſimula. Pro
quo he. le. Et egrotare. i. langorẽ ſimula. ſicut eſt in lr̃a nr̃a.
Et in eo. Et quaſi egrotare cepit. 3. Reg. 14. In tpe illo e-
grotauit Abia. Et in eo. Vt cõſulat te pro filio ſuo qui egro
tat. Et in eo. In tẽpore ſenectutis ſue doluit pedes. 4. Reg.
1. ceciditq; ochozias per cancellos cenaculi ſui quod habe
bat in ſamaria & egrotauit. 2. Paralip. 16. Egrotauit autem
Aſa ãno triceſſimo nono regni ſui. & in pdicto loco ſcribi
tur cũ aleph in fine loco he. Prouer. 23. Verberauerunt me
ſed nõ dolui. Canti. 2. Quia amore lãgueo. Eſa. 14. Et tu
vulneratus es ſicut & nos. Pro quo he. le. Et tu infirmatus
es ſicut & nos. poteſt ẽt ſignãre ſicut eſt in lr̃a nr̃a. De quo
vide ſupra in dictione חול Chul. & in dictiõe חלל Chalal.
& in eo. 39. Audierat ei q egrotaſſet & conualuiſſet. Et in
eo. 53. Et dñs voluit conterere eũ in infirmitate. vbi poni-
tur החלי Hecheli: qđ eſt verbũ tertie cõiugatiõis. i. ĩfirma
re fecit. et Hiere. 5. Percuſſiſti eos & nõ doluerũt. Et in eo.
12. Hereditatẽ acceperũt & non eis profuit. pro quo he. le.
Infirmati ſunt & nõ eis profuit. & ponitur ibi verbũ paſſi- Infirmari
uũ prime cõiugatiõis: qđ ſcribitur cũ littera nun in princi-
pio. & poteſt etiam ſignificare ſicut eſt in littera noſtra. De
quo vide ĩfra in dictiõe נחל Nachal. Dañ. 8. & ego daniel lã
gui & egrotaui p dies. vbi ſilr̃ ſcribitur cũ nun in pricipio
Amos. 6. Et nihil patiebãtur ſup cõtritionẽ ioſeph. vbi ẽt
ponitur ibi verbũ paſſiuũ prime cõiugatiõis. i. nõ ſunt in-
firmati vl' nõ doluerũt ſup cõtritionẽ ioſeph. Mich. 1. qa in
firmata eſt in bonũ q̃ hitat in amaritudinibus. & in eo. 6. &
ego ergo cepi pcutere te. pro q̃ he. le. Et ego quoq; feci te ĩ
firmari pcutiẽs te. Poteſt ẽt legi ſicut eſt in lr̃a nr̃a. De quo
vide ſupra in dictiõe חלל Chalal. & inde חלה Chole. ſiue חלה
חלה Chola. i. egrot⁹ ſiue infirmus aut infirma: vel infirmi- Egrotus.
tas. Nee. 2. cũ te egrotũ nõ videam. Eccl's. 5. Eſt & alia infir infirmitas
mitas peſſima. Ezech. 34. Et qđ egrotũ ẽ nõ ſanaſtis. Et in
eo. & qđ ĩfirmũ fuerat cõſolidabo. Et aliqñ ſcribitur cũ nun
in pricipio & dr̃ נחלה nachla. vt Eſa. 17. ablata eſt meſis in נחלה
die hereditatis. pq̃. he. le. In die ĩfirmitatis. põt ẽt ſignãre ſi infirmitas
cut eſt in lr̃a nr̃a. Nã eiſdẽ lr̃is vtrũq; ſcribitur in he. Ezech.
34. Quod infirmũ eſt nõ cõſolidaſtis. & ĩ eo. Et cornibus
vr̃is vẽtilabatis oĩa ĩfirma. In aliis vero locis ꝓ נחלה nachla
btũs Hie. trãſtulit peſſimã. vt Hiere. 10. peſſima plaga mea. Peſſima.
Et in eo. 14. cõtrita ẽ virgo filia ppl'i mei plaga peſſima ve
hemẽter. & inde חלי choli. i. ĩfirmitas: ſiue lãgor. vt Deut. 7 חלי
Auferet dñs a te oẽm lãgorẽ. 3. Reg. 17. Et erat lãgor fortiſ Langor. infirmitas
ſimus. 4. Reg. 1. Vtrũ viuere queã de infirmitate mea hac.
2. Paralip. 16. Et neq; in infirmitate ſua q̃ſiuit dñm. Eſa. 1.
Oẽ caput lãguidũ. & in eo. 53. vere lãgores nr̃os ipſe tulit. חלאים
Scribitur ẽt חלאים cholaim in pl'i. cũ lr̃a aleph loco iod. vt Infirmitates.
Deut. 28. infirmitates peſſimas & pſeuerãtes. ſcribitur etiã

cum mem in principio & cū he in fine. & dr̄ מַחֲלָה Machala. ſiue מַחֲלֶה machale.i.infirmitas ſiue langor. vt Exo.15. cunctū langorē quem poſui in egypto nō inducam ſup te. 2.Paralip.21. Tu aūt egrotabis peſſimo langore vteri. Prouer.18. Spūs viri ſuſtentat imbecillitatē ſuā. Pro quo he.le. Spūs viri ſuſtentat infirmitatē ſuā vel lāgorē ſuū. & in plu. מַחֲלוּיִם Machaluim. vt. 2.Paralip.24. Et abeūntes dimiſerunt eū in langoribus magnis. Scribitur etiā cū tau in principio & cū littera aleph loco iod. & dr̄ תַּחֲלֻאִים Thachaluim ſiue תַּחֲלוּאֵי Thachalue. vt Deut.29. Videntes plagas terre illius & infirmitates quibus eam afflixerit dn̄s. Et etiā pro eo qđ in lr̄a nr̄a eſt afflixerit in hebreo ē ſupra dicta dictio. ſcilicet חִלָּה Chila.i.infirmare fecit. 2.Paralip.21. Mortuuſq; eſt in infirmitate peſſima. Quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.in infirmitatibus peſſimis: vbi ponitur תַּחֲלוּאִים Thachaluim. Ps.102. Qui ſanat oēs infirmitates tuas. Hiere.14. Si itroiero in ciuitatē: ecce attenuati fame. Pro quo he.le. Ecce infirmi vel lāguidi fame. Et in eodem.16. Mortibus egrotationum morientur. Itē חָלָה Chala.i.orare. rogare. Deprecari. vt Exo.32. Moyſes autē orabat dn̄m deum ſuū. 1.Reg.13. Et faciē dn̄i nō placaui.i.nō oraui ſiue nō rogaui. 3.Reg.13. Deprecare faciē dn̄i dei tui. Et in eo. Orauit vir dei faciē dn̄i. Eſa.57. Propterea non rogaſti. Item חַלָּה chala.i.torta vel placenta aut collirida. De quo vide ſupra in dictione חוּל chul. Item חֲלִי choli.i.monile: ſeu margarita. Prouer.25. Inauris aurea & margarita fulgens. & recipit in fine he vel tau. vt Oſee.2. Et ornabatur inaure ſua & monili ſuo. Et in plurali mutat iod in aleph vt canti.7. Iuncture femorum tuorum ſicut monilia.

חַלְחֵל Chalchal. Dolere. infirmari. cōtriſtari. & īde חַלְחָלָה Chalchala.i.dolor ſiue anguſtia. De quo vide ſupra in dictione חוּל chul.

חָלַט Chalat. rapere. vt. 3.Reg.20. Rapuerunt verbū ex ore eius. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

חֵלֶךְ Chélech. Paup. & ſcribitur cū he ī fine & dr̄ חֵלְכָה chélcha. vt Ps.9. Oculi eius in pauperē reſpiciūt. Et in eo. Tibi derelictus eſt pauper. & in plu. ſcribitur cū aleph loco he & dr̄ חֵלְכָּאִים chelchaim. vt i eo. Et cadet cū dn̄atus fuerit pauperū. Hebrei tn̄ dicūt ꝙ in predicto loco eſt dictio compoſita & ꝙ ſignificat cetum vel congregationē dolentiū vel oppreſſorū. De quo vide ſupra in dictiōe חַיִל chail.

חָלַם Chalam. ſomniare. ſanare. confortare. roborare. vt Gen̄.28. Viditq; in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terra. Pro quo he.le. & ſomniauit & ecce ſcala ſtabat in terra. & ſic in ſequentibus vbi tranſlatio nr̄a habet vidit ſomnium ſiue vidit in ſomnis: Hebrei legunt. ſomniauit ſomniū. Et in eo. Accidit quoq; vt viſū ſomniū referret fratribus ſuis. Pro quo he.le. & ſōniauit ioſeph ſomniū & narrauit eū fratribus ſuis. Et in eo. Audite ſomniū quod vidi. Et in eo. Aliud quoq; vidi ſomniū. Et i eo. Quid ſibi vult hoc ſomniū quod vidiſti. Et in eo.40. Videruntq; ambo ſomniū. Et in eo.41. Poſt duos annos vidit pharao ſomnium. Et in eodem. vna nocte vterq; vidimus ſomniū. Et in eodē. vidi ſomnia: nec eſt qui ediſerat. Et in eodem.42. Recordatuſq; ſomniorum que aliquando viderat. Deut.13. Aut qui ſōniū vidiſſe ſe dicat. Et in eo. Propheta autem ille aut fictor ſomniorum interficietur. pro quo he.le. Propheta aūt ille aut ſomnians ſomniū illud. Eſa.29. Sicut ſomniat eſuriēs & comedit. Hiere.23. Dicentes ſomniaui ſomniaui. Et in eodem.29. Neq; attendatis ad ſomnia veſtra que vos ſōniatis. Ioel.2. Senes veſtri ſomnia ſomniabunt. & inde חֲלוֹם Chalom.i.ſomniū. vt Gen̄.31. Dixitq; angelus domini ad me in ſomnis. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.in ſomnio. Et in eo. viditq; in ſomnis dicentem ſibi dominū. Pro quo in hebreo habetur. Et venit deus ad labam ſyrum in ſomno noctis. Et in eodem.37. Audite ſomnium meū. Nu.10. vel per ſomnium loquar ad illum. Et in plu. חֲלוֹמוֹת Chalomoth. vt Gen̄.37. Ecce ſomniator venit. Pro quo hebrei legunt. Ecce vir ſomniorum venit. Et in eodē. Et tūc apparebit quid illi prōſint ſomnia ſua. Eccſ.5. Vbi ſunt multa ſomnia plurime ſunt vanitates. Et in lingua chaldaica dicitur חֵלֶם Chelem. ſiue חֶלְמָא Chelma. Dan̄.2. Dic ſōniū ſeruis tuis. Et in eo.4. Somniū vidi & perterruit me. Et in plu. חֶלְמִין Chelmin. ſiue חֶלְמַיָּא Chelmaia. Vt in eo.5. Et interp̄tatio ſomniorum: & oſtenſio ſecretorum. Itē חָלַם Chalam. ideſt ſanare ſiue cōfortare aut roborare. augmentare. vt Iob.39. Separantur filii earum & pergunt in paſcua. Pro quo hebrei legunt. Roborantur ſiue confortantur filii earum & pergunt in paſcua. ideſt creſcunt & augentur. Et eſt idem ſenſus cum littera noſtra. Nam poſtq̄ roborantur & creſcunt ſeparantur a matribus & pergunt in paſcua. Eſa.38. Corripies me & viuificabis me. pro quo hebrei legunt. Sanabis me ſiue confortabis me & viuificabis me. Item חַלָּמוּת Chalamuth. ideſt vitellum oui: ſecundum hebreos. Iob.6. Aut poteſt aliquis guſtare quod guſtatum affert mortem. Pro quo hebrei legunt. Aut eſt ſapor vel guſtus in albugine vitelli. Et ſolum inuenitur in predicto loco. & ſi diuidatur predicta dictio poteſt interpretari ſicut ē in littera noſtra. Nam חָלָה Chala poteſt ſignificare venire ſiue afferre. Vt dictum eſt ſupra in dictiōe חוּל Chul. & מוּת Muth mortem ſignificat. vt infra dicetur. Item אַחְלָמָה Achlama. Lapis precioſus quem tranſlatio noſtra amethiſtū vocat. De quo vide ſupra in littera aleph. Quia ſecundum aliquos hebreos littera aleph eſt littera ſubſtantialis huiꝰ dictionis. ſecundum alios vero eſt addita & ideo deriuatur a ſupradicta dictione חָלַם Chalam.

חַלָּמִישׁ Chalamis. ſilex. ſaxum. Petra duriſſima. vt Deut.8 Qui eduxit riuos de petra duriſſima. vbi ponitur pro duriſſima: quaſi diceret de petra ſilice. Siue de petra ſaxo. ideſt de petra ſilicea vel ſaxoſa. Et i eodem.32. Oleum q; de ſaxo duriſſimo: vbi ponitur pro ſaxo. Iob.28. Ad ſilicem extendit manum ſuam. Eſa.50. Ideo poſui faciē meam vt petram duriſſimā. vbi ponitur pro petra duriſſima.

חַלּוֹן Challon. feneſtra. vt Hiere.22. Qui apit ſibi feneſtras. De quo vide ſupra in dictione חָלַל Chalal.

חָלַף Chalaph. Tranſire. pertranſire. abiicere. mutare. perforare. Secare. conterere. 1.Reg.10. Cumq; abieris inde & vltra tranſieris. Iob.9. Si abierit non intelligam eū. Et in eo. Pertranſierunt quaſi naues poma portantes. Ps.89. Mane ſicut herba tranſeat. Et in eo. Mane floreat & trāſeat. Canti.2. Imber abiit & receſſit. Eſa.21. Sicut turbines ab auſtro veniunt. Pro quo hebrei legūt. Sicut turbines ab auſtro pertranſeunt. ſiue ad tranſeundum. Et inde חֵלֶף chaloph. ideſt tranſitus. Prouer.31. Et cauſis omnium filiorum qui pertranſeunt. pro quo hebrei legunt. Omnium filiorū tranſitus. Et dicunt hebrei ꝙ accipitur pro preſenti ſeculo qui tranſit & eſt in continua mutatiōe. Item חָלַף Chalaph ideſt mutare: ſiue permutare: aut immutare. vt Gen̄.31. Et mutauit mercedem meam decem vicibus. Et in eo. Immutaſti quoq; mercedem meam decem vicibus. Et in eo.35. Ac mutate veſtimenta veſtra. Et in eodē.41. Ac veſte mutata obtulerunt ei. pro quo hebrei legunt. Et mutauit veſtimenta ſua & venit ad pharaonem. Leuit.27. Sanctum erit & mutari nō poterit. Ps.101. Et ſicut opertorium mutabis eos & mutabuntur. Eſa.9. Sed cedros immutabimus. Et in eodem.24. Quia tranſgreſſi ſunt leges mutauerunt ius.

Et in eo.40. Qui ſperāt in dn̄o mutabūt fortitudinē. Ponitur ēt pro inſtaurare vel renouare. vt Iob.14. Si preciſū fuerit & rurſum vireſcet. Pro quo he.le. Si preciſū fuerit rurſum innouabitur ſiue inſtaurabitur. Et in eo.29. Et arcus meus in manu mea inſtaurabitur. & inde חֲלִיפָה Chalipha.i.immutatio ſiue innouatio: aut iſtauratio. vt Iob.14. Donec veniat imutatio mea. Et in plu. חֲלִיפוֹת Chaliphoth Iob.10. Et pene militant in me. Pro quo he.le. Mutatiōes & militia mecū. p̄s.54. Nō enim eſt illis cōmutatio. Quod in hebreo legitur plr̄.ſ. Nō enim ſunt illis cōmutationes ſiue immutatiōes. ponitur ēt חֲלִיפוֹת caliphoth pro veſtibus mutatoriis vel optimis. vt Iudi.14. Dabo vobis trigīta ſindones & totidē tunicas. pro quo he.le. Dabo vobis triginta ſindones & totidem mutatorias veſtes. Et in eo. vos dabitis mihi triginta ſindones & eiuſdē numeri tunicas. Et i eo. & ablatas veſtes dedit iis qui problema ſoluerant. pro q̄ he.le. Et abſtulit veſtimenta eorū & dedit mutatoria.ſ.veſtimenta iis qui problema ſoluerant. 4.Reg.5. Et decē mutatoria veſtimētorū. Et in eo. Da eis talentū argenti & veſtes mutatorias duplices. Accipitur ēt חֲלִיפוֹת chaliphoth pro viris qui viciſſim mutabantur per ſingula tempora. vt. 3.Reg.5. Mittebatq; eos in libanū decē millia per menſes ſingulos viciſſim.i.qui per ſingulos menſes mutabantur. Et inde חֵלֶף chéleph.i.pro. ſic dictum a cōmutatione vnius p altero vt Nu.18. Quia preciū eſt pro miniſterio quo ſeruitis. ſignat ēt predicta dictio חָלַף chalaph. perforare. ſiue cōterere: aut percutere: vel incidere. vt Iudi.5. Et tempus valide perforans. Iob.20. Et irruet in arcū ereū. pro quo he.le. perforabit eum ſiue cōteret eū arcus ereus. Eſa.2. Et idola penitus conterentur. ponitur etiam pro ſuſtinere. vt Iob 11. Si ſuſtinuerit omnia & in vnū coaceruauerit. Sed etiam in hoc loco hebrei dicunt ꝙ ſignat conterere vel incidere. Et legunt ſic. Si cōtriuerit & concluſerit & coaceruauerit. poteſt etiā legi ſic. Si immutauerit. Et īde מַחֲלָף Machalaph i.culter: ab incidēdo vel perforando dictus. & ſolum inuenitur in numero plu.ſ. מַחֲלָפוֹת Machalaphoth. vt Eſdre.1. cultri viginti nouē. & inde מַחְלְפוֹת Machlephoth.i. cincinni ſiue crines capitis. fortaſſe a mutatione dicti eo quod mutantur in tempore ſenectutis. vt Iudi.16. Si ſeptē crines capitis mei licio plexueris.

חָלַץ Chalas. Eruere. extrahere. auferre: tollere. deponere. nudare. eripere. liberare. armare. expedire. vt Leuit.14. iubebit erui lapides in quibus lepra eſt. Deut.25. Tollet calciamentū de pede eius. Oſee.5. Ablatus eſt ab eis. itē ponitur pro nudare. Thren̄.4. Sed & lamie nudauerūt mām. itē ſignificat eripere ſiue liberare. vt p̄s.6. Conuertere dn̄e eripe animā meā. p̄s.7. Decidam merito ab inimicis meis inanis. pro quo he.le. Et liberaui inimicos meos in vanū ſiue in vacuū. Beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve. tranſtulit. Et dimiſi hoſtes meos vacuos. p̄s.17. ſaluū me fecit qm̄ voluit me.i.eripuit vel liberauit me. p̄s.107 vt liberentur dilecti tui. p̄s.139. Eripe me dn̄e ab homine malo. Prouer.2. Iuſtus de anguſtia liberatus eſt. Eſa.58. & oſſa tua liberabit. Hebrei tn̄ dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat impinguare ſiue quietum eſſe. Vnde in p̄dicto loco ipſi legunt. Et oſſa tua impinguabit ſiue quieſcere faciet. Itē חָלַץ Chalas. Armare ſiue expedire. vt Nu.31. Armate inquit ex vobis viros ad pugnā. Et in eo.32. Nos autem ipſi armati & accincti pgemus ad preliū. Et in eo. Expediti pgite corā dn̄o ad pugnā. & inde חָלוּץ Chalus.i.expeditus ſiue armatus. vt in eo. Et oīs vir bellator armatus iordanē tranſeat. Et in eo. oēs expediti pgamus ad bellū. & i hebreo legitur ſinglr̄.ſ. oīs expeditus corā dn̄o ad bellū.ſ. pget. & in plu. חֲלוּצִים chaluſim. ſiue חֲלוּצֵי chaluſe.i.armati ſiue expediti. Nu.31. Duodecim millia expeditorū. & in eo. Ipſi armati pgemus corā dn̄o i terrā canaā. & īde חֲלִיצָה chaliſa.i.armatura. vt. 2.Reg.2. Et tolle tibi ſpolia eius. p quo he.le. Et tolle tibi armaturā eius. Poteſt ēt ſignificare ſicut eſt in lr̄a nr̄a. Nā ſupra diximus ꝙ predicta dictio ſignificat nudare ſiue auferre. Poteſt etiam legi ſic. Et tolle tibi veſtimēta eius. Nā in plr̄i ponitur pro veſtimentis ſiue p veſtibus mutatoriis. vt Iudi.14. Quorū ablatas veſtes dedit his qui problema ſoluerāt. ſcribitur etiā cū mē in principio & dr̄ מַחֲלָצוֹת Machalaſoth. vt Eſa.3. Et mutatoria & palliola & linteamina. Zach.3. Et induite mutatoriis.i. veſtibus mutatoriis. Item חֶלֶץ Chalas.i.lūbus. & ſolū inuenitur in numero plu.ſ. חֲלָצַיִם Chalaſaim. vt Gen̄.35. Et reges de lumbis tuis egredientur. Et Iob.38. Accinge ſicut vir lumbos tuos. Eſa.32. Accingite lumbos veſtros.

חָלַק Chalac. diuidere. diſtribuere. partiri. mollificare. lenire. dilabi. blandiri. adulari. doloſe agere. Gen̄.14. Et diuiſis ſociis irruit ſuper eos nocte. & in eo.49. Diuidā eos in iacob. & in eo. Et veſpere diuidet ſpolia. Exo.15. perſequar & cōprehendā: diuidā ſpolia. Deut.4. Que creauit dn̄s deus tuus in miniſteriū cūctis gentibus. pro quo he.le. Que diuiſit ſiue diſtribuit dn̄s deus tuus cunctis gentibus. Ioſ.13. Et nūc diuide terrā in poſſeſſionē nouē tribubus. Et in eo.18. Qui necdū acceperāt poſſeſſiones ſuas. Pro quo he.le. Qui necdū diuiſerant poſſeſſiones ſuas. & in eo. Diuidite vobis terrā in ſeptem partes. Et in eo.19. Partitiq; ſunt terram. Et in eo.22. Diuidite hoſtiū predā. 2.Reg.6. Et partitus eſt vniuerſe multitudini iſrael. Et in eo.19. Tu & ſiba diuidite poſſeſſionē. 1.Paralip.16. Et diuiſit vniuerſis per ſingulos viros. Et in eo.23. Et diſtribuit eos dauid. Et in eo.24. Et diuiſit eos dauid & ſadoch. Et in eo. Diuiſit aūt eis: hoc eſt filiis eleazar. Iob.38. Per quam viam ſpargitur lux. Pro quo hebrei legunt. Per quam viam diuiditur ſiue diſtribuitur lux. Ps.59. Partibor ſichimam. Prouer.17. Et inter fratres hereditatem diuidet. Eſa.33. Tunc diuidentur ſpolia predarū multarū. Hiere.37. vt diuideret ibi poſſeſſionem in conſpectu ciuium. Hebrei tamen in predicto loco aliam ſignificationem ſequentes legunt ſic. Vt dilaberetur inde in medio populi. ſiue per medium populi. Et in hebreo non habetur hereditatem: ſed poteſt ſubintelligi: ſicut eſt in littera noſtra. Oſee.10. Diuiſum eſt cor eorum. Amos.7. Et humus tua funiculo metietur. Pro quo hebrei legunt. Funiculo diuidetur vel diſtribuetur: ſcilicet inimicis tuis. & eſt idem ſenſus. Nam p menſuram funiculi diuidenda erat. Mich.3. Qui regiones noſtras diuidat. Item ponitur pro ſpoliari. eo quod ſpolia diuidūtur inter bellatores. vt. 2.Paralip.28. Igitur achaz ſpoliata domo domini & domo regum ac principum dedit regi aſſyriorum. & inde חֵלֶק Chelec. ſiue חֶלְקָה Chelca. aut חֲלֻקָּה Chaluca.i.diuiſio. pars. portio. partitio. vt Gen̄.14 Et ptibus virorū q venerūt mecū. Quod in he. legitur ſingulariter.ſ. & parte virorū qui venerūt mecū. Nu.18. Nec habebitis partē īter eos: ego pars & hereditas tua. Deut.33 Qđ in parte ſua doctor eēt repoſitus. Ps.118. Portio mea dn̄e dixi. Thren̄.3. Pars mea dn̄s. Amos.4. Pars vna compluta eſt: & pars altera ſuper quā nō pluit: aruit. Et in eo. Et comedit ſimul ptē. Accipitur ēt חֵלֶק chélec. ſiue חֶלְקָה chelca p agro vel poſſeſſione. eo qđ diuiditur inter heredes. vt Ruth.2. accidit āt vt ager ille hēret dn̄m noīe booz. 2.Reg.14. Scitis agrū ioab iuxta agrū meū. Et in eo. Succēderūt ergo ſerui abſalom ſegetem igni. Pro quo he.le. Succēderūt ergo ſerui abſalom agrū ſiue poſſeſſionē. & in eo. Qua

re ſuccenderũt ſerui tui ſegetem meã igni.i.partẽ agri in
quo erat ſeges.4.Reg.11.Iezabel quoqꝫ comedẽt canes i
חלקים agro iezrael.& in plu.חלקים Chalacim.i.partes ſiue diui-
Partes. ſiões.vt Ioſ.18.Luſtrãtes eã in ſeptẽ partes diuiſerũt. Scri-
מחלקת bitur ẽt cũ mem in principio & cũ tau in fine & dr̃ מחלקת
מחלקות Machalóceth.i.diuiſio ſiue pars.& in plu. מחלקות Mach-
Partes. lecoth. vt Ioſ.12.Singulis partes ſuas tam in mõtanis ꝙ̃ i
Diuiſiões. planis atqꝫ campeſtribus.2.Paralip.26. Diuiſiões aũt iani
torũ.& in eo.35.In diuiſionibus ſingulorũ ſicut pcepit da
uid. Accipitur ẽt pro vice ſiue pro turma: que erat ps ho-
minũ deputatã in miniſteriũ regis vel tẽpli.vt.1.Paralipo.
Vices. 23.Et diſtribuit eos dauid per vices filiorũ leui.Et i eo.27
Turma Qui miniſtrabant Regi iuxta turmas ſuas.Et in eo.Prime
Turme. turme in primo menſe ieſboam preerat. Et in eo. Secundi
menſis habebat turmã dudi ahoites. 2.Paralip.23. Nõ di-
miſerat abire turmas que ſibi per ſingulas hebdomadas
ſuccedere conſueuerant.Et in eo.35.Per familias turmaſqꝫ
חלק leuiticas.Itẽ חלק Chalac.i.Mollificare. lenire. blandiri. a
dulari.blande vel ficte loqui. doloſe agere. ps.54. Diuiſi
Lenificar. ſunt ab ira vultus eius.Pro quo he.le. Lenificauerũt magis
ꝙ̃ butyrũ os ſuũ. Vnde btũs hieronymus in pſalterio iux-
ta he.ve.tranſtulit. Nitidius butyro os eius. Prouerb.2.Et
Mollificar ab extranea que mollit ſermones ſuos. Et in eo.5. Et niti-
dius oleo guttur eius.i.lenius ſiue blandius oleo guttur e-
ius.ſ.eſt.Et in eo.28.Magis ꝙ̃ ille qui per lingue blandi-
Blãdiri mẽta decipit.Pro quo he.le.Magis ꝙ̃ ille qui blanditur ſi-
Adulari. ue adulatur lingua.Et in eo.29.Qui blãdis fictiſqꝫ ſermo
Blande fi nibus loquitur amico ſuo.Ps.5. Linguis ſuis doloſe age-
cteqꝫ lo- bant.Ps.35.Qm̃ doloſe egit in cõſpectu eius.Et inde חלק
qui. Doloſe a- Chalac.i.lenis ſiue blãdus.vt Geñ.27.Et ego lenis.Ioſ.11.
gere. Et partẽ montis que aſcẽdit ſeir.Pro quo he.le. A monte
חלק leni qui aſcendit ſeir. & ſcd̃m hebreos dicitur lenis: eo qd̃
Lenis. in eo nõ erãt arbores neqꝫ aliquid aſperũ.Poteſt ẽt legi ſic.
A monte diuiſo.& ſic eſt in tranſlatione chaldaica.Ezech.
12.Neqꝫ diuinatio ambigua in medio filiorũ iſrael. ꝓ quo
he.le.Neqꝫ diuinatio lenis ſiue mollis.i.adulatoria & dece-
חלק ptoria.& inde חלק Chélec.ſiue חלקת Chelcath. i. blãditie
ſiue lenitas.vt Geñ.27.Et colli nuda ꝓtexit.Pro quo he.le.
Lenitas. Et ſuper lenitatẽ colli ſui. Et ſecundũ primã ſignationem
põt ẽt legi ſic.ſ.& ſup partẽ colli ſui.i.ſup illã partẽ que eſt
Blandus. nuda.& eſt idem ſenſus cũ lr̃a noſtra.Prouer.6.A blanda li
gua extranee.Et in eo.7.In blanditiis labiorum protraxit
חלקות illũ.& in plu.חלקות Chalacoth.vt Eſa.30. Loquimini no-
Blanditie bis placentia.i.blanditias vel adulatiões.Ponitur ẽt חלקות
חלקות Chalacoth.pro doloſis vel pro dolis vel fraudulẽter.vt.p̃s.
Doloſa. 11.Labia doloſa in corde & corde locuti ſunt. Et in eo.Diſ-
Doli. perdat dñs vniuerſa labia doloſa.Ps.72.Verũtñ ꝓpter do
los poſuiſti eos.Sed beatus hieronymus in pſalterio iuxta
he.ve.tranſtulit. Verũtamẽ in lubrico poſuiſti eos.Dañ.11.
Fraudulẽ- Et impii in teſtamentũ ſimulabũt fraudulenter .ponitur ẽt
ter. חלק Chalac.pro lubrico.Prouer.26. Et os lubricũ operatur
חלק ruinas.Et aliqñ duplicatur littera lamed & lr̃a coph.& dici-
Lubricũ. tur.חלקלק Chalaclac.Et reperitur tm̃ plr̃.ſ. חלקלקות cha
חלקלק laclacoth.vt Ps.34.Fiant vie illorũ tenebre & lubricũ.Hie
חלק לקות re.23.Via eorũ erit quaſi lubricũ in tenebris. Itẽ חלוק cha-
Lubricum luc.accipitur ꝓ lapide leni.Pro quo btũs hieronymus trã
חלוק ſtulit limpidiſſimum:ſicut ſunt lapides torrentis. vt.1.Re.
Limpidiſſi 17.Et elegit ſibi quiqꝫ limpidiſſimos lapides. & ſcd̃m hãc
mus la- ſignificationem.Eſa.57. Vbi nos legimus in partibus tor
pis. rẽtis pars tua.hebrei legũt.in lapidibus torrẽtis pars tua.
חלש Debilitar חלש Chalas.debilitare.infirmari.vulnerare.Exo.17. Fu-
gauitqꝫ ioſue amalech.pro quo he.le. Et debilitauit
ſiue vulnerauit ioſue amalech. Iob.14. Homo vero cum

mortuus fuerit & vulneratus.Eſa.14. Corruiſti in terrã q Vulnerare
vulnerabas gentes.& inde חלש Chalas.i. debilis vel infir- חלש
mus.vt Ioel.3.Infirmus dicet quia ego fortis ſum. & inde Infirmus.
חלושה Chaluſa.i.debilitas.Pro ꝙ btũs hieronym9 trãſtulit חלושה
fugã. vt Exo.32. Neqꝫ vociferatio cõpellẽtiũ ad fugã. Fuga.
חם Cham.caleſieri. De quo vide in dictione ſequenti. חם
חמם Chamã.caleſieri.calefacere.incaleſcere.& aliqñ ſcribi חמם
tur cũ ſimplici mẽ.vt Exo.16.Cũqꝫ incaluiſſet ſol liq̃ Incaleſce-
fiebat.1.Re.11.Cras erit vobis ſalus cum icaluerit ſol.3. Re. re.
1.Cumqꝫ operiretur veſtibus nõ caleſiebat. Et in eo. Et ca- Caleſieri.
lefaciat dñm noſtrũ regẽ.4.Reg.4.Et calefacta ẽ caro pue
ri.Iob.6.Cũ incaluerint ſoluẽtur de loco ſuo. Et in eo.31.
Et de velleribus ouiũ mearũ calefactus eſt. Et in eo.39. Tu
forſitã in puluere calefacies ea.Ps.38.Cõcaluit cor meũ in
tra me.Eccl̃s.4.Si dormierint duo fouebũtur mutuo.i.ca- Fouere.
leſient mutuo.Et in eo. Vnus quõ caleſiet.Eſa.44. Sũpſit
ex eis & calefactus eſt.Et in eo.Et calefactus eſt & dixit vah:
calefactus ſum: vidi focũ.Et in eo.47.Nõ ſunt prune qui
bus calefiant.& ꝓ eo qd̃ in littera noſtra ẽ qbus calefiãt in
hebreo eſt לחמם lachmã.i.ad calefaciẽdũ ſe.& eadem dictio לחמם
põitur Iob.30. Vbi dr̃ & radix iuniperorũ erat cibus eorũ.
vbi ꝓ eo qd̃ in littera nr̃a eſt erat cibus eorũ in hebreo po-
nitur p̃dicta dictio.vnde hebrei legũt.Et radix iuniperorũ
ad calefaciẽdũ ſe.poteſt ẽt deriuari a dictiõe לחם Léchem.
quẽ ſignat panẽ vel cibũ ſicut eſt in littera noſtra.Eſa.57.
Qui cõſolamini in diis.Pro quo he.le.Qui calefacti eſtis i
diis ſiue in idolis.i.in lignis ex qbus idola fiunt.Et ponitur
ibi verbũ paſſiuũ prime cõiugationis: quod ſcribitur cũ
littera nũ in principio.Poteſt etiã deriuari a dictione נחם
Nacham que ſignat cõſolari ſicut eſt in lr̃a nr̃a. Oſee. 7.
Oẽs calefacti ſunt quaſi clibanũ. Aggei.1.operuiſtis vos &
nõ eſtis calefacti. Vide ẽt de hoc infra in dictiõe יחם Iachã.
Et inde חום Chom.ideſt calor.eſtus.feruor. vt Geñ. 8.Fri- חום
gus. & eſtus.Et in eodem.18.In ipſo feruore diei. Nee.7. Eſtus.
Vſqꝫ ad calorem ſolis.Iob.24.Ad nimium calorem tran- Feruor.
ſiet ab aquis niuium.Hiere.51.In calore eorum ponam po Calor.
tus eorum.Et inde.חם Cham.i.calidus.vt Ioſ.9.Calidos aſ חם
ſumpſimus panes.1.Reg.21.Vt ponerentur panes calidi. Calidus.
Iob.37.Nonne veſtimenta tua calida ſunt.Et inde חמה chã
ma.ideſt ſol.eo quod calefacit.Canti.6. Electa vt ſol. Eſa. Sol. חמה
24.Et confundetur ſol.Et in eodem.30.Et erit lux lune ſi-
cut lux ſolis.Ponitur etiam חמה Chãma pro calore. vt Ps. חמה
18.Nec eſt qui ſe abſcondat a calore eius. Et dicunt aliqui Calor.
hebrei ꝙ inde deriuatur חום Chum:de quo ſupra diximus
ſignificare nigrum ſiue ruffum.

חמא Chema. Butyrum. & ſcribitur in ſingulari cum he חמא
vel tau in fine & dicitur חמאה Chema ſiue חמאת Che חמאה
math.vt Geñ.18.Tulit quoqꝫ butyrum & lac.Deut.32. Bu- Butyrum.
tyrum de armento & lac de ouibus.Iudi.5. In phiala for-
tium obtulit butyrum.Eſa.7. Butyrum & mel comedet.
Scribitur etiam aliquando ſine aleph.vt Iob.29.Quando
lauabam pedes meos butyro.vbi ponitur חמה Chema pro
חמאה Chema.& pluraliter declinatur ſicut nomina femini
na.vt Ps.54.Diuiſi ſunt ab ira vultus eius.Pro quo beatus
Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tran
ſtulit.Nitidius butyro os eius.Hebrei vero legunt plurali-
ter.ſcilicet lenificauerunt pluſquam butyrũ os eius.De quo
dictum eſt ſupra in dictione חלק chalac.

חמד Chamad. Concupiſcere. Deſiderare. vt Exo.20. חמד
Non concupiſces domum proximi tui. Et in eodem Cõcupiſce
Nec deſiderabis vxorem eius. Et in eodem.34. Nul- re.
lus inſidiabitur terre tue. Pro quo hebrei legunt. Nullus Deſiderare
concupiſcet vel deſiderabit terram tuam. Deutero.

7.Nõ cõcupiſces argentũ & aurũ de quibus facta ſunt.Ioſ.
7.Et cõcupiſcẽs abſtuli & abſcõdi.Prouer.12. Deſideriũ i-
pii monumentũ eſt peſſimorũ.Pro quo he.le. Deſiderat ſi
ue cõcupiſcit impius venari peſſimos.Poteſt ẽt legi ſicut ẽ
in lr̃a nr̃a:ſicut infra dicetur in dictiõe מצר Maſad.Canti.2
חמד In vmbra illius quẽ deſiderauerã ſedi. & ĩde חמד Chémed
ſiue חמדה Chemda.i.cõcupiſcẽtia.cupido. deſiderium ſiue
Deſidera- deſiderabile.Ps.105.Pro nihilo habuerũt terrã deſiderabi
bilis. lem.Eſa.32.Plangite ſuper regione deſiderabili.Hiere.12
Dederũt portionẽ meã deſiderabilẽ in deſertũ. Dañ.11.Et
Cõcupiſcẽ erit in cõcupiſcẽtia feminarũ. Ezech.23. Iuuenes cupidi-
tia. Cupido. nis vniuerſos. Oſee.13.Ipſe diripiet theſaurum omnis va
ſis deſiderabilis.Zach.7.Et poſuerũt terrã deſiderabilẽ in
deſertum. Ponitur ẽt pro deſiderato.vt Aggei.2.Et veniet
חמד deſideratus cunctis gentibus.& inde חמד Chamud.i. deſi-
Deſidera derabile.& in plu.חמדים Chamudim:ſiue חמדות Chamu-
bile. doth.i.deſiderabiles vel deſiderabilia.vt Ps.38. Et tabeſce-
חמדים re feciſti ſicut araneam animã eius.Pro quo beatus Hiero-
nymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Et poſuiſti quaſi
Deſidera tineã deſiderabilia eius.& in hebreo ſcribitur in predicto
bilia. loco ſingulariter.ſ.deſiderabile eius.Eſa.44.Et amantiſſi
ma eorũ nõ ꝓderũt eis.i.deſiderabilia eorũ.Dañ.9. Quia
Deſideria. vir deſideriorũ es.Et in eo.10.Et panẽ deſiderabilẽ nõ co-
medi.Ponitur ẽt ꝓ optimo vel valde bono.vt Geñ.27.Et
Valde bo veſtibus eſau valde bonis quas apud ſe habebat domi.1.
num. Optima. Reg.9.Et cuius erunt optima queqꝫ iſrael. Scribitur etiam
מחמד cum mem in principio & dicitur מחמד Machmad.& in plu
מחמדים rali מחמדים Machmadim ſiue מחמדי Machamade Canti.5.
Deſidera- Et totus deſiderabilis.et Ezech.24. Ecce ego tollo a te de
bilis. ſiderabile oculorũ tuorũ. & Oſee.9. Deſiderabile argẽtũ
Deſidera- eorũ.Threñ.1.Omnium deſiderabilium ſuorum que ha-
bilia. buerat.Et in eo.Manum ſuam miſit hoſtis ad omnia deſi-
derabilia ſua.Et in eo.Dederunt precioſa queqꝫ pro cibo.
i.deſiderabilia queqꝫ.Ioel.3.Et deſiderabilia mea pulcher
נחמד rima intuliſtis in delubra veſtra.ſcribitur ẽt cum nũ in pri-
Deſidera cipio & dicitur נחמד Nechmad.i.deſiderabile. Geñ.3. Aſ-
bile. pectuqꝫ delectabile.Pro quo he.le.Et deſiderabile ad intel
ligendũ ſiue intellectui.Prouer.21. Theſaurus deſiderabi-
נחמדים lis & oleum in tabernaculo iuſti. Et in plu. נחמדים Neche
Deſidera madim.p̃s.18.Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pre-
bilia. cioſum multum.

חמה Chama.ſocer.ſocrus.murus.vt Geñ.38. Nunciatũ eſt חמה
Socer. thamar ꝙ ſocer illius aſcenderet in thãnath.Et in eo.
Miſit ad ſocerũ ſuũ.Reperitur ẽt fe.ge.pro ſocru.vt Ruth.
Socrus. 1.Orpha oſculata eſt ſocrum ſuã.Mich.7. Nurus cõtra ſo-
חמה crum ſuam.Item חמה Choma.i.murus.Ioſ.2.Dom9 enim
Murus. eius herebat muro.1.Reg.25.Pro muro erant nobis.2.Re.
11.Quare acceſſiſtis ad murũ.Canti.8.Si murus eſt edifice
mus ſuper eum propugnacula argentea. Et in eo.Ego mu
חומות rus.Et in plu.חומות Chomoth.i.muri.vt Deut.28.Et deſtru
Muri. antur muri tui firmi atqꝫ ſublimes.& Canti.5.tulerũt palli
um meũ cuſtodes murorũ.Eſa.49. Muri tui coram oculis
meis ſemper.Et in eo.60.Et edificabũt filii peregrinorum
muros tuos.Et in eo.Et occupabit ſalus muros tuos.Inue
חומתים nitur ẽt חומתים Chomotháim ꝓ duobus muris:ſicut & alia
Duo muri nomina in aim deſinẽtia que cõiter ſignificãt dualẽ nume
חמה rũ.vt Eſa.22.Et lacũ feciſtis inter duos muros.Itẽ חמה cha
Sol. ma.i.ſol ſiue calor. De quo vide ſupra in dictione חמם Cha
חמה mam.Item חמה Chema.i.furor.ira.De quo vide infra in di
Ira. ctione יחם Iacham.Item חמה chema.i.butyrum.vt Iob.29
חמה Quando lauabam pedes meos butyro. De quo vide ſupra
Butyrum. in dictione חמא Chema cum aleph. Quia cõmuniter ſcri-
bitur cũ littera aleph excepto in loco predicto.

חמט Chómet. Genus ſerpentis vel animalis ĩmundi. pro חמט
quo beatus hieronymus tranſtulit lacertam, vt Leuit.
11.Lacerta & talpa omnia hec immunda ſunt. Lacerta.

חמל Chamal.miſereri.parcere.indulgere.Exo.2. Cernẽs חמל
qꝫ paruulũ vagientẽ miſerta eius ait.Deut.13.Vt miſe Miſereri.
rearis & occultes eũ.2.Reg.12.parcens ille ſumere de oui- Parcere.
bus & bobus ſuis.Et in eo.Eo quod fecerit verbum iſtud &
nõ pepercit.Et in eo.21.pepercitqꝫ rex miphiboſeth filio
ſaul.Hiere.13.Nõ parcã & nõ concedã.Et in eo.15.Quis e-
nim miſerebitur tui hierl̃m.Et in eo.21.Nõ parcet neqꝫ mi
ſerebitur.Et in eo.50.Nõ parcatis iaculis. Et in eo.51.No-
lite parcere iuuenibus eius.Ezech.16. Vt faceret tibi vnum
ex his miſertus tui.Malach.3.Et parcam eis ſicut parcit vir
filio ſuo.Et ĩde חמלה Chemla.i.miſeratio ſiue m̃ia.vt Geñ. חמלה
19.Eo qd̃ parceret dñs illi.ꝓ quo he.le. In miſeratiõe dñi Miſeratio
ſup eũ.Ponitur ẽt ꝓ indulgẽtia.vt Eſa.63. In dilectiõe ſua Indulgen
& indulgentia ſua ipſe redemit eos. Scribitur etiã cũ mem tia.
in principio & dicitur מחמל Machmal.vt Ezech.24.Et ſu מחמל
per quo pauet aĩa veſtra.pro quo he.le.Et ſuper miſeratio-
nem ſiue indulgentiam anime veſtre. ideſt ſuper illud cui
anima veſtra miſeretur & indulget.

חמן Chaman. Simulachrũ.& ſolũ inuenitur ĩ numero plu חמן
rali.vt Leuit.26.Et ſimulachra veſtra confringam.2. Simula-
Paralip.34.Et ſimulachra que ſuppoſita fuerant demoliti chra.
ſunt. Et dicũt aliqui hebrei ꝙ deriuatur a ſupradicta dictio
ne חמה Chama.que ſignificat ſolem & ꝙ erant ſimulachra
ſiue imagines ſolis.Ponitur etiam pro delubris.vt Ezech.
6.Et conterentur delubra veſtra. Delubra.

חמס Chamas. Iniqꝫ vel iniuſte agere. Iniqꝫ opprimere.le חמס
dere. Diſſipare.contẽnere.polluere.Geñ.16.Iniqꝫ a- Iniqꝫ agere
gis cõtra me.Iob.21.Et ſententias cõtra me iniquas.ꝓ quo
he.le.Et cogitationibus contra me iniqꝫ vel iniuſte agitis. Iniuſte a-
ſ.cogitãdo de me mala.Ezech.22.Neqꝫ opprimatis iniqꝫ. gere. Opprime
Itẽ ponitur pro ledere vel diſſipare.vt Iob.15. Ledetur q̃- re iniqꝫ.
ſi vinea in primo flore.Prouer.8.Qui aũt in me peccaue- Ledere.
rit ledet animã ſuã.Threñ.2.Et diſſipauit quaſi hortũ tẽto-
riũ ſuũ.Ponitur ẽt ꝓ contẽnere.vt Ezech.22. Sacerdotes e Diſſipare.
ius cõtempſerũt legẽ meã.Itẽ ponitur pro polluere.Hiere. Cõtẽnere.
13.Pollute ſunt plante tue.Et inde חמס Chamas.i. Iniqui- Polluere. חמס
tas.iniuſtitia.iniuria.oppreſſio.Geñ.6. Et repleta eſt ini- Iniquitas
quitate.2.Reg.22.De iniquitate liberabis me.Ps.71. Ex v
ſuris & iniquitate redimet animas eorum.Ponitur etiam ꝓ
mendaci.vt Deut.19.ſi ſteterit teſtis mendax contra homi Mendax.
nem.ideſt teſtis iniquitatis. & in plurali.חמסים Chamaſim חמסים
Ps.139.Ab hominibus iniquis eripe me.Et inde תחמס tha Iniqui.
chmas.Quod ſignificat quodam genus auis ĩmunde: quã תחמס
tranſlatio noſtra noctuam vocat.vt Leuit.11. Struthionem
& noctuam & larum. Noctua.

חמץ Chames.fermentare.vt Exo.12.Tulit igitur populus חמץ
conſperſam farinã anteqꝫ fermentaretur.Et in eodẽ. Fermẽtare.
Neqꝫ enim poterat fermentari.Leuit.6.ideo nõ fermẽtabi
tur.Oſee.7.Donec fermentaretur totum.& inde חמץ Cha חמץ
mes.i.fermentũ.ſiue fermẽtatũ.vt Exo.12.Quicũqꝫ come
derit fermentum peribit anima illa ex iſrael. Et in eo.23. Fermẽtũ.
Non immolabis ſuper fermento ſanguinem victime mee.
Leuit.2.Omnis oblatio que offertur domino abſqꝫ fer-
mento fiet. Leuit.7.Panes quoqꝫ fermentatos. Amos.4. Fermenta
Et ſacrificare de fermentato laudem.ideſt ſacrificiũ laudis. tus.
Scribitur etiã cũ littera mem in principio & cũ tau in fine
& dicitur מחמצת Machméſeth.vt Exo.12. Qui comederit מחמצת
fermentatum peribit anima eius.Et in eodem. Omne fer- Fermẽtatũ
mentatũ nõ comedetis.Et inde חמץ Chómes.i.acetum. vt חמץ
Num. 6. Acetum ex vino & ex qualibet alia potione. Acetum.

חֶמֶץ Ps.68.Et in ſiti mea potauerũt me aceto.& idẽ verbũ חָמֵץ
Chames.i.exacerbari ſiue cõtrahi.vt Ps.72. Quia inflam
Contrahi. matũ eſt cor meũ.Pro quo beatus hieronymus in pſalterio
חָמָץ iuxta he.ve.trãſtulit quia contractũ eſt cor meũ. Item חָמָץ
Chomes.i.nocens ſiue iniquus.vt Ps.70. De manu contra
Iniquus. legem agentis & iniqui.pro quo btũs hieronymus in pſal-
Nocens. terio iuxta he.ve.tranſtulit.De manu iniqui & nocentis.&
חָמוֹץ inde חָמוֹץ Chamos.i.oppreſſus. Eſa.1.Subuenite oppreſ
Oppreſſ⁹. ſo.Itẽ חָמִיץ Chamis.i.pabulũ.Pro q̃ btũs hieronymus trã
חָמִיץ ſtulit.Migma.vt Eſa.30.Cõmixtum migma comedent.he
Migma. brei tamen dicunt ꝙ in p̃dicto loco ſignat granũ frumẽti
purum & mundũ.Itẽ חָמוּץ Chamus.i.tinctus.Eſa.63.quis
חָמוּץ eſt iſte qui venit de edom tinctis veſtibus de boſra.
Tinctus.
חָמַק חָמַק Chamac. Diuertere.declinare.vt Canti.5.At ille de-
Declinare clinauerat.Hiere.31.Vſquequo deliciis diſſolueris fi-
lia vaga.Pro quo he.le. Vſquequo diuertes ſiue declinabis
חַמּוּקֵי .ſ.a via recta filia vaga:ſiue filia aduerſatrix. & inde חַמּוּקֵי
Chamuce. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit iunctu-
Iuncture. ras.vt Canti.7.Iuncture femorum tuorum ſicut monilia.
חָמַר חָמַר Chamar. Turbare.intumeſcere.vt Ps.45. Sonuerũt
Turbare. & turbate ſunt aque eorũ.pro quo beatus hieronym⁹
intumeſce in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Sonantibus & intume-
re. ſcentibus gurgitibus eius.Et aliqñ duplicatur lr̃a mem &
חֳמַרְמַר lr̃a res & dicitur חֳמַרְמַר Chomarmar.vt Iob.16.Facies mea
intumeſce intumuit a fletu. Threñ.1.Conturbatus eſt venter meus.
re. Item חֵמָר Chemar.bitumẽ.vt Geñ.11.Habuerunt late-
חֵמָר res pro ſaxis & bitumen pro cemento.Et in eo.14. val-
Cõturbare lis aũt ſilueſtris habebat puteos multos bituminis. Inde
Bitumen. verbum bituminare. Exo.2.Et liniuit eã bitumine ac pi
ce.vbi ponitur nomen & verbũ ab eo deriuatum.ſ. bitumi
חֹמֶר nauit eam bitumine ac pice.Item חֹמֶר Chómer.i. lutum ſi
ue cementũ ex calce & arena cõmixtũ:ſiue aceruus: aut co
Lutum rus.vt Exo.1.Operibus duris luti & lateris.Iob.10.Memẽ
to queſo ꝙ ſicut lutũ feceris me.Et in eo.38.Reſtituetur vt
lutũ ſignaculũ.Eſa.64.Nos vero lutũ:& fictor noſter tu.
Abach.3.In luto aquarũ multarũ.Poteſt etiam legi. Coa-
ceruationẽ ſiue cõgregationẽ aquarũ multarũ. Iuxta illud
Ps.32.Cõgregans quaſi in vtre aquas maris. Ponitur etiã
Cementũ pro cemento.vt Geñ.11.Et bitumen pro cemento. Signat
Agger. ẽt aggerẽ ſiue aceruũ.vt Exo.8.Congregauerũt eas in in
חֹמֶר mẽſos aggeres.Item חֹמֶר Chómer.corus genus menſure.
vt Eſa.5.Et triginta modii ſementis facient modios tres.
Corus. Pro quo he.le.Corus ſementis faciet ephi. Et eſt idem ſen-
ſus.Nam corus cõtinet triginta modios:& ephi eſt decima
pars cori.vt Ezech.45.Vt capiat decimã partẽ cori batus
& decimã partẽ cori ephi.Oſee.3.Quindecim argenteis &
חֲמוֹר coro hordei.Item חֲמוֹר Chamor.i.aſinus.vt Geñ.22.Stra-
Aſinus. uit aſinũ ſuũ.Et in eo.49.Iſachar aſinus fortis. Deut. 28.
Aſinus tuus rapiatur coram te.Iudi.15.In maxilla aſini in
mãdibula pulli aſinarũ deleui eos: & percuſſi mille viros.
Pro quo aliqui hebrei legũt ſic. in maxilla aſini coacerua-
tio aceruorũ.ſ.percuſſa eſt de philiſteis.ſequitur. In maxil-
la aſini percuſſi mille viros.Quia vt dictũ eſt aſinus & acer
uus eiſdem litteris ſcribitur in hebreo. De quo vide Bur-
geñ.in additionibus ſuper predicto loco.1. Reg.16.Tulit
itaq; Iſai aſinũ plenũ panibus.Et ĩ hebreo nõ habetur ple
num ſed ſic.Tulit itaq; iſai aſinũ panũ.i.onuſtũ ſiue plenũ
panibus ſicut eſt in littera nr̃a.4.Reg.6.Caput aſini octo-
חֲמֹרִים ginta argenteis venderetur.& in plur: חֲמֹרִים Chamorim.
Aſini. i.aſini.vt Geñ.12.Fuerũtq; ei oues & boues & aſini.Et in-
יַחְמוּר de dicunt hebrei ꝙ deriuatur יַחְמוּר Iachmur.Pro quo bea
Bubalus. tus hieronymus trãſtulit bubalũ.Deut.14.Ceruũ & capre
am & bubalum.Hebrei dicunt ꝙ ſignificat quoddã genus

ceruorũ.Item חֶמֶר Chémer.vel חֲמַר Chamar.i.vinum ſiue חֶמֶר
merũ.vt Deut.32.Et ſanguinem vue biberent meraciſſi- Vinum.
mum.Ps.74.Quia calix in manu dñi vini meri.i.optimi
plenũ.Eſa.27.In die illa vinea meri cantabitur ei.Et in li- Merum.
gua chaldaica ſcribitur aliqñ cum aleph in fine & dr̃ חַמְרָא חַמְרָא
Chamra.Dañ.5.precepit ergo iam temulentus.p̃ q̃ he.le. Vinum
Precepit in guſtu vel ſapore vini.& in eo. Bibebant vinũ.
חָמֵשׁ Chames.quinq;.vt Eſa.43. Ita vt quinq; partibus חָמֵשׁ
excederet.Et in eodẽ.45.Adhuc enim quinq; anni Quinq;.
reſidui ſunt.1.Reg.25.Et quĩq; arietes coctos.Eſa.19.Erũt
quinq; ciuitates in terra egypti.Et in genere maſculio ſcri
bitur cũ he in fine & dicitur חֲמִשָּׁה Chamiſſa. contra mo-
rem aliorũ nominũ.Geñ.14.Quattuor reges contra quin
q;.Et in eo.47.Extremos quoq; fratrum ſuorũ quinq; vi
ros conſtituit.Et ſimiliter alia nomina numeralia a tribus
vſq; ad decem ſeruant predictũ ordinem: ꝙ in genere ma
ſculino aſſumunt he in fine.vt infra in ſuis locis dicetur.in
de verbum חִמֵּשׁ Chimes.i.quintam partem tulit.Siue quĩ- חִמֵּשׁ
tam partem impoſuit.ac ſi diceremus quintauit:ſicut a de- Quintare.
cem dicitur decimauit.vt Geñ.41.Et quintã partẽ fructuũ Quintam
cõgreget in horrea.Pro quo he.le.Et quintet terrã egypti. partem tol
Et eſt ſenſus ſicut in lr̃a nr̃a.Inde חֲמִישִׁי Chamiſi .i.quĩtus. lere.
vt Geñ.1.Et factũ eſt veſpere & mane dies quintus. & inde חֲמִישִׁי
חֹמֶשׁ Chómes ſiue חֲמִישִׁית Chamiſith.i.quinta .ſ. pars. vt Quintus.
Geñ.47.Quintam partem regi dabitis.Et in eo. In vni- חֹמֶשׁ
uerſa terra egypti regibus quinta pars ſoluitur. Leuit.5.& quinta ps
quintã partẽ ponet.Et in eo.Et quintã deſuper partẽ dño
cui damnũ intulerat. Nu.5.Quintãq; deſuper ei in quem
peccauerit. Accipitur etiam חֲמִישִׁית Chamiſith p̃ quĩquã חֲמִישִׁית
gulato.i.pro re quinq; angulorũ.3.Reg.6. Poſteſq; angu-
lorũ quinq;.i.quin quãgulati.Sicut in eo.dicitur quadran- Quinquã
gulati.Et inde חֲמִשִּׁים Chamiſim.ideſt quĩquaginta. Geñ. gulati.
18.Si fuerint quinquaginta iuſti in ciuitate. Et inde quin- חֲמִשִּׁים
quagenarius dicitur שַׂר חֲמִשִּׁים Sar chamiſim. ideſt prin- Quinqua
ceps quinquaginta.vt Exo.18.Et cõſtitue ex eis tribunos ginta.
& centuriones & quinquagenarios & decanos. Pro quo in Quinqua
hebreo legitur.Principes milliũ & principes cẽtum & pri genarii.
cipes quinquaginta & principes decem: ſcilicet virorum.
Et inde חֹמֶשׁ Chómes.Pro quo beatus hieronymus tran- חֹמֶשׁ
ſtulit inguen.2.Reg.2.Percuſſit ergo eum abner auerſa ha
ſta in inguine.Et in eo.3.Et percuſſit eum ibi in inguine Inguen.
& mortuus eſt.Et in eo.4. Et percuſſerunt eum in ingui-
ne.Et vt dicit nicolaus de lyra eſt locus in corpore humano
poſt quintam coſtam vbi pendent membra vitalia.Et quia
arma bellica ſunt fabricata cum coſtis & iuncturis ferreis
ad ſimilitudinem humani corporis & protegunt hominẽ
vſq; poſt inguen: inde dicitur חֲמֻשִׁים Chamuſim .i. arma- חֲמֻשִׁים
ti.vel quia homines armati procedebant ordinatim quin-
queni ad bellum.Exo.13.Et armati aſcenderunt filii iſrael
de terra egypti.Et Ioſ.1.Vos ãt trãſite armati añ fr̃es ur̃os. Armati.
חֵמֶת Chemath.ſiue חֵמֶת Chémeth. Lagena. hydria. vter. חֵמֶת
Geñ.21.Et tollẽs panem & vtrem aque impoſuit ſca- Vter
pule eius.& in eo.Cũq; cõſumpta eẽt aqua in vtre. Oſee.7
Ceperũt prĩcipes furere a vino. Pro q̃ he.le.Ceperũt prĩci Lagena.
pes lagenã ſiue vtrẽ vini:vel de vino.põt ẽt ſignare irã ſi-
ue furorẽ ſicut eſt in lr̃a nr̃a.vt Iob.21.Et de furore oĩpotẽ Furor.
tis bibet. De quo vide infra in dictiõe יָחַם Iacham. Poni-
tur ẽt pro felle.Deut.32.fel draconũ vinũ eorũ.Abach.2. Fel.
Ve qui potũ dat amico ſuo mittẽs fel ſuũ.Sed ẽt in predicto
loco hebrei dicũt q̃d ſignat hydriam ſiue vtrem.
חֵן Chen. Gratia. De quo vide in dictione ſequenti. חֵן
חָנַן Chanan.miſereri.gratificari. donare.ſ.per gratiã. dep̃ חָנַן
cari.orare.Geñ.43.Deus inquit miſereatur tui fili mi. Miſereri.

Exo.33.Et miſerebor cui voluero. Pro quo in hebreo ha-
betur. ... miſerebor cui miſerebor:ſiue cui miſertus ſum.
Vnde in epiſtola beati pauli ad Romanos.cap̃.9. Sic habe
tur.Moyſi enim dicit miſerebor cui miſertus ſum. & ſcribi
tur in predictis locis p̃ ſimplicẽ nun:ſicut & in aliq̃bus aliis
ſequẽtibus. Iudi.21.Miſeremini eorũ. Iob.19.miſeremini
mei miſeremĩ mei ſaltẽ vos amici mei.Ps.6.Miſerere mei
de⁹ qm̃ infirm⁹ ſum.Ps.25.Audiuit dñs & miſertus ẽ mei.
Ps.30.miſerere mei dñe qm̃ tribulor. p̃s.36. Iuſtus aũt mi
ſeretur & tribuit.Ps.66.Deus miſereatur nr̃i. Ps.76. Aut
obliuiſcetur miſereri deus.Ps.101. Quia tempus miſeren-
di eius.Prouer.14.Qui aũt miſeretur pauperi beatus. Et
in eo.19.Feneratur aũt dño qui miſeretur paup̃is. Eſa.26.
Miſereatur impio & nõ diſcet iuſtitiã.Et in eo.30. Propte-
rea expectat dñs vt miſereatur tui. Et in eo. Miſerans miſe
rebitur tui.Et in eo.33.Dñe miſerere mei. Amos.5.Si for-
te miſereatur dñs deus exercituũ.Malach.1.Et nunc depre
camini vultum dei vt miſereatur noſtri. Signat ẽt donare
Donare. vt Geñ.33.Quos donauit deus ſeruo tuo.Et in eo. Et quã
donauit mihi deus tribuens oĩa.Ps.118.Et de lege tua mi-
ſerere mei.Pro quo btũs hieronymus ĩ pſalterio iuxta he.
ve.tranſtulit.Et legem tuã dona mihi. Et quãdo eſt verbũ
quarte coniugationis tunc ſignat deprecari ſiue orare.aut
quaſi per gratiã vel miſericordiam petere.vt Geñ.42.Cũ
Deprecari q; deprecaretur nos.Deut.3.Deprecatuſq; ſum dñm. Iob.
Orare. 19.Ore proprio deprecabar illũ.Et in eo. Et orabam fili-
os vteri mei.Et q̃a ille qui orat vl' deprecatur ſubmiſſe loq̃-
Submiſſe tur:ideo ponitur in nr̃a tranſlatione p̃ ſubmiſſe loqui.Pro
loqui. uer.26.Quãdo ſubmiſerit vocem ſuã nec crederis ei. Itẽ
Ingemiſce ponitur p̃ ingemiſcere.vt Hiere.23. Quomodo cõgemui
re. ſti cũ veniſſent tibi dolores. Sed etiã in predicto loco he-
brei legunt.Quõ deprecata es cũ veniſſent tibi dolores.vl'
ſic.Quã gratiã ſiue quã miſericordiã habuiſti cũ veniſſent
חֵן tibi dolores.Inde חֵן Chen.i.gr̃a Geñ.18.Si inueni gratiã in
Gratia. oculis tuis ne tranſeas ſeruũ tuum.Et in eo.39. Et dedit ei
gratiã in conſpectu principis carceris.Exo.3.Daboq; gra-
tiam populo huic.Et in eo.12.Dñs autem dedit gratiã po
pulo corã egyptiis.Et aliqñ ſcribitur cũ littera iod ĩ medio
& dr̃ חִין Chin.De quo ſupra dictũ eſt in ſuo loco. & inde
חֲנִינָה חֲנִינָה Chanina.i.miſericordia ſiue gratia. Pro quo beatus
Requies. hieronymus tranſtulit requiẽ.Hiere.16.Qui nõ dabũt vo
תְּחִנָּה bis requiẽ.& inde תְּחִנָּה Thechina.i.clementia.mĩa.gratia.
deprecatio ſiue obſecratio.aut preces. vt Ioſ.11. Et non me
Clemẽtia. rerentur vllam clementiam.3.Reg.8. Reſpice ad orationẽ
Preces. ſerui tui et ad preces eius.Et in eodem. Et exaudies in celo
orationes eorum & preces eorum. Et in eodem. Sint oculi
deprecatio tui aperti ad deprecationem ſerui tui & populi tui. Hiere.
38.Proſtrabam ego preces meas coram Rege. Declinatur
תַּחֲנוּנִים etiam pluraliter תַּחֲנוּנִים Thachanunim ſiue תַּחֲנוּנֵי Tha-
chanune.ſecundum formam nominum maſculinorum. vt
deprecatio Ps.27.Quoniam exaudiuit vocẽ deprecationis mee. Ps.
Obſecra- 129.Fiant aures tue intendentes in vocẽ deprecatiõis mee.
tiones. Prouer.18.Cum obſecrationibus loquitur pauper. Hiere.
Mia. 31.Et in miſericordia reducam eos.Zach.12. Spiritum gra
Preces. tie & precum.Reperitur etiam תַּחֲנוּנוֹת Thachanunoth. ſe
תַּחֲנוּנוֹת cundũ formã noĩum femininorũ.vt Ps.85. Et intende uo-
חִנָּם ci deprecationis mee. Inde חִנָּם Chinam.i.gratis ſiue gra-
Gratis. tuito aut fruſtra: ſupuacue.Geñ.29.Num quia frater meus
es gratis ſerujes mihi.Exo.21.Egredietur gratis abſq; pe-
cunia.Nu.11.Recordamur piſciũ quos comedebamus in e
Supuacue gypto gratis.Ps.34.Quoniam gratis abſconderunt mihi
interitum laquei ſui.Et in eo.Superuacue exprobrauerũt a
Fruſtra. nimam meam.Prouer.1.Fruſtra ei iacitur rete ante oculos

p̃enatorũ. Malach.1.Et nõ incẽdat altare meum gratuito. Gratuito.
חָנָה Chana.caſtrametari.caſtra ponere. manere. expugna חָנָה
re.obſidere.circũdare.ſcilicet caſtris obſidentiũ. Exo. caſtrame-
13.Caſtrametati ſunt in etham.Et in eo.14. Reuerſi caſtra tari.
metentur e regione phiairoth. Et in eo.in conſpectu eius
caſtra ponetis ſuper mare.Et in eo.15. Et caſtrametati ſũt Caſtra po
iuxta aquas.Et in eo.9.Caſtrametati ſunt in eodem loco. nere.
Et in eo.Ibiq; iſrael fixit tentoria.Pro quo hebrei legunt.
Et manſit ibi iſrael. Iudi.11.Et caſtrametatus eſt trans Ar- Manere.
non.Et in eo.19.Mane apud me etiam hodie.Pro quo he.
le.Manete obſecro:ecce dies manendi vel quieſcẽdi .ſ. eſt.
eo quod iam tendebat ad occaſum.vt ſupra in eodem dici-
tur.1.Reg.4.Et caſtrametatus eſt iuxta lapidem adiutorii.
Et in eo.Porro philiſtiim venerũt in aphec.Pro quo he.le.
Et philiſtiim manſerũt ſiue caſtrametati ſunt in aphec. Et
in eo.13.Et aſcendentes caſtrametati ſunt in machmas.Et
in eo.17.Caſtrametati ſunt inter ſochoth & azecha. Poni-
tur etiam pro obſidere vel expugnare aut circũdare. ſ. ca-
ſtris obſidentium.2.Reg.12.Et obſide ciuitatem & cape eã Obſidere.
3.Reg.16.Porro exercitus obſidebat gebbeton.2. Paralip.
32.Et obſedit ciuitates munitas volens eas capere. Ps.26.
Si conſiſtant aduerſum me caſtra.ideſt ſi obſederint vel ca-
ſtrametati fuerint aduerſum me Eſa.29.Ve ariel ariel ciui-
tas quã expugnauit dauid.& poteſt etiã legi. Ciuitas in qua Expugnar
manſit vel in qua habitauit dauid. Et in eodẽ. Et circunda circundar.
bo te quaſi ſpheram Zach.8. Et circundabo domum me-
am ex iis que militant mihi. Et inde תַּחֲנוֹת Thachanoth. תַּחֲנוֹת
ideſt manſio ſiue caſtrametatio.4.Reg.6. In loco illo & il- caſtrameta
lo ponamus inſidias.Pro quo hebrei legunt.In loco illo & tio.
illo manſio mea:ſcilicet erit ad inſidiandum. Et inde מַחֲנֶה מַחֲנֶה
Machane.ideſt caſtrametatio.Siue caſtra.aut turma.circum
uallatio.Et eſt vtriuſq; generis tam in ſingulari quã in plu-
rali.vt Geñ.32.Caſtra dei ſunt hec.Et in eodem. Si venerit caſtra.
eſau ad vnam turmam & percuſſerit eam:alia turma que re Turma.
liqua eſt ſaluabitur. Et in eodem. Ipſe vero manſit nocte il-
la in caſtris. Nu.2. In caſtris filiorum ruben ad meridia-
nam plagam.Deut.23.Dominus enim deus tuus ambulat
in medio caſtrorum tuorum. Et in plurali מַחֲנִים Macha- מַחֲנִים
nim:ſiue מַחֲנַיִם Machanaim ſecundum formam maſculi-
norum:aut מַחֲנוֹת Machanoth ſecundum formam femini- מַחֲנוֹת
nerum.ideſt turme.caſtra.agmina.vt Geñ.32. Et appella-
uit nomen loci illius Mahanaim.ideſt caſtra. Et in eodem. Caſtra.
Et diuiſit populum in duas turmas.Et in eodem.Et nunc Turme.
cum duabus turmis regredior.Nu.10. Quando mouenda
ſunt caſtra.Et in eodem.13.Vrbes quales:murate an abſq;
muris.pro quo hebrei legunt. Vrbes quales in quibus ha-
bitant:ſi in caſtris an in munitionibus. & eſt ſenſus ſicut in
littera noſtra.1.Reg.17. Congregantes autem philiſtiim
agmina ſua.Et in eodem.29.Congregata ſunt ergo phili- Agmina.
ſtiim vniuerſa agmina.Canti.6.Quid videbitis in ſunami
te niſi choros caſtrorũ.Et inde חֲנֻיוֹת Chanuioth.ideſt mã- חֲנֻיוֹת
ſiones parue.ſiue habitacula ad pernoctandum ſecundum
hebreos.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit ergaſtu-
lum.Hiere.37.Itaq; ingreſſus eſt Hieremias in domũ la-
ci.& in ergaſtulum. Et inde חֲנִית Chanith. ideſt lancea ſi- Ergaſtulũ
ue haſta.vt.1.Reg.17.Haſtile autem haſte eius erat quaſi li חֲנִית
ciatorium texentium.Et in eodem. Ipſum autem ferrum Haſta.
haſte eius. Et in eodem.18.Tenebat autem ſaul lanceam.
Et in eodem.19. Niſuſq; eſt ſaul configere dauid lan- Lancea.
cea.1.Reg.22.Haſtam manu tenens. Et in eodem. 26.
Ecce haſta regis. 2. Reg.23. Ipſe eſt qui leuauit ha-
ſtam ſuam. Et in plurali. חֲנִיתִים Chanithim ſecun- חֲנִיתִים
dum formam maſculinorum: ſiue חֲנִיתוֹת Chanithoth חֲנִיתוֹת

ſecundum formam femininorum.vt.2.Paralipo.23.Dedit ꝙ ioiada ſacerdos centurionibus lanceas clipeoſq; . Eſa.2. Et lanceas ſuas in falces.

חָנַט Chanat . condire.ſ.aromatibus :ſicut in corporibus mortuorū fieri ſolet vt ſeruentur a putrefactione.producere.proferre.vt Gen̄.50.Precepitq; ſeruis ſuis medicis vt aromatibus condirent patrem ſuum . Et in eo. Quibus iuſſa complentibus.Pro quo hebrei legunt.Et condierunt medici iſraelem.Et in eodem . Iſte quippe mos erat cadauerum conditorum.Et in eo.Et conditus aromatibus repoſitus eſt in loculo.Itē חָנַט Chanat.i. producere.proferre.ſ. quando arbor profert primos fructus: vel qn̄ ficus profert groſſos ſuos.Canti .2 .Ficus protulit groſſos ſuos. Et inde dicunt aliqui ꝙ deriuatur חִטָּה Chita.i.triticum vel frumētum:eo qđ in lingua chaldaica dicitur חִנְטִין Chintin.vt Eſdre .6 . Frumentum ſal vinum & oleum.Et de hoc vide ſupra in dictione חִטָּה Chita.

חָנַךְ Chanach.Initiare.dedicare.erudire.ībuere. ſ. primis rudimentis.Deut.20 . Quis eſt homo qui edificauit domum & non dedicauit eam.Et in eo.Et alius dedicet eā. 3.Reg.8.Dedicauerunt templū dn̄i rex & filii iſrael . Inde חֲנֻכָּה Chanucha.i.dedicatio.vt Nu.7 . Hec in dedicatione altaris oblata ſunt.Et in titulo.p̄s .30.Pſalmus cantici in dedicatione domus.Item חָנַךְ Chanach.erudire.ſiue imbuere.ſcilicet primis elementis vel a primis moribus . vt Prouer.22.Prouerbium eſt:adoleſcens iuxta viā ſuā: etiam ſi ſenuerit nō recedet ab ea.pro quo hebrei legunt . Erudi ſiue imbue adoleſcentem iuxta viam ſuam : etiam ſi ſenuerit non recedet ab ea.Et inde חֲנִיכִים Chanichim. ideſt eruditi ſiue imbuti legibus domus . Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit expeditos.vt Gen̄.14.Numerauit expeditos vernaculos ſuos.

חִנָּם Chinam.Gratis ſiue gratuito.ſuperuacue.fruſtra .De quo vide ſupra in dictione חָנַן Chanan.

חֲנָמַל Chanamal.pruina.Ps.77.Et moros eorū in pruina ſed btūs hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trāſtulit frigus.Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat ſpeciē grādinis.Et ſolum inuenitur in predicto loco.

חָנַף Chanaph.polluere.maculare .ſimulare.hypocritā eſſe. ſeducere. Accipere perſonam.Nu.35.Ne polluatis terram habitationis veſtre.Et in eo . Que inſontium cruore maculatur.Ps.105.Et interfecta eſt terra in ſanguinibus .ꝑ quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve . trāſtulit. Et polluta eſt terra in ſanguinibus.Et ēt in trāſlatione nr̄a fortaſſe debet legi infecta ꝑ īterfecta.Eſa.24.Et terra īterfecta ē ab hītatoribus ſuis.vbi ſilr̄ ꝑ interfecta debet legi infecta.i.polluta ſiue vitiata aut cōtaminata.Hiere.3. Nunqđ nō polluta & cōtaminata erit terra illa.& in eo. Et polluiſti terrā in fornicatiōibus tuis.Et in eo.23 . Propheta nāq; & ſacerdos polluti ſunt.Dan̄.11.& ipii in teſtm̄ ſimulabūt fraudulēter.& inde חֲנֻפָּה Chanupha.i.pollutio vel cōtamiātio Hiere.23.A ꝓphetis hiɫm egreſſa eſt pollutio ſup oēm terrā.Et inde חָנֵף Chaneph.i.hypocrita.ſimulator . fallax . vt Iob.8.Spes hypocrite peribit.& in eo.15 .Non ei veniet in cōſpectu eius oīs hypocrita.Et in eo.15.Cōgregatio ei hypocrite ſterilis.Et in eo.20.& gaudiū hypocrite ad inſtar pūcti.Et in eo.34.qui regnare facit hoiem hypocritam pp pctā populi.Et in eo.36.Simulatores & callidi ꝓuocāt iram dei.Ps.34.tētauerūt me ſubſānauerūt me.Pro qͦ btūs hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trāſtulit. In ſimulatione verborū fictorū.& in he.legitur in pɫi.ſ.in ſimulatoribꝰ vɫ ſimulatiōibus.Eſa. 9.Quia oīs hypocrita eſt & nequā . Et in eo.10.Ad gentē fallacē mittā eum.Et in eo.33. Poſſedit

timor hypocritas.Et inde חֹנֶף Choneph .i. hypocriſis vel ſimulatio.vt Eſa.32. Vt perficiat ſimulationem.

חָנַק Chanac.ſtrangulare.necare.laqueo ſuffocare. 2.Reg. 17.Diſpoſita domo ſua ſuſpēdio īteriit.i.laqueo ſe ſuffocauit.Iob.7 . Quam ob rem elegit ſuſpendium anima mea.Naum.2.Et necauit leonibus ſuis.

חֶסֶד Cheſed.miſericordia.beneficiū.gratia.Gen̄. 21. Hāc miam facies mecū.& in eo. Iuxta miam quā feci tibi facies mihi.Et in eo.47.Et facies mihi miam & veritatē. Exo.15.Dux fuiſti in miſericordia populo quē redemiſti. Et in eo.34.Faciens miſericordiā in millia.Deut.7.Cuſtodiens pactū & miam.2.Reg.16.Hec eſt inquit gratia tua ad amicū tuum.Iob.6.Qui tollit ab amico miam.Ps.25 .qm̄ mia tua ante oculos meos eſt.Ps.88.Miſericordias dn̄i in eternū cantabo.& in eo.qm̄ dixiſti in eternū mia edificabitur.Prouer.3.Miſericordia & veritas non te deſerant . Eſa.16.Et preparabitur in mia ſolium.Et in eo. 57 . Et viri mie colliguntur.Ione.2.Miſericordiam ſuā derelinquūt . i.nō recordātur beneficiorum tanq̄ ingrati. Et inde חָסִיד Chaſid.i.miſericors.ſanctus.benignus.benefaciens.ſiue q eſt in ſtatu gratie.Ps.4.Qm̄ mirificauit dn̄s ſanctū ſuum. Ps.11.quoniā defecit ſanctus.Ps.15 . Non dabis ſanctū tuū videre corruptionē.Et inde verbū חָסַד Chaſad.i.ſanctum vel miſericordem eſſe.Ps.17.Cum ſancto ſanctus eris.vbi ponitur nomen & verbum ab eo deriuatum.Item חָסַד chaſad.ponitur per antiphraſin pro improperare ſiue inſultare.vt Prouer.25.Neforte inſultet te qui audierit. Et inde חֶסֶד Cheſed.ideſt improperium ſiue nefas.vel res nefaria vt.Leuit.20.Nefariam rem operati ſunt.Item חֲסִידָה Chaſida.Nomen auis eſt inmunde . Pro quo beatus hieronymus tranſtulit porphyrionem.Leuit.11 . Onocrotalum & porphyrionem.Hebrei tamen dicunt ꝙ ſign̄at ciconiam.

חָסָה Chaſa.confidere.fiduciam habere.ſperare . protegere.Tutari.Deut.32 . Vbi ſunt dii eorum: in quibꝰ habebant fiduciam.Ps.5.Et letentur omnes qui ſperant in te Ps.16.Qui ſaluos facis ſperantes in te.Ps.30.In te dn̄e ſperaui.Ps.35.In tegmine alarum tuarum ſperabunt. Ps.56. Quoniam in te confidit anima mea.Et in eodem. Et ī vmbra alarum tuarum ſperabo.Ps.63.Letabitur iuſtus in domino:& ſperabit in eo.Prouer.14.Sperat autem iuſtus in morte ſua.Eſa.14. Et in ipſo ſperabunt pauperes populi eius.Naum.1.Et ſciens ſperantes in ſe. Soph.3 . Et ſperabunt in nomine domini.Item ſignificat protegere vel tutari.vt Iudi. 9.Venite & ſub vmbra mea requieſcite.i. ꝓtecti & ſecuri eſtote. Ps.60.Protegar in velamento alarū tuarū.p̄s. 90.Et ſub pennis eius ſpabis.i.ꝓtegeris.& idē חָסוּת Chaſuth.i.fiducia.Protectio.vt Eſa . 30 . Et fiducia vmbre egypti in ignominiā.Et inde מַחְסֶה Machſe.i.ſpes.fiducia. Protectio.p̄s.45.Deus nr̄ refugiū & virtus.pro quo beatꝰ hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit . Deus nr̄a ſpes & fortitudo.Ps.61.Deus adiutor noſter in eternū. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit.Deus ſpes noſtra ſemper.p̄s.70.Et tu adiutor fortis .pro quo beatus Hieronymus tranſtulit.Et tu ſpes mea fortiſſime.p̄s. 90. Dicet domino ſuſceptor meus es tu.pro quo beatus hierōymus trāſtulit. Dicēs dn̄o ſpes mea.Et in eo.qm̄ tu dn̄e ſpes mea .p̄s 103.Petra refugium herinaciis.i.ꝓtectio ſiue tutamen herinaciis.Eſa.25.Spes a turbie : vmbraculum ab eſtu.Et in eo.28.quia poſuimus mendacium ſpes noſtra.

חָסַל Chaſal.deuorare deuaſtare. Deu.28.qm̄ locuſte deuorabūt oīa.& idē חָסִיל Chaſil.i.bruchꝰ.genꝰ locuſte.ſi ue rubigo a deuorādo vɫ deuaſtādo dictū.vt Eſa .33.ſic colligitur bruchꝰ.Iohel.1.reſiduum bruchi comedet rubigo.

חָסַם Chaſam.claudere ſiue ligare.ſ.os.vt Deut.25.Non ligabis os bouis terentis. Ezech.39. Que obſtupeſcere faciet pretereuntes.Pro quo hebrei legunt.Que claudere faciet pretereuntes.ſ.ora vel nares propter magnitudinem fetoris cadauerum mortuorum.Sicut exponunt hebrei.& inde מַחְסוֹם Machſom.i.illud quo aīaliū ora claudūtur.Pro quo tranſlatio noſtra habet cuſtodiā.vt.Ps.38.Poſui ori meo cuſtodiā.Beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit ſilentium.

חֹסֶן Choſen.fortitudo.potentia.diuitie.opes.vt Prouer.15 Domus iuſti plurima eſt fortitudo.Dan̄.4. In robore fortitudinis mee.& aliquando ſcribitur cum aleph in fine. & dicitur חִסְנָא Chiſna.Dan̄.2.Et regnum & fortitudinē & imperium & gloriam dedit tibi.Accipitur etiam pro diuitiis vel ſubſtantia aut opibus.Eſa.33.Diuitie ſalutis ſapiētia & ſcientia.Hiere.20.Et dabo vniuerſum ſubſtantiam ciuitatis huius.Ezech.22.Opes & precium acceperunt.& inde verbū חָסַן Chaſan.i.theſaurizare.reponere.Eſa.23.Nō condentur nec reponētur.& inde חָסֹן Chaſon.i. fortis ſiue potēs.Eſa.1.Et erit fortitudo veſtra vt fauilla ſtuppe & opꝰ vr̄m q̄ſi ſcintilla.pro quo hebrei le.Et erit fortis in ſtuppā & opus ſuum q̄ſi ſcintilla.Amos.2.Et fortis ipſe quaſi quercus.& aliqn̄ ſcribitur cum iod in ſecunda ſyllaba. & dicitur חָסִין Chaſin.vt.Ps.88.Quis ſimilis tui potens es dn̄e.Item חֲסַן Chaſan in lingua chaldaica ſignificat obtinere vel poſſidere aut hereditare.Dan̄.7.Et obtinebit regnum vſq; in ſeculum.Et in eo.Et regnū obtinebūt ſancti.i. poſſidebūt.

חֲסַף Chaſaph ſiue חַסְפָּא Chaſpa.in līgua chaldaica ſignificat fictile ſiue teſtam.Dan̄.2. Quedā aūt fictilis. & in eodē.Tunc contrita ſunt pariter ferrum:teſta.

חִסְפַּס Chaſphas. minutum ſiue contuſſum.& additur lr̄a mem in pricipio & dicitur מְחֻסְפָּס Mechuſpas.Pro qͦ btūs Hieronymꝰ tranſtulit.Quaſi pilo contuſſū.Exo.16 Apparuit in ſolitudine minutum & quaſi pilo cōtuſſum.& ſolum inuenitur in predicto loco.& dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat rotundū. In tranſlatione chaldaica habetur quaſi decorticatum.

חָסֵר Chaſar.deeſſe.deficere.indigere.diminui.vt Gen̄.8. Et ceperunt minui poſt centum quinquaginta dies. Et in eodem. At vero aque ibant & decreſcebant.i. deficiebant vel minuebantur.& in eodem.18.Quod ſi minꝰ quinquaginta iuſtis quinq; fuerint.Pro quo hebrei legūt.Si forte deficiāt de quinquaginta iuſtis quinq;. Exo.16. Nec qui minus parauerat reperit minus.Pro quo hebrei legūt. Nec qui minus parauerat diminuit.ſ.menſurā gomor.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.Deut.2.Et nihil tibi defuit.& in eodem.8.Et rerum omniū abundantia perflueris. Pro qͦ he. le.Nihil indigebis in ea.Et in eodem.15.Et dabis mutuum quo eum indigere perſpexeris. 1.Reg.21. An deſūt nobis furioſi.3.Reg.17. Nec lecythꝰ olei minuetur. & in eodē. Et lecythꝰ olei non eſt imminutꝰ. Nee.9.Nihil eis defuit.Ps.8 Et minuiſti eum paulominꝰ ab angelis.Ps.22.Et nihil mihi deerit.Prouer.10.Et virga in dorſo eius qui indiget corde.& in eodem.12.Quam glorioſus & indigens pane.& in eodem.28.Dux indigens prudentia multos opprimit.& in eodem.31.Et ſpoliis non indigebit.Eccl̄s. 4. Et fraudo animam meam a bonis.i.diminuo bona anime mee.& in eodem.6.Et nihil deeſt anime ſue.Canti.7. Nunq̄ indigens poculis. Eſa.23.Et potum ſitienti auferat.Pro quo hebrei legunt.Pōtum ſitiēti diminuat ſiue indigere faciat. Hiere. 44.Indiguimus omnibus.& inde חֶסֶר Chaſer ſiue חֹסֶר Cheſer.i.defectus.egeſtas.indigentia.vt Prouer. 10. Indocti autem in cordis egeſtate morientur..& in eodem.28.Et

ignorat ꝙ egeſtas ſupueniet ei.& inde חֹסֶר Choſer.i.penuria.egeſtas.indigētia.defectus. Deut.28.Propter rerū oīm penuriā.Iob.30.Egeſtate & fame ſteriles.Amos.4.Et indigentiā panis in oīibus locis veſtris.& inde חֶסְרוֹן Cheſron ideſt defectus ſiue diminutio.aut indigentia. Eccl̄s.1. Stultorum infinitus eſt numerus.Pro quo hebrei legunt.Et defectus nō poteſt numerari.Poteſt etiam legi ſic. Et deficiēs vel indigens.ſ.corde & intellectu non poteſt numerari. Et tunc erit ſenſus ſicut in littera noſtra. & ponitur ibi in hebreo ſingulare pro plurali.ſicut in pluribus aliis locis. Et inde מַחְסוֹר Machſor.i.defectus ſiue indigētia.aut penuria. Iudi.18. In quo nullius rei eſt penuria.& in eodem.19.Nulla re indigemus niſi hoſpitio.Pro quo hebrei legunt.Nullius rei eſt indigentia.& in eodem.Et prebebo omnia que neceſſaria ſunt.Pro quo hebrei legunt.Omnis indigentia tua ſuper me.Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Prouer. 28.Qui dat pauperi non indigebit.i.non erit ei indigētia vel egeſtas.

חַף Chaph.mundus ſiue immaculatus. De quo vide in dictione ſequenti.Quia inde deriuatur ſecūdū hebreos.

חָפַף Chaphaph.occultare.velare.protegere.btūs Hieronymꝰ trāſtulit:q̄ſi in thalamo morari. Deut.33.Quaſi in thalamo tota die morabitur.Pro quo he.le.Protegens ſup eum tota die.Inde חֻפָּה Chupa.i.thalamus.eo quod eſt coopertus & velatus.Ps.18.Et ipſe tanq̄ ſponſus procedēs de thalamo ſuo.Ioel.2.Egrediatur ſpōſus de cubiculo ſuo. & ſponſa de thalamo ſuo.& inde חוֹף Choph.i.portus vel littus.aut ſtatio nauium:eo quod occultat & protegit naues. Gen̄.49.Zabulon in littore maris habitabit. & in eodem Et in ſtatione nauium.Hiere.47.Et aduerſus maritimas eius regiōes.Pro quo he.le.Et aduerſus portum maris. Et inde חַף Chaph.i.mundus ſiue immaculatus.vt Iob.33.Immaculatus & non eſt iniquitas in me.

חֲפָא Chapha.irritare.De quo vide in dictione ſequenti.

חָפָה Chapha.operire.tegere.velare.vt.2.paralip.3.Domū quoq; maiorē texit tabulis ligneis abiegnis. & in eodem.Texit domum & trabes eius & poſtes.& in eodem.Cenacula quoq; texit auro.Eſter.6.Lugens & operto capite. & in eodem.7.Et ſtatim operuerūt faciem eius.Ps.67. Pēne columbe deargentate.Pro quo in hebreo legitur.Coopte argento.Hiere.14. Operuerunt capita ſua.Itē חָפָא Chapha.cum aleph in fine.i.irritare ſiue detrahere.ſ.occulte.vt 4.Reg.17.Et irritauerunt filii iſrael verbis non rectis dominum deum ſuum.

חָפַז Chaphaz.feſtinare ſiue feſtināter abire.formidare.expaueſcere.mirari.admirari.ſtupeſcere.ſtrīgere.2.Reg. 4.Cūq; feſtinaret vt fugeret cecidit.4.Reg.8. Que proiecerant ſyri dum turbarentur.i.dum feſtinarent vt fugerēt. 1.Reg.23.Porro dauid deſpabat ſe poſſe euadere.pro qͦ he. le.Et dauid feſtinabat ire a facie ſaul.Poteſt etiam legi ſic.& dauid formidabat ad eūdum a facie ſaul.i.formidabat poſſe abire a facie ſaul.quod eſt idē ſenſus cū littera noſtra. Itē ſignificat formidare ſiue expaueſcere.Deut. 20. Nolite cedere neq; formidetis.Ps.103.A voce tonitrui tui formidabunt. Itē ſignificat mirari.ſiue admirari.aut ſtupeſcere:vel exceſſum mentis.vt iob.40.Ecce abſorbebit flumē & nō mirabitur.Ps.30.Ego dixi in exceſſu mentis mee. Ps.34. Cōturbati ſunt cōmoti ſunt.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Cōturbati ſunt admirati ſunt.Ps.115.Ego dixi in exceſſu meo.& beatus Hieronymus in predicto pſalterio trāſtulit.Ego dixi in ſtupore meo & inde חִפָּזוֹן Chiphazon.i.feſtinatio aut pauor.vel admiratio ſiue exceſſus.ſ.mentis.vt Exo.12.Et comedetis eum fe

Feſtinatio Pauor ſtinanter. Pro quo hebrei legunt. Comedetis eum in feſti-
natione. Deut.16. In pauore egreſſus eſt de egypto. Põitur
Tumultus etiã pro tumultu. vt Eſa.52. Qm̃ nõ in tumultu exibitis
חפן Chophen. Interior pars manus: que vola dicitur ſiue
pugnus vel pugillus. & ſolum inuenitur in nũero plu-
Manus rali. Exo.9. Tollite plenas manus cineris de camio. Leuit.
16. Et hauriens manu cõpoſitum thymiama. Pro quo he-
brei legunt. Et plenis manibus ſiue pugillis thymiamate.
Pugillus Eccl's.4. Melior eſt pugillus cũ requie: q̃ plena vtraq; ma
nus cum labore.
חפץ Chaphes. velle. placere. voluntatem aut complacẽtiã
habere. ſiue dilectionẽ vel amorem habere. Gen̄.34.
Amabat enim puellam valde. pro quo he.le. Quia volebat
Voluntatẽ habere. aut voluntatem ſiue cõplacentiã habebat in filia iacob. Nu.
14. Si propicius fuerit dñs. pro quo he.le. Si voluntatẽ ha-
buerit dñs. aut ſi vult dñs. Deut.21. Si aũt poſtea nõ ſederit
animo tuo. pro quo he.le. Et ſi non habueris voluntatẽ vel
cõplacentiã in ea. & in eo.25. Sin aũt noluerit accipere vxo
Velle. rem fratris ſui.i.ſi non voluerit. Iudi.13. Si dñs nos vellet
occidere. 1.Reg.15. Nunquid vult dñs holocauſta & victi-
mas. Ps.146. Non in fortitudine equi volũtatem habebit.
Canti.8. Donec ipſa velit. Ezech.18. Nunquid voluntatis
mee eſt mors impii.i. nunquid voluntatem habeo in mor-
te impii. & in eo. Quia nolo mortẽ morientis. pro quo he.
le. Quia non habeo voluntatẽ in morte moriẽtis: ſiue quia
non volo mortem morientis. & in eodem.33. Viuo ego di-
cit dominus nolo mortem impii.i. non volo. Ponitur etiã
Stringere pro ſtringere. vt Iob.40. Strinxit caudam ſuam quaſi ce-
חפץ drus. & inde חפץ Chẽphes.i. voluntas. complacentia. bene-
Voluntas. placitum. Ps.1. Sed in lege domini volũtas eius. Ps.110. Ex
quiſita in omnes voluntates eius. Eſa.58. In die ieiunii ve
ſtri inuenitur voluntas veſtra. & in eo. Facere voluntatẽ tuã
in die ſancto meo. & in eo. Et non inueniẽtur voluntas tua.
Ponitur etiam in numero plurali. pro rebꝰ precioſis.i. pro
his que deſiderantur. vt Prouer.3. Et omnia que deſideran-
tur huic non valent comparari.
חפר חפר Chaphar. fodere. explorare. contemplari. conſidera-
re. ſcrutari. confundere ſiue cõfundi. erubeſcere. Gen̄.
21. Qm̃ ego fodi puteũ iſtum. & in eo.26. Om̃s puteos q̃s
Fodere foderant ſerui patri illius. & in eo. Fodit alios puteos: quos
foderant ſerui patris ſui abraã. & in eo. Foderũtq; in torrẽ
tem. & in eo. Profectus inde fodit alium puteũ. Nu.21. Pu-
teus quem foderunt principes. Iob.12. Et defoſſus ſecurus
dormies. Quod ſic exponitur ab hebreis.ſ. dormies ſecurꝰ
quaſi terra eſſet defoſſa in circuitu tuo. Sicut fit in arce vel
fortalicio ne inimici poſſint accedere ad murum. Eccl's.10
Qui fodit foueam incidet in eam. Hiere.13. Et fodi & tuli
lumbare. Item ſignificat explorare vel conſiderare aut con
Explorare. templari ſeu ſcrutari. Ioſ.2. Vt explorarent terram. & in eo
Cõſiderar. dem. Et omnẽ terram conſiderare venerunt. Iob.3. Quaſi
Scrutari effodientes theſaurum. pro quo he.le. Et ſcrutantur eam.ſ.
Cõtẽplari. mortem magis q̃ theſauros. & in eodẽ.39. Inde contẽpla-
tur eſcam. Significat etiam confundere vel erubeſcere. Ps.
Cõfundere 33. Et facies veſtre non confundentur. Prouer.13. Impius
autem confudit & cõfudetur. & in eodẽ.19. Ignominioſus
Erubeſcer. erit & infelix. pro quo he.le. Confundere faciens & erube-
ſcere faciens. Eſa.1. Erubeſcẽtis ſuper hortis quos elegera-
tis. & in eo.24. Erubeſcet luna & confundetur ſol. & in eo
Pudere. dem.33. Confuſus eſt libanus. & in eo.54. Non enĩ te pude
חפש bit.i. non erubeſces. Hiere.15. Confuſa eſt & erubuit.
Libertate donare. חפשה Chaphas. liberum eẽ. liberare.i. libertate donare. Le
uit.19. Nec libertate donata. & in eodẽ. Quia nõ fuit
חפשי libera. & inde חפשי Chopſi.i. liber vel liberatus. Exo.21. In
ſeptimo egredietur liber gratis. Deut.15. In ſeptimo anno Liber
dimittes eum liberum. & in eo. Et quem libertate donaue-
ris: nequaq; vacuum abire patieris. Iob.3. Et ſeruus liber a
domino ſuo. & in eo.39. Quis dimiſit onagrũ liberum. Ps.
87. Inter mortuos liber. & in pl'ali חפשים Chopſim. Hie- חפשים Liberi
re.34. Vt dimitteret vnuſquiſq; ſeruum ſuum & ancillam
ſuam liberos. & inde חפש Chophes.i. libertas. Ezech.27. חפש
In tapetibus ad ſedendum. pro quo hebrei legunt. In pan- Libertas
nis ſiue in veſtibus libertatis ad ſedendũ ſiue ad equitandũ
id eſt pannis ſiue tapetibus quibus liberi vtuntur. ſicut ex- חפשית
ponunt hebrei. & inde חפשית Chopſith. pro q' beatus Hie
ronymus tranſtulit ſeparatam. vt.2. Paralip.26. Et habita- Separata.
uit in domo ſeparata plenus lepra.i. libera ab aliorum ho-
minum habitatione.
חפש Chaphas cũ apice ceboleth. ſcrutari. inueſtigare. mu חפש
tare. Gen̄.44. Quos ſcrutatꝰ incipiens a maiori vſq; Scrutari
ad minimũ. 1.Reg.23. Scrutabor eũ i cũctis millibus iuda.
Ps.63. Scrutati ſunt iniquitates: defecerunt ſcrutantes ſcru
tinium. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. Ps.
76. Et ſcopebã ſpm̃ meũ. pro quo hebrei legunt. Et ſcruta-
batur ſpiritus meus ſiue inueſtigabat vel inueſtigabatur.
Prouer.2. Et ſicut theſauros effoderis illam.i. ſcrutatus fue-
ris vel inueſtigaueris illam. & in codẽ.20. Que inueſtigat Inueſtigar
omnia ſecreta ventris. Threñ.3. Scrutemur vias noſtras.
Amos.9. Inde ſcrutans auferam eos. Soph.1. In tẽpore illo
ſcrutabor ieruſalem in lucernis. Abdie.1. Quomodo ſcru-
tati ſunt eſau. vbi põitur in hebreo verbũ paſſiuum prime
coniugationis quod ſcribitur cũ nun in principio. Item ſi-
gnificat mutare.ſ. habitum vel vultũ. vt.1.Reg.28. Mutauit Mutare.
ergo ſaul habitum ſuum. 3.Reg.20. Et mutauit aſperſione
pulueris os & oculos ſuos. & in eodem.22. Sume arma tua
& ingredere prelium. pro quo he.le. Muta.ſ. habitum &
ingredere prelium. & in eodem. Porro rex iſrael mutauit
habitum ſuum. Iob.30. In multitudine eorum cõſumitur
ueſtimentum meũ. pro quo hebrei legunt. In multitudine
fortitudinis.ſ. dolorum mutatur veſtimentum meum. Et
eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Prouer.28. Regnantibus
impiis ruine hominũ. pro quo hebrei legunt. Cum ſurre-
xerint impii mutatur homo. vel ſecũdum aliam ſignifica-
tionem ſcrutatur ſiue inueſtigatur homo.
חץ Ches. Sagitta. De quo vide in dictione ſequenti. quia חץ
inde deriuatur.
חצץ Chaſas. diuidere. dimidiare. vt Iob.21. Et numerus חצץ
menſium eius dimidietur. Item חצץ Chaſas.i. ſagit- Dimidiar.
ta. iaculum. Ps.76. Etenim ſagitte tue tranſeunt. & cõmuni
ter ſcribitur cũ ſimplici ſade. & dicitur חץ Ches. vt.4.Reg.
19. Nec mittet in eum ſagittam. Hiere.9. Sagitta vulnerãs Sagitta. Iaculum
lingua eorũ. & in eo.50. Non parcatis iaculis. quod in he-
breo legitur ſingulariter.ſ. iaculo vel ſagitte. Scribitur etiã
cum iod in fine & dicitur חצי Cheſi. vt.1.Reg.20. Iecit aliã חצי
ſagittam trãs puerum. & in eo. Ecce ibi eſt ſagitta. 4.Reg.
9. Et egreſſa eſt ſagitta per cor eius. & in plurali חצים Chi- חצים
ſim ſiue חצי Chiſe. vt Deut.32. Sagittas meas complebo in Sagitte
eis. 1.Reg.20. Et ego tres ſagittas mittam iuxta eũ. Ps.19.
Sagitte potẽtis acute. & ide מחצץ Mechaſes ſiue חצץ Cho מחצץ
ſes.i. baliſtarius ſiue ſagittarius aut phalanx vel turma ar- baliſtari. Turma
matorum & curruum. Iudi.5. Vbi colliſi ſunt currus. Pro q'
hebrei legunt. A voce ſagittariorum uel baliſtariorũ. Pro
uer.30. Et egredietur vniuerſa per turmas ſuas. Item חצץ חצץ
Chaſas.i. calculus ſiue lapillus. Prouer.20. Et poſtea imple Calculus
bitur os eius calculo. Ponitur etiam tranſlatiue pro nume- Numerus
ratione vel numero. vt Threñ.3. Confregit ad numerũ dẽ
tes meos. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Cõfre-
git calculo ſiue in modum arene dentes meos.
חצב חצב Chaſab. fodere. ſcindere. ſecare. percutere. excidere.
Fodere ſculpere. dolare. Deut.6. Ciſternas quas non fodiſti.
Pro quo in hebreo habetur. Ciſternas defoſſas ſiue excidas
quas non fodiſti ſiue nõ excidiſti. & in eodem.8. Et de mõ
Scindere. tibus eius eris metalla fodiuntur. 2.Paralip.2. Et octoginta
millia qui cederent lapides de mõtibus. Ps.28. Vox domi-
ni intercidentis flamã ignis.i. excidentis. Et beatus Hiero-
nymus in pſalterio iuxta he.ve. tranſtulit. Vox domini di-
Excidere uidens flamã ignis. Prouer.9. Excidit colũnas ei' ſeptem.
Eſa.5. Torcular extruxit in ea. pro quo he.le. Torcular exci
Secare dit ſiue effodit in ea. & in eodẽ.10. Nunquid gloriabitur ſe-
curis contra eum qui ſecat in ea. & in eodem.15. Attendite
ad petram vnde exciſi eſtis. & in eodem.22. Quia excidiſti
tibi hic ſepulchrũ: excidiſti in excelſo memoriale. Põitur
Percuter. Sculpere. etiam pro percutere. Eſa.51. Nunquid non tu percuſſiſti ſu
perbum. Item ſignificat ſculpere ſiue dolare. vt Iob.19 Vel
Dolare certe ſculpãtur in ſilice. Oſee.6. Propter hoc dolaui in pro-
מחצב phetis. & inde מחצב Machſeb.i. lapicidium.ſ. locus vnde la
lapidicia pides exciduntur. vt.4.Reg.22. Vt emantur ligna & lapi-
des de lapidicinis.
חצה חצה Chaſa. diuidere. Partiri. dimidiare. ſeparare. Gen̄.33.
Diuidere Diuiſitq; filios lie & rachel. Exo.21. Vendent bouem
viuum & diuidẽt precium. & in eo. Cadauer aũt mortui in
ter ſe diſpartient.i. diuident. Nu.31. Diuiſeſq; ex equo pre-
dam. & in eodem. Ex media parte filiorũ iſrael quã ſepara-
Separare uerat. Iudi.7. Diuiſitq; trecẽtos viros in tres ptes.4.Reg.
2. Et diuiſe ſunt huc atq; illuc. Iob.40. Diuident illum ne-
Dimidiare gociatores. Ps.54. Non dimidiabunt dies ſuos. Eſa.30. Ve
lut torrens inundans vſq; ad mediũ colli. Pro quo hebrei
legunt. Vſq; ad collum dimidiabit. & eſt ſenſus ſicut in lit-
חצי tera noſtra. Dañ.11. Et diuidetur in quattuor vẽtos celi. Et
Medium inde חצי Chaſi ſiue חצי Cheſi.i. dimidium. ſemis. ſiue me-
dia pars. vt Exo.12. Factum eſt autem in noctis medio. Et
Semis. Dimidium in codẽ.25. Cuius longitudo habebat duos & ſemis cubi-
tos. & in codem. Latitudo cubitum & dimidium. & in codẽ
Altitudo cubitum ſimiliter ac ſemiſſem. 3.Reg.3. Et date
חצות dimidiam partem vni & dimidiam partem alteri. & inde
Media. חצות Chaſoth.i. dimidium. Exo.11. Media nocte ingrediar
מחצית in egyptum. Ps.118. Media nocte ſurgebam ad confitendũ
tibi. Scribitur etiam cũ mem in principio & dicitur מחצית
Dimidium Media ps Machaſith ſiue מחצה Mecheſa.i. dimidium ſiue dimidia ps.
vt Exo.30. Dimidium ſicli iuxta menſuram templi. & in eo
dem. Media pars ſicli offeretur dño. Leuit.6. Medium ei'
mane & medium eius veſpere. Nu.31. Ex media quoq; par-
te filiorum iſrael accipies. & in eodem. Dataq; eſt media ps
his qui in prelio fuerant.
חצן חצן Chiſen ſiue חצן Choſen. ſinus. vlna. Nee.5. Inſup ex-
Sinus. Vlna. cuſſi ſinum meũ. Ps.128. Et ſinum ſuum qui manipu
los colliget. Eſa.49. Et afferent filios tuos in vlnis. Et ali-
qui hebrei dicunt q' ſignificat brachium.
חצף חצף Chaſaph. in lingua chaldaica ſignificat vrgere ſiue te
מחצפא merarie ſeu impudẽter agere. & inde מחצפא Mach
Vrgens ſepha.i. vrgens ſiue temeraria vel impudens. Dañ.3. Eiuſ
ſio regis vrgebat. Ponitur etiã pro crudeli. vt in codẽ.2. Et
Crudelis tam crudelis ſentẽtia a facie regis eſſet egreſſa. Et etiam in
predicto loco hebrei legunt. Impudẽs ſiue temeraria ſnia.
חצר חצר Chaſar. clangere. vel canere.ſ. tuba. & ſcribitur cũ du-
Clangere. Canere tuba. plici ſade. vt.1.Paralip.15. Sacerdotes clangebant tu-
bis. 2.Paralip.5. Et cũ eis cẽtumviginti canẽtes tubis. & in
codem.7. Porro ſacerdotes canebãt tubis ante eos. & in eo
dem.29. Hi qui tenebant tubas erãt in officio ſuo. pro quo
hebrei legunt. Et tube clangebant: ſiue vt ita dicã: tibicina-
bant. vbi ponitur nomen & verbum ab eo deriuatum. & in
de חצצרה Chaſoſra.i. tuba. vt Oſee.5. Clangite buccina in חצצרה
gabaa tuba in rama. & in plurali חצצרות Chaſoſroth.i. tube Tuba
vt Nu.10. Fac tibi duas tubas argenteas. & in eodem.31. Et חצצרות Tube
tubas ad clangendum tradidit ei. Ps.97. In tubis ductilibꝰ.
Item חצר Chaſer. Atrium. veſtibulũ. villa. & reperitur ge- חצר
neris cõis tam in ſingulari q̃ in plurali. Exo.27. Facies &
atrium tabernaculi. & in eodẽ. In latitudine uero atrii. & in Atrium.
eodem.40. Circundabiſq; atrium tẽtoriis. 2.Reg.17. Qui
habebat puteum in veſtibulo ſuo. 3.Reg.6. Edificauit atriũ Veſtibulũ.
interius. & in eodem.7. Et atrium maius rotundũ. 2.Para-
lip.7. Sanctificans quoq; ſalomon mediũ atrii. Eſter.1. In
veſtibulo horti & nemoris. & in eodem.6. Amã quoq; exte
rius atrium domus regie intrauerat. Hiere.26. Sta in atrio
domus domini. & in eodem.36. In veſtibulo ſuperiori in
introitu porte noue. & in eodem.37. Et miſſit ieremias in
veſtibulo carceris. Ezech.10. Et atrium repletum eſt ſplen-
dore glorie domini. & in eodem.40. Vſq; ad frontem atrii
interioris. & in eodem. Et porta atrii interioris. & in codẽ.
Et introduxit me in atrium interius. & in eodem. Et veſti-
bulum eius ad atrium exteriꝰ. Et in eodem.46. Porta atrii
interioris que reſpicit ad orientem. & aliquãdo ſcribitur cũ
he in fine. Hiere.36. Et ingreſſi ſunt ad regem in atriũ. &
in plurali חצרים Chaſerim ſiue חצרות Chaſeroth.i. atria.
vt.Ps.83. Concupiſcit & deficit anima mea in atria dñi. & חצרים
in eodem. Quia melior eſt dies vna in atriis tuis. Ps.99. Et Atria.
atria eius in hymnis. Eſa.1. Vt ambuletis in atriis meis. Po
nitur etiam pro villa vel oppido tam in ſingulari q̃ in plu Oppidum
rali. Gen̄.25. Per caſtella & oppida eorum. Exo.8. Et mor-
tue ſunt rane de domibus & de villis. Leuit.25. Sin autem
in villa fuerit domus que muros non habet. Nu.34. Vnde Villa.
egredientur confinia ad villam nomine Addar. Ioſ.15. Ci-
uitates & ville earum. Eſa.24. In domibꝰ habitabit cedar.
pro quo hebrei legũt. In villis ſiue in oppidis habitabit ce-
dar. & inde חציר Chaſir.i. herba. fenum. 3.Reg.18. Si forte חציר
poſſimus inuenire herbam. Iob.8. Et ante omnes herbas Herba.
areſcit. & in eodem.40. Fenum quaſi bos comedet. ps.103.
Producens fenum iumentis. Ps.129. Fiãt ſicut fenum tecto Fenum
rum. Eſa.15. Quia aruit herba. & in eodem.37. Et herba
tectorum que exaruit. Et in eodem.40. Omnis caro fenũ.
& in eodem.34. Et germinabunt inter herbas. Ponitur ẽt
pro paſcuis. ſiue pro virore. vt Eſa.34. Et erit cubile draco
num & paſcua ſtruthionũ. & in codẽ.35. Viror calami & iun- Paſcua. Viror. Porrum
ci. Significat etiam porrũ. vt Nu.11. Porriq; & cepe & allia.
חק Choc. lex. legitimum. preceptum. ritus. De quo vide in חק
dictione ſequenti. Lex
חקק Chacac. decernere. ſtatuere. precipere. leges condere. חקק
deſcribere. depingere. exprimere. exarare. Prouer.8. Leges cõdere.
Et legum conditores iuſta decernunt. Eſa.10. Ve qui cõdũt
leges iniquas. vbi etiam pro legibus põitur חקקי Chicece. חקקי
ac ſi diceret. ve qui decernunt decreta iniqua ſiue ve qui ſta
tuunt ſtatuta iniqua. Eſa.22. Diligenter in petra tabernacu
lum tibi. Pro quo hebrei legunt. Deſcribens vel exarans in
petra tabernaculum ſuum. Ezech.23. Imagines chaldeorũ
expreſſas coloribus. & aliqñ ſcribitur cum ſimplici coph. Exprimere Exarare.
vt Iob.4. Vt exarentur in libro ſtilo ferreo. Prouer.8. Qñ
certa lege & gyro vallabat abyſſos. & in eodem. Quãdo ap
pendebat fundamenta terre. pro quo hebrei legunt. Quan
do ſtatuebat vel decernebat ſiue deſcribebat aut certa lege
vallabat fundamenta terre. Eſa.30. Et in libro diligẽter exa
ra illud. Ezech.4. Et deſcribes in eo ciuitatem ieruſalem. Et Deſcribeſ.
inde מחקק Mechuc.i. illud quod decernitur vel ſtatuitur. מחקק
pro quo btũs Hieronymus tranſtulit iudicia. vt Prouer.31.

מְחֹקֵק Ne forte bibant & obliuiſcātur iudiciorū.& inde מְחֹקֵק Me
Dator legis. chochec.i.legiſlator aut legifer. doctor. dux. princeps. vt
Nu.21.In datore legis & in baculis ſuis.Eſa.33.Dominꝰ le-
Legiſlator Legifer gifer noſter.Ponitur etiā pro doctore. vt Deut.33.Qd in
Doctor. parte ſua doctor eſſet repoſitus.Item ponitur pro duce vel
Dux. principe.vt Gen̄.49.Nō auferetur ſceptrū de iuda & dux
Princeps de femore eius.Iudi.5.De machir principes deſcenderūt.
Scribitur etiam ſine mem in principio.vt in eodē.Cor meū
חִקְקֵי diligit principes iſrael.& inde חִקְקֵי Chicheche.i.leges ſiue
Leges ſtatuta.vt Eſa.10.Ve qui condunt leges iniquas. Et ſecūdū
hebreos ſignificat etiā cogitationes.vt Iudi.5.Vbi nos legi
Cogitationes. mus magnanimorū reperta eſt cōtētio.Pro quo ipſi legūt.
Magne cogitationes cordis uel exarationes cordis.& inde
חֹק חֻקָּה חֹק Choc ſiue חֻקָּה Chuca vl' חֻקַּת Chucath.i.lex.legitimū.
preceptū. ritꝰ.cultus.ius.cerimonia. ſtatutum. cōſuetudo.
terminus.& eſt cōmunis generis tam in ſingulari ꝗ in plu
Lex. rali.Gen̄.47.Et factum eſt quaſi in legem.Exo.12. Et cele
brabitis eam domino in generationibus veſtris cultu ſem-
Ritus piterno.i.lege vl' ritu ſempiterno.& in eodem. Et cuſtodie
tis diem iſtum in generationes veſtras ritu perpetuo. & in
eodē.Cuſtodi verbum iſtud legitimū tibi & filiis tuis. & in
Religio eodem.Hec eſt religio phaſe.i.lex ſiue ritus phaſe.& in eo
Cultus. dem.13.Cuſtodies huiuſcemōi cultum ſtatuto tēpore. & in
eodē.28.Legitimū ſempiternū erit Aaron & filiis eius. &
Ius. Legitimū. in eodē.29.Cedētq; in partē Aaron & filiorū eius iure per
petuo.& in eo.30.Legitimū ſempiternū erit ipſi & ſemini
eius.Leuit.6. Legitimum ſempiternū erit in generationi-
bus ueſtris.& in eodē.7.Et dedi aaron & filiis eius lege per
petua.& in eodē.10.Quod datū eſt tibi & filiis tuis de obla-
tionibus dn̄i.Pro quo hebrei leguit.Quia legitimum ſiue
ſtatutum eſt tibi & filiis tuis.& in eodē.16 Eritq; hoc vobis
Preceptū. legitimum ſempiternū.& in eodē.18.Nec in legitimis eo-
rum ambuletis.& in eodē.Et precepta mea ſeruabitis.& in
eo.26.Si in preceptis meis ambulaueritis. Nu.9.Preceptū
idem erit apud vos tam aduene ꝗ indigene.& in eodē.19.
Hec eſt religio victime.pro quo hebrei legunt.Hoc eſt legi
Cerimōia. timum legis ſiue hec eſt cerimonia legis.1.Reg.30.Et factū
Conſtitutū eſt hoc ex die illa & deinceps cōſtitutū & prefinitum.Ps.2.
Preceptū. Predicans preceptum eius.Ps.93.Qui fingis laborē in pre
cepto.Ps.118.Ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas.pro quo
beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Ad
cuſtodienda precepta tua.& in eodē.Iuſtificationes tuas cu
ſtodiam.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. Precepta
tua cuſtodiā.Ps.148.Preceptū poſuit & nō preteribit.Eſa.
Ius. 24.Mutauerunt ius.Hiere.32.Et accepi librum poſſeſſio-
Rata nis ſignatū & ſtipulationes & rata.vbi ponitur pro rata.i.
ſtatuta vel determinata.& in eo.33.Et leges celo & terre nō
poſui.Ezech.20.Ergo & ego dedi eis precepta nō bona:&
in eodem.36.Sacrificium dn̄o legitimum iuge atq; perpe
tuum.& ponitur ibi plurale pro ſingulari. Mich.7.Longe
fiet lex.Soph.2.Priuſꝗ pariat viſio.pro quo in hebreo ha
betur.Priuſꝗ pariat lex ſiue preceptum aut ius.& in littera
Iuſſio noſtra debet legi.Priuſꝗ pariat iuſſio. Quia ſic eſt in bi-
bliis noſtris antiquis.vnde beatus Hieronymus exponens
predictū locū ſic ait.Anteꝗ preceptū ſequatur effectus. Si-
gnificat etiā illud quod datur alicui ex ſtatuto legis vel a na
tura aut ex conſuetudine.vt in aliquibus locis predictis &
Statutum Gen̄.47.Quibus & ſtatuta cibaria ex horreis publicis pre
bebantur.Prouer.30. Tantūmodo victui meo tribue neceſ-
ſaria.i.cibaria ſtatuta ex natura.& in eodē.31. Deditq; pre-
dam domeſticis ſuis & cibaria ancillis ſuis.i.ſtatuta cibaria
Ponitur etiā pro termino.vt Iob.14. Cōſtituiſti terminos
Terminus eius qui preteriri non poterunt.& in eodē.26. Terminum

circundedit aquis.& in eodem.38. Circundedi illud termi
nis meis. Eſa.5.Et aperuit abſq; vllo termino. Item poni-
tur pro tempore.i.pro tempore ſtatuto.vt Iob.14.Et cōſti
tuas mihi tempus in quo recorderis mei.Ponitur etiā ꝓ vo
luntate.vt Iob.23.Cum expleuerit in me voluntatem ſuam Voluntas.
Sed etiam in hoc loco hebrei legunt.Cum expleuerit termi
num meum ſiue ius vel legem meam.Item ponitur pro ſi-
nu.vt in eodem.23.Et in ſinu meo abſcondi verba oris eiꝰ. Sinus.
Vbi ꝓ ſinu pōitur in hebreo חֹק Chuc ꝓ חֵיק Chec. חֹק

חָקָה Chaca.depingere.deſcribere.ſculpere.conſiderare.vt חָקָה
Ezech.23.Cūq; vidiſſet viros depictos in pariete. & Depigere.
inde מְחֻקֶּה Mechuche.i.ſculptū ſiue depictū.pro quo btūs מְחֻקֶּה
Hieronymus tranſtulit.Regulam.vt.3.Reg.6.Opere qua- Sculptum Regula.
dro ad regulam.Ponitur etiam pro conſiderare.vt Iob.13. Cōſiderare
Et veſtigia pedum meorum conſideraſti.Sed etiā in predi
cto loco hebrei legunt.Deſcripſiſti vel ſculpſiſti. Vide etiā
de hoc in dictione precedenti.

חָקַר Chacar.querere.inueſtigare.ſcrutari.explorare. con- חָקַר
ſiderare.ſupputare.probare.Deut.13.Quere ſollicite Querere.
& diligenter.Iudi.18.Vt explorarent terram & diligenter Explorare.
inſpicerent.i.diligenter inueſtigarent vel conſiderarent.& Inueſtigare.
in eodem.Dixerūtq; eis ite & cōſiderate terram.1.Reg.20.
Si inueſtigauero ſententiam patris mei.1.Paralip.19.Vt in
ueſtigent & ſcrutētur terram tuā.2.Paralip.4.Ita vt igno
rarent pondus eris.Pro quo hebrei legunt.Non poterat in
ueſtigari pōdus eris.Et eſt ſenſus ſicut in littera nr̄a.Iob.5.
Vt inueſtigauimꝰ ita eſt.& in eo.28.Et enarrauit & prepara
uit & inueſtigauit.& in eodem.29.Et cauſam quam neſcie-
bam diligētiſſime inueſtigabam.Ps.43.Nōne deus requi-
ret iſta.Prouer.18.Et venit amicus eius & inueſtigauit eum Requirere
& in eodē.25.Gloria regū inueſtigare ſermonē.& in eo.28
Et pauper prudens ſcrutabitur eū.Eccl's.12.Et inueſtigans Scrutari.
compoſuit parabolas multas.Threū.3.Et queramus & re-
uertamur ad dominū.Ponitur etiam pro ſupputare.vt Hie
re.46.Succiderūt ſaltum eius ait dominus quia ſupputari
non poteſt.Significat etiam probare.vt.Ps.138. Dn̄e pro- Supputat
baſti me.Sed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve. Probare.
tranſtulit.Dn̄e inueſtigaſti me.& in eodem. Proba me deꝰ
& ſcito cor meū.& etiā beatus Hieronymꝰ in hoc loco trāſ
tulit.Scrutare me deus & cognoſce cor meum.& inde חֵקֶר חֵקֶר
Checher.i.inueſtigatio vl' ſcrutatio.vt.Ps.144.Et magni
tudinis eius non eſt finis.Pro quo beatus Hieronymus in
pſalterio iuxta he.ve.trāſtulit.Et magnitudinis eius nō eſt
inuentio.i.non eſt inueſtigatio vl' ſcrutatio.Prouer.25.Ce-
lum ſurſum & terra deorſum & cor regum inſcrutabile.pro Inueſtigatio.
quo hebrei legunt.Et cordis regum non eſt ſcrutatio.i. nō
eſt eius ſcrutari ſupradicta.Poteſt etiam legi ſicut eſt in litte
ra noſtra.& in eodem.Sicut qui mel multum comedit non
eſt ei bonum:ſic qui ſcrutator eſt maieſtatis opprimetur a
gloria.Eſa.40.Nec eſt inueſtigatio ſapientie eius.Ponitur
etiam pro veſtigiis.vt Iob.11.Forſitan veſtigia dei compre Veſtigia.
hendes. Pro quo hebrei legunt. Forſitan inueſtigationem
vel ſcrutationem dei comprehendes.

חָרַר Charar.arere.exſiccari.ſuccēdi.eſtuare.iraſci: ſiue ira חָרַר
ſuccendi.Et cōmuniter ſcribitur per ſimplicem res.
vt Iob.30.Et oſſa mea aruerunt pre caumate. Scribitur in Arere
predicto loco cū he in fine.& aliqn̄ ſcribitur cū nun in prin
cipio.ſ.quando eſt verbum paſſiuum prime coniugatiōis.
vt.Ps.68.Rauce facte ſunt fauces mee.pro quo he.le. Aruit
ſiue exiccatum eſt guttur meū. Vnde beatꝰ Hieronymus in Exſiccare.
pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. Exaſperatū eſt guttur meū. Exaſpare.
Ps.101.Et oſſa mea ſicut cremium aruerunt.i.exſiccata ſūt.
Hiere.6.Defecit ſufflatorium in igne.i.combuſtū vel ſuc-

Succēdere cenſum eſt.Ezech.15.Et medietas eius redacta eſt in fauil-
lam.pro quo hebrei legunt.Et medietas eius exſiccata eſt
ſiue exaruit vl' ſuccēſa eſt.& in eo.Quāto magis cum illud
ignis deuorauerit & conſumpſerit.i.ſuccenderit.Pōitur ēt
Tabeſcere Liqueſieri pro tabeſcere vel liquefieri.vt Ezech.24.Et oſſa tabeſcent
& in eodē. Vt incaleſcat & liquefiat es eius.Sed etiā in predi
ctis locis hebrei dicūt ꝙ ſignificat exſiccare vel ſuccēdere.
Inſanire Itē ponitur ꝓ inſanire.vt Eſa.24.Ideoq; inſaniēt cultores
eius.Et etiā in predicto loco hebrei legunt.Areſcent vl' ſuc
cendentur habitatores eius.Poteſt etiā legi ſicut eſt in litte
ra noſtra.Nā ſignificat etiā furere vel iraſci quod eſt idē qd'
חֲרֵרִים inſanire.De quo vide infra in dictione חָרָה Chara. & inde
Siccitas חֲרֵרִים Charerim.i.ſiccitas.vt Hiere.17.Sed habitabit in
ſiccitate in deſerto.& ſcribitur pluraliter in hebreo in pre-
dicto loco:& nunꝗ reperitur in numero ſingulari.duplica
חַרְחֵר tur ēt aliqn̄ littera cheth & dr̄ חַרְחֵר Charchar.i.incēdit vel
Succēdere. ſuccendit.vt Prouer.26.Sic homo iracundus ſuſcitat rixas
חַרְחֻר ideſt ſuccendit vel incendit rixas.& inde חַרְחֻר Charchur.
Ardor. ideſt morbus ardens ſiue ardor. Deut. 28. Ardore & eſtu
& aere corrupto.

חָרֵב חָרֵב Charab.arere. exſiccare. vaſtare. deſolare. deſtruere.
diſſipare.deſertum facere.ſiue deſertum eſſe. Gen̄.8.
Primo menſe prima die mēſis īminute ſunt aque. Pro quo
hebrei legunt.Exſiccate ſunt aque.& in eo.Vidit ꝙ exſicca-
Exſiccare ta eſſet ſuperficies terre.Iudi.16.Si ſeptem neruiceis funi-
Areſcere bus needū ſiccis.Iob.14.Et fluuiꝰ vacuefactus areſcat.Pro
quo hebrei legunt.Et fluuiꝰ exſiccetur & areſcat.Eſa.19.Et
Deſolare Siccare fluuius deſolabitur.i.areſcet atq; ſiccabitur. & in eo.37.Et
ſiccaui veſtigio pedis mei omnes riuos aggerum. & in eo.
44.Qui dico profundo deſolare.Pro quo hebrei legunt.
Qui dico ꝓfunditati.ſ.maris vel fluminis areſcere vel exſic
care.Poteſt etiā legi ſicut eſt in littera noſtra:quia eſt equi-
uocū ad vtrūq;.& in eodē.51.Nunquid nō tu ſiccaſti mare.
Deſertū facere. Hiere.51.Et deſertum faciam mare eius.i. exſiccabo mare
eius. Oſee.13. Et deſolabit fontē eius.i. exſiccabit. Naū.1.
חֲרָבָה Et oīa flumina ad deſertum deducens. Pro quo hebrei le-
gunt.Et oīa flumina exſiccans ſiue arefaciens.& inde חֲרָבָה
Charaba.i.ſiccū aridū ſiue arida.vt Gen̄.7.Et cūcta in qui
bus ſpiraculū vite eſt in terra mortua ſunt.Pro quo hebrei
legunt.Et cuncta in quibus ſpiraculū vite eſt in arida mor-
Siccum. Arida. tua ſunt.Exo.14.Et vertit mare in ſiccum. Leuit.7. Siue
oleo conſperſa ſiue arida fuerit.Prouer.17.Melior eſt bu-
cella ſicca cum gaudio.Eze.30.Et faciā alueos fluminū ari-
חֹרֶב dos.& inde חֹרֶב Choreb.i.ſiccitas.calor.eſtus.vt Iudi.6.Et
in omni terra ſiccitas.& in eodem.Oro vt ſolum vellus ſic
Siccitas Eſtus. cum ſit.& in eodem.Et fuit ſiccitas in ſolo vellere. Eſa.25.
Vmbraculū ab eſtu.& in eo.Sicut eſtus in ſiti.& in eodē.Et
quaſi calore ſub nube torrente.Hiere.5. Siccitas ſuper aqs
eius.Aggei.1.Et vocaui ſiccitatē ſuper terram.Scribitur ēt
חֹרֶב cum puncto cegol in prima ſyllaba & dicitur חֹרֶב Chereb.
Eſtus. ideſt eſtus.vt Deut.28.Ardore & eſtu. Scribitur etiam cū
חַרְבֹן nun & dicitur חַרְבֹן Charbon.i.ſiccitas vel eſtas.Ps.31. Dū
Eſtas. confringitur ſpina.pro quo beatus Hieronymus in pſalte
חָרַב rio iuxta he.ve.tranſtulit.Cum exarſerit eſtas.Itē חָרַב Cha
rab.Deuaſtare.deſolare.deſtruere.diſſipare.deſertum eſſe.
Iudi.16.Qui deleuit terram noſtrā.i.deuaſtauit vel deſola-
Deuaſtare Deſertū eē uit.Nee.2.Ciuitas domus ſepulchrorū patrū meorum de-
Deſolare ſerta eſt.Eſa.34.A generatione in generationem deſolabi
Deſertū facere. tur.& in eodē.37.Deſertas fecerunt reges aſſyriorū terras
Deſtruere. & regiones earum.& in eodem.49.Deſtruentes te & diſſi
Vaſtare pantes a te exibunt.& in eodem.60.Et gētes ſolitudine va
ſtabuntur.Hiere.2.Et porte eius deſolamini vehementer.
& in eodē.26.Et vrbs iſta deſolabitur.& in eodem.33. In

loco iſto quem vos dicitis eſſe deſertum.& in eodē.50. Diſ Diſſipare.
ſipa & interfice quos poſt eos ſunt.& in eo. Diſſipate vni-
uerſos fortes eius.Ezech.6. Vrbes deſerte erunt.& in eodē
Et diſſipabuntur & interibunt are veſtre.& in eodem.26.
Implebor:deſerta eſt.& in eodem.Cum dedero te vrbē de
ſolatā.Soph.3.Deſertas feci vias veſtras.Aggei.1.quia do-
mus mea deſerta eſt.& inde חֹרֶב Choreb.i. deſtructio ſiue חֹרֶב
deſtructum vel deſertū. ſolitudo.vt Eſa.61.Et inſtaurabūt
ciuitates deſertas.Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.
ciuitates deſtructionis.i.ciuitates deſtructas vel deſertas ſi Deſtructio
cut eſt in littera noſtra. Eze.29. Et erit terra egypti in de-
ſertum & in ſolitudinem.Soph.2.Et coruus in ſuperlimi- Solitudo.
nari. Pro quo hebrei legunt.Et deſtructio in ſuperlimina-
ri.Sed ſi ſcribatur cum aym in prima tūc ſignificat coruū.
& in plurali חֳרָבוֹת Charboth ſiue חֲרָבוֹת Charaboth.i. de- חֳרָבוֹת
ſtructiones aut deſtructa vel deſerta. vt Eſa. 48. Non ſitie-
runt in deſerto.Quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.in de- Deſerta
ſertis.vel ſecundū primā ſignificationem in ſiccitatibus. &
in eodē.61.Et edificabunt deſerta a ſeculo.Ezech.13. Qua
ſi vulpes in deſerto.pro quo he.le. In deſertis. & in eo. 36.
Torrentibus vallibuſq; & deſertis parietinis.& in eo.Et in
ſtaurauero ruinoſa.pro quo he.le.Et edificabuntur deſerta
& in eo.Et ciuitates deſerte & deſtitute.Ps.108.Et eiiciātur Ruinoſa.
de habitationibus ſuis pro quo beatꝰ Hieronymus in pſal
terio iuxta hebraicā veritatē trāſtulit. Et exquirātur in pa-
rietinis ſuis.Scribitur etiam cum mem vel nun & dicitur Parietine
מָחֳרָבוֹת Machoraboth ſiue נֶחֱרָבֹת Necheraboth.vt Ezech. מָחֳרָבוֹת
29.Et ciuitates eius in medio vrbium ſubuerſarum.vbi po
nitur pro ſubuerſis.& in eodem.30.Et vrbes eius in medio Subuerſe.
ciuitatum deſertarum erunt.& inde חֶרֶב Chareb ſiue חֶרֶב Deſerte.
Chereb.i.gladius.enſis.culter.mucro.& ſecundū hebreos חֶרֶב
eſt genus ad omnia ferramenta acuta quibus ſcindimus.
Gen̄.3.Et flāmeum gladium atq; verſatilem. & in eo. 27. Gladius.
Viues in gladio.& in eo.48.Quam tuli de manu amorrei
in gladio & arcu meo. Exo.5. Ne accidat nobis peſtis aut
gladius.& in eodem.20.Si enim leuaueris cultrū tuum ſup
eum polluetur.Leuit.26.Et gladius non tranſibit termiōs Culter.
veſtros.Nu.22.Cernens aſina angelum ſtantem in via eua
ginato gladio.Deut.33.Scutum auxilii tui & gladius glorie
tue.Iudi.3.Qui fecit ſibi gladium ancipitem.& in eo.Et tu Sica.
lit ſicam de dextero femore ſuo.ideſt & tulit gladium.& in
eodem.7.Gladius domini & gedeonis.1.Reg.13.Non eſt in
uentus enſis & lancea in manu totius populi.2. Reg.2. Nū Enſis.
vſq; ad internitionem tuus mucro deſeuiet. Iob.41.Cum Mucro
apprehenderit eum gladius non ſubſiſtet. Ps.36.Gladium
eorum intret in cor ipſorum.Ps.43.Neq; enī in gladio ſuo
poſſederunt terram.Eſa.27.In die illa viſitauit dominus
in gladio ſuo.Hiere.4.Et ecce peruenit gladius vſq; ad ani
mam.& in eodem.33.Et ad munitiones & ad gladium.& in
eodem.47.Vſquequo cōcideris o mucro dn̄i.Ezech.5.Su
me tibi gladium acutum radentē pilos.& in eo. 21. Mucro
euagina te.& in plurali חֲרָבוֹת Charboth ſiue חֲרָבוֹת Chara חֲרָבוֹת
both.vt Ioſ.5.Fac tibi cultros lapideos.3. Reg. 18. Incide- Cultri.
bant ſe iuxta ritum ſuum in cultris & lanceolis.Eſa.2.Et cō
flabunt gladios ſuos in vomeres.Ponitur etiam pro inſtru- Gladij.
mentis ferreis acutis quibus muri deſtruuntur.Pro ꝗ btūs Armatura
Hieronymus tranſtulit Armaturā.vt Ezech.26. Et turres חָרַב
tuas deſtruet in armatura ſua.& inde verbum חָרַב Charab. Pugnare.
Quod ſignificat pugnare.ſiue trucidare.vt.4. Reg.3. Pu-
gnauerunt reges contra ſe & ceſi ſunt mutuo.

חָרַג Charag.contrahere.conſtringere.vt.2.Reg.22.Et cō חָרַג
trahentur in anguſtiis ſuis.& ſolum inuenitur in predi Cōtrahere
cto loco.& in lingua chaldaica ſignificat timorem. Timor.

חַרְגֹּל חרגל Chargol.ſpecies volatilis quattuor habēs pedes.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. ophimachū. vt Leuit.11. Atacus atqꝫ ophimachus.& ſolū inuenitur in predicto loco.& dicunt aliqui hebrei ꝙ eſt genus locuſte.

Ophimachus.

חָרַד חרד Charad.pauere.formidare. timere. expaueſcere. obſtupeſcere.admirari.terrere. tremere.cōmoueri.vt Geñ. 17.Expauit iſaac ſtupore vehementi.vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.Iudi.7.Qui formidoloſus & timidus eſt.& in eodē. Turbato omni exercitu. pro quo hebrei legūt.Et omnē exercitum pauere fecit: ſiue exterruit. 1.Reg.4.Erat aūt cor eius pauens ꝓ arca domini.& in eo. 13.Et om̄is populus perterritus eſt qui ſequebatur eum.& in eodē.14.Sed & om̄is populus ſtationis qui ierāt ad preliandū obſtupuit.& in eodem.16.Et admirati ſūt ſeniores ciuitatis.2.Reg.17.Percutiam eū : cūqꝫ fugerit omnis populus qui cum eo eſt percutiam regem deſolatum.pro quo hebrei legunt.Terrebo eum & omnem populū qui cum eo eſt:& percutiam regem ſolū.3.Reg.1. Territi ſunt ergo & ſurrexerunt.Iob.11.Et non erit qui exterreat. & in eo. 37. Super hoc expauit cor meū.Eſa.29.Et ſtupebunt & timebunt a facie cōmotionis manus dñi.& in eodem.66.Audite verbum domini qui tremitis ad verbum eius.Ezech. 30 Egredientur nuncij a facie mea ad conterendā ethiopiam. Pro quo hebrei legunt.Ad terrendam ſiue ad exterrendā ethiopiam: vel vt contremiſcere faciant ethiopiam:ſiue vt expaueſcere faciant ethiopiam.& in eo.32. Et obſtupeſcēt reges ſinguli pro anima ſua.Oſee.11.Et formidabunt filii maris. & in eodē pōitur pro auolare.vbi dicitur.Auolabūt quaſi auis ex egypto.Pro quo hebrei legunt.Mouebuntur ſiue cōmouebūtur q̄ſi auis ex egypto.i.velociter cōmouebuntur pre timore vel terrore. Ponitur etiā pro laborare vꝉ miniſtrare:quod eſt motus quidam.vt.4.Reg.4. Ecce ſedule in omnibus miniſtraſti nobis.pro quo hebrei legunt. Ecce laboraſti pro nobis omnē laborem iſtū.Siue ecce miniſtraſti pro nobis om̄e miniſterium iſtud. vbi pōitur verbum & nomen ab eo deriuatum.& inde חֲרָדָה Charada.i. ſtupor.tremor.terror.timor.vt.Geñ.27. Stupore vehementi & vltra ꝙ credi poteſt admirans ait.Ezech.26.Et inducē tur ſtupore.vbi ponitur in hebreo חֲרָדוֹת Charadoth in numero plurali.Ponitur etiam in noſtra tranſlatione pro miraculo quod eſt res ſtupenda.1.Reg.14.Et factum eſt miraculum in caſtris.& in eodem.Et factum eſt quaſi miraculū a deo.Prouer.29.Qui timet hominem cito corruet.pro ꝗ hebrei legunt.Timor ſiue tremor hominis dabit ruinam. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.

Expaueſcere. Pauere. Terrere Obſtupeſcere. Admirari. Timere Tremere. Formidare. Cōmoueri Miniſtrare חֲרָדָה Stupor חֲרָדוֹת Miraculū Timor

חָרָה חרה Chara.iraſci.indignari.furore ſuccēdi.emulari.Geñ. 4.Quare iratus es.Exo.32.Cur domine iraſcitur furor tuus contra populū tuum. Deut.11.Iratuſqꝫ dñs claudat celum.& in eodē. 31. Et iraſcetur furor meus contra eum. 2.Reg.22.Qm̄ iratus eſt eis.& in eodem.24.Et addidit furor domini iraſci contra iſrael.4.Reg.22. Iratus eſt furor eius contra iudam.Iob.32.Porro aduerſum amicos eiꝰ indignatus eſt.Ps.123.Cum iraſceretur furor eorum in nos. Ione.4.Putas ne bene iraſceris tu.Zach. 10. Super paſtores iratus eſt furor meus.Scribitur etiā ſine he. vt Geñ. 4. Iratuſqꝫ eſt cain vehementer.Exo.32.Iratuſqꝫ valde proiecit de manu tabulas.Nu.12.Iratuſqꝫ contra eos abiit. Scribitur etiam cum nun in principio.ſ.q̄ñ eſt verbum paſſiuū prime coniugationis.Pro quo beatus Hieronymus trāſtulit pugnare.vt Canti.1.Filii matris mee pugnauerunt contra me.Eſa.41.Omnes qui pugnant aduerſum te. Vide ēt de hoc ſupra in dictiōe חָרַר Charar.Inde חֳרִי Chori.i. ira. vt Exo.11.Et exiuit a pharaone iratus nimis. pro quo hebrei legunt.Et exiuit a pharaone cum ira furoris. Deut.30 Que eſt hec ira furoris eiꝰ immenſa.& inde חָרוֹן Charon.ira. furor. vt Exo.15. Miſiſti iram tuam. & in eo.32. Quieſcat ira tua & eſto placabilis.4.Reg.22.Verūtamen nō eſt auerſus dominꝰ ab ira furoris ſui magni.Ps.2.Et in furore ſuo conturbabit eos.Ps.84.Auertiſti ab ira indignationis tue Ponitur etiam חָרָה Chara pro emulari.vt Ps.36.Noli emulari in malignātibus.& in eo.Noli emulari in eo qui ꝓſperatur in via ſua.Sed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatem tranſtulit Contendere. & inde verbū tertie coniugationis.ſ.הֶחֱרָה Hechera.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit.In monte.Nee.3.Poſt eū in monte edificauit Baruch filius Zachai. Quod poteſt legi ſic.ſ.poſt eum emulatus.ideſt imitatus edificauit Baruch filius Zachai.vel ſecūdū primā ſignificationē iratꝰ.quia fortaſſe inuitus edificauit : tamen ſi pro littera cheth ſcribatur cū littera he:que eſt quaſi eiuſdem figure:vt dicatur הָהָרָה Hahara tunc ſignificat in monte ſicut eſt in littera noſtra.

Iraſci. Indignari Pugnare חֳרִי Ira. חָרוֹן Ira. Furor חָרָה Emulari. הֶחֱרָה In monte.

חָרוּז חרז Charuz.monile.torques.& ſolum inuenitur in nūero plurali.ſ.חֲרוּזִים Charuzim vt Canti.1.Collum tuum ſicut monilia.& ſecundum aliquos hebreos ſcribitur etiam cum aleph in principio loco cheth.Ezech.27. Vbi nos legimus cedros quoqꝫ habebāt in negociationibus tuis.pro quo ipſi legunt.Monilia ſiue torques habebāt in negociationibus tuis.Sed melius in tranſlatione noſtra.De quo vide ſupra in dictione אֶרֶז Erez.

חָרוּז Monile חֲרוּזִים

חַרְחַר חרחר Charchar.ſuccendere.ſiue incitare.ſ.rixas vꝉ iurgia De quo vide ſupra in dictione חָרַר Charar.

חַרְחַר

חֶרֶט חרט Cheret.ſtilus:ſiue opus fuſorium. Eſa.8. Et ſcribe in eo ſtilo hominis.Exo.32.Formauitqꝫ opere fuſorio. Sed etiam in hoc loco hebrei legunt.& formauit cum ſtilo. ſcilicet ferreo.& inde חֲרִיטִים Charitim.Pro quo beatꝰ Hieronymus tranſtulit Acus.ſ.ornamētū muliebre.Eſa.3. Linteamina & acus.Ponitur etiam pro marſupiis vel ſaccis. vt 4.Reg.5.Ligauitqꝫ duo talenta argenti in duobus ſaccis.

חֶרֶט Stilus. חֲרִיטִים Acus. Sacci

חַרְטֹם חרטם Chartom.hariolus.incantator. maleficus. vt Dañ. 2. Ab omni hariolo & mago.& in plurali חַרְטֻמִּים Chartumim .i.incantatores ſiue harioli aut malefici. Exo. 7.Fecerunt etiam ipſi per incantatiōes egyptiacas.& in eodem.Feceruntqꝫ ſimiliter malefici egyptiorum.& in eodē. 8.Fecerunt aūt & malefici per incantationes ſuas ſimiliter. & in eodem.Et dixerunt malefici ad pharaonem digitꝰ dei eſt. Dañ. 2.Precepit aūt rex vt conuocarentur harioli.Ponitur etiam pro coniectoribus.vt Geñ.41.Miſit ad omnes cōiectores egypti.

חַרְטֹם Hariolus. חַרְטֻמִּים Incantationes Malefici Harioli Cōiectores

חָרַךְ חרך Charach.inuenire.Prouer.12.Non inueniet fraudulētus lucrū.& ſolū inuenitur in predicto loco.& dicūt hebrei ꝙ ſignificat inurere vꝉ adurere ſiue aſſare.vnde in predicto loco ipſi legunt.Non inuret ſiue non aſſabit fraudulētus venationem ſuam.Quod ſic exponitur ab hebreis:quaſi dicat.Quidquid dolo vel fraude acquiritur velociter peribit nec fraudulentus fruetur eo.Alii vero dicunt ꝙ ſignificat ſtigmatizare ſiue ſignare.i.ſigna vel ſtigmata in rebus propriis ponere:vt inter alienas poſſint cognoſci vel inueniri.& in lingua chaldaica ſignificat adurere.Dañ.3.Et capillus capitis eorum non eſſet aduſtus.Item חֲרַכִּים Charachim.cancelli.Canti.2.Proſpiciens per cancellos. & ſolum inuenitur in numero plurali in predicto loco.

חָרַךְ Inuenire. Inurere Adurere חֲרַכִּים Cancelli.

חָרוּל חרל Charul.ſentis.vrtica.ſpina. Iob.30. Et eſſe ſub ſentibus delicias computabant. Prouer.14. Et ecce totum repleuerant vrtice.Soph.2.Siccitas ſpinarū & aceruū ſalis.

חָרוּל Sentis. Artica. Spine

חָרַם חרם Charam.delere.deſtruere.deſolare.occidere. anathematizare.deuouere. cōſecrare. Nu.21. Delebo vrbes

חָרַם

eius. Eſdre.10. Auferetur vniuerſa ſubſtantia eius. Pro ꝗ hebrei legunt.Deſtruetur vniuerſa ſubſtantia eius:ſiue occidentur vniuerſa pecora eius.Eſa.11.Et deſolabit dñs linguam maris egypti. Item ſignificat occidere ſiue interficere.vt Exo.22.Qui immolat diis occidetur.Nu.21.Quem ille interfecit ſubuerſis vrbibus eius.Ioſ.6.Et interfecerūt omnia que erant in ea.& in eodē.10.Regemqꝫ illius interfecit.& in eodē.Sed omne quod ſpirare poterat interfecit. Hiere.50.Diſſipa & interfice. & in eodē. Et interficite eā. Item ſignificat anathematizare. vt Ioſ.6. Vos aūt cauete ne de his que precepta ſūt quippiam cōtingatis & ſitis preuaricationis rei:& omnia caſtra iſrael ſub peccato ſint.pro quo hebrei legunt. Vos aūt cauete ab anathemate ne anathematizemini:& accipiatis de anathemate: & ponatis caſtra iſrael in anathemate.Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum.Ponitur etiā pro conſecrare vel deuouere aliqd dño:ne quis eo fruatur q̄ſi ſit anathema. Leuit.27.Et poſſeſſio conſecrata ad ius pertinet ſacerdotum .& in eo.Om̄e quod domino conſecratur ſiue homo fuerit ſiue animal. & in eo.Quidquid ſemel fuerit conſecratum ſanctum ſanctorum eſt domino.& inde חֵרֶם Cherem.i.cōſecratio.anathema:occiſio. interfectio.rete.ſiue ſagena. vt Leuit. 27. Et omnis conſecratio que offertur ab homine nō redimetur.pro quo he.le.Et omnis conſecratio que cōſecratur vꝉ deuouetur ab homine.vbi ponitur verbum & nomē ab eo deriuatum.Nu.15. Omne quod ex voto reddiderint filii iſrael tuum erit.Pro quo he.le.Omnis conſecratio.i.om̄e quod deuouetur in iſrael.ſ.domino:tuum erit.& communiter ponitur pro anathemate.Deut.7.Ne fias anathema ſicut & illud eſt.& in eodem.Quia anathema eſt.& in eo.13. Et non adherebit de illo anathemate quicqꝫ in manu tua. & Ioſ.6. Sitqꝫ ciuitas hec anathema.& in eo. Tulerūtqꝫ de anathemate.& in eo.Quia pollutꝰ eſt anathemate. Zach. 14.Et anathema non erit amplius.Malach.4.Et percutiā terram anathemate. ſcribitur etiā cum he in fine.vt Nu.21 Et vocauit nomen loci illius horma.i.anathema. Item ponitur pro morte vel interfectiōe.vt.3.Reg.20.Quia dimiſiſti virum dignum morte de manu tua.Eſa.14.Et ſup populum interfectionis mee ad iudicium.Mich.7. Vir fratrē ſuum ad mortem venatur.Significat etiam rete vel ſagena quibus aues vel piſces capiuntur.vt Eccl's.7. Que laqueus venatorū eſt & ſagena cor eius.Ezech.26.Siccatio ſagenarum erit in medio maris. Abach.1. Traxit illud in ſagena ſua.& in eodem.Propterea immolabit ſagene ſue. Itē חָרוּם Charum.i.ille qui habet maculam in naribus.ſ.qui habet naſum grandiorem vel minorem quam homines communiter hñt.vt Leuit.21.Si vel paruo vel grādi vel torto naſo.

Deſtruere. Deſolare Occidere. Interficere. Anathematizare Cōſecrare. חֵרֶם Cōſecratio Deuouere Anathema. Mors Interfectio. Sagena חָרוּם

חֶרְמֵשׁ חרמש Chermes.falx.Deut.23.Falce autem non metes. & ſolum inuenitur in predicto loco.

חֶרְמֵשׁ Falx

חֶרֶס חרס Cheres.ſol.vt Iob.9.Qui precipit ſoli & nō oritur. Scribitur etiam cum he in fine.& dicitur חַרְסָה Charſa.vt Iudi.14. Die ſeptimo ante ſolis occubitum. & inde חַרְסִית Charſith.i.orientalis ſecundū hebreos.vt Hiere.19 Iuxta introitū porte fictilis.Pro quo hebrei legunt. Iuxta introitum porte orientalis.Poteſt etiam deriuari a dictione חֶרֶשׂ Chares.Que ſignificat teſtam ſiue fictile:quia ſecūdū hebreos frequenter ponitur littera ſin cum apice cibboleth pro littera ſamach.vnde beatus Hieronymus in explanationibus ſuper Eſaiam capl'o.19.ſic ait. Cheres enī verbū ambiguum eſt & teſta dicitur & ſol. eo ꝙ vtrūqꝫ areat & ſiccum ſit.hec Hieronymus.Item חֶרֶס Cahres.i. prurigo.Deut.28.Scabie quoqꝫ & prurigine.

חֶרֶס Sol. חַרְסָה Sol. חַרְסִית Orientalis. Teſta. חֶרֶס Prurigo

חָרַף חרף Charaph.exprobrare.improperare.blaſphemare.cōuiciari.ignominiam facere.reprehendere.morti uel diſcrimini ſe offerre.hyemare. Iudi.8.Super quibus exprobraſtis mihi dicentes.1. Reg.17. Ego exprobraui agminibus iſrael hodie.& in eo.ad exprobrādū enī iſrael aſcēdit. & in eodem.Quis eſt enim hic philiſteus incircunciſus qui exprobrauit aciem dei viuentis.2.Reg.22. Et blaſphemauit iſrael.& in eo.23.Quando exprobrauerunt philiſtiim.4. Reg.19.Cui exprobraſti & quem blaſphemaſti.Ps.41. Exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei. Ps.54. Qm̄ ſi inimicus meꝰ maledixiſſet mihi.pro quo btūs Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trāſtulit.Non enī inimicus exprobrauit mihi.Ps.68.Et opprobria exprobrātium tibi ceciderunt ſuper me.Ps.73. Vſqꝫquo deus improperabit inimicus.Ps.118.Et rn̄debo exprobrātibꝰ mihi verbū. Prouer.27.Vt poſſim exprobrāti reſpōdere ſermonem.& inde חֶרְפָּה Cherpa.i.opprobrium.improperiū.ignominia vt Geñ.30. Abſtulit deꝰ opprobrium meū.1.Reg.17.Et tulerit opprobriū de iſrael. 2.Reg.13.Ego enī ferre non potero opprobriū meū. Ps.21.Opprobriū hoim̄ & abiectio plebis.Ps.68. Improperium expectauit cor meū.Eſa.4. Aufer opprobrium noſtrū.& in eo.20.Ad ignominiam egypti.& in plurali חֶרְפּוֹת Cherphoth ſiue חֲרָפוֹת Charaphoth Ps.68.Et opprobria exprobrantiū tibi. Dañ.12. Alii in opprobriū vt videant ſemp.Qđ in hebreo legitur pluraliter ſcilicet in opprobria.Significat ēt reprehēdere.vt Iob.27 Neqꝫ enī reprehēdit me cor meū.Et ſecūdū hebreos ſignificat etiā deſponſare.vt Leuit.19.Pro eo qđ nos habemus Que ſit ancilla etiā nobilis.hebrei legunt. Que ſit ancilla deſponſata viro.Sed nō habet ſimile vnde ſignificet deſpōſare.Significat ēt offerre ſe diſcrimini vel morti.vt Iudi.5. Zabulon vero & Neptalim obtulerunt animas ſuas morti. Item חָרַף Charaph.i.hyemare.vt Eſa.18.Et oēs beſtie terre ſuper illū hyemabunt.& inde חֹרֶף Choreph.i.hyems.vt Geñ.8.Eſtas & hyems.Amos.3.Et percutiā domū hyemalem cū domo eſtiua.Zach.14.In eſtate & hyeme erūt.Item ponitur pro frigore.vt Prouer.20.Propter frigꝰ piger arare noluit.Ponitur etiā pro iuuētute vel adoleſcētia. vt Iob. 29.Sicut fui in diebus adoleſcentie mee.

חָרַף Exprobrare Blaſphemare Improperare חֶרְפָּה Opprobrium. Improperiū Ignominia. חֲרָפוֹת Reprehendere. Deſpōſare Offerre ſe morti. חָרַף Hyemare חֹרֶף Hyems Frigus Adoleſcentia.

חָרַץ חרץ Charas.mutire.latrare.inire prelium.decernere.preſcindere.decidere.Exo.11. Apud oēs aūt filios iſrael non mutiet canis.Ioſ.10.Nullus contra filios iſrael mutire auſus eſt.& aliqui hebrei exponūt pro mutire.ſ.mouere linguam & exacuere.Itē ſignificat inire preliū.vel ſecūdū hebreos exacuere ſe ad preliū.vt.2.Reg.5.Tūc inibis preliū. Itē ponitur pro decernere.vt.3.Reg.20. Hoc eſt iudicium tuū quod ipſe decreuiſti.& inde נֶחֱרָצָה Necheraſa.i. conciſa vel deciſa.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit Abbreuiationē.Eſa.10.Conſumationē enim & abbreuiationem dñs deus exercituū faciet.& in eo.28.Conſumationē enim & abbreuiationem audiui.Quod hebrei exponunt conſumationē deciſam uel definitam.& inde חָרוּץ Charus.i.precīſio vel conciſio aut abbreuiatio.Iob.14.Breues dies hominis ſunt. Eſa.10.Conſumatio abbreuiata.i.deciſa vel definita.Ioel.3.Populi in valle cōciſiōis.& in eo.Quia iuxta eſt dies dñi in valle cōciſionis.Significat etiā חָרוּץ Charus ſecūdū hebreos hominē rectū & iuſtum vel diligentē cuiꝰ opera ſunt deciſa & definita ratiōe & intellectu.Pro ꝗ btūs Hieronymus trāſtulit fortē vel robuſtū.vt Prouer.10.Manus aūt fortium diuitias parat.& in eo.12. Manus fortium dominabitur.& in eo.21.Cogitatiōes robuſti ſemp in abūdantiā.Ponitur etiā pro diligente vel ſollicito.Itē חָרוּץ Charus.ſignificat inſtrumentū quo frumentum trituratur ſiue excutitur:eo quod eſt acutum & ſcindit fruges.vt Eſa.28.

חָרַץ Mutire Inire prelium. Decernere נֶחֱרָצָה Abbreuiatio. Deciſa. חָרוּץ Abbreuiatio. Conciſio חָרוּץ Fortis. Robuſtus Sollicitus

Non em̄ in ferris triturabitur git.vbi ponitur pro ferris.& in eo.41.Ego poſui te quaſi plauſtrum triturans.vbi ponitur pro triturāte.& in plurali חֲרֻצוֹת Charuſoth.i. plauſtra quibus trituratur. vt Amos.1.Eo qđ triturauerunt in plauſtris ferreis galaad.& inde חֲרִיצֵי Chariſe. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit Carpēta.vt.2.Reg.13. Et circūegit ſuper eos ferrata carpenta.ſ.ſcindētia.&.1.Paralip.20. Et fecit ſuper eos tribula & trahas & ferrata carpēta tranſire.Ponitur etiam חֲרִיצֵי Chariſe pro caſeis vł pro formelis caſei. vt.1.Reg.17.Et decem formelas caſei has deferes. pro quo hebrei legunt.Decē caſeos lactis hos deferes.ponitur ēt חָרוּץ Charus pro habēte cicatricē.vt Leuit.22.Si cicatricem habens ſi papulas.Item חָרוּץ Charus.i.menia ſiue murus:eo quod in parte ſupiori tendunt ad acuitatē.Dan̄.9.Edificabitur platea & muri.Item חָרוּץ Charus.i.aurū.vt Iob.41. Sternet ſibi aurū quaſi lutum.Ps.76. Et poſteriora dorſi eius in pallore auri.Prouer.3.Melior eſt acquiſitio eius negociatione auri.& in eo.8.Doctrinā magis q̄ȝ aurum eligite.& in eo.Melior eſt fructus eius auro & lapide precioſo. & in eo.12.Et ſubſtantia hominis erit auri preciū.Zach.9 Et aurū vt lutū platearū.Itē חֲרַץ Charas in lingua chaldaica ſignificat lumbū vel renes.Dan̄.15.Et compages renum eius ſoluebantur.

חַרְצֹב Charſub. nodus ſiue colligatio. & ſolum inuenitur in nūero plurali.ſ.חַרְצֻבּוֹת Charſuboth.vt Eſa.58. Diſſolue colligationes impietatis.Ps.72.Quia non eſt reſpectus morti eorū.pro quo he.le.Quia nō ſūt colligationes ſiue vincula morti eorū.Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Quia nō cogitauerūt de morte ſua.i. nō ſunt eis colligantia & innodatiões morti eorū.

חַרְצָן Charſan.acinus.i.granulū vue. & ſolū inuenitur in numero plurali.vt Nu.6.Ab vua paſſa vſqȝ ad acinum.pro quo hebrei.le.Ab acinis vſqȝ ad folliculū.ſ.vue.

חָרַק Charac.fremere.frendere.ſtridere.ſ.dentib⁹.vt Iob.16.Infremuit cōtra me dentibus ſuis.Ps.34. Frēduerunt ſuper me dentibus ſuis.Ps.36.Et ſtridebit ſup eū dentibus ſuis.Ps.111.Dentibus ſuis fremet & tabeſcet.Thren̄.2 Et fremuerunt dentibus.

חָרַשׁ Charas.ſilere.tacere.diſſimulare ſe audire.obſurdeſcere.tacitū cogitare.arare. Gen̄.34.Siluit donec venirent.Nu.30.Et tacuerit voti rea erit.& in eo.Qua die audierit vir & nō cōtradixerit:voti rea erit.Pro q̄ he.le.Qua die audierit vir & tacuerit:voti rea erit. & eſt idē ſenſus cū littera noſtra.& in eo.Si audierit vir & tacuerit. & in eodē. Qđ ſi audiens vir tacuerit.Iudi.16.Et ibi tota nocte cū ſilentio preſtolabantur.pro quo.he le.Et ſiluerūt ibi tota nocte.1. Reg.7. Ne ceſſes ꝓ nobis clamare ad dn̄m deū nr̄m. ideſt ne ſileas a clamore.Nee.5.Et ſiluerunt nec inuenerūt quid reſponderent.Iob.11.Tibi ſoli tacebūt hoies.& in eo. 41.Non parcam ei.Pro quo he.le. Non tacebo mendacia eius.Ps.27.De⁹ me⁹ ne ſileas a me.Ps.34.Vidiſti dn̄e:ne ſileas.Ps.38.Ne ſileas qm̄ aduena ego ſum apud te.Ps.49 De⁹ noſter nō ſilebit.Eſa.41. Taceant ad me iſule.& in eo. 42. Silui patiens fui.Soph.3.Silebit in dilectiōe ſua.Item ſignificat diſſimulare ſe audire:vel obſurdeſcere.vt.1.Reg. 10.Ille aūt diſſimulauit ſe audire.Mich.7.Et aures eorum ſurde erūt.& inde חֵרֵשׁ Cheres.i.ſurdus.Exo.4. Aut quis fabricatus eſt mutū & ſurdū.Leuit.19.Non maledices ſurdo.Ps.37.Ego aūt tanq̄ȝ ſurdus non audiebā.Ps.57.Sicut aſpidis ſurde.Eſa.29.Et audient in die illa ſurdi verba legis.& in eo.35.Et aures ſurdorum patebunt. & in eo. 42. Surdi audite.& inde חֶרֶשׁ Cheres.i.tacite ſiue clam.pro q̄ beatus Hieronymus tranſtulit in abſcondito. Ioſ.2.Miſit igitur Ioſue fili⁹ nun de ſethim duos viros exploratores in abſcondito.Item חָרַשׁ Charas.i.tacite cogitare : vel tacite cōtemplari.vt Gen̄.24.Ipſe aūt cōtemplabatur eam tacite.1.Reg.23.Quia prepararet ei ſaul clā malū.i.tacite cogitaret.Iob.4.Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem.pro quo he.le.Quin potius vidi cogitantes iniquitatem.Prouer.3.Ne moliaris amico tuo malū.pro quo he.le. Ne cogites contra amicū tuū malū.& in eo.6 . Cor machināns cogitationes peſſimas.i.cogitans.& in eo. 12. Dol⁹ in corde cogitantiū mala.& inde חָרָשׁ Charas ſiue חוֹרֵשׁ Chores.i.faber.artifex.opifex.ſiue induſtrius. vt Gen̄.4. Qui fuit malleator & faber.1.Reg.13.Porro faber ferrarius nō inueniebatur in om̄i terra iſrael.2.Reg.5. Artifices lignorū artificeſqȝ lapidum.3.Reg.7.Artificem erarium & plenū ſapientie.4.Reg.24.Et omnē artificē & incluſorem.1.Paralip.4.Genuit ioab patrē vallis artificū:ibi quippe artifices erant.Eſa.44.Fabri em̄ ſunt ex hoibus.& in eo.Faber ferrarius lima operatus eſt.& in eo.Artifex lignarius extēdit normā.Hiere.29.Et faber & incluſor.Ezech.21.Fabricantiū interitū.Ponitur ēt pro ſculptore. Exo. 28. Opere ſculptoris & celatura gēmarii.Item pōitur pro architecto. Eſa.3.Et ſapientem de architectis & prudētē eloquii myſtici.& inde חֲרֹשֶׁת Charoſeth.i.artificium ſiue fabrefactio.vt Exo.31.Marmore & gēmis & diuerſitate lignorū.pro quo hebrei legūt.Et in artificio lapidis & in artificio ſiue fabricatione lignorū.Eſt etiā חֲרֹשֶׁת Charoſeth nomē proprium loci.vt Iudi.4.Ipſe aūt habitabat in charoſeth gentiū. Itē חָרַשׁ Charas.i.arare.vt Deut.22.Nō arabis in boue ſimul & aſino.Iudi.14.Si non araſſetis in vitula mea.Ps.128.Supra dorſum meū fabricauerūt pctōres.pro quo beat⁹ Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Sup ceruicem meā exarauerūt arantes.Hiere.26.Sion quaſi ager arabitur. Ezech.17.Exaratū ſuper latitudinē cordis eorū.Amos.6. Aut arari poteſt bubalis.& inde חָרִישׁ Charis.i.aratio ſiue tēpus arandi.Gen̄.45.Quibus nec arari poterit nec meti. Pro quo he.le. In quib⁹ nec erit aratio nec meſſis.Exo.34 Die ſeptimo ceſſabis arare & metere .pro quo he.le. Die ſeptimo ceſſabis ſiue quieſces:in aratiōe & in meſſe quieſces 1.Reg.8.Et aratores agrorū ſuorū.pro quo he.le.Et ad arādū aratione ſuā.& inde מַחֲרֵשֶׁת Machareſeth.i.vomer ſiue aratrū.vt.1.Reg.13. Vt acueret vnuſquiſqȝ vomerē ſuum & ligonē & ſecurim & tridentē & ſarculū. vbi ponitur etiam pro ſarculo.& in eodē.Retuſe erant acies vomerū. & inde חֲרִישִׁית Chariſith.i.vehemēs aut validus ventus: ſecūdum hebreos:qualis ſolet accidere in tēpore arandi.Pro q̄ beat⁹ Hieronymus tranſtulit vrentē.Ione.4. Vēto calido & vrēti.Item חֹרֶשׁ Chores.i.virgultū denſis frondibus. Ezech.31 Et frondibus nemoroſis.Ponitur etiā in tranſlatiōe noſtra pro aratro ſecundū aliam ſignificationē ſupradictam. Eſa. 17.Sicut aratra & ſegetes que derelicta ſunt a facie filiorum iſrael.Sed etiam in predicto loco hebrei legūt. Virgultū & ramū.vt dictū eſt ſupra in dictiōe אָמַר Amar:Inde חֹרְשָׁה Chorſa.i.ſiluane.mus. ſalt⁹.vt.1.Reg.23.Porro dauid erat in deſerto ziph in ſilua.& in eo.Et abiit ad dauid in ſiluā. & in eodē.Manſitqȝ dauid in ſilua.& in eo. Ecce dauid latitat apđ nos i locis tutiſſimis ſilue.& in plurali חֳרָשִׁים Charaſim.2.Paralip.27.Et i ſaltibus caſtella & turres. Itē חֶרֶשׂ Cheres.cum apice ceboleth in littera ſin.i.teſta.teſteus.fictilis.vt Leuit.6.Vas aūt fictile in quo cocta eſt confringetur. Iob.2. Qui teſta ſaniem radebat. Ps.21. Aruit tanq̄ȝ teſta virtus mea.Eſa.16.Ad murū cocti lateris.vbi ponitur ꝓ cocto latere.& in eo.30.Et non inuenietur de fragmentis ei⁹ teſta.& in eo.45.Teſta de ſamiis terre.Pro quo he.le.Teſta

de teſtis terre.& eſt idē ſenſus.Nā de inſula ſamo afferebantur vaſa teſtea que vaſa ſamia appellabantur . Thren̄. 4. Quomō reputati ſunt in vaſa teſtea.Ezech.23. Et fragmēta eius deuorabis.pro quo he.le.Et teſtas eius.i.fragmenta teſte eius confringes.ſ.dētibus.Item חֶרֶשׂ Chares.i.ſol. vt Iob.41.Sub ipſo erunt radii ſolis.De quo vide ſupra in dictione חֶרֶס Chares cum ſamach in fine. & ſolum in predicto loco ſcribitur cū ſin in fine loco ſamach.

חָרַת Charuth.ſculpere.vt Exo.32.Scriptura q̄qȝ dei erat ſculpta in tabulis.

חָשׁ Chas.feſtinare. De quo vide ſupra in dictione חוּשׁ Chus.

חֲשַׁשׁ Chaſas.calor ſiue ardor.Eſa.5.Et calor flāme exurit.& in eo.33.Concipietis ardorem & parietis ſtipulā.Hebrei vero dicunt ꝙ ſignificat quiſquilias.

חָשַׁב Chaſab.cogitare.exiſtimare.putare.reputare.eſtimare.in precio habere.numerare.vel cōputare.aut ſupputare.Gen̄.50.Vos cogitaſtis de me malum. & in eodem. Sed deus vertit illud in bonum. Pro quo hebrei legūt. Sed deus cogitauit illud in bonum.2. Reg. 41. Quare cogitaſti huiuſcemodi rem.Ps.34 .Cogitantes mihi mala. & in eodem. Loquentes dolos cogitabant.Ps.39.Domin⁹ ſolicitus eſt mei.i.cogitauit pro me.Ps.40.Aduerſum me cogitabant mala mihi. Ps.72. Exiſtimabā vt cognoſcerē hoc. Ps.76.Cogitaui dies antiq̄s. Ps.118. Cogitaui vias meas. Prouer.16.Qui attōitis oculis cogitat mala.& i eo.24.Qui cogitat mala facere.Ezech.11.Hi ſunt viri qui cogitant iniquitatē. Thren̄.2.Cogitauit dn̄s diſſipare murū filie ſion. Oſee.7.Et in me cogitauerunt malitiam. Amos.6. Sicut dauid putauerunt ſe habere vaſa cantici.Mich.2.Ve qui cogitatis inutile.& in eodē.Ecce ego cogito ſuper familiam iſtā.Naum.1.Quid cogitatis contra dominū.& in eodem. Ex te em̄ exiuit cogitans cōtra dn̄m.Ione.1.Et nauis periclitabatur conteri.pro quo he.le.Et nauis putabatur conteri ſiue cogitabat conteri.i.viri nauis cogitabant nauem cōteri.Malach.3.Timentib⁹ dn̄m & cogitantibus nomē eius. Itē ſignificat reputare ſiue extimare.aut in precio habere. Gen̄.15.Et reputatū eſt ei ad iuſtitiā.& in eodē.31. Nōne quaſi alienas reputauit nos.Nu.18. Vt reputetur vobis in oblationem primitiuorū.& in eo.Et reputabitur vobis q̄ſi de area & de torculari.& in eo.23.Et inter gentes nō reputabitur. Deut.2.Terra gigantū reputata eſt.1. Reg.1. Eſtimauit ergo eā heli temulentā.3.Reg.10.Non erat argētū neqȝ alicuius precii putabatur in diebus ſalomonis.2.Paralip.9 Argentum in diebus illis pro nihilo reputabatur. Iob.18. Quare reputati ſumus vt iumenta.& in eo.41. Eſtimauit abyſſum quaſi ſeneſcentem. Ps.43.Eſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.Prouer.17.Stultus ſi tacuerit ſapiens reputabitur.Eſa.2.Qm̄ excelſus reputatus eſt ipſe. & in eo. 13. Qui argentum non querant.i.non eſtiment: vł pro nihilo reputent illud.& in eo.29. Et chermel in ſaltum reputabitur:& in eo.33.Non reputabit homines.& in eo. 53. Vnde nec reputauimus eum.& in eodē. Et nos putauimus eum quaſi leproſum.Thren̄.4.Quomō reputati ſunt in vaſa teſtea.Item ſignificat numerare ſiue ſupputare vel computare.vt Leuit.25.Cōputabuntur fructus ex eo tp̄e quo venditit.& in eo.Supputatis dūtaxat annis a tp̄e vēditionis ſue. & in eo.Ponet rationē cū eo iuxta annorū numerum.i. numerabit vel ſupputabit cū eo.4.Reg.12.Et nō fiebat ratio iis hominibus qui accipiebāt pecuniā.i.non numerabatur vel non ſupputabatur eis.& ſequitur ſed in fide tractabant eam.& in eo.22.Verūtn̄ nō ſupputetur eis argentū.Ps.31. Beatus vir cui non imputauit dn̄s peccatū. & inde מַחֲשָׁבָה Machaſaba ſiue מַחֲשֶׁבֶת Machaſebeth.i.cogitatio:ſiue exiſtimatio.Gen̄.6.Et cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malū.Hiere.18.Et cogito contra vos cogitationē. Ezech. 38.Et cogitabis cogitationē peſſimā.& in plurali מַחֲשָׁבוֹת Machaſaboth.i.cogitationes.vt Exo.31.Ad excogitandū quidquid fabre fieri poteſt.Pro quo he. le. Ad excogitandum cogitationes ad faciendum.& in eo.35.Ad excogitandum cogitationes & faciendum. Iob.5. Qui diſſipat cogitationes malignorū.Ps.39. Et cogitationibus tuis non eſt qui ſimilis ſit tibi.Ps.55.Aduerſum me oēs cogitatiōes eorū.Eſa.55.Non em̄ cogitationes mee cogitationes veſtre.Hiere.11.Quia cogitauerunt ſuper me cogitatiōes. & in eo.18.Venite & cogitemus cōtra ieremiā cogitationes. & inde חֹשֵׁב Choſeb. i.polymitari⁹ ſiue op⁹ polymitariū vł plumariū.eo qđ fit multa cogitatiōe & induſtria. Exo.26. Opere plumario facies.& in eo.28.Opere polymito.& in eo.35.Vt faciat opera abietarii & polymitarii & plumarii. & inde חֵשֶׁב Ceſeb.i.ipſa cōtextura ingenioſa & ſubtilis.vt in eo.28.Ipſa quoqȝ textura & cūcta operis varietas. Scribitur etiam cū mem in principio.& dicitur מַחֲשֶׁבֶת Machaſabeth.i.illud quod ſubtiliter excogitatur vel adinuenitur. vt in eodē.35.Quidquid fabre adinueniri pōt. Inde חֶשְׁבּוֹן Cheſbon.i.cogitatio.ratio.numeratio.cōputatio.Eccl̄s.7. Et quererem ſapientiā & rationē.& in eo.9.Quia nec op⁹ nec ratio nec ſapientia nec ſcientia erunt apud inferos.& in plurali חִשְּׁבֹנוֹת Chiſebonoth.Pro quo beatus Hieronym⁹ tranſtulit machinas ſiue queſtiones .vt.2.Paralip.26.Et fecit in ieruſalē generis machinas.Eccl̄s.7.Et ipſe ſe infinitis miſcuerit queſtionibus.

חָשָׁה Chaſa.tacere.ſilere.negligere.4.Reg.2. Et ego noui:ſilete.Nee.8.Leuite ſilentiū faciebant in omni populo.i.ſilere faciebant omnē populū.Ps.27. Ne qn̄ taceas a me.Ps.106.Et ſiluerunt fluctus eius.Eccl̄s.3.Tempus tacendi & tempus loquendi.Eſa.42.Tacui ſemp.& in eodē. 58.Nec cogitaſti in corde tuo quia ego tacens.& in eo.62. Propter ſion non tacebo.Ponitur etiam pro negligere.vt Iudi.18.Nolite negligere nolite ceſſare.3.Reg. 22. Et negligimus tollere eam de manu regis ſyrie.

חֲשַׁח Chaſach.in lingua chaldaica ſignificat oportere vel opus eſſe aut neceſſe eſſe. Dan̄.3. Non oportet nos de hac re reſpōdere tibi.Eſdre.4.Qđ ſi neceſſe fuerit vitulos & agnos.& in eo.7.Sed & cetera quibus opus fuerit.

חָשַׁךְ Chaſach.obſcurare.cōtenebrare.denigrare.Gen̄.10 Operuerūtqȝ vniuerſam ſupficiē terre vaſtātes oīa. Pro quo he.le.Operuerūtqȝ vniuerſam ſupficiē terre & obſcurata vel contenebrata eſt terra.Iob.38.Quis eſt iſte inuoluens ſentētias ſermōibus impitis.pro quo he.le. Quis eſt iſte obſcurans cōſiliū ſermonibus abſqȝ ſciētia.& eſt idē ſenſus cum lr̄a noſtra. Ps.68. Obſcurētur oculi eorum ne videant.Ps.73.Quoniā repleti ſunt qui obſcurati ſunt terre domibus iniquitatum.Ps.104.Miſit tenebras & obſcurauit.vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. & ſimiliter.Ps.138.Quia tenebre non obſcurabuntur a te.Eccl̄s.12.Anteq̄ȝ tenebreſcāt ſol & luna & ſtelle.Eſa.5. Et lux obtenebrata eſt in caligine eius.& in eo.13. Obtenebratus eſt ſol in ortu ſuo.Hiere.13.Date domino deo veſtro gloriā anteq̄ȝ contenebreſcat.Thren̄.5.Ideo cōtenebrati ſūt oculi noſtri.Amos.8.Tenebreſcere faciam terram in die luminis.Significat etiam denigrare. vt in eodē. 4. Denigrata eſt ſup carbones facies eorum.Ezech.30.Et in taphnis nigreſcet dies.Sed in predicto loco in hebreo ſcribitur חָשַׂךְ Chaſach cum ceboleth in littera ſin.Quod ſignificat vitare ſiue prohibere aut ceſſare vt infra dicetur:vnde in predi

ἐto loco hebrei legũt. & in taphnis ceſſabit dies. inde חשׁך Choſech.i.obſcuritas ſiue tenebre. & in hebreo legitur ſingulariter.ſ.tenebra. vt Geñ.1. Et tenebre erant ſuper faciẽ abyſſi. & in eo. Et diuiſit lucem a tenebris. Iob.3. Dies illa vertatur in tenebras. Ps.17. Dñe deus meus illumina tenebras meas. Ps.27. Poſuit tenebras latibulum ſuum. Eſa.5. Ponentes tenebras lucem: & lucem tenebras. Ioel.2. Dies tenebrarum & caliginis. & aliqñ ſcribitur cum he vel aleph in fine & dicitur חשׁכה Chaſecha ſiue חשׁוכא Chaſocha. vt Geñ.15. Et horror magnus & tenebroſus inuaſit eum. Ps.17. Tenebroſa aqua in nubibus aeris. Ps.138. Sicut tenebre eius ita & lumen eius. Dañ.2. Nouit in tenebris conſtituta. & aliqñ ſcribitur cũ mem in principio & dicitur מחשׁך Machſach. vt Eſa.29. Quorũ ſunt in tenebris opa. Ps.87. Et notos meos a miſeria. Pro quo he.le. Noti mei contenebratio.i.non video eos ac ſi eſſent in tenebris. Et beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatem trãſtulit. Notos meos abſtuliſti. Q̃d etiã poteſt legi: ſi ſcribatur cũ pũcto ceboleth in littera ſin: vt infra dicetur. & pluraliter declinatur חשׁכים Chaſechim ſiue מחשׁכים Machaſachim.i. obſcuritates ſiue tenebre. vt Eſa.50. Qui ambulat in tenebris & non eſt lumen ei. Threñ.3. In tenebris collocauit me.

חשׂך Chaſach. cum apice ceboleth in littera ſin. vitare. cuſtare. prohibere. retinere. reſeruare. cuſtodire.ſ.a peccato vel a malo. ceſſare facere. ſiue ceſſare. Geñ.20. Et ideo cuſtodiui te ne peccares in me.i.prohibui ſiue retinui te ne peccares in me. Et in eo.22. Et non peperciſti filio tuo vnigenito propter me. Pro quo hebrei legunt. Non prohibuiſti ſiue non vitaſti filium tuum vnigenitum a me. & in eo.39. Neq; quicq̃ eſt quod non in mea ſit poteſtate. pro quo hebrei legunt. Et non prohibuit ſiue non vitauit vel nõ retinuit a me quicq̃.1.Reg.25. Et ſeruum ſuum cuſtodiuit a malo.i.phibuit vel retinuit a malo. Eſdre.9. Liberaſti nos de iniquitate noſtra. Pro quo he.le. prohibuiſti nos. Iob.30 Et faciem meã cõſpuere non verentur. pro quo he.le. Et a facie mea non euitauerunt conſpuere. & eſt idem ſenſus cũ littera noſtra. & in eo.38. Que preparaui in tempꝰ hoſtis. Pro quo he.le. Que reſeruaui vel retinui ad tempus hoſtis ſiue ad tempus tribulationis. Ps.18. Et ab alienis parce ſeruo tuo. Pro quo hebrei legunt. A ſuperbis quoq; prohibe ſeruum tuum. Vnde beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit. A ſuperbis quoq; libera ſeruum tuum. Prouer.10. Qui aũt moderatur labia ſua prudẽtiſſimus eſt.i.qui prohibet vel retinet labia ſua. Item ſignificat ceſſare. vt Iob.16. Non quieſcet dolor meus.i.non ceſſabit. & ſupra in eodem. Et mouerem labia mea quaſi parcens vobis. pro quo hebrei legunt. Et motus labiorũ meorum ceſſaret ſiue quieſceret. Prouer.21. Qui aũt iuſtus eſt tribuet & non ceſſabit. Eſa.14. Subiicientem in furore gẽtes crudeliter. Pro quo hebrei legunt. Subiicientem in furore gentes perſecutione inceſſante ſiue abſq; ceſſatione. & in eodem.58. Clama ne ceſſes.

חשׁל Chaſal. debilitare. laſſare. domare. Deut.25. Et extremos agminis tui: qui laſſi reſidebãt. Et in ligua chaldaica ponitur pro domare. vt Dañ.2. Quomodo ferrũ cõminuit & domat oĩa. Sed etiã in predicto loco hebrei dicũt q̃ ſignificat debilitare vel conterere.

חשׁמל Chaſmal. electrũ. Ezech.1. Et de medio eius quaſi ſpecies electri. & in eo. Et vidi quaſi ſpeciem electri. Scribitur ẽt cũ he in fine & dicitur חשׁמלה Chaſmala. vt in eo.8. Quaſi aſpectꝰ ſplẽdoris & viſio electri. Et dicũt aliqui hebrei q̃ ſignificat angelum ſic nominatum. Sed beatus Hieronymus in ſuis explanationibus dicit q̃ ſignificat electrum: & quod eſt argento auroq; precioſius.

חשׁמן Chaſman. legatus. vt Ps.67. Venient legati ex egypto. & ſolum inuenitur in numero plurali in predicto loco.

חשׁן Choſen. pectorale ſiue rationale.i.ornamentũ ſacerdotale: quod ſummus ſacerdos gerebat ſupra pectus & cor ſuum. Exo.25. Ad ornandum ephod & rationale. & in eo.28. Rationale quoq; iudicii facies. & in eodẽ. Portabitq; Aaron noĩa filiorũ iſrael in rationali iudicii ſup pectꝰ ſuũ.

חשׂף Chaſaph. diſcoopꝛire. nudare. reuelare. haurire. exhaurire. Ps.28. Et reuelauit cõdenſa. Eſa.20. Diſcoopertis natibꝰ ad ignominiam egypti. & in eo.47. Diſcooperi humerum tuum. & in eo.52. Parauit dñs brachium ſanctũ ſuum. pro quo he.le. Reuelauit ſiue diſcooperuit dñs brachium ſanctum ſuũ. Hiere.13. Vnde & ego nudaui femora tua. Ezech.4. Et brachium tuum erit extentũ. pro quo he.le. Et brachium tuum diſcoopertum ſiue nudatum. & inde מחשׂף Machſoph.i.nudatio ſiue diſcoopertio. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit ſpoliatum. Geñ.30. In his que ſpoliata.i.nudata fuerãt candor apparuit. Significat etiam haurire. vt Eſa.30. Aut hauriatur parum aque de fouea. Aggei.2. Et intraretis ad torcular vt exprimeretis quinquaginta lagenas. pro quo he.le. Et itraretis ad torcular ad exhauriendũ quinquaginta lagenas. Inde חשׂיפי Chaſiphe.i.parui greges. vt.3.Reg.20. Quaſi duo parui greges caprarũ.

חשׁק Chaſac. adherere. concupiſcere. diligere. Amore iũctum eſſe. vt Geñ.34. Sichem filii mei adheſit anima filie veſtre. Deut.7. Non quia cunctas gentes numero vincebatis iunctus eſt vobis dñs.i.adheſit vobis. Eſa.38. Tu autem eruiſti animam meam vt nõ periret. pro quo he.le. Tu autem dilexiſti ſiue deſideraſti animã meam.i.tu autem adheſiſti anime mee vt non periret. & inde חשׁק Cheſec.i. illud quod optatur vel deſideratur. vt.3.Reg.9. Et omne quod optauerat & voluerat facere. Itẽ ſignificat veſtire ſiue coopꝛire aliquid laminis ſiue celaturis aureis vel argenteis: eo quod adheret & iungitur illud aurum vel argentum ei rei cui apponitur. vt Exo.27. Omnes colũne atrii veſtite erant argenteis laminis. & in eodem.38. Sed & ipas colũnas atrii veſtiuit argento. Et inde חשׁוק Chaſuc.i.illa celatura argẽtea: qua columna veſtiebatur. vt in eodem.27. Capita cum celaturis ſuis habebunt argentea. & in eodẽ.38. Capita columnarum & tota operis celatura argẽtea. Item חשׁוק Chaſuc.i.radius rotarum. eo quod eſt infixus & iunctus rote.3.Reg.16. Et axes & radii earum.

חשׁר Chaſar. cribrare.2.Reg.22. Cribrans aquas de nubibus. Hebrei tñ dicunt q̃ ſignificat dẽſitatem ſiue colligantiam. Vnde ipſi legunt. Denſitas aquarum. vbi ponitur חשׁרת Cheſrath cum tau in fine. Significat etiam extremã circũferentiam rotarum: quã tranſlatio noſtra canthũ vocat. vt.3.Reg.7. Et axes earũ & radii & canthi.

אחשׁתרנים Achaſtheranim. veredarii. De q̃ vide ſupra i littera aleph.

חתת Chathath. pauere. expaueſcere. timere. formidare. perterrere: ſiue perterritum eſſe. Superare: vel ſuperatum eſſe. deficere. confringere: ſiue confractum eſſe. Et cõmuniter ſcribitur cum ſimplici tau. vt Deut.31. Noli timere: neq; paueas. Ioſ.1. Noli metuere & noli timere.2.Paralip.20. Nolite timere nec paueatis. Iob.7. Terrebis me per ſomnia. & ſcribitur in predicto loco cum duplici tau. & in eo.31. Et deſpectio propinquorum terruit me. & in eo.32. Extimuerunt nec reſponderunt. & in eo.41. Qui factꝰ eſt vt nullum timeat. Ps.17. Et cõponens quaſi arcum ereum brachia mea. pro quo he.le. Et cõfractꝰ eſt vel ſuperatus eſt

arcus ereus brachiis meis. Et ſimiliter.2.Reg.22. Vbi eadẽ verba habentur. Poteſt etiã deriuari a dictiõe נחת Nachath & eſſe ſenſus ſicut in littera noſtra. De quo infra in ſuo loco dicetur. Prouer.17. Plus proficit correctio apud prudentẽ quã centum plage apud ſtultum. Pro quo he.le. Frangit vel conterit correctio vel increpatio apud prudentẽ. Eſa.7. Deſinet ephraim eſſe populus. pro quo he.le. Cõfractus erit ephraim a pplo: ſiue deficiet ephraim a populo.i.ne ſit populus. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. & i eo.9. Et ſceptrũ exactoris eiꝰ ſupaſti ſicut in die madian. & in eo.30. A voce dñi pauebit Aſur. & in eo.31. Et pauebunt fugiẽtes principes eius. & in eo.51. Et iuſtitia mea non deficiet. Hiere.1. Ne formides a facie eorũ: ne forte timere te faciam vultum eorũ. & in eo.17. Paueant ipſi & nõ pauea ego. & in eo.30. Ne paueas iſrael. & in eo.46. Vidi ipſos pauidos & terga vertentes. & in eo.49. Et pauere faciam elam coram inimicis ſuis. Vbi ſcribitur cũ duplici tau. & in eo.50. Victus eſt Marodach.i.confractus vel ſuperatꝰ eſt. & in eo. Superata ſunt idola eorum. & in eo. Gladius ad fortes eiꝰ qui timebunt.i.ſuperabuntur. & in eo.51. Et emarcuit arcus eorum idest confractus vel ſuperatus eſt arcus eorum. Abdie.1. Et timebunt fortes tui a meridie. Abach.2. Et vaſtitas animalium deterrebit eos. Malach.2. Et a facie nominis mei pauebat. Ponitur etiam pro deſcendere. vt Iob.21. Et in pũcto ad infernum deſcendũt. De quo vide infra in dictione נחת Nachath. & inde חתת Chathath ſiue חתית Chithith.i. timor. pauor. terror. formido. vt Geñ.35. Terror dei inuaſit oẽs per circuitũ ciuitates. Ezech.32. Qui dederant quõdam formidinẽ ſuã in terra viuentium. & in eo. Qui poſuerunt terrorẽ ſuũ in terra viuentiũ. & in eo. Qui deducti ſunt cum interfectis pauentes. pro quo he.le. In pauore ſuo. Ponitur etiã חתה Chathath. pro plaga. vt Iob.6. Et modo videntes plagam meã timetis. & inde מחתה Mechitha.i. pauor ſiue contritio vel cõfractio. vt Prouer.10. Pauor pauperum egeſtas eorum. & in eo.21. Et pauor his qui operantur iniquitatẽ. & in eo.18. Os ſtulti cõtritio eius. & inde חתחתים Chathchathim. per geminationẽ cheth & tau.i.formidantes. vt Eccl's.12. Excelſa q̃q; timebũt & formidabũt in via.

חתה Chatha. fouere.ſ.ignẽ: ſiue cõgregare aut portare. vt Prouer.6. Nunquid põt hõ abſcondere ignẽ in ſinu ſuo.i.fouere vel portare ignẽ in ſinu ſuo. & in eo.25. Prunas eñ congregabis ſuper caput eius. Eſa.30. Et non inueniretur de fragmentis eiꝰ teſta: in qua portetur igniculꝰ de incendio. Ponitur etiam pro pficere. vt Prouer.17. Plꝰ proficit correctio apud prudentẽ. Item ponitur pro euellere. vt Ps.51. Euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo. Sed in his duobus locis predictis ſcribitur ſine he in fine & põt deriuari a dictione חתת Chathath. que ſignificat cõfringere. vt ſupra dictũ eſt. vel a dictione מחה Macha. De quo infra dicetur. & inde מחתה Machtha.i.vas in quo ſubſtentatur vel portatur ignis. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit thuribulũ. vt Exo.10. Arreptiſq; nadab & Abiu thuribulis im poſuerũt ignem. & in eo.16. Aſſumptoq; thuribulo quod de prunis altaris ipleuerat. Nu.16. Tollite vnuſquiſq; thuribula ſua. & in eo. Tolle thuribulũ & hauſto igni de altari. Significat ẽt vas vbi ea que emuncta erant extinguebãtur. Exo.25. Et vbi ea que emuncta ſunt extinguuntur.

חתך Chathach. incidere. precidere. determinare. ſtatuere. beatus Hieronymus tranſtulit abbreuiare. vt Dañ.9. Septuaginta hebdomade abbreuiate ſunt ſuper populũ tuũ & ſuper vrbẽ ſanctã tuã. Hebrei tñ legũt. Preciſe vel determinate ſunt. & ſolum inuenitur in predicto loco. Hebrei tñ cõmuniter vtuntur hoc verbo p incidere. vel precidere: aut ſecare.

חתל Chathal. inuoluere. circunligare. faſciare.ſ.pannis vel linteolis. vt Iob.38. Et caligine illud quaſi pannis infantie obuoluerẽ. Ezech.16. Nec inuoluta pannis. & in eo.30. Vt ligaretur pannis & faſciaretur linteolis.

חתם Chatham. ſignare. ſigillare. ligare. ſub ſignaculo claudere. ratificare. obfirmare. Deut.32. Et ſignata in theſauris meis.3.Reg.21. Et ſignauit eas anulo eius. Nee.9. Et ſignant principes noſtri. & in eo.10. Signatores aũt fuerunt. Eſter.3. Et littere ſignate ipſius anulo miſſe ſunt. Iob.9. Et ſtellas claudit quaſi ſub ſignaculo. & in eo.14. Signaſti quaſi in ſacculo delicta mea. & in eo.24. Perfodit in tenebris domos: ſicut in die cõdixerat ſibi.i.ſicut in die ſignauerat. Nã fures in die conſiderant & ſignãt locum per quẽ in nocte perfodiãt domũ. & in eo.37. In manu oim hoim ſignat. Canti.4. Hortus cõcluſus fons ſignatus. Eſa.8. Signa legem in diſcipulis meis. Hiere.32. Scripſi in libro & ſignaui. & in eo. Et accepi librũ poſſeſſionis ſignatũ. Dañ.12. Et ſigna librũ. Item ponitur pro inſtruere vel erudire. vt Iob.33. Et erudiens eos inſtruit diſciplina. Pro quo he.le. Et in diſciplia eorũ ſignat: ſiue & in vinculis eorũ ſignat vel claudit. Ponitur ẽt pro creſcere.i.qñ humor creſcit & coagulatur: in tantum q̃ claudit meatꝰ p quos fluit. Leuit.50. Cũq; per ſingula momẽta adheſerit carni eius atq; creuerit fedus humor. Inde חתם Chotham.i.ſigillũ vel ſignaculũ: aut anulus. vt Iob.38. Reſtituetur vt lutũ ſignaculum. Canti.8. Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuũ. Ezech.28. Tu ſignaculum ſimilitudinis. Ponitur ẽt pro anulo in quo eſt ſigillum. vt Geñ.38. Anulum tuũ & armillã & baculum quẽ manu tenes.3.Reg.21. Et ſignauit eas anulo eiꝰ. & Hiere.22. Si fuerit iechonias filius Ioachin regis iuda anulus in manu dextera mea. Ponitur etiam pro ſquamis que ſunt cõpacte & coniuncte inuicem. vt Iob.41. Cõpactum ſquamis ſe prementibꝰ. Pro quo he.le. Clauſum ſignaculo ſtricto. Et beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum.

חתן Chathan. nubere. conubia iungere. coniugio aſſociari. affinitatem contrahere. generum fieri. Deut.7. Nec ſociabis cum eis coniugia. Ioſ.23. Et cũ eis miſcere cõnubia atq; amicitias copulare.1.Reg.18. In duobus gener meus eris hodie. et in eo. Nũc ergo eſto gener regis. & in eo. Nũ parum videtur vobis generum eſſe regis. & in eo. Vt fieret gener regis.i.vt cõtraheret affinitatẽ cum rege. & inde חתן Chothen.i.ſocer. affinis: cognatus. vt Exo.3. Moyſes aũt paſcebat oues iethro ſoceri ſui. & in eo.18. Venit ergo iethro cognatꝰ moyſi. & in eo. Qui egreſſus in occurſum cognati ſui. Nu.10. Dixitq; moyſes obab filio Raguel madianite cognato ſuo. Iudi.19. Cui rurſum locutus eſt ſocer. Reperitur ẽt in gñe feminino pro ſocru. Deut.27. Maledictus qui dormit cum ſocru ſua. Inde חתן Chathan.i.gener. ſpõſus. Geñ.19. Habes hic quẽpiã tuorum generum. & in eo. Locutus eſt ad generos ſuos. Iudi.15. Samſon gener thannatei.1.Reg.18. Vt fiam gener regis. Ponitur ẽt pro ſpõſo. Exo.4. Spõſus ſanguinum tu mihi es. Ps.18. Et ipſe tanq̃ ſponſus pcedens de thalamo ſuo. Eſa.61. Tanq̃ ſponſum decoratum corona. & in eo.62. Et gaudebit ſponſus ſuper ſponſam. Hiere.6. Vocem ſponſi & vocem ſponſe. Ioel.2. Egrediatur ſponſus de cubiculo ſuo. & inde חתנה Chathuna.i.nuptie ſiue deſponſatio. Cãti.3. In die deſpõſatiõis illiꝰ.

חתף Chathoph. rapere. feſtinare. ſiue aliquid repente agere. Iob.9. Si repente interroget quis reſpondebit ei. & inde חתף Chetheph.i.raptor. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit latronem. vt Prouer.23. Inſidiatur in via quaſi latro.

חתר Chathar. fodere. perfodere. remigare. vt Iob. 24. Perfodit in tenebris domos. Ezech. 8. Et dixit ad me fili hominis fode parietem. & in eo. 12. Perfode tibi parietē & in eodē. Et veſpere perfodi mihi parietē. & inde מַחְתֶּרֶת Machthereth .i. foſſio ſiue foſſa quā fures faciunt in pa riete ad furandū. Exo. 22. Si effringens fur domū ſiue ſuf fodiens fuerit inuent⁹. pro quo he. le. Si in foſſiōe aut in foſ ſa inuentus fuerit fur. Hiere. 2. Non in foſſis inueni eos. Po nitur etiā predicta dictio חָתַר Chathar ꝑ deſcēdere. Amos. 9. Si deſcenderint vſq; ad infernum. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Si effoderint in inferno ſiue in fouea. ſ. vt abſcondant ſe. Item ponitur tranſlatiue pro remigare vt Ione. 1. Et remigabant viri vt reuerterentur ad aridā.

De incipientibus a littera. ט Tet.

טאטא Tata. ſcopare. vt Eſa. 14. Et ſcopabo eam in ſcopa. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. & ſolum inuenitur in predicto loco.

טאב Taab. in lingua chaldaica ſignificat placere: ſiue bo num videri. Dañ. 6. Tunc vehementer gauiſus eſt ſu per eo. pro quo hebrei legūt. Tunc regi multū placuit ſu per eo.

טבח Tabach. occidere. mactare. immolare. Geñ. 43. Occi de victimas & inſtrue conuiuiū. Exo. 22. Si quis fura tus fuerit bouem aut ouem & occiderit. Deut. 28. Bos tuus immoletur coram te. i. occidatur. 1. Reg. 25. Et carnes peco rum que occidi tonſoribus meis. Prouer. 9. Immolauit vi ctimas ſuas. Hiere. 11. Et ego q̄ſi agnus māſuetus qui porta tur ad uictimā. i. q portatur ad occidēdū. Threñ. 2. Percuſ ſiſti nec miſert⁹ es. i. occidiſti. Inde טֶבַח Tebach ſiue טִבְחָה Tibcha. i. occiſio. aut victima. vt Geñ. 37. Occide victimas. Vbi ponitur verbū & nomen ab eo deriuatum. ſicut etiā in aliquib⁹ locis ſupradictis. Ps. 43. Eſtimati ſum⁹ ſicut oues occiſionis. Eſa. 53. Sicut ouis ad occiſionem ducetur. & ali quādo ſcribitur cū mem in principio & dicitur מַטְבֵּחַ Mat bech. vt Eſa. 14. Preparate filios ei⁹ occiſioni. & inde טַבָּח Tabach. i. occiſor. carnifex. coquus. eo quod occidit anima lia & aues ad coquendū. vt. 1. Reg. 9. Dixitq; ſamuel coquo. & in eo. Leuauit aūt coquus armum & poſuit ante ſaul. & in plurali טַבָּחִים Tabachim. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit milites ſiue exercitum aut militiam. eo quod oc cidunt homines in bello. Geñ. 38. Putiphari eunucho pha raoni magiſtro militum. & in eodem. 39. Princeps exerci tus ſui. Hiere. 52. Venit nabuzardan princeps militie. & vt beatus Hieronymus ait in libro de hebraicis queſtionibus ſuper Geneſim. lxx. interpretes principem coquorum trāſ tulerunt pro magiſtro vel principe exercitus. & in lingua chaldaica dicitur טַבָּחַיָּא Tabachaia. Dañ. 2. Ab ariocho prin cipe militie regis. & in genere feminino טַבָּחוֹת Tabachoth Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit focarias. i. coquas vt. 1. Reg. 8. Filias quoq; veſtras faciet ſibi vnguentarias & focarias.

טבל Tabal. tingere. intīgere. baptizare. Geñ. 37. Et in ſan guine hedi quem occiderant tinxerunt. Exo. 12. Tin gite in ſanguine qui eſt in limine. Leuit. 4. Cūq; intinxe rit digitum in ſanguine. & in eo. 14. Tinget in ſanguine paſſeris. Deut. 33. Et tingit in oleo pedē ſuum. Ioſ. 3. Et pe dibus eorum in parte aque tinctis. vbi ponitur verbum paſ ſiuum: quod ſcribitur cum nun in principio. Ruth. 2. Et in tinge bucellam tuam in aceto. 1. Reg. 14. Et intinxit in fa uum mellis. 4. Reg. 5. Deſcendit & lauit ſepties in iordane ideſt baptizatus eſt ſepties. Iob. 9. Tamen ſordibus intin ges me. Ezech. 23. Et tiaras tinctas in capitibus eorum.

טבע Tabaa. Submergere. demergere. immergere. defige re. infigere. Exo. 15. Submerſi ſunt in mari rubro. Iob. 28. Sup quo baſes eius ſolidate ſunt. i. infixe ſunt. Ps. 9. Infixe ſunt gentes in īteritu quē fecerūt. Ps. 68. Infixus ſum in limo profundi. Et in eo. Eripe me de luto vt nō in figar. Hiere. 38. Deſcenditq; hieremias in cenū. i. infixus vel demerſus eſt in cenū. Et in eo. Demerſerūt in ceno & in lubrico pedes tuos. Treñ. 2. Defixe ſunt in terra porte eius. & inde טַבַּעַת Tabaath. i. anul⁹: eo q̄d infigitur digito. Geñ. 41. Tulitq; anulū de manu ſua. Exo. 28. Facies & duos anu los aureos. Nume. 31. Anulos & dextralia ac murenulas. ponitur etiā pro circulo qui eſt q̄ſi anulus. Exo. 25. Et quat tuor circulos aureos quos pones ꝑ quattuor arce angulos. Et in eo. Duo circuli ſint in latere vno & duo in altero. vtū tur etiā hebrei hac dictiōe טֶבַע Tebaa pro natura: cū de na tura loquūtur. ſed nō reperitur in veteri teſtamēto.

טבר Tabur. vmbilicus. & trāſlatiue dicitur de medio ter re: ſicut vmbilicus eſt in medio ventris. Iudi. 9. Ecce populus de vmbilico terre deſcendit. Ezech. 38. Habitator vmbilici terre. Quod btūs hieronym⁹ in ſuis explanatio nib⁹ exponit. in medio terre.

טבת Tebeth. Nomen proprium menſis: quem nos decem brē vocam⁹. Eſter. 2. Mēſe decīo q vocatur tebeth.

טהר Tihar. mundare. purificare ſiue purificari. purgare. mundum eſſe. Geñ. 35. Et mundamini ac mutate ve ſtimenta veſtra. Leuit. 12. Et mūdabitur pro fluuio ſangui nis ſui. & in eodē. Et ſic mundabitur. & in eodem. 13. Mun dabit eam quia ſcabies eſt. & in eodem. Lauabitq; homo ve ſtimenta ſua & mundus erit. & in eodē. Quomodo munda ri debeat vel contaminari. & in eo. 14. Precipiet ei qui pu rificatur vt offerat duos paſſeres. & in eo. Aſperget illum qui mundandus eſt vt iure purgetur. & in eo. Ponet ſuper extremum auricule dextere eius qui mundatur. & in eodē. 15. Lotis veſtibus & toto corpore in aquis viuentibus erit mūd⁹. & in eo. 16. In hac enim die expiatio erit veſtri atq; mūdatio: corā dño mūdabimini. Et in eo. 22. Et occubue rit ſol tunc mūdatus veſcetur. Nu. 8. Purificabis eos iuxta hūc ritū. & in eo. Cūq; lauerit veſtimēta ſua & mūdati fue rit. Ioſ. 22. Et vſq; in ꝑſentē diē hui⁹ ſceleris in vobis ꝑma net. Pro quo he. le. De quo nō ſumus mūdati vſq; in diem hanc. 4. Reg. 5. Recipiet ſanitatē caro tua atq; mūdaberis. Et in eo. Lauer in eis & mūder. Nee. 12. Et mūdati ſunt ſa cerdotes & leuite & mūdauerūt populū. Iob. 4. Aut facto ri ſuo purior erit vir. Et in eo. 37. Et vētus tranſiens fuga uit eas. i. mūdauit & purificauit aerē a nubibus. Ps. 50. Et a peccato meo munda me. Eſa. 66. Qui ſanctificātur & mū dos ſe putant in hortis. Hiere. 13. Non mūdaberis poſt me. Ezech. 22. Tu es terra immunda. Pro quo hebrei legunt. Tu es terra non munda: ſiue non purificata. & in eodē. 39. Vt mundent terram. Malach. 3. Et ſedebit conflans & emū dans argentum. & in eodem. Et purgabit filios leui. & inde טָהוֹר Tahor in genere maſculino: ſiue טְהֹרָה theora in gñe feminino. i. mundus ſiue munda: aut purus vel pura. Geñ. 7. Ex omnibus animantibus mūdis tolles ſeptem & ſeptē. Exo. 25. Deaurabis eam auro mundiſſimo. Leuit. 13. Cal uus & mundus eſt. & in eo. 24. Super candelabrum mun diſſimum. & in eodem. Super menſam puriſſimam. Nu. 9. Si quis aūt mundus eſt. & in eodē. 19. In loco puriſſimo. 1. Reg. 20. Ne forte non eſſet mundus nec purificatus. Ps. 50 Cor mundum crea in me deus. & inde טָהֳרָה Tahora. ſiue tahorath. i. purificatio ſiue purgatio vel mundatio. Leuit. 12 Trigīta trib⁹ dieb⁹ manebit in ſanguine purificatiōis ſue.

Et in eo. 13. Et redditus mūditie iterū lepra creuerit. Et in eo. 14. Offeretq; ea die octauo purificationis ſue. Et in eo. qui habere nō poteſt oīa in emūdationē ſui. ps. 88. Deſtru xiſti eum ab emūdatiōe. Ezech. 44. Et poſtq̄; fuerit emū datus. pro quo he. le. Et poſt emūdationē ſuā. Inde טֹהַר tó har. i. puritas vel mūditia. beatus hieronymus trāſtulit ſere nitatem vel ſerenū. Exo. 24. Et quaſi celū cum ſerenū eſt.

טוב Tob. bonū vel pulchrū eſſe. bene agere. Nu. 24. quam pulchra ſunt tabernacula tua. Canti. 4. Pulchriora ſūt vbera tua vino. & q̄n eſt verbū tertie cōiugatiōis tūc ſcribi tur cū iod in medio loco vaū & ſignificat benefacere. vt. 2. Paralip. 6. Bene equidem feciſti huiuſcemodi habere vo luntatem. De quo vide ēt infra in dictiōe יָטַב Iatab. & īde טוֹב Tob. i. bonus. optimus. pulcher. decorus. beneplacens. bonū: ſiue bonitas. vt Geñ. 1. Et vidit lucem ꝙ eſſet bona. & in he. eſt gñis maſculini. & in eo. & vidit deus ꝙ eſſet bo nū. & in eo. Vidit deus cūcta que fecerat & erāt valde bona. & in eo. 2. Et lignū ſcientie boni & mali. & in eo. 3. Q̄d bo nū eſſet lignū ad veſcēdū. & in eo. Vidit requiē ꝙ eēt bona Nu. 10. Quidquid optimū fuerit ex opibus. Ps. 37. Q̄m ſe quebar bonitatē. ps. 72. Quā bonus deus iſrael. Ps. 110. In tellectus bonus oībus facientibus eū. Eccl's. 7. Qui placet deo effugiet illā. i. qui bonus eſt corā deo. & in eo. 8. Erit bonum timentibus deum. Et in eo. Nō ſit bonum impio. Mich. 7. Qui optimus eſt in eis quaſi paliurus. Et aliq̄n ſcribitur cū ſurec: & dr̄ טוּב Tub. vt Geñ. 24. Ex oībus bo nis eius portans ſecū. Et ī eo. 45. & ego dabo vobis oīa bo na egypti. Et in eo. quia oēs opes egypti veſtre erunt. pro quo he. le. quia oē bonū egypti vobis erit. Exo. 33. Ego oñ dam oē bonū tibi. Ps. 30. quā magna multitudo dulcedinis tue dñe. pro quo btūs Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. quā multa eſt bonitas tua. Ps. 144. Memori am abūdantie ſuauitatis tue eructabūt. pro quo btūs Hie ronymus tranſtulit. memoriā multe bonitatis tue loquen tur. Eſa. 33. Et ſuper multitudinē bonorū domus iſrael. po nitur etiā טוֹב Tob. pro pulchro vel decoro aut elegāte vel hilari. vt Exo. 2. Et vidēs eū elegātē abſcōdit eū. 1. Reg. 9. Electus & bonus. i. electus & decorus vel elegās. vnde ſeq tur ab humero & ſurſum eminebat ſuper oēm populū. po nitur ēt pro hilari. Eſter. 1. Cū rex eſſet hilarior. & in plura טוֹבִים Tobim. i. boni. 3. Reg. 2. Quia interfecit duos viros iuſtos melioreſq; ſe. Ps. 124. Benefac dñe bonis. Eccl's. 4. Melius eſt duos eſſe ſimul. i. meliores ſunt duo ſimul. Et in eo. 11. Et ſi vtrūq; ſimul melius erit. pro quo he. le. & ſi am bo ſimul bona erūt. Hiere. 44. & ſaturati ſumus panibus & bene nobis erit. pro quo he. le. & erimus boni. i. felices & diuites: ſicut ipſi exponunt. & in lingua chaldaica ſcribitur ſine vau & dr̄ טָב Tab. Dañ. 2. & caput ex auro optimo. & in ge. fe. ſcribitur cum he in fine & dr̄ טוֹבָה Toba. Exo. 18. Le tatuſq; eſt iethro ſup oībus bonis: quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. ſuper omne bonū. Et ponitur ibi in hebreo femininū pro neutro: quia hebrei nō habēt genus neutrū: ſed pro eo aliq̄n vtuntur gñe maſculino: & aliquando femi nino. Nu. 13. Ipſa terra bona aut mala. & in eo. Valde bona eſt. Ps. 15. Quoniam bonorum meorum non eges. ꝑ quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit: bo nū mihi non eſt ſine te. Eccl's. 7. In die bona fruere bonis. Et in plu. feminīo טֹבֹת Thobot. i. bōe vel pulchre. vt Geñ. 6. Videntes filii dei filias hominū ꝙ eſſent pulchre. Et in eodem. 44. Septem ſpice pullulabant in culmine vno ꝑle ne ac formoſe. Et in eodem. Septem boues pulchre & ſep tem ſpice plene.

טוה Taua. nere. filare. Exo. 35. Sed & mulieres docte que ve nerant. Debet legi que neuerant. ideſt filauerant. Et in eo dem. Et pilos caprarum. pro quo hebrei legunt. Et omnes mulieres quibus eleuatum eſt cor in ſapientia filauerūt ſeu neuerūt capras. ideſt pilos caprarum. Et inde מַטְוֶה Matue ideſt filatum. vt ſupra in eodem. Dederunt hyacinthum & purpurā. pro quo he. le. obtulerūt filatum hyacinthum & purpuram.

טוח Toach. linire. oblinire. complanare. Exo. 15. Puluis ela tus & alia terra lita. Et communiter ſcribitur ſine vau vt ſupra in eodem. Et luto alio lini domū. Et in eodē. Poſt q̄; denuo lita fuerit. Eſa. 44. Obliti enim ſunt ne videant oculi eorum. ſ. luto vel cemēto vt nō videāt. Ezech. 13. Illi autem liniebant eum luto abſq; paleis. Et ī eodem. Dic ad eos qui liniunt abſq; temperamēto. Et in eo. Et deſtruā pa rietem quem liniſtis. Et in eo. Et nō ſunt qui liniunt eum. Et inde טִיחַ Tiach. ideſt litura. vt in eo. Vbi eſt litura quā liniſtis. Vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatū. Po nitur etiam pro deaurare quod eſt quaſi linire. vt. 1. Para lip. 29. Ad deaurandos parietes templi. Et inde טֻחוֹת Tu choth. i. occulta vel abſcōdita: ac ſi eſſent lita ne quis ea poſ ſit videre. Ps. 50. Incerta & occulta ſapientie tue manifeſta ſti mihi. pro quo hebrei legunt. In abſconditis & in occul to ſapientiam manifeſtaſti mihi. Beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Abſcondi tum & arcanum ſapientie tue manifeſtaſti mihi. Ponitur e tiam pro viſceribus hominis. eo quod ſunt occulta. Iob. 38 Quis poſuit in viſceribus hominis ſapientiam.

טור Tur. Ordo. verſus. progreſſio. ſ. linearis. Paries. mōs. Exo. 28. poneſq; in eo quattuor ordines lapidum. Et ī eodem. In primo verſu erit lapis ſardius. Et in eodem. In ſecundo. ſ. verſu carbunculus & ſapphyrus. 3. Reg. 6. Edificauit atrium interius tribus ordinibus lapidum poli torum et vno ordinē lignorum cedri. Et in eodem. 7. Et quattor deambulatoria inter columnas cedrinas. pro quo hebrei legunt. Super quattuor ordines colūnarū cedrina rum. Et in eodem. Vnus autem ordo habebat colūnas qui decim. Significat etiam parietem. vt Ezech. 46. Et paries per circuitū ambiens. Et inde טִירָה Tira. Pro quo beat⁹ hie ronymus tranſtulit propugnacula. Canti. 8. Si murus eſt edificemus ſuper eum propugnacula argentea. De quo vi de infra in dictione טִיר Tir. Item טוּר Thur. ſiue טוּרָא Thu ra: in lingua chaldaica ſignificat montem. Dañ. 2. donec ab ciſſus eſt de monte lapis. Et ī eodem factus eſt mōs magn⁹.

טוש Tus. Properare. feſtinare. Beatus hieronymus trāſtu lit: Volare. Iob. 9. Sicut aquila volans.

טות Teuath. in lingua chaldaica ſignificat incenatum ſiue ieiunū. Dañ. 6. Et dormiuit incenatus.

טח Tach. linere. De quo vide ſupra in dictione טוח Thó ách.

טחה Tacha. iacere. ſ. arcu. Geñ. 21. Quantū poteſt arcus ia cere. Et ſolum inuenitur in predicto loco: vbi pōitur מְטַחֲוֵי Metachaue. cū mē in principio & vau loco he. Et ſe cūdū aliquos hebreos eſt participium ſecunde coniugatio nis. ſcdm alios vero ē nomē p̄lē pro iactibus ſiue ictibus.

טחן Tachan. molere. frangere. ſ. mola. cōminuere. contere re. abuti. Exo. 32. & cōtriuit vſq; ad puluerē. Nu. 11. frā gebat mola. Deut. 9. Et ī fruſtra cōminuēs. Iudi. 16. & clau ſū ī carcere molere fecerūt. Eſa. 3. & facies pauperū cōmoli tis. Et in eo. 47. Tolle molam & mole farinā. Accipitur ēt tranſlatiue ꝑ actu coitus. vt Iob. 31. Scortū alterius ſit vxor mea. pro quo in hebreo habetur. Molat ſiue tundat alteri vxor mea. Quod exponunt aliqui hebrei ſic. quaſi di cat ſeruiat alteri vxor mea: ſicut olim ſeruos & ancillas

molere faciebant.ſicut et modo faciūt ſarraceni. Threñ.5.
Abuti. adoleſcentibus impudice abuſi ſunt. Quod in hebreo legi-
tur ſic.ſ.adoleſcētes ad molendū deducebāt.i. molere facie-
טחנה bant. Inde טחנה Tachana.i.mola.vt Eccl's.12. In humilita-
Mola. te vocis molētis.Et in plurali טחנות Tochanoth. vt in eo.
טחנות Et ocioſe erunt molentes.
Molentes טחר Tachor.morbus ani qui ficus vocatur: quā infirmi-
tatē tranſlatio nr̄a circūloquēdo exprimit. Deut.28.
Ficus infirmitas ani. Percutiat te dn̄s vlcere egypti & partē corpis per quā ſter-
cora digerūtur.1.Reg.5.Et cōputreſcebāt pminētes exta-
les eorū.Et in eo.Et percutiebantur in ſecretiori parte na-
Anus. tiū.Et in eo.6.Quinqʒ anos aureos facietis. Vbi ponitur p
anis.Et in eo.Facietiſqʒ ſimilitudinē anorū vīorū. Et ſolū
inuenitur in numero plu.ſ.טחרים Techorim ſiue טחרי Te-
chore. Et in predictis locis in textu ponitur עפלים Apolim
pro טחרים Techorim.& in margine ponitur techorim:qd
hebrei legūt.Reperitur etiā in textu techorim.vt.1. Reg.6.
Hi ſunt aūt ani aurei q̄s reddidērūt philiſtim p delicto ſuo.
טטף טטף Totaph.ſcḋm hebreos eſt ornamētū quod frōtib⁹ ſi
is imponūt:vt recordentur preceptorū dei.& ſolū in
טוטפת uenitur in numero plu.ſ.טוטפות Totaphoth.pro quo trāſla-
Mouebūt. tio nr̄a tranſtulit mouebuntur. Deut.6.Erūtqʒ & mouebun
tur inter oculos tuos.Et ſolū inuenitur in pdicto loco. Sed
in lingua chaldaica ſigñat ornamentum frōtis vel brachii
Nam.2.Reg.1. Vbi dicitur & tuli diadema quod erat in ca-
pite eius & armillam de brachio illius: ibi in tranſlatione
טוטפת chaldaica ponitur טוטפת Totepheth.pro armilla.
Armilla. טיט Tit.lutum.cenū.vt Ps.17. Vt lutū platearū delebo eos
טיט Ps.39.Eduxit me de lacu miſerie & de luto fecis. Ps.
Lutum. 68.Eripe me de luto vt nō infigar.Eſa.57.Et redūdāt flu-
ctus eius in cōculcationē & lutū.Abach.2. Vſqʒquo aggra-
uat cōtra ſe denſū lutū. Vbi ponitur עבטיט Abtit:que ē di-
ctio compoſita a עב Ab quod ſignificat denſum & טיט Tit
quod ſignificat lutum.
טיל טיל Til.mittere.immittere.proiicere. eiicere. abiicere. vt
Mittere. Ione.1.Dn̄s miſit ventū magnū in mari. Et in eo. Et
miſerūt vaſa que erant in naui in mare.Et in eo.Tollite me
& mittite in mare.Et in eo.Et tulerūt Ionā & miſerunt in
mare.Scribitur et ſine iod in medio.vt.1.Reg.20.Et arripu
Proiicere it ſaul lanceā vt percuteret eū.pro quo he.le.Et proiecit ſa-
Precipitare. ul lanceā.Iob.40. Et videntibus cūctis precipitabitur.i.p
iicietur. Prouer.16. Sortes mittuntur in ſinu.Hiere.16. Et
Eiicere. eiiciam vos de terra hac.Et in eo.22.Quare abiecti ſūt ip-
Abiicere. ſe & ſemē eius.& aliqñ duplicatur lr̄a tet & lr̄a lamed:& dr̄
טלטל טלטל Taltel.i.proiicere ſiue aſportare.Eſa.22. Ecce dn̄s
Aſportare aſportari te faciet ſicut aſportatur gallus galinaceus.
טינא טינא Tina. in lingua chaldaica ſignificat lutum. Dan̄.2.
Lutum. & ferrum mixtum teſte & luto.
טיר טיר Tir.habitatio.commoratio.palatium. Et ſcribitur in
Habitatio fine cum he vel tau.vt Ps.68. Fiat habitatio eorū de-
Propugnacula. ſerta.Ponitur etiam pro propugnaculis.vt Canti.8. Edifi
cemus ſuper eū ppugnacula argentea.Pro quo he.le. Ha-
טירות bitationē ſiue palatiū argenteū.Et in plu.טירות Tiroth.p
quo btūs hieronymus tranſtulit oppida.Gen̄.25. Per ca-
Oppida. ſtella & oppida eorū.Ponitur et p porticu.vt Ezech.46.
Porticus Et colūne fabricate erāt ſubter porticus per gyrū. Ite poni
Caule. tur p caulis.ſ.ouiū.vt Ezech.25.Et collocabūt caulas ſuas
in te.Et aliqui hebrei dicunt q predicta dictio deriuatur a
ſupradicta dictione טור Tur.Que ſignat parietem ſiue or-
dinē lapidū vel lignorū:quibus domus vel habitatio fit.
טל טל Tal.ros.vt Gen̄.27.Det tibi deus de rore celi.Et in eo.
Ros. In pinguedine terre & i rore celi deſup.Exo.16.Mane
qʒ ros iacuit p circuitū caſtrorū. Deut.32. Fluat vt ros elo
quium meum.Iob.38.Quis genuit ſtillas roris.Ps.132.Si
cut ros hermon qui deſcendit ſuper montē ſion. Canti.5.
Quia caput meum plenum eſt rore.Eſa.26. quia ros lucis
ros tuus.Zach.8.Et celi dabunt rorē ſuum.
טלל טלל Talal.tegere.operire vt.Nee.3.Ipſe edificauit eā & te
Tegere. xit. In lingua chaldaica ſignificat vmbrā ſiue obum-
Vmbra. brare.vel operire.vt Gen̄.19.quia ingreſſi ſunt ſub vmbra
culminis mei. Vbi pro vmbra que hebraice dr̄ צל Sel.in trā
טלל ſlatione chaldaica ponitur טלל Telal. Dan̄.4. Subter eam
Habitare. habitantes beſtie agri.i.obūbrāte vel tecte erāt ſubea.Et ſe
טל cundum hebreos inde deriuatur טל Tal.i.ros.de quo ſupra
Ros. dictum eſt in dictione precedenti.
טלא טלא Talu.maculoſū.i.diuerſi & varii coloris: aut cōſutū
Maculoſū ex fragmētis diuerſorū colorū:vt qñ vetera nouis re
farciuntur.vt Gen̄.30.Et ſepara cunctas oues varias & ſpar
ſo vellere.i.maculoſo vellere.Et in eo.quodcūqʒ ruffum &
maculoſum variūqʒ fuerit tam in ouibus q̄ in capris erit
merces mea.Et in eo.Et oīa que nō fuerint varia & macu
loſa & fulua.Et in eo.Et ſeparauit in die illa capras & oues
& hircos & arietes varios & maculoſos.ſignificat et conſu-
tū ex variis fragmētis vel pitaciis ſiue ex pannis diuerſorū
Pitaciis conſuta. colorū.vt Ioſ.9. Calciamētaqʒ perantiqua: que ad indiciū
Conſutum vetuſtatis pitaciis conſuta erant. Ezech.16. Feciſti tibi ex-
celſa hinc inde cōſuta.i.cooperta ex pannis diuerſorum co
lorum conſutis.
טלה טלה Tale.agnus.vt.1.Reg.7.Tulit aūt ſamuel agnū lactā-
Agnus. tem vnum.Eſa.65.Lupus & agnus paſcentur ſimul.
טלאים & in plurali mutat he in aleph.& dicitur טלאים Telaim.i.
Agni. agni.vt.1.Reg.15.Et recenſuit eos quaſi agnos.Eſa.40.In
brachio ſuo congregabit agnos.
טלטל טלטל Taltal.aſportare.proiicere. De quo vide ſupra in di
Aſportare ctione טיל Til.
טמא טמא Tama.ſiue טמא Time.polluere.contaminare. Inqui
nare.Immundum vel pollutum eſſe.ſordeſcere.pro
fanare.Gen̄.34.Quod cum audiſſet iacob.Pro quo he.le.
Contaminare. Et iacob audiuit quod contaminauit ſiue profanauit dinā
filiam ſuā.Et in eo.Seuientes ob ſtuprum ſororis.Pro quo
he.le.quia contaminauit vel poluit aut profanauit dinam
ſororem ſuā.ſ.ſichem profanauit eam. Leuit.11. Et erit im-
Immūdū eſſe Polluere mundus vſqʒ ad veſperam.Et in eodem.Et ſuper quod ce-
ciderit quicqʒ de morticinis eorū polluetur. Et in eodem.
Et oē liquens quod bibitur de vniuerſo vaſe imundū erit.
Et in eo.Ne polluatis animas vr̄as in oī reptili. Et in eo.12
Et immūda erit ſeptē dieb⁹.Et in eo.Sin aūt feminā pepe
rit:immūda erit duabus hebdomadis.Et in eodē.13.Et ad
arbitriū eius ſeparabitur.pro quo he.le. Et videbit eum ſa
cerdos & contaminabit eum.ideſt pollutū iudicabit:ſiue in
munditie cōdemnabit eū.& eſt idem ſenſus cū lr̄a nr̄a. Et
in eo.Et immūditie cōdēnabitur. & in eo. Contaminabit
itaqʒ eum ſacerdos.Et in eo. Tunc ſacerdotis iudicio pol-
luetur & inter immūdos reputabitur.Et in eo.13. Condem
nabit eū haud dubie lepre:que orta ē in caluicio.p quo he.
le.Contaminās cōtaminabit eū ſacerdos:quia i capite ſuo
lepra ſua.ſ.eſt.Et in eo.Quomodo mūdari debeat vel cōta
minari.Et in eo.15. Omne ſtratū in quo dormierit immūdū
erit.Et in eo.Et ipſe lotus aqua immūdus erit vſqʒ ad veſ-
perā.Et in eo.18.Ne polluamini in oībus his qbus cōtami
nate ſunt vniuerſe gentes.Et in eo.Et qbus polluta ē terra
Et in eo.21.Ne cōtaminetur ſacerdos in morte ciuium ſuo
rum.Et in eodem. Sed nec in principe populi ſui contami
nabitur.Nu.5.Ne contaminent ea cum habitauerint vobiſ
cum.Et in eodem.Que vel polluta eſt vel falſa ſuſpicione
appetitur.Et in eodem.Sin autem declinaſti a viro tuo at

qʒ polluta es.Et in eo.Si polluta eſt & cōtempto viro adul
terii rea.Et in eo.6.Qm̄ polluta ē ſanctificatio eius. Deut.
24.quia polluta eſt.4.Reg.23. Contaminauit quoqʒ tho
pheth.Et in eo.polluit rex & cōtriuit ſtatuas Ezech.4.Ec
ce anima mea nō eſt polluta.Et in eo.23. Polluerunt ſan-
ctuariū meū.Oſee.5.Contaminatus eſt iſrael. Et aliqñdo
ſcribitur ſine aleph.De quo vide in dictione ſequenti. Et
טמא inde טמא Tame.i.pollutus.cōtaminatus. immūdus.ſordi
dus.Leuit.11.Chirogryllus qui ruminat vngulamqʒ nō di
Immūdus Cōtaminatus. uidit immūdus eſt.Et in eo.vt differentias noueritis mūdi
Sordidus & immūdi.& in eo.13.Contaminatū ac ſordidū ſe clama-
Pollutus. bit.Eſa.6.Quia vir pollutus labiis ego ſum & in medio po
puli polluta labia habentis ego habito.Ezech.4.Sic come
dēt filii iſrael panem ſuū pollutū inter gentes.& in plurali.
טמאים טמאים Temeim.Leuit.11.Et omnia hec immūda ſunt vo-
Immūdi. bis.Nu.9.Ecce aūt quidā immūdi ſuper anima hoīs. Et in
eo. Immūdi ſumus ſup anima hominis. & in gn̄e femini-
טמאה no טמאה Temea.i.polluta aut contaminata vel ſordida.vt
Immūda. Leuit.15.Immūda erit quaſi ſit in tpē mēſtruo.Et in eodē.
27.Animal immūdū quod immolari dn̄o nō poteſt.Et in
eo.Qd ſi immūdū eſt animal.Et ponitur ibi in hebreo in
genere feminino:quia aīal in hebreo eſt generis feminini.
Ioſ.22.Qd ſi putatis immūdā eſſe terrā poſſeſſionis ve-
Sordida. ſtre.Ezech.22.Sordida nobilis.Pro quo he.le.Sordida no
טמאה minis.Et inde טמאה Tuma.i.immūditia. pollutio. Leuit.
Immūditia 5.Et ſi tetigerit quicqʒ de immūditia hominis iuxta om-
nem impuritatē qua pollui ſolet.Et in eo.15. Quādiu ſub
iacet huic paſſioni.i.huic immūditie.Iudi.13. Nulloqʒ ve-
Immūdū. ſcatur immūdo.Et ponitur ibi in hebreo immūditia p im
mūdo.Ezech.22.Immūditiā menſtruate humiliauerunt
טמאות in te.Et in plu.טמאות Tumoth.i.immūditie vel ſordes. Le
Immūditie Sordes. uit.16.Et expiet ſanctuariū ab immūditiis filiorū iſrael.&
in eo.In medio ſortiū habitatiōis eorū.Debet legi ſordiū.
טמה טמה Tama.Immūdū eſſe.ſordeſcere.contaminare.pollue
re.Et ſcribitur ſine he.Leuit.11.Ne tāgatis quicqʒ eo-
Immūdū eē Sordeſcer rum ne immundi ſitis.Iob.18.Et ſorduimus coram te. Et
eſt idem cum dictione precedenti.
טמן טמן Taman.abſcōdere.celare.cooperire.vt Gen̄.35. At il-
Abſcōder. le infodit eas ſub terebinthū.i. abſcōdit eas ſub tere-
binthū. Exo.2. Percuſſūqʒ egyptiū abſcōdit in ſabulo.4
Reg.7.Et abierūt & abſcōderūt.Iob.18. Abſcōdita eſt in
Celare. terra pedica eius.Et in eo.31.Et celaui in ſinu meo iniqui-
tatē meā.Et in eo.40.Abſcōde eos in puluere ſimul. Ps.
139.Abſconderunt ſuperbi laqueū mihi.Prouer.19.Abſcō-
dit piger manū ſuā ſub aſcela.Hiere.13.& abſcōde ibi illud
in foramine petre.Et in eo.Et abii & abſcondi illud in eu-
phratem.Et in eo.Et tuli lumbare de loco vbi aſcōderā il-
טמון lud.Et in eo.43.Et abſcōdes eos in crypta.& inde טמון Ta
mun.i.abſcōſio ſiue locus abſcōditus aut latibulū.Pro quo
Fouea. beatus hieronymus tranſtulit foueā.Iob.40. Et facies eo-
מטמון rū demerge in foueā.& inde מטמון Matmon.i. abſcōſio vel
Theſaur⁹. abſcōditū.pro quo btūs hieronymus trāſtulit theſaurum:
eo qd abſcōditur.vt Gen̄.43.Deus patris veſtri dedit vo-
bis theſauros in ſaccis veſtris.Iob.3. quaſi effodiētes the-
ſaurum.Hiere.41.Habemus theſauros in agro.
טנא טנא Tene.cartallum.caniſtrū.Deut.26.Et pones in cartal
Cartall⁹. lo.& in eo.Suſcipieſqʒ ſacerdos cartallū de manu tua
Horreum. Ponitur etiam pro horreo.vt in eodem.28. Benedicta hor
rea tua & benedicte reliquie tue.
טנף טנף Tanaph.inquinare.Canti.5.Laui pedes meos quō in
Inquinar. quinabo illos.& ſolum inuenitur in predicto loco.
טעה טעה Taaa.errare.vt Hiere.13.Errare fecerūt populū meū.
Errare. Et eſt idē cū verbo תעה Thaa.cū tau in principio. De
quo infra dicetur in littera tau.
טעם טעם Taā.guſtare.guſtu diiudicare.māducare.1.Reg.14.
Guſtās guſtaui i ſūmitate virge que erat i manu mea
Guſtare. paululū mellis.2.Reg.3.ſi añ occaſū ſolis guſtauero panē.
Iob.6.Aut pōt aliquis guſtare qd guſtatū affert mortem.
Et in eo.12.Et fauces comedētis ſaporē.Pro qˀ he.le.& fau-
Guſtu diiudicare. ces ſiue guttur eſcā guſtat ſibi.i.guſtu diiudicat.Et i eo.34
Et guttur eſcas guſtu diiudicat.Ps.33.Guſtate & videte qm̄
ſuauis eſt dn̄s.Prouer.31.Guſtauit & vidit qm̄ bona eſt ne-
gociatio eius.Ione.3.Hoīes & iumenta & boues & pecora
nō guſtent quicqʒ.Ponitur et p comedere vel manducare.
Māducare vt.1.Reg.14.Et nō māducauit vniuerſus populus panē.&
טעם inde טעם Taam.i.guſtus.ſapor.Exo.16.Guſtuſqʒ eius qua
Guſtus. Sapor. ſi ſimile cū melle.Nu.11.Saporis quaſi panis oleati.Dan̄.5.
Precepit ergo iam temulētus.pro quo he.le. precepit i gu-
ſtu vel ſapore vini.Et ē ſenſus ſicut i lr̄a nr̄a.& ide מטעמים
מטעמים Mataamim.i.fercula.cibi.eſce.pulmētū.& ſolū inuenitur i
Pulmētū. nu.plu.vt Gen̄.27.Fac mihi inde pulmentū. Et in eo. Et
Eſce. Cibi fac cibos vt comedā.Et in eo. Vt faciā ex eis eſcas pr̄i tuo.
Et in eo.Coctoſqʒ de venatione cibos intulit pr̄i.prouerb.
טעם 23.Et ne deſideres cibos eius.Item טעם Taam. i.eloquiū.
Eloquium doctrina.diſciplina.ratio.ſententia.ſtatutum. 1.Reg.25.&
Doctrina. Diſciplina benedictū eloquiū tuū.Iob.12.Et doctrinā ſenū auferens.
Ps.118.Bonitatē & diſciplinā & ſcientiā doce me.Et in titu
lo pſalmi.33.vbi dr̄.pſalmus dauid cū mutauit vultum ſuū
corā abimelech.pro quo he.le.cū mutauit eloquiū ſuū ſiue
Sententia rationē ſuā corā abimelech.Prouer.26.Sapientior ſibi ſui
tus videtur ſeptē viris loquētibus ſententias.Ione.3.Et di
טעם xit in niniue ex ore regis & principū.i.ex ſententia vel ſta
Preceptū ſententia. tuto aut decreto regis.Et in lingua chaldaica dr̄ טעם Teem
Dan̄.2.Et a me preceptū eſt.Et in eo. Nunc aūt audite ſen-
tentiam.Pro quo he.le.Nūc aūt ponite decretū ſiue ſenten
Conſilium tiā.Et in eo.5.Quis dedit vobis cōſiliū vt domū hanc edi-
ficaretis.i.quis dedit vobis preceptū vel decretū aut edictū
vt domū hanc edificaretis.Et in eo. Cyrus. rex babylonis
Edictum. Iuſſum poſuit edictū vt domus dei edificaretur.Et in eo. Vtrū nā a
cyro rege iuſſum fuerit.Et in eo.6.Tunc darius rex pcepit.
Decretum i.poſuit edictum vel decretum.Et in eo. cyrus rex decreuit
vt domus dei edificaretur.Et in eo.a me ergo poſitum eſt
decretū.Et in eo.7.Ego artaxerxes rex ſtatui atqʒ decreui.
Ritus. Et in eo.ponitur pro ritu:vbi dicitur omne qd ad ritū dei
celi pertinet.Dan̄.2.Tunc daniel requiſiuit de lege atqʒ ſen
tentia:vbi pōitur p ſententia.ſcribitur et chaldaice cū aleph
טעמא in fine.& dr̄ טעמא Taama.vt Dan̄.6.vt ſatrape illis redderet
Ratio. rationē.Eſdre.4.Donec ſi forte a me iuſſum fuerit. Et in
Iuſſum. eo.5.Donec res ad dariū referretur.i.donec ratio huius rei
ad darium referretur.
טען טען Taan.onerare.iterficere vulnerare. vt Gen̄.45.one-
Onerare. rantes iumenta ite in terram chanaam. Eſa.14.cum
his qui interfecti ſunt gladio.
טף טף Taph.puerorū vel infātiū cōgregatio aut familia.& po
Paruuli. nitur cōiter p puulis vel liberis. vt Gen̄.34. paruulos
qʒ eorū & vxores duxerūt captiuas.& in eo.43.ne moria
mur nos & puuli nr̄i.Et in eo.45.ad ſubuectionē puulorū
Familia. ſuorū ac cōiugū.& i eo.47.pbens cibaria ſingulis. p quo
he.le.iuxta puulos vel iuxta familiā ſingulorū.& in eo.Et
in cibū familiis & liberis veſtris. & i eo.50.abſqʒ puulis &
gregib⁹.Nu.31.quidqd eſt gn̄is maſculini et in paruulis.&
in eo.Puellas aūt & oēs feminas virgines reſeruate.
טפף טפף Taphaph.Garrire.plaudere.applaudere.Eſa.3.Et nu
Plaudere tibus oculorum ibant & plaudebant.& ſecundum he
טף breos inde deriuatur טף Taph .i.familia vel paruuli. De q
Familia. dictum eſt in dictione precedenti.

טפח. טֹפַח Tóphach.ſiue טֶפַח Téphach.Menſura quattuor digitorũ:ſiue palmus.Exo.25.Altã quattuor digitis.& ĩ eo.37.Coronã aureã interraſilem quattuor digitorum.3.Reg.7.Craſſitudo aũt luteris triũ vnciarũ erat.pro ꝗ he.le.Et craſſitudo eius menſure quattuor digitorũ ſiue menſure palmi erat.Et eadem verba habentur in hebreo.2.paralip.4.Vbi dr̃:porro vaſtitas eius hẽbat mẽſurã palmi.& fortaſſe eadẽ eſt menſura.ſ.triũ vnciarũ & palmi.Ezech.40.Calamus mẽſure ſex cubitorũ & palmo.Et in eo.Et labia eorũ palmi vnius.Et in eo.43.Qui hẽbat cubitũ & palmũ.Et ſcd̃m hebreos in locis p̃dictis palmus accipitur pro menſura manus nõ digitis expanſis ſed iunctis.& inde טִפֻּחַ Tipũach.i.ad mẽſurã palme.& ſolũ inuenitur ĩ nu.plu.vt Threñ.2.Paruulos ad mẽſurã palme.& inde טְפָחוֹת Tephachoth ſcd̃m terminationẽ femininorũ.i.mẽſurabiles.vt Ps.38.Ecce mẽſurabiles poſuiſti dies meos.i.ad mẽſurã palme:que eſt breuis mẽſura:quaſi dicat breues.ponitur etiam טְפָחוֹת Tepachoth ꝓ ſũmitate parietis,eo qđ erat in ſũmitate quaſi mẽſura palmi in craſſitudie vel ſpiſſitudine.vt.3.Reg.7.Serrati erant a fundamẽto vſq; ad ſũmitatẽ parietũ.Et inde verbũ טִפַּח Tipach.i.mẽſurare augmentare.educare.vt Eſa.48.Et dextera mea mẽſa eſt celos.Threñ.2.Quos educaui & nutriui.Et inde מִטְפַּחַת Mitpácha.i.palliũ.Ruth.3.Expãde inquit palliũ tuũ quo operiris.& in plu. מִטְפָּחוֹת Mitpachoth.Pro quo btũs hierõ.trãſtulit.Linteamĩa.vt Eſa.3.& linteamĩa & acus & ſpecla.

Menſura quattuor digitorum. Menſura palmi. Palmus. טִפֻּחַ Menſura palme. טְפָחוֹת Mẽſurabiles. טְפָחוֹת Sũmitas. טִפַּח Mẽſurare. Educare. מִטְפַּחַת Pallium. מִטְפָּחוֹת Linteamina.

טָפַל Taphal.applicare.iungere.cõponere.curare.p̃s.118.Multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſupborũ.pro ꝗ btũs hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trãſtulit.Applicauerũt mihi mendaciũ ſuperbi.Iob.13.Prius vos oſtendens fabricatores mendacii.i.cõpoſitores vel applicatores mẽdacii.Ponitur ẽt pro ſanare vel curare,eo qđ fit applicãdo frigida calidis & ecõtrario.Iob.14.Sed curaſti iniquitatẽ meã.

טָפַל Multiplicare. Applicare. Curare.

טִפְסָר Tipſar.nomẽ propriũ ſcd̃m nr̃am trãſlationẽ.Hiere.51.Numerate cõtra eã tapſar.Hebrei tñ dicũt ꝙ ſigñat ducẽ vel principẽ.& ſic ipſi legũt.Numerate ſiue cõſtituite cõtra eã ducẽ vel principẽ.ſ.exercitus.in alio vero loco btũs hieronymus trãſtulit paruulos.Naũ.3.Et paruuli tui quaſi locuſte locuſtarũ.Sed etiã ĩ p̃dicto loco hebrei legunt.Et principes vel duces tui quaſi locuſte locuſtarum.Et ſolum inuenitur in locis predictis.

טִפְסָר Tapſar. Dux.

טִפְרָא Taphra ĩ lĩgua chaldaica ſigñt vngulã.Et ſolũ ĩueĩtur ĩ nu.plu.Dañ.4.Et vngues eius vt vngues auiũ.

טִפְרָא Vngula.

טָפַשׁ Taphas.Incraſſare.hebetare.Ps.118.Coagulatũ ẽ ſicut lac cor eorũ.pro quo btũs hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trãſtulit incraſſatum eſt velut adeps cor eorum.& ſolũ inuenitur in predicto loco.& in lingua chaldaica ſignificat inſanire vel inſipientem eſſe.

טָפַשׁ Incraſſari. Inſanire.

טָרַד Tarad.ſtillare.perſtillare.eiicere ſiue exulare.Prouer.27.tecta perſtillãtia in die frigoris.& ſolũ inuenitur in p̃dicto loco.Hebrei tñ dicũt ꝙ ſigñat cõtinuare ſiue cõtinuo laborare.vnde in predicto loco ipſi legunt.Stillicidium cõtinuũ vel aſſiduũ in die frigoris.vnde hoĩem quaſi cõtinuo laborantẽ ipſi vocãt טָרוּד Tarud.& laborem aſſiduũ vocãt טִרְדָה Tirda.& in lingua chaldaica ſigñat p̃dicta dictio eiicere ſiue abiicere vel exulare.Dañ.4.Eiicient te ab hominibus.Et in eodem.Et ex hominibus abiectus ẽ.

טָרַד Perſtillare. טָרוּד טִרְדָה Eiicere. Abiicere.

טָרָה Tara.contabeſcere.putreſcere.Inde טְרִיָּה Teriia.i.putridũ.tabefactũ.Iudi.15.Mandibulã aſini que iacebat arripiẽs.i.que tabeſcebat humiditate terre.Eſa.1.vulnus & liuor & plaga tumens.i.plaga tabeſcens.& ſolum inuenitur in predictis locis.

טָרָה Tabeſcere. טְרִיָּה Tumens.

טָרַח Tarach.deſiderare.Scd̃m nr̃am trãſlationẽ.vt Iob.37.Frumẽtũ deſiderat nubes.Hebrei tñ dicũt ꝙ ſignificat laborare.vñ in p̃dicto loco ipſi legunt.frumẽtum facit laborare nubẽ.& ide טֹרַח Torach.labor.fatigatio.beatus hieronymus trãſtulit negociũ ſiue moleſtiã.Deut.1.negocia vr̃a & põdus & iurgia.Eſa.1.fctã ſunt mihi moleſta.

טָרַח Deſiderare. Laborare. טֹרַח Negociũ. Moleſtia.

טֶרֶם Terem.anteq̃.priuſq̃.necdũ.nondũ.Geñ.2.anteq̃ oriretur in terra.Et in eo.19.prius aũt ꝙ irẽt cubitũ.Et in eo.24.Nec dũ intra ſe verba cõpleuerat.Exo.9.Noui aũt ꝙ & tu & ſerui tui necdũ timeatis deũ.Et in eodẽ.10.Nõne vides ꝙ perierit egyptus.i.nõdũ vides ꝙ perierit egyptus.1.Reg.3.Anteq̃ extingueretur.& in eo.Porro ſamuel nec dũ ſciebat dñm.Ps.118.Priuſq̃ humiliarer ego deliqui.Eſa.65.Eritq; anteq̃ clamẽt ego exaudiã.Et aliqñ ſcribitur cũ beth in principio & dr̃ בְּטֶרֶם Beterem.i.anteq̃.priuſq̃.Iudi.14.Die ſeptimo ante ſolis occubitũ.i.anteq̃ ſol occũberet.1.Reg.2.Etiã anteq̃ adolerẽt adipẽ.Ps.57.priuſq̃ intelligerẽt ſpine vr̃e.Eſa.66.Anteq̃ parturiret peperit.Et aliquando ſcribitur cum mem in principio & dicitur מִטֶּרֶם Miterem.vt aggei.2.Anteq̃ poneretur lapis ſuper lapidem in templo domini.

טֶרֶם Anteq̃. Priuſq̃. Necdum. Nondum. בְּטֶרֶם anteq̃. Priuſq̃. מִטֶּרֶם anteq̃.

טָרַף Taraph.rapere.laniare.capere.enutrire.ſiue victum tribuere.Geñ.49.Beniamin lupus rapax.pro ꝗ he.le.Beniamin lupus rapiet.i.quaſi lupus rapiet.Et ſupra in eo.37.Beſtia deuorauit ioſeph.pro quo he.le.Rapina raptus eſt ioſeph.Exo.22.Si comeſtũ a beſtia.i.ſi captũ vel raptũ fuerit a beſtia.Deut.33.Cepitq; brachiũ & verticem.Ps.8.Ne forte rapiat vt leo aĩam meã.p̃s.21.Sicut leo rapiens & rugiens.Ps.103.Catuli leonũ rugientes vt rapiant.Hiere.5.Qui egreſſus fuerit ex eis capietur.Ezech.19.Et didicit p̃dã capere.Et in eo.22.quaſi lupi rapiẽtes predã:vbi ponitur verbũ & nomẽ ab eo deriuatum.Oſee.5.Ego capiã & vadã.& ĩ eo.6.quia ipſe cepit & ſanauit nos.Amos 1.Et tenuerit vltra furorẽ ſuũ.ꝓ quo he.le.Et ceperit vel rapuerit vltra furore ſuo.& ide טְרֵפָה Terepha.i.captũ vel occiſũ.aut laniatũ.ſ.a beſtia:aut rapina:vel p̃da.vt Geñ.31.Nec captũ a beſtia oſtendi tibi.Exo.22.Deferat ad eũ qđ occiſum eſt.Leuit.22.Morticiniũ & captũ a beſtia nõ comedẽt.Ezech.44.Omne morticiniũ & captũ a beſtiis de auibus & de pecoribꝰ nõ comedẽt ſacerdotes.Scribitur ẽt ſine he & dr̃ טֶרֶף Tereph.ſiue טָרָף Tareph.vt Geñ.49.Ad predã fili mi aſcendiſti.Nu.23.Donec deuõret predã.p̃s.75.Illuminãs tu mirabiliter a mõtibus eternis.ꝓ quo he.le.A mõtibus prede vel rapine.vnde btũs hiero.in pſalterio iuxta he.ve.trãſtulit.a mõtibus captiuitatis.Ezech.19.Et didicit predã capere.Itẽ טָרַף Taraph.i.enutrire.victũ tribuere.vt Prouer.30.tribue tñ victui meo neceſſaria & inde טֶרֶף Tereph.i.victũ.cibus.eſca.vt.p̃s.110.Eſcã dedit timẽtibꝰ ſe.Malach.3.Et ſit cibꝰ in domo mea.Prouer.31.Deditq; predã domeſticis ſuis.ꝓ quo he.le.Deditq; cibũ ſiue victũ domeſticis ſuis.vñ ſeqtur.& cibaria ãcillis ſuis.Põt ẽt legi ſicut eſt in lr̃a nr̃a.Quia ẽ equiuocũ vt dictũ ẽ.Itẽ טָרָף Taraph.Palmes ſiue ramꝰ.aut foliũ.ſ.raptũ ex arbore a prĩo ſigñato deriuatũ.Geñ.7.portãs ramũ oliue virẽtibus foliis in ore ſuo.Ezech.17.Et ſiccabit oẽs palmites germinis eius.Et ẽt in lingua chaldaica ſigñat folium.

טָרַף Rapere. Capere. טְרֵפָה Captum. Occiſum. טֶרֶף טָרָף preda. Captiuitas. טָרַף טֶרֶף Nutrire. Eſca. Cibus. Victus. טָרָף Ramus. Palmes. Folium.

De incipientibus a littera. י Iod.

יָאַב Iaab.Deſiderare.Ps.118.Quia mandata tua deſideraui.& ſolum inuenitur in predicto loco.

יָאַב Deſiderare.

יָאַל Iaal.velle.acquieſcere.incipere.capere.iurare.adiurare.Stulte agere:ſiue ſtultum eſſe.Iudi.17.Acquieuit & manſit apud hominem.Et in eodem.19.Queſo te vt hodie hic maneas.pro quo hebrei legunt.Acquieſce obſecro & mane.4.Reg.5.Melius eſt vt accipias duo talenta.pro quo hebrei legũt.Si vis accipe duo talenta.ſiue acquieſce & accipe duo talenta.Et in eodem.6.Veni ergo & tu cũ ſeruis tuis.pro quo hebrei legunt.Volle ſiue acquieſce obſecro & vade cum ſeruis tuis.Ponitur etiam pro incipere.vt Geñ.18.Quia ſemel cepi:loquar ad dominum meum.Deut.1.Cepitq; moyſes explanare legem.1.Reg.17.Cepit tentare ſi armatus poſſet incedere.Iob.6.Et qui cepit ipſe me conterat.Et in eodem.Veruntamen quod cepiſtis explete.Oſee.5.Quoniã cepit abire poſt ſordes.Hebrei tamen in omnibus locis predictis interpretantur velle ſiue acquieſcere.Et aliquando ſcribitur ſine iod in principio.vt in aliquibus locis predictis.Item ponitur pro iurare ſiue adiurare.vt Exo.2.Iurauit ergo moyſes ꝙ habitaret cũ eo.1.Reg.14.Adiurauit autem ſaul populum dicens.Itẽ ſignificat ſtulte agere ſiue ſtultũ eſſe.& tunc eſt verbũ paſſiuum prime coniugationis:quod ſcribitur cum nũ in principio.vt Nu.12.Ne imponas nobis hoc peccatũ quod ſtulte cõmiſimus.Eſa.19.Stulti facti ſunt principes taneos.Hiere.50.Gladius ad diuinos eius qui ſtulti erunt.

יָאַל Acquieſcere. Velle. Incipere. Iurare. Adiurare. Stulte agere. Stultũ fieri. Stultũ eẽ.

יְאֹר Ieor.riuus.fluuius.flumen.Amnis.Geñ.41.Putabat ſe ſtare ſuper fluuium.Et in eodem.Et paſcebantur in ipſa amnis ripa.Exo.2.In carecto ripe fluminis.& in eodem.7.Et ſtabis in occurſum eius ſuper ripam fluminis.Et in eodem.Et ſuper fluuios eorum & riuos & paludes.Et in eo.Et piſces qui erant in flumine mortui ſunt:computruitq; fluuius.Et in eo.8.Et ebuliet fluuius ranas.Eſa.19.Attenuabuntur & ſiccabuntur riui aggerum.Et in eodem.Nudabitur alueus riui a fonte ſuo.Et in eodem.Et omnis ſementis irrigua ſiccabitur.Vbi ponitur pro irrigua.Ezech.29.Et dicis meus eſt fluuius.Amos.8.Et eiicietur & defluet quaſi riuus egypti.Scribitur etiã ſine iod.vt in eo.Et aſcendet quaſi fluuius vniuerſus.& ſolum in p̃dicto loco ſcribitur ſine iod.& communiter accipitur pro nilo fluuio egypti.Ponitur ẽt pro flumine tigri.vt Dañ.12.Vnus hinc ſuper ripam fluminis & alius inde ex altera ripa fluminis.

יְאֹר Fluuius. Amnis. Flumen. Riuus.

יָאַשׁ Iaas.Deſperare.renunciare.Spem vel curam alicuius rei a corde amouere.ceſſare.vt.1.Reg.27.Et deſperet ſaul ceſſetq; me querere.Eccl's.2.Renũciauitq; cor meum vltra laborare ſub ſole.Et qñ eſt verbũ paſſiuũ prime coniugationis tunc ſcribitur ſine iod & cũ nun in principio & dicitur נוֹאָשׁ Noas:& eſt cuiuſcunq; perſone & vtriuſq; numeri:& profertur in voce actiua.vt Hiere.2.Et dixiſti deſperaui.Et in eo.18.Qui dixerunt deſperauimus.Iob.6.Et in ventũ verba profertis.vbi pro eo quod in littera noſtra eſt profertis in hebreo habetur ſupra dicta dictio נוֹאָשׁ Noas.ideſt amouetis ea verba a corde veſtro:& ſine cogitatione & meditatione profertis eã ĩ ventum.Eſa.57.nec dixiſti quieſcam.ideſt ceſſabo.

יָאַשׁ Deſperare. Renũciare. נוֹאָשׁ Deſperare. Ceſſare.

יָאַת Iaath.conuenire.acquieſcere.federari.vt Geñ.34.Sed in hoc valebimus federari.Et in eo.Vnum ẽ qđ differt tantum bonum.pro quo hebrei legunt.Sed in hoc acquieſcent ſiue conuenient nobiſcum viri:vt habitẽt nobiſcum vt ſimus vnus populus.Sed beatus hieronymꝰ tranſtulit ſenſum.Et in eo.Tantũ in hoc acquieſcamus & habitantes ſimul.4.Reg.12.Prohibitiq; ſunt ſacerdotes vltra accipere pecuniã a populo.Pro quo he.le.Et acquieuerũt ſacerdotes vt nõ acciperẽt pecuniã a populo.Hiere.10.Tuũ eſt enim decus.i.tibi cõuenit decus ſiue regnum.

יָאַת Federari. Cõuenire. Acquieſcere.

יָבַב Iabab.eiulare.vlulare.vt Iudi.5.Per feneſtrã reſpiciens vlulabat mater eius.& ſolum inuenitur in predicto loco.& in lingua chaldaica communiter ſignificat vlulare vel clangere.ſ.tuba.

יָבַב Vlulare. Clangere.

יָבַל Iabal.deducere.Adducere.afferre.aſportare.Ps.59.qs deducet me in ciuitatem munitam.Ps.75.Qui in circuitu eius affertis munera.Eſa.18.Deferetur munus domino exercituum.Et in eodem.23.Ducent eam pedes illius.Eſd.5.& aſportare fecit ea in templum babylonis.Et inde יוּבַל Iubal.ideſt riuus ſiue deductio aquarum:aut humor.ſ.aquarũ.Hiere.17.Quod ad humorẽ mittit radices ſuas.ꝓ quo he.le.qđ iuxta riuũ mittit radices ſuas.Et in plu.יִבְלֵי Ible.Eſa.30.Riui currentiũ aquarũ.Et inde יְבוּל Iebul.ideſt germen.vt Leuit.26.Et terra gignet germẽ ſuũ.Iob.20.Apertũ erit germen domus illius.Abach.3.Et nõ erit germen in vineis.Et de hoc vide ſupra in dictiõe בּוּל Bul.Item יוֹבֵל Iobel.i.buccina ſiue ſonitus buccine.ſ.cornee:qua vtebãtur in iubileo.vt Exo.19.Cum ceperit clãgere buccina tunc aſcendãt in montem.Ioſ.6.Tollent ſeptem buccinas quarum vſus eſt in iubileo.Pro quo in hebreo habetur.Tollent ſeptem buccinas iubileas.i.quarum vſus eſt in iubileo:ſicut eſt in littera noſtra.Et in eo.Cumq; inſonuerit vox tube longior atq; conciſior.Et in eodẽ.Et ſeptem alii ſacerdotes tollant ſeptem iubileorum buccinas.Et inde quinquageſſimus annus vocatur יוֹבֵל Iobel.Quia in eo perſonabant buccinis.vt habetur Leuit.25.vbi dicitur.& clanges buccina.Et in eo.Ipſe eſt enim iubileus.Et in eo.Anno iubilei redient oẽs ad poſeſſiones ſuas.Et in eo.Et redimi non poterit etiam in iubileo.Itẽ יַבֶּלֶת Iabeleth.Macula animalis.pro quo beatus hieronymus trãſtulit papulas.Leuit.22.Si cicatricem habẽs ſi papulas.

יָבַל Deducere. aſferre. Deferre. aſportare. יוּבַל Humor. Riuus. יִבְלֵי Riui. יְבוּל Germen. יוֹבֵל Buccina. Iubileus. יַבֶּלֶת Papule.

יָבַם Iabam.Vxorẽ fr̃is defuncti in cõiugẽ accipere.ſiue illi aſſociari.Geñ.38.Et ſociare illi vt ſuſcites ſemẽ fratri tuo.Deut.25.Sed accipiet eã frater eius & ſuſcitabit ſemẽ fr̃is ſui.Et in eo.Nõ vult frater viri mei ſuſcitare ſemẽ fratris ſui in iſrael:nec me in cõiugiũ ſumere.Et inde frater mariti dicitur יָבָם Iabam.vt in eo.Sed accipiet eã frater eius.Et in eo.Nõ vult frater viri mei ſuſcitare ſemẽ fratris ſui.Et vxor fratris dr̃ יְבָמָה Iebama.ſiue יְבֶמֶת Iabémeth.vt in eo.Perget mulier ad portam ciuitatis.i.perget vxor fr̃is ad portã ciuitatis.Et ĩ eo.Accedet mulier ad eũ corã ſeniorib us.Et ẽt vxor fr̃is mariti dr̃ יְבָמָה Iebama.vt Ruth.1.En reuerſa eſt cognata tua ad populum ſuum.vbi ponitur ꝓ cognata:que erat vxor fratris mariti ſui.

יָבַם Sociare. Vxorẽ fratris in cõiugiũ accipere. יָבָם Frater mariti. יְבָמָה Vxor fr̃is.

יָבֵשׁ Iabas.ſiccare.exſiccare.arere.exareſcere.cõfũdere.ſiue cõfundi.vt Geñ.8.Donec ſiccarentur aque ſup terrã.& in eo.Et vigeſima die mẽſis arefacta ẽ terra.Ioſ.2.Audiuimꝰ ei ꝙ ſiccauerit dñs aquas maris.& in eo.5.Qđ ſiccaſſet dñs fluẽta iordãis.3.Reg.17.Poſt dies aũt aliquãtos ſiccatus eſt torrẽs.Iob.12.Si cõtinuerit aquas oĩa ſiccabuntur.p̃s.21.Aruit tanq̃ teſta virtꝰ mea.Prouer.17.Spũs triſtis exſiccat oſſa.Eſa.19.Et fluuius deſolabitur atq; ſiccabitur.Ezech.17.Cumq; tetigerit eam ventus vrens ſiccabitur:& ĩ areis germinis ſui areſcet.Et in eo.Et ſiccaui lignũ viride.& in eo.37.Aruerũt oſſa nr̃a.Oſee.13.Et ſiccauit venas eius.Ioel.1.Oĩa ligna agri aruerũt.Et in eo.Qm̃ exſiccati ſunt fontes aquarũ.Amos.4.Et ps altera ſup quã non pluit aruit.Naũ.1.increpãs mare & exſiccãs illd.& ide יָבֵשׁ Iabes.i.aridus.ſiccus.vt Ioſ.9.Panes quoq; quos portabãt ad viaticũ duri erãt.ꝓ ꝗ he.le.Et oĩs panis ſui viatici aridꝰ ſiue ſiccus erat.& in eodem.Nunc autem ſicci facti ſunt.& ĩ plu.יְבֵשִׁים Iebeſim.Nu.6.vuas recẽtes ſiccaſq; nõ comedẽt.Et in genere feminino ſcribitur יְבֵשָׁה Iebeſa.vt in eo.11.aĩa nr̃a arida ẽ & ĩ plu.יְבֵשׁוֹת Iebeſoth.vt Ezech.37.Sicca q; vehemẽter.& inde יַבָּשָׁה Iabaſa.ſiue יַבֶּשֶׁת Iabeſeth.

יָבֵשׁ Siccare. Areſcere. Areſcere. Exſiccare. יָבֵשׁ Aridus. Siccus. יְבֵשִׁים Sicci. יְבֵשָׁה Arida. יְבֵשׁוֹת יַבָּשָׁה יַבֶּשֶׁת

arida. ideſt arida.vel terra habitabilis.vt Gẽ.1. Et appareat ari
Sicca. da.Ps.65.Qui conuertit mare in aridã.Ps.94. Et ſiccam
manus eius firmauerunt.Eſa.44.Et fluenta ſuper aridã.
יַבֶּשְׁתָּא & in lingua chaldaica dicitur יַבֶּשְׁתָּא Iabeſtha. Dañ.2.non
eſt homo ſuper terra qui ſermonẽ tuũ poſſit implere. prõ
quo hebrei legunt.Non eſt homo ſuper arida. Itẽ יָבַשׁ Ia
arida. bas.ideſt cõfundere.ſiue cõfundi.aut erubeſcere.vt.2.Reg.
יָבַשׁ 19.Confudiſti hodie vultũ omniũ ſeruorũ tuorũ. Eſa.29.
Confũdere Nõ modo confundetur iacob.Et in eodem.30.Oẽs cõfuſi
ſunt.& ſolum in predicto loco ſcribitur cum aleph & iod ĩ
medio dictionis.Hiere.8.Confuſi ſunt ſapientes. Ioel.1.
Confuſum eſt vinum & elanguit oleũ.Et in eo. Cõfuſi ſũt
agricole.Et in eo.Quia confuſum eſt gaudium a filiis ho=
minũ.Zach.10.Et confundentur omnia profunda flumi=
nis.Hebrei tamen in predicto loco ſecundum primam ſi=
gnificationẽ legũt.Et exſiccabuntur oĩa ꝓfunda fluminũ.

יָגֵב יָגֵב Iageb.ager.vt Hier.39.Et dedit eis vineas & ciſternas
in die illa.Pro quo hebrei legunt. Et dedit eis vineas
ager &agros in die illa.Et ſolum inuenitur in numero plurali.
יֹגֵב Poteſt etiam deriuari a dictione גֶּבֶא Gẽbe. Inde יֹגֵב Iogeb
ideſt agricola.vt.4.Reg.25.Et de pauperibus terre reliqt
agricola. vinitores & agricolas.Hier.52.Reliquit priceps militie vi
nitores & agricolas.

יָגָה יָגָה Iaga.affligere.humiliare.contriſtare.abiicere. Iob.19
affligere. Vſq̃quo affligitis animam meam.Eſa.51. Et ponam
Humiliare illum in manu eorum qui te humiliauerunt. ideſt qui te af
abiicere. flixerunt.Threñ.3.Et abiecit filios hoĩum. Et in eo. Quia
ſi abiecit & miſerebitur: vbi ponitur הָגָה Hoga.cũ he ĩ pri=
cipio.Et ſupra in eo.1.Quia dñs locutus eſt ſuper eã. Pro
Cõtriſtare quo hebrei legunt.Quia dñs afflixit ſiue contriſtare fecit
eam.Poteſt etiam deriuari a dictione הָגָה Haga que ſigni=
ficat loqui ſicut eſt in littera noſtra. vt dictum eſt ſupra in
littera he.Et in eodem.vt locutus eſt dominus. pro quo he
brei legunt.Quoniam afflixit vel contriſtare fecit dñs.Et
יָגוֹן inde יָגוֹן Iagon.ideſt dolor.triſtitia. vt Ps.30.Quoniam
Dolor. defecit in dolore vita mea.Eſa.35.Fugiet dolor & gemit⁹.
Hiere.45.Quoniã addidit domin⁹ dolorem dolori meo
תוּגָה Et inde תוּגָה Thuga. ideſt triſtitia ſiue meſtitia.Prouer.10.
Meſtitia. Filius autem ſtultus meſtitia eſt matri ſue. Et in eo: 14.Et
נוּגוֹת extrema gaudii luctus occupat.ideſt triſtitia: & inde נוּגוֹת
Luctus. Nugoth ſecundum terminationem pluralem femininorũ
ideſt contriſtate ſiue dolentes.Pro quo beatus hieronym⁹
ſquallide. tranſtulit.ſquallide. Threñ.1.Virgines eius ſquallide. Et
נוּגֵי inde נוּגֵי Nuge.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit nu
Nuge. gas.Soph.3.Nugas que a lege receſſerant congregabo.De
quo btũs hieronymus in ſuis explanationibus ſuper pre=
dicto loco ſic ait.Id quod dixim⁹ nugas ſciamus in hebreo
ipſum latinum eſſe ſermonem:& propterea a nobis ita vt
in hebreo erat poſitum:vt noſſe poſſimus linguam hebrai
cam omnium linguarum eſſe matricẽ. hec Hieronymus.

יָגַע יָגַע Iagaa.laborare.deficere.ſcilicet pre labore. Ioſ.7. qua
re omnis populus fruſtra vexabitur.pro quo hebrei le
Laborare. gunt.Non facias laborare ibi omnem populum. Ps.6.La
boraui in gemitu meo.Ps.68.Laboraui clamans. Iob.20.
Luet que fecit omnia ꝓ quo hebrei legunt.Reddet quod
laborauit.ideſt in quibus laborauerat.Prouer.23. Noli la
borare vt diteris.Eſa.40.Non deficiet nec laborabit.Et in
eo.43.Nec laboraſti in me iſrael.Et in eo. Nec laborem ti=
bi prebui in thure.ideſt nec laborare te feci. Et in eo. Pre=
buiſti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Et in eo.63. Nõ
laborabunt fruſtra.Hiere.51.Et labores populorum ad ni
hilum.Pro quo hebrei legunt.Et laborabunt populi in ni
hilũ.Malach.2.Laborare feciſtis dominum in ſermoni=

bus veſtris.Et in eodem.In quo eum fecimus laborare .po
nitur etiam pro deficere.ſcilicet pre labore.vt.2. Reg. 23.
Donec deficeret manus eius.Et inde יְגִיעַ Iegiaa. ideſt la= Deficere.
bor.fatigatio.Geñ.31.Afflictionem meam & laborem ma יְגִיעַ
nuum mearum.Deut.28.Et omnes labores tuos comedet Labor.
populus quem ignoras.Ps.127.Labores manuum tuarũ
quia manducabis.Eſa.45.Labor egypti & negociatio e=
thiopie.Et in eodem.55.Et laborem veſtrum non in ſatu
ritate.Oſee.12.Omnes labores mei non inuenient mihi
iniquitatem.& inde יָגֵעַ Iageaa:ideſt laborioſus ſiue labore יָגֵעַ
confectus.aut feſſus labore. Deut.25 Quando tu eras fame Labore. confectus
& labore confectus.& in plurali יְגֵעִים Iegeim ſiue יְגִיעֵי Ie יְגֵעִים
gie.Iob.3.Et ibi requieuerunt feſſi robore. Eccls.1. Cũcte Feſſi
res difficiles.ideſt laborioſe. Difficiles.

יָגַר Iagar.timere.formidare.vereri. Deut.28. Afflictiões יָגַר
egypti quas timuiſti.Iob.3.Et quod verebar accidit mi Timere.
hi.Et in eodem.9.Verebar omnia opera mea.Ps.118. Am Vereri.
puta opprobrium meum quod ſuſpicat⁹ ſum.pro quo bea
tus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ trã
ſtulit. Auerte opprobrium meum quod reueritus ſum.Hie Formidaſ.
re.22.Et in manu quorum tu formidas faciem.Item יְגַר Ie יְגַר
gar. Aceruus.tumulus.Geñ.31.Quem vocauit laban tumu Tumulus.
lum teſtis.

יָד Iad.Manus.poteſtas.fortitudo.virtus. conſilium. Per= יָד
cuſſio ſiue plaga.locus.Geñ.8.Extenditq̃ manum ſuã. Manus.
Et in eodem.16.Manus eius contra omnes & manus om=
nium contra eum.Et in eodem.19. Apprehenderunt ma=
num eius & manum vxoris.Et in eodem.24. Pone manũ
tuam ſuper femur meum.Et in eodem. 38. Vnus protulit
manum.Et in eodem.33.De manu mea require illum. E=
xo.4.Mitte manum tuam in ſinu tuo.Et in eodem. 9.Ec=
ce manus dñi erit ſuper agros.Et in eodem.13.ĩ manu for=
ti eduxit te dominus de egypto.Et in eodem.14.Et manũ
magnam quam exercuerat dominus contra eos. ideſt vir=
tutem ſeu potentiam.Et in eodem.23. Non iunges manũ
tuam vt pro impio dicas falſum teſtimonium. Et in eodẽ.
29.Poſtq̃ initiaueris manus eorum.Nu.11.Nunquid ma=
nus domini inualida eſt.Deut.3.Magnitudinem tuam ma
numq̃ fortiſſimam.iudi.2.Manus domini ſuper eos erat.
Et in eodem.3.Qui vtraq̃ manu pro dextera vtebatur. 1.
Reg.5.Aggrauata eſt manus domini ſuper azotios.Et in
eodem.Fiebat manus domini per ſingulas ciuitates. Et in
eodem.Grauiſſima valde manus domini dei.Ps.20. inue=
niatur manus tua omnibus inimicis tuis.Ps.31. Grauata ẽ
ſuper me manus tua.Canti.5.Dilectus meus miſit manum
ſuam per foramen.Eſa.5.Et extendit manum ſuam ſuper
eum.Et in eodem.8.in forti manu erudiuit me.Et in eodẽ
25.in alliſione manuum eius.& eſt communis generis.vt
Ezech.2.Et ecce manus miſſa ad me in qua erat inuolutus
liber.pro quo ĩ hebreo habetur & ecce manus miſſa ad me
in quo erat volumen libri.Nam iungitur cũ adiectiuo miſ=
ſa q̃ eſt generis feminini & cum relatiuo quo q̃ eſt gene
ris maſculini.& ſimiliter in aliis locis. Ponitur etiam pro
poteſtate vel fortitudine ſicut in aliquibus locis predictis.
& Geñ.41.& omne frumentum ſub pharaonis poteſtate Poteſtas.
condatur.Nam illud quod eſt in poteſtate alicuius dicitur
eſſe in manu eius.Geñ.24.Ex omnibus bonis eius por=
tans ſecum.Pro quo hebrei legunt. Omnia bona domini
ſui in manu ſua.ideſt portans ſecum in poteſtate ſua. Nu.
21.Et tulit omnem terram que dictionis illius fuerat. Pro
quo hebrei legunt.Et tulit omnem terram de manu illius.
ideſt de poteſtate illius.Et in eodem.31.Et tubas ad clangẽ
dum tradidit ei.pro quo hebrei legunt. Et tubas ad clangẽ

dũ in manu ei⁹.i.in poteſtate ei⁹.Et in eo.Numerũ pugna
torũ quos habuim⁹ ſub manu nrã.i. poteſtate noſtra. Ioſ.
8.Et nõ potuerũt vltra huc illucq̃ fugere. Pro quo hebrei
legunt Et non fuerunt in eis manus ad fugiendum. i. non
fuit in eis poteſtas ſeu virtus. 2. Regũ.8.vt dominaretur ſu
per fluuium euphratem. Pro quo hebrei legũt. vt conuer
teret manum ſuam.i.poteſtatem ſuam ſuper fluuiũ euphra
tem. Ps. 88. ponam in mari manum eius.i. poteſtatem
eius.ps.94.In manu eius ſunt omnes fines terre.prouer.
18. Mors & vita in manibus lingue.i.in poteſtate lingue.
Et ẽt qñ aliquis ſubditur alteri:dicitur in ſcriptura dare ei
manum.i.eſſe ſub eius poteſtate.vt Leuit.25 .Si attenuat⁹
fuerit frater tuus & infirmus manu.Pro quo hebrei legũt.
Si attenuatus fuerit frater tuus & declinauerit manum ſu=
am tecum.1.Paralip.29.Cuncti filii regis dauid dederunt
manum ſuam & ſubiecti fuerunt regi ſalomoni.4.Reg.10
Si eſt inquit da mihi manum: qui dedit ei manum ſuam.
Threñ.5.Egypto dedimus manũ. Ponitur etiam pro con
ſilio vel diſpoſitione.2.Reg.14.Nunquid manus ioab te=
Conſilium cum eſt.i.conſiliũ vel diſpoſitio ioab.Eſdre.3.Vt laudarẽt
Diſpoſitio dñm per manus dauid regis iſrael.i.ex diſpoſitione vel p̃=
cepto dauid.Ponitur etiam pro plaga vel percuſſione. vt
in aliquibus locis predictis.& Iob.23.Et man⁹ plage mee
Plaga. aggrauata eſt ſuper gemitũ meum.1.Paralip.21. vertatur
obſecro manus tua in me.Ps.76.Manibus meis nocte con
tra eum.pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he
braicam veritatem tranſtulit. Manus mea nocte extendi=
tur.ideſt plaga mea nocte extẽditur.Hiere.15. A facie ma
nus tue ſolus ſedebam.ideſt a facie plage vel percuſſionis
Locus. tue.ponitur etiã pro loco.vt Nu.2.Singuli per loca & ordi
nes ſuos proficiſcẽtur.Deut.23.Habebis locũ extra caſtra.
Iudi.11.vel in cunctis ciuitatibus ſupra iordanem.pro quo
Ager. he.le.vel in cunctis ciuitatibus que ſunt iuxta loca arnon.
2.Reg.14.Scitis agrum ioab ad agrũ meũ.vbi ponitur ꝓ
agro.Et in eo.18.Et appellatur manus abſalon vſq̃ in hãc
diẽ:quod hebrei exponunt. Et appellatur locus Abſalon
vſq̃ in hanc diem.Geñ.34.terra in poteſtate vrã eſt. pro
quo hebrei legunt.terra ſpacioſa manibus eſt coram vobis
i.ſpacioſa locis.Ps.103. Hoc mare magnum & ſpacioſum
manibus.ideſt ſpacioſum locis. Iob.1. Et aſine paſcebãtur
iuxta eos.pro quo hebrei legũt.Iuxta loca eorum. Hiere.
6.Et paſcet vnuſquiſq̃ eos qui ſub manu ſua ſunt.pro quo
hebrei legunt.Et paſcet vnuſquiſq̃ locũ ſuum. Poteſt etiã
intelligi ſicut eſt in littera noſtra.Et ĩ eo.57. Dilexiſti ſtra
tũ eorum manu aperta.Pro quo hebrei legũt.Dilexiſti ſtra
tum eorum: locum vidiſti.Poteſt etiam legi manum vidi
ſti.& tunc erit ſenſus ſicut in littera noſtra.Ponitur etiam
pro cauſa.vt Hiere.41. Quos percuſſit propter godoliã.
pro quo in hebreo legitur Quos percuſſit in manũ godo
Cauſa. lie.i.cauſa godolie ſiue propter godoliam: ſicut eſt in litte
Fornix. ra noſtra.ponitur etiam pro fornice.i.pro loco vel arcu tri
umphali.1.Reg.15.Et erexiſſet ſibi fornicem triũphalem.
Ponitur etiam pro prophetia.vt Ezech.1. Et facta ẽ ſuper
prophetia eũ ibi manus dñi.i.prophetia dñi.Et in eo.37. Facta eſt ſu
per me manus dñi.Ponitur ẽt pro parte.vt Geñ.43.Ita vt
Pars. quinq̃ partibus excederet. Et in eo. 47. Quattuor reli=
quas.ſ.partes permitto vobis in ſementẽ.2.Reg.19. Decẽ
partibus maior ego ſum apud regẽ.vbi pro partibus poni
tur יָדוֹת Iadoth.ſecundũ terminationẽ pluralẽ feminino
rũ.Et cõiter ſcribitur in plu.ſcdm terminationẽ maſculino
יָדַיִם rũ.ſ. יָדַיִם Iadaim.ſiue יְדֵי Iede.vt Geñ.27.Et manus ſũt
Manus. eſau.Exo.17.Manus moyſi erãt graues.& ĩ eo.32. cõſecra
ſtis man⁹ vrãs hodie dño.Eſa.45.Et opus tuũ abſq̃ mani

bus eſt.i.abſq̃ firmitate & duratiõe.& in lingua chaldaica
ſcribitur aliqñ cũ aleph in fine & dic יְדָא Ieda.i. man⁹ יְדָא
Dañ.5.Et rex aſpiciebat articulos manus ſcribentis. & in Manus.
plurali יְדַיִן Iadain.Dañ.2.Donec abſciſſus eſt lapis de mõ יְדַיִן
te ſine manibus.Ponitur ẽt יְדֵי Iadai pro יָדַיִם Iadaim. vt
Ezech.13.ve qui conſuunt puluillos ſub oĩ cubitu manuũ.
Item ponitur יָדוֹת Iadoth pro manibus ſedis que erant יָדוֹת
ad ſimilitudinẽ manus hominis.vt.3. Reg.10.Due manus Manus ſe=
hinc atq̃ inde tenentes ſedile: & duo leones ſtabant iux de.
ta manus. Item ponitur pro axibus curruũ.vt in eodem.Et
axes earum & radii & canthi.Et in eodem ponitur pro cela Axes.
turis vel ſculpturis in quibus erant figure manus:vbi dici
tur habens celaturas variaſq̃ ſculpturas ex ſemetipſa.Poni Celature.
tur etiam pro incaſtraturis tabularũ. vel pro angulis.Exo.
26.In lateribus tabule due incaſtrature.Et ĩ eo.vt bine ba Icaſtratur.
ſes ſingulis tabulis per duos angulos ſubiiciantur. Anguli.

יָדַד Iadad.Proiicere.deiicere.mittere. & ſcribitur cũ ſim= יָדַד
plici daleth.vt threñ.3.Et poſuerũt lapidẽ ſuper me. Ponere.
pro quo hebrei le.& proiecerũt lapidem in me.Hiere.50. Proiicere
Omnes qui tenditis arcũ debellate eã.pro quo he.le. Oẽs
qui tenditis arcũ iacite ad eã.ſ.iacula vel ſagittas.vnde ſub
ditur.nõ parcatis iaculis.& Abdie.1.& ſuper ieruſalẽ mitte Mittere.
bãt ſortẽ.Zach.1.vt deiiciãt cornua gentiũ. Itẽ יְדִיד Iedid Deiicere.
i.dilectus. amantiſſimus.Deut.33. Amantiſſimus domini יְדִיד
habitabit confidenter.Ps.83. Quam dilecta tabernacula amãtiſſim⁹
tua.Hiere.11.Quid eſt q̃ dilectus meus in domo mea fecit Dilecta.
ſcelera multa.& inde יְדִידוּת Ididuth.i.dilectio. Vt in eo. Dilectus.
12.Dedi dilectam animam meam in manu inimicorum e= יְדִידוּת
ius.Pro quo hebrei legunt.Dedi dilectionem anime mee. Dilectio.
ideſt dilectam anime mee.

יָדָה Iada.laudare.confiteri.iacere.deiicere.vt Geñ.49.Iu יָדָה
da te laudabũt frẽs tui.Leuit.5.Agat penitentiã ꝓ pec Laudare.
cato ſuo.pro quo he.le.Et cõfiteatur illud in q̃ peccauit.& Confiteri.
in eo.16.Confiteatur oẽs iniquitates filiorũ iſrael. & in eo.
26.Donec confiteãtur iniqtates ſuas & maiorũ ſuorũ. Nu.
5.Et cõfitebuntur peccatũ ſuũ.3.Reg.8.Cõfitẽtes nomini
tuo.Nee.1.Et cõfiteor ꝓ peccatis filiorũ iſrael.Iob.4. Et e
go cõfitebor q̃ ſaluare te poſſit dextera tua.ps.6.In infer=
no aũt qs cõfitebitur tibi.Ps.9.Confitebor tibi dñe in toto
corde meo.ps.27.Et ex volũtate mea cõfitebor ei.ps.44.
ꝓpterea populi cõfitebũtur tibi.ps.48.cõfitebitur tibi cũ
bñfeceris ei.ps.53.& cõfitebor noĩ tuo qm̃ bonũ eſt.ps.66
Cõfiteãtur tibi populi deus:cõfiteãtur tibi populi omnes.
Et in aliqbus locis p̃dictis cõfiteri accipitur pro laudare vel
grãs agere.vt ĩfra dicetur in fine hui⁹ dictiõis. Prouer.28.
qui aũt cõfeſſus fuerit & reliqrit ea miãm cõſequetur. Eſa.
38.quia nõ ĩfernus cõfitebitur tibi.& inde הֻיְּדוֹת Huiedoth הֻיְּדוֹת
ſiue יְהוּדָה Iehuda.i.laus vel confeſſio.pro quo beatus hie
ronymus trãſtulit ad laudãdũ:vel hymnos.Nee.11.ad laudã Adlaudan dũ.
dũ & ad cõfitendũ in orõne.& in eo.12.& ſup hymnos ipi Hymni.
& frẽs eorũ.& inde תּוֹדָה thoda.i.cõfeſſio.laus. ſiue grãrũ תּוֹדָה
actio.Ioſ.7.Da gloriã dño deo iſrael & cõfitere. pro q̃ he.
le.& da ei cõfeſſionẽ.Eſdre.10.& nũc date cõfeſſionẽ dño Confeſio.
deo.Ps.94.preocupemus faciẽ eius in cõfeſſiõe.ps.99.In
troite portas eius in confeſſione.ponitur etiam pro laude.
ps.49.Immola deo ſacrificiũ laudis.Amos.4.ſacrificare Laus.
de fermẽto laudem.Item ponitur pro gratiarum actione.
Leuit.22.Si immolaueritis hoſtiã pro gratiarũ actiõe dño Gratiarũ actio.
Eſa.51. Gratiarum actio & vox laudis.ponitur etiam תּוֹדָה תּוֹדָה
thoda .pro choro laudãtium ſiue gratias referẽtiũ. vt Nee.
.12.Et ſtatui duos choros laudantium. Et in eodem.Et cho Chor⁹ laudantium.
rus ſecundus gratias referentium. Inde deriuatur יְהוּדָה יְהוּדָה
Iuda.qđ interpretatur laudatio ſiue confeſſio.vt Geñ.29.

Et ait modo cõfitebor dño.& ob hoc vocauit eũ iudam.vñ
beatus hieronymus in hebraicis queſtionibus ſup pdicto
loco ſic ait. Iuda cõfeſſio dr̃ a cõfeſſione:ita cõfeſſoris no-
men eſt dictũ.verũtamẽ hic cõfeſſio ꝓ gratiarũ actiõe aut
pro laude accipitur. vt frequẽter in pſalmis & in euange-
lio :confiteor tibi dñe celi & terre.i.gratias ago tibi ſiue
glorifico te.hec Hieronym⁹. Accipitur ẽt pro iudea ſiue ꝓ
Iudea. terra iudee.Ps.75.Notus in iudea deus.Hiere.14. Luxit
יהוד iudea & porte eius.Et in lingua chaldaica dicitur יהוד Ie-
Iudea. hud.Dañ.2.Inueni hominẽ de filiis tranſmigrationis iu-
יהודי dee.Et inde יהודי Iehudi.i.iudeus.vt Zach.8.Et apprehẽ-
Iudeus. dent fimbriã viri iudei.& in plu.יהודים Iehudim.Nee.4.
יהודים Quid iudei faciũt imbecilles.Eſter.3.Iudeis noua lux ori-
Iudei. ri viſa eſt.& inde יהודית Iehudith.i. iudaica lingua ſiue iu
Lingua iu daice.2.Paralipo.32.Inſuper & clamore magno lingua iu
daica. daica cõtra populũ qui ſedebat in muris ieruſalẽ perſona-
Iudaice. bat.Nee.13.Neſciebãt loqui iudaice.Eſa.36. Non loquaris
nobis iudaice.Et quia principalis tribus & regalis erat tri
bus iuda:ideo gens & terra & etiã lingua ab eo nomẽ acce-
מתיהד pit.& inde מתיהד Mithiahet.i.ille qui imitatur ritũ & reli
Qui imita gionẽ iudeorũ.vt Eſter.8.Vt plures alterius gentis & ſecte
tur ritum. eorũ religioni & cerimoniis iungerentur.Itẽ ידה Iada.i.
iudeorum. Proiicere.ſiue deiicere.aut mittere. De quo vide ſupra in
ידה dictione ידד Iadad.
Proiicere
ידע ידע Iadaa.ſcire.noſſe.cognoſcere.mãifeſtare.ſentire.miſe
Scire. reri.conterere.ſiue confringere.Geñ.3. Scientes bo-
Cognoſcere nũ & malũ.Et in eo.Cumq; cognouiſſent ſe eſſe nudos.Et
in eo.22.Nunc cognoui ꝙ timeas deũ.Et in eo.31.Ignora
bat ꝙ rachel furata eſſet idola.Pro quo he.le.Et nõ ſciebat
iacob ꝙ rachel furata eſſet ea.ſ.idola. Et ſic in ſequentib⁹
vbicunq; ponitur ignorare vel neſcire in hebreo ſunt due
dictiones.ſ.nõ ſcire.Et in eo.48.Scio fili mi ſcio. Exo. 2.
Stante procul ſorore eius & conſiderante aduentũ rei.pro
quo hebrei legunt.Et ſtetit ſoror eius procul:vt ſciret quid
fieret de eo.Et eſt idem ſenſus cũ littera noſtra.Et in eo.5.
neſcio dñm.Et in eo.7.Et ſcient egyptii quia ego ſum do
minus.Et in eo.33.noui te ex nomine.Et in eo.vt ſciam te.
Et in eo.In quo enim ſcire poterimus ego & populus tu-
us.Deut.4.Vt ſcires qm̃ dñs ipſe eſt deus. Et in eo. Scito
ergo hodie & cogitato in corde tuo.Et in eo.Scio cõtẽtio-
nẽ tuã.1.Reg.3.Porro ſamuel necdũ ſciebat dñm.Et in eo.
17.noui ſuperbiã tuã.Et in eo.21.nã & pueris meis condi-
Noſſe. xi in illũ & illũ locũ.Pro quo he.le.Et pueros ſcire feci illũ
& illũ locũ.Et in eo.22.Donec ſciam quid faciat mihi de-
us.2.Reg.5.Et cognouit dauid qm̃ confirmaſſet eũ dñs re
gem.Iob.9.Qui tranſfert montes & neſcierunt. Et in eo.
19.Scio ꝙ redemptor meus viuit.& in eo.Scitote eſſe iudi
ciũ.& in eo.38.Et oſtendiſti aurore locũ ſuũ. Pro quo he.
le.Scire feciſti aurorã locũ ſuũ.Et in eo.42.Scio quia om-
nia potes.Ps.9.vt ſciãt gẽtes qm̃ hoĩes ſunt.Ps.34.Veniat
ei laqueus quẽ ignorat.Ps.50.Et occulta ſapiẽtie tue mani
feſtati mihi.Ps.40.In hoc cognoui qm̃ voluiſti me.Ps.73
Et nõ cognouerũt ſicut in exitu ſuper ſũmũ.pro quo btũs
Mãifeſtare hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trãſtulit.Manifeſta.ſ.
erant in introitu deſuper.p̃s.137.Et alta a lõge cognoſcit.
Et ĩ eo.138 Tu cognouiſti ſeſſionẽ meã & reſurrectionẽ me
Inoteſcere. am.p̃s.143.Quid eſt homo quia inotuiſti ei.pro quo bea
tus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve. tranſtulit. Quid
Agnoſcere. eſt homo quia agnoſcis eum.prouer.12.nouit iuſtus iumẽ
torum ſuorum animas.Canti.6.neſciui: anima mea cõtur
bauit me.Eſa.7.vt ſciat reprobare malum & eligere bonũ.
Et in eodem.19.Et cognoſcent egyptii dñm.Et in eo.50.
vt ſciam ſuſtentare eum qui laſſus eſt verbo. Et in eo-
dem.53.Et ſcientem infirmitatem.Et in eodem.58. Et ſci
re vias meas volũt.Hiere.2.Scito & vide.& in eo.9.In hoc
glorietur qui gloriatur:ſcire & noſſe me.Et in eo.31. Poſt-
q̃ oſtendiſti mihi percuſſi femur meum. pro quo hebrei
legunt.Et poſtquam notus factus ſum.ſcilicet mihi :percuſ
ſi femur meum.Ezech.2.et ſcient quia propheta fuerit in
medio eorum. Oſee.2. & ſcies quia ego dñs. & in eodem.
13.ego cognoui te in deſerto.Zach.14.& erit dies vna que
nota eſt domino.& aliquando ſcribitur ſine iod. vt in ali-
quibus locis predictis.Et quando eſt verbum paſſiuum pri
me coniugationis:tunc in preterito indicatiui ſcribitur cũ
nun & vau in principio loco iod:& dicitur נודע nodaaa.vt נודע
Exo.6. & nomen meum adonai non indicaui eis.pro quo
hebrei legunt.& nomine meo adonai non ſum factus no
tus eis:ſiue non ſum cognitus eis.Deut.21. & ignorabitur Cognoſci.
cedis reus.ideſt non eſt cognitus. Iudi.16.& non eſt cogni
tum in quo eſſet fortitudo eius.1.Reg.22.& audiuit ſaul ꝙ
apparuiſſet dauid.ideſt ꝙ eſſet notus vel manifeſtus. Ps. Eſſe notũ.
75.Notus in iudea deus.Eſa.19.Et cognoſcetur dominus
ab egypto.Et quando eſt verbum tertie coniugationis tũc
ſcribitur cum he & vau in principio.vt Exo.33. Et non in
dicas mihi quem miſſurus ſis mecum. pro quo hebrei le-
gunt.Et nõ facis me ſcire quem miſſurus ſis mecum. ideſt
non manifeſtaſti mihi vel non indicaſti mihi : ſicut eſt in
littera noſtra. Leuit.4.Et poſtea intellexerit peccatum ſu
um.pro quo hebrei legunt. Et notum factum fuerit pecca
tum ſuũ. Et in eo.Et cognouerit peccatum ſuum.pro quo
hebrei legunt.Et cognitum fuerit ſiue notum fuerit pecca
tum. Et eſt idem ſenſus cum littera noſtra.p̃s.24. Et teſta
mentum ipſius vt manifeſtetur illis.pro quo hebrei legũt.
vt ſcire faceret illos.p̃s.89. Sic notum fac.p̃s.97. notum
fecit dominus ſalutare ſuum.p̃s.104. Annunciate inter gẽ
tes opera eius.ideſt nota facite inter gentes opera eius. E-
zech.16.notas fac ieruſalem abominationes ſuas. Et quan Notũ face
do eſt verbum quarte coniugationis ſcribitur cum he & re.
tau in principio.vt Geñ.45.Et nullus intereſſet alienus a
gnitioni mutue.ideſt quando agnitus ſiue notus factus eſt
a fratribus.Nu.12. In viſione apparebo ei.pro quo hebrei
legunt. In viſione notus factus ero ei.Significat etiam ſu-
pradicta dictio ידע Iadaa.cognoſcere carnaliter. vt Geñ. ידע
4. Adam vero cognouit vxorem ſuam. Et in eodem. Et cognoſcere
cognouit cain vxorem ſuam. Et in eodem.38. Attamen carnaliter
vltra non cognouit eam.Nu.31. Et mulieres que nouerũt
viros in coitu.Et in eodem. Et omnes feminas virgines
reſeruate.Pro quo hebrei legunt. Et omnes paruulas fe-
minas que non nouerunt virum in coitu :reſeruate. 3.Re
gum.1.Et rex non cognouit eam.Ponitur etiam pro ſenti
re.vt Geñ.19.Et ille non ſenſit.& in eodem.& nec quidem Sentire.
tunc ſenſit.Prouer.23.Traxerunt me & ego non ſenſi.po-
nitur etiam pro liberare.vt Exo.2. Et reſpexit dominus
filios iſrael & liberauit eos. poteſt etiam reduci ad pri- Liberare.
mum ſignificatum. Nam ſcire dei eſt miſereri vel libera-
re.Ponitur etiam pro conterere vel comminuere.vt Iudi.
8.Et contriuit cum eis atq; comminuit viros ſochoth. Et Conterere
ſecundum hanc ſignificationem exponunt aliqui hebrei Cõminuere
illud quod habetur.Prouerb.10.Qui autem deprauat vi-
as ſuas manifeſtus erit.Pro quo ipſi legunt.Qui autem de
prauat vias ſuas conteretur vel comminuetur. Et in eodẽ.
14.Et indoctos quoq; erudiet.pro quo ipſi legunt. Et in-
ter ſtultos ſiue indoctos conteretur. Poteſt etiam legi ſic.
Et inter indoctos notus ſiuẽ manifeſtus erit. Et tunc erit
idem ſenſus cum littera noſtra. Ezech.19. Didicit vidu-
as facere.Pro quo ipſi legunt.Et confregit vel contriuit vi

duas eius.poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra. Inde
דעה דעה Deaa.ideſt ſcientia vel cognitio. Et eſt communis
Scientia. generis. vt Ps.72. Et ſi eſt ſcientia in excelſo. Eſaie.
11.Quia repleta eſt terra ſcientia domini.Hiere.3. Et pa-
ſcent vos ſcientia & doctrina.Et aliqñ ſcribitur ſine he. vt
Iob.36.Repetam ſcientiam meam a principio. & cõmu-
דעת niter ſcribitur cũ tau in fine & dr̃ דעת Daath .vt Geñ.2. Li
Scientia. gnũq; ſcientie boni & mali. Exo.31. Et impleui eũ ſpiritu
dei:ſapientia & intelligentia & ſcientia. Iob.33. Scientiam
labia mea purã loquentur.& in eo.38. Quis eſt iſte inuol-
uẽs ſententias ſermonibus imperitis.pro quo hebrei legũt
Quis eſt iſte qui obſcurat.i.celat conſilium ſermõibus abſ-
q; ſcientia.& in eo.42.Quis eſt iſte qui celat conſiliũ abſ-
q; ſcientia.Ps.18.Et nox nocti indicat ſcientiam. Ps.138.
Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me.Prouer.1. Adoleſcen-
ti ſcientia & intellectus.Et in eo.2. Et ſcientia anime tue
Doctrina. placuerit.Et in eo.8.Doctrinam magis q̃ aurum eligite.
Vbi ponitur pro doctrina.Dañ.12.Et multiplex erit ſcien
דעות tia.& in plu.דעות Deooth ſecundum terminationem femi
ninorum ſiue דעים Deim ſcđm terminationem maſculinõ
Scientie. rũ.vt.1.Reg.2.Quia deus ſcientiarũ dñs eſt.Iob.36. Et p-
fecta ſcientia probabitur tibi.pro quo hebrei legunt. Et p-
fecte ſcientie tecũ.ſ.ſunt.Et in eo.Magnas & perfectas ſci-
מדע entias.Inde מדע Madaa.ideſt ſcientia vel diſciplia.vt Dañ.
Diſciplina 1.Et doctos diſciplina.& in eo.pueris autem his dedit de-
ſcientia. us ſcientiam.Ponitur etiam pro cogitatione. vt Eccl's.10.
Cogitatio. In cogitatione tua regi nõ detrahas.& inde מנדעא Man
מנדעא dea: ꝙ in lingua chaldaica ſignificat ſcientiam. Dañ.2.Et
ſcientia. ſcientiam intelligentibus diſciplinam.& inde מודע Modaa
מודע ideſt notus ſiue cõſanguineus.propinquus.vt Ruth.2.erat
Cõſangui- autem viro abimelech conſanguineus.Et in eo.3.Propin-
neus. quus noſter eſt.Ponitur etiam ꝓ amico.vt Prouer.7.Et pru
propiqu⁹. dentiam voca amicam tuam.& inde מיודע Meiudaa. ideſt
Amica. notus.vt.4.Reg.10.Et notos & ſacerdotes. Iob.19.Et qui
מיודע me nouerant obliti ſunt mei.Ps.54. Dux meus & notus
Notus. meus.Et ſecundum aliquos inde deriuatur מדוע Maduaa.
מדוע Que eſt dictio interrogatiua.ideſt.quare.cur .vt Num.16.
Cur. Cur eleuamini ſuper populum domini. De quo vide infra
ידעוני in littera mem. Inde ידעוני Ideoni.i.diuinus ſiue hariol⁹.
Hariolus. aut magus.vt Leuit.19.Neq; ab hariolis aliquid ſciſcitemi
Diuinus. ni.Deut.18.Neq; phytones conſulat neq; diuinos.Eſa. 8.
Querite a phytonibus & diuinis:qui ſtridunt incantationi
bus ſuis.
יהב יהב Iahab.dare.afferre.tradere.Eſdre.5.Tradidit eos i ma
Tradere. nus nabuchodonoſor regis aſſyriorum.Dañ.2.Dat ſa
Dare. pientiam ſapientibus.Et in eo. Imperium & gloriã dedit
tibi.Et in eodem.Et munera multa & magna dedit ei. Et
in predictis locis ſcribitur in lingua chaldaica cum iod in
pricipio. In hebreo vero ſcribitur ſine iod Geñ.30.Da mi
hi liberos.Ruth.3.Expande inquit pallium tuum.pro quo
Afferre hebrei legunt.Da ſiue affer pallium tuum. Ps.28. Afferte
domino filii dei:afferte domino filios arietum :afferte do
mino gloriam & honorem.Prouer.30.Dicentes affer affer
Oſee.4.Dilexerunt afferre ignominiam protectores ei⁹.
הבה & inde הבה Haba.Quod eſt aduerbiũ exhortandi vel inui
Venite. tandi ad aliquid operandum.ideſt eia. age. agite. Beatus
hieronymus tranſtulit venite.Geñ.11. Venite faciamus la-
teres.Et in eo. Venite igitur deſcendamus & confundam⁹
ibi linguã eorũ.Exo.1.venite ſapienter opprimamus eum
Dimittere Scribitur etiam ſingulariter.pro quo btũs hieronym⁹ trã
יהב ſtulit. Dimitte.vt Geñ.38. Ingrediẽſq; ad eã ait: dimitte
Cura. me.Item יהב Iehab .i.cura.vt Ps.54. Iacta ſuper dominũ
Onus. curam tuam. Et aliqui hebrei legunt onus vel pondus tu-
um. Beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veri charitas.
tatem tranſtulit. Proiice ſuper dominum charitatem tuã.
Et ſecundum hanc ſignificationem deriuatur a dictione
אהבה Ahaba: que ſignificat charitatem vel dilectionem.
יהך Iehach: in lingua chaldaica ſignificat referre.ſiue ire.a Referre.
ut ambulare. Eſd.5.vt res ad dariũ referatur.& in eo. יהך
6.Et referantur in templũ in hieruſalẽ.& in eo.7. Cuicun
q; placuerit in regno meo de populo iſrael & de ſacerdoti-
bus eius & leuitis ire in ieruſalem tecum :vadat. Ire.
יהלם Iahalom.hyaſpis lapis precioſus.vt Exo.28.In ſe- יהלם
cundo carbunculus ſaphyrus & hyaſpis.hebrei tñ di Hyaſpis.
cũt ꝙ ſignat adamãtẽ. De quo vide ſupra ĩ dictiõe הלם halõ
יהיר Iahir. Arrogans.temerarius. ſuperbus. Prouer.21. ſup
bus & arrogans vocatur indoctus. Abacu.2. Sic erit vir יהיר
ſuperbus: & non decorabitur. ſuperbus.
יום Iom. Dies.tempus.& accipitur aliquando pro die arti יום
ficiali.i.pro tempore quo ſol lucet ſuper noſtrũ horizõ
tem.vt Geñ.1.& appellauit lucem diem:& tenebras nocte. Dies.
& in eo.8.& nox & dies non requieſcent.i.non ceſſabunt.
Et in eodem.31. Die noctuq; eſtu vrgebar & gelu. Nu. 11.
Surgens ergo populus tota die illa & nocte ac die altero cõ
gregauit coturnicũ multitudinẽ.& ſimiliter in pluribus a-
liis locis. Accipitur ẽt aliquando pro die naturali viginti-
quattuor horarũ.vt Geñ.1.& factum eſt veſpere & mane di
es vnus.& ſimiliter in ſequentibus in eo.capi. Exo.2. Me-
mento vt diem ſabbati ſanctifices. Leuit.23. Dies primus ce
leberrimus.4.Reg.7.Hec enim dies boni nũcii eſt.Ps.60
vt reddã vota mea de die in diem. & aliqñ duplicatur litte-
ra mem & dicitur יומם Iomam.vt Exo.13.Per diem in colũ יומם
na nubis :& per nocte in colũna ignis. Et in eo. Nunq; de- Dies.
fuit colũna nubis per diẽ. Iob.5. Per diem incurrunt tene
bras. Ps.1.& in lege eius meditabitur die ac nocte. Ps.12.do
lorem in corde meo per diẽ. Ps.21.Clamabo per diẽ & nõ
exaudies.p̃s.41.in die mandauit dominus miam ſuam.&
in plu.ימים Iamim ſiue ימי Ieme.vt Geñ.29. Et videban- ימים
tur illi pauci dies.& in eo.41.poſt duos ãnos vidit pharao
ſomniũ.pro quo he.le.poſt duos annos dierũ. i. poſt duos Dies.
annos cõpletos: ſicut exponũt hebrei.& ĩ eo.47. quot ſũt
dies annorũ vite tue.Et in eo.dies peregrinatiõis vite mee
Leuit.15.Et immũdus erit ſeptẽ diebus. Et in eo. Mulier q̃
patitur multis diebus.Nu.11.Sed vſq; ad menſem dierum.
Deut.6.Vt prolõgentur dies tui.Iob.38.Nunquid poſt or
tũ tuũ precepiſti diluculo.pro quo heb.legunt. Nunquid a
diebus tuis precepiſti diluculo.ideſt a die qua ortus es.ſcri
bitur etiam in plurali יומים Iomaim.triſyllabum. & accipi יומים
tur pro duobus diebus tantum ſiue pro biduo. vt Exo. 21. Dies duo biduum
Si autem vno die vel duobus ſuperuixerit. Num.9.Si vero
biduo aut vno menſe.Et in eodem.11.Non vno die vel duo
bus.Scribitur etiam ימות Iemoth. ſecundum terminatio- ימות
tionem pluralem femininorum.vt Deut.32.Memento di- Dies
erum antiquorum.Ps.89.Pro diebus quibus nos humilia
ſti. Et aliquando ſcribitur cum nun in fine loco mem . vt
Dañ.12.Et ſtabis in ſorte tua in fine dierum. ponitur etiã
ימים Iamim pro anno: ſecundum hebreos. ſcilicet quando ימים
ponitur abſolute ſine determinatione numeri. Leuit.25. Annus
Habebit licentiam redimendi donec vnus impleatur an-
nus. Et ſubditur in hebreo. Diebus erit redemptio eius. i-
deſt vno anno erit redemptio eius.Geñ.24.Maneat puel
la ſaltem decem dies apud nos.pro quo hebrei legunt. Ma
neat puella apud nos dies aut decem. Et dicunt hebrei ꝙ
per dies intelligitur annus:& per decem intelliguntur de-
cem menſes.vt ſit ſenſus.Maneat puella apud nos annum
aut decem menſes. Poteſt etiam intelligi ſicut eſt in littera

noſtra.& eſt magis congruum.Exo.13.Cuſtodies huiuſcemodi cultũ ſtatuto tẽpore a diebus in dies.i. ab anno in annum.Nu.9.Aut vno menſe vel longiori tempore.vbi pro longiori tempore ponitur יָמִים Iamim.& dicunt hebrei quod accipitur pro vno anno.1.Reg.1.Et aſcẽdebat vir ille de ciuitate ſua ſtatutis diebus.pro quo in hebreo habetur. Et aſcendebat vir ille de ciuitate ſua a diebus in dies. Q̃d hebrei exponunt de anno in annũ:et eſt idem ſenſus cum littera noſtra.Et in eo.27.Fuit aũt numerus dierũ quibus habitauit dauid in regione philiſtinorũ quattuor menſiũ. Pro quo he.le.Fuit aũt numerus dierũ quibus habitauit dauid in regione philiſtinorum dies & quattuor menſes.& p dies intelligitur annus ſecũdũ hebreos. Poteſt etiam intelligi ꝙ habitauit ibi aliquot diebus vltra quattuor menſes.Tamen infra:capitulo.29.Dixit rex achis de dauid: & eſt apud me multis diebus vel annis. Et poteſt exponi ſic. Quod in ipſis diebus quibus habitauit apud eũ probauit eũ eſſe fideliſſimũ ac ſi habitaſſet apud eũ multis annis.ponitur etiam pro tempore:tam in ſingulari q̃ in plu. Gen̄. 30.Egreſſus aũt ruben tempore meſſis triticee. Exo.32. In die vltionis viſitabo & hoc peccatũ eorũ.i. tpe vltionis. Leuit.15.Quaſi ſit in tpe menſtruo.Nu.3. Ex quo percuſſi primogenitos in terra egypti. Pro quo hebrei legunt. In die.i.in tempore quo percuſſi primogenitos in terra egypti.Deut.31.Et iraſcetur furor meus cõtra eos in die illo.i.in tempore illo.1.Paralip.11.Et interfecit leonẽ in media ciſterna in tpe niuis.Scribitur ẽt cũ he vel caph in principio & dicitur הַיּוֹם Haiom ſiue כַּיּוֹם Chaiom.i. hodie ſiue tẽpus preſens.vt Gen̄.21.Et ego nõ audiui p̃ter hodie. Et in eo.22.Vnde vſq; hodie dicitur.Et in eo.25. Vende mihi primogenita tua.Pro quo he.le. Vende mihi hodie primogenita tua.Et in eo. Iura ergo mihi.Pro quo.hebrei legunt. Iura mihi hodie.Exo.13.Hodie egredimini.1.Reg. 9.Hodie enim venit in ciuitatẽ.ps.2. Ego hodie genui te. Ps.94.Hodie ſi vocem eius audieritis. Et aliq̃n ſcribitur cũ caph & he in principio.& dr̃ כְּהַיּוֹם Chehaiom.i. hodie ſiue quadam die.vt Gen̄.39.Accidit aũt quadã die vt itraret ioſeph domũ.1.Reg.2. Incẽdatur primũ iuxta morem hodie adeps.Et in eo.9.Hodie enim inuenietis eũ. Et q̃n predicta dictio duplicatur & dicitur יוֹם יוֹם Iom iom tunc ſign̄at per ſingulos dies.ſiue de die in diẽ.aut quottidie.vt Gen̄.39.Huiuſcemodi verbis per ſingulos dies loquebatur.Eſa.58.Me etenim de die in diem querunt.Et in lingua chaldaica dr̃ יוֹמָא Ioma.i.dies.& i pl'. יוֹמַיָּא Iomaia ſiue יוֹמִין Iomin.i.dies uel tempora.Dan̄.2.que ventura ſunt in nouiſſimis temporibus. Et in eodem.4. igitur poſt finem dierum.

יָמִים Annos. Tempus. הַיּוֹם Hodie. כְּהַיּוֹם Quadam die. Hodie. יוֹם יוֹם p ſingulos dies. יוֹמָא יוֹמַיָּא יוֹמִין Tempora. Dies.

יוֹן Ion. colũba. Et declinatur in ſingulari cũ he in fine ſicut noĩa feminina:& accipitur tam pro maſculo q̃ pro femina:& in plu. יוֹנִים Ionim.ſecundũ terminationẽ maſculinorũ.vt Gen̄.8.Emiſit quoq; colũbam.4.Reg.6.Et quarta pars cabi.ſtercoris columbarum.Ps.67.Penne columbe deargentate.Canti.1.Oculi tui colũbarum. Et in eodem, 2.Colũba mea in foraminibus petre.Et in eo.5. Oculi eiꝰ ſicut colũbe ſuper riuulos aquarũ.Et in eo.6. Vna eſt colũba mea.Eſa.59.Quaſi colũbe meditãtes gememus. Et in eo.60.Et quaſi colũbe ad feneſtras ſuas. Hiere.25. A facie ire colũbe.Et in eo.50.A facie gladii colũbe.Et in duobus locis predictis poteſt legi pro colũba deuaſtantis vel de populantis.De quo vide infra in dictione יָנָה Iana.Ezech.7. Quaſi columbe conuallium.Item יָוֵן Iauan: cenum ſiue limus.Ps.40.Et de luto fecis.Pro quo btũs hieronymus ĩ pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.& de luto ceni.Ps.68. Infixus ſum in limo profundi. Item יָוָן Iauan.i.grecia.Eſa.66. In italiam & greciã ad inſulas longe. Zach.9.Et ſuſcitabo filios tuos ſion ſup filios tuos Grecia. Et vt refert beatus hieronymus in hebraicis queſtionibus ſup Geneſim. Iauã Significat populos grecos qui iones appellantur: vnde & mare ionium dicitur.hec Hieronymus.

יוֹן Columba. Columbe. יָוֵן Cenum. Limus. יָוָן Grecia.

יָזַם Iazam.cogitare.vt Gen̄.11.Nec deſiſtent a cogitationibus ſuis.Pro quo hebrei legunt. Et nunc non vitabitur ſiue non prohibebitur ab eis omne quod cogitauerunt facere.Et de hoc vide ſupra in dictione זָמַם Zamam.

יָזַם Cogitare.

יָזַן Iazan.armare.& inde מְיֻזָּנִים Meiuzanim. ideſt armati ſecundum hebreos.Beatus Hieronymus tranſtulit Amatores.Hiere.5.Equi amatores in feminas & emiſſarii facti ſunt.& dicunt aliqui ꝙ deriuatur a זוּן Zon quod ſignificat nutrire quaſi diceret: equi ſaginati.

יָזַן מְיֻזָּנִים Amatores זוּן

יָזַע Iazaa.Sudor.Ezech.44.Et non accingetur in ſudore.Scribitur etiam ſine iod in principio & dicitur זֵיעָה Ziaa cum he in fine.& quando poſt ſe regit genitiuum mutat he in tau & dicitur זֵעַת Zeaath.Gen̄.3.In ſudore vultus tui veſceris pane tuo.

יָזַע Sudor. זֵיעָה זֵעַת Sudor.

יָחַד Iachad .vnire.vnicum facere,vt Ps.85. Letetur cor meum vt timeat nomen tuum.Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Vnicum fac cor meum vt timeat nomen tuum. & aliquando ſcribitur ſine iod.vt Gen̄.49.Et in cetu eorum non ſit gloria mea.Pro quo hebrei legunt.Et in cetu eorum non vniatur.ideſt non conueniat gloria mea. Et de hoc vide ſupra in dictione חָדָה Chada.& inde יָחִיד Iachid. ideſt vnicus.vnigenitus.vt Gen̄.22.Tolle filium tuum vnigenitũ. Ps.24.Quia vnicus & pauper ſum ego.Prouer.4.Tenellus & vnigenitus coram matre mea.Hiere.6. Luctum vnigeniti fac tibi.Et in genere feminino יְחִידָה Iechida. vt Iudi.11.Occurrit ei vnigẽita filia ſua.Ps.21.Et de manu canis vnicam meam.ps.34.A leonibus vnicam meam. Et inde יַחַד Iachad.ideſt ſimul.in vnum.pariter.Iob.19. Simul venerunt latrones eius.Et in eodem.38.Cum me laudarent ſimul aſtra matutina.Ps.2.Et principes conuenerunt in vnum.Ps.48.Simul in vnum diues & pauper. Et aliquando ſcribitur cũ vau in fine & dicitur. יַחְדָּו Iachdau.vt Gen̄. 13.Vt habitarent ſimul.Et in eodem.Et nequibant habitare communiter,ideſt pariter.Et in eodem.22.Cumq; duo pergerent ſimul.Deut.22.Non arabis in boue ſimul & aſino.Et in eodem.25.Quando habitauerint fratres ſimul. Ps.47.Conuenerunt in vnum.Ps.54. Qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos.Hiere.31.Iuuenes & ſenes ſimul.& aliquando ſcribitur cum iod & vau in fine.vt Hiere. 46.Et ambo pariter conciderunt.Et in eodem. Verſi ſunt & fugerunt ſimul.Et in eodem.49.Sacerdotes eius & principes eius ſimul.

יָחַד Vnicũ facere. יָחִיד Vnigenit' Vnicus. יְחִידָה Vnigenita Vnica. יַחַד Simul. In vnum. יַחְדָּו Simul. Pariter. In vnum.

יָחַל Iachal.Expectare.ſperare.preſtolari.Gen̄.8.Expectauit nihilominus ſeptem diebus aliis.Iob.14.Cunctis diebus quibus nunc milito:expecto.Et in eo.29. Expectabant me ſicut pluuiam. ps.32. Quemadmodum ſperauimus in te.Ps.118.In quo mihi ſpem dediſti. Pro quo btũs hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Quem me ſperare feciſti.Ps.130.Speret iſrael in domino.Ezech.13.Et perſeuerauerunt confirmare ſermonẽ. Pro quo hebrei legunt.Et ſperauerunt confirmare ſermonem.& Michee.5.Et non preſtolabitur filios hominum. Et in voce paſſiua prime coniugationis ſcribitur cum nun & vau in principio loco iod.Ezech.19. Que cum vidiſſet quoniam infirmata eſt & periit expectatio eius. Pro quo hebrei legunt. Et vidit quod cum expectaretur:

periit expectatio eius.ideſt cum eſſet in expectatione: periit expectatio eius.Poteſt etiam deriuari a dictione ſupra dicta חָלָה Chala.que ſign̄at infirmari: ſicut eſt in lr̃a nr̃a. & q̃n eſt verbũ tertie cõiugatiõis: tunc ſcribitur cũ he & vau ĩ principio loco iod.vt Iob.32.Expectaui enim ſermões veſtros.Et in eo.Q̃m igitur expectaui & non ſunt locuti. Ps. 129. Suſtinuit anima mea in verbo eius: ſperauit aĩa mea ĩ dño.pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve. trãſtulit.Suſtinuit anima mea & verbũ eius expectaui.& in prima perſona futuri temporis dicitur אוֹחִילָה Ochila.pro quo btũs hieronymus tranſtulit Aggrediar.vt.2.Reg.18. Non ſicut tu vis:ſed aggrediar eũ coram te. Hebrei tamen legunt. Nõ ſic expectabo corã te.i.nõ expectabo vt tu percutias eũ.ſed ego ipſe aggrediar eũ corã te. in alio vero loco beatus hieronymus tranſtulit Doleo. Hiere.4. Vẽtrẽ meũ doleo.De quo vide ſupra in dictione חוּל Chul.Quia poteſt etiam deriuari ab eadẽ dictione.& inde תּוֹחֶלֶת Thocheleth.i.expectatio ſiue ſpes.vt Iob.40.Ecce ſpes eiꝰ fruſtrabitur.Prouer.13.Spes que differtur affligit animam.

יָחַל Expectare. Sperare. preſtolari. אֹחִילָה aggrediar. תּוֹחֶלֶת Spes.

יָחַם Iacham.calefacere.calefieri.cõcipere.vt Eccl's.2. vnꝰ quõ calefiet.& ponitur tranſlatiue ꝓ concipere. Gen̄. 30.Et in cõſpectu earũ conciperent.Et in eo. Factumq; eſt vt in ipſo calore coitus oues intuerentur virgas.Et in eodẽ Igitur q̃n primo tpe aſcendebantur oues. i. concipiebãt. Et in eo. Vt in earũ cõtemplatione cõciperẽt. beatus hieronymus in hebraicis queſtionibus ſic ait. In eo aũt loco vbi ſcriptũ eſt: vt cõciperent in virgis:in hebreo habetur.Leiahamena.vim verbi hebraici niſi circuitu exprimere non poſſum.Leiachamena enim ꝓprie dicitur extremus in coitu calor quo corpus oẽ cõcutitur & patranti voluptati vicinus eſt finis.Hec hieronymus.Ps.50.Et in peccatis concepit me mater mea.Eſa.57.Qui cõſolamini in diis. ꝓ quo he.le.Qui calefacti eſtis in diis ſiue in idolis.Poteſt etiã legi ſicut eſt in littera noſtra.Nam poteſt deriuari a dictione נָחַם Nacham.que ſignificat conſolari: ſicut infra dicetur.vide ẽt de hoc ſupra in dictione חָמַם Chamam.Inde חֵמָה chema.ſiue חֲמַת Chamath.i.ira.furor.indignatio.vt Deut.29. Et eiecit eos de terra ſua in ira & in furore.Eſter.7. Et regis ira quieuit.Iob.6.Quarũ indignatio ebibit ſpũm meum.Et in eo.21.Et de furore oĩpotẽtis bibet. Ps.6.Neq; in ira tua corripias me.Ps.36.Et derelinque furorem.ps.57. furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis.ps.75.Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi & reliquie cogitationis diem feſtum agent tibi.Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Quia ira hominis confitebitur tibi: reliquiis ire accingeris.ps.89. Et in furore tuo turbati ſunt.Prouer.16.Indignatio regis.nũcii mortis.Eſa.27.Indignatio nõ eſt mihi.Et in lingua chaldaica ſcribitur cum aleph in fine loco he.Dan̄.3. tunc nabuchodonoſor ĩ furore & ira. Ponitur ẽt חֲמַת Chamath pro felle vel pro veneno.vt Deut.32.Fel draconum vinum eorum. Ps.139.Venenum aſpidum ſub labiis eorũ. Abach.2.Mittens fel ſuũ.De quo vide etiã ſupra in dictione חֲמַת Chamath.Ponitur ẽt חֶמָה Chema pro butyro vt Iob.29 quando lauabam pedes meos butyro.De quo vide ſupra in dictione חֶמְא Chema cum aleph in fine.

יָחַם Calefieri. Conciper. Calefacer. נָחַם חֵמָה Ira. indignatio. Furor. Furor. חֲמַת Fel. Venenum. חֶמָה Butyrum.

יַחְמוּר Iachmur.bubalus.Deut.14.Ceruum & capream & bubalum.Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat quoddã genus ceruorum.

יַחְמוּר Bubalus.

יָחַשׂ Iachas.Genealogia.proſapia.cognatio.aut dinumerare.vel deſcribere.ſ.per cognationes & genealogias vt.1.Paralipo.4.Hec habitatio eorum & ſedium diſtributio.Pro quo hebrei legunt.Hec eſt habitatio eorum & cognationes vel genealogie eorum.Et in eo.5.Et non eſt ille reputatus in primogenitum.ideſt non eſt deſcriptus in primogenitum ſecundum genealogiam ſuam.Et in eodẽ. 9.Vniuerſus ergo iſrael dinumeratus eſt.Et in eodem.Et deſcripti in villis propriis.2.Paralip.12. Et diligenter expoſita. ideſt deſcripta vel dinumerata. Eſdre.2. Hi queſierunt ſcripturam genealogie ſue.Et in eodem.8.Hi ſunt ergo principes familiarum & genealogia eorum. Nee.7. Vt recenſerem eos.ideſt deſcriberem. ſecundum ſuas genealogias.Et in eodem.Et inueni librum cenſus eorum:i. deſcriptionis genealogie eorum.

יָחַשׂ Cognatio. Deſcribeſ per genealogias. Dinumerare.ſ.per cognationes. Genealogia.

יָחֵף Iacheph.Diſcalciatus.vt Eſa.20.Vadens nudus & diſcalciatus.Et in eodem.Nudam & diſcalciatam. Hiere. 2.Prohibe pedem tuum a nuditate. ideſt ne ſit diſcalciatus.

יָחֵף Diſcalciatus.

יָחַר Iachar.morari.moram facere.2.Reg.20.Et moratus eſt extra placitum quod ei conſtituerat rex. De quo vide ſupra in dictione אָחַר Achar

יָחַר Morari.

יָטַב Iatab.bonũ eſſe.benefacere.placere.exhilarare.perſeuerare.cõponere.ornare.& iungitur cũ quacũq; actione que bene vel perfecte ſit acta.Gen̄.12. Vt bene ſit mihi pro te.Et in eodem. Abraam vero bene vſi ſunt propter illam.Exo.1.Bene ergo fecit deus obſtetricibus. Leuit.5.vt vel male quid faceret vel bene.Deut.5. Bene omnia ſunt locuti.Et in eodem.8. Et ad extremum miſertus eſt tui.i. bene fecit tibi.Et in eodem.12. Vt ſit bene tibi & filiis tuis poſt te.Iob.24.Et vidue bene non fecit.Ps.32.Beneplacite ei in vociferatione.ps.35.Noluit intelligere vt bene ageret.Ps.48.Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Ps.124. Bene fac domine bonis.Prouer.30. Tria ſũt que bene gradiuntur & quartum incedit feliciter.Pro quo hebrei legũt. Et quattuor bene incedentes.Eſa.1. Diſcite benefacere. & in eodem.23.Bene cane:frequenta canticum.Et in eodem 41.Bene quoq; aut male ſi poteſtis facite.Hiere.1.Bene vidiſti.Et in eodem.2.Quid niteris bonam oſtendere viam tuam.Et in eodem.4.Bene autem facere neſcierunt.Et in eodem.7. Bonas facite vias veſtras.Et in eodẽ. Quoniã ſi bene direxeritis vias veſtras.Et in eodem.vt bene ſit vobis. Et in eodem.10.Quia nec male poſſunt facere nec bene.Et in eodem.13.Et vos poteſtis bene facere.Et in eodẽ. 32.Non deſinam eis bene facere.Ezech.36. Boniſq; donabo maioribus quam habuiſtis ab initio. Mich.2. Nonne verba mea bona ſunt.Item ſignificat placere.vt Gen̄.34. Placuit oblatio eorum.Et in eodem.41.Placuit pharaoni conſilium.Leuit.10.Aut placere domino ĩ cerimoniis mẽte lugubri.Et in eodem.Quod cum audiſſet moyſes recepit ſatiſfactionẽ. Pro quo hebrei legunt. Et audiuit moyſes & placuit in oculis eius.Ioſ.22. Placuitq; ſermo cũctis audientibus.1.Reg.29.Sed ſatrapis non places. 2. Reg.3. Et placuerunt eis cũcta que fecit rex.Nee.2.Et ſi placet ſeruus tuus ante faciem tuam.Eſter.2.Placuit ſermo regi. Et in eodem.Que placuit ei & inuenit gratiam in conſpectu illius.Ps.68.Et placebit domĩo ſuper vitulum nouellum. Item ſignificat exhilarare ſiue letari.vt Iudi.19. Pariterq; letemur.Et in eodem.Et duc letum diem.pro quo hebrei legunt.Et exhilara cor tuum.Et in eodem. Illis epulantibus & poſt laborem itineris reficientibus corpora.pro quo hebrei legunt.Illis exhilarantibus corda ſua. 2.Regũ.13. Cum temulentus fuerit amnon vino. Pro quo hebrei legunt.Cum hilaris fuerit amnon vino.Eſter.1.Itaq; die ſeptimo cum rex eſſet hilarior: & poſt nimiam potationem incaluiſſet mero.Item ponitur pro perſeuerare.1.Reg.20 Si autem perſeuerauerit patris mei malitia. Mich.7.

יָטַב Bene eſſe. Bene vti. Bñ facere. Bñ placeſ Bñ agere. Bene dirigere. Boniſ eẽ. Placere. Letari. Exhilaraſ.

Malum manuum ſuarum dicunt bonũ. Pro quo he. le. Su-
per malũ manuũ ſuarũ ad perſeuerandũ. Poteſt etiam legi
ſicut eſt in littera noſtra. Item ponitur pro componere vel
Cōponere. Ornare. ornare. vt Exo. 30. Quando componet lucernas incendet
illud. 4. Reg. 9. Et ornauit caput ſuum. vide etiam ſupra in
הֵיטֵב dictione טוֹב Tob. & inde הֵיטֵב Heteb. i. bene. perfecte: aut
Omnino. beneplacitum. omnino. valide. Deut. 9. omnino quoq; in
puluerem redigens. Et in eodem. 13. Quere ſolicite & dili-
genter. ideſt bene & perfecte. 4. Reg. 11. Et imagines con-
triuerunt valide. Ione. 4. Bene iraſceris tu. Et in eo. Bene
Valide. Bene. iraſcor ego vſq; ad mortem. ideſt omnino ſiue multũ iraſ-
מֵיטַב cor vſq; ad mortem. Et inde מֵיטַב Metab. i. optimũ. Exo.
Optimum 22. Quidquid optimũ habuerit in agro ſuo vel in vinea.
יַיִן יַיִן Iain: ſiue יין Ien. vinum. vt Gen̄. 9. Bibenſq; vinum in
Vinum ebriatus eſt. Et in eodem. 59. Lauabit in vino ſtolã ſuã.
Leuit. 10. Vinum & omne quod inebriare poteſt non bibe
tis Nu. 15. Et vinum ad libamentum. Et in eodem. Et vinũ
ad liba fundenda. Deut. 32. Fel draconum vinũ eorum. Et
in eo. Et bibebãt vinũ libaminũ. Ps. 59. Potaſti nos vino
cōpunctionis. Ps. 74. Et vini meri plenus mixto. Canti. 1.
Quia meliora ſunt vbera tua vino. Et ĩ eo. 8. Dabo tibi po-
culũ ex vino cōdito. Hiere. 13. Omnis laguncula implebi-
tur vino. Et in eodem. 25. Sume calicẽ vini furoris. Thren̄.
2. Vbi eſt triticum & vinum. Oſee. 14. Memoriale eius ſi-
cut vinum libani.

יָכַח יָכַח Iachach. Increpare. arguere. corripere. reprehendere.
Increpare Arguere. preparare. Gen̄. 21. Et increpauit abimelech ꝓpter pu
teum aque. Et in eodem. 31. Reſpexit dominus & arguit te
heri. Leuit. 19. Sed publice argue eum. 1. Paralip. 16. Et in-
crepauit pro eis reges. Iob. 5. Beatus homo qui corripitur
corripere. a deo. Et in eo. 6. Cum e vobis nullus ſit qui poſſit arguere
Et in eodem. Ad increpandum tantum eloquia concinna-
tis. Et in eodem. 9. Non eſt qui vtrunq; valeat arguere. &
in eo. 13. Verũtamen vias meas in conſpectu eius arguam.
Et in eodem. 15. Arguis verbis eum qui non eſt equalis ti
bi. Et in eo. 22. Nunquid timẽs arguet te. & in eo. 33. Incre
pat quoq; per dolorem in lectulo. Ps. 6. Domine ne in furo
re tuo arguas me. Ps. 49. Non in ſacrificiis tuis arguam te.
p̄s. 140. Et increpabit me. Prouer. 3. Quẽ diligit dñs corri
pit. Et in eo. 9. Noli arguere deriſorem ne oderit te: argue
ſapientem & diliget te. Et in eo. 15. Non amat peſtilens eũ
qui ſe corripit. Et in eo. 19. Si aũt corripueris ſapientẽ in-
telliget ſapientiam. Et in eo. 28 Qui corripit hominẽ gra
tiam poſtea inueniet. Hiere. 2. Et auerſio tua increpabit te
Diiudicare Mich. 6. Et cum iſrael diiudicabitur. i. arguet eũ. Signat ẽt
preparare. preparare. vt Gen̄. 24. Ipſa eſt quam preparaſti ſeruo tuo
iſaac. & in eo. Ipſa eſt mulier quam preparauit dñs filio dñi
mei. Scribitur etiam cum nun in principio. ſ. qñ eſt verbũ
paſſiuũ prime coniugationis. vt Gen̄. 20. Memento te de-
prehenſã. Pro quo he. le. Et corripiaris ſiue eſto increpata
vel reprehenſa. vnde ĩ littera noſtra fortaſſe debet legi. me
mento te eſſe reprehenſam. Eſa. 1. venite & arguite me di-
Arguere. cit dñs. Pro quo hebrei legunt. Venite & arguamur dicit
dñs. i. ad inuicem arguamus vel diſputemus. & ſecundũ he
נֹכַח breos inde deriuatur נֹכַח Nochach. ideſt contra. e regione
contra. Iob. 23. Proponat equitatem contra me. & inde תוֹכֵחָה To-
תּוֹכֵחָה checha ſiue תּוֹכַחַת Tochachath. i. Increpatio. correptio. aut.
Increpatio correctio. vt Ps. 38. In increpationibus propter iniquita-
tem corripuiſti hominem. p̄s. 149. Increpationes in popu
lis. Prouer. 1. Et increpationes meas neglexiſtis. Et in eo-
dem. & via vite increpatio diſcipline. Et in eodem. 10. Qui
correptio. autem increpationes relinquit: errat. & in eodem. 27. Me-
lior eſt manifeſta correptio: ꝙ̃ amor abſconditus. Oſee. 5.

In die correptionis in tribubus iſrael.
יָכֹל Iachol. poſſe. valere. ꝓualere. Gen̄. 19. Nec poſſum in יכל
monte ſaluari. & in eo. Quia non potero facere quic- Poſſe.
ꝙ̃. & in eodem. 32. Qui cum videret ꝙ eum ſuperare non
poſſet. & in eodem. Quanto magis contra homines preua
lebis. & in eodem. 44. Imple ſaccos eorum frumento quã Preualere.
tum poſſunt capere. & in eodem. 45. Non ſe poterat vltra
cohibere ioſeph. Exo. 2. Cumq; iam celare nõ poſſet. Et in
eodem. 8. vt educerent cyniphes & non potuerunt. Et in eo
dem. 18. Et precepta eius poteris ſuſtentare. Et in eodem.
40. Nec poterat moyſes ingredi tectum federis. Nu. 9. qui
non poterant facere phaſe. Iob. 4. Sed conceptum ſermo
nem tenere quis poterit. Et in eodem. 42. Scio quia om-
nia potes. p̄s. 12. ne quando dicat inimicus meus preualui
aduerſus eum. Ps. 39. Et non potui vt viderem. Ps. 128. Et
enim non potuerunt mihi. Eſa. 47. Quam non poteris
expiare. Hiere. 3. Et feciſti mala & potuiſti. Ezech. 7. Ar-
gentum eorum & aurum eorum non valebit liberare eos. Valere.
Inde מִיכַל Michal. pro quo beatus hieronymus tranſtulit. מיכל
Guſtatum. 2. Reg. 17. Tranſierunt feſtinanter guſtata pau Guſtatum.
lulum aqua. ac ſi diceret מַאֲכָל Maachal. cum aleph loco iod
quod ſignificat cibum vel deguſtationem. vt ſupra dictũ
eſt in dictione אָכַל Achal. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignifi-
cat riuum ſiue vadũ aque. vnde in predicto loco ipſi legũt.
Tranſierunt riuũ ſiue vadum aque. In tranſlatione chaldai Riuꝰ vadũ
ca habetur. Tranſierunt iordanem.

יָכַת Iacath. concidere. comminuere. Nu. 14. percutiens יכת
eos atq; concidens. Deut. 9. Et in fruſtra comminuẽs. concidere.
& de hoc vide infra in dictione כָּתַת Chathath. cōminuere
יָלַל Ialal. vlulare. exclamare. ſ. pre dolore vel anguſtia. E- ילל
ſa. 13. Vlulate quia prope eſt dies domini. Et in eodem Vlulare.
14. Vlula porta: clama ciuitas, & in eodem. 15. Moab vlula
bit. Et in eodem. Et in plateis eius omnis vlulatus deſcen-
det in fletum. & in eodem. 52. Dominatores eius iniq; a- Iniq; age
gunt. Pro quo hebrei legunt. Dominatores eius vlulare fa- re.
ciunt. ſcilicet illos quos iniq; opprimunt. Et in eodẽ. 65. &
pre contritione ſpiritus vlulabitis. Hiere. 47. & vlulabũt
omnes habitatores terre. Oſee. 7. Sed vlulabant in cubili-
bus ſuis. Soph. 1. Vlulate habitatores pile. Zach. 11. Vlula a
bies. & in eodem. Vlulate quercus baſan. Reperitur etiam
quandoq; ſine iod & per defectum vnius lamed. vt. 1. Reg.
4. Pregnans erat vicinaq; partui. Pro quo aliqui hebrei le
gunt. Pregnans erat ad eiulãdum. ideſt imminentibus do-
loribus partus. vbi ponitur לָלַת Lalath pro לְיַלֶּלֶת Leie-
lalath. Alii vero dicunt ꝙ deriuatur a dictione ſequẽti que
ſignificat parere. & ꝙ ibi deficit littera daleth: ac ſi diceret
לָלֶדֶת Laledeth. i. vicina partui. Sicut eſt in littera nr̃a. In
de יְלָלָה Ielala. ideſt vlulatus ſiue clamor. vt. Eſa. 15. Vſq; יללה
ad gallim vlulatus eius. Et in eodem. Et vſq; ad puteum he Vlulatus.
lim vlulatus eius. Hiere. 25. Et vlulatus optimatum gre-
gis. Soph. 1. Vox clamoris a porta piſcium: & vlulatus a ſe-
cunda. Zach. 11. Vox vlulatus paſtorum. Scribitur etiam ſi
ne he & dicitur יְלֵל Ielel. & ponitur pro vaſtitate ſolitudi- ילל
nis. vbi auditur ventus quaſi vlulatus & clamor. Deut. 32. Vaſta ſoli
In loco horroris & vaſte ſolitudinis. tudo.

יָלַד Ialad. parere. ꝑturire. naſci. gignere. generare. vt Gen̄. ילד
3. In dolore paries filios. Et in eo. 4. Que concepit & Parere.
peperit cain. Et in eodem. 16. Ecce concepiſti & paries fi
lium. & in eodem. 26. Iamq; tempus pariendi aduene-
rat. Et in eodem. 30. Poſt quem peperit filiam. Et in
eodem. 35. Cum parturiret Rachel. Exo. primo. Quan- Parturire
do obſtetricabitis hebreas. ideſt quando feceritis parere
hebreas. Et in eodem. 21. Et peperit filios & filias. Leuit.

12. Mulier ſi ſuſcepto ſemine peperit maſculum. & in
eodem. Si feminã peperit. 1. Reg. 2. Donec ſterilis peperit
ſeptẽ. Iob. 15. Et cōcepit dolorem & peperit iniquitatem.
Eſa. 23. Non parturiui & non peperi. & in eodem. 26. Et pe
perimus ſpiritũ ſalutis. & in eo. 54. Lauda ſterilis que non
paris. & in eodem. 59. Conceperunt laborem & pepererunt
iniquitatem. & in eo. 66. Anteq̃ parturiret peperit. & in eo
dem. Aut parietur gens ſimul. & in eodem. Quia par-
turiuit & peperit ſion filios ſuos. Hiere. 15. Infirmata eſt
que peperit ſeptẽ. Soph. 2. Priuſq̃ pariat viſio. Item ſigni-
Naſci. ficat naſci. ſ. quando eſt verbum paſſiuum. Gen̄. 40. Dies
tertius natalicius pharaonis erat. i. dies in quo natus eſt. &
in eo. 46. Filii aũt ioſeph qui nati ſũt in terra egypti. & in
eo. 48. Duo ergo filii tui qui nati ſunt tibi. & in eodem. 50
Filii manaſſe nati ſunt in genibus ioſeph. Exo. 1. Quidqd
maſculini ſexus natum fuerit. Ioſ. 5. Populus aũt qui natus
eſt in deſerto. Iudi. 13. Quid debemus facere de puero qui
naſciturus eſt. 2. Reg. 5. Natiq; ſunt dauid & alii filii & filie
& in eodẽ. Et hec nomina eorum qui nati ſunt in ieruſalem
& in eodẽ. 21. Et erat de origĩe harapha. Pro quo he. le. qui
natus erat de harapha. & in eodẽ. Hi quatuor nati ſunt de
harapha. 1. Paralip. 3. Porro in ieruſalem nati ſunt ei filii.
Iob. 3. Pereat dies in qua natus ſum. & in eo. 5. Homo na-
ſcitur ad laborem. & in eo. 11. Se liberum natum putat. & in
eodem. 15. Nunquid primus homo tu natus es. Ps. 21. Po-
pulo qui naſcetur. Ps. 89. Priuſq̃ montes fierent. Pro quo
beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ
tranſtulit. Anteq̃ mõtes naſcerẽtur. Eccl's. 3. Tempus naſcẽ
di & tẽpus moriẽdi. Eſa. 9. Paruulus natꝰ eſt nobis. Ezech.
16. Et quãdo nata es in die ortus tui. Item ſignificat gigne
Gignere. re ſiue generare. ſ. quando eſt verbum tertie coniugatiõis.
vt Gen̄. 5. Et genuit filiũ ad imaginẽ & ſimilitudinẽ ſuã. &
in eodẽ. Poſtq̃ genuit ſeth. & in eo. Et genuit enos. & in eo
dem. Genuitq; filios & filias. & in eo. 10. Porro chus genuit
nẽbrod. & in eodem. 48. Reliquos autem quos genueris
poſt eos tui erunt. Leuit. 18. Que domi vel foris genita eſt.
& Deut. 32. Deum qui te genuit dereliquiſti. Iob. 28. Quis
genuit ſtillas roris. & in eo. Et gelu de celo quis genuit. Ps.
2. Ego hodie genui te. Prouer. 23. Audi patrem tuum qui
genuit te. & in eodem. Qui ſapiẽtem genuit. Eſa. 45. Ve
Generare. qui dicit patri quid generas. & in eo. 66. Nunquid ego qui
alios parere facio ipſe non pariã. i. nõ generabo. & in eo. Si
ego qui generationem ceteris tribuo. i. qui alios generare
facio. Hiere. 16. Sup filios & filias q generantur in loco iſto.
Ezech. 18. Quod ſi genuerit filium. Oſee. 5. Filios alienos
genuerunt. & in eo. 9. Quod ſi genuerint: interficiam amã
tiſſima vteri eorum. Ponitur etiã pro numerare uel recen-
Recenſere ꝑ gñatiões ſere per generationes vel cognationes. Nu. 1. Recenſentes
יוֹלְדָה cos per cognationes & domos & familias. Inde יוֹלְדָה Io-
Parturiẽs leda ſiue יוֹלֶדֶת Ioledeth. i. pariens ſiue parturiens. vt Le-
uit. 12. Hec eſt lex parturientis. Ps. 47. Ibi dolores vt partu
Pariens. rientis. Hiere. 31. Pregnans & pariens ſimul. Oſee. 13. Do-
ילוד lores parturientis venient ei. & inde ילוד Ielud. i. natus vl
Natus. genitus. vt Iob. 14. Homo natus de muliere. & in eodẽ. 25.
Aut apparere mundus natus de muliere. Ponitur etiam ꝓ
Infans לֵדָה paruulo vel infante. vt. 3. Reg. 3. Date illi infantem viuum.
& inde לֵדָה Leda. i. partus. vt. 4. Reg. 19. Et vires non ha-
Partus. bet parturiens. pro quo hebrei legunt. Et vis ſiue virtus nõ
eſt ad partum. Et eſt idem ſenſus cum littera noſtra. Oſee.
מְיַלֶּדֶת 9. A partu & ab vtero & a conceptu. & inde מְיַלֶּדֶת Meiale
Obſtetrix. deth. i. obſtetrix. vt Gen̄. 38. In qua obſtetrix ligauit cocci
תּוֹלָדָה num. Exo. 1. Dixit aũt rex egypti obſtetricibus hebreorum.
Generatio & inde תּוֹלָדָה Tholada. i. generatio. & ſolum reperitur in

numero plurali. ſ. תּוֹלְדוֹת Tholdoth. i. generatiões. vt Gen̄. תולדת
2. Iſte ſunt generationes celi & terre. & in eodem. Hic eſt li Gñationes
ber generationis Adã. & in eodẽ. 6. He ſunt generationes
Noe. & in eo. 25. He ſunt generationes Iſmael. & in eo. 36.
Et he ſunt generationes eius. Et quia in predicto loco non
numerantur generationes ipſius Iacob: ſed ea que ei acci-
derunt: ideo dicunt hebrei ꝙ aliquando ponitur predicta
dictio pro rebus que accidunt. Quaſi ea tẽpus pariat iuxta
illud Prouer. 27. Ne glorieris in craſtinum ignorans quid
ſuperuentura pariet dies. Scribitur etiã cum mem in prin-
cipio loco tau. & dicitur מוֹלְדוֹת Moldoth. vt Ezech. 16. Ra מולדת
dix tua & generatio tua de terra chanaã. & inde מוֹלָדָה Mo Gñationes
lada ſiue מוֹלֶדֶת Moladath. i. natiuitas. vt Gen̄. 24. Et de מולדה
terra natiuitatis mee. & in eodẽ. 32. Reuertere in terrã nati Natiuitas
uitatis tue. Ponitur etiã pro cognatione. vt in eo. 12. Egre-
dere de terra tua & de cognatione tua. & inde וָלָד Valad. i. Cognatio.
generatio. ut Gen̄. 11. Erat aũt ſarai ſterilis nec habebat fi- ולד
lios. Pro quo hebrei legunt. Non erat ei generatio. & inde Filius.
יְלִיד Ielid. i. natus vel genitus. & iungitur cum dictiõe בַּיִת Generatio
Baith: que ſignificat domũ. i. natus vel genitus domi. Pro יליד
quo beatus Hieronymus tranſtulit vernaculũ. vt Gen̄. 14.
Numerauit expeditos vernaculos ſuos. & in eodẽ. 17. Tam
vernaculus q̃ emptitius circumcidetur. & in eodẽ. Tulitq; Vernaculꝰ
Abraam iſrael filium ſuum & vernaculos domus ſue. & in
eodẽ. Tam vernaculi q̃ emptitii & alienigene. & inde יֶלֶד
Ieled. i. puer. infans. paruus. Gen̄. 21. Abiecit puerũ ſubter ילד
vnã arborẽ. & in eo. Non videbo morientẽ puerum. & in eo. Puer
37. Puer non cōparet. Exo. 2. Cernẽſq; in ea paruulũ. & in Paruulus
eo. Que nutrire poſſit infantulũ. & in eodẽ. Et nutriuit pue Infantulꝰ
rum. 2. Reg. 6. Igitur Michol filie ſaul non eſt natus filius. Filius.
3. Reg. 3. Diuidite infantem viuum. Eſa. 9. Paruulus natus Infans
eſt nobis. & in plurali יְלָדִים Iеladim ſiue יַלְדֵי Ialde. Gen̄. ילדים
33. Diuiſitq; filios Lie & rachel. & in eodẽ. Et poſuit vtrãq; Filii
ancillã & liberos earum in principio: Liã vero & filios eius Liberi
in ſecũdo loco. & in eodẽ. Paruuli ſunt quos donauit mihi
deus. Exo. 21. Et abortiuum quidẽ fecerit. Pro quo hebrei Paruuli
legunt. Et egreſſi fuerint paruuli eius. i. fetus eius. & eſt ſen
ſus ſicut in littera noſtra. Eſa. 2. Et pueris alienis adheſerũt
& in eodẽ. 8. Ego & pueri mei quos dedit mihi deus. Poni Pueri.
tur etiam pro fetibus. vt Iob. 39. Incuruantur ad fetum. Itẽ
ponitur pro pullis. vt in eo. 38. Quando pulli eius clamant Fetus.
ad deũ. & in genere feminino יַלְדָּה Ialda. vt Gen̄. 34. Ac- Pulli.
cipe inquit mihi puellã hanc. & inde יַלְדוּת Ialduth. i. ado ילדה
leſcentia ſiue pueritia. vt Eccl's. 11. Letare iuuenis in adole- Puella ילדות
ſcentia tua. & in eodẽ. 12. Adoleſcentia enim & voluptas va Adoleſcen
na ſunt. tia.

יָלַךְ Ialach: ire. abire. vadere. ambulare. recedere. pergere. ילך
gradi. egredi. venire. deducere. decurrere. vt Gen̄. 12.
Egreſſꝰ eſt itaq; abraam ſicut preceperat ei dominꝰ. i. abiit Abire
& in eodẽ. Et iuit cũ eo loth. & in eo. 30. Egreſſus autem ru- Ire.
bẽ tp̃e meſſis triticee. & in eo. 36. Et abiit in alteram regio Egredi.
nem. Exo. 2. Egreſſꝰ eſt poſt hec vir de domo leui. & in eo
dem. 4. Abiit moyſes & reuerſus eſt ad iethro ſocerũ ſuũ.
& in eodem. Vadam & reuertar ad fratres meos. & in eodẽ. Vadere
Qui perrexit obuiam ei. & in eodem. 15. Ambulauerũtq; Pergere.
tribus diebus per ſolitudinẽ. & in eo. 34. Obſecro vt gra- Ambulare
diaris nobiſcum. Nu. 10. Veni nobiſcum vt benefaciamus Gradi.
tibi. & in eodem. Non vadam tecum. & in eodẽ. 16. Pergẽs Venire.
cito ad populum. Deut. 31. Abiit itaq; moyſes. 1. Reg. 2. Et
abiit Elcana in ramatha. Eſa. 57. Et abiit vagus in via cor-
dis ſui. Hiere. 7. Et abierunt in voluptatibus. Thren̄. 1. Et
abierunt abſq; fortitudine. Oſee. 11. Poſt dominum ambu-
labunt. Mich. 1. Vadam ſpoliatus & nudus. & aliquãdo ſcri

bitur ſine Iod. vt Geñ. 12. Egredere de terra tua. Exo. 4. Vade in pace. & in eodem. Vade & reuertere in egyptum. & in eodem. Vade in occurſum moyſi. Nu. 23. Veni mecũ in alterum locum. Iudi. 19. Veni obſecro & declinemus ad vrbem iebuſeorum. & in eod. Et cum illuc peruenero ma‑nebimus in ea. 2. Paralip. 25. Veni videamus nos mutuo. Eccl'ſ 2. Vadam & affluã deliciis. Eſa. 2. Et ambulabimꝰ in ſemitis eius. Eſt etiã verbũ exhortandi. vt Geñ. 37. Melius eſt vt venundetur iſmaelitis. pro quo hebrei legunt. Veni‑te & venũdemus eũ iſmaelitis. Eſa. 1. Venite & arguite me dicit dñs. & in eodem. 2. Venite & ambulemꝰ in lumine dei noſtri. Hiere. 18. Venite & cogitemus cõtra hieremiã. & in eodem. Venite & percutiamus eũ in lingua. & qñ eſt verbũ tertie coniugationis: tũc ponitur pro adducere vel deduce‑re aut portare. Exo. 1. Accipe puerum iſtũ. i. porta vel duc puerum iſtum. & in eodem. 14. Et abſtulit illud dominus flante vento vehementi. pro quo hebrei. le. Et duxit domi‑nus mare. Eſa. 42. Et deducã cecos in viam. Threñ. 3. Me minauit & adduxit. Ponitur etiã pro decurrere vel fluere. vt Ezech. 21. Et per cuncta genua fluent aque. Ioel. 3. Et col‑les fluent lacte: & per oẽs riuos iudã ibunt aque. i. fluent.

Egredi. Vadere. Venire. Peruenire. Ambulare. Venite. Ducere. Deducere. Adducere. Fluere.

ילף ילפת ילף, Ialaph. ſcabies ſiue impetigo. & additur tau in fine & dicitur ילפת Ialepeth. vt Leuit. 21. Si iugẽ ſcabiẽ ſi im‑petiginem in corpore.

Scabies

ילק ילק, Ielec. bruchus. genꝰ locuſte. vt Hiere. 51. Qm̃ replebo te hominibus qſi brucho. & in eodem. Adducite equũ quaſi bruchũ aculeatum. Naum. 3. Bruchus expanſus eſt & auolauit.

Bruchus.

ים ים, Iam. mare. vt Geñ. 1. Et dominamini piſcibus maris. & in eodem. 14. Que nũc eſt mare ſalis. Exo. 14. Ingreſ‑ſi ſunt filii iſrael per mediũ maris. Deut. 11. Vſq; ad mare oc‑cidentale. Iob. 7. Nunquid mare ſum ego. & in eodem. 28 Et mare loquitur non eſt mecum. Ps. 113. Mare vidit & fu‑git. Eſa. 11. Sicut aque maris operientes. Hiere. 5. Qui po‑ſui arenam terminũ mari. & in eo. 51. Et deſertum faciã ma‑re eius. Accipitur etiã pro quacunq; cõgregatione aqua‑rum: & etiam pro vaſe grandi in quo aque congregaban‑tur. vt. 3. Reg. 7. Fecit quoq; mare fuſile. & in eo. Mare autẽ poſuit ad dexterã partem templi. 4. Reg. 16. Et mare depo‑ſuit de bobus ereis. & in eo. 25. Et mare eneũ. & in plurali ימים Iamim. i. maria. vt Geñ. 1. Congregationeſq; aquarũ vocauit maria. Ps. 23. Quia ipſe ſuper maria fundauit eum. Et quia mare noſtrum mediterraneum eſt in parte occidẽ‑tali reſpectu terre promiſſionis vl' reſpectu ieruſalem: ideo ponitur ים Iam pro occidente vel parte occidẽtali. vt Geñ. 13. Ad aquilonem & meridiem ad orientẽ & occidentem. & in eo. 28. Et dilataberis ad orientem & occidẽtem. Exo. 26. Ad occidentalẽ vero plagam tabernaculi facies ſex ta‑bulas. Nũ. 3. Hi poſt tabernaculum metabuntur ad occidẽ‑tem. Deut. 33. Mare & meridiem poſſidebit. i. occidentẽ & meridiem. Ps. 106. A ſolis ortu & occaſu ab aquilone & ma‑ri. Beatus hieronymus ſuper predicto pſalmo ſic ait. Vide‑tur quidem quattuor dixiſſe climata: oriẽtem & occidentẽ meridiẽ & boreã. hoc eſt quattuor climata mundi. Sed non ita pſalmꝰ cõtinet. Hic enĩ habet A ſolis ortu & occaſu: ecce duo climata: ab aquilone: hoc eſt a ſeptẽtrione: ecce tria cli‑mata: & mari: mare vtiq; in occidente eſt. Ergo videte qm̃ occidẽtem bis nominauit: & meridiem nec ſemel. Et infra vbicunq; mare auditis ſecundũ climata ſemp intelligitur occidens. a ſitu enĩ ieruſalem mare hoc magnũ quod dici‑tur in occidente eſt. hec Hieronymus. Inde ימים Iemim. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit aquas calidas. Geñ. 36. Iſte eſt ana qui inuenit aquas calidas in ſolitudine. He‑

Mare. ימים Maria. ים Occidens. ימים Aque calide.

brei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ponitur pro mulis ex equa & aſino generatis. Vnde beatꝰ Hieronymus in he‑braicis queſtionibus ſuper predicto loco ſic ait. Multa & va‑ria apud hebreos de hoc capitulo diſputãtur: apud grecos quippe & noſtros ſuper hoc ſilentiũ eſt. Alii putant iamim maria appellata. Iiſdem enĩ litteris ſcribitur maria quibus & nunc hic ſermo deſcriptus eſt. Et volunt illum dum pa‑ſcit aſinos patris ſui in deſerto aquarum cõgregationes re‑periſſe. Que iuxta idioma lingue hebraice maria nuncu‑pentur: quod. ſ. ſtagnum repererit: cuius rei inuẽtio in ere‑mo difficilis eſt. Nõnulli putant aquas calidas iuxta punice lingue viciniam que hebree cõterminis eſt hoc vocabulo ſi‑gnari. Sunt qui arbitrentur onagros ad hoc admiſſos eſſe ad aſinas: & ipſum per iſtiuſmodi reperiſſe concubitum vt velociſſimi ex his aſini naſcerentur qui vocantur iemim. Pleriq; putant ꝙ equarum greges ab aſinis in deſerto ipſe fecerit primus aſcendi: vt mulorum inde noua contra natu‑ram animalia naſcerentur. hec Hieronymus.

Muli.

ימין ימין, Iamin. dextera. aut dexter. Auſter ſiue auſtral': aut meri‑dies. & ſcribitur cum iod in ſecunda ſyllaba. Geñ. 13. Si tu dexteram elegeris. & in eodem. 24. Vt vadam ad dexte‑ram ſiue ad ſiniſtram. & in eodẽ. 48. Et poſuit ephraim ad dexteram ſuam. & in eo. Qui extendẽs manũ dexteram po‑ſuit ſuper caput ephraim. & in eodem. Vidẽs aũt ioſeph ꝙ poſuiſſet dexteram manũ ſuper caput ephraim. Exo. 15. Dextera tua dñe magnificata eſt. & in eo. 29. Armũq; dex‑trum. Nu. 20. Neq; ad dexterã neq; ad ſiniſtram declinabi‑mus. Iudi. 13. In dextro femore. 1. Reg. 11. Vt eruam omniũ veſtrũ oculos dextros. Iob. 40. Q d' ſaluare te poſſit dexte‑ra tua. Ps. 15. Qm̃ a dextris eſt mihi. Pro q' hebrei. le. Qm̃ in dextera mea eſt. & in eo. Delectatiões in dextera tua. Ps. 25. Et dextera eorũ repleta eſt muneribus. Ps. 44. Aſtitit regina a dextris tuis. Pro quo he. le. Aſtitit regina ad dexte‑ram tuam. Ps. 143. Et dextera eorum dextera iniquitatis. Prouer. 27. Et oleũ dextere ſue vocabit. Eſa. 41. Suſcepi te dextera iuſti mei. Hiere. 22. Si fuerit ieconias filiꝰ Ioachin regis iuda anulus in manu dextera mea. Ezech. 1. Et facies leonis a dextris ipſorum quattuor. Abach. 2. Circundabit te calix dextere dñi. Zach. 2. Oculus eius dexter tenebreſcẽs obſcurabitur. & eſt in hebreo cõmunis generis. Scribitur ẽt ימני Iemani cum iod in fine. i. dexter in genere maſculio. vt. 3. Reg. 7. Cũq; ſtatueret colũnã dexteram. Et in hebreo ſcribitur ibi in genere maſculino: quia colũna in hebreo eſt generis maſculini. & in genere feminino dicitur ימנית Ie‑manith cum tau in fine. vt Exo. 29. Sup extremũ dextere auricule Aarõ. Leuit. 14. Super extremũ dextere auricu‑le qui mundãdus eſt. Et inde verbũ dexterare. ſi latine poſ‑ſet dici. i. declinare ad dexterã ſiue tenere dexteram aut vti dextera. Geñ. 13. Si ad ſiniſtrã ieris ego dexteram tenebo. 1. Paralip. 12. Et vtraq; manu fundis ſaxa iaciẽtes. Pro quo hebrei legũt. Vtentes dextera & ſiniſtra in lapidibus. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Ezech. 21. Exacuere valde ad dexteram ſiue ad ſiniſtram. Scribitur etiam cum aleph lo‑co iod. vt Eſa. 30. Et nõ declĩetis neq; ad dexteram neq; ad ad ſiniſtrã. Et inde beniamin interpretatur filius dextere. Geñ. 35. Pater uero appellauit eũ beniamin. i. filius dexte‑re. & inde ימני Iemini. i. vir de tribu beniamin. Eſter. 2. De ſtirpe iemini. & debet ſcribi cum littera. i. & non cum lr̃a. g. ſicut cõmuniter ſcribitur in noſtris codicibus. Ponitur etiã ימין Iamin. pro auſtro: eo quod quando homo reſpicit ad orientem habet ad dexterã auſtrum ſiue meridiem. vt. Ps. 88. Aquilonem & mare tu creaſti. pro quo he. le. Aquilonẽ & meridiẽ ſiue auſtrum tu creaſti. Et beatus Hieronymus

ימין Dextera. Dexter. ימני Dexter. ימנית Dextera. Ad dexterã declinare. Dexteram tenere. Dextera vti. Ad dexterã declinare. Beniamin filius dextere. ימני Vir de ſtirpe beñiamin. ימין Mare. Meridies.

in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit. Aquilonẽ & dextrum tu creaſti. Scribitur etiam cum tau in principio & dicitur תימן Themã. i. auſter ſiue meridies. Exo. 26. Qua‑rum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad Au‑ſtrum. Iob. 9. Et interiora auſtri. & in eodem. 39. Expãdet alas ſuas ad auſtrum. Abach. 3. Deus ab auſtro veniet. Poni‑tur etiam ימין Iamin. pro diebꝰ. ſicut ימים Iamim cũ mem in fine. vt Dañ. 12. Et ſtabis in ſorte tua in fine dierum.

Dextrũ. i. auſter. תימן Meridies. Auſter. ימין Dies.

ימר ימר, Iamar. ſuperbire. Eſa. 61. Et in gloria eorum ſuperbie‑tis. Tamen aliqui hebrei dicunt ꝙ deriuatur a dictiõe אמר Amir. De qua ſupra dictum eſt in littera aleph: & qđ ſignificat exaltare. Vnde in predicto loco ipſi legunt. Et in gloria eorum exaltabimini. in tranſlatione chaldaica habe‑tur. & in gloria eorum deliciabimini. i. deliciis affluetis.

Supbire. Exaltare. Deliciis affluere.

ינה ינה, Iana. contriſtare. affligere. decipere. depopulari. ſpo‑liare. Exo. 22. Aduenam non contriſtabis. Leuit. 25. Qñ vendes quippiam ciui tuo vel emes ab eo ne cõtriſtes fratrem tuum. i. ne decipias eum. & in eodem. Nolite affli‑gere cõtribules veſtros. Hiere. 22. & pupillũ & viduã nolite cõtriſtare. Ezech. 18. Et hoiem nõ contriſtauerit. & in eo‑dem: Egenum & pauperem contriſtantem rapientem rapi‑nas. & in eodem. 22. Pupillum & viduam contriſtauerunt apud te. Ponitur ẽt pro depopulari vel deuaſtare. vt Ezech. 45. Et non depopulabuntur vltra principes populũ meũ. & in eodem. 46. Et nõ accipiet princeps de hereditate po‑puli per violentiam & de poſſeſſione eorũ. pro quo hebrei legunt. Et nõ accipiet princeps de hereditate populi vt de‑populetur vel ſpoliet eos de poſſeſſione ſua. & eſt idem ſen‑ſus cum littera noſtra. Eſa. 49. Et cibabo hoſtes tuos carni‑bus ſuis. Pro quo hebrei legunt. Et cibabo ſpoliantes te vel decipientes te carnibus ſuis. Et inde poteſt deriuari dictio יונה Iona. i. affligens vel deuaſtans aut depopulans. Hiere. 25. A facie ire columbe. Pro quo hebrei legunt. A facie ire affligentis vel depopulantis. Poteſt etiam ſignificare colũ‑bam ſicut eſt in littera noſtra. vt dictum eſt ſupra in dictiõe יון Ion. Et ſimiliter in eodem. 50. A facie gladii columbe. Soph. 3. Ve prouocatrix & redempta ciuitas columba. vbi pro columba hebrei legunt decipientem vel affligentem aut depopulantem. Sed magis communiter ſignificat colũ‑bam ſicut eſt in littera noſtra.

Cõtriſtare. Decipere. Affligere. Depopulari. Hoſtes. יונה Columba. Affligens vel depopulans.

ינח ינח, Ianach. ponere. reponere. dimittere. relinquere. requi‑eſcere facere. Geñ. 2. Et poſuit eum in paradiſum volu‑ptatis. & in eodem. 39. In argumentum ergo fidei ſue retẽ‑tum pallium oſtendit marito reuertenti domum. Pro quo hebrei legũt. Et repoſuit pallium eius iuxta ſe donec reuer‑teretur maritus eius ſiue dñs eius in domũ ſuam. Exo. 16. Quidquid aũt reliquum fuerit reponite vſq; in mane. & in eodem. Et repone coram dño. & in eodem. Poſuitq; illud Aaron in tabernaculo reſeruandum. Nu. 17. Quas cum po‑ſuiſſet Moyſes coram domino. Deut. 14. Et repones intra ianuas tuas. Ezech. 44. Et reponet eã in gazophylacio. & in eodem. Vt reponat benedictionem domui tue. Zach. 5. Et ponetur ibi ſuper baſim ſuam. Significat etiam dimitte‑re vel derelinquere. vt Exo. 32. Dimitte me vt iraſcatur fu‑ror meus contra eos. Nu. 32. In ſolitudine populum de‑relinquat. 1. Paralip. 16. Non dimiſit quẽq; calũniari eos. Item ſignificat requieſcere. vt Prouer. 29. Erudi filiũ tuũ & refrigerabit te. i. requieſcere te faciet. Eſa. 14. Et requie‑ſcere eos faciet. & in eodem. Cum requiem dederit tibi do‑minus de labore tuo. Threñ. 5. Laſſis nondãbatur requies. Ezech. 37. Et requieſcere vos faciam. & de hoc vide etiam infra in dictione נוח Noach. & inde נחת Nachath. i. requies vt Iob. 17. Saltem ibi erit requies mihi. & in eodem. 36. Re‑

Ponere. Reponere. Dimittere. Derelinquere. Requieſcere. נחת Requies.

quies autem menſe tue erit plena pinguedine. Eccl'ſ. 4. Me‑lius eſt pugillus cum requie. & in eodem. 9. Verba ſapien‑tũ audiuntur in ſilentio. i. in requie. & inde מנח Munach. ideſt locus dimiſſus uel ſeparatus. Ezech. 41. Et erat inte‑rior domus in lateribus domus. Pro quo hebrei legunt. Et locꝰ dimiſſus vl' ſeparatꝰ in lateribꝰ domꝰ. & in eo. Et oſtiũ lateris ad orationẽ. Pro quo hebrei legunt. Et oſtium late‑ris ad locum dimiſſum. & in eodem. Et latitudinem loci ad orationem quinq; cubitorum.

Silentiũ. מנח Interior domus. Locus dimiſſus. Oratio.

ינק ינק, Ianac. ſuggere. lactare. nutrire. ſ. lacte. Geñ. 21. Q d' ſar‑ra lactaret ei filium. Exo. 2. Que nutrire poſſit infan‑tulum. i. lactare. & in eodem. Et nutriuit puerum. Deut. 32. Vt ſuggeret mel de petra. & in eodem. Inundationem ma‑ris quaſi lac ſuggent. 1. Reg. 1. Et lactauit filium ſuũ. 3. Reg. 3. Vt darem lac filio meo. Iob. 20. Caput aſpidum ſugget. Eſa. 60. Et ſugges lac gentium. & in eo. Et mamilla regum lactaberis. & inde מניקת Meneceth. i. nutrix. vt Geñ. 24. Di‑miſerunt ergo eam & nutricem illius. & in eodem. 35. Mor‑tua eſt debbora nutrix rebece. Inde יונק Ionec. i. ſuggẽs ſi‑ue lactans aut infans ab vbere. vt Nu. 11. Sicut portare ſolet nutrix infantulum. Deut. 32. Lactantem cum homine ſene. Ps. 8. Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudẽ. Can. 8. Suggentem vbera matris mee. Eſa. 11. Et delectabitur in‑fans ab vbere. Significat etiam יונק Ionec ramum: ſiue vir‑gultum. eo quod ſuggit humorem a radice arboris: ſicut in‑fans ab vbere. Iob. 15. Ramum eius arefaciet flãma. Eſa. 53 Et aſcendet ſicut virgultum coram eo. Oſee. 14. Ibunt ra‑mi eius.

ינק Lactare. Nutrire. Suggere. מניקת Nutrix. יונק Infantulꝰ. Lactans. Suggens. Infans ab vbere. יונק Ramus. Virgultũ.

יסד יסד, Iaſad. fundare. fundamentum iacere. Statuere. Conſti‑tuere. Exo. 9. A die qua fundata eſt. Ioſ. 6. In primoge‑nito ſuo fundamenta illius iaciat. 3. Reg. 16. In abiram pri‑mitiuo ſuo fundauit eam. 2. Paralip. 3. Et hec ſunt fũdamẽ‑ta que iecit ſalomon vt edificaret domũ dei. 2. Paralip. 31. Menſe tertio ceperunt aceruorũ iacere fundamenta. Eſdre. 3. Porro templum dei nondum fundatum erat. & in eo. Fũ‑dato igitur a cementariis templo domini. & in eodem. Eo quod fundatum eſſet templum domini. & in eodem. Qui viderant templum prius cum fundatum eſſet. Ps. 23. Quia ipſe ſuper maria fundauit eũ. Ps. 101. Initio tu domine ter‑ram fundaſti. Ps. 103. Fũdauit terram ſuper ſtabilitatẽ ſuã. & in eodem. In locum quem fundaſti eis. Eſa. 28. Ecce ego mittam in fundamẽtis ſion lapidem. pro quo hebrei legũt. Ecce ego fundatus in ſion lapis. & in eo. 44. Et tẽplo fun‑daberis. & in eodem. 54. Et fundabo te ſaphyris. Abach. 1. Vt corriperes fundaſti eũ. Zach. 4. Manus zorobabel fun‑dauerunt domum iſtam. & in eodem. 8. In die qua fundata eſt domus domini. Ponitur etiam pro ſtatuere vel cõſtitue‑re. vt. 1. Paralip. 9. Quos conſtituerunt dauid & ſamuel. Eſter. 1. Sed ſicut rex ſtatuerat. Item ponitur pro perficere. vt. Ps. 8. Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem. Hebrei tamen in predicto loco legunt. Ex ore infantium & lactentium fundaſti fortitudinem. Item ſignificat conueni‑re. vt. Ps. 2. Et principes conuenerunt in vnum. Ps. 30. Dũ conuenirent ſimul aduerſum me. & inde יסוד Ieſod ſiue יסוד Ieſud. i. fundamẽtum. vt Iob. 4. Qui terrenum habẽt fundamentum. & in eodem. 22. Fluuius ſubuertit funda‑mentum eorum. Ps. 86. Fundamenta eius in montibus ſan‑ctis. quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. fundamentũ eiꝰ in mõtibus ſãctitatis. & btũs Hieronymꝰ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit fundamentum eius in mon‑tibus ſanctuarii. Ps. 136. Exinanite vſq; ad fundamentum. Prouer. 10. Iuſtus autem quaſi fundamentum ſempiternũ. Ponitur etiam pro baſi vel fundo alicuius rei. vt Leuit. 4.

יסד Fundare. Fundamẽta iacere. Cõſtituere. Statuere. Perficere. Conuenire. יסוד Fũdamẽtũ.

Baſis Omnem autem reliquum ſanguinem fundet in baſim altaris.& in eodem. Iuxta baſim altaris holocauſtorum. Poni- Principiū tur etiam pro principio qd' eſt quaſi fundamētum. Eſdre. 7. Quia in primo die mēſis primi cepit aſcendere de babylonia. Pro quo he.le. Fuit fundamentum ſiue principiū aſcenſionis de babylonia. Scribitur etiam aliqñ cum mem מוּסַד in principio & dicitur מוּסַד Muſad.i.fundamentū: ſiue fun Fūdamētū datum.vt.3.Reg.7. Serrati erant a fundamento vſq; ad ſūmitatem. Eſa.28. In fundamento fundatum .vbi duplicatur predicta dictio.& in eodem.30. Et erit tranſitus virge מוּסְדֵי fundat?.& in plurali מוּסְדֵי Mōſde ſiue מוּסְדוֹת Mōſdoth מוּסְדוֹת idest fundamenta.vt Deut.32. Et montiū fundamenta cō- Fūdamēta buret. Ps.17. Et fundamenta montiū conturbata ſunt. Prouer.8. Quando appendebat fundamenta terre. Hiere. 51. Et lapidem in fundamentis. Ezech.41. Per circuitum fundata latera.

יָסַךְ יָסַךְ Iaſach. vngere. ſinire. Exo.30. Caro hominis non vn- Vngere getur ex eo. Vide ēt de hoc infra in dictione סוּךְ Such.

יָסַף יָסַף Iaſaph. addere. adiicere. augere. ceſſare. Gen̄.8. Que non eſt reuerſa vltra.pro quo he.le. Et non addidit re- Addere uerti vltra ad eum.& in eodē.30. Et vocauit nomen illi? ioſeph dicens. Addat mihi dominus filium alterum. Vnde ioſeph additamentum vel augmētum interpretatur.& in eo. 38. Attamen vltra non cognouit eā. Pro quo hebrei legūt. Et nō addidit vltra cognoſcere eam. Exo.1. Et ſi ingruerit contra nos bellum addatur inimicis noſtris. Leuit.27. Addet quintam partem earum. Nu.36. Sequetur poſſeſſio ſua & trāſlata ad aliam tribum de noſtra hereditate minuetur. Pro quo he.le. Et minuetur poſſeſſio earum de poſſeſſione patrum noſtrorum & addetur ad poſſeſſionem tribus cui fuerint.ſ.nupte.& in eodem. Confundatur fortium diſtributio: & aliorum poſſeſſio ad alios tranſeat. Pro quo he.le. Et addatur poſſeſſio earum ad poſſeſſionem tribus cui fuerint: & de poſſeſſione tribus patrum noſtrorum minuetur poſſeſſio earum. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. Deut.4. Non addetis ad verbum quod ego precipio vobis.& in eo.5. Nihil addēs amplius. Sed in predicto loco Ceſſare aliqui hebrei legunt. Et non ceſſabit.ſ.vox. Sed magis communiter ſignificat addere ſicut eſt in littera noſtra.& in eo. Si em̄ audierimus vltra vocem domini. pro quo hebrei legunt. Si addiderim? audire vocem domini. 2.Reg.24. Et addidit furor domini iraſci contra iſrael. 3.Reg.10. Maior eſt ſapientia & opera tua q̄ rumor quem audiui. Pro q̄ he.le. Addidiſti ſuper rumorem vel ſuper famā.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Iob.29. Addidit quoq; iob.& in eo.39 Vltra non addam.& in eo.40. Nec vltra addas loqui. Prouer.11. Alii diuidunt propria & ditiores fiunt .i. adduntur eis diuitie. Eccl's.3. Non poſſumus eis quiq; addere. Eſa.7. Et adiecit domin? loqui ad Achaz.& in eo.8. Et adiecit do- Adiicere minus loqui ad me.& in eodem.26. Indulſiſti gēti domie: Indulgeſ. indulſiſti genti. pro quo he.legunt. Addidiſti genti dñe: addidiſti genti.& in eodem.29. Ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic.& in eo.38. Ecce ego adiiciam ſuper dies tuos quindecim annos.& in eo.47. Quia vltra non vocaberis mollis & tenera. Pro quo he.le. Quia nō addes vt vocent te mollem & teneram.& in eo. Quia non vocaberis vltra dña regnorum. Oſee.1. Quia non addam vltra miſereri domui iſrael. & in eo. Non addam vt diligam Ceſſare eos. Significat etiā ceſſare. vt Nu.11. Prophetauerūt nec vltra ceſſauerunt. Et aliquando ſcribitur cum aleph loco iod. vt Exo.5. Nequaq̄ dabitis vltra paleas populo. Pro quo hebrei legūt. Nequaq̄ addatis dare paleas populo. 1.Reg.18 Et ſaul magis cepit timere dauid. Pro quo he.le. Et adiecit

ſaul timere a facie dauid.& inde נוֹסָפוֹת Noſapoth.i.additamenta. Eſa.15. Ponā enim ſuper dibon additamenta. נוֹסָפוֹת Additamēta.

יָסַר יָסַר Iaſar. erudire. caſtigare. corripere. ligare. vincire. Leuit.26. Addam correptiōes veſtras ſeptuplum. Pro q̄ Corripere. hebrei legūt. Addam corripere ſiue caſtigare vos ſeptuplū & in eodē. Quod ſi nec ſic volueritis recipere diſciplinam. idest ſi eruditi vel caſtigati non fueritis.& in eodem. Et corripiam vos ſeptem plagis. Deut.4. De celo te fecit audire uocem ſuam vt doceret te.i.erudiret te.& in eodē.8. Quia Docere Erudire ſicut erudit filium ſuum homo: ſic dominus deus tuus erudit te. Iob.39. Nunquid qui contendit cū deo tam facile cōquieſcet. pro quo he.le. Nunquid qui contendit cū deo erudiet ſiue corripiet aut corripietur. Ps.2. Erudimini qui iudicatis terram. Ps.93. Beatus homo quem tu erudieris dñe. Ps.117. Caſtigans caſtigauit me dominus. Prouer.9. Qui Caſtigare. erudit deriſorem.& in eo. Erudi filium tuum. & in eo. 29. Seruus verbis erudiri nō poteſt. Eſa.8. In forti manu erudiuit me.& in eodem.28. Et erudiet illum in iudicio. Hiere. 6. Erudire ieruſalem.& in eo.30. Et caſtigabo te in iudicio. & in eo.31. Caſtigaſti me domine & eruditus ſum. Hiere.23 Et diſcēt oēs mulieres.i.erudiētur vel caſtigabūtur. Oſee. 7. Et ego erudiui.& in eo. Cedam eos ſecundum auditionē cetus eorum.i.erudiam ſiue caſtigabo vel corripiam eos.& in eo.10. Iuxta deſiderium meū corripiā eos. & inde מוּסָר מוּסָר Muſar.i.eruditio. correptio ſiue increpatio. diſciplina. doctrina: Iob.5. Increpationē domini ne reprobres.& in eo. Increpatio. 20. Doctrinam qua me arguis audiam. & in eo.33. Et eru- Doctrina diens eos inſtruit diſciplina. Prouer.1. Ad ſciendam ſapiē- Diſciplia. tiam & diſciplinā.& in eo. Ad ſuſcipiendam eruditionem Eruditio & in eo.3. Diſciplinā domini fili mi ne abiicias. Eſa.53. Diſciplina pacis noſtre ſuper eum. Hiere.10. Doctrina vanitatis eorum lignum eſt. Significat etiam vinculum vel colligationem. vt Iob.36. Et vincula eius abſoluit. Ps.2. Diſrū- Vinculum pamus vincula eorum. Ps.115. Dirupiſti vincula mea. Hiere.5. Et vincula eius ruperūt.& in eo.30. Et vincula tua diſrūpam. Ponitur etiam pro baltheo. ut Iob.12. Baltheum re- Baltheus. gum diſſoluit.

יָעַד יָעַד Iaad. cōuenire. ſtatuere. conſtituere. deſpondere. deſpōſare. teſtificari. pactum vel fedus facere. ſuſtinere. Exo. 21. Cui nōn reddita fuerit. pro quo hebrei legunt. Quā nō Deſpōſare deſponſauit ſiue cui non deſpondit.& in eo. Si autem filio ſuo deſpōderit eam.& in eo.25. Inde precipiam & loquar Deſpōdere Cōuenire ad te. Pro quo hebrei legunt. Et cōueniam tecū illic & loquar tecum: ſiue & conſtitutus ero tibi illic & loquar tecum & in eo. In quo loco apparebo tibi.i.conueniam ad loquendum tecum. Amos.3. Nunquid ambulabūt duo pariter: niſi conuenerit eis. Pro quo hebrei legunt. Niſi cōuenerint. Item ponitur pro congregari: qd' eſt in vnum conuenire. Cōgregare vt. Ps.47. Qm̄ ecce reges terre congregati ſunt. Item ponitur pro conſtituere. Ioſ.20. He ciuitates cōſtitute ſunt cū- Cōſtituere. ctis filiis iſrael. 2. Reg.20. Et moratus eſt extra placitū qd' ei cōſtituerat rex. Hiere.24. Poſiti ante templum dñi.i.cōſtituti. Ezech.21. Quocunq; faciei tue eſt appetit?. pro quo hebrei legunt. Quocunq; facies tua conſtituta eſt.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Item ſignificat federari ſiue fedus vel pactum percutere. vt Nee.6. Et percutiamus fedus pari- Percutere fedus. ter.& in eo. Tractem? nobiſcum in domo dei.i.federemur Federari ſiue conueniamus in vnum in domo dei. Ponitur etiam p̄ Teſtificari teſtificari. vt Iob.9. Nemo audet pro me teſtimonium dicere. Item pōitur pro ſuſtinere. vt Hiere.49. Et quis ſuſtine- Suſtinere bit me. Inde מוֹעֵד Moeed.i.tempus ſtatutum vel conſtitu- מוֹעֵד tum: ſiue placitum aut terminus. teſtimonium. fedus. pactum. ſolemnitas. feſtum [illegible].1. Et ſint in ſigna & tempora Tempus

Statutum tempus Exo.13. Cuſtodies [illegible]modi cultum ſtatuto tempore. Nu.9. Et faciant fili[illegible] [illegible]phaſe in tempore ſuo.& in eodē 16. Qui temporē co[illegible] per nomina vocabātur. Deut.31. Poſt ſeptē annos an[illegible]emiſſionis. Pro quo hebrei legūt. Statuto temporē anni [illegible]miſſionis. 2.Reg.20. Et moratus Placitum eſt extra placitū quod ei co[illegible]tuerat rex: Et licet in bibliis noſtris modernis habeatur. Et morat? eſt extra palaciū. Tñ in bibliis noſtris antiquis habetur. Et moratus eſt extra placitum.i.extra tempus vel terminū quod ei cōſtituerat rex. Tēpus cōſtitutum. & in eodem.24. A mane vſq; ad temp? conſtitutum. Iob. 30. Vbi conſtituta eſt domus omni viuenti. Ps.74. Cum accepero tempus: ego iuſtitias iudicabō. Hiere.8. Miluus in celo cognouit tempus ſuum. Item ponitur pro teſtimonio vel teſtamento. vt Exo.40. Eriges tabernaculum teſtimo- Teſtioniū. nii. Leuit.1. Et locutus eſt ei dñs de tabernaculo teſtimonii. Teſtamētū Eſa.14. Et ſedebo in monte teſtamēti. Ponitur etiam pro federe. Exo.40. Nec poterat moyſes ingredi tectum fe- Fedus. deris.& in eodem. Ingreſſuſq; moyſes & Aaron dimiſſa multitudine in tabernaculum federis. Ponitur etiam p̄ tēplo vel tabernaculo vbi multitudo hominū conueniebat. vt Thren̄.2. Demolit? eſt tabernaculum ſuū. Ps.73. Et glo- Tabernaculum riati ſunt qui oderunt te in medio ſolēnitatis tue. Pro quo hebrei legunt. In medio templi tui. Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatem tranſtulit. In medio Pactum pacti tui.& in eodem. Quieſcere faciamus om̄es dies feſtos dei in terra. Pro quo hebrei legunt. Incenderunt oīa tabernacula dei in terra. Sed btūs Hieronym? in pſalterio iuxta he.ve. tranſtulit. Incenderunt omnes ſolēnitates dei in terra. Significat etiā ſolēnitatem ſiue feſtum: in quo multitudo hominum conueniebat ad templum ſiue ad tabernaculum. vt Leuit.25. He ſunt ferie dñi.i.ſolēnitates dñi. Nu. Solēnitas Dies feſt? 10. Dies feſtos & Kalendas. 2. Paralip.30. Et comederunt ſeptem diebus ſolēnitatis. Eſa.1. Et ſolēnitates veſtras odiuit anima mea. Thren̄.1. Eo quod non ſint qui veniant ad ſolētatem.& in eodem.2. Obliuioni tradidit dominus in ſyon ſolēnitatem & ſabbatum. Ezech.45. In vniuerſis ſolēnitatibus iſrael.& in eodem.46. Et in nūdinis & in ſolēnitati- מוֹעֲדִים bus. vbi ponitur מוֹעֲדִים Moaadim. ſecundum terminationem pluralem maſculinorum.& ſic in aliquibus locis pre- מוֹעֲדוֹת dictis. Reperitur etiā מוֹעֲדוֹת Moaadoth. ſecundum termi- Dies feſti. nationem pluralem femininorum. 2. Paralip.8. In Kalēdis מוֹעֵד & in feſtis diebus. Pōitur ēt מוֹעֵד Moeed pro agmine: in q̄ Agmen multi homines conueniunt. vt Eſa.14. Et non eſt qui effugiat agmen eius. Inde עֵדָה Eeda ſiue עֵדַת Aadath.i.cetus. עֵדָה ſiue congregatio. Multitudo.ſ.hominū. Eccleſia. Exodi.12 Cetus. Loquimini ad vniuerſum cetum filiorum iſrael. Leuit.8. Et congregabis omnem cetum iſrael.& in eodem.19. Loquere ad omnem cetum filiorum iſrael. Nu.1. Cū om̄i mul- Multitudo. titudine.& in eodem.10. Quibus conuocare poſſis multi- Congregatio. dinem.& in eodem.16. Sufficiat vobis q̄ omnis multitudo ſanctorum eſt. Iob.15. Congregatio enim hypocrite ſterilis. Ps.67. Congregatio taurorum in vaccis populorū. Ps. 73. Memor eſto congregationis tue. Ps.110. In conſilio iuſtorum & congregatione. Accipitur etiam pro cōgregatione vel multitudine mēbrorum. pro quo beat? Hieronym? tranſtulit Artus. Iob.16. Et in nihilū redacti ſunt omnes ar- Artus Examen. tus mei. Accipitur etiam pro congregatione vel multitudine apum. Iudi.14. Et ecce examē apum in ore leonis erat. vbi ponitur pro examine.

יָעָה יָעָה Iaa. afferre. amouere. ſubuertere. Eſa.38. Et ſubuertet Subuertere. grando ſpem mendacii.& inde יָעִים Iaim.i.inſtrumēta quibus accipiebant prunas ſeu carbones de altari holo- יָעִים cauſti. vel quibus voluebantur carnes que cremabantur ſu-

per altare. Et ſolum inuenitur in numero plurali. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit forcipes. Exo.27. Et forci- Forcipes. pes atq; fuſcinulas.& in eo.38. Et in vſus eius preparauit ex ere vaſa diuerſa lebetes & forcipes. Pōitur etiam pro tridentibus. Nu.4. Fuſcinulas ac tridentes vncinos & haſtilia. Tridentes Itē ponitur p̄ ſcutris. 3.Reg.7. Fecit ergo hyram lebetes & Scutra ſcutra. Ponitur ēt pro creagris. 2. Paralip.4. Fecit hyram lebetes & creagras.& in eo. Et lebetes & creagras. & phia- Creagre. las.& aliqui hebrei dicunt q̄ ſignificat coclearia.

יָעַז יָעַז Iaaz. impudens.& ſcribitur cum nun & vau in principio & dicitur נוֹעָז Noaaz. Eſa.33. Populū imprudētem non videbis. pro quo in bibliis noſtris antiquis habetur. Po- Impudēs. pulum impudentem non videbis.i.procacē & abſq; verecūdia.& aliquādo ſcribitur ſine nun.& dicitur עַז Aaz. Deut. 28. Gentem procaciſſimam. Dan̄.8. Conſurget rex impu- Procaciſſima. dens facie.& de hoc vide infra in dictione עָזַז Aazaz. & ali- Impudēs. qui hebrei dicunt q̄ predicta dictio נוֹעָז Noaaz ſignificat נוֹעָז barbarum: per mutationem nun in lamed ſicut לוֹעֵז Loeez quod ſignificat barbarum. vt. Ps.113. Domus iacob de po- Barbarus pulo barbaro.

יָעַט יָעַט Iaat. inuoluere. induere. operire. Eſa.59. Opertus eſt quaſi pallio zeli.& in eodem.61. Et indumento iuſti- Operire Inuoluere tie circundedit me.i.induit ſiue inuoluit me.& de hoc vide יָעַט infra in dictione עָטָה Aata. Item יָעַט Iaat in lingua chaldaica ſignificat conſiliū inire ſiue conſulere. Dan̄.6. Conſi- Conſilium lium inierunt omnes principes .& inde עֵיטָא Etha.i.con- inire ſilium ſiue decretum. pro quo beatus Hieronymus tranſtu- עֵיטָא lit legem. Dan̄.2. Requiſiuit de lege atq; ſententia. & inde Lex. יָעַט Iaat.i.cōſiliarius. Eſdre.7. A facie enim regis & ſeptē יָעַט conſiliariorum eius miſſus es. Cōſiliari?.

יָעַל יָעַל Iaal. prodeſſe. 1.Reg.12. Que non proſunt vobis. Iob. 21. Et quid nobis prodeſt ſi orauerimus eum. & in eo. Prodeſſe. 35. Quid tibi proderit ſi ego peccauero. Eſa.30. Qui eis p̄deſſe non potuit. Hiere.2. Populus vero meus mutauit gloriam ſuam in idolum. pro quo hebrei legunt. Popul? vero meus mutauit gloriam ſuam in id quod non prodeſt. & eſt idem ſenſus. Nam idolum nihil prodeſt: immo multum nocet.& in eodem.16. Que eis non profuit.& in eo. 23. Qui nihil profuerūt populo huic. Abach.2. Quid prodeſt ſculptile quia ſculpſit illud ſculptor ſuus. Ponitur etiā pro preualere. vt Iob.30. Inſidiati ſunt mihi & preualuerunt. Item Preualere יָעֵל Iaal.i.caprea.gen? cerui: ſecundū hebreos. Beatus Hie- יָעֵל ronymus trāſtulit ibicem. 1.Reg.24. Etiā ſuper abruptiſſimas petras q̄ ſolis ibicibus peruie ſunt. Iob.39. Nunquid noſti temp? part? ibicum in petris.& ſcribitur in gñe femi- Ibices. nino cū he vl' tau in fine.& dr̄ יַעֲלָה Iaala. Pro quo btūs Hie- יַעֲלָה ronymus trāſtulit Hinnulum. Prouer.5. Cerua chariſſima & gratiſſimus hinnulus. Hinnulus

יַעַן יַעַן Iaan. quia. eo quod. propterea. vt Gen̄.22. Quia feciſti hanc rem. Leuit.26. Eo quod abiecerint iudicia mea. Quia Quod. vbi in hebreo ponitur predicta dictio bis: propter vehemētiam cōminationis quaſi diceret. Eo quod & eo qd' abiecerint: ſiue propterea & propterea. Eſa.61. Eo quod vnxerit me dominus. Ezech.5. Quia ſuperaſtis gentes que in circuitu veſtro ſunt.& in eodem.12. Vt non videat oculo ter- יַעֲנָה ram. Item יַעֲנָה Iaana.i.ſtruthio: auis immunda. Leuit.11. Struthionem & noctuam & prepōitur ei in hebreo dictio Struthio. בַּת Bath. que ſignificat filiam.i.filia ſtruthionis. vt in predicto loco.& Iob.30. Et ſocius ſtruthionū. pro quo hebrei legunt. Et ſocius filiarum ſtruthionis. Eſa.13. Et habitabunt ibi ſtruthiones. pro quo hebrei legunt. Et habitabunt ibi יְעֵנִים filie ſtruthiōis. Declinatur etiam pluraliter יְעֵנִים Ieenim Struthiones. vt Thren̄.4. Quaſi ſtruthiones in deſerto.

יעף Iaaph. Deficere. laſſari. laſſatū eſſe: vel defatigatum eſſe. Eſa.40. Non deficiet nec laborabit. Et in eodē. Deficient pueri & laborabunt. Et in eo. Ibunt & non deficient. Hiere.51. Et labores populorū ad nihilū & gentium in ignem erunt. Pro quo hebrei legunt. Et laborabūt populi in nihilū: & gentes in ignem deficiēt ſiue fatigabuntur. Abach.2. Et gentes in vacuum deficient. Et inde יעף Iaeph. i. laſſus ſiue fatigatus aut defeſſus. 2. Reg.16. Vinū autē vt bibat ſi quis defecerit in via. Pro quo hebrei legūt. Et vinū vt bibat defeſſus ſiue fatigatus in deſerto. Eſa.40 Qui dat laſſo virtutē. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ a predicta dictiōe יעף Iaaph deriuatur illud Danī.9. Ecce vir gabriel quem videram in viſione a principio cito volans tetigit me. Vbi pro eo quod in lrā nrā eſt cito volans: in hebreo habetur מועף Muaaph. Pro quo ipſi legūt fatigatus fatigatione. ſed melius deriuatur a dictiōe עוף oph: que ſignīat volare. et tūc erit littera volās volatu. i. cito volans ſicut eſt in littera nrā. & inde תועפה Toaapha. i. fortitudo. coaceruatio altitudo. & ſolum inuenitur in numero plurali. ſ. תועפות Toaaphoth. Nu.23. Cuiꝰ fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis. Iob.22. Et argentū coaceruabitur tibi. Pro quo hebrei legūt. Et argenti coaceruationes vel fortitudines tibi. ſ. erūt Ps.94. Et altitudines montiū ipſius ſunt.

יעץ Iaas. Conſiliari. conſiliū inire. cōſilium dare. cogitare excogitare. decernere. ſtatuere. Nu.24. Verūtū pgēs ad ppl'm meū dabo tibi cōſiliū. 3. Reg.12. Iniit cōſiliū rex roboā cū ſenioribꝰ. Et in eo. Quod datis cōſiliū. 1. Parali. 13. Iniit autē conſilium dauid cum tribunis. 2. Paralip.30. Inito ergo conſilio regis & principū. Nee.6. Et ineamus conſilium pariter. Iob.26. Cui dediſti conſiliū. Ps.16. Benedicam dominū qui tribuit mihi intellectū. Pro quo beatus hieronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Benedicam dominū qui dedit mihi cōſiliū. Eſa.7. Eo quod conſiliū inierit contra te ſyria. Et in eodē.8. Inite cōſilium & diſſipabitur. Et in eodē.40. Cum quo iniit conſiliū. Et in eo. 45. Conſiliamini ſimul. Naū.1. Mente pertractans preuaricationē. Pro quo hebrei legūt. Conſiliās preuaricationē: ſiue conſiliarius belial. i. peruerſus vel abſq3 iugo. Ponitur etiā pro cogitare. vt Ps.31. firmabo ſuper ſe oculum meū. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicā veritatem tranſtulit. Cogitabo de te oculo meo. Ps.82. Et cogitauerunt aduerſus ſanctos tuos. Eſa.14. Hoc conſilium quod cogitaui ſuper omnē terrā. Et in eodē.23. Quis cogitauit ſuper tyrum. Et in eo. Dn̄s exercituū cogitauit hoc Et inde יועץ Ioees. i. conſiliarius. 2. Reg.15. Achitophel cōſiliarium regis. 2. Paralip.25. Nunquid conſiliarius regis es. Iob.12. Adducit conſiliarios in ſtultū finem. Eſa.3. Et ſapientem conſiliariū de architectis. Et in eodē.9. Admirabilis conſiliarius deus fortis. Et inde עצה Eeſa ſiue עצת Aeſath. i. Cōſilium ſiue cogitatio. vt Iob.12. Ipſe habet cōſilium & intelligentiā. Et in eodē.21. Conſilium impiorū longe ſit a me. Ps.1. Beatus vir qui non abiit in conſilio impiorum. Et in eodē.19. Et omne conſilium tuū confirmet. Et in plurali עצות Eeſoth. Deut.32. Gens abſq3 cōſilio eſt. Quod in hebreo legitur pluraliter. ſ. abſq3 cōſiliis. Eſa.25. Cogitationes antiquas fideles. Scribitur etiā cum mem in principio. & dicitur מועצות Moaſoth. i. conſilia ſiue cogitationes: aut adinuentiones. Ps.5. Decidant a cogitationibus ſuis. Ps.80. Ibūt in adinuētionibꝰ ſuis. Prouer.1. ſuiſq3 conſiliis ſaturabūtur. Ponitur etiam pro voluptatibus. vt Hiere.7. Sed abierunt in voluptatibus ſuis.

יער Iaar. ſilua. ſaltus. nemus. fauus. ſ. mellis. Deut.19. In ſiluam ad ligna cedenda. 1. Reg.14. Omne vulgus venit

Deficere. Defeſſus. Laſſus. Volare. תועפה Fortitudo. תועפות Altitudines. יעץ Cōſiliū dare. Conſilium inire. Cogitare. יועץ Cōſiliariꝰ. עצה Conſilium. עצות Conſilia. Cogitatões. מועצות Adinuētiōes. Voluptates. יער Silua.

ad ſaltum in quo erat mel. Ps.79. Exterminauit eam aper de ſilua. Ps.131. Inuenimus eam in campis ſilue. Canti.2. Sicut malus inter ligna ſilue. Eſa.29. Et chermel in ſaltum reputabitur. Ezech.15. Quomō lignum vitis inter ligna ſiluarum: quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. inter ligna ſilue. & in plurali יערים Iearim. ſecundum terminationē maſculinorum: ſiue יערות Iearoth. ſecundū terminationē femininorum. vt. Ps.28. Et reuelauit condenſa. Pro ꝙ beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Et reuelans ſaltus. Ezech.34. Et ſecuri dormiēt in ſaltibus. Significat etiā fauum. ſ. mellis. 1. Reg.14. Extenditq3 ſummitatē virge quā habebat in manu & intinxit in fauum mellis. Cāti.5. Comedi fauum meum cum melle meo.

יפה Iapha. decorare. pulchrum vel decorum eſſe. Canti.7 Quā pulchri ſunt greſſus tui. & in eodem. Quam pulchra eſt & decora. Ezech.16. Et decora facta eſt vehementer nimis. & in eo.31. Erat pulcherrimus in magnitudine ſua. & aliquādo duplicatur littera iod & littera pe: propter excellentiam pulchritudinis. Ps.44. Specioſus forma pre filiis hominum. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatē tranſtulit. Decore pulchrior eſt filiis hominum. Hiere.10. Argento & auro decorauit illud. Inde יפי Iophi. i. pulchritudo. ſpecies. decor. vt Ps.49. Ex ſion ſpecies decoris eius. Prouer.31. Et vana eſt pulchritudo. Zach.9. Quid eſt pulchrum eius. i. quid eſt pulchritudo eius. & inde יפה Iaphe ſiue יפה Iapha aut Iephath. ideſt pulcher: ſiue pulchra. aut decorus vel decora. Geñ.12. Noui ꝙ pulchra ſis mulier. & in eo.39. Erat autē ioſeph pulchra facie & decorus aſpectū. Canti.1. Pulcher es dilecte mi & decorꝰ. & in eodē. Ecce tu pulchra es amica mea. Ezech. 31. Pulcher ramis & frōdibus nemoroſus. & in eo. Quā ſpecioſum feci eum. Duplicatur etiam littera iod & littera pe. & dicitur יפהפיה Iephephia. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit elegantem atq3 formoſam. Hiere.46. Vitula elegans atq3 formoſa egyptus.

יפח Iaphach. loqui. apparere. Ps.26. Quoniam inſurrexerūt in me teſtes iniqui: & mentita eſt iniquitas ſibi. pro quo hebrei legunt. Quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui & loquens mendacium. Beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta hebraicam veritatē tranſtulit Et apertum mēdacium. Prouer.14. Profert aūt mendacium teſtis doloſus. & in eodem.19. Qui loquitur mendacium non effugiet. Hiere.4. Vox filie ſyon inter morientes. Pro quo hebrei legunt. Vox filie ſyon conqueritur. i. conquerendo loquitur. Abach.2. Et apparebit in fine & non mentietur. Ponitur etiam pro fiducialiter agere. Ps.12. Fiducialiter agā in eo. Item ponitur pro dominari. Ps.9. Omniū inimicorū ſuorum dominabitur. Hebrei tamen dicūt ꝙ in predicto loco ſignificat illaqueare: ſiue irretire. De quo vide infra in dictione פוח Puach.

יפע Iaphaa. apparere. illuſtrare. clarificare. Deut.33. Apparuit de monte pharan. Iob.1. Et non illuſtretur lumie. Ponitur etiam pro adiuuare. vt in eodem.10. Et conſilium impiorum adiuues. Item ponitur per antiphraſim pro obſcurare vel contenebreſcere. vt in eodem. Sed ſempiternꝰ horror inhabitat. Pro quo hebrei legūt. Et obſcuratur vel contenebreſcit ſicut tenebre. Poteſt etiam legi ſic. Et apparet ſicut tenebre vel ſicut obſcuritas. Inde יפעה Iphaath. i. illuſtratio aut decor. Ezech.28. Et polluent decorem tuum.

יפת Iapheth. portentum: ſiue oſtentum. ſignū. prodigium & ſcribitur cum mem & vau in principio loco iod. & dicitur מופת Mopheth. Exo.7. Cum dixerit vobis pharao oſtendite nobis ſignum. Ps.7. Tanq3 prodigium factꝰ ſum

Saltus. יערים יערות Saltus. Fauus. יפה Pulchrū eſſe. Decorū eē. Decorare. יפי Décor. Pulchritudo. יפה יפה Pulchra. Pulcher. Decorus. Specioſus. יפהפיה Elegans. Formoſa. יפח Loqui. Conqueri. Apparere. Fiducialr agere. Dominari. יפע Apparere. Illuſtrare. Adiuuare. Obſcurare. יפעת Decor. יפת מופת Prodigiū.

multis. Eſa.8. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dominus in ſignum & in portentum. & in eodē.20. Signū & portentum erit ſuper egyptum. Ezech.12. Quia in portentū dedi te. & in eodē. Ego portentū veſtrū. & in plurali מופתים Mopthim. Exo.4. Vide oīa oſtēta que poſui in manu tua. & in eodem. Et multiplicem ſigna & oſtenta mea. Deut.6. Fecitq3 ſigna & prodigia. & in eo.29. Signa illa portētaq3 ingentia.

יצא Iaſa. egredi. exire. procedere. educere. pducere. Geñ. 2. Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis. & in eodem.15. Qui egredietur de vtero tuo. & in eo.27. Et egreſſo iacob foras. Exo.11. Media nocte egrediar in egyptum. & in eodē. Poſt hec egrediemur: & exiuit a pharaone. Nu.1. Omniū virorū fortiū ex iſrael. Pro quo he. le. Oīum egredientiū in exercitū. i. oīūi qui ſunt talis etatis qui poſſint ad bella procedere. & in eo. Oīs qui poterant ad bella procedere recenſiti ſunt. i. qui poterāt ad bella egredi. & in eo. 11. Donec exeat per nares veſtras. Deut.14. Qui naſcūtur in terra. i. qui egrediūtur de terra. & in eo.20. Si exieris ad bellum contra hoſtes tuos. & in eo.24. Nō procedet ad bellū. Iudi.21. Ad ducēdos choros ex more procedere. Ruth. 2. Vt cum puellis ſuis exeas ad metendū. 1. Reg.8. Et egredietur ante nos. & in eo.22. Maneat oro pater meus & mater mea vobiſcum. Pro quo he. le. Egrediatur ſiue exeat pater meus & mater mea vobiſcū. i. egrediatur de loco ſuo & maneat vobiſcū. 2. Reg.11. Eo tempore quo ſolent reges ad bella procedere. Ps.18. Tanq3 ſponſus procedens de thalamo ſuo. Eſa.11. Egredietur virga de radice ieſſe. Hiere.2. Nam & ab iſta egredieris. & in eo.48. Quia florens egredietur. Ezech.46. Per eandem viam exeat. Oſee.6. Et iudicia tua quaſi lux egredientur. Amos.5. Vrbs de qua egrediebantur mille. Abach.3. Egredietur diabolus ante pedes eius. & in eo. Egreſſus es in ſalutem populi tui. & aliqn̄ ſcribitur ſine aleph. vt Deut.28. Que egrediuntur de medio feminū eius. Iob.1. Nudꝰ egreſſus ſum de vtero matris mee. Scribitur etiā aliqn̄ ſine iod. vt Geñ.8. Egredere de arca. & in eo.27. Et egredere foras. Nu.12. Egredimini a populo meo. Eſa.30. Egredere dices ei. Et qn̄ eſt verbum tertie cōiugationis tunc ſignificat educere. vt Geñ.8. Et educ tecū. & in eo.15. Et eduxit eū foras. & in eodē.19. Educ eas ad vos. & in eo.38. Que cū duceretur ad penā. i. cū educeretur. Exo.3. Vt educas populum meum filios iſrael de terra egypti. & in eo. Ego dn̄s qui educā vos de ergaſtulo egyptiorū & in eo.18. Et ꝙ eduxiſſet dn̄s iſrael de egypto. Deut.4. Et eduxit de fornace ferrea. Et in eo.8. Qui eduxit riuos de petra duriſſima. Iob.10. Quare de vulua eduxiſti me. Ps. 17. Et eduxit me in latitudinem. Ps.103. Vt educas panem de terra. Ps.141. Educ de cuſtodia aīam meā. Eſa.40. Qui educit in numero militiā eorū. & in eodem.42. In veritate educet iudiciū. Item ſignificat producere. vt Geñ.1. Producat terram animā viuentē. & in eo.38. Producite eam vt cōburatur. Iob.12. Et abſcōdita pduxit in lucē. Ps.134. Qui producit ventos de theſauris ſuis. Ponitur etiā pro impēdere vel diſtribuere. vt.4. Reg.12. Qui impēdebant eam in fabris lignorū. & in eo.15. Indixitq3 manahen argentū ſup iſrael. i. diſtribuit vt vnuſquiſq3 ſolueret certam quantitatē. Inde מוצא Moſa. i. exitus ſiue egreſſus aut progreſſus vel proceſſus. Nu.33. Quas deſcripſit moyſes iuxta caſtrorum loca que dn̄i iuſſione mutabant. pro quo he. le. Et deſcripſit moyſes exitus ſiue progreſſus eorū. et.3. Reg.4. Et educebantur equi ſalomoni de egypto. Pro quo hebrei legūt. Et egreſſus ſiue exitus equorum ſalomonis de egypto. ſ. erat. Ps.64. Exitus matutini & veſpere delectabis. i. delectare fa

Portentū. מופתים Oſtenta. Prodigia. Portenta. יצא Egredi. Exire. Procedere. Educere. Producere. Impēdere. Diſtribuere. מוצא Exitus.

cies. Ps.106. Et exitus aquarum in ſiti. Eſa.58. Et ſicut fons aquarum. i. ſicut exitus aquarū. Mich.5. Et egreſſus eius ab initio. Ponitur etiā מוצא Moſa. pro oriēte. i. pro loco exitꝰ ſolis. vt. Ps.74. Quia neq3 ab oriēte nec ab occidēte. Scribitur et cū tau inprincipio loco mem. & in nūero plurali dicitur תוצאות Thoſaoth. vt Nu.34. Et peruenient ad meridie vſq3 ad cadeſbarne. pro quo he. le. Et erunt exitus eiꝰ a meridie vſq3 ad cadeſbarne. & in eodē. Et ad vltimū ſalſiſſimo claudentur mari. pro quo hebrei legunt. Et erunt exitꝰ eiꝰ mare ſalis. Ps.67. Et dn̄i dn̄i exitus mortis. & inde צאצאי Seeſae: ſiue צאצאים Seeſaim. i. germē. eo quod producitur vel egreditur a terra. Eſa.44. Orbis & omne germen eius. Significat etiam progeniem aut ſtirpem vel filios. vt 2. Paralip.32. Filii qui egreſſi fuerāt de vtero eiꝰ. Iob.5. Et progenies tua quaſi herba terre. Et in eodē.35. Et progenies mea eradicetur. Eſa.8. Et ſtirps vteri tui vt lapilli eiꝰ. Et in eodem.22. Et vaſorū diuerſa genera. Pro quo hebrei legunt. Filios & filias. in tranſlatiōe chaldaica habetur filios & filiorum filios. Et inde צואה Soah ſiue צאה Seath. i. fimus ſiue ſtercus. aut ſordes. eo quod educitur foras. Deut. 23. Et egeſta humo operies. i. ſtercus humo operies. pro uer.30. Et tamen non eſt lota a ſordibus. Eſa.4. Si abluerit dn̄s ſordes filiarum ſion. Et in eodem.28. Omnes enim menſe replete ſunt vomitu ſordiūq3. Ezech.4. Et ſtercore quod egreditur de homie operies illud. Et ide צואים Soim. i. ſordidi. vt Zach.3. Erat indutus veſtibus ſordidis. Et in eo. Auferte veſtimēta ſordida ab eo. & inde צאנן Saanan. i. exitus. vt Mich.1. Non eſt egreſſa que habitat in exitu. Hebrei tamen dicunt ꝙ eſt nomen proprium loci. Sed non reperitur niſi tantum in hoc loco.

יצב Iaſab. ſtare. ſtatuere. Conſtituere. Erigere. verificare. Exo.2. Stante procul ſorore eius. Pro quo hebrei. le. Et ſtetit ſoror eius procul. & in eodē.14. State & videte magnalia domini. & in eodē.15. Stetit vnda fluens. & in eo. 19 Et ſteterunt ad radices montis. Nu.22. Stetitq3 angelus domini in via. & in eodē. Cernens aſina angelum ſtantem in via. Deut.32. Conſtituit terminos populorum. Ps.2. Aſtiterunt reges terre. Ps.73. Tu feciſti oēs termīos terre. Pro ꝙ hebrei legunt. Tu ſtatuiſti ſiue conſtituiſti omnes terminos terre. Eſa.3. Stat ad iudiciū dn̄s. Threñ.2. Firmauit dexteram ſuam quaſi hoſtis. pro quo hebrei legunt. Stat dextera eius quaſi hoſtis. & in eodē. Et poſuit me quaſi ſignū ad ſagittam. i. ſtatuit me. Zach.11. Et id quod ſtat non enutriet. Ponitur etiā pro erigere. vt Geñ.35. Erexitq3 iacob titulū ſuper ſepulchrū eius. 1. Reg.15. Et erexiſſet ſibi fornicē triūphalem. Item ponitur pro corrigere. 1. Reg.12. Vſq3 ad ſtimulum corrigendum. Inde מצב Maſab ſiue מוצב Muſab. i. ſtatio. 1. Reg.14. Veni & tranſeamus ad ſtationem philiſtinorum. & in eodem. Per quos nitebatur ionathas tranſire ad ſtationem philiſtinorum. & in eodem. Sed & omnis populus ſtationis eorum. Eſa.22. Et expellā te de ſtatione tua. & in eodē.29. Et faciam cōtra te aggerem. pro quo hebrei legunt. Et obſidebo contra te ſtatione. ſ. militantiū. vbi ponitur מצב Muſab cum pūcto ſurech in prima ſyllaba. Scribitur etiā cum he in fine & dicitur מצבה Maſeba. vt Zach.9 Et circundabo domū meam ex his qui militant mihi. Pro quo hebrei legunt. Et circundabo domū meam ſiue caſtrametabor circa domum meam ſtatione. ſ. militantiū mihi. & inde הצב Huſab. Pro ꝙ btūs Hieronymus trāſtulit milité. Naū.2. Et miles captiuus adductus eſt. Hebrei tamē dicunt ꝙ in predicto loco ponitur pro regina vel domina. Nā ſequitur in eodem. Et ancille eius minabantur. Ponitur etiā מצבה Maſeba pro titulo vel ſtatua. Geñ.28. Et erexit in titu

Fons. Egreſſus. Oriens. תוצאות Exitus. צאצאי Germen. Filii. Pronies. Stirps. צואה Egeſta. Sordes. Stercus. צואים Sordidi. צאנן Exitus. יצב Stare. Cōſtituere. Aſtare. Statuere. Erigere. Corrigere. מצב Statio. Agger. מוצב מצבה Statio. הוצב מצבה

Titulus

lum.& in eodem.Et lapis iſte quem erexi in titulũ.& in eo. 35.Erexitq; iacob titulum ſuper ſepulchrum eius.hic eſt titulus mõnumenti Rachel.Exo.23.Et cõfringes ſtatuas eorum.Deut.7.Et confringite ſtatuas.& in eo.16.Neq; facies tibi atq; conſtitues ſtatuam.4.Reg.13. Tulit enim ſtatuas baal:quas fecerat pater eius.& in eo.10.Et protulerunt ſtatuam de fano Baal.Ezech.26.Et ſtatue tue nobiles in terrã corruent.Scribitur etiam cum nun in principio. & dicitur נְצִיב Neſib.i.ſtatua ſiue ſtatio.vt Geñ.19. Que verſa eſt in ſtatuam ſalis.De quo vide infra in dictione נָצַב Naſab. Itẽ

Statua. נְצִיב Statua. יְצַב Verificare

יְצַב Iaſab in ligua chaldaica ſignificat verificare.i.veritatẽ inquirere aut veritatẽ diſcere.Dañ.7.Poſt hec volui diligẽter diſcere de beſtia q̃rta.Pro q̃ he.le.poſt hec volui verificare.i.veritatẽ diſcere de beſtia quarta.& inde יְצִיב Iaſib. ſiue יְצִיבָא Iaſiba.i.veritas ſiue verum aut vere vel certe. Dañ.2. Certe noui ꝙ tempus redimitis.Pro quo hebrei legunt.In veritate noui.& in eodem. Et verum eſt ſomniũ. & in eo.3.Qui reſpondentes regi dixerunt vere rex.

יְצִיב יְצִיבָא Certe. Verum. Vere.

יָצַג Iaſag.ponere.reponere.remanere.retinere.detinere. ſtatuere.Geñ.30.Poſuitq; eas in canalibus.& in codẽ. 33.Oro te vt de populo qui mecum eſt ſaltem ſocii remaneãt vie tue.Pro quo hebrei legũt. Oro vt retinere faciam tecum de populo qui mecum eſt.Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.Exo.10.Oues tñ veſtre & armenta remaneant.i. retineantur vel reponãtur.Iudi.6.Ponã hoc vellus lane in area.Iob.17.Poſuit me quaſi in prouerbium vulgi.Hiere. 51.Reddidit me quaſi vas ìane.i.poſuit vl̃ ſtatuit me.Oſee. 2.Et ſtatuam eã ſecundũ diẽ natiuitatis ſue. Amos.5.Et cõſtituite in porta iudiciũ.& aliqui hebrei dicunt ꝙ predicta dictio deriuatur a dictiõe נָצַג Naſag.cũ nun in principio.

יָצַג Ponere. Retinere. Remanere Statuere. Conſtituere

יָצַע Iaſaa.ſternere.extẽdere.Eſter.4.Sacco & cinere multis pro ſtratu vtentibus.Iob.17. Et in tenebris ſtraui lectulum meum.Ps.138 Si deſcendero in infernũ:ades.pro quo hebrei legunt.Si ſtrauero in infernum.ſ. lectulum vel ſtratum meum.Eſa.14.Subter te ſternetur tinea.& in codẽ 58.Et ſaccum & cinerẽ ſternere.& inde יְצוּעַ Ieſuiaa.i. ſtratum.Geñ.49.Et maculaſti ſtratum meum.Ps.62.Sic memor fui tui ſuper ſtratum meum.Ps.131.Si aſcendero in lectum ſtrati mei.Scribitur etiã cum mem in principio.& dicitur מַצָּע Maſaa.Eſa.28.Goanguſtatum eſt enim ſtratum. Inde יָצִיעַ Iaſiaa.Pro quo beatus Hieronymus trãſtulit tabulatum.i.ſtratum tabularum in circuitu templi.3. Reg.6. Et edificauit ſuper parietem templi tabulata per gyrum.& in eodem. Tabulatum quod ſubter erat quinq; cubitos habebat latitudinis.& in eodem.Et edificauit tabulatũ ſuper omnem domum.

יָצַע Sternere. יְצוּעַ Stratum. מַצָּע Stratum יָצִיעַ Tabulatũ.

יָצַק Iaſac.fundere.effundere.infundere. conflare. fluere. ſtringere.Geñ.28.Fundens oleum deſuper.Exo.25. Et quattuor circulos aureos.Pro quo hebrei legunt.Et fundes ei quattuor circulos aureos.i.opere fuſorio facies. & in eodem.37.Fudit & quattuor circulos aureos.Leuit.2.Fundetq; ſuper eam oleum.3.Reg.7.Erant fuſiles & ſtabant ſuper duodecim boues.& in eodem. In campeſtri regiõe iordanis fudit ea rex.& in eodem.18.Et fundite ſuper holocauſtum.4.Reg.3.Qui fundebat aquam ſuper manus helie.& in eodem.4.Et mitte inde in omnia vaſa.i.infunde inde in omnia vaſa.& in eodem.Et illa infundebat.& in eodem.In fuderunt ergo ſociis vt comederent.& in eodem. Infunde turbe vt comedant. & Iob. 22. Et fluuius ſubuertit fundamentum eorum.Pro quo hebrei legunt.Et fluuius effuſus eſt in fundamentum eorum.& in eodem.28.Et lapis ſolutus calore in es vertitur.Pro quo hebrei legunt. Et lapis funditur ſiue infunditur in es.Et eſt ſenſus ſicut in lr̃a noſtra.& in eodem.29. Et petra fundebat mihi riuos olei. & in eodem.38.Quãdo fundabatur puluis in terra. Pro quo hebrei legunt.Quando fundebatur puluis in terra.Ps.44 Diffuſa eſt gratia in labiis tuis. Eſa.44. Effundam enim aquã ſup ſitientẽ .& in eo. Effundam ſpiritum meum ſup ſemẽ tuum.Zach.4.Et ſeptem infuſoria lucernis que crãt ſuper caput eius.Item põitur pro cõflare vel fluere.vt Exo. 37.Conflans quattuor anulos aureos.& in codẽ.38. Quibus conflate ſunt baſes ſanctuarii.3.Reg.22. Fluebat autẽ ſanguis plage in ſinu currus.Itẽ ponitur pro ſtringere vel indurari.Iob.14.Cor eius indurabitur quaſi lapis.& in eo. Et ſtringetur quaſi malleatoris incus.Põitur etiam pro deponere vel proiicere.vt Ioſ.7.Proiecerunt q; ante dominũ 2.Reg.15.Et depoſuerunt arcam dei.& inde מוּצָק Muſac.i. fuſile vel fuſus.2.Paralip.4.Mare aũt fuſile.Iob.37.Quaſi ere fuſi ſunt.Poteſt etiam legi quaſi ere indurati vel cõſtricti.i.ſolidi ſunt ſiue ſtabiles ſunt.Nam põitur etiam pro ſtabili.vt in eodem.11.Et eris ſtabilis & non timebis.Ponitur etiam pro terra que eſt ſtabilis.vt in eodem.38.Quãdo fundabatur puluis in terra.& inde מְצוּקֵי Meſuce.Pro quo beatus Hieronym⁹ tranſtulit cardines.vt.1.Reg.2.Domini enĩ ſunt cardines terre.& inde צָקוּן Sacun.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit tribulatio.Eſa.26.In tribulatione murmuris doctrina tua eis.Poteſt etiã deriuari a dictione צוק Soc.De quo vide infra in littera ſadic.

Infunder. Effundere. Diffũdere. Conflare. Fluere. Indurari. Stringere Proiicere Deponere מוּצָק Fuſile. Stabilis. Terra. מְצוּקֵי Cardines. צָקוּן Tribulatio

יָצַר Iaſar.formare.fingere.plaſmare. creare . coanguſtare.arctare.Geñ.2.Formauit igitur dominus deus hominem.& in eodem. Formatis igitur dominus deus de humo cunctis animantibus terre.pro quo hebrei legũt.Et formauit dominus deus de humo oĩa animalia terre.Exo.32. Et formauit opere fuſorio.Ps.32.Qui finxit ſigillatim corda eorũ. Ps.75.Eſtatem & ver tu plaſmaſti.Ps.93.Aut qui finxit oculum non cõſiderat.& in eodem.Qui fingis laborem in precepto.Ps.94.Et ſiccam manus ei⁹ formauerũt. Ps.103.Draco iſte quem formaſti.Ps.138. Tu formaſti me. & in eodem.Dies formabuntur & nemo in eis. Eſa.27. Et qui formauit eum non parcet ei.& in eodem.37.Ex dieb⁹ antiquis plaſmaui illud.& in eodem.47..Formaui eum & feci eum.& in eodem.43.Ante me non eſt formatus deus. & in eodem.Populum iſtum formaui mihi.& in eodẽ.44 Et formans te ab vtero.& in eodem.Quis formauit deum. & in eodem.Et in malleis formauit illud.& in eodem.Formaui te:ſeruus meus es tu.& in eodem.45. Vt habitaretur formauit eũ.Hiere.1.Priuſq; te formarẽ in vtero noui te.& in eodẽ.18.Ecce ego fingo contra vos malum.Zach.12.Et fingens ſpũm hominis.& inde יוֹצֵר Ioſer.i.formator ſiue plaſmator aut plaſtes.vel figulus ſeu fictor.Ps.2.Et tãq; vas figuli confringes eos.Eſa.29.Et figmentũ dicat fictori ſuo non intelligis.& in eodem.41.Et velut plaſtes conculcans humum.& in eodem.44.Plaſtes idoli nihil ſunt. & in eo. 45.Nunquid dicit lutum figulo ſuo quid facis.& in eodẽ. Hec dicit dominus ſanctus iſrael & plaſtes eius. Hiere.18. Deſcende in domum figuli.& in eodem.Sicut lutum in manu figuli.& in eodem.19.Accipe laguunculam figuli teſteã. Amos.7.Et ecce fictor locuſte.Abach.2.Quia ſculpſit illd' fictor ſuus.& in eodem.Quia ſperauit in figmẽto fictor ei⁹ Ponitur etiam pro ſtatuario.Zach.11. Proiice illud ad ſtatuarium.& in eodem.Et proieci illos in domo domini ad ſtatuarium.Poteſt etiam in predicto loco legi figulum.Scribitur etiam ſine iod.& dicitur צוֹר Sur.Eſa.44.Et formator quem ego non nouerim.Hebrei tamen in predicto loco legunt fortem. De quo vide infra in dictione צוּר Sur. Inde יְצוּרַי Ieſure.i.membra.Iob.17. Et membra mea in

יָצַר Formare. Fingere. Plaſmare יוֹצֵר Figulus. Fictor. Plaſtes. צוֹר Formator. יְצוּרַי Membra

nihilum redacta ſunt. Inde יֵצֶר Ieſer.i.figmentũ. Plaſmatio.formatio. Ps.102. Quia ipſe cognouit figmentum noſtrum.Eſa.29.Et figmentum dicat fictori ſuo. Ponitur etiã pro ſenſu vel cogitatiõe.vt Geñ.6.Et cũcta cogitatio cordis intenta eſſet ad malum.& in eodem.8.Senſus enim & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt.1.Paralip. 28. Et vniuerſas mentium cogitationes intelligit. Eſa.26. Vetus error abiit. Pro quo hebrei le.Cogitatio.ſ.bona firmata eſt ſiue confirmata eſt.& ſecundũ hebreos predicta dictio יֵצֶר Ieſer.ſignificat appetitum vel deſiderium homis ad bonum vel ad malum.vnde in predicto loco poterit eſſe ſenſus ſicut in littera noſtra. Item יָצַר Iaſar .i.arctare ſiue coanguſtare.Iudi.2.Et vehementer afflicti ſunt. pro quo hebrei legunt. Et arctati ſiue anguſtati ſunt valde. & Iob. 18.Arctabuntur greſſus virtutis eius.& in eodem. 29. Cũ ſaciatus fuerit arctabitur. Prouer.4.Non arctabuntur greſſus tui.Eſa.49.Nunc anguſta erunt pre habitatoribus. Itẽ ſignificat perterritũ eſſe ſiue anguſtiari vel cõtriſtari.Geñ. 32.Timuit iacob valde & perterritus diuiſit populũ.1.Reg. 30.Et cõtriſtatus eſt dauid valde. Pro quo hebrei legũt. Et coarctatus ſiue anguſtiatus eſt dauid valde.2.Reg.13. Et deperiret in eam valde. pro quo hebrei legunt. Et anguſtiatus eſt amnon valde .& inde מֵצַר Meſar.i.anguſtia vl̃ tribulatio.Ps.117.De tribulatione inuocaui dominum.& in plurali מְצָרִים Meſarim.Threñ.1.Apprehẽderũt eam inter anguſtias.vide etiam de hoc infra in dictione צָרָה Sara.

יֵצֶר Figmentũ. Senſus et cõgitatio Vet⁹ error יֵצֶר Appetitus יָצַר Arctare. Anguſtari Perterritum eſſe Cõtriſtari. מֵצַר Tribulatio. מְצָרִים Anguſtie

יָצַת Iaſath.ſuccendere.comburere.incendere. exurere.2. Reg.14.Et ſuccendite eum igni.& in eodem.Succenderunt ergo ſerui Abſalon ſegetem igni.& in codẽ. Quare ſuccenderunt ſerui tui ſegetem meam.4. Reg.22. Magna enim ira dei ſuccena eſt contra nos.& in eodem.Et incendetur indignatio mea in hoc loco.Eſa.9. Et ſuccendetur in denſitate ſaltus.& in eodem.27.Succendam eam pariter.& in eodem.33.Spine congregate igni comburẽtur. Hiere.2.Ciuitates eius exuſte ſunt. & in eodem.10.Q̃m incenſa ſunt eo quod non ſit vir pertrãſiens. & in eodem. Et exuta ſit quaſi deſertum.& in eodem.51.Incẽſa ſunt tabernacula eius.Threñ.4.Et ſuccendit ignem in ſion. Ezech. 20.Ecce ego ſuccendam in te ignem.

יָצַת Succẽder. Incẽdere Cõburere. Exurere

יֶקֶב Iéceb.torcular.Deut.16.Quando collegeris de area & de torculari.4.Reg.6.Vnde te poſſũ ſaluare: de area vel de torculari. Eſa.5. Et torcular extruxit in ea. Oſee.9. Area & torcular non paſcet eos.

יֶקֶב Torcular

יָקַד Iacad.ardere.exardere. incendere. Leuit.6. Ignis in eodem altari erit.Pro quo hebrei legunt.Et ignis altaris incendetur ſiue ardebit in eo vel in ipſo. & in eo. Ignis autem in altari ſemper ardebit. Deut.32.Et ardebit vſq; ad inferni nouiſſima.Eſa.10.Succẽſa ardebit quaſi combuſtio ignis.& in eodem.65.Ignis ardens tota die. & inde יְקוֹד Iecod.i.incendiũ ſiue combuſtio.Eſa.30.In qua portetur ignis de incendio.& inde מוֹקֵד Moced.i.incendiũ ſiue cremiũ.Leuit.6.Cremabitur in altari tota nocte.Pro quo hebrei legunt.Super incendium vel cremium eius ſuper altari tota nocte. Ps.101. Et oſſa mea ſicut cremium aruerunt.

יָקַד Incẽdere Ardere יְקוֹד Incendiũ. מוֹקֵד Incẽdium Cremium.

יִקְּהָה Iiceha.expectatio.Et ſcribitur cum tau in fine ratione genitiui ſequẽtis.& dicitur יִקְּהַת Iicehath.vt Geñ.49 Et ipſe erit expectatio gentium.Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat auſcultationem vel obedientiam. Vnde in predicto loco ipſi legunt. Et ipſi erit auſcultatio vel obedientia populorum.ideſt ipſi obedient populi.Et ſic eſt in tranſlatione chaldaica.Alii vero dicunt ꝙ ſignificat congregationem.Scribitur etiam ſine iod.Pro quo beatus Hieronym⁹ tranſtulit partum.Prouer.30. Et qui deſpicit partum matris.Sed etiam in predicto loco hebrei legunt.Et qui deſpicit obedientiam matris.

יִקְּהָה יִקְּהַת Expectatio Auſcultatio. Partus

יָקַע Iacaa. affigere.ſuſpendere.ſ.in patibulo. crucifigere. Nu.25. Et ſuſpende eos contra ſolem in patibulis.1. Reg.21. Vt crucifigamus eos domino.& in codẽ. Qui crucifixerunt eos in monte coram domino.& in eodẽ. Et colligentes oſſa eorum qui affixi fuerant. Vide etiam de hoc infra in dictione תָּקַע Thacaa. Et ſecundum aliquos hebreos a ſupradicta dictiõe deriuatur dictio תָּקַע Thécaa. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit.emarcuit.Geñ.32.Et ſtatim emarcuit.Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat ſeparare vel diſlocare. Vnde in predicto loco ipſi legũt. Et ſeparata eſt ſiue diſlocata eſt coxa femoris iacob.i.receſſit de loco coherentie eius.Et eadem dictio ponitur pro recedere.Hiere.6.vbi dicitur.Ne forte recedat anima mea a te.Sed de hoc vide infra in dictione קָעַע Caaa cum duplici aym.Quia inde deriuatur ſecundum aliquos hebreos.

יָקַע Suſpendere. Crucifigere. Affigere. תָּקַע Emarceſcere. Separare Recedere.

יָקַף Iacaph. circundare. circuire.in rotundum tõdere. in orbem tranſire. Ioſ.6.Circuite vrbem cuncti bellatores ſemel per diem.Pro quo hebrei legunt. Et circuibitis vrbem cuncti bellatores:circuire vrbem ſemel per diem.Ps 16. Inimici mei animam meam circundederunt.Ps.21.Cõcilium malignantiũ obſedit me. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Concilium peſſimorum valauit me.i.circundedit me.Eſa. 15.Quia circundedit clamor terminum moab. Threñ.3. Et circundedit me felle & labore.Leuit.19. Ne in rotũdum attondebitis comam.Iob.1.Cũq; in orbem tranſiſſent dies conuiuii. Vide etiam de hoc infra in dictione נָקַף Nacaph.

יָקַף Circuire. Circũdare Vallare. In rotundum atondere. In orbem tranſire.

יָקַץ Iacas. euigilare. expergiſcere.ſuſcitari.Geñ.9. Euigilans autem Noe de ſomno.& in eodem.28. Cũq; euigilaſſet iocob de ſomno.& in eodem.41.Expergefact⁹ pharao rurſum dormiuit. & in eodem.Euigilans pharao poſt quietem.Ioel.1.Expergiſcimini ebrii & flete. Abach.2.Et ſuſcitabuntur lacerantes te.& in eodem. Ve qui dicit ligno expergiſcere.

יָקַץ Euigilare. Expergiſcere. Suſcitare.

יָקַר Iacar.honoratum vel honorabilem eſſe.precioſum eſſe.ſiue in precio eſſe. Appreciari.1.Reg.18. Et celebre factum eſt nomen eius nimis.Pro quo hebrei legunt. Et honoratum eſt nomen eius nimis. & in eodem. 26. Eo quod precioſa fuerit aĩa mea in oculis tuis hodie. 4.Reg.5. Noli deſpicere animam meam & animam ſeruorum tuorũ qui mecum ſunt.Pro quo hebrei legunt. Honorabilis vel precioſa ſit anima mea & anima ſeruorum tuorum qui mecum ſunt in oculis tuis. Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Ps.35.Quemadmodum multiplicaſti miſericordiam tuã deus.Pro quo beatus Hieronym⁹ in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trãſtulit. Quã precioſa eſt miſericordia tua deus.Ps.36. Vt honorificati fuerĩt & exaltati.Ps.71. Et honorabile nomen eorum coram illo.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et precioſus erit ſanguis eorum coram oculis eius. Ps.138. Mihi autem nimis honorati ſunt amici tui deus.Eſa.13.Precioſior erit vir auro.& in eodem.43. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis.Ponitur ẽt pro appreciari.vt Zach. 11.Decorum precium quo appreciatus ſum ab eis.Item ponitur pro ſubtrahere.Prouer.25.Subtrahe pedẽ tuũ de domo proximi tui. Hebrei tamen in predicto loco legũt.Precioſum.ideſt rarum fac pedem tuũ de domo proximi tui: quia omne rarum precioſum. Et eſt idem ſenſus cum littera noſtra. Et inde nomẽ adiectiuum יָקָר Iacar.ſiue יְקַר Iecar. ideſt precioſus honorabilis.1. Reg.3. Et ſermo dñi erat precioſus in diebus illis.Iob.28.Omne precioſum vi-

יָקַר Honoratũ eſſe. Precioſum eſſe. Honorificare. Honorabilem eſſe. Appreciari. ſubtrahere יָקָר יְקַר Precioſ⁹.

dit oculus eius.Ps.15.Precioſa in conſpectu domini mors
ſanctorum eius.Eccl's.10. Precioſior eſt ſapientia paruaqꝫ
gloria ad tempus ſtultitia. Ponitur etiam pro honore aut
Magnitudo. magnitudine vel gloria.Eſter.1. Ac magnitudinem atqꝫ ia
ctātiā potētie ſue.& in eo.Et cuncte vxores tam maiorū ꝙ
Honor. minorum deferant maritis ſuis honorem.Ps.44.Filie re
gum in honore tuo.Ps.48. Et hō cum in honore eſſet nō
intellexit.& in lingua chaldaica ſcribitur aliquando cum
יְקָרָא aleph ī fine & dicitur יְקָרָא Iecara. Dañ.2.Et gloriā dedit
Gloria. tibi.& aliquādo ſcribitur ſine iod.vt Prouer.17.Et precio-
ſi ſpiritus vir eruditus.& aliquando ſcribitur cum duplici
iod.ſcilicet in principio & in medio & dicitur יַקִּיר Iacir.
יַקִּיר i.honorabilis.Hiere.31.Si filiꝰ honorabilis mihi ephraim.
Honorabilis. Significat etiam difficilem vel grauem.Dañ.2. Sermo eñ
Grauis. quem tu queris rex grauis eſt.ideſt difficilis eſt. Ponitur ēt
יָקַר יָקַר Yacar.pro claro vel lucido.vt Iob.31.Et lunam incedē
Clare. tem clare. Item ponitur pro precio.vt.Ps.48. Et precium
Precium. redemptionis anime eorum. Zach.11. Decorum precium
quo appreciatus ſum. Vbi ponitur verbum & nomen ab eo
יְקָרִים deriuatū.& in plurali יְקָרִים Iecarim.vt Threñ.4. Filii ſiō
Honorabiles. inclyti.i.honorabiles vel precioſi. Et in genere feminino
ſcribitur cum he vel tau in fine & dicitur יְקָרָה Iecara ſiue
יְקָרָה יְקָרַת יְקָרַת Iecarath.Prouer.3.Precioſior eſt cunctis opibꝰ.Eſa.
28.Lapidem probatum angularem precioſum. Et in he-
Precioſa. breo ſcribitur in genere feminino ſcilicet precioſam : quia
lapis in hebreo eſt generis feminini.& in plurali feminino
יְקָרוֹת יְקָרוֹת Iecaroth.3.Reg.5.Vt tollerent lapides grandes: lapi
Precioſe. des precioſos.Pōitur etiam iecaroth pro frigore.vt Zach.
Frigus. 14.Non erit lux: ſed frigus & gelu.Hebrei tamen dicunt ꝙ
in predicto loco ſignificat claritatem ſicut ſupra dictum eſt
Vnde in predicto loco ipſi legunt. Non erit lux clara & den
Clara. ſa.ideſt obſcura: quaſi dicat.Nō erit lux multum clara neqꝫ
multum obſcura ſed media.ſicut in eodem ſequitur.Et erit
dies vna que nota eſt domino : non dies neqꝫ nox. Poteſt
etiam deriuari a dictione קָרַר Carar que ſignificat frigidi-
tatem: ſicut eſt in littera noſtra.

יָקַשׁ יָקַשׁ Iacas.offendere.illaqueare.irretire. ſcandalizare. of-
fendiculum ſiue ſcandalum ponere.aut laqueum ſiue
retia ponere: ſcilicet more venatorum aut aucupum. Deut.
Offendere 7.Neqꝫ aſſumes ex eis quicꝙ ne offendas. & in eodem.12.
Illaqueare. Caue ne imiteris eas.Pro quo hebrei legunt.Caue ne illa-
queatus ſis vel ne irretitus ſis poſt eas.ſiue ne offendas poſt
eas. Ps.123. Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo
Venari. venantium.Ps.140.Cuſtodi me de laqueo quem ſtatuerūt
mihi. ideſt quem more venatorum poſuerunt mihi. Pro-
Illaqueari. uer.6.Illaqueatus es verbis oris tui.Eſa.8.Et cadent & cō-
Irretire. terentur & irretientur. Hiere.59. Illaqueaui te & capta es.
מוֹקֵשׁ Inde מוֹקֵשׁ Moces i.ſcandalum offendiculum . Laqueus.
Scandalum. Ruina.Exo.10. Vſqꝫ quo patiemur hoc ſcandalum.& in eo.
23. Certe erit in ſcandalum tibi. Leuit.19. Nec coram ceco
Offendiculum. pones offendiculum.Ponitur etiam pro ruina.Eſa.8.Et in
Ruina. laqueum & in ruinam habitantibus hieruſalem.& in plura
מוֹקְשׁוֹת li מוֹקְשׁוֹת Mocſoth. ſecundum terminationem feminino-
Scādala. rum.Ps.140.Et a ſcandalis operantium iniquitatem. Scri-
מוֹקְשִׁים bitur etiam מוֹקְשִׁים Mocſim ſecūdum terminationem plu
Scādala. ralem maſculinorum.Ps.139.Scandalum poſuerunt mihi.
Quod in hebreo legitur pluraliter ſcilicet ſcandala poſue-
runt mihi.Ponitur etiam pro ſudibus.vt Iob.40.Et in ſu-
יָקוּשׁ dibus perforabis nares eius . & inde יָקוּשׁ Iacus . Pro quo
Sudes. beatus Hieronymus tranſtulit Aucupem.Prouer.5.Et qua
Auceps. ſi auis de inſidiis aucupis.Hiere.5.Inſidiantes quaſi aucu-
Ruina. pes laqueos.Ponitur etiam pro ruina.Oſee.9. Laqueꝰ rui
יוֹקְשִׁים ne factus eſt.& inde יוֹקְשִׁים Iucaſim.i.capti laqueo vel re-

ti. Eccl's.9.Et aues laqueo comprehenduntur : ſic capiūtur Capti.
homines in tempore malo.

יָרֵא Iare.timere.extimeſcere.Geñ.3.Timui eo qđ nudus יָרֵא
eſſem.& in eodem.18.Negauit ſara dicens non riſi: ti- Timere.
more perterrita.Pro quo hebrei legunt.Quia timuit. & in
eodem.19.Timuerat enim manere in ſegor.& in eodē.32.
Quia valde eum timeo.Exo.1. Timuerunt autem obſtetri-
ces deum.& in eodem.2.Timuit moyſes & dixit.& in eo-
dem.34.Timuerūt prope accedere.Leuit.19. Vnuſquiſqꝫ
patrem & matrem timeat.Nu.14.Neqꝫ timeatis populum
terre.Deut.4.Et diſcant timere me omni tempore.& in eo
dem.20.Non timebis eos.& in eodem.25. Et non timue-
ris deum. Ioſ.9.Timuimus igitur valde. & in eodem. 24.
Timete dominum.1.Reg.18.Et ſaul magis cepit timere da
uid. Iob.6.Et videntes plagam meam timetis.Ps.21.Qui
timetis dominum laudate eum. Ps.33. Timete dominum
omnes ſancti eius.Ps.111.Beatus vir qui timet dominum.
& in eodem.Confirmatum eſt cor eius non commouebi-
tur.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebrai
cam veritatem tranſtulit. Firmatum eſt cor eius non time-
bit.Ps.127.Beati omnes qui timēt dominum.Prouer.24
Time dominum fili mi & regem.& in eodem.31.Mulier ti
mens deum ipſa laudabitur.Eſa.59.Et timebunt qui ab oc
cidente ſunt nomen domini.Oſee.10.Non eñ timemꝰ do
minum.Et quando eſt verbum tertie coniugationis tunc ſi
gnificat terrere.ideſt timere facere. vt Nee.6. Omnes eñ Terrere.
hi terrebant nos.& in eo.Et tobias mittebat epiſtolas vt ter
reret me. 2. Reg.14. Nunc igitur veni vt loquar ad domi-
num meum regem preſente populo.pro quo hebrei legūt.
Nunc igitur veni vt loquar ad dominum meū regem ver-
bum hoc quia terruit me populus. Poteſt etiam deriuari a
dictione רָאָה Raa : que ſignificat videre. & tunc erit talis
littera ſcilicet videbit enim me populus. ideſt vidente po-
pulo: quod eſt idem cum lr̄a noſtra. Et inde verbū paſſiuū
תִּוָּרֵא thiuare: qđ pōitur Ps.129. vbi dicitur. Quia apđ te תִּוָּרֵא
propiciatio eſt & propter legem tuam. pro quo hebrei le-
gunt. Quia apud te propiciatio eſt vt timearis. vnde bea-
tus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatē trāſ
tulit.Quia tecum propiciatio: cum terribilis ſis. Sed ſi pro
תִּוָּרֵא Thiuare.legatur תּוֹרָה Thora.mutata aleph vltima in
he.tunc ſignificat legem.Sicut.Lxx. tranſtulerunt. Inde
יִרְאָה Ira ſiue יִרְאַת Irath.ideſt timor. vt Iob.28. Timor Timor.
domini ipſa eſt ſapientia.Ps.2.Seruite domino in timore.
Ps.18.Timor domini ſanctus permanet in ſeculum ſeculi.
Ps.54.Timor & tremor venerunt ſuper me.Ps.110.Initiū
ſapientie timor domini.Prouer.1. Timor domini princi-
pium ſapientie.& inde מוֹרָא Mora.ideſt timor.terror. pa-
uor.terribilis.Geñ.9.Et terror veſter ac tremor ſit ſup cun Terror.
cta animalia. Deut.34.Magnaqꝫ mirabilia que fecit moy-
ſes coram vniuerſo iſrael.quod in hebreo legitur ſingulari
ter: ſcilicet magnūqꝫ mirabile ſiue terribile quod fecit moy
ſes.tamen in hebreo aliquando ponitur ſingulare pro plu-
rali & econuerſo.Ps.75.Terribili & ei qui aufert ſpm̄ prin Terribili
cipum.Eſa.8.Et timorem eius ne timeatis.& in eodē. Ipſe Timor.
eſt pauor veſter.Malach.1.vbi eſt timor meus.Et in plurali Pauor.
מוֹרָאִים Moraim.ideſt terribilia ſiue horribilia : vel horri- מוֹרָאִים
biles. Deut.4. Per pugnam & robuſtam manum exten-
tūqꝫ brachium: & horribiles viſiones . Pro quo he.le. Per Horribiles viſiones.
pugnā ſiue in pugna & in manu robuſtā.& i brachio exten
to & in terribilibus vel horribilibus magnis . Scribitur ēt Terribilia
cum he in fine loco aleph.Ps.9. Pone domine legiſlatorē
ſuper eos.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta
hebraicam ve.trāſtulit.Pone domine terrorē eis.Tñ ſi pro

מוֹרָה Mora legatur מוֹרֶה More: tunc ſignificat preceptorē
נוֹרָא vel legiſlatorem ſicut Lxx. tranſtulerunt. Inde נוֹרָא Nora
Terribilis ideſt timendus ſiue terribilis. Geñ.28.Quā terribilis eſt in
quit locꝰ iſte. Exo.15.Terribilis atqꝫ laudabilis.Ps.75.Ter
ribilis apud reges terre.Ps.110.Sanctum & terribile nomē
eius.Eſa.18.Ad populum terribilem poſt quem nō eſt aliꝰ
נוֹרָאָה & in gñe feminino נוֹרָאָה Noraa. vt Eſa.21.De terra hor-
Terribilis ribili.Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco accipitur ꝓ
longinqua.Eo quod ſolent homines in terra peregrina &
longinqua timere: cum neſciant eorum mores & conſuetu
נוֹרָאוֹת dines.& in plurali נוֹרָאוֹת Noraoth.i.terribilia.Ps.64.Mi
Terribilia rabile in equitate.Pro quo hebrei legunt: Terribilia in iu-
ſtitia.Et beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam
veritatem tranſtulit.Terribilis in iuſtitia.Ps.105. Terribi-
lia in mari rubro.Ps.144.Et virtutem terribilium tuorū
dicent. Ponitur etiam aduerbialiter pro terribiliter. vt. Ps.
Terribilis 138. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es.

יָרַד יָרַד Iarad.deſcēdere. hūiliari.deducere. detrahere.deflue
Deſcēdere re.deponere. Geñ.11. Deſcendit autem dominus vt vi
deret ciuitatem.& in eodem.12.Deſcenditqꝫ Abrā in egy-
ptum.& in eodem.18.Deſcendam & videbo. & in eodem.
43.Iam ante deſcendimus vt emeremus eſcas. & in eodē.
45. Deſcende ad me ne moreris. Exo.15. Deſcenderūt in
profundum quaſi lapis.& in eodem.19.Eo quod deſcendiſ
ſet dominus ſuper eum.Nu.11.Vt deſcendam & loquar ti-
bi.Iudi.11.Dimitte me vt duobus menſibus circūeā mon-
tes.pro quo hebrei legunt. Dimitte me duobus menſibus
vt vadam & deſcendam ſuper montes.& dicunt aliqui he-
brei ꝙ in predicto loco ponitur per antiphraſim deſcendā
pro aſcendam. Alii vero dicunt ꝙ ideo dicitur deſcendam:
eo quod domus eius erat in maſpha qui eſt locus eminen-
tior aliis montibus circumiacētibꝰ. & in eodem.19.Et dies
mutabatur in noctem.pro quo hebrei legunt.Et dies deſcē
derat valde.i.deſcenderat vel declinauerat ad veſperam.&
eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.1.Reg.23.Ephod ſecum ha
bens deſcenderat.& in eodem.Deſcendit ad petram & ver
ſabatur in deſerto maon.& in eodem.26. Aut in prelium
deſcendens perierit.& in eodē.29.Non deſcendat nobiſcū
in prelium.Ps.29.Saluaſti me a deſcendentibus in lacum.
& in eodem. Dum deſcendo in corruptionem. &.Ps.45.
Deſcendant in infernum viuentes.Prouer.30.Quis aſcen
dit in celum atqꝫ deſcendit.Eſa.30.Qui deſcenditis in egy
ptum.& in eodem.50.Deſcendet in fletum.& in eodem.63
Quaſi animal in campo deſcendens.& in eodem.64.Vti
nam dirumperes celos & deſcenderes.Significat etiam hu
miliare vel ſubiicere. vt Deut.20. Donec capias ciuitatem
que contra te dimicat.pro quo hebrei legunt.Donec deſcē
Subiicere dat.i.ſubiiciatur.ſ.ciuitas.& in eodem. 28. Et deſtruantur
muri tui firmiſſimi atqꝫ ſublimes.i.ſubiiciantur vel humi-
lientur.Item ſignificat deducere.i.deorſum ducere. vt Hie
Deducere. re.9.Et deducant oculi noſtri lachrimas.Threñ.1.Et oculꝰ
meus deducens aquas.& aliquando ſcribitur ſine iod vt in
aliquibus locis predictis.& quando eſt verbum tertie con-
iugationis tunc ſignificat. Deponere vel defluere aut detra
here ſeu deducere. Deſcendere facere: ſiue deorſum ponere
Deponere. aut deorſum fluere: ſeu deorſum trahere.vt Geñ.24. Que
feſtinans depoſuit hydriā de humero.& in eodē.43.Sed et
aliud attulimus argentum.i. deduximꝰ. & in eodem. 45.
Adducere. Et adducite eum ad me.Exo.33.Iam nūc depone ornamē
tum tuum.Nu.1.Deponent leuite tabernaculum. & in eo.
4.Deponent velum quod pendet ante fores. & in eodem.
10.Depoſitumqꝫ eſt tabernaculum.1.Reg.21.Defluebant ſa
Defluere. liue eius in barbam.Ps.54.Deduces eos in puteum interi

tus.Ps.77.Et deduxit tāqꝫ flumina aquas.Eſa.10.Et detra Detrahere
xi quaſi potens in ſublime reſidentes.& in eodem.14.Ve-
runtamen ad infernum detraheris. Threñ.2. Deduc quaſi
torrentem lachrimas.Ezech.32.Et detrahe eam ipſam &
filias gentium.Ponitur etiam pro cōtriſtari.vt.Ps.54. Cō Cōtriſtari
triſtatus ſum in exercitatione mea.Et aliqui hebrei dicunt
ꝙ in predicto loco ſignificat cōqueri.Ponitur ēt pro operi
re.vt.3.Reg.6.Et operuit tā cherubim ꝙ palmas auro.He Operire.
brei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat expandere
vel extendere.Quia idē ſignificat in lingua chaldaica. Vn-
de in predicto loco ipſi legunt.Et extendit ſuper cherubim Extēdere
& ſuper palmas aurum. Inde מוֹרָד Morad.i.deſcenſus.vt מוֹרָד
Ioſ.10.Et eſſent in deſcenſu bethoron.Hiere.48.In deſcē
ſu horonaim. Item מוֹרָד Morad.i.dependens vel declinās Deſcenſus.
vt.3.Reg.7.Quaſi lora ex ore dependentia. מוֹרָד Dependēs

יָרָה Iara.iacere.proiicere.iaculari.ſagittare.mittere.immi יָרָה
ttere.docere.oſtendere.Exo.15. Currus pharaonis &
exercitum eius proiecit in mare.& in eodem.19. Aut cōfo-
dietur iaculis. Pro quo hebrei legunt. Aut iaculatione iacu Proiicere
labitur.i.proiicientur in eum iacula.& eſt idem ſenſus cum Iaculari.
littera noſtra. Ioſ.18. Vt coram domino deo veſtro mittam
vobis ſortem.1.Reg.20.Et ego tres ſagittas mittam iuxta Mittere.
eum.& in eodem. Iecit aliam ſagittam trans puerum. & in Iacere.
eodem. Venit itaqꝫ puer ad locum iaculi quod miſerat iona
thas.& in eodem.21.Et conſecuti ſunt eum viri ſagittarii.i.
mittētes ſagittas.2.Reg.11.Ex muro tela mittātur.4.Reg.
13.Iace ſagittam : & iecit.2.Paralip.35.Ibiqꝫ vulneratꝰ a ſa
gittariis.pro quo hebrei legunt.Et iecerunt mittentes.ſ. ia
cula in regem Ioſiam.Ps.63.Et exaltabitur deꝰ: ſagitte par
uulorum facte ſunt plage eorum.pro quo beatus Hierony
mus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Sa- Sagittare
gittabit ergo eos deus iaculo repentino inferētur plage eo
rum.Poteſt etiam legi ſicut Lxx.tranſtulerūt: quia eiſdē lit
teris vtrūqꝫ poteſt ſcribi in hebreo : mutatis tamē punctis.
Eſa.37.Non iaciet ibi ſagittam.& aliquando ſcribitur cum
aleph loco he.vt.2.Reg.11.Et direxerunt iacula ſagittarii.
ideſt iecerunt ſiue miſerunt iacula.2.Paralip.26. Vt mitte-
rent ſagittas & ſaxa grandia.Scribitur etiam aliquādo ſine
he & ſine aleph. vt Nu.21. Iugum ipſorū diſperiit ab eſe-
bon.Pro quo hebrei legunt.Proiiciemꝰ eos: periit eſebon.
ideſt proiiciemus eos & pugnabimus contra eſebon.Poteſt
etiam deriuari a dictione נִיר Nir: que in lingua chaldaica
ſignificat iugum.ſicut eſt in littera noſtra.Item יָרָה Iara.i. יָרָה
oſtendere ſiue docere.vt Exo.15. Qui oſtendit ei lignum. Oſtendere
& in eodem.35.Dedit in corde eius.Pro quo hebrei legūt.
Et ad oſtendendum vel ad docendum dedit in corde eius. Docere.
ideſt vt poſſint alios docere.4.Reg.12. Quibus docuit eū
ioiada ſacerdos.Iob.6.Docete me & ego tacebo.& in eodē
27.Docebo vos per manum dei.Ps.118.Legem pone mi-
hi domine viam iuſtificationum tuarum. Pro quo beatus
Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſ
tulit. Oſtende mihi domine viam preceptorum tuorum.
Prouer.4.Et docebat me atqꝫ dicebat. Eſa.2. Et docebit
nos vias ſuas.& in eodem.28.Quem docebit ſcientiam.&
in eodem. Deus ſuus docebit illum.Ponitur etiam pro eri-
gere.vt Geñ.31.En tumulus hic & lapis quem erexi. Item Erigere.
ponitur pro comparare.vt Iob.30.Comparatus ſum luto. Comparare
ideſt oſtēdit me eē lutū: ſicut exponūt hebrei.& inde מוֹרֶה מוֹרֶה
More.i.docēs ſiue oſtēdēs vel legiſlator.Iob.36.Nullꝰ ſimi-
lis ei in legiſlatoribꝰ.Ps.83.Etenim bñdictionē dabit legiſla Legiſlator
tor.Pro ꝙ btūs hieronymꝰ in pſalterio iuxta he.ve.trāſtulit
Bñdictiōe quoqꝫ amicietur doctor.Prouer.5. Neqꝫ audiui Doctor.
vocem docentium me. Eſa.30. Et erunt oculi tui videntes Docens.

preceptorem tuū. Ioel. 2. Qui dedit vobis doctorem iuſti-
מורה tie. Ponitur ēt מורה More pro illuſtri. vt Geñ. 11. Vſq; ad cō
Illuſtris uallem illuſtrē. Hebrei tñ dicūt ꝙ in predicto loco eſt nomē
ꝓpriū loci. & ſimilr. Deut. 11. Vbi dicitur. que eſt iuxta val-
lē tēdentē & intrātē ꝑcul. pro q̄ he. le. Que eſt iuxta vallem
מורה מורה More. i. oſtendens. Ponitur etiā pro excelſo. Iudi. 7.
Excelſum. Ad ſeptentrionalē plagam collis excelſi. & inde הורה Tho
הורה ra. i. lex. doctrina. vt Exo. 12. Eadem lex erit indigene & co
Lex. lono. & in codē. 24. Daboq; tibi tabulas lapideas & legem
atq; mandata. Deut. 27. Et ſcribes ſuper lapides oīa ver-
ba legis. Eſa. 2. De ſion exibit lex. & qū poſt ſe regit geniti-
uum mutat he vltimū in tau. vt Exo. 13. Vt lex eius ſemp ſit
in ore tuo. Leuit. 6. Hec eſt lex hoſtie pro peccato. 2. Reg. 7
Iſta eñ eſt lex Adam dñe deus. Ps. 1. Sed in lege dñi volun
הורת tas eius: & in lege eius meditabitur. & in plurali הורת Tho-
Leges. roth. i. leges. vt Geñ. 26. Legeſq; ſeruauerit. Leuit. 26. Hec
יורה ſunt mandata atq; precepta & leges. Item יורה Iore. i. plu-
Tēpanea uia tēporanea ſiue matutina. Deut. 11. Dabit pluuiam terre
Imber ma tue temporaneā. Hiere. 5. Metuamꝰ deū qui dat nobis plu-
tutinus uiam tēporaneam. Ioel. 2. Et deſcendere faciet ad nos im-
יורה brem matutinū & ſerotinum. Ponitur etiā יורה Iore ꝓ ine
Inebriare briare vel irrigare. Prouer. 11. Et qui inebriat ipē quoq; ine
briabitur. Vide etiā de hoc infra in dictionē רוה Raua. & ēt
מורה dictio מורה More de qua ſupra dictum eſt ꝙ ſignificat do
ctorem vel preceptorem: in aliquibꝰ locis predictis hebrei
interpretantur imbrem vel pluuiam. ſ. temporaneam.

ירח
Luna ירח Iareach. Luna. Menſis. Iob. 25. Ecce luna etiam non
ſplēdet. Ps. 8. Lunā & ſtellas que tu fundaſti. Ps. 71. Et
ante lunā in generatione & generationem. Ps. 103. Fecit lu
nam in tempore. Eſa. 13. Et luna non ſplendebit in lumine
ſuo. & in codē. 66. Et luna tua non minuetur. Declinatur ēt
ירחים pluraliter ירחים Ierachim: quaſi ſint plures. eo qđ in quoli
bet menſe luna innouatur. Deut. 33. De pomis fructuum ſo
Lune. lis ac lune. Quod in hebreo legitur pluraliter. ſ. lunarum.
& in lingua chaldaica ſcribitur cum nun in fine loco mem.
Dan. 4. Poſt finem mēſium duodecim. Ponitur etiam pro
Menſis menſe tam in ſingulari ꝙ̄ in plurali. eo quod apud hebreos
Menſes. cōputabantur menſes lunares. Exo. 2. Abſcondit eum tri-
bus menſibus. 3. Reg. 6. Anno quarto fundata eſt domꝰ do
mini in menſe Zio. & in eo. in mēſe Bul. Iob. 29. Quis mi
hi tribuat vt ſim iuxta menſes priſtinos.

ירט
Peruertere ירט Iarat. peruertere. declinare. Nu. 22. Quia peruerſa eſt
Declinare via tua: mihiq; cōtraria. Iob. 16. Et manibus impiorū
me tradidit. i. me declinauit ſiue vertit.

ירך
Femur. ירך Ierech ſiue ירך Iarech. femur. haſtile. latꝰ. Geñ. 24. Po
ne manū tuā ſubter femur meū. & in eo. 32. Tetigit ner
uum femoris eius. & in eodem. Qui emarcuit in femore ia
cob. Ezech. 24. Et omnē partem bonā & femur & armū. &
ירכים in plurali ירכים Ierechaim. Exo. 28. A renibus vſq; ad fe-
Femora. mora. Pōitur etiā pro pede vel haſtili cādelabri vnde pro-
Haſtile. cedunt calami. vt Exo. 25. Haſtile eius & calamos. Item po-
Latus. nitur pro latere vel plaga aut regione. vt Leuit. 1. Ad latus
altaris quod reſpicit ad aquilonem. Scribitur etiā cum tau
in fine: quod denotat genus femininū. vt Geñ. 49. Pertin-
gens uſq; ad ſidonē. Pro quo hebrei legunt. Et latus eius ſi
ue regio vel plaga eius vſq; ad ſidonem. Exo. 26. Ad occi-
dentalem vero plagam tabernaculi facies ſex tabulas. Eſa.
Plaga. 14. Et ſedebo in mōte teſtamenti in lateribꝰ aquilonis. Po
Angulus. nitur etiam pro angulo. vt Exo. 26. Et rurſum alias duas q̄
in angulis erigantur.

ירע
ירע Iaraa. diſplicere. dure vel aſpere accipere. callidē age-
re. malignari. affligere. vexare. inuidere. 1. Reg. 8. Diſ-
Diſplicere plicuitq; ſermo in oculis ſamuelis. & in eo. 18. Et diſplicuit

ſu oculis eiꝰ iſte ſermo. 1. Paralip. 21. Diſplicuit aūt deo qđ
iuſſum erat. Geñ. 21. Dure accepit hoc Abraā. Pro quo he. Dure acci pere.
le. Et diſplicuit verbum ſiue res nimis in oculis Abraam. Aſperum videri
& in codē. Non tibi videatur aſperū. pro quo hebrei legūt.
Non diſpliceat in oculis tuis. & eſt ſenſus ſicut in littera no-
ſtra. & in codē. 38. Eo quod rem deteſtabilē fecerat. Deut. 15
Neq; ages quippiam callide in eius neceſſitatibus ſubleuā-
dis. Pro quo hebrei legunt. Neq; diſpliceat in oculis tuis cū
dederis ei. ſ. nec durum vel aſperum tibi videatur. Ponitur
etiam pro affligere ſiue vexare. 2. Reg. 20. Nunc magis af- Affligere
flicturus eſt nos ſiba filius Bocri. Iob. 20. Affligetur qui
relictus eſt in tabernaculo ſuo. Ps. 105. Et vexatus eſt moy- Vexari.
ſes propter eos. Item ponitur pro inuidere. Deut. 28. Inui Inuidere
debit fratri ſuo. & in codem. Inuidebit viro ſuo. i. callide vł
maligne aget contra eum. Ponitur etiā pro vlulare. vt Eſa.
15. Super hoc expediti Moab vlulabunt: anima eius vlula- Vlulare
bit ſibi. Vide etiā de hoc infra in dictiōe רוע Roa. Itē יריעה יריעה
Ieriaa. cortina. ſagum. Exo. 26. Decem cortinas de byſſo re Cortina
torta. & in codem. Longitudo cortine vnius habebit vigin
ti octo cubitos. & in codem. Facies & ſaga cilicina vndecim
& in codem. Longitudo ſagi vnius habebit triginta cubi- Sagum
tos. Et quia cortine ſolebant fieri quandoq; ex pellibꝰ: ideo
noſtra tranſlatio aliquando traduxit pellem pro cortina. vt
2. Reg. 7. Et arca dei poſita ſit in medio pelliū. i. in medio Pellis.
cortinarum ex pellibus. Ps. 103. Extendens celum ſicut pel
lem. Canti. 1. Sicut pelles ſalomonis.

ירק ירק
Iarac. expuere. cōſpuere. Leuit. 15. Si ſaliuā huiuſcemo Saliuā ia cere.
di homo iecerit ſuper eum qui mundus eſt. Nu. 12. Si
pater eius expuiſſet in faciem eiꝰ. Deut. 25. Expuetq; in fa- Expuere.
ciem eius. & aliquando ſcribitur ſine iod. vt Iob. 30. Et fa-
ciem meam conſpuere non verentur. Eſa. 50. Faciem meā Conſpuere
non abſcondi ab increpantibꝰ & cōſpuentibus in me. & in-
de רוק Roc. i. ſaliua. ſputum. Iob. 7. Nec dimittis me vt glu רוק
tiam ſaliuam meam. Item ירק Ierec aut ירוק Iaroc. i. herba Saliua ירק
fenum. virens. olus. Geñ. 1. Vt habeant ad veſcendum. Pro
quo hebrei legunt. Oīs viridis herba ſiue omne olus herbe Viridis
ad veſcendum. ſ. ſit. & in codem. 9. Quaſi olera virentia tra Olus.
didi vobis omnia. Deut. 11. Vbi iacto ſemine in hortorum
morē aque ducuntur irrigue. Pro quo hebrei legūt. Vbi ſe-
minabis ſemen tuum & irrigabis pede tuo ſicut hortū ole-
ris. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. 4. Reg. 19.
Et virens herba tectorum. Iob. 39. Et virentia queq; ꝑqui-
rit. & inde ירקרק Ieracrac. i. viride ſiue pallidum. aut viror ירקרק
vel pallor. vt Leuit. 13. Si alba vel ruffa macula fuerit infe- Virens
cta. Pro quo hebrei legunt. Si pallida vel ruffa macula
fuerit. & in codem. 14. Quaſi valliculas pallorē ſiue rubo- Pallidum
re deformes. Ps. 67. Et poſteriora dorſi eius in pallore au- Pallor
ri. Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veri-
tatem tranſtulit. Et poſteriora eius in virore auri. & inde Viror.
ירקון Ieracon. i. pallor. & ponitur pro rubigine vel aurugi ירקון
ne. vt Deut. 28. Ardore & eſtu & aere corrupto ac rubigine Rubigo
Hiere. 30. Et conuerſe ſunt vniuerſe facies in auruginem. Aurugo.
Amos. 4. Percuſſi vos vento vrente & auruginc. & ſimili-
ter aggei. 2. vbi eadem verba habentur.

ירש ירש
Iaras. poſſidere. hereditare. acquirere. heredem eſſe.
exterminare. diſperdere. expellere. delere. cōſumere.
vaſtare. depauperare. Geñ. 15. Et ecce vernaculus meus he
res meꝰ erit. ideſt hereditabit me. & in codem. Nō erit hic Hereditaf
heres tuus: ſed qui egredietur de vtero tuo ipſum habebis Heredē eſ.
heredem. Pro quo hebrei legunt. Ipſe hereditabit te. & in
codē. 21. Non enī erit heres filius ancille. Nu. 13. Aſcenda-
mus & poſſideamus terram. & in co. 14. Et ſemen eiꝰ poſſi
debit eā. Deut. 4. Et ingrediēs poſſideas terrā. & in co. 12.

Gentes ad quas ingredieris poſſidendas. Et in eo. Et poſſe
Poſſidef. deris eas atq; habitaueris in terra earū. & in eo. 18. Gentes
iſte quarū tu poſſidebis terrā. Et in eo. 19. Et poſſederis
eam habitauerisq; in vrbibus eius. & in eo. Quam dñs de
us tuus daturus eſt tibi in poſeſſionē. Et in eo. 26. Quam
dñs deus tuus tibi daturus eſt poſſidendam & obtinueris
eam. i. poſſederis. Et in eo. 33. Mare & meridiem poſſide-
bit. Ioſ. 1. Ad poſſidendam terram quam dñs deus noſter
daturus eſt nobis. Et in eo. 13. Que necdum ſorte diuiſa
eſt. pro quo he. le. Que necdū poſeſſa ē. Iudi. 11. Et tu vis
poſſidere terrā eius. Et ī eo. Nōne ea que poſſedit chamos
deus tuus tibi iure debentur: que aūt dñs deus noſter vi-
ctor obtinuit in noſtrā cedēt poſſeſſionē. pro quo he. le. nō
ne quod poſſidere te fecit chamos deus tuus illud poſſide-
bis: & oē quod poſſidere fecit ſiue oēs quos eiecit vel expu
lit dominus deus noſter a facie noſtra illud poſſidebimus
Eſdre. 9. Et heredes habeatis filios veſtros. 1. Paralip. 28.
Vt poſſideatis terram bonam. Ps. 36. Iuſti autem heredita
Hereditaf būt terrā. Et in eo. Manſueti autem hereditabunt terram.
Eſa. 65. Et hereditabūt eā electi mei. Hiere. 49. Cur igitur
hereditate poſſedit Melchom gad. Et ī eo. Et poſſidebit iſ
rael poſſeſſores ſuos. Oſee. 9. vrtica hereditabit eos. Ab-
die. 1. Et hereditabunt hi qui ad auſtrum ſunt mōtē Eſau.
Et in eo. Et poſſidebit domus iacob eos qui ſe poſſederāt.
i. poſſeſſores ſuos. vbi ponitur verbum & nomen ab eo de
riuatū. Et in codem. Et poſſidebunt regionem ephraim.
Zach. 9. Ecce dñs poſſidebit eā. Et aliqñ ſcribitur ſine iod
vt in aliquibus locis predictis. Deut. 2. Incipe poſſidere. 3.
יורש Reg. 21. Surge poſſide vineā Naboth. Inde יורש Iores. i.
Heres. heres. poſſeſſor. vt Hiere. 49. An heres non eſt ei. Mich. 1
ירשה Adhuc heredē adducā tibi. & inde ירשה Ereſa. ſiue ירשה
Ieruſa. i. hereditas. poſſeſſio. Nu. 24. Et erit idumea poſ-
Poſſeſſio. ſeſſio eius. Et ī eo. Hereditas ſeir cedet inimicis ſuis. Deut.
2. Quia in poſſeſſionē eſau dedi mōtē ſeir. & in eo. Quia
Hereditas filiis loth tradidi eam in poſſeſſionem. Ps. 60. Dediſti here
מורש ditatem timentibus nomen tuum. & aliquando ſcribitur
cum mem in principio & dicitur מורש Moras. ideſt poſſeſ
Poſſeſſio. ſio. vt Eſa. 14. Ponam eam in poſſeſſionem ericii. Et inde
מרשה מרשה Moraſa. ſiue מורשת moreſeth. i. hereditas. poſſeſſio
Hereditas Deut. 33. Hereditatem multitudinis Iacob. Mich. 1. Propte
rea dabit emiſſarios ſuper hereditatem geth. ſignificat eti
am predicta dictio ירש Iaras. exterminare. ſiue diſperde-
re vel delere. aut expellere. vel conſumere. ſiue vaſtare. Et
tunc communiter eſt verbum tertie coniugatiōis. Exo. 15.
Diſꝑdere. Interficiet eos manus mea. i. diſꝑdet vel exterminabit eos
manus mea. & in eo. 34. Cum enim tulero gentes a facie
tua. i. cū exterminauero vel expulero gētes a facie tua. Nu.
Cōſumere. 14. Feriam igitur eos peſtilentia atq; conſumā. Et in eo.
33. Diſperdite cunctos habitatores terre illius. Et in codē.
Extermina Sin autem nolueritis interficere habitatores terre. i. exter-
re. minare vel conſumere. Deut. 2. quibus expulſis atq; dele-
Expellere. tis. & in eo. Et fecit illos habitare pro eis. pro quo hebrei le
Delere. gunt. Et expulerunt eos & habitauerunt pro eis. Et in eo.
7. quomodo potero delere eas. Et in eo. 9. qui cōterat eos
& deleat atq; diſperdat velociter. Et in eodem. Sed quia il-
Vaſtare le egerunt impie introeunte te delete ſunt. Et in codē. 28.
Et fruges terre tue rubigo conſumet. Ioſ. 8. Et vaſtabitis
ciuitatem. Iudi. 1. Nec potuit delere habitatores vallis ben
iamin. Et in eo. qui deleuit ex ea tres filios enach. Iob. 13.
& conſumere me vis peccatis adoleſcentie mee. Ponitur ēt
Extrahere pro extrahere. vt in eo. 20. De vētre eius extrahet eas de-
Torquere us. Ponitur etiam pro torquere. vt in eodem. 17. Torquen
tes cor meum. Item ſignificat depauperare vel pauperē

facere. Geñ. 45. Ne & tu pereas & omnis domus tua. Pro
quo he. le. Ne depaupereris tu et omnis domꝰ tua. i. ne pau Depaupe-
pertate vel inopia pereas. 1. Reg. 2. Dominus pauperē fa- rare.
cit & ditat. Iudi. 14. An idcirco vocaſtis nos ad nuptias vt Expoliaf.
expoliaretis nos. pro quo hebrei legunt. vt depauperaretis
nos. ideſt vt faceretis nos pauperes. Alii vero ſecundū pri-
mam ſignificationem legūt ſic ſcilicet vt hereditaretis nos
ideſt vt quaſi iure hereditario expoliaretis nos. Prouer. 30
Aut paupertate compulſus furer. pro quo hebrei legūt. ne
depauperer & furer. Inde רש Ras. i. pauper. ps. 81. & humi רש
lem & pauperem iuſtificate. De quo vide infra in dictione Pauper.
רוש Ros. Inde תירוש Thiros. ideſt vinum. Geñ. 27. Frumē תירוש
to & vino ſtabiliui eum. Deut. 7. Frumento tuo atq; vinde Vinum
mie. Pro quo hebrei legunt. frumento tuo & vino tuo. & ī
codem. 11. vt colligatis frumentum & vinum & oleū. Oſee.
2. & hec neſciuit quia egó dedi ei frumentum & vinū. Po-
nitur etiam pro grano vue de quo vinū exprimitur. Eſa.
65. Quomodo ſi inueniatur granum in botro. Granum.

יש
יש Ies eſt. verbū ſuſtantiuum tertie perſone. De quo vide
infra in dictione ישה Iaſa.

ישש
ישש Iaſes. ſiue ישיש Iaſis. ſenex. antiquus. longeuus. de
crepitus. 2. Paralip. 36. Non eſt miſertus adoleſcen- ישיש
tis & virginis & ſenis nec decrepiti quidem. vbi ponitur ꝑ Decrepitꝰ
decrepito. Iob. 11. Et ſenes & antiqui ſunt in nobis. Quod Antiquus
in hebreo legitur in numero ſingulari. Et in plu. ישישים. ישישים
vt in eo. 12. In antiquis eſt ſapientia. Et in eo. 32. Iunior ſū Antiqui.
tempore: vos autem antiquiores. Et poteſt deriuari a pre-
dicta dictione יש Ies que ſignificat eſt. eo quod diu eſt: &
longe durat.

ישב
ישב Iaſab. Habitare. ſedere. manere. ſtare. expectare. mo-
rari. collocare. ducere. Geñ. 4. Et habitauit profugus Habitare.
in terra. Et in eodem. 13. Et nequibant habitare communi
ter. Et in eo. Abram habitauit in terra canaam: loth vero
moratus eſt in oppidis que erant circa iordanē. Et in codē Morari.
19. Timuerat enim habitare in ſegor. Et in eo. 25. Iacob
aūt vir ſimplex habitabat in tabernaculis. Et in eo. 35. Et
aſcende bethel & habita ibi. Et in eo. 45. Et habitabis ī ter
ra geſen. Leuit. 23. Et habitabis in vmbraculis ſeptem die
bus. Nu. 13. Amalech habitat in meridie. Et in eo. Cananc-
us vero moratur iuxta mare. Deut. 12. Et habitabitis in ter
ra. Et in eo. 25. Quando habitauerīt fratres ſimul. 2. Reg.
5. Reuertere & habita cū rege. ps. 21. Tu autem in ſancto
habitas. Ps. 83. Beati qui habitant in domo tua domine.
Ps. 122. qui habitas in celis. Ps. 131. Hic habitabo quoniam
elegi eam. Ps. 139. Habitabunt recti cum vultu tuo. Eſa. 5.
Nunquid habitabitis vos ſoli in medio terre. Et in eo. 13.
Non habitabitur vſq; in finem. Et in eo. 44. Qui dico ie
ruſalem habitaberis. Hiere. 17. In terra ſalſuginis & inha-
bitabili. pro quo he. le. in terra ſalſuginis que non habita-
tur. Et in eo. 22. vrbes inhabitabuntur. Et in eo. 42. Non Inhabitaf
habitabimus in terra iſta. Thren. 1. Habitauit inter gētes.
Ezech. 26. Quomodo periſti que habitas in mari. Et ī eo.
Sicut ciuitates que non habitantur. Et aliquando ſcribitur
ſine iod vt in aliquibus locis predictis. Significat etiam ſe
dere. vt Geñ. 21. Seditq; e regione procul. Et in eo. 31. Ab- Sedere.
ſcondit idola ſubter ſtramenta cameli & ſedit deſuper. Et
in codem. 43. Sederunt coram eo. Et in eo. 49. Sedit in
forti arcus eius. Exo. 2. Et ſedit iuxta puteum. Exo. 16. quā
do ſedebamus ſuper ollas carnium. Leuit. 15. Et vbicunq;
ſederit. Nu. 32. Et vos hic ſedebitis. Deut. 1. Sediſtis ergo in
cadeſbarne multo tempore. 1. Reg. 4. Heli ſedebat ſuper
ſellam. Et in eo. 20. Et ego ex more ſedere ſoleo iuxta re-
gem. Et in eodem. & ſedebis iuxta lapidem cui nomen eſt

Azel.Et in eo. Et ſedit rex ad comedendũ panem. p̃s.1.&
in cathedra peſtilentie nõ ſedit.p̃s.28. Et ſedebit dñs rex
ineternũ.p̃s.109.Sede a dextris meis.p̃s.131. Sedebunt ſu
per ſedem tuã.Eſa.14.Et ſedebo in mõte teſtamẽti. Itẽ ſi⸗
Manere. gnificat manere.vel quieſcere.vt Geñ.19.Et manſit ĩ mõ
te.Et in eo.Et manſit in ſpelunca.Leuit.12. Sed manebit
triginta tribus diebus.Et in eo.23.Omnis qui de genere
eſt iſrael manebit in tabernaculis.Nu.20.Et manſit popu⸗
lus in cades.Ioſ.5.Manſerunt in eodem caſtrorũ loco.1.
Reg.1.Et maneat ibi iugiter.Ruth.2.Et nec ad momentũ
quidẽ domũ reuerſa eſt.Pro quo he.le. Modicum quidem
Quieſcere manet vel quieſcit in domo.vel ſic. Hec habitatio eius in
domo modica eſt.Eſa.30.Supbia tantũ eſt quieſce. Hiere.
42.Si quieſcẽtes manſeritis in terra hac. Itẽ ſignificat ex⸗
Expectare pectare vel preſtolari aut morari.Exo.24. Expectate hic,
preſtolari. donec reuertamur ad vos.Iudi.6.Ego preſtolabor aduen
Morari. tũ tuum.2.Reg.19.Cum moraretur ĩ caſtris.Eſter.2. mar
docheus morabatur ad ianuã regis.Et inde verbũ tertie cõ
הוֹשִׁיב iugationis הוֹשִׁיב Hoſib:quod ſignificat Habitare facere.
ſedere facere:aut collocare.Geñ.47. In optimo loco fac
Habitare cos habitare.Et in eo.Ioſeph vero patri & fratribus dedit
facere. poſſeſſionem in egypto.pro quo he.le.Et habitare fecit io
ſeph patrẽ ſuũ & fratres ſuos & dedit eis poſſeſſionem in
Sedere fa⸗ terra egypti.3.Reg.21: Et ſedere facite nabot inter pri⸗
cere. mos populi.Et in eo.Et ſubmittite duos viros filios Belial
pro quo he.le.Et ſedere facite duos viros filios Belial. Et ĩ
eo.Et ſedere fecerũt Nabot inter primos populi. Ps.67.
Deus qui inhabitare facit vnius moris in domo.Ps.112.vt
Collocare collocet eũ cũ principibus.Et in eo.Qui habitare facit ſte
rilem in domo.Hiere.32.Et reducam eos ad locum iſtum
& habitare eos faciam confidenter.Ezech.25. Et colloca⸗
bunt caulas ſuas in te.Item ponitur pro ducere.ſ.vxorem.
Eſdre.10.Qui duxerunt vxores alienigenas.i. habitare e⸗
Ducere. as fecerunt ſecum.Et in eodem. Omnes viri qui duxerunt
vxores alienigenas.Nee.13.Sed & in diebus illis vidi iude
os ducentes vxores.Ponitur etiam pro reducere.2.Reg.15
Si reduxerit me dominus.Pro quo hebrei legunt.ſi redu⸗
Reducere. cens reduxerit me dominus.Inde.יוֹשֵׁב Ioſeb.ideſt habita
יוֹשֵׁב tor ſiue habitans.vel ſedens.Geñ.25.Iacob autem vir ſim⸗
Habitans. plex habitans in tabernaculis.Exo.15. Dolores obtinue⸗
Habitator. runt habitatores philiſtiim.Et in eo. obriguerunt omnes
habitatores canaan.Ps.16.Sicut catulus leonis habitans in
Sedens. abditis.p̃s.106.ſedentes in tenebris & in vmbra mortis. E
ſa.6.Vidi dominũ ſedentem ſuper ſoliũ. Et in eo.10. Noli
timere popule meus habitator ſion.& inde שֶׁבֶת ſebeth .i.
שֶׁבֶת habitatio vel ſeſſio:aut ſedes:vel cathedra.vt.2.Reg.23.da
uid ſedens in cathedra ſapientiſſimus.Et ſupra in eo.Com
Sedens. burentur vſq; ad nihilum.pro quo hebrei legunt. Combu
Habitatio. rentur in habitatione vel in ſeſſione.ideſt in loco vbi ſunt.
Poteſt etiam deriuari a dictione שָׁבַת ſabath que ſignificat
Ceſſare. ceſſare vel deſinere.quaſi dicat.vſquequo ceſſent vel deſi⸗
nant eſſe.& erit ſenſus ſicut in littera noſtra.p̃s.138.Tu co⸗
Seſſio. gnouiſti ſeſſionem meam.Hiere.5 Habitatio tua in me⸗
ſolium. dio idoli.Threñ.3.Seſſionem eorũ & reſurrectionẽ eorũ vi
מוֹשָׁב de.Amos.6.Et appropiquatis ſolio iniquitatis·Inde מוֹשָׁב
Moſab.i.habitatio.ſeſſio.cathedra.ſedes.Leuit.25.Qui vẽ
diderit domum intra vrbis muros.pro quo he.le.Qui vẽ⸗
Habitatio. diderit domum habitationis intra vrbem muratam.4.Re
gũ.2.Ecce habitatio vrbis huius optima eſt.p̃s.131. Elegit
eã in habitationẽ ſibi.Ponitur ẽt p ſede vel cathedra aut
ſeſſiõe.1.Reg.20.Requiretur enĩ ſeſſio tua.& in eo. Cumq;
Seſſio. ſediſſet rex ſup cathedrã ſuã.p̃s.1.Et in cathedra peſtilẽtie
Chatedra.
Cognatio. nõ ſedit.ponitur ẽt p cognatiõe.1.Reg.9. oĩs vero cogna⸗

tio dom⁹ ſibe ſeruiebat mephiboſeth.pro quo he.le.oĩs ha
bitatio dom⁹ ſibe.i.oẽs qui habitabãt in domo eius. Et in
plu.מוֹשְׁבוֹת Moſboth.Exo.12.In cũctis habitaculis ve מוֹשְׁבוֹת
edetis azyma.Et inde נוֹשֶׁבֶת Noſebeth.i.habitabilis in ge Habitacula.
nere feminino.vt Exo.16.Donec venirent in terrã habita⸗ נוֹשֶׁבֶת
bilem.& inde תּוֹשָׁב Thoſab.i. inquilinus ſiue colonus. vt habitabilis
Leuit.22.Inquilinus ſacerdotis & mercenarius nõ veſce⸗ תּוֹשָׁב
tur ex eis.Et in eo.25.ſed quaſi mercenarius & colon⁹ erit Inquilin⁹
tecũ.Ponitur ẽt pro peregrino vel aduena.vt Geñ.23. Ad⸗ Colonus.
uena ſum & peregrinus apud vos.Exo.12. Aduena & mer peregrin⁹.
cenarius non comedet ex eo.Et in eo.25.Et ſuſceperis eũ Aduena.
quaſi aduenam & peregrinum.

יֵשׁ Iaſa.Eſt.erat.eſſet.fuiſſet.ſiue illud quod eſt.eſt.enim יֶשָׁה
verbũ ſubſtantiuum tertie pſone. & ſcribitur ſine he
& dicitur יֵשׁ Ies.Exo.17.Eſt ne deus in nobis an non:Nu. יֵשׁ
9.Quotquot diebus fuiſſet nubes ſup tabernaculũ. p quo Eſt.
he.le.Et erat.i.eueniebat qđ erat diebus numeri ſup taber Erat.
naculũ.Et in eo.Et ſi fuiſſet nubes a veſpere vſq; mane.4. Fuiſſet.
Reg.10.Nũquid eſt cor tuũ rectũ.Et in eo. Et ait Ionadab Eſſet.
eſt.Iob.16.vtinã eſſet aĩa veſtra pro aĩa mea.p̃s.7.ſi eſt ini
quitas in manibus meis.Prouer.11. Alii diuidunt propria
& ditiores fiunt.pro quo he.le.Eſt qui diſperſit vel qui di⸗
uidit & additur amplius.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.
Et in eo.14.Eſt viã que videtur hoĩ recta. & qñ cõponitur
cũ pronominibus tũc eſt ſecũde vel tertie perſone. vt Geñ.
24.ſi direxiſti viã meã.pro quo hebrei legunt.ſi es tu diri
gens viam meam.Et in eo.ſi facitis miſericordiam & veri
tatem cum domino meo.pro quo he.le.ſi eſtis vos facien⸗
tes miſericordiam & veritatem cũ dño meo. Deut. 29.ſed
cunctis preſentibus & abſentibus.pro quo he. le. ſed cum
eo qui eſt hic nobiſcum ſtãte hodie corã dño deo noſtro &
cũ eo qui non eſt nobiſcum hodie.ſed beatus hieronymus
trãſtulit ſenſum.ſignificat ẽt יֵשׁ Ies illud quod eſt ſiue ali⸗
quid.vt Prouer.8. Vt ditem diligẽtes me.pro quo he.le.vt
hereditare faciam vel poſſidere faciam diligentes me eſt.
i.illud quod eſt ſiue aliquid.& inde תּוּשִׁיָּה Thuſiia. i. illud Illud qđ ẽ
quod eſt.Et dicunt hebrei φ ſignificat ſapientiam vel legẽ תּוּשִׁיָּה
aut fortitudinẽ.Eo qđ pprie dicũtur eſſe & exiſtere.Bea
tus vero hieronymus varie tranſtulit.Nã aliqñ traduxit ſa⸗
pientiã vel prudẽtiã.vt Iob.12. Apud ipſum eſt fortitudo Sapientia
& ſapientia.Et in eo.26.Et prudentiã tuã oſtẽdiſti pluri⸗ Prudẽtia.
mam.In alio vero loco traduxit ſalutem.Prouer.2. Cuſto⸗ ſalus.
diet rectorum ſalutem.Mich.6.Et ſalus erit omnibus timẽ
tibus nomen eius.item tranſtulit equitatem vel iuſtitiam.
vt Prouer.8.Meum eſt conſilium & equitas.Eſa.28.Et ma Equitas.
gnificaret iuſtitiam.Item tranſtulit legem.vt Iob.11.Et qđ Iuſtitia.
multiplex ſit lex eius.Prouer.3.Cuſtodi legem meam atq; Lex.
conſilium.Item ponitur pro neceſſariis.ideſt cognatis vel Neceſſarii.
amicis.vt Iob.6. Neceſſarii quoq; mei receſſerunt a me.
Sed in hebreo in predicto loco ponitur verbum ſingula⸗
ris numeri ſcilicet receſſit a me.vnde hebrei legunt.Et ſa⸗
pientia vel prudentia receſſit a me.ſignificat etiam illđ qđ
ſapienter vel prudenter excogitatur.Iob.5.Ne poſſint im qđ ceperant
plere manus eius quod ceperant.pro quo in hebreo habe
tur.Et non facient manus eius תּוּשִׁיָּה Thuſiia.ideſt illud qđ
excogitauerant.Alii vero legunt.Et non facient manus ei⁹ Efficacia.
efficaciam.Item ponitur pro tempore.Prouer.18. In om⸗ Tempus.
ni tempore erit exprobrabilis.Item põitur pro valide.Iob Valide.
30.Et quaſi ſuper ventum ponẽs eliſiſti me valide. יָשַׁח

יָשַׁח Iaſach.humiliare.incuruare.Eſa.2. Et incuruauit ſe Icuruare.
homo.Et in eodem.Et humiliabitur altitudo virorũ. Humiliare
Eſa.51.Qui dixerunt anime tue incuruare vt tranſeamus. יֶשַׁח
Et inde nomen יֶשַׁח iaſach. ideſt incuruatio. humiliatio.

Humiliatio. Michee.6.Et humiliatio tua in medio tui.& inde שַׁחַת Sa⸗
שַׁחַת chath.ideſt fouea.Ps.93.Donec fodiatur peccatori fouea.
Fouea. Et de hoc vide infra in dictione שׁוּחַ Soach. & in dictione
שַׁחַת Sachath.

יָשַׁט יָשַׁט Iaſat.Extendere.tendere.porrigere. Eſter. 4. Niſi
Tẽdere. forte rex auream virgam ad eum tetenderit.Et in eo
Extendere dem.5.Et extendit contra eam virgam auream.

יָשַׁם יָשַׁם Iaſam.deſolare.In ſolitudinẽ redigere. diſſipare.de
moliri.vt Geñ.47.Ne pereunte cultore redigatur
In ſolitu⸗ terra in ſolitudinem.Nu.21.Laſſi peruenerunt in iophe.
dinẽ redi Pro quo hebrei legunt. Et deſſolauimus eos vſq; nophe
gere. Poteſt etiam legi ſic. Et femine ſiue mulieres vſq; nophe.
Deſſolare. ideſt laſſi quaſi mulieres venerunt vſq; nophe.Et eſt idem
cum littera noſtra.Nam dictio hebraica נָשִׁים Naſim que
ibi ponitur poteſt eſſe verbum prime perſone pluralis nu
meri a ſupradicta dictione deriuatum: & poteſt etiam eſſe
nomen quod communiter ſignificat mulieres. Hiere. 49.
Diſſipare. Et niſi diſſipauerint eum eis habitacula eorum. Ezech.6.
Demoliri. Et excelſa demolientur & diſſipabuntur.& in eo.12.vt de⸗
ſoletur terra a multitudine ſua.& in eo.19. Et deſolata eſt
terra & plenitudo eius.& de hoc vide infra in dictione שָׁמַם
יְשִׁימוֹן ſamam.Inde יְשִׁימוֹן Ieſimon.i.ſolitudo.deſertum. Deut.
Solitudo. 32.In loco horroris & vaſte ſolitudinis. p̃s.67.Cum per⸗
Deſertum. tranſieris in deſerto.Ps.106.Errauerunt in ſolitudine in
deſerta via.

יָשַׁן יָשַׁן Iaſan.dormire.dormitare.ſoporatum eſſe.quieſcere.
Dormire. requieſcere. Inueterare.vetus eſſe.Geñ.41.Ruſũ dor
miuit & vidit alterũ ſomniũ.Iudi.16.Dormire eũ fecit ſu⸗
per genua ſua.Iob.13.Et ſomno meo requieſcerem.p̃s.3.
Soporatũ Ego dormiui & ſoporatus ſum. p̃s.43.Quare obdormis
eſſe. Ps.77.Et excitatus eſt tanq; dormiens dñs. Ps.120.Ecce
non dormitabit neq; dormiet qui cuſtodit iſrael. Prouer.
4.Non enim dormient niſi cum malefecerint. Eccl's. 5.
Saturitas diuitis non ſinit eum dormire.Canti.5.Ego dor
mio & cor meũ vigilat.Hiere.51.Et dormiẽt ſomniũ ſem
piternũ.Ezech.34.Securi dormient in ſaltibus. Ponitur
Requieſcere ẽt p quieſcere vel requieſcere.vt.Ps.4.In pace in idipſum
שֵׁנָה dormiam & requieſcam.Inde שֵׁנָה Sena.ſiue שְׁנַת Senath.
ideſt ſomnus.dormitio.ſopor.vt Geñ.28.Cumq; euigilaſ
Somnus. ſet iacob de ſomno.Ps.75. Dormierunt ſomnum ſuum.
Ps 131.Si dedero ſomnũ oculis meis.Prouer. 20.Noli di⸗
ligere ſomnum.Eccl's.5.Dulcis eſt ſomnus operãtis. Hie⸗
re.51.Et d rmient ſomnum ſempiternum.Dañ.2.Et ſom
nus eius fugit ab eo.Et aliqñ ſcribitur cũ aleph in fine lo⸗
co he.vt p̃s.126.Cum dederit dilectis ſuis ſomnum. Item
יָשָׁן יָשָׁן Iaſan.i.vetus ſiue vetuſtum.Leuit.25.Et comedetis ve
Vetus. teres fruges.Et in eodem. Donec noua naſcantur edetis ve
tera.Et in eo.26.Et vetera nouis ſupuenientibus proiicie
נוֹשָׁן tis.Scribitur ẽt cũ nũ in principio & dicitur נוֹשָׁן Noſan.vt
Vetuſtiſſi⸗ in eo.Comedetis vetuſtiſſima veterum.Et in genere femi
mum.
נוֹשֶׁנֶת nino נוֹשֶׁנֶת Noſeneth cum tau in fine. vt Leuit. 13. Lepra
vetuſtiſſima. vetuſtiſſima iudicabitur.& inde verbum paſſiuum נוֹשַׁן No
נוֹשַׁן ſan.ideſt inueteratum eſſe ſiue antiquũ eẽ.Deut.4. Et mo
Inuetera⸗ rati fueritis in terra.pro quo hebrei legunt. Et inueterati
tum eſſe. fueritis ſiue antiqui facti fueritis in terra.

יָשַׁע יָשַׁע Iaſaa.ſaluare.ſaluum facere.liberare.eruere.Exo.14.
Liberare. Liberauitq; dominus in die illo iſrael.Nu.10.Vt erua
Eruere. mini de manibus inimicorum veſtrorum.Deut.33.Popu⸗
Saluare. le qui ſaluabitur in domino.1.Reg.10. Qui ſolus ſaluauit
vos de vniuerſis malis.Et in eodem.14.Quia non eſt do⸗
mino difficile ſaluare vel in multis vel in paucis. Et in eo.
25.Et ſaluauit manũ tuã tibi.4.Re.6.ſalua me dñe mi rex
qui ait nõ te ſaluet dñs: vnde te poſſũ ſaluare.p̃s.17.Qñ

ſaluũ fecit dñs xp̃m ſuũ.p̃s.21.Salua me ex ore leonis. Ps. Saluũ fa
27.Saluũ fac populũ tuũ.Ps.32.Non ſaluatur rex per mul⸗ cere.
tam virtutem.Ps.67.Deus noſter deus ſaluos faciendi. Ps.
79.Et oſtẽde faciẽ tuã & ſalui erimus. Ps.105.Saluos fac
nos dñe deus noſter.Ps.117.o dñe ſaluum me fac. pro quo
beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Ob
ſecro dñe:ſalua obſecro.&ponitur ibi in hebreo הוֹשִׁיעָה נָּא הוֹשִׁיעָה
Hoſiaana.Pro quo oſana canit Eccl'ia.& ſũt in hebreo due נָּא
dictiones.ſ.הוֹשִׁיעָה Hoſiaa.Quod ẽ verbũ imperatiui mo Oſana.
di.i.ſalua vel ſaluũ fac.& נָא Na.Quod eſt dictio deprecati Salua ob
ua.i.obſecro.Ps.137.Et ſaluũ me fecit dextera tua.Eſa.45 ſecro.
Iſrael ſaluatus eſt in dño ſalute eterna.Et in eo.49.Et fili⸗
os tuos ego ſaluabo.Hiere.23.In diebus illis ſaluabitur Iu
da.Et ĩ eo.31.ſalua dñe populũ tuũ.Oſee.1. Et ſaluabo eos
in dño deo ſuo:& non ſaluabo eos in arcu & gladio. & ĩde
יֶשַׁע Ieſaa.i. Salus.ſaluatio.ſalutare.2.Reg.23. Cuncta eñ יֶשַׁע
ſalus mea & omnis voluntas.p̃s.17.Et cornu ſalutis mee. Salus.
p̃s.26.Dñs illuminatio mea & ſalus mea.p̃s.50.Redde mi
hi letitiam ſalutaris tui.p̃s.84.Et ſalutare tuum da nobis. Salutare.
Eſa.61.Quia induit me veſtimẽtis ſalutis.Abach.3. Egreſ
ſus es in ſalutem populi tui:in ſalutẽ cũ xp̃o tuo. Scribitur
ẽt cũ vau in medio & he in fine & dicitur יְשׁוּעָה Ieſuaa. vt יְשׁוּעָה
p̃s.3.Dñi eſt ſalus.p̃s.32.Fallax equus ad ſalutẽ.p̃s.117. Et Salus.
factus es mihi in ſalutẽ.Abach.3. Quadrige tue ſaluatio. Saluatio.
Scribitur ẽt cũ tau in fine loco he.vt Geñ.49. Salutare tu Salutare.
um expecto dñe.Ps.34. Dic anime mee ſalus tua ego ſũ.
Eſa.52.Et videbũt oẽs fines terre ſalutare dei nr̃i.& in plu
rali.יְשׁוּעוֹת Ieſuooth.vt.p̃s.27.Et ptector ſaluationũ xp̃i יְשׁוּעוֹת
ſui eſt.Et aliqñ ſcribitur cũ tau in principio loco iod & di⸗ ſaluatiões
citur.תְּשׁוּעָה Theſuaa.vt.2.Reg.23.Fecitq; dñs ſalutẽ ma⸗ תְּשׁוּעָה
gnã.p̃s.36.Salus aũt iuſtorũ a dño.ps.59. Et vana ſal⁹ ho ſalus.
minis.p̃s.143.Qui das ſalutem regibus.prouer.11. Salus
aũt vbi multa cõſilia.& in eo.21.dñs aũt ſalutẽ tribuit. Et a
liqñ ſcribitur cum mem in principio.vt Ezech.16. & aqua
non es lota in ſalutem.& inde מוֹשִׁיעַ Moſiaa.ideſt ſaluator: מוֹשִׁיעַ
vel ſaluãs.vt Iudi.3.Qui ſuſcitauit eis ſaluatorem. Eſa.19. ſaluator.
Et mittet eis ſaluatorẽ & ppugnatorẽ.Et in eo.43. & ſal⸗
uator nõ eſt abſq; me.Et in eo.63.& factus eſt eis ſaluator.
Et in plurali. מוֹשִׁיעִים Moſiim. Nee.9. dediſti eis ſalua⸗ מוֹשִׁיעִים
tores. Et inde deriuatur ſacratiſſimum nomen ieſus. ſaluatores
Quod hebraice dicitur יְהוֹשֻׁעַ Iehoſuaa. Zach. 3.Et o⸗ יְהוֹשֻׁעַ
ſtendit mihi dominus ieſum ſacerdotem magnum. Et Ieſus
in eodem.Quia ecce lapis quem dedi coram ieſu.& inter⸗
pretatur ſaluator. Matthei.1.Et vocabis nomen eius ieſũ:
ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum a peccatis eorum. ſaluator.

יָשְׁפֵה Iaſpe.hyaſpis. lapis precioſus ſecundum hebreos. יָשְׁפֵה
Vnde ab hebreo habuit originem. Sed Beatus hie⸗ Iaſpis.
ronymus tranſtulit Beryllus. Exo. 28. In quarto chry
ſolithus onychinus beryllus.Ezech.28.Chryſolithus & o Berillus.
nix & beryllus.

יָשַׁר Iaſar.placere. Rectum eſſe.dirigere. in directum
ire. Nume.23. Si forte placeat deo: vt inde male⸗ יָשַׁר
dicas eis. Iudi.14. Quia placuit oculis meis. Et in eo⸗ Placere.
dem.Deſcenditq; & locutus eſt mulieri que placuerat o⸗
culis eius.1.Regum.18.Placuit ſermo in oculis Dauid. 3.
Regum.9.Et non placuerunt ei.1.Paralipo.12. placuerat
enim ſermo omni populo. 2.Paralipo.32. Et auertit eas
ſubter ad occidentem vrbis Dauid. Pro quo hebrei le⸗
gunt. Et direxit eas. Hiere.18. Sicut placuerat in oculis
eius vt faceret.& in eodem.27.Et dedi eam ei qui placuit
in oculis meis. Item ſignificat rectum eſſe vel in directum
ire.vt.1.Regum. 6. Ibant autem in directum vacce. Ps. In directum
32.Quia rectum eſt verbum domini. Item ſignificat ire.

Dirigere. dirigere.Pſ.5.Dirige in conſpectu tuo viam meā. p̄s. 118.
Propterea ad oīa mandata tua dirigebar.Prouer.3.Et ipſe
diriget greſſus tuos.Et in eo.Et palpebre tue precedāt gref
ſus tuos.pro quo he.le.Et palpebre tue dirigant cōtra te vl'
ante te aut corā te.Et in eo.9.Et pergentes in itinere ſuo.p
quo he.le.Et dirigentes itinera ſua.Eſa.40.Rectas facite
Rectū facere. in ſolitudine ſemitas dei noſtri.Ponitur ēt pro humiliare.
Humiliare vt in eo.45.Et glorioſos terre humiliabo.Hebrei tamē in
predicto loco legunt.Et diſtorta vel aſpera rectificabo.i.
ישר recta faciam ea.Inde ישר Iaſar.i.rectus:ſiue rectitudo.aut
Rectum. equitas.Iudi.21.Vnuſquiſq; quod ſibi rectum videbatur
Rectus hoc faciebat.Iob.1.erat vir ille ſimplex & rectus.Et in eo.
Equitas. 23.Proponat equitatem contra me.p̄s.10.Equitatem vi⸗
Recta. dit vultus eius.Pſ.24.Dulcis & rectus dn̄s.Prouer.29.A⸗
ישרים bominatur eos qui in via recta ſunt.& in plu. ישרים Ieſa⸗
Recti. rim.vt.p̄s.18.Iuſtitie dn̄i recte.p̄s.32.Rectos decet collau⸗
Recte. datio.Pſ.48.Et dominabūtur eorum iuſti in matutino.i.
ישר dn̄abuntur eorū recti.Oſee.14.Quia recte vie dn̄i.Inde
Equitas. ישר Ioſer.i.rectitudo ſiue equitas.Deut.9.Neq; enim pro
pter iuſtitias tuas & equitatem cordis tui.Iob.32.Simpli⸗
ci corde meo ſermones mei.pro quo he.le.Rectitudine ſi⸗
ue equitate cordis mei ſermones mei.Prouer.2.Qui reli
quunt iter rectū.pro quo he.le.Qui relinquunt itinera re
Rectitudo ctitudinis.Et in eo.4.Ducā te per ſemitam equitatis.Et a
מישור liquando ſcribitur cum mem in principio & dicitur מישור
Equitas. Miſor.p̄s.44.Virga equitatis virga regni tui.Eſa.40.&
Directum erūt praua in directa.Malach.2.In pace & equitate ambu⸗
מישרים lauit.& in plu. מישרים Meſarim.Pſ.16.Oculi tui videant
Equitates equitates.Prouer.1.Iuſtitiam & iudiciū & equitates.Poni⸗
Recti. tur ēt p rectis.Canti.1.Recti diligunt te.Ponitur ēt מישרים
Meſarim in noſtra tranſlatione pro blando.Prouer.23.In
Blande. greditur blande.Quod hebrei exponunt ſuaue vel cōpla⸗
cens.Et ponitur ibi in hebreo plurale pro ſingulari.poteſt
ēt legi ſic.vadit ſiue ingreditur recte vel directe.Canti.7.
Sicut vinū optimū dignū dilecto meo ad potandum.pro
quo he.le.Sicut vinū optimū vadit ſiue ingreditur ad dile
Suauiter. ctū meum ſuauitater vel in cōplacentiā.vel ſic.vadit ſiue i⸗
ישרון greditur dilecto meo recte vel directe.vbi ſimiliter pōitur
Directus. מישרים Meſarim.in plurali pro ſingulari.Inde ישרון Ie⸗
Rectiſſim⁹ ſurun.i.rectus vl' directus:aut rectiſſimus.Deut.32.Incraſ
ſatus eſt dilectus.Debet legi directus.Et in eodem.33.Erit
apud rectiſſimū rex.Et in eodem.Non eſt alius vt deus re
מיושר ctiſſimi.& inde מיושר Meiuſar.pro quo btūs hieronymus
Ope q̄dro trāſtulit opere quadro.3.Reg.6.Opere quadro ad regu⸗
Extenſum. lā.Hebrei dicūt q̄ ſignāt extenſum vel cōplanatū.
ית
Articulus accuſatiui caſus. ית Iath.in lingua chaldaica eſt articulus accuſatiui caſus.ſi
cut in hebreo hec dictio את Eth.de qua ſupra dictum ē
in littera aleph.Et eodem modo componitur cum prono⸗
minibus ſicut dictum eſt in predicta dictione את Eth.
יתב Sedere Habitare. יתב Iatheb.in lingua chaldaica ſignificat ſedere vel habita
re.Dan̄.7.Et antiquus dierum ſedit.Eſdre.4.Et habi
tare eos fecit in ciuitatibus ſamarie.
יתד Paxillus. Clauus. יתד Iathed.paxillus.clauus.Deut.23.Gerens paxillum in
baltheo.Iudi.4.Tulit itaq; iael vxor Aber clauū taber
naculi.Et in eo.5.Manū ſuam miſit ad clauum.Et in eodē.
16.Et clauum his circumligatum terre fixeris.Et in eodē.
Extraxit clauum cum crinibus & licio.Eſa.22.Et figam il
lum paxillum in loco fideli.Et in eodem.Auferetur paxil⸗
lus qui fixus fuerat.Zach.10.Ex ipſo angulus & ex ipſo pa
יתדות xillus.Et in plurali. יתדות Iethedoth.Exo.27.Tam paxil⸗
Paxilli. los eius quam atrii.
יתום Pupillus Orphan⁹. יתם Iathom.Pupillus.orphanus.Exo.22.Vidue & pupil
lo non nocebitis.p̄s.9.Orphano tu eris adiutor.Et in

plu. יתומים Iethomim.p̄s.67.Patris orphanorū & iudicis יתומים
viduarū.Thren̄.5.Pupilli facti ſumus abſq; patribus. Orphani.
יתר Iathar.remanere.relinqui.relinquere.ſupereſſe.ex⸗ יתר
cellere.excellens eſſe.Exuperare.Gen̄.32.Traductiſ⸗
q; omnibus que ad ſe pertinebant remanſit ſolus.Exo.10. Remanere
Et quidquid pomorum in arboribus fuit que grando dimi
ſerat.ideſt reliquerat.Et in eodem.Nihilq; omnino virens Relinquere Dimittere
relictum eſt in lignis.Et in eodem.16.Nullus relinquat ex
eo in mane.Et in eodem.Sed dimiſerunt quidam ex eis vſ
q; mane.Et in eodem.29.Quod ſi remanſerit de carnibus
conſecratis.Et in eodem.Combures reliquias igni.ideſt
quod remanſit vel relictum eſt.Leuit.2.Quod autem reli⸗
quum fuerit.Et in eodem.7.Si quid in craſtinum remanſe
rit.Ioſ.11.Et non reliquit vllum de ſtirpe Enachim.3.Reg.
18.Ego remanſi propheta domini ſolus.p̄s.78.Poſſide fi
lios mortificatorum.Pro quo beatus hieronymus in pſal⸗
terio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Relinque filios
interitus.Prouer.2.Et ſimplices permanebunt in ea.ideſt Permanē.
remanebunt in ea.Eſa.1.Relinquetur filia ſion vt vmbracu
lum in vinea.Et in eodem.Niſi dominus exercituum reli⸗
quiſſet nobis ſemen.ſignificat etiam excellere.vel ſupera⸗
re.vt Gen̄.49.Effuſus es ſicut aqua:non creſcas.ideſt non Creſcere. Excellere.
excelles vel non habebis excellentiam que tibi debebatur
vt primogenito ſuper fratres tuos.Prouer.12.Qui negli⸗
git damnum propter amicum iuſtus eſt.Pro quo hebrei le
gūt.Excellit ſiue exuperat proximū ſuū ſiue amicū ſuū iu
ſtus.ideſt excellentior eſt iuſtus alio quocūq;.& inde נותר נותר
Nothar.ſiue מותר Mothar.ideſt illud quod relinquitur vl'
remanet,vt.4.Reg.4.Tu autem & filii tui viuite de reli⸗ Reliquum.
quo.Inde יתר Iether.ſiue יותר Iother.Plus.magis.ampli⸗ יתר
us.reliquum.reſiduum.Gen̄.49.Prior in donis & maior
in imperio.ideſt plus in donis & magis in imperio.Pſ.30. Plus.
Et retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.ideſt retri⸗ Abūdāter
buet magis vel amplius.Eccl's.7.Et magis prodeſt viden⸗ Magis
tibus ſolem.Et ī eo.12.His āplius fili mi ne requiras.Eſa.
56.Et erit ſicut hodie ſic & cras & multo amplius.Ponitur Amplius.
etiam pro reliquo vel reliquiis aut reſiduo.Leuit.14.qd̄
autem reliquum eſt olei.1.Reg.15.reliqua vero occidimus
Pſ.16.Et dimiſerunt reliquias ſuas paruulis ſuis.Ioel.1. Reliqua. Reliquie.
Reſiduum eruce comedit locuſta & reſiduum locuſte co⸗ Reſiduum
medit Bruchus.& inde יתרה Ithra.i.Excellētia.plus:ſiue יתרה
magnitudo.vt Eſa.15.Secundum magnitudinē operis & Magnitudo.
viſitatio eorum.Scribitur etiam cum tau in fine & dicitur יתרת
יתרת Ithrath.Hiere.48.Quia plus fecit quam potuit:id Plus.
circo perierūt.Et in hebreo nō eſt quā potuit.debet tamen
ſubintelligi.& inde יותר Iother.ideſt amplius.magis.exce
lentia.Eccl's.1.Quid habet amplius homo de vniuerſo la⸗ Amplius.
bore ſuo.Et in eodem.2.Et nihil permanet ſub ſole.ideſt
nihil eſt amplius ſub ſole.Et in eodem.Et vidi q̄ tantum
precederet ſapientia ſtultitiam quantum differt lux a tene
bris.pro quo hebrei legunt.Et vidi quod eſt excellentia ſa Excellētia
pientie ab ſtultitia:ſicut eſt excellentia lucis a tenebris.Et
in eodem.3.Quid habet amplius homo.Ponitur etiā pro
inſuper.Vt in eodem.5.Et inſuper vniuerſe terre rex im⸗
perat ſeruienti.Scribitur etiam cum mem in principio &
dicitur מותר Mothar.vt in eodem.Et nihil habet homo iu מותר
mento amplius.Item יתר Iether.funiculus.Neruus.ideſt Amplius. יתר
corda arcus.p̄s.11.Parauerunt ſagittam ſuam in pharetra.
Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam
veritatem tranſtulit.Poſuerunt ſagittā ſuā ſup neruū.Iob. Neruus.
4.Qui aūt reliqui fuerint auferētur ex eis.pro quo he.le. Funiculus
Vtiq; auferetur ſiue mouebitur funiculus eorū in eis vel cū
eis.Et ſecundum hebreos per funiculū intelligitur hic liga

tura vel firmitas.poteſt deriuari a primo ſignificato & le⸗
gi ſic.ſ.Auferentur ſiue mouebūtur reliquie eorū in eis vl'
cum eis.Quod eſt idem ſenſus cum littera noſtra.vel ſecun
dum aliud ſignificatum ſic.Auferetur excellentia eorum
Pharetra cum eis.Et in eo.30.Pharetram enim ſuam aperuit.Pro
Corda. quo hebrei legunt.funiculum meum ſiue cordam meā diſ⸗
יתרים ſoluit vel aperuit.& in plurali יתרים Ietharim.vt Iudi.16.
Funes. Si ſeptem neruiceis funibus.Et in eodem.Attulerūtq; ad
eam ſatrape philiſtinorum ſeptem funes.Scribitur etiam
מיתרים cum mem in pricipio & dicitur מיתרים Metharim.vt Nu.
Funes. 3.Funes tabernaculi & omnia vtenſilia eius.& in eo.& pa⸗
יותרת xilli cum funibus.Item יותרת Iothereth.ideſt tela vel reti⸗
Reticulū. culum quod pendet ex iecore.Leuit.3.& reticulum iecoris
cum renunculis.& in eodem.& vtrumq; renunculum cū
adipe qui eſt iuxta ilia reticulumq; iecoris.Ponitur etiam
pro aruina.vt in eodem.& aruinam iecoris cum renuncu⸗
Aruina. Adeps. lis.Item ponitur pro adipe.vt in eodem.4.& adipem ieco
ris cum renunculis.

De incipientibus a littera.כ.Caph.

Iſta littera.כ.Caph nunq̄ reperitur ſola per ſe ſicut neq;
vlla alia littera hebraica:ſed apponitur nomini vel verbo
& aliquibus aliis partibus orationis & tunc ſignificat.qua
ſi.ſicut.tanq̄.quemadmodum.cum.quando.iuxta.ſecun⸗
Quaſi. dum.Gen̄.3.ecce adam quaſi vnus ex nobis.& ī eo.10.qua
ſi nēbrod robuſtus venator coram domīo.& in eo.19.vi
ſus eſt eis quaſi ludens loqui.& in eo.33.Quaſi viderē vul
Sicut. tum dei.& ī eodem.38.Ne ipſe moreretur ſicut fratres ei⁹.
& in eodem.48.Sicut ruben & ſymeon.Exo.15.Que de⸗
uorauit eos ſicut ſtipulam.Deut.1.Sicut ſtellas celi.Pſ.1.&
Tāquam. erit tanq̄ lignū.& in eo.Tanquam puluis quem proiicit
ventus.p̄s.2.Tanq̄ vas figuli.Pſ.17.qui pfecit pedes me⸗
os tanquam ceruorum.p̄s.18.& ipſe tanquam ſponſus.
Quemadmodum. Pſ.36.quemadmodum fumus deficiant.p̄s.41.quemad⸗
modum deſiderat ceruus ad fōtes aquarum.p̄s.77.quem
admodum patres eorum.Item ſignificat cum vel quando.
Cum. vt Exo.9.Cum egreſſus fuero de vrbe.Deut.17.Poſtquā
Quando. autem ſederit in ſolio regni ſui.Pro quo he.le.Et erit qn̄ ſe
derit in ſolio regni ſui.Eſter.1.Qn̄ ſedit in ſolio regni ſui.
Oſee.7.Cum ſanare vellem iſrael.Item ponitur pro iux⸗
Iuxta. ta vel ſecundum.vt Gen̄.21.Iuxta miſericordiam quā feci
tibi.Et in eo.43.Primogenitus iuxta primogenita ſua:&
Secūdum. minimus iuxta etatem ſuam.Exo.25.Secundum exēplar
quod tibi in mōte monſtratū eſt.p̄s.7.Iudica me dn̄e ſecū
dū iuſtitiā meā & ſcd̄m innocentiā meā.Pſ.61.Quoniam
tu reddes vnicuiq; iuxta opa ſua.Habet fortaſſe & alios mo
dos ſignificandi qui poſſunt reduci ad ſupradicta.

Sequuntur dictiones quarum prima littera ſubſtantia⸗
lis eſt.כ.Caph.

כאב Dolere. כאב Caab.Dolere.Iob.14.Attamen caro eius dum viuet
dolebit.Inde.כאב Coeb.ideſt dolens.Pſ.68.Ego ſum
כאב Dolens. pauper & dolens.Et in plurali כאבים Coabim.Gen̄.34.
כאבים Quando grauiſſimus vulnerum dolor eſt.Pro quo he⸗
Dolentes. brei legunt.Cum eſſent dolentes.Et inde verbum tertie
coniugationis quod ſignificat dolere facere vel dolo⸗
Dolorem inferre. rem inferre.Hiere.28.Et ſpina dolorem inferens.Poni⸗
Vulnerare tur ēt pro vulnerare vel contriſtare.vt Iob.5.Quia ipſe
Contriſtare vulnerat & medetur.Ezech.13.Quem ego non contriſta⸗
ui.Item ponitur tranſlatiue pro lapidare vel lapidibus per
cutere.p quo btūs hieronymus trāſtulit operire.ſ.lapidi⸗
Lapidare. bus.4.Reg.3.Et oēm agrū egregiū operietis lapidib⁹.&
כאב inde כאב Ceeb.i.dolor.Iob.2.Videbant enim dolorem eē
Dolor. vehemētē.Eſa.65.Et vos clamabitis pre dolore cordis.ſcri

bitur ēt cū mē in principio & dr̄ מכאוב Machob.Exo.3.Et מכאוב
ſciēs dolorem eius.Eccl's.1.Qui addit ſcientiam addit do⸗ Dolor.
lorem.Et in eo.2.Cuncti dies eius doloribus & erumnis
pleni ſunt.Eſa.53.Virum dolorum.Et ī eo.Et dolores no⸗
ſtros ipſe portauit.Thren̄.1.Si eſt dolor ſicut dolor meus.
Ponitur etiam כאב Ceeb.pro compaſſione vel miſeratio⸗ כאב
ne.vt Iob.31.Quoniā ab infantia creuit mecū miſeratio. Miſeratio
כאה Caa.conterere.merere facere.percutere.Pſ.108.Et כאה
cōpunctum corde mortificare.ideſt contritum corde Conterere.
Prouer.18.Spiritum vero ad iraſcendum facilē quis pote⸗
rit ſuſtinere.pro quo hebrei legunt.Et ſpiritum merentē
vel triſtem aut cōtritū quis poterit ſuſtinere.Ezech.13.pro
eo quod merere feciſtis cor iuſti.Dan̄.11.Et venient ſuper Merere.
eum trieres romane & percutietur.ideſt conteretur.Et di⸗ Percutere
cunt aliqui hebrei q̄ a predicta dictione deriuatur חלכאים חלכאים
Chelcaim.& q̄ eſt dictio compoſita & ſignificat exercitū
vel cōgregationē oppreſſorū vel merentiū.pro quo tran⸗
ſlatio noſtra pauperes traduxit.p̄s.9.Et cadet cum dn̄atus Pauperes
fuerit pauperū.De quo vide ſupra in dictiōe חלך Chelech.
כוכב Cochab.Stella.ſidus.Nu.24.Orietur ſtella ex iacob כוכב Stella.
Amos.5.Sidus dei veſtri.Et in plu. כוכבים Cochabim. Sidus.
Gen̄.1.& ſtellas.Et in eo.15.Et numera ſtellas ſi potes.p̄s. כוכבים
8.Lunam & ſtellas que tu fundaſti.Eſa.47.Augures celi
qui contemplantur ſidera.Abdie.1.Si inter ſidera poſue⸗ Sidera.
ris nidum tuum.Et quando poſt ſe regit genitiuum ſcribi
tur ſine mem & dr̄ כוכבי Cochbe.Gen̄.26.ſicut ſtellas celi. כוכבי
ככה Cacha.ſic.ita.Exo.12.Sic autē comedetis illum.De q̄ ככה Sic.
vide infra in dictione כה Co.
כבד Cabad.Grauare.aggrauare.premere.opprimere.mł כבד
tiplicare.Grauē vel ponderoſum eſſe.Honorare.glo
rificare.honoratū ſiue glorioſum eſſe.Gen̄.18.Et pecca⸗ aggrauare
tū eorum aggrauatū eſt nimis.Et in eo.43.Fames omnē
terram vehementer premebat.Pro quo hebrei legunt.Et Premere.
fames graueſcebat in terra.Et in eodem.48.Oculi enim
iſrael caligabant pre nimia ſenectute.Pro quo hebrei le⸗
gunt.Oculi enim iſrael grauati erant pre ſenectute.Exo. Grauare.
5.Opprimantur operibus.ideſt aggrauentur.Et in eo⸗ Opprimere.
dem.7.Ingrauatum eſt cor pharaonis.Et in eodem.8.In⸗ Ingrauare.
grauauit cor ſuum:& non audiuit eos.Et in eodem.Et in⸗
grauatum eſt cor pharaonis.Et in eodem.10.Ego enim in
duraui cor eius.ideſt aggrauaui.1.Regū.5.Aggrauata eſt Aggrauare
autem manus domini ſuper azotios.Et in eodem.Et gra⸗
uiſſima valde manus domini dei.pro quo hebrei legunt.
Et grauabatur valde manus dei ibi.Et in eodem.6.Quare
aggrauatis corda veſtra ſicut aggrauauit egyptus & pha⸗
rao.Et in eodem.31.Totū pondus prelii verſum eſt in ſa⸗
ul.pro quo hebrei legunt.& ingrauatum eſt prelium in ſa
ul ſiue contra ſaul.2.Reg.13.Et grauemus te.Et in eodem.
14.quia grauabat eū ceſaries.3.Reg.12.Pater tuus aggra
uauit iugū noſtrum.2.Paralip.25.Et idcirco erigitur cor
tuum in ſuperbiam.pro quo hebrei legunt.Et erexit te cor
tuum ad aggrauandum:ſcilicet prelium.Pſ.37.ſicut onus
graue grauate ſunt ſuper me.Eſa.6.Et aures eius aggraua.
Ponitur etiam pro multiplicare.vt Naum.3.Congregare multiplicare.
ergo vt bruchus:multiplicare vt locuſta.& inde כבד Cabed כבד
ſiue כבד Cobed.aut כבד Cebed.ideſt grauis ponderoſus. כבד
multus ſiue multiplicat⁹.magn⁹ ſiue vehemēs.vel pminēs
Gen̄.12.preualuerat enim fames in terra.pro quo he.le.
Grauis enī erat fames in terra.Exo.4.impeditioris & tar⸗ Grauis.
dioris lingue ſum.pro quo he.le.quia grauis oris & grauis
ligue ego ſū.& eſt ſenſus ſicut in lr̄a noſtra.& in eo.9.peſtis
valde grauis.Et in eodem.17.Manus autem moyſi erant
graues.Pſ.37.Sicut onus graue.prouer.27.Graue eſt Graue.

ſaxum & oneroſa arena.Eſa.1.Populo graui iniquitate. & in eodem.21.A facie grauis prelii.Naum.3. Et grauis ruine.Hebrei tamen in predicto locò legunt.Et multitudo cadaueris.Nam ponitur etiam כָּבֵד Cabed.pro multo vel magno aut vehementi vel prominenti.vt Geñ.49.Plãctu magno atq; vehementi.Et in eodem . Planctus magnus eſt iſte egyptiis.Exo.10.Et ſederunt in cũctis finibus egyptiorum innumerabiles.ideſt multe.Et in eodem.18. Vltra vires tuas eſt negocium.ideſt multo magis quam vires tue. Nu.20. Statimq; egreſſus eſt obuius cum infinita multitudine.3.Reg.3.Populum tuum hunc multum.Eſa.32.Et vmbra petre prominenti.Ponitur etiã pro diuite. vt Geñ.13.Erat autem Abraam diues valde.ideſt auctus & multiplicatus in bonis.Sed beatus hieronymus in hebraicis queſtionibus ſuper predicto loco ſic ait. Quomodo potuerit exiẽs de egypto eſſe diues valde.Quod ſoluitur hebraica veritate in qua ſcribitur. Abraam grauis vehementer:hoc ẽ כָּבֵד מְאֹד Cabed meod:egypti pondere grauabatur:& licet videantur eſſe diuitie pecoris auri & argenti : tamen ſi egyptie ſunt viro ſancto graues ſũt.Hec hieronymus.&inde כְּבֵדוּת Cebeduth.ideſt grauitas ſiue ponderoſitas.Beatus hieronymus tranſtulit Profundum.Exo.14. Ferebanturq; in profundum.Pro quo hebrei legũt .& deduxit eos in grauitate.i.grauiter & ponderoſe . Significat etiam ſupradicta dictio כָּבֵד Cabad.honorare ſiue glorificare.Exo.14.Et glorificabor in pharaonem.Et in eodem.20.Honora patrem tuum & matrem.Leuit.10.Et in conſpectu omnis populi glorificabor.Nu.22.Paratum habeo honorare te.Et in eodem.An quia mercedem aduentui tuo reddere nequeo.Pro quo hebrei legunt.An quia non poſſum honorare te.Et in eodem.24.Decreueram quidem magnifice honorare te.Iudi.13.Vt ſi ſermo tuus fuerit expletus honoremus te.1.Reg.2.Quicunque honorauerit me glorificabo eum.Et in eodem.15.Honora me coram ſenioribus. Iob.14.Siue nobiles fuerint filii eius . ideſt ſiue honorati vel glorificati fuerint.Ps.14.Timentes autem dominum glorificat.Ps.49.Sacrificiũ laudis honorificabit me. Prouer.12.Quam glorioſus & indigens pane.pro quo hebrei legunt.Quam glorificans vel honorans ſe & indigens pane.Et in eodem.13.Qui autem aquieſcit arguenti glorificabitur.Et in eodem.27.Et cuſtos domini ſui glorificabitur.Eſa.24.In doctrinis glorificate dominum.Et in codẽ 26.Nunquid glorificatus es.Et in eodem.58 . Et ſanctum domini glorioſum& glorificaueris eum.Vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.Et in eodem.66 .propter nomẽ meum glorificetur dominus.Hiere.30.Et glorificabo eos & non attenuabuntur.Hebrei tamen in predicto loco ſecundum aliam ſignificationem legunt. Et multiplicabo eos & non minuentur.Ezech.27 . Et glorificata es nimis in corde maris.Inde כָּבוֹד Cabod.ideſt gloria. honor. Geñ.45.Et nunciate patri meo vniuerſam gloriam meã. Exo.16.Et ecce gloria domini apparuit in nube.Nu.24. Sed dominus priuauit te honore.Ioſ.7. Et da gloriam domino deo iſrael.1.Reg.4.Tranſlata eſt gloria de iſrael.p̄s.4.Filii hominum vſquequo graui corde:vt quid diligitis vanitatẽ.pro quo hebrei legunt. Filii viri vſquequo gloria mea pro ignominia diligitis vanitatem.vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam ueritatem ſic trãſtulit.Filii viri vſquequo inclyti mei ignominioſe diligitis vanitatem.p̄s.7.Et gloriam meam in puluerem deducat.p̄s 15.Et exultauit lingua mea:pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit , Et exultauit gloria mea.p̄s.28.Et in templo eius omnes dicent gloriam.p̄s.29.vt cantet tibi gloria mea.p̄s.72.Et cum gloria ſuſcepiſti me.Prouer.20.Honor eſt homini qui ſeparat ſe a contentionibus.Et in eodem.25.Gloria dei celare verbũ & gloria regum inueſtigare ſermonem . Eſa. 14 . vniuerſi dormierunt in gloria.Et in eo.16.Auferetur gloria moab. Et in eodem.40.Et reuelabitur gloria domini. Malach.1. vbi eſt honor meus.& inde כְּבוּדָּה Cebuda . ideſt glorioſa vel honorabilis. precioſum.p̄s.44.Omnis gloria eius filie regis.Ezech.23.Et sediſti in lecto pulcherrimo.i. honorabili.Et in hebreo eſt generis feminini.ponitur etiam pro precioſo.Iudi.18.Et omne quod erat precioſum . Et inde נִכְבָּד Nicbad.ideſt honorabilis. inclyt⁹.nobilis.glorioſus Geñ.34.Et erat inclytus in omni domo patris ſui.2 .Reg. 6.Quam glorioſus fuit hodie rex iſrael.& in plu. נִכְבָּדִים Nichbadim . Nu.22.plures & nobiliores quã ante miſerat p̄s.149.Et nobiles eorum in manicis ferreis.Et in genere feminino נִכְבָּדוֹת Nicbadoth.p̄s.86.Glorioſa dicta ſunt de te.Et in hebreo eſt generis feminini pluralis numeri.ideſt res glorioſe dicte ſunt de te.Item כָּבֵד Cabed . ideſt iecur. Leuit.1.Et omnia que adherent iecori. Et in eodem.3 .Et reticulum iecoris.Prouer.7.Donec tranſfigat ſagitta iecur eius.Ezech.21.Exta conſuluit.pro quo hebrei legunt.vidit in iecore.Threñ.2.Effuſum eſt in terra iecur meum.

כָּבָה Caba.extinguere.vt Leuit.6.Ignis autem in altari ſemper ardebit.pro quo hebrei legunt.&ignis in altari ardebit & non extinguetur.& in eodem.Et nunquam deficiet in altari.ideſt nunquam extinguetur.1.Reg.3.Nec poterat videre lucernam dei antequam extingueretur. 2 . Reg. 14.Et querunt extinguere ſcintillam meam. Et in eodem 21.Ne extinguas lucernam iſrael.2.paralip.29. Et extinxerunt lucernas.Canti.8. Aque multe non poterunt extinguere charitatem.Eſa.42.Et lignum fumigans non extĩguet.Et in eodem.44 . Contriti ſunt ſicut linum & extincti ſunt.

כֶּבֶל Chébel.compes.vinculum.p̄s.104.Humiliauerũt in compedibus pedem eius.p̄s.149 . Et nobiles eorum in manicis ferreis.ideſt in vinculis vel compedibus ferreis & inde כָּבוּל Cabul.pro quo tranſlatio noſtra poſuit ipſũ hebraicum.3.Reg.9.Et appellauit eas terram cabul. ideſt ſterilem & incultam: ſicut exponunt hebrei . Alii vero dicunt ꝙ ſignificat arenoſam ſiue lutoſam in qua pedes ambulantium comprehendantur & figãtur quaſi eſſent in cõpedibus & uinculis.

כָּבַס Cabas.Lauare.abluere.Geñ.49.Lauit in vino ſtolã ſuam.Exo.19.Lauentque veſtimenta ſua.Leuit.11.lauabitq; veſtimenta ſua.Et in eodem.13.Lauabitq; hõ veſtimenta ſua & mundus erit.& in eodem.Et lauabunt id in q̃ lepra eſt.Et in eodem.poſtquam veſtis eſt lota.Nu.8. & lauerint veſtimenta ſua.& in eodem.31.Et lauabitis veſtimẽta veſtra.p̄s.50.Amplius laua me ab iniquitate mea . Hiere.2.Si laueris te nitro.& in eodem. 4 . Laua a malicia cor tuum.& inde כּוֹבֵס Cobes.ideſt lauans aut fullo.Eſa.7 . In via agri fullonis.Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מְכַבֵּס Mechabes.vt Malach.3. Quaſi ignis cõflans & quaſi herba fullonum.

כּוֹבַע Cóbaa.Galea.armatura capitis.1.Regũ.17. Et poſuit galeam eream ſuper caput eius.Eſa.59.Et galea ſalutis in capite eius.Ezech.27.Clypeum & galeam ſuſpenderunt in te.& in plurali כּוֹבָעִים Cobaim. Hiere.46.Et ſtate in galeis.

כַּבִּיר Cabir. Multiplex.magnus.multus.grandis.fortis. potens.Iob.8.Et ſpiritus multiplex ſermones oris tui. Et in eodem.15.Multo vetuſtiores quam patres tui. Et in

eodem. Deus potentes non abiicit:cũ & ipſe ſit potens.Eſa.16.Paruus & modicus nequaq̃ multus.Scribitur etiam aliquando cũ aleph in medio.Eſa.10.Et detraxi quaſi potens in ſublime reſidentes.Pro quo hebrei le.Et detraxi multitudinẽ habitãtiũ.Poteſt ẽt legi ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide ſupra in dictione אַבִּיר Abir.& in plurali כַּבִּירִים Cabirim.Iob.34.Cõteret multos & innũerabiles.Eſa.17. Sicut ſonitus aquarũ multarũ ſonabunt. & aliqñ ſcribitur cum mem.& dicitur מַכְבִּיר Machbir.i.mltitudo ſiue multi. Iob.36.Et dat eſcas multis mortaliũ.& inde verbum tertie coniugationis qđ ſignificat magnificare ſeu multiplicare. vt Iob.35.Et abſq; ſciẽtia verba multiplicat.Item כְּבִיר Cabir.i.pellis.1.Reg.19.Et pellem piloſam caprarũ poſuit ad caput eius.& inde כְּבָרָה Cebara.i.cribrum.eo quod cõmuniter fit ex pelle. Amos. 9. Sicut concutitur triticum in cribro.& inde מִכְבָּר Michbar. Pro quo beat⁹ Hieronym⁹ trãſtulit craticulã. Exo.27.Craticulãq; in modũ retis eneam. & in eo.38.Craticulãq; eius in modũ retis fecit eneam. & inde מַכְבֵּר Machber.i.ſtragulũ:ſeu veſtis denſa:aut tegmẽ 4.Reg.8.Et tulit ſtragulum & infudit aquã. & inde כִּבְרַת Chibrath.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit vernum tempus ſiue electum temp⁹.Geñ.35.Venitq; verno tpe ad terram que ducit ephratam.4.Reg.5.Abiit ergo ab eo electo tpe.Et de hoc vide ſupra in dictione בָּרָה Bara. Itẽ כְּבָר Cébar.i.iam.Eccl's.1.Iam preceſſit in ſeculis. & in codẽ.2. Vt ſequi poſſit regem factorem ſuũ.Pro quo hebrei le. Vt ſequi poſſit regem qui iam fecerunt eũ.& in eodẽ. Et futura tpa obliuione cuncta pariter operiẽt.Pro quo hebrei le. Eo quod iam diebus vẽturis ſiue futuris oĩa obliterabũtur & in eo.3.Quod factũ eſt ipm permanet.Pro quo hebrei legunt.Quod fuit iam eſt.& in eo.4.Et laudaui magis mortuos quam viuentes.Pro quo hebrei legũt. Et laudaui mortuos qui iam mortui ſunt magis q̃ viuentes.& in eodem.6. Iam vocatum eſt nomen eius.& in eo 9.Simul perierũt.i. iam perierunt.& in eodẽ.Quia deo placent opera tua. pro quo hebrei legunt.Quia iam deo placent opera tua.

כָּבַשׁ Cabas . Subiicere. Subigere. in ſeruitutem redigere. Subiugare.Opprimere. Geñ.1.Et replete terram & ſubiicite eã.Nu.22.Cũ fuerit terra vobis ſubiecta.2.Reg. 8.De vniuerſis gentib⁹ quas ſubegerat.Nee.5. Et ecce nos ſubiugamus filios noſtros & filias in ſeruitutem.& in eodẽ. Et de filiabus noſtris ſunt famule.i.ſunt ſubiecte. Eſter. 7. Etiam reginam vult opprimere me preſente.Hiere.34.Et ſubiugauerunt in famulos & in famulas.Zach. 9. Et ſubiicient lapidibus funde.Ponitur ẽt pro deponere. vt Mich. 7.Deponet iniquitates noſtras.

כֶּבֶשׂ Cébes cũ pũcto cebolet in littera ſim.i. agnus.Leuit. 4.Si aũt de pecoribus obtulerit.Pro quo hebrei legunt.Si aũt agnũ obtulerit. Nu.7.Agnum vnũ anniculũ in holocauſtũ.Eſa.11.Et habitabit lup⁹ cum agno.& in plurali כְּבָשִׂים Cebaſim.i.agni.Exo.29.Agnos anniculos per ſingulos dies iugiter.Nu.7.Agnos anniculos per ſingulos quinq;.& in genere feminino כַּבְשָׂה Cabſa.i.agna ſiue ouis. Nu.6. Et ouem anniculã immaculatã pro peccato. 2. Reg. 12.Pauper aũt nihil habebat omnino preter ouẽ vnã paruulã.& in plurali כִּבְשׂוֹת Chibſoth ſiue כְּבָשׂוֹת Chebaſoth. Geñ.21.Et ſtatuit abraã ſeptem agnas gregis.& in eodem Quid ſibi volunt ſeptem agne iſte.

כַּד Cad.hydria.lagena.Geñ.24.Habens hydriam in ſcapula ſua.3.Reg.17.Hydria farine non deficiet.Eccl's.12.Et conteratur hydria ſuper fontem.& in plurali כַּדִּים Cadim. Iudi.7.Et dedit tubas in manibus eorum lagenaſq; vacuas ac lãpades ĩ medio lagenarũ.& ĩ eo.Et hydrias cõfregerũt.

כִּידוֹד Cidod.ſcintilla.teda.Iob.41.Sicut tede ignis accenſe. & ſecundum hebreos inde deriuatur כַּד Cad.i. hydria vel lagena. De quo dictum eſt ſupra in dictione precedenti.

כְּדַב Chadab in lingua chaldaica ſignificat mentiri ſeu fallere.& inde כִּדְבָא Chidba.i.mendaciũ ſeu mẽdax aut fallax.Dañ.2. Quod interpretationem quoq; fallacem & deceptione plenam compoſueritis.

כַּדְכֹּד Cadchod lapis precioſ⁹.Quẽ trãſlatio nr̃a hyaſpidẽ vocat.Eſa.54.Et ponã hyaſpidẽ propugnacula tua. In alio vero loco trãſlator poſuit ipſum nomen hebraicũ. Ezech.27.Et ſericũ & cõdchód ꝓpoſuerũt in mercato tuo.

כַּדּוּר Cadur.pila.ſphera.Eſa.22.Quaſi pilã mittet te in terram.vbi deficit littera caph ſimilitudinis que ponitur pro quaſi:propter euphoniam ne littera caph geminetur. & in eodẽ.29.Et circũdabo te quaſi ſphera in circuitu tuo. Ponitur etiam כִּידוֹר Chidor pro prelio.vt Iob.15.Sicut regem qui paratur ad preliũ:eo quod in prelio globus militũ circundabat regem quaſi ſphera.

כֹּה Co.ſic.ita.hic.illic.huc.illuc.hinc.illinc. Geñ.15. Sic erit ſemen tuũ.& in eo.32.Sic loquimini domino meo eſau. & in eodem.Hec dicit frater tuus iacob.Pro quo hebrei legunt.Sic dicit frater tuus iacob.Exo.3.Sic dices filiis iſrael. Nu.16.Sic benedicetis filiis iſrael.& in eodẽ.32.Nõne ita fecerunt patres veſtri.1.Reg.3.Hec faciat tibi deus & hec addat.pro quo hebrei legũt.Sic faciat tibi deus & ſic addat.Et vbicũq; in prophetis legimus:hec dicit dñs. Hebrei legũt. ſic dicit dominus.& aliquando duplicatur littera caph.& dicitur כָּכָה Cacha.vt Exo.12. Sic aũt comedetis illũ. & in eo. 29. Omnia que precepi tibi facies ſuper Aarõ & filiis ei⁹. Pro quo hebrei legũt. Et facies Aaron & filiis eius ſic: iuxta omĩa que precepi tibi. Nu.11.Sin aũt aliter tibi videtur. Pro quo.he.le.Et ſi ſic tu facies mihi.Eſter.6.Sic honorabitur quẽcũq; rex voluerit honorare.Eccl's.11. Sic neſcis opa dei.Canti.5.Quia ſic adiuraſti nos. Eſt etiam predicta dictio כֹּה Co.aduerbium loci.i.hic.huc. illuc. hinc. illinc. vel temporis.vt Geñ.22.Ego & puer illuc vſq; properantes.& in eodem.31.Pone hic coram fratribus meis. Exo.2. Cũq; circunſpexiſſet huc atq; illuc.Nu.11.Quantum vno die confici poteſt ex omni parte caſtrorũ.pro quo hebrei le.Quaſi via vnius diei hinc:& quaſi via vnius diei illinc in circuitu caſtrorũ.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.3.Reg.18. Cũq; ſe verteret huc atq; illuc.Significat etiam tempus preſens. vt Exo.7.Et vſq; ad preſens audire ñoluiſti.

כָּהָה Caha.caligare.obſcurare.obſcurari.corripere. contriſtare.debilitari:aut infirmari.Geñ.27. Et caligauerũt oculi eius.Deut.34.Non caligauit oculus eius.1.Reg.3.Et oculi eius caligauerant.Iob.17.Caligauit ab indignatione oculus meus.Nañ.3.Non eſt obſcura cõtritio tua. Zach.11. Et oculus eius dexter tenebreſcens obſcurabitur. Significat etiam corripere vel cõtriſtare aut infirmari.1.Reg.3.Et non corripuerit eos.Eſa.42.Non erit triſtis nec turbulentus.i.non cõtriſtabitur.Ezech.21.Et infirmabitur omĩs ſpiritus.& inde כֵּהָה Cheha.i.obſcurum vl' tenebroſum.vt Leuit.13.Si obſcurior fuerit lepra & non creuerit.& in eodem Et cicatrix ſubobſcura.& in eo.Et ipſa lepre ſpecies fuerit ſubobſcura.& in eodẽ.Si deprehenderit ſubobſcurum alborem lucere in cute.Ponitur ẽt pro fumigante.Eſa.42. Et linũ fumigans nõ extinguet. Quod alii obſcurũ & tenebroſum trãſtulerũt.vt ait btũs Hieronym⁹ in explanationibus ſup predicto loco. Põitur etiam ꝑ merore vel triſtitia.Eſa. 61.Pallium laudis pro ſpiritu meroris.

כְּהַל Cahel.in lingua chaldaica ſignificat poſſe ſiue valere. Dañ.2.Vere potes mihi indicare ſomnium.& in eo.5

Non poterunt nec ſcripturam legere.

כהן Cahan: miniſtrare.ſ.in ſacris. ſacerdotio fungi. ſacerdotē ordinari. Exo. 28. vt ſacerdotio fungatur mihi. & in eodē. In quibus ſanctificatus miniſtret mihi. & in eo. Sāctificabiſq; illos vt ſacerdotio fungantur mihi. & in eo. 35. Vt fungātur officio ſuo in ſacris. Nu. 13. Cōſecratis manib9 vt ſacerdotio fungerētur. & in eo. Functiq; ſunt ſacerdotio eleazar & ithamar. Pōitur ēt pro decorare. vt Eſa. 61. Tāq; ſponſum decoratū corona. i. tanq; ſpōſus qui more ſacerdotis decoratur corona atq; aliis veſtibus p̄cioſis atq; pulcherrimis: ſicut exponūt hebrei. & inde כהן Cohen. i. ſacerdos. miniſter. vel ille qui preeſt ſacris. Geñ. 14. Erat autē ſacerdos dei altiſſimi. & in eo. 41. Deditq; ei vxorē Aſenez filiā putipharis ſacerdotis helíopoleos. Exo. 2. Erāt aūt ſacerdoti madian ſeptē filie. Leuit. 4. Si ſacerdos peccauerit. Et in eo. 6. Veſtietur tunica ſacerdos. & in eo. 13. Adducetur ad Aron ſacerdotē. Deut. 17. Nolens obedire ſacerdotis imperio. Ps. 109. Tu es ſacerdos in eternū. Hiere. 52. Saraiam ſacerdotē primū & ſophoniā ſacerdotē ſecūdū. & in plurali כהנים Cohanim. Geñ. 47. Preter terrā ſacerdotum que a rege tradita fuerat eis. Leuit. 21. Loquere ad ſacerdotes filios Aaron. 2. Reg. 8. Sadoc & abiathar erant ſacerdotes. 4. Reg. 10. Et notos & ſacerdotes. Iob. 12. Qui ducit ſacerdotes inglorios. Oſee. 6. Particeps ſacerdotū. Accipitur ēt pro magno vl' pricipali. vt. 2. Reg. 8. Filii aūt dauid ſacerdotes erant. i. primi & principales ad manū regis. vt habetur 1. Paralip. 18. vbi dr̄. Porro filii dauid primi ad manum regis. 2. Reg. 20. Hira aūt hiraites erat ſacerdos dauid. i. primus & principalis in domo regia. ſicut exponunt hebrei. Quia nō erat de gn̄e ſacerdotali. & inde כהנה Cehuna. i. ſacerdotiū. Nu. 16. Vt vobis etiā ſacerdotiū vendicetis. & in eo. 25. Et erit tā ipi & ſemini ei9 pactū ſacerdotii ſempiternū.

כוא Chaua. in ligua chaldaica ſignat feneſtrā. & in p'lali כוין Chauin. Dañ. 6. Et feneſtris apertis in cenaculo ſuo.

כוה Caua. cōburere. exurere. Prouer. 6. Vt nō plāte comburantur eius. Eſa. 43. Cū ambulaueris in igne nō cōbureris. & inde כויה Ceuiia. i. cōbuſtio vel aduſtio. vt Exo. 21 Pedē pro pede aduſtionē pro aduſtione. Scribitur etiam cū mem in pricipio. & dicitur מכוה Michua. i. cōbuſtio. Leuit. 13. Caro aūt & cutis quā ignis exuſſerit. Pro quo he. le. Caro aūt in cuius cute fuerit exuſtio ignis. & in eo. Plaga combuſtionis eſt. & in eo. Quia cicatrix eſt combuſture.

כוח Coach. fortitudo. virtus. robur. & cōiter ſcribitur ſine vau. Geñ. 49. Tu fortitudo mea & principium doloris mei. Exo. 15. Dextera tua dñe magnificata eſt in fortitudie. Deut. 8. Fortitudo mea & robur manus mee. Iob. 3. Ibi requieuerūt feſſi robore. & in eo. 9. Sapiēs corde eſt & fortis robore. & in eo. 26. In fortitudine ei9 repēte maria cōgregata ſunt. & in eo. 30. Quorū virt9 manuū mihi erat p̄ nihilo. Ps. 22. Aruit tāq; teſta virtus mea. Ps. 28. Vox dñi in virtute. Ps. 37. Dereliquit me virt9 mea. Ponitur ēt p̄ frumēto vl' fructu: qui dicitur virtus & fortitudo terre. Iob. 31 Si fruct9 eius comedi abſq; pecunia. Itē כח Coach. i. aīal immundum Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. Chameleon. Leuit. 11. Chameleon & ſtellio & lacerta.

כול Col. capere. cōtinere. poſſe. ferre. ſuſtiere. ſuſtētare. nutrire. paſcere. & cōmuniter ſcribitur cū iod in medio loco vau. 3. Reg. 7. Duo millia batos capiebat. & in eo. 8. Qm̄ altare eneū qd' erat corā dño min9 erat & capere nō poterat holocauſtum. 2. Paralip. 4. Capiebatq; tria millia metretas. Hiere. 2. Et foderūt ſibi ciſternas diſſipatas q̄ cōtinere non valēt aquas. Ezech. 21. Vt interficias & fulgeas. Pro quo he le. Vt capias ſiue cōtineas. i. vt ſis capaciſſim9 interfectiōis & fulgeas: ſic enim exponitur ab hebreis. Et ſimilis dictio habetur infra in eodē. 23. vbi dicitur. Que eſt capaciſſima ebrietate. Significat ēt ſuſtinere vel ſuſtentare. vt Hiere. 6. Laboraui ſuſtinēs. Ioel. 2. Quis ſuſtinebit eū. Itē ponitur pro appēdere. vt Eſa. 40. Quis appēdit trib9 digitis molē terre. Pōt ēt legi ſuſtinuit trib9 digitis. Alii vero legunt & mēſus eſt. & ſcribitur in predicto loco cū caph & lamed tm̄. Et aliqn̄ duplicātur predicte due lr̄e & dr̄ כלכל Chilchel. i. cape. ſuſtinere. ſuſtētare. diſpēſare. paſcere. alere. enutrire. 2. Paralip. 6. Si celū & celi celorū te nō capiunt. Prouer. 18. Spūs viri ſuſtentat imbecillitatē ſuam. Hiere. 20. Ferre nō ſuſtinēs. Malach. 3. Et quis poterit cogitare diē aduēt9 ei9. Pro quo he. le. Et quis ſuſtinebit diem aduentus ei9. Significat etiā paſcere vel alere aut enutrire. Geñ. 45. Ibiq; te paſcā. & in eo. 47. Et alebat eos omnēq; domū patris ſui. 2. Reg. 19. Prebuit alimenta regi cū moraretur in caſtris. 3. Reg. 18. Et pauit eos pane & aqua. & in eo. 20. Et filii iſrael recenſiti ſunt & acceptis cibariis p̄fecti. Zach. 11. Et qđ ſtāt nō enutriet. Significat etiā diſponere vel diſpenſare. Ps. 111 Diſponet ſermones ſuos in iudicio. Et btūs Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. Diſpenſabit verba ſua in iudicio. & ſecūdū aliquos hebreos inde deriuatur כילי Chilai. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit fraudulentum. De quo vide infra in dictione כיל Chil.

כון Chun. parare. prepare. dirigere. formare. firmare. cōfirmare. ſtabilire. Geñ. 43. Et inſtrue conuiuiū. i. para vel prepara conuiuiū. & in eo. Illi vero parabāt munera. Exo. 23. In locū quem preparaui tibi. Nu. 23. Et para totidē vitulos. 1. Reg. 7. Preparate corda veſtra dño. & in eo. 13. Iam nūc preparaſſet dn̄s regnū tuū. 2. Paralip. 12. Nō prepauit cor ſuū. & in eo. 27. Eo quod direxiſſet vias ſuas. & in eo. 29. Et ecce expoſita ſunt oīa corā altari dñi. pro quo he. le. Et preparauimus: & ecce oīa corā altari dñi. & in eo. 31. Vt prepararent oīa horrea in domo dñi. & in eo. 35. Et preparate vos p̄ domos & cognatiōes veſtras. & in eo. Preparatūq; eſt miniſteriū. & in eo. Sibi aūt & ſacerdotibus poſtea parauerūt. Eſdre. 7. Parauit cor ſuū vt inueſtigaret legem. Iob. 39. Quis preparauit coruo eſcā. Ps. 7. Et in eo parauit vaſa mortis. Ps. 67. Paraſti in dulcedie tua paupi deus. Ps. 101. Et ſemen eorū in ſeculū dirigetur. Ps. 102. Dn̄s in celo parauit ſedē ſuā. Ps. 118. Vtinā dirigantur vie mee. & in eo. Greſſ9 meos dirige ſecūdū eloquiū tuū. Ps. 140. Dirigatur oratio mea ſicut incēſum in conſpectu tuo. Ps. 146. Et parat terre pluuiā. Prouer. 19. Parata ſunt deriſoribus iudicia. Eſa. 14. Preparate filios eius occiſiōi. & in eo. 16. Et preparabitur in mīa ſoliū. & in eo. 30. A rege preparata. pro q̄ he. le. Etiā regi preparatur. Hiere. 24. Poſiti ante templum dñi. i. parati vel preparati. Ezech. 28. In die qua cōditus es preparata ſunt. & in eo. 38. Prepara & inſtrue te & oēm multitudinē tuā. vbi ponitur ēt pro inſtruere. Itē pōitur pro valere. vt Iudi. 12. Eādem lr̄am ſpicā exprimere nō valēs. pro quo he. le. Et nō valebat loqui ſic. i. nō poterat dicere ſeboleth. vel ſic. Et nō dirigebatur vel nō inſtruebatur ad loquendum. i. nō recte loquebatur ſicut ei dicebatur. Significat ēt formare. vt Iob. 31. Et formauit me in vulua vnus. Sed etiā in predicto loco hebrei legūt. Et parauit nos in vulua vn9. Significat etiā firmare vel cōfirmare. aut ſtabilire vel roborare. vt. 1. Reg. 20. Nō ſtabilieris tu neq; regnū tuū. 2. Reg. 5. Qm̄ confirmaſſet eū dn̄s regem. & in eo. 7. Et firmabo regnū eius. 3. Reg. 2. Et firmatū eſt regnum eius nimis. Et in eo. 3. Cōfirmatū eſt igitur regnū in manu ſalomōis. Prouer. 4. Et oēs vie tue ſtabilientur. Ezech. 4. Et obfirmabis faciē tuā ad eā. Scribitur etiā aliqn̄ cū duplici nun. ſ. quādo eſt verbum quarte cōiugationis. vt Exo. 15. Sanctuariū tuū dñe firmauerūt manus tue. Iob. 8. Et diligenter inueſtiga patrū memoriā. Pro quo he. le. Et prepara ſiue dirige. ſ. te ad inueſtigationē patrū. Ps. 7. Et dirigens iuſtum. Ps. 9. Parauit in iudicio thronū ſuū. Ps. 10. Parauerunt ſagittas ſuas in pharetra. Ps. 23. Et ſup flumina prepauit eū. Ps. 36. A domino greſſus hominis dirigentur. Ps. 89. Et opa manuum noſtrarum dirige. Prouer. 24. Et prudētia roborabitur. i. ſtabilietur vel cōfirmabitur. Eſa. 51. Et parauerat ad perdēdum. & in eodem. 62. Donec ſtabiliat & donec ponat ieruſalē laudem in terra. & inde נכון Nachō. i. rectū ſiue certum aut preparatum vel firmum. Geñ. 41. Firmitatis indicium eſt. Pro quo he. le. Quia firmū vel certū eſt verbum. Exo. 8. Non poteſt ita fieri. Pro quo hebrei legunt. Non eſt rectū ita fieri. Et in eodem. 34. Eſto paratus mane. Deut. 17. Et verum eſſe reperies. Pro quo hebrei legūt. Et ecce veritas: paratum vel certum verbū. ſ. eſt. i. Reg. 23. Et reuertimini ad me ad rem certam. Et in eodem. 26. Et didicit quod illuc veniſſet certiſſime. Nee. 8. Mittite partes eis qui non preparauerant. i. qui non habēt paratum vel preparatū. Ps. 50. Et ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. Ps. 56. Paratum cor meum deus paratum cor meum. Ps. 92. Parata ſedes tua ex tūc. Oſee. 6. Quaſi diluculū preparatus eſt egreſſus ei9. Scribitur etiā cū he in fine & dicitur נכונה Nechona. Ps. 5. Quoniam non eſt in ore eorum veritas. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Nō eſt eīm in ore eorū rectū. Inde כן Cen aduerbium. i. recte. Sic. Ita. ſimiliter. pariter. Nu. 27. Iuſtam rem poſtulant filie Salphaad. Pro quo he. le. Recte ſiue rectum filie Salphaad loquuntur. & in eo. 36. Recte trib9 filiorū Ioſeph locuta eſt. 4. Reg. 7. Non recte facimus. Eccl's. 8. Et laudantur in ciuitate quaſi iuſtorū operū. pro quo he. le. Et laudantur in ciuitate quaſi recte operentur. Hiere. 8. Nemo quod bonum eſt loquitur. i. quod rectū eſt. & in plurali כנים Cenim. i. recti. Beatus hieronymus tranſtulit. Pacifici. Geñ. 42. Pacifici venimus. & in eo. ſi pacifici eſtis. Eſt etiā כן Chen aduerbium ſimilitudinis. i. ita. ſic. ſimiliter. ſicut. Geñ. 1. Et factum eſt ita. & in eo. 25. Si ſic mihi futurū erat. & in eodem. 43. Si ſic neceſſe eſt. Exo. 1. Tanto magis multiplicabantur & creſcebant. Pro quo he. le. Sic multiplicabantur & ſic creſcebant. & in eo. 7. Feceruntq; moyſes & Aaron ſicut preceperat dn̄s. & in eo. Feceruntq; ſimiliter malefici. & in eo. 10. Sic dn̄s ſit vobiſcum. Iudi. 21. Alias aūt non repererunt quas ſimili modo traderent. pro quo he. le. Et non inuenerunt eis ſic vel ſimiliter. i. non inuenerūt certum numerum mulierū ſecūdū numerū virorū. 2. Reg. 18. Non ſicut tu vis. 3. Reg. 7. Et in iūcturis ſimiliter deſuper. & in eo. Pariterq; habebat vnū cubitū & dimidiū. Eſter. 7. Vt hec auderet facere. i. vt ſic auderet facere. Ps. 1. Nō ſic ipii. Eſa. 33. Sic erit malus tuus. vt dilatare ſignū non queas. & in eo. 51. Et habitatores eius ſicut hec interibūt. pro quo he. le. Sic interibūt vel ſimiliter interibunt. Hiere. 23. Et fortitudo eorum diſſimilis. Pro quo he. le. Et fortitudo eorū nō ſic: vel nō ſimiliter. Oſee. 11. Sic abierunt a facie eorū. Et aliqn̄ preponitur ei littera lamed & dicitur לכן Lachē. i. Propterea ſiue ideo. Idcirco. vt Geñ. 4. Nequaq; ita fiet ſed omis qui occiderit cain ſeptuplū punietur. Pro quo he. le. Ideo ſiue propterea omnis qui occiderit cain. Et in eo. 30. Dormiat tecum hac nocte. Pro quo he. le. Propterea ſiue ideo dormiat tecū hac nocte. Iob. 20. Idcirco cogitationes mee varie ſuccedunt ſibi. & in eodem. 32. Ideo dicam audite me. & in eodem. 37. Ideo timebunt eum viri. Eſa. 5. Propterea captiuus duct9 eſt populus meus. & in eodem. Propterea dilatauit infern9 animam ſuam. & in eodem. 29. Propterea hec dicit dominus ad domum iacob. Soph. 2. Propterea viuo ego dicit dominus. Preponitur etiam ei littera Beth & dicitur בכן Bechen. Pro quo beatus Hieronym9 tranſtulit Tunc. vt Eſter. 4. Et tunc ingrediar ad regem. Eccl's. 8. Vidi impios ſepultos. pro quo hebrei legunt. Et tūc ſiue & interdum vidi impios ſepultos. Et aliqn̄ prepōitur ei dictio על Al. & dr̄ על כן Alcen. i. propterea. ideo. idcirco. quā ob rem. Geñ. 2. Quā obrē relinquat homo patrē ſuū & matrē. & in eo. 11. Idcirco vocatum eſt nomen loci illius babel. & in eodem. 16. Propterea appellauit puteum illum puteum viuentis. & in eodem. 18. Idcirco enim declinaſtis ad ſeruum veſtrum. & in eodem. 29. Et idcirco appellauit nomen eius leui. & in eodē. 38. Quia nō tradidi eam ſela filio meo. Pro quo he. le. Quia propterea nō tradidi eā ſela filio meo. i. propterea fecit hoc ſcel9 quia nō tradidi eā ſella filio meo. Ps. 1. Ideo nō reſurgūt ipii in iudicio. Ps. 41. Propterea mēor ero tui de terra iordanis. Eccl's. 8. Abſq; timore vllo filii hoīm perpetrant mala. Pro quo hebrei legunt Propterea cor filiorum hominum impletur in eis ad faciendum mala. i. impletur malicia & nequitia. Cāti. 1. Ideo adoleſcētule dilexerūt te. Abach. 1. Propter hoc lacerata ē lex. & ī eo. Propterea egreditur iudiciū p̄uerſū. Et a p̄dicta dictiōe deriuatur מכון Machon. i. firmitas. baſis. habitatio. ſedes. Exo. 15. Firmiſſimo habitaculo tuo quod operatus es domine. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur מכונה Mechona. 3. Reg. 7. Et fecit decem baſes eneas quattuor cubitorum longitudinis baſes ſingulas. & in eodem. Et ipſum opus baſiū interraſile erat & in eodem. In ſummitate autem baſis erat quedam rotunditas. Zach. 5. Et ponatur ibi ſuper baſim ſuam. Dicitur ēt כן Can. i. baſis. Exo. 30. Facies & labium eneum cū baſi ſua. & in eodem. 31. Et omnia vaſa eorum labium cum baſi ſua. Ponitur etiam pro ſede vel gradu. vt Geñ. 40. Et reſtituet te in gradum priſtinum. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur כנה Cana. Ps. 79. Et perfice eam quā plantauit dextera tua. Pro quo hebrei legunt. Et baſim vel ſedem quam plantauit dextera tua. Vnde beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Et radicem quam plātauit dextera tua. & inde תכונה Thechuna. i. ſedes ſiue habitatio. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit ſolium. Iob. 23. Et veniam vſq; ad ſoliū eius. Item כון Cauan. i. torta ſiue placenta. & ſolum inuenitur in numero plurali. ſ. כונים Cauanim. Hiere. 7. Vt faciant placentas regine celi. & in eodem. 44. Nunquid ſine viris noſtris fecimus ei placentas. Item כיון Chiun. i. imago. Amos. 5. Et imaginem idolorum veſtrorum. Et aliqui hebrei dicunt q̄ ſignificat idolum ſaturni. Eo quod ſaturnus in lingua arabica ſic nominatur.

כוס Cos. calix. ſcyph9. Geñ. 40. Tuli ergo vuas & expreſſi in calicem. & in eodem. Et tradidi poculum pharaoni. Pro quo hebrei legunt. Et tradidi calicem in manu pharaonis. Ps. 10. Pars calicis eorū. Ps. 22. Et calix meus inebriās. Ps. 74. Quia calix in manu domini. Ps. 115. Calicem ſalutaris accipiā. Hiere. 25. Sume calicē vini furoris. Threñ. 4. Ad te quoq; perueniet calix. & in plurali כסות Coſoth. Hiere. 35. Scyphos plenos vino & calices. Item כוס Cos. nomen eſt auis. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit bubonem. Leuit. 11. Et accipitrem iuxta genus ſuum: bubonem & mergulum. Ps. 101. Factus ſum ſicut nycticorax in domicilio. Pro quo beatus Hieronym9 in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Factus ſum quaſi bubo ſolitudinum.

כור Cur. fornax. caminus. Deut. 4. Vos autem tulit dominus & eduxit de fornace ferrea egypti: vt hr̄et pp'lm. Prouer. 27. Quomodo probatur in conflatorio argentū.

Caminus. & in fornace aurum.Eſa.48.Elegi te in camino pauperta
tis.Ezech.22.Et ferrum & plumbũ in medio fornacis. Et
כור in eo.Vt cõflatur argentũ in medio fornacis.Item כור Cor
Corus. ideſt Corus.Genus menſure.3.Reg.5.Viginti millia coros
מְכוּרָה tritici in cibum domui eiꝰ.Inde מְכוּרָה Mechora.Pro quo
beatus Hieronymus tranſtulit Radicem vel natiuitatem.
Radix Ezech.16.Radix tua & generatio tua de terra canaã.& in eo
dem.21.In terra natiuitatis tue iudicabo te.Hebrei vero di
cunt ꝙ ſignificat habitationẽ ſiue coloniam.

כוש כושCus.propriũ nomẽ eſt filii Cham.Geñ.10.Filii autem
Cus. cham cus & meſraim. Et ab eo dicta eſt ethiopia que
Ethiopia hebraice dicitur.Cus.vt Geñ.2.Circuit oẽm terram ethio
כּוּשִׁי pie.Ps.67.Ethiopia preueniet manus eiꝰ deo.& inde כּוּשִׁי
Cuſi.i.ethiops.vt.2.Paralip.14.Et egreſſus eſt contra eos
Ethiops. zara ethiops.& in titulo.Ps.7.vbi dicitur.Sup verba ethio
pis filii gemini.& ſecũdũ hebreos vocatur ibi ſaul ethiops:
eo quod nõ potuit mutare cor ſuum ne odiret dauid : ſicut
nec ethiops poteſt mutare pellẽ ſuã.Hiere.13.Si mutare po
כּוּשִׁים teſt ethiops pellẽ ſuam.& in plurali כּוּשִׁים Cuſim.2.Para=
Ethiopes. lip.14.Exterruitq; dñs ethiopes.& in eo.Fugeruntq; ethio
כֻּשִׁיִּים pes.Scribitur etiã cũ duplici iod.& dicitur כֻּשִׁיִּים Cuſiim.
כּוּשִׁית vt Amos.9.Nunqd non vt filii ethiopũ vos eſtis mihi.& in
genere feminino כּוּשִׁית Chuſith.i.ethiopiſſa. Nu.12. Pro=
Ethiopiſſa pter vxorem eius ethiopiſſam.Et dicũt hebrei ꝙ ethiopes
& madianite & iſmaelite idẽ ſunt.& ideo vxor moyſi dici=
tur in predicto loco ethiopiſſa quãuis eſſet madianitis.

כָּזָב כזבCazab.mentiri.fruſtrari.fallere.deficere. Nu.23. Non
Mentiri eſt deus quaſi homo vt mẽtiatur.4.Reg.4.Noli men=
Fruſtrari. tiri ancille tue.Iob.24.Quis me põt arguere eſſe mẽtitũ.
& in eo.40.Ecce ſpes eius fruſtrabitur eũ.Ps.77.Et in lin
gua ſua mẽtiti ſunt ei.Ps.88. Si dauid mẽtiar. Ps.115. Oĩs
homo mendax.Prouer.14.Teſtis fidelis nõ mentietur. Et
Deficere. in eo.30.Et arguat te & inueniaris mendax.Significat etiã
deficere vel ceſſare.Eſa.58.Et ſicut fons aquarũ cuius non
deficiũt aque.Geñ.38.Quo nato parere vltra ceſſauit.He=
brei tñ dicunt ꝙ in predicto loco eſt nomẽ proprium loci.
& legunt ſic.Et erat in chezib qñ peperit eũ.Beatꝰ Hierony
mus in libro de hebraicis queſtiõibꝰ ſuper predicto loco ſic
ait.Verbũ hebraicũ hic ꝑ loci vocabulo poſitũ eſt:qđ aqui
la pro re tranſtulit dicẽs.Et vocauit nomẽ eius ſela:& factũ
eſt vt mentiretur in partu poſtq̃ genuit eũ. Poſtq̃ eñ ge=
nuit ſela ſtetit partus eius:chezib ergo non nomen loci ſed
mendaciũ dicitur.vñ & in alio loco ſcriptum eſt.mentietur
opus oliue.i.fructũ oliua nõ faciet.hec Hieronymꝰ.& inde
כָּזָב כָּזָב Cazab.i.mendaciũ.Ps.4. Et queritis mendaciũ. Pro=
Mendaciũ uer.30.Vanitatem & verbũ mendacii longe fac a me. & in
כְּזָבִים plurali כְּזָבִים Cezabim.Iudi.16.Et falſum locutus es.pro q̃
Mendacia hebrei legunt.Et locutus es mihi mendacia.Prouer.14.Et
profert mendacia verſipellis.Oſee.7.Et ipſi locuti ſunt cõ
tra me mẽdacia. Scribitur ẽt aliqñ cũ aleph in pricipio. &
אַכְזָב dicitur אַכְזָב Achzab ſiue אַכְזִיב Achzib.Hiere.15.Facta es
אַכְזִיב mihi quaſi mendaciũ aquarũ infideliũ.Mich.1.Domꝰ mẽ=
Mendatia dacii in deceptionẽ regibus iſrael.Hebrei tamen in predi=
cto loco legũt.Domos Achzib in deceptionẽ ſiue in mẽda
ciũ regibꝰ iſrael.Eſt eñ achzib nomẽ proprium loci.De q̃
habetur.Ioſ.15.vbi dicitur & ceila & achzib & marela.Sed
tranſlatio noſtra poſuit interpretationem pro nomine.

כָּזָר כזרChazar. crudelis.Et additur ei littera aleph ĩ pricipio.
אַכְזָר & dicitur אַכְזָר Achzar.Iob.30.Mutatꝰ eſt mihi in cru
Crudelis delẽ.& in eo.41.Non quaſi crudelis ſuſcitabo eũ. Et aliqñ
אַכְזָרִי ſcribitur cum iod in fine & dicitur אַכְזָרִי Achzari. Pro=
uer.12.Viſcera aũt impiorum crudelia. Hiere.6. Crudelis
eſt & non miſerebitur.& in eodem.30.Percuſſi te caſtigatio
ne crudeli.& in eodem.50.Crudeles ſũt & immiſericordes
& ĩde אַכְזְרִיּוּת Achzariiuth.i.crudelitas.vt Prouer.17.Ira אַכְזְרִיּוּת
non habet miſericordiam.Pro quo hebrei legunt.Crudeli *Crudelitaſ*
tas ire.Poteſt etiam legi ſic.Crudelitatem ira.ſ. habet.& eſt
ſenſus ſicut in littera noſtra.

כחCoach.fortitudo.virtꝰ.robur.potẽtia.poteſtas.De q̃ vi כֹּחַ
de ſupra in dictiõe כֹּחַ Choaa cũ vau in medio dictiõis.

כחדCachad.celare.abſcondere.occultare.latere.negare.de כָּחַד
lere.deſtruere.deſolare.percutere.Geñ.47.Non cela *Celare.*
mus domino noſtro.1.Reg.3. Oro te ne celaueris ĩ me. Et
in eo.Hec faciat tibi deus:& hec addat ſi abſconderis a me. *Abſcõdere*
& in eo. Et nõ abſcõdit ab eo.2. Reg.18. Nequaq̃ hoc re=
gẽ latere potuiſſet.Iob.15.Sapiẽtes cõfitentur & nõ abſcõ= *Latere*
dũt a pñibꝰ eorũ.& in eo.20.Abſcõdit illud ſub lingua ſua. *Occultare*
Ps.138.Nõ ẽ occultatũ os meũ a te.Sigñat ẽt negare.Iob.6
Nec cõtradicã ſermonibꝰ ſancti.i.nõ negabo ſermões ſãcti. *Negare*
Significat ẽt deſtruere vl' delere. aut deſolare ſeu ſuccidere
vel percutere.Exo.23.Quos ego cõteram.i. deſtruam vel *Conterere*
diſperdam.Iob.4.Aut quãdo recti deleti ſunt.& in eo.15. *Diſpdere.* *Delere.*
Habitabit in ciuitatibꝰ deſolatis.& in eo.22.Nõne ſucciſſa *Deſolare*
eſt erectio eorũ.2.Paralip.32. Et percuſſit omnem virum *Succidere*
robuſtum & bellatorem. *Percutere*

כחלCachal.Linire. Circunlinire. Ezech.23. Circunliniſti כָּחַל
ſtibio oculos tuos. *Circũlinir*

כחשCachas.negare.mentiri. deficere. Geñ.18. Negauit כָּחַשׁ
ſara.Leuit.6.Negauerit ꝓximo ſuo depoſitũ. Deut. *Negare*
33.Negabunt te inimici tui.Ioſ.24.Ne forte negare veli=
tis & mentiri domino deo veſtro.2.Reg.22.Filii alieni reſi
ſtent mihi.Pro quo hebrei legunt. Filii alieni mentientur *Mentiri.*
mihi ſiue negabunt mihi.Ps.17.Filii alieni mẽtiti ſunt mi
hi.Ps.65.Mentiẽtur tibi inimici tui.Eſa.59.Peccare & mẽ
tiri contra dominũ.Oſee.4.Maledictũ & mendaciũ & ho
micidium.Pro quo hebrei legunt.Maledicere & mentiri ſi
ue negare : & interficere.& in eodem.9. Et vinũ mentietur *Deficere.*
eis.i.deficiet.Abach.3.Mentietur opus oliue. Zach. 13. Et
nec operientur pallio ſaccino vt metiantur.Ponitur etiam *Mutari*
pro inmutari.Ps.108.Et caro mea mutata eſt propter oleũ
Hebrei tñ dicũt ꝙ in ꝑdicto loco ſignificat marceſcere vel
extenuari.Vnde ipſi legũt.Et caro mea marceſcit ſiue exte *Marceſcẽ*
nuatur a pinguedine ſiue ab oleo.Iob.16.Vbi nos legimꝰ.
Et ſuſcitatur falſiloquus aduerſus faciẽ meã cõtradicẽs mi=
hi. Ipſi legũt.Et ſuſcitatur in me macies meas ſiue tenuitas
mea in faciẽ meã teſtificatur. Vnde premittitur. ruge mee
teſtimonium dicũt contra me. Poteſt etiã intelligi ſicut eſt
in littera noſtra.Inde כַּחַשׁ Cachas.i.negatio mendaciũ ſi= כַּחַשׁ
ue mendax.Ps.58.Et de execratione & mendacio annũcia *Mendaciũ*
bũtur.Eſa.30.Filii mẽdaces filii nolẽtes audire legem dei.
Oſee.7.In malicia ſua letificauerunt regẽ & mẽdaciis ſuis
principes.& in eo.10.Comediſtis fructũ mendacii.& in eo
dem.11.Circũdedit me ephraim in negociatione. Debet le
gi in negatione vel in mendacio. *Negatio.*

כיChi.Quia.qm̃.ꝙ.enim.quidẽ.cũ.qñ.ſi.Geñ.2.Quia in כִּי
ipſo ceſſauerat ab oĩ opere ſuo.& in eo.4.Qm̃ occidi *Quia.*
virũ in vulnꝰ meũ.& in eo.5.Quia tulit eũ dñs. & in eo.11. *Quoniam*
Quia ibi cõfuſũ eſt labiũ vniuerſe terre. & in eo.20. Quia
propheta eſt.& in eo.21.Quia in iſaac vocabitur tibi ſemẽ.
& in eo.26.Qm̃ potẽtior nobis factꝰ es.& in eo.32. Qm̃ ſi
cõtra deũ fortis fuiſti.Exo.8.Qm̃ nõ eſt ſicut dñs deꝰ nr̃.&
in eo.23.Quia nõ dimittet cũ peccaueris.Ps.1. Qm̃ nouit
dñs viã iuſtorũ.ps.17.Quia cuſtodiui vias dñi.ps.23.Quia
ipſe ſup maria fundauit eũ.Dañ.9. Quia receſſimus a te.
& aliqñ ſigñat qđ vl' quidẽ.Geñ.1.Et vidit deꝰ lucẽ ꝙ eẽt ꝙ *ꝙ*
bona.& in eo.12.Quare nõ indicaſti mihi ꝙ vox tua eſſet.

Et in eo.15.Qđ poſſeſſurus ſum eã. Exo.23. Quod ſi au=
dieris vocẽ eius.& in eo. Quod tibi certe erit in ſcãdalum.
Iob.9.Vere ſcio ꝙ ita ſit.& in eo.40. Quod influat iorda=
nis in os eius.Itẽ ponitur pro enim vel quidẽ.Geñ.2. Non
Enim. enim pluerat dñs deus.& in eo.8.Aque enim erãt ſup vni=
uerſam terrã,& in eo.16.Dixit eñ ꝑfecto hic vidi. Exo.10.
Eſt eñ ſolẽnitas dñi dei noſtri.& in eo.14.Dñs eñ pugnat
pro eis.Et in eo.16. Ignorabãt enim quid eẽt.& in eo.34.
Populus eñ dure ceruicis eſt.Nu.15.Verbũ eñ dñi cõtem
Quidem pſit.1.Reg.21.Et quidem ſi de mulieribus agitur.Iob.14.
Tu quidẽ greſſus meos dinumeraſti.Threñ.3. Nõ eñ hu=
Cum. miliauit ex corde ſuo.Itẽ ſignificat cũ vel qñ. Geñ.4. Cũ
Quando operatus fueris eam.& in eo.30.Qñ placiti tp̃s aduenerit.
Exo.7.Cũ dixerit vobis pharao oñdite ſigna.Deut.6. Cũ
interrogauerit te filius tuus.& in eo.7.Cũ vero introdu=
xerit te dñs deus tuus in terrã. & in eo.12. Qñ dilatauerit
dñs deus tuus terminos tuos.& in eodẽ.13.Qñ audieris vo
cem dñi dei tui.Ioſ.17.Cũ ſubuerteris cananeũ.Prouer.23
Qñ ſederis vt comedas cũ principe.& in eo.26. Qñ ſub=
miſerit vocem ſuã.Ponitur ẽt pro ſi.Exo.1.Si ingruerit cõ
Si. tra nos bellũ.& in eo.23.Si ſeruieris diis eorũ. Deut.4. Si
genueris filios ac nepotes.Ps.12.Qui tribulãt me exulta=
bunt ſi motus fuero.Ps.22.Nã & ſi ambulauero in medio
vmbre mortis.Prouer.23.Si eñ percuſſeris eũ virga non
morietur.Item ponitur pro vt.Geñ.38.Quid dabis mihi
Vt. vt fruaris cõcubitu meo.Iudi.8. Vt demꝰ exercitui tuo pa
Qui. nes.Ponitur ẽt aliqñ relatiue.vt.Geñ.48.Qui maior na=
tu erat.Iob.41.Nõ quaſi crudelis ſuſcitabo eũ.pro quo he
brei le.Nõ ẽ crudelis qui ſuſcitet eũ.Põitur ẽt pro ſed. Ioſ.
Sed. 17.Sed tranſibis ad mõtẽ.Ponitur ẽt pro quãuis. vt in eo.
Quẽ dicis ferreos habere currꝰ & eſſe fortiſſimũ.Pro quo
Quãuis. he.le.Quãuis currꝰ ferreos habeat & quãuis ſit fortiſſimꝰ.
Et qñ ꝑponitur dictiõi אם Im. & dicitur כי אם Ci im. tũc
ambe dictiones ſignificãt niſi. Sed.quia ſi. Qđ ſi. Geñ.32.
Niſi. Niſi benedixeris mihi.Deut.16.Sed in loco quem elegerit
Sed. dominꝰ.Ps.1.Sed tanq̃ ventus quẽ proiicit vẽtus .Eſa.59.
Sed iniquitates veſtre diuiſerunt inter vos & deũ veſtrum.
Hiere.37.Sed & ſi percuſſeritis omnẽ exercitũ chaldeorũ.
Quia ſi 1.Reg.14.Quia ſi ſuper ionathã filium meũ factũ eſt.Hie=
re.Si laueris te nitro.pro quo he.le.Quia ſi laueris te ni=
tro.i.quãuis laueris te nitro.Threñ.3.Quia ſi abiecit:& mi
ſerebitur.& aliquãdo preponitur ei lr̃a he.& dicitur הֲכִי Ha
chi.& eſt dictio dubitatiua.i.num quia.nũquid.vt Geñ.29
Num Num quia frater meus es gratis ſeruies mihi. 2. Reg.9. Pu
tas ne eſt aliquis q remãſerit de domo ſaul.i.nũquid eſt ali=
Nunquid. quis.Iob.6.Nunquid dixi afferte mihi.Reperitur ẽt affir=
Iuſte. matiue pro iuſte ſiue vtiq;.Geñ.27.Iuſte vocatũ eſt nomẽ
eius iacob.2.Reg.23.Et inter tres nobilior.Pro quo he.le.
Vtiq;. Et de tribus vtiq; nobilior.

כִּיד כידChid.interitus.interfectio.Iob.21.Videbunt oculi eiꝰ
כִּידוֹן interfectionẽ ſuã.& inde כִּידוֹן Chidõ.i.clypeꝰ.ſcutũ.ha
Interfectio. ſta ſiue lancea:1.Reg.7.Et clypeus ereus tegebat humeros
Clypeus *Scutum.* eius.Iob.39.Vibrabit haſta & clypeus. Hiere. 50. Arcũ &
ſcutũ apprehẽdãt.Significat ẽt lãceã ſiue haſtã. vt Iob.41.
Haſta. Et deridebit vibrãtẽ haſtã.Ioſ.8.Leua clypeũ qui in manu
Lancea. tua eſt.Pro quo he.le.Extende lanceã ſiue haſtã que in ma=
nu tua eſt.Et ſic eſt in tranſlatione chaldaicã.ſ.haſtam. Po=
teſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra.

כִּיל כילChil.fraudulentus.& additur in fine lr̃a iod. & dr̃ כִּילַי
Fraudulẽtus. Chilai.Eſa.32. Nec fraudulẽtus vocabitur maior.& in
eodem.Fraudulenti vaſa peſſima.Hebrei vero dicunt ꝙ ſi=
כִּים כיםgnificat auarum ſiue parcum.
Cim.nomẽ ſtelle vel cõſtellationis ſtellarum. & addi=
tur he in fine:& dicitur כִּימָה Cima:pro quo beatꝰ Hierony כִּימָה
mus trãſtulit Hyadas:ſiue pliadas.Iob.9.Qui fecit arcturũ
& oriona & hyadas & interiora auſtri. & in eo.38. Nũquid *Hyades*
cõiungere valebis micãtes ſtellas pliadas.In alio vero loco *Pliades*
traduxit arcturũ.Amos.5.Facientẽ arcturũ & orionẽ & cõ= *Arcturus*
uertẽtem in mane tenebras.& aliqui hebrei dicunt ꝙ ſunt
ſeptem ſtelle in fine ſigni arietis.

כיסCis.marſupiũ.ſaccul9.Deut.25.Nõ habebis in ſacculo כִּיס
tuo diuerſa pondera.Et pro põdere ponitur in hebreo *Sacculus*
lapis,Prouer.1.Marſupiũ vnũ ſit oĩum noſtrũ. & in eo.16. *Marſupiũ*
Et opera eius lapides ſeculi.Debet legi ſacculi.i.oĩa põde=
ra ſacculi.Nã vt ſupra dictũ eſt in hebreo aliqñ ponitur la=
pis pro pondere.Eſa.46.Qui confertis aurum de ſacculo.

כיףCeph.petra.ſaxũ.rupes.Iob.30. In cauernis terre. vel כֵּף
ſup glareã.pro quo he.le. In cauernis terre & petrarũ. *Petra.*
Hiere.4.Et aſcenderunt rupes.& inde in euãgelio cephas *Rupes.*
interpretatur petra.Iohãnis.1.Tu vocaberis cephas qđ in= *Cephas*
terpretatur petrus.vnde petrus dicitur a petra.

כיורCiior.cõcha.ſiue labrũ.i.vas in quo erat aqua ad lauã= כִּיּוֹר
dum.Exo.30.Facies & labrũ eneũ cum baſi ſua. Et in *Labrum.*
eo.38.Fecit & labrũ eneũ cum baſi ſua.2.Paralip.4. Fecit *Cõcha.*
quoq; cõchas decem.Põitur ẽt pro lebete.1.Reg.2.Et mit
tebat eam in lebetem.Significat ẽt כִּיּוֹר Ciior fornacẽ vel *Lebes* כִּיּוֹר
caminũ.Zach.12.Sicut caminũ ignis in lignis.& ide כִּירַיִם *Caminus.*
Ciraim.i.inſtrumẽtũ in quo ſuſtentãtur olle ad ignem po= כִּירַיִם
ſite.Pro quo beatꝰ Hieronymꝰ trãſtulit.Chytropodes. Le *Chytropo*
uit.11.Siue clibani ſiue Chytropodes deſtruentur. *des.*

כָּכָה Cacha.Sic.Ita.De quo vide ſupra in dictiõe כֹּה Co. כָּכָה

כִּכָּרCicar.torta.maſſa.talentũ.De q̃ vide infra poſt dictio כִּכָּר
nem כַּר Char. *Talentum*

כלCol.omnis.totus.vniuerſus.& eſt communis generis & כֹּל
vtriuſq; numeri.De quo vide in dictione ſequenti.

כללCalal.cõplere.cõſumare.perficere.Ezech.27.Ipſi cõ כָּלַל
pleuerũt pulchritudinẽ tuam.& inde כליל Celil.ſiue *Complere* כָּלִיל
כָּלִיל Calil.i.totũ.cõſumatũ.pfectũ. itegrũ.Exo.28. Facies *Totum*
& tunicã ſuperhumeralis totã hyacĩthinã.1. Reg.7. Holo=
cauſtũ integrũ dño.Threñ.2.Heccine eſt vrbs quã dicũt ꝑ= *Integrũ.*
fecti decoris.Ezech.15.Quia perfecta erat in decore meo. *Perfectũ.*
& in eo.18.Perfectus decore.Ponitur ẽt pro totali combu= *Totalis cõ*
ſtiõe aut pro holocauſto.Leuit.6.Et tota cremabitur in al= *buſtio.*
tari.& in eo. Oĩe eñ ſacrificiũ ſacerdotum igne conſume
tur.Deut.13.Et cum ipſa ciuitate ſuccẽdes:ita vt vniuerſa cõ
ſumas.Iudi.20.Et flãmas in ſublime ferri. Pro quo he. le.
Et ecce aſcẽdit totalis exuſtio ciuitatis vſq; ad celũ. Põitur
etiã pro holocauſto.Ps.50. Tũc acceptabis ſacrificiũ iuſti= *Holocau*
tie oblationẽ & holocauſtũ.Itẽ כָּלִיל Calil.i.penitus.totali= *ſtum.* כָּלִיל
ter.Eſa.2.Et idola penitus cõterentur.& inde מִכְלֹל Mich= *Penitus*
lol.i.veſtis varia ſeu multifariã.Ezech.23.Indutis veſte va מִכְלֹל
ria.& in eo.27.Ipi negociatores tui multifariã.& ide מִכְלָל *Veſtis va=*
Michlal.i.ſpecies pulchritudo oĩmoda. Ps.49.Ex ſion *ria.* מִכְלָל
ſpecies decoris eiꝰ.Sed beatus Hieronymꝰ in pſalterio iu= *Species*
xta he.ve.trãſtulit.De ſiõ ꝑfecto decore.& inde כְּלוּל Che= כְּלוּל
lul.pro quo btũs Hieronymus trãſtulit.Deſponſationem. *deſpõſatio*
Hiere.2.Et charitatẽ deſpõſationis tue. & inde כַּלָּה Cala.i. כַּלָּה
ſponſa ſiue nurus.Cãti.4.Quã pulchre ſunt mãme tue ſo=
ror mea ſpõſa.Eſa.49.Et circũdabis tibi eos ſicut ſpõſa.Si *Sponſa*
gnificat ẽt nurũ. vt Geñ.38.Neſciebat eñ ꝙ nurus ſua eẽt. *Nurus.*
1.Reg.4.Nurꝰ aũt eiꝰ vxor phinees. Ezech.22. Socer nurũ
ſuã polluit.Mich.7.Nurus cõtra ſocrũ ſuã.& ide כֹּל Col.i. כֹּל
oĩs.totus.cũctus.vniuerſus.& eſt cõmunis gñis & vtriuſq;
nũeri.Geñ.1. Viditq; deus cũcta que fecerat. & in eo.2. Ex *Cuncta*
omni ligno paradiſi comede.& in eodem.3.Et terram co= *Omnis*
medes cunctis diebus vite tue.& in eodem.4. Omnis qui

Omnes. occiderit cain. & in eodem. 24. Ex omnibus bonis eius por tans ſecum. & in eodem. 41. Omneſq; prouincie veniebat
Omnia. Omne. Totum. in egyptum. Exo. 24. Omnia que locutus eſt dominus fa ciemus. & in eodem. 33. Ego oſtendam tibi omne bonum meum. Leuit. 2. Ac totum thus. Deut. 6. Diliges dominum deũ tuum ex toto corde tuo. 4. Reg. 8. Et omnia bona da maſci. i. ex oibus bonis damaſci. Eſter. 5. Cum hec oia ha beam. Ps. 1. Et oia quecũq; faciet proſperabũtur. Ps. 13. Oẽs declinauerũt. Ps. 118. Quoniã oia ſeruiũt tibi. & in eo. Cla mani in toto corde meo. Ps. 150. Ois ſpũs laudet dñm. pro uer. 4. Et vniuerſe carnis ſanitas. & i eo. 10. Et vniuerſa de
Uniuerſa. licta operit charitas. & in eo. Vniuerſa propter ſemetipm operatus eſt dñs. Hiere. 1. Et vniuerſa que mandauero tibi loqueris. Itẽ põitur pro quicquam vel pro aliquid. Leuit.
Quicq; 3. Nec ſãguinem nec adipem oino comedetis. i. nec quicq; ſanguinis vel adipis comedetis. 4. Reg. 4. Non habeo an cilla tua quicq; in domo. Et aliquando ſignificat nullum ſi ue nihil. ſ. cum precedenti negatione vel ſequenti. Exo. 20
Nullum Nihil. Non facies omne opus in eo. i. nullũ opus facies in eo. Nu. 10. Nihil aliud reſpiciunt oculi noſtri niſi man. 2. Reg. 12. Pauper autem nihil habebat omnino. & in lingua chaldai
כלא ca ſcribitur cũ aleph in fine & dicitur כלא Cholla. Dañ. 2.
Omnia. Quomodo ferrum cõminuit & domat omnia. & compo nitur cum pronominibus hoc modo כלי Culli. i. totus ego כלך Cullech. i. totus tu. כלו Cullo. i. totus ille ſiue omnis il le. כלנו Cullanu. i. omẽs nos. כלכם Culleché. i. omnes vos כלם Cullam. i. omnes illi ſiue vniuerſi illi. Et aliquãdo ſcri bitur cum he & dicitur כלהם Culaham. i. omẽs ipſi aut vni uerſi illi. 2. Reg. 23. Quaſi ſpine euellentur vniuerſi. i. vni uerſi illi. & in genere feminino mutat mem in nun. & dici tur כלן Cullan. i. omnes ille. Scribitur etiam aliquãdo cum he in fine. & dr̃ כלנה Cullana. Geñ. 42. In me hec omia mala reciderunt. & aliquando ſcribitur cum duplici he. Et dicitur כלהנה Cullahana. 3. Reg. 7. Fuſura vna & menſura ſculpturaq; conſimili. pro quo hebrei legunt. Fuſura vna &
מכלות menſura vna & ſculptura vna omnibus illis. & Iinde מכלות
Omnia. Mechloth. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit omia. 2. Paralip. 4. Omnia de auro puriſſimo facta ſunt. & aliqui hebrei dicunt q̃ ſignificat vaſa. De quo vide infra in dictio ne כלה Cala.
כלא Prohibere כלא Cala. prohibere. vetare. ceſſare. claudere. Geñ. 8. Et p hibite ſunt pluuie de celo. Exo. 36. Sicq; ceſſatum eſt a muneribus offerendis. Pro quo hebrei legunt. Et prohi bitus eſt populus ab oblatione. i. a muneribus offerendis. Nu. 11. Domine mi moyſes prohibe eos. Ps. 39. Ecce labia mea non prohibebo. & in eodem. Tu autem domine ne lõge fa cias miſerationes tuas a me. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Tu domine non prohibe bis miſericordias tuas a me. ps. 87. Traditus ſum & nõ egre
Claudere. diebar. Pro quo beatus Hieronymus trãſtulit. Clauſum & non prodeuntem. Ps. 118. Ab omni via mala prohibui pe des meos. Hiere. 32. Et hieremias propheta erat clauſus in atrio carceris qui erat in domo regis iuda. Et ſequitur in he breo. Clauſerat enim eum ſedechias rex iuda. Aggei. 1. propter hoc ſuper vos prohibiti ſunt celi ne darẽt rorem:
כלא & terra prohibita eſt ne daret germen ſuũ. & inde כלא Ce le ſiue כלוא Calu. i. clauſura ſiue carcer. Eſa. 42. De domo carceris ſedentes in tenebris. & in eodem. Et in domibus
Carcer. carcerum abſconditi ſunt. Hiere. 37. Ipſe enim prepoſitus erat ſup carcerẽ. & in eo. Quia miſiſtis me in domũ carce ris. & in eo. 52. Et eduxit eũ de domo carceris. & in eo. Et
מכלא mutauit veſtimẽta carceris eius. & inde מכלא Michla. i. oui
Caula. le ſiue caula vbi pecora clauduntur. Ps. 77. Et ſuſtulit eum

de gregibus ouiũ. Pro quo hebrei le. Et tulit eũ de caulis ſi ne de ouilibus ouium. Scribitur ẽt cũ he in fine loco aleph.
Ouile. כלאים vt Abach. 3. Abſcindetur de ouili pecus. & inde כלאים Ci laim. i. mixtim: ſiue mixtio duarũ ſpecierũ vel diuerſarum rerũ. Leuit. 19. Iumenta tua nõ facies coire cũ alterius ge neris animantibus: agrum tuũ non ſeres diuerſo ſemine: ve
Mixtio. ſtẽ q̃ ex duobus texta eſt non indueris. Pro quo he. le. Iumẽ tum tuũ nõ facies coire mixtione: agrũ tuũ non ſeres mix tione. & veſtis mixtim. ſ. de lana & lino contexta nõ aſcen dat ſup te. Vbi in hebreo ter ponitur predicta dictio. Et bea tus Hieronymus tranſtulit ſenſum.
כלב כלב Cheleb. canis. Exo. 11. Apud oẽs aũt filios iſrael non
Canis. mutiet canis. Deut. 23. Nec precium canis. 1. Reg. 17.
כלבים Nunquid ego canis ſum. & in plurali כלבים Chelabim. Ps.
Canes. 21. Quoniã circũdederũt me canes. Eſa. 56. Et canes muti
כלוב nõ valẽtes latrare. Item כלוב Chelub. i. caniſtrũ. Beatus Hie
Caniſtrũ. Uncinus. ronymus trãſtulit vncinũ. Amos. 8. Et ecce vncinus pomo rũ. Significat etiã locũ ex virgultis cõtextũ in quo aues ſer uantur vel capiuntur. Pro quo beatus Hieronymus trãſtu
Decipula. lit decipulã. Hiere. 5. Sicut decipula plena auibus. Eſt ẽt כלב
כלב Caleb. Caleb nomẽ propriũ viri. Nu. 13. De tribu iuda caleb filiũ
כלבי Iephone. & inde כלבי Calibi. i. vir de gñe caleb. 1. Reg.
Uir de ge nere caleb. 25. Erat aũt de gñe caleb.
כלה כלה Cala. perficere. cõplere. cõſumare. finire. ceſſare. cõſu mere. delere. diſperdere. deficere. expectare: ſeu deſi derare. prohibere. Geñ. 2. Igitur perfecti ſunt celi & terra.
Perficere Cõplere. & in eo. Cõpleuitq; deus die ſeptimo opus ſuũ. & in eo. 28 Vtrũ clamorẽ qui venit ad me ope cõpleuerint. & in eo. 24 Cũq; ille bibiſſet. pro quo he. le. Et cõpleuit dare ei potum & in eo. Donec cũcti bibant. Pro quo he. le. Donec cõpleat vel perficiãt bibere. & in eo. 41. Igitur trãſactis ſeptẽ vber tatis annis. Pro quo he. le. Et cõpleti ſiue finiti ſunt ſeptem vbertatis anni. Exo. 5. Cõplete opus veſtrũ. & in eo. 39. Perfectũ eſt igitur omne opus tabernaculi. Nu. 7. In die quo cõpleuit moyſes tabernaculũ. Deut. 26. Qñ cõpleueris deci mã cũctarũ frugũ. 1. Reg. 20. Scito quia cõpleta eſt malitia eius. 3. Reg. 8. Cũq; cõpleſſet ſalomõ orãs. 2. Paralip. 7. Cõ pleuitq; ſalomon domũ dñi. Iob. 36. Cõplebunt dies ſuos in bono. Ps. 71. Defecerũt hymni dauid filii ieſe. pro q̃ bea tus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Cõple
Finire. te ſunt orationes dauid filii ieſe. Hiere. 8. Finita eſt eſtas. & in eo. 43. Factũ eſt aũt cũ cõpleſſet hieremias loquens ad populũ. & in eo. 44. Donec penitus cõſumãtur. Ezech. 43 Eo q̃ cõſumpſi eos in ira mea. Itẽ ſignificat ceſſare. Nu. 27
Ceſſare. Vt qeſcãt q̃rele eorũ a me. i. vt ceſſet vl̃ finiãtur. 2. Reg. 14. Ceſſauitq; rex dauid pſequi abſalõ. Itẽ ſignificat diſpdere
Diſperdere. Delere. aut delere vel cõſumere. Exo. 33. Ne forte diſpdã te in via. Nu. 16. Vt eos repẽte diſpdã. & in eo. 25. Vt nõ ipſe delerem
Cõſumere filios iſrl̃. Iob. 7. Et cõſũpti ſũt abſq; vlla ſpe. Ps. 73. De me dio ſinu tuo in finẽ. Pro q̃ btũs Hieronymus in pſalterio iu xta he. ve. trãſtulit. Admediũ ſinũ tuũ cõſumẽs. Ps. 118. Pau lominus cõſumauerũt me in terra. Eſa. 10. Et conſumabitur indignatio. & in eo. 49. Fortitudinẽ meã cõſumpſi. Hiere. 14. Et ego cõſumã eos. & in eo. 16. Et gladio & fame conſu mẽtur. & in eo. 49. Donec cõſumã eos. Malach. 3. Et vos fi lii iacob nõ eſtis cõſumpti. & aliqñ ſcribitur cũ aleph in fi ne loco he. Dañ. 9. Vt cõſumatur preuaricatio. Itẽ ſignifi
Deficere. cat deficere. Deut. 28. Et deficientibus ad cõſpectũ eorum to ta die. 3. Reg. 17. Hydria farine nõ deficiet. Ps. 68. Defece runt oculi mei dum ſpero in deum meũ. Ps. 70. Cum defe cerit virtus mea ne derelinquas me. Ps. 118. Defecit in ſalu tari tuo anima mea. & in codem. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. Hiere. 14. Defecerũt oculi eorũ. Threñ. 3.

Quia non defecerunt miſerationes eius. Item ſignificat
Expectare expectare vel deſiderare. Iob. 31. Et oculos vidue expecta re feci. Ps. 83. Concupiſcit & deficit aia mea in atria dñi. p
Deſiderar. quo he. le. Concupiſcit & deſiderat anima mea ad atria do mini ſiue in atria dñi. 2. Reg. 14. Ceſſauitq; rex dauid per ſequi abſalom. pro quo he. le. Et deſiderauit dauid egredi ad Abſalom. Poteſt ẽt intelligi ſicut eſt in littera noſtra. vt ſupra dictũ eſt. Item ſignificat prohibere ſiue claudere. vt
Prohibere Excludere. Geñ. 23. Nulluſq; te phibere poterit. 1. Reg. 6. Vituloſq; ea rum concluſerunt domi. i. prohibuerunt exire. Et in eo. 25. Que phibuiſti me hodie ne irẽ ad ſanguinẽ. Et aliqñ ſcri bitur cũ aleph loco he. vt. ps. 118. Ab omni via mala phi bui pedes meos. & de hoc vide ſupra in dictione כלא cala.
כלה cum aleph in fine. & inde כלה cala. i. conſumatio. Eſa. 10.
Cõſumatio Cõſumationem enim & abbreuiatione dñs deus exercitu um faciet. Ezech. 11. Conſumationẽ tu facis. Soph. 1. Quia cõſumationẽ cũ abbreuiatione faciet. Ponitur ẽt aduerbia liter. i. cõſumate ſiue perfecte. vt Exo. 11. Poſt hec dimittet vos & exire compellet. pro quo he. le. Poſt hec dimittet vos & cũ dimiſerit cõſumate ſiue perfecte eiiciet vos hinc. & ẽ
תכלה ſenſus ſicut in lr̃a noſtra. & aliqñ ſcribitur cum tau in prin
Cõſumatio. cipio & dicitur תכלה Thichla. i. cõſumatio. ps. 118. Omnis
תכלית cõſumatiõis vidi finem. ſcribitur ẽt cũ tau i fine & dicitur.
Finis. Perfectio. תכלית Thachlith. i. finis ſiue cõſumatio. vt Iob. 28. Et vni uerſorũ finẽ ipſe cõſiderat. Ps. 138. pfecto odio oderã illos
כליון i. fine vel cõſumatiõe odii oderam illos. & inde כליון Cila
Cõſumatio ion. i. conſumatio. Eſa. 10. Conſumatio abbreuiata inun
כלי dabit iuſtitiã. & inde כלי Cheli. i. vas ſiue inſtrumẽtũ. Ar
Uas. ma. ornamentũ. veſtis. Geñ. 24. Prolatiſq; vaſis argenteis & aureis: ac veſtibus dedit ea rebece. Exo. 22. Si quis comẽ dauerit alicui pecuniã aut vaſa. Et in eo. 25. Omne põdus candelabri cũ vniuerſis vaſis ſuis habebit talentum auri. Leuit. 6. Vas fictile in quo cocta eſt confringetur: q̃ ſi vas eneũ fuerit. Et in eo. 15. Et vbicũq; ſederit. pro quo he. le.
Sella. Et oẽ vas in quo ſederit. i. oĩs ſedis vel ſella aut inſtrumen tum in quo ſederit. & in eo. vas fictile cõfringetur. & i eo. Vas aũt ligneũ lauabitur aqua. Nu. 19. Et mittet aquas vi uas ſup eos in vas. & in eo. 35. Si quis ferro percuſſerit. p q̃
Inſtrũ. he. le. Si quis vaſe ferreo. i. inſtrumento ferreo percuſſerit. Et in eo. Si ligno percuſſerit. Pro quo hebrei legunt. aut ſi vaſe ligneo. i. inſtrumento ligneo percuſſerit. Deut. 23. Fo ras autem ne feras tecum. pro quo hebrei legunt. Et in va ſe tuo ne reponas. ſed beatus hieronymus tranſtulit ſenſũ. Eſter. 1. Et aliis atq; aliis vaſis cibi inferebantur. Ps. 2. Et tanq; vas figuli confringes eos. Eſa. 22. Omne vas paruu lum a vaſis craterarum vſq; ad omne vas muſicorũ. i. iſtru mentum muſicum. Et in eo. 32. Fraudulenti vaſa peſſima ſunt. & in codem. 54. Omne vas quod fictum eſt cõtra te.
Arma. Significat etiam arma. Geñ. 27. ſume arma tua. & i eodẽ. 49. Vaſa iniquitatis bellantia. i. arma iniquitatis. Põitur
Ueſtis. Monile. etiam pro veſte. vt Deut. 22. Non induetur mulier veſte vi rili. Eſa. 61. Et quaſi ſponſam ornatam monilibus ſuis. pro quo hebrei legunt. Et quaſi ſponſam ornatam vaſis ſuis. i. veſtimentis vel ornamẽtis ſuis. Et etiam inſtrumenta cu iuſcũq; rei dicũtur in hebreo vaſa eius. vt Ps. 70. confitẽ bor tibi in vaſis pſalterii. Eſa. 13. Dominus & vaſa furoris
מכלות eius. Zach. 11. ſume tibi vaſa paſtoris ſtulti. & inde מכלות Michloth. i. vaſa ſecundum hebreos. 2. Paralip. 4. Omnia
Uaſa. de auro puriſſimo facta ſunt. pro quo he. le. vaſa de auro. poteſt etiam ſignãre oia ſicut eſt in littera noſtra. de quo vi
כליות de ſupra in dictione כלל Calal. & inde כליות Celaioth. i. re
Renes. nes ſiue renũculi. Leuit. 3. Et duos renes. & in eo. Et reticu lũ iecoris cũ renũculis. Iob. 10. repoſita ẽ hec ſpes mea in ſi

nu meo. pro quo he. le. Cõſumati ſiue pfecti ſunt renes mei i ſinu meo. De quo vide Burgeñ. in additiõibus ſup p̃dicto loco. ps. 15. Increpuerũt me renes mei. Ps. 25. Vre renes meos & cor meũ. ps. 138. Quia tu poſſediſti renes meos. Hiere. 11. Qui pbas renes & corda. & ſolũ inuenitur in nu. plu. Ponitur ẽt p medulla. Deut. 32. Cum medulla tritici.
Medulla. Et dicũt hebrei q̃ ponitur ibi pro granis tritici: eo quod in figura aſſimilantur renibus. Item כלה Cali. i. ſpõſa. ſiue nu
כלה rus. De quo vide ſupra in dictione כלל Calal.
Sponſa. כלח כלח Calach. Seniũ vel ſenecta. beatus hieronymus tranſtu
כלח Abũdãtia lit. abũdãtia. ſ. dierũ: qd eſt idem qd ſenecta. Iob. 5. In gredieris i abũdãtia ſepulcrũ. & i eo. 30. Et vita ipa putabã
Senecta. tur idigni. i. lõgiori vita. p quo he. le. ſup ipos piit ſenecta.
כלכל כלכל Cilcal. ſuſtinere. ſuſtentare. Enutrire. De quo vide
Suſtinere. ſupra in dictione כול Chol.
כלם כלם Calã. erubeſcere. reuereri. cõfundi. ſiue cõfũdere. mo leſtare. Nu. 12. Nõne debuerat ſaltẽ ſeptẽ diebus rubo
Rubore ſuffundi. Cõfundere Confundi. Reuereri. Erubeſcere re ſuffundi. 1. Reg. 20. Eo qd confudiſſet eũ pater ſuus. 2. Reg. 10. Erãt eni viri cõfuſi turpiter. Iob. 11. A nullo cõfuta beris. i. cõfũderis. ps. 39. Et reuereãtur qui volũt mihi ma la. ps. 73. Ne auertatur humilis factus confuſus. Hiere. 3 no luiſti erubeſcere. Et in eo. 6. Et erubeſcere neſcierunt. & in eo. 14. Cõfuſi ſunt & afflicti. pro quo he. le. Cõfuſi ſunt & e rubuerũt. & in eo. 31. Cõfuſus ſũ & erubui. Ezech. 36. Con fundemini & erubeſcite. Itẽ ſignificat moleſtare. 1. Reg. 25
Moleſtare Nunquã eis moleſti fuimus. & in eo. boni ſatis fuerunt no bis & nõ moleſti. Iudi. 18. Et nullo eis penitus reſiſtente. i.
כלימה nullo moleſtante. & ide כלימה Celimma. i. verecũdia. cõfu
Confuſio. Opprobrium. ſio. opprobriũ. ps. 68. Operuit cõfuſio faciẽ meã. Prouer. 18. Stultũ ſe eſſe demõſtrat & cõfuſione dignũ. Hiere. 20. Opprobrium ſempiternũ. quod nulla obliuiõe delebitur. Eſa. 50. Faciem meã non abſcondi ab increpantibus. pro
Increpatio quo he. le. Faciem meã nõ abſcondi ab opprobriis vel cõfu
כלימות ſiõibus. vbi ponitur כלימות Celimmoth in nũero plurali.
כלף כלף Celaph. Inſtrumentum dolatorium. Et ſolum inueni
כלפות tur in numero plurali. כלפות Celaphoth. Ps. 73. In ſe curi & aſcia deiecerũt eã. Pro quo beatus hieronymus in
Aſcia. Dolatoria. pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit. bipenni et do latoriis deraſerunt.
כמה כמה Cama. Deſiderare. Cõcupiſcere. quãdo. quod. ſiue quã tum. Ps. 62. Quã multipliciter tibi caro mea. Pro quo
Quã multipliciter. Deſiderare Quando. Quot. Quãte. Quanta. beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatem tranſtulit. Deſiderauit ad te caro mea. Significat ẽt quãdo. aut quot. Ps. 34. Dñe quãdo reſpicies. Ps. 118. Quot ſunt dies ſerui tui. Iob. 13. Reſpõde mihi quãtas habeo iniquita tes Zach. 2. Et videam quanta ſit longitudo eius & quanta latitudo eius.
כמו כמו Cemo. ſicut. tanq;. Iob. 19. Quare pſequimini me ſi cut deus. ps. 28. Et comminuet eas tanq; vitulũ libani.
Sicut. Tanq;. ps. 57. ſicut cera que fluit auferentur. Et in eo. Sicut viuen tes ſic in ira. ps. 62. Sicut adipe & pinguedine repleatur
כמוני aia mea. & cõponitur cũ pnominibus hoc modo כמוני Ca
Sicut ego. mõni. i. ſicut ego. כמוך camõcha. i. ſicut tu. 3. Reg. 22. ſicut ego ſum ita & tu. pro quo he. le. ſicut ego ſicut tu. Eſa. 38. ſi cut ego hodie. כמוהו Camõhu. ſicut ille. Exo. 9. qualis nõ fu it in egypto. p quo he. le. Sicut ille nõ fuit in egypto. כמונו Camonu. i. ſicut nos. Geñ. 34. Si volueritis eſſe ſimiles no ſtri. i. ſicut nos. כמוכם Cemochem. ſicut vos. Iob. 12. Et mi hi eſt cor ſicut & vobis. כמוהם Cimohem ſicut illi.
כומז כומז Cumaz. Ornamentũ muliebre. Beatus hieronymus
Murenule. tranſtulit Murenulas. Nu. 31. Dextralia ac murenulas.
כמן כמן Camon. cyminũ. Eſa. 28. Seret git & cyminũ ſparget
Cyminum Et i eo. Nec rota plauſtri ſuper cyminũ circuibit. Item

מִכְמַן Michmã.i.theſaurus abſconditus. Dañ.11. Et dominabitur theſaurorum auri & argenti.

כָּמַס Camus.reconditum ſiue abſconditũ. Deut. 32. Nõne hec cõdita ſũt apud me.& ſolũ iuenitur ĩ p̃dicto loco.

כָּמַר Camar.incaleſcere.exurere.cõmotum ſiue cõturbatũ eſſe. Geñ. 43. quia cõmota ſunt viſcera eius. Pro quo he.le. Quia incaluerũt miſeratiões eius: ſiue commote ſunt miſerationes eius. Threñ. 5. Pellis nr̃a quaſi clibanus exuſta eſt. Oſee. 11. Pariter cõturbata eſt penitudo mea.i.cõmota ẽ penitudo mea. Item כֹּמֶר Camar.i.edituus ſiue miniſter templi vel altariũ. Et ſolũ inuenitur in nu. plu. ſ. כְּמָרִים Gemarim. Oſee. 10. Et editui eius ſuper eũ exultauerũt. Soph. 1. Et noĩa edituorũ cũ ſacerdotibus. Põitur ẽt pro aruſpicibus. vt. 4. Reg. 23. Et deleuit aruſpices quos poſuerunt reges iuda. Item מִכְמָר Michmar.i.rete aut retiaculũ. ſiue illaqueatũ. p̃s. 140. Cadent in retiaculo eius peccatores. Eſa. 51. Sicut orix illaqueatus. Abach. 1. Et congregauit in rete ſuũ. Scribitur ẽt cũ tau ĩ fine & dicitur מִכְמֹרֶת Michmóreth Eſa. 19. & expandentes rete ſuper faciem aquarum.

כֵּן Cen.ſic.ita. De quo vide ſupra in dictione כּוּן Cun. Item כִּנִּים Cinim.i.cinifes. Exo. 8. Et ſint cinifes in vniuerſa terra egypti. Et ſolũ iuenitur ĩ nu.plu.& in p̃dicto loco. Scribitur ẽt ſine iod & dr̃ כִּנָּם Cinam. vt in eo. Et facti ſunt cinifes in hominibus & in iumentis.

כָּנָה Chana. Equare.aſſimilare. Iob. 32. Et deũ homini nõ equabo. Eſa. 44. Et ĩ noĩe iſrael aſſimilabitur. hebrei tñ dicũt ꝙ ſigñat cognominare. vnde in p̃dicto loco ĩpi legunt. Et in noĩe iſrael cognominabitur. Et in eo. 45. Aſſimilaui te & nõ cognouiſti me. pro quo he.le. Cognominaui te & nõ cognouiſti me. Ponitur ẽt ꝓ ſubſiſtere. Iob. 32. Neſcio enĩ quãdiu ſubſiſtã. & ẽt in predicto loco he.le. quia neſcio cognominare. poteſt ẽt deriuari a dictiõe כּוּן Cun: que ſigñat firmare vel ſubſiſtere ſicut eſt in littera noſtra. vel a dictiõe כַּנָּה Cana que ſigñat ſedẽ vel baſim aut radicẽ

כְּנָוָת Cenauath. in lingua chaldaica ſigñat cõſiliũ ſiue cõſiliatorẽ. Eſdre. 4. Et reliqui qui erant in conſilio eorum. Et in eodem. Et reliqui cõſiliatores eorũ. & dicũt hebrei ꝙ ſignificat cetum ſeu congregationem hominum.

כְּנֵמָא Cenema. in lingua chaldaica ſignificat huiuſcemodi. ſiue taliter. aut hoc modo. Eſdre. 4. Scripſerunt epiſtolam vnã de ieruſalem huiuſcemodi. Et in eodem. 5. Et ita diximus eis.i.taliter.& in eo. Huiuſcemodi autẽ ſermonem reſponderunt nobis.

כָּנַס Canas. congregare. colligere. coaceruare. 2. Paralip. 22. Et precepit vt cõgregarentur omnes proſelyti. Eſter. 4. Vade & congrega omnes iudeos. Ps. 32. Cõgregãs ſicut in vtre aquas maris. p̃s. 146. Diſperſiones iſrael congregabit. Eccl's. 2. Coaceruaui mihi argẽtũ & aurũ. Et in eo. 3. Et tempus colligendi lapides. Eſa. 28. Et palliũ breue vtrũq; operire non poteſt. pro quo hebrei legunt. Et pallium breue cum colligitur. ideſt cum colligitur ad operiendum vnum non poteſt alium operire. Vnde beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. Inde מִכְנְסֵי Michneſe. ideſt femoralia ſeu feminalia. Exo. 28. Facies & feminalia linea. Leuit. 16. Feminalibus lineis verenda celauit. Ezech. 44. Et feminalia linea erunt in lumbis eorum. Et ſolum inuenitur in numero plurali.

כָּנַע Canaa. Humiliare. conterere. erubeſcere. revereri. vt Iudi. 3. Humiliatuſq; eſt moab in die illo ſub manu iſrael. & in eo. 4. Humiliauit ergo deus in die illo iabin regẽ Canaã. Iudi. 8. Humiliatus eſt aũt madiã corã filiis iſrael. 3. Reg. 21. Nõne vidiſti humiliatũ Achab corã me: quia igitur humiliatus eſt. 2. Paralip. 33. Et quia humiliati ſunt auerſa eſt ab eis ira dñi. Et in eo. Et egit penitentiã valde corã deo.i.humiliatus eſt corã deo valde. Nee. 9. Et humiliaſti corã eis habitatores terre. p̃s. 106. Et humiliatum eſt in laboribus cor eorũ. Itẽ ſignificat cõterere. Deut. 9. Qui cõterat eos. ſigñat ẽt erubeſcere vel revereri. Leuit. 26. Donec erubeſcat incircũciſa mens eorũ. 2. Paralip. 33. Et non eſt reueritus faciẽ dñi ſicut reueritus eſt Manaſes pater eiꝰ Itẽ כְּנַעַן Cenáan. nomẽ propriũ viri. ſ. filii Cham. Geñ. 10. Filii ãt cham chus & Meſraim & phut & canaã. & ab eo dicta eſt terra canaã. Geñ. 11. Vt irent in terrã canaã. p̃s. 104. Tibi dabo terrã canaã. Et inde כְּנַעֲנִי Cenaani.i. cananeus. vt Geñ. 13. cananeus & pherezeus habitabant in terra illa. Et in eo. 38. Filiam hominis cananei. ſigñat ẽt mercatorẽ vel negociatorẽ aut inſtitorem. vt Iob. 40. Et diuident illũ negociatores. Eſa. 23. Inſtitores eius ĩclyti terre. Zach. 14. Et nõ erit mercator vltra in domo dñi. Vnde illud qd habetur Prouer. 31. cingulum tradidit cananeo. hebrei legũt. Et cĩgulũ tradidit mercatori vl' negociatori. & Ezech. 17. Et trãſportauit eã in terrã canaã. Quod hebrei exponunt in terra negociationis vel mercationis. vnde ſubditur in vrbe negociatorũ poſuit eũ. Oſee. 12. Canaã in manu eius ſtatera doloſa. pro quo he.le. Mercator ſeu negociator in manu eius ſtatera doloſa. Vnde beatus hieronymus in ſuis explanatiõibus ſuper ꝓuerbia. capitulo vltimo ſic ait. Bene etenim nomine canaã qui gentiliũ populũ ꝑcreauit & interpretatur cõmutator cõuerſa ad fidem gentilitas deſignatur: que feliciſſima comutatiõe a vitiis ad virtutes: a diabolo tranſmigrauit ad xp̃m. Hec hieronymus. Inde כִּנְעָה Cinaa.i.mercatio ſeu negociatio. Hiere. 10. congrega de terra confuſionem tuam. pro quo he.le. congrega de terra negociationẽ tuã.i.ſubſtantiã tuã. Vnde beatus hieronymus ſuper p̃dicto loco ſic ait. precipitur ieruſalem vt qd quid habet foris ſubſtantie in vrbẽ munitiſſimã cõgreget: & lõge obſidioni paret alimẽta: cõgrega inquit & de foris & de terra hoc eſt de agris ſubſtantiã tuã ſiue confuſionem. Quidquid enim habes cõfuſione dignũ eſt. Hec hieronymus. Poteſt ẽt ſignificare cõfuſionẽ vel erubeſcentiam: ſicut ſupra dictum eſt.

כָּנָף Canaph. Ala. penna. Angulus. ora. ſ. veſtimenti. vt Exo. 19. Quomodo portauerim vos ſuper alas aquilarum. Et in eo. 25. Expandẽtes alas & operientes oraculũ. Deut. 4. vel auiũ ſub celo volantiũ. pro quo he.le. Omnis auis alate.i.habentis alas. Ruth. 2. Sub cuius confugiſti alas. Iob. 39. Penna ſtruthiõis ſimilis eſt pennis erodii. Eſa. 10. & non fuit qui moueret pennã. & in plu. כְּנָפַיִם chenaphaim. ſiue כַּנְפֵי chanphe. vt in aliquibus locis predictis: & Iob. 39. Expandet alas ſuas ad auſtrũ. Ps. 77. Penne colũbe deargẽtate. p̃s. 138. Si ſumpſero pennas meas diluculo. Prouer. 1. Fruſtra aũt iacitur rete ante oculos pennatorũ. Zach. 5. Et ſpũs in alis earũ: & habebãt alas milui. Malach. 4. Et ſanitas in pennis eius. Et eſt in hebreo cõis generis. vt patet in locis predictis. Inde verbum כָּנַף Canaph.i. auolare. Eſa. 30. Et nõ faciet auolare a te vltra doctorem tuum. Item כָּנָף canaph.i.angulus. aut ora veſtimẽti. Nu. 15. vt faciant ſibi fimbrias per angulos quattuor palliorũ. Deut. 22 Per quattuor angulos pallii tui. Aggei. 2. In ora veſtimenti ſui. Põitur ẽt pro angulo vel fine aut extremo terre. Iob 38. Et tenuiſti concutiens extrema terre. Eſa. 11. A quattuor plagis terre. ideſt a quattuor angulis terre. Et in eodem 24. A finibus terre laudes audiuimus. Ponitur etiam pro templo. Dañ. 9. Et erit in templo abominatio deſolatiõis.

כִּנּוֹר Cinor. cithara. Geñ. 4. Ipſe fuit pater canentium in cithara & organo. Iob. 30. Verſa eſt in luctum cithara noſtra. p̃s. 32. Confitemini dño in cithara. Ps. 56. Exſurge in pſalterio & cithara. & in plu. כִּנֹּרִים Chinorim ſecundũ terminationẽ maſculinorũ. ſiue כִּנֹּרוֹת Chinoroth. ſcd̃m terminationem femininorũ. 3. Reg. 10. Et citharas lyraſq; cantoribus. p̃s. 136. Suſpendimus organa noſtra. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve. tranſtulit. ſuſpendimus citharas noſtras. Ezech. 26. Et ſonitus cithararũ tuarũ non audietur amplius. Ponitur etiam pro lyris. 1. Paralip. 15. Cantores in organis muſicorum nablis videlicet & lyris & cymbalis.

כְּנַשׁ Canas. in lĩgua chaldaica ſignificat cõgregare. Dañ. 3. miſit ad congregandos ſatrapas.

כֵּס Ces. ſolium. ſedes. De quo vide infra in dictione כִּסֵּא Ciſe.

כָּסַס Caſas. numerare. ſupputare. Et ſcribitur cũ ſimplici ſamech. Exo. 12. Iuxta numerũ aĩarum que ſufficere poſſunt ad eſum agni. pro quo he.le. Iuxta numerum vel ſupputationẽ aĩarũ vniuſcuiuſq; iuxta eſum ſuum numerabitis ſup agnũ. & inde מֶכֶס Méches.i.ſupputatio. vel numeratio. pro quo btũs hieronymus tranſtulit partem. ſ. numeratã vel ſupputatã. Nu. 31. Et ſeparabis partẽ dño. Et in eo. Equibus in partẽ dñi ſupputate ſunt oues ſexcente. ſcribitur etiam cũ tau ĩ fine & dicitur. מִכְסַת Michſath. vt Exo. 12. Iuxta numerũ aĩarũ q̃ ſufficere poſſint. Leuit. 27. ſupputabit ſacerdos iuxta annorũ numerũ vſq; ad iubileum.

כִּסֵּא Ciſe. Soliũ. ſedes. thronus. Geñ. 41. vno tãtũ regni ſolio p̃cedã te. Exo. 11. A primogenito pharaonis qui ſedet in ſolio eius. 2. Reg. 3. Et eleuetur thronus dauid. 1. Paralip. 29. Seditq; ſalomõ in ſolio dñi. Iob. 26. Qui tenet vultum ſolii ſui. Eſa. 66. Celum ſedes mea eſt. Hiere. 17. Soliũ glorie altitudinis a principio. Et aliqñ ſcribitur ſine aleph & dr̃ כֵּס Ces. vt Exo. 17. Quia manus ſolius dñi. debet legi ſolii dñi. pro quo he.le. Quia manus ſup ſoliũ dñi vel ſup thronũ dñi. ſuple eſt. Et ſecundũ aliquos hebreos ĩ duobus locis ſcribitur cũ he in fine loco aleph: 3. Reg. 10. Qui habebat ſex gradus. pro quo he.le. Sex gradus erat throno. Et in eo. Et ſũmitas throni rotũda erat. Sed in libris hebraicis reperitur ẽt in predictis locis cũ aleph in fine. ſicut in ſupradictis. Et in plu. כִּסְאוֹת Chiſoth. Ps. 121. Quia illic ſederũt ſedes in iudicio: ſedes ſup domũ dauid. Item כֶּסֶא Ceſe.i. terminus ſiue dies conſtitutus vel inſignis. p̃s. 80. In iſigni die ſolẽnitatis noſtre. Scribitur ẽt cũ he in fine loco aleph. pro quo btũs hieronymus diẽ plene lune trãſtulit Prouer. 7. In die plene lune reuerſurus eſt. & eſt idem. Nã apud hebreos dies inſignis phaſe & tabernaculorũ erat in plenilunio.

כָּסָה Ciſa. operire. coopire. celare. abſcõdere. tegere. Geñ. 7. Opertiq; ſunt oẽs montes excelſi. Et in eo. 25. At illa tollens cito palliũ ſuũ operuit ſe. Et in eo. 38. Operuerat enim vultũ ne agnoſceretur. Exo. 15. Abyſſi operuerũt eos. Et in eo. 40. Operuit nubes tabernaculũ teſtimonii. Nu. 4. Inuoluentq; eo arcam teſtimonii.i. operient. Et in eo. Cumq; inuoluerint Aaron et filii eius ſanctuarium.i. operuerint. Et in eo. 9. Operuit illud nubes. p̃s. 31. Et iniuſtitiã meã nõ abſcondi. Ps. 43. Cooperuit nos vmbra mortis. Ps. 71. Operuit mõtes vmbra eius. p̃s. 142. Ad te confugi. pro quo hebrei legunt. A te coopertus ſum. vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem. tranſtulit. A te protectus ſum. Prouer. 10. Et vniuerſa delicta operit charitas. Et in eo. 12. Qui aũt diſſimulat iniuriã callidus eſt. Pro quo hebrei legunt. Qui autem celat iniuriam callidus eſt. Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Et ĩ eo. Homo verſutus celat ſcientiã. Et in eo. 26. Qui operit odium fraudulenter. Eccl's. 6. Et obliuione delebitur nomen eius. Pro quo hebrei legunt. Et in tenebris nomen eius operietur. Eſa. 23. Et veſtiantur vſq; ad vetuſtatem.i. cooperiantur. Et in eo. 58. Cum videris nudũ opi eum. Hiere. 51 In multitudine fluctuũ eius operta eſt. Ezech. 16. Et ꝓ puiſti illas. Et in eo. 18. Et nudũ opuit veſtimẽto. Et in eo. 24. Vt poſſit operiri puluere. Et in eo. 30. Et ipſam nubes operiet. Et in eo. 31. Et operui eũ abyſſo. Et in eo. 32. Et operiam cum extinctus fueris celos. Et in eo. ſolem nube tegam. Et inde כְּסוּי Ceſu.i. operimentum. velamẽ. Nu. 4. & operient rurſum velamine hyacĩthinarũ pelliũ. Et in eo. Et extendet deſuper operimentũ hyacĩthinarũ pelliũ. ſcribitur etiam cum tau in fine & dicitur כְּסוּת Ceſuth. Geñ. 20. Hoc erit tibi in velamen oculorum. Exo. 22. Ipſum eſt enim ſolum quo operitur. Pro quo he.le. Ipſum eſt enim operimẽtum eius ſolum. Deut. 22. Per quattuor angulos pallii tui quo operiris. ideſt operimenti tui quo operiris. Iob. 24. Quibus non eſt operimentum in frigore. Et in eo. 26. Et nullũ eſt operimẽtũ p̃ditioni. Eſa. 50. Et ſaccum ponã operimentum eorum. ſcribitur ẽt cum mem in principio & dicitur מִכְסֶה Michſe. Exo. 26. Facies & operimẽtum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis. & ſuper hoc rurſus aliud operimentum.

כָּסַח Caſach. ſcindere. ſuccidere. dirumpere. Ps. 79. ſuccenſa igni & ſuffoſa. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit. ſuccenſa igni & dirupta. Eſa. 5. Et facta ſunt morticinia eorum quaſi ſtercora. pro quo he.le. Et facta ſunt morticina eorum ſuccita vel dirupta. Et in eo. 33. ſpine congregate igni cõburẽtur. Pro quo he.le. ſpine ſucciſſe vel ſciſſe igne comburentur

כָּסַל Caſal. inſanire. ſtultum vel inſipientem eſſe. ſtulte agere. Hiere. 10. Pariter inſipientes & fatui probabuntur. Et inde כְּסִיל Ceſil. ideſt ſtultus. inſipiens. p̃s. 48. Simul inſipiens & ſtultus peribunt. Ps. 91. Et ſtultus non intelligit hec. p̃s. 95. Et ſtulti aliquando ſapite. Prouer. 18. nõ recipit ſtultus verba prudentie. Et in eo. Os ſtulti cõtritio eius. Eccl's. 2. ſtultus in tenebris ambulat. Et in eo. 4. Stultus complicat manus ſuas. Et inde כֶּסֶל Ceſel.i. ſtultitia. inſipientia. vecordia. fiducia. ſpes. robur. fortitudo. Latus ſiue ilia. Iob. 8. Nõ ei placebit vecordia ſua. p̃s. 48. Hec via illorum ſcandalum ipſis. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Hec via inſipientie eorũ. ſcribitur etiam cũ he in fine & dicitur כִּסְלָה Chiſla. p̃s. 84. Et in eos qui conuertuntur ad cor. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ trãſtulit. Vt nõ conuertãtur ad ſtultitiã. ſcribitur ẽt cum tau in fine & dicitur. כְּסִילוּת Ceſiluth. Prouer. 29. Mulier ſtulta & clamoſa. Item כֶּסֶל Céſel.i. fiducia. ſpes. p̃s. 77. Et ponant in deo ſpem ſuam. Ponitur etiam pro robore vel fortitudine. vt Iob. 4. Vbi eſt timor tuus fortitudo & patientia tua. Et in eodem. 31. ſi putaui aurum robur meum. ſed ẽt in predictis locis hebrei legunt ſpem vel fiduciam. Item כֶּסֶל Céſel. ideſt latus. Iob. 15. Et de lateribus eius aruina dependet. Prouer. 3. Dñs enim erit in latere tuo. & in plurali כְּסָלִים Ceſalim. ideſt latera ſiue ilia. vt Leuit. 3. cum adipe quo teguntur ilia. Et in eo. Cum adipe qui eſt iuxta ilia. Item כְּסִיל Ceſil.i. ſydus celeſte. pro quo beatus hieronimꝰ tranſtulit oriona. vt Iob. 9. Qui facit arcturum & oriona. Amos. 5. Facientem arcturum & oriona. In alio vero loco pro כְּסִיל Ceſil poſuit arcturum. Iob. 38. Aut gyrum arcturi poteris diſſipare. ſignificat. ẽt ſplendorem. Eſa. 13. Stelle celi & ſplendor earum.

כָּסַם Caſam. tondere. Ezech. 44. ſed tondentes attondẽt

capita ſua. Item כֻּסֶּמֶת Cuſémeth.i.far.genus frumẽti. Exo 9. Triticũ aũt & far nõ ſunt leſa. Declinatur etiã pl'r. כֻּסְּמִים Cuſemim .pro quo beatus hieronymus tranſtulit viciam. Ezech. 4. Milium & viciam.

כָּסַף Caſaph.cõcupiſcere.deſiderare.Geñ.31. Et deſiderio erat tibi domus patris tui.pro quo he.le. Quia deſiderio deſideraſti ad domũ patris tui.ps.16. Suſceperunt me ſicut leõ paratus ad predã.p quo beatus hieronym⁹ in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.ſimilitudo eius quaſi leonis deſiderantis p̃dã. Ps.83. Cõcupiſcit & deficit anima mea in atria dñi. Iob.14. operi manuũ tuarũ porriges dexteram. pro quo he.le.opi ſiue ad opus manuũ tuarũ concupiſces vel deſiderabis. Et ide נִכְסָף Nichſaph.i.deſiderabilis ſiue amabilis. Soph.2. Conuenite congregamini gens nõ amabilis.i.nõ deſiderabilis.& ide כֶּסֶף Ceſeph.i.argẽtũ.pecũia. Geñ.13. Erat aũt abram diues valde in poſſeſſiõe auri & argẽti. Iob.3. Qui replent domos ſuas argẽto.ps.11. Argẽtũ igne examinatũ.ponitur ẽt p nomine adiectiuo.s. pro argẽteo.vt Geñ.44. Cyphum meũ argẽteum. Exo.3. Vaſa argentea & aurea. Itẽ ponitur pro pecunia ſeu moneta :vt Geñ.23. Pecunia digna tradat eã mihi. Exo.22. Si quis cõmẽdauerit alicui pecuniã. Leuit.25. Pecuniã tuã nõ dabis ei ad vſurã. Eccl's.10. pecunie obediũt oĩa. Inuenitur ẽt ĩ numero plurali. Geñ.42. Et reponerẽt pecunias ſingulorum in ſacculis.& in lingua chaldaica dicitur כְּסַף Ceſaph. ſiue כַּסְפָּא Caſpa.i.argentũ. Dañ.2. pectus & brachia de argento. Et in eo. Et argentum & aurum.

כְּסָת Ceſath.puluillus. Ezech.13. Ve qui conſuunt puluillos ſub omni cubitu manus. Et in eodem. Ecce ego ad puluillos veſtros.

כְּעַן Cean in lingua chaldaica ſignat nunc ſiue mõ. Dañ. 2. Et nunc oſtende mihi que rogaui te. Item כְּעֶנֶת Ceẽneth : aduerbiũ eſt ſalutandi quod in epiſtolis ponebatur apud chaldeos ſicut apud latinos dicitur ſalutẽ aut pacẽ dicere. Eſdre.4. Et reliquis regionibus trans flumẽ in pace. Et in eo. Serui tui qui ſunt trãs flumẽ ſalutẽ dicunt.& in eo.7. Eſdre ſacerdoti & ſcribe legis dei celi doctiſſimo ſalutẽ. Et aliqñ ſcribitur ſine nun & dicitur כְּעֶת Ceeth.vt in eo.4. ſalutem dicens & pacem.

כָּעַס Caas.iraſci.indignari.irritare.prouocare.ſ.ad iram. 2. Paralipo.16. Iratuſq; eſt Aſſa aduerſus videntem. Ps.111. Peccator videbit & iraſcetur. Et inde verbum ſecunde vel tertie cõiugatiõis.qd ſignat iratũ facere.ſiue irritare vel prouocare.ſ.ad irã. Deut.31. Vt irritetis eũ in opa manuum veſtrarũ.& in eo.32. Et in abominatiõibus ad iracundiã cõcitauerũt.& in eo. Et irritauerũt in vanitatibus ſuis. Et in eo. Et in gẽte ſtulta irritabo eos.1. Reg.1. Affligebat quoq; eã emula eius.pro quo he.le. Et prouocabat ſiue irritabat eã emula eius. Et in eo. Et ſic prouocabat eã.i.ad iracũdiam cõcitabat.3. Reg.16. Vt me irritares. Et in eo. prouocantes dñm deũ iſrael in peccatis eorũ.4. Reg.16. Feceruntq; verba peſſima irritãtes dñm. Et in eo.21. Et irritaret eũ. & in eo.23. Ad irritãdũ dñm. Ezech.32. Et irritabo cor populorũ multorũ.ponitur ẽt pro irridere.vt Nec.4. quia irriſerũt edificãtes.i.ad irã prouocauerũt. & inde כַּעַס Caas.i. ira.furor.indignatio.irritatio.meror. Deut.31. ſed propter irã inimicorũ diſtuli. Iob.5. vtre ſtultũ interficit iracũdia Et in eo.17. Caligauit ad indignationẽ oculus meus.ps.6. Turbatus eſt a furore oculus meus.prouer.17. Ira pr̃is filius ſtultus.ponitur ẽt p merore vel triſtitia.vt.1. Reg.1. Ex multitudine doloris & meroris mei locuta ſũ vſq; in pñs. ſcribitur ẽt cũ ſin & pũcto ceboleth in fine.vt Iob.6. Vtinã appẽderẽtur pctã mea qb⁹ irã merui.& ĩ eo.10.& multipli cas irã tuã aduerſũ me.põitur ẽt p cura.Eccl's.5.& in curis multis.& ĩ erũna atq; triſtitia.& ĩ plu.כְּעָסִים ceaſim.4. Re. 23. propter irritatiões quibus prouocauerat eũ manaſſes.

כַּף Caph.pugillus.palma.ideſt vola manus. vel planta pedis.aut phiala. De quo vide in dictione ſequenti.

כָּפַף Caphaph.curuare.incuruare.ps.56. icurauerũt aĩam meã.ps.144. Et erigit oẽs eliſos.i.oẽs curuos vel incuruatos. Beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve.trãſtulit.& erigit oẽs iacẽtes. ſcribitur ẽt cũ ſimplici pe. Eſa. 58. Nũquid cõtorquere vt circulũ caput ſuũ.i. incuruare q̃ ſi circulũ caput ſuũ. Mich.6. Curuabo genu deo excelſo. p quo he.le. Curuabor deo excelſo.põt ẽt ſubintelligi genu: ſicut eſt in lr̃a nr̃a. Et inde כִּפָּה Cipa.pro quo btũs hieronymus tranſtulit incuruantẽ. Eſa.9. Incuruãtẽ & deprauantẽ. Hebrei tñ dicũt q̃ ſignat ramũ vel virgultũ. eo qd rami incuruantur verſus terrã.vnde in p̃dicto loco ipi legũt. ramũ & iuncũ.& dicũt q̃ per ramũ & iũcũ ſignificãtur fortes & imbecilles. Iob.15.& manus eius areſcet.pro quo he.le. Et ramus eius nõ vireſcẽs.põt ẽt ſignare manũ ſicut eſt in lr̃a noſtra.vt infra dicetur. Et in plu.כַּפּוֹת Capoth.pro quo beat⁹ hieronymus traſtulit ſpatulas. Leuit.23. ſpatulaſq; palmarũ & ramos ligni.& inde כַּף Caph.i.pugillus. palma. interior pars manus ſeu pedis.eo qd eſt recurua a parte interiori:aut phiala. Exo.9. Extẽdã palmas meas ad dñm. Leuit. 9. Addẽs in ſacrificiũ libamẽta que pariter offeruntur. pro quo he.le. Et obtulit munus ſeu oblationem & impleuit pugillũ ex ea. Iudi.8. Forſitan palme manuũ zebee & ſalmana in manu tua ſunt.3. Reg.7. quãtum pugillus cape poteſt farine.2. Paralipo.6. Palmis in celum leuatis. Prouerb.31. Palmas ſuas extendit ad pauperem. Eccleſiaſtes.4. Melior eſt pugillus cum requie quam plena vtraq; manu. Ponitur etiam pro manu.vt Exo.33. Et protegam dextera mea donec transeam. Pro quo hebrei legunt. Et protegam ſuper te manu mea ſeu palma mea donec tranſeam. Et in eodem. Tollamq; manum meam. Leuit.8. Tradenſq; omnia Aaron & filiis eius.pro quo hebrei legunt. Et poſuit omnia ſuper manus Aaron & ſuper manus filiorum eius. Et in eodem. Rurſumq; ſuſcepta de manibus eorum.3. Reg.8 Et manus expanderat ad celum. Iob.16. Abſq; iniquitate manus mee. Et in eo.29. Et digitum ſupponebant ori ſuo. Pro quo hebrei legunt. Et manum ſeu palmam ſupponebant ori ſuo. Prouerb.10. Egeſtatem operata eſt manus remiſſa. Eſa.28. Statim vt manu tenuerit deuorabit illud. & in eodem.69. ecce in manibus meis deſcripſi te.& in plura li כַּפַּיִם Capaim.ſiue כַּפּוֹת Capoth.vt in aliquibus locis p̃dictis & ẽt in ſequentibus.ponitur etiã pro planta pedis ſeu pro veſtigio. Deut.28. A planta pedis vſq; ad verticem tuum.& in codem. Non valebat nec pedis veſtigium figere. Eſa.1. A planta pedis vſq; ad verticem. Et in eo.60. Et adorabunt veſtigia pedũ tuorũ.3. Reg.18. Ecce nubecula parua quaſi veſtigiũ hominis. Et ab eius ſimilitudine ponitur ẽt p nube ſcd̃m he. Iob.36. In manibus abſcõdit lucẽ.pro quo he.le.nubib⁹ abſcõdit lucẽ. Threñ.3. leuem⁹ corda nr̃a cum manibus.pro quo he.le. leuemus corda noſtra ad nubes.ideſt ſurſum. Significat etiam os concauum in quo femur voluitur. Pro quo tranſlatio noſtra neruum tranſtulit. Geñ.32. Tetigit neruum femoris eius. Et in eodem. Eo qd tetigerit neruũ femoris eius. Itẽ ſignat phialã ſiue vas cõcauũ.pro q̃ btũs hiero. trãſtulit mortariolũ. Nu.7. mortariolũ aureũ appẽdẽs decẽ ſiclos.& in plu.כַּפּוֹת capoth. Exo.25. parabis & acetabula ac phialas. Nu.7. Mortariola aurea duodecim.2. paralip.24. Phiale quoq; & cetera vaſa.ponitur etiam כַּפּוֹת Capoth pro peſulo oſtii.vt Canti.5.

Peſulum oſtii mei aperui dilecto meo.

כָּפָה Capha .cõprimere.extinguere. Prouer.21. Munꝰ ab ſconditum extinguit iram.

כָּפַל Caphal.duplicare. Exo.26. vt ſextũ ſaxũ in fronte tecti duplices. Ezech.21. Et duplicetur gladius ac triplicetur. Et ide כָּפוּל Caphul.i.duplicatum ſiue duplex. Exo. 28. Quadrangulum erit & duplex. Et inde כֶּפֶל Céphel. i. duplicatio. Iob.41. Et in mediũ oris eius quis intrabit. p quo he.le. In duplicatiõe freni ei⁹ quis itrabit.& idẽ מַכְפֵּלָה Machpela.i.duplex ſiue duplicata. Geñ.23. Vt det mihi ſpeluncam duplicẽ. Et in eo. Sepeliuit Abrahã vxorẽ ſuã i ſpelunca duplici.& inde כִּפְלַיִם Ciphláim.i.duplicia. Eſa. 40 Suſcepit de manu dñi duplicia pro oĩbus pecatis ſuis.

כָּפַן Caphã.colligere.recolligere. Ezech.17. Et ecce vinea iſta quaſi mittẽs radices ad eã.pro q̃ he.le. Et ecce vitis iſta collegit radices ſuas ad eã ſiue ſuper eã.i. recollegit ab aliis locis & miſit eas ad eam. Item כָּפָן Chapham .i.fames Sterilitas. Iob.5. In vaſtitate & fame ridebis.

כָּפִיס Caphis.lignũ qd eſt inter iũcturas edificiorũ. Abach. 2. Et lignũ quod inter iũcturas edificiorũ ẽ rñdebit.

כָּפַר Caphar.placare. Expiare.propiciare.orare.rogare deprecari.auferre.delere.linire.bituminare. Geñ.32. Dixit enim placabo illũ muneribus. Exo.29. Per ſingulos dies ad expiãdũ. Et in eo. Et ſit placabile ſacrificiũ .pro quo he.le. Quibus expiabitur ſiue placabitur.& in eo. Septem diebus expiabis altare.& Leuit.14. Vt placet p eo dñm.& in eo.23. Et propicietur vobis dñs deus veſter. Et in eo.30 Et placabit ſuper eo in generationibus veſtris.& in eo. Et ppicietur aĩabus eorum. Nu.35. Nec aliter expiari poteſt. Deut.21. Propicius eſto populo tuo iſrael.1. Reg.3. Idcirco iuraui domui heli q̃ non expietur iniquitas domus eius. Prouer.16. Vir ſapiens placabit eam. Eſa.47. Quã nõ poteris expiare. Itẽ ſignat orare aut rogare vel deprecari. vt Exo.30. Et deprecabitur Aaron ſup cornua eius. Et in eo. 32. Si quomodo quiuero eũ deprecari pro peccato veſtro. Leuit.4. Rogabitq; pro eo & dimittetur ei. & in eo. 5. qui rogabit pro eo offerens arietem. Et in eo . qui orabit p eo quia neſciẽs fecerit. Et in eo.12. Orabitq; pro ea ſacerdos. Item ſignat auferre vel delere. Deut.21. Et auferetur ab eis reat⁹ ſanguinis. Eſa.28. Et delebitur fedus veſtrũ cũ morte.i.auferetur. Itẽ ſignat linire vel bituminare. Geñ.6. & bitumine linies intrinſecus & extrinſecus. Vbi põitur verbum & nomen ab eo deriuatũ. Et inde כַּפֹּרֶת Capóreth .i. ppiciatoriũ vel cooptoriũ. Exo.25. facies & ppiciatorium de auro puriſſimo.& ide כֹּפֶר Cópher.i.illud qd datur in ppiciatiõe vel pciũ. Exo.21. Quod ſi preciũ fuerit ei impoſitũ. Et in eo.30. Dabũt ſinguli preciũ pro aĩabus ſuis. Nu. 35. Non accipietis pciũ ab eo qui reus eſt ſanguinis. Iob.33 Inueni in quo ei propicier. Eſa.43. Dedi ppiciationẽ tuã Et inde כִּפֻּרִים Chipurim.i. propiciatiões vel expiatiões. Exo.30. Suſceptamq; pecuniã que collata eſt a filiis iſrael. Pro quo he.le. Et ſuſcipies pecuniã ppiciationũ a filiis iſrael. Leuit.23. Decimo die mẽſis huius ſeptimi dies expiationũ erit. Et in eo. Quia dies propiciatiõis eſt:quod in hebreo legitur in nu.plu.ſ.propiciationũ. Item כֹּפֶר Cephar. i.villa.1. Reg.6. Ab vrbe murata vſq; ad villã. Et in plurali כְּפָרִים Chepharim. Canti.7. Cõmoremur i villis. Item כֹּפֶר Chephor.i.ſpecies aromatica. Beatus hieronymus tranſtulit cyprum:quaſi ab hebreo deriuatum. Canti.1. Botrus cypri dilectus meus mihi.& in plu.כְּפָרִים Chepharim.vt i eo dem.4. Cypri cum nardo. Et aliqui hebrei dicunt q̃ ſignificat camphoram. Item כְּפוֹר Chephor.i.pruina. Exo.16. In ſimilitudinem pruine ſuper terram.ps.146. Nebulam ſicut cinerem ſpargit.pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Pruinã ſicut cinerẽ ſpargit. Itẽ כְּפוֹר Chephor ideſt peluis ſiue crater. Eſdre.8. Et crateras aureas viginti. Item כְּפִיר Chephir.i.catulus leonis. Ps.16. Et ſicut catulus leonis habitans in abditis. Eſa.31. Quomodo ſi rugiat leo & catulus leonis. Amos.3. Nunquid dabit catulus leõis vocem ſuam. Et in plu. כְּפִירִים Chephirim. Ps. 103. Catuli leonum rugientes vt rapiant. ponitur etiam p leone. ps.33. Diuites eguerunt & eſurierunt.pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Leones indiguerunt & eſurierũt. Ps.34. A leonibus vnicã meam. Ps.90. Et cõculcabis leonẽ & draconẽ. Prouer.28. Et iuſtus quaſi leo cõfidẽs. Ezech.19. Et eduxit vnum de leunculis ſuis:leo factus eſt. Et in eo.32. Leoni gentiũ aſſimilatus es. Et in eo.38. Negociatores tharſis & oẽs leones eius. quod hebrei exponunt : omnes fortes vel principes eius. dicti a ſimilitudine leõis. Ponitur ẽt כְּפִירִים Chephirim pro vitulis. Nec.6. Veni & percutiamus fedus pariter in viculis. nã antiquitus quando inibant fedus vel pactũ diuidebant vitulum aut vitulos ſeu aliud quodcunq; animal & tranſibat inter diuiſiones eius.vt infra dicetur in dictione כָּרַת Carath. Hebrei tamen dicunt q̃ in predicto loco כְּפִירִים Chephirim eſt nomen proprium loci.

כָּפַשׁ Chapas.cibare. Threñ.3. Cibauit me ciere. Et ſolũ inuenitur in p̃dicto loco. Hebrei tñ dicũt q̃ ſignat inuoluere.vnde in p̃dicto loco ipi legunt. Inuoluit me cinere.

כְּפַת Capheth.in lingua chaldaica ſignificat ligare.vel vincire. Dañ.3. vt ligatis pedibus ſidrach miſach & abdenago. Et in eo. Et ſtatim viri iſti vincti cũ brachis ſuis.& in eodem. Ceciderunt in medio ignis ardentis colligati.

כַּפְתֹּר Caphthor. Pomum. ſpherula. [illegible]do ſcilicet ianue. aut limen. Exo.25. Et ſpherulas ac lilia ex ipſo procedentia. Et in eodem. Spheruleq; ſimul & lilia. Et in eodem. Et ſpherule igitur & calami ex ipſo erunt. Accipitur etiam pro cardine : eo quod eſt rotundus. Amos.9. Percute cardinem. Item ponitur pro limine. Soph.2. In liminibus eius morabuntur.

כַּר Car.agnus.aries.miles.ſtramentum. Eſa.16. Emitte agnum domine dominatorem terre. Et in eodem. ſo. paſcetur in poſſeſſione tua in die illo agnus ſpacioſe. Et in plurali . כָּרִים Carim. Deut.32. Cum adipe agnorum. Ps. 36. Inimici vero domini mox vt honorificati fuerint & exaltati deficient. Pro quo hebrei legunt. Et inimici domini quaſi gloria arietum deficient.ideſt quaſi adeps vel in guedo arietum deficient: ſicut ipſi exponunt. ps.64. Induti ſunt arietes ouium. Hiere.5. Deducã eos quaſi agnos ad victimam. Ponitur etiam pro arietibus ferreis quibus deſtruebantur muri ciuitatis. Ezech. 4. Et dabis contra eam caſtra & pones arietes in gyro. Et in eodem. 21. Vt ponat arietes contra portas. Ponitur etiam pro militibus vel pro legione militum.vt.4. Regum.11. Et aſſumens centuriones & milites.vbi pro militibus ponitur כָּרִי cari. cum iod in fine.& infra in eodem. Tulitq; centuriones & cereti & pheleti legiones. Pro quo hebrei legunt. Tulitq; centuriones & milites & curſores. Item כַּר Car.ideſt ſtramentũ. Geñ.31. Abſcondit idola ſubter ſtramenta cameli.

כִּכָּר chicar.torta.maſſa.talẽtũ.planicies. Exo.29. tortaq; panis vni⁹.1. Reg.2.& offerat nũmũ argẽteũ & tortã pãis. Hiere.37.& vt daretur ei torta cottidie pãis. ſignat ẽt talẽtũ.vt Exo.25. habebit talẽtam auri puriſſimi.4. Reg. 5. Melius eſt vt accipias duo talenta.2. Paralip.36. Et condẽnabit terrã cẽtũ talẽtis argẽti & talẽti auri. Zach.5. Et ecce talẽtũ plũbi portabatur. ſignat ẽt regionem campeſ-

trem vel planiciem. Gen̄.13. Vidit omnem regionem iordanis.i.omnem planiciem iordanis. Et in eo. Elegitq; ſibi loth regionem circa iordanem. Et in eo.19. Nec ſtes in omni circa regione .3. Reg.7. In campeſtri regione iordanis fudit ea rex.

Regio. Cāpeſtris.

כרר כרר Carar. ſtramentū. ſeu reclinatorium iumentorū. & ſcribitur cum ſimplici res. De quo vide ſupra in dictione כר Car.

Stramētū.

כרב כרוב Cherub. Exo.25. Cherub vnus ſit in latere vno & alter in altero. ps.17. Et aſcendit ſuper Cherubim & volauit. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ. Et aſcendit ſuper cherub. Ezech.10. Rota vna iuxta cherub vnum. Et in eodē. Facies vna facies cherub. & in plu. כרובים Cherubim Gen̄.3. Collocauit ante paradiſum voluptatis Cherubim. Exo.25. Duos cherubim aureos & ꝓductiles facies. & ī eo. Et erūt cherubim expandentes alas. & in eodem.26. opere plumario & pulchra varietate cōtextū. pro quo hebrei legunt. opere plumario ſiue polymitario facies eum cherubim.i.figuris cherubim. Et ī eo.36. Coccoq; bis tincto opere vario. Pro quo hebrei legunt. Coccoq; bis tincto cherubim.2.Reg.6. Super quam inuocatum eſt nomen domini exercituum ſedentis in cherubim.3.Reg.6. Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis oliuarum. & in eo.7. Leões & boues & cherubim.2.Paralipo.3. Et celauit cherubim in parietibus. Ezech.10. & intellexi quia cherubim eſſent. Et ſcdm aliquos hebreos eſt genus ad oēm formam vel figuram. & dicunt ꝙ cherubim qui erant in propiciatorio erant in figura humana: & qui ponūtur in Ezechiele erant in figura quattuor aīalium que in eodem continentur. Ponitur etiam pro principe vel magno. Ezech.28. Tu cherub extenſus & protegens.

Cherub. כרובים Cherubim.

כרבל כרבל Carbal. Inuoluere. induere. vt.1.Paralipo.15. Porro dauid erat indut⁹ ſtola byſſina. Item כרבל Carbal in lingua chaldaica ſignificat calciamentum. Dan̄.3. Vincti cum brachis ſuis & thiaris & calciamētis & veſtibus miſſi ſūt in fornacē ignis. he. vero dicūt ꝙ ſignificat quoddam genus veſtimenti.

Induere. כרבלא Calciamētum.

כרה כרה Cara. fodere. perfodere. ſcindere. incidere. emere. parare. ſeu preparare. Gen̄.50. In ſepulchro meo quod fodi mihi. Exo.21. Si quis aperuerit ciſternam & foderit. ps.7. Lacum aperuit & effodit eum. ps.39. Aures autem perfeciſti mihi. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Aures fodiſti mihi. Ps.93. Donec fodiatur peccatori fouea. Prouerb.16. Vir inſipiens fodit malum. Et in eodem.26. Qui fodit foueam incidet in eam. Signat ēt cōcidere. Iob.4. Concident eū amici. & inde כרת Ceroth. ideſt loca que exciduntur vel circumfodiuntur pro ouibus vel pro paſtoribus ad quieſcendū. Soph.2. & erit funiculus maris requies paſtorum. & in eo. De מכרה Michre. ideſt foſſio. exciſio. vt ſupra in eo. & aceruū ſalis. pro quo hebrei legunt. & exciſio vel foſio ſalis. ideſt aceruus vnde ſal exciditur vel effoditur. ſignificat etiā predicta dictio parare. ſiue preparare. 4.Reg.6. Appoſita eſt eis ciborum magna preparatio. pro quo hebrei legunt. & preparare fecit eis apparatū magnū. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. Ponitur etiam pro ſubuertere. Iob.6. Et ſubuertere nitimini amicum veſtrum. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. & preparatis contra amicū veſtrum. ideſt paratis voſmetipſos contra amicum veſtrū. Significat etiam emere ſiue conducere. Deut.2. Aquā emptam haurietis & bibetis. pro quo hebrei legunt. Et etiam aquas emetis ab eis & bibetis. Oſee.3. Et fodi eā mihi quindecim argēteis. pro quo he.le. & emi ſiue cōduxi eā mihi

Fodere. concidere. כרת. Requies. מכרה. Exciſio. Preparare. ſubuertere. Emere.

quindecim argenteis. poteſt etiā legi ſicut eſt in littera noſtra. Vnde beatus hieronymus in ſuis explanationibus ſic ait. fodit itaq; eam ſibi. ideſt adulteram ſiue conduxit quindecim argenteis. quando dicit fodi oſtendit vineam que a domino plantata eſt: & in multis locis ſcripturarū ponitur ſignificans populum iudeorum. Sin autem legerimus conduxi. adultere precium non vt cum propheta dormiat ſed vt contenta mercede ſua adulterare deſiſtat. Hec hieronymus. vnde illud quod habetur. Gen̄.50. In ſepulchro meo quod fodi mihi. Poteſt etiam legi. In ſepulchro meo quod emi mihi. & inde מכר Mecher.i. emptio ſiue precium emptionis. Nu.20. Dabimus quod iuſtum eſt. pro quo hebrei legūt. Dabo precium earum. Prouer.31. procul & de vltimis finibus precium eius.

Cōducere. מכר. Precium.

כרז כרז Caraz in lingua chaldaica ſignificat preconizare ſiue predicare. Dan̄.5. Et predicatum eſt de eo ꝙ haberet poteſtatem tertius in regno. & inde כרוזא Caroza.i. preco. vt in eodem.3. & preco clamabat valenter.

כרז Predicare. כרוזא Preco.

כרך כרך Carach. inuoluere. induere. & inde תכריך Thacrich. per additionem tau in principio. ideſt pallium quo inuoluitur. Eſter.8. & amictus ſerico pallio atq; purpureo.

כרך Inuoluere. תכריך Pallium.

כרכב כרכב Carcob. arula. Exo.27. Quos pones ſubter arulā altaris Et in eodem.38. Et ſubter eam in altaris medio arulam. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat circuitum ſiue ambitum.

Arula. כרכב

כרכם כרכם Carcom. crocus. Canti.4. Nardus & crocus. & ſolū inuenitur in predicto loco.

Crocus.

כרכר כרכר Charcar ſaltare.2.Reg.6. Dauid ſaltabat totis virib⁹ ante dn̄m. inde כרכרות Chircaroth. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit carrucas. Eſa.66. & in mulis & in carrucis.

כרכר Saltare. כרכרות Carruce.

כרם כרם Cherem. vinea. Gen̄.9. Et plātauit vineam. Exo.22. Si leſerit quiſpiam agrum vel vineam. Iob.24. Et vineam eius quem vi oppreſſerunt vindemiant. Canti.1. Vineam meam non cuſtodiui. Et in eo.2. Nam vinea noſtra floruit. Eſa.1. Vt vmbraculum in vinea. Et in eo.5. Vos enim depaſti eſtis vineam meam. & in plurali כרמים Cheramim. Nu.22. Quibus vinee cingebantur.1.Reg.8. Et vineas & oliueta optima tollet. Canti.1. Poſuerunt me cuſtodem in vineis. Ponitur etiam ſingulare pro plurali. Iudi.15. Vt vineas quoq; & oliueta flamma cōſumeret. & inde כרמים Cormim.i. vinitores. Et ſolū inuenitur in numero plurali.4. Reg.25. Et de pauperibus terre relinquit vinitores & agricolas. Eſa.4. Agricole & vinitores veſtri erunt.

כרם Vinea. כרמים Vinee. כרמים Vinitores.

כרמל כרמל Carmel. frumentum nouum. ſeu ſpice adhuc vireſcētes.4.Reg.4. Et frumētum nouum in pera ſua. In alio vero loco btūs hieronymus tranſtulit pultes ex ſegete. Leuit.24. Et pultes nō comedetis ex ſegete. eſt etiā כרמל Carmel nomē montis in quo erant vinee & ſegetes & alie arbores fructuoſe.1.Reg.25. Et poſſeſſio eius in carmelo. 3.Reg.18. Et congregauit prophetas in monte carmeli. Eſa.10. & gloria ſaltus eius & carmeli eius. Et in eo.16. Et auferetur letitia & exultatio de carmelo. Et in eodem.29. Conuertetur libanus in carmel & carmel in ſaltum reputabitur. Et in eodem.35. Decor carmeli & ſaron. Hiere.46. Et ſicut carmelus in mare veniet. Item כרמיל Carmil ſignificat colorem coccineum.2.Paralip.2. Purpura coccino & hyacintho. Et ī eo. In hyacintho & byſſo & coccino. Et ī eodem.3. Fecit quoq; velū ex hyacitho purpura cocco & byſſo. Et ſecundum hunc ſignificatum exponunt hebrei illud Canti.7. Caput tuū vt carmelū.i. vt coccinū. Nā ſequitur in eodem. Et come capitis tui ſicut purpura regis.

כרמל Frumētū nouum. כרמל Pultes. Carmelus. כרמיל Coccinus.

כרסא כרסא Curſa. in lingua chaldaica ſignificat ſoliū ſiue thro

כרסא Solium.

num. Dan̄.5. Depoſitus eſt de ſolio regni ſui. & in eodē.7. Thronus eius flāme ignis. & in plurali כרסון Carſauan. vt in eodem. Donec throni poſiti ſunt.

Thronus כרסון Throni.

כרסם כרסם Carſam. exterminare. Ps.79. Exterminauit eā aper de ſilua. & ſolum inuenitur in predicto loco.

כרסם Exterminare.

כרע כרע Caraa. accubare. incuruari. curuare genua. genuflectere. Gen̄.49. Accubuiſti vt leo & quaſi leena. Nu.24. Accubās dormiuit vt leo. Iudi.7. Qui aūt curuatis genibus biberint. & in eodem. Reliqua multitudo flexo poplite biberat. pro quo he.le. Et reliquus populus curuauerunt genua ad bibendū. Iudi.11. Decepiſti me. Pro quo he.le. Incuruans incuruaſti me.i. humilians humiliaſti me.2. Reg.22. Incuruaſti reſiſtentes mihi ſubtus me.3. Reg.8. Vtrūq; enim genu in terrā fixerat.i. incuruauerat. & in eo.19. Quorum genua non ſunt incuruata ante baal.4. Reg.1. Curuauit genua cōtra heliam. Iob.4. Et genua trementia cōfortaſti. Pro quo he.le. Genua incuruātia ſiue curuata cōfortaſti. & in eo.31. Et ſuper eam incuruentur alii. Ps.17. Et ſupplantaſti inſurgentes in me ſubtus me. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. Incuruaſti reſiſtentes mihi ſub me. Ps.77. Et electos iſrael impediuit. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Et electos iſrael incuruauit. Eſa.10. Ne incuruemini ſub vinculo. & in eodē.45. Quia mihi curuabitur oē genu. & in eodem.65. Et oēs vos in cede corruetis.i. incuruabimini. & ide כרעים Ceraaim.i. genua vl' crura. Leuit.1. Inteſtinis & pedib⁹ lotis aqua. & in eo. Inteſtina vero & pedes lauabūt aqua. pro quo he.le. Inteſtina & genua ſiue crura. & in eodem.11. Sed habet longiora retro crura. Amos.2. Duo crura aut extremum auricule.

כרע Accubare. Curuare. Incuruare. כרעים Crura.

כרפס כרפס Carpas. color carbaſinus. Eſter.1. Tentoria aerei coloris & carbaſini. & ſolum inuenitur in predicto loco.

כרפס Color carbaſinus.

כרש כרש Ceres. venter. Hiere.51. Repleuit ventrem ſuum teneritudine mea. & ſolum inuenitur in predicto loco.

כרש Venter.

כרת כרת Carath. ſcindere. abſcindere. eradicare. diſperdere. perire. occidere. paciſci. ſiue inire pactū. ꝑcutere ſiue ferire fedus. Leuit.20. Succidāq; eū de medio populi ſui. Et in eodē. Succidāq; ipm̄ & omnes qui conſenſerint ei. Nu.13. Abſciderunt palmitē cū vua ſua. Deut.19. Et in ſucciſſione lignorū ſecuris effugerit manū. & in eo.20. Succide & extrue machinas. & in eodē.23. Amputatis teſticulis & abſciſſo veretro. Iudi.6. Et nemꝰ quod circa arā eſt ſuccide. Et in eo. Super ſtrue lignorū que de nemore ſucciderís. & in eodē. Lucūq; ſucciſum. & in eo. Et ſuccidit nemus.1. Reg.20. Nō auferes miſericordiam tuam. pro quo hebrei legūt. Nō abſcindes miſericordiā tuā. & in eo. Qn̄ eradicauerit dn̄s inimicos dauid.i. qn̄ ſucciderit.4.Reg.19. Et ſuccidi ſublimes cedros eius.2.Paralip.2. Operariis qui ceſuri ſunt ligna. Eſa.14. Non aſcēdat qui ſuccidat nos. Hiere.46. Succiderunt ſaltum ei⁹. Ezech.16. Non eſt preciſſus vmbilicus tuus. Itē ſignificat diſperdere ſiue delere vel perire. aut interire. Gen̄.17. Delebitur anima illa de populo ſuo. Sed etiā in predicto loco hebrei legunt. Abſcidetur ſiue ſuccidetur aīa illa. Exo.8. Vt abigantur rane a tē & a domo tua.i. vt intereant vel ſuccidantur. & in eo.12. Quicūq; comederit fermentatū peribit aīa illa de iſrael. & in eo.31. Peribit anima illius de populo ſuo. Leuit.17. Et ſic peribit de medio populi ſui. & in eo. Interibit de populo ſuo. & in eodē. & diſperdam eum de populo ſuo. Nu.15. Peribit de populo ſuo. Et in eodem. Idcirco delebitur & portabit iniquitatem ſuam. Deut.19. Cū diſperderit dominus deus tuus gentes.3. Reg.14. Et percutiam de ieroboam mingentem ad parietem.i. diſpdā vel interficiam. & in eo.18. Et non penitus iumenta

כרת Succidere. Abſcindere. Precidere. Delere. Perire. Interire. Diſpdere.

pereant. Ps.36. Reliquie impiorum peribūt. Hiere.51. Dn̄e tu locutus es cōtra locum iſtum vt diſperderes eū. Ioel.1. Periit ſacrificium & libamen de domo dn̄i. & in eodē. Alimenta perierunt. Amos.1. Et diſperdā homines a facie terre. & in eo. Et diſperdā habitatores de campo idoli. Soph.1. Diſperdidi gentes. Ponitur etiā pro interficere vel occidere. Leuit.20. Et interficiā ipſum de medio populi ſui. & in eodem. Occidentur in cōſpectu populi ſui. & in eodem. Interficientur ambo de medio populi ſui.4.Reg.9. Et percutiā de domo Achab mingentē ad parietem.i. interficiā vel occidā. Ezech.25. Et interficiā iterfectores. Dan̄.9. Et poſt hebdomadas ſexaginta duas occidetur xp̄s. & inde כריתות Cerithuth.i. abſciſio vel ſeparatio. & accipitur pro libello repudii quo vir ab vxore ſeparabatur. Deut.24. Scribet libellum repudii. Eſa.50. Quis eſt hic libell⁹ repudii matris veſtre. Hiere.3. Et dediſſem ei libellū repudii. & ide כרתים Cerethim. pro quo beatus Hieronymus tranſtulit interfectores ſiue perditos. Ezech.25. Et interficiam interfectores. Amos.2. Gens perditorum. & inde כרתי Cerethi nomen legionis militum: eo quod occidebant & trucidabant homines in bello.2.Reg.8. Banaias aūt filius Ioiade ſuper cerethi & phelethi. & in eodem.15. Et legiones cerethi & phelethi. Significat etiam ſupradicta dictio כרת Carath pangere vel inire aut percutere fedus vel pactum: eo quod antiquitus qn̄ inibant fedus vel pactum occidebant vitulum ſiue aliud quodcunq; animal: & diuidebant illud & tranſibant inter diuiſiones eius: vt habetur Hiere.34. vbi dicitur. Et nō obſeruauerunt verba federis quibus aſſenſi ſunt in conſpectu meo: vitulum quem conciderunt in duas partes: & tranſierunt inter diuiſiones eius. Gen̄.15. In illo die pepigit dominus fedus cum Abraam. & in eodem.22. Percuſſeruntq; ambo fedus. & in eodem. Et inierunt fedus in puteo iuramenti. Exo.23. Non inibis cum eis fedus. & in eodem.34. Ecce ego inibo pactū videntibus cunctis. Deut.5. Deꝰ noſter pepigit nobiſcum fedus.1.Reg.11. Habeto nos federatos. Pro quo hebrei legunt. Percute nobiſcum fedus ſeu ini nobiſcum pactum. & in eodem. In hoc feriam vobiſcū fedus. & in eodem.20. Pepigit ergo ionathas fedus cum domo dauid. Et in hebreo in predicto loco non habetur fedus: ſed ſubintelligitur. & in eodem.22. Maxime cum filius meus iniuerit fedus cum filio iſai. Pro quo hebrei legunt. Cum percuſſerit vel inierit filius meus cum filio iſai.ſ. fedus vel pactum. Eſdre.10. Percutiamus fedus cum deo noſtro. Eſa.55. Feriam vobiſcum pactum ſempiternum. Oſee.10. Et ferietis fedus cum mendacio. & in lingua chaldaica ponitur pro horrere. Dan̄.7. Horruit ſpiritus meus.

Interficere. Occidere. כריתות. Repudiū. כרתים. Interfectores. Perditi. כרתי. Cerethi כרת. Pangere ſ. fedus. Percutere. Inire. ſ. fedus. Ferire. ſ. fedus. Horrere.

כשב כשב Cheſeb. agnus. Leuit.3. Si agnum obtulerit corā domino. & in eodem.22. Bos ouis & capra cum genita fuerit. Pro quo hebrei legunt. Bos vel agnus & capra. & in plurali כשבים Ceſabim. vt Gen̄.30. Diuiſitq; gregē iacob. Pro quo he.le. Diuiſitq; agnos iacob. Leuit.1. Quod ſi de pecoribus oblatio fuerit & de ouibus. Pro quo he.le. Quod ſi de ouibus oblatio eius fuerit de agnis. & in genere feminino כשבה Chiſba. ideſt agna. Leuit.5. Offerat de gregib⁹ agnam ſiue capram.

כשב Agnus. כשבים Agni. כשבה Agna.

כשה כשה Caſa. dilatare. Deut.32. Incraſſatus impinguatus dilatatus. Hebrei vero dicunt ꝙ ſignificat cooperire: ſicut כסה cū littera ſamech. Vnde in predicto loco ipſi legūt. Incraſſatus es: impinguatus es: cooperuiſti.ſ. cor tuum pinguedine: ne poſſis intelligere.

כשה Dilatare.

כשל כשל Caſal. ruere. corruere. impingere. offendere. ſcandalizare. Labi. debilitari. ifirmari. Prouer.4. Neſciūt vbi corruāt. & in eodem. Et currens non habebis offendiculū.

כשל Corruere. Offendere.

Et in eodem.24.Et in ruina eius ne exultet cor tuū.i.cum ruerit ne exultet cor tuū.Eſa.3.Ruit eñ ieruſalem & iudas concidit.& in eodem.8.Et offendent ex eis plurimi.& in eodē.31.Et corruet auxiliator.& in eodē.59.Impegimus meridie quaſi in tenebris.Et in eodem.Quia corruit in platea veritas.Hiere.18.Impingentes in viis ſuis & in ſemitis ſeculi.& in eodem.20.Qui perſequuntur me cadent.& in eodem.31.In via recta & non impingent in ea.& in eodem.46.Quia fortis impegit in fortem:& in eodem.Multiplicauit ruētes.Ezech.33.Et impietas impii non nocebit ei.Pro quo he.le.Non impinget ſiue non offendet in eam.Oſee.4.Et corrues hodie & corruet etiam propheta tecum.& in eodem.5.Et iſrael & Ephraim ruent in iniquitate ſua:ruet etiam iudas cū eis.& in eodem.14.Quoniā corruiſti in iniquitate tua.Naū.3.Et corruēt in corporibꝰſuis.Zach.12.Et erit qui offenderit in die illa ſicut dauid.Malach.2.Et ſcandalizaſtis plurimos in lege.Item ſignificat infirmari:vel ruere aut cadere in infirmitate.vt.1.Reg.2.Et infirmi accincti ſunt robore.Nee.4.Debilitata eſt fortitudo portantiū.Ps.30.Infirmata eſt in paupertate virtus mea.Ps.104.Et non erat in tribubus eorum infirmus.Ps.106.Infirmati ſunt nec fuit qui adiuuaret.Eſa.40.Et iuuenes in infirmitate cadent.Threñ.1.Infirmata eſt virtꝰ mea Ponitur etiam pro vacillare.Iob.4.Vacillantem confirmauerunt ſermōes tui.Inde מִכְשׁוֹל Michſol.i.offendiculum.ruina.ſcādalum.Leuit.19.Nec corā ceco pones offēdiculū.1.Reg.25.Et in ſcrupulum cordis.ideſt in offendiculū cordis.Eſa.8.Et in petra ſcādali.& in eodem.57.Auferte offēdiculum de via populi mei.Ezech.3.Ponam offendiculum coram eo.Scribitur etiam cum he in fine in genere feminino & dr̄ מַכְשֵׁלָה Machſela.Eſa.3.Et ruina autem hec ſub manu tua.& in p̄lali מכשולים Michſoli ſiue מַכְשֵׁלוֹת Machſeloth.Ezech.21.Et multiplicat ruinas.Soph.1.Et ruine impiorum erunt.& inde כִּשָּׁלוֹן Chiſalon.i.ruina.vt Prouer.16.Et ante ruinam exaltabitur ſpiritus.Item כַּשִּׁיל Chaſil.ideſt ſecuris.Ps.73.In ſecuri & aſcia deiecerunt eam.

כשף Caſaph.incantare.maleficiis vti.maleficū eſſe.2.Paralip.33.Maleficis artibus inſeruiebat.& inde nomē כַּשָּׁף Ciſeph.i.veneficꝰſeu maleficus.Hiere.27.Nolite audire prophetas veſtros & diuinos & ſomniatores & augures & maleficos.Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מְכַשֵּׁף Mechaſeph.i.maleficus.Deut.18.Ne ſit maleficus.& ī plurali מְכַשְּׁפִים Mechaſephim.Dañ.2.Vt cōuocarētur harioli & magi & malefici.& in gñe feminino מְכַשֵּׁפָה Mechaſepha.Exo.22.Maleficos nō patiaris viuere.Quod in hebreo ponitur in genere feminino & in numero ſingulari.ſ.maleficam.Et dicunt hebrei ꝙ ideo ponitur in predicto loco in genere feminino quia illud genus maleficii crebrius reperitur in femina ꝗ̄ in viro.& inde כְּשָׁפִים Cheſapim.i.maleficia ſeu veneficia.vt.4.Reg.9.Adhuc fornicationes iezabel matris tue & veneficia eius multa adhuc vigent.Naū.3.Propter multitudinē fornicationū meretricis & ſpecioſe & grate & habētis maleficia.& in eo.Que vēdidit gētes in fornicatiōibꝰ ſuis:& familias in maleficiis ſuis.

כשר Caſer.rectum.conueniens.cōgruum eſſe.Eſter.8.Et deprecatio mea non ei videtur eē cōtraria.Pro ꝗ͂ he.le.Et cōueniēs ſeu cōgruēs res erit corā rege:aut ſi rectū erit corā rege.Sed btūs Hieronymꝰ trāſtulit ſenſum.Eccſ.11.Neſcis quid magis oriatur.i.neſcis quid magis conueniat vel congruens ſit.& inde כִּשְׁרוֹן Chiſron.i.rectitudo.ſeu cōuenientia.Beatus hieronymus tranſtulit ſolicitudinem ſeu induſtriam.Eccſ.2.Nam cum alius laboret ſapientia & doctrina & ſolicitudine.& in eodem.4.Rurſum contemplatꝰ ſum omnes labores hominum & induſtriam.& in eodē.5.Et quid pdeſt poſſeſſori.vbi pro eo quod in littera noſtra eſt prodeſt:in hebreo eſt predicta dictio.i.que conuenientia vel congruentia eſt poſſeſſori.Scribitur ēt cum he in principio & dicitur הַכְשֵׁר Hechſer.Pro quo beatus Hieronymꝰ tranſtulit induſtriam.Eccſ.10.Poſt induſtriam ſequetur ſapientia.Sed etiam in predicto loco hebrei legunt.Et abundans congruētia eſt ſapiētie.& inde כּוֹשָׁרוֹת Coſaroth.Pro quo tranſlatio noſtra traduxit fortitudinē.Ps.67.Qui eduxit vinctos in fortitudine.Pro quo aliqui hebrei legunt.In rectitudinibus ſeu in cōgruentiis.Alii vero dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat cathenas ſeu compedes.& inde כִּישׁוֹר Chiſor.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit fortia.Prouer.31.Manum ſuam miſit ad fortia.

כתת Cathath.cōtūdere.cōterere.cōfringere.cōcidere.Leuit.22.Cōtritis vel tunſis vel ſectis.4.Re.18.Et cōfregit ſerpentem eneū.Eſa.2.Et conflabūt gladios ſuos in vomeres.i.concident gladios ſuos.& in eodem.30.Sicut conteritur lagena contritione perualida.Zach.11.Et concident terram.& aliquando ſcribitur cum ſimplici tau.vt.Nu.14.Concidens eos vſq; horma.Deut.9.Et in fruſtra cōminuēs ideſt conterēns vel confringens.Ps.88.Et cōcidam a facie ipſius inimicos eius.Eſa.24.Et calamitas opprimet portas.i.conteret vel confringet.Hiere.46.Et fortes eorū ceſſos.pro quo hebrei legunt.Et fortes eorum cōcidentur ſeu conterentur.Ioel.3.Concidite aratra vr̄a in gladios.Mich.1.Et omnia ſculptilia eius concidentur.& inde מְכִתַּת Michthath.i.contritio ſeu cūfractio.Pro quo beatus Hieronymꝰ tranſtulit fragmenta.Eſa.30.Et non inuenietur de fragmētis eiꝰ teſta.& inde כָּתִית Cathith.i.cōtuſſū.Exo.27.Vt afferant tibi oleum de arboribus oliuarum puriſſimum piloq; contuſſum.Ponitur etiam pro lucido vel puriſſimo.vt Leuit.24.Vt offerant tibi oleum de oliuis puriſſimum ac lucidum.Nu.28.Que conſperſa ſit oleo puriſſimo.Inde מַכֹּת Macoth.Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit cibaria.2.Paralip.2.Dabo in cibaria tritici choros viginti millia.

כתב Cethab.ſcribere.deſcribere.Exo.32.De libro tuo quē ſcripſiſti.& in eo.Et ſcribā ſuper eas verba que habuerunt tabule que fregiſti.Deut.24.Scribet libellum repudii.Ioſ.8.Et ſcripſit ſuper lapides Deuteronomium legis moyſi.& in eodem.24.Scripſit quoq; oīa verba hec in volumine legis.Eſter.3.Et ſcriptum eſt vt iuſſerat Aman.& in eodem.8.Scribite ergo iudeis ſicut vobis placet.Iob.13.Scribis enim contra me amaritudines.Ps.86.Dominus narrabit in ſcripturis populorum.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Dominꝰ narrabit ſcribens populos.Ps.138.Et in libro tuo oēs ſcribentur.Eſa.4.Omnis qui ſcriptus eſt in vita.& in eodē.10 Et ſcribentes iniuſtitiam ſcripſerunt.& in eodem.Et puer ſcribet eos.Hiere.17.Et recedentes a te in terra ſcribentur.& in eodem.31.Et in corde eorum ſcribam eam.& in eodē.32.Et ſcripſi in libro & ſignaui.& in eodem.36.Tolle volumen libri & ſcribes in eo.Ezech.2.Et erat ſcriptus intus & foris.& idē כְּתָב Chethab.i.ſcriptura.Eſdre.1.Et etiam per ſcripturam dicens.& in eodem.2.Hi queſierunt ſcripturā genealogie ſue & non inuenerunt.Eſter.8.Iuxta linguas & litteras ſuas.ideſt iuxta linguam & ſcripturā ſuā.Ezech.13.Et in ſcriptura domus iſrael nō ſcribentur.Ponitur etiā pro epiſtola.Eſter.3.Sūma epiſtolarum hec fuit.& in eodē Vt epiſtolis que regis nomine mittebantur.Scribitur etiā cū mem in principio & dicitur מִכְתָּב Michthab.vt Exo.32 Scriptura quoq; dei erat.Pro quo hebrei legūt.Et ſcriptura:ſcriptura dei erat.2.Paralip.21.Allate ſūt autem ei lr̄e ab helia propheta.i.allata eſt ei ſcriptura ſeu epiſtola.& inde כְּתֹבֶת Chethóbeth.i.deſcriptio.Pro quo beatꝰ Hieronymus trāſtulit figuras.Leuit.19.Nec figuras aliquas aut ſtigmata facietis vobis.

כתל Cóthel.paries.Canti.2.En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum.& in lingua chaldaica dr̄ כְּתַל Chethal.Dañ.5.In ſuperficie parietis aule regis.& in p̄lali כֻּתְלַיָּא Cuthlaia Eſdre.5.Ligna ponantur in parietibus.

כתם Chéthem.aurum.obrizū.corōna.diadema.color.macula.Iob.31.Et obrizo dixi fiducia mea.Prouer.35.Inauris aurea & margarita fulgens.Pro quo hebrei legūt.Inauris aurea & monile auri ſiue obrizi.Cāti.5.Caput eiꝰ aurum optimū.Ponitur etiā pro corona vł diademate.Ps.44.Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circundata varietate.Pro quo beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Stetit cōiūx in dextera tua in diademate aureo.Ponitur etiam pro macula vel colore.Threñ.4.Mutatus eſt color optimus.Inde verbum paſſiuum נִכְתָּם Nichtham.i.ſignatum ſeu maculatum.Hiere.2.Maculata es in iniquitate tua corā me.& inde מִכְתָּם Michtham.i.inſignis ſeu notatus.Pro quo tranſlatio noſtra tituli inſcriptionem traduxit.vt in titulo.Ps.15.vbi dicitur.Tituli iſcriptio pſalmus dauid.Poteſt etiā legi.coronatio ſeu deauratio ipſi dauid.Sed beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trāſtulit.Humilis & ſimplicis dauid.qꝰſi diuidatur p̄dicta dictio poteſt ſignificare humilem & ſimplicem ſicut beatus Hieronymus tranſtulit.Et ſimiliter in titulis quinq; pſalmorū.ſcilicet a quinquageſimo quinto incluſiue vſq; ad ſexageſimum excluſiue.

כתן Chethon.tunica.& ſcribitur cum tau in fine:eo qđ eſt generis feminini & dicitur כְּתֹנֶת Chethóneth.Geñ.37 Fecitq; ei tunicā polymitam.& in eodem.Nudauerūt eum tunica talari.& in eodem.Tulerunt aūt tunicam eius & in ſanguinem hedi quem occiderant intinxerūt.Exo.39.Fecerunt & tunicas byſſinas.quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.tunicam byſſinā.2.Reg.13.Que induta erat tunica talari.Cāti.5.Spoliaui me tunica mea.& in p̄lali כָּתְנוֹת Cothnoth ſiue כֻּתֳּנוֹת Cuthonoth.Geñ.3.Fecit dominus Ade & vxori eius tunicas pelliceas.Exo.28.Porro filiis Aaron tunicas lineas parabis.& in eodē.29.Et indues tunicis lineis.Leuit.10.Sicut iacebant veſtitos lineis tunicis.

כתף Catheph:ſiue כָּתֵף Chétheph.humerus.ſcapula.ora.ſ.veſtimēti.latus ſeu pars.Nu.7.Et onera propriis portant humeris.Deut.33.Et inter humeros illius requieſcet.Iob.31.Humerus meus a iunctura ſua cadat.Eſa.11.Et volabunt in humeros philiſtiim.Ezech.12.In humeris portaberis.& in eodem.29.Omnis humerus depilatus.Zach.7 Auerterunt ſcapulam recedētes.Ponitur etiam pro humerulis alicuius baſis.3.Reg.7.Et per quattuor partes quaſi humeruli.& in eodem.Nā & humeruli illi quattuor.Item ponitur pro ora veſtimentorum circa humeros.Exo.28.Duas oras iunctas habebit in vtroq; latere ſummitatum.& in eodem.Et in oris que e regione ſunt ſuperhumeralis.Ponitur etiam pro latere vel parte.Exo.27.Lateri vno deputabuntur.& in eodem.Et in latere altero erunt tentoria.et.3.Reg.7.Quinq; ad dexteram partem templi & quinq; ad ſiniſtram.& in eodē.Mare aūt poſuit in dexterā partem.Ezech.40.Et pauimentum in fronte portarum.i.in latere portarum.& in eodem.Et ad latꝰ exterius qđ aſcēdit ad oſtium porte.& in eodem.Per latera porte octo menſe erant.& in eodem.41.Et latera porte quīq; cubitis.& in eodem.Et ſimilitudo palmarum hinc atq; inde in humerulis veſtibuli.i.in lateribus veſtibuli.

כתר Cathar.circundare.vallare.expectare.ſuſtinere.Iudi.19.Atq; ita factū eſt vt ex vtraq; parte ab hoſtibus cederentur.Pro quo hebrei legunt.Circundederunt ſeu vallauerunt Beniamin.Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum.Ps.21.Tauri pingues obſederunt me.Pro quo beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Vallauerūt me.Abach.1.Quia impius preualet aduerſus iuſtum.Pro quo hebrei le.Quia impius circundat ſeu circūuenit iuſtū.ſcilicet vt preualeat aduerſus eū.Significat etiam ſuſtinere vel expectare.vt Iob.36.Suſtine me paululum.Prouer.14 Et expectabunt aſtuti ſcientiam.& inde כֶּתֶר Céther.i.corona ſeu diadema.eo quod eſt rotunda.vt Eſter.2.Et poſuit diadema regni in capite eius.& inde כּוֹתֶרֶת Cothéreth.i.coronula ſeu capitellū.vt.3.Reg.7.Duo quoq; capitella fecit que ponerentur ſuper capita colūnarū.& in eodē.Quinq; cubitorū altitudinis capitellū vnū:& quinq; cubitorum altitudinis capitellum alterū.& in eodem.Septena verſuum retiacula in capitello vno.

כתש Cathas.contūdere.conterere.Prouer.17.Si contūderis ſtultū in pila.& inde מַכְתֵּשׁ Machthes.i.pila in qua contūditur:vt in loco p̄dicto.et Soph.1.Vlulate habitatores pile.Et aliqui hebrei dicunt ꝙ in predicto loco eſt nomen proprium loci.Accipitur etiam pro dente molari.Iudi.16 Aperuit itaq; dominus molarem dentem.

De incipientibus a littera ל lamed

Hec littera lamed quando preponitur nomini vel pronomini cōmuniter preponitur ad denotandū datiuū caſū.Geñ.3.Deditq; viro ſuo.& in eo.Ade quoq; dixit.& in eo.4.Dixitq; lamech vxoribꝰſuis.& ſic לְדָוִד Ledauid.i.ipſi dauid.לִשְׁלֹמֹה Liſlomo.i.ſalomoni.& de hoc plena eſt ſcriptura.Et cōponitur cum pronominibus hoc modo לִי.i.mihi לְךָ Lecha.i.tibi.& in genere feminino לָךְ Lach.i.tibi.ſ.femine לוֹ Lo.i.ei.illi.ipſi.& ī gñe feminino לָהּ.i.ei.illi.ipſi.ſcilicet femine לָנוּ Lánu.i.nobis לָכֶם Lachem.i.vobis & in feminino לָכֶן Lachen.i.vobis.ſ.femīs לָהֶם Lahem ſiue לָמוֹ Lámo.i.illis.eis.ipſis:vel ipſi datiui caſus:ſingularis nūeri.Et in gñe feminino לָהֶן Lahen.i.eis.illis.ipſis.ſ.feminis.Ponitur etiam לָמוֹ Lamo.in ſingulari.Eſa.44.Et curuatꝰ eſt ante illud.Pro quo hebrei legunt.Et adorauit illū.& in eo.53.Propter ſcelus populi mei percuſſi eum.Et aliquādo littera lamed denotat genitiuum.vt Geñ.9.Sanguinem eñ animarū veſtrarum requiram.& in eo.32.Cuius es:aut quo vadis:aut cuius ſunt iſta que ſequeris.& in eo.Serui tui iacob.Vbi pro omnibus genitiuis predictis preponitur littera lamed.& in titulo.Ps.9.vbi dicitur.In finem pro occultis filii pſalmus dauid.Ps.67.Et dn̄i dei exitꝰ mortis.Cāti.1.Cāticū canticorū ſalomonis.& in eo.8.Mille tui pacifici.Abach.2.Et loquelā enigmatū eius.Et aliqñ denotat accuſatiuū.vt Geñ.1.Appellauitq; lucē diem & tenebras noctē.2.Reg.3.Igitur Ioab & Abiſai frater eius interfecerūt Abner.vbi huic nomini Abner preponitur littera lamed.Et aliquando ponitur pro noīatiuo.Ioſ.10.Nullus cōtra filios iſrael mutire auſus eſt.Pro quo hebrei legunt.Non mutiuit contra filios iſrael vir lingua ſua.vbi huic dictioni vir preponitur littera lamed.1.Paralip.3.Tertium Abſalom filiū Maacha.Pro quo he.le.Tertius abſalom.ſ.fuit.Vbi huic dictiōi abſalom preponitur littera lamed.Eſa.63.Quare ergo rubrum eſt indumentum tuū.vbi preponitur ēt huic nomini indumentum.Ponitur etiam aliquando pro in vel ad.vt Geñ.1.Et ſint in ſigna & tēpora & dies & annos.& in eodem.2.Et factus eſt homo in animam viuentē.& in eo.5

Ad Et dixit dñs deus ad mulierẽ.Ps.16.Sicut leo paratꝰ ad pre
dam.& in eo.17.Qui docet manus meas ad preliũ. Hiere.
3.Ecce nos venimꝰ ad te. Oſee.3. Et ipſi reſpiciũt ad deos
alienos.& ſimiliter qñ preponitur verbis gerundiis uel in-
finitiuis.vt.Ps.118.Media nocte ſurgebã ad cõfitendũ tibi.
Ps.148.Ad faciendã vindictã in nationibus.& in eo. Ad al
ligandos reges eorũ in cõpedibus.Itẽ ponitur pro aduer-
Aduerſus. ſus.2.Reg.13.Fecerunt ergo pueri abſalom aduerſus amnõ
ſicut preceperat eis.Ponitur etiam pro de.vel ex.vt.2.Reg.
De 15.Et egreſſus de loco tuo. Eſa. 33. Quis poterit habitare
de nobis cũ igne deuorãte:quis poterit habitare de nobis
cum ardoribus ſempiternis.Ponitur etiã pro vt.Geñ.1. Lu
Vt minare maius vt preeſſet diei:& luminare minus vt preeſſet
nocti:& in eo. Vt lucerent ſuper terrã.Põitur etiã pro iuxta
vel ſecũdũ.vt in eo.Faciens fructũ iuxta genus ſuũ.& in eo.
Iuxta. Et faciẽtẽ ſemẽ iuxta genꝰ ſuũ.& in eo.Et hñs vnũquodqꝫ
ſemẽtẽ ſecũdũ ſpeciẽ ſuã.& i eo.Et beſtias terre ſecũdũ ſpe-
Secũdum cies ſuas.Nu.1.Per cognatiões & domos ſuas.i.ſcđm cogna
tiones & domos ſuas.Habet fortaſſe & alios modos ſignifi-
candi qui poſſunt reduci ad ſupradicta.

Sequuntur dictiones quarum prima littera ſubſtantialis
eſt ל Lamed.

לא לא Lo.non.nec.neqꝫ.nequaqꝫ.nihil.De quo vide infra in
Non. dictione לוא Lo:cum vau in medio dictionis.

לאב לאב Laab. ſolitudo. ſiccitas.& reperitur tantum in nume
ro plurali & p additionem tau in principio dř תלאבות
Thaluboth.pro quo beatus Hieronymus ſolitudinẽ trãſtu-
lit.Oſee.13. Ego cognoui te in deſerto in terra ſolitudĩs. &
Solitudo. ſolum inuenitur in predicto loco.Et dicũt hebrei ꝙ ſignifi
Siccitas cat ſiccitatem vel ſitim. Quia in lingua arabica vel punica
terra ſicca & arida hoc nomine appellatur.

לאה לאה Laa.laborare.fatigari ſiue feſſum eſſe:affligi vel defi
cere.moleſte accipe.moleſtare. opprimere. Geñ.19.
Laborare. Ita vt oſtiũ inuenire non poſſint.Pro quo he.le.Et labora-
uerunt ſiue fatigati vel feſſi ſunt ad inueniendũ oſtiũ.Exo.
Affligi. 7.Et affligentur egyptii bibentes aquã fluminis. Iob.4.
Moleſte Forſitã moleſte accipies.i.fatigaberis vel deficies.& in eo.
accipere. Nũc aũt venit ad te plaga & defeciſti.& in eo.16. Nunc aũt
Deficere oppreſſit me dolor meus.i.fatigauit me: ſiue deficere me
Opprimere fecit.Eſa.1.Laboraui ſuſtinens.& in eo.7.Nunquid parum
Moleſtum vobis eſt moleſtos eſſe hominibus:quia moleſti eſtis & deo
eſſe.
Deficere meo.& in eo.47.Defeciſti in multitudine cõſiliorum tuo-
rum.Ezech.24.Mlto labore ſudatũ eſt.Mich.6.Aut quid
moleſtus fui tibi.Quod beatus Hieronymus in explanatio
תלאה nibus expõit.Et quo labore te preſſi.& inde תלאה Thelaa.
Labor. ideſt labor.fatigatio.Exo.18.Vniuerſũqꝫ laborẽ qui acci-
diſſet eis in itinere.Nu.20.Noſti oẽm laborẽ qui apprehen
מתלאה dit nos.Scribitur ẽt cũ mem in principio & dř מתלאה.Pro
quo beatus Hieronymus tranſtulit de labore. ac ſi diceret
מתלאה Mithelaa.Malach.1.Ecce de labore.

לאט לאט Laat.operire.velare.2.Reg.19.Porro rex operuit ca
Operire. put ſuũ.& inde בלאט Balat.cũ prepoſitione Beth in
בלאט principio.i.occulte.Abſcõdite:ſiue in abſcondito. Iudi.4.
Abſcõdite. Et ingreſſa abſcondite.Scribitur ẽt ſine aleph.De quo vide
לאט infra in dictione לוט Lot. Item לאט.i.paulatim.leniter.De
quo vide ſupra in dictione אט At.

לאך לאך Laach. Angelus.nũcius.& ſemp additur ei mem in
מלאך principio & dř מלאך Malach.vt Geñ.16.Cumqꝫ inue-
Angelus niſſet eã angelꝰ dñi.& in eo.22.Et ecce angelꝰ dñi de celo
clamauit.& in eo.24.Ipſe mittet angelũ ſuũ corã te. & in
eo.32.Fuerũtqꝫ ei obuiã angeli dñi.& in eo.Miſit aũt & nũ
Nuncii. cios ante ſe.& in eo.Reuerſiqꝫ ſunt nũcii ad iacob.Exo.32.
Angelus meus pcedet te.Nu.20.Miſit interea nũcios moy
ſes.& in eo.Miſeritqꝫ angelũ qui eduxerit nos de egypto.
& in eo.21.Miſit aũt iſrael nũcios.& i eo.22.Miſit ergo nũ
cios ad Balaam.& in eo.Stetitqꝫ angelus dñi in via.Iudi.2.
Aſcendit angelus dñi de galgalis.& in eo.Cũqꝫ loqueretur
angelus dñi.& in eo.13.Angelus dñi pariter in flãma alta-
ris aſcendit.Iob.1.Nũcius venit ad iob qui diceret.& in eo.
33.Si fuerit pro eo angelus loquẽs.2.Paralip.26.At illi ſub
ſannabãt nuncios dei.Ps.34.Et angelus dñi coarctãs eos.
Prouer.13.Nuncius impii cadet in malũ.Naũ.2.Et non au
dietur vltra vox nunciorũ tuorũ:vbi ponitur מלאככה Ma-
lachecha.p מלאכיך Malachecha.& ide מלאכות Malachuth
nunciatio ſiue legatio:Aggei.1.Et dixit aggeus nunciꝰ do מלאכות
mini de nũciis dñi.Pro quo he.le.Et dixit aggeus nũciꝰ do
mini in nunciatione ſiue in legatiõe dñi.& in plřali מלאכות Nunciatio
Malachoth.i.nũciationes ſiue legationes.Trãſlatio noſtra מלאכות
traduxit predicationes.Ps.73.Vt annũciẽ oẽs predicatiões Predica-
tuas.& beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trãſtu- tiones.
lit.vt enarrem oẽs annũciationes tuas.Inde מלאכה Mela- Annuncia
cha.i.opus.res.ſubſtãtia.ſeu diuitie.Geñ.2.Cõpleuitqꝫ deꝰ tiones.
die ſeptimo opus ſuũ.& in eo.Ab vniuerſo opere qđ patra מלאכה
uerat.& in eo.39.Et operis quippiã abſqꝫ arbitris faceret. Opus.
Exo.20.Oẽ opus nõ facietis in eo.& in eo.36.Et qui ſpõ
te ſua obtulerant ſe ad faciendũ opus. & in eo. Nec vir nec
mulier quicqꝫ offerat vltra in opere ſãctuarii.2.Paralip.13
Et leuite ſint in ordine ſuo.pro quo he.le.in opere ſuo.Po-
nitur etiã pro re vel opulẽtia aut ſubſtãtia.Exo.22.Quod
nõ extenderit manũ ſuã in rem proximi ſui.& in eo.36.Eo Res.
quod oblata ſufficerent & ſuperabũdarẽt. Pro quo hebrei
legunt.Et opus ſiue opulentia erat ſufficiens ad omne opꝰ
vt fieret illud:& ſuperabundans. Et ſecundum hebreos in
predicto loco ponitur מלאכה Melacha pro auro vel argen מלאכה
to & reliquis que obtulerunt.1.Reg.16.Quidquid ergo vi
le fuit & reprobum demoliti ſunt. Vbi ponitur pro eo qđ
in littera noſtra eſt quidquid.Significat etiã iumenta ac pe- Quidqd
cudes. Geñ.33. Et ego ſequar paulatim veſtigia eius ſicut
videro paruulos meos poſſe. Pro quo hebrei legunt. Et
ego ſequar paulatim veſtigia operis.ideſt armenti ac pecu- Pecus
dis & veſtigia paruulorũ. Et in plřali מלאכות Melachoth.i. מלאכות
opera. vt.1.Paralip.28.vt intelligerem vniuerſa opera ex- Opera
emplaris. Scribitur etiam מלכת Melecheth ſine aleph. מלכת
Pro quo beatus hieronymus trãſtulit reginam. quaſi מלכת
Malcath.a nomine מלך Melech.i.a rege deriuatum. Hie
re.7.Vt faciant placẽtas regine celi.& in eodem.44.Qđ Regina
ſi nos ſacrificamus regine celi.Pro quo hebrei legũt. operi Opus.
celi.ideſt ſtellis ſeu ſideribus militie celi. Beatus Hierony-
mus in ſuis explanationibus ſuper predicto loco ſic ait.Re-
gine celi quãm lunam debemus accipere : vel certe militie Militia
celi vt omnes ſtellas intelligamus.

לאם Leom.populus.gẽs.vt Geñ.25.Populuſqꝫ populum לאם
ſuperauit.Eſa.51.Et tribus mea me audite.& in plura Populus
li לאומים Leumim.vt Geñ.25. Et duo populi de ventre Tribus
tuo diuidentur.Ps.149.Increpationes in populi. Eſa.34 Populi
Et populi attendite.& in eodem.41.Et gentes mutent for Cor
לב titudinem.& in eo.49.Et attendite populi de longe.
Leb.cor. mens. De quo vide in dictione ſequenti. לב

לבב Lebab.cor.mens.intellectus.Exo.14. Immutatumqꝫ לבב
eſt cor pharaonis & ſeruorũ eius ſuper populũ. Deut. Cor.
1.Nuncii terruerunt cor noſtrum.& in eodem.4.Et ne ex
cidat de corde tuo.& in eodẽ.6.Diliges dominũ deum tuũ
ex toto corde tuo & ex tota anima tua.Et in eodẽ. Eruntqꝫ
verba hec que ego precipio tibi hodie in corde tuo.Iob.9.
Sapiens corde eſt. Et in eodem.12.Et mihi eſt cor ſicut &
vobis.Ps.77.Et pauit eos in innocentia cordis ſui.Eſa.30.

לבבות Et letitia cordis ſicut qui pergit in tibia. & in plurali לבבות
Lebaboth. ſecũdũ terminationẽ femininorũ.1.Paralip.28
Corda. Oĩa enĩ corda ſcrutatur dñs.Repitur etiã in gñe maſculino
Naũ.2.Murmurantes in cordibꝰ ſuis.Scribitur ẽt cum ſim
plici Beth tam in ſingulari qꝫ in plurali.Exo.7. Et ego in-
durabo cor eiꝰ. Deut.28.Dabit tibi dñs cor pauidũ.Iob.7.
Aut quid appones erga eũ cor tuũ.Ps.11.In corde & corde
locuti ſunt.i.duplici corde locuti ſunt.cuius oppoſitum ha
betur.1.Paralip.12.vbi dicitur. Venerũt in auxiliũ non cor
de duplici.Pro qđ in hebreo hẽtur nõ corde & corde. Ps.16.
Probaſti cor meum.Eccl's.10. Cor ſapientis in dextera eiꝰ
& cor ſtulti in ſiniſtra illius.Reperitur etiã in genere femi-
nino cũ he vel tau in fine. Ezech.16. In quo mundabo cor
לבות tuũ.& in plurali לבות Liboth.i.corda.Prouer.21. Appen-
Corda. dit aũt corda dñs.Ps.124.Bene fac dñe bonis & rectis cor-
de.Quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.& rectis in cordibꝰ
ſuis.Ponitur etiam pro mente.Leuit.26.Donec erubeſcat
Mens. incircũciſa mens eorum.Deut.5.Quis det talem eos habe
re mentem.3.Reg.8.Hoc ipſum mẽte tractans.Prouer.19.
Qui poſſeſſor eſt mentis diligit animã ſuã. & in eo.23. Et
mens eius non eſt tecum.Eccl's.2.Nec per noctem mẽte re-
quieſcit.Et quia cor eſt in medio corporis: ideo ponitur ali
quando pro medio alicuius rei. Deut.4.Qui ardebat vſqꝫ
ad celum.pro quo in hebreo habetur.Et mõs ardebat igni
Medium. vſqꝫ ad cor celi.Quod hebrei exponũt vſqꝫ ad mediũ celi.
2.Reg.18.Cũqꝫ adhuc palpitaret herens in quercu. Pro qđ
hebrei legũt.Cũqꝫ adhuc viueret in corde quercus.i.in me
dio quercus.Ps.48.Et transferentur montes in cor maris.
vnde in euãgelio. Matthei.12.Sic erit filius hominis in cor
לבב de terre tribꝰ diebus.Inde verbũ לבב Libeb.i.cordificare.
ſi liceret latine dici.Iob.12.Vir vanus in ſuperbia erigitur.
Cor recipe pro quo he.le.Vir vanus cordificatur.i.cor ſeu mentem re-
cipit & Põt eſſe ſenſus ſicut in littera noſtra.Significat etiã
Cor vulne- vulnerare cor.Canti.4.Vulneraſti cor meũ.pro quo he.le.
rare.
לביב Cordificaſti me.Item לביב Lebib.i. ſorbiciũcula. quod eſt
cibus liquidus ex aqua & farina confectus.& ſolum inueni-
לביבות tur in numero plurali.ſ.לביבות Lebiboth.2.Reg.13. Et fa-
Sorbiciun ciat in oculis meis duas ſorbiciunculas.& in eo.Coxit ſorbi
cule. ciunculas.& inde verbũ לבב Libeb.i.ſorbiciunculas facere
לבב ſiue liquefacere.vt in predicto loco vbi dicitur. Vt faciat in
Liqfacere oculis meis ſorbiciunculas.& in eodẽ.Et liquefaciẽs in ocu
lis eiꝰ.Vnde illud.Canti.4.Vbi dicitur vulneraſti cor meũ
לבת poteſt etiam legi liquefieri feciſti cor meũ. Inde לבת La
Flãma. bath.i.flãma.Exo.3. Apparuitqꝫ ei dominꝰ in flãma ignis.
לבא לבא Labi.Leo. Deut.33. Quaſi leo requieuit. & ſcribitur
Leo. cũ littera iod ante aleph.& in gñe feminino לביא Le
לביא
Leena. biia.Ezech.19.Quare mater tua leena.Ponitur etiã לביא
לביא Labi pro leena. Geñ.49. Accubuiſti vt leo & quaſi leena.
Leena. Nu.24. Et quaſi leena quã ſuſcitare nullus audebit. & in
לבאים plurali maſculino לבאים Lebaim. Ps.56. Anima mẽa in
Leones medio catulorũ leonum.& in gñe fe.לבאות Lebaoth.Naũ.
לבאות 2.Et necauit leenis ſuis.
Leene.

לבט לבט Labat.verberare. cedere. ſeu cedi. vapulare. Prouer.
Cedere. 10.Stultus ceditur labiis.& in eodẽ.Stultus labiis ver-
Verberare berabitur.Oſee.4.Et populus non intelligens vapulabit.
Vapulare. לבן Laban.dealbare.cãdidare.albũ ſiue cãdidũ eſſe.Ps.50.
לבן Et ſuper niuem dealbabor.Eſa.1. Quaſi nix dealbabũ
Dealbare. tur.Dañ.11.Vt conflentur & eligantur & dealbẽtur vſqꝫ ad
Albũ eſſe. tempus prefinitum.& in eo.12.Eligentur & dealbabuntur
& quaſi igni probabuntur.Ioel.1.Albi facti ſunt rami eiꝰ.
לבן Inde לבן Laban.i.albus vel cãdidus aut candor.vt Geñ.30.
Candor In his que ſpoliata fuerant candor apparuit.& in eodẽ.49
Et dentes lacte eius candidiores.Exo.16.Quaſi ſemen co-
riandri album.Leuit.13.Et pilos in album mutatos colorẽ. Albus.
& in eodem.Eo quod omnis in candore verba ſit.& in plu
rali לבנים Lebem.i.albi. Zach.6.Et in quadriga tertia equi לבנים
albi.& in genere fe.לבנה Lebana.ideſt alba.vt Leuit.13.Et Albi.
in loco vlceris cicatrix alba apparuerit. & in eodem. Albã לבנה
ſiue ruffam habuerit cicatricẽ.& in plurali feminino לבנות Alba.
Lebanoth.vt in eodem.Vir ſiue mulier in cuius cute cãdor לבנות
apparuerit.Pro quo hebrei legunt. Vir ſiue mulier quãdo Albe.
fuerint in cute carnis ſue macule albe.& inde לבנה Lebe- לבנה
na.ideſt later.eo quod dealbatur vel candidatur dum co-
quitur igni.Geñ.11.Habueruntqꝫ lateres pro ſaxis. Quod Later.
in hebreo legitur ſingulariter ſcilicet habuerunt laterem
pro lapide. Ezech.4.Sume tibi laterẽ. & in plurali לבנים לבנים
Lebenim.Exo.5.Et lateres ſimiliter imperantur. & in eo-
dem.Et reddetis cõſuetum numerum laterum. & inde de- Lateres
riuatur verbum לבן Liben.i. lateres facere vel cõficere. vt לבן
Geñ.11.Venite faciamus lateres.vbi ponitur verbum & no
men ab eo deriuatum : quaſi diceret laterificemus lateres.
Exo.5.Nequaqꝫ dabitis vltra paleas populo ad conficien- Lateres
dos lateres.& inde מלבן Malben.ideſt typus ſeu forma qua facere
lateres formantur.2.Reg.12.Et traduxit in typo laterum. מלבן
Naũ.3.Tene laterem.vbi ponitur pro latere.Ponitur etiam Typus la
pro muro latericio. Hiere. 43. Et abſcondes eos in crypta terum
que eſt in muro latericio. & inde לבנה Libna. ideſt genus Murus
lapidis candidiſſimi.Exo.24. Sub pedibꝰ eius quaſi opus Latericius
lapidis ſaphyrini. & inde לבנה Lebana.ideſt luna.eo quod לבנה
eſt lucida & candida.Eſa.24.Et erubeſcet luna & confun- Lapis.
detur ſol. & inde לבנה Libne. ideſt genus arboris que de- לבנה
tractis corticibus eſt multum alba.Pro quo beatus Hiero- Luna.
nymus tranſtulit Populum.Geñ.30.Tollẽs ergo iacob vir- לבנה
gas populeas.Oſee.4. Subtus quercũ populum & there-
bintum. & inde לבונה Lebona.ideſt thus.eo quod eſt can- Populeꝰ.
didum. Exo.30.Et thus lucidiſſimum.Leuit.24.Et pones Populus.
ſuper eos thus lucidiſſimum.Canti.4.Vadam ad montem לבונה
myrrhe & collem thuris.& in eodẽ.Cũ vniuerſis lignis liba Thus.
ni.Pro quo hebrei legunt. Cum vniuerſis lignis thuris.i.
thuriferis. & inde לבנון Lebanon.ideſt libanus.eo qđ ſunt לבנון
in eo ligna thurifera.Ps.91.Sicut cedrus libani multiplica- Libanus
bitur.Canti.5.De lignis libani.Eſa.10. Et libanus cum ex-
celſis cadet.& in eodem.29. Et erit libanus in chermel. Et
in eo.35.Gloria libani data eſt ei. Item לבן Laben Secũdũ לבן
aliquos hebreos eſt nomen proprium hominis.Sed ſecũn
dum tranſlationem noſtram & beatum Hieronymum il-
lud lamed quod ponitur in principio dictionis non eſt de
ſubſtantia dictionis ſed denotat datiuũ caſum vel genitiuũ.
vnde לבן Laben idem eſt qđ filio datiui caſus: vel filii geni Filii.
tiui caſus.vt in titulo.Ps.9. In finem pro occultis filii pſal
mus dauid.Et beatus Hieronymꝰ in pſalterio iuxta he.ve.
tranſtulit. Victori ſuper mortem filii pſalmus dauid.

לבש Labas.induere.veſtire. Geñ.3.Et induit eos.& in eo- לבש
dem.27.Veſtibus eſau valde bonis quas apud ſe ha- Induere
bebat domi induit eum. & in eodem. Pelliculas hedorum
circundedit manibus. Pro quo hebrei legũt. Pelliculaſqꝫ
hedorum induit ſiue veſtiuit ſuper manus eius. & in eodẽ.
28.Et dederit mihi panem ad veſcendum & veſtimentum
ad induendum.Exo.29.Indues aaron veſtimentis ſuis.Et
in eodem.Et indues tunicis lineis.& in eodem.Septem die
bus vtetur illa.qui pontifex pro eo fuerit.ideſt ſeptem die-
bus inducetur ſiue veſtietur illa. Leuit.16. Tunica linea ve- Veſtire.
ſtietur.Nu.20.Induit eis eleazarum filium eius.2.Reg.22
Veſtiti cultu regio. & in eodem.Et induere veſtibus tuis.
Eſter.6. Debet indui veſtibꝰ regiis. Iob.29. Iuſtitia indu-
tus ſum & veſtiui me.Ps.92. Indutus eſt dominus forti-

[Operire. לְבוּשׁ Veſtis Indumētū מַלְבּוּשׁ Indumētū Veſtis. תִּלְבֹּשֶׁת Veſtimētū.]

tudinē.Prouer.31.Oēs domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibus.Eſa.61.Quia induit me veſtimento ſalutis. Ezech.9. Veſtitus erat lineis.& in eo.23. Veſtitos hyacītho. & in eo. Indutis veſte varia.Soph.1.Et ſuper omnes qui induti ſūt veſte peregrina. Aggei.1.Operuiſtis vos & non eſtis calefacti.Zach.3.Erat indutus veſtibus ſordidis.& in eo.Et indui te mutatorijs & inde לְבוּשׁ Lebus.i. indumentum. veſtis.veſtimētum.ſtola.Eſter.6.Debet indui veſtibꝰ regiis. & in eodem.Et ſumpta ſtola & equo fac vt locutus es. Iob. 24. Nudos dimittūt homines indumēta tollentes.& in eodem.41.Quis reuelabit faciem indumenti eius. Scribitur etiam cū mem in principio & dicitur מַלְבּוּשׁ Malbus. Eſa. 63.Et oīa indumenta mea inquinaui.Soph.1. Qui induti ſunt veſte peregrina.Et aliqñ ſcribitur cum tau in principio & dicitur תִּלְבֹּשֶׁת Thilboſeth.Eſa.59.Indutus eſt veſtimentis vltionis.Et ſequitur in hebreo indumento ſiue veſtimento.

[לְגֹם אַלְגֹּם אַלְגּוּמִּים Ligna thina.]

לְגֹם Legom.prepoſito aleph in principio dicitur אַלְגֹּם Algum & ſignificat genꝰ ligni precioſi & ſolum inuenitur in numero plurali.ſ.אַלְגּוּמִּים Algumim.Pro quo beatꝰ Hieronymus tranſtulit ligna thina.2.Paralip.9. Serui hiram & ſerui ſalomonis attulerunt aurum de ophir & ligna thina. Reperitur etiam אַלְמֻגִּים Almugim per interpoſitionem mem. De quo vide infra in dictione לְמֻג Lemog.

[לָהּ Ei.ipſi.illi. לֵהּ Eius. Ei.]

לָהּ La.ei.ipſi.illi.datiui caſus.Et aliqñ genitiui:ſingularis numeri:gñis feminini. Et qñ refertur ad maſculum ſcribitur cum uau loco he vt infra dicetur.& in lingua chaldaica dicitur לֵהּ Le ſiue לֵיהּ Le.Dañ.2.Quia ſapientia & fortitudo eius ſunt.& in eo. Vt tempus daret ſibi.& in eodem. Vt ſacrificarent ei.

[לָהָה Opprimeř Deficere. מִתְלַהְלֵהַּ Noxius.]

לָהָה Laha.deficere.opprimere ſeu opprimi vel fatigari. Geñ.47.Et oppreſſerat fames terram maxime egypti.Pro quo he.le.Et deficiebat vel fatigabatur terra egypti & canaā.ſ.fame. & īde מִתְלַהְלֵהַּ Mithlalcha per duplicationem lameth & he.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit Noxius eſt.Prouer.26.Sicut noxiꝰ eſt qui mittit ſagittas & lāceas in mortē.Et dicunt aliq hebrei ꝙ ſignificat inſanū ſiue ſtultū.vnde in predicto loco ipſi legunt ſicut inſaniēs qui mittit ſagittas & lanceas in mortē.

[לַהַב לֶהָבָה לֶהָבֶת Flāma. לַהֲבוֹת Flāme. לְהָבִים לַהַב Ferrū gladij. Micans. לַהַג Meditatio לַהַט Cōburere.]

לַהַב Lahab.flāma.fulgur.ſ.gladii:ſeu ferrum lāceę vel gladii micantis.Iudi.13.Cūqꝫ aſcenderet flāma. Eſa.29. Et flāma ignis deuorantis.Reperitur etiā in genere feminino cum he vel tau in fine & dicitur לֶהָבָה Lehaba ſiue לֶהָבֶת Lahebeth.Nu.21.Flamma de oppido eſebon.Ps.105. Flāma combuſſit impios.Eſa.43.Et flāma non ardebit in te Ezech.20.Et non extinguetur flamma ſucceſionis eius. & in plurali לַהֲבוֹת Lahaboth.Ps.28.Vox domini intercidentis flāmā ignis.quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.flammas ignis.&.Ps.104.Ignem cōburentem in terra ipſorū. Pro quo hebrei legunt.Ignem flāmarum in terra ipſorū. Vnde beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve. tranſtulit.Ignem flāmantem in terra ipſorum.Reperitur ētt לְהָבִים Lehabim ſecundum terminationem pluralem maſculinorum.Eſa.13.Facies cōbuſte vultus eorū.Significat etiā לַהַב Lahab.fulgorem gladii ſeu ferrum gladii vel lancee micantis ad modū flāmee pyramidis. Iudi.3. Vt capulus ſequeretur ferrum in vulnere.1.Reg.17.Ipſum autem ferrū haſte eius.Nañ.3.Et micantis gladii.

לַהַג Lahag.meditatio.Eccls.12. Frequēſqꝫ meditatio carnis afflictio eſt.& ſolum inuenitur in predicto loco.

לַהַט Lahat.vrere.exurere.comburere.ſuccendere.inflammare.Deut.32.Et montium fundamenta comburet. Ps.56.In medio catulorum leonum dormiui cōturbatus. Pro quo he.le.In medio catulorū leonū dormiui inflāmantium.vñ beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.trāſtulit.In medio leonū dormiui ferocientiū. Ps. 82. Et ſicut flāma cōburens mōtes.Ps.103.Et miniſtros ſuos ignē vrētem.Ps.105.Flāma cōbuſſit impios.Eſa.42.Et cōbuſſit eū in circuitu.Ioel.1.Et flāma ſuccendit omnia ligna regiōis. & in eo.2.Et poſt eū exurens flāma.Malach.4.Et inflāmabit eos ignis veniens.Inde לַהַט Lahat.i.flāma ſeu acies gladii reſplendentis.Geñ.3.Et flāmeū gladiū atqꝫ verſatilem. vbi ponitur pro flāmeo.Significat etiam incātationes ſeu veneficia.Exo.7.Et fecerunt etiā ipſi per incātationes egyptiacas & arcana quedā ſimiliter.Scribitur etiā ſine he.vt in eo.Feceruntqꝫ ſimiliter malefici egyptiorū incantatiōibus ſuis.& in eo.8.Fecerūt aūt & malefici per incātationes ſuas ſimiliter.& ſecūdū aliquos hebreos deriuatur a ſupradicta dictione לָאַט Laat cū aleph in medio:que ſignificat operire aut velare vel abſcondere.

[Inflāmare Ferocī ei. Vrere. Succēdere Inflāmare לַהַט Flameum. Incātationes.]

[לָהָם Simpliciter loquēs לָהֶם Eis.]

לָהָם Laham.leniter loqui:aut ſimpliciter loqui.Prouer.18 Verba biliguis quaſi ſimplicia.pro quo he.le. Quaſi leniter vel ſimpliciter loquentia.& ſolū inuenitur in predicto loco. Itē לָהֶם Lahem.i.eis.illis.ipſis.& eſt gñis maſculini.& qñ refertur ad feminas ſcribitur cum nun in fine. De quo vide ſupra in dictione hem.

[לָהֵן Ideo. Itaqꝫ. Sed.]

לָהֵן Lahen.in lingua chaldaica ſignificat.ideo. itaqꝫ. excepto.ſed.Dañ.2.Igitur ſomniū & interpretationem eiꝰ nūciate mihi.i.ideo ſomniū nūciate.& in eo.Somniū itaqꝫ nūciate mihi.& in eo.Exceptis diis.& in eodem.Sed vt interpretatio regi manifeſta fieret.

[לַהַק לַהֲקַת Cuneus.]

לַהַק Lahac.cetus.Cuneus.cōgregatio.& ſcribitur cum tau in fine eo quod eſt generis feminini:& dicitur לַהֲקַת Lahacath.1.Reg.19. Qui cū vidiſſet cuneum prophetarū. ideſt cetū vel congregationē prophetarū.quaſi קְהִלַּת Cehilath.per tranſpoſitionem litterarum.

[לוּ Vtinam. Forte. Si. לוֹ Ei.illi.ipſi.]

לוּ Lu.vtinā.ſi.forte.ne forte.fortaſſe.Geñ.17. Vtinā iſmael viuat corā te.& in eo.30.Gratū habeo qđ petis. Pro q̄ hebrei legūt. Vtinā eēt iuxta verbū tuū.& in eo.50. Ne forte memor ſit iniurie.Iudi.8.Si ſeruaſſetis eos nō vos occiderē.Ezech.14.Et ſi beſtias peſſimas induxero ſup terrā. Et aliqñ ſcribitur cū aleph in fine.De quo vide in dictione ſequēti.Itē לוֹ Lo.i.ei.illi.ipſi.datiui caſus ſingularis nūeri vt dictum eſt in grāmatica in capitulo de pronomine.

[לוֹא Non. Nec. לֹא Non. Ne. Nequaqꝫ. Neqꝫ. לָא Non. בְּלֹא In non. Abſqꝫ. Sine. Nihil. לָא Nihil.]

לוֹא Lo.dictio ē negatiua.i.nō.ne.neqꝫ.nequaqꝫ.vt Ezech. 16.Nō fuit aūt ſodoma ſoror tua audita in ore tuo.& in eo.24.Nec fluēt lachrime tue. In aliis vero locis ſcribitur לֹא Lo.ſine vau.vt Geñ.2.Nō eñi pluerat dñs deus.& in eodem. De ligno aūt ſciētie boni & mali ne comedas.& in eo. 3.Nequaqꝫ morte moriemini.Exo.4.Neqꝫ audiēt vocem meā.& in eo.Nec audiuit eos.& in eo.16.Neqꝫ vermis inuētus eſt in eo.Exo.23.Nō ſuſcipies vocē mēdacii. Deut.26. Nō preterii mādata tua nec ſum oblitus.2.Reg.13.Si non vis venire.4.Reg.5.Dixitqꝫ Naamā vt vis. pro quo he.le. Dixitqꝫ Naamā & nō.i.ſi nō vis accipere nō accipias.& eſt ſenſus ſicut in lřa noſtra.Iob.7. Nequaqꝫ vltra iā viuā. Ps. 1.Beatus vir qui nō abiit in cōſilio impiorū & in via peccatorū nō ſtetit:& in cathedra peſtilentie nō ſedit.& in lingua chaldaica dicitur לָא La.Hiere.10.Dii qui celos & terram nō fecerunt.Dañ.2.Si ergo ſomnium non indicaueritis mihi Et quando preponitur ei littera vau que eſt coniunctio: tūc ſignificat & non ſiue nec. aut neqꝫ:vt in locis predictis. Et aliquando preponitur ei littera beth & dicitur בְּלֹא Belo. ideſt in non:ſiue abſqꝫ:aut ſine. Deut.32. Ipſi prouocauerunt me in eo qui non eſt deus.& in eodem. Et ego prouocabo eos in eo qui non eſt populus. Iob.8. Nunquid vire re poteſt ſcirpus abſqꝫ humore.Ps.43. Vendidiſti populum tuum ſine precio.Ponitur etiam lo.pro nihilo. Iob. 27.Nihil ſecum affert. Ps.75.Et nihil inuenerunt viri diuitiarum.ponitur etiam in lingua chaldaica לָא La pro nihil. Dañ.4.In nihilum reputati ſunt. Et cōiter quādo iungitur cū dictione דָּבָר Dabar que ſignificat rem aut verbum tunc ambe dictiones ponuntur pro nihilo. ideſt non res aut non verbum.vt Deut.2.Et nihil eis defuit. Amos.6 Qui letamini in nihilum.Et aliquando ſcribitur cum he ī principio & dicitur הֲלוֹא Halo.ideſt nonne. ſiue nūquid nun.nunquid non.vtiqꝫ.ecce. De quo vide ſupra in littera he.in dictione הֲלֹא Halo.Item לוּא Lu. ideſt vtinam. fortaſſe.ſi forte.Eſa.48.Vtinam attendiſſes mandata mea.& in eo.64. Vtinam diſrumperes celos.Et communiter ſcribitur ſine aleph.De quo vide in dictione precedenti.

[הֲלוֹא Nonne. לוּא vtinam.]

[לֹג לֹג Sextariꝰ.]

לֹג Log.Genus menſure.pro quo beatus hieronymus trāſtulit ſextarium. Leuit.14.Et olei ſextarium: duoſqꝫ turtures.

[לָוָה Fenerare. Mutuare. Mutuum accipere. Copulare. Adiūgere. adherere. apponere. applicari. לִוְיַת Copulatio augmētū. לֹיוֹת Lora. לִוְיָתָן Draco. Leuiatam]

לָוָה Laua.commodare.mutuare.mutuo accipere. fenerari.copulare.adherere.adiungere.comitari. Deut. 28. Et fenerabis gentibus multis:& ipſe a nullo fenus accipies ideſt mutuabis.Et in eodem. Ipſe fenerabit tibi & tu nō fenerabis ei.ideſt mutuabit.Neē.5.Mutuo ſumamus pecunias in tributa regis.p̄s.36.Mutuabitur peccator & nō ſoluet.Prouer.19.Feneratur domino qui miſeretur pauperis Eſa.24.Sicut fenerator ſic is qui mutuū accipit.ſignificat etiam copulare vel adiungere.vt Geñ.29.Nunc quoqꝫ copulabitur mihi maritus meus.Eccls.8. Et hoc ſolum ſecū afferet de labore ſuo.pro quo hebrei legunt:hoc ſolū copulabitur ei ſiue comitabitur eū.Eſa.14 Adiungetur aduena ad eos.Et in eodem.56.Qui adheret domino. Hiere.50. Venient & apponentur ad dominum.Dañ.11. Et applicabuntur eis plurimi fraudulenter.Zach.2. Et applicabuntur gentes multe domino.& inde לִוְיַת Liuiath.ideſt copulatio vel augmentum. Prouer.1. Vt addatur gratia capiti tuo.pro quo hebrei legunt.Quia copulatio vel augmentum gratie ſūt capiti tuo.Et in eo.4.Dabit capiti tuo augmenta gratiarum.Et inde לֹיוֹת Loioth.ideſt lora quibus animalia iunguntur.Et ſolum inuenitur in numero plurali.3.Reg.7.Et ſubter leones & boues quaſi lora ex ere dependentia.Et in eodem.vt non celata ſed appoſita per circuitum viderentur.pro quo hebrei legunt.Et lora per circuitum.ideſt quaſi foris adiuncta.& inde לִוְיָתָן Liuiathan. Nomen draconis ſic nominati propter eius magnitudinē Ps.73.Tu confregiſti capita draconis.pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Tu confregiſti capita leuiathan.Ps.103.Draco iſte quem formaſti. pro quo beatus hiero. trāſtulit Leuiathan iſtū plaſmaſti. Iob. 3.Qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan.Et ī eo. 40.An extrahere poteris leuiathan hamo.Eſa.27. Super leuiathan ſerpentem vectem:& ſuper leuiathan ſerpētē tortuoſum.

[לוּז Effluere. Recedere. לָזוּת Detractio נָלוֹז Infamis. Illuſor Tumultus לוּז Amygdalꝰ]

לוּז Luz.recedere.diſcedere.Prouer.3. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis.Et in eodem.4.Ne recedant ab oculis tuis.Et ſcribitur in predictis locis cum iod in medio:loco vau:quia eſt verbum tertie coniugationis.Inde לָזוּת Lezuth. ideſt diceſſio vel detractio.Prouer.4. Et detrahētia labia ſint procul a te.pro quo hebrei legunt. Et detractio vel diceſſio labiorum ſit procul a te. ſiue peruerſitatem labiorum longe fac a te.Et inde נָלוֹז Naloz. pro quo beatus hieronymus tranſtulit infamem ſiue illuſorem.Prouerb. 2.Et infames greſſus eorum.Et in eodem.3.Quia abominatio eſt domini omnis illuſor.ponitur etiam pro tumultu.Eſa.30.Et ſperaſtis in calumnia & in tumultu. Hebrei vero dicunt ꝙ ſignificat recedentem.ſcilicet a via recta. Item לוּז Luz.Genus arboris.pro quo beatus hieronymus tranſtulit amygdalinum.Geñ.30. Virgas populeas virides & amygdalinas. Et aliqui hebrei dicūt ꝙ ſigñat auelanū.

[לוּחַ Tabula לֻחֹת Tabule. לֻחֹתַיִם Tabulata maris. לַח Humidum Viride. לֵחָה Viror. Humidum]

לוּחַ Luach.Tabula.Exo:32.Duas tabulas teſtimonii lapideas.Et in eodem.34.Precide ait tibi duas tabulas lapideas.Prouer.3.Et deſcribe in tabulis cordis tui. Canti.8 Compingamus illud tabulis cedrinis.Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.tabula cedri.Eſa.30.Scribe ei ſuper buxum. Pro quo hebrei legunt. Scribe ei ſuper tabulam. Et poteſt intelligi ſuper tabulam buxeam.Hiere.17. Exaratum ſuper latitudinem cordis eorum. pro quo hebrei legunt ſuper tabulam cordis eorum. & ponitur ibi tabula p latitudine.& in plurali לֻחֹת Luchoth.vt in aliquibus locis predictis.& Abach.2.Et explana eū ſuper tabulas.reperitur etiam לֻחֹתַיִם Luchothaim:ſecundum terminationem dualem.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit Tabulata maris.quaſi diceret לֻחֹת יָם Luchoth iam.Ezech.27. Abietibus de ſanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris.Inde לַח Lach.ideſt viride ſiue humidum.Geñ.30. virgas populeas virides.Nu.6.vuas recentes ſiccaſqꝫ non comedet.i.vuas virides ſeu humidas.Ezech.17.Et ſiccaui lignum viride.& inde לֵחָה Lecha:quod ſecundum hebreos ſignificat virorem ſeu reflorentiam.vt Deut.34.Nec dentes illius moti ſunt.pro quo ipſi legunt.Nec fugerat. ideſt nec defecerat viror ſeu reflorentia eius.ideſt color viuidus vultus eius:ſeu humidum radicale illius. poteſt etiam deriuari a dictione לְחִי Lecha. que ſignificat mandibulam ſeu maxillam:vt infra dicetur.& tunc erit ſenſus ſicut beatus hieronymus tranſtulit.

[לוּט Inuoluer. Operire. בַּלָּט Abſcōdite Clam. לֹט Stacte.]

לוּט Lot.Inuoluere.operire.colligare.1.Reg.21. Eſt inuolutus pallio poſt Ephod.Eſa.25.Et precipitabit dominus in monte iſto faciem vinculi colligati. vbi pro vinculi colligati hebrei legunt inuoluentis inuoluentis.nam ī hebreo dictio lot bis replicatur in hoc loco.quaſi diceret colligantis colligantis.Et aliquādo ſcribitur ſine vau.3. Reg. 19.Operuit vultum ſuum pallio.Scribitur etiam cū aleph in medio loco vau.De quo vide ſupra in dictione לָאט laat Et inde בַּלָּט Balat cum prepoſitione beth.ideſt in occulto ſiue clam aut abſcondite vel oculte.vt Ruth.3.venit abſcondite & diſcooperto a pedibus eius pallio ſe proiecit.1.Reg. 18.Loquimini ad dauid clam me dicentes.ſignificat etiam incantationes:que nobis ſunt abſcondite.De quo vide ſupra in dictione לָאט Laat.Item לֹט Lot.ſpecies aromatica pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſtactem. Geñ.37. Camelos eorum portantes aromata & reſinam & ſtacten.

[לוּל Cochlea. לוּלֵי Niſi. Si non Si.]

לוּל Lul.Cochlea.ideſt aſcenſus graduum columnam amplexantium in modum cochlee.3.Reg.6.Et p cochleam aſcendebant in medium cenaculi.Item לוּלֵי lule cum iod in fine.ideſt ſi non.niſi.vt Geñ.31.Niſi deus patris mei Abraam & timor iſaac affuiſſet mihi.Deut.32. Sed propter iram inimicorum diſtuli.pro quo hebrei legunt. Niſi iram inimicorum timuiſſem.Et eſt ſenſus ſicut ī littera noſtra.p̄s.123.Niſi quia dominus erat in nobis dicat nunc iſrael:niſi quia dominus erat in nobis.Eſa.1. Niſi dominus exercituum reliquiſſet nobis ſemen.Et aliquādo ſcribitur cum aleph in fine loco iod.vt Geñ.43.Si non interceſiſſet dilatio.Iudi.14.Si non araſſetis in vitula mea:non inueniſetis propoſitionem meam.1.reg.25.Niſi cito veniſſes in occurſum meū.Et ſecundum aliquos eſt dictio compoſita a לוּ Lu.quod ſignificat ſi & לֵי le vel לֹא Lo quod ſignificat non.Ponitur etiam aliquando in noſtra tranſlatione affirmatiue pro ſi vel vtiqꝫ vt.2.reg.2.Si locutus fuiſes mane

receſſiſſet populus.ſed ẽt in predicto loco hebrei legunt. Niſi locutus fuiſes.ideſt niſi dixiſſes mane:ſurgant pueri. Ps.26.Credo videre bona domini.vbi premittitur in hebreo predicta dictio לולי Lule.ideſt vtiq; credo. Pro quo hebrei legunt. Niſi credidiſſem.

לון לון Manere. Morari. Cõmorari. Habitare.

לון Lun.ſiue לון Lon. Manere.morari.commorari.pernoctare.murmurare.conqueri.Geñ.19.Et manete ibi. Et in eodem.Minime ſed in platea manebimus.Et in eodem 24.Eſt in domo patris tui locus ad manẽdum. Et in eodem.32.Ipſe vero manſit nocte illa in caſtris. Nu.22. Manete hic nocte.Ioſ.6.Et reuerſa in caſtra manſit ibi. Iudi.19.Queſo te vt hodie hic maneas.Et in eodem. & apud ſe fecit manere.Et in eo.ne in platea maneas. Ruth.1. Et vbi morata fueris & ego pariter morabor.Nee.13. quare manetis ex aduerſo muri. Iob.17.Et in amaritudinibus eorum moratur oculus meus.Et in eo.24.nudos dimittunt homines.Pro quo he.le.nudum faciunt manere.ſ.hoĩem. Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.Et in eo.41.In collo eius morabitur fortitudo.Ps.25.Anima eius in bõis demorabitur. Ps.48.Et homo cũ in honore eſſet nõ intellexit. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Et homo in honore non commorabitur.Sed in fine eiuſdem pſalmi ponitur non intellexit:nam ibi ponitur יָבִין Iabin hic autem יָלִין Ialim.Ps.9.In protectiõe dei celi cõmorabitur.prouerb.19.Et in plenitudine commorabitur. Eſa.1.Iuſtitia habitauit in ea.i.manſit vel morata eſt in ea. Hiere.4. Vſq; quo morabantur in te cogitatiões noxie. Zach.5. Et commorabitur in medio domus & conſumet eam. & inde מָלוֹן Malon: ſiue מְלוֹן Melon.ideſt mãſio: ſeu diuerſorium. Geñ.43. Cum veniſſemus ad diuerſorium. Exo.4.Cumq; eſſet in itinere in diuerſorio.Hiere.9. Quis dabit me in ſolitudine diuerſorum viatorum. debet legi diuerſorium viatorum.& inde מְלוּנָה Meluna cum he in fine ideſt tugurium quod cuſtodes agrorum faciunt ad manendum in nocte.Eſa.1.Et tugurium in cucumerario. In alio vero loco Beatus hieronymus tranſtulit. Tabernaculũ vnius noctis.Eſa.24. Et auferetur quaſi tabernaculũ vni9 noctis. Item לון Lon.ideſt murmurare.Exo.15. Et murmurauit populus cõtra moyſen.Et in eo.16.Et murmurauit omnis congregatio filiorum iſrael.Et in eo.Nos vero quid ſumus quia muſitaſtis contra nos.ideſt quia murmuraſtis. & in eo.quibus murmurati eſtis contra eum. nu.14. Vſque quo multitudo hec peſſima murmurat contra me. Et ĩ eo. qui murmuraſtis contra me.Et in eo. qui reuerſi murmurare fecerũt cõtra eũ oẽm multitudinẽ.& inde תְּלוּנָה Theluna.i.murmuratio ſeu murmur.querela.ſeu querimonia Exo.16.Audiuit enim murmur veſtrum.Et in eo.Eo quod audierit murmuratiões veſtras.Et in eo.Nec contra nos eſt murmur veſtrũ.Nu.14.querelas filiorũ iſrael audiui. ideſt murmurationes.Et in eo.17.Et cohibebo a me querimonias filiorum iſrael.ideſt murmurationes.Et in eo. Et quieſcant querele eorum a me.

מָלוֹן מְלוֹן Diuerſorium. מְלוּנָה Tugurium Tabernaculũ vnius noctis. לון Murmurare. Muſitare. תְּלוּנָה Murmur. Murmurationes. Querele. Querimonie.

לוע Loaa.abſorbere.deglutire.deuorare.lambere. Abdie.1.Et bibent & abſorbebunt.Prouer.20.Ruina eſt homini deuorare ſanctã.Et licet in aliquibus bibliis noſtris legatur deuotare.tamen in bibliis antiquis habetur deuorare. ſicut in hebreo. Iob.6. Vnde & verba mea dolore ſunt plena.Pro quo hebrei legunt.Ideoq; verba mea abſorta ſunt. Scribitur etiam cum littera ain in principio.vt Iob.39.pulli eius lambunt ſanguinẽ.vbi ponitur יְעַלְעוּ Iaalu.pro יְלַעוּ Ielau: propter euphoniã.Inde לוֹעָה Loee.i.guttur. vt Prouer.23.Et ſtatue cultrum in gutture tuõ.

לוע Abſorbere Deuorare Lambere. לוֹעָה Guttur.

לוץ לוץ Lus.illudere.deludere.deridere.irridere.interpretari.

Ps.118.Superbi inique agebant vſq;quaq;.pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Superbi deridebant me nimis.Prouer.3.Ipſe deludit illuſores. Et in eo.14.Stultus illudet peccatũ. Et in eo.19. Teſtis iniquus deridet iudiciũ. Et in eo.29.Si autem illuſeris ſolus portabis.ſcribitur ẽt cũ duplici ſade.vt Eſa.28. Et nunc nolite illudere. Inde לֵץ Les.i.illuſor.deriſor.irriſor. Prouer. 9. Qui erudit deriſorem ipſe ſibi iniuriã facit.Et in eo. Noli arguere deriſorem.Et in eo.13.Qui aũt illuſor eſt non audit cum arguitur.Et in eo.19. Peſtilente flagellato ſtultus ſapientior erit.pro quo hebrei legunt. Illuſorem percuties:& inſipiens aſtutior erit.Et in eodem.20.Luxurioſa res vinũ.pro quo he.le.Deriſoria res vinum.ideſt facit hominem illuſorem ſiue deriſorem.Et in eo. 21.Superbus & arrogans vocatur indoctus.Pro quo hebrei legunt. Sup̃bus & arrogans vocatur deriſor.Et in eo.22. Eiice deriſorem & exibit cum eo iurgium.& in plu.לֵצִים Leſim.Ps.1.Et in cathedra peſtilentie nõ ſedit. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Et in cathedra deriſorũ non ſedit.Prouer.19.parata ſunt deriſoribus iudicia. Reperitur ẽt לוֹצְצִים Loſeſim cũ duplici ſade.Oſee.7. Extẽdit manũ ſuã cũ illuſoribus.Et inde לָצוֹן Laſon.i.deluſio ſiue irriſio.vt Eſa.28.Audite verbũ dñi viri illuſores. pro viri illuſionis vel deriſionis.ſignificat etiam ſupradicta dictio. Interpretari vel exponere verba alterius:aut loqui pro aliquo.Et inde מֵלִיץ Melis.i.interpres:vel ille qui loquitur pro alio.vt Geñ.42.Eo quod per interpretem loqueretur ad eos.Iob.16.Verboſi amici mei. pro quo hebrei legunt. Interpretes mei amici mei.& vocat eos interpretes:eo q̃d interpretabantur eius verba in malã partẽ.Et in eo.33.Si fuerit pro eo angelus loquens.Eſa.43. Et interpretes tui preuaricati ſunt in me.ponitur etiam pro legatis qui exponunt verba eorũ a quibus mittuntur.2.paralip.32.Attamẽ in legatione principum babylonis qui miſſi fuerant ad eũ Et inde מְלִיצָה Meliſa.i.interpretatio.prouer.1. Animaduertet parabolam & interpretationẽ eius.vide ẽt de hoc infra in dictione מָלַץ Malas.

Deridere. Deludere. Illudere. לֵץ Deriſor. Illuſor Peſtilẽs. לֵצִים Deriſores לוֹצְצִים Illuſores. לָצוֹן Illuſio. מֵלִיץ Interpres Loquẽs p̃ alio. Legatus. מְלִיצָה Interpretatio.

לוש Lus.cõmiſcere.miſcere.ſ.farinam aqua:more piſtorum.conſpergere.Geñ.18.Tria ſata ſimile commiſce 1.Reg.28.Tollenſq; farinam miſcuit eam.2.Reg.13. Que tollens farinam cõmiſcuit.Hiere.7. Et mulieres conſpergunt adipem.pro quo he.le.Et mulieres conſpergunt ſiue cõmiſcent maſſam. Oſee.7. A mixtione fermenti donec fermentaretur totum.

לוש Cõmiſcere Miſcere. Cõſpergere

לוּת Leuath. In lingua chaldaica ſignificat. Ad.ſiue a. Eſdre.4.Iudei qui aſcenderunt a te.

לות Ad. A.

לַז Laz.ille.iſte.Et eſt communis generis:& recipit in principio litteram he:que ponitur quaſi pro articulo:& dicitur הַלָּז Halaz. Iudi.6.Pone ſupra petram illã.1. Reg.14. Que eſt trans locum illum. 4.Reg.4.Ecce ſunamitis illa. Zach.2.Loquere ad puerum iſtum dicens. Scribitur etiã cũ he in fine & dicitur הַלָּזֶה Halaze.Geñ.2[illegible] quis eſt iſte homo qui venit per agrũ.& aliq̃n ſcribitur cũ vau: & dicitur הַלֵּזוּ Halezu. Ezech.36.Terra illa inculta facta eſt velut hortus voluptatis.

לַז הַלָּז Ille. Illa. Iſte. הַלָּזֶה Iſte. הַלֵּזוּ Illa.

לָזָה Laza.detrahere.diſcedere.Prou. 4.Et detrahẽtia labia ſint p̃cul a te.Et aliqui hebrei dicũt q; deriuatur a ſupradicta dictione לוז Loz.De quo vide ſupra in eadem dictione.

לָזָה Detrahere

לחה Lecha.Maxilla.mandibula.genna. & ſcribitur cum iod in fine loco he.vt Iudi.15.Inuentamq; maxillam ideſt mandibulam aſini.& in eodem. In maxilla aſini in mandibula pulli aſinarum.& in eodem.Proiecit mandibu

לחה maxilla mandibula

lam de manu. Ps.3.Quoniam tu percuſſiſti omnes aduerſãtes mihi ſine cauſa.pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Quia percuſſiſti omnium inimicorum meorum maxillam.Threñ.1.& lachryme eius ĩ maxilla eius.Mich.5.In virga percutient maxillam iudicis iſrael.& in plu.לְחָיַיִם Lechaiaim ſiue לְחָיֵי Lechaie.Deut.18 Dabunt ſacerdoti armum & ventriculum. Pro quo hebrei legunt.Dabunt ſacerdoti armum & mandibulas ſeu maxillas & ventriculum.Cauti.1.Pulchre ſunt gene tue. Eſa.30. & frenum erroris quod erat in maxillis populorum. Et in eo.15.Corpus meum dedi percutientibus & genas meas vellentibus.Ponitur ẽt pro dentibus. Deut.34.Nec dentes illius moti ſunt. De quo vide ſupra in dictione לוח Lũach.

לְחָיַיִם לְחָיֵי Mãdibule Gene. Maxille. Dentes.

לחך Lachach. lingere.lãbere.rodere.3.Reg.18. Et aquã que erat in aqueductu lambens.Ps.71.Et inimici ei9 terram lingent. Nu.22.Ita delebit hic populus oẽs qui in noſtris finibus commorantur:quomodo ſolet bos herbas vſq; ad radices carpere.pro quo he.le.Nunc lambet ſeu rodet hic populus omnia que in circuitu noſtro ſunt ſicut lãbit ſeu rodit bos herbas agri.ſed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum.

לָחַךְ Lambere. Lingere Delere. Rodere.

לחם Lacham.comedere.manducare.deuorare. debellare.pugnare. Deut.32.Et deuorabunt eos aues. p̃s.140. Et non communicabo cum electis eorum. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Nec comedere in delitiis eorum.Prouer.4.Comedũt panem impietatis.& in eo.9. Venite comedite panem meũ. Et in eo.23. Quãdo ſederis vt comedas cũ principe.& in eo.Nec comedas cum homine inuido.& inde לֶחֶם Léchem.i.panis.cib9.eſca.pabulũ.& eſt commune ad omnem cibum ſiue ad omne comeſtibile.ſed magis communiter ponitur in ſcriptura pro pane.Geñ.3.In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Et in eo.14.Proferens panem & vinum.& in eo.18.Ponã q; bucellam panis.& ĩ eo.47.In toto enim orbe panis deerat.Et in eo.49.Aſſer pinguis panis eius.Exo.25.& pones ſup menſam panes p̃poſitionis.Leuit.20. Veſcetur tñ panibus qui offeruntur in ſanctuario. & ſecundũ hebreos accipitur ibi pro carnibus que offerebantur in ſanctuario. & in eo.21.Non offerat panem deo ſuo.Nu.14. Quia ſicut panem ita eos poſſumus deuorare.Et in eo.28.Oblationẽ meã & panes.pro quo he.le.Oblationẽ meã panẽ meum. & accipitur ibi pro agnis qui offerebantur mane & veſpere.Deut.8.Nõ in ſolo pane viuit homo.p̃s. 103. Vt educas panẽ de terra.Prouer.9.Comedite panẽ meũ. & in eo.22.In quo eſt panis mendacii.Eccl'ſ.11.mitte panẽ tuũ ſup tranſeũtes aquas.Eſa.3.& in domo mea nõ eſt panis. Et in eo.58.Frangẽ eſurienti panẽ tuũ.Hiere.11.mittamus lignũ in panẽ eius.Ezech.18.Panẽ ſuũ eſurienti dederit.Ponitur ẽt panis p̃ mãna.Exo.16.Ecce ego pluã vobis panes de celo.& in eo. Iſte eſt panis quẽ dedit vobis dñs ad veſcẽdum. Nee.9.Panẽ quoq; de celo dediſti eis.Ps.77.Panẽ angelorũ manducauit homo. Accipitur ẽt pro quocũq; cibo vel eſca aut pabulo.Geñ.47.Prebẽs cibaria ſingulis.Leuit.3.in pabulũ ignis & oblationis dñi.Et in eo.In alimoniã ignis & ſuauiſſimi odoris.& in eodem.22.Aletur cibis patris ſui Nu.21.ſuper cibo iſto leuiſſimo.1.Reg. 4. maledictus vir qui comederit panem vſq; ad veſperam. Et accipitur ibi panis pro quocũq; cibo.Nam ionathas preuaricatus eſt:eo quod comedit modicũ mellis.Ps.135. Qui dat eſcam omni carni.Ps.145.Dat eſcam eſurientibus.Ps.146.Qui dat iumentis eſcam ipſorum. Item ponitur pro conuiuio. Dañ.5.Fecit grande conuiuium.Ponitur etiam pro carne. Soph.1.Et corpora eorum ſicut ſtercora. Pro quo hebrei

לָחַם Deuorare. Comedere לֶחֶם Panis. Panis p̃ carnibus. Panis p̃ manna. Cibaria Pabulum Alimonia. Cibus. Eſca. Conuiuiũ. Corpus.

legunt.Et carnes eorum ſicut ſtercora. Iob.20. vbi nos legimus.pluet ſuper illum bellum ſuum.hebrei legunt. pluet ſuper illum in carne ſua.Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra.Item לחם Lacham.ideſt pugnare. expugnare.debellare.dimicare.a ſuperiori ſignificato deriuatum. Eo quod bellum eſt comeſtio & conſumptio gladii ex vtraq; parte.Exo.1. Expugnatiſq; nobis egrediatur. Et in eodem.14.Dominus enim pugnabit pro vobis. Et in eodem. Dominus enim pugnat pro eis contra nos. Et in eodem.17.Venit autem amalech & pugnabat contra iſrael. Et in eodem.Et egreſſus pugna contra amalech. Deut.1. Aſcendamus & pugnabimus.Et in eodem. Nolite aſcendere nec pugnetis.Ioſ.10.Et pugnabat contra eam. Et in eodem.Et exercitu per gyrum diſpoſito oppugnabat eam Et in eodem.Et circundeditatq; expugnauit eam. Iudi.5. Et portas hoſtium ipſe ſubuertit. Pro quo hebrei legunt. Tunc dimicauit ſiue expugnauit portas. ſcilicet inimicorum.Et in eodem. De celo dimicatum eſt contra eos.Et in eodem. Aduerſus ſyſaram pugnauerunt. Et in eodem. 9. Qui pugnauit pro vobis. Et in eodem. 11. Pugnabant filii Amon contra iſrael quibus acriter inſtantibus.Et in eodem. Aut docere poteſt q; iurgatus ſit contra iſrael:& pugnauerit contra eum.Ps.34.Expugna impugnantes me.p̃s 55.Tota die impugnans tribulauit me.Et in eodem. Multi bellantes aduerſum me.Ps.108. Et expugnauerunt me gratis.Eſa.63.Ipſe debellauit eos.& inde מִלְחָמָה milchama.ideſt bellum.pugna.Geñ.14. Inirent bellum contra balla regem ſodomorum.Exo.1. Si ingruerit contra nos bellum.Et in eodem.15.Dominus vir pugnator. pro quo hebrei legunt.Dominus vir pugne.Et in eo.17.Et bellum dei erit contra Amalech. Deut.21.Si egreſſus fueris ad pugnam.Iob.39.Procul odoratur bellum.

Caro לחם Expugnare. Pugnare. Oppugnare. Dimicare. Iurgari. Impugnare. Bellare. Debellare מִלְחָמָה Bellum. Pugna

לְחֵנָה Lechena. in lingua chaldaica ſignificat concubinam. Dañ.5.vxores & concubine illius. Et in eodẽ vxores tue & concubine tue vinum bibiſtis in eis.

לחנה Cõcubina.

לחץ Lachas. Arctare.coarctare.opprimere.affligere.atterere.tribulare.Exo.3.vidiq; afflictionem eorum qua ab egyptiis opprimuntur.Et in eodem.22. Neq; affliges eum. Nume.22.Iungit ſe parieti:& attriuit ſedentis pedẽ. Pro quo hebrei legunt. Et arctauit ſe parieti:& arctauit ſiue attriuit pedem Balaam ad parietem. ideſt cum pariete. Iudi.1. Arctauitq; Amorreus filios dan in monte. Et in eodem.4.Et per viginti annos vehementer oppreſſerat eos.1.Regum.10.Et de manu omnium regum qui affligebant vos.4.Regum.6.Claudite oſtium & non ſinatis eum introire.Pro quo hebrei legunt. Coarctate eum in oſtio. Ps.105.Et tribulauerunt eos inimici eorum. Eſa.19. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis:quod in hebreo legitur in plurali:ſcilicet a facie tribulantium. Hiere.30.& viſitabo ſuper omnes qui tribulant eos.& inde לַחַץ Láchas ideſt tribulatio:ſiue afflictio:aut oppreſſio:vel coarctatio. Exo.3.vidiq; afflictionem eorum qua ab egyptiis opprimuntur.vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatũ. Eſa.30.& dabit tibi dominus panem arctum & aquam breuem.i.aquã afflictionis vel tribulationis.

לחץ Opprimere Affligere. Atterere. Arctare. Coarctare. Tribulare. לַחַץ Afflictio.

לחש Lachas.muſitare.ſuſurrare.murmurare. incantare. 2.Reg.12.Cũ ergo dauid vidiſſet ſeruos ſuos muſitãtes.p̃s.55.Aduerſũ me ſuſurrabãt oẽs inimici mei. & inde לַחַשׁ Láchas. ideſt murmur.Eſa.26.In tribulatione murmuris doctrina tua eis. Quod hebrei exponunt ſic. Ideſt. in tribulatione conuertunt ſe ad ſecretã orationẽ.in alio vero loco pro לַחַשׁ Láchas beatus hieronym9 trãſtulit.eloquũ myſticum.Eſa.3. Et prudentem eloquii myſtici. ſignificat

לחש Muſitare. לַחַשׁ Murmur. לַחַשׁ Eloquium myſticum.

etiam incantare.Pſ.57.que nõ audit vocem incantantiũ.
Murmurare. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam
veritatem tranſtulit.vocẽ murmurantium. Eccl's. 10. Si
mordeat ſerpens in ſilentio.Pro quo hebrei legunt.ſi mor
Incãtatio. deat ſerpens abſqȝ incãtatione.Poteſt etiam legi ſic.ſi mor=
deat ſerpens abſqȝ murmure vel ſuſurratione. Quod eſt
הַלּוֹחֵשׁ idem ſenſus cũ littera noſtra.Et inde dicũt hebrei ꝙ deri=
uatur dictio הַלּוֹחֵשׁ Haloches. Nee.3.Selum filius haloes.
ideſt filius cuiuſdam ſapientis exorziſte ſiue incantatoris.
ſicut exponũt hebrei.quia ponitur ibi he articularis in pri
cipio que non ſolet apponi nomini proprio niſi tantũ ap=
לְחָשִׁים pellatiuo: vt dictum eſt ſupra in principio littere he. Et in
de לְחָשִׁים Lechaſim:Genus ornamenti muliebris. ꝑ quo
Inaures. beatus hieronymus tranſtulit inaures. Et ſolũ inuenitur ĩ
לַט nu.plu.Eſa.3.Inaures & annulos.
Clam. לַט Lat.clam ſiue abſcondite.De quo vide ſupra in dictio=
ne לָאט Laat.
לְטָאָה Letaa.ſerpentis vel reptilis genus.Pro quo beatus
Stellio. לְטָאָה hieronymus tranſtulit.ſtellio. & ſcribitur cum he in
לָטַשׁ fine.Leuit.11.Et ſtellio & lacerta & talpa.
Acuere. לָטַשׁ Latas. Acuere.polire.ſcilicet metallum.1.Reg.13.vt
acueret vnuſquiſqȝ vomerẽ ſuũ.Iob.16.Hoſtis me
us terribilibus oculis me intuitus eſt.pro quo hebrei legũt
Inimicus meus acuit oculos ſuos contra me.Et ẽ ſenſus ſi
לוֹטֵשׁ cut in littera noſtra.pſ.51. ſicut nouacula acuta feciſti do=
Malcator. lum.& inde לוֹטֵשׁ Lotes.pro quo beatus hieronymus trã=
ſtulit malcatorem.Geñ.4.qui fuit malcator & faber in cũ
לַיִל cta opera eris & ferri.
לֵיל לַיִל Lail.ſiue לֵיל lel.nox.Exo.12. nox ẽ iſta obſeruabilis
Nox. dñi.Eſa.16.Põne quaſi noctem vmbram tuam.Et in
לַיְלָה eo.21.Cuſtos quid de nocte:cuſtos quid de nocte.& cõiter
Nox ſcribitur cum he in fine & dicitur לַיְלָה laila. vt Geñ.1. Et
tenebras appellauit noctem.Et in eo. Et luminare minus
vt preeſſet nocti.Et in eo.32.Ipſe vero manſit nocte illa in
caſtris.Eſter.6.Noctem illam rex duxit inſomnem.Iob.3.
לֵילוֹת Et nox in qua dictũ eſt conceptus eſt homo.pſ.16. Et viſi=
Noctes. taſti nocte,& in plu. לֵילוֹת Leloth.ideſt noctes. Iob.7.Et
לִילִית noctes laborioſas enumeraui mihi.Canti.3.In lectulo meo
per noctes.& inde לִילִית Lilith.Nomen animalis clamã=
tis ſiue vlulantis per noctes:ſecundum hebreos: pro quo
Lamia. beatus hieronymus tranſtulit lamiam. Eſa.34. Ibi cuba
לַיִשׁ uit lamia.
Tigris. לַיִשׁ Lais.leo.Iob.4.Tigris periit eo quod non haberet
Leo. predam.pro quo he.le. Leo periit.Eſa.30. Leena &
leo ex eis vipera.
לָכַד Lachad.capere.apprehendere.cõprehendere.cõſtrin
Capere gere.Nu.27.Cuius ceperunt viculos & poſſederunt
habitatores.Deut.2.Et ſpoliis vrbiũ quas cepimus.Ioſ.7.
Et quãcũqȝ tribũ ſors inuenerit.pro quo he.le.Et quãcũqȝ
Apphẽdere tribũ dñs apprehẽderit.Et in eo.Quicũqȝ ille in hoc faci=
Dephẽdere nore fuerit apprehẽſus.Et in eo.Et inuẽta eſt tribus iuda.
Et in eo.Inuẽta eſt familia zare.i.deprehenſa. Et in eo.
Inuenit Achan filiũ carmi.pro quo he.le. Et deprehenſus
eſt Achan filius carmi. & in eo.10.macedã quoqȝ cepit Io=
ſue.Et in eo.Et cepit eam die altero.1.Reg.14. Et ſaul con
firmato regno ſuper iſrael.pro quo he.le.Et ſaul cepit ſiue
apprehendit regnũ ſuper iſrael.2.Reg.5.Cepit autem da=
uid arcẽ ſion.Et in eo.12.Et expugnabat vrbem regiam.i.
nitebatur eã capere.Et in eo.Et capienda eſt vrbs aquarũ.
Et in eo.Obſide ciuitatẽ & cape eã.Et in eo.Ne cũ a me va
ſtata fuerit vrbs.i.cũ a me capta fuerit.Iob.5.apphẽdit ſa=
piẽtes in aſtutia eorũ.Prouer.5.Iniquitates ſue capiũt im
Tenere. piũ.& in eo.6.& captus ꝓpriis ſermonibus.Eſa.44.Tene

bitur laqueo.i.capietur.Hiere.5.Laqueos ponẽtes & pedi=
cas ad capiẽdos viros.Et in eo.6.Vir enĩ cũ muliere capie=
tur. Treñ.4. Xp̃s dñs captus eſt in peccatis nr̃is. Abach.
1.Et capiet eã.Zach.14.& capietur ciuitas. Ponitur ẽt pro Conſtringere.
ſtringere vel cõſtringere.Iob.38. Et facies abyſſi conſtrin לָכַד
gitur. Et in eo.41.Et tenentes ſe nequaquã ſeparabũtur. nequãquã ſe.
pro quo he.le.Et conſtringuntur & nõ ſeparãtur. Inde לֶכֶד
Lached.i.captio.Prouer.3.Et cuſtodiet pedẽ tuũ ne capia= Captio.
ris.Pro quo he.le.Et cuſtodiet pedem tuũ a captione.i.ne מַלְכּוֹד
capiaris.ſicut eſt in lr̃a nr̃a.& inde מַלְכּוֹד Malcud.i. laque= Decipula.
us ſiue decipula qua aues capiũtur.Iob.18.Et decipula ei9 לָכֶם
ſuper ſemitam. Vobis.
לָכֶם Lachem.vobis.Et in lingua chaldaica dicitur לְכוֹן Le לְכוֹן
con.Dañ.3.vobis dr̃ populis tribubus & linguis. Vobis.
לְמֹג Lemog.Genus ligni precioſi.& ſcribitur cũ aleph in לְמֹג
principio & dicitur אַלְמֹג Almug. & ſolũ inuẽitur ĩ nu אַלְמֹג
mero plu.ſ.אַלְמֻגִּים almugim.Pro quo beatus hieronym9 אַלְמֻגִּים
trãſtulit ligna thina.3.Reg.10.Attulit ex ophir ligna thina Thina.
multa nimis.& in eo. Fecitqȝ rex de lignis thinis fulcra
domus dñi & domus regie & citharas lyraſqȝ cantoribus.
Reperitur etiam אַלְגֻּם Algom.per tranſpoſitionẽ littera=
rũ.De quo vide ſupra in dictione לְגֹם Legom. לָמַד
לָמַד Lamad.Diſcere.docere.erudire.Deut.4. vt diſcãt ti= Diſcere
mere me oĩ tpe.Et in eo.5.Diſcite ea & opere cõplete
Et in eo.17.vt diſcat timere dñm deũ ſuum.Et in eo.31.vt
audientes diſcãt & timeãt dñm.Pſ.118.vt diſcã iuſtificatio=
nes tuas.Eſa.26.Et diſcet facere iuſtitiã.Hiere.12. Si erudi
ti didicerint vias populi mei. Et in eo.13. Cũ didiceritis
malũ.Ezech.19.Et didicit predã capere. ſigñat ẽt docere
vel erudire.ſ.quãdo eſt verbũ ſecũde coniugationis. Deut. Docere
4.Scitis ꝙ docuerim vos.& in eo.que ego doceo te. Et in
eo.5.Que docebis eos vt faciãt ea in terra. Et ĩ eo.6.vt do
cerem vos.Et in eo.11.Docete filios vr̃os. Et in eo.20. Ne
forte doceãt vos facere cũctas abominationes. 2. Reg.22.
Docens manus meãs ad preliũ.pſ.33.Timorẽ dñi docebo
vos.pſ.50.Docebo iniquos vias tuas.Pſ.93. qui docet ho
minẽ ſcientiam.Et in eodem.Et de lege tua docueris eũ.
Pſ.118.Doce me iuſtificationes tuas.Et in eodem. ſup om
nes docentes me intellexi.Eccl's.12.Docuit populum.Can
ti.3.& ad bella doctiſſimi.Hiere.12.Sicut docuerunt popu=
lum meum iurare in baal.& in eo.31.Quaſi iuuenculus in
domitus.pro quo he.le.Quaſi vitulus nõ doctus.i. indo= לִמּוּד
mitus iugo.Oſee.10.ephraim vitula docta.& inde לִמּוּד li= Diſcipulus
mud.i.doctus ſiue diſcipulus.Eſa.8.Signa legem in diſci
pulis meis.& in eo.50. Dñs dedit mihi linguã eruditam
Pro quo he.le.Dñs dedit mihi linguã doctorũ.Et in eodẽ. Doctus.
54.vniuerſos filios tuos doctos a dño.ſigñat ẽt aſſuetum Cõſuetudinẽ habere.
vel conſuetũ.Iudi.3. & haberent conſuetudinẽ preliandi. aſſuetus
Hiere.2.Onager aſſuetus in ſolitudine.& ſecũdũ hebreos כִּלְמַד
ide deriuatur כִּלְמַד Chilmad.Ezech.27.Aſur & chelmad
venditores tui.pro quo he.le.Aſur quaſi doctus vel aſſue=
tus venditor tuus ſiue negociator tuus.Poteſt etiam eẽ no תַּלְמִיד
men propriũ:ſicut eſt in littera noſtra.& inde תַּלְמִיד Thal Doctus.
mid per additionem tau in principio. ideſt diſcipulus.1.
Paralipo.25.Doctus pariter & indoctus.pro quo hebrei le Diſcipulus
gunt.Doctor.& diſcipulus.& inde מַלְמַד Malmad. ideſt vo מַלְמַד
mer.Iudi.3. Qui percuſſit de philiſtiim ſexcentos viros Vomer.
vomere.Hebrei vero dicunt ꝙ ſignificat ſtimulum bouis.
ideſt virgã longã in cuius ſũmitate eſt aculeus quo pun
guntur boues vt recte incedant: quaſi a docendo dictum eo לָמָּה
quod doceat ipſos boues.
לָמָּה Lama.quare.cur.vt quid. quamobrem De quo vide
infra in dictione. מָה Ma.

לָמוֹ לָמוֹ Lamo.illis ſiue ipſis:aut illi datiui caſus de quo vide in
Illis grammatica in capitulo de pronomine.
לָעַב לָעַב Laab.ſubſannare.irridere.2.Paralip.36.At illi ſubſan
Subſãnare nabant nuncios dei.
לָעַג לָעַג Laag.ſubſannare.deridere.irridere.2.Parali.30. Illis
Irridere. irridentibus & ſubſannãtibus. Nee.2. Et ſubſannaue=
Subſãnare runt nos & deſpexerũt.Et in eo.4.Et motus nimis ſubſan
nauit iudeos.Iob.11.Et cum ceteros irriſeris a nullo cõfu
taberis.pſ.2.Dominus ſubſãnabit eos.pſ.34. Tentauerũt
לַעַג me:ſubſannauerũt me.& inde nomẽ לַעַג Laag.i.ſubſanna
Subſãnatio. tio vel irriſio.Iob.34.Qui bibit ſubſannationem quaſi a
quam.Pſ.43.ſubſannationẽ & deriſum his qui ſunt in cir
cuitu noſtro.Oſee.7.Hec eſt ſubſannatio eorum in terra e
gypti.Eſa.28.In loquella enĩ labii.Pro quo hebrei legũt.
In ſubſannatiõe labii.Alii vero legũt ſic: in balbutienti eĩ
labio:quaſi a עִלֵּג Ileg.quod ſignificat balbũ. vt Eſa.32.Et
Balbus. lingua balborũ velociter loquetur.Et in eo.33.populũ alti
ſermonis:ita vt non poſſis intelligere diſertitudinem lin=
gue eius:in quo nulla eſt ſapientia.pro quo hebrei legunt.
Populum profundi ſermonis:ita vt non intelligatur balbu
tiens lingua eius:ſine ſapientia.& eſt ſenſus ſicut in littera
noſtra.
לוֹעֵז לוֹעֵז Loeez.barbarus.pſ.113.De populo barbaro. & ſolum
Barbarus inuenitur in predicto loco.
לָעַט לָעַט Laat.comedere.deuorare. Geñ.25. Da mihi de co=
Comedere ctione hac ruffa.vbi ponitur verbum tertie coniuga=
tionis.ideſt fac me comedere vel deuorare de coctione hac
ruffa. Et beatus hieronymus tranſtulit ſenſum.
לַעַן לַעַן Laan.abſinthium.amaritudo.Et ſcribitur cum he in fi
לַעֲנָה ne & dicitur לַעֲנָה Laana.Deut.29. Radix germinans
amaritudo fel & amaritudinem. Hiere.9. Ecce ego cibabo populum
Abſinthiũ iſtum abſinthio.Threñ.3. Inebriauit me abſinthio. Et in
eodem. Abſinthii & fellis.Amos.5. Qui conuertitis in ab
ſinthium iudicium.
לַפִּד לַפִּד Lapid.lampas.fax.Geñ.15.Et apparuit clibanus fu=
Lampas. mans & lampas ignis.Iudi.15.Et faces ligauit in me=
Fax. dio.Iob 12.Lampas contempta apud cogitationes diuitũ
Eſa.62.vt lampas accendatur.Zach.12.Et ſicut facẽ ignis
לַפִּידִים in feno.Et in plu.לַפִּידִים Lapidim.Exo.20. Cunctus autẽ
Lampades populus videbat voces & lampades.Et inde deriuatur no=
לַפִּידוֹת men לַפִּידוֹת Lapidoth.Iudi.4.Erat autem debora ꝓphe=
tes vxor lapidoth.
לָפַת Lapath.apprehẽdere.complecti ſiue amplecti. cõtur
לָפַת bari.Iudi.16.Et apprehendens ambas colũnas.Ruth.
Apprehendere. 3.Expauit homo & conturbatus eſt: ſed etiam in predicto
Cõturbari loco aliqui hebrei legunt.Expauit homo & amplexatus ẽ:
in voce paſſiua.
לְצַר לְצַר Leſar.Prepoſita mem littera cum apice cegol ſignifi
Malaſar. cat diſpenſatorem:ſecũdum hebreos.Dañ.1.Et dixit
daniel ad malaſar.pro qño hebrei legũt.Et dixit daniel ad
Diſpẽſator diſpẽſatorem ſiue ad prepoſitum.Et in eodem.Porro ma=
laſar tollebat cibaria & vinum potus eorum.Poteſt etiã eẽ
nomen proprium.ſicut eſt in littera noſtra.
לָקַק לָקַק Lacac.lingere.lambere.Iudi.7.Qui manu & lingua
Lambere. lambuerint aquas ſicut ſolent canes lambere.Et in eo
dem.Qui manu ad os proiiciente aquas lambuerint.Et in
Lingere. eodem.In trecentis viris qui lambuerunt aquas liberabo
vos.3.Reg.21.In loco hoc in quo linxerunt canes ſangui
לָקַח nem Naboth:lambent quoqȝ ſanguinem tuum.
Sumere. לָקַח Lacach.accipere. ſumere. aſſumere. tollere. emere.
Tollere. Geñ.2.Quoniam de viro ſumpta eſt.Et in eodem.5.
Quia tulit eum deus.Et in eodem.20. Propter mulierem
quam tuliſti.Et in eodem.24. qui tulit me de domo pr̃is

mei.Et in eodem.27.Primogenita mea ante tulit & nunc
ſecundo ſurripuit benedictionẽ meam. ideſt tulit. Et in
eodem.31.Tulit iacob omnia que fuerunt patris noſtri. Et
in eodem.Abſcondit idola ſubter ſtramenta cameli.Pro
quo hebrei legunt. Tulit idola & poſuit ea in ſtramenta
cameli.Exo.9.Et grando & ignis mixta pariter fereban=
tur.pro quo hebrei legunt.Et grãdo & ignis aſſumpta in Aſſumere.
medio grandinis.Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Nu.
16.Nec aſſellum quidem vnquam acceperim ab eis.1.Reg. Accipere.
4.Et arca dei capta eſt.Et in eodem.Eo quod capta eſſet ar Capere.
ca dei.4.Reg.2.Si videris me quando tollar a te.pſ.14.&
munera ſuper inocentem nõ accepit.pſ.67. Accepiſti do
na in hoĩbus.Prouer.24.Erue eos qui ducũtur ad mortẽ.
Pro quo hebrei legunt. Erue aſſumptos ad mortem. Hie
re.23.qui aſſumunt linguas ſuas.Ezech.33. Ille quidẽ in
iniquitate ſua captus eſt.& aliquando ſcribitur ſine lamed
ſcilicet in futuris & in imperatiuis & in infinitiuis vel gerũ
diis.Geñ.6.Tolle igitur tecum ex omnibus eſcis. Et in eo
dem.15.ſume inquit mihi vaccam triennem. Et in eo.18.
Sed afferam pauxillum aque.Pro quo hebrei legunt.Acci
piatur obſecro pauxillum aque.Et in eodẽ. Ponãqȝ bu=
cellam panis.ideſt accipiam bucellam panis. Et in eo.22.
Tolle filium tuum.Et in eodem.30. Parum ne tibi videtur
ꝙ preripueris maritũ mihi: niſi etiam mandragoras filii
mei tuleris.Et in eodem.38.Habeat ſibi.ideſt accipiat ſibi
pignus.Nu.16.Tollat vnuſquiſqȝ thuribula ſua.Ioſ.9.ſuſce Suſcipere
perunt igitur de cibariis eorum.Eſa.8. Sume tibi librum
grandem.4.Reg.12.Nollite ergo amplius accipere pecu=
niam.Et in eodem.Prohibitiqȝ ſunt amplius ſacerdotes ac
cipere pecuniam.Eſa.23.Sume citharam & circue ciuita=
tem.Hiere.5.Renuerunt accipere diſciplinam.Ezech.17.
Vt firmaret radicem ſuper aquas multas. Pro quo hebrei
legunt.Tulit ſuper aquas multas. Oſee.11.Portabam eos ĩ
brachiis meis.Pro quo hebrei legũt. Accipere eos ſiue fer=
re eos in brachiis ſuis.Et etiam in imperatiuis inuenitur a
liquando cum lamed.vt Exo.29.Tolle vitulum de armen
to.Ezech.37.Et tolle lignum alterum. ſignificat etiam e=
mere.Prouerb.31.Conſiderauit agrum & emit eũ.2.Reg. Emere.
4.Aſſumentes ſpicas tritici.Pro quo hebrei legunt. Qua
ſi emẽtes triticum.Eſa.52.Quoniam ablatus eſt populus
meus gratis.pro quo hebrei legunt.Quoniam emptus eſt
populus meus gratis.Item ſignificat quando aliquis cona
tur ad aliquid agendum. Sicut in noſtro vulgari dicitur
Accepit petrus & fecit hoc vel illud ſiue iuit ad illum locũ.
ideſt accepit ſeipſum vel ſocios ſecum.Et per talem modũ
loquendi dicitur in hebreo.Exo.4. Poſuit & teſtimoniũ
in arca.Pro quo in hebreo habetur.& accepit & poſuit te=
ſtimonium in arca.Nu.16.Ecce autem chore.Pro quo he=
brei legunt.Et accepit chore.& ſequitur.& ſurrexerũt con
tra Moyſen.Iudi.14.Dederunt ei ſodales triginta. ꝓ quo
hebrei legunt.Et acceperunt ſodales triginta & fuerunt cũ
eo.2.Reg.18.Porro Abſalom erexerat ſibi cum adhuc vi=
ueret titulum.Pro quo hebrei legũt.Et abſalom accepit &
erexit ſibi in vita ſua titulum.Iob.15. Quid te eleuat cor
tuum.Pro quo hebrei legunt.Quid te accipit cor tuum.&
inde מַלְקוֹחַ Malcoach.ideſt preda. ſiue illud quod de ſpo=
liis capitur.Nu.31.Predam & vniuerſa que acceperant tam מַלְקוֹחַ
ex hominibus quam ex iumentis.Et in eodem.Tollite ſũ= Preda
mam eorum que capta ſunt.Et in eodem. Diuideſqȝ ex e=
quo predam.Eſa.49.Nunquid tolletur a robuſto preda.
Et in eodem.Et quod ablatum fuerit a robuſto ſaluabitur. Quod captũ eſt.
ideſt quod captum fuerit a robuſto.Accipitur etiam מַלְקוֹחַ
Malcoach pro faucibus.vt.Pſ.21.Et ligua mea adheſit fau Captum. מַלְקוֹחַ.

מַלְקָחַיִם Forcipes. emūctoria
cibus meis.& inde מַלְקָחַיִם Melcachaim.i.forcipes quibus accipimus prunas.& reperitur tantū in hebreo in numero duali: quia ex duabus conſtat. Eſa.6. Quem forcipe tulerat de altari. Accipitur etiam pro emūctoriis lucernarū. Exo. 25. Emūctoria quoqꝫ & vbi ea que emuncta ſunt extinguātur. Inde מִקַּח Micach.i.cupido: ſiue acceptio munerū. 2. paralip.19. Nec cupido munerū.& inde מַקָּחָה Mecacha.i.merces.ſiue res venalis. Et ſolū inuenitur in nūero plu.ſ. מַקָּחוֹת Macachoth. Nee.10. Qui important venalia & omnia ad vſum.& inde לֶקַח Lécach.ideſt doctrina ſiue aſſumptio doctrine vel legis. Deut.32. Cōcreſcat vt pluuia doctrina mea Prouer.1. Audiens ſapiens ſapientior erit.pro quo hebrei legunt. Audiet ſapiens & addet doctrinam. Et eſt idem ſenſus cum littera noſtra. Et in eo.4. Donum bonum tribuā vobis.pro quo hebrei legunt. Doctrinam ſeu legem bonā tribui vobis. Eſa.29. Et muſitatores diſcent legem. Pōitur etiam pro ſermonibus. Prouer.7. Irretiuit eum multis ſermonibus.

מִקַּח Cupido. מַקָּחָה מַקָּחוֹת Venalia. לֶקַח Doctrina. Lex. Sermōes.

לָקַט Lacat. colligere.congregare. Geñ.47. E quibus omnē pecuniā cōgregauit. Exo.16. Colligat vnuſquiſqꝫ ex eo quantū ſufficit.& in eo. Et collegerūt alius plus: alius minus. Et in eo. Iuxta id quod edere poterant congregauerunt.& in eo. In die aūt ſexta collegerūt cibos duplices. Et in eo.& egreſſi ſunt de populo vt colligerent. Ruth.2. Vadam in agrū & colligā ſpicas.& in eo.& que collegerat virga cedens.4. Reg.4. Vt colligeret herbas agreſtes.& in eodē.& collegit ex ea coloquintidas agri. Iudi.11. Congregatiqꝫ ſunt ad eum viri inopes. Eſa.27. Et vos congregabimini vnus & vnus filii iſrael.& inde לֶקֶט Léchet.i.collectio vl' congregatio.ſiue remanētes ſpice que a pauperibus colliguntur. Leuit.9. Nec remanētes ſpicas colliges.& īde יַלְקוּט Ialcut.i.pera paſtoralis in qua vaſa paſtoris colliguntur.1. Reg.17. Et miſit eos in perā paſtoralē.

לָקַט Cōgregar. Colligere. לֶקֶט Remanentes ſpice. יַלְקוּט Pera paſtoralis.

לֶקֶשׁ Léches. Pluuia vel imber ſerotinus. Amos.7. In principio germinantiū ſerotini imbris. Et in eo. Et ecce ſerotinus poſt tonſionē regis.& aliqñ ſcribitur cū mem in principio & dicitur מַלְקוֹשׁ malcos Deut.11. Dabit pluuiam terre veſtre temporaneā & ſerotinā. Oſee.6. Et veniet quaſi imber nobis tēporaneus & ſerotinus. Zach.10. Petite a dño pluuiā ī tempore ſerotino.& inde verbū לָקַשׁ Laches i. retardare. Beatus hieronymus tranſtulit vīdemiare. Iob. 24. Et vineā eius quem vi oppreſſerunt vindemiant. Pro quo he.le. Et vineā impii retardāt.quaſi dicat.primo depredantur bonos & iuſtos: & poſtea ēt iniuſtos & impios: quia nemini parcūt. Poteſt ēt intelligi ſicut eſt in littera noſtra.

לֶקֶשׁ Serotinus מַלְקוֹשׁ לָקַשׁ Vidēmiar. Retardare

לָשַׁד Leſad. humidū.ſeu recens: ſecūdū hebreos: btūs hieronymus trāſtulit panē.ſ.recētē vel humidū. Nu.11. Saporis quaſi panis oleati. Ps.31. Conuerſus ſum in erūna mea dū confringitur ſpina. Pro quo he.le. Conuerſa eſt humiditas mea ī ſiccitate eſtatis.ſed ſi illud lamed qđ ponitur in principio dictionis nō eſt de ſubſtātia dictionis: ſed eſt prepoſitio ſicut & in aliis locis: tunc poteſt legi ſicut eſt in littera noſtra.ſ.in erūna mea.

לְשַׁד Panis. Humiditas

לִשְׁכָּה Leſach. cenaculū. Gazophylaciū. camera. tricliniū.1. Reg.9. Introduxit eos in tricliniū. Nee.10. Gazophylaciū domus dei noſtri. Ezechiel.40. Et per ſingula gazophylacia oſtiū. Et in eo. Porro gazophylaciū qđ reſpicit viam aquilonis.& i plu. לְשָׁכוֹת Leſachoth.vt in eo.& ecce gazophylacia & pauimētū.& in eo. triginta gazophylacia in circuitu pauimēti. Et in eo. Gazophylacia cantorum in atrio interiori.

לִשְׁכָּה Tricliniū. gazophylacium לְשָׁכוֹת gazophylacia.

לֶשֶׁם Leſem. lapis precioſus.quem tranſlatio noſtra ligurium appellat. Exo.28. In tertio ſcilicet verſu ligurius achates & amethiſtus.

לֶשֶׁם Ligurius.

לָשׁוֹן Laſon. lingua. loquella. Exo.4. Impeditioris & tardioris lingue ſum. Iudi.7. Qui manu & lingua lambuerint aquas. Iob.27. Nec lingua mea meditabitur mendaciū. ps.11. Et linguā magniloquā. Ps.44. Lingua mea calamus ſcribe velociter ſcribentis. Ponitur ēt pro loqlla. vt Geñ.10. vnuſquiſqꝫ ſcđm linguā ſuā. Deut.28. Gentē cuius linguā intelligere nō poſſis. Eſter.1. Diuerſis linguis & litteris. ſignat etiā lapidē terminalē vel ſinū maris vel fluminis.eo qđ eſt ad ſimilitudinē lingue.vt Iob.15. A ligua eius que reſpicit meridiē. Et in eo. A lingua maris. Eſa.11. Et deſolabit dñs linguā maris egypti.& in plu. לְשֹׁנוֹת Leſonoth.i.lingue.vt Zach.8. Ex omnibus linguis gentium: & in lingua chaldaica dr̄ לִישָׁן Liſan. Dañ.3. Vt omnis populus & tribus & lingua.& in plu. לִישָּׁנַיָּא liſanaia. vt in eo. vobis dr̄ populis & tribubus & linguis.& inde verbū לָשַׁן Laſen Quod ſigñat detrahere.ſeu murmurare. vl' accuſare vt Ps.100. Detrahētem ſecreto proximo ſuo hunc perſeqbar. Prouer.30. Ne accuſes ſeruum ad dñum ſuum.

לָשׁוֹן Lingua. Loquella. לְשֹׁנוֹת Lingue. לִישָׁן לִישָּׁנַיָּא לָשַׁן Detrahere Accuſare.

לֶתַח Lethach. prepoſito mem & addito he in fine vt dicatur מֶלְתָּחָה Melthacha: ſignificat veſtē ſeu veſtimētū. 4. Reg.10. Dixitqꝫ his qui preerāt ſuper veſtes. Et aliq hebrei dicunt ꝙ ſignificat locū quo veſtes reponūtur.& ſolū inuenitur in p̄dicto loco.

לֶתַח מֶלְתָּחָה Veſtis.

לֶתֶךְ Léthech. Dimidia pars menſure cori. vt Oſee.3. Et dimidio coro ordei. Et ſolū inuenitur in p̄dicto loco.

לֶתֶךְ Dimidius cori.

לֶתַע Lethaa. p̄poſitō mem & addito he in fine vt dicatur מַלְתָּעָה Maltheaa: ſignificat molā dentium.& ſolū inuenitur in numero plu. Ps.57. Molas leonū cōfriget dñs. Et inde verbū נָתַע Nithau.quaſi נִלְתַּע Nilthau per defectum lamed.i.cōtriti ſeu cōquaſſati ſunt.ſ.dentes.vt Iob.4. Et dentes catulorum leonum contriti ſunt.

לֶתַע מַלְתָּעָה mole נָתַע Conterere

De incipientibus a littera מ Mem.

Iſta littera mem qñ preponitur alicui dictiōi ſigñat. de.ex. e.a.vel ab.& aliqñ ſignificat comparatiuum precedentis dictionis. De quo vide infra in dictione מִן Min.

מְאֹד Meod. nimis. valde. vehemēter. Geñ.1. Et erāt valde bona. Et in eo.15. Merces tua multa nimis. Et in eo. 17. Et multiplicabo te vehementer nimis. vbi ponitur bis p̄dicta dictio. Exo.1. Ac roborati nimis ipleuerūt terrā. ps. 118. Nō me derelinquas vſquequaqꝫ.pro quo beatus hieronimus in pſalterio iuxta he.ve.trāſtulit.vſqꝫ nimis. Et ī eo. Et ne auferas de ore meo verbū veritatis vſquequaqꝫ.i.vſqꝫ nimis. Eſa.16. ſuperbus eſt valde.& in eo.64. Ne iraſcaris dñe ſatis.i.valde. ponitur ēt p validitate ſeu fortitudine Deut.6. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo & ex tota anima tua & ex tota fortitudine tua. vbi ponitur pro fortitudine.& pōt poni pro mēte q̄ eſt pars precioſa valde in homine. vnde in euāgelio pōitur p mēte. Mathei.22. Ait illi ieſus: diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo & in tota anima tua & in tota mēte tua.& ſil'r Marci.12. ponitur pro mēte & virtute.& Luce.10. ponitur pro anima & viribus.

מְאֹד Valde. Nimis. vehemēter Satis. Fortitudo. mens. anima.

מֵאָה Mea. Centum. Geñ.33. Centum agnis.2. Paralip.36. Et condemnauit terram centum talentis argenti.& aliquando mutat he vltimum in thau & dicitur מְאַת Meath Geñ.21. Cum eſſet annorum centum. Ponitur etiam aduerbialiter pro cēties ſiue centuplum.vt Eccl's.8. Peccator eo quod centies facit malum.& in plurali מֵאוֹת Meoth. Geñ. 5. Et facti ſunt dies Adam poſtquam genuit ſeth octingenti anni. Quod in hebreo legitur octocenti anni.ideſt octocentena annorum.& in eo. Anni nongenti triginta.

מֵאָה Centum. מְאַת Centies. מֵאוֹת

מְאוּם Meum. aliquid. quicqꝫ. quantūcūqꝫ. Et cōmūiter ſcribitur cum he in fine & dicitur מְאוּמָה Meúma.vt Nu. 22. Nunquid loqui potero aliquid. Deut.13. Et non adherebit de illo anathemate quicqꝫ ī manu tua.& in eodē.24. Cum repetes a proximo tuo rem aliquā.4. Reg.5. Et accipiam ab eo aliquid. Hiere.39. Nihilqꝫ ei mali facies.i. non facies ei aliquid mali. Reperitur etiam מְאוּם Mum monoſyllabum & ſine he. Iob.31. Et ſi in manibus meis adheſit macula. Pro quo hebrei legunt. Et in manibus meis nō adheſit aliquid.ſ.mali. Poteſt etiā deriuari a dictiōe מוּם Mum ſine aleph: que ſigñat maculam.vt infra in ſuo loco dicetur.

מְאוּם מְאוּמָה Aliquid. Quicqꝫ. Aliq̄ res מְאוּם Macula. Aliquid.

מָאֵן Maen. nolle. renuere. Geñ.37. Nolluit conſolationem accipere. Exo.10. Sin aūt reſiſtis & non vis dimittere eum.& in eodē.22. Si pater virginis dare nolluerit. Nu.22 Nolluit Balaā venire nobiſcū. Ps.76. Renuit conſolari anima mea. Hiere.5. Renuerunt accipere diſciplinam.& in eodem. Et noluerunt reuerti. Itē מָאן Man. in lingua chaldaica ſignificat vas.& in plurali מָאנַיָּא Manaia ſiue מָאנֵי Mane. Dañ.5. Vt afferrent vaſa aurea & argentea.& in eo. Tunc allata ſunt vaſa aurea.

מָאֵן Nolle. Reſiſtere Renuere. מָאן Vas. מָאנַיָּא Vaſa.

מָאַס Maas. reprobare. abiicere. proiicere. repellere. ſpernere. odire. aborrere. diſſoluere. Iob.10. Et opprimas me opus manuum tuarum. Pro quo hebrei legūt. Et reprobes ſiue abiicias opus manuum tuarum. Ps.52. Quoniam deus ſpreuit eos. Ps.88. Tu vero repuliſti & detraxiſti. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Tu aūt repuliſti & proieciſti. Ps.117. Lapidem quem reprobauerunt edificantes. Eſa.7. Vt ſciat reprobare malum & eligere bonum.& in eodem.30. Pro eo quod reprobaſtis verbum hoc.& in eodem.54. Et vxorem ab adoleſcentia abiectam. Hiere.2. Quoniam obtriuit dñs confidentiā tuā. Pro quo hebrei legunt. Quoniam abiecit ſiue odiuit dominus confidentiam tuam.& in eodem 6. Argentum reprobum vocāte eos.& in eodem.14. Nunquid proiiciens abieciſti iudam. Threñ.5. Sed proiiciens repuliſti nos. Oſee.4. Quia tu ſcientiam repuliſti: repellam te. Amos.2. Eo quod abiecerunt legem domini.& in eodem.5. Odiui: proieci feſtiuitates veſtras. Ponitur etiā pro diſſoluere.vt. Ps.57. Ad nihilum deuenient tanqꝫ aqua decurrens. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Diſſoluantur ſicut aque que fluunt.& de hoc vide infra in dictiōe מָסַס Maſas. Itē ponitur pro contrahere. Iob.7. Cutis mea aruit & contracta eſt. Hebrei tamen in predicto loco legunt. Et abominabilis facta eſt.

מָאַס Reprobar. Spernere. Abiicere Obterere. Proiicere Diſſoluere Cōtrahere

מָאַר Maar. inficere. dolorem vel amaritudinem inferre. Leuit.13. Infecta lepra reputabitur. Ezech.28. Et non erit vltra domui iſrael offendiculum amaritudinis. ideſt amaritudinem vel dolorem inferens.

מָאַר Inficere Amaritudinē iferre

מְאַת Meath. centum. ſiue centies. De quo vide ſupra in dictione מֵאָה Mea.

מְאַת Centū

מֶגֶד Méged. fruct⁹ ſeu pōa.ſ.optima & electa fruges. Deut. 33. De pomis celi & rore.& in eodē. De pomis fructuū ſolis ac lune.& in eo. De pomis colliū eternorum.& in eo. Et de frugibus terre. Canti.4. Cū pomorū fructibus.& ſecundū hebreos ſignificat optimū vel electū cuiuſcunqꝫ rei. Scribitur etiam cum nun in vltima ſyllaba & dicitur מִגְדָּן Migdan.& ſolum inuenitur in numero plu.ſ. מִגְדָּנוֹת Migdanoth. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. Dona ſeu munera aut penſationes.vt Geñ.24. Fratribus quoqꝫ eius & matri dona obtulit.2. Paralip.21. Et penſationes cum ciuitatibus munitiſſimis.& in eodem.32. Et munera ezechie regi iuda.

מֶגֶד Poma Fruges. מִגְדָּן מִגְדָּנוֹת Dona Pēſatiōes

מַגָּל Magal. falx. Hiere.50. Et tenētem falcem in tempore meſſis. Ioel.3. Mittite falcem qm̄ maturauit meſſis.

מַגָּל Falx.

מָגַן Migen. protegere. claudere. tradere. Geñ.14. Quo protegente: hoſtes in manibus tuis ſunt. Pro quo hebrei legunt. Qui tradidit hoſtes tuos in manibus tuis. Poteſt etiam intelligi ſicut eſt in littera noſtra. Prouer.4. Corona inclyta proteget te. Oſee.11. Protegam te iſrael. Pro quo aliqui hebrei legunt. Tradam te iſrael.ſ.in manus inimicorū. Inde מָגֵן Magen.i.ſcutum. protectio. De quo vide ſupra in dictione גָּנַן Ganan.

מִגֵּן Protegere Tradere.

מָגַר Magar. deiicere. diſſipare. collidere. tradere. detrahere Eſdre.6. Diſſipet oīa regna & populū. Ps.88. Et thronum eius in terra detraxiſti. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trāſtulit. Et ſedē ei⁹ in terrā colliſiſti. Ezech.21. Gladio traditi ſūt cū ppl'o meo.

מָגַר Diſſipare. Detrahere. Collidere. Tradere.

מַד Mad. tunica. veſtis. ſeu veſtimentum.& ſcribitur cū vau in fine. Leuit.6. Veſtietur tunica ſacerdos.2. Reg.20. Porro ioab veſtitus erat tunica ſtricta ad menſuram habit⁹ ſui. Ps.108. Et induit maledictionem ſicut veſtimētum. Et pluraliter declinatur in gñe maſculino & feminino.1. Reg. 4. Sciſſa veſte & cōſperſus puluere caput. Quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.ſciſſis veſtibus. Ps.133. Quod deſcēdit in orā veſtimēti ei⁹. Pro quo hebrei legūt. In orā veſtimētorū eius. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ deriuatur a dictione ſequenti.

מַד Tunica Veſtimētū Veſtis.

מָדַד Madad. mēſurare. metiri. expandere. Deut.21. Et metietur a loco cadaueris.2. Reg.8. Et menſus eſt eos funiculo.& in eodem. Menſus eſt autē duos funiculos.3. Reg. 17. Et expādit ſe atqꝫ menſus eſt ſuper puerum. Ps.59. Et conuallē tabernaculorū metibor. Ezech.42. Et menſus eſt contra ventum aquilonis.& in eodem.43. Et metiantur fabricam.& aliquando ſcribitur cum ſimplici daleth. Exo.16 Et menſi ſunt ad menſuram gomor. Nu.35. Contra orientem duo millia erunt cubiti. Pro quo hebrei legunt. Et mēſurabis extra ciuitatem plagam orientalem duo millia cubitorum. Eſa.65. Et remetiar opus eorum. Hiere.31. Si menſurari poterunt celi ſurſum.& in eodem.33. Sicut numerari non poſſunt ſtelle celi & metiri arene maris. Ezech.40 Et menſus eſt limen porte.& in eodem.47. Et menſus eſt mille cubitos. Oſee.1. Sicut arena maris que ſine menſura eſt. Pro quo hebrei legunt. Que non menſurabitur. Zach. 2. Vt metiar ieruſalem.& īde מִדָּה Midda.i.mēſura.vt Iob. 11. Longior terra mēſura eius.& in eodem.28. Et aquas appendit in menſura. Zach.2. Et ecce funicul⁹ menſure in manu eius. Scribitur etiā cum duplici mem. Iob.38. Quis poſuit menſuram eius.& in plurali מִדּוֹת Middoth. vt Ezech. 43. Iſte autem menſure altaris in cubito veriſſimo. Reperitur etiam מַדֵּי Midde ſecundum terminationem maſculinorum.vt Hiere.13. Hec eſt ſors tua parſqꝫ menſure tue. Quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.mēſurarum tuarum. Dicitur etiam de homīe procere ſtatuere. Nu.13. Populus quē aſpeximus procere ſtature eſt. Pro quo hebrei legunt. Et omnis populus quem aſpeximus in ea homines menſurarum ſunt.ſ.magnarum.1. Paralip.11. Et ipſe percuſſit virū egyptium cuius ſtatura erat quinqꝫ cubitorum. Pro quo hebrei legunt. Et ipſe percuſſit virum egyptium virum menſure Dicitur etiā de reb⁹ inanimatis.vt. Hiere.22. Et edificabo mihi domū latā. p q̄ he.le. Edificabo domū mēſurarū. Ponitur etiā מִדָּה Midda.p ſpatio vel dimēſione.vt Ioſ.3. Spacium cubitorum duo millia. Itē ponitur pro tributo. Eſdre. 4. Tributum quoqꝫ & uectigal & reditus accipiebāt. Nee. 5. Mutuam accepimus pecuniam in tributa regis.& in lingua chaldaica ſcribitur aliquando cum nun in medio & dr̄ מִנְדָּה Minda.vt in eodem. Tributū & vectigal & ānuos red

מָדַד Metiri. Expādere. Remetiri. Mēſurare. מִדָּה Menſura. מִדּוֹת Menſure. מַדֵּי Statura. מִדָּה Spacium. Tributum מִנְדָּה Tributum

מִדָּה ditus non dabant. Ponitur etiam מִדָּה Midda pro veſtimento. De quo vide in dictione precedenti. Ponitur etiam predicta dictio מָדַד Madad pro expectare. vt Iob. 7. Rurſū expectabo veſperam. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ in predicto loco ſignificat motum vel cōmotionem. De quo vide infra in dictione נָדַד Nadad.

Expectare

מְדִין מְדִינָה Medín. prouincia. regio. Et ſcribitur cum he in fine & dicitur מְדִינָה Medina. Eſter. 1. Super centum viginti ſeptem prouincias. & in eodem. Et miſit epiſtolas ad vniuerſas prouincias regni ſui. & in eodem. 3. Vt omnes prouincie ſcirēt. Threñ. 1. Princeps prouinciarum facta eſt ſub tributo. Dañ. 8. Cum eſſem in ſuſis caſtro quod eſt in elam regione. Item מִדִּין Middin. nomen proprium loci ſecundum hebreos. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit. In iudicio Iudi. 5. Et ſedetis ſupra in iudicio. Pro quo aliqui hebrei legunt. Et ſedetis ſupra medín. Et dicunt ꝙ eſt nomen ꝓpriū loci. De quo habetur. Ioſ. 15. vbi dicitur. Betharaba medín & ſacha. Poteſt etiam ſignificare iudicium ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide ſupra in dictione דִּין Dun.

Prouícia. In iudicio

מַדּוּעַ מַדֻּעַ Madúa. quare. cur. & cōmuniter ſcribitur cum vau in ſecunda ſyllaba. Geñ. 26. Quid veniſtis ad me. i. quare veniſtis ad me. Et in eodem. 40. Cur triſtior eſt hodie ſolito facies veſtra. Exo. 2. Cur velocius veniſtis ſolito. Et in codē. 3. Quare nō comburatur rubus. Nu. 16. Cur eleuamini ſuper populum domini. Eſa. 5. An quod expectaui vt faceret vuas. Pro quo hebrei legunt. Cur expectaui vt faceret vuas.

Quare. Cur.

מַדְרֵגָה מדרגה Madrega. maceria. ſepes. De quo vide ſupra in dictione דָּרַג Darag.

מָה מַה Ma. dictio eſt ĩterrogatiua vel dubitatiua. i. quid. quod. qualis. quam. quantum. quando. quomodo. quare. cur. Geñ. 2. vt videret quid vocaret ea. Et in eodem. 20. Quid feciſti nobis & quid peccauimus in te. Et in eodem. 37. Et ĩterrogauit quid quereret. Et ĩ eodem. 38. Quid dabis mihi. Exo. 3. Quod eſt nomen eius: quid dicam eis. Et in eo. 16. Nos vero quid ſumus. Nu. 16. quid eſt enim Aarom. Iudi. 18. Et qd egiſſent ciſcitātibus reſpōderūt. 2. Reg. 18. Quid impedit ſi etiā ego currero. Eſa. 40. Aut quam imaginem ponitis ei. Zach. 9. Quid enim bonū eius & quid pulchrū eius. Ps. 58. Memorare que mea ſuſtantia eſt. Item ſignificat. qualis. vt Nu. 13. Conſiderate terram qualis ſit. 1. Reg. 28. Qualis eſt forma eius. Canti. 5. qualis eſt dilectus tuus ex dilecto. Item ſignificat. Quam ſiue quantum. vt Nu. 24. Quam pulchra tabernacula tua Iacob. Ps. 8. Quam admirabile eſt nomē tuum. Ps. 30. Quam magna multitudo dulcedinis tue. Ps. 35. Quemadmodum multiplicaſti miſericordiā tuā deus. Pro quo hebrei legūt. Quam precioſa miſericordia tua deus. Ps. 83. Quam dilecta tabernacula tua. Ps. 103. Quam magnificata ſunt opera tua domine. Ps. 118. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Ps. 132. Ecce quam bonum & quam iocundum. Canti. 4. Quam pulchre ſunt māme tue. Item ſignificat. quādo ſiue quo. vt Iob. 16. Si tacuero non recedet a me. Pro quo hebrei legūt. quādo recedet a me: quaſi dicat nūquam. Ps. 4. Vſquequo graui corde. Ps. 78. Vſquequo domine iraſceris in finem. Item ſignificat. quare ſiue quomodo. vt Geñ. 27. quomō inquit tam cito inuenire potuiſti. Et in eodem. 38. quare diuiſa eſt propter te maceria. Iob. 7. Cur non tollis peccatum meum. Significat etiam aliquod incertum vel indeterminatum: ſiue quodcunq;. Iob. 13. Quodcunq; mihi mēs ſuggerit. Pro quo hebrei legunt. Et tranſeat ſuper me aliquid ſiue quodcunq;. Sed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. & preponitur ei littera lamed: & dicitur לָמָּה Lama. ideſt ad quid vel vt quid aut propter quid. quare. cur. Geñ. 4. Quare iratus es & cur concidit facies tua. & in eo 12. Quare nō idicaſti mihi ꝙ vxor tua eſſet. Et ĩ eo. 2. Quā ob cauſam dixiſti eſſe ſororem tuā. & in eo. 27. Cur vtroq; orbabor filio. & in eodem. 47. Cur ergo morimur te vidēte. Exo. 5. Quare miſiſti me. Ioſ. 7. Cur iaces pronꝰ in terra. 1. Reg. 1. Cur fles & quare non comedis & quāobrem affligitur cor tuū. Ps. 10. Vt quid domine receſſiſti lōge. Ps. 21 Quare me dereliquiſti. Recipit etiā ſin in principio. Cāti. 1. Ne vagari incipiam. i. propter quid vagari incipiā. Et qñ ſcribitur cū caph in principio & dicitur כַּמָּה Cama. tunc eſt interrogatiuū quātitatis. Geñ. 47. Quot ſunt dies annorū vite tue. Iob. 13. Reſpōde mihi: quātas habeo iniquitates. Ps. 118. Quot ſunt dies ſerui tui. Ponitur etiam pro multitudine. Zach. 7. Sicut feci iam multis annis. Significat etiā quotiēs. vt Iob. 21. Quotiēs lucerna impiorū extinguetur.

Quid. Que. Qualis. Quam. Quando. Quo. Quomō. Quare. Cur. quodcūq;. לָמָּה Quare. Quamob cauſam. quāobrem Et quid. כַּמָּה Quot. Quante. Multi. Quotiens

מָהַל Mahal. miſcere. permiſcere. Eſa. 1. Vinū tuū mixtū eſt aqua. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

מהל Miſcere.

מָהְמַהּ Mahmah. tardare. morā facere. negligere. turbari obſtupeſcere. Geñ. 43. Si non interceſſiſſet dilatio. Pro quo hebrei legunt. Niſi tardaſſemus. Exo. 12. Et nullā facere ſinentibus moram. Pro quo hebrei legunt. Et nō potuerunt moram facere. 2. Reg. 15. Ego abſcondar in campeſtribus deſerti. Pro quo hebrei legunt. Ego moram faciam in campeſtribus deſerti. Ps. 118. Paratus ſum & nō ſum turbatus. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Feſtinaui & nō neglexi. i. nō tardaui. Abach. 2. Si moram fecerit expecta illum. Significat etiam turbari vel obſtupeſcere. vt Iudi. 3. Dum illi turbarentur effugit. Eſa. 29. Obſtupeſcite & admiramini.

מהמה Tardare. morā facere Negligere Turbari. Obſtupeſcere

מָהַר Mahar. feſtinare. accelerare. cito facere. velociter operari. dotare. Geñ. 18. Et feſtinauit Abraam in tabernaculum. & in eodem. Accelera tria ſata farine. & in eo. Qui feſtinauit & coxit illum. & in eodem. 19. Feſtina & ſaluare ibi. & in eodem. 27. Quomodo inquit tā cito inuenire potuiſti. & in eodem. 45. Feſtinate & adducite eum ad me. Exo. 12. Vrgebantq; egyptii populum iſrael de terra exire velociter. 1. Reg. 13. Feſtina & veni. 2. Paralip. 28. Voca cito micheam. Pro quo hebrei legunt. Feſtina micheam. i. cito voca eum. Eſter. 5. Vocate inquit Amā cito. & in eodem. 6. Feſtina: & ſumpta ſtola & equo fac vt locutus es. Ps. 15. Poſtea accelerauerunt. Eſa. 8. Velociter expolia. & in eodem. 51. Cito veniet gradiens ad aperiendū. & indē מַהֵר Maher. ideſt cito. velociter. vt Exo. 32. Receſſerūt cito de via. Deut. 9. Qui conterat eos & deleat atq; diſperdat velociter. & aliquando ſcribitur cū he in fine & dicitur מְהֵרָה Mehera. Nu. 16. Pergens cito ad populum. Eſa. 5. Et ecce feſtinus velociter veniet. & inde מָהִיר Mahir. ideſt feſtinus. velox. Ps. 44 Lingua mea calamus ſcribe velociter ſcribētis. Pro quo hebrei legunt. Scribe velocis. Prouer. 22. Vidiſti virum velocem in opere. Eſa. 16. Et velociter reddens quod iuſtum eſt ideſt velox. Soph. 1. Iuxta eſt & velox nimis. Scribitur etiā cū nun in principio & dicitur נִמְהַר Nimhar. Abach. 1. Gētem amaram & velocem. Ponitur etiam pro inſipiente. vel ſtulto. eo quod omnia precipitat. Iob. 7. Et conſilium prauorum diſſipat. Pro quo hebrei legunt. Et conſilium prauorum ſtultum ſiue inſipiens factum eſt. Eſa. 32. Et cor ſtultorum intelliget ſcientiam. & in eodem. 35. Dicite puſillanimis cōfortamini. Pro quo hebrei legūt. Dicite inſipiētibus corde cōfortamini. Itē מָהַר Mahar. i. dotare. Exo. 22. dotabit eam. & inde מֹהַר Mohar. i. dos. ſiue dotatio. Geñ 34. Augete dotem & munera poſtulate. Exo. 22. Iuxta modum dotis quem virgines accipere conſueuerant.

מהר Feſtinare. Accelerare. Vrgere Cito venire מהר Cito. Velociter. מהרה Cito. Feſtinus. מהיר Velox. נמהר Velox. Prauus. Inſipiens Stultus. מהר Dotare. מהר Dos.

מוּג מוג Mog. fluere. defluere. tabeſcere. liquefieri. 1. Reg. 14. Et ecce multitudo proſtrata. Pro quo hebrei legūt. Et ecce multitudo liquefacta vel tabefacta eſt ſiue defluxerat. Ps. 64. In ſtillicidiis eius letabitur germinās. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. Pluuiis irrigabis eā. i. liquefacies vł mollificabis eā pluuiis. Ps. 74 Liquefacta eſt terra & oēs qui habitant in ea. Ps. 106. Anima eorum in malis tabeſcit. Ezech. 21. Et corde tabeſcere. Amos. 9. Qui tāgit terram & tabeſcit. & in eodem. Et oēs colles culti erunt. Pro quo hebrei legunt. Et omnes colles liqueſcent ſeu defluent. ſ. abundantia. Ponitur etiam pro allidere. Iob. 30. Et quaſi ſuper ventum ponēs alliſiſti me valide. Eſa. 64. Et alliſiſti nos in manu iniquitatis noſtre.

Proſtrari. Defluere. Liqfacere Tabeſcere. Allidere.

מֹחַ מוח Moach. medula. Iob. 21. Et medulis oſſa illius irrigantur. Scribitur etiam ſine uau. vt. Ps. 65. Holocauſta medulata offeram tibi. Eſa. 25. Pinguium medulatorum. Ponitur etiam pro pinguedine uel vbertate. Eſa. 5. Et deſerta in vbertatem verſa aduene comedent.

Medula. Vbertas

מוֹט מוט Mot. moueri. cōmoueri. labi. ſeu nutare. infirmari. cadere. Leuit. 25. Si attenuatus fuerit frater tuus & infirmus manu. Pro quo he. le. Et cum depauperatus fuerit frater tuus & nutauerit ſeu deflexa fuerit manus eius tecum. Deut. 32. Vt labatur pes eorum. Ps. 16. Vt nō cōmoueantur veſtigia mea. Ps. 54. Et non dabit in eternum fluctuationē iuſto. i. cōmotionem ſeu lapſum. Ps. 65. Et non dedit in cōmotionem pedes meos. Ps. 93. Si dicebā motꝰ eſt pes meꝰ. Ps. 120. Nō det in cōmotionem pedem tuum. Ps. 139. Cadent ſuper eos carbones. Prouer. 24. Et qui trahuntur ad interitum liberare ne ceſſes. Pro quo hebrei legūt. Et labētes ſeu cadentes ad occiſionem liberare ne ceſſes. & in codē 25. Iuſtus cadens coram impio. Eſa. 24. Cōmotione commouebitur terra. & in eodem. 40. Quomodo ſtatuat ſimulachrum quod non moueatur. & in eodem. 41. Et confortauit eum clauis ꝙ non moueatur. & in eodem. 54. Et colles contremiſcent. Pro quo hebrei legunt. Et colles commouebuntur. & in eodem. Et fedus pacis mee non mouebitur. Ponitur etiam pro declinare. vt. Ps. 54. Quoniam declinauerunt in me iniquitatem. & de hoc vide infra in dictione נָטָה Nata. Item מוֹט Mot. baculꝰ ſeu vectis aut pertica qua res ſuſpenſe vehuntur aut mouentur. ſeu virga. Nu. 4. Et inducent vectes. & in eodem. Inducentq; vectes. Pro quo hebrei legunt. Et ponant in vecte ſeu in pertica. ſ. ad portādum. & in eodem. 13. Quem portauerunt in vecte duo viri. Naū. 1. Et nunc conteram virgam eius de dorſo tuo. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur מוֹטָה Mota. i. iugū. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit catenam. Hiere. 28. Et tulit Ananias propheta catenā de collo hieremie propheſte. Eſa. 58. Si abſtuleris de medio tui catenam. Ponitur etiā pro deprimente. vt in eodem. Soluere faſciculos deprimentes. & in plurali מוֹטוֹת Mototh. 1. Paralip. 15. Nūeris ſuis in vectibus. Hiere. 27. Fac tibi vincula & catenas. & in eo. Catenas ligneas cōtriuiſti & facies ꝓ eis catēas ferreas. Ezech. 34. Cum contriuero catenas iugi eorum. Ponitur etiā pro extenſione. vt Eſa. 8. Et erit extenſio alarum eius implens latitudinem terre tue.

מוט Nutare Labi Cōmoueri Moueri. Cadere Moueri. Declinare מוט Vectis. Virga מוטה Catena. Deprimēs מוטות Vectes. Catene. Extenſio.

מוּךְ מוך Much. depauperari. oppreſſum vł attenuatum eſſe. Leuit. 25. Si attenuatus fuerit frater tuus. & in eodem. Si paupertate compulſus. Vide etiam de hoc infra in dictione מָכַךְ Macach.

Attenuatū eſſe. Paupertate cōprimi.

מוּל מול Mol. circūcidere. ſecare. ſcidere. cōcidere. Geñ. 17. Circuncidetur ex vobis omē maſculinū: & circūcidetis carnem preputii veſtri. & in eo. 21. Et circūcidit eū octauo die & in codē. 34. Si aūt circūcidi nolueritis. Leuit. 12. Et die octauo circuncidetur infantulus. Deut. 10. Circuncidite igitur preputiū cordis veſtri. & in eo. 30. Circūcidet dñs deus tuus cor tuū. Ioſ. 5. Et circūcide ſecūdo filios iſrael. & in eo. Qui oēs circūciſi erāt. Hiere. 9. Et viſitabo ſup oēm qui in circūciſum habet preputiū. Pro quo he. le. Et viſitabo ſup oēm circūciſum in preputio. Et aliqñ duplicatur lr̃a lamed ſcilicet qñ eſt verbū quarte cōiugationis. Ps. 57. Intēdit arcum ſuū donec infirmētur. i. donec cōcidātur. Ps. 89. Veſpe decidat & areſcat. Pro quo beatꝰ Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. Veſpe cōteretur. i. cōcidetur. Et qñ eſt verbū tertie cōiugatiōis ſcribitur cū iod in medio loco vau. Ps. 117. Et in noīe dñi quia vltꝰ ſum in eos. Pro quo he. le. Quia concidā ſiue excidā eos. Itē מוּל Mul. i. cōtra. e regiōe. ante. verſus. Exo. 18. Eſto tu populo in his que ad deū ptinent. Pro quo he. le. Eſto tu populo ante deū. Nu. 8. Cōtra eam partē quā cādelabrū rēſpicit. Deut. 1. Contra mare rubrū. 1. Reg. 18. Et decliauit paululū ad aliū. i. verſus aliū. 2. Reg. 5. Et venies ad eos ex aduerſo pirorū. vbi ponitur ꝓ aduerſo. Et aliqñ ſcribitur cū aleph poſt vau. Nee. 12. Et chorus ſecundus gratias referentiū ibat ex aduerſo. i. e regione & ſecūdū aliquos hebreos a predicta dictione deriuatur dictio הֲמוּלָּה Hamula. i. loqlla. vociferatio. ſonitus. De quo vide ſupra in littera he.

Circūcidere Cōcidere. Decidere. Conteri. Vlciſci. מול Ante. Contra. Verſus. Aduerſus. המילה Loquella.

מוּם Mum. macula. ſordes. Leuit. 21. Qui habuerit maculam de ſemine Aaron. Nu. 19. In qua nulla ſit macula. Deut. 32. Et non filii eius in ſordibꝰ. Cāti. 4. Et macula nō eſt in te. & aliqñ ſcribitur cū aleph in medio & dicitur מְאוּם Mum. vt Iob. 31. Et in manibus meis adheſit macula. Dañ. 1. In quibus nulla eſſet macula.

מום macula. Sordes. מאום macula.

מִין Mum. ſimilitudo. imago. figura. Et recipit tau in principio & he ĩ fine & dr̃ תְּמוּנָה Themuna. vt Exo. 20. Neq; oēm ſimilitudinē que eſt in celo deſup & que in terra deorſum. Nu. 12. Palā & nō ꝑ enigmata & figuras deū videt. Pro quo he. le. In viſiōe & nō per enigmata. ſ. loquor ei. Sequitur & figurā vel ſimilitudidē dñi cōtēplatur ſeu videt. Poteſt etiā legi ſic. In viſiōe & nō ꝑ enigmata & figurā dominū videt. quod eſt idē ſenſus cū lr̃a nr̃a. Deut. 4. Nō vidiſtis aliquā ſimilitudinē in die qua locutus eſt vobis dñs. Ps. 16. Saciabor cū apparuerit gl̃ia tua. Pro quo he. le. Saciabor cū euigilauerit ſimilitudo tua ſiue figura tua. vnde beatꝰ Hieronymꝰ in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. Implebor cū vigilauero ſimilitudine tua. Quod etiam pōt legi ſecundum litteram hebraicam.

מין תמונה Siſitudo. Figura.

מוֹץ Mos. palea. ſeu ſtipula: vel ſūmitas ſpice. & ſcribitur ſine vau. Pro quo beatꝰ Hieronymꝰ trāſtulit puluerem. Ps. 1. Sed tanq̄ puluis quē proiicit vētꝰ. Oſee. 13. Sicut puluis turbine raptus. Soph. 2. Quaſi puluerē trāſeūtē diē. Ponitur ēt ꝓ fauilla. Iob. 21. Et ſicut fauillā quā turbo diſpgit.

מין Puluis. Fauilla.

מוֹר Mor. myrrha. Exo. 20. Sume tibi aromata prime myrrhe & electe. Eſter. 2. Vt ſex mēſibus oleo vngerentur myrthino. pro ꝗ he. le. Oleo myrrhe. vñ in nr̃a trāſlatione debet legi. Oleo vngerentur myrrhino. Ps. 44. Myrrha & gutta & caſia. Cāti. 1. Faſciculꝰ myrrhe dilectꝰ meꝰ mihi.

מור Myrrha.

מוּשׁ Mus. recedere. deeſſe. auferre. cōmouere. palpare. tāgere. Exo. 15. Nūq; defuit colūna nubis ꝑ diē. & ĩ eo. 33. Miniſter eiꝰ ioſue filiꝰ nun puer nō recedebat de tabernaculo. Nu. 14. Nō receſſerūt de caſtris. Iob. 23. A mādatis labiorū eiꝰ nō receſſi. Prouer. 17. Nō recedet malū de domo eiꝰ. Eſa. 54. Mōtes eñ cōmouebūtur. & in eo. Mi͂a aūt mea nō recedet a te. Mich. 2. Vñ nō auferetis colla vr̃a. Zach. 3. Et auferā iniqtatē terre illiꝰ. Signat ēt palpare: ſiue tāgere vel

מוש Deeſſe Recedere. Cōmoueri Auferre

Attrectare attrectare. Geñ. 27. Si atrectauerit me pater me⁹. & in eo.
Tangere Accede huc vt tangã te. Exo. 1. Tam denſe vt palpari queãt.
Palpare Iudi. 16. Dimitte me vt tangam colũnas. Ps. 114. Manꝰ ha-
bent & non palpabunt. Vide etiam de hoc infra in dictione
מַשָׁשׁ Maſas.

מות מוּת Muth. mori. & aliquando ſcribitur ſine vau: vt in ali-
quibus locis ſequentibus. Geñ. 2. In quacunq; enĩ die
Mori. comederis ex eo morte morieris. & in eodẽ. 3. Ne forte mo
riamur. & in eodem. Nequaq; morte moriemini. & in eodẽ
11. Et mortuus eſt in aran. & in eodem. 19. Ne forte appre-
hendat me malum & moriar. & in eodem. 47. Cur ergo
morimur. Leuit. 11. Si mortuũ fuerit animal. 1. Reg. 17. Vi-
dentes aũt philiſtiim ꝙ mortuus eſſet. & in eodem. 25. Et
Emori emortuum eſt cor eius intrinſecus. 2. Reg. 6. Vſq; in diem
mortis ſue. i. vſq; in diem qua mortua eſt. & in eodẽ. 12. Vt
moreretur infans. & in eodem. Quod mortuus eſt paruulꝰ
Eſa. 6. In anno quo mortuus eſt rex ozias. Ezech. 28. Et
morieris in interitu occiſorum. & inde verbum tranſitiuũ
tertie vel quarte cõiugatiõis. Quod ſignĩat facere mori. i.
Occidere. interficere vel occidere. vt Exo. 22. Occideritq; virum aut
mulierem. Deut. 21. Et adiudicatus morti appenſus fuerit.
Interficer. Pro quo hebrei legunt. Et interfectus fuerit & appenderis
eum in ligno. & in eodem. 24. Non occidentur patres pro
filiis. 1. Reg. 14. Alios armiger eius interficiebat. & in eo.
17. Et ſuffocabã interficiebãq; eos. 2. Reg. 1. Ego interfeci
xpm dñi. Ps. 33. Mors peccatorum peſſima. Pro quo beatꝰ
Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Interficiet
impium malicia. Prouer. 19. Ad interfectionem aũt anime
eius ne ponas animam tuam. Hiere. 20. Quia non me in-
מת terfecit a vulua. & inde מֵת Meth. i. mortuus. Exo. 12. Nec
Mortuus erat domus in qua non iaceret mortuꝰ. Leuit. 21. Et ad om
nem mortuũ nõ ingredietur omnino. Ps. 30. Obliuiõi da
tus ſum tanq; mortuus a corde. Eccl's. 9. Melior eſt canis vi
מתים uus leone mortuo. & in plurali מֵתִים Methim ſiue מֵתֵי Me
מתי the. i. mortui vel mortales. Exo. 12. Omnes moriemur. pro
Mortui quo hebrei legunt. Omẽs nos mortui. ſ. erimus. Ps. 87. In
ter mortuos liber. & in eodem. Nunquid mortuis facies mi
rabilia. Ps. 113. Non mortui laudabũnt te dñe. Ps. 142. Si-
cut mortuos ſeculi. Eſa. 5. Et nobiles eius interierunt fame.
Pro quo hebrei legunt. Et nobiles eius mortui fame. Et in
eodem. 22. Nec mortui in bello. & quando ſcribitur cũ pũ-
cto ſcua in prima ſyllaba. Tunc ſignificat viros ſiue homi-
Homines. nes mortales. Iob. 11. Tibi ſoli tacebũt homines. De quo vi-
מות de infra in dictiõe מָתָה Matha. & inde מָוֶת Maueth. i. mors.
Mors Exõ. 10. Et auferat a me mortẽ iſtã. Prouer. 18. Mors & vita
in manibus lingue. Eſa. 38. Nec mors laudabit te. Scribitur
מותה etiam cum he in fine & dicitur מוֹתָה Mautha. Ps. 115. Pre-
Mors cioſa in conſpectu domini mors ſanctorum eius. Scribitur
תמותה etiam cum tau in principio & dicitur תְּמוּתָה Themutha. Ps
78. Poſſide filios mortificatorum. Pro quo beatus Hiero-
nymus in pſalterio iuxta he. ve. trãſtulit. Relinque filios in
Interitus. teritus. & declinatur pluraliter מוֹתֵי Mothe. Eſa. 53. Et di-
מותי uites pro morte ſua. Quod in hebreo legitur pluraliter. ſ.
Mortes. pro mortibꝰ ſuis. Et põitur ibi plurale p ſingulari. Ezech.
28. Morte incircunciſorum morieris. Pro quo hebrei le-
gunt. Mortibus incircunciſorum morieris. Scribitur etiam
ממותי cũ duplici mem & dicitur מְמוֹתֵי Memothe. Hiere. 16. Mor-
Mortes. tibus egrotationũ morientur. Eccl's. 28. Et morieris in in-
teritu occiſorum. Pro quo hebrei legunt. Et morieris mor
Interitus. tibus occiſorum.

מזג מָזֶג Mazeg. poculum: ſeu commixtum poculum. Canti. 7
Poculum Nunq; indigens poculo.

מזה מָזֶה Maza. aduſtio. ſ. famis. ſecundum hebreos. Sed beatus
Cõſumptio Hieronymus tranſtulit conſumptionem. Deut. 32. Cõ
ſumentur fame. & in lingua chaldaica ſignificat incendere
Succẽdere ſiue ſuccẽdere. Dañ. 3. Et precepit vt ſuccenderetur fornax
ſeptuplum quam ſuccendi conſueuerat. & in eodem. For-
nax autem ſuccenſa erat nimis.

מזח מָזַח Mézach. cigulum. zona. Ps. 108. Et zona qua ſemper
Zona. precingitur. Eſa. 23. Nõ eſt cingulum vltra. Scribitur
Cingulum etiam cum iod in ſecunda ſyllaba. & dicitur מְזִיחַ Meziach.
מזיח Iob. 12. Et eos qui oppreſſi ſunt releuat. Pro quo hebrei le-
gunt. Et cingulum fortium diſſoluit.

מזל מַזָּל Mazal. ſidus. ſeu ſignum celeſte. De quo vide infra in
Sidus. dictione נָזַל Nazal.

מזר מָזֵר Mazer. prepoſita alia littera mem vt dicatur מַמְזֵר Mã
ממזר zer: ſignificat natum de adulterio vel de ſcorto. Deut.
23. Non ingredietur mãzer. hoc eſt de ſcorto natus in eccle
Mãzer de ſcorto natꝰ ſiam domini. & in hebreo nõ habetur hoc eſt de ſcorto na-
tus: ſed eſt expoſitio tranſlatoris. In alio vero loco beatus
Hieronymus pro mamzer tranſtulit ſeparatór. Zach. 9. Et
ſedebit ſeparator in azotho. & aliqui hebrei dicunt ꝙ deri-
Separator uatur a dictione זָר Zar: que ſignificat alienũ ſiue extraneũ
מזרות Itẽ מַזָּרוֹת Mazaroth. i. lucifer ſiue aliud ſidus. Iob. 38. Nũ
Lucifer. quid producis luciferum in tempore ſuo. Reperitur etiam
מזרים מְזָרִים Mezarim ſecundum terminationem pluralẽ maſcu-
linorum. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit arcturũ.
Arcturus Iob. 37. Ab interioribus egredietur tempeſtas & ab arctu-
ro frigus. & de hoc vide ſupra in dictione זָרָה Zara.

מחא מְחָא Macha. plaudere. ſ. manu. De quo vide in dictione ſe
Plaudere quenti: & in lingua chaldaica ſignificat percutere ſeu
reſiſtere vel cõfigere. Dañ. 5. Quos volebat interficiebat &
Percutere. Reſiſtere. quos volebat percutiebat. Et in eodem. 4. Et non eſt qui re
ſiſtat manui eius. Eſdre. 6. Tollatur lignum de domo eiꝰ &
Configere. erigatur & configatur in eo.

מחה מָחָה Macha. delere. radere. auferre. tergere. plaudere. per-
Delere. tingere ſeu peruenire. Geñ. 7. Et delebo omnem ſub-
ſtantiam. & in eodem. Et deleta ſunt de terra. Exo. 17. De-
lẽs delebo memoriã amalec. Nu. 5. Et delebit ea aquis ama-
riſſimis. 4. Reg. 21. Et delebo ieruſalem ſicut deleri ſolẽt ta
bule: delens vertam & ducam crebrius ſtilum ſuper faciem
eius. Nee. 4. Et peccatum eorum coram facie tua non de-
leatur. & in eodem. 13. Et ne deleas miſerationes meas. Ps.
68. Deleãtur de libro viuentiũ. Prouer. 31. Et diuitias tuas
Auferre ad delendos reges. Eſa. 25. Et auferet dominus deus lachri-
mam. & in eodem. 44. Deleui vt nubem iniquitates tuas.
Ezech. 6. Et delebuntur opera veſtra. Significat etiam ter-
gere. Iob. 30. Que comedit & tergens os ſuum. & aliquan-
do ſcribitur cum aleph in fine loco he. & tũc ſignificat plau-
Plaudere dere. Ps. 97. Flumina plaudẽt manu. Eſa. 55. Omnia ligna
regionis plaudent manu. Ezech. 25. Pro eo quod plauſiſti
Peruenire manu. Item ſignificat pertingere. ſeu peruenire. Nu. 34.
Inde peruenient contra orientem ad mare cenereth. Et in
Percutere lingua chaldaica ſignificat percutere. Dañ. 2. Et percutie-
bat ſtatuam in pedibus eius. Et in eodem. Lapis autem
מחי qui percuſſerat ſtatuam. & inde מְחִי Mehi. ideſt aries fer-
reus. ſeu tormentum quo muri percutiũtur. Ezech. 26. Et
Aries arietes temperabit in muros tuos.

מחץ מָחַץ Machas. percutere. confringere. cõquaſſare. vulnera
re. intingere. Nu. 24. Et perforabunt ſagittis. Pro ꝙ
Percutere hebrei legunt. Et ſagitte ſue percutient ſeu vulnerabunt
Et in eodem. Et percutiet duces moab. Deut. 32. Percu-
tiam & ſanabo. & in eodem. 33. Percute dorſa inimicorũ
eius. Iudi. 5. Et tempus valide perforans. Pro quo he. le. Et

percuſſit & perforauit tempus eius. Ps. 67. Veruntñ deꝰ cõ-
Cõfringere fringet capita inimicorũ ſuorũ. Ps. 109. Cõfregit in die ire
Cõquaſſare. ſue reges. & in eodem. Concaſſauit capita in terra multorũ
מחץ & inde מַחַץ Machas. i. percuſſura. Eſa. 30. Et percuſſuram
Percuſſura. plage eius ſanabit. Ponitur etiam pro intingere. Ps. 67. Vt
Intingere intingatur pes tuus in ſanguine. Sed beatus Hieronymus
in pſalterio iuxta hebraicã ve. tranſtulit. Vt calcet pes tuus
Calcare in ſanguine.

מחק מָחַק Machac. abſcindere. afferre. Iudi. 5. Querens in capi-
Abſcidere. te vulneri locum. pro quo hebrei legunt. Et abſcidit
ſiue abſtulit caput eius. & ſolũ inuenitur in predicto loco.

מחר מָחָר Machar. cras. Geñ. 30. Reſpondebitq; mihi cras iuſti-
Cras. tia mea. Exo. 9. Cras faciet dñs verbum iſtud. & in eo
dem. 17. Cras ego ſtabo in vertice collis. & non ſolum acci-
pitur pro craſtina die ſed etiã pro tẽpore lõge futuro. Exo.
8. Cumq; interrogauerit filius tuus cras. Ioſ. 4. Et quando
interrogauerint vos filii veſtri cras. & in eodem. 22. Et ne-
quaq; dicãt cras filii veſtri filiis noſtris. Prouer. 27. Ne glo-
rieris in craſtinũ. & recipit lamed loco prepoſitionis in pri
למחר cipio & dicitur לְמָחָר Lemachar. i. in craſtinum. vt Exo. 8.
In craſtinum. Qui reſpondit cras. Pro quo hebrei legunt. Qui reſpõdit
in craſtinũ. & aliquando ſcribitur cum tau in fine. & dicitur
מחרת מָחֳרָת Machorath. Exo. 9. Fecit ergo dñs verbum hoc alte-
Altera die ra die. i. die craſtina. Nu. 11. Toto die illo & nocte ac die alte
ro. & in eodem. 33. Altera die phaſe. i. die craſtino phaſe. 1.
Reg. 30. Et percuſſit eos dauid a veſpera vſq; ad veſperam
מחיר alterius diei. Item מְחִיר Mechir. i. precium ſeu cõmutatio.
Precium. Deut. 23. Nec preciũ canis in domo domini dei tui. 2. Reg.
24. Sed emam precio a te. 4. Reg. 21. Argenti precio quã-
tum digna eſt. Ps. 43. Et non fuit multitudo in cõmutatio-
Cõmutatio nibus eorum.

מטט מָטַט Matat. moueri. nutare. labi. & ſcribitur cũ ſimplici tet
Moueri. Ps. 16. Vt nõ moueantur veſtigia mea. Et ſecũdũ ali-
quos hebreos deriuatur a dictione מוֹט Mot. De qua ſupra
dictum eſt.

מטא מְטָא Mata. in lingua chaldaica ſignificat pertingere ſeu at
Contingere tingere vel aduenire. Dañ. 4. Proceritas eius contin-
Pertigere gens celum. & in eodem. Cuius altitudo pertingit ad celũ.
Aduenire. Attingere & in eodem. 7. Et terminus aduenit. i. attingit.

מטה מִטָּה Mita. lectus. lectulꝰ. Geñ. 48. Sedit in lectulo. & in eo
Lectulus dem. 49. Et collegit pedes ſuos ſuper lectulum. Cãti.
מטות 3. En lectulum ſalomõis. & in plurali מִטּוֹת Mitoth. Eſter. 1
Lectuli Lectuli quoq; aurei & argẽtei. & de hoc vide infra in dictio
מטה ne נָטָה Nata. Item מַטֶּה Mate. virga. baculus. tribus. familia
Virga. Baculus vt Exo. 4. Virgam quoq; hanc ſume in manu tua. Eſa. 10.
Et baculus ipe eſt. Accipitur etiã pro tribu vel familia. Nu.
Tribus 1. De tribu ruben. & in eodem. 36. De tribu in tribum. Et in
מטות plurali מַטּוֹת Matoth. Exo. 7. Sed deuorauit virga Aaron
Virge Tribus virgas eorum. Nu. 30. Et locutus eſt ad principes tribuum
filiorum iſrael. Item מַטָּה Mata. infra. inferius. De quo vi-
מטה de infra in dictione נָטָה Nata.

מטל מְטִיל Metil. fiſtula. Iob. 40. Oſſa eius velut fiſtule eris. He
Fiſtula brei vero dicunt ꝙ ſignificat baculum. Vnde in predi
cto loco ipſi legunt. Oſſa eius velut baculus ferreus. & ſolũ
inuenitur in predicto loco.

מטר מָטָר Matar. pluuia. imber. Exo. 9. Nec ultra ſtillãit pluuia
Pluuia. Imber. ſuper terram. Deut. 11. Dabit pluuiam terre veſtre. Et
in eodem. 28. Det dominus imbrem terre tue. & in eodem
32. Contreſcat vt pluuia doctrina mea. Zach. 10. Dñs faciet
מטרות niuem & pluuiã imbris. & declinatur pluraliter מַטְרוֹת Mit
Pluuie roth. Iob. 37. Et hyemis pluuiis & imbri fortitudinis ſue.
Pro quo he. le. Et pluuia imbris & pluuia imbrium fortitu
dinis ſue. Et inde verbum tertie coniugationis. i. pluere fa-
cere. Geñ. 2. Non enim pluerat dominus deus ſuper terrã.
Pluere ideſt non fecerat pluere. Exo. 16. Ecce ego pluam vobis pa
nẽ de celo: Ps. 10. Pluet ſuper peccatores laqueos. Eſa. 5. Et
nubibus mandabo ne pluant ſuper eam imbrem. Amos. 4
Et plui ſuper vnam ciuitatem & ſuper alteram ciuitatẽ non
plui. & in eodem. Pars vna compluta eſt. vbi ponitur verbũ
Cõpluta. paſſiuum prime coniugationis.

מי מִי Mi. quis. qui. que. quid. quod. & eſt dictio interrogatiua
Geñ. 3. Quis indicauit tibi ꝙ nudus eſſes. & in eodẽ. 21.
Quis. Quis auditurus crederet Abraam. & in eodem. 33. Que nã
Que. ſunt iſte turme quas obuiam habui. Exo. 2. Quis cõſtituit
te principem. & in eodem. 3. Quis ego ſum. & in eodem. 4.
Quis fecit os hominis aut quis fabricatus eſt mutum & ſur-
Qui. dũ. & in eo. 10. Qui nã ſunt qui ituri ſunt. Iudi. 9. Quis eſt
Quod. iſte abimelech & que eſt ſichem. & in eodem. 13. Quod eſt
nomen tuũ. Ruth. 3. Et ait illi que es. 1. Reg. 25. Quis eſt da
uid & quis eſt filius iſai. Mich. 1. Quod ſcelus iacob: nonne
ſamaria. & que excelſa iude: nõne ieruſalem. Ponitur etiam
Aliquis. pro aliquo. Iob. 5. Et ad aliquem ſanctorum conuertere.

מי מֵי Me. aque. De quo vide in dictione ſequenti

מים מַיִם Maim. aque. & ſolum inuenitur in numero plurali: &
caret ſingulari. Geñ. 1. Et ſpiritus domini ferebatur ſu
Aque per aquas. & in eodẽ. Congregentur aque. Exo. 15. Et nõ
poterant bibere aquas de marath. Iob. 14. Lapides excauãt
aque. Ps. 17. Aſſũpſit me de aquis multis. & in eo. 28. Dñs
ſuper aquas multas. & aliquãdo ponitur in hebreo plurale
Aqua pro ſingulari. Ps. 17. Tenebroſa aqua in nubibus aeris. & ſi
militer vbicunq; in noſtra tranſlatione legitur aqua in ſin-
gulari: in hebreo ponitur in plurali. & qñ poſt ſe regit geni-
מי tiuũ: tunc ſcribitur ſine mem vltimo & dicitur מֵי Me. Geñ.
7. Quando diluuii aque inundauerunt ſuper terram. Nu.
20. Hec eſt aqua contradictionis. Et quãdoq; ſcribitur ſine
[illegible] nõ regat gtiũ poſt ſe. Nu. 5. Ipſe aũt tenebit aqs.
[illegible] maras. & in eodem. Non te nocebunt aque iſte amaꝛ-
[illegible] Ps. 72. Et dies pleni inuenietur in eis.. pro quo he.
le. Et aque plene decurrent eis ſiue exprimẽtur eis: quod he
brei exponũt propter multitudinem lachrimarum: que ab
oculis eorum decurrent. Tamen ſi pro מֵי me legatur מִי mi
tunc poteſt legi. Et quis plenus inuenietur in eis. Et ſic trãſ
tulit beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam ve-
ritatem. Vide etiam de hoc infra in dictione מָצָא Maſa. Eſa.
48. Et de aquis iuda exiſtis. Reperitur quoq; מִיִּם Maim: et
ſi poſt ſe regat genitiuum. Eſa. 30. Et dabit tibi dominꝰ pa-
nem arctum & aquam breuem. Pro quo hebrei legũt. Panẽ
anguſtie & aquam tribulatiõis. Ezech. 47. Et traduxit me
per aquam vſq; ad genua. Pro quo hebrei legunt. Et tradu
xit me per aquas genuum. ideſt vſq; ad genua. ſicut eſt in
littera noſtra. Et aliquando ſcribitur cum duplici mem in
מימי principio. & dicitur מֵימֵי Meme. vt Ioſ. 4. Reſpondebitis
Aque. eis defecerunt aque iordanis ante arcam federis domini. Et
etiã quando componitur cũ pronominibus duplicatur iſta
mem in principio: hoc modo. vt מֵימַי Memai. i. aque mee
1. Reg. 25. Tollã ergo panes meos & aquas meas. מֵימֶיךָ Me
mecha. i. aque tue. vt Nu. 20. Et ſi biberimꝰ aquas tuas nos
& pecora noſtra. מֵימָיו Memau. i. aque eius ſiue aque ſue.
vt in eodem. Et illa dabit aquas. Pro quo hebrei legunt. Et
dabit aquas ſuas. מֵימֵינוּ Memenu. i. aque noſtre. Threñ. 5.
Aquam noſtrã pecunia bibimꝰ מֵימֵיכֶם Memechem. i. aque
veſtre מֵימֵיהֶם Memehem. ideſt aque eorum. ſiue aque ſue.
Exo. 7. Et omnes lacus aquarum. Pro quo hebrei legunt.
Et ſuper omnem congregationem aquarũ ſuarum. & quã-
uis hec dictio מַיִם Maim ſiue מֵי Me. ſit pluralis numeri ta
mẽ frequenter iũgitur cũ verbo ſingularis nũeri. Leuit. 11.

Si fuſa fuerit ſuper eũ aqua. & in codẽ. Si aũt quiſpiã aqua ſementem perfuderit. Pro quo hebrei legunt. Si data fuerit ideſt ſi fuſa fuerit aqua ſuper ſementem. Nu. 19. Et non eſt aqua luſtrationis aſperſus. Pro quo hebrei legũt. Aqua luſtrationis non eſt aſperſa ſuper eum. & in eodem. 24. Fluet aqua de ſitula eius.

מִין Min. genus. ſpecies. Geñ. 1. Faciens fructũ iuxta genus ſuum. & in eodem. Habens vnũquodq; ſemẽtẽ ſecũdũ ſpeciem ſuam. & in eo. Producat terra animã viuentem in genere ſuo. & in eo. Et beſtias terre ſecundum ſpecies ſuas. Reperitur etiam מִנִּים Minim in numero plurali. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit cordas. Ps. 150. Laudate eũ in chordis & organo. Pro quo hebrei legũt. In generibus vel ſpeciebus. ſ. muſicorum vel hymnorum.

מִיץ Mis. premere. exprimere. emungere. prouocare. Prouer. 30. Qui aũt fortiter premit vbera ad eliciendum lac. & in eodem. Et qui vehementer emungit elicit ſanguinem: & qui prouocat iras producit diſcordias. Vbi ter ponitur predicta dictio. & inde מֵץ Mes. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit puluerem. Eſa. 16. Finitus eſt puluis. Pro quo hebrei legũt. Defecit preſſio ſiue ſuxio. & ſi legatur מוץ Mos; tunc ſignificat puluerem ſicut eſt in littera noſtra. vt dictum eſt ſupra in dictione מוץ Mos.

מִיק Mic. diſſolui. corrũpi. interire. Ps. 72. Cogitauerunt & locuti ſunt nequitiam. Pro quo hebrei legunt. Diſſoluti ſunt ſeu corrupti ſunt & locuti ſunt nequitiam. Vide etiam de hoc infra in dictione מָקַק Macac.

מִיר Mir. mutare. cõmutare. Leuit. 27. Sanctum erit & mutari non poteſt. Hiere. 2. Si mutauit gens deos ſuos. & in codẽ. Et populus meus mutauit gloriam ſuam. & inde תְּמוּרָה Themura. ſ. pmutatio vl' cõmutatio ſiue illud p quo aliquod mutatur. Leuit. 27. Si quis mutauerit: & quod mutatum eſt & pro quo mutatum eſt ſanctificabitur. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.

מָכַךְ Machach. humiliare. deprimere. depauperare. & ſcribitur cum ſimplici caph. Iob. 24. Et humiliabuntur ſicut oĩa. Ps. 105. Et humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis. Eccl's. 10. In pigritiis humiliabitur cõtignatio. Significat etiã depauperare ſiue pauperẽ eſſe. Leuit. 25. Si attenuatus fuerit frater tuus. i. ſi pauper fuerit. & in codẽ. Si paupertate cõpulſus vendiderit ſe tibi. & inde מָךְ Mach. i. pauper. Leuit. 27. Si pauper fuerit.

מַכָּה Maca. percuſſio ſeu plaga. De quo vide infra in dictione נָכָה Naca.

מָכַר Machar. vendere. venũdare. tradere. Geñ. 25. Vende mihi primogenita tua. Et in eodem. Et vendidit ei primogenita. Et in eodem. 47. Vendentibus ſingulis poſſeſſiones ſuas. Exo. 21. Si quis vendiderit filiam ſuam in famulã. Leuit. 25. Quando vendes quippiam ciui tuo. Et in codẽ. Quod reliquũ eſt reddet emptori. Pro quo hebrei legũt. Reddet ei cui vendidit. i. emptori. ſicut eſt in lr̃a nr̃a. Deut. 28. Ibi venderis inimicis tuis. & in eodem. 32. Deus ſuus vendidit eos. Iudi. 3. Tradidit eos in manus cuſam reſataim. Pro quo he. le. Et vendidit eos in manu cuſam reſataim. & in eo. 4. Et tradidit illos dñs in manu iabin. Pro q̃ he. le. Et vẽdidit eos dñs in manu iabin. Et ide verbũ paſſiuum prime vel quarte coniugationis. 3. Reg. 21. Eo quod venundatus ſis vt faceres malũ in conſpectu dñi. & in codẽ. Qui venũdatus eſt vt faceret malum. Eſter. 6. Traditi eñi ſumus ego & populus meus. Pro quo hebrei legunt. Venditi eñi ſumus. & in eodem. Atq; vtinam in ſeruos & famulos venderemur. Eſa. 50. Ecce eñi in iniquitatibus veſtris venditi eſtis. Et inde מֶכֶר Mecher. i. vẽditio ſiue res venalis. vt Nee. 13. Inferentes piſces & omnia venalia. Scribitur etiam cum duplici mem & dicitur מִמְכָּר Mimcar. vt in eodem. Et manſerunt negociatores & vendentes vniuerſa venalia foris ieruſalem. Leuit. 25. Quãdo vendes quippiã ciui tuo. i. quando aliquod venale vẽdideris. Ezech. 17. Quia qui vẽdit ad id quod vendidit nõ reuerteretur. Ponitur etiã מִמְכָּר Mimcar. pro eo quod ex paterna ſucceſſione debetur alicui: quaſi ei vẽderetur. Nu. 18. Excepto eo quod in vrbe ſua ex paterna ei ſucceſſiõe debetur. Inde מְכֵרָה Mechera. i. habitatio ſecundũ hebreos. Geñ. 49. Symeon & leui fratres vaſa iniquitatis bellantia. Pro quo hebrei legũt. Symeon & leui fratres vaſa ſiue arma iniquitatis habitatio eorũ. Q̃d exponens chaldaicus interpres ita tranſtulit. ſ. ſymeon & leui fratres viri fortes: in terra habitationis eorum opati ſunt fortitudinem. Poteſt etiã ſignificare arma vel gladiũ. Nam in lingua greca machera idem eſt quod gladi⁹. Et vt ait beatus Hieronymus in ſuis explanationib⁹ ſup Soph. caplo. 3 Ligua hebraica eſt matrix omniũ linguarũ. Vnde in predicto loco põt eſſe talis littera. Vaſa iniquitatis arma eorũ ſiue gladii eorum. Poteſt etiã ſignificare habitationem: ſicut מְכוּרָה Mechora. cum vau. vt dictum eſt ſupra in dictione כּוּר Cur.

מָלַל Malal. loqui. dicere. Geñ. 21. Quis auditurus crederet Abraã q̃ ſarra lactaret filiũ. Pro quo hebrei le. Quis dixiſſet Abrae q̃ ſarra lactaret filiũ. Iob. 8. Vſq; quo loqueris talia. & in eodem. 33. Scientiã labia mea puram loquentur. Ps. 105. Quis loquetur potentias domini. Ponitur etiã pro annuere. q̃ eſt idem quod loqui. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit terere. Prouer. 6. Annuit oculis: terit pede. pro quo hebrei legunt. Annuit pede. & inde מִלָּה Mila. ideſt verbum. ſermo. dictio. Iob. 21. Audite queſo ſermões meos. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſcilicet ſermonẽ meũ. Ps. 138. Quia non eſt ſermo in lingua mea. & in lingua chaldaica dicitur מִלְּתָא Miletha. vt Dañ. 2. Sermo receſſit a me. & in plurali מִלִּים Milim. ideſt verba. ſermones. eloquia. Iob. 6. Ad increpandum tantum eloquia concinnatis. Et in eodem. 15. Arguis uerbis eum qui non eſt equalis tibi. & in eodem. 16. Conſolarer & ego vos ſermonibus. Reperitur etiam מִלִּין Milin cum nun in fine loco mem. vt in eodem. 18. Vſq; ad quem finem verba iactabis. & in eodem. 19. Et atteritis me ſermonibus. & in eodem. 32. Plen⁹ ſum ſermonibus. Et aliqui hebrei dicunt q̃ inde deriuatur dictio הֲמֻלָּה Hamula. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit loquellam. Hiere. 11. Ad vocem loquelle grandis exarſit ignis in ea. De quo vide ſupra in littera he. Inde מְלִילָה Melila. ideſt ſpica manibus fricata vel trita. Deut. 23. Franges ſpicas & manu conteres.

מָלֵא Male. implere. replere. adimplere. complere. plenum eſſe. initiare. conſecrare. Geñ. 6. Repleta eſt terra iniquitate. Et in eodem. 23. Pecunia digniſſima tradat eam mihi. Pro quo hebrei legunt. Pecunia plena ſiue pleniſſima aut completa tradat eam mihi. Et in eodem. 24. Et impleuerat hydriam aqua. Et in eodem. 29. Quia iam tempus impletum eſt. Pro quo hebrei legũt. Quia impleti ſunt dies mei. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Et in codẽ. Imple hebdomadam dierum. Exo. 1. Ac roborati nimis impleuerunt terram. Et in codẽ. 15. Implebitur anima mea. Pro quo hebrei legunt. Implebitur ex eis anima mea. & in eodem. 31. Et impleui eum ſpiritu dei. Et in eodem. 40. Et gloria domini impleuit tabernaculum. Leuit. 8. Vſq; ad diem quo implebitur tempus conſecrationis veſtre. Nu. 14. Qui plenus alio ſpiritu ſecutus eſt me. Pro quo hebrei legunt. Eo quod fuit alius ſpiritus in eo & impleuit ſiue compleuit poſt me. ideſt impleuit voluntatem meam. & eſt idem ſenſus cũ littera noſtra. Et ſimilis modus loquẽdi habetur in eo. 32. vbi dr̃. Iſti impleuerũt volũtatẽ meã. pro quo he. le. Quia impleuerunt poſt me. Deut. 1. Quia ſecut⁹ eſt dominum. pro quo he. le. Quia impleuit poſt dominũ. & in eo. 33. Et plenus erit benedictionibus dñi. Iudi. 6. concham rore impleuit. 1. Reg. 19. Et ãnumerauit ea regi. pro quo hebrei legunt. & compleuit ea regi. ideſt compleuit numerũ eorũ. 3. Reg. 1. Complebo ſermones tuos. & in eo. 7. Et plenũ ſapientia & intelligẽtia. 4. Reg. 9. porro hieu tetẽdit arcũ manu. pro quo he. le. Et hieu impleuit manũ ſuã arcu. Et eſt ſenſus ſicut in lr̃a noſtra. Eſter. 1. Cũq; implerentur dies cõuiuii. Iob. 15. Anteq̃ dies eius impleatur pibit. Vbi vnũ verbũ hebraicũ ponitur in nr̃a trãſlatione p duobus verbis. ſ. p implere & perire. & in eo. 16. Saciati ſũt penis meis. i. impleti ſunt. & in eo. 40. Nũquid implebis ſagenas pelle eius. Hebrei vero in pdicto loco dicũt q̃ ſignãt cõcidere. vnde ipſi legũt. Nũquid cõcides cultris pellẽ eius. & ſilr. Naum. 1. vbi dicitur. cõſumẽtur quaſi ſtipula ariditate plena. pro quo hebrei legunt. Conſumentur quaſi ſtipula arida conciſa. ps. 80. Dilata os tuũ & implebo illud. Canti. 5. Caput meũ plenũ errore. & in eo. Et reſident iuxta fluenta pleniſſima. vbi additur littera thau in fine dictionis. Eſa. 2. Quia repleti ſunt vt olim. i. repleti ſunt iniquitate & nequitia. Et in eo. 6. Et ea que ſub ipſo erant replebant templum. & in eo. 33. Impleuit ſion iudicio & iuſtitia. Et in eodem. 65. Et libatis ſuper eã. pro quo he. le. Et impletis numerũ libamento. Cuius expoſitionẽ vide infra in dictione מָנָה Mana. Hiere. 4. Clamate fortiter & dicite. Pro quo he. le. Clamate implete & dicite. i. clamate plena voce. Et in eodem. 12. Et clamauerũt poſt te plena voce. & in hebreo non habetur voce: ſubintelligitur tñ. Et in eo. 23. Nũquid nõ celũ & terrã ego ĩpleo. & ĩ eo. 51. Implete pharetras. Ezech. 9. & implete atria interfectis. Et in eo. 25. Implebor: deſerta eſt. Zach. 9. Repleui ephraim. Et in eo. & replebuntur vt phiala. & aliquando ſcribitur ſine aleph. Iob. 32. Plenus ſũ ſermonibus. Ezech. 28. Repleta ſunt interiora tua iniquitate. Et aliqñ ſcribitur cum vau loco aleph. vt in eo. 41. Ad menſuram calami ſex cubitorũ ſpacio. pro quo he. le. Plenũ vel impletũ calamũ ſeu plenitudo calami. Scribitur ẽt aliqñ cũ he loco aleph. Iob. 8. Donec impleatur riſu os tuũ. & inde מְלֹא Melo. i. plenitudo. Geñ. 48. Et ſemẽ illius creſcet in gẽtes. pro quo he. le. Et ſemen illius erit plenitudo gentiũ. ps. 23. Dñi eſt terra & plenitudo eius. Ps. 97. Moueatur mare & plenitudo eius. 1. Reg. 28. Statimq; ſaul cecidit porrectus in terra. pro quo he. le. Et cecidit plenitudo ſtature eius in terra. & eſt idem ſenſus cũ littera noſtra. Ponitur ẽt pro plena. Eccl's. 4. melior eſt pugillus cum requie q̃ plena vtraq; manus. Eſa. 6. Plena eſt omnis terra gloria eius. Ponitur ẽt pro multitudine. Eſa. 31. Cum occurrerit ei multitudo paſtorũ. & inde מִלּוֹא milo. nomen propriũ loci vacui in ciuitate ieruſalẽ: quem edificiis repleuit ſalomõ. 3. Reg. 11. Tunc edificauit melo. & inde lapides precioſi que ponebantur in rationali & ſuperhumerali dicuntur lapides מִלֻּאִים miluim. eo quod implebant illum locum vacuum in quo includebantur. Exo. 25. & lapides ad ornandum ephod & rationale. Et in eodem. Poneſq; in eo quattuor ordines lapidum. pro quo hebrei legunt. Et implebis in eo impletionem lapidis: quattuor ordines lapidis. Et in eodem. Incluſi auro erũt per ordines ſuos. pro quo he. le. Incluſi auro erunt in impletionibus ſuis. Ponitur etiam predicta dictio מָלֵא male. pro initiare vel conſecrare. vt Exo. 28. Et cunctorum conſecrabis manus. & in eo. Poſtq̃ initiaueris manus eorum. Et in eodem. 29. Eo quod ſit aries conſecrationis. & in eodem. De ariete qui initiatus eſt. Et ĩ eodem. Arietem autem conſecrationis tolles. Et in eodem. Quod ſi remanſerit de carnibus conſecratis. Et in eodem. Septem diebus conſecrabis manus eorũ. Et in eo. 32. Conſecraſtis manus veſtras hodie. Leuit. 8. ſeptem enim dieb⁹ finitur conſecratio. Iudi. 17. Impleuitq; vnius filiorũ ſuorum manum & factus eſt ei ſacerdos. ideſt initiauit vel conſecrauit manum. 3. Regum. 13. quicunq; volebat implebat manũ ſuã & fiebat ſacerdos. & inde מְלֵאָה melea. ideſt plẽa. & accipitur etiam pro pregnante cuius venter plenus eſt. Eccl's. 11. Et qua ratiõe compingantur oſſa in ventre pgnãtis. Accipitur ẽt מְלֵאָה melea. pro ſpica frumento plena. ſecundũ hebreos. pro quo beatus hieronymus tranſtulit Decimas. Exo. 22. Decimas & primitias tuas non tardabis offerre. pro quo he. le. plenitudinem tuam. ſ. frugum: & lachrimã tuã. i. liquorem vini & olei non tardabis. ſ. offerre. Nu. 18. Tam de area q̃ de torcularibus. pro quo hebrei legunt. Sicut frumentum de area & ſicut plenitudo torcularis. ſed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum.

מַלְאָךְ Malach. nuncius. angelus. De quo vide ſupra in dictione לָאַךְ Laach.

מָלַח Malach. ſalire. ſale condire. liquefacere. Leuit. 2. quidquid obtuleris ſacrificii ſale condias. Ezech. 16. Et aqua non es lota in ſalutem nec ſale condita. & inde מֶלַח mẽlach. i. ſal. Geñ. 14. Que eſt mare ſalis. & in eodem. 19. Verſa eſt in ſtatuam ſalis. Deut. 29. Sulphure & ſolis ardore cõburens. Debet legi & ſalis ardore. & inde מְלֵחָה Melecha. i. ſalſugo. Iob. 39. Et tabernacula eius in terra ſalſuginis. Ps. 106. Terram fructiferam in ſalſuginem. Hiere. 17. In terra ſalſuginis & inhabitabili. & inde מַלּוּחַ Malſiach. ideſt herba quedam que in terra ſalſuginis naſcitur: vel quia decliat ad ſaporem ſalis. pro quo beatus hieronymus generaliter tranſtulit herbas. Iob. 30. & mandebant herbas. Item מָלַח Malach. i. liquefacere ſiue comminuere. vel deficere. Eſa. 51 Quia celi ſicut fumus deficient. Et inde מְמֻלָּח Memulach. ideſt comminutũ. Exo. 30. mixtũ diligenter & purum. Pro quo hebrei legũt. Cõminutũ & purũ. ſed in trãſlatiõe chaldaica eſt ſicut in littera noſtra. & inde מְלָחִים Melachim. i. panni cõminuti & triti ex nimia vetuſtate. Hiere. 38. & tulit inde veteres pannos & antiqua que computruerunt. Et in eo. Pone veteres pannos & hec ſciſſa & putrida ſub cubito manuum tuarum. Item מַלָּח Malach. i. nauta ſeu gubernator nauis. Ezech. 27. Omnes naues maris & naute earum. Ione. 1. Et timuerunt naute.

מָלַט Malat. ſaluare. liberare. eripere. euadere. parere. Geñ. 19. ſalua animam tuam. Et in eodem. Sed in mõte ſaluum te fac. Et in eo. Nec poſſum in mõte ſaluari. Et in eo. Et ſaluabor in ea. 1. Reg. 27. nõne melius eſt vt fugiã & ſaluer in terra philiſtinorũ. Et in eo. Fugiã ergo manus eius. ideſt euadam manus eius. 2. Reg. 19. Qui ſaluã fecerunt animã tuã. 3. Reg. 19. Quicunq; fugerit gladium Azael occidet eum hieu; & quicũq; fugerit gladium hieu. i. qui euaſerit gladium. Iob. 1. Et euaſi ego ſolus. & in eodem. 19. Et derelicta ſunt tantum modo labia circa dentes meos. pro quo hebrei legunt. Et euaſi cum pelle dentium meorum. & beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. Et in eodem. 22. Saluabitur inocẽs. ps. 106. Et eripuit eos de interinitionibus eorũ Eccl's. 9. Et liberauit vrbem per ſapientiam ſuam. Ezech. 17. Nunquid proſperabitur vel conſequetur ſalutem. Et in eodem. Nunquid effugiet. ideſt euadet. Et in eodem. 33. Animam ſuam ſaluabit. Amos. 2. Et robuſtus non ſaluabit animam ſuam. Et in eodem. Et velox pedibus non ſaluabi

מלט tur.& inde מלט Mélet.ideſt crypta vbi homines abſcōdun
Crypta tur vt liberentur.Hiere.43.Et abſcondes eos in crypta. Et
aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat fornacem calcis. Signifi-
cat etiam predicta dictio parere.vt Eſa.66.Anteq̃ veniret
Parere. partus eius peperit maſculum.Et ſupra in eo.34.Ibi habu
it foueam ericius:& enutriuit catulos.pro quo he.le. Ibi ni
dificauit ericius:& peperit.Ponitur etiā pro incendere vel
Accēdere. accendere.vt Iob.41.ſicut tede ignis accenſe.ſed etiam in
predicto loco hebrei legunt.ſicut ſcintille ignis euadunt ſi
ue vadunt.

מלך מלך Malach.regnare.conſulere.ſeu cogitare.Exo.15.Do-
Regnare. minus regnauit in eternum & vltra. Iudi. 9. Impera
nobis.pro quo hebrei legunt.Regna ſuper nos.& in eodē.
veni & impera ſuper nos.2.Reg.5. Et quadraginta annis
regnauit:in Ebron regnauit ſuper iudam ſeptem annis &
ſex menſibus:in ieruſalem autem regnauit triginta tribus
annis.3.Reg.11.& regnabis ſuper omnia que deſiderat ani-
ma tua.4.Reg.8.Et octo annis regnauit in ieruſalem.Et ī
eodem.11.Porro athalia regnauit ſuper terram.Eſter.1.qui
regnauit ab india vſq; ad ethiopiam.Eſa.32. Ecce in iuſti-
tia regnabit rex.Hiere.22.Nunquid regnabis. Et in eodē.
33.Et regnabit rex. Dan̄.9. Qui regnauit ſuper regnum
chaldeorum.& inde verbum tertie coniugationis.i. regna
Regē con re facere ſiue regem conſtituere.vt.1.Reg.8.Et conſtitue ſu
ſtituere. per eos regem.& in eodem.11. Et fecerunt ibi regem ſaul
coram domino.Et in eodem.12.Et conſtitui ſuper vos re-
gem.Hiere.37. Quē conſtituit regem nabuchodonoſor.
מלך & ide מלך mélech.i.rex.Gen̄.26.Abiit iſaac ad abimelech
Rex. regem paleſtinorum.Et in eodem.36. Antequam haberēt
regē filii iſrael.Exo.1.Et ſurrexit rex nouus ſuper egyptū
p̄s.20.Domine in virtute tua letabitur rex.& in ligua chal
מלכא daica dicitur מלכא Malca.Dan̄.2.rex in ſempiternum vi-
מלכים ue.& in plurali מלכים melachim.i.reges.Gen̄.14. & reges
Reges. qui erant cum eo.Et in eo.quattuor reges aduerſus quinq;
מלכין p̄s.2.Aſtiterunt reges terre.reperitur etiā מלכין melachin
cum nun in fine loco mem.Prouer.31.Et vias tuas ad delē
מלכין dos reges.Et in chaldeo communiter dicitur מלכין malchin
מלכיא ſiue מלכיא malchaia.Dan̄.2.transfert regna atq; cōſtituit.
Reges. pro quo hebrei legunt.auferēs reges & conſtituens reges.
Et in eo.Tu rex regū es.ſcribitur etiam cum aleph in ſecun
da ſyllaba quod alias nūcios ſiue āgelos ſignificat.2.Reg.
11.eo t̄pe quo ſolent reges ad bella procedere. & in gene-
מלכה re feminino מלכה malca.i.regia.Eſter.1.vaſthi quoq; regi
Regina na fecit conuiuium.reperitur etiam cum aleph in ſecunda
מלאכת ſyllaba & cū thau in fine: & dr̄ מלאכת Meléchet.Hiere.7.
Vt faciant placentas regine celi. De quo vide ſupra in di-
ctiōe לאך Laach.& i plu.מלכות melachoth.i.regie canti.6.
מלכות ſexaginta ſunt regine.Et inde מלוכה melucha. ideſt regnū
Regine vt.3.Reg.10.De ſermone autem regni non indicauit ei.&
מלוכה in eo.11.Et innouemus ibi regnum.ſcribitur etiam cū du-
Regnum. plici mem in principio & dicitur ממלכה mámlacha. ſiue
ממלכה ממלכת mamlécheth.aut ממלכות mamlechuth.i. regnum.
ממלכת vt Gen̄.10.Fuit autem principiū regni eius Babylō.Exo.
ממלכות 19.& vos eritis michi in regnum ſacerdotale. Nu.32. Re-
Regnum. gnū ſeon regis amorreorum.Deut.3.ciuitates regni og in
Baſan.Thren̄.2.Polluit regnum & pricipes eius.Scribitur
מלכות etiam cum ſimplici mem & dicitur מלכות malchuth. ideſt
Regnum. regnū.vt Eſdre.4.& vſq; ad regnum darii regis perſarum
Et in eodem.In regno autem aſueri ipſe eſt artaxerxes.
מלכו p̄s.102.Et regnū ipſius oībus dn̄abitur.Et in lingua chal-
מלכותא daica dicitur מלכו Malchu.ſiue מלכותא malchutha.Dan̄.2.
Regnum. Regnum & fortitudo & imperium & gloriam dedit tibi. &
in eodem.& poſt te conſurget regnum aliud.& in plurali.

ממלכות mamlachoth.i.regna.3.Reg.10.Non eſt factum ta ממלכות
le opus in vniuerſis regnis.p̄s.67.regna terre cantate do- Regna.
mino.& in lingua chaldaica dicitur מלכותא malcheuatha. מלכותא
Dan̄.2.Comminuet autem & cōſumet vniuerſa regna hec Regna.
Item מלך Malach.conſulere ſeu cogitare.Nee.5. Cogita- מלך
uitq; cor meum.& inde מלך malach.quod in lingua chal- Cogitare. מלך
daica ſignificat conſilium.Dan̄.4.Conſilium meum pla- Cōſilium.
ceat tibi.Item מלך mólech.nomen idoli.Leuit.20. ſi quis מלך
dederit de ſemine ſuo idolo moloch. Amos.5.Et portaſtis Idolū mo
tabernaculū moloch deo veſtro.Et beatus hieronymus in loch.
explanationibus ſuper predicto loco dicit ꝙ ponitur pro
lucifero.

מלץ Malas.dulcorare.ſeu dulcem eſſe.p̄s.118.Quā dulcia מלץ
faucibus meis eloquia tua.Et ſecundum aliquos inde Dulcē eſſe
poteſt deriuari מליץ melis:quod ſignificat interpretem ſeu מליץ
eloquentem.de quo vide ſupra in dictione לוץ Los. Interpres

מלק Malac.ſcindere.ſecare.rumpere.Leuit.1. Et retorto מלק
ad collum capite ac rupto vulneris loco.Et dicunt he- Rumpere.
brei ꝙ ſignificat ſecare vel ſcindere cum vnguine. vnde in
predicto loco ipſi legunt.& vnguine ſecabit caput eius. Et Secare.
in eo.5.Retorquebit caput eius ad pēnulas ita vt collo ad- Retorquē
hereat & non penitus abrumpatur.pro quo he.le. Et ſcin-
det ſeu ſecabit caput eius verſus collum & non diuidat. Et
eſt idem ſenſus cum littera noſtra.

מן Min.de. ex.e.a.vel ab.magis.plus.ſuper.ne.non. Gen̄. מן
2.Sed fons aſcendebat de terra.Et in eodem. Formauit De.
igitur dominus deus hominem de limo terre. Et in eodē.
3.Niſi ꝙ ex ligno de quo preceperam tibi vt non comede- Ex.
res comediſti.Et in eodem.29.Nam ex illo adaquabantur
pecora.Ioſ.3.A fluuio turbido qui irrigat egyptum. Iudi. A.
13.Erit enim puer nazareus dei ab infantia ſua.Ezech.39 Ab.
A die illa & deinceps.Et aliquando ſcribitur cum lameth
in principio.vt Exo.9.A die qua fundata eſt.Iob.36.Re-
petam ſcientiam meam a principio.Hiere.7.A ſeculo vſq;
in ſeculum.ſcribitur etiam cum iod in fine & dicitur מני mi- מני
ni ſiue למני Lemini.Iudi.5.Ex ephraim delebit eos.Et in למני
eodem.De machir principes deſcenderunt. Iob.20. Hoc Ex. De.
ſcio a prīcipio ex quo poſitus eſt homo ſuper terram.Eſa. A.
46.Qui portamini a meo vtero:qui geſtamini a mea vul
ua.pro quo hebrei legunt. Qui portamini ab vtero: qui
geſtamini a vulua.poteſt etiam legi ſicut eſt ī littera noſtra
vt infra dicetur.Mich.7.Et vſq; ad te veniet aſur & vſq; ad
ciuitates munitas.pro quo hebrei legunt.Et vſq; ad te ve-
niet ab aſur & ciuitates munitas:& a ciuitatibus munitis.&
in compoſitione cū aliis dictionibus ſcribitur ſine nun cū
ſola mem littera.vt Gen̄.2.Quia in ipſo ceſſauerat ab om-
ni opere ſuo.& ī eodem.Ex omni ligno paradiſi comede:
de ligno autem ſcientie boni & mali ne comedas. Et in eo.
Hoc nunc os ex oſſibus meis & caro de carne mea.Et in eo
dem.quoniam de viro ſumpta eſt.& in eodem.5. Iſte con-
ſolabitur nos ab operibus noſtris.Exo.9.Ab homine vſq;
ad iumentum.Et in eodem. Necdum timeatis dominum
deum.pro quo hebrei legunt.Necdum timeatis a facie do-
mini dei.Leuit.19.Coram cano capite conſurges.pro quo
hebrei legunt. A facie cani conſurges.Deut.17. De nume
ro fratrum tuorum.Et in eo.33.Dominus de ſion veniet.
p̄s.8.Ex ore infantium & lactentium.p̄s.16. Ab inimicis
manus tue domine a paucis de terra.p̄s.112.Ex hoc nunc
& vſq; in ſeculum.Prouer.8. Antequam quicq̃ faceret a
principio.& in eodem. Ab eterno ordinata ſum & ex anti
quis.Ezech.44. que fuerit vidua a ſacerdote accipiant.
Et aliquando ſignificat plus vel magis: aut magiſquā:aut
eſt nota comparationis & tunc iungitur cum nomine cui

Magiſquā fit comparatio.Gen̄.20.Te ergo ipſum magiſquam hos af
fligemus.Iudi.5. Benedicta inter mulieres hiael.ideſt ma-
giſquam alias mulieres.Et in eodem.& benedicatur in ta-
bernaculo ſuo.pro quo hebrei legunt.pluſquam mulieres
Pluſquā. in tabernaculo benedicatur. Ruth.1.quia veſtra anguſtia
magis me premit.Pro quo hebrei legunt.quia amaritudo
eſt mihi magiſ quam vobis.Poteſt etiam legi ſic.quia ama
ritudo eſt mihi ex vobis.ideſt ex veſtra anguſtia. & tunc ē
Super. rit idem ſenſus cum littera noſtra.p̄s.30.Super omnes ini-
Pre. micos meos factus ſum opprobrium.p̄s.44.Pre conſorti
bus tuis.ideſt magiſ quam conſortes tuos.p̄s.118.Sup om
Compara nes docentes me intellexi.& in eodem.Super ſenes intelle
tiuum. xi.Prouer.8.Melior eſt fructus meus auro & lapide precio
ſo:& genimina mea argento electo.Eccl's.7.Melius eſt no
Quam. men bonum quam vnguenta precioſa.Et in eo.9. Melius
eſt canis viuus leone mortuo.Ponitur etiam aliquando p̄
Ne. ne vel non.vt Gen̄.31. Caue ne quicquam aſpere loquaris
cum iacob.pro quo hebrei legunt.Caue de loquendo cum
iacob.1.Reg.15.Abiecit te dominus ne ſis rex. Et in eodē.
25.Ita vt nemo poſſit ei loqui.3.Reg.15.Ne eſſet prīceps
in ſacris priapi.Ps.82.Diſperdamus eos de gente.ideſt ne
ſit gens.Eſa.5.Ne pluant ſuper eam imbrem.Ezech.16.&
deſines fornicari.pro quo hebrei legunt.Et deſinere te fa-
ciam a meretrice.ideſt ne ſis meretrix.Deut.33. Et qui ode
מן runt eum non conſurgunt:vbi ponitur מן min pro non.&
Non ſic eſt etiam in tranſlatione chaldaica. pōitur etiam aliquā
do pro in.vt Eſa.55.Non erit ibi amplius infans dierum.
Pro quo hebrei legunt. Non erit inibi amplius infans die-
In. rum.& ſimiliter.Deut.33.Dominus de ſina venit.Pro quo
ipſi legunt.Dominus in ſina venit. p̄s.67. A templo tuo
in ieruſalem tibi offerent reges munera.pro quo hebrei le
gunt.In templum tuum in ieruſalem.ideſt quod eſt in ie
Syllabica ruſalem.Eſt etiam aliquando quaſi ſyllabica adiectio. Et
adiectio. ideo omittitur in noſtra tranſlatione.Gen̄.49. Aſer pin-
guis eſt panis eius. Vbi preponitur huic dictioni aſer. ſcili
cet de Aſer pinguis eſt panis eius.& in eodem. Deus patris
tui erit adiutor tuus.vbi pro eo quod in littera noſtra eſt de
us in hebreo habetur מאל Meel.quod ſignificat de deo.Le
uit.23.Altero die ſabbati.vbi preponitur huic dictioni al-
tero:ac ſi diceret.De altero die ſabbati.4.Reg.18.Et nō pe
nitus iumenta intereant.vbi preponitur huic dictioni iu-
menta.Hiere.10.Non eſt ſimilis tui domine.pro quo in he
breo legitur.De non eſt ſimilis tui domine.Hiere.17.Et
ego non ſum turbatus te paſtorem ſequens.vbi preponitur
huic dictioni paſtorem.Pro quo hebrei legunt. Et ego nō
ſum turbatus de paſtore poſt te ſiue de paſcendo poſt te.
Aggei.2.Antequam poneretur lapis in templo domini.
Pro quo in hebreo legitur.De antequam poneretur lapis
in templo domini.& quando componitur predicta dictio
cum pronominibus tunc duplicatur littera mem hoc mō-
ממני do.ממני Miméni.ideſt a me.ſiue de me aut ex me.Ps.2.po
a me. ſtula a me.Reperitur etiam aliquando cum ſimplici mem
מני & dicitur מני mini.ſeu מני Méni.ideſt a me.Iob.16. Si ta-
מני cuero non recedet a me.Et in eodem.21.Conſilium impio
rum longe ſit a me.p̄s.64.verba iniquorum preualuerūt
ſuper nos.pro quo hebrei legunt.verba iniquorum preua
luerunt a me.ideſt pluſquam me vel ſuper me.Eſa.22.Re-
cedite a me amare flebo.& in eodem.30.vt faceretis conſi-
Et me. lium & non ex me.Et in eodem.38.Et conuoluta eſt a me.
ממך Mimecha.ideſt a te.Exo.8.vt abigantur rane a te.ממנו
miménu.i.ab eo.ſiue de eo aut a nobis.vt Gen̄.2.In qua-
cunq; enim die comederis ex eo.Et in eodem.23.nulluſq;
te prohibere poterit.p̄ quo he.le.nullus ex nobis ſepulchrū

ſuum prohibebit a te.Reperitur etiā מנהו ménhu.ſiue מנהו
minéhu.Iob.4.Suſcepit auris mea venas ſuſurri eius.pro
quo hebrei legunt.Et ſuſcepit auris mea parum ex eo.Ps.
67.Ex inimicis ab ipſo.Et in genere feminino ſcribitur
cum he ī fine:& dicitur ממנה miména.ideſt ab ea ſiue de ea
aut ex illa.vt Gen̄.30.& habeam ex illa filios. reperitur ēt
ממנו miménu in genere feminino.Iudi.11.Non enim ha-
bebat alios liberos.pro quo in hebreo legitur. non erat ei
ex ea filius aut filia.ideſt preter eā.מכם míchem:ſiue ממכם
Mimechem.ideſt a vobis ſiue de vobis.מהם mehem.ideſt
ab eis ſiue de eis.Et aliquando ſcribitur cum littera nun &
dicitur מנהם minhem. Iob.11. Et effugium peribit ab eis.
Item מן min.ſignificat quoddam genus inſtrumēti muſici
& reperitur in numero plurali.ſcilicet מנים minim. p̄ quo מן
beatus hieronymus trāſtulit chordas.Ps.150. Laudate eū מנים
in chordis & organo. Itē מן man.in lingua chaldaica ſigni Chorda.
ficat quis ſiue quicunq;.Dan̄.3.Si quis autem non proſtra מן
tus adorauerit.Et in eodem.quis eſt deus qui eripiet vos Quis.
de manu mea. Item מן man.ideſt mana cibus quo aliti ſūt man.
hebrei in deſerto.De quo vide in dictione ſequenti.

מנה Mana.numerare.conſtituere.decernere.parare.ſeu p̄ מנה
parare.Gen̄.15.Sic erit ſemē tuum.pro quo hebrei le
gunt.Sic ſemen tuum numerabitur.2.Reg.24. vade nu- Numerare
mera iſrael & iudā.3.Reg.20.Inſtaura numerum militum
qui ceciderunt.Iob.7.Et noctes laborioſas enumeraui mi
hi.p̄s.89.Dinumerare dexteram tuam ſic notum fac. Pro
quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit
vt numerentur dies noſtri ſic oſtende.Eſa.65. Numerabo
vos in gladio.& inde מני meni.ideſt numerus. vt ſupra in
eodem.Et libatis ſuper ea.pro quo in hebreo habetur.Et Meni.
impletis meni libamine.& dicunt aliqui hebrei ꝙ meni in Cōſtellatio
predicto loco ſignificat certam cōſtellationem ſeu certū nu
merum ſtellarum quibus ſacrificabant.Alii vero dicunt ꝙ
ſignificat ſeptem planetas;vnde.lxx. interpretes vt refert
beatus hieronymus ſuper predicto loco ſic tranſtulerunt.
Et impletis demoni poculum.Alii vero dicūt ꝙ ſignificat Demon.
numerum.vnde ſequitur in textu numerabo vos gladio:
vbi alludit ſcriptura ad p̄dictā dictionē meni:more ſuo.Et
inde מנה mana:quod ſignificat genus ponderis quod cōti מנה
net certum numerum vnciarum.pro quo tranſlatio noſtra
ipſum nomen hebraicū poſuit.Ezech.45. viginti ſicli &
viginti quinq; ſicli & quindecim ſicli mnam faciunt. & in mna.
plurali מנים manim.Eſdre.2.Argenti mnas quinq; millia מנים
Nee.7.Et argenti minas duo millia.& inde מנים monim. mne
Pro quo btūs hiero.tranſtulit vices.Gen̄.31.mutauit merce מנים
dē meā decē vicibus.Item מנה mana.ideſt conſtituere ſiue Vices. מנה
preparare.1.Paralip.9.Et qui credita habebant vtenſilia
ſanctuarii.pro quo hebrei legunt.qui erant conſtituti ſup Cōſtituere
vaſa ſanctuari.Dan̄.1.Et conſtituit eis annonam. & in eodē
qui conſtituit vobis cibum & potum. Et in eodem. Et di-
xit daniel ad malaſar quem conſtituit princeps eunuchorū
Scribitur etiam ſine he.Ione.2.Et preparauit dominus pi Preparar
ſcem grandem.& in eodem.4.Et preparauit dominus de
us hederam.& in eodem.Et parauit deus vermem: & inde מנת
מנת mana.ideſt munus.pars.portio conſtituta ſeu debita.
Leuit.8.In partem ſuam ſicut preceperat dominus.p̄s.15. Pars.
Dominus pars hereditatis mee.Ps.62.pars vulpium erūt
Et in plurali מנות manoth.Eſter.2.Et traderet ei partes ſu- מנות
as.& in eodem.9.Et mittent ſibi mutuo partes epularum Partes.
& ciborum.& aliquando ſcribitur cum iod ī fine & dicitur
מניות menaioth. ideſt partes ſeu munera. Nee.12. Dabāt מניות
partes cantoribus & ianitoribus. Scribitur etiam cum a- Partes
leph & dicitur מנאות menaoth.vt ſupra in eodem.In deco מנאות

re gratiarum actione ſacerdotes & leuitas. pro quo hebrei legunt. Munera ſeu partes pro gratiarum actione ſacerdotibus & leuitis. & inde מָן man. ideſt cibus quo hebrei in deſerto aliti ſunt: quaſi munere eis dato deſuper. Exo.16. Appellauitq; domus iſrael nomen eius man. Nee.9. Et mana tuum non prohibuiſti ab ore eorum. Et ſecundum tranſlationem noſtram מָן man interrogãtis particula eſt: & ſignificat quid ſiue quis. Exo.16. Dixerunt ad inuicem מָן הוּא man hu. quod ſignificat quid eſt hoc. tamen in hebreo nõ habetur quod ſignificat quid eſt hoc: ſed ẽ expoſitio trãſlatoris: quia ſequitur in textu. Ignorabant enim quid eſſet. Ps.60. miſericordiam & veritatem eius quis requiret. vbi pro eo quod in littera noſtra eſt quis in hebreo habetur מָן man. Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat preparationem. Sed in lingua chaldaica communiter eſt dictio interrogatiua. vt dictum eſt in dictione precedenti.

munera. מָן man. mana. מָן Quid. Quis.

מִנְחָה mincha. munus. oblatio. ſacrificium. Gẽ.43. Et deferte viro munera. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſcilicet munus. & in eo. Tulerunt ergo viri munera. & in eodem. Illi vero parabant munera. Iudi.3. miſeruntq; filii iſrael per illum munera. Ponitur etiam pro ſacrificio vl' oblatione. Leuit.2. Anima cum obtulerit oblationem ſacrificii dño. & in eo. Omnis oblatio que offertur domino abſq; fermento fiet. & in eodem.7. Et omne ſacrificium ſimile quod coquitur in clibano. Nu.16. Ne reſpicias ſacrificia eorum. 3.Reg.18. Cumq; iam tempus eſſet vt offerret holocauſtum. ideſt ſacrificium veſpertinum. Eſdre.9. Et ego ſedebam triſtis vſq; ad ſacrificium veſpertinũ. ps.140. Eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum.

מִנְחָה munus. Oblatio. Sacrificiũ.

מְנִכָא menicha. in lingua chaldaica ſignificat torquẽ. Dañ.5. Et torquem auream habebit in collo.

מְנִיכָא Torques.

מָנַע manaa. priuare. vetare. prohibere. deſinere. abſcondere. celare. Gẽ.30. Qui priuauit te fructu ventris tui. Nu.22. Ne cuncteris venire ad me. Pro quo hebrei legunt. Ne prohibearis ſiue ne deſinas venire ad me. Et in eo. Deus priuauit te honore. 1.Reg.25. Qui prohibuit te ne venires in ſanguinem. 2.Reg.13. Et non negabit me tibi. ideſt non prohibebit vel non vetabit me tibi. Iob.38. Auferetur ab impiis lux ſua. Pro quo hebrei legunt. Et priuabitur ſeu prohibebitur ab impiis lux eorum. ps.20. & voluntate labiorum eius non fraudaſti eum. ideſt non priuaſti vel prohibuiſti. ps.83. Non priuabit bonis eos qui ãbulant in innocentia. Prouer.1. Prohibe pedem tuum a ſemitis eorum. & in eodem.3. Noli prohibere benefacere. Hiere.2. Prohibe pedem tuum a nuditate. Et in eodem.5. Et peccata veſtra prohibuerunt bonum a vobis. Ezech.31. Et prohibui flumina eorum. Ioel.1. Quoniam interiit de domo dei veſtri ſacrificium & libatio. Pro quo hebrei legunt. Quoniam prohibitum eſt de domo dei veſtri ſacrificium. ponitur etiam pro celare vel abſcondere. Iob.20. & celabit in gutture ſuo. Prouer.11. Qui abſcondit frumentum maledicetur in populis. Hiere.42. Nec celabo vos quicquam.

מָנַע Priuare. Prohiber. Auferre. abſconder. Celare.

מָנוֹר Manor. Liciatorium. ideſt lignum quo tela circũuoluitur. 1.Reg.17. Haſtile autem eius erat quaſi liciatorium texentium. Item מְנֹרָה Menora. ideſt candelabrum. De quo vide infra in dictione נוּר Nur.

מָנוֹר Liciatoriũ. מְנֹרָה

מַס Mas. Tributum. vectigal. De quo vide in dictione ſequenti.

מַס Tributum

מָסַס Maſas. Diſſoluere. liquefacere. tabefacere. terrere. Perterrere. ptimeſcere. ſeu terrore vel pauore diſſolui. Exo.16. Cumq; incaluiſſet ſol: liquefiebat. Ioſ.2. Et elanguit cor noſtrum. Pro quo hebrei legunt. Et diſſolutum eſt cor noſtrum. ſcilicet pauore. Et in eodem.7. Pertimuit ꝙ cor populi. ideſt pauore diſſolutum eſt. vel liquefactum eſt. vnde ſequitur & ad inſtar aque liquefactum ẽ. vbi vtrũq; ſignificatum ponitur in tranſlatione noſtra pro vno verbo hebraico. Nam in hebreo ſic legitur. Et diſſolutum ſeu liquefactum eſt cor populi & fuit ſicut aqua. Iudi.15. Ita vĩcula quibus ligatus erat diſſipata ſunt & ſoluta. ideſt diſſoluta. 2.Reg.17. Et fortiſſimus quiſq; cuius cor eſt quaſi leonis pauore ſoluetur. Iob.6. Qui tollit ab amico ſuo miſericordiam. Pro quo hebrei legunt. Qui diſſoluit ab amico ſuo miſericordiam. ps.57. Ad nihilum deuenient tanquã aqua decurrens. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Diſſoluantur ſicut aque que defluunt. Et in eodem. Sicut cera que fluit auferentur. ideſt que diſſoluitur vel liquefit. Hebrei tamen in predicto loco legunt. Sicut teſtudo que liquefit vel diſſoluitur Vnde beatus hieronym⁹ in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit. Sicut vermis tabefactus pertranſeant. Eſa.64. Sicut exuſtio ignis tabeſcerent. Michee.1. Et conſumentur montes ſub eo. Pro quo hebrei legunt. Et diſſoluentur vl' tabeſcent mõtes ſub eo. vide etiam de hoc in dictione ſequenti. Ponitur etiam pro terrere vel pertimeſcere. Deut.1. Nuncii terruerunt cor noſtrum. Eſa.10. Et erit terrore profugus. Hebrei tamen in predicto loco legunt. Et erit quaſi diſſoluens ſigniferum: Nam quando ſignifer diſſoluitur tunc totus exercitus diſſoluitur & diſſipatur. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide infra in dictionẽ נָסַס Naſas. & inde מַס Mas. ideſt tributum. cenſus. vectigal. inditio. Gẽ.49. Et erit tributis ſeruiens. Exo.1. Prepoſuit itaq; eis magiſtros operum. Pro quo hebrei legunt. Et prepoſuerunt eis principes cenſuum ſeu tributorum. 3.Reg.5. Et erat inditio triginta millia virorum. Et in eodem. Et adoniram erat ſuper huiuſcemodi inditionem. Eſa.31. Et iuuenes eius vectigales erunt. Threñ.1. Princeps prouinciarum facta eſt ſub tributo. & inde מִסָּה Miſſa. ideſt oblatio. Que fit deo propter debitum munus perſonale. & ſcribitur cum thau in fine loco he ratione genitiui ſequentis. Deut.16. Oblationem ſpontaneam manus tue quam offeres iuxta benedictionem. Quod nomen vt quidam dicunt: nos chriſtiani in ſacrificio noſtro impoſitum retinuimus vt a nobis appelletur miſſa: cum hoc nomen nec grecum nec latinum eſſe videatur: ſed potius ab hebreis mutuatum.

מָסַס Liquefacere. diſſolui pauore. ptimeſcer. Diſſipari. Solui. Pauore ſolui. Diſſoluere. Liquefieri. Tabeſcere. Terrere. מַס Tributum. Cenſus. Inditio. Vectigal. מִסָּה Oblatio.

מָסָה Maſa. diſſoluere. Liquefacere. tabefacere. ſicut dictio precedens. Ioſ.14. Diſſoluerunt cor populi. Ps.6. lachrymis meis ſtratum meum rigabo. p quo hebrei legũt Lachrymis meis ſtratum meum liquefaciam ſeu diſſoluã vel tabefaciam. Ps.36. Et tabeſcere feciſti ſicut aranea animam eius.

מָסָה Diſſoluer. Liqfacere. Tabeſcere.

מָסַךְ maſach. miſcere. libare. Ps.101. Et poculum meum cum fletu miſcebam. Prouer.9. miſcuit vinum ſuum. Et in eodem. Bibite vinum quod miſcui. Eſa.5. Et viros fortes ad miſcendam ebrietatem. Et in eodem.19. Dominus miſcuit in medio eius ſpiritum vertiginis. Et inde מֶסֶךְ meſech. ideſt mixtum ſeu libamen. ps.74. Plenus mixto. Scribitur etiam cum duplici mem & dicitur מִמְסָךְ mimſach. prouer.23. Et ſtudent calicibus epotandis. Pro quo hebrei legunt. Venientibus ad requirendam mixtionem. ideſt vinum mixtum. Sed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. Eſa.65. Qui ordinatis fortune menſam & libatis ſuper eam. Pro quo hebrei legunt. Et impletis numerum mixtione ſiue libamine. Vide etiam de hoc infra in dictione נָסַךְ Naſach. Item מָסָךְ maſach. ideſt coopertimentum ſeu tentorium. Exodi.26. Facies & tentorium in introitu tabernaculi. Eſa.22. & reuelabitur operimentum iude. Ezech.28. Omnis lapis precioſus opimẽtũ tuũ.

מָסַךְ miſcere. מֶסֶךְ mixtum. מִמְסָךְ Libare. מָסָךְ tentorium.

מָסַר Maſar. tradere. delegare. Nu.31. Dederũtq; millenos de ſingulis tribubus. pro quo hebrei legunt. & traditi ſunt ſeu delegati ſunt de millibus iſrael mille per ſingulos tribus. Et in eo. Et preuaricari vos fecerunt in dominum. pro quo hebrei legunt. vt traderent preuaricationẽ in dominum. & in lingua chaldaica communiter ſignificat tradere.

מָסַר Tradere.

מָעַד maad. labi. vacillare. nutare. deficere. infirmari. 2.Regũ.22. Et non deficient tali mei. pro quo hebrei legunt. & non labantur tali mei. Ps.17. Et non ſunt infirmata veſtigia mea. pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit & non deficient tali mei. ps.25. Et in domino ſperans non infirmabor. pro quo beatus hieronymus tranſtulit. & in domino ſperans non deficiam. Ps.36. non ſupplantabuntur greſſus eius. pro quo beatus hieronymus tranſtulit. non deficient greſſus eius. i. nõ vacillabunt ſeu non labentur. ps.68. Et dorſum eorum ſemper incurua. Pro quo hebrei legunt. & lumbos eorum ſemper fac nutare ſeu vacillare. Prouer.25. & pes lapſus. & inde מוֹעֲדֵי Moade. i. lubricationes ſeu lapſus. Iob.12. Parata ad tempus ſtatutum. pro quo hebrei legunt. parata ad lubricationes ſeu lapſus pedis. poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide ſupra in dictione יָעַד Iaad.

מָעַד Deficere. Labi. Infirmari. Vacillare. מוֹעֲדֵי Lubricationes.

מֵעָה Meaa. viſcera. inteſtina. venter. vterus. Et ſolum inuenitur in numero plurali. ſcilicet מֵעִים meaim. ſiue מְעֵי Mee. Nu.5. Ingrediantur aque maledicte iſte in vẽtrẽ tuum. ps.39. Et legem tuam in medio cordis mei. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit. In medio ventris mei. Ps.70. De ventre matris mee tu es protector meus. Canti.5. Venter eius eburneus. Eſa.16. Venter meus ad moab quaſi cithara ſonabit. & in eo.38. & ſtirps vteri tui vt lapilli eius. pro quo hebrei legũt Et ſtirps vteri tui ſicut vteri eius. ideſt ſicut ſtirps vteri ei⁹. Vbi bis ponitur eadem dictio. & dicunt hebrei ꝙ per ſtirpẽ vteri eius. ſcilicet maris: ſignificantur piſces. ſed in tranſlatiõe chaldaica eſt ſicut in littera nr̃a. & in eo.36. Multitudo viſcerũ tuorũ & miſerationũ tuarũ ſuper me continuerũt ſe. Hiere.4. ventrẽ meũ doleo. & in eo.31. Idcirco cõturbata ſunt viſcera mea ſuper eũ. Threñ.1. Venter meus cõturbatus eſt. Ione.2. Et orauit ionas ad dominum deum ſuũ de ventre piſcis.

מֵעָה מֵעִים מְעֵי Venter. Vterus. Viſcera.

מָעַט Maat. minuere. diminuere. minorare. ſeu minus facere. paruum ſeu minorem eſſe. decreſcere. Gẽ.32. minor ſum cũctis miſerationibus tuis. Exo.16. nec qui minus parauerat reperit minus. & in eo.30. pauper nil minuet. Leuit.25. quanto minus temporis numeraueris: tanto minoris et emptio conſtabit. pro quo hebrei legunt. ſecundũ paucitatẽ annorũ minues emptionẽ eius. & in eo.26. & ad paucitatem cuncta redigent. ideſt cuncta minuent. ps.106. Et iumenta eorum non minorabit. Prouer.13. ſubſtantia feſtinata diminuetur. Eccl's.12. Et ocioſe erunt molẽtes in minuto numero. pro quo hebrei legunt. & ocioſe erũt molentes: quia imminute ſunt. Hiere.10. Ne forte ad nihilũ redigas me. pro quo hebrei legunt. ne forte minuas me. & in codẽ.30. Et multiplicabo eos & non minuentur. Ezech.29. & imminuam eos ne imperent gentibus: & inde מְעַט Meaat. ideſt minus. parum. pauxillum. modicũ. paucũ. ſiue paucitas. Geñ.18. Sed afferam pauxillum aque. Et in eodem.24. Pauxillum aque mihi ad bibendum prebe. Nu.16. Nunquid parum vobis eſt ꝙ ſeparauerit vos deus iſrael. Iob.10. Nunquid nõ paucitas dierum meorum finietur breui. Ezech.11. Et ero eis in ſanctificationem modicam. Et in plurali. מְעַטִּים meatim. Ps.108. fiant dies eius pauci. Eccl's.4. Idcirco ſint ſermones tui pauci. & quando preponitur ei littera caph. tunc ſignificat parum ſiue pene. Geñ.25. potuit coire quiſpiam de populo cum vxore tua. Pro quo hebrei legunt. Quaſi parum. ideſt pene coiſſet vnus de populo cum vxore tua. Ps.72. mei autem pene moti ſũt pedes. Prouer.5. Pene fui in omni malo.

מָעַט Minor eẽ. Minus parare. Minuere. Ad paucitatem redigere. Minorare. Minuere. מְעַט Pauxillũ. Parum. Paucitas modica. מְעַטִּים Pauci. Pene.

מָעַךְ maach. conterere. concaſſare. ſubigere. comprimere. figere. Leuit.22. Omne animal quod vel contritis. Ezech.24. Ibi ſubacta ſunt vbera earum. Pro quo hebrei legunt. Ibi confregerunt ſeu compreſſerunt vbera earum. ſignificat etiam figere. vt. 1.Regum.26. Et haſtam fixam in terra.

מָעַךְ Conterere. Subigere. Figere.

מָעַל maal. preuaricari. tranſgredi. preterire. ſcilicet mãdatum. contemnere. Leuit.5. Anima ſi preuaricans cerimonias domini. Et in eodem.6. Et contempto domino negauerit proximo ſuo depoſitum. pro quo he. le. Et preuaricatus fuerit preuaricationem in dominum. Ioſ.7. Filii autem iſrael preuaricati ſunt mandatum. & in eo.22. nõne Achan filius zare preteriit mandatum domini. prouer.16. In iudicio non errabit os eius. ideſt non tranſgredietur vel non preteribit os eius. 2.Paralip.28. Et contemptum habuiſſet dominum. & inde מַעַל maal. ideſt preuaricatio vel tranſgreſſio. Ioſ.22. que eſt iſta tranſgreſſio. & in eodem. Si preuaricationis animo hoc altare conſtruximus. Ponitur etiam pro mendacio ſeu pro eo quod repugnat veritati. Iob.21. Cum reſponſio veſtra repugnare oſtenſa ſit veritati. Item מְעִיל meil. ideſt tunica ſeu pallium. Exo.28. Tunicam & lineam ſtrictam. Et in eodem. facies & tunicam ſuperhumeralis totam hiacinthinã. 1.Reg.2. & tunicam paruam faciebat ei mater ſua. Eſdre.9. Scidi pallium meum & tunicam. ps.108. Et operiantur ſicut diploide. ideſt ſicut pallio. Et in plurali. מְעִילִים meilim. 2.Reg.13. Huiuſcemodi enim filie regis virgines veſtibus vtebãtur. ideſt tunicis huiuſcemodi.

מָעַל preuaricari. Preterire mandatum. Trãſgredi. Cõtẽnere. מַעַל Tranſgreſſio. Preuaricatio. Repugnãs veritati. מְעִיל Tunica. Pallium. מְעִילִים Tunice.

מַעַן maan. prepoſita littera lamed dicitur לְמַעַן lemaan: & ſignificat propter. propterea. propterquod. vt. ideo. idcirco. Geñ.18. Vt adducat dominus propter Abraam omnia que locutus eſt ad eum. Exo.16. Vt tentem eum. Leuit.17. Ideo ſacerdoti offerre debent filii iſrael. Iob.18. Nunquid propter te derelinquetur terra. Ps.5. Propter inimicos meos. ps.6. Et ſaluum me fac propter miſericordiam tuam. Ps.129. Et propter legem tuam ſuſtinui te domine. Prouer.16. vniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt dominus. Eſa.38. Propter me & propter dauid ſeruum meũ. Ezech.36. Non propter vos ego faciam.

מַעַן לְמַעַן Vt. Ideo. Propter.

מְעָר maar. ſpelunca. & recipit he in fine & dicitur מְעָרָה meaara. Geñ.19. Et manſit in ſpelunca. Et ĩ eo.23. vt det mihi ſpeluncam duplicem. 2.Reg.23. Et venerunt tempore meſſis ad dauid in ſpeluncam odolam. Et in plurali מְעָרוֹת meaaroth. Iudi.6. Feceruntq; ſibi antra & ſpelũcas. Eſa.32. Tenebre & palpatio facte ſunt ſuper ſpeluncas. Itẽ מַעַר maar. ideſt incaſtratura ſiue ſculptura. pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſimilitudinem. 3.Reg.7. Quaſi in ſimilitudinem hominis ſtantis. vide etiam de hoc infra in dictione עָרָה Ara.

מְעָר מְעָרָה Speluca. מְעָרוֹת Spelũce. מַעַר Similitudo.

מַץ Mas. azymum. litis. iurgium. & recipit he in fine quod denotat genus femininum: & dicitur מַצָּה maſa. Leuit.2. Simile conſperſe oleo & abſq; fermento. ideſt azymum. Et in plu. מַצּוֹת Maſoth. ideſt azyma. Geñ.19. Et coxit azyma & comederunt. Exo.12. Septẽ diebus azyma comedetis. Et in eo.29. Et lagana azyma. Itẽ מַצָּה maſa

מַץ מַצָּה Azymum. מַצּוֹת Azyma. מַצָּה

ideſt lis.ſeu contentio.Eſa.58.Ecce ad lites & contentiões ieiunatis.& de hoc vide infra in dictione נָצָה Naſa. Itē מֹץ Mos.ideſt puluis ſeu ſtipula.De quo vide ſupra in dictiõe מוֹץ Mos.cum vau in medio dictionis.

מָצַץ Maſas.ſugere.mulgere.& ſcribitur cum ſimplici ſadic.Eſa.66.vt mulgeatis & delitiis affluatis.vide etiam de hoc ſupra in dictione מִיץ Mis.

מָצָא Maſa.inuenire.reperire.ſufficere.ſeu ſufficientiam prebere.accidere.Geñ.19.Ita vt oſtium inuenire nõ poſſent.Et in eodem.26.Et repererunt aquam viuam .Et in eodem.37.Inuenitq̧ eum vir.Et in eodem.38. Non inueni eam.Et in eodem.44.Deus inuenit iniquitatem ſeruorum tuorum.Exo.22.Si inuentũ fuerit apud eum. Et ĩ eodem.33.Quia inueniſti gratiam coram me.Leuit. 25.ſi nõ inuenerit manus eius vt reddat precium. Ioſ.2.Querẽtes per omnem viam non repererũt eos.Iudi. 14.quod ſi ſolueritis mihi intra ſeptem dies conuiuii . pro quo hebrei legunt.Si annunciaueritis mihi in ſeptem diebus conuiuii & inueneritis.ſ.eius ſolutionem.1.Reg.13.Et non eſt inuentus enſis & lancea in manu totius populi. Et in eodẽ 20.vade & affer mihi ſagittas.pro quo hebrei legunt.vade inueni ſagittas.2.Reg.18.Non eris boni nuncii baiulus . ꝑ quo he.le.Et tibi non eſt annunciatio inuenta.i.non eſt ſufficiens vel conueniens tibi iſta annũciatio.4.Reg.7. ſceleris arguemur.Pro quo hebrei legunt.Et inueniet nos ſcelus.Eſter.4.Congrega omnes iudeos quos in ſuſis repereris.Ps.31.Pro hac orabit ad te omnis ſanctus in tempore oportuno . Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Pro hac orabit omnis miſericors ad te tempus inuenies.Prouer.3.Et inuenies gratiam & diſciplinã bonã.& in eo.4.vita enim ſunt inueniẽtibus ea.Et in eo.8.Et equi inuenientibus ſcientiam.Et in eo.Qui me inuenerit inueniet vitã.Eccſ.7 . Et inueni amariorem morte mulierem.Eſa.13.Omnis qui inuentus fuerit occidetur.Et in eo.55 . Querite dominum dum inueniri poteſt.Hiere.5.Quia inuenti ſunt in populo meo ĩpii.Et in eo.6.Et inuenietis requiẽ animabus veſtris.Et in eodem.10.Et tribulabo eos ita vt inueniantur.ſcilicet ab aduerſariis.Hiere.31.Inuenit gratiam in deſerto.Significat etiam ſufficere.Nu.11.Vt poſſit ſufficere ad cibum.Et ĩ eo. Vt eos ſacient.Pro quo hebrei legũt.Vt ſufficiat eis.Deut. 32.Inuenit eum in terra deſerta.Pro quo hebrei legũt. ſuffecit ei in terra deſerta.ideſt ſufficientiam cibi & indumẽti ei prebuit.Et ſic eſt in tranſlatione chaldaica. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra.Ioſ.17.Nõ poterimus ad mõtana conſcendere.pro quo hebrei legunt.Non ſufficiet nobis mons.Zach.10.Et non inuenietur eis locus . Pro quo hebrei legunt.Et non ſufficiet eis.Poteſt etiam legi ſicut ẽ in littera noſtra.Item ponitur pro accidere . Geñ.42. Et narrauerunt ei omnia que accidiſſent ſibi.Pro quo hebrei legunt.Et narrauerunt ei omnia accidentia que accidiſſet ſibi.Exo.19.Vniuerſũq̧ laborem qui accidiſſet eis in itinere.Deut.31.Et inuenient eum omnia mala . ideſt accident ei omnia mala.& inde verbum tertie coniugationis . ideſt inuenire facere.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit.offerre ſiue tradere aut reddere.Leuit.9.Obtulerũt ei filii ſui ſãguinem eius.Et in eodem.Cum capite & membris ſingulis obtulerunt.2.Reg.3.Et non tradidi te in manu dauid. Iob.34.& iuxta vias ſingulorum reſtituet eis.ideſt reddet Zach.11.Ecce ego tradam homines vnumquẽq̧ in manu proximi ſui.

מָצַר Maſad.obſidere.Eſa.29.Et omnes qui militauerunt & obſiderunt & vallauerunt eam.& inde מְצַד meſad ideſt fortalicium.arx.munitio.preſidium.locus tutiſſimus ſeu firmiſſimus:aut ĩaceſſibilis.refugiũ.1.Paralip.11.Habitauit aũt dauid in arce.Et communiter ſcribitur cum he in fine & dicitur מְצוּדָה meſuda.1.Reg.22.Cunctis diebus quibus dauid fuit in preſidio.Et in eodem.nolli manere in pſidio.Et in eodem.24.Et dauid & viri eius aſcenderũt ad tutiora loca.2.Reg.5.Cepit autem dauid arcem ſion.1.Paralip.11.Porro dauid cepit arcem ſion.Iob.39.Atq̧ inacceſſis rupibus.ps.17.Dominus firmamentum meum & refugium meum.ps.30.Quoniam fortitudo mea & refugium meum es tu.Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Quia petra mea & munitio mea tu es.Et in plurali מְצָדוֹת meſudoth. ſiue מְצוּדוֹת meſadoth.Iudi.6.Et munitiſſima ad repugnandum loca. 1.Reg.23.morabatur autem dauid in deſerto ĩ locis firmiſſimis.Et in eodem.In locis tutiſſimis ſiliie.Ps.31.Et in domum refugii.Quod in hebreo legitur in plurali.ſcilicet in domum munitionum.Eſa.33.monumenta ſaxorum ſublimitas eius.reperitur etiam מְצוֹדִים meſodim . ſecundũ terminationem maſculinorum.vt Eccſ.9.Struxitq̧ munitiones.Ponitur etiam pro laqueo venatorum ſeu hamo.Eccſ 7.Que laqueus venatorum eſt.& in eo.9 .Sicut piſces capiuntur hamo.

מָצָה maſa.premere.exprimere.decurrere facere. Iudi.6. Expreſſo vellere cõcham rore impleuit.ps.74 .verũ tamen fex eius non eſt exinanita:bibet omnes peccatores terre.Pro quo he.le.veruntamen feces eius exprimẽt:bibent omnes peccatores terre.ideſt potabunt vſq̧ ad fundũ calicis.vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit . veruntamen feces eius potabũt bibentes omnes impii terre.Eſa.51. Bibiſti & potaſti vſq̧ ad feces.vbi ponitur pro eo quod in littera noſtra eſt potaſti vſq̧ ad feces.Cuius paſſiuum habetur.Leuit.5.vbi dicitur.Decurrere faciet ſanguinem ſup crepidinem altaris . ꝑ quo hebrei legunt.Et exprimatur ſanguis eius ſuper parietem altaris.ſed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum .& in eodem.5.quidquid autem reliquum fuerit faciet diſtillare ad fundamentum eius.ideſt faciet decurrere . Pro quo hebrei legunt.Exprimatur ad fundamentum altaris. Ps.72. Et dies pleni inuenientur in eis . pro quo hebrei legunt.& aque plene exprimentur eis . quod hebrei exponunt pro multitudine lachrymarum que diſtillabunt ſeu decurrent ab oculis eorum.Sed ſi ſcribatur cum littera aleph tunc ſignificat inuenire.ſicut eſt in littera noſtra. vt dictum eſt ſupra in dictione מָצָא maſa.cum aleph in fine.& in dictionẽ מַיִם maim.

מֵצַח meſach.frons.Exo.28.Et erit ſuper thiaram imminens fronti pontificis Eſa.48.Et frons tua erea . Ezech.3.Et frontem tuam duriorem frontibus eorum.Et in plurali מִצְחוֹת miſchoth.Ezech.9.Super frontes virorum gemẽtium.Item מִצְחָה miſcha.ideſt ocrea.genus armature 1.Reg.17.& ocreas ereas habebat in cruribus.

מֵצַר meſar.tribulatio.anguſtia. ſiue locus anguſtus. Ps. 117.De tribulatione inuocaui dominum.Et in pluraIi מְצָרִים meſarim: ſiue מְצָרֵי meſare.ps.115. Et pericula inferni inuenerunt me.ideſt tribulationes inferni.Et beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Et munitiones inferni inuenerunt me.Quod etiam poteſt legi vt infra dicetur in dictione צוּר Sur. Threñ.1. Omnes perſecutores eius apprehenderunt eam inter anguſtias.

מַק mac . fetor . ſeu fauilla . De quo vide in dictione ſequenti.

מָקַק Macac.tabeſcere.cõtabeſcere.vel iterire facere.& ſcribitur cũ ſimplici coph. Leuit.26.Tabeſcent in iniquitatibus ſuis.Eſa.34.Et tabeſcet oĩs militia celorũ. Ezech. 4.Et contabeſcat in iniquitatibus ſuis.& in eodem.33. Et ĩ ipſis nos tabeſcim⁹.Zach.14.Tabeſcet caro vniuſcuiuſq̧ ſtantis ſuper pedes ſuos & oculi eius cõtabeſcẽt in foraminibus ſuis:& lingua eorum cõtabeſcet in ore eorũ. & inde מַק Mac.i.putredo.fetor.Eſa.3.Pro ſuaui odore fetor. In alio vero loco beatus Hieronymus tranſtulit fauillã.vt in eodẽ 5.Sic radix eorum quaſi fauilla.

מַקֵּל Macel: ſiue מַקַל Macal.virga.baculus. Geñ. 30. Tollẽs ergo iacob virgas populeas.& in eodem. Oues intuerentur virgas.& in eodem. 32. In baculo meo tranſiui iordanem.Hiere.1. Virgam vigilantem ego video. & in eodem.48.Baculus glorioſus.Ezech.38.Arcum & ſagittam & baculos manuũ.Oſee.4.Et baculus eius annunciauit ei.

מָקוֹם Macom.locus.Exo.20.In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei.Et de hoc vide infra in dictione קוּם Cum.

מַר Mar.ſtilla.amaritudo.myrrha.Eſa.40.Ecce gẽtes quaſi ſtilla ſitule.Significat etiam amaritudinem ſiue amarum.De quo vide in dictione ſequenti. Item מֹר mor.ideſt myrrha.De quo vide ſupra in dictione מוֹר mor cum vau in medio dictionis. Item מַר ſiue מָרֵא mare in lingua chaldaica ſignificat dominum ſeu dominantem.Dañ.2.Deus deorum eſt & dominus regum.Et in eodem . 4 . Domine mi ſomnium his qui te oderunt.

מָרַר Marar.amaricare.amarum eſſe. Ad amaritudinẽ perducere ſeu prouocare.exacerbare . rebellare . mutare ſeu immutare.Exo.1.Atq̧ ad amaritudinem perducebant vitam eorum.Et in eodem.15.Eo quod eſſent amare.1.Regum.30.Quia amara erat anima vniuſcuiuſq̧ viri. Ruth. 1.Quia amaritudine repleuit me valde omnipotens. Iob. 27.Ad amaritudinem adduxit animam meam.Eſa.22. recedite a me amare flebo.pro quo hebrei legunt . dimittite me amaricabor ĩ fletu ſiue amara ero in fletu.Et in eo.24. Amara erit potio bibentibus.Zach.11.Et plangent eũ plãctu quaſi ſuper vnigenitum.Pro quo hebrei legunt.& amaricare ſuper eum quaſi amaricare ſuper vnigenitum .ideſt amare plangent ſuper eum: ſicut amare plangitur ſuper vnigenitum.& inde מַר Mar.ſiue מָרָה Mara. ideſt amaritudo ſiue amarus aut amara.Exo.15. Vocans eum mara.ideſt amaritudinẽ.Ruth.1.Quia veſtra anguſtia magis me premit.Pro quo hebrei legunt.quia amaritudo eſt mihi valde magis quã vobis.Poteſt etiam legi ſic . Quia amaritudo ẽ mihi valde ex vobis.ideſt ex veſtra anguſtia.Eſter.4.oſtẽdens amaritudinem ſuam . Prouer. 5 . Nouiſſima autem illius amara quaſi abſinthium.Eſa.38.In amaritudine anime mee.Et in eodem.Ecce in pace amaritudo mea amariſſima.Hiere.2.quia malum & amarum eſt reliquiſſe te dominum deum tuum.Scribitur etiam מָרָא Mara cum aleph in fine loco he.Ruth.1.Sed vocate me mara.ideſt amaram. Scribitur etiam cum tau in fine & dicitur מֹרַת Morath.1. Reg.1.Cum eſſet amaro animo.Prouer.14.Cor quod nouit amaritudinem anime ſue.Et in plurali . מְרוֹרִים Merorim.Threñ.3.Repleuit me amaritudine.Quod in hebreo legitur pluraliter.ſcilicet repleuit me amaritudinibus. Ponitur etiam מְרוֹרִים Memorim ꝓ lactucis agreſtibus. Exo. 12.& azymos panes cum lactucis agreſtibus . ſcribitur etiã מְרֹרֹת Meroroth.ſecundum terminationem pluralẽ femininorum. Deut.32.& botrus amariſſimus.quod in hebreo legitur in plu.ſ.botri amariſſimi . & eſt in he.ge.fe. Iob.13. Scribis enim contra me amaritudines.& inde מְרִירוּת Meriruth.ideſt amaritudo.Ezech.21.& in amaritudine ingemiſce.& inde תַּמְרוּרִים Thamrurim.ideſt amaritudines. Hiere.31.Vox in excelſo audita eſt lamentationis luctus & fletus.pro quo hebrei legunt. Vox in rama audita eſt lamẽtationis fletus amaritudinum . ideſt amariſſimi . Et in eo. Pone tibi amaritudines.Oſee.12.Ad iracundiam prouocauit ephraim in amaritudinibus ſuis.Hebrei tamen dicunt ꝙ in locis predictis ſignificat ſtatuas ſiue titulos . & inde מְרִירִי Meriri ſiue מְרִירֵי merire.ideſt amarus ſiue amaritudines. Deut.32.morſu amariſſimo.Iob.30.Et ĩ uoluatur amaritudine. & inde מֶמֶר memer . cum duplici mem.ideſt amaritudo.pro quo beatus hieronymus tranſtulit.dolorem.Prouer.17.Et dolor matris que genuit eũ. & in plu.מַמְרוֹרִים mamerorim.Iob.9. & implet me amaritudinibus.& inde מְרוֹרָה merora. ideſt fel ſeu amaritudo. Iob.20.Fel aſpidum interius.& in eodem. Et fulgurans in amaritudine ſua.& in eodem.36.& effudit in terra viſcera mea.pro quo hebrei legunt.& effudit in terra fel meum.& inde verbum מַרְמַר marmar cum duplici mem & res.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit.eferatus eſt.Dañ.9.& eferatus eſt in eum.Item מָרַר Marar.ideſt rebellare. ſeu exacerbare: aut prouocare.Exo.23.Nec contẽnendum putes. Pro quo hebrei legunt:ne rebelles in eũ. Ps.106. Quia exacerbauerunt eloquia dei.Ezech.20. Et irritauerũt me domus iſrael.Et in eodem.Et exacerbauerunt me filii.. Dañ. 11.Et prouocatus rex auſtri egredietur & pugnabit aduerſus regem aquilonis.vide ẽt de hoc infra in dictiõe מָרָה mara.ſignificat ẽt mutare.vt Hiere.44 . & odor eius non eſt mutatus.vide etiam de hoc infra in dictione מִיר mir.

מְרִיא Meri.ouis ſeu aries pinguis vel ſaginatus . exaltatio ſeu eleuatio.3.Reg.1.Arietibus & vitulis & vniuerſis pinguibus.Eſa.1.Adipem pĩguium & ſanguinem vitulorũ Et in eo.11.Vitulus & leo & ouis ſimul morabũtur.Amos. 5.& vota pinguium veſtrorum non reſpiciam.ſignificat ẽt exaltationẽ ſeu eleuationem.Iob.39.Cum tempus fuerit ĩ altum alas erigit.pro quo hebrei legunt. Cum tempus fuerit in altum exaltatur ſeu eleuatur.

מֹרַג Morag.plauſtrum quo fruges triturantur.2.Reg. 24 Et plauſtrum & iuga boum in vſum lignorũ.Eſa.41. Ecce poſui te quaſi plauſtrum triturans nouum.

מָרַד Marad . rebellare.recedere.Geñ.14. & tertiodecimo anno receſſerunt ab eo.Nu.14.Nolite rebelles eẽ cõtra dominum.Ioſ.22.Tantum vt a domino & a nr̃o cõſortio non recedatis.4.Reg.18.rebellauit quoq̧ cõtra regem aſſyriorũ . Iob.24.Ipſi fuerunt rebelles lumini. Ezech.2 Ad gentes apoſtatrices que receſſerunt a me. & inde מֶרֶד Mered.i.receſſio.tranſgreſſio.preuaricatio.Ioſ.22.Si preuaricatiõis animo hoc altare conſtruximus . Threñ.3. Recordare paupertatis mee & tranſgreſſionis mee .& in plurali מְרוּדִים merudim. Vt in eodem.1 . Recordatus eſt ieruſalem dierum afflictionis ſue & preuaricationis ſue .quod in hebreo legitur pluraliter.ſcilicet preuaricationũ ſuarũ ſeu rebellionum ſuarum.ſignificat etiam מְרוּדִים Merudim Abiectos ſeu egenos hoĩes aut humiles.pro quo beat⁹ hieronymus tranſtulit vagos.Eſa.58.Et egenos vagoſq̧ induc in domum tuam.& ſecũdum iſtud ſignificatum exponunt hebrei illud.Threñ.1.Dierum afflictionis ſue & pꝛeuaricationis.ideſt egeſtatis ſeu humilitatis.Et in eodem.3. Recordare paupertatis mee & tranſgreſſionis mee . quod poteſt etiam legi.& egeſtatis mee.

מָרָה Mara.rebellare.preuaricari. Inobedientem vel incredulum eſſe . exacerbare . ad iracundiam prouocare. Geñ.26.Que ambe offenderant animum iſaac & rebecce .

ideſt inobedientes & rebelles fuerunt. Nu.20. Eo quod incredulus fuerit ori meo. Deut.1. Sed increduli ad ſermonẽ domini dei veſtri. & in eodẽ. Sed aduerſantes imperio dñi ideſt rebellaſtis ſiue inobediſtis imperio dñi. & in eodem. 9. Sed ſemp fuiſtis rebelles a die qua noſſe vos cepi. 3. Reg. 13. Quia non obediens fuit ori domini. Ps.5. Quoniã irritauerũt te. Pro ꝙ btũs hieronym⁹ in pſalterio iuxta he.ve. tranſtulit. Quoniã prouocauerunt te. Ps. 77. In iram excitauerunt excelſum in inaquoſo. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. vt prouocarent excelſum in inuio. & in eodem. Quoties exacerbauerunt eum in deſerto. Ps.104. Et non exacerbauit ſermones eius. Pro quo btũs hieronym⁹ in pſalterio iuxta he.ve. tranſtulit. Et non fuerũt increduli verbis eius. Ps.105. Quia exacerbauerunt ſpiritũ eius. Iob 17. Et in amaritudinibus eorũ moratur oculus meus. Pro quo hebrei legunt. Et in prouocatione ſeu irritatione eorũ moratur oculus meus. Poteſt etiam ſignificare amaritudinem ſicut eſt in littera noſtra. de quo vide ſupra in dictiõe מָרַר Marar. Hiere.4. Quia me ad iracundiã prouocauit. Threñ.1. Quia os eius ad iracundiam prouocaui. & in eodem. Quia amaritudine plena ſum. Pro quo hebrei legũt. Quia rebellans rebellaui ſiue prouocans prouocaui .ſ. ad iracundiam. Ezech.5. Et contẽpſit iudicia mea vt plus eſſet impia .i. preuaricata eſt iudicia mea. Poteſt etiam deriuari a ſupradicta dictione מָרַר Marar: que ſignificat rebellare vel contẽnere ſicut eſt in lr̃a nr̃a. & in eodẽ.3. Et ad iracundiam prouocauimus. Eſa.3. Vt prouocarent oculos maieſtatis eius. & in eodem.63. Ipſi autem ad iracundiã prouocauerunt & afflixerũt ſpiritũ ſanctũ eius. & inde מֹרֶה More ideſt rebellis. inobediens. prouocans. Beatus hieronymus tranſtulit proteruũ ſeu contumacem. Deut.21. Si genuerit homo filium contumacẽ & proteruum. Vbi ponitur pro proteruo. & in eodẽ. Filius noſter iſte proteruus eſt & contumax. vbi ponitur pro contumace. Ps.77. Generatio praua & exaſperans. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve. trãſtulit. Generatio declinans & prouocans. Ponitur etiã pro amaritudine. 4. Reg.14. Vidit domin⁹ afflictionem iſrael amaram nimis. & inde מְרִי Meri. ideſt rebellio. contentio. prouocatio. Deut.31. Ego enim ſcio contentionem tuam. Ezech.2. Quia domus exaſperans eſt. Pro quo hebrei legunt. Quia domus rebellionis eſt. & in eodẽ. Et noli eſſe exaſperans: ſicut domus exaſperãs eſt. Ponitur etiam pro iurgio. Prouer.17. Semper iurgia querit malus. Item ponitur ꝓ amaritudine. Iob.23. Nunc quoqꝫ in amaritudine eſt ſermo meus. & inde מְרָתַיִם Merathaim. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit dominãtes. Hiere.50. Super terram dominantiũ aſcende. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat rebelliones ſeu rebellantes. Poteſt etiam deriuari a dictione מַר Mar. Que in lingua chaldaca ſignificat dominum ſeu dominãtem: vt ſupra dictum eſt. Item מוֹרָה Mora. i. nouacula. Iudi.13. Cuius non tanget caput nouacula. & in eodẽ.16. Ferrum nunquã aſcendit ſuper caput meũ ideſt nouacula ferrea.

מָרַח Marach. Cataplaſmare. hoc eſt emplaſtrum ponere. Eſa.38. Et cataplaſmarent ſuper vulnus. & inde מְרוֹחַ Meroach. i. compreſſus vel cataplaſmatus in teſticulis. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit hernioſum. Leuit.21. Si impetiginem in corpore vel hernioſus.

מָרַט Marat. Depilare. decaluare. decapillare. euellere. ſ. capillos. limare: ſeu polire. leuigare. Leuit.13. Vir de cuius capite capilli fluunt. i. cum depilatum fuerit caput. Et in eodem. Et ſi a fronte ceciderint pili. Eſd.9. Et euulſi capillos capitis mei. Nee.13. Et cecidi ex eis viros & decalui eos. Eſa.18. Ad gentem conuulſam & dilaceratã. i. depilatam. Et in eodem.50. Et genas meas vellentibus. Ezech. 29. Omnis humerus depilatus. Significat etiã limare vel polire aut leuigare. 3. Reg.7. Omnia vaſa que fecit hiram regi ſalomoni de aurichalco erãt. Pro quo he.le. De ere polito ſiue limato. ſ. aurei coloris. quod eſt idẽ quod aurichalcus. Nam chalcos grece idem eſt quod es latine. Ezech.21. Gladius exacutus eſt & limatus. & in eodẽ. Et dedi eum ad leuigandum. & in eodem. Et iſte limatus eſt.

מָרַץ Maras. Detrahere. peruertere. ſ. verba alterius. moleſtare. Iob.6. Quare detraxiſtis ſermonibus veritatis. Hebrei vero dicunt ꝙ ſignificat fortificare: ſeu violentare. Vnde in predicto loco ipſi legunt. quã fortes ſeu fortificati ſunt ſermones recti. & in eodẽ.16. Aut aliquid tibi moleſtũ eſt ſi loquaris. Pro quo ipſi legunt. Aut quid fortificabit vel violentabit te ſi reſponderis vel loq̃ris. & inde נִמְרָץ Nimras. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit peſſimã. 3. Reg. 2. Qui maledixit mihi maledictione peſſima. pro quo he. le. maledictione forti ſeu violenta. Mich.2. Et corrumpetur putredine peſſima.

מָרַק Marac. abſtergere. defricare. purgare. polire. limare. Leuit.6. Quod ſi vas eneũ fuerit defricabitur. Hiere. 46. Polite lanceas. & inde מָרוּק Maruc. i. terſum: ſeu mundiſſimũ. 2. Paralip.4. Ex ere mundiſſimo. Significat etiã mundũ muliebre ſiue id quod ad cultum vel ornatum mulierum pertinet. Eſter.2. Expletis oĩbus que ad cultum muliebrẽ pertinebant. Scribitur etiam cum tau in principio & dicitur תַּמְרוּק Tamruc. vt in eodẽ. Et accipiant mundum muliebrẽ. & in eodem. Quidquid poſtulaſſent ad ornatũ pertinens accipiebant. Prouer.20. Liuor vulneris abſtergit mala. & inde מָרָק Marac. i. ius. ſ. carnium: eo ꝙ in eo carnes abſterguntur. Iudi.6. Et ius carniũ mittens in ollam. & in eodem. Et ius deſuper funde. Eſa.65. Ius prophanum in vaſis eorum.

מָשַׁשׁ Maſas. Palpare. attrectare. tangere. Geñ.27. Si attrectauerit me pater meus. & in eodẽ. Accede huc vt tangam te fili mi. & in eodẽ.31. Scrutatuſqꝫ omne tentorium &c. Pro quo hebrei legũt. Et attrectauit laban omne tentoriũ. & in eodẽ. Et ſcrutatus es omnẽ ſupellectilẽ meã. Exo.10. Tam denſe vt palpari queant. Iob.12. Palpabunt quaſi in tenebris.

מָשָׁה Maſa. Extrahere. educere. tollere. ſ. de aquis. Exo.2. Vocauitqꝫ nomen eius moyſes dicens: quia de aqua tuli eum. vnde moyſes qui hebraice dicitur מֹשֶׁה Moſe. interpretatur extractus vel aſſumptus. ſ. de aquis. 3. Reg.22. Extraxit me de aquis multis.

מֶשִׁי Meſi. veſtis ſerica ſubtiliter contexta. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſubtile. Ezech.16. Et indui te ſubtilibus.

מָשַׁח Maſach. vngere. linire. pingere. Geñ.31. Ego ſum deus bethel vbi vnxiſti lapidẽ. Exo.29. Lagana quoqꝫ azima oleo lita. & in eodẽ. Vt vngatur in ea & cõſecrentur manus eorum. & in eodẽ.30. Et vnges ex eo tabernaculum teſtimonii. & in eodẽ. Aaron & filios eius vnges. Leui. 7. Et lagana azyma vncta oleo. Nu.19. Tibi tradidi & filiis tuis pro officio ſacerdotali. Pro quo hebrei legunt. pro vnctiõe. 1. Reg.15. Me miſit dñs vt vngerẽ te in regem. & in eodem.16. Surge & vnge eum. 2. Reg.1. Quaſi nõ eſſet vnctus oleo. & in eo.5. Vnxeruntqꝫ dauid in regem ſup iſrael. 3. Reg.19. Vnges aſael regem ſuper ſyriam: & hieu filium namſi vnge regem ſuper iſrael. & in eodẽ. Eliſeũ autẽ filiũ ſaphat qui eſt de abel meula vnge prophetã pro te. Eſa.21. Surgite principes arripite clypeũ. Pro quo he. le. Surgite principes vngite clypeum. ſignificat etiã pingere. Hiere.22. Pingitqꝫ ſinopide. Et inde מָשִׁיחַ Maſiach. i. vnct⁹. & grece dicitur chriſtus. & accipitur pro rege vl' ſacerdote. eo quod vngebãtur oleo ſancto. Leuit.4. Si ſacerdos qui vnctus eſt peccauerit. 1. Reg.24. Ne faciam hanc rem dño meo xp̃o dñi. Et in eodẽ. Quia xp̃us dñi eſt. 2. Reg.1. Quare non timuiſti mittere manũ tuam vt occideres chriſtum dñi. Ps. 2. Aduerſus dñm & aduerſus chriſtũ eius. Ps. 104. Nolite tangere chriſtos meos. Eſa.45. Hec dicit dñs xp̃o eius cyro. Scribitur etiã cum duplici mem. & dicitur מִמְשַׁח Mimſach. Ezech.28. Tu cherub extentus. Pro quo hebrei legunt. Tu cherub vnct⁹. ſcilicet in regem. & inde מִשְׁחָה Miſcha. ideſt vnctio. Leuit.7. Hec eſt vnctio aaron & filiorũ ei⁹. Itẽ מְשַׁח Meſach. in lingua chaldaica ſignificat oleum. Eſdre.6. Frumentum ſal vinum & oleum.

מָשַׁךְ Maſach. Trahere. attrahere. abſtrahere. extrahere. adducere. tendere. protrahere ſeu prolongare. Geñ.37 Extrahentes eum de ciſterna vendiderunt eũ. Exo.12. Ite tollentes animal per familias veſtras. Pro quo hebrei legũt Trahite & tollite vobis pecus. Deut.21. Que nõ traxit iugũ Iudi.20. Ingreſſi ſunt ciuitatẽ & percuſſerũt eam; pro quo hebrei legũt. Attraxit ſiue duxit inſidians & percuſſit eam ideſt populus inſidians attraxit ſiue duxit exercitũ contra ciuitatẽ & percuſſit eam. Iudi.4. Et duc exercitũ in montẽ tabor. & in eodẽ. Ego aũt adducam ad te in torrente ciſon Siſaram. & in eodẽ.5. Qui exercitũ ducerent ad preliandũ. Iob.21. Et poſt ſe omnes homĩes trahit. & in eo.40. An extrahere poteris leuiatan hamo. Ps. 9. Dum attrahit eum in rete ſuo. Eccl's.2. Abſtrahere a vino carnem meã. Canti. 1. Trahe me poſt te curremus. Eſa.5. Ve qui trahitis iniquitatem. Hiere.31. Ideo attraxi te miſerãs. Ezech.32. Et attraxerunt eam & oẽs populos eius. Oſee.11. In funiculis Adã trahã eos. Significat etiã tẽdere arcum: eo quod attrahitur chorda eius. 3. Reg.22. Vir quidã tetẽdit arcum. Item ſignificat protrahere ſiue prolongare. Exo.19. Cum ceperit clangere buccina. Pro quo hebrei legũt. Cũ protraxerit buccinã. i. cum vox buccine fuerit lõgior atqꝫ cõciſior. Et ſimile verbum põitur. Ioſ.6. vbi dicitur. Cum inſonuerit vox tube longior atqꝫ cõciſior. Nee.9. Et protraxiſti ſuper nos annos multos. Prouer.13. Spes que differtur affligit animam expectãtis. i. que prolongatur. Eſa.14. Et dies eius nõ elongabuntur. & in eodẽ.18. Ad gentẽ cõuulſam & dilaceratã. Pro quo hebrei legunt. Ad gentem prolongatam & depilatam aut conuulſam. Ezech.12. Non prolongabitur vltra omnis ſermo meus. & inde מֶשֶׁךְ Meſech. i. attractio ſiue ꝓlongatio. Iob.28. Trahitur autem ſapiẽtia de occultis. Pro quo hebrei legunt. Attractio aũt ſapientie de occultis. Ps. 125. Mittentes ſemina ſua. Pro quo hebrei legunt. Portãs attractionem ſiue prolongationem ſementis. Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta he.ve. trãſtulit portans florem ſementis. Eſt etiã מֶשֶׁךְ Meſech. nomen prouincie vel gẽtis q̃ latine dicitur moſoch. a moſoch filio iapheth dicta. Geñ. 10. Et moſoch & thiras. Ezech.38. Principem capitis moſoch & tubal. & ſecũdum hoc legũt hebrei illud. Ps.119. vbi nos habem⁹. Heu mihi quia incolatus meus ꝓlongat⁹ eſt. ipſi legunt. Heu mihi quia peregrinatus ſum in moſoch. & ſequitur Habitaui cum habitantibus cedar. & inde מְשָׁכִים Moſchim. Pro quo btũs Hieronymus trãſtulit emiſſarios. Hiere.5. Equi amatores in feminas & emiſſarii facti ſũt mihi. Quod aliqui hebrei exponunt equi de moſoch. qui ſũt equi robuſtiſſimi atqꝫ laſciui.

מָשַׁל Maſal. Dominari. preeſſe. cõparare. parabolizare. i. parabolam vel prouerbium cõponere vel aſſumere.

Geñ.1. Et preeſſent diei & nocti. & in eodẽ.4. Et tu dñaberis illius. & in codem.37. Aut ſubiiciemur ditioni tue. Pro quo hebrei legunt. Aut dominãs dñaberis noſtri. & in eodẽ 45. Et ipſe dñatur in omi terra egypti. Deut.15. Dominaberis nationibus plurimis: & tui nemo dñabitur. Iudi.8. Dominare tu noſtri. 1. Paralip.29. Tu dñaris omnium. Ps. 65. Qui dñatur in virtute ſua. Ps.105. Dominati ſunt eorũ qui oderunt eos. Eſa.40. Et brachiũ eius dñabitur. & in eodẽ.28. Qui dñamini ſuper populũ iſtum. Dañ.11. Nec ſecundum potentiã illi⁹ qua dñatus eſt. Zach.6. Et dñabitur ſup ſolio. & in eo.9. Et poteſtas eius a mari vſqꝫ ad mare. & inde מֹשֵׁל Moſel. i. dominãs ſeu princeps. Ps.104. Princeps populorũ & dimiſit eum. Eſa.52. Dominatores eius inique agunt. & inde הַמְשֵׁל Hamſel. i. dñari. verbum infinitiuum. tertie cõiugationis. Pro quo beatus Hieronymus trãſtulit poteſtatẽ. Iob.25. Poteſtas & terror apud eũ. & inde מִמְשָׁל Mimſal. i. dominatio. Dañ.11. Et dñabitur ditione. i. dominatione. Scribitur etiã cũ he vel tau in principio. & dicitur מֶמְשָׁלָה Menſala ſiue מֶמְשֶׁלֶת Memſeleth. i. dñatio ſeu dominium. poteſtas. Geñ.1. Luminare maius vt preeſſet diei. Pro quo hebrei legunt. Lumĩare maius in dominiũ ſeu in poteſtatẽ diei. & in eodẽ. Et luminare minus vt preeſſet nocti. i. in dominiũ noctis. Ps.135. Solem in poteſtatẽ diei. Ps 144. Et dñatio tua in omni generatione & generatione. Dañ.11. Multa enĩ dñatio eius. & in plurali מֶמְשָׁלִים Mimſalim ſiue מֶמְשָׁלוֹת Memſaloth. 1. Paralip.26. Semeie filio eius nati ſunt filii prefecti familiarum ſuarum. Pro quo he. le. In dñationes familiarum ſuarum. & eſt ſenſus ſicut in littera nr̃a. Ps.113. Iſrael poteſtas ei⁹. quod in hebreo legitur pluraliter. ſ. poteſtates vel dñationes eius. Ps.135. Lunã & ſtellas in poteſtatem noctis. Pro quo hebrei legũt. Lunã & ſtellas in poteſtates noctis. Significat etiã predicta dictio cõparare ſiue aſſimilare vel parabolizare. i. parabolam vel ꝓuerbiũ aſſumere vel dicere aut narrare. Nu.21. Idcirco dicitur in prouerbio. Pro quo hebrei legũt. Idcirco dicebãt prouerbiãtes. i. parabolas vel prouerbia dicentes. Iob.17. Poſuit me quaſi prouerbium vulgi. & in eodẽ.30. Aſſimilatus ſum fauille & cineri. & in eodẽ.41. Non eſt poteſtas ſup terram que ei cõparetur. Vbi vtrũqꝫ ſignificatũ cõplectitur tranſlatio noſtra pro vna dictione hebraica. Ps.26. Et aſſimilabor deſcendẽtibus in lacũ. Ps.48. Comparatus eſt iumentis inſipiẽtibus. Ezech.16. Omnis qui dicit vulgo ꝓuerbium: in te aſſumet iſtud dicens. & in eodẽ.17. Et narra parabolam domui Iſrael. & in eodẽ.18. Si erit vltra vobis parabola hec in prouerbium. & in eodẽ. Quid eſt ꝙ inter vos parabolã vertitis in prouerbiũ. & in eo.20. Per parabolas loquitur iſte. & inde מָשָׁל Maſal. i. prouerbiũ ſeu parabola. cõparatio. aſſimilatio. Nu.23. Et aſſumpta parabola ait. Deut.28. Et eris perditus in prouerbiũ & in fabulã. 1. Reg.9. Vnde & exiuit prouerbiũ num & ſaul inter prophetas. Et in eodẽ.24. Sicut dicitur in prouerbio antiquo. 3. Reg.4. Locutus eſt quoqꝫ ſalomõ tria milia parabolas. Ps. 48. Inclinabo in parabolã aurem meã. Prouer.1. parabole ſalomonis filii dauid. Et in eodẽ. Animaduertet parabolã.

מֶשֶׁק Meſec. Procuratio. gubernatio. ſiccitas. Geñ.15. Et filius ꝓcuratoris domus mee iſte damaſcus eliezer. Ponitur etiã pro ſiccitate. & tunc ſcribitur cũ duplici mem: & dicitur מִמְשַׁק Mimſac. Soph.2. Siccitas ſpinarũ & aceruus ſalis. vide etiam de hoc infra in dictione שָׁקַק Sacac.

מֶתֶג Metheg. frenum. camus. 2. Reg.8. Et tulit dauid frenum tributi de manu filiſtiim. Ps.31. In camo & freno maxillas eorum conſtringe. Prouer.26. Flagellum equo & camus aſino. Eſa.37. Et frenum in labiis tuis.

מַתָּה מְתִים Viri. Homines.

מְתָה Matha. vir. homo. mortalis. & ſolum inuenitur in numero plurali. ſ. מְתִים Methim ſiue מְתֵי Methe. Deut. 2. Viris ac mulieribus ac paruulis. Iob. 11. Tibi ſoli tacebũt homines. Ps. 16. Ab inimicis manus tue domine a paucis de terra. Pro quo hebrei legunt. A viris manus tue domine a viris ſiue a mortalibus de mundo. vnde beatus hieronym⁹ in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. A viris manus tue dñe qui mortui ſunt in profundo. Eſa. 3. Viri tui gladio cadent. Et quãdo iungitur cum dictione מִסְפָּר Miſpar que ſignificat numerum. tunc ambe dictiones ſignificant paucos ſiue pauciſſimos ideſt viri qui facile poſſint numerari. Geñ. 31. Nos autem pauci ſumus. Deut. 4. Et remanebitis pauci. & in eodem. 33. Et ſit paruus in numero.

Pauci.

מָתַח Expãdere. אַמְתַּחַת Saccus. אַמְתְּחוֹת Sacci.

מָתַח Mathach. extendere. expandere. Eſa. 40. Et expãdit eos ſicut tabernaculũ ad inhabitandũ. & inde אַמְתַּחַת Amthachath. i. ſaccus. Geñ. 42. Apertoq; vnus ſacco vt daret iumento pabulum in diuerſorio. & in eodẽ. 44. Pone in ore ſacci iunioris. & in plurali אַמְתְּחוֹת Amthachoth. vt in eodem. Imple ſaccos eorum frumento.

מָתַי Quando.

מָתַי Mathai. Quando. aduerbium interrogandi. Iob. 7. Quando cõſurgam. Ps. 40. Quãdo morietur. Ps. 41. Quando veniam & apparebo ante faciem dei. Ps. 118. Quã do conſolaberis me. & in eodẽ. Quando facies de perſequẽtibus me iudicium. & recipit in principio littera lamed. & dicitur לְמָתַי Lemathai. Exo. 8. Conſtitue mihi quando deprecer pro te. & quando preponitur ei dictio עַד Aad. que ſignificat vſq; : tunc ambe dictiones ſignificant vſquequo ſiue quouſq;. Ps. 6. Et tu domine vſquequo. Ps. 79. Quouſq; iraſceris ſuper orationẽ ſerui tui.

לְמָתַי Quando. Vſq;quo. Quouſq;.

מְתֹם Sanitas.

מְתֹם Methom. ſanitas. integritas. Ps. 37. Non eſt ſanitas in carne mea. Eſa. 1. A planta pedis vſq; ad verticem non eſt in eo ſanitas.

מֹתֶן מָתְנַיִם Lumbi.

מֹתֶן Mothen. Lumbus. & ſolum inuenitur in numero plurali. ſ. מָתְנַיִם Methenaim ſiue מָתְנֵי Mothne. i. lumbi. 2. Reg. 20. Dependente vſq; ad ilia. Pro quo hebrei legunt vſq; ad lumbos. 3. Reg. 18. Accinctis lumbis currebat ante achab. Iob. 40. Fortitudo eius in lumbis eius. Prouer. 30. Gallus ſuccinctus lũbos. & in eodẽ. 31. Accingit fortitudine lumbos ſuos. Hiere. 1. Tu ergo accinge lũbos tuos. Ezech. 9. Et atramentariũ ſcriptoris habebat in lumbis ſuis. Ponitur etiam pro renibus. Exo. 12. Renes veſtros accingetis. & in eodẽ. 28. A renibus vſq; ad femora. 4. Reg. 1. Zona pellicea accinctus renibus.

Renes.

מָתַק In dulcedinẽ verti. Dulcẽ eſſe.

מָתַק Mathac. Dulcorare. i. dulcem facere: ſiue dulcem eſſe aut in dulcedinem verti. Exo. 15. In dulcedinẽ verſe ſunt. Iob. 20. Cum enim dulce fuerit in ore eius malũ. & in eodem. 21. Dulce fuit glareis cocyti. Pro quo hebrei legunt. Dulces fuerunt ei lapides torrẽtis. & in eodẽ. 24. Dulcedo illius vermis. Pro quo he. le. Dulcis eſt illi vermis ſiue dulcis fuit vermi. vtroq; enim modo poteſt intelligi ſecundũ litteram hebraicã. Ps. 55. Qui ſimul mecũ dulces capiebas cibos. Pro quo hebrei legũt. Qui ſimul dulcorauim⁹ ſecretum. vnde beatus hieronym⁹ in pſalterio iuxta he. ve. trãſtulit. Qui ſimul habuimus dulce ſecretum. Prouer. 27. Et bonis amici cõſiliis anima dulcoratur. & inde מֶתֶק Methec ideſt dulcedo. Iudi. 9. Quomodo poſſum deſerere dulcedinem meã. Prouer. 16. Et qui dulcis eſt eloquio: maiora reperiet. Pro quo hebrei legũt. Et dulcedo labiorũ addit doctrinam ſiue eruditionẽ. & in numero plurali ſcribitur cum duplici mẽ & dicitur מַמְתַקִּים Mamthachim. Canti. 5. Guttur illius ſuauiſſimum. Pro quo hebrei legũt. Guttur illius dulcedines. Et inde מָתוֹק Mathoc. i. dulcis. Iudi. 14. Quid dulcius melle. Eccl's. 11. Dulce eſt lumen. Canti. 2. Et fructus eius dulcis gutturi meo. Eſa. 5. Ponentes amarũ pro dulci & dulce in amarum. Ezech. 3. Quaſi mel dulce. Et in plurali מְתוּקִים Methuchim. Ps. 18. Et dulciora ſuper mel & fauũ. & in gñe feminino מְתוּקָה Methuca. Eccl's. 5. Dulcis eſt ſomnus operanti. Et in hebreo ſõnus eſt generis feminini.

Dulcorare. מֶתֶק Dulcedo. מַמְתַקִּים Dulcedines. מָתוֹק Dulcis. מְתוּקִים Dulcia. מְתוּקָה Dulcis.

De incipientibus a littera נ Nun.

נָא Nunc. Obſecro. הוֹשִׁיעָה נָא Oſana.

נָא Na. Dictio eſt obſecrãtis vel exhortãtis. i. nunc. eia. obſecro. Geñ. 50. Nos quoq; oramus vt ſeruo dei patri tuo dimittas iniquitatẽ hanc. Pro quo hebrei legũt. Et nunc dimitte obſecro iniquitatẽ ſeruorũ dei patris tui. Exo. 11. Dices ergo omni plebi. Pro quo hebrei legũt. Loquere nunc ad aures populi. Nu. 12. Obſecro dñe mi. & in eodẽ. Ne fiat hec quaſi mortua. Pro quo hebrei legunt. Ne obſecro fiat quaſi mortua. & in eodem. Deus obſecro ſana eam. Ps. 117. Saluũ me fac. Pro quo btũs hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Salua obſecro. vbi ponitur הוֹשִׁיעָה נָּא Oſiana. Pro q̃ oſana canit eccleſia. i. ſalua obſecro: vel ſalua nũc. eſt etiam quaſi ſyllabica adiectio: & ideo aliqñ omittitur in tranſlatione noſtra. Geñ. 15. Suſpice celũ. Pro quo hebrei legunt. Suſpice nunc celum. & in eodẽ. 18. Si inueni gratiã in oculis tuis. Pro quo hebrei legũt. Si nunc inueni gratiã in oculis tuis. & in eodẽ. Deſcendam & videbo. pro quo hebrei legũt deſcendam nunc. Et in eodẽ. 19. Educam eas ad vos. Pro quo he. le. Educam nunc eas ad vos. Canti. 3. Surgam & circuibo ciuitatem. Pro quo hebrei legunt. Surgã nunc: vel eia ſurgam & circuibo ciuitatẽ. Scribitur etiã cum aleph in principio & dicitur אָנָּא ana. Geñ. 50. Obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fratrum tuorũ. Ps. 117. O dñe ſaluũ me fac. De quo vide ſupra in littera aleph in ſuo loco. Item נָא Na. i. crudum. Exo. 12. Non comedetis ex eo crudum quid. Item נֹא No. nomen propriũ loci. Pro quo beatus hieronymus trãſtulit Alexandriã. cui cõcordat tranſlatio chaldaica. Ezech. 30. Et faciam iudicia mea in alexandria.

אָנָּא Obſecro. נָא Crudum. נֹא Alexãdria.

נֹאד Vter. נֹאדוֹת Vtres.

נֹאד Nod. vter. lagena. Ps. 55. Poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo. Pro quo hebrei legũt. Pone lachrymã meã in vtre tuo ſiue in lagena tua. Ps. 118. Quia factus ſum ſicut vter in pruina. Et aliquãdo ſcribitur cum vau & aleph. Iudi. 4. Que aperuit vtrem lactis. Et in plurali נֹאדוֹת Nodoth. Ioſ. 9. Vtres vini ſciſſos. & in eodẽ. Vtres vini nouos impleuimus.

נְאֻם Dicere. Aiũt.

נְאֻם Naam ſiue נְאֻם Neum. dicere. loqui. Ps. 35. Dixit iniuſtus vt delinquat in ſemetipſo. Ps. 109. Dixit dñs domino meo. Eſa. 37. Et ciuitatẽ hanc non ingredietur dicit dñs. Hiere. 4. Erit in die illa dicit dñs. & in eodem. 23. Qui aſſumunt linguas ſuas & aiunt dicit. Vbi ſecundũ beatũ hieronymũ ſubintelligitur dñs. Nam in hebreo nõ habetur dñs. & ſecundũ aliquos hebreos inde deriuatur נֶאֱמָנִים Neemanim. i. prudẽtes ſiue eloquẽtes. Pro quo btũs hieronymus tranſtulit veraces: deriuatũ ab אָמֵן Amen qđ ſignificat vere ſiue fideliter. Iob. 12. Cõmutans labium veraciũ.

נֶאֱמָנִים Eloquẽtes. Veraces.

נָאַף Mechari. adulterare. נִאוּפִים adulteria.

נָאַף Naaph. mechari. adulterare. Exo. 20. Nõ mechaberis Leuit. 20. Si mechatus quis fuerit cũ vxore alterius & adulteriũ perpetrauerit cum cõiuge ꝓximi ſui morte moriatur & mechus & adultera. vbi põitur verbũ & noĩa ab eõ deriuata. Iob. 24. Oculus adulteri obſeruat caliginem. Hiere. 7. Adulterari. iurare mẽdaciter. Et in eodem. Et mechati ſunt in vxores amicorum ſuorum. Ezech. 16. Quaſi mulier adultera que ſuper virum ſuũ inducit alienos. Et inde נִאוּפִים Niuphim. i. adulteria. Ezech. 23. Et dixi ei que attrita eſt in adulteriis. Reperitur etiã cũ duplici pe. Oſee. 2. Et adulteria ſua de medio vberum ſuorum.

נָאַץ Detrahere. Blaſphemare. Irritare.

נָאַץ Naas. Detrahere. blaſphemare. opprobrare. exacerbare. irritare. ad iracũdiã ꝓducere. florere: ſeu pullulare. Nu. 14. Vſqueq̃ detrahet mihi ppl's iſte. & in eo. Ne quiſq; ex illis qui detraxit mihi intuebitur eam. Et in eodem. 16. Scietis φ blaſphemauerint dominũ. 2. Reg. 12. Veruntamen quia blaſphemare feciſti inimicos nomẽ domini. Ps. 106. Et conſilium altiſſimi irritauerunt. Prouer. 1. Et detraxerunt vniuerſe correctioni mee. Et in eodem. 5. Et increpationibus nõ acquieuit cor meum. Pro quo hebrei legũt Et increpationem blaſphemauit ſiue odiuit cor meum. Eſa. 5. Et eloquium ſancti iſrael blaſphemauerũt. Et in eodem. 52. Tota die nomen meũ blaſphematur. Hiere. 14. Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum. Threñ. 2. Et in opprobrio & in indignatione furoris ſui. Pro quo hebrei legũt. Et opprobrauit in indignatione furoris ſui. Et inde נְאָצָה Niaſa. ideſt opprobrium ſeu blaſphemia. 4. Reg. 19. Dies tribulationis & increpationis & blaſphemie dies iſte. Et in plurali נְאָצוֹת Niaſoth. Nee. 9. Fecerunt blaſphemias grãdes. Ezech. 35. Audiui vniuerſas blaſphemias tuas. Item נָאַץ Naas. i. florere ſeu pullulare. Eccl's. 12. Et florebit amygdalus. De quo vide infra in dictione נוּץ nos.

Opprobrar. נְאָצָה blaſphẽia. נְאָצוֹת blaſphẽie. נָאַץ Florere.

נָאַק Gemere. נְאָקָה נְאָקוֹת Gemitus.

נָאַק Naac. Gemere. exclamare. Iob. 24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Ezech. 30. Et gement gemitib⁹ interfecti. Vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatũ. Et inde נְאָקָה Naaca. ideſt gemitus. Exo. 2. Et audiuit deus gemitum eorum. Et in plurali נְאָקוֹת Naacoth. vt Ezech. 30. vbi ſupra.

נֵאֵר Attenuar. Maledicer.

נֵאֵר Nier. Attenuare. gloriam auferre. maledicere. Ps. 88. Auertiſti teſtamentum ſerui tui. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Attenuaſti pactum ſerui tui. Threñ. 2. Maledixit ſanctificationi ſue. Malach. 3. Et in penuria vos maledicti eſtis.

נָבַב נָבוּב

נָבוּב Nebub. vanum. inane. concauum. De quo vide ſupra in littera beth in dictione בּוּב Bub.

נָבָא Ꝓphetare. Vaticinari.

נָבָא Naba. Prophetare. vaticinari. Nu. 11. Prophetauerũt nec vltra ceſſauerunt. Et in eodem. Eldad & medad prophetant in caſtris. 1. Reg. 10. Ipſoſq; prophetãtes. Et in eodem. Et prophetabis cum eis. & in eodẽ. Quod eſſet cũ prophetis & prophetaret. Et in eodem. 18. Et prophetabat in medio domus ſue. Sed in tranſlatione chaldaica in predicto loco habetur. Et inſaniebat in medio domus. i. loquebatur ſeu garrulabatur ſicut inſanus. 3. Reg. 18. Et illis prophetantibus venerat tempus quo ſacrificium offerri ſolet. 1. Paralip. 25. Sub manu aſaph prophetãtis iuxta regem. Hiere. 33. Prophetant in baal. & in eodem. 28. Suſcitet dominus verba tua que prophetaſti. Et in eodem. 32. Quare vaticinaris dicens. Et in eodem. 37. Vbi ſunt prophete veſtri qui ꝓphetabant vobis. Ezech. 3. Vaticinare ad prophetas iſrael. Et in eo. 13. Que prophetant de corde ſuo. Et in eodem. 37. Vaticinare de oſſibus iſtis. Et in eodem Et prophetaui ſicut preceperat mihi. Et in eodem. Vaticinare ad ſpiritum: vaticinare fili hoĩs. Ioel. 2. Et prophetabũt filii veſtri. & inde נָבִיא Nabi. i. ꝓpheta. Geñ. 20. Quia ꝓpheta. eſt. Exo. 7. Et aarõ frater tuus erit propheta tuus. Deut. 13. Si ſurrexerit ĩ medio tui ꝓphetes. & ĩ eo. 34. Et nõ ſurrexit vltra ꝓpheta. Et pl'ali נְבִיאִים Nebiim. i. ꝓphete. 1. Reg. 19. Qui cum vidiſſet cuneũ prophetarũ. & in eo. Num & ſaul inter prophetas. Et in genere feminino נְבִיאָה Nebia. ideſt prophetiſſa. Exo. 15. Sumpſit ergo maria ꝓphetiſſa ſoror aaron. Eſa. 8. Et acceſſi ad prophetiſſam. Nee. 6. Sed & noadie prophete & ceterorum prophetarum qui terrebãt me. Quod in hebreo legitur in genere feminino. ſ. Sed & noadie prophetiſſe & ceterorum prophetarum.

נָבִיא Propheta. נְבִיאִים Prophete. נְבִיאָה Ꝓphetiſſa.

נְבִזְבָּה Donum.

נְבִזְבָּה Nebizba. in lingua chaldaica ſignificat donum vel munus. Dañ. 2. Premia & donum & honorem multum accipietis.

נָבַח Latrare.

נָבַח Nabach. Latrare. Eſa. 56. Canes muti non valentes latrare. & ſolum inuenitur in predicto loco.

נָבַט Aſpicere. Reſpicere. Videre. Cõſiderar. Intueri. Attendere. מַבָּט Spes.

נָבַט Nabat. Aſpicere. attendere. videre. intueri. conſiderare. Eſa. 5. Aſpiciemus in terram & ecce tenebre. Pro quo hebrei legũt. Et aſpiciet in terram & ecce tenebre. Vbi ſecundum hebreos littera nun eſt de ſubſtantia dictionis & non denotat primam perſonã pluralem. Et cõmuniter ſcribitur ſine nun. Geñ. 15. Suſpice celum. Et in eodem. 19. Noli reſpicere poſt tergum. Exo. 3. Non enim audebat reſpicere contra deum. Et in eodẽ. 33. Reſpiciebantq; tergũ moyſi. Nu. 23. Non eſt idolum in Iacob. Pro quo hebrei legũt. Non aſpexit iniquitatem. i. idolum in iacob. 1. Reg. 2. Et videbis emulum in templo. 2. Reg. 16. Ne reſpicias vultum eius. Iob. 6. Conſiderate ſemitas theman. Et in eodem. 36. Vnuſquiſq; intuetur procul. Ps. 9. Quoniã tu laborem & dolorem conſideras. Ps. 90. Oculis tuis cõſiderabis. Ps. 101 Dominus de celo in terrã aſpexit. Ps. 103. Qui reſpicit terram & facit eam tremere. Ps. 141. Conſiderabam ad dexteram. Eſa. 42. Et ceci intuemini ad videndum. Et in eodẽ. 51. Attendite ad petram vnde exciſi eſtis. Abach. 1. Aſpicite in gentibus & videte. Et in eodẽ. Et reſpicere ad iniquitatem non poteris. Et inde מַבָּט Mabat. i. aſpectus ſiue intuitus. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſpem. Eſa. 20. Et confundantur ab ethiopia ſpe ſua. Et in eodem heccine erat ſpes noſtra. Zach. 9. Quoniã confuſa eſt ſpes eius.

נָבֵל Decidere. Defluere. Cadere. Stultũ apparere. Stultũ eẽ. Vilipẽdere. Cõtumeliã facere.

נָבֵל Nabal. Defluere. decidere. cadere. emarceſcere. ſtultũ eſſe. vilẽ eſſe. vilipendere: ſeu contumeliã facere. Exo. 18. Stulto labore conſumeris. Pro quo hebrei legunt. Decidens decides: ſiue emarceſcens emarceſces: vel defatigatus defatigaberis. 2. Reg. 22. Filii alieni defluxerunt. Ps. 1. Et folium eius non defluet. Eſa. 1. Velut quercus defluentibus foliis. Et in eodẽ. 24. Fluxit & defluxit terra. Et in eodẽ. Defluxit orbis. & in eodem. 28. Et flori decidenti. & in eodem. 34. Sicut defluit folium de vinea & de ficu. & in eodẽ. 64. Cecidimus quaſi folium vniuerſi. Hiere. 8. Et folium defluxit. Significat etiam ſtultum eſſe: ſiue ſtultum apparere. Prouer. 30. Et qui ſtultus apparuerit poſtq̃ eleuatus eſt in ſublime. Pro quo hebrei legunt. Si ſtultus fueris ſiue ſi ſtultus apparueris in eleuando. ideſt poſtquã eleuatus es. Et ſequitur. ſi enim intellexiſſes. Item ſignificat vilipendere ſeu contumeliã facere. Deut. 32. Et receſſit a deo ſalutari ſuo. Pro quo hebrei legunt. Et vilipendit ſeu contempſit deum ſalutis ſue. Hiere. 14. Neq; facias nobis contumeliã folii glorie tue recordare. Pro quo hebrei legunt. Ne vilipendas ſeu neq; deſpicias foliũ glorie tue. Sequitur. recordare &c. Et inde נָבָל Nabal. ideſt vilis. ſtultus. inſipiens. Deut. 32. Popule ſtulte & non ſapiens. 1. Reg. 25. Super virum iſtum iniquũ nabal: quoniã ſecundum nomen ſuum ſtultus eſt. Ps. 13. Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt deus. Eſa. 32. Non vocabitur vltra is qui inſipiens eſt princeps. Et in plurali נְבָלִים Nebalim. 2. Reg. 13. Et tu eris quaſi vnus de inſipientibus. Et in plurali feminino נְבָלוֹת Nebaloth. Iob. 2. Quaſi vna de ſtultis mulieribus locuta es. Et inde נְבָלָה Nebala ideſt ſtultitia. fatuitas. nefas: ſiue feda res. Geñ. 34. Eo quod fedam rem operatus eſſet. Ioſ. 7. Et fecit nefas in iſrael. 1. Reg. 25. Et ſit ſtultitia cum eo. 2. Reg. 13. Noli facere ſtultitiam hanc. Eſa. 32. Stultus enim fatua loquetur. Oſee. 2. Et nunc reuelabo ſtultitiam eius. Quod Beatus hieronymus exponit turpitudinem ideſt feditatem. Et inde נְבֵלָה Nebela. ideſt cadauer ſeu morticinium

נָבָל Stultus. Inſipiens. נְבָלִים Inſipiẽtes. נְבָלוֹת Stulte. נְבָלָה fatuitas. Feda res. Nefas. Stultitia. נְבֵלָה

Leuit.7. Adipem cadaueris morticini. & in eodē.22. Mor
morticiniū ticiniū & captum a beſtia. Deut.14. Quidquid morticiniū
Cadauer. eſt ne veſcamini ab eo. & in eo.21. Nō permanebit cadauer
Interfect⁹ eius in ligno. Ponitur etiam pro interfectis. Eſa.26. Interfe
cti mei conſurgent. Pro ꝙ in hebreo legitur. Cadauer meū
נְבֵל conſurgent. Item נְבֵל Nebel.i. lagena ſeu vter. vel lagūcu
Lagena. Vter. la.1.Reg.10. Alius portans lagenam vini. & in eodem.25.
Et duos vtres vini. Eſa.30. Sicut conterit lagenam figuli.
Laguncula. Hiere.13. Omnis laguncula implebitur vino. & in eodem.
44. Et lagunculas eorū collident. Threñ.4. Quomō cō
נֵבֶל putati ſunt in vaſa teſtea. i. in lagunculas teſteas. Item נְבֵל
Nebel. ſeu נֵבֶל Nabel. i. pſalteriū inſtrumentum muſicum
ſeu lyra.1.Reg.10. Et ante eos pſalterium & tympanum. Ps
Pſalteriū 32. In pſalterio decem chordarū pſallite ei. Ps.70. Nam &
ego cōfitebor tibi in vaſis pſalterii. Ps.91. In decachordo
pſalterio. Ps.150. Laudate eū in pſalterio & cithara. & inde
נִבְלֵי נִבְלֵי Nible. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit cōcētū.
Concētus Iob.38. Et concentum celi quis dormire faciet. i. quis ceſſa
re faciet. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat imbres ſeu in
מַבּוּל nundationes. & inde מַבּוּל Mabul quaſi מַנְבּוּל Manbul. i.
Diluuium diluuium. De quo vide ſupra in dictione בּוּל Bul.

נָבַע נבע Nabaa. effluere. redūdare. emanare. eructare. Prouer.
Redūdare. 18. Torrens redundās fons ſapientie. & inde מַבּוּעַ Ma
מַבּוּעַ búaa. i. fons ſeu emanatio. Eccl's.12. Et cōteratur hydria ſu
Fons. per fontē. Eſa.49. Et ad fontes aquarū portabit eos. Signi
ficat etiam eructare ſiue loqui aut ebulire vel ſcaturire. Ps.
Eructare. 18. Dies diei eructat verbum. Ps.118. Eructabunt labia mea
Loqui. hymnū. Ps.58. Ecce loquuntur in ore ſuo. Ps.77. Loquar
prepoſitiones ab initio. Eccl's.10. Muſce morientes perdūt
ſuauitatē vnguēti. Pro quo hebrei legunt. Muſce mortis fe
Ebulire. tere & ebulire ſiue ſcaturire faciunt oleū pigmentarii. Sed
beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum. Et ſecūdū aliquos
אֲבַעְבֻּעֹת hebreos īde deriuatur אֲבַעְבֻּעֹת Abaabuoth. i. veſice ſeu am
pule. Exo.9. Erunt enim in hominibus & iumentis vlcera
Veſice. & veſice turgentes.

נִבְרַשְׁתָּא נברשתא Nebraſtha. in lingua chaldaica ſignificat cande
cādelabrū. labrum. Dañ.5. Manus hominis ſcribentis con
tra candelabrum.

נֶגֶב נגב Négeb. meridies. auſter. Geñ.12. Et vltra progrediēs
Meridies. ad meridiē. & in eodem.13. Reuerſuſq; eſt per iter quo
venerat a meridie. & in eodem.28. Et dilataberis ad orien
tem & occidentem & ſeptentrionem & meridiem. Ioſ.17.
Auſter. Efrain ſit ab auſtro.1.Reg.27. Contra meridiem iude & cō
tra meridiē ieramecl & cōtra meridiem ceni. Eſa.30. Onus
iumentorum auſtri.

נָגַד נגד Nagad. nunciare. annūciare. narrare. indicare. referre.
explanare. & cōiter ſcribitur ſine nun. Geñ.3. Quis eñ
Indicare. Nunciare. indicauit tibi ꝙ nudus eſſes. & in eo.9. Nunciauit fratrib⁹
ſuis. & in eodem.24. Cucurrit puella & nūciauit in domo
Annūciare matris ſue. & in eodem.49. Vt annunciem vobis que ven
tura ſunt. Exo.19. Et annunciabis filiis iſrael. Deut.71. Et
hoc tibi nunciatū fuerit. & in eo.26. Profiteor hodie corā
dño. i. annūcio hodie corā dño. Ruth.2. Nunciata ſunt mihi
omīa que feceris ſocrui tue. & in eodē. Indicauitq; ei apud
quem eſſet operata. Iob.1. Et euaſi ego ſolus vt nūciarē tibi
Eſter.2. Necdū proderat Eſter patriā & populū ſuū. Pro ꝙ
hebrei legūt. Necdū īdicauerat Eſter populū ſuū & natiui
tatem ſuam. Iob.26. Quē docere voluiſti. Pro quo hebrei
legūt. Cui annunciaſti ſeu indicaſti ſermones. Eccl's.10. Et
qui habent pennas annūciabūt ſnīam. Hiere.20. Perſequi
mini & perſequamur eum. Pro quo hebrei legunt. Annun
ciate & denunciemus eum. ideſt. dicamus cōtra eum falſum
teſtimonium. & in eodem.36. Nunciare debemus regi oēs
ſermones iſtos. & in eodem. Indica nobis quomodo ſcripſi
ſti. & in lingua chaldaica ſignificat trahere ſiue abſtrahere
Egredi. ſeu prolongare. Dañ.3. Fluuius igneus egrediebatur a fa
Attrahere. cie eius. Pro quo hebrei legunt. Fluuius igneus attraheba
tur a facie eius. & in tranſlatione chaldaica cōmuniter poni
tur pro hoc verbo מְשַׁךְ Maſaach. de quo ſupra dictum eſt in
נֶגֶד littera mem. Item נֶגֶד Neged. ideſt coram. ante. in conſpe
ctu. contra. e regione. ex aduerſo. Geñ.31. Necetur corā fra
Coram. tribus noſtris. & in eodem. Pone hic coram fratribus meis.
1.Reg.19. Nunc corā dño eſt xpus eius. Ps.50. Et peccatum
Contra. meum contra me eſt ſemper. Ps.108. Fiant cōtra dominū
ſemper. Prouer.21. Non eſt cōſilium contra dominū. Eſa.
40. Omnes gentes quaſi non ſint: ſic ſunt coram eo. Et re
כְּנֶגֶד cipit caph in principio & dicitur כְּנֶגֶד Cheneged. Geñ.2.
Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi. Pro quo hebrei legunt
Faciamus ei adiutorium quaſi coram eo ſiue quaſi ante eū.
quod ſic exponūt hebrei. quod ſtet corā eo vel quod ſit ſep
in conſpectu eius ad obſequendū ei. Scribitur etiā cū lamed
לְנֶגֶד in principio & dicitur לְנֶגֶד Leneged. Nu.22. Quia pūerſa
eſt via tua: mihiq; cōtraria. ideſt cōtra me. Ps.5. Nec perma
Contra. Ante. nebunt iniuſti ante oculos tuos. Ps.13. Non eſt timor dei an
te oculos eius. Ps.25. Quoniam miſericordia tua ante ocu
los meos eſt. Scribitur etiam cum mem in principio & dici
מִנֶּגֶד tur מִנֶּגֶד Mineged. Geñ.21. Seditq; e regiōe procul.2.Reg.
E regione. ex aduerſo 18. Et tu ſtares ex aduerſo. Ps.37. Aduerſum me appropin
Aduerſus. Contra. quauerunt & ſteterunt. Prouer.14. Vade cōtra virum ſtul
נֶגְדָּה tum. & aliquando ſcribitur cum he in fine & dicitur נֶגְדָּה
in cōſpectu Negda. Ps.115. In conſpectu omnis populi eius. Item נָגִיד
נָגִיד Nagid. ideſt dux ſeu princeps.1.Reg.9. Et vnges eum du
cem ſuper populum meum iſrael. & in eodem.10. Ecce vn
Dux. Princeps xit te dominus ſuper hereditatem ſuam in principem.2.Pa
ralip.32. Qui percuſſit omnem virum robuſtum & bellato
rem & principem. Prouer.28. Dux indigens prudētia mul
tos opprimet. Eſa.58. Ducem & preceptorem gentibus. Et
נְגִידִים in plurali נְגִידִים Negidim. & ponitur pro rebus magnis &
res magne precioſiſſimis. Prouer.8. Quoniam de rebus magnis locu
tā ſum.

נָגַהּ נגה Naga. ſplendere. fulgere. illuminare. Iob.18. Neq; ſplē
debit flāma ignis eius. & in eo.22. & in viis tuis ſplēde
Splendere Illuminare bit lumē. Ps.17. Dñs de⁹ me⁹ illumiāt tenebras meas. Eſa.
נֹגַהּ 13. Et luna nō ſplendebit in lumine ſuo. & inde נֹגַהּ Noga.
Splendor ideſt ſplendor. Ezech.1. Et ſplēdor in circuitu ei⁹. Abach.
3. Splendor eius vt lux erit. & in lingua chaldaica ſcribitur
נָגְהָא cum aleph in fine & dicitur נָגְהָא Nigha. Et ponitur pro au
rora. Dañ.6. Tunc rex primo diluculo cōſurgens. Pro quo
נְגֹהוֹת he. le. Tunc rex diluculo ſurrexit in aurora. & in pl'ali נְגֹהוֹת
Negohoth. Eſa.59. Splendorē & in tenebris ambulamus.
ſplēdores. Pro quo hebrei legunt. In ſplēdorib⁹ quaſi in tenebris am
bulamus.

נָגַח נגח Nagach. cornu percutere. ſiue cornu petere. cornu im
Cornu percutere. pellere ſeu ventilare. Exo.21. Si bos cornu percuſſerit.
Ventilare & in eodem. Si bos cornupeta fuerit. Deut.33. In ipſis ven
tilabit gentes. Ps.43. In te inimicos noſtros ventilabimus
cornu. Ezech.34. In cornibus veſtris ventilabatis omnia
infirma. Dañ.8. Vidi arietem cornibus ventilantem. Poni
Pugnare tur etiam pro preliari vel pugnare. vt in eodem.7. Pugna
bant in mari magno. & in eodem.11. Et in tempore prefini
Preliari. to preliabitur aduerſus eum rex Auſtri.

נָגַל נגל Nagal mutato nun in mem. vt dicatur מַגָּל Magal. q̄ſi
מַנְגָּל מַנְגָּל Mangal. ſignificat falcem. vt Ioel.3. Mittite falcē
Falx. De quo vide ſupra in dictione מַגָּל Magal.

נָגַן נגן Nagan. pſallere. canere.1.Reg.16. Querant hominem
ſcientem pſallere in cithara: vt qñ arripuerit te ſpiritus

dei malus pſallat manu ſua. Et in eodē. Et percutiebat ma
nu ſua. Pro quo hebrei legūt. Et pſallebat manu ſua.4.Re
Canere. gum.3. Cumq; caneret pſaltes. vbi ponitur verbum & no
men ab eo deriuatum. ideſt cum pſalleret pſallens vel pſal
tes. Ps.67. Preuenerunt principes coniuncti pſallentibus.
Eſa.38. Et pſalmos noſtros cantabimus. vbi ponitur etiam
verbum & nomen ab eo deriuatum. ideſt pſalmos noſtros
נְגִינָה pſallemus. Et inde נְגִינָה Negina. ideſt pſalterium aut orga
num ſeu aliud inſtrumentum muſicum. vt in titulo. Ps.60.
Vbi dicitur in finem in hymnis pſalmus dauid. Pro quo
beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Vi
Organum. ctori ſuper organum pſalmus dauid. & in plurali נְגִינוֹת Ne
נְגִינוֹת ginoth. vt in titulo. Ps.4. Vbi dicitur in finem in carmini
Carmina. Pſalmi. bus pſalmus dauid. pro quo beatus hieronymus tranſtulit
Victori in pſalmis.

נָגַע נגע Nagaa. tangere. attingere. impellere. pertingere. per
Tangere. uenire. percutere. ſeu flagellare. Geñ.3. Ne comedere
mus & ne tangeremus illud. Et in eodem.20. Et non dimiſ
ſi te vt tangeres eam. & in eodem. Qui tetigerit homi
nis huius vxorem. Et in eodem. Sicut & nos nihil tuorum
Attingere attigimus. Exo.4. Tetigitq; pedes eius. Et in eodem.12.
Et aſpergite ex eo ſuperliminare. Pro quo hebrei legunt.
Et facite tangere ſuperliminare ac duos poſtes de ſanguīe.
Et in eodem.19. Ne tangatis fines eius. Et in eodem. Ma
nus non tanget eum. Leuit.5. Sin autem non potuerit of
ferre pecus. Pro quo hebrei legunt. Sin autem non attige
rit manus eius ſufficientiam pecudis: & eſt ſenſus ſicut in
littera noſtra. Ruth.2. Vt nemo moleſtus ſit tibi. ꝓ quo he
brei legunt. Vt nemo tangat te.1.Reg.10. Exercitus quo
rum tetigerat deus corda. Iob.5. non tanget te malum. Et
in eo.6. Que prius nolebat tangere anima mea. p̄s.103.
Qui tangit mōtes & fumigant. Eſa.6. Et tetigit os meum.
Significat etiam pertingere. ſeu peruenire.1. Paralip.28.
Ita vt vſq; ad celum pertingeret veſtra crudelitas. Canti.2
Pertingere. aduenire. Tempus putationis aduenit. Eſa.16. Vſq; ad iazer peruene
Peruenire Flagellare runt. Item ſignificat flagellare ſeu plagare vel percutere.
Geñ.12. flagellauit autem dominus pharaōem plagis ma
gnis. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum: ac ſi
diceret plagauit plagis magnis. Ioſ.8. Ioſue vero & omnis
Plagare. iſrael ceſſerunt loco ſimulantes metum & fugientes. Pro
Percutere. quo hebrei legunt. Et percuſſi ſunt ioſue & omnis iſrael an
te eos & fugerunt. ideſt ac ſi eſſent percuſſi fugerunt.2.
Paralipo.27. Eo quod illico ſenſiſſet plagam domini. pro
quo hebrei legunt. Eo quod plagaſſet ſeu percuſſiſſet eum
dominus. Ps.72. Et cum hominibus non flagellabuntur.
Et in eodem. Et fui flagellatus tota die. Eſa.53. Et nos pu
tauimus eum quaſi leproſum. pro quo hebrei legunt. Et
nos putauimus eum plagatum. ideſt plagis percuſſum ſeu
נֶגַע flagellatum. Et inde נֶגַע negaa. ideſt plaga. ſeu percuſſio.
plaga. Exo.11. Adhuc vna plaga tangam pharaonem. Leuit.13.
Plaga lepre ſi fuerit in homīe. p̄s.37. aduerſum me appro
pinquauerunt & ſteterūt. pro quo hebrei legūt ex aduerſo
plage mee ſteterunt. vnde beatus Hiero. in pſalterio iuxta
hebraicam veritatem tranſtulit quaſi contra lepram meā
Lepra. ſteterunt. Et in plurali נְגָעִים Negaim. Geñ.12. Flagellauit
נְגָעִים plage. autem dominus pharaonem plagis maximis.

נָגַף נגף Nagaph. Percutere. ledere. vulnerare. impellere. impī
Percutere. gere. Exo.12. percutiens egyptios. Et in eodem. Ingre
Ledere. di domos veſtras & ledere. ideſt percutere. Et in eodem.21
Et percuſſerit quis mulierem pregnantem. Et in eodem.
Vulnerare Si bos alienus bouem alterius vulnerauerit. Deut.28. Tra
dat te dominus corruentem ante inimicos tuos. pro quo
hebrei legunt. Det te dominus percuſſum ante inimicos
tuos. Iudi.20. putauerunt enim ſolito eos more cedere. i. p
cutere. pro quo hebrei legunt. Et dixerunt filii Beniamin
percuſſi ſunt ante nos. Et in eodem. Filii autem beniamin
cum ſe inferiores eſſe vidiſſent. pro quo hebrei legunt. Et
viderunt filii beniamin quoniam percuſſi eſſent.1. Regū.
26. Quia niſi dominus percuſſerit eum.2.Reg.10. Et quo
niam corruiſſent coram iſrael. ideſt percuſi eſſent. Et in eo
dem.12. percuſſitq; dominus paruulum.3.Reg.8. Si fuge
rit populus tuus iſrael inimicos ſuos. pro quo hebrei legūt
Si percuſſus fuerit populus tuus iſrael ante inimicos ſuos.
2.Paralip.13. perterruit dominus hieroboam & omnem iſ
rael. pro quo hebrei legunt. Et percuſſit deus Ieroboam & pterrere
omnem iſrael. Et in eodem.17. Exterruitq; dominus ethi Exterrere.
opes. ideſt percuſſit. Eſa.19. Et percutiet dominus egyptū
plaga: & ſanabit eam. ponitur etiam pro impingere ſeu of Offendere.
fendere. p̄s.90. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum
Prouer.3. Et pes tuus non impinget. Hiere.13. Antequam Impīgere
offendant pedes veſtri ad montes caliginoſos. & inde נֶגֶף נֶגֶף
negeph. ideſt percuſſio ſeu plaga. Exo.30. Et non erit pla
ga in eis: cum fuerint recenſiti. Nume.16. Et plaga deſe plaga.
uit. Et in eodem. quam iam vaſtabat incendium. pro quo
hebrei legūt. Et ecce in ceperat plaga in populo. Scribitur
etiam cum mem in principio loco nun & cum he in fine &
dicitur מַגֵּפָה magepha. ideſt plaga ſeu mortalitas. vt in eo מַגֵּפָה
dem. Et plaga ceſſauit. Et in eodem. poſtquam quieuit in plaga.
teritus. ideſt poſtquam quieuit plaga. Et in eodem.25. que
percuſſa eſt in die plage. Et in eodem.26. poſtquam noxio
rum ſanguis effuſus eſt: pro quo hebrei legunt. Et factum
eſt poſt plagam. Et in plurali מַגֵּפוֹת magephoth. Exo.9. מַגֵּפוֹת
Mittam omnes plagas meas in cor tuum. plage.

נָגַר נגר nagar. defluere. decurrere. detrahere.2.Reg.14. Qua נָגַר
ſi aque dilabimur ſuper terram. pro quo hebrei legūt. Defluere.
Et quaſi aque que defluunt ſeu decurrunt ſuper terram. p̄s
74. Et inclinauit ex hoc in hoc. pro quo hebrei legunt. &
decurrere ſeu defluere fecit ex eo. vnde beatus hieronym⁹
in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et propi
nauit ex eo. Threñ.3. Oculus meus afflictus eſt. pro quo he
brei legunt. Oculus meus defluxit. ideſt effudit lachrimas
Mich.1. Sicut aque que decurrunt in preceps. ſignificat ēt Decurrere
detrahere. vel tradere. Iob.20. Detrahentur in die furoris
domini. p̄s.62. Tradentur in manus gladii. Prouer.21. Ra Detrahere. Tradere.
pina impiorū detrahet eos. Hiere.18. Et deduc eos in ma Deducere.
nu gladii. ideſt trade ſeu detrahe eos i manu gladii. Ezech. Cōcludere
35. Et concluſeris filios iſrael in manu gladii. Mich.1. Et
detraham in vallem lapides eius. Ponitur etiam pro exten
dere. p̄s.76. manibus meis nocte contra eum. pro quo bea
tus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. manus
mea nocte extenditur. Extendere

נָגַשׁ נגש nagas. accedere. appropinquare. Geñ.19. Recede il נָגַשׁ
luc. pro quo hebrei legunt. Accede illuc. Et in eodem Accedere.
27. Accede huc vt tangam te. Et in eodem. Acceſſit ille ad
patrem. Et in eodem. Accede ad me & da mihi oſculum.
Et in eodem.33. Donec appropinquaret frater eius. Et in Appropinquare.
eodem. Et appropinquantes ancille & filii earum incurua
ti ſunt: acceſſit quoq; lia cum pueris ſuis. Et in eodem.44
Accedens autem propius iudas. Et in eodem.45. Accedi
te inquit ad me & cum acceſſiſſent. Exo.24. Soluſq; moy
ſes accedet ad dominum & illi non appropinquabunt. Et
in eodem.34. Timuerunt prope accedere. Et in eodem. ve
nerunt ad eum etiam omnes filii iſrael. pro quo hebrei le
gunt. Acceſſerunt ad eum. Deut.25. Accedet mulier ad eū.
Ruth.2. veni huc & comede panem. id eſt accede huc.2.Re
gum.1. Accede irrue in eum. Eſa.29. Eo quod appropin

quauit populus iſte. Et in eo. 45. Accedite ſimul qui ſaluati eſtis de gentibus. Et in eo. 49. Fac ſpaciū mihi vt habitem. Pro quo hebrei legunt. Accede mihi vt habitem. ideſt accede illuc vt facias mihi ſpacium. Et in eo. 65. Non appropinques mihi. Amos. 9. Qui dicunt non appropinquabit Et inde verbū tertie coniugationis. ideſt appropiquare facere. applicare. ſiue afferre vel offerre. Geñ. 27. Affer mihi inquit cibos. Et in eo. Quos cum oblatos comediſſet. Pro quo hebrei legunt. Et obtulit ei & comedit. Exo. 20. Offerat eum dominus diis: & applicabitur ad oſtium. 1. Reg. 15 Adducite ad me Agag regem. ideſt afferte ſiue applicate ad me. 2. Reg. 3. Et pedes tui non ſunt compedibus aggrauati. ideſt non fuerunt applicati compedibus.

Afferre. Offerre. Applicare Adducere.

נגש Nagas. cum puncto cebolet in littera ſin. exigere. repetere. affligere. anguſtiare. Deut. 25. Repetere nō poteris quia annus remiſſionis eſt. Et in eodem. A peregrino & aduena exiges. 4. Reg. 23. Et vnūquēq; iuxta vires ſuas exegit tam argentū quam aurū. Eſa. 58. Et oēs debitores vr̄os repetitis. Ponitur ēt pro affligere. 1. Reg. 13. Afflictus enim erat populus. Item ponitur ꝓ corruere. Eſa. 3. Et corruet populus vir ad virum. ſed ēt in predicto loco hebrei legunt. Et exiget populus ſiue anguſtiabit vel affliget. Ponitur etiam pro offerre. ſicut ſupra נגש Nagas cū puncto ſebolet vt. Eſa. 53. Oblatus eſt quia ipſe voluit. & inde נוגש noges. ideſt exactor. Exo. 5. Precepit ergo in die illa prefectis operum & exactoribus populi. & in eo. Igitur egreſſi prefecti operū & exactores ad populū dixerūt. Eſa. 14. & ſubiicient exactores ſuos. Et in eo. Quomodo ceſſauit exactor.

נגש Repetere. Exigere. Affligere. Corruere. Offerre. נגש Exactor.

נד Ned. accerius. moles. Exo. 15. Stetit vnda fluens. ꝓ quo hebrei legunt. Steterunt quaſi accerius ſeu quaſi moles fluctꝰ ſeu fluentes. ſ. aque. Ioſ. 3. In vna mole conſiſtent. Et in eo. Et ad inſtar mōtis intumeſcētes apparebant. pro quo he. le. Steterunt in aceruo vno ſiue in vna mole.

נד accerius. moles.

נדד Nadad. mouere. cōmouere. ammouere. recedere. fugere. Geñ. 31. Fugiebatq; ſomnus ab oculis meis. i. āmotus eſt vel receſſit. Eſter. 6. Noctem illam rex duxit inſomnem. ꝓ quo he. le. In nocte illa āmmotus eſt vel receſſit ſōnus regis. Iob. 15. Cum ſe mouerit ad querendum panem Et in eo. 20. Et tranſiet ſicut viſio nocturna. ideſt mouebitur vel recedet ſicut viſio nocturna. Et in eo. 18. Et de orbe transferet eū. Pro q̄ he. le. Et de orbe āmouebit eū. Et ī eo. 42. Et mouerūt ſuper eū caput. p̄s. 30. Qui videbant me foras fugerunt a me. p̄s. 67. Rex virtutum dilecti dilecti. Pro quo he. le. Reges exercituū mouebūtur. Poteſt etiā deriuari a dictione דוד Dod. que ſignificat dilectū. vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Reges exercituū federabuntur. Eſa. 10. & nō fuit qui moueret pēnā. Et ī eo. Migrauit madmena. i. mota eſt vel receſſit madmena. Hiere. 50. Recedite de medio babylonis. Oſee. 7. ve eis q̄m receſſerunt a me. Naum. 3. Reſiliet a te. Et in eo. Sol ortus eſt & aduolauerunt. i. receſſerunt. Et inde נדוד nedud i. motus ſeu commotio. p̄s. 54. Ecce elongaui fugiens. ꝓ quo he. le. Ecce elongabo motum. ideſt longe mouebor. & in plu. נדודים Nedudim. pro quo beatus hieronymus tranſtulit dolores. Iob. 7. Et replebor doloribus vſq; ad tenebras. & inde מדת Midath. quaſi מנדת Mindath. i. motus ſeu cōmotio. Iob. 7. Et rurſum expectabo veſperam. Pro quo he. le. Et motus ſeu cōmotio veſpere. Vide etiā de hoc infra in dictione נוד Nud. & inde נדה Nida. i. menſtruata. ſeu mēſtruū aut immūda. eo quod ꝓpter ſui imūdiciā erat āmota vel ſeparata a viro & a templo. Leuit. 12. Iuxta dies ſeparatiōis mēſtruate. & in eo. iuxta ritū fluxus menſtrui. Et in eo. 15. Et que mēſtruis temporibus ſeparatur. Threñ. 1. facta eſt ieruſalem quaſi polluta menſtruis. Ezech. 18. Ad mulierem menſtruatā nō acceſſerit. Ponitur ēt pro inmunda vel inmūdicia. 2. Paralip. 29. Et auferte omnē inmūdiciā de ſanctuario. Eſdre. 9. Terra inmūda eſt iuxta inmūdiciā populorum ceterarū terrarū. Ezech. 7. Et aurum eorū in ſterquiliniū erit. i. in immūdiciā erit. Ponitur ēt ꝓ aqua qua immundi aſpergebantur. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit aſperſionē vel expiationē aut luſtrationē. Nu. 19 vt ſit multitudini filiorum iſrael in cuſtodiā & in aquā aſperſionis. Et in eo. Qui aqua aſperſionis nō eſt aſperſus. Et in eo. Et non eſt aqua luſtrationis aſperſus. Et in eo. Omnis qui tetigerit aquas expiationis.

נדד Fugere. Recedere. Mouere. ammouer. Migrare. Recedere. Reſilire. נדוד Motus נדודים Dolores. מדת Motus. נדה Mēſtruata Mēſtruus Immūdicia Immūda. aſperſio. Luſtratio. Expiatio.

נדב Nadab. voluntarie ſeu ſponte offerre. vltroneū offerre. ſeu liberalē eſſe. indulgere. ſponte promittere ſeu polliceri. Exo. 25. Ab omni homine qui offert vltroneus accipietis eas. Et in eo. 35. obtulerūt mēte promptiſſima atq; deuota. Et in eo. Mente deuota obtulerūt. Iudi. 5. Qui ſponte obtuliſtis de iſrael animas veſtras. 1. Paralip. 29. Et ſi quis ſponte offert. & in eo. Polliciti ſunt itaq; principes. Et in eo. & letatus eſt populus cū vota ſponte promitterent Et ī eo. In ſimplicitate cordis mei letus obtuli vniuerſa hec. i. ſponte obtuli. & inde נדבה Nedaba. i. ſpōtaneū vel illud quod volūtarie datur vel offertur. Exo. 35. Voluntaria dño dedicauerūt. Et in eo. 36. Mane vota populus offerebat. i. vota voluntaria offerebat. Ezech. 46. Cum aūt fecerit priceps ſpontaneū. & in plu. נדבות Nedaboth. p̄s. 67. Pluuiā volūtariā ſegregabis deus. Quod in hebreo legitur pluraliter. Ps. 109. Tecū pricipiū in die virtutis tue. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Populi tui ſpontanei in die fortitudinis tue. Poteſt ēt legi ſic. Populi tui principatus ſiue tecum principatus in die virtutis tue vt infra dicetur. Ps. 118. Volūtaria oris mei beneplacita fac dñe. & inde נדיב Nadib. i. voluntarius. vltroneus. liberalis Exo. 35. Omnis voluntarius & prono animo offerat. Ponitur etiā pro principe vel duce. eo q̄d debet eſſe liberalis & vltroneus. Eſa. 32. Non vocabitur vltra is qui inſipiens eſt princeps. Et in eo. Princeps vero ea que digna ſunt pricipi cogitabit. & ipſe ſuper duces ſtabit. vbi pro ducibus pōitur נדיבות Nediboth. i. ea que digna ſunt duci vel principi. & ī plu. maſculino. נדיבים Nedibim. Ps. 46. Principes populorū congregati ſunt. p̄s. 112. vt collocet eum dñs cū pricipibus cū principibus populi ſui. & in ge. fe. נדיבה Nediba. Ps. 50. Et ſpū principali confirma me. & in hebreo eſt ge. fe. quia ſpūs qui in hebreo dr̄ רוח Ruach aliq̄n eſt gn̄is feminini aliq̄n maſculini. Ponitur ēt נדיבה Nediba pro deſiderio. Iob. 30. & abſtulit quaſi ventus deſideriū meū. & dicūt aliqui hebrei ꝙ in predicto loco accipitur pro anima que ē pars principalior in homine.

נדב Vltroneū offerre. Mente deuota offerri Sponte offerre. Polliceri. Sponte ꝓmittere. נדבה Volūtaria Spōtaneū נדבות Volūtarie Spōtanei. Volūtaria נדיב volūtarius Princeps Duces. נדיבות נדיבים Pricipes נדיבה pricipalis נדיבה Deſideriū

נדה Nada. abiicere. āmouere. ſeparare. Eſa. 66. Dixerūt fratres veſtri odientes vos & abiicentes. Amos. 6. qui ſeparati eſtis in die malo. Item נדה Nede. i. merces. ſ. meretricis. Ezech. 6. Omnibus meretricibus dātur mercedes. ſcribitur ēt cū alio nū in fine & dr̄ נדן neden. De quo vide ifra in ſuo loco. Item נדה nida. ideſt menſtruata ſeu immunda. De quo vide ſupra in dictione נדד nadad.

נדה abiicere. Separare נדה Merces. נדן

נדבך nidbach. in lingua chaldaica ſign̄at ordinē. Eſd. 6. ordines de lapidibꝰ ipolitis tres: & ordō de lignis nouis.

נדבך Ordo.

נדח Nadach. aberrare. abiicere. eiicere. repellere. expellere. impellere. Deut. 13. Vt errare te faceret de via. Et in eodē. Quia voluit te abſtrahere a dño deo tuo. pro quo hebrei legunt. Quia voluit te facere aberrare a domio deo tuo. & in eodem. Et auerterunt habitatores vrbis ſue. ideſt aberrare fecerunt. Et in eodem. 19. Et ſecuris fugerit manū

נדח Errare. abſtrahere. aberrare.

Pro quo hebrei legunt. Et aberrauerit ſiue impulſa fuerit manus eius ſecuri. & in eo. 22. Non videbis bouem fratris tui aut ouem errantem. Et in eodem. 30. ſi ad cardines celi fueris diſſipatus. ideſt fueris expulſus ſiue eiectus. 2. Regū 14. Ne penitus pereat qui abiectus eſt. Et in eo. & nō reuocat eiectum ſuum. Et in eo. 15. Et impellat ſuper nos ruinā Iob. 6. Neceſſarii quoq; mei receſſerunt a me. pro quo hebrei legunt. Et prudētia ſeu ſapientia receſſit a me. De quo vide ſupra in dictione ישה Iaſa. Ps. 147. Diſperſiones iſrael cōgregabit. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Eiectos iſrael congregabit. Eſa. 8. Et caligo perſequens. i. implens ſiue eiiciens. Et in eo. 11. Et congregabit profugos iſrael. pro quo hebrei legunt. & congregabit eiectos ſiue expulſos iſrael. Et in eodem. 13. & erit quaſi damula fugiens. i. aberrans ſiue eiecta Hiere. 27. Vt eiiciam vos & pereatis. Threñ. 2. viderūt aūt tibi aſſumptiones falſas & eiectiones, vide etiam de hoc ſupra in dictione דחה Dacha.

Errare Expellere. Abiicere. Impellere Recedere. Eiicere.

נדן Neden. vagina. 1. Paralip. 21. Et conuertit gladiū ſuum in vaginam. Dañ. 7. Ego daniel territus ſum in his. ꝓ quo hebrei legunt. Ego daniel in medio vagine. i. conſtrictus & afflictus ac ſi eſſē in medio vagine. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ inde deriuatur verbum ידון Iadon. pro quo beatus hieronymus tranſtulit permanebit. Geñ. 6. Non permanebit ſpiritus meus in homine. Pro quo ipſi legūt. Non vaginabitur ſpiritus meus in homine. i. non permanebit ſicut gladius in vagina. De quo vide ſupra in dictiōe דין dun Item נדן Neden. i. donū meretricis. Ezech. 16. Tu autem dediſti mercedes cunctis amatoribus tuis.

נדן Vagina ידון Permāer נדן Merces.

נדף Nadaph. impellere. repellere. proiicere. Iob. 13. Cōtra folium quod vento rapitur. i. quod vēto impellitur vel proiicitur. & in eodem. 32. Deus proiecit eum: non homo Ps. 1. Sed tanquā puluis quē proiicit ventus. Ps. 67. Sicut deficit fumus deficiant. Pro quo hebrei legunt. ſicut impellitur fumus impelles. ſcilicet eos. Eſa. 41. ſicut ſtipulam vēto raptam. ideſt impulſam vel propulſatam.

נדף Impellere Proiicere

נדר Nadar. vouere. polliceri. Geñ. 28. Vouit etiā iacob votū dicēs. Nu. 30. Si q̄s virorū votū dño vouerit. Deut. 23. Cū votū voueris dño deo tuo. Et in eo. Si nolueris polliceri abſq; peccato eris. 2. Reg. 15. Vouens enī vouit ſeruꝰ tuus. Ione. 1. & vouerunt vota. & inde נדר Neder. i. votum Et in plu. נדרים Nedarim. i. vota. vt in locis predictis.

נדר Vouere Polliceri נדר Votum נדרים

נהה Naha. Lamentari. plangere. canere. ſ. carmē lugubre. languere. Ezech. 32. Cane carmen lugubre ſuper multitudinem egypti. Mich. 2. Et cantabitur canticū cū ſuauitate dicentiū: depopulatione vaſtati ſumus. pro quo he. le. Et lamentabitur lamentū lamentabile ſeu lugubre dicentium: depopulatione vaſtati ſumus. Et eſt idem ſenſus cū littera noſtra. nam cum dicitur cantabitur canticum intelligitur lugubre: ſicut ſupra Ezech. 32. Significat etiam languere. Dañ. 8. Et ego daniel lāgui. De quo vide ſupra in dictione היה Haia. Ponitur etiam pro requieſcere. 1. Reg. 7. & requieuit omnis domus iſrael poſt dominum. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Et planxerunt ſeu ingemuerunt omnis domus iſrael poſt dominum. ideſt cum plāctu & gemitu dominum queſierunt. Sed ſi ſcribatur cum littera cheth que eſt quaſi eiuſdem figure ſicut he. tunc ſignificat requieſcere. ſicut eſt in littera noſtra. & inde נהי Nehi. i. lamentum ſeu lamentatio aut planctus. Hiere. 9. Super montes aſſumam fletum ac lamentum. Et in eodem. Quia vox lamentationis audita eſt de ſion. Et in eo. Docete filias veſtras lamentum. Et in eodem. 30. vox in excelſo audita ē lamentationis. Ezech. 27. Et aſſument ſuper te carmen lugubre & plangent. Amos. 5. Eos qui ſciunt plangere. Pro quo hebrei legunt. Eos qui ſciunt planctum ſeu lamentū. Scribitur etiam ſine iod & dicitur נהה Noha. Ezech. 7. Et non erit requies in eis. Pro quo hebrei legunt. Et non erit lamentatio in eis. ideſt nullus remanebit ex eis qui lamentetur alios. ꝙ ſi ſcribatur cum littera cheth vt dicatur נוח noach. tunc ſignificat requiem ſicut eſt in littera noſtra.

נהה Canere carmē lugubre. Cantare. Lamētari. Languere Requieſcere נהי Lamentum Lamētatio Carmē lugubre. נרה Requies. Lamētatio

נהג Nahag. Minare. ducere. adducere. cōſueſcere. aſſuefacere. Geñ. 31. Tulitq; omnem ſubſtātiam ſuam & greges Pro quo hebrei legunt. Et minauit omnem gregem ſuum & ſubſtantiam ſuam. Et in eodem. 31. Vt clam me abigeres filias meas. Pro quo hebrei legunt. Et furatus eſt cor meū & minaſti ſeu duxiſti filias meas. Exo. 3. Cumq; minaſſet gregem. Et in eodem. 10. Et dominus induxit ventū vrentem tota die illa. 1. Reg. 30. Tulit vniuerſos greges & armēta & minauit āte faciem ſuam. 2. Reg. 6. Oza autem & Aio minabant plauſtrum. 4. Reg. 4. Mina & propera. Et in eodem. 9. Preceps enim graditur. Pro quo hebrei legūt. ſtulte enim minat. ſ. exercitū vel ſeipſum. Ps. 79. Qui deducis velut ouē Ioſeph. Eſa. 60. Et reges eorū adducātur. Threñ. 3. Me minauit & adduxit. Naum. 2. Et ancille eius minabātur gementes. ſignificat etiam aſſuefacere. Eccl'. 2. Et animum meum transferre ad ſapientiam. pro quo hebrei legunt: Et cor meum aſſuefacerem in ſapientia. & inde מנהג Minhag. i. conſuetudo. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit inceſſum. 4. Reg. 9. Eſt autem inceſſus quaſi īceſſus ſe hu filii Namſi.

נהג Minare. Inducere. Minare. Deducere. Adducere. Aſſuefacere מנהג Inceſſus.

נהל Nahal. minare. ducere. portare. ſuſtētare. Geñ. 33. Et ego ſequar paulatim veſtigia eiꝰ. Pro quo hebrei legūt. Et ego minabo paulatim veſtigia operis. ideſt veſtigia pecoris & paruulorum. Exo. 15. Portaſti eum in fortitudine tua. Eſa. 49. & ad fontes aquarum pōtabit eos. debet legi portabit. ſignificat etiam ſuſtentare. Geñ. 47. Suſtētauitq; eos illo anno. Eſaie. 51. Non eſt qui ſuſtentet eam. & inde נהללים Nahalolim. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit foramina. Eſa. 7. Et in omnibus fruectis & in vniuerſis foraminibus. Hebrei vero dicūt ꝙ ſignificat quoddam genus arboris humilis.

נהל Minare. Portare. Suſtētare. נהללים Foramina

נהם Naham. fremere. frendere. gemere. rugire. Prouer. 5. Et gemas in nouiſſimis tuis. Et in eodem. 19. Sicut fremitus leonis ira regis: ideſt fremit ſicut leo. Eſa. 5. & frēdet & tenebit predam. Et in eodem. Et ſonabit ſuper eum in die illa ſicut ſonitus maris. Pro quo hebrei legunt. & fremet ſuper eum in die illa ſicut fremitus maris. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. ſ. נהמה Nahama. ideſt fremitus ſiue gemitus. p̄s. 37. rugiebā a gemitu cordis mei.

נהם Gemere. Fremere. Frendere. נהמה Gemitus.

נהק Nahac. rugire. clamare. vociferari. Iob. 6. Nūquid rugiet onager cum habuerit herbam. Et in eo. 30. Qui inter huiuſcemodi letabantur. pro quo hebrei legunt. Inter arbuſta clamabant ſeu rugiebant.

נהק Rugire

נהר Nahar. fluere. confluere. affluere. illuminare. illuſtrare Eſa. 1. & fluent ad eum omnes gentes. Et in eodē. 60. Tunc videbis & afflues. Hebrei tamen in predicto loco legunt. Et illuminaberis. Hiere. 31. Et confluent ad bona domini. Et in eodem. 51. Et non confluent ad eum vltra gentes. & inde נהר nahar. ideſt fluuius ſeu flumen. Geñ. 2. Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis. Iob. 22. Fluuius ſubuertit fundamentum eorum. p̄s. 45. Fluminis impetus letificat ciuitatem dei. Ps. 79. Et vſq; ad flumen propagines eius. & in plurali. נהרים neharim ſecūdum terminationem maſculinorum. Iob. 20. non videat riuulos fluminis torrentis melis & butyri. pro quo hebrei legunt. non videat riuulos fluuios torrentes. Eſa. 33. Locus fluuiorum ri

נהר Fluere. Affluere. Confluere נהר Fluuius. Flumen. נהרים Flumina. Fluuii.

נְהָרוֹת Flumina. נָהָר Illuminare נְהָרָה Lumen נְהִרוּ Scientia. מִנְהָרוֹת Antra.

ui latiſſimi. Abach. 3. Nunquid in fluminibus iratus es domine. reperitur etiam נְהָרוֹת Neharoth. ſecūdū terminationem femininorum. p̄s. 23. Et ſuper flumina preparauit eā. Ps. 88. Et in fluminibus dextera eius. Ps. 136. Super flumina babylonis. Eſa. 19. Et deficient flumina. Item נָהַר nahar ideſt illuminare. p̄s. 33. Reſpicite ad eum & illuminamini. Sed beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem primam ſignificationem ſequens tranſtulit: Reſpicite ad eum & confluite. & inde נְהָרָה Nehara. ideſt lumē. Iob 3. Nec illuſtretur lumine. Dan̄. 2. & lux cum eo habitat. Et inde נְהִרוּ Nehiru. ideſt ſcientia. Eo ꝙ eſt lumen intellectus: vt in eodem. 5. Scientia & ſapientia inuente ſunt in eo. Et inde מִנְהָרוֹת minharoth. ideſt ſubterranee ſpelunce vel antra. vbi ſunt feneſtre & fiſſure per quas lumen ingreditur. Iudi. 6. fecerūtq; ſibi antra & ſpeluncas in montibus.

נוֹא cōtradicere ſubuertere. Prohibere תְּנוּאָה Querimonia. Vltio. תְּנוּאוֹת Querele.

נוֹא No. irritum facere. ſubuertere. infringere. ſeu contradicere verbis alicuius. prohibere. & ſcribitur cum iod in medio: loco vau. Eo quod eſt verbum tertie coniugationis. Nu. 30. Si autem ſtatim vt audierit contradixerit pater Et in eodem. Eo quod contradixerit pater. Et in eo. 32. cur ſubuertitis mentes filiorum iſrael. Et aliqñ ſcribitur ſine aleph. vt p̄s. 140. Oleum autem peccatoris nō impinguet caput meum. pro quo hebrei legunt. Oleum autem primū ſeu principale non prohibebit vel non deferet caput meū. & inde תְּנוּאָה Thenua. ideſt querela ſeu querimonia. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit vltionem. Nu. 14. & ſcietis vltionem meam. & in plurali תְּנוּאוֹת Thenuoth. Iob. 33 Quia querelas in me repetit. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat occaſiones. Alii vero dicunt ꝙ ſignificat deſertiones ſeu diſceſſiones.

נוּב Germinare. Fructificare. נִיב Fructus. תְּנוּבָה Fructus.

נוּב Nub. germinare. fructificare. creſcere. p̄s. 61. Diuitie ſi affluant. ideſt ſi creuerint vel germinauerint. p̄s. 91. adhuc multiplicabuntur in ſenecta vberi. pro quo beatus hieronymus in p̄ſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Adhuc fructificabunt in ſenectute. Prouer. 10. Os iuſti parturit ſapientiam. pro quo hebrei legunt. Os iuſti fructificat ſeu germīat ſapientiam. ſ. ad modum arboris que germinat fructus ſuos. Zach. 9. Et vinum germinans virgines. & inde נִיב nib ideſt fructus. Eſa. 57. Creans fructum labiorum. Malach. 1 Et quod ſupponitur contemptibile eſt. pro quo hebrei legunt. Et fructus eius contemptibilis eſt. Vnde beatus hieronymus in explanationibus ſuper hoc loco ſic ait. fruct⁹ autem altaris ignis eſt: cibuſq; ignis hoſtie vel holocauſta. Et inde תְּנוּבָה Thenuba. ideſt fructus. & reperitur tantū in numero plurali. Thren̄. 4. Quoniam iſti extabuerunt cōſūpti a ſterilitate terre. pro quo he. le. A fructibus terre. i. ꝑ defectū fructuū terre. & eſt idē ſenſus cum littera noſtra.

נוּד Mobile eē Auferre. Mouere Cōmouere Tranſmigrare.

נוּד Nud. mouere. commouere. mobilē ſeu vagū eē. aufferre. conſolari. Gen̄. 4. Habitauit profugus in terra. ideſt habitauit mobilis ſeu inſtabilis in terra. 2. Reg. 23. Preuaricatores autem quaſi ſpine euellentur vniuerſi. ideſt mouebuntur ſiue auferentur. pro quo hebrei legunt. Quaſi ſpina mota vel commota. Eſa. 24. & auferetur quaſi tabernaculum vnius noctis. Hiere. 18. Et mouebit caput ſuū. Et in eo. 50. Et moti ſunt & abierunt. Et in eodem. Recedite de medio babylonis. Pro quo hebrei legunt. Mouemini de medio babylonis. Oſee. 7. Ephraim in populis ipſe commiſcebatur. pro quo hebrei legunt. mouebatur ſiue commouebatur. Naum. 3. Quis commouebit ſuper te caput. Super hoc loco beatus hieronymus in explanationibus ſic ait. In hebreo non habetur caput. Sed nos appoſuimus vt ſenſus manifeſtior fieret. Ponitur etiam pro tranſmigrare vel tranſuolare. Ps. 10. Tranſmigra in montē ſicut paſſer. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Tranſuola in montem vt auis. Prouer. 26. Sicut auis ad alta tranſuolans. pro quo hebrei legunt. ſicut auis ad mouendum. vide etiam de hoc ſupra in dictione נָדַד Nadad. ſignificat etiam conſolari. eo quod ille qui conſolabatur alium mouebat caput ſuum ſignificās compaſſionem. Iob. 2. Vt pariter venientes viſitarent eū & conſolarentur. Et in eodem. 43. Et mouerunt ſuper eū caput. & in hebreo non habetur caput: ſed ſic: et mouerunt ſuper eum. ideſt conſolati ſunt eum. Hiere. 16. Nec conſoleris eos. Et in eodem. 2. Nec lugeatis ſuper eum fletu. pro quo hebrei legunt. Nec conſolemini ſuper eum. Et in eodem. 48. Conſolamini eum omnes qui eſtis in circuitu ei⁹ & inde נוֹד Nud. ideſt motus ſeu commotio. p̄s. 55. Vitam meam annunciaui tibi. pro quo hebrei legunt. Motum meum numeraſti. Et beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Secretiora mea numeraſti. & additur ei littera mem in principio & dicitur מָנוֹד Menod. Ps. 43. Commotionem capitis in populis. Scribitur etiam ſine vau in medio. & dicitur נָד Nad ſiue נֵד Ned. pro quo beatus hieronymus tranſtulit profugum. ideſt inſtabilem. Gen̄. 4. Vagus & profugus eris in terra. Eſa. 17. Ablata eſt meſſis in die hereditatis. Et aliqui hebrei in predicto loco legunt. Aceruus ſeu cumulus meſſis in die infirmitatis. Quod etiam poteſt legi ſecundum litteram hebraicam. de quo vide ſupra in dictione נֵד Ned. ſcribitur etiam cum iod in medio loco vau. Iob. 16. Et mouerē labia mea quaſi parcens vobis. Pro quo hebrei legunt. Et motum labiorum meorum non prohiberem. Ps. 35. Et manus peccatorum non moueat me. & inde נִידָה Nida. ideſt mota ſeu inſtabilis. vt Thren̄. 1. Propterea inſtabilis facta eſt. Item נֹאד Nod cum aleph in medio loco vau. ideſt vter ſiue lagena. de quo vide ſupra in ſuo loco.

Tranſuolare. Conſolari. נוֹד Motus ſecretiora. מָנוֹד Cōmotio. נָד נֵד Profugus Ablata Aceruus. Inſtabilis נִידָה נֹאד Vter

נָוָה Glorificare Pulchrū eſſe. Decorare נָוָה Speciosa. נָוֶה habitaculū habitatio. Rus. Pulchritudo. Species. Speciosa. Paſcua. Caula. נְאוֹת Paſcua. Speciosa. Arua.

נָוָה Naua. Glorificare. decorare. ſiue decorum vel pulchrum eſſe. Exo. 15. Ipſe eſt deus meus & glorificabo eum. Canti. 1. Pulchre ſunt gene tue ſicut turtures. Et in eodem. 4. Quam pulchre ſunt māme tue. Abach. 2. Sic erit vir ſuperbus & non decorabitur. & inde נָוָה Naua. ideſt decora ſiue ſpecioſa. vt Hiere. 6. Specioſe & delicate aſſimilaui filiam ſion. & inde נָוֶה Naue. ideſt habitaculum ſeu tabernaculum. pulchritudo. decus. ſpecies. Exo. 15. Ad habitaculum ſanctum tuum. Iob. 8. Et pacatum reddet habitaculū iuſtitie tue. Et in eodem. 18. Aſpergatur in tabernaculo ei⁹ ſulphur. Eſa. 33. Oculi tui videbunt ieruſalem habitationē opulentam. Hiere. 23. Et conuertam eos ad rura ſua. ideſt ad habitacula ſua. Ponitur etiam pro pulchritudine vel decore. Iob. 5. Et maledixi pulchritudini eius ſtatim. p̄s. 67. Et ſpeciei domus diuidere ſpolia. Eſa. 27. Et ſpecioſa relinquetur & dimittetur quaſi deſertum. Et in eodem. 32. & ſedebit populus meus in pulchritudine pacis. Hiere. 31. Pulchritudo iuſtitię mons ſanctus. Et in eodem. 49. Quaſi leo aſcendet de ſuperbia iordanis ad pulchritudinem robuſtam. Significat etiam caulam paſtorum. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit paſcua. 2. Reg. 7. Ego tuli te de paſcuis. Soph. 2. Et erit funiculus maris requies paſtorū. ideſt caula ſeu paſcua paſtorum. Et in plurali quandoq; ſcribitur cum aleph & vau & dicitur נְאוֹת Neoth. Ps. 22. In loco paſcue ibi me collocauit. ꝓ q̄ he. le. in habitaculis ſiue in paſcuis herbe. aut in caulis herbe me collocabit. Hiere. 9. Et ſup ſpecioſa deſerti plāctū. & in eo. 25. Et cōticuerunt arua pacis. vbi pōitur ꝓ aruis. Iohel. 1. Quia ignis comedit ſpecioſa deſerti. Et in eo. 2. Quia germinauerunt ſpecioſa deſerti.

נוּחַ Requieſcere Quieſcere Requieſcere facere. Refrigerare. Reponere נַחַת Requies. Silentium. מָנוֹחַ Requies. מְנוּחָה Requies. ſepulchrū prophetia. מְנוּחוֹת Requietiões הֲנָחָה Requies. נִיחֹחַ Suauitas ſuauiſſimū נִיחוֹחִין Incēſum.

נוּחַ Noach. quieſcere. requieſcere. Gen̄. 8. Requieuitq; arca menſe ſeptimo. Exo. 20. Et requieuit die ſeptio. Deut. 5. Vt requieſcat ſeruus & ancilla tua. 1. Reg. 25. Locuti ſunt nabal omnia verba hec ex nomine dauid & ſiluerunt. i. requieuerunt vel ceſſauerunt. ſ. loqui. 2. Reg. 7. Et opperiemus eum. Pro quo hebrei legūt. Et requieſcemus ſuper eū. i. caſtrametabimur ſuper eum. Et in eo. 21. Et nō dimiſit aues lacerare eos per diem. Pro quo hebrei legunt. & non dimiſit aues requieſcere ſuper eos per diem. ſ. ne eos lacerarent. Iob. 3. nonne ſilui: nonne quieui. Eſa. 10. Requieuit ſyria ſuper ephraim. Et in eo. 11. Et requieſcet ſuper eū ſpiritus domini. Et in eo. 57. Requieſcēt in cubili ſuo. Abach. 3. Et requieſcam in die tribulationis. Et inde verbum tertie coniugationis. ideſt requieſcere facere ſiue requiem dare aut refrigerare. ſeu reponere. Exo. 30. Et requiē dabo tibi. Et in eodem. & requieſcere faciam te. Deut. 25. Cū ergo dn̄s deus tuus dederit tibi requiem. 2. Reg. 7. Et dn̄s dediſſet ei requiē vndiq;. Ioſ. 21. Dataq; eſt ab eo pax in omnes per circuitum nationes. Pro quo hebrei legunt. Requieſce refecit eos dn̄s per circuitum. Prouer. 29. Erudi filium tuum & refrigerabit te. Ezech. 5. Et requieſcere faciam indignationem meam in eis. Et ī eo. 16. Et requieſcet indignatio mea in te. Pro quo hebrei legunt. Et requieſcere faciam indignationem meā in te. ſignat etiam reponere. Exo. 16. Quidquid reliquū fuerit reponite vſq; mane. Et in eo. 17 Sin autem paululum remiſiſſet ſuperabat amalech. ꝓ quo hebrei legunt. & qñ reponebat manus ſuas ſupabat Amalech. Ezech. 37. Et dimiſit me in medio campi. i. repoſuit me. & in eo. 44. Et reponā benedictionem domui tue. Et inde נַחַת Nachath. i. requies. Eccſ. 4. Melior eſt pugillus cum requie. Et in eo. 9. Verba ſapientum audiuntur in ſilentio. i. in requie vel in tranquillitate. & inde מָנוֹחַ manoach. i. requies. Ruth. 3. Querā tibi requiem. p̄s. 114. Cōuertere anima mea in requiē tuā. ſcribitur etiam cū he in fine & dicitur. מְנוּחָה Menucha. Gen̄. 49. Vidit requiem ꝙ eſſet bona. Iudi. 21. Nec erat vlla requies morientiū. Ps. 131. hec requies mea in ſeculum ſeculi. Pōitur etiam pro ſepulchro qđ eſt locus requietiōis. Eſa. 11. Et erit ſepulchrū eius glorioſum. Itē ponitur ꝓ prophetia. Hiere. 51. ſaraias aūt erat princeps ꝓphetie. & in plu. מְנוּחוֹת Menuchoth. i. requietiones. Eſa. 32. Et in requie opulenta. Quod in hebreo legitur pluraliter. ſ. in requietionibus opulentis. & inde הֲנָחָה Hanacha. i. requies. Eſter. 2. Et dedit requiem vniuerſis ꝓuinciis. & inde נִיחֹחַ Nichoach. i. ſuaue vel placens. Gen̄. 8. Odoratuſq; eſt dn̄s odorem ſuauitatis. Leuit. 3. In oblationem ſuauiſſimi odoris domini. & in eo. 26. Nec recipiam vltra odorem ſuauiſſimi. Nu. 28. Holocauſtum ſuauiſſimi odoris atq; incenſi eſt dn̄i. & in plurali. נִיחוֹחִין Nichochin. Dan̄. 2. Et hoſtias & incenſum precepit vt ſacrificarent ei. Quod in hebreo legitur in plu. ſ. incenſa.

נוּט Mouere. Concutere

נוּט Nud. mouere. concutere. p̄s. 98. moueatur terra. & beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatē tranſtulit. Concutiatur terra. Vide etiam de hoc ſupra in dictione מוֹט Mot.

נְוָלִי ſterquilinium

נְוָלִי Neuali. In lingua chaldaica ſignificat ſterquilinium: ſecundum hebreos. Dan̄. 2. Et domus veſtre publicabuntur. Pro quo hebrei legunt. Et domus veſtre in ſterquilinium ponentur. Et in eo. 3. Et domus eius vaſtetur.

נוּם Dormire. Dormitare. נוּמָה Dormitatio. תְּנוּמָה dormitatio תְּנוּמוֹת dormitatiões

נוּם Num. dormire. dormitare. Ps. 75. Dormierunt ſomnum ſuum. Ps. 120. Neq; dormiet qui cuſtodit te. Et in eodem. Ecce non dormitabit. Naum. 3. Dormitauerūt paſtores tui. & inde נוּמָה. Numa. ideſt dormitio ſeu dormitatio. Prouer. 23. Et veſtietur pannis dormitatio. Scribitur ēt cum thau in principio & dicitur תְּנוּמָה Themuma. p̄s. 131. Et palpebris meis dormitationem. & in plurali תְּנוּמוֹת Thenumoth. Iob. 33. Et dormient in lectulo. pro quo hebrei legunt. In dormitationibus in lectulo. Prouer. 24. Paululū dormitabis. Pro quo hebrei legunt. Paululū dormitationū

נוּס Fugere. Cōfugere facere. Fugere מָנוֹס Effugium. Fuga. Refugium

נוּס Nus. fugere. cōfugere. Gen̄. 14. Et qui remanſerant fugerunt ad montem. Et in eodem. 39. Qui relicto in manu eius pallio fugit. Exo. 4. Ita vt fugeret moyſes. Nu. 25. Exules & profugi ante mortem pontificis nullo modo in vrbes ſuas reuerti poterunt. pro quo hebrei legunt. Et non accipietis precium ad fugiendum ad ciuitatem refugii ſui vſq; ad mortē pontificis. & beatus hieronymus trāſtulit ſenſum. Deut. 34. Nec dentes illius moti ſunt. Pro quo hebrei legunt. Et non fugerat humiditas illius. ideſt humidum radicale non receſſerat: ſiue ſpecioſitas eius non mutabatur propter ſenectutem. Poteſt etiam legi ſic. Nec efugerat. ideſt nec mota fuit maxilla ſeu mandibula illius. Et ponitur ibi maxilla pro dentibus: ſicut eſt in littera noſtra vt dictum eſt ſupra in dictione לֵחָה Lecha: Ioſ. 8. Fugiem⁹ & terga vertemus. Pro quo hebrei legunt. Et fugiemus ante eos. Et in eodem. 10. Cumq; fugerēt filios iſrael. 2. Reg. 18. Siue enim fugerimus non magno opere de nobis ad eos pertinebit. Eſa. 30. Sed ſuper equos fugiemus ideo fugietis. Zach. 11. Et fugietis ad vallem montium. Et in eo. ſicut fugiſtis a facie terremotus. Vide etiam de hoc in dictione נָסַס Naſas. & inde verbū tertie coniugationis. ideſt cōfugere facere ſiue fugare. Exo. 9. fecit confugere ſeruos ſuos & iumenta in domos. Iudi. 6. Vt fugeret madian. Pro quo hebrei legunt. Vt fugaret a facie Madian. & inde מָנוֹס Manos. ideſt fuga. effugium. ſiue refugium. Iob. 10. Et effugium peribit ab eis. Ps. 141. Periit fuga a me. Hiere. 16. Et refugium meum in die tribulationis. Hiere. 46. Fugerunt conciti. Pro quo hebrei legunt. fugam fugerūt. Scribitur etiam cum he vel thau in fine. Leuit. 26. Et ita fugiēt quaſi gladiū. Pro quo he. le. Et fugient fugam gladii.

נוּעַ Mouere. Cōmouere agitare. Cōcutere. נָע Vagus. מְנַעַנְעִים Siſtra. הֵנַע

נוּעַ Noaa. Mouere. commouere. concutere. Nu. 32. Et circūduxit eum per deſertum quadraginta annis. Pro quo hebrei legunt. Et moueri vel commoueri fecit eos per deſertum quadraginta annis. Iob. 16. Mouerem & ego caput meum. Ps. 21. Locuti ſunt labiis & mouerunt caput. p̄s. 58 Ipſi diſpergentur ad manducandum. Pro quo hebrei legunt. Ipſi mouebuntur ad manducandum. Et beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Ipſi vagabuntur ad manducandum. Eſa. 7. Et commotum eſt cor eius & cor populi eius ſicut mouentur ligna ſiluarum. Et in eodem. 19. Et mouebūtur ſimulachra egypti a facie eius. Et in eodem. 24. Agitatione agitabitur terra ſicut ebrius. ideſt commotione commouebitur terra. Dan̄. 10. Et erexit me ſuper genua mea. Pro quo hebrei legunt. Et commouit me ſuper genua mea. ideſt commouendo ſiue agitando erexit. Amos. 4. Et venerunt due & tres ciuitates ad vnam. Pro quo hebrei legunt. Et mouebuntur due tres ciuitates ad vnam. Et in eodem. 9. Et concutiam in oībus gentibus domum iſrael: ſicut concutitur triticum. Naum. 3. Si concuſſe fuerint cadent in os comedentis. Et inde נָע Naa. ideſt mobilis. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit vagus. Gen̄. 4. Vagus & profugus eris in terra. Et in eodem. Et ero vagus & profugus in terra. Et inde מְנַעַנְעִים Menaaneim. ideſt inſtrumenta muſica erea a concutiendo vel mouendo dicta. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſiſtra. 2. Regum. 6. Et ſiſtris & cymbalis. Et inde הֵנַע Henaa. Nomen proprium loci ſecundum tranſlationem noſtram. 4. Regum. 18. Vbi eſt deus

ſepharuaim Ana & Aua.Hebrei tamen in predicto loco legunt ſic. vbi eſt deus ſepharuaim : mouit & diſpergdidit. ſcilicet rex aſſyriorum omnes ſupradictos.

נוף Eleuare. Leuare.
נוף Nuph.leuare.eleuare.mouere.hinc inde agitare.aſpergere.Exo.29.Et ſanctificabis eos eleuans coram domino.Et in eodem.Sanctificabiſq; illud eleuans coram domino.Et in eodem.Et armum quem de ariete ſeparaſti . pro quo hebrei legunt . Et armum qui eleuatus eſt & ſeparatus de ariete . Leuit.8. Qui poſtquam leuauerunt ea corã domino.Et in eodem.Tulit ergo pectuſculũ eleuans illud coram domino.Nu.6.Suſceptaq; rurſum ab eo eleuauit in conſpectu domini.Et in eodem.8.Cumq; leuati fuerint coram domino.Et in eodem.Et offeret Aaron leuitas mun9 in conſpectu domini.pro quo hebrei legũt . Et leuabit Aaron leuitas eleuatione in conſpectu domini. Et in eodem. Eleuabitq; eos Aaron in conſpectu domini .4. Reg.5.Et tangeret manu ſua locum lepre.pro quo hebrei legunt. Et eleuaret manum ſuam ad locum.ſcilicet lepre. Ps.61 . Pluuiam voluntariam ſegregabis deus. Pro quo Beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit . Pluuiam voluntariam eleuaſti deus.Hebrei tamen legunt. aſperſiſti deus.ſignificat etiam aſpergere.prouer.7.Aſperſi cubile meum myrrha & Aloe.põitur etiam pro trahere. Quod eſt hinc & ĩde mouere.vel eleuare.Eſa.10. Aut exaltabitur ſerra contra eum a quo trahitur.Et in eodem.Quo modo ſi eleuetur virga.Et in eodem.13. Leuate manum. Ponitur etiã pro agitare vel cribrare.Eſa.10.Agitabit manum ſuam ſuper montem filie ſion.Et in eodem.30. Ad perdendas gentes in nihilum.Pro quo hebrei legunt. Ad cribrandas gentes in cribro vanitatis.vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.Poteſt etiam legi ſic. Ad agitandas gentes agitatione vanitatis.Et inde תְּנוּפָה Thenupha. ideſt eleuatio ſiue agitatio.Exo.29.Sanctificabiſq; pectuſculum conſecratum.pro quo hebrei legunt. Sanctificabiſq; pectuſculum eleuationis.Leuit.7.Pectuſculum eleuationis & armum ſeparationis.Et in eodem . 10 . Pectuſculum quoq; quod oblatum eſt.Pro quo hebrei legunt.Pectuſculum quoq; eleuationis ſeu agitationis.Eſa.19. A facie commotionis manus domini exercituum.Et in eodem.30. Et in bellis precipuis expugnabit eos.pro quo hebrei legunt Et in bellis eleuationis ſeu agitationis vel commotionis expugnabit eos.Item נֹפֶת Nopheth.ideſt fauus . p̄s. 18.Et dulciora ſuper mel & fauum.Prouer.24.Et fauum dulciſſimum gutturi meo.Canti.4.Fauus diſtillans labia tua. Itẽ נָפֵת Naphath.prouincia . regio . ſed tranſlatio noſtra poſuit pro nomie proprio.Ioſ. 17 . Tertia ps vrbis nopheth.3. Reg.4.benadab cuius omnis nephador.

Aſpgere. Trahere. agitare. Cribrare. תְּנוּפָה Eleuatio. agitatio. Cõmotio. נֹפֶת Fauus. נָפֵת Nopheth.

נוץ Florere
נוץ Nus.florere.Canti.7.Floruerunt mala punica. Et aliquando ſcribitur cum iod in medio loco vau.Ps.131.ſuper ipſum autem efflorebit ſanctificatio eius.Scribitur etiã cum aleph ĩ medio loco vau.Eccſ.12.Et florebit amygdalus.Et inde נִצָּה Niſa.ideſt flos.Geñ.40.& poſt flores vuas matureſcere.Iob.15.Et quaſi oliua proiiciens florem ſuũ. Ponitur etiam pro germinatione.Eſa.18. Et immatura pfectio germinabit.Scribitur etiam cum nun in fine & dicitur נִצָּן Niſan.Canti.2.Flores apparuerunt in terra.vbi ponitur נִצָּנִים Niſanim.Et inde נִצֹּץ Noſes cum duplici ſade.ideſt ſcintilla.Ezech.1.Et ſcintille quaſi aſpectus eris.& aliquando ſcribitur cum iod in prima ſyllaba.vt Eſa.1 .Et opus eius quaſi ſcintilla.

Efflorere. נִצָּה Flos Germinat נִצָּן נִצָּנִים Flores. נִיצוֹץ Scintilla.

נור Lucerna.
נור Nur.lucerna.Et communiter ſcribitur ſine vau & dicitur נֵר Ner.Exo.27.Vt ardeat lucerna ſemper. 1 .Reg. 3.Et non poterat videre lucernam dei. Iob. 21 . Quotiens lucerna impiorum extinguetur.Ps.17 . Quia tu illuminas lucernam meam.p̄s.118.Lucerna pedibus meis verbũ tuũ p̄s.131.Paraui lucernam chriſto meo.Scribitur etiam cum iod in medio & dicitur נִיר Nir.vt.3 .Reg.11 . Vt remaneat lucerna dauid ſeruo meo.Et ĩ plu.נֵרוֹת Neroth.Exo.25.facies & lucernas ſeptem.Nu.8.Cum poſueris ſeptem lucernas.Et inde מְנֹרָה Menora ideſt candelabrum. Exo.25.facies & candelabrum ductile de auro puriſſimo.Et in codẽ. 40.Candelabrum ſtabit cum lucernis ſuis. Item נִיר Nir. ideſt nouale.Prouer.13.Multi cibi ĩ noualibus patrũ. Oſee. 10. Innouate vobis nouale. Vbi ponitur nomen &verbum ab eo deriuatum.ac ſi diceret. Nouiter arate vobis nouale. Item נִיר Nir.in lingua chaldaica ſignificat iugũ.& ſic tranſtulit beatus hieronymus. Nu. 21. Vbi dicitur iugum ipſorum diſperiit.De quo vide ſupra in dictione יָרָה Iara. Itẽ נוּר Nur ſiue נוּרָא Nura.in lingua chaldaica ſignificat ignẽ Dañ.3.Mittetur in fornacem ignis.Et in eodem.7. Fluuius igneus rapidus egrediebatur a facie eius.

נִיר נֵרוֹת Lucerne. מְנֹרָה Candelabrum. נִיר Nouale. נִיר Iugum. נוּר נוּרָא Ignis.

נוש
נוש Nus.deſperare.infirmari.p̄s.68.Improperium expectauit cor meum & miſeriam.Pro quo beatus hierõymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.opprobrio cõtritum eſt cor meum & deſperatus ſum. Hebrei tamen legunt.Et infirmatus ſum.De quo vide ſupra in dictione אֱנַשׁ Anas.

Deſperare Infirmari

נזד Coquere. נָזִיד Pulmẽtũ Coctio.
נזד Nazad. coquere . ſcilicet pulmentum.vt Geñ.25.Coxit autem iacob pulmentum.& inde נָזִיד Nazid .ideſt pulmentũ ſeu coctio.vt in loco predicto &.4.Regũ. 4.Et concidit in ollam pulmẽti. Et in eodem.Cum guſtaſſet de coctione. Aggei.2.Panem aut pulmentum.

נזה aſpergere
נזה Naza.aſpergere.& ſcribitur ſine nun. Leuit . 4 . Tincto digito aſperget ſepties contra velum . Leuit. 6 . Si de ſanguine illius veſtis fuerit aſperſa.Et in eo. 8 . Cumq; ſanctificans aſperſiſſet altare ſeptem vicibus.Nu.8. Aſpergantur aqua luſtrationis.Et in eodem.19. Ipſe quoq; qui aſpergit aquas lauabit veſtimenta ſua.Eſa. 53 . Iſte aſpget gentes multas.

נזל Fluere. Defluere. Erũpere. Pluere. Stillare. נוֹזְלִים Riui Imbres. Fluenta. מַזָּל Sydus vel ſignum celeſte. מַזָּלוֹת Signa.
נזל Nazal.fluere defluere.erumpere :pluere vel ſtillare. Nu.24.Fluent aque de ſitula eius. Deut.32.fluat vt ros eloquium meum. Iob.36.Que de nubibus fluunt.p̄s.147 flauit ſpiritus eius & fluẽt aque.Canti.4.que fluunt impetu de libano.Et in eodem.Et fluent aromata illius.Eſa.64 A facie tua montes defluerẽt.Hiere.9 . Et palpebre noſtre defluant aquis.Et in eodem.18.Erumpentes aque frigide. ideſt defluentes.Ponitur etiam pro pluere.Eſa.45.Et nubes pluant iuſtum.Et in eodem.46.Aquam de petra produxit eis.Pro quo hebrei legunt.Aquam de petra ſtillare fecit vel fluere fecit eis.& ĩde נוֹזְלִים Nozlim.ideſt riui ſeu fluenta.Ps.77.Et eduxit aquam de petra . Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Et eduxit riuos de petra.Et in eodem. Et imbres eorum ne biberent.ideſt fluenta.Prouer.5 . Et fluenta putei tui.Eſa.44.Et fluenta ſuper aridam.Et ĩde מַזָּל Mazal.i. Sydus ſeu ſignum celeſte . Et ſolum inuenitur in numero plurali.ſcilicet מַזָּלוֹת Mazaloth.4.Regũ.23.ſoli & lune & duodecim ſignis.& ſecundum hebreos propter ſui influẽtiam circa terrena appellantur hoc nomine.

נזם Inauris. Circulus. נְזָמִים Inaures.
נזם Nezem. Inauris ornamentum auris vel naris . Geñ. 24.Protulit vir inaures aureas.Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſcilicet inaurem auream.Prouer.11.Circulus aureus in naribus ſuis.ideſt in naribus porci . & in plurali נְזָמִים Nezamim. Geñ.35. & inaures que erant in auribus eorum.Exo.32.Tollite inaures aureas de vxorum filiorumq; & filiarum veſtrarum auribus.Eſa.3 . & gẽmas ĩ frõte pendentes.Pro quo hebrei legunt. Et inaures naris.

נזק Nocere. נֶזֶק Damnum
נזק Nazac.in lingua chaldaica ſignificat nocere ſeu damnare:aut damnum inferre. Eſdre.4. Et vſq; ad hec noxia perueniet.& in eodem.Et nocens regibus & prouinciis. Dañ.6.Et rex non ſuſtinebit moleſtiam.i. nocumẽtũ. & inde נֶזֶק Nezec.i. Damnũ.nocumentũ.Eſter.7 .Nũc aũt hoſtis noſter eſt cuius crudelitas redundat in regem . Pro q̃ hebrei legunt.Quia nihil hoſtis prodeſt in damno vel cũ damno regis.

נזר Separare Cõſecrare. Abſtinere ſanctificat Abaliẽare נָזִיר Nazareus Cõſecrat9
נזר Nazar.ſeparare.abſtinere.conſecrare.ſanctificare. Leuit. 22. Vt caueant ab his que conſecrata ſunt.Pro quo hebrei legunt.Et ſeparentur vel abſtineant ab his que conſecrata ſunt.Nu.6.Et ſe voluerint domino conſecrare.& in eodem. A vino & omni quod inebriare poteſt abſtinebunt & in eodem.Cunctis diebus quibus ex voto domino conſecrantur.& in eodem. Omni tempore conſecrationis ſue. Pro quo hebrei legunt.Cunctis diebus quibus conſecratur vel ſeparatur domino.& in eodem. Vſq; ad completum diẽ quo domino conſecratur.& in eodem. Et conſecrabit domino diem ſeparationis illius.Zach.6.Vel ſanctificare me debeo.Pro quo hebrei legũt.vel abſtinere aut ſeparare me debeo.ſ.a cibo & potu. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra.Ponitur etiam pro abalienare.Eſa.1. Abalienati ſũt retrorſum.Oſee. 9. Et abalienati ſunt in confuſione.i.ſeparati ſunt.Et de hoc vide ſupra in dictione זוּר Zur. & inde נָזִיר Nazir.ideſt nazareus . conſecratus:vel ſanctificat9: aut ſeparatus.ſ.a vino & omni quod inebriare poteſt.Geñ. 49 Et in verticẽ nazarei inter fratres ſuos. Nu.6. Vir ſiue mulier cũ fecerint votũ vt ſanctificentur.Pro q̃ he.le. Cũ fecerĩt votũ nazarei.& ĩ eo. Iſta eſt lex cõſecratiõis.p q̃ he.le. Iſta eſt lex nazarei.i.conſecrati vel ſepati.& in eo. Tunc radetur nazareus ad oſtium tabernaculi.& in codẽ.Et tradet in manus nazarei. Iudi.13.Erit enim nazareus dei ab infantia ſua & inde נֵזֶר Nezer.i.ſeparatio:vel ſanctificatio: aut corona ſeu diadema. Nu.6. Omni tempore ſeparationis ſue nouacula non aſcendet ſuper caput eius.& in eodem.Quia conſecratio dei ſuper caput eius. & in eodem. Omnibus dieb9 ſeparationis ſue ſanctus erit domino.& in codẽ.Quoniam polluta eſt ſanctificatio eius.Ps.31.Super ipum autem efflorebit ſanctificatio eius. Ponitur etiam pro coma vel capillis eo quod nazareus nutriebat comã.vt Hiere.7.Tonde capillum tuum & proiice. Ponitur etiam pro eo quod ſeparatur a cõmuni vſu. Leuit. 25.Et vuas primitiarum tuarum non colliges. Pro quo hebrei legunt. Et vuas ſeparationis tue.i. quas tibi vt proprias ſeparaueras non vindemiabis : quia debebant eſſe omnibus cõmunes. Item נֵזֶר Nezer.i. corona ſeu diadema.Exo.39. Fecerunt & laminam ſancte venerationis. Pro quo hebrei legunt. Et fecerunt laminam coronam ſanctitatis. Erat eñ hec lamina circundata fronti pontificis in modum corone. 2. Reg.1. Et tuli diadema qđ erat in capite eius. 4. Reg.11. Et poſui ſuper eũ diadema.& inde מִנְזִיר Minezir.i.coronatus ſeu princeps.Pro quo btũs Hieronymus tranſtulit cuſtodem. Naũ.3. Cuſtodes tui quaſi locuſte.

נֵזֶר Separatio Cõſecratio Sãctificatio. Capillus. Primitie. נֵזֶר Corona. Diadema. מִנְזִיר Cuſtodes.

נחה Ducere. Deducere. Dirigere. Minare. Collocare מִנְחָה
נחה Nacha.minare.ducere. deducere. dirigere. reponere. collocare. Exo. 13. Non eos duxit domin9 per viã terre philiſtiim.& in eodem. Vt dux eſſet itineris.& in codẽ. 32. Vade & duc populum quo locutus ſum tibi. Iob.12.Et ſubuerſas in integrum reſtituet. Pro quo hebrei legunt. Expãdens vel diſpergens gentes & deducit eas. Sed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum.1. Reg.22. Et reliquit eos ante faciem regis moab. Pro quo hebrei legũt. Et deduxit eos ante faciem regis moab. Iob.38. Et veſperum ſuper fines terre conſurgere facis. Pro quo hebrei legunt. Et ſydus ſeu veſperum ſuper filios ſuos deduces: Ps. 22. Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitie. Ps.26. Et dirige me in ſemitam rectam Ps.76. Deduxiſti ſicut oues populum tuum. Ps.77. Et in intellectibus manuum ſuarum deduxit eos. Ps. 107. Quis deducet me vſq; in idumeam. Prouer.6. Cum ambulaueris gradiatur tecum. Pro quo hebrei legunt. Cum ambulaueris minabit te: Prouer.18. Et ante principes ſpacium ei faciet. Pro quo hebrei legunt. Et ante principes deducet eũ. Eſa.58. Et requiem tibi dabit dominus ſemper. Pro quo hebrei legũt. Et deducet ſeu minabit te dominus ſemp. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide ſupra in dictione נוּחַ Noach . Significat etiam reponere ſeu collocare. 4. Reg.18. Et collocauit eos in Aila & in Aber. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Et duxit ſeu deduxit eos.& ſecundum hebreos inde deriuatur מִנְחָה Mincha.i. mun9. vel donũ. De quo vide ſupra in dictiõe מנח Menach.

נחל Poſſidere Hereditat. נַחֲלָה Poſſeſſio Hereditas נַחֲלוֹת Hereditates נְחִילוֹת Hereditates.
נחל Nachal. hereditare. poſſidere. Exo.32. Et poſſidebitis eam ſemper.& in eodem.34. Noſq; poſſideas. Leuit. 25. Et hereditario iure tranſmittetis ad poſteros. Pro quo hebrei legũt. Et hereditabitis eos filiis veſtris poſt vos. Nu. 32. Vſq; dum poſſideant filii iſrael hereditatem ſuam.& in eodem. Nec quicq; queremus trans iordanem. Pro quo hebrei legunt. Quoniam non hereditabimus cũ eis trãs iordanẽ. Nu.23. Quã diuidetis vobis ſorte. Pro quo hebrei legunt. Et poſſidebitis terram ſorte:& in eodem. Per trib9 & familias poſſeſſio diuidetur.i. poſſidebitis. & in codẽ. Hec ſunt nomina virorum qui cum Ioſue terram vobis diuidẽt Pro quo hebrei legunt. Hec ſunt noĩa virorum qui hereditare facient vos terram.i.diuidendo vnicuiq; hereditatem ſuam.& in eodem. Vt diuiderent filiis iſrael terram chanaã Deut.21. Volueritq; ſubſtãtiam inter filios ſuos diuidere. Pro quo hebrei legunt. Et erit in die qua hereditare faciet filios ſuos.ſ.diuidendo eis hereditatem.& in codẽ.32. Qñ diuidebat altiſſimus gentes. Pro quo he.le. Qñ hereditare ſiue poſſidere faciebat altiſſim9 gẽtes.i.qñ diuidebat gẽtes p terras vt vnaqueq; gens poſſideret terram ei cõceſſam a deo. Ioſ.1. Tu enim ſorte diuides populo huic terram.i.hereditare facies.& in codẽ.13. Hanc poſſeſſionẽ diuiſit moyſes in campeſtribus moab.& in eodem.14. Hoc eſt qđ poſſederunt filii iſrael in terra chanaã quam dederunt eis.ideſt poſſidere fecerunt eleazar ſacerdos & ioſue filius nun. Iob. 7. Sic & ego habui menſes vacuos. Pro quo hebrei legunt. Sic poſſedi mihi menſes vanitatis.i. vanos & vacuos. Ps.81 Quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus. Ezech.22 Et poſſidebo te in conſpectu gentium. Zach.2. Et poſſidebit dominus iudam partem ſuam.& inde נַחֲלָה Nachala.i. hereditas. poſſeſſio. Leuit.25. Reuertetur hoĩo ad poſſeſſionem ſuam. Nu.18. Ego pars & hereditas tua. Deut.18. Dominus enim ipſe eſt hereditas eorum. & in eodem. 32. Iacob funiculus hereditatis eius. Ps. 93. Hereditatem tuam vexauerunt. Ps.134. In poſſeſſionem ſibi.& in pſali נַחֲלוֹת Nachaloth.i. hereditates vel poſſeſſiones. Reperitur etiã נְחִילוֹת Nechiloth. vt in titulo. Ps.5. vbi dicitur in finẽ pro ea que hereditatem conſequitur. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Victori pro hereditatibus. Hebrei tamen dicunt q; in predicto loco eſt nomẽ cuiuſdam inſtrumenti muſici ſic nominati. Item נַחַל Nachal.i. torrens. riuus. fluuius vallis. Leuit. 23. Et ſalices de torrẽte. Nu.13. Pergẽtes vſq; ad torrentẽ botri. Ioſ.13. Ab aroer que ſita eſt in ripa torrentis Arnon. 3. Reg.7. Et ibi de torrente bibes. Iob.28. Diuiſit torrentem a populo peregrinante. Ps.109. De torrente in via bibet.

נַחַל Torrens.

Eſa.57.In partibus torrentis pars tua. Et aliquãdo ſcribi-
נַחְלָה tur cum he in fine & dicitur. נַחְלָה nachla.vt Nu.34. Vſq;
ad torrentem egypti.Ps.123.Torrentem pertranſiuit ani-
ma noſtra.Significat etiam vallem . Geñ . 25.Foderuntq;
Vallis. in torrente.ideſt in valle qua torrens defluit tempore plu-
uiali.Deut.2.Oppido quod in valle ſitũ eſt . Et in eodem.
21.Ducentq; eam ad vallem aſperam atq; ſaxoſam.Ioel.3.
Et irrigabit torrentem ſpinarum. pro quo hebrei legunt.
Et irrigabit vallem ſetim.ideſt ſpinarum . Et in plurali
נְחָלִים נְחָלִים nechalim.ideſt torrentes ſeu valles.Nu.21.Sic faciet
Torrẽtes. in torrẽtibus arnon.Et in eodem.24. Vt valles nemoroſe.
Valles. 2.Reg.22.Torrentes Belial terruerunt me. Iob .20 . Tor-
rentes mellis & butyri.Eccl's.1.Omnia flumina intrant in
flumina: mare.Reperitur etiam נְחָלַיִם nachalaim.Ezech.47.quo
נְחָלַיִם cunq; venerit torrens viuet. vbi ponitur נְחָלַיִם Nachalá
im pro נַחַל náchal.ideſt dualis numerus pro ſingulari.

נָחַם נחם Nacham.conſolari.conſolationem accipere.penitere
conſolari. penitudinem habere.penitentiam agere.Geñ.5.Iſte
conſolabitur nos ab operibus noſtris.& in eodem.24 .Vt
dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret . Pro
quo hebrei legunt.& conſolatus eſt iſaac poſt mortem ma
tris ſue.ſed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum . & in eo
dem.27.Minatur vt occidat te.pro quo hebrei legunt. Cõ
ſolatur vt occidat te.& in eodem.37. Vt lenirent dolorem
Cõſolatio- patris.pro quo hebrei legunt.vt conſolarentur eum . & in
nẽ accipe. eodem. Noluit conſolationem accipere. Ruth.2.Quod cõ
ſolatus es me.2.Reg.13.eo quod conſolatus eſſet ſuper Am
non interitum.Iob.29 . eram tamen merentium conſola
tor.Pro quo hebrei legunt.Sicut qui conſolatur lugentes
ſeu merentes.& in eodem.21.Quomodo conſolamini me
fruſtra.Ps.68.& qui conſolarentur & non inueni. p̃s. 76.
Renuit conſolari anima mea.p̃s.118.& conſolatus ſum . &
in eodem.fiat miſericordia tua vt conſoletur me.Eſa.1.heu
ego conſolabor ſuper hoſtibus meis.Et in eodem.40.con
ſolamini cõſolamini popule meus.Et in eodem.49 . quia
conſolatus eſt dominus populum ſuum . & in eodem . 51.
Conſolabitur ergo dominus ſion.Et in eodem . Ego ipſe
conſolabor vos.Et in eodem.54.Tempeſtate conuulſa abſ
q; vlla conſolatione.ideſt que non eſt conſolata.Et in eodẽ
66.quomodo ſi cui mater blandiatur . pro quo hebrei le
gunt.ſicut vir quem mater ſua conſolatur. Et ſequitur .Ita
ego conſolabor vos:& in ieruſalem conſolabimini.Hiere.
31.Et nolentis conſolari ſuper eis. Ezech.5 . Et requieſce
re faciam indignationem meam & conſolabor . & inde
נֹחַם נֹחַם Nócham.ideſt conſolatio. Oſee.13.Conſolatio abſcõ
Cõſolatio. dita eſt ab oculis meis.& in plurali . נִחוּמִים nichumim.
נִחוּמִים ideſt conſolationes.Eſa.57.Et reddidi conſolationes ei &
cõſolatões lugentibus eius.Zach.1.Verba conſolatoria. pro quo he-
נֶחָמָה brei legunt . verba conſolationum . & inde נֶחָמָה Necha
cõſolatio. ma.ideſt conſolatio.Iob.6.Et hec mihi ſit conſolatio . p̃s.
118.Hec conſolatio mea in humilitate mea . Scribitur eti-
תַּנְחוּם am cum thau in principio & dicitur תַּנְחוּם Thanchum . &
תַּנְחוּמוֹת ſolum reperitur in numero plurali.ſcilicet תַּנְחוּמוֹת Than
תַּנְחוּמִים chumoth.ſiue תַּנְחוּמִים Thanchumim. Iob . 15 . Nunquid
grande tibi eſt vt conſoletur te deus . pro quo hebrei le-
cõſolatiões gunt.Nunquid parum tibi conſolationes dei. ſcilicet ſunt.
Et in eodem.21.Et agite penitentiam . pro quo hebrei le
gunt.Et ſit hoc conſolationes veſtre . ideſt hoc reputetur
vobis pro conſolationibus.Poteſt etiam legi ſicut eſt in lit
tera noſtra.vt infra dicetur.p̃s.93.Conſolationes tue leti
ficauerunt animam meam.Eſa.66.& repleamini ab vbere
conſolationis eius.quod in hebreo legitur pluraliter: ſcili
cet conſolationum eius . Hiere.16 . & non dabunt eis po
tum calicis ad conſolandum. pro quo hebrei legunt . Et
non dabunt eis calicem conſolationum . Item נִחַם Ni- נִחַם
cham.ideſt penitere.ſiue penitudinem habere . aut peni-
tentiam agere . Geñ.6 . Penituit eum hominem feciſſe in Penitere.
terra . Et in eodem . Penitet enim me feciſſe eos .1 . Re-
gum . 15 . Penitet me quod conſtituerim Saul Regem
Et in eodem. Et dominũ penitebat ꝙ conſtituiſſet regem
Saul.Et in eodem. Penitudine non flectetur neq; enim ho
mo eſt vt agat penitentiam. Iob.42. Et ago penitentiam Penitẽtiã
in fauilla & cinere.Ps.109.Iurauit dominus & non penite agere.
bit eum . Hiere .8. Nullus eſt qui agat penitentiam ſuper
peccato ſuo . Significat etiã placari ſeu miſereri.i.penitere
ſuper malum.Exo.32. Et eſto placabilis ſuper nequitiã po Placari.
populi tui.E in eodẽ. Placatuſq; eſt dominus ne faceret ma
lum. Deut.32. Et in ſeruis ſuis miſerebitur.Ps.105. Et pe- Miſereri.
nituit eum ſecundũ multitudinem miſericordie ſue.Ione.
3.Et miſertus eſt ſuper maliciam.Et inde נִחוּם Nechum.i. נִחוּם
penitudo.Oſee.11.Pariter conturbata eſt penitudo mea. penitudo.

נַחְנוּ Náchnu.nos.pronomen eſt pluralis numeri prime per נַחְנוּ
ſone.Threñ.3.Nos iniq; egimus & ad iracũdiam pro Nos.
uocauimus.

נָחַץ Nachas. feſtinare.vrgere.1. Reg.21. Sermo enĩ regis נָחַץ
vrgebat.Pro quo hebrei legũt. Quoniam erat ſermo Vrgere.
regis feſtinatus vel acceleratus. Et ſolum inuenitur in pre-
dicto loco.

נַחַר Nechir.naris. Iob.39. Gloria naris eius terror. Et in נַחַר
eodem.41. De naribus eius procedit fumus. Et inde Naris.
נַחֲרָה Nachara.i.hinnitus. Beatus hieronymus trãſtulit fre נַחֲרָה
mitum. Hiere.8. A dan.i.a tribu dan auditus eſt fremitus Fremitus.
equorum eius.

נָחַשׁ Nachas. experiri ſiue experimento diſcere. augu- נָחַשׁ
rari. auguria obſeruare . Geñ. 30. Experimento Experimẽ
didici quia benedixerit mihi deus propter te.Et in eodem. to diſcere
44.Ipſe eſt in quo bibit dominus meus & in quo augura- Augurari.
ri ſolet. Et in eodem. An ignoratis ꝙ non ſit ſimilis mei in
augurandi ſcientia.Pro quo hebrei legunt. An ignoratis ꝙ
augurando auguratur vel diuinando diuinabit vir ſimilis
mei.Leuit.19. Nõ augurabimini.nec obſeruabitis ſomnia Sõnia ob
atq; auguria.3.Reg.20. Quod acceperũt viri pro omine.i. ſeruare.
pro augurio.Pro quo hebrei legunt.Et augurati ſunt viri.
4.Reg.21. Et ariolatus eſt & obſeruauit auguria. Et inde
נַחַשׁ Náchas.i.augurium. Nu.23. Non eſt augurium in Ia- נַחַשׁ
cob. Et in eodem.24. Nequaq̃ abiit vt ante perrexerat:vt Augurium
augurium quereret. Item נָחָשׁ Nachas.i.coluber aut ſerpẽs נָחָשׁ
Geñ.3.Sed & ſerpens erat callidior.Et in eodem.49. Dan ſerpens.
coluber in via. Exo.4. Que verſa eſt in colubrum. Nu.21. coluber.
fecit ergo moyſes ſerpentem eneũ. Sed illud quod premit
titur fac tibi ſerpentem eneum. Pro ſerpente eneo ponitur
in hebreo שָׂרָף Saraph.i.vrens vel adurens.eo quod flatu
oris adurit.Deut.8. In qua erat ſerpens flatu adurens. Vbi
ponitur in hebreo נָחָשׁ Nachas שָׂרָף Saraph.i.ſerpens adu
rens.Iob.26. Obſtreticãte manus eius eductus eſt coluber
tortuoſus.Eſa.27. Super leuiathan ſerpẽtem vectem: & ſu
per leuiathan ſerpentem tortuoſum.Amos.9. Ibi mãdabo
ſerpenti & mordebit eos. Et in plurali נְחָשִׁים Nachaſim. נְחָשִׁים
Nu.21.Serpentes ignitos.Hiere.8.Ecce ego mittam vobis ſerpentes.
ſerpentes regulos. Item נְחֹשֶׁת Nechóſeth ſiue נְחוּשָׁה Ne- נְחֹשֶׁת
chuſa.i.es ſiue ereum. aut eneum. Geñ.4. Faber in cuncta נְחוּשָׁה
opera eris & ferri. Exo.25.Aurum & argentum & es.Et in Es.
eodẽ.27. Et operies illud ere.4. Reg.25. Et mare ereum Ereum.
quod erat in domo domini confregerunt chaldei & tran-
ſtulerunt es omne in babylonem.1.Paralipo.18.Eris pluri-
mum de quo fecit Salomon mare eneum & columnas & Eneum.

vaſa enea. Iob.16.Nec caro mea enea eſt.Ezech.1.Quaſi aſ
pectus eris candẽtis.& in eodẽ.16.Quia effuſum eſt es tuũ.
Et in eodem.22. Omnes iſti es & ſtagnum.ponitur etiam
pro aurichalco . quod eſt es fuſile coloris aurei.3. Reg.7.
Omnia vaſa que fecit hiram regi Salomoni in domo do-
aurichalcũ mini de aurichalco erãt. Et inde נְחוּשְׁתָּן Nechuſthan. Trãſ
נְחוּשְׁתָּן latio noſtra habet noheſtam:ideſt eneum ſiue ereum.4.
Reg.18.Confregitq; ſerpentem eneum quem fecerat moy
ſes: vocauitq; nomen eius noheſtam.& ſecundum hebreos
nun finalis eſt diminutiua . quaſi dicat . Enulus eſt . ideſt
נְחֻשְׁת parum eris eſt & nihil numinis habet. Et inde נְחֻשְׁת Ne-
chuſath. ideſt compes. eo ꝙ ſit ex ere. Threñ.3. Aggraua-
Compes. uit compedes meos . Quod in hebreo legitur ſingulariter
נְחֻשְׁתַּיִם ſcilicet compedem meum. Et in plurali נְחֻשְׁתַּיִם Nechu
Cõpedes. ſtaim.2.Reg.4. Et pedes tui non ſunt compedibus aggra-
uati.

נָחַת נחת Nachath.deſcendere.opprimere.cõfringere.occum-
Deſcẽdere bere.ſiue occumbere facere.4. Reg.6. Quia ibi ſyri
in inſidiis ſunt.Pro quo hebrei legunt. Quia ibi ſyri deſcẽ
dentes.ideſt caſtrametati ſunt in inſidiis in aliquo valle vel
profundo. Iob.21. Et in puncto ad infernum deſcendunt.
Ps.37.Quoniam ſagitte tue infixe ſunt mihi: & confirma
ſti ſuper me manum tuam. Pro quo hebrei legunt. Quo-
niam ſagitte tue deſcenderunt in me: & deſcendit ſuper me
manus tua . Hiere.21. Qui dicitis quis percutiet nos . Pro
quo hebrei legunt. Quis deſcendet ſuper nos: vel quis op-
primet nos. Dañ.4. Et ecce vigil & ſanctus de celo deſcen-
Occũbere dit. Ioel.3. Ibi occumbere faciet dominus robuſtos tuos.
facere. Ponitur etiã pro multiplicare. Ps.64. Multiplica genimi-
mltiplicaſ na eius. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Deſcen-
dat in ripas vel in valles eius: ſcilicet pluuia. Ponitur etiam
pro componere.p̃s.17.Et componens quaſi arcum ereum
brachia mea.Hebrei tamen in predicto loco legunt.Et con
fract⁹ eſt arcus ereus brachiis meis.De quo vide ſupra in di
ctione חָתַת Cathath: quia inde poteſt deriuari . Et inde
נַחַת נַחַת Náchath.ideſt deſcẽſio.Iob.17.Putas ne ſaltem ibi erit
requies mihi.Pro quo hebrei legunt.Si ſimul in puluerem
Deſcenſio. deſcenſio: ſcilicet mea erit.Poteſt etiam deriuari a dictione
נֹחַ Nóach que ſignificat requieſcere. & tunc erit ſenſus ſi-
Terror. cut in littera noſtra. Ponitur etiam pro terrore. Eſa.30. Et
terrorem brachii ſui oſtendet.

נָטָה נטה Nata. declinare.inclinare.auertere.tendere.extende-
Auertere. re.Nu.22. Auertit ſe de itinere. ideſt declinauit de iti
Declinare nere.Et in eodem. Et niſi declinaſſet aſina de via. Deut.16.
Nec in alteram partem declinent.Iudi.19. Donec increſcat
dies.Pro quo hebrei legunt. Donec declinet dies.1.Reg.8.
Sed declinauerũt poſt auariciã.2. Reg.2. Et vade ad dexte
ram ſiue ad ſiniſtram.Pro quo hebrei legunt.Et declina ad
dexteram ſiue ad ſiniſtram.3. Reg.2. Quod Ioab declinaſ-
ſet poſt adoniam & poſt Salomonem non declinaſſet. Eſ-
Inclinare. dre.7.Et in me inclinauit miſericordiam ſuam. Iob.21.Vi
am eius cuſtodiui & non declinaui ex ea. Et in eodem.31.
Si declinauit greſſus meus de via.Ps.17. Et inclinauit ce-
los & deſcendit.Ps.61.Tanq̃ parieti inclinato.Ps.72. Mei
autem pene moti ſunt pedes.Pro quo hebrei legunt . Mei
autem pene inclinati vel declinati ſunt pedes.Ps.85. Incli
na domine aurem tuam : et exaudi me . Ps . 101 . Dies mei
ſicut vmbra declinauerunt . Ps . 118 . Inclina cor meum
in teſtimonia tua.Et in eo.inclinaui cor meũ ad faciendas
iuſtificatiões tuas Ps.140. Ne declines cor meum in verba
malicie. Prouer.4. Ad eloquia mea inclina aurem tuam.
Et in eodem. Ne declines ad dexteram neq; ad ſiniſtram.
Eſa.30. Declinate a me ſemitam. Et in eodem.66. Ecce ego
declinabo ſuper eam quaſi fluuium pacem.Hiere.6. Quia
longiores facte ſunt vmbre veſperi. Pro quo hebrei legũt.
Quia inclinate ſunt vmbre veſperi. Et in eodẽ.15. Et quaſi
viator declinans ad manendum. Et frequenter ſcribitur ſi-
ne nũn & etiam ſine he. vt in aliquibus locis predictis & in
ſequentibus. Oſee.11. Et declinaui ad eum vt veſceretur.
Vbi ponitur אַט At: & ſola littera tet eſt eſſentialis illius ver
bi.nam littera aleph ĩdicat primã perſonam futuri: & pro
pter vau coniunctionem precedentem fit de futuro prete-
ritum. vt dictum fuit in arte grãmatica . Significat etiam
נָטָה Nata Tendere ſiue extendere. Geñ.26. Extendit ta- נָטָה
bernaculum ſuum.Et in eodem.33.Emitq; partem agri in Extendere
qua fixerat tabernaculũ.Pro quo hebrei legunt. In qua ex-
tenderat tabernaculum ſuum.Exo.6. Ac redimam vos in Extendere
brachio excelſo. debet legi in brachio extẽto.Et in eodem.
14.Extende manum tuam ſuper mare. Et in eodem. Cum
q; extendiſſet Moyſes manum. Nu.24. Vt valles nemoro
roſe.Pro quo hebrei legunt. vt valles extente ſeu inclinate.
4.Reg.21. Et extendam ſuper ieruſalem funiculum ſama-
rie. Iob. 9. Qui extendit celos ſolus. Ps.103. Extendens ce-
los ſicut pellem. Prouer.1. Extendi manum meam. Eſa.3.
Et ambulauerunt extento collo. Amos.2. Et ſuper veſtimẽ
tis pignoratis accubuerunt. Pro quo hebrei legunt. & ſu-
per veſtimentis pignoratis extenderunt ſe ſiue inclinaue-
runt ſe: ideſt accubuerunt: ſicut eſt in littera nr̃a. Zach.1. Et
perpendiculum extendetur ſuper Ieruſalem. Et inde מִטָּה
Mita.ideſt lect⁹. lectulus.reclinatorium.Geñ.47.Conuer מִטָּה
ſus ad lectuli caput. Et in eodem.49. Collegit pedes ſuos Lectulus.
ſuper lectulum. Canti.3. En lectulum ſalomonis ſexaginta
fortes ambiunt. Ezech.23. Et ſediſti in lecto pulcherrimo.
Et in plurali מִטּוֹת Mitoth. Amos.6. Qui dormitis in le Lectus.
ctis eburneis. Et inde מֻטֶּה Mute. ideſt declinatio ſeu auer מִטּוֹת
ſio a via recta.Ezech. 9. Et ciuitas repleta eſt auerſione. Et Lectuli.
inde מַטֶּה Mate.ideſt virga ſeu baculus ſuper quo homo ali מֻטֶּה
quãdo inclinatur: aut ſceptrum ſeu tribus. Exo.4. Verſaq; Auerſio.
eſt in virgam. Et in eodem. virgam quoq; hanc ſume in מַטֶּה
manu tua. Leuit.26. Poſtq̃ confregero baculum panis ve Virga.
ſtri. Nu.27. Germinabit virga eius. Ezech.7. Floruit vir- Baculus.
ga. Et in eodem. Iniquitas ſurrexit in virgã impietatis. &
in plurali מַטּוֹת Matoth.Nu.27 . Virgas duodecim. Et in מַטּוֹת
eodem.Protulit ergo moyſes omnes virgas. Reperitur etiã Virge.
in genere maſculino. Abac.3. Maledixiſti ſceptris ei⁹. Item Sceptrũ.
מַטֶּה Mate. ideſt tribus ſeu familia. Nume.1. De tribu ruben מַטֶּה
Et in eodem.31. Mille viri de ſingulis tribubus eligantur. Tribus:
& in plurali מַטּוֹת matoth. Nu.1. Hi nobiliſſimi principes מַטּוֹת
multitudinis per tribus & cognationes ſuas. et in eo.30.&
locutus eſt ad principes tribuum filiorum iſrael. Tribus.

נָטַל Natal.Portare.leuare.iacere.proiicere . 2 . Regum .
24.Trium tibi datur optio: elige vnum.Pro quo he נָטַל
brei legunt.Tria ego proiicio ſuper te : ſiue ego leuo ſuper
te: elige vnum.Eſa.40.Ecce inſule quaſi puluis exiguus. Proiicere
Pro quo hebrei legunt.Quaſi puluis leuatur ſiue proiici-
tur.ſcilicet vento.Et in eodem.63.Et portauit eos & eleua Portare.
uit cunctis diebus ſeculi. Threñ . 3 . Quia leuauit ſuper ſe. Leuare.
Dañ.4 . Oculos meos ad celum leuaui. Vide etiam de hoc
ſupra in dictione טִיל Til. Et inde נֵטֶל Nétel . ideſt o- נֵטֶל
nus ſiue oneroſum.Prouerb.27. Graue eſt ſaxum & one- Oneroſũ
roſa arena. Et in plurali נְטִילֵי Netile.ideſt onerati.Soph. נְטִילֵי
1. Diſperierunt omnes qui inuoluti ſunt argento.pro quo
hebrei legunt. Qui onerati ſunt argento.ideſt qui portant Onerati.
argentum.

נָטַע Plantare

נטע Nataa. plātare. figere. defigere. ſtabilire. Geñ. 2. Plantauerat autē dominus deus paradiſum. Et in codē. 9. Et plātauit vineā. Exo. 15. Et plantabis eos in monte hereditatis tue. Deut. 20. Quis eſt homo qui plātauit vineā. 2. Reg. 7. Et plantabo eū & habitabo cū eo. Ps. 106. Et plantauerunt vineas. Eccſ. 2. Plantaui vineas: feci hortos & pomaria: & cōſeui ea cuncti generis arborib9. Pro quo hebrei legūt. Et plātaui in eis lignū oīs fruct9. Et in codē. 3. Tēpus plātandi & tēpus euellendi quod plantatū eſt. Eſa. 40. Nec plātatus nec ſatus. Et in codē. 41. Adhuc plātabis vineas. Et in eodem. 44. Plantauit pinum. Et in eodem. 65. Non plantabunt & alius comedet. Hiere. 1. Et edifices & plantes. Amos. 9. Et plātabo eos ſuper humū ſuam. Significat etiā figere. vel ſtabilire. Eccſ. 12. Et ſicut claui in altum defixi. Eſa. 51. Vt plantes celos & fundes terram. i. vt figas vel ſtabilias celos. Dañ. 11. Et figet tabernaculum ſuum Apedno inter duo maria. Et inde נֶטַע Nétaa ſiue נֶטַע Nátaa ideſt plantatio. Iob. 14. quaſi cum prius plantatum eſt. Pro quo hebrei legunt. quaſi plantatio. Eſa. 5. Et viri iuda germen eius delectabile. i. plantatio eius delectabilis. Et in plurali נְטִיעִים Netiim. Ps. 143. Quorum filii ſicut nouelle plantationes. Eſa. 17. Propterea plantabis plantationem fidelē Pro quo hebrei legunt. Propterea plantabis plantationes pulchras ſiue iocundas. Scribitur etiam cum mem in principio loco nun & dicitur מַטָּע Nata. Eſa. 61. Plantatio domini ad glorificādum. Ezech. 34. Et ſuſcitabo eis germen nominatum. i. plantationem nominatam. Mich. 1. Et ponam Ieruſalem quaſi aceruum lapidum cum plantatur vinea. Pro quo hebrei legunt. In plantationes vinee. Et eſt idem ſenſus cum littera noſtra.

Defigere. Figere. נֶטַע נָטַע Plātatio. Germen. נְטִיעִים plātatiōes. מַטָּע plantatio. Germen.

נָטַף Stillare. Diſtillare.

נטף Nataph. diſtillare. ſtillare. loqui. Iob. 29. Super illos ſtillabat eloquium meum. Ps. 67. Etenim celi diſtillauerunt. Canti. 4. Fauus diſtillans labia tua ſponſa. Et in eodem. 5. Manus mee ſtillauerūt myrrham. Ioel. 3. Stillabūt montes dulcedinem. Amos. 7. Et non ſtillabis ſuper domū idoli. Et in eodem. 9. Stillabunt mōtes dulcedinem. Mich. 2. Stillabo tibi in vinum. Et in eodem. Et erit ſuper quem ſtillatur populus iſte. Ponitur etiam pro loqui vel prophetare. vt Ezech. 20. Et ſtilla ad africū. i. loquere vel propheta ad africum. Et in eodem. 21. Et ſtilla ad ſanctuaria. Mich. 2. Ne loquamini loquētes. & ſequitur. nō ſtillabit ſup iſtos vbi eadem dictio ponitur pro loqui & pro ſtillare. Et inde נֶטֶף Néteph. i. gutta ſeu ſtilla. & ſolum inuenitur in numero plurali. Iob. 36. Qui aufert ſtillas pluuie. Et inde נָטָף Nataph. i. ſpecies aromatica q̄ ſtillat de ligno aromatico. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſtactem. Exo. 30. Sume tibi aromata & ſtactem. Et inde נְטִיפוֹת Netiphoth. i. monilia ſeu ornamenta colli. Iudi. 8. Abſq; ornamentis & monilibus. Eſa. 3. Et monilia & armillas & mitras. Hebrei tamen interpretantur olfactoria in quibus ponuntur aromata.

prophetar. Loqui. נֶטֶף Stille. נָטָף Stacte. נְטִיפוֹת Monilia.

נָטַר Cuſtodire.

נטר Natar. cuſtodire. ſeruare. Canti. 1. Poſuerūt me cuſtodem vineis. Et in eodem. vineam meam non cuſtodiui. Significat etiam ſeruare inimiciciā in corde. Leuit. 19. Non queras vltionem nec memoreris iniurie ciuium tuorum. Pro quo hebrei legunt. Non queras vltionem nec ſerues. ſ. inimiciciam filiis populi tui. i. ciuibus tuis. In aliis vero locis beatus Hieronimus tranſtulit iraſci. Hiere. 3. Nunquid iraſceris in perpetuum. Naū. 1. Et iraſcens ipſe inimicis ſuis. & in lingua chaldaica cōmuniter ſignificat ſeruare. vel conſeruare. Dañ. 7. Verba autem in corde meo conſeruaui. Et inde מַטָּרָה Matara. i. cuſtodia. Nec. 12. Et ſteterunt in porta cuſtodie. Ponitur etiam pro carcere in quo

Querere vltionem. Iraſci. conſeruare מַטָּרָה cuſtodia.

malefactores cuſtodiuntur. Hiere. 38. Manſit vero Hieremias in veſtibulo carceris. Ponitur etiam מַטָּרָא Matara. pro ſigno ad quod ſagittarius dirigit ſagittam & illud obſeruat. Iob. 16. Et poſuit me ſibi in ſignum. Threñ. 3. Et poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam. Et in predicto loco ſcribitur cum aleph in fine loco he.

carcer. מַטָּרָא ſignum. נָטַשׁ

נטש Natas. derelinquere. deſerere. dimittere. proiicere. Geñ. 31. Non eſt paſſus vt oſcularer filios meos. Pro quo hebrei legunt. Et non reliquiſti ſeu dimiſiſti me vt oſcularer filios meos. Exo. 23. Anno autem ſeptimo dimittes eam: & requieſcere facies. Pro quo hebrei legūt. Anno autem ſeptimo dimittes eam & derelinques eam. i. relinques eam quieſcere. Iudi. 6. Nunc autem dereliquit nos. 1. Reg. 10. intermiſſis pater tuus aſinis ſolicitus eſt pro vobis. i. dimiſſis aſinis. Et in eodem. 17. Derelinquens ergo vaſa. Et in eodem. Quare dereliquiſti paucula oues illas in deſerto. Ps. 23. Ne derelinquas me. Ps. 93. Quia non repellet dominus plebem ſuam. i. nō dimittet vel non derelinquet. Prouer. 17. Et anteq̄ calūniam patiatur: iudicium deſeret. Eſa. 2. Proiecisti enim populum tuum. Et in eodem. 32. Domus enim dimiſſa eſt. Et in eodem. 33. Laxati ſunt funiculi tui. Hiere. 12. Dimiſi hereditatem meam. & in eodem. 23. Et derelinquam vos & ciuitatem hanc. Ezech. 16. Propagines eius relicte ſunt. Et in eodem. 29. Et proiiciam te in deſerto. Oſee. 12. Et ſanguis eius ſuper eum veniet. Pro quo hebrei legunt. & ſanguis eius ſuper eum relinquetur vel dimittetur aut proiicietur. Amos. 5. Et proiecta eſt in terram ſuam. & ſcribitur aliquando cum thau loco tet. Hiere. 19. Et euulſa eſt in ira. Pro quo hebrei legunt. & dimiſſa eſt. poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide infra in dictione נָתַשׁ. Significat etiam extendere vel tendere: ſeu ſpargere: vel diffundere. Nu. 11. Et dimiſit in caſtra: itinere quantum vno die cōfici poteſt. Pro quo hebrei legunt. & expandit ſeu ſparſit. Iudi. 15. Caſtrametati ſunt in loco qui poſtea vocatus eſt lechī. i. diſperſi vel diffuſi ſunt. 1. Reg. 30. Ecce illi diſcumbebant ſuper faciem vniuerſe terre. Pro quo hebrei legunt. Ecce illi diſperſi vel diffuſi erant ſuper faciem vniuerſe terre. 2. Reg. 5. Et diffuſi ſunt in valle Raphaim. Eſa. 21. A facie gladii imminentis. Pro quo hebrei legunt. A facie gladii extenti. Et inde נְטִישׁוֹת Netiſoth. i. rami ſeu propagines arboris. eo quod extēduntur huc & illuc. Eſa. 18. Et que derelicta fuerint abſcindentur. Pro quo hebrei legunt. Et propagines ſeu ramos auferet abſcindetq;. Hiere. 5. Auferet propagines eius. & in eodem. 48. Propagines tue tranſierunt mare.

Relinq̄re. Dimittere. Repellere. Deſerere. proiicere. Laxare. Euellere. Expandere. Diſpgere. Diffundere. נְטִישׁוֹת propagies.

ניב Fructus.

ניב Nib. fructus. Eſa. 57. Creans fructū labiorum. De quo vide ſupra in dictione נוב Nub.

נִין posteri. ſemen.

נין Nin. filius. progenies. ſtirps. poſteri. Geñ. 21. Ne noceas mihi & poſteris meis ſtirpiq; mee. Vbi ponitur pro poſteris. Iob. 12. Nō erit ſemē eius neq; ꝓgenies in populo ſuo. vbi ponitur pro ſemine. i. pro filio. Ps. 73. Dixerunt in corde ſuo cognatio eorum ſimul. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Dixerunt in cordibus ſuis poſteri eorum ſimul. Eſa. 14. Et germen & propaginem. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſolum ſignificat filium. vnde in predicto loco ipſi legunt. filium & nepotem. & ſimiliter. Geñ. 21. & Iob. 12. De quibus ſupra dictum eſt. Et inde verbum paſſiuum יִנּוֹן Inon ideſt filiabitur vel filiabatur: ſi latine poſſet dici: tranſlatio noſtra traduxit ꝑmanet. Ps. 71. ante ſolem ꝑmanet nomē eius. pro quo in hebreo habetur. Ante ſolē filiabitur nomen eius. i. fili9 noiabitur vel vocabatur. Vide de hoc Burgeñ. In additionib9 ſuper predicto

cognatio. Germen. Filius. יִנּוֹן permanet.

pſalmo. & inde מָנוֹן Manon. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit cōtumacem. Prouer. 29. Qui delicate a puericia nutrit ſeruū ſuum poſtea ſentiet eū cōtumacem. i. non exiſtimauit ſe eſſe ſeruū: ac ſi eſſet filius dñi ſui & heres. & ideo non ſeruiet libenter domino ſuo.

מָנוֹן Cōtumax

נִיק Nutrire

ניק Nic. lactare. nutrire. ſ. lacte. Exo. 2. Accipe puerum iſtū & nutri mihi. & in eodem. Suſcepit mulier & nutriuit puerum. Vide etiam de hoc ſupra in dictione יָנַק Ianac.

נֵיר נִיר Lucerna Nouale

ניר Ner. ſeu נִיר Nir. lucerna ſeu nouale. De quo vide ſupra in dictione נור Nur.

נֶכֶד Stirps Progēies Propago

נכד Néched. nepos. i. filius filii. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit ſtirpem ſeu progeniem vel propaginē. Geñ. 21. Et poſteris meis ſtirpiq; mee. Iob. 18. Non erit ſemē eius nec progenies in populo ſuo. Eſa. 14. Et germē & propaginem.

נָכָה Percutere cedere. Ledere.

נכה Naca. percutere. cedere. ledere. Geñ. 19. Et eos q erāt foris percuſſerunt cecitate. Exo. 3. Et percutiā egyptū in cūctis mirabilibus meis. & in eo. 5. En famuli tui flagellis cedimur. i. percutimur. & in eodem. 7. Ecce percutiam virga que in manu mea eſt aquas fluminis. Et in codē. 8. & percute puluerem terre. Et in eodem. 9. Cūctamq; herbā agri percuſſit grando. Et in eo. linū ergo & ordeum leſum eſt. & in eo. Triticū autem & far nōn ſunt leſa. & communiter ſcribitur ſine nun vt in aliquibus locis ꝑdictis. & Exo. 9. Et percutiam te & populū tuū. vbi ponitur אַךְ Ach. i. ꝑcutiam. & ſola littera caph eſt eſſentialis in predicto verbo percutiam & deficiunt nun & he. nam littera aleph denotat primam perſonā ſingularis numeri futuri temporis. Et ſupra in eo. Et percuſſit grando in omni terra egypti. Vbi ſimiliter deficiunt littera nun & littera he. In aliis vero locis communiter ſcribitur ſine nun. Nu. 17. percutieſq; petrā. Deut. 13. Statimq; percuties habitatores vrbis illius. Et in eodem. 27. Maledictus qui clam percuſſerit proximum ſuum. 1. Reg. 17. Et ſuffocabam interficiebamq; eos. ꝓ quo hebrei legunt. Et percutiebam interficiebamq; eos. Et in eodem. 19. Percuſſit eos plaga magna. Et in eodem. Lāceam autem caſſo vulnere perlata eſt in parietē. pro quo hebrei legunt. Et percuſſit lancea in parietem. Et in eodem. 30. & percuſſerant ſicelech. i. vaſtauerant. 2. Reg. 11. Relinquite eum vt percuſſus intereat. Et in eodem. 24. Percuſſit autē cor dauid eum. 3. Reg. 20. percute me: at ille noluit eū percutere. ꝑs. 3. Quoniā tu percuſſiſti omnes aduerſantes mihi. ꝑs. 101. Percuſſum eſt vt fenum & aruit cor meum. Eſa. 1. Super quo percutiam vos. pro quo hebrei legunt. Super quo percuſſi eſtis. Hiere. 18. percutiamus eū lingua. Ezech. 39. Et percutiam arcū tuū in manu ſiniſtra tua. Oſee. 6. percutiet & ſanabit. Zach. 9. Et percutiet in mari fortitudinē eius. Ponitur ēt ꝑ occidere vel interficere. Nu. 25. qui occiſus eſt cū madianitide. Et in eodem. que pariter interfecta eſt. ponitur etiā pro erūpere. Oſee. 14. Et erumpet radix eius vt libani. Scribitur ēt cum aleph in fine loco he. Iob. 30. In terra penitus non parentes. pro quo hebrei legunt. percuſſi ſunt ſeu attriti ſunt de terra. & inde מַכָּה maca. i. ꝑcuſſio. plaga. vulnus. Deut. 28. Inſuper & vniuerſos langores & plagas. quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. vniuerſum langorem & plagam. Eſa. 1. Et plaga tumens. Hiere. 30. percuſſi te caſtigatione crudeli. ideſt percuſſione crudeli. & in plu. מַכּוֹת macoth. Deut. 28. Augebit dominus plagas tuas & plagas ſeminis tui. Zach. 13. que ſunt plage iſte. Reperitur etiam מַכִּים machim: ſecundum terminationem pluralem maſculinorum. 4. Reg. 9. propter vulnera quia percuſſerant eum ſyri. & inde נָכֵה neche. ideſt claudus. ſeu debilis pedibus. 2. Re. 9. Supereſt filius ionathe debilis pe

אַךְ Occidere. Interficere Erūpere. מַכָּה Plaga. Caſtigatio מַכּוֹת Plage. מַכִּים Vulnera. נָכֵה Debilis pedibus.

dibus. Et in plurali נְכֵים nechim. ꝑs. 35. Congregata ſunt ſuper me flagella. ideſt infirmitates pedum. pro quo hebrei legunt. Congregati ſunt ſuper me claudi ſeu claudicantes. Scribitur etiam cum aleph loco he & dicitur נְכָאִים nechaim. pro quo beatus hieronymus tranſtulit plagas. Eſa. 16. His qui letantur ſuper murum cocti lateris loquimini plagas ſuas. & inde נְכוֹ necho. ideſt claudus. ſecundū hebreos. 4. Reg. 23. Aſcendit pharao nechao rex egypti. ꝓ quo hebrei legunt. Aſcendit pharao claudus. poteſt etiam eſſe nomen proprium ſicut eſt in littera noſtra.

נְכִים Flagella. Claudi. נְכָאִים Plage. נְכוֹ claudus.

נֹכַח in cōſpectu contra. E regione.

נכח Nóchach. Coram. in conſpectu. contra. ideſt e regiōe pro. propter. rectum vel directum. Exo. 14. In conſpectu eius caſtra ponetis. & in eodem. 26. & contra menſam candelabrum. & in eodem. 40. poſuit & candelabrum in tabernaculo teſtimonii e regione menſe. Ezech. 46. ſed e regione illius egredietur. ſignificat etiam pro ſiue propter. Geñ. 25. Deprecatuſq; eſt iſaac dominum pro vxore ſua. i. propter vxorem ſuam. & inde נְכֹחָה nechocha. i. directio ſiue equitas aut rectum vel directum. Eſa. 57. Qui ambulat in directione ſua. & in eo. 59. & equitas non poteſt ingredi. Amos. 3. & neſcierunt facere rectum. & in plu. נְכֹחִים nechochim ſiue נְכֹחוֹת nechochoth. Prouer. 8. Recti ſunt itelligentibus. Eſa. 30. nolite aſpicere nobis que recta ſunt.

Pro. נְכֹחָה Directio. Equitas. Rectum. נְכֹחִים נְכֹחוֹת Recti. Recta.

נָכַל Cogitare Decipere inſidiis

נכל Nachal. machinari. cogitare. excogitare. ſcilicet malū vel dolum. doloſe agere. inſidiari. Geñ. 37. Antequā accederet ad eos cogitauerunt illum occidere. Nu. 25. quia & ipſi hoſtiliter egerunt contra vos & decepere inſidiis. ꝓ quo hebrei legunt. quia ipſi hoſtiliter egerunt contra vos in dolis ſeu in cogitationibus doloſis: quibus doloſe cogitauerunt contra vos: ſeu in machinationibus ſuis quibus machinati ſunt contra vos. vbi ponitur verbum & nomen ab eō deriuatum. Ps. 104. & dolum facerent in ſeruos ſuos Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Doloſe agerent contra ſeruos ſuos. & inde נֹכֵל nochel. ideſt doloſus ſeu dolum excogitans. Malach. 1. Maledictus doloſus.

Machīari. Doloſe agere. נֹכֵל Doloſus

נֶכֶס נְכָסִים נִכְסֵי Diuitie Subſtātia

נכס Néches. Diuitie. ſubſtantia. ſupellex. & declinatur tantum in plurali & dicitur נְכָסִים nechaſim ſiue נִכְסֵי nichſe. Ioſ. 22. In multa ſubſtantia atq; diuitiis reuertimini in ſedes veſtras. Eſdre. 4. & de arca regis ideſt de tributis que dantur de regione trans flumen. ideſt de ſubſtantia regis.

נָכַר cognoſcer. Agnoſcer.

נכר Nacar. Cognoſcere. agnoſcere. alienare ſe. ſiue extraneum ſe facere. diſſimulare. ſcilicet ſe eſſe qui eſt. Iob. 24. Nec cognouit tyrānnum. Prouer. 20. Ex ſtudiis ſuis intelligitur puer. ideſt cognoſcitur puer. Threñ. 4. Non ſūt cogniti in plateis. Et cōiter ſcribitur ſine nun. Geñ. 25. Et non cognouit eum. Et in eo. 31. ſcrutare quidquid tuorum apud me inueneris. Pro quo hebrei legunt. Cognoſce quidquid tuorum. Et in eodem. 38. Cognoſce cuius ſit anulus. Et in eodem. 42. Cum agnouiſſet eos. Deutero. 1. Nulla erit diſtantia perſonarum. pro quo hebrei legunt. Non cognoſcetis faciem in iudicio. ideſt non accipietis perſonam. vt Prouer. 18. Accipere perſonam in iudicio non eſt bonum. Pro quo in hebreo habetur. Cognoſcere faciē in iudicio non eſt bonum. Iudi. 18. & agnoſcentes vocem adoleſcentis leuite. Nec. 12. Et neſciebant loqui iudaice. Pro quo hebrei legunt. Et non cognoſcebant loqui iudaice. Iob. 4. Cuius non agnoſcebam vultum. Ps. 141. Et non erat qui cognoſceret me. Et inde מַכָּר Macar. i. cognitus ſeu notus. 4. Reg. 12. Accipiant illā ſacerdotes iuxta ordinem ſuū. Pro quo he. le. Accipiāt ſacerdotes vnuſquiſq; a cognito ſuo ſiue a noto ſuo. Et ī eo. Nolite ergo ampli9 accipere

מַכָּר cognitus.

pecuniam iuxta ordinem veſtrum. Pro quo hebrei legūt. A cognitis ſiue a notis veſtris. & inde הַכָּרָה Hacara.i.agnitio. Eſa.3. Agnitio vultus eorum reſpondebit eis. De quo vide ſupra in dictione הָכַר Hachar. Item נָכַר Hachar.i.alienare ſiue abalienare ſe.aut extraneum ſe facere: vl' diſſimulare eſſe qui eſt. Geñ.42. Cum agnouiſſet eos quaſi ad alienos durius loquebatur. Pro quo hebrei legunt. Et cognouit eos & alienauit ſe ad eos.i.alienum ſe fecit eis.vel diſſimulauit ſe eſſe qui erat.3.Reg.14. Cum ergo illa intraret & diſſimularet ſe eſſe que erat.& in eodem. Quare aliam te eſſe ſimulas. Iob.21. Et hec eadem illum intelligere cognoſcetis. Pro quo hebrei legunt. Et ſigna eorum non ab alienetis.i.non ſint vobis aliena vel non ignoretis.ſicut exponit Burgeñ.in additionibus ſuper p̄dicto loco. Prouer. 26. In labiis ſuis intelligitur inimicus. Pro quo hebrei legunt. In labiis ſuis alienatur inimicus. Poteſt etiam ſecundum primam ſignificationē legi ſic.ſ.in labiis ſuis cognoſcitur inimicus.quod eſt idem ſenſus cū littera noſtra. Hiere.19. Et alienum fecerunt locum iſtum. Ponitur etiā pro ſuperbire. Deut.32. Ne forte ſuperbirent hoſtes eorū. Ponitur etiam pro tradere: vel concludere.vt.1.Reg.23. Et ait ſaul tradidit eū dñs in man⁹ meas. & inde נֵכֶר Necher: ſiue נֵכָר Nechar.i.alienatio ſiue alienus vel alienigena: aut extraneus ſeu peregrinus. Geñ.17. Et alienigene pariter circuncifi ſunt. Exo.12. Omnis alienigena non comedet ex eo. Deut.31. Et fornicabit poſt deos alienos. Iob.31. Et alienatio operantibus iniquitatem. Ps.17. Filii alieni mentiti ſunt mihi. Ps.80. Neq; adorabis deum alienū. & in abdia. In die peregrinationis eius. & inde נָכְרִי Nochri.i.alienus: ſiue extraneus aut peregrinus. Deut.17. Non poteris alterius gentis hominem regem facere. Pro quo hebrei legūt. Non poteris cōſtituere ſuper te virum extraneum ſiue alienum. Ps.68. Et peregrinus filiis matris mee. Soph.1. Sup omnes qui induti ſunt ueſte peregrina. & in plurali נָכְרִים Nochrim. Eſa.2. Et pueris alienis adheſerūt. & in Abdia. Et extranei ingrediebantur portas eius. & in genere feminino נָכְרִיָּה Nochria. vt Prouer.5. Et foueris in ſinu alteri⁹ Pro quo hebrei legunt. Et amplexaberis ſinum extranee: ſiue aliene. & in eodem.7. Et ab aliena que verba ſua dulcia facit. Eſa.28. Peregrinum eſt opus eius ab eo. & in plurali נָכְרִיּוֹת Nochriioth.i.aliene ſiue extranee. Geñ.31. Nōne quaſi alienas reputauit nos.

נְכֹת Nechoth. aromata. Geñ.37. Et camelos eorum portātes aromata. Et in predicto loco ſcribitur cum aleph in medio. Eſa.39. Et oſtendit eis cellam aromatum.

נָלָה Nala. conſumare. deeſſe. Eſa.33. Cum fatigatus deſieris cōtenere cōteneris. & inde מִנְלָה Minla.i.cōſumatio. ſecundum hebreos. Pro quo beatus Hieronym⁹ trāſtulit radicem. Iob.15. Nec mittet in terram radicem ſuam.

נָמַל Namal. excidere. ſcindere. circuncidere. cōterere. atterere. Geñ.17. Et circuncidetis carnem preputii veſtri & in eodem. Et alienigene pariter circunciſi ſunt. & in eo. 34. Ritum gentis imitantes. Pro quo hebrei legunt. Sicut ipſi circunciſi ſunt. Et communiter ſcribitur ſine nun. Iob.14. Quaſi flos egreditur & conteritur. & in eodē.18. Et ſurſum atteratur meſſis eius. & in eodem. 24. Et ſicut ſummitates ſpicarum conterentur. Vide etiam de hoc ſupra in dictione מוּל Mol. Itē נְמָלָה Nemala.i.formica. Prouer.6. Vade ad formicam o piger. & in plurali נְמָלִים Nemalim. ſecundum terminationem pluralem maſculinorū. vt in eodem.30. Formice populus infirmus.

נָמֵר Namer. pardus. Hiere.5. Pardus vigilans ſuper ciuitates eorum. & in eodem.13. Aut pardus varietates ſuas

Oſee.13. Et ego ero eis ſicut leena & ſicut pard⁹ in via Aſſyriorum. & in plurali נְמֵרִים Nemarim. Abach.1. Leuiores pardis equi eorum.

נַס Nas. In lingua chaldaica ſignificat iram vel furorem. Dañ.2. Rex in furore & ira magna.

נָסַס Naſas. leuare. exaltare. eleuare. ſignare. ideſt vexillū aut ſignum leuare. fugere. confugere. Ps. 4. Signatū eſt ſup nos lumen vultus tui dñe. Pro quo beat⁹ Hierony⁹ in pſal. iuxta he. ve. trāſtulit. Leua ſup nos lumē vultus tui dñe. Eſa.59. Quē ſpūs dñi cogit. Pro q̄ he. le. Spiritus dñi leuauit ſeu eleuauit ſignū ſeu vexillum in eo. Zach.9. Quia lapides ſancti eleuabuntur ſuper terram eius. Ponitur etiam pro fugere. Ps.59. Dediſti metuentibus te ſignificationem vt fugiant a facie arcus. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Dediſti metuentibus te ſignum ſeu vexillum vt ſignentur ante firmitatem ſeu veritatem. vel ſic. vt eleuent ſignum ſeu vexillum coram veritate vel firmitate. Eſa.10. Et erit terrore profugus. vide etiam de hoc ſupra in dictione מָסַס Maſas. & in dictione נוּס Nus. & inde נֵס Nes. ideſt exaltatio ſeu eleuatio. Exo.17. Et vocauit nomē eius dominus exaltatio mea. Significat etiam ſignum ſeu vexillum eo quod eleuatur in bello & ad eum milites confugiunt. Nu.21. Et pone eum pro ſigno. Eſa.11. Et leuabit dominus ſignum in nationibus. & in eodem.30. Et quaſi ſignum ſuper collem. & in eodem. 33. Vt leuare ſignum non queas.

נָסַג Naſag. comprehendere. aſſumere vel transferre.ſ. terminum. retrorſum conuerti. Mich.2. Non comprehēdet confuſio. Deut.19. Non aſſumes & transferes termīos proximi tui. Vbi vtrūq; ſignificatum comprehendit trāſlatio noſtra ſub uno verbo hebraico. ſcilicet aſſumes & trāſferes. & in eodem. 27. Maledictus qui transfert terminos p̄ximi ſui. ideſt comprehendi facit. ſicut exponunt hebrei. Prouer.22. Ne transferas terminos antiquos. & in eodem. 23. Ne attingas terminos paruulorum. Pro quo hebrei legunt. Ne attingas ſiue ne transferas terminos ſeculi. ideſt terminos antiquos: nam eadem verba ponūtur in hebreo ſicut ſupra cap̄lo.22. Oſee.5. Quaſi aſſumentes terminū. Scribitur etiam cum ſin & puncto cebóleth loco ſamech. Iob.24. Alii terminos transtulerunt. Significat etiam auerti vel conuerti retrorſum. Deut.59. Auertantur retrorſum & reuereantur. Ps.69. Auertantur retrorſum & reuereantur qui volunt mihi mala. Eſa.42. Conuerſi ſunt retrorſum confundantur confuſione. & in eodem. 59. Et auerſi ſumus ne iremus poſt tergum dei noſtri. vide etiam de hoc infra in dictione סוּג Sug.

נָסָה Naſa. Tentare. probare. aſſueſcere vel conſuetudinem habere. Geñ.22. Tentauit deus Abraam. Exo.16. Vt tentem eum vtrum ambulet in lege mea. & in eodem. 17. Quia tentauerunt dominum. & in eodem. 20. Vt enim probaret vos venit deus. Deut.6. Non tentabis dominum deum tuum ſicut tentaſti in loco tentationis. Iob. 4. Si ceperimus loqui tibi forſitan moleſte accipies. ideſt ſi tentauerimus vel probauerimus loqui. Ps.94. Vbi tentauerunt me patres veſtri. Significat etiam aſſueſcere vel conſuetudinem habere. 1. Reg.17. Non enim habebat conſuetudinem. Et in eodem. Non poſſum ſic incedere quia non vſum habeo. Eccl's.2. Vadam & affluam deliciis. Pro quo hebrei legunt. Et aſſuefaciam te deliciis. Inde מַסָּה Maſa. ideſt tentatio. Exo.17. Et vocauit nomen loci illius tētatio. Et in plurali מַסּוֹת Maſoth. vt Deut.29. Tētationes magnas. Ponitur etiam מַסָּה Maſa. pro pena. Iob. 9. Et non de penis innocentium rideat. pro quo hebrei le-

gunt. In tentationem innocentiū irridebit.

נָסַח Naſach. Demoliri. auferre. ſiue euellere. vt Prouer.15. Domum ſuperborum demolietur dominus. Ponitur etiam pro auferre vel euellere. vt Deut.28. Vt auferamini de terra. Ps.51. Et emigrabit te de tabernaculo tuo. p̄ quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Et euellet te de tabernaculo tuo. Prouer.2. Et qui iniq; agunt auferentur ab ea. Eſdre.6. Tollatur lignum de domo eius. ideſt euellatur. & inde מַסָּח Maſach.i.deuaſtatio vel demolitio: ſecundum hebreos. 4. Reg.11. Et cuſtodietis domus meſach. pro quo hebrei legunt. Et cuſtodietis excubias domus a demolitione ſiue a deuaſtatione. vel ſic. Et cuſtodietis cuſtodiam domus ruinoſe. Poteſt etiam eſſe nomē proprium ſicut eſt in littera noſtra.

נָסַךְ Naſach. libare. fundere. miſcere. conflare. conſtituere ordinare. ordiri. Exo.25. In quibus offerenda ſunt libamina. Pro quo hebrei legunt. In quibus libandum eſt. Et in eodem.30. Nec libabitis. pro quo he. le. Et libamē nō libabitis ſuper illud. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. Nu.28. Et libabitis vini quartam partem hyn. 2. Reg.23. Sed magis eam libauit domino. Eſa.29. Quoniam miſcuit vobis dominus ſpiritum ſoporis. Oſee. 9. Non libabunt domino vinum. & inde נֶסֶךְ Néſech. ideſt libamē ſeu libatio. Nu.28. Iuxta omnem ritum ſacrificii matutini & libamentorum eius. Et in eodem. Et liba que rite fundūtur. Et in eo. Libamenta autem vini q̄ꝫ per ſingulas fundenda ſunt victimas. Deut.32. Bibebant vinum libaminū ſuorum. Hiere.32. Et libabant diis alienis libamina. Ioel. 1. Periit ſacrificiū & libatio de domo dñi. Et in eo.2. Sacrificiū & libamen domino deo noſtro. & inde מֶסֶךְ Méſech. ſeu מִמְסָךְ Mimſach. ideſt mixtum: ſeu libamen vel libatio. Ps.74. Quia calix in manu domini vini meri plenus mixto. Eſa.65. Et libatis ſuper eam. pro quo hebrei legunt. Et impletis ipſum meni libatione ſeu mixtione. De quo vide ſupra in dictione מָנָה Mana. Item נָסַךְ Naſach. ideſt conflare. Eſa.40. Nunquid ſculptile cōflabit faber. Et in eo.44. Et ſculptile conflauit ad nihil vtile. Hiere.10. Quoniā falſum eſt quod conflauit. Et inde נֶסֶךְ neſech. ideſt conflatile Eſa.48. Et ſculptilia mea & conflatilia mandauerunt iſta. Ponitur etiam pro ſimulachro. Eſa.41. Et vētus & inane ſimulachra eorum. Dañ.11. Inſuper & deos eorum & ſculptilia eorum. & inde מַסֵּכָה Maſecha. ideſt conflatile: ſeu fuſile. Exo.32. Feceruntq; ſibi vitulum conflatilem. Et in eo. 34. Deos cōflatiles non facies tibi. Oſee.13. Feceruntq; ſibi cōflatile de argento ſuo. Item נָסַךְ Naſach. ideſt conſtituere. ſeu ordinare. Ps.2. Ego aūt conſtitutus ſum rex ab eo. Et beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit. Ego autem ordinaui regem meum. Prouer.8. Ab eterno ordinata ſum. & inde נְסִיכִים neſichim. ideſt principes ſeu rectores. & ſolum inuenitur ī nu. plu. Ps.82. Et ſicut zebee & ſalmana omnes principes eorum. Significat etiam predicta dictio ordiri. vt Eſa.30. vt ordiremini telā & nō per ſpūm meum. & in eo.25. Et telā quā orditus eſt ſup oēs natiōes. & inde מַסֵּכָה Maſecha. ſiue מַסֶּכֶת Maſácheth.i. tela ſeu liciū vt in duobus locis predictis. & Iudi.16. Si inquit ſeptē crines capitis mei cum licio plexueris. Et in eodem. Extraxit clauum cū crinibus & licio. Ponitur etiam pro pallio. Eſa. 28. Et pallium breue vtrūq; operire non poteſt.

נָסַע naſaa. Pergere. proficiſci. progredi. recedere. moueri Geñ.12. Perrexitq; abraam vadens & vltra progrediens ad meridiē. Et in eo.20. Profectus īde Abraā venit in terram auſtralem. Et in eodem.33. Gradiamur ſimul. Pro quo hebrei legunt. Proficiſcamur & ambulemus. Et in eo-

dem.46. Profectuſq; iſrael cum omnibus que habebat. Exo.12. Profectiq; ſunt filii iſrael de ramaſes. Et in eodē.13. Viderunt egyptios poſt ſe. pro quo he. le. Et viderunt & ecce egyptus proficiſcebatur ſiue pergebat poſt ſe. & in eodē 14. Tollenſq; ſe angelus domini.i.mouit ſe ſiue p̄fectus eſt angelus dñi. Nu.10. Quando mouēda ſunt caſtra. Et in eo. Mouebūt caſtra primi qui ſunt ad orientalē plagā. & in eo. Leuabunt tentoria qui ſunt ad meridiē. pro quo he. le. Mouebunt caſtra. Et in eo. Mouerūtq; caſtra primi iuxta imperiū dñi. Et in eo. Profectiq; ſunt de monte dñi. Et in eodē. Cumq; eleuaretur arca. ideſt cumq; moueretur arca. Et in eo.11. Ventus aūt egrediens a dño.i. pergens. Et in eo.33. Profecti igitur de rameſes. Et in eodem. Inde egreſſi venerunt contra phiairoth. Eſdre.8. Promouimus ergo a flumine Aua.1. Profecti ſumus. Ponitur etiam pro auferre. vt Iob.4. Qui autem reliqui fuerint auferentur ex eis. Eſa. 38. Generatio mea ablata eſt. Et inde verbū tertie coniugationis.i. proficiſci facere ſeu mouere facere. Beatus hieronymus tranſtulit Tollere ſeu extrahere aut transferre. Exo. 15. Tulit autem moyſes iſrael de mari rubro. ideſt proficiſci fecit. Iudi.16. Et apprehēdit ambas porte fores. ideſt tulit ſeu extraxit. Et in eo. Extraxit clauū cū crinibus.3. Reg. 5. Precepitq; rex vt tollerent lapides grandes.4. Reg.4. Et cum plena fuerint tolles. Eccl's.10. Qui transfert lapides & inde מַסָּע Maſaa. ideſt profectio. Geñ.13. Reuerſuſq; eſt per iter quo venerat. ideſt per profectiones quibus venerat Deut.10. Vade & precede populum. Pro quo hebrei legūt. Vade in profectione ante populum. ideſt perge ante populum. & in plurali מַסְעֵי Maſee. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit Manſiones. nu.33. He ſunt manſiones filiorum iſrael. Et in eodem. Quas deſcripſit moyſes iuxta caſtrorū loca que domini iuſſione mutabant. Pōitur etiam מַסָּע maſaa pro armis bellicis. Iob.41. nec haſta nec thorax. p̄ quo hebrei legunt. Haſta & arma & thorax.

נָסַק naſac. Aſcendere. ſcandere. Ps.138. Si aſcendero in celum tu illic es. Et inde verbum tertie coniugationis q̄ ſignificat aſcendere facere. ſiue eleuare vel educere de aliquo profundo. Dañ.3. porro viros illos qui miſerant ſydrach miſach & abdenago. Pro quo hebrei legunt. Qui aſcēdere fecerant. Et in eodem.6. Et danielem precepit educi de lacu. & in eodem. Eductuſq; eſt daniel de lacu.

נָעַל naal. Claudere. offirmare. ſcilicet clauſura vel ſera. calciare. Iudi.3. Clauſis diligentiſſime oſtiis cenaculi & offirmatis ſera. Et in eodem. Viderunt clauſas fores cenaculi. Canti.4. Hortus concluſus ſoror mea ſponſa hortus concluſus. ideſt clauſus. & inde מַנְעוּל manul. ideſt ſera ſeu vectis quo oſtium clauditur. Nee.3. Et ſtatuerunt valuas eius & vectes. in alio vero loco. Beatus hieronymus tranſtulit Peſulum oſtii. Canti.5. Peſulum oſtii mei aperui dilecto meo. Item נָעַל naal. ideſt calciare. 2. Paralipo.28. Cumq; veſtiſſet eos & calciaſſent. Ezech.16. & calciaui te hyacintho. & inde נַעַל naal. cum accentu in prima. ideſt calciamentum. Exo.3. Solue calciamentum de pedibus tuis. Deut.25 Et tollet calciamentum de pede eius. Et in eodem. Et vocabitur nomen eius in iſrael domus diſcalciati. Pro quo hebrei legunt. Domus diſcalciati calciamenti. p̄s.59. In idumeam extendam calciamentum meum. Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מִנְעָל manal. Deut.33. ferrum & es calciamentum tuum. & in plurali נְעָלִים nealim ſiue נַעֲלַיִם naalaim. Exo.12. Et calciamenta habebitis in pedibus. Eſa.5. nec rumpetur corrigia calciamenti eius. quod in hebreo legitur pluraliter. ſcilicet calciamentorum eius. Et in eodem.11. Ita vt tranſeant per eum calciati. pro quo

hebrei legunt. vt tranſeant per eum cū calciamētis. Amos.
נַעֲלוֹת 2. Et pauperem pro calciamentis. Reperitur etiam נַעֲלוֹת
Naaloth. ſecundum terminationem pluralem femininorū
Calciamē-ta. Ioſ. 9. Calciamentaqꝫ perantiqua que ad indicium vetuſta
tis pitatiis conſuta erant.

נָעֵם נָעֵם Naam. ſuaue vel iocundum eſſe: ſeu dulce vel amenū
Decorū eē eſſe. placere. decorum eſſe. 2. Reg. 1. frater mi ionatha
Iocūdū eē decore nimis. Pro quo hebrei legūt. frater mi ionatha iocū
dus vel ſuauis fuiſti mihi nimis. ſiue placuiſti mihi nimis
aut decor⁹ fuiſti mihi nimis. p̄s. 140. Et audiāt verba mea
quoniam potuerunt. pro quo beatus hierōymus in pſ. iux
ta he. ve. tranſtulit. Et audient verba mea quoniam decora
Placere. ſunt. Prouer. 2. Et ſcientia anime tue placuerit. Et in eo. 9.
Et panis abſconditus ſuauior eſt. Et in eodem. 24. Qui ar
guunt eum laudabuntur. Pro quo hebrei legunt. Et arguē-
נְעִים tibus ſuaue ſiue iocūdum eſt. & inde נְעִים naim. i. iocūdus.
Egregius. Iocūdus. Suaue. ſuauis. decorus. egregius: 2. Reg. 23. Egregius pſaltes iſra-
el. Ps. 80. Pſalterium iocundum cum cithara. Ps. 132. Ecce
q̄ꝫ bonum & q̄ꝫ iocundum. p̄s. 134. Pſallite nomini ei⁹ quo
niam ſuaue eſt. Ps. 146. Deo noſtro ſit iocunda decoraqꝫ
Pulchrus laudatio. Prouer. 22. Que pulchra erit tibi cum ſeruaueris
eam in ventre tuo. Et in eo. 24. Vniuerſa ſubſtantia pre-
נְעִימִים cioſa atqꝫ pulcherrima. & in plu. נְעִימִים Neimim. 2. Reg. 1.
Decori. Saul & ionathas amabiles & decori valde. Iob. 31. Comple
bunt dies ſuos in bono & annos ſuos in gloria. pro quō he
Iocundita tes brei legunt. Et annos ſuos in iocunditatibus vel in ſuauita
נֹעַם tibus. Et inde נֹעַם Noam. ideſt iocunditas. vel ſuauitas. aut
decor. p̄s. 90. Et ſit ſplendor domini dei noſtri ſuper nos.
Pro quo beatus hieronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit.
Decor. Et ſit decor dñi dei noſtri ſuper nos. Prouer. 16. Fauus me-
lis compoſita verba. pro quo he. le. Fauus melis verba io-
נְעִימוֹת cunditatis vel ſuauitatis. Et in plu. נְעִימוֹת Neimoth. p̄s. 16.
Delectationes in dextera tua in eternum. pro quo beatus
Decores. hieronymus in predicto pſalterio trāſtulit. Decores in dex
tera tua eternos. Et aliquando ſcribitur cum mem in prin-
cipio. p̄s. 140. & non cōmunicabo cum electis eorum. Pro
Delicie quo beatus hieronymus tranſtulit. Nec comedere in deli-
ciis eorum. ideſt in ſuauitatibus eorum. Scribitur etiam cū
נַעֲמָן nun in fine & dicitur נַעֲמָן naaman. & in plu. נַעֲמָנִים naama
נַעֲמָנִים nim. Eſa. 17. Propterea plantabis plantationem fidelem.
Iocūde Pro quo hebrei legunt. Propterea plantabis plantationes
iocundas vel ſuaues.

נַעַץ נַעַץ Naas. Genus arboris humilis. & ſcribitur cum dupli-
Saliūcula ci ſadich & dicitur נַעֲצוּץ naaſus. pro quo beatus hiero
נַעֲצוּץ nymus tranſtulit ſaliunculam. Eſa. 55. pro ſaliuncula aſcē-
נַעֲצוּצִים det abies. Et in plu. נַעֲצוּצִים naaſuſim. pro quo beatus hie
Frutcta. ronymus tranſtulit frutcta. Eſa. 7. Et vniuerſis frutetis
& in vniuerſis foraminibus.

נָעַר נָעַר Naar. excutere. cōcutere. expergiſci. ſiue conſurgere.
Exo. 14. Et inuoluit eos dominus in mediis fluctib⁹.
Excutere. pro quo hebrei legunt. & excuſſit dñs egyptios in medio
maris. Ps. 135. Et excuſſit pharaonem & virtutem eius in
mari rubro. Iudi. 16. Egrediar ſicut ante feci & me excutiā.
Nec. 5. Inſuper excuſſi ſinum meum & dixi: ſic excutiet
deus omnem virum. Iob. 38. Et excuſſiſti impios ex ea. Ps.
Concutere. 108. Et excuſſus ſum ſicut locuſta. Eſa. 33. Et concuſſa ē ba
ſan & carmelus. Et in eo. Et excutit man⁹ ſuas ab omni mu
nere. Et in eodem. 52. Excutere de puluere. Hiere. 51. Ex-
cutient comas veluti catuli leonum. Significat etiam exp-
Cōſurgere giſci vel conſurgere. Zach. 2. Quia conſurrexit de habita
נֹעַר culo ſancto ſuo. & inde נֹעַר nóar. ideſt excuſſio. ꝑ quo bea-
Tempeſtas tus hieronymus trāſtulit tempeſtatem. Iob. 36. Morietur
נְעֹרֶת in tempeſtate anima eorum. & inde נְעֹרֶת neoreth. i. ſtuppa.

ſeu fauilla ſtuppe q̄ excutitur ex lino. Iudi. 16. Quomodo
ſi rūpat quis filum de ſtuppa. Eſa. 1. Et erit fortitudo veſtra Stuppa.
vt fauilla ſtuppe. Itē נַעַר naar. i. puer. iuuēis. adoleſcēs. Geñ. Fauilla נַעַר
37. Paſcebat gregem cum fratribus ſuis adhuc puer. Et in Puer.
eo. Puer non comparet. Ruth. 2. Dixitqꝫ booz iuueni qui Iuuenis;
preerat meſſoribus. 1. Reg. 1. puer autem erat adhuc infan- Adoleſcēs
tulus. Prouer. 1. Et adoleſcenti ſciētia & intellectus. Hiere.
1. Quia puer ego ſum. Accipitur ēt pro miniſtro vel famu-
lo. eo quod communiter puer maiori & ſeniori miniſtrat. Miniſter.
Iudi. 7. Deſcendat tecum phara puer tuus. ideſt miniſter vl' Famulus.
famulus tuus. 4. Reg. 5. Dixitqꝫ giezi puer viri dei. i. mini
ſter eius. Ponitur etiam pro ignaro vel rudi. 2. Paralip. 13.
Porro roboan erat rudis & corde pauido. Accipitur etiam Rudis.
pro quocunqꝫ animali dum eſt in tenera etate. Zach. 11. Di
ſperſum non queret & contritum non ſanabit. pro quo he.
brei legunt. puerum non queret. ideſt pecus tenerum non Pecus te nerum.
queret. Et in plurali נְעָרִים nearim. ideſt pueri. iuuenes. a- נְעָרִים
doleſcentes. 2. Reg. 2. Surgant pueri. 3. Reg. 20. per pediſe Pueri.
quos principum prouinciarum. pro quo hebrei legunt. ꝑ
pueros principum prouinciarum. Et in eodem. Egreſſi ſūt
autem pueri principū prouinciarum. Iob. 29. Videbāt me
iuuenes & abſcondebantur. Ponitur etiam pro miniſtris. Iuuenes. Miniſtri.
Nec. 5. Sed & miniſtri eorum depreſſerant populum. Et
in genere feminino נַעֲרָה naara. Geñ. 24. puella decora ni נַעֲרָה
mis. Ruth. 2. Cuius eſt puella hec. 3. Reg. 1. Queramus do- Puella.
mino noſtro regi adoleſcentulam virginem. Et in plurali. Adoleſcentula.
נְעָרוֹת nearoth. Geñ. 24. Igitur rebecca & puelle illius aſcē נְעָרוֹת
ſis camelis ſecute ſunt virum. Exo. 2. Et puelle eius gradie Puelle.
bātur per crepidinē aluei. Eſter. 2. querātur regi puelle vir
gines. & idē נְעוּרִים neurim. i. puericia. iuuētus. & declinatur נְעוּרִים
tantum pluraliter. p̄s. 128. Sepe expugnauerunt me a iuuē Iuuentus.
tute mea. p̄s. 127. Ita filii excuſſorum. pro quo beatus hie-
ronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Ita filii iuuentutis.
Poteſt etiam legi excuſſorum ſecundum primam ſignifi-
cationem. Reperitur etiam נְעֻרוֹת neuroth. ſecundum ter- נְעֻרוֹת
minationem pluralem femininorum. Hiere. 32. Iugiter fa
cientes malum in oculis meis ab adoleſcentia ſua. adoleſcētia

נָפַח naphach. inſuflare. inſpirare. exſuflare. ſpirare. ſuccen נָפַח
dere. affligere. Geñ. 2. Et inſpirauit in faciem eius ſpi- Inſpirare
raculū vite. Eſa. 54. Ecce ego creaui fabrum ſuflantem in Suflare.
igne prunas. Ezech. 22. Vt ſuccendā in ea ignē ad cōflandū Inſuflare.
ideſt ad ſuflandum. Et in eodem. 37. Et inſufla ſuper inter
fectos iſtos. Aggei. 1. Et intuliſtis in domum & exſuflaui il Exſuflare.
lud. Malach. 1. & exſuflatis illud. Hiere. 15. Defecit anima
eius. ideſt ſpirauit. ponitur etiam pro ſuccendere. Iob. 20. Spirare.
Deuorabit eum ignis qui non ſuccenditur. Et in eo. 41. Si Succēdere
cut olle ſuccenſe atqꝫ feruentis. Hiere. 1. Ollam ſuccen-
ſam ego video. & inde מַפֻּחַ mapūach. ideſt ſuflatorium מַפֻּחַ
quo ignis ſuccenditur. Hieremie. 6. Defecit ſuflatorium in Suflatoriū
igne. ponitur etiam predicta dictio pro affligere. Iob.
31. Et animam agricolarum eius afflixi. & idē מַפָּח mapach. Affligere. מַפָּח
ideſt dolor ſeu afflictio. pro quo beatus hieronymus tran-
ſtulit abominationem. Iob. 11. Et ſpes illorum abominatio abominatio
anime.

נֹפֶךְ Nópech. carbunculus lapis precioſus. Exo. 28. In ſecū נֹפֶךְ
do. ſcilicet verſu carbūculus & ſapphyrus & hyaſpis. E Carbūcul⁹
zech. 28. Sapphyrus & carbunculus & ſmaragdus.

נָפַל Naphal. cadere. concidere. ruere. corruere. iacere. irrue נָפַל
re. inferiorem eſſe. tranſfugere. Geñ. 4. Et cōcidit vul Concidere
tus eius. & in eo. Cur concidit facies tua. Et in eodem. 15.
Sopor irruit ſuper abraam & horror magnus & tenebro- irruere.
ſus inuaſit eum. ideſt cecidit ſuper eum. Et in eodem. 17. ce Cadere.
cidit Abraam in faciem ſuam. Et in eodem. 24. Deſcendit

de camelo. pro quo hebrei legunt. Cecidit de camelo. Et in
eodem. 25. Coram cunctis fratribus ſuis obiit. ideſt cecidit.
Et aliqui hebrei exponunt ſic. ſcilicet cecidit ei poſſeſſio co
ram cunctis fratribus ſuis. Et in eodem. 50. Quod cernens
Ruere. Ioſeph ruit ſuper faciem patris. Leuit. 26. Et corruent corā
Corruere. vobis. Et in eodem. Cadēt inimici veſtri gladio. Nu. 6. Ita
tamen vt dies priores irriti fiant. Pro quo hebrei legunt.
Et dies priores cadant. ideſt cadant de numero vt nō com-
putentur. Deut. 22. Et ſis reus labēte alio & in preceps ruē
Iacere. te. Ioſ. 2. Etenim irruit in nos terror veſter. Iudi. 7. Et oēs
orientales populi iacebant in valle. 2. Regū. 1. Sciebam enī
ꝙ viuere non poterat poſt ruinam. ideſt poſtqꝫ cecidit. 3.
Reg. 8. Non cecidit nec vnus quidem ſermo. 4. Reg. 10. vi-
de ergo nunc quoniam non cecidit de ſermonibus domini
Concidere in terram. Nec. 6. Et conciderent intra ſemetipſos. pro quo
Inferiorē eſſe. hebrei legunt. Et ceciderunt valde in oculis ſuis. ideſt infe-
riores ſibi ipſis videbantur ex quo non preualuerant ad-
uerſus hebreos. Et ſimile verbum habetur. Iob. 12. Vbi di-
citur nec inferior veſtri ſum. ꝑ quo in hebreo legitur. Nec
cadens ego a vobis. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. & in
Defluere. eodem. 14. Mons cadens defluit. pro quo hebrei legunt.
Mons cadens cadet ſiue corruet. Ps. 19. Ipſi obligati ſunt &
ceciderunt. Ps. 36. Cum ceciderit non collidetur. Ps. 144.
Alleuat dominus omnes qui corruunt. Eſa. 9. Et cecidit in
iſrael. Et in eodem. 14. Quomodo cecidiſti de celo lucifer
Et in eodem. 21. Cecidit cecidit Babylon. Hiere. 51. Et ca
dent interfecti in terra chaldeorum. Et in eodem. Subito
cecidit babylon. Ioel. 2. Sed & per feneſtras cadent. Amos
8. Et cadent & non reſurgent. Et aliquando ſcribitur cum
duplici lamed. Ezech. 28. Et corruent interfecti in medio
eorum. Significat etiam tranſfugere aut profugere. vel ad-
Trāſfugere iungere ſe aliis. 1. Reg. 29. Ex die qua tranſfugit ad me. 4.
Reg. 7. Venite ergo & tranſfugiamus ad caſtra ſyrie. 1. Pa-
ralip. 12. Periculo capitis noſtri reuertetur ad dominum ſu
um. ideſt tranſfugiet ad dominum ſuum. Et in eodem. trāſ
fugerunt ad eum de manaſe. Hiere. 21. Qui egreſſus fue-
Profugere rit & tranſfugerit ad chaldeos. Et in eodem. 37. Ad chalde
os profugis. Et in eodem. 52. Et de profugis qui tranſfuge
Adiungi. rant ad regem babylonis. Eſa. 54. Aduena quondam tuus
adiungetur tibi. Inde verbum tertie coniugationis. ideſt ca
dere facere: ſeu proiicere: vel dimittere: ſiue ꝓſternere. Iu
Dimittere di. 2. nō diuiſerūt adinuentiōes ſuas. i. nō ꝓiecerūt. 1. Reg.
Cadere ſa cere. 3. Non cecidit ex omnibus verbis eius in terra. pro quo he
brei legūt. Nō cadere fecit: ſiue nō proiecit ex oībus verbis
eius. Iob. 29. Et lux vultus mei non cadebat in terra. ꝑ quo
he. le. Et lucē vultus mei non faciebant cadere. p̄s. 105. vt ꝓ
proſternere ſterneret eos ī deſerto. i. cadere faceret. ſignat ēt fortē ꝓiice
re. i. forte mittere vel forte diuidere. Ioſ. 13. Veniat ergo in
partē hereditatis iſrael. pro quo he. le. Proiice eā in heredi-
Sorte diui dere. tatē iſraeli. i. forte diuide eā. & in eo. 23. Et nūc quia forte di
Sortē mit tere. uiſi. p̄s. 77. Et forte diuiſit eis terrā in funiculo. Prouer. 1.
Sortē mitte nobiſcū. Ione. 1. venite & mittamus fortes. Et
in eo. & miſerunt fortes & cecidit ſors ſuper ionam. Et īde
verbū quarte cōiugatiōis. i. proſternere ſe ſiue iacere. Deut.
9. Et procidi añ dñm ſicut prius quadraginta diebus. i. ia-
Proſter nere ſe. Iacere. cui ſiue proſtratus ſum ante dñm. Et in eo. Et iacui corā do
mino quadraginta diebus & noctibus. Et in eo. Quib⁹ eū
ſuppliciter deprecabar. pro quo he. le. Quibus iacui ſiue q
Subiicere. bus proſtratus fui. Pōitur ēt ꝓ ſubiicere. Geñ. 43. Et violē-
מַפָּלָה ter ſubiiciat ſeruituti & nos & aſinos noſtros. & inde מַפָּלָה
Ruina. Mapala. i. ruina. Eſa. 17. Et erit quaſi aceruus lapidum in
ruina. Et in eo. 23. poſuerunt eā in ruinā. & in eo. 25. vrbē
fortē in ruinā. Ezech. 3. Et in ruina eius habitabūt vniuer-

ſa volatilia celi. & inde מַפָּל Mapal. i. quiſquilie que cadūt מַפָּל
de frumento. Amos. 8. Et quiſquilias frumenti vendamus quiſquilie.
& inde מַפֶּלֶת Mapóleth. ideſt cadauer. Iudi. 14. Declinauit מַפֶּלֶת
vt videret cadauer leonis. & in numero plurali מַפְּלֵי Mapa Cadauer.
le. & ponitur pro membris. Iob. 41. Membra carniū eius מַפְּלֵי
coherentia ſibi. Et inde נֵפֶל népel. ideſt abortiuus: eo quod Membra.
cadit ex vtero. Iob. 3. Aut ſicut abortiuū abſconditum non נֵפֶל
ſubſiſterē. Ps. 57. Supercecidit ignis: non viderunt ſolem. Abortiuus
Pro quo btūs hiero. in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. qua
ſi abortiuum mulieris quod non vidit ſolem. Eccl's. 6. pro-
muncio ꝙ melior illo ſit abortiuus. & idē נְפִילִים nephilim. נְפִילִים
ideſt gigantes. eo quod propter ſui magnitudinem ceteri
humiliores videntur cadere ante eos. vel quia irruit timor
eorum ſuper alios. Geñ. 6. Gigantes autem erant ſuper ter Gigantes.
ram in diebus illis. Nu. 13. Ibi vidimus monſtra quedam fi-
liorum Enach. pro quo hebrei legunt. Ibi vidimus gigan
tes filios enach.

נָפַץ Napas. diſpergere. diſgregare. diſſeminare. diuidere. נָפַץ
allidere. collidere. conterere. confringere. Geñ. 9. Et
ab his diſſeminatum eſt omne genus hoīm ſuper vniuer- Diſſeminare.
ſam terram. pro quo hebrei legunt. & ab his diſperſa ē om-
nis terra. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Et in eo. 11. An-
teqꝫ diuidamur in vniuerſas terras. & in eo. Inde diſperſit Diuidere.
eos dominus ſuper faciem cunctarum regionum. Et in eo. Diſpgere.
49. & diſpergam eos in iſrael. 1. Reg. 13. quia vidi ꝙ popu
lus dilaberetur a me. ideſt diſpergeretur a me. 2. Reg. 18.
fuit autem ibi prelium diſperſum ſuper faciē vniuerſe ter-
re. 3. Reg. 22. Vidi cunctum iſrael diſperſum in montibus
Hiere. 9. Diſpergā eos in gentibus & in eodem. & omnis
grex eorum diſperſus eſt. Eſa. 33. Ab exaltatione tua diſper
ſe ſunt gentes. Hiere. 13. Et diſpergā eos virum a fratre ſuo.
Ezech. 20. & cōgregabo vos de terris in quibus diſpſi eſtis
Soph. 3. ſupplices mei filii diſperſorum meorū. hebrei tñ ī
ꝑdicto loco dicūt ꝙ eſt nomē proprium & legunt ſic. Atha
rai filia phuſai. & interpretatis his nominibus eſt ſenſus ſi-
cut in littera noſtra. Significat etiam allidere. vel cōfringe
re. vt Iudi. 7. Et hydrias confregiſſent. p̄s. 2. Et tanqꝫ vas Cōfringere.
figuli confringes eos. Ps. 136. & allidet paruulos tuos ad pe Allidere.
trā. Eſa. 27. ſicut lapides cineris alliſos. Hiere. 4. & lagūcu
las eorū collident. & in eodem. 22. nunquid vas fictile atqꝫ Collidere.
cōtritum vir iſte hieconias. & in eo. 51. Collidis tu mihi va Conterere
ſa belli: & ego collidā in te gentes. & in eo. & collidam in te
equum & equitē eius. & inde נֶפֶץ néphes. i. alliſio. Eſa. 30. נֶפֶץ
Allidet in turbine. pro quo he. le. Alliſio turbinis. & inde Alliſio.
מַפֵּץ Mapas. i. inſtrumentum ſiue vas quo aliquid conteri- מַפֵּץ
tur & diſſipatur. Ezech. 9. & vniuſcuiuſqꝫ vas interitus in Interitus.
manu eius.

נְפַק Naphac. in ligua chaldaica ſignificat egredi: ſiue edu נְפַק
cere. Dañ. 2. & egreſſa ſententia ſapientes interficiebā Egredi.
tur. & in eo. qui egreſſus fuerat ad interficiendos ſapientes
babylonis. & ī eo. 3. egredimini & venite: ſtatiqꝫ egreſſi ſūt
& inde נִפְקַת napcath. ideſt ſumptus. expenſe. Eſdre. 6. Sū נִפְקַת
ptus autem de domo regis dabuntur. & in eodem. Studio Sumptus
ſe ſumptus dentur viris illis.

נֶפֶשׁ Nephes. Anima. Geñ. 1. Producat terra animam vi נֶפֶשׁ
uentem. & in eodem. 2. & factus eſt homo in animam
viuentem. & in eodem. 19. Salua animam tuam. & in eodē. anima.
35. egrediente autem anima eius pre dolore. Exo. 12. Peri
bit anima illa de iſrael. & in eodem. 21. Reddet animā pro
anima. Leuit. 5. Si peccauerit anima. Nu. 15. Quod ſi ani-
ma vna neſciens peccauerit. Deut. 6. & ex tota anima tua.
1. Regum. 25. erit anima domini mei cuſtodita quaſi in fa
ſciculo viuentium apud dominum deum tuum: porro ini

micorum tuorum anima rotabitur.3.Reg.17. Reuertatur obſecro anima pueri huius in viſcera eius. Et in eodem.19 Tolle animam meam.Iob.1. Cuncta que habet homo dabit pro anima ſua.Et in eodem.21.Et anima eius quodcunq; voluit hoc fecit.Ps.23.qui non accepit in vanum animã ſuam.Ps.104. ferrum pertranſiuit anima eius.Ps.118.& anima mea cognoſcet nimis.Prouer.27.Anima ſaciata calcabit fauum.& communiter eſt generis feminini:vt patet i aliquibus locis predictis.& aliquando reperitur in genere maſculino.vt Geñ.46.Omnes anime quattuordecim.vbi in hebreo illud quattuordecim eſt generis maſculini.& iungitur cũ hoc nomĩe aĩe.& in eo.Anime due. Vbi pro eo qđ in littera noſtra eſt due in hebreo eſt שְׁנַיִם Senaim. q; eſt generis maſculini.Nume.31.vnam animam ex quingẽtis tam ex hominibus quam ex iumentis. vbi pro eo quod in littera noſtra eſt vnam in hebreo eſt אֶחָד Echad. quod eſt generis maſculini.& aliquando accipitur pro toto homine ſeu pro corpore animato.vt in aliquibus locis predictis. & Geñ.14.Da mihi animas.ideſt da mihi homines. Et in eodem.46.Omnes anime domus iacob que ingreſſe ſunt in egyptum.Ponitur etiam pro ſemetipſo.Ps.104. vt erudiret principes eius ſicut ſemetipſum. Deut.21. Dimittes eã liberam.pro quo hebrei legunt.Dimittes eam anime ſue. ideſt ſibiipſi:vt ſit in ſua libera poteſtate.Hiere.51. Iurauit dominus exercituum per animam ſuam. ideſt per ſemetipſum.ſicut exponunt hebrei.Amos.6.Iurauit dominus deus in anima ſua.ponitur etiam pro mortuo.ideſt pro morticino anime humane.Nu.6. ſuper mortuum non ingredietur.pro quo hebrei legũt.& ſuper omnes animas mortui ſeu morticini non ingredietur.& in eodem.quia peccauit ſuper mortuum.pro quo hebrei legunt.Quia peccauit ſuper animam.ideſt ſuper morticinum anime humane. & in eo.19.Omnis qui tetigerit humane anime morticinũ. Ponitur etiam pro deſiderio.Ps.26.Ne tradideris me in animas tribulantium me.ideſt in deſideria tribulantiũ me. Ponitur etiam pro halitu.Iob.41.Halitus eius prunas ardere facit.Et in plurali נְפָשׁוֹת nephaſoth.ſecundum terminationem femininorum.Ps.71.Et animas pauperum ſaluas faciet.Ezech.13.Vt interficerent animas que non moriuntur.Reperitur etiam נְפָשִׁים nephaſim ſecundum terminationem maſculinorum.Vt in eodem.Et dimittam animas quas vos capitis animas ad volandum. & inde verbum נָפַשׁ naphes:qđ ſignificat refrigerare.vel requieſcere aut recreare.vel animari. ideſt animam ſumere. Exodi. 23.Et refrigeretur filius ancille tue & aduena.Et in eodem. Septimo autem ab opere ceſſauit. pro quo hebrei legunt. Septimo autem quieuit & requieuit. ſiue refrigeratus eſt. Loquitur enim ſcriptura de deo more humão: ſicut de homine dicitur q; refrigeratur & requieſcit perfecto opere. Ponitur etiam pro refocillari.2.Regum.16. Et refocillati ſunt ibi.

נֵץ Nes. Accipiter. Leuit.11. Et accipitrem iuxta genus ſuum.

נָצַב Naſab. Conſtituere.ſtatuere.erigere.ſtare.3. Regum.22.Nec erat tunc conſtitutus rex in edom.Eſa.3. Stat ad iudicium dominus. Threñ.2. firmauit dexteram ſuam quaſi hoſtis.ideſt ſtatuit dexteram ſuam ſiue ſtetit dextera ſua.Zach.11. Et quod ſtat nõ enutriet. Et aliquando ſcribitur ſine nun.De quo vide ſupra in dictione יָצַב Iaſab.& inde נְצִיב Neſib.ideſt ſtatua ſiue ſtatio.Geñ.19. Que verſa eſt in ſtatuam ſalis.1.Paralipo.11. Et ſtatio philiſtinorum in bethleem.Significat etiam prepoſitum ſeu prefectum.3.Regum.4.Habebat autem ſalomon duodecim prefectos ſuper omnem iſrael.Et in eodem. Nutriebantq; eos ſupradicti regis prefecti.Et inde מַצָּבָה Maſeba. ideſt ſtatio ſiue ſtatua.vt Eſa.22.Et expellam te de ſtatione tua. ponitur etiam pro titulo vel ſtatua.Geñ.35.Erexitq; iacob titulum ſuper ſepulchrum eius:hic eſt titulus monumenti rachel.Exo.23.& confringes ſtatuas eorum. vide etiam de hoc ſupra in dictione יָצַב Iaſab.Ponitur etiam נִצָּב Niſab pro capulo gladii.Iudi.3. Vt capulus ſequeretur ferrum in vulnere. Item נְצַב naſab.in lingua chaldaica ſignificat plãtare.& inde נִצְבָּה niſebeth.ideſt plantatio.Dañ.2.De plantatione eris & ferri oriebatur.

נָצָה Naſa.Iurgari.rixari.litigare.litem concitare.vaſtare. florere.volare.Exo.2.Conſpexit duos hebreos rixãtes.Et in eodem.21.Si rixati fuerint viri.Leuit.24.Iurgatus eſt in caſtris cum viro iſraelita.Nume.26. qui ſurrexerunt contra moyſem & Aaron.pro quo hebrei legunt.qui iurgati ſunt.Et in eodem.Quando aduerſus dominum rebellauerunt.Pro quo hebrei legunt. Quando iurgati ſunt aduerſus dominum.Et in titulo.Ps.59.Vbi dicitur:cũ ſuccendit meſopotamiam ſyrie.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit.Cum pugnauit aduerſus ſyriam meſopotamie. Et inde מַצָּה Maſa.ideſt rixa.contẽtio.iurgium.Prouer. 16.Qui meditatur diſcordias diligit rixas.Eſa.41. Viros rebelles tuos.Pro quo hebrei legunt.viri contentionis tue ſiue iurgii tui.ideſt iurgantes aduerſum te. Et in eodem. 58.Ecce ad lites & ad contentiones ieiunatis.Significat etiam ſupradicta dictio:vaſtare.Hiere.4. Ciuitates tue vaſtabuntur.Eſa.37.In erradicatione collium compugnantiũ. Pro quo hebrei legunt.In erradicationem collium deuaſtatorum ſeu deſertorum.& ſecundum primam ſignificationem poteſt legi ſicut eſt in littera noſtra. ſignificat etiam florere ſeu germinare.Canti.6. Si germinaſſent mala punica.Et in eodem.7.Si floruerunt mala punica. Vide etiam de hoc ſupra in dictione נוּץ nus.ſignificat etiam volare.vt Threñ.4.Iurgati quippe ſunt & commoti. pro quo hebrei legunt. Volauerunt & commoti ſunt. Poteſt etiam legi ſicut eſt in lr̃a nr̃a.Et aliqñ ſcribitur cum aleph in fine loco he.vt Hiere.48.Date florem moab quia florens egredietur.pro quo he.le.Date alam ſeu pennam moab.quia volans volabit.poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra. Et inde נוֹצָה noſa.ideſt pluma.Leuit.1. Veſiculam vero gutturis & plumas proiiciet.Ezech.17.Plena plumis & varietate.Et in eodem.Magnis alis multiſq; plumis.

נָצַח Naſach.Triumphare.ſuperare.vincere.ſeu victoriam obtinere.inſtare.ſolicitare.vrgere.Prefectum ſeu prepoſitum eſſe.1.Reg.15.Porro triumphator iſrael non parcet tibi.1.Paralip.15.In citharis pro octaua canebant epinicion.pro quo he. le. canebãt ad vincendum ſeu pro victoria.& eſt idem cum littera noſtra:nam epinicion grece carmen triumphale ſignificat.& in titulo.Ps.4. vbi dicitur in finem in carminibus pſalmus dauid.pro quo beatus hieronymus in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit victori in canticis pſalmus dauid.& ſilr̃ in aliis titulis pſalmorum.Dañ.6. Igitur daniel ſupabat oẽs principes.Malach.3. Victor in pſalmis canentem.ſignificat ẽt inſtare.vel vrgere. ſeu prepoſitũ vel prefectum eſſe.2.Paralip.2.Prepoſitoſq; eorum tria millia.ideſt illos qui inſtabant operibus. Et in eodem. Tria autem millia ſexcentos prepoſitos operum populi.Eſdre.3.Vt vrgerent opus domini.Et in eodem.Vt inſtarent ſup eos q faciebãt opus.& inde נֵצַח neſach.i.fortitudo.virtus.Eſa.63.Et detraxi in terram virtutem eorum. Ponitur etiam pro ſanguine in quo eſt fortitudo & vita. Et in eodem.Et aſperſus eſt ſanguis eorum ſuper veſtimenta mea. ſignificat etiam eternum ſeu perpetuum.vt.Ps.12. Vſque quo domine obliuiſceris mei in finem. ideſt in eternum. Ps.48.Et viuet adhuc in finem. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Et viuet vltra in ſempiternum.Eſa.13. Non habitabitur vſq; in finem.ideſt vſq; in eternum.Hiere.15.Quare factus eſt dolor meus perpetuus.Threñ.3.Periit finis meus.pro quo ſecundum primam ſignificationem aliqui hebrei legunt. Periit victoria mea.poteſt etiam legi ſic piit eternitas ſeu perpetuitas mea.Ponitur etiam pro ſeculo.Eſa.64.In ſecula ſeculorum non erit tranſiens per eam. Et inde נִצַּחַת niſachath.ideſt fortis ſeu perpetua.Beatus hieronym⁹ trãſtulit.contentioſam.Hiere.8. Quare auerſus eſt populus iſte in ieruſalem auerſione contentioſa.

נָצַל Naſal.eripere.liberare.euadere.eruere. Auferre.abſtrahere.ſpoliare.Geñ.37.Volens eripere eũ de manibus eorum.Exo.5.Et non liberaſti eos.Et in eodem. 18.Et eruit me de gladio pharaonis.Deut.23. Non trades ſeruum domino ſuo qui ad te cõfugerit.ideſt qui ad te euaſerit.Ioſ.2.Et eruatis animas noſtras a morte.2.Reg.22.in die qua liberauit eum dominus de manu omnium inimicorum ſuorum.2.Reg.20.Et effugiat nos. pro quo hebrei legunt.Et euadat oculos noſtros.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.4.Reg.18.Eruens liberabit nos dominus. Iob.5. In ſex tribulationibus liberabit te.Ps.32. Vt eruat a morte animas eorum.p̃s.33.Et de omnibus his liberauit eum dominus.Ps.85.Et eruiſti animam meam ex inferno inferiori.Eſa.20. Vt liberarent nos a facie regis aſſyriorum. Et in eo.37.Et tu poteris liberari.Hiere.7. Et dixiſtis liberati ſumus.Ezech.14.Ipſi iuſtitia ſua liberabunt animas ſuas. Amos.4.Quaſi torris raptus ab incendio. ideſt liberatus vel erutus ab incendio.Zach.3.Nunquid non iſte torris eſt erutus de igni.Et inde הַצָּלָה Haſala.ideſt liberatio. Eſter. 4.Per aliam occaſionem liberabuntur iudei. pro quo hebrei legunt.Refrigerium & liberatio ſtabit iudeis de loco alio.Significat etiã aufferre vel ſpoliare.ſeu diripere. Geñ. 31.Tulitq; deus ſubſtantiã patris veſtri & dedit mihi. Et in eodem.Sed deus tulit opes patris noſtri & eas tradidit nobis.Exo.3.Et ſpoliabitis egyptum.Et in eo.et ſpoliauerũt egyptios.ideſt abſtulerunt ab eis opes.Et in eodem.33.Depoſuerunt ergo filii iſrael ornamentum ſuum. 2. Paralip. 20.Et diripuerunt ita vt omnia portare non poſſent.

נָצַר Naſar.cuſtodire.ſeruare.vaſtare.Deut.32. Et cuſtodiuit quaſi pupillam oculi.Et in eodem.33.Et pactũ tuum ſeruauerunt.Ps.24.Requirentibus teſtamentum eius. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.His qui cuſtodiunt pactum eius.p̃s.33. Prohibe linguam tuam a malo.Pro quo beatus hieronymus in predicto pſalterio tranſtulit.Cuſtodi linguam tuam a malo. Ps. 118.Quia iuſtificationes tuas exquiſiui.pro quo beat⁹ hieronymus tranſtulit.Quia precepta tua cuſtodiui.p̃s.140. Et oſtium circunſtantie labiis meis.pro quo beatus hieronymus tranſtulit.Serua paupertatem labiorum meorum. Prouer.4.Cuſtodi illam quia illa eſt vita tua. Et in eo.22. Oculi dñi cuſtodiunt ſcientiam.Et in eo.27.Qui ſeruat ficum comedet fructus eius.Eſa.27.Ego dominus qui ſeruo eam.Et in eodem.Nocte & die ſeruo eam. Naum.2. Qui cuſtodiat obſidionem.Et aliquando ſcribitur ſine nun. vt Eſa.8.Liga teſtimonium.Pro quo hebrei legunt.Serua teſtimonium.Poteſt etiam deriuari a dictioue צָרַר ſarar. q̃ ſignificat ligare.ſicut eſt in littera noſtra.Et inde נֹצֵר noſer ideſt cuſtos.& in plurali נֹצְרִים Noſrim.4.Reg.18.A turre cuſtodum.Hiere.4. Auditum eſt in ieruſalem cuſtodes venire de terra longinqua.Et in eodem.31. Clamabunt cuſtodes in monte ephraim. Et inde נְצוּרוֹת Neſuroth. i. res obſeruate & occulte.Hiere.33.Et annunciabo tibi grandia & firma que neſcis.pro quo hebrei legunt. Annunciabo tibi grãdia & obſeruata vel occulta que neſcis. Et ĩde נְצוּרָת Neſurath.ideſt occulta. ſcilicet ad inſidiandum vel decipiẽdum.Prouer.7.Et preparata ad decipiendas animas. Pro quo hebrei legunt.Et obſeruata vel occulta corde.Poteſt ẽt legi ſic.Et vaſtata ſeu deſerta corde. Nam predicta dictio etiam ſignificat vaſtare vel deſolare. Eſa.1.Sicut ciuitas q̃ vaſtatur.Et inde נְצוּרִים Neſurim.ideſt loca deſerta: vel vaſtata.Beatus hieronymus tranſtulit delubra mortuorum. Eſa.65.Et in delubris mortuorum dormiant. Ponitur etiam pro fecibus.Eſa.49.Et feces iſrael conuertendas. vbi pro fecibus ponitur נְצוּרֵי Neſure.ſicut alias שְׁמָרִים ſemarim ſignificat feces & deriuatur a שָׁמַר Samar. quod ſignificat cuſtodire:vt infra dicetur. Hebrei tamen in predicto loco legunt.Et deſerta ſeu deuaſtata iſrael ad conuertẽdũ. Item נֵצֶר neſer.flos.virgultũ.ſtirps.germẽ.Eſa.11. Et flos de radice eius aſcendet.Et in eodem.14. Tu autem reiect⁹ es de ſepulchro quaſi ſtirps inutilis.Et in eodem. 60.Germen plantationis mee.

נֶקֶק Nechic.cauerna.foramẽ.fiſſura.Eſa.7. Et in cauernis petrarum.Hiere.13.Abſconde illud ibi in foramine petre.

נָקַב Nacab.perforare.explanare.declarare.nominare.maledicere.ſeu blaſphemare.4.Reg.12. Et aperuit foramen deſuper.pro quo hebrei legunt. Et perforauit foramen.Iob.40.Et in ſudibus perforabis nares eius. Eſa.36 Intrauit in manum eius & perforauit eam.Aggei.1. In ſacculum pertuſſum.i.perforatum.& ĩde מַקֶּבֶת machébeth. ideſt malleus.Iudi.4. Aſſumens pariter & malleum.Ponitur etiam pro cauerna.Eſa.51.Et ad cauernam laci vnde p̃ciſi eſtis. & in plurali מַקָּבוֹת macaboth.ideſt mallei.3.Reg. 6.Et malleus & ſecuris & omne ferramentum non ſunt audita in domo.Quod in hebreo legitur pluraliter. ſcilicet mallei & ſecuris.Eſa.44.Et in malleis formauit illud. Et ĩde נְקֵבָה Necheba.ideſt femina.Geñ.1.Maſculum & feminam creauit eos.Leuit.12.Si feminam peperit.Nu.31.Cur feminas reſeruaſtis.Item נָקַב nacab.ideſt explanare.ſeu declarare aut nominare.Geñ.30.Conſtitue mercedem tuam. Pro quo hebrei legunt.Declara ſeu explana mercedem tuam.Nu.1.Quos tulerunt moyſes & Aaron.pro quo hebrei legunt.Et tulit moyſes & Aaron viros iſtos qui declarati ſeu explanati ſunt per nomina vel qui nominati ſunt per nomina.Eſa.62.Quod os domini nominauit. Amos.6.optimates capita populorum.ideſt nominati capita populorum.Significat etiam maledicere ſeu blaſphemare. Leuit. 24.Cumq; blaſphemaſſet nomen domini. Et in eodem. Et qui blaſphemauerit nomen domini morte moriatur. Nume.23. Quomodo maledicam cui non maledixit deus. Et in eodem. Inde maledicito ei. Iob.3. Maledicant ei qui maledicunt diei. Et in eodem.5. Et maledixi pulchritudini eius ſtatim.Prouerb.21. Qui abſcondit frumẽtum maledicetur in populis. Abach.3. Maledixiſti ſceptris eius.

נָקֹד Nycud. Punctum ſeu ſtigma:aut macula. ſcilicet diuerſi coloris.Canti.1.Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Pro quo hebrei legunt. Cum punctis vel ſtigmatibus argenti. Vbi ponitur נְקֻדּוֹת Necudoth.in numero plurali. & inde נָקֹד Nacud.ideſt animal album habens maculas nigras vl̃ econuerſo.Geñ.30. & ſepara cunctas oues varias.i.hñtes maculas varii coloris

Et in eodem. Et quodcunq̧ fuluum & maculoſum varium
q̧ fuerit. Et in eodē. Et omnia que non fuerint varia & ma
נֹקֵד culoſa. & fulua. Et a talibus pecoribus dictus eſt נֹקֵד noced
ideſt paſtor. ſiue ille qui alit pecora. 4. Reg. 3. Porro meſa
Rex moab nutriebat pecora multa. Pro quo hebrei legunt
Paſtor Erat armentarius ſeu paſtor. & in plurali. נֹקְדִים Nocdim.
נֹקְדִים Amos. 1. verba amos qui fuit in paſtoralibus thecue. & in
paſtorales de נִקּוּדִים Necudim. i. panis mucidus ſeu putrefactus. Eo
נִקּוּדִים quod in eo ſunt quaſi macule vel puncta diuerſi coloris. ꝓ
Cōminuti. quo beatus hieronymus tranſtulit comminuti. Ioſ. 9. Pa
nes quoq̧ quos portabant ob viaticum duri erāt in fruſtra
comminuti. Et in eo. Nūc ſicci facti ſunt & ſiccitate nimia
נִקּוּדִים cōminuti. ponitur etiam נִקּוּדִים Necudim pro cruſtula pa
Cruſtula nis. 3. Regū. 14. Tolle quoq̧ in manu tua decem panes &
panis. cruſtulam.

נָקָה
Mūdū eē. נָקָה Naca. mundum ſeu innocentem eſſe. mundare. parce
re. deſſolare ſeu exterminare. Geñ. 24. Non tenebe
ris iuramento. Pro quo hebrei legunt. Et mundus ſeu īno
cens eris a iuramento. Exo. 34. Nulluſq̧ apud te per ſe in
nocens eſt. Pro quo hebrei legunt. Et innocens non faciet
Innocentē innocentem vel non erit inocens. vel ſic. Et mundans non
eſſe. mundabit. Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Poteſt etiam
legi ſic. Nec quaſi innocenti parcet. Et eadem verba habē
tur. Nu. 14. vbi dicitur. Nullūq̧ innoxiū derelinquens. &
Hiere. 46. Nec quaſi innocenti parcam tibi. Et ſupra in eo
dem. 30. vbi dicitur. Et non tibi videaris innoxius. Nu. 5.
Non te nocebunt aque iſte amariſſime. Pro quo hebrei le
gunt. Innocens ſeu innoxia eris ab aquis iſtis. Et in eodē.
Innoxium Erit innoxia & faciet liberos. Et in eodem. Maritus abſq̧
eſſe. culpa erit. ideſt innocens ſeu mundus erit a culpa. Ps. 18. ab
Mūdare. ocultis meis munda me. Et in eodem. Et emundabor a de
licto maximo. Hiere. 49. Et tu quaſi innocens relinque
ris: non eris innocens. Ioel. 3. Et mundabo ſanguinem eo
rum quos non mundaueram. & aliquando ſcribitur cum a
leph loco he. Dañ. 7. Et capilli capitis eius quaſi lana mun
נִקָּיוֹן da. & inde נִקָּיוֹן Nicaion. ideſt mundicia. innocentia. Ps. 25
Lauabo inter innocentes manus meas. Pro quo beatus hie
ronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtu
Innocētia lit. Lauabo in innocentia manus meas. Oſee. 8. Vſq̧quo
non poteris emundari. pro quo hebrei legunt. Vſquequo
non poteris mundiciam. ſcilicet habere. Amos. 4. Dedi vo
Stupor bis ſtuporem dentium. Pro quo hebrei legunt. Dedi vobis
Mundicia mundiciam dentium. In quo ſignificatur magnitudo fa
mis. nam qui non comedunt mundos habent dentes. & in
נָקִי de נָקִי Nachi. i. mundus. innocens. innoxius. Geñ. 24. In
Innocēs. nocens eris a maledictione mea. Exo. 21. Dominus quoq̧
bouis innocens erit. Iob. 4. Quis vnquā innocens periit.
Ps. 14. Et munera ſuper innocentem non accepit. Ps. 23.
Innocens manibus & mundo corde. ps. 105. Et effuderunt
ſanguinē innocentem. & aliquando ſcribitur cum aleph in
fine. Ioel. 3. Et effuderint ſanguinem innocentem in terra
ſua. Ione. 1. Et ne des ſuper nos ſanguinem innocentem. &
נְקִיִּים in plurali. נְקִיִּים Nechiim. Geñ. 44. vos autem eritis inno
Innoxii. xii. Ioſ. 2. Innoxii erimus a iuramento hoc quo adiuraſti
מְנַקִּיּוֹת nos. Et inde מְנַקִּיּוֹת Menachiioth. Pro quo beatus hierony
Cyathi mus tranſtulit cyathos. Exo. 25. Et cyathos in quibus offe
נָקָה renda ſunt libamina. Item נָקָה Naca. i. Deſolare. ſeu exter
Deſolare. minare. Eſa. 3. Et deſolata in terra ſedebit. Zach. 5. Quia
Extermīari omnis fur ſicut ibi ſcriptum eſt iudicabitur. pro quo he. le.
Iudicari. Exterminabitur ſiue deſolabitur. & in eo. Et omnis iurās
ex hoc ſimiliter iudicabitur.

נָקַם נָקַם Nacam. vindicare. vlciſci. Geñ. 4. Omnis qui occide
rit cain ſeptuplum punietur. pro quo hebrei legunt.
Septuplum vindicabitur. Et in eodem. ſeptuplum vltio da Vīdicare.
bitur de cain. Exo. 21. Criminis reus erit. pro quo hebrei le
gunt. vindicta vindicabitur. Et in eodem. non ſubiacebit
pene. Pro quo hebrei legunt. non vindicabitur. Leuit. 19.
non queras vltionem. ideſt non vindices te. Et in eo. 26. &
inducā ſup vos gladiū vltorē federis. Nu. 31. Vlciſcere pri Vlciſci.
us filios iſrael. Ioſ. 10. Donec vlciſceretur ſe gens de inimi
cis ſuis. Iudi. 15. Tamen adhuc ex vobis expetam vltionē.
Et in eodem. 16. & vlciſcar me de hoſtibus meis. 1. Reg. 24
& vlciſcatur me dominus ex te. 4. Reg. 9. & vlciſcar ſangui
nem ſeruorum meorum prophetarum. ps. 7. vt deſtruas
inimicum & vltorem. Eſa. 1. & vīdicabor de inimicis meis.
Hiere. 46. vt ſumat vindictam. & in eodem. 50. Quoniam
vltio domini eſt: vltionem accipite de eo. & in eodem. 51. &
vlciſcar vltionem tuam. Ezech. 25. & vindictam expetiuit
de eis. pro quo hebrei legunt. & vlti ſunt in eis. Naum. 1. de
us emulator & vlciſcens dominus: vlciſcens domin⁹ habēs
furorem. & inde נָקָם nacam. ideſt vindicta. vltio. vt in ali נָקָם
quibus locis predictis. & Deut. 32. & vindictam retribuet in Vindicta.
hoſtes eorū. ſcribitur etiam cū he vel thau in fine. ps. 149.
Ad faciendam vindictam in natiōib⁹. Hiere. 11. Videam vl
tionem tuam ex eis. & in plurali. נְקָמוֹת necamoth. ps. 93. Vltio
Deus vltionum dominus. נְקָמוֹת

Vltiones
נָקַף nacaph. ſcindere. excidere. excutere. circuire. Eſa. 10. נָקַף
& ſubuertentur condenſa ſaltus eius ferro. ideſt excidē Excidere
tur ferro. & in eodem. 17. ſicut excuſſio olee. & in eo. 24. Excutere
Quomodo ſi pauce oliue que remanſerint excutiantur ex
olea. Significat etiam circuire ſiue euoluere. Iob. 1. Cumq̧
in orbem tranſiſſent dies conuiuii. ideſt cum circuirent vel Circuire.
cum euoluerentur aut cum in circuitu tranſiſſent. & in eo
dem. 19. & flagellis ſuis me cinxerit. ideſt circundederit. & Cingere.
in eodem. & rurſus circundabor pelle mea. Eſa. 29. Solēni circūdare
tates euolute ſunt. & inde נִקְפָּה nicpa. pro quo beatus hiero Euoluere.
nimus trāſtulit funiculum. Eſa. 3. & pro zona funiculus. He נִקְפָּה
brei tamen dicunt q̄ ſignificat exciſſionem. Exciſio.

נָקַר nacar. euellere. eruere. perforare. effodere. Nu. 16. An נָקַר
& oculos noſtros vis eruere. Iudi. 16. Statim eruerunt Eruere.
oculos eius. 1. Reg. 11. Vt eruam omnium veſtrum oculos
dexteros. Iob. 30. nocte os meū perforatur dolore. Prouer. Perforare.
30. Suffodiant eum corui de torrente. Eſa. 51. Et ad cauer
nam laci vnde exciſi eſtis. ideſt vnde effoſi eſtis. Et inde Excidere.
נִקְרַת nicrath. ideſt foramen vel ſciſſura. Exo. 33. Ponā te נִקְרַת
in foramine petre. Eſa. 2. & ingredientur ſciſſuras petrarū. Foramen.
Sciſſura.

נָקַשׁ nacas. offendere. ſcandalizare. illaqueare. inſidiari. נָקַשׁ
cōprehendere. capere. collidere. Deut. 7. nec ſumas Offendere
ex eis tibi quicquam ne offendas. Et in eodem. 12. Caue ne
imiteris eos. pro quo hebrei legunt. ne offendas poſt eos
1. Reg. 28. Quare ergo inſidiaris anime mee vt interficiar. Inſidiari.
Ps. 37. Et vim faciebant qui querebant animam meam. ꝓ
quo hebrei legunt. & inſidiabantur vel ſcandalizabant ſeu
offendebant querentes animam meam. ideſt ſcandala ſeu Scandali
offendicula ponebant. Vide etiam de hoc ſupra in dictione zare.
יָקַשׁ Iacas. ſignificat etiam comprehendere. ps. 9. In ope Cōprehen
ribus manuum ſuarum comprehenſus eſt peccator. poteſt dere.
etiam legi offendit peccator. ponitur etiam pro ſcrutari.
ps. 108. Scrutetur fenerator omnem ſubſtantiam eius. Si Scrutari.
gnificat etiam collidere. Dañ. 5. Et genua eius ad ſe inuicē Collidere.
collidebantur.

נֵרְדְּ nerde. nardus. ſpecies aromatica, vnde ab hebreo tra נֵרְדְּ
xit originem. Canti. 1. nardus mea dedit odorem ſu Nardus.
um. Et in eodem. 4. nardus & crocus. Et in plurali נְרָדִים נְרָדִים
neradim. vt in eodem. Ciperi cum nardo: quod in hebreo Nardi
legitur pluraliter. ſcilicet cum nardis.

נָשַׁשׁ נָשַׁשׁ Naſas. obliuiſci. & ſcribitur cum ſimplici ſin. Geñ.
Obliuiſci. 41. Obliuiſci me fecit deus omniū laborum meo
rum. & de hoc vide infra in dictione נָשָׁה Naſa.

נָשָׂא נָשָׂא Naſa. cum ſin & pūcto ceboleth. Leuare. eleuare. ex
tollere. exaltare. portare. ſuſtinere. ſumere. ferre. iura
re. nubere. parcere. dimittere. ſ. delictū vel peccatum. indul
gere. Geñ. 18. Cumq̧ eleuaſſet oculos. Et in eodē. 21. Cum
Eleuare. q̧ eiulatu magno fleret. Pro quo hebrei legūt. Et eleuauit
Leuare. eſau vocem ſuam & fleuit. Et in eodem. 29. Profectus er
go iacob venit in terram orientalē. Pro quo hebrei legunt.
Et eleuauit iacob pedes ſuos & abiit in terram orientalem.
Et in eodem 40. Recordabitur pharao miniſterii tui. Pro
quo hebrei legunt. Leuabit ſiue extollet pharao caput tuū.
Et in eodē. Recordatus eſt inter epulas magiſtri pincerna
rum & piſtorum principis. Pro quo hebrei legunt. Et leua
uit ſiue extulit caput principis pincernarum & caput prin
cipis piſtorum in medio ſeruorum ſuorum. Sed beatus hie
ronymus trāſtulit ſenſum. Exo. 35. obtulerunt mente prō
ptiſſima atq̧ deuota. Pro quo hebrei legunt. Et venit om
nis vir quem eleuauit cor ſuū. Nu. 16. Cur eleuamini ſuper
populum dñi. Ruth. 1. Et eleuata voce flere ceperūt. 2. Reg.
Exaltare. 5. Et quoniā exaltaſſet regnum eius ſuper populum ſuum.
Et in eodem. 20. Leuauit manū ſuam cōtra regem. 3. Reg.
1. Adonias autem filius agith eleuabatur dicens ego regna
Subleuare bo. 4. Reg. 14. & ſubleuauit te cor tuū. Iob. 41. Cum ſubla
tus fuerit timebūt angeli. i. cum ſubleuatus fuerit. Pro quo
hebrei legūt. Ab eleuatione eius timebūt dii ſiue angeli vel
fortes. ps. 23. Et eleuamini porte eternales. ps. 27. Dum ex
Extollere. tollo manus meas ad tēplum ſanctum tuū. ps. 88. Motū au
tem fluctuū eius tu mitigas. Pro quo hebrei legunt. Cū ele
uantur fluctus eius tu mitigas eos. Vnde btūs hieronymus
in pſalterio iuxta he. ve. trāſtulit eleuationes autem gurgitū
eius tu mitigas. Ps. 138. Accipient in vanitate ciuitates
tuas. Pro quo btūs hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trā
ſtulit. Eleuati ſunt fruſtra aduerſarii tui. Eſa. 2. Et ſuper om
nem arrogantem. Pro quo hebrei legunt. Et ſuper omnem
eleuatū. i. eleuantē ſe ſiue elatum. Et in eodē. Et ſuper om
nes cedros libani ſublimes & erectas. i. exaltatas. & in eodē.
30. Et ſuper omnē collem eleuatum riui currentiū aquarū.
Et in eodem. 37. Leua ergo orationē pro reliquiis. & in eo
dē. 40. Omnis vallis exaltabitur. & in eodē. 42. Letetur
deſertum & ciuitates eius. Pro quo hebrei legunt. Eleuent
deſertū & ciuitates eius. i. eleuēt vocē in exultatiōe. Ezech.
1. Et cū eleuarentur animalia de terra eleuabantur ſimul &
rote. & in eodē. 10. Et cum eleuarent cherubim alas ſuas. &
in eodē. 33. Et oculos veſtros leuatis ad immūdicias veſtras.
Dañ. 11. Filii quoq̧ preuaricatorū populi tui extollētur. Si
gnificat etiā portare vel ſuſtinere. aut ſuſtētare. quod eſt idē
Portare. q̄d onus leuare. Geñ. 13. Nec poterat eos capere terra. i. por
tare vel ſuſtinere. & in eodē. 37. Et camelos eorū portantes
aromata. Et in eodē. 44. Quantum poſſunt capere. i. quā
Tollere. tum poſſunt ferre vel ſuſtinere. Et in eodē. 45. Et tollite in
de patrē meum. Exo. 19. Quomodo portauerim vos ſup
alas aquilarum. Et in eodem. 25. Ad ſubuehendam men
ſam. Pro quo hebrei legunt. Et portabitur in eis menſa. Et
in eodem. 27. Erunt in vtroq̧ latere altaris ad portandum
Suſtinere. Leuit. 22. Ne forte ſuſtineant iniquitatem delicti ſui. Deut.
Suſtētare. 24. Et ex eo ſuſtentat animam ſuam. 2. Reg. 17. Circunda
bit omnis iſrael ciuitati illi funes. Pro quo hebrei legunt.
Deferre. Portabunt ſeu tollent omnis iſrael ciuitatem illam funibus
3. Reg. 10. Deferens inde aurum & argentum. i. portans. 2.
Paralipo. 20. Iſta omnia portare nō poſſent. Eſter. 2. Om
nium oculis gratioſa & amabilis videbatur. Pro quo hebrei
legunt. Et fuit eſter portans gratiam. i. habens gratiam in
oculis omnium videntium eam. Sed beatus hieronymus
tranſtulit ſenſum. Iob. 21. Suſtinete me vt loquar. Eſa. 46.
Qui geſtamini a mea vulua. Hiere. 10. Portata tollentur Geſtare.
quia incedere non valent. Et in eodem. 31. Quoniam ſuſti
nui opprobrium adoleſcentie mee. Ezech. 17. Et erumpet
in germen & faciet fructum. Pro quo hebrei legunt. Et por
tabit ramos ſeu frondes & faciet fructum. Et ſimilia verba
habentur in eodem. 27. Vbi dicitur. vt portet frondes & fa Portare.
ciat fructum. Et in eodem. 18. Filius non portabit iniquita
tem patris. Et in eodem. 23. Et peccata idolorum veſtrorū
portabitis. Et in eodem. 36. Et fructum veſtrum afferatis. i. Afferre
portetis. Oſee. 1. Sed obliuione obliuiſcar eorum. Pro quo
hebrei legunt. Sed portans portabo eis. ſcilicet inimicos ſu
os vt eos deſtruant. Sed ſi ſcribatur cum puncto ſeboleth in
littera ſin: tunc ſignificat obliuiſci ſicut eſt in littera noſtra.
In tranſlatione vero chaldaica ſic habetur. Si conuerſi fue
rint parcēs parcam eis. Quod etiam poteſt intelligi ſecun
dum litteram hebraicam: ſicut infra dicetur. Ioel. 2. Quia li
gnum attulit fructum ſuum. ideſt portauit. Et in eodem. Et
portaſtis tabernaculum moloch deo veſtro. Ponitur etiam
pro adiuuare. Eſd. 1. Adiuuent eum viri de loco ſuo. ideſt Adiuuare
prouideant ei de vehiculo ad portandum vxorem & libe
ros. Significat etiam ſumere vel ſuſcipere aut tollere ſiue au
ferre. Geñ. 27. Sume arma tua. Et in eodē. 4. Auferet pha Sumere.
rao caput tuum. i. tollet. Exo. 23. Non ſuſcipies vocem men Auferre.
dacii. Et in eodem. 30. Quando tuleris ſūmam filiorum iſ Suſcipere
rael. Nu. 1. Nec pones ſūmam eorum cum filiis iſrael. ideſt Tollere.
nec tolles ſūmam eorum. Et in eodem. 4. Tolle ſūmam fi
liorum chaath. Et in eodem. 16. Nec aſelū quidē vnquam
acceperim ab eis. Et in eodem. 23. Aſſumptaq̧ parabola Accipere.
ſua dixit. & in eodem. 24. Et auferetur regnum illius. Po Aſſumere.
teſt etiam legi. Et exaltabitur: ſecundum primam ſignifica
tionem. 2. Reg. 5. Que tulit Dauid & viri eius. Hebrei ta
men dicunt q̄ in predicto loco ſignificat comburere. vnde
ipſi legunt. Que combuſit Dauid & viri eius. & in eodem. Cōburere.
14. Nec vult deus perire animam. Pro quo hebrei legunt.
Et non tollit ſeu non aufert deus animam. Et eſt ſenſus ſi
cut in littera noſtra. 4. Regum. 4. Tolle filium tuū. Iob. 21.
Tenēt tympanum & citharam. i. tollūt vel ſumūt. Et in eo
dem. 32. Et poſt modicum tollat me factor meus. Ps. 14. &
opprobrium non accepit aduerſus proximos ſuos. Ps. 23.
Hic accipiet benedictionem a domino. Ps. 80. Sumite pſal
mum & date tympanum. Hiere. 7. nec aſſumas pro eis ora
tionem. Ezech. 9. Et aſſumant ſuper nos lamentum. Et in
predicto loco ſcribitur ſine aleph. & i eodē. 17. Vt euelleret
eam radicitus. Pro quo hebrei legunt. vt tolleret eam a ra
dicibus ſuis. Mich. 2. Et rapuerunt domos. ideſt violenter
acceperunt. Significat etiam acceptionem perſonarū quod
in hebreo dicitur acceptio facierum. Geñ. 19. Ecce etiam in
hoc ſuſcepi preces tuas. ꝓ quo hebrei legūt. Suſcepi faciem Accipere
tuam. Et in eodem. 32. Forſitan propiciabitur mihi. Pro pſonam.
quo hebrei legunt. forſitan accipiet faciem meā. Deut. 10.
Qui perſonam non accipit. & in eodem. 28. Gentem pro
caciſſimam que non deferat ſeni. pro quo hebrei legunt.
Que non accipiat faciem ſenis. ideſt que nō reuereatur vul
tum ſenis. 4. Regum. 3. Si non vultum ioſaphat Regis iu
de erubeſcerem. Pro quo hebrei legunt. Suſciperem. 2. Pa
ralipo. 19. Non eſt apud dominum deum noſtrum iniqui
tas nec perſonarum acceptio. Iob. 34. Qui non accipit
perſonam principum. Ps. 81. Et facies peccatorum ſumi
tis. Prouer. 6. Nec acquieſcet cuiuſq̧ precibus. pro quo he
brei legunt. Nec accipiet faciem cuiuſcūq̧ precii ſiue ꝓcio.

Et in eodem.18. Accipere perſonam impii in iudicio non eſt bonũ. Malach.2.Et accepiſtis faciem in lege. Significat etiã iurare.i.nomen dñi in iuramẽto ſumere.Exo.20.Non aſſumes nomẽ dñi dei tui in vanũ.i.nõ iurabis.Deut.5.Nõ vſurpabis nomen dñi dei tui fruſtra.Pro quo hebrei legũt. Non iurabis ſiue non aſſumes nomen dñi dei tui in vanũ ſiue fruſtra.Eſa.3.Reſpondebit in die illa dicens nõ ſum medicus.Pro quo hebrei legunt. Iurabit in die illa. Significat etiam nubere.i.vxorem accipere.Ruth.1.Et acceperũt vxores moabitidas.1.Paralipo.23.Acceperuntq; eas filii cis fratres earũ.Nee.13.Et non acciperent de filiabus earum. Itẽ ſignificat parcere vel indulgere.i.peccatũ tollere vel peccatũ dimittere.Geñ.4.Nõne ſi bene egeris recipies.Pro quo aliqui hebrei legũt.Nõne ſi bene egeris indulgere.i.indulgebitur tibi peccatum. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra.Et in eodẽ.18. Dimittam omni loco propter eos.& in eodem.50.Obſecro vt obliuiſcaris ſceleris fratrum tuorum.Pro quo hebrei legunt. Obſecro vt dimittas ſcelus fratrum tuorũ.Et in eodem. Nos quoq; oramus vt ſeruis dei patris tui dimittas iniquitatem hanc.Exo.10. Sed nunc dimitte peccatum mihi.Et in eodem.34.Qui aufers iniquitatẽ & ſcelera.Ioſ.24.Nec ignoſcet ſceleribus veſtris.Iob.7.Cur non tollis peccatum meũ.Ps.31. Beati quorũ remiſſe ſunt iniquitates. Ponitur etiã pro contremiſcere. Naũ.1. Et contremuit terra a facie eius. Hebrei tamen in predicto loco legunt.Et arſit terra a facie eius. Sed ſecundũ primã ſignificationẽ poteſt legi.Et eleuata eſt terra a facie eius.i.eleuata eſt de loco ſuo. quod eſt idẽ quod contremuit.Et inde נָשִׂיא Naſi.i.princeps. eo quod eleuatur in populo. Geñ.23. Princeps dei es apud nos. Exo.22. Et principi populi tui nõ maledicas.Leuit.4.Si peccauerit princeps.& in plurali נְשִׂיאִים Neſiim.i.principes.Geñ.25.Duodecim principes tribuũ ſuarum.Exo.35.Principes obtulerunt lapides onychinos.Ponitur etiã נְשִׂיאִים Neſiim pro nubibus:eo qđ eleuantur in aere.ps.134.Producẽs nubes ab extremis terre. Prouer.25. Nubes & ventus :& pluuie non ſequentes.Hiere.51. Qui leuat nubes ab extremis terre. Et inde שְׂאֵת Seeth.i.eleuatio.Iob.30. Vt ſe mouerit turbabit vos. Pro quo hebrei legunt.Eleuatio eius turbabit vos:i.cum ſe leuauerit turbabit vos.Ps.61. Verũtamen preciũ meũ cogitauerunt repellere. Pro quo hebrei legunt. Verũtamẽ de eleuatione eius cogitauerunt repellere.Poteſt etiã ſignificare partẽ vel portionẽ vt infra dicetur. Vnde btũs hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã veritatẽ tranſtulit. Partem enim eius cogitauerunt repellere.Ponitur etiã שְׂאֵת Seeth pro tumore vel eleuatione in cute ſeu puſtula: aut plaga vel diuerſus color.Leuit.13.Homo in cuius cute ortus fuerit diuerſus color ſeu puſtula.Vbi ponitur pro diuerſo colore.& in eodẽ. Plaga cõbuſtionis eſt & idcirco mũdabitur.i.eleuatio ſiue tumor.Et inde שִׂיא Siia.i.eleuatio ſiue elatio.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſuperbiã.Iob.20.Si aſcẽderit vſq; ad celũ ſuperbia eius.Et inde מַשָּׂא Maſa.i.eleuatio.Ezech.24.Et ſuper quos requieſcunt anime eorũ. Pro quo hebrei legunt.Et eleuationẽ anime eorũ.i.ad quos eleuãt animas ſuas: ſicut dicitur Hiere.44.Ad quam ipſi eleuant animas ſuas: vt reuertantur & habitent ibi. Scribitur etiã cum he vel thau in fine.Ps.140. Eleuatio manuũ mearum ſacrificiũ veſpertinũ.Iudi.20. Vt aſcẽdente in altũ fumo.Pro quo hebrei legunt. Vt aſcendere facerent eleuationem fumi.i.quaſi colũnam fumi.Et in eodem.Quaſi colũnam fumi de ciuitate conſcendere.Ponitur etiam pro vexillo. eo quod eleuatur in altum. Hiere.6. Et ſuper bethacarẽ leuate vexillum. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. Significat etiam מַשָּׂא Maſa onus.a leuando vel portando dictum.Exo.23.Si videris aſinũ odiẽtis te iacere ſub onere.Nu.4.Iſta ſũt onera filiorũ caath. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.onus.Et in eodem.Et ſciẽt ſinguli cui debeant oneri mancipari.Ps.37. Sicut onus graue grauate ſunt ſup me. Et aliquãdo ſcribitur cũ he in fine.Eſa.30. Et graui onere. Accipitur etiam onus pro prophetia.Pro quo vt ait beatus hieronymus.lxx.Aſſumptionem trãſtulerũt.4.Reg.9.Et dominus onus hoc leuauit ſuper eum.Eſa.13. Onus babylonis.i.prophetia contra babylonẽ.Et in eodẽ.19.Onus egypti.& in eodẽ.22.Onus vallis viſiõis.Hiere.23.Qđ eſt onus dñi:& dices ad eos vos eſtis onus. Et quia iniqui interpretabãtur onus in malã partem : ideo dñs per prophetam prohibet eos ne vltra prophetiam vocẽt onus. vt in eodem. Hec dicetis vnuſquiſq; ad proximũ ſuũ & ad fratrem ſuum:quid reſpõdit dñs : & quid locutus eſt dñs.& onus domini vltra nõ memorabitur:quia onus erit vnicuiq; ſermo ſuus:& peruertiſtis verba dei viuentis.Et ſecundũ hebreos vbicũq; in prophetis ponitur מַשָּׂא Maſa.i.onus. ibi non proſpera ſed aduerſa prophetãtur. Vnde beatus hieronymus in prologo ſuper Naũ prophetam ſic ait. Aſſumptio quam.lxx.interpretes dicunt;apud hebreos Maſa ponitur.i.graue onus.eo quod eum aduerſus quem prophetatur premat:nec ſinat leuare ceruicem. ſimulq; hoc attendẽdum: quod hec ipſa vel aſſumptio vel onus vel põdus prophete viſio ſit.Hec hieronymus.Ponitur etiam מַשָּׂא Maſa. pro viſione prophetica.Prouer.30. Viſio quam locutus eſt vir cum quo eſt deus.Et in eodem.31.Viſio qua erudiuit eũ mater ſua. Significat etiam eleuationem vocis in cantico. Pro quo btũs hieronymus trãſtulit melodiam.1.Paralipo.15.Et ad precinendam melodiam.Et in plurali נְשֻׂאוֹת Neſuoth ſiue מַשְׂאוֹת Maſaoth.i.onera vel aſſumptiones.Eſa.46.Onera veſtra graui põdere vſq; ad laſſitudinẽ.Threñ.2.Viderũt autẽ tibi aſſumptiones falſas & eiectiones.Significat etiam נָשָׂא Naſa.munera dare ſeu prebere.2. Reg.19. Aut munera nobis data ſũt.3.Reg.19.Hiram rege tyri prebente ſalomoni ligna cedrina.Et inde מַשְׂאֵת Maſath.i.munus ſeu portio aut pars vel annoña que datur alicui. Geñ.43.Sumptis partibus quas ab eo acceperant;maiorq; pars venit Beniamin. 2. Reg. 11. Secutuſq; eſt eum cibus regius.ideſt portio ſeu annona regis.Hiere.40.Dedit quoq; ei magiſter militum cibaria & munuſcula. Ponitur etiã pro precio vel oblatione.2.Paralip.24.vt deferrent ſinguli precium.i. oblationẽ quod conſtituit moyſes ſeruus dei. ponitur etiam pro decimis.Ezech.20. & ibi queram primitias veſtras & initium decimarum veſtrarum. Scribitur etiam ſine mem. vt Ezech.20.& in oblatione donorum veſtrorum.

נָשָׁא Naſa.cum puncto ſeboleth in littera ſin.decipere.ſeducere. deſtruere.deſolare. Geñ.3. Serpens decepit me.ps.88.Nihil proficiet inimicus in eo. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Non decipiet inimicus eum. De quo vide etiam infra in dictione נָשָׁה Naſa. Eſa.36. Nec conturbet vos Ezechias dicens dominus liberabit nos. Pro quo hebrei legunt.Nec decipiat ſiue nec ſeducat vos ezechias. Hiere.4. Heu heu domine deus ergo ne decepiſti populũ iſtum.Et in eodem.37. Nolite decipere animas veſtras. Et i abdia. Superbia cordis tui extulit te. Pro quo hebrei legunt.decepit te. ideſt ſeduxit te. Sed ſi ſcribatur cum puncto cebolet in littera ſin:tunc ſignificat extollere ſicut eſt in littera noſtra.Et in eodem. Omnes viri federis tui illuſerunt tibi.ideſt deceperunt te.Et inde מַשָּׁאוֹן Maſaon.ideſt

fraus vel deceptio.vt Prouer.26. Qui operit odium fraudulenter. Significat etiam deſtruere. ſiue deſolare aut deuaſtare.4.Reg.19.Eruntq; in ruinam collium pugnantiũ. ideſt in deſtructionẽ vel in deſolationem.Eſa.10.Emarcuerunt principes mempheos. Pro quo hebrei legunt.deſtructi vel vaſtati ſunt principes mẽpheos. Hiere.23. Propterea ecce ego tollam vos portans.Pro quo hebrei legunt. Et deſtruam vos deſtruens ſiue vaſtabo vos vaſtãs. Poteſt etiã legi ſic obliuiſcar vos obliuiſcens.Sed ſi ſcribatur cum puncto ceboleth in littera ſin tunc ſignificat portare ſeu tollere. ſicut eſt in littera noſtra. Vt dictum eſt in dictione precedenti.Et inde שֵׁאת Seeth.i.deſtructio ſeu vaſtatio.Threñ.3.Formido & laqueus facta eſt nobis vaticinatio & contritio.Pro quo hebrei legunt. Deſtructio & contritio ſeu vaſtatio & cõtritio. Et fortaſſe i littera noſtra vicio ſcriptoris fuit poſita vaticinatio pro veſtatio.Et inde מַשּׁוּאוֹת Maſuoth.i.vaſtationes ſeu deſtructiones.Beatus hieronymus trãſtulit interitũ ſeu diſſipationẽm.ps.72. Deieciſti eos dum alleuarẽtur. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicã ve. tranſtulit. Deieciſti eos ad interitũ.Ps.74.Leua manus tuas in ſuperbiam eorum. Pro quo hebrei legunt.Leua ueſtigia tua ſeu plantas tuas.ſ.pedum ad deſtructiones ſiue ad diſſipationes.Et beatus hieronymus in predicto pſalterio tranſtulit. Sublimitas pedum tuorum diſſipata eſt.

נָשַׁב Naſab.flare.ſufflare.abigere.Geñ.15.& abigebat eas abram. ps.146.Flauit ſpiritus eius & fluẽt aque.Eſa.49.Quia ſpũs dñi ſufflauit in eo.

נָשַׂג Naſag.apprehendere. comprehendere.aſſequi.attingere.applicare.Geñ.44. Et perſequere uiros & apprehenſis dicito.Pro quo hebrei legunt. Perſequere viros & apprehendes eos & dices ad eos.Et in eodem. Et apprehenſis per ordinem locutus eſt. Et in eodem. 47. Et non peruenerũt vſq; ad dies patrum meorum. Pro quo hebrei legunt.Et non attigerunt ſiue non apprehenderunt aut nõ ſunt aſſecuti dies patrum meorum. Leuit.25. Et ipſe precium ad redimendum potuerit inuenire.Pro quo hebrei legunt.Et attigerit ſiue aſſecuta fuerit manus eius & inuenerit quantũ ſufficit ad redemptionem illius. Sed beatus hieronymus tranſtulit ſeirſum. & in eodem. Sin autem & ipſe potuerit redimet ſe.Pro quo hebrei legũt: Aut attigerit manus eius.i.attigerit preciũ ad redimendũ ſe.Deut.19. Et apprehendat eum ſi longior via fuerit.1.Reg.30.Perſequar latrũculos hos & comprehẽdã eos.Et in eodem. Perſequere & abſq; dubio comprehendes.2.Reg.15.Ne forte veniens occupet nos .i.apprehẽdat nos. Significat etiã applicare.1.Reg.14.Nulluſq; applicuit manũ ad os ſuum. Et inde שִׂיג Sig.pro quo beatus hieronymus tranſtulit diuerſorium.3.Reg.18. Forſitan loquitur aut in diuerſorio eſt. Hebrei vero dicunt q ſignificat apprehẽſionẽ.i. forſitan eſt occupatus in apprehenſione inimicorũ ſuorum.

נָשָׁה Naſa.obliuiſci.mutuare.fenerare.mutuo accipere.debere:ſiue debitorem eſſe. Gñ.41. Obliuiſci me fecit deus oĩum laborum meorũ. Deut.32. Deum qui te genuit dereliquiſti.Pro quo hebrei legunt oblitus es. Iob.39.Priuauit enim eã deus ſapientia.Pro quo he.le.Obliuiſci fecit eam deus ſapientiã.Eſa.47.Nõ obliuiſcaris me. Threñ.3. Oblit9 ſum bonorũ.Et inde נְשִׁיָּה Neſiia.i.obliuio.ps.87. Et iuſtitia tua in terra obliuionis. Significat etiã mutuare. ſeu fenerare.vel debere.aut debitorẽ eſſe. vl exigere. Deut.16.Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre. Et in eodem.24.Cum repetes a proximo tuo rem aliquã quã debet tibi.Nee.5. Et ego & fratres mei & pueri mei cõmodauimus. & in eodem. Vſuras ne ſinguli a fratribus veſtris

exigitis.ſ.ſicut feneratores.Et in eodem.Quam exigere ſolebatis ab eis.Iob.11.Et intelligeres q multo maiora exigaris ab eo q̃ meretur iniquitas tua. Pro quo hebrei legunt: Et ſcires quoniã debitorẽ te faceret deus ab iniquitate tua: i.ſecundum iniquitates tuas multo maiores penas deberet exigere a te deus. Ps.54. veniet mors ſuper illos.Pro quo hebrei legunt. Mutuet ſiue feneretur mors ſuper illos. ps.88. Nihil proficiet inimicus in eo.Pro quo hebrei legunt. Non fenerabitur inimicus ei. Vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tranſtulit. Non decipiet inimicus eum. Poteſt etiam deriuari a ſupradicta dictione נָשָׁא Naſa cum aleph in fine que ſignificat ſeducere.vel decipere.vt dictum eſt ſupra.Eſa.24 Vt qui repetit:ſic qui debet.Pro quo hebrei legunt. Vt qui mutuauit ſic qui mutuo accepit.Hiere.15.Nõ fenerauit mihi quiſq;.& aliquãdo ſcribitur cum aleph in fine loco he.2.Paralipo.6. Et iurare cõtra eum paratus venerit. Pro quo hebrei legunt. Et debuerit ei iuramentum.i.ſi fuerit obligatus iurare ei.vide etiam in dictione נָשָׁא Naſa cum aleph in fine. Et inde נוֹשֶׁה Noſe.i.fenerator. creditor.4. Reg.4. Creditor venit vt tollat duos filios meos ad ſeruiendum ſibi.Et in eodem. Vade vẽde oleũ & redde creditori tuo.Ps.108. Scrutetur fenerator omnẽ ſubſtantiam eius.Eſa.50. Aut quis creditor meus cui vendidi vos.Et inde מַשָּׁא Maſa ſiue מַשָּׁאת Maſath.i.debitum ſiue illud quod debetur. Deut.24. Rem aliquam quã debet tibi.Nee.5.vſuras ne ſinguli a fratribus veſtris exigitis.Pro quo hebrei legunt. Debitum ne vnuſquiſq; a fratre ſuo exigitis.& in eodem. Non repetamus in cõmune iſtud es alienũ:concedam9 quod debetur nobis. Pro quo hebrei legunt.Relinquamus nunc debitum iſtud . Et in plurali . מַשָּׁאוֹת Maſaoth.Prouer.22. Et vades ſe offerunt pro debitis.ſignificat etiam predicta dictio emarceſcere vel debilitare.Geñ.32. Quam ob cauſam non comedunt neruũ filii Iſrael qui emarcuit in femore iacob.& in eodem. Eo quod tetigerit neruum femoris eius & obſtupuerit.i.emarcuerit vel debilitatum fuerit.Hiere.51.Deuoratum eſt robur eorũ & facti ſunt quaſi mulieres.i.debilitatum eſt robur eorũ.Et inde נָשִׁים Naſim.ideſt mulieres ſiue vxores.vt i predicto loco.& Exo.1. Non ſunt hebree ſicut egyptie mulieres. Leuit.26.Ita vt decẽ mulieres in vno clibano coquãt panes. Deut.17.Non habebit vxores plurimas.1. Reg.1. Qui habuit vxores duas.& in numero ſingulari dicitur אִשָּׁה Iſa. de quo vide ſupra in dictione אִישׁ.

נָשַׁךְ Naſach.Mordere.fenerare:ad vſuram commodare. fenus ſeu vſuram accipere.Nu.21.Quam obrẽ miſit dñs in populum ignitos ſerpentes ad quorũ plagas & mortes plurimorũ.Pro quo hebrei legunt. Et miſit domin9 in populũ ſerpentes ignitos & momorderũt populũ:& mortuus eſt populus multus de iſrael. Et in eodem. Qui percuſſus aſpexerit eum viuet.& in eo.Quẽ cũ percuſſi aſpicerẽt ſanabãtur. Pro quo hebrei legunt. & erat quãdo mordebat ſerpẽs aliquẽ & aſpiciebat ſerpentẽ eneũ & ſanabatur. Prouer.23 Et i nouiſſimo mordebit & coluber. Eccls.10.q diſſipat ſepem mordebit eũ coluber.& in eodem. Si momorderit ſerpẽs. Hiere.7.& mordebũt vos ait dñs.Amos. 9. Ibi mãdabo ſerpẽti & mordebit eos.Mich.3.Qui mordẽt dẽtibus ſuis.Abach.2.nun quid nõ repente cõſurgent qui mordeant te. Significat etiã fenerare ſiue vſurã vel fenus accipere.Deut.23. Nõ fenerabis fratri tuo ad vſurã pecuniam nec fruges nec quãlibet aliam rem. Et ſequitur in hebreo : que feneratur.ideſt que commodatur ad vſurã. Et in eo. fratri autem tuo abſq; vſura. Et inde נֶשֶׁךְ Neſech.i.vſura.fenus. vt in predicto loco.& Exo.22.Nec vſuris opprimes.pro q

hebrei legunt. Non pones ſuper eum vſuram. Ps.14. Pecuniam ſuam non dedit ad vſuram. Item נִשְׁכָּה Niſca.i.gazophylaciū.camera. Theſaurus. Nee.3. Poſt eos edificauit moſolam filius barachie contra gazophylaciū ſuū. Et in eodem.13. Vt faceret ei theſaurum.i. gazophylaciū ſeu cameră. Et cōmuniter ſcribitur cū littera lamed & dicitur לִשְׁכָּה Liſcha. de quo dictū eſt ſupra in littera lamed. Et in plurali נְשָׁכוֹת Nezachoth. Nee.12. Recenſuerūt quoq; in die illa viros ſuper gazophylacia.

נְשַׁל Naſal. expellere. eiicere. elabi: ſiue euelli. defluere. diſcalciare. Deut.7. Et deleuerit gētes multas coram te i.expulerit vel eiecerit coram te. Et in eodem.19. Ferrūq; elapſum de manubrio amicū eius percuſſerit. Et in eodem 28. Quia defluent & deperibunt. Pro quo hebrei legunt. Quia euelletur. 4. Reg.16. Et eiecit iudeos de haila. Iob. 27. Et non liberet deus animā eius. Pro quo hebrei legūt. Quia euellet ſiue expellet vel eiiciet deus animam eius. Significat etiam diſcalciare vel ſoluere.ſ.calciamentum. Exo. 3. Solue calciamētum de pedibus tuis. Ioſ.5. Solue inquit calciamentum tuum.

נְשַׁם Naſam. ſpiraculū. ſpiramētū. halitus. flatus. ſpiritus. & ſcribitur cum he vel thau in fine. Et dicitur נְשָׁמָה Neſama. ſiue נִשְׁמַת Niſmath. Geñ.2. Et inſpirauit i faciem eius ſpiraculum vite. Et in eodem.7. Et cūcta in quibus ſpiraculum vite eſt in terra. Ioſ.10. Et omne quod ſpirare poterat interfecit. Pro quo he.le. omne ſpiraculū.i. omnē animā vel omne quod ſpirare poterat interfecit. 3. Reg.17. Et erat langor fortiſſimus ita vt non remaneret in eo halitus. Iob.26. Quē docere voluiſti: nōne eū qui fecit ſpiramentū Et in eodem.34. Spiritum illius & flatum ad ſe trahet. Et in eodem.37. Flante deo concreſcit gelu. Pro quo hebrei legunt. A flatu dei. Et in eodem. Flante deo periſſe. Pro quo hebrei legunt. A flatu dei peribunt. Ps.150. Omnis ſpiritus laudet dominū. & beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Omne quod ſpirat laudet dominum. Eſa.2. Cuius ſpiritus in naribus eius eſt. Et in eodem. 42. Dans flatum populo qui eſt ſuper eam. Dañ.10. Sed & halitus meus intercluditur. Et inde תִּנְשֶׁמֶת Thinſameth. genus auis immunde. Pro quo beatus hieronymus trāſtulit cignum. vt Leuit.11. Et cignum & onocrotalum & porphyrionē. eſt etiā genus reptilis. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit talpam. vt in eodem. Et ſtellio & lacerta & talpa.

נְשַׁף Naſaph. flare. ſufflare. Exo.15. Flauit ſpiritus tuus & operuit eos mare. Eſa.40. Repente flauit in eos & aruerunt. Item נֶשֶׁף Neſeph.i. caligo. veſper. nox. obſcurum tenebre. 1. Reg.30. Et percuſſit eos Dauid a veſpera vſq; ad veſperam alterius diei. 4. Reg.7. Surrexerunt ergo veſperi vt venirent ad caſtra ſyrie. Iob.3. Obtenebrentur ſtelle caligine eius. & in eodem.7. Et replebor doloribus vſq; ad tenebras. Et in eodem.24. Oculus adulteri obſeruat caliginem. p̄s.118. Preueni i maturitate & clamaui. Pro quo beatus hieronymus in pſal. iuxta he. ve. trāſtulit. Surgebā adhuc in tenebris & clamabā. Prouer.7. Graditur in obſcuro. Eſa.5. Et potandum vſq; ad veſperam. Et in eodem.21. Babylō dilecta mea poſita eſt mihi in miraculum. Pro quo hebrei legūt. Nox ſiue nocte deſiderii mei vl̄ dilectionis mee poſuit me in terrorem ſiue in ſtuporem vel in miraculum Sed aliquando babylon appellatur hoc nomine נֶשֶׁף Neſeph. vt in eodem.13. Super montem caliginoſum leuate ſignum. & premittitur onus babylonis. Hiere.13. Et anteq̄ offendant pedes veſtri ad montes caliginoſos. Et inde יַנְשׁוּף Ianſuph. nomen auis que nocte volitat: ſecundum hebreos. Pro quo beatus hieronymus trāſtulit Ibin. Leuit. 11. Et mergulum & ibin. Eſa.34. Et ibis & coruus habitabunt in ea.

Margin: נִשְׁכָּה gozophylacium. Theſaur⁹. נְשָׁכוֹת gozophylacia. נְשַׁל Expellere. Elabi. Defluere. Eiicere. Euellere. Soluecalciamentū. נְשַׁם נְשָׁמָה ſpiraculū. Halitus. ſpiramētū. Flatus. Spiritus. Oē ſpirat. תִּנְשֶׁמֶת cignus. Talpa. נְשַׁף Flare. נֶשֶׁף Veſper. caligo. Tenebre. Obſcurū. נֶשֶׁף caligiloſus. יַנְשׁוּף

נְשַׁק Naſac. oſculari. deoſculari. obedire. adorare. adherere. armari. Geñ.27. Et da mihi oſculum fili mi. ideſt oſculare me. Et in eo.31. Et non es paſſus vt oſcularer filios meos. & in eo.29. Et adaquato grege oſculatus eſt eā. Et in eodē. Et in oſcula ruens. Pro quo hebrei legunt. Et oſculatus eſt eum. Et in eodem. 33. Et oſculans fleuit. 2. Reg.19. Quaſi oſculās eum. 3. Reg.18. Oſculer oro patrem meum & matrem meam. Iob.31. Et oſculatus ſum manum meam ore meo. p̄s.88. Iuſtitia & pax oſculate ſunt. Prouer.7. Apprehenſumq; deoſculatur iuuenem. Et in eodem.24. Labia deoſculabitur qui recta verba reſpondit. Canti.1. Oſculetur me oſculo oris ſui. Et inde נְשִׁיקוֹת Neſicoth.i. oſcula & ſolum inuenitur in numero plurali. Prouer.27. Meliora ſunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta eſcula odientis. Canti.1. oſculo oris ſui. Quod in hebreo legitur pluraliter: ſcilicet oſculis oris ſui. Significat etiam adherere: more deoſculātiū. Ezech.3. Et vocē alarū animaliū percutientiū alterā ad alteram.i. adherētiū. p̄s.2. Apprehēdite diſciplinā. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Adorate pure. poteſt etiam legi ſic. Adorate filium ſiue oſculamini filium. De quo vide ſupra in dictione בַּר Bar. Oſee.13. Vitulos adorant. Ponitur etiam pro obedire. Geñ.41. Et ad tui oris imperium cunctus populus obediet. Hebrei tamen in predicto loco dicunt q̄ ſignificat regere vel gubernare. Item נָשַׁק Naſac.i. armari. 1. Paralipo.12. Tendentes arcum. Pro quo hebrei legunt. Armati arcu. p̄s.77. Filii ephraim intendētes & mittentes arcum. Pro quo hebrei legunt. filii ephraim armati & mittentes arcum. Et inde נֶשֶׁק Neſec.i. Arma ſiue armamentariū. Iob.20. Fugiet arma ferrea. Eſa.22. Armamentarium domus ſaltus. Ezech.39. Et ſuccendent & comburent arma. Ponitur etiam pro bello. p̄s.139. Obumbraſti caput meū in die belli.

נְשַׂק Naſac. cum puncto cebolet. incendere. ſuccendere. accendere. p̄s.77. Et ignis ſuccenſus eſt in iacob. Eſa. 44. Et ſuccendit & coxit panes. Ezech.39. Et ſuccendent & comburent arma clypeum & haſtam.

נֶשֶׁר Neſer. aquila. Deut.14. Aquilā & halietum. Et in eodem.32. Sicut aquila prouocans ad volandum pullos ſuos. Ps.102. Renouabitur vt aquile iuuentus tua. Prouer. 30. Viam aquile in celo. Ezech.17. Aquila grandis magnarum alarum. Et in plurali נְשָׁרִים Neſarim. Exo.19. Quomodo portauerim vos ſuper alas aquilarum. Eſa.40. Aſſument pēnas ſicut aquile.

נְשַׂר Naſar. cum puncto ceboleth in littera ſin. Serrare. & ſcribitur ſine nun. 1. Paralipo.20. Fecit ſuper eos tribulos & trahas & ferrata carpenta tranſire. pro quo hebrei legunt. Et ſerrauit eos ſerra vel tribulis ferreis. Et inde מְשׂוֹר Maſor. ideſt ſerra. Eſa.10. Aut exaltabitur ſerra contra eum a quo trahitur.

נְשַׁת Naſath. Areſcere. emarceſcere. Eſa.19. & areſcet aqua de mari. & in eo.41. lingua eorū ſiti aruit. Hiere.51. deuoratū eſt robur eorum.i. emarcuit robur eorum. Vide etiam de hoc in dictione נְשָׁה Naſa. Et inde נִשְׁתְּוָן Niſteuan Pro quo beatus hieronymus tranſtulit accuſationē. Eſd. 4. Epiſtola autē accuſationis ſcripta erat ſyriace. E aliquādo ſcribitur cum he vel aleph in fine. vt in eo. Accuſationē quam miſiſtis ad nos.

נְתִב Nethib. ſemita. via. iter. Iob.28. Semitam ignorabit auis. Ps.77. Viam fecit ſemite ire ſue. Ps.118. Deduc me in ſemitam mādatorum tuorum: quia ipſam volui. Scribitur etiam cum he vel thau in fine q̄ denotat genus femininū. Iob.30. Diſſipauerunt itinera mea. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. iter meum. Prouer.12. Iter autem deuium ducit ad mortem. Vbi ponitur pro deuio. Eſa. 43. Et in aquis torrentibus ſemitam. Et in plurali נְתִיבוֹת Nethiboth. Prouer.1. Prohibe pedem tuū a ſemitis eorum. Et in eodem.8. In mediis ſemitis ſtans. Eſa. 42. In ſemitis quas ignorauerunt ambulare eos faciam.

Margin: Ibis. נָשַׁק Oſculari. deoſculari. נְשִׁיקוֹת Oſcula. Adherere. Adorare. Obedire. נָשַׁק Armari. נֶשֶׁק Arma. Armamentarium. Bellum. נְשַׂק Succēdere. נֶשֶׁר aquila. נְשָׁרִים aquile. נְשַׂר Serrare. מְשׂוֹר Serra. נְשַׁת arere. emarceſcere. נִשְׁתְּוָן accuſatio. נְתִב Semita. Via.

נְתַח Nathach. dimēbrare.i. concidere in mēbra vel in fruſta aut in partes. ſiue ſecare. vel concidere. Exo.29. Ipſum quoq; arietem ſecabis in fruſta. Leuit.1. Artus in fruſta concidens. Pro quo hebrei legunt. & dimembrabit ſeu concidet eū per membra ſua ſeu per artus ſuos. Iudi.19. Et cadauer vxoris cū oſſibus ſuis in duodecim partes ac fruſta concidens. Et in eodem.20. Quā arreptā in fruſta concidi. Et inde נֵתַח Nétach.i. membrū. fruſtum. particula. vt in locis predictis. & Leuit.1. Membra que ſunt ceſa de ſuper ordinabis. Ezech.24. Cōgere fruſta eius in eam: omnem partem bonam,

נְתַךְ Nathah. ſtillare. fluere. mulgere. fundere. cōflare. Exo. 9. Nec vltra ſtillauit pluuia ſuper terrā. 2. Reg.21. Donec ſtillaret aqua de celo. 2. Paralipo.12. Et non ſtillabit furor meus ſuper ieruſalem. & in eodem.34. Magnus enim furor domini ſtillauit ſuper nos. & in eodem. Idcirco ſtillauit furor meus ſuper locū iſtum. Iob.3. Et quaſi inundantes aque ſic rugitus mei. Pro quo hebrei legūt. Et fluxerūt quaſi aque rugitus mei. Et in eodem.10. Nōne ſicut lac mulſiſti me. Pro quo hebrei legunt. Stillare vel fluere me feciſti Dañ.9. Et ſtillauit ſuper nos maledictio. Nañ.1. Et indignatio ei⁹ effuſa eſt vt ignis. Significat etiam conflare. 4. Reg. 33. Conflauerūt ſerui tui pecuniam. 2. Paralipo.34. Argentum quod repertū eſt in domo dñi conflauerunt. Hiere.7. Ecce furor meus & indignatio conflatur ſuper locū iſtum. Et in eodē.42. Sicut cōflatus eſt furor meus & indignatio mea ſuper habitatores ieruſalem: ſic cōflabitur indignatio mea ſup vos. Ezech.22. ſuccendā in ea ignē ad cōflādū. & in eodē. Et conflabo vos & congregabo vos. Et in eodem. Et conflabimini in medio ei⁹ vt conflatur argētū in medio fornacis. & in eodē. Sic eritis in medio ei⁹. Pro quo hebrei legunt. Sic conflabimini in medio eius.

נְתַן Nathan. dare. donare. tribuere. largiri. tradere. ponere permittere: vel dimittere. Geñ.3. Mulier quam dediſti mihi ſociam dedit mihi de ligno. & in eodē.12. Semini tuo dabo terram hanc. & in eodem.15. Domine deus quid dabis mihi. Et in eodem.23. Agrum trado tibi. Et in eodem 24. Fratribus quoq; eius & matri dona obtulit.i. dedit. Et in eodem.25. Largit⁹ eſt abraham munera. & in eodē.29. Et hāc quoq; dabo tibi. Et in eodē.38. Nē liberi fratris nomine naſcerentur. Pro quo hebrei legūt. vt non daret ſemē fratri ſuo. & in eodem. Et non eū accepiſſet maritum. Pro quo hebrei legunt. E ipſa non eſſet ei tradita in vxorem. & eſt idem ſenſus cū littera nr̄a. Et in eodē. Vnus protulit manum.i. dedit manū. Exo.5. Non do vobis paleas. Et in eodem. Palee non dantur nobis. & in eodē.22. Si quis cōmendauerit amico ſuo pecuniā aut vas in cuſtodiā. Pro quo hebrei legunt. Si quis dederit vel tradiderit. Leuit.11. Si autē quiſpiam aqua ſementē perfuderit. Pro quo hebrei legūt. Et ſi data fuerit aqua ſuper ſementē. Et in eodē.26. Dabo vobis pluuias tēporibus ſuis. & in eodē. Et trademini in manibus hoſtiū. Nu.13. Dabiſq; dono leuitas Aarō & filiis eius quibus traditi ſunt. Deut.10. Et dat ei victū & veſtitū. Iudi. 8. Vt demus exercitui tuo panes. & in eodē. Libētiſſime dabimus. 1. Reg.1. Anne autē dedit vnā partē triſtis. 3. Reg.3. Quid vis vt dem tibi. & in eodē.4. Dedit quoq; de⁹ ſapiētiā ſalomoni. 4. Reg.19. Da mihi manū: qui dedit ei manū ſuā. 1. Paralipo.29. Et cūcti filii dauid dederūt manū & ſubiecti fuerunt ſalomoni. Iob.2. Oīa q̄ habet homo dabit pro aīa ſua. p̄s.1. Quod fructū ſuū dabit in tēpore ſuo. Ps.80. Sumite pſalmū & date tympanū. p̄s.135. Qui dat eſcā omni carni.. Eſa.35. Gloria libani data eſt ei. & i eodē.37. Et dederunt deos eorū igni. Et in eodē.41. Dabit quaſi puluerem gladiū ſuū. & in eodem. Et ieruſalē euāgeliſtā dabo. Hiere. 38.. Tradendo tradetur ciuitas hec in manu exercitus regis babylonis. Threñ.5. Egypto dedimus manū. Et aliquādo ſcribitur ſine nū in principio: vt in aliquib⁹ locis predictis. & Geñ.14. Da mihi animas. & in eodē.24. & dedit ei oues & boues. & in eodem.30. Da mihi vxores & liberos meos. Et aliquādo ſcribitur ſine nū finali. vt in aliquib⁹ locis predictis. & Ioſ.6. Ecce dedi in man⁹ tuas hiericho. Ps.60. Dediſti hereditatē timētibus nomen tuū. Eſa.42. Dedi ſp̄ūm meū ſuper eum. Scribitur etiam aliquando ſine nun tam in principio q̄ in fine. & tunc duplicatur littera thau. Geñ. 29. vt minores ante tradamus ad nuptias. Deut.28. Ne det eis de carnibus filiorū ſuorū. Ioſ.2. Cūq; tradiderit nobis dñs terrā. Iudi.8. Cū ergo tradiderit dñs zebee & ſalmana in man⁹ meas. 2. Reg.22. Inimicos meos dediſti mihi dorſum. Significat etiā ponere aut cōſtituere. vt Geñ.41. & prepoſitum eſſe ſcirent vniuerſe terre egypti. Exo.25. In qua pones teſtimoniū. Nu.14. Conſtituamus nobis ducem. 3. Reg.6. Vt poneret ibi arcam federis domini. 2. Paralip.25 Nūquid conſiliarius regis es. Pro quo hebrei legunt. Nunquid conſiliarium regi poſuerunt vel conſtituerunt te. Et in eo.35. ponite arcā in ſanctuario tēpli. ſignāt ēt p̄mittere vel dimittere. vt Geñ.20. Et non dimiſi vt tangeres eam.i. non permiſi. Et in eodem.31. & tamen non dimiſit eum deus vt noceret mihi. Et inde מַתָּן Mathā.i. donū. munus. Geñ. 34. Augete dotem & munera poſtulate. Prouerb.18. Donum hominis dilatat viā ei⁹. Scribitur etiā cū he vel thau in fine. vt Nu.18. Et tradidi donum domino vt ſeruiant in tabernaculo eius. Deut.16. Sed offeret vnuſquiſq; ſecundū quod habuerit. pro quo hebrei legunt.. vnuſquiſq; ſecūdū donū manus ſue. Ponitur etiā pro robore. Eccl̄s.7. Et perdet robur cordis eius. ſcribitur etiam ſine nun & cū duplici thau & dicitur מַתַּת mathath.i. donū. 3. Reg.13. & dabo tibi munera. Eccl̄s.5. Hoc donū dei eſt. Et in plurali מַתָּנוֹת Mathanoth. Ps.67. Accepiſti dona in hominibus. & in lingua chaldaica dicitur מַתְּנָן Mathenan. Dañ.2. munera & donū & honorem multum accipietis. Et inde נְתִינִים Nethinim ideſt nathinei qui erant traditi in miniſterium templi. Eſdre.2. Omnes nathinei & filii ſeruorum ſalomonis. & i eo. 8. Et de nathineis quos dederat dauid & principes ad miniſteria leuitarum.

נְתַס Nathas. diſſipare. euertere. Iob.30. Diſſipauerūt itinera mea.

נְתַע Nathaa. confringere. conterere. Iob.4. & dentes catulorum leonum contriti ſunt.

נְתַץ nathas. deſtruere. demoliri. diſſipare. cōfrigere. Exo. 34. aras eorū deſtrue. Leuit.11. ſiue cliban⁹ ſiue chytropodes deſtruētur. Deut.7. Aras eorū ſubuertite.i. deſtruite. & in eo.12. diſſipate aras eorū. Iudi.6. viderūt deſtructā arā baal. & in eodē. Quia deſtruxit arā baal. & in eo.8. Deſtruā turrī hāc. 2. Paralip.33. īſtaurauit excelſa q̄ demolit⁹ fuerat ezechias pr̄ ei⁹. Iob.19. deſtruxit me vndiq;. p̄s.51. p̄terea de⁹ deſtruet te i finē. p̄s.57. molas leonū cōfriget dñs. Eſa. 22. Et deſtruxiſtis domos. Hier.1. vt euellas & deſtruas. & i

Margin: Iter. Deuium. נְתִיבוֹת Semite. נְתַח נֵתַח Secare. Concidere. Dimēbrar̄. נֵתַח Membrū. Fruſtum. נְתַךְ Stillare. Fluere. Mulgere. Conflare. נְתַן Dare. Tradere. Largiri. Proferre. Preponere. Ponere. Cōſtituere. Dimittere. permittere. מַתָּן Munus. Donum. מַתַּת Munus. Robur. מַתָּנוֹת Dona. מַתְּנָן Munera. נְתִינִים Nathinei. נְתַס Diſſipare. נְתַע נְתַץ Deſtruere. ſubuertere. Diſſipare. Demoliri. Cōfringere.

eodem. 4. Et omnes vrbes eius deſtructe ſunt. Et in eo. 33.
Et ad domos regis iuda que deſtructe ſunt. Ezech. 16. Et de
molientur proſtibulum tuum.

נתק נָתַק Nathac. euellere. abſtrahere. rumpere. diſrũpere. diſ-
ſoluere. diſſipare. Leui. 22. Omne animal quod vel cõ
tritis vel tunſis vel ſectis ablatiſq; teſticulis eſt. Vbi ponitur
pro ſectis. Pro quo hebrei legunt. ruptis ſeu euulſis. Ioſ. 4.
Euellere. Et ſiccam humum calcare cepiſſent. Pro quo hebrei legũt.
Euulſe ſunt plante pedum ſacerdotum ad aridam. i. ad ſic-
cam humũ. Sed btũs hieronymus tranſtulit ſenſum. Et in
eodem. 8. Donec perſequentes ab vrbe longius protrahan
protrahere. tur. Pro quo hebrei legunt. Donec euellamus eos ab vrbe.
Et in eodem. Cumq; receſſiſſent a ciuitate. Pro quo hebrei
Abſtrahere legũt. Et euulſerũt eos a ciuitate. Iudi. 20. vt abſtraheret eos
de ciuitate. Et in eodem. 16. Qui rupit vincula. & in eodem.
Rumpere. Qui ita rupit vincula quaſi fila telarum. & in eodẽ. 20. Sed
Erumpere & filii Beniamin audacter eruperunt de ciuitate. Iob. 17.
Diſſipare. Cogitationes mee diſſipate ſunt. Ps. 2. Dirumpamus vin-
Dirumpere cula eorum. Eccl's. 4. Funiculus triplex difficile rumpitur.
Eſa. 5. Nec rumpetur corrigia calciamenti eius. Hiere. 2. A
ſeculo confregiſti iugũ meũ: rupiſti vincula mea. Pro quo
hebrei legũt Rupi vincula tua. Et in eodem. 5. Et vincula
eius ruperunt. Et in eodem. 10. Et omnes funiculi mei di-
rupti ſunt. & in eodem. 12. Congrega eos quaſi gregem ad
victimam. Pro quo hebrei legũt. Euelle eos. ſcilicet de loco
Euellere. ſuo. Et in eodem. 22. Inde euellam eum. Ezech. 17. Nõne
radices eius euellet. Naũ. 1. Et vincula tua dirumpam. Poni
tur etiam pro conſumere. Hiere. 6. Malicie eorum nõ ſunt
conſumpte. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Et
נֶתֶק mali ſeu malicie non ſunt conuulſi. Item נֶתֶק Nethec. i. ti-
nea: ſeu plaga lepre corroſiue que naſcitur in capite vel in
Lepra capitis. barba. Leuit. 13. Quia lepra capitis & barbe eſt. & in eodem.
Macula. Sin autem viderit locum macule equalem vicine carni. Et
אַתִּיק in eodem. Si nõ creuerit macula, Et inde אַתִּיק Athic. ideſt
edificium quoddam in atrio tẽpli fundatum: ſeu muro tem
pli iunctum. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit porti-
Porticus. cum. vt Ezech. 42. Vbi erat porticus iuncta porticui tripli
ci. Et in eodẽ. Quia ſupportabant porticus que ex illis emi
nebant. Et aliquando beatus hieronymus poſuit ipſum he
braicum. ſ. Ectheca. vt in eodẽ. 41. Cõtra faciem eius quod
Ecthecas. erat ſeparatũ ad dorſum ecthecas ex vtraq; pte. Et in eodẽ.
Ecthecas per circuitum per tres partes.

נָתַר נָתַר Nathar. ſaltare. ſoluere. diſſoluere. Leuit. 11. Crura
Saltare. per que ſalit ſuper terram. Ps. 145. Dominus ſoluit
Soluere. Diſſoluere. compeditos. Eſa. 58. Solue faſciculos deprimentes. Abach.
נֶתֶר 3. Aſpexit & diſſoluit gentes. Item נֶתֶר Nether. i. Nitrum
Nitrum. quo pãni mundantur. Hiere. 2. Si laueris te nitro.

Deſtruere. נָתַשׁ Nathas. euellere. diſſipare. deſtruere. Deut. 29. Et eie
נָתַשׁ cit eos de terra ſua. i. euulſit eos. 3. Reg. 14. Et euellet
Euellere. iſrael de terra bõa. Ps. 9. Et ciuitates eorũ deſtruxiſti. Hiere
Deſtruere 1. vt euellas & deſtruas. Et in eo. 18. Aut euelli poſſunt aque
erumpentes frigide. Et in eodem. 31. Et ſicut vigilaui ſuper
eos vt euellerem. Et in eodẽ. Non euelletur & non deſtrue-
tur in perpetuum. Et in eodem. 42. Plantabo & non euel-
lam. Ezech. 19. Et euulſa eſt in ira in terraq; piecta. Mich.
5. Et euellam lucos tuos de medio tui. Ponitur etiam pro
derelinquere ſicut נָטַשׁ Natas cum littera tet. De quo ſupra
dictum eſt. Hiere. 23. Et derelinquam vos & ciuitatem quã
Derelinquere. dedi vobis.

De incipiẽtibus a littera. ס. ſamach.

סָס סָס Sas. tinea. Eſa. 51. Et ſicut lanã ſic deuorabit eos tinea.
Tinea. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

סְאָה Sea. genus eſt mẽſure aridorum. Pro quo beatus hie- סְאָה
ronymus trãſtulit modium vel ſatum. 4. Reg. 7. Mo Modius.
dius ſimile vno ſtatere. & in eodem. Factuſq; eſt modius ſi-
mile ſtatere vno. Et in plurali סְאִים Seim vel סְאתַיִם Sa- סְאִים
thaim. Geñ. 18. Accelera tria ſata ſimile. 4. Reg. 7. Et duo סְאתַיִם Sata.
modii ordei ſtatere vno. Duplicatur etiam aliquando litte- Modii.
ra ſamach & littera aleph & dicitur סַאסְאָה Saſea. i. du- סַאסְאָה
plex menſura. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit men Menſura cõtra menſurã
ſura contra menſuram. Eſa. 27. In menſura contra menſu-
ram cum abiecta fuerit iudicabit eam. Predari.

סָאַן Saon. preliare. pugnare. predari. Eſa. 9. Quia omnis סָאַן
violenta predatio cũ tumultu. Pro quo hebrei legunt.
Quia omnis bellãs vel pugnans pugnat cum tumultu: ſeu Pugnare.
omnis predans predatur cũ tumultu. quaſi dicat. Alia bella
fiunt cum tumultu: ſed hoc bellum fiet ſine tumultu & ſine
ſanguine ab angelo percutiente. Vt habetur infra Caplo.
37. Et predicta dictio ſolum inuenitur in predicto loco.

סָבַב Sabab. circuire. circundare. circunducere: vallare. gy סָבַב
rare. vertere. reuerti declinare. Geñ. 2. Ipſe eſt qui cir- Circuire.
cuit omnem terram euilla. 1. Reg. 7. Et ibat per ſingulos
annos circuiens Bethel & galgala. Deu. 32. Circunduxit eũ circũducere
& docuit. ps. 54. Die ac nocte circundabit eam ſuper mu- Circũdare
ros eius. ps. 117. Omnes gentes circundederunt me. Et in
eodem. Circundantes circundederunt me. Eccl's. 1. Et flecti
tur ad aquilonem. Pro quo hebrei legunt. & circuit ſeu gy
rat ad aquilonem. Hiere. 31. Femina circundabit virum. Et
cõmuniter ſcribitur cũ ſimplici beth. Geñ. 19. Viri ciuitatis Vallare.
vallauerunt domũ. & in eodem. 37. Veſtroſq; manipulos a
dorare. Pro quo hebrei legũt. Et ecce circundabãt eũ veſtri
manipuli & adorabãt manipulũ meũ. Exo. 13. Sed circũdu
xit per viã deſerti. Nu. 34. Qui circuibunt auſtralẽ plagã.
& in eodẽ. Ibitq; p gyrũ terminꝰ ab aſemona. 1. Reg. 5. Cir
cunducatur arca dei iſrael & circunduxerũt arcã. & in eo. Il
lis autẽ circunducẽtibus eã. & in eodẽ. Adduxerũt ad nos ar
cã dei iſrael. i. circũduxerunt ad nos. Iob. 16. Circũdedit me
lãceis ſuis. Ps. 47. Circũdate ſion. Eſa. 23. Circuite ciuitatẽ.
& in eodẽ. 28. Nec rota plauſtri ſup cyminũ circuibit. Eze.
41. Et platea erat in rotũdũ aſcẽdẽs ſurſum p cochleã. Pro
quo he. le. Et lata erat & circũdabatur ſurſũ ſurſũ. Sed btũs
hieronymꝰ trãſtulit ſenſum. ſignificat etiã declinare ſeu ver
tere vl' auertere aut reuertere ſiue cõuertere. Geñ. 42. Auer Auertere.
titq; ſe parumper & fleuit. ideſt declinauit ſe ab eis. Nu. 32.
& nabo & baalmeõ verſiſq; noibus. 1. Reg. 17. Declinauit Vertere. Declinare
pauliſper ab eo. 2. Regum. 14. Vt verterem figuram ſermo Reuertere
nis huius. & in eodẽ. Reuertatur in domum ſuam & faciem
meam non videat. 3. Regum. 2. Sed tranſlatum eſt regnum
& factum eſt fratris mei. ideſt conuerſum eſt regnum. & in Conuertere
eo. 18. & tu conuertiſti cor eorum iterum. 4. Reg. 20. & cõ
uertit faciem ſuam ad parietem. Eſdre. 6. & conuerterat cor
regis aſſyriorum ad eos. Eccl's. 2. Vnde ceſſaui renunciauit
q; cor meum. pro quo hebrei legunt. & conuerſus ſum vt
renunciaret cor meum. Hiere. 6. & tranſibunt domus eo-
rum ad alteros. ideſt conuertentur ad alteros. & in eodem.
21. Ecce ego conuertam vaſa belli que in manibus veſtris
ſunt. Ezech. 1. Non reuertebantur cum incederent. Et inde סָבִיב
סָבִיב Sabib. ideſt circuitus. gyratio: ſiue in circuitu: vel in per circuitũ
gyro. Exo. 25. facieſq; illi labium aureum per circuitum. 3.
Regum. 6. per circuitũ ſculpſit variis celaturis. ps. 11. In cir in circuitu
cuitu impii ambulant. ps. 33. Immittit angelus domini in
circuitu timentium eum. Ezech. 1. Et ſplendor eius in cir In gyro.
cuitu. & in eo. 4. & pones arietes in gyro. & aliquando dup סָבִיב
plicatur & dicitur סָבִיב סָבִיב Sabib ſabib. Eccl's. 1. & i circui סָבִיב
tu pergit ſpũs. pro quo hebrei legunt. In circuitu in circui in circuitu

tu pergit ſpũs. Et in plurali declinatur tam maſculine q̃ fe
minine. Maſculine. Ps. 49. Et in circuitu eius tempeſtas va
lida. Quod in hebreo legitur pluraliter ſcilicet & in circui-
tis eius. Ps. 75. Omnis qui in circuitu eius affertis mũera.
Hiere. 49. Quia deuorauit gladius ea que per circuitum
tuum ſunt. Declinatur etiam feminine. Iob. 22. Propterea
circundatus eſt laqueis. Pro quo hebrei legunt. Propterea
in circuitibus tuis laquei ſeu carbones. ſcilicet ſũt. Et in eo
dem. 29. Et in circuitu meo pueri mei. Et in eodem. 41.
Per gyrum dentium eius formido. Ps. 17. In circuitu eius
Circuli tabernaculum eius. Eccl's. 1. Et in circulos ſuos reuertitur.
מסב Scribitur etiam cum ſimplici beth & cum mem in princi-
Per circuitum. pio & dicitur מֵסַב Meſab. 3. Reg. 6. Et omnes parietes tem
pli per circuitum. & in plurali מְסִבּוֹת meſiboth. Iob. 34.
מְסִבּוֹת Luſtrans cuncta per circuitum. & inde סִבָּה Siba. ideſt cir-
Per circuitum. cuitio. tranſlatio noſtra tranſtulit auerſationem. 3. Reg. 12.
סִבָּה Quoniam auerſatus fuerat eum dominus. Et aliqui hebrei
dicunt ꝙ ſignificat cauſam. & legunt. Quoniam a domino
Cauſa. fuit cauſa. Poteſt etiam legi ſic. Quia a domino fuit circui-
tio. ideſt dominus circumuenit eum vt ſic reſponderet po-
pulo: vt ſuſcitaret verbum ſuum. ſcribitur etiam cum nun
נְסִבָּה in principio & dicitur נְסִבָּה Neſiba. 2. Paralipo. 10. vbi dici
Voluntas. tur. Erat enim voluntas dei vt compleretur ſermo eiꝰ. pro
מֵסַב quo he. le. a domino fuit circuitio vel cauſa. & inde מֵסַב Me
Accubitꝰ. ſeb. ideſt accubitus: vbi ſedent ad comedendũ in conuiuio.
מְסִיב eo quod conuiue ſedebãt per gyrum ſiue in circuitum. Cã
ti. 1. Cum eſſet rex in accubitu ſuo. & inde מְסִיב meſib. ideſt
conuiua. & ſolum inuenitur in numero plurali. Ps. 139. ca-
Conuiue. put circuitꝰ eorum. pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.
ve. tranſtulit. Amaritudo conuiuarum meorum.

סָבָא סָבָא Saba. Inebriari. potare. ſcilicet exceſſiue. cõuiuiis va
Inebriari care. Eſa. 56. Venite ſumamus vinum & impleamur
ebrietate. ideſt inebriemur ebrietate. Naum. 1. ſic conuiuiũ
eorũ pariter potantium. pro quo hebrei leguit. Et in ebrie
סֹבֵא tate vel in conuiuio eorum inebriati. & inde סֹבֵא ſobe. ideſt
Potator. potator. ebrius. Deut. 21. Comeſſationibus vacat & luxu-
riis atq; conuiuiis. pro quo hebrei legunt. Comeſſator ẽ at
q; potator. Prouer. 23. Noli eſſe in conuiuiis potatorum.
Et in eodem. Quia vacantes potibus & dantes ſymbola cõ
סֹבֵא ſumentur. Accipitur etiam סֹבֵא ſobe. pro vino vel conui-
Vinum. uio. Eſa. 1. Vinum tuum mixtum eſt aqua. Oſee. 4. ſepara
סְבָא tum eſt conuiuium eorum. Item סְבָא ſaba. nomen eſt filii
Saba. chus nepotis noe. Geñ. 10. filii autem chus ſaba & euila & ſa
batha. Et ab eo nomen accepit terra ſaba. Que eſt prouĩcia
in ethiopia. ps. 71. Reges arabum & ſaba dona adducent.
Eſa. 43. Dedi propiciationem tuã egyptũ: ethiopiam & ſa
סְבָאִים ba pro te. & inde dicuntur סְבָאִים ſabaim. i. viri de ſaba. E-
ſa. 23. Adducebantur & veniebant de deſerto. pro quo he.
Sabei. le. Adducebantur ſabei de deſerto. & in eo. 45. Labor egy
pti & negociatio ethiopie & ſabaim. & qñ ſcribitur cũ litte
ra ſin tunc deriuatur a שְׁבָא Saba filio rema. Geñ. 10. filii
rema ſaba & dedan. & põitur pro arabia. Ps. 71. Reges ara
bum. Et in eodem. & viuet & dabitur ei de auro arabie. &
de hoc vide infra in littera ſin.

סָבַךְ סָבַךְ Sabach. irretire. pplexũ eſſe. cõplecti. Iob. 8. Sup ace
ruum petrarum radices eius denſabuntur. pro quo
complecti hebrei legunt. ſuper aceruum petrarum complectuntur ſi
ue irretiuntur. Naum. 1. Quia ſicut ſpine ſe inuicem com-
סְבַךְ plectuntur. & inde סְבַךְ ſebach. ideſt vepres ſeu ramus con-
denſus vel irretitus: aut arbuſta. ſecundum tranſlationem
chaldaicam. Geñ. 22. Viditq; poſt tergum arietem inter ve
Vepres. pres herentem cornibus. Ponitur etiam pro ſilua vel ſaltu
Silua. Ps. 73. Quaſi in ſilua lignorum ſecuribus. & beatus Hiero

nymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. In ſaltu lignorũ
ſecures. Et in plurali סִבְכֵי ſibache. pro quo beatus hierony סִבְכֵי
mus tranſtulit Condenſa. Eſa. 10. Et ſubuertentur conden- Condenſa.
ſa ſaltus ferro. Ponitur etiam pro cubili vel tugurio ani-
malium: eo quod fit ex frondibus vel ramis arborum ſe ĩ
uicem complectẽtibus. Hiere. 4. Aſcẽdit leo de cubili ſuo. Cubile.
& aliquando ſcribitur cum ſin loco ſamach. 2. Reg. 18. Cũ-
q; ingreſſus fuiſſet mulus ſubter condenſam quercum. De
quo vide infra in littera ſin in dictione שְׂבַךְ ſebach.

סָבַל Sabal. portare. ſupportare. ſuſtinere. Nee. 4. Debili- סָבַל
tata eſt fortitudo portantis. Eſdre. 7. Et ponant funda Portare.
menta ſupportantia. Eſa. 46. Ego portabo. Et in eodem. ſupportare.
53. Et dolores noſtros ipſe portauit. Threñ. 5. Et nos iniq-
tates eorum portauimus. Ponitur etiam pro impinguari
vel incraſſari. eo quod pinguedo ẽ homini quaſi onus gra Incraſſari
ue. Ps. 143. Boues eorum craſſe. Eccl's. 12. Et impinguabi- impĩguari
tur locuſta. Et aliqui hebrei legunt. Et onerabitur locuſta.
Et dicunt ꝙ pro locuſta intelligitur dorſum. & inde סֵבֶל ſe סֵבֶל
bel. ſiue סֵבֶל Sabal. ideſt onus. 3. Reg. 5. Septuaginta millia סֵבֶל
eorum qui onera portabant. ps. 80. Diuerti ab oneribus Onus.
dorſum eius. Ponitur etiam pro tributo. 3. Reg. 11. Conſti-
tuerat eum ſuper tributum domus ioſeph. Et in plurali. Tributũ.
סִבְלוֹת Siblotiı. ideſt onera. Exo. 1. vt affligerẽt eum oneri סִבְלוֹת
bus. Ponitur etiam pro ergaſtulo. Vt in eodem. 6. Et educã Onera.
vos de ergaſtulo egyptiorum. pro quo hebrei legunt. Edu Ergaſtulũ
cam vos de ſubter oneribus egyptiorum.

סְבַר Sabar. In lingua chaldaica ſignificat putare. ſeu co- סְבַר
gitare. Dañ. 7. Et putabit ꝙ poſſit mutare tempora Cogitare.
& leges. Putare.

סָגַד Sagad. curuari. procidere. adorare. Eſa. 44. fecit ſcul- סָגַד
ptile & curuatus eſt ante illud. Et in eodem. Curuatur Curuari.
ante illud & adorat. Et in eodem. Ante truncum ligni pro adorare.
cidam. Dañ. 2. Et danielem adorauit. Procidere.

סְגֻלָּה Segula. peculium. ſeu peculiare: aut theſaurus. Exo. סְגֻלָּה
19. Eritis mihi in peculiũ de cunctis populis. Deut. Peculiũ.
14. Vt ſis ei in populum peculiarem. 1. Paralip. 29. De pe- Peculiare
culio meo aurum & argentum do in templum dei mei. Ps.
134. Iſrael in poſſeſſionem ſibi. Pro quo beatus hierony-
mus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Iſrael in peculium
ſibi. Eccl's. 2. Coaceruaui mihi argentum & aurum & ſuſtã
tias regum. i. Theſauros regum. Subſtãtia

סָגָן Segan. princeps. ſeu magiſtratus. Et ſolum inuenitur סָגָן
in numero plurali. ſcilicet סְגָנִים Seganim. Nee. 2. Ma- סְגָנִים
giſtratus autem neſciebant quo abiſſent. Et in eo. 5. Et in- Magiſtratus
crepaui optimates & magiſtratus. & in eodem. Iudei quo
q; & magiſtratus. Eſa. 42. Et adducet magiſtratus quaſi lu
tum. Ezech. 27. principes & magiſtratus iuuenes cupidi- Principes
nis. & in lingua chaldaica dicitur סִגְנַיָּא Signaia. Dañ. 3. סִגְנַיָּא
Magiſtratus & iudices duces & tyrannos. Magiſtratus

סָגַר Sagar. claudere. concludere. includere. tradere. Geñ. סָגַר
5. Et incluſit eum dominus de foris. Et in eo. 19. Clau Includere
ſeruntq; oſtiũ. Exo. 14. Concluſit eos deſertũ. Leuit. 13. Re Claudere.
cludet eum ſacerdos ſeptem diebus. Et in eodem. 14. Egre Recludere
dietur oſtiũ domus & ſtatĩ claudet illã. Nu. 12. Separetur ſe
ptẽ diebus extra caſtra. p quo he. le. recludatur ſeptẽ diebꝰ
extra caſtra. Nã extra caſtra erat quoddã tẽtoriũ vbi leproſi
recludebãtur. & in eo. Excluſa eſt itaq; maria extra caſtra.
Ioſ. 2. Cumq; porta clauderetur in tenebris. Et in eo. 6. hie
rico aũt clauſa erat atq; munita. 1. Reg. 1. Dominus autẽ cõ Cõcludere
cluſerat vuluã eius. Et in eo. 23. Concluſuſq; eſt introgreſſꝰ
vrbẽ. 3. Reg. 11. & coequauit voraginẽ ciuitatis dauid patris
ſui. pro quo he. le. Et clauſit rupturam ſeu diuiſionem vel
diruptionem ciuitatis dauid patris ſui. Ps. 34. Et conclude

eos qui perſequũtur me.Eſa.22.Et claudet & non erit qui
aperiat. Et in eodem .24. Clauſa eſt omnis domꝰ nullo in
troeunte.Et in eodem.26.Et claude oſtia tua ſuper te. Si-
gnificat etiam tradere.ideſt concludere in manu vel in po-
Tradere. teſtate alterius.Deut.23. Non trades ſeruum domino ſuo
qui ad te confugerit.1.Regum.23. Vt tradamus eum in ma
nu regis.Et in eodem. Si tradent me viri ceile in manus
eius.Et in eodem.Et dixit dominus tradent. Et in eo.24.
Quod tradiderit te dominus in manu mea. Et in eodem.
26.Concluſit deus inimicum tuum in manu tua. & inde
מַסְגֵר מַסְגֵר Maſger.ideſt clauſura:vel carcer.Eſa.24.Et clauden
Carcer. tur ibi in carcere.vbi ponitur verbum & nomen ab eo deri
Concluſio. uatum.Et in eodem.42.Vt educeres de concluſione vin-
Clauſura. ctum.ideſt de clauſura ſiue de carcere.Et in plurali מַסְגְרוֹת
מַסְגְרוֹת Miſgeroth.2.Regum.22.& contrahentur in anguſtiis ſuis
Anguſtie. ideſt in clauſuris.ps.17.Et claudicauerunt a ſemitis ſuis.ꝑ
Clauſure. quo btũs hiero.in pſalterio iuxta hebraicam veritatẽ tran
סֻגַר ſtulit.Et contrahentur in anguſtiis ſuis.& inde סֻגַר Sugar.
ideſt carcer ſeu cauea:vbi vincti clauduntur.Ezech.19. Et
Cauea. miſerunt eum in caueam.Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignifi
cat lignũ perforatum quo pedes ſeu colla vinctorũ conſtrĩ-
מִסְגֶרֶת gũtur.& inde מִסְגֶרֶת Miſgereth.ideſt illud quod conſtrin-
git aliquam rem & eam continet in circuitu.Exo.25. Et ip
Corona. ſi labio coronam interraſilem altam quattuor digitis & ſu
per illam alterã coronam aureolam.pro quo hebrei legũt.
clauſura. Et facies ei clauſuram ad menſuram pugni.ideſt alta quat-
tuor digitis in circuitu.& facies circulum ſeu labium ipſi
מִסְגְרוֹת clauſure in circuitu.& in plurali מִסְגְרוֹת Miſgeroth . ꝑ quo
beatus hieronymus tranſtulit Interaſile ſeu coronulas vel
ſculpturas.3.Regum.7.Et ipſum opus baſium interraſile
Interraſile. erat.Et in eodem.Et ſculpture inter iuncturas. Et in codẽ.
Sculpture coronule. Variaſqꝫ ſculpturas ex ſemetipſo.& in eodem.et inter coro
nulas et plectas.& in eodem.& media intercolũnia quadra
ta non rotũda. Vbi pro eo quod in littera noſtra eſt me-
dia intercolũnia in hebreo eſt מִסְגְרוֹת Miſgeroth.Ponitur
anguli. etiam pro angulis. Vt in eodem.& in angulis cherubim.&
סֶגֶר inde סֶגֶר Segor.ideſt illud quod eſt clauſum vel eſt interiꝰ.
Interiora. Oſee.13.& dirumpam interiora cordis eorum. Ponitur ẽt
סֶגֶר סֶגֶר Segor ſiue סָגוּר Sagur pro auro puriſſimo.eo quod
סָגוּר clauditur & cuſtoditur ſub firma cuſtodia.3.Reg. 6.& ope
puriſſimũ. ruit illud atqꝫ veſtiuit auro puriſſimo. Pro quo hebrei le-
.ſ.aurum. gũt.Auro ſagur.Et in eo.7.Et mortariola & thuribula de
aurum. auro puriſſimo.Iob.28.Non dabitur aurum obrizum pro
obrizum. ea. Vbi ponitur pro auro obrizo.& inde מַסְגֵר maſger .i.in
מַסְגֵר
Incluſor. cluſor.4.Regum.24.Et omnem artificem & incluſorem.
Et in eodem.Et artifices & incluſores mille.Hiere.29. Et
principes iuda & ieruſalem & faber & incluſor.Et dicunt a
liqui hebrei ꝙ ſignificat theſaurarium qui includit & ſer-
סַגְרִיר uat aurum & res precioſas.& inde סַגְרִיר Sagrir.ideſt impe
tuoſus imber:ſeu frigus exceſſiuum.eo quod recludit homi
nes in domibus.Prouer.27.Tecta perſtillantia in die fri-
Frigus gоris.
סַד סַד Sad.lignum perforatum quo pedes vinctorum conti-
nentur.pro quo tranſlatio noſtra neruũ tranſtulit.Iob.
Neruus. 13.Poſuiſti in neruo pedem meum.
סָדִין סָדִין Sadin.ſindon.linteum. Prouer.31. Sindonem fecit
Sindon. & vendidit.Et in plurali סְדִינִים Sedinim.vt Iudi.14.
סְדִינִים Triginta ſindones & totidem tunicas.Eſa.3.Et ſindones &
ſindones. vittas & teriſtra.
סֵדֶר סֵדֶר Séder.ordo.regula.Et ſolũ inuenitur in numero plu
Ordo. rali.Iob.10.Et nullus ordo.pro quo hebrei legunt.&
מִסְדְרוֹנָה non ſũt ordines.& inde מִסְדְרוֹנָה Miſderona.pro quo bea
Poſticus. tus hieronymus tranſtulit poſticum.Iudi.3. Per poſticum

egreſſus eſt.Et aliquando ſcribitur cum ſin loco ſamech.
De quo vide infra in littera ſin.
סַהַר Sáhar.Rotundum.pro quo beatus hieronymus tran סַהַר
ſtulit tornatilem.Canti.7.Vmbilicus tuus crater tor- Tornatilis
natilis.Item סֹהַר Sóar.i.carcer. ſeu lacus rotundus quo סֹהַר
vincti claudũtur.Geñ.40.Miſit eos in carcerem. pro quo Carcer.
hebrei legunt.Miſit eos in domum carceris.
סוּג Sug.Auertere.auerti.conuerti:ſcilicet retrorſum. rece סוּג
dere.ſ.retro.2.Regũ.1.Sagitta ionathe nunqꝫ rediit re Retro recedere.
trorſum.ps.43.Non receſſit retro cor noſtrum.ps.52.om Declinare
nes declinauerunt.ps.128.Et conuertantur retrorſum om Retrorſum conuerti.
nes qui oderunt ſion.Eſa.59.Et conuerſum eſt retrorſum Auerti.
cor noſtrum.Soph.1.Et qui auertuntur de poſt tergũ do-
mini. Vide etiam de hoc ſupra in dictione נָסַג Naſag. & in
de.סוּג Sug.ideſt recedens.vel declinans.Prouer.14. Viis סוּג
ſuis replebitur ſtultus. pro quo hebrei legunt. De viis ſuis
replebitur recedens vel declinans corde.ideſt recedens vel Recedens
declinans a via recta ſiue a recto iudicio rationis.& ĩde סוּגָה סוּגָה
Suga.ideſt vallata vel circundata.Canti.7.Vallatus liliis. Vallatus.
סוֹד Sod.ſecretum.arcanum.conſilium: ſeu conciliũ.Iob. סוֹד
29.Quãdo ſecreto erat deus in tabernaculo meo. & ſe ſecretum.
cundum litteram hebraicam poteſt etiam legi ſic.Quando
ſecretum dei in tabernaculo meo.ſcilicet erat.ps.24.firma
mentum eſt dominus timentibus eum.pro quo beatꝰ hie-
ronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trãſtulit.
Secretum domini timentibus eum.Prouer.25. Et ſecretũ
extraneo ne reueles. Amos.3.Niſi reuelauerit ſecretum ſu
um ad ſeruos ſuos prophetas.Ponitur etiam pro conſilio
vel concilio.ſcilicet ſecreto.Iob.15. Nunquid conſiliũ dei conſilium.
audiſti.Ps.82.Super populum tuum malignauerunt con-
ſilium.ps.88.Deus qui glorificatur in conſilio ſanctorum.
Ps.110.In conſilio iuſtorum & congregatione.Hiere.6. &
ſuper concilium iuuenum ſimul.& in eodem.15. Non ſedi concilium.
in concilio ludentium. Ezech.13.In concilio populi mei
non erunt.& inde verbum הוּסַד Huſad.ideſt conſiliatus eſt הוּסַד
ſeu conſilio decreuit.2.Paralip.3.Et hec ſunt fundamenta
que iecit ſalomon vt edificaret domũ dei. pro quo hebrei
legunt.Et hec ſunt que conſiliatus eſt ſalomon ſiue que cõ conſiliari.
ſilio decreuit vt edificaret domum dei.Poteſt etiam deriua
ri a dictione יָסַד Iaſad: que ſignificat fundare: ſeu funda-
menta iacere:ſicut eſt in littera noſtra.& inde deriuatur.סַד סַד
Sad.quod ſignificat lignum perforatum quo pedes vincto
rum continentur. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit
neruum.Iob.13.Poſuiſti in neruo pedem meum. Neruus.
סוּה Saue.velamen.& ſcribitur cum mem in principio & סוּה
dicitur מַסְוֶה maſue.Exo.34.Poſuit velamen ſup faci מַסְוֶה
em ſuam. Velamen.
סוּךְ Such.Vngere.purgare.ſcilicet ventrem. Deut.28.& סוּךְ
non vngeris oleo.Ruth.3.Lauare igitur & vngere.2. Vngere.
Regum.12. Et lotꝰ vnctuſqꝫ eſt.Ezech.16.& vnxi te oleo.
Dañ.10.Sed neqꝫ vnguento vnctus ſum.& inde אָסוּךְ aſuch אָסוּךְ
ideſt laguncula olei ſeu lecythus.4.Reg.4.Non habeo an
cilla tua quicquã in domo mea niſi parum olei quo vngar
Pro quo hebrei legunt.Non habeo ancilla tua in domo ni
ſi lagunculam ſeu lecythum olei.Poteſt etiam eſſe verbum laguncula
prime perſone futuri temporis.ſicut eſt in littera noſtra.ſi-
gnificat etiam predicta dictio purgare ventrem.Iudi.3.for Purgare
ſitã purgat aluum in eſtiuo cenaculo.1.Reg.24.Ingreſſꝰ uentrem.
eſt ſaul vt purgaret ventrem.
סוּס Sus.equus.hirũdo.Geñ.49.Mordens vngulas equi. סוּס
Exo.14.Et omnis equitatus pharaonis.Et in eodem. Equus. equitatus.
15.Ingreſſus eſt enim currus pharaonis cum curribus &
equitibus eius.pro quo hebrei legunt.Ingreſſus eſt equus

pharaonis.Ps.31. Nolite fieri ſicut equus & mulus. Ps.32.
fallax equus ad ſalutem.Reperitur etiam in genere femini
סוּסָה no סוּסָה Suſa.Canti.1.Equitatui meo in curribus pharao-
Equitatus nis.Et in plurali.סוּסִים Suſim.Deut.17. Non multiplica-
סוּסִים bit ſibi equos.Ps.19.Hi in curribus & hi in equis. Abach.
Equi. 3. Qui aſcendis ſuper equos tuos.Et in eodem. Viam feci-
ſti in mari equis tuis. ſignificat etiam quoddã genus auis.
Pro quo beatus hieronymus tranſtulit pullum.ſ. hirundi-
hirundo. nis:ſiue hirundinẽ.Eſa.38. Sicut pullus hirundinis ſic cla-
mabo.Et aliquando mutat vau in iod.Hiere.8. Turtur &
hirundo & ciconia.& aliqui hebrei interpretantur grus.
סוּף סוּף Soph.finire.conſumere.conſumi.deficere.deeſſe.cõ-
plere.Eſter.9.Dies phurim ideſt fortium obſeruẽtur
a iudeis & ab eorum progenie que his cerimoniis obliga-
ta eſt.Pro quo hebrei legunt.Et dies phurim ideſt fortium
iſti non tranſeant a iudeis & memoria eorum non deſinat
Finire. ſiue non finiatur a ſemine eorum.Ps.72.Subito defecerũt
Deficere. Eſa.66.Simul conſumentur dicit dominus.Dañ.2. Com-
Cõſumere. minuet & conſumet vniuerſa regna.Hiere.8. Congregãs
Cõgregar. congregabo eos dicit dominus.pro quo hebrei legunt.cõ
ſumens conſumam eos dicit dominus.poteſt etiam deriua
ri a dictione אָסַף aſaph:que ſignificat congregare:ſicut eſt
in littera noſtra.& ſimiliter Soph.1.vbi dicitur.congrega-
bo omnia a facie terre dicit dominus.congregans hominẽ
& pecus:congregans volatilia celi & piſces maris.pro quo
hebrei legunt.Conſumam ſeu finiam omnia dicit dominꝰ
conſumens hominem & pecus.De quo vide ſupra in dictio
ne אָסַף Aſaph.& infra in dictione סָפָה ſapha.Ponitur etiã
Complere pro complere.Dañ.4.ſermo completus ẽ ſuper Nabucho
סוֹף donoſor.Et inde סוֹף Soph.ideſt finis.terminus ſummitas
Finis. Eccl's.7.In illa enim finis cunctorum admonetur. Et ĩ eo-
dem.12.finem loquendi pariter omnes audiamus. Põitur
Sũmitas. etiam pro ſũmitate.2.Paralipo.20.Et inuenietis illos in ſũ
סוּף mitate torrentis.Item סוּף Suph.ideſt iuncus ſeu papirus
Carectus. aut carectus.Exo.2.Et expoſuit eum in carecto.Et in codẽ
Papirio. Que cum vidiſſet fiſcellam in papirione.Eſa.19.Calamus
Iuncus. & iuncus marceſcent.Significat etiam pelagus. Ione.2.Pe
Pelagus. lagus operuit caput meum. & ĩde dicitur. יַם סוּף Iamſuph
יַם סוּף ideſt mare pelagoſum: quia eſt quaſi pelagus ingrediens
a mari oceano & non habens exitum aliunde: vel quia in
ripa eius oriuntur iunci ſiue papiri.Tranſlatio noſtra tra-
Mare rubrum. duxit mare rubrum.eo quod habet arenas rubeas. Exo.15
Tulit autem moyſes iſrael de mari rubro.Ps.105.Et irrita-
uerunt aſcendentes mare rubrum.Et in eodem.Et increpa
סוּפָה uit mare rubrum.Et inde סוּפָה Supha.ideſt tempeſtas.tur
Turbo. bo.Iob.21.Et ſicut fauilla quam turbo diſpergit. Eſa.5.Et
Tẽpeſtas. rote eius quaſi impetus tempeſtatis.Et in eodem.17. Et ſi-
cut turbo coram tempeſtate.Oſee.8.Ventum ſeminauerũt
& turbinem metent.Naum.1.Dominus in tẽpeſtate & tur-
סוּפוֹת bine vie eius.Et in plurali סוּפוֹת ſuphoth.Eſa.21. Sicut tur
Turbines bines ab Africo veniunt.
סוּר סוּר Sur.Recedere.declinare.diuertere.ammouere.ſepara
Declinare re.auferre.Geñ.19.Declinate in domum pueri veſtri
Diuertere Et in eodem. Vt diuerterent ad eum.Exo.3. Vadam & vi-
debo viſionem hanc.pro quo hebrei legunt.Recedam ſiue
declinabo & videbo viſionem hanc.ideſt recedam de loco
in quo ſto:& vadam ad videndam viſionem hanc.Et in eo
recedere. dem.Cernens autem dominus ꝙ pergeret ad videndum.
Et in eodem.32. Receſſerunt cito de via.Nu.12.nubes quo
ꝙ receſſit que erat ſup tabernaculo. & ĩ eo.14.Receſſit ab
eis omne preſidium.Et in eodem.16.Recedite a tabernacu
lis impiorum.Ruth.4.Declina paulisper & ſede hic. ps.13
Omnes declinauerunt.Ps.36.Declina a malo & fac bonũ.

Ps.118.Declinate a me maligni.Hiere.17. Recedentes a te
in terra ſcribentur.Oſee.4.Separatum eſt conuiuium eo- Separari.
rum.Et in eodem.7.Et receſſerunt a me.Hebrei tamen in
predicto loco legunt.Preuaricati ſunt in me.ꝗ̃ a in hebreo Preuaricari.
non habetur a me ſed in me.Amos.6. Et auferetur factio
laſciuientium.ideſt recedet.& aliquando ſcribitur cum ſin
loco ſamach. Oſee.9. Sed & ve eis cum receſſero ab eis.
Sed in predicto loco in hebreo magis proprie legitur
incarnatio mea ex eis.De quo dictum eſt ſupra in dictione
בָּשָׂר Baſar.ſignificat etiam auferre vel ammouere. Geñ.
38.Que depoſitis viduitatis veſtibus. pro quo hebrei le-
gunt. Et abſtulit veſtes viduitatis ſue. Et in eo. 49. Non Auferre.
auferetur ſceptrum de iuda.Deut.7.Auferet dominus a te
omnem langorem.Vbi ponitur verbum tertie coniuga-
tionis.ideſt recedere faciet.2.Reg.5. Niſi abſtuleris cecos
& claudos.3.Regum.15.Inſuper & maacham matrem ſu-
am amouit ne eſſet princeps. Iob.27. Viuit deus qui ab-
ſtulit iudicium meum.Eſa.17. Ecce damaſcus deſinet eſſe
ciuitas.ideſt auferetur ne ſit ciuitas.Ezech.21.Aufer cyda-
rim:tolle coronam.Dañ.12.Cum ablatum fuerit iuge ſacri
ficium.& inde סוּרָה Sura.pro quo beatus hieronymus trã סוּרָה
ſtulit captiuam.ideſt recedens vel ablata de terra ſua. Eſa. captiua
59.Tranſmigrata & captiua.& inde סַר Sar.ideſt triſtis vel סַר
indignans:eo quod recedit a conſortio hominum.3.Regũ
21.Venit ergo Achab in domum ſuam indignans.& ĩ ge- Indignãs
nere feminino סָרָה Sara.vt in eodem. Vnde anima tua cõ- סָרָה
triſtata eſt.& aliquando ſcribitur ſupradictum verbum cũ Cõtriſtata
duplici res & dicitur סָרַר Sarar.ideſt ſubuertere. peruer- סָרַר
tere.declinare.ſcilicet a via recta. Threñ.3. Semitas meas
ſubuertit. Oſee.4.Sicut vacca laſciuiens declinauit iſrael. ſubuertere Declinare
Vbi ponitur verbum & nomen ſeu participium ab eo deri
uatum.ac ſi diceret. Sicut vacca declinans declinauit iſrael.
Et inde סוֹרֵר Sorer.ideſt peruerſus.ſiue declinans a via re סוֹרֵר
cta:aut proteruus vel contumax.Deut.21. filium contuma contumax
cem & proteruum.vbi ponitur pro contumace. Et in codẽ
filius noſter proteruus & contumax eſt.vbi ponitur pro ꝑ proteruus
teruo.Ponitur etiam pro incredulo.ideſt apoſtata.Eſa.65.
Ad populum incredulum.Oſee.9. Omnes principes eius Incredulꝰ
recedentes.ideſt declinantes a via recta.Zach.7.& auerte- recedẽtes.
runt ſcapulam recedentes.& inde סָרָה Sara.ideſt diſceſſio. סָרָה
preuaricatio.Deut.13.quia locutus eſt vt vos auerteret a do
mino deo veſtro.pro quo hebrei legũt. Quia locutus eſt
receſſionem vel preuaricationem contra dominum deum receſſio.
veſtrum.Et inde סוּרִי Sure. pro quo beatus hieronymus סוּרִי
tranſtulit prauum.Hiere.2. Quomodo ergo conuerſa es
mihi in prauum vinea aliena. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſi- Prauum.
gnificat palmites ſeu ramos.& legunt ſic.Quomodo ergo
conuerſa eſt mihi in palmites vinee aliene ſiue extranee. Palmites
Item סוּר Sur.nomen eſt cuiuſdam porte in templo ſalo- סוּר
monis exiſtentis.4.Regum.11.Tertia pars ſit in porta ſeir
Debet legi ĩ porta ſur. Sur.
סוּת Suth.Pallium ſeu coopertorium.Geñ.49.& in ſan- סוּת
guine vue pallium ſuum.Et ſolum inuenitur in pre- Pallis.
dicto loco.
סָחַב Sachab.Trahere.detrahere.deiicere.ſeu abiicere.pu- סָחַב
treſcere.lacerare.2.Regum.17.Et trahemus eam ĩ tor Trahere
rentem.Hiere.22.Putrefactus & proiectus extra portas ie- putreſcere
ruſalem.Et in eodem.49. Si non deiecerint eos paruuli Deiicere.
gregis.Ponitur etiam pro lacerare. Hiere.15.Et canes ad
lacerandum.& inde סְחָבוֹת Sechaboth.ideſt panni lacerati lacerare.
& abiecti pre nimia vetuſtate.Hiere.38.Tulit inde veteres סְחָבוֹת
pãnos.Et in eo.Pone veteres pannos & hec ſciſſa & putri- Panni ueteres.
da ſub cubito manuum tuarum.

סָחָה Radere. סְחִי erradicatio

סָחָה Sacha. Radere.abradere.Ezech.26.Et radam pulue rem eius de ea.Et inde סְחִי Sechi . ideſt abraſio . Pro quo beatus hieronymus tranſtulit erradicationem.Threñ. 3. Eradicationem & abiectionem poſuiſti nos.

סָחַף Abradere. inundare. Computreſcere.

סָחַף Sachaph. Abradere.inundare. computreſcere . Prouer.28.Similis eſt imbri vehementi in quo paratur fames.Pro quo hebrei legunt. Imber abradens ſiue inundans & abſq; pane.ſed beatus hieronymus tranſtulit ſenſũ Ponitur etiam pro computreſcere.Hiere.46.Quare com putruit fortis tuus.

סָחַר Circuire. סְחַרְחַר Cõturbari. סֹחֵר mercator. negociator.

סָחַר Sachar.Circuire.circumuoluere.negociari.vt Hiere. 14 . Propheta nãq; & ſacerdos abierunt in terram . Pro quo hebrei legũt.Propheta namq; & ſacerdos circuierunt in terram.ideſt huc atq; illuc abierunt non inuenientes requiem . Et aliquando duplicatur littera cheth & littera res & dicitur סְחַרְחַר Secharchar.p̃s.37.Cor meum conturbatum eſt.Pro quo hebrei legunt.Cor meum circũuoluitur.ideſt fluctuat:& ſic tranſtulit beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.& inde dicitur סֹחֵר Socher.ideſt mercator ſeu negociator:eo quod circuit regiones & vadit huc atq; illuc.Geñ.23.quadringentos ſiclos argẽti probate monete:pro quo hebrei legunt.Quadringentos ſiclos argenti tranſeuntis mercatori vel negociatori . & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.Et in eo.37. Et pretereuntibus madianitis negociatoribus.Eſa.23.Cuius negociatores principes Ezech.27.Carthaginẽſes negociatores tui . ꝓ quo hebrei legũt.Tharſis negociatrix tua . vbi põitur tharſis ꝓ carthagine.Et in eodem. Venerunt ad te negociatores tui . Et in eodem.Negociatores populorum ſybilauerunt ſuper te.& inde סַחַר Sechar.ſiue סְחוֹרָה Sechora.ideſt negociatio ſiue mercimonium.Prouer.3.Melior eſt acquiſitio eius negociatione argenti.Pro quo hebrei legunt. Melior eſt negociatio eius negociatione argenti.Et in eodem.31.Quia bona eſt negociatio eius.Eſa.23.Et facta eſt negociatio gentium.Et in eodem.& erit negociatio eius & merces eius ſanctificate domino.Et in eodem.45.Labor egypti & negociatio ethiopie.Ezech.27.Et negociatio manus tue. Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מִסְחָר Miſchar.3.Regum.10.& negociatores vniuerſiq; ſcruta vendẽtes.Pro quo hebrei legunt.Et negociatio negociatorũ ſeu ſcruta vendentium.Sunt autem ſcruta res parui valoris. & inde verbum סָחַר Sachar.ideſt negociari.Geñ.34. Terra in poteſtate veſtra eſt: exercete negociamini & poſſidete eam.Et in eodem. Negocientur in terrã & exerceant eam. Et inde סֹחֵרָה Sochera.ideſt clypeus rotundus ſecundũ hebreos.Ps.90.ſcuto circũdabit te veritas ei9.ꝓ quo he.le.ſcutũ & clypeus veritas ei9.& btũs hiero.in pſ.iuxta he.ve.trãſtulit.Scutũ & ꝓtectio veritas eius.& inde סֹחֶרֶת ſochareth i.lapis ꝑcioſus.ꝑ quo btũs hiero.trãſtulit.lapidẽ pariũ. Eſter.1.Sup pauimẽtũ ſmaragdino & pario ſtratum lapide.

סַחַר מִסְחָר negociatio סָחַר negociari. סֹחֵרָה Clypeus ꝓtectio סֹחֶרֶת Marinus. lapis.

סָחִישׁ Que ſpon te naſcũtur

סָחִישׁ Sachis.Renaſcentia que ex radicibus ſeminis oriuntur:ſeu que ſponte naſcuntur.4.Reg.19. In ſecũdo autem anno que ſponte naſcuntur.

סִיג Scoria. סִיגִים Rubigo. Scoria.

סִיג Sig.Scoria .rubigo.Ezech.22.Verſa eſt mihi domus iſrael in ſcoriã.& declinatur pluraliter סִיגִים Sigim. Prouer.25.Aufer rubiginem de argento.Et in eo.26. quo modo ſi argẽto ſordido ornare velis vas fictile.i.argẽto rubiginoſo vel cũ ſcoria.Eſa.1.Argentũ tuũ verſum eſt ĩ ſcoriã.Et in eodem.& excoquam ad purum ſcoriam tuam.

סִיר Olla. סִירוֹת lebetes. סִיר Spina. סִירִים Spine. סִירוֹת

סִיר Sir.Lebes.olla.ſpina. Exo.16 . Quando ſedebamus ſuper ollas carnium.Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſcilicet ſuper ollam carnium.4.Regum.4. Mors in olla.Eccl's.7.Sicut ſonitus ſpinarum ardentium ſub olla. Hiere.1.Ollam ſuccenſam ego video . Ezech.24.Pone ollam.Et in plurali סִירוֹת Siroth.Exo.27.facieſq; in vſus ei9 lebetes.2.Paralipo.35.Pacificas vero hoſtias coxerunt in lebetibus.Amos.4.Et reliquias veſtras in ollis feruentibus.Hebrei tamen in predicto loco legunt.Et reliquias veſtras in ſagenis piſcium vel piſcatorum.De quo vide ſupra in dictione דּוּג Dog.& in dictione דָּגָה Daga . Item סִיר Sir ideſt ſpina.tribulus.& ſolum inuenitur in numero plurali ſcilicet סִירִים Sirim.Eccl's.7.Sicut ſonit9 ſpinarum.Oſee. 2.Sepiam viam tuam ſpinis.Naum.1. Sicut ſpine ſe inuicem complectuntur.Reperitur etiam סִירוֹת Siroth.ſecundum terminationem pluralem femininorum.Ps.57.Priuſq; intelligerent ſpine veſtre rhamnum.Hebrei tamẽ primam ſignificationem ſequentes legunt ſic. Priuſq; intelligerent ideſt ſentirent olle veſtre rhamnum.

סִית Perſuadere. Suadere. Incitare. Concitare Decipere. deludere. Auertere. Seducere

סִית Sith.ſuadere.perſuadere.incitare.decipere. ſeducere. auertere. Deut.13.Si tibi voluerit perſuadere frater tuus.Ioſ.15.Que ſuaſa eſt a viro ſuo.1.Regum.26. Si dominus incitauit te aduerſum me.2.Regum.24.Commouitq; dauid in eis.ideſt perſuaſit.3.Regum.21. Concitauit enim eum iezabel vxor ſua.4.Regum.18. Nolite audire ezechiam qui decipit vos.2.Paralipo.32. Num ezechias decepit vos.Et in eodem. Nec vana perſuaſione deludat. Iob.1.Tu autem commouiſti me aduerſus eum .ideſt perſuaſiſti vel incitaſti me.Et in eodem.36 . Igitur ſaluabit te de ore anguſto.Pro quo hebrei legunt.Et etiam ſuaſit te de ore anguſto vel de ore tribulantis vel hoſtis . ideſt ſuaſit te ne incideres in os eius. vel ſic.Auertit te de ore anguſto.& eſt idem ſenſus cum littera noſtra.Et in eodem. Non te ergo ſuperet ira.ideſt ne incitet te.Hiere.38 . Seduxerunt te & preualuerunt aduerſum te.Ponitur etiam pro auertere. 2.Paralipo.18.Atq; auertit eos ab illo.ideſt ſuaſit vel incitauit eos vt diuerterent ab eo.

סָכַךְ Tegere. Cõpinget. Proteget Uelare. Cõcludere Obũbrat. Operire. סוּךְ Taberna culum. Tentoriũ. סַךְ סֻכָּה Umbraculum. סֻכּוֹת tabernacula. מָסָךְ tentorium Uelum. Protectio סֹכֵךְ Umbraculum.

סָכַךְ Sachach.Cooperire . velare.tegere . protegere. vt Exo.25.Tegant expandentes alas.Iob.10. Oſſibus & neruis compegiſti me.Pro quo hebrei legunt . texiſti me ſeu protexiſti me.Ezech.28.Tu cherub extentus & protegens.Et in eodem.Et perdidi te o cherub protegens. & cõmuniter ſcribitur cum ſimplici caph.Exo.40 . Dimitteſq; ante illam velum .Pro quo hebrei legunt. Velabis ſeu proteges arcam cum velo .3.Regum.8 . Et protegebant cherubim arcam & vectes eius.Iob.3.Et circundedit eum deus tenebris.Pro quo hebrei legunt . Et texit ſeu protexit deus pro eo . Et in eodem.38.Quis concluſit oſtiis mare .i.qs velauit.& ĩ eo.40.ꝓtegũt vmbre vmbrã ei9. p̃s.90. ſcapulis ſuis obũbrabit tibi.i.ꝓteget te.Threñ.3.opuiſti ĩ furore.& ĩ eo.oppoſuiſti nubẽ tibi.& aliqñ ſcribitur cũ ſin loco ſamach.Exo.33.& ꝓtegã te dextera mea.& ĩde סוּךְ ſuch i.vmbraculũ.ſeu tabernaculũ vel tẽtoriũ.p̃s.26.Qm̃ abſcõdit me in tabernaculo ſuo.Et aliqñ ſcribitur cũ ſin loco ſamach.Threñ.2.& diſſipauit q̃ſi hortũ tẽtoriũ ſuũ . dr̃ ẽt סַךְ Sach.p̃s.41.Qm̃ trãſibo vſq; ad locũ tabernaculi admirabilis.ſcribitur ẽt cũ he in fine & dr̃ סֻכָּה ſuca.Eſa.4. Et tabernaculũ erit in vmbraculũ diei.& in plu. סֻכּוֹת Sucoth.Leuit.23.Erũt ferie tabernaculorũ ſeptẽ diebus dñi.Et ĩ eo.& habitabitis in vmbraculis ſeptẽ diebus.& ĩ eo.manebit ĩ tabernaclis.& ĩde מָסָךְ maſach.i.tẽtoriũ : ſeu velũ aut ꝓtectio Exo.26.facies & tẽtoriũ ĩ ĩtroitu tabernacli. Nũ.4.& deponẽt velũ q̃d pẽdet añ fores.p̃s.104.ſpãdit nubẽ ĩ ꝓtectiõe & inde סֹכֵךְ ſochech.i.tentoriũ ſeu vmbraculũ ex corio & tabulis fabrefactũ quo expugnatores vrbiũ vtũtur propter lapides & tela que de muro mittuntur. Naum . 2 . Velociter aſcendet ad muros eius:& preparabitur vmbraculum . Et

מוּסָךְ inde מוּסָךְ Muſach.4.Reg.16.Muſach quoq; ſabbati. & dicunt hebrei q̄ erat tentoriũ quoddam in atrio tẽpli ſubter quod erant cuſtodes templi in ſabbatis.

סָכַל Stulte operari. Stulte agere. Infatuare Stultũ facere. סֶכֶל Stulticia. סִכְלוּת Stulticia. Error. סָכָל Stultus.

סָכַל Sachal.ſtulte agere.ſeu ſtulte operari.ĩſanire.infatuare.fatuum ſeu ſtultum eſſe . Geñ.31. Stulte operatus es.1.Regum.13.Stulte egiſti: nec cuſtodiſti mandata domini.& in eo.26.Apparet eni quod ſtulte egerim.2.Reg.15. Infatua queſo domine conſilium achitophel.Eſa.44 . Et ſcientiam eorum ſtultam faciens.& inde סֶכֶל Sechel. ideſt ſtulticia.fatuitas.vt Eccl's.10.Poſitum ſtultum in dignitate ſublimi.pro quo hebrei legunt.Poſitam ſtulticiã.Et ſi ſcribatur cum littera ſin loco ſamach poteſt legi ſic.Poſitũ intellectũ in dignitate ſublimi.& ſic legunt aliqui hebrei. nã aliquando ponitur ſin loco ſamach & econuerſo.vt dictum eſt in precedentibus:& vt infra dicetur.& inde סִכְלוּת Sichluth.ideſt ſtulticia.inſipientia.error.vt Eccl's.2. Trãſiui ad contemplandam ſcientiã erroreſq; & ſtulticiam . Et in eo. Et vidi q̄ tantũ precederet ſapientia ſtulticiã quãtũ differt lux a tenebris.& in eo.7.Errorem imprudentiũ. Et in eo. 10.precioſior eſt ſapientia paruaq; gloria ad tẽpus ſtulticia Et aliquando ſcribitur cum ſin loco ſamach.vt ſupra in eo. 1.Vt ſcirem prudentiam atq; doctrinam erroreſq; atq; ſtulticiam .& inde סָכָל Sachal.ideſt ſtultus.fatuus.inſipiens. Eccl's.10.Sed & in via ſtultus ambulans cum ipſe inſipiens ſit omnes ſtultos eſtimat.Hiere.5.Audi popule ſtulte.

סָכַן Equalẽ eẽ. Comparari Prodeſſe. Placere. Acqeſcere. Preuidere cõſueſcere Uulnerare סַכָּנָה Periculũ. מִסְכֵּן Pauper. מִסְכֵּנוּת Penuria. סֹכֵן Qui habitat in ta bernaculo. סֹכֶנֶת cubicularia. מִסְכְּנוֹת Taberna cula. Apothece

סָכַן Sachan.comparare.aſſimilare. aſſimilari . equalẽ ſeu cõparem eſſe . acquieſcere.intelligere.preuidere.conſueſcere.Iob.15.Arguis verbis eum qui non eſt equalis tibi.Et in eodem.22.Nunquid deo poteſt comparari homo. Et in eodem.34.Non placebit vir deo etiam ſi cucurrerit cum eo.ideſt non cõparabitur vir deo . Et aliqui hebrei dicunt q̄ ſignificat prodeſſe ſeu conferre . Vnde ĩ predicto loco ipſi legunt.Quid prodeſt vel quid confert homo cum cucurrerit cum deo.ſiue cum complacuerit cum deo. Et in eodem.35.Non tibi placet quod rectum eſt:vel quid tibi ꝓderit ſi ego peccauero.pro quo hebrei legunt . Quid tibi confert & quid tibi proderit ſi ego peccauero Significat etiam acquieſcere.Iob.22.Acquieſce igitur ei & habeto pacẽ. Item ſignificat intelligere ſeu preuidere.Iob.22. etiam cũ perfecte fuerit ſcientie.pro quo hebrei legunt.etiam ſi intelligat in eis: ſiue ſuper eos intelligens. ſed beatus Hieronymus tranſtulit ſenſum.Ps.138.Et omnes vias meas preuidiſti. Significat etiam conſueſcere.Nu.22 .Dic quid ſimile vnquam fecerim tibi.pro quo hebrei legunt . Nunquid conſueſcens conſueui vt facerem tibi talia.Significat etiam periclitari.pro quo beatus hieronymus tranſtulit vulnerare.Eccl's.10.Qui ſcindit ligna vulnerabitur ab eis . ꝓ quo hebrei legũt.periclitabitur ab eis. Vnde periculum ipſi vocant סַכָּנָה Secana.& inde מִסְכֵּן Miſchen.ideſt pauper. egenus.Eccl's.4.Melior eſt puer pauper & ſapiens.Et in eodẽ 9.Inuentuſq; eſt in ea vir pauper & ſapiens . Et in eodem. Sapientia pauperis contempta eſt.& inde מִסְכֵּנוּת Miſchenuth.ideſt paupertas.penuria.Deut.8.vbi abſq; vlla penuria comedes panem tuum.Item סֹכֵן Sochen .i.cellariũ ſeu apothecarius.Tabernaculum:ſiue cubicularius : vel theſaurarius.Eſa.22.Ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo Et in genere feminino סֹכֶנֶת Socheneth . 3 . Regum .1. Et foueat eum dormiatq; in ſinu ſuo.pro quo hebrei legunt . Et ſit ei cubicularia: dormiatq; in ſinu ſuo . & inde מִסְכְּנוֹת Miſchenoth.ideſt apothece : ſeu tabernacula vel cellaria .Exo.1.Edificauerunt vrbes tabernaculorum pharaoni.2.paralipo.32.Apothecas quoq; frumenti vini & olei. Ponitur etiam pro munitionibus.2.Paralipo.8.Et alias ciuitates munitiſſimas edificauit in emath.Et in eodem. Et omnes vrbes firmiſſimas que fuerunt ſalomonis.Et in eodem 16.Et vniuerſas vrbes neptalim muratas.Et in eodem.17. Et edificauit in iuda domos ad inſtar turrium vrbeſq; muratas.Et inde מְסוּכָן Meſucan.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit fortem.Eſa.40.forte lignum & imputribile elegit artifex ſapiens.

munitiões Murate. מְסוּכָן Fortis.

סִכְסֵךְ Concurrere facere.

סִכְסֵךְ Sichſach.Miſcere.concurrere facere.Eſa.19.Et concurrere faciam egyptios aduerſus egyptios.

סָכַר Claudere. Obturare. Tradere. שֶׂכֶר lacuna.

סָכַר Sachar.claudere.obturare.concludere.tradere . Geñ. 8.Et clauſi ſunt fõtes abyſſi.p̃s.62. Quia obſtructum eſt os loquentium iniqua.Eſa.19. Et tradam egyptum in manu dominorum crudelium.pro quo hebrei legunt . Et concludam egyptum.Et inde שֶׂכֶר Secher.cum ſin in principio loco ſamach.ideſt lacuna ſeu ſtagnum vbi aque clauduntur.Eſa.19 . Omnes qui faciebant lacunas ad capiendos piſces.

סָכַת Attendere סִכּוּת Taberna culum.

סָכַת Sacath.Attendere.auſcultare.Deut.27.Attẽde & audi iſrael.Item סִכּוּת ſicuth.nomen idoli ſecundum hebreos.Amos.5.Et portaſtis tabernaculum moloch deo veſtro.Pro quo hebrei legunt.Et portaſtis ſicuth regem veſtrum ſeu regis veſtri aut moloch veſtri.q̄ ſi pro סִכּוּת ſicuth ponatur סֻכַּת ſuchath. tunc ſignificat tentorium ſeu tabernaculum.ſicut eſt in littera noſtra:vt dictum eſt ſupra in dictione סָכַךְ ſachach.

סַל Caniſtrum סַלִּים Caniſtra. סַלְסִלּ cartallus סַלְסִלּוֹת caniſtra סֶלָה

סַל Sal.Caniſtrum.cartallus. Geñ.40.Et in vno caniſtro quod erat excelſius.Et in plurali סַלִּים Salim.Vt in eodem.Et ego vidi ſomnium q̄ tria caniſtra farine haberem ſuper caput meum.Et in eodem. Tria caniſtra tres adhuc dies ſunt . Reperitur etiam duplicatum . & dicitur סַלְסִלּ Salſil.vt Hiere.6.Quaſi vindemiator ad cartallum.vbi ponitur סַלְסִלּוֹת Salſiloth in numero plurali.ideſt cartalli ſeu caniſtra . Et aliqui hebrei dicunt quod a predicta dictione deriuatur סֶלָה Sela:per additionem he in fine:& ſignificat ſemper. De quo vide in ſequenti dictione.quia ſecundũ alios inde deriuatur.

סָלַל Viã facer. Iter facer. ꝓbere iter exaggerare Terere. Calcare. Opprimere Retinere. Eleuare. מְסִלָּה מַסְלוּל Trita uia. Uia.

סָלַל Salal.Iter vel viam facere.viam preparare. Iter prebere.exaggerare.ideſt viã inequalem & aſperã ſternere lapidibus & lignis & eleuare humiliora & deprimere altiora vt ſit via plana.calcare.terere ſeu opprimere.Iob.19. Et fecerunt ſibi viam per me.Ps.67.Iter facite ei qui aſcẽdit ſuper occaſum.Eſa.57.viam facite prebete iter.vbi eadem dictio bis ponitur.Et in eodem.26.Planum facite iter Pro quo hebrei legunt.Exaggerate exaggerate iter.i. planum facite iter.ſicut eſt in littera noſtra.Ponitur etiam pro terere vel calcare.Hiere.18.vt ambulent per eas itinere nõ trito.Et in eodem.50.Tollite de via lapides & redigite in aceruos . Pro quo hebrei legunt.Calcate vel triturate eam ſicut aceruos . ſcilicet meſſis.poteſt etiam intelligi ſicut eſt in littera noſtra.ponitur etiam pro opprimere.Iob.30.oppreſſi quaſi fluctibus ſemitis ſuis.Sed etiam in predicto loco hebrei legunt.Et iter fecerunt ſuper me ſemitis interitus ſui.Ponitur etiam pro retinere.Exo.9 . Adhuc retines populum meum.Pro quo hebrei legunt. Adhuc calcas populum meum.ideſt ſubiicis.Alii vero legunt ſic.Adhuc eleuaris contra populum meum.Nã ſecũdũ hebreos ẽt ſignificat eleuare.Prouer.4.Arripe illam & exaltabit te.pro quo ipſi legunt.Eleua illam & exaltabit te.& in predicto loco duplicatur littera ſamach & littera lamed . & inde מְסִלָּה Meſila ſiue מַסְלוּל maſlul.i. via trita ſeu ſtrata. aut ſemita . Nu. 20.Per tritam gradiemur viam . 2. Regum.20.Iacebat in media via . Et in eodem . Amouit eum de via in agrum Eſa.11 .Et erit via reſiduo populi mei. Et in eodem.35.

Et erit ibi ſemita. Et in plurali מסלות meſiloth. Iudi. 20. in illa quoqꝫ fuga palantes in diuerſa tendentes occiderunt quinqꝫ millia viros. Pro quo hebrei legunt. Et occiderunt in viis quinqꝫ millia viros. p̄s. 83. Aſcenſiones in corde ſuo. Pro quo beatus hiero. in pſ. iuxta he. ve. tranſtulit. Semite in corde ſuo. Eſa. 33. Diſſipate ſunt vie. Et in eodē. 49. Et ſemite mee exaltabuntur. Ponitur etiam pro gradibus. 2. Paralip. 9. Ex quibus fecit ſalomon gradus in domo domini. Et inde סוללה Solela. ideſt agger ſeu munitio ex quib⁹ expugnantur ciuitates. 2. Reg. 20. Et circundederunt munitionibus ciuitatem. ideſt aggeribus ad expugnandam ciuitatem. Eſa. 37. Et non mittet in circuitu eius aggerem. Hiere. 6. Et fundite contra ieruſalem aggerem. & in plurali סוללות Soleloth. Vt in eo. 32. Ecce munitiones extructe ſunt aduerſum ciuitatem. Et in eodem. 33. Que dextructe ſunt ad munitiones & ad gladium. & a predicta dictione deriuatur סלה Séla. pro quo btūs hiero. tranſtulit ſp. Abach. 3. Deus ab auſtro veniet & ſanctus de monte pharan ſemper. & licet in aliquibus bibliis noſtris non habetur predictum aduerbium ſemper: tamen in bibliis noſtris antiquis habetur ſicut predictum eſt. Et in eodem. Iuramēta tribubus q locutus es. vbi in hebreo additur predicta dictio סלה Séla. ſcilicet que locutus eſt ſemper. Et in eodem. Denudaſti fundamentum eius vſqꝫ ad collum. vbi ſimiliter in hebreo additur predicta dictio סלה ſéla. ſcilicet vſqꝫ ad collum ſemper. Et frequenter reperitur in pſalmis. vt. Ps. 4. Et quaeritis mendacium. pro quo beatus hieronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Querentes mendacium ſemper. & in eo. Et compungimini. pro quo beatus hiero. tranſtulit. Et tacete ſemper. Ps. 7. & gloriam meam in puluerem deducat. ꝑ quo beatus hiero. tranſtulit. & gloriam meam in puluerem collocet ſemper. Ps. 9. In operibus manuum ſuarum comprehenſus eſt peccator. pro quo beatus hiero. tranſtulit. In opere manuum ſuarum corruit impius: meditatio ſemper. Et ſimiliter in aliis pſalmis ponitur predicta dictio. ꝑ quo lxx. interpretes Diapſalma poſuerunt: vt ait beatus hieronymus in epiſtola ad marcellam. & nota ꝙ predicta dictio non ponitur niſi in pſalmis & in cātico Abachuc ſupra allegato. Poteſt etiam ſignificare eleuationem vl' exaltationē. vt vbicunqꝫ ponatur: ibi canens vel pſallens debet eleuare vocem & mentem ad deum. Vide etiam de hoc beatū hieronymum in predicta epiſtola ad marcellam de diapſalmate. & in explanatione pſalmi quarti. & Burgeñ. in additione tertia pſalmi. 83.

סלא Sala. eſtimare. equiparare. cōferre. Threñ. 3. & amicti auro primo. ꝑ quo he. le. Eſtimati ſiue equiparati auro. ſcribitur ēt cū he in fine loco aleph. Iob. 28. Nō cōferetur tinctis indie coloribus. ideſt non comparabitur.

סלד Salad. Affligere. Iob. 6. Vt affligēs me dolore nō parcat. Et ſolum inuenitur in predicto loco. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat exurere.

סלה Sala. Deiicere. ſpernere. calcare. p̄s. 118. ſpreuiſti omnes diſcedentes a iudiciis tuis. Threñ. 1. Abſtulit oēs magnificos meos. pro quo hebrei legunt. Calcauit ſeu deiecit omnes magnificos meos. ſignificat etiam conferre. Iob. 28. Non conferetur tinctis indie coloribus. De quo vide ſupra in dictione סלא ſala cum aleph in fine. Item סלה ſéla. ideſt ſemper. De quo vide ſupra in dictione סלל ſalal.

סלח Salach. parcere. propiciari. dimittere. ſcilicet peccatū. Leuit. 4. & dimittetur ei. Nu. 14. Dimitte obſecro peccatum populi huius. Et in eodem. Dimiſi iuxta verbū tuū. Deut. 29. Et dominus non ignoſcat ei. Ps. 24. Et propiciaberis peccato meo. Ps. 85. Quoniam tu domine ſuauis & mitis. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Tu enim es domine bonus & propiciabilis. i. bonus & parcens. & inde סליחה ſelicha. ideſt propiciatio. p̄s. 129. Quia apud te propiciatio eſt.

סלם Sulam. ſcala. Geñ. 28. Viditqꝫ in ſomnis ſcalam ſtantem. & ſolum inuenitur in predicto loco.

סלן ſilon. ſpina. tribulus. beatus hieronymus tranſtulit offendiculum. Ezech. 28. Et non erit vltra domui iſrael offendiculum amaritudinis. pro quo hebrei legunt. & nō erit vltra domui iſrael in tribulum amaritudinis. & in plu. סלונים ſalonim. Ezech. 2. Quoniam increduli & ſubuerſores ſunt tecum. pro quo hebrei legunt. Quoniam increduli & ſpine ſunt tecum. ideſt pungentes ſicut ſpine.

סלסל Salſal. Arripere. Prouer. 4. Arripe illam & exaltabit te. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat exaltare. ſeu eleuare. vnde in predicto loco ipſi legunt. Exalta illam & exaltabit te. Item סלסל Salſil. i. caniſtrum. ſeu cartalus. De quo vide ſupra in dictione ſal.

סלע Sélaa. petra. rupes. Nu. 20. Loquimini ad petram coram eis. Et in eodem. 24. Si in petra poſueris nidum tuum. Et in plurali. סלעים ſelaim. p̄s. 103. petra refugium erinaciis. pro quo beatus hieronymus in pſ. iuxta he. ve. tranſtulit. Petre refugium erinaciis. Significat etiam arcem vel fortalicium ſupra firmam petram poſitum. p̄s. 17. Dominus firmamentum meum. 4. Regum. 14. & apprehendit petram in prelio. ideſt arcem ſupra petram poſitam. ponitur etiam pro fortitudine. Eſa. 31. Et fortitudo eius a terrore tranſibit. 2. Regū. 22. Dominus petra mea. ideſt fortitudo mea.

סלעם Salaam. Genus locuſte. pro quo btūs hiero. trāſtulit Attachum. Leuit. 11. Atthachus atqꝫ ophimachus.

סלף Salaph. mutare. peruertere. ſ. verba recta & iuſta. ſupplantare. Deut. 16. Munera excecant oculos ſapiētiū & mutant verba iuſtorum. Prouer. 21. vt detrahat impios a malo. ideſt mutet ſeu reflectat. Ponitur etiam pro ſupplātare. Iob. 12. Et optimates ſupplantat. Prouer. 13. Impietas autem peccatorum ſupplātat. Et in eodem. 19. Stultitia hominis ſupplantat greſſus eius: & inde סלף ſeleph. i. ſupplātatio. peruerſio. mutatio. Prouer. 11. Et ſupplantatio impiorum vaſtabit illos. Et in eodem. 15. Qui autem immoderata eſt conteret ſpiritum. pro quo hebrei legunt. & peruerſitas vel ſupplantatio in ea: contritio in ſpiritu. ſ. eſt.

סלק Salac. In lingua chaldaica ſignificat aſcendere. Dañ. 2. Tu rex cogitare cepiſti i ſtratu tuo. Pro quo hebrei legunt. Tu rex cogitationes tue ſuper ſtratū tuū aſcēderūt. Eſdre. 4. Iudei qui aſcenderunt a te ad nos.

סלת Soleth. ſimila. Geñ. 18. Accelera tria ſata ſimile. Leuit. 2. Simila erit eius oblatio. & in eodem. Pugillum plenum ſimile.

סם Sam. Aroma. ſeu aromaticum. & ſolum inuenitur in numero plurali. Exo. 30. Sume tibi aromata. Et in eodem. Galbanum boni odoris & thus. pro quo hebrei legūt Et galbanum aromatum. i. aromaticum & thus.

סמדר Semadar. vue immature. & proprie ſignificat quando vinee ſunt in flore vel quando flores fructum ꝑducunt. Canti. 2. & vinee florentes dederunt odorem ſuum & in eo. 7. Si flores fructum parturiunt. ideſt producunt.

סמך Samach. Inniti. adiungere. imponere. ſ. manum ſuper aliquem. ſtabilire. confirmare. ſuſtentare. Exo. 29. Imponentqꝫ Aaron & filii eius manus ſuper caput illius. Leuit. 8. Super cuius caput cum impoſuiſſent Aaron & filii eius manum. Nu. 8. Ponent filii iſrael manus ſuas ſuper eos. Et in eodem. Leuite quoqꝫ ponent manus ſuas ſuper

capita boum. Et in eo. 27. Et pone manū tuā ſup eū. Et in eodem. Et impoſitis capiti eius manibus. Deut. 34. Quia moyſes poſuit ſuper eū manus ſuas. Eſa. 36. Cui ſi innixus fuerit homo intrabit manū eius. Amos. 5. Et innitatur manu ſua ſuper parietem. Significat etiā ſtabilire vel confortare aut confirmare ſeu fulcire. Geñ. 27. frumento & vino ſtabiliui eum. 2. Paralipo. 32. Confortatuſqꝫ eſt populus huiuſcemodi verbis. p̄s. 36. Confirmat autem iuſtos dominus. p̄s. 50. Et ſpiritu principali confirma me. p̄s. 70. A te confirmatus ſum ex vtero. p̄s. 87. Super me confirmatus eſt furor tuus. p̄s. 110. Cōfirmata in ſeculū ſeculi. p̄s. 111. Confirmatū eſt cor eius. p̄s. 144. Alleuat dñs omnes qui corruūt. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Suſtentat dñs omnes corruentes. Canti. 2. fulcite me floribus. Eſa. 26. Vetus error abiit. Pro quo hebrei legunt. Cogitatio. ſ. bona ſtabilita vel confirmata eſt. & beatus hieronym⁹ trāſtulit ſenſū. De quo vide ſupra in dictiōe יצר Iaſar. Eſa. 59. Et iuſtitia ei⁹ ipſa confirmauit eū. Et in eodem. 63. Et indignatio mea auxiliata eſt mihi. Pro quo hebrei legunt. Confirmauit ſeu ſtabiliuit me. Ezech. 24. In qua confirmatus eſt rex babylonis aduerſus ieruſalem. Hebrei tamen in predicto loco legunt. In qua adiunctus eſt rex babylonis ad ieruſalē. Et inde סמיכה Semicha. i. palliū eo quod adheret vel adiungitur homini. Iudi. 4. Et opertus ab ea pallio.

סמל Semel. ſimulachrū. imago. idolū. Deut. 4. Ne forte decepti faciatis vobis ſculptam ſimilitudinem. Pro quo hebrei legunt. Ne forte decepti faciatis vobis ſculptile ſimilitudinē alicui⁹ ſimulachri vel idoli. Ezech. 8. Vbi erat ſtatutum idolum zeli. Et in eodē. Et ecce ab aquilone porte altaris idolum zeli in ipſo introitu.

סמן Saman. miliū. ſecundū tranſlationem noſtram: & ſcribitur cū nū in principio & dicitur נסמן Niſman. Eſa. 28. Et hordeum & miliū & vicia in finibus eius. Hebrei tamen dicunt ꝙ eſt verbum ſeu participiū. & ꝙ ſignificat ſignatum vel notatum. & in predicto loco ipſi legunt & hordeum ſignatum vel notatum. Vnde ſignum ſeu notam ipſi vocant סימן Siman.

סמר Samar. horripilare. inhorreſcere. Iob. 4. Inhorruerunt pilli carnis mee. p̄s. 118. Confige timore tuo carnes meas. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Horripilauit a timore tuo caro mea. Hiere. 51. Adducite equū quaſi bruchū aculeatum. Pro quo hebrei legūt. Quaſi bruchū horripillatum. i. erectis crinibus. Item סמר Samar. i. clauus Et additur ei mē in principio & dr̄ מסמר Maſmer & ſolū inuenitur in numero plurali. ſ. מסמרים Maſmerī vel מסמרות Maſmeroth. 1. Paralipo. 22. Ferrū quoqꝫ plurimū ad clauos ianuarū. 2. Paralipo. 3. Sed & clauos fecit aureos. Eſa. 41. & confortauit eū clauis vt non moueretur. Hiere. 10. Clauis & malleis compegit. & aliquādo ſcribitur cū ſin loco ſamach Vt Eccl's. 12. Et quaſi claui in altum defixi.

סנה Sene. rubus. Exo. 3. Apparuit ei dñs in flāma ignis de medio rubi. Et in eodem. Quare nō cōburatur rubus. Deut. 33. Benedictio illius qui apparuit in rubo. Et inde dicitur mōs סיני Sinai. i. mōs rubi: ſic dictus a rubo ibi exiſtēte in quo dominus apparuit.

סנור Sanuar. cecitas. & declinatur tantū pluraliter. ſcilicet סנורים Sanuerim. Geñ. 19. Et eos qui foris erāt percuſſerunt cecitate. 4. Reg. 6. Percute obſecro gentem hanc cecitate.

סמפניא Sumphonia. ſymphonia. inſtrumentum muſicum. Dañ. 3. Pſalterii & ſymphonie & vniuerſi generis muſicorum.

סנסן Sanſin. ſurculus ſeu ramus. Beatus hieronymus tranſtulit fructus. Canti. 7. Dixi aſcendam in palmam & apprehendam fructus eius.

סנפר Senapir. penula. ſ. piſcium. vt Leuit. 11. Omne quod habet penulas & ſquāmas. Et in eodē. Quidquid autem penulas & ſquāmas non habet.

סעד Saad. confortare. firmare. ſtabilire. fulcire. roborare. prandere. adiuuare. Geñ. 18. Et confortetur cor veſtrum. Iudi. 19. Et conforta ſtomachum tuum. & in eodem. Obſecro īquit vt pauxillum cibi capias & aſſumptis viribus. Pro quo he. le. Conforta obſecro nunc cor tuū. p̄s. 17. & dextera tua ſuſcepit me. Pro quo btūs hieronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Et dextera tua confortauit me. Ps. 103. Et panis cor hominis confirmet. i. cōfortet. p̄s. 118. Adiuua me & ſaluus ero. Pro quo hebrei legunt. Conforta ſeu fulci me & ſaluus ero. Prouer. 20. Et roboratur clementia thronus eius. Eſa. 10. Vt cōfirmet illud & corroboret. Ponitur etiā pro prādere. quod eſt ſtomachū cōfortare. 3. Reg. 13. Veni mecū domū vt prandeas. Et in lingua chaldaica ſignificat adiuuare. Eſd. 5. Prophete domini adiuuantes eos. Et inde מסעד Maſaad. i. fulcimentū ſeu fulcrū. 3. Reg. 10. Fecit rex de lignis thinis fulcra domus dñi.

סעה Soaa. cōmotio. tēpeſtas. p̄s. 54. A puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Pro quo beatus hiero. in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. A ſpiritu tēpeſtatis & turbinis. Vide etiam de hoc ſupra in dictione נסע Naſaa.

סעף Saiph. palmes. Ramus. cacumen. ſūmitas. ſ. arboris. caverna. cogitatio. Eſa. 17. In cacuminibus eius fructus ei⁹. i. in ramis ei⁹. & in eodē. 27. Et cōſumet ſūmitates eius. i. cacumina eius. Ezech. 31. Abietes non adequauerūt ſūmitatē eius. i. cacumina ei⁹. & in eodē. Et in ramis eius fecerūt nidos omnia volatilia celi. Ponitur etiā pro cacumine mōtiū ſeu petrarū. in quibus ſunt fiſſure cauernoſe: ſeu ſpelūce Iudi. 15. Et deſcendens habitauit in ſpelunca petre etham. Vbi ponitur pro ſpelunca. Eſa. 2. Et ingredientur in ſciſſuras petrarū & in cauernas ſaxorū. ubi ponitur pro cauernis. Et in eodē. 57. Subter eminentes petras. i. ſubter cacumina petrarū. Significat etiā cogitationes. Iob. 20. Idcirco cogitationes mee varie ſuccedunt ſibi. p̄s. 118. Iniquos odio habui. Pro quo hebrei legunt. cogitationes. ſ. malignas odiui. Et btūs hieronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Tumultuoſos odiui. & aliqñ ſcribitur cū ſin loco ſamach. vt Iob. 4. In horrore viſiōis nocturne. Pro quo hebrei legūt. In cogitationibus a viſionibus nocturnis. Ponitur etiā pro parte. 3. Reg. 18. Vſqꝫ quo claudicatis in duas partes. Et aliqui hebrei legunt in duas cogitationes. Alii vero dicunt ꝙ in predicto loco accipitur pro pedib⁹ qui ſunt in homine quaſi rami in arbore; quia homo eſt quaſi arbor euerſa. Item סעף Saaph. i. confringere. ſ. in partes minutas. Eſa. 10. Cōfringet lagunculā in terrore.

סער Saar. cōturbare. tempeſtare. turbine moueri ſiue turbine rapi. irruere vt tēpeſtas. 4. Reg. 6. Conturbatū eſt cor regis ſyrie. Eſa. 54. Paupercula tempeſtate conuulſa. ideſt tempeſtate cōmota. Oſee. 13. Sicut puluis turbine raptus ex area. i. turbine cōmotus. Ione. 1. Mare ibat & intumeſcebat. Abach. 3. Venientibus vt turbo ad diſpergendum me. Zach. 7. Et diſperſi eos per omnes gentes. Pro quo hebrei legunt. Et cōmoui eos per omnes gentes. Et aliquando ſcribitur cum ſin loco ſamach. Iob. 26. Et velut turbo rapiet eum de loco ſuo. p̄s. 49. In circuitu eius tempeſtas valida. p̄s. 57. Sic in ira abſorbet eos. Pro quo beatus hieronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Quaſi ira tempeſtas rapiet eos. Hiere. 2. Et porte eius deſolamini

ſֹעַר ſְעָרָה turbo. tempeſtas. Horror. ſְעָרוֹת turbines procelle.

vehementer. Pro quo hebrei legunt. Et tempeſtemini.i. ſicut tempeſtas mouemini: deſolamini vehementer. Sed ſi pro ſָעֲרוּ Saaru legatur ſְׁעָרוּ Searau. tũc ſignificat portas eius: ſicut eſt in littera noſtra. Dañ. 9. Et quaſi tempeſtas veniet contra illum rex aquilonis. Et inde ſַעַר Saar. ſiue ſְעָרָה Seara.i. turbo. tempeſtas. 4. Reg. 2. Et aſcendit helias per turbinẽ in celum. p̃s. 82. Ita perſequeris illos in tempeſtatẽ tua. Hiere. 22. Ecce turbo dominice indignationis egreditur & tempeſtas irrumpens. Ione. 1. Et facta eſt tempeſtas magna in mari. Et in eodem. Quoniã propter me tempeſtas hec. & aliquando ſcribitur cum ſin loco ſamach. vt Iob. 18. Et primos inuadet horror. Pro quo hebrei legunt. Et primos inuadet tempeſtas. Nañ. 1. Domin⁹ in tempeſtate & turbine via eius. Et in plurali ſְעָרוֹת Seaaroth. Ezech. 13. Et ventum procelle diſſipantem. Quod in hebreo legitur pluraliter.ſ. ventus turbinum vl' procellarum. Zach. 9. Et vadet in turbine auſtri. Pro quo hebrei legunt in turbinibus auſtri.

ſַף ſַף Saph. peluis. hydria. limen. De quo vide in dictione ſequenti.

ſְפַף ſַפַף Saphaph. peluis. crater. ſcyph⁹. hydria. ſiue quodcũq; vas quo aqua vel vinum bibitur. limen. ſuperliminare. Et ſcribitur cum ſimplici pe & dicitur ſַף Saph. Exo. 12. Faſciculũ myrrhe tingite ĩ ſanguine qui eſt in limine. Pro quo hebrei legunt. Tingite in ſanguine qui eſt in pelui ſeu in cratere. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra: vt infra dicetur. 4. Reg. 25. Et tres ianitores. Pro quo hebrei legunt. & tres cuſtodes vaſorum. Poteſt etiam legi ſic. & tres cuſtodes liminis. Quod eſt idem quod ianitores. & ſimiliter. Eſter. 2. Duo eunuchi regis qui ianitores erãt. Pro quo hebrei legunt. Duo eunuchi regis de cuſtodibus ſcyphi ſeu calicis. ideſt de cuſtodibus vaſorum in quibus rex bibebat. & ſic faciliter poterant inficere poculum regis & interficere eum. Zach. 12. Ecce ego ponam ieruſalem ſuperliminare crapule. Pro quo hebrei legũt. Calicem ſeu hydriam crapule. poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra. Et in plurali ſִפִּים Sipim. Hiere. 52. Et hydrias & thymiamateria & vrceos. Reperitur etiam ſִפּוֹת Sipoth. ſecundum terminationẽ femininorũ. 3. Reg. 7. Et hydrias & fuſcinulas & phialas. Ponitur etiam ſַפּוֹת Sapoth pro tapetibus. 2. Reg. 17. Obtulerũt ei ſtratoria & tapetia & vaſa fictilia. Sed etiã in p̃dicto loco ꝑ tapetibus hebrei legũt hydrias ſeu ſcyphos. Item ſַף Saph. ideſt limẽ. ſiue ſuperliminare. 3. Reg. 14. Cumq; illa ingrederetur limen domus. Ezech. 40. Et menſus eſt limen porte calamo vno. Et in eodem. Et limen porte iuxta veſtibulum porte. Et in eodem. 43. Qui fabricati ſunt limen ſuum iuxta limen meum. Et in plurali ſִפִּים Sipim. Eſa. 6. Et commota ſunt ſuperliminaria cardinum. Amos. 9. Percute cardinem & cõmouebuntur ſuperliminaria. Et inde verbum ſָפַף Saphath.i. in limine eſſe. ſiue in limine habitare. Pro quo trãſlatio noſtra abiectum eſſe traduxit. p̃s. 83. Elegi abiectum eſſe in domo dei mei.

peluis. Ianitores. ſִפִּים ſִפּוֹת Hydrie. ſַפּוֹת tapetia. ſַף Limen. ſִפִּים Cardines. Liminaria. ſָפַף abiectũ eẽ.

ſְפָא מִſְפּוֹא Sapha. pabulum iumentorum ſeu fenum. & ſcribitur cum mem in principio. & dicitur מִſְפּוֹא Miſpho Geñ. 24. Palearum quoq; & feni plurimũ eſt apud nos. Et in eodem. 43. Deditq; pabulum aſinis. Iudi. 19. Habentes paleas & fenum in aſinorum pabulum.

Fenum. pabulum

ſָפַד ſָפַד Saphad. plangere. lamentari. 3. Reg. 14. Et plangent eum omnis iſrael. Eccſ. 3. Tempus plangendi & tempus ſaltandi. Hiere. 16. Neq; vadas ad plangendum. Et in eodem. Non plangẽtur & non ſepelientur. Et in eodem. 22. Non plangent eum ve fratrer. Ezech. 24. Non plãges neq; plorabis. Zach. 6. Cum ieiunaueritis & planxeritis. Et in eodem. 12. Et plangent eum planctu quaſi ſuper vnigenitũ. Et inde מִſְפֵּד Miſped.i. planctus. vt in p̃dicto loco.

plangere. מִſְפֵּד Planctus

ſָפָה Sapha. conſumere. perdere. perire. addere. congregare. Geñ. 18. Nũquid perdes iuſtum cũ impio.i. conſumes. Et in eodem. Si fuerint quinquaginta iuſti in ciuitate peribunt ſimul. Deut. 29. Vt abſumat ebria ſitientem. ideſt conſumat. Poteſt etiam legi ſic. vt addatur ebria ſitienti vel cum ſitiente. 1. Reg. 26. Aut in prelium deſcendens perierit. Et in eodem. 27. Aliquando incidam vno die in manu ſaul. Pro quo hebrei legunt. Nunc peribo vno die in manu ſaul. ſiue per manum ſaul. p̃s. 39. Qui querunt animã meam vt auferant eam. ideſt vt perdant vel conſumant eam. Eſa. 7. Et barbam vniuerſam. Pro quo hebrei legũt. Et etiam barbam conſumet. Hiere. 12. conſumptum eſt animal. vide etiam de hoc ſupra in dictione ſוֹף Soph. ſignificat etiam addere. vel augere. aut congregare. Nume. 32. Vt augeretis furorem domini contra iſrael. Deut. 32. Congregabo ſuper eos mala. Prouer. 13. Et aliis congregantur abſq; iudicio. Hebrei tamen in predicto loco ſecundum primam ſignificationem legunt ſic. Et eſt qui conſumitur vel periit abſq; iudicio. Eſa. 13. Et omnis qui ſuperuenerit cadet gladio.i. omnis qui adiunctus fuerit. Et in eodem. 29. Additus eſt annus ad annũ. Vide etiam de hoc ſupra in dictione יָסַף Iaſaph.

ſָפָה perdere perire. Abſumere. Conſumere. Cõgregare. Adiſigere. Addere.

ſָפַח Sapach. iungere. adherere. recolligere. 1. Reg. 2. Dicatq; ei dimitte me ad vnam partem ſacerdotalem.i. iunge me ſiue recollige me. Et in eodem. 26. Quia eiecerunt me hodie vt non habitem in hereditate domini.i. vt non adheream hereditati domini. Iob. 30. Et eſſe ſub ſentibus delicias computabant. Pro quo hebrei legũt. Sub ſentibus iungebãtur. Eſa. 14. Et adherebunt domui Iacob. Abach. 1. Mittens fel ſuum.i. iungens. Et inde ſַפַּחַת Sapachath.i. puſtula ſeu plaga lepre cuti adherẽs. Leuit. 13. Homo in cui⁹ cute ortus fuerit diuerſus color ſeu puſtula. Scribitur etiam cum mẽ in principio & dicitur מִſְפַּחַת Miſpachath. vt in eodem. Mundabit eam quia ſcabies eſt. & in eodem. Iterum lepra creuerit. Et inde verbum ſׁפַח Sipach cum ſin in pricipio loco ſamach. ideſt puſtulis ſeu lepra aut ſcabie inficere. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Decaluare. Eſa. 3. & decaluabit dominus verticem filiarũ ſion. Et inde מִשְׁפָּח Miſpach. ideſt puſtula ſeu ſcabies. ſecundum hebreos. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit iniquitatẽ. Eſa. 5. Spectauit vt faceret iudiciũ & ecce iniquitas. Poteſt etiam legi ſecundum primam ſignificationem ſic. Et ecce liga ſiue ligatio.i. conuenticulum ſeu coniuratio. Et inde מִשְׁפָּחוֹת Miſpachoth. ideſt ceruicalia. Ezech. 13. & faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſe etatis. & in eodem. Et dirum pam ceruicalia veſtra. Item ſָפִיחַ Sephiach.i. illud quod renaſcitur de terra vel illud quod ſponte terra gignit. Leuit. 25. Que ſponte gignit humus nõ metes. Et in eodem. Nõ ſeretis atq; metetis ſponte in agro naſcentia. Iob. 14. Et a lluuione paulatim terra conſumitur. pro quo hebrei legunt. Et inundat renaſcentia pulueris terre.

ſָפַח Iungere. Habitare. adherere. mittere. ſַפַּחַת puſtula. מִſְפַּחַת Scabies שִׁפַּח Decaluare מִשְׁפָּח puſtula. Iniquitas מִשְׁפָּחוֹת Ceruicalia ſָפִיחַ Que ſpõte naſcitur.

ſֵפֶל Sèphel. Phiala. Concha. Iudi. 5. In phiala principũ obtulit butyrum. Et in eo. 6. Concham rore impleuit.

ſֵפֶל phiala. Concha.

ſָפַן Saphan. Recondere. tegere. Deut. 33. Quod in parte ſua doctor eſſet repoſitus. ideſt reconditus vel tectus in ſepulchro. 3. Regum. 6. Texit quoq; domum laquearis cedrinis. Et in eodem. 7. Et tabulis cedrinis veſtiuit totam cameram. ideſt texit. & inde ſָפוּן ſaphun. ideſt laquearium quod fit in tecto domus. 3. Reg. 6. Vſq; ad ſũmitatem parietum & vſq; ad laquearia. Hiere. zz. Et facit laquearia cedrina. Aggei. 1. vt habitetis in domibus laqueatis. Et ali-

ſָפַן Recondere Tegere ſָפוּן Laquarius.

abſconditi ſְפִינָה Nauis.

quando ſcribitur cum ſin loco ſamach. Deut. 33. Et abſconditos theſauros arenarũ.i. tectos theſauros. Et inde ſְפִינָה Sephina. ideſt nauis. Ione. 1. Et ionas deſcendit ad interiora nauis.

ſָפַק ſָפַק Saphac. plaudere. cõplodere. ſtringere. ſiue conſtringere. percutere. ſufficere. vel ſufficere facere. Nu. 24. Iratuſq; balac contra balaam cõploſis manibus ait. Hiere. 31. Et poſtq; oſtẽdiſti mihi percuſſi femur meum. Pro quo hebrei legunt. Plauſi ſiue comploſi ſuper femur.ſ. manu. & in codẽ. 48. Et allidet manu moab in vomitu ſuo. Threñ. 2. Plauſerunt ſuper te manibus. Ezech. 21. Idcirco plaudet ſuper femur. Significat etiã percutere vel cõſtringere. Iob. 34. Quaſi impios pcuſſerit eos in loco videntiũ. & in codẽ Inter nos interim conſtringatur. Et aliquando ſcribitur cũ ſin loco ſamach. Vt in eodem. 27. Stringet ſuper eũ manus ſuas.i. plaudet manib⁹ ſuis. Significat etiã ſufficere. 3. Reg. 20. Si ſuffecerit puluis ſamarie pugillis omnis populi qui ſequitur me. Eſa. 2. Et pueris alienis adheſerũt. Pro quo hebrei legunt. Et pueris alienis ſufficere ſibi fecerunt. vel ſecũdum primã ſignificationem poteſt legi ſic. & pueris alienis applauſerunt. vide etiam de hoc infra in littera ſin in dictione שָׁפַק Saphac. Et inde ſֵפֶק Séphec.i. concuſſio ſeu percuſſio. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit oppreſſionem. Iob. 36. Nõ te ergo ſupet ira vt aliquẽ opprimas. Pro quo hebrei legũt. Quia ira ne forte ſuperet te ſiue perſuadat tibi in oppreſſione. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.

Cõplodere. Plaudere Allidere. manu. Percutere Cõſtrigere Stringere Sufficere. ſֵפֶק Oppreſſio.

ſָפַר ſָפַר Saphar. Numerare. ſupputare. cenſere. narrare. nũciare. ãnunciare. referre. Geñ. 15. Et numera ſtellas ſi potes. Leuit. 15. Numerabit ſeptem dies purificatiõis ſue. & in eodem. 23. Numerabitis ergo ab altero die ſabbati. & in codẽ. 25. Numerabis quoq; tibi ſeptẽ hebdomadas. Nu. 23. Et noſſe numerum ſtirpis iſrael. Pro quo hebrei legunt. Et numerare ſtirpẽ iſrael. 2. Reg. 24. Poſtq; numeratus eſt populus. 3. Reg. 3. Qui enumerari & ſupputari non poteſt. 2. Paralipo. 2. Numerauit igitur ſalomon omnes viros proſelythos p̃s. 21. Numerauerũt omnia oſſa mea. p̃s. 47. Narrate in turribus eius. Pro quo beatus hieronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Numerate turres eius. Significat etiam narrare. ſiue referre vel nunciare. vt Geñ. 40. Referte mihi quid videritis. Exo. 18. Narrauit moyſes cognato ſuo cuncta que fecerat dñs pharaoni. Iudi. 7. Narrabat aliquis ſomniũ proximo ſuo. Iob. 28. Tunc vidit illam & enarrauit. Et in eodem. 37. Quis narrabit ei que loquor. & in eodem. 38 Quis enarrabit celorũ rationem. p̃s. 55. Vitam meã annũciaui tibi. Sed beatus hieronymus primã ſignificationẽ ſequens in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Secretiora mea numeraſti. p̃s. 86. Dñs narrabit in ſcripturis populorum. p̃s. 118. In labiis meis pronũciaui omnia iudicia oris tui. Eſa. 43. Laudem meã narrabit. & in eodem. Narra ſi quid habes vt iuſtificeris. & in eodem. 52. Quia quibus non eſt narratum de eo videbũt. Et inde ſְפִירָה Sephirath.i. narratio. p̃s. 55. Sicut in narratione tua. Poteſt etiam legi ſic. Sicut in libro tuo vel in ſcriptura tua. vt infra dicetur. Scribitur etiam cũ mẽ in principio & dicitur מִſְפָּר Miſpar. Iudi. 7. Cũq; audiſſet Gedeon ſomniũ. Pro quo hebrei legunt. Cumq; audiſſet gedeon narrationem ſomnii. Significat etiam מִſְפָּר Miſpar numerationem ſeu numerum. Exo. 23. Numerum dierum tuorum implebo. Deut. 33. Et ſit paruus in numero. 2. Paralipo. 12. Nec erat numerus vulgi. Iob. 25. Nunquid eſt numerus militum eius. Eſa. 40. Qui educit in numero militiam eorum. Scribitur etiam ſine mem & dicitur ſוֹפַר Supar. 2. Paralipo. 12. Poſt dinumerationem quam dinumerauit dauid. Et inde ſוֹפֵר Sopher. ideſt numerans ſeu ſcriba. Eſa. 33. Vbi eſt litteratus: vbi verba legis ponderans: vbi doctor paruulorum. Pro quo hebrei legũt. Vbi eſt numerans. vbi ponderans: vbi numerans turres. Poteſt etiam intelligi ſicut eſt in littera noſtra. Nam ſוֹפֵר Sopher etiam ſignificat ſcribam ſeu litteratum vel legis doctorem. Vt. 2. Reg. 8. Saraias autem ſcriba. Eſd. 6. Et ipſe ſcriba velox in lege moyſi. Hiere. 37. Vt comprehenderent Baruch ſcribam. Et in euangelio. Mathei. 13. Omnis ſcriba doctus in regno celorum. Vbi ſcriba accipitur pro litterato vel doctore. Et ſimiliter pro eo quod in littera noſtra eſt paruulorum in hebreo eſt מִגְדָּלִים Migdãlim. Quod etiam poteſt ſignificare paruulos: vt dictum fuit ſupra in dictione גָּדַל Gadal. Et in plurali ſוֹפְרִים Sophrim. ideſt ſcribe. Eſter. 3. Vocatiq; ſunt ſcribe regis. Et inde ſֵפֶר Sépher. ideſt liber ſeu libellus quem ſcriba ſcribit. Geñ. 5. Hic eſt liber generationis adam. Exo. 17. Scribe hoc monumẽtum in libro. Et in codẽ. 32. Aut ſi non facies: dele me de libro tuo. Nume. 5. Scribetq; ſacerdos in libello. Deut. 24. Scribet libellum repudii. Ioſ. 1. Non recedat volumen legis huius de ore tuo. Hiere. 32. Et ſcripſi in libro & ſignaui. Et in eodem. Et dedi librum poſſeſſionis Baruch filio nerie. Et in plurali ſְפָרִים Sepharim. Dañ. 9. Intellexi in libris numerum dierum. Ponitur etiam pro litteris vel epiſtola. 4. Reg. 5. Vade & mittam litteras ad regem iſrael. Et in eodem. Cum acceperis epiſtolam hanc. Eſter. 3. Et littere ſignate ipſius annulo miſſe ſũt. Eſa. 29. Et dabitur liber neſcienti litteras. Et in eodem. Et reſpondebit. non ſcio litteras. ideſt neſcio ſcripturam legere. Et inde ſְפֹרוֹת Sephoroth. ideſt ſcripture ſeu litterature. p̃s. 70. Quoniam non cognoui litteraturas. Item ſַפִּיר Saphir. ideſt ſapphyrus lapis precioſus. Vnde ſapphyrus ab hebreo traxit originẽ. Exo. 24. Quaſi opus lapidis ſapphyrini. Et in eodem. 28. In ſecũdo carbũculus ſapphyrus & hyaſpis. Threñ. 4. Sapphyro pulchriores. Ezech. 10. Et ecce in firmamẽto quod erat ſuper caput cherubim quaſi lapis ſapphyrus. Et in plurali ſַפִּירִים Saphyrim. Eſa. 54. Et fundabo te ſapphyris.

ſָפַר Numerare Referre. Narrare. Enarrare. Annũciare. Pronũciare. ſְפִירָה Narratio. מִſְפָּר Numerus. ſוֹפֵר Dinumeratio ſוֹפֵר litteratus. Doctor Numerãs ſוֹפֵר Scriba. ſוֹפְרִים Scribe. ſֵפֶר liber. libellus. Volumen. ſְפָרִים libri. Littere. Epiſtola. ſְפֹרוֹת litterature ſַפִּיר ſapphyr⁹. ſַפִּירִים Sapphyri

ſְפָרַד Sepharad. Nomen proprium loci vel Regionis. Pro quo Beatus Hieronymus tranſtulit Boſphorum. vt in Abdia. Et tranſmigratio ieſuralem que in boſphoro eſt. Hebrei tamen dicunt quod ſignificat Hiſpaniam. Et ſic ipſi appellant hiſpaniam ſepharad. Et ſic eſt in tranſlatione chaldaica. ſcilicet hiſpania.

ſְפָרַד Boſphor⁹

ſָקַל Sacal. lapidare. Exo. 17. Adhuc modicum & lapidabunt me. Et in eodem. 19. Sed lapidibus opprimetur. pro quo hebrei legunt. Sed lapidando lapidabitur. Et in eodem. 21. Lapidibus obruetur. ideſt lapidando lapidabitur. Deut. 13. Lapidibus obrutus necabitur. 2. Regum. 16. Et mittens lapides aduerſus eum. ideſt lapidabat eum. 3. Regum. 21. Et educite eum & lapidate. Et in eodem. Lapidatus eſt Nabal & mortuus eſt. Significat etiam lapides colligere. Eſa. 5. & lapides collegit ex ea. & in eo. 62. planũ facite iter & eligite lapides.i. colligite ne offendant in eos iter agentes.

ſָקַל lapidare. lapidibus opprimet lapides colligere.

ſָרַר Sarar. ſubuertere. peruertere. preuaricari. declinare. ſcilicet a via recta. Threñ. 3. Semitas meas ſubuertit. Oſee. 4. Sicut vacca laſciuiens declinauit iſrael. De quo vide ſupra in dictione ſוּר Sur. & inde ſוֹרֵר Sorer.i. Peruerſus: p̃uaricator: aut declinans a via recta. Deut. 21. Filium contumacem & proteruum. ideſt filium peruerſum vel preuaricatorem. Et in plurali ſוֹרְרִים Sorerim. Oſee. 9. Omnes principes eius recedentes. ponitur etiam pro incredulo vel infideli. Ps. 67. Similiter eos qui exaſperant qui habitant in ſepulchris. Pro quo Beatus Hiero-

ſָרַר Subuertere ſוֹרֵר Cõtumax. Peruerſ⁹ ſוֹרְרִים Recedẽtes ſ. a via recta.

Increduli. nymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Increduli autem habitauerunt in ſiccitate. Et in eodem. Et enim non creden- Infideles. tes inhabitare dominum deum. Eſa.1. Principes tui infide- declinãtes les.& in eodem.65. Ad populum incredulũ. Hiere.6. Om- ſ.a uia recta. nes iſti principes declinantes.

סַרְבָּל סרבל Sarbal.in lingua chaldaica ſignificat quoddam ge- nus veſtimenti. Pro quo beatus hieronymus tran- Brache. ſtulit Brachas. ideſt femoralia. Dañ.3. Vinctos cum brachis ſuis. Sed infra in eodem ipſam dictionem chaldaicam po- Sarbala. nit in tranſlatione. vbi dicitur. Et ſarbala eorum non fuiſ- ſent immutata.

סִרְיָה סִרְיָן סריה Sire.lorica.& ſcribitur cum iod loco he & nun in fine & dicitur סִרְיָן Sirian. Hiere.51. Et non aſcendet lori- Lorica. catus. Pro quo hebrei legunt. Et non aſcendet in lorica ſua. & cõmuniter ſcribitur cum ſin loco ſamach. De quo vide in fra in littera ſin.

סָרַח סרח Sarach. ſupereſſe. ſuperfluere. extendere. luxuriari. Superfluere. corrumpere. Exo.36. Quod aũt ſuperfluerit in ſaxis que parantur tecto. Et in eodem. Id eſt vnum ſaxum quod amplius eſt: ex medietate eius cooperies tabernaculi poſte riora. Pro quo hebrei legunt. Ex medietate ſaxi quod am- plius eſt extendes ſiue facies ſuperfluere ſuper tabernaculi poſteriora. & in eodem. Vtrũq; latus tabernaculi proteges. Pro quo hebrei legunt. Superfluere facies ſuper vtrũq; la- Extendere. tus.i.extendes ſuper vtrũq; latus. Ezech.17. Creuit in vi- Laſciuire. neam latiorem.i.extenſam. Amos.6. Et laſciuiſtis in ſtratis veſtris. Et in eodem. Auferetur factio laſciuientium. Et in- סְרוּחֵי de סְרוּחֵי Seruche. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit Thiare. thiaras. Ezech.23. Et thiaras tinctas in capitibus eorum. סָרְחָה Item סָרְחָה Sarach.i.corrumpere. corruptum eſſe: ſeu inuti Inutile eſſe lem eſſe: aut fetere. Hiere.49. Inutilis facta eſt ſapientia eo Corrũpeſ. rum. Pro quo hebrei legunt. Corrupta eſt ſiue fetuit ſapien tia eorum.

סָרְכָא סָרְכַיָּא סרכא Archa.in lingua chaldaica ſignificat principem: & ſolũ inuenitur in numero plurali.ſ. סָרְכַיָּא Sarchaia Principes. Dañ.6. Super eos principes tres. & in codem. Igitur daniel ſuperabat omnes principes.

סֶרֶן סרן Saran.princeps.ſatrapa.axis. Et ſolũ inuenitur in nu- Princepo. mero plurali. Iudi.16. Veneruntq; ad eam principes philiſtinorum. Et in eodem. Et principes philiſtinorũ con Satrape. uenerunt in vnum.i.Reg.5. Congregauerunt omnes ſatra pas philiſtinorum. & in eodem.29. Sed ſatrapis nõ places. Axis. Ponitur etiam pro axibus curruũ.3.Reg.7. Et axes erei.

סָרִיס סרס Saris. eunuchꝰ. ſeu priuatꝰ teſticulis. Eſter.5. Sub ma Eunuchus nu egei eunuchi. Eſa.56. Et nõ dicat eunuchus ecce ego lignũ aridũ. Hiere.38. Audiuit autẽ abdemelech ethi סָרִיסִים ops vir eunuchus. Et i plurali סָרִיסִים Sariſim. Geñ.40. Ac Eunuchi. cidit vt peccarent duo eunuchi. Eſter.1. Septẽ eunuchis qui in conſpectu eius miniſtrabant. Et in eodem.6. Adhuc illis loquentibus venerunt eunuchi regis. Eſa.39. Et erũt eunu chi in palatio regis babylonis. Accipitur etiam pro mini- Miniſter. ſtro vel famulo quãuis nõ ſit priuatus teſticulis. vt Geñ.39. Emitq; eũ putiphar eunuchus pharaonis. ideſt miniſter pharaonis: nam iſte habebat vxorẽ: vt patet in codẽ capi͠o.

סַרְעַף סרעף Saraaph.arbuſtum.ramus. Ezech.31. Et multiplica Arbuſtum ta ſunt arbuſta eius. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

סָרַף סרף Saraph.comburere. Amos.6. Et tollet eum propin- Comburere quus ſuus. & cõburet eum: vt efferat oſſa de domo. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat auũculum.i. fratrem ma- tris. Vnde in predicto loco ipſi legũt. Et tollet eum patruus Auũculus. ſuus & auũculus ſuus vt efferat oſſa de domo. Ad hoc enim ꝙ ſignificaret comburet eũ debebat ſcribi cum littera ſin lo

co ſamach. Sed frequẽter ponitur ſamach pro ſin & ecõuer ſo. vt in precedentibus dictum eſt.

סִרְפַּד סרפד Sirpad. vrtica ſeu ſpina. Eſa.55. Pro vrtica creſcet Vrtica. myrtus. & ſolum inuenitur in predicto loco.

סְתָו סתו Sethau.hyems.cãti.2. Iam enim hyems trãſiit: imber Hyems. abiit & receſſit. & ſolũ inuenitur in predicto loco.

סָתַם סתם Satham.obturare. obſtruere. claudere. abſcondere. Geñ.26. Omnes puteos quos foderant ſerui patris Obſtruere illius abraam illo tempore obſtruxerunt implentes humo. Et in eodem. Et quos illo mortuo olim obſtruxerant phili- Obturare. ſtiim.4.Reg.3. Cũctoſq; fõtes aquarum obturabitis.2. Pa- ralipo.32. Vt obturaret capita fontium qui erant extra vr- bem. & in codẽ. Et obturauerũt cunctos fontes. & in codẽ. Ipſe eſt ezechias qui obturauit ſuperiorem fontem aquarũ Cõcludere gion. Nee.4. Et quod cepiſſent interrupta concludi. Et ali quãdo ſcribitur cũ ſin loco ſamach. Nũ.24. Dixit homo cu ius obturatus eſt oculus. Threñ.3. Excluſit orationẽ meã. Pro quo hebrei legunt. Clauſit orationem meã.i.clauſit ne Claudere. ingrederetur in conſpectu eius. Et inde סָתוּם Sathum.i. סָתוּם clauſum ſeu abſconditum vel occultum: aut ſecretum ſiue ar Occultum canum. ps.50. Incerta & occulta ſapientie tue manifeſtaſti mihi. Pro quo hebrei legunt. In abſcõdito & in occulto vel arcano ſapientiã vel ſapientie manifeſtaſti mihi. Vnde bea tus hieronymus in pſal. iuxta he.ve.tranſtulit. Abſconditũ & arcanũ ſapiẽtie tue manifeſtaſti mihi. Ezech.28. Omne Arcanum. ſecretum non eſt obſcõditũ a te. Dañ.12. Quia clauſi ſunt ſi Secretum gnatiq; ſermones vſq; ad prefinitum tempus. Clauſum

סָתַר סתר Sathar.occultare.latere.abſcondere.ptegere. vt Gñ. סתר 4. Et a facie tua abſcondar. Deut.7. Qui te fugerint Abſcondere & latere poterint. Deut.29. Abſcondita dño deo noſtro.i. Latere peccata abſcondita vel occulta diuino iudicio reſeruãtur pu nienda. & in eodem.32. abſcondam faciẽm meã ab eis. Iob 34. Ex quo abſconderit vultũ quis eſt qui cõtempletur eũ. ps.18. Nec eſt qui ſe abſcõdat a calore eius. ps.53. Nõne da- uid abſconditus eſt apud nos. Prouer.27. Melior eſt mani- feſta correctio ꝙ amor abſcõditus. Eſa.16. Abſconde fugiẽ- tes. & in eodem.29. Et intellectus prudentium eius abſcon detur. & in eodem. Vt a dño abſcondatis cõſilium. & in eo- dem.40. Abſcondita eſt via mea a dño. & in codẽ.45. Tu es deus abſcõditus. & in codẽ.49. In pharetra ſua abſcõdit me. & in eodem.53. Et quaſi abſconditus vultus eius. Et in codẽ.59. Peccata veſtra abſconderunt faciem eius a vobis Protegere Hiere.36. Abſcõdit autẽ eos dñs. Significat etiã protegere. Vt. ps.16. Sub vmbra alarũ tuarũ protege me. ps.63. Prote xiſti me a cõuentu malignantium. Eſa.28. Et mẽdacio pro tecti ſumus. Scribitur etiã cum ſin loco ſamach. vt.1. Reg.5. Et computreſcebant prominentes extales corum. Pro quo hebrei legunt. Et occultabantur eis ficus.ſ. quos habebãt in Occultare a no. Et inde סֵתֶר Sether.i. locus abſcõditus vel occultus. la סתר tibulũ ſeu ptectio vel refugiũ. ps.30. Abſcõdes eos i abſcõ- dito faciei tue. vbi põitur verbũ & nomẽ ab eo deriuatum. Abſcõditus ps.31. Tu es refugiũ meũ. ps.80. Audiui te in abſcondito te peſtatis. ps.90. qui habitat i adiutorio altiſſimi. ꝓ quo bea Protectio tus hiero. in pſal. iuxta he.ve.tranſtulit. Qui habitat in ab- Latibulum ſcondito excelſi. Eſa.16. Eſto latibulũ corũ. & in co.28. Et protectionẽ aque inundabũt. Scribitur etiã cũ he in fine & סִתְרָה dĩ סִתְרָה ſithra. Deut.32. & in neceſſitate vos ꝓtegant. & ali מִסְתָּר qñ ſcribitur cũ mem in principio & dĩ מִסְתָּר miſthar. ſiue מִסְתּוֹר מסתור Miſthor. vt. ps.9. Inſidiatur i abſcõdito quaſi leo in Abſconſio ſpelunca ſua. Eſa.4. Et ſecuritatem & abſconſionem a tur- מִסְתָּרִים bine & a pluuia. & in plurali מִסְתָּרִים Miſtharim. ps.9. ſedet Occulta. in inſidiis cũ diuitibus in occultis. Hiere.23. Si occultabitur Abſcondita vir in abſcõditis & ego non videbo eũ. & in ligua chaldaica

מִסְתַּרְתָּא dicitur מִסְתַּרְתָּא Meſatheratha. Dañ.2. Et ipſe reuelat pro- Abſcõdita. funda & abſcondita.

De incipientibus a littera. ע Aim.

עָב עב Aab.ſpiſſum.groſſum.denſum.nubes.ſ. dẽſa.ſeu caligi noſa.3.Reg.7. Et epiſtylia ſuper colũnas fecit. Pro quo Groſſitudo hebrei legũt. Et groſſitudo ſiue ſpiſſitudo ſuper faciem ea rum.ſ.erat. Et in eodem. Groſſitudo autem luteris triũ vn- ciarum erat. Hiere.52. Porro groſſitudo eius quattuor digi Groſſius torũ erat. Ezech.41. Et erant groſſiora ligna in veſtibuli fronte. Et in eodem. Secundum latera domus latitudinẽq; parietum.i.ſecundum ſpiſſitudinem vel groſſitudinem pa rietum. Vide etiam de hoc infra in dictione עָבָה Aaba. ſigni ficat etiam nubem. Eſa.14. Aſcẽdam ſuper altitudinem nu biũ. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſcilicet nubis. Et Nubes. in eodem.19. Ecce dñs aſcẽdet ſuper nubẽ leuem. Ponitur Caligo. etiam pro caligine. Exo.19. Iam nunc veniam ad te in cali gine nubis. Item ponitur pro imbre. Prouer.16. Quaſi im Imber. ber ſerotinus.i. quaſi nubes imbris ſerotini. Et in plurali Nubes. עָבִים עבים Aabim. Iudi.5. Celiq; ac nubes ſtillauerũt aquis. Iob. 22. Nubes latibulum eius. Vide etiam de hoc infra in di- Nubes. ctione עָיב Iib.

עָבַד עבד Aabad.ſeruire.miniſtrare.operari.laborare. Geñ.14. Seruire. Duodecim enĩ annis ſeruierunt chodorlaomor. Et in codem.15. Et ſubiicient eos ſeruituti.i.ſeruire facient eos. Et in eodem.29. Gratis ſeruies mihi. & in codem. Seruiã tibi pro rachel filia tua. Exo.4. Dimitte filium meũ vt ſer- uiat mihi. Et in codem.21. Sex annis ſeruiet tibi. Nu.18. So lis filiis leui mihi in tabernaculo ſeruientibus. Pro quo he brei legunt. Et ſeruiet leui ipſe in miniſterio tabernaculi fe deris.i.tribus leui. Deu.6. Deum tuũ timebis & ipſi ſerues. Iudi.4. Ne ſeruiatis hebreis.2.Reg.21. Cui ego ſeruituras Parere. ſum. Et in codem. Sicut parui patri tuo: ita parebo & tibi. Pro quo hebrei legunt. Sicut ſeruiui patri tuo: ita ero ante te.3.Reg.16. Et ſeruiuit baal & adorauit eum. Iob.36. Si au dierint & obſeruauerint. Pro quo hebrei legũt. Si audie- rint & ſeruierint. Et in eodem.39. Nunquid volet rhinoce ros ſeruire tibi. ps.2. Seruite domino i timore. Eccl's.5. Rex imperat ſeruienti. Eſa.14. & a ſeruitute dura quã ante ſerui Colere uiſti. Et in co.19. Et colent eum hoſtiis atq; muneribus. Hiere.27. Et ſeruient ei gentes multe. Et quãdo in hebreo ſequitur pronomen cum iſta prepoſitione in: tunc ponitur Opprimere p opprimere. Exo.1. Omniq; famulatu quo terre operibꝰ premebantur. Leuit.25. Non eum opprimes ſeruitute fa- mulorum. Significat etiam operari vel laborare. aut facere. Operari Geñ.3. Vt operaretur terram de qua ſumptus eſt. Et in co- dem.4. Cum operatus fueris eam. Leuit.25. Vſq; ad an- num iubilei operabitur apud te. Deut.21. Que non tra- xit iugum nec terrã ſcidit vomere. Pro quo hebrei legunt. Qua non fuerit operatum: que non traxerit iugum.i. que non arauerit terram nec traxerit iugum.2.Reg.9. Opera- re igitur ei terram. Eſa.19. Et confundentur qui operaban- Facere tur linum. Hiere.10. Dii qui celos & terram non fecerũt. Po Arare nitur etiam pro arare: quod eſt idem quod terram operari. Ezech.36. Et arabimini & accipietis ſementem. Et inde ver bum tertie cõiugationis.i.ſeruire facere.laborare facere.op Seruire fa- primere. Exo.1. Et affligebant inuidentes & illudentes cere eis. Pro quo hebrei legunt. Et ſeruire fecerũt egyptii filios iſrael in violentia ſeu violenter.2.Paralipo.34. Et fecit om nes qui reſidui fuerãt in iſrael ſeruire domino. Eſa.43. Nõ עֶבֶד te ſeruire feci in oblatione. Hiere.7. Et ſeruire faciam te ini עָבֵד micis tuis. Et inde עָבֵד Aabed. ſiue עֶבֶד Eebed. ideſt ſer Seruus uus.miniſter.famulus. Geñ.9. Seruus ſeruorum erit fra-

tribus ſuis. Et in co.44. Manebo itaq; ſeruꝰ tuus pro pue Famulus ro. Et in co.41. Eiuſdẽ ducis militum famulus. Exo.21. Si emeris ſeruum hebreum. Deut.15. Vt requieſcat ſeruus tuus & ancilla tua. Iob.7. Sicut ceruus deſiderat vmbrã. de- bet legi. Sicut ſeruus. Et ſic eſt in bibliis noſtris antiquis. & in titulo. Ps.17. Vbi dicitur in finem puero domini Da- Puer uid.ideſt ſeruo vel famulo domini. Et in plurali עֲבָדִים Aa עבדים badim.ideſt ſerui. Geñ.20. Vocauit ſeruos ſuos. & in code. 47. Tui erimus eme nos in ſeruitutem regiam. Pro quo Serui hebrei legunt. Eme nos & terram noſtram pro frumento: & erimus nos & terra noſtra ſerui pharaonis. Deut.6. Serui eramus pharaoni. ps.122. Sicut oculi ſeruorum in mani- עֲבֹדָה bus dominorum ſuorum. Et inde עֲבֹדָה Aaboda. ſiue עַבְדוּת עַבְדוּת Aabduth. ideſt ſeruitus. opus. miniſterium. Geñ.21. Pro opere quo ſeruiturus es mihi. Exo.1. Atq; ad amaritu- Opus dinem perducebant vitam eorum operibus duris. Et in eo dem. omniq; famulatu. Nume.4. Ingredientes ad mini Famulatꝰ ſterium tabernaculi & opera portanda. Pro quo hebrei le- miniſteriũ gunt. Omnis qui ingreditur ad operandum opus miniſte rii & ad opus oneris. Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.2. Paralipo.12. Vt ſciant diſtantiam ſeruitutis mee & ſeruitu- Seruitus tis regni terrarum. Eſd.9. Et in ſeruitute noſtra non dereli- quit nos deus noſter. Eccl's.9. & opera eorum in manu dei. Eſa.28. Et operaretur opus ſuum. & in eodem.32. Et cul- Cultus tus iuſtitie ſilentium.i. opus vel ſeruitus iuſtitie. Et in lin- gua chaldaica dicitur עֲבִידְתָּא Abidtha. Dañ.2. Et conſti עֲבִידְתָּא tuit ſuper opera babylonis ſidrach miſach & abdenago. Opus Scribitur etiam cum mem in principio. vt Iob.34. Nouit enim opera eorum. Et inde עֲבֻדָּה Abuda.i. familia operã עֲבֻדָּה tium. Iob.1. Et familia multa nimis. Familia

עָבָה Aaba.impinguare.incraſſari. groſſum eſſe. dẽſum ſi עָבָה ue ſpiſſum eſſe. Deut.32. Incraſſatus impinguatus di- Impinguare latatus.3.Reg.12. Minimus digitus meus groſſior eſt dor- Groſsũ eſſe ſo patris mei. Et ĩde עֳבִי Oobi. ideſt craſſitudo ſeu craſſum עבי aut pigue.2. Paralipo.4. In regione iordanis fudit ea rex in argiloſa terra. Pro quo hebrei legũt. In pigue dine terre ſiue in craſſitudine terre: ideſt in pingui & dẽſa terra ſicut Craſſitudo eſt terra argiloſa. Iob.15. Et pingui ceruice armatꝰ eſt. Scri Pinguis bitur etiam cum mem in principio & dicitur מַעֲבֶה Maabe מעבה vt.3.Reg.7. In campeſtri regione iordanis fudit ea rex in Argiloſa. argiloſa terra. exponatur ſicut ſupra.

עָבַט עבט Aabat.pignorare.pignus auferre. mutuare. declina- עבט re. Deut.24. Non ingrediaris domũ eius vt pignus Pignus. auferas. Pro quo hebrei legunt. Vt pignores pignus eius. auferre Et inde עֲבוֹט Aabot. ideſt pignus vt in predicto loco. Et in Pignorare codem. Et ille tibi proferet quod habuerit. Pro quo hebrei עבוט legunt. Et ille proferet tibi pignus foris. & quia ſuper pi Pignus gnore mutuatur: ideo ponitur etiam predicta dictio pro mutuare. Deut.15. Et dabis mutuum quo eum indigere perſpexeris. Pro quo hebrei legunt. mutuans mutuabis ei quo indiget. ſignificat etiam declinare. Ioel.2. Non decli- nabunt a ſemitis ſuis.

עַבְטִיט עבטיט Aabtit. dictio compoſita eſt: a עָב Aab. quod ſignifi עבטיט cat denſum: & טִיט Tit. ꝙ ſignificat lutũ.i. dẽſum Dẽſũ lutũ lutum. Abach.2. Aggrauat contra ſe denſum lutum.

עָבַר עבר Aabar. tranſire. preterire. progredi. tranſgredi. ira- עבר ſci. differre. concipere vel impregnare. Geñ.15. Et lampas ignis tranſiens inter diuiſiones illas. Et in Tranſire codem.32. In baculo meo tranſiui iordanem iſtum. Et in eodem.33. Et ipſe progrediens adorauit. Pro quo he- Progredi brei legunt. Et ipſe tranſiuit ante eos ſiue progreſſus eſt ante eos & adorauit. Exo.12. Et tranſibo per terram egy- pti nocte illa. Nume.12. Obſecro vt liceat mihi tranſi-

re per terram tuam. Deut.28. Vt tranſeas in federe domi-
ni dei tui. Ioſ.1. Tranſi iordanem iſtum. 2. Reg. 16. Cum
tranſiſſet dauid paululū montis verticem. & in eodem.17.
Tranſierunt feſtinanter. Iob.13. Quodcunqꝫ mihi mēs ſug
gerit. Pro quo hebrei legunt. Et tranſeat ſuper me quodcū-
qꝫ. Sed beatus hieronymus trāſtulit ſenſū. p̄s.16. Et non eſt
inuēta in me iniquitas vt nō loquatur os meū. Pro quo bea
tus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatē tran
ſtulit. Et non inueniſti cogitationes meas non tranſire os
meū. p̄s.36. Et tranſiui & ecce non erat. p̄s.80. Manus eius
in cophino ſeruierūt. Pro quo beatus hieronymus in predi
dicto pſalterio tranſtulit. Manus eius a cophino receſſerūt
i. tranſierunt. Prouer.8. Ne tranſirent fines ſuos. Eſa.40.
Et a deo meo iudicium meum tranſibit. Hiere.2. Et dixiſti
non ſeruiam. Pro quo hebrei legunt. Et dixiſti non tran-
ſibo. Sed ſi ſcribatur cum littera daled que eſt quaſi eiuſ-
dem figure ſicut littera res: tunc ſignificat ſeruiā ſicut eſt in
littera noſtra. & in eodem.34. Et tranſierunt inter diuiſio-
Trāſgredi. nes eius. ſignificat etiā tranſgredi. Nu.14. Quare tranſgre
dimini verbum dn̄i. Deut.17. Vt tranſgrediantur pactum
illius. 2. Paralipo.24. Quare vos trāſgredimini preceptū
domini. p̄s.103. Terminū poſuiſti quem non tranſgredien
tur. Hiere.23. Et quaſi homo madidus a vino, pro quo he-
Trāſcēdere. brei legūt. Et quaſi homo quem trāſcendit vinū. Et eſt ſen
ſus ſicut in littera noſtra. Dicitur etiā tranſlatiue de mone-
ta currente. i. hinc inde trāſeunte per manus mercatorum.
Gen̄.23. Quadringentos ſiclos argenti probate monete
publice. Pro quo in hebreo legitur. Quadrigētos ſiclos ar-
genti tranſeuntis mercatori. Et inde verbū tertie coniuga-
Trāſferre. tionis. i. tranſire facere: traducere. trāſferre. Gen̄.32. Tradu-
Traducere. ctis omnibus que ad ſe ptinebant. & in eodē.47. Et cūctos
populos eiꝰ a nouiſſimis terminis egypti. Pro quo hebrei
legunt. Et cunctos populos trāſire fecit ſiue trāſtulit ad ciui-
tates: a nouiſſimis terminis egypti. i. habitatores vniuſcu-
iuſqꝫ ciuitatis fecit tranſire ad aliam: vt nullus que ſua erant
poſſideret. Exo.36. Iuſſitqꝫ moyſes preconis voce cantari.
Pro quo hebrei legunt. Iuſſitqꝫ moyſes & tranſire fecerunt
vocem. i. preconem per caſtra. Leuit.25. Et clāges buccina
mēſe ſeptimo. Pro quo hebrei legunt. Et tranſire facies buc
cinā mēſe ſeptimo. Deut.18. Ne inueniatur in te qui luſtret
filiū aut filiā ſuam ducens per ignē. Pro quo hebrei legunt.
Non inueniatur in te tranſire faciens vel tranſferens filium
aut filiam ſuā per ignē. Ioſ.7. Quid voluiſti traducere po-
Trāſgredi facere. pulum iſtum iordanē. 1. Reg.2. Vt trangredi faciatis popu-
lum dn̄i. & in eodē.20. Iecit aliam ſagittā trans puerū. Pro
quo hebrei legunt. iecit ſagittā vt trāſire faceret eū. 2. Reg.
12. Et traduxit in typo laterū. i. tranſire fecit. & in eodem.
19. Et traduceret eum iordanem. Et in eodem. Trāſierunt
vada vt traducerent domū regis. 2. Paralipo.15. Et abſtulit
Auferre. idola de omni terra iuda. Pro quo hebrei legunt. Et tranſi
re fecit ſiue tranſtulit idola de omni terra iuda. Et in eodem
33. Et trāſire fecit filios ſuos per ignem. Hiere.15. Et addu-
Adducere cam inimicos tuos de terra quā neſcis. i. trāſferā. Et inde
עֵבֶר עֵבֶר Eeber. i. trās. ex aduerſo. ante. pars. Exo.25. Vt luceat
ex aduerſo. ex aduerſo. Eſa.9. Trans iordanē galilee. Ezech.9. Vnūqđ
Trans. Ante. qꝫ ante faciem ſuam gradiebatur. & preponitur ei littera
בְּעֵבֶר beth. Et dicitur בְּעֵבֶר Beeber. Deut.1. Hec ſunt verba que lo
cutus eſt moyſes trans iordanem. Ioſ.1. Quam tradidit vo-
Trans. bis moyſes trans iordanem. i. in altera parte iordanis. Et a
מֵעֵבֶר liquando ſcribitur cum littera mem in principio & dicitur
Trans. מֵעֵבֶר Meeber. Ioſ.18. Que eſt trans flumen ethiopie. Poni
עֵבֶר tur etiam עֵבֶר Eeber. pro parte. 1. Reg.14. Separamini vos
Pars. in partem vnam: & ego cū ionatha filio meo ero in parte
altera. Eſa.43. vnuſquiſqꝫ in via ſua errauerunt. ideſt in
partem ſuam. Et in plurali עֲבָרִים Aabarim. Hiere.49. עֲבָרִים
Ex omni confinio eorum adducam interitum ſuper eos. Confinia.
Pro quo hebrei legunt. Ex omnibus partibus eorum. Et in Partes.
de הַעֲבָרָה Haabara. i. tranſitus ſeu vadum fluminis. Vt.2. הַעֲבָרָה
Reg.19. Et irrumpentes iordanem tranſierunt vada. Scri- Vadum.
bitur etiam cum mem in principio & dicitur מַעֲבָר Maabar מַעֲבָר
ſiue מַעֲבָרָה Maabara. Gen̄.32. Tranſiuit vadum iaboc. Eſa. מַעֲבָרָה
10. Tranſierunt curſim. Pro quo hebrei legunt. Tranſierūt Tranſitus
vadum vel tranſitum aut tranſitu. Et in plurali מַעֲבָרוֹת מַעֲבָרוֹת
Maabaroth. Ioſ.2. Secuti ſunt eos per viā que ducit ad va- Vada.
da iordanis. Iudi.3. Et occupauerunt vada iordanis. Hiere.
51. Et vada preoccupata ſunt. Et inde עִבְרִי Iibri. ideſt he עִבְרִי
breus. Gen̄.14. Nunciauit Abram hebreo. Et in eodem. Hebreus.
41. Erat ibi puer hebreus. Et in plurali עִבְרִים Iibrim. ideſt עִבְרִים
hebrei. Exo.2. Conſpexit duos hebreos rixantes. Et in eo- Hebrei.
dem.3. Dominus deus hebreorum vocauit nos. Ponitur
etiā עֵבֶר Eeber in ſingulari pro hebreis. Nu.24. vaſta- עֵבֶר
bunt aſſyrios vaſtabuntqꝫ hebreos. & vocantur ſic eo quod Hebrei.
patres eorum habitauerunt trans flumen eufratem: & inde
venit Abraam qui fuit dictus hebreus. quod interpretatur
tranſitor. Ioſ.24. Trans flumen habitauerunt patres veſtri
ab initio. Et infra in eodem. Tuli ergo patrem veſtrum A-
braam de meſopotamie finibus. pro quo hebrei legunt. De
trans flumen. Et inde בַּעֲבוּר Baabur. ideſt idcirco. vt. pro. בַּעֲבוּר
propter. propterea. Exo.9. Idcirco autem poſui te. 2. Reg. Idcirco.
12. Propter infantem cum adhuc viueret ieiunaſti. p̄s.104. Propter. Vt.
Vt cuſtodiāt iuſtificatiōes eius. p̄s.131. Propter dauid ſeruū Pro.
tuum. Amos.2. Et pauperem pro calciamentis. Mich.2.
Propter immūdiciam ſuam corrumpetur. Scribitur etiam
aliquando cum lamed in principio & dicitur לְבַעֲבוּר Le- לְבַעֲבוּר
baabur. Exo.20. Vt enim probaret vos venit deus. Item Vt
עָבַר Aabar. quando eſt verbum quarte coniugationis tunc עָבַר
ſignificat iraſci: ſiue differre. Deut.3. Iratuſqꝫ eſt dominus Iraſci.
mihi. p̄s.77. Audiuit dominus & ſpreuit. ideſt iratus eſt.
Et in eodem. Et hereditatem ſuam ſpreuit. Pro quo he-
brei legunt. Contra hereditatem ſuam iratus eſt: p̄s.88. Di Differre.
ſtuliſti chriſtum tuum. Pro quo Beatus Hieronymus in
pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit iratus es ad
uerſus chriſtum tuum. Prouer.14. Stultus tranſiuit &
confidit. Pro quo hebrei legunt. Et ſtultus iraſcitur & cōfi-
dit. Poteſt etiā legi ſicut eſt in littera noſtra ſecundū primā
ſignificationem. & in eodem.26. Sic qui tranſit & impa-
tiens. ideſt iraſcens commiſcetur rixe alterius. Et inde. עֶבְרָה
עֶבְרָה Eebra. ideſt ira. indignatio. p̄s.77. Indignationem indignatio
& iram & tribulationem. Prouer.2. Et virga ire ſue con- Ira.
ſumabitur. Eſa.10. Et contra Populum furoris mei manda- Furor.
bo illi. Et in eodem.16. Et indignatio eius pluſquam for-
titudo eius. Hiere.7. Reliquit generationem furoris ſui. Et
in plurali עֶבְרוֹת Eebroth. Iob.21. Ad diem furoris du- עֶבְרוֹת
cetur. Quod in hebreo legitur pluraliter. ſcilicet ad diem
furorum vel indignationum. Et in eodem.40. Diſperge Furores.
ſuperbos in furore tuo. Pro quo hebrei legunt. Diſper-
ge indignationes furoris tui. p̄s.7. Exaltare in finibus ini-
micorum meorum. Pro quo hebrei legunt. Exaltare in in-
dignationibus ſiue in furoribus hoſtium meorum. Vnde
Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam verita-
tem tranſtulit. Exaltare indignans ſuper hoſtes meos. Po-
teſt etiam legi ſic. Exaltare in partibus vel in finibus inimi עֵבֶר
corum. Nam עֵבֶר Eeber ſignificat partem vel cōfinium. vt עִבֵּר
ſupra dictū eſt. Item עִבֵּר Ibbar. i. concipere. Iob.21. Bos eo Concipere
rum concepit. Hebrei tamen legunt. Bos eorū īpregnauit. Impregnat.
Item עָבוּר Aabur. i. fructū ſeu frumentum aut fruges. Ioſ. עָבוּר

Fruges. 5. Et comederunt de frugibus terre. Et in eodem. Defecit-
manna poſtquam comederunt de frugibus terre. Et dicunt
hebrei ꝙ ſignificat frumētum anni tranſacti: a prima ſigni
עִבֵּר ficatiōe deriuatum. Item עִבֵּר Aabar. ideſt affigere. 3. Reg.
Affigere. 6. Et affixit laminas clauis aureis. Et aliqui hebrei ſecūdū
primam ſignificationem legunt. Et tranſire fecit laminas
aureas. ideſt tranſire fecit eas in pariete ab vno angulo pa
rietis in alterum.
עָבַשׁ עָבַשׁ Aabas. Computreſcere. Ioel.1. Computruerunt iu-
Computreſcere. menta in ſtercore ſuo. & ſolū īuenitur in p̄dicto loco.
עָבֹת עָבֹת Aaboth. Denſum. frondoſum. coherens. vinculum.
Denſum. Leuit.23. Et ramos ligni denſarum frōdium. Ezech.
frondoſū. 6. Subter omnem quercum frondoſam. & in eodem.31. Et
Condenſa. dedit ſummitatem ſuam virentem atqꝫ condenſam. Et in
עֲבֹתִים plurali עֲבֹתִים Aabothim. ſecundum terminationem plu-
עֲבֹתוֹת ralem maſculinorum ſiue עֲבֹתוֹת Aabothoth. ſecundum ter
minationem pluralem femininorum. Ps.117. Conſtituite
Condenſa. diem ſolennem in condēſis. Ezech.31. & inter condenſas
Condēſe. frondes. frondes eleuatum eſt cacumen eius. Ponitur etiam pro fu-
niculis vel laqueis ſeu vinculis ſibi inuicem coherentibus
ad ſimilitudinem ramorum arboris condenſe ſe inuicem
complectentium. Exo.28. Duas catenulas auri puriſſimi
Coherētes ſibi inuicem coherentes. Iudi.16. Si ligatus fuero nouis fū
Funes. nibus. p̄s.2. Et proiiciamus a nobis iugum ipſorum. Pro
laqueos. quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Et proiicia
Vinculum mus a nobis laqueos eorum. Eſa.2. Et quaſi vinculum plau
Vincula. ſtri peccatum. Oſee.11. In vinculis charitatis. & inde ver-
עִבֵּת bum עִבֵּת Aabath. ideſt intricare ſiue peruertere. ſecundū
hebreos. Beatus hieronymus tranſtulit conturbare. Mich.
Cōturbare. 7. Et conturbauerunt eam.
עָגַב עָגַב Aagab. Amare. ſcilicet mulierē. inſanire. ſcilicet pre
Amare. amore. Hiere.4. Contēpſerūt te amatores tui. Ezech.
Inſanire. 23. Et in omnibus in quos inſaniuit in immundiciis eorū.
Et in eodem. Super quos inſaniuit libidine. & in eodem.
Pluſqꝫ illa inſaniuit libidine. Et in eodem. & inſaniuit in a
matores ſuos. & in eodem. Et inſaniuit ſuper eos concupi-
עֲגָבִים ſcentia oculorum. & inde עֲגָבִים Aagabim. ideſt canticū dul
Canticum ce & ſuaue quod amatores inſani canunt. Ezech.33. Quia ī
muſicum canticum oris ſui vertunt illos. Et in eodem. Et es eis quaſi
ſuaue et dulce. carmen muſicum quod ſuaui dulciqꝫ ſono canitur. & inde
עוּגָב עוּגָב Vgab. ideſt organum. Gen̄.4. Ipſe fuit pater canenti-
um in cithara & organo. Iob.30. Et organum meū in vocē
Organum flentiū. Ps.150. Laudate eum in chordis & organo.
עָגָה עָגָה Aaga. Detinere. retinere. Ruth.1. Si eos expectare veli
tis donec creſcant & annos pubertatis impleāt ante eri
tis vetule qꝫ nubatis. Pro quo he. le. Num eos expectare vul
Detinere. tis donec creſcant: num pro eis detente vel retente eritis
vt non habeatis maritum. ideſt nunquid retēte eritis in vi-
duitate vt non habeatis maritos donec illi creſcant. Et bea
tus hieronymus tranſtulit ſenſum. & ſolum inuenitur in p̄
dicto loco. & dicūt aliqui ꝙ eius primitiuum eſt עָגַן Aagan
cum nun in fine: loco he.
עָגֹל עָגֹל Aagul. Rotundum. vitulus. 3. Reg.7. Intercolumnia
Rotundū. quadrata non rotunda. 2. Paralip.4. A labio vſqꝫ ad
מַעְגָּל labium rotundum per circuitum. & inde מַעְגָּל Maagal. i.
Tentoriū. tentorium rotundum: ſeu locus caſtrorum qui foſſato cir-
מַעְגָּלָה cundatur. 1. Reg.26. Et ſaulem dormientem in tentorio.
Magala. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur מַעְגָּלָה maagala. vt
locus circundatus. in eodem.17. Et venit ad locum magala. ideſt ad locum foſ
מַעְגָּל ſato circundatum in quo erant caſtra. ſignificat etiam מַעְגָּל
Iter. Maagal ſemitam ſiue iter. Ps.139. Iuxta iter ſcandalum po
Semita. ſuerunt mihi Prouer.2. Et omnem ſemitam bonam. & in
Callis. eodem.4. Dirige ſemitam pedibus tuis. Eſa.26. rectꝰ callis
iuſti ad ambulandum. & in plurali מַעְגָּלוֹת Maagaloth. ſiue מַעְגָּלוֹת
מַעְגָּלִים Maagalim. Ps.16. Perfice greſſus meos in ſemitis מַעְגָּלִים
tuis. Ps.22. Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitie. Prouer.2. & Semite.
infames greſſus eorum. ideſt ſemite eorum. Et in eo. Et ad
inferos ſemite ipſius. & inde עָגִיל Aagil. ideſt ornamētum עָגִיל
rotundum vel circulus ex aure pendens. Beatus hierony-
mus tranſtulit dextralia. Num.31. annulus dextralia & mu Dextralia.
renulas. & in plu. עֲגִילִים Aagilim. Ezech.16. & circulos ī au עֲגִילִים
ribus tuis. Item עֵגֶל Eegel. ideſt vitulus. Exo.29. Tolle vitu Circuli.
lum de armento. Et in eodem.32. Et fecit ex eis vitulū con עֵגֶל
flatilem. Ps.28. Et comminuet eas tanqꝫ vitulum. & in plu Vitulus.
rali עֲגָלִים Aagalim. Oſee.9. Vitulos adorant. & in genere עֲגָלִים
feminino עֶגְלָה Eegla. ſiue עֶגְלַת Aagalath. i. vitula. Gen̄. Vituli.
15. Sume inquit tibi vaccam trienem. pro quo hebrei le- עֶגְלָה
gunt. vitulam trienem. Iudi.14. Si non araſſetis in vitula עֶגְלַת
mea. Oſee.10. Ephraim vitula docta. Et in plurali femini- Vacca.
no עֶגְלוֹת Aagaloth. Oſee.10. Vaccis bethauen coluerūt ha Vitula.
bitatores ſamarie. Et idē עֲגָלָה Aagala. ideſt currus ſeu plau עֶגְלוֹת
ſtrum. ſic dictum a rotūditate rotarum. 1. Reg.6. facite plau Vacce.
ſtrum nouum vnum. Eſa.28. Nec rota plauſtri ſuper cymi- עֲגָלָה
num circuibit. & in plurali עֲגָלוֹת Aagaloth. Gen̄.45. Qui Plauſtrū.
bus dedit Ioſeph plauſtra ſecundum pharaonis imperiū. עֲגָלוֹת
Nu.7. Sex plauſtra tecta cum duodecim bobus. Plauſtra.
עָגַם עָגַם Aagam. compati. cōtriſtari. Iob.30. Compatiebatur
anima mea pauperi. & ſolum inuenitur in p̄dicto loco Compati.
עָגוּר עָגוּר Aagur. Nomē auis. Pro quo beatus Hieronymus trā
ſtulit hirundinem. Eſa.38. Sicut pullus hirundinis ſic hirundo.
clamabo. In alio vero loco traduxit ciconiam. Hiere.8. tur
tur hirundo & ciconia. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat ciconia.
gruem.
עַד עַד Aad. Donec. vſqꝫ. vſqꝫ ad. vſqꝫ in. aduſqꝫ. vſquequo. ſiue
vſqꝫquaqꝫ. Dum. tanqꝫ. eternū. ſiue in eternum. preda.
Et quando preponitur verbo tunc ſignificat donec. ſeu in
eternum. Sed quando preponitur nomini vel pronomini Donec.
tunc ſignificat vſqꝫ. Gen̄.3. Donec reuertaris in terram. Et
in eodem.19. Donec ingrediaris illuc. Exo.15. Donec per-
tranſeat populus tuus domine. Leuit.11. Donec implean-
tur dies purificationis ſue. Nu.32. Donec introducamus
eos ad loca ſua. Deut.1. donec veniretis ad locū iſtum. Et in
eodem.7. Donec deleas omnes atqꝫ diſperdas. Ioſ.2. Do-
nec reuerterentur qui fuerant perſecuti. Iudi.3. Donec eru
beſcerent. 2. Regum.10. Donec creſcat barba veſtra. Iob.8.
donec impleatur riſu os tuū. Ps.17. & nō conuertar donec
deficiant. Ps.56. donec tranſeat iniquitas. Eſa.22. donec
moriamini. & in eodem.36. donec veniam & tollam vos.
& in eodem.62. donec ſtabiliat & donec ponat ieruſalem
laudem in terra. & additur ei aliquando dictio אֲשֶׁר Aſer.
ſiue dictio כִּי Chi. que eſt dictio relatiua, quaſi diceret. dōec
ꝙ. Gen̄.50. donec veniat qui mittendus eſt. Nu.20. donec
tranſeamus terminos tuos. Ioſ.1. donec det requiem domi
nus. Canti.2. Donec aſpiret dies. Eſa.6. Donec deſolentur
ciuitates. Oſee.5. Donec deficiatis & queratis faciem meā.
Significat etiam vſqꝫ ſiue vſqꝫ ad. Gen̄.7. Ab homine vſqꝫ Vſqꝫ ad.
ad pecus. & in eodem.11. Veneruntqꝫ vſqꝫ aram. Et in eo.
12. Pertranſiuit Abram terram vſqꝫ ad locum ſichem &
vſqꝫ ad conuallem illuſtrem. Exo.10. Vſqꝫ in preſentem di
em. Et in eodem.14. Vſqꝫ in ſempiternum. Nume.21. laſſi Vſqꝫ in.
peruenerunt in iophe & vſqꝫ medaba. pro quo hebrei le- Vſqꝫ
gunt. Vſqꝫ nophe & vſqꝫ medaba. Deut.1. Vſqꝫ ad cadeſbar
ne. 1. Reg.18. Vſqꝫ ad gladium & arcum ſuum. 4. Reg.9. ve
nit vſqꝫ ad eos. Iob.18. Vſqꝫ ad quē finē verba iactatis. Ps.
17. Dauid & ſemini eius vſqꝫ in ſeculum. Eſa.1. A plāta pe-
dis vſqꝫ ad verticem. Significat etiam dū ſiue adhuc. Iudi. Dum.

3.Dū illi turbarentur effugit.Iob.1.Adhuc loquebatur ille & ecce aliꝰ intrauit.Ione.4.Cū adhuc eſſem in terra mea. ideſt dū eſſem in terra mea.& quandoq; preponitur dictioni מְהֵרָה mehera.que ſignificat velociter: vel dictioni מְאֹד Meod:que ſignificat nimis.ideſt vſq; velociter.ſiue vſq; nimis:aut vſq;quaq;:licet in trāſlatiōe noſtra aliquādo omittitur dictio vſq;.1.Reg.25.Erat enim ebrius nimis.ꝓ quo he.le.vſq; nimis.3.Reg.1.Erat autē puella pulchra nimis. Ps.147.Velociter currit ſermo eius.Ps.118. Non auferes de ore meo verbū veritatis vſq;quaq;.Eſa.64.Ne iraſcaris domine ſatis.pro quo he.le.Ne iraſcaris domine vſq; nimis.Significat etiam tam:ſiue quam.Gen̄.7.Ab homīe vſq; ad pecus tam reptile ꝗ̄ volucres celi.Significat etiā eternitatem ſeu in eternum vel in perpetuū aut iugiter. Exo.15.Dominus regnabit in eternum & vltra.pro quo hebrei legunt.Dominus regnabit in ſeculum & in eternum. Iob.20.Hoc ſcio a principio.pro quo hebrei legunt. Si hoc ſcis ab eterno.Ps.110.Cōfirmata in ſeculum ſeculi.pro quo beatus hieronymus in pſ.iuxta he. ve.tranſtulit. firmata iugiter in ſempiternum.Ps.111.Iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi.ideſt in eternum.p̄s.148.Statuit ea in eternū. Eſa.26.Speraſtis in domino in ſeculis eternis.& in eodem.57 excelſus & ſublimis habitans eternitatem. Vide ēt de hoc infra in dictiōe עוֹד Ood.pōitur etiā pro tpe futuro.Soph.3.Qua pp expecta me dicit dn̄s in die reſurrectionis mee in futurum.De quo vide infra in dictione עוֹד ood.& aliqn̄ ſcribitur cū iod in fine.Nu.23.Audi fili ſephor.ꝓ quo he.le.Audi vſq; ad me.ideſt audi me fili ſephor.& in eo.24. Et ad extremum etiā ipſi peribunt.pro quo hebrei legūt. Et etiam ipſi vſq; ad perditionem.ſcilicet erūt. Et ē ſenſus ſicut in littera noſtra.4.Reg.9.venit nuncius ad eos & nō reuertitur.ideſt vſq; ad eos.Iob.4.Tetigit te & conturbatus es.pro quo he.le.pertingit vſq; ad te & conturbatus es Et in eo.32.Et donec putabam vos aliquid dicere conſiderabam.Mich.4.Vſq; ad te veniet. & quandoq; ſcribitur cū nū in fine & dicitur עֲדֶן Aaden.& ſignificat adhuc ſiue vſq; adhuc.Eccſ.4.Et feliciorem vtroq; iudicaui qui necdum natus eſt.pro quo he.le.qui vſque adhuc non fuit.ſcribitur etiam cum he in fine & dicitur עֲדֶנָה Aadena.1.Paralip.12.Magna enim pars eorū adhuc ſequebatur domū ſaul.Eccſ.4.Et laudaui magis mortuos quā viuētes.ꝓ quo he.le.Et laudaui mortuos qui iam mortui ſunt magis ꝗ̄ viuentes qui viuunt adhuc.Et qn̄ preponitur ei lr̄a beth & dr̄ בְּעַד Bead tūc ſign̄at pro.ꝓpter.per.ſup.Gen̄.7.& incluſit eum dn̄s de foris.pro quo he.le.Et clauſit dn̄s pro eo.Et in eodem.26.Proſpiciens abimelech rex philiſtinorum per feneſtram.Exo.8.Rogate pro me.Leuit.16.Orabit ꝓ ſe & pro domo ſua.4.Reg.1.Ceciditq; ochozias per cancellos.4.Reg.4.Et claude oſtium tuum cum intrinſecus fueris tu & filii tui.Pro quo he.le.& claude oſtium tuum pro te & pro filiis tuis.ideſt ſuper te & ſuper filios tuos. Et ī eo. & clauſit oſtiū ſuper ſe & ſuper filios ſuos.2.Paralip.20.Dominus bonus ꝓpiciabitur cunctis qui in toto corde reqrūt dn̄m.Pro quo he.le.Dn̄s bonus ꝓpiciabitur pro cunctis ſiue per cunctos.p̄s.137.Dn̄s retribuet ꝓ me.Prouer.6.preciū enim ſcorti vix eſt vnius panis.pro quo he.le. Quia ꝓ muliere meretrice vſq; ad tortā panis.& eſt ſenſus ſicut in lr̄a nr̄a.Eſa.32.Tenebre & palpatio facte ſunt ſuper ſpeluncas.Hiere.11.In tpe afflictionis eorū.pro quo he.le.pro malo vel ꝓ afflictiōe eorū.Ioeſ.2.Sed & per feneſtras cadent. & in eo.Per feneſtras intrabūt quaſi fur.Amos.9. & nō veniet ſuper nos malum.Scribitur ēt cū mem in principio & dicitur. מִבַּעַד Mibaad.ideſt intrinſecus. Canti. 4. Abſque eo quod intrinſecus latet.Item עַד Aad.ideſt preda ſeu ſpolium.Gen̄.49.mane comedet predam.Eſa.33. Tunc diuidentur ſpolia predarum multarum.De quo vide infra ī dictione עוֹד Ood.Item עֵד Eed.ideſt teſtis de quo vide infra in dictione עוֹד Ood.& inde עִדִּים Iidim.ideſt macule. ſcilicet panni menſtruate.eo quod eſt teſtis ſue inmūdicie.Eſa.64.& quaſi pannus menſtruate.

עדד Aadad.Erigere.ſubleuare.ſuſcipere. ſuſtentare. Ps.19.Nos autem ſurreximus & erecti ſumus. Ps.145. Pupillum & viduam ſuſcipiet.Ps.146.Suſcipiens manſuetos dominus.ideſt ſuſtentans.

עדה Aada.ornare.tranſire.auferre.ſiue ammittere.Ezech.16.& ornaui te ornamento.& in eodem. Et ornata es auro.Et in eodē.31.Adhuc ornaberis tympanis tuis.Oſee 2.Et ornabatur inaure ſua.& inde עֲדִי Eedi. ideſt ornamētum.ſiue ornatus. Exo.33.Et nullus ex more inductus eſt cultu ſuo.Pro quo he.le.Et nullus poſuit ornamentū ſuum ſuper ſe.& in eodem.Iam nunc depone ornatum tuum.Et in eodem.Depoſuerunt ergo filii iſrael ornatum ſuum a monte oreb.Ezech.7.Et ornamentum monilium ſuorū in ſuperbiam poſuerunt.vbi ponitur pro monili. & in eo.16.Et perueniſti ad mundum muliebrem.pro quo hebrei legunt.Et veniſti cum ornamento ornamentorum.vbi ponitur tam in ſingulari ꝗ̄ in plurali. Ponitur etiam pro ore vel maxilla.p̄s.31.In chamo & freno maxillas eorum cōſtringe.p̄s.102.Qui replet in bonis deſiderium tuum.Pro quo hebrei legunt.Qui replet in bonis os tuum.ſed beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem ſecundū primam ſignificationem tranſtulit.Qui replet in bonis ornamentum tuum.& inde עֵדוּת Eeduth.ideſt ornamentum. decus.ſecundum hebreos.4.Regum.11.Et poſuit ſuper eū diadema & teſtimonium.pro quo hebrei legunt.Et poſuit ſuper eum diadema et ornamētum:ſcilicet regium.ſed magis proprie ſignificat teſtimonium.ſicut eſt in littera nr̄a. De quo vide infra in dictione עוֹד ood.Et in titulo. Ps.79. Vbi dicitur in finem pro his qui commutabuntur pſalmꝰ pro aſſyriis: teſtimonium Aſaph.vbi etiam hebrei pro teſtimonio legunt ornamentum ſeu decus. Item עָדָה Aada. ideſt tranſire vel aufferre.Iob.28. nec pertranſiuit per eā leena.& ſupra in eodem.25. Et luna etiam non ſplendet. Pro quo hebrei legunt.Ecce aufert lunam & non ſplendebit.ideſt aufert lumen lune.Poteſt etiam legi ſic. Ecce adhuc luna non ſplendebit.de quo vide ſupra in dictione עַד Aad.Prouer.25.& āmittit pallium in die frigoris.ideſt auferta ſe pallium.Dan̄.2.Transfert regna atque conſtituit. Et in eodem.7.Aliarum quoq; beſtiarum ablata eſſet poteſtas.Et in eodem.Poteſtas eorum que non auferetur.Itē עֵדָה Eeda.ideſt cetus ſeu congregatio hominum. De quo vide ſupra in dictione יָעַד Iaad.

עדן Aadan.deliciare.deliciis abundare.deliciis affluere.delectari.voluptati operam dare.Nee.9.& abundauerūt deliciis in bonitate tua magna. & inde עֵדֶן Eeden.ideſt voluptas delicie.Gen̄.2.Plantauerat autem dominus paradiſum voluptatis a principio.& in eodem.Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis.Ezech.31.& emulata ſunt eū omnia ligna voluptatis.Scribitur etiam cum he in fine & dicitur עֶדְנָה Eedna.Gen̄.18.Poſtꝗ̄ conſenui & dominus meus vetulus eſt voluptati operam dabo.& in plurali עֲדָנִים Aadanim.2.Reg.1.Qui veſtiebat vos coccineis in deliciis. Hiere.51.Repleuit ventrem ſuum teneritudine mea. ideſt deliciis meis.Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מַעֲדַנִּים maadanim.Prouer.29.& dabit delicias anime tue.Reperitur etiam מַעֲדַנּוֹת maadanoth ſecundum terminationē pluralem femininorū.1.Reg.15. Et oblatus eſt ei Agag pinguiſſimus tremens.pro quo hebrei legunt. & abiit ad eum Agag deliciis.i.delicatus ſiue cū delectatione quia non timuit mortem:ſed habuit eā pro deliciis. Sicut exponunt aliqui hebrei.alii vero dicunt ꝙ ſignificat vincula:& ꝙ deriuatur a dictione עָנַד Aanad:& legunt ſic.& abiit ad eum.ideſt oblatus eſt ei Agag in vinculis. ideſt ligatus. Et ſimiliter.Iob.38. Vbi nos legimus.Nunquid coniungere valebis micantes ſtellas pliadas.Pro quo ipſi legunt. Nūquid colligabis colligationes ſeu applicationes chima. Et eſt chima nomen cuiuſdam conſtellationis ſtellarū: vt dictum eſt ſupra in littera chaph.& inde עֲדִינָה Aadina. ideſt delicata ſeu tenera.Eſa.47.Audi hec delicata.Et in genere maſculino עֲדִינוֹ aadino.1.Reg.23.Ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus.Item עִדָּן Iidan.In lingua chaldaica ſignificat tempus ſiue horā.Dan̄.2. Quod tempus redimitis.& in eo.Et ipſe mutat tempora & etates.& in eo.7.Vſq; ad tempus & tempora & dimidium temporis.

עדף Aadaph.ſupereſſe.excedere.ſuperfluere.excedens vel excreſcens eſſe.Exo.16.Nec qui plus collegit habuit amplius.Pro quo hebrei legunt.& non exceſſit ſiue nō ſupfluit illi qui plus collegit. Et in eo.26.Quod autē ſupfuerit in ſaxis. ideſt vnum ſaxū quod amplius eſt. Nu.3. qui excedunt numerū leuitarū.& in eo.Precium eorū qui ſupſunt.& in eo.Pecuniam eorū qui fuerant amplius.

עדר Aadar.Deeſſe.deficere.priuare. auferre. Bellare.ſeu expedire.fodere.ſeu putare.ideſt abſcindere.1. Regū.30.Nec defuit quiſꝗ̄ a paruo vſq; ad magnum. 3. Reg.4. Cum ingenti cura prebebant in tempore ſuo. pro quo hebrei legunt.Non deficiebant in aliqua re.ſiue in aliquo verbo.ſed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. Eſa.34.vnū ex eis nō defuit.& in eo.40.Neq; vnū reliquū fuit.i.neq; vnū defuit.Et in eo.59.& facta eſt veritas in obliuiōe. Pro quo hebrei legunt.Et facta eſt veritas priuata vel deficiens ideſt non inuenitur in eis veritas. Significat etiam bellare. ſiue aciem inſtruere vel expedire.1.Paralipo.12.Expediti ad pugnā corde perfecto.& ſupra in eo. In auxiliū non in corde duplici.pro quo he.le.Ad bellandum ſeu ad inſtruendam aciem non in corde & corde.ideſt non corde duplici: ſicut eſt ī littera noſtra.Item עָדַר Aadar.i.fodere ſeu ſarrire.Eſa.5.Non putabitur & non fodietur. Et in eo. Et omnes montes qui in ſarculo ſarrientur. & inde מַעְדֵּר maeeder.ideſt ſarculus ſeu foſſoriū.vt in predictoloco.Item עֵדֶר Eeder.ideſt grex.Ps.77.Et ꝑduxit eos quaſi gregē in deſerto.Canti.6. Sicut grex caprarū.& ī plu.עֲדָרִים Aadarim ſiue עֶדְרֵי Eedre.Gen̄.29.Tres quoq; greges ouiū.Et in eodem.moſq; erat vt cunctis ouibus cōgregatis deuoluerent lapidem.Pro quo hebrei legunt.& congregabantur illuc omnes greges & deuoluebant lapidem.Ioeſ.1. Sed & greges pecorum diſperierunt.Ponitur ēt pro caulis pecorū.2. Paralip.32.Et preſepia iumentorū caulaſq; pecoribus.

עדש Aadas.lens.& ſolum inuenitur in numero plurali.ſ. עֲדָשִׁים Aadaſim.ideſt lentes.Gen̄.25.Accepto pane & lentis edulio.Quod in hebreo legitur pluraliter. ſcilicet lentiū.2.Reg.23.Erat quippe ibi ager plenus lēte. Ezech.4.Et tu ſume tibi frumētū & hordeū & fabam & lentem.

עוג Vug.coquere.ſcilicet panes ſubter prunas. vel operire.Ezech.4.& ſtercore quod egreditur de homine operies illud in oculis eorum.i.coques illud cooperiendo ſtercore ſicut cooperiendo prunis.& inde עוּגָה Vuga.ideſt torta ſeu panis ſub prunis vel cinere cocta. vt ſupra in eodem.Et quaſi ſubcinericium hordeaceum comedes illud. 3.Regum.19.Et ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis. Oſee.7.Subcinericius panis qui non reuerſatur.Et in plurali עֻגוֹת Vugoth.Gen̄.18.Et fac ſubcinericios panes. Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מָעוֹג maog.3. Regum.17.Viuit dominus deus tuus quia non habeo panem.Ponitur etiam מָעוֹג maog pro ſubſānatione. Ps.34. ſubſānauerunt me ſubſānatione.Et alii exponunt ſic.Subſānauerunt me pane.quaſi dicat.pro cibo eis dato ab aduerſariis meis.

עוד Aauad.Teſtificari.teſtimonium prebere.conteſtari. predari.ſpoliare.Gen̄.43.Denunciauit nobis vir ille ſub atteſtatione iuſiurandi dicens. pro quo hebrei legunt. Conteſtando conteſtatus eſt nos vir ille dicens.Exo.19.deſcende & conteſtare populum. Et in eodem.21.Et conteſtati ſunt dominum eius.Deut.4.Teſtes inuoco hodie celum & terram.ideſt teſtificor ſeu conteſtor celum & terram contra vos.& in eodem.30.Et inuocabo contra eos celum & terram.ideſt conteſtabor.1.Regum.18. Conteſtare eos & predic eis ius regis.3.Regum.21.Et falſum teſtimoniū dicant.Pro quo hebrei legunt.Et teſtificent eum dicentes. i. teſtimonium dicant contra eum:Nee.9.Conteſtatus es eos vt reuerterentur.Et in eodem.Et conteſtatus es eos in ſpiritu tuo.Et in eodem.Que teſtificatus es eis.Ps.80. Audi popule meus & conteſtabor te.Ps.94.Iſrael & teſtificabor te.Eſa.8.& adhibui mihi teſtes fideles. Pro quo hebrei legunt.Et teſtificatus ſum mihi.ideſt conteſtatus ſum mihi teſtes fideles.ideſt teſtes adhibui mihi ſicut eſt in littera noſtra.Hiere.6.Cui loquar & ad quem conteſtabor. Et in eodem.32.Et ſcripſi in libro & ſignaui & adhibui teſtes. Amos.3.Audite & conteſtamini in domo iacob. Malach.2. Dominus teſtificatus eſt inter te & vxorem tuam. Ponitur etiam pro comparare.vt Thren̄.3. Cui comparabo te.Poteſt etiam legi ſic.Quem teſtificabor in te.ideſt quos teſtes adducā vt teſtificētur ſi talia aliquando aliquis paſſus ſit ſicut tu. Vnde idem erit ſenſus cum littera noſtra. & inde עֵד Eed.ideſt teſtis Gen̄.31.Tumulus iſte teſtis erit.Leuit.5.Teſtiſq; fuerit.Deut.17.Nemo occidatur vno contra ſe dicente teſtimoniū.Pro quo hebrei legunt. Nemo occidatur in ore vnius teſtis.1.Regum.12.Teſtis eſt dominus aduerſus vos & teſtis xp̄us eiꝰ.Ps.88.Et teſtis in celo fidelis.Hiere.29.Ego ſum teſtis & iudex.Ponitur etiam p ro teſtimōio. Gen̄.31.Quem vocauit labam tumulum teſtis: & iacob acerūum teſtimonii.Exo.20. Non loquaris contra proximum tuum falſum teſtimonium. ſcribitur etiam cum he in fine & dicitur עֵדָה Eeda.Gen̄.21.Vt ſint mihi in teſtimonium.Et in eodem.31. Tumulus inquam iſte & lapis erit in teſtimonium.& in plurali עֵדִים Eedim. ideſt teſtes.Deut.17.In ore duorum vel trium teſtium.Iob.10.Inſtauras teſtes tuos contra me.Eſa.44.vos teſtes mei, & inde עֵדוּת Eeduth.ideſt teſtimonium ſiue teſtamentum.vel teſtificatio.Exo.16. Poſuitq; illud Aaron in tabernaculo reſeruandum.Pro quo hebrei legunt.poſuitq; illud Aarō coram teſtimonio.ideſt coram arca teſtamentī vel teſtimonii.Et in eodem.25.In qua pones teſtimonium quod dabo tibi.Et in eodem.38.Hec ſunt inſtrumenta tabernaculi teſtimonii.Et in eodem.40.Poſuit & teſtimonium in arca.Ps.77.Et ſuſcitauit teſtimonium in iacob.p̄s.92.Teſtimonia tua credibilia facta ſūt nimis.p̄s.118. Beati qui ſcrutantur teſtimonia tua.p̄s.131. Et teſtimonia mea hec que docebo eos.Scribitur etiam cum tau in principio & dicitur תְּעוּדָה Theuda.Eſa.8.Liga teſtimonium.& in eodem. Ad legē & ad teſtimoniū.Itē עוּד Aauad.ideſt ſpoliare.ſeu predari.tranſlatio noſtra traduxit circumplecti. Ps.118. Funes peccatorū circūplexi ſunt me.& beatus hieronymus in

pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Implicauerunt me. ꝑ quo hebrei legunt. Depredati ſunt me. & inde עד Aad. ideſt preda. ſeu ſpolium. Geñ. 49. Mane comedet predam. Eſa. 33. Tunc diuidentur ſpolia predarum multarum. Soph. 3. quapropter expecta me dicit domin⁹ in die reſurrectiōis mee in futurum. pro quo hebrei legunt. In die reſurrectionis mee ad predam ſeu ad ſpolium. poteſt etiã legi ſic. ſ. in die reſurrectionis mee in eternum. De quo vide ſupra in dictione עד Aad. Item עוד ood. ideſt adhuc. vltra. rurſus. ampli⁹. Geñ. 7. Adhuc enim & poſt dies ſeptem. Et in eo. 8. Cunctis diebus terre. pro quo hebrei legunt. Adhuc cunctis diebus terre. & in eo. 45. adhuc pater meus viuit. Exo. 9. adhuc retines populum meũ. 1. Reg. 20. & ſi vixero facies mihi miſericordias domini. pro quo hebrei legunt. & non ſi adhuc ego vixero & non facies mecũ miſericordias domini. Et eſt idem ſenſus cũ littera noſtra. nam due negatiões valent pro vna affirmatione. Eſter. 6. Adhuc illis loquentibus venerũt eunuchi regis. Iob. 1. Cumq; adhuc ille loqueretur venit alter. & in eo. 2. Adhuc tu permanes in ſimplicitate tua. Et in eo. 27. Quia donec ſupereſt halitus ĩ me. ꝑs. 83. In ſecula ſeculorum laudabũt te. Pro quo beatus hieronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Adhuc laudabunt te ſemper. ꝑs. 140. Quoniam adhuc & oratio mea ĩ beneplacitis eorum. Eſa. 5. Sed adhuc manus eius extenta. Oſee. 11. Iudas autem teſtis deſcendit cum deo. Pro quo hebrei legunt. Iudas autem adhuc deſcendit cum deo. Poteſt etiam legi ſic. Adhuc dominatus eſt cum deo. Amos. 4. Cum adhuc tres menſes ſupereſſent. Significat etiam vltra. ſiue rurſus aut amplius. Geñ. 8. Nequaquam vltra maledicam terre propter hominem. & in eodem. Non igitur vltra percutiam omnem animam. Et in eodem. 9. & non erunt vltra aque diluuii. Et in eodem. 46. Et inter amplexus fleuit. pro quo hebrei legunt. Et fleuit ſuper collum eius vltra ſiue amplius. Exo. 4. Dixitq; dominus rurſum mitte manum tuam in ſinum tuum. Et in eodem. 10. Caue ne vltra videas faciem meam. Ps. 87. Quorum non eſt memor amplius. & Prouer. 31. Et doloris ſui nõ recordetur amplius. Eſa. 62. Non vocaberis vltra derelicta. Et communiter ſignificat tempus infinitum vel indeterminatũ. Quandoq; vero accipitur pro tempore finito vel determinato. vt in aliquib⁹ locis predictis: & 4. Reg. 6. Et vltra non venerũt latrones ſyrie in terram iſrael. ideſt poſt certum tempus. ſcribitur ẽt cum beth vel mem in principio & dicitur בעוד Beod. ſiue מעוד Meod. ideſt dum adhuc: ſiue cum adhuc. Geñ. 25. Dũ adhuc ipſe viueret. & in eo. 40. Tres propagines tres adhuc dies ſunt: poſt quos recordabitur pharao miniſterii tui Pro quo hebrei legunt. tres propagines tres dies ſunt: dũ adhuc tres dies. ideſt in ſpacio trium dierum recordabitur pharao miniſterii tui. Nu. 22. Cui ſemper ſedere conſueuiſti vſq; in preſentem diem. pro quo hebrei legunt. Cui ſedere conſueuiſti dum adhuc tu: vſq; in preſentem diem. i. ex eo tempore quo cepiſti ſedere ſuper iumentum. Deut. 31. Adhuc viuente me. 2. Regum. 12. Ecce cum paruulus adhuc viueret. Et in eodem. Propter infantem cum adhuc viueret ieiunaui. Amos. 4. Cum adhuc tres menſes ſupeſſet. & inde עד Aad. ideſt eternum ſiue eternitas. De quo vide ſupra in dictione עד aad.

עוה Aaua. Iniq; vel iniuſte agere. peccare. curuum eſſe. 2. Reg. 19. Ne reputes mihi domine mi iniquitatem: ne memineris iniuriarum ſerui tui. pro quo hebrei legunt. neq; memineris ꝙ iniq; egerit ſeruus tuus. Eſter. 1. Non ſolũ regẽ leſit regina vaſthi. Pro quo hebrei legunt. nõ cõtra regem ſolũ peccauit ſeu iniq; egit vaſthi regina. Hiere. 9.

Vt iniq; agerent laborauerunt. Dañ. 9. Iniquitatem fecimus impie egimus. Et quia illud quod iniquũ eſt non eſt rectum & ſimiliter quod curuũ eſt non eſt rectum. ideo ponitur etiã pro curuari. Ps. 38. Miſer factus ſum & curuat⁹ ſum vſq; in finem. Pro quo hebrei legunt. Curuatus ſum & humiliatus ſum vſquequaq;. Et beatus hieronymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Afflictus ſum & incuruatus ſum. vide ẽt de hoc infra in dictione עות Aauath. Ponitur etiam pro affligere. Eſa. 24. & affliget faciem eius. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. & incuruabit faciem eius. Et inde עוה Aaua. ideſt iniquitas. Ezech. 21. Iniquitatem iniquitatem iniquitatem ponam eam. vbi ponitur ter predicta dictio. & inde עון aauon. ideſt iniquitas. peccatũ. Geñ. 4. maior eſt iniquitas mea quam vt veniam merear. Et in codẽ. 15. Necdum enim complete ſunt iniquitates amorreorũ. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſcilicet necdũ enĩ cõpletum eſt peccatũ ſeu iniquitas amorrei. Et in codẽ. 44. Deus inuenit iniquitatem ſeruorum tuorum. Ps. 50. Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco. ꝑs. 68. appone iniquitatem ſuper iniquitatem eorum. & in plurali עונות aauonoth. Iob. 13. Quantas habeo iniquitates. Et in eodem. Et conſumere me vis peccatis adoleſcentie mee. Ps. 129. Si iniquitates obſeruaueris domine. Prouer. 5. Iniquitates ſue capiunt impium. Reperitur etiam עונים aauonim ſecundum terminationem pluralem maſculinorum. vt Eſa. 64. Et iniquitates noſtre quaſi ventus abſtulerunt nos. & in eodem. In manu iniquitatis noſtre. Quod in hebreo legitur pluraliter. ſcilicet iniquitatum noſtrarum. Hiere. 14. Si iniquitates noſtre reſponderunt nobis. & inde עועים Iiuim. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit vertiginem. Eſa. 19 Dominus miſcuit in medio eius ſpiritũ vertiginis. Poteſt etiam legi. ſpiritum erroris vel iniquitatis.

עול aaual. Iniq; agere. Ps. 70. & de manu contra legem agentis & iniqui. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. De manu iniqui ideſt iniq; agentis & nocentis. Eſa. 26. In terra ſanctorum iniq; geſſit. & inde עול aaual. ſiue עויל aauil. ideſt iniquus. Iob. 16. Concluſit me deus apud iniquum. & in eodem. 29. Conterebam molas iniqui. Soph. 3. Neſciuit autem iniqu⁹ confuſionem. ideſt erubeſcentiam. & inde עול aauel. ideſt iniquitas. Leuit. 19. nolite facere iniquum aliquid in iudicio in regula in pondere & in menſura. Ezech. 28. In multitudine iniquitatum tuarum in iniquitate negociationis tue. Et in eodem. 33. Confiſus in iuſtitia ſua fecerit iniquitatem. & in eodem. In iniquitate ſua quam operatus eſt: in ipſa morietur. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur עולה aaula. 2. Reg. 7. nec addent filii iniquitatis vt affligãt eum. Iob. 6. Reſpondete obſecro abſq; contentione. Pro quo hebrei legunt. abſq; iniquitate. & in eodem. Et non inuenietis in lingua mea iniquitatem. Et in eodem. Nũquid deus indiget veſtro mendacio. Pro quo hebrei legunt. nunquid pro deo loquemini iniquitatem. Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Et in eodem. 34. Qui bibit ſubſannationem quaſi aquam. pro quo hebrei legunt. Qui bibit quaſi aquam iniquitatem. ꝑs. 106. Et omnis iniquitas oppilauit os ſuum. Ezech. 28. Donec inuenta eſt iniquitas in te. ponitur etiam pro infructuoſo. Iob. 24. Et conteretur quaſi lignum infructuoſum. Dicitur etiam עולה oola. Iob. 5. Iniquitas autem contrahet os ſuum. & in plurali עולות ooloth. ꝑs. 57. Etenim in corde iniquitates operamini. ꝑs. 63. ſcrutati ſunt iniquitates. anteponitur ẽt littera lamed lr̃e vau & dr̃ עלוה aalua. ideſt iniquitas. Oſee. 10. Super filios iniquitatis. Item עול vul. infans paruulus. lactens. vt Eſa. 49.

Nunquid obliuiſcitur mulier infantem ſuum. Et in eodem 65. Non erit ibi amplius infans dierum. & in plurali עוילים Aauilim. Iob. 19. Stulti quoq; deſpiciebant me. pro quo hebrei legunt. Paruuli quoq; deſpiciebant me. Poteſt etiã legi ſic ſecundum primam ſignificationẽ. ſcilicet iniqui quoq; deſpiciebant me. Et in eodem. 21. Egrediũtur quaſi greges paruuli eorum. & in plurali feminino עלות Aaloth. i. fete. ſeu lactantes. Geñ. 33. Oues & boues fetas mecũ. 1. Reg. 6. Et duas vaccas fetas quibus non eſt impoſitum iugum. Et in eodem. Et tollentes duas vaccas que lactabãt vitulos Eſa. 40. fetas ipſe portabit. & inde עולל Oolel. cum duplici lamed. ideſt infans. paruulus. lactens. 1. Regum. 15. Interfice a viro vſq; ad mulierem & paruulum. & in plurali עוללים oolelim. Ps. 8. Ex ore infantium & lactẽtiũ. Threñ. 1. Paruuli eius ducti ſunt in captiuitatem. vide etiã de hoc infra in dictione עלל Aalal. Item עול ool. ideſt iugum. De quo vide infra in dictione עלל Aalal. Item עול Vul. in lingua chaldaica ſignificat intrare ſeu ingredi vel introducere. Dañ. 2. Daniel ingreſſus rogauit regem. & in codẽ. poſt hec daniel ingreſſus ad arioch. & in eodem. Introduc me in conſpectu regis. & inde מעלי Maale. ideſt occaſus ſolis. ſ. quando ingreditur ſub noſtro hemiſperio. Dañ. 26. & vſq; ad occaſum ſolis laborabat.

עון Oon. Habitaculum ſiue habitatio. vel templum. & ſcribitur cum mem in principio & dicitur מעון maoon. ſiue מעון Meoon. Deut. 26. Reſpice de ſanctuario tuo. pro quo hebrei legunt. De habitaculo ſancto tuo. 1. Reg. 2. Que precepi vt offerrentur in templo. & in eodem. & videbis emulum in templo. 2. Paralip. 30. peruenit oratio in habitaculũ ſanctum celi. Ps. 70. Eſto mihi in deum protectorem. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit Eſto mihi robuſtum habitaculum. Ps. 89. Domine refugium factus es nobis. pro quo beatus hieronymus tranſtulit Domine habitaculum factus es nobis. Ps. 90. Altiſſimum poſuiſti refugium tuum. pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Excelſum poſuiſti habitaculum tuum. Hiere. 10. Habitacula draconum. Naum. 2. Vbi eſt habitaculum leonũ. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur מעונה meoona. Deut. 33. Habitaculum eius ſurſum. Soph. 3. Et non peribit habitaculum eius: & in plurali מעונות Meoonoth. Naũm. 2. Et cubile ſuum rapina. Quod in hebreo legitur pluraliter. ſcilicet habitacula ſua. ſiue cubilia ſua. Ponitur etiã pro antris. Iob. 38. Quando cubant in antris. & inde מעונים Meoonim. ideſt habitatores. 1. Paralip. 4. Et percuſſerunt tabernacula eorum & habitatores qui inuenti ſunt ibi. Itẽ עונה oona. ideſt tempus ſtatutum ſeu determinatum. Exo. 21. & veſtimenta & precium pudicitie non negabit. ꝑ quo hebrei legunt. & veſtimentum eius & horam eius non minuet. ideſt tempus determinatum vt reddat ei debitum qđ vir debet reddere vxori ſue. Item עונן oonen. augurari. ariolari. veneficia exercere. ſomnia obſeruare. Deut. 18. aut qui ariolos ſciſcitetur. 4. Regum. 21. & hariolatus eſt & obſeruauit auguria. Eſa. 2. & augures habuerunt vt philiſtiim Et in codẽ. 57. Vos autem accedite huc filii auguratricis. Hiere. 27. & augures & maleficos. Mich. 5. Et diuinatores non erunt in te. ideſt malefici ſiue harioli. Significat etiam obſeruare ſomnia. Leuit. 19. Nec obſeruabitis ſomnia. 2. Paralip. 33. & obſeruauit ſomnia. & dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur a predicta dictione עונה oona & quod ſignificat obſeruare tempora vel horas: ſicut dicunt augures talis dies vel talis hora eſt bona ad tale opus incipiendum vel dimittendum. Alii vero dicunt ꝙ deriuatur a dictione ענן Aanan de qua infra dicetur.

עוף Vuph. volare. aduolare. caligare. obſcurare. deficere. laſſare. Deut. 4. vel auium ſub celo volantium. Iob. 20 Velut ſomnium aduolans non inuenietur. ꝑs. 54. volabo & requieſcam. Ps. 89. Quoniam ſuperuenit manſuetudo & corripiemur. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Quoniam tranſibimus cito & aduolabimus. Ps. 90. A ſagitta volante in die. Prouer. 23. ne erigas oculos tuos ad opes quas nõ potes habere: quia faciẽt ſibi pẽnas quaſi aquile: & volabũt in celũ. vbi ponitur etiam pro erigere. Eſa. 6. Et volauit ad me vn⁹ de ſeraphim. & in eodem. 60. Qui vt nubes volant. Et aliquando ſcribitur cum duplici pe. vt Geñ. 1. Et volatile ſup terram. Pro quo hebrei legunt. Et volatile volitet ſuper terram. Eſa. 6. Et duabus volabat. Ezech. 32. Cum volare ceperit gladius meus ſuper faciem eorũ. Oſee. 9. Ephraim quaſi auis aduolabit. & aliquando ſcribitur ſine vau. Eſa. 11 Et volabunt in humeros philiſtiim. Zach. 5. Volumen volans. & inde מעוף Muaph. i. volitatio ſeu volãs. Eſa. 8. Et non poterit aduolare de anguſtia ſua. pro quo hebrei legunt. Quia non eſt volans ſiue quia non eſt volitatio cui eſt anguſtia vel tribulatio. Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Dañ. 9. Cito volans tetigit me. & inde עוף ooph. ideſt auis. volucris. ſeu volatile. Geñ. 1. Et omne volatile ſecundum genus ſuum. Et in eodem. Aueſq; multiplicentur ſuper terram. Et in eodem. 6. De volucribus iuxta genus ſuũ. Leuit. 1. Siue de auib⁹ holocauſtum obtulerit. Iob. 12. Et volatilia celi indicabunt tibi. Et in hebreo ponitur in predictis locis in numero ſingulari: & ponitur ſingulare pro plurali. Significat etiam predicta dictio עוף Vuph. caligare. vel obſcurare: ſecundum hebreos. Beatus hieronym⁹ tranſtulit oriri. Iob. 11. Orieris vt lucifer. pro quo hebrei legunt. Si obſcuraberis: vt aurora eris. Quod exponunt ſic. obſcurum quod in te eſt: erit lucidum ſicut lumen matutinum. & inde עיפה Eepha. ideſt obſcurum vel nebuloſum Iob. 11. Terram miſerie & tenebrarum. ideſt terram obſcuram vel caliginoſam ſicut tenebre. Amos. 4. faciens matutinam nebulam. Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מעוף mauph. Eſa. 8. Et ecce tribulatio & tenebre. & inde עפף Aphaph. ideſt palpebra. & ſolum inuenitur in numero plurali. Iob. 16. Et palpebre mee caligauerunt. ꝑs. 129. Et palpebris meis dormitationem. Hiere. 9. Et palpebre noſtre defluant aquis. Ponitur etiam pro ortu. ſcilicet aurore. Iob. 3. Expectet lucem & non videat: nec ortum ſurgentis aurore. Significat etiam predicta dictio עוף Vuph deficere vel laſſare aut ſitire. & tunc ſcribitur ſine vau vel cum iod in medio loco vau. Iudi. 4. Qui ſoporem morti ſocians defecit & mortuus eſt. 2. Reg. 21. Deficiente autem dauid. Ps. 63. In terra deſerta inuia & inaquoſa. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. In terra inuia & ſitiente ſine aqua. ꝑs. 142. ſicut terra ſine aqua tibi. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Quaſi terra ſitiens ad te. Eſa. 29. Laſſus adhuc ſitit. vbi vtrunq; ſignificatum complectitur noſtra tranſlatio. ſcilicet laſſare & ſitire. & in eodem. 32. Et vmbra petre prominentis in terra deſerta. ideſt in terra ſitiente. Hiere. 4. Quia defecit anima mea propter interfectos. vide etiam de hoc ſupra in dictione יעף Iaaph. & infra in dictione עיף Aiaph.

עור vur. Excitare. ſuſcitare. vigilare. expergiſci. ſurgere. exſurgere. cõſurgere. ſuffodere. nudare. vel ſpoliare. excecare vt Iudi. 5. Surge ſurge debbora: ſurge ſurge & loquere canticũ. i. expgiſcere expgiſcere. Iob. 40. Nõ q̃ſi crudelis ſuſcitabo eum. Ps. 7. Et exſurge ad me in precepto quod

mandaſti.p̄s.43.Exſurge quare obdormis domie.p̄s.57. Exſurge gloria mea:exſurge pſalterium & cithara.Canti.5.Ego dormio & cor meum vigilat. Hiere. 25. Et turbo magnus egredietur a ſūmitatibus terre.pro quo hebrei legunt.Et turbo magnus exſurget a ſūmitatibus terre. Et in eodem.50.& reges multi conſurgent a finibus terre.Ioel.3.Conſurgant & aſcendant gentes.Abach.2.ve qui dicit ligno expergiſcere:ſurge lapidi tacenti.Zach.2.Quia conſurrexit de habitaculo ſancto ſuo.Et quando eſt verbū tertie coniugatiōis tunc ſcribitur cum iod in medio loco vau.2.Paralipo.36.Suſcitauit dominus ſpiritum cyri regis perſarum.p̄s.34.Exſurge intende in iudicio meo.p̄s.77.& non accendit omnem iram ſuam.pro quo hebrei legunt.& non facit ſuſcitare vel non facit exſurgere omnem iram ſuam.Eſa.41.Suſcitaui ab aquilone.vnde in aliquibus locis vbi in hebreo habetur עיר Iir.quod ſignificat ciuitatē: vt infra dicetur:aliqui hebrei legunt.ſuſcitare vel exſurgere.p̄s.72.Domine in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges.pro quo ipſi legunt.Dominus in excitādo vel in conſurgendo imaginem ipſorum contemnes. vnde premittitur velut ſomniū ſurgentis. Oſee.7.Quieuit paululum ciuitas.pro quo hebrei legunt.quieuit paululum excitans.Mich.6.Vox domini ad ciuitatem clamat.pro quo hebrei legunt. Vox domini ad excitandum vel ad conſurgendum clamat.Et aliquando ſcribitur cum duplici res.ſ. quando eſt verbum quarte coniugationis.& dr̄ עורר Orer.p̄s.79.Excita potentiam tuam & veni.Iob.17.& innocens cōtra hypocritam ſuſcitatur. Et ī eodem.31.Et exultaui cum inueniſſet eum malum.pro quo hebrei legunt. Et ſuſcitatus ſum cum inueniſſet eum malum.Canti.2. Ne ſuſcitetis neq; vigilare faciatis dilectam.Eſa.10.& ſuſcitabit ſuper illum dominus exercituum flagellum. Significat etiam vibrare ſeu leuare haſtam.1.Paralip.11. Ipſe leuauit haſtam ſuam contra trecentos vulneratos. Item ſignificat ſuffodere.Eſa.23.Suffoderunt muros eius. Et quandoq; duplicatur littera aīm. Eſa.15.Clamorem contritionis leuabunt.pro quo hebrei legunt.Clamorem contritionis ſuſcitabunt. & aliquando duplicatur littera res & littera āin & dicitur ערער Aaraar.Hiere.51.Murus babylonis ille altiſſimus ſuffoſſione ſuffodietur.Significat etiam ערער Aaraar Humilem ſeu vacuum.Ps.101.Reſpexit in orationem humilium.Pro quo beatus hieronymus in pſ.iuxta he.ve.trāſtulit.Reſpexit ad orationem vacui.Et aliqui hebrei ſecūdum primam ſignificationem legunt.Reſpexit ad orationem excitati vel excitantis.& inde ער Eer.ideſt excitans.ꝑ quo beatus hieronymus tranſtulit magiſtrum.eo quod excitat mentem diſcipulorum.Malach.2.Magiſtrum & diſcipulum de tabernaculo Iacob.& īde עיר Iir.ideſt vigil.Dan̄.4.Vigil & ſanctus de celo deſcēdit.Et in plurali עירין Iirin Vt in eodem.In ſententia vigilum decretum eſt. Item עור vr.ideſt nudare.ſeu expoliare.Eſa.32.Exuite vos & confūdemini.pro quo hebrei legunt.Et nudamini.Abach.3. Suſcitans ſuſcitabis arcum tuum.pro quo hebrei legunt. Nudatione nudabis arcum tuum.& inde מער Maor. ideſt nuditas.Abach.2.vt aſpiciat nuditatem eius.Et inde ער Aar. ſiue עיר Iir.ideſt hoſtis ſiue aduerſarius:vel ille qui īſurgit contra alium.1.Regum.28.Et tranſierit ad emulum tuum pro quo hebrei legunt.& tranſierit ad hoſtem vel inimicū tuum.Ps.138.Accipient in vanitate ciuitates tuas. ꝑ quo beatus hieronymus in pſal.iuxta he.ve. tranſtulit. Eleuati ſunt fruſtra aduerſarii tui.Eſa.14. Nec implebunt faciem orbis ciuitatum.pro quo hebrei legunt. Nec implebunt faciem orbis hoſtium vel inimicorum.Hiere.15.niſi ſuper

Exſurgere. Vigilare. conſurgeř Suſcitare. עורר Excitare. Suſcitare leuare ſcilicet haſtā. Suffodere ערער Suffodere Humilis. Vacus. ער Magiſter. עיר Vigil. עירין Vigiles. עור Nudare. מער Nuditas. ער עיר Emulus. hoſtis. Aduerſarius.

ciuitatem repente terrorem.pro quo hebrei legunt.niſi ſuper eam repente hoſtem & terrores.poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra.nam communiter ſignificat ciuitatē:vt infra dicetur in dictione עיר Iir.& in lingua chaldaica cōmuniter ponitur pro hoſte.Dan̄.4.Et interpretatio eius hoſtib⁹ tuis ſit.Item עור Aauar.ideſt cecare.excecare.Exo.23.non accipies munera que etiā excecant prudētes.Deut.16.Quia munera excecant oculos ſapientum.2.Regū.25.Et oculos eius effodit.pro quo hebrei legūt. Et oculos ezechie excecauit.& inde עור Iiuer.ideſt.cecus. Exo.4.videntem aut cecum.Leuit.21.Si cec⁹ ſi claudus.Et in plu.עורים Iiurim.2.Regū.5.niſi abſtuleris cecos & claudos. Eſa.42.Et deducam cecos in viam.& in genere feminino עורת Auereth. vt Leuit.22.Si cecum fuerit ſi claudum. & in plurali feminino עורות Iiudroth.Eſa.42. vt aperiret oculos cecorum.Quod in hebreo legitur in genere feminino. & inde עורון Iiuaron.ideſt cecitas.Deut.28.Percutiat te dominus amentia & cecitate.Zach.12.Et omnem equum populorum percutiam cecitatē.Item עור Oor.ideſt pellis.cutis.Geñ.3.Fecit quoq; dominus ade & vxori eius tunicas pelliceas.pro quo hebrei legunt.Tunicas pellis.ideſt pelliceas Leuit.4.Pellem vero & omnes carnes.Iob.2.Pellem pro pelle & cuncta que habet homo dabit pro anima ſua. Et in eodem.7.Cutis mea aruit & contracta eſt.Et in plu. עורות Ooroth.Geñ.27.Pelliculaſq; hedorū circūdedit manib⁹ Exo.26.fecit & opertorium tabernaculi de pellibus arietū Reperitur etiam in genere maſculino.Threñ.1. Pelles noſtre quaſi clibanus exuſtē ſunt.Item עור vur.in lingua chaldaica ſignificat fauillā ſeu paleas minutiſſimas. Dañ.2.& redacta ſunt quaſi in fauillam ſtiue aree.

עוש Vus.Congregare.cōuenire. Beatus hieronymus trāſtulit.erumpere.Ioel.3.Erumpite & venite.pro q̄ he.ſe.Congregamini & venite.& inde עש Aas.ideſt quedā collectio ſeu congregatio vel conſtellatio ſtellarum. pro quo beatus hieronymus tranſtulit arcturum.Iob.9.Qui facit arcturum & oriona.& aliqui hebrei dicunt. ꝙ ſignificat cōgregationem ſtellarum circa caudam arietis. Scribitur etiam cum iod in medio & dicitur עיש āis.pro quo beatus hieronymus tranſtulit veſperum.Iob.28.Et veſperum ſuper fines terre conſurgere facis.Pōitur etiam עש Aas pro tinea Iob.4.Conſumētur velut a tinea.

עות Aauath.iniq; agere.peccare. ꝑuertere. curuare. obliquū eſſe.tempus conſtituere.Eſter.1.non ſolū rēgē leſit vaſthi ſed & omnes principes. pro quo hebrei legunt. non contra regem ſolum iniq; egit ſeu peccauit vaſthi regina.Ps.118.Confundantur ſuperbi quia iniuſte iniquitatem fecerunt in me Eccl's.7.Quod nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit.pro quo hebrei legunt. Quis poteſt corrigere vel rectificare quod ille curuauit: vel obliquare fecit aut peruertit.& in eodem.12. Et nutabunt viri fortiſſimi.ideſt curuabuntur vel obliquabunt.Threñ.3.vt peruerteret hominem in iudicio ſuo.& inde מעות meuuath. ideſt iniquum ſeu peruerſum vel curuum.Eccl's.1.peruerſi difficile corriguntur. Pro quo hebrei legunt. Iniquum ſeu peruerſum vel curuum non poteſt corrigi vel non poteſt rectificari.ideſt difficile corrigitur vel rectificatur.& inde עות Auath.ideſt iniquitas.Threñ.3. vidiſti domine iniquitatem illorum aduerſum me.Et inde נעות naauath. ideſt iniqua ſeu peruerſa.1.Regum.2.filius mulieris vltro virum rapientis.Pro quo hebrei legunt.filius mulieris inique vel peruerſe & rebellis. Item עות vuth.ideſt tempus cōſtituere:vel tempus cōgruum eligere ad aliquid agendum: vel vt multo tempore duret.pro quo btūs hieronymus tranſtulit ſu-

עור Excecare. עור cecus. עורים ceci. עורת עורות עורון cecitas. עור Pellis cutis עורת Pelliſcule Pelles עור Fauilla עוש congregatio עש Arcturus עיש Veſperus עש Tinea עות ledere. iniq; agere Iniquitatem facere curuare. peruertere מעות peruerſus. עות Iniquitas נעות Peruerſa. עות

ſtentare. Eſa.50. Dominus dedit mihi linguam eruditam vt ſciam ſuſtentare eum qui laſſus eſt verbo. Pro quo hebrei legunt. Vt ſciam tempus conſtituere laſſo:verbo. ideſt vt ſciam quo tempore erudire debeam laſſum verbo.Et inde עת Eth.1.Tempus ſiue hora.Geñ.24. Eo tempore quo ſolent mulieres egredi.Et in eodem.29. Nec eſt tempus vt recludantur ad caulas greges. Leuit.26. Dabo vobis pluuias in tempore ſuo. Ioſ.5. Eo tempore ait dominus ad ioſue.4.Reg.4. In hac eadem hora. Ruth.2. Quando hora veſcendi fuerit. p̄s.118.Tempus faciendi domine. Eccl's.3. Omnia tempus habent. Et in eodem. Tempus naſcendi & tempus moriendi. Et in eodem.7. Ne moriaris in tempore non tuo.Et in eodem.8.Tempus & reſponſionem cor ſapientis intelligit.& in eodem.9.Neſcit homo finem ſuum. Pro quo hebrei legunt. Neſcit homo tempus ſuum.i.tempus determinatū vite ſue.Eſa.14. Prope eſt vt veniat tempus eius.Ezech.7.Venit tēpus appropinquauit dies.Et in plurali עתים Iithim.1.Paralipo.12. De filiis quoq; iſachar qui nouerāt ſingula tempora.& in eodem.29. Et temporū que tranſierunt ſub eo. Nee.13. In temporibus conſtitutis & in primitiis.Eſter.1.Interrogauit ſapientes qui ex more regio ſemper ei aderant.Pro quo hebrei legunt. Interrogauit ſapiētes ſcientes horas vel tempora.Iob.24.Ab omnipotente non ſunt abſcondita tempora. Eſa.33. Et erit fides in temporibus ſuis.Ezech.12.Et in tempora lōga iſte prophetat.Reperitur etiam עתות Iithoth. ſecundum terminationem femininorum. p̄s.9. Adiutor in opportunitatibus in tribulatiōe.& in eodem. Deſpicis in opportunitatib⁹ in tribulatione. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.Deſpicis in temporibus anguſtie.p̄s.30. In manu tua ſortes mee.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit.In manu tua tēpora mea.Et inde עתי Iithi. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit paratum. Leuit.16. Emittet illum per hominē paratum in deſerto.1.per hominē aſſuetum qui multis temporibus abiit in illum deſertū: ſicut exponunt hebrei.Et inde עתה Aatha.aduerbium temporis.i.nunc.modo.Geñ.3.Nunc ergo ne forte mittat manū ſuam Et in eodem.22.Nunc cognoui ꝙ timeas dominum. Et in eodem.29. Nunc quoq; copulabitur mihi maritus meus. Nu.24. Videbo eum ſed non modo.3.Reg.1. Ecce nunc Adonias regnat.p̄s.12. Nunc exurgam dicit dn̄s. Eſa.29. Non modo confundetur iacob. Dañ.10. Nihil enim in me remanſit viriū.Pro quo hebrei legunt. Et ego a modo non remanſit in me virtus

עז Eez.capra. Et eſt promiſcui generis. quia accipitur tam pro maſculo ꝙ̄ pro femina. Geñ.15. Sume inquit mihi vaccam trienē & capram trinā. Leuit.3. Si capra fuerit eius oblatio.Et ī purali עזים Iizim. Geñ.30. Et ſeparauit in die illa capras & oues. & in eodem.32. Capras ducentas hircos viginti.Exo.26. Facies & ſaga cilicina.ideſt ſaga de pilis caprarum.1.Reg.25. Ouium tria millia & mille capre. Et inde עזאזל Aazazel.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit caprum emiſſarium.vt Leuit.16.Et alterā capro emiſſario.Et eſt dictio cōpoſita ab עז Eez.i.caper. & אזל Aazal ideſt abiit. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ eſt nomen deſerti ad quod caper emittebatur & ꝙ ab eo nomen acceperit. Alii vero dicunt ꝙ deriuatur a dictione ſequenti:& ꝙ ſignificat deſertum aſperum atq; ſaxoſum.

עזז Aazaz. fortificare. roborare. confortare. preualere. impudentē ſeu procaciſſimū eſſe.Et cōmuniter ſcribitur cum ſimplici zaim. Iudi.6. Et oppreſſi ſunt valde ab eis. Pro quo hebrei legunt. Et fortificata eſt ſiue inualuit manus Madian contra iſrael. Et beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. p̄s.51. Et preualuit in vanitate ſua. p̄s.67. Confirma hoc deus quod operatus es in nobis. Eccl's.7. Sapientia confortauit ſapientem. Eſa.30. Expectantes auxilium in fortitudine pharaonis. Pro quo hebrei legūt. Ad fortificandum ſe in fortitudine pharaonis. Significat etiam librare.Prouer.8. Et librabat fontes aquarū.Sed etiā in predicto loco hebrei legūt. Et fortificabat fontes abyſſi.Et inde עז Aaz.i.fortis. Eſa.19. Et rex fortis dn̄abitur eorū. Et ī plurali עזים Aazim.p̄s.58. Irruerunt in me fortes.Et inde עזוז Iizuz. ideſt fortis ſeu fortitudo.aut virtus.p̄s.23.Dominus fortis & potens.p̄s.77. Et virtutes eius & mirabilia eius que fecit. p̄s.134. Et virtutem terribilium tuorum dicent. Eſa.42. Effudit ſuper eum indignationem furoris ſui & forte bellum. Et communiter ſcribitur cum ſimplici zain & dr̄ עז Oz. ſiue עוז Vuz:vt Exo.15.Fortitudo mea & laus mea dn̄s. p̄s.21. Dn̄s in virtute tua letabitur rex. p̄s.27.Dominus adiutor meus & protector meus. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Dominus fortitudo mea & ſcutum meum. Et in eodem. Dominus fortitudo plebis ſue. p̄s.28. Dominus virtutem populo ſuo dabit. p̄s.115. Laudate eum in firmamento virtutis eius. Ponitur etiam pro imperio. Geñ.49. Maior ī donis & maior in imperio.1.Reg.2. Et dabit imperium regi ſuo. Scribitur etiam cum mē in principio & dicitur מעז Maoz Eſa.17.Et erunt ciuitates fortitudinis eius derelicte.Et in eodem.23.Quia deuaſtata eſt fortitudo veſtra.& in eodem 30.Et erit vobis fortitudo pharaonis in confuſionē.Hiere.16.Dominus fortitudo mea & robur meum. Scribitur etiā cum nun poſt litteram zain. Eſa.25. Vt contererat fortes eius.Ponitur etiam מעוז Maaoz pro petra. Iudi.6. Tolle carnes & azymos panes & pone ſupra petram illam. Et inde dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur עזאזל Aazazel. & ꝙ ſignificat deſertum:aſperum atq; ſaxoſum. De quo dictum eſt in dictione ꝑcedenti. Item עז Aaz.ideſt impudens:ſeu procaciſſimus.Deut.28.Gentem procaciſſimam.Scribitur etiam cum nun in principio & dicitur נועז Noaz.Eſa.33. Populum imprudentem non videbis.debet legi impudentē.Prouer.7.Et procaci vultu blanditur dicens. Inde עזניה Oznia.nomen auis īmunde. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit.Halietū.Leuit.11.Gryphum & halietum.

עזב Aazab.relinquere.derelinquere. dimittere.adiuuare. ſubleuare.fortificare.Geñ.2.Quam ob rem relinquet homo patrem ſuum & matrem. & in eodem.28.Nec dimittam te niſi compleuero vniuerſa que dixi.Exo.9.Et dimiſit ſeruos ſuos & iumenta in agris. Nume.10. Noli inquit nos relinquere. Ruth.2.Quod reliqueris parentes tuos. 4.Reg.2. Viuit dominus & viuit anima tua quia non derelinquam te.& in eo.9. A die qua relinquit terram. Nee.4.Nū dimittent eos gentes.& in eodem.13. Quare dereliquimus domum dei. Iob.10. Dimittam aduerſum me eloquium meum:& in eodem.18.Nunquid propter te derelinquetur terra.p̄s.9.Tibi derelictus eſt pauper.p̄s.21.Quare me dereliquiſti.p̄s.36.Et non vidi iuſtum derelictum. Eſa.6.& multiplicabitur que derelicta fuerat. & in eodem.7. Derelinquetur terra quam tu deteſtaris. & in eodem.17. Derelicte ciuitates Aroer:gregibus erunt.Et in eodem.32 Multitudo vrbis relicta eſt. & in eodem.62. Non vocaberis vltra derelicta. Significat etiam adiuuare vel ſubleuare.Exo.23. non pertranſibis:ſed ſubleuabis eum eo.Pro quo hebrei legunt.& deſieris adiuuare eum:adiuuando adiuuabis eum eo:vel ſubleuando ſubleuabis eum eo. vel ſecundum primam ſignificationem poteſt legi ſic. Dimittens dimittes eum eo.ideſt dimittes odium quod habebat

Suſtentare Tempus cōſtituere. עת Tempus. Hora עתים Tempora. Hore עתות Tempora. עתי Paratus. עתה Nunc. Modo. עז Capra. עזים Capre. עזאזל caper emiſſarius. עזז Fortificare.

Preualere. Cōfirmare. Cōfortare. Librare. עז Fortis. עזים Fortes. עזוז Fortis. Virtus. עוז עז Fortitudo Imperiū. מעז Fortitudo מעוז Petra. עזאזל עז Procaciſſima נועז Impudēs. עזניה Halietus. עזב Relinqre. Dimittere derelinqre Subleuare Adiuuare

in corde tuo cum eo. Et ſic eſt in tranſlatione chaldaica. Significat etiam ſecundum hebreos fortificare vel roborare. Nee.3. Et dimiſerunt ieruſalem vſqꝫ ad murum platee latioris. ideſt extenderunt murum eius. vt exponit Nicolaus de lyra. Pro quo hebrei legunt. Et fortificauerunt. ideſt munierunt ieruſalem vſqꝫ ad murum platee latioris. Hiere. 25. Dereliquit quaſi leo tabernaculum ſuum. Et in eodem. 49. Quomodo dereliquerunt ciuitatem laudabilem. Pro quo hebrei legunt. Quomodo non fuit fortificata ciuitas laudabilis. Poteſt etiam legi ſic. Quomodo non fuit derelicta ciuitas laudabilis. ideſt quomodo non fuit derelicta ab obſidione. Et inde עָזוּב Aazub. ideſt dimiſſus vel reſiduus. Deut.32. Clauſi quoqꝫ defecerunt: reſiduiqꝫ conſumpti ſunt. Vbi pro clauſis ponitur עָצוּר Aaſur. quod ſignificat retentum. vel ſeruatum aut clauſum. & pro reſiduis ponitur עָזוּב Aazub. quod ſignificat dimiſſum vel derelictum. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ per עָצוּר Aaſur intelligitur ſubſtantia argenti & auri quam homo retinet & claudit apud ſe. Et per עָזוּב Aazub intelligitur ſubſtantia pecoris & armenti. Et eadem verba habentur. 4. Reg.14. Vbi dicitur & ꝙ conſumpti eſſent vſqꝫ ad clauſos carceris & extremos. Vbi pro clauſis carceris ponitur עָצוּר Aaſur. & pro extremis ponitur עָזוּב Aazub. & inde עִזָּבוֹן Iizebon. ideſt mercatus ſiue nundine. Ezech.27. Propoſuerūt in mercato tuo. & in eodem. Argento: ferro: ſtanno: plūboqꝫ repleuerunt nundinas tuas.

(Margin: Fortificaꝛ. — עזוב Reſiduus. — Extremus עִזְבוֹן — Mercatus Nundine.)

עָזַק Aazac. ſepire. Eſa.5. Et ſepiuit eam & lapides collegit ex ea. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Item עִזְקָא Iizca. ſiue עִזְקְתָא Iizchetha. in lingua chaldaica ſignificat annulum. Dañ.6. Quē obſignauit rex annulo ſuo & annulo optimatum eius.

(Margin: עזק Sepire. עזקא עזקתא Annulus.)

עָזַר Aazar. auxiliari. adiuuare. auxilium prebere. Geñ. 49. Deus patris tui erit adiutor tuus. ideſt auxiliabitur tibi. 1. Reg.7. Huc vſqꝫ auxiliatus ē nobis dominus. 3. Reg.1. Qui adiuuabant partes adonie. 2. Paralipo.26. Adiuuit eū dominus contra philiſtiim. Et in eodem. Vt adiuuarent regi contra inimicum. Et in eodem. Eo quod auxiliaretur ei dominus. Pro quo heberi legunt. Quia mirabiliter adiutus eſt. Et in eodem.28. Dii regum ſyrie auxiliātur eis. Et in eodem. Et aderunt mihi. ideſt auxiliabuntur mihi. p̄s. 27. In ipſo ſperauit cor meum & adiutus ſum. Ps. 45. Adiuuabit eam deus mane diluculo. Eſa. 41. Vnuſquiſqꝫ priximo ſuo auxiliabitur. Et in eodem. Confortaui te & auxiliatus ſum tibi. Et in eodem. 50. Dominus deus auxiliator meus erit: ideſt auxiliabitur mihi. Dañ. 11. Cum ꝙ corruerint ſubleuabuntur auxilio paruo. ideſt adiuuabuntur. Et inde עוֹזֵר Oozer. ideſt auxiliator ſiue adiutor. Eſa. 31. Et corruet auxiliator. Et inde עָזוּר Aazur. ideſt adiutus ſiue ille cui preſtatur auxilium. Eſa.31. Et cadet cui preſtatur auxilium. Et inde עֵזֶר Eezer. ideſt adiutorium ſiue auxilium. Geñ. 2. Faciamus ei adiutorium ſimile ſibi. Deut.33. Et adiutor illius contra aduerſarios eius erit. Pro quo hebrei legunt. Et adiutorium eius. p̄s.123. Adiutorium noſtrum in nomine domini. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur עֶזְרָה Eeʒra. p̄s. 45. Adiutor in tribulationibus que inuenerunt nos nimis. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Auxilium in tribulationibus inuentus eſt validum. Iob. 6. Ecce non eſt auxilium mihi in me. Et inde עֲזָרָה Aazara. ideſt atrium templi in quo implorabant auxilium diuinum. Sicut exponunt hebrei. Beatus hieronymus tranſtulit crepidinem. Ezech.43. Et deſinu terre vſqꝫ ad crepidinē nouiſſimā. Et in eodem. Et a crepidine minori vſqꝫ ad crepidinē maiorē. & in eodem. Et crepido quattuordecim cubitorum erat.

(Margin: עזר Auxiliari. Adiuuare — עוזר auxiliator. — עזור — עזר Adiutoriū — עזרה auxilium. — עזרה Crepido.)

עֵט Eet. ſtilus. calamus. Iob. 19. Stilo ferreo & plumbi lamina. Ps.44. Lingua mea calamus ſcribe velociter ſcribentis.

(Margin: עט Stilus. Calamus.)

עָטָה Aata. inuoluere. induere. operire. contexere. amicire. diuertere. vagari. Leuit.13. Os veſte contectum Pro quo hebrei legunt. Et ſuper labia inuoluat vel cooperiat: Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Ps.83. Etenim benedictionem dabit legiſlator. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Benedictione quoqꝫ amicietur doctor. p̄s.103. Amictus lumine ſicut veſtimento. p̄s.108. Fiat ei ſicut veſtimentum quo operitur. Et in eodem. Et operiantur ſicut diploide confuſione ſua. Eſa.22. Et quaſi amictum ſubleuabit te. Pro quo hebrei legunt. Et amiciēs amiciet te. ſiue inuoluens inuoluet te. Hiere.43. Et amicietur terra egypti: ſicut amicitur paſtor pallio ſuo. Ezech. 21. Amicti ad cedem. Et inde מַעֲטֶה Maate. ideſt pallium ſiue amictum. Eſa.61. Pallium laudis pro ſpiritu meroris. Significat etiam predicta dictio diuertere ſeu vagari. 1. Reg.15. Sed verſus ad predam es. ideſt diuertiſti ad predam. Canti.1. Ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum. Et aliqui hebrei ſecundum primam ſignificationem legunt. Ne ſim ſicut inuoluta vel cooperta poſt greges vel ſuper greges ſodalium tuorum. Et Origenes ſuper cantica legit ſic. Ne quando fiam ſicut coopertus ſuper greges ſodalium tuorum. Ponitur etiam pro auerſari. 1. Reg. 25. Et auerſatus eſt eos. & aliqui hebrei dicunt ꝙ deriuatur a dictione עַיִט Aait. de quo infra dicetur in ſuo loco.

(Margin: עטה Inuoluer. — amicire. — Operire — מעטה Pallium. — Diuertere Vagari. — auerſari. עיט)

עֲטַלֵּף Aataleph. veſpertilio. Leuit.11. Veſpertilionem & vpupam. Et in plurali עֲטַלֵּפִים Aatalephim. Eſa. 2. Vt adoret talpas & veſpertiliones.

(Margin: עטלף veſpertilio עטלפים veſptilioēſ)

עָטִין Aatin. viſcera. ſecundum tranſlationem noſtrām. Iob 21 Viſcera eius plena ſunt adipe. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat vas in quo lac mulgent. Et pro adipe hebrei legunt lacte: nam eiſdem litteris vtrunqꝫ ſcribitur in hebreo.

(Margin: עטין Viſcera.)

עָטַף Aataph. deficere. anxiari. meſtum eſſe: cooperire. inuoluere ſeu occultare. ſerotinum ſeu poſteriorē eſſe. p̄s.60. Anima eorum in ipſis defecit. p̄s.141. In deficiendo ex me ſpiritum meum. p̄s. 142. Et anxiatus eſt ſuper me ſpiritus me⁹. Et in titulo. p̄s.101. Vbi dicitur oratio pauperis cum anxiaretur. Threñ. 2. Cum deficeret paruulus & lactens. Et in eodem. Cum deficerēt quaſi vulnerati. Et in eodem. Qui fame pereunt in capite omnium compitorum ideſt qui fame deficiunt. Significat etiam cooperire vel inuoluere. vt Iob.23. Si me vertam ad dexteram non videbo illum. Pro quo he. le. Inuoluetur ſiue coopietur ad dexterā & nō videbo. quaſi dicat. ſi in pte dextera. i. in pte meridionali coopuerit vel occultauerit ſe non videbo eum. p̄s.72. Operti ſunt iniquitate & impietate ſua. p̄s.64. Et valles abundabunt frumento. Pro quo hebrei legunt. Operientur frumēto. Eſa.57. Quia ſpiritus a facie mea egredietur. Pro quo hebrei le. quia ſpiritus a facie mea inuoluetur vel cooperietur. Alii vero ſecundum primam ſignificationem legunt. Quia ſpiritus a facie mea anxiatur. ideſt orat cum anxia & gemitu. Inde מַעֲטָפוֹת Moatiphoth. ideſt palliola. Eſa. 3. Mutatoria & palliola & linteamina. Item עָטֵף Aataph. ideſt ſerotinū ſeu poſteriorem eſſe. Geñ.30. Quādo vero ſerotina admiſſura erat & conceptus extremus non ponebat eas. & in eodem factaqꝫ ſunt ea que erant ſerotina laban: & que primi temporis iacob.

(Margin: עטף. — Deficere. anxiari. — Inuoluer. — Operire. — Egredi. — מעטפות Palliola. — עטף Serotinū eſſe)

עָטַר Iiter. coronare. circuire. ſ. in modū corone. 1. Reg.23. In modum corone cingebant Dauid & viros eius. p̄s.5. vt ſcuto bone voluntatis tue coronaſti eum. p̄s.8. Gloria & honore coronaſti eum. p̄s.64. Benedices corone anni benignitatis tue. Pro quo hebrei legunt. Coronaſti annum bonitate tua. Beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Voluetur annus in bonitate tua. p̄s. 102. Qui coronat te miſericordia & miſerationibus. Cāti.3. In diademate quo coronauit eum mater ſua. Et inde עֲטָרָה Aatara. ideſt corona ſeu diadema. vt in p̄dicto loco. & Ps. 21. Poſuiſti in capite eius coronam de lapide precioſo. Prouer. 4. Corona inclyta proteget te. Eſa. 28. Pedibus conculcabitur corona ſuperbie. Ezech. 1. Aufer cidarim: tolle coronam. Et in plurali עֲטָרוֹת Aataroth. Zach.6. Et facies coronas & pones in capite ieſu. Et inde מְעֻטָּרָה Maatira. ideſt coronata. Eſa.33. Quis cogitabit hoc ſuper tyrum quōdam coronatam.

(Margin: עטר Cingere ī modū corone. Coronare. — עטרה Corona. — עטרות Corone. מעטרה)

עָטַשׁ Aatas. ſternutare. Iob. 41. Sternutatio eius ſplendor ignis. & ſolum inuenitur in predicto loco.

(Margin: עטש Sternutaꝛ)

עִי Ii. aceruus. ſ. lapidum. de quo vide infra in dictione עִיָּה Aaia.

(Margin: עי Aceruus.)

עוּב Aaiab. obnubilare. obtenebrare. caligine obtegere. Threñ. 2. Quomodo obtexit caligine. Et inde עָב Aab ideſt nubes. caligo. 3. Reg.18. Et ecce nubecula parua quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari. Prouer.6. Quaſi imber ſerotinus. ideſt ſicut nubes ſerotini imbris. Eſa. 14. Aſcēdam ſuper altitudinem nubium. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſcilicet ſuper altitudinem nubis. Et in eodem.18. Sicut nubes roris in die meſſis. Et in eodem. 19. Ecce dominus aſcendet ſuper nubem leuem. Ponitur etiam pro caligine. Exo.19. Iam nuc veniam ad te in caligine nubis. Et in plurali עָבִים Aabim. Iudi.5. Celiqꝫ ac nubes ſtillauerūt aquis. Reperitur etiam עָבוֹת Aaboth. ſecundum terminationem femininorum. 2. Reg.23. Mane abſqꝫ nubibus rutilat. p̄s.76. Multitudo ſonitus aquarū. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Excuſſerunt aquas nubila. Significat etiam loca ardua & inacceſſibilia ad ſimilitudinem nubium. Hiere. 4. Ingreſſi ſunt ardua aſcenderunt rupes.

(Margin: עיב Obtegere caligine. עב Nubes. — Caligo עבים Nubes עבות Nubes Nubila — Ardua.)

עִיָּה Aaia. aceruus. ſ. lapidum. ſiue deuaſtatio. Et ſcribitur ſine he. & dicitur עִי Ii. Michee. 1. Et ponam ieruſalem quaſi aceruum lapidum. Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מְעִי Mei. vt Eſa. 29. Et erit ſicut aceruus lapidum in ruina. Ponitur etiam עִי Ii. pro deuaſtatione. vel conſumptione. Iob.30. Verūtamen non ad conſumptionem eorum emittit manum. Et in plurali עִיִּים Iim. p̄s.78. Poſuerunt ieruſalem in pomorum cuſtodiam. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Poſuerunt ieruſalem in aceruos lapidum. Mich.3. Et ieruſalem quaſi aceruus lapidum erit. Quod in hebreo legitur pluraliter. ſ. quaſi acerui lapidum.

(Margin: עיה עי Aceruus. — מעי עי cōſumptio — עיים — acerui.)

עִיז Aaiaz. congregare. confugere. Exo.19. Mitte ergo iā nunc & congrega iumēta tua. Significat etiam confugere: ſecundum hebreos. Eſa.10. Migrauit medemena: habitores gabim confortamini. Pro quo hebrei legunt. Habitatores gabim confugite. Poteſt etiam legi congregamini: ſcilicet in arcem vel munitionem. Hiere.4. Confortamini nolite ſtare. Pro quo hebrei legūt. Congregamini vel confugite. ſcilicet in arcem vel in munitionem. Et in eodem. 6. Confortamini filii Beniamin in medio ieruſalem. Pro quo hebrei legunt. Confugite filii Beniamin de medio ieruſalem. Poteſt etiam deriuari a dictione עָזַז Aazaz que ſignificat confortare. vt ſupra dictum eſt.

(Margin: עיז Cōgregare — confugere)

עַיִט Aait. auis. volucris. & ſolum inuenitur in numero ſingulari. Et ponitur aliquando ſingulare pro plurali. Geñ. 15. Deſcenderunt volucres ſuper cadauera. Eſa. 18. Et relinquentur ſimul auibus montium. Et in eodem. Et eſtate perpetua erunt ſuper eum volucres. Et in eodem. 46. Vocans ab oriente iuſtum. Pro quo hebrei legunt. Vocans ab oriente auem. & ſic eſt in bibliis noſtris correctis. ſ. auem. & dicitur de cyro rege perſarū: qui dictus eſt auis propter eius velocitatem. Hiere.12. Nunquid auis diſcolor hereditas mea mihi: nunquid auis tincta per totum. Ezech. 39. Auibus omniqꝫ volatili. Et inde dicunt aliqui ꝙ deriuatur verbum עַט Aat. i. abigere ad ſimilitudinem auium. 1. Reg. 25. Et auerſatus eſt eos. Pro quo ipſi legūt. & abegit eos. ſiue inuectus eſt in eos.

(Margin: עיט Volucris. Auis. — עט Abigere.)

עַיָּם Aaiam. fortitudo. Eſa.11. In fortitudine ſpiritus ſui. & ſolum inuenitur in predicto loco.

(Margin: עים Fortitudo)

עַיִן Aain. ſiue עֵין Een. oculus. aſpectus. color. fons. Exo. 21. Oculum pro oculo. Deut.33. Habitabit iſrael confidenter & ſolus oculus iacob. Et in eodem. 34. Non caligauit oculus eius. Iob.10. Ne oculus me videret. Prouer.30. Oculum qui ſubſānat patrem. Eſa.52. Oculo ad oculum videbunt. Zach. 9. Quia dominus eſt oculus hominis. Ponitur etiam pro aſpectu vel ſuperficie. Exo. 10. Que operiet ſuperficiem terre. Pro quo hebrei legunt. aſpectum vel colorem terre. Et in eodem. Operueruntqꝫ vniuerſam ſuperficiem terre. Leuit.13. Et ſiquidem lepra vltra creuerit nec tranſierit in cute priores terminos. Pro quo hebrei legunt. Et ecce plaga in colore vel aſpectu ſuo ſteterit: nec creuerit plaga in cute. Et in eodem. Et cum viderit faciem quidem priſtinam non reuerſam. ideſt colorem vel aſpectum plage priſtinum. Nume. 11. Erat autem man quaſi ſemen coriandri coloris bdelii. Pro quo hebrei legunt. Et man quaſi ſemen coriandri albū. ſ. erat: & color eius ſicut color bdelii. Prouer. 23. Cū ſplenduerit in vitro color eius. Ezech.1. Quaſi ſpecies electri. ideſt quaſi aſpectus electri. & in codē. Et ſcintille quaſi aſpectus eris candentis. Et in codē. Quaſi viſio lapidis ſapphyrini. ideſt q̄ſi aſpectus lapidis ſapphyrini. Et ī plurali עֵינַיִם Eenaim. ſiue עֵינֵי Eene. Geñ.3. ꝙ bonum eſſet lignum ad veſcendū & pulchrum oculis. & in eodem. Hoc erit tibi velamen oculorum. Nu.10. Et eris ductor noſter. Pro quo hebrei legunt Et eris nobis pro oculis. Sed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. Deut.11. Et inter oculos veſtros collocate. 2. Paralipo. 16. Oculi enim domini contemplantur vniuerſam terram. Iob. 21. Videbunt oculi eius interfectionem ſuam. Ps.33. Oculi domini ſuper iuſtos. Eſa.3. Vt prouocarent oculos maieſtatis eius. Et in eodem.33. Regem in decore ſuo videbunt oculi tui. Ezech.6. Et oculi eorum fornicantes. Zach.3. Super lapidem vnum ſeptem oculi ſunt. & eſt tam generis maſculini quam feminini vt patet in locis predictis. Et inde verbum עִין Iien. ideſt intueri. aſpicere. ſiue oculos in aliquem iniicere. 1. Reg.28. Non rectis igitur oculis ſaul aſpiciebat Dauid. Ponitur etiam עֵינַיִם Eenaim pro biuio itineris. eo quod ibi viator apertis oculis aſpicit quod iter capiat. Geñ. 38. Sedit in biuio itineris. Pro quo hebrei legunt. Sedit in porta oculorum ſiue in apertura oculorum. Et in eodem. Vbi eſt meretrix que ſedebat in biuio. vbi pro biuio ponitur עֵינַיִם Eenaim. Item עַיִן Aain. ſiue עֵין Een. ideſt fons. Geñ.14. Et vene

(Margin: עין עין Oculus — aſpectus Supficies — Facies — Color — Species — Viſio עינים עיני oculi — עין aſpicere. עינים — Biuium — עין עין)

runt vſq; ad fontem meſphat. Et in eodem. 24. Ecce ego ſto prope fontem aque. Iudi. 15. Fõs inuocatis de maxilla. Et in plurali עֵינוֹת Eenoth. Exo. 16. Duodecim fõtes aquarum & ſeptuaginta palme. Deut. 8. Terra riuorum & fontium. Prouer. 8. Et librabat fontes aquarum. Scribitur etiã cum mem in principio & dicitur מַעְיָן Maiian. Leuit. 11. Fõtes vero & ciſterne. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. fontem & ciſternam. p̃s. 113. Et rupem in fontem aquarum. Prouer. 25. Fons turbatus pede. Canti. 4. Hortus concluſus fons ſignatus. & in eodem. Fons hortorũ puteus aquarum viuentiũ. Et in plurali מַעְיָנוֹת Maianoth. Geñ. 7. Rupti q; ſunt omnes fontes abyſſi magne. Prouer. 8. Nec dum fontes aquarum eruperant. Reperitur etiam מַעְיָנִים Maianim ſecundum terminationem pluralem maſculinorum. p̃s. 103. Qui emittis fontes in cõuallibus. p̃s. 86. Sicut letantium omnium noſtrum habitatio eſt in te. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. trãſtulit. Et cantores quaſi in choris omnes fontes mei in te. Poteſt etiam legi ſecundum primam ſignificationem ſic. Omnes intuitus mei in te. ſ. in te ſolum reſpiciunt oculi mẽtis mee. vel ſic omnia viſcera mea in te. Nam in lingua chaldaica ſignificat viſcera. Eſa. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontib⁹ ſaluatoris.

עָיֵף Aaiaph. deficere. laſſum eſſe. Eſa. 40. Nõ deficiet nec laborabit. & in eodem. Et deficient pueri & laborabũt. Hiere. 4. Quia defecit anima mea propter interfectos. Et inde עָיֵף Aaieph. ideſt laſſus ſeu deficiens. Deut. 25. Quando tu eras fame & labore confectus. Pro quo hebrei legunt Et tu eras laſſus & laborans. Eſa. 5. Non eſt deficiens nec laborans, & in eodem. 28. Hec eſt requies: reficite laſſum. Vide etiam de hoc ſupra in dictione יָעֵף Iaaph. & in dictione עוּף Vuph.

עִיק Aaiac. ſtridere. Amos. 2. Ecce ego ſtridebo ſubter vos ſicut ſtridet plauſtrum. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat arctare. ſiue coanguſtiare. Et inde עָקָה Aaca. i. anguſtia vl' tribulatio. Ps. 54. A voce inimici & a tribulatiõe peccatoris. Scribitur etiam cũ mẽ in principio & dicitur מוּעָקָה Muaca. Ps. 65. Poſuiſti tribulationem in dorſo noſtro.

עִיר Iir. ciuitas. vrbs. oppidum. pullus. ſ. aſini. Geñ. 4. Et edificauit ciuitatem. & in eodem. 11. Faciamus nobis ciuitatem & turrem. Et in eodem. 33. Tranſiuitq; in ſalem vrbem ſichimorum. Deut. 2. Oppidum quod in valle ſitum eſt. Et in plurali cõmuniter ſcribitur ſine iod in medio & dicitur עָרִים Aarim. Geñ. 41. Omnis etiam frugum abundantia in ſingulis vrbibus recondita eſt. Exo. 1. Edificauerunt vrbes tabernaculorũ pharaoni. Nume. 13. Vrbes quales murate an abſq; muro. Deut. 3. Abſq; oppidis innumeris que non habebant murum. & in eodem. 4. Tunc ſeparauit moyſes tres ciuitates. & quandoq; retinet iod in plurali & dicitur עֲיָרִים Aaiarim. Iudi. 10. Principes triginta ciuitatum. Pro quo hebrei legunt. Et triginta ciuitates eis. ſ. erant. Ponitur etiam עָרִים Aarim. pro hoſtibus vel inimicis. 1. Reg. 28. Et tranſierit ad emulũ tuum. i. ad hoſtem vel inimicum tuum. Mich. 5. Et conteram ciuitates tuas. Pro quo hebrei legunt. Et cõteram hoſtes tuos. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide ſupra in dictione עוּר Vur. Item עִיר Iir. ſiue עָיִר Aair. ideſt pullus. ſ. aſini. Geñ. 49. Ligans ad vineam pullum ſuum. Iob. 11. Pullum onagri ſe liberum natum putat. Zach. 9. Et ſuper pullum filium aſine, Et in plurali עֲיָרִים Aaiarim. Iudi. 10. Habens triginta filios ſedentes ſuper triginta pullos aſinarum. & in hebreo in predicto loco non habetur aſinarum: ſed ſic. Sedentes ſuper triginta pullos. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ intelligitur de pullis equorum. Item עִיר Iir. i. vigil. De quo vide ſupra in dictione עוּר Vur.

עַיִשׁ Aais. ſidus. ſiue conſtelatio ſtellarũ. Pro quo beatus hieronymus trãſtulit veſperum. Iob. 38. Et veſperũ ſuper fines terre conſurgere facis. vide etiam de hoc ſupra in dictione עָשׁ Vus.

עַכְבָּר Aachbar. mus. Leuit. 11. Muſtela & mus. 1. Reg. 6. & quinq; mures aureos.

עַכָּבִישׁ Aacabis. aranea. Iob. 8. Aranearum tela fiducia eius. Eſa. 59. Telas aranee texuerunt.

עֶכֶס Eeches. monile: ſeu calciamentum. i. ornatum. Eſa. 3. Auferet dominus ornamentum calciamentorum. Et Et inde verbum עָכַס Aachas: quod ſignificat cum tali calciamento in pedibus incedere. vel compoſito gradu incedere. Vt in eodem. & pedibus ſuis compoſito gradu incedebant. Ponitur etiam עֶכֶס Eeches pro compede: ſecundum hebreos. Prouer. 7. Et quaſi agnus laſciuiens & ignorans & neſcit ꝙ ad vincula ſtultus trahatur. Pro quo hebrei legunt, Et ſicut compes ad correctionem ſtulti: ſeu ad vinculum ſtulti.

עָכַר Aachar. turbare. conturbare. Geñ. 34. Turbaſtis me. Ioſ. 7. Quia turbaſti nos exturbet te dominus in hac die. Iudi. 11. Et ipſa decepta eſt. Pro quo hebrei legunt. Et tu fuiſti in conturbantibus me, 1. Reg. 14. Turbauit pater meus terrã. 1. Paralipo. 2. Qui turbauit iſrael. p̃s. 38. Et dolor me⁹ renouatus eſt. Pro quo beatus hieronymus in pſal. iuxta he. ve. trãſtulit. Et dolor meus cõturbatus eſt. Prouer. 15. Et in fructibus impiorum conturbatio.

עַכְשׁוּב Aachſub. aſpis. ſerpentis genus. p̃s. 139. Venenum aſpidum ſub labiis eorum. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. Venenum aſpidis ſub labiis eorum.

עַל Aal. ſuper. ſupra. in. ad. apud. prope. iuxta. pro. propter aduerſus. aduerſum. contra. De quo vide infra in dictione עָלָה aala. quia inde deriuatur.

עֹל ool. iugum. De quo vide in dictione ſequenti.

עָלַל Aalal. operari. facere. vindemiare. deuaſtare. depredari. ſpoliare. illudere. abuti. operire ſiue inuoluere. Exo. 9. Quotiens contriuerim egyptios. Pro quo hebrei legunt. Quid fecerim vel quid operatus ſum in egypto. Threñ. i. quoniam vindemiauit me. Pro quo hebrei legunt. quem fecit mihi ſiue quem operatus eſt mihi. Et i eodẽ. Et vindemia eos ſicut vindemiaſti me. Pro quo hebrei legunt. Et fac eis ſicut feciſti mihi. ideſt deſtrue eos ſicut deſtruxiſti me. Poteſt etiam ſignificare vindemiare ſicut eſt in littera noſtra. vt infra dicetur. & inde עֲלִילָה aalila. ideſt actus. opus. ſtudium. adinuentio. cogitatio. conſiliũ. p̃s. 65. Terribilis in conſiliis ſuper filios hominum. pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Terribile conſilium ſuper filios adam. ideſt opera eius ſunt terribilia. Hiere. 32. Magnus conſilio & incomprehenſibilis cogitatu. vbi ponitur pro cogitatu. Et inde עִלָּה Iila. Quod in lingua chaldaica ſignificat occaſionem. Dañ. 6. Et querebant occaſionem ex latere regis. Et in eodem. Nullamq; cauſam & ſuſpitionem reperire potuerunt. ideſt nullam occaſionem. Et in plurali עֲלִילוֹת aaliloth. 1. Paralip. 16. Notas facite in populis adinuentiones eius. i. opera eius. p̃s. 104. annunciate inter gentes ſtudia eius. ideſt opera eius. Ezech. 20. Nec ſecũdum ſcelera veſtra peſſima. Pro quo hebrei legunt. ſecundum opera vr̃a corrupta. ſignificat et עֲלִילוֹת aaliloth excuſationes. ſcilicet falſas. ſiue occaſiões verborũ. p̃s. 140. ad excuſandum excuſationes in peccatis. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. Sed Beatus Hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Voluere cogitationes impias. ideſt cogitare cogitationes impias. Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מַעֲלָלִים Maalele. ideſt opera ſeu adinuentiones: vel cogitationes. aut ſtudia. Ps. 27. Et ſecundum nequitiam adinuentionum ipſorum. Ps. 76. Memor fui operum domini. Hiere. 25. Et a peſſimis cogitationibus veſtris. & in codẽ. 26. Bonas facite vias veſtras & ſtudia veſtra. Significat etiam predicta dictio עָלַל Aalal. vindemiare. ſeu reliquias ex vindemia remanentes colligere. Deut. 24. Non colliges remanentes racemos: ſed cedent in vſus aduene populi ac vidue. Hiere. 6. Vſq; ad racemum colligẽt quaſi in vinea reliquias iſrael. Pro quo hebrei legunt. Vindemiando vindemiabũt vel colligendo colligẽt quaſi in vinea reliquias iſrael. Threñ. 1. Quõ vĩdemiauit me. Et ide עוֹלֵלוֹת Ooleloth. i. racemi remanentes poſt vindemiam. Iudi. 8. Nonne melior eſt racemus ephraim vindemiis abiezer. Eſa. 17. Et relinquetur in eo ſicut racemus. & in eodem. 24. Et racemi: cum fuerit finita vindemia. Hiere. 49. Si vindemiatores veniſſent ſuper te nonne reliquiſſent racemos. Mich. 7. Velut qui colligit in autũno racemos vindemie. Item עָלַל Aalal. ideſt ſpoliare. dep̃dari. deuaſtare. ſeu occidere. Iudi. 20. In illa quoq; fuga palantes & in diuerſa tendentes occiderunt quinq; millia viros. Pro quo hebrei legunt. Et occiderunt eos ſiue deuaſtauerunt in viis vel in itineribus quinq; millia viros. Eſa. 3. Populum meum exactores ſui ſpoliauerunt eum. Threñ. 3. Oculus meus depredatus eſt animã meam. Significat etiam illudere. Nume. 22. Quia illuſiſti mihi. 1. Reg. 31. Et interficient me illudentes mihi. Hiere. 38. Ne forte tradar in manus eorum & illudant me. Significat etiam abuti. Iudi. 19. Qua cum tota nocte abuſi eſſent. Itẽ ſignificat operire vel inuoluere. Iob. 16. Et operui cinere carnem meam. Pro quo hebrei legunt. Et inuolui ſiue operui cinere cornu meum. Et accipitur cornu pro fortitudine vel imperio. Item עוֹלֵל Oolel. ideſt paruulus infans. Hiere. 6. Effunde ſuper paruulum foris. Threñ. 2. Cum deficeret paruulus & lactens in plateis oppidi. Et in plurali עוֹלְלִים Oolelim. Ps. 8. Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem. Threñ. 4. Paruuli petierũt panem. vide etiam de hoc ſupra in dictione עוּל Vul. ſcribitur etiã cum thau in principio & dicitur תַּעֲלוּלִים Thaalulim. Eſa. 3. Et effeminati dominabuntur eis. Pro quo hebrei legunt. Et infantes ſeu paruuli dominabuntur eis. Poteſt etiã ſignificare abutentes. vt dictum eſt ſupra. Ponitur etiam תַּעֲלוּלִים Thaalulim pro illuſionibus. Eſa. 66. Et ego eligam illuſiones eorum. Item עֲלִיל Aalil. ideſt probatũ ſecundum tranſlationem noſtram. p̃s. 11. Argentum igne examinatum probatum terre. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat vas paruũ fictile in quo argentum vel aurum purgatur ſeu purificatur. De quo vide ſupra in dictione בַּעַל Baal. quia ſecundum aliquos hebreos illud beth quod preponitur predicte dictioni non eſt prepoſitio ſed eſt de ſubſtantia dictionis. Item עֹל Ol. i. iugum. Geñ. 27. Tempuſq; veniet cum excutias & ſoluas iugum eius de ceruicibus tuis. Nume. 19. Nec portauerit iugum. Deut. 28. Et ponet iugũ ferreum ſuper ceruicem tuam. 1. Reg. 6. quibus non eſt impoſitum iugum. 3. Reg. 12. Pater tuus duriſſimum iugum impoſuit nobis.

עִלֵּג Iileg. balbus. Eſa. 32. Et lingua balborum velociter loquetur. & ſolum inuenitur in predicto loco.

עָלָה Aala. aſcendere. leuare. eleuare. ducere. adducere. obducere. creſcere. pullulare. oriri. offerre. Geñ. 2. Sed fons aſcendebat de terra. Et in eodem. 17. Aſcendit deus ab abraam. Et in eodem. 32. Iam enim aſcendit aurora. Et in eodem. 35. Surge aſcende bethel. & in eodem. 46. Et ego inde adducam te reuertentem. Pro quo hebrei legunt. Et ego aſcendere te faciam vtiq; aſcendendo: eo quod terra egypti erat humilior terra promiſſionis. Et in eodem. 49. Quia aſcendiſti cubile patris tui. Exo. 19. Moyſes autem aſcendit in montem ad deum. Et in eodem. 24. Aſcende ad me in montẽ. Nume. 9. Cumq; ablata fuiſſet nubes que tabernaculum protegebat. ideſt cum eleuata fuiſſet. Et in eodem. Et ſtatim diluculo tabernaculum reliquiſſet. Pro quo hebrei legunt. Et eleuata eſſet nubes diluculo. & in eodem. Et ſi poſt diem & noctẽ receſſiſſet. ideſt eleuata fuiſſet & in eodem. 10. Vigeſſima die menſis eleuata eſt nubes de tabernaculo federis. & in eodem. 16. Vt ſeparentur a tabernaculis chore. Pro quo hebrei legunt. Et aſcendant vel eleuẽtur a tabernaculis chore. & in eodem. Cumq; receſſiſſent a tentoriis eorum. ideſt cum aſcendiſſent vel eleuati eſſent. Deut. 1. Et tumentes ſuperbia aſcendiſtis in montem. Ioſ. 15. Aſcenditq; terminus in bethagla. Iudi. 8. Reuertenteſq; de bello ante ſolis ortum. Pro quo hebrei legunt. Ante ſolis aſcenſum. ideſt antequam ſol aſcenderet ſuper terram. 1. Reg. 5. Aſcendebat vlulatus in celum. & in eodem. 9. Et aſcenderunt in ciuitatem. 4. Regum. 2. Cum leuare vellet dominus heliam per turbinem in celum. 2. Paralipo. 16. Et facies eum a me recedere. Pro quo hebrei legunt. Et aſcendet a me. Iob. 20. Si aſcenderit vſq; ad celum ſuperbia eius. Ps. 46. Aſcendit deus in iubilo. Ps. 67. Aſcendiſti in altum. Canti. 3. Que eſt iſta que aſcendit. Eſa. 2. Venite aſcendamus in montem domini. Hiere. 4. Aſcendit leo de cubili ſuo. & in eodem. 46. Aſcendens operiam terram. Et in eodem. 47. Ecce aque aſcendent ab Aquilone. & in eodem. 49. Quaſi leo aſcendet de ſuperbia iordanis. Et in eodem. 51. Et non aſcendet loricatus. Ezech. 19. Et eduxit vnum de leunculis ſuis. pro quo hebrei legunt. Et aſcendit ſeu creuit vnus de leunculis ſuis. Et in eodem. 36. Et aſcendiſtis ſuper labium lingue. Oſee. 1. Et aſcendent de terra. Et inde verbum tertie coniugationis. ideſt aſcendere facere. ſeu ducere: aut educere vel adducere. ſcilicet de inferioribus ad ſuperiora. ſiue eleuare. Exo. 32. Qui nos eduxit de terra egypti. ideſt qui nos aſcendere fecit. Et in eodem. Iſti ſunt dii tui iſrael qui te eduxerunt de terra egypti. Ioſ. 7. Et duxerunt eos ad vallem achor. Et ſecundum hebreos vallis Achor erat ſublimior valle in quo ipſi erant vel quia inter eos & vallem achor erat aliquis mons vel collis quo aſcenderunt vt ducerent eos ad vallem Achor. 2. Reg. 2. Sed & viros qui erant cum eo duxit Dauid. ideſt aſcendere fecit eos: quia terra promiſſionis ad quam duxit eos erat ſublimior. Et in eodem. 6. Vt adducerent arcam dei. Et in eodem. Et adduxit arcam dei de domo obed edõ Et in eodem. Dauid & omnis domus iſrael ducebant arcam. Hiere. 10. Eleuat nebulas ab extremitatibus terre. ideſt aſcendere facit. Amos. 2. Ego ſum qui aſcendere vos feci de terra egypti. Naum. 2. Et miles captiuus ductus eſt. Significat etiam obducere. Hiere. 8. Quare non eſt obducta cicatrix filie populi mei. Et in eodem. 33. Ecce obducam eis cicatricem & ſanitatem. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat ſanare vel curare. Et inde תְּעָלָה Theala. ideſt ſanitas ſeu medicamentum. vt in predicto loco. Et in eodem. 46. Fruſtra multiplicas medicamina: ſanitas non erit tibi. Significat etiam predicta dictio עָלָה Aala: creſcere ſeu pullulare. quod eſt idem quod aſcendere. 3. Reg.

Creſcere. 22.Cōmiſſum eſt ergo preliū in die illa.Pro quo hebrei le-
gunt,Creuit ſeu augmētatum eſt prelium in die illa.Eſa.5.
Et aſcendent ſuper eam vepres & ſpine.i.creſcent ſeu pullu
labunt.& in eodem.32.Super humū populi mei ſpine & ve
pres aſcendent.i.creſcent ſiue orientur . Et in eodem.34.
Oriri. ſuccreſcere Orientur in domibus eius ſpine.Ezech.34.Et ſuccreſcere
faciam ſuper vos carnes.Et in eodem.Et carnes aſcenderūt
idest creuerunt . Et in eodem : Et ſuper torrentem orietur
in ripis eius. Ponitur etiam pro operire. Exo.16. Cumq;
Operire. operuiſſet ſuperficiem terre apparuit in ſolitudine quaſi
minutum. Pro quo aliqui hebrei ſecundum precedentem
ſignificationem legunt ſic.& creuit ros qui iacuerat: & ecce
ſuper faciem ſolitudinis minutum. ſignificat etiā predicta
dictio עלה Aala offerre vel afferre ſacrificium vel holo-
Offerre. cauſtū: eo quod eleuabatur corā domino. Geñ.8. Obtulit
holocauſta ſuper altare.Nume.22.Impoſuerunt ſimul vitu
lum & arietem ſuper aram.ideſt obtulerunt. Deut.12.Caue
ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris. Et in
eodem. Sed in loco quem elegerit domin9 in vna tribuum
tuarum offeres hoſtias. Iudi.6.Et taurum alterum impoſi-
Afferre. tum ſuper altere. ideſt oblatum.1.Reg.2. Quam afferebat
ſtatutis diebus.3.Reg.10. Et holocauſta que offerebat in do
mo domini.Et in eo .Mille hoſtias in holocauſtum obtulit
ſalomon.2.Paralipo.24.Et offerebantur holocauſta in do
עולה mo domini.Et inde עולה Oola. ideſt holocauſtum. hoſtia
Holocauſtum. Geñ.12.Et offerēs eum in holocauſtū.Leuit.1. In holocau-
ſtum & ſuauē odorem domini . Nume.29. Abſq; holocau
ſto ſempiterno. p̄s.19. Et holocauſtum tuum pingue fiat.
עלת p̄s.50. Sacrificium & holocauſtum . Eſa.61. Odio habens
Holocauſta. rapinam in holocauſtū.Et in plurali עלת Ooloth. Geñ.8.
Obtulit holocauſta ſuper altare.3. Reg.3. Mille hoſtias in
עלון holocauſtum.Et in lingua chaldaica dicitur עלון Aalauā.
Holocauſta. Eſd.6.Et hedos in holocauſtum. Et inde עלות Aaloth . i.
עלות vaſa quedam que erant in miniſterium holocauſtorum.2.
Vaſa. Paralipo.24. De qua facta ſunt vaſa templi in miniſterium
עלה ad holocauſta.Ponitur etiam עלה Oola pro cogitatione.
Cogitatio Ezech.20.Nec cogitatio mentis veſtre fiet.i.illud qđ aſcen
עליה dit in mente veſtra.Ponitur etiam עליה Aalia.pro holocau
Victima. ſto.ſeu victima.2.Paralipo.9.Et victimas quas immolabat
in domo domini.Hebrei tamen ſecundum primā ſignifica
tionem in predicto loco legunt.Et aſcenſum eius quo aſcen
עליה debat in domo domini. Et inde עליה Aalia.i.cubile.cenacu
Cenaculū. lum.Iudi.3. Viderunt clauſas fores cenaculi. Et in eodem.
Forſitan purgat aluū in eſtiuo cenaculo . 4. Reg. 4. Facia
mus ergo ei cenaculum paruum . Et in eodem. Et veniens
diuertit in cenaculum.Dañ.6.Et feneſtris apertis in cenacu
עליות lo ſuo.Et in plurali עליות Aalioth.p̄s.103. Qui tegis aquis
Cenacula. cenacula eius.Et inde מעלה Maale.ſiue מעלה Maala.ideſt
מעלה aſcenſus. ſeu gradus quo aſcendunt.Nume.34. Per aſcen-
מעלה Aſcenſus. ſum ſcorpionum. Ioſ.10. Et perſecutus eſt eos per viam aſ-
cenſus bethoron.2. Paralip.33. Et ſepelierūt eum ſupra ſe
pulchra filiorum dauid . Pro quo hebrei legunt . Et ſepelie
runt eum in aſcenſu ſepulchrorum filiorum dauid. Eſa.15.
Per aſcenſum enim luith flens aſcendet . Et in plurali .
מעלות מעלות Maaloth. Exo.20. Non aſcendes per gradus ad alta-
Gradus. re meum.Et in titulo.p̄s.119.Canticum graduū . Et ſimili-
ter in pſalmis ſequentibus.Ezech.40. Et aſcendit per gra-
dus eius.Et in eodem.Et ſeptem graduū erat aſcenſus eius.
Et in eodem.46.Gradus autem eius verſi erant ad orien-
Aſcenſiões tem. Amos.9.Qui edificat in celo aſcenſiones ſuas. Signi-
ficat ēt illud quod aſcendit in cor hominis.i.cogitatiões.vt
cogitatiões Ezech.11. Et cogitationes cordis veſtri ego noui. Ponitur
מעלות etiam מעלות Maaloth.pro horologio.vel lineis.eo quod ibi

erant quidam gradus per quorum vmbram deſignabantur
hore diei.Eſa.38.Ecce ego reuerti faciam vmbram linearū Linee.
per quas deſcenderat in horologio achaz in ſole retroſum Horologiū
decem lineis. Et in eodem. Et reuerſus eſt ſol decem lineis
per gradus quos deſcenderat.Et inde מעלה Maala.ideſt ſu- מעלה
pra .ſurſum.vel deinceps.Exo.30. A viginti annis & ſupra Supra.
Nume.1. Ab vno menſe & ſupra. Deut.28. Et eris ſemper
ſupra.Et in eodem. Aſcendet ſuper te eritq; ſublimior.Pro
quo he.le.Aſcendet ſup te ſupra ſupra.1.Reg.9. Ab hume
ro & ſurſum eminebat ſupra omnem populum. Significat Surſum.
etiam deinceps.1.Reg.30.Et factū eſt hoc ex illa die & dein Deinceps
ceps. Aggei.1. & nūc ponite corda veſtra a die hac & ſupra
.i. a die hac & deīceps.ſcribitur etiā cū lamed in pricipio & למעלה
dicitur למעלה Lemaala.Eſa.7.Siue in excelſum ſupra.Et ī Supra.
eodem.37.Et faciet fructū ſurſum. Ezech.1. A lumbis eius Surſum & ſuper
& deſuper . Et aliquando ſcribitur cum mem in principio ממעל
& dicitur ממעל Mimaal.ſiue ממעלה Mimaala.aut מלמעלה ממעלה
Milmaala . ideſt deſuper Geñ.22. Poſuit eum in altare ſu- מלמעלה
per ſtruem lignorum. Et in eodem. 49. Benedictionibus Deſuper.
celi deſuper. Exo.20. Que eſt in celo deſuper . Ioſ.3. Que
autem deſup veniunt.3. Reg.7. Et mare ſuper eos deſuper
erat. Iob.3. Non requirat eum deus deſuper . Eſa.6. Sera-
phim ſtabant ſuper illud. Pro quo hebrei legūt. Seraphim
ſtabant deſuper ei. Ezech.1.Et facies & pēne eorum exten-
te deſuper. Et in eodem. Et ſuper firmamentum quod erat מעל
imminens capiti eorum. Et inde מעל Moal. ideſt eleuatio.
Nee.8.Et reſpondit omnis populus amen eleuātes manus Eleuatio.
ſuas.i.cum eleuatione manuū ſuarum. Et inde עליון Elion עליון
ideſt excelſus.altiſſimus.ſuperior.p̄s.12.Et pſalam nomini Altiſſim9
domini altiſſimi.p̄s.46. Quoniam dominus excelſus ter- Excelus.
ribilis.p̄s.90. Qui habitat in adiutorio altiſſimi. Eſa.14.
Similis ero altiſſimo. Et in lingua chaldaica dicitur עלא עלא
Ilaia. Dañ.3. Serui dei excelſi egredimini & venite.poni- Excelſus.
tur etiam עליון Eliō pro exemplo.3.Reg.9. Et domus hec עליון
erit in exemplum. Pro quo hebrei legunt . Et domus hec Exemplum
erit excelſa.i.que erat excelſa.2. Paralipo.7. Et domus iſta
erit in prouerbium vniuerſis tranſeuntibus & dicent ſtupē
tes.Pro quo in hebreo habetur. Et domus iſta que erat ex-
celſa vniuerſo tranſeunti : ſuper eam ſtupebit & dicet.Et in
genere feminino עליונה Eeliona.Eſa.36. Et ſtetit in aque עליונה
ductu piſcine ſuperioris. Ezech. 41. Et ſic de inferioribus ſuperior.
aſcendebatur ad ſuperiora & medium. Et inde על Aal.i.ſu- על
per.ſupra. in.ad.cū.apud. prope.iuxta.pro.propter. aduer
ſus.contra.Geñ.1.Et ſpiritus dei ferebatur ſuper aquas. Et
in eodem.2. Non enim pluerat dominus ſuper terram. Et ſuper.
in eodem.3. Super pectus tuum gradieris. & in eodem 20.
Quia induxiſti ſuper me & ſuper populum meū peccatū .
Exo.1.Surrexit interea rex nouus ſuper egyptum.Et in eo
dem.20.Et offeretis ſuper eum holocauſta. Leuit.4.Et po
nes ſuper eos thus. Iob.38. Et veſperum ſuper fines terre
conſurgere facis.& in eodem.39.Super ipſū ſonabit phare
tra.p̄s.2. Super ſiō montē ſanctū ei9.p̄s.39.Et ſtatuit ſupra ſupra.
petrā pedes meos.p̄s.128.Supra dorſum meū fabricauerūt
Peccatores.Eſa.1.ſuper quo pcutiā vos.& in eo.7.Quieuit
ſyria ſuper ephraim.Et in eodem.8.Et aſcendet ſuper om
nes riuos eius.Et in eodem.11.Et requieſcet ſuper eū ſpiri
tus domini.Hiere.2. Sed in omnib9 que ſupra memoraui.
Oſee.7.Reuerſi ſunt vt eſſent abſq; iugo . pro quo hebrei
legūnt.Reuerſi ſunt:non ſupra.ideſt non tendunt ad ſupe-
riora.Et.lxx.trāſtulerunt.reuerſi ſunt in nihilum.ſed ſi ꝑ
על Aal legatur עול ool.tunc ſignificat iugum.ſicut eſt in lit
tera noſtra.vt dictum eſt ſupra in dictione עלל aalal.& ſimi
liter Oſee.11. Vbi nos legimus iugum autem imponetur

eis ſimul quod non auferetur.Hebrei legunt.& ad ſupra.i.
ad ſuperiora vocabit eum ſimul non eleuabitur.Poteſt eti-
am legi ſicut eſt in littera noſtra. Significat etiam in:ſiue ad
In. Geñ.19. Salua animam tuam.pro quo hebrei legunt. Sal-
uare in anima tua: ſiue ſaluum te fac in anima tua . Et in eo
dem.27. Viues in gladio.Exo.28.Sculpes eos nominibus
filiorum iſrael.ideſt in nominibus.Et in eodem.29.Et po
Ad. ſita in caniſtro offeres. Ioſ.2.Et ecce mulier aſcēdit ad eos.
Et in eodem.Per viam que ducit ad vada iordanis.1. Reg.
1.Orauit ad dominū flens largiter. & ī eo.2 . Abiit elcha-
na in ramatha in domum ſuam.4.Regum.22. Dixit autē
elchias pontifex ad ſaphan ſcribam.Ps.47.Ipſe reget nos
in ſecula.Pro quo hebrei legūt.Ipſe reget nos vſq; ad mor
tem ſiue in morte:& beatus hieronymus in pſalterio iuxta
he. ve . tranſtulit . ipſe dux noſter ſuper mortem . De quo
vide infra in dictione עלם Alam.Eſa.29 . Et dabitur liber
neſcienti litteras.Pro quo hebrei legunt . Et dabitur liber
ad eum qui neſcit librum ſiue litteras.Et in eodem.38.cun
ctis diebus vite noſtre in domo domini.Hiere.23 . Hec di-
cetis vnuſquiſq; ad proximum ſuum & ad fratrem ſuum .
Oſee.12.& locutus ſum ſuper prophetas . ideſt ad prophe-
tas. Significat etiam cum.iuxta.apud.ſecus.ante . Geñ.16.
Iuxta. Prope. Cumq; inueniſſet eam angelus domini iuxta fontem. Et ī
eodem.18.Apparuerunt ei tres viri ſtantes prope eum . &
in eodem.Ipſe vero ſtabat iuxta eos.Et in eodem . 30.ſepa
ratis inter ſe gregibus.Pro quo hebrei legunt . & poſuit ſi-
bi greges ſeorſum & non poſuit eas cum ouibus laban ſi-
ue iuxta oues laban . Et in eodem.41.Quod autem vidiſ-
ti ſecundo ad eandem rem pertinens ſomnium . Pro quo
hebrei legunt.& iuxta ſecundationem vel iterationem ſom
nii.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Exo.14.repererunt
eos in caſtris ſuper mare.ideſt iuxta mare. & in eodem.35.
Cum. Viri cum mulieribus prebuerunt.& in eodem.40.Dimit-
teſq; ante illam velum. ideſt iuxta arcam.Nume.2. & cum
eis tribus filiorum manaſſe.1.Regum.20 . fac ergo miſeri-
cordiam cum ſeruo tuo.2.Regum.2.& occurrerunt eis iux
ta piſcinam gabaon.Nee.3.& iuxta eum edificauerunt viri
hiericho & iuxta eos edificauit zachur.Ps.1.& erit tāquam
Secus. Poſt. lignum quod plantatū eſt ſecus decurſus aquarum.Canti.
1.Ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum .ideſt
iuxta greges vel cum gregibus.Ezech.1.iuxta fluuiū cho-
bar.& in eodem. In terra chaldeorum ſecus flumen chobar
Significat etiam .de.2.Reg.23.Dixit vir cui conſtitutū eſt
De. de chriſto dei iacob.Hebrei tamen ſecundum primam ſi-
gnificationem legunt ſic.Dixit vir qui conſtitutus eſt ſu-
pra:chriſtus dei iacob.ideſt qui conſtitutus eſt in ſtatu ſubli
miori.ſignificat etiam.pro.ſiue propter.Geñ.26.Pro illo
Pro. quoq; rixati ſunt. Leuit.4.Offeret pro peccato ſuo . & in
Propter. eodem.Rogabitq; pro eo ſacerdos. Nume.15.& rogabit ſa
cerdos pro omni multitudine iſrael.p̄s.7.Et propter hanc
in altum regredere.Ps.9.Propter quid irritauit impius de
um.Ps.31.Pro hac orabit ad te omnis ſanctus.Ps.43. quia
propter te mortificamur tota die.Ps.44. Propter verita-
tem & manſuetudinem & iuſtitiam.Ps.68. Quia propter
te ſuſtinui opprobrium.Threñ. 5 . Propterea meſtum fa-
ctum eſt cor noſtrum.Et in eodem Propter montem ſion
quia diſperiit. Ione.4.Propter hoc preocupaui vt fugerē
in tharſis.Significat etiam aduerſus ſiue contra . Geñ . 4.
Aduerſus. Conſurrexit cain aduerſus fratrem ſuum Abel.Nu.16. Cū
q; ſtetiſſent aduerſus moyſen.p̄s.2.Aduerſus dominum &
Contra aduerſus chriſtum eius.Ps.14.& opprobrium non accepit
aduerſus proximum ſuum.p̄s.63.Et infirmate ſunt contra
eos lingue eorum.Eſa.7.Ad preliandum contra eam . Et

in eodem.9.ſimul ipſi contra iudam.& in eodem. 27 . Ne
forte viſitetur contra eam.Habet fortaſſe & alios modos ſi
gnificandi qui poſſunt reduci ad ſupradicta . ſcribitur eti-
am cum iod in fine & dicitur עלי aale.Iob.29.Quando ſe- עלי
creto erat deus in tabernaculo meo.Ps.91. In decachordo In.
pſalterio cum cantico in cithara . vbi ter ponitur predicta cum.
dictio.Hiere.9.Dolor meus ſuper dolorem . & aliquando Super.
preponitur ei littera chaph & dicitur כעל Cheal.ideſt quaſi כעל
ſuper: vel ſicut ad.Eſa.59.ſicut ad vindictam quaſi retribu Sicut ad.
tionem.ideſt quaſi ſuper retributionem.Et in eodem . 63.
Et ſuper omnibus que reddidit nobis dominus. & aliquan Et ſuper.
do preponitur ei littera mem & dicitur מעל meal.ideſt de- מעל
ſuper.Geñ.1.Diuiſitq; aquas que erant ſub firmamento ab
aquiſque erant ſuper firmamentum Ezech.1.nam cum fie Super.
ret vox ſuper firmamentum. ſcribitur etiam cum duplici ממעל
mem in principio & dicitur ממעל Mimaal.ſiue ממעלה mi- ממעלה
maala. De quo ſupra dictū eſt.& inde עליה aaleha.i.armū. עליה
ſeu femur.1.Regum.9. Leuauit autem coquus armum & Armus.
poſuit ante ſaul. Pro quo hebrei legunt. Leuauit autem co
quus crus & femur eius.ſiue id quod erat ſuper illud. Item Femur.
עלה Aala.maculare vel profanare . ſuccidere vel ſuccen- עלה
dere.Geñ.49.Et maculaſti ſtratum eius . pro quo hebrei Maculare
legunt . ſtratum meum maculatum ſeu profanatum eſt .
Iob.5.ſicut infertur aceru9 tritici in tempore ſuo .pro quo
hebrei legunt.Sicut ſucciditur aceruus:ſcilicet meſſis in tē Succidere
pore ſuo.Ps.101. Ne reuoces me in dimidio dierum meo- Reuocare.
rum.Pro quo hebrei legunt.Ne ſuccidas me vel ne conſu-
mas me in dimidio dierum meorum.Hiere.48. Ciuitates
illius ſuccenderunt.Et alii legunt ſucciderunt vel extermi- ſuccendere
nauerunt.Zach.14.Et apprehendet vir manum proximi
ſui.& ſequitur in hebreo.& ſuccidetur manus ſua ſuper ma
num proximi ſui.Poteſt etiam legi ſic . & aſcendet ſiue ele-
nabitur manus eius ſuper manum proximi ſui.& īde תעלה
Theala.ideſt aqueductus.3.Regum.18 . Steterunt iuxta a- תעלה
queductum piſcine ſuperioris.Et in eodem.20. Et quomo Aqueductus
do fecerit piſcinam & aqueductum.Eſa.7.Ad extremum a
queductus piſcine ſuperioris.& inde עלי Eeli .ideſt pilum. עלי
Prouer.27.Si contuderis ſtultum in pila quaſi ptiſanas fe Pilum .
riente deſuper pilo .& dicūt aliqui hebrei ꝙ ſignificat mor
tarium.Item עלה aale.ideſt folium.frons. ramus . vt Geñ. עלה
8.Portans ramum oliue virentibus foliis in ore ſuo. Ps.1. ramus.
Et folium eius non defluet.& in plurali עלים aalim . ſiue Folium.
עלי aale.Geñ.3.Et conſuerunt folia ficus . Nee. 8. Afferte עלים
frondes oliue & frondes ligni pulcherrimi & frondes myr עלי
ti & ramos palmarum.vbi ponitur pro frondibus & pro Folia.
ramis.Et ſimiliter.Eſa.17. Vbi dicitur.ne forte viſitetur cō Frondes.
tra eam.poteſt etiam legi.ne forte deficiant folia eius. & ſic
legunt aliqui hebrei.& Hiere.11. Vbi dicitur. Exarſit ignis
in ea.Pro quo ipſi legunt. Exarſit ignis in folia eius.

עלז Aalaz.exultare.letari.gaudere.gloriari.ſopiri.2. Re-
gum.1.ne exultent filie incircunciſorū . Ps.67 . exul- עלז
tate in conſpectu eius.Ps.95 . Gaudebunt campi & omnia Exultare. gaudere.
que in eis ſunt.Ps.149.Exultabunt ſancti ī gloria .Hiere.
11.nunquid carnes ſancte auferent a te malitias tuas in qui- gloriari.
bus gloriatus es.& in eo.15.non ſedi in concilio ludenti-
um & gloriatus ſum.Soph.3.Letare & exulta in omni cor-
de.ſignificat etiam ſopiri vel conſopiri.Hiere.51.& inebria
bo eos vt ſopiantur.& inde עלז aalez.ideſt exultans.letus. Sopiri.
glorians ſeu glorioſus.Eſa.5.Et populus eius & ſublimes עלז
glorioſiq; eius.Et in eodem.13.Exultantes in gloria mea. glorioſus.
Et in eodem.24.Quieuit ſonitus letantium.Soph.3.quia Exultans.
tūc auferam de medio tui magniloquos ſuperbie tue.ideſt Letantes.
gloriantes ſiue exultantes in ſuperbia tua.& in genere fe-

עליזה mínío עליזה Aaliza.Eſa.22.Vrbs frequēs:ciuitas exultās.
Exultans. Et in eo.23.Nunquid non hec veſtra eſt que gloriabaturin
Glorians. diebus priſtinis.

עלט עלט Aalat. caligo tenebroſa.obſcuritas.& ſcribitur cū he
in fine quod denotat genus femininum.Geñ.15.Cū
Caligo. tenebroſa ergo occubuiſſet ſol:facta eſt caligo tenebroſa. Ezech.12.
In caligine egredietur.

עלם עלם Aalam.Occultare.celare.abſcondere.latere.deſpice-
re.negligere.Leuit.5.Et oblita fuerit.pro quo hebrei
Abſcōder. legunt.Et abſconditum vel occultatum fuerit ab eo.ſiue la
tuerit eum.& in eodem.4.& per imperitiam fecerit quod
contra mandatum domini eſt.pro quo hebrei legunt.& oc
cultatum vel abſconditum fuerit verbum ab oculis turbe
& fecerit.& in eodem.5.Et oblita fuerit immundicie ſue.i.
Latere. ſi latuerit eam immundicia ſua. Deut.22.Non videbis bo-
uem fratris tui aut ouem errantem & preteribis. Pro quo
occultare. celare. hebrei legunt. Et occultaberis vel abſcondes te ab eis.4.
Reg.4.Dominus celauit a me & non indicauit mihi. Iob.
6.Qui timent pruinam: irruet ſuper eos nix. Pro quo he
brei legunt. Denigrati gelu vel pruina:ſuper eos ocultabit
vel occultabitur aut abſcōdetur nix.vel ſic denigrata aut of
fuſcata gelu:abſcondet ſiue celabit ea nix. & in eodem.28.
Abſcondita eſt ab oculis omnium viuentium.p̄s.25.Et cū
iniq; gerentibus non introibo. pro quo hebrei legunt.&
cum celatis vel abſconditis non introibo.& eſt idem ſenſus
Nam iniq; gerentes volunt eſſe in abſcondito & odiunt lu
cem.iuxta illud Ioannis.3.omnis enim qui male agit odit
lucem:& non venit ad lucem vt non arguantur opera eius.
Threñ.3.Ne auertas aurem tuam a ſingultu meo.pro quo
hebrei legunt.Ne abſcondas aurem tuam. & quia quando
aliquis deſpicit vel contemnit alium abſcondit & auertit fa
ciem ſuam ab eo.ideo ponitur etiam pro deſpicere vel con
Negligere temnere aut negligere.Leuit.20.Quod ſi negligēs popu
lus terre & quaſi paruipendens dimiſerint hominem. pro
quo hebrei legunt. Quod ſi occultando occultauerit popu
Deſpicere. cōtēnef lus terre oculos ſuos ab homine illo.Deut.22.Non deſpici-
es:ſed ſubleuabis cum eo.1.Regū.12.& cōtemnā illud ho-
die:reſtituamq; vobis.Ps.9.Deſpicis in opportunitatibus
in tribulatione.Eſa.58.Et carnem tuam ne deſpexeris. Na
עלום um.3.Eriſq; deſpecta.& inde עלום Aalum. ideſt occultum
vel abſconditum.Ps.89.Seculum noſtrum in illuminatio
Occultum ne vultus tui.pro quo hebrei legunt.& occulta vel abſcon-
dita noſtra in luce vultus tui.& beatus hieronymus in pſal
negligētia terio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Negligentias
noſtras in luce vultus tui.Scribitur etiam cum tau in fine &
עלמות dicitur עלמות Aalmuth.vt in titulo p̄s.9.Vbi dicitur in fi-
occulta. nem pro occultis filii.ſed ſi predicta dictio diuidatur: tunc
ſignificat ſuper mortem.& in aliquibus libris hebraicis ſūt
due dictiones.& ſic traſtulit beatus hiero.in pſal. iuxta he.
veritatem.ſcilicet victori ſuper mortem filii. & eadem di-
ctio habetur.Ps.47.vbi dicitur ipſe reget nos in ſecula.p
quo beatus hieronymus trāſtulit.Ipſe dux noſter ſup mor
tem.Poteſt etiam legi ſic.Ipſe reget nos in occultis. poteſt
etiam ſignificare iuuentutem.vt infra dicetur. De quo vi-
de Nicolaum de lyra in poſtilla pſalmi noni & Burgeñ. in
תעלומה additione.& inde תעלומה thaaluma.ideſt abſconditum vel
Abſcōditū occultum.Iob.28.Abſcondita produxit ad lucem. Quod
in hebreo legitur ſingulariter ſcilicet abſconditum. Et in
תעלמות plurali תעלמות Thaalumoth.vt in eodem.11.Et oſtenderet
Secreta. Abſcōdita tibi ſecreta ſapientie.Ps.43. Ipſe enim nouit abſcondita
עלם cordis.Item עלם Eelem.ideſt puer. adoleſcēs. Iuuenis. 1.
Puer. Regum.17. Interroga tu cuius filius ſit iſte puer.& ide עלום
עלום Aalom.i. adoleſcentia.iuuentus. & reperitur tantū in plu
rali.Iob.20.Oſſa eius implebuntur viciis adoleſcentie ei9. Adoleſcentia.
Et in eodem.33.Reuertatur ad dies adoleſcentie eius. Ps.
88.Minoraſti dies temporis eius. pro quo beatus Hiero-
nymus in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit. Abbreuiaſti dies ado
leſcentie eius.Eſa.54.Quia confuſionis adoleſcentie tue
obliuiſceris.Et inde עלמה Aalma.ideſt virgo abſcondita. עלמה
adoleſcentula.puella.Geñ.24.Et virgo que egredietur ad Virgo.
hauriendam aquam.Exo.2.Perrexit puella & vocauit ma Puella.
trem pueri.Eſa.7.Ecce virgo concipiet & pariet filium.&
proprie ſignificat virginem adoleſcentulam & abſcondi-
tam & non in prouecta etate.vnde beat9 hieronymus in ſu
is explanationibus ſuper predicto loco ſic ait. porro עלמה
Aalma apud hebreos verbum ambiguum eſt:dicitur enim
& adoleſcentula & abſcondita.vnde & in titulo pſalmi no-
ni.vbi in hebreo poſitum eſt עלמות Aalmuth: ceteri in
terpretes tranſtulerunt pro adoleſcentula:quod .lxx. inter
pretati ſunt pro abſconditis.Et in geneſi legimus vbi rebe
ca dicitur Alma:aquilam non adoleſcentulam nec puellā
ſed abſconditam trāſtuliſſe. Sunamitis quoq; mulier amiſ-
ſo filio cum eliſei fuiſſet pedibus prouoluta & prohiberet
eam giezi audit a propheta dimitte eam quia in dolore eſt
& dominus abſcondit a me. vbi in hebreo ſcriptum eſt
העלים ממני Heeliim mimeni.ergo עלמה aalma non ſolum
puella vel virgo:ſed cum virgo abſcondita dicitur & ſecre
ta: que nunquam virorum patuerit aſpectibus ſed magna
parentum diligentia cuſtodita ſit:ligua quoq; punica que
de hebreorum fontibus ducitur proprie virgo עלמה Aal-
ma appellatur.Et quantum cum mea pugno memoria nū
quam me arbitror Alma in muliere nupta legiſſe ſed in ea
que virgo eſt:vt non ſolum virgo ſed & virgo iunioris eta-
tis & in annis adoleſcentie.hec hieronymus. Ponitur etiā
עלמה Aalma pro adoleſcentia.Prouer.30. Et via viri in a-
doleſcentia. Sed nicolaus in poſtilla dicit q̄ in hebreo ha- adoleſcētia
betur in adoleſcentula. Et vtrunq; poteſt legi ſecundum lit
teram hebraicam.Et in plurali עלמות Aalamoth. Ps.77. עלמות
In medio iuuencularum tympaniſtriarū. Canti.1. Propte Iuuencule adoleſcentule.
rea adoleſcentulē dilexerunt te.Ponitur etiam pro iuuentu
tibus.vt in titulo p̄s.45. Vbi dicitur in finem pro filiis cho
re pro arcanis. Pro quo beatus hiero.in pſalte.iuxta he.ve. arcana.
tranſtulit.victori filiorum chore pro iuuentutibus canticū. Iuuētutes
Poteſt etiam ſignificare abſcondita vel arcana ſecundum
primam ſignificationem. Item עולם oolam.ideſt ſeculum עולם
ſeu eternum: vel perpetuum.Geñ.6.Iſti ſunt potentes a ſe Seculum.
culo.Exo.21.Et erit ei ſeruus in ſeculum.ideſt vſq; ad quī-
quageſſimum annum iubilei:ſicut exponūt hebrei.p̄s.118
Memor fui iudiciorum tuorum a ſeculo domine. Prouer.
22.Ne tranſgrediaris terminos antiquos. pro quo hebrei
legunt.Ne tranſgrediaris terminos ſeculi.Eccls.9. Et non
habent partem in hoc ſeculo.Eſa.61.Et edificabunt deſer-
ta a ſeculo.Hiere.2.A ſeculo confregiſti iugum meum. Si-
gnificat etiam eternitatem.vt Exo.15. Dominus regnauit
in eternum & vltra.Ps.40.Benedictus dominus deus iſra Eternum.
el a ſeculo vſq; in ſeculum.ideſt vſq; in eternum. Ps.102.
Miſericordia autem domini ab eterno & vſq; in eternum.
Ps.111.In memoria eterna erit iuſtus. Ps.118.In eternum
non obliuiſcar iuſtificationes tuas.Eſa.54. In miſericor-
dia ſempiterna miſertus ſum tui.Et in eodem.61.Fedus p- Sempiternum.
petuum feriam eis.Hiere.31.In charitate perpetua dilexi Perpetuū
te.Dañ.12.Alii in vitam eternam.Et in eodem. Quaſi ſtel
le in perpetuas eternitates. & beatus Hieronymus ſuper
epiſtolam ad Galatas capitulo primo dicit q̄ quādo ſcri-
bitur cum littera vau tunc ſignificat eternitatem. et quan-
do ſcribitur ſine vau tunc ſignificat tempus finitum et de-

terminatū.cuius verba ſunt hec.Querēdū quoq; eſt quid
ſit inter ſeculum & ſeculum ſeculi ſiue ſecula ſeculorum.&
vbi pro breui temporis ſpacio vbi pro eternitate ponatur:
עולם quia in hebreo ſeculum ſeculi.ideſt עולם oolam:vbi vau lit
teram poſitam habuerit eternitatem ſignificat: vbi vero ſi
ne vau ſcribitur: annum quinquageſſimum quem illi iubi
leum vocant.ob hanc cauſam & ille hebre9 qui ꝓpter vxo-
rem & liberos amans dominū ſuum: aure pertūſa ſeruitio
ſubiugatur:ſeruire iubetur in ſeculum. hoc eſt vſq; ad an-
num quinquageſſimum.Hec hieronymus.ſcribitur etiam
cum iod in prima ſyllaba & cum vau in ſecunda.2.Parali.
33.Et in ieruſalem quam elegi de cunctis tribubus iſrael
Eternum. ponam nomen meum in eternum.Et ſolum in predicto lo
עילום co ponitur עילום Eelom.pro עולם oolam.& in lingua chal
עלם daica dicitur עלם aalam.ſiue עלמא aalma. Dañ.2. Sit no-
עלמא men domini benedictum a ſeculo.& in eo.3.Regnū ei9 re-
Seculum. gnum ſempiternum. & in plu. עולמים oolamim.Ps.60.In
Sēpiternū habitabo in tabernaculo tuo in ſecula.Eccl's.1.Iam enim p̄
עולמים ceſſerūt in ſeculis que fuerūt ante nos.Eſa.26. In dño deo
forti in perpetuū.pro quo he.le. In dño deo forti ſeculorū.
Et in eo.45.Iſrael ſaluatus eſt in dño ſalute eterna. ꝓ quo
עלמין he.le.Salute ſeculorū.& in lingua chaldaica dicitur עלמין
Aalmin.ſiue עלמיא Aalmaia.Dañ.7.& obtinebunt regnū
Secula. vſq; in ſeculum & vſq; in ſecula ſeculorum.

עלס עלס Aalas.exultare.gaudere. ſicut עלז Aalaz cum zain.
De quo ſupra dictū eſt. Iob.20. Iuxta multitudinem
adinuentionū ſuarū ſic ſuſtinebit. ꝓ quo he.le. Iuxta mul-
Gaudere. titudinē cōmutationis vel permutatiōis ſue nō gaudebit.
Prouer.7.Et fruamur cupitis amplexibus. pro quo he.le.
Letari. Et letemur amoribus vel dilectiōibus. Sed btūs hiero.tran
נעלסה ſtulit ſenſum.& inde נעלסה neclaſa.i.gaudēs vel glorioſa.
Iob.39.Penna ſtruthiōis ſimilis eſt pennis herodii. ꝓ quo
Gaudens. he.le. Ala ſiue penna ſtruthionum gaudēs.i.glorioſa & pul
chra eſt ſicut penna herodii.

עלע עלע Aalaa.lambere.deglutire.Iob.39. Pulli eius lambūt
Lambere. ſanguinē.& ſolum inuenitur in predicto loco. Item
עילעא עילעא Iilaa.in lingua chaldaica ſignificat coſtam: ſecundū
עלעין hebreos.& ſolū inuenitur in numero plu.ſ. עלעין Iiliin.ꝓ
Ordines. quo btūs hiero.trāſtulit ordines.Dañ.7.Et tres ordines in
ore eius.pro quo he.le.Et tres coſte in ore eius.

עלף עלף Aalaph.deficere.defeſſum eſſe.inuoluere. tegere.cōcu
Deficere. tere.Eſa.51.filii tui proiecti ſunt dormierunt in capi
te omniū viarū.pro quo he.le.filii tui defecerunt & iacue-
runt ſiue dormierūt in capite oīm viarū. Amos.8. In die il
la deficient virgines pulchre & adoleſcentes in ſiti. Ione.4
Et percuſſit ſol ſuper caput Ione & eſtuabat.ideſt deficiebat.
ſignat ēt inuoluere.vel tegere.ſeu velare. Geñ.38. Aſſum-
pſit teriſtrū & mutato habitu ſedit in biuio. pro quo he.le.
Inuoluere Et operuit ſe teriſtro & inuoluit ſe vel texit ſe:& ſedit in bi
uio.Canti.5. Venter eius eburneus diſtinctus ſapphyris.ꝓ
quo he.le.tectus ſeu coopertus ſapphyris.Ponitur ēt p̄ cō-
Concutere cutere.vt Ezech.31.& omnia ligna agri concuſſa ſunt.

עלץ Exultare. עליצות Exultatio. עלץ Aalas.exultare.letari.1.Reg.2.Exultauit cor meū in
dño.1.Paralipo.16.Exultent agri & omnia que in eis
ſunt.Et inde עליצות Aaliſuth.ideſt exultatio.Abach.3. E-
xultatio eorū ſicut eius qui deuorat pauperem in abſcōdito

עלקה עלקה Aaluca.Sanguiſuga.& ſcribitur cum he in fine pro
Sāguiſuga. uer.30. Sanguiſuge due ſunt filie.& ſolum inueni
tur in predicto loco.

עם עם Iim.Cum.iuxta.in.contra.aduerſus. Geñ.24.Et fac
Cum. miſericordiam cum domino meo Abraam.Et in codē
47.Sed dormiam cum patribus meis.2.Regum.6.Cūq;
tuliſſent eam de domo Abinadab qui erat in gabaa cuſtodi
entis arcam dei.pro quo hebrei legunt.Et tulerunt eam de
domo abinadab qui erat in gabaa cum arca dei.ideſt qui e-
rat cuſtos eius.Ps.17.Cum ſancto ſanctus eris:& cum viro
innocente innocēs eris:& cum electo electus eris:& cū per
uerſo peruerteris.p̄s.71.Et permanebit cum ſole.ideſt quā
diu fuerit ſol.Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tra
ſtulit.Et timebunt te quamdiu erit ſol. Canti. 4.Cum po-
morum fructibus:ciperi cum nardo:cum vniuerſis lignis li
bani.Et componitur cum pronominibus cum puncto da-
ges in littera mem hoc modo עמי Iimi.ideſt mecum.Geñ. עמי
39.Dormi mecum.Ponitur etiam pro mihi. Leuit.26.q̄d Mecum.
ſi ambulaueritis ex aduerſo mihi.Et in eodem.Sed ambu- Mihi.
laueritis ex aduerſo mihi.עמך Iimecha.ſiue עמך Iimach.i.
tecum.Exo.3.Ego ero tecum.Deut.23. Habitabit tecum i
loco qui ei placuerit.Ioſ.1.Sit dominus deus tecum.עמו Ii-
mo.ideſt cum eo vel ſecum.Geñ.13. Et lot cum eo ad au-
ſtralem plagam.2.Regum.16.Venit itaq; rex dauid & vni
uerſus populus qui erat cum eo.Ponitur etiam עמך Iimach
q̄ eſt ſecunde perſone pro עמו Iimo q̄ ēſt tertie perſone.
Zach.14.Et veniet dominus deus omneſq; ſancti cum eo.
Vbi in hebreo ponitur tecum pro cum eo. עמנו Iimanu.i.
nobiſcum.Exo.20.Loquere tu nobis & audiemus.pro quo
hebrei legunt.Loquere tu nobiſcum & audiemus. Et in eo
dem.Et non loquatur nobis deus.ideſt nō loquatur nobis
cum.Oſee.12.Et ibi locutus eſt nobiſcum. Et aliqui hebrei
dicunt q̄ ponitur ibi עמנו Iimanu.pro עמו Iimo. ideſt cū
eo.עמכם Iimachem.ideſt vobiſcum. Nu.22. Quia prohi-
buit me dominus venire vobiſcum עמהם Iimahem.i. cum
eis. vt in eodem. Noli ire cum eis. Et in genere feminino
mutat mem vltimū in nun in prima & ſecūda perſona plu-
rali.Significat etiam iuxta.Geñ.25. Qui habitabat iuxta Iuxta.
puteum noīe viuentis & videntis.Et in eo.35.Subter there
bintū que eſt poſt vrbē ſichen.i.iuxta vrbē ſichem. Ioſ.7.
Contra ai que eſt iuxta bethauen.Iudi.16.Et agnoſcentes
vocem adoleſcentis leuite.pro quo he.le.Ipſi iuxta domū
miche:& ipſi agnouerunt vocē adoleſcētis leuite. 2.Regū.
19.Sepeliar iuxta ſepulchrū patris mei.ſignificat etiam in.
Deut.8.Vt recogites in corde tuo.Et in eodem.15.Et dicas In.
in corde tuo appropinquat ſeptimus annus remiſſionis.
Iob.31.Si ambulaui in vanitate. Pōitur etiam pro contra. Contra
Leuit.26.Ego quoq; contra vos aduerſus incedam. Et in
eodem.Sin autem nec per hec audieritis me ſed ambulaue
ritis cōtra me: & ego incedam aduerſus vos in furore con Aduerſus.
trario.& in eodem. Ambulabo igitur & ego cōtra vos.Po- Et.
nitur etiam pro cōiunctione.Et.1.Reg.16.Erat autem ruf-
fus & pulcher aſpectu. Et aliquando preponitur ei littera
mem & dicitur מעם meim.ideſt de iuxta: vel de prope.Sed מעם
in tranſlatione noſtra omittitur quandoq; illa prepoſitio
iuxta vel prope.Geñ.48.Cūq; tuliſſet eos ioſeph de gre-
mio patris.pro quo he.le. De iuxta vel de ꝓpē genua eius
Exo.9.Egreſſuſq; moyſes a pharaone iratus nimis.Itē עם עם
Aam.i.populus:a ſuperiori dictione deriuatū:eo quod eſt
coadunatio vel cōiūctio hoīm.& eſt in hebreo vtriuſq; ſe-
xus: licet magis cōiter reperiatur in gñe maſculino.Exo.1.
Ecce populus filiorū iſrael multus & fortior nobis eſt.Et in Populus
eo.14.Timuitq; populus dñm.& in eo.15.Donec pertran
ſeat populus tuus domine. Deut.2. Populus magnus &
multus.Ps.17.Populus quem non cognoui ſeruiuit mihi.
Ps.109.Tecum principium in die virtutis tue.Pro quo bea
tus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatē tran
ſtulit.Populi tui ſpontanei in die fortitudinis tue.Poteſt eti
am legi cum:ſicut lxx.tranſtulerunt. nam eiſdem litteris
vtrunq; ſcribitur in hebreo.Eſa.43. Populum iſtum for

maui mihi. Reperitur etiam quādoqꝫ in genere feminino
quia iungitur cum nomine adiectiuo aut participio vel ver-
bo generis feminini. Exo.5. Et iniqꝫ agitur contra popu-
lum tuum. Iudi.18. Videruntqꝫ populum habitātem in ea.
Hiere.8. Quare auerſus eſt populus iſte in ieruſalem auer-
עמים ſione contentioſa. & in plu. עמים Aamim.i. populi. Geñ.
Populi. 27. Seruient tibi populi. Deut.33. Populos vocabūt ad mō-
tem. Ps.44. Propterea populi confitebuntur tibi. Scribi-
עממים tur etiam aliquando cum duplici mem & dicitur עממים aa-
Populi. memim. Iudi.5. Poſt eum ex beniamin in populis tuis.
Nee.9. Et reges eorum & populus terre. Et in lingua chal-
עממיא daica dicitur עממיא aamemaia ſiue עממין aamemin. Dañ.
עממין 3. Vobis dicitur populis. Ponitur ēt עם Aam. pro cōgrega-
Populi. tione animalium cuiuſcunqꝫ ſpeciei. nam dicitur de formi-
עם cis. Prouer.30. formice populus infirmus. Dicitur etiam de
locuſtis. Ioel.2. populus multus & fortis.

עמם עמם Aamam. obſcurare. occultare. abſcōdere. Threñ. 4.
obſcurare. Quomodo obſcuratum eſt aurum. Ezech.28. omne
abſcōdere. ſecretū non eſt abſconditū a te. Et in eo.31. Cedri non fue-
runt altiores illo in paradiſo dei. pro quo he.le. Cedri non
occultauerunt eum in paradiſo dei. & btūs hieronymus trā-
occultare. ſtulit ſenſum. Et inde dicunt aliqui ꝙ deriuatur עם aam.i.
עם populus. De quo vide in dictione precedenti.

Populus עמד Aamad. ſtare. aſſiſtere. ſubſiſtere. ſuſtentare. Statuere.
עמד ceſſare. Geñ.19. Et non ſtes in omni loco circa regio-
Stare. nem. Et in eo.43. Et ſteterunt coram ioſeph. Exo.18. Et p̄-
Suſtētare. cepta eius poteris ſuſtentare. Pro quo hebrei legunt. Et pre-
ceperit tibi deus: & poteris ſtare vel ſuſtinere. Et in eo.20.
Statuere. Ac pauore concuſſi ſteterunt procul. Leuit.16. Statuet eum
viuum corā domino. Et in eo.19. Non ſtabis contra ſangui-
nem proximi tui. Deut.5. Tu vero ſta hic mecū. Ioſ. 4. Et
ſtetit ſol in medio celi. Iudi.4. Sta ante oſtiū tabernaculi.
1.Reg.9. Tu aūt ſubſiſte pauliſper. Et in eo.30. Subſtiterāt
Subſiſter. enim ducenti: qui laſſi tranſire nō poterant. 2.Reg.20. Vi-
dit hoc quidā vir ꝙ ſubſiſteret omnis populus. Et in eo. Ne
ſubſiſterent tranſeuntes. 3.Regū.22. Et rex iſrael ſtabat in
curru ſuo. 4.Reg.23. Acquieuitqꝫ populus pacto. pro quo
hebrei legunt. Et ſtetit omnis populus in pacto. 1.Paralip.
20. Initum eſt bellum in gazer. pro quo hebrei legunt. Et
ſtetit bellum in gazer. Et in eo. 21. Conſurrexit aūt ſatan
aduerſus iſrael. ideſt ſtetit. p̄s.25. Pes meus ſtetit in directo.
Hiere.15. Si ſteterint moyſes & ſamuel corā me. Et in eodē
Adeſſe. 23. Quis enim affuit in conſilio dñi.i. quis ſtetit. Et in eo. ſi
ſtetiſſent in conſilio meo. Hiere.32. vt permanere poſſint
diebꝰ multis.i. vt ſubſiſtere vel ſtare poſſint. Ezech.22. nū-
Suſtinere. quid ſuſtinebit cor tuum. & in eo.17. Sed cuſtodiat pactum
eius & ſeruet eum. pro quo hebrei legunt. vt ſtet in eo.i. ne
recedat ab eo. Naum.2. State: ſtate. Zach.3. Et dabo tibi am-
Aſſiſtere. bulantes de his qui nunc hic aſſiſtunt. Significat ēt ſtatuere
vel conſtituere aut inſtaurare. ſcilicet qñ eſt verbū tertie cō-
Cōſtituere iugationis. Geñ.47. Quinqꝫ viros conſtituit coram rege
Statuere. Nu.8. Statueſqꝫ leuitas in conſpectu Aaron. ideſt ſtare fa-
cies. 2.Paralip.19. Porro rex iſrael ſtabat in curru ſuo. pro
quo hebrei legunt. Stare faciebat. ideſt faciebat ſemet-
ipſum ſtare quamuis eſſet vulneratus: ne ſui deficerent in
bello. Eſdre. 9. Et extruxere ſolitudines eius. ideſt inſtaura-
Inſtaurar uerunt. Ps.30. Statuiſti in loco ſpacioſo pedes meos. Ps.
148. Statuit ea in eternum. ponitur etiam pro adiuuare. 2.
Adiuuare Paralip.34. Adiuuauit quoqꝫ ſuper hoc omnes qui reperti
fuerant in ieruſalem. Item ponitur pro diſſoluere. Ezech.
Diſſoluere 29. Et diſſoluiſti omnes renes eorum. Sed etiam in predi-
cto loco hebrei legunt. Et ſtatuiſti ſiue ſtare feciſti omnes re-
nes eorum. ſcilicet ne vltra inniterentur ſuper te: ſed ſubſi-

ſterent in ſemetipſis. Item עמד aamad. ideſt ceſſare. Geñ. עמד
29. Ceſſauitqꝫ parere. 4.Reg.4. Stetit oleum. ideſt ceſſa- Ceſſare
uit. Et inde עמד oomed. ideſt ſtatio vel ſtatus: ſiue locꝰ vbi עמד
aliquis ſtat: aut gradus vel tribunal. 2.Paralip.34. & ſtans Tribunal
in tribunali ſuo percuſſit fedus coram domino. Nee. 13. Et
fecit ſtare in ſtationibus ſuis. Dañ.8. Et ſtetit iuxta: vbi ego Statio.
ſtabam. Pro quo hebrei legunt. Et ſtetit iuxta ſtationē me-
am. Et in eodem. Et ſtatuit me in gradu meo. Et in eo. Et Gradus.
ſta in gradu tuo. ideſt in loco vbi ſtas. Scribitur etiam cum
he ī fine & dicitur עמדה Eemda. Mich.1. Accipiet ex vobis עמדה
que ſtetit ſibimet. pro quo hebrei legunt. Accipiet ex vo- Statio.
bis ſtatiōem ſuam. ideſt diſcet ex vobis ſtare: ſicut exponūt
hebrei. & inde מעמד Maamad. ideſt ſtatus. ſubſiſtentia. ſub- מעמד
ſtantia. Ps.68. & non eſt ſubſtantia. ideſt ſubſiſtentia. Pro Subſtātia
quo beatus hieronymus tranſtulit. & non poſſum ſubſiſte-
re. Eſa.22. Et de miniſterio tuo deponā te. pro quo hebrei miniſterio
legunt. de ſtatione tua. & inde עמדי Iimadi. ideſt mecum. עמדי
ſcilicet in eo loco vbi ego ſto. Deut.5. Tu vero hic ſta me-
cum. Iob.23. Nolo multa fortitudine contendat mecum. Mecum.
Et in eodem. Quando erat omnipotens mecum. Ps. 49.
Et pulchritudo agri mecum eſt. Ponitur etiam pro mihi.
Geñ. 29. Et hāc quoqꝫ dabo tibi pro opere quo ſeruitu-
rus es mihi. Et in eodem.31. Et tamen non dimiſit eum
deus vt noceret mihi. Iob.29. Et petra fundebat mihi ri-
uos olei. Et ſolum reperitur in prima perſona. & inde עמוד עמוד
Aamud. ideſt columna. Exo.13. Per diem in columna nu- columna.
bis: & per noctem in columna ignis. Ps.98. In columna nu-
bis loquebatur ad eos. Hiere.1. & in columnam ferream.
Et in plu. עמודים Aamudim. Iudi.16. Vt tangā colūnas qui- עמודים
bus oīs īminet domus. Iob.26. Columne celi cōtremiſcūt. columne.

עמל aamal. laborare. fatigari. p̄s.126. In vanum laboraue- עמל
runt qui edificant eam. Prouer.16. anima laborātis la- Laborare.
borat ſibi. Eccl's.1. De vniuerſo labore ſuo quo laborat ſub
ſole. Et in eodem. Cui ego laboro & fraudo animam meā.
Et in eodem.5. Quid ergo prodeſt ei quod laborauit in
ventum. Ione.4. In qua non laboraſti. & inde עמל aamel. עמל
ideſt laborans ſeu laborator. Prouer.16. anima laborantis laborans.
laborat ſibi. & in plurali עמלים aamelim. & ponitur etiam עמלים
pro fabris. Iudi.5. Siniſtram manū miſit ad clauum: & dex- Fabri.
teram ad fabrorum malleum. & inde עמל aamal. ideſt labor עמל
fatigatio. Deut.26. Et reſpexit humilitatem noſtram & la- Labor.
borem. Iob.5. Homo naſcitur ad laborem. Ps.9. Sub ligua
eius labor & dolor. & in eodem. Vides quoniam tu laborē
& dolorem conſideras. p̄s.89. Amplius eorum labor & do-
lor. Ps.104. Et labores populorum poſſederunt. p̄s.118. vi-
de humilitatem meam & laborem meum. Eccl's.10. Labor
ſtultorum affliget eos. Ponitur etiam pro dolore. vt Iob.
4. Seminant dolores & metūt eos. & in eodem.5. Et de hu- Dolor.
mo non egredietur dolor. Hebrei tamen dicunt ꝙ etiam ſi-
gnificat iniquitatem vel maliciam.

עמס aamas. onerare. onus imponere. onus portare ſeu le- עמס
uare. Geñ.44. Oneratiſqꝫ rurſus aſinis. Pro quo he- Onerare.
brei legunt. Et onerauit vnuſquiſqꝫ aſinum ſuum. Nee.13.
Et onerātes ſup aſinos. p̄s.67. ꝓſperū iter faciet nobis de-
us ſalutariū nr̄orū. ꝓ quo btūs hiero. in pſ. iuxta he.ve. trā- Portare.
ſtulit. portabit nos deꝰ ſalutis nr̄e. Eſa.46. qui portamini a leuare.
meo vtero. Zach.12. oēs q leuabūt eū. & aliqñ ſcribitur cū
lr̄a ſin loco ſamach. Nee.4. Edificātiū muros & onera por-
tantiū. & inde מעמסה maamaſa.i. onus: ſeu oneroſa vel pon- מעמסה
deroſa. vt in eo. ponam ieruſalem lapidem oneris. onus.

עמק Aamac. profūdare. profundū eſſe. profūde agere. Ps. עמק
90. Nimis profunde facte ſunt cogitationes tue. Eſa.8 Profundū
Pete tibi ſignum a domino deo tuo in ꝓfundū inferni. pro eſſe.

Profūdare quo hebrei legunt. profundare in infernum. & eſt ſenſus ſi-
profūdū eē cut in littera noſtra. & in eo.29. Ve qui profundi eſtis cor-
de. Et in eo.31. Sicut in profundū receſſeratis filii iſrael. O-
ſee.9. Profunde peccauerunt: ſicut in diebus gabaa. & inde
עמק עמק Aamoc. ideſt profundus ſeu profundum: vel profun-
profūdus. ditas. vt Leuit.13. Ipſamqꝫ ſpeciem lepre humiliorē cute.i.
profūditas profundiorem. Eccl's.7. Et alta profunditas: quis inueſtiga-
bit eā. vbi ponitur etiam pro alta. iuxta illud iohānis.4. &
עמקים puteus altus eſt. ideſt profundus. & in plurali עמקים Aamu-
עמקי chim ſiue עמקי Iimche. Prouer.20. Sicut aque profūde ſic
profunde. conſilium in corde viri. Eſa.33. Populū alti ſermonis. Pro
quo hebrei legunt. populum profundorū labio ſeu ſermo-
ne. Ezech.3. Non enim ad populum profundi ſermonis &
ignote lingue tu mitteris ad domum iſrael neqꝫ ad popu-
los multos profundi ſermonis. Et in genere feminino.
עמוקה עמוקה aamuca. Ezech.23. Calicem ſororis tue bibes pro-
Profūda. fundum & latum. Et in hebreo eſt generis feminini. Et in
עמקות plu. feminino עמקות Aamucoth. Iob.12. Qui reuelat pro-
Profūda. funda de tenebris. & in lingua chaldaica dicitur עמיקתא A-
עמיקתא amicatha. Dañ.2. Ipſe reuelat profūda. & inde עמק oomec.
עמק ideſt profunditas ſeu profundum. Prouer.25. Celum ſur-
Deorſum. ſum & terra deorſum. Pro quo hebrei legunt. Celum ad al-
profūditas titudinem & terra ad profūditatem. Et in plurali ſcribitur
מעמקים cum mem in principio & dicitur. מעמקים Maamachim. p̄s
Profūda. 129. De profundis clamaui ad te domine. & inde עמק ee-
עמק mec. ideſt vallis a profunditate dicta. Geñ.14. In valle ſil-
Vallis. ueſtri. Et in eodem. vallis autem ſilueſtris habebat puteos
multos. Ps.83. Diſpoſuit in valle lachrimarum. Eſa.17. Si-
עמקים cut querens ſpicas in valle Raphaim. & in plurali עמקים aa-
Valles. machim. 3.Regum.20. Deus montiū eſt deus eorum & nō
deus vallium.

עמר עמר Aamar. Opprimere. ſcilicet per potentiam. in ſerui-
tutem redigere. venundare. ſcilicet in ſeruum vel an-
Opprime cillā. Deut.21. Nec vendere poteris pecunia nec opprime-
re ꝑ poten re ꝑ potētiā. & in eo.24. & vendito eo accepit preciū. pro
tiam. In ſeruitu quo he.le. Et oppreſſerit eū: vel in ſeruitutem redegerit &
tem redige vendiderit eū. Itē עמר oomer. genus mēſure capiēs decimā
re. עמר ptē ephi. ꝓ ꝙ btūs hic. ipſū hebraicū poſuit. ſ. gomor. ſiue
Gomor. manipulū. Exo.16. Gomor per ſingula capita. & in eo. Et
mēſi ſunt ad mēſurā gomor. & ī eo. Gomor aūt decima ps
manipulus eſt ephi. Sigñat ēt māipulū. ſ. ſpicarū. Leuit.23. Feretis ma-
nipulos ſpicarū primitias meſſis vr̄e. Quod in hebreo legi-
tur ſinglr̄. ſ. manipulū. & in eo. In quo obtuliſtis manipulū
primitiarū. Deut.24. & oblitus manipulū reliqueris. Iob.
24. Et eſurientibus tulerūt ſpicas. pro quo he.le. & eſurien-
עמרים tibus tulerūt manipulum. ſ. ſpicarū. Et in plu. עמרים ooma-
Manipuli tim. Ruth.2. Etiā ſi vobiſcū metere voluerit ne prohibea-
tis eā. pro quo he.le. Etiā ſi inter manipulos collegerit. Di-
עמיר citur etiā עמיר Aamir. pro quo beatus hiero. tranſtulit fe-
Fenum. num. Hiere. 9. Et quaſi fenū poſt tergū metentis. Amos.2.
Plauſtrum onuſtū feno. Zach.12. Et ſicut facē ignis in fe-
מעמר no. & inde verbum ſiue participium מעמר Meamer. ideſt
manipulos faciens vel manipulos colligens. Ps. 28. Et ſi-
manipulos num ſuū qui manipulos colligit. Item עמר Aamar. In lin-
colligens. gua chaldaica ſignificat lanam. Dañ.7. Et capilli capitis e-
עמר ius quaſi lana munda.
Lana.

עמת עמת Aamith. ſocius ſeu proximus. Leuit. 6. Et negauerit
proximus. proximo ſuo depoſitū. Et in eo.19. Cum vxore ꝓxi-
Coherens mi tui nō coibis. Zach.13. Et ſup virū coherētē mihi.i. pro-
עמת ximū meū. Itē עמת Vumath. cōtra. e regione. quomodo. &
לעמת ſcribitur cū lamed in principio & dicitur לעמת Leumath.
Cum. Leuit.13. Et caudā totā cū renibus. 1.Paralip.26. Cuſtodiā
Contra cōtra cuſtodiam. Eccl's.7. Sicut enim hāc ſic & illā fecit de-

us. Pro quo he.le. Etiā hāc cōtra illam ſiue corā illa fecit de-
us. Ezech.1. Et rote pariter eleuabantur. pro quo he.le. Et
rote eleuabantur contra ea ſiue e regione eorum. Et in
eo. Pariter eleuabantur & rote. ſigñat ēt quomodo. Eccl's.5 quomodo
quomodo venit ſic reuertetur. & in predicto loco ſcribitur
ſine lamed in principio & preponitur ei dictio כל Col. pro
quo he.le. totū ecōtra. vel totū e regione quod venit ſic va-
dit. ſed btūs hiero. trāſtulit ſenſū. Ponitur ēt ꝓ ſubter. Exo.
25. Subter coronā erunt circuli aurei.i. contra coronā vel e Subter.
regione eius in parte inferiori.

ענן Aanan. obnubilare. ſeu nubibꝰ obducere. augurari. ha- ענן
riolari. Geñ.9. Cūmqꝫ obduxero nubibus celū. ꝓ quo nubibꝰ ob
he.le. Cūqꝫ obnubilauero nube ſup terrā. & inde ענן aanan ducere.
i. nubes. vt in predicto loco. & in eo. Apparebit arcus meus obnubilar
in nubibus. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. ī nube. ענן
Exo.19. iam nūc veniā ad te in caligine nubis. Ezech.1. nu- Nubes.
bes magna & ignis. Sigñat ēt augurari vel hariolari. Deut.
18. Aut qui hariolos ſciſcitetur. 4.Reg.21. Et hariolatꝰ ē & hariolari.
obſeruauit auguria. Eſa.2. Et augures habuerunt vt phili- Augurari
ſtiim. De quo vide ſupra in dictione עון oon.

ענב Aanab. vua. Deut.32. Et ſanguinē vue biberēt mera-
ciſſimū. & in plu. ענבים Aanabim. Geñ. 40. poſt flores ענב
vuas matureſcere. Leuit.25. & vuas primitiarū tuarum nō Vua.
colliges. Oſee. 9. Quaſi vuas in deſerto inueni iſrael. ענבים
Vue.

ענג aanag. delectari. deliciari. vel deliciis affluere. Deut.28 ענג
Propter mollíciem & teneritudinē. pro quo he.le. pro-
pter delicias & teneritudinē. p̄s.36. & delectare ī dño. & in Delectari.
eo. & delectabūtur in multitudine pacis. Eſa.55. & delecta-
bitur in craſſitudine aīa vr̄a. & in eo.66. vt mulgeatis & de-
liciis affluatis ab oīmoda glīa eius. & inde ענג aanog.i. deli- Deliciis af
cioſus. ſeu delicatus. Deut.28. Homo delicatus in te & luxu- fluere.
rioſus.i. delicioſus & in ge.fe. ענוגה aanuga ſiue מענגה meu- ענג
naga. Deut.28. tenera & delicata que ſup terrā ingredi nō luxurioſus
valebat. Hiere.6. Specioſe & delicate aſſimilaui filiā ſion. & ענוגה
inde ענג ooneg.i. delicie. delectatio. voluptas. Eſa.13. Et ſi- מענגה
renes in delubris voluptatis. & ī eo.58. Et vocaberis ſabba- Delicata.
tū delicatū. Scribitur ēt cū thau in principio & dicitur תענוג ענג
thaanug. Prouer.19. nō decēt ſtultū delicie. & in plu. תענגות Delicie
Thaanugoth. ſiue תענוגים Thaanugim. Eccl's.2. & delicias Delicatus
filiorum hominū. Canti.7. quā pulchra eſt & ꝙ decora ca- תענוג
riſſima in deliciis. תענגות
תענוגים
Delicie

ענד aanad. ligare. circūdare. Iob.31. Et circūdem illū quaſi ענד
coronam mihi. Prouer.6. & circunda gutturi tuo. circūdare.

ענה aana. reſpondere. exaudire. loqui. cantare. canere. te- ענה
ſtificari. humiliare. affligere. laborare. occupari. Geñ. reſpōdere.
30. Reſpondebitqꝫ mihi cras iuſtitia mea. & in eo. 41. abſqꝫ
me deus reſpondebit proſpera pharaoni. Exo.19. Reſpon-
ditqꝫ omnis populus ſimul. & in eo. Et dñs reſpondebat
ei. Iudi.5. Hec ſocrui verba reſpondit. 1.Reg.28. & nō reſ-
pondit ei dñs. 3.Reg.18. & nō erat vox nec qui reſpōderet.
Iob.4. Reſpondens autem eliphaz themanites dixit. Et ī
eo.5. voca ergo ſi eſt qui tibi reſpondeat. Et in eo.11. Nun-
quid qui multa loquitur nō audiet. ꝓ quo he.le. nunqd cui
multa loqtur nō rñdebitur. vbi pōitur verbū paſſiuū. Et in
eo.20. ſpūs ītelligētie mee rñdebit mihi. p̄s.118. & rñdebo
exprobrātibꝰ mihi verbū. Prouer.26. ne rñdeas ſtulto iux-
ta ſtultitiā ſuā ne efficiaris ei ſimilis: rñde ſtulto iuxta ſtulti-
tiā ſuā ne ſibi ſapiēs eſſe videatur. Eccl's.10. pecūie obediūt
omnia. pro quo he.le. Et argentū ſiue pecunia reſpondet
omnibus. ideſt coreſpondet omnibus. Et eſt ſenſus ſicut in
littera noſtra. Eſa.30. Statim vt audierit reſpondebit tibi.
Ezech.14. Ego dñs reſpondebo ei. Ioel.2. & rñdit dñs. ſi-
gnificat ēt exaudire.i. reſpōdere deprecāti. 3.Reg.18. Baal.

Exaudire. exaudi nos. Et in eo. Exaudi me dñe: exaudi me. ps. 4. cū i
uocarē exaudiuit me deus iuſtitie mee. Ps. 16. Ego clamaui
qm̄ exaudiſti me de9. Ps. 19. Exaudiet illū de celo ſctō ſuo.
Ps. 117. Et exaudiuit me in latitudine dñs. Eſa. 49. In tpe
placitō exaudiui te. Oſee. 2. Exaudiā celos: & illi exaudient
terram: & terra exaudiet triticū. i. correſpōdebūt neceſſari-
is. & in eo. Et hec exaudient iezrael. ſignat ēt loqui vel dice
Loqui. re: vbi nulla preceſſit interrogatio. Deut. 26. & loqueris in
conſpectu dñi dei tui. 1. Reg. 9. Cūq; aſpexiſſet ſamuel ſau-
Dicere. lem dñs dixit ei. Iob. 3. & locutus eſt. Eſa. 14. vniuerſi reſ-
pondebunt & dicēt tibi. i. loquētur. Et hic modus loquēdi
habetur ēt in euāgelio vt ponatur reſpondere vbi nō pre-
ceſſit interrogatio. Mathei. 11. In illo tpe reſpondēs ieſus
מַעֲנֶה dixit confiteor tibi pater dñe celi & terre. & inde מַעֲנֶה Ma
ane. i. reſpōſum ſeu reſpōſio. Iob. 32. Eo quod nō iueniſſet
reſponſum reſponſionem. Prouer. 15. Reſponſio mollis frangit iram.
reſponſio. Mich. 3. Quia non eſt reſponſum dei. Itē עָנָה Aana. i. cāta-
עָנָה re. canere. Exo. 15. Quibus precinebat dicens. Et in eo. 32.
Canere. Vocē cātātiū ego audio. Nu. 21. Aſcēdat puteus cōcinebāt
Cantare. Concinere ei. 1. Reg. 21. Nōne huic cātabant per choros. & in titulo ps
87. Vbi dr̄ in finē pro maalath ad reſpōdēdū. p quo btūs
hiero. in pſ. iuxta he. ve. trāſtulit. victori ſup chorū ad preci
nendū. ps. 146. Precinite dño in confeſſione. Eſa. 13. Et re
ſpondebunt vlule in edibus eorum. pro quo he. le. & cāta-
bunt vlule in edibus eorū. vnde ſequitur. & ſirenes in delu
bris voluptatis. ſ. cātabūt. Et in eo. 27. Vinea meri cantabi
tur ei. Hiere. 25. Celeuma quaſi calcātiū cōcinetur. Oſee. 2.
Et canet ibi iuxta dies iuuētutis ſue. Signat ēt quecūq; cla
clamor. morē. Exo. 32. Non eſt clamor adhortantiū ad fugam: nec
Vociferatio. vociferatio cōpellentiū ad fugā. Significat ēt teſtificari vel
Teſtificari teſtimoniū dicere. Gen̄. 30. Reſpondebitq; mihi cras iuſti-
tia mea. Pro quo he. le. & teſtificabitur mihi iuſtitia mea in
die craſtina. Exo. 20. Non loquaris cōtra proximū tuū fal-
ſum teſtimoniū. i. ne teſtificeris. Deut. 19. Si ſteterit teſtis,
mendax contra hominem accuſans eū. i. teſtificans contra
eum. & in eo. Inuenerūt falſum teſtē dixiſſe cōtra frēm ſuū
1. Reg. 12. Loquimini de me corā dño. ideſt teſtificamini vl
teſtimoniū dicite de me. Iob. 16. Aduerſus faciem meā con
tradicēs mihi. pro quo he. le. In facie mea teſtificatur. ſ. con
tra me. Eſa. 59. Et peccata noſtra reſponderunt nobis. Pro
quo he. le. Teſtificata ſunt cōtra nos. Hiere. 14. Si iniquita
tes nr̄e reſponderūt nobis. i. teſtificate ſunt cōtra nos. Oſee
5. & rñdebit arrogātia iſrael in facie eius. i. teſtificabitur. A
bach. 2. Et lignū quod inter iuncturas edificii eſt reſponde
bit ei. Pro quo he. le. Teſtificabitur ei. Pōt ēt ſignare reſ-
pondere: ſicut eſt in littera noſtra: vt ſupra dictum eſt. Item
עָנָה עָנָה Iina. i. hūiliare vel affligere. ſiue opprimere. Gen̄. 16.
Affligere. Affligente igitur eam ſara fugam iniit. Et in eo. Et humi-
Hūiliare. liare ſub manu eius. & in eo. 31. Si afflixeris filias meas. Et
opprimere in eo. 34. vi opprimens virginē. Exo. 10. Vſq; quo nō vis
Subiicere ſubiici mihi. i. humiliari. & in eo. 22. Vidue & pupillo non
Nocere. nocebitis. ideſt non affligetis. & i eo. Si leſeritis eos. Leuit.
23. omnis anima que afflicta nō fuerit. & in eo. Et affligetis
animas veſtras. Deut. 8. Et afflixit te penuria. Ruth. 1. quā
dominus humiliauit. 3. Reg. 2. & ſuſtinuiſti laborem in om
nibus in quibus laborauit pater meus. pro quo he. le. Affli-
ctus es in oībus quibus afflictus eſt pater meus. & in eo. 11.
Et affligam ſemen dauid ſuper hoc. Ps. 34. Humiliabā in
ieiunio animā meā. Ps. 54. Exaudiet deus & humiliabit il
los. Ps. 101. Reſpondit ei in via virtutis ſue. pro quo beatu
hiero. in pſ. iuxta he. ve. tranſtulit. Afflixit in via fortitudi-
nem meā. ps. 115. Ego autē humiliatus ſum nimis. ps. 118.
Ante q̄ humiliarer ego deliqui. Poteſt etiā legi ſecūdū pri
mā ſignificationē ſic. ſ. anteq̄ reſpondere ſiue anteq̄ exau
direm. Vnde btūs hiero. in pſ. iuxta he. ve. tranſtulit. Ante
quam audirē ego ignoraui. Et in eo. Bonum mihi quia hu
miliaſti me. Prouer. 15. Mens iuſti meditatur obedientiā.
pro quo he. le. meditatur ad humiliādū. i. meditatur ad hu-
miliandū ſemetipſum. Poteſt etiā legi ſic. mens iuſti medi-
tatur ad reſpondendū. Eſa. 25. Propaginem fortium mar-
ceſcere faciet. pro quo he. le. Propaginē fortiū humiliabit.
Et in eo. 31. & a multitudine eorum non pauebit. pro quo
he. le. Et a multitudine eorū non humiliabitur. Et in eodē.
45. Humiliabimus aīas noſtras. & in eo. 53. oblatus ē quia
ipſe voluit. Pro quo he. le. oblatus eſt & ipſe humiliatus eſt
i. ideſt humiliauit ſe. vnde Apoſtolus ad philipen̄. 2. cap. hu
miliauit ſemetipſum factus obediens vſq; ad mortē. Eſa.
58. Et animā afflictā repleueris. Zach. 10. Affligētur quia Affligere.
non eſt eis paſtus. & inde עֳנִי ooni: ſiue ענות Eenuth. i. affli עֳנִי
ctio. humilitas. paupertas. Gen̄. 16. Eo quod audierit dñs ענות
afflictionē tuā. Et in eo. 41. Creſcere me fecit deus in terra Afflictio.
paupertatis mee. Exo. 3. Vidi afflictionē populi mei in egy Paupertas
pto. Deut. 16. Septē diebus comedes abſq; fermēto afflictio
nis panē. Iob. 36. Eripiet de anguſtia ſua pauperē. pro quo
he. le. eripiet ab afflictiōe ſua. vl de depauptate ſua pauperē
Et in eo. Hanc enī cepiſti ſequi poſt miſeriā. i. poſt afflictio Miſeria.
nē vel paupertatē. Ps. 21. Et a cornibus vnicorniū humili- Hūilitas.
tatem meā. & in eo. Qm̄ nō ſpreuit nec deſpexit depreca-
tionē pauperis. pro quo btūs hiero. in pſal. iuxta he. ve. trā
ſtulit. modeſtiam pauperis. i. humilitatē pauperis. Ps. 131.
Memento domine dauid & oīs manſuetudinis eius. p quo
btūs Hiero. trāſtulit. & oīs aflictionis eius. & inde עָנִי aani. עָנִי
i. paup. humilis. egenus. afflictus. Exo. 22. Si pecuniā mu-
tuā dederis populo meo pauperi. Ps. 9. Dum ſuperbit im- Pauper.
pius incenditur pauper. ps. 17. Qm̄ tu populū humilē ſal- Humilis.
uū facies. ps. 69. Ego vero egenus & pauper. Ps. 87. paup Egenus.
ſum ego. Ezech. 16. Et manū egeno & pauperi nō porrige
bat. Soph. 3. Et relinquā in medio tui populū pauperem &
egenū. Zach. 9. Ipſe pauper & aſcendens ſuper aſinam. &
i plu. עֲנִיִּים Aaniim. Ps. 11. Propter miſeriā inopū & gemi עֲנִיִּים
tū pauperū. Eſa. 41. Egeni & pauperes querunt aquas. Et Pauperes
in genere feminino עֲנִיָּה Ania. i. paupercula. Eſa. 10. Paup egeni.
cula anathoth. & in eo. 51. Audi paupercula & ebria non a עֲנִיָּה
vino. & in eo. 54. Paupercula paupertate conuulſa. & inde paupcula.
עֲנָוָה Aanaua. i. humilitas. māſuetudo. modeſtia. ps. 17. & עֲנָוָה
diſciplina tua ipſa me docebit. pro quo btūs hiero. in pſal.
iuxta he. ve. trāſtulit. Et manſuetudo tua multiplicabit me. māſuetudo
Ps. 44. Propter veritatem & manſuetudinē & iuſtitiam. Modeſtia.
Prouer. 22. finis modeſtie timor dñi. & inde עָנָו Aanau. i. עָנָו
mitis. manſuetus. humilis. Nu. 12. Erat enim moyſes vir mi
tiſſimus ſup oēs hoīes. & in plu. עֲנָוִים Aanauim. ps. 21. E- mitiſſimus
dent paupes & ſaturabūtur. pro q btūs hiero. i pſal. iuxta עֲנָוִים
he. ve. trāſtulit. comedēt mites & ſaturabūtur. ps. 24. Diri Mites.
get māſuetos in iudicio & docebit mites vias ſuas. Prouer. manſueti.
16. Melius eſt humiliari cū mitibus. & ide תַּעֲנִית Thaanith תַּעֲנִית
ideſt afflictio vel ieiunium. Eſdre. 9. & in ſacrifitio veſper- afflictio.
tino ſurrexi de afflictione mea. Significat ēt pdicta dictio
עָנָה Aana. laborare. vel occupari aut negociari. Eccſ. 1. עָנָה
Hāc occupationē peſſimā dedit deus filiis hoīm vt occupa Occupare
rentur in ea. & in eo. 5. eo quod deus occupet deliciis cor il
lius. & inde עִנְיָן Iinian. i. labor. occupatio. negocium. cura. עִנְיָן
Eccſ. 1. Hanc occupationē peſſimā dedit deus filiis hoīm. occupatio.
& in eo. 2. Cūcti dies eius doloribus & erumnis pleni ſunt.
Pro quo he. le. Quia cuncti dies eius doloroſi: & ira ſeu in-
dignatio negociū eius ſeu occupatio eius. & in eo. Peccato afflictio
ri autem dedit afflictionem & curam ſuperfluam. vbi p eo cura.

quod in littera noſtra eſt afflictionē & curā ſuperfluā in he-
breo eſt vna ſola dictio. ſ. עִנְיָן Iinian. & in eodē. 3. Vidi affli
ctionē quā dedit deus filiis hominū vt diſtendantur in ea.
Pro quo hebrei legūt. Vidi occupationē ſeu negociū quod
dedit de9 filiis hoīm vt occupētur vel negociētur in ea. vbi
ponitur verbū & nomen ab eo deriuatū. & in eo. 5. Multas
curas ſequūtur ſōnia. vbi ponitur p curis. & in eo. 8. Et itelli
מַעֲנָה gerem afflictionē que verſatur in terra. Itē מַעֲנָה Maane. i.
Iugerū. ſ. agri: quod par boū i die poteſt arare. aut ſulcus. ſ.
Iugerū. qui fit cū aratro. 1. Reg. 14. In media parte iugeris quā par
boū in die arare conſueuit. ps. 128. Supra dorſum meū fa-
bricauerunt peccatores: prolōgauerūt iniquitatē ſuam. Pro
quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Supra dor-
ſum meū arauerunt arantes: prolongauerunt ſulcum ſuū.
Sulcus. לְמַעַן Item לְמַעַן Lemaan. i. propterea: ppter quod. vt. ideo. idcir
co. Iob. 18. Nunquid propter te derelinquetur terra. ps. 51.
Propter. Vt. Vt iuſtificeris in ſermonibus tuis. Prouer. 16. Vniuerſa pro
pter ſemetipm operat9 eſt dñs. Vide etiam de hoc ſupra in
dictione מַעַן Maan.
עָנָף עָנָף Aanaph. ramus. propago. frōdes. Leuit. 23. Et ramos
Ramus. ligni denſarū frondiū. ps. 79. Et arbuſta eius cedros
arbuſta. dei. Pro quo beatus hieronymus trāſtulit. Et rami illius ce-
Frondes. dri dei. Ezech. 17. Vt faciat frondes & portet fructū. Et in
eodē. 19. Fructus eius & frōdes eius creuerūt ex aquis. & in
eodem. 36. vos autem montes iſrael ramos veſtros germi-
Germen. netis. Malach. 4. Que non relinquet eis radicem & germē.
Pro quo hebrei legunt. Radicem & ramum.
עָנַק עָנַק Aanac. onerare. circūligare. ſ. collo. Deut. 15. Dabis
Onerare. viaticū. Pro quo hebrei legūt. Onerans onerabis eū
circūligare ſ. muneribus & viatico: vt portet ſecū. ps. 72. Ideo tenuit eos
עָנָק ſuperbia. i. circūligauit eos ſuperbia. Et inde עָנָק Aanac. i.
torques ſeu monile quod collo circunligatur. Canti. 4. Et
Torques. in vno crine colli tui. Pro quo hebrei legunt in vno torque
עֲנָקִים vel in vno monili colli tui. Et in plurali עֲנָקִים Aana-
עֲנָקוֹת cim. Prouer. 1. Et torques collo tuo. Reperitur etiam עֲנָקוֹת
Torques. Aanacoth: ſecundū terminationē femininorū. Iudi. 8. Et
עֲנָק preter torques aureos circū colla camelorum. Eſt etiā עֲנָק
Enac. Aanac nomen pprium viri magne ſtature. Nu. 13. Vbi erāt
Gigas. achiman & ſiſai & tholmai filii enac. Et in eodem. Ibi vidi-
mus monſtra quedam filiorum enac de genere giganteo.
עָנַשׁ עָנַשׁ Aanas. mulctare, cōdēnare. dānare. Exo. 21. Subiace
Mulctare. bit dāno quantum maritus mulieris expetierit. Pro
condēnare. quo hebrei legunt. Et mulctabunt eū ſiue condēnabūt eum
quātum maritus mulieris expetierit. Deut. 22. Condēnātes
inſuper centum ſiclis argenti. 2. Paralipo. 36. Et condēna-
Damnū in ferre. uit terram centum talentis. Prouer. 17. Non eſt bonum dā-
num inferre iuſto. i. non eſt bonū condēnare vel dānare iu
ſtum: ſiue iuſto. nā in hebreo eſt datiui caſus. & in eodē. 22.
Innocens ptrāſiit & afflictus eſt dāno. i. dānatus eſt. Amos
עֹנֶשׁ 2. Vinum dānatorū bibebant. Et inde עֹנֶשׁ Oones. i. dānū
Mulcta. ſeu mulcta. 4. Reg. 23. Et īpoſuit mulctā terre centū talēta.
עָסַס עָסַס Aaſas. calcare. conculcare. comprimere. Et ſcribitur
Calcare. cum ſimplici ſamach. vt Malach. 4. Et calcabitis im-
עָסִיס pios. Et inde עָסִיס Aaſis. i. muſtum ſeu ſuccus dulcis: eo qd
Muſtum. fit cōculcatione vel compreſſione. Canti. 8. Et muſtum ma
lorum granatorum meorū. Eſa. 29. Et quaſi muſto ſangui-
ne ſuo inebriabūtur. Ioel. 1. Qui bibitis vinū in dulcedine.
Dulcedo & in eodem. 3. Stillabunt montes dulcedinem.
עֹפֶא עֹפֶא Oopha. Ramus. ſeu frōdes. & ſolum inuenitur in nu-
עֳפָאִים mero plurali. ſ. עֳפָאִים Oophaim. ps. 103. De medio
petrarum dabunt uoces. Pro quo hebrei legunt. De medio
Rami. Nemora. ramorum vel frondium dabunt voces. Vnde beatus hiero-
nymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. De medio nemorum
dabunt voces. Et aliquādo ſcribitur ſine aleph. Dan̄. 4. Fo- Folia.
lia eius pulcherrima.
עָפַל Aaphal. contenebrari. incredulum eſſe. Nu. 14. At illi עָפַל
cōtenebrati aſcenderunt in verticem montis. Abach. cōtenebrari.
2. Ecce qui incredulus eſt non erit recta anima ei9 in ſemet
ipſo. Hebrei tamen dicunt q ſignificat repugnantiam vel
contumaciam. Alii vero dicunt q ſignificat elationem vel
ſuperbiam. Et inde עֹפֶל Oophel. i. tenebroſum. Eſa. 32. Te עֹפֶל
nebre & palpatio facte ſunt ſuper ſpelūcas. Hebrei vero di- Tenebre
cunt q ſignificat turrem vel fortaliciū. Vnde beatus hiero.
in ſuis explanationibus ſuper predicto loco ſic ait. lxx. pro
tenebris & palpatione que facte ſunt ſuper ſpelūcas in ſem
piternum: tranſtulerunt. Et erunt ille ſpelunce vſq; in eter-
num. Quod in hebreo dicitur עֹפֶל Oophel: & בַּחַן Baan
quas hebrei duas turres in ieruſalem fuiſſe arbitrātur excel
ſas atq; firmiſſimas: q his appellantur nominibus. Quarū
prior interptatur tenebre ſiue nubilū: qd vſq; ad nubes eri
geret caput: altera pbamētū & firmitas. ſiue vt ſymmachus
vertit inquiſitio: eo quod in contēplando culmine eius ocu
li fallerētur. Hec hieronymus. Mich. 4. Et tu turris gregis
nebuloſa. Ponitur etiam pro veſpera. 4. Reg. 5. Cūq; veniſ nebuloſa.
ſet iam veſperi. Eſt etiam עֹפֶל Oophel. nomē propriū tur Veſper.
ris vel arcis. 2. Paralipo. 27. Et in muro ophel multa cōſtru עֹפֶל
xit. & in eodē. 33. Vſq; ad ophel exaltauit illum. Nee. 3. Na Ophel.
thinei autem habitabant in ophel. Ponitur etiam pro tem
plo: eo quod erat altum & eminens ad inſtar turris & arcis. Templū.
vt in eodem. A turre magna & eminenti vſq; ad murum
templi. Item עֹפֶל Aapol. infirmitas anus: quam ficum vo- עֹפֶל
cāt. & ſolū inuenitur in numero plurali. ſ. עֳפָלִים Aapolim. Ficus infirmitas.
quam infirmitatem tranſlātio noſtra circūloquendo expri עֳפָלִים
mit. Deut. 28. Percutiat te dñs vlcere egypti & partem cor- Ficus.
poris per quā ſtercora digeruntur. i. Reg. 5. Et percuſſit in
ſecretiori parte natium.
עַפְעַף Aaphaph. palpebra. & ſolū inuenitur in numero plu
rali. ps. 131. Et palpebris meis dormitationē. De quo עַפְעַף
vide ſupra in dictione עוּף Ooph. Palpebra
עָפָר Aaphar. Puluis. terra. Gen̄. 2. Formauit igitur domi- עָפָר
nus deus hominē de limo terre. Pro quo hebrei legūt Limus.
Formauit igitur dñs deus hominē puluerem de terra. & in Puluis.
eodem. 3. Quia puluis es & in puluerē reuerteris. Nu. 23.
Quis dinumerare poſſit puluerem Iacob. Deut. 9. Omino
q; in puluerē redigēs. Iob. 28. Ferrū de terra tollitur. Po Terra
nitur etiā pro cinere. Nu. 19. Tolletiſq; de cineribus cobuſtio Cinis.
nis atq; peccati. Reperitur etiā in plurali עֲפָרוֹת Aaphroth. עֲפָרוֹת
Iob. 28. Et glebe illius aurū. vbi ponitur p glebis. Prouer. Glebe.
8. Et cardines orbis terrarū. Et inde verbū עִפֵּר Iiphar. qd Terre.
ſignificat puluerizare. i. puluerē vel terrā ſpargere. 2. Reg. עִפֵּר
16. Terrāq; ſpargens. Pro quo hebrei legunt. Et pulueriza Terrā ſpargere
bat puluere. Et inde עֹפֶרֶת Oophereth. i. plūbū: eo quod ha עֹפֶרֶת
bet plurimā partē terreſtris elemēti. Exo. 15. Submerſi ſūt
quaſi plūbum in aquis vehemētibus. Iob. 29. Stillo ferreo Plūbum.
& plūbi lamina. Hiere. 6. Conſumptū eſt plūbum. Zach. 5.
Et ecce talentū plumbi portabatur. Itē עֹפֶר Oopher. i. hi- עֹפֶר
nulus. Canti. 6. Similis eſt dilectus me9 capree hinuloq; cer Hinulus.
uorū. Et in plurali עֳפָרִים Oopharim. vt in eodem. 4. Duo עֳפָרִים
vbera tua ſicut duo hinuli. Hinuli.
עֵץ Ees. lignum. arbor. Gen̄. 1. & lignum pomiferū faciens עֵץ
fructum iuxta genus ſuum. & in eodē. 18. Et requieſci- Lignum.
te ſub arbore. Leuit. 23. Fruct9 arboris pulcherrime. Deut. arbor.
28. Oēs arbores tuas & fruges terre tue rubigo cōſumet
Scribitur etiā cum he in fine. Hiere. 5. Cedite lignum eius.
Pro quo hebrei legūt. Cedite lignum. i. ligna. Vbi ſecundū
hebreos he vltimū nō denotat pnomē tertie perſone: quia

ſcribitur ſine puncto mapic. Oſee.4. Populus meus in li gno ſuo interrogat. Et in plurali עֵצִים Eeſim. Geñ.22. Cũq; concidiſſet ligna in holocauſtum. & in eodẽ. Ecce inquit ignis & ligna. Ioſ.9. Ligna cedant aquaſq; comportẽt. p̃s. 103. Saturabuntur ligna campi. Significat etiam עֵץ Ees manubriũ ſecuris: ſiue haſtile lãcee. Deut.19. Ferruq; lapſum de manubrio amicũ eius percuſſerit. 1. Reg.17. Haſtile autem lancee eius erat quaſi liciatorium texentium.

עָצַב Aaſab. contriſtare. meſtum eſſe. dolere. ad iracundiam prouocare. affligere. laborare. Geñ.6. Et tactus dolore cordis. Pro quo hebrei legunt. Et contriſtatus eſt in corde ſuo. Et loquitur de deo more humano. & in eodem.34. Irati ſũt valde. Pro quo hebrei legũt. Cõtriſtati ſunt viri & irati ſunt valde. & in eodem. 45. Nolite pauere. Pro quo hebrei legunt. Et nunc nolite contriſtari. & in eodem. Contriſtatus eſt enim ſuper dauid. 2.Reg.19. Dolet rex ſuper filio ſuo. 3.Reg.1. Nec corripuit eum pater ſuus. i. nec cõtriſtauit 1.Paralipo.4. & feceris me a malitia nõ opprimi. Pro quo hebrei legunt. non contriſtari. Eſa.54. Merentem ſpũ vocauit te dñs. ſignat etiã affligere. p̃s.55. Tota die verba mea execrabãtur. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. trãſtulit. Tota die ſermonibus me affligebant. Eccl's.10. Qui transfert lapides affligetur in eis. Eſa.63. Ipſi autem ad iracundiam ꝓuocauerunt & afflixerũt ſpũm ſancti eius. Significat etiam laborare vel facere. Iob.10. Manus tue fecerunt me & plaſmauerũt me. Et inde עֶצֶב Eeſeb. ſiue עֹצֶב Ooſeb. i. dolor. afflictio. triſtitia. labor. Geñ.3. In dolore paries filios. 1.Paralipo.4. Quia peperi eũ ĩ dolore. Prouer.10. Nec ſociabitur cũ eo afflictio. & in eodem.15. Et ſermo durus ſuſcitat furorẽ. Pro quo hebrei legunt. Et ſermo triſtis aut ſermo afflictionis vel doloris ſuſcitat furorem. Eſa.14. Cũ requiem dederit tibi dñs de labore tuo. Scribitur etiã cũ thau in pricipio & dicitur עַצֶּבֶת Aaſabeth. vt in eodem.10. Qui ãnuit oculo dabit dolorẽ. & in eodẽ.15. Et in merore animi deiicitur ſpũs. Scribitur etiã quãdoq; cũ mẽ in principio & he in fine & dicitur מַעֲצֵבָה Maaſeba. Eſa.50. In doloribus dormietis. Quod ĩ hebreo legitur ſingulariter. ſ. in dolore vel in triſtitia aut in afflictiõe dormietis. Et ĩ plurali עַצְּבוֹת Aaſeboth. Iob.9. Verebar oẽia opera mea. Pro quo he. le. Verebar oẽs labores vel dolores meos. p̃s.146. Et alligat contritiones eorũ. ideſt dolores eorum. Et aliquãdo ſcribitur cũ nũ in fine & dicitur עִצָּבוֹן Iiſabon. Geñ.3. Multiplicabo erũnas tuas. ꝓ quo hebrei legũt. Labores vel dolores tuos. & in eodem. In laboribus comedes ex ea. & in eodem. 5. Iſte cõſolabitur nos ab operibus noſtris & laboribus manuũ noſtrarũ. Significat etiã עֶצֶב Eeſeb. ſubſtãtiã vel pecuniã labore acquiſitã. Prouer.5. Et labores tui ſint in domo aliena. i. ſubſtãtia tua. Eſa.58. Et omnes debitores veſtros repetitis. Pro quo hebrei legunt. Et omnes pecunias vr̃as ſiue ſubſtantiã veſtram repetitis. Ponitur etiam עֶצֶב Eeſeb pro vaſe fictili. Hiere.22. Nunquid vas fictile atq; contritũ iſte ieconias. Significat etiã idolum vel ſimulachrũ. p̃s.138. Et vide ſi via iniquitatis in me eſt. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Et vide ſi via idoli in me eſt. Eſa. 48. Ne forte diceres idola mea fecerunt hec. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſ. idolũ meũ fecit hec. Et in plurali עַצְּבוֹת Aaſeboth. ſiue עֲצַבִּים Aſabim. p̃s.15. Multiplicate ſunt infirmitates eorum. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Multiplicabuntur idola eorum. Poteſt etiam legi multiplicabuntur dolores vel infirmitates eorũ. p̃s.105. Quas ſacrificauerunt ſculptilibus chanaam. p̃s.113. Simulachra gentium argentum & aurum. Oſee.4. Particeps idolorum ephraim. Et inde verbum tertie coniugationis: quod ſignificat idolatrare ſiue idola colere. Hiere.44. faciemus ei placentas ad colendum eam.

עָצַד Aaſad. aſcia inſtrumẽtum fabri. Et ſcribitur cum mẽ in principio & dicitur מַעֲצָד Maaſad. Hiere.10. Opus manuũ artificis in aſcia. In alio vero loco btũs hieronymus tranſtulit. limã. Eſa.44. Faber ferrarius lima operatus eſt.

עָצָה Aaſa. Claudere. ſ. oculos. Prouer.16. qui attonitis oculis cogitat praua. Pro quo hebrei legunt. Qui claudit oculos ſuos ad cogitandũ praua. Item עָצֶה Aaſe. i. ſpina dorſi. Leuit.3. Et caudam totam cum renibus. Pro quo hebrei legunt. Et caudam totam iuxta ſpinam diuidat eam. Et eſt idem ſenſus cum littera noſtra.

עָצֵל Aaſel. piger. Prouer.6. vade ad formicam o piger. & in eo.26. Sic piger his qui miſerũt eũ. Et inde עַצְלָה Eeſla. ſiue עַצְלוּת Aaſluth. i. pigredo ſiue pigritia. Prouer. 19. Pigredo ĩmittit ſoporem. & in eodem.31. Et panẽ score ocioſa non comedit. Pro quo hebrei legunt. Et panem pigritie ſeu ocioſitatis nõ comedit. Et ĩ plurali עֲצַלְתַּיִם Aaſalthaim Eccl's.10. In pigritiis humiliabitur cõtignatio. Et inde verbum pigritare ſeu pigrum eſſe. Iudi.18. Nolite ceſſare: eamus & poſſideamus terram. i. nolite pigritare. ſiue nolite ocioſi eſſe.

עָצַם Aaſam. fortificare. roborare. preualere. ſuperare. potentiorem eſſe. Multiplicari. claudere. ſ. oculos. Geñ. 26. Quoniã potẽtior nobis factus es valde. Exo.1. Ac roborati nimis impleuerunt terram. p̃s.37. Inimici autẽ mei viuunt & cõfirmati ſũt. Pro quo btũs hiero ĩ. pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Inimici autẽ mei viuẽtes cõfortati ſunt. p̃s.104. Et firmauit eũ ſuper inimicos eius. i. cõfortauit eum. Dañ. 11. Et ſuperabit in modico populo. Significat etiã multiplicare. Hiere.15. Multiplicate ſunt mihi vidue eius ſuper arenam maris. & in eodẽ.30. Dura factã ſunt peccata tua. Pro quo hebrei legunt. Multiplicata ſeu cõfortata ſunt peccata tua. Et inde עָצוּם Aaſum. i. fortis. robuſtus. multiplicatus. Exo.1. Ecce populus iſrael mult⁹ & fortior nobis eſt. Nu.32. Et erat illis ĩ iumẽtis infinita ſubſtãtia. Pro quo he. le. Multa nimis. & in plurali עֲצוּמִים Aaſumim. p̃s.9. Et cadet cum dñatus fuerit pauperum. Pro quo beat⁹ hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Et irruet viribus ſuis valẽter. Poteſt etiam legi. Et irruet ſiue cadet fortib⁹ ſuis vł robuſtis ſuis. Prouer. 7. Et fortiſſimi quiq; interfecti ſunt ab ea. & in eodẽ.18. Et inter potentes quoq; diiudicat. Amos.5. Et fortia peccata veſtra. Zach.8. Et venient populi multi & gentes robuſte. Et inde עֹצֶם Ooſem. i. fortitudo. robur. Deut.8. Fortitudo mea & robur man⁹ mee. Iob.21. Iſte moritur robuſtus. Pro quo hebrei legũt. Iſte moritur in fortitudine vel in robore. Scribitur etiam cũ he vel thau in fine. Eſa.40. Fortitudinẽ & roborẽ multiplicat. & ĩ eodẽ.41. Afferte ſi quid forte habetis dicit rex iacob.. Vbi illud forte nõ eſt aduerbium dubitandi: ſed eſt nomen adiectiuũ quaſi diceret. Afferte ſi quid validũ & forte habetis ad ſatiſfaciẽdũ pro vobis. & in eodẽ. 47. Propter duritiam incantatorũ tuorũ vehementer. Pro quo hebrei legunt. Propter fortitudinem vel multitudinẽ incantatorum tuorum ſeu incantationũ tuarum. Naũ.3. In ethiopia fortitudo eius. Scribitur etiã cũ thau in principio & dicitur תַּעֲצוּמָה Thaaſuma. i. fortitudo. cui⁹ plurale habetur. p̃s.67. Vbi dicitur ipſe dabit virtutẽ & fortitudinẽ plebi ſue. Pro quo he. le. Ipſe dabit virtutẽ & fortitudines plebi ſue. Et inde עֶצֶם Eeſem. i. os ab oſſe: eo quod eſt durũ & forte. Geñ.2. Hoc nunc os ex oſſibus meis. & in eodem.29. Os meũ es & caro mea. 2.Reg.5. Os tuũ & caro tua ſumus p̃s.101. Ahdeſit os meũ carni mee. p̃s.138. Nõ eſt occultatũ os meũ a te. Sed in predicto loco aliqui hebrei legunt. Non

eſt occultata ſubſtantia mea a te. Nam apud hebreos עֶצֶם Eeſem dicitur ſubſtantia. Et in plurali עֲצָמוֹת Aaſamoth. ſecundum terminationem pluralẽ femininorũ. Exo.13. Tulit quoq; moyſes oſſa ioſeph ſecum. p̃s.21. Dinumerauerũt oẽia oſſa mea. Eſa.66. Et oſſa veſtra quaſi herba germinabunt. Ezech.37. Qui erat plenus oſſibus. Reperitur etiã עֲצָמִים Aaſamim. in gñe maſculino. Geñ.2. Hoc nũc os ex oſſibus meis. Eccl's.11. Et qua ratione compingantur oſſa in ventre pregnantis. Et inde verbum עִצֵּם Iiſem. i. exoſſare. Hiere.50. Iſte nouiſſimus exoſſauit eum nabuchodonoſor rex babylonis. Ponitur etiã עֶצֶם Eeſem pro ebore: quod eſt os elephãtis. Threñ.4. Rubicũdiores ebore ãtiquo. Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat totũ hominem ſeu totum corpus hominis. Vnde in predicto loco ipſi legunt. Rubeſcũt corpore magis quã gẽme. ſ. rubicũde. Itẽ עֶצֶם Eeſem. i. idem. ipſemet. Geñ.7. In articulo diei illi⁹ ingreſſus eſt noe. i. in eodem die. ſiue in ipſomet die. & in eodem.17. In ipſa die ſicut p̃ceperat ei deus. & in eodẽ. Eadẽ die circumciſus eſt abraam. Exo.24. Et quaſi celum cũ ſerenum eſt. Pro quo hebrei legunt. Et quaſi ipſummet celũ. ſiue quaſi ſubſtãtia celi. Item עִצֵּם Iiſem. i. claudere. ſ. oculos. Eſa.29. Claudit oculos veſtros. & in eodẽ.33. & claudit oculos ſuos ne videat malum.

עָצַר Aaſar. detinere. retinere. cõtinere. prohibere. ceſſare. claudere. concludere. obſidere. dñari. Nu.16. Et plaga ceſſauit. i. retenta eſt. Et in eodem. Poſtq; quieuit interitus. i. poſtq; retenta eſt plaga. Iudi.13. Obſecro te vt aquieſcas p̃cibus meis. Pro quo hebrei legunt. Detineamus obſecro te. i. detinearis vt prandeas. & in eodem. Si me cogis nõ comedam panes tuos. i. ſi me detines. 1.Reg.21. Et quidẽ ſi de mulieribus agitur continuimus nos ab heri & nudius terti⁹ 4.Reg.4. Nec mihi moram facias in eundo: & hoc age qđ precipio tibi. Pro quo hebrei legũt. Nec detinearis mihi vt aſcẽdam. ſ. ſuper aſinũ. niſi dixero tibi. & in eo.18. Ne occupet te pluuia. i. ne detineat te. 2.Paralip.13. Nec valuit vltra reſiſtere hieroboam. Pro quo hebrei legunt. Nec retinuit virtutem aut vires hieroboã. & in eodem.20. Nec potuerũt ire in tharſis. Pro quo hebrei legunt. Nec retinuerũt virtutem eundi in tharſis. Iob.12. Si continuerit aquas: omnia ſiccabuntur. & in eodem.29. Principes ceſſabant loqui. Ps.105. Et ceſſauit quaſſatio. Dañ.10. Et nihil in me remãſit viriũ. Pro quo hebrei legunt. Et non retinui virtutẽ vel vires. Significat etiam claudere. vel obſidere. Geñ.16. Ecce cõcluſit me dñs ne parerem. Hebrei tamẽ legunt ꝓhibuit me. Et in eodem.20. Cõcluſerat enim dñs omnẽ vuluã domus abimelech. Deut.11. Iratuſq; dñs claudat celum. 1.Reg.21. Erat autem vir quidã de ſeruis ſaul in die illa intus in tabernaculo dñi. i. clauſus in tabernaculo dñi. 3.Reg.8. Si clauſum fuerit celum. 4.Reg.17. Obſedit eum & vinctũ miſit in carcerẽ. Et inde עָצוּר Aaſur. i. clauſus ſiue retẽtus. Deut.32. Et clauſi quoq; defecerũt. De quo vide ſupra in dictiõe עָזַר Aazar. Hiere.20. Quaſi ignis ſtuans clauſuſq; in oſſibus meis. Et in eodem.39. Cum clauſus eſſet in veſtibulo carceris. Et inde עֹצֶר Ooſer. i. retentio. ſiue clauſura. Prouer.30. Os vulue. i. clauſura matricis. Ponitur etiam pro anguſtia. Eſa.53. De anguſtia & de iudicio ſublat⁹ eſt. & inde מַעֲצוֹר Maaſor. i. detentio ſiue ꝓhibitio. 1.Reg.14. Quia non eſt dño difficile ſaluare vel in multis vel in paucis. Pro quo hebrei legunt. Quia non eſt dño detẽtio ſeu prohibitio vt ſaluet vel in multis vel in paucis. Prouer.25. Qui nõ poteſt in loquẽdo cohibere ſpũm ſuum. Pro quo hebrei legunt. Cui nõ eſt prohibitio ſpũi eius. Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Et inde עֲצָרָה Aaſara. ſiue עֲצֶרֶת Aaſereth. i. cetus ſiue collectio vel concurſus populi in vnũ locum. Leuit.23. Eſt enim cetus atq; collectio. Eſa.1. Iniqui ſũt cetus vr̃i. Hiere.9. Quia oẽs adulteri ſunt & cetus preuaricatorũ. Ioel.1. vocate cetum. Item עָצַר Aaſar. Dñari. preualere. 1.Reg.9. Iſte dñabitur populo meo. 2.Paralipo.14. Non preualeat contra te homo. Et inde עֶצֶר Eeſer. i. dñium ſiue regnũ. Beat⁹ hieronymus trãſtulit opes. Iudi.18. Magnarũq; opum. ꝓ quo hebrei legunt. poſſidens regnum vel dominium.

עָקַב Aacab. ſupplantare. inueſtigare. Geñ.27. Et ſupplantauit me en altera vice. Hiere.9. Omnis frater ſupplãtans ſupplantauit. Oſee.6. Supplantata ſanguine. Et in eo. 12. In vtero ſupplantauit fratrẽ ſuũ. i. plantam pedis eius tenuit. Ponitur etiam pro inueſtigare. Iob.37. Et non inueſtigabitur cum audita fuerit vox eius. Et inde עָקֵב Aacheb. ſiue עֵקֶב Eecheb. i. calcaneus. plãta. ſ. pedis. aut veſtigiũ: ſeu retributio. Geñ.3. Tu inſidiaberis calcaneo eius. & in eodẽ. 25. Plantam fratris tenebat manu. Iob.18. Tenebitur planta illius laqueo. Ps.40. Magnificauit ſuper me ſupplantationem. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. trãſtulit. Leuauit contra me plantam. p̃s.48. Iniquitas calcanei mei circundabit me. p̃s.69. Auertantur ſtatim erubeſcentes. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Reuertantur ad veſtigiũ confuſionis ſue. p̃s.118. Et exquirã eam ſemp. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Et cuſtodiam eam per veſtigiũ. Et in plurali declinatur tam maſculine q̃ feminine. maſculine. Canti.1. Abi poſt veſtigia gregũ tuorum. feminine. vt p̃s.76. Et veſtigia tua non cognoſcentur. p̃s.88. Quod exprobrauerũt cõmutationem xp̃i tui. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Qui exprobrauerunt veſtigia xp̃i tui. Significat etiam poſteriorẽ ſeu extremã partẽ vel finẽ alicui⁹ rei: ſicut planta eſt extrema pars corporis. vt Geñ.49. Et ipſe accingetur retrorſum. i. accingetur poſterior. Ioſ.8. Ita vt nouiſſimi multitudinis occidentalẽ plagam vrbis attingerent. p̃s.39. Ferant cõfeſtim confuſionẽ ſuã. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Pereant poſt confuſionẽ ſuam. Prouer.22. finis modeſtie timor dñi. Et quia retributio datur poſt laborẽ: ideo ponitur etiã pro retributione vel mercede laboris. Deut.7. Si poſtq; audieris hec iudicia. ꝓ quo he. le. Et erit merces ſeu retributio ſi audieritis iudicia hec p̃s.18. In cuſtodiẽdis illis retributio multa. p̃s.118. Inclinaui cor meũ ad faciendas iuſtificationes tuas in eternũ ꝓpter retributionẽ. & beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Inclinaui cor meũ vt facerem iuſtitias tuas propter eternã retributionem. Poteſt etiam legi ſic. Ad eternum veſtigiũ: ſiue ad ſeculi finẽ. i. vſq; ad ſeculi finẽ. Significat etiã ꝓpter ꝓpterea. eo quod. Geñ.26. Eo qđ obedierit abraã voci mee Nu.14. Seruũ meũ caleb qui plenus alio ſpũ. ꝓ quo he. le. & ſeru⁹ me⁹ caleb eo ꝙ fuit ali⁹ ſpũs cũ eo. Itẽ עָקֹב Aacob. i. prauus ſeu iniquus. Eſa.40. Et erunt praua in directa. Hiere.17. Prauũ eſt cor hoĩs & inſcrutabile. & inde עָקְבָה Oocba. i. inſidie ſeu inſidioſe. 4.Reg.10. porro iehu faciebat hoc inſidioſe. Et ſecundũ hoc ſignificatũ. Oſee.6. Vbi nos hẽmus ſupplãtata ſanguine: põt ẽt legi. iſidiatrix ſanguini.

עָקַד Aacad. ligare. alligare. vicire. Geñ.22. cũq; alligaſſet Iſaac filiũ ſuũ. & ide עֵקֶד Eeched. i. camera. ſeu loc⁹ vbi paſtores ſolent oues ligare vt tõdeãtur. 4.Reg.10. Cũq; veniſſet ad cameram paſtorum. Et inde עָקֹד Aacod. i. animal maculoſũ qđ habet maculas diuerſi coloris circũligatas corpori ſeu pedibus. Geñ.30. Maculoſa & varia & diuerſo colore reſperſa. Et in eodem.31. Alba queq; accipes ꝓ mercede: omnes greges alba pepererunt. ꝓ quo hebrei legũt. Maculoſa ſeu varia. i. habentia maculas albas. & in eodem. Varios & maculoſos ac diuerſorum colorum.

עקה Aache.antemurale.ſiue paruꝰ murus: qui tecto ante ponitur:ne quis inde cadat.& ſcribitur cum mẽ in principio & dicitur מַעֲקֶה Maache. Deut.22. Cum edificaueris domũ nouam:facies murum tecti per circuitum. Et ſolũ inuenitur in predicto loco.

עקל Aacal.peruertere.cuius participium paſſiuũ ſecunde coniugationis.ſ. מְעֻקָּל Meucal habetur.Abach.1.vbi dicitur ꝓpterea egredietur iudicium peruerſum. Et inde עֲקַלָּתוֹן Aacalathõ.i.peruerſus ſiue tortuoſus.Eſa.27.Et ſuper leuiathã ſerpentem tortuoſum.Et inde עֲקַלְקַל Aacalcala.cũ duplici coph & cũ duplici lamed.i.ꝑuerſum:prauũ deuiũ. Et ſolum inuenitur in numero plurali.ſ. עֲקַלְקַלּוֹת Aacalcaloth. Iudi.5. Ambulauerunt per calles deuios.p̃s.124. Declinantes autem in obligationes. Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit. Qui autem declinãt ad prauitates ſuas.

עקר aacar.euellere.erradicare.ſuffodere.ſubneruare Gẽ.49.Et in voluntate ſua ſuffoderunt murũ.Poteſt etiã legi. Et in voluntate ſua ſubneruauerũt bouem. & ſecundũ aliquos hebreos dicitur de ioſeph qui dictus eſt bos. Deut.33.Quaſi primogeniti tauri pulchritudo eius. Eccl.3.Tẽpus plantandi & tẽpus euellendi.Soph.2. Et acharon erradicabitur.Significat etiam ſubneruare.Ioſ.11. Equos eorũ ſubneruabis.& in eodem. Equos eorum ſubneruabit.1.Paralipo.18.Subneruauit omnes equos curruum. Et idẽ עָקָר Aacar.i.ſterilis. Deut.7. Non erit apud te ſterilis vtriuſq; ſexus. Et in genere feminino עֲקָרָה Aacara. vt in predicto loco.& Gẽ.11.Erat autẽ ſarai ſterilis.Exo.23. Nõ erit in fecunda nec ſterilis in terra tua.p̃s.112. Qui habitare facit ſterilem in domo.Eſa.54.Lauda ſterilis que non paris.Item עֵקֶר Eecher.i.radix.aut ſtirps.ſeu trũcus.Leuit.25.Et attenuatus frater tuꝰ vẽdiderit ſe ei:aut cuiq; de ſtirpe eiꝰ.Dañ.4.Verũtamẽ germẽ radicũ eius in terra ſinite.pro q̃ he.le. Verũtamen trũcũ radicum eius in terra ſinite.

עקרב Aacrab.ſcorpio. Deut.8.ſcorpio ac dipſas. Et ĩ plurali עַקְרַבִּים Aacrabim.Nu.34.Per aſcẽſũ ſcorpionum.3.Reg.12. Ego autem cedam vos ſcorpionibus.

עקש Aacas. peruertere. deprauare. prauũ eſſe.ſeu prauũ cõprobare.Iob.9.Si innocentẽ oſtendero:prauũ me cõprobabit.Pro quo hebrei legunt.Et deprauabit me.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.Prouer.10. Qui autẽ deprauat vias ſuas:manifeſtus erit.& in eodem.28.Qui peruerſis ingreditur viis:concidet ſemel.Pro quo he.le.Qui deprauat vel peruertit vias ſuas: concidet in vna:ſiue concidet ſemel. Eſa.59. Semite eorũ incuruate ſunt eis.i.ꝑuerſe ſiue deprauate ſunt.poteſt etiã legi ſic.Semite eorum ꝑuerterunt eos. Mich.3. Et omnia recta ꝑuertitis.Et inde עִקֵּשׁ Iiches.i.peruerſus ſiue prauus.Deut.32.Generatio peruerſa atq; praua 2.Reg.22. Et cum peruerſo peruerteris. Prouer.8.Non eſt in eis prauũ quid neq; ꝑuerſum. Et in plurali עִקְּשִׁים Iichesim.Prouer.2.Quorũ vie peruerſe ſunt.& in eodẽ.11. Abominabile dño cor prauũ.Pro quo hebrei legũt.Abominatio eſt dño praui corde.i.abominabiles ſunt dño. Et inde עִקְּשׁוּת Iicheſuth.i. ꝑuerſitas.prauitas.Prouer.4. Remoue a te os prauũ.Pro quo he.le. Remoue a te prauitatem oris.

ערר Aarir.ſolus.orbatus.i.abſq; liberis. Gẽ.15.Ego vado abſq; liberis.Et in plurali עֲרִירִים Aaririm.Leuit.20.Abſq; liberis morietur.& in eo.Abſq; filiis morietur.

ערב Aarab.miſcere.cõmiſcere.adueſperaſcere. obtenebrare.fideiuſſorẽ eſſe. Vadẽ eſſe aut vadẽ ſe offerre.in fidẽ recipere.ſpondere.ſub pignore accipere.Dulce ſeu amenum eſſe.Eſd.9.cõmiſcuerunt ſemen ſanctũ cũ populis terrarum.p̃s.105.Et cõmixti ſunt inter gentes.Prouer.14.Et in gaudio eius non miſcebitur extraneus. & in eodẽ.20. Ei qui reuelat myſteria & ambulat fraudulẽter & dilatat os ſuũ ne cõmiſcearis. & in eodem.24. Et detractoribus non cõmiſcearis. Ezech.16. Omes amatores tuos quibꝰ cõmixta es.Ponitur etiã pro applicare.Hier.30. Quis enim iſte eſt: qui applicet cor ſuũ vt appropinquet mihi.i.qui cõmiſceat cor ſuũ vt appropinquet mihi.Et inde עֵרֶב Eereb.i.mixtio diuerſorũ hoim vel diuerſarũ rerũ. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Vulgus ꝓmiſcuũ. Exo.12. Sed & vulgus promiſcuũ innumerabile aſcendit cum eis. Nee.13. Separauerunt omnẽ alienigenã ab iſrael.Pro quo hebrei legũt. Separauerunt omnẽ mixtionem.ſ.aliorum populorũ. Hiere.25.Et vniuerſis generaliter.Pro quo hebrei legunt.Et omni mixtioni.i.vulgo ꝓmiſcuo.& in eodẽ.50. Et ad omne vulgus qui eſt in medio eius. Et inde עָרֹב Aarob.i.cõmixtio muſcarum diuerſi generis.Exo.8.Et implebũtur omes domus egyptiorum muſcis diuerſi generis.& in eodem.Et venit muſca grauiſſima.i.multitudo muſcarũ.p̃s.104. Dixit & venit cynomia. Pro quo beatus hiero.in pſ.iuxta he.ve. tranſtulit.Dixit & venit muſca omnimoda.Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat cõmixtionẽ aĩalium & ſerpẽtum venenoſorum:aſpectuq; terribiliũ.Et inde עֶרֶב Eereb.ſiue עֶרֶב Aareb.i.veſpera.nox.eo quod in ea nõ poteſt homo diſtinguere figuras ſeu formas rerũ:quaſi omia eſſent cõmixta.Gẽ.1.Et factum eſt veſpere & mane dies vnus. & in eodem. Et veſperam vocauit noctem.& in eodem.49.Et veſpere diuidet ſpolia.Exo.16.veſpere comedetis carnes.Iob.7.Et rurſus expectabo veſperã.p̃s.54.Veſpere & mane & meridie. Et declinatur pluraliter עַרְבַּיִם Aarbaim. Exo.12. Immolabitq; eum vniuerſa multitudo filiorũ iſrael ad veſperã.Pro quo hebrei legunt. Inter veſperas.& dicunt ꝙ ſunt due veſpere:vna.ſ.quãdo ſol ĩcipit declinare ad occidẽtem: alia vero quãdo iã occidit ſol & ocultatur nobis: & in hoc ſpacio tẽporis quod eſt inter primã veſperã & ſecundã:debebat occidi agnus paſchalis ſecũdũ hebreos. Significat etiam עֶרֶב Eereb.occidẽtẽ ſeu occaſum.i. illã ptẽ mũdi qua ſol occidit Hiere.25.Et cunctis regibus occidẽtis.& cõmuniter ſcribitur cum mẽ in principio & dicitur מַעֲרָב Maarab.p̃s.106.A ſolis ortu & occaſu.Eſa.43.& ab occidente cõgregabo te. Et in eo.59.Et timebũt qui ab occidente ſunt nomen dñi. Scribitur etiam cum he in fine & dicitur מַעֲרָבָה Maaraba.1.Paralip.26.trans iordanẽ cõtra occidentem.2.Paralip.23. Extra ciuitatem dauid ad occidentem. & in eodem.32. Et auertit eas ſubter ad occidentem vrbis Dauid.Eſa.45. Vt ſciant hi qui ab ortu ſolis & qui ab occidente. Et inde verbum עָרַב aarab.ideſt adueſperaſcere:ſeu diẽ ad occaſum declinare:vel pernoctare:ſeu veſpere aliquid opari.Iudi.19. Conſidera quoniam dies ad occaſum decliuior ſit.1.Regũ.17.Procedebat vero philiſteꝰ mane & veſpere.Et inde verbum עָרְבָה aarba.ideſt obſcurata eſt. ſeu obtenebrata eſt. Eſa.24. Deſerta eſt omnis letitia. Pro quo hebrei legunt. Adueſperata eſt ſeu obſcurata eſt omnis letitia. poteſt etiam deriuari a עֲרָבָה Aaraba.quod ſignificat deſertũ vt infra dicetur.Et inde עֹרֵב Oorebideſt coruus:eo quod eſt nigri coloris.Gẽ.8.Dimiſit coruum.Leuit.11. Et omne coruini generis. Iob.38. Quis preparat coruo eſcam. Et in plurali עֹרְבִים Oorbim.3.Reg.17. Coruiſq; precepi vt paſcant te.Et in eodem.Coruiq; deferebant ei panẽ.Prouer.30.Suffodiant eum corui de torrẽte.Item עָרַב Aarab.ideſt fideiuſſorẽ eſſe. in fidem accipere. Vadem ſe offerre.ſpondere.Gẽ.43. Ego ſuſcipio puerum.ideſt in mea fide accipio:ſiue vadem me offero pro eo.Et in eodem.44.qui in meã hũc recepi fidẽ.Iob.17.libera me & pone me iuxta te. Pro quo hebrei legunt.Pone obſecro vadem pro me:ſiue fidem fac pro me vel ſponde pro me:& pone me iuxta te. p̃s.118. Suſcipe ſeruũ tuũ in bonũ.Pro quo btũs hiero.in pſal. iuxta he.ve.trãſtulit.Spõde pro ſeruo tuo in bonũ. Prouer.6.Si ſpopõderis ꝑ amico tuo. & in eodẽ.11. Affligetur malo qui fidem facit pro extraneo.Et in eodem.22.Qui ſe vades offerunt pro debitis.Eſa.36. Et nunc trade te dño meo regi aſſyriorum.ſ.vt te accipiat ĩ ſuam fidem. Poteſt etiam legi ſic:trade vadem dño meo.ſ.pro duobus millibus equis tibi accomodandis:vt ſequitur in textu. & in eodem.38.Reſponde pro me.debet legi. Spõde pro me.Significat etiam oppignorare.Nee.5. Agros noſtros & vineas & domos noſtras oppignorauimus vt accipiamus frumentum. Et inde עֲרֻבָּה Aaruba.i.fideiuſſiõ ſeu vades.aut pignꝰ.1. Reg.17.Et cum quibus ordinati ſunt diſce. Pro quo hebrei legunt. Et pignus eorum accipe.ſ.ſi ſub pignore vel in fide acceperũt cibaria & alia neceſſaria:ſolue ꝑ eis debitum.Poteſt etiam legi ſecundum primã ſignificationem ſic.Et cõmixtionem eorum accipe.i.diſce cum quibus cõmixti vel ordinati ſũt. ſicut eſt in littera noſtra.Prouer.17. Cũ ſpoponderit amico ſuo. Pro quo hebrei legunt. Cum ſpoponderit.i.fideiuſſerit fideiuſſionem pro amico ſuo. Et inde עֵרָבוֹן Eerabon. ideſt.pignus. Gẽ.38.Patiar quod vis:ſi dederis mihi arrabonem.& in eodem.Quid tibi vis pro arrabone dari. Vnde hec dictio arrabon ab hebreo traxit originem. Et inde תַּעֲרֻבוֹת Thaaruboth.i.obſides.qui loco pignoris ponũtur 4.Reg.14.Et obſides:& reuerſus eſt ĩ ſamariã.2.Paralipo.25. Nec non & filios obſidum reduxit in ſamariã. Et inde מַעֲרָב Maarab.i.negociatio ſeu mercatio aut mercatum. eo quod negociatores dant & accipiunt in fidem vel ſub vade vel pignore. Ezech.27. fuerunt in populo negociationis tue.Pro quo he.le. Fuerũt in te ad negociandum negociationem tuam.Et in eodem.Et vaſa erea adduxerunt populo tuo.Pro quo hebrei legunt.Et vaſa erea adduxerũt in negociatione tua vel in mercatu tuo.& in eo. Et mel & oleum & reſinã propoſuerũt in nũdinis tuis. Et in eodem.Et naues tharſis principes tui in negociatione tua. Et in eodem. Et multiplex inſtrumẽtũ tuũ.Pro quo hebrei legũt.Et multiplex negociatio tua.& in eodem.Naute tui & gubernatores tui tenebant ſupellectilẽ tuã. Pro quo he.le. Negociabãtur negociationẽ tuã. & in eodẽ. In multitudine diuitiarũ tuarum & populorum tuorum ditaſti reges terre. Pro quo hebrei legũt.In multitudine diuitiarũ tuarũ & negociationum tuarũ ditaſti reges terre.& in eodẽ. In profundis aquarum opes tue.i.negociationes tue.Item עָרַב Aarab.i.iocũdum ſeu amenũ vel ſuaue eſſe:aut dulce eſſe:placere.p̃s.103. Iocundum ſit ei eloquiũ meũ. Prouer.3. Et ſuauis erit ſomnus tuus.& in eodem.20.Suauis eſt homini panis mẽdacii. Cãti.2.Quia vox tua dulcis.Hiere.31.Et ſomnus meus dulcis fuit mihi.Oſee.9. Nec placebunt ei ſacrificia eorũ.Malach.3.Et placebit dño ſacrificiũ iuda & ieruſalem.Et ſecundum predictum ſignificatum exponũt aliqui hebrei illud Hiere.30.Vbi dicitur.quis enim iſte eſt vt applicet cor ſuũ. Pro quo ipſi legunt. Qui amenũ ſiue iocundum faciet cor ſuum. Item עֵרֶב Eereb.i. ſubtegmen.ſ. filũ quod textores cum ſtamine texunt.Leuit.13.Que lepram habuerit in ſtamine atq; ſubtegmine.& in eodem.Iſta lex lepre veſtimẽti lanei & linei:ſtaminis atq; ſubtegminis. Itẽ עֵרֶב Eereb.ſiue עֲרָבָה Aaraba.i.deſertum ſiue ſolitudo campeſtris. Deut.1. In ſolitudine campeſtri cõtra mare rubrum.Iob.24.vigilantes ad predam preparãt panem liberis. Pro quo hebrei legunt. Vigilantes ad predam in deſerto panem ſiue eſcam iuuenibus ſiue liberis.i.latrocinãtes in deſerto querunt panem liberis ſuis.Et in eodem.39.Cui dedi in ſolitudine domũ.Eſa.35.Et exultabit ſolitudo.& in eodem.Et torrentes in ſolitudine.& in eodem.51.Et ſolitudinem eius quaſi hortum dñi. Hiere.50. Deſerta inuia & arens. Abach.1. Velociores lupis veſpertinis. Pro quo hebrei legunt. Velociores lupis deſerti.Soph.3.Iudices eius lupi veſpere.Pro quo hebrei legunt. Lupi deſerti vel ſolitudinis. Poteſt etiam ſignificare veſperam ſicut eſt in littera noſtra:vt ſupra dictũ eſt.Et in plurali עַרְבוֹת Aarboth.ſiue עֲרָבוֹת Aaraboth.Nu.35. In campeſtribus moab.p̃s.67. Iter facite ei qui aſcẽdit ſuper occaſum. Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve. tranſtulit. Preparate viam aſcẽdenti per deſerta.Hebrei tamẽ dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat celum empyreum. A iocũditate vel amenitate dictum:vt ſupra dictũ eſt. Item עֲרָב Aarab.i.arabia.Regio ſic dicta:quia eſt prope deſertũ. Eſa.21.Onus in arabia.Hiere.25.Et cũctis regibus arabie. Ezech.27.Arabia & vniuerſi prĩcipes cedar. Et inde עַרְבִי Aarabi.i.arabs.Eſa.13.Non ponet ibi tentoria arabs. Et in plurali עַרְבִים Aarabim.2. Paralip.21. Suſcitauit ergo dñs contra ioram ſpiritum philiſtinorũ & arabum qui cõfines ſunt ethiopibꝰ. Item עֲרָב Aarab.i.ſalix.& ſolũ inuenitur in numero plurali.Leuit.23.Et ſalices de torrente. Eſa.44. Quaſi ſalices iuxta fluentes aquas

ערג Aarag.ingemiſcere.clamare.Beatus hieronymus trãſtulit deſiderare.p̃s.41.Quẽadmodũ deſiderat ceruus ad fõtes aquarum:ita deſiderat anima mea ad te deus.Ioel.1.Sed & beſtie agri quaſi area ſitiens imbrẽ ſuſpexerunt ad te.vbi ꝓ omnibus his dictionibus.ſ.quaſi area ſitiẽs imbrẽ ſuſpexerunt: in hebreo eſt vnũ verbũ tantũ.ſ. תַּעֲרֹג Thaarog.pro quo hebrei legunt. Ingemiſcent ſeu clamabũt.Poteſt etiam deriuari a dictione עֲרוּגָה Aaruga.que ſignificat areã.ſiue areolã.i.lineam plantationũ.Canti.5.Gene illius ſicut areola aromatũ.Et in plurali עֲרוּגוֹת Aarugoth.Ezech.17.Vt irrigaret eam de areolis germinis ſui.

ערד Aarod.onager.i.aſinus ſilueſtris. Iob.39. Et vincula onagri qs ſoluit. Dañ.5. & cũ onagris habitatio eiꝰ.

ערה Aara.fundere.effundere.euacuare.exinanire.nudare diſcooperire.Gẽ.24.Effundẽſq; hydriã in canalibꝰ 2.Paralipo.24.Effundebatq; pecuniã que erat in arca.p̃s.136. Qui dicũt exinanite:exinanite.p̃s.140. In te ſperaui nõ auferas aĩam meã. Pro quo btũs hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Ne euacues animã meã.Eſa.32. Donec effundatur ſup nos ſpũs de excelſo. & in eodẽ.53. Pro eo quod tradidit in mortẽ aĩam ſuã.i.effudit vel exinaniuit.Et inde מַעֲרֶה maare.i.decliuiũ mõtis ſeu collis quo aque defluũt. Iudi.20. Et ab occidentali vrbis parte. Pro quo hebrei legunt.Et a decliuio gabaa. Significat etiam nudare vel reuelare aut diſcooperire.Leuit.20.Et reuelauerit turpitudinem eius.Et in eodem. Qui hoc fecerit:ignominiam carnis ſue nudabit. Eſa.3. Et dominus crinem earum nudabit Et in eodem.22.Et parietem nudabit clypeus. Threñ.4. Inebriaberis atq; nudaberis. Abach.3. Suſcitans ſuſcitabis arcum tuum. Pro quo hebrei legunt. Nudatione nudabis arcum tuum. Poteſt etiam deriuari a dictione עוּר Yur que ſignificat ſuſcitare: ſicut eſt in littera noſtra. Et inde עֶרְיָה Eeria. ideſt nudatio.ſeu nuda. vel diſcooperta. Beatus hieronymus trãſtulit confuſione vel ignominia plena.Ezech.16.Et eras nuda & confuſione plena.Et in eodem. Quãdo eras nuda & confuſione plena. Et in eodem. Et relinquẽt te nudam plenamq; ignominia. & inde עֶרְוָה Eerua.i.turpitudo: ſeu ignominia. Leuit.18. Omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedet vt reuelet turpitudinem eius.Et in eodẽ. Turpitudinem patris tui & tur

pitudinē matris tue non diſcooperies:mater tua eſt:nō reuelabis turpitudinem eius. & in eodem. Turpitudinē vxoris patris tui. Eſa.20. Diſcoopertis natibus ad ignomiam egypti. Ponitur etiam pro infirmiori parte vel immunita:aut leſione. Gen̄.42. Vt videatis infirmiora terre veniſtis. Et in eodem. Immunita terre huius conſiderare veniſtis. Eſd.4. Et leſionem regis videre nefas ducimus. Et inde מַעַר Maar.i.nuditas. Naū.3. Et oſtendam in gentibus nuditatē tuā. Ponitur etiā pro ſimilitudine.3.Reg.7. Et palmas quaſi ſimilitudinem homin[...]. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Quaſi nu[di]tatem hominis.i.quaſi ſimilitudinem hominis nudi. Item עָרוֹת Aaroth.i.herbe.gramina.ſecundum hebreos. Eſa.19. Nudabitur alueus riui a fonte ſuo. Pro quo hebrei legunt. Herbe ſeu gramina ſuper riuum vel ſuper flumen:ſuper ora fluminis.ſed magis proprie ſignificat nudare:ſicut eſt in littera noſtra. Nā eadem dictio habetur. Abach.3.vbi dicitur nudaſti fundamētū eius vſq; ad collum. Et inde verbum ſeu participium quarte cōiugationis מִתְעָרֶה Mithare.ideſt vireſcens.ps.36. Et eleuatum ſicut cedrus libani. Pro quo hebrei legunt. Et vireſcēs ſicut indigenam virentem. Et beatus hieronymus in pſal. iuxta he.ve.tranſtulit. Et fortiſſimū ſicut indigenā virentē.

עָרַךְ Aarach.ordinare. diſponere.componere.preparare.militare. eſtimare.apreciare.equiparare.Gen̄.22.Deſuper ligna compoſuit. Exo.40. Ordinatis coram propoſitionis panibus. Pro quo hebrei legūt. Et ordinauit ſuper eo ordinationem panum. Leuit.6. Et impoſito holocauſto deſuper. Pro quo hebrei legūt. Et ordinauit vel compoſuit ſuper eam holocauſtū. & in eodem.24. Ponetq; eas aaron a veſpere vſq; mane.i.ordinabit ſeu diſponet eas. & in eodem. Super candelabrū mundiſſimum ponētur ſemper in conſpectu dn̄i. Pro quo hebrei legūt. Sup candelabrū mundiſſimū ordinabit ſeu diſponet lucernas in conſpectu dn̄i ſemper.2. Reg.23. Firmū in omnibus atq; munitum. Pro quo hebrei legunt. Ordinatum ſeu preparatū in omnibus atq; cuſtoditum. Iob.32. Nihil locutus eſt mihi. Pro quo hebrei legūt. Et non ordinauit ad me verba.ps.5. Mane aſtabo tibi. Pro quo hebrei legunt. Mane ordinabo ad te:ſuple orationē meā. Et beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. Mane preparabor ad te. Iob.16. Hominis eſt animum preparare. Eſa.30. Preparata eſt enim ab heri thopheth. Et in eodem.44. Et ordinem exponat mihi. Ioel.2. Sicut populus fortis preparatus ad preliū. Significat etiā militare.i.aciem bellatorū ordinare vel diſponere aut dirigere.vt.1.Reg.17. Et direxerunt aciē ad pugnandū contra philiſtiim Et in eodē. Direxerāt autē aciem iſrael:ſed & philiſtiim ex aduerſo fuerant pparati. Iob.6. Terrores dei militant contra me.& in eo.33. Et aduerſus faciē meā conſiſte.i.diſpone aciē contra me & conſiſte. vel ſic. Prepara ſeu diſpone te corā me:& conſiſte. Et inde עֵרֶךְ Eereth.i.ordinatio. ſeu diſpoſitio. Exo.40. Pones ſuper eā que rite pparata ſūt. Pro quo he.le. Et ordinabis ordinationē eius.vbi ponitur verbū & nomē ab eo deriuatū. Scribitur etiā cū mē in principio & dr̄ מַעֲרָכָה Maaracha.ſiue מַעֲרֶכֶת Maarecheth. Exo.39. Candelabrum:lucernas. Pro quo hebrei legunt. Candelabrū mundiſſimū & lucernas eius:lucernas ordinationis. Leuit.24. Quorum ſenos altrinſecus ſuper menſam puriſſimā. Pro quo hebrei legunt. Ordinationē ſeu diſpoſitionē ſex panū ſuper menſam puriſſimā. Ponitur etiam pro acie ordinata ad bellādum:ſiue pro plio vel agmine.1.Reg.4. Ego ſum qui veni de prelio:& ego qui de acie fugi hodie.& in eo.17. Et ad exercitū qui egreſſus eſt ad pugnā.i.ad aciem. Et in eodem. Direxerat autē aciē iſrael:ſed & philiſtiim ex aduerſo fuerant preparati. Pro quo hebrei legūt. Et ordinauerūt iſrael & philiſtiim aciem contra aciem. Et in plurali מַעַרְכוֹת Maarachoth.1.Reg.17. Ego exprobraui agminibus iſrael hodie.& in eodem. De geth de caſtris philiſtinorū.i.de aciebus vel de agminibus philiſtinorū.& in eodē. Qui exprobrauit acies dei viuētis. Itē עָרַךְ Aarch.i.eſtimare:appreciare.equiparare. Leuit.27. Et quantū ille eſtimauerit & viderit eū poſſe reddere.& in eodē. Qui diiudicans vtrū bonum aut malū ſit. Pro quo hebrei legunt. Et eſtimabit ſeu appreciabit eū ſacerdos inter bonū & malū.& in eodē. Conſiderabit eā ſacerdos vtrū bona an mala ſit.i. appreciabit ſeu eſtimabit.& in eodem. Et iuxta preciū quod ab eo fuerit cōſtitutum eſtimabitur.4.Reg.23. Et cū indixiſſet terre per ſingulos vt cōferretur iuxta preceptum pharaonis:& vnūquēq; iuxta vires ſuas exegit tam argentū q̄ aurū. Pro quo hebrei legūt. Verūtamen appreciauit ſeu eſtimauit terram vt daret argētū iuxta preceptū pharaonis:ſecundū eſtimationem vel appreciationē vniuſcuiuſq; viri.i.vnuſquiſq; dedit iuxta eſtimationē ſue facultatis: ſed in tranſlatione chaldaica eſt ſicut in littera noſtra. Iob.28. Non adequabitur ei aurum & vitrū.ps.88. Quoniā quis in nubibus equabitur domino. Eſa.40. Aut quā imaginē ponitis ei. Pro quo hebrei legūt. Aut quā imaginē vel ſimilitudinē adequatis vel equiparatis ei. Et inde עֵרֶךְ Eerech.i.eſtimatio.ſeu appreciatio.vel equiparatio. Iudi.17. Daboq; tibi per annos ſingulos decē argenteos ac veſtem duplicem. Pro quo hebrei legunt. Ac eſtimationē veſtiū.i. ſicut fuerit eſtimatū vel appreciatū. Iob.28. Neſcit homo preciū eius.i.appreciationē eius.ps.54. Tu vero homo vnanimis. Pro quo hebrei legunt. Et tu homo quaſi eſtimatio mea.i.ego eſtimabam te tāq; me ipſum. Scribitur etiam cū duplici caph. Leuit.27. Sub eſtimatiōe dabit pciū.& in eo. Si fuerit maſcul9 a viceſimo āno vſq; ad ſexageſimū annū dabit quīquagīta ſiclos argenti.p quo he.le. Et erit eſtimatio maſculi a viceſimo anno vſq; ad ſaxageſimū annū:eritq; eſtimatio quinquaginta ſiclos argenti. & in eodē. Si pauper fuerit & eſtimationē reddere nō valet.& in eodē. Omnis eſtimatio ſiclo ſanctuarii ponderabitur. Scribitur etiam cū he articulari in principio.vt in eodem. Supputabit ſacerdos iuxta annorū numerum vſq; ad iubileū precium. & in eodem. Et dabit ille qui vouerat eū dn̄o. Pro quo hebrei legunt. Et dabit eſtimationem ſeu preciū in die illa ſanctificatū domino. Et dicūt aliqui hebrei q̄ caph vltima que ponitur in predicta dictione denotat ſecundā perſonam. Vnde ipſi legunt. eſtimationē tuā ſeu preciū tuū. Et dicūt q̄ loquitur cū ſacerdote:cui pertinebat talis appreciatio vel eſtimatio.

עָרֵל Aaral. Preputiari.i.preputiū habere.cōſopiri. Leuit.19. Auferetis preputia eorū. Pro quo he.le. Preputiabitis preputia eius.i.immundi vel prohiti erūt vobis eius fructus tāq; preputiū. Et in eodem. Poma que germināt immunda erunt vobis nec edētur. Et inde עָרְלָה Orla.i.preputiū. Gen̄.34. Nec dare ſororē noſtrā homini incircūciſo. Pro quo he.le. Homini cui eſt preputiū. Exo.4. Et circuncidit pputiū filii ſui. Deut.10. Circūcidite igitur preputiū cordis veſtri. Et in plurali עֲרָלוֹת Aaraloth. Ioſ.5. Et circuncidit filios iſrael in colle pputiorū. Et inde עָרֵל Aarel.i.pputiatus ſiue incircūciſus. Gen̄.17. Maſcul9 cuius pputii caro circūciſa non fuerit. Leuit.26. Donec erubeſcat incircūciſa mēs eorū. Eſa.52. Nō adiiciet vltra vt ptrāſeat p te incircūciſus & imundus. Et in plurali עֲרֵלִים Aareli.i.Reg.31. Ne forte veniāt incircūciſi.2.Reg.1. Ne exultēt filie incircūciſorū Ezech.32. Deſcende & dormi cū incircūciſis.dr̄ etiā de homine qui eſt duro corde:vel qui habet incepta & incōpoſita

Margin notes (left page): ignominia. Infirmior pars. Immunita Leſio. מַעַר Nuditas. עָרוֹת Gramina. מִתְעָרֶה Vireſcens fortiſſim9. עָרַךְ Cōponere Ordinare Ponere. Preparar Acie dirigere. Militare. Diſponer. עֵרֶךְ ordinatio. מַעֲרָכָה מַעֲרֶכֶת ordinatio. Prelium. Acies. מַעַרְכוֹת agmina. עָרַךְ Eſtimare. appreciar. adequare. Equare. עֵרֶךְ Eſtimatio Precium. עָרֵל preputiar. עָרְלָה preputius עֲרָלוֹת preputia. עָרֵל Incircūciſus. עֲרֵלִים incircūciſi.

labia vel aures ineptas. Exo.6.cū icircūciſus ſim labiis. Leuit.26. Donec erubeſcat incircūciſa mens eorum. Hiere.6. Ecce incircūciſe ſunt aures eorū:& audire non poſſunt. Ezech.44. Omnis alienigena incircūciſus corde. Et in eo. Incircunciſus corde & incircunciſus carne. ſignificat etiam ſupradicta dictio עָרֵל Aaral conſopiri quaſi רָעַל Raal. Abach.2. Bibe tu & conſopire.

עָרַם Aaram. Aſtutū ſiue callidū eſſe.callide agere ſeu maligne agere.1.Regum.23. Recogitat eni de me q̄ callide inſidier ei. Ps.82. Super populū tuū malignauerūt cōſiliū. Prouer.15. Qui aūt cuſtodit increpatiōes aſtutior fiet Et in eo.19. Peſtilēte flagellato ſtultus ſapiētior erit.i.aſtutior erit. & inde עָרוּם aarum.i. callidus.aſtutus. malignus. Gen̄.3. Sed & ſerpēs erat callidior. Prouer.27. Aſtut9 vidēs mala abſconditus eſt. Et in plu. עֲרוּמִים Aarumim. Iob.5. Qui diſſipat cogitationes malignorū.& in eo.15. Et imitaris linguā blaſphemātiū.pro quo he.le.liguā callidorū vel malignorū.& inde עָרְמָה oorma.i.aſtutia.calliditas. Ioſ.9. Callide cogitantes tulerūt ſibi cibaria.pro quo he.le.& fecerūt ēt ipſi in calliditate ſiue in aſtutia:& tulerunt ſibi cibaria. Iob.1. Qui apphendit ſapiētes in aſtutia eorū. Prouer.1. Vt detur paruulis aſtutia.& in eo.8. Intelligite paruuli aſtutia. Itē עֵירוֹם Eerom.ſiue עָרוֹם aarom.i.nudus ſiue nuda aut nuditas. Gen̄.3. Eo quod nudus eſſem. Deut.28. In nuditate & in omni penuria. Eſa.20. Vadens nudus & diſcalciatus. Et in eo. Sicut ambulauit ſeru9 meus Eſaias nudus & diſcalciatus. Ezech.23. Et dimittēt te nudam & ignominia plenā. Scribitur ēt cū iod poſt aim. Ezech.18. & nudū operuit veſtimento.& in plu. עֲרוּמִים aarumim. Gen̄.3. Erat aūt vterq; nudus.p quo he.le. Et erāt ambo nudi. Et in eo. Cūq; cognouiſſet ſe eē nudos. Iob.22. Et nudos ſpoliaſti veſtibus.& inde מַעֲרָם Maaram.i.nuditas.2. Paralip.28. Oēſq; qui nudi erāt veſtierūt de ſpoliis.pro quo he.le. Et oēm nuditatē eorū veſtierunt de ſpoliis. Item עֲרֵמָה arema.i.aceruus.cumulus. Ruth.3. Iſſetq; ad dormiēdū iuxta aceruū manipulorū. Canti.7. venter tuus aceruus tritici. Et in plu. עֲרֵמוֹת aaremoth.2.Paralip.31. Fecerunt aceruos plurimos. Nee.4. nūquid edificare poterunt lapides de aceruis pulueris. reperitur etiam עֲרֵמִים aaremim in genere maſculino. Hiere.50. Tollite de via lapides & redigite in aceruos.& inde verbū paſſiuū.i.coaceruatū eſſe: ſeu cōgregari. Exo.15.& in ſpū furoris tui cōgregate ſunt aque. Itē עַרְמוֹן Aarmon.i.platanus:nomē arboris: Gen̄.30. Virgas populeas virides & amygdalinas & ex platanis. Ezech.31. Et platani non fuerunt eque frondibus illius.& dicunt aliqui hebrei q̄ ſignificat arborem caſtaneū.

עָרִיס Aaris.maſſa.ſeu paſta ex farina & aqua cōſperſa. Pro q̄ btūs hiero.trāſtulit pulmētū. Nu.15. Sicut de areis primitias ſepabitis:ita de pulmētis dabitis primitias dn̄o.

עַרְעָר Aarar.ſiue עֲרֹעֵר aaroer.ſpecies arboris humilis naſcentis in locis deſertis.pro quo btūs hiero. trāſtulit Miricā. Hiere.17. Erit enim quaſi mirica in deſerto. Ponitur ēt pro humili.ps.101. Reſpexit in orationē humiliū.de quo vide ſupra in dictione עור vur. Eſt ēt עֲרֹעֵר aaroer nomen proprium loci prope deſertum exiſtentis. Deut.2. Ab aroer que eſt ſuper ripam torrentis Arnon. Eſa.17. Derelicte ciuitates Aroer gregibus erunt.

עָרַף Araph.ſtillare.fluere.influere.excerui care. excerebrare.ideſt ceruicem vel cerebrum ſecare vel confringere Deut.32. Concreſcat vt pluuia doctrina mea. pro quo hebrei legunt. Stillet ſiue influat vt pluuia doctrina mea. Et in eo.33. Celiq; caligabunt rore.pro quo hebrei legunt.celiq; eius ſtillabūt rore. Iob.36. Que de nubibus fluunt:que protegunt cuncta deſuper.pro quo he.le. Que de nubibus fluunt ſtillant ſiue influunt ſup hominū multitudinē. & inde עֲרִיפֵי aariphe.pro quo beatus hieronymus tranſtulit caliginem. Eſa.6. Et lux obtenebrata eſt in caligine eius. Hebrei vero dicunt q̄ ſignificat celos propter ſuā influētiam in iferiora. Itē עֹרֶף ooreph.i.ceruix. Gen̄.49. Manus tue i ceruicibus inimicorum tuorum. Exo.32. Cerno q̄ popul9 iſte dure ceruicis ſit. Deut.10. Et ceruicē veſtrā ne induretis amplius.4.Reg.17. Indurauerūt ceruicem ſuā iuxta ceruicem patrū ſuorū. Ponitur ēt pro dorſo vel tergo. Hiere.2. Verterūt ad me tergū & non faciē. Et in eo.18. Dorſum & non faciem oſtendam eis. Et inde verbum עָרַף aaraph.i.deceruicare.excerebrare.ceruicem ſeu cerebrū cedere vel confringere. Exo.13. Quod ſi nō redemeris interficies. p quo he.le. Et ſi non redemeris deceruicabis eum. Et in eo. Sup vitulam quē in valle percuſſa eſt.i.deceruicata eſt. Eſa.66. Quaſi qui excerebret canem. Signat ēt confringere. Oſee.10. Ipſe confringet aras eorum.

עֲרָפֶל Aaraphel.i.caligo.obſcuritas.tenebre. Exo.20. moyſes autem acceſſit ad caliginem. Deut.4. Tenebre & nubes & caligo.

עָרַץ Aaras.timere.formidare.terreri.fractum animo & cōſternatum eſſe.percutere.ſeu confringere. roborari. fortificari. Deut.6. Non timebis eos.& in eo.20. Nolite cedere:nec formidetis eos. Ioſ.1. noli metuere & noli timere. Iob.13. Contra foliū quod vento rapitur oſtendis potentiam tuam.pro quo he.le.nunquid foliū raptū .ſ. vento terres ſeu confringes. Et in eo.31. Si expaui ad multitudinem nimiam. Eſa.8. Ipſe pauor veſter:& ipſe terror veſter.& in eo.29. Et deū iſrael predicabūt.pro quo he.le.formidabūt ideſt predicabunt fortitudinē ſuam. Significat ēt percutere vel confringere. Eſa.2. Cum ſurrexerit percutere terrā. Et inde מַעֲרָצָה maaraſa.i.terror. Eſa.10. Confringet lagūculā in terrore.& inde עָרוּץ Aaros.ideſt fractura. Iob.30. In deſertis habitant torrentiū.i.in fracturis torrentiū. Significat ēt pdicta dictio roborare vel fortificare. Ps.10. vt nō apponat vltra magnificare ſe homo ſuper terram.i. fortificare vel roborare ſe. Eſa.47. Si forte quid proſit tibi:ſi poſſis fieri fortior.& inde עָרִיץ Aaris.i. fortis vel robuſtus. Eſa.49. Et quod ablatū fuerit a robuſto ſaluabitur. Hiere.20. Tanq; bellator fortis.& in plu. עָרִיצִים aariſim. Iob.27. Et hereditas violentorum quā ab omnipotente ſuſcipient.i. hereditas robuſtorum.ps.53. Et fortes queſierunt animā meam. Ps.85. Et ſynagoga pot ētium queſierunt animam meā. Eſa.25. Ciuitas gentiū robuſtarum timebit te. Et i eo. Spūs enim robuſtorū quaſi turbo impellens parietē. Et in eo. Propaginē fortiū marceſcere facies. Ezech.31. Succidēt eū alieni & crudeliſſimi nationū.vbi ponitur pro crudeliſſimis. Scribitur ēt cū nun in principio & dicitur נַעֲרָץ naaras. Ps.88. Deus qui glorificatur in conſilio ſanctorum. Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit. Deus robuſtus in arcano ſanctorum.

עָרַק Arac. Rodere.comedere. Iob.30. Qui rodebant in ſolitudine. Et in eodem. Et qui me comedunt non dormiunt. Et ſolum inuenitur in predictis locis. Hebrei tamē dicunt q̄ ſignificat fugere vel fugare. Quia in lingua chaldaica vel ſyra ſignificat fugere.& vt ait beatus hiero.in prologo ſuper Iob. Liber iob ex hebraico ſermone & arabico & interdum ſyro conſtat.vnde in predictis locis hebrei legunt. Qui fugati erant in ſolitudine.& infra. Et fugantes mei.ideſt perſecutores mei non dormiunt.

עֶרֶשׂ Eeres.lectus.ſtratū. Deut.33.& monſtratur lectus ei9 ferreus. Ps.6. Lachrymis meis ſtratum meum rigabo

Margin notes (right page): עָרֵל Cōſopiri. עָרַם Callide inſidiari. malignare Aſtutū eē. עָרוּם Callidus Aſtutus. עֲרוּמִים Maligni. עָרְמָה Aſtutia עֵירוֹם עָרוֹם Nudus Nuditas. עֲרוּמִים Nudi. מַעֲרָם Nuditas. עֲרֵמָה Aceruus עֲרֵמוֹת Aceruí. עֲרֵמִים Aceruí. Cōgregari עַרְמוֹן Platanus עָרִיס pulmētum עַרְעָר עֲרֹעֵר Mirica Humilis. עֲרֹעֵר Aroer. עָרַף Cōcreſcere. Stillare. Caligare. Protegere עֲרִיפֵי caligo: celi עֹרֶף ceruix. Tergum. Dorſum. עָרַף Deceruicare. Excerebrare. cōfringere עֲרָפֶל caligo. עָרַץ Timere. Formidare Terrere. Expaueſcere. Percutere מַעֲרָצָה Terror. עָרוּץ Fractura. magnificari. Fortificare fortiorem fieri. עָרִיץ Robuſtus. fortis. עָרִיצִים Violenti. fortes. Potentes Robuſti. Crudeliſſimi. נַעֲרָץ robuſtus עָרַק rodere. comedere. Fugere. Fugare. עֶרֶשׂ lectus. Stratum.

Ps.40. Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris eiꝰ.
עֲרָשׂוֹת Canti.1.Lectulus noſter floridus.& ĩ plu. עֲרָשׂוֹת Aarſoth
Strata Amos.6.Et laſciuiſtis in ſtratis veſtris.
עָשׁ Tinea. עָשׁ As.tinea.vermis.qui corrodit veſtimẽta & ligna.Iob.
4.Conſumentur velut a tinea.Et in eo.13.Et quaſi ve⸗
עָשׁ ſtimẽtum quod comeditur a tinea.Eſa.50. Tinea comedet
eos.Oſee.5.& ego quaſi tinea ephraim.Eſt etiã עָשׁ aas.no
men ſyderis celeſtis.Pro quo beatus hiero. tranſtulit arctu
rum.De quo vide ſupra in dictione עוּשׁ vus.

עָשֵׁשׁ עָשֵׁשׁ Aaſas.corrodi.ſcilicet a tinea.a precedenti dictione
deriuatum.pro quo tranſlatio noſtra traduxit turba
Turbari. Corrodi. ri vel conturbari.Ps.6. Turbatus eſt a furore oculus meꝰ.
Pro quo hebrei legunt.Corroſus eſt a furore oculus meus.
Caligare. & beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit caligauit pre
Cõturbari amaritudine oculus meus.p̃s.30.Conturbatus eſt in ira o⸗
culus meus.Et in eo.Et oſſa mea conturbata ſunt. Pro quo
hebrei legũt.Et oſſa mea corroſa ſunt.ſcilicet velut a tinea.
cõtabeſcer Et beatus hiero.tranſtulit:& oſſa mea contabuerunt.

עֵשֶׂב עֵשֶׂב Eeſeb.herba.fenũ.Gen̄.1.Germinet terra herbã. Et
Herba. fenum. in eodem.3.Et comedes herbam terre.Deut.11.Fenũ
q́ꝫ in agris ad paſcenda iumenta.Ps.71.Et florebunt de ci⸗
עִשְׂבוֹת uitate ſicut fenum terre.p̃s.103.Et herba ſeruituti hominũ
ena. Et in plu. בות ׳ ע Iiſboth.Prouer.27.Et collecta ſunt fena
de montibus.

עָשָׂה עָשָׂה Aaſa.facere.agere.operari.preparare. adaptare. acq⸗
facere. rere.ſubigere.Gen̄.1.Et fecit deꝰ firmamẽtũ.& in eo.
Viditq́ꝫ deus cuncta que fecerat.& in eo.ab vniuerſo ope q̃d
patrarat.i.quod fecerat.Et in eo.ab omni opere quod crea⸗
uit deus vt faceret.pro quo he.le.Quod creauit deus ad fa⸗
ciendum.ideſt vt de cetero ipſa opera ex ſe producerent a⸗
lia:& non eſſet neceſſarium nouas creaturas producere:ſi⸗
cut exponunt hebrei.Et in eo.6.Fac tibi arcam de lignis le
Agere. uigatis.Et in eo.44.Cur ſic agere voluiſtis.Exo.1. Quid
nam eſt hoc quod facere voluiſtis.Et in eo. 24. Omnia q̃
locutus eſt dñs facie mꝰ.Nu.28.Holocauſtum iuge ẽ quod
obtuliſtis in monte ſinai.pro quo he.le.Holocauſtum iuge
offerre. obſeruare. quod factum eſt in monte ſinai.Deut.5. Vt obſeruares diẽ
Celebrare ſabbati.pro quo he.le.Vt faceres diẽ ſabbati.i. vt celebra⸗
res.Et ĩ eo.32.Et fecit & creauit te.Iudi.1.Sicut feci ſic red⸗
didit mihi dñs.1.Reg.12.Dñs qui fecit moyſen & aaron.E
ſter.5.Etiam ſi dimidiam partem regni mei petieris impe
trabis.pro quo he.le.Etiã ſi dimidiã partẽ petieris fiet. vbi
fieri. ponitur verbũ paſſiuũ.Ps.138.Quod feciſti in occulto.pro
quo btũs hiero.in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit. Quia factꝰ ſũ
in abſcondito.Eccl'ſ.1.Quid eſt quod factum eſt:ipſum q̃d
faciendũ eſt.Et in eo.De oĩbus que fiũt ſub ſole. Et in eo.4
Qui neſciunt quid faciunt mali.Eſa.26. Salutes non feci⸗
mus in terra.Hiere.3.Et feciſti mala & potuiſti.Et ĩ eo.27.
Ego feci terrã & homines.Thren̄.2. fecit dominus que co⸗
gitauit.Ione.1.Qui fecit mare & aridam. Significat etiam
Coquere. parare.vel preparare.Gen̄.18.Qui feſtinauit & coxit illũ.
Preparar Pro quo he.le.Et feſtinauit vt faceret illũ.i.vt prepararet il
circũcider. lum.Deut.21.Et circuncidet vngues.pro quo he. le.Et fa⸗
ciet vngues ſuas.1.Reg.25.Et quinq́ꝫ arietes coctos. i. pre⸗
paratos.2.Reg.19.Deſcendit in occurſum regis illotis pe⸗
dibus & intonſa barba.Pro quo he.le.Deſcendit in occurſũ
regis:nõ fecit pedes ſuos & non fecit barbã ſuã.ideſt non a
daptauit vel non preparauit. Nee.5.Parabatur autem mihi
Parare. per dies ſingulos bos vnus.Et in eo. Exceptis volatilibus.
Pro quo he.le.Et volatilia parabantur mihi. Significat ẽt
acquirere. acquirere.Gen̄.12.Et animas quas fecerant in aran.i. acq⸗
ſierant. Deut.8.fortitudo mea & robur manus mee hec mi
hi omnia preſtiterunt.ideſt acquiſierunt. Et in eodem.Sed
recorderis domini dei tui: q̃ ipſe vires tibi prebuerit. Et
ſequitur in hebreo.Ad acquirendam vel conſequendã ſub
ſtantiam vel diuitias.Ponitur etiam pro congregare.Gen̄.
41.Venitq́ꝫ fertilitas ſeptẽ annorum: & in manipulos re⸗ cõgregare
dacte ſegetes congregate ſunt in horrea egypti. pro q̃ he.
le.Et congregata eſt terrã.ideſt frumẽtũ terre in ſeptẽ an⸗
nis fertilitatis in manipulos.& inde מַעֲשֶׂה Maaſe. ideſt fa⸗ מַעֲשֶׂה
ctura.opus.actio.preparatio.acquiſitio.ſeu poſſeſſio.Exo.
18.Et opus quod facere debeant.Et in eo.34. opus domi⸗ Opus
ni terribile quod facturus ſum tecum.1. Reg.20. In die q̃n
operari licet.Pro quo he.le.In die operis.Et eſt ſenſus ſicut
in littera noſtra.Et in eo.25.Et poſſeſſio eius in carmelo. Poſſeſſio
Eſa.3.Et pro criſpãti crine caluiciũ.i.pro factura vel p̃para Preparatio
tione crinium.& in plu.מַעֲשִׂים Maaſim.ideſt opera. Gen̄. מַעֲשִׂים
20.Que non debuiſti facere:feciſti nobis.pro quo he.le.O
pera que nõ licet facere:feciſti nobis.Exo.5.Solicitatis po⸗ Opera
pulũ ab operibus ſuis.Ps.103.Quam magnificata ſunt o⸗
pera tua domine.Ps.113.Opera manuum hominum.Hie⸗
re.47. Pro eo quod habuiſti fiduciam in operibus tuis.
Item עָשָׂה Iiſa.ideſt ſubigere.vel confringere. Ezech. 23. עָשָׂה
Et fracte ſunt mamme pubertatis earum.Et in eo.Ibi con⸗ Frangere.
fregerunt vbera pubertatis ſue.Et in eo. Quando ſubacta Cõfrĩgere.
ſunt in egypto vbera tua.Soph.3.Ecce ego ĩterficiam om Subigere.
nes qui afflixerunt te.pro quo he.le. Ecce ego confringam Interficer
omnes confringentes te vel ſubigam oẽs ſubigẽtes te.

עָשַׁן עָשַׁן Aaſan.fumare.iraſci.Gen̄.15. Apparuit clibanus fu⸗ עָשַׁן
mans.Exo.19.Totus autem mons ſinai fumabat. Et ĩ Fumare.
eo.20.Monteq́ꝫ fumantẽ.Ps.103.Tangit montes & fumi⸗ Fumigare
gant.Eſa.7.A duabus caudis titionũ fumigantiũ.& inde
עָשָׁן Aaſan.ſiue עָשָׁן eeſen.ideſt fumus.Exo.19.Et aſcende⸗ עָשָׁן עָשָׁן
ret fumus ex eo quaſi de fornace.Eſa.51.Sicut fumus defici
ent.Oſee.13.Et ſicut fumus de fumario.Nau̅.2.Et ſuccen⸗ Fumus.
dam vſq́ꝫ ad fumum quadrigas tuas:debet legi.vſq́ꝫ ad fu⸗
mum.ideſt vſq́ꝫ dum aſcendat fumus magnus ex eis. & qa
fumus repreſentat ignem:& ignis ponitur aliquãdo ꝓ ira:
id predicta dictio ponitur etiam pro iraſci.Deut.29.ſed
tunc quã maxime furor eius fumet.i.iraſcatur.p̃s.17.Aſcẽ
dit fumus de naribus eius.i.aſcendit ira in furore ſuo.p̃s.
73.Iratus eſt furor tuus ſuper oues paſcue tue.p̃s.79.quo
vſq́ꝫ iraſceris ſuper orationem ſerui tui. Iraſci.

עָשַׁק עָשַׁק Aaſac.calumniari.calumniam facere.vim facere.per עָשַׁק
vim aliquid extorquere.violentare.ideſt per violen
tiã vel fraudem aliquid obtinere.Leuit.6.Aut calumniam Calumniã facere.
fecerit.Et in eo.Reddet omnia que per fraudem voluit ob⸗ Per fraudẽ obtiner
tinere.Et in eo.19.Nõ facies calũniã proximo tuo.1. Reg. Calũniari.
12.Si quenquam calũniatus ſum.Et in eo.Non eſt calũnia
tus nos.p̃s.71.Et humiliabit calũniatorẽ.Prouer. 28.Ho⸗
minem qui calumniatur anime ſanguinem.Eccl'ſ.4.Et la
chrymas innocẽtium.pro quo he.le.Et lachrymas calũniã
patientium.ideſt eorum quibus facta eſt calumnia ſeu vio⸗
lentia.Et in eo.nec poſſe reſiſtere eorum violentie:cuncto
rum auxilio deſtitutos.pro quo he.le.Et non eſt eis conſo⸗
lator:& de manu calumniatorum ſuorũ violentia: & nõ eſt Vim pati.
eis conſolator.Eſa.38.Dñe vim patior.Hiere.21. Et eruite Vi opprimere.
vi oppreſſum de manu calumniantis.Et in eo. 22.Et libe⸗
rate vi oppreſſum de manu calumniatoris.Et in eo. 50.ca⸗
lũniam ſuſtinent filii iſrael.& inde עֹשֶׁק ooſec.i.calumnia. עֹשֶׁק
violentia.oppreſſio.p̃s.118.Redime me a calumniis homi Calumnia
num.Eccl'ſ.7.Calumnia conturbat ſapientem. Eſa. 54.
Recede procul a calũnia.Et in plu.ſcribitur cũ mem in pri⸗
cipio & dicitur מַעֲשַׁקּוֹת maaſacoth. Prouer.28. Dux indi מַעֲשַׁקּוֹת
gẽs prudẽtia multos opprimet.ꝓ q̃ he.le.mltas oppſſiões
ſeu calũnias.ſ.faciet.Eſa.33.qui ꝓiicit auaricia ex calũniis. Calumnie

עָשַׂק עָשַׂק Aſac.cum puncto cebõlet.i.iurgari.Gen̄.26.Quam
obrẽ nomen putei ex eo quod acciderat vocauit ca⸗
Iurgari. lumniam.pro quo he.le.Et vocauit nomen putei iurgium:
quia iurgati ſunt cum eo. Vbi ponitur verbũ & nomen ab
eo deriuatum.ſed ſi ſcribatur cum puncto ſebõlet ſicut di⸗
ctio precedens:poteſt intelligi ſicut eſt in littera noſtra.

עָשַׁר עָשַׁר Aaſar.ditare.ditari.diuitem eẽ.diuitias habere. locu
Ditare. pletari. Gen̄.14. Ne dicas ego ditaui Abrã.1.Reg.1.
Dñs pauperem facit & ditat.Et in eo.17.Virũ qui percuſſe
rit eũ ditabit eum rex diuitiis magnis.Iob.15. Non ditabi
tur & non perſeuerabit ſubſtantia eius.p̃s.64.Multiplica⸗
locupletar ſti locupletare eam.Prouer.10.manus aũt fortium diuitias
diuitẽ facẽ parat.ideſt ditat.Et in eo.Benedictio dñi diuitem facit. Et
in eo.15. Noli laborare vt diteris.Hiere.5.Ideo magnifi⸗
עָשִׁיר cati ſunt & ditati.Ezech.27.Ditaſti reges terre.& ide עָשִׁיר
Diues. Aaſir.ideſt diues.Exo.30.Diues non addat.Ps.48.Simul
in vnum diues & pauper.Prouer.14.Amici diuitũ multi.
Quod in hebreo legitur ſingl'r.ſ.amici diuitis multi. Et in
eo. 22. Diues & pauper obuiauerunt ſibi. Eſa.53. Et diui
עֲשִׁירִים tem pro morte ſua.& in plu.עֲשִׁירִים Aaſirim.i.diuites.p̃s.
Diuites 44.Oẽs diuites plebis.Eccl'ſ.10.Et diuites ſedere deorſũ.
עֹשֶׁר & inde עֹשֶׁר ooſer.ideſt diuitie.Et ĩ hebreo ẽ ſingularis nu
Diuitie meri:& caret numero plurali.1.Paralip.29.Tue ſunt diui⸗
tie:& tua eſt gloria.Prouer.7.In ſiniſtra illius diuitie & glo
ria.Hiere.9.Et non glorietur diues in diuitiis ſuis.

עָשַׂר עָשַׂר Aaſar.cũ puncto cebõlet. decimare.decimas dare.de
cimas offerre. Gen̄.28.Cũctorũ que dederis mihi de
Decimas offerre cimas offeram tibi.Deut.26.Quando cõpleueris decimã
cũctarũ frugũ tuarũ.pro quo he.le.Quando cõpleueris de
cimare omnẽ decimã frugũ tuarum.1.Reg.8.Et vinearum
addecimar reditus addecimabit.Et in eo.Greges quoq́ꝫ vr̃os addeci⸗
מַעֲשֵׂר mabit.& inde מַעֲשֵׂר Maaſer.ſiue מַעֲשַׂר Maaſar. ideſt deci⸗
מַעֲשַׂר ma ſiue decimatio.Gen̄.14.Et dedit ei decimas ex omni⸗
Decime bus.Leuit.27.Si quis autem voluerit redimere decimas ſu
as.Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.decimã.Nu.18.
Decimas quas dedi vobis.& in eo.Decimam partem deci⸗
מַעַשְׂרוֹת me.Malach.3.Inferte oẽm decimam.& in plurali.מַעַשְׂרוֹת
Decime Maaſeroth:Nume.18.Ex vniuerſis quorum accipitis pri⸗
mitias offerte dño.pro quo he.le.Ex vniuerſis decimis ve
ſtris q̃s accipitis a filiis iſrael: dabitiſq́ꝫ ex eis primitias do
עִשָּׂרוֹן mino.& inde עִשָּׂרוֹן Iiſaron.i.decima pars.Nu.28. Et deci
Decia ps. mã decime ſimile.Et in plu.עֶשְׂרֹנִים Eeſronim.vt in eo.&
עֶשְׂרֹנִים duas decimas ſimile oleo conſp̃ſe. Et in eo.Et tres decimas
Decime ſimile.& inde עֲשָׂרָה Aaſara.i.decẽ in gñe maſculino. Gen̄.
עֲשָׂרָה 18.Non delebo propter decẽ.Nu.8.Mortariolũ ex decẽ ſi⸗
Decem. clis aureis.& in eo.Denos ſiclos appẽdẽtia.i.vnũquodq́ꝫ de
cẽ ſiclos appẽdẽs.Scribitur ẽt cũ tau in fine loco he.Gen̄.31
Et mutauit mercedẽ meã decẽ vicibꝰ.& in ge.fe.ſcribitur ſi
עֶשֶׂר ne he & dr̃ עֶשֶׂר eeſer.Leuit.26.Ita vt decẽ mulieres in vno
Decem. clibano coquãt.2.Reg.19.Decẽ partibus maior ego ſum a
עֲשָׂרוֹת pud regem.& in plu.עֲשָׂרוֹת aaſaroth.Exo.18.Et conſtitue
Decem decani ex eis tribunos & centuriones & quinquagenarios & deca⸗
nos.i.principes decẽ.Ponitur ẽt decẽ pro multis ſiue ꝓ nu
mero indeterminato.vt in eo.18.Quia tu vnus ſolus ꝓ de⸗
cẽ millibus cõputaris.i.pro multis millibus.Iob.19. En de
עֲשִׂירִי cies cõfudiſtis me.i.multotiẽs.& inde עֲשִׂירִי aaſiri.i.decimꝰ
Decimus Gen̄.8.Vſq́ꝫ ad decimũ mẽſe:decimo eñ ĩ mẽſe prima die
mẽſis apparuerũt cacumina mõtiũ.Leuit.27.Quidq̃d de⸗
עֲשִׂירִית cimũ venerit:ſãctificabitur dño.& in ge.fe. עֲשִׂירִית aaſirith
Decima. Exo.16.Gomor aũt decima p̃s eſt ephi.Nu.28. Decimã p⸗
tẽ ephi ſiſe.Hiere.32.verbũ q̃d factũ eſt ad hieremiã a dño
in anno decimo.Quod in hebreo eſt gñis feminini. Et in⸗
עָשׂוֹר de עָשׂוֹר Aaſor.i.decẽ ſeu decimꝰ. Gen̄.24.Maneat puella
nobiſcum ſaltem decem dies. Exo.10. Decima die menſis decem
huius. Significat etiam עָשׂוֹר Aaſor.inſtrumentum mu⸗ עָשׂוֹר
ſicum decem chordarum.p̃s.32. In pſalterio decem chor⸗
darum pſallite ei.p̃s.91.In decachordo pſalterio:cum citha Decachordus
ra.Ps.143.In decachordo pſalterio pſallam tibi.Et inde
עֲשִׂירִיָּה Aaſiria.ideſt decimatio.Eſa.6.Et adhuc in ea deci עֲשִׂירִיָּה
matio.& inde עֶשְׂרִים Eeſrim.i.viginti.ſ.bis decem. Gen̄. decimatio.
18.Non interficiam propter viginti.& in eo.31.Viginti an עֶשְׂרִים
nis fui tecum.

עָשַׁת Aaſath.impinguari.candidum ſeu lucidũ eſſe.cogi⸗ Viginti
tare.Hiere.5.Incraſſati ſunt & impinguati.Hebrei עָשַׁת
tñ legũt.Incraſſati ſunt & candidi ſeu lucidi facti ſunt. & in Ipinguari.
de עֶשֶׁת eeſeth.ſiue עָשׁוּת Aaſuth.i.candidũ ſeu lucidũ:aut עֶשֶׁת
purũ ſeu purgatũ.Canti.5.Venter eius eburneus.Pro quo עָשׁוּת
he.le.Venter eius candidus ſeu lucidus ſicut ebur. Ezech. Cãdidus
27.In nũdinis tuis propoſuerũt ferrũ fabrefactum.i. ferrũ
purũ ſeu purgatũ a rubigine.Itẽ עָשַׁת aaſath.i.cogitare.re Purus.
cogitare.Dañ.6.Porro rex cogitabat conſtituere eum ſup עָשַׁת
omne regnum.Ione.1.Si forte recogitet deus de nobis. & Cogitare Recogitar
inde עַשְׁתּוּת aaſthuth.i.cogitatio.Iob.12.Lampas contem עַשְׁתּוּת
pta apud cogitationes diuitum.quod in hebreo legitur ſin Cogitatio.
gulariter.ſ.apud cogitationẽ.Et ĩ plu. עֶשְׁתֹּנוֹת Eeſtonoth עֶשְׁתֹּנוֹת
p̃s.146.In die illa peribunt omnes cogitationes eorũ.Itẽ cogitatões
עַשְׁתֵּי Aaſthe.ideſt vnus ſiue vnũ aut vnam.Et ſemper iun
gitur cum dictione עֶשֶׂר eeſer.que ſignificat decẽ & dicitur
עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה Aaſthe eeſre.ſiue עַשְׁתֵּי עָשָׂר Aaſthe aaſar: & עַשְׁתֵּי
tunc ambe dictiones ſignificant vndecim.Exo.26.Saga ci עֶשְׂרֵה
licina vndeci.Deut.1.Quadrageſimo anno:vndecimo mẽ עַשְׁתֵּי
ſe.Zach.1.vndecimi menſis ſabat. עָשָׂר

עַשְׁתָּר Aaſtar.grex.ſcilicet ouiũ. & ſolũ inuenitur in nu Vndecim
mero plu.ſ.עַשְׁתְּרוֹת Aaſtaroth.Deut.7. Gregibus עַשְׁתָּר
ouiũ tuarũ.Eſt ẽt עַשְׁתָּרוֹת aaſtaroth ſiue עַשְׁתֹּרֶת aaſtereth עַשְׁתְּרוֹת
nomẽ idoli ad ſimilitudinem pecudis facti:ſecundum he Greges
breos.Iudi.2.Seruientes baal & aſtaroth.1.Reg.31. Et po⸗ עַשְׁתָּרוֹת
ſuerunt arma eius in tẽplo aſtaroth.3.Reg.11.Aſtartem de⸗ עַשְׁתֹּרֶת
am ſidoniorum.Eſt etiam nomen loci.Gen̄.14.Et percuſ⸗ Aſtaroth Aſtarte
ſerunt raphaim in aſtaroth carnaim.Deut.1. qui manſit in
aſtaroth & in edrai.

עֵת Eth.Tempus.hora.Gen̄.29.Nec eſt tempus vt reducã⸗ עֵת
tur ad caulas greges. Ruth. 2. Quando hora veſcendi Tempus
fuerit.& in plu.עִתִּים Iithim.ſiue עִתּוֹת Iithoth. De quo vi Hora
de ſupra in dictione עוּת vuth. עִתִּים

עָתַד Aathad.Parare.paratũ eſſe.futurũ eſſe.Iob.15. Que Hore.
in cumulos ſunt redacte.pro quo he.le.Que parate עָתַד
vel future ſunt in cumulos.ſ.redigi.Prouer.24.Prepara fo Parare.
ris opus tuum:& diligenter exerce agrum tuum.pro quo Preparar
hebrei legunt.Prepara foris opus tuum: & para illud in a
gro tuo.& inde עָתִיד Aathid.i.futurus.ſeu paratus. Iob.5.
Qui parati ſunt ſuſcitare leuiathan.Et in eo.15.Sicut regẽ עָתִיד
qui preparatur ad prelĩũ.Eſter.8.Paratos eſſe iudeos ad ca Paratus. preparatꝰ.
piendam vindictam. Et inde tempus futurum vocatur a⸗ Futurũ
pud hebreos עָתִיד Aathid.& in plurali.עֲתִידוֹת Athidoth. עָתִיד
Deut.32.Et adeſſe feſtinant tempora.ſ.futura.Item עַתּוּדִים עֲתִידוֹת
Aathudim.ideſt hirci:ſeu mares ouium vel caprarum.Et futura tpa.
ſolum inuenitur in numero plurali.Gen̄.31.Et vide vniuer עַתּוּדִים
ſos maſculos aſcẽdentes ſuper feminas.Ps.49. Nec de gre Maſculi.
gibus tuis hircos.Prouer.27.Et hedi ad agri precium.pro Hirci.
quo hebrei legunt.Et precium agri hirci.ſcilicet ſunt. Hie Hedi
re.50.Et eritis quaſi hedi ante greges. pro quo hebrei le⸗
gunt.Et eritis quaſi hirci.Ponitur etiam pro principibus
vel ducibus.Eſa.10.Et principes eorum depredatus ſum. Prĩcipes.
Et in eodem.14. Omnes principes terre ſurrexerunt de
ſoliis ſuis.

עַתָּה Atha.nunc.aduerbiũ tpis.Geñ.12.Nunc igitur ecce coniux tua.p̃s.112.Ex hoc nunc & vſq; in ſeculum.vide ẽt de hoc ſupra in dictione עת vuth:quia inde deriuatur

עָתַם Aatham.obſcurare.btũs hiero.tranſtulit. cõturbare.cuius verbũ paſſiuũ ponitur.Eſa.9.Vbi dr̃ in ira dñi exercituum conturbata eſt terra.pro quo hebrei legũt.obſcurata eſt terra.Et ſolum inuenitur in predicto loco.

עָתַק Aathac.ſubleuari.inueterare.euellere.tranſferre. Iob 21.Quare impii viuunt ſubleuati ſunt:cõfortatiq; diuitiis. Pro quo he.le.Quare impii viuunt inueterauerunt idest ſeneſcunt.p̃s.6.Inueteraui inter omnes inimicos meos:& inde עָתָק Aathac:ſiue עָתִיק aathic.i.vetus ſiue antiquum.1.Reg.2.Recedant vetera de ore veſtro.quod in hebreo legitur ſingulariter.Et ponitur ibi ſingulare pro plurali.p̃s.30.Que locuntur aduerſus iuſtũ iniquitatem.p quo hebrei legunt.Que locuntur aduerſus iuſtũ vetera. & beatus hiero. in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit.q̃ locuntur contra iuſtum dura.i.inueterata.Eſa.23.& veſtientur vſq; ad vetuſtatem.Dañ.7.Et antiquus dierum ſedit.Et in plu.עַתִּיקִים Aathichim.1.Paralip.4.Hec autem verba vetera.poteſt ẽt legi.verba ſuperna & ſublimia.nam ponitur etiam pro ſuperno. Prouer. 8. Opes ſupernas & iuſtitiam. Item עָתַק Athac.i.euellere.ſeu tranſferre.vel auferre.Geñ.12.Et inde tranſgrediens ad montem.Pro quo hebrei legunt. Et euulſit ſeu tranſtulit inde ad montẽ.ſ.tabernacula ſua. Iob. 9. Qui tranſtulit montes & neſcierunt.Et in eo. 14. Et ſaxũ transfertur de loco ſuo.Et in eodem. 32. Abſtulerunt a ſe eloquiũ.Eſa.28.Ablactatos a lacte euulſos ab vberibus. Significat etiam tranſferre de vna lingua in aliam. Prouer. 15.Hec quoq; ſunt parabole ſalomonis quas tranſtulerunt viri ezechie regis iuda.

עָתַר Aathar.orare.deprecari.rogare.derogare. Geñ.25. Deprecatuſq; eſt iſaac dominum pro vxore ſua.Exo. 8.Orate dominum vt auferat ranas a me.Et in eo.Quando deprecer pro te.Et in eo.Rogate pro me.& in eo.Egreſſus a te orabo dñm.Iob.22.Rogabis eũ & exaudiet te. Et ĩ eo.33.Deprecabitur deũ & placabilis erit ei.Et in voce paſſiua ſignãt exaudire ſeu placari.Geñ.25.Qui exaudiuit eum.1.Paralip.5.Et exaudiuit eos.Eſa.19.Et placabitur eis & ſanabit eos.Et inde עֲתֶרֶת Aathereth. idest deprecatio. Hiere.33.Et reuelabo eis deprecationem pacis & veritatis. Hebrei vero in predicto loco interpretantur multiplicationem.& inde עֲתָרַי aathrai.Pro quo beatus hiero. trãſtulit ſupplices mei.Soph.3.ſupplices mei filii diſperſorũ meorum deferent munus mihi.Hebrei vero dicunt q̄ eſt nomẽ propriũ nationis vel gentis.Item עָתַר aathar.idest derogare.Ezech.35. Et derogaſtis aduerſum me verba veſtra. Hebrei tñ in predicto loco legunt. Et multiplicaſtis aduerſum me verba veſtra.& inde נַעְתָּרוֹת Naatharoth.Pro quo beatus hiero. trãſtulit fraudulenta.i.derogatoria. Prouer. 27.Quam fraudulenta oſcula odientis. Ponitur etiã עָתָר aathar.pro nebula ſiue pro multitudine fumi.Ezech.8. Et vapor nebule de thure conſurgebat.Pro quo hebrei legũt. Et nebula multitudinis incenſi conſurgebat.

De incipientibus a littera. פ. Pe.

פֵּאָה Pea.latus.angulus.finis.terminus.coma. Exo. 26. Quarum viginti erunt in latere meridiano. Et in eodẽ.In latere quoq; ſecundo qđ vergit ad aquilonẽ.Ezech. 45.A latere maris vſq; ad mare:& a latere orientis vſq; ad orientem.Ponitur etiam pro coma. Leuit.19.Nec in rotũdum tondebitis comam.Et in eo. Nec radetis barbam.pro quo hebrei legunt.Et non diſſipes.idest nõ radas comam

ſeu angulum vel finem barbe tue.Et in plurali פֵּאוֹת peoth. Exo.25.Et pones eos in quattuor angulis. Ponitur etiã p ducibus vel principibus.Nu.23.Et percutiet duces moab. Et aliqui hebrei ſecundum precedentem ſignificationẽ legunt.Et percutiet angulos ſeu terminos moab.Et inde verbum angulare.idest in angulos terre diſpergere: ſecundũ hebreos.Deut.32.Dixi vbi nã ſunt.pro quo hebrei legũt. Dixi diſpergam eos.ſ.per angulos terre.Poteſt etiam deriuari a dictione אַף aaph.que ſignificat iram.vt ſit ſenſus.dixi iraſcar eis.vbi ponitur אַפְאֵיהֶם Aaphe hem. quod ſi legatur אֵיפֹהֶם Eephohem: tunc ſignificat vbi ſunt:ſicut eſt in littera noſtra.

פָּאַר Paar.glorificare.gloriari.decorare.ſeu decorum eſſe recolligere. Exo.8.Cõſtitue mihi tempus quãdo deprecer pro te.pro quo hebrei legunt. Gloriare contra me quando deprecer pro te.idest tu habeas illam gloriam vt eligas tibi tempus:licet talem gloriam ego deberem habere ſ.vt ego eligerem tempus ad deprecandum pro te. Sic enĩ exponitur ab hebreis. Iudi.7.Ne glorietur contra me iſrael.Eſa.10.Nunquid gloriabitur ſecuris contra eum qui ſecat in ea. Et in eodem.49.Quia in te glorificabor.Et ĩ eo. 55.Et ſanctum iſrael quia glorificauit te.Et ĩ eo.60.Et domum maieſtatis mee glorificabo.& inde תִּפְאֶרֶת Thipheréth.idest decor.gloria.Exo.26.Facieſq; veſtem ſanctã aaron fratri tuo in gloriam & decorem.p̃s.88. Quoniã gloria virtutis eorum tu es.Prouer.28.In exultatione iuſtorũ multa gloria eſt.Eſa.60.Et domum maieſtatis mee. Vbi ponitur pro maieſtate. Et inde פְּאֵר pheer.i.decor.ſeu gloria:& ponitur pro corona que ẽ ornamentum ſeu decor capitis.Eſa.61.Et darem eis coronam pro cinere.Et in eodẽ. Quaſi ſponſum decoratũ corona.Ezech.24. Corona tua circunligata ſit tibi. Et in plu. פְּאֵרִים paarim.ſiue פְּאֵרֵי paarc.Exo.39.Et mitras cum coronulis ſuis. Ezech.24.Coronas habebitis in capitibus veſtris.Ponitur etiam pro vittis que capiti circũvoluuntur.Ezech.44. Vitte linee erũt in capitibus eorũ.Ponitur etiam pro diſcriminalibus:que ſunt quedam ornamenta capitis.Eſa.3. Et mitras & diſcriminalia.Item פֻּארָה Pura.idest laguncula:ſeu olla ſcđm trãſlationẽ nr̃am:Eſa.10.Confringet lagunculam in terrore. Hebrei tñ dicũt q̄ ſignãt ramũ ſeu propaginẽ.cuius plr̃ale. פֹּארוֹת Poroth.ponitur pro ramis:vt infra dicetur. Poteſt ẽt ſignãre ollã:ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide ſupra in dictione פּוּר Pur.& aliqñ ſcribitur cũ duplici res & dicitur פַּארוּר parur.Naum.2.facies oĩm ſicut nigredo olle.Et aliqui hebrei ſcđm primã ſignificationem legũt. Et facies oĩm retraxerũt decorẽ ſuũ.Itẽ פָּאַר paer.i. colligere.ſeu recolligere.ſ.quidquid in ramis arborũ remãſerit.Deut.24. Quidquid remanſerit in arboribus non reuerteris vt colligas.Et inde פֹּארוֹת Poroth.i.rami.ſeu frondes. Ezech.31. Et eleuati rami eius per aquas multas.Et in eo.Et ſub frondibus eius genuerunt omnes beſtie ſaltus Et in eo.& platani nõ fuerunt eque frondibus eius.& aliqñ ſcribitur cum aleph poſt res.De quo vide infra in dictione פָּרָא Para.

פַּג Pag.Groſſus.idest ficus qui primũ venit ad maturitatẽ Canti.2.ficus protulit groſſos ſuos.

פִּגּוּל Pigul.Immundum.prophanum.Leuit.19. Prophanus erit & impietatis reus.Ezech.4.Et non eſt ingreſſa in os meum omnis caro immũda.& in plu. פִּגּוּלִים Pigulim.Eſa.45.Et ius prophanum in vaſis eorum. Quod in hebreo legitur pluraliter.ſcilicet & ius prophanationũ vel immundarum.ſcilicet carnium in vaſis eorum.

פָּגַע Pagaa.occurrere.obuiare.irruere.deprecari.intercedere.orare.rogare.Geñ.32.fuerũtq; ei obuiã angeli dei

Exo.5.ne forte accidat nobis peſtis aut gladius.Pro quo hebrei legunt.Ne forte occurrat nobis peſtis aut gladius.Et ĩ eodem.23.Si occurreris boui inimici tui & aſino erranti. Nu.35.Propinquus occiſi homicidam interficiet ſtatim vt apprehenderit eum.pro quo he.le.cũ occurrerit vel obuiauerit ei:Ioſ.2.Ne forte occurrant vobis reuertentes. Et in eodem.Et coniungantur ſibi in tribu Aſer. idest occurrant ſibi.Et in eo.19.Peruenit in debaſeth.pro quo he. le.& occurrit.i.pertingit in debaſeth.Et in eo.Et peruenit terminus eius vſq; thabor.Iob.36.Et precepit ei vt rurſus adueniat.pro quo he.le.occurrat.ſcilicet tenebris.Eſa.47. Nõ reſiſtet mihi homo.idest non occurret mihi homo.Hebrei tñ ſecundum aliam ſignificationẽ exponunt ſic.Non accipiã deprecationem vel orationẽ hominis.Et in eo.64.occurriſti letanti & facienti iuſtitiam.Hiere.15. Si non occurri tibi in tempore afflictionis.Amos.5. Et occurrat ei vrſus.Significat etiam irruere vel interficere.Iudi. 8 .Tu ſurge irrue in nos.Et in eo.15.Spondete mihi q̄ non occidatis me.idest ne irruatis in me.1.Reg.22. Noluerunt autem ſerui regis extendere manus ſuas in ſacerdotes domini.p quo he.le.Noluerunt autem ſerui regis extendere manus ſuas vt irruerent in ſacerdotes domini.2.Reg.1. Accedens irrue in eum.Et inde פֶּגַע Pégaa.idest occurſus.contrarius. aduerſarius.3.Reg.5. Non eſt ſatan neq; occurſus malus. Scribitur etiam cum mem in principio.Iob.7.Quare me poſuiſti contrarium tibi. Significat etiam intercedere vel orare ſeu deprecari.Geñ.23. Intercedite pro me apud Ephron.Et in eo.28.Cumq; veniſſet ad quendam locum. Pro quo hebrei legunt.Et orauit vel deprecatus eſt in loco Poteſt etiã legi ſic.Et occurrit loco. Quod eſt idem ſenſus cũ lr̃a nr̃a.Iob.21.Et quid nobis prodeſt ſi orauerimus illum.Eſa.53.Et pro tranſgreſſoribus rogabit.Et in eo.59. Et aporiatus eſt:quia nõ eſt qui occurrat.pro quo he.le. qa nõ eſt qui oret vel deprecetur.põt ẽt legi ſicut eſt in lr̃a nr̃a Hiere.7.Nec aſſumas pro eis laudẽ & orationẽ & nõ obſiſtas mihi. pro quo he.le.Et nõ depreceris ſiue nõ ores me Et in eo.27.Et ſi pphete ſunt & eſt verbũ dñi in eis:occurrant dño exercituũ.pro quo he.le. orent vel deprecentur dñm exercituum.Et in eo.36. Contradixerunt regem ne combureret librum.i.rogauerunt regem.

פֶּגֶר Péger.cadauer.morticinium.Eſa.14. Quaſi cadauer putridum. Amos.8.Multi morientur.Pro quo he. le. Plurimum cadauer.ſupple erit.& eſt ſenſus ſicut in lr̃a nr̃a. Ponitur ẽt pro ruina.Naum.3.Et grauis ruine. Et in plu. פְּגָרִים Pegarĩ. ſeu פִּגְרֵי pigre.Leuit.26.Cadetis ĩter ruinas idolorũ veſtrorũ.pro quo he.le.Et dabo cadauera vr̃a ſup cadauera idolorũ veſtrorum.Nu.14. Veſtra cadauera iacebunt in ſolitudine.Eſa.37.Et ecce omnes cadauera mortuorũ.Et in eo.62.Et videbũt cadauera virorũ.Et ĩde verbum פָּגַר piger.Quod ſignificat corruere.vel impingere. 1.Reg.30.Qui laſſi tranſire non poterant torrẽtem Boſor. Pro quo he.le.qui corruerant vel impegerant ad torrentẽ Boſor.i.pre laſſitudine tranſire non poterant:ſicut eſt in littera noſtra.

פָּגַשׁ Pagas.obuiare.occurrere.Geñ.32.Si obuium habueris fratrem meum eſau.i.ſi obuiauerit tibi.Et in eodẽ 33.Que nam ſunt iſte turme quas obuiam habui. Exo.4. Occurrit ei dominus.1.Reg.25. Quibus & illa occurrit. Iob.5.Per diem incurrunt tenebras. Prouer. 22. Diues & pauper obuiauerunt ſibi.Et in eodem.29.Pauper & creditor obuiauerunt ſibi.

פָּדָה Pada.Redimere.liberare.eruere.Exo.21.Dimittet eã. pro quo he.le.redimat eã.i.dimittat eã liberã. Leuit.

19.Et tñ precio nõ eſt redẽpta.p̃s.54.Redimet in pace animã meã.p̃s.118.Redime me a calũniis hoim.p̃s.129. Et ipſe redimet iſrael.& inde פְּדוּת Peduth.i.redẽptio.Exo.8.Ponãq; diuiſionẽ inter populũ meũ & populũ tuũ.p quo he. le.Ponãq; redemptionẽ inter populũ meũ & populũ tuũ. p̃s.110.Redẽptionẽ miſit dñs populo ſuo.Scribitur etiã cũ iod in fine & dr̃ פִּדְיוֹן pidion.p̃s.48. Et preciũ redẽptiois aĩe ſue.& aliqñ ſignãt preciũ ſolutiõis vel liberatiõis. Nu.3 In precio aũt ducẽtorũ.ſcribitur ẽt cũ mẽ in fine & dr̃ פִּדְיוֹם Pidiom.vt in eo.Tulit igitur moyſes pecuniã eorũ qui fuerunt amplius.pro quo he.le. Et tulit moyſes pecuniam redemptionis vel precii eorũ qui fuerunt amplius.

פַּדָּן Padan.meſopotamia.regio.que grece ſic noĩatur a meſos qđ eſt mediũ & potamos qđ eſt flumẽ.eo qđ eſt ſita inter duo flũina tigrim.ſ.& euphratẽ.Geñ.25.Duxit vxorẽ rebeccã filiã bathuelis ſyri de meſopotamia. Et ĩ eo.28. Vade & proficiſcere in meſopotamiã ſyrie.Et in eodẽ.48. Quãdo veniebã de meſopotamia:mortua eſt rachel.& hec dictio פַּדָּן Padan in lingua chaldaica ſignãt numerũ parẽ ſiue dualem.in lingua vero punica ſeu arabica ſignificat cãpeſtrẽ ſeu planiciẽ.& ideo dicunt aliqui q̄ illa regio dicitur פַּדָּן padan.Eo quod eſt terra campeſtris:& ſecũdũ aliquos hebreos inde deriuatur dictio אַפַּדְנוֹ apadno.Dañ.11. Et figet tabernaculũ ſuũ apadno.De quo vide ſupra in dictione אַפֶּד Apad.

פָּדַע Padaa.redimere.liberare.Iob.33.Libera eum vt non deſcẽdat ĩ corruptionẽ. & ſolũ inuenitur ĩ pdicto loco.

פֶּדֶר Páder.adeps.Leuit.1.Caput & cũcta q̃ adherẽt iecori. p quo hebrei legunt.Caput & adipẽ.i. adipẽ q adheret iecori.

פֶּה Pe.os.ſ.ab ore.Exo.4.Quis fecit os hoĩs.& in eo. Et ipſe loquitur p te & erit os tuũ.Nu.12.ore enĩ ad os loquor ei.Ponitur ẽt pro cõſenſu.Ioſ.9.Cõgregati ſunt pariter vt pugnarẽt cõtra ioſue & iſrael vno aĩo eadẽq; ſentẽtia. p q̃ he.le. Vt pugnarẽt cõtra ioſue & iſrael vno ore.i.vno cõſenſu eadẽq; ſentẽtia. Et qñ poſt ſe regit gtm̃ vel qñ cõponitur cũ pronoĩbus tũc mutat he in iod.Geñ.29.& os putei grãdi lapide claudebatur.Exo.4.& ego ero in ore tuo & in ore illius.Nu.20.Eo qđ incredulus fuerit ori meo. Deut.8. Sed in oĩ verbo quod procedit de ore dei.Et in eo.11.quos aperto ore ſuo terra abſorbuit.Ioſ.9.& os dñi nõ interrogauerũt.p̃s.49.os meũ loquetur ſapiẽtias. Eſa.49.& poſuit os meũ quaſi gladiũ acutũ.Signãt ẽt p̃ceptũ ſeu imperium vel mãdatũ.Geñ.41.& ad tui oris imperiũ cũctus ppl's obediet.Nu.10.mouerũt caſtra primi iuxta impiũ dñi. Ioſ. 1.quicũq; cõtradixerit ori tuo.i.impio vel mandato. Ponitur ẽt pro capicio vel ora veſtimẽti.Exo.28. In cuius medio ſupra erit capicium & ora p gyrum: ſicut fieri ſolet in extremis veſtium partibus.Iob.30.Et quaſi capicio tunice ſuccinxerũt me.p̃s.132.Quod deſcendit in ora veſtimenti eius.ponitur etiam pro ore gladii. idest pro acumine gladii.Exo.16.Fugauitq; Ioſue Amalech & populum eius in ore gladii. Et in plurali פֵּיוֹת Peioth. Iudi.3. Qui fecit ſibi gladium ancipitem. Pro quo hebrei legunt. Et fecit ſibi gladium acutum habens duo ora.idest acutum ex vtraq; parte. Prouer. 5. Acuta quaſi gladius biceps. idest ex vtraque parte acutus.& aliquando duplicatur littera pe & littera iod & dicitur פִּיפִיּוֹת Pipiioth.Ps.49.Et gladii ancipites in manibus eorum. Reperitur etiam פִּים Pim ſecundum terminationem pluralem maſculinorum.1.Reg.13.Retuſſa erat acies vomerum. & quandoq; preponitur ei lr̃a caph & littera lamed & dr̃ כְּפִי Chephi.aut לְפִי lephi:& tũc aliqñ ſignificat.iuxta. ſecundum.ſicut.Geñ.47. Prebens

Iuxta. cibaria ſingulis.Pro quo hebrei legunt.Prebens panē iux
ta familiam . ideſt iuxta exigentiam familie ſingulorum .
Exo.12.Que ſufficere poſſunt ad eſum agni . Pro quo he
brei legūt.Vnuſquiſq; iuxta id qđ pōt edere numeretur ſu
per agnum.Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra . Leuit . 25.
Quanto. Quanto plus anni remanſerīt poſt iubileum:tanto creſcet
& precium:quanto minus temporis.Pro quo hebrei legūt.
Iuxta multitudinem annorum creſces & precium . Nu . 7.
Iuxta. Iuxta ordinem miniſterii ſui.Et in eo.Iuxta id quod habe
Secundū. bant neceſſarium . & in eodem . Secundum officia & cultū
ſuum.Et in eo. 9.Cumq; ablata fuiſſet nubes que taberna
culum protegebat:tunc proficiſcebantur filii iſrael. ꝑ quo
hebrei legunt.Iuxta eleuationem nubis deſuper taberna
culum:proficiſcebātur filii iſrael.3.Reg.17.Si fuerit annis
his ros & pluuia niſi iuxta oris mei verba.Iob.33. Ecce &
Sicut. me ſicut & te fecit deus . & aliquando preponitur ei dictio
עַל Aal & dicitur עַלְפִּי Aalpi . Exo .34.Scribe tibi verba
עַלְפִּי hec quibus & tecū & cū iſrael pepigi fedus.pro quo hebrei
legunt.Scribe tibi verba hec:quia iuxta verba hec pepigi
Iuxta. fedus tecum & cum iſrael. Deut.17.Et docuerint te iuxta le
פִּי gem eius.Et quando iungitur predicta dictio פִּי Pi cum di
שְׁנַיִם ctione שְׁנַיִם Senaim que ſignificat duo:tunc ambe dictio
nes ſignificant duplicem partem vel duplicem portionem
Deut.21.Dabitq; ei de his que habuerit cuncta duplicia.4.
Duplicia. Dupler. Reg.2.Obſecro vt fiat in me duplex ſpiritus tuus.Item פֹּה
פֹּה Po.ideſt.hic.ſiue huc.aduerbium loci.Deut.5.Tu vero hic
Hic. ſta mecum.Ioſ.18. Vt hic coram domino deo veſtro mit
Huc. tam vobis ſortem.Iob.38 . Vſq; huc venies & non proce
des . Eſa . 22.Quid tibi hic : aut quis tibi hic . Et aliquan
do ſcribitur cum aleph in fine loco he . Iob . 38 . Et hic
confringes tumentes fluctus tuos.Et quandoq; preponi
מִפֹּה tur ei littera mem & dicitur מִפֹּה Mipo.ideſt hinc ſiue inde
Hinc. Inde. Ezech.40.Tres hinc & tres inde . Scribitur etiam cū vau
in fine loco he. Vt in eo.Due menſe hinc: & due menſe in
de.Et in eo.41.Hectecas ex vtraq; parte centum cubitorū.
Pro quo hebrei legunt.Et hectecas eius hinc & inde cen
tum cubitorum.

פּוּג פּוּג Pug. Vacillare.heſitare.relaxare.Gen. 45.quaſi de gra
ui ſomno euigilans: tamen nō credebat eis.Pro quo he
Vacillare. brei legunt.Et vacillauit ſiue heſitauit cor eius:quia nō cre
Lacerari. debat eis. Abach.1.Propter hoc lacerata eſt lex.pro quo he
brei legunt.Propter hoc vacillat ſeu relaxata eſt lex . cuius
verbū paſſiuū habetur.Ps.37. Vbi dicitur:afflictus ſum &
Affligi. humiliatus ſum nimis.vbi ponitur pro afflictus ſum . Pro
laxari. quo hebrei legunt.Laxatus ſum ſiue relaxatus ſum vel de
הֲפֻגוֹת bilitatus ſum.Et inde הֲפֻגוֹת Hafugoth . i. relaxatiões ſeu
ceſſationes.Beatus Hiero.trāſtulit requiem.Thren.3.Ocu
requies. lus meus afflictus eſt nec tacuit:eo quod non eſſet requies.
ideſt eo quod non eſſet relaxatio vel ceſſatio a lachrymis
vel a fletu.

פּוּחַ פּוּחַ Phuach. Aſpirare.flare.ſufflare.inſufflare . loqui . illa
Aſpirare. Perflare. queare.Canti.2.Donec aſpiret dies.Et in eodem.4.per
fla hortum meum.Ps.9.Omnium inimicorum ſuorū do
minabitur.pro quo hebrei legunt. Omnes inimicos eius
Inſufflare. inſufflabit in eos. ideſt cōtemnet eos & reputabit quaſi vē
Illaqueat. tum.Poteſt etiam legi.illaqueabit in eis.Ezech.21.In igne
Sufflare. furoris mei ſufflabo in te.Et in eodem.22 . Vt ſuccendā in
ea ignem.pro quo hebrei legunt.Ad ſufflandū in ea ignē.
Vide etiam de hoc ſupra in dictione נָפַח Naphach.Et inde
פִּיחַ פִּיחַ Piach.ideſt fauilla cineris: que ſufflādo in aere eleuatur
Cinis. Exo.9.Tollite plenas manus cineris de camino. & quia lo
cutio fit per aſpirationem & flatum:ideo predicta dictio ſi
Proferre. gnificat etiam loqui.Prouer.14.Profert autem mendaciū
dolosus teſtis.ideſt loquitur mendacium.Et in eo. Et pro loqui.
fert mendacia verſipellis.Ps.11.Ponam in ſalutari fiducial
ter agam in eo.Pro quo hebrei legunt.Ponam in ſalutari q
loquitur ei.& ſubditur. Eloquia domini.ideſt ponam in ſa
lutari eum qui loquitur ei eloquia domini.Poteſt etiam le
gi ſecundum primam ſignificationem Spirabit in eo . vel
ſic.illaqueat in eo.ideſt ponam in ſalutari pauperem & ino
pem quem impius illaqueat.nam predicta dictio etiam ſi
gnificat illaqueare.ideſt laqueos ponere .Prouer.29 . Ho
mines peſtilentes diſſipant ciuitatem.ꝑ quo hebrei legūt. Diſſipare.
Illaqueant ciuitatem.Eſa.42.Laqueus iuuenum omnes. Illaqueat
Pro quo hebrei legunt. Illaqueare iuuenes omnes . & inde
פַּח Pach.ideſt laqueus.Ps.68.Fiat menſa eorum coram ip פַּח
ſis in laqueum.p̄s.118.Poſuerunt peccatores laqueum mi laqueus.
hi.p̄s.123.Anima noſtra erepta eſt de laqueo venantium :
laqueus contritus eſt & nos liberati ſumus.Oſee.9.prophe
ta laqueus ruine factus eſt ſuper omnes vias eius.Et in plu
rali פַּחִים Pachim.p̄s.10.Pluet ſup peccatores laqueos. Po פַּחִים
teſt etiam deriuari a dictione פֶּחָם Pecham : que ſignificat laquei.
carbonem. vt infra dicetur.vnde btūs hiero.in pſ.iuxta he.
ve.tranſtulit.Pluet ſuper peccatores carbones.Prouer. 22.
Arma & gladii in via ſuperbi.pro quo hebrei legunt . Ar
ma & laquei in via peruerſi.Significat etiam laminas ex ar
gento & auro ſeu ere.Exo.39.Inciditq; bracteas aureas .i. Bractee.
laminas.Nu.16.Producatq; ea in laminas. lamine.

פּוּט Put. Libia.nomen regionis.Hiere.46. Fortes ethio פּוּט
pie & libye. libia.

פּוּךְ Puch. Stibium nigri coloris:quo mulieres liniunt ocu פּוּךְ
los.4.Reg.9.Depinxit oculos ſuos ſtibio.Iob.42. Et Stibium.
nomen tertie cornu ſtibii. Hiere.4 . Et depinxeris ſtibio
oculos tuos.eſt etiam nomen lapidis precioſi coloris ſtibii.
1.Parali.29.Lapides onychinos & quaſi ſtibinos. Eſa.54. Stibinus.
Ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos. pro quo he
brei legunt.Ecce ego ſternam in ſtibio lapides tuos. ideſt i
lapides ſtibinos. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat car
bunculum .

פּוֹל Pul.faua.Ezech.4.Et fabam & lentem. פּוֹל faba.

פּוּן Pun.Conturbari:aut ſecundum hebreos:dubitare ſiue
heſitare.Ps.87. Exaltatus autem humiliatus ſum & cō פּוּן
turbatus.pro quo hebrei legunt.Tuli ſeu portaui terrores Cōturbari
tuos & dubitabam ſeu heſitabam.ſ.ne mihi eueniſſent ma
la propter mea demerita.Et inde פֶּן Pen. dictio dubitatiua. Heſitare.
ideſt ne forte.Gen.2.Ne forte moriamur.Et in eo. Ne for פֶּן
te mittat manum ſuam.Et in eo.19.Ne forte apprehendat Ne forte.
me malum.Et in eo.24.Caue nequando reducas filiū me Nequādo
um illuc . Exo.1.Ne forte multiplicetur.Nu. 20. Alioquin
armatus occurram tibi.pro quo hebrei legunt.Ne forte in
gladio occurram tibi.Prouer.5.Per ſemitam vite non am
bulat . Pro quo hebrei legunt.Per ſemitam vite forte diri
getur:quaſi dicat.Putas ne ꝙ talis mulier dirigetur per ſe
mitam vite:non vtiq;.vnde ſequitur.vagi ſunt greſſus ei9.
Et in eodem. Ne forte impleantur extranei viribus tuis .&
in eodem.30.Ne forte ſaciatus illiciar ad negandum. Eſa.
27.Ne forte viſitetur contra eam.

פּוּץ Pus.diſpergere.ſpargere.Diuidere.diſſipare. contere פּוּץ
re.Gen.11.Antequam diuidamur in vniuerſas terras . Diuidere.
Et in eodem . Atq; ita diuiſit eos dominus ex illo loco in
vniuerſas terras.Et in eodem.Et inde diſperſit eos domi diſpergere
nus ſuper faciem cunctarum regionum.Et in eodem. 49.
Et diſpergam eos in iſrael.Exo.5.Diſperſuſq; eſt populus
in omnem terram egypti.1.Regum.14 . Diſpergimini in
vulgus & dicite eis. Iob.37.Et nubes ſpargunt lumen . Et
in eodem.40.Diſperge ſuperbos in furore tuo. Prouer.5

Deriuentur fontes tui foras.i.diuidantur ſeu diſpergantur.
Hiere.23. Ve paſtoribus qui diſpergunt & dilacerāt gregē
paſcue mee.& in eodē. Vos diſpſiſtis gregē meū. Ezech.11.
In quib9 diſperſi eſtis.& in eodē.29. Et diſpergā egyptios
in nationes.& in eodē. Et cōgregabo egyptum de populis
in quibus diſperſi fuerant.Naū.2. Aſcēdit qui diſpergat co
Affluere rā te.Soph.3.Filii diſperſorum meorū.Zach.13.Et diſper
gentur oues. Signat ēt affluere.vt in eo.1. Adhuc affluēt ci
uitates mee bonis.i.diſpergētur ſeu diuidentur:quia nō po
terūt ſimul cohabitare propter multitudinē pecorū & ar
mētorum & aliorum bonorū.Et aliqn ſcribitur cum dupli
Cōterere ci ſadic.Hiere.23.Et quaſi malleus conterens petrā.i.diui
dens petrā.Abach.3.Et contriti ſunt mōtes ſeculi. Iob.16.
cōfringere Et tenuit ceruicē meā & confregit me . vide de hoc ſupra
מַפֵּץ in dictione נָפַץ Naphas.Et inde מַפֵּץ Mephis.i.inſtrumen
tum quo petre conteruntur.Pro quo beatus hiero.trāſtulit
Iaculum iaculum.Prouer.25. Iaculum & gladiū & ſagitta acuta. Et
תְּפוּצָה inde תְּפוּצָה Thephuſa .i. diſpſio vel cōtritio aut diſſipatio.
Hiere.25. Quia completi ſunt dies veſtri vt interficiamini
Diſſipatio & diſſipationes veſtre.

פּוּק פּוּק Puc.haurire.educere.effundere.diſſoluere.offendere.
Educere Haurire. p̄s.143. Eructantia ex hoc in illud. ideſt educentia ſeu
haurientia.Prouer.18.Et hauriet iocūditatē a dn̄o .Signat
ēt effundere.Ps.139.Cogitauerunt contra me : ne derelin
quas me.Pro quo btūs hiero.in pſal.iuxta he.ve.trāſtulit.
Effundere. Scelera eorū ne effundantur.Sed ēt ī predicto loco hebrei
legunt. Scelera eorum ne educas.i. ne permittas vt ſcelera
eorū educantur in actu.Eſa. 58 . Cum effuderis eſurienti
diſſoluere. aīam tuā.Signat ēt diſſoluere.Hiere.10.vt nō diſſoluatur.
פִּיק Et inde פִּיק Phic.i.diſſolutio.Naum.2.& diſſolutio genu
diſſolutio. culorum.Signat etiā offendere.Eſa.28.Ignorauerunt iudi
פּוּקָה ciū.pro quo he.le.offenderunt in iudicio.& inde פּוּקָה puca
offendicl̄ꝫ. i.offenſio ſeu offendiculum. Beatus hiero.trāſtulit Singul
Singult9. tū.1.Reg.25.Nō erit tibi hoc ī ſingultū & ī ſcrupulū cordis
פּוּר פּוּר Phur.irritū facere.diſſipare.diſſoluere.Gen.17.Quia
Irritū facere pactum meū irritum fecit.Nu.30.In arbitrio viri erit ſi
faciat:ſiue nō faciat.Pro quo he.le. Vir eius cōfirmet eū aut
irritum faciat eum.ſ.iuramētum. Sed beatus hiero.tranſtu
cōtradicere lit ſenſum.& in eodē. Si autē contradixerit poſtq̄ reſciuit.
i. ſi irritum fecerit . 3 . Reg.15. Peto vt venias & irritum fa
Diſſipare. cias fedus quod habes cum baaſa rege iſrael.p̄s.32.Dn̄s diſ
ſipat conſilia gentium.p̄s.88. Miſericordiā autē meam nō
diſpergam ab eo.Pro quo he.le.Non faciā irritā ab eo.Eſa.
44.Irrita faciēs ſigna diuinorū.Hiere.33.Et ſi irritum po
teſt fieri pactum meū cum die & nocte.& in eodē. Et pactū
meum irritum eſſe poterit dauid ſeruo meo. Et aliqn ſcri
bitur cum duplici res.p̄s.73.Tu cōfirmaſti ī virtute tua ma
re.Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.trāſtulit.Tu diſ
פַּרְפַּר ſipaſti ī fortitudīe tua mare.Scribitur ēt cū duplici pe & res
& dicitur פַּרְפַּר Parpar. Iob.16.Ego ille quōdam opulentus
Cōterere repente contritus ſum. Pro quo he.le. Opulētus fui & con
פּוּרָה triuit me ſeu oppreſſit me.Et ide פּוּרָה Pura.i.torcular a te
Torcular rendo vel premēdo dictum.Eſa.63. Torcular calcaui ſolus.
Eſt etiā פּוּרָה Pura genus mēſure. Pro quo beatus hierony
Lagena mus tranſtulit lagenā. Aggei.2. Et intraretis ad torcular vt
Laguncula. exprimeretis quinquaginta lagenas.Ponitur etiā ꝑ lagun
פּוּר cula. Eſa.10. Confringet lagunculam in terrore . Item פּוּר
Sors Phur.i.ſors.Eſter.3.Miſſa eſt ſors in vrnā : que hebraice dr̄
phur.Pro quo he.le.Miſit phur.i.fortem.& in eodem.9.&
miſit phur quod noſtra lingua vertitur in ſortem. & in eo
dem.Ex illo tempore dies iſti appellati ſunt phurim.

פּוּשׁ פּוּשׁ Phus.creſcere.diffūdere ſeu effūdi.ſalire.abūdare.au
Effundi gere. Hiere.50. Quoniā effuſi eſtis ſicut vituli ſuper
bam.i.creuiſtis ſeu augmentati eſtis. Naū.3. Latitauit popu creſcere.
lus tuus in montibus . Pro quo he.le. Diffuſus eſt populus
tuus in montibus.vnde ſequitur. & non eſt qui congreget.
Abach.1.Et diffūdentur equites eius. Poteſt etiā legi. Cre diffundi
ſcent vel augentur equites eius.Malach.4. Et ſalietis ſicut Salire.
vitulus de armento.Pro quo hebrei legunt. Et creſcetis ſeu
effundemini quaſi vituli ad preſepe. Et inde פֶּשַׁע Pas.pro פֶּשַׁע
quo beatus hieronymus tranſtulit ſcelus:quaſi פֶּשַׁע Peſaa Scelus
Iob . 35. Nec vlciſcetur ſcelus valde. Hebrei tamen dicūt ꝙ
ſignificat multitudinem.vnde in predicto loco ipſi legunt. multitudo.
Nec ſcit in multitudine nimia ſeu valde.& refertur ad ipm
Iob.quaſi dicat. Neſcit iob in multitudine nimia ſapientie
& ſcientie dei.vnde ſequitur. Ergo iob fruſtra aperit os ſuū
Et in lingua chaldaica cōmuniter ſignificat predicta dictio
multiplicare vel augmētare.Et inde dicūt aliqui ꝙ deriua
tur פִּישׁוֹן phiſon.quod eſt nomen magni fluminis paradi פִּישׁוֹן
ſi : ꝑpter eius incrementum & abundantiā.Gen.1. Nomē
primi phiſon.Et beat9 hiero.in libro de hebraicis queſtio Phiſon.
nibus dicit ꝙ phiſon eſt fluui9 qui apud latinos gāges dr̄.

פּוֹת Poth.cardo. & ſolum inuenitur in numero plurali.ſ. פּוֹת
פּוֹתוֹת pothoth.3. Reg.7. Et cardines oſtiorum domus פּוֹתוֹת
interioris. Item פֹּתָה potha.ſiue פֹּתָה pathe.i.crinis:ſecun cardines.
dum tranſlationē noſtram.Eſa.3.Et dn̄s crinem earum nu פֹּתָה
dabit.Hebrei vero dicūt ꝙ ſignificat turpitudinem ſeu ve פֹּתָה
rēda mulieris vel hominis. vnde in p̄dicto loco ipſi legūt. crinis.
Et dn̄s turpitudinem earum nudabit. turpitudo.

פַּז paz.aurum.obrizum. De quo vide in dictione ſequēti. פַּז
Aurum

פָּזַז pazaz.ſalire.ſaltare.ſubſilire.diſſolutum eſſe.2.Reg.6 פָּזַז
Vidit regem ſubſilientem atq; ſaltantem coram dn̄o. & Subſilire.
ſcribitur aliquando cum ſimplici zain. Gen.49.Et diſſo diſſoluere.
luta ſunt vincula brachiorū & manuū eius. & dicunt aliqui
hebrei ꝙ ſignificat fortificari ſeu roborari. vnde in p̄dicto Fortificari
loco ipſi legūt.Et fortificata ſeu roborata ſunt brachia ma
nuū eius. Alii vero legunt ſic. Et deaurata ſunt brachia ma
nuum eius.ſ.ꝑpter ornamenta aurea que in brachiis & ma
nib9 portabat. Nam פַּז paz aurum ſiue obrizum ſignificat
p̄s.20. Poſuiſti in capite eius coronam de lapide p̄cioſo.ꝑ
quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.trāſtulit. Pones in ca
pite ei9 coronam de obrizo. Scribitur etiā cum mē in prin Obrizum.
cipio & dicitur מוּפָז Muphaz.3.Reg.10.Et veſtiuit eū auro מוּפָז
fuluo nimis. Pro quo hebrei legūt. Et veſtiuit eū auro obri Fuluū
zo. Et aliquādo ſcribitur cum aleph in principio & dicitur Auri.
אוּפָז Vphaz. Dan.10.Et renes eius accincti auro obrizo. אוּפָז

פָּזַר pazar.diſpergere.ſpargere.diſſipare.p̄s.88. Diſperſi auro obrizū
ſti inimicos tuos.p̄s.111. Diſperſit dedit pauperib9.p̄s. פַּז
147.Nebulam ſicut cinerem ſpargit. Prouer.11. Alii diui diſpergere
dunt propria.i.diſpergunt.Hiere.3. Et diſperſiſti vias tuas Spargere
alienis.& in eodem.50. Grex diſperſus iſrael. Ponitur etiā
pro diſſipare.p̄s.52.Quoniam domin9 diſſipauit oſſa eo Diſſipare.
rum.p̄s.140.Diſſipata ſunt oſſa nr̄a ſecus infernum.

פָּחַד Pachad.timere.formidare. expaueſcere.terreri. pter פָּחַד
reri.admirari.Iob.3.Quia timor quē timebā euenit Timere
mihi.p̄s.13.Ibi trepidauerunt timore.i.timuerunt timore. trepidare
Prouer.28. Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Eſa.51. Pauere.
Et formidaſti iugiter tota die.Hiere.33.& timebunt & tur Formidare.
babūtur.Oſee.3.& paucbūt ad dn̄m & ad bonū ei9 . ſignat
etiam terreri.Iob.4.Et omnia oſſa mea pterrita ſunt.Eſa. pterrere
33.Conterriti ſunt in ſion peccatores.Signat etiam mirari. cōterrere
Eſa.60. Et mirabitur & dilatabitur cor tuum . & inde פַּחַד Mirari
pachad .i. pauor. formido. terror. Gen.31. Et timor Iſaac פַּחַד
affuiſſet mihi.& in eodē. Iurauit ergo Iacob per timorem Timor.
patris ſui Iſaac.ideſt per deum quem timebat iſaac.p̄s. 52.
Illic trepidauerunt timore vbi non erat timor . Eſa . 24.

Formido & fouea & laque⁹. Et in plurali פְּחָדִים Pechadim. Iob.15. Sonitus terroris in auribus illius. Quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.ſonitus terrorū vel formidinū. Reperitur etiam in genere feminino cum thau in fine. Hiere.2.& nō eſſe timorē meum apud te: dicit dn̄s deus exercituū. Itē פַּחַד Pachad. teſticulus. & ſolum inuenitur in numero plurali. Iob.40. Neruí teſticulorum eius perplexi ſunt.

פֶּחָה Pecha. priceps. dux. Nee.5. Annonas que ducibus debebantur non comedimus. pro quo he.le. Panē principis vel ducis non comedi. & eſt ſenſus ſicut in littera nr̄a. Et aliquando ſcribitur cum aleph loco he. Eſd.5. Quem & principem cōſtituit. Et quādo poſt ſe regit genitiuū: mutat he in tau & dicitur פַּחַת Pachath. Eſa.36. Et quomodo ſuſtinebis faciem ducis vnius ex ſeruis dn̄i mei. Aggei.1. filium ſalathiel ducem iuda. Malach.1. offer illud duci tuo. Scribitur etiā cum mē in fine loco he: & dr̄ פֶּחָם Pecham. Nee.5. vt eſſem dux in terra iuda. Et in plu. פַּחוֹת Pachoth. ſiue פַּחֲווֹת Pachauoth. Nee.2. Epiſtolas dedit mihi ad duces regionis transflumen. & in eodē. Et veni ad duces regionis. & in eo.5. Duces autem qui fuerunt ante me grauauerunt populū. Ezech.23. Pricipes & magiſtratus iuuenes cupidinis. & in lingua chaldaica dr̄ פַּחֲוָתָא Pachauatha. Dan̄.3. Magiſtratus & duces & tyrānos.

פָּחַז Pachaz. vagum eſſe. vagari. feſtinare. temere agere. Iudi.8. Qui conduxit ſibi ex eo viros inopes & vagos. Hiere.3. Prophete eius veſani. pro quo hebrei legunt. Prophete eius feſtinantes ſiue temerarii. Et inde פַּחַז páchaz.i. feſtinatio ſeu temeritas. Gen̄.49. Effuſus es ſicut aqua. p quo hebrei legūt. Feſtinatio.ſ. tua ſicut aqua.i. ſicut aqua feſtinat in preceps: ſic tu egiſti temere & feſtināter. Hiere.23. Qui ſeduxerunt populum meū in mendaciis ſuis: & in miraculis ſuis. vbi ponitur pro miraculis. pro quo hebrei legūt. In mēdaciis ſuis & in feſtinatiōe ſeu in temeritate ſua.

פֶּחָם Pecham. carbo. pruna. Prouer.26. Sicut carbones ad prunas & ligna ad ignē. Eſa.44. In prunis & in malleis formauit illud. Ponitur etiā pro duce vel principe. De quo vide ſupra in dictione פֶּחָה pecha.

פְּחַר Pechar. in lingua chaldaica ſignificat figulū. Dan̄.2. Quia vidiſti pedū & digitorū partes ex teſta figuli.

פַּחַת Páchath. fouea. foſſa. 2. Reg.18. Et proiecerūt eum in ſaltu in foueā grādem. Eſa.24. Formido & fouea & laqueus ſup te. & in plurali פְּחָתִים Pechathim. 2. Reg.17. Forſitā nunc latitat in foueis. Et inde פְּחֶתֶת Pechétheth.i. cōfoſſio ſeu corroſio. Leuit.13. Eo quod infuſa ſit in ſupficie vel per totum lepra. pro quo hebrei legunt. Corroſio ſeu confoſſio eſt.ſ. lepre.

פִּטְדָה Piteda. topazius. lapis precioſus. & ſcribitur cū he vel thau in fine. Exo.28. In primo verſu erit lapis ſardius & topazius. Iob.28. Non adequabitur ei topazius de ethiopia.

פָּטַר Patar. aperire. ſoluere. diſſoluere. dimittere. remittere. declinare. Exo.34. Omne quod aperit vuluam meū erit. Nu.8. Pro primogenitis q̄ aperiunt omnē vuluā. 1. Reg.19. Et declinauit dauid a facie ſaul. 1. Paralipo.25. Hi ſunt principes cātorū per familias leuitarū qui in exhedris morabantur. p quo hebrei legunt. Hi ſunt cantores principes patrū leuitarū i exhedris dimiſſi vel ſoluti.i. ſoluti ab aliis operib⁹: quia erāt occupati in cāticis. 2. Paralipo.23. Si quidem ioiada non dimiſerat abire turmas. p̄s.21. Locuti ſunt labiis: mouerunt caput. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. trāſtulit. Dimittūt labiū: mouēt caput. Prouer.28. Qui dimittit aquā caput eſt iurgiorū. Et inde פְּטוּרִים peturim. ſiue פְּטוּרֵי peture.i. pminētes ſculpture: q̄ſi emittātur & egrediantur foras. 3. Reg.6. Et picturas varias quaſi prominentes de pariete & egredietes. & in eodem. Et celaturas valde prominentes.

פַּטִּישׁ Patis. malleus. Eſa.41. faber erarius percutiens malleo. Hiere.23. Et quaſi malleus cōterens petrā. Item פַּטִּישׁ pates. in lingua chaldaica ſignificat quoddā genus veſtimēti. Pro quo beatus hiero. tranſtulit thiarā. Dan̄.3. Vinctis cum brachis ſuis & thiaris.

פִּיד Phid. interit⁹. ruina. Iob.30. Et ſi corruerint ipſe ſaluabit. p quo he.le. Si in interitu vel ruina ipſis ſalus.ſ. erit. Et ē ſenſus ſicut in littera nr̄a. & in eo.31. Si gauiſus ſum ad ruinā ei⁹ q me oderat. puer.24. & ruinā vtriuſq; qs nouit.

פִּים Pim. pinguedo. aruina. & ſcribitur cū he in fine & dr̄ פִּימָה píma. Iob.15. Et de lateribus ei⁹ aruina depēdet.

פָּכָה Pacha. redundare. egredi. Ezech.47. Et ecce aque redundantes a latere dextero. Et inde פַּךְ pach.i. lagunculа. ſeu lenticula. 1. Reg.10. Tulit ergo ſamuel lēticulam olei.

פָּלַל Palal. iudicare. diiudicare. arbitrari. orare. rogare. ſeu placare. Gen̄.46. Non ſum fraudatus aſpectu tuo. pro quo hebrei legunt. Videre faciem tuam non iudicaui.i. nō putaui aut non diiudicaui. 1. Reg.2. Si peccauerit vir in virum: placari ei poteſt deus: ſi autē in deum peccauerit: quis orabit pro eo. p quo hebrei legunt. Si peccauerit vir in virum: iudicabit eum deus: ſiue iudicabunt eum iudices: qui dicuntur dii participatiue: vt dictum eſt ſupra in dictione אֱלֹהִים Elohim: ſequitur ſi aūt i dn̄m peccauerit vir: quis iudicabit pro eo. poteſt etiam legi ſicut eſt in littera nr̄a. Nam predicta dictio etiā ſignificat placari vel orare: vt infra dicetur. p̄s.105. Stetit autem phinees & placauit. pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. trāſtulit. ſtetit autem phinees & diiudicauit. Ezech.16. Que viciſti ſorores tuas. pro quo he.le. Que iudicaſti vel diiudicaſti ſorores tuas. Et in eodē.28. Et corruent interfecti in medio eius gladio. pro quo hebrei legūt. Et iudicabitur interfectus ſeu vulneratus in medio eius gladio. poteſt etiā deriuari a dictione נָפַל Naphal: que ſign̄at corruere: ſicut eſt in littera nr̄a. Et inde פְּלִילִים pelilim.i. iudices arbitri. Exo.21. Et arbitri iudicauerint. & inde פְּלִילִי pelili.i. iudicādus: ſeu reus iudicio. Iob.31. Que eſt iniquitas maxima. p quo hebrei legunt. Que eſt iniquitas iudicanda.i. rea iudicii. Scribitur etiā cum mē in fine & dicitur פְּלִילִים pelilim. vt ſupra in eodem. Hoc enim nefas eſt & iniquitas maxima.i. iniquitas iudicāda. Et inde פְּלִילָה pelila.i. iudicatio ſeu iudiciū. pro quo btūs hiero. tranſtulit conciliū. Eſa.16. Ini cōſiliū: coge conciliū. Scribitur etiam cum duplici iod & dr̄ פְּלִילִיָּה pelilia. Eſa.28. Et ignorauerūt iudiciū. & qn̄ p̄dicta dictio פָּלַל palal. ē verbū quarte cōiugationis: tunc ſign̄at orare. vel placare. Gen̄.20. Orabit pro te quia ppheta eſt. & in eodē. Orāte autē abraā ſanauit deus abimelech. 1. Reg.1. Orauit ad dn̄m flens largiter. Et in eodē.2. Et orauit anna & ait. 3. Reg.8. Et orauerint & deprecati te fuerint. p̄s.5. Quoniā ad te orabo. Et inde תְּפִלָּה Thephila.i. oratio. 4. Reg.20. Audiui orationē tuā. p̄s.16. Auribus percipe orationē meā. & in titulo. p̄s.89. Vbi dr̄ oratio moyſi hominis dei. p̄s.101. Reſpexit in orationē humilium. Abach.3. Oratio abachuc prophete.

פָּלָא Pala. mirificare. mirabiliter agere. mirabilē eſſe. occultum ſeu abſconditum eſſe. aut dificile eſſe. ſeparare. vl ſegregare. Deut.28. & augebit dn̄s plagas tuas & plagas ſeminis tui. p quo he.le. Et mirificabit dn̄s plagas tuas & plagas ſeminis tui.i. plagas admirādas inferet tibi. 2. Reg.1. Et amabilis ſup amorē mulierū. p quo he.le. Mirabilis fuit amor tuus mihi ſup amorē mulierū. Iob.10. Reuerſus mirabiliter me crucias. Eſa.29. Ecce ego addā vt admirationem faciā populo huic miraculo grandi. Ioel.2. Qui fecit mirabilia vobiſcū. & aliqn̄ ſcribitur cū he in fine loco aleph. Vt p̄s.16. Mirifica miſericordias tuas. p̄s.30. Qm̄ mirificauit miſericordiā ſuā mihi. Et inde פֶּלֶא Pèle.i. miraculū ſeu mirabile: mirificum. miraculoſum. Exo.15. Faciens mirabilia. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ. faciēs mirabile ſeu faciens miraculū. Eſa.9. Et vocabitur nomē eius admirabilis cōſiliari⁹.i. miraculoſus ſeu mirabilis aut mirificus. & in eodē.25. Qm̄ feciſti mirabilia. p quo he.le. Qm̄ feciſti mirabile ſeu miraculū. Et īde פְּלִיאָה pelia.i. mirabilis. p̄s.138. Mirabilis facta ē ſciētia tua ex me. Et in plu. פְּלָאוֹת pelaoth ſiue פְּלָאִים Pelaim. p̄s.118. Mirabilia teſtimonia tua. Thren̄.1. Et depoſita eſt vehemēter. p quo he.le. & deſcēdit aut depoſuit ſeu parui pendit miracula. Pōt ēt intelligi ſicut eſt in littera nr̄a. Dan̄.12. Vſq; quo finis horū mirabiliū. Et aliqn̄ ſcribitur cum nū in principio & dr̄ נִפְלָאוֹת Niphlaoth. ſiue נִפְלָאִים Niphlaim. p̄s.104. Memētote mirabiliū ſuorū. p̄s.129. Nec ambulaui in magnis: nec in mirabilibus ſup me. p̄s.138. Mirabilia opera tua. & aliqn̄ p̄ponitur ei littera mē & dr̄ מִפְלָאוֹת Miphlaoth. Iob.37. Magnas & pfectas ſcientias. ſign̄at ēt p̄dicta dictio occultū ſeu abſcōditū aut difficile. Deut.17. Si difficile & ambiguū apud te iudiciū eſſe proſpexeris. p quo he.le. Si occultū vel abſcōditū aut ignotum fuerit a te verbū iudicii. & in eo.30. Mādatū hoc quod ego p̄cipio tibi hodie nō ſupra te eſt.i. nō eſt occultū vel abſconditū a te. Iudi.13. Cur queris nomē meū quod eſt mirabile. Pro quo he.le. Quod ē occultū ſeu abſcōditū. Pōt etiā legi ſecundū primā ſignificationē ſicut eſt in littera nr̄a. Et inde ille cuius nomē ignoratur vel tacetur i ſcriptura dr̄ פְּלֹנִי Peloni.i. ille talis. 4. Reg.6. In loco illo & illo ponamus inſidias. Ruth.4. Sede hic vocās eū noīe ſuo. p quo he.le. Sede hic talis viduus. dicitur ēt פַּלְמוֹנִי Palmoni. Dan̄.8. Et dixit vn⁹ ſctūs alteri neſcio cui loquēti. vbi ponitur pro eo quod in littera nr̄a eſt alteri neſcio cui. ſign̄at etiā predicta dictio ſegregare vel ſeparare. Nu.6. Cū fecerit votū vt ſctificētur. Pro quo he.le. Cū ſegregauerint vel ſeparauerint ſe ad vouēdum votū nazarei. & in eo.15. Vota ſoluentes aut ſponte offerētes. pro quo he.le. Ad ſegregandū vel ſeparādū votū aut ſpōte.ſ. offerētes. vide ēt de hoc ifra i dictiōe פָּלָה Pala.

פָּלַג Palag. diuidere. Gen̄.10. Nomē vni phaleg: eo quod in diebus eius diuiſa ſit terra. Iob.38. Quis dedit vehemētiſſimo imbri curſum. p quo he.le. Quis diuiſit vehemētiſſimo imbri aqueductū. p̄s.54. Precipita dn̄e & diuide linguas eorū. Dan̄.2. Regnū diuiſum erit. Et inde פְּלַג Pelag.i. diuiſio ſeu dimidiū. Dan̄.7. Vſq; ad tēpus & tēpora & dimidium tēporis. Et inde פְּלֻגָּה pelugath.i. diuiſio. 2. Paralipo.35. Et miniſtrate in ſanctuario per familias turmaſq; leuiticas. pro quo he.le. Et ſtate in ſanctuario ſecundū diuiſionē dom⁹ patrū pro fratrib⁹ vr̄is filiis populi & per diuiſionē domus leuitarū. Et beatus hiero. trāſtulit ſenſum. Et in plu. פְּלַגּוֹת Pelagoth. Iudi.5. Diuiſo cōtra ſe ruben. pro quo he.le. In diuiſionibus ruben. Scribitur etiā cū mē in principio & dr̄ מִפְלַגּוֹת Miphlagoth. 2. Paralipo.35. vt darent per domos & familias ſingulorū.i. ſecūdū diuiſiones domorū patrū. Et inde פֶּלֶג Péleg.i. riuus ſeu flumē qui ab alio magno fulmine diuiſus eſt. p̄s.84. Flumen dei repletū eſt aquis. Et in plu. פְּלָגִים Pelagim. p̄s.1. Et erit tāq; lignū quod plātatū eſt ſecus decurſus aquarū. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. trāſtulit. Et erit tāq; lignū trāſplantatū iuxta riuulos aquarū. p̄s.45. Fluminis impetus letificat ciuitatē dei. Pro quo beatus hiero. trāſtulit fluminis diuiſiones letificāt ciuitatē dei. Eſa.30. Riui currētiū aquarum. Reperitur etiā פְּלַגּוֹת Pelagoth. ſecundum terminationē femininorū. Iob.20. Nō videat riuulos fluminis: torrentes mellis & butyri.

פִּלֶגֶשׁ Pileges. cōcubina. Gen̄.22. cōcubina vero illi⁹ noīe roma. & i eo.35. & dormiuit cū bala cōcubina pr̄is ſui. & i eo.36. Erat āt thāna cōcubina eliphaz. Et i plu. פִּלַגְשִׁים Pilagſim ſecundū terminationē maſculinorū. Gen̄.25. Filiis aūt concubinarum largitus eſt munera. 2. Reg.20. Decē mulieres cōcubinas. Cāti.6. & octoginta cōcubine. Ponitur etiā p cōcubitu. Ezech.23. Et iſaniuit libidine ſup cōcubitū eorū.

פֶּלֶד Pelad. habena. ſecundū trāſlationē nr̄am. Et ſolū inuenitur in numero plurali.ſ. פְּלָדוֹת Peladoth. Naū.2. Ignee habene currus. Hebrei tn̄ dicunt q ſign̄at lāpades ſicut לַפִּד Lapid de quo ſupra dictum eſt in littera lamed.

פָּלָה Pala. ſeparare. diuidere. mirificare. mirabile facere. Exo.8. Faciāq; mirabile i die illa in terra geſen. Pro q̄ he.le. Et ſeparabo i die illa terrā geſen. Pōt etiā legi ſicut eſt in littera nr̄a: vt infra dicetur. & in eo.9. Et faciet dn̄s mirabile inter poſſeſſiones iſrael & egyptiorum. pro quo he.le. Et diuidet dn̄s inter poſſeſſiones iſrael & egyptiorū. & in eodē.11. Vt ſciatis quanto miraculo diuidat dn̄s egyptios & iſrael. Et in eo.33. Vt glorificemur ab oībus populis. p quo he.le. Vt diuidamur ego & populus tuus ab oībus populis. Poteſt etiā legi vt mirificemur. p̄s.4. Et ſcitote qm̄ mirificauit dn̄s ſanctum ſuum. Vide etiam de hoc ſupra in dictione פָּלָא pala cum aleph in fine.

פָּלַח Palach. diuidere. ſcindere. concidere. ſecare. diſſecare. 4. Reg.4. Et reuerſus concidit in olla pulmenti. Iob.16. Cōuulnerauit lūbos meos. Pro quo he.le. Secuit vel concidit renes meos. p̄s.14. Sicut craſſitudo terre erupta eſt ſuper terrā. Pro quo btūs hiero. in pſal. iuxta he.ve. trāſtulit. Sicut agricola qui ſcindit terrā. Prouer.7. Donec trāſfigat ſagitta iecur ei⁹.i. donec diuidat vel ſcidat. Et īde פֶּלַח pelach.i. fragmē. Iudi.9. Et ecce vna mulier fragmē mole deſup deiiciēs. Cāti.4. Sicut fragmē mali pūici. & i eo.6. Sicut cortex mali punici. vbi ponitur pro cortice. Ponitur ēt pro malleatore. eo quod diuidit & cōcidit. Iob.41. Et ſtringetur q̄ſi malleatoris inc⁹. Itē פְּלַח Palach. In ligua chaldaica ſign̄at ſeruire ſiue colere. Dan̄.3. Deos tuos non colunt. Et in eo. Quia deos tuos nō colimus. Et in eo.6. Deus tu⁹ quē colis ſemper. & inde פֻּלְחָן pulchan.i. ſeruit⁹. miniſterium. Eſd.6. vaſa quoq; que dantur tibi in miniſterium domus dei tui.

פָּלַט Palat. euadere. ſaluare. ſaluari. eruere. Eripere. liberare. eiicere: ſiue expellere. pere. 2. Reg.22. ſaluabis me a cōtradictiōibus populi. p̄s.16. Eripe aīam meā ab impio. p̄s.17. Refugium meum & liberator meus. p̄s.31. erue me a circundantibus me. p̄s.55. Pro nihilo ſaluos facies illos. Ezech.7. Et ſaluabūtur qui fugerint ex eis. Mich.6. et app̄hendes & nō ſaluabis: & quos ſaluaueris in gladio dabo. Hebrei tn̄ in p̄dicto loco legūt. et app̄hēdes & nō eiicies & q̄s eieceris gladio dabo. Sign̄at ēt parere. Iob.21. vacca pepit & nō eſt priuata fetu. ponitur ēt p amplexari. Eſa.5. & āplexabitur & non eſt qui eruat. & inde פְּלֵיטָה peleta.i. euaſio. liberatio. ſiue illud quod euadit vel liberatur. Gen̄.32. Alia turma q̄ reliq̄ eſt ſaluabitur. p quo he.le. & erit alia turma i liberationē vel in euaſionē. Et eſt ſenſus ſicut in littera nr̄a. Exo.10. Sed comedatur qđ reſiduū fuerit grandini.i. qđ liberatū fuerit a grādine. Et inde פָּלִיט Palit.i. ille qui euaſit vel effugit mortē vel piculū. Gen̄.14. & ecce vnus qui euaſerat. Thren̄.2. Et nō fuit i die furoris dn̄i qui effugeret. & in plu. פְּלֵטִים peletim. Iudi.12. quia dixerant fugitiuus eſt galaad de ephraim. qđ in hebreo legitur i plu.ſ. fugitiui eſtis vos galaad de ephraim. Eſa.66. Et mittā ex eis qui ſaluati fuerint ad gentes. & in abdia. nec ſtabis in exitibus (ve

interficias eos qui fugerint.

פֶּלֶךְ Pelech.fuſus.baculus. vicus.2. Reg.3. & tenēs fuſū & cadēs gladio.& aliqui he.dicūt ꝙ in p̄dicto loco ſignificat baculū.Prouer.31.& digiti eius apprehēderunt fuſum Significat etiam vicum ſeu pagum.Nee.3. Princeps vici ieruſalem.& in eodem.princeps pagi maſpha.

פַּלֵּס Palas.pōderare.dirigere.rectificare.p̄s.77. Viā fecit ſemite ire ſue.ꝓ quo he.le.Pōderauit ſiue direxit ſemitā furori ſuo.Beatus hiero.in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit. Muniuit ſemitā furori ſuo.puer.4. Dirige ſemitā pedib⁹ tuis. & in eo.5.Per ſemitā vite nō ābulat.ꝓ quo he.le. Semitā vite ne diriget vel ne dirigetur ī ea: cuius expoſitionē vide ſupra in dictione פן Pun.Eſa.26.Rectus callis iuſti ad ābulādū.ꝓ quo he.le. Rectū callē iuſti pōderabis ſeu diriges.& inde פֶּלֶס Peles.i.pōdus.Prouer.16.pondus & ſtatera iudicia dn̄i ſunt.Eſa.40.Et librauit in pondere montes.

פַּלֵּץ Palas.cōcutere.cōcuſſum eē.tremere.Iob.9. Et colūne eius cōcutiūtur. Et inde פַּלָּצוּת Palaſuth.i.tremor. cōcuſſio. Iob.21.& cōcutit carnē meā tremor. Ezech.7.& operiet eas formido. In alio vero loco beatus hiero.tranſtulit tenebras ſeu caliginē.p̄s.54.Et cōtexerūt me tenebre. Eſa.21. Tenebre ſtupefecerūt me. Sed ēt i p̄dictis locis hebrei interpretātur tremorē ſeu concuſſionē.Et inde מִפְלֶצֶת Miphleſeth.i.idolū priapi: ſecūdū trāſlationē nr̄am.3.Reg 15.Inſup & maachā matrē ſuā āmouit ne eſſet priceps in ſacris priapi.& in eo. Subuertitq̄ ſpecū eius & cōfregit ſimulachrū turpiſſimū. Et aliqn̄ ſcribitur cū thau i principio & dr̄ תִּפְלֶצֶת Thiphleſeth.Pro quo beatus hiero.trāſtulit arrogantiā.Hiere.49.Arrogantia tua decepit te.

פַּלֵּשׁ palas.inuoluere.cōſpergere.ſ.cinere vel puluere:qđ fiebat in ſignū luctus & triſtitie.Hiere.6.& cōſpergere cinere.& in eo.25.Et aſpergite vos cinere.Ezech.27.Et cinere cōſpergētur.Mich.1.puluere vos conſpergite.

פַּלֵּשׂ palas.cū pūcto cebolet.extēdere ſiue expādere.& ſolum inuenitur nomē plurale ab eo deriuatū.ſ. מִפְלְשֵׂי Miphleſe.i.extēſiones ſiue expāſiōes. ꝓ quo beatus hiero. trāſtulit ſemitas.Iob.37.Nunquid noſti ſemitas nubium.i. quibus viis vel ſemitis nubes expandatur ſuper terram.

פם Pum.in lingua chaldaica ſignificat os.Dan̄.4.Cumq̄ ſermo adhuc eſſet in ore regis.

פֶּן Pen.Ne forte.Gen̄.26.Ne forte interficerēt eū.Et in eo. Ne morerer ꝓpter eā.i.ne forte morerer. vide ēt de hoc ſupra in dictiōe פן pum.Itē פִּנָּה pina.angulus.p̄s.117.Hic factus eſt in caput āguli. Prouer.7.Tranſit per plateā iuxta angulū.& in eo. Iuxta oēm angulū inſidiās.Et ſecundū hebreos he vltimū eſt generis feminini:& ideo ei⁹ primitiuū eſt p̄dicta dictio פן Pen.alii vero dicūt ꝙ deriuatur a ſequēti dictione פנן penin.& in plu. פִּנּוֹת pinoth.Exo.27.Cornua autē per q̄ttuor angulos ex ipſo erunt.Iob.1.Et cōcuſſit q̄ttuor angulos domus.Soph.1.Et ſup ciuitates munitas & ſuper angulos excelſos.Et dicunt aliqui hebrei ꝙ in predicto loco ponitur pro turrib⁹ firmiſſimis:ſicut firmitas domus eſt in angulis. Et quia in angulis ponūtur lapides maiores & meliores.ideo maiores & pricipes populi appellātur hoc noīe.Iudi.20.Oīs āguli populorū.Reperitur etiā פִּנִּים pinim i gn̄e maſculino.Zach.14.Et vſq̄ ad portā angulorū.

פנן Enin.gēma.ſeu margarita.& ſolū inuenitur i numero plu.ſ. פְּנִינִים peninim. Prouer.3. Precioſior eſt cunctis opibus.i.cūctis gēmis.& i eo.20. Eſt aurū & multitudo gēmarū.& in eo.31. Procul & de vltimis finibus p̄ciū eius. ꝓ quo he.le.Et ꝓcul ſiue lōge magis q̄ gēme preciū eius.i.lōge p̄cioſius gēmis preciū ei⁹.Thren̄.4.Rubicūdiores ebore antiquo. ꝓ quo he.le. Rubicūdiores oſſe pluſq̄ gēme.i. pluſq̄ gēme rubicūde.& dicunt aliqui qđ a predicta dictione deriuatur פִּנָּה pinna.i.angulus: & ponitur ibi dages in littera nun ꝓpter defectū alterius nun. alii vero dicunt qđ deriuatur a dictione פֵּן pen:de qua ſupra dictū eſt.

פַּנַּג panag.balſamū.vnguētum precioſum.Ezech.27.Balſamū & mel & oleū & reſinā ꝓpoſuerūt ī nūdinis tuis.

פָּנָה pana.reſpicere.intueri:aduertere.aīaduertere.vertere auertere.declinare. parare.ſeu p̄parare.Exo.2.Cūq̄ circūſpexiſſet huc atq̄ illuc.& in eodē. Et reuerſus eſt moyſes de monte. pro quo he.le. Et reſpexit & deſcēdit moyſes de mōte.Leuit.26. Reſpiciā vos & creſcere vos faciā.Deut. 31.Quia ſecut⁹ eſt deos alienos.pro quo he.le.Quia reſpexit ſeu diuertit ad deos alienos. Iudi.20. Beniamin quoq̄ reſpiciens retro.Iob.6.Verūtamen quod cepiſtis explete. Pro quo he.le. Et nunc animaduertite: reſpicite in me:vel ſic.Et nunc quia cepiſtis:reſpicite in mē.p̄s.101.Reſpexit in orationem humiliū. p̄s.118.reſpice in me & miſerere mei. Hiere.47.Non reſpexerūt patres filios. Ezech.9.Que reſpicit ad aquilonē.& in eodē.11. Que reſpicit ad ſolis ortū. Significat etiā vertere vel auertere.ſiue diuertere:aut declinare. Deut.2. Profectiq̄ inde venimus in ſolitudinem. pro quo hebrei legunt.Et diuertimus ſiue reſpexim⁹: & ꝓfecti ſumus ad ſolitudinē. & in eodē. Ite contra aquilonē.i. vertite vel diuertite contra aquilonē. Et in eodē.29.Cuius cor auerſus eſt a dn̄o deo vr̄o. Iudi.15.Caudaſq̄ earum iungit ad caudas.pro quo he.le.Et vertit caudā ad caudā.i.fecit vt mutuo reſpicerēt.Et in eo. 20. Quod cum vidiſſent filii beniamin in fugā verſi ſūt.1.Reg.10.Cum auertiſſet humerum ſuū vt abiret.& in eodē.14. Quocūq̄ ſe verterat ſuperabat.Eſa.56.Omnes in viā ſuā declinauerunt.Hiere.2.verterunt ad me tergum & non faciē. Et in eodē.6. Ve nobis quia decliauit dies.& in eodē.49. Quomodo deiecit ceruicem moab.proquo he.le. Quomodo vertit ceruicē moab. ſcilicet vt fugeret. & in eo.4. fugite & terga vertite. Et in eodem. Verſa eſt vt fugeret.Ezech.43.Gradus aūt eius verſi ad orientē.Poteſt etiā legi ſecundū primā ſignificationē. Reſpiciētes ad oriētē.& inde פְּנוֹת penoth.i.primo mane.ſ. qn̄ mane vl' aurora reſpicit ab oriēte.Et ſcribitur cū lāmed i pricipio & dr̄ לִפְנוֹת liphnoth.Exo.14.reuerſuq̄ eſt prio diluculo ad priorē locū.p̄s.45.Adiuuauit eā de⁹ māe diluculo.pōitur ēt ꝓ tp̄e veſptino.& inde פָּנִים panim.i.facies.vultus.aſpect⁹.& declinatur tm̄ plr̄:& cōiter ē gn̄is maſculini. Gen̄.1.Et tenebre erāt ſup faciē abyſſi:& ſp̄us dn̄i ferebatur ſup aq̄s.ꝓ quo he.le.ſup faciē aquarū.& in eo.4. & cōcidit vult⁹ eius.& in eo.& cur cōcidit facies tua.& in eo.32.vidi dn̄m facie ad faciē.& in eo.33.Sic eni vidi faciē tuā:quaſi viderim vultū dei.Exo.33.loq̄batur dn̄s ad moyſen facie ad faciē.& in eodē.Nō poteris videre faciē mea.Nu.6.Cōuertat dn̄s vultū ſuū ad te.Deut.4.eduxitq̄ te p̄cedēs.ꝓ q̄ he.le.Et eduxit te in facie ſua.i. in preſentia ſua. Et eſt ſenſus ſicut in lr̄a nr̄a.2.Reg.2.& leuare nō potero faciē meā. Et in eo.11.Ponite vriā exaduerſo belli. Pro quo he.le.Ponite vriā exaduerſo faciei belli.i.in prima acie belli. p̄s.33 Et facies vr̄e nō cōfundentur.Prouer.25.Et facies triſtis linguā detrahētē.& in eo.28.qui cognoſcit i iudicio faciē:nō bene facit.Reperitur ēt in ge.fe.Ezech.21. Quocūq̄ faciei tue eſt appetit⁹.& p̄ponitur ei lr̄a lāmed & dr̄ לִפְנִים lephanim ſiue לִפְנֵי Liphne.i.corā.i cōſpectu.ante.anteq̄.Ab initio.Gen̄.6.Corrupta eſt autem terra coram domino. & in eodē.10.Erat aūt robuſtus venator corā dn̄o. & in eodem. 13.Ecce vniuerſa terra coram te.Et in eo.24. & appoſitus eſt in cōſpectu eius panis.& in eodem. 46. Miſit aūt iacob iudam ante ſe. Ruth.4. Hic autem erat mos antiquitus in iſrael.Pro quo hebrei legūt. Hoc autem erat ante.i.ab antiquo in iſrael.1.Reg.8.& egredietur ante nos.Nee.5.Duces autem primi qui fuerūt ante me. Iob.8.Et ante omnes herbas areſcit.p̄s.71.Ante ſolem ꝑmanet nomen eius. p̄s.101. Initio tu dn̄e terrā fundaſti.Prouer.17. Cum ſpoponderit pro amico ſuo.pro quo hebrei legunt. Cum ſpopōderit coram amico ſuo.ſiue ante amicum ſuū. & in eodē.18. Anteq̄ conteratur exaltatur cor hominis:& anteq̄ glorificetur humiliatur.Malach.4. Anteq̄ veniat dies dn̄i. Significat etiā velut aut quaſi.1.Reg.1. Ne reputes ancillam tuā quaſi vnā de filiabus belial.Iob.4.Cōterētur velut a tinea.Scribitur etiam cum mē in principio & dicitur מִפְּנֵי Mipene.i. a facie.a cōſpectu. Gen̄.3.Abſcondit ſe adam & vxor eius a facie dn̄i. & in eodem.16. A facie ſarai dn̄e mee ego fugio. & in eodem.35. Cum fugeret fratrē ſuum. Pro quo hebrei legunt.Cum fugeret a facie Eſau fratris ſui. Hiere.5.Et a facie mea non dolebitis. Eſt etiā redditiuū rationis. Exo.19. Eo quod deſcendiſſet dn̄s ſup eū in ignē. Scribitur etiā cū lāmed in principio & dr̄ מִלְּפָנִים Milephanim.ſiue מִלִּפְנֵי Miliphne.i.a facie. de vultu.de cōſpectu.ab āte:ſiue ab antiquo.Gen̄.4.Egreſſuſq̄ cain a facie dn̄i.Exo.35.Egreſſa ē oīs multitudo filiorū iſrael de cōſpectu Moyſi.p̄s.16.de vultu tuo iudiciū meum ꝓdeat.p̄s.113. A facie dei mota eſt terra:a facie dei iacob.Ione.1.Vt fugeret in tharſis a facie dn̄i. Et aliqn̄ preponitur ei dictio עַל Al.vel dictio אֶל El.& dr̄ עַל פְּנֵי Aal pene.ſiue אֶל פְּנֵי El pene.i.ad faciē.in faciē.in cōſpectu.ante faciē.corā.Gen̄.11.Mortu⁹ eſt autē arā ante thare prēm ſuū.i.viuēte thare.& in eodē.25. Corā cunctis fratribus ſuis obiit.i.eis viuētibus. Exo.20. Nō habebis deos alienos corā me. Nu.3. Functiq̄ ſunt ſacerdotio Eleazar & ithamar corā aaron patre ſuo. Deut.7.& reddēs odiētibus ſe ſtatim: ita vt diſꝑderet eos.pro quo he.le. & reddēs odiēti ſe in facie ſua.i.in vita ſua.& in eo. Protinus eis reſtituens quod merētur. Pro quo he.le. In faciem ſuā reddēs ei. Iob. 1.Niſi in faciem benedixerit tibi.& in eodem.6. Et prebete aurem & videte an mentiar. ꝓ quo hebrei legunt. Et in facie vr̄a ſi mētiar. & eſt ſenſus ſicut in littera nr̄a. & in eodē. 21.Quis arguet corā eo vias eius. Item פְּנִים Panim.i.intus ſiue interi⁹.Ezech.2.Qui erat ſcriptus intus & foris.Poteſt etiā legi ante & retro. Scribitur etiā cum he i fine & dicitur פְּנִימָה Penima. 3.Reg.6.& cedro oīs domus intrinſecus veſtiebatur.p̄s 44. Omnis gloria eius filie regis ab intus. Et inde פְּנִימִי Penimi.i.interior. Ezech.40. Et itroduxit me in atrium interius. & in eodē.41. Vſq̄ ad domū interiorē. Et in eodem. Intrinſecus & forinſecus.& in genere feminino פְּנִימִית Penimith. vt in eodem. 44. Cum ingredientur portam atrii interioris.Et in plurali פְּנִימִים Penimim.ſiue פְּנִימִיּוֹת Penimioth.1.Paralipo.28. Et cellariorum eius interiorum.2. Paralipo.4. Et oſtia celabit tēpli interioris.ꝓ quo hebrei legunt.Et oſtia eius interiora.Et aliquādo ſcribitur cum lāmed in principio & dicitur לִפְנַי Liphnai.3. Reg.6.Porro quadragita cubitorum erat ipſum tēplū pre foribus oraculi.Pro quo hebrei legunt.Porro quadraginta cubitorum erat domus: hoc eſt tēplum interius. Scribitur etiā cū mē in principio & dicitur מִלִּפְנִים Miliphnim.vt in eodē.Quaſi ꝓminentes de pariete:et egredientes.pro q̄ hebrei legunt. Ab intrinſeco & foris.ſ.egrediētes. Et quia ira oſtēditur in facie:ideo ponitur פָּנִים Panim.i.facies pro ira. Gen̄.32.Dixit eni placabo illū muneribus. pro quo he.le. Dixit enim placabo irā eius munere. Leuit.20. Ponā faciē meā ſup hominē illum.i.ponā iram meā. Iob.9. Cōmuto faciem meā.pro quo he.le.Relinquā faciem meā.i.iram vel indignationē meā.p̄s.33. Vultus autē dn̄i ſup facientes mala.Hiere.3.Nō auertam faciem meā a vobis.pro quo he.le. Non imitam iram meā in vobis.Thren̄.4.facies dn̄i diuiſit eos.i.ira dn̄i.Item פִּנָּה Pinna.i.parare.p̄parare.expurgare.Gen̄.24.Preparaui domū & locū camelis tuis.Eſa.40. Parate viam dn̄i. & in eo.57.Declinate de ſemita.pro quo he.le.preparate ſiue expurgate ſemitā.i.lapides ab ea tollite.vnde ſequitur auferte offendicula de via populi mei.poteſt etiā ſignificare declinare ſicut eſt in littera nr̄a: vt ſupra dictum eſt.& in eodem.62. Preparate viā populo. Soph.3. Auertit inimicos tuos.ꝓ quo hebrei legūt. Expurgauit inimicos tuos. i.abſtulit eos de terra tua. Poteſt etiā ſignificare auertere ſicut eſt in littera nr̄a: vt ſupra dictum eſt. Item פִּנָּה Pinna.i.angulus. Nee.3.vſq̄ ad flexuram & vſq̄ ad angulum.& in eodem.Et contra cenaculum anguli. Hiere.31. Vſq̄ ad portam anguli.de quo vide ſupra in dictiōe פֵּן pen.

פִּנֵּק Panac..i.deliciis nutrire.ſeu delicate nutrire.Prouer. 29.Qui delicate nutrit a pueritia ſeruū ſuū. & ſolum inuenitur in predicto loco.

פַּס Pas:ſiue פִּסָּה piſa.fragmētum.particula.Dan̄.5. Et rex aſpiciebat articulos manus ſcribētis.pro quo hebrei legunt.Et rex aſpiciebat particulā ſeu fragmentū manus ſcribentis.Et in eo.Idcirco ab eo miſſus eſt articul⁹ manus.Et in plurali פַּסִּים paſim.Gen̄.37.Fecitq̄ ei tunicā polymitā. ideſt ex multis fragmentis ſeu pitaciis diuerſorum colorū ſiue ex multis filis diuerſorum colorum contexta.nam polymita eſt dictio compoſita a poly quod grece ſign̄at multum:& mitos filum ſeu licium.Ponitur etiam pro talari. 2. Regum.13.que induta erat talari tunica. & inde פִּסָּה Piſa. ideſt fragmentum vel placenta aut placentula. p̄s. 71.Erit firmamentū in terra in ſūmis montiū.pro quo he.le. Erit fragmentum val placentula tritici in terra.Et beatus hiero. in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.erit memoriale triticū i terra.

פָּסַס paſas.finire.deficere.diminui. & ſcribitur cū ſimplici ſamach.p̄s.11. Quoniā diminute ſunt veritates a filiis hoīm. Et aliqui hebrei dicunt quod inde deriuatur dictio פַּס pas.ſiue פִּסָּה piſa.ideſt fragmentum ſeu particula. De quo dictum eſt in dictione precedenti.

פַּסֵּג paſag.diſtribuere.ſecundum tranſlationem nr̄am.p̄s. 47.Diſtribuite domos ei⁹.hebrei vero dicūt ꝙ ſign̄at exaltare ſeu munire:& quod deriuatur a dictiōe פִּסְגָּה phaſga.quod eſt locus altus & munitus. Deut.3. Aſcende cacumen phaſge.

פָּסַח paſach.claudicare.claudū fieri.trāſilire.trāſire.2.Reg. 4.Cecidit & claud⁹ effect⁹ eſt.3.Reg.18.Vſq̄quo claudicatis in duas partes.& inde פִּסֵּחַ piſcach. ideſt claudus.Leuit.21. Si cecus fuerit: ſi claudus. 2.Reg.9.Claudus vtroq̄ pede.Eſa.35.Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus. & in plurali פִּסְחִים piſchim.2.Reg.5.niſi abſtuleris cecos & claudos. Eſa.33.claudi diripiēt rapinā.Sign̄at ēt p̄dicta dictio trāſilire vl' trāſcēdere.Exo.12.trāſcēdet oſtiū dom⁹.& i eo. & videbo ſanguinē & trāſibo vos.i.trāſiliā.3.Reg.18.Trāſiliebātq̄ altare qđ fecerāt.Eſa.31.trāſiēs & ſaluās.& ide פֶּסַח peſach i.trāſit⁹.eo qđ trāſiliuit domos iſraelitarū.Exo.12. victima trāſit⁹ dn̄i eſt.qn̄ trāſiuit ſup domos filiorum iſrael: vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.

פָּסַל paſal.dolare.p̄ſcindere.ſculpere.Exo.34.p̄cide ait tibi duas tabulas lapideas.& in eo.Excidit ergo duas tabulas lapideas.Deut.10.dola tibi duas tabulas lapideas.& i eo.Cūq̄ dolaſſet duas tabulas lapideas.& inde פֶּסֶל peſel. ideſt idolum.ſculptile. Leuit.29. Non facietis vobis idolum & ſculptile.Eſa.40.Nūquid ſculptile conflabit faber. & in eo.Quō ſtatuat ſimulachrū qđ nō moueatur Et in eo. 42.Cōfundantur confuſione qui confidūt in ſculptile. Et

in eo.44. Plaſte idoli omnes nihil ſunt. Et in eodē. Quis formauit deum: & ſculptile formauit. & in eodem.45. Qui leuant lignum ſculpture ſue. Et in plurali. פְּסִילִים Peſilim. Deut.7. Sculptilia eorū igne comburite. Iudi.3. Et pertranſiuit locum idolorum vnde reuerſus fuerat. p̄s.77. Et in ſculptilibus ſuis ad emulationē eū ꝓuocauerunt. Eſa.4. Et laudem meam ſculptilibus.

פְּסַנְתֵּרִין Peſantherin. in lingua chaldaica ſignat inſtrumentum muſicum. pro beatus hiero. trāſtulit. pſalteriū. Dan̄.3. Et cithare & pſalterii & ſymphonie.

פָּעָה Paa. clamare. ingemiſcere. Eſa.44. Sicut parturiēs loquar. Pro quo hebrei legunt. Sicut parturiens clamabo ſeu vociferabo. & inde אֶפְעֶה Ephee. quod ſignat ſerpentis genus. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit viperam. Eſa.30. vipera & regulus volans.

פָּעַל Paal. operari. facere. Iob.35. Si peccaueris: quid ei nocebis. Pro quo he. le. Si peccaueris quid operaberis cōtra eū. Et eſt ſenſus ſicut in lr̄a nr̄a. Eſa.41. quis hec opatus eſt & fecit. & in eodem.44. Et operatus eſt in brachio fortitudinis ſue. Et in eo. De reliquo autē operatus eſt deum. Mich.2. Et operamini malum in cubilibus veſtris. Et inde פֹּעַל Poal. ideſt opus. Ps.9. In ope manuū ſuarū cōprehenſus eſt peccator. Hiere.22. Et mercedem non reddet ei. Pro quo he. le. & opus ſuū. i. mercedē operis ſui nō reddet ei. & in plurali פְּעָלִים Pealim. 2. Reg.23. Banaias filius ioiade viri fortiſſimi magnorum operū. & in ge. fe. פְּעֻלָּה peula. ſeu פְּעֻלַּת Peulath. Leuit.19. Non morabitur opus mercenarii apud te. Eſa.40. Et opus illius coram illo. & in plu. פְּעֻלּוֹת Peuloth. p̄s.16. Vt non loquatur os meum opera hominū. ſcribitur etiam cū mem in principio & dicitur מִפְעָלוֹת Miphaaloth. p̄s.45. Venite & videte opera dn̄i.

פָּעַם Paam. terrere. perterrere. pulſare. Gen̄.41. Et facto mane pauore pterritus. Pro quo hebrei legunt. & perterritus eſt ſpiritus eius. Iudi.13. Cepitq; ſpūs dn̄i eſſe cū eo. pro quo he. le. Cepitq; ſpiritus domini pulſare eū ſiue expergefacere eum. Dan̄.2. Et conterritus eſt ſpiritus eius. Item פַּעַם paam. i. vicis. vna vice. ſemel. nunc. Gen̄.2. Hoc nunc os ex oſſibus meis. Poteſt ēt legi ſic. hac vice os ex oſſibus meis. Et in eo.18. obſecro domine ne iraſcaris ſi loquar adhuc ſemel. Iudi.16. Et redde mihi nunc fortitudinem priſtinam. 2. Reg.17. Non eſt bonū conſiliū quod dedit achitophel hac vice. Prouer.7. Nunc foris nūc ī plateis. Et in plu. פְּעָמִים peamim. Gen̄.33. & adorauit ꝓnus ī terra ſepties. i. ſeptem vicibus. Leuit.4. Aſperget ſepties. Nume.14. Et tentauerunt me iam per decē vices. Ezech.41. Latera autem: latus ad latus bis trigīta triū. pro quo he. le. Lat9 ad latus trigita & tribus vicib9. & in numero duali פַּעֲמַיִם Paamaim. i. duabus vicibus ſeu bis. Gen̄.27. & ſupplātauit me en altera vice. i. bis. & in eo.43. Si nō interceſſiſſet dilatio: iam vice altera veniſſemus. Nu.20. Cūq; eleuaſſet moyſes manū pcutiēs virga bis ſilicē. & inde dicūt aliqui deriuatur verbū פַּעַם Paam. Iudi.13. Cepitq; ſpūs dn̄i eſſe cū eo. i. hac prima vice cepit eē cū eo. de quo ſupra dictū eſt. ponitur etiā פַּעַם Paam p tūc tēporis. Eſa.41. Eū qui cudebat tūc tpis. Hebrei vero dicūt ſignat malleū. vn̄ in p̄dicto loco ipſi legunt. Eū qui cudebat malleo. Itē פַּעַם Paam. i. veſtigiū ſeu plāta pedis. & ſolū inuenitur in nu. plu. ſ. פְּעָמִים peamim. Iudi.5. quare tardauerūt pedes quadrigarum illius. p̄s.16. Vt non moueātur veſtigia mea. p̄s.73. Leua manus tuas in ſupbiā eorū in finē. pro btūs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trāſtulit. Sublimitas pedū tuorū diſſipata eſt vſq; in finē. Prouer.29. rete expādit greſſibus ei9. Cāti.7. quā pulchri ſunt greſſus tui ī calciamētis. Eſa.26. Pes pauperis: greſſus egenorū. ponitur ēt p angulis. Exo.25. quos pones p q̄ttuor arce angulos. & ponitur ibi פַּעֲמוֹת paamoth in ge. fe. Itē פַּעֲמֹן Paamon. i. tintinabulū. Exo.28. Mixtis in medio tintinabulis: ita vt tintinabulū ſit aureū & malum punicū: rurſumq; tintinabulū aliud aureū. Vbi ponitur tā in ſingulari q̄ in plurali.

פַּעְנֵחַ Paaneach. mūdus: ſeu orbis: ſecundū trāſlationē noſtrā. & eſt vocabulū egyptiacū: & ſolū inuenitur. Gen̄.41. Vbi dr̄ & vocauit eū lingua egyptiaca ſaluatorē mūdi. vbi ponitur צָפְנַת פַּעְנֵחַ Saphnath paaneach. & dicunt aliqui hebrei ſignat abſcōditorū reptorē. vn̄ btūs hiero. in libro de hebraicis queſtionibus ſup predicto loco ſic ait Licet hebraice hoc nomē צָפְנַת פַּעְנֵחַ Saphnath Paaneach. abſconditorū repertorē ſonet. tamen quia ab egyptio ponitur ipſius lingue debet habere rationē. interp̄tatur ergo ſermone egyptio ſaluator mundi: eo orbē terre ab īminēte famis excidio liberauerit. hec hieronymus.

פָּעַר Paar. apire. ſ. os. hiare. Iob.16. aperuerūt ſup me ora eorū. & in eo.29. & os ſuū apiebant q̄ſi ad ībrē ſerotinū. p̄s.118. Os meū apui. Eſa.5. Et aperuit os ſuū.

פָּצָה Paſa. aperire. liberare. eruere. Iudi.11. Aperui enim os meum ad dn̄m. Iob.35. Ergo Iob fruſtra aperit os ſuū. p̄s.65. Que diſtinxerunt labia mea. pro quo btūs hiero. in pſ. iuxta he. ve. tranſtulit. que promiſerūt labia mea. i. pro quibus apta ſunt labia mea. Eſa.10. & nō fuit qui moueret pēnam & aperiret os. Ezech.2. Aperi os tuū & comede. Signat ēt redimere vel eripere. Ps.143. qui redemiſti dauid ſeruū tuū. & in eo. Eripe me & erue me.

פָּצַח Paſach. cantare. gaudere. iubilare. vociferari. confringere. p̄s.97. Cātate & exultate & pſallite. Eſa.14. Gauiſa eſt: & exultauit. Et in eo.54. Decanta laudē & hinni q̄ nō pariebas. & in eo.55. Montes & colles cantabūt corā vobis laudē. ſignt ēt cōfrigere. Mich.3. & oſſa eorū cōfregerūt.

פָּצַל Paſal. decorticare. Gen̄.3. Ex parte decorticauit eas: detractiſq; corticibus. vbi ponitur verbū & nomē ab eo deriuatū. & in eo. quas decorticauit.

פָּצַם Paſam. Rūpere. dirūpere. Ps.59. cōmouiſti terrā: & cōturbaſti eā. pro quo btūs hiero. in pſ. iuxta he. ve. tranſtulit. Dirupiſti eā. & ſolū inuenitur ī p̄dicto loco.

פָּצַע Paſaa. vulnerare. cōterere. 3. Reg.20. qui pcuſſit eū: & vulnerauit. Canti.5. Percuſſerunt me: vulnerauerunt me. & inde פֶּצַע peſaa. i. vulnus. Exo.21. vulnus pro vulnere. & inde פְּצוּעַ paſūach. i. ille qui habet attritos teſticulos. Deu.23. nō ītrabit eunuch9 attritis vl̄ āputatis teſticulis.

פָּצַר Paſar. cōpellere. cogere. vim facere. perfidū eē. Gen̄.19. cōpulit illos oppido. & in eo. vimq; faciebāt loth vehemētiſſime. Iudi.19. Et nihilomin9 obnixe cum ſocer tenuit. ꝓ quo he. le. cōpulit ſiue coegit eū ſocer ei9. 4. Reg.2. Coegerūtq; eū donec erubeſceret. & in eo.5. cūq; vim faceret: penitus nō acquieuit. & inde פְּצִירָה peſira. p btūs hiero. trāſtulit. retuſum. 1. Reg.13. Retuſe itaq; erāt acies vomerū. Hebrei vero dicūt ſignat limā ferreā q̄ habet ora multa. nā iugitur cū dictiōe פִּים pim: que ſignificat ora.

פָּקַד Pacad. viſitare. requirere. cenſere. numerare. ſtatuere conſtituere. preficere. p̄fectum eſſe. p̄cipere. deeſſe. deficere. Gen̄.21. Viſitauit aūt dn̄s ſaram. Exo.3. Viſitās viſitaui vos. Et in eodē.32. Ego autē in die vltiōis mee viſitabo & hoc peccatū eorū. pro quo he. le. & in die viſitationis mee: & viſitabo ſuper eos peccatū eorū. Et in eodē.34. Qui reddis iniquitatē patrū filiis ac nepotib9 eorū. pro quo he. le. viſitans iniquitatē patrum ſuper filios & filios filiorum. Leuit.18. Cuius ego ſcelera viſitabo. & in eodem.26. Viſitabo vos velociter in egeſtate. Nu.14. Qui viſitas peccata

patrū in filios. Iudi.15. Venit ergo ſamſon inuiſere volēs vxorē ſuam. pro quo he. le. Et viſitauit ſamſon vxorem ſuā. 1. Reg.14. Requirite & videte quis abierit ex nobis. i. viſitate. & in eodē.17. Et fratres tuos viſitabis. & in eo.20. Et requireris: requiretur em̄ ſeſſio tua. 2. Reg.3. Et tu requiſiſti in me quod argueres pro muliere hodie. Iob.7. Et viſitas eū diluculo. & in eodē.35. Nunc enī non infert furorē ſuū. Pro quo he. le. Nunc enim qm̄ non viſitat ſiue nō ſtatuit furorē ſuū. p̄s.8. Aut fili9 hominis quoniā viſitas eum. p̄s.64. Viſitaſti terrā & inebriaſti eā. p̄s.88. Viſitabo in virga iniquitates eorum. Eſa.27. Viſitabit dn̄s in gladio ſuo duro & grādi. & in eodem. Ne forte viſitetur contra eam. Poteſt etiam legi. Ne forte deficiāt folia eius. & in eo.34. Alter alterū nō queſiuit. Hiere.6. Hec eſt ciuitas viſitatiōis. Pro quo he. le. Hec eſt ciuitas que viſitata eſt. & in eo.32. Et ibi erit donec viſitem eū. Et inde פְּקֻדָּה Pecuda. i. viſitatio. Nu.19. Et viſitauerit eos plaga: qua & ceteri viſitari ſolent. pro quo he. le. Et viſitatione omniū hoīm viſitabitur ſuper eos: & ē ſenſus ſicut in littera noſtra. Iob.10. Et viſitatio tua cuſtodiuit ſpūm meū. Eſa.10. quid facietis in die viſitationis. Et in eo.15. Secundū magnitudinē operis: & viſitatio eorū. & in eo.60. & ponā viſitationē tuā pacē. Hiere.6. In tpe viſitationis ſue corruent. Oſee.9. Appropinquauerunt dies viſitationis. & in plu. פְּקֻדּוֹת pecudoth. Ezech.9. Appropinquauerunt viſitationes vrbis. Ponitur etiā pro cuſtodia vel p̄fectura. Nu.3. Erunt ſub cuſtodia eorū tabule tabernaculi. 4. Reg.11. Et poſuit ſacerdos cuſtodias in domo dn̄i. 2. Paralipo.34. Vt deferrent arcā corā rege. p quo he. le. vt deferrent arcā ad viſitationē regis. i. vt rex eā viſitaret & requireret. Hiere.37. Erat ibi cuſtos porte per vices. p quo hebrei legunt. Habens cuſtodias vel prefecturas. & in eodem.52. Et poſuit eū in domo carceris. i. in domo cuſtodie. Pōitur etiā p epiſcopatu. p̄s.108. Et epiſcopatū eius accipiat alter. Item פָּקַד pacad. i. numerare. cōputare. cenſere. recenſere. Exo.30. Et non erit plaga in eis cū fuerint recenſiti. Et in eo.38. Hec ſunt inſtrumenta tabernaculi que enumerata ſunt. Pro quo he. le. He ſunt numerationes ſeu computus tabernaculi teſtimonii que enumerata ſūt. Vbi ponitur nomen & verbū ab eo deriuatū. Nu.1. Numerabitis eos per turmas ſuas. & in eodē. Hi ſunt quos numerauerūt moyſes & Aarō. & in eo. Leuite aūt in tribubus familiarū ſuarum nō ſunt numerati cum eis. & in eodē.2. Vniuerſi qui in caſtris Iude annumerati ſunt. & in eo.3. Numera filios leui. & in eodem. Numerauit eos moyſes vt preceperat dn̄s. Iudi.20. Inuentiq; ſunt vigintiquinq; millia de beniamin educētium gladium: preter habitatores gabaa qui ſeptingenti erāt viri fortiſſimi: Pro quo hebrei legūt. Et numerati ſunt ſeu recenſiti ſunt filii beniamin in die illa de ciuitatibus: viginti quiq; millia educētium gladiū: preter habitatores gabaa qui numerati ſunt ſeptingenti viri iuuenes. & in eo. virorum quoq; iſrael abſq; filiis Beniamin inuenti ſunt. i. recenſiti ſunt quadringenta millia. & in eo.21. Eo quoq; tpe cum eſſent in ſilo: nullus ex eis ibi reptus eſt. Pro quo he. legunt. Et recēſitus eſt populus: & ecce nullus erat ibi de habitatoribus iabes galaad. 1. Reg.13. Et recenſuit ſaul populum. & in eodē.15. Et recēſuit eos quaſi agnos. 1. Paralipo.23. in vna familia vnaq; domo computati ſunt. Signat etiā conſtituere vel ſtatuere: aut preficere ſeu prefectū eſſe. Gen̄.39. A quo prepoſitus oīb9: gubernabat prepoſitam ſibi domū. p quo he. le. Et conſtituit eū ſiue prepoſuit eum ſuper domum ſuam. Et in eodē.4. at cuſtos carceris tradidit eos ioſeph. pro quo he. le. Et prefectum fecit ſeu conſtituit princeps militū ioſeph cum eis. i. p̄poſuit ioſeph eis ī cuſtodia. Nu.1. Sed conſtitues eos ſuper tabernaculum teſtimonii. & in eodē.3. Aaron autē & filios eius conſtitues ſuper cultum ſacerdotii. & in eodē.17. Prouideat dn̄s de9 ſpirituū omnis carnis hominē: qui ſit ſuper multitudinē hanc. i. conſtituat. Deut.20. Vnus quiſq; ſuos ad bellandū cuneos preparabit. Pro quo hebrei legunt. Et conſtituent duces exercitus in capite populi. Ioſ.10. Et ponite viros induſtrios qui clauſos cuſtodiāt. i. cōſtituite. 1. Reg.29. & ſedeat in loco ſuo in quo conſtituiſti eū. 3. Reg.11. Cōſtituerat eum prefectum ſup tributa domus ioſeph. 4. Reg.25. Et prefecit godoliā filium ahichā. & in eo. Quod conſtituiſſet rex babylonis godoliā. 1. Paralip.26. prepoſuit aūt eos dauid rex rubenitis & gaditis. i. prefecit. 2. Paralipo.24. Qui preerāt operariis in domo dn̄i. i. prefecti vel prepoſiti erant. Nee.7. Et cenſui ianitores & cantores & leuitas. pro quo hebrei legūt. & cōſtituti ſunt ianitores & cantores. & in eodē.12. Recenſuerunt quoq; in die illa viros ſuper gazophylacia. Iob.34. Quē conſtituit alium ſup terrā. p̄s.108. Conſtitue ſup eum peccatorem. Hiere.1. Ecce cōſtitui te hodie ſup gentes & ſup regna. & in eodē.51. Numerate contra eā taphſar. pro quo hebrei legūt. cōſtituite ſuper eā taphſar. i. principē ſeu ducem exercitus. Et inde פָּקִיד Pachid. i. prefectus. prepoſitus. 4. Reg.25. Qui erat prefectus ſuper bellatores. 2. Paralipo.24. Et quē primus ſacerdos cōſtituerat. Pro quo he. le. Et prepoſitus ſeu prefectus ſacerdos primus. & in plu. פְּקִידִים Pechidim. Gen̄.41. Qui cōſtituat prepoſitos per cūctas regiones. Eſter.2. Et mittantur qui conſiderēt per vniuerſas prouincias. Pro quo hebrei legunt. Et cōſtituat ſiue preponat rex prepoſitos per vniuerſas prouincias. Signat ēt predicta dictio reponere vel comēdare aliquid in aliquo loco aut alicui. 4. Reg.5. Tulit de manu eorū & repoſuit in domo. Eſa.10. Apud machmas comēdauit vaſa ſua. i. repoſuit. Hiere.36. Porro volumen cōmendauerunt in gazophylacio. & in eo.37. vt traderetur hieremias in veſtibulū carceris. Pro quo he. le. Et cōmēdauit vl̄ repoſuit hieremiam in veſtibulo carceris. & inde פִּקָּדוֹן pichadon. ideſt depoſitum ſiue repoſitum. Gen̄.41. Et p̄paretur future ſeptē annorū fami. pro quo he. le. Et erit cibus in depoſitū ſeu repoſitum terre ſeptē annis famis. Leuit.6. Et negauerit proximo ſuo depoſitū. Item פַּקֵּד Pachad. i. precipe. impare. Eſdre.1. Et ipſe precepit mihi vt edificarē ei domū. Eſa.13. Dn̄s exercituū precepit militie belli. & īde פִּקּוּדִים picudim ſiue פִּקּוּדֵי Picude. i. precepta ſiue mandata. p̄s.18. Iuſtitie dn̄i recte letificātes cor. pro quo btūs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trāſtulit Precepta dn̄i recta letificantia cor. p̄s.118. Tu mandaſti mādata tua cuſtodiri nimis. & in eodē. In mādatis tuis exercebor. & inde מִפְקָד Miphcad. i. preceptum ſeu imperium. 2. Paralip.31. Ex imperio ezechie regis. Ponitur ēt pro loco ſeparato. Ezech.34. & cōbures eū in ſeparato loco dom9. Poteſt etiam legi ſic. & cōbures eum ſecundū ritū domus. Signat ēt predicta dictio deficere vel deeſſe: & tunc ponitur in voce paſſiua. Nu.31. Et neq; vnus quidem defuit. 1. Reg.25. Nec aliqn̄ defuit quicq; eis. 2. Reg.2. & defuerunt de ſeruis dauid decem & nouē viri. 3. Reg.20. Qui ſi lapſus fuerit: erit aīa tua pro aīa eius. pro quo he. le. Si defuerit. Eſa.38. Queſiui reſiduum annorum meorum. pro quo hebrei legunt. Defeci ſiue defui reſiduo. ideſt in reſiduo annorū meorū. Poteſt etiā legi ſicut eſt in littera nr̄a. ſecundū primā ſignationē. Hiere.23. Nō pauebunt: & nullus q̄retur ex nūero. p quo he. le. nō pauebūt: & non deficient. Item. פְּקוֹד Pecod. nomē ꝓpriū gētis vel ꝓuincie: ſecundū hebreos. p btūs hiero. trāſtulit nobiles. Ezech.23. filios babylonis & vniuerſos chaldeos: nobiles tyrānoſq; & pricipes.

פָּקַח Pacach.apire. Geñ. 3.apientur oculi vrĩ. Et in eo. & apti ſunt oculi amborum. Et in eo.21. Aperuitqꝫ oculos eius deus. 4. Reg. 4. Apuitqꝫ oculos ſuos. Et in eo. 6. Domine api oculos pueri huius. Iob.14. Et dignum ducis ſup huiuſcemodi apire oculos tuos. Ps.145. Dñs illumĩat cecos. ꝓ quo he.le. dominus apit cecos. i. apit oculos eorũ. Eſa.35. Tũc apientur oculi cecorũ. & in eo. 42. vt apias oculos cecorũ. Et in eo. Qui apertas habes aures nõne audies. Hiere. 32. Cuius oculi aperti ſunt ſuper vias filiorũ adã. Zach.12. & ſup domũ iuda apiam oculos meos. & inde פִּקֵּחַ Pichéach. i. vidẽs ſiue ille qui habet oculos aptos: vel prudens. Exo. 4. Videntẽ & cecũ. & in eo. 23. Nec accipias munera: que ẽt excecãt prudẽtes. i. vidẽtes. & inde פְּקַחְקוֹחַ pecachcóach. cũ duplici cof & cũ duplici cheth. i. apertio. Eſa. 61. Et clauſis aptionẽ. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſunt due dictiones: & legunt ſic. & clauſis aptionem carceris.

פַּקֻּעַ Pacúa. colocynthis. genus herbe amariſſime. & ſolũ inuenitur in nu. plu. f. פַּקֻּעֹת pecuoth. 4. Reg. 4. Et collegit ex ea colocynthidas. Et dicunt hebrei ꝙ ſignãt cucumeres ſiluestres venenoſos atqꝫ mortiferos. Signãt ẽt ſculpturas ſimiles herbe p̄dicte. 3. Regum. 7. Et ſculptura ſubter labium circuibat illud.

פַּר Par. taurus. vitulus. Exo. 29. Tolle vitulum de armẽto. Leuit. 4. Offeret ꝓ peccato ſuo vitulũ ĩmaculatũ dño. Iudi. 6. Tolle taurũ prĩs tui: & alterum taurum annorũ ſeptẽ. Et in plu. פָּרִים parim. Exo. 24. imolauerũt victimas pacificas dño vitulos. Nu. 28. offeretis holocauſtũ domino vitulos de armẽto duos. p̄s. 21. Circũdederunt me vituli multi. Eſa. 34. & tauri cum potentibus. & in gñe feminino פָּרָה Para. i. vitula ſeu vacca. Nu. 19. vt adducãt ad te vaccã ruffã. Eſa. 11. vitulus & vrſus paſcentur. ꝓ quo he. le. Vitula & vrſus paſcentur. Et in plu. פָּרוֹת paroth. Amos. 4. Audite verbum domini vacce pingues.

פָּרוּר Parur. olla. cacabus. & ſcribitur cũ vau in ſecunda ſyllaba. Nu. 11. Coquẽs in olla. 1. Reg. 2. Aut in ollã ſiue in cacabũ. Scribitur ẽt cũ aleph in pria ſyllaba. Ioel. 2. oẽs vultus redigentur in ollã. i. redigentur in nigredinẽ ſicut olla.

פֶּרֶא Pére. onager. ferꝰ. ſiluestris. Geñ. 16. Hic erit ferꝰ hõ. idest ſilueſtris ſicut onager. Iob. 6. nunquid rugiet onager cũ habuerit herbã. Oſee. 8. Onager ſolitarius ſibi ephraim. & aliqñ ſcribitur cũ he in fine loco aleph. Hiere. 2. Onager aſſuetus in ſolitudine. & in plu. פְּרָאִים peraim. Iob 24. Alii quaſi onagri in deſerto. p̄s. 103. Expectabũt onagri in ſiti ſua. Item פָּרָא para. i. diuidere. Oſee. 13. Quia ipſe inter fratres diuidet. idest faciet eos habitare ſolitarios ſicut onagri in ſolitudine.

פָּרַד Parad. diuidere. ſeparare. recedere. diſpergere. Geñ. 10. Ab his diuiſe ſunt gentes in terra poſt diluuiũ. Et in eo. 13. Recede a me obſecro. i. diuidere vel ſeparare a me. & in eodem. 25. Et duo populi de ventre tuo diuidentur. Et in eodem. 30. Diuiſitqꝫ gregem iacob. Deut. 32. Quãdo ſeparabat filios Adam. Iudi. 4. Haber autem cineus receſſerat quondam a ceteris cineis. i. diuiſus fuerat. Ruth. 1. Si nõ ſola mors me & te ſeparauerit. Iob. 4. Et catuli leonũ diſſipati ſunt. idest diuiſi vel ſeparati ſunt: aut diſperſi ſunt. Ps. 21. Et diſperſa ſunt oĩa oſſa mea. Prouer. 17. qui altero ſermone repetit ſeparat federatos. Et in eo. 18. Occaſionẽ querit qui vult recedere ab amico. Ezech. 1. Et penne eorũ extente deſuper. idest ſeparate vel diuiſe erant. Oſee. 4. quoniam ipſi cum meretricibus conuerſabantur. pro quo hebrei legunt. Quoniam ipſi cum meretricibus ſeparabantur. & inde פֶּרֶד péred. idest mulus ex equa & aſino gñatus. eo quod tale animal non poteſt generare. & eſt quaſi ſeparatus & ſolus. 2. Regum. 13. Aſcenderunt ſinguli ſuper mulas ſuas. Pro quo hebrei legunt Aſcenderunt vnuſquiſqꝫ ſuper mulum ſuum. Et in eo. 18. Accidit autem vt occurreret Abſalon ſeruis dauid ſedens mulo: cumqꝫ ingreſſus fuiſſet mulus. p̄s. 31. nolite fieri ſicut equus & mulus. & in plurali פְּרָדִים peradim. Eſa. 66. In mulis & in carrucis. & in genere feminino פִּרְדָּה pirda. idest mula. 3. Reg. 1. Et imponite ſalomonẽ filium meum ſuper mulam meam. Et in eo. Et impoſuerunt ſalomonem ſuper mulam. Et in plu. פִּרְדוֹת pirdoth ſiue פְּרֻדוֹת perudoth. pro quo beatus hiero. tranſtulit iumenta. Ioel. 1. computruerunt iumenta in ſtercore ſuo. hebrei tamen ſecundũ primam ſignificationẽ dicunt ꝙ ſignificat grana ſeminis diſperſa vel diſſeminata ſub terra. vnde in predicto loco ipſi legunt. Computruerũt diſſeminata ſub glebis ſuis.

פַּרְדֵּס Pardes. paradiſus. hortus. pomerium. vnde licet paradiſus ſit dictio greca & ſignificet idem qđ hortus tamen ab hebreo traxit originẽ. Canti. 4. paradiſus malorũ punicorũ. Ponitur etiam pro ſaltu vel ſilua. Nee. 2. Ad aſaph cuſtodem ſaltus regis. & in plurali. פַּרְדֵּסִים pardeſim Eccl's. 2. feci hortos & pomeria.

פָּרָה Para. creſcere. augere. fructificare. Geñ. 1. Creſcite & multiplicamini. Et in eo. 17. Et multiplicabo te vehementer nimis. idest creſcere te faciam. Et in eodem. & augebo & multiplicabo eum valde. Et in eo. 26. Nunc dilatauit nos dñs & fecit creſcere ſuper terrã. Et in eo. 42. Creſcere me fecit deꝰ in terra paupertatis mee. & in eo. 49. filiꝰ accreſcens Ioſeph. Ps. 104. Et auxit populum ſuum vehementer. Ps. 127. vxor tua ſicut vitis abundãs. i. fructificãs. Eſa. 11. Et flos de radice eius aſcendet. idest creſcet ſeu fructificabit. Ezech. 9. fructus & frondes eius creuerunt ex aquis. & inde פְּרִי peri. idest fructus Geñ. 1. Lignũ pomiferũ faciens fructũ. Leuit. 23. Et fructũ arboris pulcherrime. Deut. 28. Et benedictus fructus ventris tui. Ps. 1. quod fructũ ſuũ dabit in tpe ſuo. Ps. 57. Si vtiqꝫ eſt fructus iuſto. Ezech. 36. & fructũ veſtrum afferatis populo meo. Amos. 9. Faciẽt hortos & comedent fructus eorũ. & inde dicunt hebrei ꝙ deriuatur אַפִּרְיוֹן Apirion. idest ferculũ a ferẽdo dictũ. ſeu carruca. Canti. 3. Ferculum fecit ſibi rex ſalomõ de lignis libani. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat thalamum.

פַּרְוַיִם Paruaim. nomẽ propriũ loci vnde ferebatur aurũ probatiſſimũ. 2. Paralip. 3. Porro aurũ erat probatiſſimũ. pro quo he. le. Et aurũ erat aurũ pharuaim. & ſolũ inuenitur in predicto loco.

פַּרְוָרִים Paruarim. ſuburbana. & ſolũ reperitur in nu. plu. tranſlatio nrã poſuit pro nomine proprio. vt. 4. Reg. 23. Iuxta exhedram nathan melech eunuchi qui erat in pharurim. pro quo he. le. Qui erat in ſuburbanis. i. qui erat prefectus in ſuburbanis ciuitatis.

פְּרָז Peraz. Rus. vicus ſeu villa abſqꝫ muro. & ſolum inuenitur in numero plurali. f. פְּרָזוֹת perazoth. Eſter. 9. Hi vero iudei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur. Zach. 11. Abſqꝫ muro habitabitur ieruſalem. idest in villis abſqꝫ muro. & inde פְּרָזִים perazim. i. hoĩes habitantes in villis abſqꝫ muro. Eſter. 9. Hi vero iudei qui in oppidis nõ muratis morabũtur. ponitur etiam ꝓ bellatoribus ſeu viris robuſtis & fortiſſimis. Abach. 3. Maledixiſti ſceptris eius capiti bellatorum eius. Scribitur etiam cum nun in fine & dicitur פְּרָזוֹן perazon. Iudi. 5. Ceſſauerunt fortes in iſrael. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. ceſſauerũt rura ſeu ville in iſrael. quia propter timorem inimicorum non audebant habitare niſi in vrbibus muratis. Et in eodẽ. Et clementia in fortes iſrael.

פַּרְזֶל Parzel. ſiue פַּרְזְלָא parzela. in lingua chaldaica ſignificat ferrũ. Dañ. 2. Tibie aũt ferree. & in eodẽ. Quedam pars erat ferrea: quedam autem fictilis. & in eo. Quomodo ferrum comminuit & domat omnia.

פָּרַח Parach. florere. germinare. oriri. volare. Geñ. 40. creſcere paulatim in gẽmas: & poſt flores vuas matureſcere. Leuit. 13. Sin aũt effloruerit diſcurrens lepra in cute. Et in eo. Plaga enim lepre orta eſt in vlcere. Nu. 17. quẽ ex his elegero germinabit virga eius. & in eo. Inuenit germinaſſe virgã Aaron in domo leui. Iob. 14. Ad odorẽ aque germinabit. p̄s. 71. orietur in diebus eius iuſtitia. idest germinabit ſiue florebit. p̄s. 91. Iuſtus vt palma florebit. & in eo. In atriis domus dei nrĩ florebunt. Prouer. 14. Tabernacula iuſtorũ germinabũt. Canti. 6. Si floruiſſent vinee. Eſa. 35. Et florebit quaſi liliũ. & in eo. Germinãs germinabit. Ezech. 7. floruit virga: germinauit ſuperbia. Et in eo. 17. Frondere feci lignũ aridũ. ꝓ quo he. le. Florere vel germinare feci lignũ aridũ. Abach. 3. Ficus enim nõ florebit. ponitur ẽt pro turgere. Exo. 9. Erũtqꝫ in hoĩbus & iumentis vlcera & veſicce turgẽtes. & in eo. facta ſũt vlcera veſiccarũ turgentiũ. & inde פֶּרַח pérach. i. flos. liliũ. Exo. 25. Spherulas ac lilia ex ipſo ꝓcedẽtia. & in eo. Spheruleqꝫ ac lilia. Nu. 17. & turgẽtibus gẽmis eruperãt flores. 3. Reg. 7. & folium repandi lilii. Scribitur ẽt cũ he in fine & dicitur פִּרְחָה pircha. & ſcđm hebreos ſignãt pueros vel iuuenes qui ſunt in flore iuuẽtutis. Iob. 30. Ad dexterã orientis calamitatis mee illico ſurrexerunt. pro quo he. le. Ad dexterã pueri vel iuuenes ſurrexerũt. poteſt ẽt legi ſic. Ad dexterã germinãtis ſiue orientis: ſupple calamitatis mee. ſicut eſt in lrã nrã. Signãt ẽt p̄dicta dictio volare. Ezech. 13 Ecce ego ad puluillos veſtros quibus vos capitis animas volantes. & in eo. Quas vos capitis animas ad volandũ. & inde אֶפְרֹחִים ephrochim i. pulli. ſ. auiũ. Deut. 22. Et matrem pullis vel ouis deſuper incubantem.

פָּרַט Parat. canere. Amos. 6. Qui canitis ad vocem pſalterii. & ſolum inuenitur in p̄dicto loco. & ſcđm hebreos ſignãt ꝑticularizare: ſicut fit in inſtrumẽtis muſicis vario tactu digitorum. vnde apud hebreos particulare dicitur פְּרָט Perat. Itẽ פֶּרֶט péret. i. racemus paruus: ſeu grana vuarum decidentia tempore vindemie. Leuit. 19. nec in vinea tua racemos & grana decidentia congregabis.

פֶּרֶךְ Phárech. opp̄ſſio. dura ſeruitus. violẽtia. Exo. 1. omniqꝫ famulatu quo in terre opibus p̄mebantur. pro quo he. le. & in oĩ ope in agro ac omni famulatu eorũ quo ſeruiebant oppreſſione aut dura ſeruitute. Et in eo. Et affligebãt illudẽtes eis. pro quo he. le. & ſeruire fecerunt egyptii filios iſrael dura ſeruitute. Leuit. 25. Non affliget eũ violenter in conſpectu tuo. Ezech. 34. Sed cum auſteritate imperabatis eis & cum potentia. i. cum violentia.

פַּרְבָּר Parchar. Cellula. 2. Paralipo. 26. In cellulis quoqꝫ ianitorũ ad occidentem quattuor in via: biniqꝫ per cellulas. & ſolum inuenitur in predicto loco.

פָּרַם Param. ſcindere. rumpere. diſſoluere. Leuit. 10. Veſtimẽta vrã nolite ſcĩdere. & in eo. 21. veſtimẽta nõ ſcindet. & in eo. 13. Habebit veſtimẽta diſſuta: caput nudum.

פָּרַס Paras. diuidere. frãgere. ſcindere. ſeu concidere. expãdere. Leuit. 11. omne quod habet diuiſam vngulã. & in eo. Sed vngulã nõ diuidit. Eſa. 58. Frange eſuriẽti panẽ tuum. Hiere. 16. & nõ frãgẽt inter eos lugẽti panẽ. Scribitur ẽt cum ſin in fine loco ſamach. Threñ. 4. & nõ erat qui frãgeret eis. Mich. 3. & conciderunt ſicut in lebete. Signãt etiam expandere. vel extendere. Hiere. 4. Expandens manꝰ ſuas. Threñ. 1. Expandit ſion manus ſuas. De quo vide infra in dictione פָּרַשׂ paras. cum ſin in fine. & inde פַּרְסָה parſa. idest vngula. Exo. 10. Non remanebit ex eis vngula. Leuit. 11. Omne quod habet diuiſam vngulam. Et in plurali פְּרָסוֹת parſoth. Deut. 14. Omne animal quod in duas partes vngulas findit. Eſa. 5. Vngule equorũ eius vt ſilex. reperitur etiam in genere maſculino. vt Zach. 11. & vngulas eorum diſſoluet. & inde verbum ſiue participium מַפְרִיס Maphris. idest vngulas producens. p̄s. 68. Et placebit dño ſuper vitulum nouellum cornua producentem & vngulas & inde פֶּרֶס péres. i. gryphus. Leuit. 11. Aquilam & gryphũ & halietum. Item פָּרַס Paras. perſia. nomẽ prouincie. 2. paralip. 36. Anno primo cyri regis perſarum. idest regis perſie. Eſter. 1. Fortiſſimis perſarum & medorum. Ezech. 38. Perſe ethiopes & libyi.

פָּרַע Paraa. vacare. ocioſum eſſe. deſerere. abiicere. tranſire. diſſipare. nudare. diſcoopire. Exo. 5. Quare moyſes & Aaron ſolicitatis populũ ab opibus ſuis. i. vacare facitis populũ ab operibus ſuis. Prouer. 1. Et deſpexiſtis omne conſilium meum. pro quo hebrei legunt. & deſeruiſtis. Et in eodem. 4. Fuge ab ea: nec tranſeas per illam. pro quo hebrei legunt. Deſere ſiue abiice eam: nec tranſeas per illam. Et in eodem. 8. Et nolite abiicere eam. & in eodẽ. 13. Egeſtas & ignominia ei qui deſerit diſciplinã. Et in eo. 15. Qui abiicit diſciplinam deſpicit animam ſuam. & in eodẽ 29. Cum prophetia defecerit diſſipabitur populus. Ezech 24. Non tranſeam nec parcam. vbi ponitur pro tranſire. ſignificat etiam nudare vel diſcooperire. Exo. 32. Vidẽs ergo moyſes populum ꝙ eſſet nudatus: expoliauerat enim eum Aaron. idest nudauerat. Leuit. 10. Capita veſtra nolite nudare. & in eo. 13. Habebit veſtimenta diſſuta: & caput nudum. & in eodem. 21. Caput ſuum non diſcooperiet. Nu. 5. Diſcooperiet caput eius. & inde פֶּרַע péraa. idest coma. ſeu ceſaries capitis. Nu. 6. Creſcente ceſarie capitis eius. Item פְּרָעָה peraa. idest vindicta vltio: ſecundum hebreos. & ſolũ inuenitur in numero plu. ſcilicet פַּרְעוֹת peraaoth. Deut. 32 Nudati inimicorum capitis. pro quo hebrei legunt. de capite vltionum inimici. Poteſt etiam ſecundum precedentem ſignificationem legi: ſicut eſt in littera noſtra. Iudi. 5. Qui ſponte obtuliſtis de iſrael animas vrãs ad periculũ: benedicite domino. pro quo hebrei legunt. In vindicãdo vindictas in iſrael: in offerendo ſe ſponte populus: benedicite domino. idest cum ſe obtulit ſponte ad vindictas: ſuſtinendo periculum animarum ſuarum. vbi ponitur nomen & verbum ab eo deriuatum.

פַּרְעֹשׁ Paroos. pulex. 1. Regum. 24. Canem mortuũ perſequeris & pulicem vnum.

פַּרְפַּר Parpar. Conterere. confringere. Iob. 16. Repẽte cõtritus ſum.

פָּרַץ Paras. Diuidere. vel dirumpere. confringere. percutere. diruere. diſſipare. aperturam in muro facere. creſcere. dilatare. cogere. Geñ. 38. quare diuiſa eſt pp te maceria. Exo. 19. Ne percutiat eos. 2. Reg. 16. Contriſtatus ẽ aũt dauid eo quod percuſſiſſet dñs ozam. 2. Paralip. 20. Percuſſit dominus opera tua. idest diſſipauit vel diruit. Nee. 1. Et murus ieruſalẽ diſſipatus eſt. & in eo. 2. & conſiderabã murũ ieruſalẽ diſſipatũ. Iob. 16. Concidit me vulnere ſup vulnus. pro quo hebrei legunt. Diuiſit vel dirupit me ſeu confregit me diuiſione ſuper diuiſionem ſeu confractione ſuper confractionem. Et in eodem. 28. Diuidit torrens a populo peregrinante. Et in eodem. 30. Quaſi rupto muro & aperta ianua. idest diuiſo vel diſſipato muro. Prouerb. 25. Sicut vrbs patens abſqꝫ murorum ambitu. idest ſicut vrbs diruta. Eſa. 5. Diruam maceriam eius. Oſee.

4. Inundauerunt: & ſanguis ſanguinē tetigit. pro quo he.
le. Diruerunt ſeu diſſipauerūt aut diruperunt. Mich. 2. Di-
uident & tranſibunt. Ponitur ēt ꝑ egredi. 1. Paralip. 13. Si
Egredi. placet vobis & a dño deo nr̃o egredietur ſermo. & ī de פֶּרֶץ
פֶּרֶץ Peres. i. diuiſio. ꝑcuſſio. confractio. diruptio. interruptio.
Geñ. 38. Quare ꝓpter te diuiſa eſt maceria. pro quo he. le.
Diuiſio Quare diuiſa eſt ꝓpter te diuiſio: ſiue quare diuiſiſti ſuper
te diuiſionē. vbi ponitur verbū & nomē ab eo deriuatū. 2.
Percuſſio Reg. 6. Et vocatū eſt nomē loci illius ꝑcuſſio oze. Eſa. 30.
iterruptio. Propterea erit vobis iniquitas hec ſicut interruptio cadēs.
פְּרָצִים Et in plu. פְּרָצִים. peraſim. 2. Regū. 5. Diuiſit dñs inimicos
meos corā me: ſicut diuidūtur aque: propterea vocatum eſt
diuiſiones nomen loci illius baalpharaſim. i. habens diuiſiones. vbi
ponitur verbū & nomē ab eo deriuatū. Amos. 4. & per a-
perturas exibitis altera contra alteram. & in eo. 9. Et reedi
Aperture. ficabo aperturas murorum eius. & in ge. fe. פְּרָצוֹת peraſoth
פְּרָצוֹת Ezech. 13. Et nō aſcendiſtis ex aduerſo: nec oppoſuiſtis mu
Rupture rū ꝑ domo iſrael. pro quo he. le. Et nō aſcēdiſtis in ruptis. ſ.
locis murorū: vnde aduerſarii poſſent intrare ciuitatē: nec
oppoſuiſtis murum pro domo iſrael. Scribitur ēt cū mem
מִפְרָצִים in principio & dr̃ מִפְרָצִים miphraſim. Iudi. 5. & in portu-
Portus. bus eius morabatur. vbi ponitur ꝑ portubus. Et inde פָּרִיץ
פָּרִיץ paris. i. predo. latro. qui rūpit & perfodit domos: ſeu preua
ricator. p̄s. 16. Ego cuſtodiui vias duras. pro quo btūs hiero
Latro nymus in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Ego cuſtodiui vias la
Mala beſtia tronis. Ponitur ēt pro mala beſtia & fera: que rūpit & dilace
פָּרִיצִים rat. Eſa. 35. Et mala beſtia nō aſcēdet ꝑ eā. & in plu. פָּרִיצִים
Latrones. Pariſim. Hiere. 7. Nūquid ſpelunca latronum facta eſt do-
Emiſſarii. mus iſta. Ezech. 7. & intrabunt in illud emiſſarii: & cōtami
nabunt illud. i. intrabunt in illud latrones ſeu preuaricato-
Preuaricatores. res. Dañ. 11. Filii quoq; preuaricatorū populi tui extollen-
tur. Et inde verbū p̄uaricari vel latrocinari. 1. Reg. 25. Ho-
p̄uaricari die icreuerūt ſerui qui fugiunt dños ſuos. i. qui p̄uaricātur
פָּרַץ contra dños ſuos. Sigñat ēt p̄dicta dictio פָּרַץ Paras multi
Dilatari plicari vel dilatari: ſeu augeri: aut creſcere. Geñ. 28. Dilata-
beris ad orientem & occidentē. Et in eo. 30. Ditatuſq; ē hō
Multiplicari. vltra modū. i. multiplicatus ſiue auctus eſt diuitiis. Exo. 1.
Creſcere. Tāto magis multiplicabātur & creſcebant. 1. Reg. 3. Non e-
rat viſio manifeſta. Pro quo he. le. Non erat viſio multipli-
cata. vnde p̄mittitur. & ſermo dñi erat precioſus in diebus
illis. i. rarus. 2. Paralip. 31. Quod cū p̄crebuiſſet in auribus
multitudinis. pro quo he. le. & cū multiplicatū vel augmen
tatū eſſet verbū: ſiue cū multiplicata eſſet res. Iob. 1. & poſ-
ſeſſio eius creuit in terra. p̄s. 105. & multiplicata eſt ī eis rui
Redūdare na. Prouer. 3. & vino torcularia tua redūdabūt. i. augebūtur
Penetrare Eſa. 54. Ad dextetā enim & ad leuam penetrabis. ideſt. cre
ſces vel dilataberis. Oſee. 4. Fornicati ſunt & non ceſſaue
runt. pro q̄ he. le. fornicati ſunt & nō multiplicabūtur: ſiue
Cogere nō augebūtur. Sigñat ēt cogere ſeu flagitare. 1. Reg. 28. coe
gerūt aūt eū ſerui ſui. 2. Reg. 13. Cū aūt cogeret eū & noluiſ
ſet. Et in eo. Coegit itaq; Abſalom eū. 4. Reg. 5. & coegit
eum: ligauitq; duo talenta.
פָּרַק Parac. Redimere. liberare. excutere. ſoluere. diuide-
Redimere פָּרַק re. lacerare. Ps. 135. Redemit nos ab inimicis noſtris.
Threñ. 5. Nō fuit qui redimeret de manu eorū. Dañ. 4. pec
cata tua elemoſynis redime. Sigñat ēt excutere vel ſoluē
Excutere re. Geñ. 27. Cum excutias & ſoluas iugū eius de ceruici-
bus tuis. Exo. 32. Tollite inaures aureas de vxorū filiorum
q; & filiarū vr̃arū auribus. i. diſſoluite vel dilacerate aut di-
Diſſoluere. rūpite. Et in eo. fecit populus quod iuſſerat: deferētes inau
res ad aaron. pro quo he. le. & diſſoluit populus inaures au
reas que erāt in auribus ſuis: & detulerunt ad aaron. p̄s. 7.
Dum nō eſt qui redimat neq; qui ſaluum faciat. pro q̄ bea-
tus hiero. in pſ. iuxta he. ve. trāſtulit. laceret & non ſit qui e Lacerare
ripiat. Zach. 11. & vngulas eorum diſſoluet. Ponitur ēt pro diſſoluere.
ſubuertere. 3. Reg. 19. Subuertēs mōtes & conterēs petras. ſubuertere
& inde פֶּרֶק perec. i. dilaceratio: ſiue diuiſio. Naum. 3. Dila- פֶּרֶק dilaceratio
ceratiōe plena. ponitur ēt pro biuio itineris. ſ. vbi vie diui-
duntur: ſiue ꝑ exitu viarum. vt in abdia. Nec ſtabis in exiti Exitus.
bus. & inde מַפְרֶקֶת Maphrécheth. quod ſigñat oſſa ceruī- מַפְרֶקֶת
cis. 1. Reg. 4. Et fractis ceruicibus mortuus eſt. Ceruices

פָּרַשׁ Paras. declarare. explanare. exponere. ſeparare. diſp פָּרַשׁ
gere. diuidere. pungere. Leuit. 24. Donec noſſent
quid iuberet dñs. Pro quo he. le. Vt declararetur vel expo- declarare.
neretur eis ex ore dñi. Nu. 15. neſciētes quid ſup eo facere
deberēt. pro quo he. le. Quia nō erat expoſitū vel declara-
tum quid fieret ei. & inde מְפֹרָשׁ mephoras. i. expoſitum. de מְפֹרָשׁ
claratum. diſtinctum. ſeu diſtincte. Nee. 8. & legerunt in li- diſtincte.
bro legis dictincte & aperte. & inde פָּרָשָׁה paraſa. i. declara פָּרָשָׁה
tio. explanatio. Eſter. 4. Quomodo aman promiſiſſet vt
in theſauros regis pro iudeorum nece inferret argentum. declaratio
pro quo he. le. Et declarationē ſeu explanationē argēti quā
aman dixerat vt inferret in theſauros regis pro iudeis vt
diſpderet eos. & in eo. 10. & dignitas atq; ſublimitas qua e-
xaltauit mardocheum. pro quo he. le. & declaratio ſeu ex-
planatio magnitudinis mardochei. ſed beatus hiero. trāſtu
lit ſenſum. Sigñat ēt p̄dicta dictio diſpgere vel diuidere. E
zech. 34. In die qñ erit in medio ouium ſuarum diſſipata- diſſipare
rum. i. diſpſarū. Itē ſigñat pungere: ſcd̄m hebreos. Prouer. diffundere
23. Et ſicut regulus venena diffundet. Pro quo he. le. Et ſi- Pungere.
cut regulus ſeu baſiliſcus punget. & īde פָּרָשׁ Paras. i. eques פָּרָשׁ
eo quod pungit equum cum calcaneis. Hiere. 4. A voce e-
quitis & mittentis ſagittam. Naum. 3. Et equitis aſcenden- Eques
tis. & in plu. פָּרָשִׁים paraſim. Exo. 14. Super currus & equi פָּרָשִׁים
tes eorum. & in eo. & operuerunt currus & equites. Et ī eo. Equites.
15. Ingreſſus eſt eni equus pharaonis cum curribus & equi
tibus in mare. Ezech. 27. Equos & equites & mulos addu-
xerunt in forum tuum. Abach. 1. Et diffundentur equites
eius. Ponitur ēt pro lapillis plauſtri qui ſunt acuti quaſi vn- Angule
gule. Eſa. 28. Nec vexauit eum rota plauſtri: nec vngulis פֶּרֶשׁ
ſuis comminuet eum. Item פֶּרֶשׁ Péres. Stercus. fimus. Le Fimus.
uit. 4. & pedibus & inſtentinis & fimo & reliquo corpore.
Nume. 19. Tam pelle & carnibus eius quam ſanguine & fi-
mo flamme traditis. Malach. 2. et diſpergam ſuper vultum Stercus
veſtrum ſtercus ſolennitatum veſtrarum.

פָּרַשׂ Paras. cum puncto cebóleth. extendere. tēdere. expā פָּרַשׂ
dere. diſpergere. diuidere. Exo. 9. Extendam pal- Extendere
mas meas ad dominum. Et in eodem. Tetendit manus ſu- Tendere
as ad dominum. Et in eodem. 25. Expandentes alas & o- Expādere.
perientes oraculum. Nume. 4. Extendentq; deſuper pal-
lium totum hyacinthinum. 2. Regum. 17. Et expādit vela
men ſuper os putei. 3. Regum. 8. Et expanderit manus ſu
as in domo hac. 4. Regum. 19. Et expandit eas coram do
mino. Iob. 36. Si voluerit extendere nubes. Et in eodem.
Et fulgurare lumine ſuo deſuper. pro quo hebrei legunt.
Ecce expandit ſuper eum lumē ſuum. Et in eo. 39. expādēs
alas ſuas ad auſtrum. p̄s. 43. Et ſi expandimus manus no-
ſtras ad deum alienum. Ps. 104. Expandit nubē in prote-
ctionem. Ps. 139. Et funes extenderunt in laqueum. Ps.
142. Expandi manus meas ad te. Eſa. 1. Et cum extenderi
tis manus veſtras. Et in eo. 19. Et expandētes rete ſuper fa
ciem aquarum. Et in eodem. 25. Et extendet manus ſuas
ſub eo: ſicut extendit natans ad natandum. Et in eodem.
65. Expandi manus meas tota die. Threñ. 1. Expandit ſion
manus ſuas. Ezech. 2. Et expandit illum coram me. Oſee.
5. Et quaſi rete expanſum ſuper thabor. Ioelis. 2. Sicut

Spargere mane expanſum ſuper montes. ſigñat ēt diſpergere vel di
uidere. aut ſeparare. p̄s. 67. Dum diſcernit celeſtis reges ſu
Diuidere. ꝑ eā. pro quo btūs hiero. in pſal. iuxta he. ve. trāſtulit. Dum
diuideret robuſtiſſimus reges in ea. Ezech. 17. Reſidui aūt
Diſpgere. in oēm ventū diſpgentur. Zach. 2. qm̄ in quattuor ventos
Cōcidere celi diſperſi vos. Significat etiam concidere. Mich. 3. & cō-
ciderunt ſicut in lebete.
פַּרְשֶׁגֶן Exemplar. פַּרְשֶׁגֶן Parſégen. in lingua chaldaica ſigñat exēplar ſiue
traſumptum. Eſdre. 4. Hoc eſt exemplar epiſto-
le quam miſerunt ad eum. Et in eo. Exemplum edicti ar-
taxerxis regis lectum eſt.
פַּרְשְׁדֹנָה Stercus. פַּרְשְׁדֹנָה Parſedona. Seceſſus ſeu ſtercus alui. Iudi. 3. Sta
timq; per ſecreta nature alui ſtercora prorūpe-
runt. & ſolum inuenitur in predicto loco.
פַּרְשֵׁז Expādere פַּרְשֵׁז Parſez. expandere. Iob. 26. & expandit ſuper illud
nebulam ſuam. & ſolum inuenitur in predicto loco
פְּרָת Euphrates פְּרָת Perath. Euphrates. Geñ. 4. fluuius autē quartus ipſe
eſt euphrates.
פַּרְתְּם פַּרְתְּמִים Inclyti Tyrāni. פַּרְתְּם Partham. inclytus. prefectus. preſes. & ſolum inue-
nitur in nu. plu. ſcilicet פַּרְתְּמִים Parthemim. Eſter.
1. Fortiſſimis perſarum & medorum inclytis. & in eo. 6. Et
primus de regiis principibus ac tyrannis teneat equū eius
vbi ponitur pro tyrannis.
פָּשָׂה creſcere פָּשָׂה Paſa. creſcere. expandi. Leuit. 13. Et ſiquidem lepra
vltra non creuerit. Et in eo. Et non creuerit in cute.
Et in eo. Iterum lepra creuerit. i. ſe expanderit.
פָּשַׁח cōfringere פָּשַׁח Paſach. confringere. Threñ. 3. Semitas meas conuer-
tit: & confregit me. & dicunt hebrei q̄ ſignificat ſcin
dere. vel concidere.
פָּשַׁט פָּשַׁט Paſat. ſpoliare. exuere. excoriare. pellem detrahere.
nudare. irruere. ſ. ad predam: ſeu ſpolium inuadere.
Nudare. Geñ. 37. Nudauerūt eū tunica talari & polymita. ideſt ſpo-
Detrahere ſcilꝫ pellē. liauerunt ſeu exuerunt. Leuit. 1. Detractaq; pelle oſtie. Et
Spoliare. in eo. 6. Spoliabitur prioribus veſtimentis. Et in eo. 16. Et
depoſitis veſtibus quibus prius indutus erat. pro quo he.
le. Et exuet ſiue ſpoliabit veſtimenta ſua. Nu. 20. Cūq; nu-
daueris patrē veſte ſua. Et in eo. Cūq; aaron ſpoliaſſet veſti
bus ſuis. 1. Reg. 17. Nā ſpoliauit ſe ionathas tunica qua erat
indutꝰ. & in eo. 19. ſpoliauit ſe veſtimētis ſuis. & ī eo. 31. Ve
nerūt philiſtiim vt ſpoliarēt īterfectos. 2. Reg. 23. & populꝰ
qui fugerat reuerſꝰ eſt ad ceſorū ſpolia detrahēda. Iob. 19.
Spoliauit me gl̃ia mea. & in eo. 22. & nudos ſpoliaſti veſti-
Exuere. bus. Canti. 5. Spoliaui me tunica mea. Eſa. 32. Exuite vos
Denudare & cōfūdemini. Ezech. 16. & denudabūt te veſtimentis tuis.
& in eo. 26. Et veſtimēta ſua varia abiicient. i. ſpoliabūt vł
Excoriare. exuēt. Oſee. 2. Ne forte ſpoliem eā nudā. Mich. 3. & pelles
Irruere. eorū deſup excoriauerūt. Sigñat ēt irruere vel inuadere. ſ.
p̄dā vel ſpoliū. Iudi. 9. Et primo mane oriēte ſole irrue ſu
Agere p̄das per ciuitatē. Et in eo. Surrexit & irruit in eam. 1. Reg. 27.
Et agebāt p̄das de geſuri. i. inuadebāt p̄das ſiue irruebāt ad
p̄das. & in eo. In quē irruiſtis hodie. & in eo. 30. Amalechi
te impetū fecerūt ex parte auſtrali. i. irruerūt vel inuaſerūt
Erūpere Et in eo. Siquidē nos erūpimus ad auſtralē plagam. Iob. 1.
Inuadere. Et inuaſerunt camelos et tulerunt eos.
פָּשַׁע Recedere. p̄uaricari. פָּשַׁע Paſaa. p̄uaricari. rebellare. recedere. peccare. 3. Reg.
12. Receſſitq; iſrael de domo dauid. pro quo he. le. &
p̄uaricatus eſt ſiue rebellauit iſrael in domo dauid. 4. Reg.
1. p̄uaricatus eſt aūt moab in iſrael. 2. Paralip. 21. In diebus
Rebellare illis rebellauit edō ne eſſet ſubditus Iude. & in eo. eo tpe &
lobna receſſit ne eēt ſub manu illiꝰ. i. rebellauit. Prouer. 28
& pro buccella panis deſerit veritatē. ꝑ quo he. le. & ꝑ buc-
cella panis p̄uaricatur vir. Eſa. 1. ipi vero ſpreuerūt me. pro
q̄ he. le. Ipſi vero p̄uaricati ſunt in me. & in eo. 43. & inter
pretes tui p̄uaricati ſūt in me. & in eo. 59. peccare & mētiri Peccare
cōtra dñm. Hiere. 33. & ſpreuerūt me. i. & p̄uaricati ſunt in Spernere
me. ſiue rebellauerūt in me. Amos. 4. venite ad bethel & ī īpie agere.
pie agite: & ad galalā & multiplicate p̄uaricationē. & eiꝰ paſ
ſiuū ponitur ꝑ adiuuari. Prouer. 18. Frater q adiuuatur a fra
tre q̄ſi ciuitas firma. Et inde פֹּשֵׁעַ Poſeaa. i. p̄uaricator trāſ- adiuuari
greſſor. rebellis. ſceleratus. Eſa. 48. & trāſgreſſorē ex ven פֹּשֵׁעַ trāſgreſſor.
tre vocaui te. & in plu. פֹּשְׁעִים poſiim. Eſa. 46. Redite p̄ua פֹּשְׁעִים
ricatores ad cor. & in eo. 53. Et cū ſceleratis reputatus eſt. Preuaricatores
Et in eo. Et pro trāſgreſoribus rogabit. Dañ. 8. Et poſt re- ſcelerati.
gnū eorū cū creuerint iniquitates. pro quo he. le. Cū cōſu- Trangreſſores
mati fuerit p̄uaricatores. Oſee. 14. & p̄uaricatores corruēt
in eis. et inde פֶּשַׁע péſaa. i. p̄uaricatio. trāſgreſſio. iniquitas פֶּשַׁע
ſcelus. Geñ. 30. Quā ob culpā meā: et ob qd̄ pctūm meum Culpa.
ſic exarſiſti poſt me. ꝑ quo he. le. que eſt trāſgreſſio mea vł trāgreſſio.
iniquitas mea: et qd̄ eſt peccatū meū. Exo. 22. Ad ꝑpetran
dā fraudē. i. p̄uaricationē ſeu iniquitatē. Et in eo. 34. qui
aufers iniquitatē et ſcelera atq; pctā. p̄s. 31. beati quorū re- p̄uaricatio Iniquitas
miſſe ſunt iniquitates. ꝑ quo btūs hiero. in pſal. iuxta he.
ve. trāſtulit. btūs cui dimiſſa eſt iniquitas. et in plu. פְּשָׁעִים פְּשָׁעִים
peſaiim. ſiue פִּשְׁעֵי piſee. Leuit. 16. ab īmūdiciis filiorū iſra-
el et a p̄uaricatiōibus eorū. Prouer. 10. Et vniuerſa delicta o Preuaricationes.
pit charitas. Hiere. 5. qa multiplicate ſūt p̄uaricatōes eorū Delicta
פָּשַׂע Paſaa: cū pūcto cebóled. incedere. deambulare. gradi פָּשַׂע
ri. Eſa. 22. Gradiar ſuper eā. & inde פֶּשַׂע péſaa. i. greſ Gradiri
ſus. paſus pedū. btūs hiero. trāſtulit gradum. 1. Reg. 20. vi- פֶּשַׂע
uit dominus & viuit anima tua quia vno tantum vt ita di-
cam gradu ego morſq; diuidimur. Gradus
פָּשַׂק Paſach. Aperire. ſ. labia: ſeu inconſiderate loqui. diui פָּשַׂק
dere. Prouer. 13. Qui autem inconſideratus eſt ſētiet Incōſiderate loqui.
mala. Pro quo he. le. & qui apit labia ſua ſētiet mala. Ezech. Aperire.
16. & diuiſiſti pedes tuos omni trāſeūti. diuidere.
פָּשַׁר Paſar. interp̄tari. Dañ. 5. Porro ego audiui q̄ poſſis פָּשַׁר
obſcura interp̄tari. & inde פֵּשֶׁר péſer. ſiue פִּשְׁרָה piſ- interp̄tari.
ra. i. expoſitio. ſolutio. interp̄tatio. Eccl̃s. 7. & quis cogno- פֵּשֶׁר
uit ſolutionē verbi. Dañ. 2. & interp̄tationē eius indicabi- ſolutio.
mus. & in eo. vt ſolutionem ſomnii indicarent mihi. iterp̄tatio.
פִּשְׁתָּה Piſtha. linū. & ſcribitur cū he in fine. Exo. 9. Linū פִּשְׁתָּה
ergo & hordeū leſum eſt. & in eo. & linum iam fo- Linum.
liculos germinaret. Eſa. 42. & linū fumigās nō extinguet.
& licet ſit gñis feminini: declinatur pluraliter פִּשְׁתִּים piſ- פִּשְׁתִּים
thim ſecūdū terminationē maſculinorū. Deut. 22. Non in-
dueris veſtimēto quod ex lana linoq; cōtextū eſt. Ioſ. 2. Et Linū
operuit eos lini ſtipula. Iudi. 15. Sicut ſolent ad ardorem
ignis lina conſumi. Lina
פָּתַת Pathath. frāgere. diuidere. ſ. in fruſtra ſeu minutatim. פָּתַת
Leuit. 11. Diuides eā minutatim. & inde פַּת path. i. diuidere.
fragmētū. ſeu buccella panis. Geñ. 18. ponāq; buccellā pa- פַּת
nis. Ruth. 2. Intinge buccellā tuā in aceto. Iob. 31. Sic come Buccella
di buccellā meā. Prouer. 17. Meliꝰ eſt buccella ſicca cū gau
dio. Ponitur ēt pro pane vel cibo. 2. Reg. 11. De pane illius
comedēs. Prouer. 23. cibos q̄s comederas euomes. qd̄ ī he- Panis
breo legitur ſingl̃r. ſ. panē vel cibū. & in plu. פִּתִּים pithim. Cibi.
Leuit. 11. Diuides eā minutatim. ꝑ q̄ he. le. diuidēs eā ī buc פִּתִּים
cellas. p̄s. 147 mittit cryſtallū ſuā ſicut buccellas. repitur ēt Buccelle
פִּתּוֹת pithoth ſcd̄m terminationē femininorū. Ezech. 13 & פִּתּוֹת
violabāt me ad ppl̃m meū pp pugillū hordei & fragmēta Fragmēta
panis. & iūgitur cū dictiōe בַּג bag. & dr̃ פַּת בַּג pathbag. De פַּת בַּג
quo vide ſupra in dictiōe בַּג bag. Itē פָּתַת pathath. i. lactare פָּתַת
vel ſeducere. Prouer. 24. ne lactes quenpiam labiis tuis. Lactare
De quo vide infra in dictione פָּתָה patha.
פִּתְאֹם Pithom. ſubito. ſtatim. confeſtim. De quo vide in פִּתְאֹם
dictione פָּתָה patha.

פתגל Pethigil.faſcia pectoralis. Eſa.3.& pro faſcia pectorali cilicium.& ſolum inuenitur in predicto loco.

פתגם Pithgam.ſiue פתגמא pithgama.verbũ.res.ſentẽtia Eſter.1.Et hoc in omne quod latiſſimum eſt prouinciarum tuarum diuulgetur imperiũ.pro quo hebrei legũt. Et audietur verbum regis quod faciẽdũ eſt in omni regno eius.Dañ.3.Non oportet nos de hac re reſpondere tibi.i.de hoc verbo.Eccſ.8.Quia nõ profertur cito contra malos ſententia.

פתה Patha.ſeducere.decipere.lactare.ſuadere.perſuadere dilatare.Exo.23.Si ſeduxerit quis virginem.Deut.11 Ne forte decipiatur cor veſtrum.3.Reg.22.quis decipiet achab regem iſrael.Et in eodẽ.Decipies & preualebis.Iob. 31.Si deceptum eſt cor meum ſuper mulierem.Et in eo.Et letatum eſt in abſcondito cor meum.Debet legi lactatũ.i. ſeductũ vel deceptum.ſicut Prouer.1.Si te lactauerint peccatores.ideſt ſeduxerint.Hiere.20.Seduxiſti me domine & ſeductus ſum.Poteſt etiam legi.perſuaſiſti me domine& perſuaſus ſum.Ezech.14.& propheta cum errauerit.ideſt cum deceptus fuerit.Et in eodem.Ego dominus decepi ꝑphetam illum.Oſee.2.Ecce ego lactabo eam.ideſt perſuadam vel ſeducam eam.& in eo.Quaſi columba ſeducta nõ habens cor.& inde פתיות pethaiuth.ideſt perſuaſio vel deceptio.pro quo beat⁹ hieronymus trãſtulit illecebras. Prouer.9.Plenaq; illecebris:& nihil omnino ſciẽs.& inde פתה Pothe.ideſt inſipiens.ſtultus.paruulus.ſcilicet intellectu:q facile ſeducitur.Iob.5.Et paruulum occidit inuidia.Et communiter ſcribitur cum iod in fine loco he & dicitur פתי Pethi.p̃s.18.Sapientiam preſtans paruulis.Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſcilicet paruulo vel inſipiẽti. Prouer.14.Innocens credit omni verbo.ideſt inſipiens.Et in eo.19.Peſtilente flagellato ſtultus ſapientior erit.Ponitur etiam פתי Pethi.pro infantia.vt Prouer.1.Vſq; quo paruuli diligitis infantiam.ideſt inſipientiã.& in plu.פתים pethaim.ſiue פתיים pethaim cum duplici iod.p̃s.118.Intellectũ dat paruulis.Prouer.1.Auerſio paruulorum interficit eos. Et in eo.22.Innocens pertranſiit& afflictus eſt damno.qđ in hebreo legitur pluraliter.ſcilicet innocentes vel inſipiẽtes tranſeunt.Et aliquando ſcribitur cũ aleph & dr̃ פתאים Pethaim.p̃s.114.Cuſtodiens paruulos dominus.Prouer. 1.vt detur paruulis aſtutia.Et in eodem.7.Et video paruulos.Et in eodem.8.Intelligite paruuli aſtutiã.& inde פתאם pithom.ideſt ſubito.confeſtim.Statim.Nu.12.ſtatim locutus eſt dominus ad eum.Prouer.6.Huic extemplo veniet perditio ſua.ideſt ſtatim veniet.Malach.3.Et ſtatim veniet ad templum ſuum dominator quem vos queritis.Itẽ פתה patha.ideſt dilatare.Geñ.9.Dilatet deus iapheth.Prouer. 20.Et dilatat labia ſua.& inde פתה petha.i.latitudo.Dañ. 3.Latitudine cubitorum ſex.

פתח Pathach.aperire.patere.pandere.ſoluere.diſſoluere. incipere.ſculpere ſeu proſcindere.Geñ.8.apiens noe feneſtram arce.& in eodem.4.Aperuitq; ioſeph vniuerſa horrea.Nu.14.Vas quod non habuerit operculum.pro quo hebrei legunt.Et omne vas apertum quod non habuerit operculum.Deut.15.Vt aperias manum fratri tuo.Et in eodem.20.Et aperuerit tibi portas.Et in eo.28.Aperiet tibi dominus theſaurum ſuum optimum:celum.Iudi.3. Et videntes ꝙ nullus aperiret.4.Reg.9.Aperies oſtium & fugies.Et in eodem.15.Noluerant enim aperire ei.2.Paralipo.6.Et aperiantur oculi tui ſuper domum iſtã.Nee.6. Et epiſtolam habebat in manu ſua,pro quo hebrei legunt. Et epiſtola aperta in manu ſua.ſcilicet erat.Et in eodem.8. Et aperuit eſdras librum.Iob.12.Si incluſerit hoiem:null⁹ eſt qui aperiat.p̃s.77.& ianuas celi aperuit.Eſa.14.Vinctis eius nõ aperuit carcerem.& in eo.26.Aperite portas. Et in eo.35.Et aures ſurdorum patebunt.ideſt aperiẽtur. Et in eo.48.Nec ex tunc aperta eſt auris tua.& in eodem. 60.Et aperientur porte tue iugiter.Hiere.1.Ab aquilone pandetur omne malum.ideſt aperietur.vel ſecundum hebreos incipiet.Ezech.37.Cum aperuero ſepulchra veſtra.Et in eodem.44.porta hec clauſa erit & non apietur. Zach.13.In die illa erit fons patens domui iſrael.Sigñat ẽt ſoluere.ſeu diſſoluere.Geñ.24.deſtrauit camelos.i.ſtramẽta diſſoluit.3.Reg.20.non glorietur accinctus eque vt diſcictus.pro quo hebrei legunt.Non glorietur qui accingitur ſicut qui diſſoluit.ideſt qui diſſoluit a ſe baltheum militarẽ poſtquam vicerit.Iob.12.Baltheum regum diſſoluit.& in eodem.30.pharetram ſuam aperuit.pro quo hebrei legunt.Chordam meam diſſoluit.poteſt etiam ſignificare aperire vt ſupra dictum eſt.p̃s.101.vt ſolueret filios interẽptorum.Eſa.5.Nec ſoluetur cingulum renum eius.Et in eodem.20.Solue ſacum de lumbis tuis.Et in eodẽ.52.ſolue vincula colli tui.Significat etiam quando flores aperiuntur & incipiunt emittere fructus immaturos.Canti.7 Si flores fructus parturiunt.& inde מפתח Miphthach.ideſt apertura ſiue apertio.Prouer.8.Et aperientur labia mea vt recta predicem.pro quo hebrei legunt.& apertio labiorũ meorum recta.& ſcribitur etiam ſine mem & cum nun in fine & dicitur פתחון pithchon.ideſt apertura.Ezech.29 Et tibi dabo apertum os in medio eorũ.pro quo he.le.Aperturam oris.& inde פתח pethach.i.oſtiũ.porta.ianua.fores Geñ.4.In foribus peccatum tuum aderit.ideſt in oſtio vel in ianua.& in eo.6.Oſtium autem arce pones in latere.Et in eo.18.Sedenti in oſtio tabernaculi.Et in eo.19.Egreſſus ad eos loth poſt tergum accludens oſtium.p̃s.118.Declaratio ſermonum tuorum illumina.pro quo beatus hiero.in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit.Oſtium ſermonum tuorum lucidum.Prouer.17.Qui altam facit domum ſuam querit ruinam.pro quo he.le.Qui exaltat oſtium ſuum ſiue ianuam ſuam querit ruinam.Ezech.46.& adorabit populus terre ad oſtium porte illius.& ĩ plu.פתחים pethachim:ſiue פתחי pithche.p̃s.23.& eleuamini porte eternales.pro quo beatus hieronymus tranſtulit.& eleuamini ianue ſempiterne. Eſa.13.Et ingrediãtur portas duces.Mich.7.Cuſtodi clauſtra oris tui.pro quo hebrei legunt.Cuſtodi oſtia oris tui. & inde מפתח maphthẽach.ideſt clauis:qua oſtia aperiũtur Iudi.3.Tulerunt clauem & aperientes inuenerunt dominum ſuum.Eſa.22.Et dabo clauem domus dauid ſuper humerum eius.ponitur etiam pro apertura.1.Paralip.9.Vt quando tempus fuiſſet:ipſi mane aperirent fores.Pro quo hebrei legunt.Et ipſi ſuper aperturam in mane.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.Item פתח pathach.ideſt ſculpere vel proſcindere.Exo.28.Et ſculpes ĩ eis nomina filiorum iſrael.& in eo.Sculpes eos in nominibus filiorum iſrael.3. Reg.7.Sculpſit quoq; in tabulis illis.Eſa.28.proſcindet & ſarriet humum ſuam.& inde פתוחי pithuche.ideſt ſculpture:ſeu celature.Exo.28.opere ſculptoris & celatura gẽmarii.3.Regum.6.Sculpſit variis celaturis in torno.p̃s.63. Exciderunt ianuas eius in idipſum.pro quo beatus hiero. in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Et nunc ſculpturas eius pariter.& inde פתיחות pethichoth.ideſt gladii ſeu lãcee.p̃s.54 Et ipſi ſunt iacula.pro quo beatus hieronymus in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Cum ſint lancee.Mich.5.Et paſcent terram aſur in gladio:& terram nembrod in lanceis ſuis.& inde verbum פתח pathach.ideſt euaginare.p̃s.36.Gladium euaginauerunt peccatores.

פתל Pathal.cõparare.peruertere.Geñ.30.Cõparauit me dñs cum ſorore mea.Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat in predicto loco addere vel adiungere.Vnde in predicto loco ipſi legũt.Additione dei addita ſum cum ſorore mea.ſiue cõiunctione dei adiuncta ſum cum ſorore mea.Sigñat etiã predicta dictio.peruertere vel ſubuertere.Ps.17. Cum peruerſo peruerteris.Scribitur etiam cũ pe poſt thau 2.Reg.22.& cũ peruerſo puerteris.vbi põitur תתפל thithapal pro תתפתל Thipathal.Et inde נפתל Niphtal.ideſt peruerſum ſeu prauũ.Prouer.8.Nõ eſt in eis prauũ quid neq; peruerſum.Et in plurali נפתלים Nipthalim.Iob.5.Et conſiliũ prauorum diſſipat.& inde פתלתל pethalthol.i.peruerſum ſeu peruerſa.Deut.32.Generatio praua atq; peruerſa. Itẽ פתיל pethil.i.filum ſeu vitta ex filis duplicatis.Nu.15. Ponẽtes ĩ eis vittas hyacinthinas.Iudi.16.Quomodo ſi rũpat quis filũ de ſtupa.& in plu.פתילים pethilim.Exo.39. Et extenuauit in fila.Ponitur etiam פתיל Pethil.pro ligatura que fit cũ filo vel cum vitta.Nu.19.Vas quod non habuerit operculum nec ligaturam deſuper ĩmundum erit. Ponitur etiã pro armilla facta ex filis aureis vel argenteis. Geñ.38.Annulũ tuũ & armillã & baculũ quẽ manu tenes. Et in eo.cognoſce cuius ſit annulus & armilla & baculus.

פתן Pethen.ſiue פתן Pathen.aſpis ſerpentis genus.p̃s.57. Sicut aſpidis ſurde.p̃s.90.Super aſpidem& baſiliſcum ambulabis.Vbi ponitur ꝑ baſiliſco.Eſa.11.Et delectabitur infans ſuper foramen aſpidis.& in plu.פתנים Pethanim. Iob.20.Caput aſpidum ſugget.Et in eodem.Fel aſpidũ intrinſecus.Significat ẽt limen porte:& tũc ſcribitur cũ mẽ ĩ principio & dicitur מפתן Miphthan.1.Reg.5.Et due palme manuum eius abciſe erant ſuper limen.Ezech.46.Et adorabit ſuper limen porte.

פתע Pethaa.ſubito.fortuitu.caſus ſeu euentus.Nu.6.Sin autẽ mortu⁹ fuerit quiſpiam coram eo.i.ſi ſubito mortuus fuerit.& in eodem.35.Quod ſi fortuitu abſq; odio & inimicitiis quicq; horũ fecerit.Prouer.6.Subito cõteretur nec habebit vltra medicinam.

פתר Pathar.interpretari.ſ.ſõnium aut exponere.vel coniicere.Geñ.40.Et non eſt qui interpretetur nobis.& in eo.Vt coniectoris veritas probaretur.Pro quo hebrei legunt.Sicut coniecit vel interpretatus eſt eis ioſeph.& in eo.41.Audiuimus quidquid poſtea rei probauit euentus. Pro quo hebrei legunt.Et factum eſt ſicut interpretatus eſt nobis:ita fuit.& in eo.vidi ſomnium nec eſt qui ediſerat.i. qui exponat vel interpretur.& in eodem.Audiui te ſapientiſſime cõiicere.& inde פתרון pithron.i.interp̃tatio.coniectura.Geñ.40.Iuxta interpretationem congruam ſibi.& in plu.פתרנים Pithronim.vt in eo.Nunquid non dei eſt interpretatio.quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.nũquid nõ dei ſunt interpretationes.

פתשגן Pathſégen.exemplar.Sũma ſeu copia ſcripture. Eſter.3.Sũma autem epiſtolarum hec fuit.& in eodem.4.Exẽplar quoq; edicti qđ pẽdebat in ſuſis dedit ei. & ĩ ligua chaldaica ſcribitur cũ res loco tau & dr̃ פרשגן parſégen.Eſdre.4.Hoc ẽ exẽplar epiſtole quã miſerũt ad eũ.

De incipientibus a littera. צ ſadich

צאל Seel.vmbra.Iob.40.Sub vmbra dormit in ſecreto calami.Et in eo.Protegũt vmbre vmbrã eius.vbi ponitur tã in ſingũ ꝙ̃ in plũ.& cõiter ſcribitur ſine aleph.De quo vide infra in dictione צלל Salal.

צאן Son.ouis.pecus.Et declinatur tantum ſingulariter:& caret numero plu.& põitur ſingulare pro plurali.De quo vide infra in dictione צון ſon.cum vau in medio.

צב Sab.tegumen.aut plauſtrũ.vel lectica deſup tecta.Nu. 7.Sex plauſtra tecta.ideſt ſex plauſtra quodlibet cũ tegumento ſuo.Et in plurali צבים Sabim.Eſa.66.Et in lecticis & in mulis & in carrucis.

צבא Saba.militare.pugnare.dimicare.exercitũ ducere. ad bellum ꝓcedere.excubare.Nu.31.Cũq; pugnaſſent contra madianitas.Eſa.29.multitudo oim gentiũ que dimicauerũt cõtra ariel.Et in eodẽ.Sic erit multitudo omnium gentium:que dimicauerunt contra mõtẽ ſiõ.Zach. 14.Omnes gentes que pugnauerunt aduerſus ieruſalem. Et aliqñ ſcribitur ſine aleph.Eſa.29.Et omnes qui dimicauerunt & obſederunt & preualuerunt aduerſus eam.Et inde מצביא Maſbi:quod eſt participiũ tertie coniugationis. ideſt militare faciẽs.Pro quo beatus hieronymus trãſtulit. Qui probat tyrones.ideſt qui probat nouos milites vtrũ ſint apti ad militiam vel exercitum.4.Reg.25.Et ſopher principẽ exercitus qui probabat tyrones de populo terre. Hiere.52.Et ſcribam principem militum qui probabat tyrones.Significat etiam predicta dictio excubare ſeu ſtare in excubiis in modũ exercitus.aut miniſtrare.Exo.38.De ſpeculis mulierũ que excubabant ad oſtium tabernaculi. Nu.4.Omnes qui ingrediuntur vt ſtent & miniſtrẽt in tabernaculo federis.& in eo.Omnes qui ingrediuntur & miniſtrant in tabernaculo federis.Et ĩde צבא Saba.ſiue צבא Seba.i.exercitus ſiue militia aut bellũ.Nu.1.Omnium virorum fortiũ in iſrael.Pro quo hebrei legũt:omnes qui ingrediuntur in exercitu ſiue in militia.Et in eo.2.Ad orientem iudas figet tẽtoria per turmas exercitus tui.Et in eodẽ. & cunctus exercitus pugnatorum eius.Et in eo.31.Armate inquit ex vobis ad pugnam.Ioſ.5.Sed ſum princeps exercitus domini.Iudi.8.Vt demus exercitui tuo panes.Et in eodem.9.Congrega exercitus multitudinem & veni.Eſa. 13.Dñs exercituum precepit militie belli.Et in eo.24.In die illa viſitabit dñs ſuper militiam celi in excelſo.Et in eodem.40.Quoniam cõpleta eſt malitia eius:debet legi militia eius.Scribitur etiam cum he in fine loco aleph.Zach. 9.Et circundabo domũ meã ex his qui militãt mihi.ſignificat etiam צבא Saba tempus determinatum ſeu ſtatutum ſecundum hebreos:ſed beatus hieronymus ſecundum precedentem ſignificationem tranſtulit militiam:ſeu robur aut fortitudinem Iob.7.Militia eſt vita hominis ſup terrã Pro quo hebrei legũt.Terminus.i.tempus determinatũ eſt homini ſup terrã.& in eo.10.Et pene militant in me.Pro quo he.le.Mutationes & terminus mecũ.& in eo.14.Cunctis diebus quibus nunc milito expecto.pro quo he.le.Cũctis diebus termini mei.i.tẽporis determinati vite mee expecto.Eſa.40.Quoniam completa eſt malitia eius.debet legi militia eius.Pro quo he.le.Quoniã cõpletus eſt terminus eius.Dañ.8.Robur autẽ datũ eſt ei contra iuge ſacrificium.Pro quo he.le.& terminus datus eſt ſuper iuge ſacrificium.Et in eo.10.Et verbũ verũ & fortitudo magna.pro ꝙ he.le.Et terminus magnus.& in omnibus predictis locis poteſt ẽt legi ſicut eſt in lr̃a nr̃a.& ĩ plu.צבאות ſebaoth.i.exercitus.turme.Exo.12.Egreſſus eſt omnis exercitus domini de terra egypti.quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.egreſſi ſunt omnes exercitus domini.& in eodẽ.Eduxit dominus filios iſrael de terra egypti per turmas ſuas.ideſt per exercitus ſuos.Ps.24.Dominus virtutum ipſe rex glorie.pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Dominus exercituum ipſe rex glorie.Eſa.6.Sanctus.ſanctus.ſanctus dominus deus exercituum.pro quo ſabaoth canit eccleſia. Oſee.12.Et dominus deus exercituum domin⁹ memoriale eius.Reperitur etiam in genere maſculino.p̃s.102.Bene

dicite domino omnes virtutes eius.i.offies exercitus eius. Item צְבָא Saba.in ligua chaldaica ſignificat velle. Dañ.2. Cuicūqꝫ voluerit dabit illud.& in eodem.5.Quos volebat interficiebat:& quos volebat percutiebat.Et inde צְבוּ Sebu ideſt voluntas.vt in eodem. Ne quid fieret cōtra danielem. Pro quo hebrei legunt.Ne mutaretur voluntate.ſ.aduerſariorum contra danielem.

צָבָה Saba.tumere.intumeſcere.inflari. Nu.5. Et tumens vterus tuus dirumpatur.& in eodē.Et vtero tumeſcēte putreſcat femur.& in eodē.Et inflato ventre cōputreſcet femur. Et inde צְבִי Sebi.i.hinulus:capreolus:ſeu caprea. Deut.12.Sicut comeditur caprea & ceruus.& in eodem.14. Ceruum & capream. Canti.2. Similis eſt dilectus meus capree.& i genere feminino צְבִיָּה Sebiia.Canti.4:Duo vbera tua ſicut duo hinuli capree. & in plurali צְבָאִים Sebaim. ſiue צְבָאוֹת Sabaoth.1.Paralipo.12.Et veloces quaſi capree in montibus. Canti.2. Adiuro vos filie ieruſalem per capreas ceruaſqꝫ camporum.Significat etiam צְבִי Sebi inclytum:ſiue pulchrum vel decorū:ſeu egregium:aut precipuū ſiue preclarum.vel gloriā aut magnificētiā.2.Reg.1.Inclyti iſrael ſuper montes tuos interfecti ſunt. & ponitur ibi in hebreo ſingulare pro plurali.Hiere.3. Et tribuam tibi hereditatem preclaram.Ezech.20.Que eſt egregia inter omnes terras.& in eodem.Precipuam terram omniū.& in eodem.25. Et de ciuitatibus eius inclytis terre bethſimuth. Dañ.8.Et factū eſt grande contra meridiē & contra orientem & contra fortitudinem.vbi ponitur pro fortitudine.& dicunt hebrei ꝙ ponitur ibi pro terra promiſſionis:que eſt terra inclyta & precipua terrarū. vt habetur Ezech. 20. Vt ſupra dictum eſt.& in eodem.11. Et ſtabit in terra inclyta.& in eodem.Supe montem inclytū & ſanctum. Ponitur etiā pro gloria vel magnificentia. Eſa.4. In die illa erit germē dñi in magnificentia & gloria. & in eodem.23. Vt detraheret ſuperbiam oñis glorie.& in eodem.24.In finibus terre laudes audiuimus gloriā iuſti. & in eodē.28. Et flori decidenti glorie exultationis eius.& in eodem.In die illa erit dñs exercituū corona glorie. Ezech.26. Cum dedero gloriam in terra viuentiū.Ponitur etiā pro ornamēto.Ezech. 7.Et ornamentum monſliū ſuorum.

צְבוּ Sebu.in lingua chaldaica ſignificat volūtatē. De quo vide ſupra in dictione צְבָא ſaba.

צָבַט Sabat.porrigere.congerere.Ruth.2.Et congeſſit polentā ſibi.pro quo he.le. Et porrexit ei polentā.& ſolum inuenitur in predicto loco.

צָבַע Sabaa.intingere. Dañ.4. Et de rore celi intingatur. Et ide צֶבַע Sebaa.i.tinctura.ſ.diuerſorū colorum:ſeu veſtis tincta diuerſorū colorū.Iudi.5.veſtes diuerſorū colorum ſiſare traduntur in predā:& ſupellex varia ad ornanda colla congeritur. vbi ponitur tam in ſinguli ꝙ̄ in plurali. Hiere.12. Nunquid auis diſcolor hereditas mea mihi.i.tincta diuerſo ſeu vario colore.Et inde אֶצְבַּע Eſbáa.i.digitus. Exo.18.Digitus dei eſt.Nu.19.Et tingens digitū in ſanguine eius.Et in plurali אֶצְבָּעוֹת Eſbaooth.ps.143.Et digitos meos ad bellum.

צָבַר Sabar. colligere. congregare.coaceruare.cōportare. Geñ.41.Et oñe frumētum ſub pharaonis poteſtate condatur.i.congregetur vel colligatur.& in eodē. Tantaqꝫ fuit abūdātia tritici vt arene maris coeq̄retur. ꝑ quo he.le. Cōgregauit ioſeph frumētū q̄ſi arenā maris pre multitudine.Exo.8.Cōgregauerūt eas ī imēſos aggeres. Iob.27.Si cōportauerit q̄ſi terrā argētū. Abach.1. Et cōportabit aggerē:& capiet eā.& inde צִבּוּר Sibur.i.cōgregatio ſeu collectio aut aceruus.& ſolum inuenitur in numero plurali.4.Reg.

10.Ponite ea ad duos aceruos.

צְבָת Sebath.manipulus. & ſolum inuenitur in numero plurali.Ruth.2.Et de veſtris quoqꝫ manipulis proiicite de induſtria.

צָדַד Sadad.latus. & ſemp ſcribitur cū ſimplici daled & dr̄ צַד Sad.Geñ.6.Oſtiū aūt arce pones in latere deorſū. Exo.25.Tres exvno latere:& tres exaltero latere.1.Reg.20 Ego autem tres ſagittas mittam iuxta eum.i.in latere eius. & in eodem.Et ſedit abner ex latere ſaul.ps.90.Cadent a latere tuo mille.Eſa.60.Et filie tue de latere ſuggent. & aliq̄n ponitur pro contra.& tunc preponitur ei littera lamed & dicitur לְצַד Leſad. Dañ.7. Et ſermones contra excelſum loq̄tur.Et in plurali צִדִּים Sidim.Exo.25. Sex calami egrediētur de lateribus eius.& in eodem.26.Vtrūqꝫ latus tabernaculi protegens.Ponitur etiā pro hoſtibus.Iudi.2.Vt habeatis eos hoſtes.De quo vide ſupra in dictione צוּד Sud.

צָדָה Sada.inſidiari.deſolare.Exo.21.Qui autem nō eſt inſidiatus.1.Reg.24. Tu autem īſidiaris anime mee:vt auferas eam.Significat etiā deſolare vel deuaſtare:cui⁹ verbum paſſiuū ponitur. Soph.3.Vbi dicitur deſolate ſunt ciuitates eorum. Et ide צְדִיָּה Sediia.i.inſidiatio.ſiue inſidie. Nu.35.Vel iecerit quippiam in eū per inſidias. vide etiam de hoc infra in dictione צוּד Sud.Item צְדָה Seda.in lingua chaldaica ſignificat vere ne.ſeu nunquid. Et ſcribitur cum he in principio. Dañ.3.Vere ne ſydrach Miſach & abdenago deos meos non colitis.

צָדַק Sadac.iuſtificare.iuſtū eſſe.iuſte iudicare.vt Geñ.38. Iuſtior me eſt. & in eodē. 44. Quid loquemur aut iuſte poterimus obtinere. Pro quo he.le. Quid loquemur aut quo iuſtificabimur. Exo.23. Quia auerſor impiū. Pro quo hebrei legunt. Quia non iuſtificabo impiū. Deut.25. Quem iuſtum eſſe proſpexerint:illi iuſtitie palmā dabunt. Pro quo he.le.Et iuſtificabūt iuſtū.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.2.Reg.15.vt ad me veniāt omnes qui habent negocium:& iuſte iudicem.Iob.4. Nunquid homo dei cōparatiōe iuſtificabitur.& in eodem.9.Si iuſtificare me voluero.& in eodem.33.Volo enim te apparere iuſtū.i.volo te iuſtificare.ps.18. Iuſtificata in ſemetipſa.ſ.ſunt.ps.50.Vt iuſtificeris in ſermonibus tuis.ps.81.Humilem & pauperem iuſtificate.ps.142. Quia nō iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens.Prouer.17.Et qui iuſtificat impiū.Eſa.43. Dent teſtes corū:& iuſtificētur. Hiere.3.Iuſtificauit animā ſuā auerſatrix iſrael.Ezech.16.Et iuſtificaſti ſorores tuas.& in eo. Iuſtificate eni a ſūt te. Dañ.8. Et mūdabitur ſanctuariū.Pro quo hebrei legūt. Et iuſtificabitur ſanctuariū.& in eodem.12.Et qui ad iuſtitiam erudiūt multos. Pro quo he.le.& qui faciūt iuſtificari multos.& ē ſenſus ſicut ī littera noſtra.Et inde צַדִּיק Sadic.i.iuſtus.Geñ.6.Noe vir iuſtus atqꝫ perfectus fuit.& in eo.18. Nunquid perdes iuſtū cū impio. Exo.9. Dominus iuſtus. ps.7. Deus iudex iuſtus. Eſa.3. Dicite iuſto quoniam bene.& in eodem.49. Aut quod captum fuerit a robuſto ſaluum eſſe poterit. Pro quo hebrei legunt. Aut quod captum fuerit a iuſto.i.ab illo qui iuſte accepit.Et in plurali צַדִּיקִים Sadicim.ideſt iuſti.Deut.4.& vt habeat cerimonias iuſtaqꝫ iudicia.& in eodem.16.Et mutant verba iuſtorum.3.Reg.2. Quia interfecit duos viros iuſtos melioreſqꝫ ſe.ps.36.Oculi dñi ſup iuſtos.Ezech.23. Viri ergo iuſti ſunt ipſi iudicabūt eas. Et inde צֶדֶק ſedec.i. iuſtitia. Deut.16. Iuſte quod iuſtū eſt perſequeris. Pro quo hebrei legunt. Iuſtitiam iuſtitiam ſequeris. Iob.29. Iuſtitia indutus ſum.& in eodem.35.vt diceres iuſtior deo ſum. ꝑ quo hebrei legunt. Iuſtitia mea a deo:ſiue maior ꝙ̄ dei. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. & ſcribitur cū he vel thau

in fine & dicitur צְדָקָה Sedaca.ſiue צִדְקַת Sideath.Geñ.15. Et reputatum eſt ei ad iuſtitiam.& in eodem.30.Reſpondebitqꝫ mihi cras iuſtitia mea.Deut.23.Et fecit iuſtitiam dñi. Et in plurali צְדָקוֹת Sedacoth.ps.10. Quoniā iuſtus dominus & iuſtitias dilexit.Ponitur etiam pro elemoſyna.Dañ. 4.Peccata tua elemoſynis redime.

צָהֹב Sahab.flauus:ſeu color auri. Leuit.13. Et capillus flauus ſolitoqꝫ ſubtilior.Scribitur etiam cum mē in principio & dicitur מֻצְהָב Muſhab.Eſd.8.Et vaſa eris fulgentis optimi duo:pulchra vt aurum.pro quo he.le.& vaſa eris flaui.i.coloris aurei optima duo:precioſa vt aurum.

צָהַל Sahal.exultare. exhilarare. gaudere.iubilare.hīnire. Eſter.8.Omniſqꝫ ciuitas exultauit.ps.103.Vt exhilaret faciem in oleo.Eſa.12. Exulta & lauda. Significat etiam hinnire vel mugire.Eſa.10.Hinni voce tua filia galin.Et in eodem.24.Hinnient de mari.Hiere.5.Vnuſquiſqꝫ ad vxorem proximi ſui hinniebaut. & in eodem.50. Et mugiſtis ſicut tauri.Et inde מִצְהָלוֹת Miſhaloth.i.hinnitus in numero plurali.Hiere.8.A voce hinnituum equorum eius cōmota eſt omnis terra.& in eodē.13.Adulteria tua & hīnitus tui.

צֹהַר Sohar. feneſtra. Geñ.6. Feneſtram in arca facies. Et inde צָהֳרַיִם Sahoraim.ideſt meridies.ſ.cum ſol eſt in medio celi vel in noſtro meridiano. Geñ.43. Quoniā hodie mecum viri comeſturi ſunt in meridie.Iob.11. Et quaſi meridianum fulgur cōſurget tibi ad veſperam.ps.36.Et iudicium tuum tāq̄ꝫ meridies.Canti.1. Vbi cubes in meridie. Et inde verbū יַצְהִירוּ Iaſhiru.pro quo beatus hieronymus tranſtulit:meridiati ſunt.i.ſederunt in meridie.Iob.24.Inter aceruos eorum meridiati ſunt. Hebrei vero dicūt ꝙ deriuatur a ſequēti dictione que ſignificat oleum.vnde in predicto loco ipſi legunt. Inter aceruos eorum fecerūt oleum ſiue expreſſerunt oleum:aut oleificauerunt:ſi latine poſſet dici.Et inde יִצְהָר Iſhar.i.oleū:eo quod eſt lucidum & ſplēdidum. Deut.7. Oleo & armentis gregibus ouiū tuarum. & in eodem.10. Vt colligatis frumentum & vinum & oleū. & in eodem.28.Vt non relinquatur tibi triticum & vinum & oleū.2.Paralip.32. Apothecas quoqꝫ frumēti & vini & olei.Zach.4.Iſti ſunt duo filii olei ſplendoris.vbi ponitur pro vtroqꝫ.ſ.pro oleo & pro ſplendore.

צוֹא Soa.ſordes.immunditia.& ſcribitur cum he in fine & dicitur צוֹאָה Soa.Prouer.30. Et tamen non eſt lota a ſordibus ſuis.Eſa.4.Si abluerit dñs ſordes filiarum ſion. & in eodem.7.Omnes enim mēſe replete ſunt vomitu ſordiumqꝫ.& inde צוֹאִים Soim.ideſt ſordidi. Zach.3.& ieſus erat indutus veſtibus ſordidis.& in eodē. Auferte veſtimenta ſordida ab eo. Vide ēt de hoc ſupra in dictione יָצָא Iaſa.

צוּד Sud.venari.venatione capere.inſidiari.Geñ.27.cum ꝙ venatu aliquid apprehenderis.& in eo.vt iuſſionē patris impleret.pro quo hebrei legunt.Ad venandum venationem vt afferret.ſed beatus hieronymus trāſtulit ſēſū. & in eodem. Qui dudum capta venatione attulit mihi.Leuit.16. Si venatione vel aucupio ceperit auem vel feram. Hiere.4.Mittam eis multos venatores & venabuntur eos Et in eo.15.Et faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſe etatis ad capiendas animas.ideſt ad venandas animas. Et in eo. Et cū ceperint aīas populi mei.& in eo. Quibus vos capitis animas volantes.& in eo.& dimittā animas quas vos capitis.Threñ.3.Venatione ceperunt me inimici mei. & in eo.4.Lubricauerunt veſtigia noſtra in itinere platearum noſtrarum.pro quo he.le. Venati ſunt ſiue inſidiati ſunt veſtigia noſtra:ne ambularent in plateis noſtris.ideſt inimici noſtri prohibuerunt nos ne ambularem⁹ in plateis noſtris Vide etiam de hoc ſupra in dictione צָדָה Sada.inde צַיִד ſá

id.ſiuē צֵיד Sed.ideſt venatio.Geñ.10.Et erat robuſtus venator coram domino.pro quo hebrei legunt.Ipſe erat robuſtus venatione coram domino.& in eo.25.Eo quod venatione illius veſceretur.Et in eo.27.Affer mihi de venatione tua.& inde מָצוֹד Meſud.ſiue מְצוּדָה Meſuda. ideſt rete:vel laqueus:aut hamus:ſiue ſagena. Iob.19. Et flagellis ſuis me cinxerit.pro quo hebrei legunt.Et reti ſuo me cinxerit.Eccls.9.Sed ſicut piſces capiuntur hamo. Ezech. 12.Et capietur in ſagena mea.Et in eo.Neqꝫ erunt vltra in manibus veſtris ad predandum. Pro quo hebrei legunt. Neqꝫ erunt vltra in manibus veſtris in rete ſiue in ſagenā. Et in plu. מְצוּדִים Meſudim.ſiue מְצָדוֹת Meſadeth.Eccls. 7.Que laqueus venatorum eſt & ſagena cor eius. quod in hebreo legitur pluraliter.ſcilicet laquei.Ezech.17.miſerūt qꝫ eū in carcerē.Vbi ponitur pro carcere.Significat etiam arcem ſeu fortaliciū.De quo vide ſupra in dictione מְצַד Meſad.Et inde צַיָּדִים Sadim.ideſt venatores.Hiere.8.Mittam eis multos venatores.Significat etiam hoſtes vel inſidiatores.Hiere.2.vt habeatis eos hoſtes.Item צַיִד Sed.ſiue צַיִד Said.aut צֵידָה Seda.ideſt viaticum ſeu cibaria.Ioſ.1.Preparate vobis cibaria.Et in eo.9.Panes quoqꝫ quos portabāt ob viaticum.& in eodem. Suſceperunt igitur de cibariis eorum Nee.13.vt in die qua vendere liceret venderēt. ꝑ quo hebrei legunt. Venderent cibaria.ps.77. Cibaria miſit eis in abundantiā.Ps.131. Viduam eius benedicens benedicā. Pro quo hebrei legunt. Cibaria ſeu viaticum eius benedicens benedicam. Et inde verbum הִצְטַיֵּד hiſtaiad. quod ſignificat cibaria tollere vel cibaria preparare. Ioſ.9. Tulerunt ſibi cibaria.& in eodem.En panes quando egreſſi ſumus de domibus noſtris vt venirem⁹ ad vos calidos ſumpſimus.Pro quo hebrei legunt. En panis noſter calidus erat quādo pro viatico tulimus eum de domibus noſtris: in die quo egreſſi ſumus vt veniremus ad vos.

צִוָּה Siua.precipere.mandare.iubere.imperare. Geñ.2.precepitqꝫ eis dicens.Et in eodem.44. Precepit autem ioſeph diſpenſatori domus ſue.Leuit.6. Precipe aaron & filiis eius.Et in eo.10.Sicut preceptum eſt mihi. Et in eodē. 25. Dabo benedictionem meam vobis. Pro quo hebrei legunt.Et mandabo benedictionem meam vobis. Deut.4. Sicut mandauit mihi dominus.Et in eodem.26. Feci omnia ſicut precepiſti mihi.Et in eodem.28. Emittet dominus benectionē in cellaria tua. Pro quo hebrei legūt. Mandabit dominus benedictionem.& in eodem.33.legem precepit nobis Moyſes.2. Reg.14. Ego iubebo pro te. Eſa.5. Et nubibus mandabo ne pluant ſuper eam. Et in eodem. 13.Ego mandaui ſanctificatis meis.& in eodem.23. Dominus mandauit aduerſus chanaan. Et in eodem.28. Māda: remanda:ſpecta:reexpecta.Eſa.45.Super filios meos & ſuper opus manuum mearum mandatis mihi. Et inde מִצְוָה Miſua.ideſt preceptum:ſeu mandatum. Deut.5. Vt loquar tibi omnia mandata mea & cerimonias. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſcilicet omne mandatum.& in eodem. 30.Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie:non ſupra te eſt. Nee.11.Preceptum quippe regis ſuper eos erat. Ps.18.Preceptum domini lucidū.& in plu. מִצְוֹת miſuoth. Deut.4.Cuſtodi precepta eius atqꝫ mandata. Prouer.7. Serua mandata mea & viues.

צָוַח Sauach. Clamare. vociferari. Eſa. 44.De vertice montium clamabunt.Et inde צְוָחָה Seuacha. ideſt clamor.vociferatio.vlulatus.Eſa.24. Clamor erit ſuper vinū in plateis. Hiere.14. Et clamor ieruſalem aſcendit.& in eodem.46.Et vlulatus tuus repleuit terram.

צוּל Sul. profundū.ſ.aquarū & ſcribitur cum he in fine ad

denotandum genus femininum & dicitur צוּלָה Sula.i.profundum.Eſa.44.Qui dico profundo deſolare.& cōmuniter ſcribitur cum mē in principio & dicitur מְצוּלָה Meſula p̄s.68.Infixus ſum in limo ꝓfundi.& in eodem.Ne abſorbeat me profundum.Ione.2.Et proiecisti me in profundo in corde maris.Et in plurali מְצוּלֹת Meſuloth.Exo.15.Deſcenderunt in profundum ſicut lapis.Quod in hebreo legitur pluraliter.ſ.in profunda.p̄s.67.Conuertam in profundū maris.p̄s.87.In tenebroſis & in vmbra mortis.Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.trāſtulit.In tenebris & in profundis

צוֹם Sum.ieiunare.1.Reg.31.Et ieiunauerunt ſeptem diebus.2.Reg.12.Et ieiunauit dauid ieiunio.Eſter.4.Et orate pro me.pro quo hebrei legunt.Et ieiunate pro me.& in eodem.Et ego cum ancillis meis ſimiliter ieiunabo.Eſa.58.Quare ieiunauimus & non aſpexiſti.& in eodem.Ecce ad lites & contentiones ieiunatis.Zach.7.Nunquid ieiunium ieiunaſtis mihi.Et inde צוֹם Som.i.ieiunium.3.Reg.21.Predicauerunt ieiunium.Ps.34.Humiliaui in ieiunio animā meam.Eſa.58.In die ieiunii veſtri inuenitur volūtas veſtra.Et in plurali צוֹמוֹת Somoth.Eſter.9.Suſceperūt a ſe & a ſemine ſuo ieiunia atq̧ clamores

צֹאן Son,ouis.pecus.grex.ſ.pecorum.& declinatur tantum ſingulariter:& caret numero plurali:& ponitur aliquādo ſingulare ꝓ plurali.p̄s.8.Oues & boues.& ſcribitur ibi ſine vau & cum he in fine & dicitur צֹנֶה Sone,in aliis vero locis ſcribitur cum aleph in medio loco vau & dicitur צאן Son.Gen̄.4.Fuit autem abel paſtor ouiū.& in eodem.29.Date ante potum ouibus.& in eodem.30.Qui paſcebat reliquos greges ei⁹.i.reliquas oues.& in eodem.Oues intuerentur virgas.& in eodem.31.Et vide vniuerſos maſculos aſcendētes ſup femias.i.ſup oues.Exo.21.& quattuor oues ꝓ vna oue.Leuit.1.De bobus & de ouib⁹ offerēs victimas Et in eodē.Quod ſi de pecoribus oblatio eſt.1.Reg.8.Greges quoq̧ veſtros addecimabit.2.Reg.12.Diues habebat oues & boues.Prouer.27.Diligenter agnoſce vultum pecoris tui.Canti.1.Abi poſt veſtigia gregis.Eſa.7.Nutriet homo vaccam boum & duas oues.Pōitur etiam pro arietibus.3.Reg.4.Et centum arietes.

צוּף Suph.natare.enatare.inundare.Deut.11.Quomodo operuerint eos aque maris rubri.ꝓ quo hebrei legūt.Quomodo natare ſiue inundare fecit dn̄s aquas maris rubri ſuper faciem eorum.4.Reg.6.Natauitq̧ ferrū.Thren̄.3.Innundauerunt aque ſuper caput meum.Et inde צֶפַת Saphath.i.inūdatio.Ezech.32.Et irrigabo terram fetore ſanguinis tui.pro quo hebrei legunt.Innundatione ſanguinis tui.Itē צוּף Suph.i.fauus.ſ.mellis.Prouer.16.Fauus mellis verba compoſita.Et in plurali צוּפִים Supim.p̄s.18.Et dulciora ſuper mel & fauum.Pro quo hebrei legunt.Et dulciora ſuper mel & fauum fauorum.i.fauum dulciſſimum.Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Fauum redundantem.

צוּק Suc.Anguſtiare.coartare.tribulare.fundere.Deut.28 In anguſtia & vaſtitate:qua opprimet te hoſtis tuus.ꝓ quo hebrei legunt.In obſidione & anguſtia qua anguſtiabit te hoſtis tuus.Vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.Iob.32.Coarctat me ſpiritus vteri mei.& ſupra in eodē.28.Et lapis ſolutus calore in es vertitur.i.anguſtiat⁹ vel coarctatus in fornace.Eſa.29.Et circundabo ariel.Pro quo hebrei legunt.Et anguſtiabo ariel.Et in eodem.51.A facie furoris eius qui te tribulat.& in eodem.Vbi nunc eſt furor tribulantis.Et inde צוֹק Soc.i.anguſtia.Dan̄.9.Et rurſum edificabitur platea & murus in anguſtia tēporū.Scribitur etiam cum he in fine & dicitur צוּקָה Suca.Eſa.30.In terra tribulationis & anguſtie.Et aliquando ſcribitur cum vau & nū in ſecunda ſyllaba & dicitur צָקוּן Sacun.Eſa.26.In tribulatione murmuris doctrina tua eis.Et aliquando ſcribitur cum mē in principio & dicitur מָצוֹק Maſoc.Deut.28.In anguſtia & vaſtitate.1.Reg.22.Et cōuenerunt ad eū omnes qui erant in anguſtia conſtituti.& quandoq̧ ſcribitur cum vau in prima ſyllaba & dicitur מוּצָק Muſac.Eſa.8.Et nō poterit auolare de anguſtia ſua.Ponitur etiam pro fundamento.Iob.36.Et non habente fundamētum ſubter ſe.Ponitur etiam pro prominenti.1.Reg.14.Vnus ſcopulus ꝓminens ab aquilone.Et in plurali מְצוּקִים Meſuchim.Pro quo beat⁹ hieronymus trāſtulit cardines.1.Reg.2.Domini enim ſunt cardines terre.Significat etiam predicta dictio fundere vel effundere.Ioſ.7.Proiecerūtq̧ ea ante dominū.i.fuderūt ea.Iob.29.& petra fūdebat mihi riuos olei

צוּר Sur.obſidere.oppugnare.anguſtiare.tribulare.ligare.vel includere.munire ſeu munitionem facere.formare ſeu figurare.aut fingere.Deut.2.Non pugnes contra moabitas.Pro quo hebrei legunt.Non obſideas vel non anguſties moabitas.& in eodem.Caue ne pugnes contra eos.Et in eodem.20.Sin autem fedus inire noluerit:& ceperit cōtra te bellum:oppugnabis eam.i.obſidebis eam.Et in eodem.Quando obſederis ciuitatē multo tempore.& in eo.28.Et obſideris intra portas tuas.Iudi.9.Et oppugnāt aduerſum te ciuitatem.1.Reg.23.Et obſideret Dauid & viros eius.Eſa.1.Sicut ciuitas que vaſtatur.Pro quo hebrei legūt.Sicut ciuitas obſeſſa.Et in eodem.21.Aſcende elam obſide mede.& in eodem.29.Et faciā contra te aggerem.Pro quo hebrei legūt.Et obſidebo ſup te ſtatiōe ſeu aggere.Ezech.7.Qui relictus fuerit & obſeſſus fame morietur.Dan̄.1.Et obſedit eam.ſignificat etiam anguſtiare vel tribulare.Gen̄.32.Timuit iacob valde:& perterritus diuiſit populum.pro quo hebrei legunt.Et timuit iacob valde:& anguſtiatus eſt ſiue tribulatus eſt.Exo.23.Et affligam affligentes te.i.tribulabo tribulantes te.Iudi.2.& vehementer afflicti ſunt.i.tribulati ſunt.2.Paralipo.28.Qui affixit eum:& nullo reſiſtente vaſtauit.Pro quo hebrei legunt.Qui anguſtiauit ſiue tribulauit eum.& in eodem.33.Qui poſtq̄ coanguſtiat⁹ eſt orauit dominū deum ſuum.Nee.9.Et dediſti eos in manu hoſtiū ſuorum:& afflixeūrt eos.i.tribulauerunt eos.p̄s.12.Qui tribulant me exultabunt ſi motus fuero.p̄s.30.Miſerere mei domine quoniam tribulor.p̄s.118.Multi ſūt qui perſecuntur me & tribulant me.Eſa.28.Et pallium breue vtrumq̧ operire non poteſt.i.anguſtum eſt.& in eodem.63.In omni tribulatione eorum non eſt tribulatus.Hiere.10.Et tribulabo eos:ita vt inueniantur.& in eodem.48.Sicut cor mulieris parturientis.Pro quo hebrei legunt.Sicut cor mulieris anguſtiate vel tribulate.Soph.1.Et tribulabo homines.& inde צַר Sar.i.anguſtia vel tribulatio:aut anguſtians vel tribulans.1.Reg.28.Coarctor nimis.Pro quo hebrei legunt.Anguſtia mihi valde.3.Reg.22.Et ſuſtentate eum pane tribulationis.p̄s.4.In tribulatione dilataſti mihi.p̄s.118.Tribulatio & anguſtia inuenerunt me.Eſa.5.Et ecce tenebre tribulationis & lux obtenebrata eſt in caligine eius.& in eodem.26.In anguſtia requiſierunt te.Ponitur etiam pro anguſto.4.Reg.6.Ecce locus in quo habitamus coram te anguſtus eſt nobis.Eſa.49.Anguſtus eſt mihi locus.Ponitur etiam pro hoſte vel inimico aut emulo.1.Reg.2.Et videbis emulum in templo.Eſter.7.Nūc autem hoſtis noſter eſt.& in eodem.Hoſtis & inimicus noſter eſt amā.Iob.16.Hoſtis meus terribilib⁹ oculis intuitus eſt me.Eſa.59.Cum venerit quaſi fluuius violentus.Thren̄.2.

Tetendit arcum ſuum quaſi inimicus.Et in plurali צָרִים Sarim.p̄s.26.Ne tradideris me in aīas tribulātiū me.Eſa.9.Eleuabit dn̄s hoſtes raſin ſup eum.& in eo.26.Et ignis hoſtes tuos deuoret.ſcribitur etiā cū duplici res & dr̄ צֹרֵר Sorer.Eſter.9.Extra decē filiorū Amā agagites hoſtis iudeorū.& i plurali צֹרְרִים Sorerim.Nu.25.Quia ipſi hoſtiliter egerunt cōtra vos.Pro quo he.le.Quia ipſi hoſtes fuerunt vobis.Eſa.11.Et hoſtes iuda peribūt.Vide etiā de hoc infra in dictiōe צָרַר Sarar.Et inde צָרָה Sara.i.anguſtia:vel tribulatio.Iob.27.Cū venerit ſuper eū anguſtia.p̄s.9.Deſpicis in opportunitatib⁹ in tribulatione.Hiere.4.Vocem enim quaſi parturiētis audiui:anguſtiā vt puerpere.Zach.8.Neq̧ exeunti erat pax pre tribulatione.& in eo.10.Et trāſibunt in maris freto.Pro quo he.le.Et tranſibit in mari anguſtia vel tribulatione.Pōt etiā legi ſic.Et tranſibit in mari anguſto.Quod eſt idē ſenſus cū littera nr̄a.Hiere.6.Tribulatio apprehendit me.Ponitur etiā pro emula vel inimica 1.Reg.1.Affligebat quoq̧ eā emula eius.Et in plurali צָרוֹת Saroth.Iob.6.In ſex tribulationibus liberabit te.Eſa.65.Qm̄ obliuioni tradite ſunt anguſtie priores.Et inde מָצוֹר Maſor.i.obſidio.ſiue machina que fit ad obſidendas vrbes.Deut.20.& extrues machinas donec capias ciuitatē.Et in eo.28.In anguſtia & vaſtitate qua opprimet te hoſtis tuus.ꝓ quo hebrei legunt.In obſidione & anguſtia.Hiere.10.Cōgrega de terra cōfuſionē tuā:que habitas in obſidione.Ezech.4.Et ordinabis aduerſus eā obſidionē.Et in eo.Donec cōpleas dies obſidionis tue.Et in plurali מְצֻרוֹת Meſuroth.Eſa.29.Et monumēta ponā in obſidione tua.Pro quo hebrei legunt.Et ſtatuā contra te obſidiones.Ponitur etiam pro munitiōe tam in ſingulari q̄ in plurali:eo quod ciuitas munita non poteſt capi niſi longa obſidione & extructiōe machinarum.2.Paralipo.11.Ciuitates muratas habētes portas & vectes.i.munitas.& in eodem.Et edificauit ciuitates muratas in iuda.Pro q̄ hebrei legūt.Et edificauit ciuitates pro munitione.p̄s.59.Quis deducet me in ciuitatem munitā.Abach.2.Et figam gradum ſuper munitionē.Zach.9.Et edificauit tyrus munitionem ſuā.Scribitur etiā cum he in fine.2.Paralipo.14.Edificauit quoq̧ vrbes munitas in iuda.Pro quo hebrei legūt.Et edificauit vrbes munitionis in iuda.Naū.2.Qui cuſtodiat obſidionē.Pro quo he.le.Qui cuſtodiat munitionē.Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera nr̄a.ponitur ēt pro aggere.Eſa.19.Attenuabuntur & ſiccabuntur omnes riui aggerū.Significat etiam predicta dictio צוּר Sur ligare.Deut.14.Et in precium rediges portabiſq̧ manu tua.Pro quo he.le.Et dabis pro argēto:& ligabis ſeu includes argētū in manu tua.4.Reg.5.Ligauitq̧ duo talēta argenti in duobus ſaccis.Eſa.8.Liga teſtimoniū:ſigna legē.Ezech.5.& ligabis eos in ſūmitate pallii tui Itē ponitur pro effundere.4.Reg.12.Effundebātq̧ & numerabant pecuniā.Sed etiā in predicto loco hebrei legunt ligabantq̧.i.poſtq̄ numerabant:ligabāt pecuniā.& eſt ordo p̄poſterus.Significat etiā formare ſeu figurare.Exo.32.Formauitq̧ opere fuſorio.p̄s.138.Tu formaſti me.Canti.8.Si oſtium eſt cōpingamus illud tabulis cedrinis.i.figuremus vel formemus illud.Hebrei tn̄ ſecundū p̄cedētē ſignificationē legūt.muniamus illud tabulis cedrinis.Eſa.43.Creās te iacob:et formās te iſrael.De quo vide etiā ſupra in dictione יָצַר Iaſar.Et inde צוּרָה Sura.i.forma vel figura.aut exemplar.p̄s.48.Et auxiliū eorum veteraſcet in inferno.Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Et figura eorum conteretur in infernum.Ezech.43.Et erubeſcant ex omnibus que fecerunt:figuram domus & fabrice eius.Et in plurali צוּרֹת Suroth.vt in eodem.Et in omnem deſcriptionem eius.Pro quo hebrei legūt.Et in oēs figuras eius.Item צוּר Sur.i.petra.ſaxum.ſilex.Exo.17.En ego ſtabo ibi coram te ſupra petram.& in codē.Percutieſq̧ petrā.Iob.14.Et ſaxum trāſferetur de loco ſuo.Et in eodem.18.Et trāſferetur rupes de loco ſuo.Eſa.2.Ingredere in petrā.Ezech.3.Vt adamantem & ſilicem dedi faciem tuam.Et aliqn̄ ſcribitur ſine vau & dr̄ צַר Sar.Eſa.5.Vngule equorum eius vt ſilex.Ponitur etiā צוּר Sur.pro forti.1.Reg.2.Et nō eſt fortis ſicut deus noſter.Eſa.26.Speraſtis in domino in ſeculis eternis:in dn̄o deo forti in perpetuū.Ponitur etiam צוּר Sur.pro deo.Deut.32.Dei pfecta ſunt opera.Et in eo.Deum qui te genuit dereliquiſti.& in codē.Nōne ideo quia deus ſuus vendidit eos.& in eo.Nō enim eſt deus noſter vt dii eorum.Et in plurali צוּרִים ſurim.i.fortes vel robuſti ſeu petre aut rupes.2.Reg.2.Et vocatum eſt nomen loci illius ager robuſtorum.Eſa.2.Et introibunt in ſpeluncas petrarū.Naū.1.Et petre diſſolute ſunt ab eo.Reperitur etiā צוּרוֹת Suroth.Iob.28.In petris riuos excidit.Ponitur etiā צוּר Sur.pro petra acutiſſima vt gladius:ſeu pro gladio vel pro cultro.Exo.4.Tulit illico ſephora acutiſſimā petram.Ioſ.5.Fac tibi cultros lapideos.p̄s.88.Auertiſti adiutoriū gladii eius.Pro quo hebrei legūt.Auertiſti acumen ſeu aciem gladii eius.Sed beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trāſtulit.Auertiſti robur gladii eius.Vbi ponitur pro robore.Et inde צִיר Sir cum iod in medio loco vau.ideſt legatus ſiue nuncius.Prouer.25.Sicut frigus niuis in die meſſis ita legatus fidelis.Hiere.49.Et legatus ad gentes miſſus ſum.Et in abdia.Et legatum ad gentes miſit.Et in plurali צִירִים ſirim.Eſa.18.Qui mittit in mare legatos.Et in eodem.57.Et miſiſti legatos tuos procul.Ponitur etiam pro doloribus vel anguſtiis.1.Reg.4.Irruerant enim in ea dolores.Eſa.13.Torſiones & dolores tenebunt.Et in eodem.21.Et anguſtia poſſedit me quaſi anguſtia perturiētis.Quod in hebreo legitur in plurali.ſ.anguſtie vel dolores poſſederunt me quaſi dolores parturientis.Ponitur etiam pro erroribus.Eſa.45.Abierunt in confuſionem fabricatores errorum.hebrei tamen legūt.fabricatores idolorum.ponitur etiam pro compagibus.Dan̄.10.In viſione tua diſſolute ſunt compages mee.Vnde eſt illud.1.Reg.4.vbi dicitur irruerant enim in ea dolores.Aliqui hebrei legunt diſſolute fuerant in ea compages ei⁹.Ponitur etiam צִיר Sir.pro cardine.Prouer.26.Oſtium vertitur in cardine ſuo.Item צַוָּר ſauar.i.collū.ceruix.Nee.3.Optimates autem eorum nō ſuppoſuerunt collum ſuū in opere dn̄i ſui.& cōmuniter ſcribitur cum aleph poſt vau.vt Gen̄.41.& collo torquē aureā circūpoſuit.Eſa.8.Vſq̧ ad collum veniet.Et in plurali צַוָּארִים ſauarim.ſiue צַוָּארֵי ſauare.Iudi.5.Et ſupellex varia ad ornanda colla congeritur.Hiere.27.Subiicite colla veſtra ſub iugo regis babylonis.Reperitur etiam צַוָּארוֹת Sauaroth ſecundum terminationem pluralem femininorū.Mich.2.vnde non auferatis colla veſtra.Et ſepe ponitur in plurali licet loquatur de vno homine.Gen̄.33.Stringenſq̧ collum eius.& in eodem.45.Cūq̧ amplexatus recidiſſet in collū beniamin.Et in eodem.Illo quoq̧ ſimiliter flente ſuper collum eius.Scribitur etiam ſine aleph & cū littera nū & dicitur צַוְּרֹנִים Saueronim.Canti.4.& in vno crine colli tui.Item צוֹר ſor nomen prouincie.i.tyrus.p̄s.86.Ecce alienigene & tyrus.Eſa.23.Quis cogitauit hoc ſuper tyrum.Hiere.47.Et diſſipabitur tyrus & ſidon.

צָחַח Sachach.Candere.lucidum vel clarum ſeu limpidum eſſe.arere.aut aridum vel ſiccum eſſe.Canti.5.Dilectus meus candidus & rubicundus.Eſa.18.Sicut meridiana

lux clara eſt. Hiere. 4. Ventus vrens in viis que ſunt in deſerto. Pro quo hebrei legunt vētus clarus. Poteſt etiā legi ſecundum aliam ſignificationem ventus aridus vel ſiccus aut vrens ſicut eſt in littera noſtra. Ezech. 24. Super limpidiſſimam petram effudit illum. Et in eo. Dedi ſanguinem eius ſuper limpidiſſimam petram: ne operiretur. Threñ. 4. Nitidiores lacte. ideſt candidiores. & inde צְחוֹת Sachoth. ideſt verba clara & plana. Eſa. 32. & lingua balborum velociter loquetur & plane. ideſt velociter loquetur verba clara ſeu plana aut polita. Scribitur etiam cum duplici ſádic & cū duplici cheth & dicitur צַחְצָחוֹת Sachſachoth. pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſplendores. Eſa. 58. & implenit in ſplendoribus animam tuam. Significat etiam predicta dictio arere: aut ſiccum vel aridum eſſe. Eſa. 5. Et multitudo eius ſiti aruit. & inde צְחִיחָה Sechicha. ideſt ſiccitas. p̄s. 67. Similiter eos qui exaſperant: qui habitant in ſepulchris. ꝓ quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. increduli autem habitauerunt in ſiccitate; & inde צְחִיחִים Sechichim ideſt loca arida & ſicca que ſunt in cacumine petrarum vel in circuitu murorum. Nee. 4. Statui in loco poſt murum per circuitum populum in ordine cum gladiis ſuis.

Clarū eſſe. Arere. Lipidiſſima. Nitida. צחות Plana vba clara. צחצחות Splēdores. Arere. צחיחה Siccitas צחיחים Loc⁹ poſt murū.

צָחַן Sachan. putredo. ſeu fetor. & ſcribitur cum he vel tau in fine. Ioel. 2. Et aſcendet putredo eius: quia ſuperbe egit. Et ſolum īuenitur in predicto loco.

צחן Putredo.

צָחַק Sachac. ridere. ludere. iocari. illudere. ſiue irridere. Geñ. 17. Cecidit abraā in faciem ſuam & riſit. Et in eodē. 18. Quo audito ſara riſit. Et in eodem. Negauit ſara dicens nō riſi. Et in eodem. 21. Quicunq̄ audierit corridebit mihi. Et in eodem. Cumq̄ vidiſſet filium agar ludentem cum iſaac. Et in eodem. 26. Vidit eum iocantem cum Rebeca vxore ſua. Exo. 32. Et ſurrexerunt ludere. Iudi. 16. Qui adductus de carcere ludebat ante eos. ſignificat etiam illudere vel irridere. Geñ. 39. Vt illuderet nobis. & in eodem. vt illuderet mihi. Et inde צְחֹק Sechoc. i. riſus ſeu ludus. Geñ. 21. Riſum fecit mihi dominus. Scribitur etiam cum ſin loco ſádic. De quo vide infra in littera ſin in ſuo loco.

צחק Ridere. Ludere Iocari. Illudere צחק Riſus.

צָחַר Sachar. Candidum ſeu nitidum. Ezech. 27. Et lana coloris optimi. i. candida ſeu nitida. Et in plurali feminino צְחֹרוֹת Sechoroth. Iudi. 5. Qui aſcenditis ſuper nitentes aſinas.

צחר Candidū. צחרות Nitentes.

צִיָּה Siia. ſiccitas. ſolitudo. deſertum. Iob. 24. Ad nimiū calorem tranſient ab aquis niuium. pro quo hebrei legunt. Ad ſiccitatem & calorem. Ps. 77. In ira excitauerūt excelſum in inaquoſo. ideſt in loco ſicco vel deſerto. Et in plurali צִיּוֹת Sioth. p̄s. 104. Abierunt in ſicco flumina. i. in locis ſiccis vel deſertis. Et inde צָיוֹן Saion. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſitim. Eſa. 25. Sicut eſtus in ſiti. & in eodem. 32. Sicut riui aquarum in ſiti. Hebrei vero dicunt ꝙ ſignificat locum aridum & inaquoſum. Et inde צִי Si. i. nauis vl̄ trieris. Eſa. 33. Nec trieris magna trāſgredietur eū. Et in plu. צִים ſim. Nu. 24. venient in trieribus de italia. Ezech. 30. Egredientur nuncii a facie mea in trieribus. Scribitur etiam cum duplici iod & dicitur צִיִּים Siim. Eſa. 23. Aſur fundauit eam. Pro quo hebrei legunt. Aſur fundauit eam nauibus. ideſt fecit in ea portus pro nauibus vel trieribus. Dañ. 11. Et venient trieres & romani ſuper eum. Ponitur etiam pro ethiopibus. Ps. 71. Coram illo ꝓcidēt ethiopes. p̄. 73. Dediſti eum eſcam populo ethiopum. Poteſt etiā legi populo nauium. ideſt nautis. ſignificat etiam צִיִּים ſiim animalia mōſtruoſa ſeu beſtias feras. Eſa. 13. Sed requieſcēt ibi beſtie. in alio vero loco beatus hieronymus tranſtulit demonia. Eſa. 34. Et occurrēt demonia onocentauris.

צִיָּה Siccitas Inaqſum. Deſertum. צִיּוֹת Siccum. צָיוֹן Sitis. צִי Trieris צִים Trieres. צִיִּים Naues. Ethiopes. Beſtie. Demonia.

צִיּוֹן Sion. titulus. vel tumulus. 4. Regum. 23. Quis eſt titulus ille quem video. Ezech. 39. Statuent iuxta eum titulum donec ſepeliant. & in plurali צִיּוּנִים Siiunim. pro quo beatus hieronymus trāſtulit ſpeculas. eo quod ſunt in loco eminētiori. Hiere. 31. Statue tibi ſpeculas. Item צָיוֹן Saion. ſiccitas vel ſitis. De quo vide ſupra in dictione precedenti.

ציון Titulus. ציונים Specule. ציון

צִיץ Sis. florere. germinare. proſpicere. Nume. 17. Et turgentibus gemmis eruperant flores. pro quo hebrei legunt. Et produxit gēmas: & floruit florem: ſiue germinauit florem. p̄s. 71. Et florebūt de ciuitate ſicut fenū terre. Ps. 91. Et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Pro quo btūs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trāſtulit. & floruerint omnes qui operantur iniquitatem. p̄s. 131. Super ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea. Eſa. 27. Florebit & germinabit iſrael. Ezech. 7 Floruit virga: germinauit ſuperbia. Significat etiam apparere. vel proſpicere. Canti. 2. Proſpiciens per cācellos. Et inde צִיץ Sis. i. flos. Eſa. 28. Et flori decidenti glorie exultationis eius. Et in eodem. 40. Exſiccatum eſt fenum: & cecidit flos. Scribitur etiam cum thau in fine & dicitur צִיצַת Siſath. Eſa. 28. Et erit flos decidens. & inde צִיצִים Siſim. i. celature vel picture in ſimilitudinē florum. 3. Regum. 6. Et picturas varias quaſi prominentes de pariete & egredientes. & in eodem. Et celaturas valde eminentes. Item צִיץ Sis. ideſt ala ſiue penna: ſecundum hebreos. Hiere. 48. Date florem Moab quia florens egredietur. pro quo hebrei legunt. Date alam ſiue pēnam moab: quia volans volabit. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra. De quo vide etiam ſupra in dictione נוץ nos. & in dictione נָצָה Naſa. & inde צִיצִית Siſith. ideſt ala ſeu fimbria veſtimenti. Nume. 15. Vt faciant ſibi fimbrias per angulos quattuor: ponētes in eis vittas hyacinthinas. & īde צִיצַת Siſath ideſt floccellus: vel cincinus capitis. Ezech. 8. Et apprehendit me in cincino capitis mei. Item צִיץ ſis. i. lamina aurea quam ſacerdos gerebat in fronte. Exo. 28. Facies & laminā de auro puriſſimo. Et in eodem. 39. Fecerunt & laminam ſacre venerationis.

Florere proſpicere ציץ Flos. ציצת Flos ציצים Picture ציץ Ala. ציצית Fimbria ציצת Cincinus. ציץ Lamina.

צִיר Sir. legatus. nuncius. vt in Abdia. & legatū ad gentes miſit. De quo vide ſupra in dictione צוּר Sur.

ציר Legatus

צִית Sith. ſuccendere. comburere. Eſa. 27. Succendam eam pariter. De quo vide ſupra in dictione יָצַת Iaſath.

צית Succēde.

צֵל Sel. vmbra. De quo vide in dictione ſequenti.

צל

צָלַל Salal. vmbra. Iob. 40. Protegunt vmbre vmbrā eius Et cōmuniter ſcribitur cum ſimplici lámed. & dicitur צֵל Sel. Geñ. 19. quia ingreſſi ſunt ſub vmbra culminis mei Iudi. 9. Venite & ſub vmbra mea requieſcite. Iob. 7. Sicut ſeruus deſiderat vmbrā. Ps. 16. Sub vmbra alarum tuarum ꝓtege me. p̄s. 143. Dies eius ſicut vmbra pretereunt. Eccl̄s 8. Sed quaſi vmbra tranſeant. Significat etiam preſidium vel protectionem. Nu. 14. Receſſit ab eis omne preſidium Eccl̄s. 7. Sicut protegit ſapientia: ita protegit pecunia. pro quo hebrei legunt. Sicut vmbra ſeu protectio ſapientie: ita vmbra vel protectio pecunie. Et in plurali צְלָלִים Selalim ſiue צְלָלֵי ſilele. Canti. 2. Et inclinentur vmbre. Hiere. 6. Quia longiores facte ſunt vmbre veſperi. Et inde verbum צִלֵּל Silel. ideſt obumbrare. ſiue vmbram facere. Nee. 13. factum eſt autem cum quieuiſſēt porte ieruſalem. pro quo hebrei legunt. cum obumbraſſent. ideſt cum vmbre earū fierent lōgiores in veſpere. Et inde מֵצַל Meſal. i. obūbrans ſiue nemoroſus: eo quod facit vmbram. Ezech. 31. Et floribus nemoroſus. Itē צָלַל ſalel. i. tinire ſeu tremere. 4. Reg. 21. Vt quicunq̄ audierit tinniant ambe aures eius. Hiere. 19. vt omnis qui audierit tinniant aures eius. Abach. 3. A voce tremuerunt labia mea. Et inde מְצִלְתַּיִם Meſilthaim.

צלל Vmbra צל Vmbra Preſidiū. Protectio צללים צללי Vmbre. צלל Obūbrare מצל nemoroſus צלל Tinnire. מצלתים

ideſt cymbala. 1. Paralip. 15. In organis muſicorum nablis videlicet & lyris & cymbalis. Et in eodē. In cymbalis eneis concrepantes. Et inde מְצִלּוֹת Meſiloth. i. tintinabula que ferūtur ſuper equū cauſa ornatus. Zach. 14. In die illa erit quod ſuper frenū equi eſt ſanctum dño. Scribitur etiam cū duplici ſádic & cum duplici lámed: & dicitur צִלְצַל Silſal. Eſa. 18. Ve terre cymbalo alarum. Hebrei tamē ſecundum primā ſignificationem legunt. ve terre obrūbrate alis: ſeu obumbranti alis. Vnde beatus hiero. in ſuis explanationibus ſic ait. Verbum hebraicum צִלְצַל Silſal ꝙ ſymmachus ſonitum: theodotion aues interpretati ſunt. & nos in cymbalum vertimus: aquila in vmbram tranſtulit. Sed ſciendū ꝙ vmbra צֵל Sel dicitur: hic autem ſyllaba ipſa geminatur: pro quo poſſumus dictum intelligere. Ve terre que in vmbra alarum ſuarum pollicetur auxilium. hec hieronymus. Et in plurali צִלְצְלִים Silſalin. 2. Reg. 6. Et ſiſtris & cymbalis. p̄s. 150. Laudate eum in cymbalis bene ſonātibus: laudate eum in cymbalis iubilationis. Item צִלְצַל Silſal. i. inſtrumētum quo piſces capiuntur. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit gurguſtium. Iob. 40. & gurguſtiū piſciū capite illius. Item צְלָצַל Selaſal. i. rubigo que conſumit fructus arborum & terre naſcentia. Deut. 28. fruges terre tue rubigo cōſumet. Item צָלַל Saſal. i. ſubmergi. Exo. 15. Submerſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementib⁹. & inde צְלִיל Selil. i. ſubcinericius panis. Iudi. 7. Videbatur mihi quaſi ſubcinericius panis ex hordeo volui & in caſtra madiam deſcendere. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ deriuatur a dictione צָלָה Sala.

Cymbala. מצלות tintinabulū quod ſuper frenū eſt. צלצל Cymbala. Obūbrās. צלצלים Cymbala. צלצל Gurguſtiū צלצל Rubigo. צלל ſubmergi. צליל Subcinericius panis.

צְלָא Sala. in ligua chaldaica ſignificat orare. Dañ. 6. Orabat: confitebaturq̄ coram deo.

צלא Orare.

צָלָה Sala. aſſare. Exo. 12. Edent carnes tantum aſſas igni. 1. Regum. 2. Da mihi carnem vt coquam ſacerdoti. ꝓ quo hebrei legunt. Da mihi carnem vt aſſem ſacerdoti. vnde ſequitur non enim accipiam a te carnē coctam. Eſa. 44 Coxit pulmentum: & ſaturatus eſt. pro quo he. le. Aſſauit aſſaturam & ſaturatus eſt. Vbi ponitur verbum & nomē ab eo deriuatum. Et inde dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur dictio צְלִיל Selil que ſignificat panem ſubcinericium. i. coctū ſub cinere vel ſub prunis: de quo dictum eſt ſupra in dictione. צָלַל Salal.

צלה Aſſare.

צָלַח Salach. proſperari. ſiue proſpere agere. Proficere. dirigere. tranſire. ſ. cum ꝓſperitate. inſilire. irruere. cōburere. Geñ. 39. Et erat vir in cunctis proſpere agens. Nu. 14. Quod vobis non cedet in proſperum. 3. Reg. 22. Aſcēde & vade proſpere. pro quo he. le. Aſcende & proſperare. 1. Paralipo. 22. Sit dominus tecum & proſperare. Et in eodem. Tunc enim proficere poteris. ideſt proſperaberis. Et in eodem. 29. & cunctis placuit. Pro quo he. le. Et proſperatus eſt. 2. Paralipo. 18. Aſcende in ramoth galaad: et proſperaberis. & in eodem. Aſcendite: cūcta enim proſpera venièt. i. proſperabimini. Et in eodem. 20. Et cuncta euenièt proſpera. p̄s. 1. Et omnia quecunq̄ faciet proſperabuntur. p̄s. 36. Noli emulari in eo qui proſperatur in via ſua. p̄s. 44. Intēde proſpere. p̄s. 117. O domine bene proſperare. Hiere. 12. Quare via impiorum proſperatur. Et in eodem. 13. Ita vt nulli vſui aptum eſſet. pro quo he. le. Nulli vſui proficeret. Ezech. 16. Et profeciſti in regnum. Significat ēt dirigere. Geñ. 24. Et diriget viam tuam. & in eodem. 39. Et omnia que gererentur ab eo dirigi in manu illius. Ioſ. 1 Tunc diriges viam tuam. Nee. 1. Et dirige ſeruū tuū hodie. Hiere. 5. Cauſam pupilli non direxerunt. Significat etiam tranſire vel inſilire aut irruere. 2. Reg. 19. Et irrumpentes iordanem ante Regem tranſierunt vada. 1. Regum. 10. & inſiliet in te ſpiritus domini. & in eodem. Et inſiluit in eum ſpiritus domini. Iudi. 14. Irruit autem ſpiritus domini in ſamſon. Et in eodem. Irruit itaq̄ in eum ſpiritus domini. ſignificat ēt cōburere. Amos. 5. ne forte cōburatur vt ignis dom⁹ ioſeph. Item צַלַּחַת Salachath. aſcella: ſeu ſinus. Prouer. 19. Abſcōdit piger manum ſuam ſub aſcella. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat chaldariam. Item צְלֹחִית Selochith. ideſt phiala: ſeu vas teſteum. 4. Regū. 2. Afferte mihi vas nouum.

צלח Proſpere agere. ꝓſperari Pficere. Dirigere Tranſire Inſilire Irruere. Cōburere. צלחת Aſcella צלוחית Vas.

צֶלֶם Selem. imago. ſimilitudo. ſtatua. Geñ. 1. faciamus hominem ad imaginē & ſimilitudinem noſtram. Et in eodem. Et creauit deus hominem ad imaginem ſuam. Et in eodem. Et genuit ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. Ps. 38. Veruntamen in imagine pertranſit homo. Sed aliqui hebrei in predicto loco ꝓ imagine legūt vmbrā ſeu tenebras: & dicūt ꝙ deriuatur a צֵל Sel quod ſigñat vmbrā: de quo ſupra dictum eſt. Et etiam in lingua arabica vel punica tenebre appellantur צֶלֶם Selem. Vnde in predicto loco poteſt etiā legi. verūtamen in vmbra ſeu in tenebris pertranſit homo. Et in plu. צְלָמִים Selamim ſiue צַלְמֵי Salme. vt Nu. 33. Statuas cōminuite. i. imagines idolorum ſuorū. 1. Reg. 5. Vt faciatis ſimilitudines anorum veſtrorum: & ſimilitudines murium. Et in lingua chaldaica aliquando ſcribitur cum aleph in fine tam in ſingulari q̄ in plurali. Dañ. 2. Statua illa magna. Item צַלְמָוֶת Salmaueth. ideſt vmbra mortis ſeu caligo mortis: compoſitū a צֵל Sel quod ſignificat vmbram: & מָוֶת maueth quod ſignificat mortem. Iob. 3. Obſcurēt eum tenebre & vmbra mortis. & in eodē. 10. Ad terram tenebroſam & opertam mortis caligine. Et in eodem. Vbi vmbra mortis & nullus ordo. Et in eodem. 12. Qui producit in lucem vmbram mortis. p̄s. 22. Si ambulauero ī medio vmbre mortis nō timebo mala. p̄s. 43. Cooperuit nos vmbra mortis. Et inde dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur צַלְמוֹן Salmon. i. locus obſcurus & tenebroſus. p̄s. 67. Niue dealbabuntur in ſelmō. q. d. vbi eſt obſcuritas & caligo: ibi erit niuis dealbatio.

צלם Imago צלמים צלמי Imagines Silitudies Statua צלמות vmbra mortis. Mortis caligo. צלמון

צֶלַע Selaa. coſta. latus. Geñ. 2. Et edificauit dominus deus coſtam quam tulerat de adam. Et in plurali צְלָעוֹת Selaoth. vt in eo. Tulit vnam de coſtis ei⁹. Et quia coſte ſunt in vtroq̄ latere animalis: ideo ſignificat etiam lat⁹: & eſt in hebreo communis generis. vt Exo. 25. Duo circuli ſint in latere vno: & duo in altero. Et in eodē. Ad continēdas tabulas in vno latere tabernaculi. 3. Reg. 6. Oſtium lateris medii in pariete erit. Hiere. 20. Cuſtodientes latus meum Ezech. 41. Et latitudinem lateris quattuor cubitorum. & in eodem. Latera aūt latus ad latus bis triginta trium. & in plurali צְלָעוֹת Selaoth. ſiue צְלָעִים Selaim. vt in eodē. Que ingrederentur per parietem domus in lateribus. Et in eo. Et vidi in domo altitudinē per circuitum & fundata latera. Ponitur etiam pro tabulis vel tabulatis. 3. Regū. 6. Et texit pauimentum domus tabulis abiegnis. Et in eodem. Et ad poſteriorem partem templi tabulata cedrina. Et in eodē. 7 Et tabulis cedrinis veſtiuit totam cameram. Eſt etiam צֵלַע Selaa nomen proprium loci. Ioſ. 18. Et ſela & eleph & ieb⁹ que eſt ieruſalē. Item צָלַע Salaa. i. claudicare. Geñ. 32. Ipſe vero claudicabat pede. Michee. 4. Congregabo claudicantem. & inde צֶלַע Selaa. i. claudicatio ſeu fractura cruris vel pedis. Pro quo beatus hieronymus trāſtulit plagam ſeu infirmitatem. p̄s. 34. Et aduerſum me letati ſunt & conuenerunt. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. trāſtulit. Et in infirmitate mea letabantur. p̄s. 37. Ego autē in flagella paratus ſum. Pro quo beatus hiero. tranſtulit. Ego autem ad plagas paratus ſum.

צלע Coſta. צלעות Coſte. Latus. צלעים Latera. Tabule Tabulata. צלע צלע Claudicar צלע Infirmitas Plaga

צלצל Selaſal. rubigo. Deut. 28. Fruges terre tue rubigo conſumet. Item צלצל Silſal. Vas ſeu inſtrumentũ quo piſces capiũtur. De q̃ vide ſupra in dictiõe צלל ſalal.

צמם Samã. cincinnus capillorũ: ſeu coma capitis ſecundũ hebreos: pro quo beatus hiero. trãſtulit. id quod intrinſecus latet: & ſcribitur cum ſimplici mem & cum tau i fine & dicitur צמת Samath. Canti. 4. Abſq; eo quod intrinſecus latet. In alio vero loco btũs hiero. trãſtulit turpitudinem. vt Eſa. 47. Denuda turpitudinem tuam. pro quo he. le. Denuda comam tuam ſeu cincinos capitis tui. Et inde dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur צמים Samim. ideſt illi qui habitant in deſertis: & habent longam comam & intõſam barbam. pro quo beatus hiero. tranſtulit ſitientes. Iob. 5. & bibẽt ſitiẽtes diuitias eius. De quo vide in dictiõe ſequẽti.

צמא Sama. ſitire. Exo. 17. Sitiuit ergo populus propter aque penuriam. Ps. 62. Sitiuit in te anima mea. Ps. 106. Eſurientes & ſitientes. Eſa. 32. Et potum ſitiẽti aufert Et in eodẽ. 48. Non ſitierunt in deſertis. Et aliquando ſcribitur ſine aleph. vt Iudi. 4. Da mihi obſecro paululũ aque quia ſitio valde. Ruth. 2. Sed etiam ſitiens vade ad ſarcinulas & bibe. Iob. 5. Bibent ſitientes diuitias eius. Et in eodẽ. 18. Et exardeſcet contra eum ſitis. pro quo hebrei legunt. Et preualebunt contra eum ſitientes. Et inde צמא Sama. i. ſitis. Exo. 17. vt occideres nos & liberos noſtros in ſiti. Iudi. 15. Et in ſiti morior. p̄s. 68. Et in ſiti mea potauerũt me aceto. p̄s. 103. Expectabunt onagri in ſiti ſua. Amos. 8. Nõ fames panis nec ſitis aque. & aliquando ſcribitur cum littera nun in fine & dicitur צמאון Simaon Deut. 8. Ac dipſas. ideſt ſitis. nam grece dipſas idem eſt quod ſitis latine. Ps. 106. Et exitus aquarum in ſiti.

צמד Samad. Iungere. adherere. concinare. Beatus hiero. tranſtulit initiari. Nume. 25. Initiatuſq; eſt iſrael beel phegor. Et in eodem. qui initiati ſunt beelphegor. ꝓ quo hebrei legunt. iunctus eſt ſiue adheſit beelphegor. 2. Reg. 20. Et deſuper accinctus gladio dependẽte vſq; ad ilia. Pro quo hebrei legunt. Et deſuper accinctus gladio adiũcto ſeu adherente ſuper lumbos ſuos. p̄s. 49. Et lingua tua cõcinabat dolos. Et inde צמיד Samid. ideſt operculum quod ponitur ſuper vas & cum eo iungitur. Nu. 19. Vas quod non habuerit operculum nec ligaturam deſuper. & inde צמד ſemed. ideſt par ſeu iuga boum vel aliorum animaliũ aut bini. Iudi. 19. Habẽs in comitatu puerũ & duos aſinos. ideſt par aſinorum. 3. Reg. 19. Tulit par boum & mactauit illud. Hiere. 51. Collidam in te agricolam & iugale ei9. Et in plu. צמדים Semadim. 3. Reg. 19. Arantem in duodecim iugis boum. 4. Regum. 9. Memini enim quando ego & tu ſedẽtes in curru ſequebamur achab. pro quo hebrei legunt. Sedentes in iugis. ideſt in curribus qui vehebãtur iugis equorum. Eſa. 5. Decem iugera vinearum facient laguncułam vnam. ideſt vinee que decem iugis boum vno die poſſint arari. Item צמיד Samid. ideſt armilla. Nu. 31. periſcelides & armillam. Et in plu. צמידים ſemidim. Gẽ. 20. cũq; vidiſſet inaures & armillas.

צמח Samach. germinare. pullulare. oriri. creſcere. Gẽ. 2. Omnemq; herbam regionis priuſq; germinaret. & in eodem. 3. Spinas & tribulos germinabit tibi. Et in eodẽ 41. Alie quoq; ſpice totidem tennes & percuſſe vredine oriebantur. ideſt pulullabant. Exo. 10. Corrodet enim omnia ligna que germinantur in agris. Leuit. 13. Porro ſi ſteterit macula & capilli nigri fuerint. Pro quo hebrei legũt. Et capillus niger pullulauerit ſiue creuerit. Deut. 29. Neq; virẽs quippiam germinet. 2. Reg. 10. Manete in hierico donec creſcat barba veſtra. Et in eodem. 22. Nec eſt quicquã ex eo quod non germinet. p̄s. 103. Producens herbam iumentis. ideſt germinare faciens. p̄s. 146. Qui producit iumentis fenum. Eccl's. 2. Vt irrigarent ſiluam lignorũ germinantium. Eſa. 44. Germinabunt inter herbas. & in eo. 55. Et infundit eã: & germinare eam facit. Ezech. 16. Et pillus tuus germinauit. Et inde צמח Sémach. ideſt germen. Gẽ. 19. Vniuerſos habitatores vrbium & cuncta terre virantia. Pro quo hebrei legunt. Et omne germen terre. Eſa. 4. In die illa erit germen dñi in magnificentia. Zach. 3. ecce ego adducam ſeruum meum orientẽ. i. germen ſeu germinantem. Et in eodem. 6. Ecce vir oriens nomen eius.

צמק Samac. arere. ſiue aridum eſſe. Oſee. 9. Da eis vuluã ſine liberis & vbera arentia. Et inde vue paſſe dicuntur צמוקים Simucim. 1. Reg. 25. Centum ligaturas vue paſſe. Et in eo. 30. Et duas ligaturas vue paſſe.

צמר Sémer. lana. cacumẽ. ſ. arboris. ſeu medula. Deut. 22. Non indueris veſtimentum quod ex lana linoq; cõtextum eſt. Prouer. 31. Queſiuit lanam & linum. Eſa. 1. Velut lana alba erunt. Ezech. 27. In lanis coloris optimi. Pro quo hebrei legunt. In lana candida. Item צמרת Saméreth ideſt cacumen ſeu ſummitas arboris: vel medula arboris. Ezech. 17. Tulit medulam cedri. Et in eo. Et ſummam ego de medula cedri ſublimis. & in eo. 31. Et inter condenſas frondes elatum eſt cacumen eius. & in eo. Et dedit ſummitatem eius virentẽ atq; condenſam. Et in eo. Neq; ponens ſummitatem ſuam inter nemoroſa atq; frondoſa.

צמת Samath. Diſperdere. perdere. conſumere. ad internitionem perducere. 2. Reg. 22. Obedientes me: & diſperdam eos. Iob. 6. Tempore quo fuerint diſſipati peribũt ideſt perditi erũt vel cõſumẽtur. Ps. 72. Perdidiſti oẽs qui fornicãtur abs te. Ps. 87. terrores tui conturbauerunt me. Pro quo hebrei legunt. Terrores tui conſumpſerunt me. & Beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit oppreſſerunt me. p̄s. 93. Et in malicia eorum diſpdet eos: diſperdet eos dominus deus noſter. p̄s. 100. Detrahentem ſecreto proximo ſuo hunc perſequebar. pro quo hebrei legũt. hũc diſperdebã ſiue cõſumebã. p̄s. 118. Tabeſcere me fecit zelus meus. ꝓ quo btũs hiero. i pſ. iuxta he. ve. trãſtulit. cõſũpſit me zelus meus. Threñ. 3. Lapſa eſt in lacum vita mea. pro quo hebrei legunt. Diſperierunt: ſeu conſumpte ſunt in lacu vite mee. & ponitur in hebreo in plurali. quia vita in hebreo eſt pluralis numeri: & caret numero ſingulari.

צנן Senin. ſpina. ſiue vepres. tranſlatio noſtra traduxit lãceã ſeu ſudẽ. & ſolũ inuenitur in nũero plu. ſ. צנינים ſeninim. Nu. 33. & lãcee in lateribus vr̃is. Ioſ. 23. & ſudes in oculis vr̃is. & inde צנה Sina. i. ſcutũ. 3. Reg. 10. fecit rex ſalomon cẽtũ ſcuta de auro puriſſimo. Ps. 34. Apphẽde arma & ſcutũ. p̄s. 90. ſcuto circũdabit te veritas eius. Amos. 4. Et leuabũt vos in cõtis. pro quo he. le. Et leuabũt vos i ſcutis. & dicunt ꝙ ponitur ibi ꝓ nauiculis puis ad modũ ſcuti factis. & inde צנים ſinim. i. arma ſeu armati. Iob. 5. & ipſũ rapiet armatus. Prouer. 22. Arma & gladii in via ſupbi. hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat ſpinas ſeu tribulos.

צנח Sanach. figere. defigere. ſuſpirare. Iudi. 4. Percuſſũq; malleo defixit in cerebrũ vſq; ad terrã. ſignat ẽt ſuſpirare. Ioſ. 18. Suſpirauitq; vt ſedebat in aſino. Iudi. 1. que cum ſuſpiraſſet ſedens in aſino. hebrei tamen dicunt ꝙ in duob9 locis p̄dictis ſignat deſcẽdere ſeu declinare. vñ in p̄dictis locis ipi legũt. & deſcẽdit ſeu declinauit de aſino.

צנם Senum. aridũ. ſiccũ. & ſolũ inenitur in nu. plu. & i ge. fe. ſ. צנמות ſenumoth. Gẽ. 41. alie q̃q; ſeptẽ tenues & pcuſſe vredine oriebãtur. pro quo he. le. & ecce ſeptẽ ſpice aride tenues & pcuſſe vrediẽ oriebãtur poſt illas. & ſolũ inuenitur in predicto loco. & dicunt aliqui ꝙ ſignificat minutas ſeu paruas.

צנע Sanũaa. humilis. modeſtus. & ſolũ iuenitur in nu. plu. ſ. צנועים Senuim. Prouer. 11. Vbi aũt eſt hũilitas: ibi & ſapiẽtia. ꝓ quo he. le. & cũ humilib9 ſapiẽtia. & ide הצנע haſnea. i. humiliter. btũs hiero. trãſtulit ſolicitũ. Mich. 6. & ſolicitũ ambulare cum deo tuo. & ſolũ inuenitur in p̄dictis locis. in lingua vero chaldaica ſignat ſeruare ſeu obſeruare

צנף Sanaph. circũuoluere. amicire. Leuit. 16. Cidarim mũdã iponet capiti. i. circũuoluet capiti. Eſa. 22. coronãs coronabit te tribulatiõe. Pro quo he. le. Circũuolũes circũuoluet te inuolutione: ſiue amiciẽs amiciet te amictu. vbi ponitur verbũ & nomẽ ab eo deriuatũ. ſ. צנפה Senepha. & inde צניף Saniph. i. vitta vel cidaris que capiti imponitur vel circũuoluitur aut amicitur. vt Zach. 3. Ponite cidarim mundam ſup caput eius; & poſuerũt cidarim mũdã ſup caput eius. Scribitur ẽt cũ mem in principio & cũ tau in fine & dr̃ מצנפת Miſnépheth. Exo. 28. Cidarim & balthẽũ. Leuit. 16. Cidarim lineã imponet capiti. vbi ponitur verbũ & nomẽ ab eo deriuatum. Ezech. 21. Aufer cidarim: tolle coronam. Et in plu. צניפות Seniphoth. Eſa. 3. & ſindones & vittas & theriſtra. vbi ponitur pro vittis.

צנצנת Sinſéneth. genus vaſis. vt lagũcula. Exo. 16. ſume vas vnum & mitte ibi man. & ſolum inuenitur in predicto loco.

צנק Sinoc. Carcer. Hiere. 29. vt mittas eum in neruum & in carcerem. & ſolum inuenitur in predicto loco.

צנר Sinor. Fiſtula. canalis. ſeu cataracta. 2. Reg. 5. Et tetigiſſet domatũ fiſtulas. Ps. 41. Abyſſus abyſſum inuocat in voce cataractarum tuarum.

צנתר Santher. Canalis. btũs hiero. trãſtulit roſtrum. & ſolũ inuenitur in nu. plu. Zach. 4. Que ſũt iuxta duo roſtra aurea: & ſolũ inuenitur in predicto loco.

צעד Saad. Incedere. ambulare. deãbulare. gradiri. cõculcare. Gẽ. 49. filie diſcurrerãt ſup murũ. i. incedebant vel deãbulabãt. Iob. 18. & calcet ſup eum quaſi rex iteritus i. ãbulet ſup eũ. p̄s. 67. Cũ ptranſieris per deſertũ. p q̃ btũs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trãſtulit. & ambulares per deſertũ. Prouer. 7. Viã domus illius graditur. & in eo. 30. Tria ſunt q̃ bene gradiũtur. Abach. 3. In fremitu cõculcabis terrã. & inde צעד ſead. ſiue צעדה ſeada. i. greſſus. inceſſus. paſſus. 2. Reg. 5. & cũ audieris ſonitũ clamoris gradiẽtis in cacumine pirorũ. ꝓ quo he. le. & erit cũ audieris ſonitũ greſſus. & in plu. צעדים ſeadim. 2. Reg. 6. Cumq; trãſcẽdiſſent qui portabãt arcã dñi ſex paſſus. p̄s. 17. dilataſti greſſus meos ſubt9 me. Scribitur ẽt cũ mem i pricipio. p̄s. 36. apud dñm greſſus hoĩs dirigũtur. Dañ. 11. per libyã quoq; & ethiopiã trãſibit. ꝓ quo he. le. Libyi quoq; & ethiopes in greſſib9 ei9 & inde אצעדה Eſaada. quod ẽ gen9 ornamẽti. ꝓ quo btũs hiero. trãſtulit. piſcelides qđ ẽ ornamẽtũ cruris: a pi grece i. circũ: & ſcelos. i. crus: eo qđ ponitur circũ crura. Nu. 31. periſcelides & armillas ãnulos & dextralia. & aliqui hebrei dicũt ꝙ eſt ornamentum brachii. 2. Regũ. 1. Et tulit diadema quod erat in capite illius: & armillã de brachio eius. vbi ponitur pro armilla. Et aliquando ſcribitur ſine aleph. Eſa. 3. Et diſcriminalia & periſcelides & murenulas.

צעה Saa. Gradiri. diſcurrere. iſtabilẽ ſeu mobilẽ eſſe. ſternere. Eſa. 51. Cito veniet gradiẽs ad apiẽdũ. & in eo. 53. Gradiẽs in multitudine fortitudinis ſue. Hiere. 2. Sub omni ligno frõdoſo tu proſternebaris meretrix. ꝓ quo he. le. Tu diſcurrebas meretrix: ſiue inſtabilis eras. poteſt etiã ſignificare ſternere vel proſternere ſicut eſt in lr̃a nr̃a. vt Hiere. 48. Et mittã ei ſtratores & ſternent eum.

צען Saan. moueri. ſeu transferri de loco in locũ. Eſa. 33. tabernaculũ qđ nequaq; trãſferri poterit.

צעף Saiph. Genus veſtis: quo mulieres opiũt caput ſeu faciẽ. pro quo btũs hiero. trãſtulit teriſtrũ. Gẽ. 38. Aſſũſit teriſtrũ & mutato habitu ſedit in biuio itineris. & in eo. Depoſitoq; habitu quem ſumpſerat. pro quo in hebreo habetur. & depoſuit teriſtrum ſuum de ſuper ſe.

צעצע Saaſua. Statuarius. & ſolũ inuenitur in nu. plu. ſcilicet צעצעים Saaſuim. 2. Paralip. 3. Cherubim duo opere ſtatuarii. Quod in hebreo legitur plu. ſ. ſtatuariorum

צעק Saac. Clamare. exclamare. vociferare. cõuocare. ſeu cõgregare. Gẽ. 4 Vox ſanguinis fratris tui clamãtis ad me de terra. Exo. 5. & idcirco vociferãtur dicẽtes eamus & ſacrificem9 deo nr̃o. & in eo. 14. qđ clamas ad me. & i eo. 22. vociferabũttur ad me: & ego exaudiã clamorẽ eorũ. & i eo. Si clamauerit ad me exaudiã eũ. 4. Reg. 2. heliſe9 aũt videbat & clamabat. p̄s. 33. Clamauerũt iuſti & dñs exaudiuit eos. p̄s. 106. & clamauerũt ad dñm cũ tribularẽtur. Hiere. 22. aſcẽde libanũ & clama. Threñ. 2. Clamauit cor eorũ ad dñm. Signat ẽt cõuocare: ſiue cõclamare ad cõgregãdũ populũ vel exercitũ. vt Iudi. 7. Cõclamãtes aũt viri iſrael. Et in eo. cõclamauitq; oĩs ephraim & p̄ocupauit aquas. pro q̃ he. le. & cõuocat9 ſeu cõgregat9 eſt oĩs ephraim. 1. Reg. 10. & cõuocauit ſamuel oẽm ppl̃m ad dñm 4. Reg. 3. Conuocauerũt oẽs qui accincti erãt baltheo. & ide צעקה Seaca i. clamor ſiue vociferatio. Gẽ. 18. Vtrũ clamorẽ qui venit ad me ope cõpleuerunt. Et in eodẽ. 27. Et rugiuit clamore magno. Exo. 3. & clamorẽ eius audiui. vide ẽt de hoc ſupra in dictione זעק zaac.

צער Saar. minui. diminutũ ſeu minorẽ eſſe. Iob. 14. Siue nobiles fuerint filii eius ſiue ignobiles nõ intelligit. ꝓ quo he. le. honorãtur filii ei9 & neſcit: & minorãtur ſiue diminuũtur & nõ itelligit. Hiere. 30. & glificabo eos & nõ attenuabũtur. i. nõ minuẽtur. et inde צעיר ſair. i. minim9 ſeu puus. Gẽ. 43. et minimus iuxta etatẽ ſuã. p q̊ he. le. minim9 ſeu minor iuxta minoritatẽ ſuã. Iob. 32. Iunior ſum tpe. i. minor. Mich. 5. Et tu bethleem ephrata puulus es in millibus iuda. et in plu. צעירים ſeirim. Hiere. 14. Maiores miſerũt minores ſuos ad aquã. Et in eo. 48. annũciate clamorẽ puulis eius. Zach. 13. Et cõuertã manũ meã ad puulos. Et in ge. fe. צעירה Seira. Gẽ. 19. Dixit maior ad minorẽ. Et in eo. Minor quoq; pepit filiũ. Dañ. 8. Egreſſum eſt cornu vnũ modicũ. Et in hebreo eſt ge. fe. et inde מצער miſaar. i. modicũ. ſeu modica. vel paruum. Iob. 8. Et ſi priora tua fuerint parua. pro quo he. le. Et erit principium tuum modicum ſeu paruum. Eſa. 63. quaſi nihilum poſederunt populum ſanctum tuum. ideſt quaſi modicum.

צפד Sapad. Adherere. Threñ. 4. Adheſit cutis eorum oſſibus. et ſolum inuenitur in predicto loco

צפה Sapha. intueri ſeu reſpicere. ſpeculari. cõtẽplari. ſperare. coopire. Gẽ. 31. Intueatur et iudicet dñs iter nos. Iob. 15. Circũſpectãs vndiq; gladiũ. i. intuẽs ſeu reſpiciens. Ps. 5. Mane aſtabo tibi & videbo. pro quo beatus hiero. in pſ. iuxta he. ve. tranſtulit. Mane preparabor ad te & cõtemplabor. p̄s. 65. Oculi eius ſuper gentes reſpiciunt. Eſa. 21. Contemplare in ſpecula. Threñ. 4. Cum reſpiceremus ad gentem que ſaluare nos non poterat. Naum. 2. Contemplare diem. Abach. 2. & contemplabor vt videam quid dicat mihi. Signat ẽt ſpare. vt Mich. 7. Ego aũt ad dñm aſpiciam. pro quo he. le. Ego aũt in domino ſperabo. & inde צופה ſophe. i. ſpeculator ſeu contemplator. Ezech. 3. Speculatorem dedi te domui iſrael. Oſee. 9. Speculator ephraim cum deo meo. & in plurali צופים ſophim. 1. Regum. 14. Et

reſpexerũt ſpeculatores qui erant in gabaa. Eſa.66. Specu-
latores eius ceci ſunt.& inde מִצְפֶּה Miſpe ſeu מִצְפָּה Miſpa.
ideſt ſpecula.ſeu ſpeculatio. Eſa.21. Sup ſpeculã dñi ego ſũ
ſtans iugiter. Oſee.5. Laqͥ facti eſtis ſpeculationi. Michee
7. Dies ſpeculatiõis tue. Eſt ẽt nomẽ propriũ loci excelſi &
eminẽtis: vnde ſpeculatores ſolent ſpeculari.1. Regũ. 10.&
conuocauit ſamuel populũ ad dñm in maſpha. Sigñat ẽt p̃
dicta dictio צָפָה Sapha.coopire aut tegere. Exo.25.& deau
rabis eã auro mũdiſſimo.i.cooperies.& in eo.36. Quas o-
peruit auro.& in eo.38. Quas & ipſas veſtiuit argento.i.o-
peruit.3. Reg.6.& operuit lignis cedrinis intrinſecus: & te
xit pauimẽtum domus: & in eodem. & operuit illũ atq̃ ve
ſtiuit auro puriſſimo. Et in eodem. Domum quoq̃ añ ora
culum operuit auro puriſſimo. Prouer.26. Quomodo ſi ar
gento ſordido ornare velis vas fictile. ideſt coopire velis.
Et inde צִפּוּי Sipui.i.coopertorium. Nu.16. Et producat ea
in laminas: & affigat altari. pro quo hebrei legũt.& p̃ducat
ea i laminas in coopertorium altari. Et inde צֶפֶת Sepheth.
i.caput columne quo colũna operiebatur.2. Paralip.3. por
ro capita earum quinq̃ cubitorũ. Itẽ צַפַּת Saphath.ideſt fe
tor: ſecundũ tranſlationẽ noſtram. Ezech.32. Et irrigabo
terram fetore ſanguinis tui. De quo vide ſupra in dictione
צוּף Suph.

צַפַּחַת Sapachath.ſcyphus: aut phiala.vel lecythus.1. Reg.
26. Tulit igitur dauid haſtã & ſcyphũ aque.3. Reg.
17. Et paululũ olei in lecytho. & i eodẽ. Neq̃ lecythus olei
minuetur.& i eo.19.& ecce ad caput ſuũ ſubcinerici⁹ panis
& vas aque. vbi ponitur pro vaſe. Item צַפִּיחִית Sapichith.
ideſt laganum: ſiue maſſa oleo frixa & melle lita. Exo.16.
Guſtuſq̃ eius quaſi ſimile cum melle.

צָפַן Saphan.reſeruare.celare. tegere.protegere. reconde-
re.ſeruare.cuſtodire. Exo.2. Et abſcondit tribus menſi
bus.& in eodem. Cũq̃ iam celare non poſſet. Ioſ.2. Tollẽs
mulier viros abſcondit eos. Iob.10. Licet hoc celes in cor-
de tuo.& in eodẽ.14. Quis tribuat mihi vt in inferno p̃te-
gas me. Et in eo.15.& numerus annorũ incert⁹ eſt tyranni
dis eius. pro quo he.le. Et numerus annorũ abſconditus eſt
robuſto ſeu tyranno. Et in eo.17. Cor eorũ longe feciſti a
diſciplina. pro quo he.le. Cor eorum texiſti ſeu celaſti a di-
ſciplina. Ps.16. Qm̃ abſcondit me in tabernaculo ſuo. Ps.
30. Quã abſcõdiſti timẽtibus te. p̃s.55. Inhabitabunt & ab
ſcõdẽt. Ps.118. In corde meo abſcondi eloqa tua. Prouer.1.
abſcondamus tendiculas contra inſontem. & in eodem. Et
moliuntur fraudes cõtra aĩas ſuas. pro quo he.le.& abſcon-
dunt pro aĩabus ſuis: ſiue cõtra aĩas ſuas. & in eodem.10. Sa
piẽtes abſcõdũt ſcientiã. Hiere.16. Et nõ fuit occultata iniq
tas eorũ ab oculis meis. Significat etiã ſeruare: ſiue reſerua-
re vel cuſtodire. Prouer.2. Et mandata mea abſconderis pe
nes te.i.ſeruaueris ſeu reſeruaueris.& in eodẽ. Cuſtodit re-
ctorũ ſalutẽ.& in eo.27. qui retinet eã: quaſi qui vẽtũ tene-
at. pro quo he.le. Qui ſeruat eam: quaſi qui ſeruat ventum.
Canti.7. Noua & vetera dilecte mi ſeruaui tibi. Significat
etiã reſpicere. p̃s.9. Oculi ei⁹ in pauperẽ reſpiciũt. Et inde
צָפוּן ſaphum.i.abſcõditũ ſiue arcanũ. Ps.15.& de abſcõditis
tuis adimpletus eſt vẽter eorũ. p̃s.82. Et cogitauerũt aduer
ſus ſanctos tuos. pro quo btũs hiero. in pſ. iuxta he.ve. trã-
ſtulit. Et inierunt cõſilium aduerſus arcanũ tuũ. Ezech.7.
& violabũt arcanũ meũ. Scribitur ẽt cũ mem in pricipio.
vt in abdia. Inueſtigauerunt abſcondita eius. Et aliqñ ſcri-
bitur cũ tau in fine & dr̃ צָפְנַת ſaphnath. Geñ.41. Et voca-
uit eum lingua egyptia ſaluatorem mundi. Pro quo he le.
& vocauit eũ abſconditorũ reuelatorẽ. De quo vide ſupra
in dictione פַּעְנֵחַ Pachneach. Itẽ צָפוֹן Saphon.i.aquilo ſeu
p̃s ſeptẽtrionalis. Geñ.28.& dilataberis ad oriẽtẽ & occidẽ
tẽ & ſeptẽtrionẽ & meridiẽ. Iob.26. Qui extẽdit aquilonẽ
ſuper vacuũ. Eſa.43. Dicã aquiloni: da. Et inde צְפוֹנִי ſepho
ni.ideſt aquilonaris ſeu ille qui eſt ab aquilone. Ioel.2.& eũ
qui ab aquilone eſt longe faciam a vobis.

צֶפַע Sephaa.ſerpentis genus.i.regulus ſeu baſiliſcus: aut
aſpis. Eſa.14. De radice enĩ colubri egredietur regu-
lus. ſcribitur ẽt cũ nun in fine & dr̃ צִפְעֹנִי ſiphoni. Prouer.
23. Et ſicut regulus venena diffundet. Eſa.59. Oua aſpidis
ruperũt.& in plu. צִפְעֹנִים Siphonim. Hiere.8. Quia ecce
ego mittã vobis ſerpentes regulos. Item צְפִיעַ Sephia.i.fi-
mus.ſtercus. & ſolum inuenitur in nu.plu.ſ. צְפִיעֵי ſephie.
Ezech.4. Ecce dedi tibi fimũ boum pro ſtercoribus huma
nis.& in ge.fe. צְפִיעוֹת ſephioth: quod ſecundum hebreos
ſignificat nepotes.ſeu p̃geniẽ. Beatus hieronym⁹ trãſtulit
diuerſa genera. Eſa.22.& ſuſpendã ſup eũ oẽm gloriã do-
mus p̃ris ei⁹: vaſorũ diuerſa genera. p̃ quo he.le.& ſuſpẽdã
ſup eũ oẽm gl̃iã dom⁹ p̃ris ei⁹ filios & nepotes ſeu p̃geniẽ.

צִפְצֵף Siphſaph.garrire.gãnire.muſſitare. Eſa.8. qui ſtri
dent in incantationibus ſuis. Pro quo hebrei legũt.
Qui garriunt & clamãt ſiue ſonant. Et in eo.10. Et nõ erat
qui moueret pẽnã & aperiret os & gãniret.& in eodẽ.29.
& de humo eloquiũ tuum muſſitabit. Et in eo.38. Sicut pul
lus hirũdinis ſic clamabo.i.garriã ſeu gãniã more auium.
Itẽ צַפְצָפָה ſaphſapha.i.ſupficies. Ezech.17. In ſupficie po
ſuit illud. hebrei tñ dicũt ꝙ ſigñat genus quoddã ſalicis.

צָפַר Saphar. Manicare.i.mane conſurgere. Iudi.7. Qui ti
midus & formidoloſus eſt reuertatur. Pro quo he.le.
Reuertatur & manicet.i.mane recedat. Et inde צַפְרָא Sa-
phra: quod in lingua chaldaica ſignificat mane ſiue tẽpus
matutinum.& inde צְפִירָה Sephira. pro quo btũs hiero. trã
ſtulit contritionẽ. Ezech.7. Venit contritio ſup te. & in eo.
Egreſſa eſt contritio. hebrei vero dicunt ꝙ ſigñat ſenten-
tiã mane prolatã. Ponitur etiam pro corona vel ſerto. Eſa.
28. Corona glorie & ſertum exultationis. Item צִפּוֹר ſipor
i.auis ſeu volucris aut paſſer. & eſt cõmunis generis. Geñ.
7. Cunctũq̃ volatile ſecundum genus ſuum. Leuit.14. tin
get i ſanguine paſſeris immolati. Deut.14. Omnẽ auem
mundam comedite. Ps.83. Et enim paſſer inuenit ſibi do
mũ. Ps.101. Sicut paſſer ſolitarius in tecto. Et in plu. צִפֳּרִים
Siporim. Leuit.14. Vt offerat duos paſſeres viuos. p̃s.103.
Illic paſſeres nidificabunt. Eſa.31. Sicut aues volantes ſic
proteget dominus exercituum ieruſalem. Item צָפִיר Sa-
phir.i.hircus. Dañ.8. Ecce autem hircus caprarũ veniebat.
Et in eodem. Hircus autem caprarũ magnus factus eſt ni-
mis.& i eodem. Porro hircus caprarum rex grecorum eſt.
Et in plu. צְפִירִים Sephirim. Nee.8. Hircos pro pctõ duo-
decim. Item צִפֹּרֶן Siporen: vnguis ſiue vngula. Hiere.17.
Scriptum eſt ſtillo ferreo & vnguine adamãtina.& in plu.
צִפָּרְנַיִם Sipornaim. Deut.21. Et circũcidet vngues eius.

צְפַרְדֵּעַ Sephardea.rana. Exo.8. Et aſcẽderũt rane. quod
in hebreo legitur ſinglariter.ſ.& aſcendit rana. Et
ponitur ibi ſingulare pro plurali.ſ. צְפַרְדְּעִים ſephardeim.
i.rane. vt in eo.& educ ranas ſuper terram egypti.

צֶפֶת Sepeth.caput.ſ.colũne.2. Paralip.3. Porro capita ea-
rũ quinq̃ cubitorũ. De q̃ vide ſupra i dictõe צָפָה ſapha

צִקְלֹן Siclon.pera paſtoralis.4. Reg.4. Et frumentũ no-
uum in pera ſua.

צָרַר Sarar. Anguſtiare. tribulare, hoſtiliter agere.aduer-
ſari.claudere.ligare. Nu.25. Hoſtes vos ſentiant ma-
dianite. p̃ quo hebrei legũt. Anguſtiare ſiue tribulare ma-
dianitas. Et in eodem. Quia ipſi hoſtiliter egerunt con-
tra vos. Et in eodem.33. Auerſabuntur vobis in terra ha-

bitationis veſtre. Leuit.18. Sororẽ vxoris tue in pellicatum
non accipies. pro quo he.le.& mulierem ſiue vxorem cum
ſorore ſua non accipies ad tribulandũ ſiue ad auerſandũ.i.
vt vnaqueq̃ ſit hoſtis alterius ſiue auerſetur alterã: & ad
inuicẽ ſint in anguſtiã & tribulationẽ. Hiere.10. Et tribula-
bo eos ita vt inueniantur. Soph.1. Et tribulabo hoĩes.& in
de צָרָה Sara ſiue מֵצַר Meſar.ideſt anguſtia ſiue tribulatio.
& inde צַר Sar.ſiue צוֹרֵר Sorer.ideſt anguſtiator ſiue tribu
lator aut hoſtis. De quo vide ſupra in dictione צוּר Sur. Si-
gnificat etiam claudere ſeu ligare.2. Reg.20. Sed erãt clau
ſe vſq̃ ad diem mortis ſue. Iob.26. Qui ligat aquas in nu-
bibus ſuis. Prouer.26. Sicut qui mittit lapidẽ in aceruum
mercurii. pro quo he.le. Sicut qui ligat lapidem. Cuius ex
poſitionẽ vide infra in dictione רָגַם ragam. Et in eo.3. quis
colligauit aquas quaſi in veſtimento. vide ẽt de hoc ſupra ĩ
dictione צוּר Sur.& inde צְרוֹר Seror.ideſt faſciculus.aut ſac
culus in quo pecunia ligatur. Cãti.1. faſciculus myrrhe dile
ctus me⁹ mihi. Prouer.7. Sacculũ pecunie ſecum tulit. Ag
gei.1. Miſit eas in ſacculum pertuſum. & in plu. צְרֹרוֹת Se-
roroth. Geñ.42. Repererunt in ore ſaccorum ligatas pecu
nias.i.ſacculos pecuniarũ. Item צְרוֹר Seror.lapillus: ſeu gle
ba parua que cadit de frumẽto qñ cribratur. Amos.9. ſicut
cõcutitur triticũ in cribro: & non cadet lapillus ſuper terrã.

צָרַב Sarab. Comburere.ardere. Prouer.16.& in labiis ei⁹
ignis ardeſcet. Ezech.20. Et comburetur in ea oĩs fa-
cies.& inde צָרֶבֶת Sarebeth.ideſt cicatrix que fit ex combu
ſtione. Leuit.13. quia cicatrix eſt combuſture.

צְרִה Sori.reſina.& ſcribitur cũ iod loco he. Geñ.43. mo-
dicum reſine & mellis & ſtoracis. Hiere.8. Nunquid
reſina non eſt in galaad. Et in eodem.43. Et tolle reſinam
virgo filia egypti. Ezech.27. Et mel & oleum & reſinam.
Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat theriacam.

צָרַח Sarach. vociferari.fortiter clamare. Eſa.42. vocifera
bitur & clamabit. Soph.1. vox diei domini amara: tri
bulabitur ibi fortis. pro quo he.le. Vociferabitur ſiue cla-
mabit ibi fortis.& inde צְרִיחַ Seriach.i. turris alta ex qua
ſpeculatores clamant. Iudi.9. Ingreſſi ſunt fanum dei ſui
berith. pro quo he.le. Ingreſſi ſunt turrim fani dei ſui be-
rith. Et in eodem. Qui circundantes preſidium ſuſcende-
runt.i.turrim.& in plurali צְרִיחִים Serichim. pro quo bea
tus hieronymus tranſtulit antra.1. Reg.13. In petris quoq̃
& in antris & in ciſternis.

צָרַךְ Sarach.oportere.neceſſarium eſſe.indigere.2. Para-
lipo.2. Nos autem cedemus ligna de libano quot ne
ceſſaria habueris. Et in lingua chaldaica frequenter poni-
tur pro indigere vel oportere.

צָרוּעַ Sarua. Leproſus. Leuit.13. quicunq̃ ergo maculatus
fuerit lepra.ideſt leproſus fuerit. Et in eo.22. Homo
de ſemine Aaron qui fuerit leproſus. Scribitur ẽt cũ mem
in principio & dr̃ מְצֹרָע meſoraa. Leuit.14. Hic eſt ritus
leproſi.2. Reg.3. Nec deficiet de domo ioab fluxũ ſeminis
patiẽs & leproſus.& in ge.fe. מְצֹרַעַת meſoraath. Exo.4. p̃
tulit leproſam inſtar niuis.& inde צָרַעַת Saraath.i.lepra.
Leuit.13. Plaga lepre ſi fuerit in homine. Item צִרְעָה ſiraa.
nomẽ reptilis venenoſi. Beatus hieronymus trãſtulit ſcra-
brones. Exo.23. Emittens ſcrabrones prius qui fugabunt
eueum & cananeum.

צָרַף Saraph.conflare.probare.examinare.purgare.ſ.ſicut
metalla probantur & purgantur conflãdo ea in ignẽ
Iudi.7. Et ibi probabo illos. p̃s.11. Argentum igne exami
natum. p̃s.16. Igne me examinaſti. p̃s.17. Eloquia domini
igne examinata. Ps.25. Vre renes meos & cor meũ. Pro q̃
beatus hiero. in pſ. iuxta he.ve. tranſtulit. cõfla renes meos
& cor meũ. p̃s.65. Igne nos examinaſti ſicut examinatur
argentũ. Ps.104. Eloquiũ dñi inflamauit eũ. pro quo btũs
hiero. tranſtulit. probauit eum. p̃s.118. Ignitum eloquium
tuum vehementer.ideſt conflatum ſiue examinatum. pro
quo btũs hiero. tranſtulit. probatus ſermo tuus nimis. Eſa.
1. Et excoquã vſq̃ ad purũ ſcoriã tuã.i.igne purgabo. Et in
eo.48. Ecce excoxi te: ſed non quaſi argẽtũ. Hiere.6. Fru
ſtra cõflauit conflans. Et in eo.9. Ecce ego conflabo & pro
babo eos. Dañ.12. Et quaſi ignis probabuntur multi.& in-
de צוֹרֵף Soreph.i.conflator.ſeu argentarius. Iudi.18. Et
dedit eos argentario. Eſa.40. aut aurifex auro figurauit il
lud & laminis argenteis argentarius.

צָרְפַת Sarphath. nomen proprium prouincie: que in
nr̃a tranſlatione ſarepta dicitur: vt in abdia.& trãſ-
migratio exercitus huius filiorum iſrael omnia loca chana
neorum vſq̃ ad ſareptam. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignifi-
cat galliam ſeu franciam. Sed probabilius videtur eſſe no-
men loci vel prouincie exiſtentis in terra ſidoniorum que
eſt prope terram chanaã: vt habetur.3. Reg.17. Vbi dicitur
vade in ſareptam ſidoniorum. Et in eodem. Surrexit & a-
biit in ſareptam ſidoniorum.

De incipientibus a littera. ק Coph.

קָאָה Caa. vomere.euomere.expellere. Leuit.18. Ne & uos
ſimiliter euomat: ſicut euomuit gentem que fuit an
te vos. Iob.20. Diuitias quas deuorauit euomet. Prouer.23
Cibos quos comediſti euomes.& aliquando ſcribitur cum
littera iod loco aleph. Hiere.25. Bibite & inebriamini &
vomite.& inde קִי Ci.ideſt vomitus. Prouer.26. ſicut canis
qui reuertitur ad vomitum ſuum. Eſa.28. Omnes enĩ men
ſe replete ſunt vomitu. Vide etiam de hoc infra in dictio-
ne קוֹא coa.

קָאֵם Caem. in lingua chaldaica ſignificat ſtare ſeu conſur
gere. vt Dañ.2. Stabat contra te.

קָאַת Caath. Nomen auis. p̃ quo btũs hiero. trãſtulit ono-
chrotalum ſiue pelicanum. Leuit.11. onochrotalũ &
porphyrionem. p̃s.101. ſimilis factus ſum pelicano ſolitudi
nis. Eſa.34. Et poſſidebunt eam onochrotalus & eritius.
Soph.2.& onochrotalus & eritius.

קַב Cab. Cabus.genus menſure.4. Reg.6. Et quarta pars
cabi ſtercoris columbarum quinq̃ argenteis.

קָבַב Cabab.maledicere.imprecari.ſ.maledictiõe. Et ſcribi
tur cum ſimplici beth & ponitur punctus dagues p̃ a-
lio beth qđ deficit. Nu.22. Veni & maledic ei.& in eo. veni
& maledic pp̃lo iſti.& i eo.23. Quomodo maledicã cui nõ
maledixit deus. Iob.3. maledicant ei: qui maledicũt diei.

קֵבָה Ceba.vẽtricul⁹.ſeu ſtomach⁹. Deut.18. dabũt ſacerdo
ti armũ & vẽtriculũ. & dicũt hebrei ꝙ ſigñat coagu-
lum. Item קֻבָּה Cuba.ideſt lupanar.ſeu proſtibulũ. Nu.25.
Ingreſſus eſt poſt virũ iſraelitã in lupanar. Ponitur ẽt p̃ lo-
co genitaliũ. vt in eo. Et pfodit ambos ſimul virum.ſ.& mu
lierẽ i locis genitalibus.& aliqui hebrei ſecundum primã
ſignificationem legunt. In ventriculum ſeu in ſtomachũ.

קָבַל Cabel.recipe.ſuſcipe.acceptare.acqeſcere.1. Paralip.
21. hec dicit dñs elige qđ volueris. p̃ q̃ he.le. hec dicit
dñs ſuſcipe ſiue acepta tibi.ſ.vnũ de trib⁹.& in eo.12. ſuſce
pit ergo eos dauid.2. Paralip.29.& ſuſceperũt ſanguinẽ ſa
cerdotes. Dañ.2.& honorẽ multũ accipietis a me.& in lin-
gua chaldaica ſigñat ẽt acqeſcere.ſeu obedire. Itẽ קְבֵל cebal
ſiue קֳבֵל cobel.i.corã: ſeu cõtra: aut e regiõe.4. Reg.15.& p̃
cuſſit eũ palã & interfecit. p̃ q̃ he.le.& pcuſſit eũ corã pp̃lo
ſeu cõtra pp̃lm. Dañ.3. ſtabãt aũt in cõſpectu ſtatue.i. cõtra
ſtatuã.& in eo.5. Quaſi manus hominis ſcribentis contra

cãdelabrum. Et quando preponitur ei dictio כָּל col: que
ſignificat omne: tunc ambe dictiones in lingua chaldaica ſi
gnificãt propter. propterea. ideo. quia. eo ꝙ. quõ. ſecundũ.
ſicut. ergo. quãuis. ſtatim. poſt. Dañ. 2. Scientes ꝙ receſſerit
ꝓpterea. a me ſermo. ꝓ quo he. le. Propterea ꝙ vidiſtis ꝙ receſſerit
a me ſermo. Poteſt etiã legi ſic. Poſtq̃ vidiſtis. & in eo. Sed
neqꝫ regum quiſquam magnus & potens. pro quo he. le.
Eo ꝙ. Eo ꝙ omnis rex magnus & potens. & in eodem. Quo au=
Propter dito rex in furore & ira precepit, ꝓ quo he. le. Propter hoc
Quia. rex in furore & ira. & in eodem. 4. Quia omnes ſapientes
regni non queũt ſolutionem edicere. Et in eodem. 5. quia
ſpiritus amplior & prudentia intelligentiaqꝫ. & in eodem.
Eo ꝙ. 6. Quia ſpiritus dei amplius erat in eo. Et in eo. Eo quod
fidelis eſſet. Eſd. 4. Poſſeſſionem trãs fluuiũ non habebis.
pro quo he. le. Propter hoc poſſeſſio trans fluuium nõ erit
tibi. Significat etiam quomodo vel ſecundum: aut ſicut. vt
quomodo. Dañ. 2. Quomodo ferrum comminuit & domat omnia.
ſecundum. & in eodem. Secundum ꝙ vidiſti ferrum mixtum teſte. &
ſicut. in eodem. 6. Sicut & ante conſueuerat. Item ponitur ꝓ er=
Ergo. go. vt Eſd. 4. Nos ergo memores ſalis ꝙ in palatio come=
dimus. Item ponitur pro quãuis. Dañ. 5. Cũ ſcires hec om
Quãuis nia. i. quãuis ſcires hec omnia. Ponitur etiam pro ſtatim. vt
ſtatim. in eo. 3. Statimqꝫ in ipſo tempore. Item ponitur pro poſt.
Poſt. vt in eodem. 2. Poſt hec daniel ingreſſus eſt ad arioch. & in
כָּבָל eodem. 3. Poſt hec igitur. Item כָּבָל Cabal. i. inſtrumentũ
bellicum: quod ponitur ad diruendos muros ciuitatis. pro
quo Beatus hieronymus tranſtulit arietes. Ezech. 26. Et
arietes. arietes temperabit in muros tuos. & deriuatur a predicta di
קֳבֵל ctione קֳבֵל Cebal. ſiue קֳבֵל Cobel: que ſignificat cõtra ſiue
מַקְבִּיל corã: eo quod ponitur cõtra muros ciuitatis. Et inde מַקְבִּיל
Macbil. ideſt illud quod ponitur cõtra aliud ſiue e regione
Contra ipſius. Exo. 26. Vt anſa contra anſam veniat: & altera alteri
poſſit aptari.

קָבַע קָבַע Cabaa. affigere. configere. Prouer. 22: Et configet
Configere. eos qui cõfixerunt animã eius. Malach. 3. Si configet
homo deum: quia vos configitis me: & dixiſtis in quo con
figimus te. Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat violentare
קֹבַע ſeu iniuriam vel vim facere. Itẽ קֹבַע Cobaa. ideſt galea ſiue
Galea alia armatura capitis. 1. Reg. 17. Et impoſuit galeam eream
ſup caput eius. Ezech. 23. Lorica & clypeo & galea armabũ
tur contra te. Et aliquando ſcribitur cum caph loco coph.
קֻבַּעַת De quo vide ſupra in littera caph. Item קֻבַּעַת Cubaath.
Fundus. i. fex. ſeu fundus calicis vel vaſis. Eſa. 51. vſqꝫ ad fũdum ca=
licis ſoporis bibiſti. Et in eodem. Fundum calicis indigna=
tionis mee.

קָבַץ קָבַץ Cabas. congregare. colligere. coadunare. Geñ. 41.
Cõgregar. Per ſeptem ãnos fertilitatis qui iam nunc futuri ſunt
cõgreget in horrea. Et in eodem. Congregate ſunt in hor
rea egypti. Ioſ. 9. Et congregati ſunt pariter vt pugnarent
contra ioſue. 2. Reg. 12. Mitte & congrega ad me vniuerſũ
iſrael. & in eodem. Et congregauit prophetas in monte car
meli. Nee. 5. Et omnes pueri mei congregati ad opus erãt.
Colligere. Prouer. 13. Que autem paulatim colligitur manu: multipli
cabitur. Et in eodem. 28. In pauperes congregat eas. Eſa.
22. Et congregaſtis aquas piſcine inferioris. Et in eodem.
34. Illic congrati ſunt milui. & in eodem. 60. Omne pecus
cedar cõgregabitur tibi. Hiere. 31. Et cõgregabo eos ab ex=
Coadunar tremis terre. Ioel. 2. Coadunate ſenes. ideſt cõgregate. Na
um. 2. Et facies omnium ſicut nigredo olle. pro quo he. le.
Et facies omniũ collegerunt nigredinem. vel ſic congrega
te. ideſt contracte ſunt nigredine. Soph. 3. Et colligam re=
קִבּוּץ gna. Et inde קִבּוּץ Cibus. ſiue קְבוּצָה Cebuſa. i. congregatus
vel congregatio ſiue collectio. Eſa. 57. Cum clamaueris: li=
berent te congregati tui. Ezech. 22. Et congregabo eos in Congregatio
medio ieruſalem congregatione argenti & eris. Mich. 1.
Quia de mercedibus meretricis congregata ſunt.

קָבַר Cabar. ſepelire. humare. Geñ. 15. Sepultus in ſenectu קָבַר
te bona. pro quo hebrei legunt. Sepelieris in ſenectu= ſepelire
te bona. & in eodem. 23. Vt ſepeliam mortuũ meum. Et in
eodem. Atqꝫ ita ſepeliuit abraam ſaram vxorem ſuam. Et
in eodem. 49. Sepelite me cum patribꝰ meis. & in eodem.
Ibi ſepelierunt eum & ſaram vxorem eius. Nu. 33. Viden=
tibus cunctis egyptiis & ſepeliẽtibus primogenitos ſuos.
Deut. 34. & ſepeliuit eum in valle terre moab. Hiere. 14. &
non erit qui ſepeliat. Et inde קֶבֶר Ceber. ſiue קְבוּרָה Cebu= קֶבֶר
ra. ideſt ſepulchrum aut ſepultura. Geñ. 23. Date mihi ius ſepulchrũ
ſepulchri. & in eodem. 35. Erexitqꝫ iacob titulum ſuper ſe=
pulchrũ eius: hic eſt titulus monumenti rachel. ideſt ſepul monumẽtũ
chri rachel. 3. Reg. 13. Sepelite me in ſepulchro in quo vir
dei ſepultus eſt. Eccl's. 6. Sepulturaqꝫ careat. Ezech. 38. Et ſepultura.
facta eſt multitudo eius per gyrum ſepulchri eius. & in plu קְבָרִים
rali קְבָרִים cebarim ſiue קְבָרוֹת cebaroth. Exo. 14. Forſitã ſepulchra.
non erant ſepulchra in egypto. Nu. 11. Vocatuſqꝫ eſt ille lo
cus ſepulchra concupiſcẽtie. Iob. 21. & ipſe ad ſepulchra du
cetur. Ezech. 32. In circuitu illius ſepulchra eorum.

קָדַד Cadad. inclinari. humiliari. adorare. Geñ. 24. Incli=
nauit ſe homo & adorauit dominum. Exo. 4. & proni קָדַד
adorauerunt. pro quo hebrei legunt. Et inclinauerunt ſe: & Inclinare
adorauerunt. 1. Regum. 24. Et inclinans ſe dauid pronus
in terram adorauit. Et ſecundum hebreos ſignificat predi
cta dictio verticem capitis terre demittere: & dicunt ꝙ deri
uatur a dictiõe קָדְקֹד Codcod. que ſignificat verticẽ capitis
Geñ. 49. Et in vertice nazarei inter fratres ſuos. Deut. 28. קָדְקֹד
A plãta pedis vſqꝫ ad verticem tuũ. & in eodẽ. 33. Et ſuper Vertex.
verticem nazarei inter fratres ſuos. & in eodem. Ceperitqꝫ
brachium & verticem. ps. 7. Et in verticem ipſius iniqui=
tas eius deſcendet. ps. 67. Verticem capilli perambulanti=
um in delictis ſuis.

קִדָּה Cida. caſia. ſpecies aromatica. Exo. 30. Caſie autem
quingentos ſiclos. קִדָּה

קָדַח Cadach. Succẽdere. accendere. ardere. Deut. 32. ignis Caſia.
ſuccenſus eſt in furore meo. Eſa. 50. ecce vos omnes קָדַח
accendentes ignem. & in eodem. 64. Sicut exuſtio ignis ta ſuccendere
beſcerẽt. i. ſicut exurit vel ardet ignis. Hiere. 15. quia ignis accẽdere
ſuccenſus eſt in furore meo. Pro quo hebrei legunt. Quia Exurere.
ignem ſuccendiſtis in furore meo. & inde קַדַּחַת cadáchath ardere.
i. ardor. ſeu febris. Deut. 28. Percutiet te dominus egeſtate: קַדַּחַת
febre & frigore. & Inde אֶקְדָּח ecdach. ideſt lapis precioſus Febris.
coloris ignei. pro quo beatus hiero. trãſtulit ſculptos. Eſa. אֶקְדָּח
54. Et portas tuas in lapides ſculptos. lapis ꝓcioſus. ſculptus

קָדַם Cadam. Anticipare. preuenire. preocupare. ante ire. קָדַם
ante ponere. ante ſtare. Deut. 23. Eo qđ noluerũt vo
bis occurrere in pane & aqua. pro quo he. le. Eo quod non
anticipauerunt vobis. ideſt eo quod non preuenerunt. Iob anticipare
1. Quare exceptus genibus. pro quo he. le. Quare anticipa
uerunt me genua vel genibus: ſiue preuenerunt me genua
vel genibus. Et in eodem. 30. Preuenerunt dies afflictiõis. preuenire.
& in eodem. 41. Quis ante dedit mihi vt reddam ei. i. quis
preuenit me. Ps. 16. domine preueni eum & ſuplanta eum. ante dare.
ps. 20. Quoniã preueniſti eum in benedictionibꝰ dulcedi
nis. Ps. 67. Preuenerunt principes coniuncti pſallentibus.
ps. 118. Preueni in maturitate & clamaui. & in eodem. Pre=
uenerunt oculi mei ad te diluculo. Amos. 9. Non appropi
quabit neqꝫ veniet ſuper nos malum. i. neqꝫ preueniet vel
preocupabit. Ione. 4. Propter hoc preocupaui vt fugerẽ ꝓocupare.
in tharſis. Mich. 6. Quid dignũ offerã dño. Pro quo he. le.

In quo preoccupabo dñm: ſiue anticipabo aut preueniã do
קֶדֶם minũ. Et beatus hieronymus trãſtulit ſenſum. Et inde קֶדֶם
Cedem. i. ante. olim. anteq̃. priſtinũ. antiquũ. eternũ. oriẽs
Ante. ſiue regio orientalis. Geñ. 3. Et collocauit ante paradiſum
Initium voluptatis cherubim. ps. 118. initio cognoui de teſtimoniis
Olim tuis. i. ante cognoui ſiue prius cognoui. Eſa. 2. Quia reple=
Priuſq̃ ti ſũt vt olim. ps. 128. Quod priuſq̃ euellatur exaruit. & ſcri
קַדְמָאָה bitur in predicto loco cũ thau in fine. Et inde קַדְמָאָה Cad=
Primus. maa. ſiue קַדְמָא Gadma. Quod in lingua chaldaica ſignifi=
קַדְמַתָא cat primũ. & in genere feminino קַדְמַתָא cadmatha. Dañ.
Prima 7. Prima quaſi leena. Significat etiam קֶדֶם cedem. priſtinũ
ſeu antiquũ vel eternũ. Deut. 33. De vertice collium eterno=
Eternus rũm. ps. 76. Cogitaui dies antiquos. Prouer. 8. Et ex anti=
Antiquꝰ. quis anteq̃ terra fieret. Eſa. 23. Que gloriabatur a diebus
Priſtinũ priſtinis. Mich. 9. A diebꝰ antiquis. Et ĩde קַדְמוּת cadmuth.
קַדְמוּת i. antiquitas. Ezech. 16. Reuertantur ad ãtiquitatẽ ſuã. & in
antiquitas eodem. Reuertemini ad antiquitatẽ veſtrã. Et inde קַדְמֹנִי
קַדְמֹנִי Cadmoni. i. antiquus. 1. Reg. 24. Sicut & in prouerbio an=
antiquus. tiquo dicitur. Et in plu. קַדְמֹנִים cadmonim. ſiue קַדְמֹנִיּוֹת
קַדְמֹנִים Camonioth. Eſa. 43. Et ãtiqua ne intueamini. Ezech. 38.
antiqua Tu ergo ille es: de quo locutus ſum in diebus antiquis. Ma=
antiqui. lach. 3. Et ſicut ãni antiqui. eſt etiã קְדוּמִים cedumim nomẽ
קְדוּמִים proprium loci. Iudi. 5. Torrens cadumim torrẽs ciſon. Itẽ
Cadumim קֵדֶם cedem. ſiue קֵדְמָה cédma. aut קִדְמַת cidmath. oriẽs ſiue
קֶדֶם pars oriẽtalis mundi. Geñ. 2. Ipſe vadit contra aſſyrios. pro
קִדְמַת quo he. le. Ipſe vadit ad orientẽ aſur. Nu. 2. Ab oriente iu=
Oriens das figet tentoria. & in eodẽ. 23. De montibus orientis. Iob
23. Si ad orientẽ abiero nõ apprehendã eũ. Et inde קַדְמֹנִי
קַדְמֹנִי Cadmoni. i. orientalis. Ioel. 2. Facies eius cõtra mare orien
Oriẽtalis. tale. Zach. 14. Mediũ earum ad mare orientale. Et in gene
re feminino קַדְמֹנָה cadmona. Ezech. 47. Aque iſte que
קַדְמֹנָה egrediuntur ad tumulos ſabuli orientalis. Et inde קָדִים ca=
orientalis dim. i. ventus orientalis: qui eſt ventus vrẽs & ſiccus. Exo.
קָדִים 10. Et dñs induxit ventũ vrentẽ tota die illa & nocte: & ma
ventꝰ oriẽtal ne facto ventus vrens leuauit locuſtas. & in eodem. 14. flan
Vrens te vento vehemẽti & vrẽte tota nocte. ps. 77. Tranſtulit au
ſtrum de celo. Pro quo he. le. Tranſtulit ventum oriẽtalem
קֳדָם in celo. Item קֳדָם codam. in lingua chaldaica ſignificat co=
Coram. ram: ſiue in conſpectu: aut ante. Dañ. 2. Reſpondẽtes ergo
chaldei corã rege dixerũt. & in eodẽ. Et honorẽ multũ acci
Cõſpectus pietis a me. Pro quo hebrei legunt. Accipietis a conſpectu
Facies. meo. & in eodem. Tam crudelis ſententia a facie regis eſſet
egreſſa. i. a conſpectu regis.

קָדְקֹד קָדְקֹד Codcod. vertex. ſ. capitis. De quo vide ſupra ĩ dictio
Vertex. ne קָדַד cadad.

קָדַר קָדַר Cadar. obſcurari vel contenebrari. nigreſcere. nigrũ
ꝯtenebrari vel denigratũ eſſe: triſtem vel meſtum eſſe. 3. Reg. 18
denigrari. Ecce celi cõtenebrati ſunt. Iob. 6. Qui timent pruinã. Pro
quo he. le. Qui denigrati ſunt gelu vel pruina. Hiere. 14.
Et porte eius corruerunt: & obſcurate ſunt in terra. Ezech.
nigreſcere. 32. Et nigreſcere faciam ſtellas eius. Ioel. 2. Sol & luna ob=
tenebrati ſunt. Mich. 3. Et obtenebrabitur ſuper eos dies.
Significat etiam merere vel contriſtari. Iob. 6. Et merẽtes
merer. erigit ſoſpitate. Et in eodem. 30. Merẽs incedebam ſine fu=
rore. ps. 34. Quaſi lugens & contriſtatus ſic humiliabar.
ps. 41. Quare triſtis incedo: dũ affligit me inimicus. Hiere.
4. Lugebit terra & merebũt celi. Poteſt etiam legi. Obſcu=
rabuntur vel obtenebreſcent celi. Et in eodem. 8. Contri=
Cõtriſtari. tus ſum & contriſtatus. Ezech. 31. Cõtriſtatus eſt ſuper eum
libanus. Poteſt etiam legi ſecũdum primã ſignificationem
contenebratus vel obſcuratus eſt ſuper eum libanus. Et in=
קַדְרוּת de קַדְרוּת cadruth. ſiue קַדְרַנִּית cedoranith. i. nigredo: vel
Tenebre. obſcuritas: aut tenebre: vel triſtitia. Eſa. 50. Induam celos
tenebris. Malach. 3. Et quia ambulauimus triſtes coram do Triſtes.
mino exercituum.

קָדַשׁ Cadas. ſanctificare. conſecrare. initiari. preparare. in קָדַשׁ
ſtituere. Geñ. 2. Et ſanctificauit illum. Exo. 13. Sancti Sctificare
fica mihi omne primogenitum. Et in eodem. 29. Conſecra Cõſecrare.
tiſqꝫ ipſis & veſtibus. & in eodem. Eritqꝫ ſanctum ſanctorũ:
omnis qui tetigerit illud: ſanctificabitur. Poteſt etiam legi.
Omne quod tetigerit: ſanctificabitur. & ſecũdũ hebreos re
fertur ad illud quod offerebatur in altare: quia ex quo tãge
bat altare ſanctificabatur: & non poterat applicari cõmuni
bus vſibus. Leuit. 6. Oĩs qui tetigerit illa ſanctificabitur.
& in eodem. 10. Sanctificabor in his qui appropinquãt mi=
hi. & in eodem. 22. Vt ſanctificer in medio filiorum iſrael.
Nu. 3. Sãctificaui quidquid primũ naſcitur in iſrael. & in eo
dem. 16. Que ſctificata ſunt in mortibus peccatorũ. Deut.
15. Quidquid eſt ſexus maſculini ſctificabis. 1. Reg. 21. Sed
& hodie ſanctificabitur ĩ vaſis. 2. Paralipo. 30. Et venite ad
ſanctuarium eius quod ſanctificauit in eternum. & in eodẽ.
Quia ſacerdotes qui poſſent ſufficere ſanctificati non fue=
rant. Eſa. 65. Non appropinques mihi: quia ĩmundus es. ꝓ
quo hebrei legunt. Nõ appropinques mihi quia ſanctifica
ui te. i. quia ſanctior te ſum. & in eodẽ. 66. Qui ſanctificabã
tur: & mũdos ſe putabãt in hortis. Ezech. 38. Et magnifica
bor & ſanctificabor. & in eodem. 44. Et non ſanctificabũt
populum in veſtibus ſuis. Significat etiam preparare vel de
cernere ſeu inſtituere. Ioſ. 20. Decreueruntqꝫ cedes in galli
lea. i. inſtituerunt. 1. Reg. 16. Sanctificamini & venite mecũ. Decernere
i. preparamini. & in eodẽ. Sanctificauit ergo eſai filios ſuos Inſtituere
i. preparauit. Hiere. 6. Sanctificate ſuper eum bellum. Pro Preparar
quo hebrei legunt. Preparate vl' inſtituite ſuper eum bellũ.
& in eodem. Sanctifica eos in diem occiſionis. i. prepara vel
inſtitue. Ioel. 2. Sanctificate ieiuniũ. i. inſtituite. & in eodẽ.
Sanctificate bellum. Et inde קֹדֶשׁ Códes. i. ſanctitas: vel ſan קֹדֶשׁ
ctificatio: aut ſanctum vel cõſecratum. Exo. 15. Magnificus
in ſanctitate. & in eodem. 31. Sãctum eſt enim. ps. 29. Et cõ Sanctitas
fitemini memorie ſanctitatis eius. ps. 92. Domum tuam de Sanctum.
cet ſanctitudo. ps. 113. Facta eſt iudea ſanctificatio eiꝰ. poni= Sctitudo.
tur etiã pro ſanctuario. Exo. 28. Quando ingreditur in ſan Sctificatio
ctuarium. Leuit. 16. Et expiet ſanctuariũ ab ĩmũdiciis filio= ſanctuariũ
rum iſrael. Et in plurali קֳדָשִׁים Codaſim. ſiue קָדְשֵׁי Cod קֳדָשִׁים
ſe. Leuit. 21. Vt caueant ab his que ſanctificata ſunt. & in eo ſctificata.
dem. Omnis homo qui acceſſerit de ſtirpe vr̃a ad ea que cõ Cõſecrata.
ſecrata ſunt. Ezech. 22. Sanctuaria mea ſpreuiſti. & in eodẽ. ſanctuaria
26. Vt gregẽ ſanctificatũ. pro quo he. le. Vt oues ſctificatio
num. Et inde קָדוֹשׁ Gados. i. ſanctus vel ſanctificatus. Nu. 6. קָדוֹשׁ
Sanctus erit. Iob. 6. Nec contradicã ſermonibus ſancti. Eſa. ſanctus
6. Sanctus. ſanctus. ſanctus dñs deus ſabaoth. Et in lingua
chaldaica dicitur קַדִּישׁ Cadis. Dañ. 4. Et ecce vigil & ſctũs
de celo deſcendit. Et in plurali קַדִּישִׁים Cedoſim. Leuit. 19. קַדִּישׁ
Sancti ſtote quia ego ſanctus ſum. & in eodẽ. 21. Sancti erũt ſanctus קְדֹשִׁים
deo ſuo. Et inde מִקְדָּשׁ Micdas. i. ſanctuarium vel ſanctifi= ſancti.
catio. Exo. 15. Sãctuariũ dñi quod firmauerunt manus tue. מִקְדָּשׁ
Et in eo. 25. Et faciãt mihi ſanctuariũ. Leuit. 19. Et ſanctua ſanctuariũ
rium meũ metuite. Eſa. 8. Et erit vobis in ſctificationẽ. & in ſãctificatio
eodẽ. 16. Et ingredietur ad ſanctuariũ ſuũ. Ezech. 11. Et ero
eis in ſctificationẽ modicã. Et ĩ plurali מִקְדָּשִׁים Micdaſim מִקְדָּשִׁים
ſiue מִקְדְּשֵׁי Micdeſe. ps. 22. Donec intrẽ in ſanctuariũ dñi. ſanctuaria
Pro quo he. le. In ſanctuaria dñi. Ezech. 21. Et ſtilla ad ſan=
ctuaria. Ponitur etiã מִקְדָּשׁ Micdas pro electo. Nu. 18. Opti מִקְדָּשׁ
ma & electa erunt cuncta. Ponitur etiã קָדֵשׁ Cades per anti Electum.
phraſin pro efeminato vel ꝓphano: aut ĩmũdo. vel execra= קָדֵשׁ
bili aut ſcortatore: ſicut apud latinos dr̃ ſacra fames. i. exe=
crabilis. Deut. 23. Non erit meretrix de filiabus iſrael neqꝫ

Scortator Effeminat

ſcortator de filiis iſrael.3.Reg.14. Et effeminati erant in terra. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.effeminatus ſiue ſcortator. Et in plurali קדשים Cedeſim.3.Reg.5. Et abſtulit effeminatos de terra. Iob.36. Et vita eorũ inter effeminatos. Et in genere feminino קדשה Cedeſa.i.meretrix. Geñ.38. Vbi eſt meretrix que ſedebat i biuio. Deut.23. Nõ erit meretrix de filiab⁹ iſrael. Et in plurali feminino קדשות Cedeſoth. Oſee.4. Et cũ effeminatis ſacrificabant. pro quo he.le. Et cum meretricibus ſacrificabant.

Effeminati. Meretrix. Effeminate meretrices

קהה Gaha. retuſſum vel obtuſſum eſſe. obſtupeſcere. Eccl's 10. Si retuſſum fuerit ferrum. Hiere.31. Omnis qui comederit vuam acerbam: obſtupeſcent dentes eius. Ezech.18. Et dentes filiorum obſtupeſcent.

retuſſus eẽ obſtupeſcẽ

קהל Cahal. congregare. colligere. coaceruare. concionari ſiue concionem facere. Exo.32. Congregatus aduerſus aaron dixit. & in codẽ.35. Congregata igitur omni turba filiorũ iſrael. Nu.16. Cũq; ſtetiſſent aduerſus moyſen & aaron. Pro quo he.le. Congregati ſunt aduerſus moyſen & aaron. & in eodem. Et coaceruaſſent aduerſus eos omnem multitudinẽ. & in codẽ. Cũq; oriretur ſeditio & tumultus increſceret. Pro quo he.le. Et factum eſt cum congregaretur turba. Deut.4. Congrega ad me populum. [Pa]ralipo.15. Cõgregauit dauid vniuerſum iſrael. Eſter.8. Vt cõuenirent iudei per ſingulas ciuitates & in vnũ preciperet congregari. & in eodem.9. Congregati ſunt per ſingulas ciuitates & loca. Hiere.26. Congregatus eſt omnis populus aduerſus hieremiã. Ezech.3. Et omnẽ multitudinẽ tuam que coaceruata eſt ad te. & in eodem. Congrega[bo] multitudinẽ tuam. Et inde קהל Cahal.i.cetus vel congregatio: aut eccleſia: ſiue contio: aut multitudo in vnũ coaceruata. Nu.15. Vnum preceptum erit atq; iudiciũ tam vobis q̃ aduenis terre. ꝑ quo hebrei legunt. Cetui vel congregationi vnũ preceptũ erit. tam vobis q̃ aduenis terre. & in eo.16. Cur eleuamini ſuper populum dñi.i.ſuper congregationẽ vel eccleſiã dñi. Deut.23. Non intrabunt in eccleſiam dñi in eternũ. ps.21. In medio eccleſie laudabo te. ps.25. Odiui eccleſiã malignantiũ. Ezech.38. & equites veſtitos loricis vniuerſos: multitudinẽ magnam. & in eodem. Prepara & inſtrue te & omnẽ multitudinẽ tuam. Scribitur etiam in genere feminino cũ he vel thau in fine. Deut.33. Hereditatem multitudinis iacob. Nee 5. Et congregaui aduerſum eos cõgregationem magnam. Et in plurali ſcribitur cũ mẽ in principio & dr מקהלים Machelim. ſiue מקהלות Macheloth. ps.25. In eccleſiis benedicã te dñe. ps.67. In eccleſiis benedicite deo. Et ide קהלת Cohéleth.i.eccleſiaſtes. ſiue contionator: eo quod loquitur ad multitudinẽ: vel quia colligit ſiue congregat opiniones diuerſorum hominũ. Eccl's.1. Verba eccl's filii dauid. & in eodem. Vanitas vanitatum dicit eccleſiaſtes.

cõgregare. coaceruar. קהל Cetus. Populus. Eccleſia multitudo. cõgregatio מקהלים Eccleſie קהלת Eccleſiaſtes.

קוא Coa. vomere. euomere. Leuit.18. Ne & vos ſimiliter euomat cũ paria feceritis: ſicut euomuit gẽtẽ que fuit ante vos. Ione.2. Et euomuit ionam in arida. vide etiam de hoc ſupra in dictione קאה Caa. & inde קי Ci.ideſt vomitus. Prouer.16. Sicut canis reuertitur ad vomitum ſuũ. Eſa.19. Sicut ebrius & vomens. Pro quo he.le. Sicut errat ebrius in vomitu ſuo. Hiere.48. Et allidet manib⁹ moab in vomitu ſuo. Et componitur cum dictione קלון calon. que ſignificat ignominiã & dicitur קיקלון cicalon.i.vomitus ignominie Abach.2. Et vomitus ignominie ſuper gloriã tuam.

Euomere. קי Vomitus. קיקלון Vomitus ignominie

קוב Cub. ventriculus. ſeu coagulum. De quo vide ſupra in dictione קבב cabab.

קו Cau. linea. ſiue regula. aut norma. De quo vide in dictione ſequenti.

Linea

קוה Caua. expectare. ſperare. ſuſtinere. preſtolari. congregare. Iob.3. Expectet lucem & non videat. & in eodem.17. Si ſuſtinuero infernus domus mea eſt. ps.36. Suſtinentes autem dominum ipſi hereditabunt terram. ps.40. Expectans expectaui dñm. ps.129. Suſtinuit anima mea. Eſa.5. Expectauit vt faceret vuas. & in eo.8. Et preſtolabor eum. & in codẽ.40. Qui autẽ ſperant in dño mutabunt fortitudinẽ. & in codẽ.18. Ad gentẽ expectantẽ & conculcatam. & in codẽ.28. Expecta: reſpecta. & in eo.49. Non cõfundentur qui expectant eũ. & inde תקוה Thicua. ſiue מקוה micue ideſt ſpes. ſiue expectatio. Iob.15. Et erit egeno ſpes. & i eodem.7. Et conſumpti ſunt abſq; vlla ſpe. & in codẽ.17. Vbi eſt ergo nunc preſtolatio mea. & in codẽ. Et patiẽtiam meã quis cõſiderat. Pro quo he.le. Et ſpem meã ſiue expectationem meã quis conſiderabit: ſiue quis intuebitur. Hiere.14 Tibi peccauimus expectatio iſrael. Significat etiã predicta dictio קוה Caua. congregare vel colligere. Geñ.1. Congregentur aque que ſub celo ſunt in locum vnũ. Hiere.3. Et cõgregabuntur ad eum omnes gentes. Et inde מקוה Micue. ſiue מקוה Micua.i.cõgregatio ſiue lacus vbi aque congregantur. Geñ.1. Congregationeſq; aquarum vocauit maria. Eſa.22. Et lacum feciſtis inter duos muros. Ponitur etiam pro cetu vel congregatione negociatorum ſeu mercatorũ. 3.Reg.10. Et de coa: negociatores enim regis emebant de coa. Pro quo hebrei legunt. Et cõgregatio ſiue collectio negociatorum regis emebant congregationem.ſ.equorum. Poteſt etiam eſſe nomen propriũ regionis vel loci: ſicut eſt in littera noſtra. Et inde קו Cau.i.linea ſiue regula. aut norma: vel perpendiculum.i.funiculus quo edificia regulãtur. 3.Reg.7. Et reſticula triginta cubitorũ cingebat illud. Pro quo hebrei legunt. Et linea triginta cubitorũ. Iob.38. Vel quis tetẽdit ſuper eã lineam. Ps.18. In omnẽ terram exiuit ſonus eorum. Pro quo hebrei legunt. In omnẽ terram exiuit linea ſiue norma eorũ. Hiere.31. Et exibit vltra normã menſure. Threñ.2. Tetendit funiculum ſuũ.i.perpendiculũ ſeu normã ſuã. Eze.47. Qui habebat funiculũ menſure in manu ſua. Zach.1. Et perpendiculũ extendetur ſuper ieruſalẽ. Ponitur etiam pro meſura. Eſa.28. Et ponã iudiciũ in pondere: & iuſtitiam in meſura. & in codẽ.34. Et extendetur ſuper eam menſura. Et inde תקות Thicuath.i.funiculus. Ioſ.2. Signũ ne fuerit funiculus iſte coccineus. & in eodem Appendit funiculum coccineum in feneſtra.

Expectare ſuſtinere. preſtolari ſperare. תקוה Spes. Expectatio preſtolatio Patiẽtia. Cõgregare. מקוה cõgregatio. Lacus. קו Reſticula. Linea. Sonus Norma. Funiculus ꝑpẽdiculũ. Menſura. תקות Funiculus

קוט Cut. diſplicere. tedere. tabeſcere. vel in faſtidio eſſe. Iob.8. Non ei placebit vecordia ſua.i.diſplicebit ei. & in eodem.10. Tedet animã meã vite mee. ps.94. Quadraginta annis proximus fui generationi iſti. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. trãſtulit. Quadraginta annis diſplicuit mihi generatio iſta. ps.118. Vidi preuaricãtes & tabeſcebã.i.diſplicebant mihi. ps.138. Et ſuper inimicos tuos tabeſcebam. Ezech.6. Et diſplicebunt ſibi met ſuper malis que fecerunt. Et in eodem.36. Et diſplicebunt vobis iniquitates veſtre. Et ide קט Cat.i.minus: pene. Ezech.16. Pauxillum minus pene ſceleratoria feciſti illis.

קוט Diſplicere Tedere. Tabeſcere. קט Pene.

קול Col. vox. ſeu ſonitus. Geñ.3. Vocem tuã dñe audiui. & in eo.4. Vox ſanguinis fratris tui clamãtis ad me. Et in eo.27. Vox quidẽ vox iacob eſt. Exo.32. Vocẽ cãtãtiũ ego audio. Iob.29. Vocẽ ſuã cohibebãt duces. Ps.97. In tubis ductilib⁹ & voce tube cornee. ps.129. Dñe exaudi vocẽ meã. Hiere.46. Vox eius q̃ſi eris ſonabit. Signat etiã ſonitũ vel clamorẽ. vt Exo.19. Clangorq; buccine vehemẽs.i.ſonit⁹ buccine. 4.Reg.6. Ecce ſonit⁹ pedũ dñi ſui poſt eũ. Iob.15. Sonitus terrorũ in auribus eius. Et in lingua chaldaica ſcribitur קל Cal. Dañ.7. Aſpiciebã ꝑpter vocẽ ſermonũ grandiũ. Et in plu. קלות coloth. Exo.9. Et ceſſabũt tonitrua: & grãdo

Vox. Clamor Sonitus קל Vox. קלות

Voces

non erit. Pro quo he.le. Ceſſabunt voces. & in codẽ.19. Et erant voces & tonitrua & nubes denſiſſima ſuper mõtem.

קום Cum. ſurgere. conſurgere. inſurgere. erigere. ſtatuere. firmare. confirmare. Suſcitare. Geñ.13. Surge & pambula terrã. & in eo.21. Surge & tolle puerũ. & in eo.27. Surge ſede & comede. & in eo. Surge pater mi. Nu.2. Surgens ergo populus tota die illa & nocte. Deut.34. Et nõ ſurrexit prohetavltra. Ioſ.2. Nec remãſit in nobis ſpũs. Pro quo he.le. Et non ſurrexit vel conſurrexit amplius ſpũs in viro.i.in aliquo viro. Iudi.2. Et ſurrexerũt alii qui nõ nouerunt dominũ. 2.Reg.2. Surgant pueri & ludant corã nobis. 1.Reg.4. Et oculi ei⁹ caligauerant: & videre nõ poterant. pro quo he.le. Et oculi eius conſurrexerant.i.diſceſſerant oculi a viſu: vel quia tẽpore ſenectutis oculi cõtrahuntur de loco ſuo ad interiorẽ partẽ. 4.Reg.7. Qui ſurrexit nocte. Iob.16. & ſuſcitatur falſiloqu⁹ aduerſum faciẽ meã. ps.26. Q̃m iſurrexerunt in me teſtes iniqui. Eſa.33. Nunc conſurgã dicit dñs Amos.5 Cecidit & nõ adiiciet vt reſurgat. Mich.7. Filia conſurrexit aduerſus matrẽ ſuã. Et aliqñ ſcribitur ſine vau: vt aliquib⁹ locis predictis. & quãdoq; ſcribitur cũ aleph in medio loco vau. vt Oſee.10. Et conſurget tumultus in populo tuo. & in lingua chaldaica frequẽter ſcribitur cũ aleph i medio: vt ſupra dictũ eſt. & quãdo eſt verbum ſecũde vel tertie cõiugationis: tunc ſignificat firmare vel confirmare. aut ſtatuere vel cõſtituere ſiue erigere. Geñ.23. Confirmatus eſt ager quõdã ephronis. Leuit.25. Emptorq; poſſidebit eã. ꝑ quõ he.le. Et cõfirmabitur domus que eſt in vrbe in perpetuũ emptori. & in eo.26. Et firmabo pactũ meũ vobiſcum. 2.Reg.23. Dixit vir cui cõſtitutũ eſt de xpo dei iacob. Eſter.9. Cõfirmauerunt & ſuſceperũt iudei ſuper ſe & ſemen ſuũ. Iob.22. Decernes rem & veniet tibi. Pro quo he.le. Et confirmabitur tibi ſiue ſtabit tibi. ps.105. Et ſtatuit ꝑcellã ei⁹ in aurã. Ps.148. Confirma me in verbis tuis. Eſa.7. Nõ ſtabit & non erit iſtud. Hiere.24. Cuius ſermo cõpleatur.i.ſtabit vel confirmabitur. & in eo. Quia vere cõplebuntur ſermones mei contra vos. Et aliqñ ſcribitur cũ duplici mẽ. Iob.27. Et aduerſarius quaſi iniquus. Pro quo he.le. Et iſurgẽs in me quaſi iniquus. ps.16. A reſiſtẽtibus dextere tue.i.ab inſurgentibus aduerſus dexterã tuã. ps.138. Et cõtra inimicos tuos tabeſcebã.i.contra inſurgentes aduerſũ te. Mich.2. Et ẽ cõtrario populus meus in aduerſariũ conſurrexit. & inde קמים camim.i.inſurgẽtes cõtra aliquẽ: ſiue aduerſarii. aut hoſtes vel inimici. Exo.15. Depoſuiſti aduerſarios tuos Et in eo.32. Et inter hoſtes nudũ cõſtituerat. 2.Reg.18. De manu omniũ qui ſurrexerunt contra te. ps.3. Multi inſurgunt aduerſum me. ps.17. Supplantaſti inſurgẽtes in me. ps.43. Et in noĩe tuo ſpernemus inſurgentes in nobis. ps.73. Superbia eorũ qui oderunt te aſcendit iugiter. pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. trãſtulit. Sonitus aduerſariorum tuorũ. Hiere.51. & ſup habitatores eius qui cor ſuũ leuauerunt cõtra me. Pro quo he.le. Et ſup habitatores cor de inſurgentes contra me. Scribitur etiã cũ vau & dr קומים Comim. 4.Reg.16. Qui cõſurrexerũt aduerſum me. Et inde אלקום Alcum.i.nõ conſurgens: vel nõ reſiſtẽs. Prouer.3. Nec eſt rex qui reſiſtat ei. Et eſt dictio cõpoſita a אל Al. q̃ ſignificat nõ: & קום Cum q̃ ſignificat cõſurgere. vel reſiſtere. De quo vide ſupra in dictione אל Al. Et inde קומה Coma.i.ſtatura ſiue altitudo. Geñ.6. Et triginta cubitorum altitudo illius. Exo.25. Altitudo cubitũ ſimiliter ac ſemiſſem 1.Reg.28. Cecidit porrectus i terra. ꝑ quo he.le. Et cecidit tota ſtatura ſua in terra. Canti.7. Statura tua aſſimilata eſt palme. Eſa.10. Et excelſi ſtatura ſuccidentur. & in codẽ.37. Et ſuccidã excelſa cedrorum eius. Pro quo hebrei legunt

Surgere. ſuſcitare. Inſurgere Cõſurgere Reſurgere. Cõfirmare. Firmare Cõſtituere. ſtatuere. Complere. aduerſarii. hoſtes. Inſurgẽtes. קומים Cõſurgẽtes אלקום nõ ſurgẽs. קומה Altitudo. Statura. Excelſa

ſuccidam ſtaturam ſiue altitudinem cedrorum ei⁹. Et inde קימה Cima.i.erectio: ſiue reſurrectio. Iob.22. Nõne ſucciſa eſt erectio noſtra. Et inde תקומה Tecuma. ſiue תקוממות comemuth.i.erectio. Leuit.26. Nemo veſtrũ inimicis audebit reſiſtere. Pro quo hebrei legunt. Et non erit vobis erectio ante inimicos veſtros. & in codẽ. Vt incederetis erecti. Pro quo he.le. Incedere vos faciam in erectiõe ſiue erecte. Et inde יקום Iecum.i.ſubſtantia vel ſubſiſtẽs. Geñ.7. Et delebo omnẽ ſubſtantiam quam feci de ſuperficie terre. Nu.19. Cum tabernaculis ſuis & vniuerſa ſubſtantia eorum. Et inde קמה Cama.i.ſeges erecta in agro. Deut.23. Si intraueris ſegetem amici tui. Iudi.15. Quibus ſucceñſis: & comportate iam fruges & adhuc ſtantes in ſtipula concremate ſunt. Pro quo he.le. Et ſuccenderunt a manipulo vſq; ad ſegetem. Et in plurali קמות Camoth. vt in codẽ. Que ſtatim perrexerunt in ſegetes philiſtinorum. Et inde קים Ceiam q̃ in lingua chaldaica ſignificat pactũ: ſiue fedus: aut ſtatutum: vel decretũ. Dañ.6. Vt omne decretũ quod cõſtituerit rex. Et ide מקום Macom.i.locus. Geñ.22. vidit locum procul. & in eo.28. Vere dñs eſt in loco ſancto iſto. & in eo. quã terribilis eſt locus iſte. & in eodem.36. Vbi vincti regis cuſtodiebãtur. Pro quo he.le. In loco vbi vincti regis erant. 2.Reg.7. Et ponã locum populo meo iſrael. Eſter.4. Per aliam occaſiõe liberabuntur iudei. Pro quo hebrei legũt. Refrigeriũ & liberatio erit iudeis de loco alio. Iob.7. Nec cognoſcet eum ampli⁹ locus eius. & in eodem.18. Iſte eſt locus eius qui ignorat deũ. Eccl's.11. In quocũq; loco cecíderit. Eſa.66. Et quis eſt iſte locus quietis mee. Ezech.36. Dabo gog locum noĩatum ſepulchrũ in iſrael. Et i plu. מקמות Mecomoth. Deut.12. Subuertite omnia loca in quibus coluerunt gentes. 2.Reg.17. Forſitã nunc latitat in foueis aut in vno quo voluerit loco. ꝑ quo he.le. Aut in vno locorum.

קימה Erectio. תקומה יקום ſubſtantia. קמה ſeges. קמות ſegetes. קים Decretum מקום Locus מקמות Loca.

קון Cun. lamentari. plangere. 2.Reg.1. Planxit aute dauid planctum huiuſcemodi. 2.Paralipo.35. Hieremias maxime ſcilicet lamentatus eſt. ꝑ quo he.le. Lamẽtatus eſt hieremias. Hiere.9. Vocate lamẽtatrices vt veniãt. Ezech.32. Planctus eſt: & plangẽt eum filie gentiũ: plangent ſuper egyptum: & ſuper multitudinẽ eius plangent. Et inde קינה Cina.i.lamentatio ſiue planctus. Hiere.6. Et ſuper ſpecioſa deſerti planctum. Ezech.16. Et tu aſſume planctũ ſuper principes iſrael. Et in plu. קינות cinoth. 2.Paralipo.35. Lamẽtationes ſuper ioſiã replicant. & in codẽ. Ecce ſcriptũ eſt in lamẽtationibus. Item קין Cin.i.haſta ſeu lancea vel haſtile. 2.Reg.21. Cuius ferrũ haſte trecentas vncias appendebat.

קון Plangere Lamẽtari. קינה Planctus קינות lamẽtatõẽſ קין haſta.

קוף Cuph. circuire. ambire. in orbem trãſire. Ioſ.6. Circuite vrbẽ cũcti bellatores. 3.Reg.7. Decẽ cubitis ambiẽs mare. Iob.1. Cũq; in orbẽ tranſiſſent dies cõuiuii. Et inde תקופה Thecupha.i.circuitus vel ambitus. Exo.34. Quãdo redeunte anni tẽpore cuncta conduntur. Pro quo he.le. In circuitu anni vel in reuolutione anni. 1.Reg.1. Et factum eſt poſt circulũ dierũ cõcepit anna. ps.18. Et ocurſus eius vſq; ad ſummũ eius.i.circuitus vel reuolutio eius. Et ide קוף cuph. i.ſimia. & ſolũ inuenitur in numero plurali.ſ. קפים Cophim 3.Reg.10. Deferentes inde aurum & argentũ & dentes elephantorum & ſimias & pauones.

קוף Circuire. Ambire. תקופה circuitus circulus. קוף Simia קפים Simie.

קוץ Cus. tedere. moleſtari. deteſtari. abhorrere. ſuſcitare. euigilare. vel reſurgere. Geñ.27. Tedet me vite mee ꝑpter filias heth. Exo.1. Oderantq; filios iſrael egyptii. Pro quo he.le. Et moleſtabantur ſiue tedebat eos propter filios iſrael. Nu.22. Et impetũ eius ferre nõ poſſent. Pro quo he.le. Et moleſtabatur ſiue tedebat moab propter filios iſrael. 3.Reg.11. Et hoc eſt malũ adad & odium cõtra iſrael: regnauitq; in ſyria. Pro quo hebrei legũt. Et moleſtabat iſraelem

קוץ Tedere. Odire moleſtari

& regnauit ĩ ſyria. Prouer.3. Ne deficias cũ ab eo corriperis .i. ne tedeat te ſiue ne deteſteris vel abhorreas: cum ab eo corriperis Eſa.7. Derelinquetur terra quã tu deteſtaris. Ponitur etiã ꝓ abominari. Leuit.20. Oĩa enim hec fecerũt: & abominatus ſum eas .i. deteſtatus ſum eas ſiue perteſus fui eas. Significat etiã ſuſcitare vel euigilare aut reſurgere. Geñ.28. Cũq́ꝫ euigilaſſet iacob de ſomno. 4.Reg.4. nõ ſurrexit puer. p̃s.16. cũ apparuerit gloria tua. pro quo btũs hiero. in pſal. iuxta he.ve. trãſtulit. Implebor cum vigilauero ſimilitudine tua. p̃s.34. Exurge & intẽde ĩ iudicio meo. Pro quo beatus hieronymus in predicto pſalterio tranſtulit. Conſurge & vigila in iudicium meum. p̃s.138. Reſurrexi & adhuc ſum tecum. Hiere.31. Quaſi de ſomno ſuſcitatꝰ ſum: & vidi. Eſa.7. Aſcendamus in iuda & excitemus eum. & dicũt aliqui ꝙ in predicto loco ſignificat ſuccindere: vel iuxta primã ſignificatiõem abhorrere vl̓ deteſtari. Et inde קֵץ Ces. ſiue קֵצֶה Ceſe .i. finis: extremum: ſiue extremitas. Geñ.6. Finis vniuerſe carnis venit corã me. Exo.25. Cherub vnus ſit in latere vno & alter in altero. Pro quo hebrei legunt. cherub vnus ſit ab vno extemo: & cherub vnus ſit in alio extremo. Eſa.7. Ad extremũ aqueductus piſcine ſuperioris. Ezech.7. Finis venit: venit finis. vide ẽt de hoc infra in dictione קָצַץ Caſas. & in dictione קָצָה Caſa. Et inde קְוֻצּוֹת Ceuuſoth. ideſt cincini capitis vl̓ coma aut ceſaries. Canti.5. Cincini capitis mei gutis noctium. & in eodem. Come eius ſicut elate palmarum. Et inde קַיִץ cais .i. eſtas. Geñ.8. Eſtas & hyems. p̃s.73. Eſtatẽ & ver tu plaſmaſti. Et inde verbum קִיץ cas .i. eſtare in eſtate: vel eſſe in eſtate. Eſa.18. Et eſtate perpetua erunt ſuper eum volucres. Significat etiã קַיִץ Cais ficus ſeu poma arborũ. eo quod colligũtur in eſtate. 2.Reg.16. Et centum maſſis palatarũ. & in eo. Panes & palate ad veſcẽdum pueris tuis. Sunt enĩ palate maſſe de ficibus confecte. Amos.8. Et ecce vncinus pomorum. & in eo. Quid tu vides amos: & dixi vncinũ pomorũ. Ponitur etiam pro vindemia ſeu meſſe: eo quod fiunt in eſtate. Eſa.16. Quoniam ſuper vindemiã tuam & ſuper meſſem tuam vox clamãtium irruit. Hiere.40. Collegerunt vinũ & meſſem multam nimis. Item קוֹץ cos .i. ſpina ſeu vepres. Geñ.3. Spinas & tribulos germinabit tibi. Eſa.32. Super humũ populi mei ſpine & vepres aſcendent. Quod in hebreo legitur ſingulariter .ſ. Spina & vepres aſcendet. Et in plurali קוֹצִים coſim. Eſa.32. Spine congregate igni cõburentur.

קוּר Cor. fodere. Eſa.37. Ego fodi & bibi aquã. & ſecundũ hebreos ſignificat etiã manare. Hiere.6. Sicut frigidã facit ciſterna aquã ſuã: ſic frigidam fecit maliciã ſuam. Pro quo hebrei legunt. Sicut emanat puteus aquã ſuã: ſic emanere fecit maliciã ſuã. Poteſt etiam deriuari a dictione קָרַר Carar. q̃ ſignificat frigiditatẽ: ſicut eſt in littera nr̃a. & inde מָקוֹר Macor .i. fons ſeu vena .ſ. manans: a fodiendo vel emanãdo dicta. Leuit.20. Ipſaq́ꝫ aperuerit fontem ſanguinis ſui. Prouer.5. Sit vena tua benedicta. & in eodem.10. Vena iuſti os vite. Et in eodem.25. Fons turbatus pede & vena corrupta. Hiere.2. Me dereliquerunt fontem aque viue. Item קוּר Cur .i. tela. Et ſolum inuenitur in numero plurali Eſa.59. Et telas aranearum texuerunt. & in eodem. Tele eorum non erunt in veſtimentum. Item קוֹרָה cora .i. tignum ſeu trabes ad cõtignationem domus. 4.Reg.6. Accidit autẽ vt cũ vnꝰ materiã ſucciderent .i. trabẽ vel tignũ ſucciderent. Et in plu. קוֹרוֹת coroth. Cãti.6. Tigna domorũ nr̃arũ cedrina. Itẽ קוֹר Cor .i. frigus. De q̃ vide infra ĩ dictiõe קָרָה cara.

קוּשׁ Cus. ſupplãtare. ſcandalum vel offendiculũ ponere. Eſa.29. Et arguẽtẽ in porta ſupplãtabũt. De quo vide ſupra in dictione יָקשׁ Iacas. & infra in dictiõe קָשַׁשׁ caſas.

קָטַט Catath. diſplicere. moleſtare. Iob.10. Tedet aĩam meã vite mee. vide etiã de hoc ſupra in dictiõe קוּט Cut.

קֶטֶב Céteb. morſus. ſucciſio. ſuccidẽs: aut cõfringẽs. Deut.32. Et deuorabũt eos aues morſu amariſſimo. p̃s.90. Ab incurſu & demonio meridiano. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. A morſu inſanientis meridie Eſa.28. Impetus grandinis cõfrigẽs. Oſee.3. Morſus tuus ero inferne.

קָטַל Catal. ĩterficere. occidere. Iob.13. Etiam ſi occiderit me in ipſo ſperabo. & in eodem.24. Interficit egenũ & pauperem. p̃s.138. Si occideris deus peccatorem. Dañ.2. Sapientes interficiebantur: querebaturq́ꝫ daniel & ſocii eiꝰ vt perirẽt .i. vt interficerẽtur. Et inde קֶטֶל קְטָל Cátel. ſiue קֶטֶל Cétel aut קִטְלָא catla .i. ĩterfectio. occiſio. vt in Abdia. Vt intereat vir de monte eſau propter interfectionem.

קָטֹן Catan. minorare. minorem eſſe. diminuere. parum videri. ſeu paruũ aut diminutũ eſſe. Geñ.32. Minor ſum cunctis miſerationibus tuis. 2.Reg.7. Sed & hoc parum viſum eſt in conſpectu tuo dñe deus. Amos.8. Vt minuamus menſuram: & augeamus ſiclum. Et inde קָטָן catan. ſeu קָטֹן Caton .i. minor. paruus. minimus. puſillus. Geñ.1. Luminare minus vt preeſſet nocti. & in eodem.42. Minimus cum patre noſtro eſt. 1.Reg.16. Adhuc reliquꝰ eſt paruulus. Iob.3. Paruus & magnꝰ ibi ſunt. Eſa.11. Et puer paruulus minabit eos. Accipitur etiam pro digito minimo manus. 3Reg.12. Minimus digitus meus groſſior eſt dorſo patris mei. Et in plurali. קְטַנִּים Cetauim. p̃s.113. Puſillis cum maioribus Et in genere feminino קְטַנָּה cetana. Nu.22. Vt vel plus vel minus loquar. Pro quo he.le. Vt faciam rem minimam aut magnam. Et in plurali feminino קְטַנּוֹת Cetanoth. Zach.4 Quis enim deſpexit dies paruos. Pro quo he.le. Quis enĩ deſpexit diem minimarum .ſ. rerum.

קָטַף Cataph. euellere. carpere. confringere. ſeu decerpere. Deut.23. Franges ſpicas manu conterens. ideſt euelles. vel decerpes ſpicas. Iob.8. Cũq́ꝫ adhuc ſit ĩ flore nec carpatur manu. Ezech.17. Sumitatẽ frõdiũ eius euulſit. & in eodẽ. Tenerum diſpergã: & plantabo ſuper montẽ excelſum. Pro quo he.le. Tenerum euellam ſeu decerpam.

קָטַר Catar. ſuffumigare. adolere. incendere. ſacrificare. Exo.30. Et adolebit incenſum ſuper ea .i. ſuffumigabit. & in eodem. Quãdo cõponet lucernas incẽdet illud. & in eodem. vt offeratur in eo thymiama dño .i. vt ſuffumigetur. Leuit.1. Adolebitq́ꝫ ea ſacerdos ſuper altare. & in eodẽ 2. Nec quicq́ꝫ fermenti ac mellis adolebitur in ſacrificio domini. & in eodẽ.3. Adolebitq́ꝫ ea ſuper altare ſacerdos. & in eodem.6. Et tota cremabitur in altari .i. adolebitur vel incẽdetur. Cãti.3. Ex aromatibus myrrhe & thuris. Pro quo hebrei legunt. Suffumigata myrrha & thure. Ponitur etiã pro ſacrificare. Hiere.44. Nunquid nõ ſacrificiũ quod ſacrificaſtis in ciuitatibus iude Amos.4. Et ſacrificare de fermento laudem. Malach.1. Et in omni loco ſacrificatur & offertur nomini meo. & inde קְטֹרֶת Cetóreth. ſiue קְטוֹרָה Cetora .i. ſuffumigatio: vel incẽſum aut thymiama. Nu.16. Et ponite ſuper ea incenſum. & in eodẽ. Et hauſto igni de altari mitte incenſum deſuper. Deut.33. Ponẽt thymiama in furore tuo 2. Paralipo.26. Adolere voluit incẽſum ſup altare thymiamatis. Ezech.16. Et oleũ meũ & thymiamata mea poſuiſti coram eis. Et ĩde קִיטוֹר Citor .i. fumus: ſeu vapor. Gẽn.19. Viditq́ꝫ aſcendẽtem fauillam de terra quaſi fornacis fumũ. Ponitur etiam pro pruina vel glacie: que eſt vapor de terra congelatus frigore. Ps.118. Quia factus ſum ſicut vter in pruina. Poteſt etiam legi ſicut vter in fumo ſeu in fumario. Ps.148. Ignis grando nix glacies. Et inde מִקְטָר Mictar. ſeu מִקְטֶרֶת Mictéret. ideſt thuribulum: ſeu altare in quibꝰ adoletur incẽſũ vel thymiama. Exo.30. Facies quoq́ꝫ altare ad adolẽdum thymiama. 2. Paralipo.26. Et tenẽs in manu thuribulũ. Ezech.8. Et vnuſquiſq́ꝫ habebat thuribulũ in manu ſua. Et ĩ plurali מְקַטְּרוֹת Mecatheroth. 2. Paralipo.30. Altãria vniuerſa in quibus idolis adolébatur. Item קְטוּרָה Cetura .i. diſpoſita: in genere feminino: & ſolum inuenitur in numero plurali .ſ. קְטֻרוֹת Ceturoth. vt Ezech.46. In quattuor angulis atrii atriola diſpoſita. Et aliqui hebrei legunt atriola colligata vel coniuncta .ſ. cum aliis atriis. Nam ĩ lingua chaldaica predicta dictio קְטַר Catar. ſignificat colligare. Et inde קִטְרֵי Citre. ſiue קִטְרִין Citrin .i. colligature. vel compages. Dañ.5. Et cõpages renũ eius ſoluebantur. & in eodem. Oſtenſio ſecretorum & ſolutio ligatorum inuente ſunt in eo.

קַיִט Cáit. ſiue קַיְטָא Caita. in lingua chaldaica ſignificat eſtatem ſiue eſtiuũ. Dañ.2. Et redacte ſunt quaſi in fauillam eſtiue aree.

קַיִץ Cáis. eſtus. ſiue eſtas: aut fructus qui in eſtate colliguntur. De quo vide ſupra in dictione קוּץ Cus.

קִיק Cic. hedera. & ſcribitur cũ vau & nũ in fine & dicitur קִיקָיוֹן Cicaion. Ione.4. Et preparauit dñs deus hederam. & in eodem. Tu doles ſuper hederam.

קִיר Cir. paries. ſeu murus. Leuit.1. Decurrere faciet ſanguinem ſuper crepidinẽ altaris. Pro quo hebrei legũt. Super parietem altaris. 1. Reg.19. Niſuſq́ꝫ eſt ſaul configere dauid lancea in pariete. Et in eodem. Lancea perlata eſt in pariete. 3. Reg.6. Et tãgebat ala vna parietem: & ala cherub ſecundi tangebat parietem alterum. 4. Reg.5. Faciamus ergo ei cenaculum paruũ. Pro quo hebrei legũt. Faciamus ei cenaculum parietis paruũ. Eſa.16. His qui letatur ſuper murum cocti lateris. Et in plurali קִירוֹת Ciroth. Exo.30. Tam craticula eiꝰ q̃ꝫ parietes. 3. Reg.6. Et edificauit parietes domus. Ponitur etiam pro ſenſibus & cogitationibus. Hiere.4. Senſus cordis mei turbati ſunt. Hebrei tamen dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat precordia: que ſũt quaſi parietes coniuncte cordi. Et inde verbum קַרְקַר Carcar: quod ſignificat murũ deſtruere vel euertere. Eſa.22. Scrutans murũ & magnificus ſuper montẽ. Pro quo hebrei legũt. Deſtruens ſeu euertens murum.

קָלַל Calal. maledicere. deſpicere. vilipẽdere: aut vileſcere: ſeu inhonorare. alleuiare. Leuem aut velocem eſſe. tergere. terſum ſeu lucidum eſſe. Exo.21. Qui maledixerit patri vel matri morte moriatur. Leuit.19. Non maledices ſurdo. Iob.24. Maledicta ſit pars eius in terra. Eſa.8. Et maledicet regi ſuo. Hiere.15. Oĩs maledicunt mihi. Significat etiã vileſcere. vel deſpicere ſeu vilipẽdere. vt Geñ.16. Deſpexit dñam ſuã. & in eo. Videns ꝙ cõceperit: deſpectui me habet. 1. Reg.2. Qui autẽ contẽnunt me erũt ignobiles .i. deſpicientur ſeu vileſcent. & in eodẽ.3. Eo quod nouerat indigne agere filios ſuos. Pro quo he.le. Eo quod nouerat ꝙ deſpiciebant ſiue inhonorabant filii ſui .ſ. me. 2. Reg.6. Et vilior fiã pluſq́ꝫ factus ſum. & in eo.19. Cur feciſti mihi iniuriã. Pro quo he.le. Cur deſpexiſti vl̓ inhonoraſti me. Eſa.23. Et ad ignominiam adduceret vniuerſos inclytos terre. Naũ.1. quia inhonoratus es. vide etiã de hoc ſupra in dictione קָלָה Cala. & inde קְלָלָה Celala .i. maledictio. Geñ.27. & inducat ſuper me maledictionẽ pro benedictione. & in eo. In me ſit ait iſta maledictio fili mi. Deut.11. Ecce ego ꝓpono in cõſpectu vr̃o hodie benedictionẽ & maledictionem. & in eo.21. Maledictus a deo eſt qui pendet in ligno. ꝓ quo he.le. Quia maledictio dei ſuſpẽſus. & eſt ſenſus ſicut in littera nr̃a. p̃s.108. Et dilexit maledictionẽ. Significat etiam predicta dictio קָלַל Calal alleuiare: ſiue leuẽ eſſe aut velocẽ eſſe. Geñ.8. Vt uideret ſi iã ceſſaſſent aque ſup faciẽ terre. Pro quo he.le. vt videret ſi alleuiate fuiſſent aque a facie terre. & in eodẽ. Intellexit ergo noe ꝙ ceſſaſſent aque ſup terrã. Iob.39. Qui leuiter locutꝰ ſum repõdere quid poſſum. Eſa.9. Primo tẽpore alleuiata eſt terra zabulon. & in eo.30. Et ſuper veloces aſcendemus: ideo velociores erũt qui perſequũtur vos. Abach.1. Leuiores pardis .ſ. ſunt. Et inde קוֹל Col .i. leuitas ſeu facilitas. Hiere.3. Ex facilitate fornicatiõis ſue cõtaminauit terrã. & aliqui hebrei dicũt ꝙ ſigñat vocẽ. de quo ſupra dictũ eſt. & ĩde קַל Cal .i. leuis ſiue velox. Iob.34. Leuis eſt ſup faciẽ aque. Et in plu. קַלִּים Calim. Threñ.4. Velociores fuerunt perſecutores nr̃i aquilis celi. Et inde נָקַל Nacal. ſiue נְקַלָּה necala .i. leue ſeu leuitas. Ezech.8. Nũquid leue ẽ hoc domui iuda. Hiere.6. & curabãt cõtritionẽ populi mei cũ ignominia. Pro quo he.le. Cũ leuitate vel facilitate. Põt etiã ſignificare ignominiã ſecũdũ primã ſignificationẽ. Itẽ קָלָל Calcal .i. lucidũ: vel terſum: aut candens. Ezech.1. Quaſi aſpectꝰ eris cãdẽtis. & inde verbũ קִלְקֵל Cical. qđ ſigñat tergere. Ezech.21. Cõmiſcẽs ſagittas. pro quo he.le. Tergẽs ſeu limãs ſagittas. Eccl̓s.10. Si retuſſum fuerit ferrũ: & hoc nõ vt prius ſed hebetatum fuerit: multo labore exacuetur. ꝓ quo he.le. Si retuſſũ fuerit ferrũ: & hoc non habuerit faciẽ terſam .i. limatã. Ponitur etiã pro cõturbare vel diſſipare. Hiere.4. Et omnes colles conturbati ſunt.

קָלָה Cala. torrere. frigere. inhonorare. vilipendere. Leuit.2. De ſpicis adhuc virentibus torrebis eas igni. Ioſ.5. Azymos panes & polẽtã. Pro quo he.le. Azymos panes & torrefactũ .i. ſpicas torrefactas igni. Hiere.29. Quos frixit rex babylonis igni. Et inde קָלִי Cali .i. grana tritici torrefacta igni. Beatus hiero. tranſtulit polentã. Leuit.23. Polentã & pultes nõ comedetis. Ruth.2. Cõgeſſit ſibi polentã. Ponitur etiã pro cicere torrefacto vel frixo oleo. 2. Reg.7. Et frixũ oleo cicer. Et aliqñ ſcribitur cũ aleph in fine. vt. 1. Reg.7. Accipe fratibꝰ tuis ephi polẽte. Itẽ קָלָה Cala .i. inhonorare ſeu vilipẽdere. Deut.27. Maledictus qui nõ honorat patrem ſuũ & matrẽ ſuã. Eſa.16. & auferetur gloria moab. pro quo hebrei legunt. Vilipendetur vel inhonorabitur gloria moab. Vide etiam de hoc in dictione precedenti. Et inde נִקְלֶה Nicle. ideſt inhonoratꝰ: ſeu vilis: aut ignominia. Prouer.12. Melior eſt pauper & ſufficiens ſibi. Pro quo hebrei legunt Melior eſt vilis ſiue inhonoratus & ſeruiens ſibi. p̃s.37. Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſionibꝰ. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. Quoniam lumbi mei impleti ſunt ignominia. Et inde קָלוֹן Calon. ideſt inhonoratio. ignominia. vilipendium. p̃s.82. Imple facies eorum ignominia. Abach.1. Repletꝰ es ignominia pro gloria. & componitur cum dictione קִי Ci: que ſignificat vomitũ: & tunc ambe dictiones ſignificant vomitũ ignominie. Abach.2. Et vomitus ignominie ſuper gloriã tuam.

קַלַּחַ Calach. caldaria: ſeu olla. & ſcribitur cum thau in fine & dicitur קַלַּחַת Caláchath. 1. Reg.2. Et mittebat ea in lebete vel in caldaria aut in olla. Mich.3. Sicut in lebete & quaſi carnem in medio olle. vbi ponitur pro olla.

קָלַט Calut. contractum .ſ. quando aliquod membrum cõtrahitur & abbreuiatur vel curtatur plus ſolito. Leuit.22. Bouem & ouem aure & cauda amputatis. Pro quo hebrei legunt. Bouem & ouẽ diſſolutum & contractum .ſ. in aliquo membro. Et inde מִקְלָט Miclat. ideſt locus refugii vbi fugitiui colligebãtur. Nume.35. Decernite q̃ vrbes eſſe debeãt in preſidia fugitiuorum. & in eodem. Et reducetur per ſentẽtiam in vrbem ad quam confugerat. Ioſ.20. Separate vrbes fugitiuorum.

קָלַס Calas.deridere.irridere.illudere.triũphare.4.Reg.2.Et illudebant ei dicentes:aſcende calue. Ezech.16. Nec facta es quaſi meretrix:faſtidio augẽs preciũ. Pro quo hebrei legũt. Nec facta es ſicut meretrix: vt irrideres preciũ ſeu donum.i.vilipẽderes illud precium quod antea tibi dabatur & augeres illud:vel ſic vt irrideres preciũ.i.datorem precii vel muneris.& in codẽ.22. Triũphabũt de te. Poteſt etiam legi.illudent te:ſiue irridebunt te. Abach.1.Et ipe de regibus triumphabit. Sed etiam in predicto loco aliqui hebrei legunt.Et ipe in reges illudet ſiue irridebit. & ſic eſt in traſlatioue chaldaica.ſ.illudet.vnde ſequitur.Et tyrãni ridiculi eius erũt.Et inde קֶלֶס Celes.i.deriſus : ſiue illuſio.p̃s.44.Subſãnationem & deriſum his qui ſunt in circuitu no ſtr .Hiere.20.Et factus eſt mihi ſermo dñi in opprobrium & deriſum tota die.Et aliquando ſcribitur cum he in fine & dicitur קַלָּסָה Calaſa.Ezech.22. Propterea dedit te opprobrium gentibus & irriſionem vniuerſis terris.

קָלַע Calaa.fundibulare.i.funda lapides iacere: ſeu fũdam rotare.Iudi.20.Et ſic fundis lapides ad certũ iacientes.1.Reg.17. Tulitq; lapidem & funda iecit. Et in eodem. 25.Porro inimicorũ tuorũ anima rotabitur quaſi impetu & circulo funde.Hiere.10.Ecce ego lõge proiiciam habitatores terre.Pro quo hebrei legũt.Ecce ego fundibulabo habitatores terre.i.proiiciam eos ſicut lapis funda proiicitur. Et inde קֶלַע Calaa.i.funda.1.Reg.17.Et fundam manu tulit.Et in plurali קְלָעִים Calaim.& ponitur p̱ fundibulariis.4. Reg.3. Et circundata eſt ciuitas a fundibulariis. Ponitur etiam pro cortinis vel tentoriis.Exo.27. In cuius auſtrali plaga contra meridiẽ erunt tentoria de byſſo retorta. & in eodem.Et in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum. Significat etiam tornaturas & ſculpturas vel picturas factas in ſimilitudinem funde.vt.3.Reg. 6.Et omnes parietes templi per circuitum ſculpſit variis celaturis & torno.& in eodem. Et ſculpſit in eis picturam cherubin.Et in eo.& cedro omnis domus intrinſecus veſtiebatur habens tornaturas.

קִלְקֵל Cilcal.diſſipare. ſeu cõturbare. De quo vide ſupra in dictione קָלַל Calal.

קִלְשׁוֹן Cilſon.tridens.ideſt inſtrumentum ferreum tres dẽtes ferreos habens.1.Regum.13.Acies vomerum & ligonum & tridentũ . Et iũgitur cum dictione שָׁלֹשׁ Salos que ſignificat tres: vt in predicto loco.

קֶמַח Cémach.farina. Nu.5.Decimã ptẽ ſati farine hordeacee.1.Reg.28.Tollenſq; farinam miſcuit.Eſa.47.& mole farinam.i.mole triticum vt fiat farina. Oſee.8. Non faciet farinam.

קָמַט Camat.Rugare.ideſt rugam facere:ſeu rugam habere.Iob.16.Ruge mee teſtimonium dicunt contra me Pro quo hebrei legunt. Et rugaſti me:in teſtimoniũ fuit.i. ruge quas mihi intuliſti ſunt in teſtimonium afflictionis & doloris mei. Et in eodem. 22. Qui ſublati ſunt ante tempus ſuum.Pro quo hebrei legunt.Qui rugati ſunt ante tẽpus . Et aliqui hebrei in predicto loco legunt. Qui ſucciſi ſunt ante tempus.ſcilicet ſuum.

קָמַל Camal.ſuccindere. excidere.marceſcere.obſurdeſcere.Eſa.19.Calamus & iuncus marceſcent.Pro quo hebrei legunt. Succiſi ſiue exciſi ſunt.Et in eodem.30.Confuſus eſt libanus & obſurduit.Et etiã in predicto loco hebrei legunt.ſucciſus ſiue exciſus eſt.

קָמַץ Camas.pugillũ implere. aut plenũ pugillum tollere. ſeu pugillo menſurare.& ſi latine poſſet dici pugillare.Leuit.2.Quorũ vnꝰ tollet pugillum plenum ſimile. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.ac ſi diceret.& pugillabit inde plenũ pugillum ſuum. Nu.5. Vt prius pugillum ſacrificii tollat.

קִמּוֹשׁ Cimos.vrtica.Eſa.34.Orientur in domibus eiꝰ ſpine & vrtice. Quod in hebreo legitur ſingulariter . ſ. ſpina & vrtica.Et in plurali קִמְּשֹׂנִים Cimeſonim.Prouer. 24.Et ecce totum repleuerant vrtice.

קָנַן Canan.nidificare. nidum facere. p̃s.103. Quoniã ibi paſſeres nidificabũt.Eſa.34.Ibi habuit foueã hericius Pro quo hebrei legũt.Ibi nidificauit hericius . Hiere.48. Quaſi colũba nidificans in ſummo ore foraminis. Ezech. 22.Nidificans in cedris:& in codẽ.31. Et in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia celi.& inde קֵן Can ſiue קֵן Cen. i.nidus. Deut. 22. Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidum auis inueneris.Et in eodem.32. Sicut aquila prouocans ad volandũ pullos ſuos. Pro quo hebrei legũt Sicut aquila expergefacit ſiue prouocat nidum ſuum. ſ. ad volãdum. Iob.29.In nidulo meo moriar.p̃s.83. Et turtur nidum.Et in abdia.Et ſi inter ſidera poſueris nidum tuum Et in plurali קִנִּים Cinin.& ponitur pro mãſiunculis factis ad ſimilitudinem nidorum . Gen̄.6. Manſiunculas in arca facies.

קָנָא Cana.inuidere.emulari. zelare.prouocare. Gen̄.26. Ob hoc inuidentes ei paleſtini.& in eodem.30.Inuidit ſorori ſue. & in eodem.37. Inuidebant igitur ei fratres ſui. Nu.5.Si ſpiritus zelotypie concitauerit virum contra vxorem ſuam.pro quo hebrei legunt.Et tranſiuit ſuper eũ ſpiritus zelotypie vel emulationis: & zelauerit vxorẽ ſuã. & in eodem.Quid emularis pro me.& in eodem.25.Quia zelatus eſt pro deo ſuo.2.Regum.11.Et voluit ſaul percutere eos:zelo quaſi pro filiis iſrael. Significat etiam prouocare.i.emulari vel inuidere facere. Deut.32. Prouocauerunt eum in diis alienis.& in eo.Ipſi prouocauerunt me in eo q nõ erat deus : & ego p̱uocabo eos in eo qui nõ eſt populus. Et inde קַנָּא Cana.ideſt zelator ſiue zelotes vel emulator. Exo.34.Dominus zelotes nomẽ eius.Deut.4. Deus emulator.Et inde קִנְאָה Cinaa.ideſt zelus ſeu emulatio.4.Reg. 19.Zelus domini exercituũ faciet hoc.p̃s.68.Zelus domus tue comedit me.Ezech.8 . Idolum zeli ad prouocandam emulationem.Et i plurali קְנָאוֹת Cenaoth.Nu.5.Quia ſacrificium zelotypie eſt.Quod in hebreo legitur in plurali. ſcilicet zelotypiarum vel emulationum.

קָנָה Cana.emere.poſſidere.acqrere.creare.Gen̄.33.Emitq; partem agri. & in eodem.49. Quem emit abrahã ab Ephron etheo.Exo.21.Si emeris ſeruũ hebreũ .Hiere. 32. Agri ementur pecunia. Significat etiam poſſidere.vel acquirere.Gen̄.4.Poſſedi hominem per deum . Deut.32. Nunquid nõ ipſe eſt pater tuus qui poſſedit te.p̃s.73.Quã poſſediſti ab initio . p̃s.138. Quoniam tu poſſediſti renes meos.Prouer.4. In omni poſſeſſione tua acquire prudentiam.Hiere.32.Et poſſidebuntur agri.Zach.13.Quoniam adam exemplum meũ fuit ab adoleſcẽtia mea.Pro quo hebrei legunt . Quoniam adam . ideſt homo acquirere ſiue poſſidere me fecit ab adoleſcentia mea.vel ſic.Quoniã adã alere me fecit pecora.ideſt docuit me poſſidere vel acquirere terram & pecora & alia.Significat etiam creare.Gen̄.14 benedictus Abraam deo excelſo qui creauit celum & terrã Et inde מִקְנָה Micne.i.emptio ſiue poſſeſſio vel acquiſitio tam rerum mobilium quam immobilium . Gen̄.13. Erat autem diues valde in poſſeſſione auri & argenti.& in eodẽ. 17.Tam vernaculus q̃ empticius.pro quo hebrei legunt. Natus domi & emptio argenti.i.emptus pecunia.Et in eodem.Et vniuerſos quos emerat pro quo hebrei legunt.Et omnem emptionem argenti ſui.i.omnes quos emerat argento.Et in eodem.23. Abrae in poſeſſionem videntibus filiis heth.Et in eodem.26. Habuitq; poſeſſionem ouiũ & armentorum.& in eodem.49.Ibi & lia condita iacet. & ſequitur in hebreo.poſſeſſio ſeu emptio agri & ſpelunce que in eo eſt a filiis heth. Leuit.25.Tãto minoris & emptio cõſtabit.Eſa.30. Paſcetur in die illa in poſeſſione tua agnus ſpacioſe.Ponitur etiam pro poſſeſſione pecorum & armẽtorũ.Gen̄.46.Adducite pecora veſtra.Exo.17.Vt occideres & liberos noſtros ac iumẽta ſiti.Nu.20.Et ſi biberimus aquas tuas nos & pecora noſtra.Et in eodem.25. Filii autẽ Ruben & gad habebant pecora multa . Eccl's. 2 . Armenta quoq; & magnos ouium greges.Et inde קִנְיָן Cinian.ideſt emptio.poſſeſſio.vel ſubſtantia.Gen̄.34.Subſtãtia eorum & pecora & cuncta que poſſident noſtra erunt. Leuit. 22. Quem autem ſacerdos:emerit.pro quo hebrei legunt. Et ſacerdos ſi emerit animã:emptionem vel poſſeſſionẽ argẽti ſui.Ezech.38.Qui poſſidere cepit:& eſſe habitator vmbilici terre. Pro quo hebrei legunt.Faciens.i.acquirens poſſeſſionem vel ſubſtantiam in vmbilico terre. Et in eodem. Vt auferas ſupellectilem atq; ſubſtantiam.Item קָנֶה Cane. ideſt arũdo vel calamus.3.Reg.14.Sicut moueri ſolet arũdo.p̃s.67.Increpa ferã arundinis.Eſa.19.Calamus & iuncus marceſcent.Ezech.40.Calamus menſure in manu eiꝰ Accipitur etiam pro calamo aureo.Exo.25. Haſtile eius & calamus.& in plurali קָנִים Canim:ſiue קָנוֹת Canoth. Exo.25. Sex calami egredientur de lateribus.& in eodem. Hoc erit opus ſex calamorum. Accipitur etiam pro oſſe brachii : eo quod eſt ad ſimilitudinem calami. Iob.31. Et brachium meum cum ſuis oſſibus confringatur.Accipitur etiam pro calamo aromatico.Exo.3.Calami ſimiliter ducẽtos quinquaginta ſiclos.Canti.4.Fiſtula & cinamomum. vbi ponitur pro fiſtula.i.pro calamo aromatico. Eſa.43. Non emiſti mihi calamum argento.Hiere. 6. Et calamum ſuaue olentẽ de terra loginqua . Ponitur etiam pro ſtatera. eo quod habet duo brachia hinc & hinc.Eſa 46. Et argentum ſtatera ponderatis.

קִנָּמוֹן Cinamon.Cinamomum.Exo.30. Et cinamomi medium eius.Canti. 4.Fiſtula & cinamomum .

קְנֵץ Canas.finis. Iob.18. Vſq; ad quẽ finẽ verba iactabis. De quo vide infra in dictione קָצַץ Caſas.

קָסַס Caſas.Diſtringere:fructus vel ramos ex arbore decerpere.Ezech.17.Et fructus eius diſtringet & ſiccabit .

קָסַם Caſam.diuinare. hariolari . ſeu hariolos ſciſcitari. Deut.18.aut qui hariolos ſciſcitetur.1.Reg.28.Diuina mihi in phytone.Ezech.13. Qui vident vana & diuinant mendacium.Mich.3.Et confundẽtur diuini . i. diuinãtes. Et inde קֶסֶם Cécem.ideſt diuinatio vel hariolatio.1. Reg. 15.Quoniã peccatũ hariolandi eſt.Prouer.16.Diuinatio in labiis regis.Hiere.14.Diuinationem fraudulentam & ſeductionem cordis ſui prophetant.Scribitur etiam cum mẽ in principio & dicitur מִקְסָם Micſam ſiue מִקְסֹם Micſom. Ezech.12.Nec diuinatio ambigua in medio filiorum iſrael Et in eodem.13.Et diuinationem mendacem locuti eſtis. Mich.3.E tenebre vobis pro diuinatione. Et in plu. קְסָמִים Ceſamim.Nume.22.Habentes diuinationum precium in manibus.4.Reg.17.Et diuinationi inſeruiebant. Pro quo hebrei legunt.Et diuinati ſunt diuinationes. Vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.

קֶסֶת Céſeth.atramentarium.Ezech.9.Et atramentarium ſcriptoris ad renes eius.Et ſolum inuenitur in predicto loco.

קָעַע Caa.Ammouere.dimouere.diſſoluere . recedere. Et ſcribitur cum ſimplici aím. Gen̄.32. Tetigit neruum femoris iacob.Pro quo hebrei legunt.Et ãmouit ſeu diſlocauit coxã femoris Iacob.Ezech.23.Et receſſit anima mea ab ea:ſicut receſſerat anima mea a ſorore eius. Vide etiã de hoc ſupra in dictione יָקַע Iacaa. & inde קוֹעַ Cóa.pro quo beatus hieronymus tranſtulit principẽ.Vt in eo.& nobiles & tyrannos & principes.& aliqui hebrei dicunt quod ẽ nomen proprium nationis vel regionis.

קַעֲקַע Caacaa. Stigma.ſiue ſtigmatizatio. Leuit.19. nec figuras aliquas aut ſtigmata facietis vobis.

קְעָרָה Ceara:ſcutela.Beatus hieronymus tranſtulit acceptabulũ.& ſcribitur cum he vel thau in fine.Nu.7.Acceptabulum argẽteum appendens centum triginta ſiclos. Et in plurali קְעָרוֹת Cearoth.Exo.25. Aceptabula & phialas & ſcyphos.

קָפָא Capa.coagulare vel congelare.congregare.defigere Iob.10. & ſicut caſeũ me coagulaſti. Ponitur etiã pro congregare vel defigere.Exo.15. Congregati ſunt abyſſi in medio maris.1. Congelati.Soph.1.Viros defixos in fecibus ſuis.Sed etiam in predicto loco hebrei legunt . Viros coagulatos vel congelatos in fecibus ſuis.Et inde קִפָּאוֹן Cipaon . Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit niuem: que eſt aqua congelata.Zach.14.Nõ erit lux ſed frigus & nix.

קָפַד Capad. ſcindere. precidere. Eſa.38. Preciſa eſt velut a texente vita mea.& inde קְפָדָה Cephada.i.ſciſſio vel preciſio . Pro quo beatus hieronymus tranſtulit anguſtiã. Ezech.7. Anguſtia ſuperueniente requirent pacem. Item קִפֹּד Cipod.ideſt hericiꝰ.Eſa.14.Et ponam eam in poſſeſſionem hericii.Et in eo.34 . Onocrotalus hericius & ibis Soph.2.Onocrotalus & hericius.

קִפּוֹז Cipoz.hericius:ſicut dictio precedens.Eſa.34.Ibi habuit foueam hericius.

קָפַץ Capas. cõtinere.claudere.contrahere.trãſilire. Deut. 15.Non cõtrahas manum tuam:ſed aperias eam pauperi.Iob.5.Iniquitas autẽ contrahet os ſuum . p̃s.76.Aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas.Eſa.52.Super ipm continebunt reges os ſuum.Significat etiã tranſilire.Cãti. 2. Tranſiliens colles. Item ponitur pro auferre. Iob.24. Et humiliabuntur ſicut omnia & auferentur.

קֵץ Ces.finis.terminus.extremum.De quo vide in dictione ſequenti.

קָצַץ Caſas. ſcindere. abſcindere. ſecare. amputare. Exo. 39.Et extenuauit in fila. Pro quo hebrei legunt. Et ſcidit vel ſecauit fila.Deut.25.Abſcides manum illius.Iudi.1.ſciſis ſummitatibus manuũ eius ac pedum.Et in eodem. Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum ſũmitatibus.2.Reg.4.Precidentes manus ac pedes eorum.p̃s.128 Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum. Ponitur etiam pro tondere vel attondere.Hiere.9. Et ſuper omnes qui attonſi ſunt in coma.& inde קֵץ Ces.ideſt finis. terminus : aut extremũ. Gen̄.6. Finis vniuerſe carnis venit corã me.Et in eodem.40.Poſt duos annos vidit pharao ſomnium.i.in fine duorum annorum.Deut.15. In ſeptimo anno facies remiſſionem.pro quo hebrei legũt.In fine vel a termino ſeptem annorum facies remiſſionem.i.in anno finali vel extremo ſeptem annorum facies remiſſionẽ . Hiere. 44. Cum completi fuerint ſeptem ãni dimittat vnuſquiſq; fratrem ſuum.ideſt in fine ſeptem annorum . Ezech.7. Venit finis.Vide etiam de hoc infra in dictione קָצָה caſa.

קָצַב Caſab.Preſcindere.abſcindere.4.Reg.6.Preſcidit ergo lignũ & miſit illuc.Et inde קֶצֶב Céſeb.i.preſciſſio ſeu ſculptura.3.Reg.6. In menſura pari & opus vnum erat duobus cherubim.pro quo hebrei legunt.Menſura vna & preſciſſio vna erat duobus cherubim.ideſt ſculptura una. &

ſculptura in eo.7.& menſura ſculpturaqꝫ cõſimili. & in plu. קצבים
קצבים Ceſabim.& põitur pro extremis. Ione.2. Ad extrema mõ-
Extrema. tium deſcendi. & in plurali feminino קצבות Ceſuboth. ꝓ
קצבות quo beatus hieronymus tranſtulit tonſas. ideſt preſciſſas
Tonſe Canti.4. Sicut grex tonſarum.

קצה קָצָה Caſa.abſcindere.concidere.radere.tedere.ſeu nauſe-
am habere. Abach.2. Cõcidiſti populos multos.& in
Concidere de מקצה Mecaſe.i.abſciſſus vel truncatus.ſ. pedes.pro quo
מקצה Claudus beatus hiero.tranſtulit claudũ. Prouer.26. Claudus pedibꝰ
קצה & iniquitatem bibens.& inde קצה ceſe ſiue קצה caſe. i.fi-
nis aut ſummitas: ſiue terminus: vel extremitas. Exo.25.
Cherub vnus ſit in latere vno:& alter in altero. pro quo he
Extremitas brei legunt. Et facies cherub vnum ab extremitate hinc:&
cherub vnũ ab extremitate inde.& in eo.26. Qui mitten-
Summũ tur per medias tabulas a ſummo vſqꝫ ad ſummũ.i.ab extre
Sũmitas mitate in extremitatem. Et in eo, anſulas hyacinthinas in
lateribus & ſũmitatibus facies.pro quo he.le.& facies anſu
las hyacinthinas in ora cortine vnius.ideſt in extremitate
Extremũ. Finis. Nu.20. Que eſt in extremis finibus tuis poſita. p̃s.18. a ſũ
mo celo egreſſio eius. Eſa.2.& non eſt finis theſaurorum
eius. Et in eo.& innumerabiles quadrige eius. pro quo he.
le. Et non eſt finis quadrigarum eius. Scribitur ẽt cũ mem
in principio. Gen̄.45. Extremos quoqꝫ fratrum ſuorum
quinqꝫ viros conſtituit coram rege. Dan̄.1. & poſtea ſtarẽt
קצות in conſpectu regis.i.in fine trium annorũ.& in plu. קצוות
Ceſauoth. ſiue קצות ceſoth. Exo.27. Per quattuor angulos
erunt quattuor annuli.i.per quattuor extremitates eius Et i
Sũmitates eo.28. In vtroqꝫ latere ſũmitatum.& in eo. Iunges annulis
margines. que ſunt in marginibus eius.ideſt in extremitatibus eius.
Extrema. Et in eo. Et ipſarum cathenarum extrema duobus copula
bis vncinis.3.Reg.6. A ſũmitate ale vſqꝫ ad ale alterius ſũ-
Termini. mitatem. Ps.74. Et timebunt qui habitant terminos a ſi-
קצים gnis tuis, reperitur ẽt קצים ciſim ſiue קנצים cinſim: ſecun
dum terminationem pluralem maſculinorũ, vt in eo. pſal-
Fines nouiſſimi mo. vbi dr̃ ſpes oĩm finiũ terre. Ezech.33. Et tulerit populꝰ
terre virũ vnũ de nouiſſimis ſuis. Et aliqñ ſcribitur cũ lr̃a
nun in medio. vt Iob.18. Vſqꝫ ad quẽ finẽ verba iactabis. vi
de ẽt de hoc ſupra in dictione קין cos:& in dictione קצץ ca
קצה ſas. Signãt ẽt predicta dictio קצה caſa: radere: vel decorti-
care. Leuit.14. Et ſpargi puluerem raſure extra vrbem.&
in eo. Poſtqꝫ eruti ſunt lapides & puluis elatus. i. raſus vel
Radere decorticatus. Item ſignificat tedere vel nauſeam habere. Nu
Nauſeare. me.21.& anima nr̃a nauſeat ſuper cibo iſto leuiſſimo. 4.
Reg.10. In diebus illis cepit dominus tedere ſuper iſrael.
Tedere

קצח קצח Ceſach.genus frumenti vel leguminis. pro quo bea-
Git tus hieronymus tranſtulit.git. Eſa.28. Seret git:& cy-
minum ſparget. Et in eo. Non enim in ſerris triturabitur
git.& in eo. Sed in virga excutietur git.

קצין קצין Caſin. Princeps.ſeu dux. Iudi.11. Veni & eſto priceps
Princeps noſtri. Eſa.3. Princeps eſto nr̃i.& in eo. Nolite conſti-
קצינים tuere me principẽ populi.& in plu. קצינים ceſinim. Eſa.1.
principes Audite verbum domini principes ſodomorum.& in codẽ
22. Cuncti principes tui fugerunt.

קצע קצע Caſaa.radere, abradere.vel decorticare. Leuit.14. do
Abradere. mũ aũt ipſam abradet intrinſecus per circuitũ. & ĩde
מקצע מקצע miſõa.i.angulꝰ.2.Paralip.26. Sup portã anguli. Hie
Angulus. re.3. ab angulo vſqꝫ ad portã domus. Ezech.46. Et ecce at
מקצעות riolum erat in angulo atrii.& in plu. מקצעות miceſeoth. ſiue
מקצעים micſaim, aut קצעות ceſaoth, Exo.26. Et rurſus ali
anguli as duas que in angulis erigantur. Et in eo. Duabus quoqꝫ
tabulis que in angulis ponende ſunt. Ezech.41. Et anguli
eius & longitudo eius. Et in eo.46. Per quattuor angulos
atrii. Et in eo. In quattuor angulis atriola diſpoſita Et ĩ eo.

Menſure vnius q̃ttuor erant. i. quattuor anguli. Itẽ קציעה קציעה
Ceſia.i.caſia. & reperitur tm̃ in plu.ſ. קציעות ceſioth. Ps. קציעות
44. Myrrha & gutta & caſia a veſtimẽtis tuis. eſt ẽt קציעה Caſia
ceſia nomen proprium femine. Iob.42. Et vocauit nomẽ
vnius diem:& nomen ſecunde caſia.

קצף caſaph. Iraſci.indignari.decorticare. Nu.16. Nũ vno קצף
peccãte cõtra oẽs ira tua deſeuiet.pro quo he. le. Nun
vno viro peccãte cõtra oẽm cetũ iraſceris. Deut.9. Nam & Iraſci
in oreb prouocaſtis eum.ideſt feciſtis eũ iraſci. Eſa.8.& cũ
eſurierit iraſcetur & maledicet regi ſuo. & in eo.57. Pro-
pter iniquitatem auaritie ſue iratus ſum. Et in eo. Abſcon-
di & indignatus ſũ. Zach.1. Iratus eſt dñs ſup patres vr̃os Indignari
iracundia. Ioel.1, Et ficũ meã decorticauit. & inde קצף ce- decorticar.
ſeph.ſiue קצף caſeph.ideſt ira: ſiue iracundia: aut indigna- קצף
tio: vel furor. Nu.16. Iã enim egreſſa eſt ira a dño. p̃s.37.
Dñe ne in furore tuo arguas me. Eſa.60. In indignatione Ira. Furor
enim mea percuſſi te. Hiere.10. ab indignatione eius com Idignatio.
mouebitur terra. Zach.1. Iratus eſt dñs ſup patres vr̃os ira Iracũdia
cũdia. vbi ponitur verbũ & nomẽ ab eo deriuatũ. Ponitur
ẽt pro ſpuma. Oſee.9. quaſi ſpuma ſup faciẽ aque. Spuma.

קצר Caſar. Abbreuiare.coanguſtare.decurtare.metere.te קצר
dere. Nu.11. Nũquid manꝰ dñi inualida eſt. pro quo abbreuiar.
he.le. Nũquid manus dñi abbreuiata ſiue coanguſtata eſt. minorare
Ps.88. Minoraſti dies tp̃is eius.i.abbreuiaſti. p̃s.101. reſpõ
dit ei in via virtutis ſue paucitatẽ dierũ meorũ. ꝓ quo btũs
hiero.in pſal. iuxta he. ve. trãſtulit. Afflixit in via fortitudi-
nẽ meã: abbreuiauit dies meos. Prouer.10. Anni impiorũ
breuiabũtur. Eſa.28. coanguſtatũ eſt enĩ ſtratũ.& in eo.50 coãguſtare
Nũquid abbreuiata & paruula facta eſt manus mea. & ĩ eo.
59. Ecce nõ eſt abbreuiata manus dñi. Mich.2. Nũqꝫ abbre
uiatus eſt ſpũs dñi.& inde קצר ceſar.i.breuis ſiue anguſtꝰ. קצר
Iob.14. Breui viuẽs tp̃e.& iungitur cũ dictiõe אפים Apa- Breuis
im: que ſignãt irã:& tũc ambe dictiões ſignãt iracũdũ vel
impatiẽtẽ.i. breuẽ ad irã.ſ. qui facile iraſcitur. Prouer.14. Impatiẽs
Impatiẽs opabitur ſtultitiã.& in plu. קצרים ceſarim ſiue קצרים
קצרי ciſre. Eſa.37. Habitatores carũ breuiata manu cõtre- Breues
muerũt. ꝓ quo he.le. breuẽs manu.& in plu.fe. קצרות ce- קצרות
ſuroth. Ezech.42. Vbi erãt gazophylacia in ſupioribꝰ hu
miliora. pro quo he.le. breuiora vel anguſtiora. & ĩde קצר Breuiora.
cõſer.i.abbreuiatio vel coanguſtatio: aut anguſtia. Exo.6. קצר Anguſtia.
Propter anguſtiam ſpũs. Ponitur etiam pro tedere. Nu.21. Tedere.
& tedere cepit populũ. Sed ẽt in p̃dicto loco hebrei legũt,
& coãguſtata eſt anima populi. Signãt etiã metere. Leuit.
23.& meſueris ſegetẽ. Deut.24. qñ meſueris ſegetẽ ĩ agro Metere
tuo. Ruth.2.& dixit meſſoribus dñs vobiſcũ. p̃s.128. De quo
nõ impleuit manũ ſuã qui metet.& inde קציר caſir.i.meſſis קציר
Gen̄.8. Sementis & meſſis frigus & eſtas.& in eo.30. Egreſ meſſis
ſus aũt ruben tp̃e meſſis triticee. Exo.34. Die ſeptimo ceſſa
bis arare & metere. pro quo he.le.& die ſeptimo ceſſabis: in
meſſe & aratiõe ceſſabis vel requieſces. Deut.24. Qñ me
ſueris ſegetẽ. pro quo he.le. qñ meſueris meſſem. vbi poni- Seges.
tur verbum & nomen ab eo deriuatũ. Ruth.1. Qñ primũ
hordea metebãtur. pro q̃ he.le. In principio meſſis hordea
cee. Eſa.17.& erit ſicut cõgregãs in meſſe. & in eo. Ablata
eſt meſſis in die hereditatis.& in eo.18. ante meſſem enĩ to
tus effloruit. Ponitur ẽt pro palmite vel ramo. Iob.14.& Coma
faciet comam quaſi cum prius plantatum eſt. ideſt faciet Ramus
palmitem vel ramum.& in eodem.29.& ros morabatur
in meſſione mea. pro quo hebrei legunt. In ramo vel pal-
mite meo. p̃s.79. extẽdẽs palmites ſuos vſqꝫ ad mare. Palmes

קר Cor.frigus. De quo vide in dictione ſequenti. קר

קרר carar.frigeſcere. Hiere.6. Sicut frigidam facit ciſter- קרר
na aquam ſuam: ſic frigidam fecerunt malitiam ſuã. Frigidũ fa cere

קור Et inde קור Cor.ideſt frigus. Gen̄.8. Frigus & eſtus. Et ali-
Frigus quando ſcribitur cum he vel thau in fine & dicitur קרה Ca
קרה ra. ſeu קרת Carath. Iob.24. Quibus non eſt operimẽtũ
Frigus. in frigore. Ps.148. Ante faciem frigoris eius quis ſuſtine-
bit. Prouer.25. Et qui ammittit palliũ in die frigoris. Et in
קר de קר car.ideſt frigidus vel frigidum. Et ſolum inuenitur
קרים in numero plurali. ſcilicet קרים carim. Prouer.25. Aque
Frigide frigide anime ſitienti.& inde מקרה Mecera. ideſt locus re
מקרה frigerii vbi habitant in eſtate. Iudi.3. Forſitan purgat aluũ
Eſtiuũ ce naculum. in eſtiuo cenaculo. Et inde קרקר Carcor.ideſt refrigerium
קרקר Iudi.8. Zebee aũt & ſalmana requieſcebant. ideſt erant in
Refrigeriũ refrigerio. hebrei tamen dicunt ꝙ eſt nomen proprium lo
ci. Vnde in predicto loco ipſi legũt. Zebee autem & ſalma
na erant in carcor.

קרא קרא Cara.vocare.inuocare.appellare.nominare.clamare
Appellare vel predicare.legere.occurrere.euenire.accidere.
Vocare Gen̄.1. Appellauitqꝫ lucem diem & tenebras noctem. Et ĩ
eodem. Vocauitqꝫ deus firmamentum celum. Et in codẽ.
Et vocauit deus aridam terram. Et in eodem.2. Vt videret
quid vocaret ea. Et in codẽ. Appellauitqꝫ adam nominibꝰ
ſuis cuncta animantia. Et in eodem.4. Iſte cepit inuocare
Inuocare. nomen domini.1.Regum.9. Deinceps comedent qui voca
ti ſunt.3.Regum.1. Salomonem fratrem ſuum non vocauit
Iob.12. Inuocauit deum:& exaudiet eum. Et in eo.27. Et
inuocare deum omni tempore. Eſter.4. Siue vir ſiue mu-
lier non vocatus. Et in eodem. Que triginta iam diebus nõ
ſum vocata ad eum. p̃s.98. Inuocabant dominum & ipſe
exaudiebat eos. Prouer.27. Et oleum dextere ſue euacuat.
Pro quo hebrei legunt. Et oleum dextere ſue euocat. Eſa.
41. Vocans generationes ab exordio. Et in eodem.48.&
tranſgreſſorem ex vtero vocaui te. Et in eodem. Et iſrael
quem ego voco. Et in eodem.55. Ego dominus qui voco
nomen tuum. Et in eo.58. Et vocaberis edificator ſepium.
Et in eodem.65. Ad gentem que non inuocabat nomẽ me
um. Hiere.23. Et hoc eſt nomen quod vocabunt eum do-
minus iuſtus nr̃. Ezech.10. Rotas vocauit volubiles. Oſee.
Clamare 7. Egyptum inuocabãt. Signãt. etiam clamare. Ps.33. Iſte
pauper clamauit. Ps.90. Clamabit ad me & ego exaudiam
eũ. p̃s.118. Clamaui in toto corde exaudi me domine. Et in
eo. Clamaui ad te ſaluũ me fac. Eſa.6. Et clamabãt alter ad
alterum. Et in eodem.40. Vox clamantis in deſerto. Et in
eod.48. Clama ne ceſſes. Significat ẽt legere. Nee.8. Et le
Legere. git in eo aperte in platea. Et in eodem. Et legerũt in libro
legis dei diſtincte. Eſter.6. Que cũ illo preſente legerẽtur.
Eſa.29. Et dabitur liber neſcienti litteras: diceturqꝫ ei lege
iſtum. Abach.2. vt percurrat qui legerit in eo. Ponitur ẽt ꝓ
predicare vel preconizare. quod eſt idem quod clamare. vt
Predicar. Eſa.61. vt predicarem captiuis indulgentiã. Hiere.7.& pre
dica ibi verbũ iſtud. Ione.1. Et predica in ea predicationẽ.
קריאה & inde קריאה Ceria.i.vocatio vel lectio: aut predicatio. vt
Pdicatio. in predicto loco: vbi ponitur verbũ & nomẽ ab eo deriuatũ
מקרא Scribitur etiã cum mem in principio & dicitur מקרא Mi-
cra.i.vocatio vel appellatio. aut lectio. Leuit.23. Dies pri-
mus erit vobis celeberrimus ſanctuſqꝫ. pro quo hebrei le-
Vocatio. gunt. In die prima erit vobis vocatio ſancta ſiue inuocatio
ſancta. Et in eodem. Dies expiationis erit:& vocabitur ſan-
ctus. pro quo hebrei legunt. Vocatio vel inuocatio ſancta
מקראים erit vobis.& in plu. מקראים Micraim ſiue מקראי micrae.
Leuit.23. He ſunt ferie domini quas vocabitis ſanctas. pro
Vocatiões quo hebrei legunt. vocationes ſancte. Eſa.4. Et creabit do
minus ſuper omnem locum montis ſion & vbi inuocatũ
eſt nomen eius. Pro quo hebrei legunt. Et ſuper omnes vo
קרואים cationes vel inuocationes eius.& inde קרואים Ceruim .i.

homines nominati vel vocati ſeu principales: vel nobiliſſi
mi populi. Nu.1. Hi nobiliſſimi principes multitudinis.& nobiliſſimi
in eodem.16. Et qui tempore concilii per nomina vocabã Vocati.
tur. Et ĩ eodem.26. Iſti ſunt dathan & abiram prĩcipes po Pricipes.
puli. Ezech.23. Et nominatos aſcenſores equorum. Poni- Noiati.
tur etiam pro inuitatis.ideſt vocatis.1.Regum.9. Deĩceps
comedent qui inuitati ſunt. Significat etiam predicta di- Inuitati
ctio קרא cara.accidere, aut occurrere. Gen̄.42. Ne forte in
itinere quicqꝫ patiatur mali. pro quo hebrei legunt. Ne for
te accidat ei periculum ſiue mors. Et in eo. Si quid ei aduer Accidere
ſitatis acciderit in via. Et in eo.49. Vt annunciem que vẽ-
tura ſunt vobis.ideſt que euenient vobis. Exo.1. Et ſi ĩgrue
rit contra nos bellum.ideſt ſi acciderit. Deut.30. Et occur- Occurrere
rent vobis mala in extremo tempore.2.Reg.1. Caſu veni caſu venire
in mõte gelboe. Et in eodem.18. Accidit autem vt occurre
ret Abſalon ſeruis dauid. Et in eodem.2. Accidit autem ꝙ
ibi eſſet vir belial. Eſa.60. Et occupauit ſalus muros tuos.
Pro quo hebrei legunt. Et occurret ſiue eueniet ſalus. Hie-
re.13. Quare venerunt mihi hec.ideſt acciderunt. Et in eo
dem.23. Et euenerunt eis omnia mala hec. Dan̄.10. vt doce
rem te que ventura ſunt populo tuo.ideſt que euenient vel Euenire.
accident populo tuo. vide etiam de hoc infra in dictione
קרה Cara cum he in fine.& inde קרות Coroth.ideſt accidẽ
tia.vel occurrentia. Eſa.51. Duo ſunt que occurrerunt tibi. קרות
& inde לקרת Licrath.ideſt in occurſum ſeu obuiam. Exo. Accidẽtia.
4. Ecce ipſe egredietur in occurſum tuum. Et in eo.19. Cũ לקרת
qꝫ eduxiſſet eos moyſes in occurſum dei de loco caſtrorum ĩ occurſu.
Item קרא Core.ideſt perdix.1.Reg.26. Sicut perſequitur קרא
perdix in montibus. Hiere.17. Perdix fouit & non pepit. Perdix

קרב Carab.appropinquare.accedere.appropiare.applica קרב
re.offerre.bellare. Gen̄.12. Cũqꝫ prope eſſet vt ingre
deretur egyptum. Et in eodem.47. Cumqꝫ appropinqua Appropinquare
re cerneret diem mortis eius. Exo.3. Non appropinques
inquit huc. Et in eodem.12. Et tunc recte celebrabit. pro q̃
hebrei legunt. Et tunc accedat ſiue appropinquet vt faciat
eum.ideſt vt celebret eũ. Et in eo.14. Cũqꝫ appropinquaſ-
ſet pharao. Et in eodem. Ita vt ad ſe inuicẽ toto noctis tp̃e
accedere nõ valerent. Et in eo.21. Dñs domus applicabitur Accedere applicare.
ad deos. Et in eo.29. Filios quoqꝫ illius applicabis.i.appro
pinquare facies.& in eo.32. Cumqꝫ appropinquaſſet ad ca
ſtra. Et in eo.36. Et qui ſponte ſua obtulerant ſe ad facien-
dum opus. Pro quo hebrei legunt. Omnis quem eleuauit
i. incitauit cor ſuũ vt accederet ad opus ad faciendum illud
Et in eodem.40. Accedentes ad altare. Deut.5. Tu magis
accede & audi. Et in eo.15. Appropinquat ſeptimꝰ annus.
Ioſ.5. Accedetiſqꝫ mane ſinguli per tribus veſtras.2.Reg.
15. Et cum accederet ad eũ homo & ſalutaret illũ.4.Regũ.
16. Vidit altare & veneratus eſt illud. Pro quo hebrei legũt.
Et vidit rex altare:& acceſſit rex ad altare. p̃s.26. Dum ap
propriant ſuper me nocentes. Ps.68. Intende anime mee:
& libera eam. Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio
iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Accede ad animam
meam & redime eam. Eſa.8. Acceſſi ad prophetiſſam. Et
in eodem.41. Prope facite iudicium veſtrum dicit domi-
nus. Ezech.36. Prope eſt vt veniant. Et in eo.37. Et adiun- adiungere
ge vnum ad alterum.ideſt applica. Et in eo.42. Et ſic pro-
cedent ad populum.ideſt accedẽt. Soph.2. Et ad deum ſuũ
nõ appropinquabũt. Signãt ẽt aliqñ offerre.ſ. qñ eſt verbũ Offerre
tertie cõiugationis tranſitiuũ.i. appropinquare vel accede
re facere. Leuit.1. Homo qui obtulerit ex vobis hoſtiam.
Et in eo.3. Et offerrent de hoſtia pacificorũ oblationẽ dño
& in eodẽ.21.& panes deo ſuo offerunt. Nu.18. Sed fratres
tuos de tribu leui ſceptro patris tui ſume tecũ.i. appropin-

quare fac tecum. Ezech.43. Et offeres vitulum de armẽto. Et in eo. Et offeres eũ in conſpectu dñi. & inde קָרְבָּן corbã ſiue קֻרְבָּן curban. i. oblatio ſeu munus quod offertur dño. Leuit.1. Si holocauſtũ fuerit eius oblatio. Et in eo.2. Anima cum obtulerit oblationẽ dño. Nee.10. Sortes ergo miſimus ſup oblationem lignorum. & Mathei.15. corban. i. munus quodcũq; ex me tibi proderit. Et in eo.27. Non licet eos mittere in corbanã. i. ĩ oblationẽ dñi. & inde קָרוֹב carob. i. propinquus vel proximus. Exo.32. Et amicũ & ꝓximũ ſuũ. Leuit.21. Niſi tm̃ in cõſanguineis & propĩquis. Quod in hebreo legitur ſinglr. Ruth.2. Propĩquus noſter eſt homo. Ps.14. Et opprobriũ non accepit aduerſus ꝓximos ſuos. pro quo btũs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trãſtulit. & opprobriũ nõ ſuſtinuit ſup propinquo ſuo. Ponitur ẽt aduerbialiter. i. prope. p̃s.144. prope eſt dñs inuocãtibus eũ. Eſa.55. Inuocate eũ dũ ꝓpe eſt. & in plu. קְרוֹבִים cerobim. i. proximi vel propinqui. Leuit.10. Sanctificabor in his q appropinquãt mihi. Eſter.9. Tã in vicino poſitis q̃ ꝓcul. pro quo he. le. Propinquis & longinquis. & inde קָרֵב Careb. i. accedẽs vel appropinquãs. 1. Reg.17. Ibat autem philiſteꝰ accedẽs & appropinquãs. 3. Reg.4. & neceſſaria mẽſe regis ſalomonis cũ ingenti cura p̃bebãt in tpe ſuo. ꝓquo he. le. & oẽm accedẽtẽ ad menſam regis ſalomonis nutriebant ſiue alebant vnuſquiſq; in mẽſe ſuo: in nullo deficiebant. & inde קִרְבָה ceriba ſiue קִרְבַת cirbath. i. appropinquatio: vel adheſio. p̃s.72. Mihi autem adherere deo bonũ eſt. pro quo he. le. mihi autem appropinquatio vel adheſio dei bona eſt. & inde קֶרֶב cereb. i. ĩtra: aut mediũ alicuiꝰ rei. Geñ.18. & riſit occulte. pro quo he. le. & riſit intra ſe. Exo.23. Et auferã infirmitatem de medio tui. Nu.15. Peribit de populo ſuo. pro quo he. le. Peribit de medio populi ſui. Deut.13. Si ſurrexerit in medio tui prophetes. & in eo.17. de numero fratrũ tuorũ. pro quo he. le. De medio fratrũ tuorũ. Et in eo.21. Et nõ reputes ſanguinẽ innocẽtẽ in medio populi tui iſrael. Ponitur ẽt pro vitalibus ſeu viſceribus vł interioribus aut inteſtinis. Leuit.1. inteſtinis & pedibus lotis aqua. Et in eo. Inteſtina vero & pedes lauabunt aqua. Ps.48. Sepulchra eorũ domus eorũ in eternũ. ꝓ quo btũs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trãſtulit. Interiora ſua domus eorũ in ſeculũ. p̃s.102. Et oĩa que ĩtra me ſunt nomini ſancto eius. Ponitur ẽt predicta dictio. קָרַב Carab pro calefieri. Oſee.7. Oẽs calefacti ſunt quaſi clibanus. Significat etiam bellare. vel pugnare. p̃s.54. Appropinquat cor illius. Pro quo btũs hiero. in pſ. iuxta he. ve. tranſtulit. Pugnat autem cor illius. Et in eodem. Ab his qui appropinquant mihi. Pro quo hebrei legunt. Ab his qui pugnant aduerſus me. Et inde קְרָב cerab. i. bellũ. ſeu prelium aut pugnã vel certamen. 2. Reg.17. Et tu eris in medio eorum. pro quo hebrei legunt. Et facies tue ibunt in prelio vel in pugna. Ps.144. Qui docet manus meas ad prelium. Zach.14. Sicut preliatus eſt in die certaminis. & in plurali קְרָבוֹת ceraboth. Ps.67. Diſſipa gentes que bella volunt.

קַרְדֹּם
Securis
קַרְדֻּמִּים

קַרְדֹּם Cardum. ſecuris. 1. Reg.14. Vt acuerent vnuſquiſq; vomerem ſuum & ligonem & ſecurim. & in plurali קַרְדֻּמִּים cardumim ſiue קַרְדֻּמּוֹת cardumoth. Iudi.9. Et arrepta ſecuri proſcidit arboris ramũ. pro quo hebrei legunt. & accepit abimelech ſecures & proſcidit ramũ. 1. Regum.13. Retuſe itaq; erant acies vomerum & ligonũ & tridentium & ſecurium. p̃s.73. Securibus exciderunt.

ſecures

קָרָה
Cõtingere.

קָרָה Cara. accidere. contingere. euenire. occurrere. contignare. ſeu tegere. ideſt contignationem domorũ conſtruere. Geñ.44. Et aliquid ei in via contigerit. Nume.11. Iam nunc videbis vtrum meus ſermo opere compleatur. Pro quo hebrei legunt. Nunc videbis vtrum contingat vel eueniat tibi ſermo meus, ideſt opere compleatur. Ruth.2. Accidit autem vt ager ille haberet dominum nomine booz. 1. Regum.28. Viuit dominus quia non eueniet tibi quicquam mali. 2. Regum.1. Caſu veni in monte gelboe. ideſt accidit mihi vt venirem in monte gelboe. Eccl's.2. Et didici ꝙ vnus vtriuſq; eſſet interitus. pro quo hebrei legunt. Et didici ꝙ vnus accidens accidit omnibus his. Et in eodem. Si vnus & ſtulti & occaſus meus erit. Pro quo hebrei legunt. Sicut accidit ſtulto etiam mihi accidet. Eſa.41. Et nuncient nobis quecunq; ventura ſint. Vide etiam de hoc ſupra in dictione קָרָא Cara. Significat etiam occurrere. Geñ.24. Occurre obſecro mihi hodie. Et in eodem. 27. Voluntas dei fuit: vt cito occurreret mihi quod volebã. Nume.23. Si forte occurrat mihi dominus. Et in eodem. Occurrit illi deus. Et in eodem. Donec ego obuius pergã. ideſt occurram. Deut.25. Quomodo occurrerit tibi in via. Et inde קְרִי ceri. ſiue מִקְרֶה micre. ideſt accidens. euentus. caſus. Deut.23. Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus ſit ſomno. pro quo hebrei legunt. Qui fuerit pollutus caſu vel accidenti nocturno. 1. Regum.20. Cogitabat enim ꝙ forte eueniſſet ei quod non eſſet mundus. Eccl's.3. Idcirco vnus interitus eſt hominum & iumẽtorum. Pro quo hebrei legunt. Quoniam accidens vel euentus filiorum hominum: & accidens vel euentus iumẽtorum: vnũ accidẽs eſt eis. Et in eodem.9. Quia eadem cunctis eueniunt. Pro quo hebrei legunt. Quia idem accidens vel euentus ſit omnibus. Et inde קְרִי Ceri. ideſt occurſus: vel exaduerſo: aut e contrario. Leuit.26. Si ambulaueritis ex aduerſo mihi: ego quoq; contra vos aduerſus incedam. Et in eodem. Et ego incedam aduerſum vos in furore contrario. Item קָרָה Cara. ideſt contignare aut contignationem domus facere: ſeu domum tegere. 2. Paralip.34. Ad contignationem domorum. Nee.2. vt det mihi ligna: vt tegere poſſem porticũ templi. Et in eodem.3. Ipſi texuerunt eam: & ſtatuerũt valuas eius. p̃s.103. Qui tegis aqs ſupiora eiꝰ. ꝓ quo btũs hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Qui tegit aquis cenacula eius. & inde קוֹרָה Cora. ideſt tignũ ſeu trabes: aut lignum ſiue materia ad contignationem domorum. Geñ.19. Quia ingreſſi ſunt ſub vmbra culminis mei. Pro quo hebrei legunt. Quia ingreſſi ſunt ſub vmbra trabis vel contignationis mee. ſ. domus. 4. Regum.6. Tollamus ſinguli de ſilua materias ſingulas. Et in eodem. Accidit autem cum vnus materiam ſuccidiſſet. Et in plurali קוֹרוֹת Coroth. Cant.1. Tigna domorum noſtrarum cedrina. & inde מְקָרֶה Mecare. ideſt contignatio domus. Eccl's.10. In pigritiis humiliabitur contignatio. Et inde קִרְיָה Ciria. ideſt ciuitas. Nume.35. Decernite que vrbes eſſe debeant in preſidia fugitiuorum. Prouer.11. In bonis iuſtorum exaltabitur ciuitas. Eſa.1. Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis. Et in eodem. 29. Ve ariel ariel ciuitas quã expugnauit dauid. dicitur ẽt קֶרֶת Careth. Iob.29. Quando procedebam ad portas ciuitatis. Prouer.8. Iuxta portas ciuitatis in ipſis foribus loquitur. Et in eodem.9. Vt vocarent ad arcem & ad menia ciuitatis. Et in lingua chaldaica dicitur קִרְיָא Ciria. ſiue קַרְתָּא Cartha. aut קִרְיְתָא Ciriatha. Eſdre.4. Et habitare eos fecit in ciuitate ſamarie. Et in eodem. Venerunt in ieruſalem ciuitatem rebellem & peſſimam. Et in plurali קִרְיָתַיִם Ciriathaim. ſiue קְרִיּוֹת Cerioth. & ponitur ꝓ nomine proprio cuiuſdam ciuitatis. Hiere.48. Et ſup domum deblataim & ſuper cariathaim. Et in eodem. Et ſuper bethramon & ſuper carioth.

Euenire
Accidere
Occurrere
קְרִי
Caſus
accidens
Euentus
קְרִי
ex aduerſo
Cõtrarius
קָרָה
cõtignatio
Tegere
קוֹרָה
Culmen.
Trabes
materia
קוֹרוֹת
Tigna
מְקָרֶה
cõtignatio
קִרְיָה
Ciuitas
קֶרֶת
ciuitas.
קִרְיָא
קִרְיְתָא
ciuitas.
קִרְיָתַיִם
cariathai.

קָרַח
Radere
Caluitium facere
Decaluare

קָרַח Carach. Decaluare. depilare. radere. ſcilicet caput. ſeu caluitium facere. Leuit.21. Nec radent caput nec barbam. Hiere.16. Neq; caluitium fiet pro eis. Ezech.27. Et radent ſuper te caluitium. pro quo he. le. decaluabunt ſup te caluitium. vbi ponitur verbũ & nomẽ ab eo deriuatum. Et in eo.29. Omne caput decaluatũ. Mich.5. Decaluare & tondere ſup filios delitiarũ tuarũ. & inde קֵרֵחַ cerêach. i. caluus. 4. Reg.2. Aſcende calue: aſcende calue. & inde קָרְחָה Corcha. i. caluitiũ. Leuit.13. Sin aũt in caluitio vel in recaluatione albus vel ruffus color fuerit exortus. Hiere.47 venit caluitiũ ſup gaza. Amos.8. Et ſup omne caput caluitiũ & aliqñ ſcribitur cũ aleph in fine. Ezech.27. & radẽt ſuper te caluitium. Mich.1. Dilata caluitium tuum ſicut aquila. Signat ẽt ſuperficiẽ pãni vel veſtimẽti in qua pili lane ſunt tonſi vel pre vetuſtate defluxerunt. Leuit.13. Eo ꝙ infuſa ſit in ſuperficie veſtimenti vel per totum lepra. Item קֶרַח Cerach. ideſt gelu: aut glacies. Geñ.21. Die noctuq; eſtu vrgebar & gelu. Ponitur etiam pro cryſtallo: quia cryſtallus in greco idem eſt quod gelu latine. Ps.147. Mittit cryſtallum ſuã ſicut buccellas. Ezech.1. Et ſimilitudo ſuper capita animalium firmamẽti quaſi aſpectus cryſtalli horribilis

קֵרֵחַ
Caluus
קָרְחָה
Caluitium
Supficies pãni.
קֶרַח
Gelu
Cryſtallus

קָרַם
Extendere

קָרַם Carami. extendere. ſcilicet cutem. cõtegere. vel corio obducere. Ezech.37. Et extendam ſuper vos cutem. Et in eodẽ. Et extenta eſt in eis cutis deſuper. i. obducta. vel contecta.

קֶרֶן
Cornu

קֶרֶן Ceren. cornu. vnde hoc nomen cornu ab hebreo traxit originem. & eſt in hebreo vtriuſq; ſexus. Dañ.8. Fractum eſt cornu magnũ. Pro quo in hebreo legitur. fracta eſt cornu magna. & in eo. De vno aũt ex eis egreſſum ẽ cornu vnũ modicũ. Mich.4. Cornu tuũ ponã ferreum. Ponitur etiam pro fortitudine vel imperio. 1. Reg.2. & exaltatum ẽ cornu meũ in deo meo. Et ĩ eo. Et ſublimauit cornu chriſti ſui. Iob.16. Et operui cinere carnẽ meam. debet legi cornu meũ. p̃s.17. Et cornu ſalutis mee. Ezech.29. In die illa pullulabit cornu domus iſrael. Threñ.2. Confregit in die furoris ſui omne cornu iſrael. & in lingua chaldaica dicitur קַרְנָא Carna. Dañ.3. In hora qua audieritis vocẽ tube. pro quo hebrei legunt. vocẽ cornu. i. tube cornee. Et in plu. קַרְנַיִם Caraim. ſiue קַרְנוֹת Carnoth. Geñ.22. Herentem cornibus. Ps.74. Et omnia cornua peccatorũ confringam: exaltabuntur cornua iuſti. Dañ.8. Et ecce aries vnus habens cornua. Et in eo. Et venit vſq; ad arietem illũ cornutum. ideſt habentem cornua. Amos.6. In fortitudie noſtra aſſumpſimus nobis cornua. Abach.3. Et cornua in manibus eius. Zach.1. Et ecce quattuor cornua. Ponitur etiã pro angulo tã in ſinglr̃i q̃ in plr̃i. Exo.24. Cornua aũt per quattuor angulos ex ipſo erunt. p̃s.117. Vſq; ad cornu altaris. i. vſq; ad angulũ altaris. Eſa.5. In cornu filii olei. ideſt in angulo terre pinguiſſimo apto oliuis. & inde verbum קָרַן Caran. ideſt cornutum eſſe. Exo.34. Et ignorabat ꝙ cornuta eſſet facies ſua. Et in eo. Videntes autem Aaron & filii iſrael cornutam moyſi faciem. Hebrei tamen in predicto loco dicunt ꝙ ſignificat ſplendeſcere. eo quod de facie eius exibant radii ſplendoris ad modũ cornuum. Et inde verbũ vel participiũ tertie coniugationis. ſcilicet מַקְרִין macrin. ideſt cornua producens. p̃s.68. Placebit dño ſup vitulum nouellum cornua producentem & vngulas.

קַרְנָא
Cornu
קַרְנַיִם
Cornua
קָרַן
cornutũ eẽ
מַקְרִין
Cornua ꝓducens

קָרַס
Conteri
Incuruari
קֶרֶס
Circuli
Fibule.

קָרַס Caras. ruere. ĩcuruari. cõteri. Eſa.46. Cõfractꝰ ẽ bel: cõtritꝰ ẽ nebo. & in eo. cõtabuerũt & cõtrita ſũt ſimul pro quo he. le. ruerũt ĩcuruati ſũt. & ĩde קֶרֶס ceras. i. circulꝰ vel vncinꝰ. ſeu fibula cuiꝰ caput ẽ curuũ: & ſolũ iuenitur in nu. plu. Exo.26. facieſq; quiquagita circulos aureos. & ĩ eo. facies & quiquagita fibulas eneas: quibus iungantur anſe.

קַרְסֹל
Talus.

קַרְסֹל Carſul. talus. ſ. pedis. & ſolum inuenitur in nu. plu. 2. Reg.22. Et non deficient tali mei.

קָרַע
Scindere.
Rũpere

קָרַע Caraa. Scindere. rumpere. dirumpere. aperire. Geñ.37. Sciſſiſq; veſtibus indutus eſt cilicio. ꝓ quo he. le. & ſcidit iacob veſtimẽta ſua. Exo.28. Ne facile rumpatur. Leuit.13. rumpet eum & a ſolido diuidet. Nu.14. Sciderunt veſtimenta ſua. Iudi.11. Scidit veſtimenta ſua. 1. Reg.15. Scidit dñs regnum iſrael a te hodie. 2. Reg.15. Ecce occurrit ei chuſai arachites ſciſſa veſte. 3. Reg.13. Altare quoq; ſciſſũ eſt. p̃s.34. Diſſipati ſunt nec cõpuncti. Pro quo btũs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trãſtulit. ſcidẽtes: & nõ tacẽtes Eſa.64 vtinã dirũperes celos. Hiere.36. Scidit illud ſcalpello ſcribe. Signat ẽt apire. Hiere.22. qui aperit ſibi feneſtras. Signat ẽt depĩgere oculos ſtibio: ac ſi palpebre oculi rũpãtur ex cõtinuatiõe ſtibii. Hiere.4. Et pĩgeres oculos tuos ſtibio. & ĩde קֶרַע ceraa. i. ſciſſura: vel ruptura. Prouer.23. & veſtietur pãnis dormitatio. pro quo he. le. & veſtietur ſciſſuris vel rupturis dormitatio. i. veſtietur pãnis ruptis vel ſciſſis.

Dirũpere.
Aperire
Pingere
קֶרַע
ſciſſura.

קָרַץ
Annuere

קָרַץ Caras. conniuere. vel annuere. ſ. oculis vel labiis. excidere. formare. p̃s.34. Annuunt oculis. Prouer.6. annuit oculis: terit pede. & in eo.10. Qui ãnuit oculo dabit triſtitiã. & in eo.16. Mordẽs labia ſua perficiet malũ. pro q̃ he. le. annuẽs vel cõniuẽs labiis ſuis perficiet malũ. Signat ẽt formare vel excidere. Iob.33. & de eodẽ luto ego quoq; formatus ſum. pro quo he. le. exciſus ſũ. & inde קֶרֶץ ceres. i. exciſio vel cõciſio: aut exciſor. Pro quo btũs hiero. trãſtulit ſtimulatorẽ. Hiere.46. ſtimulator ab aqlone veniet. Itẽ קְרַץ Caras. in lĩgua chaldaica ſigñat accuſare ſeu crimĩari. Dañ.3. Accedẽtes viri chaldei accuſauerũt iudeos. & in eo.6. Adducti ſunt viri illi qui accuſauerũt danielẽ. & preponitur ei dictio אֲכַל Achal que ſigñat comedere: quia forte in illis accuſatiõibus vel cõiurationibus faciebãt aliqua conuiuia.

Formare
Excidere
קֶרֶץ
ſtimulator
קְרַץ
Accuſare

קַרְקַע
pauimẽtũ.
Fundus

קַרְקַע Carcaa. pauimentum. fundus. ſolum. Nu.5. & pauxillum terre de pauimento tabernaculi. Amos.9. ſi celauerint ſe in fundo maris.

קַרְקַר
Vaſtare
ſcrutari
Diſſipare.

קַרְקַר Circar. vaſtare. diruere. diſſipare. Nu.24. vaſtabitq; omnes filios ſeth Eſa.22. Scrutans murum. Pro quo he. le. diſſipans vel diruens murum. De quo vide ſupra in dictione קִיר cir. & in dictione קָרַר carar.

קֶרֶשׁ
tabula.
קְרָשִׁים
Tabule
tranſtra

קֶרֶשׁ Ceres. tabula. Exo.26. In lateribus tabule due incaſtrature fient. & in plurali. קְרָשִׁים cerasim. vt in eo. facies & tabulas ſtantes tabernaculi de lignis ſetim. ſignificat ẽt trãſtra ſeu tabulata nauis. Ezech.27. Et tranſtra tua fecerunt tibi de ebore indico. i. tabulata tua.

קַשׁ

קַשׁ Cas. ſtipula. de quo vide in dictione ſequenti.

קָשַׁשׁ
Colligere.
Cõgregare.
קַשׁ
Stipula
Palee.

קָשַׁשׁ Caſas. colligere. vel congregare. Exo.5. Ipſi vadãt & colligãt ſtipulas. & in eo. Diſperſuſq; eſt populus in omnem terram egypti ad colligendas paleas. Nu.5. Inuenerunt hominem colligentem ligna Soph.2. Cõuenite congregamini. & aliquando ſcribitur cum ſimplici ſin. De quo vide ſupra in dictione קוֹשׁ cus. & inde קַשׁ cas. ideſt ſtipula ſeu palee minutiſſime: aut ligna minutiſſima. Exo.5. Et colligãt ſtipulas. & in eodem. Ad colligendas paleas. Iob.13. Et ſtipulam ſiccam perſequeris. p̃s.82. Et ſicut ſtipula ante faciem venti.

קִשֻּׁא
קִשֻּׁאִים
cucumeres
מִקְשָׁה
Cucumerarium.

קִשֻּׁא Caſu. Cucumer. & ſolum inuenitur in numero plurali. ſcilicet קִשֻּׁאִים Ciſuim. Nume.11. In mẽte nobis veniunt cucumeres & pepones. & inde מִקְשָׁה Micſa. ideſt cucumerarium. Eſa.1. Sicut tugurium in cucumerario.

קָשַׁב
auſcultare
Attendere

קָשַׁב Caſab. Attendere. intendere. audire. auſcultare. 1. Regum.15. Et auſcultare magis q̃ offerre adipem arietum Nee.1. Sit auris tua attendens ad orationem ſerui tui

Ps.9.Preparationem cordis eorum audiuit auris tua. Ps.16.Intende deprecationem meam.Ps.65. Et attendit vocem deprecatiõis mee.Ps.129.Fiant aures tue ītēdētes ī vocem deprecationis mee.Prouer.1. Extendi manum meam & non fuit qui aſpiceret.ideſt qui attenderet.Eſa.42.Attē dat & auſcultet procul.Hiere.6.Quia verba mea non audierunt.Et in eodem.8.Attendi & auſcultaui. Et in eo.18. Et non attendamus ad vniuerſos ſermones eius. Et in eo. Attende domine ad me.Daſi.9.placare domine: attēde domine.Oſee.9.Et attende domus iſrael. & inde קֶשֶׁב caſeb ſiue קֶשֶׁב ceſeb.ideſt attentio vel intuitus aut auſcultatio.4 Reg.4.Et non erat vox neq͂ ſenſus.pro quo he.le. & non erat vox neq͂ auſcultatio vel attentio.ideſt non erat qui attenderet vel auſcultaret.Eſa.21.Et contemplatus eſt diligē ter multo intuitu.

קָשָׁה Caſa.indurare.aggrauare.ſeu durum vel graue eſſe. reſiſtere.Geſi.35.Difficultate part⁹ periclitari cepit Pro quo hebrei legūt.Et indurata ſiue aggrauata eſt in partu ſuo.Exo.7.Sed ego indurabo cor eius. & in eo.13.Nam cum induratus eſſet pharao & nollet nos dimitere.Deut.2 Quia indurauerat dominus deus tuus ſpiritum eius. Et in eo.15.Non auertes ab eis oculos tuos.pro quo hebrei legūt Nō durū ſit vel non ſit graue in oculis tuis cum dimiſeris illum.1.Reg.5.Quoniam dura eſt manus eius ſuper nos.2. Regum.29.Durius autem reſponderunt viri iuda.2. Paralip.36.Et indurauit ceruicem ſuam. ponitur etiam pro reſiſtere.Iob.9.Quis reſtitit ei:& pacem habuit.& inde קָשֶׁה Caſe:ſiue נִקְשֶׁה Nicſe.i.durus vel induratus.Exo.33. Populus dure ceruicis es tu.Deut.31.Ego enim ſcio contētionem tuam:& ceruicem tuam duriſſimam.Eſa.8. Et tranſibit per eā & corruet & eſuriet.pro quo he.le. Tranſibit per eam induratus: & corruet.poteſt etiam deriuari a dictione יָקַשׁ Iacas.que ſigñat offendere vel corruere ſicut eſt in littera noſtra.& inde קְשִׁי coſi.ſiue קֶשִׁי ceſi.i. durities. Deut.9.Ne aſpicias duritiē populi huius.& inde מִקְשָׁה Micſa.i. ductile.ſ. metallū percuſſum malleo & induratū vel cōplanatum.Exo.25.Facies candelabrū ductile de auro mundiſſimo.Et in eodem. Aureos & perductiles. & dicunt aliqui hebrei ꝙ in predicto loco ſignificat equalem vel planū.i. opere plano & equali.Hiere.10.In ſimilitudine palme fabricate ſunt.Pro quo he.le.Sicut palma: ductiles vel equales ſunt.Ponitur etiam pro crine vel ceſarie mulieris equaliter diuiſa.Eſa.3.Et pro criſpante crine caluiciū.Itē מִקְשָׁה micſa.ideſt cucumerarium. De quo vide ſupra in dictione קִשָּׁא ciſu.

קָשָׂה Caſa.Thuribulū.ſeu crater: ſecundum tranſlationē noſtram.& ſolum inuenitur in numero plurali:ſcilicet קְשׂוֹת ceſoth.Exo.25 Acceptabla & phialas:thuribula & ciathos.& in eodē.37.Acceptabula & thuribula de auro puriſſimo.Nu.4.Et crateras ad liba fundenda.

קָשַׁח Caſach. Indurari.durari.ſeu durum eſſe.Iob.39.duratur ad filios ſuos:quaſi non ſint ſui.Eſa.63.Indurasti cor noſtrum ne timeremus te.

קֹשֶׁט Coſet.ſiue קוּשְׁטָא cuſta. veritas.ſeu firmitas. Ps.59 Vt fugerent a facie arcus.Pro quo he.le. A facie veritatis vel firmitatis:ſiue propter veritatē vel firmitatem: tamē ſi ſcriberetur cum taū in fine loco teth.tunc ſignificat arcum:vt infra dicetur.Sed in codicibus hebreorum inuenitur ſcriptum cum teth.quod ſignificat veritatem vel firmitatem.vt prouer.22. Vt oſtenderent tibi firmitatem & eloquia veritatis.& in lingua chaldaica communiter ſignificat veritatem.Daſi.2.Vere deus veſter deus deorum eſt. Item קְשִׂיטָה Ceſita.ideſt agna ſeu ouis.Geſi.33. Emitq͂ partem agri in qua fixerat tabernaculum a filiis hemor centū agnis.Iob.42.Et dederunt ei vnuſquiſq͂ ouem vnam.Et aliqui hebrei dicūt ꝙ ſignificat genus quoddā monete:ſeu nūmum:aut obolum.Sed in tranſlatiõe chaldaica eſt ſicut in littera noſtra.

קַשְׂקֶשֶׂת Caſcheſeth.Squāma.vt Leuit.11. Omne quod habet pennulam & ſquāmā.& in plu. קַשְׂקְשׂוֹת Caſcheſoth.Ezech.29. vniuerſi piſces tui ſquāmis tuis adherebunt.reperitur etiam קַשְׂקַשִּׂים caſcaſim. ſecundū terminationem pluralem maſculinorum.1.Reg.17.Et lorica hamata induebatur.pro quo he.le.& lorica ſquāmarum.i. ſquāmata induebatur.

קָשַׁר Caſar.ligare.colligare.coniungere.Geſi.38.In quo obſtetrix ligauit coccinum.Et in eodem.44. Cum anima illius ex huius anima dependeat. pro quo hebrei legunt.Et anima eius colligata eſt cum anima illius. Deut.6. Et ligabis ea quaſi ſignū in manu tua.1.Regum.18.Et anima ionathe conglutinata eſt anime dauid. ideſt colligata. Nee.4.Itaq͂ edificauimus murum & coniunximus totū. Iob.38.Nunquid coniungere valebis micantes ſtellas pliadas. Eſa.49.Et circundabis eos tibi quaſi ſponſa.i.colligabis vel coniunges.& inde קִשֻּׁרִים Ciſurim. ideſt ornamenta quedam que mulieres circunligant collo ſuo vel pectori.Pro quo btūs hieronymus tranſtulit murenulas.Eſa.3.& murenulas & olfactoria. Põitur ēt pro faſcia pectorali. Hiere.2.Nunquid obliuiſcitur virgo ornamēti ſui:aut ſpōſa faſcie pectoralis ſue.& idē קִשּׁוּרִים Ceſurim ſiue מְקֻשָּׁרוֹת Mebruſaroth. ideſt oues que naſcuntur in principio veris.Geſi.30.Et que primi temporis iacob. Sigñat etiā predicta dictio קָשַׁר Caſar. coniurare aut coniurationem vel colligationem facere contra aliquem.1.Regū.22. Quoniā coniuraſtis omnes aduerſum me.2. Reg.15.Quod achitophel eſſet in coniuratione.pro quo hebrei legunt. In coniurantibus.4.Reg.10.Coniurauit ergo iehu filius namſi contra ioram.Amos.7.Rebellauit contra te Amos. Prō quo hebrei legunt.Coniurauit cōtra te amos.& inde קֶשֶׁר Ceſer.ideſt coniuratio.vel colligatio.2.Reg.15.facta eſt cōiuratio.Eſa.8.Nō dicatis coniuratio:omnia enim que loquitur populus iſte coniuratio eſt.

קֶשֶׁת Ceſeth.ſiue קַשֶׁת caſeth. Arcus.Geſi.9. Arcum meū ponā in nubibus. Et in eo.Apparebit arcus in nubibus.Et in eo.21.Iuuenis ſagittari⁹.ꝑ quo hebrei legunt.iaculator arcus.1.Reg.2.Arcus fortium ſuperatus eſt.Eſa.22 Dureq͂ ligati ſunt.Pro quo hebrei legunt. Ab arcu ligati ſunt.Poteſt etiam deriuari a dictione קָשָׁה Caſa que ſignificat indurare ſiue durum eſſe.Abach.1. Suſcitans ſuſcitabis arcum tuum.Et in plurali קְשָׁתוֹת Ceſathoth.ps.36. & arc⁹ eorum confringantur.Eſa.5.Et omnes arcus eorum extēti.& in eodem.13.Sagittis paruulos interficient. Pro quo hebrei legunt.& arcubus paruuli interficientur.

קַתְרֹס Cathros.In lingua chaldaica ſignificat quoddā inſtrumentum muſicum.pro quo beatus hieronym⁹ tranſtulit citharam.Daſi.3.In hora qua audieritis vocem tube & fiſtule & cithare.

De incipientibus a littera. ר. Res.

רָאָה Raa.videre.intueri.aſpicere.cernere.deſpicere.Geſi.1.& vidit deus ꝙ eſſet bonum.& in eodem.16.Tu deus qui vidiſti me.Et in eodem.Profecto hic vidi poſteriora videntis me.& in eodem.27.Ecce odor filii mei ſicut odor agri.pro quo hebrei legūt. Vide odorē filii mei ſicut odorē agri. Et eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.& in eo.29. Vidit dominus afflictionem meam.Et in eodem.37.vade & vide ſi cuncta proſpera ſint. Exo.3. Et videbo viſionem hanc magnam.& in eodem. Vidi afflictionem populi mei. Leuit.20. Et viderit turpitudinem eius: illaq͂ conſpexerit fratris ignominiā. Nu.23.De ſūmis ſilicibus videbo eū. Ioſ.5.Et vidit virum cōtra ſe ſtantem.1. Reg.2. Et videbis emulum tuū in templo.2.Reg.15.Videtur mihi ſermones tui boni & recti.4.Reg.14. Veni & videam⁹ nos.i.pugnemus inuicem.& in eodem.23.Occiſus in magedo cum vidiſſet eum.ps.32. Vidit omnes filios hominū.Ps.89.Anni quibus vidimus mala.Eccſs.12. Et tenebreſcēt vidētes per foramina.Eſa.17.& oculi eius ad ſanctum iſrael reſpicient. & in eodē.66.Et videbim⁹ in letitia veſtra.Hiere.17.Et nō videbit cum venerit bonū.& in eodem. Et nō timebit cum venerit eſtus.Pro quo hebrei legunt. Et nō videbit cum venerit eſtus.Poteſt etiam deriuari a dictione יָרֵא Iare.que ſignificat timere ſicut eſt ī littera noſtra.Ezech.16.Et abſtuli eas ſicut vidiſti.Ponitur etiā pro audire. Geſi.42.Audiens autem iacob ꝙ alimenta venderentur in egypto. Exo.20. Cunctus autem populus videbat voces.i.audiebat. Hiere.2.Videte verbū dñi.i. audite. Significat etiam videre corde aut mēte:vel intelligere:ſiue contemplari aut ſentire. vt in aliquibus locis predictis.& Eccſes.1. Et mens mea contēplata eſt multa ſapienter.et in eodem. Homo qui diebus & noctibus ſomnū non capit oculis.Pro quo hebrei legūt.Sōnum in oculis ſuis non videt.i.nō ſentit. Et in voce paſſiua ſignificat apparere.i.videri. Geſi.12. Apparuit autem dñs abrae.& in eodem. Edificauit ibi altare domino qui apparuit ei. Leuit.16. Quia in nube apparebo ſuper oraculum. Iudi.19. Nunq͂ res talis facta eſt in iſrael. ꝑ quo he.le.Nūq͂ res talis viſa eſt ſiue apparuit in iſrael. 2.Reg.22.Lapſus eſt ſup pēnas vētorū. Pro quo he.le. Apparuit ſeu viſus eſt ſuper pēnas ventorū.Iob.33. Et oſſa que tecta fuerāt nudabuntur. Pro quo.he.le.Nudabūtur oſſa ei⁹:q̄ nō videbātur ſiue que nō apparebant.ps.17. Et apparuerūt fontes aquarum.Canti.2.Flores apparuerunt in terra noſtra. & quādo eſt verbum tertie coniugationis tunc ponitur pro oſtendere vel mōſtrare.i.facere videri.Geſi.12. In terram quā monſtrauero tibi. Leuit.13. Oſtendetur ſacerdoti. Nu.8. Iuxta exēplar quod oſtendit dñs moyſi. Deut.34.Oſtēdit ei dñs omnē terram.& in eodem. Vidiſti eam oculis tuis.Pro quo hebrei legūt. Videre te feci eam oculis tuis.i.oſtendi eam tibi.4.Reg.11.Et oſtēdit eis filiū regis. Eſa.30. Et terrorem brachii ſui oſtendet.Mich.7.Oſtēdam ei mirabilia.Nū.3. Et oſtendam in gentibus nuditatē tuā.Significat etiā predicta dictio deſpicere vel negligere.Geſi.42. Quare negligitis.ps.21.Ipſi vero cōſiderauerūt & inſpexerūt me.i.deſpexerunt me.ps.53. Et ſuper inimicos meos deſpexit oculus me⁹.ps.111.Donec deſpiciat inimicos ſuos.Ps.117. Et ego deſpiciā inimicos meos. Ezech.28. Ante faciē regū dedi te vt cernerent te.Pro quo hebrei legunt. vt deſpicerent te. Mich.7.Oculi mei videbunt in eam.i.deſpicient eam. Vnde Canticorum.1. Vbi dicitur. Nolite me conſiderare ꝙ fuſca ſim:poteſt etiā legi. Nolite me deſpicere ꝙ fuſca ſim.Et inde רְאוּת Reuth.ſiue מַרְאֶה Mare.i.viſio.aut viſus.Geſi.2. Produxit dñs deus de humo omne lignū pulchrum viſu. Exo.3. Videbo viſionem hanc magnam.Nu.12.In viſione apparebo ei.2.Paralipo.26. In dieb⁹ zacharie intelligētis & videntis deum. pro quo hebrei legunt. Intelligentis in viſione dei.Iob.40.Et videntibus cunctis precipitabitur. Pro quo hebrei legūt. Vtiq͂ ad viſionem ſuam proiicietur ſiue precipitabitur. Sed beatus hieronymus tranſtulit ſenſum.Eccſs.5.Quid proderit poſſeſſori:niſi quod cernit diuitias oculis ſuis.Pro quo hebrei legūt. Quid proderit pōſſeſſori:niſi viſio oculorū ſuorum. Et in plurali מַרְאוֹת Maroth. Geſi.46. Audiuit eum per viſionē noctis vocantem ſe. Quod in hebreo legitur in plurali. ſcilicet per viſiones noctis.Ezech.40.Et adduxit me illuc in viſionibus dei.Et inde רֳאִי Roi.i.viſus. ſeu viſio aut aſpectus.1. Reg.16. Et pulcher aſpectu decoraq͂ facie.Iob.17. Nec aſpiciet me viſus hominis.& in eodem.33.Conſumpta eſt caro eius a ſupplicis.pro quo hebrei legunt. A viſione:ſiue a viſu.Poteſt etiam legi a feditate vel turpitudine:vt infra dicetur. Et inde רֹאֶה Roe.i.videns. Eſa.28.Neſcierunt videntē.Ponitur etiam pro propheta.1.Reg.9. Qui enim propheta dicitur hodie:vocabatur olim vidēs.& inde illud quod videtur pertinere alicui dicitur רְאוּי Raui.Eſter.2. & ſeptem puellas ſpecioſiſſimas de domo regis.Pro quo hebrei legunt.& ſeptem puellas pertinentes de domo regis.Et inde מַרְאָה Mara.ſiue רְאִי Rei.ideſt ſpeculum.Exo.38.De ſpeculis mulierum.Iob.37.Qui ſolidiſſimi quaſi ere fuſi ſunt.pro quo hebrei legūt. Fortiſſimi quaſi ſpeculū fuſile.ſcilicet ex ere. Item רֳאִי Roi.i.feditas ſiue obſcenum vel turpe. Naū.3.Et ponam te in exemplū.pro quo hebrei legunt.Et ponam te in turpitudinem vel feditatem. Et inde מֹרְאָה Mora.i.feda vel turpis.Beatus hiero.tranſtulit prouocatricem.Soph.3. Ve prouocatrix & redempta. Item רָאָה Raa.nomē auis immunde.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit ixon. Deut.14.Ixon & vulturē & miluū. Et dicunt hebrei ꝙ ſignificat auem acutiſſimi viſus:a primo ſignificato deriuatum.

רְאֵם Reem.rhinoceros:ſeu vnicorni⁹.Nu.24. Cuius fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis.Deut.33.Cornua rhinocerotis cornua eius.& aliquādo ſcribitur cum iod in medio dictionis loco aleph & dicitur רֵים rem.Iob.39. Nunquid volet rhinoceros ſeruire tibi.& in eodem. Nūquid alligabis rhinocerotem ad arandum loro tuo. Et in plurali רְאֵמִים Reemim.ſiue רֵימִים remim.ps.21.Et a cornib⁹ vnicorniū humilitatem meā.ps.28.Et dilectus quēadmodum filius vnicornium.

רֹאשׁ Ros.caput.princeps: ſeu dux.principium.initium. cacumē.vertex. Sūmitas cuiuſcūq͂ rei Fel. ſeu venenum.aut paupertas.Geſi.3. Ipſa conteret caput tuum.& in eodem.40.Auferet pharao caput tuum.& in eodem.47. Conuerſus & lectuli caput.Exo.29.Et pones thiaram in capite eius.Nume.6.Polluetur caput conſecrationis eius.Ioſ.2.Sanguis ipſius erit in capite eius.3.Reg.20. Et funiculos in capite noſtro.4.Reg.4.Caput meū doleo.ps.7.Cōuertetur dolor eius in caput eius. Canti.7. Caput tuum vt carmelus.Eſa.15. In cunctis capitibus eorum caluitiū. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ. in omni capite eorum caluitium. Ezech.9. Viam eorū ſuper caput eorum reddam. Et in lingua chaldaica dicitur רֵישׁ res.ſiue רֵישָׁא reſa.Daſi.2.Caput de auro optimo.& in eodem.Tu ergo es caput aureū.Et in plurali רָאשִׁים raſim.Geſi.2. Qui inde diuiditur in quattuor capita. Leuit.20. Capita veſtra nolite nudare. ps.73.Tu confregiſti capita draconū.Dicitur etiam רָאשׁוֹת raſoth in plurali: ſecundum terminationē pluralem femininorum. & tunc ſignificat locum in quo caput reclinatur. Geſi.28.Tulit de lapidibus qui iacebant:& ſupponens capiti ſuo.& in eodem. Tulit lapidem quem ſuppoſuerat capiti 1.Reg.26.Haſtam fixam in terra ad caput ei⁹.& in eodem. Et tolle haſtam que eſt ad caput eius. Hiere.13. Quoniam deſcendit de capite veſtro corona glorie veſtre. Significat etiam predicta dictio רֹאשׁ ros. principem ſeu principalem:aut ducem:tam in ſingulari q̄ in plurali. Exo.30. Sūme tibi aromata prime myrrhe.i.principalis. Nu.13. Mittens principes viros.Deut.29. Principes veſtri & tribus ac

Primus. maiores natu. Canti. 4. Cum omnibus primis vnguentis
ideſt pricipalib9. Mich. 3. Audite principes domus iacob.
Primarius Zach. 4. Et adducet lapidem primarium. i. pricipalem. Si
gnificat etiam principium ſiue initium: aut exordium. Ps.
Principium Exordium 118. Principium verborum tuorum veritas. Ezech. 40. In
exordio anni decima menſis. Item ſignificat cacumen: ſeu
Cacumen. Vertex. verticem: aut ſummitatem. Gen. 28. Et cacumen eius tan
gens celum. Exo. 24. Quaſi ignis ardens ſuper verticem
montis. 2. Reg. 15. Cumq; aſcenderet Dauid ſummitatē mon
Summa. tis. Ponitur etiam pro ſumma. Exo. 30. Quando tuleris ſū
mā filiorum iſrael. Leuit. 6. Reddet omnia que per fraudē
voluit obtinere. Pro quo hebrei legunt. Reddet ea in ſum
ma. ideſt reddet ſūmā omniū predictorū. Dan. 7. Breui ſer
mone comprehendit ſummatimq; perſtringens ait. Et inde
ראשית reſith. i. principium ſiue initium. Gen. 1. In princi
Principium pio creauit deus celum & terram. & in eodem. 10. Fuit autē
principium regni eius babylon. Nu. 24. Principium gen
tium amalech. Deut. 11. A principio anni vſq; ad finē eius.
Initium ps. 101. Initium ſapientie timor dñi. Eccſ. 7. Melior eſt fi
Optimus. ראשון nis orationis q; principium. Ponitur etiam pro principali
vel optimo. Amos. 6. Et optimo vnguento delibuti. Et in
Primus. de ראשון riſon. i. primus. Exo. 12. In die primo nō erit fer
mentum in domibus veſtris. Iob. 15. Nunquid primus ho
mo tu natus es. Ezech. 45. In primo menſe vna menſis. &
Priſtinus ראשונים aliquādo ſcribitur cum iod in medio loco aleph. Iob. 8. In
terroga enim generationem priſtinam. Et in plu. ראשונים
Primi. Riſonim. Nu. 6. Ita tamē vt dies priores irriti fiant. & in ge
ראשונה nere feminino ראשונה riſona. ſiue ראשונית riſonith. Hie
re. 25. Ipſe eſt annus primus Nabuchodonoſor regis baby
lonis. & in hebreo eſt generis feminini. Zach. 6. In quadri
Prima. gua prima equi ruffi. Accipitur etiam aduerbialiter. i. pri
mū ſeu primo. Nu. 2. Primi egredietur. Pro quo hebrei le
Primum. gunt: Primū proficiſcantur. Eſter. 1. Et primi poſt eum reſi
ראשנות dere ſoliti erant. Et in plurali ראשונות riſonioth. Eſa. 43
Ne memineritis priorū. Item ראש ros. i. fel ſeu venenum.
Priora. vt Deut. 29. Germinans fel & amaritudinem. & in eodem.
ראש 32. Vua eorū vua fellis. & in eodem. Venenū aſpidum inſa
Fel. Venenum. nabile. ps. 68. Dederunt in eſcam meam fel. Thren. 3. Et cir
cundedit me felle & labore. Significat etiam pauperem vel
paupertatem. De quo vide infra in dictione ריש ros cum
vau in medio dictionis.

רב רב Rab. multus: ſeu magnus: aut multū: vel plurimū. De
quo vide in dictione ſequenti.

רבב רבב Rabab. multiplicare. augere. creſcere. Gen. 1. Creſci
te & multiplicamini. & in eo. 6. Cumq; cepiſſent homi
Multiplicar. Creſcere nes multiplicari ſuper terram. & in eodem. 17. Et multipli
cabo te vehemēter nimis. Exo. 23. Et creſcant contra te be
ſtie agri. ps. 3. Dñe quid multiplicati ſunt qui tribulāt me.
ps. 17. Et fulgura multiplicauit. Ps. 68. Multiplicati ſunt ſu
per capillos capitis mei. Eſa. 54. Et multitudinem pacis fi
liis tuis. Pro quo he. le. & multiplicabitur pax filiorum tuo
rum. Vide etiam de hoc infra in dictione רבה raba. Et inde
רב רב Rab. ſiue רוב rob. i. multus: ſeu multitudo: ſiue magnus
Multus. aut princeps. Iudi. 17. Adhuc populus multus eſt. Eſter. 10.
Et acceptabilis plebi fratrū ſuorū. Pro quo hebrei legunt.
Multitudo. Princeps & acceptabilis multitudini fratrū ſuorū. & i eo. 1. Preponēs
Multum. menſis ſingulis de principibus ſuis. Iob. 11. Nunquid qui
multum loquitur non audiet. & in eodem. 23. Nolo multa
fortitudine contendat mecū. & in eodem. 33. Et omnia oſſa
eius marceſcere facit. i. plurima oſſa eius. & in eodē. 36. Nec
multitudo donorum inclinet te. Ps. 47. Ciuitas regis ma
magnus. gni. Prouer. 11. Salus autē vbi multa conſilia. Quod in he
breo legitur ſingulariter. & in eodē. 13. Multi cibi in noualí
bus patrum. Pro quo hebrei legūt. Multitudo cibi ſeu mul
tus cibus. & in eodem. 14. Vbi autem apparent plurime ſe Plurimi.
getes. i. multitudo ſegetum. & in eodē. 20. Multi homines
miſericordes vocantur. Pro quo hebrei legunt. multitudo
hominū. & in eodē. Eſt aurū & multitudo gēmarū. Eccſ. 1.
Eo quod in multa ſapientia multus ſit labor. & in eodem. 5
Vbi ſunt multa ſomnia: plurime ſunt vanitates. Pro quo he
brei legunt. Quoniā in multitudine ſomniorū & vanitatū.
Eſa. 19. Et mittet eis ſaluatorē & propugnatorē. Pro quo
hebrei legūt. Saluatorē & magnū. Poteſt etiā deriuari a di
ctione ריב rob. que ſignificat pugnare vel obiurgari. vt in
fra dicetur. & in eodē. 42. Et poſt multos dies viſitabuntur
ideſt poſt multitudinē dierum. Et in genere feminino רבה רבה
Raba. ſiue רבת rabath. i. multa ſiue magna aut multiplicata
1. Reg. 2. Et que multos habebat filios infirmata eſt. Gen. 7
Rupti ſunt omnes fontes abyſſi magne. 2. Paralipo. 3. Eo magna. multa.
quod multa turba ſanctificata non eſſet. ps. 77. Et adaqua
uit eos velut in abyſſo multa. Ps. 88. Deus qui glorificatur
in eccleſia ſanctorū magnus & terribilis. Pro quo hebrei le
gunt. Deus roboratus in ſecreto ſanctorū magno. & in he
breo eſt generis feminini. ps. 109. Cōquaſſabit capita i ter
ra multorū. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tran
ſtulit. Percuſſit caput in terra multa. Ponitur etiam רבה Ra רבה
ba ſiue רבת rabath aduerbialiter. i. multū aut ſepe. Ps. 61.
Non mouebor amplius. ps. 119. Multum incola fuit anima Amplius. multum.
mea. ps. 122. Multū repleta eſt aīa nra. Ps. 128. Sepe expu Sepe.
gnauerunt me a iuuentute mea. Et in plurali רבים rabim. רבים
ſiue רבות raboth. Ps. 3. Multi inſurgunt aduerſum me. Ps. multi.
33. Multe tribulationes iuſtorum. Prouer. 29. Multi requi רבות
runt faciem principis. Ponitur etiā pro maiori vel lōgeuo. multe.
Gen. 27. Maior ſeruiet minori. Iob. 32. Non ſunt longeui maior. Longeui.
ſapientes. & in lingua chaldaica dicitur רברבן Rabreban. i. רברבן
magna ſiue magni aut principes. Dan. 2. Et numera multa
& magna dedit ei. & in eodē. 4. Et optimates mei & magi magna. optimates
ſtratus me requiſierunt. Et inde רבבה rebaba. ſiue רבו ribo. רבבה
i. multiplicatio: ſiue multiplicata. Ezech. 16. Multiplicatam multiplicatio.
quaſi germē agri dedi te. & cōmuniter ponitur p decē mil
libus. Deut. 32. Et duo fugarēt decem millia. Iudi. 20. Decē decē millia
viri eligantur ex centum ex omnibus tribubus iſrael. & cē
tum de mille: & mille de decē millibus. Ps. 90. Et decē mil
lia a dextris tuis. Dicitur etiā רבוא Ribo cum vau & aleph i רבוא
fine. Nee. 7. Omnis multitudo quaſi vir vnus quadragin
ta duo millia. pro quo he. le. Omīs multitudo quaſi vir vn9
quatter decem millia & duo millia. & in eodē. Et quod de decē millia
dit reliquus populus auri dragmas viginti millia. Pro quo
he. le. Bis decē millia: ſcribitur etiam ſine aleph. 1. Paralipo.
29. Et ſolidos decē millia. & in eodē. Et eris talenta decē &
octo millia. Ione. 4. In qua ſunt pluſq; centū millia homi
nū. Pro quo. he. le. In qua ſūt pluſq; duodecies decē millia
hominū. Dan. 7. & decies centena millia aſſiſtebant ei. Pro
quo hebrei legunt. Decies mille decē millia corā eo aſſiſte
bant. & eſt ſenſus ſicut in littera nra. Et in plurali רבבות Re רבבות
baboth. ſiue רבות riboth. aut רבאות ribooth. Nu. 10. Reuer רבות רבאות
tere dñe ad multitudinē filiorū iſrael. vbi pro multitudine multitudo.
ponitur רבבות rebaboth. Deut. 33. Et cum eo ſanctorū mil millia.
lia. 1. Reg. 18. Percuſſit ſaul mille & dauid decē millia. p quo
hebrei legunt. Percuſſit ſaul in millibus ſuis: & dauid in de
cem millibus ſuis. ideſt in pluries decem millibus. Eſd. 2.
Dederunt in expenſas operis auri ſolidos quadraginta mil
lia & mille. Pro quo hebrei legunt. Auri ſolidos ſepties de
cem millia & mille. Nee. 7. Dederunt in theſaurū operis au רבתים
ri dragmas viginti millia. Et in numero duali רבתים Ribo
thaim. i. bis decem millia. ps. 67. Currus dei decem millia decē millia

Bis decē millia. Pro quo hebrei legunt. Currus dei bis decem millia. Et di
cunt aliqui hebrei q; in predicto loco & in aliquibus predi
ctis ponitur numerus determinat9 pro indeterminato. Vn
de beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Currus dei
Innumerabiles. מרבבות innumerabiles. Et inde מרבבות Merubaboth. i. multiplica
te ſiue abundantes. ps. 43. Oues eorum fetoſe abundantes
Abūdātes רביבים in gregibus ſuis. Et inde רביבים rebibim. i. gutte vel ſtille
pluuie: propter earum multiplicationem. Deut. 32. Et qua
Stille. ſi ſtille ſuper gramina. ps. 71. Et ſicut ſtillicidia ſtillantia ſu
רב per terram. Mich. 5. Et quaſi ſtille ſuper herbam. & inde רב
Multiplex Rab. i. multiplex. Iob. 5. Et ſcies quoniā multiplex erit ſe
רבי men tuū. Et in plurali רבי rube. Oſee. 8. Scribam ei multi
multiplices plices leges meas. Significat etiam רב Rab ſatis vel ſufficit.
Exo. 9. Orate dño vt deſinant tonitrua & grando. Pro quo
Sufficere. hebrei legunt. Et ſufficiat iā eſſe tonitrua. Nu. 16. Sufficiat
Multum. vobis quia omnis multitudo ſanctorū eſt. & in eodē. Mul
tum erigimini filii leui. 1. Paralipo. 21. Sufficit: iā ceſſet ma
nus tua. Significat etiam predicta dictio רבב Rabab. iurga
ri vel obiurgari. Gen. 49. Exaſperauerunt eum & iurgati
Iurgari. רבה ſunt. & aliqui hebrei dicūt q; ſignificat iaculari. i. iaculo vel
ſagittari. ſagitta percutere. Et inde רבה robe. i. iaculator vel ſagittarius
רבים Gen. 21. Factuſq; eſt iuuenis ſagittarius. Et in plurali רבים
Rabim. Hiere. 50. Annunciate in babylone plurimis omni
bus qui tendunt arcum. Pro quo hebrei legunt. Audite iaci
Iaculatores te in babylōe iaculatores ſiue ſagittarios omnibus qui ten
dunt arcus. Poteſt etiam ſignificare plurimos ſicut eſt in lit
רבים tera noſtra: Ponitur etiam רבים rabim. pro iaculis vel lan
Lancee. ceis. Iob. 16. Circūdedit me lanceis ſuis. vide etiam de hoc
infra in dictione ריב rob.

רביד רבד Rebid. torques. vel ornamētū quod ſuſpēditur in col
Torques. מרבדים lo. Gen. 41. & collo torquē aureū circūpoſuit. Ezech.
16. Et torquē circa collū tuū. Et inde מרבדים Marbadim. i.
Funes. ornamēta q̄dā quibus lectulus ornatur: ſiue tapetia. Pro q̄
רבד beatus hiero. tranſtulit funes. Prouer. 7. Intexui funibus le
ctulum meū. Et inde verbū רבד Rabad. quod ſignificat ta
Ornare. libus ornamētis ornare vl ſternere lectū. vt in pdicto loco.
Pro quo he. le. Ornamētis ſiue tapetibus ornaui vel ſtruai
lectulū meū. Vbi ponitur nomē & verbū ab eo deriuatū.

רבה רבה Raba. multiplicare. augere. creſcere. enutrire. Gen. 3.
multiplicare Multiplicabo erūnas tuas. & in eodē. 22. Et multipli
cabo ſemen tuū ſicut ſtellas celi. & in eodem. 35. Creſce &
multiplicare. Exo. 1. Ne forte multiplicetur. & in eodem.
Tanto magis multiplicabantur & creſcebant. Et in eodem.
Vt multa ſigna fiant in terra egypti. Leuit. 11. Et multos ha
bens pedes. Pro quo he. le. Et multiplicans pedes. Deut. 8.
Vt poſſitis viuere & multiplicemini. & in eodem. 14. Cum
autē longior fuerit via. Pro quo he. le. Cum multa vel mul
tiplicata fuerit tibi via. & in eodē. 17. Non habebit vxores
plurimas. pro quo hebrei legunt. Et non multiplicabit ſibi
vxores. & in eodē. 30. Et viues atq; multiplicaberis. Iudi. 9
Cōgrega exercitus multitudinē: & veni. pro quo hebrei le
gunt. Multiplica exercitum tuū: & veni. 2. Reg. 14. Vt non
multiplicentur proximi ſanguinis ad vlciſcendum. 2. Para
lipo. 33. Et multo maiora dereliquit. pro quo hebrei legūt.
Et multiplicauit delicta. ps. 15. Multiplicate ſunt infirmita
tes eorum. Ps. 138. Et ſup arenā multiplicabuntur. Prouer.
29. In multiplicatione impiorum multiplicantur ſcelera.
Eccſ. 5. Vbi multe opes ſūt: multi & qui comedūt eas. Eſa.
9. Multiplicaſti gentem. & in eodē. Multiplicabitur eius im
perium. Ezech. 21. Et multiplicat ruinas. Thren. 2. E reple
uit in filia iuda humiliatum & humiliatam. i. multiplicauit.
Ezech. 24. Cōgere oſſa que igne ſuccendā. Pro quo he. le.
Multiplica ligna. vide etiā de hoc ſupra in dictione רבב Ra
bab. Et inde הרב Hereb ſiue הרבה Harbe: aut הרבות Har הרב הרבה
both vl מרבה Marbe. i. multitudo: ſiue multiplicatio. Iudi. הרבות מרבה
20. Vt aſcendente in altum fumo captam vrbem demōſtra
ret. Pro quo he. le. Vt multiplicatio vel multitudo fumi in multiplicatio.
altū aſcenderet. ps. 50. Amplius laua me ab iniquitate mea Amplius.
i. multum laua me. ps. 129. Et copioſa apud eum redēptio. Copioſa.
i. multa. Eccſ. 1. Et mens mea contemplata eſt multa ſapiē Multa.
ter. Eſa. 30. Ignis & ligna multa. & in eodē. 33. Tunc diuidē
tur ſpolia predarū multarū. Ezech. 16. Que eſt capaciſſima
ebrietatis. i. multū capax. Amos. 4. Percuſſi vos vento vrē
te & aurigine multitudinē hortorū vſorū. Signat et pdicta
dictio enutrire vel educare. Thren. 2. Quos educaui & enu Enutrire
triui Eze. 19. & enutriuit catulos ſuos. & inde תרבות thar תרבות
buth. ſiue מרבית Marbith. i. incremētū vl multiplicatio. Nu. מרבית
32. Incrementa & alumni hominū peccatorū. 1. Reg. 2. Et incremētū
pars magna domus tue morientur cum ad virilē etatē per
uenerint. Significat etiā מרבית Marbith ſiue תרבית Thar תרבית
bith fenus vel ſuperabundantiā aut vſurā. Leuit. 25. Et fru Magna pars.
gum ſuperabundantiā non exiges. Ezech. 18. Ad vſurā nō ſupabūdātia.
cōmodauerit: & amplius nō acceperit. Itē רבה Robe. i. iacula Vſura.
tor vel ſagittarius. Gen. 21. Factuſq; eſt iuuenis ſagittarius. רבה
Pro quo he. le. Et fuit iaculator vel ſagittarius. De quo vide ſagittarius
ſupra in dictione רבב rabab. & a predicta dictione dicūt ali ארבה
qui hebrei q; deriuatur ארבה Arbe. i. locuſta. Exo. 10. Ecce Locuſta.
ego inducam cras locuſtam in fines tuos.

רבך Rabach. frigere. torrere. Leuit. 6. Que in ſartagine רבך
oleo conſperſa frigetur. 1. Paralipo. 23. Et ad lagana & Frigere.
ſartaginem & ad torrendum.
Torrere.

רבע Rabua. quadrū vel quadratū aut quadrāgulū. cōmi רבע
ſceri. Exo. 27. Quinq; cubitos in lōgitudine & totidē
in latitudine. i. quadrū. & in eodē. 28. Quadrangulū erit & Quadrum
duplex. Ezech. 43. Quadrāgulatū equis lateribus. & aliquā Qdrāgulus
do ſcribitur cū iod & thau in fine & dicitur רביעית rebiith. רביעית
3. Reg. 6. Poſtes de lignis oliuarum quadrangulatos. Ezech. Qdrāglatū
48. Omnes primitie viginti quinq; millia in quadrū ſe pa
rabuntur. Scribitur etiam cum mē in principio & dr מרבעה מרבעה
Merubaa ſiue מרבעת Merubaath. i. quadratum vel quadra
ta. Ezech. 40. Longitudine centum cubitorū: & latitudine
centum cubitorū per quadrū. & in eodē. 45. Et erit ex om
ni parte ſanctificatum quingentos per quingentos quadri Quadrus
fariam. Et inde רבע rebaa ſiue רביעית rebiith. i. quarta pars Qdrifariā
Leuit. 23. Quarta pars hin. Nee. 9. Et legerunt in volumi רבע
ne legis dñi dei quatter in die: & quatter in nocte cōfitebā Qrta pars.
tur. Pro quo he. le. Et legerūt in volumine legis dñi dei q̄r
ta parte diei: & quarta parte confitebantur vel laudabant.
Ponitur etiā רבע Rebaa pro latere. Ezech. 43. Quadrangu רבע
latum equis lateribus. i. per quattuor partes equales. Et in Later.
de ארבעה Arbaa. i. quattuor. Gen. 2. Qui inde diuiditur in ארבעה
quattuor capita. 4. Reg. 7. Quattuor ergo viri erant lepro Quattuor
ſi iuxta introitum porte. Prouer. 30. Quattuor ſunt mini
ma terre. Et i genere feminino ארבע Arbaa ſine he in fine ארבע
Exo. 22. Et quattuor oues pro vna oue. Eſa. 11. A quattuor Quattuor
plagis terre. Et aliquando ſcribitur cum thau in fine & dici
tur ארבעת Arbaath. Ezech. 46. In quattuor angulos atrii ארבעת
atriola diſpoſita. & in eodē. Menſure vnius quattuor erat. Quattuor
Et inde ארבעתים Arbaathaim. ideſt quadruplum. 2. Reg. ארבעים
12. Et ouem reddet in quadruplum. Et inde רביעי Rebii. i. Qdruplus.
quartus. Gen. 1. Et factum eſt veſpere & mane dies quartus. רביעי
& in eodē. 2. Fluuius quartus ipſe eſt euphrates. & in eodē. Quartus.
15. Generatione autem quart reuertentur huc. Et in chal
deo dicitur רביעאה Rebiaia. Dan. 2. Et regnum quartum רביעאה
erit velut ferrum. Et in plurali רביעים Rebiim. Exo. 4. Quartus.
In tertiam & quartam generationem. Pro quo hebrei le רביעים
Quarti.

gunt. In tertios & in quartos.i.natos in tertia & in quarta generatione. 4.Reg.10.filii tui vſq; ad quartā generationē ſedebunt ſuper thronum iſrael.pro quo hebrei legunt.filii quarti ſedebunt tibi ſuper thronum iſrael. & in genere femínino רְבִיעִית rebiith.ideſt quarta ſiue quarta pars. Leuit. 19. Anno autem quarto omnis fructus eorū ſanctificabitur Et in hebreo eſt generis feminini. Item רָבַע rabaa. i.commiſceri.ſ.in actu generationis: vel coire: aut ſuccūbere. Leuit.18. Mulier non ſuccumbet iumento nec miſcebitur ei. & in eodem.19. Iumenta tua non facias coire cum alterius generis animantibus. & in eodem. 20. Mulier ſi ſuccubuerit iumento. & inde רֹבַע róbaa.ideſt generatio: vel ſtirps. Nu.23. Et noſſe numerū ſtirpis iſrael.hebrei tamen in predicto loco iuxta primā ſignificationē legunt. & noſſe quartam partem iſrael.i.numerum quarte partis. Et inde רֶבַע rébaa.ideſt accubatio.Ps.138. Semitam meam & funiculū meum inueſtigaſti. Pro quo beatus hiero. in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Semitam meam & accubationem meā. euentilaſti.

רָבַץ Rabas.cubare.accubare.requieſcere.ſternere. Geñ. 49. Requieſcens accubuiſti vt leo. Et in eodem. Accubans inter terminos. Nu.22. Concidit ſub pedibus ſedētis. Pro quo he.le. Et concidit ſub Balaam. Deut.22. Et matrem pullis vel ouis deſup incubātē. & in eo.29. Et ſedeant ſuper eum oñia maledicta que ſcripta ſunt in volumine legis.pro quo he.le.& cubabūt ſuper eū. Iob.11. Requieſces & non erit qui te terreat. Canti.1. Vbi cubes: vbi paſcas in meridie.p̄s.22. In loco paſcue ibi me collocabit. ideſt cubare me faciet. Eſa.11. Et pardus cum hedo accubabit. & in eo. 13. Nec paſtores requieſcent ibi: ſed requieſcent ibi beſtie. & i eodem.27. Ibi paſcetur vitulus & ibi accubabit. Hiere. 33. Habitaculum paſtorum & accubantium gregū. Soph. 3. Et accubabunt: & non erit qui exterreat. Ponitur etiā pro ſternere. Eſa.54. Ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos. & inde רֵבֶץ Rebes.i.cubile: ſeu accubatio. vbi accubāt & requieſcunt. Prouer.4. Nec vaſtes requiē eius. i. cubile eius: vbi requieſcit. Eſa.65. Et vallis achor in cubile armentorum. Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מַרְבֵּץ Mirbas. Ezech.25. Et filios amō in cubile pecorum Soph.2. Quomodo facta eſt in deſertum cubile beſtie.

רָבַק Rabac. Impingare: vel ſaginare. & ſolum inuenitur מַרְבֵּק Marbec ab eo deriuatum: quod ſignificat ſaginatum ſeu impinguatum: vel locus vbi animalia impigantur. Hiere.46. Quaſi vituli ſaginati vniuerſi ſunt. In aliis vero locis beatus hiero. trāſtulit paſcualē ſeu armentum. 1. Reg.28. Mulier autem illa habebat vitulum paſcualē. ideſt Vitulū ſaginatū. Amos.6. Et vitulos de medio armenti. Malach.2. Et ſalietis quaſi vitulus de armento.

רָגַז Ragaz. Commoueri. vel inquietari. Tremere. vel contremiſcere. Iraſci. conturbari: vel contriſtari. Deut.2. Vt audito nomine tuo paueant: & in morē parturientiū cōtremiſcant. 1. Reg.7. Et non turbabitur amplius. Pro quo he.le. Non cōmouebitur vel nō inquietabitur amplius. Et in eodē.28. Quare inquietaſti me vt ſuſcitarer. i. cōmouiſti me. 2. Reg.22. Fundamenta montium cōcuſſa ſunt. Pro quo he.le. Et fundamenta celorum cōmota ſunt vel contremuerunt. Iob.9. Qui cōmouet terram de loco ſuo. p̄s.17. Et fūdamēta mōtiū cōmota ſunt. & btūs hiero. in pſ. iuxta he.ve.tranſtulit. Fundamēta montiū cōcuſſa ſunt. Prouer. 30. Per tria mouetur terra. Hiere.50. Et commoueat habitatores babylonis. Abach.3. Et ſubter me ſcateat. Pro quo he.le. ſubter me cōtremiſcat ſiue cōmoueatur. Sigñat ēt iraſci. Geñ.45. Ne iraſcamini i via. Exo.15. Audierūt populi & irati ſunt. Eſd.5. Poſtq; autem ad iracūdiam prouocauerūt patres nr̃i. Ps.4. Iraſcimini & nolite peccare. poteſt ēt legi. cōtremiſcite. Prouer.29. ſiue iraſcatur ſiue rideat. Eſa. 37. Et inſaniā tuā cōtra me. pro quo he.le. & q̄ iraſcaris aduerſū me. & in eodem. Cū fureres aduerſum me. i. iraſceris Ezech.16. Et prouocaſti me in oībus his.ſ. ad iracūdiā. & inde רְגַז Regaz. quod in lingua chaldaica ſignificat irā vel furorē. Dañ.3. tūc nabuchodonoſor in furore & ira. ſigñat ēt pauēre. aut contriſtari vel conturbari. Deut.28. Dabit tibi dñs cor pauidū. 2. Regū.28. Contriſtatus itaq; rex. Ioel.1. Conturbētur omnes habitatores terre. Mich.7. Perturbabuntur de edibus ſuis. Abach.3. Turbabuntur pelles terre madian. & in eodem. Audiui & conturbatus eſt vēter meꝰ. Et inde רֹגֶז rógez. i. cōmotio: vel conturbatio: aut tremor: vel cōcuſſio. Iob.3. Ibi impii ceſſauerunt a tumultu. ideſt a cōmotiōe. Eſa.14. Cū requiē dederit tibi dñs a labore tuo & a cōcuſſione tua. Scribitur etiam cum he in fine. Ezech. 12. Et aquam tuam in feſtinatione & in merore bibes. vbi ponitur pro feſtinatione.

רָגַל Ragal. explorare: contemplari. accuſare. ſuſurrare. detrahere. diffamare. Geñ.42. Exploratores eſtis vos. Et in eo. Nec quicq; famuli tui machinātur mali. pro quo hebrei legunt. Non ſunt ſerui tui exploratores. Nu.21. Miſit itaq; moyſes vt explorarent iazer. Deut.1. & cōſiderata terra. Pro quo he.le. Explorauerunt eam. Ioſ.7. Aſcendite & explorate terrā. qui p̄cepta cōplētes explorauerunt hai 2. Reg.10. Et nō ideo vt inueſtigaret & exploraret ciuitatē & euerteret eam. Sigñat ēt accuſare vel detrahere aut ſuſurrare. ſiue diffamare. eo quod ſuſurrones & detractores explorāt dicta & facta aliorum vt detrahāt & accuſēt. 2. Reg. 19. Accuſauit me ſeruū tuū ad te dñm meū regem. i. detraxit vel diffamauit me. p̄s.14. Qui nō egit dolum in lingua ſua. Pro quo beatus Hiero. in pſalterio. iuxta he.ve.tranſtulit. Non accuſauit in lingua ſua. Itē רֶגֶל Régel ſiue רָגֶל Rágel. i. pes. & eſt in hebreo vtriuſq; ſexus. Geñ.41. Abſq; tuo imperio nō mouebit quiſq; manum aut pedem. Deut. 19. Pedē pro pede. p̄s.25. Pes meꝰ ſtetit in directo. Ezech. 1. Et pedes eorum pedes recti. Pro quo hebrei legunt. Et pedes eorum pes rectus. & in eodem.29. Non pertrāſibit eā pes hominis. Et in plurali רַגְלַיִם Raglaim. Geñ.19. Et lauate pedes veſtros. Leuit.11. Ex cunctis animantibus que incedunt quadrupedia. ideſt quattuor pedibus. Iudi.5. Et barach veſtigia ſunt ſecuti. Pro quo hebrei legunt. Et barach in valle miſſus eſt pedibus ſuis. i. pedeſter. 2. Reg.15. Egreſſus eſt ergo rex & vniuerſa domus eius pedibus ſuis. & in eo. Illotis pedibus & intonſa barba. Iob.29. & pedes claudo. Eſa.7. Caput & pillos pedum. Scribitur etiam cum mē in principio & dicitur מַרְגְּלוֹת Margueloth. ideſt pedes: vel locus pedum. Ruth.3. A parte pedum. Dañ.10. & brachia eius & deorſum vſq; ad pedes. & in lingua chaldaica dicitur רַגְלַיָא Raglaia. Dañ.2. Quia vidiſti partē pedum & digitorum: partem teſteam figuli. Ponitur etiā רַגְלַיִם Raglaim ſiue רַגְלֵי Ragle pro peditibus vel pedeſtribus. Exo. 12. Sexcenta fere millia peditum virorum. Nu.11. Sexcenta millia peditum huius populi ſunt. Hiere.12. Si cū peditibus currens laboraſti. Accipitur etiam pro comitatu vel cōtubernio. Geñ.30. Benedixitq; tibi deus ad introitū meū. Pro quo he.le. Pro comitatu vel cōtubernio meo. Exo.11. egredere tu & oīs ppl's qui ſubiectus eſt tibi. pro quo he.le. Et oīs populus qui eſt in pedibus tuis. i. in comitatu vel cōtubernio tuo. Ponitur ēt p̄ veſtigio. Geñ.33. & ego ſequar paulatim veſtigia eius: ſicut videro paruulos meos poſſe. & q̄ñ iūgitur cū dictiōe הָסַךְ Aſach: tūc ambe dictiōes ſigñant

ventrem purgare ſeu mingere. Iudi.3. Forſitā purgat aluū in eſtiuo cenaculo. 1. Reg.24. In quam ingreſſus eſt ſaul vt purgaret ventrem. Et inde vrina dicitur מֵירַגְלַיִם Meraglaim. i. aque pedum. Eſa.36. vt bibant vrinam pedū ſuorū Significat etiam predicta dictio רֶגֶל Régel. vicem. Exo.23. Tribus vicibus per ſingulos annos mihi feſta celebrabitis. Nu.22. Cur percutis me ecce iam tertio. i. tribꝰ vicibus. Et in eodem. Cur inquit tertio verberas aſinam tuam. Et inde verbum רָגַל Ragal. i. aſſueſcere vel conſueſcere. Oſee.11. & ego quaſi nutricius ephraim. Pro quo hebrei legūt. Et ego cōſuetus vl' aſſuetus fui ipſi ephraim. Poteſt etiā ſignificare pedetētim ambulare: a primo ſignificato deriuatū. i. pedetētim cū eo ambulabam ſicut nutricius cū puero. eſt etiā רֹגֶל Rogel nomē fontis. 3. Reg.1. Qui erat vicinꝰ fontis rogel.

רָגַם Ragam. lapidare. ſiue lapidibus obruere. Leuit.20. Lapidibus obruet eos. & in eodem.24. Lapidet eum omnis multitudo. Nume.15. Obruat eum lapidibus omnis turba. Deut.21. Lapidibus obruet eū populus ciuitatis Ezech.16. Et lapidabunt te lapidibus. & in eo.23. Et lapidetur lapidibus populorum. Et inde מַרְגֵּמָה Margema. i. aceruus lapidum. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit aceruus mercurii. Prouer.26. Sicut qui mittit lapidem in aceruum mercurii: ita qui tribuit inſipienti honorem. Quod aliqui hebrei exponunt ſic. ſcilicet ſicut qui mittit lapidem ſcilicet precioſum in aceruum lapidum. ſ. cōmunium: ita qui tribuit inſipienti honorem. Poteſt etiam deriuari ab אַרְגָּמָן Argaman q̄ ſignificat purpuram: vt ſit ſenſus: ſicut qui ligat lapidem vel ſaxum in purpura: ita qui tribuit inſipienti honorem. Item רִגְמָה Rigma. i. ducatus vel principatus. p̄s.67. Principes iuda duces eorum. Et aliqui hebrei ſecundum primā ſignificationem legunt. lapidatio eorum. Sed beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve.tranſtulit. Principes iuda in purpura ſua. ſ. ab אַרְגָּמָן Argaman quod ſignificat purpuram: vt ſupra dictum eſt.

רָגַן Ragan. Suſurrare: murmurare. muſſitare. Deut.1. Murmuraſtis in tabernaculis veſtris. Et inde נִרְגָּן Nirgan. ſiue רֹגֶן Rógen. i. ſuſurro vel murmurator aut muſſitator. prouer.16. Et verboſus. i. ſuſurro ſeparat principes. & in eodem.26. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia. Eſa.29. Muſſitatores diſcent legem.

רָגַע Ragaa. ſcindere. diuidere. quieſcere. turbare. Iob.7. Cutis mea aruit & cōtracta eſt. pro quo hebrei legunt. Cutis mea ſciſſa eſt & contabuit. & in eodem.26. In fortitudine illius repente maria congregata ſunt. Pro quo hebrei legunt. In fortitudine illius ſcidit ſeu diuiſit maria. Poteſt etiam ſignificare ſicut eſt in littera noſtra. Nam רֶגַע Régaa ſignificat repente vel ſubito: vt infra dicetur. Eſa.51. Qui conturbo mare & intumeſcunt fluctus eius. Pro quo hebrei legunt. Diuidēs mare. Et inde רִגְעֵי rigee. i. diuiſiones vel ſciſſure. p̄s.34. Et in iracundia terre loquētes dolos. p̄ quo he.le. & in ſciſſuris terre. i. in locis abſcōditis terre. Itē רָגַע Ragaa. i. quieſcere vel requieſcere. Deut.28. In gētibꝰ quoq; illis nō quieſces. Eſa.30. Ibi cubauit lamia. i. requieuit. & in eodē.51. & iudiciū meū in lucē populorū quieſcet. Hiere.30. Vade in requiē ſuā iſrael. Pro quo hebrei legunt. Vade ad requieſcendum iſrael. Hiere.43. Refrigerare & ſile. i. requieſce & ſile. & in eodem.50. Vt exterreat terrā: & cōmoueat habitatores babylonis. Pro quo he.le. Vt requieſcere faciat terram. nam ex ruina babylonis quieuit terra. vt habetur. Eſa.14. Et inde מַרְגֵּעָה Margea. ſiue מַרְגּוֹעַ Margoa. ideſt requies. ſeu refrigerium. Eſa.28. Et hoc eſt refrigerium meū: & noluerunt audire. Hiere.6. Et inuenietis refrigeriū animabꝰ vr̃is. Item רֶגַע Régaa. ſiue רָגַע Rágaa. ideſt ſubito. repēte: aut punctus. Iob.20. Et gaudiū hypocrite ad inſtar puncti. & in eodem.21. Et in puncto in infernū deſcendunt. p̄s.6. Et erubeſcāt valde velociter. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve.tranſtulit. Et confundantur ſubito. Hiere.4. Repente vaſtata ſunt tabernacula mea: ſubito pelles mee. & in eodem.18. Repente loquar aduerſus gētem & aduerſus regnum. & in eodem. Et ſubito loquar de gente & regno. Scribitur etiam cum aleph in principio & he in fine. & dicitur אַרְגִּיעָה Argia. Prouer.12. Qui autē teſtis eſt repentinus concinat linguam mēdacii. Hiere.49. Quia ſubito currere faciam illum ad illam. Et in plurali רְגָעִים Regaim. Eſa.27. Repente propinabo ei. Pro quo hebrei legunt. In momentis propinabo ei. Ezech.32. Et obſtupeſcent repente. i. in momentis.

רָגַשׁ Ragas. fremere. tumultuare. congregare. p̄s.2. Quare fremuerūt gentes. Et aliqui hebrei in predicto loco legunt. Quare congregate ſunt gentes. Vnde beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve.tranſtulit. Quare congregauerunt gentes. Et in lingua chaldaica cōmuniter ponitur pro congregare. Dañ.6. Tunc principes & ſatrape ſurripuerūt regi. i. congregati ſunt ad regem: vel cum tumultu aut ſtrepitu venerunt. Et inde רֶגֶשׁ Rages. ideſt cōgregatio: vel cōſenſus. Ps.54. In domo dei ambulauimus cū conſenſu. i. ſimul cōgregati. Sed beatus hiero. in predicto pſalterio tranſtulit. Ambulauimus in terrore. i. in tumultu. Scribitur etiā cum thau in fine. p̄s.63. Et a multitudine operantiū iniquitatem. Pro quo beatus hiero. in predicto pſalterio trāſtulit. Et a tumultu operantium iniquitatem.

רָדַד Radad. extendere. expādere. ſubiicere. 3. Reg.6. Operuit tam cherubim q̄; palmas auro. Pro quo hebrei legunt. Et extēdit ſuper cherubim & ſuper palmas aurum. i. laminis aureis operuit ea. & in eodē.7. Subter leones & boues lora ex ere dependentia. Pro quo hebrei legunt. Et ſubter leones & boues lora opere extēto. Significat etiā ſubiicere. Ps.143. Qui ſubdit populum meū ſub me. Eſa.45. Vt ſubiiciam ante faciem eius gētes. Vide etiam de hoc ſupra in dictione יָרַד Iarad. Et inde רְדִיד Redid. ideſt pallium ſiue theriſtrum. Cāti.5. Tulerunt pallium meū. Et in pluráli רְדִידִים Redidim. Eſa.3. Et ſindones & vittas & theriſtra. Vbi ponitur pro theriſtris: que mulieres expandūt ſuper ſe: a primo ſignificato deriuatum.

רָדָה Rada. dominari. preeſſe. imperare ſubiicere. ſumere. obtinere: applaudere. Geñ.1. Et preſit piſcibus maris & volatilibus celi. & in eodem. Et dominamini piſcibus maris. Leuit.25. Ne affligas eum per potentiam. Pro quo hebrei legunt. Non domineris vel non imperes ei per violentiam ſiue cum auſteritate. & in eodem. Nō affliget eum violenter. ideſt non dominetur eius cum violentia vel auſteritate. & in eodem.26. Et ſubiiciemini his qui oderunt vos. Pro quo hebrei legunt. Et dominabuntur veſtri inimici veſtri. Nu.24. De iacob erit qui dominetur. Iudi.5. Saluate ſunt reliquie populi: dominus in fortibus dimicabit. Pro quo hebrei legunt. Tunc dominabitur qui reliquus fuerit in fortibus populi: dominus dominabitur mihi in fortibus: ideſt contra fortes. Ps.67. Ibi beniamin adoleſcentulus in mentis exceſſu. Pro quo hebrei legunt. Ibi beniamin paruulus dominans eis. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve.tranſtulit. Ibi beniamin paruulus continens eos. p̄s.71. Et dominabitur a mari vſq; ad mare. Ps. 109. Dñare in medio inimicorū tuorum. Eſa.14. Subiicientem in furore gentes crudeliter. Threñ.3. De excelſo miſit ignē in oſſibus meis: & erudiuit me. Pro quo hebrei legūt. Miſit ignem in oſſibus meis: & dominatus eſt eorum: ſiue

ſubiecit vel continuit ea. Sed in lingua chaldaica ſignificat erudire.ſicut eſt in littera nr̃a.Ezech.34.Sed cũ auſteritate imperabatis eis. Vide etiã de hoc infra in dictione רוד Rod Significat etiam ſumere vel obtinere. Iudi.14. Quẽ cum ſumpſiſſet in manibus.& in eodem.Quod mel de corpore leonis ſumpſerat.Eſa.21. Et reges obtinebit. Poteſt etiã le gi.& regum dñabitur:ſecũdum primã ſignificationem. Po nitur etiam pro applaudere.Hiere.5.Et ſacerdotes applau debant manibus ſuis.

רדם Radam.ſopiri.dormire.ſ.ſopore graui.vł ſopore de mergi.ſtupeſieri:vel ſtupore cadere. ſeu collabi. Iu di.4.Qui ſoporem morti ſocians defecit.ps.75. Dormita uerunt qui aſcenderunt equos.Dañ.8. Cũq; loqueretur ad me collapſus ſum pronus in terra.Ione.1.Et dormiebat ſo pore graui.Et inde תרדמה Thardema.i.ſopor.Gen.2.Et miſit deus ſoporem grauem in adam.Iob.4. Quando ſo let ſopor occupare homines.

רדף Radaph.perſequi.ſequi.Gen.34.Et nõ ſunt auſi per ſequi recedentes.Exo.14.Et pſecutus eſt filios iſrael. Deut.16.Quod iuſtum eſt pſequeris.i.ſequeris.Iudi.3.Se quimini me.& in eodẽ.4.Et barach perſequeretur fugien tes currus.ps.7.Perſequatur inimic⁹ animã meam.ps.33. Inquire pacem & perſequere eã.ps.37.Quoniã ſequebar bonitatem.Prouer.15.Qui ſequitur iuſtitiã diligitur a deo Eſa.5.Ve qui conſurgitis mane ad ebrietatem ſectandam. Threñ.5.Ceruicibus nr̃is minabamur.Pro quo he.le.Sup ceruices noſtras pſequebamur.i.perſecutionẽ patiebamur Ezech.35.Cum ſanguinẽ oderis:ſãguis perſequetur te.Et inde מרדף Murdaph.i.perſecutio.Eſa.14. Subiiciẽtem in furore gentes crudeliter.Pro quo he.le. Subiiciẽtem in fu rore gentes perſecutione abſq; ceſſatione.

רהה Raha.formidare. Eſa.14. Ne timeatis:neq; formide tis.& ſolum inuenitur in predicto loco.

רהב Rahab.excedere.excellere. ſuperbire.tumultuari.ſu ſcitare.ps.89.Et amplius eorum labor & dolor.i.tem pus quod excedit octoaginta annos eſt labor & dolor.Ps. 137.Multiplicabis in anima mea virtutem.i.excellere faci es.Canti.1. Quia ipſi me auolare fecerũt. Pro quo hebrei legunt.Ipſi me excellere vel ſuperbire fecerunt. Eſa.3.Tu multuabitur puer cõtra ſenem.i.ſupbiet:vel excellentiorẽ ſe putabit.Ponitur etiam pro ſuſcitare.Prouer.9. Diſcurre feſtina & ſuſcita amicum tuum.Et inde רהב Rahab.i.ſuper bus vel ſuperbia. Iob.36. Et prudentia eius percuſſit ſuper bum.Eſa.30. Superbia tantum eſt:quieſce.& in eodem.31. Nunquid tu non percuſſiſti ſuperbum. eſt etiã רהב Rahab. nomen proprium loci.Ps.86.Memor ero rahab & babylo nis ſcientiũ me. Sed etiam in predicto loco beatus hierony mus in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Memorabor ſuperbie & babylonis.Et in plurali רהבים Rehabim.ps.39.Et non re ſpexit in vanitates & inſanias falſas. Pro quo beatus hiero.i pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Et non eſt auerſus ad ſuperbias pompaſq; mendacii.

רהט Rahat.in lingua chaldaica ſignificat currere.Et inde רהטים Rehatim.i.canales vbi aque decurrunt. Gen. 30.Poſuitq; eas in canalibus vbi effundebatur aqua. Signi ficat etiam laquearia que in tectis domorum fiũt in modũ canalium.Cãti.1.Laquearia noſtra cupreſſina.& in eodem. 7. Et come capitis tui ſicut purpura regis iuncta canalibus. Pro quo hebrei legũt.Et coma capitis tui ſicut purpura re gis ligati in laquearib⁹.i.in domo laquearibus conſtructa. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra.

רוב Rob.litigare. rixari.obiurgari. contendere. iudicare. ſeu iudicio contendere.vindicare.vlciſci. Gen.26.Sed

Imperare. Sumere. Obtinere. applaudere. רדם. Sopiri. Dormire. Collabi. תרדמה. ſopor. רדף. Perſequi. Sequi. מרדף. Ceſſatio. רהה. Formidaſ. רהב. amplius. Excedere. multiplicaſ. auolare. Excellere. Tumultuari. רהב. ſuſcitare. ſuperbus. ſuperbia. רהבים. ſuperbie. רהט. Currere. רהטים. canales. Laquaria. רוב רוב.

& ibi iurgium fuit paſtorum gerare aduerſus paſtores iſaac Pro quo hebrei legunt. Et iurgati ſunt paſtores gerare ad uerſus paſtores iſaac. Et in eodem. Et pro illo quoq; rixati ſunt. Et in eodem. Pro quo non contẽderunt. Iudi.11.Aut docere poteſt ꝙ iurgatus ſit contra iſrael.1.Reg.15.Et tetẽ dit inſidias in torrente. Pro quo hebrei legunt. Et obiurga tus eſt ſiue contendit in torrente. Iob.33. Aduerſus eum cõ tendis, & in eodem.39. Nunquid qui contendit cum deo tam facile conquieſcit. Eſa.45. Ve qui contradicit factori ſuo.ideſt qui contendit vel litigat cum factore ſuo. Signifi cat etiã iudicare vel iudicio cõtendere.ps.34.Iudica domi ne nocentes me.Eſa.3.Stat ad iudicandum dominus.Et in eodem.49. Eos vero qui iudicauerunt te ego iudicabo. Hiere.2. Propterea iudicio contendam vobiſcum. Threñ. 3.Iudica domine cauſam anime mee.Oſee.2.Iudicate ma trem veſtram:iudicate.Ponitur etiam pro vindicare vel vl ciſci. Iudi.6. Nunquid vltores eſtis baal.& in eodẽ.Si deus eſt: vindicet ſe de eo.Oſee.12.Et miſit ad regẽ vltorẽ.Et in de ריב Rib.i.iurgium.litigium.Rixa.lis.cauſa. Gen.13.Et facta eſt rixa inter paſtores.Deut.25.Si fuerit cauſa inter ali quos. Prouer.25. Ne proferas in iurgio cito.& in eodem. Cauſam tuam tracta cum amico tuo.Scribitur etiam cũ mẽ in principio & he in fine: & dicitur מריבה Meriba. Gen.15. Ne ſit queſo iurgiũ inter me & te.Exo.17.Et vocauit nomẽ loci illius temptatio propter iurgium filiorum iſrael. Pro quo hebrei legunt. Vocauit nomen loci illius temptatio & iurgium: propter iurgium filiorũ iſrael.Et in plurali ריבות Riboth.Deut.17.Et iudicum intra portas tuas videris ver ba variari.Pro quo hebrei legũt. Verba litium ſiue cauſarũ vel litigiorum.i.litigantium in portis tuis.

רוד Rod.dominari.preualere.humiliari.Gen.27.Tẽpuſ ꝙ veniet.cum excutias & ſoluas iugum eius de ceruici bus tuis.pro quo hebrei legunt. Et erit cum preualueris vł dominatus fueris & excuties iugum ei⁹ de ceruicibus tuis. Hiere.2.Quare ergo dixit populus meus receſſimus. Pro quo hebrei legũt.Quare dixit populus meus dominati ſu mus ſiue preualuimus. Sed in tranſlatione chaldaica eſt ſi cut in littera noſtra. Oſee.11. Iudas autem teſtis deſcendit cum deo. Pro quo hebrei legunt. Iudas autem adhuc pre ualebat ſiue dominabatur cum deo. Poteſt etiam deriua ri a dictione ירד Iard que ſignificat deſcendere ſicut eſt in littera noſtra. Sed in tranſlatione chaldaica ſic habetur. Do mus autem iuda confortabantur ſiue preualebant in cultu domini. Vide etiam de hoc ſupra in dictione רדה Rada.po nitur etiam predicta dictio pro humiliare.ps.54. Contri ſtatus ſum in exercitatione mea. Pro quo beatus hierony mus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Hu miliatus ſum in meditatione mea. Vide etiam de hoc ſupra in dictione ירד Iarad.

רוה Raua.inebriare.irrigare.ſaciare.ps.35.Inebriabũtur pinguedine domus tue.ps.64.Riuos ei⁹ inebria.ideſt irriga. Prouer.11. Et qui inebriat:ipſe quoq; inebriabitur. Eſa.16. Inebriabo te lachryma mea. Et in eodẽ.34.Quo niã inebriatus eſt in celo gladius meus.& in eodem.43.Et adipe victimarũ tuarum non inebriaſti me.& in eodẽ.55. Sed inebriat terram & infũdit eam.Hiere.31.Inebriaui ani mam laſſam.Et in eodẽ.46.& inebriabitur ſanguine eo rum.Threñ.3.Inebriauit me abſinthio.& inde רוה Raua. ſiue רוה raue.ideſt ebria vel ſaturata aut irriguũ. Deut.29. Vt abſumat ebria ſitientem.Eſa.58.Et eris quaſi hortus ir riguus.& aliquando ſcribitur cum iod in medio & dicitur רויה Reuaia.Ps.23.Et calix me⁹ inebriãs.Ponitur etiã p re frigerio.ps.65.Et eduxiſti nos in refrigeriũ.Itẽ רוה raua.

Iurgari. Rixari. obiurgari. Cõtendere. Iudicare. Iudicio cõtendere. vindicare. ריב. Rixa. Cauſa. Iurgium. מריבה. Iurgium. ריבות. Lites. רוד. preualere. Dñari. humiliare. רוה. Inebriare. רוה. Ebria. Irriguus. רויה. Inebrians. refrigeriũ. רוה.

In lingua chaldaica ſignificat aſpectum vel intuitum aut ſpeciem.Dañ.2.Intuitus eius erat terribilis.Et in eo.3.Et ſpecies quarti ſimilis filio dei.

רוח Rauach.reſpirare.refrigerari.ſeu refocilari.1.Reg.16. Et refocilabatur ſaul.ideſt reſpirabat vel refrigeraba tur.Iob.32.Loquar & reſpirabo paululũ.& ide רוח reuach ideſt reſpiratio vł ſpaciũ aut refrigeratio.Geñ.32.Et ſit ſpa cium inter gregem & gregem.Eſter.4.Per aliam occaſio nem liberabuntur iudei.Pro quo hebrei legunt. ſpaciũ vel refrigerium erit iudeis de loco alio.& ide מרוח Meruuach ideſt ſpacioſum.Hiere.22.Edificabo mihi domum latam & cenacula ſpacioſa.& inde רוחה Reuacha.ſiue הרוחה Har uacha.ideſt refrigerium:vel ſpacium:aut requies:ſiue reſpi ratio.Exo.8.Vidẽs autem pharao ꝙ data eſſet requies,po nitur etiam pro ſingultu:qui eſt reſpiratio quedã.Threñ.3 Ne auertas aurem tuã a ſingultu meo.Et inde רוח Rúach.i. ſpiritus.ventus.aer.ſeu aura.aut halitus.Geñ.1. Et ſpiritus domini ferebatur ſuper aquas.Et in eo.41. qui ſpiritu dei plenus ſit.Exo.15.Flauit ſpũs eius & operuit eos mare.Et in eo.28.Quos repleui ſpiritu ſapiẽtie.Nu.14. Qui ple nus alio ſpiritu ſecutus eſt me.2.Regum.23.Spiritus domi ni locutus eſt per me.3.Regum.22.Egreſſus eſt autẽ ſpiri tus:& ſtetit coram domino.1.Paralip.12. Spiritus vero in duit amaſai. Iob.9. Non concedit requieſcere ſpũm meũ Et in eo.15.Quid tumet contra deum ſpiritus tuus. Et in eodem.ſpiritum illius & flatum ad ſe trahit.Ps.50.Et ſpiri tum ſanctum tuum ne auferas a me.Et in eo.& ſpiritu prin cipali confirma me.Prouer.29.Totum ſpiritum ſuum pro fert ſtultus.Eccl'ſ.7.Ne ſis velox ad iraſcendum. Pro quo hebrei legunt.Ne ſis velox in ſpiritu tuo ad iraſcendũ. Et in eodem.12.Et ſpiritus redeat ad deum qui dedit illũ.Eſa. 11.Et ſpiritu labiorũ ſuorum interficiet impium. Et in eo dem.31.Et equi eorum caro & non ſpiritus.Et in eodẽ.32. Donec fundatur ſuper nos ſpiritus de excelſo.Et in eo.48 Dominus miſit me & ſpiritus eius.Et in eodem.61.Spiri tus domini ſuper me.Ezech.1.Quocũq; ibat ſpiritus:illuc eunte ſpiritu & rote pariter eleuabantur.Zach.6.requieſce re fecerunt ſpiritum meum in terra babylonis. Malach.2. Et reſiduum ſpiritus eius eſt.Et in eodem.Et cuſtodite ſpi ritum veſtrum.Et inde verbum tertie coniugationis quod ſignificat inſpirare:ſeu ſpiritu replere.Eſa.11. Et replebit eum ſpiritus timoris domini.Significat etiam predicta di ctio רוח Rúach ventum ſiue:aerem.aut auram.Geñ.3. Ad auram diei.Et aliqui hebrei legunt.Ad ſpiritum diei ſiue ad ventum diei.Exo.10.Ventus vrens leuauit locuſtas. Et in eodem.14.Flante vento vehementi & vrenti.3. Reg.19 Spiritus grandis & fortis ſubuertens montes.ideſt ventus. Iob.1.Repente ventus vehemens irruit. Et in eo. 41.Nec ſpiraculum quidem incedit per eas.i.neq; aer.Eccl'ſ.1.& in circuitu pergit ſpiritus.Ezech.5.Tertiam vero partem in omnem ventũ diſpgã.Et in lingua chaldaica aliqñ dicitur רוחא Rucha.Dañ.2.Et rapta ſunt vẽto.Ponitur et pro ſpiri tu malo.Iudi.9. Miſit dominus ſpiritum peſſimum inter abimelech & habitatores Sichem.1.Regum.16.Et exagita bat eum ſpiritus nequam. Et in eodem. Ecce ſpiritus domi ni malus exagitat te.Et in eodem. Recedebat enim ab eo ſpiritus malus. Accipitur etiam pro halitu.Iob.19. Halitũ meum exhorruit vxor mea. Accipitur etiam pro plaga ter re ſeu pro parte.Hiere.52.Et fuerunt malogranata nona ginta ſex dependentia.pro quo hebrei legũt.ex omni par te dependentia.Ezech.42.Menſus eſt autem contra ven tum orientalem.ideſt contra plagam orientalem. & in eo dem.Menſus eſt contra ventum aquilonis.& in eodẽ.Con

Intuitus. Species. רוח. refocilari. Reſpirare. רוח. Spacium. Refrigeriũ. מרוח. ſpacioſum. רוחה. Requies. ſingultus. רוח. Spiritus. ſpirare. ſpũ replere. רוח. Aura. Ventus. ſpiraculũ. רוחא. Ventus. ſpũs malꝰ. halitus. Pars. Plaga.

tra ventum occidentalem menſus eſt.& in plurali רוחות ru choth.Nu.16.Fortiſſime deus ſpirituum oĩs carnis.Ezech. 5.& inducam ſuper helam quattuor ventos.ideſt a quattu or plagis terre.& inde רחת Rachath.ideſt pala ſeu ventila brum quibus fruges ventilantur.Eſa.30. Sicut in area ven tilatum eſt.pro quo hebrei legunt. Quod ventilatum eſt in pala & in ventilabro.& inde dicunt aliqui hebrei ꝙ deri uatur רכשים Rchim & ꝙ ſignificat naues:eo quod flatu vẽ ti mouentur.Eſa.43.& detraxi vectes vniuerſos. Pro quo ipſi legunt.& detraxi i nauibus vniuerſos. Sed ſi illa littera beth que ponitur ibi in principio dictionis eſt de ſubſtan tia dictionis & non eſt prepoſitio: tunc ſignificat vectes ſi cut eſt in littera noſtra: vt dictum eſt ſupra in dictione ברח Barach.

רום Rum.exaltare.leuare.eleuare.ſeparare.Gen.7.& ele uauerunt arcam in ſublime a terra.pro quo hebrei le gunt.& eleuauerunt arcã:& exaltata ſiue eleuata eſt deſup terra.& in eodem.14.Leuo manum meam ad dominum. Deut.17.Nec eleuetur cor eius.& in eodem.32.Manus no ſtra excelſa.1.Regum.9.Leuauit coquus armum.3.Regum 11.Leuauit manum contra regem.& in eodem. & hec ẽ cau ſa rebellionis aduerſus eum.pro quo hebrei legunt. & hoc eſt verbum in quo leuauit manum contra regem. & in eo dem.16.Pro eo quod exaltaui te de puluere.Eſdre.9.& ſu blimaret domum dei noſtri.Ps.11. Secundum altitudinem tuam multiplicaſti filios hominum.Pro quo beatus Hiero nymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Cum exaltati fuerint viliſſimi filiorum hominum.Ps. 29. exaltabo te domine.Ps.45.exaltabor in gentibus:& exal tabor in terra.ps.56.exaltare ſuper celos deus.Ps.74.hũc humiliat & hunc exaltat.Et in eodem. Exaltabuntur cor nua iuſti.Ps.106.Et exaltent eũ in eccleſia plebis. Prouer. 3.Stultorum exultatio: ignominia.Debet legi exaltatio.ꝓ quo hebrei legunt.& ſtultos exaltare:ignominia.ſcilicet ẽ Et in eodem.14.Qui autem impatiens eſt exaltat ſtultiti am ſuã.Eſa.1.Filios enutriui & exaltaui.Ezech.10.& eleua ta eſt gloria domini deſuper cherub.Et in eodem. & eleua ta ſunt cherubim.Et in eodem.Vt exaltarentur de terra.& in eo.Et cum eleuatis eleuabantur.& aliqñ ſcribitur cum a leph in medio loco vau.Zach.14.Et exaltabitur & habita bitur in loco ſuo.& inde רם Ram.i.altus: vel eleuatus: aut excelſus.Eſa.2.Et ſuper omnem ſuperbum & excelſum.& in plurali רמים Ramim.Deut.12. Super montes excelſos & colles.Eſa.10.& excelſi ſtatura ſuccidentur. & in genere feminino רמה Rama.ideſt excelſa vel exaltata.& in plurali feminino רמות Ramoth.Prouer.6.Oculos ſublimes lin guam mendacem.& in hebreo eſt generis feminini. Et ali quando ſcribitur cum aleph in medio.vt Prouer. 24. Ex celſa ſtulto ſapientia.Pro quo hebrei legunt. excelſe ſtulto ſapientie. Significat etiam ראמות Ramoth quoſdã lapides precioſos:ſic dictos propter ſui excellẽtiam. Iob.28.excel ſa & eminentia non commemorabuntur comparatione eius.Pro quo hebrei legunt Ramoth & gabis non comme morabuntur,& dicunt ꝙ ſunt lapides precioſi ſic nomina ti. Ezech.17.& Ramoth & chodcod propoſuerunt in mer catu tuo.& inde רום Rom ſiue רום Rum.ideſt altitudo aut celſitudo ſeu exaltatio.Prouer.21.exaltatio oculorum & di latatio cordis.Eſa.2.Et incuruabitur altitudo virorũ. Hie re.48.Et altitudinem cordis illius.Abach.3.Altitudo ma nus ſuas leuauit.Et aliquando ſcribitur cum he in fine & dĩ רומה Roma.Mich.2.& non ambuletis ſuperbi. Pro quo he brei legunt.Et non ambuletis in altitudine. ideſt in ſuper bia. Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur

רוחות. ſpiritus. Venti. רחת. Pala. רחים. Vectes. Naues. רום. Eleuare. Leuare. Exaltare. ſublimare. רם. Excelſus. רמים. Excelſi. רמה. רמות. ſublimes. Excelſe. ראמות. Excelſa. Ramoth. רום. Exaltatio. Altitudo. רומה. ſuperbia. Altitudo.

מרום מָרוֹם Marom.i.altū ſeu altitudo:aut excelſum vl' celſitudo.
altum Ps.67.Aſcendiſti in altū.& in plu.מְרוֹמִים meromim.Iob.
מְרוֹמִים 16.& conſcius meus in excelſis.Prouer.8.In ſummis excel
Excelſa. ſiſq; verticibus.Et in eo.9.Miſit ancillas ſuas vt vocarent
ad arcē & ad menia ciuitatis.Pro quo he.le.Miſit ancillas
רוֹמְמוּת ſuas vt vocarent ad menia excelſa ciuitatis.& inde רוֹמְמוּת
Exaltatio Romemuth.i.altitudo vel exaltatio.Ps.149.Exaltationes
dei in gutture eorum.Eſa.33.Ab exaltatione tua diſpſe ſūt
gentes.Vide ēt de hoc infra in dictione רָמָם Ramam.& ide
רָמָה רָמָה Rama.i.locus excelſus vel eminens.Hiere.31.Vox in
Excelſuz excelſo audita eſt.Ponitur etiā pro proſtibulo quod mere-
trices faciunt in loco excelſo & eminenti vt videātur a trā
pſtibulū. ſeuntibus.Ezech.16.Et feciſti tibi proſtibulū:& excelſum
tuū feciſti in oī platea.i.proſtibulū tuū.& in eo.Demolien-
tur proſtibulū tuū.Significat etiam predicta dictio ſepara
ſeparare re.Exo.29.Et armū quē de ariete ſeparaſti.Leuit.4.Sicut
offertur de vitulo hoſtie pacificorū.pro quo hebrei legūt.
Sicut ſeparatur de vitulo pacificorū.& in eo.6.Tolletq; ci
neres quos vorans ignis exuſſit.pro quo he.le.& ſeparabit
cineres.Nu.15.Separabitis primitias domino de cibis ve
Recedere. ſtris.Et in eo.16.Recedite de medio huius multitudinis.i.
ſeparamini.Ezech.48.Erunt primitie quas ſeparabitis vi
ginti quinq; millibus.Et in eo.Primitie quas ſeparabitis
dño.Dañ.8.Et ab eo tulit iuge ſacrificium.i.ſeparauit vel
תְּרוּמָה abſtulit.& inde תְּרוּמָה Theruma.i.illud quod ſeparatur a cō
munibꝰ vſibus & offertur dño.pro quo btūs hiero.trāſtu-
Primitie. lit primitias.Exo.25.vt tollant mihi primitias.& in eo.he
ſunt aūt primitie quas accipere debetis.Scribitur etiam cū
תְּרוּמִיָּה iod in medio & dicitur תְּרוּמִיָּה Therumia.Ezech.48.&
erunt primitie de primitiuis terre ſanctū ſanctorū.& ī plu.
תְּרוּמוֹת תְּרוּמוֹת Therumoth.2.Reg.1.nec ſint agri primitiarum.&
primitie inde רָמַת ramath.pro quo beatus hiero.tranſtulit ſaniem.
רָמַת
ſanies. Eo quod ſeparatur & abiicitur.Ezech.32.& iplebo valles
ſanie tua.

רוֹעַ רוֹעַ Róaa.Malignare.malū facere.malū eſſe.affligere.cō
malū facere ſligere.vlulare.vel iubilare.Geñ.19.Nolite malū hoc
facere.& in eo.43.In meā hoc feciſtis miſeriā.pro quo he.
le.Quare male feciſtis mihi.Exo.23.Non ſequeris turbā
ad faciēdū malū.Nu.11.Sed & moyſi intolerāda res viſa ē.
pro quo he.le.& in oculis moyſi malū fuit.i.malū viſum ē
in oculis eius.1.Reg.12.Quod ſi pſeueraueritis in malicia.
Pro quo he.le.Si malefaciēdo malefeceritis.2.Reg.19.Et
peius erit hoc tibi q̄ oīa mala que venerūt ſup te.i.magis
malū eſſe malū erit tibi.3.Reg.14.Sed opatus es male ſup oēs q fue
malignari runt ante te.ps.104.Et in prophetis meis nolite maligna-
ri.Prouer.24.ne forte videat dñs:& diſpliceat ei.pro quo
he.le.Ne forte videat dñs:& malū ſit in oculis eius.Hiere.
Nequiter 38.male fecerūt viri iſti.Mich.3.Sicut nequiter egerūt in
agere. adinuētionibus ſuis.Soph.1.Non faciet bene dñs:nec faci
et male.Signat ēt affligere.Deut.26.Afflixeruntq; nos e-
gyptii.3.Reg.17.Etiā ne viduā apud quā ego vtcūq; ſuſtē
tor afflixiſti.Prouer.11.Affligetur malo qui fidē facit pro
Cōterere extraneo.Signat ēt cōfringere vel cōterere.Iob.34.Cōte-
ret multos & innumerabiles.ps.2.Reges eos in virga fer-
Frangere. rea.Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.trāſtulit.frā-
ges eos in virga ferrea.Poteſt ēt deriuari a dictiōe רָעָה raa
que ſignat paſcere vel regere.Eſa.8.Congregamini popu
li & vincemini.pro quo he.le.Conterimini ſiue confracti
vel contriti ſtote.Prouer.13.Amicus ſtultorum ſimilis effi-
citur.Pro quo hebrei legunt.Qui nutrit vel pauit ſtultos
contereretur.Poteſt etiam deriuari a dictione רֵיעַ Réa que ſi
gnificat ſocium vel amicum.vt ſit ſenſus.Amicus ſtultorū
ſociatur.ideſt confederatur eis:vel eficitur ſimilis eis:ſicut
eſt in littera noſtra.Eſa.24.Confractione cōfringetur ter Cōfringet
ra.Hiere.15.Nunquid federabitur ferrum ferro ab aquilo- Federari
ne.Pro quo hebrei legunt.Nunquid conteret ferrum fer-
rum.Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra.ſicut ſupra
dictum eſt.Vide etiam de hoc infra in dictione רָעָה Raa.&
inde רַע Ra.ideſt malus ſeu iniquus aut malum.Geñ.6.& רַע
cuncta cogitatio cordis intenta eſſet ad malū.& in eo.38. Malus.
Fuitq; her primogenitus iuda nequam in conſpectu do- Nequā
mini.Exo.33.Audienſq; populus ſermonem hunc peſſi- Peſſim'
mum.Nee.2.Et eram quaſi languidus in facie eius.ꝑ quo
hebrei legunt.& non fui malus in conſpectu eius.ideſt nō
diſplicui ei.Prouer.11.Malum eſt:malum eſt dicit omnis
emptor.Et in eodem.23.Ne comedas cum homine inuido
Pro quo hebrei legunt.Ne comedas cum homine mali o-
culi.& eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.& aliquando ſcribi-
tur cum mem in principio & dicitur מֵרַע Meraa.ideſt ma- מֵרַע
lus ſiue malefaciens.Prouer.17.Malus obedit lingue ini- Malus.
que.Eſa.9.Quia omnis hypocrita eſt & nequā.& ī plurali Nequam.
רָעִים Raim.ſiue מְרֵעִים Mereim.Geñ.13.Homines autem רָעִים
ſodomite peſſimi erant.ps.36.Noli emulari in malignan Peſſimi.
tibus.Et in eodem.Quoniam qui malignantur extermi- Malignā
nabuntur.Eſa.1.Semini nequam.Pro quo hebrei legunt. tes.
Semen malignantiū ſiue malorū.Hierē.6.Et malicie corū malitie
non ſunt conſumpte.& in genere feminino.רָעָה Raa.ideſt רָעָה
malicia:ſeu afflictio:vel mala:aut malū.Hebrei enim non
habent genus neutrū.& pro eo aliquando vtuntur genere
maſculino:aliquando feminino.Geñ.39.Quomodo ergo
poſſum hoc malū facere.Exo.10.Cui dubium eſt q; peſſi- malum.
me cogitatis.ideſt malū.1.Reg.25.malicia ergo non inue- malitia.
nitur in te.Eſter.7.Intellexit enim a rege ſibi paratū ma-
lū.Ione.3.Super maliciā quā locutus fuerat vt faceret.i.ſu-
per malū vel ſuper afflictionē.Et in eo.4.& afflictus eſt io afflictio
nas afflictione magna.Et in eo.Laborauerat enim.ꝑ quo
hebrei legunt.vt liberaret eū a malo ſuo:vel ab afflictione
ſua.Et in plurali רָעוֹת raoth.Deut.32.Congregabo ſuper רָעוֹת
eos mala.Ps.33.Multe tribulationes iuſtorum.ideſt multe mala
afflictiones vel multa mala.Ps.39.Quoniam circundede tribulatōes
runt me mala.Hiere.2.Inſuper & malicias tuas docuiſti.& malitie.
inde רוֹעַ roáa.ideſt malicia ſeu malum aut nequitia.Nee. רוֹעַ
2.Non eſt hoc fruſtra ſed malum neſcio quod in corde tuo Malum.
eſt.Ps.37.Et ſecundum nequitiam adinuentionū ipſorū. Nequitia.
ponitur etiā pro putrido.Prouer.26.Dens putridus:& pes
lapſus.Significat etiā macilentum ſeu deforme vel triſte.
Geñ.40.Cur triſtior eſt hodie ſolito facies veſtra.Et in eo Triſtis.
dē.41.Fede confecteq; macie.Et in eodē.In tantū defor- Defo:mes
mes & macilente:vt nunq; tales in terra egypti viderim.
Et in eo.Simili macie & ſquallore torpebant.Nee.2.Qua Macilēte.
re vultus tuus triſtis eſt.Significat etiam predicta dictio רוֹעַ רוֹעַ
Róa.vlulare:ſeu iubilare:aut conclamare:vel vociferari.
Nu.10.Et non conſciſſe vlulabunt.& in eodem.Clangetis Vlulare.
vlulantibus tubis.Ioſ.6.Conclamabit omnis populus vo Cōclamar.
ciferatione magna.Et in eodem.Non clamabitis neq; au Clamare.
dietur vox veſtra.Et in eodem.Igitur omni populo voci vociferari.
ferante.Ps.59.Mihi alienigene ſubditi ſunt.Pro quo he-
brei legunt.Super me paleſtina iubilauit ſeu vlulauit vel
conclamauit.Poteſt etiam legi.Mihi paleſtina federata eſt
vt dictum eſt ſupra.vnde Beatus hieronymus in pſalterio
iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Mihi paleſtina fede
rata eſt.Ps.64.Clamabunt etenim:& hymnum dicent.ps
65.Iubilate deo omnis terra.ps.95.Iubilemus deo ſaluta Iubilare.
ri noſtro.Eſa.16.In vineis non exultabit nec iubilabit.Et
in eodem.42.Vociferabit & clamabit.& inde רֵיעַ Réa.i.iu רֵיעַ
bilatio ſeu vociferatio vel vlulatio.Exo.32.Audiens autē

vociferatio Ioſue tumultū populi vociferantis.Pro quo hebrei legunt
In vociferatione ſua.Iob.36.Annunciat de ea amico ſuo.
Pro quo hebrei legunt.Annunciat ſuper illud vociferatio
eius.ideſt tonitruum eius.ſcilicet tonitruum annunciat ſup
fulgur:ſicut exponunt hebrei.Poteſt etiā ſignificare ami
cum ſicut eſt in littera noſtra;vt infra dicetur.Mich.4.
Quare merore contraheris.pro quo hebrei legunt.Quare
vlulas vlulationem.Vbi ponitur verbum & nomen ab eo
deriuatum.Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra.vt
תְּרוּעָה ſupra dictum eſt.& inde תְּרוּעָה Therua.ideſt iubilatio vel
vlulatio aut clamor vel clangor.Nume.10.Si autem proli-
Clangor. xior atq; conciſior clangor increpuerit.& in eo.23.Et clan
gor victorie regis in illo.& ī eodem.28.Dies clangoris &
Vlulatus. tubarum.Hiere.20.Audiet clamorem mane & vlulatum ī
רֵיעַ tempore meridiano.Item רֵיעַ Réa cum iod in medio lo-
co vau.ideſt ſocius.ſodalis.vel amicus.proximus.Iob.6.&
Amicus. ſubuertere nitimini amicum veſtrum.Et cōmuniter ſcri-
bitur ſine iod.Leuit.19.Diliges amicum tuum ſicut te ip-
proximus. ſum.1.Reg.15.Et tradidit illum proximo tuo.Prouer.6.
& ſuſcita amicum tuum.Et in eodem.23.Amicum tuū &
רֵעִים amicum patris tui ne dimiſeris.Et in plu.רֵעִים Reim ſiue
מְרֵעִים Mereim.Iudi.14.Dederunt ei ſodales triginta.Iob
ſodales. 17.Predam pollicetur ſociis.& in eodem.19.Miſeremini
ſocii.
Amici. mei miſeremini mei:ſaltem vos amici mei.& inde verbū
vel gerundium quarte coniugationis quod ſignificat aſſo-
ciare.vt Prouer.18.Vir amicabilis ad ſocietatem.pro quo
ſociare. hebrei legunt.Vir amicorum ad ſociandum.Et aliqui he-
brei ſecundū primā ſignificationē legunt.Vir amicorū ad
confringendum:vel ad conterendum:iuxta ſignificationē
predictam.

רוּף רוּף Ruph.tremere.confringere.Iob.26.Colūne celi cō-
Contremiſcere. tremiſcunt.& dicunt hebrei q; etiam ſignificat conte-
הֲרִיפוֹת rere vel confringere.Et inde הֲרִיפוֹת Hariphoth.ideſt gra-
na tritici vel hordei confracta vel contuſſa.pro quo beatus
Ptiſana. hieronimus tranſtulit ptiſanas.2.Reg.7.Et expandit vela
תְּרוּפָה mina ſuper os putei quaſi ſiccans ptiſanas.Prouer.27.Si
Medicina contuderis ſtultum in pila quaſi ptiſanas.Et inde תְּרוּפָה
Therupha.ideſt medicina pro cōfractione membrorum.
Ezech.47.Et folia eius ad medicinam.

רוּץ רוּץ Rus.currere.feſtinare.conterere.cōfringere.vt Geñ.
Currere. 18.Ipſe autem ad armenta cucurrit.Et in eodem.33.
Currens itaq; eſau obuiam fratri ſuo.& in eodem.41.Edu
ctum de carcere ioſeph totōderunt.Pro quo hebrei legunt
Et currere cum fecerunt de carcere:& tonſus eſt.1.Reg.17.
Cucurrit ad locum certaminis.Et in eodē.20.Vade & affer
mihi ſagittas.Pro quo hebrei legunt.Curre & affer mihi
ſagittas.Et in eodem.Cumq; puer cucurriſſet.2.Regū.17.
Et curre in caſtra ad fratres tuos.4.Reg.5.Viuit dominꝰ
Feſtinare. quia curram poſt eum.2.Paralipo.35.Et feſtinato diſtri-
buerunt vniuerſe plebi.Iob.15.Cucurrit aduerſus eum
erecto collo.ps.17.Quia in te eripiar a temptatione.Pro
quo beatus hiero.in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.In te
enim curram accinctus.Ps.67.Ethiopia preueniet manꝰ
eius deo.Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtu
lit.ethiopia feſtinet dare manꝰ deo.Canti.1.Trahe me poſt
te:curremus.Hiere.23.Non mittebam prophetas:& ipſi
Diſcurrere. currebant.Et in eo.49.Quia ſubito currere faciam illum
רָץ ad illam.Naum.2.Quaſi fulgura diſcurrentia.Et inde רָץ
Currens ras.ideſt curſor ſeu currens.Hiere.51.Currens obuiam cur
רָצִים renti veniet.Et in plurali רָצִים Raſim.2.Reg.15.Et quin
Currentes quaginta viros qui precederent eum.pro quo hebrei le-
gunt.Et quinquaginta viros currentes ante eum.& inde
מֵרוֹץ מֵרוֹץ Maros ſiue מְרוּצָה Meruſa.ideſt curſus.2.Reg.18.Cō

templor ait curſum prioris quaſi curſum Achimaas filii Curſus
ſadoch.Eccl's.9.Nec velocium eſſe curſum.Hiere.22.& ad
calumniam & ad curſum mali operis.Et in eodem.23.Fa-
ctus eſt curſus eorum malus.Significat etiam predicta di-
ctio conterere vel confringere aut collidere.Geñ.25.Sed
collidebantur in vtero paruuli.Iudi.10.Et confregit cere- Collidere.
brum eius.Et in eodem.Afflictiq; & vehementer oppreſſi. Cōfringere
Pro quo hebrei legunt.Et confregerunt & cōtriuerunt eos
4.Regum.24.Et altaria que fecerat manaſes in duobus a-
triis templi domini deſtruxit rex:& cucurrit inde.ꝑ quo
hebrei legunt.Et confregit ſeu contriuit inde.Poteſt etiam
legi ſicut eſt in littera noſtra:iuxta primam ſignificationē.
Eccl's.12.Et recurrat vitta aurea.pro quo hebrei legunt.& Recurrere
conteratur ſeu confringatur fons aureus.poteſt etiam legi
ſicut eſt in littera noſtra.Et in eodem.Et confringatur rota
ſuper ciſternam.Eſa.4.Non erit triſtis nec turbulentus.
Pro quo hebrei legunt.Non erit obſcurus vel triſtis neq;
conteret vel confringet.Poteſt etiam legi ſic.Non erit tri-
ſtis neq; diſcurret.& tūc erit ſēſus ſicut in littera noſtra.Nā
qui eſt turbulentus diſcurret huc atq; illuc.Vide etiam de
hoc infra in dictione רָצַץ raſas.

רוּשׁ Ros.Indigere.egere.pauperem eſſe.depauperare:ſi רוּשׁ
ue pauperem facere.ps.33.Diuites eguerunt & eſurie Egere.
runt.& quando eſt verbum tertie coniugationis ſignificat
pauperem facere:ſiue depauperare.1.Regum.2.Dominus Pauperē
pauperem facit:& ditat.Et aliquando ſcribitur cum dupli facere.
ci ſin.Prouerb.13.Et quaſi pauper cum in multis diuitiis Pauperē
ſit.Vide etiam de hoc ſupra in dictione רָשַׁשׁ raſas.& inde fieri.
רָשׁ Ras.ideſt pauper vel egenus.2.Regum.12.pauper autē רָשׁ
nihil habebat omnino.Prouer.19.Melior eſt pauper qui Pauper
ambulat in ſimplicitate ſua.Et in eodem.Fratres hominis
pauperis oderunt eum.Et in eodem.Diues & pauper ob-
uiauerunt ſibi.Et in plurali רָשִׁים raſim.Prouer.22.Di- רָשִׁים
ues pauperibus imperat.Et aliquando ſcribitur cum aleph pauperes.
in medio dictionis tam in ſingulari quam in plurali.2.Re-
gum.12.Vnus diues & alter pauper.Et in eodem.Tulit o-
uem viri pauperis.Prouer.10.Egeſtatem operata eſt ma-
nus remiſſa.pro quo hebrei legunt.pauper ſiue egenus o-
peratur ſtateram doloſam:ſiue palma aut manu doloſa.
Et in eodem.13.Multi cibi in noualibus patrum.pro quo
hebrei legunt.In nouali pauperum.Eo quod pauperes la-
borant multum in cultura terre.poteſt etiam legi in noua-
li principum.Nam dictio רָאשִׁים Raſim etiam principes
ſignificat vt dictum eſt ſupra in dictione רֹאשׁ ros:& prin
ceps in ſcriptura pater nominatur.4.Regum.5.Pater ſi
rem grandem dixiſſet tibi propheta.& inde רֵישׁ res.ideſt רֵישׁ
paupertas ſiue egeſtas.Prouerb.10.pauor pauperum ege- Egeſtas.
ſtas eorum.Et in eodem.28.Qui autem ſectatur ocium re-
plebitur egeſtate.Et in eodem.31.Et obliuiſcatur egeſta-
tis ſue.Et aliquando ſcribitur cum aleph in medio loco
iod.Prouerb.30.Diuitias & paupertatem ne dederis mi- paupertas
hi.Item רוֹשׁ Ros.ideſt fel.Deut.32.Vua eorum vua fel רוֹשׁ
lis.& communiter ſcribitur cum aleph loco vau.Deut.29. Fel.
Germinans fel & amaritudinē.Threñ.2.Circundedit me
felle & labore.Et in eodem.Abſinthii & fellis.Ps.68.Et
dederunt in eſcam meam fel:& in ſiti mea potauerunt me
aceto.Hiere.8.Et potum dedit nobis aquam fellis.Poni-
tur etiam pro veneno vel pro amaritudine.Deut.32.Vene Venenum
num aſpidum inſanabile.Oſee.10.Et germinabit quaſi a- amaritudo
maritudo iudicium.Amos.5.Qui vertitis in amaritudinē
iudicium.

רָזָה Raza.Marceſcere.macilentum eſſe.attenuare.macre רָזָה
ſcere.Eſaie.17.Et pinguedo carnis eius marceſcet. Marceſcet

Soph.2.Et attenuabit omnes deos terre,& inde רז Raz.i. attenuatus vel macilentus aut macies. Eſa.24. Secretum meum mihi:ſecretum meum mihi.pro quo hebrei legunt Macies mihi ſeu macredo mihi. ideſt confectus ſum macie.Sed in lingua chaldaica ſignificat ſecretum vel myſterium ſicut eſt in littera noſtra.vt Dañ.2.vt quereret miſericordiam a facie dei celi ſuper ſacramentum iſtud. ideſt ſup ſecretum iſtud.Et in eodem. Tunc danieli myſterium per viſionem noctis reuelatum eſt.Et in eodem. 4. Et omne ſacramentum non eſt impoſibile tibi. Et in plurali רזין Razin ſiue רזיא Razaia.vt in eodem.2. Reuelans myſteria.Et in eodem.Et qui reuelat myſteria oſtendit tibi que ventura ſunt.& in genere feminino רזה raza.Nume.13.humus pinguis an ſterilis.ideſt macilenta vel tenuis. & inde רזון Razon.ideſt tenuitas:ſiue macies:aut macredo.p̃s.105 Et miſit ſaturitatem in animas eorum.pro quo beatus Hiero.in pſalterio iuxta he. ve.tranſtulit. & miſit tenuitatem in animas eorum.Eſa.10. Propter hoc mittet dominator dominus in pinguibus eius tenuitatem.Mich.6.Et menſura minor ire plena.ideſt menſura extenuata vel breuis. Itē רזון Razon. ideſt princeps:De quo vide infra in dictione רזן Razon.

רזח Rezach.Conuiuium.Et ſcribitur cum mem in principio & dicitur מרזח marzeach.Hiere.6. Ne ingrediaris domum conuiuii.& vt ait Beatus hieronymus ſup predicto loco proprie ſignificat conuiuium quod fit in exequiis mortuorum.& inde מרזח mirzach.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit factiōem Amos.6. Et auferetur factio laſciuientium.

רזם Razam.innuere ſeu conniuere.ſcilicet oculis. Iob.15 Et quaſi magna cogitans attonitos habes oculos.pro quo hebrei legunt.Et quid innuunt oculi tui. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

רזן Razon.princeps ſeu tyrannus.Prouer.14.Et in paucitate plebis ignominia eſt principis.& in plu.רוזנים Roznim.p̃s.2.Et principes conuenerunt in vnū. Eſa.40. Qui dat ſecretorum ſcrutatores quaſi non ſint.Pro quo hebrei legunt.Qui dat principes in nihilum. Poteſt etiā deriuari a dictione רז raz.que in lingua chaldaica ſignificat ſecretum:vt dictum eſt ſupra in dictione רזה raza. Abach.1. Et tyranni ridiculum eius erunt.

רחב Rachab.dilatare latum vel dilatatum eſſe. Gen̄.26. vocauit nomen eius latitudo dicens:nunc dilatabit nos dominus.Deut.19.Cum autem dilatauerit dominꝰ terminos tuos.Et in eo.33.Benedictus in latitudine gad.pro quo hebrei legunt.Benedictus dilatans gad.1.Reg.2.Dilatatum eſt cor meum ſuper inimicos meos.Ps.4.In tribulatione dilataſti mihi.p̃s.17.Dilataſti greſſus meos ſubtus me.p̃s.24.Tribulationes cordis mei multiplicate ſunt.ꝑ quo hebrei legunt.Dilatate ſunt.vel ſic.Tribulationes cor meum dilatauerunt.p̃s.80.Dilata os tuum & implebo illud.p̃s.118.Latum mandatum tuum nimis.Eſa.5.Propterea dilatabit infernus animam ſuam.Eſa.30. paſcetur ī poſſeſſione tua in die illo agnus ſpacioſe. i.in loco qui eſt ſpacioſus & latus.Et in eo.54.Dilata locū tētorii tui. & in eo. 60.& mirabitur & dilatabitur cor tuum.Ezech.40.& platea erat in rotūdū aſcendens ſurſum.pro quo he.le.Et dilatabatur & circuibat ſurſum ſurſum.i.latior erat pars ſuperior in circuitu.& inde רחב rochab ſiue רחבה rechaba.i. latitudo vel dilatatio. Gen̄.13.Et perābula terrā in longitudine & latitudine.Exo.27. Quinq; cubitos in longitudine & quinq; in latitudine.3.Reg.4.Dedit quoq; deus ſapientiā ſalomoni & prudētiā multā nimis & latitudinē cordis. Iob.36.Igitur ſaluabit te de ore anguſto latiſſime & nō habēte fundamētū.p̃s.17.Et eduxit me in latitudine.p̃s.118. Et ambulabā in latitudine.Prouer.21. Exaltatio oculorū & dilatatio cordis & lucerna impiorum:peccatū.& īde רחב Ra'chab.ideſt latus ſiue dilatatus vel ſpacioſus.p̃s.103.hoc mare magnū & ſpacioſū manibꝰ.Prouer.28. Qui ſe iactat & dilatat:iurgia cōcitat.Pro quo he.le.Latus animo concitat iurgia.& eſt ſenſus ſicut in lr̄a nr̄a.& in ge.fe. רחבה Rechaba.Gen̄.34.Terra in poteſtate veſtra eſt.pro quo he.le. Terra aūt ecce lata eſt manibus ſiue locis corā vobis.Exo. 3.Et educā de terra illa in terrā bonā & ſpacioſam.Et inde רחב Rechob ſiue רחבה rechaba.i.platea.Dañ.9.& rurſus edificabitur platea.& in plu.רחבות rechoboth.p̃s.143. nec clamor in plateis eorū.Prouer.1.In plateis dat vocē ſuā. & in eo.22.In medio platearum occidendus ſum.

רחל Rachel.Ouis:ſiue agnus.Eſa.53.Et quaſi agnus corā tondente ſe. Et in plurali רחלים rechelim.Gen̄.32 Oues ducentas.

רחם racham.miſereri.clemētē eē.diligere.Exo.34.& clemens ero in quem mihi placuerit. pro quo he.le. Et miſerebor cui miſerebor.vnde apoſtolus ad Romanos. 9. ſic ait.moyſi enī dicit:miſerebor cui miſertꝰ ſum:& mīam ꝑſtabo cui miſerebor.Deut.13.& miſereatur tui & multiplicet te.Ps.102.Quō miſeretur pater filiorū miſertus ē dn̄s timētibꝰ ſe.Prouer.28.Qui aūt cōfeſſus fuerit & reliquerit ea:mīam cōſequetur.Hiere.31. Miſerans miſerebor eiꝰ ait dn̄s.Oſee.14.Quia eius qui in te eſt miſereberis pupilli. & īde רחום Rachū.i.miſericors. Exo.34.Deus miſericors & clemēs.& ī ge.fe.רחמנית rachmanith.& ī plu.fe.רחמניות Rachamanioth.Thren̄.4.Manus mulierū miſericordium coxerunt filios ſuos.& inde רחמה ruchāma.i.illa que cōſecuta eſt mīam.Oſee.1. Voca nomē eius abſq; mīa.pro quo he.le.voca nomen eius non mīam cōſecuta. Et in eo.2. Et miſerebor eius qui fuit abſq; mīa.& inde רחם Rachem.i. mīa. Abach.3.Cum iratus fueris mīe recordaberis. Et communiter declinatur pluraliter & dicitur רחמים rachamim. 2.Regū.13.Multe enim ſunt mīe eius. Ps.24.reminiſcere miſerationū tuarū dn̄e.Ps.50.Et ſecūdū multitudinē miſerationū tuarum dele iniquitatem meā.Ps.105.Et dedit eis in miſericordiā.Et in lingua chaldaica dr̄ רחמין Rachamin Dañ.2.Vt quereret miſericordiam a facie dei celi. Item רחם rechem:ſiue רחם racham.ideſt vulua ſiue vterus. Gen̄.20.Concluſerat enim deus omnem vuluam in domo Abimelech.Exo.13. Sanctifica mihi omnem primogenitum qui aperit vuluam.Et in eodem.34. Omne quod aperit vuluam.Nume.12.De vulua matris ſue.Iob.34.quādo erumpebat quaſi de vulua procedens. Ps.19. Ex vtero ante luciferum genui te.Ponitur etiam pro femina. Iudi. 5.Pulcherrima feminarum ei eligitur. Item רחם racham. nomen auis. Pro quo beatus Hieronymus tranſtulit porphyrionem.Leuit.11.Et onocrotalum & porphyrionem.

רחף rachaph. Volare.volitare contremiſcere. ſiue commoueri.Gen̄.1.Et ſpiritus domini ferebatur ſuper aquas.Pro quo hebrei legunt.Et ſpiritus dei volabat ſeu volitabat ſuper faciem aquarum.Deut.32.Et ſuper eos volitans.Hiere.23.Contremuerunt omnia oſſa mea. Prò quo aliqui hebrei legunt.Cōmota ſunt omnia oſſa mea.& ſolū inuenitur in predictis locis.

רחץ rachas. Lauare.abluere.confidere.Gen̄.18.Et lauentur pedes veſtri.Et in eodem.24.Et aquam ad lauandos pedes eius.Exo.2.Ecce autem deſcēdebat filia pharaonis vt lauaretur in flumine.Et in eodem.30.Et miſſa aqua

lauabunt in ea. Iob.9.Si lotus fuero quaſi aquis niuis.Prouer.9.Et tn̄ nō eſt lota a ſordibus.Eſa.1. Lauamini:mundi ſtote.Ezech.16.Et aqua nō eſt lota in ſalutē.& inde רחץ roches.ſiue רחצה rochſa.i.lauacrum.Canti.4. Que aſcenderunt de lauacro.Ps.59.Moab olla ſpei mee. Pro quo btūs hiero.in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit.Moab olla lauacri mei: pōt ēt legi ſpei mee ſicut.lxx.trāſtulerūt.nā in lingua chaldaica predicta dictio ſignificat confidere vel ſpare. Dañ.3. Et eripuit ſeruos ſuos qui crediderunt in eum. Pro quo hebrei legunt.Qui confiſi ſunt vel ſperauerunt in eo.

רחק Rachac.Elongare.lōge fieri.longe recedere.elōgatū eſſe.Gen̄.44.Iam vrbē exierant:& preceſſerāt paululū.pro quo he.le.ipi exierāt vrbē:nec elongati erāt.i.nec longe erant.Deut.12.Locus aūt quē elegerit dn̄s deus tuꝰ vt ſit nomen eius ibi ſi procul fuerit.Ioſ.8.Nec longius recedatis.Iudi.18.Cumq; a domo Michee eſſent procul. p̃s. 21.ne elongaueris auxilium tuum a me.Ps.54.Ecce elongaui fugiens.Ps.72.Qui elongāt ſe a te peribunt.Ps.102. Longe fecit a nobis iniquitates noſtras. Prouer.5.Longe fac ab ea viam tuā.Eſā.6.Et longe faciet dominus homīes. Et in eo.29.Cor autem eorum longe eſt a me. Et in eodē. 54.Recede procul a calūnia.Hiere.2.Quia elongauerunt a me.Ezech.8.Vt procul recedant a ſanctuario meo. Et in eo.11.Dixerunt habitatores ieruſalē longe recedite a me. Mich.7.In die illa longe fiet lex.& inde רחוק Rachoc. i.ꝓcul.ſeu lōge.aut lōginquus.Gen̄.37. Qui cū vidiſſent eū procul.Nu.9.Homo qui fuerit inmūdus ſup animā:aut in via procul.Ioſ.3.Sitq; inter vos & arcam ſpacium: cubitorum duo millium.pro quo hebrei legunt.Sed longe aut ꝓcul erit inter vos & illā.i.arcā duorū milliū cubitorū. & in eo.9.De terra lōginqua venimus.3. Reg.8.Cū venerit de terra longinqua.Et aliquando ſcribitur cum mem in principio & dicitur מרחק merchac Prouer.31.De longe portās panem ſuum.Eſa.46.Cernet terram de longe.Ezech.23. Miſerunt ad viros venientes de longe. & in plu. מרחקים Merchacim.Eſa.8.Et audite vniuerſe procul terre.& in eodem.33.Videbunt terram de longe.

רחש Rachas.eructare.producere.p̃s.45. Eructauit cor meum verbum bonum.Item מרחשת macheſeth. i. craticula.Leuit.2.Si autem de craticula fuerit ſacrificium. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat ſartaginem.

רטט Retet.tremor.Hiere.40.Tremor apprehendit eam.

רטב ratab.humectare. ſeu vireſcere:aut viridem eſſe.Iob 8.Humectatꝰ videtur anteq; veniat ſol.Et in eodem. 24.Quos imbres montium rigant.Pro quo hebrei legūt Humectant ſiue vireſcere faciunt.

רטפש Rutaphas.conſumptū vel extenuatū eſſe.Iob.35. Conſumpta eſt caro eius a ſuppliciis.& ſolum inuenitur in predicto loco.

רטש Ratas.allidere.collidere.relinquere.dimittere.4. Reg.8.Et paruulos eorū allides.Eſa.13. Infantes eorum allidentur in oculis eorū.& in eo.Sed ſagittis paruulos interficient.Pro quo he.le. Et arcus iuuenū allidētur. Poteſt etiam legi ſic.Et arcubus paruuli ſeu iuuenes allidētur.ideſt interficiētur. Oſee.10.Mater ſuper filios alliſa.& in lingua chaldaica ſignificat relinquere vel dimitere.

ריח Riach. odorari. olfacere. Gen̄. 8. Odoratuſq; eſt dn̄s odorem ſuauitatis. Leuit.26.Nec recipiam vltra odorem ſuauiſſimū.Pro quo he.le. Et non odorabo in odorē ſuauiſſimū veſtrū.Iudi.16.Cū odorē ignis acceperit. Iob. 39.Procul odoratur bellū.Ps.113.Nares habēt & nō odorabūt.& inde ריח reab.i.odor.Gen̄.27.Ecce odor filii mei ſicut odor agri.Canti.1.In odorē vnguētorū tuorū.& ide dicūt aliqui ꝙ deriuatur רחים rechaim.i.mole.ſ. ſuꝑior & inferior.& ideo caret nūero ſingulari quia nihil ꝓdeſt vna ſine alia. Deut.24.Nō accipies loco pignoris ſuꝑiorē & inferiorē molā.Eſa.47.Tolle molam & mole farinam.

ריק Ric.euacuare. effundere. fundere.armare. Gen̄.42. Cum frumenta effunderent.Eccl̄s.11.Si replete fuerint nubes:imbrē ſuper terrā effundēt.Canti.1.Oleum effuſū eſt nomē tuū.p̃s.17.vt lutū platearū delebo eos. ꝓ quo he.le.Vt lutū platearū euacuabo ſiue effundā eos. Hiere.48. Nec tranſfuſum eſt de vaſe in vas.Zach.4.In quibꝰ ſunt fuſoria ex auro.pro quo he.le.Effūdentia ex ſe aurū. & inde רק rac.i.vacuus:ſiue inanis.Nee.5.Et vacuus fiat.Et in plu.רקים recim.4.Reg.4.Pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vaſa vacua.& in ge.fe.ריקה reca.Eſa.29.expgefactus vacua eſt aīa eius.Et in plu.fe.רקות racoth.Gen̄.41.& ſeptē ſpice tenues.i.euacuate.accipitur ēt רק rac pro hoīe inope & egeno qui eſt vacuus bonis tp̄alibus:ſiue ꝓ fatuo qui eſt vacuus intellectu.Iudi.11.Cōgregatiq; ſunt ad eum viri inopes & latrocinātes.2.Regū.6.Et nudatus eſt quaſi vnus de ſcurris.vbi ponitur pro ſcurris.i.ꝓ fatuis. vn̄ Matthei.5.Qui aūt dixerit fratri ſuo raca reus erit concilio.Et inde ריק ric.i.inane.aut vanū.ſiue vacuū.Leuit.26.Cōſumetur in caſſū labor vr̄.i.in vanū.p̃s.2.Et populi meditati ſunt inania.Hiere.51.Reddidit me vas inane.ſcribitur etiā cū mem in fine & dr̄ ריקם recam.Gen̄.31.Forſitan nudū me dimiſiſſes.pro quo hebrei legunt:Nūc enim inanem ſiue vacuū me dimiſiſſes.p̃s.7. Decidā merito ab inimicis meis inanis. Significat etiā predicta dictio armare ſiue arma preparare:aut gladium euaginare.Gen̄.14. Numerauit expeditos vernaculos ſuos.Pro quo hebrei legunt. Et armauit expeditos vernaculos ſuos. Exo.15. Euaginabo gladium meū. Leuit.26.& euaginabo poſt vos gladium. Ps.34.Effunde frāmeam.Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Euagina gladium.Ezech.5.Et gladium euaginabis poſt eos.Ponitur etiam pro expandere. Abach.1. Super hoc ergo expandit ſagenam ſuam.ideſt preparat eam tanquam gladium ad interficiendas gentes.Poteſt etiam legi ſecundum primam ſignificationem ſuper hoc ergo effūdit ſiue euacuat ſagenam ſuam.ſcilicet vt iterum capiat cum ea gentes.vnde ſequitur.& ſemper interficere gentes non ceſſat.

ריר Rir.fluere.ſcilicet humorē:aut ſaliua vl' ſputū. Leuit. 15.Adheſerit carni eius atq; cōcreuerit fedus humor. Pro quo hebrei legunt.Fluit caro eius in fluxu ſuo.ſignificat etiam ſaliuam vel ſputum.1.Reg.21.Defluebātq; ſaliue eius in barbam.Iob.6.Aut poteſt aliquis guſtare quod guſtatum affert mortem.pro quo hebrei legūt. Aut eſt ſapor vel guſtus in albugine vitelli.ſcilicet oui:quia nihil eſt inſipidius ſi non ſit ſale condita:vt premittitur in textu:& ponitur ibi pro albugine eo quod eſt ſimilis ſaliue vel ſputo. Poteſt etiam legi ſicut eſt in littera noſtra: vt dictum fuit ſupra in dictione חלם chalam.

רכך Rachach. mollificare. mollire: mollem ſeu tenerum vel delicatum eſſe.Deut.20.Non pertimeſcat cor veſtrum.Pro quo hebrei legūt. Ne mollificetur cor veſtrum ſiue ne tenerum ſit cor veſtrum.Ps.4.Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum.Eſa.1.Nec fota oleo.Pro quo hebrei legunt.Nec mollificata eſt oleo.& inde רך Rach. ideſt tener.ſeu mollis.aut delicatus.Gen̄.18. Vitulum tenerrimum & optimum.Deut.28.Homo delicatus in te & luxurioſus valde.2.Regum.3. Ego autem adhuc delicatus & vnctus rex. ideſt tener. Prouerb.14. Tenellus & vnigenitus coram matre mea. Ezech.17. De vertice ramo

רכים rum eius tenerũ diſpergã.& in plu.רכים Rachim.Geñ.33.
Teneri. Noſti dñe mi ꝙ paruulos habeã teneros.& in ge.fe. רכה
רכה Raca .Deut.28.Tenera in te & delicata.Eſa.47.Quia vl-
Tenera. tra nõ vocaberis mollis & tenera.& in plu.fe.רכות racoth
רכות Geñ.29.Et lia lippis erat oculis.pro quo he.le.Teneris ocu
Tenere. lis.& eſt in hebreo generis feminini.
רכב רכב Rachab.equitare.vehi.ſuperſedere.ſupponere.aſcen
dere.ſ.ſuper iumẽtũ vel aliud vehiculũ.Geñ.24.aſcẽ
ſis camelis ſecuti ſunt virũ.pro quo he.le.Et aſcẽderũt ſup
Aſcendere camelos:& ſecuti ſunt virũ.& in eo.41.Fecitq; eũ aſcẽdere
ſup currũ.& in eo.49.Et cadat aſcẽſor eius retro.Exo.15.
Equũ & aſcẽſorẽ proiecit in mare.Nu.22.Nõne aĩal tuũ ſũ
Supſedere cui ſemp ſedere cõſueuiſti.Deut.32.Cõſtituit eũ ſup excel-
ſam terrã.pro quo he.le.Aſcẽdere eũ fecit ſuper excelſa ter
re.Et in eo.33.Aſcenſor celi auxiliator tuus.2.Reg.6.Et i-
Imponere poſuerũt arcã dei ſup plauſtrũ nouũ.Et in eo.16.Aſini do
ſuperpõer. meſticis regis vt ſedeãt.4.Reg.13.Pone manũ tuam ſuper
arcũ.Et in eo.& cũ impoſuiſſet manus ſuas.Nec.2.Et iu-
mentũ nõ erat mecũ niſi animal cui ſedebã.Ps.17.& aſcen
dit ſup cherubim & volauit.p̃s.44.Intende proſpere pro
cede & regna.pro quo btũs hiero.in pſ.iuxta he.ve.trãſtu-
lit.proſpere aſcẽde.p̃s.65.Impoſuiſti hoĩem ſup capita no
ſtra.Ps.67.Qui aſcendit ſuper celũ.Eſa.58.Suſtollã te ſup
altitudines terre.ideſt aſcendere te faciam Oſee.10.Aſcen-
רכב dã ſuper ephraim.& inde רכב Recheth.ſiue רכוב rechuch.
i.equitatus:ſiue curr⁹:aut quadriga:ſeu vehiculũ.Geñ.50
Currus. Habuit quoq; in comitatu currũ & equites.Exo.14.Iũgit
ergo currũ.& in eo.Tulit ſexcentos currus electos.3.Regũ.
22.Fluebat aũt ſanguis plage in ſinu currus.4.Reg.9.Tol
Aſcenſus. le currum & mitte in occurſum eorũ.p̃s.103.qui ponit nu-
bem aſcenſum ſuũ.Canti.1.In curribus pharaonis.Eſa.21.
Et vidit currũ duorũ equitũ.Hiere.51.Collidã in te currũ
Aſcenſor. & aſcenſorẽ.Ponitur ẽt pro aſcenſore.Eſa.21.Aſcẽſorẽ aſi
ni & aſcenſorẽ cameli.Et in eo.& ecce iſte venit aſcẽſor vir
bige equitũ.Ponitur ẽt pro auriga.3.Reg.22.Dixitq; auri
Auriga. ge ſue verte manũ tuã.& aliq̃ñ ſcribitur cũ mẽ in pricipio
מרכבה & he vel tau in fine & dr̃ מרכבה mercaba.ſiue מרכבת Mir-
Currus. chebeth.Geñ.41.Fecitq; eũ aſcẽdere ſuper currũ ſuũ.& in
eo.46.Iuncto ioſeph curru aſcẽdit obuiã patri.3.Reg.4.
Habebatq; ſalomõ quadraginta millia equorũ currilia.i.
Quadriga ad currum vel quadrigã ſuã.Et in eo.10.Egrediebatur aũt
quadriga de egypto ſexcentis ſiclis.1.Paralip.28.Et vt ex
ipſo fieret ſimilitudo quadrige.Zach.6.In quadriga pria
מרכבות equi ruffi.Et in plu. מרכבות mercaboth.Exo.15.Currus
Currus. pharaonis & exercitũ eius proiecit in mare.Iudi.5.Qua-
Quadrige re tardauerũt pedes quadrigarũ illius.4.Reg.23.Currus
aũt ſolis cõbuſſit igni.Canti.6.Anima mea cõturbata ẽ pro
pter quadrigas aminadab.Ioel.2.Sicut ſonitus quadriga-
rũ.Zach.6.Et ecce quattuor quadrige egrediẽtes.& illud.
רכב in quo aliquis ſedet vel equitat aut aſcendit dr̃ רכב recheb.
ſeu מרכב mercab.Leuit.15.Sagma ſuper quod ſederit in-
aſcenſus. mũdũ erit.Canti.3.Aſcẽſum purpureũ.Ezech.27.Dedan
רכב inſtitores tui in tapetibus ad ſedendũ.& inde רכב racheb.
i.mola inferior.Deut.24.Non accipies loco pignoris ſu-
Mola inferior periorẽ & inferiorem molam.
רכל רכל Rochel.Aromatarius ſeu pigmentarius.aut mercator
Pigmẽtarius. ſeu negociator.Canti.3.Vniuerſi pulueris pigmẽta-
rii.& in plu.רכלים rochlim.3.Reg.10.Et vniuerſi ſcuta vẽ
רכלים dentes.Pro quo he.le.Et negociatio mercatorũ vel neg
ſcruta vẽdentes. ciatorũ.& in bibliis nr̃is antiquis habetur & ſcruta vẽdetes
Sunt enim ſcruta res venales parui valoris.Nec.3.Vſq; ad
domũ natinneorũ & ſcuta vẽdentiũ.Debet legi ſcruta ſicut
Negociatores. ſupra.Et in eo.13.Et mãſerũt negociatores & vẽdẽtes vni

uerſa venalia.Ezech.17.In vrbe negociatorũ poſuit illum
Et in eo.27.grecia & tubal & moſoch inſtitores tui.i.nego Inſtitores
ciatores.& in eo.Filii dedan negociatores tui.& in ge.fe.
רכלה Rochela ſiue רכלת rocheleth.i.negociatrix vel nego רכלה
ciatio ſiue mercatrix.Ezech.26.& eripiẽt negociationem negociatio
tuã.Et in eo.26.& dices tyro que habitat in introitu maris
negociatiõi populorũ.& in eo.Dedan negociatores tui.p Negociatrix.
quo he.le.negociatrix tua.& in eo.28.In multitudine ne-
gociationis tue repleta ſunt interiora tua.Scribitur ẽt cum
mem in principio.vt in eo.27.Cedros quoq; habebant in
negociatiõibus tuis.Itẽ רכיל rachil.i.ſuſurro:ſiue crimina רכיל
tor:vel detractor:aut fraudulentus.Leuit.19.Non eris cri criminator
minator vel ſuſurro in populis.Prouer.11.Qui ãbulat frau ſuſurro
dulenter.Ezech.22.Viri detractores fuerunt in te. fraudulẽt⁹ Detractor.
רכס rachas.ſtringere.Exo.28.& ſtringetur rationale ãnu רכס
lis ſuis cũ ãnulis ſuperhumeralis.Hebrei tñ dicunt ꝙ ſtringere.
ſignãt eleuare vel ſurſũ trahere.vnde in p̃dicto loco ipſi le
gunt.& eleuẽt rationale de ãnulis ſuis ad ãnulos ſuperhu-
meralis.ſ.vt ora rationalis ſit ſuperpoſita ãnulis ſuperhu
meralis:& firmiter ſtringatur ad inuicẽ.& inde רכס rechas רכס
i.mõs aſper & eleuat⁹:& ſolum inuenitur in nu.plu.ſ.רכסים רכסים
rechaſim.Eſa.40.& aſpera in vias planas. aſpera.
רכש rachas.acquirere.poſſidere.Geñ.12.Vniuerſamq; רכש
ſubſtantiã quã poſſederãt.& inde רכוש rechus.i.ſub Poſſider.
ſtãtia ſiue poſſeſſio:vt in predicto loco.Et in eo.14.Da mi רכוש
hi aĩas:cetera tolle tibi.Pro quo he.le.Da mihi aĩas:& ſub- ſubſtantia.
ſtãtiã tolle tibi.& ĩ eo.15.Et poſt hec egredietur cũ magna
ſubſtãtia.Nu.16.Deuorauit illos cũ tabernaculis ſuis & vni
uerſã ſubſtantiã.Ponitur ẽt רכש Reches.pro ſubſtãtia peco רכש
rũ & iumẽtorũ.vt in eo.35.& ſuburbana ſint pecoribus ac Pecora.
iumẽtis.4.Regũ.4.Hordeũ quoq; & paleas equorũ & iu
mẽtorũ.Signãt ẽt quoddã genus aĩalis velociſſimi:ſicut ẽ
dromedarius.pro quo btũs hiero.trãſtulit veredariũ.Eſter
8.Et miſſe per veredarios qui per oẽs prouincias diſcurrẽ Veredarius
tes.pro quo he.le.& miſſe ſũt epiſtole per manũ curſorũ
equitãtiũ velociſſimos equos ſiue dromedarios.Et in eo.
Egreſſiq; ſũt veredarii celeres.Mich.1.Tumultus quadri ſtupor.
ge ſtupori habitãti lachis.pro quo he.le.Liga quadrigam Dromedarius.
dromedario ſiue equo velociſſimo.
רמם ramam.exaltare.eleuare.ſublimare.recedere.ſcatere רמם
Iob.17.propterea nõ exaltabũtur.Et in eo.22.& ſu Exaltare.
per ſtellarũ verticẽ ſublimetur.pro quo he.le.& vide verti ſublimare.
cẽ ſtellarũ qa ſublimate vel exaltate ſũt.p̃s.63.Et exaltaui
ſub ligua mea.Eſa.33.nũc cõſurgã dicit dñs:nũc exaltabor Leuare.
Ezech.10.& eleuata ẽ glĩa dñi ſuper cherubim.& in eo.Et
eleuata ſũt cherubim.et inde רום rum.i.altitudo.Dañ.3.al רום
titudine cubitorũ ſexaginta.vide ẽt de hoc ſupra in dictiõe altitudo.
רום rom.ſignãt ẽt p̃dicta dictio recedere vel ſeparari.Nu.
26.Recedite de medio hui⁹ multitudinis.Oſee.11.Iugũ ãt Recedere.
ĩponetur eis ſimul:quod nõ auferetur.vide ẽt de hoc ſupra Auferre.
in dictiõe רום Rum.Signãt ẽt p̃dicta dictio ſcatere.ſ.vermi
bus.Exo.16.& ſcatere cepit vermib⁹ & cõputruit.Et inde
רמה Rima.i.vermis.ſeu tinea.Iob.21.Et vermis operiet רמה
cos.Eſa.14.Super te ſternetur tinea. Vermis. Tinea.
רמה Rama.p̃iicere.iaculari:ſeu iacula mittere.decipe.de רמה
fraudare:doloſe agere.Exo.15.Equũ & aſcẽſorẽ pie Proiicere
cit ĩ mare.p̃s.77.filii ephraĩ ĩtẽdẽtes & mittẽtes arcũ.Hie mittere.ſ.
re.2.Et mittentis ſagittas.& inde רמות ramoth.ideſt iacu arcum vel
latio.vl̃ p̃iectio.pq̃ btũs hier.trãſtulit.ſaniẽ.ſ.exeũtẽ de pla ſagittã.
gis q̃ fiũt ex pcuſſiõe ſagittarũ vl̃ iaculorũ.Ezech.32.& im רמות
plebo valles ſanie tua.põt ẽt deriuari a ſupradicta dictiõe Sanies.
רמם Ramam q̃ ſignãt ſcatere.ſ.vermibus vt dictũ eſt ſupra
Signãt ẽt predicta dictio רמה.Rama decipere vel defrau-

dare:aut fraudulẽter vel doloſe agere.Geñ.29.Quare im
Decipere. poſuiſti mihi.ideſt decepiſti me.1.Paralipo.12.Si autem in
ſidiamini mihi pro aduerſariis meis.Pro quo he.le.Si aũt
vt decipiatis vl̃ defraudetis p aduerſariis meis.Prouer.26.
Fraudulẽter nocer Ita vir qui fraudulenter nocet amico ſuo.Threñ.1.Vocaui
amicos meos & ipſi deceperunt me.Et inde רמיה Remia.i.
רמיה deceptio:vel fraus:ſiue dolus:aut fraudulenta:vel doloſa.
Iob.13.Vt pro illo loquamini doloſ.p̃s.51.Sicut nouacula
Dolus. acuta feciſti dolum.p̃s.119.Domine libera animã meam
a labiis iniquis & a lingua doloſa:quid detur tibi aut quid
Doloſa. apponatur tibi ad linguã doloſam.Oſee.7.Facti ſunt qua-
doloſus ſi arcus doloſus.Mich.6.Et ligua eorum fraudulẽta in ore
fraudulẽta eorum.Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur
מרמה מרמה Mirma.Geñ.34.Reſponderunt ſychem & patri eius
dolus. in dolo.Prouer.11.Statera doloſa abominatio eſt apud deũ
Hiere.9.Habitatio tua in medio doli.& in eodem.In dolo
מרמות renuerunt ſcire me.Et in plurali מרמות Mirmoth.p̃s.9.
Cuius maledictione os plenum eſt & amaritudine & dolo.
Pro quo beatus hiero.in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit.
doli. Maledictione os ei⁹ plenum eſt & dolis & auaricia.Ps.37.
תרמית Et dolos tota die meditabantur:dicitur etiam תרמית Thar
mith.p̃s.118.Quia iniuſta cogitatio eorũ.Pro quo hebrei
dolus. legunt.Quia mẽdax dolus eorum.Hiere.8.Apprehende-
Seductio. runt mendacium.i.dolum.& in eodem.14.Seductionẽ cor
תרמה dis prophetant vobis.i.dolũ vel deceptionẽ.Et inde תרמה
Thorma.i.dolus vel doloſe.Pro quo beat⁹ hieronymus trã
Clam. ſtulit clam.Iudi.9.Et miſit clam ad abimelech dicens.Pro
רמה quo hebrei legũt.Et miſit in dolo ad abimelech.Item רמה
Rama in lingua chaldaica ſignificat etiam ponere.vt Dañ.
Ponere 7.Donec throni poſiti ſunt.
רמח רמח Romach.lancea ſeu haſta aut pugio.Nu.25.Et arre-
Pugio. pto pugione ingreſſus eſt poſt illum.Et in plu.רמחים
רמחים Remachim.Nec.4.Cum gladiis ſuis & lanceis & arcubus.
Lancee. Hiere.46.Poliſte lanceas.
רמך רמך Ramach.equa ſecũdum hebreos.& ſolum inuenitur
רמכים in numero plurali.ſ.רמכים ramachim.vt Eſter.9.An
nullo illius obſignate ſunt & miſſe per veredarios.Pro quo
he.le.Et ſignauit annulo regis:& ſcripſit epiſtolas in manu
Eque. curſorum in equis per aſcenſores equorum filiorum equa-
rum.i.equorum iuuenũ & velociſſimorum.
רמן רמן Rimon.malũ granatũ:ſeu malũ punicum.Deut.8.
Malũ granatum. In qua ficus & malum granatum & oliueta naſcuntur.
Malũ punicum. Canti.4.Sicut fragmẽ mali punici.Ioel.1.Ficus elanguit
mal⁹ granata & palma.Et in plurali רמנים rimonim.Nu.
רמנים 13.De malis quoq; granatis & de ficis.Canti.8.Et muſtum
Mala granata malorum granatorum meorum.Accipitur etiam pro ma-
lo granato aureo ad ſimilitudinem mali punici facto.Exo.
28.Ita vt tintinabulũ ſit aureum & malũ punicum.
רמס רמס Ramas.conculcare.calcare.p̃s.7.Et conculcet in ter-
Cõculcare ra vitam meam.p̃s.90.Et conculcabis leonem & dra
conem.Eſa.1.Quis queſiuit hoc de manib⁹ veſtris vt ambu
laretis in atriis meis.Pro quo hebrei legunt.Quis queſiuit
Calcare. hoc de manibus veſtris calcare atria mea.ideſt vt calcaretis
atria mea.Et in eodem.28.Pedibus conculcabitur corona
ſuperbie.Ezech.26.Conculcabit omnes plateas tuas.Et
in eodem.34.Et reliquias paſcuarum veſtrarum conculca
ſtis pedibus.Naũ.3.Intra in lutum & calca ſubigens.Et ali-
quando ſcribitur cum ſin loco ſamech.De quo vide in di-
מרמס ctione ſequenti.Et inde מרמס Mirmas.i.conculcatio.Eſa.
Cõculcatio 5.Et erit in conculcationem.Et in eodẽ.7.Et in conculca-
tionem pecoris.& in eodem.10.Et ponat illud in conculca
tionem.Ezech.34.Et oues mee his que cõculcata pedibus
veſtris erant paſcebantur.

רמש Ramas.reptare.ſeu moueri.Geñ.1.Et omnẽ animã רמש
viuentem atq; motabilem.Pro quo hebrei legunt.
Et omnẽ animã viuentem atq; reptãtem.& in eodem.Vni Reptare.
uerſeq; terre omniq; reptili quod mouetur in terra.& in eo. moueri
Et vniuerſis animãtibus que mouentur ſuper terrã.& in eo
dem.7.Omne quod mouetur ſup terrã in genere ſuo.& in
eodẽ.Oĩumq; reptiliũ que reptãt ſuper terrã.Deut.4.At-
q; reptilia que mouẽtur in terra.p̃s.103.In ipſa pertrãſibũt Pertrãſi
omnes beſtie ſilue.Pro quo btũs hiero.in pſal.iuxta he.ve.
tranſtulit in ip̃a mouebuntur oĩs beſtie agri.Et inde רמש רמש
Remes.i.reptile:ſiue motabile.Geñ.1.Producat terra ani-
mã viuentem in genere ſuo iumenta & reptilia.& in eodẽ. Reptile
Omne quod mouetur & viuit.Pro quo hebrei legũt.Om-
ne reptile ſiue omẽ motabile quod viuit.p̃s.103.Illic repti-
lia quorum non eſt numerus.
רנן Ranan.exultare.cantare.laudare.clamare.ſonare:ſeu
preconizare.p̃s.32.Exultate iuſti in domino.Iob.29. רנן
Et cor vidue conſolatus ſum.Pro quo hebrei legũt.Et cor Exultare
vidue cantare ſeu exultare faciebã.p̃s.50.Exultabit lingua
mea iuſtitiã tuam.Poteſt etiã legi.cantabit ſeu laudabit.p̃s.
64.Exmatuti⁹ tini & veſpere delectaberis.Pro quo he.le.
Exultare ſeu cãtare facies.p̃s.80.Exultate deo adiutori no
ſtro.p̃s.131.Et ſancti eius exaltatione exultabũt.Eſa.16.Et
in vineis non exultabit neq; iubilabit.& in eodẽ.35.Exul-
tabit letabũda & laudans.& in eodem.Et aperta erit lingua
mutorũ.Pro quo he.le.Et cantabit lingua mutorũ.Hiere. Cantare
31.Exultate in letitia iacob.ponitur etiam pro laudare.Le-
uit.9.Quod cum vidiſſent turbe laudauerũt deum.Deut.
32.Laudate gentes populum eius.Iob.38.Cum me lauda Laudare
rent ſimul aſtra matutina.Prouer.29.Et iuſtus laudabitur
atq; gaudebit.Eſa.42.Laudate habitatores terre.Threñ.
2.Cõſurge:lauda in nocte.Zach.2.Lauda & letare filia ſi-
on.Ponitur etiam pro clamare ſiue ſonare.Iob.39.Super
ipſum ſonabit pharetra.p̃s.77.Tanq̃ potens crapulatus a Sonare
vino.Pro quo hebrei legunt.Tanq̃ potens clamans vel re Clamare
ſonans a vino.Prouer.1.Sapientia foris predicat.i.clamat. Predicar
Hiere.51.Et laudabunt ſuper babylonẽ.pro quo hebrei le-
gunt.Et clamabunt ſiue reſonabunt ſuper babylonẽ.Et in
de רנה Rina ſiue רננה renana.i.exultatio.canticum.lauda רנה
tio.clamor ſeu preconium.Iob.3.Nec digna laude.Et in eo רננת Laus
dem.20.Quia laus impiorum breuis ſit.p̃s.99.Introite ĩ Exultatio
conſpectu eius in exultatione.Eſa.23.Et chaldei in nauib⁹
ſuis gloriantes.Pro quo hebrei legunt.Et chaldei in naui-
bus exultationis vel laudis ſue.& in eo.54.Decanta laudẽ
& hinni.Significat etiã preconiũ vel clamorẽ.3.Reg.22.&
preco inſonuit in vniuerſo exercitu.p̃s.16.Intende depre- Preco
cationem meã.Pro quo hebrei legunt.Intende clamorem Clamor
meũ.Item רנן Renan.nomẽ eſt auis.pro quo beatus hiero. רנן
tranſtulit ſtruthionem.& ſolũ inuenitur in numero plurali ſtruthio
ſ.רננים renanim.Iob.39.Pẽna ſtruthionis ſimilis eſt pen- רננים
ne herodii.Et aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat pauones. ſtruthiões
רנב Renab.p̃poſito aleph in principio vt dicatur ארנבת רנב
Arnebeth ſignificat leporem.Deut.14.Camelũ lepo- ארנבת
rem & cirogrilum. Lepus
רנה Rana.ſonare ſeu clamare.Iob.39.Super ipm ſonabit רנה
pharetra.De quo vide ſupra in dictione רנן ranan. ſonare
רסס Reſis.gutta.ſtilla:fiſſura.ſeu rima.& ſolum inuenitur רסס
in numero plurali.Canti.5.Et cincini mei guttis no Gutta
ctium.Et inde verbum רוס Ros.quod ſignificat irrorare ſi- רוס
ue farinã aqua vel oleo cõſpergere aut cõmiſcere.Ezech.
46.Et de oleo tertiam partem hin vt miſceatur ſimile.Si- miſcere
gnificat etiam predicta dictio רסיס Reſis fiſſuram ſiue ri רסיס
mã.vt Amos.6.Et percutiet domum maiorem ruinis.de- Ruina.

bet legi rimis.ideſt fiſuris.vnde ſequitur. & domū minorē
ſciſſionibus.
רֶסֶן רסן Reſen.frenū.Iob.30.Et frenū poſuit in ore meo.& in
Frenum. codē.41.In mediū oris eius quis intrabit.Pro quo he
brei legunt. In duplicitate vel duplicatione freni eius quis
intrabit.p̄s.31.In camo & freno maxillas eorū conſtringe
Eſa:30.Et frenū erroris quod eſt in maxillis populorum.
רְעַע רעע Raa.in lingua chaldaica ſignificat confringere vel cō
minuere.Dañ.2.Cōminuet & cōteret omnia hec.
Cōminuet
רְעֵב רעב Raab.eſurire.famē pati.Deut.8. Et afflixit te penuria
Eſurire Pro quo he.legunt. Et afflixit te & eſurire te fecit.Ps.
33.Diuites eguerunt & eſurierunt.p̄s.49. Si eſuriero non
dicam tibi.p̄s.106.Eſurientes & ſitientes. Prouer.10. Non
affliget dn̄s fame animā iuſti.i.nō faciet eam eſurire. Et in
רָעָב de רָעָב raab.i.fames.Geñ.12. Facta eſt fames ī terra.& in eo
Fames dē.41.& in vniuerſo orbe fames preualuit.2.Reg.24.Aut
ſeptē annis veniet tibi fames.Scribitur etiā cū nū in fine &
רַעֲבוֹן dicitur רַעֲבוֹן raabon.p̄s.36. Et in diebus famis ſaturabun-
Fames tur. Ponitur etiā pro frumento vel cibario:tēpore famis ne
Frumētum ceſſario.Geñ.42. Et ferte frumentū quod emiſtis in domū
veſtrā.& in codē. Et cibaria domibus veſtris neceſſaria ſu-
mite:& abite.
רְעַד רעד Raad.tremere.contremiſcere.Eſd.10.Trementes pro
Tremere peccato & pluuiis.p̄s.103.Qui reſpicit terram & facit
רַעַד eam tremere.& inde רַעַד raad ſiue רְעָדָה rehada.i.tremor.
Tremor. Exo.15..Robuſtos moab obtinuit tremor.p̄s.42.Tremor
apprehendit eos.
רָעָה רעה Raa.paſcere.alere.nutrire. regere.cōfringere.cōquaſ
ſare.Geñ.30.Qui paſcebat greges reliquos ei⁹.Et in
Paſcere codē.37.Cūq; fratres illius in paſcendis gregibus pr̄is mo
rarētur.& in eo.48. De⁹ qui paſcit me ab adoleſcētia mea.
Nu.14. Filii vr̄i erunt vagi in deſerto quadraginta annis.
Pro quo he.le. Filii vr̄i erunt paſcentes in deſerto q̄dragin-
ta annis.i.erunt tanq̄ paſcentes greges per diuerſa loca di
ſcurrentes. Vnde beatus hiero.tranſtulit ſenſum. Iob.24.
Pauit ſterilē que nō parit.p̄s.77.Pauit eos in īnocētia cor
dis ſui. Prouer.13. Amicus ſtultorum ſimilis efficitur. Pro
quo he.le.Qui nutrit ſiue paſcit ſtultos conteretur.Pōt etiā
legi ſicut eſt in littera noſtra.De quo vide ſupra in dictione
רוע Roa.& in eo.28.Qui autē cōmeſſatores paſcit:confun
Nutrire dit patrē ſuū. & in codē.29. Qui autē nutrit ſcortum:per-
det ſubſtantiā. Canti.1. Vbi paſcas vbi cubes.& in eo. Et pa
ſce hedos tuos.& in codē.6. Vt paſcatur in hortis. Eſa.5.Et
paſcētur agni iuxta ordinē ſuū. & in eo.44.Pars ei⁹ cinis
eſt.Pro quo he.le.Paſcens cinerē.i.qui tale ſculptile adorat
& orat:idē eſt ac ſi paſceret cinerē.poteſt etiā ſignificare cō
fringere:vt infra dicetur.& tunc erit talis littera.ſ.illud qđ
cōfractū eſt ab eo cinis eſt.i.in cinerē redactus eſt.Et eſt ſen
ſus ſicut in littera nr̄a.Hiere.3.Et paſcent vos ſcientia & do
ctrina.& in codē.22. Et omnes paſtores tuos paſcet vētus.
Ezech.34.Et ego paſcā oues meas.& in eo.Et ſuſcitabo ſu
per eas paſtorē vnū & paſcet eas. Oſee.12. Ephraim paſcit
vētū.Zach.11. Paſce pecora occiſionis. Sign̄at etiā regere.
Regere p̄s.2.Reges eos in virga ferrea. Sed btūs hiero. in pſal.iux
ta he.ve.tranſtulit. Frāges eos in virga ferrea. De quo vide
ſupra in dictione רוע Roa. p̄s.22. Dn̄s regit me. p̄s.79.
רֹעֶה Qui regis iſrael:intende.& inde רֹעֶה roe.i.paſtor. Geñ.4.
Paſtor Fuit autē abel paſtor ouiū.Eccl's.Que data ſunt a paſto-
re vno. Zach.11.O paſtor & idolū.& aliqñ ſcribitur cū iod
in fine loco he.Eſa.38.Quaſi tabernacula paſtoris. & ī plu
רֹעִים rali רֹעִים roim. Exo.2. Supuenerūt paſtores & proiecerūt
Paſtores eas. Hiere.23. Et ſuſcitabo ſuper eos paſtores. Ezech.34.
Ve paſtoribus iſrael qui paſcent ſemetipſos:nōne greges a

paſtoribus paſcentur. Et inde רְעִי rei ſiue מַרְעֶה Mirce.i. רְעִי
paſtus.ſiue paſcua.3.Reg.4. Et viginti boues paſcuales.i. Paſtus.
boues exiſtētes in paſtu.Iob.39.Circūſpicit mōtes:paſcua Paſcua.
ſua.Hiere.23.Quia vaſtauit paſcua eorum dn̄s.Ezech.34.
In paſcuis vberrimis paſcam eas. Oſee.13.Iuxta paſcua eo
rum adimpleti ſunt. Ponitur etiā pro grege. Hiere.10.Et Grex
omnis grex eorū diſperſus eſt.Item רֵעֶה ree. ſiue רֵעַ Rea.i. רֵעֶה
ſocius ſeu amicus.aut particeps.Geñ.38. Ipſe & hiras opi-
lio gregis.Pro quo hebrei legunt. Ipſe & hiras ſocius vel a Socius.
micus ei⁹. tamē ſi pro רֵעַ rea legatur רֹעֶה roe: tūc ſign̄at pa רֵעַ
ſtorē:ſiue opilionē gregis:ſicut eſt in littera noſtra.2. Reg.
16. Cū autē veniſſet chuſi arachites amicus dauid. & in eo. Amicus.
Hec eſt inquit gratia tua ad dauid amicum tuū: quare non
iuiſti cum amico tuo.1.Paralipo.27.Et chuſi arahites ami
cus regis. Vide etiā de hoc ſupra in dictione רוע roa.Scribi
tur etiā cum mē in pricipio. Geñ.26. Et ochozath amicus
illius.Iudi.14. Vxor autem eius accepit maritū vnum de a
micis eius & pronubis.Pro quo hebrei legunt.Et fuit vxor
amico vel ſocio eius qui ſociauerat eum. Vbi ponitur no-
mē & verbum ab eo deriuatū.Poteſt etiam legi. Qui pauit
eum.ſ.in diebus cōuiuii. & tūc erit ſenſus ſicut in littera no
ſtra.Nam pronubus ſolet paſcere ſponſum & ſponſam.& in
codē.15. Et tradidi eam amico tuo .Et in genere feminino
רֵעָה rea ſiue רַעְיָה raaia· Canti.1. Aſſimilaui te amica mea. רֵעָה
& in codē.2. Amica mea formoſa mea. Hiere.9. Et docete Amica.
filias veſtras lamētum:& vnaqueq; proximā ſuam planctū. Proxima
Et in plurali רֵעוֹת reoth.p̄s.44. Proxime eius afferentur רֵעוֹת
tibi. Et inde verbum רָעָה raa.i.aſſociare ſiue amicum eſſe. Proxime רָעָה
Prouer.18.Vir amicabilis ad ſocietatem. & in eo.22. Noli Aſſociare
eſſe amicus homini iracūdo. Itē רֵעַ rea.i.cogitatio.Ps.138 Amicū eē. רֵעַ
Intellexiſti cogitationem meā de lōge. Sed beatus hiero. Cogitatio
in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Intellexiſti malū meū.Quod
etiam poteſt legi. Nā poteſt deriuari a dictione רוע Roa.de
qua ſupra dictū eſt. & in eo. Mihi autē nimis honorificati
ſunt amici tui deus.Pro quo he.le. Mihi autem precioſe ſi-
ue honorificate ſunt cogitationes tue. Poteſt etiā ſignifica
re amicos vl' proximos ſicut eſt in littera nr̄a.vt ſupra dictū
eſt. Et ide רְעוּת reuth.ſiue רַעְיוֹן raion.i.cogitatio. Pro quo רְעוּת
btūs hiero.tranſtulit afflictionē.Eccl's.1. Vanitas & afflictio Afflictio
ſpūs.i. ſuperflua cogitatio ſpūs. & in eo. Labor & afflictio
ſpūs.& in eodem.2.Et vidi in omnibus vanitatē & afflictio
nem animi. & in eodem. Quid enim proderit homini de
vniuerſo labore & afflictione ſpiritus. Poteſt etiam deriua-
ri a dictione רוע Roa que ſignificat affligere. Vt ſupra dictū
eſt. Et etiam in lingua chaldaica ſignificat cogitationem.
Dañ.2.Tu rex cogitare cepiſti ī ſtratu tuo. Pro quo hebrei
legunt.Cogitationes tue ſuper ſtratum tuum aſcenderunt.
Et in codem. Et cogitationes mentis tue ſcires. Significat cogitatiões
etiam predicta dictio רְעָה Raa.confringere vel conterere. רְעָה
p̄s.2. Reges eos in virga ferrea. Pro quo beatus hierony-
mus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. frā Frangere.
ges eos in virga ferrea. Hiere.2.Conſtrupauerunt te vſq;
ad verticem.pro quo hebrei legunt.Confregerunt te vſq; Confriget
ad verticem.Et in codem.10. Et combuſta ſunt tecta eius.
Pro quo hebrei legunt.Et cōfracta vel conquaſſata ſunt te
cta eius. Mich.5.Et paſcēt terram aſſur in gladio.Proquo
hebrei legunt.Et confringent vel cōquaſſabunt terrā aſſur
gladio. poteſt etiā legi ſicut eſt in littera nr̄a. vt ſupra dictū
eſt.& in lingua chaldaica ſign̄at velle ſeu cōplacere.& inde velle.
רְעוּא raaua ſiue רְעוּת reuth.i.volūtas ſeu beneplacitū.Eſd. רְעוּא Voluntas
5.Et voluntatē regis ſup hoc remittat ad nos.
רעל Raal.crapula.ſopor.Zach.12.ſuperliminare crapule רְעָל
omnibus populis.Et aliquando ſcribitur cum tau in Crapula.

תַּרְעֵלָה principio & he in fine·& dicitur תַּרְעֵלָה Tharela.p̄s.59.Po
taſti nos vino cōpunctionis. Pro quo beatus hiero.in pſal.
Conſopiēs ſopor. iuxta he.ve.tranſtulit.Potaſti nos vino cōſopiente.Eſa.51.
Ecce tuli de manu tua calicem ſoporis.Et inde verbū quod
ſignificat conſopire. Naun.2. Et agitatores conſopiti ſunt.
Cōſopire. Et aliqui hebrei dicunt q̄ ſignificat tremere.Et inde רְעָלוֹת
רְעָלוֹת Realoth.i.ornamēta quedam.Pro quo beatus hieronymus
tranſtulit mitras.Eſa.3.Armillas & mitras & diſcriminalia.
Mitre
רָעַם רעם Raam.tonare ſeu intonare.indignari.mutare.ſ.vul-
Tonare tum.2.Reg.22.& tonabit de celo dn̄s.1.Paralipo.16
Tonet mare & plenitudo eius. Iob.40. Voce ſimili tonans.
Intonare. רַעַם p̄s.17.Et itonuit de celo dn̄s.Et ide רַעַם Raam.i.tonitruū.
Tonitruū. Iob.26. Quis poteſt tonitruū magnitudinis illius intueri.
p̄s.76.Vox tonitrui tui in rota.ponitur etiam pro vocifera
tione que fit in bello. Pro quo beatus hieronymus trāſtulit
exhortationem.Iob.39.Exhortationem ducū : & vlulatū
exercitus.Item ponitur pro hinnitu. vt in eodem.Aut cir-
hinnitus. cundabis collo eius hinnitum.Significat etiam predicta di
ctio indignari ſeu ad iracundiam prouocare : aut vultū pre
Exꝓbrare indignatione mutare.1.Reg.1.Vt exprobaret q̄ dn̄s conclu
ſiſſet vuluam eius.Pro quo hebrei legunt. vt faceret eam in
indignari. mutaſ vultum. dignari:ſiue vt prouocaret eam ad iram. Ezech.27.Muta
uerunt vultum.
רַעֲנָן רענן Raanan.virēs ſiue viride:aut floridus:vel vberrim⁹.
Iob.15.Et ramus eius areſcet. Pro quo hebrei legūt.
Vireſcens Et ramus eius non erit floridus:ſiue non erit vireſcens.Ps.
51.Ego ſicut oliua fructifera. pro quo beatus hiero.tranſtu
Virens lit.Ego quaſi oliua virēs.p̄s.91.Et ſenectus mea in miā vbe
Vber. ri.Canti.1.Lectulus noſter floridus.Hiere.11. Oliuam vbe-
Floridus. Viride. rem pulchram fructiferam. & in codē.17. Et erit foliū eius
Florens viride.Dañ.4.Et florens in palatio meo.
רָעַף רעף Raaph.Irrorare.ſtillare.Iob.36.Que de nubibus flu
unt:que protegunt cuncta deſuper. pro quo hebrei le
Irrorare gunt. Que de nubibus fluūt:que irrorant vel ſtillant ſuper
hominū multitudinem. p̄s.64. Et campi tui replebuntur
vbertate:pingueſcent ſpecioſa deſerti. Pro quo btūs hiero.
Rorare. in pſal.iuxta he.ve.trāſtulit.Et veſtigia tua rorabuntur pin
guedine.Prouer.3.Et nubes rore concreſcunt. pro quo he
ſtillare brei legunt. Et nubes ſtillabunt rore. Eſa.45. Rorate celi
deſuper:& nubes pluant iuſtum.
רָעַץ רעץ Raas.pcutere.cōterere.ſeū atterere. Exo.15.Dextera
Percutere tua dn̄e pcuſſit inimicū. Iudi.10.Afflictiq; ſunt & ve
Conterere hemēter oppreſſi.ꝓ quo he.le.Et cōtriuerunt filios iſrael.
רָעַשׁ רעש Raas.cōmouere.moueri.tremere.cōcutere. Iob.39.
ſuſcitare. Cōmouere. Nunquid ſuſcitabis eū quaſi locuſtā. Pro quo he.le.
Nunquid cōmouebis eum quaſi locuſtam.p̄s.17.Et cōmo-
moueri. ta eſt & contremuit terra.Ps.59.Cōmouiſti terrā & contur
Concutere. baſti eam.p̄s.67.Terra mota eſt.Eſa.14. Qui concuſſit re
gna.Hiere.50. A voce captiuitatis babylonis cōmota ē ter
ra.Ezech.26.Mouebūtur muri tui.& in eodem.Cōmoue-
buntur inſule.& in codē.38.Et mouebuntur a facie mea pi
ſces maris.& in codē.31.A ſonitu ruine eius cōmoui gētes.
רַעַשׁ Et ide רַעַשׁ Raas.i.cōmotio.3.Reg.19. Et poſt ſpūm cōmo
Cōmotio tio:nō in cōmotione dn̄s.Ezech.3.Et vocē cōmotiōis ma-
gne.& in codem.12.Panem tuum in conturbatione come-
de.i.in cōmotione.& in eodem.38.Erit cōmotio magna ſu
per terram iſrael. Ponitur etiam predicta dictio pro eleua-
ſupextollere re vel ſupextollere. p̄s.71. Sup extolletur ſup libanū fruct⁹
Eleuare. eius.Et btūs hiero.in pſal.iuxta he.ve.trāſtulit eleuabitur.
רָפָא רפא Rapha. mederi. ſanare. curare. reſtaurare. edificare.
ſanare. Geñ.20. Et ſanauit deus abimelech. Exo.21. Et im-
Curare penſas in medicos reſtituet.Pro quo hebrei legunt.Et ſani
tate ſanabitur ſiue curando curabitur.Sed beatus hierony-

mus tranſtulit ſenſum.& in tranſlatione chaldaica eſt ſicut
in littera noſtra.Leuit.13.Nouerit hominem ſanatum eſſe.
& in codē.14.Cū inuenerit leprā eſſe mundatam.Pro quo
hebrei legunt.Et ecce ſanata ſiue curata eſt lepra. Deut.28.
Sanariq; nō poſſis.1.Reg.6.Et tunc curabimini.4.Reg.8.
Qui reuerſus eſt vt curaretur.2.Paralipo.7.& ſanabo terrā
eorū.& in codē.30.Quē exaudiuit dn̄s & placatus eſt pp'lo.
Pro quo he.le. Quem exaudiuit dn̄s & ſanauit vel curauit
populū.Iob.5.Percutiet: & manus eius ſanabit.p̄s.40.Sa
na animā meā:quia peccaui tibi.Eſa.6. Et cōuertatur & ſa-
nem eū. Hiere.6. Et curabant contritionē filie populi mei
Et in codē.17.Sana me dn̄e & ſanabor . & in eodem.51. Si
forte ſanetur . & in eodem. Curauimus babylonem:& non
eſt ſanata.Threñ.2.Quis medebitur tui.Ezech.47.Et ſa-
nabuntur aque. Et aliqñ ſcribitur cū he in fine loco aleph. mederi
p̄s.59.Sana contritiones eius. Hiere.3. Et ſanabo auerſio-
nes veſtras.Significat etiā reſtaurare vel reedificare.3.Reg
18.curauit altare dn̄i quod fuerat deſtructū.i.reſtaurauit.& reſtaurare
inde רֹפֵא rophe.i.medicus. Hiere.8. Aut medicus non eſt
ibi.Et in plurali רֹפְאִים rophim.Geñ.50.Precepitq; ſeruis medicus.
ſuis medicis vt aromatib⁹ cōdirēt patrē.2.Paralip.16.Sed רֹפְאִים
magis medicorū arte cōfiſus eſt.Iob.13.Et cultores pueruerſo medici.
rū dogmatū.pro q' he.le.Et medici inanes: ſiue medici ido
li omnes vos. poteſt etiā legi ſic. & reedificatores.i.fabrica
tores idoli vos omnes.ſ.eſtis.& tunc erit ſenſus ſicut in litte
ra noſtra.Et inde רְפוּאָה rephua ſiue רִפְאוּת riphuth.i.me- רְפוּאָה
dicina vel ſanitas. Prouer.3.Sanitas quippe erit vmbilico ſanitas
tuo.Et in plu. רְפֻאוֹת rephuoth. Hiere.46.fruſtra multipli רְפֻאוֹת
cas medicamina.Et aliqñ ſcribitur cū mē in pricipio & dici medicina
tur מַרְפֵּא Marpe.Prouer.6.Nec habebit vltra medicinam. מַרְפֵּא
& in codem.17.Vita carniū:ſanitas cordis. Eccl's.12.Quia medicina
curatio facit ceſſare peccata multa. Sed in duobus locis pre Curatio.
dictis dicunt aliqui hebrei q̄ deriuatur a dictione רָפָה Ra-
pha cū he in fine & q̄ ſignificat laxationē ſeu dimiſſionē.
vt infra dicetur.Hiere.8.Tempus medele & ecce formido. medela
& in eo.14.Quare ergo percuſſiſti nos ita vt nulla ſit ſani-
tas.& in eo.33. Ecce ego adducā ei cicatricem & ſanitatem.
Malach.4.Sol iuſtitie & ſanitas in pēnis eius.Item רְפָאִים רְפָאִים
rephaim.i.gigantes.ſeu robuſti.Deut.2.Gigātes ſicut ena- Gigantes
chim.& in codem.3. Solus og rex baſan reſtiterat de ſtirpe
gigantum. Eſa.15. Suſcitabit tibi gigantes. Et aliqñ ſcri-
bitur cum he loco aleph.2. Reg.[illegible]. Ieſbi de nob qui fuit
de genere arapha:Pro quo hebrei legunt. De filiis gigātis.
i.de genere giganteo.& in codē. Caph de ſtirpe arapha de
genere gigantū.Et in hebreo non habetur de genere gigā
tum.ſed eſt interpretatio huius nominis arapha. & ſecūdū
hebreos ſignificat etiā predicta dictio רְפָאִים rephaim mor
tuos ſiue interfectos.Sed beatus hieronymus ſecundū pre-
cedentes ſignificationes gigantes ſeu medicos traduxit.
Iob.26.Gigantes gemunt ſub aquis.Pro quo hebrei legūt
Interfecti ſeu mortui.p̄s.88. Aut medici ſuſcitabunt. Pro Interfecti
uer.9.Et ignorat q̄ illic ſint gigantes. Pro quo hebrei le- mortui.
gunt.Quod ibi ſint mortui vel interfecti. Et in codem.21.
Vir qui errauit in via doctrine:in cetu gigātū cōmorabitur
Eſa.26.Gigantes non reſurgant.
רפד Rapad. ſternere. ſtipare. vel confortare. Iob.16. Et רָפַד
in tenebris ſtraui lectulum meum. & in codem.41.& ſternere
ſternet ſibi aurum quaſi lutum. Canti.2. Stipate me malis. ſtipare. רְפִידָה
Et inde רְפִידָה rephida.i.ſtratum ſiue reclinatorium.Cāti. reclinatoriū
3.Reclinatorium aureum.
רפה Rapha.laxare.relaxare.deſinerē.diſſoluere.demitte- רָפָה
re.dimittere.ocioſum eſſe. quieſcere vel requieſcere .
Iob.12.Et eos qui oppreſſi ſunt releuat. Pro quo hebrei le Releuare

gunt. Relaxat ſiue diſſoluit. Prouer.18. Qui mollis & diſſolutus eſt in opere ſuo.ideſt laxus. & in eodem.24. Si deſperaueris laxus in die anguſtie: minuetur fortitudo tua. Pro quo hebrei legunt. Si laxus vel diſſolutus fueris in die anguſtie. Eſa.5. Et calor flāme exurit. Pro quo hebrei legūt Relaxat ſiue diſſoluit.ſcilicet res gelu induratas. Ezech.1. Cūq; ſtarent demittebantur penne eorum. Pro quo hebrei legunt. Laxabantur ſiue relaxabantur pēne eorum. Et aliquando ſcribitur cum aleph in fine loco he. Hiere.38. Diſſoluit manus virorum bellantium. Significat etiam deſinere ſeu demittere vel dimittere. Exo.4. Et dimiſit eum poſtq̄ dixit. Deut.9. Dimitte me vt conteram eum. Ioſ.1. Non dimittam te nec derelinquam te. Iudi.9. Conſidera ꝙ dies ad occaſum declinior ſit:& appropinquat ad veſperū. Pro quo hebrei legunt. Ecce nunc demittitur ſiue laxatur dies: ideſt declinat dies ad veſperam. Iob.7. Nec dimittis me vt glutiam ſaliuam meam. p̄s 36. Deſine ab ira & relinque furorem. Item ſignificat ocioſum eſſe ſeu quieſcere. Exo.5. vacant enim ocio: & idcirco vociferātur. Iudi.8. Quod cū locutus eſſet: requieuit ſpiritus eorum.2.Reg.24. Cōtine manuū tuam. Pro quo hebrei legunt. Quieſcere fac vel dimitte manum tuam. Et inde רָפֶה Raphe.i.laxus: ſeu dimiſſus vel diſſolutus: aut infirmus vel impotēs. Nu.13. vtrū potens ſit vel infirmus. 2. Reg.17. Quippe qui laſſus eſt ſolutis manib⁹. Iob.4. Et manus laſſas roboraſti. Eſa.35. Cōfortate man⁹ diſſolutas. Et inde רִפְיוֹן riphion.i.diſſolutio: vel relaxatio. Hiere.47. Et nō reſpexerūt patres ad filios manibus diſſolutis.

רָפַס Raphas.calcare.conculcare.calcitrare. p̄s.67. Vt excludant eos qui probati ſunt argēto. Pro quo beatus hiero: in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. Calcitrantes contra rotas argenteas. ideſt conculcantes. Dañ.7. Et reliqua pedibus ſuis conculcabat. Ezech.32. Et conculcabas flumina eorum. Ponitur etiam pro diſcurrere. Prouer. 6. Vade diſcurre & ſuſcita amicum tuum. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Vade conculcari.i.humiliari. Et aliquando ſcribitur cum ſin loco ſamach. Ezech.34. Et reliqua pedibus veſtris turbaſtis.i.conculcaſtis. & in eodē. His que cōculcata pedibus veſtris fuerant paſcebantur.

רַפְסֹד Raphſad.ratis.& ſolū inuenitur in numero plurali.ſ. רַפְסֹדוֹת raſodoth.2.Paralipo.2. Et applicabimus ea ratibus per mare in iopem.

רָפַק Rapac.inniti.Cāti.8. Innixa ſuper dilectum ſuum.& ſolum inuenitur in predicto loco.

רָפַשׂ Rephas.conculcare.vel turbare. Prouer.25. Fōs turbatus pede & vena corrupta.i.cōculcatus pede. Et inde רֶפֶשׂ rephes.i.conculcatio. Eſa.57. In cōculcationē & lutum. Vide etiam de hoc ſupra in dictione רָפַס rapas.

רֶפֶת Repheth.bouile.i.ſtabulū vbi boues clauduntur. Pro quo beatus hiero. tranſtulit preſepium. Abach.3. Et non erit armentum in preſepio.

רָצַץ Raſas.conterere.confringere conquaſſare.opprimere. Iob.20. Qm̄ confringēs nudauit pauperis domū Eccl's.12. Et confringatur rota ſuper ciſterna. Eſa.42. Calamū quaſſatū non conteret.& in eodē. Nō erit triſtis nec turbulentus.pro quo hebrei legunt. Neq; confringet ſiue confringetur. & in eodē.58. Et dimittere eos qui cōfracti ſunt liberos. Oſee.5. Calūniam ſubſtinens eſt ephraim: confractus iudicio. Amos.4. Et cōfringitis pauperes. Vide etiam de hoc ſupra in dictione רוּץ ros.ſignificat etiam opprimere. Deut.28. Et ſis ſemper calūniam ſubſtinēs & oppreſſus cunctis dieb⁹. Iudi.10. Afflictiq; ſunt & vehemēter oppreſſi.1.Reg.12. Si oppreſſi aliquem. & in eodem. Non es calūniatus nos: neq; oppreſſiſti nos. & ide רְצִים raſim.i.fragmēta ſiue laminas. p̄s.67. Excludant eos qui probati ſunt argento. Pro quo hebrei legunt. Calcantes ſuper fragmenta vel laminas argēteas. Et beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve. tranſtulit. Calcitrantium contra rotas argenteas.

רָצַד Raſad.contendere. p̄s.67. Vt quid ſuſpicamini montes excelſi. Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve. tranſtulit. Quare contenditis mōtes excelſi.& ſolum inuenitur in predicto loco. Et dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat ſaltare ſiue inſultare.

רָצָה Raſa.placere.complacere.placare. ſeu velle.currere. complere.perficere.quieſcere. Leuit.1. Ad placandū ſibi dñm.& in eodem. Et acceptabilis erit. Pro quo he.le.& placatum ſiue complacatū erit ei. & in eodē.19. Profanus erit & impietatis reus. Pro quo he.le. Profanus erit & non placabitur.i.nō erit placabilis vl' acceptabilis deo. Deut.33. Sit placens fratribus ſuis.1. Reg.29. Quomodo enī aliter placare poterit dñm ſuū.2. Paralipo.10. Si placueris pp̄lo huic & linieris eos verbis. Iob. 20. Filii eorum atterentur egeſtate. p̄ quo he.le. Filii eius placabūt pauperes: ſiue cōplacebunt pauperib⁹.i.tam pauperes erūt: ꝙ etiā op⁹ ſit eis alios pauperes placare: ſiue eis complacere. Poteſt etiā deriuari a ſupradicta dictione רָצַץ raſas.que ſignificat atterere vel cōterere. vt ſupra dictum eſt. p̄s.39. Cōplaceat tibi dñe vt eruas me. p̄s.45. Quoniā complacuiſti in eis. p̄s.48.& poſtea in ore ſuo complacebunt. p̄s.76. Aut non apponet vt cōplacitior ſit. p̄s.84. Benedixiſti dñe terram tuā. Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit. Placatus es dñe terre tue. p̄s.101. Quoniā placuerūt ſeruis tuis lapides eius. p̄s.146. Beneplacitum eſt dñi ſuper timētes eum. p̄s.149. Quia beneplacitum eſt dño in populo ſuo. Prouer.3. Quaſi pater in filio cōplacet ſibi. Eſa.42. Complacuit ſibi in illo aīa mea. Hiere.14. Et dño non placuit.& in eo. Et ſi obtulerint holocauſtomata & victimas nō ſuſcipiā ea. Pro quo he.le. Non complacebo eis: ſiue nō erunt mihi acceptabiles. Aggel.1.& acceptabilis mihi erit: & glorificabor. Et inde רָצוֹן raſon.i.volūtas ſeu beneplacitū. Geñ.49. Et in voluntate ſua ſuffoderunt murum. p̄s.29. Et vita in voluntate eius. Ps.68. Tempus beneplaciti deus. p̄s.88. Et in beneplacito tuo exaltabis cornu noſtrum. Prouer.8. Et hauriet ſalutem a domino. Pro quo hebrei legunt. Et hauriet voluntatem ſiue beneplacitum a domino. & in eodem.12. Qui bonus eſt hauriet gratiam a dño.i.hauriet voluntatē ſiue beneplacitum a dño. Significat etiam predicta dictio currere. Iob.34. Etiam ſi cucurrerit cum eo. p̄s.49. Si videbas furem currebas cum eo. Ezech.1. Animalia ibant & reuertebantur.i.currebant. Vide etiam de hoc ſupra in dictione רוּץ Rus.ſignificat etiā cōplere ſiue perficere aut requieſcere a labore. Leuit.26. Tunc placebunt terre ſabbata ſua. Pro quo hebrei legunt. Tunc perficiet ſiue complebit terra ſabbata ſua: vl' ſic. Tūc quieſcet terra ſabbatis ſuis. & in eodem. Et requieſcet in ſabbatis ſuis. Et in eodem. Et tunc orabunt pro impietatibus ſuis.pro quo hebrei legūt. Et tunc cōplebunt ſiue perficient iniquitatē ſuā. Pōt etiā legi.& tūc placabūt p̄ iniquitatib⁹ ſuis. & i eo. & cōplacebit ſibi in ſabbatis ſuis. Pro quo he.le. Et cōplebit ſabbata ſua ſiue requieſcet in ſabbatis ſuis. Iob.14. donec optata veniant: & ſicut mercenarii dies eius.i. ſicut cōplet mercenari⁹ dies ſuos Eſa.40. Dimiſſa eſt iniqtas illius.pro quo he.le. Cōpleta eſt ſiue perfecta eſt iniquitas illius.vnde premittitur completa eſt malitia eius.

רָצַח raſach.iterficere.occidere. Exo.20. nō occides. Deut.4. qui occiderit nolēs proximum ſuū. Et in eodē.22

Et occidit animā eius. Iudi.20. Interrogatuſq; leuita mari tus mulieris interfecte.3.Reg.21. Occidiſti inſuper & poſſediſti. p̄s.61. Interficitis vniuerſos. Prouer.22. In medio platearum occidendus ſum. Oſee.6. In via interficientiū pergentes de ſichem. Et inde רֹצֵחַ Roſeach.ſiue מְרַצֵּחַ Meraſeach.i.occiſor ſiue interfector: aut homicida. Nu.35. Et occiderit propinquus ſanguinis occiſorem. Deut.19. Et hec erit lex homicide.4.Reg.6. Nūquid ſcitis ꝙ miſerit filius homicide huc. Et inde רֶצַח reſach.i.occiſio ſiue interfectio. p̄s.41. Dum confringūtur oſſa mea. Pro quo hebrei legūt. In occiſione vel interfectione oſſium meorum. Vnde beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit. Cum me interficerent in oſſibus meis. Ezech.21. Vt aperiat os in cede.

רָצַע Raſaa.perforare. Exo.21. Perforabitq; aurem eius ſubula. Et inde מַרְצֵעַ Marſea.i.ſubula qua perforatur vt in predicto loco. Vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.

רֶצֶף Reſeph.pauimentū.calculus:ſ.ignitus: aut pruna vel carbo.& ſcribitur cum he vel thau in fine. Eſter.1. Super pauimentū ſmaragdino & pario ſtratū lapide. Ezech.40. Et pauimentum ſtratum in atrio. & in eodem.42. Cōtra pauimentum ſtratum lapide. Scribitur etiam cum mē in principio & dr̄ מַרְצֶפֶת Marſepheth. 4. Reg.16. Et poſuit ſuper pauimentum ſtratum lapide. Et inde רָצוּף Raſuph.ꝙ eſt participium paſſiuum.i.pauimentatum ſeu ſtratum. Canti.3. Media charitate cōſtrauit.i. ſtrauit. Pro quo hebrei legunt. In medio eius pauimentatum ſeu ſtratum charitate vel amore. Item רִצְפָּה riſpha.i.calculus.ſ.ignitus. ſeu pruna vel carbo: Eſa.6. Et in manu eius calculus: quem forcipe tulerat de altari. Et in plurali רְצָפִים reſaphim.3. Reg.9. Et ad caput ſuum ſubcinericius panis. Pro quo he. le. Panis prunarū.i.coctus ſub prunis vel carbonibus.

רַק Rac.tātūmodo.ſolūmodo. dūmodo. quippe.nanq̄ue. veruntamen. Geñ.14. Exceptis his que comederūt iuuenes. Pro quo hebrei legunt. Exceptis tātūmodo his que comederūt iuuenes.& in eodem.19. Dūmodo viris iſtis nihil mali faciatis. Deut.3. Solus quippe og rex baſam. Et in eodem. Cuſtodi igitur te ipſum.pro quo hebrei legunt. Veruntamen cuſtodi te ipſum. & in eodem. 15. Si tu audieris vocē dñi dei tui. Pro quo he.le. Tantūmodo ſi audieris vocem domini dei tui. & in eodem. Hoc ſolum obſeruabis vt ſanguinem eorum nō comedas.i.ſolūmodo. Ioſ.1. Tantū ſit dominus deus tecum.

רָקַק Racac.ſpuere. & ſcribitur cum ſimplici coph. Leuit.15. Si ſaliuā huiuſmodi homo iniecerit. Deut.25. Et ſpuet in faciem eius. Iob.30. Et faciem meam cōſpuere nō verentur. Et inde רוֹק ruc.i.ſputum ſiue ſaliua. Iob.7. Nec dimittis me: vt glutiam ſaliuā meam. Item רַק racac.i.tenuis.ſeu macilentus.& ſcribitur cū ſimplici coph. Geñ.41. Et ecce has ſequebantur alie ſeptem boues in tantum macilente. Vide etiam de hoc ſupra in dictione רִיק ric. Et inde רָקִיק recic.i.laganum: ſeu placenta tenuis. Exo.29. Lagana quoq; azyma oleo lita. Et inde רַקָּה raca.i.temp⁹ capitis. Iudi.4. Et poſuit ſupra tempus capitis eius clauū.& in eo.5. Et perforauit tēpus eius. Canti.3. Sicut fragmen mali punici ita gēne tue. Pro quo he.le. Ita tempus tuum.

רָקַב Racab.putreſcere.cōputreſcere. Prouer.10. Et nomē impiorum putreſcet. Eſa.40. Forte lignū & imputribile elegit artifex. Pro quo he.le. Lignū quod nō putreſcat elegit. Et inde רָקָב racab.i.putredo. Iob.13. Qui quaſi putredo cōſumendus ſum.& aliqñ ſcribitur cum nū in fine & dr̄ רִקָּבוֹן recabon.vt in eodē.41. Et lignū putridū es.

רָקַד Racad.ſaltare.ſubſilire. p̄s.28. Et cōminuet eas tanq̄ vitulum. Pro quo hebrei le. Et ſubſilire faciet eas tāq; vitulum. Et beatus hiero.in pſal. iuxta he.ve.tranſtulit. Et diſperget eas tanq̄ vitulum. Ps.103. Montes exultauerunt vt arietes.pro quo beatus hieronymus trāſtulit. Montes ſubſilierunt vt arietes.& in eodem. Mōtes exultaſtis ſicut arietes. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Montes ſubſaltaſtis ſicut arietes. Eccl's.3. Tempus plangēdi: & tempus ſaltandi. Eſa.13. Et piloſi ſaltabunt ibi. Ioel.1. ſuper capita mōtium exilient. Naū.3. Et equi frementis & quadrige feruētis. Pro quo he.le.. Et quadrige ſaltantis ſiue ſubſilientis.

רָקַח Racach.cōficere.ſeu pigmenta facere: aut condire: cōmiſcere vel componere.ſ.more pigmentariorum vel vnguentariorū. Exo.30. Hō quicūq; talē cōpoſuerit.1. Paralipo.9. Filii autem ſacerdotum vnguenta ex aromatibus conficiebant. Ezech.24. Et coquatur vniuerſa cōmixtio. Pro quo hebrei legūt. Et cōmiſce confecturam ſiue cōmixtionem vel confice confectionē. Vbi ponitur nomen & verbum ab eo deriuatū. Et inde רֹקֵחַ roccach.i.pigmentarius. ſeu vnguentarius. Exo.30. Compoſitum opere vnguentarii mixtum. Et in plurali רֹקְחִים rocchim.i.vngentarii vel pigmentarii. Et in plurali feminino רַקָּחוֹת racachoth.1. Reg.8. Filias quoq; veſtras faciet vnguētarias.& illa cōmixtura vel confectio dicitur רֹקַח rocach.ſiue רֶקַח recach.aut מִרְקַחַת Mercachath.vt in aliquibus locis predictis.& .1. Paralipo.16. Que erāt pigmentariorū arte confecta. Iob. 41. Quaſi cum vnguenta bulliunt. Canti.5. Confite a pigmētariis.& in eodem.8. Dabo tibi poculū de vino condito. Eſa. 57. Multiplicaſti pigmenta tua.

רָקַם Racam. variegare. polymitare.i. opere polymito ſiue opere vario intexere: vel diuerſo colore veſtē contexere: ſiue acu depingere. Exo.26. Coccoq; bis tincto & byſſo retorta opere plumario.i.polymitario.& i eo.28. Facies & baltheū opere plumarii.& in eo.36. Vt faciant opere abietarii polymitarii ac plumarii. p̄s.138.& ſubſtantiā meā in inferiorib⁹ terre. Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he. ve.tranſtulit. Imaginatus ſum in inferioribus terre.i.contextus ſum diuerſitate mēbrorū & oſſibus ac carne. Et inde רִקְמָה Ricma.i.veſtis varii coloris: ſiue opere vario contexta. Iudi.5. Veſtes diuerſorū colorū ſiſare tradūtur in predā & ſupellex varia ad ornanda colla congeritur. Vbi ponitur tā in ſingulari q̄ in plurali. p̄s.44. In veſtitu deaurato circū amicta varietate. Ezech.17. Plena plumis & varietate.

רָקַע Racaa.extendere.expandere.producere.ſtabilire.firmare.allidere.ſ.pede. Exo.39. Inciditq; bracteas aureas: & extenuauit i fila. Pro quo he.le. Et extēdit bracteas aureas ſiue laminas aureas: & incidit fila.i.p̄duxit aurū in laminas: & incidit ex eis fila. Nu.16. Et produxit ea in laminas. Iob.37. Tu forſitā fabricatus es cū eo celos. Pro quo hebrei legunt. Nunquid extendiſti cū eo celos. Eſa.40. Aut artifex auro figurauit illud. Pro quo he.le. Et artifex auro extendit illud.i.produxit illud. Hiere.10. Argentum inuolutum de tharſis affertur. Pro quo hebrei legunt. Argentū extenſum.i.in laminas productum. Et inde רִקֻּעִים ricuim ideſt extenſiones.ſeu lamine vel bractee. Nume.16. Et producat ea in laminas. Significat etiā predicta dictio firmare ſiue ſtabilire. p̄s.135. Qui firmauit terrā ſup aquas. Eſa.44. Stabiliens terram: & nullus mecum. Sed etiam in predictis locis hebrei legunt extendens terram. Et inde רָקִיעַ Racia. ideſt firmamentum. Geñ.1. Fiat firmamentum in medio aquarum. Et in eodem. Vocauitq; deus firmamentum celum. Ezech.1. Et ſimilitudo ſuper caput animalium firmamenti. Hebrei tamen in predictis locis legunt extenſionem ſeu expanſionem. Significat etiam predicta

Calcare allidere Percutere. dictio רקע Racaa calcare: ſeu allidere vel percutere pede. 2. Reg. 22. Cōminuam eos atq̃ confringam. Pro quo hebrei legunt. Atq̃ calcabo ſeu allidā. Ezech. 6. Et allide pede tuo. & in eo. 28. Pro eo quod plauſiſti manu & percuſſiſti pede.

רָשַׁשׁ Conterere Deſtruere. רשש Raſas. depauperare.. ſeu pauperē eſſe. deſtruere. conterere. Prouer. 13. Et eſt quaſi pauper cum in multis diuitiis ſit. Hiere. 5. Et cōteret vrbes munitas tuas. Malach. 1. Quod ſi dixerit idumea deſtructi ſumus. i. pauperes facti ſumus. Vide etiam de hoc ſupra in dictione ריש ros. & inde.

תַּרְשִׁישׁ chryſolith⁹ Tharſis. Carthago. Mare. תַּרְשִׁישׁ Tharſis. quod ſignificat lapidē precioſum. Pro quo beatus hieronymus trāſtulit chryſolithū. Exo. 28. In quarto verſu chryſolithus onyx & berillus. Ezech. 28. Chryſolithus & onyx berillus. Dan̄. 10. Et corpus ei⁹ q̄ſi chryſolithus in alio vero loco trāſtulit hyacinthū. Canti. 5. Plene hyacinthis. eſt etiam tharſis nomen viri nepotis iapheth. Gen̄. 10. Filii autem iauan eliſa & tharſis. eſt etiam nomen prouincie que a ſucceſſoribus predicti habitata fuit. p̄s. 71. Reges tharſis & inſule munera offerēt. Eſa. 2. Et ſuper omnes naues tharſis. Hiere. 10. Argentum inuolutum de tharſis affertur. Ione. 1. Vt fugeret in tharſis. Et aliquando beatus hieronymus tranſtulit carthaginem. Ezech.. 27. Carthaginēſes negociatores tui. Ponitur etiam pro mari. Eſa. 23. Vlulate naues maris. & vt ait beatus hieronymus ſup predicto loco. Tharſis lingua hebraica proprie mare appellatur.

רִשְׁיָה רִשְׁיוֹן Preceptū Licentia. רשיה Raſa. licentia. facultas. & ſcribetur cum iod & nun in fine & dicitur רשיון riſſon. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit preceptum. Eſd. 3. Secundum quod preceperat cyrus rex perſarum. Pro quo he. le. Secundum licētiam ſiue facultatem cyri regis perſarum.

רָשַׁם ſignare. proponere Cōſtituere Exprimere רשם Raſam. ſignare. ſigillare. cōſtituere. Dan̄. 5. Scripſit quod exaratū eſt. i. qđ ſignatū vel ſigillatum eſt. & in eo. Et cōfirma ſententiam & ſcribe decretū. Pro quo he. le. Et ſcribe & ſigna ſcripturam. & in eodem. Porro rex darius propoſuit edictum & ſtatutum. Pro quo he. le. Signauit ſcripturam vel ſtatutum. & in eodem. Quod cum daniel compeririſſet conſtitutam legem. & in eodem. De edicto quod cōſtituiſti. & in eodem. 10. Annūciabo tibi q̄ expreſſum eſt in ſcriptura veritatis. ideſt quod ſignatum vl' ſigillatum eſt in ſcriptura veritatis.

רָשַׁע Impiū eē. impie agere iniq̃ agere. Cōdēnare ſuperare. רָשָׁע Reus. Impius. Cōdēnat⁹. רְשָׁעִים Impii. רִשְׁעָה impiiſſima Impia. רֶשַׁע רשע Raſaa. impium eſſe. impie agere. iniq̃ facere. condēnare. 2. Paralipo. 20. Cuius opera fuerunt impiiſſima. Iob. 10. Si impi⁹ fuero: ve mihi. p̄s. 17. Nec impie geſſi a deo meo. Eccl's. 7. Ne īpie agas multū. Dan̄. 9. Peccauim⁹ iniquitatē fecimus: iniq̃ egimus. ſignificat etiam condēnare. ſ. quādo eſt verbū tertie coniugationis. Exo. 22. Et ſi illi iudicauerint duplū reſtituet proximo ſuo. Pro quo he. le. Quem iudices condemnauerint: duplum reddet proximo ſuo. Iob. 15. Condēnabit te os tuū & non ego. & in eodem. 34. Aut qui iuſtus eſt in tantum condemnas. & in eodem. Quis eſt qui condēnet. Ponitur etiam pro ſuperare quod eſt idem quod condēnare. 1. Reg. 14. Et quocunq̃ ſe verteret ſuperabat. Et inde רָשָׁע raſaa. i. impius ſeu iniquus aut condēnatus: ſiue reus. Nu. 15. Nō accipietis precium ab eo qui eſt reus ſanguinis. Iob. 27. Sit ſicut impius inimicus me⁹. p̄s. 108. Cum iudicatus fuerit exeat cōdēnatus. Eſa. 3. Ve impio in malum. Ezech. 3. Si dicente me impio morte morieris. & in eodem. Vt auertatur impius a via ſua mala Et in plurali רְשָׁעִים reſaim. p̄s. 1. Beatus vir qui non abiit in conſilio impiorum. Et in genere feminino רִשְׁעָה riſaa. ſiue מִרְשַׁעַת Mirſaath. 2. Paralipo. 28. Athalia impiiſſima & filii eius deſtruxerunt domum dei. Ezech. 5. Et contempſit iudicia mea: vt plus eſſet impia. & inde רֶשַׁע reſaa. ideſt impietas. malignitas. iniquitas. Deut. 9. Non aſpicias duritiem populi huius & impietatem. p̄s. 83. Magis q̃ habitare in tabernaculis peccatorum. Pro quo beatus hiero. in pſalterio iuxta he. ve. tranſtulit. Magis q̃ habitare in tabernaculis impietatis. Eccl's. 3. Vidi ſub ſole in loco iudicii impietatem: & in loco iuſtitie iniquitatem. & in eodem. 8. Nec ſaluabit impietas impium: & aliquando ſcribitur cum he vel thau in fine. Deut. 9. Et propter impietatē ſuam iſte delete ſunt. & in eodē. Quia iſte egerunt impie. i. propter impietatem ſuam. Zach. 5. Hec eſt impietas. *Impietas. Iniquitas*

רֶשֶׁף Auis Volatilia. Diabolus Lampas רשף Reſeph. volucris. auis. diabolus. lampas. ſeu carbo. ſ. ignitus. Deut. 32. Et deuorabunt eos aues. Iob. 5. Homo naſcitur ad laborem & auis ad volandū. p̄s. 75. Ibi confregit potentias arcuum. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. trāſtulit. Ibi confregit volatilia arcus. i. ſagittas arcus. & dicūtur ſagitte volatilia propter velocitatem motus. Ponitur etiam pro diabolo. Abach. 5. Et egredietur diabolus ante pedes eius. Ponitur etiam pro lampade. Canti. 8. Lampades eius lampades ignis atq̃ flāmarum.

רֶשֶׁת Rete. רשת Reſeth. rete. ſiue retiaculum. Exo. 28. Craticulamq̃ im modū retis eneam. Iob. 18. Immiſit enim in rete pedes ſuos. p̄s. 9. In laqueo iſto quem abſconderunt. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. in rete iſto. & in eodē. Dum attrahit eū in laqueo ſuo. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Cum attraxerit eum ad rete ſuum. Oſee. 7. Et cū profecti fuerint: expandā ſuper eū rete meū.

רְתֵת Horror רתת Retheth. tremor. ſiue horror. Oſee. 13. Loquente ephraim: horror inuaſit iſrael.

רָתַח Feruere. רתח Rathach. ferbere. bullire. Iob. 30. Interiora mea efferbuerunt abſq̃ vlla requie. & in eodem. 41. feruēſcere faciet quaſi ollā profundū. Ezech. 24. Efferbuit coctio ei⁹.

רָתַם Tumultus Ligare. רֹתֶם Iuniper⁹. רְתָמִים Iuniperi. רתם Ratham. ligare: ſiue ſternere equum vel quadrigam. mich. i. tumultus quadrige. Pro quo he. le. Liga ſiue ſterne quadrigam. Item רֹתֶם Rothem. nomen eſt arboris. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit iuniperum. 3. Reg. 19. Et ſederet ſubter vnā iuniperum. Et in plurali רְתָמִים rethamim. Iob. 30. Et radix iuniperorum: cibus eorum. Ps. 119. cum carbonibus deſolatoriis. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. cū carbonibus iuniperorum.

רָתֹק Cōcluſio. Catena. רַתּוּקוֹת Lamine רָתַק Concatenare. Rumpere. רתק Rathoc. catena. Hiere. 7. Fac concluſionem. Pro quo hebrei legunt. Fac catenam. Et in plurali רתקות Rethucoth. Pro q' beatus hiero. tranſtulit laminas. 3. Reg. 6. Et affixit laminas clauis aureis. Pro quo he. le. Et tranſire fecit catenis aureis. i. ex vna parte parietis ad aliam. Eſa. 40. Et laminis argenteis argētarius. Et inde verbū רתק Retha qđ ſignāt concatenare. i. catenis vel compedibus ligare. Naū. 3. Et oēs optimates eius cōfixi ſunt in cōpedibus. i. concatenati vel ligati ſunt. Significat etiā rumpere vel diſſoluere. Eccl's. 12. Anteq̃ rumpatur funiculus argenteus.

De inſipientibus a littera ש Sin.

ש Quia. Quod Qui. Que. Quod. Dum. Donec. Vſq̃quo Iſta littera ſin. ש. in cōpoſitione qn̄ preponitur verbo ſiue aliis partib⁹ orōnis ſignāt quia: ſiue qm̄ aut q̄. p̄s. 135. qui a in humilitate nr̄a memor fuit nr̄i. Eccl's. 2. Et vidi q̄ tm̄ precederet ſapiētia ſtultitiā. & in eo. 7. Ne dicas quid cauſe eſt q̄ priora tēpora meliora fuere. & in eo. Viuētes ſciūt ſe eſſe morituros. Pro quo he. le. Sciunt q̄ morituri ſunt. Canti. 1. Nolite me cōſiderare q̄ fuſca ſim. & i eo. Quia decolorauit me ſol. & in eo. 5. Quia caput meū plenū eſt rore. Et in eo. Quia ſic adiuraſti nos. Eſt ēt relatiuū. & eſt oīs gn̄ris & vtriuſq̃ numeri. p̄s. 135. Qui pcuſſit egyptū cū primogenitis ſuis. Eccl's. 2. Vltra oēs qui fuerunt ante me. & in eo. Ad vniuerſa opera que fecerant manus mee & ad labores in quibus fruſtra ſudaueram. Canti. 1. Iudica mihi quem diligit anima mea. Et in eo. 3. In diademate quo coronauit eū mater ſua. Et in eo. 6. Que aſcenderūt de lauacro. & qn̄ preponitur ei dictio עד ad tunc ſignificat vſq̃quo: ſiue dum aut donec. Canti. 1. Dum eſſet rex in accubitu ſuo. Et in eo. Donec ipſa velit. Et in eo. 3. Inueni quē diligit anima mea. p quo he. le. Vſq̃quo ſiue donec inueni quem diligit anima mea. Et in eodem. Donec aſpiret dies.

שֵׁשׁ Byſſus שש Ses. byſſus quod eſt genus lini candidiſſimi. Gen̄. 41 Veſtiuit eū ſtola byſſina. Exo. 25. Et byſſum & pilos caprarum. & in eo. & byſſo retorta. Itē שֵׁשׁ ſes. ideſt ſex. de quo vide infra in dictione שִׁשָּׁה ſiſa.

שִׁשֵּׁא Educere. ששא Saſa. pſuadere. Btūs hiero. trāſtulit educere. Ezech. 39. Et educam te. ideſt perſuadendo educam.

שִׁשָּׁה Sex. שֵׁשׁ ſex. שֵׁשֶׁת Sex. שִׁשָּׁה Sextare. שִׁשִּׁים Sexagita. ששה Siſa. Sex. Exo. 25. Sex calami egredientur de lateribus. & in eo. 28. Sex noīa in lapide vno: & ſex reliq̃ in lapide altero. & in ge. fe. ſcribitur ſine he & dr̄ שֵׁשׁ ſes. Prouer. 6. Sex ſunt que odit dn̄s. & aliqn̄ ſcribitur cū tau in fine & dicitur שֵׁשֶׁת ſeſeth. Exo. 16. Sex diebus colligite. & in eo. 20. Sex diebus opaberis. & in eo. Sex enim diebus fecit deus celū & terrā. & inde verbū שִׁשָּׁה Saſa: quod ſignāt Sextare. i. ſextam partem tollere: ſeu in ſex partes diuidere Ezech. 45. Et ſextā partē ephi de choro hordei. pro q' he. le. Et ſextabitis ephi de menſura hordei. Et inde שִׁשִּׁים Siſim. i. ſexaginta. Canti. 6. Sexaginta ſunt regine.

שׁוּשַׁן Lilium. שׁוֹשַׁנִּים Lilia. שׁוּשַׁן Suſa. שושן Suſan. Liliū. 3. Reg. 7. Et foliū repandi lilii. & in titulo pſalmi. 59. vbi dr̄ in fine pro his qui cōmutabuntur in tituli ſcriptiōe. p quo btūs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trāſtulit victori pro liliis teſtimonii. & aliqn̄ ſcribitur cū he vel tau in fine. Cant. 2. Ego flos campi & liliū conualliū. & in eo. Sicut liliū inter ſpinas. & in plu. שׁוֹשַׁנִּים Soſanim. Vt in eo. Qui paſcit īter lilia. & in eo. 5. Labia eius lilia diſtillantia. Et in eo. 6. Et lilia colligat. Et in titulo pſalmi. 44. Vbi dr̄ in fine. pro his qui cōmutabūtur. pro quo btūs hiero. i pſ. iuxta he. ve: trāſtulit victori p liliis. eſt ēt שׁוּשַׁן ſuſan nomē pprīū ciuitatis. Eſter. 2. erat vir iude⁹ ī ſuſis ciuitate.

שָׁשַׁר ſinopis. ששר Saſar. color rubeus. aut miniū. i. terra rubea qua pictores vtūtur. & dr̄ ſinopis a ſinope vrbe vbi inuenitur. Hiere. 22. Et facit lacquearis cedrina pingitq̃ ſinopide Ezech. 23. Imagines chaldeorū expreſſas colorib⁹. p quo he. le. Imagines chaldeorum depictas ſinopide ſiue minio.

שָׁאַב Haurire. מַשְׁאַבִּים hauritiōes שאב Saab. haurire. Gen̄. 24. Eo tpe quo ſolēt mulieres egredi ad hauriendā aquā. & in eo. Vt hauriret aquā: & hauſtā oībus camelis dedit. Ruth. 2. de quibus pueri mei bibunt. pro quo he. le. Quas pueri hauriunt. Eſa. 12. haurietis aquas in gaudio. & inde מַשְׁאַבִּים maſabim. i. loca vn̄ aquā hauriūt. Iudi. 5. & hoſtiū ſuffocatus eſt exercitus. pro quo he. le. Inter hauritiones. i. inter loca vbi aq̄ hauriūtur.

שָׁאַג Rugire. שְׁאָגָה Rugitus. שַׁאֲגוֹת Rugitus. שאג Saag. rugire. Iudi. 14. Apparuit catulus leonis ſeu⁹ & rugiēs. p̄s. 35. rugiebam a gemitu cordis mei. Ps. 103. Rugiētes vt rapiāt. Hiere. 2. Sup eū rugierūt leones. & in eo. 25. Dn̄s de excelſo rugiet: & de habitaculo ſancto ſuo dabit vocē ſuā: rugiēs rugiet ſup decorē ſuū. Amos. 3. Nūquid rugiet leo in ſaltu. & in eo. leo rugit: quis nō timebit. & inde שְׁאָגָה Saaga. i. rugitus. Iob. 4. Rugitus leōis & vox leene. Eſa. 5. Rugitus eius vt leonis. Et in plu. שַׁאֲגוֹת Saagoth. Iob. 3. Et quaſi inundantes aque: ſic rugitus mei.

שָׁאָה Deſolare. שׁוֹאָה מְשׁוֹאָה Calamitas miſeria. שאה Saa. Deſolare. deuaſtare. ſonare. admirari. ſeu cōtēplari cū admiratiōe. Eſa. 6. Donec deſolētur ciuitates abſq̃ habitatore. & in eo. Et terra relinquetur deſerta. pro quo he. le. Et terra deſolabitur ſiue deuaſtabitur deſolatione. Et in eo. 37. Et factū eſt in erradicatione colliū cōpugnantiū. pro quo hebrei legunt. & erit ad deuaſtandū ſiue ad deſolādū colles pullulantes ſiue compugnātes. & ide שׁוֹאָה Soa ſiue שְׁאִיָּה Seia aut מְשׁוֹאָה Meſoa. i. deſolatio: vel deuaſtatio: aut calamitas: vel miſeria. Iob. 30. ſqualletes calamitate & miſeria. p̄s. 34. Veniat illi laqueus quē ignorat. p quo btūs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trāſtulit. Veniat ei calamitas. & in eo. Reſtitue aīam meā a malignitate eorū. p quo btūs hiero. trāſtulit cōuerte aīam meā a calamitatib⁹ eorū. Prouer. 1. Cū irruerit repētina calamitas. & in eo. 3. & irrūpētes potētias impiorū. p quo he. le. & a deuaſtatione vel a calamitate impiorū cū venerit. Eſa. 42. & calamitas opprimet portas. Signāt ēt p̄dicta dictio ſonare. Eſa. 17. & tumultus turbarū: ſicut ſonitus aquarū multarū ſonabūt. & inde שָׁאוֹן Saon. i. ſonit⁹ ſiue ſtrepitus aut tumultus: vt in p̄dicto loco. vbi ponitur verbū & nomē ab eo deriuatū. & ſupra in eo. 6. & populus eius & ſublimes eius glorioſiq̃ ei⁹. pro quo he. le. & deſcēdet pulchritudo eius & tumultus ei⁹ & ſonitus eius: & qui gloriatur in eo. & aliqn̄ ſcribitur cum he in fine & dr̄ שׁוֹאָה Soa. Ezech. 48. Aſcēdēs aūt quaſi tēpeſtas venies. p quo he. le. quaſi ſonitus ſiue ſtrepitus venies. ponitur ēt שָׁאוֹן Saon p pplo: pp ei⁹ tumultū & ſtrepitū. Eſa. 66. Vox populi de ciuitate. Signāt ēt p̄dicta dictio שָׁאָה Saa admirari ſiue contemplari cum admiratione. Gen̄. 24. Ipſe autem contemplabatur eam tacitus. *Sonare. שָׁאוֹן ſonitus שׁוֹאָה Tēpeſtas ſonitus. שָׁאוֹן Populus, שָׁאָה Cōteplari. Admirari*

שְׁאָט Ambire. Cōtēnere. Aduerſari שְׁאָט Cōtēptus. שאט Saat. cōtēnnere. deſpicere. ſpernere. ſeu aduerſari. Ezech. 16. Filiarū paleſtinarū qui ambiūt te p gyrū pro quo he. le. Qui cōtēnūt te vel aduerſantur tibi p gyrū Et in eo. 28. Qui aduerſabantur eis. & inde שְׁאָט Seat. i. cōtēptus vel deſpectio. Ezech. 25. & gauiſa ex toto affectu ſupra terra iſrael. p quo he. le. Ex toto contēptu vel deſpectu tūo in aīo. ſed btūs hiero. trāſtulit ſenſū. & in eo. 36. Cū gaudio & toto corde ex aīo. pro quo he. le: Cum gaudio totius cordis. & cum contemptu vel deſpectu animi.

שָׁאַל interrogare Querere. Conſulere Poſtulare Petere Rogare mutuo accipere Mēdicare Cōmodare שְׁאֵלָה Petitio. שאל Saal. interrogare. querere. petere. poſtulare. cōmodare. mutuare. mutuo accipere. Gen̄. 32. Interrogauit eū iacob: dic mihi quo appellaris noīe. & in eo. Cur q̄ris nomē meū. & in eo. 43. Interrogauit nos hō p ordinē. Et in eo. Interrogauit eos dicēs. Exo. 13. Cūq̃ interrogauerit te filius tu⁹ cras. Nu. 27. Eleazar ſacerdos cōſulat dn̄m. i. interroget. Deut. 32. Interroga patrē tuū. 1. Reg. 23. cōſuluit ergo dauid dn̄m. i. interrogauit vel queſiuit a dn̄o. & in eo. 25. & ſalutabitis ex nomine meo pacifice. pro quo he. le. & interrogabitis eū noīe meo pro pace. i. ſi valet ille & oīa ſua. & in eo. 30. Salutauit eos pacifice. i. interrogauit eos p pace: ſicut ſupra. 2. Reg. 20. Qui interrogant: interrogēt in abella. Iob. 21. Interrogate quēlibet de viatoribus. p̄s. 34. Que ignorabā: interrogabāt me. Signāt ēt petere ſiue poſtulare: aut mutuo accipere. Exo. 3. Sed poſtulabit mulier a vicina ſua. & in eo. 11. Vt poſtulet vir ab amico ſuo & mulier a vicina ſua. Et in eo. 12. Et petierunt ab egyptiis vaſa argentea. & in eo. 22. Qui a proximo ſuo quicq̃ horū mutuo poſtulauerit. 1. Reg. 1. Eo quod a dn̄o poſtulaſſet eū. Et in eo. Quem elegiſtis & petiſtis. & in eo. 20. rogauit me obnixe: vt iret in bethleē. p quo he. le. poſtulās poſtulat⁹ fuit a me. i. a me petiuit licētiā. 4. Reg. 6. & hoc ipm̄ mutuo acceperā. p quo he. le. Et hoc ipſū poſtulatū fuerat. i. mutuo accepera ſicut ē in lr̄a nr̄a. Nee. 2. Rogaui regē & veni ī ierusalē: p quo he. le. poſtulatus ſum a rege. i. petiui ab eo licētiam. Ps. 2. Poſtula a me. Ps. 108. Nutātes trāſferātur filii ei⁹ & mēdicēt. i. petāt elemoſynā. Eſa. 7 Pete tibi ſignū. Zach. 10. petite a dn̄o pluuiā. Signāt ēt cōmodare ſiue mutuare. ſ. qn̄ eſt verbū tertie cōiugatiōis. Exo. 12. vt cōmodarēt eis. 1. Reg. 1. Idcirco & ego cōmodaui eū dn̄o cūctis dieb⁹ quibus fuerit accōmodatus dn̄o. & inde שְׁאֵלָה Seela. i. petitio: ſiue interroatigo. Iudi. 8. vnā petitionem poſtulo a vobis.

Iob.6.Quis det vt veniat petitio mea.& aliqñ ſcribitur ſine aleph.1.Reg.1.Deus iſrael det tibi petitionẽ tuã.& ĩ plu. שְׁאֵלוֹת Sceloth.ſiue מִשְׁאָלוֹת Miſaloth:Ps.19. impleat dñs oẽs petitiões tuas. Itẽ שְׁאוֹל Scol.i.infern⁹ ſiue inferus:aut fouea: vel ſepulchrũ.Geñ.37.Deſcẽdã ad filiũ meũ cũ dolore in infernũ.& in eo.42.Et deducetis canos meos cum dolore ad inferos.3.Reg.2.Et nõ deduces caniciẽ eius pacifice ad inferos.Iob.17. Si ſuſtinuero :infern⁹ dom⁹ mea eſt.p̃s. 48.Sicut oues in inferno poſite ſunt. Et in eo. Verũtamẽ deus redimet aiãm meã de manu inferi. Ps.85.Et eruiſti animã meã de inferno inferiori.Prouer.15.Infern⁹ & pditio corã dño.Eſa.14.Infernus ſubter te cõturbatus eſt.& dicunt hebrei ꝙ ẽt ſignat foueam vel ſepulchrum.

שְׁאֵלוֹת Petiones. שְׁאוֹל Infernus. Inferus.

שְׁאַן Saan. Quieſcere.pacatum eſſe.abundare ſeu fertilẽ eſſe.& ſcribitur cũ duplici nũ.Iob.3.& quõdã vincti pariter ſine moleſtia.pro quo he.le.Simul vincti quieſcẽt.i.qui quõdã erãt vincti:tunc quieſcẽt & erunt ſine moleſtiã. Prouer.1.Et abũdãtia perfructur timore malorũ ſublato. Pro quo he.le.Et requieſcet a timore malo. Hiere . 46.Et reuertetur Iacob & requieſcet & proſperabitur.i. opulentus erit.& in eo.48.Fertilis fuit moab ab adoleſcentia ſua. & inde שַׁאֲנָן Saanan.i.opulentus: ſeu pacatus vel quietus. Iob.12.Lampas cõtẽpta apud cogitationes diuitis.i.opulenti.Eſa.33.Oculi tui videbũt ieruſalẽ habitationẽ opulẽtam.& in plu.שַׁאֲנַנִּים Saananim . Amos.6. Ve qui opulẽti eſtis in ſion.& in plu.fe.שַׁאֲנַנּוֹת Saananoth.Eſa. 32 .Mulieres opulẽte ſurgite.& in eo. obſtupeſcite opulente.& aliqñ ſcribitur cũ lamed in medio & dicitur שַׁלְאֲנָן Salanan. Iob.21.Diues & felix.pro quo he.le.pacatus ſiue quietus vel opulẽtus & pacificus.Itẽ שָׁאוֹן Saon .i. ſonitus ſiue tumultus.De quo vide ſupra in dictione שָׁאָה Saa.

שַׁאֲן Quieſcere. Abundaf. proſperari. Fertilẽ eẽ. שַׁאֲנָן Diues. Opulẽta. שַׁאֲנַנִּים Opulẽti. שַׁאֲנַנּוֹת Opulẽte. שַׁלְאֲנָן Diues. שָׁאוֹן ſonitus

שָׁאַף Saaph.bibere.glutire.abſorbere.anhelare. attrahere.i.halitũ ſiue ventũ.deſiderare:cõterere.cõculcare Iob.5. & bibẽt ſitientes diuitias eius.i.glutient . Eſa. 42. Diſſipabo & abſorbebo ſimul.ſignat ẽt attrahere vẽtũ vel deglutire vẽtũ ſeu ſpũm.Hiere.2.In deſiderio aĩe ſue attraxit ventũ.& in eo.14.Attraxerunt vẽtũ quaſi dracões.ponitur ẽt p deſiderare.Iob.7.Sicut ſeru⁹ deſiderat vmbrã. Et in eo.36.Ne ptrahas noctẽ.pro quo he.le. ne deſideres noctẽ.Poteſt ẽt legi ſicut eſt in lr̃a nr̃a:ſcd̃m aliã ſignificatio nẽ. ponitur ẽt p reuertere.Eccľs.1.Oritur ſol & occidit & ad locũ ſuũ reuertitur.ſ.quaſi anhelãs vel deſiderãs reuertitur.Signat ẽt cõterere ſiue cõculcare.p̃s.55 . Miſerere mei deus; qm̃ cõculcauit me hõ.& in eo.Cõculcauerunt me inimici mei.p̃s.56.Dedit in opprobriũ cõculcãtes me.Amos 2.Qui cõterũt ſup puluerem terre capita pauperum. & in eo.7.Audite hoc qui cõteritis pauperem.

שָׁאַף Bibere Abſorbef. attrahere. Deſideraf Reuerti. conculcaf. conterere.

שָׁאַר Saar.remanere.relinquere.dimittere.ſ.reliquias.ſupereſſe:ſiue reliquũ eſſe. Exo .10.Nõ remanſit nec vna quidẽ in cũctis finibus egypti. Nu. 11. Remãſerãt autẽ in caſtris duo viri. Ioſ.10 . Non dimiſit in ea ſaltẽ paruas reliquias,i.nõ reliquit.& in eo.Nõ reliquit in ea vllas reliquias.1.Reg.16.Adhuc reliquus eſt paruul⁹.2.Reg.14.Vt nõ ſuperſit viro meo nomẽ & reliquie ſuper terram.4.Regũ. 25.reliquã populi partẽ que remanſerat in ciuitate. Et in eo.Populo aũt qui relict⁹ fuerat in terra iuda : quẽ dimiſerat nabuchodonoſor.Iob.21. Cũ reſpõſio vr̃a repugnare oſtenſa ſit veritati.pro quo he.le.& reſpõſio vr̃a remanet ſiue relinquitur falſa.& btũs hiero.trãſtulit ſenſũ.Eſa.1.Niſi dñs exercituũ reliquiſſet nobis ſemẽ.& in eo.4.Et erit omnis qui relictus fuerit in ſion.& in eo.24.Relicta eſt in vrbe ſolitudo.Amos.5.reliquẽtur in ea cẽtũ . & aliqñ ſcribitur cũ duplici aleph.ſcilicet ante ſin & poſt ſin.vt Ezech.9.

שָׁאַר Remanere dimittere. Relinqre. ſupereſſe.

Et cede cõpleta remãſi ego . vbi ponitur נֶאְשַׁאַר Neſaar pro נִשְׁאַרְתִּי Niſarthi.& inde שְׁאָר Sear.i.reliquum ſiue remanẽs:aut reliquie.Eſa.10.Et reliquie ligni ſaltus eius.& in eo. Reliquie cõuertẽtur:reliquie inquã iacob . Et in eo. 14.& perdã de babylone nomẽ & reliquias & germẽ. Malach. 2.Et reſiduũ ſpũs eius eſt.& aliqñ ſcribitur cũ iod & thau in fine & dr̃ שְׁאֵרִית Seerith.4.Reg.19.Fac orationẽ pro reliquiis que reperte ſunt.p̃s.75.Et reliquie cogitationũ.Soph.3.Reliquie iſrael nõ faciẽt iniquitatẽ.& aliqñ ſcribitur ſine aleph.1.Paralip.12.Sed & oẽs reliquie ex iſrael vno corde erãt.Hiere.15.Si nõ reliquie tue in bonũ. Sed in p̃dicto loco aliqui hebrei dicũt ꝙ deriuatur a dictiõe שָׁרָה Sara:que in lingua chaldaica ſignat ſoluere . Vnde ipſi legunt.Si nõ ſolui te in bonũ.Item שְׁאֵר Seer.i.deſt caro.p̃s. 72.Defecit caro mea & cor meũ.Ps.77. Aut p̃parare menſam populo ſuo.Pro quo btũs hiero . in pſal.iuxta he.ve. trãſtulit. Aut preparare carnem populo ſuo Et ĩ eo. & pluit ſup eos quaſi puluerẽ carnes.Hiere.51.Iniquitas mea & caro mea ſup babylonẽ. Mich.6.Qui comederũt carnẽ populi mei.Ponitur ẽt pro corpore.Prouer.5.Cũ cõſumpſeris carnes tuas & corpus tuũ.Signat ẽt conſanguineũ : ſeu cognatũ: aut propinquũ vel pximũ cõſanguinitate.Leuit. 18.Ois homo ad proximã ſanguinis ſui non accedat.& in eo.21.Niſi tm̃ in cõſanguineis atq; propinquis. Significat ẽt alimẽtũ vel cibũ.Exo.21.Quod ſi alterã ei acceperit : p uidebit puelle nuptias:& veſtimenta & preciũ pudicicie nõ negabit.Pro quo hẽ.le.Si alterã acceperit ei alimentũ ſiue cibũ & veſtimẽtũ eius nõ minuat.& aliqñ ſcribitur cũ mẽ in principio.Exo.8.Et in reliquias ciborũ tuorũ . & in eo. 12.Ligãs in palliis poſuit ſup humeros ſuos . p quo he.le. Cibos ſuos ligatos in pallis ſuis ſuper humeros ſuos. Deut. 28.Et benedicte reliquie tue.pro quo hebrei legunt.Et cibi tui.ideſt reliquie ciborum tuorum.

שְׁאָר Reliquie. Reſiduum שְׁאֵרִית Reliquie. שְׁאֵר caro. corpus. Proxima. conſanguineus. cibus.

שְׂאֹר Seor.Fermentum.Exo.12.In die primo nõ erit fermentum in domibus veſtris.Leuit.22.Nec quicquã fermenti & mellis adolebitur in ſacrificio.

שְׂאֹר Fermentũ

שְׂאֵת Seeth.tumor.ſiue diuerſus color in corpore humão exortus.Leuit.13.In cuius cute et carne ortus fuerit diuerſus color.De quo vide ſupra in dictione נָשָׂא Naſa.

שְׂאֵת diuerſ⁹ color.

שָׁבַב Sabab. vertere.reuertere.decipere.circũagere.vagari.Ezech.38.Ad terrã que reuerſa eſt a gladio. Mich 2.Reuertatur qui regiones nr̃as diuidat. Vide ẽt de hoc infra in dictione שׁוּב Sub.ſignat ẽt p̃dicta dictio vagari .Eſa. 57.Et abiit vagus in via cordis ſui.Hiere.50. Fecerũtq; vagari in mõtes. Signat ẽt decipere vel circũagere. Eſa.47. Sapientia tua & ſcientia tua hec decepit te.Ezech.38.Et circũagã te:& ponã frenũ in maxillis tuis.Itẽ שְׁבִיב Sebib .i. ſcintilla ſeu flãma.Iob.18. Nec ſplendebit flãma ignis ei⁹ & in plu.שְׁבָבִים Sebabim.pro quo btũs hiero.trãſtulit araneарũ telas.Oſee:8 . Qm̃ in araneарũ telas erit vitulus ſamarie:& aliqui hẽ.le.In ſcintillas erit vitulus ſamarie.& in lingua chaldaica dr̃ שְׁבִיבָא Sebiba.Dañ.3. Interfecit eos flamma ignis.& in plu . שְׁבִיבִין Sebibin.Dañ.7.thronus eius flamme ignis.

שָׁבַב Reuertere Vagari. Decipere. circũager. שְׁבִיב Flamma. שְׁבָבִים tele aranearum. שְׁבִיבָא Flamma שְׁבִיבִין Flamme.

שָׁבָה Saba.captiuare.captiuũ ducere.capere.ſ. captiuũ vel predam.Geñ.14. Quod cum audiſſet Abraã captiuum videlicet loth.pro quo hebrei legunt.& audiuit abraam ꝙ captiuatus vel captiuus ductus eſſet frater ſuus. Nu.21.Duxit ex eo predam.pro quo hebrei legunt . & captiuauit ex eo captiuitatẽ.Deut.21.Captiuoſq; duxeris.Iudi.5.Surge barach & apprehende captiuos tuos.ideſt captiua.1.Reg.30.& captiuas duxerunt mulieres . Et in eodẽ. & filios ſuos & filias ductas eſſe captiuas. Eſa.14. Et erunt

שָׁבָה captiuare. Ducere p̃dam. apprehendere captiuos. captiuum adducere.

capientes eos qui ſe ceperant.pro quo hebrei legũt.& erũt captiuantes eos qui ſe captiuauerãt.Hiere.41. Omnis populus quem ceperat iſmael.Et in eodem.43 . Et captiuos ducet illos.& in Abdia.Quando capiebant alieni exercitum eius.& inde שְׁבוּי Sabui.ideſt captiu⁹.& in ge.fe.שְׁבִיָה Sebuia aut שְׁבִיָּה Sebiia.Eſa.52.Captiua filia ſion. & ĩ plurali שְׁבִיוֹת Sebuioth.Geñ.31.Quaſi captiuas gladio.& inde שְׁבִי Sebi.ideſt captiuitas.vt in aliquib⁹ locis predictis. & Nu.31.Tollite ſũmã eorum que capta ſunt . pro quo hebrei legunt.Tolle ſũmã captiuitatis.Ps.67.Captiuam duxiſti captiuitatem.vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum.& aliquando ſcribitur cum he vel tau in fine & dicitur שִׁבְיָה ſibia.ſiue שְׁבִית Sebith.aut שֶׁבֶת ſebat vel שְׁבוּת Sebuth.Nu.21.Dedit filios eius in fugam & filias in captiuitatem.Deut.21.& videris in medio captiuorum mulierẽ pulchram.pro quo hebrei legunt.Et videris in captiuitate mulierem pulchram.ideſt in medio captiuorum: ſicut ẽ in littera noſtra.& in eodem.30.& reducet te dñs deus tuus in captiuitate tua.2.Paralip.28.Et reducite captiuos quos adduxiſtis.pro quo hebrei legunt. Et reducite captiuitatẽ quam cepiſtis.Ps.86. Auertiſti captiuitatem iacob.p̃s.125 In conuertendo dominus captiuitatem ſion.Et in eo.Conuerte dñe captiuitatẽ noſtram. Soph.3.Cum cõuertero captiuitatem veſtram.Item שְׁבוֹ Sebo. Lapis precioſus . Pro quo Beatus hieronymus tranſtulit Achates . Exo . 28. In tertio ligurius achates & ametiſtus.

Capere. שְׁבוּי Captiuus. שְׁבִיָה שְׁבִיָּה Captiua. שְׁבִיוֹת captiue שְׁבִי שִׁבְיָה שֶׁבֶת שְׁבוּת captiuitas שְׁבוֹ Achates.

שָׁבַח Sabach. Laudare.glorificari.mitigare.ſeu compeſcere.p̃s.62. Labia mea laudabunt te. Ps.105. Et gloriemur in laude tua.Ps.144.Generatio & generatio laudabit opera tua.Et in eo.& labia mea laudabunt te. p̃s.147. Lauda ieruſalem dñm . Signat ẽt mitigare ſeu cõpeſcere. p̃s.64. Qui cõturbas pfundũ maris ſonũ fluctuum ei⁹. Pro quo beatus hiero.in pſ.iuxta he.ve.trãſtulit compeſcẽs ſonitum maris fremitum fluctuum eius.p̃s.88.Motum autem fluctuum eius tu mitigas .Prouer.29. Sapiens differt & reſeruat in poſterum.ideſt mitigat ſiue compeſcit ſpiritum ſuum in poſterum.

שָׁבַח Laudare Gloriari. Cõpeſcere. mitigare.

שֵׁבֶט Sebet.tribus ſiue familia.virga.baculus . Deut . 29. Vir aut familia aut tribus. Ioſ.4.& dimidiam tribũ manaſe.& in eo.7.Et quãcũq; tribũ ſors inuenerit.Iob.37 Siue in vna tribu ſiue in terra.Et in plurali שְׁבָטִים Sebatim Ioſ.4.Iuxta numerũ filiorũ iſrael.pro quo he.le.Iuxta numerum tribuũ filiorum iſrael.& in eo.7.Et applicuit iſrael per tribus ſuas.Et in eo.18.Remanſerãt aũt filiorum iſrael ſeptem tribus.2.Reg.7.Nunquid loquens locutus ſum ad vnã de tribubus iſrael.Eſa.19.Deceperunt egyptum angulum populorum eius.ideſt tribuum eius. Significat etiam virgam ſeu baculum aut ſceptrum.Exo. 21 . Qui percuſſerit ſeruum ſuum vel ancillam virga. Ps.2.Reges eos in virga ferrea.Ps.88.Viſitabo in virga iniquitates eorum.Prouer.22.Virga diſcipline fugauit eum.Hiere.10.& iſrael virga hereditatis eius.Significat etiam ſceptrum dominii vel principatus.Geñ.49.Non auferetur ſceptrum de iuda.p̃s 44.Virga equitatis virga regni tui.Eſa.14.Contriuit dominus baculum impiorum: virgam dominantium. Accipitur etiam pro calamo ſcribe.Iudi.5.De zabulõ qui exercitum ducerẽt ad bellandum.pro quo hebrei legunt.De zabulon trahentes calamum ſcribe.

שֵׁבֶט Tribus שְׁבָטִים Tribus. Populi. virga. ſceptrum Calamus.

שְׂבָךְ Sabach.Cancellus: ſeu rẽte.& ſcribitur cum he in fine & dicitur שְׂבָכָה Sebacha.3.Reg.7.Et quaſi in modum retis catenarum ſibi inuicem miro opere contextarum.vbi ponitur tam in ſingulari q̃ in plu.4.Reg.1.Cecidit q; ochozias per cancellos cenaculi ſui.Iob.18. & in ma

שְׂבָךְ שְׂבָכָה Rete cancelli maculε.

culis eius ambulat.i. in foraminib⁹ retis in modũ cancelli facti.vnde premittitur.Miſit enim in rete pedes ſuos . Itẽ שׂבַךְ Sobach.i.arbor condenſa & irretita in modũ retis.2. Reg.18.Cumq; ingreſſus fuiſſet mulus ſubter condenſam quercũ. De quo vide ſupra in littera ſamach in dictiõe סְבַךְ Sabach. Item שַׂבְּכָא ſabecha in lingua chaldaica ſignat inſtrumentũ muſicũ.pro quo beatus hieronymus tranſtulit. ſambucam.Dañ.3. Fiſtule & cithare & ſambuce.

שׂבַךְ condenſa. שַׂבְּכָא ſambuca

שְׁבִיל Sebil.ſemita.p̃s.76. & ſemita tua in aquis multis. Hiere.18.Semitis ſeculi. Item שׁוֹבֶל ſobal.i.humerus Eſa.47.Diſcoopi humerum : reuela crura.& aliqui hebrei dicũt ꝙ ſignat femur:alii vero ꝙ ſignat plantã pedis.Item שִׁבֹּלֶת Siboleth.i.ſpica. Iob.24.& ſicut ſũmitas ſpice cõterẽtur.& in plu.שִׁבֳּלִים ſibolim. Geñ.41. Septẽ ſpice aſcẽdebãt in culmine vno. Ruth.2. Vadã in agrũ & colligã ſpicas Zach.4.Quid ſũt due ſpice oliuarũ.ſignat ẽt שִׁבֹּלֶת ſiboleth.alueũ fluminis ſeu fluctus aquarũ.p̃s.68.& tẽpeſtas dimerſit me.pro quo btũs hiero.in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit Et flumẽ operuit me.Et in eo.Nõ me demergat tẽpeſtas aque.pro quo btũs hiero.tranſtulit.Ne operiat me fluctus aque.Eſa.27. Ab alueo fluminis vſq; ad torrẽtẽ.& inde dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur illud quod habetur Iudi . 12.Dic ergo ſeboleth :nã erat iuxta alueũ fluminis: & rogabat aduerſarios vt pmitteretur ei vt trãſiret flumẽ. & aduerſarii r̃ndebant ei: Nũquid ephrateus eſt.quo dicẽte nõ ſum iterrogabãt eũ: dic ergo ſeboleth.i.voca hoc flumẽ hoc nomine ſeboleth: qui reſpondebat cebeleth.quia ẽphratei nõ poterãt exprimere lr̃am ſin ſed loco eius dicebãt cin . & qđ habetur in aliquibus libris nr̃is in predicto loco quod interpretatur ſpica non eſt in hebreo: neq; illud qđ poſtea habetur.ſ.candẽ lr̃am ſpicam exprimere non valens.

שְׁבִיל ſemita שׁוֹבֶל Humerus Femur שִׁבֹּלֶת ſpica. שִׁבֳּלִים ſpice שִׁבֹּלֶת Flumen. Fluctus. alueus

שַׁבְּלוּל Sabelul.vermis.p̃s.57. Sicut cera que fluit auferentur.pro quo btũs hiero.in pſ.iuxta he.ve.trãſtulit. Quaſi vermis tabefactus pertrãſeãt. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat cochleam.

שַׁבְּלוּל vermis. Teſtudo

שָׁבִיס Sebis. Ornamentum muliebre.pro quo beatus Hieronymus tranſtulit.lunulam. & ſolum inuenitur in numero plurali.Eſa.3.Et lunulas & torques.

שָׁבִיס Lunula

שָׁבַע ſabaa.iurare.Geñ.22.p me metipſũ iuraui: dicit dñs Et in eo.24.Et iurauit mihi dicẽs.& in eo.25. Iurã ergo mihi: & iurauit ei. Deut.6.Et per nomẽ eius iurabis. & qñ eſt verbũ tertie cõiugatiõis tũc ſignat adiurare . ſiue cõiurare.i.facere iurare.Geñ.24. Vt adiurẽ te p deũ celi. Et in eo.& adiurauit me dñs meus dicẽs.Exo.13. Eo quod adiuraſſet filios iſrael:Nu.5. Adiurabitq; eã:& dicet: & inde שְׁבוּעָה Sebuia ſiue שְׁבֻעַת Sebuath.i.iuramẽtũ : ſiue iuſiurandum.Geñ.26.Complẽs iuramentum qđ ſpopondi patri tuo abrahe.Exo.22.Iuſiurãdũ erit in medio Nu.5.erit q; mulier in maledictionem & in exemplũ omni populo : Pro quo hebrei legunt.Eritq; mulier in maledictionẽ & ĩ iuramentũ.ſ.imprecationis: vt dicant iurando taliter mihi cohtigat ſicut illi mulieri. Iudi.21.Grandi enim iuramẽto ſe conſtrinxerant.Eſa.65.Et dimittetis nomen veſtrum in iuramẽtũ electis meis.& in plu.שְׁבֻעֹת Sebuoth. Abach. 1.Iuramenta tribuũ que locutus es . Ezech.21 . Sabbatorũ ocium imitans. Pro quo hebrei legunt . Iuramenta iuſiuranda eis.Poteſt etiam legi ſic. Septimane eis.& quia ſeptima dies dicitur ſabbatum: ideo poterit eſſe ſenſus ſicut ĩ littera nr̃a.Item שֶׁבַע ſebaa ſiue שִׁבְעָה Sibaa.ideſt ſeptem.ſed qñ eſt generis maſculini: tunc ſcribitur cum he in fine: & quando eſt generis femenini : tunc ſcribitur ſine he.Geñ. 21.Quid ſibi volunt ſeptẽ agne iſte. Leuit.23. Offeretiſq; cum panib⁹ ſeptem agnos inmaculatos.Et in eo.25. Nu-

שָׁבַע Iurare adiurare שְׁבוּעָה שְׁבֻעַת Iuramẽtũ Iuſiurãdũ שְׁבֻעֹת Iuramẽta שֶׁבַע שִׁבְעָה Septem

merabis quoqꝫ tibi ſeptem hebdomadas annorum.ideſt ſe
pties ſeptem.Iudi.14.Septem igitur diebus conuiuii fle-
bat ante eum.1.Reg.16.Adduxitqꝫ iſai ſeptem filios ſuos.
Plurimi. Ponitur etiam pro pluribus.1.Reg.2.Donec ſterilis pepe-
rit plurimos.Vnde beatus Gregorius in homelia ſuper il-
lud euangelii luce.7.Rogabat autem illum quidam de pha
riſeis.Sic ait.quia enim ſeptem diebus omne tempus com
prehenditur:recte ſeptenario numero vniuerſitas deſigna
שֶׁבַע tur.hec gregorius.Significat etiam שֶׁבַע Sebaa ſepties ſiue
Septuplū ſepties. ſeptuplum.Leuit.16.Addam correctiões veſtras ſeptuplū.
Prouer.14.Septies cadit iuſtꝰ:& reſurget.ideſt pluries.ſcri
שִׁבְעָתַיִם bitur etiā pluraliter:& dicitur שִׁבְעָתַיִם Sibaathaim.Gen̄.
Septuplū. 4.Omnis qui occiderit cain ſeptuplū punietur.Ps.12.pur
gatum ſeptuplum.Ps.78.Et redde vicinis noſtris ſeptuplū
in ſinu eorum.Prouer.6.Deprehenſus quoqꝫ reddet ſeptu
ſeptēplicit plum.Eſa.6.Et lux lune erit ſeptempliciter.Ponitur etiam
שִׁבְעָתַיִם שִׁבְעָתַיִם Sebaathaim.pro ſeptem.2.Reg.21. Et ceciderunt
ſeptem. hi ſeptem ſimul.Et inde שְׁבִיעִי Sebii.ideſt ſeptimꝰ.Gen̄.2.
שְׁבִיעִי Compleuitqꝫ deus die ſeptimo opus ſuum.Iudi.14.Cum
ſeptimus qꝫ adeſſet dies ſeptimus.1.Paralip.2. Septimum dauid .& i
de, שִׁבְעִים Sibiim.ideſt ſeptuaginta.Nu.33.Et ſeptuagin-
שִׁבְעִים ſeptuagīta ta palme.Ps.89.Dies annorum noſtrorū in ipſis ſeptuagi
שָׁבוּעַ ta annis.& īde שָׁבוּעַ Sabūa.ideſt ſeptimana:ſiue hebdoma-
Hebdomada. da.Gen̄.29.Imple hebdomadam dierum huius copule.&
in eo.& hebdomada trāſacta. Dan̄.9.Confirmabit autem
pactum multis hebdomada vna:& in dimidio hebdoma-
שָׁבֻעוֹת de.& in plurali שָׁבֻעוֹת Sabuoth ſiue שָׁבוּעִים Sabuim.Exo.
Hebdomade 34.Feſtiuitatem hebdomadarum facies tibi.Deut.16.Sep-
tē hebdomadas numerabis tibi.Dan̄.9. Septuaginta heb-
plenitudo domade abbreuiate ſūt ſup populū tuū.Põitur ēt ꝓ plenitu
dine.Hiere.5.plenitudinē annue meſſis cuſtodiētē nobis.
שָׂבַע שָׂבַע Sabaa .Saturare.ſatiare.replere . Exo.16. Et mane
panes in ſaturitate.pro quo hebrei legunt. Et mane
ſaturare. ſaturabimini panibus.Deut.8.Vt cum comederis & ſatura
tus fueris bn̄dicas dn̄o deo tuo.Et in eo.31. Cūqꝫ comede-
rint & ſaturati craſſiqꝫ fuerint.1.Paralip.23.Igitur dauid ſe
nex & plenus dierū.i.ſaturatus diebus. 2.Paralip.24.Se-
nuit autem ioiada plenus dierū.ideſt ſaturatus diebus.Iob
10.Saturatus afflictione & miſeria.Prouer.1. Suiſqꝫ conſi-
liis ſaturabuntur.Et in eo.19.Et in plenitudine cõmorabi
tur.pro quo he.le.Et ſaturatus ſiue ſatiatus commorabitur
ſatiare. Et in eo.25.Ne forte ſatiatus euomas illud.Eccl's.1.Nõ ſatu
ratur oculus videre.& in eo.4.Nec ſatiātur oculi eius .Hie
re.5.Et ſaturaui eos & mechati ſūt.Thren̄.3.Saturabitur op
probriis.Ezech.7.Animā ſuā nõ ſaturabunt. Amos.4.vt
biberent aquam: & non ſunt ſatiate.Mich.6.Tu comedes
& non ſaturaberis.Ponitur etiam pro replere. Iudi. 5.Re-
pleti prius:pro panibus ſe locauerunt . ideſt qui prius erāt
Repleri ſatiati.Iob.14.Et repletus multis miſeriis.Ps.87.quia re-
pleta eſt malis anima mea.p̄s.89.Repleti ſumus mane mi-
ſericordia tua.Ps.122.Quia multum repleti ſumus deſpe-
Implere ctiõe.p̄s . 144.& imples omne animal benedictione.Pro
uer.14.Viis ſuis replebitur ſtultus. Et in eo. 27. Infernus
& perditio nunq̄ꝫ replebuntur.Eſa.58.& animā afflictam
שֹׂבַע repleueris.Ioel.2.Et replebimini in eis.& inde שֹׂבַע ſabaa
ſiue שֹׂבַע Sobaa.i.ſaturitas.ſatietas.vbertas.fertilitas.Gen̄.
Vbertas Fertilitas Abūdātia ſaturitas. 41.Septē vbertatis āni ſūt.& in eo.Ecce ſeptē āni vēiēt fer
tilitatis magne.& in eo. Obliuiõi tradatur cuncta retro abū
dātia.i.ſatietas.Leuit.26.Et comedetis panē vr̄m in ſaturi
tate.Deut.23.Comede vuas quātū tibi placuerit.ꝓ quo he.
le.& comedes vuas iuxta anime tue ſaturitatē.i.vſqꝫ ad ſatu
ritatē tuā.Prouer.3.& implebūtur horrea tua ſaturitate.&
aliquando ſcribitur cū he in fine.Eſa.65.& canes impudē-
tiſſimi neſcierunt ſaturitatē.Ezech.16.Hec ſunt iniquita-
tes ſodome ſororis tue ſuperbia & ſaturitas panis & abun-
dantia. Aggei.1.Comediſtis & non eſtis ſatiati.pro quo he
brei legunt.Comediſtis & non ad ſatietatem.

שָׁבַץ שָׁבַץ Sabas.coarctare vel ſtringere.ſ. byſſo vel ſerico aut
auro :ſicut polymitarii faciūt in capicio veſtimētí ne
facile rumpatur.aut includere.ſ.auro vel argēto ſicut aurifi
ces faciunt:qui gēmas auro vel argento includunt . Exo.
28.tunicā lineā ſtrictā.Et in eo.Stringeſqꝫ tunicā byſſo. & ſtringere.
in eo.Incluſi auro erunt.& inde מִשְׁבְּצוֹת Miſbeſoth . ideſt Includere
capſele auree vel argentee quibus lapides precioſi includū מִשְׁבְּצוֹת
tur.Pro quo btūs hiero.trāſtulit vncinos.Vt in eo.facies & Vncini.
vncinos ex auro.& inde שָׁבָץ Sabas.ideſt anguſtia ſiue tri- שָׁבָץ
bulatio.2.Reg.31.Quoniam tenent me anguſtie.& aliqui Anguſtia.
hebrei dicunt ꝙ ſignificat tremorem.

שְׁבַק שְׁבַק Sabac . In lingua chaldaica ſign̄at relinquere vel di
mittere.Dan̄.2.Et regnū eius alteri populo non tra
detur.Pro quo hebrei legunt.Non relinquetur ſiue non di
mittetur.Et in eodem.4.Verūtamen germen radicū eius Dimittere
in terra relinquite. Relinquere

שָׁבַר שָׁבַר Sabar.frangere.confringere.conterere.parere.eme
re:ſeu vendere.Exo.9.Omne lignum regionis con Cõfringere
fregit.& in eo.12.Nec os eius confringetis.& in eo. 23 . Et
confringes ſtatuas eorū.Leuit.26.Poſtq̄ꝫ confregero bacu
lum panis veſtri.3.Reg.13.Et confregit eum & occidit.Et
in eodem.Nec leſit aſinū.i.nec confregit. & in eo.zz. quia Ledere.
confracte ſunt in aſion gaber.2.Paralip.14. Quia dn̄o ce- Conterere
dente contriti ſunt. Iob.24.Sed conteratur ſicut lignū in
fructuoſum.Et in eo.38.Circūdedi illud terminis meis .ꝓ
quo he.le.Et cõfregi ſuper illud terminū meū.i.naturam
quam dedi aque.Ps. 33. Vnum ex his non conteretur .p̄s.
50.Sacrificium deo ſpiritus contribulatus : cor contritum
& humiliatum.p̄s.103.Expectabunt onagri in ſiti ſua .Pro
quo hebrei legūt. Confringent onagri ſitim ſuam.ideſt re
ficient.& ſic tranſtulit Beatus hieronymus in pſal.iuxta he
braicam veritatem.ſcilicet reficient onagri . & ſi ſcribatur
cum puncto cebolet tūc ſignificat expectare ſicut.lxx. tran
ſtulerunt.Prouer.6.& ſubito conteretur.Eſa.14 . Contri-
uit dominus baculum impiorum.Et in eodem.24. Attri- Atterere
ta eſt ciuitas vanitatis.Hiere.8.Sup cõtritionē populi mei
cõtritus ſū.& in eo.19.Et cõteres lagūculā in oculis virorū
& in eo.Sic cõterā populū iſtū & ciuitatē iſtā:ſicut cõteritur
lagūcula.Thren̄.2.Perdidit & cõtriuit vectes eiꝰ . Ezech.
6.quia cõtriui cor eorū fornicās.vbi põitur in hebreo ver-
bū paſſiuū pro actiuo:quaſi diceret quia contritꝰ ſū.& i eo.
26.cõfracte ſunt porte populorū.& in eo.27 . Nūc cõtrita
eſt a mari.& inde שֶׁבֶר Seber.i.cõtritio ſiue cõfractio. Eſa. שֶׁבֶר
65.& pre cõtritiõe ſpūs vlulabitis.Ezech.32.Cū induxero Contritio
cõtritionē tuā in gētibus.Amos.5.Et nihil patiebātur ſup
cõtritionē ioſeph.& in plu.שְׁבָרִים Sebarim.Iob.41.Et ter שְׁבָרִים
riti purgabūtur.pro quo he.le.a cõtritiõibus vel cõfractiõi Cõtritiões
bus purgabūtur vel expiabūtur.& aliq̄n ſcribitur cū mem
in principio & dr̄ מִשְׁבָּרִים miſbarim.2.Reg.zz. circūdede מִשְׁבָּרִים
runt me cõtritiões mortis.Sign̄at ēt fluctus maris:eo quod Cõtritiões Fluctus.
cõfringūtur ad inuicē.Ps.41.oĩa excelſa tua & fluctꝰ tui ſu
per me trāſierūt.ꝓ quo btūs hiero.in pſ.iuxta he.ve.trāſtu
lit.Omnes gurgites tui & fluctus tui. p̄s . 87 . Et omnes
fluctus tuos induxiſti ſuper me.Ps.91.Mirabiles elationes שִׁבָּרוֹן
maris.ideſt fluctus maris.& inde שִׁבָּרוֹן Sibaron .ideſt con
tritio.Ezech.21.Et ingemiſce in cõtritiõe lūborū . Sign̄at Contritio.
ēt p̄dicta dictio parere:dictū a cõfractiõe ſecūdinarū . Eſa. Parere.
66.Nunquid ego qui alios parere facio :nõ pariam . Et in
de מַשְׁבֵּר Maſber.i.partus ſiue vulua ſeu matrix mulierum מַשְׁבֵּר

eo quod in partu frāgitur & cõteritur & aperitur . Eſa .37.
Partus Quia venerūt filii vſqꝫ ad partū.vbi ponitur pro partu. O
Matrix ſee.13.Nunc ergo nõ ſtabit in cõtritiõe filiorum.ꝓ quo he.
le.In vulua ſeu in matrice filiorū.Sign̄at ēt p̄dicta dictio e
mere.Gen̄.41.vt emerēt eſcas.Eſa.55.emite & comedite.
Emere & in eo. Venite & emite abſqꝫ argento & abſqꝫ vlla cõmuta
Vendere. tiõe.Sign̄at ēt vēdere.Gen̄.41.Et vendebat egyptiis.& in
eo. Atqꝫ ad eius nutū frumenta populis vendebātur . Et in
eo.47.Ex quibus oēm pecuniam congregauit pro vendi
tione frumētī.Deut.1.Alimenta p̄cio vende nobis.Amos.
Venundare 8.& venūdabimus merces.Et in eo.Et quiſquilias frumen
שֶׁבֶר ti venūdabimus.& inde שֶׁבֶר Seber.i.frumentum ſiue ali-
Alimenta. Frumentū mentū.Gen̄.42.Audiens autem iacob ꝙ alimenta vende
rentur in egypto.Et in eo.Et ferte frumenta que emiſtis in
domos vr̄as.& in eo. At illi portātes frumenta in aſinis ſu-
שֶׁבֶר is.Sign̄at ēt שֶׁבֶר Seber.interpretationē ſomnii . Iudi . 7 .
Interp̄tatio. Cūqꝫ audiſſet gedeon ſomniū & interpretationem eius.

שָׂבַר שָׂבַר Sabar.expectare.ſperare.cõſiderare. Ruth.1 . Si eos
Expectare Sperare. expectare velitis Ps.144.Oculi oĩum in te ſperant
Eſa.38.Nõ expectabūt qui deſcendūt in lacū veritatem tu-
שֵׂבֶר am.& inde שֵׂבֶר Seber.i.expectatio vel ſpes.Ps.145.Spes
Spes. Cõſiderare. eius in domino deo ipſius. Significat etiam conſiderare .
Nee.2.Et conſiderabam murum ieruſalem.

שְׁבַשׁ שְׁבַשׁ Sabas.in lingua chaldaica ſign̄at turbari ſiue iſipiē
Turbari. tē vel inſanū eſſe.Dan̄.5.Sed optimates eius turba
bantur.

שָׁבַת שָׁבַת Sabath.quieſcere.requieſcere.ſabbatizare.ceſſare.
Requieſcere vacare.deſinere.õmittere.Gen̄.2.Et requieuit in die
ſeptimo ab omni opere quod patrauerat.Exo.34.Die ſe-
ptimo ceſſabis arare & metere.pro quo he.le .Et die ſepti-
mo requieſces:in aratura & in meſſe quieſces ſiue ceſſabis.
Leuit.23.A veſpe vſqꝫ ad veſperā celebrabitis ſabbata vr̄a
pro quo he.le.Quieſcetis ſabbatis veſtris:ſiue ſabbatizabi
ſabbatizare tis ſabbata vr̄a.& in eo.25.Sabbatizetis ſabbatū dn̄o . pro
quo he.le.Requieſcet ſiue ſabbatizabit terra ſabbatū dn̄o.
Et in eo.26.Sabbatizabit & requieſcet in ſabbatis ſolitudi
nis ſue: eo quod non requieuerit in ſabbatis veſtris.ſign̄at
ēt ceſſare.vel deficere.Gen̄.2.Quia in illo ceſſauerat ab oĩ
Ceſſare opere ſuo.& in eo.8.Et nox & dies non requieſcent. ideſt
non ceſſabunt.Exo.12.In die primo non erit fermentum
in domibus veſtris.pro quo he.le.In die primo ceſſare fa-
cietis fermētū de domibus vr̄is.Deut.32.Ceſſare faciā ab
hominibus memoriā eorū.Ruth.4. Qui non eſt paſſus vt
deficeret ſucceſſor familie tue.i.vt ceſſaret.4.Reg.23.dele
õmittere. uit auruſpices quos poſuerūt reges iuda.pro quo he.le. Et
ceſſare fecit auruſpices.Iob.32.õmiſerūt autē tres viri iſti
reſpondere.i.ceſſauerunt.Eſa. 14 . Quõ ceſſauit exactor
quieuit tributum.Et in eo.30. Ceſſet a facie noſtra ſanctus
Deficere iſrael.Et in eo.Superbia tm̄ eſt:quieſce. Thren̄ . 5 . Defecit
gaudium cordis noſtri.i.ceſſauit.Ezech.33.Et deficiet ſup
שֶׁבֶת bia fortitudinis eius.& inde שֶׁבֶת Sebeth.ſiue שָׁבֶת Sabeth.
i.requies ſiue ceſſatio.Exo.21. Ita tn̄ vt operas eiꝰ & impē
Ceſſatio. ſas in medicos reſtituat.Pro quo he.le. Ita tamē vt ceſſatio
nē ſiue requiem eius reſtituat.i.illud quod perdidit in ceſ-
ſatione operis ſui.z.Reg.22.& comburentur vſqꝫ ad nihi-
lum.pro quo he.le.vſqꝫ ad ceſſationem.i.quoaduſqꝫ ceſſet
eſſe:& redigātur in nihilum.Poteſt ēt deriuari a dictione.
יָשַׁב Iaſab.que ſignificat ſtare vel ſedere.& tunc erit ſenſus
comburentur in ſtatione.i.in loco vbi ſunt.Prouer.20. ho
nor eſt homini qui ſeparat ſe a contentione.pro quo he.le.
שַׁבָּת Honor eſt homini ceſſatio a contentione.& inde שַׁבָּת Sa-
Sabbatum bath.ideſt requies vel ſabbatum .& eſt in hebreo commu
nis generis. vt Exo.16.In die autem ſeptima ſabbatum eſt
domini.Leuit.23.Sabbatum domini eſt.& in eodem. 25.
Sed erūt vobis in cibum.Pro quo hebrei legūt. Et erit ſab
batum terre vobis in cibum.ideſt fructus quos gignit ĩ an-
no requieſcionis vel remiſſionis.Nu.28.Per ſingula ſab-
bata in holocauſtum ſempiternum.Deut.5.Obſerua diem
ſabbati.Eſa. 56.Cuſtodiens ſabbatum:ne polluat eum.& a
liquādo ſcribitur cum nun in fine & dicitur שַׁבָּתוֹן ſabbat õ שַׁבָּתוֹן
Exo.16.Sabbatum requieſcionis eſt.Et in eo.Requies ſab- requieſcio.
bati ſanctificata eſt dn̄i.Et in eo.31.In die ſeptima ſabbatū Requies.
eſt requies ſancta dn̄i.& aliq̄n ſcribitur cū mem in princi-
pio.Thren̄.1.& deriſerūt ſabbata eiꝰ & in plu.שַׁבָּתוֹת Sabba שַׁבָּתוֹת
thoth.Leuit.32.Exceptis ſabbatis domini.Et in eo.36.Cu Sabbata.
ſtodite ſabbata mea.Ponitur etiam pro hebdomada . Le-
uit.23.Septem hebdomadas plenas.& in eodem . Vſqꝫ ad
expletionem hebdomade ſeptime. & in eo.25 . Numera- Hebdomada.
bis quoqꝫ tibi ſeptem hebdomadas annorum.

שָׁגַג שָׁגַג Sagag.ignorare.errare.ſ.neſciens vel per ignoranti- שָׁגַג
am.Leuit.5. Qui orabit pro eo quia neſciens fece-
rit.Pro quo he.le.& orabit ſiue propiciabitur pro eo facer-
dos & pro ignorātia ſua quā ignorauit:ipſe enim neſciuit Ignorare
& inde שְׁגָגָה Segaga . ideſt ignorantia ſiue error . Leuit. Neſcire
4 .Anima cū peccauerit per ignorantiam.Nu.15.Quoni שְׁגָגָה
am non ſponte peccauerunt , pro quo hebrei legunt.quia Ignorātia
ignorantia eſt.Et in eo.Pro ſe & pro peccato & errore ſuo Error
Eccl's.10.quaſi per errorem egredientem a facie principis
& aliquando ſcribitur cum ſimplici guimal & dicitur מִשְׁגֶּה מִשְׁגֶּה
Miſgue ſiue מְשׁוּגָה meſuga.Iob.19.Nempe ſi ignoraui:me
cum erit ignorantia mea. Vide etiam de hoc infra in dictio Ignorātia
ne שָׁגָה Saga.

שָׂגָא שָׂגָא Saga.multiplicare.augere.creſcere.Iob.8 . Aut cre- שָׂגָא
ſcere carectum ſine aqua.& in eo.12 . Qui multipli- Creſcere
cat gentes & perdit eas.vide ēt de hoc infra in dictione multiplicare
שָׂגָה Saga.cū he in fine.& inde שַׂגִּיא Sagi.i.multū ſeu mul שַׂגִּיא
tiplicatus aut magnus.Iob.37.Digne cū inuenire nõ poſ-
ſumꝰ: magnꝰ fortitudine.Dan̄.2.Et honorē multū accipie Magnus.
tis a me.Et in eo.& munera multa & magna dedit ei. Multum

שָׂגַב שָׂגַב Sagab.Exaltare.eleuare.erigere.magnificare. prote שָׂגַב
gere.Deut.2.Non fuit vicus nec ciuitas que noſtras
effugeret manus.Pro quo hebrei legunt . Non fuit ciuitas Exaltare
que exaltaretur a nobis ſiue ſuper nos. & Beatus hierony-
mus tranſtulit ſenſum.Iob.5.Et merentes erigit ſoſpitate. Erigere
Et in eodem.36.Ecce deus excelſus in fortitudine ſua . Ps. Excelſū eē
106.Et adiuuit pauperem ab inopia.Pro quo Beatus Hie Adiuuare
ronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtu
lit.Et ſubleuauit pauperem ab inopia.Ps.138 . Conforta- Subleuare
ta eſt & non potero ad eam.Pro quo beatus Hieronymus
in predicto pſalterio tranſtulit.excellētior eſt: & non pote Excellētiorem eſſe.
ro ad eām.Ps.148.Quia exaltatum eſt nomen eius ſoliꝰ.
Prouer.29.Qui ſperat in domino ſubleuabitur.Eſa.9.E- Eleuare
leuabit dominus hoſtes raſin.Et in eodem.30.Et requiſi-
ta in muro excelſo. Et in eodem.33.Magnificatus eſt do
minus.ideſt exaltatus.Significat etiam protegere. Ps.19.
Protegat te nomen dei iacob.Ps.58 . Et ab inſurgentibus Protegere
in me libera me.Pro quo beatus Hieronymus in pſalterio
iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.Protege me . & inde
מִשְׂגָּב Miſgab.ideſt eleuatio:ſeu exaltatio : vel protectio. מִשְׂגָּב
Ps.9.et factus eſt dominꝰ refugium pauperi: adiutor in op
portunitatibus in tribulatione. pro quo Beatus Hierony
mus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit.
Et erit dominus eleuatio oppreſſo :eleuatio opportūa in Eleuatio
anguſtia.Ps.58.Quia factus eſt ſuſceptor meus, Pro quo
hebrei legunt.Quia factus eſt eleuatio mea ſiue exaltatio Exaltatio
mea.

שָׁגָה Saga.ignorare.errare.decipere.ſeducere.Leuit.4.
Ignorare. Errare. שָׁגָה Quod ſi ois turba ignorauerit.Deut.16. Maledictus qui errare facit cecū in itinere.Iob.6.Si quid forte ignoraueris inſtruite me.Et in eo.28. Qui decipit iuſtos in via mala.i.qui errare facit.Prouer.5.Quare ſeduceris fili mi
Decipere. ab aliena.pro quo he.le.quare errabis fili mi in aliena. Et in eo.In multitudine ſtultitie ſue decipietur.i.errabit.Et in eo.19.Neq; ignores ſermones ſcietie. Ezech.45.pro vno
Seducere. Delectari. quoq; qui ignorauit & errore deceptus eſt. Ponitur etiam pro delectari.Prouer.5.& in amore eius delectare iugiter. Et in eo.20.Quicūq; in his delectabitur nō erit ſapiēs. Po teſt et legi.Quicūq; in his errauerit nō erit ſapiens. & ide teſt et legi.Quicūq; in his errauerit nō erit ſapiens. & idē
מִשְׁגֶּה Miſge.i.ignorātia ſiue error.Gen.43.Ne forte error
Error. re factum ſit.& aliq̄ſ ſcribitur cū aleph loco he.ps.18. De
Delicti. Ignorātie. שְׁגִיאוֹת licta quis intelligit.pro quo he.le.ignorātias quis itelliget. Btūs hiero.in pſ.iuxta he.ve.trāſtulit.errores quis intelligit.vide et de hoc ſupra in dictiōe שָׁגַג Sagag.& inde שִׁגָּיוֹן Sigaion.i.ignorātia.vt in titulo pſalmi.7.Vbi dr̄ in finem pſalmus dauid quē cantauit dn̄o.pro quo btūs hiero.i pſ.
Ignorātia iuxta he.ve.trāſtulit.pro ignoratiōe dauid:qui cecinit dn̄o
שִׁגְיֹנוֹת & in plu.שִׁגְיֹנוֹת Sigionoth.Abach.3.Oratio Abachuc p̄
Ignorātiei phete pro ignorantiis.
שָׂגָה Saga.multiplicare.creſcere.apphēdere ſeu obtinere.
Multiplicare. Creſcere. Iob.8.& nouiſſima tua multiplicētur nimis.& aliq̄ ſcribitur cū aleph loco he.vt in eo.Aut creſcere carectū ſine aqua.vide et de hoc ſupra in dictiōe שָׂגָא Saga.cū aleph in fine.Signāt et apphēdere vel obtinere.Deut.28.apphēdēt te.ps.72.& abūdātes in ſeculo obtinuerūt diuitias. & a
Apphēdere Obtinere. liq̄ſ ſcribitur cum duplici ſin & duplici guimal.Eſa.17.In die plātatiōis tue labruſca.pro quo he.le. In die plantationis tue multiplicaberis:ſecundū primā ſignificationem.
שָׁגַח Sagach.aſpicere.intueri.ps.32.De pparato habitaculo ſuo reſpexit.Cāti.2.reſpiciens per feneſtram. Eſa.
Reſpicere. 14.Qui te viderint ad te inclinabuntur.pro quo hebrei le
Intueri. gunt.Ad te aſpicient ſiue te intuebuntur.
שָׁגַל Sagal.coire.cōiūgi.ſ.actu matrimoniali. dormire. ſ.
Dormire cū muliere. Proſtrari Violare. cū muliere.Deut.28.vxorē accipies & vir alius dormiet cū ea.Ezech.3.vbi nō pſtrata ſis.i. violata. Zach.14. Et mulieres violabūtur.i.dormiēt cū eis.& inde שֵׁגַל Segal
Coniux. Vxor. i.cōiux:ſiue vxor.ps.44.aſtitit regina a dextris tuis. pro quo btūs hiero.in pſal.iuxta he.ve.trāſtulit.Stetit cōiux in dextera tua.Dan̄.5.Vxores & cōcubine tue vinū bibiſtis i
Regina eis.ponitur et pro regina.Nee.2. Dixitq; mihi rex & regina que ſedebat iuxta eum.poteſt etiam legi. & coniux ſiue vxor que ſedebat iuxta eum.
שָׁגַע Sagaa.inſanire.ſtupefieri.ſiue attonitū eē .furioſū eē
Stupefieri. Inſanire. Deut.28.& ſtupēs ad terrorē eorū que videbūt oculi tui.p quo he.le.& eris inſanus ſiue attonit9 vel ſtupēs a viſiōe oculorū tuorū.1.Reg.21.vidiſtis hoiem inſanū q̄re ad
Furioſū eē Furere. duxiſtis eū ad me.& in eo.An deſunt nobis furioſi.& in eo. Quia induxiſtis iſtū vt fureret me preſente.4.Reg.9.Ad quid venit inſanus iſte ad te.Hiere.29. Vt ſis dux in domo dn̄i ſup oēm virū arrepticiū.i.furioſū vel inſanū.& inde
שִׁגָּעוֹן Sigaon.i.iſania ſeu amētia.Deut.28.Percutiat te dn̄s
Amentia. amētia & cecitate.4.Reg.9.Preceps enim graditur.p quo hebrei legunt.Cum inſania enim graditur.ideſt ſicut inſa
Inſania. nus aut amens vel furioſus.
שֶׁגֶר Segar.pecus ſeu armētū.ſ.primitiuū ſeu recēs natū.
primitiuū. Iumenta. Exo.13.Et quod primitiuū eſt in pecoribꝰtuis.Deut. 7.& iumentis & gregibus ouium tuarum.
שְׂגַשְׂג Sigſag.Creſcere.multiplicari.De quo vide ſupra i dictiōe שָׂגָה Saga.
שַׁד Sad.vber.māma.Thren̄.4. Sed et lamie nudauerunt
mamma. māmā. Dicitur et שֹׁד ſod.Eſa.60.Sed mamilla regū lactaberis.& in eo.66.Et repleamini ab vbere conſolatiōis eiꝰ.
Mamilla. שָׁדַיִם & in plu.שָׁדַיִם Sadaim.Gen̄.49.Benedictiōibus vberū & vulue.Canti.1.Intra vbera mea cōmorabitur. & in eo.8. Et vbera nō habet.Ezech.23.Ibi ſubacta ſunt vbera. & in
Vbera. שֵׁד eo.& cōfracte ſunt māme pubertatis ſue.& in eo. Vbera tua lacerabis.Oſee.9.& vbera arentia.Item שֵׁד Sed.i. demon
Demon. שֵׁדִים & ſolum inuenitur in numero plu.ſ.שֵׁדִים Sedim.Deut.32 Immolauerunt demoniis & non deo.
Demones שָׁדַד Sadad.Depredari.vaſtare.deuaſtare.depopulari.terrā vomere vel ſarculo ſcindere:aut ſarrire. Iob.24.
Depredari Deuaſtare Vim fecerūt depredātes pupillū.Ps.90.Ab incurſu & demonio meridiano.pro quo hebrei legunt. Amorſu deuaſtātis meridie.pro quo btūs hierō.in pſ.iuxta he.ve.trāſtulit.A morſu inſanientis meridie.Prouer.11.Supplātatio per
Vaſtare. uerſorū vaſtabit illos.& in eo.19.qui affligit patrē & fugat matrē.pro quo he.le.Qui deuaſtat ſiue depredatur patrē: fugat matrē.& in eo.24.Ne vaſtes requiem eius. Eſa.15.
Predari. Quia nocte vaſtata eſt ar moab.& i eo.33.ve q̄ predaris:nō ne & ipſe predaberis.& in eo.Cū cōſumaueris depredationem: depredaberis.Hiere.4.ve nobis quia vaſtati ſumus Et in eo. Vaſtata ſunt repēte tabernacula mea. & in eo.5.lupus ad veſperā vaſtabit eos.& in eo.47.In quo vaſtabuntur oēs filii tui.& in eo.49.& vaſtate filios orietis.Ezech.
Spoliari 32.& vaſtabūt ſupbiā egyptiorū.Oſee.10. Depopulabitur aras eorū.& in eo.& oīs munitiōes tue vaſtabūtur.Ioel.1. Depopulata eſt regio nr̄a.Mich.2.Depopulatiōe vaſtati ſumus.Naū.3.Vaſtata eſt niniue.& inde שׁוֹדֵד Soded.i. deua
שׁוֹדֵד Vaſtator. ſtans ſiue vaſtator.Eſa.16.A facie vaſtatoris.Hiere.6. quia repēte veniet vaſtator ſup nos.& inde שֹׁד Sod ſiue שַׁד ſad
שֹׁד i.vaſtatio:ſiue deuaſtatio aut vaſtitas:ſiue depdatio. Prouer.24.quia rapinā meditabitur mēs eorū. Eſa.13.Quaſi
Rapina. Vaſtitas. vaſtitas a dn̄o veniet.& in eo.16.Cōſumatus eſt miſer. pro quo he.le.cōſumata eſt vaſtitas:ſiue deuaſtatio vel depredatio.& in eo.22. Nolite incūbere vt cōſolemini me ſup vaſtitatē filie populi mei.& in eo.60.vaſtitas & contritio i vi
שַׁד is eorū.ponitur et שַׁד ſad.p erūna.ps.31.Cōuerſus ſum in
Erumna. Miſeria. erūna mea.& btūs hiero.in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit Verſatus ſum in miſeria mea.De quo vide ſupra in dictiōne leſad.Signāt et שַׁד ſad.ſiue שֹׁד ſod mamillam ſeu
שַׁד Mamilla. vbere:de quo vide ſupra in dictiōne שַׁד Sad. & inde שַׁדַּי Sadai.pro quo btūs hiero.trāſtulit oīpotētē.eo qd̄ pōt deuaſtare vel mutare naturā elementorū & terreſtriū & celeſtiū:qn̄ oportet miracula facere. Gen̄.17.Ego deus oīpotēs
Omps. Exo.6.apparui abraā iſaac & iacob i deo omnipotēti. Iob 22.Eritq; omps cōtra hoſtes tuos.& in eo. Ab oīpotēte nō ſunt abſcōdita tpa.Eſa.13.Quaſi vaſtitas a dn̄o veniet.pro
Dominus quo he.le.quaſi vaſtitas ab oīpotente veniet.pōt et legi.q̄ſi vaſtitas a vaſtatore veniet.Ezech.1.Quaſi ſonum ſublimis
Sublimis deus. שִׁדָּה dei.p quo he.le.quaſi ſonū omnipotentis. Item שִׁדָּה ſida ideſt ſcyphus. & in plurali שִׁדּוֹת Sidod.pro quo ipſe tran
Scyphus. שִׁדּוֹת ſtulit vrceolos.Eccl̄s.2.ſcyphos & vrceolos. & dicunt aliq hebrei:q̄ ſignificat quedam inſtrumēta muſica. & illud qd̄
Vrceoli. שָׁדַד ſequitur in miniſterio ad vina fundēda non eſt in hebreo. Signāt etiam predicta dictio שָׁדַד Sadad terram vomere vel ſarculo ſcīdere:aut humū ſarrire:ſeu ſulcos facere. Eſa.
ſarrire. ſulcos con fringere. שָׂדִים 28.Proſcindet & ſarriet humū ſuā. Oſee.10.Confringet ſibi ſulcos iacob.& inde שָׂדִים Sidim.ideſt campi ſeu campeſtria vel ſilueſtria.Gen̄.14.Duxerūt aciē cōtra eos in valle
ſilueſtris. ſilueſtri.& in eodē. Vallis autem ſilueſtris habebat puteos multos.vide etiam de hoc in dictiōne ſequenti.
שָׂדֶה Sade.ager.campus.aut locus campeſtris.Regio.pro
Ager. uincia.Gen̄.4.Cumq; eſſent in agro.& in eodē.24.

Et egreſſus fuerat ad meditandum in agro. & in eodē.27. Quaſi odor agri pleni.Leuit.25. Suburbana autē eorū nō veneant.p quo hebrei legūt: Et ager ſuburbani eorum nō veneat.Nu.20.Nō ibimus per agros neq; p vineas.Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ. non ibimus per agrū neq; per vineam.4.Reg.8.Clamans ad regē p domo ſua & pro agro ſuo.Nee.5. Et agrum non emi.Prouer.31.Conſiderauit agrum:& emit eum.Hiere.32.Eme tibi agrum meum.
Terra. Ezech.17.Et poſuit illud in terra pro ſemine.i.in agro.Et in eodē. Que in terra bona ſuper aquas multas plātata eſt. i.in agro bono.Et aliq̄ſ ſcribitur cū iod in fine loco he.ps.
Campus. 8.Inſup & pecora campi.ps.96.Gaudebunt cāpi & omnia que i eis ſūt. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.gaudebit campus & omnia que in eo ſunt. Ponitur etiā pro regio
Regio. ne vel puincia.Gen̄.14.Et percuſſerūt omnē regionē amalechitarum.Ruth.1. Vt peregrinaretur in regione moab.1. Reg.6. Fuit ergo arca dn̄i in regione philiſtinorū ſeptē mēſibus.Hiere.40.Qui diſperſi fuerāt per regionē.Oſee.12.
שְׂדוֹת Fugit iacob in regionem ſyrie.& in plurali שְׂדוֹת Sadod.1.
agri. Reg.8.Agros quoq; veſtros & vineas & olueta vr̄a optima tollet.Hiere.32. Agri pecunia ementur. Reperitur etiam
שָׂדִים שָׂדִים Sadim. ſecundū terminatiōnē pluralem maſculinorum.3. Reg.2. Vade in anathoth ad agrū tuū. Pro quo he-
agri. Regiones brei legunt. Ad agros tuos. Eſa.32. Super regiones deſiderabiles.Mich.2. Qui regiones nr̄as diuidat.& inde dicunt aliqui hebrei q̄ deriuatur שַׁד Sad ſiue שֹׁד ſod.quod ſignāt
māmma. שָׁדַי mamā ſeu mamillā. De quo ſupra dictū eſt i dictiōe שַׁד ſad.
שַׁדַּי Saddai. omnipotens. De quo vide ſupra in dictione
omnipotēs שָׁדַד Sadad.
שָׁדַם שָׁדֵם Sadam.exareſcere. Eſa.37. Et herba tectorum que
Exareſcere שְׁדֵמָה exaruit:anteq; matureſceret. Item שְׁדֵמָה Sedema.i.
arua campus ſiue aruū. Abach.3. Et arua non afferent fructum. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ. & aruū non faciet
שְׁדֵמוֹת fructū.Et in plurali שְׁדֵמוֹת Sadmod. vel שְׁדֵמוֹת Sedemod
שְׁדֵמוֹת Pro quo beatus hieronymus trāſtulit ſuburbana. Deut.32.
Suburbana De vinea ſodomorū vinea eorum:& de ſuburbanis gomorre. Eſt etiā nomen propriū vallis prope ieruſalem.4.Reg.
Conuallis regio mortis. 23.Foras ieruſalē:in cōualle cedron. Pro quo in hebreo habetur in ſadmoth cedrō.Hiere.31.Et vniuerſam regionem mortis. Pro quo in hebreo habetur.& vniuerſa ſedemoth. i.vniuerſam cōuallem ſic noiatam. Sed ſi diuidatur predicta dictio i duas dictiōnes: tūc ſignificat regionem mortis ſicut eſt in littera noſtra:
שָׁדַף שָׁדַף Sadaph.arere. exareſcere. Gen̄.41. Alie quoq; toti
arere. areſcere. dē ſpice tenues & percuſſe vredine.i.areſacte.4.Reg 19.Herba tectorū que areſacta eſt. & inde שִׁדָּפוֹן Sidaphon.
שִׁדָּפוֹן aer corrup tus. i.ventus vrens. Pro quo beatus hieronymus trāſtulit aerē corruptum. Deut.28.Et aere corrupto & rubigine.
שְׂדֵר שְׂדֵר Seder.tabulatum.ſiue ordo tabulatum.& ſolum inue
שְׂדֵרוֹת nitur in numero plurali.ſ.שְׂדֵרוֹת ſederoth.Pro quo
laquearia beatus hieronymus trāſtulit laquearia.3.Reg.6. Texit quo q; domū laquearibus cedrinis. & aliq̄ſ ſcribitur cū ſamech loco ſin.De quo vide ſupra in dictiōne סֵדֶר ſeder. Itē שְׁדַר
שְׁדַר laborare Saddar in ligua chaldaica ſignāt laborare. ſiue operā dare aut mittere vel emittere.Dan̄.6.Laborabat vt erueret illū.
שֶׂה שֶׂה Se.agnus.pecus.Gen̄.22.Vbi eſt victima holocauſti.p
agnus. ouis quo he.le. Vbi eſt agnus holocauſti.& in eo. Deus pro uidebit ſibi victimā holocauſti. Leuit.2. Siue bos ſiue ouis non imoletur vna die cū fetibus. Deut.14. Bouē ouē & capram.Ezech.34. Ecce ego iudico iter pecus pingue & ma
Pecus aries. Grex. cilentū.& in eo.45. Et arietē vnū de grege.vbi ponitur p ariete.Ponitur etiam pro grege.Hiere.50. Grex diſperſus iſrael.& aliq̄ſ ſcribitur cū iod loco he.Exo.22. Nō videbis

bouē fratris tui aut ouē errantem.1.Reg.14. Vt adducat ad me vnuſquiſq; ouem ſuā.
שָׂהֵד שָׂהֵד Sahad.teſtis.ſeu conſcius.Iob.16.Teſtis meus & con
Teſtis Teſtificari. שָׂהֲדוּתָא ſcius me9 in excelſis.& i lingua chaldaica ſignificat teſtificare ſiue teſtimoniū reddere.Et inde שָׂהֲדוּתָא Sahadutha.i.teſtimoniū. Gen̄.31.Quē vocauit labā tumulū teſtis
teſtimoniū ideſt tumulū teſtimonii.
שֹׁהַם שֹׁהַם Soham.onyx.lapis precioſus coloris vnguis. Gen̄.
onyx 2.Ibi inuenitur bdeliū & lapis onychinus.Exo.25. Lapides onychinos & gēmas
שַׂהַר שַׂהַר Sahar.ornamentum equorū ſeu camelorum. Et ſo
שַׂהֲרֹנִים lum inuenitur in numero plurali.ſ.שַׂהֲרֹנִים Sacharonim.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit bullas.Iudi.8. Et tulit ornamenta & bullas de collo camelorum.
Bulle שׁוֹא שׁוֹא So.tempeſtas.ſonitus.clamor.fremitus.deſolatio.va
שׁוֹאָה num.vacuū.inane.& ſcribitur cum he i fine & dicitur
calamitas Sonitus. שׁוֹאָה Soa.Prouer.1. Cum irruerit repētina calamitas. Pro quo he.le. Cum venerit quaſi ſonitus vel tempeſtas timor veſter.i.illud quod timebatis. Poteſt etiā deriuari a dictiōe שָׁאָה Saa. & ſignificare calamitatem ſicut eſt in littera nr̄a:
Tēpeſtas. vt ſupra dictū eſt.Ezech.38. Aſcendens aūt quaſi tēpeſtas. Ponitur etiam pro inuio & deſolato.Iob.38. vt impleret in
deſolata. תְּשֻׁאוֹת uiā & deſolatā.Et in plu. תְּשֻׁאוֹת Theſuoth.Iob.36.Quæ p tegūt cuncta deſup.Pro quo he.le. Clamores vel ſonitus te
Sonitus. Clamores toriī ſui.& in eo.39.Clamorē exactoris nō audiet. Quod i hebreo legitur pluraliter.ſ.clamores exactoris.Zach.4.& exequabit grām gre eius.Pro quo he.le.Clamores grē gratie ſibi:ſiue ſonitus grā gratia ei Poteſt etiā deriuari a dictio ne שָׁאָה Saua que ſignificat exequare: ſicut eſt in littera nr̄a
שָׁוְא vt infra dicetur.Item שָׁוְא Sau.i. vanū ſeu fruſtra:vel inane
Vanum Fruſtra. aut vacuū.Exo.28. Non aſſumes nomen dn̄i dei tui in vanum.Iob.15. Non credet fruſtra errore deceptus. & in eo. 35.Nec eni fruſtra audiet deus.ps.11.Vana locuti ſunt vnuſquiſq; ad proximū ſuum.ps.23.Qui nō accepit in vanum
Vanitas aiam ſuā.Ps.25.Non ſedi in cōcilio vanitatis.ps.30. Odiui obſeruātes vanitates ſupuacue.ps.126.In vanum laborauerunt qui edificant eā.& in eodē. Fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.Prouer.30. Vanitatē & verba mēdacii longe faca me. Hiere.2. Fruſtra pcuſſi filios vr̄os.& in eodē.6. Fruſtra conflauit conflator. Ponitur etiā pro mendacio vel falſo.Exo.
mendacia Falſa 23.Non ſuſcipias vocem mendacii. Thren̄.2.Prophete tui viderunt tibi falſa & ſtulta.& in eodem. Viderunt autem tibi aſſumptiones falſas.
שׁוּב שׁוּב Sub.vertere.reuertere. reuerti.cōuertere.redire.reducere.reddere.retribuere.reſpōdere.habitare.Gen̄.15.
Reuertere Quarta autē generatione reuertentur huc. & in eo.16.Reuertere ad dn̄am tuā.Exo.4. Reuertar ad fratres meos. & i eodē.24.Donec reuertamur ad vos.Leuit.25.Reuertetur homo ad poſſeſſionē ſuā.Nu.10.Reuertere dn̄e ad multitudinē iſrael.Ioſ.5.Et circūcide ſecūdo filios iſrael.p q̄ he.le. Et reuertere circumcide ſecundo filios iſrael.i.iterū circumcide ſecundo filios iſrael.4.Reg.20. Sed reuertatur retror-
Cōuertere ſum decē gradibus.Iob.17.Oms vos cōuertimini & venite.ps.6 Cōuertere dn̄e:eripe aiam meā.Eccl.1.Et in circulo
Vertere ſuo reuertitur.& in eodē.9. Verti me ad aliud. Canti.6.Reuertere reuertere ſulamitis:reuertere reuertere & ītueamur te.Eſa.6. Et cōuertatur & ſanem eum. & in eodem.38.& reuerſus eſt ſol decē lineis.& in eo.55.Et vltra nō reuertetur. & in eodē.59. Aureſi ſumus ne iremus poſt deū noſtrū.Et
auertere. Redire. in eo.Qui redeūt ab iniquitate.Hiere.4.Si reuerteris ad me iſrael dicit dn̄s: ad me reuertere.& in eo.14.Reportauerūt vaſa ſua vacua.p quo he.le.Reuerſa ſunt vaſa ſua vacua Et in eo.31. Poſtq; cōuertiſti me.& in eo.40. Et mecū noli

venire: ſed habita apud godoliam. Pro quo he.le. Et adhuc
illé non reuertebatur: & reuertere ad godoliã. Ezech.16. Re
uertentur ad antiquitatẽ ſuã. & in eo.46. Et reuertetur ad
principem. & i eo.47. Cũq; me cõuertiſſem. Oſee.12. Et
tu ad dñm deũ tuũ cõuerteris. & in eodẽ.14. Conuertere iſ
rael ad dñm deũ tuũ. & in eo. Cõuertentur ſedentes in vm
bra ei⁹. Naũ.2. quia ſicut reddidit dñs ſuperbiã iacob: ſic ſu
perbiã iſrael. p quo he.le. Sicut cõuertit dñs ſuperbiã vl'cel
ſitudinem iſrael. Et inde verbum tertie cõiugationis quod
ſignificat reuerti facere. ſiue reducere: aut retribuere: vel re
Reducere ſpondere. Geñ.14. Reduxit omnẽ ſubſtãtiã. & in eodẽ.24.
Filiũ tamen meũ ne reducas illuc. & in eo.43. Et illã quã in
Reportare uenistis in ſacculis vr̃is reportate. i. reducite. & i eodẽ.44.
Reportauimus ad te de terra chanaã. i. reduximus. Exo.10.
Reuocare Reuocauerunt moyſen & aaron ad pharaonẽ. i. reuerti fe
cerũt. 1.Reg.6. Et recludite vitulos earũ domi. Pro quo he.
le. Reuerti facite ſiue reducite vitulos earũ in domũ. Et in
Reddere eodem. Sed quod debetis ei reddere pro peccato. & in eodẽ.
Quid eſt quod pro delicto reddere debemus. & in eodem.
Soluere Et vaſa aurea que ſoluiſtis ei p delicto. i. reddidiſtis ſeu retri
buiſtis. p̃s.50. Redde mihi letitiã ſalutaris tui. p̃s.71. Reges
tharſis & inſule munera offerent. i. reducent vel retribuent.
Offerre p̃s.87. Auertiſti ab ira indignationis tue. pro quo he.le. A
uertere feciſti ab ira indignationem tuã: ſiue indignationis
Retribuere tue. p̃s.115. Quid retribuã dño. Eſa.38. Ecce ego reuerti fa
Reuerti facere. ciã vmbrã linearũ. & in eodẽ.42. Nec eſt qui dicat: redde.
Hiere.29. Et reducam vos ad locum iſtum. & in eodem.
33. Et cõuertã cõuerſionẽ iuda. p quõ he.le. Et cõuertere fa
ciam ſiue reducã conuerſionem iuda. & in eo.2. Reducã cõ
ſoluere uerſionẽ eorũ. Ponitur etiã pro ſoluere. 4.Reg.3. Et ſolue
Reſpõdere bat regi cẽtũ millia agnorũ. Significat etiã reſpõdere. Iob.
6. Reſpondete obſecro abſq; contentione. & in eo.20. Idcir
co cogitationes mee varie ſuccedũt ſibi. p quo he.le. Idcir
co cogitationes mee reſpondent mihi. & in eodẽ.33. Reſpõ
de ſi habes quid loquaris. Prouer.18. Qui pri⁹ reſpõdit q̃
Habitare. audiat. Põitur etiã pro habitare. p̃s.22. Et inhabitem in do
mo dñi in longitudine dierũ. Ezech.35. Ciuitates tue non
habitabuntur. Vide etiã de hoc ſupra in dictione יָשַׁב Iaſab
& aliqñ ſcribitur cum duplici beth. p̃s.22. Aĩam meã cõuer
tet. Eſa.49. vt reducã Iacob ad eum. & in eo.58. Auertens
ſemitas in quietem. Hiere.3. Cõuertimini filii reuertẽtes. i.
auertẽtes ſeipos a via recta. & in eodẽ.8. Et qui auerſus eſt
nõ reuertetur: quare ergo auerſus eſt populus iſte in ieruſa
lem auerſione cõtentioſa. Ezech.38. Que reuerſa eſt a gla
dio. & in eodẽ.39. Et reduxero eos de populis. Mich.2. Cũ
reuertatur qui regiones nr̃as diuidat. Significat etiã decipe
re. Eſa.47. Sapiẽtia tua & ſcientia tua decepit te. Vide etiã
שׁוּבָה de hoc ſupra in dictione שָׁבַב Sabab. & inde שׁוּבָה Suba. ſi
מְשׁוּבָה ue מְשׁוּבָה Meſuba. i. cõuerſio ſiue redit⁹ vel auerſio. Eſa.30.
Si reuertamini & quieſcatis: ſalui eritis. p quo he.le. In con
Cõuerſio. uerſione & quiete ſalui eritis. Oſee.11. Et populus meus pẽ
Reditus det ad reditũ meũ. Significat etiã auerſionẽ vel auerſatri
Auerſio. cem. Prouer.1. Auerſio paruulorũ interficit eos. Hiere.2.
auerſatrix Et auerſio tua increpabit te. & in eo.3. Que fecerit auerſa
trix iſrael. & in eo. Iuſtificauit animã ſuã aduerſatrix iſrael.
& in eodem.8. Quare auerſus eſt populus iſte in ieruſalem
תְּשׁוּבָה auerſione contentioſa. & inde תְּשׁוּבָה Theſuba ſiue שְׁבָת Se
שְׁבָת bath aut שְׁבוּת Sebuth. i. reditus: ſiue cõuerſio. 2.Reg.11. Fa
שְׁבוּת ctũ eſt autẽ vertẽte anno. i. in reditu anni. p̃s.125. In cõuer
Reditus tendo dñs captiuitatem ſion. Pro quo hebrei legunt. In cõ
Cõuerſio. uertendo dñs cõuerſionem ſion. Poteſt etiam deriuari a ſu
pradicta dictiõe שָׁבָה Saba. que ſignificat captiuare ſicut eſt
in littera nr̃a. Hiere.3. Et cõuertã cõuerſionẽ ppl̃i mei. & in

eodem. Ecce ego cõuertam cõuerſionem tabernaculorum
iacob. & in eodem.33. Reducam enim cõuerſionem terre.
שׂוּב Sub. caneſcere. i. canum ſeu decrepitũ eſſe. ſeneſcere. *שׂוּב*
1.Reg.1. Ego autẽ ſenui & incanui. & inde שֵׂיבָה Seba *ſeneſcere*
ideſt caniciẽs. ſenectus ſiue ſeniũ. Leuit.19. Coram cano ca *שֵׂיבָה*
pite conſurges. 3.Reg.14. Quia caligauerãt oculi eius pre *Canus. ſenectus*
ſenectute. Prouer.20. Et dignitas ſenum canicies. Oſee.7. *Canicies*
Sed & cani effuſi ſunt i eo. p quo hebrei le. Canicies effuſa
eſt in eo. & inde שָׂב Sab. i. canus ſeu ſenex. Iob.11. Et ſenes *שָׂב*
& antiqui ſunt in nobis. *Canus.*
שׂוּד Sud. linire. leuigare. ſ. calce. Deut.21. Et calce leuiga *שׂוּד*
bis eos. & in eodẽ. Et leuigabis eos calce. Et inde שִׂיד *Leuigare*
Sid. i. calx. vt in predictis locis. Ponitur etiam p cinere. Eſa. *שִׂיד*
33. Et erunt populi q̃ſi de incendio cineris. Amos.2. Quia *Calx. Cinis*
incenderit oſſa regis idumee vſq; ad cinerem.
שָׁוָה Saua. equare. adequare. equiperare. equalem eſſe. po *שָׁוָה*
nere. prodeſſe. Prouer.3. Et omnia que deſiderantur *Cõparare*
huic non valent comparari. i. adequari. & in eo.23. Ne effi *Eq̃lem eẽ.*
ciaris ei ſimilis. Pro quo he.le. Ne ſis ei equalis. & in eodẽ.
27. Et litigioſa mulier comparatur. i. adequatur. Eſter.7.
Nunc aũt hoſtis noſter eſt: cuius crudelitas redũdat in regẽ
Pro quo hebrei legunt. Quia non equat ſiue equiperat ho
ſtis in dãnum regis. Poteſt etiam legi. quia non pdeſt. Eſa. *adequare.*
28. Nõne cum adequauerit faciẽ eius. & in eo.40. Cui aſſi
milaſtis me & adequaſtis. Threñ.2. Cui exequabo te & cõ *Exequare*
ſolabor te. Oſee.10. Fruct⁹ adequabitur ei. Significat etiam
ponere vel preponere. p̃s.15. Prouidebã dñm in conſpectu
meo ſemper. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. trã *Ponere*
ſtulit. Prepoſui dñm in conſpectu meo ſemper. p̃s.17. Qui *Imponere.*
poſuit pedes meos tanq̃ ceruorũ. p̃s.20. Gloriã & magnũ
decorẽ impones ſup eum. p̃s.88. Poſui adiutoriũ ſup po
tentẽ. p̃s.118. Iudicia tua non ſum oblitus. Pro quo beatus
hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. Iudicia tua pponebã. *proponere.*
p̃s.130. Si nõ humiliter ſentiebam: ſed exaltaui animã meã.
Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. Si non
poſui & ſilere feci animã meã. Significat etiã pdeſſe vel ex
pedire. Eſter.3. Et optime noſti quod non expediat regno *Expedire*
tuo. & in eodem.5. & cum hec omnia habeam: nihil me ha
bere puto. Pro quo he.le. Et omnia hec non proſunt mihi. *Prodeſſe.*
Iob.33. Et vt eram dignus non recepi. pro quo he.le. & non
pro fuit mihi. Poteſt etiã legi. & non adequauit mihi. i. non
recepi equalia meis delictis. & tũc erit ſenſus ſicut in littera
nr̃a. Et dicũt aliqui hebrei q a predicta dictione deriuatur *שָׁוְא*
שָׁוְא Sau quod ſignificat vanũ ſiue fruſtra. De quo vide ſu *Vanum.*
pra in dictione שׁוֹא So.
שׂוּחַ Suach. incuruari. inclinari. Prouer.2. Inclinata eſt ad *שִׂיחַ*
mortem domus eius. De quo vide infra in dictione *Inclinari* *שׁוּחָה*
שָׁחַח Sachach. & in dictione שָׁחָה Sacha. & inde שׁוּחָה Sucha *שִׁיחָה*
ſiue שִׁיחָה Sicha. i. fouea. p̃s.56. Foderũt ante faciem meam *Fouea.*
foueam. Prouer.22. Fouea profunda os aliene. Et aliquan
do ſcribitur cum thau in fine. p̃s.93. Donec fodiatur pecca
tori fouea. Ezech.19. Non abſq; vulneribus ſuis ceperunt
eum. Pro quo hebrei legunt. In foueis ſuis captus eſt. Et ſe
quitur metaphorã capture leonis qui capitur in foueis. Po
teſt etiam legi ſic. in interitu ſuo ſiue in internitione ſua ca
ptus eſt. & tũc erit ſenſus ſicut in littera noſtra. Ponitur etiã *שַׁחַת*
שַׁחַת Sachath pro interitu vel internitione. p̃s.54. Dedu *Interitus*
ces eos in puteum interitus. Eſa.51. Et non interficiet vſq; *Internitio*
ad internitionem. Ezech.28. Interficiẽt & detrahẽt te. pro
quo hebrei legunt. In interitum ſiue internitionem detra
hent te. Poteſt etiam legi in foueam detrahent te. Vide etiã
de hoc infra in dictione שַׁחַת Sachath. & in plurali שִׁיחוֹת *שִׁיחוֹת*
Sichoth. p̃s.118. Narrauerũt mihi iniqui fabulationes. Pro

quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. Foderunt
Foueę. mihi iniqui foueas.
שׂוּחַ שׂוּחַ Soach. meditari. loqui. Geñ.24. & egreſſus fuerat ad
meditari meditãdum in agro. Iudi.5. Et ambulatis in via: loqui
loqui mini. Iob.12. Loquere terre & reſpondebit tibi. p̃s.68. Ad
uerſum me loquebantur qui ſedebant in porta. p̃s.118. In
mãdatis tuis meditabor. p̃s.142. In factis manuũ tuarum
meditabar. Prouer.6. Euigilans eloquere cum eis. Eſa.53.
Eloqui Generationẽ eius quis enarrabit. i. quis loquetur. Et inde
Enarrare. *שִׂיחַ* שִׂיחַ Siach. i. meditatio: vel eloquiũ. 3.Reg.18. Forſitã loqui
Eloquium tur. pro quo hebrei legunt. Forſitã eſt ei eloquiũ. 4.Reg.9.
Noſtis hominẽ & quid locutus ſit. pro quo he.le. Noſtis ho
minẽ & eloquiũ eius. Iob.7. Et reuelabor loquens mecum
in ſtrato meo. Pro quo he.le. Et eleuabor eloquio meo: ſiue
exercitatio in meditatione mea. p̃s.54. Cõtriſtatus ſum in exercitãtiõ
ne mea. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtu
lit humiliatus ſum in meditatione mea. & in titulo pſalmi.
101. vbi dicitur. Et coram dño effudit precem ſuã. Pro quo
beatus hieronymus tranſtulit. Et coram dño fuderit elo
quiũ ſuum. p̃s.141. Effundo in conſpectu eius orationem
meam. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Effundã in
conſpectu eius eloquiũ meum. Amos.4. Et annuciãs ho
mini eloquiũ ſuum. Poteſt etiã legi meditationẽ ſuam. i. co
gitationem cordis ſui. quod ſoli deo pertinet. Ponitur etiã
pro dolore vel querimonia. 1.Reg.1. Quia ex multitudine
Dolor. doloris & meroris mei.
שׁוּט שׁוּט Sut. circuire. diſcurrere. diſpergi. ſ. huc et illuc. remi
Circuire gare. Nu.11. Circuibat populus: & colligens illud frã
perãbulare gebat mola. 1.Reg.24. Perãbula omnes tribus iſrael. i. di
ſcurre vel circue omnes trib⁹ iſrael. & in eodem. Et luſtra
ta vniuerſa terra affuerunt. pro quo hebrei legunt. Circuie
runt ſiue diſcurrerunt per vniuerſam terrã. 2.Paralipo.16.
Oculi enim dñi contemplãtur vniuerſam terram. Pro quo
hebrei legunt. Oculi enim dñi diſcurrunt. i. circumſpiciunt
per vniuerſam terrã. Iob.1. Circuiui terrã & perãbulaui eã.
Hiere.5. Circuite vias ieruſalem. & in eodẽ.49. Plãgite &
Diſcurrere circuite per ſepes. Zach.4. Oculi dñi qui diſcurrunt in vni
uerſam terrã. ſignificat etiã remigare. Ezech.28. Habitato
Remigare res ſidonii & aruadii fuerunt remiges tui. & in eodem. In a
מָשׁוֹט quis multis adduxerunt te remiges tui. & inde מָשׁוֹט maſot
Remus i. remus. vt in eodẽ. Quercus de baſam dolauerũt i remos
שָׁיִט tuos. & in eo. Omnes qui tenebant remũ. & inde שָׁיִט Sáit.
Remiges. i. remiges. Eſa.33. Non tranſibit per eum nauis remigum.
שׁוֹט Item שׁוֹט Sot. i. flagellum. Iob.5. A flagello lingue abſcon
Flagellum deris. Prouer.26. Flagellum equo & chamus aſino. Eſa.28.
שׁוֹטִים Flagellum inundans cũ trãſierit. & in plu. שׁוֹטִים Sotim. 3.
Flagella. Reg.12. Pater me⁹ cecidit vos flagellis. & aliqñ ſcribitur cũ
שׁוֹטֵט duplici teth & dicitur שׁוֹטֵט Sotet. pro quo beatus hierony
mus trãſtulit offendiculũ. Ioſ.23. Sed erũt vobis in laqueũ
offendiculũ & in offendiculũ in latere veſtro. Item שִׁטִּים Sitim. genus
שִׁטִּים eſt arboris. Exo.25. Et ligna ſetim. & in eodem. Arcam de
Setim. lignis ſetim compingite.
שׂוּט שׂוּט Sut. errare. diuertere. ſ. a via recta. Nume.5. Vir cuius
Errare vxor errauerit. De quo vide ĩfra in dictiõe שָׂטָה Sata.
שׂוּךְ שׂוּךְ Such. vallare. ſepire. cooperire. protegere. Iob.1. Nõ
Vallare. ne tu vallaſti eum ac domũ eius. Oſee.2. Ego ſepiam
Sepire viam tuã ſpinis. & inde מְשׂוּכָה Meſucha. i. ſepis: ſeu coopto
מְשׂוּכָה riũ. Prouer.15. Iter pigrorũ quaſi ſepes ſpinarũ. Eſa.5. Au
Sepes. ferã ſepem ei⁹. & aliqñ ſcribitur cũ ſámach loco ſin. Mich.
7. Et qui rectus eſt quaſi ſpina de ſepe. Significat etiã operi
Opimentũ mentũ. Ezech.28. Oĩs lapis p̃cioſus opimentũ tuũ. & inde
שׂוֹכָה שׂוֹכָה ſucha. i. ramus. Iudi.9. & arrepta ſecuri precidit arbo
Ramus. ris ramũ. & in eo. Igitur certatim ramos de arborib⁹ preci

dentes ſequebãtur ducẽ. Pro quo he.le. Precideruut oĩs po
pulus vnuſquiſq; ramũ ſuũ. & in plurali שִׂכִּים Sichim. i. ſu *שִׂכִּים*
des. Pro quo beatus hiero. tranſtulit clauos. Nu.25. Erunt
vobis quaſi claui in oculis vr̃is. & dicunt aliqui hebrei q ſi *Claui.*
gnificat ſpinas ſeu ramos ſpinarũ. & inde שַׂכִּין ſachin. i. cul *שַׂכִּין*
ter ſeu gladi⁹. Prouer.23. Et ſtatue cultrũ in gutture tuo. & *Culter.*
inde שֻׂכּוֹת Suchoth. Pro quo btũs hiero. tranſtulit ſagenas. *שֻׂכּוֹת*
Iob.40. Nunquid implebis ſagenas pelle eius. hebrei vero *ſagene.*
dicunt q ſignificat cultros ſicut dictio p̃cedẽs. Vnde in pre
dicto loco ipſi legunt. Nũquid cõcides cultris pellẽ eius. De *Cultri.*
quo vide ſupra in dictione מְלֹא Male.
שׁוּל Sul. ſinus. ſeu ora inferior veſtimenti. ſ. illa pars veſti *שׁוּל*
mẽti q̃ eſt deorſum ſecus pedes. & ſolũ inuenitur ĩ nu *ora inferior*
mero plurali. Exo.28. Deorſum vero ad pedes eiuſdẽ tuni
ce per circuitũ. Pro quo he.le. Sup oras veſtimẽti per circui
tum. Eſa.6. Et ea que ſub ipſo erãt replebant tẽplum. i. ore
vel fimbrie inferiores veſtimenti. Ponitur etiã pro locis ve *Fimbrie*
rendis ſeu pudendis. Naũ.3. Et reuelabo pudenda tua in fa *pudenda.*
cie tua. Poteſt etiã legi ſic. & reuoluã fimbrias vel oras tuas
ſ. inferiores ſup faciẽ tuã. ſ. vt reuelẽtur pudenda tua.
שׁוּם Sum. alliũ. & ſolũ inuenitur in numero plu. ſ. שׁוּמִים *שׁוּם*
Sumim. i. allia. Nu.11. Porriq; & cepe & allia *Allium* *שׁוּמִים*
שׂוּם Sum. ponere. reponere. imponere. componere. con *Allia.*
ſtituere: facere: ſeu fabricare. Geñ.6. Oſtiũ vero arce *שׂוּם*
pones in latere deorſum. & in eodẽ.30. Ponebat iacob vir *Ponere.*
gas in canalibus. & in eodẽ.4. Et hic innocens in lacũ miſ
ſus ſum. pro quo he.le. Et etiã hic nihil feci: vt ponerent me
in lacum. & in eodẽ.15. & repoſitus eſt in loculo in egypto. *Reponere.*
Nu.11. Et cur impoſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſup *Imponere.*
me. Deut.11. Ponite verba mea hec in cordibus veſtris. Ioſ.
8. Pone inſidias vrbi. 1.Reg.9. Et de aſinis quas nudius ter
tius perdidiſti: ne ſolicitus ſis. Pro quo hebrei legũt. Ne ap
ponas cor tuum eis. & in eo.28. Et poſui animã meam in
manu mea. 2.Reg.12. Et circũegit ſuper eos ferrata carpen
ta. i. poſuit ſuper eos. 3.Reg.20. Et ait ſeruis ſuis circunda
te ciuitatẽ: & circundederunt. pro quo hebrei legunt. Et ait
ſeruis ſuis ponite. ſ. obſidionẽ ſeu machinas. 4.Reg.9. De
pingit oculos ſtibio. pro quo hebrei legũt. Et poſuit ſtibiũ
in oculis ſuis. Iob.4. Et quia nullus intelligit in eternũ pe
ribunt. pro quo he.le. Et quia nullus apponit. ſ. cor: in eter *apponere*
num peribũt. & in eodẽ.17. Libera me dñe & pone me iux
ta te. & in eo.36. Simulatores & callidi prouocant iram dei.
Pro quo he.le. Ponent ſiue apponent irã. ſ. dei. p̃s.47. Po
nite corda veſtra in virtute eius. p̃s.55. Poſuiſti lachrymas
meas in conſpectu tuo. p̃s.106. Et poſuit ſicut oues familias
Canti.8. Pone me vt ſignaculũ ſuper cor tuũ. Eſa.28. Et po
nam iudicium in pondere. & in eodem.41. Et recogitẽt &
intelligant pariter. pro quo he.le. Et apponãt. ſ. cor: & intel
ligãt pariter. & in eodẽ. Et ponemus cor noſtrũ & ſciemus
nouiſſima. Hiere.17. & ponit carnẽ brachium ſuũ. Aggei.
2. Anteq; ponatur lapis ſuper lapidẽ in templo dñi. Signifi
cat etiã facere: ſeu fabricare. Exo.4. Quis fecit os hominis *Facere*
aut quis fabricatus es mutũ & ſurdum. Significat etiam con *Fabricare*
ſtituere vel ordinare. Exo.2. Quis conſtituit te iudicem & *Cõſtituere*
principẽ ſuper nos. p̃s.49. Et illic iter: quo oſtendã illi ſa
lutare dei. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. trãſtu
lit. Et qui ordinat viam: oſtendam illi ſalutare dei. Ponitur *Ordinare*
etiam pro reſiſtere. 1.Reg.15. Quomodo reſiſtit ei in via. i. *Reſiſtere.*
poſuit inſidias in via. Ponitur etiam pro parere. Eſd.10. &
fuerunt ex eis mulieres que pepererant filios. i. apposue
rant filios. Et inde שׂוּמָה Suma. ideſt propoſitum ſeu poſi *שׂוּמָה*
tio. 2.Reg.13. Quoniã in odio abſalõ erat poſitus. p quo
hebrei legunt. Quoniã in ore abſalõ erat poſitio ſeu ppo *Poſitio*

ſitũ. Et inde תְּשׂוּמָה Theſuma ſiue תְּשׂוּמֶת Theſũmeth.ſ.depoſitũ. Leuit.6.& negauit proximo ſuo depoſitum.

שׁוּעַ Súaa.clamare.claudere.ſ.oculos.linire.admirari:ſiue obſtupeſcere. Iob.30.Conſurgens in turba clamabã. p̃s.17.Clamauerunt nec erat qui ſaluos faceret.p̃s.118.Preueni in maturitate & clamaui.Et idẽ שַׁוְעָה Saaua ſiue שַׁוְעַת Saauath.aut שׁוּעַ Súa.i.clamor ſiue vlulatus.1.Reg.5. Et aſcendebat vlulatus in celũ.p̃s.17.Et clamor meus in conſpectu eius introiuit in aures eius.Hiere.8.Ecce vox clamoris filie populi mei. Iob.30. Et ſi corruerint:ipſe ſaluabit. Pro quo hebrei legunt. Si in interitu ſuo eis clamor.i.ſi clamauerint.Poteſt etiã deriuari a dictione יָשַׁע Iaſaa.que ſignificat ſaluare ſicut eſt in littera noſtra.Et inde dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur תְּשׁוּעָה Theſua:ꝙ ſignificat ſalutem.p̃s.143.Qui das ſalutem regibus.De quo vide ſupra in dictione יָשַׁע Iaſaa. ſignificat etiã predicta dictio שׁוּעַ Súaa claudere.ſ.oculos.Eſa.6.Et oculos eius claude. & aliqui hebrei legunt.& oculos eius linire ſiue oblinire.ſ.luto ne videant. De quo vide infra in dictiõe שָׁעָה Saa.& inde dicunt aliqui ꝙ deriuatur מִשְׁעִי Miſii.i.linitio vel lenitas. Ezech.16.Et aquis non eſt lota in ſalutẽ.Pro quo ipſi legunt. Et aquis nõ eſt lota ad leuitatẽ.Poteſt etiam deriuari a dictione יֶשַׁע Iaſaa que ſignificat ſalutem. vt ſupra dictũ eſt. Significat etiã p̃dicta dictio obſtupeſcere ſiue admirari. Eſa.29.oſtupeſcite & admiramini.Poteſt etiã legi ſecũdum primã ſignificationẽ ſic.ſ.clamate & exclamate.Itẽ שׁוֹעַ Súaa.i.magnificus ſeu magnitudo:aut potẽs:vel tyrãnus.Iob.34.Nec cognouit tyrãnum : cũ diſceptaret contra pauperem. & in eo.36. Depone magnitudinẽ tuã abſq; tribulatione.Eſa.22.Scrutans murũ:& magnificus ſuper mõtem.Et aliqui hebrei in predicto loco legunt.& clamor ſiue vlulatus ad montem:ſecundum primã ſignificationem. & in eodem.32.Nec fraudulentus vocabitur maior.i.potẽs vel magnificus. Ezech.23.Nobiles tyrãniq; & principes.

שׁוּף Suph.conterere.conquaſſare. conculcare. percutere. Geñ.3.Ipſa.conteret caput tuũ.& in eo.Et tu inſidiaberis calcaneo eius.Pro quo hebrei legũt.Et tu conteres: ſiue conquaſſabis calcaneũ eius. nam eadẽ dictio ponitur in predicto loco pro cõterere & pro inſidiari.Iob.9. In turbine enim cõteret me.p̃s.138. Et dixi forſitan tenebre cõculcabũt me.& aliqui hebrei dicũt ꝙ in p̃dicto loco ſignificat obſcurare ſiue contenebrare.vnde ipſi legunt.Forſitã tenebre obſcurabunt me. Et btũs hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Operient me.ideſt cõtenebrabunt me:de quo vide ſupra in dictione נָשַׁף Naſaph.

שׁוּק Suc.deſiderare.appetere.redũdare.Eſa.29.Et anima eius vacua. Pro quo he.le. Et aĩa eius deſiderans ſiue appetens.ſ.cibũ & potum. p̃s.64. Viſitaſti terrã & inebriaſti eam.pro quo he.le.Et deſiderare ſiue appetere eã feciſti. Poteſt etiã deriuari a dictione שָׁקָה Saca.que ſignãt irrigare ſeu inebriare:ſicut eſt in littera nr̃a.Et inde תְּשׁוּקָה Theſuca.i.deſideriũ ſeu appetitus.Geñ.3. Et ſub viri poteſtate eris.Pro quo hebrei legunt. Et ad virum tuũ deſideriũ tuũ ſiue appetitus tuus.& in eodẽ.4.Sub te erit appetitus eius Canti.7.Et ad me cõuerſio eius. Pro quo hebrei leguint.& ad me deſideriũ ſiue appetitus eius.Significat etiã predicta dictio redundare, Ioel.2. Et redundabũt torcularia vino & oleo.Item שׁוּק Soc.i.callis ſeu platea aut vicus. Eccl's.12.& claudẽt oſtia in platea.& in eo.Et circũdabũt in platea.& in plu. שְׁוָקִים Seuachim. Canti.3.Per vicos & plateas. Item שׁוֹק Soc. ideſt.crus.ſeu armus : vel ſura. Exo.29. Armũq; dexterum.Iudi.14. Vt ſtupentes ſuram femori imponerẽt Et in plurali שׁוֹקַיִם Socaim.Deut.28. Percutiet te domin⁹ vlcere peſſimo in genibus & in ſuris.

שׁוּר Sur.canere. cantare.pſallere.aſpicere.intueri.inſidiari.ornare. Exo.15. Tunc cecinit Moyſes carmen hoc domino.& in eodẽ.Cantemus domino. Iudi.5.Cecinitq; debbora & barach.& in titulo pſalmi.7. Vbi dicitur in finẽ pſalmus dauid quem cantauit dñõ.Eſa.5. Cantabo dilecto meo.Soph.2.Vox cãtantis in feneſtra.Et inde מְשׁוֹרֵר Meſorer.i.cantor: ſiue cãtans.1.Paralipo.6. Hemã cantor filiꝰ ioelis. Et in plu. מְשׁוֹרְרִים Meſorerim ſiue שָׁרִים Sarim.vt in eodẽ.15. Vt conſtitueret de fratribus ſuis cantores. Nee.10. Ianitores & cãtores & nathinei. p̃s.86. Sicut letantium omniũ noſtrum habitatio eſt in te.pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit. Et cantores quaſi in choris:omnes fontes mei in te.& in genere feminino שָׁרוֹת Saroth.ſiue מְשׁוֹרְרוֹת Meſoreroth.2.Reg.19.vt audire poſſum vltra vocem cantorum.2.Paralipo.35. Omnes cantores atq; cãtatrices vſq; in preſentem diem lamẽtationes ſuper ioſiam replicant. Eſd.2.Et in ipſis cantores atq; cantatrices.Eccl's 1.Feci mihi cantores & cantatrices.Et inde שִׁיר Sir.i.canticum ſeu carmen.Iudi.5.Surge loquere cãticum.p̃s.39.Immiſit in os meũ canticum nouũ. p̃s.41. Et nocte canticum eius apud me. Scribitur etiã cum he in fine & dicitur שִׁירָה Sira.Exo.15. Tunc cecinit moyſes & filii iſrael carmen hoc dño.Deut.31.Scripſit quoq; moyſes canticum.Et in plurali שִׁירִים Sirim.Canti.1.Cãticum canticorũ ſalomonis.vbi ponitur tam in ſingulari q̃; in plurali.Reperitur etiã in plurali שִׁירוֹת Siroth.ſecundũ terminationẽ pluralem femininorum. Amos.8.Et ſtridebũt cardines templi. Pro quo hebrei legũt. Et vlulabunt carmina tẽpli.i. loco carminũ erit vlulatio.Significat etiã predicta dictio שׁוּר Sur.aſpicere ſiue intueri. Nu.22. Et de collibus conſiderabo eum.i.intuebor eum.& in eodem.24. Intuebor illũ. Iob.33. Reſpiciet homines & dicet.& in eodẽ.36.Memento ꝙ ignores opus eius:de quo cecinerunt viri.Pro quo hebrei legunt.Quod intuiti ſũt ſiue aſpexerũt vel cõtẽplati ſunt viri.ſ.ſancti. Poteſt etiã legi ſicut eſt in littera nr̃a :ſecũdum primã ſignificationẽ.Canti.4.Coronaberis de capite amana. Pro quo he.le. Aſpicies ſiue ĩtueberis de capite amana. Põt etiã legi ornaberis:quod eſt idẽ quod coronaberis:vt infra dicetur. Significat etiã inſidiari:eo quod inſidiatores aſpiciunt de latibulis ſuis.p̃s.5. Dñe deduc me in iuſtitiã tuã ꝓpter inimicos meos.Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.trãſtulit.Propter inſidiatores meos.p̃s.58. Deus oſtẽdet mihi ſuper inimicos meos. Pro quo beatus hiero.tranſtulit. Deus oſtẽdet mihi in inſidiatoribus meis.p̃s.91.Et deſpexit oculus meus ſuper inimicos meos . Pro quo beatus hieronymus trãſtulit. Et reſpiciet oculus meus eos qui inſidiantur mihi.Hiere.5.Inſidiantes quaſi aucupes.Ponitur etiã predicta dictio pro ornare.Eſa.57. Et ornaſti te vnguento regio.Hebrei tamẽ dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat offerre.ſ.munus ſiue donare. Vnde in predicto loco ipſi legunt. Obtuliſti ſiue donaſti regi oleum ſiue vnguentum.Et inde תְּשׁוּרָה Theſura.ideſt oblatio:ſiue munus vel donũ.1.Reg.9. Et ſportulã nõ habemus:vt demus homini dei.Pro quo hebrei legunt.Et oblatio ſeu munus non eſt nobis ad offerendum viro dei.Item שׁוּר Sur.ſiue שׁוֹר Sor.ideſt murus. Geñ.49.Et in furore ſuo ſuffoderunt murum. & in eodẽ. filie diſcurrentes ſuper murum.p̃s.17. Et in deo meo tranſgrediar murum . Et in plurali שָׁרוֹת Saroth. Hiere.5. aſcendite muros eius. Ezech.27. Naues maris principes tui. Pro quo hebrei legunt. Muri tui. ideſt ſunt in circuitu tui quaſi muri. Quod ſi ſcribatur cum puncto ceboleth in littera ſin tunc ſignificat principes in genere feminino: vt in ſequẽti dictiõe dicetur.& in lingua chaldaica dr̃ שׁוּרַיָּא Suraia ſiue אוּשַׁרְנָא Vſurna.i.muri. Eſd.4. Et muros eius & parietes componentes. Et in eodem. Quia ſi ciuitas illa edificata fuerit & muros eius inſtaurauerint. & in eodem.5 Et muros eius inſtauraretis.& inde שׁוּרוֹת Suroth.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit aceruos.Iob.24.Inter aceruos eorum meridiati ſunt. Item שׁוֹר Sor.i.bos. Exo.22.Si bos cornu percuſſerit.Leuit.22.Bos ouis & capra. Iob.6. Aut mugiet bos: cum ante preſepe plenũ ſteterit. Et in plurali שְׁוָרִים Seuarim. Oſee.12. Ergo fruſtra erant in galgal boues immolantes : & ſecundum hoc ſignificatum . Geñ.49. Vbi nos habemus & in furore ſuo ſuffoderunt murũ: aliqui hebrei legunt ſubneruauerũt bouẽ. & exponũt illud de ioſeph qui dictus eſt bos vel taurus. Deut.33. Quaſi primogeniti tauri pulchritudo eius.

שׂוּר Sur.dominari. imperare. principari.i. principatum exercere.ſiue principẽ eſſe.preualere.Iudi.9. Regnauitq; abimelech ſuper iſrael:tribꝰ annis.Pro quo hebrei legũt.Et dñatus eſt:ſiue princeps fuit abimelech ſuper iſrael. Prouer.8.Per me principes imperãt. Oſee.8.Principes ſteterunt:& non cognoui.& in eodem.Et in fortitudine ſua directus eſt cum angelo. Pro quo hebrei legunt. Dominatus eſt:ſiue preualuit.& in eodem. Et ĩualuit ad angelum: & cõfortatus eſt. Vide etiam de hoc infra in dictione שָׂרָה Sara. & aliquando ſcribitur cum littera ſámech loco ſin.1.Paralipo.15. Conenias aũt princeps leuitarum prophetie preerat.Et inde שַׂר Sar.i.princeps. Exo.2. Quis te conſtituit principem & iudicem . Ioſ.5. Sum princeps exercitus domini.& in plurali שָׂרִים Sarim. Iob.29. Prĩcipes ceſſabãt loqui. p̃s.118. Etenim ſederunt principes:aduerſum me loquebantur.& in eodem.Principes perſecuti ſunt me gratis Et aliquando ſcribitur cum littera ſámech loco ſin. Hiere.6.Omnes iſti principes declinantes.& in genere feminino שָׂרוֹת Saroth. Iudi.5. Vna ſapientior ceteris vxoribus eiꝰ hec verba ſocrui reſpondebat.Pro quo he.le. Sapientiores domine:ſeu principes eius reſpondebant ei.3.Reg.11.Fueruntq; ei vxores quaſi regine ſeptingente. Pro quo hebrei legunt. Fueruntq; ei vxores principes ſeptingente.Ezech.27.Naues maris principes tue. Sed in aliquibus libris hebraicis reperitur שָׁרוֹת Saroth cũ puncto ſeboleth.quod ſignificat muros,vt dictũ eſt ſupra in dictione precedẽti. Itẽ מְשׂוּרָה Meſura.i.menſura.Leuit.19.In pondere & in menſura.1. Paralipo.23. Et ſuper omne pondus atq; mẽſurã.& aliqñ ſcribitur ſine mẽ.Eſa.28.Et ponat triticũ per ordinẽ. Pro quo he.le.Et ponat triticum in menſura. Sed in lingua chaldaica ſignificat ordinẽ.ſicut eſt in littera noſtra.ſ.quando ſcribitur cum puncto ſebóleth.

שׂוּשׂ Sos.letari.gaudere.exultare.Deut.28.Et ſicut antea letatus eſt dñs ſuper vos bene vobis faciens:ſic letabitur diſperdẽs vos.& in eodẽ.30.Et gaudeat ſuper te in omnibus bonis:ſicut gauiſus eſt in patribꝰ tuis.p̃s.69.Exultẽt & letentur in te.p̃s.118.Letabor ego ſuper eloquia tua.Eſa.35.Letabitur deſerta & inuia. & in eodẽ.61.Gaudens gaudebo in dño.& in eodẽ.64.Occurriſti letanti & facienti iuſtitiam.& in eodẽ.66.Gaudete cũ ea gaudio.Et inde מָשׂוֹשׂ Maſos.i.gaudiũ ſiue letitia:& vt in p̃dicto loco.Iob.8.Hec eſt enim letitia vie eius.Thren̄.2.Gaudiũ vniuerſe terre.& inde שָׂשׂוֹן Saſon.i.gaudium ſeu letitia.p̃s.44.Propterea vnxit te deus deus tuus oleo letitie.p̃s.50. Redde mihi letitiam ſalutaris tui.

שׁוּת Soth.ponere.imponere.ſtatuere.Gen̄.4. Poſuit mihi dñs ſemẽ aliud.Exo.7.Neq; appoſuit cor etiã hac vice.& in eodem.10. Vt faciã ſigna mea hec in eo. Pro quo hebrei legunt. Vt ponã ſigna mea hec in eo. & in eodẽ.23. Ponãq; termĩos tuos a mari rubro vſq; ad mare philiſtinorum.1.Reg.4.Que non reſpondit eis:neq; animaduertit. ꝓ quo hebrei legunt.Neq; appoſuit cor ſuũ.Iob.7. Quid apponis erga eum cor tuũ.& in eodem.38.Et hic confringes tumentes fluctus tuos.Pro quo he.le.Et hic pones.i.depones ſuperbiam fluctuũ tuorũ. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra.p̃s.3.Non timebo millia populi circũdantis me:pro quo hebrei legũt.Non timebo millia populi:qui in circuitu poſuerunt ſuper me.ſ.obſidionem. p̃s.16. Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terra. Pro quo beatus hiero.in pſal. iuxta he.ve.tranſtulit. Oculos ſuos poſuerũt.p̃s.48. Sicut oues in infernũ poſiti ſunt.Prouer.22. Appone autem cor tuũ ad doctrinã meam. Eſa.16. Pone quaſi noctem vmbrã tuam.& in eodẽ.22. Et equites ponent ſedes ſuas in portis. Hiere.13. Et ponet eam in vmbrã mortis:& in caliginem. Pro quo he.le. & ponet eã in vmbra mortis:& ponet in caliginem.Ponitur etiam pro dimittere.Iob.10.Dimitte ergo me vt plangam paululum dolorem meũ.Et inde שִׁית Sith.ideſt ornamentũ quod mulieres ponũt ſuper ſe.Prouer.7. Et ecce occurrit ei mulier in ornatu meretricio. Ponitur ẽt pro iniquitate. p̃s.72. Operti ſunt iniquitate & impietate ſua. Et inde שָׁת Sath.i.fundamentũ.& ſolum inuenitur in numero plurali.ſ.שָׁתוֹת Sathoth.p̃s.10. Quoniã quem perfeciſti deſtruxerũt.Pro quo hebrei legunt. Quoniã fundamenta diſſipata ſunt.beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit leges:que ſunt quaſi fundamenta. alii vero dicunt ꝙ ſignificat retia:ſicut Eſa.19. Vbi nos habemus. & erunt irrigua eius flectentia. Pro quo ipſi legũt. Et erũt retia eius attrita vel diſſipata.Poteſt etiã deriuari a dictione שָׁתָה ſatha que ſignificat irrigua ſicut eſt in littera nr̃a. Itẽ שֵׁת Seth.i.locus natiũ:ſeu verẽda.Eſa.20. Diſcooptis natibus ad ignominiã egypti.Et in plurali שְׁתוֹת Sathoth.2.Reg.10.Et precidit veſtes eorum medias vſq; ad nates.

שְׁזַב Sazab.in lingua chaldaica ſignãt liberare:ſeu eripere. Dan̄.3.Quis eſt deꝰ qui eripiet vos de manu mea. & in eodem. Poteſt eripere nos de camino ignis ardẽtis:& de manu tua o rex liberare.

שָׁזַף Sazaph.aſpicere.intueri. Iob.28. Nec intuitus eſt eũ oculus vulturis. Cãti.1. Decolorauit me ſol. Pro quo he.le. Aſpexit me vel intuitus eſt me ſol.

שָׁזַר Sazar.retortũ.ſ.filũ duplicatũ & retortũ.& ſcribitur cũ mẽ in principio & dicitur מָשְׁזָר Moſzar. Exo.27 De byſſo retorta.

שָׁחַח Sachach.curuare. humiliare.inclinare . Iob . 9. Sub quo curuãtur qui portãt orbẽ.& in eo.22. Et qui ĩclinauerit oculos ſuos ſaluabitur.& in eo.38.Qñ cubãt in antris.i.qñ curuãtur vel humiliãtur in antris.p̃s.9.Inclinauit ſe & cadet.p̃s.37.Miſer factus ſum & curuatꝰ ſum vſq; in finẽ.p̃s.41. Quare triſtis es aĩa mea. Pro quo btũs hiero.in pſal.iuxta.he.ve.trãſtulit.Quare ĩcuruaris aĩa mea.p̃s.106. Et pauci facti ſunt:& vexati.ꝓ quo he.le.Et pauci facti ſũt: & humiliati vel incuruati ſunt. Prouer.14. iacebũt mali añ bonos.i.humiliãtur vel incuruãtur.Eccl's.1. Et obſurdeſcẽt oẽs filie carminis.ꝓ quo he.le.& humiliabũtur oẽs filie carminis.i.ſubmiſſa voce canẽt:nõ valẽtes vocẽ eleuare.Eſa.2. Et incuruabit ſe hõ.& in eo.Et incuruabitur oĩs ſublimitas hoim.& in eo.25.Et humiliabũtur & detrahẽtur vſq; ĩ terrã.& in eo.60.Et venient ad te curui:filii eorũ qui humiliauerunt te.Thren̄.3.Et tabeſcet in me aĩa mea. ꝓ quo he.le. Et curuatur ſiue humiliatur ĩ me aĩa mea.Mich.6.Et humiliatio tua in medio tui. Abach.3. Incuruati ſunt colles ſeculi. Vide etiã de hoc infra in dictione שָׁחָה Sacha.

שׂחח Sachach. natare. p̄s.5. Lauabo p ſingulas noctes leſtulū meū. ꝑ quo btūs hiero. in pſal. iuxta he.ve.trāſtulit. Natare faciā tota nocte lectū meū. Eſa.25. Sicut extēdit natans ad natādū. Ezech.47. Qm̄ intumuerāt aq̄ ꝓfunde torrētis. ꝑ q̄ he.le. qm̄ intumuerūt aq̄ natatorie torrētis i.aque erāt tā ꝓfunde: ꝙ nō poterāt trāſuadari niſi natādo.

שֹׂחַד Sóchad. munus ſeu donum. aut repetunde. Exo.23. Nec accipies munera: que etiam excecant prudentes. Deut.16. Nō accipies pſonā neq̄ȝ munera: quia munera excecant oculos ſapientum. 1. Reg.8. Acceperunt munera & peruerterūt iudicium. 4. Reg.16. Miſit regi aſſyriorū munera. p̄s.14. Et munera ſuper innocentem nō accepit. Eſa. 45. Nō in precio neq̄ȝ in muneribus. & in hebreo declinatur tantum ſingulariter & caret numero plurali. & inde verbum שָׁחַד Sichad: quod ſignificat donare ſiue munera dare vel accipere. Iob.6. De ſubſtantia veſtra donate mihi. Pro quo hebrei legunt. Donate pro me. Ezech.16. Et dona donabas eis: vt intrarent ad te.

שׁחה Sacha. curuare. incuruare. humiliare. inclinare. adorare. Prouer.2. Inclinata eſt ad mortem domus eius. & in eodem.12. Meror in corde viri humiliabit illum. Eſa. 51. Qui dixerūt anime tue incuruare: vt tranſeamus. Et inde שְׁחוּת Sachuth. i. curuatio: ſiue interit⁹. Prouer.28. In interitu ſuo corruet. vide etiam de hoc ſupra in dictione שָׁחַח Sachach. & quando eſt verbum quarte cōiugationis tunc ſignificat adorare. eo quod adorantes inclināt ſe proni in terra. vt Geñ.18. Et adorauit in terra. & i eodem.33. Adorauit ꝓnus in terra ſepties. Exo.24. Et adorabitis procul. 2. Reg 15. Sed & cum accederet ad eum homo vt ſalutaret illum. ꝑ quo hebrei legunt. Vt adoraret vel inclinaretur illi. & in eodem. Cūq̄ȝ aſcenderet dauid ſūmitatē montis in quo adoraturus erat. & in eodē.16. Oro vt inueniam gratiā coram te dñe mi rex. Pro quo hebrei legunt. Adoro. i. grās ago. inueni gratiā coram te. Ezech.8. Et adorabāt ortum ſolis. & in eo 46. Adorabunt ſuper limen porte. Et inde הִשְׁתַּחֲוָיָה hiſthachauaia. i. adoratio. 4. Reg.5. adorāte eo ī eodē loco: & ignoſcat mihi deus ſeruo tuo. Pro quo he.le. In adoratione mea in domo remon ignoſcat dñs ſeruo tuo.

שׁחט Sachat. iugulare. decollare. immolare. occidere. mactare. Geñ.22. Et arripuit gladium vt immolaret filium ſuum. Et in eodem.37. Et in ſanguine hedi quē occiderant tinxerunt. Leuit.1. Immolabitq̄ȝ vitulum corā dño Nu.11. Nunquid ouiū vel boum multitudo cedetur. i. occidetur vel iugulabitur. 1. Reg.14. Tulit oues & boues & vitulos & mactauerūt in terra. & in eodē. Et occidite ſuper iſtud 4. Reg.25. Filios autē ſedechie occidit corā eo. 2. Paralipo. 30. Immolauerunt autē phaſe. Eſa.22. Et iugulare arietes. & in eodem.57. Immolātes paruulos in torrentibus. Et in eodē.66. Qui immolat bouē quaſi interficiat virum. Oſee. 5. Et victimas declinaſtis in ꝓfundū. Pro quo hebrei legūt. Et immolare ſiue iugulare declinatores i profundum. ideſt declinantes a via recta: profunde immolabant idolis. Et inde שְׁחִיטָה Sechita. i. iugulatio vel occiſio. 2. Paralip.30. Immolauerunt leuite phaſe: his qui non occurrerant ſanctificari domino. Pro quo hebrei legunt. Et leuite ſuper occiſionem vel immolationem paſcharum: ideſt agnorū qui immolabātur in paſcha. Ponitur etiam pro vulnerare. Hiere. 8. Sagitta vulnerans lingua eorum. Vbi pro vulnerans ponitur שָׁחוּט Sachut. & aliqui hebrei dicunt ꝙ in predicto loco ſignificat limatam vel politam aut terſam a rubigine. Et inde dicitur זָהָב שָׁחוּט Zahab Sachut. i. aurum puriſſimū. ſcilicet a rubigine. 3. Reg.10. Fecitq̄ȝ rex ſalomon ducenta ſcuta de auro puriſſimo. & aliqui he.le. de auro ductili.

שׁחט Sachat. exprimere. Geñ.40. Et expreſſi in calicem quē tenebam. & ſolum inuenitur in predicto loco.

שׁחל Sáchal. leena. aſpis. Iob.4. Rugitus leonis & vox leene. Et in eodem.28. Nec pertranſiuit per eam leena Oſee.13. Et erō eis quaſi leena. Ponitur etiam pro aſpide. p̄s.90. Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis. Itē שְׁחֵלֶת Sachéleth. genus eſt gūmi. Pro quo beatus Hieronymus trāſtulit onycham. ideſt coloris vnguinis. Exo.30. Sume tibi aromata ſtactem & onycham & galbanum.

שׁחן Sechin. ſcabies. vlcer. Exo.9. Erunt enim in hominibus & in iumentis vlcera. Deut.28. Percutiāt te deus vlcere peſſimo.

שׁחס Sachis. illud quod gignit terra ex granis ſemētis in meſſe cadentib⁹: vel quod ſponte naſcitur. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit poma. Eſa.37. In anno ſecūdo pomis veſcere. Pro quo hebrei legunt. Et anno ſecundo que ſponte naſcuntur. Et aliquando ſcribitur cum ſámach in principio & ſin in fine. 4. Reg.19. In quarto autem anno que ſponte naſcuntur

שׁחף Sacheph. egeſtas. & ſcribitur cum thau in fine & dicitur שַׁחֶפֶת ſachépheth. Deut.28. Percutiat te domin⁹ egeſtate. Et ſolū inuenitur in predicto loco. & dicunt aliqui hebrei ꝙ ſignificat calorem exceſſiuum. Alii vero dicūt ꝙ ſignificat tu morē corporis: ſicut fit in hydropicis. Itē שַׁחַף Sachaph. nomen eſt auis. Pro quo beatus hiero. trāſtulit larum. Leuit.11. Et larum & accipitrem.

שׁחף Sachiph. tabulatum. ſiue ſtratum ligneū. Ezech.41. Stratūq̄ȝ ligno per gyrum.

שׁחץ Sáchas. ſuperbia. Iob.41. Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbie. In alio vero loco beat⁹ hieronymus tranſtulit inſtitorē. Vt ſupra in eodem.28. Non calcauerūt eam filii inſtitorum. poteſt etiam legi filii ſuperbie.

שׁחק Sachac. contundere. cōminuere. Exo.30. Cūq̄ȝ in tenuiſſimū puluerem vniuerſa contuderis. Iob.14. Lapides excauāt aq̄. i. cōminuūt. p̄s.17. Et cōminuā eos vt puluerem ante faciem venti. Et inde שַׁחַק Sáchac. i. puluis tenuiſſimus qui adheret ſtatere. Btūs hieronymus tranſtulit momentum. Eſa.40. Et quaſi momentū ſtatere reputate ſunt. Item שַׁחַק Sáchac. i. celum ſeu ether aut nubes. p̄s. 88. Et teſtis in celo fidelis. & in eodē. Quis in nubib⁹ equabitur dño. Pro quo he.le. Quis in celo equabitur dño. Pōt etiā legi ſicut eſt in littera nr̄a. Et in plu. שְׁחָקִים Sechacim. Iob.38. Quis enarrabit celorū ratione. p̄s.17. Tenebroſa aqua in nubibus aeris. ꝑ quo btūs hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. Tenebroſa aqua in nubib⁹ etheris. Ponitur etiā pro nubibus. Deut.33. Magnificētia eius diſcurrūt nubes. Iob.36. Que de nubibus fluunt. p̄s.35. Et veritas tua vſq̄ȝ ad nubes. Poteſt etiam legi vſq̄ȝ ad celos.

שׂחק Sachac. ridere. irridere. ludere. illudere. Abach.1. Ipſe ſuper omnē munitionē ridebit. Et cōmuniter ſcribitur cum littera ſádic. De quo vide ſupra in dictione צָחַק Sachac cū ſádic in prima. ſignat etiā irridere. 2. Paralipo. 39. Illis aūt irridētibus & ſubſanātibus eos. Threñ.1. Et deriſerūt ſabbata ei⁹. Itē ſignat ludere. Iudi.16. Vt vocarēt ſāſō: & ań eos luderet. 2. Reg.6. Dauid aūt & oīs iſrael ludebāt corā dño. & ide מִשְׂחָק Miſhac. i. ridiculū. Abach.1. Et tyrāni ridiculū ei⁹ erunt. Et inde שְׂחוֹק Sechoc. i. deriſus: ludus. Iudi.16. Expectantes ludētē ſāſon. ꝑ quo he.le. Expectātes ludū ſamſon. Eccl̄s.2. Riſū putaui errorē. & i eo.10. In riſu faciūt panē. & ide nomē ꝓpriū יִשְׂחָק Iſaac. qđ interp̄tatur riſus. Geñ.12. Vocauit abraam nomē filii ſui quē genuit ei ſarra iſaac. Et licet ibi ſcribatur cū lr̄a ſádic: tamen aliqñ ſcribitur cū ſin. p̄s.104. Et iuramenti ſui cū iſaac. Ponitur etiā

יִשְׂחָק Iſaac pro idolo: eo quod idolū eſt opus dignū riſu ſeu ridiculū. Amos.7. Et demolientur excelſa idoli. Et in eo. Et nō ſtillabis ſuper domum idoli.

שׁחר Sachar. nigreſcere. denigrari. nigrū eſſe. Iob.30. Cutis mea denigrata eſt ſup me. & inde שָׁחוֹר Sechor. i. niger. Leuit.13. Et capillū nigrū. & in ge. fe. שְׁחוֹרָה ſechora ſiue שְׁחַרְחֹרֶת Secharchóreth. Canti.1. Nigra ſum ſed formoſa. & in eo. Nolite me cōſiderare ꝙ fuſca ſim. i. nigra. & inde שְׁחוֹר Sachor. i. carbo: eo quod eſt niger. Threñ.4. denigrata eſt ſup carbones facies eorū. & inde fluuius egypti dr̄ שִׁיחוֹר Sichor. Eo qđ habet aquā turbidam. Ioſ.13. a fluuio turbido qui irrigat egyptū. Hiere.2. Vt bibas aquā turbidam. Item שַׁחַר Sáchar. i. mane ſeu diluculū aut aurora. Geñ.19. Cumq̄ȝ eſſet mane cogebāt eū angeli. & in eo.32. Iam enim aſcēdit aurora. Iob.38. Nunquid poſt ortū tuū precepiſti diluculo. Eſa.14. Lucifer qui mane oriebaris. Oſee.6. quaſi diluculū preparatus egreſſus eius. Et in eo. 11. Sicut mane tranſiit. Ioel.2. Quaſi mane expanſū ſuper montes. Et aliqñ ſcribitur cū mē in principio & dr̄ מִשְׁחָר Miſchar. p̄s.109 Ex vtero ante luciferum genui te. pro quo btūs hiero. in pſ. iuxta he.ve. trāſtulit. De vulua orietur tibi ros adoleſcētie tue. i. mane orietur. & inde verbū שָׁחַר ſacher qđ ſignāt manicare ſiue mane ſurgere vel mane querere. Iob.7. & ſi mane me queſieris non ſubſiſtam. & in eo. 8. Et ſi diluculo conſurrexeris ad deū. & in eo.24. Vigilāteſq̄ȝ ad predā. i. mane ſurgētes. Ps.62. Ad te de luce vigilo p̄s.77. & diluculo veniebāt ad deum. Prouer.1. Mane cōſurgent & nō inuenient me. & in eo.8. & qui mane vigilāt ad me inuenient me. & in eodem.11. Bene conſurgit diluculo qui querit bona. & in eo.13. Qui aūt diligit illū: inſtanter erudit. pro quo he.le Qui aūt diligit illum: euigilat illū ad eruditionē. Eſa.26. De mane vigilabo ad te. Oſee.6. In tribulatiōe ſua mane cōſurgēt ad me. Ponitur ēt pro deſiderare. Prouer.7. Deſiderans te videre. Sed ēt ī predicto loco he.le. Vt mane cōſurgerē ante faciē tuā. & inde שַׁחֲרוּת ſachruth. i. pueritia ſcđm hebreos: que eſt quaſi mane ī homine. btūs hiero. trāſtulit voluptatē. Eccl̄s.12. adoleſcentia & voluptas vana ſunt. ponitur ēt שַׁחַר Sáchar ꝑ luce matutina. Eſa.8. Nō erit eis lux matutina. ponitur ēt pro ortu. Eſa.47. Veniet ſuper te malum; & neſcies ortum eius.

שׁחת Sachath. corrūpere. putreſcere. delere. diſſipare. perdere. diſperdere. peccare. Geñ.6. Corrupta eſt aūt terra corā deo. Et in eo. Cūq̄ȝ vidiſſet deus terrā eſſe corruptā: oīs quippe caro corrupat viā ſuā. Hiere.13. Et ecce computruerat lūbare. i. corruptū fuerat. Et in eo. Sic putreſcere faciā ſupbiā iuda. & in eo.51. qui corrūpis vniuerſā terrā. Naum.2. Et propagines eius corruperunt. Malach.3. & non corrūpet fructus terre. Signāt ēt violare ſeu irritū facere. Amos.1. Et violauerit miām eius. Malach.2. Irritū feciſtis pactū leui. Signāt ēt delere vel diſſipare. aut pdere ſiue diſpdere. Geñ.6. Et ego diſperdā eos cū terra. & in eo.18. Nō delebo. i. nō diſpdā ſi inuenero ibi quadraginta quinq̄ȝ. Et in eo.19. Delebimus locū iſtū. & in eo. Quia delebit dñs ciuitatē hanc. Nu.22. Et vos cauſa eritis necis oīum. pro quo he.le. Et diſperdetis vel perdetis omnem populum iſtum. Deut.9. Ne diſperdas populū tuū. 2. Reg.20. Moliebātur deſtruere murū. pro quo he.le. Diſſipabāt ad diruendū murum. Prouer.23. Et perdes pulchros ſermones tuos. Hiere. 5. Aſcēdite muros eius & diſſipate. Ezech.25. Interficientes & implētes inimicitias veteres. pro quo he.le. Ad diſpdendum & diſſipandum inimicitia ſeculi. i. propter inimicitiam veterem. Ponitur etiam pro peccare. Exo.32. Peccauit populus tuus. Deut.31. Noui ego ꝙ poſt mortem meā inique agetis. ideſt peccabitis. & in eo.32. Peccauerunt ei. Oſee.9. Profunde peccauerunt ſicut in diebus gabaa. & inde מַשְׁחָת Moſchath. i. corruptū: ſeu debile vł deſſorme. Leuit.22. Quia corrupta & maculata ſunt omnia Malach.1. Et votū faciens: immolat debile dño. Ponitur ēt pro inglorio. Eſa.52. Sic inglorius erit inter viros aſpectus eius. Et inde מַשְׁחִית maſchith. i. diſſipans vel diſperdens aut corrūpens. Prouer.18. Frater eſt opa diſſipantis. & in eo.28. Particeps homicide eſt. Pro quo he.le. Particeps eſt viro diſſipanti vel corrūpēti. Hiere.51. Ecce ego ad te mons peſtifer pro quo hebrei legunt. Diſſipans aut diſperdēs vel corrūpens. vnde ſequitur qui corrumpis vniuerſam terram. Ponitur etiam pro interfectione vel internitione. Ezech. 9. & vnuſquiſq̄ȝ vas interfectiōis habens in manu ſua. Et in eo. 21. Fabricantium interitū. Ponitur ēt pro laqueo vel pedica qua aues capiuntur. Hiere.5. Laqueos ponentes & pedicas ad capiendos viros. ponitur etiam pro macie vel deformitate. Dañ.10. Sed ſpecies mea mutata eſt in me: & emarcui. pro quo he.le. Et ſpecies mea mutata eſt in me in maciem vel deformitatē. eſt ēt nomē mōtis ꝓpe ieruſalem. Pro quo btūs hiero. tranſtulit offenſionē. 4. Regū.23. Excelſa quoq̄ȝ que erāt in ieruſalē ad dexterā partē montis offēſionis. & inde שַׁחַת Sáchath. i. corruptio ſiue interitus. Ps.15. Nec dabis ſanctū tuū videre corruptionē. Ponitur ēt ꝑ fouea vel ſepulchro. Quod eſt locus corruptiōis. p̄s.93. Donec fodiatur peccatori fouea: De quo vide ſupra in dictiōe שׁוּחַ Sūach. & in plu. שְׁחִיתוֹת Sechithoth. p̄s.105. & eripuit eos de internitiōibus eorū. Ponitur ēt ꝑ peccatis. Threñ. 4. Captus in peccatis nr̄is. & inde שְׁחִיתָא Sechitha. quod ī lingua chaldaica ſignāt deceptionē. Dañ.2. Quod īterp̄tatione quoq̄ȝ fallacē & deceptione plenam compoſueritis.

שׂטה Sata. errare. Preuaricari. auertere. diuertere. declinare. ſ. a via recta Nu.5. Vir cuius vxor errauerit. & in eo. Et ſi nō polluta eſt deſerto mariti thoro. pro quo he.le. Et ſi non declinaſti ſiue diuertiſti pollutione ſub viro tuo. ideſt a viro tuo. & in eo. Sin aūt decliaſti a viro tuo atq̄ȝ polluta es. Prouer.4. Declina & deſere eam. & in eo.7. Ne abſtrahatur in viis ſuis mens tua. pro quo he.le. ne diuertat ſiue declinet in viis eius cor tuum. Oſee.5. & victimas declinaſtis in profundū. & inde שֵׂטִים Satim. ſiue שֵׂטֵי ſate. i. preuaricationes ſiue auerſiones. p̄s.39. & nō reſpexit in vanitates & inſanias falſas. pro quo he.le. nō reſpexit ad ſupbias & p̄uaricatiōes mēdacii. & aliqñ ſcribitur cū ſámach loco ſin. Ps.100. Facientes preuaricationes odiui.

שׁטח Satach. expandere. extendere. Nu.11. Et ſiccauerunt eas per gyrum caſtrorum. Pro quo he. le. Expanderunt ſiue extenderunt eas per gyrum caſtrorū. ſ. ad exſiccādum eas. 2. Regum.17. Et expandit velamen ſuper os putei. Iob.12. Et ſubuerſas in integrum reſtituet. Pro quo hebrei legunt. Expandens gētes & deducit eas: ſiue requieſcere facit eas. Ps.87. Expandi ad te manus meas. Hiere.8. & expandent ea ad ſolem & lunam. Et inde מִשְׁטָח Miſtach. ideſt locus vbi aliquid extenditur ad exſiccandum. Ezech. 26. Siccatio ſagenarum erit in medio maris. ꝑ quo hebrei legunt. Extenſio ſagenarum erit in medio maris. ideſt locus vbi ſagene extendantur ad exſiccandum eas.

שׂטם Satham. Odire. odium habere. cōminari. Geñ.27. Oderat autem eſau Iacob. Et in eodem.49. Inuideruntq̄ȝ illi habentes iacula. Pro quo hebrei legunt. Oderūt ſiue comminati ſunt illi. Et in eodem.50. Ne forte memor ſit iniurie quam paſſus eſt. Pro quo hebrei legunt. Ne forte comminatus ſit nobis ioſeph. Iob.16. & comminās mihi infremuit contra me. & inde מַשְׂטֵמָה Maſtema. ideſt cō

minatio ſiue odium. Beatus hieronymus tranſtulit amentiam vel inſaniam. Oſee.9. Propter multitudinem iniquitatis tue & multitudinem amentie. & in eodem. Inſania in domo dei eius.

Amentia. Inſania

שָׂטַן שָׂטַן Satan. aduerſari. contrarium eſſe. p̄s.108. Pro eo vt me diligerent detrahebant mihi. Pro quo beat⁹ hieronymus in pſ. iuxta he. ve. tranſtulit. Aduerſabantur mihi. Et in eodem. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit. Qui aduerſabantur mihi. Zach.3. Et ſathan ſtabat aduerſus eum vt aduerſaretur ei. & inde שָׂטָן Sathan. ideſt aduerſarius ſeu contrarius. vt ī predicto loco. vbi ponitur verbum & nomen ab eo deriuatum. Ps.108. & diabolus ſtet a dextris eius. vbi ponitur pro diabolo. & inde שִׂטְנָה Sitna. ideſt aduerſatio ſiue inimicitia. Geñ.26. Appellauitq; eum inimicitiam.

Aduerſari. שָׂטָן aduerſari⁹ diabolus. שִׂטְנָה Inimicitia

שָׁטַף שָׁטַף Sataph. Lauare inundare. obruere. Leuit.6. Defricabitur & lauabitur aqua. & in eo. Non lotis ante manibus. Pro quo hebrei legunt. Et manus ſuas non lauit aqua. & in eodem. Vas autē ligneum lauabitur aqua. 3. Reg. 22. Et lauerunt currus eius in piſcina ſamarie. Significat ēt inundare vel obruere. Iob.14. Paulatim terra conſumitur. ideſt inundatur. Ps.77. Et torrentes inundauerunt. Canti.8. Et flumina non obruent illam. ideſt non inundabunt. Eſa.8. Inundans & tranſiens. & in eodem.10. Inundabit iuſtitiam. Et in eodem.28. Flagellum inundans cū tranſierit. Eſa.30. Spiritus eius velut torrens inundans. Hiere.47 & erit quaſi torrens inundans: & cooperiet terram. Ezech.13. Erit enim imber inundans. Dañ.11. & veniet properans & inundans. Significat etiam ire cū impetu. Hiere.8. Quaſi equus impetu vadens in prelio. Pōitur etiam pro expugnare cum impetu & inundatione bellantium. Dañ.11. & brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius. Et in eodem. Et exercitus eius opprimetur. ꝑ quo he. le. Et exercitus eius inundabit. ideſt expugnabit. poteſt etiam legi expugnabitur ſiue inundabitur. & inde שֶׁטֶף Setheph. ideſt inundatio ſiue diluuium. Ps.31. Veruntamē in diluuio aquarum multarum.

lauare. Inūdar. Obruere. Ire cū īpetu. Expugnar. שֶׁטֶף Diluuium

שֹׁטֵר שֹׁטֵר Soter. Executor: ſeu exactor. pretor. pro quo beatus hieronymus tranſtulit preceptorem ſiue magiſtrū. Prouer.6. Que cum non habeat ducem nec preceptorem & in plurali שֹׁטְרִים Sotrim. Deut.16. Iudices & magiſtros conſtitues in portis tuis. & in eodem. Qui docerent vos ſingula. Pro quo hebrei legunt. Et exactores vel pretores per tribus veſtras. Poteſt etiam legi. & magiſtros ſiue preceptores per tribus veſtras. & inde מִשְׁטָר Miſtar, ideſt ratio. Iob.38. Aut pones rationem eius in terra. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat deſcriptionem. Item שְׁטַר Setar. in lingua chaldaica ſignificat latus. Dañ.7. Et in parte ſtetit. ideſt in vno latere.

preceptor. שֹׁטְרִים Magiſtri. מִשְׁטָר Ratio. שְׁטַר Latus.

שַׁי שַׁי Sai. munus. p̄s.71. Tibi offerent reges munera. p̄s.75 Omnes qui in circuitu eius affertis munera. & ſolū inuenitur in hebreo in numero ſingulari: & caret nūero plurali.

Munus.

שִׂיג שִׂיג Sig. diuerſorium: ſecundum tranſlationem noſtram: 3. Regum.19. Forſitan loquitur: aut in diuerſorio eſt. hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat negociationem ſiue occupationem.

diuerſoriū

שִׂיחַ שִׂיחַ Siach. virgultum ſeu arbor: aut germen. Geñ.2. Et omne virgultum agri. Iob.30. Et mandebāt herbas & arboris cortices. & in plurali שִׂיחִים Sichim. Geñ.21. Abiecit puerum ſubter vnā arborē. pro quo hebrei legūt. ſub vna de arboribus. Iob.30. Qui inter huiuſcemodi letabantur. Pro quo hebrei legunt. Qui inter arbores ſiue inter virgulta letabantur.

Virgultū Arbor שִׂיחִים Arbores.

שִׁילֹה שִׁילֹה Silo. mittendus. ſecundum tranſlationem noſtram quaſi שִׁילֹחַ Siloach. vt Geñ.49. Donec veīat qui mittendus eſt. Hebrei tamen interpretātur מָשִׁיחַ Meſiach ideſt chriſtus. & ſic eſt in tranſlatione chaldaica. ſcilicet donec veniat meſiach. ideſt chriſt⁹. poteſt etiam deriuari a dictione שָׁלַל Salal. vel a dictione שָׁלָה Sala. de quo infra dicetur.

mittendus Chriſtus.

שַׁיִן שַׁיִן Sain. vrina. Eſa.36. Et bibant vrinam pedum ſuorum.

Vrina

שֵׁיר שֵׁיר Ser. ornamentum brachiorum: vt armilla. & ſolum inuenitur in numero plurali. ſcilicet שֵׁירוֹת Seroth. Eſa.3. Et torques & armillas & monilia.

שֵׁירוֹת Armille.

שַׁיִשׁ שַׁיִשׁ Sais. marmor. 1. Paralipo.29. Et marmor parium abundantiſſimum. & aliquando ſcribitur ſine iod & dicitur שֵׁשׁ Ses. Eſter.1. Columnis marmoreis. & in eodē. Smaragdino & pario ſtratum lapide.

marmor שֵׁשׁ marmor. ſmaragd⁹

שַׁיִת שַׁיִת Saith. vepres. ſpina. Eſa.5. Et aſcendent ſupet eā vepres & ſpine. Et in eodem.7. Vepres enim & ſpine erunt in vniuerſa terra. Et in eodem.10. Et deuorabitur ſpina eius & vepres eius.

Spina

שָׁכַךְ שָׁכַךְ Sachach. ceſſare. quieſcere. Geñ.8. Et imminute ſunt aque: & clauſi ſunt fontes abyſſi. ꝑ quo hebrei legūt Et ceſſauerunt aque ſiue quieuerunt. Nu.17. Et cohibebo a me querimonias filiorum iſrael, ideſt ceſſare faciā. Eſter. 2. Poſtq̄ regis aſueri indignatio efferbuerat. i. quieuerat vl' ceſſauerat. Et in eo.7. & ira regis quieuit.

Cohibere. Ceſſare

שָׁכַב שָׁכַב Sachab. cubare. iacere. requieſcere. dormire. concubare. proſtrari. Exo.6. Mane quoq; ros iacuit per circuitum caſtrorū. Nu.23. Nō cubabit donec deuoret predam. 2. Reg.8. Coequans terre. Pro quo hebrei legunt. Iacere ſiue cubare fecit eos in terra. ſ. ad coequandū eos terre. Et in eo.13. Cuba ſup lectulū. & in eo. Cuba mecū ſoror mea. 4. Reg.4. Et collocauit eum ſuper lectulū hoīs dei. pro quo he. le. Et iacere ſiue cubare eum fecit. Hiere.3. Vbi nō proſtrata ſis. i. vbi nō cubaſti. Ponitur ēt ꝑ dormire vel requieſcere. Geñ.19. Ecce dormiui heri cū patre meo. Et in eo.28 Terram in qua dormis: tibi dabo. & in eo.47. Sed dormiā cum patribus meis. Leuit.26. Dormietis: & nō erit q exterreat. Nu.5. Si non dormierit vir alienus tecum. & in eo. Et concubuiſti cū altero. i. dormiſti. 1. Reg.3. Reuertere & dormi. 3. Reg.1. Cū dormierit dñs meus rex cū patribus ſuis. Iob.30. Et qui me comedūt nō dormiūt. p̄s.87. Sicut vulnerati dormientes in ſepulchro. Prouer.24. pauxillū conſeres manus tuas vt quieſcas. Eccl's.2. Neq; per noctē mente requieſcit. Et in eo.4. Et ſi dormierint duo fouebuntur mutuo. Ezech.31. Deſcende & dormi cum incircumciſis. Zach.14. Et mulieres violabuntur. i. dormient vel cubabunt cū eis. Et ꝓprie p̄dicta dictio ſignat iacere vel cubare. modo ſit ad dormiendū: modo ad quieſcēdū: aut in ſepulchro ꝑ mortē. vt patet in locis p̄dictis. & inde שִׁכְבַת Sichbath. ſiue מִשְׁכָּב Miſchab. ideſt cubatio: ſiue concubitus. Leuit.18. Et cū muliere ꝓximi tui nō coibis. pro quo he. le. Nō dabis cōcubitū tuū. & in eo. & cū maſculo nō cōmiſcearis coitu femineo. & in eo.19. Hō ſi dormierit cū muliere coitu feminis. i. cōcubitu feminis. Signat ēt מִשְׁכָּב Miſchab lectū ſiue lectulū aut ſtratū. Exo.22. Sed iacuerit in lectulo. 2. Reg.4. Qui dormiebat ſuper ſtratum ſuum in meridie. Ps.4. Et in cubilibus veſtris compungimini. Canti.3. In lectulo meo per noctem queſiui. & ſecundum hebreos ſignificat etiam predicta dictio שָׁכַב Sachab effundere. ſcilicet ſuper terram. Iob.38. Et concentum celorum quis dormire facit. pro quo hebrei legunt. & lagenas ſiue lagūculas celorum quis effundere facit. & accipiūtur ibi laguncule ꝑ nubibus. Sed magis proprie eſt in tranſlatione noſtra. De quo vide ſupra in dictione נֶבֶל nabel. & inde מִשְׁכָּב Miſcab. ꝙ ſecundum hebreos ſignificat vrceum, eo quod ab eo aqua effunditur. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit ſtratoria. 2. Reg.17. Obtulerunt ei ſtratoria & tapetia & vaſa fictilia.

Iacere. Cubare. Proſtrari dormire. Cōcubare Quieſcer. Requieſcere שִׁכְבַת Cōcubit⁹. Coitus מִשְׁכָּב Lectulus. Stratum. Cubile שָׁכַב מִשְׁכָּב ſtratoria

שְׂכָה שְׂכָה Sacha. depictum. imaginatum vel inſigne: & ſcribitur cum mem in principio & iod & thau in fine & dicitur מַשְׂכִּית Maſchith. Leuit.26. Nec inſignem lapidem ponetis in terra veſtra. Prouer.18. Et quaſi murus validus circundans eum. Pro quo hebrei legunt. Et quaſi murus excelſus in pictura ſua: ſiue in imaginatione ſua. Ezech.8. Et vnuſquiſq; in abſcondito cubilis ſui. Pro quo hebrei legūt. Et vnuſquiſq; in cubili depicto ſuo. & in plu מַשְׂכִּיּוֹת Machioth. Nu.33. Confringite titulos. i. lapides inſignitos vl' depictos. Ps.72. Tranſierunt in affectū cordis. ꝑ quo btūs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trāſtulit. Trāſierūt cogitatiōes cordis. i. imaginatiōes cordis. Pōitur ēt pro lectis. Prouer.25. Mala aurea in lectis argenteis. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. Cum picturis argenteis. & inde שֶׂכְוִי ſechui ideſt gallus. Iob.38. Vel quis dedit gallo intelligentiam. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignat cor ſiue intellectum.

מַשְׂכִּית Inſignis. Abſcōditā Pictura מַשְׂכִּיּוֹת Tituli. Affectus. Cogitationes. Lecti. Picture. שֶׂכְוִי Gallus

שָׁכַח שָׁכַח Sachach. obliuiſci. obliuioni tradere. inuenire. Geñ. 40. Oblituſq; eſt interpretis ſui. Et ī eo.41. Vt obliuioni tradatur cuncta retro abundantia. Deut.4. Nec obliuiſcetur pacti in quo iurauit patribus tuis. Ps.9. Oēs gentes qui obliuiſcuntur deū. p̄s.30. Obliuioni datus ſum tanq̄ mortuus a corde. p̄s.49. Intelligite hec qui obliuiſcimini deum. p̄s.76. Aut obliuiſcetur miſereri deus. Ps.136. Si oblitus fuero tui ieruſalem: obliuioni detur dextera mea. Eccl's.8. Et laudabantur in ciuitate quaſi opera iuſtorū. pro quo hebrei legunt. Et obliuioni tradūtur in ciuitate: ꝙ ita fecerint: ſiue quod rectum fecerint. Sed ſi pro יִשְׁתַּכְּחוּ iſtachechu legatur יִשְׁתַּבְּחוּ iſtabechu: per mutationem littere caph in litteram beth que eſt quaſi eiuſdē figure: tūc ſignificat laudabantur ſicut eſt in littera noſtra. Eſa.23. In obliuione eris o tyre ſeptuaginta annis. Hiere.2. Nunquid obliuiſcitur virgo ornamenti ſui. & in eo. populus vero meus oblitus eſt mei. & in eo.23. Qui volunt facere vt obliuiſcatur populus meus noīs mei. Threñ.2. Obliuioni tradidit dominus in ſion feſtiuitatem & ſabbatum. & in ligua chaldaica ſignificat inuenire. Dañ.2. Inueni hominem de filiis trāſmigrationis. & in eo. Nulluſq; locus īuētus eſt eis.

Obliuiſci Obliuioni tradere Inuenire

שָׁכַל שָׁכַל Sachal. orbari. abſq; liberis fieri. Sterilem ſiue infructuoſum eſſe. Geñ.28. Cur vtroq; orbabor filio. Et ī eo.31. Oues tue & capre tue ſteriles non fuerunt. Et in eo. 42. Abſq; liberis me feciſtis. Et in eo.43. Ego autem quaſi orbatus: abſq; liberis ero. Leuit.26. Que conſumant vos & pecora veſtra. i. abſq; liberis faciant. Deut.32. foris vaſtabit eos gladius. i. abſq; liberis faciet. 1. Reg.15. Sicut fecit abſq; liberis mulieres gladius tuus: ſic abſq; liberis erit inter mulieres mater tua. Iob.21. Vacca peperit & non eſt priuata fetu. Hiere.15. Interfeci: perdidi populum meum pro quo hebrei legunt. Abſq; liberis feci & perdidi populū meum. Et in eo.50. Sagitta eius quaſi viri fortiſſimi interfectoris. pro quo hebrei legunt. Quaſi viri fortiſſimi orbantis. ideſt abſq; liberis facietis. Ezech.5. Et beſtias peſſimas vſq; ad internitionem. Pro quo hebrei legūt & beſtias peſſimas: & abſq; liberis te facient. Et in eodem.14. Et beſtias terre induxero ſuper terram vt vaſtent eam. ideſt abſq; fructu eam faciant: ſiue vt faciant abſq; liberis habitatores terre. Et in eodem.36. Et non addes vltra vt abſq; eis ſis. ideſt vt ſis orbata abſq; eis. Et in eodem. Et ſuffocans gētem tuam. Pro quo hebrei legunt. Et orbans ſiue abſq; liberis faciens gentem tuam. Oſee.9. Da eis vuluam ſine liberis. Malach.3. Nec erit ſterilis vinea in agro. & aliquando preponitur littera caph littere ſin. Ezech.36. Et gentem tuam non necabis vltra. ideſt non facies eam abſq; liberis. & inde שָׁכוּל Sacul. ideſt orbatus: ſiue ille qui factus eſt abſq; liberis. 2. Regum.18. Veluti ſi vrſa raptis catulis in ſaltu ſeuiat. ideſt orbata. Oſee.13. Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis. & in hebreo in predictis locis legitur in genere maſculino: eo quod eſt promiſcui gñis. & in genere feminino שַׁכֻּלָה Sachula. ideſt orbata ſiue ſterilis. Canti.4. Et ſterilis non eſt inter eas. Eſa.49. Ego ſterilis & non pariens. ſcribitur etiam cum mem in principio & dicitur מְשַׁכֵּלָה Meſachela. ſiue מְשַׁכֶּלֶת Meſachaleth. Exo.23. Non erit infecunda & ſterilis terra tua. 4. Regum.2. Sed aque peſſime ſunt & terra ſterilis. & inde שְׁכוֹל Sechol. ſiue שְׁכוּל Sicul. ideſt ſterilitas vel orbatio. Ps.34. Sterilitatem anime mee. Eſa.47. Et ignorabo ſterilitatem. Et in eodem. Veniēt tibi duo hec ſubito in die vna ſterilitas & viduitas. Et in eodem.49. Filii ſterilitatis tue. dicitur etiam מְשַׁכֶּלֶת Meſacaleth. 4. Reg.2. & nō erit mors neq; ſterilitas. Itē אֶשְׁכֹּל Eſcol. ideſt botrus. Nu.13. Pergenteſq; vſq; ad torrentem botri. Et in eodem. Abſciderunt palmitem cum vua ſua. ꝑ quo hebrei legunt. Abſciderunt inde palmitem & botrum vuarum vnum. Canti.1. Botrus cipri dilectus meus mihi. Mich.7. Non eſt botrus ad comedendum. & in plurali אַשְׁכְּלוֹת Aſcheloth. Deut.32. & botri amariſſimi. Geñ.40 Et poſt flores vuas matureſcere. Pro quo hebrei legūt. Maturabant in botris eius vue. Canti.7. Vbera tua botris.

Orbari. ſterile eſſe Abſq; liberis eſſe. Priuari fetu Interficer ſuffocare. Necare שָׁכוּל Orbatus. שַׁכֻּלָה ſterilis. מְשַׁכֵּלָה ſterilis. שְׁכוּל ſterilitas מְשַׁכֶּלֶת ſterilitas אֶשְׁכֹּל Botrus אַשְׁכְּלוֹת Botri

שָׂכַל שָׂכַל Sachal. Intelligere. prudenter agere. aſpicere: ſupponere. ſ. in modum crucis. Deut.29. Vt intelligatis vniuerſa que facitis. Et in eodem.32. Vtinam ſaperent & intelligerent. Ioſ.1. Vt intelligas cuncta que agis. Et in eodem. Tunc diriges viam & intelliges eam. 1. Reg.18. Prudenti⁹ ſe regebat q̄ omnes viri ſaul. ideſt intelligebat. Et in eo. In omnibus quoq; viis ſuis dauid prudenter agebat. Et in eo. Videns itaq; ſaul ꝙ prudens eſſet nimis. 1. Paralip.28. vt intelligerem vniuerſa opera exemplaris. p̄s.2. Et nunc reges intelligite. p̄s.31. Intellectum tibi dabo. ideſt faciam te intelligere. p̄s.40. Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem. Prouer.16. Cor ſapientis erudiet os eius. pro quo hebrei legunt. intelligere facit os eius. & in eodem.17 Quocunq; ſe verterit prudenter intelliget. Et in eodem. 21. Excogitat iuſtus de domo impii. pro quo hebrei legūt. Intelligit iuſtus. & inde מַשְׂכִּיל Maſchil. ideſt intelligens vel ſapiens: aut prudens: vel eruditus. p̄s.13. Vt videat ſi eſt intelligens. Prouer.16. Et eruditus in verbo reperiet bona Et in eodem.17. Seruus ſapiens dominabitur ſtultis filiis. Amos.5. Ideo prudens in tempore illo tacebit. Ponitur etiam pro intellectu vel eruditione aut diſciplina. vt in titulo p̄ſi.31. Vbi dicitur intellect⁹ dauid. & in titulo. p̄ſi.34. vbi dicitur in finē pro filiis chore intellectus. & beatus hiero. in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Victori filiorum chore eruditio. & inde שֶׂכֶל Sechel. ideſt intellect⁹ ſeu diſciplina. 1. Regum.25. Eratq; mulier illa prudentiſſima. Pro quo hebrei legunt. Et erat mulier illa boni intellectus. p̄s.110. Intellectus bonus omnibus facientibus ea. Prouer.3. Et inuenies gratiam & diſciplinam bonam. Et aliquando ſcribitur cum he in principio & dr̄ הַשְׂכֵּל haſchel. Iob.34. Et verba eius non ſonant diſciplinam. & in lingua chaldaica dr̄ שָׂכְלְתָנוּ Sochlethanu. Dañ.5. Scientia & ſapientia inuente ſunt in eo. Signat etiā predicta dictio

Intelligere Excogitar. מַשְׂכִּיל Intelligēs Eruditus. Prudens. Intellect⁹. Eruditio שֶׂכֶל Intellect⁹ diſciplina הַשְׂכֵּל diſciplina שָׂכְלְתָנוּ Scientia.

aſpicere. ſup pōer.ſ. in modū crucis. שׂכל Extruere. Inſtaurat. שׁכם Manicar. mãc ſurgere. De nocte cōſurger. שׁכם Humerus ſcapula. Iunctura humeri. Pars. Dorſum. שׁכן Habitare. requieſcer.

aſpicere vel intueri. Gen̄.3. Aſpectuq; delectabile: Pro quo he.le. Et deſiderabile erat lignū ad aſpiciendum. Poteſt ēt legi ad intelligēdū: ſecundū primā ſignificationē. ſignat ēt predicta dictio ſupponere. ſ. in modū crucis. Gen̄.48. Cōmutans manus. i. vnū brachiū ſupra aliud ponēs in modū crucis. vnde apud chaldeos & indos crux dicitur מַשְׂכַּל maſcal. nam ego interrogaui quēdā indū xp̄icolā qui ſemper crucē geſtabat in manu: quo noīe illa crux vocabatur ī ſuo idiomate apud indos & r̄ndit ꝙ appellabatur מַשְׂכַּל Maſcal. quod pōt interpretari intellectus ſeu ſapientia ſcd̄m primā ſignationē. vnde apoſtolus prima ad corinthios capitulo primo ait. Nos aūt predicamus xp̄m crucifixū iudeis quidē ſcādalū: gētibus aūt ſtultitiā: ipſis aūt vocatis iudeis atq; grecis xp̄m dei virtutem & ſapientiam.

שַׁכְלֵל Sachlal. In lingua chaldaica ſignat conſtruere vel extruere aut inſtaurare. vt Eſdre.4. Extruētes muros eius. & in eodem. Si ciuitas hec edificata fuerit: & muri inſtaurati.

שָׁכַם Sacam. manicare. i. mane ſurgere. Gen̄.19. Et mane proficiſcemini in viā vr̄am. Pro quo he.le. Et manicabitis in viā veſtrā. i. mane ſurgetis. 1. Reg.1. Et ſurrexerunt mane & adorauerunt corā dn̄o. 2. Reg.15. Abſalō mane cōſurgens ſtabat in introitu porte. p̄s.126. Vanū eſt vobis ante lucē ſurgere. i. manicantes. Eſa.37. Et ſurrexerunt mane. Hiere.5. Equi amatores in feminas & emiſſarii facti ſunt mihi. pro quo he.le. Equi armati manicātes ſiue mane ſurgentes facti ſunt. poteſt ēt deriuari a dictiōe מָשַׁךְ maſach. & intelligi ſicut in littera noſtra. De quo vide ſupra in predicta dictione. Et in eo.11. Mane conſurgens & cōteſtās. Et in eo.25. De nocte conſurgens & loquens. pro quo he.le. Manicans & loquēs. vbi ponitur אַשְׁכֵּם aſchem p̄ הַשְׁכֵּם Haſchem. & in eo.26. Quos ego miſi ad vos de nocte conſurgens & dirigens. Oſee.6. Quaſi ros mane pertranſiēs. Item שְׁכֶם Sechem. i. humerus. Gen̄.9. Palliū impoſuerūt humeris ſuis. Et in eo.21. Impoſuit ſcapule eius. i. humero eius. Et in eo.24. Cum hydria quā portabat in ſcapula. Et in eo.49. Suppoſuit humerū ſuū ad portandū. Ponitur ēt pro iunctura humeri. Iob.31. Humer⁹ me⁹ a iūctura ſua cadat. Signat ēt partē. vt Gen̄.48. Do tibi partē vnā extra fratres tuos. p̄s.20. Qm̄ pones eos dorſum. pro quo he.le. qm̄ pones eos partē. poteſt ēt legi ſcd̄m primā ſignificationē. Qm̄ pones eos humerū. & ſic tranſtulit beatus hiero. in pſ. iuxta he.ve. ſ. humerū. Soph.3. Et ſeruiant ei humero vno. Pro quo he.le. In partē vnā ſiue in parte vna. Eſt etiā שְׁכֶם Sichem nomen proprium loci. Gen̄.12. Vſq; ad locū ſichē. Oſee.6. In via interficientium pergentes de ſichem. Sed etiam in predicto loco hebrei legunt. In via interficientiū partem. ſ. hominum.

שָׁכַן Sachan. habitare. morari. Gen̄.35. Cūq; habitaret in illa regione. Exo.25. & habitabo in medio eorum. & in eo.40. Nube operiēte oīa. Pro quo he.le. Eo quod habitabat ſiue morabatur ſup illud nubes. Leuit.16. Quod fixum eſt inter eos in medio ſordiū habitatiōis eorū. p̄ quo he.le. Qui habitat cū eis in medio ſordiū eorū. Deut.12. vt ponat nomē eius ibi & habitet in eo. & in eo. Vt ſit nomen eius ibi. i. vt habitet. & in eo.33. Et inter humeros illi⁹ requieſcet. i. habitabit. Ioſ.22. In qua tabernaculum dn̄i eſt. Pro quo hebrei legunt. In qua tabernaculum domini habitat. 3. Regum.8. Dominus dixit vt habitaret in nebula. Ps.7. & gloriā meam in puluerem deducat. pro quo he.le. Et gloriam meam in puluere habitare faciat. p̄s.77. tabernaculum ſuum vbi habitauit in hominibus. p̄s.93. Paulominus habitaſſet in inferno anima mea. Ezech.17. Et habitabunt ſub ea omnes volucres. Ponitur etiam pro ſepelire. Naum.3. Sepelientur principes tui. & inde שָׁכֵן Sechan. ſiue שָׁכֵן Sachen. ideſt habitator ſeu vicinus. ideſt cohabitator. Exo.12. Aſſumet vicinum ſuum qui coniunctus eſt domui eius. Eſa.33. Nec dicet vicinus elangui. Oſee.10. Vaccas bethauen coluerunt habitatores ſamarie. Quod in hebreo legitur ſingulariter. ſcilicet habitator ſamarie. & ponitur ibi ſingulare pro plurali. Et in plurali שְׁכֵנִים Sechenim. Deut.1. Et ad cetera que ei proxima ſunt. Pro quo hebrei legunt. Et ad omnes vicinos eius. Hiere.12. Hec dicit dominus aduerſus omnes vicinos meos. & in genere feminino שְׁכֵנָה Sechena Exo.3. Sed poſtulabit mulier a vicina ſua. & in plurali feminino שְׁכֵנוֹת Sechenoth. Ruth.4. Vicine autem mulieres congratulantes ei & dicentes. & inde מִשְׁכָּן Miſchan. ideſt habitaculum ſiue tabernaculum. Exo.26. Tabernaculum vero ita facies. Nume.19. polluit tabernaculum domini. Ps.73. Tabernaculum nominis tui. & in plurali מִשְׁכְּנוֹת Miſchanoth. Iob.39. Et tabernacula ei⁹ in terra ſalſuginis. Ps.83. Quam dilecta tabernacula tua. p̄s.131. Tabernaculum deo iacob. quod in hebreo legitur in plurali. ſcilicet tabernacula. Reperitur etiam מִשְׁכָּנִים Miſchanim. ſecundum terminationem pluralem maſculinorum. Ps.45. Sanctificabit tabernaculum ſuum altiſſimus. Pro quo he.le. Sanctificatio tabernaculorum excelſi.

ſepelire. שָׁכֵן Vicinus. Habitator. שְׁכֵנִים Proximi. Vicini. שְׁכֵנָה Vicina. שְׁכֵנוֹת Vicine. מִשְׁכָּן Tabernaculum. מִשְׁכְּנוֹת tabernacula. מִשְׁכָּנִים tabrnacl'a. שַׂכִּין Culter. שָׁכַר Inebriar. Ebriū eſſe. שִׁכּוֹר Ebri⁹. Temulēt⁹. שִׁכּוֹרִים Ebrii. שִׁכּוֹרָה Temulēta. Ebria. שִׁכָּרוֹן Ebrietas. שֵׁכָר q̄d iebriar poteſt. Sicera. Ebrietas. אֶשְׁכָּר Donum. Precium. שָׂכַר Cōducere. Locare.

שַׂכִּין Sachin. culter: ſeu gladius. Prouerbiorum.23. Et ſtatue cultrum in gutture tuo. De quo vide ſupra in dictione שׂוּךְ Such.

שָׁכַר Sachar. inebriari: ebriū eſſe. Gen̄.9. Bibēſq; vinū inebriatus eſt. Deut.32. Inebriabo ſagittas meas ſanguine. 1. Reg.1. vſq; quo ebriaberis. Eſa.29. Inebriamini ſed nō a vino. & in eo.49. ſanguine ſuo inebriabūtur. & in eo.63. & inebriaui eos ī īdignatiōe mea. Hierē.51. Inebriās oēm terrā. & ī eo. & inebriabo eos: vt ſopiātur. Abach.2. mittēs fel ſuū & inebriās. Aggei.1. bibiſtis & nō eſtis inebriati. & inde שִׁכּוֹר Sichor. i. ebrius ſiue temulētus. 1. Reg.25. Erat enī ebrius nimis. 3. Reg.20. Benadab aūt bibebat temulētus. & in plu. שִׁכּוֹרִים Sichorim. Ioel.1. expergeſcimini ebrii. & in ge.fe. שִׁכּוֹרָה Sichora ſiue שִׁכֹּרַת Sechurath. 1. Reg.1. Eſtimauit ergo eā heli temulentā. Eſa.51. Et ebria & non a vino. & inde שִׁכָּרוֹן Sicharon. ideſt ebrietas. Hiere.13. Ecce ego implebo oēs habitatores terre huius & reges qui ſedent de ſtirpe dauid ſuper thronum eius & ſacerdotes & p̄phetas & oēs hītatores ieruſalē ebrietate. & inde שֵׁכָר Sechar. i. cicera vel omne quod inebriare poteſt. Leuit.9. Vinū & omne quod inebriare poteſt non bibetis. Nu.6. A vino: & oē quod inebriare pōt: abſtinebit. Deut.29. Vinū & ſiceram non bibiſtis. Ponitur ēt pro ebrietate. Prouer.20. Et tumultuoſa ebrietas. Et in eodem.31. Quia nullum ſecretum eſt vbi regnat ebrietas. Eſa.5. Ad ebrietatem ſectādam. Item אֶשְׁכָּר Eſcar cum aleph in principio. ideſt donum ſeu munus. p̄s.71. Reges arabum & ſabba dona adducent. ponitur etiam pro precio. Ezech.27. Dentes eburneos & hebeninos commutauerunt in precio tuo.

שָׂכַר Sachar. mercede cōducere. locare. Gen̄.30. quia mercede cōduxi te. Deut.23. quia cōduxerūt cōtra te balaā filiū beor. 1. Reg.2. repleti prius: pro panibus ſe locauerunt. Nee.13. Et cōduxerunt aduerſus eos balaam. Aggei.1. Et qui mercedes congregat: miſit eas in ſacculum pertuſum. pro quo he.le. & qui mercede cōducitur: cōducitur ad ſacculum perforatum. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Prouer.26. Et qui impoſuit ſtulto ſilentium iras mitigat. Pro quo hebrei legunt. Et qui cōducit ſtultos: & q cōducit tranſeuntes: vel tranſgreſſores. Poteſt etiā legi ſic. Et qui

שָׂכָר merces. Precium. שָׂכִיר Cōductus mercēari⁹. שְׂכִירִים mercēarii. שְׂכִירָה Cōducta. שָׁכָר Lacuna. שָׁלַל Turbari. ſpoliare. Diripere. שׁוֹלָל ſpoliatus. שָׁלָל Preda. ſpolium. Proiicer. שִׁילֹה mittend⁹. שָׁלַב Cōnecter. שְׁלַבִּים Iuncture. שֶׁלֶג Nix. שָׁלַג niue dealbare. Ningere. שָׁלָה diſſimular. Pacificar. abūdare.

obturat ſtultos: obturat iraſcētes. i. qui obturat os ſtultorū: quod eſt idem ſenſus ſicut in littera noſtra. & licet ad hoc q̄d ſignificet obturare deberet ſcribi cū littera ſamach loco ſin: vt dictū eſt ſupra in dictione סָכַר Sachar. tamē frequenter ponitur in ſcriptura ſin pro ſamach & econuerſo. Sicut ēt reperitur predicta dictio cū ſamach loco ſin. vt Eſdre.4. Conduxerūt aūt aduerſus eos conſiliatores. & pro eo q̄d ī littera noſtra eſt iras: in hebreo habetur עֹבְרִים obrim q̄ dictio pōt ēt ſignare iraſcentes: vt dictū eſt ſupra in dictione עָבַר Aabar. & inde שָׂכָר Sechar. i. merces ſeu ſtipēdiū aut p̄cium laboris vel miniſterii. Gen̄.15. Merces tua magna nimis. & in eo.30. Dedit deus mercedē mihi. Nu.18. Preciū eſt p̄ miniſterio quo ſeruitis in tabernaculo. Deut.24. Sed eadē die reddes ei preciū laboris ſui. Prouer.11. Seminanti aūt iuſtitiā merces fidelis. Zach.8. Merces hoīs non erat nec merces iumentorum. & aliq̄n ſcribitur cū mē in principio & tau in fine. Gen̄.29. Dic quid mercedis accipias. & in eo.31. Et mutauit mercedē meā decē vicibus. & īde שָׂכִיר Sachir. i. mercenarius ſeu cōductus. Exo.22. Maxime ſi cōductū venerat pro mercede operis ſui. Leuit.19. Nō morabitur opus mercenarii apud te. Iob.7. Et ſicut dies mercenarii dies eius: Malach.3. Et qui calūniantur mercedē mercenarii. & in plu. שְׂכִירִים Sechirim. Hiere.46. Mercenarii quoq; eius qui verſabantur in medio eius. & in ge.fe. שְׂכִירָה Sechira. Eſa.7. In die illa radet dn̄s in nouacula cōducta. Item שֶׂכֶר Secher. i. lacuna ſeu pelagus. Eſa.19. Oēs qui faciebāt lacunas ad capiendos piſces. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat rete.

שָׁלַל Salal. ſpoliare. depredari. proiicere. ſeu dimittere. p̄s.75. Turbati ſūt oēs inſipientes corde. pro quo btūs hiero. in pſ. iuxta he.ve. trāſtulit. Spoliati ſunt ſupbi corde. Eſa.59. Et qui recedit a malo: prede patuit. i. ſpoliatus eſt. Ezech.29. Depredabitur manubias eius: & diripiet ſpolia eius. Abach.2. Quia tu ſpoliaſti gentes multas: ſpoliabunt te oēs qui reliqui fuerint de populis. & inde שׁוֹלָל Solal. i. ſpoliatus. Iob.12. Qui ducit conſiliarios in ſtultū finē. Pro quo he.le. Qui ducit conſiliarios ſpoliatos: quia nihil prodeſt eis conſiliū & prudētia ſua. pōt ēt intelligi ſpoliatos. i. priuatos ſcientia & intellectu q̄d eſt idem ſenſus cū littera noſtra. Mich.1. Vadā ſpoliatus & nudus. & inde שָׁלָל Salal i. ſpoliū. ſiue preda. Nu.31. & tulerūt predā & vniuerſa que ceperāt. 1. Reg.30. Hec eſt preda Dauid. Hiere.21. Et erit ei aīa ſua quaſi ſpoliū. Signat ēt p̄dicta dictio p̄iicere ſeu dimittere. Ruth.2. Et de veſtris manipulis proiicite de induſtria. & aliqui hebrei dicūt ꝙ inde deriuatur שִׁילֹה Silo. p̄ quo btūs hiero. trāſtulit qui mittendus eſt. Gen̄.49. donec veniat qui mittendus eſt. De quo vide ſupra in dictione שִׁילֹה Silo.

שָׁלַב Salab. conectere. coniūgere. Exo.26. Due incaſtraturę fiant: quibus tabula alteri tabule cōnectatur. & inde שְׁלַבִּים Selabim. i. iuncture vel connexiones. 3. Reg.7. Inter iuncturas & inter coronulas & plectas.

שֶׁלֶג Seleg. ſiue שָׁלֶג ſaleg. nix. Exo.4. Protulit leproſam inſtar niuis. Iob.6. Irruit ſuper eos nix. p̄s.50. Et ſup niuem dealbabor. Hiere.18. Nix libani. & inde verbū שָׁלַג Saleg. quod ſignat ningere: ſeu niue dealbari. p̄s.67. Niue dealuabuntur in ſelmon. Pro quo aliqui hebrei legūt. ninget in ſelmon.

שָׁלָה Sala. pacificari. quietari. abūdare. ſ. diuitiis. locupletari ſeu proſperari. mentiri: ſeu deficere. negligere. Iob.3. Nōne diſſimulaui: nonne ſilui: nōne quieui. p̄ quo he.le. Nōne pacificatus vel quietus fui: nōne ſilui. Et in eo.12. Abundāt tabernacula predonum. ſ. diuitiis: aut pacificata vel quieta ſunt. p̄s.121. Et abūdantia diligentibus te. Pro quo he.le. Pacificati vel quieti ſint: qui diligunt te. Et btūs hiero. in pſ. iuxta he.ve. tranſtulit. Sit bene his qui diligūt te. i. abundātes vel locupletati ſint. Hiere.12. bene eſt oībus qui preuaricātur & inique agūt. i. p̄ſperātur ſeu locupletātur. Threñ.1. Inimici eius locupletati ſunt: & inde שָׁלֵו Saleu. i. quietus ſiue opulentus aut locupletatus vel diues. Iob.16. Ego ille quōdā opulētus. & in eo.21. Diues & felix vbi ponitur pro felice. pro quo he.le. quietus & pacificus. Hiere.49. Aſcendite ad gētē quietam. Dañ.4. Ego nabuchodonoſor quietus eram in domo mea. & in plu. שְׁלֵוִים Saluim. Ps.72. & abundantes in ſeculo obtinuerunt diuitias. & in ge.fe. שְׁלֵוָה Saléua. Zach.7. Cum adhuc ieruſalem habitaretur & eſſet opulenta. & inde שַׁלְוָה Salua. i. abūdantia vel proſperitas. pacificatio. vel quies. Ps.121. Et abūdantia in turribus tuis. Prouer.1. Proſperitas ſtultorū perdet eos. Hiere.22. locutus ſum ad te in abundantia tua. Ezech.16. & abundantia & ocium. Dañ.11. & veniet clam. pro quo he.le. & veniet in pace vel quiete. & in eo. & abundantes & vberes vrbes ingredietur. pro quo he.le. in abundantia & in vbertatibus vrbis ingredietur. Signat etiam predicta dictio mentiri vel deficere. 4. Regū.4. Nunquid nō dixi tibi ne illudas me. i. ne deficias vel ne mētiaris mihi. nam ſupra dixerat noli mentiri ancille tue. Iob.27. Et non liberet deus animā eius. pro quo he.le. & deficiat ſeu mentiatur deo anima eius. ponitur ēt pro negligere. 2. Paralip.29. Filii mei nolite negligere. Et inde שַׁל Sal. i. error ſeu temeritas. 2. Reg.6. & p̄cuſſit eū ſup temeritatē. ſcribitur ēt cū iod in fine: & dr̄ שְׁלִי Seli. pro quo btūs hiero. tranſtulit dolū. 2. Reg.3. vt loqueretur ei in dolo. Et inde שָׁלוּ Salu: ſiue שָׁלוּת Seluth. i. culpa: ſiue error vel delictū. Dañ.4. Forſitā ignoſcet deus delictis tuis. & in eo.6. Oīs culpa & ſuſpitio nō inueniretur in eo. pōitur ēt שָׁלוּ Salu pro blaſphemia. & in eo.3. & lingua q̄cūq; locuta fuerit blaſphemiam. Ponitur ēt pro negligētia. Eſdre.4. Videte ne negligēter hec ipleatis. & īde dicūt aliqui hebrei ꝙ deriuatur שִׁלְיָה Silia. i. illuuies ſecūdinarū. Deut.28. & illuuies ſecūdinarū q̄ egrediūtur de medio feminum eius.

Bene eſſe locupltari. שָׁלֵו Opulētus. Felix. Quieta. שְׁלֵוִים abūdātes. שְׁלֵוָה Opulēta. שַׁלְוָה p̄ſperitas abūdantia. Illudere. Deficere. negligere. שַׁל temeritas. שְׁלִי Dolus. שָׁלוּ Delictum. Culpa. שָׁלוּ blaſphēia. neglīgētia. שִׁלְיָה Illuuies ſecūdinar. שַׁלְהֶבֶת Flāma. שַׁלְהֶבֶת יָהּ Flamme. flāma dn̄i. שְׂלָו Coturnix. שְׂלוִים coturnices. שָׁלַח Emittere. Dimitter. mittere. Remitter.

שַׁלְהֶבֶת Salhab. flāma. & ſcribitur cū tau i fine & dr̄ שַׁלְהֶבֶת Salhébeth. Iob.15. Ramos ei⁹ areſaciet flamma. Ezech.20. Nō extinguetur flāma ſuccēſionis ei⁹. & aliq̄n cōpōitur cū dictiōe יָהּ Ia & dr̄ שַׁלְהֶבֶת יָהּ ſalhébeth ia. i. flāma domini. Canti.8. Lāpades eius lāpades ignis atq; flāmarū pro quo he.le. Flāma dn̄i. & dicūt hebrei ꝙ cōponitur ibi cū dictione יָהּ Ia quod eſt nomen domini ad denotandum magnitudinem flamme.

שְׂלָו Selau. coturnix. p̄s.140. Petierūt & vēit coturnix. & i pl. שְׂלוִים ſaluiim. Nu.11. arreptas trās mar̄ coturnices.

שָׁלַח Salach. mittere. immitere. dimittere. eiicere. extendere. ſpoliare. ſiue nudare. Gen̄.3. Et emiſit eum dominus deus de paradiſo. Et in eodem.18. Et Abraam ſimul gradiebatur: deducens eos. Pro quo hebrei legunt. Et abraam gradiebatur cum eis: vt mitteret eos. Et in eodem.24. Dimiſerunt ergo eam & nutricem illius. Et in eodem.26. Dimiſitq; eos Iſaac. Et in eodem.28. Cumq; dimiſiſſet eum iſaac. Et in eodem. Et miſiſſet eum in meſopotamiam. Et in eodem.32. Miſit autem nuncios ante ſe. Et in eodem.38. Miſit autē iudas hedum. Et in eo. Ego miſi hedū quē promiſi. Et in eo.32. Beniamin domi retēto a iacob. Pro quo he.le. Et beniamin fratrem ioſeph nō miſit iacob cum fratribus ſuis. Et in eodem.43. Mitte puerum mecū. Et in eodem. Et remittat vobiſcum frēm veſtrū. Leuit.16. Ille vero qui dimiſerit caprum emiſſarium. Et in eo.26.

Emittāq; in vos beſtias agri.Iudi.5.Et barach veſtigia ſūt
ſecuti: qui quaſi in p̄ceps & barathrū ſe diſcrimini dedit.ꝓ
quo he.le.Et barach in valle miſſus eſt pedibus ſuis. Et in
eo.Manū ſuā miſit ad clauū.4.Reg.15.cepit dn̄s mittere ī
iudā raſin regē ſyrie.Eſter.3.Et lr̄e ſignate ipſius noīe miſ
ſe ſunt.Iob.8.Et dimiſit eos in manu iniquitatis eorū. Et
in eo.18 . Miſit enim in rete pedes ſuos.& in eo.30 . Pedes
meos ſubuerterunt.pro quo he.le.Pedes meos miſerūt. ſ.ī
rete vel ergaſtulū.p̄s.49.Os tuū abūdauit malicia.ꝓ quo
btūs hiero.in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit.os tuū dimiſiſti in
malicia.p̄s.73.Incēderūt igni ſanctuariū tuū. ꝓ quo btūs
hiero.trāſtulit.miſerūt ignē in ſanctuariū tuū.p̄s.104.Mi
ſit ante eos virū.Prouer.6.Et eū qui ſeminat inter frēs diſ=
cordias. Pro quo he.le.Et īmittēs inter frēs diſcordias ſeu
rixas.& in eo.29.puer aūt qui dimittitur volūtati ſue:cōfū
dit matrē ſuā.Eſa.27.Specioſa relinquetur:& dimittetur q̄
ſi deſertū. Et ī eo.32.Immittēs pedē bouis & aſini.& in eo
Imittere. ſubmittere dē.43.Propter vos miſi babylonē.Hiere.38 . Et ſubmiſe=
rūt hieremiā in funibus.& in eo.Et ſubmiſit eā ad hieremi
am in lacū.Ezech.2.Mitto ego te.Et in eo.ecce manꝰ miſ=
Eiicere ſa ad me.Sigñat ēt eiicere vel proiicere.Nu.5.Vt eiiciāt de
caſtris oēm leproſum.& in eo.Tā maſculū q̄ feminā eiici=
abiicere. te.Eſa.27.Cū abiectā fuerit iudicabit eā.Sigñat ēt extēde=
re.Geñ.37.Manuſq; vr̄as ſeruāte īnoxias . pro quo he.le.
Et manū nō extendatis in eū.Exo.24 . Nec nō ſup eos q
Extendere. ꝓcul receſſerāt de filijs iſrl' miſit manū ſuā.i.extēdit manū
ſuā.1.Paralip.13.Tetēdit oza manū ſuā.& in eo.Eo qd̄ teti
Tendere. giſſet arcā.ꝓ quo he.le.Eo qd̄ extendiſſet manū ſuā in ar=
cā.p̄s.54.Extendit manū ſuā in retribuēdo.p̄s.79.Extē=
dit palmites ſuos vſq; ad mare.Eſa.58.Extēdere digitum:
& loqui qd̄ nō ꝓdeſt.Hiere.17.& qd̄ ad humorē mittit ra=
dices ſuas.i.extēdit radices ſuas.Sigñat etiam nudare ſiue
Nudare ſpoliare.Nee.5 Vnuſquiſq; tm̄ nudabatur ad baptiſmū.& ī
Spoliare. lingua chaldaica cōiter ſigñat ſpoliare ſiue pellē detraher̄.
מִשְׁלַח & inde מִשְׁלַח Miſlach.ſiue מִשְׁלוֹחַ Miſlóach . aut מִשְׁלַחַת
מִשְׁלַחַת Miſláchath.i.miſſio.vel imiſſio.Deut.12.& letabimini ī cū
ctis ad que miſeritis manū.pro quo he.le.Et letabimini in
oī miſſiōe manuū vr̄arū.Et in eo.Et benedicat tibi dn̄s de
miſſio. us tuus in oī ope tuo.pro quo he.le.In oī miſſione manus
tue.i.in oī ad qd̄ manū miſeris . Eſter.9.Et mittāt ſibi mu
tuo partes epularū & ciborū. ꝓ quo he.le.& miſſio mune=
Immiſſio rū vniuſcuiuſq;.Ps.77.Immiſſionem per angelos malos.
Eccl's.8.Nec ſinitur quieſcere ingruēte bello . pro quo he.
le.Et nō eſt miſſio ſiue legatio in bello.Eſa.7.Et erit ī paſ=
cua bouis.pro quo he.le.& erit in miſſionē bouis .i. vt ibi
mittatur in paſcua.& in eo.11.Idumea & moab p̄ceptū ma
nus eorum. pro quo he . le. miſſio ſiue immiſſio manus .
שִׁלּוּחִים & in plu.שִׁלּוּחִים Siluchim.i.emiſſiones aut donatiōes vel
munera que mittūtur alicui.Exo.18.Tulit ſephorā vxorē
miſſiones moyſi poſtquā remiſerat.pro quo he.le.Poſt miſſiōes ſuaſ
i.poſtq̄ remiſerat eā : ſicut eſt in lr̄a noſtra . & aliqui he.le.
Poſt donatiōes vel dotes eiꝰ.Mich.1.Dabis emiſſarios ſup
Emiſſarij. munera. hereditatē geth.pro quo aliqui he.le.Dabis donatiōes vel
שְׁלָחִים munera.& inde שְׁלָחִים Salchaím ſiue שְׁלָחוֹת Salchoth .i.
ꝓpagines ſeu rami.eo qd̄ emittūtur & extēduntur huc &
Emiſſiōes ꝓpagines. illuc.Canti.4.Emiſſiones tue paradyſus malorū punico=
rū.i.ꝓpagines tue vel rami tui.Eſa.16.Propagines eius re
שֶׁלַח licte ſunt.& inde שֶׁלַח Sélach.ſiue שִׁילוֹחַ Silóach :qd̄ ē no=
שִׁילוֹחַ mē fluuij ꝓpe ieruſalem.Nec.3.& muros piſcine ſiloe ī hor
Siloe. tū regis.Eſa.8.Eo qd̄ abiecit populus iſte aquas ſiloe.& in
terpretatur miſſus.Ioannis.9.Vade & laua in natatoria ſi=
שֶׁלַח loe:quod interpretatur miſſus.& inde שֶׁלַח ſélach ſiue שֶׁלַח
Salach.i.arma.ſ.miſſilia.aut gladius:vel pugio.2.Paralip.

23.Cōſtituitq; oēm populū tenentiū pugiones . Et in eo. Pugio.
32.fecitq; vniuerſi gn̄is armaturā.Nee.4.& altera tenebat armatura.
gladiū.Iob.33.Vt nō trāſeat in gladiū.& in eo.36 . Si autē Gladius.
nō audierint trāſibūt p gladiū.ponitur ēt ꝓ feneſtra.Ioel'. Feneſtra.
2.& p feneſtras cadēt.Itē שֻׁלְחָן Sulchan.i.mēſa.Exo.25.fa שֻׁלְחָן
cies & mēſā de lignis ſetim.p̄s.22.paraſti in cōſpectu meo menſa.
menſam.& in plurali שֻׁלְחָנוֹת Sulchanoth.2.Paralipo.4. שֻׁלְחָנוֹת
Nec non & menſas decem.Eſa.28.Omnes enim menſe re menſe.
plete ſunt vomitu.

שָׁלַט Salat.dn̄ari.ptātē habere.ptātē exercere.Nee.5.Sed שָׁלַט
& miniſtri eorū dep̄ſſerant pplm̄.pro quo he.le.Do dominari.
minati ſunt vel ptātē exercebāt ſup pplm̄.p̄s.118.& nō dn̄e
tur mei oīs iniuſtitia.Eccl's.2.& dn̄abitur in laboribꝰ meis
Et in eo.5.Poteſtatēq; ei tribuit vt comedat ex eis.Et ī eo. poteſtatē. habere
8.Dn̄atur hō homini in malum ſuū.& inde שִׁלְטוֹן Siltō ſi= שִׁלְטוֹן
ue שַׁלִּיט Salit.i.dominās:vel potēs.Eccl's.8.Et ſermo illiꝰ שַׁלִּיט
ptāte plenꝰ eſt.Et in eo. Nō eſt in hoīs ptāte ꝓhibere ſpūm Poteſtas
ꝓ quo he.le.Non eſt hō potēs in ſpū.& in eo.Nec habet po Potens.
teſtatē in die mortis.& in lingua chaldaica dicitur שַׁלִּיטָא שַׁלִּיטָא
Salita.Dañ.2. Qui a rege ptātē accepat.& in plu. שַׁלִּיטִים Potens.
Salitim. Vt in eo.7.Supra decē principes ciuitatis . & ī ge. שַׁלִּיטִים Principes
fe.שַׁלֶּטֶת ſalateth.Ezech.16.Opa meretricis & procacis. שַׁלֶּטֶת
pro quo he.le.Opa mulieris meretricis potētis.i.preualē= Procax.
tis ſup alias meretrices. Item ſigñat ſcutū ſeu clypeū aut ar Potens.
ma.& ſolū inuenitur in nu.plu.ſ.שְׁלָטִים ſalitim:ſiue שֶׁלֶט שְׁלָטִים
Silte.2.Reg.8.& tulit arma aurea que habebāt ſerui adade שֶׁלֶט
zer.4.Reg.11.Et dedit eis haſtas & arma regis dauid. 2. arma.
Paralip.23.Deditq; ioiada ſacerdos centurionibus lanceas
clypeoſq; & peltas regis dauid.Canti.4.Mille clypei pen= Clypei armatura
dent ex ea : oīs armatura fortium.

שָׁלַךְ Salach.proiicere.deiicere.abiicere.mittere. Geñ.21. שָׁלַךְ abiicere.
Abiecit puerū.& in eo.27.Venite occidamus eum,& mittere.
mittamus in ciſternā veterē.i.proiiciamus. & in eo. Miſe=
rūtq; eū in ciſternā.Ioſ.18.Vt hic corā dn̄o deo veſtro in ſi Proiicere.
lo mittā vobis ſortē.3.Reg.13.& erat cadauer eiꝰ proiectū
in itinere.4.Reg.10.Et proiecerūt milites & duces.Ps.21
In te proiectus ſum ex vtero.p̄s.147.Mittit cryſtallū ſuam
ſicut buccellas.Eſa.6.Et ſicut q̄rcus q̄ expādit ramos ſuos.
i.que proiicit a ſe ramos ſuos.Hiere. 9.Quō deiecta ſunt ta deiicere.
bernacula noſtra.Threñ.2.Proiecit de celo in terrā inclytā
iſrael.Ezech.16.Sed proiecta es ſup faciē terre.Dañ.8. Et
deiecit locū ſanctificatiōis.& inde quedā porta in ieruſalē
dicebatur שַׁלֶּכֶת Saléoheth. quod interpretatur proiectio שַׁלֶּכֶת
ſeu miſſio.ideſt ducens vel mittēs.1.Paralip.26.iuxta por que ducit.
tam que ducit ad viam aſcenſionis.Item שָׁלָךְ Sálach.no= שָׁלָךְ
men eſt auis.Pro quo beatus hieronymus trāſtulit mergu mergulus
lum.Leuit.11.Mergulum & ibin.

שָׁלַם Salā.reſtituere.reddere.retribuere.ſoluere.ſ.debitū. שָׁלַם Retribuere
pacificare.ſiue in pace eſſe:vel pacificū aut pacatum
eſſe.perficere.complere.aut conſumare.Exo. 21 . Reddet
bouem pro boue.Et in eo.22. Quinq; boues pro vno bo
ue reſtituet.& in eodem . Si non habuerit quod pro furto
reddat.ideſt reſtituat.Leuit.6.Reddet oīa que per fraudem Reſtituere
voluit obtinere.Iudi.1.Ita reddidit mihi deus.4.Reg. 4.
vende oleum:& redde creditori tuo.Ps.7 . Si reddidi retri Reddere
buentibus mihi mala.Ps.34.Retribuebant mihi mala pro
bonis.p̄s.61.Quia tu reddis vnicuiq; ſecundum opa ſua.
Prouer.11.Si iuſtus in terra recipit : quātomagis impius&
peccator.pro quo hebrei legunt.Si iuſto in terra retribui
tur.ideſt recipit ſecundum opera ſua : quantomagis impiꝰ
& peccator.Eſa.65.Sed reddam & retribuam in ſinu eorū.
Hiere.18.Nunquid reddetur pro bono malum.Ioel'.3.Nū שִׁלֵּם
quid vltionem vos redditiſ mihi.& inde שִׁלֵּם Silem:ſiue

שִׁלּוּם שִׁלּוּם Silum.i.retributio vel reſtitutio.Deut.32.Mihi vin=
retributio dicta : & ego retribuam eā.pro quo he.le.Mihi vīdicta & re
tributio . Oſee.9.Venerunt dies retributionis. Mich.7.&
iudex in retribuendo eſt.pro quo he.le . Et iudex in retri=
butione.Scribitur ēt cū tau in fine.p̄s.90. Et retributionē
שִׁלֻּמִים peccatorū videbis.& in plu.שִׁלֻּמִים Selomim.Ps.68 . Fiat
retributiones. fedꝰ inire menſa eorum corā eis in laqueū & in retributiones.ſigñat
ēt predicta dictio pacificare : aut pacatū eſſe vel pacē habe
re.Deut.20.Si aūt fedus inire noluerit.pro quo he.le. Si
Pacificare aūt nō pacificabitur.i.ſi noluerit tecū pacē habere : vel pa=
cē facere.Ioſ.10.Et quod tranſfugiſſent gabaonite ad iſra=
el.Pro quo he.le.Et quod pacificati fuiſſent cum iſrael . Et
in eo.Quare tranſfugerit ad ioſue.i.pacem haberet cū eo.
Pacē habere 3.Reg.22.Pacemq; habuit ioſaphat.Iob.5. Et beſtie terre
pacifice erunt tibi.Et in eo.8 .Et pacatū reddet habitaculū
pacificū eē pacatū eē. iuſtitie tue.Et in eo.22.Acquieſce igitur ei: & habeto pacē
Prouer.13.Qui aūt timet preceptū in pace verſabitur.& in
eo.16.Inimicos quoq; eiꝰ cōuertet ad pacē.pro quo he.le.
Inimicos quoq; eius pacificabit ei . & eſt ſenſus ſicut in lr̄a
שָׁלוֹם noſtra.& inde שָׁלוֹם Salom.i.pax ſeu pacificus.aut cōcor=
Pax. dia.Geñ.43.Pax vobiſcum:nolite timere.Leuit.26.Dabo
pacē in finibus veſtris.Nu.25.Do ei pacem federis mei.3.
Pacificꝰ. Cōcordia. Reg.2.pacificus ne eſt ingreſſus tuus.Iob.25.Qui facit cō
cordiā in ſublimis ſuis.p̄s.37.Non eſt pax oſſibus meis.p̄s
119.Cū hiis qui oderunt pacē:erā pacificus.Eſa.41.Tranſi
bit in pace.Et in eo.53.Diſciplina pacis noſtre ſup eū. & in
eo.57.Veniat pax.& in eo.Pacem ei qui lōge eſt : & ei qui
ꝓpe eſt.& in eo.Non eſt pax impiis.ponitur ēt pro ſano vl'
ſanus. ſoſpite.Geñ.43.Sanus ne eſt pater veſter ſenex . pro quo
he.le.eſt pax patri veſtro ſeni.i.eſt ſanus.Et in eo.qui rn̄de
ſoſpes, ſalutare. runt ſoſpes eſt.Eſt ēt dictio ſalutandi.1.Reg.25.& ſalutabi
tis eū ex nomine meo pacifice.& ſic dicetis.Sit fratribꝰ me
is & tibi pax:& oībus q̄cūq; habes ſit pax.2.Reg.20.Salue
mi frater . i.pax ſit tibi.1.Paralip.12.Pax tibi & pax adiu=
שְׁלֵמִים toribus tuis.& inde שְׁלֵמִים Selemim.i.pacifici.Geñ.35.Vi
Pacifici. ri iſti pacifici ſunt.2.Reg.20.Nonne ego ſum que reſpon=
deo veritatē in iſrael.pro quo he.le.nōne ego pacificarū fi=
deliū iſrael.i. vna de ciuitatibꝰ pacificis & fidelibus. p̄s.54.
Extendit manū ſuā in retribuendo.pro quo btūs hiero. in
Pacifica. pſ.iuxta he.ve.trāſtulit.Extendit manū ſuā ad pacifica ſua.
Nañ.1.Si perfecti fuerint & ita plr̄es.Pro quo he.le.Si pacifi
ci fuerint.Pōt ēt ſigñare perfectos ſicut eſt in lr̄a nr̄a: vt in=
fra dicetur. Accipitur ēt pro ſacrificio pacificorū .Exo.20.
Et offeretis ſup eo holocauſta & pacifica vr̄a.& in eo . 24.
Immolauerūtq; victimas pacificas dn̄o.Leuit.3.Hoſtia pa
cificorū. Amos.5.Et vota pinguiū veſtrorū nō accipiam.
Pro quo he.le.Et pacificū pinguiū vr̄orū nō accipiā.i.ſacri
שׁוּלַמִּית ficiū pacificū.& inde שׁוּלַמִּית Sulanith.Quod interpreta=
ſulamitis. tur pacifica.Cāti.6.reuertere reuertere ſulamitis. ſic debet
legi:nō ſunamitis.Sigñat ēt p̄dicta dictio cōplere vel conſu
Complere. Perficere mare aut pficere.Geñ.15.Nedū cōplete ſunt iniquitates a=
morreorū.3.Reg.7.Et perfecit oē opus.& in eo . 9.perfe=
ctūq; eſt oē opus.2.Paralip.4.Sicq; completū eſt oē opus.
Finire. Eſa.38.De mane vſq; ad veſperā finies me.i. cōſumabis.&
in eo.44.& conſiliū ſeruorū ſuorū cōplēs.& in eo.& oēm
volūtatē meā cōplebis.& in eo.60.Et complebuntur dies
שָׁלֵם luctus tui.& inde שָׁלֵם Salem.i.cōpletus vel cōſumatꝰ aut
Perfectꝰ pfectus ſiue integer.& in ge.fe.שְׁלֵמָה Selema.3.Reg.6.de
שְׁלֵמָה lapidibus dolatis atq; perfectis.Quod ī hebreo legitur ſin
gulariter.ſ.lapide perfecto vel integro . Et eſt in he.ge.fe.
Perfecta. Amos.1.Eo quod concluſerint captiuitatem perfectam in
שְׁלֵמוֹת idumea.& in plurali.שְׁלֵמוֹת Selemoth.Deut.27. Et de ſa=
xis informibꝰ & impolitis.Pro quo hebrei legunt.De lapi

dibus integris ſiue perfectis.& inde שְׁלוֹמִים Selomim.ideſt Integre.
perfectiones vel conſumationes.Hiere.13.Tranſlata ē om Perfecte
nis iuda tranſmigratione perfecta . Quod in hebreo legi= שְׁלוֹמִים
tur pluraliter.ſcilicet tranſmigratiōe perfectionum vel cō= pfectiōes
ſumationum.& inde מְשֻׁלָּם Meſulam.ideſt conſumatus.ſi
ue perfectus.Eſa.42.Quis cecus niſi qui venundatus eſt. Cōſumatꝰ.
Pro quo hebrei legunt.Quis cecus ſicut Meſulam . quod
interpretatur perfectus ſiue conſumatus aut pacificus. Po=
teſt etiam ſignificare illum cui aliquod debitum ſolutū eſt
vel cui aliquid reſtitutum eſt.

שַׂלְמָה Salma . veſtimentum .ſeu veſtis.Exo.22. Et oue שַׂלְמָה
ac veſtimento . Et in eodem.Si pignus a proxi= Veſtimētū
mo tuo acceperis veſtimentum.

שָׁלַף Salaph.euaginare.educere.ſcilicet gladium . diſcal= שָׁלַף
ciare.ſoluere.ſcilicet calciamentum.euellere.Iudi.3. Educere Euaginare.
Nec eduxit gladium.Et in eodem.8 . Qui non eduxit gla
dium.Et in eodem. 9.Euagina gladium tuum & interfice
me.Et in eodem.20.Quadringēta millia peditum pugna
torum.Pro quo hebrei legūt.Quadringēta millia virorū
peditum euaginantium ſiue educentium gladium.& in eo
dem.Inuenti ſunt viginti millia de beniamin educentium
gladium.Iob.20.Eductus & egrediens de vagina ſua . Si
gnificat etiam diſcalciare.Ruth.4 . Soluebat homo calcia ſoluere .ſ.
mentum ſuum.Ponitur etiam pro euellere.p̄s.128 . quod calciamētum.
Priuſq; euellatur exaruit.quod hebrei exponunt . priuſq;
educatur in culmine. Euellere

שָׁלשׁ Salos.tres ſiue tria.& eſt in hebreo generis femeni שָׁלשׁ
ni vel neutri.Exo.23.Tribus vicibꝰ mihi per ſingu Tres.
los annos feſta celebrabitis.Deut.19. Tres ciuitates ſepara Tria.
bis tibi.Prouer.30.Per tria mouetur terra.& in genere maſ
culino dicitur שְׁלשָׁה Seloſa.vel שְׁלשֶׁת ſeloſeth.Geñ.9.tres שְׁלשָׁה
iſti filii ſunt Noe.Et in eodem.18.Apparuerunt tres viri . Tres.
Et in eodem . 41.Tres propagines:tres adhuc dies ſunt.Nu שָׁלשׁ
me.12.Egredimini vos tantum tres.& inde verbum שִׁלֵּשׁ
Siles.quod ſignificat triplicare ſiue in tres partes diuidere
aut in tertio die aliquid operari:vel tertio idē facere.Deut. In tres ptes diuidere
19.Et in tres equaliter partes totam terre tue prouinciam
diuides.1.Regum.3.Requiretur enim ſeſſio tua vſq; peren
die.ideſt vſq; in tertium diem . hebrei tamen legunt cum tertio idē facere.
ſequentibus ſic.& in tertio die deſcendes.3 . Regum . 18 .&
tertio idipſum facite.& inde שְׁלִישִׁי Seliſi.ideſt tertiꝰ.Geñ. שְׁלִישִׁי
3.Et factum eſt veſpere & mane dies tertius.Exo.39.In ter Tertius.
tio ligurius achates & ametiſtus.& in plurali שְׁלִישִׁים Seli שְׁלִישִׁים
ſim.ſiue שִׁלְשִׁים Silesſim.Geñ.3.Cenacula & triſtega facies Triſtega
in eo.ideſt diuiſa in tres manſiones.& in eodem.50 . Et vi
dit ephraim filios vſq; ad tertiam generationem. Pro quo Terni.
hebrei legunt. Et vidit ioſeph de ephraim filios tertios .
ideſt vſq; ad tertiam generationem.3.Regum.6. Et per co
cleam aſcendebatur in medium cenaculum:& a medio in
tertium.Pro quo hebrei legunt. Et a medio in tertia.ſcili
cet cenacula.quia erat in tres partes diuiſum. Ezech.43.
Vbi erat porticus iuncta porticui triplici . Pro quo hebrei Triplex.
legunt.Iuncta porticui in tribus ſiue in triplicibus. Et in
genere feminino שְׁלִישִׁיָּה Seliſia.ſiue שְׁלִישִׁית ſeliſith. שְׁלִישִׁיָּה
ideſt tertia.Deut.26.Anno decimarum tertio.& in hebreo
eſt generis feminini:quia annus eſt generis feminini.1.Re
gum.20.Vſq; ad veſperam diei tertie.Et in eodem . Si in Tertia
ueſtigauero ſententiam patris mei craſtino vel perendie.
ideſt in die tertia.Eſa.19.In die illa erit iſrael tertius egy=
pto & aſſyrie.Et in hebreo eſt generis feminini:& refertur
ad plebem Iſrael . & in eo.37.in anno aūt tertio ſeminare
& metere.Zach.6.Et in quadriga tertia equi albi.ſigñat ēt
שְׁלִישִׁית ſeliſith.tertiā partem. Nu.28.Media pars hin per שְׁלִישִׁית

ſingulos vitulos & tertia per arietem.2. Paralip.23.Tertia pars veſtrũ qui veniunt ad ſabbatũ.Et in eodẽ. Tertia vero pars ad domũ regis: & tertia ad portã que appellatur fũdamẽti. Significat ẽt tripliciter. Ezech.21.Et duplicetur gladi⁹ & triplicetur.i.tripliciter duplicetur.Signãt ẽt שְׁלִישִׁיָּה Seliſiia conternantẽ ſeu trinã.i.trium annorũ. Eſa.15.Vectes eius vſq; ad ſegor vitulã conternãtem.& inde מְשֻׁלָּשׁ Meſulas.i.trinus ſeu trimus aut triennis. ideſt annorũ trium.Gẽn.15.Sume inquit mihi vaccã triẽnem & caprã trinã & arietẽ ãnorũ triũ.& in ge.fe. מְשֻׁלֶּשֶׁת Meſuleſeth vt in predicto loco:& in plu.fe.מְשֻׁלָּשׁוֹת Meſulaſoth. Ezech. 42.Triſtega enim erãt.i.per tria tecta diuiſa vel p̃ tres mãſiões.& inde שִׁלְשׁוֹם Silſom.i.nudiuſtertius. Gẽn.31.quod nõ ſit erga me ſicut heri & nudiuſtertius.& inde שְׁלֹשִׁים Seloſim.i.triginta. Gẽn.6.Et triginta cubitorũ altitudo illi⁹ Et in eo.41.Ioſeph triginta erat annorũ q̃n ſtetit incõſpectu pharaonis.& inde שָׁלִישׁ Salis.i.mẽſura capiens tertiã partẽ alterius menſure maioris.p̃s.79.Et potũ dabis nobis ĩ lachrymis ĩ mẽſura.Sed btũs hiero.in pſ.iuxta he.ve. trãſtulit.Et potaſti nos lachrymis tripliciter . Ponitur ẽt p̃ mẽſura triũ digitorũ.Eſa.40.Quis appẽdet tribus digitis molẽ terre.pro quo he.le.Et menſus eſt in mẽſura.ſ.triũ digitorũ ſiue in triplici.ſ.mẽſura puluerẽ terre. Signãt etiã שָׁלִישׁ Salis.ducẽ ſeu principẽ vel principalẽ .4. Regũ.7. Rñdens vnus de ducibus.& in eo.9.Dixitq; iehu ad Badachar ducẽ.Et in eo.15.Coniurauit aũt cõtra eũ phacee filius romelie dux.& in plu.שָׁלִישִׁים Saliſim.Exo.14. Et duces totius exercitus.& in eo.15.Et electi principes eius ſubmerſi ſunt in mari rubro.Signãt etiã שָׁלִישִׁים Saliſim res magnas & precipuas: ſcd̃m hebreos.Prouer. 22 . Ecce deſcripſi eã tibi tripliciter.pro quo ipſi legũt.Ecce deſcripſi tibi magna ſiue precipua.põt ẽt intelligi ſicut eſt in lr̃a nr̃a.ſignãt ẽt שָׁלִישִׁים Saliſim quedã inſtr̃a muſica :que fortaſſe erãt triãgulata vel triũ chordarũ.pro quo btũs hiero. tranſtulit ſiſtra.1.Reg.18.In tympanis leticie & in ſiſtris.

שֵׁם Sem.nomẽ aut fama.Gẽn.2.Nomen vni phiſon.& in eo.4 .Iſte cepit inuocare nomẽ dñi.& in eo.16. vocauitq; nomen eius Iſmael.& in eo.32. Quid queris nomen meum.Leuit.24. Et qui blaſſemauerit nomen domini morte moriatur.p̃s.9.Nomẽ eorũ deleſti.p̃s.108 . In gñatiõe altera deleatur nomẽ eius.p̃s.137.Q̃m magnificaſti ſup oẽ:nomẽ ſanctũ tuũ.Hiere.29 . Pro eo qd̃ miſiſti in noĩe meo libros.pro quo he.le.Pro eo qd̃ miſiſti in noĩe tuo libros ſiue ep̃las.& ponitur ibi שְׁמֵכָה Simcha cũ he in fine p̃ שִׁמְךָ Simcha.Signãt etiã famã vel famoſum.i.noĩatũ.Gẽn. 6.Iſti ſunt potẽtes a ſeculo viri famoſi. pro quo he.le. Viri fame vel nois.2.Reg. 7 .Feciq; tibi nomẽ grãde iuxta nomẽ magnorũ.& in plu.שֵׁמוֹת Semoth.Gẽn. 2 . Appellauitq; adam noibus cũcta aiantia.Exo.1.Hec ſunt noĩa filiorũ iſrael.Itẽ שָׁם Sam.i.ibi: aduerbiũ loci:ſiue illic : vel illuc Gẽn.2.Ibi inuenitur bdeliũ & lapis onychinus . Deut.10. Que vſq; hodie ibi ſunt.Iob.3 . Ibi impii ceſſauerũt a tumultu.p̃s.13.Illic trepidauerũt timore.p̃s.49. Et illic iter quo oſtẽdã ei ſalutare dei.p̃s.121.Illuc enim aſcẽderũt trib⁹ p̃s.131.Illuc p̃ducã cornu dauid.p̃s.138 . Etenim illuc manus tua deducet me.Scribitur ẽt cũ he in fine & dr̃ שָׁמָּה Sama.Gẽn.14.& ceciderũt ibi.Deut.1.Nec tu ingredieris illuc,Et in eo.12.Illuc oĩa que p̃cipio cõferetis.Iob.2.& nudus reuertar illuc.Ponitur ẽt pro tũc aduerbio tp̃is. Eccl̃s. 3.& tp̃s oĩs rei tunc erit.& cõponitur cũ mem in principio & dr̃ מִשָּׁם Miſam.i.inde ſiue illinc.Gẽn.2.Qui inde diuiditur in quattuor capita.& in eo.11.& inde diſp̃ſit eos dñs. Et in eo.49.Inde paſtor egreſſus eſt.& inde שָׁמַיִם ſamaim i.celi.& ſolũ inuenitur in nu.plu:& caret numero ſingulari Sed ponitur aliq̃n pro ſingulari:aliq̃n pro plurali.Gẽn . 1. In principio creauit deus celũ & terrã.Et in eo . Vocauitq; deus firmamentũ celum.Leuit.26.Daboq; vobis celũ deſuper ſicut ferrũ.Deut.30. Si ad cardines celi fueris diſſipatus.Et in eo.32.Audite celi que loquor.& in eo.Celiq; caligabũt rore.Eſa.13.Venĩetibus de terra procul a ſũmitate celi.Signãt ẽt regionẽ aeris excelſã q̃ eſt verſus celũ.Deut. 9.Et ciuitates ingẽtes & ad celũ vſq; muratas.& eſt hypbolica locutio.Iob . 2 . Sparſerunt puluerem ſuper caput ſuum in celum.Prouer.30. Viam aquile in celo. & in lingua chaldaica dr̃ שְׁמַיָּא Semaia.Hiere.10. Dii q celũ & terrã nõ fecerũt.Dañ.2.Sed eſt deus in celo reuelans myſteria.

שָׁמֵם Samam.deſolare.deſertũ facere.perdere.diſperdere obſtupeſcere.Leuit.26.Et deſerta faciam ſãctuaria vr̃a.& in eo. diſperdãq; terram veſtram.i.deſolabo . & ĩ eo. Cunctis diebus ſolitudinis eius.Pro quo he.le.Cũctis diebus quibus deſolata fuerit.Et in eo.patiẽs ſolitudinẽ p̃pter illos.pro quo he.le.Cum deſolata fuerit ab eis.p̃s. 68. & locũ eius deſolauerũt. Eſa.54.& ciuitates deſertas inhabitabis.i.ciuitates que deſolate ſunt.Hiere.17 . deſolatiõe deſolata eſt oĩs terra.& in eo.49.Et diſſipauerit cũ eis habitacula eorũ.Threñ.1.facti ſunt filii eius perditi. & in eo.5 . p̃pter montẽ ſion quia diſperiit.Ezech.12.Terraq; deſerta. Et in eo.20.vt cũ offerrẽt omne qd̃ aperit vuluam p̃pter peccata eorum,pro quo he.le.Cum offerrent omne qd̃ aperit vuluã:vt diſperdã eos.Sed ſi pro אֲשִׁימֵם aſimem legatur אֲשַׁמֵּם aſamam.tũc ſignãt culpã ſiue peccatũ eorũ :ſicut eſt in lr̃a noſtra. & in eo.30.Et diſperdã terrã.& in eo . 36. Pro eo quod deſolati eſtis & cõculcati.& in eo.que quondã fuerat deſolata.& in eo.Et ciuitates deſerte & deſtructe. Signãt ẽt obſtupeſcere. Leuit.26. Et obſtupeſcẽt ſup eã ĩimici veſtri.Iob.17.Stupebunt iuſti ſuper hoc.& in eo. 21. Attendite ad me & obtupeſcite.p̃s.142. In memetipſum turbatũ eſt cor meũ.i.ſtupefactũ eſt.Eccl̃s.7.Ne obſtupeſcas. Eſa.52.Sicut obſtupuerunt ſuper te multi. & in eo.63.que ſiui:& non fuit qui adiuuaret.pro quo hebrei legunt.&ſtupefactus ſum:& non fuit qui adiuuaret.Hiere. 2. Obſtupeſcite celi,ſuper hoc.Et in eodem.4.Et obſtupeſcent ſacerdotes.Et in eodem.19.Omnis qui pertranſierit eam:obſtupeſcet.Dañ.8.Et ſtupebam ad viſionem.& inde שׁוֹמֵם Somem.ideſt deſolatus:ſiue perditus.aut ſtupefactus vel merens.Threñ.3.Poſuit me deſolatam . Scribitur etiam cum mem in principio & dicitur מְשׁוֹמֵם Meſomem. Dañ.9. Et erit in templo abominatio deſolationis. Et in eodem. Perſeuerauit deſolatio.Et in eodem.12. Poſita fuerit abominatio in deſolatione.Ponitur etiam pro merente vel triſti .Eſdre.9.Et ſedi merens.Et in eodem . Et ego ſedebam triſtis.Poteſt etiam legi deſolatus vel ſtupefactus. Ezech.3 Manſi ibi tribus diebus merens.& in plurali שׁוֹמְמִים Somemim.Threñ.1. Facti ſunt filii mei perditi . Et in eodem.Omnes porte eius deſtructe . & in genere feminino שׁוֹמֵמָה Somema.Eſa.54.Quoniam multi filii deſerte. Threñ.1. Poſuit me deſolatam . & in plurali feminino שׁוֹמֵמוֹת Somemoth.Eſa.61.Et deſertas & diſſipatas in generationem & generationem.Dañ.9. Et vide deſolationes noſtras.Et inde שַׁמָּה Sama:ſiue מְשַׁמָּה Meſama aut שְׁמָמָה Semama.ideſt deſolatio:ſiue ſtupor.Ps.72. Quomodo facti ſunt in deſolationẽ.Hiere.5.Stupor & mirabilia facta ſunt in terra. Et in eodem .18. Vt fieret terra eorum in deſolationem.Ezech.33. Cum dedero terram eorum deſolatam & deſertam.Et in eodem.35 .Et dabo te deſolatum & deſertum . Pro quo hebrei legunt. Et dabo te in deſolationẽ & deſertũ.Ioel.3.Egypt⁹ in deſolatione erit. & in plu.שַׁמּוֹת Samoth.ſiue שְׁמָמוֹת Semamoth.aut מְשַׁמּוֹת Meſamoth.p̃s.45.Qui poſuit prodigia ſup terrã. p̃ quo btũs hiero.in pſ.iuxta he.ve. trãſtulit quãtas poſuit ſolitudines in terra.Eſa.15 . Aque nemrim deſerte erunt. Pro quo he.le.Deſolatiões erũt.Ezech.35. In deſolatiões ſempiternas tradã te.& inde שִׁמָּמוֹן Simamon . i . deſolatio Ezech.12.Et aquã ſuã in deſolatione bibẽt.& inde שְׂמָמִית Semamith.i.ſtellio. Prouer.30.Stellio manibus nititur. & ſolum inuenitur in predicto loco.

שְׂמֹאל Semol.ſiniſtra. De quo vide infra in dictione שְׂמֹל Semol.

שָׁמַד Samad.deſtruere.diſperdere.delere.diſſipare. Leuit 26.Deſtruã excelſa vr̃a. Deut.1.vt traderet nos in manu amorreorũ atq; deleret.Prouer.14.Domus impiorum delebitur.Eſa.14.Et ſcopabo eã ĩ ſcopa terẽs. p̃ quo he.le. Deſtruẽs vel delẽs.& in eo.48.Nõ fuiſſet attritũ nomẽ ei⁹ a facie mea.ideſt non fuiſſet deletum vel diſſipatũ.Ezech. 14.Et delebo eum de medio populi mei iſrael.& in eo.32. Et diſſipabitur multitudo eius. Oſee.10. Diſperdentur excelſa idolorum.

שָׂמַח Samach.letari.exultare.gaudere.Exo.4. Vidẽſq; te letabitur corde. Deut.33.Letare zabulon in exitu tuo Iudi.9.Quod letificat deũ & hoies.Eſter.8. Omniſq; ciuitas exultauit atq; letata eſt.p̃s.15.letatũ eſt cor meũ & exultauit lingua mea.Ps.88.Letificaſti oẽs inimicos eius . Ps. 104.Letata eſt egyptus in profectiõe eorũ.Prouer.13 . lux iuſtorũ letificat.& in eo.27.Et letifica cor meũ.Et in eodẽ 29.Et iuſtus laudabit atq; gaudebit.Eccl̃s . 11.Letare iuuenis in adoleſcentia tua.Hiere.20.Quaſi gaudio letificauit eũ.& inde שָׂמֵחַ Samẽach.i.letus ſiue gaudẽs.Deut.16.Eriſq; in leticia.Pro quo he.le.Eriſq; letus ſiue gaudẽs . Eſter. 5.Letus & alacer.& in plu.שְׂמֵחִים Semechim. Iob.3. Gaudẽtq; vehemẽter cũ inuenerint ſepulchrũ.Pro quo he.le leti ſiue gaudẽtes in leticia ſiue in exultatione;gaudebũt cum inuenerint ſepulchrũ.i.qui quondã gaudebãt in exultatione :mõ gaudẽt cũ inueniũt ſepulchrũ.p̃s.34.Qui gratulãtur malis meis.Eſa.24.Ingemuerũt oẽs qui letabãtur corde.& inde שִׂמְחָה Simcha.i.leticia ſiue gaudiũ. Nu.10.Si q̃n habueritis epulũ aut dies feſtos.pro quo he.le. In die leticie veſtre & in feſtiuitatibus veſtris.Eccl̃s.8.Laudaui igitur leticiam.Eſa.55.In leticia egrediemini.

שָׁמַט Samat.dimittere.remittere.relinquere. precipitare declinare.calcitrare.Exo.23.Anno aũt ſeptimo dimittes eã:& requieſcere facies. Deut.15. Cui debetur aliqd ab amico vel proximo ac frẽ ſuo repetere nõ poterit.p̃quo he.le.Remittat ſiue dimittat oĩs cui debetur aliquid.& ĩ eo. Ciuẽ & p̃pinquũ repetẽdi nõ habebis p̃tãtem.Pro quo he. le.Et qd̃ fuerit tibi cũ fratre tuo dimittet man⁹ tua . & eſt ſenſus ſicut in lr̃a nr̃a.Hiere.17.Et relinqueris ſola ab hereditate tua.& inde שְׁמִטָּה Semita.i.remiſſio.Deut. 15. Septimo anno facies remiſſionẽ.& in eo. Appropinquauit ſeptimus annus remiſſiõis.Signãt ẽt p̃dicta dictio p̃cipitare.4 Reg.9.Precipitate eã deorſũ:& p̃cipitauerũt eã .p̃s. 140. abſorti ſunt.pro quo he.le.p̃cipitati ſũt.põt ẽt legi ſecũdũ primã ſignificationẽ dimiſſi ſunt vel relicti ſunt . Ponitur ẽt pro declinare vel calcitrare.2.Reg.6 . Calcitrabãt boues & declinauerãt eã.vbi vna dictio hebraica ponitur pro duabus dictiõibus latinis.nã in hebreo ſic habetur. Q̃m calcitrauerãt boues ſiue q̃m declinauerãt boues.& aliqui hebrei legunt in predicto loco. Q̃m lapſi fuerant boues.

שָׁמַיִם Samaim celi.& declinatur tm̃ plr̃ : & caret numero ſingulari:& ponitur aliq̃n plurale pro ſingulari de quo vide ſupra in dictione שָׁם Sam.

שְׂמִיכָה Semicha.opertorium ſeu pallium. Iudi. 4 . Et opertus eſt ab ea pallio . & ſolum inuenitur in predicto loco .

שְׂמֹאל Semol.ſiniſtra . & ſcribitur cũ aleph ante lr̃a lamed loco vau vocali.Gẽn. 48.Manaſem vero in ſiniſtra ſua.& in eo. Siniſtrã ãt ſup caput manaſſe.2.Reg.16.A dextera & a ſiniſtra eius.Eſa.9.Et comedet ad ſiniſtrã. & aliq̃n ſcribitur ſine aleph.2.Reg.14. Dñe mi rex neq; ad dexterã neq; ad ſiniſtrã.& inde שְׂמָאלִי ſemali.i.ſiniſter.3.Reg.6 Sil'r erexit columnã ſecũdã.p̃ quo he.le.& erexit columnã ſiniſtrã.& in hebreo eſt ge.maſ.& in ge.fe.שְׂמָאלִית Semalith.Leuit.14.Olei vero partẽ mittet in manũ ſuã ſiniſtrã. & inde verbũ הִשְׂמִיל Haſmel qd̃ ſignãt ſiniſtrare:ſi latie poſſet dici.i.ad ſiniſtrã pergere.vel ad ſiniſtrã declinare : aut vti ſiniſtra.Gẽn.13.Ego ad ſiniſtrã pergã. 2.Paralipo.12. Vtraq; manu fundis ſaxa iacientes.pro quo he.le. Dextera & ſiniſtra vtẽtes lapidibus.Eſa.30 . Et nõ declinetis nec ad dexterã nec ad ſiniſtrã.& aliq̃n ſcribitur ſine aleph.Ezech. 21.Exacuere valde ad dexterã & ad ſiniſtram. Item שִׂמְלָה Simla.i.palliũ ſeu veſtimentũ:aut pannus.Gẽn. 9. Palliũ ĩ poſuerũt humeris ſuis.Deut.8.Veſtimẽtũ tuũ quo operiebaris nequaq̃ vetuſtate defecit.& in eo.22. Expandentq; veſtimẽtũ corã ſenioribus.& in plu . שְׂמָלוֹת Semaloth . Gẽn. 45.Singulis aũt proferri iuſſit binas ſtolas.i. binas veſtes Exo.3. Vaſa argentea & aurea ac veſtes.

שָׁמֵן Saman.impinguare.incraſſare.Deut.32.Incraſſatus eſt dilectus.& in eo. Impinguatus :incraſſatus. Nee. 9.Et ſaturati & impinguati ſunt.Eſa.6.Exceca cor populi huius.Pro quo hebrei legunt. Incraſſari.ideſt incraſſatum eſt cor populi huius.& ſic habetur in euangelio ſecundum mattheum capitulo.13.vbi dicitur. Incraſſatum eſt enim cor populi huius:& auribus grauiter audierunt.Hiere.5.Icraſſati ſunt & impiguati.& inde שָׁמֵן Samen.ideſt pinguis 1.Paralip.4.Inuenerũtq; paſcua vbera & valde bona.Pro quo hebrei legunt.Et inuenerunt paſtum pinguẽ & bonũ. Eſa.30.Eritq; vberrimus & pinguis.& in plu.שְׁמֵנִים ſemanim.Eſa.25.Conuiuium pinguium:cõuiuium vindemie: conuiuium pinguium medulatorum.Et aliquando ſcribitur cum mem in principio.Nee.8.Ite comedite pinguia. p̃s.77.Et occidit pingues eorum.Eſa.10.Mittet dominator dominus in pinguibus eius tenuitatem.& in genere feminino שְׁמֵנָה Semena.Gẽn.49.Aſer pinguis eſt panis ei⁹ Nu.13.Humus pinguis an ſterilis.Nee. 9. Ceperuntq; vrbes munitas & humum pinguem.& inde שֹׁמֶן ſomen ſiue מִשְׁמָן Miſman.ideſt pinguedo ſiue craſſitudo.Gẽn.27.In pinguedine terre erit habitatio tua . p̃s. 108. Et caro mea mutata eſt propter oleum.Pro quo hebrei legunt . Et caro mea macilenta facta eſt: ſiue mutata eſt a pinguedine. Poteſt etiam ſignificare oleum:vt infra dicetur.Eſa.17.Et pinguedo carnis eius marceſcet . & inde שֶׁמֶן Semem. ſiue שָׁמֶן Samem.ideſt oleum vel vnguentum.Exo.27 . Oleum de arboribus puriſſimum.Leuit.24. Vt offerant tibi oleum de oliuis puriſſimis.Prouer.27.Et oleum dextere ſue euocat.Canti.primo.Oleum effuſum eſt nomen tuum Eſa.1.Nec fota oleo.Et in eodem.5.In cornu filii olei. Et in eodem.10.Computreſcet iugum a facie olei. Ezech.32. Et flumina eorum quaſi oleum adducam . Ponitur etiam pro oliua. Nee.8.Et afferte frondes oliue : Significat etiam vnguentum ſiue oleum aromaticum.Ps.132. Sicut vnguentum in capite quod deſcendit in barbam barbã Aaron .Canti . 1. Fragantia vnguentis optimis .Item שְׁמֹנָה Semona . ideſt octo . 4 . Regum . 22. Octo annorum

erat ioſias. Eccl's.11. Da partē ſeptem necnō & octo. Mich. 5. Et octo pŕimates hoim. & inde שְׁמִינִי Semini.i.octauus. Exo.22. Die octauo reddes eū mihi. Leuit.9. facto aūt octauo die. & in ge.fe. שְׁמִינִית Seminith. vt in titulo. p̄s.11. vbi dr̄ in finē pſalmus dauid ꝑ octaua. & idē שְׁמֹנִים Semonim .i.octogita. vt Geñ.16. Octoginta & ſex annorū erat abraā. Itē אַשְׁמַן Aſman.i.locus caliginoſus ſiue ſepulchrū. & ſolū inuenitur in nu.plu. Eſa.59. Et in caliginoſis q̄ſi mortui.

שָׁמַע Samaa. Audire. ſiue exaudire: acquieſcere. obedire. intelligere. Geñ.3. Vocē tuā dñe audiui. & in eo. quia audiſti vocē vxoris tue. Et in eo.18. Quo audito ſara riſit poſt oſtiū tabernaculi. pro quo he.le. Et ſara audiebat poſt oſtium tabernaculi. Et in eo.21. Exaudiuit dñs vocē pueri. Et in eo.34. Quod cū audiſſet iacob. & in eo.45. Auditū q̄ eſt & celeri ſermone vulgatū in aula regis. Pro quo he.le. Et vox audita.i.rumor auditus eſt in domo pharaonis. Exo.2. Audiui gemitū eorū. & in eo.22. Si clamauerit ad me: exaudiā eū. & in eo.23. Nec audietur ex ore vr̄o. Nu.12 Quod cū audiſſet dñs iratus eſt valde. 1. Reg.15. Precepit itaq̄ ſaul populo. Pro quo he.le. Et audire fecit ſaul populū.i.p̄conizare fecit vt oēs cōgregarētur ad preliū. 4. Reg.7. Siquidē dñs ſonitū audire fecerat. 1. Paralip.15. In nablis & citharis cōcrepātes. Pro quo he.le. Audire facientes. ſ.cantica & hymnos. Nec.12. Et audita eſt letitia ieruſalem Ps.57. Qui nō exaudiet vocē incantantium. p̄s.129. Dñe exaudi vocē meā. Hiere.23. Nolite audire verba ꝓphetarū. & in eo.51. Annūciate cōtra eā regibus Ararat. ꝑ quo he.le. audire facite. Dañ.8. Audiui vnū de ſanctis. Sign̄at ēt acquieſcere vel obedire. Geñ.16. Cumq̄ ille acquieſceret. 1 Reg.15. & nō potius vt obediatur voci dñi. & in eo. Meli⁹ eſt enim obedientia q̄ victime. Pro quo he. le. Melius eſt enim obedire q̄ victima. p̄s.17. In auditu auris obedient mihi. Eſa.11. Et filii amon obedientes erunt. Hiere. 35. q̄a obedierunt precepto patris ſui. & in eo. Quia obediſtis p̄cepto ionadab. Sign̄at ēt intelligere qđ eſt idē qđ audire mēte & corde. Deut.28. Cuius linguā intelligere nō poſſis 3. Regū.3. Dabis ergo ſeruo tuo cor docile. pro quo he.le. Cor intelligēs. Eſa.36. Loquere ad ſeruos tuos ſyra lingua: intelligim⁹ eñ. & inde שֵׁמַע Sémaa. ſiue שְׁמוּעָה Semua.i. auditio ſiue auditus: aut fama vel rumor. Iob.42. Auditu auris audiui te. Eſa.23. Cum auditū fuerit in egypto: dolebūt cū audierint de tyro. Pro quo he.le. Cū auditio fuerit ī egypto: dolebūt ab auditiōe vel a rumore aut a fama tyri. Et in eo.37. Et audiet nūciū. Pro quo he.le. Et audiet auditionē ſiue famā vel rumorē. Et in eo.53. quis credidit auditui nr̄o. Hiere.51. Veniet in ānō auditio. Et in eo. & timeatis auditū qui audietur in terra. Ponitur ēt pro fama. Ioſ.6. Et nomē eius vulgatū eſt in omni terra.i.fama eius. Hiere.5. Audiuit rex Babylonis famā eius. & aliq̄ñ ſcribitur cū mē in principio & dr̄ מִשְׁמַע miſmaa. 2. Reg.22. Fecitq̄ eū ſibi dauid auricularīū a ſecreto. pro quo he.le. Et poſuit eū dauid ad auditionē ſuā.i. vt ſecreta eius audiret. Eſa.11. nec ſcđm auditū auriū arguet. Ponitur ēt ꝑ obediētia. 1. Regū.22. Et ꝑgens ad imperiū tuū. Pro quo he.le. ad obediētiā tuā.i. vt tibi obediat in omnibus que ei imperaueris. & inde הַשְׁמָעוּת Haſmacuth.i.auditio. Ezech.24. Vt annunciet tibi. Pro quo he.le. In auditione aurium.i. vt audias que annunciabit tibi.

שֶׁמֶץ Sémes. parum. paululum. pauxillum. ignominia ſeu infamia. Iob.4. Suſcepit auris mea venas ſuſurri eius. pro quo he.le. Suſcepit auris mea paululū ſeu pauxillū ex eo. & in eo.26. Et cū vix paruā ſtillā ſermonis eius audierim⁹. Scribitur ēt cū he in fine & dr̄ שִׁמְצָה ſimſa.i.ignominia ſeu infamia. Exo.32. Propter ignominiam ſordis.

שָׁמַר Samar. cuſtodire. ſeruare. conſeruare. obſeruare. cauere. Geñ.2. Vt operaretur & cuſtodiret illum. Et in eo.3. Ad cuſtodiendā viam ligni vite. Et in eo.28. Et cuſtodierit me in via. Et in eo.37. Pater vero rem tacitus conſiderabat. pro quo he.le. Et pater eius cōſeruabat rē ſeu verbū. & per talē modū loquēdi dicitur. Luce.2. Maria aūt cōſeruabat oia verba hec: conferens in corde ſuo. Deut.4. obſeruabitis & implebitis opere. & in eo. cuſtodi igitur temet ipſum. Et in eo. Cuſtodite igitur aīas vr̄as. Et in eo.24. obſerua diligenter ne incurras plagā lepre. 2. Reg.22. & cuſtodiui me ab iniquitate mea. Iob.14. Sed parce peccatis meis. pro quo he.le. Nō cuſtodias ſiue obſerues ſup peccatum meū.i.nō obſerues mihi odiū ſeu vindictā. p̄s.15. Cōſerua me dñe q̄m ſperaui in te. Ps.17. Quia cuſtodiui vias dñi. Ps.85. Cuſtodi aīam meā q̄m ſanct⁹ ſum. Eccl's.8. Ego os regis obſeruo. Hiere.31. Et cuſtodiet eū ſicut paſtor gregē ſuū. Amos.1. Et indignationē eius ſeruauerit vſq̄ in finē. Ione.2. Qui cuſtodiunt vanitates. Mich.6. Et cuſtodiſti p̄cepta Amri. Sign̄at ēt cauere. ſ. q̄ñ eſt verbū paſſiuū prime cōiugationis impatiui modi. Exo.19. Cauete ne aſcendatis in montē. Deut.4. Caue ne obliuiſcaris pacti dñi dei tui Et in eo.12. Caue ne offeras holocauſta tua in oī loco. Ioſ.6. Vos aūt cauete: ne de his que precepta ſunt quicq̄ contingatis. Eſa.7. Vide vt ſileas. Pro quo he.le. Caue & ſile.i. temetipſum cuſtodi vt ſileas. & inde שׁוֹמֵר Somer.i.cuſtos Geñ.3. Nūquid cuſtos fratris mei ego ſū. 1. Reg.28. & ego cuſtodē capitis mei ponam te. Eſa.21. Cuſtos quid de nocte. & inde מִשְׁמָר miſmar: ſiue מִשְׁמֶרֶת Miſmereth.i.cuſtodia. Geñ.42. Et tradidit illos cuſtodie. Exo.12. & obſeruabitis eum. pro quo hebrei legunt. Et erit vobis in cuſtodiā 1. Reg.22. Mecūq̄ ſeruaberis. Pro quo hebrei legunt. Et eris mecum in cuſtodiam. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. 1. Paralip.26. Cuſtodiā contra cuſtodiā. Prouer.4. Oī cuſtodia ſerua cor tuum. & in plurali מִשְׁמָרוֹת Miſmaroth. Nec.7. Et poſui cuſtodes. Pro quo hebrei legunt. Et poſui cuſtodias. Et in eodem.13. & conſtitui cuſtodias. & in codē. Et conſtitui cuſtodias ſacerdotum & leuitarum. Dicitur etiam שָׁמְרָה Somra. ideſt cuſtodia. p̄s.104. Pone domie cuſtodiam ori meo. & aliquando ſcribitur cum aleph in principio & dicitur אַשְׁמוּרָה aſmura. ſiue אַשְׁמֹרֶת aſmoreth. ideſt cuſtodia. Ps.89. Et cuſtodia in nocte. Ponitur etiam ꝑ vigilia. Exo.14. Iamq̄ aduenerat vigilia matutina. Iudi.7. Incipientibus vigiliis noctis mediis. pro quo hebrei leḡūt In principio vigilie noctis medie. & in plurali אַשְׁמֻרוֹת aſmuroth. p̄s.118. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo. Pro quo beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem tranſtulit. Preueniebant oculi mei vigilias. Et aliq̄ñ ſcribitur ſine aleph. p̄s.76. Anticipauerunt vigilias oculi mei. Item שָׁמִיר Samir.i.adamas: aut ſpina vel vepres. Hiere.17. Et in vnguine adamantino. Ezech.3. Vt adamantē & ſilicem dedi faciem tuam. Zach.7. Et cor ſuum poſuerunt vt adamantem. Significat etiam ſpinam ſeu vepres. Eſa.5. Aſcendent ſuper eam vepres & ſpine. Et in eodem. 6. Vepres enim & ſpine erunt in vniuerſa terra. Et in eodem.7. In ſpinas & vepres erunt. Et in eodem.32. Super humum populi mei ſpine & vepres aſcendent. Itē שְׁמָרִים Semarim. ideſt feces. & ſolum inuenitur in numero plurali. Ps.73. Veruntamen fex eius non eſt exinanita: bibent omnes peccatores terre. Pro quo hebrei legunt. Veruntamen feces eius bibent. Hiere.48. Et requieuit in fecibus ſuis. Soph.1. Et viſitabo ſuper viros defixos in fecibus ſuis.

שֶׁמֶשׁ Sémes. Sol. Geñ.19. ſol egreſſus ē ſup terrā. p̄s.121 Per diē ſol nō vret te. Eccl's.1. Et oritur ſol & occidit. Malach.4. & orietur vobis timētibus nomē meū ſol iuſtitie. & in ligua chaldaica dr̄ שִׁמְשָׁא Simſa. Dañ.6. & vſq̄ ad occaſū ſolis laborabat vt erueret illū. & in plu. שְׁמָשׁוֹת Simſoth: & ſign̄at ꝓpugnacula. Eſa.54. Et ponā iaſpidē ꝓpugnacula tua. Item שַׁמֵּשׁ Sāmmes. in lingua chaldaica ſignicat miniſtrare. Dañ.7. Millia millium miniſtrabant ei.

שֵׁן Sen. dens. ebur. coccinū. Exo.21. dentē pro dēte. & ī eo. Dētē ſi excuſſerit. Prouer.25. Dēs putrid⁹ & pes lapſus & in plu. שִׁנַּיִם Sinnaim. Geñ.49. Et dentes eius lacte cādidiores. Canti.4. Dētes tui ſicut greges tōſarū. & q̄ñ iūgitur cum dictione שָׁלֹשׁ Salos: que ſign̄at tres: tūc ābe dictiones ſign̄ant inſtr̄m ferreū qđ tridēs appellatur. 1. Reg.2. & hēbat fuſcinula tridētē in manu ſua. Accipitur ēt pro rupe vel ſcopulo acuto ī pte ſupiori. 1. Reg.14. Eminētes petre ex vtraq̄ pte: & quaſi in modū dentiū ſcopuli hinc inde p̄rupti. Iob.39. In p̄ruptis ſilicib⁹ cōmoratur atq̄ inacceſſis rupibus. Sign̄at ēt p̄dicta dictio ebur qđ eſt dens elephātis. 3. Reg.10. Thronū de ebore grādē. Cāti.5. venter eius eburneus. Ezech.17. Dētes eburneos & hebeninos. Sign̄at ēt coccinū ſeu colorē rubeū. & tūc ſcribitur cū iod in fine & dr̄ שָׁנִי ſani. vt Geñ.38. in q̄ obſtetrix ligauit coccinū. Exo.39. purpura coccoq̄ bis tincto. Ioſ.2. Funicul⁹ iſte coccine⁹ Cāti.4. ſicut vitta coccinea labia tua. & aliq̄ñ ſcribitur cū mē in fine: & dr̄ שָׁנִים ſanim. Eſa.1. Si fuerit pctā vr̄a vt coccinū. Prouer.30. Oēs.n. domeſtici eius veſtiti ſunt duplicib⁹. pro quo he.le. Oīs.n. dom⁹ eius veſtita eſt coccino. q̄ ſi pro שָׁנִים Sanim legatur שְׁנַיִם Senaim: tūc ſignificat duo vel duplicia ſicut eſt in littera noſtra.

שָׁנַן Sanan. acuere. narrare. cōfabulari. recitare. ſeu repetere. Deut.32. Si acuero vt fulgur gladiū meū. p̄s.44. ſagitte tue acute. p̄s.139. acuerūt linguas ſuas ſicut ſerpentes. p̄s.72. Et renes mei cōmutati ſunt. pro quo he.le. Et renes mei acuūtur ſiue acuti ſunt. pōt ēt deriuari a dictiōe שָׁנָה ſana q̄ ſign̄at mutare ſiue commutare. ſicut eſt in lr̄a nr̄a. Sed btūs hiero.ī pſ. iuxta he.ve. trāſtulit. renes mei velut ignis fumigās. Qđ ēt pōt intelligi ſcđm lr̄am hebraicā. nā ponitur ibi dictio אֶשְׁתּוֹנָן Eſthonā. & pōt eſſe dictio cōpoſita ab אֵשׁ Es: qđ ſign̄at ignē: & תְּנַן thenan q̄ in lingua chaldaica ſign̄at fumū ſiue fumigās. Sign̄at ēt p̄dicta dictio narrare ſiue confabulari. Deut.6. Et narrabis ea filiis tuis. & inde שְׁנִינָה Senina. ideſt narratio ſeu fabula. Deut.28. Et eris ꝑditus in parabolam ac fabulam.

שָׂנֵא Sana. odire. odiū habere. Geñ.26. Ad hoiem quē odiſtis. Et in eo.29. Vidēs aūt dñs q̄ deſpiceretur lia. ꝑ quo he.le. Videns aūt dñs q̄ odioſa eſſet lia. & in eo.37. Oderāt eū: nec poterāt ei quicq̄ pacifice loqui. & ī eo. que cā maioris odii ſeminariū fuit. pro quo he.le. & addiderūt amplius odire eū. Exo.18. & qui oderint auaritiā. Nu.10. & fugient qui oderūt te a facie tua. Deut.1. Odit nos dñs. & ī eo.16. Que odit dñs de⁹ tu⁹. & in eo.19. Si quis āt odio hn̄s ꝓximū. & in eo.21. Si habuerit hō duas vxores: vnā dilectā & alterā odioſam. p̄s.43. & odiētes me diſpdidiſti. p̄s.138. Nōne qui oderunt te dñe oderā. Prouer.8. Timor dei odit malū. & in eo.14. Etiā ꝓximo ſuo paup odioſus eſt. & īde שִׂנְאָה Sinaa.i.odiū. 2. Reg.13. vt maius eſſet odiū quo oderat eā. p̄s.23. & odio iniquo oderūt me. & inde שׂוֹנֵא Sone i.odiēs ſiue inimicus. Exo.23. Si videris aſinū odiētis te iacere ſub onere. Prouer.26. Labiis ſuis intelligitur inimic⁹ & in plu. שׂוֹנְאִים Sonim. 2. Reg.5. odiētes aīam dauid. Eſa.66. Dixerunt fratres veſtri odientes vos. & aliq̄ñ ſcribitur cum mem in principio. p̄s.43. Et odientes nos diſperdidiſti. Ps.89. Inimici domini mentiti ſunt ei.

שַׁאֲנָן Sinan. abūdās. p̄s.67. Multiplex millia letantiū. ꝑ quo btūs hiero. in pſ. iuxta he.ve. trāſtulit. Millia abundantium. & aliqui hebrei dicunt q̄ ſignificat certū ordinem celeſtis hierarchie.

שֶׁנֶב Senab. cācellus. & ſcribitur cū aleph in pricipio & dicitur אֶשְׁנָב Eſnab. Prouer.7. per cancellos proſpexi iuuenem. In alio vero loco beatus hieronymus tranſtulit cenaculum. Iudi.5. Et de cenaculo loquebatur.

שָׁנָה Sana. mutare. cōmutare. iterare. vel ſecūdare. 1. Reg.21. Et mutauit os ſuum. 3. Reg.14. Surge & cōmuta habitum. Hiere.52. Et mutauit veſtimēta carceris eius. Malach.3. Ego dñs non mutor. & aliq̄ñ ſcribitur cū aleph loco he. 4. Reg.25. Et mutauit veſtes eius. Eccl's.8. Et potētiſſimus faciē illius cōmutabit. & inde שׁוֹנִים Sonim.i.mutantes ſiue mutati. & ponitur pro detractoribus qui mutāt verba aliorū vt detrahant. Prouer.24. Et detractoribus ne cōmiſcearis. & in ge.fe. שׁוֹנוֹת Sonoth.i.mutate ſiue diuerſe. Eſter.3. Nouis vtens legibus. Pro quo he. le. Et leges eorū ſunt mutate ſiue diuerſe ab omni populo. i.a legibus oīm populorū. & inde שְׁנוֹת Senoth.i.mutatio. p̄s.76. Mutatio dextere excelſi. Pōt ēt ſign̄are annos vt īfra dicetur. ſign̄at ēt predicta dictio שָׁנָה Sana iterare vel ſecundare. i.ſecūdo idem facere. Geñ.41. Quod aūt vidiſti ſecūdo ad eandē rē pertinēs ſomniū. Pro quo he.le. Et quia iteratū vel ſecūdatum eſt ſomniū pharaoni. 1. Reg.26. Et ſecundo opus non erit. Pro quo he.le. Et nō ſecundabo ei.i.non inferam ei ſecundā plagā: quia vna tantū interficiam eū. 2. Reg.20. nec ſecundo vulnus appoſuit. 3. Reg.18. Etiam ſecundo hoc facite: qui cū feciſſent ſecūdo. Pro quo he.le. Et dixit reiterate: & reiterauerūt. Nec.13. Si ſecūdo hoc feceritis manū mittam in vos. & inde שֵׁנִי Seni.i.ſecūdus: ſiue alter. Geñ.1. Et factū eſt veſpere & mane dies ſecundus. Iudi.6. Et alterum taurum ſeptē annorū. Et in plu. שְׁנִיִּם Seniim. vt Geñ.6. Cenacula & triſtega facies in ea. Pro quo he.le. Secūdos & tertios facies in ea.i.cenacula ſecunda & tertia: & in ge.fe. שֵׁנִית Senith. Ioſ.19. Et egreſſa eſt ſors ſecunda filiorū beniamin. Nec.3. Menſurā ſecūdā cōtra aſcenſum firmiſſimi anguli. Reperitur ēt שֵׁנִי ſeni pro שֵׁנִית Senith. Vt in codē Vbi dicitur Annon filius ſelo ſextus menſurā ſecūdā. Ponitur ēt aduerbialiter.i.ſecūdo. Geñ.22. vocauitq̄ abraā angelus dñi ſecūdo. Ioſ.5. Et circuncide ſecundo filios iſrael. Eſter.2. Atq̄ inde in ſecūdas edes ducebantur. pro quo he.le. Ipſa reuertebatur ad domū mulierū ſecūdo. & īde מִשְׁנֶה Miſne.i.ſecūdus. vel ſecūda. aut duplex. Deut.17. deſcribet ſibi deuteronomiū legis hui⁹.i.ſecūdā legē. Nam deuteronomiū grece idē eſt quod ſecunda lex latine. 4. Regū.22. Et precepit rex elchie pontifici & ſacerdotibus ſecundi ordinis. 2. Paralip.34. Que habitabat in ieruſalem in ſecunda. Eſter.10. Quō mardocheus iudaici generis ſecundus a Rege aſuero fuerit. Sign̄at ēt duplicē. Geñ.43. Et pecuniam duplicem ferte vobiſcum. Et in eodem. Tulerunt ergo viri munera & pecuniā duplicē. Deut.15. Quia iuxta mercedē mercenarii ſex annis ſeruiuit tibi. pro quo he.le. q̄m duplici mercede mercenarii ſeruiuit tibi ſex annis. Eſa.61. In terra ſua duplicia poſſederunt. Hiere.17. Et duplici cōtritione contere eos. & inde מִשְׁנִים Miſnim. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit veſtes. 1. Reg.15. Et optimis gregibus ouium & armentorum & veſtib⁹. & aliqui hebrei dicūt q̄ ſign̄at arietes duorū annorū. & inde שְׁנַיִם Senaim.i. duo. bini. ābo. vterq̄. Geñ.7 de aiantib⁹ imūdis duo & duo Et in eo.25. Due gentes in vtero tuo: & duo ppl'i de ventre tuo diuidentur. Exo.34. p̄cide tibi duas tabulas lapideas

4.Reg.4.Vt tollat duos filios meos. Sigñat ēt binos ſiue bina.Geñ.6.Bina induces in arcā.& in eo.Bina de oībus in gredientur.Et qñ cōponitur cū ꝓnoie plurali:ſigñat vterq̄ ſiue ambo.Geñ.2.Erat autē vterq̄ nudus.Nu.25.Et perfo dit ambos ſimul.Iob.9.Et ponere manū ſuā in ambob9.& inde שְׁנַיִם Sanim.i.duplices vel duplicia.Prouer.31.Oms eni domeſtici eius veſtiti ſunt duplicib9. Hebrei vero dicūt ꝙ ſigñat coccinū. De quo vide ſupra in dictione שֵׁן Sen.& in genere feminino שְׁתַּיִם Sethaim ſiue שְׁתֵּי Sethe.i.due. Geñ.32.Tulit duas vxores ſuas.1.Reg.1.& habuit duas vxo res.Hiere.2.Duo eni mala fecit populus meus. & qñ iungi tur cū dictione עָשָׂר Aſar q̄ ſigñat decē:tunc dr̄ שְׁנֵים עָשָׂר Senem aſar ſiue שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה Sethemeſre. & ambe dictiōes ſignificant duodecim.Geñ.14.Duodecim eni annis ſerui erāt cordolaomor.& in eo.35.Erāt aūt filii iacob duodecim. Item שָׁנָה Sana.i.annus.Geñ.26.Inuenit in ipſo āno cētu plū.Leuit.25.Donec vnus cōpleatur ānus. Nu.14.Dies ꝓ anno.Et qñ poſt ſe regit genitiuum:tūc ſcribitur cum thau in fine loco he.Leuit.25.Vſq̄ ad ānum iubilei opabitur te cū.Dañ.1.fuit aūt daniel vſq̄ ad annū primū cyri regis pſa rum.& in plu.שָׁנִים ſanim ſiue שְׁנֵי Sene.i.āni. Geñ.23.Vi xit aūt ſara cētum viginti ſeptē annis. & in eo.29.Seruiuit iacob pro rachel ſeptē ānis.& in eo.41.Septē vbertatis āni ſunt.Abach.3.In medio annorum viuifica eum.Reperitur etiam שְׁנוֹת Senoth ſecundum terminationem pluralem fe mininorum.ps.89.Annis quibus vidimus mala. Et in eo dem.Dies annorū nr̄orum:in ipſis ſeptuaginta annis.& in numero duali dr̄ שְׁנָתַיִם ſanathaim.i.duo anni.ſiue bieniū Geñ.41.Poſt duos ānos vidit pharao ſomniū.& in eo.45. Bieniū eſt eni ꝙ cepit fames in terra. & a pdicta dictione di cunt aliqui hebrei ꝓ deriuatur שָׁנִי Sani:qđ ſigñat coccinū. De quo vide ſupra in dictione שֵׁן Sen.

שֶׁנְהַבִּים Senhabim.dētes elephātorū.& eſt dictio cōpoſi ta a שֵׁן Sen.ꝙ ſigñat dentē & הַבִּים Habim elepā tes.3.Reg.10.Et dentes elephantorū & ſimias & pauones.

שָׁנַס Sanas.accingere.3.Reg.18.Accinctiſq̄ lūbis curre bat āte achab.Pro quo he.le.& accingit lumbos ſuos & currebat ante achab.& ſolum inuenitur in predicto loco.

שָׁסַס Saſas.diripere.deuaſtare.depredari.& ſcribitur cū ſimplici ſamach & cū puncto dagues ꝓpter defectū alteri9 ſamach.ps.88.Et diripuerunt eū oēs trāſeuntes viā. Zach.14.Et vaſtabuntur domus. Vide etiā de hoc in dictio ne ſequenti.Et inde מְשִׁסָּה Meſiſa.i.direptio vł deuaſtatio. Eſa.42.Quis dedit in direptionem iacob.

שָׁסָה Saſa.diripe.deuaſtare.depdari:ſicut dictio pcedēs. 1.Reg.23.Et diripiūt areas.ps.43.Et q oderunt nos diripuerunt ſibi.Eſa.17.Hec eſt pars eorū qui vaſtauerunt nos.Hiere.50.Diripiētes hereditatē meā.& aliqñ ſcribitur cū aleph in medio loco vau vocali.Hiere.30.Et oēs qui te vaſtant:vaſtabuntur.ꝓ quo he.le.Et erūt qui te vaſtāt in va ſtationē ſiue in direptionē.& aliqñ ſcribitur cū ſin loco ſa mach.Eſa.10.Et principes eorum depredatus ſum.

שָׁסַע Saſaa.diuidere.findere.dilacerare.decerpere.cōfrin gere.Leuit.1.Cōfringetq̄ aſcellas eius.ꝓ quo he.le. Et diuidet ſiue ſcindet eum in alis ſuis. & in eo.11.Oē qđ habet diuiſā vngulā & ruminat.& in eo.Et ſus qui cū vngu lā diuidat nō ruminat.Deut.14.Omne aīal qđ in duas ptes findit vngulā.Iudi.14.Dilacerauit leonē q̄ſi hedū in fruſtra decerpet.1.Reg.24.& cōfregit dauid viros ſuos ſermōib9.

שִׁסֵּף Saſaph.in fruſtra cōcidere.1.Reg.15.Et in fruſtra cō cidit eū ſamuel.& ſolum inuenitur in predicto loco.

שָׁעָה Saa reſpicere.aſpicere.aīaduertere.meditari.confide re.inclinari:ſeu declinare.excecare.ſiue caligare.di mittere.remittere.recedere.Geñ.4.& reſpexit dñs ad abel & ad munera eius:ad cain aūt & ad munera illi9 nō reſpexit Exo.5.Et nō acquieſcāt verbis mēdacibus.ꝓ quo he.le.Et nō aſpiciāt ſiue nō aīaduertāt verba mēdacii.Eſa.41.Et loq̄ mur & videamus ſimul.i.aſpiciam9.Sigñat ēt meditari.ps. 118.Et meditabor in iuſtificationibus tuis ſemp.Ponitur ēt ꝓ cōfidere.Eſa.31.Et nō ſunt cōfiſi ſup ſanctū iſrael.Sigñat etiā inclinare ſiue declinare.Eſa.17.In die illa inclinabitur homo ad factorē ſuū:& nō inclinabitur ad altaria q̄ fecerūt manus ei9.Pōt ēt legi ſcđm primā ſignificationē.in die illa aſpiciet homo ſeu aīaduertet ad factorē ſuū.& in eo.41.Ne declines quia ego de9 tu9.hebrei tñ dicūt ꝙ in pdicto loco ſigñat formidare vł timere.Ponitur ēt per antiphraſin ꝓ ex cecare vel oculos claudere aut caligare.Eſa.6.Et oculos ei9 claude.& in eo.32.Et nō caligabūt oculi vidētiū.Vide etiā de hoc ſupra in dictiōe שׁוֹעַ Soaa.ſigñat ēt pdicta dictio di mittere vel remittere aut recedere ab aliquo.Iob.10.Dimit te me vt plāgā paululū dolorē meū.ps.38.Remitte mihi vt refrigerer.Iob.14.Recede ergo paululū ab eo.Eſa.22.Re cedite a me:amare flebo.& aliqñ duplicatur lr̄a ſin & littera ain:& tūc ſigñat meditari ſiue delectari.ps.118.In iuſtifica tionib9 tuis meditabor.De q̄ vide ifra in dictiōe שַׁעֲשַׁע Saa ſaa.Itē שָׁעָה Saa.ſeu שַׁעְתָּא ſaatha ī lingua chaldaica ſigñat horā.vt Dañ.3.Eadē hora mittetur in fornacē ignis.& ī eo. 4.Cepit intra ſe tacitus cogitare quaſi vna hora.

שַׁעֲטָה Saata.calcatio ſiue cōculcatio:ſcđm hebreos.Beat9 hiero.trāſtulit pōpā.Hiere.47.A ſtrepitu pōpe ar morū & bellatorū ei9.ꝓ quo he.le.A ſonitu calcatiōis vł cō culcatiōis vngularū fortiū ei9.& ſolū iuenitur ī pdicto loco.

שַׁעַטְנֵז Saatnez.veſtis ſeu pānus ex lana & lino cōtextus Deut.22.Veſtimento quod ex lana & lino contex tum eſt.& ſolum inuenitur in predicto loco.

שֹׁעַל Saal.pugillus ſeu pugn9.Eſa.40.Quis mēſus eſt pu gillo aq̄s.& in plu.שְׁעָלִים Sealim.3.Reg.20.Si ſuffe cerit puluis ſamarie pugillis oīs ppl̄i qui ſeq̄tur me.Ezech. 13.Et violabant me ad populū meū ꝓpter pugillos ordei. Item שׁוּעָל Sual.i.vulpes.Nee.3.Si aſcenderit vulpes trāſi liet murū eorum.& in plu.שׁוּעָלִים Sualim.Canti.2.Capi te nobis vulpes paruas que demoliuntur vineas.Itē מִשְׁעוֹל Miſool.i.ſemita anguſta.Nu.22.Stetit angelus in anguſtis duarum maceriarum quibus vinee cingebantur.i.anguſta ſemita duarum maceriarum.

שָׁעַן Saan.recūbere.inniti.apodiari.fulcire.ſeu ſuſtētare. Nu.21.Et recūberet ī finib9 moabitarū.4.Reg.4.Il lo innitēte ſup manū meā.2.Paralipo.13.Eo qđ ſperaſſent in dño deo patrū ſuorū.i.nixi eſſet ī dño.Iob.8.Innitetur ſup domū ſuā.Prouer.3.Ne innitaris prudētie tue.Eſa.10. Nō adiiciet reſiduū iſrael & hi qui fugerint de domo iacob inniti ſup eū qui pcutit eos:ſed innitentur ſup dñm ſanctū iſrael.& in eo.50.Et innitatur ſup dñm deum ſuū.Et inde מִשְׁעָן Miſaan.ſiue מַשְׁעֵן Maſeen.i.fulcimētū ſiue ſuſtētacu lū aut ſuſtētatio.ps.17.Et factus eſt dominus ꝓtector meus. Pro quo beeatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit.Et fa ctus eſt dñs firmamentum meum.i.ſuſtentaculum ſeu ful cimentum.Ponitur etiā pro valido & forti aut pro robore. Eſa.3 Validum & fortē:omne robur panis & omne robur a que.i.ſuſtentaculū vel ſuſtentatio aut fulcimētum.& aliqñ ſcribitur cum he vel thau in fine.& ponitur etiā pro baculo in quo homo ſuſtentatur & cui innititur.vt Exo.21.Et am bulauerit foris ſuper baculum ſuum.Eſa.36.Ecce confidis ſuper baculum arundineum confractum.

שְׂעִף Saiph.cogitatio.& ſolum iuenitur in numero plura li.ſcilicet שְׂעִפִּים Seipim.Iob.4.In horrore viſionis

nocturne.pro quo he.legunt.In cogitationibus de viſio nibus noctis.Et in eodem.20.Idcirco cogitationes mee va rie ſuccedunt ſibi.& aliquando ſcribitur cū littera ſamach loco ſin de quo vide ſupra in dictione סְעִף Saiph.

שָׁעַר Saar.exiſtimare.cōiectare.Prouer.23.Quia in ſimi litudinem coniectoris & harioli extimat qđ ignorat Pro quo hebrei legunt.Quia ſicut exiſtimat vel cōiectatur in anima ſua ſic eſt.& inde שְׁעָרִים Searim.ideſt extimatio nes.Geñ.26.Et inuenit in ipſo anno centuplum.Pro quo hebrei legunt.Et inuenit in ipſo anno centum extimatio nes.ideſt centuplum q̄ extimauerat.lxx.vero centuplum ordei tranſtulerunt. Vnde beatus hieronymus in hebrai cis queſtionibus ſuper hoc loco ſic ait.Licet in aliena terra ſeminauerit iſaac:tamē non puto ꝙ tāta ei fertilitas ordei fuerit.vnde melius puto illud eſſe quod habetur in hebreo & aquila quoq̄ tranſtulit & inuenit in anno illo centuplū extimatum.licet enim eiſdem litteris & extimatio ſcriba tur & ordeum:tamen extimationes שְׁעָרִים Searim legun tur.ordea vero.שְׂעֹרִים Seorim.Hec hieronymus.Item שַׁעֲרוּרָה Saarura.ideſt horribile ſiue turpitudo.Hiere.5. Stupor & mirabilia facta ſunt in terra.Pro quo hebrei le gunt.Stupor & horribile.i.res horrenda fuit in terra.Et in eo.23.Et in prophetis ieruſalem vidi ſimilitudinem adulterantium.pro quo hebrei legunt.Vidi turpitudinem adulterii.Et aliquando ſcribitur cum iod in fine & dicitur שַׁעֲרוּרִיָּה Saaruria.Oſee.6.In domo iſrael vidi horrenda. & aliquando mutatur he in tau.& dicitur שַׁעֲרוּרִית Saaru rith.Hiere.18.Quis audiuit talia horribilia que fecit vir go iſrael.Vide etiam de hoc in dictione ſequenti.& inde שֹׁעָרִים Soarim.ideſt horribiles vel abomīabiles.Pro quo beatus hieronymus tranſtulit malas.Hiere.29.Et ponam eos quaſi ficus malas:que comedi non poſſunt.Item שַׁעַר Saar.ideſt porta.ſiue ianua.Geñ.23.Et poſſidebit ſemē tu um portā inimicorum tuorum.Et in eodem.28.Non eſt hic aliud niſi domus dei & porta celi.Deut.25.perget mu lier ad portam ciuitatis.4.Regum.7.Iuxta introitum por te.& in plurali שְׁעָרִים Searim.ideſt porte ſiue ianue.Deut. 14.Et repones intra ianuas tuas.ps.86.Diligit dominus porta ſion.Naum.3.Pandentur porte terre tue. Ponitur etiam pro vrbibus.Deut.28.Donec diſperdat & conterat in cunctis vrbibus tuis.& inde שֹׁעֵר Soer.ideſt ianitor.2.Reg. 18.Et vociferans in culmine ait.pro quo hebrei legunt.& clamans ſpeculator ad ianitorē ait.& in plurali שֹׁעֲרִים ſoa rim.2.Paralipo.8.Et ianitores in diuiſiōibus ſuis per por tam & portam.

שָׂעַר Saar.metuere.formidare.horrere.tempeſtatē fieri tempeſtate moueri:vel quaſi tempeſtas commouere ſiue tempeſtate rapi.Deut.32.Quos non coluerunt patres veſtri.Pro quo hebrei legunt.Quos non timuerūt ſiue for midauerunt patres veſtri.Hiere.2.Et porte eius deſolami ni vehementer.Pro quo hebrei legunt.Et horreſcite:deſo lamini vehementer.Sed ſi pro שַׂעֲרוּ Saaru legatur שְׁעָרָיו ſearau.tunc ſignificat portas eius ſicut eſt in littera noſtra. Ezech.32.Et reges eorum horrore nimio formidabunt ſu per te.Significat etiam tempeſtē fieri:vel tempeſtate cō moueri:ſiue tempeſtate rapi.ps.49.Et in circuitu ei9 tem peſtas valida.Ps.57.Sicut viuentes:ſic in ira abſorbet eos. Pro quo beatus hiero.in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit.Quaſi vi uentes quaſi ira:tempeſtas rapiet eos.Dañ.11.Et quaſi tem peſtas veniet contra eum rex aquilonis.ideſt quaſi tempe ſtas commouebitur contra eū.& inde שַׂעַר Saar ſiue שְׂעָרָה Seara.ideſt horror ſiue tempeſtas.Iob.18.Et primos inua ſit horror.Naum.1.Dominus in turbine & tempeſtate via eius.Vide etiam de hoc ſupra in dictione סַעַר Saar.Item שָׂעִיר Seir.ideſt hedus aut hircus.Geñ.37.Et in ſanguine hedi quem occiderant tinxerūt.Leuit.4.Hircū de capris immaculatum.& in genere femenino שְׂעִירָה Seira.ideſt ca pra.Vt in eodem.Offeret capram immaculatam.& in plu rali שְׂעִירִים Seirim.Leuit.16.Duos hircos ſtare faciet cō ram domino.Item שֵׂעָר Sear.ideſt pilus ſeu capillus aut pi loſus.vel hiſpidus.Leuit.13.Et pilos verſos in candorem. Et in eodem.Quod ſi pilus coloris eſt priſtini.Et in eodē. Et capillus ſui coloris eſt.Iudi.16.Iamq̄ capilli eius rena ſci ceperant.4.Regum.1.Vir piloſus.Pro quo hebrei le gunt.vir habens pilos.ps.67.Verticem capilli.Canti.6. Capilli tui ſicut grex caprārum.ſcribitur etiam cum he vel tau in fine.Iudi.20.Vt capillum quoq̄ poſſint percutere. Iob.4.Inhorruerunt pili capitis mei.& in aliquibus locis predictis ponitur ſingulare pro plurali.& in plurali dicitur שַׂעֲרוֹת Searoth.ps.38.Multiplicati ſunt ſuper capillos ca pitis mei.& inde שָׂעִיר Sair.ſiue שֵׂעָר ſear.ideſt hirſutus vł piloſus aut hiſpidus.Geñ.25.Et totus in morē pellis hiſpi dus.Et in eodem.27.Noſti ꝙ eſau frater meus homo pilo ſus ſit.Eſa.34.Piloſus clamabit alter ad alterum. & in plu rali שְׂעִירִים Seirim.Eſa.13.Et piloſi ſaltabunt ibi.Accipi tur etiam pro demonibus.Leuit.17.Et nequaq̄ vltra im molabunt hoſtias ſuas demonibus.& in plurali femenino שְׂעִירוֹת Seiroth.ideſt piloſe.Geñ.27.Quia piloſe manus ſimilitudinem maioris expreſſerant.Item שְׂעִירִים ſeirim. ideſt gutte ſiue ſtille pluuie.& ſolum inuenitur in numero plurali.Deut.32.Quaſi imber ſuper herbam:& quaſi ſtille ſuper gramina.Item שְׂעֹרָה Seora.ideſt ordeum.Exo.9.li nium ergo & ordeum leſum eſt:eo quod ordeum eſſet virēs Declinatur etiam pluraliter שְׂעֹרִים Seorim.4.Regum.7 Duo modii ordei ſtatere vno.

שַׁעֲשַׁע Saaſaa.delectari.blandiri.ps.93.Cōſolatiōes tue letificauerunt animam meam.Pro quo beatus hie ro.in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit.Conſolationes tue delecta bunt animam meam.ps.118.In iuſtificationibus tuis me ditabor.Pro quo hebrei legūt.In preceptis tuis delectabor Eſa.11.Et delectabitur infans ab vbere.Et in eodem.66.& ſuper genua blandietur vobis.& inde שַׁעֲשׁוּעִים Saaſuim. ideſt delectationes ſiue blanditie.Et ſolum inuenitur in nu mero plurali:& ponitur plurale pro ſingulari.ps.118.Niſi ꝙ lex tua meditatio mea eſt.Pro quo btūs hiero.in pſ.iux ta he.ve.tranſtulit.niſi ꝙ lex tua delectatio mea eſt.Et in eo dem.Mandata tua meditatio mea eſt.Pro quo beatus hie ronymus in predicto pſalterio tranſtulit.mandata tua vo luptas mea eſt.Prouer.8.Et delectabar per ſingulos dies. Pro quo hebrei legunt.Et eram delectationes ſiue blandi tie per ſingulos dies.ideſt delectabar ſiue blandiebar p ſin gulos dies.Hiere.31.Si puer delicatus.vbi ponitur pro de licato.ideſt puer cui blanditur.

שְׁפִיפֹן Sephiphon.Ceraſtes ſerpentis genus.Geñ.49.Ce raſtes in ſemita.

שָׁפָה Sapha.nudare.eleuare.feſtinare.Iob.33.Et oſſa que tecta fuerunt nudabuntur.Hebrei tamen dicunt ꝙ ſi gnificat eleuare.vnde in predicto loco ipſi legunt.Et eleua buntur oſſa eius que non videbantur.ideſt oſſa que erāt te cta carne & non videbantur:eleuabuntur:cum ſint nudata carnibus propter nimiam maciem. Alii vero dicunt ꝙ ſi gnificat conterere:ſicut dictio שׁוּף Suph.De qua ſupra di ctum eſt.& inde נִשְׁפֶּה Niſphe.ideſt excelſum vel eleuatū. Eſa.13.Super montem caliginoſum leuate ſignum.ꝓ quo hebrei legunt.Super montem excelſum leuate ſignū.po teſt etiā deriuari a dictione נֶשֶׁף Neſeph.que ſigñat caligi

nem: de quo ſupra dictum eſt in littera nū. & inde שְׂאִים Sephaim. vel שְׂפָיִם Sephaiim. i. colles vel mōtes excelſi. Eſa. 41. Aperiā in ſupinis collibus flumina. i. in excelſis collib⁹ vel in excelſis mōtibus. Ponitur etiā pro viis. Hiere. 4. Vētus vrēs in viis que ſunt in deſerto. Item שְׂפִי Sephi. i. velociter ſeu feſtinanter. Nu. 23. Cūq; abiſſet velociter. Sed in tranſlatione chaldaica habetur. Cūq; abiſſet ſolus. Item שְׁפוֹת Sephoth. i. pingues pluralis numeri fe. ge. 2. Reg. 17. oues & pingues vitulos. Et aliqui hebrei dicūt φ ſignificat caſeos. vnde in tranſlatione chaldaica ſic habetur. & caſeos lactis de vaccis ſiue de armentis.

שָׂפָה Sapha. labium. ora. ripa. ſeu littus. Gen̄. 11. Erat autē terra labii vnius. Iob. 12. Cōmutans labium veracīū. Prouer. 12. Labium enim veritatis firmū erit in perpetuū. Soph. 3. Tūc reddā pp̄lis labiū electum. & in plu. שְׂפָתַיִם Sephathaim ſiue שִׂפְתוֹת Siphthoth. Exo. 3. Preſertim cū ſim incircumciſus labiis. 1. Reg. 1. Tantum labia eius mouebātur. Prouer. 4. Et detrahētia labia ſint ꝓcul a te. & in eo. 14. Labia ſapiētū cuſtodiunt eos. Cāti. 5. Labia ei⁹ lilia diſtillātia. Accipitur et שָׂפָה Sapha pro ora vel extremitate. Exo. 26. Facies & quinquaginta anſas in ora ſagi vnius. & in eo. 28. In cuius medio ſupra: erit capicium & ora per gyrū. 3. Reg. 7. A labio vſq; ad labium rotundum in circuitu. 2. Paralip. 4. Labium illius: quaſi labium calicis. i. ora vel ſūmitas. Significat etiā ripā vel littus. Gen̄. 45. In ipa ānis ripa. Exo. 14. Et viderunt egyptios mortuos ſuper littus maris.

שִׁפְחָה Siphcha. āċilla. familia: ſeu cognatio. Gen̄. 16. Sed habēs ancillā egyptiā noīe agar. 4. Reg. 4. Nō habeo ancilla tua quicq̄ in domo mea. p̄s. 122. Sicut oculi ancille in manib⁹ dn̄e ſue. & in plu. שְׁפָחוֹת Sephachoth. Gen̄. 24. Argentum & aurum ſeruos & ancillas. Ioel. 2. Sed ſup ſeruos & ancillas meas effundā ſpūm meum. Item מִשְׁפָּחָה Miſpacha. i. cognatio: ſeu familia. Gen̄. 24. De cognatione mea & domo p̄ris mei. Leuit. 25. Vnuſquiſq; rediet ad familiā priſtinā. Deut. 29. Familia aut tribus. Hiere. 8. Qui reſidui fuerint de cognatione hac. Amos. 3. Et ſuper omnē cognationē quā eduxit de terra egypti. Zach. 14. Quod ſi familia egypti nō aſcēderit. i. gens vel populus. Et in plu. מִשְׁפָּחוֹת Miſpachoth. Nu. 1. Per generationes & familias ac domos ſuas. Ioſ. 7. Accedet per cognationes ſuas. Amos 3. Tātum vos cognoui ex oībus cognationibus terre. Significat etiā ꝓuincias. Hiere. 10. Et ſuper ꝓuincias que nomen tuū non inuocauerunt. Ponitur etiā pro genere. Gen̄. 8. Secundum genus ſuū egreſſa ſunt de arca. Hiere. 15. Et viſitabo ſuper eos quattuor canes ad lacerādum & volatilia celi & beſtias terre ad deuorandum & diſſipādum. Pro quo he. le. Et viſitabo ſuper eos quattuor genera dicit dn̄s: gladium ad occidēdum: & canes ad lacerādum: & volatilia celi & beſtias terre ad manducāndum & diſſipandum.

שָׂפַח Saphach. decaluare. Eſa. 3. Decaluabit domin⁹ verticē filiarum ſion. De quo vide ſupra in littera ſamach in dictione סָפַח Saphach.

שָׁפַט Saphat. iudicare. Gen̄. 19. Nunquid vt iudices. & in eo. 16. Iudicet dn̄s inter me & te. Exo. 18. Qui iudicent populum oī tēpore. Deut. 1. Quod iuſtum eſt iudicate. Iudi. 4. Que iudicabat populū in illo tēpore. 1. Reg. 8. Cōſtitue nobis regem vt iudicet nos. 2. Reg. 18. Iudicauit enī pro te dn̄s hodie. 3. Reg. 3. Iudiciū quod iudicaſſet rex: & inde verbum paſſiuū quod ſignat iudicari vel iudicio contendere. p̄s. 18. Cū iudicatus fuerit exeat condēnatus. Eſa. 43. Iudicemur ſimul. Hiere. 2. Iudicio contendā aduerſum te. Ezech. 20. Sicut iudicio contendi aduerſus p̄res v̄ros. Et inde שׁוֹפֵט Sophet. i. iudex. Exo. 2. Quis cōſtituit te pricipē & iudicē ſup nos. Et aliqn̄ ſcribitur cum mē in principio. Iob 9. Et iudicē meū deprecabor. & in plu. שׁוֹפְטִים Soptim. Deut. 16. Iudices & magiſtros conſtitues. Et inde מִשְׁפָּט Miſpat. i. iudicium ſiue ius aut decretum. ordo. conſuetudo. ritus. exemplar. aut figura. Gen̄. 18. Nequaq̄ facies hoc iudicium. Leuit. 19. Nolite facere aliquid iniquum in iudicio. Deut. 18. Hoc erit iudicium ſacerdotum a populo. Et in eo. 27. Maledictus qui peruertit iudicium. 1. Reg. 8. Et predic eis ius regis. & in eo. Hoc erit ius regis. p̄s. 1. Propterea non reſurgūt ipii in iudicio. Eſa. 1. Querite iudiciū. Hiere. 46. Caſtigabo te i iudicio. & in eo. 48. Hucuſq; iudiciū moab. Significat etiā decretum ſiue cōſtitutum aut ordinē. 1. Reg. 22. Hec fecit dauid: & hoc erat decretum illi. 3. Reg. 4. Iuxta conſtitutum ſibi. & in eo. 5. Perfecta eſt domus in oī opere ſuo & vniuerſis vtenſilibus ſuis. Pro quo he. le. Et perfecta ē domus in oībus rebus ſuis: & in oībus ordinibus vel cōſtitutis ſuis. Hiere. 10. Et tēplum iuxta ordinē ſuū. ſignificat ēt conſuetudiné vel ritum. Gen̄. 40. Iuxta officium tuū ſicut antē facere conſueueras. Pro quo he. le. Iuxta cōſuetudinē primā quando eras pincerna eius. Ioſ. 6. Circuierunt vrbē ſicut diſpoſitum erat. i. ſicut conſuetum erat aliis diebus. 1. Paralipo. 24. Vt luceret iuxta ritum. Ponitur etiā pro exēplari vel figura. Exo. 26. Eriges tabernaculum iuxta exemplar quod tibi in monte mōſtratum eſt. 4. Reg. 1. Cuius figura & habitus eſt vir. & in plu. מִשְׁפָּטִים Miſphatim. i. iudicia. Exo. 21. Hec ſunt iudicia. p̄s. 17. Qm̄ oīa iudicia eius in cōſpectu meo. Et aliqn̄ ſcribitur ſine mē & dr̄ שְׁפָטִים Sephot 2. Paralipo. 20. Si irruerint ſuper nos mala: gladius: iudiciū. Et in plu. שְׁפָטִים Sephatim. aut שְׁפוּטִים Sephutim. Nu. 23. Nā in diis eorum exercuerat vltionē. Pro quo he. le. Et in diis eorum fecit dn̄s iudicia. Ezech. 14. Quod ſi quattuor iudicia mea peſſima. & in eo. 23. Et iudicia perpetrauerunt in ea. & in eodem. 28. Cum fecero iudicia in omnibus qui aduerſantur eis.

שָׁפַךְ Saphach. fundere. effundere. Gen̄. 9. Quicunq; effuderit humanum ſanguinē: fundetur ſanguis illi⁹. Leuit. 14. Et ſpargi puluerē raſure extra vrbē. Pro quo he. le. Et effundant puluerem. Deut. 21. Manus n̄re non effuderunt ſanguiné hunc. 3. Reg. 2. Et āmouebis ſanguinē innocentē qui effuſus eſt a ioab. & in eo. 13. Et effundetur cinis. & in eo. 21. Sanguinē innocentem fundit. p̄s. 21. Sicut aqua effuſus ſum. p̄s. 60. Effundite corā eo corda v̄ra. p̄s. 62. Pene effuſi ſunt greſſus mei. Et in titulo pſalmi. 101. Vbi dicitur. Et coram dn̄o effudit precē ſuā. Hiere. 6. Effunde ſup paruulos foris. & in eo. Et fundite circa ieruſalē aggerē. & in eo. 11. Effunde indignationē tuā ſuper gentes que non cognouerunt te. Thren̄. 2. Cum exalarent animas ſuas in ſinu matrum ſuarum. Pro quo he. le. Cum effunderētur aīe ſue. & in eo. 4. Diſperſi ſunt lapides ſanctuarii. i. effuſi ſunt. Ezech. 16. Quia effuſum eſt es tuum. & in eodem. 21. vt cōportet aggerē. Pro quo he. le. Vt effundat aggerē. i. fundat terrā & lapides vt fiat agger ad expugnandā ciuitatē. & in eodem. 26. Et cōportabit aggerē in gyro. Ioel. 2. Effundā ſpūm meū ſup omnē carnē. Soph. 1. Et effundetur ſanguis eorum ſicut humus. & inde שֶׁפֶךְ Sephech. i. effuſio vel locus vbi aliquid effunditur. Leuit. 4. In loco effuſorum cinerum. & inde שָׁפְכָה Sophcha. i. effuſorium: & accipitur ꝓ veretro quo vrina effunditur. Deut. 23. Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis teſticulis & abſciſſo veretro in eccleſiam domini.

שָׁפֵל Saphal. humiliare. deprimere. demittere. 1. Reg. 2. Humiliat & ſubleuat. Iob. 22. Qui enim humiliatus fuerit erit in gloria. p̄s. 17. Et oculos ſuperborum humilia

bis. p̄s. 74. Hunc humiliat: & hunc exaltat. Eſa. 2. Oculi ſublimiū hoīm humiliabuntur. & in eo. Et ſuper omnē arrogantē & humiliabitur. & in eo. Et humiliabitur altitudo virorum. & in eo. 29. Et humiliaberis: de terra loqueris. & in eo. 32. Et humilitate hūiliatur ciuitas. & in eo. 57. Et humiliata ē vſq; ad inferos. Hiere. 13. Humiliamini ſedete in terra. Et inde שִׁפְלוּת Siphluth ſiue שֵׁפֶל Sephal. i. humilitas. Eccl's. 10. Et īfirmitate manuū perſtillabit domus. Pro quo he. le. Et in humilitate manuū pſtillabit domus. i. in demiſſione vel remiſſiōe manuū. Et ī eo. In humilitate vocis molentis. Et inde שָׁפָל Saphel. i. humilis. Leuit. 13. Qui cū viderit locū lepre humiliorē carne reliqua. 2. Reg. 6. Et ero humilis in oculis meis. Eſa. 57. Et cū contrito & humili ſpū. Ezech. 17. Exaltaui lignū humile. & in plu. שְׁפָלִים Sephalim. Eſa. 57. Et viuificet ſpūm humilium. & in ge. fe. שְׁפָלָה Sephela. Leuit. 13. Nec humilior carne reliqua. Ezech. 17. Creuit in vineam latiorē humilē ſtatura. & in eo. 21. Nōne hec eſt: que humilē ſubleuauit. Signat etiā terrā humilem. i. planam atq; cāpeſtrem. Deut. 1. Et humiliora loca cōtra meridiem. Ioſ. 11. Et planiciem & occidentalē plagā monteſq; iſrael & cāpeſtria eius. 2. Paralipo. 1. Quaſi ſycomoros que naſcuntur in campeſtribus.

שָׂפָם Sapham. os. bucca. Leuit. 13. Caput nudum: os veſte contectum. 2. Reg. 19. Et intōſa barba. Pro quo he. le. Non fecit os ſiue buccā ſuā. i. nō totōdit barbam circa os vel buccam ſuā in ſignum triſtitie. quod ſolum tondebatur in illo tēpore. Ezech. 24. Neq; amictu ora velabis.

שָׁפָן Saphan. cirogrillus: aut cuniculus. Leuit. 11. Cirogrillus qui ruminat. Et in plu. שְׁפַנִּים Sephanim. p̄s. 103. Petra refugium herinaciis. Pro quo he. le. Petre refugium ſiue protectio cuniculis vel cirogrillis.

שֶׁפַע Sephaa. inundatio. globus. impetus. Deut. 23. Quia inundationem maris quaſi lac ſuggent. & aliqn̄ ſcribitur cū thau in fine & dr̄ שִׁפְעַת Siphaath. 4. Reg. 9. Vidit globum iehu venientis: & ait video ego globum. Iob. 38. impetus aquarum operiet te. & dicunt hebrei φ etiā ſignificat abundantiam ſeu multitudinem.

שָׂפַק Saphac. ſufficere. plaudere. ſiue cōplodere. ſ. manib⁹ 3. Reg. 20. Si ſuffecerit puluis ſamarie. Eſa. 2. Et pueris alienis adheſerunt. ꝓ quo he. le. Suffecerūt ſibi. De quo vide etiā ſupra in dictione יָלַד Ialad. Et inde שֶׂפֶק Sephec. i. ſufficientia: aut ſaturitas. Iob. 20. Cum ſaturatus fuerit arctabitur. Pro quo he. le. Cum impleta fuerit ſufficiētia eius arctabitur. Significat etiam predicta dictio plaudere vel cōplodere. ſ. manibus. Iob. 27. Stringet ſuper eū manus ſuas. Pro quo he. le. Plaudet ſup eum manibus ſuis. Et inde שֵׂפֶק Saphec. i. complosio vel percuſſio. Beatus hiero. tranſtulit oppreſſionem. Iob. 36. Nō te ergo ſuperet ira vt aliquē opprimas. Pro quo he. le. Ne forte ſeducat te ira in percuſſiōe vel in oppreſſione. i. vt aliquem percutias vel opprimas ſicut eſt in littera noſtra.

שָׁפַר Saphar. ornare. pulchrū ſeu ſpecioſum eſſe. Iob. 26. Spiritus eius ornauit celos. p̄s. 15. Etenim hereditas mea preclara eſt mihi. Pro quo btūs hiero. in pſal. iuxta he. ve. trāſtulit. Et hereditas ſpecioſiſſima mea eſt. Et inde שֶׁפֶר Sapher. i. pulchritudo. Gen̄. 49. Dans eloquia pulchritudinis. Et inde שַׁפִּיר Sapir. φ in lingua chaldaica ſignificat pulchrum ſiue decorum. Dan̄. 4. Folia ei⁹ pulcherrima. & etiā predicta dictio in lingua chaldaica ſignificat placere vel cōplacere. Dan̄. 4. Placuit ergo mihi predicare eius ſigna. Et in eo. Conſilium meum placeat tibi. Item שׁוֹפָר ſophar. i. buccina ſiue tuba cornea. Exo. 19. Et ſonitus buccine paulatim creſcebat. & in eo. 20. Cunctus autē populus videbat voces & lampades & ſonitum buccine. p̄s. 4. Et dn̄s in voce tube. p̄s. 97. In tubis ductilib⁹ & voce tube cornee. Eſa. 58. Quaſi tuba exalta vocem tuā. Et in plu. שׁוֹפָרוֹת ſopharoth Ioſ. 6. Sacerdotes tollēt ſeptem buccinas. & ī eo. Et ſacerdotes clangent buccinis. Item אֶשְׁפָּר Aſpar. per additionem aleph in principio. i. fruſtum carnis ſecundū hebreos. Pro quo beatus hiero. tranſtulit aſſaturam bubali carnis: ab אֵשׁ es qđ ſignificat ignē & פַּר Par. i. bos ſeu bubalus. 2. Reg. 6. & partitus eſt vniuerſe multitudini iſrael tā viri q̄ mulieri ſingulis colliridam pānis vnā & aſſaturā bubali carnis vnā. Item שַׁפְרִיר ſaphrir. i. ſolium. Hiere. 43. Et ſtatuet ſolium ſuū ſuper eos. & aliqui hebrei dicunt φ ſignificat tētorium ſeu papilionem.

שְׁפַרְפָּרָה Sepharphera. in ligua chaldaica ſignat diluculū ſeu aurorā. Dan̄. 6. Primo diluculo cōſurgēs.

שָׁפַת Saphath. ponere. reponere. ordinare. p̄s. 21. Et ī puluerem mortis deduxiſti me. Pro quo he. le. Poſuiſti vl' repoſuiſti me. Ezech. 24. Pone ollam: pone inquā. Eſa. 26. Dn̄e dabis pacem nobis. Pro quo he. le. Dn̄e ordinabis pacē nobis. Et inde שְׁפַתַּיִם ſephathaim. i. termini. p̄s. 67. Si dormieritis inter medios cleros. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he. ve. tranſtulit. Si dormieritis inter medios terminos. Et aliqui hebrei dicunt φ ſignificat tripodes ſup quas olle ponuntur ad coquendas carnes. Scribitur etiā cū mē in principio: & dr̄ מִשְׁפְּתַיִם Miſpethaim. Gen̄. 49. Accubans inter terminos. ponitur etiā ꝓ labiis. Ezech. 40. Et labia earū palme vnius reflexa intrinſecus. Sed etiā in predicto loco hebrei legunt tripodes. nā pro labiis ſcribitur cum puncto cebolet. De quo dictū eſt ſupra in dictiōe שָׂפָה ſapha.

שְׁצָא Saſa. in lingua chaldaica ſignificat conſumare vel cōplere. vt Eſd. 6. & cōpleuerunt domū iſtam.

שֶׁצֶף Seſeph. momentū. Eſa. 54. In momēto indignationis abſcondi faciem meam a te. Et ſolum inuenitur in predicto loco.

שַׂק Sac. cilicium. ſaccus. Gen̄. 37. Indutus eſt cilicio. & in eo. 42. Aperto: vnus ſacco vt daret pabulum iumentis. 4. Reg. 19. Et opertus eſt ſacco. Iob. 16. Saccum cōſui ſuper cutem meā. p̄s. 29. Cōſcidiſti ſaccum meum. Eſa. 3. Et pro faſcia pectorali cilicium. & in eo. 20. Solue saccū de lumbis tuis. Et in plu. שַׂקִּים ſacim. 2. Reg. 3. Et accingimini ſaccis. 3. Reg. 20. Ponamus itaq; ſaccos in lumbis noſtris.

שָׁקַק Sacac. rugire. diſcurrere: ſiue ambulare. collidere. Prouer. 28. Leo rugiēs & vrſus eſuriens. Eſa. 33. Velut cū foſſe plene fuerint de eo. ꝓ quo he. le. Sicut deambulatio in foſſis vel in ciſternis: deambulabunt vel diſcurrent in ea. Ioel. 2. Vrbē ingredientur. i. per vrbē diſcurrēt vel deambulabūt. Et aliqn̄ duplicatur littera ſin. Nah̄. 2. Quadrige colliſe ſunt in plateis. Et inde מֶשֶׁק Meſec. i. procurator vel diſpenſator domus: eo quod diſcurrit huc & illuc. Gen̄. 15. Et filius procuratoris domus mee.

שָׁקַד Sacad. vigilare. continuare. Eſd. 8. vigilate & cuſtodite donec appendatis coram principibus ſacerdotum p̄s. 101. Vigilaui & factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto. p̄s. 126. Fruſtra vigilat qui cuſtodit eā. Prouer. 8. Et qui vigilat ad fores meas. Eſa. 29. Succiſi ſunt omnes qui vigilabāt ſuper iniquitatē. Hiere. 1. Quia vigilabo ego ſuper verbo meo. & in eo. 5. Pardus vigilans ſuper ciuitates eorum. & in eo. 31. Et ſicut vigilaui ſuper eos vt euellerem & demolirer & diſſiparem & diſperderē & affligerē: ſic vigilabo ſuper eos vt edificē & plantē. Dan̄. 9. Vigilauit dn̄s ſuper malicia. Item שָׁקֵד ſaced. i. amygdalus. & accipitur tā pro arbore q̄ pro fructu. Eccl's. 12. Et florebit amygdalus. Hiere. 1. Virgā vigilantē ego video. Pro quo he. le. Virgā ſeu bacu

lum amygdali.i.baculum amygdalinū vel nuceum ego video. Vnde beatus hieronymus in explanationibꝰ ſuper predicto loco ſic ait. Pro virga vigilante. lxx. baculum nuceum tranſtulerunt. Laborandum igitur nobis eſt vt breuiter hebreā etymologiā latinus lector intelligat. שָׁקֵד Saced nux dicitur. Vigil aūt ſeu vigilare appellatur שֹׁקֵד Soced. vnde & in poſterioribus pardus vigilans hoc noīe appellatur. ab eo igitur quod dr̄ nux ꝑpter verbi ſimilitudinē ad vigilis intelligentiā nomen alluſit. pro baculo nuceo virgā vigilātē aquila & ſymmachus: theodotiō vero amygdalinā trāſtulerſit. hec hieronymus. Et in plu: שְׁקֵדִים Secedim.i.amygdale. Gen̄.43. Modicum reſine & mellis & ſtoracis ſtactes & terebinthi & amygdalarum. Nu.17. Qui foliis dilatatis in amygdalas deformati ſūt. & inde מְשֻׁקָּדִים Maſucadim. i. in modum amygdale. vel nucis facti. Exo.25. Tres ſcyphi quaſi in nucis modum per calamos ſingulos.

[Margin: שְׁקֵדִים amygdale. מְשֻׁקָּדִים In nucis modum.]

שָׁקַד Sacad. vigilare. ſicut dictio precedēs. Thren̄.1. Vigilauit iugum iniquitatū mearum. Hebrei tamen dicunt ꝙ ſignificat continuare vel iungere.

[Margin: שָׁקַד Vigilare. continuare.]

שָׁקָה Saca. potum dare. propinare. adaquare. irrigare. redundare. nutrire. Gen̄.24. Et camelis tuis dabo pōtum. & in eo. Et dedit ei potum. & in eo.29. Date ante potū ouibꝰ. & in eo. Et adaquato grege oſculatus eſt eā. Pro quo he.le. Et adaquauit oues labā fratris mr̄is ſue: & oſculatꝰ eſt iacob rachel. ps̄.77. Et adaq̄uit eos velut in abyſſo. Abach. 2. Ve qui potū dat amico ſuo. Sign̄at etiā irrigare. Iob.21. medulis oſſa illiꝰ irrigātur. ps̄.64. Viſitaſti terrā & inebriaſti eā.i.irrigaſti eam. Ioel.3. Et irrigabit torrentē ſpinarū. Ponitur etiā pro redundare. Ioel.3. Et redundabūt torcularia vino & oleo. Ponitur etiā pro nutrire. Ezech.45. Et de his que nutrit iſrael in ſacrificium. Et inde שִׁקּוּי Sicui.i.potus: vel poculum: aut irrigatio. ps̄.101. Et poculum meū cū fletu miſcebam. Oſee.2. Oleum meū & potū meū. Prouer. 3. Et irrigatio oſſium tuorum. Et inde מַשְׁקֶה Maſce.i.potū dans vel pincerna: aut potus vel poculum. Gen̄.40. Accidit vt peccarēt duo eunuchi pincerna regis egypti & piſtor. Et in eo. Recordatus eſt inter epulas magiſtri pincernarū. & in eo. Reſtituitq; alterū in locum ſuū: vt porrigeret ei poculum. Leuit.11. Et omne liquēs quod bibitur.i.omnis potus qui bibitur. Eſa.32. Et potum ſitienti aufert. Et inde שֹׁקֶת Soceth.i.pila ſeu canalis vbi iumēta adaquātur. Gen̄. 24. Effundenſq; hydriā in canalibus. Quod in hebreo legitur ſingulariter.ſ.in canali aut pila. Et in plu. שִׁקְתוֹת Sicathoth. Vt in eodem.30. Poſuitq; eas in canalibus vbi aqua effundebatur.

[Margin: שָׁקָה potū daſ. adaquare. Irrigare. Inebriare. Redūdare. Nutrire. שִׁקּוּי Poculum. Potus. מַשְׁקֶה Pincerna. Poculū. Potus. שֹׁקֶת Canalis. שִׁקְתוֹת Canales.]

שָׁקַט Sacat. qeſcere. ſilere. mitigare. ꝑflare. Ioſ.11. Quieuitq; terra a preliis. Iudi.5. Quieuitq; terra quadraginta annis. & in eo.18. Iuxta conſuetudinē ſidoniorū ſecurum atq; quietum. Iob.3. Nōne ſilui nōne quieui. & in eo. 34. Ipſo autē concedēte pacē: quis eſt qui condēnet. ꝑ quo he.le. Et ipſe quieſcere vel ſilere facit.ſ.bella: & quis eſt qui cōdēnet: aut quis eſt qui inique agat. ps̄.75. Terra tremuit & quieuit. ps̄.82. Ne taceas neq; compeſcaris deꝰ. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. Ne ſileas & non quieſcas deus. Eſa.7. Vide vt ſileas: noli timere. & in eo.14. Conquieuit & ſiluit oīs terra. & in eo.18. Quieſcā & conſiderabo in loco meo. & in eo.57. Quod quieſcere nō poteſt. Hiere.46. Et requieſcet & ꝓſperabitur. & in eo.47. Quomodo quieſcet. & in eodē.48. Et requieuit in fecibus ſuis. Ezech.16. Quieſcam & non iraſcar. Zach.1. Et ecce omnis terra habitatur & quieſcit. Significat etiam mitigare. ideſt quieſcere facere. ps̄.93. Vt mitiges ei a diebus malis. Prouer.15. Qui patiens eſt mitigat ſuſcitatas. Significat etiam perflare. Iob.37. Cum perflata fuerit terra auſtri. Et inde שֶׁקֶט Secet. ſiue הַשְׁקֵט Haſcet.i.quies vel ſilentiū aut ociū. 2. Paralipo.22. Et pacē & ociū dabo in iſrael in diebus eiꝰ. Eſa.22. Et cultus iuſtitie ſilentium. & in eo.30. In ſilentio & in ſpe erit fortitudo vr̄a. Ezech.16. Et ocium eius.

[Margin: שָׁקַט Quieſcere. Silere. Requieſcere. Mitigare. Perflare. שֶׁקֶט Ocium. Silentiū.]

שָׁקַל Sacal. ponderare. appendere. librare. Exo.22. Reddet pecuniā iuxta modum dotis. Pro quo he.le. Argentum ponderabit ſeu appendet iuxta modum dotis.i.in pondere reddet. Eſd.8. Appendiq; ei argentum & aurū. & in eo. Et appēdi in manibus eorum argentū. Iob.6. Vtinā appenderentur peccata mea. & in eo.27. Neq; appēdetur argentum in cōmutatione eius. Eſa.40. Et librauit in pondere montes. Et inde שֶׁקֶל Secel.i.ſiclus. genus ponderis. Exo.30. Siclus viginti obolos habet. & in eo. Media pars ſicli offeretur dn̄o. Et in plu. שְׁקָלִים Secalim. Hiere.32. Appendi ei argentum ſeptem ſtateres. Et inde מִשְׁקָל Miſcal. i. pōdus ſiue ſtatera. Leuit.19. In iudicio in regula in pōdere, & in mēſura. Ezech.5. Et aſſumes tibi ſtaterā pōderis. Scribitur etiam cum thau in fine & dr̄ מִשְׁקֹלֶת Miſcoleth. 4. Reg.21. Et extendā ſuper ieruſalem funiculum ſamarie & pondus domus achab. Eſa.28. Et ponam in pondere iudicium & iuſtitiam in menſura.

[Margin: שָׁקַל Pōderare. Appēdere. Librare. שֶׁקֶל Siclus. שְׁקָלִים Statere. מִשְׁקָל Pōdus. מִשְׁקֹלֶת Pondus.]

שִׁקְמִים Sacam. morus. aut ſycomorus. ps̄.77. Et moros eorum in pruina. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. Et ſycomoros eorū in frigore. 2. Paralipo. 1. Quaſi ſycomoros que naſcūtur in cāpeſtribus. Eſa.9. Sycomoros ſucciderunt. Amos.7. Et vellicans ſycomoros.

[Margin: שִׁקְמִים Morus. ſycomorꝰ.]

שָׁקַע Sacaa. abſorbere. demergere. ſubmergere. ꝓfundare. limpidare. ligare. Nu.11. & abſortus eſt ignis. Hiere. 51. Sic ſubmergetur babylon. Amos.8. Et defluet q̄ſi riuus egypti. Pro quo he.le. Et ꝓfundabitur ſiue demergetur. & quia aque que ſunt ꝓfunde: ſūt limpidiſſime & puriſſime: ideo ponitur etiā ꝑ limpidare.i.puriſſimas aquas reddere. Hiere.32. Tunc puriſſimas reddā aquas eorū. Ponitur etiā pro ligare. Iob.40. Et fune ligabis linguam eius. & inde מִשְׁקָע Miſcaa.i.limpidiſſimū vel puriſſimum. Ezech.34. Cum puriſſimam aquam biberitis.

[Margin: שָׁקַע abſorbere. ſubmergere. Defluere. puriſſimas aq̄s reddere. Ligare. מִשְׁקָע puriſſimū.]

שְׁקַעֲרוּרֹת Secaarar. vallicula. & ſolum inuenitur in numero plura.ſ. שְׁקַעֲרוּרֹת Secaaruroth. Leuit.14. Quaſi valliculas palore ſiue rubore deformes

[Margin: שְׁקַעֲרוּרֹת Vallicule.]

שָׁקַף Sacaph. aſpicere. ꝓſpicere. intueri. Gen̄.19. Direxerūt oculos contra ſodomā. ꝑ quo he.le. Et aſpexerūt cōtra faciē ſodome. & in eo.26. Proſpiciens abimelech rex paleſtinorum per feneſtrā. Nu.21. Quod reſpicit contra deſertū. Deut.26. Reſpice de ſanctuario tuo. Iudi.5. Per feneſtram reſpiciēs vlulabat mater ſiſare. 4. Reg.9. Et reſpexit per feneſtram. ps̄.84. Et iuſtitia de celo proſpexit. Prouer. 7. Per cancellos proſpexi iuuenē. Hiere.6. Quia malum viſum eſt ab aquilone. Pro quo he.le. Quia malum ꝓſpexit ab aquilone. Et inde שְׁקוּפִים Secufim.i.feneſtre latiores & magis aperte in parte iteriori: ſicut fit in tēplis: ꝑ quo btūs hiero. tranſtulit obliquas. 3. Reg.6. Fecitq; in templo feneſtras obliquas. Significat etiam ſe inuicem reſpicientes. 3. Reg.7. Contra ſe inuicē poſitas.i.ſe inuicem reſpiciētes. & in eo. Et ſuper colūnas quadrāgulata ligna in cunctis equalia.i.cōtra ſe inuicē poſita & iuicē reſpiciētes. & inde מַשְׁקוֹף maſcoph.i.ſuplimiare. Exo.12. Suplimīare & vtrūq; poſtē.

[Margin: שָׁקַף aſpicere. proſpicere. Reſpicere. שְׁקוּפִים Oblique. ſe iuicē reſpicietes. מַשְׁקוֹף Suplimiare.]

שָׁקַץ Sacas. vitare. ſiue euitare. abominari. contaminare. deteſtari. ſpernere. Leuit.11. Et morticina eorum vitabitis. & in eo. Et vitanda ſunt vobis. Pro quo he.le. Abominanda ſeu contaminādā ſunt vobis. & in eo. Nolite cōtaminare aīas veſtras. Deut.7. Quaſi ſpurciciē deteſtaberis. ps̄.21. Qm̄ nō ſpreuit nec deſpexit deprecationē pauperis. Et inde שֶׁקֶץ Seces. ſiue שִׁקּוּץ Sicus.i.abominabile ſeu abominatio. aut execratio vel execrabile. Leuit.11. Abominabile vobis execrādūq; erit. & in eodem. Abominabile erit vobis. Dan̄.12. Et poſita fuerit abominatio in deſolatione. Et in plu. שִׁקּוּצִים Sicuſim. Deut.29. Vidiſtis abominationes eorum. Ezech.20. Vnuſquiſq; abominationes oculorū ſuorū nō proiecit. Dan̄.9. Et erit in tēplo abominatio deſolationis. Qđ in hebreo legitur in plurali.ſ.abominatiōes.

[Margin: שָׁקַץ Vitare. abominari. Cōtaminare. Deſpicere. שֶׁקֶץ שִׁקּוּץ abominabile. abominatio. שִׁקּוּצִים abominationes.]

שָׁקַר Sacar. mētiri. falſificare. falſum loqui. aut falſum eſſe. negare. inique agere. Gen̄.21. Ne noceas mihi & poſteris meis. Pro quo he.le. Ne mentiaris: ſiue ne falſificabis mihi. Leuit.19. Nō mētiemini nec decipiatis vnuſquiſq; ꝓximū ſuū. Pro quo he.le. Non mētiemini: nec falſificabitis. ideſt ne falſum aliquid faciatis vnuſquiſq; contra proximū ſuū. 1. Reg.15. Porro triūphator iſrael non parcet. Pro quo he.le. Porro triūphator iſrael nō mentietur ſiue non loquetur falſe. ps̄.43. Et iniq; non egimus in teſtamēto tuo. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. tranſtulit. Nec mentiti ſumꝰ in pacto tuo. Eſa.63. Filii nō negātes. Et inde שֶׁקֶר Secer.i.mendacium ſeu falſum aut falſitas. Exo.20. Non loquaris cōtra ꝓximū tuū falſum teſtimoniū. & in eo.23. Mēdacium fugies. ps̄.7. Et peperit iniquitatē. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta. he.ve. tranſtulit. Et peperit mendaciū. ps̄.18. Iniqui perſecuti ſunt me: adiuua me. pro quo beatus hiero. tranſtulit. falſo ꝑſecuti ſunt me. ps̄.119. Libera aīam meam a labiis iniquis. Pro quo beatus hiero. trāſtulit. A labio mendacii. Prouer.18. Profert autē mēdacium doloſus teſtis. Hiere.8. Vere mendacium operatus eſt ſtilus mēdax ſcribarum. Sign̄at etiā fruſtra ſiue in vanū. 1. Reg.25. Vere fruſtra ſeruaui. ps̄.34. Qui aduerſantur mihi iniq;. ꝑ quo he.le. Qui aduerſantur mihi fruſtra.i.ſine cauſa. Sed beatꝰ hiero. in pſal. iuxta he.ve. ſecundū primā ſignificationē trāſtulit. Inimici mei mendaces. & in plu. שְׁקָרִים Secarim. ps̄. 100. Qui loquitur iniqua: nō direxit in conſpectu oculorū meorum. pro quo beatus hiero. trāſtulit. Loquēs mēdaciū. Hiere.23. & ſeduxerūt populū meū in mēdaciis ſuis.

[Margin: שָׁקַר Nocere. Falſificaſ. Decipere. Iniq̄ agere. Mētiri. Negare. שֶׁקֶר Falſum. Mēdaciū. Iniquus. Fruſtra. שְׁקָרִים Iniqua. Mēdacia.]

שָׂקַר Sacar. innuere.ſ.oculis. Eſa.3. & nutibus oculorum ibāt. hebrei tm̄ dicūt ꝙ ſign̄at ſtibio oculos depīgere.

[Margin: שָׂקַר Innuere.]

שֹׁרֶר Sarar. vmbilicus. & ſcribitur cum ſimplici res & cū puncto dagues propter defectum alterius res. Cāti. 7. Vmbilicus tuus ſicut crater tornatilis. Ezech.16. Non eſt preciſus vmbilicus tuus. Scribitur etiam cum duplici res & dicitur שְׁרִירֵי Serire. Iob.40. Et virtus eiꝰ in vmbilico vētris eius. Itē שְׁרִירוּת Seriruth.i.prauitas ſiue cogitatio mala. Deut.29. Et ambulabo in prauitate cordis mei. Hiere.3. Poſt prauitatem cordis ſui peſſimi.

[Margin: שֹׁרֶר Vmbilicuſ. שְׁרִירֵי Vmbilicuſ. שְׁרִירוּת prauitas.]

שָׂרַר Sarar. dn̄ari. principatum tenere. preualere. Nu.16. Niſi & dn̄atus fueris noſtri. Eſter.1. Eſſe viros principes ac maiores in domibus ſuis. Vide etiā de hoc ſupra in dictione שׂוּר Sur.

[Margin: שָׂרַר dominari.]

שְׁרָא Sara. in ligua chaldaica ſignificat manere ſiue habitare. Dan̄.2. Et lux cū eo eſt.i.manet ſiue habitat.

[Margin: שְׁרָא Manere. Habitare.]

שָׁרָב Sarab. ſiccum ſiue aridum. aut eſtus. Eſa.35. Et que erat arida in ſtagnum. & in eodem.49. Non percutiet eos eſtus & ſol.

[Margin: שָׁרָב Arida. Eſtus.]

שַׁרְבִיט Sarbit. virga aut ſceptrū. Eſter.4. Rex aureā virgā ad eū tetēdit. & in eo. Tetēdit cōtra eā virgā aureā.

[Margin: שַׁרְבִיט Virga.]

שָׂרִיג Sarig. propago. ramus. & ſolum īuenitur in numero plurali. Gen̄.40. In qua erant tres propagines. Ioel. 1. Albi facti ſunt rami eius. Et inde verbū שָׂרַג Sareg. quod ſignificat perplexum aut cōuolutum ſiue intricatum eſſe. ſicut vites perplectuntur propaginibus. Iob.40. Nerui teſticulorum eius perplexi ſunt. Thren̄.1. Conuolute ſunt & impoſite capiti meo.

[Margin: שָׂרִיג Ꝑpāgo. שָׂרַג ꝑplexū eē. Cōuolueſ.]

שָׂרַד Sarad. remanere. relinqui. Ioſ.10. Hi qui iſrael effugere potuerunt: ingreſſi ſunt ciuitates munitas. Pro quo he.le. Et reliqui qui remanſerunt ex eis venerunt in ciuitates munitas. Et inde שָׂרִיד Sarid.i.ille qui relinquitur vel euadit. vt in ꝑdicto loco. Vbi ponitur verbum & nomē ab eo deriuatum. & in eo.8. Ita vt nullus de tanta multitudine ſaluaretur.i. relinqueretur. Thren̄.2. Et non fuit in die furoris: dn̄i qui effugerit & relinq̄retur. Hiere.31. Populus qui remanſerat a gladio. & in eo.42. Nullus de eis remanebit neq; effugiet. Item שְׂרָד Serad.i.miniſterium. Exo.31. Et veſtes ſanctas in miniſterio aaron ſacerdoti & filiis eius. Sign̄at etiā inſtrumētum dolatorium. Pro quo btūs hiero. tranſtulit runcinā. Eſa.44. Formauit illud in runcina.

[Margin: שָׂרַד Remaneſ. שָׂרִיד Qui relinquitur. Qui remāſit. שְׂרָד miniſteriū. Runcina.]

שָׁרָה Sara. conſiderare. ſiue intueri. relinquere. ſoluere. incipere. Iob.37. Sup omnes celos ipſe conſiderat. Vide etiā de hoc ſupra in dictione שׁוּר Sur. Hiere.15. Si nō reliquie tue in bonum. pro quo he.le. Si nō reliqui te ī bonū. De quo vide ſupra in dictione שְׁאָר Saar. alii vero legunt ſic. Si non ſolui te in bonum. nā in lingua chaldaica ſignificat ſoluere vl̄ diſſoluere. Dan̄.3. Ecce ego video viros quattuor ſolutos. & in eo.5. Et cōpages renum eius ſoluebātur. Significat etiā in lingua chaldaica incipere. Eſd.5. Et ceperunt edificare domū dn̄i. Item שִׁרְיָה Siria.i.lorica ſiue thorax. Iob.41. Cum apprehenderit eū gladius: ſubſiſtere nō poterit: neq; haſta neq; thorax. Scribitur etiā cum nū in fine & dr̄ שִׁרְיָן Sirian. 1. Reg.17. Et lorica hamata īduebatur. 3. Reg.22. Et percuſſit regē iſrael inter pulmonē & ſtomachum. Pro quo he.le. Inter iuncturas & loricā. Eſa.59. Indutus eſt iuſtitia vt lorica. Hiere.51. Et non aſcendat loricatus. Et in plurali שִׁרְיֹנוֹת Sirionoth. 2. Paralipo.26. Et haſtas & galeas & loricas. Item שָׁרוֹן Saron.i.campus ſeu planicies. Canti.2. Ego flos cāpi. Eſa.33. Et factus eſt ſaron ſicut deſertū.i.cāpus in quo ſunt vinee & frumenta: erit ſicut deſertum. Item מִשְׁרָה Miſra.i.illud. quod ab alio exprimitur. Nu.6. Quidquid de vua exprimitur: nō bibet. & aliqui hebrei dicunt ꝙ ſignificat madefactum.i.quidquid eſt madefactum in vino vel in muſto.

[Margin: שָׁרָה Cōſideraſ. Relinquere. Soluere. Incipere. שִׁרְיָה thorax. שִׁרְיָן Lorica. שִׁרְיֹנוֹת Lorice. שָׁרוֹן Campus. Saron. מִשְׁרָה qđ exprimiſ.]

שָׂרָה Sara. preualere. dn̄ari. Gen̄.32. Quoniā ſi cōtra deū fortis fuiſti: quāto magis cum hoībus preualebis. pro quo he.le. Quoniā cum deo preualuiſti ſiue dn̄atus fuiſti. Oſee.12. Et in fortitudine ſua directꝰ eſt cum angelo.i.preualuit. & in eo. Et inualuit ad angelum. Et inde מִשְׂרָה Miſra.i.dn̄iū ſiue impium. Eſa.9. Multiplicabitur eiꝰ impiū.

[Margin: שָׂרָה preualere. מִשְׂרָה Imperiū.]

שָׂרַט Sarat. ſcindere. concidere. incidere.ſ.carnes vngulis vel ferro. vt Leuit.19. Super mortuo non incidetis carnes vr̄as. & in eo.21. Neq; in carnibus ſuis facient inciſuras. Zach.12. Cōciſione lacerabuntur. Et inde שֶׂרֶט Seret. ſiue שָׂרֶטֶת Sarateth.i.inciſionem. Leuit.21. Neq; in carnibus ſuis facient inciſuras. pro quo he.le. Et in carnibus ſuis non incident inciſionem. vbi ponitur verbum & nomē ab eo deriuatum.

[Margin: שָׂרַט Incidere. Cōcidere. Lacerare. שֶׂרֶט שָׂרֶטֶת Inciſura.]

שְׂרוֹךְ Seroch. corrigia. gen̄.14. vſq; ad corrigiā caligę. Eſa. 5. Nec rūpetur corrigia calciamenti eius. Et inde verbum ſiue participium מְשָׂרֶכֶת Meſarecheth.i.circuiēs ſicut corrigia circumuoluitur. Pro quo beatus hiero. tranſtulit explicans. Hiere.2. Curſor leuis explicans vias ſuas.

[Margin: שְׂרוֹךְ Corrigia. מְשָׂרֶכֶת Explicans.]

שָׂרַע Saraa. ſuperfluere. ſuperfluū eſſe. Leuit.21. Vel paruo vel grādi. Pro quo he.le. Aūt diminutum vel ſuperfluum. & in eo.22. Bouē & ouē aure & cauda amputatis. ꝑ quo he.le. Superfluum vel diminutum.ſ.in aliquo mēbro. Eſa.28. Coanguſtatum eſt enim ſtratum: ita vt alter decidat. Pro quo he.le. Coanguſtatū eſt enim ſtratum ne ſuper

[Margin: שָׂרַע Grāde. ſuꝑfluere.]

fluat.i.ne ſuperfluat alteri:quia eſt tam anguſtum q̄ vix capit vnum hoiem: & ſi alius ibi recumbat neceſſe eſt vt alter illorum decidat.& ſic beatus hiero.tranſtulit ſenſum.

שַׂרְעַף Saraaph.cogitatio.& ſolum inuenitur in numero plurali. p̄s.93. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo. Pro quo beatus hiero.in pſalterio iuxta he.ve.tranſtulit. In multitudine cogitationū mearū: que ſunt in me.p̄s.138. Et cognoſce ſemitas meas.Pro quo beatus hiero.tranſtulit.& ſcito cogitationes meas.

שָׂרַף Saraph.comburere.vrere.exurere.ſuccendere.Exo.32.Combuſitq̄ & cōtriuit vſq̄ ad puluerē.Leuit.10. Et oīs domus iſrael plangat incendium:quod dn̄s ſuccēdit.& in eo.Exuſtum repetit.Nu.19.Cōburetq̄ eam cunctis videntibus.Deut.29.Sulphure & ſalis ardore comburens.1.Reg.30.Et ſuccēderent eam igni.& in eo.Et inueniſſent eā ſuccenſam igni.& in eodem.30. Et combuſerunt eam igni 2.Reg.23.Et comburētur vſq̄ ad nihilum.4.Reg.23.Succendit etiā lucum.& in eodem.& combuſit eam ſup altare. 2.Paralipo.26. Et cōbuſerūt ſuper eum ambitione nimia. Pro quo he.le.Et combuſerunt ſuper eum combuſtione nimia. Vbi ponitur nomē & verbum ab eo deriuatum. Eſa.1. Ciuitates veſtre ſuccēſe igni. Hiere.36. Ne combureret librum.& in eo.26.Et ciuitatē hanc comburet igni.Pro quo hebrei legunt.Cōbures igni.i.eris cauſa vt cōburatur igni. Et aliquando ſcribitur cum ſamach loco ſin.Amos.6.Et cōburet eum:vt efferat oſſa de domo.& inde שְׂרֵפָה Serepha. ideſt incendium vel combuſtio. Leuit.10. Incēdium quod dominus ſuccendit. Nu.19.mittet in flāmam que vaccā vorat.Pro quo hebrei legunt. Mittet in medio combuſtionis vacce.2.Paralipo.21. Et non fecit ei populus ſecundū morē cōbuſtionis exequias.& in plurali מִשְׂרְפוֹת Miſrephoth. Eſa.33.Et erunt populi quaſi de incēdio ignis.Pro quo hebrei legunt.Et erunt populi quaſi incendia vel cōbuſtiones ignis. Hiere.34. Et ſecundū cōbuſtiones patrum tuorum priorum qui fuerunt ante te:ſic comburent te.Et inde שָׂרָף Saraph.i.ſerpens ignitus qui flatu vrit. Nu.21.Fac ſerpētē eneum.i.ſimilitudinem ſerpentis igniti. Eſa.14.De radice enim colubri egredietur regulus: & ſemen eius abſorbens volucrem.Pro quo he.le.Et fructus eius ſerpēs volans:ſiue regulus volans.& in eo.30. Vipera & regulus volās.vbi ponitur pro regulo.& in plurali שְׂרָפִים Seraphim.Nu.21.Miſit dn̄s in populum ignitos ſerpentes. Signat etiam שְׂרָפִים Seraphim certū ordinē angelorum celeſtis hierarchie.Eſa.6.Seraphim ſtabant ſubter illud.& in eodem. Et volauit ad me vnus de ſeraphim.

שָׁרַץ Saras.moueri.reptare.ſerpere.ebullire.producere.ſ.aīalia mobilia ſeu reptilia.Gen̄.1.Aīam viuentē atq̄ motabilem quā produxerant aque. Pro quo he.le.Quā mouerunt aque.i.mouere fecerūt.& in eo.Producant aque reptile.i.mouere faciant.& in eo.Et ingredimini ſuper terram.i.gradimini.Exo.8. & ebulliet fluuius ranas.i.moueri faciet.Leuit.11.Hec quoq̄ polluta reputabuntur:de his que mouētur in terra.p̄s.104. Edidit terra eorum ranas.i.pduxit ſeu moueri fecit.Ezech.47.Et oīs aīa viuēs que ſerpit. Et inde שֶׁרֶץ Seres.i.reptile aīe viuētis.Leuit.11. Eorū que in aquis mouētur & viuunt.& in eo. Omne de volucribus quod graditur ſup quattuor pedes. Pro quo hebrei legūt. Omne motabile de volucribus.

שָׁרַק Sarac.Sybilare.Eſa.5.Et ſybilabit ad eum de finib⁹ terre. & i eo.7.Sybilabit dn̄s muſce.Hiere.9.Et ſybilabit ſuper vniuerſas plagas eius.Thren̄.2.Sybiliauerunt & mouerunt capita ſua. Zach.2.Sybilabo eis & cōgregabo illos.& inde שְׁרִיקָה Serica.i.ſybilus.Mich.6.vt darē te in perditionē:& habitātes in ea in ſybilū.& in plu.שְׁרִיקוֹת ſericoth. Iudi.5.Vt audias ſybilos gregū. & inde מַשְׁרוֹקִיתָא Maſrocitha.quod in ligua chaldaica ſignat fiſtulā.Dan̄.3.In hora qua audieritis vocem tube & fiſtule.

שֹׂרֵק Sorec.vitis.ſ.electa & optima: aut ppago optima & fructuoſa.Gen̄.49. Ligans ad vineā pullū ſuū.& ad vitē o fili mi aſinā ſuā.Eſa.5.Et plātauit vineā electā.p quo he.le.& plātauit vitē ſeu ppaginē.ſ.electā.Hiere.2. Ego autē plantaui te vineā electā. & dicunt aliqui hebrei q̄ ſignat vitē que pducit vuas ſine granulis.& in plu.שְׂרוּקִים Serucim.Eſa.16.Dn̄i gētiū exciderunt flagella eius.i.ppagines eius.Et inde שְׂרִיקוֹת Sericoth.Pro quo beatus hiero.tranſtulit plectentes.Eſa.19. Et cōfundentur qui opabātur linū plectētes.& aliqui hebrei dicunt q̄ ſignat linum optimū & candidiſſimū ſicut eſt byſſus.Item שָׂרוּק Saruc.i.variū.ſ.colore.& ſolum inuenitur in numero plurali. Zach.1.Et poſt eum equi ruffi varii & albi.

שָׁרַשׁ Saras.radicare.erradicare. Iob.5. Ego vidi impiū firma radice.p quo he.le.Ego vidi impium radicātē:ſiue radicatum.i.firma radice plātatum.p̄s.79.Plantaſti radices ei⁹.p quo he.le.Radicaſti radices ei⁹. Eſa.40.Qui ingrediuntur impetu a iacob.p quo he.le.Ingredietes ſiue ingredietib⁹ radicabit iacob. Vnde ſequitur.florebit & germinabit iſrael.& in eo.40. Nec radicato in terra trunco eorum.Hiere.12.Plantaſti eos & radicē miſerunt.Signat etiā per antiphraſin erradicare vel delere.Iob.31.Et progenies mea erradicetur.& in eo.Et oīa erradicās genimia mea.p̄s.51. Et radix tua de terra viuentium.p quo beatus hiero.in pſ.iuxta he.ve.trāſtulit. Et erradicabit te de terra viuētiū. Iudi.5.Ex ephraim deleuit eos.& īde שֵׁרְשִׁי Sorſi.i.exiliū q̄ eſt erradicatio a patria.Eſd.2. Siue in mortē ſiue in exilium.Et inde שֹׁרֶשׁ Sores.i.radix.Deut.29. Et ſit inter vos radix germinās fel & amaritudinē.Iob.19. Et radicē verbi inueniamus cōtra eū.& in eo.29. Radix mea apta eſt ſecūs aquā. & in eo.30. Et radix iuniperorum erat cibus eorum. Eſa.53.Et ſicut radix de terra ſitienti.& in plu.שָׁרָשִׁים Saraſim ſiue שֹׁרְשֵׁי Sorſe. Iob.8. Sup aceruū petrarū radices eius denſabuntur.Hiere.17. Quod ad humorē mittit radices ſuas.Ponitur etiā pro veſtigiis vel cardinib⁹.Iob.13.Et veſtigia pedum meorum conſideraſti.& in eodē.36.Et cardines maris operuit.

שַׁרְשֶׁר Sarſer.catena. & ſolū inuenitur in numero plu.ſ.שַׁרְשְׁרוֹת Sarſeroth.Exo.28.Catenas ſibi inuicē coherentes.3.Reg.7.Et qui per modum retis & catenarum ſibi inuicē miro ope contextarū.2.Paralipo.3. Et quaſi catenas ſe inuicem complectentes.

שָׁרַת Sarath.miniſtrare.ſeruire. Nu.8. Eruntq̄ miniſtri fratrum ſuorū.p quo he.le. Et miniſtrabūt cū fratribus ſuis. & in eo.16. Et miniſtraretis ei. & in eo.18. Preſto ſint & miniſtrent tibi. Deut.18.Miniſtrabit in noīe dn̄i dei ſui.& in eo.21. Quos elegit dn̄s deus tuus: vt miniſtrēt ei. 1.Reg.2. Samuel aūt miniſtrabat ante faciem dn̄i.3. Reg.1. Et abiſag ſunamitis miniſtrabat regi.1. Paralipo.6. Miniſtrabant corā tabernaculo.& in eo.23. Vt adoleret incēſum corā dn̄o ſecundū ritum ſuū.p quo he.le. Vt adoleret incenſum corā dn̄o: vt miniſtraret ei. Eſa.60. Arietes nabaioth miniſtrabunt tibi.& in eo.Et reges eorum miniſtrabunt tibi.& inde מְשָׁרֵת Meſareth.i.miniſter.Exo.24. & ioſue miniſter eius.Et inde שָׁרֵת Sareth.i.miniſterium.Nu.4. Oīa vaſa quib⁹ miniſtratur i ſctō. p quo he.le. Oīa vaſa miniſterii.2.Paralipo.24. & facta ſunt vaſa tēpli in miniſterium.

שָׁרֵת Sareth.cum puncto cebolet & p̄poſito mē vt dicatur מַשְׂרֵת Maſreth:ſignat ſcutelā aut vas.2.Reg.13.Tollenſq̄ quod coxerat: efudit & poſuit corā eo.Pro quo hebrei legunt.Et tulit ſcutellam & effudit coram eo.

שֵׁת Seth.nates. Eſa.20. Diſcoopertis natibus ad ignominiā egypti. De quo vide ſupra in dictiōe שׁוֹת ſoth. Itē שִׁת Sith.in lingua chaldaica ſignificat ſex.Dan̄.3. Latitudine cubitorum ſex. Et inde שִׁתִּין Sithin.ideſt ſexaginta. vt in eodem. Latitudine cubitorum ſexaginta.

שָׁתַת Sathath.ponere.& ſcribitur cū ſimplici tau.p̄s.48. Sicut oues in inferno poſite ſunt.p̄s.72.Poſuerūt in celū os ſuū. De quo vide ſupra in dictiōe שׁוּת ſoth.

שָׁתָה Satha.bibere.potare.Gen̄.9. Bibenſq̄ vinum inebriatus eſt.Et in eodem.44.In quo bibit dominus meus.Exo.34. Panem non comedit:& vinum non bibit. Leuit.11.et omne liquēs quod bibitur.p̄s.49.aut ſanguinē hircorū potabo.p̄s.77.Et imbres eorū non biberētur.Prouer.9.Et bibite vinū qd̄ miſcui vobis.& ide מִשְׁתֶּה Miſthe i.conuiuium:ſeu potatio vel potus. Gen̄.19.Ingreſſiq̄ domū eius fecit cōuiuium.& in codē.21. Fecitq̄ abraam grāde conuiuium. Eſter.1.fecerat grande conuiuiū pricipibus ſuis.Eſa.5.Et vinum in conuiuiis veſtris.Dan̄.1.Nec de vino potus eius.& inde שְׁתִי Sethi.ideſt ebrietas ſiue potatio Eccl's.10.Ad reficiendum & non ad luxuriā.i.non ad ebrietatem.Scribitur etiam cum he in fine & dicitur שְׁתִיָּה Sethiia. Eſter.1.Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. Pro quo hebrei legunt.Et potatio erat iuxta legē ſiue edictum:non erat qui cogeret. Item שְׁתִי Sethi.i.ſtamē.Leuit.13.In ſtamine atq̄ ſubtegmine. Item שְׁתוֹת Sathoth.ideſt nates.2. Reg.10. Veſtes eorum medias vſq̄ ad nates. Vide etiam de hoc ſupra in dictione שׁוֹת Soth.

שְׁתַּיִם Sethaim.vel שְׁתֵּי Sethe.duo vel due. De quo vide ſupra in dictione שְׁנַיִם Sana.

שָׁתַל Sathal.plantare.traſplātare.fundare.p̄s.1.Quod plātatum eſt ſecus decurſus aquarū.Ezech.17.Ecce plātata eſt.Et in eo.Et plantabo ſuper montē excelſum.Oſee.9. Et erat fundata in pulchritudine. Pro quo he.le. Et erat plantata.& inde שְׁתִיל Sathil.i.nouella plantatio: vel palmes.Et ſolum inuenitur in numero plu.Ps.127.filii tui ſicut nouelle oliuarum.

שְׁתֻם Sethum. obturat⁹. Nu. 24. Dixit hō cui⁹ obturatus eſt oculus.& ſolū inuenitur in predicto loco.

שָׁתַן Sathan. mingere.1. Reg.25. Si reliquero de omnibus que ad ipſum pertinent:mingentem ad parietē.

שָׁתַק Sathac.ſilere.quieſcere.cōpeſcere. ſeu mitigare. p̄s.106.Letati ſunt quia ſiluerūt.Prouer.26.Iurgia cōquieſcunt.Ione.1.Quid faciemus tibi & ceſſabit mare a nobis.i.compeſcetur ſiue mitigabitur.

שָׁתַר Sathar.computreſcere.1.Regum.5.& computreſcebant prominētes extales eorū. Et ſolum inuenitur in p̄dicto loco.Et aliqui hebrei dicunt q̄ deriuatur a dictione סָתַר Sathar.& q̄ ſignificat occultare vel cooperire.vnde in p̄dicto loco ipſi legūt.& ocultabātur eis ficus.vel hemorroides.i.naſcebantur in loco operto & occulto anus.

De incipientibus a littera.ת.Tau.

תָּא Tha.cubiculū.thalam⁹.3.Reg.14.& poſtea reportabāt ea ad armamētariū ſcutariorū.p quo hebrei legūt. Ad cubiculum curſorum. Ezech.40. Et thalamū vno calamo in lōgum & vno calamo in latū. & in eo. Thalamus autem ſex cubitorū erat hic & inde.& i plu.תָּאִים thaim ſiue תָּאוֹת thaoth.vt in eo. & inter thalamos quinq̄ cubitos. & in eo. Porro thalami porte ad viā orientalem:tres hinc & tres inde.& in eo.Et marginē ante thalamos cubiti vnius.

תָּאַב Thaab.deſiderare,cōcupiſcere.deteſtari:ſiue abominari.p̄s.118.Cōcupiuit aīa mea deſiderarē iuſtificatiōes tuas. & in eo.Ecce concupiui mādata tua.& in eodē.Concupiui ſalutare tuū dn̄e.Amos.6.Deteſtor ego ſupbiā iacob.

תָּאָה Thaa.ſignare.deſcribere.circūſcribere.limitare.i.limites ponere.metari.Nu.34.A mari magno termini incipiunt puenientes ad mōtem altiſſimū. Pro quo he.le. A mari magno deſcribetis vel limitabitis vobis mōtē hor i.ibi ponetis limites.& in eo. Inde metabuntur fines. Item תְּאוֹ thao.genus cerui.pro quo btūs hiero. tranſtulit origē. Deut.14.Origem camelopardalum.

תָּאֹם Theom.geminus.gemellus.cōiūctus. & ſolū inuenitur in nu.plu.Gen̄.38.apparuerunt gemini in vtero eius.Cāti.4. Sicut duo hinuli capree gemelli.& aliqn̄ ſcribitur cū vau loco aleph.Gen̄.25.Et ecce gemini i vtero ei⁹ reperti ſunt. & inde verbū ſeu participiū qd̄ ſignat gemellos fetus habere.Canti.4.Omnes gemellis fetibus.& inde תְּאוֹמִים Thoamim.ideſt coniuncti.Exo.26. Erūtq̄ ſibi cōiuncte a ſurſum vſq̄ deorſum.

תְּאֵן Theen.ficus. & ſolū inuenitur in nūero plu.ſ.תְּאֵנִים theenim.Nu.13. & de ficis loci illius tulerunt.Hiere.8.Et non ſunt ficus in ficulnea. Et inde תְּאֵנָה theena.i.ficulnea ſiue ficus arbor.vt in p̄dicto loco.& Ioel.2.Et ficum meā decorticauit. Et in plurali תְּאֵנוֹת theenoth.Amos.4. Olineta veſtra & ficeta veſtra comedet.

תָּאַר Thaar. Deſcribere.limitare.figurare.formare. tornare.Ioſ.15.Pertranſitq̄ a vertice montis vſq̄ ad fōtē. pro quo he.le. Deſcribetur ſiue metabitur terminus a vertice montis.& in eo. Inclinabiturq̄ in bala.pro quo he.le.deſcribetur ſiue limitabitur in bala. & in eo. Inclinabiturq̄ in farona.i.limitabitur.Eſa.44.Formauit illud in runcina.& in eo.& in circino tornabit illud.& inde תֹּאַר thoar.i. forma ſeu facies:aut ſpecies.Gen̄.29. Rachel decora facie & venuſto aſpectu. & in eo.39. Erat autem ioſeph pulchra facie.Deut.21.Et videris in numero captiuorū mulierem pulchram.Pro quo he.le. Mulierem pulchrā forma vel facie.Iudi.8.Et vnus ex eis quaſi filius regis.pro quo he.le. Et vnus ex eis quaſi forma filii regis.1.Reg.28.Qualis eſt forma eius.Eſa.52.Et forma eius inter filios hominū. Et in eodem.53.Non erat ſpecies ei neq̄ decor.Thren̄.4. Denigrata eſt ſuper carbones facies eorum

תֵּבָה Theba.arca.Gen̄.6.fac tibi arcam de lignis leuigatis. Et in eodem.8.Egredere de arca.

תֵּבֵל Thebel.orbis.ſ.terrarum.Iob.34. Aut quē poſuit ſuper orbem quem fabricatus eſt.p̄s.23.Orbis terrarū & qui habitant in eo.p̄s.97.Iudicabit orbē in iuſtitia.Eſa.14.Poſuit orbem deſertum. Item תֶּבֶל thebel.i.ſcelus.ſiue nephas.De quo vide ſupra in dictione בָּלַל balal.

תֶּבֶן Theben.palea.& ſolum inuenitur in numero ſingulari.& ponitur ſingulare pro plurali.Gen̄.24.palearum quoq̄ & feni plurimum eſt apud nos.Exo.5. Nequaq̄ dabitis vltra paleas populo:& aliqn̄ ſcribitur cū mem in principio & dicitur מַתְבֵּן mathben.Eſa.25. Sicut terūtur palee in plauſtro.

תְּבַר Thabar.In lingua chaldaica ſignat confringere vel conterere aut cōminuere.& inde תְּבִירָא thebira.i.contritum vl' cōminutum.Dan̄.2. Ex parte regni erit ſolidum & ex parte cōminutum.

תְּדִיר Thedir.ſiue תְּדִירָא thedira.In lingua chaldaica ē aduerbium temporis & ſignificat ſemper vel continuo Dan̄.6.Deus tuus cui ſeruis ſemper.

תֹּהוּ Thohu.Inanitas.inane.vacuū.nihil.& ſcribitur cum ſimplici he & cū vau i fine loco alteri⁹ he.Gen̄.1. Terra aūt erat inanis & vacua.Iob.26.Qui extendit aquilonē

ſuper vacuũ. Eſa.24. Attrita eſt ciuitas vanitatis.i.inanitatis.& in eodē.40. Iudices terre velut inanes fecit. & in eodem.41. Ventus & inane ſimulachra eorũ. & in eo.49. Sine cauſa & vane fortitudinē meã cõſumpſi. Pro quo he.le. In inane ſiue in vacuũ & in vanum fortitudinē meã cõſumpſi. Hiere.4. Aſpexi terrã & ecce vacua erat & nihil. Ponitur etiã pro nihilo. Eſa.34. Et extendetur ſuper eã menſura vt redigatur ad nihilum. Significat etiam locum deſertũ qui eſt inanis & vacuus frugibus & arboribus. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit locum horroris. Deut.32. In loco horroris & vaſte ſolitudinis.

תְּהָלָה Thahola.prauitas. Iob.4. Et in ãgelis ſuis repperit prauitatē. De quo vide ſupra in dictione הָלַל halal.

תְּהוֹם Thehom.abyſſus. Gẽ.1. Et tenebre erãt ſup faciē abyſſi. Iob.28. Abyſſus dixit nõ eſt in me. Ezech.26. Et adduxero ſup te abyſſum. Et in plu. תְּהֹמוֹת thehomoth. Exo.15. Abyſſi operuerũt eos. & in eodē. Congregati ſunt abyſſi. p̃s.70. Et de abyſſis terre iterũ reduxiſti me. p̃s.105 Et deduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto.

תִּוב Thub.in lingua chaldaica ſigñat reddere. vel reſpõdere. aut reuertere. vel reducere. Dañ.3. Nõ oportet nos de hac re reſpõdere tibi. & in eo.4. Et ſenſus me⁹ redditus eſt mihi. & in eo. Et figura mea reuerſa eſt ad me. Eſd.5. Et tunc ſatiſfaceret ad accuſationē illã.i.redderet rationē: ſiue reſponderent. & in eodem. Huiuſcemodi autem ſermonem reſponderunt nobis. & in eodem.6. Referãtur in templum in ierusalem.i.reducantur.

תְּוָה Thaua. ſignare.impingere.exacerbare: ſiue irritare. Ezech.9. Et ſigna thau ſup frõtes virorũ gementiũ.1. Reg.21. Et impingebat in oſtia porte. Sed etiã in p̃dicto loco hebrei legunt. & ſignabat.i.faciebat ſigna & ſtigmata ſicut inſanus & furioſus. p̃s.77. Et ſanctũ iſrael exacerbauerunt. & aliqui hebrei legunt ſignauerunt.i.petierunt ab eo ſigna: ſicut ipſi exponũt. Et inde תָּו thau.i.ſignũ. Ezech.9. Et ſigna thau. p quo he.le. Et ſigna ſignũ. Põt etiã eſſe nomen vltime littere alphabeti hebraici: q̃ dr̃ thau. Vñ beatus hiero. in ſuis explanationib⁹ ſup p̃dicto loco ſic ait. p ſigno quod.lxx. Aquila & ſymmach⁹ trãſtulerũt. theodotio ipm verbũ hebraicũ poſuit thau: que extrema eſt apud hebreos viginti & duarũ litterarũ: vt pfectã in viris gemētib⁹ & dolentibus ſcientiã demõſtraret. ſiue vt hebrei autumãt: quia lex apud eos appellatur תּוֹרָה thora. q̃ hac in pricipio nois ſui littera ſcribitur: illi hoc accepe ſignaculũ qui legis p̃cepta cõpleuerant. Et vt ad nr̃a veniamus: antiquis hebreorũ litteris quibus vſq₃ hodie vtũtur ſamaritani extrema thau littera crucis habet ſimilitudinē: q̃ in xp̃ianorũ frõtib⁹ pingitur: & frequenti manus inſcriptione ſignatur. hec hiero. Ponitur etiã תָּו Thau p deſiderio. Iob.31. Et deſideriũ meũ audiat oipotēs. Itē תְּוָה thaua. in lingua chaldaica ſigñat obſtupeſcere. Dañ.3. Tunc nabuchodonoſor rex obſtupuit.

תָּוֶךְ Thaucch. ſiue תּוֹךְ thoch. medium. intermediũ. interdolus. fra⁹. vſura. Gẽ.1. Sit firmamẽtũ in medio aquarum. & in eodē.15. Diuiſit ea per mediũ. Exo.3. Apparuit ei dñs in flãma ignis de medio rubi. & in eo.14. Et ingreſſi ſunt filii iſrael per medium ſicci maris. & in eodē.15. Filii autē iſrael ambulauerunt per ſiccum in medio eius. Leuit.11. Vas aũt fictile in quod horũ quicq₃ intro ceciderit. Nu.35. Eruntq₃ vrbes in medio. Deut.3. Vſq₃ ad torrentem arnõ: medium torrentis. p̃s.21. In medio eccleſie laudabo te. Zach.2. Et habitabo in medio tui. Et inde תִּיכוֹן thichon.i. medius ſiue intermedius. Exo.26. Qui mittentur per medias tabulas. Pro quo hebrei legunt. Et vectis medius ſiue intermedius per medias tabulas. Et in genere feminino

תִּיכוֹנָה Thichona. Iudi.7. Incipientib⁹ vigiliis noctis mediẽ. 3.Reg.5. Et per cocleam aſcendebatur in medium cenaculum. Et in hebreo eſt generis feminini. Item תּוֹךְ thoch. ideſt dolus aut fraus vel vſura. p̃s.9. Cuius maledictione os plenum eſt & amaritudine & dolo. p̃s.54. Et nõ recedit de plateis eius vſura & dolus. p̃s.71. Ex vſuris & iniquitate redimet animas eorum.

תּוּר Thur. explorare. conſiderare. contemplari. cogitare. Nu.13. Qui conſiderent terram chanaam. Pro quo hebrei legũt. Et explorent terram chanaam. & in eodem. Cũq₃ aſcendiſſent explorauerunt terram. & in eodem. Detraxerunt terre quã inſpexerant. ideſt explorauerant. & in eodem.14. Terra quam circuiuimus valde bona eſt. Pro quo hebrei legunt. Terra per quam trãſiuimus ad explorandũ eam: valde bona eſt. Et in eodem. Iuxta numerum quadraginta dierum quibus exploraſtis terram. Et in eodem. Qui perrexerunt ad cõtemplandam terram. & in eodem. 15. Nec ſequantur cogitationes ſuas & oculos. Pro quo hebrei legunt. Et non exploretis ſiue conſideretis poſt corda veſtra & oculos veſtros. & eſt ſenſus ſicut in littera noſtra. Iudi.1. Nam cum obſiderẽt vrbem: que prius luza vocabatur. Pro quo hebrei legunt. Cum explorarent ſiue conſiderarent vrbem. Iob.40. Huic mõtes herbas ferunt. Pro quo hebrei legunt. Contemplatur ſiue conſiderat montes in paſtum ſuum. Eccl's.2. Cogitaui in corde meo abſtrahere a vino carnem meam. Et inde תָּרִים Tharim.i.exploratores. Nu.14. Qui ipſi luſtrauerãt terram. Pro quo hebrei legunt. De exploratoribus terre. Et aliquãdo ſcribitur cum aleph in principio & dicitur אֲתָרִים Atharim. vt in eodem. 21. Veniſſe.ſ.iſrael per exploratorum viam. Significat etiã תָּרִים tharim negociatores vel mercatores: eo quod diſcurrunt per loca & domos tãq₃ exploratores. 3.Reg.10. Excepto eo q̃d offerebant viri qui ſuper vectigalia erãt & negociatores. Et inde תּוֹר Thor. ideſt expectabilis ſiue conſiderabilis. 1.Paralipo.17. Et feciſti me expectabilem ſuper omnes homines. & a predicta dictione dicunt aliqui hebrei ꝙ deriuatur תּוֹרָה thora. ideſt lex: a contemplando vel conſiderando dicta. Deut.4. Iſta eſt lex quam propoſuit moyſes. 2.Reg.7. Iſta eſt lex adam: domine deus. p̃s.118. Lex domini immaculata. Vide etiam de hoc ſupra in dictione יָרָה Iara. Item תּוֹר Thor.i.turtur. Gẽ.15. Turturem quoq₃ & columbam. Canti.2. Vox turturis audita eſt in terra noſtra p̃s.73. Ne tradas beſtiis animas confitentes tibi. Pro quo hebrei legunt. Ne tradas beſtie animam turturis tui. Et loquitur metaphorice. ſicut Canti.2. dicitur columba mea formoſa mea. Poteſt etiam deriuari a dictione תּוֹרָה Thora que ſignificat legem vt ſupra dictum eſt. Vnde beatus hieronymus in pſalterio iuxta hebraicam veritatem trãnſtulit. Ne tradas beſtiis animam eruditam in lege tua. & ſic eſt in tranſlatione chaldaica: ſicut beatus hieronymus tranſtulit. Et in plurali תּוֹרִים thorim.i.turtures. Leuit.1. De turturib⁹ & pullis columbarum. & in eodem.5. Offerat duos turtures. Eſt etiam genus ornamẽti maxillarum vel faciei. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit murenulas. Canti.1. Murenulas aureas faciem⁹ tibi. & in eodem. Pulchre ſunt gene tue ſicut turtures. Pro quo hebrei legũt. Pulchre ſunt gene tue in murenulis ſiue in quibuſdam aliis ornamẽtis. Item תּוֹר Thor.i.tempus ſtatutum. Eſter.2. Cum autē perueniſſet tempus ſingularum per ordinem. & in eo. Euoluto autē tēpore per ordinē. Item תּוֹר Thor. in lingua chaldaica ſignificat bouē. Dañ.4. Et fenũ vt bos comedes.

תָּזַז Thazaz. abſcindere. Eſa.18. Et q̃ derelicta ſunt abſcindentur. & ſolum inuenitur in predicto loco.

תּוֹתָח Thothach. malleus. Iob.41. Quaſi ſtipulã ſtimabit malleum. & ſolum inuenitur in p̃dicto loco. & dicunt hebrei ꝙ ſignificat machinam ſeu inſtrumẽtum bellicum quo lapides magni procul proiiciuntur.

תַּחְמָס Thachmas. nomē auis immunde. Pro quo beatus hieronymus trãſtulit noctuam. De quo vide ſupra in dictione חָמַס Chamas.

תַּחַר Thachar. ſiue תִּתְחַר thathchare. emular. zelare. irritare. Ps.36. Noli emulari in malignãtibus. & in eodem. Noli emulari in eo qui proſperatur in via ſua. Vide etiã de hoc ſupra in dictione חָרָה Chara.

תַּחְרָא Thachra. lorica. Exo.28. Sicut fieri ſolet in extremis veſtium partib⁹: ne facile rũpatur. Pro quo he.le. Sicut fieri ſolet in ora lorice: ne facile rumpatur.

תַּחַשׁ Thachas. hyacinthus. ſeu hyacinthinus. Ezech.16. Et calciaui te hyacintho. & ĩ plu. תְּחָשִׁים thechaſim. Exo.25. Pelleſq₃ hyacinthinas: hebrei vero dicunt ꝙ ſignificat quoddam animal quod taxus dicitur.

תַּחַת Tachath. ſubter. ſubtus. deorſum. p eo. Gẽ.7. Opertiq₃ ſunt oẽs mõtes excelſi ſub vniuerſo celo. & in eodem.16. Et humiliare ſub manu eius. & in eodem. Ac requieſcite ſub arbore. Deut.12. Et ſubter omne lignum frondoſum. Iob.37. Subter omnes celos ip̃e conſiderat. p̃s.17. Dilataſti greſſus meos ſubtus me. & in eodem. Cadent ſubtus pedes meos. Et quandoq₃ preponitur ei littera mem & dicitur מִתַּחַת Mithachath. Deut.5. Et que in terra deorſum. Iob.18. Deorſum radices eius ſiccabuntur. & in lingua chaldaica dicitur תְּחוֹת thechoch.i.ſub vel ſubter. Hiere.10. Pereant de terra & de hiis que ſub celo ſunt. Dañ.4. Subter eam habitantes beſtie agri. Significat etiã locũ in quo aliquis ſubſiſtit. Exo.16. Maneat vnuſquiſq₃ apud ſemetipſum. Pro quo he.le. Maneat vnuſquiſq₃ ſub ſe.i.in loco ſuo. 1.Reg.14. Stemus in loco nr̃o: & ne aſcendamus ad eos. Significat etiam pro.i.loco alicuius rei. Exo.21. Oculũ pro oculo: dentem pro dente. Deut.28. Eo quod non ſeruieris dño deo tuo.i.pro eo quod nõ ſeruieris. 2.Reg.19. Nunquid pro his verbis nõ occidetur ſemei. Iob.34. Quaſi impios pcuſſit eos. Pro quo he.le. Pro impiis ſiue loco impiorum percuſſit eos. p̃s.44. Pro patribus tuis nati ſũt tibi filii. Eſa.55. Pro ſaliuncula aſcendet abies: & pro vrtica creſcet myrtus. & in eo.60. Pro eo quod fuiſti derelicta. & quando cõponitur cum pronoĩb⁹ ponitur pluraliter hoc modo תַּחְתַּי thacthai.i.ſub me. p̃s.17. Et ſubdit populos ſub me. Abach.3. Et ſubter me ſcateat. dicitur ẽt תַּחְתֵּנִי thachthéni ideſt ſubt⁹ me. 2.Reg.22. Dilataſti greſſus meos ſubtus me. & in eodē. Et deiicis populos ſub me. תַּחְתֶּיךָ thacthécha.i. ſubter te. Eſa.14. Subter te ſternetur tinea תַּחְתָּיו thacthaú ideſt ſub eo vel ſub ipſo. Iob.41. Sub ipſo erunt radii ſolis. Et ĩ genere feminino תַּחְתֶּיהָ thachthéa.i.ſub ea vel pro ea aut in loco ſuo. Leuit.13. Si autē ſteterit in loco ſuo. Iob.28. Et in loco ſuo igni ſubuerſa eſt. Pro quo he.le. & ſub ea ardet ſiue incēditur ſicut ignis. Reperitur etiam תַּחְתֶּנָה thachthéna. ideſt pro ea. Gẽ.2. Et repleuit carnē pro ea. Et inde תַּחְתּוֹן Thachthon.i.inferior. ſiue inferius. Ioſ.18. In monte qui eſt ad meridiē bethoron inferioris. & in genere feminino תַּחְתּוֹנָה thachthona. 3.Reg.7. Tabulatũ q̃d ſubter erat ideſt tabulatũ inferius. & in hebreo eſt generis feminini. dr̃ etiam תַּחְתִּית thachthit. ſiue תַּחְתִּיָּה thachthiia. Deut.32. Et ardebit vſq₃ ad inferni nouiſſima. Pro quo hebrei legũt. Vſq₃ ad infernũ inferiorē. p̃s.85. Et eruiſti aiam meã de inferno inferiori. Et in plurali תַּחְתִּיִּם thacthiim. ſiue תַּחְתִּיּוֹת thachthiioth. Gẽ.6. Deorſum cenacula & triſtega facies in ea. Pro quo he.le. Inferiora ſecunda & tertia facies eam.i.ſe

cunda & tertia cenacula. p̃s.62. Introibunt in inferiora terre. p̃s.138. Et ſubſtantia mea in inferioribus terre.

תַּיִשׁ Thais. aries. ſiue hyrc⁹. Prouer.30. Gallus ſuccinct⁹ lũbos ſuos & aries. & in plu. תְּיָשִׁים Theiaſim. Gẽ.32. Capras ducentas & hircos viginti.

תְּכַךְ Techach. vſura. ſiue fenus aut fraus. & declinatur tantũ in plurali.ſ. תְּכָכִים thechachim. Prouer.29. Pauper & creditor obuiauerũt ſibi. Pro quo hebrei legunt. Pauper & vir vſurarum vel fraudum obuiauerunt ſibi. Vide etiam de hoc ſupra in dictione תּוֹךְ thoch.

תָּכָה Thacha. adherere. appropinquare. Deut.32. & qui appropinquant pedib⁹ eius. Et ſolum inuenitur in predicto loco. Item תּוּכִּיִּים thuchiim.i.pauones. & ſolum inuenitur in numero plu. 3.Reg.10. Et ſimias & pauones.

תְּכֵלֶת Thecheleth. hyacinth⁹. ſiue hyacinthin⁹. Exo.25. Aurum & argentum & es & hyacinthum. & in eodē 28. Ligabiſq₃ eam vitta hyacinthina.

תָּכַן Tachan. parare. preparare. cõponere. appendere. ponderare. equũ vel iuſtum eſſe. adiuuare. 1.Reg.2. Et ipſi preparantur cogitationes. 4.Reg.12. Et dabãt eã iuxta numerum atq₃ menſuram. Pro quo he.le. Et dabant argẽtum quod ponderatum vel preparatum erat. Iob.28. Et aquas appendit in menſura. p̃s.74. Ego confirmaui colũnas ei⁹. Pro quo beatus hiero. in pſal. iuxta he.ve. trãſtulit. Ego appendi colũnas eius. Prouer.16. Spiritus ponderator eſt dominus. Eſa.40. Et celos palmo ponderauit. & in eo. Quis adiuuit ſpũm dñi. Ezech.18. Et dixerunt filii iſrael non eſt equa via dñi. & in eodem. Nunquid vie mee nõ ſunt eque. & in eodem. Et nõ magis vie veſtre praue. Pro quo hebrei legunt. Vtiq₃ vie veſtre non ſunt eque ſiue nõ ſunt iuſte. Et inde תֹּכֶן thóchen.i.numerus vel menſura. Exo.5. Et reddetis cõſuetum numerũ laterum. Scribitur etiam cum mē in principio & cũ thau in fine: & dicitur מַתְכֹּנֶת Mathconeth. Exo.5. Menſuram laterum quã prius faciebant imponetis ſuper eos. Ponitur etiã pro cõpoſitione vl' proportione. vt in eodem.3. Iuxta cõpoſitionē eius non facietis aliud.i.iuxta proportionem numeri & mēſure illius. & in eodem. Talem cõpoſitionē non facietis in vſus vr̃os. 2.Paralipo.24. Ac ſuſcitauerunt domũ dñi in ſtatum priſtinũ. Pro quo hebrei legunt. Et ſuſcitauerunt domũ dei iuxta cõpoſitionē vel proportionē ei⁹.ſ.priſtinã. & inde תָּכְנִית thochnich.i.ſimilitudo vl' exēplar. Ezech.28. Tu ſignaculũ ſimilitudinis. Ponitur ẽt p fabrica. vt in eodē.43. Et metiãtur fabricã.

תָּלַל Thalul. eminēs. vl' eleuatus: ſiue accumulat⁹. Ezech.17. Et plantabo ſup montē excelſum & eminētē. & inde תֵּל thel.i.tumulus vel cumulus aut aceruus. Deut.13. Et tumulus ſempiternus. Hiere.49. Et erit in tumulũ diſſipata. Ezech.3. Ad aceruũ nouarũ frugũ. Ponitur ẽt pro collibus vel excelſis. Ioſ.11. Abſq₃ vrbibus q̃ erãt in collib⁹ & in tumulis ſite. Hiere.30. & edificabitur ciuitas in excelſo ſuo. Et aliqñ duplicatur littera thau & lr̃a lamed. Et dr̃ תַּלְתַּל thalthal.i.elat⁹ ſiue accumulat⁹. & ſolũ iuenitur ĩ nu.plu.ſ. תַּלְתַּלִּים thalthalim. Cãti.4. Come ei⁹ elate palmarũ. & inde תַּלְפִּיּוֹת thalpioth. p quo beatus hiero. trãſtulit ppugnacula. Cãti.4. Que edificata eſt cũ ppugnaculis. & eſt dictio cõpoſita a תֵּל thel ꝙ ſigñat tumulũ vl' eleuatũ: & פִּיּוֹת pioth ꝙ ſigñat ora. Itē תָּלַל tholal.i.affligere. p̃s.136. Et qui adduxerũt nos hymnũ. p q̃ btũs hiero. ĩ pſ. iuxta he.ve. trãſtulit & q affligebãt nos leti. & aliq he. dicũt ꝙ deriuatur a dictione יָלַל Ialal. q̃ ſigñat vlulare. & legũt ſic.ſ. & ĩ vlulatiõe nr̃a letitiã.i.ĩ tp̃e nr̃e vlulatiõis ĩterrogabãt nos hymnũ letitie.

תְּלַג Thelag. in lingua chaldaica ſigñat niuē. Dañ.7. veſtimentũ eius quaſi nix candida.

תלה Suſpẽder. Pẽdere.
תלה Thala. ſuſpendere.pendere.appendere. Gen̄.40. Ac ſuſpẽdet te in cruce. Deut.21. Maledictus a deo eſt qui pẽdet in ligno.cuius expoſitionẽ vide ſupra in dictiõe קלל Calal.& in eo.28. Et erit vita tua quaſi pendẽs ante te. Ioſ. 10. Atq; ſuſpendit eos ſuper quinq; ſtipites: fueruntq; ſuſpẽſi vſq; ad veſperã. Eſter.2. Appẽſus eſt vterq; eorum in patibulo. Iob.26. Et appẽdit terrã ſuper nihilũ. Thren̄.5. Principes manu ſuſpẽſi ſunt. Ezech.27. Clypeum & galeam ſuſpẽderunt in te.& in eo. Pharetras ſuas ſuſpenderũt in muris tuis.& aliquando ſcribitur cum aleph in fine loco he.2. Reg.21. In qua ſuſpenderant eos philiſtiim. Oſee.11. Et populus meus pendebit ad reditum meũ.& inde תלי Theli. i.pharetra in qua pendent ſagitte. Gen̄.27. Sume arma tua & pharetram.

Appẽdere. תלי Pharetra.

תלם Sulcus. תלמים Sulci.
תלם Thelem. ſulcus.f.qui fit cum aratro. Iob.39. Nũquid alligabis rhinocerotã ad arãdũ loro tuo. Pro quo he.le. Nũquid alligabis rhinocerotã in ſulco:loro ſuo. & beat9 hiero.traſtulit ſenſum.& in plu. תלמים Thelamim. Iob.31. Et cum ea ſulci eius defleant.ps.64. Riuos eius inebria.pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit. Sulcos ei9 inebria. Oſee.12. Et altaria eorum quaſi aceruí ſuper ſulcos agri.

תלע Vermis. תולעים Vermes. Coccus vermicul9.
תלע Tholaa.vermis.vermicul9.coccus ſiue coccinũ.& ſcribitur cum he vl'thau in fine. Deut.28. Quoniã vaſtabitur vermibus. Pro quo he.le. Quoniã comedet illud vermis. Iob.25. Et filius hois vermis. Eſa.41. Noli timere vermis iacob.& in plu. תלעים Tholaim Exo.16. Et ſcatere cepit vermibus. Significat etiã coccũ ſiue coccinũ.aut vermiculũ. Exo.26. Purpura coccoq; bis tincto. Eſa.1. Si fuerint rubra q̃ſi vermiculũ. Thren̄.4. Qui nutriebãtur in croceis. i.in coccineis.& inde מתולעים Methulaim.i.coccinati.ſ.veſtibus coccineis induti. Nau̇.3. viri exercitus in coccineis.

מתולעים I coccinis.
תלת Tres.
תלת Thelath.ſiue תלתא thelatha.in ligua chaldaica ſignificat tres vel tria. Dan̄.3. Viri autem hi tres. Et inde תליתאי Thelithai.i.tertius vel tertium. vt in codẽ.2. Et regnum tertiũ aliud ereum.& inde תלתי thalthi.i.tertia pars Vt in codẽ.5. Et terti9 in regno meo erit. Pro quo he.le.& tertie partis regni dñabitur.& inde תלתין Thelathim.i.triginta.vt in codem.6 Vſq; ad triginta dies.

תליתאי Tertium. תלתי Tertia pa. תלתין Triginta.
תלתל Elatum.
תלתל Thalthal.elatum ſiue accumulatũ. De quo vide ſupra in dictione הלל Thalul.

תמם Cõſumare.
תמם Thamam.conſumare.conſumere.complere.perficere.deficere. Gen̄.47. Suſtentauitq; eos illo anno pro cõmutatione pecorum.& in hebreo additur imediate.cũq; conſumatus ſiue perfectus fuiſſet ille ãnus. Exo.26. Et vna ois compago retinebit. Pro quo he.le. Et ſimul erunt conſumate in capite:in vno annulo. & beatus hieronymus tranſtulit ſenſum. Nu.17. Nũ vſq; ad internitionem delendi ſumus.i.conſumendi ſumus.& in eodem.32. Donec cõſumeretur omnis generatio que fecerat malum. Deut.2. Donec conſumeretur omnis congregatio bellatorum hominum. Ioſ.5. Donec conſumerẽtur qui noñ audierunt vocẽ domini.& in eodem. Poſtq; autem omnes circuncifi ſunt.p quo hebrei legunt. Poſtq; cõſumata ſiue perfecta eſt omnis gẽs vt circunciderẽtur.ideſt poſtq; perfecta eſt circuncifio omnium. Eſa.18. Ante meſem eni totus effloruit. Pro quo hebrei legunt. Ante meſſem enim cum cõſumaretur flos. Et in eodem.33. Cũq; conſumaueris depredatiõe: depredaberis.& in codẽ.47. Vniuerſa venerunt ſuper te. Pro quo hebrei legunt. Cum conſumarentur vel perfecta eſſent: venerunt ſuper te. Hiere.27. Donec conſumam eas in manu eius. Thren̄.3. Miſericordia domini quia nõ ſumus cõſumpti. Ezech.24. Vt conſumatur rubigo eius. Significat etiã

Cõſumer.

complere ſiue perficere. Deut.34. Et cõpleti ſunt dies plactus lugentium moyſen.2. Reg.20. Et ſic proficiebant.debet legi perficiebant.ideſt poſtq; interrogabant: opere perficiebant. Thren̄.4. Completa eſt iniquitas tua filia ſiõ. Significat etiam deficere. Gen̄.47. Cũq; defeciſſet emptoribus preciũ.& in eodem. Deficiente pecunia: pecora ſimul defecerunt.ps.63. Defecerunt ſcrutantes ſcrutinio. ps.103. Deficiãt peccatores de terra. Ezech.22. Et deficere faciam imuũdiciam tuam a te.& in codem.47. Et nõ deficiet fructus eius. Ponitur etiam pro conflare.4. Reg.22. Vt confletur pecunia:que illata eſt in domo domini.& inde תם tham ideſt perfectus:ſeu cõſumatus.aut imaculatus: vel integer: aut ſimplex:vel innocens. Gen̄.25. Iacob autẽ vir ſimplex. Iob.1. Erat vir ſimplex & rectus.& in eodem.9. Si innocentem oſtendero. & in eodem. Etiam ſi ſimplex fuero. Et in eodem. Innocentem & impium ipſe conſumit. & in genere feminino תמה Thamma. Canti.6. Vna eſt columba mea perfecta mea. & aliquando ſcribitur cum duplici mem & dicitur תמים Thamim. Gen̄.6. Noe vir iuſtus atq; perfectus fuit. Leuit.1. Maſculum imaculatum offeret. Ioſ.10. Et non feſtinauit occumbere ſpacio vnius diei. Pro quo hebrei legunt. Et non feſtinauit occumbere ſicut dies perfectus.ideſt ſpacio vnius diei perfecti vel integri. Ezech.5. Ecce cum eſſet integrum nõ erat aptum ad opus. Ponitur etiam pro innocentia.ps.84. Non priuabit bonis eos qui ambulãt in innocẽtia.& in plurali תמימים Themimim. Exo.29. Arietes duos imaculatos.ps.118. Beati imaculati in via. Prouer.1. Et integros quaſi deſcendentes in lacum.& in eodem.2. Et ſimplices permanebunt in ea. & in genere feminino תמימה Themima. Leuit.4. Et obtulerit pro peccato ouem imaculatam.ps.18. Lex domini immaculata. & in plurali תמימות Themimoth. Leuit.23. Septem hebdomadas plenas.ideſt integras.& inde תום Thum.ideſt ſimplicitas: vel innocẽtia:aut itegritas:vel perfectio.3. Reg.22. Vir autem quidam tetendit arcum in incertũ. Pro quo hebrei legunt. Tetendit arcum in ſimplicitate ſua vel in innocentia ſua.i. ſimpliciter vel innocenter. Iob.27. Non recedam ab innocentia mea. Ps.24. Innocentes & recti adheſerunt mihi. Pro quo beatus hiero.in pſal.iuxta he.ve.tranſtulit. Simplicitas & equitas ſeruabunt me. Ponitur etiam pro ſimplici vel innocente. Prouer.10. Fortitudo ſimplicis:via domini.& in eodem.13. Iuſtitia cuſtodit innocentis viam. Et inde מתם Methom.i.integritas vel ſanitas. Ps.37. Non eſt ſanitas in carne mea. Eſa.1. A planta pedis vſq; ad verticem non eſt ſanitas in eo. & inde verbum תמם Thamam.quod ſignificat im maculatum ſeu innocentem eſſe:aut perfectum eſſe. Iob.22. Si imaculata fuerit via tua. Ps.17. Et cum viro innocente innocens eris. ps.18. Tunc immaculatus ero. Et inde תומים Thumim. Pro quo beatus hieronymus tranſtulit veritatem vel perfectionem. Exo.28. Pones q; in rationali iudicii doctrinam & veritatem. Deut.32. Perfectio tua & doctrina tua a viro ſancto tuo. De quo vide ſupra in dictione אור Vr.

Complere. Perficer. Deficere. Conflar. תם. Simplex. Innocẽs. תמה Perfecta. תמים Perfect9. imaculat9. Integer. Innocẽtia. תמימים imaculati. Integri. ſimplices. תמימה imaculata. תמימות Plene. תום. ſimplicitas. Innocẽtia. ſimplex. Innocẽtia. מתם ſanitas. תמם imaculatũ eſſe. Innocẽt eẽ. תומים Veritas. perfectio.

תמיד Thamid. perpetuum.iuge. iugiter.ſemper. Leuit.6. Ignis eſt iſte perpetuus qui nunq; deficiet.& in codẽ. Decimam partem ephi offeret ſimile in ſacrificio perpetuo. & in eodem.24. Ad cõcinãndas lucernas iugiter. Nu.28. Holocauſtum iuge.ps.24. Oculi mei ſemper ad dñm ps.34. Et dicant ſemper magnificetur dñs. Prouer.5. In amore illius delectaberis iugiter. Ezech.39.& viros iugiter conſtituent luſtrantes terram.

תמיד perpetuus perpetuũ. Iugiter. ſemper.

תמה Thama. Mirari admirari. obſtupeſcere. pauere. Gen̄. 43. admirabãtur nimis.ps.47. Ipſi vidẽtes ſic admi-

תמה Admirari.

Mirari Stupeſcer. Pauere.

rati ſunt. Eccl's.5. Nõ mireris ſup hoc negocio. Eſa.13. vn9 quiſq; ad pxĩmũ ſuũ ſtupebit.& in eo.29. Obſtupeſcite & admiramini. Abach.1. admiramini:& obſtupeſcite. ſignãt ẽt pauere. Iob.26. Et pauet ad nutũ ei9. Sed ẽt in pdicto loco he.le.& admirãtur ſiue obſtupeſcẽt ab increpatiõe eius. & ide תמהון Thimhon.i.ſtupor ſiue admiratio.p quo btũs hiero.traſtulit furorẽ. Deut.28. Percutiat te dñs amentia & cecitate & furore mentis.& inde תמהיא thimhaia.quod in ligua chaldaica ſignãt mirabilia. Dan̄.3. Signa & mirabilia fecit apud me de9 excelſus. Itẽ תמה thama.in ligua chaldaica ſignãt ibi ſiue illic. Eſdre.5. Que eſt in babylõe. pro quo he.le.que ẽ ibi i babylõe.& i eo. Qui erãt repoſiti i babylone.pro quo he.le. Que erant repoſiti ibi in babylone.

תמהון Furor. תמהיא mirabilia. תמה Ibi.

תמוז Thamuz.nomẽ idoli.p q btũs hiero.traſtulit Adonidẽ.vt Ezech.8. mulieres ſedẽtes:plãgẽtes adonidẽ. & ſolũ iucitur i pdicto loco.& dicũt aliq he.q deriuatur a dictiõe תמוזא thamaza.q i ligua chaldaica ſignãt icẽdere vl'ardere.

תמוז Adonis.

תמך Thamach.ſuſtẽtare.inniti.apphẽdere.tenere. ſuſcipere. Exo.17. Subſtẽtabãt manus eius ex vtraq; pte.ps.16. pfice greſſus meos in ſemitis tuis.pro quo btũs hiero.in pſ.iuxta he.ve.tranſtulit ſuſtẽta greſſus meos in ſemitis tuis. Prouer.5.& ad inferos greſſus ei9 penetrãt.p quo he.le. Inferno greſſus ei9 innitũtur ſiue ſuſtẽtãtur. Signãt ẽt apphẽdere. vel tenere. Gen̄.48.& apphẽſam manũ pris leuare conat9 eſt. Prouer.3.& qui tenuerint eã beati. Et in eo.5. Et funibus pctõrũ ſuorũ cõſtringitur.i.apphẽditur. Et in eo. Mulier gr̃oſa inueniet gloriã.p quo he.le. apphẽdet gloriã.& in eo. Robuſti habebũt diuitias.p quo he.le. Apphẽdẽt ſiue tenebũt diuitias.& in eo.31. Et digiti eius apphẽderũt fuſum Amos.5. Et tenẽtes ſceptrũ de aſcalon. Signãt ẽt ſuſcipere. Eſa.33. Et excutit manus ſuas ab omni munere.p quo he.le.& excutit man9 ſuas ne ſuſcipiat munus.& in eo.41. Suſcepi te dextera iuſti mei. Et in eo.42. Ecce ſeruus meus ſuſcipiam eum.poteſt etiam legi imitar in eo.& ſic legunt aliqui hebrei.

תמך Suſtẽtare. apphẽdẽ. Tenere. Cõſtriger. Habere. Suſcipere.

תמל Themol.heri.heſterna dies.nuper. Exo.4. Nõ ſũ eloquẽs ab heri & nudiuſtertius.1. Reg.21. Cõtinuim9 nos ab heri & nudiuſtertius.2. Reg.15. Heri veniſti. Iob.8. Heſterni quippe ſumus:& ignoram9.i.nup vel heſterna die nati.& aliqñ ſcribitur cũ aleph in pricipio & dr אתמל Ethmol.1. Reg.10. qui nouerãt eũ heri & nudiuſterti9. Eſa.30. Preparata eſt ei ab heri thopheth. Mich.2. & ẽcõtrario populus meus in aduerſariũ cõſurrexit.pro quo aliqui he.le.& heri ſiue nuper populus meus in aduerſariũ conſurrexit. Alii vero dicunt q eſt dictio cõpoſita ab את eth. & מול Mul.q ſignificat contra ſiue aduerſus.i.ex aduerſo.ſiue econtra.ſicut eſt in littera noſtra.

תמל Heri. Heſternus. אתמל heri. Ecõtrario.

תמן Theman.auſter.ſiue meridies. De quo vide ſupra in dictione ימין Iamin. Item תמן Thaman.in lingua chaldaica eſt aduerbium loci & ſignificat ibi ſiue illic.

תימן Auſter. תמן Ibi. Illic.

תמר Thamar. palma arbor. Canti.7. ſtatura tua ſimilata eſt palme. Ioel.1. Malogranatum & palma & malũ. dr ẽt תמר thõmer. Iudi.4. Et ſedebat ſub palma que noie illius vocabatur. Hiere.10. In ſimilitudinẽ palme fabricate ſunt.& in plu. תמרים themarim. ſiue תמורים thimorim: Nu.33. Duodecim fontes & ſeptuaginta palme.3. Regũ.6. Et ſculpſit in eis figuras cherubim & palmarum. & in eo. Et operuit tam cherubim q; palmas. Ezech.40. An̄ frõtes pictura erat palmarũ.& inde תמרות Thimaroth.i.eleuationes fumi in modũ palme.pro quo btũs hiero. traſtulit virgulã.ſeu vaporem. Canti.3. Sicut virgula fumi.pro quo he.le. Sicut eleuationes fumi. Ioelis.2. Et dabo prodigia i celo & in terra:ſanguinẽ & ignẽ & vaporem fumi.

תמר Palma. תמר Palma. תמרים Palme. תמרות Virgula. Vapor.

תנן Thanin.coluber.draco. Exo.4. Et verſa eſt in colubrũ & in eo.7. Et vertatur in colubrũ.ps.90.& cõculcabis leõnẽ & dracõnẽ. Hiere.51. Abſorbuit me quaſi draco.& aliqñ ſcribitur cũ mẽ in fine loco nun. Ezech.29. Draco magne qui cubas in medio fluminũ tuorum.& in plu. תנינים Thaninim. Exo.7. Que verſe ſunt in dracones. Ponitur ẽt pro cete. Gen̄.1.& creauit deus cete grãdia.& aliqñ põitur תנים thanim pro תנינים thaninim. Hiere.10. Habitaculũ draconum. Ponitur etiam pro lamiis. Thren̄.4. Sed & lamie nudauerunt mãmam.

תנין Coluber. Draco. תנינים Dracones Cete. Lamie.

תנה Thana. Munera dare.ſiue mercede conducere.narrare lament ri. Oſee.8. Munera dederunt amatoribus. & in eo. Sed & cũ mercede conduxerũt natiões.& inde אתנה Ethna.i.merces ſeu donũ. Oſee.2. Mercedes he mee ſunt. ſcribitur ẽt cũ nũ in fine loco he & dr אתנן Ethnan. Deut.23. Nõ offeres mercedẽ proſtibuli. Eſa.24. Et reducet eã ad mercedes ſuas. Mich.1. Et oẽs mercedes ei9 cõburẽtur. Signãt ẽt predicta dictio narrare ſiue lamẽtari aut plangere. Iudi.5. Ibi narrentur iuſtitie dñi.& in eo.11. vt plangãt filiã iepte galaaditis dieb9 quattuor. Itẽ תנין thinian.in lingua chaldaica ſignificat ſecundum.& inde תנינות thiniamith.ideſt ſecundo aduerbialiter ſiue iterum. Dan̄.2. Reſponderunt ſecundo atq; dixerunt.

תנה munera daꝛ mercedẽ cõducere. אתנה Merces. אתנן Merces. Narrare Plangere. תנין Secund9. תנינות Secundo.

תנך Thenuch. Summitas ſiue extremum auris. Exo.29.& ſuper extremum auriculẽ dextere.

תנך Extremũ auris.

תנר Thanur.clibanus.furnus. Leuit.10. Siue clibãn9 ſiue chytropodes deſtructũ.& in plu. תנורים thanuri. Exo.8.& in furnos tuos & in reliquias ciborum tuorum.

תנור Clibanus. תנורים Furni.

תעב Thaab.abominari.deteſtari. Deut.23. Non abominaberis idumeũ.1. Paralip.21. Eo q; inuitus exequeretur regis imperiũ.pro quo he.le.quia abominabile vel deteſtabile erat verbũ regis apud ioab. Iob.9. Abominabuntur me veſtimẽta mea.& in eo. quãtomagis abominabilis & inutilis hõ.& in eo.19. abominati ſunt me quõdã cõſilia rii mei.ps.106. oẽm eſcã abominata eſt aia eorũ. Eſa.14. Tu vero piectus es de ſepulchro tuo quaſi ſtirps inutilis.p quo he.le.quaſi ſtirps abominabilis.& in eo.49. ad cõtẽptibilẽ aiam & abominatã gentem. Amos.5. Et loquentẽ perfecte abominati ſunt. Mich.3. qui abominamini iudicium.& inde תועבה thoeba.i.abominatio vel deteſtatio. Gen̄.43. Illicitũ eſt enim egyptiis comedere cũ hebreis.p quo he.le.abominatio eſt ei egyptiis comedere cũ hebreis.& i eo.43. quia deteſtabantur egyptii oẽs paſtores ouiũ. pro quo he.le.quia abominatio vel deteſtatio eſt egyptiis ois paſtor ouiũ. Prouer.3. Abominatio dñi ois illuſor. Et i eo.16. Abominatio dñi ois arrogãs. Eſa.1. Incenſum abominatio eſt mihi. Ponitur ẽt pro idolo. Deu.7. Neq; inferes quicq; ex idolo in domum tuam.& in plurali תועבות thoeboth Deut.32. In abominationibus ad iracundiam concitauerunt eũ. Ezech.8. Videbis abominationes maiores.

תעב Abomiari. תועבה Illicitum. abominatio. Idolum. תועבות Abomina tiones.

תעה Thaa. Errare.aberrare.decipere.conterere. Gen̄.21. que cũ abiiſſet errabat in ſolitudine berſabee.& in eo.37. Inuenitq; eum vir errantẽ in agro. Iob.15. Non credet fruſtra errore deceptus. Ps.118. Erraui ſicut ouis q perijt. Eſa.19. Et errare fecerũt egyptũ in oi ope ſuo:ſicut errat ebrius & vomens.& in eo.21. Emarcuit cor meũ.p quo he.le. Errauit ſiue aberrauit cor meũ. Et in eo.28. Verũ hi quoq; pre vino neſcierũt.pro quo he.le. pre vino errauerũt. Ezech.44. Cũ errarent filii iſrael a me.& inde verbũ tertie cõiugationis.quod ſignificat facere errare.i.decipere aut ſeducere.2. Paralipo.33. Igitur manaſes ſeduxit iudam & habitatores ieruſalem.ideſt errare fecit. Prouer.10. qui autem odit increpationem errat.pro quo he.le. Errare

תעה Errare. Seducere.

Decipere. facit. Eſa. 3. Ipſi te decipiũt. Hiere. 42. quia decepiſtis aias veſtras. Oſee. 4. Spũs ei fornicatiõis decepit eos. ponitur ẽt ꝑ cõterere. Iob. 4. Et dẽtes catulorũ leonũ contriti ſunt. i. euulſi ſunt a ſuo loco: ſicut ille qui recedit a ſuo loco dr̃ aberrare. & inde תֹּעָה thoa. i. error ſiue fraus. Eſa. 32. & loquatur ad dominum fraudulenter. & inde מַתְעֶה Mathee. i. error. Eſa. 30. Et frenũ erroris quod erat in maxillis populorũ.

Conterere

תֹּעָה Fraudulẽter.

מַתְעֶה Error.

תַּעַר Nouacula ſcalpellus.

תַּעַר Thaar. nouacula. ſcalpellus. i. acut⁹ ſicut nouacula. vagina. Nu. 6. Nouacula nõ tranſibit ſup caput eius. Et in eo. 8. Radãt oẽs pilos carnis ſue. Pro quo he. le. & traſire faciãt nouaculã ſup oẽm carnẽ ſuã. ps. 51. Sicut nouacula acuta feciſti dolũ. Hiere. 36. Scindit illud ſcalpello ſcribe. i. cultello acuto ſicut nouacula. Ezech. 5. Sume tibi gladiũ acutũ radẽtẽ pilos. pro quo he. le. Sume tibi gladiũ acutum nouaculã tonſorũ. i. acutũ ſicut nouacula tonſorũ. Signãt ẽt vaginã. 2. Reg. 20. & deſup accinct⁹ gladio depẽdẽte vſq; ad ilia in vagina. Hiere. 47. Ingredere in vaginã tuam.

Uagina. תַּעְתֵּעַ Illudere. תַּעְתֻּעִים Illuſiões.

תַּעְתֵּעַ Thaathea. illudere. Geñ. 27. timeo ne putet ſibi me voluiſſe illudere. 2. Paralip. 36. Illudebãt prophetis. Et inde תַּעְתֻּעִים Thaathuim. i. illuſiones. pro quo beatus hieronymus tranſtulit riſu dignum. Hiere. 10. Et opus riſu dignũ. Et in eo. 51. vana ſunt & riſu digna.

תֹּף Thoph. tympanũ. De quo vide in dictione ſequenti.

תֹּף tympanum. תָּפַף tipaſtriare. murmurare.

תָּפַף Thaphaph. tympanizare. i. tympano concrepare ſiue tympão pſonare. ps. 77. In medio iuuencularum tympaniſtriarũ. Naũ. 2. murmurãtes in cordib⁹ ſuis. ꝑ quo he. le. tympanizãtes. i. q̃ſi tympanũ cõcrepãtes: aut tremẽtes ſicut tympanũ cũ manu percutitur. & inde תֹּף thoph. i. tympanũ. Exo. 15. Sũpſit ergo maria ꝓphetiſſa tympanũ. Iob. 21 Tenẽt tympanũ & citharã. & in plu. תֻּפִּים thupim. Exo. 15 Cũ tympanis & choris. Hiere. 31. Adhuc ornaberis tympanis tuis. Ezech. 28. Opus decoris tui & foramina tua. Pro quo he. le. Opus tympanorũ tuorũ & foramina tua. & ponũtur foramina ꝑ organis q̃ ſũt pforata. poteſt etiam deriuari a dictione יָפָה Iapha que ſignificat pulchritudinẽ vel decorem ſicut eſt in littera noſtra.

תֹּף tympanũ. תֻּפִּים tympana.

תַּפּוּחַ malus.

תַּפּוּחַ Thapũach. malus. ſ. arbor. aut pomũ. Canti. 2. Sicut malus inter ligna ſiluarũ. & in eo. 8. Sub arbore malo ſuſcitaui te. Ioel. 1. & malus & oĩa ligna ſiluarũ aruerũt. & i plu. תַּפּוּחִים thapuchim. Canti. 2. Stipate me malis.

תַּפּוּחִים mala.

תָּפֵל Inſulſum.

תָּפֵל Thaphel. inſulſũ. intẽpatũ. abſq; tẽperamẽto. ſtultum vel ſtulticia. Iob. 6. Aut poterit comedi inſulſũ qd nõ eſt ſale cõditũ. põitur ẽt ꝑ luto abſq; paleis ſiue abſq; tẽperamẽto. Ezech. 13. Illi ãt liniebãt eũ luto abſq; paleis. & in eo. Deſtruã parietẽ quẽ liniſtis abſq; tẽperamẽto. ſignãt ẽt ſtultũ ſiue ſtultitiã aut fatuitatẽ. Threñ. 2. prophete tui viderũt tibi falſa & ſtulta. & aliq̃ ſcribitur cũ he in fine & dicitur תִּפְלָה thiphla. Iob. 1. Nec ſtultũ quid cõtra deũ locutus eſt. Hiere. 23. & in ꝓphetis ſamarie vidi fatuitatẽ ſignãt etiã defectũ ſeu vanũ. Iob. 24. Et de⁹ inultũ abire nõ patitur. Pro quo he. le. Et deus non ponit defectum ſeu vanũ. i. in vanum. & beatus hieronymus tranſtulit ſenſum.

Luti abſq; paleis. Abſq; tẽperamento. Stulte. תִּפְלָה ſtultum. Fatuitas.

תָּפַר Conſuere.

תָּפַר thaphar. cõſuere. Geñ. 3. cõſuerũt folia fic⁹. iob. 16. ſaccũ cõſui ſup cutẽ meã. Eccl's. 3. tps ſcindendi & tps cõſuẽdi. Ezech. 13. Ve qui cõſuũt puluillos ſub omni cubito.

תָּפַשׂ Thaphas. apphẽdere. cõphẽdere. capere. tenere. cooperire. Geñ. 4. pater canẽtiũ in cithara & organo. ꝑ quo he. le. pater oĩs apphẽdẽtis ſiue tenẽtis citharã & organũ. & in eo. 39. Et illa apphẽſa lacinia veſtimẽti ei⁹ diceret ꝑ quo he. le. Et apphẽdit eũ in veſtimento ſuo dicens. & in eo. 31. Diuideſq; ex equo pdã inter eos qui pugnauerũt. ꝑ quo he. le. Et diuides predã iter apphẽdẽtes pugnã. Deut. 9. proieci tabulas de manib⁹ meis. ꝑ quo he. le. & apphẽdi duas tabulas: & proieci eas de duabus manibus meis. & in eo. 21. apphẽdẽt eũ & adducẽt ad ſeniores. & in eo. 22. & apphẽdẽs cõcubuerit cũ ea. 4. Reg. 7. Capiem⁹ eos viuos. Et in eo. 10. Cõprehẽdite eos viuos: Et in eo. 14. & apphẽdit petrã in plio. ps. 9. Cõprehendũtur in cõſiliis qb⁹ cogitãt. Prouer. 30. Stellio manib⁹ nititur. pro quo he. le. Manib⁹ cõprehẽditur ſiue apphẽditur. Hiere. 51. Et vada pcoccupata ſunt. ꝑ quo he. le. Et vada capta ſunt. ſiue cõprehẽſa ſunt Ezech. 12. & capietur in ſagena mea. & in eo. 21. Ipſe aũt recordabitur iniquitatis ad capiendũ. & in eo. 21. Manu capiemini. Abach. 2. Ecce iſte coopertus eſt auro & argento.

תָּפַשׂ apphẽdere.

Capere Cõphẽdere

Inniti. pcoccupare.

Cooperire

תֹּפֶת Thopheth. Locus i quo idolatre luſtrabãt filios ſuos traſſerẽtes eos p ignẽ idolo moloch. 4. Reg. 23. Cõtaminauit quoq; thopheth q eſt in cõualle filii hennõ: vt nemo cõſecraret filiũ ſuũ ac filiã p ignẽ moloch. & ſcdm hebreos ſignãt ẽt ignẽ infernalẽ. Eſa. 30. Preparata eſt enim ab heri thopheth. & dicũt aliqui he. qd ſignãt infernũ: Ponitur ẽt pro exẽplo. Iob. 17. Et exẽplũ ſũ corã eis. & dicũt aliq hebrei q in predicto loco deriuatur a dictiõe תֹּף thoph que ſignãt tympanũ. vñ in pdicto loco ipſi legũt. & tympanũ añ ſiue quodã erã. i. letus & gaudẽs. & in lingua chaldaica ſignãt principẽ ſiue pfectũ. vt Dañ. 3. & pfectos omneſq; principes regni. vbi pro prefectis ponitur תִּפְתָּיֵא thiphthaie in plurali. Vnde in predicto loco poteſt legi. & princeps ſiue prefectus ante ſiue quondam eram.

תֹּפֶת thopheth.

Exẽplum.

Prefect⁹. תִּפְתָּיֵא

תְּקֵל Thecel. In lingua chaldaica ſignãt appẽdere vel ponderare. Dañ. 5. Thecel: appenſus es in ſtatera.

תְּקֵל Appẽdere

תָּקַן Thacan. corrigere. cõponere. reſtituere. Eccl's. 1. Peruerſi difficile corriguntur. Et in eo. 7. Nemo põt corrigere quẽ ille deſpexerit. & in eo. 12. Compoſuitq; parabolas multas. Dañ. 4. Et in regno meo reſtitutus ſum.

תָּקַן Corrigere Cõpõere Reſtituere

תָּקַע Thacaa. clãgere. cõcrepare. ſ. tubis vl' buccinis. figere defigere. ſuſpendere. pugnare. plaudere. cõplodere. proiicere. Nu. 10. Et ſi ſemel clangueris. & in eo. Cũq; icrepueris tubis. Ioſ. 6. Sacerdotes clãgẽt buccinis. & i eo. Oĩq; populus pcederet armati exercitus. pro quo he. le. Et armatus. ſ. populus ibat añ ſacerdotes clãgẽtes tubis. 1. Reg. 13. Saul cecinit buccina in oĩ terra. i. clãgere iuſſit. Eſa. 18. & clãgorẽ tube audietis. ꝑ quo he. le. & cũ clanget tuba: audietis. & inde תֵּקַע Thẽcaa. i. clãgor. Ps. 150. Laudate eũ i ſono tube. pro quo btũs hiero. in pſ. iuxta he. ve. trãſtulit. Laudate eũ in clãgore buccine. & inde תְּקוּעַ Thecua. i. tuba q̃ clangitur. Ezech. 7. Canite tuba vt preparẽtur oẽs. vbi ponitur verbũ & nomẽ ab eo deriuatũ. Eſt ẽt תְּקוֹעַ Thecuaa nomẽ propriũ loci. 2. Reg. 14. Miſit thecuã & tulit inde mulierẽ ſapiẽtẽ. Hiere. 6. Et in thecua clangite tuba. ſignãt ẽt predicta dictio affigere vel ifigere aut defigere. Geñ. 31. Iãq; iacob extẽderat i mõte tabernaculũ. pro quo he. le. Et iacob fixerat in mõte tabernaculũ. & in eo. i mõte galaad fixit tẽtoriũ. Iudi. 3. Infixitq; ea in vẽtrẽ eius. & in eo. 4. Defixitq; in cerebrũ vſq; ad terrã. 1. Reg. 31. Corpus vero eius ſuſpẽderũt in murobethſã. ꝑ q̃ he. le. & corpus ei⁹ affixerũt in muro bethſan. Prouer. 16. Defixiſti apud extraneũ manum tuã. & in eo. 11. Qui cauet laqueos: ſecurus erit. pro quo he. le. Et qui odit defixiões: ſecur⁹ erit. i. qui cauet defigere manũ: & vadẽ ſe offerre pro alio. vñ pmittitur. affligetur malo qui fidẽ facit pro extraneo. Et in eo. 22. Noli cẽ cũ his qui defigũt manus ſuas & vades ſe offerunt pro debitis. Eſa. 22. Et figã illũ paxillũ in loco fideli. Ponitur ẽt pro pugnare. i. manu pliũ cõmittere. Iob. 7. Et cuius vis manus pugnet cõtra me. Sed ẽt in pdicto loco he. le. quis eſt q manui mee defigatur. i. qui vadẽ ſe offerat pro me. ſignãt ẽt plaudere vel cõplodere. Ps. 46. Oẽs gẽtes plaudite manib⁹. Naũ. 3.

תָּקַע Clãgere. Cõcrepãre. canere buccina.

תֵּקַע Clangor תְּקוּעַ Tuba.

Thecua.

Figere

Inſigere Defigere ſuſpẽdere.

Pugnare

Plaudere

Cõpreſſerunt manũ ſup te. i. cõploſerũt manu. põitur ẽt ꝑ proiicere. Exo. 10. arreptã locuſtã proiecit in mare rubrũ.

Proiicere תָּקַף Roborare Preualere

תָּקַף Thacaph. rob orare. pualere. cõfortare. cõfirmare. valare. Iob. 14. Roboraſti eũ paululũ. Eccl's. 4. Et ſi qs preualuerit cõtra vnũ: duo reſiſtent ei. & inde תֹּקֶף Thaciph. ſiue תַּקִּיפָא thacipha. i. fortis vel ſolidum. Eccl's. 6. Et nõ poſſit cõtra fortiorẽ ſe in iudicio contẽdere. Dañ. 2. Ex parte regni erit ſolidũ. & inde תְּקֵף thõceph. i. fortitudo vel firmitas. Eſter. 10. Cuius fortitudo & imperiũ & dignitas. & in lingua chaldaica dicitur תָּקְפָא thocpa. Dañ. 2. fortitudinem & imperium & gloriam dedit tibi.

תַּקִּיף Fortis. ſolidum. תְּקֵף תָּקְפָא Fortitudo

תִּרְגֵּם Thirgem. Interpretari. Edre. 4. Et legebatur ſermone ſyro. Pro quo he. le. Et interpretatũ erat ſermone ſyro. & inde interpres dicitur תּוּרְגְּמָן Thurgeman. & interpretatio dicitur תַּרְגּוּם Thargum.

תִּרְגֵּם interpretari

תִּרְזָה Ilex.

תִּרְזָה Thirza. Ilex. Eſa. 44. Tulit ilicem. & aliqui hebrei dicunt & ſignificat pinum.

תְּרֵי Duo. תְּרֵי maſ⁹ nauis

תְּרֵי There. ſiue תַּרְתֵּין tharthea. in lingua chaldaica ſignãt duos ſeu binos. Dañ. 5. Annos natus ſexaginta duos.

תֹּרֶן Thõren. Malus. ſ. nauis. Eſa. 30. Quaſi malus nauis in vertice montis. Et in eo. 33. Sic erit malus tu⁹. Ezech. 27. Vt facerent tibi malum.

תְּרַע Fores Oſtium.

תְּרַע Theraa. ſiue תַּרְעָא tharaa. in lingua chaldaica ſignãt portam ſeu fores: aut oſtium. Dañ. 2. Ipſe aũt daniel erat in foribus regis. & in eo. 3. Tunc acceſſit nabuchodonoſor ad oſtiũ fornacis. & inde תַּרְעָתִים thiraathim. i. oſtia rii ſeu ianitores. 1. Paralip. 2. Canẽtes atq; reſonantes. Pro quo aliqui he. le. Ianitores atq; reſonantes. i. cantores. Pro quo in hebreo habetur תִּרְעָתִים שִׁמְעָתִים Thiraathim ſimaathim. & dicũt aliqui hebrei q ſunt nomina propria quarũ dã cognationũ hoĩm. Poteſt etiam deriuari a dictione רוּעַ Roa. que ſignificat tuba clangere vel canere. & tunc ſignificabit canentes. ſicut eſt in littera noſtra.

תַּרְעָתִים Canentes

תְּרָף Tharaph. idolũ. ſimulachrũ. ſiue ſtatua. & ſolum inuenitur in nu plu. ſ. תְּרָפִים Theraphim. Geñ. 31. & rachel furata eſt idola patris ſui. & in eo. Abſcõdit idola. Iudi. 7. fecit ephod & theraphim. i. veſtẽ ſacerdotalẽ & idola. Et i eo. 18. Et tulit ephod & idola. 1. Reg. 18. Tulit aũt michol ſtatuam. Oſee. 3. Et ſine ephod & ſine theraphim.

תְּרָף תְּרָפִים Idola. Teraphi⁹ ſtatua.

תַּרְשִׁישׁ Tharſis. Lapis precioſus. pro quo beatus hiero. trãſtulit chryſolithum. Exo. 28. Chryſolithus & onyx. De quo vide ſupra in dictione רָשַׁשׁ raſas.

תַּרְשִׁישׁ Chryſolithus.

תֵּשַׁע Theſaa. nouem. Deut. 3. Nouem cubitos in longitudine. Et eſt in he. ge. fe. & in ge. maſ. ſcribitur cum he vel tau in fine & dr̃ תִּשְׁעָה Thiſaa. Ioſ. 13. Nouem tribubus & dimidie tribui manaſſes. & inde תְּשִׁיעִי Theſii. i. nonus. Nu. 7. Die nono princeps filiorum beniamin. & in ge. fe. תְּשִׁיעִית Theſiith. Leuit. 25. Comedetis veteres fruges vſq; ad nonum annum. & in hebreo eſt generis feminini. & inde תִּשְׁעִים Thiſiim. i. eſt nonaginta. Geñ. 17. poſtq; vero nonaginta & nouem annorum eſſe ceperat.

תֵּשַׁע Nouem. תִּשְׁעָה Nouem. תְּשִׁיעִי Nonus. תְּשִׁיעִית nona. תִּשְׁעִים nonaginta.

Explicit vocabularium hebraicum totius veteris teſtamenti cum oĩbus dictiõibus chaldaicis in codẽ veteri teſtamẽto cõtentis: nouiter impreſſũ in hac preclariſſima Cõplutenſi vniuerſitate. De mãdato ac ſũptibus Reuerẽdiſſimi in xp̃o patris & dñi: dñi. F. Franciſci Ximenez de Ciſneros tituli Sãcte Balbine ſacro ſancte Romane eccleſie preſbyteri Cardinalis Hiſpanie Archiepiſcopi Toletani & hiſpaniarum primatis: ac regnorum caſtelle Archicancellarii. Induſtria & ſolertia honorabilis viri Arnaldi Guilielmi de Brocario artis impreſſorie Magiſtri. Anno Domini Milleſimo quingenteſimo decimo quinto. menſis Marcii die decima ſeptima.

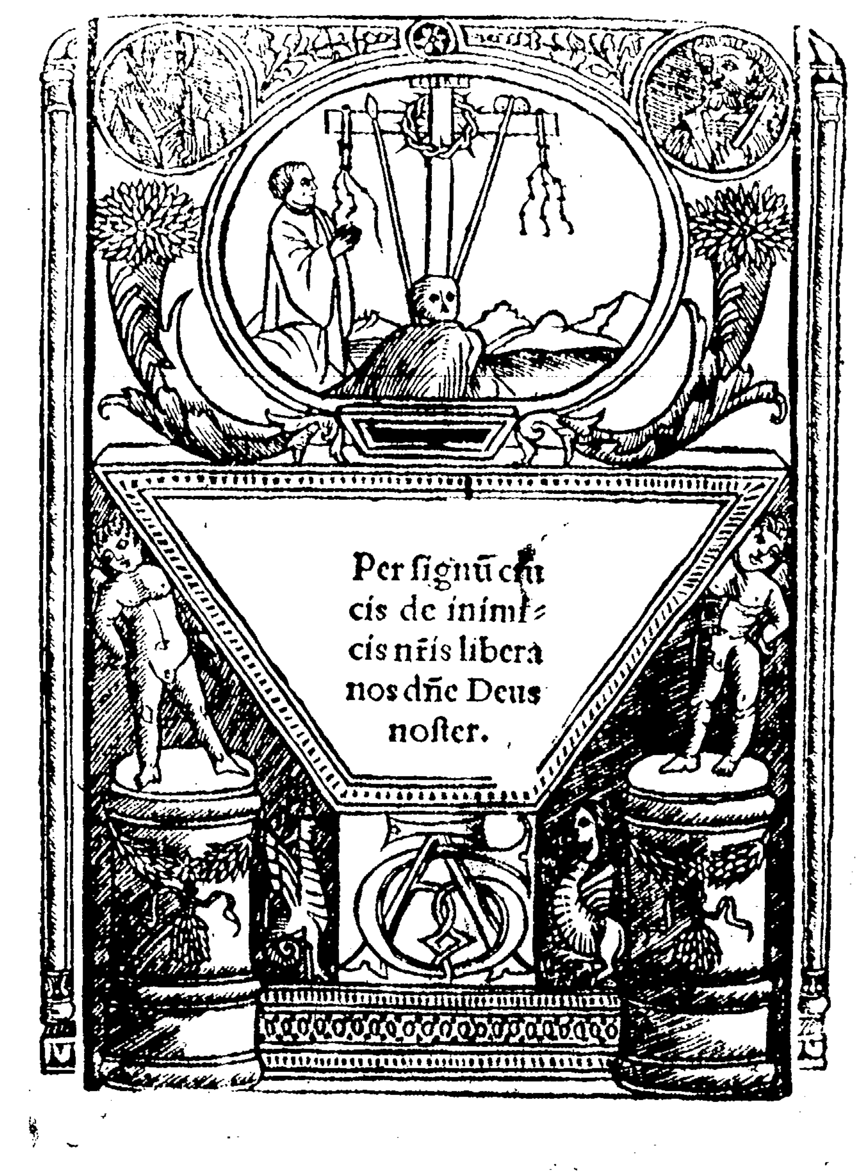

Incipiũt interpretationes hebraicorum: chaldeorum: grecorumq; nominum: veteris ac noui teſtamenti ſecundum ordinem alphabeti.

De incipiẽtibus a littera. A.

אהרן Aron. Mõs ſiue mõtanus: aut docẽs: ſiue cõcipiens.
Aaronite. Idem. plu. nu.
אחסבי Aaſbai. Confidens in me: vel frater circundans: aut ex hebreo & ſyro frater ſenectutis.
אחשתרי Aaſtari. Curſor: vel veredarius: ſiue feſtinatio turturis: aut feſtinatio exploratoris: ſiue frater qui explorat: vel ex ſyro & hebreo pñceps turturis: vel princeps exploratiõis.
Abba. Pater. ſyrum eſt.
חבקוק Abachuc. Luctator: ſiue amplexans.
Abadon. Exterminans: vel perditio.
אבנה Abana. Lapideus: vel edificatio: ſiue pater obſecro nũc.
בני Abani. Filius: vel edificatio: ſiue intelligẽs. Heb. Bani.
עברים Abarim. Tranſitus. p. n. ſiue traſeuntes: aut furores: vel pregnantes: aut ſyriace frumenta.
Abaron. Idem. ſ. n. D.
עבדא Abda. Seruꝰ: aut ſeruitꝰ: vel ex hebreo & ſyro nubes iſta.
עבדי Abdai. Seruus: aut ſeruitus: vel nubes abundans.
חמדן Abdam. Cupiditas: aut calor iudicii. heb. amdan.
עבדיאל Abdehel. Seruus dei.
אדבאל Abdehel. Gẽ. 25. & 1. Paralip. 1. vapor vł nubes apud deũ vel cum deo: ſiue contriſtari faciens deus. Heb. adbehel.
עבדמלך Abdemelech. Seruus regis: vel ſeruus conſilii.
עבדנגו Abdenago. Seruus claritatis: vel ſeruus anxius
עבדי Abdi. Seruus: aut ſeruitus: vel nubes abundans.
עבדיה Abdias. Seruus domini.
עבדיאל Abdiel. Seruus dei: aut nubes abundantiedei.
עבדון Abdon. Seruus: aut nubes iudicii.
הבל Abel. Vanitas: ſiue anhelitus: aut ſyriace vapor.
אבל Abel. Iudi. 11. & 1. Reg. 6. & 3. Reg. 15. & 4. Reg. 15: interpretatur luctus.
Abela. Idem.
אבלמים Abelmaim. Luctus aquarum.
אבלמחלה Abelmeula. Luctus infirmitatis: aut luctus chori vł tympani: ſiue ex hebreo & ſyro luctus venie.
אבן בוהן Abenboen. Lapideꝰ digitus pollicis. ſ. qui eſt primus digitus: aut lapis in eis.
חבר aber. Socius: aut particeps: ſiue incantator: aut liuor.
אבישלם Abeſalom. Pater pacis: ſiue pater cõſumationis: aut pater retributionis.
אבצן Abeſan. Patris ſcutũ vel arma: aut pater frigiditatis.
אבגתא Abgatha. Pater torcularis: vel patris torcular.
עתי Abi. Hora: vel tempus: ſiue paratus. heb. ithai.
אביה Abia. Pater domini: aut voluntas domini.
אבים Abia. 3. Reg. 14. in fine & in toto cap. ſequẽti interpretatur pater maris. heb. abiam.
אביחיל Abiaiel. Pater fortitudinis: aut pater exercitꝰ: ſiue pater diuitiarum: aut pater antemuralis: vel pater doloris. Heb. Abiail.
Abiail. Idem.
אביאסף Abiaſab. Pater congregans: ſiue pater conſumans vel finiens. Heb. Abiaſaph.
Abiaſaph. Idem.
אביתר Abiathar. Pater excellẽs: aut pr̃ reſidui vel remanẽtis: ſiue pater explorationis vel cõtẽplationis: aut pater funiculi.
אבידע Abida. Pater ſcientie: vel ſcientia patris.
אבידן Abidan. Pater iudicii: aut ex hebreo & ſyro pr̃ meus iſte.
אביאל Abiel. Pater meus deus.

Abiezer. Pater adiutorii: ſiue pr̃is adiutoriũ: aut pr̃is atriũ. אביעזר
Abiezer. Nu. 1. & 2. & 7. & 10. & 1. Paralip. 12. Frater adiutorii: ſiue fratris adiutoriũ: aut fratris atriũ. heb. ahiezer. אחיעזר
Abigabaõ. Pater collis: ſiue pater calicis vel ſcyphi: aut pater dorſi peccati. אביגבעון
Abigail. Patris exultatio: vel pater exultationis. אביגיל
Abihail. Pater fortitudinis: aut pater exercitus: ſiue pater diuitiarũ: aut pater antemuralis: vel pater doloris. אביחיל
Abihail. 1. Paralipo. 2. Pater luminis vel laudis. אביהיל
Abilam. Occultꝰ: ſiue iuuenis: aut ſeculum. heb. Helam. עילם
Abilina. Lugẽs vel plorans: ſiue pater manſionis vel murationis. D.
Abimael. Pater a deo vel de deo. אבימאל
Abimelech. Pater meus rex: aut pater regis vel conſilii. אבימלך
Abimelech. 1. Paralipo. 24. & ps. 51. Frater meꝰ rex: aut frater regis vel conſilii. heb. ahimelech. אחימלך
Abinadab. Pater ſpontaneus: aut pater vouentis vel voti: ſiue pater principis. אבינדב
Abinadab. 3. Reg. 4. Frater ſpontaneus: aut frater vouẽtis vel voti: ſiue frater principis. heb. ahinadab. אחינדב
Abinoem. Pater pulchritudinis vel iocunditatis: aut pater motionis eorum. אבינעם
Abiram. Pater celſitudinis vel elationis: aut pater fraudis vel proiectionis. אבירם
Abiron. Idem. heb. Abiram.
Abiſa. Pater meus. heb. abi. אבי
Abiſab. Pater augmenti vel conſumationis: ſiue patris finis: au ſuperliminare patris. heb. abiſaph. אביסף
Abiſac. Patris ignorãtia: vel patris error: ſiue pater apprehendẽs vel attingẽs: aut pater multiplicãs. heb. Abiſag. אבישג
Abiſag. Idem.
Abiſai. Patris munus: vel pater muneris. אבישי
Abiſai. 1. Paralipo. 12. Populi munus: vel cũ munere. heb. Amaſai. עמשי
Abiſaph. Pater augmenti vel conſumationis: aut patris finis: ſiue ſuperliminare patris. אביסף
Abiſũe. Pater ſalutis vel exclamationis: aut pater reſpiciens: ſiue pater magnificus vel potens. אבישוע
Abiſur. Pater muri: aut pater bouis: ſiue pater cãtantis: vel pater aſpicientis: aut pater rectitudinis. אבישור
Abital. Pater roris: vel hebreo & ſyro pater vmbre. אביטל
Abiu. Pater ipſe: vel pater eſt. אביהוא
Abiud. Pater laudis vel confeſſionis. אביהוד
Abiud. Nu. 34. Frater laudis vel cõfeſſionis. heb. ahiud אחיהוד
Abiud. 1. Paralip. 8. vbi dicitur genuit oza & abiud: in illo loco ſolum abiud interpretatur frater vnitatis: ſiue frater acuminis: aut frater enigmatis vel gaudii. heb. ahihud. אחיחד
Abner. Patris lucerna: vel patris nouale. אבנר
Abobi. Pater incantationis vel abſconſionis. D.
Abor. Socius: aut particeps: ſiue incantatio: aut liuor. חבור
Abra. ancilla: vel famula. G. ἄβρα
Abraam. Pater multitudinis. אברהם
Abram. Pater excelſus. אברם
Abſalom. Pr̃is pax: ſiue pr̃is cõſumatio: aut pr̃is retributio. אבשלם
Abſanias. Debitum clypei domini: ſiue dilectio vel abconſio clypei domini. חבצניה
Abſalomi. Pater pacis: ſiue pater conſumationis vel retributionis. D.
Achab. Frater pr̃is: vel fratris pater: ſiue arula patris. אחאב
Achad. Amphora: vel hydria: aut ſcintilla. אכד
Acad. Gẽ. 50. interp̃tatur Ramnus vel ſpinetũ. heb. atad. אטד
Achaia. Frater domini. אחיה
Achaia. Prouincia grecie: iterp̃tatur dolor vł triſtitia. G. ἀχαΐα
Achaicus. Dolens: ſiue triſtis. G. ἀχαϊκός
Achaim. Poſſeſſio: ſiue emptio: aut nidus. heb. achain. הקנין

חכמוני Achamoni. Sapiens: vel ſapientiſſimus: aut hamus numerationis vel muneris: ſiue expectatio muneris.
עכן Achan. Tribulatio: vel ſtridor: aut antemurale.
עכן Achan. Ioſ. 7. & 22. interpretatur coterens: ſiue coturbās.
עכר Achar. Conturbans.
עכר Achar. 1. Paralipo. 2. d. Sterilis: ſiue eneruans: aut euellens: vel truncus.
עקרון Acharon ſiue accaron. Sterilitas: ſiue eneruatio: aut euulſio vel truncus.
עקרוני Acharonite ſiue accaronite. Steriles: ſiue eneruati: aut euulſi: vel trunci.
אכד Achat. Amphora: vel hydria: ſiue ſcintilla. heb. achad.
אחז Achaz. Apprehendens: ſiue poſſidens: aut videns.
אכזיב Achazib. Mendax: aut ceſſans: ſiue fluens vtiq.
חכליה Achelai. Expectans dominum: ſiue hamus domini. heb. achelaia.
Acheldemach. Ager ſanguinis. ſyrum eſt. ſcribi debet acheldema.
עקש Acces. Peruerſus: aut prauus.
אחיה Achia. Frater domini.
איה Achia. Geñ. 36. & 2. Reg. 3. Vultur: vel heu: ſiue vbi eſt: aut inſula eius. heb. aia.
אחיה Achias. Frater domini.
חכילה Achila. Spes in ipſa: aut hamus in ipſa: ſiue palatum vel dulcedo in ipſa.
אחילוד Achilud. Frater natus: vel frater genitus.
Achim. Reſurgens: vel confirmans: aut vindicans: vel frater eorum. D.
אחימן Achimaan. Frater preparatus: vel frater dextere: aut frater quid. heb. achiman.
אחימעץ Achimaas. Frater conſilii: vel frater conſiliarius: aut frater ex ligno.
אחימלך Achimelech. Frater meus rex: aut frater regis vel conſilii.
אחימות Achimoth. Frater mortis: vel frater mortuus: ſiue frater dierum.
אחינעם Achinoe. Fratris pulchritudo vel iocunditas: aut frater motionis. heb. achinoem.
Achinoem. Idem.
Achinoen. Idem. heb. achinoem.
Achior. Fratris lumen: aut frater ignis. D.
אחירם Achiram. Fratris celſitudo vel elatio: aut fratris dolus vel proiectio.
Achiramite. Idem. plu. nu.
אכיש Achis. Vtiq eſt: vel ſic eſt.
אחישר Achiſa. Frater principis: ſiue frater directionis vel cantici: aut frater inſidians. heb. achiſar.
אחיסמך Achiſamech. Frater ſuſtentationis vel firmitatis: aut frater confringens.
אחיטוב Achitob. Frater bonitatis.
אביטוב Achitob. 1. Paralipo. 8. interpretatur Pater bonitatis. heb. abitob.
אחיתפל Achitophel. Frater ruine vel frater defectus: aut frater inſipiditatis. i. rei inſulſe
עכו Accho. Compreſſus: vel confractus
עכבור Acchobor. Mus: vel conterens ſiue comprimens puteum.
עכור Achor. Turbatio.
הקוץ Acchos. Spina: ſiue eſtas: aut tedium: ſeu vigilia: vel finis.
Accos. Idem.
עכרן Acran. Tranſitus: aut ira: ſiue impregnatio: vel nubes canticii: aut ſyriace frumentum. heb. abran
עקרון Achron. Sterilitas: ſiue eneruatio: aut euulſio: vel trūcus.
עכסה Achſa. Compoſita: vel adornata: aut laſciuiens: ſiue confractio vel diruptio velaminis.

Achſaph. Veneficus: ſiue conterens vtiq: aut labium vtiq. אכשף
Acoub. Veſtigium: vel ſupplantatio: aut prauitas: vel calcaneum: ſiue retributio. עקוב
Achub. Idem.
Achupha. Preceptum oris: aut ſculptura oris. חקופא
Accus. Spina: ſiue eſtas: aut tedium: ſeu vigilia: vel finis. הקוץ
Accus. Nee. 10. & 12. interpretatur Peccatum derelinquēs. heb. atus. חטוש
Achzib. Mendax: ſiue ceſſans: aut fluens vtiq.
Achziba. Idem. אכזיב
Ada. Cetus: vel congregatio: ſiue ornata: vel teſtificans: aut tranſiens: vel preda: aut ſyriace ablata. עדה
Addad. Sonitus: aut clamor: ſeu mamilla: vel dilectio. הדד
Adad. Geñ. 25. & 1. Paralipo. 1. b. Acutus: vel gaudens: aut ſyriace nouus: vel vnitas. חדד
Adad. Geñ. 36. vbi dicitur Regnauit pro eo adad: nomenq vrbis eius phou: interpretatur pulchritudo: ſiue habitaculum: aut generatio. heb. hadar. הדר
Adad. 3. Reg. 11. c. vbi dicitur Et fugit adad: interpretatur interitus: aut nubes: vel vapor: ſeu fons. אדד
Adada. Teſtimonium cetus vel cōgregationis: aut teſtimonio ornata: vel teſtis tranſitus ſiue prede eius: aut preda ſue prede: vel eternitas ſui teſtimonii. עדעדה
Adadezer. Decor aut pulchritudo auxilii: ſiue habitaculū vel generatio auxilii: aut atrium pulchritudinis ſiue habitaculi vel generationis. heb. adarezer. הדרעזר
Adaia. Teſtis domini: ſiue ornatus vel preda domini: aut tranſitus vel eternitas domini. עדיה
Addaia. Idem.
Adaia. Nee. 12. Scientia domini: vel cognitio domini. heb. iadaia. ידעיה
Adaias. Teſtis domini: ſiue ornatus vel preda domini: aut tranſitus vel eternitas domini. עדיה
Adalia. Hauriens: ſiue paupertas: aut nubes vel interitus laboris. אדליא
Adam. Homo: ſiue terrenus: aut ruffus: vel ſanguineus. אדם
Adama. Terra: aut ruffa: vel ſanguinea. אדמה
Adam. Homo: vel humanus: ſiue terrenus: aut ruffus: vel ſanguineus: aut nubes vel vapor ſiue interitus aquarum. אדמי
Addan. Delitioſus: ſiue voluptuoſus: aut ornatus: vel ſyriace temporalis. heb. adin. עדן
Adar. Pallium: ſiue potentia: aut magnitudo. אדר
Adarſa. Teſtificans ſolem vel ſurdum: aut teſtimonium arantis. D.
Adaſſa. Nouitas: aut mēſis: vel ex ſyro & hebreo vn⁹ aries. חדשה
Adaſſa. 1. Paralipo. 7. Acerruus. heb. aia. עיה
Adaſſa. Nee. 12. Teſtis: ſiue ornatus: aut tranſitus vel preda. heb. addo. עדוא
Adazer. Teſtis vel teſtimonium auxilii. D.
Adeodatus. Latinum eſt: & in hebreo dicitur elchanan: & interpretatur a deo datus: ſiue gratia dei: aut miſericordia vel donum dei. אלחנן
Addi. Teſtis: vel teſtimonium: ſiue ornatus: vel tranſitus: aut preda.
Adiada. Teſtimonium manus: ſiue teſtimonium teſtimonii: aut preda manus. D.
Adihel. Teſtimonium dei: ſiue ornatus vel tranſitus dei: aut preda vel eternitas dei. עדיאל
Adin. Delitioſus: ſiue voluptuoſus: aut ornatus: vel ſyriace temporalis. עדין
Addin. Idem.
Adina. Idem. עדינא
Aditháim. Cetus. p. n. ſiue congregationes: aut teſtimonia. עדתים

עדלי Adli. Teſtis mihi: ſiue ornatus mihi: aut tranſitus vel preda mihi.
אדמתא Admatha. Nubes: vel vapor mortis: ſiue interitus mortis: vel terreſtris: aut rubeus.
עדא Addo. Teſtis: ſiue ornatus: aut preda: vel tranſitus.
אדדר Addoar. Pallium: ſiue potentia: vel magnitudo. heb. adar.
עדולמי Adolamites. De adullam quod interpretatur teſtimonium ſiue ornamentum illis: aut teſtimonium ſiue ornamentū ſue miſerie: vel tranſitus aut preda ſue miſerie.
אדומים Adomim. Terreni: ſiue ruffi: aut ſanguinei.
אדון Adon. Dominus: aut baſis: vel ſyriace auris.
יהוה Adonay. Beatus hieronymus. Exo. 6. pro nomine dei tetragrammaton. i. quattuor litterarum adonay tranſtulit: & in aliis locis ſemper interpretatus eſt dominus. Et notandum quod iſte quattuor littere huius nominis. ſ. Iod. he. vau. he. non ſunt compacte ad hoc vt ex illis ſyllabizetur vl formetur aliquis terminus vel dictio: idcirco eſt nomen ineffabile. Si tamen ſyllabizaretur vel pronunciaretur: eſſe vel eſſentiam aut generationem ſignificaret. Itē notandum q adonay in hebreo: domini mei in plurali ſignificat qn ſcribitur eiſdē litteris quibus pronunciatur. ſ. Aleph. daleth. nun. iod. In tranſlatione vero chaldaica pro hoc nomine dei tetragrammatō ſemper ponitur triplex iotha: quod non vacat myſterio.
אדוניה Adonaia. Dominator dominus: aut baſis domini: vel ex ſyro & hebreo auris domini.
Adonias. Idem.
אדניבזק Adonibézech. Domini fulgur: ſiue dominus fulguris: aut dominus in compedibus.
אדניקם Adonicam. Dominus ſurrexit: aut dominus vindicans.
אדנירם Adoniram. Dominus excelſus: ſiue dominus celſitudinis vel elationis.
תמוז Adonis. Nomen idoli: in hebreo eſt thamuz: & interpretatur conſumptus: ſiue incendium. ſyrum eſt.
אדניצדק Adoniſedech. Domini iuſtitia: ſiue dominus iuſtus.
Ador. Generatio: vel habitatio: aut teſtimonium lucis vel ignis. D.
אחדרך Adrach. Acumen ſiue gaudium teneritudinis: vel cubiculum tuum: aut ex ſyro & hebreo vnitas vel nouitas teneritudinis.
אדרמלך Adramelech. Pallium regis: ſiue magnitudo vel potentia regis vel conſilii.
ἀδραμυτη Adrumetina. In greco Adramytena: & interpretatur ſoliditas munda vel terſa. G.
עדולם Adulam. Teſtimonium ſiue ornamentum illis: aut teſtimonium ſiue ornamentum ſue miſerie: vel tranſitus aut preda ſue miſerie.
הדורם Aduram. Decor eorum: aut laus vel confeſſio ſublimis: ſiue clamor excelſus.
אדרם Aduram. 2. Reg. 20. & 3. Reg. 12. Pallium eorum: ſiue potentia vel magnitudo eorum: aut vapor excelſus: ſiue nubes excelſa: aut dolor vel interitus ſublimitatis.
אדרים Aduram. 2. Paralipo. 11. interpretatur Fortitudo vel potentia maris: aut vapor ſiue interitus eius eleuatus: vel nubes eleuata. heb. aduraim.
Addus. Nouitas: vel menſis: aut trituratio. D.
עין Aen. Oculus: ſiue fons.
אפים Appháim. Vultus: vel facies: aut furores: ſiue nares: vel piſtores.
הפרה Aphara. Vacca: ſiue frugifera: aut acreſcens vel irritans.
אפרסתי Apharſathei. Diuidētes ſiue dilacerantes pauones.
אפרסכי Apharſathei. Eſdre. 5. & 6. interpretatur Diuidentes: ſiue dilacerantes. heb. apharſachei.

Aphech. Pelagus: vel fortitudo: aut vigor: vel ſyriace exitus. אפק
Apheca. Idem. אפקה
Aphechdomini. Portio vel diminutio ſanguinū: aut diminutio tacentium vel aſſimilantium. heb. phechdomim. פסדמים
Aphecela. Porta domini: ſiue aperuit dominus. heb. phetheia. פתחיה
Apheg. Pelagus: vel fortitudo: aut vigor: vel ſyriace exitus. heb. aphech. אפק
Affenez. Pharetra aſperſionis vel diſtillationis: ſiue magus aſperſus. heb. aſphenez. אשפנז
Aphia. Flans vel exſuflans: ſiue loquens: aut illaqueans. יפיח
Aphonites. Labium vel ripa aquarum: ſiue contritio aquarum. heb. ſephomites. שפמי
Aphraim. Fodientes: aut explorantes: ſiue confundentes: aut explorans vel confundens mare. חפרים
Aphrica. Eſa. 66. In hebreo dicitur pul: & interpretatur caſus vel ruina: aut faba. פול
Aphrica. Naum. 3. In hebreo eſt put: & interpretatur craſſa vel pinguis. ſyrum eſt. פוט
Aphſiba. Voluntas mea in ea. חפציבה
Aphupha. Detectio: ſiue diſcoopertio: aut feſtinatio oris. heb. aſupha. השפא
Apphus. Indignationis conſilium: aut volans conſilium: vel ſcrutator. D.
Agab. Locuſta. חגב
Agabus. Idem: vel feſtiuitas patris. D.
Agag. Tectum vel ſolarium: quod eſt. ſcilicet in ſuperiori parte domus אגג
Agagites. Idem. אגגי
Agar. Aduena: ſiue peregrina: aut ruminans: vel timens. הגר
Agarai. Aduena: ſiue peregrinus: aut ruminās: vel timens. הגרי
Agareni. Idem. plu. n. הגרים
Agarenus. Idem. ſ. n.
Agge. Sublimitas: ſiue exaltatio. אגא
Ageba. Collis: ſiue vas vel calix. heb. geba. Nam illud. a. eſt prepoſitio ablatiui caſus. גבע
Aggeus. Feſtiuus: ſiue ſolemnis: vel gyrans. חגי
Aggi. Idem.
Aggia. Feſtiuitas domini: ſiue ſolemnitas domini: aut gyrus domini. חגיה
Aggite. Feſtiuitates: vel ſolēnitates: aut gyrantes. חגי
Agith. Feſtiua: ſiue ſolēnis: vel gyrans. חגית
Agrippa. Latinum eſt. dictum ab eo q egros. ideſt difficiles partus faciat: vel dicitur ille qui in naſcendo prius emittit pedes.
Ahaia. Vultur: ſiue heu: aut inſula eius: vel vbi eſt. heb. aia. איה
Ahaiath. Iniqua: ſiue peruerſa. heb. aua. עוא
Ahamoni. Sapiens: vel ſapientiſſimus: ſiue hamus numerationis vel muneris: aut expectatio muneris. heb. achamoni. החכמוני
Ahara. Frater redolens: aut pratum odoris. אחרח
Aharel. Alter exercitus: ſiue nouiſſimus exercitus: aut alter dolor: ſiue nouiſſimus dolor: aut ouis fratris. אחרחל
Ahaz. Apprehendens: ſiue poſſidens: aut videns. אחז
Ahenremmon. Duo nomina ſunt. Ahen. oculus: ſiue fons: & Remon. malum granatum: vel altitudo eius. עינרמון
Aher. Alter: ſiue poſterior: aut nouiſſimus. אחר
Ahi. Frater meus: vel fratres mei. אחי
Ahia. Frater domini. אחיה
Ahia. 2. Reg. 21. Vultur: ſiue heu: aut inſula eius: vel vbi eſt. heb. aia. איה

אילון Ahialon. Ilex vel quercus: aut fortitudo ſiue ceruus.
אחיאם Ahiam. Frater matris: aut frater gentis.
אחיה Ahias. Frater domini.
יחיה Ahias. 1. Paralipo. 15. Viuit dominus. heb. iehias.
אחיקם Ahicam. Frater reſurgens: aut frater vindicans.
חיאל Ahiel. Viuit deus: ſiue vita dei. heb. hiel.
יעיאל Ahiel. Eſd. 10. in fine interpretatur Aceruus dei: ſiue abſtulit deus. heb. iehihel.
אלה Ahilam. Quercus: ſiue maledictio: aut fortitudo. heb. elath.
אילות Ahilath. Quercus. plu. nu. ſiue ceruę: aut maledictiones: vel fortitudines.
אילון Ahilon. Quercus: ſiue fortitudo: aut ceruus.
אחילוד Ahilud. Frater natus. vel frater genitus.
אחימן Ahiman. Frater preparatus: ſiue frater dexterę: aut frater quid.
אחימלך Ahimélech. Frater meus rex: vel frater regis ſiue conſilii.
אבימלך Ahimélech. 1. Paralipo. 18. interpretatur Pater meus rex: ſiue pater regis vel conſilii. heb. Abimélech.
אחינן Ahin. Frater vini: vel fratres. p. n.
אחיו Ahio. Frater eius: vel fratres eius.
עיון Ahion. Intuitus: aut fons: vel oculus.
אחירע Ahira. Frater iniquitatis: ſiue frater ſocietatis: aut frater paſtoris: vel fratrem confringens.
אחבן Ahobban. Frater filii: vel fratris filius: ſiue frater intelligentię: aut frater edificans: vel abſconditus.
אהד Ahod. Laudans: ſiue confitens.
אחוד Ahod. 1. Paralip. 8. interpretatur Vnitas: ſiue gaudium: aut enigma: vel acumen.
אחוח Ahoc. Tribulus: vel ſpina: ſiue fraternitas: aut hamus.
הומם Ahohiman. Tumultus ſiue turbatio eorum. heb. homam.
אחוחי Ahoites. Frater viuus: aut tribulus vel ſpina mea.
אהוד Ahoth. Laudans: ſiue confitens. heb. ahod.
אחוחי Ahotites. Frater viuus: aut tribulus vel ſpina mea. heb. Ahohites.
אחומי Abumai. Pratum aquarum: ſiue frater aquarum.
חור Ahur. Liber vel ingenuus: ſiue albedo: aut foramē. heb. hur.
אחיקם Ahicham. Frater reſurgens: aut frater vindicans.
עין Ain. Oculus: ſiue fons.
אהוד Aioth. Laudans: ſiue confitens. heb. Ahud.
עית Aioth. Eſa. 10. interpretatur Hora: ſiue coaceruatio. heb. aiath.
חלאה Alaa. Infirmitas: ſiue rubigo.
אחלב Alab. Frater cordis: ſiue lacteus: vel lactans: aut adeps.
עלמת Alamath. Occultatio: ſiue iuuentus: aut ſecula: vel ſuper mortem.
Alameth. Idem.
אביעלבן Albialbon. Pater ſuperintelligens: aut pater ſuperedificas vel ex hebreo & ſyro pater iniuriç. heb. abialbon.
חלקה Alchat. Portio: ſiue diuiſio: aut lenitas: vel lubricatio.
ἄλκιμος. Alchimus. Fortis. G.
לחה Alc. humiditas humida: aut tabula humida vel viridis: ſiue maxilla humida. heb. lale.
Aleph. Doctrina: ſiue mille. D.
הללויה Alleluya. Laudate dominum.
ἀλέξανδρος Alexander. Adiutor vel auxiliator virilis vel fortiſſimus. G.
נא Alexandria. Hebraice dicitur no: & interpretatur crudum: ſiue irritatio: aut prohibitio. grece vero adiutoriũ ſiue auxilium virile vel fortiſſimum.
ἀλεξανδρεῖς Alexandrini. Adiutores ſiue auxiliatores viriles vel fortiſſimi. G.

ἀλέξαν Alexandrinus. Idem. ſ. n. G.
ἀλφεῖος Alpheus. Milleſimus: vel doctus: aut dux. D.
עלם Aliam. Occult⁹: aut iuuenis: vel ſeculum. heb. aliam.
עלה Alian. Folia: ſiue excelſus.
ἁλικαρνα Alicarnaſum. Caput maritimę habitationis. G.
σσον. Alicarnaſus. Idem. G.
ἀλικαρνα Alimis. Veſtibulum: vel porticus: aut fortitudo. D.
σσος. עלמת Almathan. Occultatio: ſiue iuuentus: aut ſecula: vel ſuper mortem. heb. alémeth
עלמון Almon. Occultum: aut iuuentus: vel ſeculum ipſius.
עלמת Almoth. Occultatio: ſiue iuuentus: aut ſecula: vel ſuper mortem.
הלוחש Aloes. Incantator: aut tacens.
אלון Allon quercus: vel fortis.
עליה Alua. Aſcenſus eius: ſiue preuaricatio ipſius.
עלון Aluba. Superior: vel excelſus: aut ſyriace peruerſus. heb. aluan.
חלחול Alul. Dolor: ſiue principium doloris vel immundicię: aut expectatio doloris vel profanationis: ſiue obſtetricatio doloris.
עמה Amna. Obſcurata: ſiue cooperta: aut populus eius: ſiue cum ea.
חלבה Amma. Iudi. 1. Lac: ſiue adeps: aut manſit in ea: ſiue principium vel dolor in ea. heb. alba.
עמעד Amaad. Populus teſtimonii: aut populi tranſitus vel predā: ſiue populus eternitatis.
חמת Ammad. Ira: vel indignatio: ſiue calefactio: aut vter. heb. amath.
המדתא Amadáthi. Conturbans legem: vel mēſura.
עמל Amal. Labor: aut iniquitas.
עמלק Amalech. Populus lambens: vel ex hebreo & ſyro populus percutiens.
מלך Amalech. 3. Regum. 22. & 2. Paralipome. 18. & Hiere. 36. & 38. interpretatur Rex: ſiue conſiliarius. heb. amélech.
מחלת Amalech. ps. 52. in titulo: interpretatur Chorus: ſiue infirmitas: aut ſyriace venia. heb. maalath.
עמלקי Amalechite. Populi lambentes: vel ex hebreo & ſyro populi percutientes.
Amalechites. Idem. ſ. n.
המן Aman. Conturbans: aut tumultuans: ſiue preparans.
אמנה Amana. Fides: ſiue veritas: aut credulitas: vel nutrix.
עמנים Ammanite. Populares.
Ammanites. Idem. ſ. n.
עמנית Ammanitis. Popularis. f. g.
אמריה Amaria. Dicit dominus: aut celſitudo domini: vel ex ſyro & hebreo agnus domini.
Amarias. Idem.
עמשא Amaſa. Populus parcens: ſiue populum tollens: vel populum eleuans.
עמשי Amaſai. Populi munus.
עמשי Amaſai. 1. Paralipo. 6. d. Fortis: vel robuſtus.
עמשסי Amaſai. Nee. 11. Populi conculcatio.
אמציה Amaſia. Fortitudo domini.
Amaſias. Idem.
עמסיה Amaſias. 2. Paralipo. 17. Onus domini.
עמשא Amaſias. 2. Paralipo. 28. Populus parcens: ſiue populum tollens vel eleuans. heb. amaſa.
עמשי Amaſias. 2. Paralipo. 29. Populi munus: vel cum munere. heb. amaſai.
אמריה Amaſias. Sopho. 1. Dicit dominus: aut celſitudo domini: vel ex ſyro & hebreo agnus domini. heb. amarias.

חמתי Amatheus. Indignatio: ſiue calor: aut murus: ſiue vter: vel lagena.
אמתי Amathi. Verax: ſiue timens: aut cubitus: vel famulatus.
Amathitis. Idem. D.
Ammaum. Populus abiectus: ſiue populus obſcuratus. D.
המלך Amelech. Rex: ſiue conſiliarius.
אמן Amen. Vere: ſiue fideliter.
המתאר Amphar. Species: ſiue forma: vel figuratus: aut depictus: ſiue mortem maledicens. heb. amthar.
ἀμφίπολις Amphipolis. Vallata vel circundata ciuitas. G.
עמיאל Amiel. Populus dei. ſiue mecum deus.
Ammiel. Idem.
Amihel. Idem.
אמי Amin. Mater: aut timor: ſiue cubitus: vel ſyriace gens. heb. ami.
עמינדב Aminadab. Populus ſpontaneus: ſiue populus vouens: aut populi princeps.
אבינדב Aminadab. 1. Reg. 7. & 16. & 17. & 2. Reg. 6. & 1. Paralip. 9. & 10. & 13. interpretatur pater ſpōtaneus: ſiue pater vouentis vel voti: aut pater principis. heb. abinadab.
עמישדי Ammiſadai. Populus omnipotentis: ſiue mecum omnipotens: aut mecum deuaſtator.
חמוטל Amithal. Calor roris: aut indignatio roris: vel ex hebreo & ſyro caloris ſui vmbra.
עמיהוד Ammiud. Populus laudis vel cōfeſſionis: ſiue mecum laus vel confeſſio.
עמיחור Ammiur. Populus libertatis vel foraminis: ſiue populus albedinis.
עמיזבד Amizadab. Populi dos vel dotatio. heb. amizabad.
אמנון Amnon. Fidelis: aut verax: ſiue nutritius: vel pedagogus: aut matris filius.
עמק Amoch. Vallis: aut profunditas.
עמון Ammon. Populus eius.
בן עמי Ammon. Gen. 19. in fine: interpretatur Filius populi mei. heb. ben ami.
אמנון Amon. 2. Reg. 3. Fidelis: aut verax: ſiue nutritius vel pedagogus: aut matris filius. heb. amnon.
אמון Amon. 3. Reg. 22. & 4. Reg. 21. & 1. Paralipo. 3. & 2. Paralipo. 18. & 33. & Nee. 7. & Hiere. 1. & 25. a. & Sopho. 1. & Math. 1. interpretatur Fidelis: aut verax: ſeu artifex: vel nutritius. aut pedagogus.
חמון Amon. Ioſ. 19. & 1. Paralipo. 6. Calor: aut ſol: ſiue ira eius.
המונה Amona. Numerans: ſiue preparans: aut multitudo eius: ſiue tumultus eius: vel ſyriace veritas.
עמוני Ammoni. Popularis.
Ammonite. Idem. p. n.
מעונים Ammonite. 2. Paralipo. 26. a. vbi dicitur & contra ammonitas interpretatur Habitacula: ſiue afflicti aut delinquentes: vel reſpondentes. heb. meonite.
עמוני Ammonites. Popularis.
עמוניות Ammonitides. Populares. f. g.
אמרי Amorrei. Amari: vel loquaces: aut rebelles.
Amorreus. Idem. ſ. n.
אמוץ Amos. Fortis: vel robuſtus.
עמוס Amos. Vn⁹ ex duodecim prophetarū interpretatur Oneratus: vel onerans.
המצה Amoſa. Iurgiū: vel adinuentio: ſiue azymū: aut cōpreſſio.
המתדאר Amothdor. Indignatio vel calor generationis aut pile vel ſphere ſiue habitationis.
Ampliatus. Latinum eſt a verbo amplio amplias.
אמרפל Amraphel. Loquens ruinam: aut loquens occultum vel loquens iudicium.
עמרם Amram. Popul⁹ excelſus: vel manipul⁹ eorū: aut cū excelſo.

Amramite. Idem. p. n.
עמרי Amri. Manipulus: vel dominium: ſiue populus rebellis vel amarus.
אמרי Amri. Nee. 3. Amarus: vel loquens: ſiue exaltatio: aut ſyriace aries.
אמצי Amſi. Fortis: vel robuſtus.
חמואל Amuel. Calor ſiue ira dei: aut ex ſyro & hebreo viderunt deum.
חמול Amul. pius: ſiue miſericors.
Amulite. Idem. p. n.
ענה Ana. Reſpondēs: vel cantans: ſiue affligens: vel pauper.
הנע Ana. 4. Reg. 18. & Eſa. 37. Cōmotio: vel motus.
חנה Anna gratioſa: ſiue miſericors: aut requieſcēs: vel donans.
ענב Anab. Vua: aut ſyriace nodus.
חנן Anam. Gratioſus: aut donans: ſiue pius: aut miſericors. heb. anan.
ענמלך Anamélech. Reſponſio aut canticum regis: ſiue afflictio vel paupertas regis vel conſilii.
ענמים Anamim. Fons ſiue oculus aquarum: aut reſponſio vel afflictio ſeu canticum aquarum.
חנן Anan. Gratioſus: aut donans: ſiue pius aut miſericors.
ענה Anan. Gen. 36. Reſpondens: vel cantans: aut affligens: vel pauper. heb. ana.
ענני Anan. 1. Paralipo. 3. Nubes: vel auguratio: aut diuinatio. heb. anani.
ענן Anan. Nee. 10. vbi dicitur hanā anan. interpretatur nubes: ſiue augurium: aut diuinatio.
ענניה Anana. Nubes dñi: aut diuinatio dñi. heb. anania.
חננאל Ananeel. Gratia dei: ſiue miſericordia dei: aut donum dei.
חנמאל Ananeel. Hiere. 32. Gratia ex deo: ſiue miſericordia vel donum a deo. heb. anameel.
חננאל Ananehel. Gratia dei: ſiue miſecordia dei: aut donum dei.
חנני Anani. Gratioſus: aut donans: ſiue pius: aut miſericors.
חנן Anani. Nee. 8. Idem. heb. anan.
חנני Annani. Gratioſus: aut donans: ſiue pius: aut miſericors.
חנניה Anania. Gratia domini: ſiue miſericordia domini: aut donum domini.
חנני Anania. Nee. 12. Gratioſus: ſiue donans: aut pius: vel miſericors. heb. anani.
חנניה Ananias. Gratia domini: ſiue miſericordia domini: aut donum domini.
ענניה Ananias. Nee. 3. Nubes domini: aut diuinatio domini.
Annas. Affligens: vel humilians: aut reſpondens. D.
ענת Anath. Reſponſio: vel canticū: aut afflictio: ſiue paupertas.
ענתות Anathoth. Idem. p. n.
ענתתיה Anathothia. Reſponſiones uel cātica domini: aut afflictiones vel inopię domini.
ענתתי Anathotites. Reſpōſio: ſiue canticum: aut afflictio: vel paupertas.
ענתות Anathut. Idem. p. n.
ἀνδρέας Andreas. Virilis: vel fortiſſimus. G.
ἀνδρόνικος Andronicus. Vir victorioſus. G.
ענם Anen. Reſponſio aut cāticum eorum: ſiue afflictio vel paupertas eorum: aut ſyriace ouis eorum. heb. anem.
חנני Aneni. Gratioſus: aut donās: ſiue pi⁹: vel miſericors.
ענר Aner. Reſpōſio aut canticū lucerne: ſiue affligens lucernā.
Ange. Gratie ſiue miſericordie vallis. D.
עני Ani. Reſponſio: aut canticum: ſiue afflictus: vel pauper.
עניה Ania. Reſponſio aut cāticum domini: ſiue afflictus vel pauper domini.
אניעם Aniam. Ego populi: ſiue nauis populi: aut dolor ſiue fortitudo populi.
חניאל Aniel. Gr̄a ſiue miſericordia dei: aut requies vel donū dei.
Anihel. Idem.

ענים Anim. Reſpondētes:ſiue cātantes:aut afflicti vel pauperes
אניאליאב Aniolíab. Duo nomina ſunt. Primum ani quod interpreta
tur reſponſio:aut cantium:ſiue afflictus vel pauper. alte-
rum oliab: quod interpretatur dei pater: vel deus patris.
heb. Ani. & Eliab.
ענוב Anob. Vua:aut ſyriace nodus.
חנון Anon. Gratioſus:ſiue miſericors:vl donās:ſiue requieſcēs.
ἀντίπας. Antiphas. Pro oībus:vel contra omnes. G.
ἀντιοχία. Antiochia. Pro vehiculo: vel curru. ſ. loco cur-
rus:ſiue contra vehiculum vel currum. G.
ἀντιοχεῖς Antiocheni. Idem. p.n. G.
ἀντιοχεύς Antiochenus. Idem. ſ.n. G.
ἀντίοχος Antiochus. Idem quod antiochia. G.
ἀντίπατρος Antipater. Pro patre: vel cōtra patrem. G.
Antipatris. Idem. G.
חנון Annum. Gratioſus:ſiue miſericors:vel donans:aut requie-
ſcens. heb. annun.
ἀπάμεια. Anun. Idem.
ἀπάμεια. Appamea. Expellens:vel abigens. G.
Appamia. Idem. G.
אפדנו Apedno. Ornamentum eius:ſiue ira iudicii eius.
ἀπελλῆς Appelles. Expellens vel abigens. G.
ἀπφία. Appia. nomē femine. Producens vel pullulās. G.
Appiiforum: & appia via ex greco & latino lōgiquum vel
ἀποκάλυψις remotum forum:ſiue longinqua uel remota via.
Apocalypſis. Reuelatio. G.
ἀπολλύων Apollyon. Exterminans vel perdens aut deſtruēs. G.
ἀπολλώς Appollo. Perdens:vel deſtruens. G.
ἀπολλωφάνης Appollophanes. Perditionem vel deſtructionē oſtēdēs. G.
ἀπολλωνία. Apollonia. Perditio:vel deſtructio. G.
ἀπολλώνιος. Appollonius. Perdēs:vel deſtruēs. G.
ἀπόστολος. Apoſtolus. Miſſus. G.
הפצץ Apſes. Cōminuens:ſiue eripiens:aut aperiens.
הפותי Aputhei. Seducens:aut bucella:ſiue latitudo.
Aquila. Latinum eſt.
ער Ar. Suſcitatio:ſiue vigilia: aut euacuatio:vel denudatio:ſeu
ciuitas:aut emulus.
הרא Ara. Mons:aut pregnans:ſiue demōſtratio.
ארא Ara. 1. Paralipo. 7. Maledicens:aut videns.
ארבה Arab. Inſidiās:vel multiplicās:aut feneſtrā:ſiue locuſta.
Araba. Idem. D.
Arabathane. Inſidiatio fortis:aut feneſtre vl locuſte fortitu
do vel donum:aut multiplicatio fortitudinis vel doni. D.
ערבאים Arabes. Veſpertini:aut fideiuſſores:ſiue ſuaues:aut campe-
ſtres:vel corui:aut ſalices:vel mixtiones.
שבא Arabes. ps. 71. In hebreo eſt ſaba: & interpretatur. Conuer
ſio:ſiue captiuitas:aut canicies:vel feſſio.
ערב Arabia. Veſpera:aut veſpertina:vel fideiuſſio:ſiue ſuauitas:
aut coruus vel cornina:ſeu deſertū: vel ſalix:aut cōmixta.
שבא Arabia. ps. 71. In hebreo eſt ſaba: & interpretatur cōuerſio
ſiue captiuitas:aut canicies:vel feſſio.
ערבות Araboth. Cataracte:ſiue feneſtre:aut inſidie:vel locuſte.
ערב Arabs. Veſpertinus:aut fideiuſſor:vel ſuauis:ſiue cāpeſtris:
aut coruus:vel ſalix:ſeu mixtio.
ארך Arach. Longitudo:ſiue medicina:vel ſanitas.
ערקי Aracheus. Neruus:au ſyriace fugitiuus:
ארכי Archites. Longus vel procerus:ſiue ſanans:aut medicina.
ערד Arad. Onager:aut ſyriace draco.
חרד Arad. Iudi. 7. Stupor:aut tremor.
חרדה Arada. Idem.
ארדי Aradius. Maledictionis abūdātia:ant deſcēdēs:vel iperās
ארוד Aradius. Ezech. 27. Imperans:aut deſcendens.
Arado. Stupor:aut tremor:ſiue deſcenſio:vel dñium. D.

ארפד Araph. Lux redemptionis: aut ſternens. ſ. aliquid ad recli-
nandum. heb. arphad.
הרפה Arapha. Medicina:ſiue relaxatio:aut gigantiſſa: vel mōtis
os. ſ. ab ore:aut mons hic. i. in hoc loco. [riace acutus.
חרופי Araphites. Opprobrium:aut hyems: vel iuuentus: aut ſy-
חרהיה Araia. Calor aut ira domini. [ſtio eorum.
ארם Aram. Celſitudo:aut ſublimitas:ſeu decipiens: aut maledi-
הרן Aram nomen viri. Geñ. 11. & 1. Paralipo. 23. Interpretatur
Mons:ſiue montanus:aut pregnans: ſiue concipiens: vel
cantans:aut preco. heb. haran.
חרם Aram. Nee. 12. Deſtructus:ſiue anathematizatus vl' rete ſiue
retiaculum:aut dedicatus:ſiue conſecratus. ſ. deo.
רם Aram. Ruth vltimo Excelſus: vel ſublimis:aut proiiciens.
heb. ram. [proiicens.
Aram. Matthei primo & Luce. 3. Excelſus vel ſublimis:aut
רמה Arama. Excelſa:ſiue ſublimis:aut vermis:ſiue proiiciens.
הרן Aran. nomē loci. Geñ. 11. in fine. Et. 12. & 17. & 28. & 29. &
4. Reg. 19. & Eſa. 37. & Ezech. 27. Et nomen viri. 1. Para
lipo. 2. Vbi dicitur peperit aran. interpretatur Ira:ſiue ira
ſcens:aut ſyriace libertas.
הרן Aran. Nomen viri. Geñ. 11. & primo. Paralipo. 23. interpre
tatur mons:ſiue montanus:aut pregnans:ſiue concipiēs:
vel cantans: aut preco.
ארן Aran. Geñ. 36. & 1. Paralipo. 1. & 2. vbi dicitur & buna &
aran:interptatur Arca:ſiue exultans:aut maledictio eorū.
ערער Araorites. Miryca:aut ſuſcitatio vigilie: vel vigilia vigilie:
aut nudatio pellis.
אררט Ararath. Armenia:ſiue maledictio tremoris:aut ex hebreo
& ſyrio maledictio ſiue lux currentis.
הררי Arari. Montanus.
הרדי Arari. 2. Reg. 23. d. Tremefactus:ſiue ſtupefactus vel caloris
aut ire abundantia. heb. aradi.
הררי Ararites. Montanus.
חרחס Aras. Ira vel calor confidentie ſiue protectionis.
חסרה Aras. 2. Paralipo. 34. Defectus:ſiue deficiens. heb. aſra.
ערד Arath. Onager:aut ſyriace draco. heb. arad.
ערבתי Arbatis. Fideiuſſor:vel ſuauis: aut mixtus: aut veſpertinus:
ſiue planicies. D.
Arbatites. Idem.
ארבע Arbeé. Quattuor:ſiue accubatio.
Arbella. Suſcitatio veſtutatis:ſiue inſidians ei:vel multipli
cans eam:ſiue locuſta eius. D.
ארבי Arbi. Locuſta:vel feneſtra:ſiue inſidiator:aut multiplicās.
חרבונה Arbona. Deſtructio:ſiue gladius eius nunc: aut ſiccitas eius
nunc:ſiue ira edificantis:vel ira intelligentis.
ἀρχέλαος Archelaus. Princeps populi. G.
Archiatharoth. Lōgitudo coronarum vel circulorum:aut
ſanitas vel cicatrix coronarum vel circulorum.
ἄρχιππος Archippus. Princeps vel prefectus equorum. G.
Architriclinus. Princeps triclinii. ideſt triū menſarum. G.
ארדון Ardon. Imperans:ſiue deſcēdēs:aut maledictiōis iudiciū.
ארחה Arca. Via:ſiue ſemita:aut viator:vel odorās: ſiue annona.
ideſt diurna portio. [mons in ea.
הרבה Areba. Magna:ſiue multa:aut proiiciens:vel litigioſa:ſiue
שרביה Arebia. Princeps vel cantans in domino:aut ſiccitas domi-
ni. heb. ſarebia.
חרקון Arechon. Vacuus:ſiue mons lamentatiōis:vel mons poſſeſ
ארד Ared. Imperans:ſiue deſcendens. (ſionis.
ארח Aree. Via:ſiue ſemita:aut viator:vel odorans:aut annona
ideſt diurna portio.
חריף Areph. Hyems:ſiue opprobrium:vel adoleſcentia: aut ſy-
אראלי Areli. Altare:ſiue lux dei:aut viſio dei. (riace acutus.
חרם Arem. Deſtructio:ſiue anathema:aut rete: vel retiaculum:

ſiue dedicatum aut conſecratum. ſcilicet deo.
חרת Areth. Sculptura:aut libertas.
חריף Areth. Nee. 10. Hyems:ſiue opprobrium: vel adoleſcentia:
aut ſyriace acutus. heb. areph.
ἀρέτας. Aretha. Virtuoſus:aut placidus. G.
Arethi. Eſd. 2. Non eſt in hebreo.
ארונה Areuna. Arca:vel canticum:ſiue exultatio:aut lux noſtra: ſi
ue maledictio nunc. (apharſei.
אפרסיא Arphaſei. Dilacerantes:aut frangentes:ſiue diuidētes. heb.
ארפד Arphat. Lux redemptionis:aut ſternens. ſ. aliquid ad recli-
nandum. heb. arphad.
ארפכשד Arphaxad. Sanans vel laxans quaſi depredationē aut qua-
ſi mammillam:vel ſanans aut laxans ſicut demon.
ארגב Argob. Gleba:vel glarea:aut maledictio putei vel dorſi:ſi-
ue lux altitudinis.
יריב Arib. Pugnans:ſiue multiplicans. Heb. iarib.
ארידי Aridai. Leo abundans:aut maledictionis abundātia.
ארידתא Aridatha. Leonis lex:ſiue maledictionis lex vel ritus
ארדי Aridi. Imperans: vel deſcendens.
אריאל Ariel. Altare:ſiue leo dei:aut lux dei.
אראל Ariel. Nu. 26. Altare:ſiue lux dei:aut viſio dei.
אראלי Arielite. Idem. p.n.
חריף Ariph. Hyems:ſiue opprobrium:vel adoleſcentia. aut ſy-
riace acutus.
אריה Ariph. 4. Reg. 15. Leo:ſiue lux domini. heb. arie.
חרים Arim. Deſtructus:ſiue anathematizatus:aut rete vel retia-
culum:ſeu dedicatus aut conſecratus. ſcilicet deo.
Arimathia. Leo mortuus dño: vel lux mortis dñi. D.
אריוך Arioch. Longus:vel procerus:ſiue ſacietas vel ebrietas tua
aut leo tuus.
ἀρεοπαγίτης Ariopagita. De vico martis. G.
ἄρειος πάγος Ariopagus. Vicus martis. nomen erat cuiuſdam curie athe
nienſis ſic vocate. G.
אריסי Ariſai. Sponſus:aut ſyriace colonus: ſiue venenum.
ἀρίσταρχος Ariſtarchus. Optimus princeps. G.
ἀριστόβουλος Ariſtobolus. Optimus conſultor: vel optimū conſiliū. G.
Armenia. Hebraice dr ararat: & interptatur maledictio tre
אררט moris:aut ex hebreo & ſyro maledictio ſiue lux currētis.
Armenii. Idem.
הרמון Armon. Malum granatum: vel mons numerationis: aut
mons preparationis:ſiue mons doni vel muneris.
ארמוני Armoni. Aula:ſiue maledictio numerationis vel prepara-
tionis:aut luminis munus:
ארנן Arnan. Exultans:ſiue arca eorum:aut lux filii: vel lux aut
maledictio permanens vel eterna.
ארנון Arnon. Idem.
ער Arnon. Nu. 21. d. ibi. Vt requieſcerent in arnon. & ſ. ibi. Et
deuorabit arnon moabitarū:iterptatur ſuſcitatio:ſeu vigi
lia:aut euacuatio:vel denudatio:ſeu ciuitas: aut emulus.
ארוד Arod. Imperans:ſiue deſcendens. (heb. ar.
ערד Arod. 1. Paralip. 8. Onager:aut ſyriace draco. [bundantia.
חרדי Arodi. Tremefactus: vel ſtupefactus: aut ire vel caloris a-
ארודי Arodite. Imperantes:ſiue deſcendentes.
חרודי Arodites. Imperās:vel deſcēdens:ſiue mōtis abundātia.
הרורי Arodites. 1. Paralip. 11. Montanus. heb. arorites.
ערער Aroer. Myrica:ſiue ſuſcitatio vigilie:aut vigilia vigilie: vel
denudatio pellis:aut denudatio emuli.
חרומף Aromath. Deſtructio ſiue anathema oris:aut ex hebreo &
ſyro ira cooperimenti. heb. aromaph.
חרשת Aroſeth. artificium: vel aratura:ſiue teſta:aut ſilentium: vel
ſurditas:aut ſyriace ſilua.
ארורי Arothites. Maledictus: ſiue maledicens. Heb. arorites.
ארצא Arſa. Terra:ſiue volutas:aut curſus:ſiue maledictiōis exit?.

חרשא Arſa. Eſd. 2. & Nee. 7. & 12. Artificium: vel aratura:ſiue te-
ſta:aut ſilentium: vel ſurditas:aut ſyriace ſilua.
Arſaces. Elenās ſcutū:aut eleuatio ſcuti. G.
Artaba. Genus eſt menſure. Dañ. 13. D.
ארתחשש Artaxerxes. Lumen ſiue maledictio ſilentium vel feſtina
שתא tionem pōnens:aut feruor letitie.
ארתחשש Artaxerxes. Eſd. 7. & 8. & Nee. 2. & 5. & 13. Luminis ſiue
שתא maledictionis ſilentium: vel feſtinationem perſuadēs: aut
ferruor direptionis.
ἀρτεμᾶς Arteman. Integer vel incolumis:aut venuſt?. G.
חרנפר Aruaphet. Ira tauri:ſiue ira creſcens:aut ex ſyro & hebreo
libertas tauri vel creſcens. heb. arnapher.
הרום Arum. Excelſus:ſiue ſublimis:aut ſeparans: vel proiiciens.
חרוץ Arus. Inciſus:ſiue aureus:aut ſolicitus: vel trituratus.
אסא Aſa. Medicus:aut ſanans. ſyrum eſt.
עזא Aſa. 1. Paralip. 7. f. Acerus. heb. aſa.
חשבה Aſaba. Numeratio:ſiue eſtimatio:vel cogitatio:aut artifici
um:vel feſtinatio aut ſilentium in ea.
חשביה Aſabia. Numeratio vel eſtimatio aut cogitatio dñi ſiue ar-
tificium dñi:aut feſtinatio vel ſilentium in domino.
Aſabias. Idem.
חוקק Aſach. Sculptor:aut ſcriba:ſiue legiſlator. Heb. achac.
חסדיה Aſadias. Miſericordia domini.
עשאל Aſael. Fecit deus:ſiue factura dei.
חזאל Aſael. 3. Reg. 19. & 2. Paralip. 22. Vidēs deū. heb. azael.
עשהאל Aſahel. Fecit deus:ſiue factura dei.
אסף Aſaph. Congregans:ſiue colligens:aut finiens.
עשיה Aſaia. Fecit dominus:ſiue factura domini.
הצללפוני Aſalephum. Vmbra vel ſubmerſio vultus: aut ſonitus vel
tinnitus vultus. heb. aſalelphuni.
עשן Aſan. Fumus:aut fumigans.
הסנאה Aſana. Rubus:aut ſyriace inimicus.
אסרחדון Aſaradon. Ligans acumen vel letitiam:aut ſyriace prohi-
bens nouitatem vel vnitatem.
Aſaramel. Bitrudo populi dei:aut veſtigiū circūciſiōis. D.
אשראלה Aſarela. Beatitudo dei:aut intuens fortem vel quercum: ſi
ue greſſus dei.
חצרמות Aſarmoth. Atrium mortis: vel fenum mortis.
חצרסוסים Aſarſuſim. Atriū equorū aut fenū equorū. heb. aſarſuſim
Aſaſonthamar. Glarea vel lapillus commutationis: aut di-
uiſio ſiue ſagitta palme. i. datily.
Aſbaim. Damule: vel pulchritudines:ſiue militie.
Aſbal. Ignis vetuſtatis:aut ignis defluens vel decidens.
Aſbel. Idem.
Aſbelite. Idem. p.n.
אשקלון Aſcalon. Appenſio vel ſtatera:ſiue ignis infamie.
Aſcalona. Idem. D.
אשקלוני Aſcalonite. Idem. p.n.
אשכנז Aſcenez. Ignis quaſi diſtillans vel quaſi aſpergens.
הצבים Aſcebaim. Damule:ſiue pulchritudines:aut militie.
חשביה Aſcebia. Numeratio vel eſtimatio dñi:aut cogitatio dñi:ſiue
artificium domini:aut feſtinatio vel ſilentium in dño.
חשבניה Aſcebia. Nee. 9. Numeratio domini:ſiue ſilentium vel feſti-
natio filii domini. heb. aſebnia.
חשבנה Aſcebna. Nūeratio:ſiue feſtinatio intelligētis aut edificātis.
חשבדנה Aſcebonias. Numeratio domini:ſiue ſilentium aut feſtina-
tio filii domini. [heb. azecha.
עזקה Aſecha. Fortis: ſiue murata vel ſepta: aut ſyriace ānulus.
הצדים Aſſedim. Venationes: aut inſidie: vel latera: aut ſyriace
deſtructiones.
חשבדנה Aſephdana. Feſtinans aut cogitans iudicium ſuum: ſiue ſi
lens aut computans iudicium ſuum. heb. aſebdana
אצל Aſel. Prope aut iuxta:ſiue ablatio: vel ſeparatio.

עצם Aſem. Os.ab oſſe:aut fortitudo: vel clauſura.ſcilicet oculorum:vel lignum eorum.
חשם Aſem.Eſd.2.Silentium aut feſtinatio eorum.
אסנה Aſemaa.Periculū:ſiue infortunium: vel rubus.heb.aſena.
עצמנה Aſemona.Os nunc ab oſſe:ſiue fortitudo noſtra: vel clauſura nſa:ſiue lignum vel conſiliū numerātis vel preparātis
חשמון Aſemoth.Legatio.idest ambaſſiata:ſiue acceleratus numerus: vel feſtinata portio:aut ſilentium numeri vel portionis.heb.aſemon.
חשם Aſſen.Silentium eorum:ſiue feſtinatio eorum.heb.aſſem
השם Aſſen.1.Paralipo.11.Nomen: vel nominatus:ſiue poſitio vel poſitus.heb.aſſem.
אשנה Aſena.Mutatio:ſiue duplicitas: aut dormitatio: ſiue ignis nūc.
אסנפר Aſennaphar.Periculum ſiue infortunium tauri:aut periculi incrementum.
אשכנז Aſſenez.Ignis qſi diſtillās vel qſi aſpergens.heb.aſcenez.
אסנת Aſſenez.Geñ.41.&.46.Periculū:ſiue infortuniū.heb.aſeneth.
אשר Aſer.Beatitudo:ſiue felicitas.
אסיר Aſer.Exo.6.Vinctus ſiue incarceratus:aut ſyriace prohibitus.heb.aſir.
יצר Aſer.1.Paralipo.7.Plaſmatio: vel anguſtians: aut ligans. heb.Ieſer.
חצרגדה Aſergada.Atrium hedi eius vel felicitatis eius: aut ex hebreo & ſyro atrium inciſionis vel ſciſure.
חצרים Aſerim.Atria:ſiue veſtibula:aut ſagitta excelſa.
חצרות Aſeroth.Atria:ſiue veſtibula.
אשדות Aſeroth.Ioſ.10.&.12.&.13.Effuſiones:ſiue decliuia:aut campeſtria: vel depredationes.heb.aſedoth.
חצרשועל Aſerſua.Atrium vulpis: aut fenum vulpis vel ſemite ſiue pugilli.heb.aſerſual.
חצרסוסה Aſerſua.Ioſ.19.a.vbi dicitur bethmarchaboth & aſerſua:interpretatur atrium equi:aut fenum equi.heb. aſerſuſa.
חצרשועל Aſerſual.Atriū vulpis: vl'fenū vulpis aut ſemite vl'pugilli.
Aſphar.Plaſmatio onagri:aut feſtinatio tauri. D.
ἀσία. Aſia.Limoſa vel cenoſa.G.
ἀχαΐα. Aſia.ad Ro.16.In greco achaia & interp̄tatur dolor vel triſtitia.G.
ἀσιανοί. Aſiani.Limoſi vel cenoſi.G.
Aſſidei.Milui: vel herodiī:aut venantes: vel inſidiantes. D.
עשיאל Aſiel.Fecit deus:ſiue factura dei.
חשים Aſim.Tacētes:ſiue feſtinātes:aut ſilētiū vel feſtinatio maris
אשימא Aſima.Delictum:ſiue poſitio:aut ignis maris.
ἀσύγκριτος. Aſincretus.In greco aſyncrit9:& iterp̄tatur icōparabilis.G
הסיני Aſineus.Rubus:aut ſyriace inimicitia.
עציונגבר Aſiōgaber.lignū viri vel robuſti:aut cōſiliū viri vl'robuſti.
אסיר Aſir.Vinctus:ſiue incarceratus:aut ſyriace prohibitus.
אשורים Aſſyrii.Inſidiantes:ſiue beati:aut aſpiciētes: vel gradiētes.
אשור Aſſyrius.Idem.ſ.n.
אצליהו Aſſia.Prope dn̄m:ſiue ablatio vel ſeparatio domini.
עזמות Aſmaueth. Fortis mors :aut hircus vel fortitudo mortis.heb.azmaueth.
Aſmodeus.Deſtructor: vel diſſipator:aut delicti abundantia: vel peccatum abundans:ſiue ignem menſurans.D.
עזמות Aſmoth.Fortis mors:ſiue hircus vel fortitudo mortis.heb.azmoth.
הסנאה Aſnaa.Rubus:aut ſyriace inimicus.
חשוב Aſob.Eſtimatus:aut numeratus:ſiue cogitatio: vel artificiū
עשות Aſoph.Faciens: vel factura: aut tinee. ſcilicet veſtimentorum.heb.aſoth.
עצם Aſom.Os ab oſſe: vel fortitudo:ſiue clauſura.ſcilicet oculorum:aut lignum eorum.
חשם Aſom.Eſd.10.Silentium vel feſtinatio eorum.
אצם Aſon.Feſtinatio eorum:ſiue ieiunans.heb.aſam.
ἄσσον. Aſon.Act.20.&.27.Appropiquatio vel approximatio.g.
חצר Aſor.Atrium:aut fenum.
אסרחדון Aſſoradan.Ligans acumen vel letitiam:aut ſyriace prohibens vnitatem vel nouitatem.
Aſormoth.atrium mortis:aut fenum mortis. חצרמות
Aſornoa.atrium nouum & hoc ex hebreo & ſyro.heb. aſoradatha:& ex hebreo & latino aſor noua. חצורחדתה
Aſoromamſame. Tria nomina ſunt.Aſor:atrium. aut fenum.Amam.mater ſiue timor eorum:aut vlna ſiue cubitus eorum. Same auditio: vel obedientia. heb. Aſor. Amam.Same. חצור אמם שמע
Aſrael.Beatitudo dei: vel intuitus fortis:aut greſſus dei. אשראל
Aſrael.primo Paralipo.12.adiutorium dei:ſiue atrium dei heb.azrael. עזראל
Aſriel.Beatitudo dei:aut intuitus fortis: vel greſſus dei. אשריאל
Aſrielite.Idem.p.n.
Aſtaroth.Greges:ſiue diuitie: aut faciens explorationem: ſeu tinea legis. עשתרת
Aſtaroth.Nu.32.&.Ioſ.16.&.18.Corone:ſiue calamus inebriationis vel ſaturitatis:aut ex ſyro & hebreo conſilium inebriationis vel ſaturitatis.heb.ataroth. עטרות
Aſtaroth.Iudi.3.Nemora:ſiue luci:aut beatitudines: vel infidie:ſiue greſſus.heb.aſeroth. אשרות
Aſtarothites.Greges:ſiue diuitie:aut faciens exploratione ſeu tinea legis. עשתרתי
Aſterten.Idem. עשתרת
Aſtyages.Ciuitatis ductor: vel dux.G ἀστυάγης
Aſſub.Eſtimatus:aut nūeratus:ſiue cogitatio: vel artificiū. חשוב
Aſub.Idem.
Aſuerus.Princeps & caput. אחשורוש
Aſupha.Diſcooperta:aut exhauſta: vel nudata. חשופא
Aſom.Silentium ſiue feſtinatio eorū:aut ſenſualitas eorū. חשם
Aſſur.Inſidians:ſiue beatus: aut aſpiciens; vel gradiens. אשור
Aſſur.1.Paralipo.2.&.4.Denigratus:ſiue ignis libertatis vel albedinis aut foraminis.heb.aſhur. אשחור
Aſſurim. Inſidiantes: ſiue beati: aut aſpicientes: vel gradientes. אשורים
Athach.Hora tua:ſiue tempus tuum. עתך
Athach. Heſter. 4. Percutiens: vel humilians: aut ſubiiciens. התך
Athaias.Hora vel tempus domini. עתיה
Athalai.Hora mea:ſiue tempus meum vel mihi. עתלי
Athalia.Hora vel tempus domino. עתליהו
Attalia.Act.14.d.Augens vel nutriens.G. ἀττάλεια
Attalus.Auctus:ſiue nutritus.G. ἄτταλος
Athanai.Fortis:ſiue aſininus:aut donans. אתני
Athar.Oratio:aut deprecatio. עתר
Athara.Corona. עטרה
Atharoth.Corone:ſiue calamus inebriationis vel ſaturitatis:aut ex ſyro & hebreo conſilium inebriationis vel ſaturitatis. עטרות
Attath.Contritio:aut timor. חתת
Athene.Sine cumulo: vel ab athena. idest minerua mineruales. G. ἀθῆναι
Athenienſes.Idem.G. ἀθηναῖοι
Athenobius.Minerue arcus.G. ἀθηνόβιος
Ather.Siniſter: vel clauſus. אטר
Atherſatha. Diſſoluens fundamentum: vel contemplans fundamentum vel potum:ſiue turturis fundamentū: aut ex hebreo & ſyro.contemplans annum vel tempus. התרשתא
Athil.Peccati vlulatio. חטיל
Athita.Peccati declinatio. חטיטא
Athmatha.Lacerta vel ſtellio.heb.amta. חמטא
Athupha. Rapina: ſiue peccati coma vel reliquie. Heb. athipha. חטיפא
Attus.Peccatum derelinquens. חטוש

הקוץ Attus.Nee.3.c.Spina:ſiue eſtas:aut tedium:ſiue vigilia: vel finis.heb.achus.
עוה Aua.Iniquus:ſiue peruerſus.
Auguſtus.Latinum eſt: vel ab augurio dictus: vel vt alii volunt ab augendo.
עוים Auin.Iniqui:ſiue peruerſi.heb.auim.
עני אליאב Auioliab.Duo nomina ſunt.Primum ani.quod interpretatur pauper:ſiue afflictus:aut reſpondens: vel cantans.alterum oliab.quod interpretatur deus meus pater:ſiue deus patris.heb.Ani.Eliab.
עוית Auith.Iniqua:ſiue peruerſa:aut temporalis.
חות יאיר Authiayr.Oppida illumiatiōis:ſiue annūciatiōes luminis.
חורן Auran.Foramen:ſiue libertas:aut albedo.
עוץ Auſitis.Hebraice dicitur hus:& interpretatur conſiliū aut lignum: vel ſyriace affixus:aut fixio.
עכסה Axa.Compoſita: vel adornata :aut laſciuiens: ſiue confractio vel diruptio velaminis.
אכשף Axab.Veneficus:ſiue vtiq₃ conterens.heb.axaph.
עזא Aza.Fortitudo:aut capra.
אסף Azab.Colligens:ſiue congregans: vel finiens.heb. aſaph.
חגבה Azaba.Locuſta:ſiue feſtū celebrans in ea: vel gyrans in ea.heb.agaba.
חזאל Azael.Videns deum.
אסף Azaph.Colligēs:ſiue congregans: vel finiens.heb.aſaph.
חזאל Azahel.Videns deum.
עזמות Azamaueth.Fortis mors:ſiue hircus aut fortitudo mortis
עזראל Azarel.Adiutorium dei:ſiue atrium dei.
עזריהו Azarias.Auxilium domini:ſiue atrium domini.
עזזיהו Azarias.2.Paralip.31.vbi dicitur azarias & naad:interpretatur fortitudo domini.heb.azazias.
אזניה Azarias.Nee.10.Auris domini:ſiue auſcultatio dn̄i: vel arma domini.heb.azanias.
עזריקם Azaricam.Auxilium reſurgentis vel vindicantis: aut fortitudo vacua.
חזו Azau.Videns:aut prophetans.
אזנות Azanoth.Aures: vel auſcultationes:ſiue ſtatere : vel arma.heb.azanoth.
עזז Azaz.Fortis.
עזבי Azbi.Hyſopus:genus herbe.
עזבוק Azboth. Hircus vel fortitudo vacuitatis:aut fortis diſſipatio.heb.azboch.
זבד Azebeth.Dos: vel dotatio.heb.zabad.
עזא Azech.Fortitudo:aut capra.heb.aza.
עזקה Azecha.Fortitudo.ſiue murata vel ſepta:aut ſyriace anul9.
חשם Azem.Silentium vel feſtinatio eorum.heb.aſem.
עזר Azer.Adiutorium:ſiue atrium.
עזגד Azgad.Fortis exercitus:aut fortitudo felicitatis: vel ex hebreo & ſyro fortis ſciſſura
עזי Azi.Fortis:ſiue hircus meus.
Azzi.Idem.
אחזי Azi.Nee.11.b.Videns:ſiue apprehendens.heb.ahazi.
חזיה Azia.Videns dominum.
עזיה Aziam.Fortitudo dn̄i:ſiue hircus dn̄i.heb.azia.
יחזאל Aziel.Videns deum.heb.iaziel.
חזיר Azir.Porcus:aut ſyriace conuerſus: vel reuerſus.
מחזיאות Aziud.Videns ſignum vel litteram.heb.maaziuth.
עזיזא Aziza.Fortitudo:aut fortis.
עזמות Azmaueth.Fortis mors:ſiue hircus aut fortitudo mortis.
Azmoth.Idem.
זנח Azone.Obliuio:ſiue abiectio:aut iſta requies vel conſolatio.heb.zanoa.
Azor.Adiutor: vel accinctus:aut ſyriace conuerſus.D.
אשדודית Azotide.Hebraice dicitur aſdodioth:& interpretatur depdatrices:ſiue ignis dilectionum.
Azotii.In hebreo dicitur aſdodim:& interpretatur depdātes:ſiue ignis dilectorum vel patruorum. אשדודים
Azotus.Hebraice dicitur aſdod:& interpretatur depredatio:ſiue ignis dilecti:aut ignis patrui. אשדוד
Azriel.Adiutorium dei:ſiue atrium dei. עזריאל
Azuba.Derelicta:ſiue deſerta:aut fortitudo eius in ea. עזובה
Azur.Adiutus:ſiue adiutor. עזור
Azur.Eſd.2.&.Nee.7.Calefactus: ſiue arefactus: aut ira vel calor albedinis vel foramis aut libertatis. heb. harhur חרחור

De incipientibus a littera.b.

Baal.Idolum:aut dominans: vel ſubiciēs:aut poſſidēs בעל
Baal.Oſee.10.Vbi dicitur a domo eius qui vindicauit baal: pro eo quod in littera noſtra eſt vindicauit baal: in hebreo eſt arbel:quod interpretatur pugnauit deus: ſiue vindicauit deus:aut vltus eſt pro deo. ארבאל
Baala.Idolum eius:aut dominans ei: vel ſubiecta:aut poſſeſſa:ſiue in aſcenſione: vel in eleuatione. בעלה
Baala.Ioſ.19.Inueterata:ſiue turbata:aut defluēs.heb.bala בלה
Baaladiud.Duo nomina ſunt.primum baalath quod interpretatur ſubiecta:ſiue poſſeſſa:aut in exaltatione: vel in aſcenſione.alterum Iud.quod interpretatur laudans ſiue confitens.heb.baalath.& Iud. בעלת יהוד
Baalath.Subiecta:ſiue poſſeſſa : aut in exaltatione : vel in aſcenſione. בעלת
Baalberith.Idolū federis vel pacti:aut ſubiiciēs vel poſſidens fedus vel pactū. בעל ברית
Baalpharaſim.Idolū diuiſionum:aut ſubiiciens vel poſſidens diuiſiones. בעל פרצים
Baalgad.Idolum fortune vel felicitatis ſeu exercitus:aut ſubiiciens ſiue poſſidens felicitatem vel exercitum :aut ex hebreo & ſyro idolum ſciſſure. בעל גד
Baalia. Idoli dominus . idest deus idoli: vel ſubiiciens aut poſſidens dominus:ſiue in aſcenſu: vel in cenaculo בעליה
Baalim.Idola:ſiue dn̄antes:aut ſubiiciētes vel poſſidentes בעלים
Baalim.Oſee.2.Vbi dicitur & non vocabis me vltra baalim:interpretatur Idolum meum: ſiue dominans mihi: aut ſubiiciens vel poſſidens me.heb.baali. בעלי
Baalmeon.Idolum habitaculi: vel idolum ex pctō :aut ſubiiciens ſiue poſſidēs habitaculū: vel dn̄um ex peccato. בעל מעון
Baaloth.Subiecte:ſiue poſſeſſe: vel in aſcenſione. בעלות
Baalthamar.Idolū palme:aut ſubiiciēs vel poſſidēs palmā & accipitur hic palma pro arbore:aut idolū cōmutatiōis: ſiue ſubiiciens aut poſſidens commutationem. בעל תמר
Baana.In reſponſione: ſiue in afflictione: aut in cantico: vel ſyriace deprecatio. בענה
Baana.1.Paralip.9.In motu.heb.banaa. בנעא
Baani.Filius meus : aut edificatio vel intelligentia mea. heb.bani. בני
Baaſa.In factura:ſiue in tinea:aut in cōpreſſiōe: vel ſcrutatione tollēs. בעשא
Babel.Confuſio: vel commixtio. בבל
Babylon.Idem.
Babylonia.Idem.
Babylonii.Confuſi: vel commixti.
Bachachar.Vacua vel inanis viſitatio aut matutinatio vel vapulatio:aut inanis vacca.heb.bachbachar. בקבקר
Bachanai.Miſer ſiue pauper filius meus:aut paupertas vel humiliatio filii aut intelligentie vel edificationis . heb. machbanai. מכבני
Bachenor.Ebrius: vel vinoſus.G. βακχήνωρ
Bachides.Idem.G. βακχίδης
Badacher.In compunctione:ſiue in tranſfixione:aut in cōfoſſione:ſiue vectis frigiditatis: vel ſola frigiditas. בדקר

בָּדָד Badad. Solitarius: ſiue in mammilla: vel in dilectione.
Badadi. Idem. heb. badad.
בְּדְיָה Badaias. Solus dominus: vel vectis domini.
בְּדָן Badan. Vectis: vel ſolus: aut in iudicio.
בִּגְתָה Bagatha. In torculari.
בִּגְתָן Bagathan. In torculari: aut cibum tribuens.
בְּעָלִים Bahalis. In letitia: ſiue in arrogantia.
Bahem. In eis: vel cum eis. D.
בַּחוּרִים Bahurim. Electi: ſiue iuuenes: aut in foraminibus vel in li(bertatibꝰ.
בִּלְהָה Bala. Inueterata: ſiue turbata: aut defluens.
בַּעֲלָה Bala. Ioſ. 15. Idolũ eius: aut dñans ei: vel ſubiecta: aut poſſeſſa: ſiue in aſcenſione: vel in eleuatione. heb. baala.
בֶּלַע Bála. 1. Paralip. 5. Deglutiens: aut deſtruens.
בִּלְהָה Ballaa. Inueterata: ſiue turbata: aut defluens.
בַּעֲלַת Balaad. Subiecta: ſiue poſſeſſa: aut in exaltatione: vel inaſcẽſione. heb. baalath.
בִּלְעָם Baalam. Vetuſtas populi: vel abſq; populo: ſiue deuoratio aut deſtructio eorum.
בִּלְהָן Balaan. Inueteratus: ſiue turbatus.
בַּעַל חָנָן Balaana. Idoli gratia vel donum: ſiue poſſeſſio gratie vel doni. heb. baalanan.
בִּלְהָן Balaanan. Inueteratus: ſiue turbatus. heb. balaan.
בָּלָק Balach. Inuoluens: aut deſtruens: vel cum lambente: aut ſyriace cum percutiente.
בֶּלַע Bálach. Geñ. 36. Deglutiens: vel deſtruens.
בַּלְאֲדָן Baladam. Abſq; imperio: vel abſq; iudicio: aut vetuſtas imperantis vel iudicii. heb. baladan.
Baladan. Idem.
בִּלְהָן Balam. Inueteratus: ſiue turbatus. heb. balan.
בַּעַל חָנָן Bálanan. Idoli gr̃a vel donũ: aut poſſeſſor gr̃e vel doni.
בַּעַל חָצוֹר Bálaſor. Idoli atriũ vel fenũ: aut poſeſſor atrii vel feni.
בִּלְדַּד Baldath. Vetuſta dilectio vel mammilla: ſiue inueteratus motus: aut abſq; motu, ſiue abſq; dilectione vel mammilla. heb. baldad.
בֶּלַע Bále. Deglutiens: vel deſtruens.
Baleite. Idem. plu. nu.
בַּעַל יָדָע Baliada. Idolũ aptũ vel manifeſtatũ: ſiue poſſeſſor ſcientie
בְּעָלוֹת Baloth. Subiecte: vel poſſeſſe: aut in aſcenſione.
בַּעַל שָׁלִשָׁה Balſaliſa. Idolũ tertiũ: aut idolũ ducis vel principis ſiue poſeſſor triũ: aut poſeſſor ducatus vel principatus.
בֵּלְטְשַׁאצַּר Balthaſar. Abſcondite theſaurizans: ſiue in malleatore theſaurizans: vel occulte portans anguſtiam.
בֵּלְשַׁאצַּר Balthaſar. Dañ. 5. & 7. & 8. Non portans anguſtiam: vel non theſaurizans: aut ex ſyro & hebreo ſcrutator theſauri. heb. balſaſar.
בָּמוֹת Bamoth. Altaria vel excelſa: ſiue in morte.
בָּמוֹת בַּעַל Bamothbáal. Altaria vel excelſa idoli: aut in morte idoli.
בַּעֲנָא Bana. In reſponſione: ſiue in afflictione: aut in cantico: vel ſyriace deprecatio. heb. baana.
Banaa. Idem. heb. baana.
בִּנְעָא Banaa. 1. Paralip. 8. In motu.
בְּנָיָהוּ Banai. Filius domini: aut intelligentia domini: ſiue edificatio domini. heb. banaia.
Banaia. Idem.
Banaias. Idem.
בָּנִי Bane. Filii: aut edificantes: ſiue intelligentes.
בְּנָיָה Banea. Filius dñi: aut intelligentia vel edificatio domini.
Baneas. Idem.
בְּנֵי יַעֲקָן Baneiaacan. Filii tribulationis vel laboris: aut edificatores tribulationis vel laboris: vel intelligentes tribulationem vel laborem.
בָּנִי Bani. Filius meus: aut edificatio vel intelligentia mea.
Banni. Idem.

Bannia. Filius dñi: aut intelligentia vel edificatio dñi. בְּנָיָה
Bannia. Eſd. 10. Nutrimentum domini: ſiue arma domini. heb. zania. זַנְיָה
Baniel. Gratia dei: ſiue requies aut mĩa dei. heb. haniel. חַנִּיאֵל
Baninu. Filii noſtri: aut edificatores noſtri: ſiue intelligen(tes noſ. בְּנִינוּ
Bara. incendium: ſiue expurgatio: aut paſtus vel iumentum: ſiue inſipientia: vel in vigilia. בְּעֵרָה
Bara. 1. Paralip. 8. b. In ſocietate: ſiue in malicia aut in vlulatione: vel in paſtu. heb. baraa. בַּרְעָה
Barrabas. Filius patris vel magiſtri: aut filius confuſionis vel ignominie. D.
Barach. Fulgur: ſiue in vanum: vel in vacuum. בָּרָק
Baracha. Benedictio: aut genuflexio. בְּרָכָה
Barachel. Benedicens deum: aut genuflectens deo. בַּרַכְאֵל
Barachia. Benedicens dominum: aut genuflectẽs domino בֶּרֶכְיָה
Barachias. Idem.
Barad. Grando: ſiue in deſcenſu: aut in imperio. בֶּרֶד
Baraia. Creatura domini: ſiue impinguatio aut electio domini: ſiue in viſione. ſ placito. D. בְּרָאיָה
Baraſa. In egeſtate: aut filii plaſmatio: ſiue i curſu: vel in bñ
Báred. Grando: vel in deſcenſione: aut in imperio. בֶּרֶד
Baria. Sera: vel vectis: ſiue fugitiuus: aut in odore. בָּרִיחַ
Baria. 1. Paralip. 7. & 8. & 23. In malo: ſiue in clamore: aut in vlulatione: vel in paſtu. בְּרִיעָה
Baricu. Maleficus: vel magus: ſiue in nequitia. D.
Bariona. Filius colũbe: ex ſyro & hebreo. D.
Barnabas. Filius prophete: vel filius conſolationis. D.
Barſabas. Filius reuerſionis vel conuerſionis: aut filiꝰ quietis: ſeu filius iuramenti. D.
Barthimeus. btũs hiero. dicit ꝙ corrupte legitur: & debet ſcribi barſemeꝰ: qđ ſyriace interp̃tatur filiꝰ cecꝰ: vel filius (cecitatis. D.
Bartholomeꝰ. Filiꝰ ſuſpẽdentis aquas. D.
Baruch. Bñdictus: ſiue genuflexus. ſ anguli. בָּרוּךְ
Barzaith. Filius anguli: aut puritas anguli: ſiue frumentũ בִּרְזָוִת
Baſa. In malo: ſiue in ſocio: aut in clamore: vel in paſtu: ſiue (in cõfractiõe. heb. bara. בֶּרַע
Baſaia. In factura dñi בַּעֲשֵׂיָה
Baſan. In dente: ſiue in ebore: aut in mutatione: vel in ſomno ſeu in dormitatione: aut confuſiõ: vel ignominia. בָּשָׁן
Baſchama. Confuſio vel erubeſcentia ire vel caloris. D.
Baſchath. Maſa: ſiue inflatio: aut i anguſtia: vel in effuſiõe. בָּצְקַת
Baſemath. Aromata: vel confuſio mortis: aut in deſolatiõe ſiue in poſitione: aut in nominibus. בָּשְׂמַת
Bathuel. Filiatio dei: aut mẽſura dei: vel deſertum dei. בְּתוּאֵל
Bauranites. Eligens aq̃s: aut eligẽs quis: heb. bauramites. בַּחֲרוּמִי
Bazatha. Cõtẽptꝰ: vel deſpectus: ſiue dep̃datio: aut in oliua בִּזְתָא
Baziothia. Cõtẽptꝰ vel deſpectiões eius: ſiue prede eiꝰ: aut in oliua domini. ſ vel ſyriace deprecatio. בִּזְיוֹתְיָה
Bean. In afflictione: vel in reſponſione: aut ſcrutatio earũ: בְּעָן
Bebai. Pupilla: ſiue concauus: aut vacuus. בֵּבָי
Becbecia. Euacuatio vel diſſipatio dñi: ſiue laguncula dñi. בַּקְבֻּקְיָה
Bechetia. Idem. heb. becbetia.
Bechecias. Idem. heb. becbecia.
Bécher. Primogenitus: aut primitie: ſiue in ariete. בֶּכֶר
Becherite. Idem. plu. nu.
Bechin. In ve. i. in luctu vel in miſeria. ſyrũ eſt. heb. beuai. בְּנֵי
Béchor. Primogenitus: vel primitie: aut in ariete. בֶּכֶר
Bechor. 1. Reg. 9. primogẽitura: ł primitie. heb. bechorath בְּכוֹרַת
Bechuc. Vacuitas: aut euacuatio: vel diſſipatio: ſiue laguncula. heb. becbuc. בַּקְבּוּק
Bedan. Vectis: vel ſolus: ſiue in iudicio. בְּדָן
Beélphegor. Idolum hiatus vel aperture. בַּעַל פְּעוֹר
Beelphegor. Ioſ. 22. In hebreo eſt fogor: & interpretatur apertura: vel hiatus. פְּעוֹר

בַּעַל מְעוֹן Beélmeon. Idoli habitaculum: vel idolum de peccato: aut poſſeſſio habitaculi: vel poſſeſſio ex peccato.
בַּעַל צְפוֹן Beélſephon. Idolum aquilonis: vel idolum occultum: aut idolum ſpecule: vel poſſeſſor aquilonis vel ſpeculationis aut ſecreti.
בְּעַלְטְעֵם Beéltheem. Idolum ſiue poſſeſſor ſaporis vel guſtus aut rationis vel eloquii.
בַּעַל זְבוּב Beélzebub. Idolum muſcarum: vel poſſeſſor muſcarum.
בְּאֵרָה Beera. Puteꝰ: ſiue explanatio vel declaratio: aut in luce eiꝰ.
בְּאֵרִי Beeri. Puteus: ſiue explanans: aut declarans: vel in luce: ſiue in leone.
בְּאֵרוֹת Beeroth. Putei: ſiue explanationes: vel declarationes: aut in luminibus.
בְּגוַי Begoai. In corpore meo: ſiue in gente: aut ſyriace intriſecꝰ.
Beguai. Idem.
Beggui. Idem.
בְּהֵמוֹת Behemoth. Quadrupedia: ſiue in ip̃a mors: aut ĩ tumultu.
בֵּל Bel. Vetuſtus: aut nihil: ſiue defluens.
בֶּלַע Béla. Deglutiens: ſiue deſtruens.
חֵלֶף Béleb. Mutatio: ſiue tranſitus: aut perforatio. heb. héleph.
בִּלְגָּה Belga. Refrigeriũ: vel confortatio: aut vetuſtas vultus.
בִּלְגַּי Belga. Nee. 10. Refrigerium: ſiue confortatio: aut vetus vallis. heb. belgai. ſ belga
בִּלְגָּה Belgi. Refrigeriũ: ſiue confortatio: vel vetuſtas vultus. heb.
בְּלִיַּעַל Belial. Peruerſus: vel abſq; iugo: ſiue non aſcendens.
Belma. Nihilum: aut vetuſtas nimia. D.
בִּלְשָׁן Belſan. In lingua: aut in detractione: ſiue vetuſtas dẽtis: aut vetus ebur: vel ſyriace ſcrutans.
Belſar. Idem. heb. belſan.
אֲבֵל הַשִּׁטִּים Bellatim. Luctus deuiationum ſiue expanſionum: aut luctus ſpinarum vel minarum. heb. abelſatim.
אֶלְתְּקֵן Beltheéen. Dei correctio: ſiue dei preparatio. heb. eltheecen
בֵּן Ben. Filius: vel edificans: aut intelligens.
בֶּן אֲבִינָדָב Benabinadab. Filius patris ſpontanei: aut filius patris vouentis vel principis.
בֶּן הֲדַד Benadab. Filius ſonitus vel clamoris: aut filius dilecti vel patrui ſiue mammille. heb. benadad.
בֶּן חַיִל Benáil. Filius fortitudinis vel exercitus: aut filius diuitiarũ vel antemuralis ſiue doloris.
בֶּן דֶּקֶר Bendéchar. Filius compunctionis vel tranſfixionis.
בֶּן חֶסֶד Beneſeth. Filius mĩe vel opprobrii. heb. beneſed.
בֶּן גֶּבֶר Bengáber. Filius viri: aut filius robuſti vel potentis.
בֶּן הִנֹּם Benhennon. Filius diuitiarum ſuarum: aut filius decipientis vel contriſtantis eos. heb. benhennom.
בֶּן חוּר Benhur. Filius libertatis vel foraminis aut albedinis.
בָּנִי Beni. Filius meus: aut intelligentia ſiue edificatio mea.
Benni. Idem.
בִּנְיָמִין Beniamin. Filius dextere.
מִנְיָמִן Beniamin. 2. Paralip. 31. c. vbi dicitur eden & beniamin interp̃tatur de dextera: ſiue p̃paratio dexterẽ. heb. mẽiamin
בִּנּוּי Bennoi. Edificatio: aut filiatio: ſiue in habitaculo meo: aut in pulchritudine.
בְּנוֹ Bennon. Filius eius: aut edificatio vel intelligẽtia eiꝰ. heb. (beno.
בֶּן אוֹנִי Benoni. Filius doloris mei.
בָּנוֹת Benoth. Filie: ſiue intelligentie: vel edificationes.
בִּנּוּי Bennui. Edificatio: vel filiatio: ſiue in habitaculo meo: aut in pulchritudine.
בֶּן זוֹחֵת Benzoeth. Filius ſeparationis: aut filius iſtius formidinis vel contritionis.
בְּעֹן Beon. In afflictione: vel in reſponſione: aut in cantico: vel ſcrutatio earum: aut ſyriace deprecatio. ſ vel paſtus.
בְּעוֹר Beor. Incendium: vel expurgatio: aut inſipiẽs: ſiue iumẽtũ
בְּאֵרָה Bera. Puteꝰ: ſiue explanatio vel declaratio: aut in luce eius.

Berchameth. Puteus vel declaratio celſitudinis aut iaculationis: ſiue in luce excelſa. heb. berrameth. בְּאֵר רָמַת
Bercos. Filius conciſionis vel ſeparationis. בַּרְקוֹס
Berea. Puteus eius: vel filia eius: aut declaratio eius. D.
Beri. Filius meus: ſiue purꝰ: vel electꝰ: aut frumentũ meum בְּרִי
Beri. Geñ. 46. Vigil. vel ſuſcitatꝰ: aut effũdens: ſiue denudans: vel ciuitas mea: aut ſyriace inimicus. heb. heri. עֵרִי
Beria. In malo: ſiue in clamore: aut in vlulatione: vel ĩ paſtu בְּרִיעָה
Beria. 1. Paralip. 7. In malo. בְּרִיעָה
Berith. Pactum: ſiue fedus. בְּרִית
Bernice. Grauis victoria: vel pondus victorie. G. Βερνίκη.
Beroea. Grauis: vel ponderoſa. G. Βέροια.
Beroenſis. Grauis vel ponderoſus. G. Βεροιαῖος.
Beromi. Filius caloris vel indignationis: aut puritas ſiue frumentum indignationis: vel fugiens aquam. בַּרְחֻמִי
Beroth. Putei: ſiue explanationes: vel declarationes: aut in luminibus. ſ preſſus. heb. berothai. בְּאֵרוֹת
Beroth. 2. Regum. 8. Putei: ſiue pacta: vel puritas: aut cu- בֵּרֹתַי
Berotha. Idem. ſ. n.
Berothite. Putei: ſiue explanationes: vel declaratiões: aut ĩ (luminibus. בְּאֵרֹתִים
Berothites. Idem. ſ. n.
Berothites. 1. Paralipo. 11. interpretatur puteus ſiue pactũ: vel puritas: aut cupreſſus. בֵּרֹתִי
Berſa. In malo: vel in iniquitate: ſiue in condemnatione: aut filius reſpiciens. בִּרְשַׁע
Berſabee. Puteus iuramenti: ſiue puteus ſaturitatis aut pu(teus ſeptimus. בְּאֵר שֶׁבַע
Berſabe. 2. Reg. 11. & 12. & 3. Reg. 1. & 2. & p̃s. 50. Filia iuramenti vel ſaturitatis: aut filia ſeptima. heb. bethſabe. ſ aut filia potẽtis. heb. bethſue. בַּת שֶׁבַע
Berſabee. 1. Paralipo. 3. Filia ſaluationis vel exclamatiõis. בַּת שׁוּעַ
Berſan. Domus tumultus: aut domus opulẽtie. heb. bethſã. בֵּית שְׁאָן
Berzelai. Ferreus: aut ex ſyro & hebreo, filius contemptus בַּרְזִלַּי
Beſai. Oua: ſiue cenoſus: vel hũidꝰ: aut i naui. (vł deſpectꝰ בֵּצַי
Beſai. Nee. 7. e. conculcatio ſiue contemptio vel deſpectꝰ. בֵּסַי
Beſechat. maſſa: ſiue inflatio: aut in anguſtia: vel in effuſiõe בָּצְקַת
Beſee. Conculcatio: ſiue contemptus: vel deſpectus. בֵּסַי
Beſellam. In pace: vel in retributione: ſiue decoctio eorum בִּשְׁלָם
Beſeleel. In vmbra dei. בְּצַלְאֵל
Beſluth. In vmbris: aut in aſſatiõe: vel ſyriace in oratione. בַּצְלוּת
Beſodia. In ſecreto domini: ſiue in conſilio domini. בְּסוֹדְיָה
Beſor. Euãgelizatio: ſiue ĩcarnatio: aut in boue: vel ĩ muro. בְּשׂוֹר
Beth. Domus. D. ſ aut domus agni eorũ.
Bethacarem. Domus vinee: ſiue domus cognitionis eorũ: בֵּית הַכֶּרֶם
Bethaphua. Domus pomi: vel domus inflationis. בֵּית תַּפּוּחַ
Bethagla. Domus feſtiuitatis vel reuolutionis eius. בֵּית חָגְלָה
Bethaiſimoth. Domus deſolationum: aut domus repoſitionum vel nominationum. בֵּית הַיְשִׁמוֹת
Bethamoth. Domꝰ fortitudĩs mortis. heb. bethazmoth. בֵּית עַזְמָוֶת
Bethanan. Domus gratie ſiue miſericordie vel doni. בֵּית חָנָן
Bethanath. Domꝰ cãtici vel rñſiõis: aut domꝰ afflictionis. בֵּית עֲנָת
Bethania. Domus obedientie vel afflictionis: aut domus cãtici: ſiue domus gratie domini. D.
Bethanim. Robuſti vel fortes: aut munera: ſiue fortitudo maris. heb. ethanim. אֵיתָנִים
Bethanite. Domus cantici vel reſponſionis: aut domus af(flictio- בֵּית עֲנֹת
Bethanoth. Idem.
Betharaba. Domus planiciei: ſiue domus ſuauitatis aut domus fideiuſſionis: ſiue domꝰ veſpertina: aut domꝰ ſalicis. בֵּית הָעֲרָבָה
Betharam. Domus celſitudinis: aut domus pregnantium vel montium eorum. בֵּית הָרָם
Betharam. Nume. 32. Domus montis vel pregnantis: ſiue domus cantantis vel preconizantis. heb. betharan. בֵּית הָרָן
Betharan. Idem.

בֵּיתהָרָם Betharan. Ioſ.15. Domus celſitudinis: aut domus pregnantium vel montium eorum. heb. betharam.

בֵּיתאָוֶן Bethauen. Domus vanitatis vel doloris: aut domus fortitudinis vel iniquitatis.

בֵּית אֵל Bethauen. Ioſ.8. In hebreo habetur bethel. quod interpretatur domus dei.

בֵּיתבָּרָה Bethbera. Domus filii eius: ſiue domus electa: aut domus puritatis vel frumenti eius.

Bethbeſſe. Domus confuſionis: vel domus erubeſcētie. D.

בֵּיתכַּר Bethchar. Domus agni: ſiue domus cognitionis: aut domum fodiens.

בֵּיתדָּגוֹן Bethdagon. Domus frumenti: vel domus piſcis.

בֶּטַח Béthe. Fiducia: vel confidentia: aut in linitione.

בֵּית אֵל Bethel. Domus dei.

בֶּתֶר Bethel. Cāti.2. Diuiſio: ſiue in turture: aut in exploratione vel contēplatione: aut ſyriace poſterior. heb. bether.

בֵּיתעֵמֶק Bethémech. Domus vallis vel profunditatis.

בֶּטֶן Béthen. Venter: ſiue terebinthus.

בֵּיתבִּרְאִי Betherai. Domus creatoris mei: aut domus ſanitatis vł pinguedinis ſiue electionis mee. heb. bethberai.

Bethphage. Domus oris vallium: vel domus bucce vallis: ſiue domus ficuum. ſ. precoquarum. D.

בֵּיתפֶּלֶט Bethphalech. Domus liberatiōis vel expulſionis: aut ex hebreo & ſyro domus vomitus. heb. bethphalet.

Bethpheleth. Idem.

בֵּיתפַּצֵּץ Bethpheſes. Domus diuiſionis vel confractionis.

בֵּיתפְּעוֹר Bethphogor. Domus hiatus: ſiue domus aperture.

בֵּיתגָּדֵר Bethgader. Domus muri vel macerie.

בֵּית גָּמוּל Bethgamul. Domus retributionis: ſiue domus ablactationis: aut domus cameli.

בִּתְיָה Bethia. Filia domini: vel menſura domini.

בֵּית הַיְשִׁימוֹת Bethieſimoth. Domus deſolationum: aut domus repoſitionum vel nominationum.

בֵּית לְבָאוֹת Bethlebaboth. Domus leenarum: aut domus cordis littere vel ſigni: ſiue domus venientibus. heb. bethlebaoth.

בֵּיתלֶחֶם Bethleem. Domus panis: ſiue domus belli.

בֵּית הַלַּחְמִי Bethleemites. Idem.

בֵּית לַחְמִי Bethleemites. 1. Paralip. 20. panis: aut pugna. heb. leemites

בֵּית מַעֲכָה Bethmacha. Domus cōpreſſa vel cōtrita: aut domus fixa.

בֵּיתמְעוֹן Bethmaon. Domus habitaculi: vel domus ex peccato.

בֵּית מַרְכָּבוֹת Bethmarchaboth. Domus quadrigarum: ſiue domus amaritudinis extincte:

בֵּיתנִמְרָה Bethnemra. Domus pardi: ſiue domus rebellionis vel amaritudinis: aut domus commutationis.

בְּטֹנִים Bethonim. Ventres: ſiue terebinthi.

בֵּיתחוֹרוֹן Bethoron. Domus ire: ſiue domus libertatis aut foraminis vel albedinis.

בַּחֲרוֹן Bethoron. 2. Reg. 2. Diuiſio: ſiue in exploratiōe ipſius: aut filia cantici: vel ſyriace poſterius.

בֵּיתרָפָא Bethrapha. Dom⁹ ſanitatis vł medicie: aut dom⁹ laxatiōis.

Bethſaida. Domus frugum vel cibariorum: aut domus venatorum vel inſidiantium. D.

Bethſaida. Ioannis. 5. Domus effuſionis. ideſt locus vbi aque pluuiales cōfluebant. In greco ſcribitur betheſda. D.

בֵּיתשֶׁמֶשׁ Bethſámes. Domus ſolis: vel ex hebreo & ſyro domus ſeruicii vel miniſterii.

Bethſamite. Idem.

בֵּית הַשִּׁמְשִׁי Bethſamites. Idem.

בֵּיתשְׁאָן Bethſan. Domus dentis vel eboris: aut domus mutationis vel dormitionis.

בֵּיתשְׁאָן Bethſan. 3. Reg. 4. & 1. Paralip. 7. Domus tumultus: aut domus opulentie.

Bethſean. Idem.

Bethſeca. Domus deuiationis: aut domus extenſionis: ſiue domus ſpine. heb. bethſeta. בֵּית הַשִּׁטָּה

Bethſémes. Domus ſolis: aut ex hebreo & ſyro domus ſeruicii vel miniſterii. בֵּיתשֶׁמֶשׁ

Bethſemite. Idem.

Bethſimon. Domus deſolationum: ſiue domus repoſitionum vel nominationum. heb. bethſimoth. בֵּית הַיְשִׁימוֹת

Bethſimoth. Idem.

Bethſor. Domus rupis vel fortitudinis: ſiue domus plaſmationis: aut domus obſidionis vel vinculi. בֵּיתצוּר

Bethſur. Idem.

Bethſura. Idem. D.

Bethue. Vacuitas: aut euacuatio: vel diſſipatio: ſiue laguncula. Heb. becbuc. בַּקְבּוּק

Bethúlarma. Duo nomina ſunt. Bethul. virgo. Arma. Anathema: vel rete ſiue retiaculum: aut dedicatum vel conſecratum. ſ. deo. בְּתוּלחָרְמָה

Bethulia. Virgo dñi: aut domus parturiens dominum. D.

Bethzachara. Domus memorie vel recordationis. D.

Bethzecha. Domus tribulationis: ſiue domus cōpedū aut domus cōflationis: vel ex hebreo & ſyro domus vtris. D.

Bézech. Fulgur: ſiue in compedibus. בֶּזֶק

Biblii. Termini: vel cōfinia: aut termin⁹ maris. heb. gibli. גְּבָלִים

Bithalaſſum. In greco eſt dithalaſſum quod interpretatur duo maria ſiue diuerſa maria: quod in nauigatione vix ſine periculo euenire ſolet. G. διθάλασσον

Bithynia. Violenta properatio. G. Βιθυνία.

Blaſtus. Germinans vel producens. G. Βλαστός

Boanerges. Beatus hieronymus dicit ꝙ debet ſcribi baneréem. quod interpretatur filii tonitrui.

Bocci. Vacuus: aut diſſipatio: ſiue in vomitu. בּוּקִּי

Bocciau. Euacuatio vel diſſipatio domini. בּוּקִּיָּהוּ

Bóchor. Primogenitus: vel primitie: ſiue in ariete. בֶּכֶר

Bochri. Idem. בִּכְרִי

Bochru. Idem.

Bóem. Pollex: ſiue in eis. heb. Bóen. בֹּהֶן

Bonni. Filius meus: aut edificans: ſiue intelligens. בָּנִי

Bonni. Nee. 9. Edificans me: ſiue adoptans aut intelligens me. heb. banani. בָּנִי

Bóoz. In fortitudine: aut in hirco. בֹּעַז

Borith. Herba in qua eſt acrimonia ſaponis. בּוֹרִית

Boſes. Cenum: aut in ipſo flos: ſiue in ipſo reſpiciens. בּוֹצֵץ

Bóſphorus. Hebraice dicitur ſepharad: & interpretatur liber ſiue codex deſcendens vel imperans: aut finis vel conſumatio deſcenſionis vel imperii. סְפָרַד

Bóſor. Munitio: aut vindemia: ſiue ablatio: vel probibitio: aut in anguſtia: vel in tribulatione. בֶּצֶר

Boſra. Idem. בָּצְרָה

Boſram. In grege eius: aut in diuitiis: ſiue ĩ tinea legis: vel in tinea explorationis. heb. beaſthara. בְּעֶשְׁתְּרָה

Breſith. Primus liber legis: & interpretatur in principio: more hebreorum qui libros ab eorum principiis quādo ꝙ denoīare ſolēt. Grece vero appellatur geneſis. i. gñatio eo quod ibi generationes celi & terre continentur.

Brie. In malicia: vel in ſocietate: aut in clamore: ſiue in vlulatione: vel in paſtu. בְּרִיעָה

Brieite. Idem.

Bubáſtus. Os conculcationis vel contemptus ab ore. heb. (pubaſtus. פִּי בֶסֶת

Bugeus. Iactator. G. Βουγαῖος

Bul. Germen: ſiue vetuſtas: aut defluens. בּוּל

Buna. Edificans: ſiue intelligens: aut adoptans. בּוּנָה

Buz. Contemptus: ſiue depredatus. בּוּז

Buzi. Idem.

De incipientibus a littera. c.

קְהָת Caath. Congregatio: ſiue ruga: aut obtuſio.

תַּחַת Caath. 1. Paralip. 6. b. vbi dr̃ caath fili⁹ ei⁹: interpretatur ſubter vel ſub: aut confractio: ſiue formido. heb. táath.

קְהָתִי Caathite. Co[illegible]tiones: ſiue ruge: aut obtuſiones.

קַבְצְאֵל Cabſeel. Co[illegible] dei.

כָּבוּל Cabul. Comp[illegible] vel quaſi germen: aut quaſi defluens: vel quaſi vete[illegible]

קְדֵמוֹת Cedemoth. An[illegible]: vel priores: ſiue oriētales: aut incendium vel in[illegible] mortis.

קָדֵשׁ Cades ſanctitas.

קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ Cadeſbarne. Sanctitas [illegible] inſtabilis: aut ſanctitas frumenti vel puritatis cōmote vel inſtabilis.

קָדֵשׁ Cadeſbarne. Deute. 1. in fine capi. in hebreo eſt cades interpretatur ſanctitas.

קְדוּמִים Cadumim. Antiqui: vel priores: ſiue oriētales: aut antiquū ſiue orientale mare: aut incendium vel humiliatio aquarū.

Caph. Vola. i. palma manus: aut phiala. D.

כְּפִירָה Caphara. Leūcula: aut propiciatio: ſiue linitio: vel villa: aut oppidum: ſiue glacies: aut ſyriace negatio.

Capharnaum. Ager penitentie: vel villa conſolationis: aut propiciatio penitentis. D.

Capharſalama. Ager vel villa pacis vel retributionis. D.

Caphetetha. man⁹ doni: aut ſyriace vinculū: vł colligatio. D

כְּפִירָה Caphira. Leūcula: aut propiciatio: ſiue linitio: vel villa aut oppidum: ſiue glacies: aut ſyriace negatio.

Cayphas. Inueſtigator: vel ſagax: ſeu vomens ore: aut vomitus oris. D.

קַיִן Cáin. Poſſeſſio: vel poſſeſſus.

קֵינָן Caynan. Poſſeſſor: vel emptor: aut lamentator: vel nidus.

Caius. Lingua latina priſca interpretatur dñs. latinum eſt.

כְּלָל Calaal. Cōſumatio: vel totalitas: aut quaſi nox: vel ſyriace corona. heb. calal.

כַּלְנֵה Calanne. Omnes nos: ſiue omnia hec: au conſumatio noſtra: vel ſicut manens: aut quaſi murmurans.

Calānus. Idem.

כַּלְכֹּל Calchal. Nutriens: ſiue conſumās omnia: aut ſuſtinens oīa.

כָּלֵב Caleph. Quaſi cor: aut canis: ſiue caniſtrum. heb. caleb.

Calphi. Vox oris. vel conſumatum aut perfectum os. D.

חֳלִי Cali. Infirmitas: ſiue deprecatio: aut expectatio: vel principium: aut gemma: vel monile.

καλισθένης Caliſthenes. Pulchrum robur ſiue pulchra potentia. G.

קְלִיטָא Calitha. Refugium; ſiue contractio: aut vox declinans.

כְּלוּבַי Calubi. Caninus: aut caniſtrum meū: ſiue totus ipſe in me.

קָמוֹן Camon. Reſurrectio ſiue confirmatio eius.

קְמוּאֵל Camuel. Surrexit de⁹: vel ſuſcitauit aut cōfirmauit eū de⁹.

חָמוּל Camul. Pius vel miſericors.

קְנָת Canath. Emptio: ſiue poſſeſſio: aut lamentatio.

תַּעְנַךְ Canath. Iudi. 1. Confringens te: vel humilians te: ſiue reſpondens tibi. heb. tanach.

Candacis. Poſſidens contritionem: aut ex hebreo & ſyro poſſeſſio munda vel puriſſima. D.

כַּפְתֹּרִים Cappadoces. In hebreo eſt captorim: & interꝑtatur ſpherule: ſiue poma: aut vola vel palma turturū vel exploratorū.

כַּפְתּוֹר Cappadocia. Idem. ſ. n.

קַבְצְאֵל Capſeel. Congregatio dei. heb. cabſeel.

כַּפְתֹּרִים Capturim. Cappadoces: ſiue ſpherule vel poma: aut vola vł palma turturum vel exploratorum.

כַּרְכְּמִישׁ Carchamis. Agnus quaſi ablatus: aut agnus quaſi palpans: vel ex ſyro & hebreo ciuitas ablata

קֵרֵחַ Carée. Caluus: ſiue glacies.

קָרְחִים Careim. Idem. plu. nu.

Carſa. Capitalis. G. καρία.

Cariath Ciuitas: vel vocatio: aut lectio: vel occurſus. קִרְיַת

Cariathaa. Pauimētū: ſiue frigiditatē diſſoluēs. he. carchaa. קַרְקָעָה

Cariathai. Ciuitates: aut vocatiōes: ſiue lectiōes: vł occurſ⁹. קִרְיָתַיִם

Cariátharbe. Ciuitas quattuor. i. quattuor patriarcharum. ſ. adam. abraam. iſaac. & iacob. qui ibi ſepulti ſunt. קִרְיַת אַרְבַּע

Cariathbáal. Ciuitas idoli vel imperātis aut poſſidentis. קִרְיַת בַּעַל

Cariathiarim. Ciuitas ſiluarum. קִרְיַת יְעָרִים

Cariáthiarim. Eſd. 2. interpretatur Ciuitas ciuitatū vel oppidorum: aut ciuitas vigilantium: vel ex hebreo & ſyro ciuitas inimicorum. heb. cariatharim. קִרְיַת עָרִים

Cariatharim. Hiere. 48. Ciuitates: aut vocationes: ſiue lectiones: vel occurſus. heb. cariatháim. קִרְיָתַיִם

Cariáthim. Idem.

Cariathſépher. Ciuitas litterarum. קִרְיַת סֵפֶר

Cariathſena. Ciuitas rubi: vł ex hebreo & ſyro ciuitas inimicitie. קִרְיַת סַנָּה

Carie. Capitalis. G. καρία.

Carioth. Ciuitates: aut vocatiōes: ſiue lectiōes: vel occurſus. קְרִיּוֹת

Carith. Conciſio: ſiue confoſſio: aut exterminatio כְּרִית

Carmel. Cognitio circunciſionis: vel agnus circūciſus: aut teneritudo. ſ. illa que eſt ſegetum; vel coccinus. כַּרְמֶל כַּרְמְלִי

Carmelites. Idem.

Carmelitis. Idem. femi. gene.

Carmelus. Idem quod carmel. כַּרְמֶל

Carmon. Quaſi malum granatū: vel vinea doloris ſiue fortitudinis.

Carnáim. Cornua. קַרְנַיִם

Carpum. Fructus vel fructuoſus. G. καρπόν.

Carpus. Idem. G. καρπός.

Cartha. Ciuitas: ſiue vocatio: aut lectio: vel occurſus. קַרְתָּה

Carthaginenſes. In hebreo eſt tharſis: & interpretatur contēplatio gaudii: vel exploratio marmoris: aut turtur gaudii: ſiue chryſolithus lapis. ſ. precioſus: aut mare. תַּרְשִׁישׁ

Carthari. Ciuitas: vel uocatio: aut lectio: vł occurſus: ſiue frigiditatem dans. heb. carthan. קַרְתָּן

Caſaloth. Temeritates: ſiue fiducie: aut ilia. כְּסֻלּוֹת

Caſbon. Numeratio: vel cogitatio: aut feſtinans filius. D.

Caſeth. Quaſi demon: aut quaſi depredator: vel quaſi mamilla: aut quaſi ager. heb. caſed. כֶּשֶׂד

Caſphia. Argentaria: ſiue cupiditas: aut ſyriace verecūdia. כָּסִפְיָא

Caſphin. Idem. D.

Caſphor. Argēteus mons: aut deſiderabilis mons. D.

Caſſia. Species aromatica: vel angulus. קְצִיעָה

Caſis. Conciſio: aut finis. קְצִיץ

Caſleu. Spes aut temeritas eius: ſiue thronus vel calix illius aut ilia eius. כִּסְלֵו

Catheth. Tedium: ſiue contentio. קַטַּת

Cauda. In greco clauda: & interpretatur vox facta: ſiue vox flebilis. G. κλαύδη.

Cedar. Nigredo: aut triſtitia. קֵדָר

Cédes. Sanctitas. קֶדֶשׁ

Cedimoth. Antiquiores: vel priores: aut orientales: ſiue incendium vel incuruatio mortis. קְדֵמוֹת

Cedma antiquus: vel prior: aut orientalis. קֵדְמָה

Cedmiel. Antiquitatis vel prioritatis deus: aut oriētis de⁹. קַדְמִיאֵל

Cedron. Denigratus: aut triſtis. קִדְרוֹן

Cephas. Petrus. ſ. a petra. ſyrum eſt.

Cephi. Speculator: vel fauus: ſiue cooperimentum: aut expectatio. צֹפִי

Cephira. Leuncula: aut propiciatio: ſiue linitio: aut villa vel oppidum: ſiue glacies: aut ſyriace negatio. כְּפִירָה

Ceila. Diſſoluēs eā: ſiue diuidēs aut ſcindēs eā. vel fixio ei⁹. קְעִילָה

Celaia. Vox dñi: aut alleuiatio domini: ſiue torrefactio. קֵלָיָה

Celaia. Nee. 12. leuis: ſiue torrefact⁹. aut vox mea. heb. celai קַלַּי

Celátha. Cet⁹ vel cōgregatio: ſiue eccl̃ia. heb. cehálatha. קְהֵלָתָה

Celeon.Conſumatio vel perfectio: aut alleuians dolorē vel triſtitiam.D.
Celeſyria.Curua ſiue depreſſa ſyria.G.
Celita.Refugium:vel contractio:aut vocis declinatio.
Celluim. Tegumentum vel ſedes tabularum: aut ſpes vel temeritas vite.
Cenchris.Milium genus leguminis.G.
Cendebeus.Zelus vel poſſeſſio doloris:aut zeli emanatio.
Cenereth.Cithara:vel quaſi lucerna.
Ceneroth.Idem.plu.nu.
Cenez. Nidus iſte:aut lamētatio hec:ſiue poſſeſſio vel emptio hec.
Genezei.Idem.
Cenezeus.Idem.
Ceni.Poſſeſſio:vel emptio:ſiue nidus:aut lamentatio.
Cerethi.Conciſio:ſiue tranſfoſſio:vel exterminatio.
Cerethi.4.Reg.11.Milites:aut arietes.heb.cari.
Ceros.Vncinus:aut incuruatio.
Ceſar.A ceſo matris vtero dictus eſt: vel a ceſarie.i.coma vel capillatura cū qua ortus eſt: vel quod ceſios.i.glaucos habuerit oculos vt quidam volunt.latinum eſt.
Ceſarea.Idem:nam a ceſare dicta eſt.
Ceſeleth.Temeritates:ſiue fiducie:aut ilia.
Ceſien.Duricia:ſiue ſtipula:aut cucumerarium.
Ceſion.Idem.
Cethea.Cōfracta:ſiue formidoloſa:aut ſyriace deſcendēs.
Cethee.Idem plu.nu.
Cethei.Confracti:vel formidoloſi:aut ſyriace deſcendētes
Cethim.Cōterētes:vel cōtritio maris:aut diadema:ſiue aurū:vel tinctura:aut ex ſyro & hebreo coaceruatio maris.
Cethis.Paries eſt:aut ex ſyro & hebreo caterua leene:vel ſyriace quaſi emulſus.heb.cethlis.
Cethmonei.Antiquiores:vel priores:aut orientales.
Cethura.Aromatizans:vel fumigans:ſiue ligata.
Ciph.Iſtud os: vel iſta bucca: aut ſyriace falſitas vel falſus.heb.zyph.
Ciphei.Idem.plu.nu.heb.ziphei.
Cilicia.Voluens:vel reuoluta.G.
Cin.Poſſeſſio:vel emptio:ſiue nidus:aut lamentatio.
Cina.Idem.
Cinei.Idem.plu.nu
Cineus.Idem.ſ.n.
Cineus.Gē.10.interpretatur rubus:vel ſyriace inimicitia.
Cinoth.Lamentationes que & grece threni vocantur
Cypriarches.Princeps cypri:vel princeps pulchritudinis.G.
Cyprii.Pulchri.G.
Cyprius.Idem.ſ.n.G.
Cyprus.Pulchra:vel pulchritudo.G.
Cyprus.Canti.1.&.4.Camphora:ſiue preciū:aut propiciatio:vel pruina:ſiue oppidū:aut leūculus:vel ſyriace negatio.
Cirene.Paries:ſiue trabes:aut frigiditas:vel occurſus.
Cirenei.Idem.plu.nu.
Cirenenſes.Idem.
Cirenenſis.Idem.ſ.n.
Cireneus.Idem.
Cirinus.In greco cyrinius:quod interpretatur dominans.
Cyrus.Quaſi miſer:vel quaſi heres:aut venter.
Cis.Durus:aut ſtipula:vel cucumerarium.
Ciſon.Idem.
Claudia.Latinum eſt.
Claudius.Idem.
Clemens.Latinum eſt:ſignificatq; mitem: vel modeſtum.
Cleophas: In greco cleopas: & interpretatur gloria omnis:vel omnimoda gloria.G.

Cleopatra.Gloria patrie vel patris.G.
Cloes.Viridis:aut graminea.G.
Coeleth.Eccleſiaſtes:vel concionator.
Coph.Circuitus:vel congelatio.D.
Colaia.Vox domini:aut alleuiatio dn̄i:ſiue torrefactio.
Colonia.Latinum eſt:a colendo.i.habitando dicta.
Coloſenſes.Puniti:vel ſupplicio affecti.G.
Coloſſis.Punitio:vel ſupplicium.G.
Coloza. Omnis propheta: ſiue omnis videns: aut omne pectus.
Colozai.Idem.heb.coloza.
Corban.Donum:vel oblatio.
Corbona.Idem.
Corinthus.Saturitas:vel ſacietas:aut ornamentum.G.
Corinthii.Saturati vel ſaciati:aut ornati.G.
Cornelius.Latinum eſt a cornu.
Corozaim.Hoc ſecretum:vel hic eſt myſterium.D.
Cozbi.Mendax:aut ceſſans:ſiue qſi fluens:aut qſi fluxus.
Creſcens.Latinum eſt a creſcendo.
Creta.Carnea vel carnalis.G.
Cretenſes.Idem.plu.nu.G.
Cretes.Idem.G.
Criſpus.Latinum eſt.
Cuſanreſathaim.Ethiops vel nigredo iniquitatum.
Cutha.Combuſtio:ſiue contuſio.
Cutheni.Idem.
Vſcuſq; per ſimplicem.c.litteram.i.ſine aſpiratione lecta ſunt principia nominum:ex hinc que ſequūtur aſpiratione addita.i.per.ch.legenda ſunt.
Chaana.Mercatrix vel negociatrix: ſiue contrita vel cōfracta:aut recte reſpōdēs:vel recte affligens. heb.chanaana.
Chabri.Socius:aut particeps:ſiue incantor:aut liuor.D.
Chabul.Compeditus: vel qſi germinans:aut quaſi defluēs ſeu quaſi veteraſcens.
Chai aceruus.heb.hai.
Chalune.Omnes nos:ſiue omnia hec:vel ſicut manens:aut ſicut murmurans.
Chaldea.Quaſi demō:aut quaſi depredatrix: vel quaſi mamilla:aut quaſi ager.
Chaldei.Quaſi demones:aut quaſi depredatores:vel quaſi mammille:aut quaſi agri.
Chaldeus.Idem.ſ.n.
Chale.Oportunitas: aut quaſi viriditas: vel quaſi humiditas:aut quaſi tabula.
Cham.Calidus vel calor:aut niger.
Chamaal.In circunciſione:aut in mixtione.heb.bamaal.
Chamaan.Sicut illi:aut ſimilis eis: vel quaſi turbatio.heb. chamaam.
Chamos.Quaſi palpans: aut quaſi recedens: vel quaſi auferens.
Chamuel. Surrexit deus: ſiue ſuſcitauit aut confirmauit eum deus.
Chana.Zelus vel emulatio:ſiue poſſeſſio: aut lamentatio: vel nidus eius:aut cana.i.arundo.
Chanaan.Mercator:vel negociator: ſiue contritus vel confractus:aut recte reſpondens:vel recte affligens.
Chanaan.Iudi.10.In hebreo eſt maon:& interpretatur habitaculum:ſiue delictum:vel ex peccato.
Chanaan.3.Regum.22.Mercatrix: vel negociatrix:ſiue cōtrita vel confracta:aut recte reſpondens:vel recte affligēs. heb.chanaana.
Chanaan.Hiere.41.interpretatur Sicut illi:aut ſimilis eis: vel quaſi turbatio.heb.chamaam.

Chanaana.Mercatrix:vel negociatrix: ſiue contrita:vel cōfracta:aut recte reſpondens:vel recte affligens.
Chananea.Idem.
Chananei.Mercatores:ſiue negociatores: aut cōtriti vel cōfracti:ſiue recte reſpondentes:vel recte affligentes.
Chananeus.Idem.ſ.n.
Chananeus. Vnus ex duodecim apl'is. Zelotes aut emulator interpretatur. vt habetur Luce.6. Non.n.erat ex chanaan: ſed ex chana vico galilee: que in zelum vel emulationem conuertitur.D.
Chananitis.Mercatrix:vel negociatrix:aut contrita:vel cōfracta:ſiue recte reſpondens:vel recte affligens.
Charan.Quaſi cantans: aut quaſi clamās:ſiue agnus vel cognitio eorum.
Charran.Idem.
Charran. Tob.11. & Iudich.5.& Act.7. Ira: vel ſyriace libertas.D.
Charcas.Agni cooperimētum: aut agni thronus vel calix: aut quaſi tortuoſum.ſ.non planum.
Chariatiarim.Ciuitas ciuitatum vel oppidorum: aut ciuitas vigilātium: vel ex hebreo & ſyro ciuitas inimicorum. heb.chariatarim.
Charioth.Ciuitates:aut vocatiōes:ſiue lectiōes: vel occurſus
Charmi.Vinea ſiue cognitio aquarum:vel agnus aquarum: aut quaſi celſitudo.
Charmite.Idem.
Charſena.Agnus anniculus:ſiue agnus dormiēs vel mutatus.
Chaſaia.Duricia aut grauitas eius:ſiue ſcandalum ipſius.
Chaſelon.Fiducia vel temeritas eius: ſiue ilia eius: aut thronus māſionis:vel calix ſiue tegumentum māſionis.
Chaſluim.Tegumentum tabularum: vel ſedes tabularum: aut ſpes vel temeritas vite.
Cheboleth.Onus.heb.ceboleth.
Chebron.Societas:ſiue participatio:aut adheſio:ſiue incātatio:vel liuor.D.
Cheleab.Totus vel oīs pr̄: ſiue cōſumatio vel phibitio pr̄is.
Cheliaū. Omnis vel totus ipſe: aut conſumatio eius: ſiue prohibens eum.
Chelion.Conſumatus:ſiue perfectus:aut totus colūbinus.
Chelmath.Quaſi docens:aut totus menſurans:ſiue omne indumentum: aut conſumatio vel ceſſatio menſure vel indumenti.heb.chelmad.
Chelmon. Exercitus preparatio vel numeratio: aut ſomnium eius.D.
Chelon.Ilex vel quercus:aut fortis.heb.helon.
Chelub.Caniſtrum:ſiue caninus.
Chenne.Baſis:aut rectitudo:ſiue preparatio.
Chereas.Gaudens:vel letus.G.
Chermel.Cognitio circūciſionis: vel agnus circūciſus: aut teneritudo.ſ.illa que eſt ſegetum:vel coccinus.
Cherub.Quaſi magiſter vel quaſi multiplicans: aut quaſi pugnans:vel cognitionis aut ſcientie multitudo.
Cherubim.Idem.plu.nu.
Cherubim.2.Reg.22.Idem.ſ.n.heb.cherub.
Cheſlon.Fiducia aut temeritas eius: ſiue ilia eius:aut thronus māſionis:vel calix ſeu tegumentum māſionis.
Chidon.Iaculum:vel infortunium:ſiue quaſi iudicans.
Chium.Aperta:vel apertura.G.
Choa.Spes:vel congregatio:ſiue linea:aut regula.
Chobar.Fortitudo vel potentia: aut qſi filius:ſiue quaſi puritas:vel quaſi frumentum:aut iam.i.quod iam preterit.
Chodchod.Iapſis:aut hydria hydrie.
Chodorlaomor.Quaſi generatio ſeruitutis:aut quaſi habitatio ſeruitutis:ſiue ſpherula vel rotunditas manipuli.

Chonenias.Preparatio aut firmitas vel rectitudo domini.
Choo.Vertex:vel ſummitas.G.
Chore.Caluus:vel caluicium:ſiue glacies:vel gelu.
Chore.1.Paralipo.9.c. vbi dicitur Sellum vero filius chore.&.26.&.2.Paralipo.31.interpretatur vocans:vel leges aut perdix.
Chorrei.Furores:aut libertates:ſeu foramina.
Chori.Caluus vel caluicium:aut glacies:vel gelu.
Chorite.Idem.plu.nu.
Chorites.Idem.ſ.n.
Choum.Vertex:vel ſummitas.G.
Chriſtus.Vnctus.G.
Chub.Extinguens.
Chulia.Vox domini:aut alleuiatio dn̄i:ſiue torrefactio.
Chum.Preparatio: ſiue placenta: aut ſyriace feneſtra.heb.cun.
Chus.Ethiops:aut niger.
Chus.1.Paralipo.4.interpretatur ſpina: aut eſtas: ſiue tedium:vel vigilia:aut finis.
Chuſa.Videns:aut prophetās: in greco ſcribitur chuza.D.
Chuſi.Ethiops:aut niger.
Chuſi.2.Reg.15.&.16.&.17.&.1.Paralipo.27.interpretatur Senſus:aut feſtinans:vel ſilens.
Chuſi.1.Paralipo.6. interpretatur Durus: ſiue ſtipula: aut cucumerarium.heb.ciſi.
Chuſi.pſ.7.Ethiops:aut niger.heb.chus.
Chuza.Videns:vel prophetans.D.

De incipientibus a littera.D.

Dabai.Detrahens:ſiue loquens: aut ſenectus: vel ſyriace fluens.
Dabereth.Verbum:ſiue res:aut apes:vel ſubiectio:aut ſyriace ductrix.
Dabbereth.Idem.
Dabir. Oratorium:ſiue verbum: aut res: vel ſubiectio: aut ſyriace ductor.
Dabreiamim. Verba dierum:grece autem vocatur hic liber paralipomenon.i.relictorum:eo quod in hoc libro ea maxime tractantur que in libris regum relicta ſunt.
Dabri.Oratorium ſiue verbum meum: aut res vel apes ſiue ſubiectio mea:aut ſyriace ductor meus.
Dadan.Mamilla:vel dilectio:aut patruus:vel iudicans.
Daphne.Laurus.G.
Daphnim fontem. Nu.34. In hebreo eſt ayn: & interpretatur oculus:ſiue fons.
Dagon.Frumentum:vel piſcis.
Dalaia.Pauper domini: ſiue exhauſtio aut ramus domini: vel macilentus.
Dalaias.Idem.
Dalila.Paupertas vel ſitula eius:aut ramus eius:ſiue exhauriens:aut macilenta.
Dalmanuta.Situla preparata: vel exhauſtio numerata ſiue macies vel ramus preparatus vel numeratus.D.
Dalmatia.Lampas fruſtatoria:aut fulgur vanitatis.G.
Damaris.Vxorcula.i.parua vxor.G.
Damaſceni.Sanguinis ſacci: vel ſanguinis pocula:aut ſanguis femorum vel incendiorum ſeu procuratoris.
Damaſcenus.Idem.ſ.n.
Damaſcenus.1.Paralipo.18. generationis aut habitationis procuratio:aut generatio vel habitatio incendii aut procuratoris.heb.darmaſcenus.
Damaſcus.Sanguinis ſaccus:vel ſanguinis poculū:ſiue ſanguis femoris vel incendii aut procuratoris.

דּוּמֶּשֶׂק Damaſcus.4.Reg.16.b.vbi dicitur perrexitq; achaz i ocurſum theglatphalaſar regi aſyriorũ in damaſcum:interpretatur Similitudo incendii aut oſculi vel poculi ſiue ſacci: aut ſimilis femori: vel tacitum oſculum aut poculum. heb.dumaſcus.

דַּרְמֶשֶׂק Damaſcus.1.Paralipo.18.&.2.Paralipo.16.&.24.&.28. interp̃tatur generationis vel habitationis procuratio:aut generatio vel habitatio incendii.heb.darmaſcus.

דִּמְנָה Damna.Sterquilinium:aut cruentatio: vel taciturnitas:aut ſimilitudo noſtra.

דָּן Dan.Iudicans:ſiue iudicium.

לַעְדָן Dan.1.Paralipo.26.c. Voluptuoſus: aut teſtificans ſiue deglutiens iudicium:aut ſyriace temporalis.heb.ladan.

דָּנִיאֵל Daniel.Iudicium dei.

אַדְּרָה Daran.Pallium: ſiue potentia aut magnitudo.heb.adara.

דַּרְדַּע Daran.1.Paralipo.2.generatio vl' habitatio paſtoris aut ſocietatis ſiue iniquitatis:vel ſyriace brachium.heb.dara.

דָּרְיָוֶשׁ Darius.Requirens:aut inquirens.

דָּתָן Dathan.Ritus:aut lex.

Datheman.Legis preparatio:vel legis munus.D.

דָּוִד Dauid.Dilectus.

דַּבֶּשֶׁת Debáſſeth.Meliflua:aut infamiam apponens.

דְּבֵלִים Debeláim.Palate.i.maſſe de ficibus compacte.

דְּבוֹרָה Debera.Oratorium:ſiue verbum:aut res: vel apes:aut ſubiectio:vel ſyriace ductrix.

דְּבֵלָתָה Debláta.Palata.i.maſſa de ficibus compacta.

Deblatáim.Idem.plu.nu.

δεκάπολις Decapolis.Decem ciuitatum.ſ.regio.G.

דִּקְלָה Deda.Cõminutio eius: vel ſyriace palma.illa.ſ.que eſt arbor.heb.decla.

דְּדָן Dedã.Mãmilla vel dilectio earum:aut patruus:vel iudicãs.

דְּבוֹרָה Delbora apes:vel verbum: aut res: ſiue ſubiectio:vel ſyriace ductrix.heb.debbora.

דִּלְעָן Delean.Pauper afflictus: ſiue pauperis reſponſio vel canticum: aut exhauſta ſiue macilenta afflictio vel reſponſio: vel ex hebreo & ſyro pauper ouis.

Deleth.Ianua:ſiue paupertas.D.

דַּלְפוֹן Delphon.Stillicidium aut pauperem reſpiciẽs: ſiue exhauſtum vel macilentum reſpiciens.

δῆλος Delo.Manifeſtata vel oſtenſa.G.

δῆλος Délos.Idem.G.

δημᾶς. Demas.Popularis:vel plebeius:aut pinguis.G.

δημήτριος Demétrius.Cerealis a cerere quam gentiles deam frumenti putabant.G

δημοφῶν. Demophon.Populi interfector:aut populi cedes.G.

דִּנְהָבָה Denába.Iudicium eius in ea:aut iudicium prebens.

דִּפְקָה Deptha.Pulſatio:ſiue impulſio.heb.depcha.

δέρβην. Derben.Circũſepta:vel vallata.G.

δερβεύς. Derbéus.Circũſeptus:vel vallatus.G.

דַּרְקוֹן Dercon.Generatiõis aut habitationis poſſeſſio vl' emptio: aut ſyriace draco.

Deſſan.Pinguedo:aut cinis.D.

διάβολος. Diabolus.Criminator ſiue calumniator:aut accuſator.G.

רֶשֶׁף Diabolus.Abachuc.3.in hebreo eſt réſeph: & iterpretatur volucris:ſiue flamma:vel lampas.

Diana.Latinum eſt:& dicta eſt a die:eo quod habeat lucem emulam diei.nam luna hoc nomine appellatur.

דִּיבֹן Dibon.Abundans filius: aut abundantia intelligentie vel edificationis:aut ſyriace fluxus.

דִּימוֹן Dibon. Eſa.15.d. Sanguinolenta: ſiue ſterquilinium. heb. dimon.

דִּיבֹן גָּד Dibóngad.Abundantia filii felicis:aut abundantia intellectus vel edificationis felicis:ſiue abundãtia filii accincti.

Didymus.Geminus vel gẽmellus:ille.ſ.qui cum alio vno & eodem partu naſcitur.G. δίδυμος.

Diei.De generatione:aut exiſtentes.ſyrum eſt.heb.dieui. דְּהוּא

Dilaiáu.Pauper domini:ſiue exhauſtio vel ramus domini: aut macilentus. דְּלָיָהוּ

Dimona.Sterquilinium:ſiue coacervatio:aut abundãs numerus vel munus. דִּימֹנָה

Dina.Iudicium:vel iudicans:aut ſyriace iſta. דִּינָה

Dinei.Iudices:ſiue iudicia. דִּינָיֵא

Dionyſius.Diuinitus ſtimulatus vel compunctus.G. διονύσιος

Dióscorus.Diuina ſaturitas:vel diuinum ornamentum.G. διόσκορος

Diotrepes.A ioue nutritus.G. διοτρεφής

Diſan.Trituratio: ſiue pinguedo: vel cinis: aut abundans dens vel ebur. דִּישָׁן

Diſon.Trituratio:ſiue pinguedo:vel cinis. דִּשׁוֹן

Doch.Cõmotus:ſiue impulſus:aut cõminutus.D.

Dodan.Dilectio aut mãmilla eiꝰ:vl' patruꝰ eiꝰ.heb.dodau. דּוֹדָו

Dodanim. Dilecti vel patruelis ſomnus: aut mammilla dormientis. דֹּדָנִים

Dodanim.1.Paralipo.1. Imperantes ſiue deſcendentes:aut imperantis vel deſcendentis ſomnus.heb.rodanim רוֹדָנִים

Doech. Solicitus:ſiue anxius:aut piſcator.heb.doeg. דֹּאֵג

Dom.Dominus:aut baſis:vel ſyriace auris.heb.adon. אָדֹן

Domim.Sãguinei:aut ſilentes:vel ſimiles:aut ſyriace pecunie. דָּמִים

Dor.Generatio:vel habitatio. דּוֹר

Doram.Generatio vel habitatio populi.D.

Dorcas.Caprea vel dãmula.G. δορκάς.

Dorda.Habitaculum ſcientie:vel generatio ſcientie. דַּרְדַּע

Dorimini.Generatio vel habitatio dextere.D.

Dorix.Rapidus:aut velox.D.

Doſitheus.Deodatus.G. δοσίθεος.

Dothaim.Ritus:aut lex.heb.dothan. דֹּתָן

Druſilla.Rore conſperſa.G. δρουσίλλα

Dudi.Dilectus aut patruus meus. דּוֹדִי

Duel.Cognoſcite deum:ſiue ſcientia dei. דְּעוּאֵל

Duma.Silentium:vel ſimilitudo. דּוּמָה

Durã. Generatio: vel habitatio:aut pyra.ſcilicet ignis.heb. dura. דּוּרָא

De incipientibus a littera.e.

EBal.Aceruus vetuſtatis:aut aceruus defluens. עֵיבָל

Ebal.Geñ.10.interpretatur Peruerſitas vetuſtatis:aut peruerſitas fluxus.heb.obal. עוֹבָל

Eccleſiaſtes.Hebraice dicitur cohéleth: & interpretatur cõgregans: Ecclẽſiaſtes autem in greco congregans vel concionator interpretatur. ἐκκλησιαστής.

Edema.Terra:aut ruffa:ſiue ſanguinea. אֲדָמָה

Eden.Voluptas:ſiue delitie.aut ſyriace tẽpus. עֵדֶן

Edẽna.Iudicium vel iudicans:aut ſyriace iſta.heb.dẽna. דִּנָה

éder.Grex:ſiue defectio:vel priuatio. עֵדֶר

édes.Menſis:aut nouitas. חֹדֶשׁ

Ediſſa.Myrtus:aut ſyriace letitia. הֲדַסָּה

Edna.Voluptas:aut ſyriace tempus. עַדְנָא

Ednas.Idem.

Ednas.1.Paralipo.12.interpretatur Eterna requies: ſiue teſtimonium quietis. עַדְנָח

Edom.Ruffus:ſiue terrenus:aut ſanguineus. אֱדוֹם

Edom.Ioſ.3.Homo:ſiue ruffus: aut terrenus: vel ſanguineus.heb.adom.& eſt nomen vrbis. אָדָם

Edrai.Fortitudinis vel magnitudinis aceruus: aut nubes ſiue interitus iniqui aut ſocii vel paſtoris ſiue cõfractionis. אֶדְרֶעִי

Epha.Laſſus:aut volãs: vel ſyriace plicatus vel cõplicatus. עֵיפָה

Epha.Ezechiel.45.Genus eſt menſure. אֵיפָה

ἐπαινετός Ephenetus.Laudabilis.G.

חֵפֶר épher.Fodiens:aut explorãs:ſiue opprobriũ:vel cõfuſio.

עֵפֶר épher.Geñ.25.Et.1.Paralip.1.&.4.&.5.vbi dr̃.& epher & iahalon:interp̃tatur puluis:ſiue hinulus aut plũbum.

חֶפְרִי Epherite.Fodientes: aut explorantes: ſiue opprobria:vel confuſiones.

פַּרְמַשְׁתָּא Ephermeſta.Ruptura fundamenti:vel rupturã ponens;aut ex hebreo & ſyro taurus anniculus.heb.phermeſta.

ἐφέσιοι. Epheſii.Deſiderabiles.G.

ἔφεσος. Epheſus.Idem.ſ.n.G.

Epheta.Aperire imperatiui modi:paſſiue vocis.

אֵפָה Ephi.Genus eſt menſure.

אֵפֹד Ephod.Superhumerale:aut ornamentum.

אֵפֹד Ephor.Iudi.8.f.&.1.Paralipo.15.interpretatur. Suphumerale:aut ornamentum.heb.ephod.

עָפְרָה Ephrã.Puluerulenta:ſiue plumbea:aut damula.

אֶפְרַיִם Ephraím.Frugifer:aut creſcens.

עָפְרָה Ephráim.1.Reg.13.interpretatur Puluerulenta: ſiue plumbea:aut damula.heb.ephra.

אֶפְרָתָה Ephráta.Vbertas:ſiue frugifera:vel creſcẽs:aut incinerata.

אֶפְרָתִים Ephratéi.Vbertates:ſiue frugiferi:aut creſcẽtes:vl' icinerati

Ephrateus.Idem.ſ.n.

חָפְרַע Ephree.Cooperimentum iniqui vel ſocii aut confracti:ſiue portus iniqui.vel ſocii aut confracti.

אֶפְרַיִם Ephrem.frugifer:aut creſcens.

עֶפְרוֹן Ephron.Puluis:ſiue hinulus:aut plumbeus.

Egbathana.Frater mortis.D.

אַחְמְתָא Egbathanis.Idem.heb.echmatha.

הֶגֶא Egeus.Meditatio:ſiue loquela: vel gemitus:aut ablatio.

יִגְאָל Egial.Redemptor:vel redemptus:ſiue inquinatus.

מִצְרִית Egyptia anguſtians:ſiue tribulans.

מִצְרִים Egyptii.Anguſtiantes;ſiue tribulantes.

Egyptius.Idem.ſ.n.

מִצְרַיִם Egyptus.Anguſtie:ſiue tribulationes.

חָגְלָה Egla.Feſtiuitas aut gyratio eius.

עֶגְלָה Egla.2.Reg.3.&.1.Paralipo.3.interpretatur Vitula:aut currus:ſiue rotunda.

עֶגְלוֹן Eglon.Vitulus:aut currus:ſiue rotundus.

אֵלָה Ela.Ilex:vel quercus:aut maledictio:vel iuramentum.ſ.imprecationis:aut ſyriace deus.

אֶלְעָד Elad.Dei eternitas:vel dei teſtimonium:aut dei preda.

אֶלְעָדָה Elada.Dei cetus vel congregatio:aut dei eternitas ſiue teſtimonium:vel dei preda.

ἑλλάς. Ellada.Grecia.G.

Elai.Fortis:vel deus meus.D.

עֵילָם Elam.Adoleſcens:ſiue occultus:aut ſeculum.

Elamite.Idem.p.n.

אֶלְעָשָׂה Elaſa.Dei factura.

אֶלְקָנָה Elchana.Deus zelotes:aut dei poſſeſſio:vel dei calamus:ſiue deus nidus eius.

חִלְקִיָּה Elceia.Portio ſiue pars domini:aut lenitas domini.

חֶלְקִי Elci.Portio:ſiue pars:aut lenis.

חִלְקִיָּה Elchia.Portio ſiue pars domini:aut lenitas domini.

Elchias.Idem.

אֶלְדָּעָה Eldaa.Dei ſciẽtia:aut dei cognitio.

אֶלְדָּד Eldad.Dei dilectus.

Elleadebarim.Quintus liber legis:& interp̃tatur hec ſunt uerba:quia ſic incipit in hebreo.grece autem vocatur deuteronomium.i.ſecundatio legis.

אֶלְעָלֵה Eleale.Dei aſcẽſio:ſiue dei holocauſtum.

אֶלְחָנָן Eleanan.Dei gr̃a:ſiue dei mĩa:aut dei donũ.heb.elchanan.

אֶלְעָזָר Eleazar.Dei adiutorium:ſiue dei atrium.

Eleazarus.Idem.

élech.Portio:ſiue pars:aut lenitas. חֵלֶק

Elechite.Idem.p.n.

Electa.Latinum eſt:& grece idem ſignificat.

éleph.Mũdus.i.orbis:vel muſtela:aut ſyriace rubigo.heb. éled. חֶלֶד

Ellel.Laudans:ſiue lucifer:aut ſtultitia. הֲלֵל

Eleutherus.Liber vel ingenuus.G. ἐλεύθερος.

Elphaal.Dei opus:vel dei operatio. אֶלְפַּעַל

Elphéleth.Deus liberationis:ſiue deus meus expellens. אֱלִיפֶלֶט

Eli.Deus meus. אֵלִי

Eliab.Deus meus pater:ſiue deus patris. אֱלִיאָב

Eliaba.Deus abſconditus:ſiue deus dilectionis. אֶלְיַחְבָּא

Eliachim. Dei reſurrectio aut affirmatio:ſiue deus reſurrectionis vel firmitatis:aut deus vindicans. אֶלְיָקִים

Eliada.Dei ſciẽtia:vel dei cognitio. אֶלְיָדָע

Eliadam.Idem.heb.eliada.

Eliade.Idem.

Eliam.Dei populus. אֱלִיעָם

Elias.Deꝰ dominus:aut fortis dominus. אֵלִיָּהוּ

Eliaſaph.Deꝰ augẽs:vel deꝰ augmẽtationis:aut deꝰ finiẽs. אֶלְיָסָף

Eliaſib.Deus conuerſionis:aut dei ſeſſio vel habitatio:ſiue dei inſuflatio. אֶלְיָשִׁיב

Eliaſub.Idem.

Eliátha.Deus meus tu:aut deus meus venit. אֵל אָתָה

Elibaa.Deus abſconditus:ſiue dei dilectio.heb.eliaba. אֶלְיַחְבָּא

Elica.Dei pellicanus:aut fortis vomitus. אֱלִיקָא

Elici.Nigri:aut circũuoluti:vel retorti.G. ἕλικοι.

Elida.Dei ſcientia:vel dei cognitio. אֶלְיָדָע

Eliel.Deus meus deus:vel dei fortitudo:ſiue dei potentia. אֱלִיאֵל

Eliezer.Dei adiutorium:ſiue dei atrium. אֱלִיעֶזֶר

Eliphal.Dei miraculum: vel dei iudicium. אֱלִיפַל

Eliphálech.Deꝰ liberationis:ſiue deꝰ meus expellens.heb. eliphálet. אֱלִיפָלֶט

Eliphéleth.Idem.

Eliphalu.Deus mirabilis:ſiue deus iudicii. אֱלִיפְלֵהוּ

Eliphaz.Dei niſus vel conatus:aut dei aurum obrizũ. אֱלִיפַז

Elipheleth.Deus liberationis:ſiue deus meus expellens. אֱלִיפֶלֶט

Elim.Arietes:aut fortes:vel cerui:ſiue valles. אֵילִים

Elymaida.Panicea:a panico qđ eſt genus feminis.G. ἐλυμαΐς.

Elymas.Magus:ſiue corruptor:vel pernicioſus.G. ἐλύμας.

Eliméleech.Deus meus rex:aut dei conſilium. אֱלִימֶלֶךְ

Elioenái. Ad ipſum oculi mei:ſiue ad ipſum fõtes mei:aut ad ipſum afflictio vel paupertas. אֶלְיוֹעֵינַי

Elioenai.1.Paralipo.26.& Eſd.8.interpretatur Ad dominum oculi mei:aut deus ipſe oculorum meorum. אֶלְיְהוֹעֵינַי

Eliopolis. In hebreo eſt on:quod interpretatur dolor: vel fortitudo:aut triſtitia: grece verò eliopolis interpretatur ſolis ciuitas. ἡλιόπολις אוֹן

Elioreph.Dei hyems:aut deus iuuẽtutis:ſiue forte opprobrium:aut ex hebreo & ſyro:deus acuminis. אֱלִיחֹרֶף

Eliſa.Deus eſt:aut dei agnus:ſiue deus cõmodans. אֵל שֶׂה

Eliſabeth.Deꝰ iuramẽti vel ſaturitatis:ſiue dei ſeptenariũ. אֱלִישֶׁבַע

Eliſaphan.Deus aquilonis: ſiue deꝰ abſcõditus:aut deꝰ ſpeculator. אֱלִיצָפָן

Eliſaphat.Deus iudicans. אֱלִישָׁפָט

Eliſama.Deus exauditionis:ſiue dei exauditio. אֱלִישָׁמָע

Eliſeus.Dei ſalus;vel deus ſaluans. אֱלִישָׁע

Eliſu.Idem.heb.eliſua.

Eliſua.Idem.

Eliſua.1.Paralipo.3.interpretatur Deus exauditionis: vel dei exauditio.heb.eliſama. אֱלִישָׁמָע

Eliſur. Dei fortitudo: ſiue dei petra: aut dei plaſmatio vel colligatio. אֱלִיצוּר

Eliud. Deus laudis: ſiue deus confeſſionis: aut dei laus vel confeſſio.D.

Elméleth.Dei regnum vel dei conſilium.heb.elméleech. אֶלְמֶלֶךְ

Elmodad.Dei menſura:aut atrium dilecti. אַלְמוֹדָד

עלמדך לתים Elmondeblataím. Duo nõia ſunt Elmon quod interpretatur occultatio: ſiue adoleſcentia: aut ſeculũ: vel contẽptus Deblataím palathe.i.maſſe de ficibus compreſſe.
אלנעם Elnaem. Dei pulchritudo: ſiue deus mouens eos.
Elnaen. Idem. heb. elnaem.
אלנתן Elnathan. Deus dedit: ſiue dei donum.
Eloi. Deus meus.
אילון Elon. Illex vel quercus: ſeu fortis: aut ceruus.
חלון Elon. Nu.2.& Hiere.48. interpretatur Feneſtra: vel pphatio: ſiue dolor: vel infirmitas.
חלקת Elrath. Portio ſiue pars: aut lenitas. heb. elchath.
אלתולד Eltholad. Dei generatio.
אליל Elul. Vlulatus: ſiue pernoctatio.
בול Elul.3.Reg.6. Germen: aut defluẽs: ſiue vetuſtas. heb. bul.
אלזבד Elzebad. Dei dotatio.
זיף Elziph. Iſtud os vel iſta bucca: aut ſyriace falſitas vel falſus. heb. ziph.
Emalchuel. Rex deus aut regnum dei: vel nuncius dei. D.
הימם Emam. Turbatio eorum: aut tumultus eorum.
הימן Eman. Multus: aut tumultuans: vel ſyriace fidelis.
עמנואל Emánuel. Nobiſcum deus.
חמת Emath. Ira: vel indignatio: aut calor: ſiue murus: aut vter: vel lagena.
מאה Emath. Nee.12. interpretatur Centum. heb. mea.
חמתי Ematheus. Iratus: ſiue indignatus: aut calidus: ſiue muratus: aut vter: vel lagena.
Emaus. Timens conſilium: vel matris aut gẽtis conſilium: ſeu populus abiectus. D.
אמר Emer. Dicens: ſiue loquens: vel exaltatio: au ſyriace agnus.
Emmer. Idem.
אימים Emim. Timores: aut terribiles: vel populi: ſiue inſula agrũ.
חמור Emor. Aſinus: ſiue lutũ: aut vinoſus: vel ſyriace grauis: aut ponderoſus
Emmor. Idem.
עמרי Emri. Manipulus meus: au ſeruitus: vel gomor genus menſure capiens decimam partem ephi.
ענק Enach. Gigas: aut torques vel monile: ſiue oneratus.
Enachim. Idem. p.n.
עינחדה Enada. Oculus acutus vel letus: aut fons acuminis vel letitie: ſiue ex ſyro & hebreo fons vel oculus vnus ſiue nouus.
חנדד Ennada. Nee.3. interpretatur Gratia vel miſericordia dilecti. heb. enadad.
Enadab. Idem. heb. enadad.
עינים Enaim. Fons: vel oculus eorum.
Enam. Nubes vel fons eorum: aut oculus eorum. D.
ענן Enan. Nubes: vel augurium: ſiue fons aut oculus earum.
ἐγκαίνια Encenia. Renouatio: vel dedicatio.i.feſtum pro renouatione vel dedicatione templi. G.
עינדור Endor. Fons ſiue oculus generationis vel habitationis.
Αἰνέας Eneas. Laudatus. G.
חנדד Enebad. Gratia vel miſericordia dilecti. heb. enedad.
עינגדי Engaddi. Fõs ſiue oculus hedi vel felicitatis: aut ex hebreo & ſyro fons ſiue oculus inciſionis vel ſciſſure.
עינעגלים Engallim. Fons ſiue oculus vitulorum vel curuum aut rotunditatum.
עינגנים Engannī. Fons hortorum: ſiue oculus protectionum. heb. engannim.
Engannim. Idem.
חנוך Enoch. Dedicatus: vel diſciplinat⁹: aut morigeratus.
Enochite. Idem. p.n.
עינן Enon. Nubes vel obnubilatio: ſiue fons aut oculus eius: vel augurium.
הנם Ennon. Ecce illi: ſiue diuitie eorum: aut decipiens eos: vel contriſtans eos. heb. ennom.
אנוש Enos. Homo vel vir: ſiue oblitus: aut deſperat⁹.

Enſẽmes. Fons ſiue oculus ſolis: aut ex hebreo & ſyro fons ſiue oculus miniſterii vel famulatus. עינשמש
Epaphras. Spumans. G. Ἐπαφρᾶς
Epaphroditus. Venuſtus: ſiue iocundus. G. Ἐπαφρόδιτος
Epicurei. Adiutores: ſiue auxiliatores. G. ἐπικούρειοι
Epinicion. Canticum victorie. G. ἐπινίκιον
Eraſtus. Amabilis. G. ἔραστος
Erem. Deſtructio: ſiue anathema: aut rete vel retiaculum: ſiue dedicatum vel conſecratum. ſ. deo. חרם
Erioch. Longus: aut procerus: ſiue ſacietas vel ebrietas tua aut leo tuus. D.
Eſaan. Innixus: vel ſuſtentatus: ſiue ignis afflictionis vel reſponſionis. אשען
Eſaia. Salus domini. ישעיה
Eſaias. Idem.
Eſamari. Cuſtos vel cuſtodia. heb. ieſamari. ישמרי
Eſau. Faciens: vel operans: aut tinea eius. עשו
Eſbaal. Ignis idoli: ſiue ignis dominantis aut ſubiicientis vel poſſidentis. אשבעל
Eſbon. Feſtinans intelligere: ſiue feſtinans edificare. אצבן
Eſcarioth. In greco ſcribitur iſcarioth: & hebraice interpretatur vir occiſionis: aut vir exterminatiõis vel mortis. D.
Eſcariothes. Idem.
Eſcariotis. Idem.
Eſchol. Botrus: ſiue orbatio: aut ignis omnis. אשכל
Eſdras. Adiutor: ſiue atrium. heb. ezras. עזרא
Eſdrelon. Adiutorium fortitudinis: vel quercus auxilii. D.
Eſdrin. Adiutorium. D.
Eſeban. Ignis filii vel edificantis aut intelligentis. אשבן
Eſebon. Numerus: ſiue cogitatio: aut feſtinans intelligere vel edificare. חשבון
Eſebon. Gen.46. Feſtinatio filii: aut feſtinatio intelligentis vel edificantis. אצבן
Eſech. Violentia: ſiue calumnia. עשק
Eſel. Ambulans: ſiue viliſicans: aut ſtillans. heb. ezel. אזל
Eſer. Cellarium: ſiue theſaurus: aut anguſtians. אצר
Eſer.1. Paralipo.4. Adiutorium: ſiue atrium. heb. ezer. עזר
Eſphátha. Cõgregatio: ſiue collectio: aut cõſumãs vl' ſinies. אספתא
Eſmona. Feſtinatio numerationis vel muneris: aut feſtinatio preparatiõis: vel legatio.i. ambaſiata. חשמנה
Eſna. Mutatio: ſiue dormitatio: aut iteratio vel ſecundatio. אשנה
Eſrael. Adiutorium dei: ſiue atrium dei. heb. ezrael. עזראל
Eſrai. Atrium: ſiue fenũ. חצרי
Eſriel. Beatitudo dei: aut intuitus fortis: vel greſſus dei. אשריאל
Eſrom. Sagitta exultationis: ſiue diuiſio cantici: aut atrium vel fenum. heb. eſron. חצרן
Eſromite. Idem. p.n. heb. eſronite.
Eſthama. Exauditio: vel mulieris vterus. אשתמע
Eſthamo. Idem.
Eſtaol. Poſtulatus: aut mulier fortis: vl' ignis laboris. אשתאל
Eſtaolite. Idem. p.n.
Eſthemo. Exauditus: vel mulieris vterus. אשתמע
Eſthon. Vxor eius: aut ignis donũ. אשתון
Ethái. Robuſtus: ſiue ſignũ meũ: aut vomer: vel aduentus. אתי
Ethaia. Frater domini. heb. echaia. אחיה
Ethalon. Contritio manſionis: aut formidabilis manſio: ſiue inuolutio eius. חתלון
Etham. Fortitudo: ſiue vomer earum: aut inſule donum. heb. ethan. איתן
Etham. Exo.13. & Nu.33. Fortitudo eorum: aut vomer vel aduentus eorum: ſiue ſignum eorum. אתם
Etham. Iudi.15. & 1. Paralipo.4.a. vbi dicitur. Iſta quoque ſtirps etham. & in eo.c. & 2. Paralip.11. Auis eorũ: ſiue iuolutio eorũ: vel calamus eorum: aut ſyriace cõſiliũ eorum. עיטם

איתן Ethan. fortitudo: ſiue vomer earum: aut inſule donum.
אתנן Ethan.1. Paralip.4.a. ibi Iſaar & ethan: interpretatur Donũ: aut merces: vel ſignũ filii: aut aduetus filii. heb. ethnã.
ענה Ethanni. Afflictus: vel paup: ſiue reſpondens. heb. hanni.
אתיאל Etheel. Mecũ de⁹: ſiue ſignũ dei: aut aduẽt⁹ vel vomer dei
חתי Ethei. Confracti: ſiue formidantes: aut ſtupentes: vel ſyriace deſcendentes.
עתי Ethei.1. Paralip.2. Hora mea vel tempus meum.
עתר Ether. Oratio: ſiue deprecatio.
חת Ethe⁹. Cõfract⁹ vl' formidãs: aut ſtupẽs: vl' ſyriace deſcẽdẽs
עתי Ethi. Hora vel tempus meum.
תילון Ethilon. Murmuratio: ſiue aceruus eius: aut ſuſpenſio ei⁹ heb. thilon.
חתים Ethim. Confracti: ſiue formidantes: aut ſtupentes: vel ſyriace deſcendentes.
כוש Ethiopia. In hebreo dr̃ chus: & iterp̃tatur nigra vel nigredo. Ethiopia aũt in greco ardorẽ vel incendium ſignificat.
כושי Ethiops. In hebreo dicitur chuſi: & interpretatur niger. ethiops aũt in greco ardentem vel incenſum ſignificat.
Ethiopes. Idem. p.n.
ציים Ethiopes. ps.71.& 73. In hebreo eſt ſiim: & interpretatur Siccitates: aut naues vel trieres: ſiue demones.
כושית Ethiopiſſa. In hebreo dicitur chuſith: & interpretatur nigra. grece vero ardentem vel incenſam ſignificat.
חוה Eua. Vita: vel viuens.
εὔβουλος Eubolus. Prudens: aut bene conſulens. G
εὐωδία Euchodia. In greco eſt euodia: & iterpretatur Bonus odor vel bene olens. G.
חוי Euei. Viuẽtes: aut loquẽtes: vel nũciãtes: aut ſyriace colubri
עוים Euei. Deut.2. & Ioſ.13. & 4. Reg.17. interpretatur Iniqui ſiue peruerſi
εὐεργέτης Euergetes. Benefactor: ſiue beneficus. G.
חוי Eueus. Viu⁹: aut loquẽs: vel nuncias: aut ſyriace coluber.
פרת Euphrates. Frugifer: ſiue fructificans: aut creſcens.
אפרתי Euphrateus. Frugifer: ſiue fructificans: aut incineratus. heb. ephrateus.
אוי Eui. Ve: aut deſiderans: vel deſiderium meum.
חוילה Euila. Dolens: ſiue parturiens: aut loquens illi: ſiue annunciãs illi.
Euilath. Idem. heb. euila.
אוילמרדך Euilmerodach. Stulti amaritudinem conterens: aut ſtultus amare contritus.
εὐμενής Eumenis. Mitis: ſiue beniuolus. G.
εὐνίκη Eunice. Bona victoria. G.
εὐπάτωρ Eupater. Bonus pater. G.
εὐπάτωρ Eupator. Idem. G.
εὐπόλεμος Eupolemus. Bene pugnans vel bonus pugnator. G.
εὔτυχος Euthicus. Felix: aut bene fortunatus. G.
כסיל Exul. Arcturus nomẽ ſtelle: ſiue ſtultitia: aut illa. heb. cheſil
עזגד Ezeab. fortitudo felicitatis: ſiue fortis accinctus: aut ex hebreo & ſyro fortis conciſio. heb. ezgad.
חזקי Ezeci. Fortis: ſiue apprehendens.
חזקיהו Ezechias. Fortitudo dñi: ſiue apprehenſio dñi.
יחזקאל Ezechiel. fortitudo dei: ſiue apprehenſio dei.
יחזאל Ezechiel. Eſd.8. interp̃tatur. Vidẽs deũ. heb. ieziel.
אזל Ezel. Ambulatio: ſiue viliſicatio: aut ſtillatio.
אצליהו Ezelias. Liberãs vel reſeruans dñs: aut prope dñm.
עזר Ezer. Adiutorium: ſiue atrium.
הקטן Ezethan. Paruus: ſiue minimus. heb. ecethan.
יזיה Ezia. Diſtillatio vel aſperſio domini.
עזיאל Eziel. fortitudo dei: ſiue hircus dei.
עזריאל Eziel.1. Paralip.27.c. auxiliũ dei: ſiue atriũ dei. heb. ezriel
חזיון Ezion. Viſio: vel prophetia.
חזיר Ezir. Porcus: aut ſyriace conuerſus: vel reuerſus.
עזרא Ezra. Adiutorium: ſiue atrium.
אזרחי Ezraites. Indigena: ſiue orientalis.

Ezrel. Adiutorium dei: ſiue atrium dei. עזראל
Ezri. Adiutorium: ſiue atrium. עזרי
Ezricam. Auxilium reſurgentis vel vindicantis: ſiue atrium reſurgentis vel vindicantis. עזריקם
Ezriel. Auxilium dei: ſiue atrium dei. עזריאל
Ezro. Atrium aut fenum eius חצרו

De incipientibus a littera. F.

Facee. Aperiens. פקח
Faceia. Aperiens dominus. פקחיה
Fadaia. Redemptio domini. פדיה
Fadaia. 4. Regum.22. Interpretatur teſtis domini: ſiue ornatus vel preda domini: aut tranſitus vel eternitas domini. heb. adaia. עדיה
Φοίβη
Fadaſſur. Redemptor fortis: vel redimens petra: aut redemptio plaſmationis vel colligationis. פדהצור
Fadon. Redeptio ei⁹: aut ſyriace iugum vel iuga. ſ. boum. פדון
Falaia. Miraculum domini: ſiue occultum domini. פלאיה
Falcam. Fragmen: vel fruſtum: aut ſciſſura: vel ſyriace obſequium. heb. falea. פלחא
Falech. Diuiſio. heb. faleg. פלג
Falech.1. Paralipo.2.c. interpretatur ruina: vel indicatio. heb. faleth. פלת
Falech.1. Paralip.2.f. interpretatur Liberatio: ſiue expulſio. heb. falet. פלט
Falel. Cogitans: ſiue orans: aut iudicans פלל
Falleth. Liberatio ſiue expulſio. פלט
Falonites. Cadens: ſiue ocultus. פלוני
Falti. Liberatio ſiue expulſio. פלטי
Faltias. Liberatio dñi: aut expulſio domini. פלטיה
Faltiel. Liberatio dei: aut expulſio dei. פלטיאל
Fallu. Mirabilis: aut occultus. פלוא
Fallulte. Idem. p.n.
Fanuel. Videns deum: ſiue facies dei. פניאל
Fara. Frugifer: vel fructificans: aut creſcens: ſiue vacca פרה
Farai. Hiatus: ſiue apertio. פערי
Faram. Onager eorum: vel ferocitas eorum: aut fructificatio matris: vel taurus matris. פראם
Faran. pulchritudo: ſiue laus: aut gloriatio: vel propagies. פארן
Farao. Diſſipans: ſiue diſcooperiens aut nudans: vel ſyriace vindicans. פרעה
Faraónechao. Diſſipans ſiue diſcooperiens aut nudãs claudum vel percuſſum: aut ex ſyro & hebreo vindicans claudum vel percuſſum. פרעהנכו
Farathon. Diſſipatio vel ruptura aut denudatio eius: vel ſyriace vindicta eius. פרעתון
Farathonites. Idem.
Fares. Diuiſio. פרץ
Fares.1. Paralip.7. Interpretatur Eques: aut diuidens: ſiue exponens: vel declarans. פרש
Fares. Eſd.2.&8. Pulex: vl' culex: ſiue fruct⁹ tinee. heb. faros פרעש
Farelite. Diuiſi. פרצי
Farfar. Cõminut⁹: aut fructificatio fruct⁹: ſiue taurus tauri. פרפר
Fariſei. Diuiſi. D.
Fariſeus. Diuiſus. D.
Farnath. Taurus percutiens vel percuſſus aut contuſſus: ſiue fructificatio aromatum. heb. farnach. פרנך
Faros. Pulex: vel culex: aut fructus tinee. פרעש
Farſandáthan. Reuelatio menſtrui vel commotionis: ſiue: aut equitis commotio: ſiue ſtercus menſtruorum vel cõmotionis eius. heb. farſandatha. פרשנדתא
Faria. Floridus: aut ſyriace volans. פרוח
Faruda. Separatio: vel diſperſio. פרודה

פרורים Farurim. Lebetes: ſiue ſuburbana.
פסח Faſe. Tranſitus: ſiue claudicatio.
Faſea. Idem.
Faſelida. Tráſit⁹ vel claudicatio natiuitatis vel gr̃atióis. D.
Faſeron. Oris canticum: ſiue os planum. D.
פספה Faſſa. Diminutio oris: vel os diminutum.
פסגה Faſga. Collis: ſiue altitudo: aut munitio.
פשחור Faſſor. Extendens vel multiplicans libertatem vel principatum: aut expandens foramen vel albedinem.
Faſſur. Idem.
פתחיה Fataia. Porta domini: ſiue aperiens dominus.
פתואל Fatuel. Buccella dei: ſiue perſuaſio dei: aut dilatatio dei.
פתרוס Fatures. Buccella roris: aut perſuaſio vel dilatatio ruine vel (diſtillatióis
פעו Fau. Vlulans: aut gemens: vel apparens.
Fe. Os ab ore: aut hic: ſcilicet aduerbium loci. D.
φοίβη Feben. Lucida: vel pura. G.
פדאל Fedael. Redemptio dei.
פגעיאל Fegiel. Obuiatio dei: ſiue deprecatio dei.
פלדש Feldas. Ruina triture: aut iudicium triture.
פלאיה Felcia. Miraculum domini: ſiue occultum domini.
פלליה Felcia. Nee. 11. Cogitans dominum: aut orans dominum: ſiue iudicium domini. heb. Felelia.
פלת Feleth. Ruina: ſiue iudicatio.
Felethi. Idem.
רעי Felethi. 3. Reg. 1. In hebreo eſt rei: & interpretatur aſſociantes: ſiue paſtores: vel amici.
רצים Felethi. 4. Reg. 11. In hebreo ē raſim: & īterptatur curſores
Felix. Latinum eſt.
פלוני Felonites. Cadens: ſiue occultus.
פלטי Felti. Liberatio: vel expulſio.
פלטיה Feltia. Liberatio domini: aut expulſio domini.
Feltias. Idem.
פנינה Fenenna. Gemma: ſiue facies noſtra.
φοινίκης Fenicis. Rubea: vel purpurea: aut palma. ſ. arbor. G.
Fenicis. Gen̄. 14. Non eſt in hebreo.
פרזי Ferezei. Rurales. ideſt habitantes in villis abſq; muro.
Ferezeus. Idem. ſ. n.
פרעש Feros. Pulex: vel culex: ſiue fructus tinee.
פסח Feſſe. Tranſitus: ſiue claudicatio.
Feſtus. Latinum eſt.
פשחור Feſſur. Extendens vel multiplicans libertatem vel principatum: aut expandens foramen vel albedinem.
פחתמואב Fethmoab. Dux moab: vel dux ex pře: ſiue fouea ex patre.
פתרוס Fethros. Buccella roris: aut pſuaſio vel dilatatio ruine vel di(ſtillationis.
Fetruſim. Idem. p. n.
פיהחירת Fiairoth. Os vel labium libertatis: aut os ſculptum: ab ore non ab oſſe.
פיכל Ficol. Os oīum. i. oīs lingua: aut oris pfectio vel cōſumatio
φιλαδελφία Filadelphia. Amor fratris vel fraternitatis. G.
φίλαρχης Filarches. Amator principis. G.
φιλήμων Filemon. Deoſculans. G.
φίλητος Filetus. Amabilis. G.
φύγελλος Filetus. Secunda ad Timotheum. 1. d. In greco eſt fygellus: & interpretatur fugitiuus. G.
φιλιππήσιοι Filippenſes. Bellicoſi: ſiue amatores equorum. G.
φίλιππις Filippis. Bellicoſa: ſiue amatrix equorum. G.
φίλιππος Filippus: Bellicoſus: vel amator equorum. G.
פלשת Filiſtea. Conſperſa. ſ. cinere vel puluere: ſiue ruina appoſita: vel ruina duplex: ſeu ruine potius: vel cecidit bibens.
פלשתים Filiſtei. Conſperſi. ſ. cinere vel puluere: aut ruine appoſite: vel ruine duplices: ſiue ruine pot⁹: aut ceciderūt bibētes
פלשתי Filiſteus. Idem. ſ. n.
Filiſtiim. Idem. p. n.

Filiſtini. Idem.
Filologus. Amator litterarum: vel amator verbi. G. φιλόλογος
Filometor. Amator matris. G. φιλομήτορος
Finees. Aſpect⁹ vel facies cōfidētie vel protectionis. פינחס
Finon. Gemma: ſiue aſpiciens: aut os eternitatis: vel os filii aut ex hebreo & ſyro os piſcis: ab ore non ab oſſe. פינן
Finon. Nu. 33. Gemma: ſiue aſpiciens. heb. funon. פונן
Fiſon. Oris mutatio: ſiue multitudo: aut extenſio. פישון
Fiton. Bucella eorum: aut oris conſumatio: ſiue perſuaſio vel dilatatio eorum. heb. fitom. פתם
Fiton. 1. Paralip. 8. & 9. Buccella eius: aut perſuaſio vel dilatatio eius: vel oris donum. פיתון
Flegon. Comburens: ſiue ardens. G. φλέγων
Focereth. Oris exterminatio: vel oris conciſio. פכרת
Fogor. Hiatus: ſiue apertio. פעור
Follathi. Opera mea: ſiue opus meū. פעלתי
Foratha. fructificatio: ſiue multiplicatio: aut fortilegus. פורתא
Fortunatus. Latinum eſt.
Foſech. Fragmentum tuum: ſiue diminutio tua. פסך
Fou. Vlulans: aut gemens: ſiue apparens. פעו
Frygia. Sicca: vel ardens. G. φρυγία
Fryx. Siccus: vel ardens. G. φρύξ
Fua. Hic aduerbium loci: aut os ab ore. פוה
Fua. Exo. 1. Gemens vel vlulans: aut apparens. פועה
Fua. Iudi. 10. & 1. Paralip. 7. Angulus: aut coma. פואה
Fuaite. Aſpiciens: vel facies mea. heb. funite. פוני
Ful. Ruina: aut faba. פול
Funiel. Videns deum: ſiue aſpiciens deum. heb. fanuel. פנואל
Fur. Sors. פור
Furim. Sortes. פורים
Fut. Aphrica: aut ſyriace craſſa: vel pinguis. פוט
Futhiel. Aphrica dei: vel ex ſyro & hebreo pinguedo dei. פוטיאל
Futiphar. Ex ſyro & hebreo pinguedinē diſſipans: vel pinguedinis denudatio: aut ſyriace pinguedinis vindicta. פוטיפרע

De incipientibus a littera. g.

Gabathites. Collis: ſiue calix: aut excelſa hora. heb. gabaathites. גבעתי
Gaad. cōfract⁹: aut formidās: vl ſyriace deſcēdēs. heb. iaath יחת
Gaal. Abiectio: ſiue abominatio. געל
Gaam. Tempeſtas: vel commotio. heb. gaas. געש
Gaas. Idem.
Gaaz. Idem. heb. gaas.
Gaba. Collis: ſiue calix. גבע
Gabaa. Idem.
Gabaa. 1. Reg. 14. a. vbi dicitur ſub malo granato que erat in agro gabaa: in hebreo eſt Migron: & interpretatur de gutture: aut timor ſiue horreum eius. מגרון
Gabaad. Collis: aut calix: ſiue excelſa hora. heb. gabaath. גבעת
Gabaath. Idem.
Gabae. Collis: aut calix. גבע
Gabaon. Collis: vel calix: aut dorſū vel eleuatio iniquitatis גבעון
Gabaonite. Idem. p. n. גבעונים
Gabaonites. Idem. ſ. n.
Gabatha. Eminens: vel excelſum. grece dicitur lithoſtratos quod interpretatur lapidibus ſtratus: & erat locus vel ſtratum lapideum eminens. D.
Gabathon. Dorſum vel eleuatio eius: aut palpebre eius: ſiue excelſum donum. גבתון
Gabee. Collis: aut calix. גבע
Gabelus. Terminus: vel limes: aut confinium. D.
Gaber. Vir: aut virilis vel fortis: aut ſyriace gall⁹ gallinace⁹ גבר

גור Gaber. 4. Regum. 9. Catulus: ſiue habitatio: aut collectio: vel timor. heb. gur.
גבים Gabin. Ciſterne: aut locuſte: ſiue altitudines. heb. gabim
גבריאל Gabriel. Vir deus: aut fortitudo dei: vel fortis meus deus.
גד Gad. Felix: vel accinctus.
גדל Gaddel. Magnus: ſiue magnitudo: aut fimbria.
גדר Gader. Murus: ſiue maceria vel ſepes
Gaderothites. Idem.
גדגד Gadgad. Felicitas felicitatis: aut accinctus exercitus.
גדי Gadi. Hedus: ſiue felix: aut accinctus: vel ſyriace inciſus.
Gaddi. Idem.
ידיעאל Gadihel. Scientia dei. heb. iadihel.
גדרות Gadiroth. Muri: ſiue macerie vel ſepes.
Gaddis. Aceru⁹: vel cōgeries: ſiue felix vel accinct⁹ vir. D.
גדי Gadite. De gad: quod interpretatur felix: vel accinctus.
גדור Gador. Murus: ſiue maceria aut ſepes.
גחר Gaer. Exitus caloris vel ire.
Gaius. Latinum eſt: & interpretatur dn̄s ex lingua latina priſca. grece vero terrenū aut gloriantem ſignificat
גלעד Galaad. Aceruus teſtimonii.
Galaadite. Idem. plu. nu.
Galaadites. Idem. ſ. n.
Galaaditim. Idem.
Galaaditis. Idem.
גלל Galal. Rota: ſiue reuolutio: aut confinium: vel marmor.
Galalai. Idem.
γαλάται Galate. Lactantes: vel lactei. G.
γαλατία Galatia. Lactans: vel lactea. G.
גלגל Galgal. Rota: ſiue reuolutio: aut aceruus aceruí: vel reuolu(tio aceruí.
Galgala. Idem.
Galgalis. Idem.
גליל Galilea. Volubilis: ſiue volutabilis: aut rota.
גלילות Galilea. Ioſ. 13. Idem. p. n. heb. galiloth.
Galilei. Volubiles: ſiue volutabiles: aut rotantes.
Galileus. Idem. ſ. n.
גלים Gallim. Coaceruantes: ſiue tranſmigrantes: vel reuoluentes: aut diſcooperientes.
אגלים Gallim. Eſa. 15. Gutte: aut gutta maris: ſiue coaceruātes: vel tranſmigrantes: aut reuoluentes. heb. agallim.
γαλλίων Gallion. Lactans: vel lacteus. G.
גמריה Gamalias. Conſumatio domini: ſiue conſumptio domini. heb. gamarias.
גמליאל Gamaliel. Retributio dei: aut camel⁹ dei: ſiue ablactat⁹ dei.
גמריה Gamarias. Conſumatio domini: aut conſumptio domini
גמול Gamul. Retributio: ſiue ablactatio.
גמזו Ganzo. Etiam iſte: aut ſcirpus vel iuncus iſte. heb. gamzo.
גחם Gaon. Educens eos: ſiue exit⁹ eorū: aut exit⁹ caloris. heb. (gáam.
גרב Gareb. Scabies: aut ſyriace hydria.
גרזים Garízim. Secures: vel ſciſſores.
גרמי Garmi. Oſſeus. vel oſſa: aut peregrinationis aqua: vel ſyriace cauſa mea.
גשפא Gaſpha. Appropinquatio oris: ſiue accedens huc.
געתם Gatham. Tactus eorum: vel mugitus eorum: aut mugitus perfecti vel ſimplicis.
גולן Gaulon. Tranſmigratio eorum: vel reuolutio eorum: aut ex ſyro & hebreo intus manens.
עזה Gaza. Fortis: aut capra.
גזבר Gazabar. Theſaurarius.
גזרה Gazara. Preſciſſio: ſiue diuiſio: aut ſententia.
Gazaris. Idem. D.
עזים Gazei. Fortes: aut capre: vel hirci.
גזם Gazem. Eruca: ſiue vellus eorum: aut tranſitus eorū: ſiue tō(dens eos.
Gazenſes. Fortes: aut capre: vel hirci. D.

Gazer. Preſciſſio: ſiue diuiſio: aut ſententia. גזר
Gazer. Ioſ. 13. & 1. Paralip. 26. Auxiliū: ſiue auxiliator. heb iazer. (perſico & greco. יעזר
Gazophylaciū. Vbi gaza. i. theſauri templi ſeruabantur ex
Geba. Collis: aut calix: ſiue vas. גבע
Gebal. Dorſum: ſiue eleuatio: aut ciſterna: ſiue locuſta: vel (ſyriace exactor. גבי
Gebal. Terminus vel limes. גבל
Gebar. vir: aut virilis: ſiue fortis: vl ſyriace gall⁹ gallinace⁹ גבר
Gebellem. Vallis ſalinarū vel nautarū. heb. gemelle. גימלח
Gebeth. Collis: aut calix: ſiue excelſa hora. גבעת
Gebethon. Dorſum ſiue eleuatio eius: aut palpebre eius: ſiue excelſum donum. גבתון
Gebneel. Edificatio dei: ſiue intelligentia dei: aut filiatio dei. heb. iebneel. יבנאל
Geddel. Magnus: ſiue magnitudo: aut fimbria. גדל
Gedeon. Conterens vel confringens: aut ex ſyro & hebreo abſciſſio iniquitatis. גדעון
Gedera. Murus: ſiue maceria: aut ſepes גדרה
Gederites. Idem.
Gederothaim. Idem. plu. nu. גדרתים
Geddiel. Hedus dei: ſiue felicitatis deus: aut accinctionis vl expeditionis deus. גדיאל
Gedor. Murus: ſiue maceria: aut ſepes. גדר
Gedur. Idem.
Gehenna. Vallis deceptionis vel triſtitie ſiue diuitiarum: aut ſyriace infernus. D.
Gehennon. Vallis decipiēs vel cōtriſtās eos: ſiue vallis diuitiarū ſuarum: aut ſyriace infernus. heb. gehennom. גיהנם
Gelboe. Reuolutio inueſtigationis vel ſcrutationis: aut aceruus tumoris vel inflationis: aut ex hebreo & ſyro reuoluens deprecationem. גלבע
Geldeti. Magnitudo: aut fimbria. heb. gedleti. גדלתי
Gelonites. Exultans: ſiue reuoluens: vel tranſmigrans: aut reuelans vel detegens. גלוני
Gemali. Retributio vel merces: aut ablactatus: vel camelus גמלי
Gemineus. Dextera vel dexter. heb. iemineus. ימיני
Gemini. Idem. heb. iemini.
Gemneus. Dexter. D.
Genebath. Furtiua: vel furtum: aut protectio vel hort⁹ filie גנבת
Geneſar. Hortus principis: vel protectio principis. D.
Geneſar. Math. 14. In greco geneſareth: & hebraice iterptatur hort⁹ aut ptēctio pricipis: ſiue hortus vel protectio (miniſtrantis. D.
Geneſareth. Idem. D.
Genthon. Hortus vel viridarium aut protectio eius. גנתון
Geon. Pectus: ſiue eductio: aut exitus: ſiue vallis gratie vel manſionis. גיחון
Gera. Ruminatio: ſiue pegrinatio: aut certatio vel cōflictus גרא
Gerara. Peregrinatio: vel certatio: aut conflictus. גררה
Geraris. Idem.
Geraſeni. In greco gergeſeni: & hebraice interptatur peregrinatiōi ſiue cōflictui aut ruminatiōi appropiquātes. D.
Geraſeni. Marci. 5. a. & Luce. 8. In greco gadarei & hebraice interptatur ſepti: vel murati. D.
Gerreni. Incole: ſiue pegrini: aut certātes: vel cōfligētes. D
Gergeſei. Peregrinationi vel cōflictui aut ruminationi ap(propinquantes גרגשי
Gerſeus. Idem. ſ. n.
Gerſan. Aduena ibi: ſiue peregrinus noiat⁹. heb. gerſam. גרשם
Gerſephatia. Non eſt in hebreo.
Gerſon. Exilium eius: vel peregrini mutatio. גרשון
Gerſon. 1. Paralip. 15. & Eſd. 8. Aduena ibi: ſiue peregrin⁹ nominatus. heb. gerſom. גרשם
Gerſonni. Exul: vel peregrini mutatio. גרשני
Gerſonite. Idem.

Gerſonites. Idem.
יהצה Geſa. Rixa: vel contentio: aut domini exitus. heb. ieſa.
גישן Geſan. Appropinquans: aut vallis mutationis ſiue eboris
גשן Geſſen. Appropinquatio vel approximatio (vel ſomni.
גשור Geſſur. Vallis aſpectus: aut vallis bouis: ſiue vallis murus:
גשורי Geſſuri. Idem. (aut pons.
אשורי Geſſuri. 2. Reg. 2. Beatitudo: aut intuitus: vel greſſus. heb.
גת Geth. Torcular. (aſſuri.
גתים Gethái. Torcularia. heb. getháim.
Getháim. Idem.
גתחפר Gethépher. Torcular fodiens vel explorans; ſiue torcular confundens aut exprobrans.
גתים Gethei. Torcularia.
חתים Gethei. 4. Reg. 7. Confracti: ſiue formidantes: aut ſtupentes: vel ſyriace deſcendentes. heb. ethei.
גתר Géther. Vallis explorationis vel contemplationis: ſiue torcular explorationis: aut vallis turturis.
יתר Gether. 1. Reg. 30. & 1. Paralip. 7. Excellens: aut reſiduum: ſiue remanens: vel explorans: aut funiculus. heb. iether.
גתי Getheus. Torcular.
גתרמון Gethremmon. Torcular mali punici: aut torcular excelſū.
Gethſemani. Vallis pinguiſſima: ſiue vallis olei. ſcribi debet geſemani. D.
גזז Gezen. Tondens: aut vellus: ſiue tranſitus. heb. gezez.
גזר Gézer. Preſciſſio: ſiue diuiſio: aut ſententia.
Gezeron. Preſciſſio doloris ſiue fortitudinis: aut diuiſio vel ſententia doloris ſiue fortitudinis. D.
גזוני Gezonites. Tondens: ſiue tranſiens.
גרזי Gezre. Securis: ſiue ſciſſor. heb. gerze.
גדרות Gideroth. Muri: ſiue macerie: aut ſepes.
גיחזי Giezi. Vallis viſionis: aut vallis pectoris.
גלה Gilo. Exultatio: ſiue reuolutio: vel tranſmigratio: aut reuelatio: vel detectio.
גלוני Gilonites. Exultans: ſiue reuoluens: vel tranſmigrans: aut reuelans. vel detegens.
Gimel. Retributio: ſiue ablactatio. D.
גנת Gineth. Hortus: vel protectio.
גחון Gion. Pect9: aut eductio: ł exitus: ſiue vallis gr̄e vel mãſiõis
κνίδος. Gnidum. Atriplex genus herbe purgatiue vel laxatiue. G.
געתה Goátha. Tactus eius: aut mugitus eius.
גוב Gob. Ciſterna: vel locuſta: aut altitudo.
גדלתי Godólathi. Magnitudo: aut fimbria mea.
גדליהו Godolias. Magnitudo domini: aut fimbria domini.
גוג Gog. Tectum vel ſolarium: ſiue tegulatum.
גולן Golam. Trãſmigratio: ſiue reuolutio: aut ex ſyro & hebreo intus manens. heb. golan.
Golgotha. Caluaria. ſcilicet vbi ſunt capita mortuorum.
גלית Golias. Trãſmigratio: aut accumulatio: ſiue reuolutio: vel
Goliath. Idem. (detectio.
גמר Gómer. Conſumans vel conſumens: aut deficiens.
עמר Gómor. Genus menſure. ideſt decima pars ephi.
עמרה Gomorra. Populus rebellis: aut populus timens: ſiue manipulus: vel ſeruitus: aut ſyriace lana.
Gomorrei. Idem.
γοργίας. Gorgias. Terribilis: aut velox. G.
γορτύνη. Gortinam. Farctra. G.
גשם Goſſem. Pluuia: aut ap p̄piquatio eorũ: vel ſyriace corpalis
גשן Góſen. Appropinquatio: vel approximatio.
געתם Gothan. Tactus eorum: aut mugitus eorum: ſiue mugitus perfecti vel ſimplicis. heb. gotham.
עתניאל Gothoniel. Hora ſiue tempus meum deus.
גוזן Gozan. Tonſio: aut vellus: ſiue tranſitus: vel corpus nutriens: aut ex ſyro & hebreo intus nutriens.

Greci. Hebraice dicitur ieuanim: & interpretatur deceptores: vel contriſtantes: ſiue cenoſi: aut columbini: grece vero robuſti vel fortes interpretatur. יונים
Grecia. In hebreo eſt iauan: & interpretatur decipiens: vel contriſtans: ſiue cenoſa: aut columbina. grece vero robuſta vel fortis interpretatur. יון
Grecus. Idem. maſculini generis.
Guhel. Redemptio dei: ſiue exaltatio dei. גאואל
Guni. Hortus: ſiue protegens. גוני
Gunite. Idem.
Gurbáal. Catulus idoli vel dominantis aut ſubiicientis vel poſſidẽtis: aut peregrinatio ſiue timor aut habitatio idoli vel dominantis aut ſubiicientis vel poſſidentis. גורבעל

De incipientibus a littera. h.

Haanan. Gratioſus: ſiue miſericors: aut donans. חנן
Háber. Socius: aut particeps: ſiue incãtator: aut liuor חבר
Haberite. Idem. p. n. ⌈do. G.
Hadria. In greco andria: & iterp̄tatur virilitas: aut fortitu- ἀνδρία.
Hadriel. Grex dei: aut ablatio dei: ſiue priuatio dei. עדריאל
Haemes. Ouum: ſiue cenoſus: aut lineus. heb. habes. אבץ
Haphan. Thalamus eorum: ſiue coopertura eorum: aut littus eorum. heb. hapham. חפם
Happhim. Thalami: ſiue cooperti: aut littus maris. חפים
Hay. Aceruus: vel coacernatio. עי
Hay. Nee. 11. Idem. heb. haya. עיה
Hayalon. Quercus vel ilex: ſiue fortis: aut ceruus. אילון
Hayan. Frater matris: aut frater gentis. heb. hayam. אחיאם
Hayla. Ilices: vel quercus: aut cerue: vel fortitudines. heb. hayloth. אילות
Hayla. 4. Reg. 18. Dolor vel infirmitas maxille: ſiue principium humiditatis vel teneritudinis. heb. hala. חלח
Haylam. Ilices vel quercus: aut maledictiones: vel fortitudines. heb. haloth. אלות
Haylam. 4. Reg. 17. Dolor vel infirmitas maxille: ſiue pricipium humiditatis vel teneritudinis. heb. hala. חלח
Haylath. Ilices vel quercus: aut cerue: vel fortitudines. אילות
Haylon. Ilex vel quercus: ſiue fortis: aut ceruus. אילון
Hayman. Frater preparatus: ſiue frater dextere: aut frater אחימן
Hayo. Frater eius. (meus quid. אחיו
Hayrſémes. Ciuitas ſolis: aut ex hebreo & ſyro ciuitas ſeruicii vel miniſterii. עירשמש
Hayſáar. Frater matutinus: aut frater niger vel nigredinis אחישחר
Halus. Commixtio vel conſperſio. אלוש
Hamaran. Aſinus: vel lutum: aut vinoſus. חמרן
Hana. Eſſentia: ſiue generatio. heb. haua. אהוא
Hanan. Gratioſus: ſiue miſericors: aut donans. חנן
Háres. Sol: aut teſta. חרס
Harim. Deſtructio: ſiue anathema: aut rete vel retiaculum: ſiue dedicatum: vel conſecratum. ſ. deo. חרם
Haſarſual. Atrium vel fenum vulpis: aut fenum ſemite. חצרשועל
He. Ecce: vel iſta. D.
Hebal. Aceruus vetuſtatis: ſiue aceruus defluens. עיבל
Héber. Tranſiens vel tranſitus: aut ira: ſeu pregnans: vel ſyriace frumentum. עבר
Héber. Gen̄. 46. & 1. Paralip. 4. & 7. & 8. b. vbi dicitur & ezeci & heber. iterpretatur ſocius aut particeps: vel adherens: ſiue incantator: aut liuor. חבר
Hebrea. Tranſiens: ſiue irata: aut pregnans. עבריה
Hebrei. tranſeuntes: ſiue irati: aut pregnantes: vel ſyriace עברים
Hebreus. Idem. ſ. n. (frumenta.
Hebri. Idem.

חברון Hebron. Societas: ſiue participatio: vel adheſio: aut incan-
עברנה Hebróna. Tranſiens: aut iraſcens. (tatio: vel liuor.
זפרנה Hebróna. Nu. 34. ex ſyro & hebreo falſitas cãtici vel exul-
tationis. heb. zephróna. ⌈tio: vel liuor.
חברני Hebroni. Societas: ſiue participatio: vel adheſio: aut incãta
Hebronite. Idem. plurali numero.
עדר Héder. Grex: ſiue defectio: aut priuatio.
אדו Heddo. Vapor aut nubes vel interitus eius.
חצור Hepher. Atrium: aut fenum. heb. haſor.
אלא Hela. Ilex vel quercus: ſiue fortitudo: aut maledictio
עילם Helam. Adoleſcens vel virgo. m. g. ſiue occult9: aut ſeculū.
חלאם Helam. 2. Reg. 10. Exercit9 mr̄is ł gẽtis ſiue ancille: aut dolor ſiue expectatio matris vel ãcille aut gentis: vel ſõniū.
אלה Helam. 1. Paralip. 9. Ilex vel quercus: aut fortitudo: vel ma
אלעשה Helaſa. Dei factura. (ledictio. heb. hela.
אילת Helath. Cerua: ſiue fortitudo: aut ilex vel quercus.
אלקנה Helchana. De9 zelotes: aut dei poſſeſſio: ſiue dei calamus:
אלמשי Helcheſeus. Dei duricies: vel ſerotin9. (vel deus nidus ei9.
אלתקה Helchetẽ. ex hebreo & ſyro dei theca ł capſa. heb. helthece.
חלקיהו Helchias. Portio ſiue pars domini: aut lenitas domini.
חכליה Helchias. nee. 1. expectãs dn̄s: ſiue ham9 dn̄i. heb. hechelias
מלכיהו Helchias. Hiere. 38. Rex dn̄s: ſiue cõſiliū vel regnum dn̄i.
חלק Heléch. Portio: ſiue pars: aut lenitas. (heb. melchias.
אלף Héleph. Mille: ſiue doctrina: aut bos. vel dux.
חלם Hélem. Sõniãs: aut ſanãs: ſiue expectatio eorum: aut dolor
חלץ Héles. Armatus: ſiue liberatus: aut nudatus. (eorum.
Helles. Idem.
אלעשה Heleſa. Dei factura.
Heleſmoth. Secūdus liber legis: & interpretatur hec ſūt nomina: quia ſic incipit i hebreo. Grece aūt exodus vocatur i. exit9: qa i eo exit9 filiorū iſrael de egypto prio cõtiet̄ur.
חלד Heleth. Mūd9. i. orbis: aut muſtela: vel ſyriace rubigo. heb. héled. ⌈vel mortariolū.
עלי Heli. Eleuatio: ſiue oblatio: aut eleuans: vel offerẽs ſeu pila:
אליה Helia. Deus dominus: aut fortis dominus.
אליאב Heliab. Deus pater: vel deus patris.
אליקים Heliachim. Dei reſurrectio vel affirmatio: ſiue deus reſurrectionis vel firmitatis: aut deus vindicans.
אליעם Heliam. Dei populus: aut deus populi.
אליה Helias. Deus dominus: aut fortis dominus.
אלידד Helidad. Dei dilectus: vel dei dilectio.
אלים Helim. Arietes: ſiue fortes: vel cerui: aut valles.
ἡλιόδωρος Heliodorus. Solis donum. G.
ἡλιόπολις Heliopolis. Hebraice dicitur on: & interpretatur dolor: ſi-
און ue triſtitia: aut fortitudo. Grece vero helíopolis ſolis ciuitas interpretatur.
אליחרף Helióreph. Dei hyems: aut deus iuuentutis: ſiue forte opprobrium: aut ex hebreo & ſyro deus acuminis.
אלישה Heliſa. Deus eſt: ſiue dei agnus: aut deus commodans.
אלישע Heliſeus. Dei ſalus: vel deus ſaluans.
אליהוא Heliu. Deus meus ipſe: aut fortitudo ipſius.
Helmadan. Deus menſure eorū: vel deus ĩdumẽti eorū. D.
אלנתן Helnathan. Dei donum.
אלון Helon. Ilex: vel quercus: aut fortis.
חלון Helon. Nu. 1. & 10. & 1. Paralip. 6. c. interpretatur feneſtra vel prophanatio: ſiue dolor aut infirmitas.
אילון Helon. Ioſ. 19. c. vbi dicitur helõ & thẽna. & 1. Paralip. 6. f. interp̄tatur ilex vel q̄rcus: ſiue fortis: aut ceruus. heb. a-
אלוני Helonite. Ilices vel quercus: aut fortes. (yalon.
הדי Helthai. Laudatio: ſiue confeſſio: aut clamor. heb. hedai.
אלתקה Helteco. Ex hebreo & ſyro dei theca vel capſa.
אלתולד Heltholad. Dei generatio.
המן Heman. Multus: aut tumultuans: vel ſyriace fidelis.

Hemona. Popularis: ſiue populus noſter. עמנה
Hen. Gratia: ſiue miſericordia: aut manſio: vel requies. חן
Henan. Nubes: vel auguriū: ſeu fons aut ocu'us earum. עינן
Hennon. Ecce illi: ſiue diuitie eorum: aut decipiens vel cõtriſtans eos. heb. hennom. הנם
Her. Vigil: aut denudãs: vel effũdẽs: ſiue emul9: vel ciuitas ער
Heran. Idem. ערן
Heranite. Idem. p. n.
Herchuei. Lõgi: aut ſanantes: ſiue maledictio cõbuſtiõis. ארכוי
Hercules. Iunonis vel dominatricis gloria. G. ἡρακλῆς.
Hered. Imperans: ſiue deſcendens. ארד
Hered. Ioſ. 12. Onager: aut ſyriace draco. ערד
Heredite. Imperantes: ſiue deſcendentes. ⌈ce inimici ארדי
Herite. Vigiles: ſiue denudantes: aut effundentes: vel ſyria. ערי
Herma. Deſtructio: ſiue anathema: aut rete: vel retiaculum: ſiue dedicatum vel conſecratum. ſcilicet deo. חרמה
Hermagedon. Mons euangelii vel euangelizationis: aut mons pomorum vel fructuum. ſcilicet electorum. D.
Herman. Suſtentaculum: vel inauris. G.
Hermes. Mercurius: aut lucrum: vel refugium. G. ἑρμᾶν.
Hermogenes. Mercurio genitus: aut lucri generatio: vel refugium generationis. G. ἑρμῆς. ἑρμογένης
Hermon. Deſtructio: ſiue anathema: vel rete ſiue retiaculū aut dedicatum vel conſecratum. ſcilicet deo. חרמון
Hermonii. Idem. p. n.
Herodes. Pellis gloria: vel pellibus glorians: aut mons glorie vel arrogantie: aut ſyriace draco ignitus. D. חרמונים
Herodiani. Idem. p. n. D.
Herodias. Idem. f. g. D.
Herodion. Iunonis vel dominatricis cantilena. G. ἡρωδίων.
Heſer. Atrium: aut fenum: חצור
Heſii. Prope me: vel iuxta me: ſiue auferens vel ſeparãs. D.
Heſtaol. Poſtulatus: aut mulier fortis: vel mulier ſtulta: ſiue ignis laboris. אשתאול
Heſter. Occulta: ſiue abſcondita: vel demoliens. aut ex ſyro & hebreo medicine exploratio vel contemplatio: aut medicina turturis. אסתר
Heth. Confractio: vel formido: aut ſtupor: vel ſyriace deſcẽ חת
Heth. nomen littere. Vita. D. (ſus.
Hiedor. Murus: ſiue maceria: aut ſepis. heb. gedor. גדור
Hieramel. Miſericordia dei: aut ex ſyro & heb. dilectio dei ירחמאל
Hieramihel. Idem.
Hierapolis. Sacra ciuitas. G. ἱεράπολις
Hieremia. Celſitudo dn̄i vel ſublimitas dn̄i: aut exaltãs do ירמיהו
Hieremias. Idem. (minum.
Hieremiel. Mia dei: aut ex ſyro & hebreo dilectio dei. ירחמאל
Hiericho. Luna: vel menſis: aut odor eius. ירחו
Hieriel. Timor dei: aut viſio vel proiectio dei. יריאל
Hierimoth. Altitudines: ſiue timens mortem: aut videns mortem: ſeu proiectio mortis. ירמות
Hierimuth. Idem.
Hiermái. Altitudo mea: ſiue timens vel proiiciens aquas. ירמי
Hieroam. Miſericors: aut ſyriace dilectus. ירחם
Hierobáal. Impugnans idolum. ירבעל
Hierobáal. 2. Reg. 11. Impugnans confuſionem vel ignominiam: aut impugnans idolum. heb. ierobéſeth. ירבשת
Hieroboam. Impugnans vel obiurgans populum: vel multiplicans populum. ירבעם
Hieroboam. 1. Regum. 1. & 2. Paralip. 25. Miſericors: aut ſyriace dilectus. heb. hieroam. ירחם
Hieronymus. Sacra lex. G. ἱερώνυμος.
Hieroſolyma. Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ירושלם

Hieroſolymite.Idem.p.n.
ירואל Hieruel.Timor dei:aut viſio dei.
ירושא Hieruſa.Hereditas:vel exilium.
ירושלם Hieruſalem.Viſio pacis:aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. [aut iteratio.
ישנה Hieſana.Dormiens:aut antiqua vel annoſa: ſiue mutatio:
יתרי Hietrites.Excellens:ſiue explorans:aut reſiduus:vel rema
ὑμέναιος Hymeneus.Carmen nuptiale.G. (nens:ſiue funiculus.
הין Hyn.Menſura erat liquidorum.
עיד Hir.Ciuitas:aut vigil:ſiue effundens:vel denudãs:aut pul
עירה Hira.Idem. (lus.ſ.aſini.
הראי Hiraites.Illuminatus:aut flumen:vel fluuialis.
חירם Hiram.Vite celſitudo.
עירם Hiram.Geñ.36.&.1.Paralip.1.Ciuitas eorũ:ſiue vigilia eorũ:aut denudatio vel effuſio eorum:ſiue aceru⁹ excelſus
חירה Hiram.Geñ.38.Libertas:aut ira.heb.hira.
הרם Hiram.Ioſ.10.Interpretatur mons eorum:ſiue manifeſtãs eos:aut concipiens eos.
עירא Hiram.2.Reg.20.Interp̃tatur ciuitas:aut vigil: ſiue denudatio:aut effuſio:vel aceruus viſionis.heb.hyra.
חורם Hyram.2.Paralip.2.&.4.&.8.Albedo eorũ ſiue foramẽ / libertas eorũ:aut deſtruẽs:vel anathematizãs.heb.hurã.
עירא Hyras.Ciuitas:aut vigil:ſiue denudatio:aut effuſio:vel aceruus viſionis.
חירה Hyras.Geñ.38.Interpretatur libertas:aut ira.
Hyrcanus.Ciuitatis poſſeſſor:ſeu vigilans emulator .D.
עירואלה Hyrhela. Vnum nomen eſt: & interpretatur ciuitas ilicis vel quercus aut fortitudinis vel maledictionis: aut vigilia ſiue denudatio vel effuſio ilicis vel quercus ſiue fortitudinis vel maledictionis.
מעשיה Hiſmaaſia. Opus domini.heb.maaſia.
ישמעאל Hiſmael.Exauditio dei.
ישמעלים Hiſmaelite.Idem plurali numero.
ἱσπανία Hiſpania. Rara.ideſt precioſa.G.
אשתמה Hyſtemo. Ignis admirationis vel conſumatiõis:ſiue ignis perfectionis vel ſimplicitatis.
אישטוב Hiſtob.Vir bonus:aut viri bonitas.
הוד Hod.Laus:ſiue confeſſio.
חדלי Hodali.Ceſſatio:vel vetatio:aut defectus.
חלדי Holdai.Mũdus:vel orbis:aut muſtela:vel ſyriace rubigo.
Holophernes.Fortis dux:ex hebreo & ſyro.D.
און Hon.Dolor:ſiue fortitudo:aut iniquitas.
חפה Hoppa.Thalam⁹:ſiue cooptorium:aut littus vel ripa eius.
הר Hor.Mõs:ſiue cõcipiens:aut demonſtrans:vel oſtendens.
Horrei.Principes:vel liberi aut ingenui:vel iraſcentes.
חרם Horem.Deſtructio:ſiue anathema:aut rete vel retiaculum: ſiue dedicatum aut conſecratum.ſ.deo.
חרי Horreus.Princeps:vel liber aut ingenuus:vel iraſcens.
Horri.Idem.
חרמה Horma.Deſtructio:ſiue anathema:aut rete:vel retiaculum ſiue dedicatum aut conſecratum.ſ.deo.
חרמה Horma.Ioſ.19.Excelſa:ſiue proiecta:aut vermis.
ארנן Hornan.Exultans:ſiue arca eorum:aut lux filii:vel lux ſiue maledictio permanens vel eterna.
חסה Hoſa.confidens:vel protegens.
חדשי Hoſdi.Menſis:vel nouitas:aut ex ſyro & hebreo vni⁹ muneris:aut nouum munus.heb.hodſi.
חותם Hothan.Sigillũ:aut ſignaculũ:ſiue clauſura.heb.hotham.
אואל Huel.Aut deus:ſiue aut fortis: vel deſiderans ſiue concupiſcens deum. [ſtetricatio
חול Hul.Dolor:vel infirmitas:ſiue arena:vel preſtolatio:aut ob
עירשם Humeſen.Duo nomina ſũt.Hum.Acerui.heb.hiim.Eſem os ab oſſe:ſiue fortitudo:aut lignum eorum: vel conſiliũ
עצם

eorum:aut clauſura.ſ.oculorum.
Hur.Libertas:vel albedo:aut foramen. חור
Hurai.Idem.
Huri.Lux ſiue ignis meus. אורי
Hus.Conſilium:aut lignum:vel ſyriace fixus. עוץ
Hus.1.Paralip.8.Tinea corroſus:aut compreſſus: vel congregatus.heb.iehus. יעוש
Huſan.Feſtinatio eorum:aut ſilentium eorum:vel ſenſualitas eorum.heb.huſam. חשם
Huſi.Feſtinans:vel tacens:aut ſenſualis. חושי

De incipientibus a littera .i.

Iaath. Confractus:aut formidans:vel ſtupens:aut ſyriace deſcendens. יחת
Iaazia. Viſio domini. יחזיה
Iaba. Abſconſio:vel dilectio:aut ſyriace peccatum vel obli(gatio. יחבה
Iabaar.Eligens:vel electus. יבחר
Iabel.Defluens:ſiue apportans: vel inueteraſcens:aut germinans:ſiue iubileus:aut buccina. יבל
Iabes.Siccitas:vel confuſio. יבש
Iabes.1.Paralip.2.&.4.Triſtitia:ſiue dolor. יעבץ
Iabin.Intelligens:ſiue edificans. יבין
Iaboch.Euacuatio:vel diſſipatio:aut lucta. [iachan. יבוק
Iacham.Conterens:vel cõprimens:ſiue ablatio baſis.heb. יעכן
Iachan.tribulatio vel labor:aut ablatio poſſeſſiõis vl' nidi. יעכן
Iachanen.Poſſidens populũ:ſiue nidificatio populi.heb. יקנעם
Iacim.Surgens:aut confirmans. (iachanem. יקים
Iachin.Preparans:ſiue preparatio:vel firmitas. יכין
Iachinite.Idem.plu.nu.
Iacob.Supplãtator:vel calcane⁹:aut planta .i. veſtigium. יעקב
Iacoba.idem. יעקבה
Iacobus.idem. [nus.heb.iatur.
Iachur.Cuſtodiens:aut ordo vel ſeries:aut ſyriace monta- יטור
Iadab.confractus:aut formidans:vel ſtupens : aut ſyriace deſcendens.heb.iaath. יחת
Iadai.Sciens vel cognoſcens.heb.iada. ידע
Iadaia. Scientia domini:vel cognitio domini. ידעיה
Iadan. Sciens:vel cognoſcens.heb.iada. ידע
Iadaſon.cognitio ouis:vel cognitio mutationis.D.
Iadias.Simul vel ſolus dominus:aut gaudium ſiue acumẽ domini:vel ex ſyro & hebreo vnus dominus. יחדיה
Iadiel.Viuit deus.heb.iahiel. יחיאל
Iadihel. Scientia dei:ſiue cognitio dei. ידיעאל
Iadin.Iudicans:aut litigans:vel manus eius.heb.iadon. ידון
Iaddo.Manus eius:aut poteſtas eius:ſiue confeſſio eius. ידו
Iadon.Iudicans:aut litigans:vel manus eius. ידון
Iael.Ipſi deo:aut ipſi forti:vel potens.heb.iael. יעל
Iapheth.Dilatatus:aut pulcher:vel perſuadens. יפת
Iaphia . Illuminans:ſiue apparens:aut gemens יפיע
Iaphia. 2.Reg.5.interpretatur Loquens: vel illaqueans: aut inſuflans. יפיח
Iaphie.illuminans:ſiue apparens:aut gemens. יפיע
Iagur.colonus:vel aduena : aut timens:ſiue congregans. יגור
Iahaddai.Simul uel ſolus ego:aut acutus:uel gaudens : aut ſyriace unitas mea. יחדי
Iahala. Aſcendens:aut damula uel caprea. יעלא
Iahalon.manens:ſiue murmurans.heb.ialon. ילון
Iahel. Aſcendens:aut damula uel caprea. יעל
Iahelel.Expectãs deũ:aut orans deũ:ſiue incepit deus. יחלאל
Iaheri.Lux mea:ſiue illuminans:aut illuminatus. יאירי
Iahiel.Aceruus dei:ſiue abſtulit deus. יעיאל
Iahihel.idem. יחיאל

יחיאל Iahihel.2.Paralipo.21.Viuit deus.
יאיר Iair. Illuminans vel illuminatus.
Iairus.idem.D.
יעלה Iala.Aſcendens:aut damula vel caprea.
יהללאל Ialalehel.Laudans deum:aut claritas ſiue illuminatio dei.
יחלאל Ialel.Expectans deum:aut orans deum: ſiue incepit deus.
יהללאל Ialel.1.Paralipo.4.Laudans deum:aut claritas ſiue illuminatio dei.heb.ialalel.
יחלאלי Ialelite.Expectans deum:aut orans deũ:ſiue incepit deus.
Iambri.Amaricãs:ſiue rebellans:aut cõmutans.D.
Iami. Non eſt in hebreo.
ימין Iamin.Dextera vel dexter:aut auſter vel auſtralis.
Iaminite.Idem.plu.nu.
Iamne.In greco ſcribitur ianne:cũ duplici.n.& hebraice interpretatur reſpondens:vel incipiens loqui : aut afflictus ſiue humiliatus:vel pauper.D.
Iamnes.In greco ſcribitur iannes & eſt idem qđ ianne.D.
יבנה Iamnia.Edificans:aut intelligens.heb.iabnia.
Iamnite.Idem.plu.nu.D.
Iãnor.Maris lucerna:aut dextera lucis:vl' dextere lumẽ.D.
ימרה Iamra.Rebellis:aut amaricans:ſiue cõmutatio.
ימואל Iamuel.Dies eius deus:aut mare dei.
ינחת Ianadiath.Confractus:aut formidãs: vel ſtupens:aut ſyriace deſcendens.heb.iaath.
יעני Ianai.Reſpondens:ſiue affligens:aut depauperans.
ינוח Ianoe.Requieſcens:aut manens:ſiue deducens.
ינום Ianum.Dormiens.
ירוח Iara. Odorans:ſiue aſpirans:aut luna:vel menſis.
יערה Iara.1.Paralipo. 9.Silua:aut fauus:ſiue denudans vel effundens:aut euigilans.
ירמות Iaramoth. Altitudines : ſiue timens mortem:aut proiectio mortis
יריב Iarbi.Pugnans:vel obiurgans:ſiue multiplicãs.heb.iarib.
ירח Iare.Luna:vel menſis:ſiue odorans.
גרב Iareb.Scabies:aut ſyriace hydria.heb.gareb.
ירד Iared.Imperans:vel deſcendens.
ירפאל Iarephel.Sanitas dei aut medicina dei: ſiue relaxans deus.
ירד Iareth.Imperans:ſiue deſcendens.heb.iared.
יריב Iarib.Pugnans:vel obiurgans:ſiue multiplicans.
יערים Iarim.Saltus:vel ſilue.
יהצה Iaſa.Rixa vel contentio:aut domini exitus.
יהץ Iaſa.Eſa.15.interpretatur Rixa vel cõtentio.heb.iahas.
ישן Iaſen.Antiquus:ſiue dormiens.
יצר Iaſer.Figmentũ:ſiue plaſmatio:aut tribulans vl' anguſtiãs.
ישר Iaſer.1.Paralipo.2.Rectus: aut cantans:ſiue reſpiciens:aut dominans:vel ſpeculans.
יצרי Iaſerite.Figmenta:ſiue plaſmationes:aut tribulãtes:vel an
יעשי Iaſi.Faciens:vel factor meus. (guſtiantes.
יפיע Iaſie.Illuminãs:ſiue apparens:aut gemẽs.heb.iaphie.
יחציאל Iaſiel.Diuidens deus:vel dimidians deus:aut feſtinatio dei.
יעשיאל Iaſiel.1.Paralipo.11.&.27.Opus dei vel factura dei.
יזיאל Iaſiel.1.Paralipo.12.interpretatur aſperſio dei vel diſtillatio dei.heb.iaziel.
ἰάσων Iaſon.Sanans:vel medicans.G.
μνάσων Iaſon.Act.21. In greco mnaſon: & interpretatur indagator:aut ſpondens:vel reminiſcens.G.
ישוב Iaſub.Conuerſio:aut habitatio:vel ſeſſio.
Iaſubite.Idem.plu.nu.
יתנאל Iathanael.Donum dei.
יון Iauan.Decipiẽs:vel contriſtãs: aut cenoſus:vel columbus.
יעוש Iaus.Tinea corroſus:aut cõpreſſus:vel congregatus.
אוזל Iazal.Ambulans:ſiue viliſicans.heb.ozal.
יעזר Iazer.Auxiliator:ſiue adiutor.

Iazer.Ioſ.21.d. in hebreo eſt iaſa : quod interpretatur rixa vel contentio:aut domini exitus. יהצה
Iaziel.Fortitudo dei. יעזיאל
Iaziel.1.Paralipo.23.&.24.&.2.Paralipo.20.videns deũ vel viſio dei. יחזיאל
Iaziz.Splendor:aut ſyriace diſceſſio. יזיז
Ichabod.Vbi gloria:aut ve glorie. איכבוד
Ichaboth.Idem.heb.ichabod.
Iconium.Veniens.G. ἰκόνιον
Ichutiel.Spes dei:aut congregatio dei. יקותיאל
Idaia.Manus domini:vel confeſſio domini. ידיה
Idaia.Nee.7.&.11.& Zacharie.6.Scientia domini. ידעיה
Idida.Dilecta:ſiue amabilis:vel manus manus ei⁹ : aut per tranſlationem poteſtas manus eius. ידידה
Idithun.Lex eius:vel legalis:ſiue laudẽ vel cõfeſſionẽ dãs. ידותון
Idox.Iocundus vel letus:aut triturans.D.
Idumea.Ruffa:vel terrena:aut ſanguinea. אדום
Idumee.Idem.plu.nu.
Idumei.Ruffi:ſiue terreni:aut ſanguinei. אדומים
Idumeus.Idem.ſ.n.
Ieabarim.Acerui hebreorũ vel trãſeuntiũ:aut acerui iraſcẽtiũ vel pregnãtiũ:aut ex hebreo & ſyro acerui frumenti. עיי העברים
Iebaar.Electio:ſiue electus. יבחר
Iebanias.Edificatio dñi: ſiue filiatio dñi:vel intellect⁹ dñi. יבניה
Iebar.Electio:ſiue electus. יבחר
Ieblam. Inueteratio populi:vel defluens populus:aut germinatio populi:ſiue deglutiens eos. יבלעם
Ieblaan.Idem.heb.ieblaam.
Iebnael.Edificatio dei:ſiue intellectus dei. יבנאל
Iebneel.Idem.
Ieboch.Euacuatio:vel diſſipatio:aut lucta. יבוק
Iebſam.Congregationes.heb.cibſãim. קבצים
Iebton.Celſitudo eius:aut dorſum eius:ſiue palpebre eius: aut excelſum donum.heb.gebeton. גבתון
Iebus.Conculcatio:aut volutatio:vel preſepium. יבוס
Iebuſei.Conculcati:ſiue volutati:aut preſepia. יבוסי
Iebuſeus.Idem.ſ.n.
Iecbaa.Exaltatio:ſiue altitudo.heb.iegbaa. יגבהה
Iechbaa.Idem.heb.iegbaa.
Iecelia.Conſumatio domini:vel poteſtas domini. יכליהו
Iecemia.Reſurrectio domini:ſiue confirmatio domini:aut vindicta domini. יקמיה
Iecmaan.Reſurrectio ppli:ſiue cõfirmatio vl' vindicta ppli. יקמעם
Iecnal.Poſſeſſio populi:ſiue emptio aut nidificatio populi יקנעם
Ieconam.Idem. (heb.iecnam.
Iechonias.Preparatio domini:aut firmitas domini. יכניה
Iechonias. Hiere.22.&.37.interpretatur Preparatus ipſe. heb.chonias. כניהו
Iechonias. Hiere.35.&.40.&.42.& Ezechiel.8.&.11.interpretatur. Nutrimentum domini:aut auſcultatio vel aramia domini.heb.iezonias. יזניהו
Iechri.Frater meus.heb.achi. אחי
Iechri.1.Paralipo.8.&.2.Paralipo.23. Memor ſiue memorans:aut maſculinus.heb.zechri. זכרי
Iecſan.Duritiẽs:ſiue ſcandalum:aut ſyriace colliſio. יקשן
Iectan.Paruulus:aut tedium:ſiue contentio. יקטן
Iectel.Congregatio dei. יקתאל
Iecter.Excellẽs:aut reſiduus ſiue remanens: vel funiculus: aut explorans.heb.iether. יתר
Iedda.Scitus:aut cognitus. ידוע
Iedaba.Timor maledictionis: ſeu viſio maledictionis: aut ex hebreo & ſyro timor dei:vel viſio dei.heb.ierala. יראלה
Iedaia.Scientia domini:vel cognitio domini. ידעיה

ידוע Iedboa. Scitus vel cognitus. heb. ieddoa.
ידבש Iedebos. Meliſfluus: aut manus cõfuſionis vel erubeſcẽtie.
ידעיה Iedeia. Scientia domini: vel cognitio domini.
יחדיהו Iedeia. 1. Paralipo. 24. c. Vnus dñs: aut letitia dñi: ſiue acumen dñi: aut ex ſyro & hebreo renouatio domini.
גדליהו Iedelias. Magnitudo dñi: vel fimbria dñi. heb. gedelias.
יחדיאל Iediel. Vnitas dei: ſiue letitia dei: aut acumen dei: vel ex ſyro & hebreo renouatio dei.
ידיעאל Iehihel. Scientia dei: vel cognitio dei.
יחיאל Iedihel. Eſd. 10. Viuit deus. heb. iehiel.
ידלף Iedlaph. Diſtillatio: vel ſtillicidium: aut ex hebreo & ſyro manus iuncta.
יחדו Ieddo. Solus ipſe: vel vnus ipſe: aut letitia eius: ſiue acumen eius: vel ſyriace nouitas eius.
ידו Ieddu. Manus eius: ſiue confeſſio eius.
ידוע Ieddua. Scitus: aut cognitus.
יפדיה Iephdaia. Redemptio domini.
יפלט Iephlath. Liberatus: aut expulſus.
Iephlethi. Idem.
יפנה Iephone. Aſpiciens: ſiue intuens.
Iephonne. Idem.
יעיאל Iehiel. Abſtulit deus: aut coaceruans deus.
יחיאל Iehiel. Eſd. 10. Viuit deus.
יעיאל Iehihel. Abſtulit deus: aut coaceruans deus.
יחיאל Iehihel. 1. Paralipo. 15. & 16. & 23. & 29. & 2. Paralipo. 21. & 29. & 31. & 35. & Eſd. 8. & 10. interpretatur Viuit deus.
יהוא Iehu. Ipſe: ſiue exiſtens.
יעואל Iehuel. Abſtulit deus.
יעוש Iehus. Tinea corroſus: aut compreſſus: vel congregatus.
יעוץ Iehus. 1. Paralipo. 8. Cõſiliãs: vel ligneus: aut ſyriace fixus.
יקותיאל Iehutiel. Spes dei: vel congregatio dei. heb. iecutiel.
ידיה Ieiada. Manus domini: vel confeſſio domini. heb. iedaia.
יחיאלי Ieiheli. Viuit deus.
יעלם Ielon. Occultus: ſiue adoleſcens: aut caprea eorum: vel ſeculum. heb. ielom.
יחמי Iemai. Calefaciens: aut calidus.
ימיני Iemini. Dextera vel dexter.
ימלה Iemla. Repletio: aut circuncíſio.
ימלך Iemleth. Regnans: aut conſulens. heb. iemlech.
ימנה Iemna. Dextera: aut numerans: ſiue preparans: vel ſyriace conſtituens.
ימנע Iemna. 1. Paralipo. 7. g. Prohibitio: aut impedimentum: ſiue mare cõmotum.
זמה Iemna. 2. Paralipo. 29. c. Scelus: aut cogitatio. ſ. peruerſa. heb. zema.
ימנה Iemnaite. Dextere: aut numerantes: ſiue preparantes: vel conſtituentes.
יעוש Ieos. Tinea corroſus: aut compreſſus: ſiue congregatus.
יבשם Iepſem. Aromatizans: vel ſiccitas eorum: aut confuſio vel erubeſcentia eorum. heb. iebſem.
יפתח Iepta. Aperiens.
יפתחאל Ieptael. Aperiens deus.
יפתח Iepte. Aperiens.
ירחע Ieraa. Luna: aut menſis: ſiue odoratio.
ירחמאל Ieramehel. Mia dei: aut ex ſyro & hebreo dilectio dei.
Ieramel. Idem.
Ierameli. Idem.
Ieramiel. Idem.
ἱεράπολις Ierapolis. Sacra ciuitas. G.
ירקעם Ierchaam. Extenſio eorum: ſiue viriditas populi: aut ſputũ populi: vel armatura aut euacuatio populi.
ירקון Ierchon. Erugo: aut viriditas: ſiue ſputum: vel armatura: aut euacuatio.

Ieremia. Celſitudo dñi: aut ſublimitas dñi: vel exaltãs dñm. ירמיהו
Ieremias. Idem.
Ieremiel. Mĩa dei: aut ex ſyro & hebreo dilectio dei. ירחמאל
Ieria. Proiectio domini: aut timor vel viſio domini. יריה
Ierias. Timor domini: vel viſio domini. יראיה
Ieriau. Proiectio dñi: vel timor domini: aut viſio domini. ירלהו
Ieribai. Pugnans ſiue obiurgans: aut multiplicans. ירבי
Iericho. Luna: vel menſis: aut odor eius. ירחו
Ierichontinus. Idem ꝙ iericho.
Ieriel. Timor dei: aut viſio vel proiectio dei. יריאל
Ierimoth. Altitudines: ſiue timens mortẽ: aut videns mortem: ſeu proiectio mortis. ירמות
Ierimuth. Idem.
Ierioth. Cortine: ſiue linteamina: aut vlulatiões: ſiue cõfractiones. יריעות
Ieroam. Miſericors: aut ſyriace dilectus. ירחם
Ierobaal. Impugnans idolum. ירבעל
Ierobaal. 2. Reg. 11. In hebreo eſt ierobeſeth: & interp̃tatur impugnãs cõfuſionẽ vel ignominiã: aut impugnãs idolũ. ירבשת
Ieroboam. Impugnãs vel obiurgans populum: aut multiplicans populum. ירבעם
Ieroboam. 1. Reg. 1. & 2. Paralipo. 25. Miſericors. aut ſyriace dilectus. heb. ieroam. ירחם
Ieron. Timor: vel viſio: aut proiiciens dolorem vel fortitudinem. יראון
Ieronymus. Sacra lex. G. ἱερώνυμος
Ieroſolyma. Viſio pacis: aut viſio ꝑfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ירושלם
Ieroſolyme. Idem.
Ieroſolymita. Idem.
Ieroſolymite. Idem. plu. nu.
Ierſia. Lectulꝰ ſiue ſtratũ dñi: aut abſtulit paupertatẽ dñs. ירשיה
Ieruſa. Hereditas: vel exilium. ירושא
Ieruſalem. Viſio pacis: aut viſio perfecta vel conſumata: ſiue timor perfectus vel conſumatus. ירושלם
Ieſſa. Reſpiciens vel ad reſpiciẽdum: ſiue ad horam: vel ad tempus. heb. láſſa. לשע
Ieſſaar. Claritas: ſiue oleum; aut meridianus. יצהר
Ieſſaarite. Idem. plu. nu.
Ieſſaia. Eſt dominus: aut munus ipſum vel ipſius. ישיהו
Ieſba. Laus: ſiue tranquillitas. ישבח
Iaſbaal. Ignis idoli: ſiue ignis dominantis: aut ſubiicientis vel poſſidentis. heb. eſbáal. אשבעל
Ieſbaam. Sedens populus: aut cõuerſio populi: ſiue inſuflatio aut captiuitas populi. ישבעם
Ieſbacaſſa. Eſt requirens vel deprecans. aut ſeſſio dura: vel inſufflatio ſiue conuerſio dura. ישבקשה
Ieſban. Ignis filii: aut ignis intellectus vel edificationis. heb. eſban. אשבן
Ieſbidenob. Sedens in ꝓphetia vel in locutione ſiue in germinatione: aut conuerſio ſiue inſufflatio in prophetia vel in locutione ſiue in germinatiõe: aut captiuãs in ꝓphetia vel in locutione ſiue in germinatione. heb. ieſbibenob. ישבינוב
Ieſboam. Cõuerſio populi: ſiue ſeſſio populi: aut ĩſufflatio vel captiuitas populi. ישבעם
Ieſboch. Eſt vacuus vel euacuatus: aut ſyriace derelictus: vel derelinquens. ישבק
Ieſcha. Vngens: ſiue cooperiens: aut protegens vel obumbrans: aut ſyriace ſpeculans. יסכה
Ieſſe. Ens: ſiue exiſtens: aut munus vel oblatio. ישי
Ieſſe. 1. Paralip. 2. vbi dicitur ieſſe autẽ genuit. &c. interpretatur. Vir meus: aut virilis: ſiue inſule munus: vel oblatio. אישי
Ieſcias. Salus domini. ישעיהו
Ieſema. Appoſitus: vł noiatꝰ: aut admiratio: ſiue deſolatio. ישמא
Ieſſen. Appropinquatio vel approximatio. heb. geſſen. גשן
Ieſſer. Figmẽtũ: ſiue plaſmatio: aut tribulatio: vł anguſtiãs. יצר

ישישי Ieſeſi. Antiquꝰ: ſiue ſexagenariꝰ: aut exultãs: vel eſt munꝰ.
ישפה Ieſpha. Iaſpis lapis. ſ. precioſus: aut eſt hic. i. in hoc loco: vel labium: ſiue conterens.
ישפן Ieſpham. Abſconditus: ſiue confractus: aut cuniculus. heb. ieſphan.
ישעי Ieſi. Salus: aut reſpiciens.
ישיה Ieſia. Eſt dominus.
Ieſias. Idem.
ישעיה Ieſias. 1. Paralipo. 3. Salus domini.
יחצאל Ieſiel. Diuidens deus: vel dimidiãs deus: aut feſtinatio dei.
Ieſielite. Idem. plu. nu.
ישימון Ieſimuth. Deſolatio: aut ſolitudo. heb. ieſimon.
יזליא Ieſia. Diſtillatio vel aſperſio laborioſa. heb. iezlia.
יסמכיהו Ieſmachias. Adherẽs vel innitens dño: aut iunctus dño.
ישמעיהו Ieſmeias. Audiens dominum: vel obediens domino.
חצרון Ieſron. Sagitta exultationis: ſiue diuiſio cãtici: aut atriũ: vel fenum. heb. eſron.
Ieſu. Saluator.
Ieſu. Luce. 3. f. in greco Ioſe: & hebraice poteſt interpretari Parcens: vel eleuatus: aut exiſtens. D.
ישוע Ieſiia. Saluator.
ישוה Ieſua. Geñ. 46. & 1. Paralipo. 7. Planicies: ſiue equalis: aut ponens vel poſitus.
ישוע Ieſiie. Saluator.
ישיה Ieſue. Eſd. 10. interpretatur Eſt dominus. heb. ieſie.
ישוי Ieſui. Planus: ſiue equalis: aut ponens vel poſitus.
Ieſuite. Idem. plu. nu.
גשור Ieſur. Vallis aſpectus: aut vallis bouis: ſiue vallis murus: vel ꝓpons. heb. geſur.
ישוע Ieſus. Saluator.
ישעיה Ieſus. 1. Paralipo. 3. Salus domini. heb. ieſaias.
יהושע Ieſus. Zacharie. 3. & 6. Dñs ſaluator: vel domini ſalus.
יחת Ieth. Confringens: vel formidans: aut ſtupens: vel ſyriace deſcẽdens.
יתה Iethan. Declinãs: vel diuertẽs. heb. ietha.
יתנן Iethan. Ioſ. 15. Merces: ſiue donum: aut ſyriace fumigans. heb. iethnan.
יטבה Ietheba. Bñfaciens: vel bonitas eius: aut diuertẽs vel declinans in ea.
יטבתה Iethebatha. Bonitas ſua: ſiue declinans filia eius: aut declinans deſertum.
יתלה Iethela. Pendens: vel ſuſpenſio: ſiue coaceruatio.
יתר Iether. Excellens: aut reſiduus: ſiue remanens: vel explorãs: aut funiculꝰ.
יתת Iether. 1. Paralip. 1. Donãs. heb. ietheth.
Ietheth. Idem.
יתמה Iethma. Orphanꝰ: ſiue admiratio: aut cõſumatio vł ꝑfectio
יקמעם Iethmoan. Reſurrecto populi: aut confirmatio vel vindicta populi. heb. iechmoam.
יתרא Iethra. Excellens: ſiue reſiduus: vel remanens: aut explorans: vel funiculus.
יתרעם Iethraam. Excellentia populi: aut reſiduus populi: ſiue exploratio vel funiculus populi.
Iethraan. Idem. heb. iethraam.
יתרי Iethrai. Excellens: ſiue reſiduus vel remanens: aut explorans: vel funiculus.
אתרי Iethrai. 1. Paralip. 6. b. Explorãs: aut ſyriace locꝰ. he. ethrai.
יתרן Iethram. Excellens: ſiue reſiduus vel remanens: aut explorans: vel funiculus. heb. iethran.
Iethran. Idem.
Iethrei. Idem.
גתרמון Iethrẽmon. Torcular mali punici: aut torcular excelſum. heb. gethrẽmon.
יתרי Iethreus. Excellens: ſiue reſiduus vł remanẽs: aut explorãs vel funiculus.
יתרו Iethro. Idem.
ראש Iethros. Caput: ſiue principium. heb. ros.
קדמות Iethſon. Ioſ. 21. d. In hebreo eſt cedimoth: quod interpretatur antiquiores: vel priores: aut oriẽtales: ſiue incendium vel incurnatio mortis.
יוזבד Iezabad. Dotatus.
איזבל Iezabel. Inſula habitaculi: vł ve habitaculo: aut ex hebreo & ſyro inſula ſterquilinii: vel ve ſterquilinio.

Iezaria. Oriens dominus: aut claritas domini. יזרחיה
Iezechel. Cetus vel congregatio dei. heb. iecethel. יקתאל
Iezedelia. Magnitudo domini. heb. iegedelia. יגדליה
Iezem. Eruca: aut vellus eorum: ſiue tranſitus eorum: vel tondens eos. heb. gezem. גזם
Iezer. Inſula adiutorii: ſiue inſula atrii: aut ve adiutorio vel atrio. איעזר
Iezer. 1. Paralipo. 6. Auxiliator ſiue adiutor. יעזר
Iezerite. De iezer: quod interpretatur inſula adiutorii: ſiue inſula atrii: aut ve adiutorio vel atrio. איעזרי
Iezerites. Oriens: aut clarus. יזרח
Ieziel. Videns deum: vel viſio dei. יחזיאל
Iezonias. Auſcultatio dñi: aut ſtatera dñi: vł arma domini. יאזניהו
Iezra. Porcinus: aut ſyriace conuerſus. יחזרה
Iezrael. Semen dei: aut diſtillans contritionẽ vel malũ deꝰ ſiue diſtillatio amicitie dei: vel aſperſio paſtoris dei. יזרעאל
Iezraelites. Idem.
Iezreli. Idem quod iſrael: quod interpretatur preualens ſiue dominans cum deo. heb. ieſreli. ישראלי
Iezriel. Auxilium dei: ſiue atrium dei. heb. ezriel. עזריאל
Igaal. Redemptus: ſiue coinquinatus. יגאל
Igal. Idem.
Ilai. Aſcendens: vel ſuperior: aut aceruus mihi. עילי
Illyricum. Exhilaratio: aut letificatio. G. ἰλλύρικον
Indi. De india: que hebraice dicitur hodu: & interpretatur laudatio: ſiue confeſſio: aut decora: vel pulchra. הדו
India. Idem.
India. Iob. 28. Hebraice dicitur ophir: & interpretatur cinis: vel incineratio: aut fructificatio. אפיר
Ioa. Fraternitas: vel habens fratrem. יואח
Ioaa. Idem.
Ioaa. 1. Paralipo. 8. Viuificans. יוחא
Ioab. Paternitas: vel habens patrem: aut voluntarius. יואב
Ioachan. Domini apprehenſio: ſiue domini poſſeſſio: aut dominus videns. heb. ioachaz. יהואחז
Iaochan. 2. Paralipo. 34. interpretatur Apprehendens: ſiue poſſidens: aut videns. heb. ioachaz. יואחז
Ioachim. Dñi reſurrectio: ſiue dñi cõfirmatio: vł dñs vindicans. יהויקים
Ioachim. Nee. 12. interpretatur Reſurgens: ſiue confirmãs aut vindicans. יויקים
Ioachim. Hiere. 52. g. interpretatur Domini preparatio: aut domini firmitas. heb. ioachin. יהויכין
Ioachim. Ezech. 1. interpretatur Preparatus: vel firmus. heb. ioachin. יויכין
Ioachin. Domini preparatio: ſiue domini firmitas. יהויכין
Ioachin. 4. Reg. 10. interp̃tatur Domini apprehenſio: aut domini poſſeſſio: vel dñs videns. heb. ioachaz. יהואחז
Ioachin. Ezechiel. 1. Preparatus: vel firmus. יויכין
Ioaha. Fraternitas: vel habens fratrem. יואח
Ioahe. Idem.
Ioamim. Dextera. heb. iamin. ימין
Ioarib. Pugnãs vel obiurgãs: ſiue multiplicãs. heb. ioiarib. יויריב
Ioarim. Dñi exaltatus: vel dñi exaltatio. D.
Ioas. Diffidens: vel deſperãs: aut ignitus: vel vrens. יואש
Ioas. 4. Reg. 11. in fine. & 12. vſq; ibi Reliqua autẽ ſermonũ Ioas excluſiue. & 13. ibi Regnauit ioas filius ioachan. & eo. caplo. in fine ibi. Porro ioas. &c. & 14. b. c. d. excepto ibi Vixit autẽ amaſias filius ioas: in omnibus iſtis locis interpretatur Dñi ignis: vel domini oblatio. יהואש
Ioas. 1. Paralipo. 7. & 27. interpretatur Tinea corroſus: ſiue compreſſus: vel congregatus. יועש
Ioathan. Conſumatus: ſiue perfectus. heb. iotham. יותם
Ioathan. Nee. 12. Dñi donũ. heb. ionathan. יהונתן
Iob. Dolens: vel gemẽs: ſiue vlulans: aut exoſus: vel patiens inimicitiã. איוב

יובב Iobab. Dolens: vel gemens: aut vlulās.
יוב Iobab. Geñ. 46. Idem. heb. iob.
בניה Iobania. Edificatio dñi: ſiue filiatio aut intellect⁹ dñi. heb. ſiobania.
יואל Iobel. Volens: ſiue incipiens: aut iurans. heb. iohel.
חביה Iobia. Abſconſio dñi: aut dilectio domini: vel ex ſyro & hebreo debitum vel obligatio domini. heb. hobia.
יוכבד Iochabed. Glorioſa: aut grauis vel ponderoſa.
Iocabeth. Idem. heb. iochabed.
Iod. Laudatio: ſiue confeſſio: aut manus. D.
ידעיה Iodaia. Scientia domini.
יועד Ioed. Teſtificans: vel ornās: ſiue p̄dans: aut trāſieſ: vel ſyriace auferes.
יואל Ioel. Volens: ſiue incipiens: aut iurans.
יועאלה Ioela. Eleuatio: ſiue p̄ficiens: aut auferēs maledictionē.
יועזר Ioezer. Adiuuans.
נפח Iophe. Inſufflās: aut tumidus: ſiue illaqueans. heb. nophe.
אופיר Iophir. Incineratio: vel fructificatio. heb. ophir.
יגלי Iogli. Reuelatio: vel trāſmigratio: aut reuolutio: ſiue exultatio.
יואח Ioha. Fraternitas: vel habens fratrem.
יוחא Ioha. 1. Paralipo. 11. interpretatur Viuificans.
יואח Iohaha. Fraternitas: vel habens fratrem.
Iohanna. Dñi grā: ſiue dñi donū: aut dñi miſericordia. D.
Iohanna. Ioh. 1. f. vbi dicitur Tu es ſymō filius iohanna in greco ſcribitur iona: & hebraice interp̄tatur columba. D.
יוחנן Iohannan. Gratioſus: ſiue donās: aut pius vel miſericors.
יוחנן Iohannan. 1. Paralip. 26. & 2. Paralip. 17. & 23. b. & 28. & Eſd. 10. & Nee. 6. & 12. in omnib⁹ iſtis locis interpretatur Domini grā: ſiue domini donum: aut dñi miſericordia.
Iohannes. Idem. D.
Iohannes. Ioh. 21. d. vbi dicitur Symon Iohānis: pro iohānis in greco eſt iona: quod interpretatur columba. D.
יואל Iohel. Volens: ſiue incipiens: aut iurans.
Iohelí. Idem. heb. iohel.
יהודע Ioiada. Domini ſcientia: aut domini cognitio.
יהוידע Ioiada. 1. Paralipo. 8. interpretatur Dñi cetus vel cōgregatio: aut dñi trāſitus vel teſtimoniū: ſiue dñi ornatus vl̄ preda: aut ex hebreo & ſyro dñi ablatio. heb. ioada.
יוידע Ioiada. Nee. 3. & 12. & 13. Scitus: aut cognitus.
יהועדן Ioiaden. Domini delitie: vel dñi voluptas: aut ex hebreo & ſyro domini tempus.
יויריב Ioiarib. Pugnās vel obiurgās: ſiue multiplicans.
יהויריב Ioiarib. 1. Paralipo. 9. & 24. interpretatur Domini pugna ſiue domini obiurgatio: vel domini multiplicatio.
יונה Iona. Columba: ſiue depopulans vel deuaſtans.
יונדב Ionadab. Spontaneus vel vouens: ſiue principalis.
יהונדב Ionadab. 2. Reg. 13. a. vbi dicitur Cui reſpōdit ionadab. &c. & 4. Reg. 10. in his locis interpretatur Dñi ſpontaneus: aut domini princeps: vel domini votum.
יוחנן Ionan. Gratioſus: aut donatus: ſiue pius vel miſericors. heb. iohannan.
יונה Ionas. Columba: ſiue depopulans: vel deuaſtans.
יהונתן Ionathan. Domini donum.
יונתן Ionathan. 1. Reg. 13. & 3. Reg. 1. & 1. Paralipo. 2. & 10. & 11. & Eſd. 8. & 10. & Nee. 12. & Hiere. 40. in omnibus his locis interpretatur columbe donum.
יוחנן Ionathan. Nee. 12. b. vbi dr̄ Ionathan filii eliaſib. interp̄tatur Gratioſus: vel donat⁹: ſeu pi⁹ aut miſericors. heb. iohannan.
יונתן Ionathas. Columbe donum.
יהונתן Ionathas. 2. Reg. 1. & 17. & 21. Domini donum.
יפו Ioppe. Pulchritudo: aut decor.
Ioppite. Pulchri: ſiue decori. D.
יורה Iora. Teporaneus: aut oſtēdēs: ſiue demoſtrās: vel p̄iiciens: aut ſyriace lebes.
Iorai. Idem.
יורם Ioram. Excelſus: ſiue ſublimis: aut proiectus.

יורם Ioram. 3. Reg. 22. & 4. Reg. 1. & 3. & 8. vbi dicitur Regnauit ioram filius ioſaphat: & infra eodē. ibi Regnauit ochozias filius ioram: & in fine eiuſdē capituli: ibi Porro ochozias filius ioram. & 9. d. ibi. Dixitq; ioram. & ſic vſq; in finē capituli: excepto ibi Anno vndecio iorā. & 12. ca. & 2. Paralip. 17. & 21. & 22. a. & Matth. 1. i oib⁹ his locis interp̄tatur. Dñi celſitudo: aut dñi ſublimitas: ſiue dñi p̄iectio.
יהוחם Iorā. 1. Paralip. 12. iterp̄tatur Miſericors: aut ſyriace dilect⁹
יהודה Ioram. 2. Paralip. 22. ibi Omnem ſtirpem regiā domus ioram: pro ioram in hebreo eſt iuda: quod interpretatur Laudatio: ſiue confeſſio.
ירדן Iordanis. Fluuius iudicii: aut demōſtratio vel proiectio iudicii: ſeu deſcenſio: aut ex ſyro & hebreo lebes iudicii.
ארח Iorei. Via: ſiue ſemita: aut viator: vel an[illegible] i. diurna portio: aut odoratio. heb. area.
Iorim. Dominus exaltans: vel domini exaltatio. D.
יושה Ioſa. Ens: vel exiſtens: aut obliuiſcens: vel debens.
יהושבע Ioſāba. Domini ſaturitas: aut domini ſacietas: vel domini iuramentum: ſiue domini ſeptenarium.
יושב חסד Ioſabēſeth. Habitaculū vel ſedes miſericordie: aut inſufflatio vel conuerſio miſericordie. heb. ioſabēſed.
יהושבעת Ioſabeth. Dñi ſacietas: vel dñi iuramentum: aut domini ſeptuplum: ſiue dominus conuertens horam.
יוזבד Ioſabeth. Eſd. 10. & Nee. 11. Dotatus. heb. iozabed.
ישביה Ioſabia. Habitaculum vel ſedes domini: ſiue conuerſio aut inſufflatio domini: vel captiuitas domini.
יוכר Ioſachar. Memorans: ſiue maſculinus. heb. iozachar.
יהושפט Ioſaphat. Dominus iudex: vel domini iudicium.
יושפט Ioſaphat. 1. Paralipo. 11. Iudicatus: vl̄ iudicatio.
יהוצדק Ioſedech. Dominus iuſtus: vel domini iuſtitia.
יוצדק Ioſedech. Eſd. 3. & 5. & 10. & Nee. 12. interpretatur Iuſtificatus: vel iuſtificatio.
יוסף Ioſeph. Augmētum: vel profectus.
יהוסף Ioſeph. ps. 80. Dñi augmentum: vel dñi profectus.
Ioſeph. Matth. 13. g. & 27. vbi dr̄ Et ioſeph mater. & Mar. 6. a. & 15. d. ibi. Et ioſeph mater. & ibi & maria ioſeph. & Act. 4. g. In omnibus his locis in greco eſt ioſes. quod hebraice poteſt interp̄tari parces: vl̄ eleuatus: aut exiſtēs. D.
Ioſephus. Augmentum: vel profectus. D.
יוספיה Ioſphias. Augmentum vel profectus domini: aut conſumans vel finiens dominus.
יאשיהו Ioſias. Ignis domini: aut vrens dominus.
עזיה Ioſias. Zach. 14. interpretatur Fortitudo domini: ſiue hircus domini. heb. ozias.
יהושויה Ioſoia. Equitas domini: vl̄ planicies dñi: aut apponet dñs.
יהושע Ioſue. Dominus ſaluator.
ישוע Ioſue. Eſd. 2. & 3. & 4. & 5. & 8. & 10. & Nee. 3. & 8. & 9. & 12. In omnibus his locis interpretatur ſaluator.
Ioth. Laudatio: ſiue confeſſio: aut manus. D.
זיתן Iothan. Oliua: ſiue oliuetum. heb. zethan.
יותם Iothan. 1. Paralip. 7. g. iterp̄tatur Sigillū: aut clauſura. heb. hotham.
Iouis. Quaſi iuuans pater. Latinum eſt.
יוזבד Iozabad. Domini dos: vel domini dotatio.
יזבד Iozabath. Dotatus. heb. iozabad.
יהוזבד Iozabath. 4. Reg. 12. & 1. Paralipo. 26. & 2. Paralipo. 17. & 24. Dñi dos: vel domini dotatio. heb. iozabad.
יוזבד Iozabed. Dotatus.
יוזבד Iozaded. Dotatus. heb. iozabed.
Iozadeth. Idem. heb. iozabed.
עירד Irad. Onager: ſiue aceru⁹ deſcēſiōis: vel aceruī deſcēſio: aut aceruus imperii: vel ſyriace draco.
יצחק Iſaac. Riſus.
יצהר Iſaar. Candidus: aut lucidus.
צחר Iſaar. 1. Paralipo. 4. Idem. heb. ſaar.

יצהר Iſaar. 1. Paralipo. 6. interpretatur Oleum: ſiue claritas: aut meridianus.
Iſaaris. Idem. heb. iſaari.
Iaſaarite. Idem. plu. nu.
יצחק Iſac. Riſus.
יששכר Iſachar. Eſt merces vel premium.
ישי Iſai. Munus. aut ens: ſiue exiſtens: vel debitor.
אישי Iſai. 1. Paralipo. 2. vbi dicitur Iſai autem genuit. &c. interp̄tatur vir meus: aut virilis: ſiue inſule munus: aut oblatio.
ישעיה Iſaias. Salus domini.
יצרי Iſari. Figmētum: ſiue plaſmatio: aut tribulās: vel anguſtiās.
ישבאב Iſbaal. Seſſio vel habitatio patris: aut cōuerſio vel inflatio ſiue captiuitas patris. heb. iſbaab.
איש בשת Iſboſeth. Vir confuſionis vel ignominie: aut viri mora.
ישמעאל Iſmael. Exauditio dei.
Iſmaelite. Idem. plu. nu.
Iſmaelitis. Idem. ſ. n.
ישמיאל Iſmiel. Nominatio dei: aut admiratio vel ſtupor dei.
ישראל Iſrael. Preualens: ſiue dominās cum deo.
Iſraelite. Idem. plu. nu.
Iſraelites. Idem. ſ. n.
Iſraelitis. idem.
יזרעאל Iſraelitis. 1. Paralip. 3. De ieſrael: quod interpretatur ſemē dei: aut diſtillans cōtritionem vel malum de⁹: ſiue diſtillatio amicitie dei: vel aſperſio paſtoris dei. heb. izraelitis.
יזרחיה Iſrahia. Oriens dominus: aut claritas domini. heb. izraia.
Iſraia. Idem. heb. izraia.
ישראלה Iſreela. Preualens vel dñans deus: ſiue rectitudo dei: aut cātícum dei.
Iſrehela. idem.
אשתמע Iſtimam. Exauditus: vel mulieris vterus. heb. iſtimōa.
איש טוב Iſtob. Vir bonus.
ישעיה Iſuaia. Cōprimēs vel humilians dñs: ſeu meditatio dñi.
יצהר Iſuar. Oleum: ſiue clarus: aut meridianus.
אתי Itai. Robuſtus: aut ſignum: vel vomer: aut ſyriace veniens.
Italia. Ab italo rage dicta eſt: vel ab italis. i. vitulis: eo quod illa regio vitulis abundat: latinum eſt.
כתים Italia. Nu. 24. & Ezechiel. 27. In hebreo ē cethim: & interpretatur conterentes vel cōtritio maris: ſiue diadema: aut aurū: vl̄ tinctura: aut ex ſyro & hebreo coaceruatio maris.
תובל Italia. Eſa. 66. Hebraice dr̄ thubal: & interp̄tatur orbis: aut confuſio vel ignominia: ſiue portatus: vel adductus.
Ἀττάλεια Italia. Act. 14. d. In greco ſcribitur attalia: & interpretatur augens: vel nutriens. G.
Italica cohors: ab italia dicta eſt: latinum eſt.
איתמר Ithamar. Inſula palme vel dactilorum: aut inſule cōmutatio vel permutatio: ſeu ve palme aut cōmutationi.
יקמיה Ithamian. Reſurrectio domini: aut cōfirmatio domini: vel vindicans dominus. heb. ichamia.
Ithurea. Cuſtodita: vel ſyriace mōtana vel montuoſa. D.
יטור Ithurei. Cuſtoditi: ſiue cuſtodie: aut coordinati: vel ſyriace montani vel montuoſi.
יובל Iubileus. Buccina: vel defluēs: ſiue apportās: aut germinās ſiue inueteraſcens.
יקדעם Iuchadan. Incuruatio populi: ſiue incendium populi. heb. iuchadam.
יוכל Iuchal. Dñi omnia: aut domini perfectio vel cōſumatio.
יוכל Iuchal. Hiere. 38. interpretatur Potens: ſiue perfectus: vel conſumatus.
יהודה Iuda. Laudatio: ſiue confeſſio.
יהודית Iudaia. Laudatio ſiue confeſſio domini.
Iudaiſmus. Laudatio: ſiue confeſſio.
יהודה Iudas. Idem.
Iudea. Idem.

יהודים Iudei. Laudates ſiue confitentes.
Iudeus. Idem. ſ. n.
Iudi. Idem.
יהודית Iudith. Laudans: ſiue confitens: aut iudea.
ἰουλία Iulia. Lanuginoſa. G.
ἰουνία Iulia. Ad Ro. 16. a. In greco iunia a iunone. i. dñatrice. G.
ἰουλιος Iulius. Lanugo vel lanuginoſus. G.
Iuſtus. Latinum eſt.

De incipientibus a littera. L.

להבים Laabim: Inflāmati: ſiue flāme: aut gladii.
להד Laad. Laudans: ſiue ad laudādū: vel ad confitendum.
לעדה Laada. Pro ornatu: vel ad congregandum: ſiue ad teſtificandum: aut tranſiens: vel predans: aut ſyriace auferens.
לעדן Laadan. Pro voluptate: ſeu deuorans iudicium: aut pro ornatu: vel pro teſtimonio: aut ſyriace ad tempus.
לבן Laban. Albus: vel candidus: aut later.
לבנה Labana. Luna: ſiue albedo: aut thus: vel later.
Labanath. Idem.
λακεδαιμονες Lacedemones. Lacus demonū: vel puteus inſanientium. G.
לכיש Lachis. Ambulans vel vadens extitit: aut tibimet exiſtens.
לחם Lahem. Panis: vel pugna aut bellum.
ליש Lais. Leo.
לישה Laiſa. Leena.
למה עזבתני Lamazabathani. Vt quid dereliquiſti me.
למך Lamech. Pauper: vel humiliatus: aut percuſſus.
Lameth. Nomen littere Doctrina vel diſciplina. D.
למואל Lamuel. Illis de⁹: vel cū illis deus: aut cum quo eſt deus.
λαοδικεια Laodicia. Populus iuſtus. G.
λαοδικεις Laodicenſes. Idem. plu. nu. G.
לאמים Laomin. Gentes: ſiue abſq; aquis.
Lapidoth. Fulgura: aut lampades.
λασθενης Laſthenis. Lapidis robur. G.
לטושים Latuſſim. Malleatores: vel limatores.
Lazarus. Dei adiutorium: ſiue dei atrium. D.
לבנה Lebana. Luna: ſiue albedo: aut thus: vel later.
לבאות Lebbaoth. Leene: ſiue cordis ſignum: aut ad introitum.
לבנה Lebna. Luna: ſiue albedo: aut thus: vel later.
Lebnitica. Idem.
Lebona. Idem.
לכה Lecha. Ambulans: vel vadens.
לחי Lechi. Maxilla.
לקחי Leci. 1. Paralipo. 7. interpretatur Lex: ſiue doctrina aut aſſumptio mea.
לקום Lecum. Reſurgens: vel confirmans: ſiue ad reſurgendum: vel ad confirmandum.
לעדן Ledan. Pro voluptate: vel deuorās iudiciū: ſiue p̄ ornatu vl̄ teſtimōio: aut trāſit⁹ vl̄ dep̄datio earū: aut ſyriace ad tēp⁹.
יחת Leed. Confractus: vel formidans: aut ſtupens: vel ſyriace deſcendens. heb. ieeth.
לעדן Leedan. Pro voluptate: vel deuorās iudicium: ſiue pro ornatu vel teſtimonio: aut tranſitus vel depredatio earum: aut ſyriace ad tempus.
לחמם Leemas. Panis eorū: aut pugna vel bellū eorū. heb. leemā.
לשם Leſem. Nomen vel ponens: aut ipſi nominato vel poſito: aut lyncurius lapis precioſus: de quo Exo. 28.
לשמדן Leſemdan. Nomen iudicii: vel ponēs iudicium: aut ad nomen iudicii: ſiue ad ponēdum iudicium: vel lyncurius iudicii qui eſt lapis precioſus.
לוי Leui. Copulatus.
לויתן Leuiathan. Copulatio vl̄ ſocietas ſua: aut ſibimet traditus.
לוי Leuita. Copulatus.
Leuite. Idem. plu. nu.

לוי Leuites.Copulatus.
לאה Lia.Laborioſa vel fatigata.
לבנון Libanus.Albus:vel candidus:aut thus:vel cordis filiatio.
Libertini.Latinum eſt.i.filii manumiſſorum.
פוט Libia. Hebraice dicitur phut: & intepretatur aphrica: aut ſyriace craſſa vel pinguis.
לבים Libia.Daniel.10.In hebreo lubim:& interpretatur cor maris:vel corda plurali numero.
פוט Libies.In hebreo eſt phut:& interpretatur aphrica:aut ſyriace craſſa:vel pinguis.
לבים Libies.2.Paralipo.12.&.16.& Naū.3. In hebreo eſt lubim: & interpretatur Cor maris: Vel corda.p.n.
λυκαονία. Lycaonia.Lupina.G.
λυκία. Lycia.Idem.G.
λιθόςρωτος. Lycoſtratos. In greco lithoſtrotos: & interpretatur lapidibus ſtratus.G.
λύδη. Lyda.Stagnum.ſ.aquarum.G.
λύδη. Lydda.Idem.G.
לוד Lydi.Natiuitas:vel generatio.
Lydia.Idem.
לודים Lydii.Natiuitates:vel generationes.
λῖνος. Linus.Rete vel retiaculum.G.
λυσανίας. Lyſania.Diſſoluens triſtitiam.G.
λυσίας. Lyſias.Diſſoluens.G.
λυσίμαχος. Lyſimachus.Diſſoluens pugnam.G.
Lyſtra.Diſſoluens.G.
λύςρα. Lyſtra.Act.27.In greco ſcribitur myra:& iterpretatur
μύρα. vir gultū:ſiue vnguentum odoriferum.G.
λύςροις. Lyſtris.Diſſoluentes.G.
לבנה Lobna.Luna:ſiue albedo:aut thus:vel later
Lobni.Idem.
יוטה Loche.Declinans vel diuertens.heb.iothe.
לוד Lod.Natiuitas:vel generatio.
לודבר Lodabar.Ipſimet verbum: aut ipſimet peſtis vł mors:ſeu generatio electa:vel ex hebreo & ſyro natiuitas filii.
לודחדיד Lodadin.Naſcens gaudēs: vel naſcēs acutus:aut ex hebreo & ſyro generatio vel natiuitas noua.heb.lodadid.
λωίδη. Loide.Melior.G.
לוט Loth.Inuolutus:ſiue colligatus: aut coopertus: vel reſina precioſa que dicitur ſtacte.
לוטן Lothan.Idem.
Lucas.hebraice poteſt interp̄tari Ipſi reſurrectio:vel latine
Lucius.a luce. Latinum eſt. (a luce.D.
לוד Lud.Natiuitas:vel generatio.
Ludim.Idem.plu.nu.
לוחית Luith.Tabulatum:vel tabule:aut viriditas.
לוזה Luza.Amygdalus:ſeu diſceſſio:vel declinatio.
אלעוזי Luzai.Dei fortitudo.heb.Eluzai.

De incipientibus a littera.m.

מעכה MAacha.Compreſſa:vel attrita:aut fixa.
מעכתי Maachati.Compreſſus vel atritus: aut fixus.ſeu ventris contritio.
מעדי Maadi.Solemnis:vel feſtiuus:aut ornatus:ſeu labilis:vel teſtificans:aut tranſiens: vel ſyriace auferens
מעי Maai.Venter:aut coaceruatio.
מחלה Maala.Chor⁹: vł cithara:ſiue infirmitas:aut ſyriace venia.
מחלון Maalon.Idem. ſriens:aut euigilans.
מערה Maara.Spelunca:ſiue euacuatio:aut effuſio: vel diſcoope-
חרם Maarem.Deſtructio:ſiue anathema: aut rete vł retiaculum ſiue dedicatum aut conſecratum.ſ.deo.heb.arem.
מריה Maaria.Amaritudo vel myrrha domini:aut docēs vel preceptor dominus.heb.maraia.

Maaſia.Opus domini. מעשיה
Maaſia.1.Paralipo.9.Opus meum.heb.maaſi. מעשי
Maaſias.Opus domini. מעשיהו
Maaſias.Hiere.51.interp̄tatur Protectio ſiue cōfidētia dn̄i. מחסיה
Maath: Abſtergens:aut delens:ſiue confringens:aut formidans:vel ſyriace percuſſio. מחת
Mabdiel. Annuncians vel euangelizans deum: aut pomū dei.i.fructus electus dei.heb.magdiel. מגדיאל
Mabſan.Aromatizans: vel confundens eos.heb.mabſam. מבשם
Mabſar.Munitus:vel muratus: ſiue prohibens:vel auferēs aut vindemians. מבצר
Macha.Compreſſa:vel attrita:aut fixa. מעכה
Machabeus.Percutiens.grece vero pugnator.D.
Macharai.Accelerans: ſiue dotatio: aut montanus: vel de monte meo.heb.maharai. מהרי
Machati.Cōpreſſus vel attrit⁹:aut fix⁹: ſeu vētris cōtritio. מעכתי
Machbena.Paupertas vel percuſſio filii eius:aut paupertas ſiue percuſſio intelligentis vel edificantis. מכבנה
Maceda.Incendium:aut adoratio:vel incuruatio. מקדה
Macedo.Hebraice idē.grece vero excelſus vel eminēs.G. μακέδων.
Macedones.Idem.plu.nu.G. μακέδονες
Macedonia.Excelſa vel eminens.G. μακεδονία
Maccloth.Eccleſie vel cetus:aut congregationes. מקהלות
Maccloth.1.Paralipo.8.&.9.&.27. Virge aut baculi: ſiue voces:aut leuitates:vel deſpectiones. מקלות
Nacenias.Poſſeſſio domini:ſiue emptio domini:aut pecus vel armentum domini:ſiue nidificatio domini. מקניהו
Macces.Finis vel finiēs:ſiue tedium:aut euigilans vel eſtas ſiue eſtuans:aut ſpinans. מקץ
Machi.Percuſſor:aut pauper:vel humilis. מכי
Machir. Vendens:ſiue cognoſcens. מכיר
Machir.1. Paralipo.4.interpretatur Precium. מחיר
Machirite. Vendentes:ſiue cognoſcentes. מכירי
Machmas.Percuſſor vel pauper ablatus: aut percuſſor vel pauper palpans ſiue tangens vel auferens. מכמש
Machmas.Eſd.2. & Nee.7.interp̄tatur Occultatio: vel percuſſoris aut pauperis tributum. מכמס
Machmetat.Percuſſoris vel pauperis donum: aut percuſſoris vel humilis mors. מכמתת
Madaba. Aq̄ doloris:aut ex hebreo & ſyro aque manantes מידבא
Madabas.Idem.D.
Madai.Menſura:ſiue iudicans:aut indumentum. מדי
Mandan.Litigium:ſiue iudicās:aut mēſura:vel indumētū. מדן
Madan.Ioſ.11.&.12.interpretatur Iurgium:aut indumentum vel menſura eius.heb.madon. מדון
Madia. Solēnitas vel feſtiuitas domini: ſiue adornatio vel teſtimoniū aut fedus domini: vel tranſiens dominus. מעדיה
Madian.Iudicium vel iudicans:ſiue litigās: aut obiurgās. מדין
Madian.Hiere.38.interpretatur Donum: aut lumbus: vel ſyriace expectatio.heb.mathan. מתן
Madianita.De madian:quod interpretatur iudicium vel iudicans:ſiue litigans:aut obiurgans. מדיני
Madianite.Idem.plu.nu.
Madianitis.Idem.ſ.n.
Madid.Acutus:ſiue gaudens:aut ſyriace nouitas: vel ex ſyro & hebreo vna manus.heb.adid. חדיד
Madmena. Mēſura numeri vł muneris:aut indumēti munus:vel indumēti p̄paratio aut numerus:vel ſterquiliniū. מדמנה
Maeleth. Chorus vł cithara:aut īfirmitas:vł ſyriace venia. מחלת
Magala ſemita: vel circulus aut rotunditas: ſiue currus:vel plauſtrum:aut vitula. מעגלה
Magdalena.Magnifica vel magnificata: aut exaltata: vel
Magdalene.Idem.D. (turris.D.

מגדלגד Magdalgad.Turris felix vel accincta:ſiue magnitudo felicitatis:vel magnitudo accincta.
מגדל Magdalum.Turris:vel magnitudo.
מגדלאל Magdiel.Turris ſiue magnitudo dei.heb.magdalel.
מגדיאל Magdiel.1.Paralip.1.interpretatur annuncians vel euāgelizans deum:ſiue pomum dei.ideſt fructus electus dei.
Magedan.Euāgelizatio gr̄e:aut poma vel fruct⁹ gratie.D.
Magedan.Math.15.in fine in greco magdala: & hebraice interpretatur turris:vel magnitudo.D.
מגדו Maggedo.Annunciatio:vel euangelizatio:aut pomum.i.
מגדון Magedon.Idem. (fructus electus.
Mageth.Torcular:aut liquefactio.D.
Magi.Sapientes:vel philoſophi:aut qui preſūt ſacris hoc eſt ſacerdotes.perſicum eſt.
מכמש Magmas.Percuſſor vel paup ablatus:aut p̄cuſſor vel pauper palpans vel tangens ſiue auferens.heb.machmas.
מגוג Magog.Tegēs vel tegulas:aut tabefactus:vel liquefactus.
מגרון Magron.Timor:ſiue horreum:aut de gutture.
מחרים Mahumites.Nūciās:ſiue delēs:aut radēs:vel medulle.
מחידא Maida. Enigma:aut acumen:vel radens ſiue abſtergens manum:aut ſyriace percuſſio manus.
מימין Maimna.Dexter:aut aquas p̄parās. heb.maimin.
מחלת Malaath.Chorus:ſiue cithara: vel infirmitas: aut ſyriace venia.heb.maalath.
מלאכי Malachias.Angelus ſiue nuncius meus.heb.malachi.
Malachim.Regum.ſcilicet liber.
מללי Malalai.Circunciſio vel locutio mea.
מהללאל Malalehel.Laudans deum:vel illuminatio dei.
מלצר Malaſar.Circunciſio anguſtie vel vinculi: ſiue diſpēſator.
מלכיאל Malchiel.Rex meus deus: vel regnū dei:aut conſilium dei
Malchus.Rex vel regnum:aut conſiliarius.D.
מלוך Maloch.Regnans:aut conſulens.
Malothe.Adimplentes:vel adimpleti.D.
ממרא Mambre.Rebellis:aut amarus:vel cōmutans aut p̄mutās.
Mambres.Idem:ſed in greco ſcribitur iambres:& hebraice pōt interpretari mare cū egeſtate vel paupertate.D.
Mammona.Pecunia vel diuitie aut cupiditas.ſyrum eſt. D
ממוכן Mamucha.Paratus: vel certus:aut depauperatus: vel p̄cuſſus.heb.mamuchan.
מן Man.Preparatio:aut quid.
Manna.Idem.
מנחת Manaath.Requies:aut munus:ſiue preparata formido vel confractio:aut numerus ſtuporis:vel ex hebreo & ſyro p̄parata deſcenſio:vel numerus deſcendens.
מנחם Manahem.conſolator:aut ductor eorum:ſiue p̄paratio caloris:aut munus incenſum:vel numerans calefactionem.
מחנים Manaim.caſtra.
מנשה Manaſſe.Oblitus:aut obliuio.
Manaſſes.Idem.
מנחת Manath.Requies:aut munus:ſiue preparata formido vel confractio:aut numerus ſtuporis:vel ex hebreo & ſyro p̄parata deſcenſio:vel numerus deſcendens.
מנא Mane.Numeratus:vel numerans.
מנחת Maneeth.Requies:aut munus:ſiue preparata formido vel confractio:aut numerus ſtuporis:vel ex hebreo & ſyro p̄parata deſcenſio:vel numerus deſcendens.
מןהוא Manhu.Quid hoc.
μάλλιος. Manlius.Solutus vel non ligatus. G.
ממזר Manſer.Adulterin⁹:vel quilibet de ſcorto nat⁹:heb. mam
מנוח Manie.Requies:aut munus. (zer.
מעוך Maoch.compreſſus vel attritus:aut fixus.
מחול Maol.chorus vel cithara:aut infirmitas:ſiue arenoſus:aut ſyriace venia.

Maon.Habitaculum:ſiue delictum:vel de peccato. מעון
Maonathi.Idem.
Maozim.Fortificati:vel fortitudines:aut refugia. מעזים
Mapſar.Munitum vel muratum:ſiue prohibens:vel auferens:aut vindemians.heb.mabſar. מבצר
Mara.Amara:vel amaritudo. מרה
Marai.Accelerās:ſiue dotatio:aut mōtan⁹:vł de mōte meo. מהרי
Maraioth.Amaritudines:vel rebelliones:aut commutationes vel permutationes. מריות
Maranatha.Dominus noſter venit.ſyrum eſt.
Marath. Amaritudo. מרת
Marcus.Limatus:vel fricatus:aut expolitus:ideſt a rubigine abſterſus.D.
Mardochai.Amara contritio: vel myrrha contrita:ſiue docens contritionē:aut ex hebreo & ſyro myrrha puriſſima
Mardocheus.Idem. ſfractio. מרדכי
Mares.Irroratio:vel diſtillatio:aut ſyriace apoſtema:vel cō- מרס
Mareſa. A capite ł a pricipio:aut caput vel pricipiū:ſiue hereditas:aut amaritudo mulieris:vel amara mulier. מראשה
Mareſa.1.Paralip.2.&.4.Et.2.Paralip.11.&.14.&.20.& Michee.1.interp̄tatur a capite vel a principio: aut hereditas:vel amaritudo agni. מרשה
Mareth.Spelunca:vel euacuatio:aut effuſio: ſiue diſcooperiens:aut euigilans. מערת
Maria.Exaltata: vel amaritudinis mare:aut myrrha maris ſiue doctrix vel magiſtra maris:aut ex ſyro & heb.domina maris. ſſiue fraudulentie. מרים
Marimuth.Amaritudo vel myrrha mortis:aut altitudīes: מרמות
Marmach.Dolus vel fraudulentia:ſiue altitudo: vel extollens ſe.heb.marma. מרמה
Marodach.Amarus contritus:ſiue myrrha contrita:aut ex hebreo & ſyro myrrha puriſſima. מרדך
Marſana.Amaritudo aut myrrha rubi vel inimici:aut oſtēdens rubum vel inimicum. מרסנה
Martha. Prouocans: ſiue amaricans:vel ſyriace domina: vel doctrix.D.
Maſſa.Onus:ſiue aſſūptio:vel aliq̄n tranſlatiue prophetia משא
Maſal.Parabola:aut imperans: vel dominans. משל
Maſaloth.Idem.p.n.D.
Maſan.Poſtulans vel poſtulatus:ſiue commodatus:aut ſepulchrum: vel infernus:aut fouea:ſiue ablatio vel tactus dei.heb.maſal. ſexpectatio. משאל
Maſepha.Speculatio:ſiue ſpecula:aut coopimentum: vel מצפה
Maſerecha.Sibilus vel ſibilans:aut attractio vanitatis: vel tangens vanitatem aut vacuitatem: vel vitis. משרקה
Maſerephot.Incendia:vel combuſtiones. משרפות
Maſerei.Stratum:ſiue auferens vel tangens ſocium vel amicum aut paſtorem vel maliciam. משרעי
Maſpha.ſpeculatio ſiue ſpecł a:aut coopimētū:ł expectatio מצפה
Maſpha.Ioſ.21.in fine Aquarum apparitio:ſiue aquarum impetus.heb.miphaath. מיפעת
Maſphat.Speculatio:ſiue ſpecula:aut cooperimentum:vel מצפת
Maſphe.Idem. (expectatio.
Maſi.Opus domini.heb.maſſa. מעשיה
Maſia.Idem.
Maſia.Nee.10.Fortitudo dn̄i:aut refugiū dn̄i. heb.mazia. מעזיה
Maſma.Exauditio:ſiue audiens:vel obediens. משמע
Maſmana.Pinguedo aut oleum eius:ſiue tangens vel auferens preparationem vel munus aut numerum. משמנה
Maſobia.Statio domini:ſiue ſtans dominus:aut damula. מצביה
Maſrecha.Sibilus vel ſibilans:aut attractio vanitatis:vel tāgens vanitatem vel vacuitatem:aut vitis. משרקה
Mathamu.Donum domini:vel lumborum dominus: aut מתניהו

ex ſyro & hebreo expectatio domini.heb. mathahiu.

מַתָּן Mathan.Donum:vel lumbus:ſiue mors eorum: aut ſyriace expectatio vel ſpes.

מַתָּנָה Mathana.Idem.

Mathanai.Idem.

מַתַּנְיָה Mathania.Donum domini:vel lumborum dominus : aut ex ſyro & hebreo ſpes domini.

Mathanias.Idem.

מַתְּנִי Mathanites.Donum:aut lumbus:vel ſyriace ſpes autexpectans.

מַתָּתָה Mathat.Donum eius.heb.mathata.

Mathat.Luce.3.Donum:vel donans.D.

Mathata.Donum eius.D.

מַתִּתְיָה Mathatia.Donum domini.

Mathatias.Idem.

מַתַּנְיָה Mathatias.4.Reg.24.Donū dñi:vel lūborū dñs : aut ex ſyro & hebreo ſpes vel expectatio domini.heb.mathāiaſ

מַתָּתָה Mathet.Donum eius:vel donans.heb.mathata.

Matheus.Donatus.D.

Mathias.Donum domini.D.

מַכְמַתַּת Mathmata.Percuſſoris vel pauperis donum : aut humilis vel pauperis mors.heb.machmathat.

מַטְרֵד Matred.Virga deſcendens:aut virga imperantis: ſiue lectuli deſcenſio vel imperium:aut ſyriace labor.

Mathreth.Idem.heb.matred.

מְתוּשָׁאֵל Mathuſael.mortem ſuam poſtulans : aut mors ſua infernus vel ſepulchrum.

מְתוּשֶׁלַח Mathuſalem.mortem ſuam miſit:aut mortis ſue arma:vel ex hebreo & ſyro mortem ſuam ſpolians: vel mortis ſpolium.heb.mathuſale.

מְחוּיָאֵל Mauiael.Annuncians deum:aut radens vel delens deus: vel ex ſyro & hebreo percuſſus a deo.

מְהוּמָן Mauman.Turbatus:aut tumultuans:vel multitudo.

מַעֲזִיָהוּ Maziau.Fortitudo domini:ſiue refugium domini.

מְגַפִּיעָשׁ Mechphia. Corpus compreſſum vel congregatum : aut corporis vel veſtimenti tinea.heb.megphias.

מִכְמָשׂ Mechmas.percuſſor vel pauper ablatus:aut percuſſor vel pauper palpans vel tangens ſiue auferens.

מַכְנַדְבַי Mechnedabai.percuſſor vel pauper vouens ſiue ſpontaneus:aut percuſſio vel paupertas vouentis vel principis aut ſpontanei.

מֵידְבָא Medaba.Aque doloris:vł ex hebreo & ſyro aque manātes

מֵידָד Medad.mēſurās:ſiue aque dilectiōis vel vberū aut patrui.

מַרְעֲלָה Medalaa.Sopor uel inebriatio : aut amaritudo aſcēſionis vel holocauſti:aut myrrhe holocauſtum ſiue foliū:aut do cens holocauſtum uel aſcenſum.heb.merala.

מָדַי Mede. Vocatiuus caſus eſt a nominatiuo medus : quod interpretatur menſura:uel abundans:aut indumentum.

מַדְמֵנָה Medemena.menſura muneris vel numeri:aut indumenti munus: vel indumenti preparatio:aut ſterquilinium.

מָדַי Medena.menſura: vel abundans:ſiue indumentum.

Medi.Idem.p.n.

Media.Idem.ſ.n.

מִדִּין Medin.Iudicium:ſiue litigans:aut obiurgans.

מַדְמֵנָה Medmena.Menſura muneris vel numeri : aut indumenti munus:vel indumenti preparatio:aut ſterquilinium.

מָדַיָא Medus.menſurans:aut abundans:vel indumentum.

מְהֵיטַבְאֵל Meezabel.Quā bonꝰ deꝰ:ſiue bñfaciēs deꝰ.heb.meetabel

מֵיפַעַת Mephat.Aquarum apparitio:ſiue aquarum impetus.

מִשְׁפָּט Mephat.Geñ.14.Iudicium.heb.miſphat.

מֵפַעַת Mephet.Apparitio:vel gemitus.

מַגְבִּישׁ Megbis.Eminens:ſiue altitudo.

מְכֵרָתִי Meheratites.Venditio:aut cognitio.heb.mecheratites.

מְהֵיטַבְאֵל Mehetabel.Quam bonus deus:ſiue benefaciens deus.

Mehuſim.Tacentes:aut feſtinantes:ſiue ſenſuales. מַחוּשִׁים

Melcha.Regina:vel conſiliatrix. מִלְכָּה

Melcha.Luce.3.Idem.ſed in greco ſcribitur melea : & hebraice interpretatur adimplens:vel adimpletus.D.

Melchi.Rex meus:ſiue conſilium meum.D.

Melchia. Rex dominus:aut conſiliator dominus. מַלְכִּיָה

Melchias.Idem.

Melchias.Nee.3.b.Liberatio domini.heb.melthias. מְלַטְיָה

Melchiel.Rex meus deus:aut regnum dei:ſiue conſiliator meus deus. מַלְכִּיאֵל

Melchielite.Idem.

Melchiram.Rex excelſus:aut cōſiliator vel cōſiliū excelſū. מַלְכִּירָם

Melchiſédech.Rex iuſtitie. מַלְכִּי־צֶדֶק

Melchiſuia.Rex ſaluator:aut rex vel conſilium ſaluatoris vel ſalutis:ſiue rex magnificus· מַלְכִּישׁוּעַ

Melchiſue.Idem.

Melchom.Rex eorum:vel conſiliator eorum. מַלְכָּם

Melchon.Idem.heb.melchom.

Mélech.Rex:aut conſiliarius. מֶלֶךְ

Melech.Geñ.28.& in titulo p̄s.87.Interpretatur chorus vel cithara:aut infirmitas:vel ſyriace venia.heb. maalath מַחֲלַת

Mello.Plenitudo:vel repletio. מִלּוֹא

Meloda.Natiuitas:vel generatio. מוֹלָדָה

Melóthi.Plenitudo:vel circuncíſio. מַלּוֹתִי

Melluch.Regnans:vel conſulens. מַלּוּךְ

Mem.Aque.D.

Memphis.Hebraice dicitur noph: & interpretatur fauus: aut diſtillatio:vel eleuatio:aut cribrum. נֹף

Memphis.Oſee.9.hebraice dicitur moph:& īterpretatur ab ore: vel ſyriace coopertorium. מֹף

Memius.maculatus:vel vituperatus.D.

Menna.numeratus:vel remuneratus:aut preparatus.D.

Menelaus.Potentia aut robur populi.G. μενέλαος.

Menni.Preparatio: vel munus:aut numerus· מִנִּי

Mennith.Idem.

Mer.Dicēs: vel loquens:ſiue exaltatio.aut ſyriace agnus. heb.emer. אִמֵּר

Meraioth.Amaritudines:vel rebelliones : aut commutationes vel permutationes. מְרָיוֹת

Merari.Amarus:ſiue irritatus:aut prouocatus. מְרָרִי

Merarite.Idem.p.n.

Mercurius.A mercibus dictus eſt:quia mercature deus putabatur a gentilibus.Latinum eſt.

Mercurius.Prouer.26. In hebreo ſcribitur marguema: & interpretatur lapidans vel lapidatio:aut purpura. מַרְגֵּמָה

Méred.Rebellis:ſiue deſcendens:aut imperans. מֶרֶד

Mereth.Idem.heb.méred.

Merimuth.Fraudulentie:aut amaritudo vel myrrha mortis:ſiue altitudines. מְרֵמוֹת

Merob.Pugnans:ſiue obiurgans:aut multiplicans:vel ſyriace magiſterium. מֵרָב

Merodach.Amara contritio:ſiue myrrha contrita : aut ex hebreo & ſyro myrrha puriſſima. מְרֹאדַךְ

Merodach.4.Reg.20.Creans cōtritionē:vel electio interitus:aut filius interitus vel vaporis tui:ſiue frumētū vel puritas nubis aut vaporis tui.heb.berodach. בְּרֹאדַךְ

Merom.Celſitudo:aut ſublimitas. מָרוֹם

Merom.Iud.5.Secretum:vel macies.heb.meroz. מֵרוֹז

Merome.Altitudines:ſiue amaritudo aquarum. מְרוֹמֵי

Meron.Celſitudo:aut ſublimitas.heb.merom. מָרוֹם

Meronathites.Cantatio mea:ſiue exultans:aut exclamās: vel ſyriace dominās מֵרֹנֹתִי

Meroz.Secretum: vel macies. מֵרוֹז

Mes.Auferens:vel tangens. מַשׁ

Mes.1.Paralip.1.Attrahens:ſiue prolongans:aut vallans: vel ſepiens.heb.méſech. מֶשֶׁךְ

מַשָּׂא Meſſa.Onus: vel aſſumptio:ſiue aliquando tranſlatiue prophetia.

מַסָּה Meſſa.4.Reg.11.Erradicatio:vel conculcatio.

מֵישַׁע Meſa.4.Reg.3.&.1.Paralip.2.interp̄tatur Salus: vel aqua ſalutis:aut aquas aſpiciens.

מִשְׁאָל Meſſal.Poſtulans vel poſtulatus:aut commodatus.ſiue ſepulchrū:vel infernꝰ:aut fouea:ſiue ablatio aut tactus dei.

מְשֻׁלֶּמֶת Meſalémeth.Solutio:aut pacificatio: vel perfectio:aut retributio: vel parabola mortis:aut dominium mortis.

מְשֶׁלֶמְיָהוּ Meſſelemia.Pax dñi:vel perfectio domini : aut retributio domini:vel parabola domini:ſeu dominium domini.

מְשֵׁיזַבְאֵל Meſezebel. Auferens fluxum deus:vel ex ſyro & hebreo liberatio vel ſalus dei.

מִסְפָּר Meſphar.numerus:vel narratio:aut librarius:vel ſcriba: ſiue tributi taurus.

מִסְפֶּרֶת Meſpharath.numerās vel narrans:aut tributi fructificatio vel augmentatio.

מִצְפָּה Meſphe.Speculatio vel ſpecula:aut cooperimentum : vel expectatio.

מָשִׁיחַ Meſſias. Vnctus.grece autem dicitur chriſtus.

מְשֵׁיזַבְאֵל Meſizabel.Auferens fluxum deus:vel ex ſyro & hebreo liberatio vel ſalus dei.

מַלּוּךְ Meſſuch.Regnans:aut conſulens.heb.melluch.

מְשֻׁלָּם Meſollam.Pacificus:ſiue perfectus:aut retribuens: vel parabola eorum:ſiue poteſtas eorum.

μεσοπο- ταμια. Meſopotamia.Regio ſic appellata eo quod duobus fluuiis euphrate ambiatur & tygri:meſos enī mediꝰ potamos vero fluuius grece interpretatur.Hebraice vero Geñ.24. & Deut.23.& Iud.3.&.1.Paralip.19.& in titulo p̄s.59.dicitur Aram naharáim.i.ſyria fluuiorū.in aliis vero locis pro meſopotamia in hebreo eſt padā: quod interpretatur redemptio: vel ſyriace parilitas aut coniunctio. אֲרַם נַהֲרַיִם פַּדָּן

עֵבֶר הַנָּהָר Meſopotamia.Ioſ.24.In hebreo eſt éber hanáar:quod interpretatur trans flumen.

מִצְרַיִם Meſráim.Anguſtie:ſiue tribulationes.

מְשֻׁלָּם Meſſuſām.Pacificus:ſiue perfectus:aut retribuens: vel parabola eorum:ſiue poteſtas eorum.

אֶתְבַּעַל Methaal.Ad idolum:ſiue ad dominantem : vel ad ſubiicientē:ſiue ad poſſidentem:aut ſignum idoli vel dñantis aut ſubiicientis vel poſſidentis.heb.ethbáal.

מְהֵיטַבְאֵל Methabeel.Quam bonus deus:aut benefaciens deus.

מְתְקָה Methcha.Dulcedo:aut ſuauitas.

מַטְרִי Methri. Pluuia:ſiue cuſtodia:uel carcer.

מִזָּה Meza.Diſtillatio uel aſperſio:aut ex iſto:uel ſyriace incenſio uel conſumptio.

מֵי זָהָב Mezaab.Deauratus:uel aque auri:ſiue quid aurum.

מִיָּמִין Miamim.Dexter:aut aquas preparans.heb.miamin.

Miamin.Idem.

מִבְחָר Mibaar.Electus uel electio:aut iuuentus.

מִיכָה Micha.Pauper:uel humilis:aut percutiens uel percuſſus:ſiue quis hic.i.in hoc loco:aut aque hic.

מִכָיָה Micha.4.Reg.22.Quis ſicut dñs:aut pauptas uel hūilitas dñi:ſiue pcutiēs dñs:uel percuſſio domini.heb.michaiaſ

מִיכָאֵל Michael.Quis ſicut deus:aut humilitas ſiue paupertas dei, uel percuſſio dei:ſiue percutiens deus.

מִיכָיְהוּ Michaia.Quis ſicut dominus:aut paupertas uel humilitas domini:ſiue percutiens dñs:uel percuſſio domini.

Michas.Idem.heb.michaias.

Michéa.Idem.

Michéas.idem.

מִיכָיְהוּ מִיכָה Michéas.Hiere.26.& Michee.1.Pauper uel humilis : aut pcutiēs uel pcuſſus:ſiue quis hic.i.in hoc loco:uel aq̄ hic

מִיכַל Michol.Quis oīa.q.d.tu:aut que pfecta uel cōſumata.q.d nulla niſi tu:ſiue aqua tota:aut aquarum perfectio uel cōſumatio ſeu prohibitio.

Mido.cura:ſiue conſilium.G. μῆδος.

Mipha'at.Aquarū apparitio:ſiue aquarum impetus. מֵיפַעַת

Miphibóſeth.De ore ignominia:ſiue de ore confuſio:aut oris ignominia vel confuſio aut verecundia vel mora. מְפִיבֹשֶׁת

Miltum.Rubra vel coccinea.G. μίλτον.

Milicho.Regnum eius:aut conſilium eius. מַלְכוֹ

Miribáal.Rebellio vel impugnatio idoli vel dominantis ſiue ſubiicientis aut poſſidentis. מְרִיבַעַל

Miſaam.Saluator eorum:ſiue reſpiciens eos :aut auferens vel tangens populum: vel ſyriace lenitas eorum. מִשְׁעָם

Miſac.Prolōgās:ſiue attrahēs:aut aquas vallās vel ſepiens מֵישַׁךְ

Miſael.Quis poſtulatus aut cōmodatus:ſiue quis poſtulās vel cōmodās:ſiue abſtulit deus:vel receſſit deus. מִישָׁאֵל

Myſia.Sceleſta:vel abominabilis.G. μυσία.

Miſor.Planicies:aut ſerra:ſiue murus vel muratꝰ:aut bos ł bouinus. מִישׁוֹר

Mitylene.mūditia vel abſterſio torcularis.G. μιτυλήνη

Mitilene.Act.28.a.i greco melita:& īterp̄tatur meliflua.G μελίτη.

Mithridates.Explorans vel contemplans legem : aut ſoluens legem:ſiue mortis deſcenſus vel dominium. מִתְרְדָת

Mizaab.Deauratus: vel aque auri:ſiue quid aurum. מֵי זָהָב

Moab.De patre:quoniam de patre cum filia genuit. מוֹאָב

Moabite.Idem.

Moabites.Idem.

Moabitides.Idem.

Moabitis.Idem.

Moadia.Solēnitas vel feſtiuitas domini:ſiue adornatio vel teſtimonium aut fedus dñi:vel tranſitus domini. מוֹעַדְיָה

Mobonai.Filius vel filiatio:ſiue edificatio: aut intellectus vel intellectio. מְבֻנַּי

Mochober.duo nomina ſunt:Moch quod interpretatur profundum:aut vallis.Ober tranſiens:ſiue ira:aut pregnans vel ſyriace frumentum.heb.amochéber. עֲמוֹק עֵבֶר

Mochona.Baſis vel ſuſtentaculum:aut preparatio. מְכוֹנָה

Mochori.Venditio: vel cognitio. מַכְרִי

Modin.Iudicium vel iudicatio:aut iurgium.D.

Moyſes.Attractus vel aſſumptus:ſubaudi de aquis. מֹשֶׁה

Molada.Natiuitas:vel generatio. מוֹלָדָה

Molathi. Chorꝰ ł cithara:ſiue īfirmitas:aut ſyriace venia. מַחֲלָתִי

Molathites.Idem.

Molchom.Rex eorum:vel conſiliarius eorum. מַלְכָּם

Molid.Generatio:vel natiuitas:aut circuncíſio manus. מוֹלִיד

Móloch.Regnans:aut conſiliarius. מֹלֶךְ

Moloch.3.Reg.11.Rex eorū:aut cōſiliariꝰ eorū.heb. molchom. מַלְכָּם

Moola. Chorus vł cithara:ſiue īfirmitas:aut ſyriace venia. מַחְלָה

Mooli.Idem.

Moos.Lignum vel ligneus:ſiue conſiliarius. מַעַץ

Moraſthi.Heres:vel pauptas:aut de pauptate ł hereditate. מוֹרַשְׁתִּי

Moraſthites.Idem.

Moria.Amaritudo vel myrrha dñi:aut oſtendens vel indicans dñs:ſiue ex ſyro & hebreo dominatio domini. מוֹרִיָּה

Moſa. Azymū:aut iuētus:ł exitꝰ:ſiue exprimēs:ł emūgēs מוֹצָא

Moſa.1.Paralip.8.a.interp̄tatur Onus:ſiue aſſūptio : vel prophetia aliqn̄ tranſlatiue:aut aquarum eleuatio. מֵישָׁא

Moſera.Eruditio:ſiue diſciplina:aut vinculū:vel ſyriace datio vel traditio. מוֹסֵרָה

Moſeroth.Idem.p.n.

Moſobab.Reuerſus:aut auerſus:vel conuerſus. מְשׁוֹבָב

Móſoch.Attrahēs:ſiue prolōgās:aut vallans vel ſepiens. מֶשֶׁךְ

Moſolla.Pacificus:ſiue perfectus:aut retribuens : vel parabola eorum:ſiue poteſtas eorum.heb.moſollam. מְשֻׁלָּם

Moſollam.Idem.

Moſollamia.Pax domini:ſiue perfectio domini:aut retributio domini:vel parabola aut dominium domini. מְשֶׁלֶמְיָה

משלמות Moſollamoth. Pacificatio: aut perfectio: ſiue retributio: aut parabola mortis: vel dominium mortis.
משלמית Moſollamoth. 1. Paralip. 9. Pacifica: ſiue perfecta: aut retribuens: vel parabola mortis: aut dominium mortis. heb. moſollamith.
מאוזל Mozel. Ambulans vel vadens.
מחזיאות Mozioth. Videns ſignum: aut videns litteram.
מעונים Mumin. Habitacula: ſiue afflicti: aut delinquentes: vel reſpondetes. heb. munim.
Munim. Idem.
מוצא Muſa. Azymum: ſiue inuentus: vel exitus: aut exprimens: vel emungens.
מוסך Muſach. Vnctio: ſiue cooperimentum: aut libatio.
מושי Muſi. Auferens: vel tangens: aut recedens: vel ablatus.

De incipientibus a littera. n.

נחבי NAabi. Occultus vel abſconditus: ſiue dilectus meus: aut requieſcens mecum: ſiue ductor mecum.
נחת Naad. Requies: vel ductor: aut ſyriace deſceſio. heb. naath.
נהלול Naalol. Laudatus: ſiue lucidus: aut ſtolidus.
Naalon. Idem. heb. naalol.
נעמה Naama. Pulchra: ſiue decora: aut mouens valde.
נעמן Naaman. Pulcher ſiue decorus: aut motum preparans.
נעמתי Naamathites. Pulchritudo: vel iocunditas: ſiue motus mortis mee.
נחמני Naamim. Conſolator: ſiue penitens: aut requiei mun⁊ vel numerus: ſiue requiei preparatio. heb. naamani
נערה Naara. Puella vel iuuenis: aut excuſſio: vel vigilans.
נערי Naarai. Puer vel iuuenis: ſiue excutiens: aut vigilans.
נערי Naarai. 2. Reg. 23. & 1. Paralip. 11. vbi dicitur naarai berothites: interpretatur naris ſiue naſus: aut hinniens: vel caleſactio: ſiue ariditas: vel raucedo: aut ſyriace ſuffocatio.
נעריה Naaria. Puer domini: aut excuſſio domini: ſiue vigil domini: vel vigilans dominus.
Naarias. Idem.
אנחרת Naaroth. Ariditas: aut incenſio: vel ira: ſiue hinnitus: aut raucedo: vel ſyriace ſuffocatio. heb. anaaroth.
נחש Naas. Coluber vel ſerpens: aut augurans: vel diuinãs: ſiue eneus.
נחשון Naaſon. Idem.
נחת Naath. Requies: vel ducens: aut ſyriace deſcendens.
נביות Nabaioth. Loquele: ſiue prophetie: aut fructus: vel germinationes.
נבל Nabal. Stultus: vel inſipiens.
נבט Nabath. Aſpiciens: ſiue intuens.
עבד Nabeth. Seruus: vel operarius. heb. abed.
נבו Nabo. Loquela: ſiue prophetia: aut loquens: vel prophetãs ſiue fructificans: vel germinans.
נבות Naboth. Idem.
Nabu. Idem.
נבוכדנצאר Nabuchodonoſor. Gemitus ſiue planctus iudicii anguſtie vel preſſure: ſiue coartans iudicium anguſtie vel preſſure
נבוכדרצאר Nabuchodonoſor. In toto Hieremia excepto cap̄. 27. &. 28. & 29. a. & 34. & 39. b. & in Ezechiel. 26. & 29. & 30 In omnibus his locis in hebreo ſcribitur nabuchodoroſor: quod interpretatur gemitus ſiue planctus generationis anguſtie vel preſſure: aut coartatio generationis anguſtie vel preſſure.
נבושרסכים Nabuſarſathin. duo nomina ſunt. Nabu quod interpretatur loquela: ſiue prophetia: aut loquens: vel prophetans: ſiue fructificans: vel germinans. & Sarſathim: quod interp̄tatur p̄poſit⁊ coopimētorũ vel vnctionũ. heb. ſarſachim
נבושזבן Nabuſeſban. Loq̄la ſiue prophetia vel germinatio manãs vel fluẽs: aut ex hebreo & ſyro fructus vel germinatio liberationis. heb. nabuſeſbaz.
Nabuthel. Loquentes: ſiue prophetantes: aut germinantes. D.
נבוזראדן Nabuzardan. Germinatio vel prophetia extranei ſiue vētilati aut effuſi iudicii: vel germiatio ſiue p̄phetia extranei ſiue vētilati aut effuſi dñii vel baſis.

Nachor. Raucus: vel aridus: aut iratus: vel incenſus: aut ſyriace ſuffocatus. נחור
Nachor. 2. Reg. 6. Paratus vel certus. heb. nachon. נכון
Nadab. Spontaneus: aut vouens: vel princeps. נדב
Nadabia. Votũ dñi: ſiue ſpontaneus aut princeps domini. נדביה
Napheg. Imbecillis: aut remiſſus: vel laxatus. נפג
Naphei. Anima: vel refrigeratus: aut requieſcens: vel ſyriace multiplicans. heb. naphis. נפיש
Naphez. Pulcher ſiue decor⁊: aut motor eorũ. heb. nahem נעם
Naphis. Anima: vel refrigerat⁊: aut requieſcēs: vel ſyriace multiplicans. נפיש
Nage. Claritas: vel ſplendor. D.
Nahaliel. Torrens dei: ſiue hereditas dei: aut vallis dei. נחליאל
Naham. cōſolatio: vel pnĩa: ſiue ducēs eos: aut requies eorũ נחם
Nahem. Pulcher: ſiue iocundus: aut mouens eos. נעים
Naym. Pulchritudo: ſiue iocũditas: vl' cōmotio aut mot⁊ eorum. D.
Naioth. Pulchritudo: ſiue decor: aut habitaculũ. ניות
Namſi. ablat⁊: ſiue auferēs: aut tãgēs: vel dormitiōis mun⁊: נמשי
Namuel. Dormiens deus: vel dormitio ſiue ſomnus dei. נמואל
Namuelite. Idem.
Nanee. i. Diane: ſic. n. appellabatur diana in lingua perſica
Naram. 2. Reg. 23. Non eſt in hebreo.
Narciſſus. Stupefactus: vel negligens. G. νάρκισσος.
Naſia. Victor: ſiue eternus: aut fortis. נציח
Naſor. Fons ſiue oculus atrii vel veſtibuli: aut fontis fenum vel herba. heb. enaſor. עינחצור
Natalia. in greco Attalia: & iterp̄tatur augēs: vel nutriēs. G ἀττάλεια.
Nathamelech. Donũ regis: ſiue donum conſilii. heb. nathãmelech. נתנמלך
Nathan. Dans vel donatus. נתן
Nathanael. Donum dei. נתנאל
Nathania. Donum domini. נתניה
Nathania. Eſd. 10. Donũ dñi: vel lumborũ dñs: aut ex ſyro & hebreo ſpes vel expectatio domini. heb. mathania. מתניה
Nathanias. Donum domini. נתניהו
Nathaniel. Donum dei. heb. nathanel. נתנאל
Nathinnei. Dati vel donati. נתינים
Nathon. Idem. ſ. n.
Nathon. Ioſ. 19. Gratie vel miſericordie donum. חנתון
Naue. Poſteritas vel ſtirps: aut filius: vel eternus ſeu permanens: vel pulchritudo: ſiue habitaculum: aut ſyriace piſcis. D. נחום
Naum. Conſolator: ſiue penitens: aut ductor eorum.
Nazarei. Separati: ſiue coronati: aut ſanctificati. נזירים
Nazareni. Idem. Sed ſi per ſade litteram ſcribatur: interpretatur cuſtodientes: vel floridi: aut virgulta. D.
Nazarenus. Idem. ſ. n. D.
Nazareth. Sanctificata: aut ſeparata: vel coronata. Si autem per ſade litteram ſcribatur interpretatur Cuſtodita: vel florida: aut virgultum. D.
Nazareus. Separatus: ſiue coronatus: aut ſanctificatus. נזיר
Nazareus. Math. 2. Idem. vel per ſade litteram cuſtos: ſiue flos: aut virgultum. D.
Neama. Pulchra ſiue decora: aut mouens valde. נעמה
Neapolis. Noua ciuitas. G. νεάπολις.
Nebaan. Fructificans vel germinans viſionem: aut loquēs vel prophetans viſionem. heb. nebaaz. נבחז
Nebai. Fructificans: vel germinans: aut loq̄ēs: vel p̄phetans. ניבי
Nebalath. Prophetia ſiue loquela inuoluta vel abſcondita: aut germinans vel fructificans ſiue prophetans inuolute vel abſcondite. נבלט
Nebath. Aſpiciens: vel intuens. נבט
Nebo. Loquela: ſiue prophetia: aut loquens vel prophetãs ſiue fructificans: vel germinans. נבו

נבע Nebo. Nee. 7. d. vbi dicitur Viri rama & nebo interpretatur Collis: aut calix vel vas. heb. geba.
נבשן Nebſan. Loquela ſiue p̄phetia aut germinatio dormitationis vel mutatiōis: ſiue germinatio l' loq̄la dētis vel eboris
נבו Nebui. Loquela: ſiue prophetia: aut loquens: vel prophetans: ſiue fructificans: vel germinans. heb. nebu.
נכה Nechao. Claudus: vel percuſſus.
נקב Neceb. Foramen: aut maledictio: ſiue vocatio: aut nominatio: vel explicatio.
נחלאשכל Nechelescol. Torrens botri: aut vallis botri.
נקודה Nechoda. Depictus: ſiue varius: aut punctuatus: vel paſtor: aut incuruatus: vel incenſus.
נחלמי Neelamites. Somniator vel ſomnus: ſiue torrens aut vallis aquarum: vel hereditas aquarum.
נחמיה Neemias. Conſolatio vel requies domini: aut penitens dominus: ſiue directio domini.
נפתראר Nephador. Fauus hītatiōis vel gñationis: aut diſtillãs ſiue eleuans vel cribrans habitationem vel generationem.
נפג Nepheg. Imbecillis: aut remiſſus: vel laxatus.
Nephi. Purificatio. D.
נפוסים Nephuſim. Diminuti: aut dilacerati.
נעיאל Nehiel. Commotio vel motus dei.
נעמן Neman. Pulcher ſiue decorus: aut motum preparans.
נמרה Nemra. Leopardus: ſiue rebellio: aut amaritudo: vel cōmutatio.
Nemrim. Idem. p. n.
נמרד Nemroth. Rebellis: vel dormitio deſcenſionis: aut dormiens dominans. heb. nemrod.
νεομηνία. Neomenia. Nouilunium. G.
נפתלי Neptali. Cōpatio l' eq̄paratio: aut retorſio vel tortuoſitas.
Neptalim. Idem. heb. neptali.
Neptalite. Idem.
Nepthar. Purificatio. D.
נפתוח Nepthoa. Apertus vel apertio: ſiue ſculptura.
Neptuim. Idem. p. n.
נר Ner. Lucerna: ſiue nouale.
נרגל Neregel. Explorans: vel pedeſter: ſiue lucerna diſcooperta vel coaceruata: aut nouale diſcoopertum vel reuolutum.
Nergel. Idem.
Nere⁊. Lucerna: vl' nouale. grece vero magn⁊ iterp̄tatur. D
Neri. Lucerna: vel nouale. D.
נריה Neri. Hiere. 32. lucerna dñi: aut nouale domini. heb. neria
Nerias. Idem.
נציב Neſib. Stans: ſiue ſtatio: vel erectio. ſcilicet alicuius tituli: aut ſyriace plantatio.
נסרך Neſrach. Fuga vel tentatio tenera vel delicata: aut vexillũ delicatum: vel ſyriace tabula tua.
νηστεύς. Neſteus. Ieiunus vel ieiunans. G.
נטופתי Nethophati. Gutta: ſiue diſtillatio: aut gummi.
Nethophatites. Idem.
נטופה Nethupha. Gutta: ſiue diſtillatio: aut gummi: vel declinatio oris.
Nethuphati. Idem.
νουμήνιος. Neumenius. Nouus menſis: vel nouilunium. G.
νικάνωρ. Nicanor. Victor vel victorioſus. G.
Nicodemus. hebraice interpretatur innocens ſanguis. grece vero victoria populi. D.
νικολαΐται Nicolaite. Victorie plebis. G.
νικόλαος. Nicolaus. Idem. ſ. n. G.
νικόπολις Nicopolis. Victorie ciuitas: vel victorioſa ciuitas. G.
νυμφα. Niger. latinum eſt.
שיחור Nilus. Hebraice dicitur ſychor: & interpretatur niger: vel turbidus: aut matutinus.
νυμφα. Nympha. Sponſa. G.
נינוה Niniue. Pulchra ſiue ſpecioſa: aut habitaculum.

Niniuite. Pulchri ſiue ſpecioſi: aut habitacula.
Niſan. Vexillum: ſiue probatio: aut tentatio: vel fuga: aut ſyriace miraculum. נסן
Noa. Mouens: vel commota. נעה
Noadia. Teſtificatio vel cetus aut congregatio domini: ſiue ornatus domini: aut tranſiens dominus: vel ex ſyro & hebreo ablatio domini. נועדיה
Noaha. Requieſcens: aut ducens vel ductor. נוחה
Nob. Loquela: ſiue prophetia: aut loquens vel prophetãs: ſiue fructificans vel germinans. נב
Nobe. Idem.
Nobe. Nu. 23. & Iudi. 8. Latrans vel latratus. נבח
Nodab. Vouens: ſiue ſpontaneus: aut principalis. נודב
Nodaia. Teſtificatio vel cetus aut congregatiō dñi: ſiue ornatus domini: vel tranſiens dominus: aut ex ſyro & hebreo ablatio domini. heb. noadia. נועדיה
Noe. Conſolatio: vel requies. נח
Noema. Pulchra ſiue decora: aut mouens valde. נעמה
Noeman. Pulcher ſiue decorus: aut motum preparans. נעמן
Noemanite. Idem. p. n.
Noemi. Pulchra ſiue decora. נעמי
Noeſta. Enea: vel erea: aut augurãs: vel ſerpēs: aut ſerpētina נחשתא
Nophech. Fauus: aut cribrũ: ſiue diſtillatio. heb. nopheth. נפת
Noga. Claritas: ſiue ſplendor. נוגה
Noge. Idem.
Noheſtan. Eneum: vel cupreum: aut augurium: ſiue ſerpētis datum vel donum. נחשתן
Nooman. Pulcher ſiue decorus: aut motum preparans. נעמן
Noram. Puer vel iuuenis: ſiue excutiens: aut vigilans: vel mouens canticum. heb. naaran. נערן
Noratha. Iuuentus: ſiue pueritia: aut excuſſio: ſiue vigilia: aut ſtuppa. heb. naaratha. נערתה
Numenius. nouus menſis: vel nouilunium. G. νουμήνιος.
Nun. Poſteritas vel ſtirps: aut filius: vel eternus: ſeu permanens: aut ſyriace piſcis. נון
Nun. Nomen littere. poſteritas: aut ſtirps: vel eternus aut ſyriace piſcis. D.

De incipientibus a littera. o.

OBab. Dilectus. חבב
Obadia. Seruus domini: vel operarius domini. עבדיה
Obdia. Idem.
Obdias. Idem.
Obed. Seruus: vel operarius. עבד
Obed. 2. Paralip. 15. & 28. interpretatur ſuſtentans: vel tenens: aut erigens. heb. oded. עודד
Obededom. Seru⁊ hoīs vel terreni aut ſanguinei vel ruffi עבדאדם
Obedia. Seruus vel operarius domini. עבדיה
Obediel. Seruus: vel operarius. heb. obed. עבד
Obeth. Suſtentans: vel tenens: aut erigens. heb. oded. עודד
Oboth. Phytōes: ſiue vtres: aut p̄res: l' deſideria. ſ fr̄is olliua אבות
Ochozath. poſſeſſio: ſiue app̄hēſio: l' collectio: aut viſio: ſeu אחזת
Ochozias. Apprehenſio vel poſſeſſio dñi: ſeu viſio dñi. אחזיהו
Ochran. Turbidus: vel conturbans. עכרן
Odaia. Laus domini: ſiue confeſſio domini. הודיה
Odaias. Idem.
Odallam. Teſtimoniũ ſiue ornamētũ illis: aut teſtimōiũ ſiue ornamētũ ſue miſerie: vel tranſitus aut p̄da ſue miſerie עדולם
Odaren. Laudis canticum: vel teſtimonium arce. D.
Odeuia. Laus domini: ſiue confeſſio domini. הודויה
Odia. Idem.
Odoia. Idem.

עֹולָם Odollam. Teſtimonium ſiue ornamentum illis: aut teſti monium ſiue ornamentum ſue miſerie: vel tranſitus aut preda (ſue miſerie.
Odolamites. Idem.
הודויה Oduia. Laus domini: ſiue confeſſio domini.
אֶפְלָל Ophal. Iudicans: vel orans. heb. ophlal.
עֹפֶל Ophel. Turris: aut obſcuritas: vel nebula.
חֵפֶר Opher. Fodiens: aut explorans: vel confuſio.
עֵיפַי Offi. Laſſus: aut volans: vel ſyriace plicatus vel complicatus: aut folium.
חֻפִּים Ophim. Thalamus: ſiue coopertus: aut littus maris
אוֹפִיר Ophir. Cinis vel incineratio: aut fructificatio.
אוֹפָז Ophir. Hiere. 10. Aurum obrizum. heb. ophaz.
חָפְנִי Ophni. Pugnus vel pugillus: aut cooperiens.
עָפְנִי Ophni. Ioſ. 18. Interpretatur volans: ſiue laſſitudo: aut ſyriace plicatio vel complicatio.
עָפְרָה Ophora. Puluis: aut plumbum: vel hinulus.
Ophra. Idem.
עוֹג Og. Subcinericius panis vel torta: aut ſubſannatio: vel ſyriace detentus: aut impeditus.
הוֹהָם Oham. Ve eis: ſiue tumultuans: vel conturbans.
אֹהֶל Ohel. Tabernaculum: ſiue tentorium: aut ſplendor.
Ohol. Idem.
אַחְלַי Oholai. Deprecans: vel expectans: aut incipiens: vel dolens: ſiue frater mihi. (aut folium.
עַלְוָא Olla. Eleuatio: vel holocauſtum: aut infans vel paruulus.
חֻלְדָּה Olda. Mundus: vel orbis: aut muſtella: vel ſyriace rubigo.
Oldai. Idem.
ὀλυμπιάς Olympiadis. Celeſtis. G.
ὀλυμπᾶν Olympiadem. ad. Ro. 16. Idem. in greco olympam. G.
ὀλύμπιος Olympius. Celeſtis. G.
חַלּוֹן Olon. Feneſtra: ſiue prophanatio: aut dolor.
אוֹמָר Omar. Dicens vel loquens: ſiue amarus: vel exaltans.
אָמְרִי Omrai. Dicens vel loquens: aut exaltans: ſiue amarus: aut ſyriace agnus.
אוֹנָם Onam. Dolor aut fortitudo ſiue iniquitas eorum.
אוֹנָן Onan. Dolor: ſiue iniquitas: aut fortitudo.
ὀνησιφόρος Oneſiphorus. Vtilitatem afferens. G.
ὀνήσιμος Oneſimus. Vtilis. G.
Onias. Fortitudo domini: aut nauis. D.
אוֹנוֹ Ono. Dolor aut fortitudo ſiue iniquitas eius.
אָהֳלָה Oolla. Tabernaculum vel tentorium ſiue ſplendor eius.
Oolla. Ezech. 24. b. vbi dicitur Ve ciuitati ſanguinũ oolle. ſcribi debet olle: & ſic eſt in bibliis noſtris antiquis: & eſt nomen vaſis in quo carnes coquuntur.
אַחְלַי Ooli. Deprecans: ſiue expectans: aut incipiens: vel dolens: ſiue frater mihi.
אָהֳלִיאָב Ooliab. Tabernaculũ vel tẽtoriũ pris: aut ſplẽdor patris.
אָהֳלִיבָה Oolība. Tabernaculũ vel tẽtoriũ meũ in ea: aut ſplendor meus in ea. (dor excelſorũ.
אָהֳלִיבָמָה Oolibama. Tabernaculum vel tẽtoriũ excelſum: ſiue ſplẽ
אֲחֻזָּם Oozam. Apphẽſio eorũ: ſiue poſſeſſio eorũ: aut viſio eorũ
חֹרֵב Oreb. Deſertum vel ſolitudo: ſiue deſtructio: aut ſiccitas: vel gladius.
עֹרֵב Oreb. Iudi. 7. & 8. & ps. 82. & Eſa. 10. in omnibus his locis interpretatur coruus: vel ſuauis: aut fideiuſſor: vel cõmiſcens: ſeu veſpertinus. (tio oris
עָרְפָּה Orpha. Ceruix: vel ceruicoſa: ſiue ſuſcitatio oris: & denuda
אָרְנָן Ornan. Exultans: ſiue arca eorum: aut lux filii: ſiue lux aut maledictio permanens vel eterna.
הֲרָרִי Orodi. Montanus. heb. orori.
חֹרֹנַיִם Oronaim. Ire: vel furores: aut ſyriace libertates.
Oronites. idem. ſ. n.
ὀρθωσιάς Orthoſiada. Recta vel rectificata. G.

Oſa. Confidens: aut protegens. חֹסָה
Oſa. 1. Paralí. 4. Feſtinans: ſiue tacens: aut ſenſualis. חוּשָׁה
Oſanna. Salus obſecro: vel ſalua nunc. הוֹשַׁעְנָא
Oſee. Saluator: aut ſalus. הוֹשֵׁעַ
Oſia. Fortitudo domini: ſiue hircus domini. heb. oziau. עֻזִּיָּהוּ
Oſias. Saluator dominus: aut ſalus domini. הוֹשַׁעְיָה
Oſiau. Fortitudo domini. heb. aziau. עֻזִּיָּהוּ
Othei. Tempus vel hora mea: aut iniquitas mea. עָתַי
Othin. Tempus ſiue hora mea. heb. othni. עָתְנִי
Othir. Excellens: vel reſiduus: aut remanens. הוֹתִיר
Otholia. Tempus domino: ſiue hora domino. עֲתַלְיָה
Othoniel. Tempus dei: ſiue hora dei. עָתְנִיאֵל
Oza. Fortitudo: aut capra. עֻזָּה
Oza. 1. Paralip. 16. confidens: vel protegens. heb. oſa. חֹסָה
Ozai. Videns. חוֹזָי
Ozam. Fortitudo: aut capra. heb. oza. עֻזָּא
Ozan. Fortitudo eorum: aut capra eorum. עַזָּן
Ozazin. Fortitudo domini. heb. ozaziu. עֲזַזְיָהוּ
Ozenzara. Auricula carnis vel conſanguinitatis: aut auricula fermentata vel remanens: ſiue ſtatera carnis vel conſanguinitatis aut reſidui. heb. ozenſara. אָזֶן שֶׁאֱרָה
Ozi. Fortis vel fortitudo mea: aut hircus meus. עֻזִּי
Ozi. Nee. 3. interpretatur tunc: ſiue aut iſte. אוּזַי
Ozias. Fortitudo domini: ſiue hircus domini. עֻזִּיָּה
Ozias. 1. Paralip. 3. Apprehenſio vel poſſeſſio domini: ſiue viſio domini. heb. ochozias. אֲחַזְיָהוּ
Ozias. Hiere. 42. & 43. interpretatur ſaluator dominus: aut ſalus domini. heb. oſias. הוֹשַׁעְיָה
Oziau. Fortitudo domini. עֻזִּיָּהוּ
Oziel. Fortitudo dei: ſiue hircus dei. עֻזִּיאֵל
Oziel. 1. Paralip. 23. a. vbi dicitur oziel & aram: interpretatur videns deum. (heb. ozriel. חֲזִיאֵל
Oziel. 1. Paralipo. 27. Adiutorium dei: ſiue atrium dei. עֲזַרְאֵל
Ozieli. Fortitudo dei: ſiue hircus dei. עֻזִּיאֵלִי
Ozielite. Idem.
Ozihem. Non eſt in hebreo.
Ozni. Auris vel auſcultatio mea: ſiue ſtatera. אָזְנִי
Oznite. Idem.

De incipientibus a littera. p.

Paphum. Bulliens vel eſtuans. G. πάφος
Paleſtina. conſperſa. ſ. cinere vel puluere: ſiue ruina appoſita: vel ruina duplex: aut ruine potus: vel cecidit פְּלֶשֶׁת
Paleſtini. conſperſi. ſ. cinere vel puluere: ſiue ruine (bibẽs appoſite: vel ruine duplices: aut ruine potus: vel ceciderunt bibentes. פְּלִשְׁתִּים
Palmyra. Hebraice dicitur thamor: & interpretatur palma vel dactilus: aut cõmutatio vel pmutatio: ſiue amaritudo תָּמָר
Palmyra. 2. Paralip. 8. Hebraice dicitur thadmor: & interpretatur confeſſio vel laus amaritudinis: vel confeſſiõis aut laudis myrrha: ſiue ex hebreo & ſyro laus preceptoris vel domini. תַּדְמֹר
Pamphilia. Tota dilecta vel amabilis. G. παμφυλία
Paraclitus. conſolator: vel aduocatus. G. παράκλητος
Paraſceue. Preparatio. G. παρασκευή
Parmena. Permanens. G. παρμενᾶς
Parthi. Lingua ſcythica dicuntur fugaces vel exules. D. πάρθοι
Paſcha. Tranſitus: vel claudicatio. פֶּסַח
Pathara. calcata: ſeu conculcata. G. πάταρα
Pathmos. Letalis: vel mortifera. G. πάτμος
Patroba. Paternalis. G. πατρόβας
Patroclus. Patris vel patrie gloria. G. πατρόκλος

Paulus. Os tube: ſiue mirabilis: aut latine minimus. ſ. apoſtolorum: & ideo maximus quia minimus. D.
אַפַּדְנוֹ Pedno. Ornamentũ eius: ſiue ira iudicii eius. heb. apedno.
סִין Peluſium. Hebraice dicitur ſyn: & interpretatur rubus.
πεντάπολις Pentapolis. Quinque ciuitatum. ſ. regio. G.
πεντάτευχος Pentatheucus. Quinque volumina veteris teſtamenti: a pente quod eſt quinque & teuchus volumen. G.
πεντηκοστή Pentecoſte. Quinquageſima. G.
πέργαμος Pergamus. Altitudo vel ſublimitas. G.
πέργη Pergen. Valde terreſtris. G.
פָּרַס Perſa. Frãgens: ſiue diuidens: aut vngula vel gryphus.
Perſe. Idem. plu. nu.
περσέπολις Preſepolis. Perſe ciuitas. G.
פָּרַס Perſes. Frãgens: ſiue diuidens: aut vngula vel gryphus.
Perſia. Idem.
Perſida. Idem.
πέτρος Petrus. Saxum: vel petra. G.
גַּמָּדִים Pigmei. Hebraice dicitur gamadim: & interpretatur nani vel cubitales.
מַכְתֵּשׁ Pila. Hebraice dicitur machthes: & interpretatur contuſſio vel pila: ſiue mortariolum.
πιλᾶτος Pilatus. Conſtringens vel conſtrictus. G.
πύρρος Pyrrhus. Flauus aut rubeus. G.
πισιδία Piſidia. Picea. ſ. pice denigrata. G.
πιστική Piſticum. Fidele. G.
פְּלוֹנִי Polonites. Cadens: aut occultus.
πόντιος Pontius. Marinus. G.
πόντος Pontus. Mare. G.
אֶלָּסָר Pontus. Gen. 14. a. Hebraice dicitur elaſar: & interpretatur auferens deus: vel ablatio dei: ſiue recedens a deo.
πόρτιος Portius. Vitulus: aut vitulinus. G
ποσειδώνιος Poſſidonius. Potum prebens. G.
מִפְלֶצֶת Priapus. In hebreo eſt Miphleſeth: & interpretatur ſimulachrum: ſiue tremor: vel concuſſio.
Priſca. Latinum eſt. i. antiqua.
Priſca. Ad Ro. 16. a. & 1. ad Corinthios. 16. d. & 2. ad Timoth. 4. d. in greco Priſcilla: & interpretatur idem quod priſca diminutiue. Latinum eſt.
Priſcilla. Idem. Latinum eſt.
προβατική Probatica. Ouina: id eſt locus vbi pecora ſacrificanda tenebantur. G.
πρόχορος Prochorus. Expeditus vel facilis: aut promptus vel paratus. G.
προσήλυτος Proſelytus. Aduena: vel peregrinus. G.
Ptolomaida. Belliccoſa. G.
πτολεμαΐς Ptolomais. Idem. G.
Ptolomei. Idem. plu. nu. G.
ptolomenſes. Idem. G.
Ptolomeus. Sulcus. ſ. qui fit cum aratro: ſiue ſuſpendens aquas: aut coadunatio aquarum. grece vero bellicoſus.
Publius. Latinum eſt.
Pudens. Latinum eſt.
Puteoli. Latinum eſt.
פּוֹטִיפַר Putiphar. Africe taurus: aut ex ſyro & hebreo ſaginatus taurus: vel pinguedinis fructificatio.
פּוֹטִיפֶרַע Putiphar. Gen. 41. & 46. Ex ſyro & hebreo pinguedinem diſſipans: vel pinguedinis denudatio: aut ſyriace pinguedinis vindicta.

De incipientibus a littera. q.

Quartus. Latinum eſt.
Quintus. Latinum eſt.

De incipientibus a littera. r.

Raab. Lata: ſiue dilatata: aut platea. רָחָב
Raab. ps. 86. interpretatur Superba: aut fortis: vel tumultuans. רַהַב
Raabia. Latitudo ſiue platea domini. (multuans. רְחַבְיָה
Raahia. Viſio domini. רְאָיָה
Raaia. Idem.
Raam. vulua: ſiue miſericordia: aut ſyriace amicus. רַחַם
Raamias. Tonitruũ domini: ſiue malum a domino: aut ſocius a domino: vel paſtor a domino. רַעַמְיָה
Rabba. Multa ſiue grãdis: aut iurgium vel impugnatio. רַבָּה
Rabbath. Idem.
Rabbi. Magiſter.
Rabmag. Multitudinem diſſoluens vel liquefaciẽs: aut magiſter vel princeps liquefactionis: ſiue magiſter vel princeps liquefactus vel tabefactus. רַב מָג
Rabboni. Magiſter. ſyrum eſt.
Rabboth. Fenus vel vſura: aut multitudo: vel iurgium: ſiue impugnatio. רִבִּית
Rabſaces. Magiſter vel prepoſitus eunuchorum. heb. rabſares. רַב סָרִיס
Racha. Vacuus vel vanus. D.
Rachal. Suſurro: aut aromatarius: ſiue negociator. רָכָל
Rachel. Ouis. רָחֵל
Raddai. Deſcendens: vel dominans. רַדַּי
Rapha. Medicina vel medicus: aut relaxatio: vel gigas. רָפָא
Rapha. 1. Paralipo. 7. Relaxatio laquei. רֶפַח
Raphael. Medicina dei. D.
Raphaia. Medicina domini: ſiue relaxatio domini. רְפָיָה
Raphaim. Gigantes: vel medici: aut relaxati. רְפָאִים
Raphaim. 1. Paralipo. 20. in fine Gigantiſſa: vel medicina: aut relaxatio. heb. rapha. רָפָא
Raphia. Medicina domini: ſiue relaxatio domini. רְפָיָה
Raphidim. Reclinatoria vel ſtramẽta: aut remiſſe manus: vel medicina manuum. רְפִידִים
Raphon. Medicina: vel relaxatio: aut gigas. D.
Raphu. Idem. רָפוּא
Ragau. Socius: aut paſtor eius: ſiue malũ vel cõfractio eius. רְעוּ
Rages. Tempeſtas: vel cõmotio. D.
Raguel. Paſtor dei: aut amicus dei: vel confractio dei. רְעוּאֵל
Rahelaia. Sopor domini: vel inebrians dominus: aut ſocius vel paſtor ipſi domino. רְעֵלָיָה
Rahia. Viſio domini. רְאָיָה
Rahuel. Paſtor dei: aut amicus dei: vel confractio dei. רְעוּאֵל
Ram. Excelſus: vel ſublimis: aut proiiciens. רָם
Rama. Excelſa vel ſublimis: aut proiecta. רָמָה
Rama. 1. Reg. 30. in fine deſtructio: ſiue anathema: aut rete: vel retiaculũ: ſiue dedicatũ aut cõſecratũ. ſ. deo. heb. horma חָרְמָה
Ramatha. Excelſa vel ſublimis: aut proiecta. רָמָתָה
Ramathaim. Celſitudines vel ſublimitates: aut proiectiones. רָמָתַיִם
Ramathlechi. Eleuatio maxille. רָמַת לְחִי
Ramathe. Excelſa: vel ſublimis: aut proiecta. D.
Rameſſes. Tonitruum vel exprobatio tinee: aut malum delens ſiue diſſoluens: vel confractionem diſſoluens: aut cõfractus a tinea. רַעְמְסֵס
Rameth. Sublimis vel excelſa: aut proiecta. רָמֶת
Ramoth. Idem. plu. nu.
Ramoth. Deut. 4. & Ioſ. 20. & 1. Paralipo. 6. interpretatur Videns mortem vel intuitus mortis: aut altitudines. רָאמוֹת
Ramoth. Eſd. 10. Altitudines: ſiue timens mortem: aut videns mortem: vel proiectio mortis. heb. ieramoth. יְרֵמוֹת
Rapſaces. Magiſter vel prepoſitus bibentium: aut magiſtri oſculum vel ſacculus: ſiue multum bibens aut oſculãs: vel magnus ſaccus. heb. rabſaces. רַב שָׁקֵה

רבסריס Rapſaces. Hiere. 39. interpretatur Magiſter vel prepoſitus eunuchorum. heb. rabſares.
Rapſaris. Idem. heb. rabſaris.
רצון Raſin. Voluntas vel volūtarius: aut curſor ſiue veredarius.
Razias: Secretum domini: vel myſterium domini. D.
רזון Razon. Tenuis vel macilentus: ſiue ſecretum: aut ſecretarius: vel princeps.
רבע Rébe. Quartus vel quadratus: ſiue accubās vel accubatio.
רבקה Rebecca. Saginata: ſiue impinguata: aut contentio obtuſa: vel contentio impedita.
רבע Rebee. Quartus vel quadratus: ſiue accubās vel accubatio.
רבלה Rebla. Rixa vel magnitudo illi: aut iurgium inueteratum vel conturbatum: ſiue iurgium defluens.
Reblátha. Idem.
רכה Recha. Tenera: vel delicata.
רכב Rechab. Quadriga: aut equitatus vel equitans.
Rechabite. Idem. plu. nu.
רקת Rechath. Vacuitas: ſiue ſputum: aut ſaliua: vel tempus. ſ. quod eſt pars capitis.
רקם Récem. Vacu⁹: aut vanus: vel pictura varia: aut ſaliua eorū.
ראיה Rechia. Viſio domini. heb. rehia.
ῥήγιον. Regium. Ruptura vel factura: quoniā illic terra rupta eſt in ter regnum neapolitanum & ſiciliam. G.
רעמה Regma. Tonitruum: ſiue exprobatio: aut malum quoddā: ſiue ſocietas quedam: vel confractio quedam.
מלכת Regma. 1. Paralip. 7. In hebreo eſt Molécheth: quod interpretatur regina: & ſic tranſtulit beatus hieronymus: & inuenitur in biibiis noſtris antiquis. ſ. regina: ſed vitio ſcriptoris fuit hic poſitum regma pro regina.
רגם Régom. Lapidans: vel lapidatus: aut purpureus.
רקם Rehem. Vacuus: aut vanus: ſiue pictura varia: vel ſaliua eorum. heb. récem.
רעמה Rema. Tonitruum: ſiue exprobatio: aut malum quoddā: ſiue ſocietas quedam: vel confractio quedam.
רמיה Remeia. Sublimis vel excelſus dn̄s: aut proiectio domini.
כיון Rempha. Pro hoc in hebreo eſt chiun: quod interpretatur placenta. i. torta adipe conſperſa: ſiue preparatus: aut compoſitus. hebrei vero dicunt chiun lingua arabica vel punica ſaturnium ſignificare.
Remmi. Non eſt in hebreo.
רמון Remmon. Malum granatum: ſiue altitudo.
רמון פרץ Remmóphares. Maligranati diuiſio: aut malum granatum diuiſionis: ſiue altitudinis diuiſio.
רמונו Rēmono. Malum granatum eius: ſiue altitudo eius.
מרמות Remoth. Amaritudo ſiue myrrha mortis: aut altitudines: vel deceptiones. heb. meremoth.
Res caput: ſiue principium: aut paupertas. D.
רסה Raſſa. Irroratio: vel ſtillicidium.
Reſa. Luce. 3. Caput: vel voluntas: aut curſus. D.
רשף Reſeph. Volucris: aut diabolus: vel ſagitta. ſ. ignita.
רצף Reſeph. 4. Reg. 19. & Eſa. 37. interpretatur Pauimentum: vel extenſio: aut pruna. ſ. calculus ignitus.
כפים Reſemophim. Exore: vel ſyriace coopertimenta. heb. mophim.
רסן Reſen. Frenum.
רצפה Reſpha. Extenſio: ſiue pauimentum: aut pruna. ideſt calculus ignitus.
רציא Reſia. Volūtas: aut voluntarius: ſiue curſor: aut veredarius.
רתמה Rethma. Iuniperus: ſiue ſonitus aut ſtrepitus.
רעו Reu. Socius: vel amicus: aut paſtor: ſiue malū: aut cōfractio.
רחום Reum. Pius ſiue miſericors: aut ſyriace amicus.
ריבי Ribai. Pugnans vel obiurgans: ſiue multiplicans.
ריפת Riphat. Medicina: ſiue relaxatio: vel bouile: hoc eſt vbi boues clauduntur.

רנה Rimma. Canticum: ſiue exultatio. heb. rina.
ירמות Rimoth. Altitudines: ſiue videns mortem: aut timens mortem: vel proiectio mortis. heb. ieri moth.
רוהגה Roaga. Saturatus vel inebriat⁹ meditatione vł eloquio: aut ſaturatus vel inebriatus abſtractione vel ſeparatione.
רחבעם Roboam. Dilatans populum: aut latitudo vel platea populi: ſiue odor vel odorans cum populo.
ῥόδον. Rode. Roſa. G.
ῥόδοχος. Rodochus. Roſeus currus. G.
ῥόδος. Rodum. Roſa. G.
רגל Rogel. Pes: ſiue pedeſtris: aut explorans: vel delator ſiue accuſator: aut ſyriace conſuetudo.
Rogelim. Idem. plu. nu.
רגם מלך Rogomélech. Lapidans regem vel conſiliarium: aut purpura regis vel conſiliarii.
ראומה Roma. Excelſa vł ſublimis: aut rhinoceros: vł itues nimis.
רומה Roma. Ioſ. 15. Excelſa vel ſublimis: aut proiecta.
חרמה Roma. 1. Reg. 30. Deſtructa: ſiue anathematizata: aut rete vł retiaculū: ſiue dedicata vel conſecrata. ſ. deo. heb. arama.
ῥώμη. Roma. Ciuitas italie: valēs vel valētia: aut potens vel robuſta. G.
ῥωμαῖοι. Romani. Idem. plu. nu. G.
כתים Romani. Daniel. 11. Pro hoc in hebreo eſt chithim: & interp̄tatur cōterentes: vel cōtritio maris: ſiue diadema: aut aurum: vł tinctura: aut ex ſyro & hebreo coacernatio maris.
ῥωμαῖος. Romanus. Valens: ſiue potens: aut robuſtus. G.
רמתי Romathites. Excelſus vel exaltatus: aut proficiens vel proiectus.
רמליהו Romelia. Excelſus domini: ſiue celſitudo domini: aut proiectus a domino.
רממתי עזר Romethiézer. Exaltans adiutorem vel auxilium: ſiue exaltaui atrium. heb. romemthiézer.
רחב Roob. Latitudo ſiue dilatatio: aut platea.
רחביה Roobia. Latitudo ſiue dilatatio dn̄i: aut platea domini.
רחבות Rooboth. Latitudines ſiue dilatationes: aut platee.
עטרות Roth. Corone: ſiue calamus inebriationis vel ſaturitatis: aut ex ſyro & hebreo conſilium inebriationis vel ſaturitatis. heb. ataroth.
ראובן Ruben. Videns filium: vel viſio filii: aut viſionis filius.
Rubenite. Idem.
Rubenites. Idem.
Ruffus. Latinum eſt.
רומה Ruma. Excelſa ſiue ſublimis: aut proiecta.
רות Ruth. Saturata: vel inebriata.

De incipientibus a littera. S.

שעף Saaph. Cogitās: aut qui volat vel preuolās.
שאל Saal. Poſtulās ſiue poſtulatus: aut cōmodatus: ſiue ſepulchrum: vel infernus: aut fouea.
שערים Saarim. Porte: ſiue eſtimationes: aut appreciationes: vel capilli: ſiue ordeum: aut tempeſtates: ſiue demones: aut piloſi: vel hirci.
שבא Saba. Conuerſio: ſiue captiuitas: aut canicies: vel ſeſſio.
סבא Saba. Gen̄. 10. a. & 1. Paralipo. 1. a. vbi dicitur Saba & euila. & pſ. 71. & Eſa. 43. a. interpretatur Circuitio: aut ebrius: vel ſyriace ſenex.
צובה Saba. 3. Reg. 11. d. Excercitus: ſiue militans: aut preceptum in ea: vel inflata aut tumida. heb. ſoba.
אלזבד Sabad. Dei dos: vel dei dotatio. heb. elzabad.
סבאים Sabaim. Circuitiones: aut ebrii: vel ſyriace ſenes.
שבמה Sabama. Conuerſio ſiue captiuitas nimia: aut canicies vel ſeſſio multa.
שבם Saban. Conuerſio vel captiuitas eorum: aut canicies vel ſeſſio eorum. heb. ſabam.
שבניה Sabania. Conuertens vel captiuās dominus: aut intelligēs vel edificās dominus: ſiue intellectus vel filiatio domini.
צבאות Sabbaoth. Exercitus. plu. nu. ſiue militie: aut fortitudines.
שברים Sabarim. Confractiones: ſiue ſpes: vel expectationes: aut frumenta.
סברים Sabarim. Ezechiel. 47. c. Circuitus altitudinis: aut ſyriace opiniones vel cogitationes: aut ſperantes vel ſpes.
שבט Sabath. Sceptrum vel virga: aut tribus.
סבתה Sabatha. Circuitus vel circuiens: aut cauſans: vel ſyriace ſenectus.
סבתכא Sabathaca. Circuiens percuſſionem: vł cauſa percuſſionis: aut ex ſyro & hebreo ſenectutis percuſſio.
שבתי Sabathai. Sabbatum meum: vel requies aut ceſſatio mea.
Sabbatiſmus. Requies: vel ceſſatio. D.
שבת Sabbatum. Requies: ſiue ceſſatio.
שוה Sabe. Planicies: vel eqtas: aut ponēs vel poſit⁹. heb. ſaue.
שבע Sabee. Septem vel ſeptimus: aut ſaturitas: ſiue iuramētum.
שבאים Sabei. Captiuantes: ſiue conuertentes: aut cani: vel ſedētes.
שבר Sáber. Confractio: aut ſpes: vel frumentum.
צוחר Sáber. Gen̄. 46. Lucidus vel candidus. heb. ſáher.
חשביה Sabias. Numeratio vel eſtimatio aut appreciatio domini: vel cogitatio ſiue artificium domini: aut feſtinatio vel ſilentium in domino. Heb. aſabias.
שבניה Sabnia. Conuertens vel captiuans dominus: aut intelligēs vel edificans dominus.
זבוד Sabud. Dotatus: vel dos. heb. zabud.
סככה Sacha. Vmbraculum: vel operimentum: ſiue protectio: aut vnctio: vel ſyriace ſpeculatio. heb. ſachacha.
שכר Sachar. Merces: ſiue precium: aut ſicera: vel ebrietas.
זכור Sachur. Memor vel cōmemorās: aut maſcul⁹. heb. zachur.
Sade. Iuſtus: vel iuſtitia. D.
צדוק Sadoch. Iuſtus: aut iuſtificatus.
Saducei. Idem. plu. nu. vel ſyriace ſciſſi vel ſciſmatici. D.
ספי Saphái. Limē vel ſuperliminare: aut hydria: vel phiala: ſeu finis: aut conſumatio.
שפן Saphan. Hericius: aut cuniculus vel cyrogrillus: ſiue abſconditus vel reconditus: aut labium vel ripa ſiue confractio eorum.
שפם Saphan. 1. Paralipo. 5. interpretatur Barba: ſiue labium aut ripa eorū: vel confractio aut ſolitudo eorū. heb. ſapham.
שפט Saphat. Iudex: vel iudicans.
שפטיה Saphata. Iudicās dn̄s.: ſiue iudiciū domini. heb. ſaphatia.
Saphatia. Idem.
Saphatias. Idem.
Saphira. Narrans: vel numerans: aut libraria vel litteraria: aut ſyriace formoſa. D.
צפון Saphon. Aquilo: ſiue abſconditus: aut ſpeculator.
שגה Saie. Ignorans: ſiue comprehendens vel attingens: aut ſyriace multus: ſiue multiplicans. heb. ſage.
שעלבים Salabim. Reſpiciens corda: ſiue pugnus vel pugillus in mari: aut vulpes in mari: vel ſemita in mari.
שעלבני Salabonites. Vulpis intellectus vel fili⁹: aut vulpis edificiū: ſiue pugilli aut pugni edificium vel intellectus: ſiue ſemita edificii vel intellectus aut filii.
שלחי Salai. Miſſio vel mittens: ſiue ramus: aut propagines, vel telum: aut arma. ſ. miſſilia: vel ſyriace ſpolians vel ſpoliat⁹.
שלמיאל Salamiel. Pax dei: ſiue perfectio dei: aut retributio dei.
σαλαμίνα Salamina. Cōmota: vel conquaſſata: aut fluctuans. G.
צלתי Salathi. Vmbra: ſiue tinnitus: aut aſſans vł torrefaciens: aut ſyriace orans.
שאלתיאל Salathiel. Poſtulatus dei: ſiue cōmodatus dei.
שעלבני Salboni. Vulpis intellectus vel filius: aut vulpis edificium: vel pugilli aut pugni edificium vel intellectus: ſiue ſemita edificii vel intellectus aut filii.
שלח Sále. Miſſio: vel mittens: ſiue ramus aut propagines: vel telum: aut arma. ſ. miſſilia: vel ſyriace ſpolians vel ſpoliatus.
שעלבים Salebim. Reſpiciens corda: ſiue pugnus vel pugillus in mari: aut vulpes in mari: vel ſemita in mari.
סלכה Salecha. Caniſtrum tuum: aut eleuatio ſiue cōculcatio tua.
סלד Sáled. Afflictio: vel ſyriace calefactio: vel adultio.
שלף Sáleph. Euaginans: vel euellens: aut diſcalcians.
שלם Salem. Pax.
שלם Salem. Gen̄. 33. & 46. interpretatur Pax: ſiue perfectio: aut retributio.
שלומת Salemoth. Pacificatio: ſiue perfectio: aut retributio.
צלפחד Salphaad. Vmbra formidinis: ſiue tinnitus formidinis: vel aſſationis aut ſubmerſionis formido.
שעלים Salim. Vulpes. plu. nu. aut pugilli ſiue pugni: vel ſemite.
שלומית Salimith. Pacifica: ſiue perfecta: aut retribuens.
שלשה Saliſa. Trina: aut principalis: ſiue ternaria: vel principiſſa: aut duciſſa.
שלמה Salma. Pax: ſiue perfectio: vel retributio: aut veſtimētum.
צלמנע Salmana. Vmbra prohibita: aut vmbra vł imago cōmotionis: ſiue tinnitus cōmotionis: vel ſubmeſio prohibitionis aut cōmotionis.
שלמן Salmana. Oſee. 10. interpretatur Pacificus: ſiue perfectus: aut retribuens. heb. ſalman.
שלמנאסר Salmanáſar. Pax ligata: ſiue perfectio vel retributio ligata: aut pax vel perfectio ſiue retributio nunc ablata vel nunc recedens.
שלמיה Salmias. Pax domini: ſiue perfectio aut retributio dn̄i.
שלמון Salmon. Pacificus: ſiue perfectus: aut retribuens.
צלמנה Salmona. Vmbre munus vel numerus: ſiue tinnitus numeri vel muneris: aut imago noſtra.
σαλμώνη. Salmonem. Fluctuatio vel cōmotio: aut conquaſſatio. G.
סלוא Salo. Caniſtru: vel exaltatio: ſiue cōculcatio: aut equiparat⁹.
Salome. Pacifica: ſiue perfecta: aut retribuens. D.
שלומי Salomi. Pacificus: ſiue perfectus: aut retribuens.
שלומית Salomith. Pacifica: ſiue perfecta: aut retribuens.
שלמה Salomon. Pacificus.
Salon. Manens: vel qui manet: aut pacificus: vel abundans: aut ſyriace illudens vel decipiens. D.
σάλος. Salon. Fluctus: vel cōmotio. G.
יער Saltus. Latinū nomen eſt: & eſt interp̄tatio huius nominis iaheri: quod ſaltum ſiue ſiluam aut ſaltum ſignificat.
סלוא Salum. Caniſtrum: ſiue exaltatio: aut conculcatio: vel equiparatus. heb. ſalu.
שלומית Salumith. Pacifica: ſiue perfecta: aut retribuens.
שלשה Saluſa. Trinus: vel principalis: aut dux.
שמה Sāma. Perditio: ſiue deſſolatio: vel ſtupor: aut ibi: ſiue nomen: aut nominatus: vel appoſitus.
שמע Sāma. 1. Paralip. 2. c. & 5. & 8. itērp̄tatur audiēs: vł obediēs.
הושמע Sāma. 1. Paralip. 3. Exauditus: ſiue ipſe exaudiens vel obediens. heb. hoſama.
שמה Sāmaa. Perditio: ſiue deſolatio: aut ſtupor: vel ibi: ſiue nomen aut nominatus: vel appoſitus.
שמעה Sāmaa. 2. Reg. 21. & 1. Paralipo. 6. & 20. interpretatur Audiens: vel obediens.
שמאה Sāmaa. 1. Paralipo. 8. interpretatur Nominatus: vel appoſitus: aut perditio: vel deſolatio.
סמך Samach. Adherens: vel innixus: aut iunctus.
שמד Samád. Deſtruens: ſiue exterminans: aut conterens.
שמי Sāmai. Nomen meum: aut deſolatio vel perditio mea: ſiue ſtupor: aut celi.

שְׁמַעְיָה Samaia. Audiens dominũ: vel obediens domino.
Samaias. Idem.
שְׁמוֹת Samaoth. Deſolatio vel pditio: aut ſtupor: ſiue ibi iniquitas aut nomẽ iniquitatis: vel deſolãs aut perdẽs iniquitatem.
צְפָרִים Samaraim. Lanc: aut medulle. ſ. arborum.
שְׁמָרַת Samarath. Cuſtodia: vl' adamas: aut vepres: vl' ſpina ſeu fex.
צַמְרִי Samareus. Lana: vel medulla. ſ. arborum.
שֹׁמְרוֹן Samaria. Cuſtodia: vel adamas: aut vepres vel ſpina: ſeu fex eius.
שְׁמַרְיָה Samaria. 1. Paralipo. 12. & Eſd. 10. interpretatur Cuſtodia domini: aut adamas domini: ſeu vepres vel ſpina domini.
Samarias. Idem.
שֹׁמְרֹנִים Samaritani. Cuſtodes: vel adamãtini: ſiue ſpinoſi: aut feces: vel feculenti.
Samaritanus. Idem. ſingu. nu.
Samarite. Idem quod ſamaritani.
צְמָרִי Samarites. Lana aut laneus: vel medulla. ſ. arborum.
סְמַכְיָהוּ Samatias. Adherens domino: vl' innitens aut iunctus domino. heb. ſamachias.
שְׁמַע Same. Audiens: vel obediens.
Samech. nomẽ lrẽ: Adheſio: ſiue innixio: aut iũctura. D.
שְׁמִיר וְמֹר אוֹן Sameron. Cuſtos amaritudinis vel myrrhe fortis vel doloroſe aut inique: aut adamas vel ſpina ſiue fex myrrhe doloris aut iniquitatis vel fortitudinis. heb. ſamerõmeron.
שַׁמְגַּר Samgar. Nominatus aduena: ſiue ibi peregrinus vel certãs: aut nominis ruminatio: vel deſolatio ſiue ſtupor aduene vel ruminantis aut certantis.
שָׁמִיר Samir. Cuſtodia: ſeu vepres vel ſpina: aut adamas: vel fex.
שְׁמוֹת Samoth. Nomina: vel deſolationes: aut perditiones: ſiue ſtupefactiones.
σαμοθρᾳκ Somothracia. Arenoſa: & aſpera. G.
שִׁמְרִי Samri. Cuſtodiens: ſiue ſpina: aut fex: vel adamas.
שֹׁמְרוֹן Samron. Cuſtodia: ſiue adamas: aut vepres vel ſpina: ſeu fex eius.
שְׁמוֹת Samroth. Nomina: aut deſolationes: ſiue perditiones: aut ſtupefactiones. heb. ſamoth.
שִׁמְשַׁי Samſai. Sol meus: aut nomen muneris: ſiue ibi munus: aut ſyriace miniſter.
Samſame. Nomen auditum: vel famoſa auditio. D.
שְׁמְשְׁרַי Samſari. Nomen cantantis vel dominantis: aut ibi cantor: vel ibi dominans.
שִׁמְשׁוֹן Samſon. Sol eius: aut nominis iteratio vel ſecundatio ſiue mutatio: vel nomen dormientis: aut ibi dormiens: vel ſyriace ſeruicium aut miniſterium eius.
שְׁמוּעַ Samua. Audiens: vel obediens.
שְׁמוּאֵל Samuel. Poſtulatus a deo: aut nomen eius a deo.
שַׁמּוּעַ Samuha. Audiens: vel obediens.
σάμος Samum. Arenoſa. G.
סַנְבַלַּט Sanaballath. Rubus in abſcõdito vel in inuolutione: aut ex ſyro & hebreo inimicus in abſcõdito vel in inuolutione.
צַעֲנַנִּים Sananim. Motiones: vel motus dormiẽtis. heb. ſananim.
צִנָּה Sanan. Frigiditas: ſiue ſcutum vel arma.
שְׂנִיר Sanir. Dormiens lucerna vel nouale: ſiue iteratio vel mutatio aut ſecundatio lucerne vel noualis: aut mutatio vel iteratio aut ſecundatio docentis vel oſtendentis.
שִׁרְיֹן Sanir. Deut. 4. Sonitus ſiue ſtrepitus: aut munus fortitudinis vel doloris. heb. ſeon.
שְׂנִיר Sanir. Iudi. 10. Cuſtodia: ſiue vepres: aut ſpina: vel adamas: (ſeu fex. heb. ſamir.
שָׂרָה Sara. Dña vel princeps.
שֶׂרַח Sara. Geñ. 46. & Nu. 26. & 1. Paralip. 7. ſ. interptatur Odorans: vel dña odoris: aut canticum odoris.
צָרְעָה Sara. Iudi. 13. & 16. & Nee. 11. Lepra: aut ſcrabo.
זֶרַח Sara. 1. Paralipo. 1. interptatur Oriẽs: vel clarus. heb. zára.

שְׁאֵרָה Sara. 1. Paralipo. 7. c. Caro: vel conſanguinitas: aut fermentum: ſiue reſiduum vel remanens.
צָרְעָה Saraa. Lepra: aut ſcrabo.
שֵׁרֵבְיָה Sarabia. Siccitas dñi: vel preualẽs cũ dño. aut pſallẽs in dño (vel cum domino.
Sarabias. Idem.
שְׁחֹרִים Sarahim. Nigri: vel turbidi: aut matutinantes vel manicantes. heb. ſaharáim.
שָׂרַי Sarai. Domina mea: vel princeps mea.
צָרְעִי Sarai. 1. Paralipo. 2. Leproſus: vel ſcrabro.
שָׂרַי Sarai. Eſd. 10. Dñs aut princeps meus: vel cãticum meum.
שְׂרָיָה Saraia. Princeps domini: vel canticum domini.
שְׁעַרְיָה Saraia. 1. Paralip. 9. iterpretatur Porta dñi: ſiue eſtimatio aut appreciatio vel capillus dñi: aut hircus dñi: ſiue ordeũ vel tempeſtas domini: aut demonis dominus. heb. ſaaria.
שְׂרָיָה Saraias. Princeps domini: aut canticum domini.
שֹׁרֶר Sarar. Vmbilicus: aut cogitatio: vel inſidiatio: ſiue cantans: vel dominans.
שַׁרְאֶצֶר Saraſar. Prepoſitus theſauri vel cellarii: aut pſallentis theſaurus vel cellarium: ſeu qui videt anguſtiam: aut ex ſyro & hebreo caſtrametatio anguſtiantis.
צֶרֶת הַשַּׁחַר Sarathaſar. Plaſmatio matutina: aut anguſtia vel colligatio matutina: ſiue anguſtia vel figura nigredinis.
צָרְעָתִי Sarathi. Leproſus vel ſcrabro.
Sardis. Princeps iocunditatis: aut canticum letitie: vl' id qđ remanet aut relinquitur: vel ſyriace cortina. D.
צָרְעָה Sarea. Lepra: vel ſcrabro.
שְׂרָיָה Sareas. Princeps domini: aut canticum domini.
שֵׁרֵבְיָה Sarebias. Siccitas domini: vel preualens cum domino: aut pſallens in domino vel cum domino.
סֶרֶד Sared. Ablatio dominii vel deſceſionis: aut ſyriace cortina.
צְרֵדָה Sareda. Anguſtia vel colligatio dominii vel deſcenſionis: aut plaſmatio dominii vel deſcenſionis.
Saredatha. Idem.
סַרְדִּי Saredite. Ablatio dñii vel deſcenſionis: aut ſyriace cortina.
צָרְעָתִי Sareſte. Leproſus: vel ſcrabro.
צָרְפַת Sarepta. Anguſtia bucelle vel panis: ſiue conflatio vel conflatorium: aut anguſtie dilatatio vel perſuaſio.
שֹׁרֶשׁ Sares. Radix: vel catenula.
סֶרֶד Sareth. Ablatio dominii vel deſcenſionis: aut ſyriace cortina. heb. ſared.
Sareth. 1. Reg. 9. Non eſt in hebreo.
סַרְגוֹן Sargon. Auferẽs protectionem vel corpus aut colorẽ: ſiue auferens hortum: aut ſyriace rete vel retiaculum.
שְׁעַרְיָה Saria. Porta domini: ſiue eſtimatio vel appreciatio aut capillus domini: vel hircus domini: ſiue ordeum vel tempeſtas domini: aut demonis dominus.
שְׂרָיָה Sarias. Princeps domini: ſiue canticum domini.
שְׁעָרִים Sarim. Porte: ſiue eſtimationes: aut appreciationes: vel capilli: ſiue ordeum: vel tempeſtates: aut demones: ſiue piloſi: vel hirci.
שִׁרְיוֹן Sarion. Lorica: vel planicies: aut canticum columbe.
שָׂרִיד Sarith. Relictus vel remanens: aut principis manus: ſiue canticum manus. heb. ſarid.
חָרְמָה Sarma. Deſtructio: ſiue anathema: aut rete vel retiaculum: ſiue delicatum aut cõſecratum. ſ. deo. heb. harma.
שָׂרוּחֶן Sarohen. Princeps gratie vel principis gr̃a: ſiue canticum (gratie.
שָׁרוֹן Saron. Planicies: aut canticum eius.
Sarona. Idem. heb. ſaron.
שָׁרוֹנִי Saronites. Planicies: vel planus: ſiue cantans.
שַׂר סְכִים Sarſathin. Prepoſitus cooperimentorum vel vnctionum. heb. ſarſachim.
צָרְתָן Sarthan. Tribulatio ſiue anguſtia: aut colligatio: ſiue plaſmatio: aut figuratio: vel anguſtiam dans.

Sarthana. Idem.
שָׂרוּג Saruch. Palmes vel ſarmentum: ſiue ramus: aut conuolutio. heb. ſarug.
צְרוּיָה Saruia. Anguſtia vel tribulatio domini: aut colligatio ſiue plaſmatio vel figuratio domini.
שֵׁשְׁבַּצַּר Saſabaſar. Gaudium in tribulatione vl' in anguſtia: aut gaudii prohibitio vel munitio: ſiue gaudium vindemie: vel ſexta anguſtia: aut lignum vel byſſus anguſtie.
שַׁעַשְׁגַז Saſagazi. Qui facit trãſitum vel tonſionem: aut reſpiciens trãſeuntem vel tondentem: ſiue comprimens vellus.
שָׂטָן Sathan. Contrarius ſiue aduerſarius.
Sathanas. Idem.
שָׁאוּל Saul. Poſtulatus: ſiue cõmodatus: aut fouea ſiue ſepulchrũ: vel infernus.
שׁוּעָל Saul. 1. Reg. 13. d. vbi dicitur ad terrã ſaul interpretatur vulpes: ſiue ſemita: aut pugnus vel pugillus. heb. ſual.
שָׁאוּלִי Saulite. De ſaul quod interpretatur poſtulatus: ſiue cõmodatus: aut fouea: ſiue ſepulchrum: vel infernus.
Saulus. Poſtulatus: ſiue cõmodatus: aut ſepultus.
σαῦρα Saura. Salamandra: genus lacerte. G.
Schariot. In greco ſcribitur iſcarioth: & hebraice interpretatur vir occiſionis: aut vir exterminationis vl' mortis. D.
σκεῦα Schariotes. Idem.
σκηνοπη- Scena. In greco ſcribitur ſceua: & interpretatur diſpoſitus: vel preparatus. G.
γία Scenophegia. Feſtum tabernaculorum. G.
σκῦθαι Scythe. Coriarii: vel cerdones. G.
σκυτοπο- λῖται Scytopolite. Coriarii ciues. G.
שֶׁבַע Sebe. Septem vel ſeptimus: ſiue ſaturitas: vel iuramẽtũ.
שַׁבְּתַי Sebechai. Sabbatũ: ſiue requies: vel ceſſatio: heb. ſebethai.
שְׁבַנְיָה Sebenia. Conuertens vel captiuãs dominus: aut intelligẽs vel edificãs dominus: ſiue intellectus vel filiatio domini.
שְׁמַעְיָה Sebenia. Nee. 11. Audiẽs dñm: vl' obediẽs dño. heb. ſemeia.
שְׁבַנְיָה Sebenias. Conuertens vel captiuãs dñs: aut intelligens vel edificãs dominus: ſiue intellectus aut filiatio domini.
צִבְעוֹן Sebeon. Stãs iniquitas: ſiue inflatio vel tumor peccati: aut ſyriace tinctus vel intingens.
צִבְיָה Sebia. Damula vel caprea: aut pulchra: vel precipua: ſiue ſtans dominus: aut ſyriace voluntaria.
שֶׁבְנָה Sebna. Conuertens vel captiuãs dñs: aut intelligẽs vel edificans dñs: ſiue intellectus vel filiatio dñi. heb. ſebnia.
צְבֹיִם Seboim. Damule vel capree: ſiue pulchri vel precipui: aut inflati: vel ſyriace voluntarii.
צְבֹעִים Seboim. 1. Reg. 13. & Nee. 11. interpretatur Intincti: aut tincture: vel ſtantes acerui.
שִׁבֹּלֶת Sebboleth. Spica: aut fluctus. ſ. aquarum.
צְלַלְעֲמוֹנִי Sechamonites. Vmbra lambentis vel percutientis populũ meum: aut aſſans vel torrefaciens lambentem vel percutientem populum meum. heb. ſelechamonites.
שִׂיזָא Sechar. Munus hoc: aut munus aſpergens. heb. ſeza.
שְׁכֶם Sechem. Pars: ſiue portio: vel humerus: aut manicatio vel (matutinatio.
Sechemite. Idem. p. n.
שְׁכַנְיָה Sechenia. Vicinus dominus: aut habitatio domini.
שְׁבַנְיָה Sechenia. Nee. 10. Conuertens vel captiuans dominus: aut intelligens vel edificãs dominus: ſiue intellectus aut filiatio domini. heb. ſebenia.
שְׁכַנְיָה Sechenias. Vicinus dominus: aut habitatio domini.
סִתְרִי Sechri. Occultus vel abſconditus: aut demoliens: ſiue refugium meum. heb. ſethri.
שִׁכָּרוֹנָה Sechrona. Ebrietas aut precium vel merces eius.
Secundus. Latinum eſt.
צְדָדָה Sedada. Latus eius: ſiue cibarium aut venatio eius: vel inſidie eius.

צִדְקִיָּהוּ Sedechias. Iuſtus domini: vel iuſtitia domini.
Sedei. Oĩpotens: vel deuaſtator: aut ager: ſeu mãmilla. D.
שְׁדֵיאוּר Sedeur. Ager luminis vel ignis: ſiue vbera luminis: aut omnipotentis lumen: vel deuaſtatoris ignis.
צָדוֹק Seddo. Iuſtus: vel iuſtificatus. heb. ſedoch.
שְׂפָם Sepham. Barba: vel labium eorum: aut ripa vel littus ſiue confractio eorum.
שִׂפְמָה Sephama. Barba: vel labium eius: aut ripa vel littus quoddã ſiue conterens aut confracta valde.
שִׂפְמוֹת Sephamoth. Barbe: vel labia: ſiue ripa vel littus mortis: aut labium mortis: vel conterens mortem.
שְׂפָם Sephan. Barba: vel labium eorum: aut ripa vel littus eorũ: ſiue confractio eorum. heb. ſepham.
סֹפְרָה Sephar. Liber: aut ſcriba: ſiue narratio: aut numerus: vel ſyriace portus.
סְפַרְוַיִם Sepharuaim. Libri: vel ſcribe: aut narrationes: vel numeri: ſiue liber vel numerus eius mare: aut ex ſyro & hebreo portus maris.
צְפַת Sephat. Specula: ſiue cooperimẽtum: aut enatatio: vel expectatio: aut fauus.
Sephata. Idem.
שֶׁפַע Sephei. Inũdatio: ſiue multitudo.
Sephela. Humilis: vel cãpeſtris: aut planicies. D.
שׁוֹפָר Sepher. Tuba: vel pulchritudo: aut ſyriace bonitas.
שְׁפִי Sephi. Solitudo vel deſertũ: aut labium: ſeu ripa: vel littus: aut confractio.
צְפִי Sephi. 1. Paralipo. 1. interpretatur Speculator: vel fauus: aut cooperimentum: vel expectatio.
שֻׁפִּים Sephiphima. Barba: vel labiũ eorum: aut ripa vel littus eorum: ſiue confractio eorum. heb. ſephim.
צְפוֹן Sephon. Aquilo vel aquilonaris: ſiue abſconditus: aut ſpe(culator.
Sephonite. Idem. plu. nu.
צִפּוֹר Sephor. Auis vel paſſer: aut corona vel ſertum: aut ſyriace mane. i. matutinum tempus: vel hedus.
שִׁפְרָה Sephora. Pulchra: aut tuba: vel ſyriace bñficiens vl' bonitas.
צִפֹּרָה Sephora. Exo. 2. & 4. & 18. interptatur Auis vl' paſſer: aut corona vel ſertũ: aut ſyriace mane. i. matutinũ tempus: vl' (hedus.
שִׁפְטָן Sephtan. Iudex vel iudicans.
צְפוֹ Sephua. Speculator: ſiue cooperimentum: aut expectatio: uel fauus. heb. ſephu.
שְׁפוּפָן Sephupham. Ceraſtes ſerpentis genus. heb. ſephuphan.
צוֹעַר Segor. Parua.
שְׂגוּב Segub. Fortificatus: aut exaltatus.
שָׂעִיר Seyr. Hiſpidus ſiue piloſus: aut hedus: vel demõ: ſeu ordeaceus: vel tempeſtas.
סוּר Seyr. 4. Reg. 11. Receſſio: ſiue rebellio. heb. ſur.
צְעִירָה Seyra. Parua: ſiue tribulata.
אֲרַמִּיָּה Seyra. 1. Paralip. 7. ſcribi debet Syra. eſt. n. i hebreo aramia que mulierem de aram. i. de ſyria ſignificat: & interpretatur ſublimis vel excelſa: aut decipiens.
שְׂעִירָתָה Seyrath. Hedus: ſiue piloſus: aut demon: vel tempeſtas: ſiue ordeum.
צִיץ Seys. Flos: aut germẽ: ſiue cincinnus: aut aſpectus: vel ſyriace ala: vel penna.
צֵלָה Sella. Vmbra: aut aſſatio vel torrefactio: ſiue tinnitus: aut ſyriace oratio.
שֵׁלָה Sela. Diſſoluẽs: ſiue diſcalciãs: vl' ſyriace illudẽs vl' decipiẽs.
צֶלַע Sela. Ioſ. 18. Coſta ſiue latus: aut claudicatio.
סֶלָה Sela. 4. Reg. 14. interpretatur Exaltatio: ſiue conculcatio: vel equiparatio: aut ſyriace caniſtrum.
שְׁלָחִי Selachi. Ramus vel propagines: ſiue miſſio vl' mittẽs: aut telum vel arma. ſ. miſſilia: vel ſyriace ſpolians vel ſpoliatus.
סַלַּי Sellai. Caniſtrum: vel eleuatio: ſiue conculcatio.

Sellaſa.Idem.heb.ſellaſ.
שַׁלְּנִי Sellaite.Diſcalcians: ſiue diſſoluens:vel ſyriace illuden. vel decipiens.
סַלְכָה Selcha.Caniſtrum tuū:vel eleuatio aut conculcatio tua.
שַׁעַלְבִין Selebim.Vulpis intellectus vel filius: aut pugnus vel pugillus intellectus:ſiue ſemita intellectus vel filii:aut reſpicientis intellectus.heb.ſelebin.
Selebin.Idem.
צֶלֶק Selech.Vmbra vel tinnitus lambentis vel percutientis:aut aſſans vel torrefaciens lambentem vel percutientem.
שָׁלֹם Sellem.Pacificus:ſiue perfectus:aut retribuens.
שֶׁלֶמְיָהוּ Selemāu.Pax domini:ſiue perfectio domini:aut retributio domini.heb.ſelemiāu.
Selemias.Idem.
שְׁלֹמִי Sellemite.Pacifici:ſiue perfecti:aut retribuentes.
שְׁלֹמִית Selemith.Pacifica:ſiue perfecta:aut retribuens.
שָׁלִשׁ Selles.Trinus:aut princeps:vel dux.
צְלֹתִי Selethai.Vmbra: ſiue aſſatio: vel torrefactio: aut tinnitus meus:vel ſyriace oratio mea.
σελευκία Seleucia.Cōmota vel conquaſſata:aut fluctuans.G.
σέλευκος Seleucus.Cōmotus: vel conquaſſatus:aut fluctuans.G.
שְׁלָחִים Selim.Miſſi:vel propagines:aut rami:ſiue arma.ſ.miſſilia: aut ſyriace ſpoliantes.
שַׁלְמַי Selmai.Linteum:vel ſiniſter:aut nomen mihi:vel ſtupefactio mihi:ſiue appoſitus mihi.heb.ſemlai.
צַלְמוֹן Selmon.Obſcuritas:aut imago eius: ſiue vmbra muneris vel numerationis: aut tinnitus numerationis vel muneris.
שַׁלְמַי Selmon.Nee.7.Pacificus: ſiue perfectus: vel retribuens. heb.ſelmai.
צֶלַע Selo.Vmbra vel tinnitus concuſſionis:aut ex hebreo & ſyro vmbra coniuncta.heb.ſeleph.
שְׁלֹמִית Selomith.Pacifica:ſiue perfecta:aut retribuens.
שָׁלֻם Sellum.Pacificus:ſiue perfectus:aut retribuens.
שַׁלּוּן Sellum.Nee.3.d.vbi dicitur ſellum filius colozai: interpretatur manens vel qui manet:aut pacificus: vel abundans: aut ſyriace illudens vel decipiens.heb.ſelun.
סַלּוּא Sellum.Nee.11.&.12.interpretatur Caniſtrū: aut exaltatio: ſiue conculcatio: vel equiparatio.heb.ſellu.
שֵׁם Sem.Nomen:vel fama ſeu ponens vel poſitus:aut ibi
שַׁמָּה Sēma.Perditio ſiue deſolatio.vel ſtupor:aut ibi:ſiue nomē aut nominatus:vel appoſitus.
שֶׁמַע Sēma.1.Paralipo.11.Audiens:vel obediens.
Semaa.Idem.
שַׁמָּה Sēmaa.2.Reg.23.Perditio:ſiue deſolatio: vl' ſtupor:aut ibi ſiue nomen aut nominatus:ſiue appoſitus.
שְׁמַעְיָה Semaia.Audiens dominum.vel obediens domino.
שִׁמְאָם Sēmam.Nomen matris vel gentis: aut nomen timoris:ſiue ponens timorem: vel appoſitus matri vel genti:aut ibi timor:vel ibi mater aut gens.
שִׁמְרִית Semarith.Cuſtodita:vel adamātina:aut ſpina:vel fex.
שִׁמְעָת Semath.Audiens:vel obediens.
שִׁמְעִי Semathei.Nominatus: vel poſitus:ſiue deſolatus: aut ſtupefactus.
שֶׁמְאֵבֶר Semēber.Nomen vel fama robuſti vel fortis: aut nomē ale vel pēnati:ſeu deſtruens fortitudinē vel alam aut pēnam
סְמַגַר Semegar.Aromata peregrini vel aduene aut ruminantis vel certantis.
שִׁמְעִי Semei.Audiens: vel obediens: aut nomen aceruī: vel deſtruens aceruum.
שְׁמִי Semei.1.Paralipo.2.interpretatur Nomē meum:aut deſolatio ſiue perditio mea: vel ſtupefactio:aut celi.
שְׁמַעְיָה Semei.Hiere.26.Audiens dominum: vel obediens domino.heb.ſemeia.

Semeia.Idem.
Semeias.Idem.
Semeias.1.Paralipo.25.&.27.interpretatur Audiens: vel obediēs:ſiue nomē aceruī:aut deſolatio aceruī.heb.ſemeſ. שִׁמְעִי
Semeitica.Idem.
Sēmer.Cuſtos:vel adamas:ſeu vepres:aut ſpina:vel fex. שֶׁמֶר
Semeria.Cuſtodia domini:vel adamas domini: ſeu vepres vel ſpina domini. שְׁמַרְיָה
Semerō.Cuſtodia:vl' adamas:ſeu veps aut ſpina:vl' fex eiꝰ. שִׁמְרוֹן
Semeron.2.Paralipo.13.Lane: aut medulle.ſ.arborum. heb.ſemerim. צְמָרַיִם
Semida.Nomē ſciētie vel cognitionis: aut ponēs ſciētiā: vl' deſolationis aut ſtupefactionis cognitio: vl' celorū ſciētia. שְׁמִידָע
Semidaite.Idem.plu.nu.
Semiramoth.Celorū altitudines:aut nominis ſublimitas. שְׁמִירָמוֹת
Semla.Linteum:ſiue ſiniſtra eius:aut nomen illi:vel ſtupor illi:ſiue appoſitus illi. שַׂמְלָה
Semrān.Cuſtodia:aut adamas:ſeu vepres vel ſpina:aut fex (eius. שִׁמְרוֹן
Semramite.Idem.plu.nu.heb.ſemranite.
Semri.Idem.ſ.n. שִׁמְרִי
Semron.Idem.
Semuſa.Audiens:vel obediens. שַׁמּוּעַ
Sen.Dens:aut ebur:vel mutatio:aut dormiens. שֵׁן
Senna.Scutum vel arma:aut frigiditas. צִנָּה
Senaa.Rubus:vel ſyriace inimicus. סְנָאָה
Senaar.Dormientis vigilia vel ſuſcitatio:aut dentis euacuatio vel denudatio aut excuſſio: vel dens emuli: ſiue mutatio ciuitatis. שִׁנְעָר
Sēnaar.Geñ.14.a.vbi dicitur Et cōtra ſennaar regem adame:interpretatur Dens patris: aut mutationis pater: vel dormitio patris.heb.ſenaab. שִׁנְאָב
Sēnacherib.Rubus deſtructionis:aut rubus gladii:ſiue rubus ſolitudinis vel ſiccitatis:aut ex ſyro & hebreo inimici (gladiꝰ vel deſtructio. סַנְחֵרִיב
Sene.Rubꝰ:aut ſyriace inimicus. סֶנֶּה
Sennēſer.Dentis vel eboris theſaurus:aut dormientis theſaurus:vel mutationis anguſtia vel theſaurus:aut inimicꝰ anguſtie vel tribulationis. שֶׁנְאַצַּר
Senia.Audiens:vel obediens.heb.ſēma. שֶׁמַע
Sennim.Motiones:vel motus dormientis.heb.ſenanim. צַעֲנַנִּים
Senon.Sonitus: ſiue ſtrepitus: aut munus fortitudinis vel doloris.heb.ſeon. שְׁאֹן
Senſenna.Ramus vel propagines:ſiue rubꝰ rubi:aut ex hebreo & ſyro rubus inimici. סַנְסַנָּה
Senua.Rubus:vel ſyriace inimica. סְנוּאָה
Seon.Eradicatio:ſiue conculcatio. סִיחֹן
Sēor.Candidus vel lucidus. צֹחַר
Seor.1.Reg.9.Anguſtians: ſiue vinculum: aut colligatio: vel lapillus.heb.ſeror. צְרוֹר
Seorim.Porte:ſiue eſtimationes:vel appreciationes:aut capilli:ſiue ordeum: vel tempeſtates:aut demones: vel piloſi:ſiue hirci. שְׂעֹרִים
Ser.Anguſtia ſiue tribulatio:aut vinculum vl' colligatio:ſeu plaſmatio:vel fortitudo:aut petra. צֵר
Serabia.Siccitas domini: vl' pualēs cū domino: aut pſallens in domino vel cum domino. שֵׁרֵבְיָה
Seraphim.Ardentes:vel igniti. שְׂרָפִים
Serebia.Siccitas domini: vel preualens cum domino:aut pſallens in domino vel cum domino. שֵׁרֵבְיָה
Serēſer.Princeps theſauri vel cellarii:aut pſallentis theſaurus vel cellarium:vel qui videt anguſtiam: aut ex ſyro & hebreo caſtrametatio anguſtiantis. שַׂרְאֶצֶר
Sēreth.Anguſtia:ſiue tribulatio:aut vinculum vel colligatio:ſeu plaſmatio. צֶרֶת

σέργιος Sergius.Rete vel retiaculum.G.
חֵרֶם Serim.Deſtructio:ſiue anathema:vel rete aut retiaculum: vel dedicatum aut conſecratum.ſ.deo.heb.herim.
Seron.Princeps meroris: vel cantans triſtitiam:aut planicies.D.
צָרוּעָה Serua.Leproſa:aut ſcabro.
שְׂרוּג Seruch.Palmes vel ſarmentum:ſiue ramus:aut cōuolutio. heb.ſerug.
שִׁשָׁא Seſa.ſextus vel ſenarius: aut marmoreus: vel iocundus: ſeu muneris eleuatio
שׁוֹשַׁק Seſac.Munus ſacci: aut munus oſculi vel poculi: ſiue donum femoris.
שִׁישַׁק Seſach.3.Reg.14.&.2.Paralip.12.a.vbi dicitur Aſcendit ſeſac rex egypti:interpretatur Vanū vel vacuū ſacculū: aut vanitatis oſculū vel poculū:ſiue vanitatis femur.
שָׁשַׁק Seſac.1.Paralip.8.Lini vel byſſi ſaccus:vel ſenarius aut ſextus ſaccus:ſiue letitie oſculum vel poculum aut femur.
שֵׁשַׁךְ Seſac.Hiere.25.&.51.Linum vel byſſus tua: aut gaudiū tuum:ſiue ſenarius tuus.
שָׁשַׁי Seſai.ſenarius vel ſextus:ſiue gaudens vel letus: aut byſſinus:vel lineus.
שׁוּשַׁן Seſan.Lilium ſiue roſa:vel letitia:aut linum vel byſſus.
שֵׁשְׁבַּצַּר Seſban.Manās vel fluēs:aut ſyriace liberatio.heb.ſeſbaz.
שַׁחֲצִימָה Seſenna.Hūiliatio ieiunii:aut fouea ſiue meditatio ieiunii vel ſuperbia maris.heb.ſeſema.
שֵׁת Seth.Poſitus vel poſuit.
שַׁבְּתַי Sethái.ſabbatū:vel requies:ſiue ceſſatio.heb.ſebthái.
שְׂכִיָה Sethia.Protectio vel ramus domini:ſiue ſepiens aut valans dn̄s:vel ceſſatio domini.heb.ſechia.
שִׁטִּים Sethim.Expāſiões:aut diuertētes:ſiue flagella:vel ſpine.
שִׁטְרַי Sethrái.Exactor:vel ꝑpoſitus:aut ſyriace obligatio vel cōtractus.
צִיחָא Sia.ſplendor:vel candor:aut ſiccitas.
סִיעֲהָא Siaa.Motus:aut ſyriace adiutorium.
צִיחָא Siaha.ſplendor:vel candor:aut ſiccitas.
צִיבָא Siba.Exercitus vel militia:aut fortitudo:vl' ceruus:ſiue nauis veniēs.
שֶׁבַע Siba.2.Reg.20.interꝑtatur ſacietas:ſiue iuramentum:aut ſeptem vel ſeptimus.
שְׁוָא Siba.2.Reg.20.in fine interpretatur vanitas:aut eleuatio: vel tumultus.heb.ſiua.
סִיוָן Siban.Rubus:vel ſpinoſus.heb.ſiuan.
Sichar.Concluſio vel clauſura:aut inebriatio: vel merces. Dicit aūt btūs Hiero. qđ corrupte ponitur pro ſichem: qđ interꝑtatur humerus: ſiue portio: aut manicatio vel matutinatio:ſed in greco ſichar inuenitur.D.
צִקְלַג Sicelech.Effuſio ſextarii vel menſure:aut coanguſtās ſextarium vel menſuram.heb.ſiceleg.
שְׁכֶם Sichem.Hūerus:ſiue pars:aut manicatio vel matutinatio.
שֵׁכָר Sicera.Ebrietas.Vn̄ notādū qđ ſicera deſcēdit ab hebreo: & ſignat omne quod inebriare poteſt vt ait btūs Hiero.
שִׁכְמָה Sichima.Humerꝰ:ſiue ps:aut manicatio vel matutinatio.
Sichimi.Idem.
σικυών Sicyone.Cucumerarium.G.
Siden.Venatio:aut inſidiatio:ſiue viaticum vel cibarium: aut nauis iudicii.D.
צִידוֹן Sidon.Idem.
Sidonia.Idem.
צִדֹנִית Sidonie.Venatrices:aut inſidiatrices:vel cibaria.
צִדֹנִים Sidonii.Venatores:aut inſidiatores:ſiue nauis iudicantiū.
Sidonius.Idem.ſ.n.
שַׁדְרַךְ Sidrach.Mām̄illa tenera vel delicata:aut depredatio tenera:ſiue ager delicatus:aut ſyriace miſſus tuus.
סְנֶה Siene.Rubus:vel ſyriace inimicitia.
σίλας Silas.Conſiderans:vel animaduertens.G.
שֶׁלָה Silo.Diſſoluens:vel diſcalcians:ſeu pax: aut abundantia: vel ſyriace illuſus:vel decipiens.
שִׁלֹחַ Siloe.Miſſus:vel mittens:aut ramus:ſiue telum :aut arma .ſ.miſſilia:vel ſyriace ſpolians vel ſpoliatus.
Siloe.Eſa.8.& Ioh.9.interpretatur Miſſus.

Siloni.Manens vel qui manet:aut pacificus: vel abundās: aut ſyriace illudens vel decipiens. שִׁלוֹנִי
Silonites.Idem.
Siluanus.Latinum eſt a ſilua.
Simmaa.Audiens:vel obediens. שִׁמְעָא
Simmaha.Idem.
Symeon.Audiens:vel exauditio. שִׁמְעוֹן
Symeonite.Idem.p.n.
Symon.Audiens:vel obediens.D.
Symon.1.Paralip.4.Ponens vel poſitus:aut munus ꝑparationis vel numeri:ſeu pinguedo:vel oleum. שִׁימוֹן
Sin.Rubus. סִין
Sin.Nu.13.&.20.&.27.&.33.d.&.34.& Deut.32.& Ioſ. 15.In oibꝰ his locis itērptatur ſcutū ł arma:aut frigiditas צִן
Sin.Nomen littere interpretatur Dens:aut ebur.D.
Sina.Scutum uel arma:aut frigiditas. צִנָּה
Sina.Deut.33.& Eccli.48.interꝑtatur rubꝰ:vel ſyriace inimicitia.heb.ſinai. סִינַי
Sinai.Idem.
Syntycen.Colloquens vel confabulans.G. συντύχην
Sion.Aceruꝰ aut tumulus:uel ſpecula:aut ſiccitas. צִיּוֹן
Syor.Paruulus:aut nauis uigilantis uel ſuſcitati aut emuli uel denudati. צִיעֹר
Syor.Ioſ.19.&.1.Paralipo.13.Niger: uel turbidus: aut matutinus. שִׁיחוֹר
Syra.ſpina:aut olla:uel lebes:ſiue rebellio: aut receſſio. סִירָה
Sirach.ſibilus:aut canticū fratris:uel munus uacuum.D. σιράχου
Syracuſa.Atrahens uiolenter.G. σα.
Siria.Hebraice dicitur aram:& interpretatur excelſa uel ſublimis:aut decipiens:ſiue maledictio eorum. אֲרָם
Syri.Idem.p.n.
Syrii.Idem. συροφοινίκισσα.
Syropheniſſa.Attracta rubedo:uel attractio purpurea.G.
Syrtim.Attrahens uel attractio.G. σύρτην
Syrus.Hebraice dicitur arami:& interpretatur excelſus uel ſublimis aut decipiens:ſiue maledictio eorum. אֲרַמִּי
Siſai.ſenarius uel ſextus:ſiue gaudens uel letus: aut byſſinus:uel lineus. שָׁשַׁי
Siſara.Hirundinem uidens:aut tineam uel equum uidēs. סִיסְרָא
Sithim.Expanſiones:uel diuertētes:ſeu flagella:uel ſpine. שִׁטִּים
Smyrna.Myrrha.G. σμύρνα.
Soa.Candor:aut ſiccitas. צֹחָא
Soba.Exercitus:ſiue militans:aut preceptum in ea: uel inflatio:aut tumor. צוֹבָה
Soba.Geñ.14.Dilectio:uel abſconſio:aut ſyriace obligatio:uel peccatum.heb.hoba. חוֹבָה
Sobab.Reuerſus: aut auerſus uel conuerſus: aut ſyriace ſcintilla. שׁוֹבָב
Sobach.Rete uel retiaculum:aut cancellus: uel captiuitas ſiue conuerſio tua:aut ſyriace columbarium. שׁוֹבָךְ
Sobái.Conuerſio:uel captiuitas:aut ſeſſio:uel ſedens. שֹׁבָי
Sobal.Semita:uel ſpica:aut crura:uel femur: ſeu uana uetuſtas. שׁוֹבָל
Sobal.ps.59.& Iudi.13.Exercitus: ſiue militans:aut preceptum in ea:ſiue inflatio aut tumor.heb.ſoba צוֹבָה
Sobech.Equiparatus uanitati:uel appoſitus uacuitati uel diſſipationi:aut uana euacuatio:uel ſyriace derelictus. שׁוֹבֵק
Sobi.Conuerſio:uel captiuitas:aut ſeſſio uel ſedens. שֹׁבִי
Sobna.Sede nunc:aut conuertere nunc:ſiue captiua nunc: uel edificans:aut qui intelligit. שֶׁבְנָה
Sobnas.Idem.
Soboba.Exercitus uel militia in ea: ſiue inflatio uel tumor in ea. צוֹבֵבָה

סֹכְבַי Sobochai.Ramus vel propagines:aut tugurium.
שׂוֹכוֹ Socco.Protectio vel vallatio:aut ramus:ſiue ceſſatio.
Socho.Idem.
סֻכּוֹת Sochot.Tabernacula vel tentoria.
שׂכֹה Sochot.Ioſ.15.&.1.Reg.17.&.19.interpretatur protectio:vel vallatio:aut ramus:vel ceſſatio.heb.ſocho.
סֻכּוֹתבְּנוֹת Sochotbenoth.Tabernacula filiarum vel edificationum:ſiue auſcultationes vel vnctiones filiarum vel edificiorum
סוֹדִי Sodi.ſecretum meum.
סְדֹם Sodoma.ſecretum eorum:ſiue calx aut cementũ eorum.
Sodomi.Idem.
Sodomite.Idem.
שֹׁהַם Sòem.Onyx lapis pcioſus:aut ſyriace detētio ł mora eorũ
צוֹפַי Sophai.Speculator:aut fauus:ſiue natatio:vel coopertimentum:aut expectatio.
שָׁפָן Sophan.Cuniculus vel cyrogrillus:ſiue abſconditus vel reconditus:aut conterens:ſiue confractio.
צוֹפַר Sophar.Matutinus:aut corona:ſeu circulus:vel paſſer:aut ſyriace hedus. (ſophach.
שׁוֹפָךְ Sophat.Effundens vel effuſus:aut vanus lecythus.heb.
סֹפֵר Sopher.Scriba:vel liber:aut narrans vel numerans.
סֹפֶרֶת Sophereth.Numerans:vel narrans ſiue narratio:aut librarius:vel ſcriba.
צוֹפִים Sophim.Specule vel ſpeculantes:ſiue cooperti:aut natantes:vel expectantes:aut fauus.
צְפַנְיָהוּ Sophonias.Abſconſio domini:ſiue ſecretum domini:aut ſpeculator noſter dominus:vel aquilo domini.
שֹׁמֵר Sómer.Cuſtos:vel adamas:ſeu vepres aut ſpina:vel fex.
שְׁמַרְיָה Sommoria.Cuſtodia domini:ſiue adamas domini:aut vepres vel ſpina domini.
שְׁחַרְיָה Sooria.Mane domini:aut matutinatio vel manicatio domini:ſeu niger domini.
Soptim iudices.& inde dicitur liber iudicum.
שֹׂרֵק Soreth.Vinea vel vitis:aut ſibilus vel ſibilans.heb.ſorech
צֹרִי Sori.Anguſtiator:ſiue vinculum aut colligatio:vel plaſmatio:aut reſina:vel tyriaca:ſiue petra:vel fortis.
σωσίπατρος Soſipater.Saluans patrem:vel ſalus patris.G.
σωσθένης Soſthenes.ſaluator potens vel robuſtus.G.
σώστρατος Soſtratus.ſaluans exercitum vel ſalus exercitus.G.
סוֹטַי Sothai.Preuaricatio:ſiue declinatio.
Sothei.Idem.
σπαρτιαται Spartiani.ſeminati vel ſeminantes.G.
Spartiate.Idem.G.
שְׁתַרְבּוּזְנַי Staburzanai.Cõputreſcens contẽnentes me:vel qui explorat contemptores meos.heb.ſtarbuzanai.
στάχυν Stachium.ſpica.G.
στέφανα Stephana.Corona vel coronata.G.
στέφανος Stephanus.Corona vel coronatus.G.
στωικοί Stoici.a ſtoa.i.porticu in quo diſputabãt illi philoſophi dicti ſunt.G.
סְתוּר Sthur.Occult⁹ vel abſcõdit⁹:ſeu deſtruẽs vel demoliens.
שׁוּעַ Sua.Clamans:vel ſaluans:aut potens:vel magnificus:ſeu reſpiciens.
סְאָה Sua.4.Reg.17.Modius vel menſura:aut velamen.
שׁוּחָה Sua.1.Paralip.4.Foſſa:aut natatio:ſiue hũiliatio:aut meditatio:vel loquela:aut germinans.
שׁוּעָא Suaa.Clamans:vel ſaluans:aut potens:vel magnific⁹:ſeu reſpiciens.
שׁוּעָל Sual.Vulpes:aut ſemita:ſiue pugnus:aut pugillus.
צוּעָר Suar.Paruulus:aut pceptũ vigilie vel ciuitatis aut emuli ł denudatiõis aut euacuationis:vel ſyriace anguſtiator.
צוֹבָה Suba.Exercitus ſiue militans:aut preceptum in ea:vel inflatio aut tumor.

Subahel.Conuerſio dei:ſiue captiuitas dei:aut ſedes dei. שׁוּבָאֵל
Subal.ſemita:ł ſpica:aut crura vel femur:ſeu vana vetuſtas שׁוֹבָל
Subuel.Cõuerſio dei:ſiue captiuitas dei:aut ſedes dei. שְׁבוּאֵל
Subuhel.Idem.
Súc.Clamans:vel ſaluans:ſeu potens:vel magnificus:aut reſpiciens. שׁוּעַ
Súc.Gen̄.25.&.1.Paralip.1.Loquens:ſiue orans:aut foſſa:vel humiliatio:aut natatio. שׁוּחַ
Suc.1.Paralip.2.f.Vanitas:aut eleuatio:vel tumultus. שְׁוֹא
Súc.1.Paralip.7.g.Erradicatio:vel conculcatio. סוּחַ
Suph.Fauus:ſiue ſpecula:aut coopertimentum:vel natans:aut expectans. צוּף
Supha.Lecythus:aut preceptum illaqueãs:vel preceptum flatus:ſiue preceptum inflationis. צוֹפַח
Supham.conterens eos:ſiue barba vel labium eorũ:aut ripa vel littus eorum.heb.ſephupham. שְׁפוּפָם
Suphamite.Idem.
Suham.Locutio ſiue meditatio eorum:aut fouea vel humiliatio eorum:ſiue natatio vel germinatio eorum. שׁוּחָם
Suhamite.Idem.
Suites.Meditatio:aut fouea:vel incuruatio:aut humiliatio ſiue natatio aut natans. שֻׁחִי
Sunam.Mutatio ſiue dormitatio eorum:aut vana dormitatio:vel iteratio aut ſecundatio eorum. שׁוּנֵם
Sunamitis.Dormiens:vel mutata:aut vana dormitio:vel iteratio aut ſecundatio dormitionis. שׁוּנַמִּית
Sunamitis.Canti.6.&.7.Pacifica:ſiue perfecta:aut retribuens.heb.ſulamitis. שׁוּלַמִּית
Sunem.Mutatio ſiue dormitatio eorum:aut vana dormitatio:vel iteratio aut ſecundatio eorum. שׁוּנֵם
Suni.Mutatus:vel dormiẽs:aut iteratus vel ſecundarius. שׁוּנִי
Sunite.Idem.
Sur.Murus:aut bos:vel aſpiciens. שׁוּר
Sur.Nu.25.&.31.& Ioſ.13.&.1.Paralip.8.&.9.interptatur petra:vel fortis:aut obſidens:vel anguſtians:ſiue plaſmator vel figurator:aut ligatus:vel ligans. צוּר
Suri.Lux vel lumen meũ:aut ignis meus.heb.vri. אוּרִי
Suriel.Petra dei:ſiue fortitudo dei:aut plaſmatio vel figuratio dei:ſiue vinculũ aut colligatio dei:vel obſidio dei. צוּרִיאֵל
Suriſaddai.Petra vel fortitudo oipotẽtis vel deuaſtãtis:aut plaſmatio vel figura oipotentis vel deuaſtãtis:vel vinculum ſiue obſidio omnipotentis vel deuaſtantis. צוּרִישַׁדָּי
Suſa.Lilium ſiue roſa:aut letitia. שׁוּשַׁן
Suſa.1.Paralip.18.Vanitatis eleuatio:aut exultans. שַׁוְשָׁא
Suſan.Lilium vel roſa:aut letitia. שׁוּשַׁן
Suſanna.Idem.D.
Suſannachei.Lilia vel roſe:aut gaudium claudorum vel percutientium. שׁוּשַׁנְכָיֵא
Suſi.Equus:vel hirundo:aut tinea. סוּסִי
Suſis.Lilium:ſiue roſa:aut letitia. שׁוּשַׁן
Suthala.Plãtatio viriditatis vel humiditatis:aut potus humidus:ſiue ponens humiditatem vel viriditatem. שׁוּתֶלַח
Suthalaite.Idem.

De incipientibus a littera.t.

Thath.ſubter vel ſubtus:aut pauor ſiue formido:vel ſyriace deſcenſio. תַּחַת
Tabeel.Bonus deus. טָבְאַל
Tabelias.Intinctus a domino:vel baptiſmus domini:ſiue bonitas ipſi dño. טְבַלְיָהוּ
Taberne.Latinum eſt. (bonitas ipſi dño.
Tabita.Dorcas.i.damula vel caprea.ſyrum eſt.
Tabita cumi.Marci.5.d.In greco ſcribitur talithacumi:quod ex ſyro & hebreo interpretatur puella ſurge.

תַּבְרִמּוֹן Tabremmon.Bonum malũgranatum:ſiue bonitas excelſa vel ſublimis:aut vmbilicus preparatus vel numeratus aut muneratus.
עֵתְּקָצִין Tachaſin.Hora vel tempus principis:ſiue nunc princeps.heb.itachaſin.
Taddeus.Laudans vel confitens.D.
תַּחְפַּנְחֵס Taphnes.Occulta tentatio vel fuga:aut coopertum vexillum:vel ex hebreo & ſyro occultum miraculum.
צֹעַן Taphnis.Hebraice dicitur ſoan:& interpretatur mouens vel motio aut motus.
תַּחְפַּנְחֵס Taphnis.Hiere.43.&.44.&.46.& Ezechiel.30.vbi dicitur & in taphnis nigreſcet dies:interpretatur Opertimentum confidentie vel protectionis:aut occulta confidentia vel protectio.
תַּפּוּחַ Taphua.Pomum:vel inflatio:aut inſufflatio:ł illaqueatio.
תִּפְסַח Tapſa.Tranſitus:vel claudicatio:aut paſcha.ideſt locus vbi paſcha fit.
טִפְסָר Tapſar.Princeps:vel exercitus:ſiue paruulos auferens:aut diſtillationem vel guttam auferens.
תַּרְהָקָה Taracha.Explorator vel contemplator obtuſſus:ſeu legis hebetudo vel impedimentum:aut turturis obtuſſio vel hebetudo.
תָּו Tau.Signum.
טֵבֵת Tebbath.Bona vel bonitas.
Tebeth.Idem.
כַּבּוֹן Tebon.Extinguens vel extinctus:aut quaſi intelligẽs:vel quaſi edificans.heb.chebon.
תְּחִנָּה Tehinna.Deprecatio aut miſericors:ſiue gratioſus ł gr̃a.
תַּלְמוֹן Telmon.Ros preparatus vel roris pparatio:aut roris munus:vel ros numeratus:aut ex ſyro & hebreo vmbre preparatio vel munus.
תַּעְנָךְ Tenach.Cõfringẽs te:vel hũilians te:aut rñdens tibi.
תְּרָפִים Teraphim.Simulachra vel ſtatue:aut figure vel imagines.
Tertius.Latinum eſt.
Τέρτυλ Tertullus.Falſa annuncians:vel mẽdax:aut mõſtroſus.G
Teth.Verrere:ſiue ſcopis mundare.D.
קְטוּרָה Tethron.Aromatizans:vel fumigans:aut colligatio:vel vinculum:ſiue atediati canticum:aut ſyriace nodus.heb.cethron.
Tiberiadis.Bona viſio:vel vmbilicus:aut confractio.D.
Tiberius.Idem.D.
Tibianei.Palee vel paleati:aut bene reſpondentes:vel bene gratificantes.D.
τυχικός Tichicus.Caſualis vel contingens.G.
חִדֶּקֶל Tygris.Hebraice dicitur hidecel:& interpretatur acumen velocitatis:aut acutus ſonitus vel vox:ſeu letus ſonit⁹ vel leta velocitas:aut ex ſyro & hebreo vna vox:vel vniſonus aut vnica velocitas.
Τιμόθεος Timothe⁹.Honor dei:vel honorãs deũ:aut pcioſus deo.G
τύραννος Tyrannus.Imperans vel princeps.G.
צוֹרִים Tyrii.hebraice ſorim:& iterptatur tribulãtes:ſiue obſidẽtes:aut anguſtiãtes:ł ligãtes ſiue vinculati:ł figurãtes:aut plaſmãtes:ſiue fortes:vel petre.
Tyrius.Idẽ.ſ.n. (plaſmãtes:ſiue fortes:vel petre.
צֹר Tyrus.Hebraice dicitur ſor:& interpretatur tribulatio:vel obſidio:ſiue anguſtia:aut vinculũ vel colligatio:ſeu plaſmatio aut figuratio:vel fortitudo:aut petra.
τυχικός Titichus.In greco tychicus:& interpretatur caſualis vel contingens.G.
τίτος Titus.Honorabilis.G. (contingens.G.
טוֹב Tob.Bonus:ſiue bonitas.
טוֹבאֲדֹנִיָּה Tobadonias.Bonus dñator dñs:aut bona baſis domini.
טוֹבִיָּה Tobia.Bonus dominus:vel bonitas domini.
Tobias.Idem.
תֹּפֶת Tophet.Tympanum:vel ſeductio:aut dilatatio.

Tolmai.Sulcus.ſ.qui fit cum aratro:aut ſuſpendens aquas vel coaduuatio aquarum. תַּלְמַי
Toparchia.Territorium.G. τοπαρχία
Traconitidis.Saxoſa vel aſpera.G. τραχωνῖτις
Triphena.Delicioſa vel delicata.G. τρύφαινα
Triphon.Delicioſus vel delicatus.G. τρύφων
Triphoſa.Delicioſa vel delicata.G. τρυφῶσα
Tripolis.Trium ciuitatum.ſ.regio.G. τρίπολις
Troadem.Perforata.G. τρωάδα
Trophimus.Nutritus:ſiue educatus.G. τρόφιμος
Troglodyte.Hebraice dicitur ſuchiim:& interpretatur vnti vel vngentes:aut coopertí vel obumbrati.ideſt in tabernaculis vel tuguriis habitantes. סֻכִּיִּים
Tubal.Orbis:vel mundanus:aut confuſio vel ignominia:ſeu portatus vel adductus. תּוּבַל
Tubal.Gen̄.4.Defluens ſiue apportans:vel inueteraſcens aut germinãs:ſiue iubileus:vel buccina.heb.iubal. יוּבָל
Tubin.Bñ mẽſurata vel bona mẽſura:aut bonũ vinũ.D.
Huculq₃ p ſimplicem.t.litteram.i.ſine aſpiratiõe lecta ſunt principia nominum:ex inde que ſequuntur aſpiratione addita.i.per.th.legenda ſunt.
Thaan.Depcãs:aut miſericors:ſiue gratioſus uel gratia. תַּחַן
Thaas.hyacinthinus:uel feſtinans:aut ſilens. תַּחַשׁ
Thaath.Subter uel ſubt⁹:aut pauor ſiue formido:uel ſyria ce deſcenſio. תַּחַת
Thabee.Iugulatio uel occiſio:aut coquus. (ce deſcenſio. טֶבַח
Thabeel.Bonus deus. טָבְאַל
Thabita.Dorcas.i.damula uel caprea.ſyrum eſt.
Thabitacumi.In greco ſcribitur talithacumi:& ex ſyro & hebreo interpretatur puella ſurge. (fractio.
Thabor.Electio:ſiue puritas:aut ſyriace contritio uel confractio. תָּבוֹר
Thacan.cõcatenat⁹:ſiue retruſus ł cõcluſus.heb.thartach. תַּרְתָּק
Thadal.Cõterẽs iugũ:ſeu ſciẽtia eleuatiõis vel aſcẽſionis. תִּדְעָל
Thaddeus.Laudans:ſiue confitens.D.
Thaphet.Diſtillatio:aut gutta:vel paruula. טָפַת
Thaphnes.Opertimẽtũ cõfidẽtie vel ptectionis:aut occulta confidẽtia vel protectio. (motus aut motio. תַּחְפַּנְחֵס
Thaphnis.Hebraice dicitur ſoan:& iterpretatur mouẽs:ł צֹעַן
Thaphnis.Hiere.43.&.44.&.46.& Ezech.30.c.interpretatur opertimentum confidentie uel protectionis:aut occulta confidentia vel protectio. תַּחְפַּנְחֵס
Thaphua.Pomũ uel inflatio:aut iſuflatio:uel illaqueatio. תַּפּוּחַ
Thalaſſa.In greco laſſea:& iterptatur ſpiſſa:ł prudens.G. λασαία
Thalaſſar.Suſpenſio principis:uel tumulus principis:aut ſuſpendens canticum:uel tumulus canentis. תְּלַשָּׂר
Thale.humectatio:aut uiriditas:ſiue humectãs:aut uireſcẽ תֶּלַח
Thamar.Palma uel datilus:ſiue commutatio uel permutatio:aut amaritudo. תָּמָר
Thamna.Vetita:ſiue prohibita:aut pfecta uel conſumata commotio. תִּמְנָע
Thamna.Ioſ.15.Imago uel figura:aut numeratio uel nũerans:aut ſyriace cõſtituens. תִּמְנָה
Thamnas.Idem. (rans:aut ſyriace cõſtituens.
Thamnata.Idem.
Thamnateus.Idem.
Thamnatſara.Figura uel imago extenſa uel remanẽs aut fetẽs:ſiue nũeratio reſidua:aut nũeratio extenſiõis uel ſectoris:aut ex ſyro & hebreo cõſtituta extẽſio vel fetor:aut ſtatuta reſiduitas. תִּמְנַתסֶרַח
Thamnatſare.Idem. (ſtatuta reſiduitas.
Thamnatſare.Iudi.2.Imago uel figura ſolis:aut imago ł figura teſtea uel fictilis:aut numer⁹ ſolis uel teſte:aut ex ſyro & hebreo cõſtitutus ſol uel teſta.heb.thamnatares. תִּמְנַתחֶרֶס
Thana.Cõfringens te:uel humilias te:ſiue rñdẽs tibi.heb.thanach. (ſyriace conſtituens.heb.thamna. תַּעְנָךְ
Thanna.Imago uel figura:aut numeratio:ſiue nũerãs:uel תְּמוּנָה

תענך Thanach.Confringens te:vel humiliãs te:ſiue rñdẽs tibi

Thanam.Idem.heb.thanach.

תנחמת Thanámeth.Conſolatio:vel penitentia:aut doni lagũcula vel murus:ſiue donum indignationis vel caloris : aut requies mortis.

תמנה Thannan.Imago vel figura:aut numeratio vel numerãs: aut ſyriace conſtituens.heb.thamna.

כנני Thanáni.Preparatio vel baſis mea:heb.chanáni.

תאנת שלה Thanatſelo.Ficum vel ficulneam diſſoluens vel diſcalcians aut decorticans:ſeu ficulnea errans vel mentiẽs:aut ficulnea abundantie vel pacis:ſeu occaſio erroris vel mendacii:aut occaſio.ſ.eſt abundantia vel pax.

תענך Thane.Confringens te:vel humilians te:aut reſpondẽs tibi.heb.thanach.

חנס Thanes.Gratie vexillum:ſiue gratie tentatio vel fuga:aut ex hebreo & ſyro gratie miraculũ.heb.hanes.

צוען Thanis.Hebraice dicitur ſóan:& interpretatur:mouẽs:vel motio:aut motus.

תתני Thantanái.Donans vel donator.heb.thathanái.

תפסח Thapſa.Tranſitus:vel claudicatio: aut paſcha . ideſt locus vbi paſcha fit.

Thapſam.Idem.heb.thapſa.

תארע Thara. Vlulans:aut malefaciens:vel cubiculũ malicie : aut cubiculum paſtoris vel ſocii:aut ſyriace euentus:ſiue terreſtris:vel inferior.

תחרע Thara.1.Paralip.9.Ira vel contentio praua:aut ira vel cõtentio ſocii vel paſtoris.

Thara.Eſter.12.Idem quod thares quod interpretatur heres:aut miſer:vel exul.D.

תרהקה Tharáca.Explorator vel contemplator obtuſſus:ſiue legis hebetudo aut impedimentum : vel turturis obtuſſio vel hebetudo.

תרחנה Tharana.Explorator vel contemplator gratie vel miſericordie:aut turtur gratie vel miſericordie.

תרח Tháre.Odorans:vel ſpirans:aut abigens.

תראלה Tharela.Exploratio vel turtur maledictiõis:aut turtur fortitudinis vel ilicis:aut explorans ilicem vel fortitudinem

תרש Thares.Heres:aut miſer:vel exul.

Ταρσεὺς· Tarſenſes.Alati vel pennati.G.

Ταρσεύς· Tharſenſis. Idem.ſ.n.G.

תרשיש Tharſis.Contẽplatio gaudii:vel exploratio marmoris:aut turtur gaudii:ſiue chryſolith? lapis.ſ.pcioſus:aut marc.

Τάρσος· Tharſum.Alata vel pennata.G.

תרתן Thartan.Explorans vel contemplans donum:aut turturis donum:vel lex ipſarum.

Thaſi.Oblitus vel obliuiſcens:aut debitor.D.

תו Thau.Signum.

תחו Thau.1.Reg.1.Viuens:aut nuncians.

טבעות Thebaoth.Annuli vel circuli:aut ſubmerſi:ſeu bonum tẽpus:vel bona hora.

טבחת Thebath.Iugulatio vel occiſio:aut coquus:ſeu bene formidans:vel bene confractus.

תבן Thebes.Cenoſus:aut ſericeus: vel ouum:aut ſyriace lineus

תבני Thebni.Palea:aut fenum:vel intelligens:aut filiatio.

טבעות Thebboath.Annuli vel circuli:aut ſubmerſi:vel bonũ tẽpus:aut bona hora.

תמועה Thecua.Tuba:vel clangor:aut fixa.

תקוה Thecua.4.Reg.22.& Eſd.10.Spes:vel funiculus:aut linea vel congregatio.

תוכחת Thecuat.Signum vel figurationem aſſumens.

תקוע Thecue.Tuba:vel clangor:aut fixa.

תקועים Thecueni.Tube:vel clangentes:aut fixi.

Thecuites.Idem.ſingu.nu.

תקועית Thecuitis.Idem.fe.ge.

תגלת פלאסר Theglatphaláſar.Captiuitatem miraculoſam vel ruinoſã abſtulit vel ligauit:aut ex hebreo & ſyro captiuitatem miraculoſam vel ruinoſam prohibuit.

תלגת פלנאסר Theglatphaláſar.1.Parali.5.&.2.Paralip.28.Niuẽ cadẽtẽ phibẽs ł ligãs:ex ſyro & hebreo.heb . thelgatphalnáſar.

תחן Thehen.Deprecans:aut miſericors:ſiue gratioſus : vel caſtrametans.

Thehenite.Idem.p.n.

תחנה Thehinna.Idem.ſ.n.

תלחרשא Thelarſa.Coaceruatio vel ſuſpẽſio aratri vel ſurditatis aut ſilentii ſiue artificii vel teſte.aut ex hebreo & ſyro aceruata vel ſuſpenſa ſilua.

תלסר Thelaſar.Coaceruationem vel ſuſpenſionem auferens:aut coaceruationis vel ſuſpenſionis receſſus.

טלם Thélem.Agnus ſiue ros eorũ:aut ſyriace vmbra eorum.

תלמלה Thelméla.Aceruus ſalis vel naute:aut ſuſpenſio vel appẽſio ſalis vel naute.

טלמון Thelmon.Ros preparatus vel roris preparatio : aut roris munus:vel ros numeratus: aut ex ſyro & hebreo vmbre preparatio.

תימא Thema.Admiratio:vel conſumatio:aut auſtrum.

תמח Thema.Eſd.2.& Nee.7.interpretatur Delens vel radens: aut abſtergens:vel ſyriace percutiens.

תימן Theman.Auſtralis vel aphricus:aut conſumatus vel perfectus:aut ſyriace ibi.

תימא Theman.Iob.6.& Hiere.25.Admiratio:vel conſumatio: aut auſtrum.heb.thema.

תימני Themani.Perfectiſſimus:vel auſtralis:aut ſyriace cõſtitut?

Themanites.Idem.

תמנתה Themna.Imago vel figura:aut numeratio vel numerans aut ſyriace conſtituta.

תענך Thenach.Cõfrĩgẽs te:vel hũilians te:aut rñdens tibi.

Thenath.Idem.heb.thenach.

תנחמת Thenoémeth.Conſolatio: vel penitentia: aut doni laguncula vel murus:ſiue donum indignationis vel caloris:aut requies mortis.

θευδᾶς· Theodas.Fluens aqua.G.

θεοδότιος Theodotius.Deo datus.G.

θεόφιλος· Theophilus: Amicus dei:vel deo dilectus.G.

תרפים Theraphim.Simulachra vel ſtatue:aut figure ł imagines.

תרפלא Therphalei.Raptores fatigati vel laborioſi:aut ſeries miraculoſa vel ruinoſa:aut ex ſyro & hebreo mons vel cuſtos miraculi vel ruine:aut folium laboris.

תרצה Therſa.Complacens:vel volens:aut ſuauis:vel currens.

θεσσαλονίκη· Theſſalonica.Dei altera victoria:aut ſitus ſiue poſitio alterius uictorie.G.

θεσσαλονικεῖς· Theſſalonicenſes.Idem.p.n.G.

θεσσαλονικεύς· Theſſalonicenſis.Idem.ſ.n.G.

תשבי Theſbites.Captiuans:vel cõuertẽs:aut ſedens vel habitãs

Thet.Verrere:ſiue ſcopis mundare.D

תקל Thethel.Appenſio.heb.thechel.

θυάτειρα· Thyatira. Odor ſiue ſacrificium laboris vel contritionis. G.

θυατειρεῖς Thyatireni.Idem.p.n.G.

תיכון Thicon.Medium vel intermedius:aut preparatio.

τυφωνικός· Thyphonicus.turbulentus:vel tempeſtuoſus.G.

τίμων· Thimon.Honorabilis: vel precioſus.G.

Thimeus.Cecus vel cecitas.D.

תירס Thiras.Demolitor:ſiue deſtructor:aut irrorãs:vel irrorat?

תיריא Thiria.Exploratio: vel contemplatio:

טוביה Thobia.Bonus dominus:vel bonitas domini.

Thobias.Idem.

תכן Thócen.Medium:vel intermedius:aut preparatus.

תפל Thóphel.Ruina:aut ſtultitia:ſiue inſulſitas:aut inſipiditas

תפת Thóphet.Tympanum:vel ſeductio:aut dilatatio.

תוגרמה Thógorma.Oſſeus:vel robuſtus:ſiue incolatus nimi? :aut peregrinus valde:vel timens valde:ſeu anxioſa celſitudo

תולע Thola. Vermis:aut vermiculus:vel coccus aut coccineus.

תולד Tholad.Natiuitas:vel generatio.

תולעי Tholaite. Vermes:aut vermiculi:vel coccus aut coccinei.

תלמי Tholmái.Sulcus.ſ.qui fit cum aratro:aut ſuſpendẽs aquas: vel coadunatio aquarum.

Tholomai.Idem.

Thomas. Abyſſus:vel geminus:& grece didymus appellatur:quod interpretatur gemellus.ideſt ille qui cum alio vno & eodem partu naſcitur.D.

τόπος· Thopo.Locus.G.

תיצי Thoſaites. Diſſipatio vel diſſipatus:aut exiens.

Thoſan. In greco ſcribitur choſam:& hebraice interpretatur diuinans.D.

תעי Thou.Errans.

תוח Thóu.1.Paralip.6.interpretatur Telum:vel iaculum.

θρᾶκες· Thraces.Aſperi:vel ſaxoſi.G.

θρασέα· Thraſea.Audax:vel temerarius.G.

תובל Thubal.Orbis:vel mundanus:aut confuſio vel ignõminia ſeu portatus vel adductus.

יובל Thubal.Geñ.4.Defluẽs:ſiue apportãs: vel inueteraſcens: aut germinãs:ſiue iubileus:vel buccina.heb.iubal.

תובלקין Thubalcáin.Mundana poſſeſſio vel emulatio : aut mundi nidus:ſeu cõfuſionẽ poſſidẽs:vel ignominiam emulans.

De incipientibus a littera.u.

VAgao.Interior:vel intimus:aut elatus vel eleuatus:ſiue corporeus.D.

Vaiecra.Liber leuitici ſic vocatur ab hebreis:quia ſic incipit.ideſt & vocauit.

Vaiedaber.Liber nũeri:quia ſic incipit.i.locutuſq; eſt.

ויזתא Vaiſátha. Aſpergens thalamum vel cubiculum:aut ex ſyro & hebreo ve oliue.heb.vaizátha.

ופסי Vapſi.Fragmentũ vel particula:aut diminutio ł diminut?.

ושני Vaſſeni.Secundus:vel dualis:ſiue mutatus:aut coccineus: vel dens aut annus meus.

ושתי Vaſthi.Bibens vel potãs:aut duplicãs:vel ponẽs:aut ſtamẽ

Vau.Et.quod eſt coniunctio.D.

אוביל Vbil.Adductus vel portatus:aut luctuoſus:vel veteraſcens

חוקקה Vcúca.Sculptura:aut preceptum:vel legiſlatio.

חופם Vpham.Thalamus eorum:aut operimentum eorum:ſiue littus vel ripa eorum.

Vphamite.Idem.plu.nu.

אולי Vlái.Fortitudo:vel ſtultitia:aut forſitan.

אולם Vlam.Veſtibulũ:vel portic?:aut fortitudo ł ſtultitia eorũ.

אור Vr.Ignis:vel lumen aut lux.

חור Vr.Nu.31.& Ioſ.13.&.1.Paralip.2.&.4.Et.2.Paralip.In omnibus his locis interpretatur libertas:ſiue albedo :aut foramen.

עירי Vrai.Vigil:aut ciuitas:ſiue denudans:vel euacuans:aut pullus.ſ.aſini.heb.irai.

חורם Vram.Libertas eorum:ſiue albedo vel foramẽ eorum.

Vrbanus.Latinum eſt.

אורי Vri.Ignis:ſiue lumen aut lux.

חורי Vri.Nu.13.&.1.Paralip.5.Interpretatur iraſcens:vel libertas:ſiue albedo:aut foramen.

אוריה Vria.Ignis domini:ſiue lumen domini:aut lux domini.

Vrias.Idem.

אוריאל Vriel.Ignis dei:ſiue lumen dei:aut lux dei.

חשים Vſan.Feſtinantes:vel tacentes:aut ſenſuales.heb.vſim.

חשתי Vſathi.Idem.ſ.n.

Vſathites.Idem.

חשים Vſim.Idem.p.n.

עותי Vthái.Peruerſitas:aut hora:vel temporalis.

אוזל Vzal.Ambulans:ſeu viliſicans:aut diſtillans.

De incipientibus a littera.x.

ξανθικός· XAndicus.Menſis aprilis G.

De incipientibus a littera.z.

זבד ZAbad.Dos ſiue dotatus.

Zabadei.Idem.p.n.D.

זבדיה Zabadia.Dos domini:ſiue dotauit dominus.

Zabadias.Idem.

זבי Zabbai.fluxus:ſiue fluens.

זעו Zabam.Tremor:aut vexatio.heb.zauan.

זבד Zabath.Dos ſiue dotatus.heb.zabad.

זבדי Zabdi.Dos vel dotatus:ſiue fluxus abundantia.

Zabdias.Idem.heb.zabdi.

זבדיאל Zabdiel.Dos dei:ſiue dotatus dei.

Zabdihel.Idem.

זבד Zabed.Dos ſiue dotatus.

זבדיה Zabedias.Dos domini:ſiue dotatio domini.

זבד Zabeth.Dos ſiue dotatus.heb.zabed.

זבנה Zabina.Fluxus vel fluens nunc : aut ſyriace venditio :vel emptio.

זבולון Zabulon.Habitaculum vel habitans.

Zabulonite.Idem.p.n.

Zabulonites.Idem.ſingu.nu.

זכי Zachai.Purus:aut nitidus:vel ſyriace iuſtus.

זבי Zachai.Nee.3.Fluxus ſiue fluens.heb.zabai.

זכריה Zacharias.Memoria domini:aut maſculus domini.

זכר Zacher.Memoria:ſiue maſculus.

Zacheus.Purus:aut nitidus:vel ſyriace iuſtus:aut iuſtificatus.D.

זכור Zachur.Memor ſiue memorans:aut maſculinus.

זבד Zadab.Dos ſiue dotatus.heb.zabad.

ספ Zaph.Peluis vel hydria:aut limen vel ſuperliminare:ſeu finis:vel conſumatio:aut iuncus:vel pelagus.

Záin.Fornicatio:aut ſyriace arma.D.

זמה Zama.Cogitatio:aut ſcelus:vel turpitudo.

Zamma.Idem.

זמרי Zambri.Cantans vel pſallens:ſeu vitis vel palmes:aut putatio vel preſciſſio.

זמירה Zamira.Idem.

זמרן Zamran.Idem.

Zamri.Idem.

שמרי Zamri.1.Paralip.11.Interpretatur cuſtos : vel adamas : ſeu vepres vel ſpina:aut fex.heb.ſamri.

אמרי Zamri.Nee.3.Loquens:vel amarus:aut exaltans:vel ſyriace agnus.heb.amri.

זנוח Zanóa.Obliuio:ſiue abiectio:vel iſta requies:aut iſta conſolatio.

Zanóe.Idem.

זרח Zára.Oriens:vel orientalis:aut claritas.

Zarai.Idem.

זרחיה Zaraias.Oriens dominus:aut claritas domini.

שריה Zaraias.1.Paralip.6.vbi dicitur Azarias genuit zaraiam & zaraias.&c.interpretatur princeps domini: ſiue canticum domini.heb.ſaraias.

זתר Zarath . Iſte explorans vel contemplans : aut oliua explorationis vel contemplationis : ſiue iſte turtur

vel oliua turturis.heb.zethar.
זרח Zare.Oriens vel orientalis:aut claritas.
זרד Zared.Aliena deſcenſio:aut extranea vel ſparſa poteſtas.
זרחיה Zaree.Oriens dominus:aut claritas domini.heb.zaria.
קרחה Zarée.4.Reg.25.interpretatur caluus vel caluicium:aut glacies:vel gelu.heb.carée.
זרחי Zareite.Orientales:aut clari.
זרש Zares.Extranea miſeria:vel extranea hereditas:aut ſparſa miſeria vel hereditas:ſeu circulus vel corona miſerie vel hereditatis.
זרד Zareth.Aliena deſcenſio:aut extranea vel ſparſa poteſtas heb.zared.
זרחיה Zarias.Oriens dominus:aut claritas domini.
שריה Zarias.1.Paralip.6.interpretatur princeps domini:ſeu cātícum domini.heb.ſarias.
זתם Zathan.Oliua corum:ſiue iſte perfectus:aut iſte conſumatus:vel iſte ſimplex.heb.zatham.
זאב Zeb.Lupus.
זבדי Zebedeus.Dos ſiue dotatus:aut fluxus vehemens.
זבדיה Zebedia.Dos domini:ſiue dotauit dominus.
זבח Zebee.Victima aut ſacrificiū:vel decollatio aut iugulatio.
זבידה Zebida.Dotata:ſiue dotatio.
זבול Zebul.Habitaculum:vel ſyriace ſterquilinium.
זכרי Zechri.Memor vel memorans:ſiue maſculinus.
Zechur.Idem.
זלפה Zelpha.Diſtillatio oris:aut vilitas vel contemptus oris
ζηλωτής. Zelotes.Emulator.G.
ζηνᾶς. Zena.Viuens.G.
זתם Zethan.Oliua corum:ſiue iſte perfectus:aut iſte conſumatus:ſiue iſte ſimplex.heb.zetham.
שתר Zethar.Explorās:aut putrefactꝰ:ł putrefaciēs.heb.ſethar.
זהוא Zethu.Oliuetum.
Zethua.Idem.
זעון Zeuan.Tremens aut tremor:vel vexatio.
זיע Zie.Sudor:aut tremor.
זיף Ziph.Iſtud os vel iſta bucca:aut ſyriace falſitas vel falſus.
Zipha.Idem.
Ziphei.Idem.p.n.
זיו Zio.Iſte:vel ſyriace ſplendor:aut claritas.
זיזא Ziza.Vniuerſalis vel omnimodus:ſeu beſtia vel fera:aut reſplendens:vel ſyriace recedens.
זינה Ziza.1.Paralip.23.vbi dicitur Leeth & ziza:interpretatur fornicatio:aut ſyriace nutrimentum:vel arma.heb.zina.
ססמי Zizamoi.Equus vel hirundo aquarum:aut tinea aquarū:vel ſyriace cecitas.
סיסרא Zizara.Hirundinē vidēs:aut tineā vel equum videns.
שוכו Zocho.Protectio vel vallatio eius:aut ramus vel ceſſatio eius.heb.ſocho.
זחלת Zocleth.reptans vel trahens.
זוחת Zoeth.Separatio:aut iſte ſtupens vel pauidus:ſeu iſte confractus:vel ex hebreo & ſyro iſte deſcendens.
זמזמים Zomim.Scelus vel turpidinem cogitantes:ſeu ſcelus ſceleratorum.heb.zomzomim.
זנוח Zonoa.repellens:vel abiiciens:aut obliuiſcens:ſeu iſte requieſcens.
זהם Zoom.Abominans:uel immundus.
זרבבל Zorobabel.Alienus a confuſione:aut aliena uel extranea confuſio:ſiue extranea cōmixtio:aut diſperſio confuſiōis uel cōmixtionis:ſeu circulus commixtionis uel cōfuſiōis
זוזים Zuzim.Poſtes:uel ſuperliminaria:aut ſplendentes:uel ſyriace recedentes:aut pecunie.

Iſta littera.D.in fine interpretationis poſita ſignificat interpretationem eſſe dubiam:ex eo quod characteres cum quibus ille dictiones originaliter fuerunt conſcripte ignorantur.Item iſta littera.G.in fine iterpretationis poſita ſignificat interpretationem eſſe grecam.

Finis.

Nomina que ſequuntur ſunt illa que in vtroq̧ teſtamento vicio ſcriptorum ſunt aliter ſcripta quã in hebreo & greco & in aliquibus bibliis noſtris antiquis. In primo autem ordine ponũtur ipſa nomina ſicut ſunt ĩ bibliis noſtris modernis: in ſecundo vero ordine vel e regione ponũtur ſicut ſunt in hebreo & greco & in p̃fatis bibliis noſtris antiquis: & hoc per ordinem alphabeti.

A.

Abani.pro.bani.
Abdam.pro.amdan.
Abdehel.Geñ.25.&.1.Paralipo.1.
pro.adbehel.
Abi.pro.ithai.
Abia.3.Reg.14.in fine: & in toto
cap̃.ſequenti.pro.abiam.
Abiaiel.pro.abiail.
Abiezer. Nu.1.&.2.&.7.&.10.&.
1.Paralipo.12.pro.ahiezer.
Abilam.pro.helam.
Abimelech.1.Paralipo.24.& p̃s.
51.pro.ahimelech.
Abinadab.3.Reg.4.p.ahinadab.
Abiſa.pro.abi.
Abiſab.pro.abiſaph.
Abiſac.pro.abiſag.
Abiſai.1.Paralipo.1z.pro.amaſai.
Abiud.Nu.34.pro.ahiud.
Abiud.1.Paralipo.8.a. vbi dicitur
genuit oza & abiud.pro.ahihud.
Achad.Geñ.50.pro.atad.
Achain.pro.achain.
Achat.pro.achad.
Achelai.pro.achelaia.
Acheldemach.pro.acheldema.
Achia.Geñ.36.&.z.Reg.3.p.aia.
Achimaan.pro.achiman.
Achinoe.pro.achinoem.
Achinoen.pro.achinoem.
Achiſa.pro achiſar.
Achitob.1.Paralipo.8.p abitob.
Acran.pro.abran.
Accus.Nee.10.&.12.pro.attus.
Addad.Geñ.36.vbi dicitur Regnauit p eo addad: nomeq̧ vrbis ei9
fou.pro.hadar.
Adadezer.pro.adarezer.
Adaia.Nee.12.pro.iadaia.
Addan.pro.adin.
Adaſſa.1.Paralipo.7.pro.aia.
Adaſa.Nee.12.pro.addo.
Addoar.pro.adar.
Adrumetyna.pro.adramytena.
Aduram. 2.Paralipo.11. pro. aduraim.
Apharſathei. Eſd. 5. &. 6. pro.apharſachei.
Aphechdomini.p.aphechdomim
Aphecеia.pro.pheteia.
Apheg.pro.aphec.
Affenez.pro.aſſenez.
Aphonites.pro.ſephomites.
Aphupha.pro.aſupha.
Ageba.pro.geba.
Ahaia.pro.aia.
Ahaiath.pro.aua.
Ahamoni.pro.achamoni.
Ahia.2.Reg.z1.pro.aia.
Ahias.1.Paralipo.15.pro.iehias.
Ahiel.pro.hiel.
Ahiel.Eſd.10.pro.iehiel.
Ahilam.pro.elath.
Ahimelech.1. Paralipo.18.pro.abimelech.
Ahohiman.pro.homam.
Ahoth.pro.ahod.
Ahotites.pro.ahohites.
Ahur.pro.hur.
Aioth.pro.ahud.
Aioth.Eſa.10.pro.aiath.
Albialbon.pro.abialbon.
Alc.pro.lale.
Aliam.pro.ailam.
Almathan.pro.almath.
Aluba.pro.aluan.
Amma.Iudi.1.pro.alba.
Ammad.pro.ammath.
Amalech.3.Regum.22.&.2.Paralipo.18.& Hiere.36.&.38.pro.amelech.
Amalech.p̃s.52.in titulo. pro.maalath.
Amaſias.2. Paralipo. z8 . pro.amaſa.
Amaſias. 2. Paralipo. 29. pro.amaſai.
Amaſias.ſopho.1.pro.amarias.
Amphar.pro.amthar.
Amim.pro.ami.
Aminadab.1.Reg.7.& 16.&.17.&
2.Reg.6. &.1.Paralip.9. &.10. &
13.pro.abinadab.
Amizadab.pro.amizabad.
Ammon.Geñ.19.g.pro.benami.
Ammon.2.Reg.3.pro.amnon.
Ammonite.z. Paralipo.26.a. vbi
dicitur Et cõtra ammonitas.pro.
meonite.
Anam.pro.anan.
Anan.Geñ.36.pro.ana.
Anan.1.Paralipo.3.pro.anani.
Anana.pro.anania.
Ananeel. Hiere.32. pro. anameel.
Anani.Nee.8.pro.anan.
Anania.Nee.12.pro.anani.
Anen.pro.anem.
Anioliab.pro.ani & eliab.
Annum.pro.annun.
Aram.Nomẽ viri.Geñ.11.&.1.Paralipo.23.pro.haran.
Aram.Ruth.vltimo.pro.ram.
Arari.2.Reg.z3.d.pro.aradi.
Aras.z.Paralipo.34.pro.aſra.
Arath.pro.arad.
Arebia.pro.ſarebia.
Areth.Nee.10.pro.areph.
Arphaſei.pro.apharſei.
Arphat.pro.arphad.
Arib.pro.iarib.
Ariph.4.Reg.15.pro.arie.
Arnon.Nu.z1.d.ibi. Vt requieſcerent in arnon.&.f.ibi. Et deuorabit arnon moabitarum.pro.ar.
Arodites.1. Paralipo.11.pro.arorites.
Aromath.pro.aromaph.
Arothites.pro.arorites.
Aruaphet.pro.arnapher.
Aſa.1.Paralipo.7.f.pro.aia.
Aſach.pro.achac.
Aſael.3.Reg.19.&.z.Paralipo.22.
pro.azael.
Aſalephum.pro.aſalelphuni.
Aſarſaſuſim.pro.aſarſuſim.
Aſebia.Nee.9.pro.aſebnia.
Aſecha.pro.azecha.
Aſephdana.pro.aſebdana.
Aſemaa.pro.aſena.
Aſemoth.pro.aſemon.
Aſſen.pro.aſſem.
Aſſenez.pro.aſcenez.
Aſſenez. Geñ.41.&.46.pro.aſeneth.
Aſer.Exo.6.pro.aſir.
Aſer.1.Paralipo.7.pro.iaſer.
Aſeroth.Ioſ.10.&.1z.&.15.pro.aſedoth.
Aſerſua.pro.aſerſual.
Aſerſua. Ioſ.19.a.vbi dicitur Beth
marchaboth & aſerſua: pro.aſerſuſa.
Aſia.ad Ro.16.pro.achaia.
Aſyneretus.pro.aſyncritus.
Aſmaueth.pro.azmaueth.
Aſmoth.pro.azmoth.
Aſoph.pro.aſoth.
Aſon.pro.aſom.
Aſornoa.pro.aſor noua.
Aſoromamſame.pro.aſor:amãm:
ſame.
Aſrael.1.Paralipo.12.pro.azrael.
Aſtharoth. Nu.3z.& Ioſ.16.&.18.
pro.atharoth.
Aſtharoth.Iudi.3.pro.aſeroth.
Aſſur.1.Paralipo.2.&.4.p.aſhur.
Athmata.pro.amta.
Athupha.pro.atipha.
Athus.Nee.3.c.pro.achus.
Auin.pro auim.
Auioliab.pro.ani & eliab.
Axab.pro.axaph.
Azab.pro.aſaph.
Azaba.pro.agaba.
Azaph.pro.aſaph.
Azarias.z.Paralip.31. vbi dicitur
Azarias & naad.pro.azazias.
Azarias.Nee.10.pro.azanias.
Azauoth.pro.azanoth.
Azboth.pro.azboch.
Azebeth.pro.zabad.
Azech.pro.aza.
Azem.pro.aſem.
Azi.Nee.11.b.pro.ahazi.
Aziam.pro.azia.
Aziel.pro.iaziel.
Aziud.pro.maaziuth.
Azone.pro.zanoa.
Azur.Eſd.z. & Nee.7.pro.arhur.

B.

Baala.Ioſ.19.pro.bala.
Baaladiud.p.baalath & iud.
Baalim. Oſee.z. vbi dicitur Et nõ
vocabis me vltra baalim.p.baali
Baana.1.Paralipo.9.pro.banaa.
Baani.pro.bani.
Bachachar.pro.bacbachar.
Bachanai.pro.machbanai.
Badadi.pro.badad.
Bala.Ioſ.15.pro.baala.
Balaad.pro.baalath.
Balaana.pro.baalanan.
Balaanan.pro.balaan.
Baladam.pro.baladan.
Balam.pro.balan.
Baldath.pro.baldad.
Balthaſar.Daniel.5.&.7.&.8.pro
balſaſar.
Bana.pro.baana.
Bañaa.pro.baana.
Banai.pro.banaia.
Bania.Eſd.10.pro.zania.
Baniel.pro.haniel.
Bara.1.Paralipo.8.b.pro.baraa.
Baſa.pro.bara.
Bauranites.pro.bauramites.
Bechetia.pro.becbecia.
Bechetias.pro.becbecia.
Bechin.pro.beuai.
Bechor.1.Reg.9.pro.bechorath.
Bechue.pro.becbuc.
Beleph.pro.heleph.
Belga.Nee.10.pro.belgai.
Belgi.pro.belga.
belſar.pro.belſan.
Belſatim.pro.abelſatim.
Beltecen.pro.elthecen.
Benadab.pro.benadad.
Beneſeth.pro.beneſed.
Benhenon:pro.benhenom.
Beniamin.2.Paralip.31.vbi dr̃ edẽ
& beniamin.pro.meniamin.
Bennon.pro.beno.
Bercameth.pro.berrameth.
Beri.Geñ.46.pro.heri.
Beroth.z.Reg.8.pro.berothai.
Berſabe. z. Regum. 11 &.1z. &.3.
Regum.1.&.2.&.p̃s.50.pro.beth
ſabe.
Berſabe.1.Paralip.3. pro.bethſue.

Berſan.pro.bethſan.
Bethamoth.pro.bethazmoth.
Bethanim.pro.ethanim.
Betharam.Nu.32.pro.betharan.
Betharan.Ioſ.13.pro.betharam.
Bethauen.Ioſ.8.pro.bethel.
Bethel.Canti.2.pro.bether.
Betherai.pro.bethberai.
Bethphalech.pro.bethphaleth.
Bethlebaboth.pro.bethlebaoth.
Bethleemites.1.Paralipo.20.pro leemites.
Bethſaida.Iob.5.pro.betheſda.
Bethſeca.pro.bethſeta.
Bethſimon.pro.bethſimoth.
Bethite.pro.becbite.
Biblii.pro.giblii.
Boem.pro.boen.
Bonni.Nee.9.pro.banani.
Boſram.pro.beaſthara.
Bubaſtus.pro.pubaſtus.

C.

CAath.1.Paralipo.6.vbi dicitur Caath filii eius.pro.caath.
Cadeſbarne.Deut.1.in fine capi.pro cades.
Calaal.pro.calal.
Caleph.pro.caleb.
Canath.Iudi.1.pro.tanach.
Capſeel.pro.cabſeel.
Cariathaa.pro.carchaa.
Cariathiarim.Eſd.2.pro.cariathiarim.
Cariathiarim.Hiere.48.p.cariathim.
Carthan.pro.carthan.
Caſeth.pro.caſed.
Cauda.pro.clauda.
Celaia.Nee.12.pro.celai.
Celatha.pro.cehalatha.
Cerethi.4.Reg.11.pro.cari.
Ceſien.pro.ceſion.
Cethis.pro.cethiis.
Ciph.pro.ziph.
Ciphei.pro.ziphei.
Cirinus.pro.cyrinus.
Colozai.pro.colozai.

Ch.

Chaana.pro.chanaana.
Chai.pro.hai.
Chamaal.pro.bamaal.
Chaman.pro.chamaam.
Chanaan.Iudi.10.pro.maon.
Chanaan.3.Regum.22.pro.chanaana.
Chanaan.Hiere.41.p.chamaam.
Chariathiarim.pro.cariathiarim.
Cheboleth.pro.ceboleth.
Chelmach.pro chelmad.
Chelon.pro.clon.
Cherubim.2.Reg.22.pro.cherub
Chum.pro.chun.
Chuſa.pro.chuza.
Chuſi.1.Paralipo.6.pro.ciſi.
Chuſi.pſ.7.pro.chus.

D.

DAmaſcenus.1.Paralipo.18.p darmaſcenus.
Damaſcus.4.Reg.16.b.vbi dicitur Perrexitque achaz i occurſum theglatphalaſar regi aſſyriorum in damaſcum.pro.dumaſcus.
Damaſcus.1.Paralipo.18.Et.2.Paralipo.16.&.24.&.28.pro.darmaſcus.
Dan.1.Paralip.26.c.pro.ladan.
Daram.pro.adara.
Daran.1.Paralipo.2.pro.dara.
Deda.pro.decla.
Delbora.pro.debbora.
Deptha.pro.depcha.
Dibon.Eſa.15.pro.dimon.
Diei.pro.dieui.
Dodan.pro.dodau.
Dodanim.1.Paralip.1.p.rodanim.
Doech.pro.doeg.
Dom.pro.adon.
Duram.pro.dura.

E.

EBal.Gen.10.pro.obal.
Edenna.pro.denna.
Edom.Ioſ.3.pro.adom.
Ephermeſta.pro.phermeſta.
Ephor.pro.ephod.
Ephraim.1.Reg.13.pro.ephra
Egbathanis.pro.echmatha.
Eleph.pro.eled.
Eliadam.pro.eliada.
Elibaa.pro.eliaba.
Eliphalech.pro.eliphalet.
Eliſu.pro.eliſua.
Eliſua.1.Paralipo.3.pro.eliſama.
Elmeleth.pro.elmelech.
Elnaen.pro.elnaem.
Elrath.pro.eleath.
Elul.3.Reg.6.pro.bul.
Elziph.pro.ziph.
Emath.Nee.12.pro.maa.
Ennada.Nee.3.pro.ennadad.
Enadab.pro.enadad.
Enebad.pro.enedad.
Enganni.pro.engannim.
Ennon.pro.ennom.
Eſamari.pro.ieſamari.
Eſcharioth.pro.iſcharioth.
Eſdras.pro.ezras.
Eſel.pro.ezel.
Eſer.1.Paralipo.4.pro.ezer.
Eſrael.pro.ezrael.
Eſrom.pro.eſron.
Eſromite.pro.eſronite.
Ethaia.pro.echaia.
Etham.pro.ethan.excepto.Exo.13.&.Nu.33.& Iudi.15.&.1.Paralip.4.a.vbi dr iſta quoque ſtirps etham.&.c.&.2.Paralipo.11.
Ethan.1.Paralipo.4.a.ibi Iſaar.& ethan.pro.ethnan.
Ethanni.pro.hanni.
Ethilon.pro.thilon.
Euchodia.pro.euodia.
Eufrateus.pro.efrateus.
Euilath.pro.euila.
Exul.pro.cheſil.
Ezeab.pro.ezgad.
Ezechiel.Eſd.8.pro.ieziel.
Ezethan.pro.ecetan.
Eziel.1.Paralipo.27.c.pro.ezriel.

F.

FAdaia.4.Reg.22.p.adaia.
Faleam.pro.falea.
Falech.pro.faleg.
Falech.1.Paralip.2.c.pro.faleth.
Falech.1.Paralipo.2.f.pro.falet.
Fares.Eſd.2.&.8.pro.pharos.
Farnath.pro.farnach.
Farſandatham.pro.farſandatha.
Felcia.Nee.11.pro.felelia.
Felethi.3.Reg.1.pro.rei.
Felethi.4.Reg.11.pro.raſin.
Filethus.2.ad Timoth.1.d.pro.fygellus.
Finon.Nu.33.pro.funon.
Fiton.pro.phitom.
Fuaite.pro.funite.

G.

GAabathites.pro.gabaathites.
Gaad.pro.iaath.
Gaam.pro.gaas.
Gaaz.pro.gaas.
Gabaa.1.Regum.14.a.vbi dicitur ſub malo granato que erat in agro gabaa.pro.migron.
Gabaad.pro.gabaath.
Gaber.4.Reg.9.pro.gur.
Gabin.pro.gabim.
Gadihel.pro.iadihel.
Galilea.Ioſ.15.pro.galiloth.
Gallim.Eſa.15.pro.agallim.
Gamalias.pro.gamarias.
Ganzo.pro.gamzo.
Gaon.pro.gaam.
Gazer.Ioſ.13.&.1.Paralip.26.pro iazer.
Gebelem.pro.gemele.
Gebneel.pro.iebneel.
Gehennon.pro.gehennom.
Geldeti.pro.gedleti.
Gemineus.pro.iemineus.
Gemini.pro.iemini.
Geneſar.Matth.14.p.geneſareth
Geraſeni.pro.gergeſeni.
Geraſeni.Marc.5.a.& Luce.8.p gadareni.
Gerſan.pro.gerſam.
Gerſon.1.Paralip.15.& Eſd.8.pro gerſom.
Geſa.pro.ieſa.
Geſſuri.2.Reg.2.pro.aſſuri.
Gethai.pro.gethaim.
Gethei.4.Reg.7.pro.ethei.
Gether.1.Reg.30.&.1.Paralipo.7.pro.iether.
Gezen.pro.gezez.
Gezre.pro.gerze.
Golam.pro.golan.
Gothan.pro.gotham.

H.

HAdria.pro.andria.
Haemes.pro.habes.
Hapſan.pro.hapham.
Hay.Nee.11.pro.haya.
Hayan.pro.hayam.
Hayla.pro.hayloth.
Hayla.4.Reg.18.pro.hala.
Haylam.pro.haloth.
Haylam.4.Reg.17.pro.hala.
Hana.pro.haua.
Hebrona.Nu.34.pro.zephrona.
Hefer.pro.haſor.
Helam.1.Paralip.9.pro.hela.
Helcheten.pro.helthece.
Helchias.Nee.1.pro.hechelias.
Helchias.Hiere.38.p.melchias.
Heleth.pro.heled.
Helon.Ioſ.19.c.vbi dicitur Helon & thenna.&.1.Paralipo.6.f.pro.aialon.
Helthai.pro.hedai.
Hennon.pro.hennom.
Hiedor.pro.gedor.
Hierobaal.2.Regum.11.pro.hierobeſeth.
Hieroboam.1.Reg.1.&.2.Paralip.23.pro.hieroam.
Hiram.Gen.38.pro.hira.
Hiram.2.Reg.20.pro.hira.
Hiram.2.Paralipo.2.&.4.&.8.p.huram.
Hiſmaaſia.pro.maaſia.
Hoſdi.pro.hodſi.
Hothan.pro hotham.
humeſen.pro.himeſem.
Hus.1.Paralipo.8.pro.ichus
Huſan.pro.huſam.

I.

IAcham.pro.iachan.
Iachanen.pro.iachanem.
Iachur.pro.iathur.
Iadab.pro.iaath.
Iadi.pro.iada.
Iadan.pro.iada.
Iadiel.pro.iahiel.
Iadin.pro.iadon.
Iael.pro.iael.
Iahalon.pro.ialon.
Ialel.1.Paralipo.4.pro.ialalel.
Iamnia.pro.iabnia.
Ianadiath.pro.iaath.
Iarbi.pro.iarib.
Iareb.pro.gareb.
Iareth.pro.iared.
Iaſa.Eſa.15.Pro.iahas.
Iaſie.pro.iaſie.
Iaſiel.1.Paralipo.12.pro.iaziel.
Iaſon.Act.21.pro.mnaſon.
Iazal.pro.ozal.
Icaboth.pro.icabod.
Ieblaam.pro.ieblaam.
Iebſam.pro.cibſaim.
Iebton.pro.gebeton.
Iechaa.pro.iegbaa.
Iechbaa.pro.iegbaa.
Iecnal.pro.iecnam.
Iechonias.Hiere.22.&.37.pro.chonias.
Iechonias.Hiere.35.&.40.&.42 & Ezech.8.&.11.pro.iezonias.
Iechri.pro.achi.
Iechri.1.Paralip.8.&.2.Paralipo.23.pro.zechri.
Iecter.pro.iether.
Iedaba.pro.ierala.
Iedboa.pro.ieddoa.
Iedelias.pro.gedelias.
Iediel.Eſd.10.pro.iehiel.
Iehutiel.pro.iecutiel.
Ielon.pro.ielom.
Ieiada.pro.iedaia.
Iemleth.pro.iemlech.
Iemna.2.Paralip.29.c.pro.zema
Iepſem.pro.iebſem.
Ierobaal.2.Reg.11.pro.ierobeſeth
Ieroboam.1.Reg.1.&.2.Paralipo.23.pro.ieroam.
Ieſſa.pro.laſſa.
Ieſbaal.pro.eſbaal.
Ieſban.pro.eſban.
Ieſbidenob.pro.ieſbibenob.
Ieſſen.pro.geſſen.
Ieſpham.pro.ieſphan.
Ieſimuth.pro.ieſimon.
[illegible].pro.iezlia.
[illegible].pro.eſron.
[illegible].3.f.pro.ioſe.
[illegible].pro.ieſſe.
Ieſur.pro.geſur.
Ieſus 1.Paralip.3.pro.ieſaias.
Iethan.pro.ietha.
Iethan.Ioſ.15.pro.iethnan.
Iether.1.Paralip.1.pro.ietheth.
Iethmoan.pro.iechmoam.
Iethraan.pro.iethraam.
Iethrai.1.Paralip.6.b.pro.ethrai.
Iethram.pro.iethran.
Iethremon.pro.gethremon.
Iethros.pro.ros.
Iezechel.pro.iecethel.
Iezedeſia.pro.iegedelia.
Iezen.pro.gezem.
Iezreli.pro.ieſreli.
Iezriel.pro.ezriel.
Ioachan.pro.ioachaz.
Ioachim.Hiere.52.g.& Ezechiel.1.pro.ioachin.
Ioachin.4.Reg.10.pro.ioachaz.
Ioamim.pro.iamin.
Ioatib.pro.ioiarib.
Ioathan.pro.iotham.
Ioatham.Nee.12.pro.ionathan.
Iobab.Gen.46.pro.iob.
Iobama.pro.iobania.
Iobel.pro.iohel.
Iobia.pro.hobia.
Iochabeth.pro.iocabed.
Iophe.pro.nophe.
Iophir.pro.ophir.
Iohanna.Ioh.1.f.vbi dicitur Tu es ſymon filius iohanna.pro.iona.
Iohannes.Ioh.21.d.vbi dicitur ſymon iohannis.pro.iona.
Ioheli.pro.iohel.
Ioiada.1.Paralip.8.pro.ioada.
Ionan.pro.iohannan.
Ionathan.Nee.12.b.vbi dicitur Ionathan filii eliaſib.pro.iohannā.
Iorei.pro.area.
Ioſabeſeth.pro.ioſabeſed.
Ioſabeth.pro.iozabed.
Ioſachar.pro.iozachar.
Ioſeph.Matth.13.g.&.27.vbi dicitur Et ioſeph mater.& Marc.6.a.&.15.d.ibi Et ioſeph mater:& ibi & maria ioſeph.& Act.4.g.pro ioſes
Ioſias.Zach.14.pro.ozias.
Iothan.pro.zethan.
Iothan.1.Paralip.7.g.p.hotham.
Ioſabath.pro.iozabad.
Iozaded.pro.iozabed.
Iſaar.1.Paralip.4.pro.ſaar.
Iſbaal.pro.iſbaab.
Iſraelitis.1.Paralipo.3.pro.izraelitis.
Iſraia.pro.izraia.
Iſtiman.pro.iſtimoa.
Italia.Act.14.d.pro.attalia.
Ithamian.pro.ichamia.
Iuchadan.pro.iuchadam.
Iulia.ad Ro.16.pro.iunia.

L

LEed.pro.iecth.
Leemas.pro.lechmam.
Lichoſtratos.pro.lithoſtrotos.
Lyſtra.Act.27.pro.myra.
Loche.pro.iothe.
Lodadin.pro.lodadid.
Luzai.pro.cluzai.

M

MAarem.pro.arem.
Maaria.pro.maraia.
Maaſia.1.Paralip.9.pro.maaſi.
Mabdiel.pro.magdiel.
Mabſan.pro.mabſam.
Macharai.pro.maharai.
Madan.Ioſ.11.&.12.pro.madon.
Madian.Hiere.38.pro.mathan.
Madid.pro.adid.
Magdiel.pro.magdalel.excepto.1 Paralip.1.
Magedan.Matth.15.in fine.pro.magdala.
Magmas.pro.machmas.
Maimina.pro.maimin.
Malaath.pro.maalath.
Malachias.pro.malachi.
Mambres.pro.iambres.
Mamucha.pro.mamuchan.
Manſer.pro.mamzer.
Mapſar.pro.mabſar.
Marmach.pro.marma.
Maſan.pro.maſal.
Maſpha.Ioſ.21.in fine p.miſphat.
Maſi.pro.maſia.
Maſia.Nee.10.pro.mazia.
Mathamu.pro.mathaniu.
Matthat.pro.mathatha.excepto.Luce.3.
Mathatias.4.Reg.24.pro.mathanias.
Mathet.pro.mathata.
Mathmata.pro.machmatath.
Mathreth.pro.mathred.
Mathuſalem.pro.mathuſale.
Mechphia.pro.megphias.
Medalaa.pro.merala.
Meezabel.pro.meetabel.
Mephat.Gen.14.pro.miſpat.
Meheratites.pro.mecheratites.
Melcha.Luce.3.pro.melea.
Melchias.Nee.3.b.pro.meltias.
Melchon.pro.melchom.
Melech.Gen.28.& i titulo.pſ.87 pro.maalath.
Mer.pro.emer.
Mereth.pro.mered.
Merodach.4.Reg.20.p.berodach
Merom.Iudi.5.pro.meroz.
Meron.pro.merom.
Mes.1.Paralip.1.pro.meſech.
Meſſuch.pro.meluch.
Methaal.pro.ethbaal.
Miamim.pro.miamin.
Micha.4.Reg.22.pro.michaia.
Michas.pro.michaias.
Mitylene.Act.28.a.pro.melita.
Mochober.pro.amochober.
Moloch.3.Reg.11.pro.molchom.
Moſolla.pro.moſollam.
Moſollamoth.1.Paralip.9.p.moſollamith.
Mumin.pro.munim.

N

NAad.pro.naath.
Naalon.pro.naalol.
Naamim.pro.naamini.
Naaroth.pro.anaaroth.
Nabeth.pro.abed.
Nabuchodonoſor.i toto hieremia excepto.cap.27.&.28.&.29.a.&.34.&.39.b.& in Ezech.26.&.29.&.30.pro.nabuchodoroſor.
Nabuſarſathim.pro.nabuſarſachim.
Nabuſeſban.pro.nabuſeſbaz.
Nachor.2.Reg.6.pro.nachon.
Naphel.pro.naphis.
Naphez.pro.nahem.
Naſor.pro.enaſor.
Natalia.pro.attalia.
Nathamelech.pro.nathanmelech
Nathania.Eſd.10.pro.mathania.
Nathaniel.pro.nathanel.
Nebaan.pro.nebaaz.
Nebo.Nee.7.pro.geba.
Nebui.pro.nebu.
Nemroth.pro.nemrod.
Neptalim.pro.neptali.
Neri.Hiere.32.pro.neria.
Nodaia.pro.noadia.
Nophech.pro.nopheth.
Noram.pro.naaran
Noratha.pro.naaratha.

O

OBed.2.Paralip.15.&.28.pro oded.
Obediel.pro.obed.
Obeth.pro.oded.
Ophal.pro.ophlal.
Ophir.Hiere.10.pro.ophaz
Olympiade.ad Ro.16.p.olympa.
Orodi.pro.orori.
Oſia.pro.ozia.
Oſiau.pro.oziau.
Othim.pro.othni.
Oza.1.Paralip.16.pro.oſa.
Ozam.pro.oza.
Ozazin.pro.ozaziu.
Ozenzara.pro.ozenſara.
Ozias.1.Paralip.3.pro.ochozias.
Ozias.Hiere.42.&.43.pro.oſias
Oziel.1.Paralip.27.pro.ozriel.

P

PEdno.pro.apedno.
Priſca.ad Ro.16.a.& .1.ad Corinth.16.d.&.2.ad Thimothe.4.d.pro.priſcilla.

R

RAbſaces.pro.rabſares.
Raphaim.1.Paralip.20.in fine.pro.rapha
Rama.1.Reg.30.pro.horma.
Ramoth.Eſd.10.pro.ieramoth.
Rapſaces.pro.rabſaces.
Rapſaces.Hiere.39.pro.rabſares.
Rapſaris.pro.rabſaris.
Rechia.pro.rehia.
Regma.1.Paralip.7.pro.regina.
Rehem.pro.recem.
Remoth.pro.meremoth.
Reſemophim.pro.mophim.
Rimma.pro.rina.
Rimoth.pro.ierimoth.
Roma.1.Reg.30.pro.arama.
Romethiezer.pro.romemthiezer
Roth.pro.atharoth.

S

SAba.3.Reg.11.d.pro.ſoba.
Sabad pro elzabad

Saban.pro.ſabam.
Sabe.pro.ſaue.
Saber.Geñ.46.pro.ſaher.
Sabias.pro.aſabias.
Sabud.pro.zabud.
Sacha.pro.ſachacha.
Sachur.pro.zachur.
Saphan.1.Paralip.5.pro.ſapham.
Saphata.pro.ſaphatia.
Saie.pro.ſage.
Salmana.Oſee.10.pro.ſalman.
Salum.pro.ſalu.
Samma.1.Paralip.5.pro.hoſama.
Samathias.pro.ſamachias.
Sameron.prō.ſameronmeron.
Samroth.pro.ſamoth.
Sanamim.pro.ſananim.
Sanir.Deut.4.pro.ſeon.
Sanir.Iudi.10.pro.ſamir.
Sara.1.Paralip.1.pro.zara.
Sarahim.pro.ſaharim.
Saraia.1.Paralip.9.pro ſaaria.
Sareth.pro.ſared.
Sarith.pro.ſarid.
Sarma.pro.harma.
Sarona.pro.ſaron.
Sarſathin.pro.ſarſachim.
Saruch.pro.ſarug.
Saul.1.Reg.13.d.vbi dicitur ad terram ſaul.pro.ſual.
Scharioth.pro.iſcarioth.
Scena.pro.ſceua.
Sebechai.pro.ſebethai.
Sebenia.Nee.11.pro.ſemeia.
Sebna.pro.ſebnia.
Sechamonites.pro.ſelechāmōites
Sechar.pro.ſeza.
Sechenia.Nee.10.pro.ſebenia.
Sechri.pro.ſethri.
Seddo.pro.ſedoch.
Sephan.pro.ſepham.
Sephiphima.pro.ſephim.
Sephua.pro.ſephu.
Sephupham.pro.ſephuphan.
Seyr.4.Reg.11.pro.ſiir.
Seyra.1.Paralip.7.pro.ſyra.
Sellaia.pro.ſellai.
Selebim.pro.ſelebin.
Selemau.pro.ſelemiau.
Selmai.pro.ſemlai.
Selmon.Nee.7.pro.ſelmai.
Selo.pro.ſeleph.
Sellum.Nee.3.d.vbi dicitur ſellū filius colozai.pro.ſellun.
Sellum.Nee.11.&.12.pro.ſellu.
Semei.Hiere.26.pro.ſemeia.
Semeias.1.Paralip.25.&.27.pro.ſemei.
Semerō.2.Paralip.13.p.ſemerim.
Semramite.pro.ſemranite.
Sennaar.Geñ.14.a.vbi dicitur.Et contra ſennaar regem adame.p ſenaab.
Senia.pro.ſema.
Sennim.pro.ſenanim.
Senon.pro.ſeon.
Seor.1.Reg.9.pro.ſeror.
Serim.pro.herim.
Seruch.pro.ſerug.
Seſban.pro.ſeſbaz.
Seſenna.pro.ſeſema.
Sethai.pro.ſebthai.
Sethia.pro.ſechia.
Siba.2.Reg.20.in fine. pro.ſiua.
Siban.pro.ſiuan.
Sichar.pro.ſichem.
Sicelech.pro.ſiceleg.
Sina.Deut.33.& Eccli.48.p.ſinai
Soba.Geñ.14.pro.hoba.
Sobal.p̄s.59.& Iudi.3.pro.ſoba.
Sochoth.Ioſ.15.&.1.Reg.17.&.19 pro.ſocho.
Sophat.pro.ſophach.
Soreth.pro.ſorech.
Staburzanai.pro.ſtarbuzanai.
Supham.pro.ſephupham.
Sunamitis.Cant.6.&.7.pro.ſulamitis.
Suri.pro.vri.

T

TAbitacumi.Marc.5.d.pro.talithacumi.
Tachaſin.pro.itachaſin.
Tebon.pro.chebon.
Tethron.pro.cethron.
Titichus.pro.tychicus.
Tubal.Geñ.4.pro.iubal.

Th.

Thabitacumi.pro.talithacumi.
Thacan.pro.thartach.
Thalaſſa.Act.27.pro.laſſea.
Thamnatſare.Iudi.2.pro.thamnatares.
Thana.pro.thanac.
Thanna.pro.thamna.
Thanam.pro.thanach.
Thannam.pro.thamna.
Thanani.pro.chanani.
Thane.pro.thanach.
Thanes.pro.hanes.
Thantannai.pro.thathanai.
Thapſam.pro.thapſa.
Theglatphalaſar.1.Paralip.5.&.2.Paralip.28.pro.thelgatphalnaſar.
Theman.Iob.6.& Hiere.25.pro.thema.
Thenath.pro.tenach.
Thethel.pro.thechel.
Thoſan.pro.coſam.
Thubal.Geñ.4.pro.iubal.

V

VAiſatha.pro.vaizatha.
Vrai.pro.irai.
Vſan.pro.vſim.

Z

ZAban.pro.zauan.
Zabath.pro.zabad.
Zabdias.pro.zabdi.
Zabeth.pro.zabed.
Zachai.Nee.3.pro.zabai.
Zadab.pro.zabad.
Zamri.1.Paralip.11.pro.ſamri.
Zamri.Nee.3.pro.amri.
Zaraias.1.Paralipo.6.pro.ſaraias.
Zarath.pro.zethar.
Zarce.pro.zaria.
Zaree.4.Reg.25.pro.carće.
Zareth.pro.zared.
Zarias.1.Paralip.6.pro.ſarias.
Zathan.pro.zatham.
Zethan.pro.zetham.
Zethar.pro.ſethar.
Ziza.1.Paralip.23.pro.zina.
Zocho.pro.ſocho.
Zomim.pro.zomzomim.

Finis.

Fo.

A 5.11.82.84
Ab 88
Abalienare 97
Abdita 44.
Aberrare 94
Abies 19.
Abietes 19
Abiicere.25.26.40 58.60.85.94.95. 131.162
Abiectio 25
Abiectum eſſe 109
Abigere 104.116
Abintus 129
Abire 18.35.48
Abyſſus 169
Ablactare 25.
Ablata 95
Abominabilē fieri. 38.168.
Abominari.25.140. 167.171
Abominatio.23.31. 100.168.171
Abortire. 25.101
Abradere.107.142
Abbreuiare 142
Abbreuiatio 55
Abſcindere. 21.23. [illegible].
Abſciſſio 23
Abſcōdere.42.58 74.77.89.118.119 .137.
Abſcondita.58.110 111.118.137
Abſcondite 15.80. 82.
Abſconditi 110
Abſcōditorū repertor.129.
Abſcōditū.43.110. 118.137.161.
Abſconſio 42.110.
Abſinthiū 84
Abſit 47
Abſorbere 15.82 154.167
Abſorbens 168
Abſq;.12.15.16.39. 82.
Abſq; filiis 122
Abſq; iugo 15
Abſq; ulla cauſa 9
Abſq; liberis eē 161
Abſq; tēpamēto 171
Abſtergere. 91
Abſtinere 97
Abſtrahere.29.92 94.105
Abſumere 109
Abūdans.146.165.
Abundare 158
Abundare deliciis 112.162.
Abundanter 71
Abundantes 146
Abundantia.29.76 155.162
Abuti 58.117
Ac 37
Acathes 155
Accedens 143
Accederē.11.94.143
Accelerare 12.29.95
Accendere. 88.138

Fo.

Aceptabulum.142.
Aceptabula 142
Accerſere 40
Acerius 21.23.94 95.116.124.147. 159.170.
Acetum 50
Accidens 143
Accidere. 9.143.
Accidentia 143
Acies. 126
Acies ordinate 27
Accictus.21.43.45.
Acinere mūdare.32
Accingere.3.41.43 165
Accingere.ſ.ad prelium.21.
Acinus 38.55
Accipe.84.103.138
Accipe cibaria.73.
Accipere i fidē.122.
Accipere pſonā.103
Accipe uxorē. 103.
Accipiter 101
Accolam eſſe 22
Acqeſcere.1.59.60. 108.164.
Acquirere.124.141
Accubare.79.146.
Accubatio 146
Accubitus 106
Acuere. 43.83.165.
Acus 54
Accuſare. 84.144 146
Accuſatio 104
Acuta 43
Acutiſſia petra.135.
Ad.5.11.80.82.118
Adam 2
Ad amaritudinē adducere.91
Adamas 35.164.
Adar [illegible]
Addecimare. 125
Adeps. 48.72.126.
Adeqtare.30.157.
Addere.65.109.133
Adeſſe 119
Ad dexteram declinare.64
Adherere.27.42. 56.82.104.109. 136.157.
Adhibere 113
Adhuc 5.112.113
Ad dicendū 7
Adiicere 65
Adinuentiones.66. 116.117
Adipes 48
Ad iracundiā concitare.77.91
Ad iracundiam prouocare.91.
Additamenta 65
Adiungere.82.101. 109.136.143
Adiurare 60.115.
Adiutoriū.115.135.
Adiuuare.66.103. 109.115.119.132. 156.170
Ad laudandum 61
Adoleſcens 100

Fo.

Adoleſcētia.55.64 100.110.
Adoleſcentula 100
Adolere 140
Ad me 5
Admirabile 2
Admirari 54.127. 154.156.
Admonere 38
Adonis 171
Ad paucitatem redigere.90.
Adorare.104.159. 170.
Adoratio 159
Ad ſiniſtram pergere.164.
Adſum 36
Adſunt 36
Adducere. 12.64. 69.92.94.95.111. 117.
Aduena 70
Aduenam eſſe 22
Aduene 22
Aduenire 87.94
Aduerbiū iurādi 46
Aduerſarii.36.115. 154.160.
Aduerſarius.114. 140.160
Aduerſatrix 157
Aduerſum 93
Aduerſus.80.118. 119.
Aduesperaſcere.122
Ad uictum neceſſarium.46.
Ad uitā ptinēs. 46
Ad uitā reſuare.46
Adulari 49
Adulterare 92
Adulteria 92
Adunare 154
Aduolare 114
Adurere 54
Aduſtio 73
Aer corruptus 157
Aereus color 44
A facie 129
Affectus 161
Afferre. 11.12.60. 103.117.
Afferens ſemen. 41
Affigere. 68.112
Affinitatem contrahere.57
Afflictio.4.83.120. 121.151.
Affligens uel depopulans.65
Affligere 60.65.69 83.94.100.108. 113.120.121.170.
Affligi 80.126
Affluere. 95.127
Ager.18.49.60.61 156.
Agger.47.50.67. 108.135.
Agere 124
Agere predas 132
Agitare 96
Agitatores 19
Agglutinare 27
Agmen 1.66

Fo.

Agmina 50.123
Agna 79.144
Agne 73
Agni 58.73.78.79
Agnitio 34.99
Agnoſcere 61.99
Agnus.29.58.73. 78.79.149.157
Aggrauare 72
Aggrediar 63
Agri 157
Agricola 5.60
Agricole 5
A.interiectio 2
Aiunt 92
Ala.1.25.76.135
Alba 81
Albe 81
Albi 81
Albugo 15.156
Album eſſe 81
Albus 44.81
Ale 76
Alleluya 34
Alere 46.73
Alleuiare 141
Alexandria 92
Allia 158
Allidere 86.101.150 153
Allidere manu 110
Aliena 99
Alienare.39.41.99
Alienatio 99
Aliene 99
Alieni 39.99
Alienigena 99
Alienum facere 99
Alienus 39.99
Alligandum 39
Aligare 43.122
Alimonia 85
Alioquin 6
Aliqua res 85
Aliquid 85
Aliquis 87
Aliquod 27
Alliſio 9.101
Alium 158
Alius 5
Aloe 2
Altare 26.38
Altaria 38.141.
Alter 3.4.165
Altera 3
Altera die 87
Alter ignotus 128
Altilia 1.
Altiſſimus 117
Altitudines. 16.66
Altitudo. 19.20. 140.148.150
Altum 148
Alueus 155
Amabilis 2.77
Amantes 28
Amantiſſimus 61
Amara 91
Amare 2.112
Amaricare 91
Amariſſimi 91
Amariſſimus 91
Amaritudinē inferre.85
Amaritudines 91
Amaritudo.84.91

Fo.

Amarum 91
Amarum eſſe 91
Amatores 62
Ambire 154
Ambulantes 35
Ambulare.11.31.35. 64.157
Amantes 28
Ame 89
Amen 6
Amentia 156
Amethiſtus 3.48
Amica 62.151
Amici 149
Amicicias inire. 42
Amicire 115
Amicum eſſe 151
Amicus 149.151
Amygdale 167
Amygdalus 82.167
Amittere 112
Amor 2.
Amores uel dilectiones.2.
Amouere.23.32.33. 94.142
Amplexari 42.128
Amplexatio 42
Ampliꝰ.71.113.145. 146.147
Amputare.40.142
An 6.32
Annales 39
Anathema 55
Anathematizare 55
Anceps 68.126
Ancilla 6.166
Ancille 6.166
Ancipites 126
Angeli 1.5
Angelus.35.80.88.
Anguli.38.61.105. 125.128.129.142
Anguli pro principibus 128
Angulus.31.69.76. 128.129.142
Anguſta 165
Anguſtare ſiue arctare.2.
Anguſtia. 28.122. 134.135.138.142. 155.
Anguſtiare.29.134 137.
Anguſtiari 68
Anguſtie. 68.90. 106.135.
Anguſtum 135
Anguſtus 134
Anni 165
Anima 84.101
Animal 12.46
Animalia 46
Anime 101
Annona 9
Annorū trium 163
Ante.86.93.111.128 129.139
Ante dare 138
Antemurale 47
Anteq; 59.129
Anticipare 3.138
Antiqua 15.139
Antiqui 70.139
Antiquitas 139

Fo.

Antiquus.70.125. 139.
Antra. 95.114.138
Annuere 70.144
Annulus 57.115
Annunciare.19.38. 93.110.
Annuncians 19.
Annunciationes 80
Anus 58
Annus 62.165.
Anxiari 115
Apparere.66.145.
Apedno 8
Appellare 143
Appendere.73.167 170.171.
Apertio 130.132
Aper 45
Aperire.17.24.127 129.132.144
Apes 27
Apertura 132
Aperture 131
Apis 27
Applaudere 147
Applicare. 59.94 104.122.143.
Applicari 82
Apponere.82.158. 159
Appreciare 123
Appreciari 68
Apprehendere.3.17 45.83.84.104. 154.156.171
Apprehenſio 104
A principio 29
Appropiquare.94 143.170
Appropiquatio 143
Apud 5
Aqua 87
Aque 87
Aque calide 64
Aque ductus 118
Aquila 104
Aquile 104
Aquilo 137
Aquilonaris 137
Arabes 123
Arabia 123
Arrabo 123
Ara[illegible] 55.111.
Aranea 116
Aratio 55
Aratra 11.
Aratrum 55
Arbitrari 30
Arbitri 127
Arbor 7.160
Arbores 160.
Arbuſta 121
Arbuſtum 110
Arca 10.169
Arca uel capſella 9
Arcana 118
Arcanum. 116.157
Architectus 55
Arctare 68.83
Arcturus. 41.75. 86.114.
Arcus 144
Ardere. 16.30.68. 138.
Ardor 30.54.56

Ardua 116
Area 2.26
Arec 26
Areſacere 35
Arena 44
Areola 123
Areole 123
Arere. 55.104.135. 136.157.
Areſcere 54.60. 157.
Argẽtarius artifex. 138
Argenteus 77
Argentum. 16.77
Argiloſa 111
Arguere 65
Arida 54.60.168
Aride 136
Aridus 60
Aries 4.7.86.91. 157.170
Arietes. 4.134.138.
Ariolari 114
Ariolus 142
Arma 3.76.100. 104.162
Armamentarium. 104.169
Armare 49.150.
Armari 104
Armati 49.50
Armatura 49.54 162.
Armatus 49.156
Armenta 6.142
Armẽtum.17.146
Armentarius 17
Armilla. 41.58.133 136.137.
Armille 136.160
Armus 41.118
Armus uel ſura.158
Aroer 124
Arrogans 19.20
Arrogantia 19.128
Aromata 19.99 108.
Aromaticus 142.
Aromatum ſuauis odor.19
Articulus 129
Articulus nominatiui.11.32.80.
Articulus genitiui. 32.80.
Articulus datiui.5. 11.32.80
Articulus accuſatiui 5.11.32.71.80.
Articulus uocatiui 32.
Articulus ablatiui 32.
Articulus demoſtratiuus.32
Articulus uocãdi.32
Artifex 6.55
Artificium 55.
Artus 66
Arua 95.157
A ruina 72.127
Arula 3.78
Arundo 142
Aruſpices 23.76.
Arx 14.25.90
Aſcella 136
Aſcendere.24.100. 108.117.150
Aſcẽdere facere.117
Aſcenſiones 117
Aſcenſor 150
Aſcenſus 117.150
Aſcia 76.121
Aſſare 19.136
Aſſatura bubali. 167.
Aſſimilare 30.92
Aſina 11
Aſine 11
Aſinus 50
Aſini 50
Aſſiſtere 119
Aſſociare 151
Aſpectus 25.39. 45.116.145
Aſpera 150
Aſpa atq; ſaxoſa. 5.
Aſpergere 41.46. 96.128
Aſperſio 94
Aſperum uideri.69
Aſpicere.45.93.116 144.158.159.167
Aſpirare 126
Aſpides 133
Aſpis. 116.133.137 159.
Aſportare 58.60
Aſtare 67
Aſtringere 8
Aſtrologi 32
Aſtucia 124
Aſtutum eſſe 124
Aſtutus 124
Aſſueſacere.95.99
Aſſuetus 85
Aſſumere 84
Aſſumere nomẽ do mini.ſ.Iuramento
Aſſumere .ſ. termi= nos.99.
At 37
Athacus 108
Atad 4
Attendere 93.108. 144.
Attenuare 9.95. 149.
Attenuari 87.137.
Attenuati 29
Attenuatũ eſſe 86.
Atterere.15.29.85. 99.
Attingere 87.94. 99.104.
Attondere 142
Atq; 37
Attractio 92.99
Attrahere 92.154 155.
Atramentum 29
Attrectar.26.86.91
Atria 53
Atrium 53
Atrius 29
Auare rapere 17
Auaricia 17
Auariciam ſequi.17
Audacter 14
Audire.3.144.145. 164.
Auditio 164
Auditus 164
Audiui 3
Auerſatrix 157
Auerſio 98.157
Auertere 29.98. 105.107.128.157.
Auerti 106
Auerti retrorſũ. 99
Auferre.8.9.17.25. 24.26.33.49.78. 86.89.94.95.100 102.103.107.108. 111.112.125.142
Auferre pignus.42
Auferre.ſ.iniquitate 103
Augere 130
Augurari. 97.114 120.
Augures 32
Augurium 97
Aues 18.137
Auis. 114.116.137 153.
Auolare 76.
Aura 30.148
Auribus pcipere.3.
Aurichalcum 98
Auricula 3.12
Auricule 12
Auriga 150
Aures 3
Aurora 160.167
Aurugo 99
Aurũ. 9.28.38.55. 80.106.127.
Aurum obrizũ.127
Auſcultare 144
Auſcultatio68.144
Auſter 95.171
Aut 2.37
Autem 5
Autumnus 110
Auxiliari 115.
Auxiliator 115
Auxilium 115
Axes 61
Axis 110
Azyma 90
Azymum 90

Baculus.87.91.98. 165
Balbus 84.117
Baliſtarius 52.
Baltheum 38
Baltheus 1.3.8.43. 65.
Baptizare 57
Barba 40.167
Barbarus 66.84.
Baſiliſcus 133
Baſes 2
Baſis 2.74
Batus 19
Bati 19
Bdelium 12
Beata 11
Beati 11
Beatificare 10
Beatitudo 10
Beatum dicere 10
Beatum facere 10
Beatũ predicare.10
Beatus 10.11
Behemoh 12
Bella 142
Bellantia 87
Bellare 83
Bellatores 130
Bellum 83.104
Bene 63
Bene agere 63
Bene dicere pro ma ledicere 18
Benedictio 18
Benedictiones 18
Benedicta 18
Benedicti 18
Benedictus 18
Bene dirigere 63
Bene eſſe 162
Beneſacere. 58.63
Beneficium 51
Bñplacere 63.152.
Beneplacitum.152.
Bene uti 63
Beriſſus 71
Beſtia 12.46
Beſtie 12.135
Bether 19
Bibere. 24.90.154 169.
Biceps 126
Biennium 165
Bina 165
Bis 129
Bis decẽ millia.146.
Byſſus 13.154
Bis tinctus 165
Bitumen 50
Biuium. 6.116.165.
Blande fictcq; loqui 49.
Blandicie 49
Blandiri 49.166
Blandus 49
Blaſphemare. 21. 47.55.93.102
Blaſphemia 162
Blaſphemie 21.93
Bona 58
Boni 58
Bonitas 58
Bonum 58
Bonum eſſe 63
Bonum nuntium portare.19
Bonus 58
Bos 17.159.169
Boſphorus 110
Bothri 161
Bothrus 161
Botrus imaturus.16
Boues 7
Brache 110
Brachia 12.41
Brachium 31.41
Bractee 126
Breuiare 40
Breuis 142
Breuiora 142
Bruchus 51.64
Bubali 17
Bubalus 50.63
Bubo 74
Bucella 132
Buccina 60.167
Buccine 167
Bul 13
Bulle 157
Butyrũ. 49.50.63
Buxus 11

Cabus 136
Cacabus 130
Cacumen. 109.136. 145.
Cadauer 93.101.126
Cadauera 126
Cadere 86.93.100
Cadere facere 101
Cadere in infirmita te.79.
Cadumim 139
Calami 142
Calamitas 33.154 157.
Calamus.142.155
Calamus aromati= cus.142.
Calcaneus 122
Calcare 13.31.108 121.137.151.153
Calce abiicere 16
Calciamenta 100
Calciamentum. 78 100.116.
Calciare 100
Calcitrare.152.164
Calculus 52.153
Caldaria.olla 141
Caldarium 28
Caleb 75
Calefacere 63
Calefieri. 49.63. 145.
Calles 9
Callide iſidiari.124.
Callidus 124.
Calidus 49
Caligare 73.124 165.
Caliginoſum 164
Caliginoſus 104. 166.
Caligo 104.116
Caligo tenebroſa 118.
Callis 44.112
Callix 74
Calor 44.49
Caluaria 23
Caluicium facere. 144.
Calumnia 124
Calumnie 124
Calumniã facere. 124
Calumniari 124.
Calx 157
Cameli 25
Camelo pdalus. 40
Camelus 25
Camera 122
Caminus 74.75
Cãpeſtria 123.167.
Campeſtris 78
Cãpus.17.157.168.
Camus 92
Canales 167
Canalis 167
Canaam 76
Cananeus 76
Cancelli 54.155
Candelabrũ. 93.96
Candens 141
Candidum.44.135
Cãdidũ eſſe. 39.135
Candidus 125
Candor 12.81
Canentes 172
Canentes tibiis. 48
Canere. 33.53.94. 120.158
Canere buccina.171
Canere carmen lu= gubre.95
Canicies 157
Canis 75
Caniſtra 108
Caniſtrum.75.108.
Cantabilis 40
Cãtare.40.95.120. 129.151.158.
Cantatrices 158
Cantica 40.158
Canticũ. 33.112.158
Cantor. 158
Cantores 40.158.
Canus 157
Capparis 1.
Capere. 3.45.59. 73.83.84.134.155 171.
Caper emiſſari9.115
Capilli 166
Capillus 97.166
Capita 37.145
Capitellum 80
Capra 115.166
Capre 115
Caprea 133
Capree 133
Capti 68.
Captio 83
Captiua 107.155
Captiuare 24.154
Captiue 155
Captiuitas. 24.59. 155.
Captiuũ adducere, 154.
Captiuus 155
Captum 59.84.
Caput 23
Caput colũne 137
Capulus 101
Carbo 127.160
Carbunculus 100
Carcer. 8.13.14.75. 98.106.134.137
Cardines. 109.127. 134.168.
Cardo 43.78.135.
Carduus 41
Carectum 3
Carectus 107
Carjathaim 143
Carmelus 78
Carmen 32.158
Carmẽ lugubre.95
Carmina. 40.94 158.
Carneus 19
Caro 19.95.154.
Caro pro homini= bus.19.
Carpenta 55
Carthalus 59.108
Cartilago 26
Carruce 78.
Caſei 166
Caſia 142
Caſtella 14
Caſtigare 65.
Caſtigatio 99
Caſtra 51
Caſtrametari 51
Caſtrametatio 51
Caſtra ponere 51
Caſtrum 14
Caſus 143
Caſu accidere 7
Cataplaſmare 91
Cataracte 9.137
Cathedra 70
Catena 3.86.153.
Catene 41.86.168.
Catus 28
Catuli 22.78
Catulus 22
Catulus leonis 78
Cauda 6.40
Caude 40
Cauea 106
Cauerna.3.102.109
Cauerne 44
Caula 23.75.95
Caule 21.58.113
Caupona 38
Cauſa. 2.27.61.196 147.
Cedere 81.99
Cedere extremos 40.
Cedrus 9.41
Ceci 114
Cecitas 109.114
Cecus 114.
Celare. 42.74.77. 89.137.
Celaria 8
Celarium 9
Celatura 56
Celatare 61.141
[illegible] 9
[illegible] 35
[illegible] 124.159.165.
[illegible]
[illegible] 159.165
[illegible] 131
[illegible] 117
Cenaculum 117
[illegible] 84
Cenum 17
Cenſus 89
Centum 84.85
Cepe 17
Cephas 75
Cera 31
Ceraſtes 166
Cerimoñia 55
Cernere 145
Certamen 143
Certare 28
Certum 74
Cerua 4
Cerui 4
Ceruicalia 109
Ceruices 131
Ceruix 124
Ceruus 4
Ceſſare. 21.56.60. 65.70.75.119.122 156.160.
Ceſaries 131
Ceſſatio. 147.156.
Cete 171
Cetus 46.66.112. 122.139.
Chameleon 75
Charadrion 7.
Charitas 2.62
Cherub 78
Cherubin 78
Chytropodes 75
Chorda 89
Chorde 87
Chori 44
Chorus cãtãtiũ.34.
Chorus.44.50.74
Chriſtalus 3.144.
Chryſolithus 172.
Chriſtus 160
Cyathi 102
Cibare 78
Cibaria 9.79.83. 154.
Cibi 59.132
Cibum 18
Cibum capere 18
Cibus. 5.11.29.59. 83.154.
Cicatrices 42
Cicatrices hñs. 55.
Cicatrix 10.158
Cicer oleoſrixũ.141
Cidarim 137.
Cidaris 137
Cilicium 167
Cymbala 136
Cyminum. 76
Cinamomũ.19.142
Cincini 140
Cinere ſuſcipere.32
Cingere 102
Cingere in modum corone.116.
Cingulum 3.8.86
Ciniſes 76
Cinis 9.23.32.121. 126.157.
Cypri 78
Cyprus 78
Circulus 1.41.57. 96.140.
Circuli. 23.106.112. 144.
Circuire 68.102. 105.107.140.158.
Circuitus 140.
Circuagere 154
Circuncidere 86. 99.124.
Circundare. 41.43. 51.68.102.105.120
Circunducere 105
Circunedificare 21
Circũligare.38.121.
Circumlinire 74
Circunſepire 21
Circunſpicere 128.
Circunuenire 37.
Circunuoluere.137
Cirogrillus 167
Ciſterna 13
Cithara 76.144.
Cithare 77.
Cito 45.85
Cito pergere 12.
Cito uenire.45.85.
Ciuitas 14.143
Ciuitates 116
Clam. 15.82.83.151
Clamare 32.40. 129.134.137.143. 151.158.
Clamor.33.40.120 134.137.159.151. 158.
Clamores 157
Clangere 53.171.
Clangor 149.171
Clara 68
Clare 68.
Clarum eſſe 135
Claudere.4.23.121.
Claudi 99.129
Claudicare.129.136
Claudum fieri. 129.
Claudus 99.129. 142.
Claui 109.158.
Clauſum 110
Clauſura 106.122
Clauſure 106
Clauſus 122
Clauus 71
Clemẽtẽ eſſe.149.
Clementia 51
Cleri 167
Clibanus 171
Clypei 125.162
Clypeus.25.75.107
Coaceruare.76.139
Coadunare 158
Coagulare 142
Coagulatus 20
Coanguſtare 142
Coanguſtiare 154
Coarctare 13.29. 83.134.
Coccus 170
Cochlea 82.
Coccineus 165
Coccinum 165
Coctio 96
Coccinus 78
Coctum 8.
Coctus later 55
Cocuus 23
Cogere.2.7.9.129. 131.
Cogitare.7.14.24. 39.55.56.62.66. 88.99.106.125. 169.
Cogitatio 26.39. 56.62.117.125.151
Cogitatiões.36.39. 53.56.66.106.117 125.151.161.166. 168.
Cogitatus 116
Cognatio 63.64. 70.98.166.
Cognatus 57
Cognitus 99
Cognoſcere 99
Cognoſcere carna= liter.61.
Cognoſci 61
Cohabitare 38
Coherens 120.
Coherentes 112
Coherere 27
Cohibere. 9.122. 160.
Coire 146
Coitus 160
Colla 16.135
Collabi 147
Colare 40.
Collectio 122
Colere 22.111.128
Colere idola 121
Colles 20
Collidere 85.101. 102.149.167.
Colligare 138.144
Colligatiões.55.113
Colligere.1.8.9.22. 76.78.84.125. 158.144.
Colligere racemos remanentes.117.
Colligere uel copu= lare.21.
Collirida 47
Collis 2.170
Collocare 70.97
Colocynthide. 130.
Colonus 70
Color 80
Color carbaſinus 79.
Coluber 97.171
Collum 25.135
Columba.25.62.65
Columbe 62
Columna 103.119
Columne 119
Coma.29.125.140 142.
Cõburere.5.16.68. 73.81.103.110.136. 138.168.
Combuſtio.73.168
Comedere.5.18.85. 84.124.
Commendare 130.
Cõmeſſationibus uacans 39
Comentariis 29
Comminari 160.
Cõminuere.29.31. 58.61.63.79.151. 159.169.
Cõminutum. 31.88 102.169.
Cõmiſcere.15.24. 82.122.153.
Commiſceri 146.
Commiſſure 42.
Cõmitatus 146
Commodare. 104 154.
Cõmorari. 45.82
Commotio.40.95 96.146.152.
Cõmouere. 25.26 38.44. 95.109. 146.152.
Cõmoueri. 54.76 86.96.109.149.
Compages.135.141
Comparare.69.92. 108.133.157.
Comparatiuũ. 89.
Compati 112
Cõpes. 72.98.116.
Compedes 3.39. 40.98.
Compellere 5.129
Compelli 9
Cõpeſcere.155.169
Compingere. 27. 107.135.
Complacere 152.
Complecti 42.106
Complere.8.18.75 88.107.140.163 167.170.
Complicare.23.42.
Complodere 110.
Compluta 87.
Cõponere. 40.65. 123.153.171.
Cõportare 133.
Compoſitio 170
Compoſito gradu incedere.116.
Comprehẽdere.27 99.102.171
Comprobare 122
Compunctiones.31
Cõputare. 56.130.
Cõputreſcer.11.42. 107.112.160.169.
Commutare 165
Cõmutatio.49.87
Concaſſare.25.87.
Concatenare. 153
Concauum 13
Concedere uitã. 46
Concentus 93
Conceptus 36
Concha 75.109
Cõcidere. 21.26.63 78.79.86.88.100 101.128.131.132. 142.146.165.168.
Cõciliũ.8.106.127.
Concinare 136
Concinere 120
Concipere. 36.44. 63.111.
Conciſio 55
Concitare 107
Cõclamare.40.137
Concludere. 21. 76 94.100.106.107 110.122.
Concluſio 106.
Concordia 163
Concremare 16
Concrepare 171
Concreſcere 124
Concubare 160
Concubina. 83.128
Concubine 128
Cõcubitus. 128.160
Cõculcare. 13.16.31 38.151.152.154 158.
Conculcata 13
Conculcatio. 13.151 152.
Concupiſcentia. 50
Concupiſcere. 2.26 49.77.169
Concurrere facere 108
Concuſſio 146
Concutere 96.100. 119.128.146.152
Condẽnare. 45.46 121.153
Condẽnatus 153
Condere 9
Condenſa.106.112 155.
Cõdẽſe frondes.112
Condire 51
Conditum.76.153.
Conducere 78.161
Conducta 162
Conductus 162
Confecta 153
Conferre 108
Confeſſio 61
Conficere 153.
Cõflare 40.67.100 138.170
Conflatile 100
Confluere 95
Conficere 153
Confidenter 14
Confidentia 14
Confidẽtiam habe= re.14
Confidentie 14.
Cõfidere.14.51.150 165.
Configere 86.138
Confinia 26.111.
Cõfirmare. 20.45. 73.109.115 140. 170.
Confiteri 61
Cõfortare. 6.10.20 45.109.115
Cõfortari. 9.15.20. 45.
Confringens 140
Confringere. 21.26 28.29.56.57.79. 87.101.109.124 127.129.149.151 152.155.165
Conffugere. 25.96. 116.
Cõfundere.10.11.15 15.16.52.60.76
Confundi 76
Confuſio 13.76
Cõfuſionẽ faciẽs. 13
Cõfuſiõe plena. 125
Congerere 133
Congeries 21
Conglutinare 27
Congregare.1.8.22 27.40.65.76.77 84.107.109.114. 116.124.133.138. 139.142.144. 147.
Congregari 124.
Congregatio. 42 66.138.139
Coniectare 166
Coniectores 54
Coniicere 133
Coniuncti 169
Cõiũgere.42.144
Coniugia aſſociare 57.
Coniurare 144
Coniuratio 144
Coniux 156
Conubia copullare. 57.
Conqueri 66
Conquieſcere.44. 169.
Conſanguineus.62 154.
Conſecrare.55.88.

97.159.
Cōſecratio. 55.97.
Conſecratus 97
Cōſenſus. 126.147.
Cōſeruare. 98.164
Conſiderare. 14.52 53.93.145.156. 158.168.169.
Conſilia 42.66
Conſiliari 106
Conſiliarius 66
Conſiliator 76
Conſiliū. 39.59.61. 66.76.88.106.116.
Conſilium dare. 66.
Conſilium inire. 66.
Conſolari 95.97
Conſolatio 97
Conſolationem accipere. 97
Conſolationes 97
Conſolidare 45
Conſopire 152
Conſopiri 124
Conſpectus 139
Cōſpergere. 82.128
Conſperſa 15
Conſperſe 15
Conſpicere 145
Conſpuere 69.155
Cōſternari 44
Conſtituere. 65.67 89.100.101.105.119 130.140.155.158.
Conſtitutū. 55.166
Conſtringere. 8.15. 83.110.171.
Conſuere 171
Conſuetudinē habere. 83.99.
Cōſuetudo 9.51.166
Conſulere 52.154.
Conſumare 170
Conſumari 25
Cōſumatio. 76.99.
Conſumatus 163
Conſumere. 5.29 30.31.35.70.107 109.136.170
Conſumi 22
Conſumptio 116
Cōſumptū eſſe. 150
Conſurgentes. 140
Cōſurgere. 114.140
Conſutum 58
Contabeſcere 124
Cōtaminare. 2.47 58.167.
Contēnere. 12.13.91 118.154.
Contēplari. 45.52. 137.145.154.169.
Contempta 13
Contēptibilis 13
Contemptio 13
Contemptum 13.
Contemptus. 13.34. 154.
Cōtēdere. 147.152.
Contenebrare. 158.
Contenebrari. 121 139.
Contenebratio. 58.
Contentio. 26.90. 91.101.
Contentioſa 102
Cōterere. 15.29.31. 33.35.37.58.61. 72.74.76.79.90 99.101.127.131.152 153.154.158.171.
Cōteri. 84.86.144.
Conternans 163
Conteſtari 113
Conticere 30
Conticeſcere 30
Contignatio. 9.143
Cōtinere. 9.73.142.
Cōtingere. 27.87. 143.
Continuare 167
Contorquere 77
Contra. 5.11.36.65. 86.93.118.119.120 133.138.
Contractum 141
Contradicere. 7.95 127.
Contrahere. 8.43. 54.85.142
Contrahi 50
Contrarium 36
Contrarius 143
Contrarius incedere. 126.
Contremiſcere. 38. 44.103.146.149
Contriſtare. 60.65. 72.73.
Cōtriſtari. 11.69.121 139.146
Cōtritio 29.57.137 155.156.
Cōtritiōes. 121.155.
Contumax. 91.99. 107.
Contumelia 26
Cōtumeliā facer̄. 93
Cōtundere. 80.159
Conturbare. 12.30. 34.55.50.76.103. 109.112.116.126. 141.147.
Conturbari. 12.84. 107.124.126.146.
Conturbatio. 1.12
Conturbatus 28
Cōtuſſium 79
Conuallis 6.21
Connubia copulare 57.
Conuenire 65.
Cōuerſio. 157.158.
Conuertere. 36.105 157.162.
Cōuerti 36.106.
Cōuerti retrorſū. 99
Cōſueſcer̄. 108.147
Cōuinci delicto 10.
Conuiue 16
Conuiuiū. 83.149 169.
Conuocare. 40.137
Conuoluere. 1.168
Cooperire. 52.137. 171.
Coopertorium. 137
Cophini 28
Cophinus 28
Copioſa 146
Copulare 21
Copulatio 82
Coquere. 8.19.96. 113.124.
Coquus 57.
Cor 15.80
Cor recipere 81
Cor uulnerare 81
Coram. 93.128.129 138.139.
Corda 72.81
Correctio 63
Coriandrum 20
Corriger̄ 36.67.171
Corrigia 168
Corripere. 48.63. 65.73.
Cornu 144.
Cornu peutere. 95.
Cornua 144
Cornua produces, 144.
Cornutū eſſe. 144
Corroborar̄. 20.45
Corroborari 45.
Corrodi 124.
Corona 20.97.106 116.125
Coronare. 4.16. 137.158.
Corone 116.125
Coronule 106
Corroſio 127
Corpora uel cadauera. 22.
Corpus 19.21.22. 26.83.154
Cortex 128
Cortina 69
Corruere 79.94 101.126.127
Corrumpere 42
Corruptio. 42.160.
Corruptum 106
Corui 122
Coruus 122.
Coſta 136
Coſte 136
Coturnices 162
Coturnix 162
Crapula 151
Cras 87
Craſſe 18
Craſſitudo 52.111
Craſſum 18
Craſſus 18
Crater 1.78.144.
Craticula. 42.73 150.
Creagre 66
Creare. 18.44.141.
Creator 18
Credere 150
Creditor 104
Cremare 140
Cremium 68
Crepido 115
Creſcere. 19.21.27 71.117.136.145.156
Cribrare 56.96
Cribrum 73
Criminator 150
Crines 49
Crinis 144
Crypta 88
Crocus 78
Cruciare 44
Crudelis 53.74.
Crudelitas 74
Crudum 92
Cruor 30
Crura 79
Cruſtula panis 102
Cubare 146.160.
Cubicula 43
Cubicularia 108
Cubiculum. 43.169
Cubile 146.160
Cubiti 6.9
Cubitus 6
Cucumerariū. 144.
Cucumeres 144
Cuius 11.
Culine 19
Culmen 143
Culpa 162
Culter. 54.135.158. 161.
Cultri. 5.23.49.54 158.
Cultus 53.111.
Cultus muliebris. 91
Cum. 5.6.11.72.75 118.119.120.
Cuncꝫ 37
Cuncta 75
Cunei 42
Cuneus 81
Cupido 50
Cur 8.62.85
Cura 62.77
Curare 8.152
Curatio 152
Currens 149
Currentes 149
Currere. 147.149 152.
Curſor 15
Curſus 149
Currus 150
Cus 74
Cuſtodia. 52.98. 130.164
Cuſtodes 97.102
Cuſtodire. 56.98 102.137.164.
Cuſtos 164
Cuſtos arce publice 23.
Cutis 24.114
Curuare. 77.79. 114.159.
Curuari 106.113
Damaſcus 31
Damnum 97
Damnū inferre. 121
Dare 62.105.167
Datiui caſus 5
Dator legis 53
De 2
Dealbare 81
Deābulare. 53.167
Deambulatoria. 35.
Deaurare 58
Debellare 83
Debere 104
Debilis pedibus. 99
Debilitare 79
Debilitari 79.104
Debita 104
Debitor 43
Debitorē eſſe 104
Debitum 104.
Decachordus 125
Decaluare 91.109 144.166.
Decani 125
Decem 125
Decem millia 145
Decens 2
Decenſus 69
Deceptio 160
Decernere. 55.139
Decerpere 9
Decerulcare 124
Decidere 86.93
Decima 125
Decima pars 125.
Decimas offerr̄. 125
Decime. 88.103.125
Decimus 125
Decipere. 37.65.99 103.107.132.151. 156.168.171.
Decipula 75
Declarare 102.131
Declaratio 131
Declinare. 23.50. 69.86.98.107.127 128.160.164.165
Declinare ad occaſū 122.
Delinare ad ſiniſtrā 164.
Declinatio 125
Decliuium 123
De conſpectu 129
Decor. 33.66.100. 125.
Decorar̄. 66.73.95.
Decores 100
Decori 100
Decorū eſſe. 66.100
Decorus 33.58.66.
Decorticar̄. 129.142
Decrepitus 70
Decretum. 59.166
Decurrere 94
Decurrere facer̄. 90
Decurſus 128
Dedicare 51
Dedicatio 51
Deducere. 64.69. 94.95.97.167
Deeſſe. 43.52.86. 99.113.
Defectio 44
Defectus 8.52
Deferre. 12.60.103
Defeſſus 66
Deficere. 3.8.22.25. 52.57.60.66.74. 75.80.88.90.107 113.114.115.116.119 130.140.156.162. 170.
Deficiens 116
Defigere. 57.98. 142.171.
Definitio 20
Defluere. 69.86.93 94.96.101.104. 167.
Deformari 25.
Deformes 148
Defricare 91
Deglutire 15
Deiicer̄. 61.107.108 162.
Deinceps. 34.117
Delectare 166
Delectari 120.156
Delectatio 166
Delere. 22.70.74. 75.78.79.83.86. 160.164.168.
Delicata 113.120
Delicate 129
Delicatum 120
Delicatus 150.166.
Delicie. 100.113.120
Deliciis affluere. 65. 120.
Delicta 132
Delictū. 10.42.162.
Delictum cognoſcere. 10.
Delinquere 10
Delubra 34.50
Delubra mortuorū. 102.
Deludere 82
Demergere. 43.57
Demetere 17
Demiſſo capite. 4. 39.
Demoliri. 17.42. 71.100.105.
Demon 89.156
Demones. 156.166.
Demonia 5.135
Denigrare 56.
Denigrari. 139.160.
De nocte cōſurgere 161.
Dens 165.
Dens molaris 80.
Denſitas 56
Dēſum frōdoſū. 112.
Denſum lutum. 111
Dentes 83.165
Dentes elephantorū 165.
Denudare 132
Denunciare 113
Deorſum 120.170
Deoſculari 104
Depaſci 17
Depauperare 70
Dependens 69
Depilare 91
Depingere 53
Deponere. 37.67 69.73.102.
Depopulari. 13.65 156
Depoſitum 158
Deprauans 1
Deprauare 122
Deprecari. 17.48. 51.68.125
Deprecatio. 47.51. 125.
Depredari. 13.105. 117.156.165
Deprimens 86
Depulſa 29
Deſcendere. 57.69. 98.136
Deſcenſio 98
De ſcorto natus. 41
Deſcribere 53.169
Deſcribere p genealogias. 63.
Deſcriptio 16
Deſerere. 43.98.131
Deſerta. 54.123.163
Deſerte 54.163
Deſertū. 71.123.135.
Deſertum eſſe 6
Deſertū facere. 54 163.
Deſiderabile 50
Deſiderabilia 50
Deſiderabil̄. 50.77
Deſiderare. 49.59. 76.77.123.153. 158.160.165.
Deſideria 50
Deſiderium. 1.2.94. 158.169.
Deſinere 43.152
Deſiſtere 17
Deſolare 54.71.74 100.133.163.
Deſolata 12.165
Deſolatio. 12.163. 164.
Deſolationes. 163. 164.
Deſpectio 13
Deſpectus 13
Deſperare. 7.60.96
Deſperata 7
Deſperatio 7
Deſpicere. 12.13.131. 141.145.167.
Deſpondere 65
Deſpōſar̄. 10.55.65.
Deſponſata 10.
Deſponſatio 57
Deſtructe 163.
Deſtructio. 37.54
Deſtruere. 36.54 55.104.105.153. 164.
Deſuper 117
Derelinquere. 65 105.115.
Deridere 82.159.
Deriſor 82
Deriſores 82
Deriſus 141
Derogare 125
Detegere 74
Detentio 122
Deterrere 57
Determinare 44
Deteſtandus 40
Deteſtari 40.140
Detinere 122
Detractio 82
Detractores 165
Detrahere. 13.25.69 82.84.85.91.93. 94.132.
Deuaſtare. 30.54 117.156.
Deuia 122
Deuiare 45
Deuium 105
Deuoluere 23
Deuorare. 5.15.35. 51.82.83.
Deuouere 55
Deus 1.5.135
Deuteronomium. 165.
De uultu 129
Dexter 64
Dextera 64
Dexterā tenere. 64
Dextera uti 64
Dextralia 112
Dextrū. i. auſter. 65.
Diabolicus 15
Diabolus 15.160
Diadema 80.97.
Dicens 7.
Dicer̄. 7.27.92.120
Dicitur 7.
Dies 62.65
Dies duo 62
Dies feſti 66
Dies feſtus 43.66
Dies inſignis 77.
Dies iuuentutis. 14
Dies plene lune. 77
Differre 3.111
Difficile 128
Difficiles 60
Diffundere. 67.98. 131.
Diffundi 127
Digiti 133.
Digitus 9.133
Dignitas 33
Dignus 16
Dii 5
Dii gentium 5
Dii pro iudicibus 5
Diiudicare. 63.127
Dilacerar̄. 16.17.165
Dilacerata 16
Dilaceratio 131
Dilatare. 79.132. 149.
Dilatari 131
Dilatatio 149
Dilecta 2.61.
Dilectio 2.61
Dilectus. 2.28.61
Diligenter 2.8.
Diligere 2.42.56.
Diluculum. 128.160
Diluuium 13.160.
Dimembrare 105
Dimicare 83.133
Dimidiare 52.53.
Dimidiū 17.53.128
Dimidiū chori. 84
Diminui 129
Dimittere. 62.65 71.98.101.105.108 115.127.152.155 159.162.164.165.
Dinumerare. ſ. p cogitationes. 63.
Dipſas 136
Directio 99
Directum 71
Directus 71.
Direptio 165
Direptus 13
Dirigere. 11.31.71 73.97.128.136.
Diripere. 13.19.102. 162.165.
Diruere 15.131.
Dirumpere. 17.77. 105.129.144
Diſcalciatus 63
Diſcere 6.83
Diſciplina. 62.65 161.
Diſcipulus 83
Diſcooperire. 24.
56.131.
Diſcoopertum. 24.
Diſcordie 28
Diſcurrere. 35.137 152.167.
Diſſecare 17.25.
Diſſeminare 101.
Diſſimulare 9.162.
Diſſimulare ſe audire. 55.
Diſſimulare ſe eſſe qui eſt. 99.
Diſſipare. 13.15.17 41.42.44.47.50 54.71.85.89.104 105.126.127.131. 144.160.163.
Diſſipari 13
Diſſipata 17
Diſſipatio. 104.127
Diſſoluere. 85.89. 119.127.131.152.152
Diſſolui 87
Diſſolui pauore. 89
Diſſolutio. 127.152.
Diſpenſare 73
Diſpenſator 84
Diſperdere. 8.42 70.74.75.79.136 160.163.164.
Diſpergere. 12.13. 41.98.101.126.127 132.166.
Diſperire 1.10.163
Diſperſio 40
Diſplicere 69.139
Diſponere 73.123
Diſpoſita 141
Diſpoſitio 42.61.
Diſrumpere 13.17
Diſtillar̄. 40.90.98.
Diſtincte 131
Diſtribuere. 49.67. 129.
Diſtringuere 142
Diſſuere 131
Ditare 125
Diuerſa genera. 127
Diuerſorū. 82.104
Diuerſus color. 103. 133.
Diuertere. 107.115 128.
Diues 72
Diuidere. 12.19.23 53.101.126.128.130 131.132.147.165
Diuinare 114.142
Diuinatio 142.
Diuinatores 12
Diuini 4.12
Diuinus 62
Diuiſio. 19.128.131
Diuiſiones 23.49 128.131.
Diuitem facere. 125
Diuites 125
Diuitie. 33.35.47. 52.99.125.
Docere. 6.14.65.69 83.
Doctiſſimus 25
Doctor 53.69.110.
Doctus 83
Doctrina. 3.62.65
Dogma 5
Dolare 53.129
Dolatoria 76
Dolens 72
Dolere. 10.26.44. 48.72.121.
Doli 4.9.151
Dolor. 2.28.44.72 91.119.121.158.
Dolorē inferre. 72
Dolores. 42.94.121 135.
Dolore torqueri. 15
Dolor meus 15
Doloſa 49.151
Doloſe ager̄. 49.99
Doloſus 99.151
Dolus. 151.162.169.
Domina 20
Dominantes 91
Dominari. 16.66. 92.122.147.159. 162.168.
Dominatio 92
Dominationes 92
Dominator 2.92.
Dominatrix 20
Domine 159
Dominiū. 92.122.
Dominus. 2.16.20 91.156.
Domuncule 14
Domus 10.14.34
Domus auium. 14
Dona 103.105.
Donare. 51.158.159
Donec. 6.29.112.113 115.
Donum. 93.103. 105.161.
Dormire. 71.96. 156.147.160.
Dormire cum uxore. 16.
Dormitare 96.
Dormitatio 96
Dorſum. 20.124. 161.
Dos 85
Dotare 37.85
Draco 82.171
Dracones 2.171
Dromedarii 15
Dromedarius 150.
Ducatus 147
Ducere. 27.64.70. 97.117.
Ducere choros 27 44.48.
Duces. 2.94.125 127.162.
Ductile 144
Dulcedo 92.121.
Dulcem eſſe. 88.92. 123.
Dulcia 92
Dulcis 92
Dulcorare 92
Dum 112.153
Dum adhuc 113
Dummodo. 153
Dumtaxat 5
Duo 165.169.172
Duo anni 165
Duo cubiti 6
Duodecim 165
Duo muri 50
Duo fideli 17
Duplex 78.126.165
Duplicare 78
Duplicatio 78.
Duplicia. 78.126 165.
Durari 144.
Dure accipere 69
Duricia 121.144
Duriſſima. ſ. petra. 48.
Durum eſſe 144.
Durus 144
Dux. 6.93.127.163.
Ea que laborauerat 34.
Ebria 147.161.
Ebrietas. 161.169
Ebrii 161
Ebrium eſſe. 161
Ebrius 161
Ebulire 93.168
Ebur. 122.168
Ecce. 5.6.9.32.34 35.36.
Ecce ego 36
Eccleſia 139.
Eccefie 139
Eccleſiaſtes 139
Ecepto 16
Econtrario 171
Edere 168
Edes 10.14.34
Edes. ſ. deſtructe 6.
Edictum 8.32
Edificar̄. 16.45.46.
Edificium 16
Edicule 14
Editui 76
Educare 59.
Educere 67.100. 117.127.154.163.
Effeminate 139
Effeminatus 139
Efflorere 96.131
Effluere 82
Effugium 96
Effundere. 41.67 123.127.135.150 166.
Effundi 127
Effuſio 10
Egeni 120
Egenus 29.120
Egere 149
Egeſta 67
Egeſtas. 9.52.149 159.
Ego 7
Egredi. 67.93.100 101.115.131.
Egregia 133
Egregius 100
Egreſſus 67
Egrotare 48
Egrotationes 48
Egrotus 48
Ei 81
Eiicere. 20.26.58. 59.95.104.162
Eis 81
Eius 81
Elabi 104
Elate 170
Electi 14.18.
Electrum 56
Electum 18.31.139.
Electum tēpus. 73
Electus. 10.14.17. 18.27.
Elegans 58.66
Elemoſyna 134
Eleuare. 29.96.99. 103.108.148.152. 156.
Eleuari 20
Eleuatio. 20.96.105 117.156.
Eligere. 7.14.17.18
Elongare 150
Eloquentia 5
Eloqui 158
Eloquia 7
Eloquiū. 7.27.59 158.
Eloquiū myſticū 83
Emanare 140
Emarceſcere. 57 68.104.
Emere 19.38.78. 141.156.
Eminens. 20.109. 170.
Eminere 9
Eminentiores 20
Emiſſarii 92.162.
Emiſſiones 162
Emittere 162.
Emptio 142
Emula 135
Emulari. 54.141 170.
Emulator 141
Emulus hoſtis. 114. 134.
Emunctoria 84
Emungere 87
En 35.36.
Enarrare. 3.110.158
Eneum 97
Enigmata. 43.44
Enim 37
Enos 7
Enſis 54
Enumerare 130
Enutrir̄. 21.73.146.
Eoquod. 11.129. 170.
Eoquod non. 15
Ephi 4
Ephod 8
Epiſtola 1
Equalem eſſe 108
Equale pondus 12
Equare 76.123
Eque 151
Eques 131
Equi 107.
Equidem 24.
Equitas. 70.71.93 131.
Equitates 71.106
Equitatus 107.
Equum eſſe 170
Equus 106
Erradicare. 122.168
Erradicatio 107
Errare. 94.95.156. 158.160.171.
Erat 70
Erectio 140

Eregione 95.99
Ereum 97
Ergaſtulum 51
Ergo 5.37
Erigere.40.67.69.166.
Erinacii 167
Eripere. 49.102.128.129.159.
Ero 2
Error. 10.108.156.171.
Errores 37.135
Erubeſcere.44.52.76.
Eructare 35.150
Erudire 51.65.
Eruditio 65.161
Eruditus 161
Eruere. 49.71.102.128.
Erumna 156
Erumnoſus 22
Erumpentes 39
Erumpere. 17.22.96.99.105.132.
Es 97
Eſca.5.18.38.59.83
Eſce 59
Eſſe.5.33.34.35.36.127.
Eſſe amplius 113
Eſſe in ſtate 140
Eſſe iudicium 28
Effet 70
Eſt 70.
Eſtas 54.140
Eſtimare 56.108.125.
Eſtimatio 125
Eſtiuum 141
Eſtiuum cenaculum 143.
Eſtuare 16.50
Eſtus 49.54.168.
Eſurire 151
Eſuriens 26
Et 2.24.37
Etas 16
Etas florida 21.
Etate conſumi 22
Etenim 8.24
Eternitas 112.115
Eternū.112.118.119.
Eternus 139.
Ethanim 5
Ether 159
Ethiopes. 74.135.
Ethiopia 74
Ethiopiſſa 74
Ethiops 74
Etiam 5.24.57.
Etiam ſi. 5
Etſi 6
Eua 46
Euacuare. 17.123.150.
Euadere 88.102
Euaginare.132.150.165.
Euaneſcere 34
Euangelizans 19.
Euangelizantes.19.
Euellere. 98.104.105.122.125.140.165.
Euellere capillos.91
Euenire 143
Euentus 143
Euertere 36.
Euge 3
Euigilare 68.140
Euitare 56
Eunuchi 110
Eunuchus 110.
Euoluere 102
Euomere. 138.139
Ex 88
Exacerbare. 91.169
Exactor 94
Exacuere 3
Exaduerſo 95.143
Exagitare 17
Exalare 53
Exaltare.21.65.103.108.129.148.150.156.
Exaltari 26.
Exaltatio. 91.99.148.156.
Examen 66
Examinare 138
Exareſcere 157
Exaſperans 91
Exaſperare 53.
Exaudire. 120.125.164.
Excauare 159
Excecare 114
Excedere 147.
Excellentia 71.
Excellere 71.147
Excepto. 12.16.39
Excelſa.16.20.140.148.
Excelſi 148.
Excelſior 20
Excelſiorē eſſe. 20.156.
Excelſum. 16.69.148.170.
Excelſum eſſe. 156
Excelſus.20.28.117.148.166.
Excerebrare 124
Exceſſus mentis.52
Excidere.26.30.33.35.102.113.129.144.
Exciſio 30.78.102
Excitare 114.140
Excogitare 161
Excoquere 138
Excoriare 132
Excubare 133
Excutere. 11.42.109.102.
Execratio 5
Exēplar. 16.30.132.133.136.
Exemplum. 117.145.171.
Exequare 157
Exercitatio 158
Exercitus 21.46.57.135.
Extendere 31
Exhilarare. 63.134
Exhorreſcere 39.
Exigere 94.104
Exilire 155
Exilium 168
Exinanire 125
Exire 67
Exire compellere. 26.
Exiſtimare 56
Exitus 67
Exime 89
Exordium 145
Exoriri 41
Exoſſare 122
Expandere. 92.98.151.152.150.160.
Expaueſcere. 54.124.
Expectabilis 169
Expectare. 28.44.47.62.76.80.85.156.
Expectatio.68.139.
Expedire. 49.113.157.
Expediti 49.51.
Expeditus 49
Expellere. 26.28.29.33.70.95.104
Expergiſci. 68.114.
Experimento diſcere.97.
Expiare 45.78.
Expiatio 94
Expiationes 78
Explanare 11
Explicans 168
Explorare. 52.53.146.169.
Exploratores 169.
Expoliare 70.
Exponere 133.
Exprimere. 38.53.90.159.
Exprobrar. 55.152
Expuere 69
Expugnare.83.160
Expurgare 129
Exquirere 31
Exquo 29
Exſiccare. 53.54.60
Exſufflare 100
Exſurgere 114
Extabeſcere 38
Extendere.2.69.71.94.98.110.131.144.147.
Extenſum 71
Extenſio. 153.160
Exterminare. 70.79.102.
Exterrere 94
Exterius 44
Extimare 166
Extimationes. 166
Extimeſcere 56
Extinguere. 31.72.78.
Extollere 2.103.
Extemplo 132
Extra 44
Extrahere. 22.70.91.92.100.
Extranea 99
Extranei 39.99
Extraneum fieri.39
Extraneus. 39.40.99.
Extrema 142
Extremitas 142
Extremū. 76.140.142.
Extremū auris.171.
Extremus 115
Extrinſecus 44
Extruere.16.46.161
Exuere 132
Exultans 118
Exultare. 22.23.118.119.134.151.159.164.
Exultatio.23.119.151
Exuere.68.76.138.168.
Ezel 3
Ezraites 41.
Faber 55
Fabri 119
Fabrica 170.
Fabricare 158
Fabricator 55
Fabula 165
Facere. 37.111.116.121.124.158.
Faciens loqui 26
Faciens ſemen 41
Facies.8.25.116.128.129.139.169.
Facilitas 141
Factio 149
Fallax 51.73
Falces 40
Fallere 37.
Falſa 157
Falſificare 168.
Falſum 168
Falx. 55.95.85
Fama 26.165.164
Fames 78.151.
Familia. 6.59.411.166.
Familie 166
Famoſi 165
Famula 6.
Famulatus 111
Far 77
Farina 44.141
Faſcia 132.
Faſciare 57
Faſciculus 138
Fatuitas 93.171.
Faui 134
Fauilla 86.91.100.114.
Fauus. 66.96.134.
Febris 138
Feces 102.
Fedare 11.
Feda res 93
Federari. 42.60.65.148.
Federati 6
Fedus 19.66
Fedus inire. 79.163
Fel 50.63.145.
Felicitas 20
Felix 162
Femina.4.102.149
Feminalia 76
Femora 69
Femur 69.118.155
Fena 124
Fenerare 82.104
Fenerari 104
Fenerator 104
Feneſtra. 48.134.162.
Feneſtre 9.48.73.
Fenū.109.120.124.
Fera 46
Ferculum 9.130
Ferre de aquis 91
Ferreus 18
Ferie 43
Ferire.f.fedus 79.
Fermentare 50
Fermentatum 50
Fermentatus 50
Fermentū. 17.50.75.
Ferocem eſſe 81
Fertilem eſſe 154.
Fertilitas 155
Feruens 1
Feruere. 16.40.153.
Ferrum 18.131.
Ferrum gladii 81
Feruor 40.49
Ferus 130
Feſſi 60
Feſtinātēr abire. 18
Feſtinātēr fugere.52.
Feſtinare. 2.12.29.45.52.85.127.149
Feſtinari 12
Feſtinatio. 12.52.127.146.
Feſtinus 85
Feſtiuitates 43
Feſtū celebrare. 43.
Fete 114.
Fetere 5.11
Fetor 11.91.137
Fetus 64
Fex 164.
Fibule 144.
Ficeta 169.
Fictile 55
Fictilis 52
Fictor 67
Ficulnea 169
Ficus infirmitas ani 58.121.
Fide iuſſio 123
Fidelem eſſe 6
Fidelis 6
Fidem facere 123.
Fides 6
Fiducia 14.51
Fiducialiter agere. 14.66.
Fiduciā habere. 51.
Fieri 34.124
Figere 90.98.171
Figmentum 68.
Figulus 67.127
Figura.86.155.166.
Figure 80.155.
Fila 155.
Filare 58.
Filia 16
Filie 16
Filii 16.64.67.81.
Filios ſuſcipere 16
Filius.16.18.64.98.
Filius adoptiuus.16
Filius pro diſcipulo. 16.
Filius pro filiis filiarum.16.
Filius p nepote. 16
Filius p ſucceſſore. 16.
Filum 44
Fimbria 135
Fimbrie 158
Fimus. 23.131.137
Findere 165.
Fines 9.142
Fingere 12.67.
Finire. 8.75.107.165.
Finis. 5.8.20.76.102.107.140.142.
Firma 17
Firmamentum.108.153.165.
Firmare. 7.73.121.140.155.
Firmiſſimum 74
Firmitas 74.144
Firmum 74
Fiſtula.87.137.142.168.
Fiſtule 9
Flagella 99.158
Flagellare 94
Flagellum 158.
Flāma 81.154.162
Flamma dñi 162
Flamme.39.81.154.162.
Flameum 81
Flare 104
Flatus 104
Flaueſcere 2
Flauus 154
Flecti 44
Flere 13.15
Fletus 13.15
Florens 152
Florentes 108
Florere. 95.96.101.131.135.
Flores 10.96
Flores fructum producere.108.
Floridus 152
Flos. 1.42.96.102.131.135.
Fluctuare 26
Fluctus.24.29.135.155.
Fluens 38
Fluenta 96
Fluere. 38.40.64.67.95.96.105.150.
Flumē. 60.95.128.155.
Flumina 95.97
Flumi 95
Fluuius 60.95.
Fluxum pati 38
Fluxus 38.41
Focarie 57
Fodere. 52.53.57.78.113.140.
Folia 113.121
Foliculus 20.38
Folium 59.118
Fons.4.24.67.95.116.140.
Fontes 9.116
Foramen 44.102
Foramina 43.95
Foras 44
Forcipes 66.84.
Fores 132.172
Forinſecus 44
Foris 3.44
Forma 169
Formare. 44.67.73.135.144.169
Formator 67
Formele 55
Formica 99
Formidantes 57
Formidare. 52.54.57.60.124.127.147.165.166
Formidines 15
Formido. 4.17.57.127.128.
Formoſa 2.66
Formoſus 35
Fornax 11.74
Fornicari 40
Fornicatio 40.
Fornix 61
Forſitan 3.5.32
Forte. 2.3.6.81.121.
Fortes. 5.9.20.115.121.124.130.
Fortia 5.70
Fortificare 91.115.124.
Fortificari 127
Fortiorem eſſe 20
Fortiorem fieri.124
Fortis. 2.4.5.7.11.14.20.66.45.46.52.55.91.108.115.121.124.135.172.
Fortiſſimi 121
Fortiſſimus. 4.5.46.125
Fortitudo. 2.4.5.12.20.45.46.52.66.73.77.79.84.108.115.116.121.135.172.
Fortuitu 133
Fortuna 20
Foſſa 21.57.
Foſſio 57
Fouea.21.25.35.59.71.127.157.158.160.
Fouere 28.49.
Fouere ignem 57
Fractum 26
Fractura 124
Fragmen 128
Fragmenta. 79.132.152.
Fragmentum 129
Frangere. 57.58.124.131.148.151.
Frater 3
Frater mariti 60
Fratres 3
Fraudulēta.125.151.
Fraudulenter. 49.171.
Fraudulenter nocere.151.
Fraudulentia 5
Fraudulentus. 73.75.150.
Fraus 104
Fremere.28.55.95.147.
Fremitus 28.97
Frendere 55.95
Frenum.42.92.151
Frequens 35
Frequenter 29
Frigere 141.146.
Frigide 145
Frigidū facere.142
Frigus.55.68.106.143.
Frōdes.118.121.125.
Frons 90
Frons edificii 4
Frontes 4.90
Fructificare.95.130
Fructus.7.13.26.73.95.98.109.130
Fruges.13.21.85.112
Frumētū.18.28.46.51.78.151.156.
Frumētū nouū.78.
Fruſtra. 35.51.157.168.
Fruſtrari 74
Fruſtum 105
Fruteta 100
Fuga 49.96
Fugare 18.124
Fugere. 18.94.96.99.124.
Fugitiui 128
Fuiſſet 70
Fulcire 109
Fulcrum 109
Fulgens 134
Fulgere 34.38.39
Fulgur 3.13.19.45
Fulgura 19
Fulgurare 19
Fullo 72
Fulmen 44.127.
Fumare 124
Fumarium 9
Fumigans 73
Fumigare 124
Fumus 124.140
Funda 141
Funda lapides iacere.141.
Fundamenta.10.65.159.
Fūdamēta iacere 65
Fūdamētū. 65.134.
Fundare.10.65.169
Fūdere.41.67.123.134.166.
Fundibulare 141
Fundus 138.144
Funes. 4.42.72.112.146.
Funiculus. 21.24.42.44.71.139.
Funis 42
Fur 25
Furari 25
Furere 146.156
Furioſum eſſe. 156
Furni 171
Furor. 4.8.40.50.54.63.77.99.111.142.146.171.
Furtum 25
Fuſca 159
Fuſcinula 39.40
Fuſile 67
Fuſus 128
Futura tēpora 125.
Futurum. 112.125
Gabaa 20
Galbanum 48
Galea 72.138
Galgala 23
Galilea 24
Gallinaceus 20
Gallus 20.161
Gallus ſuccinctus.41
Gannire 137
Garrire 137
Gaudens 119
Gaudere. 118.119.129.159.164
Gaudium 43.159.
Gaza 25
Gazabar 23
Gazophilatia. 84.104.
Gelu 144
Gemme 128
Gemelli 169
Gemellos habere.164.
Gemere. 7.32.95.95.
Gemini 169.
Gemitus. 7.93.95
Gene 83
Genealogia 63
Gener 57
Genera 38
Generare 64
Generatio. 28.64.
Generum fieri 57
Gens 22
Genu 18
Genua 10.18
Genu flectere 18
Genus 38.87.166
Germanitas 3
Germen.13.60.67.98.102.121.122.136.
Germinare. 32.95.96.101.131.136.
Geſtare 103
Gibbus 20.27
Gigantes 101.152
Gigas 121
Gignere 36.64.
Gypſum 23
Gyrus 43
Git 142
Glacies 149
Gladius. 5.54.87.162.
Glebe 26.121
Globus 167
Gloria.19.24.35.68.72.125.133.
Glorians 118
Gloriari.33.34.118.125.155.
Glorificare. 33.72.95.125.
Glorioſa 72
Glorioſus. 33.72.118.
Glutinum 27
Glutire 15
Golgota 23
Gomor 120
Gopher 25
Gradi 64.168
Gradiri. 9.35.100
132.137.
Gradus.31.74.108.117.119.132.
Gramina 123.
Grande 168
Grandem fieri 21
Grandes 5
Grandis 2
Grando 5.18
Granum 25.70
Gratia 51
Gratiarū actio 61
Gratias agere 18
Gratis 51
Gratuito 51
Gratulantes 164
Grauare 72
Graue 72
Grauis 68.72
Grauitas 72
Grauiter 72
Grecia 62
Greges.113.125.134.
Greſſus.11.129.137.
Grex. 42.113.151.157.
Gryphus 131
Groſſi 15
Groſſitudo 111
Groſſius 111
Groſſum eſſe 111
Groſſus 125
Gubernacula 42
Gubernans 42
Gubernator 42
Gurges 4.41
Gurguſtium 136
Guſtare 59
Guſtatum 63
Guſtu diiudicar.59.
Guſtus 59
Gutta 2.151
Guttur. 25.26.47.82.
Habene 38.128
Habens 16
Habere 171
Habitabilis 70
Habitaculum. 22.38.70.95.114.
Habitans 70
Habitare. 2.22.28.58.70.71.82.109.157.161.168
Habitare facere. 70
Habitatio. 14.28.58.70.95
Habitator. 70.114.161.
Hac 38
Hac uice 129
Halietus 115.
Halitus. 101.104.148.
Hamona 35
Hamus 47.90.134
Hariolari 120.
Hariolatio 142
Hariolus 54.62
Haſta. 51.75.140
Haſtile 69.121.127
Haurire.29.56.127.154.
Hauritiones 154.
He 5
Hebdomada 155.
Hebenini 32
Hebreus 111
Hec 5.26.38
Hedera 141
Hedus 21.125.166.
Herba. 5.13.18.32.53.88.124.
Heredem eſſe 69
Hereditare. 69.70.97.
Hereditas 70.97
Hereditates 97
Herere 3
Heres 70
Heri 7.171
Hericius. 142
Hernioſus 91
Heſitare 126
Heſternus 171
Heu 1.2.3.
Hyacinthus 170
Hyades 75
Hyaſpis. 35.63.73.
Hic. 21.29.35.38.73.126.
Hydria 73.109
Hyemare 55
Hyems 26.55.110
Hilaris 58
Hymni 61
Hinc 38.73.126
Hin genus menſure 34.
Hinnire 134
Hinnitus 134.152.
Hinnulus 66.121
Hypocrita 51
Hircus.125.137.166
Hirundo 107.112
Hiſopus 3
Hiſpidus 166
Hiſtorie 29
Hoc 31.58
Hodie 38.62
Holocauſtū.75.117
Homicida 153
Homicidium 30
Homines 7.86.92.
Homo. 2.4.7.20.101.
Homo quicunq; 4
Homo quilibet 4
Honor 33.68.72.
Honorabile eſſe.68
Honorabilis 68.72
Honorare 33.72.
Honoratū eſſe. 68
Honorificar. 68.72
Hora. 115.125.165.
Horrenda 166
Horrere 79.166
Horreum 22.59.
Horribile 166
Horribiles mali.166
Horribiles uiſiones.68.
Horribilis 4.166.
Horripilare 109
Horologium 117.
Horror. 4.8.39.109.153.165
Hortus 23.25
Hoſpita 22
Hoſtes. 65.133.134.135.140
Hoſtia 26.57.
Hoſtia p delicto. 110.
Hoſtia pro peccato.46.
Hoſtiliter agere.137.
Hoſtis. 114.116.135.134.135.
Huc. 7.35.36.73.126.
Huiuſcemodi. 31.76
Humanus 2.
Humectare 150
Humerus. 80.155.161.
Humiditas 84
Humidum 82
Humiles. 29.137.167.
Humiliare. 29.60.70.71.76.87.120.147.159.166
Humiliatio 71
Humiliatum 7
Humiliora 167
Humilis.28.29.114.120.124.137
Humilitas. 120.167
Humor 17.60.150
Humus 2.
Iacere. 69.101.160
Iacere arcu 58
Iaculari 69
Iaculatores 146
Iaculum 52.127
Iam 38.73
Ianitores. 109.166
Ianue 30.132.166
Iaſpis 71
Ibi 163.171
Ibices 66
Ibis 104
Idcirco 74.111
Idem 122
Ideo 74.81.00
Idola.5.121.129.172
Idolum. 2.5.6.23.109.121.129.160.171.
Idolum moloch.88
Idolum. ſiue inane uel nihil.5.
Id quod non eſt 9
Iecur 72
Ieiunare 134.
Ieiunia. 134.
Ieiunium 134
Ieiunus 58
Ieſus 71
Igitur 37
Ignis 10.96
Igniti ſerpētes.168.
Ignominia. 55.123.141.164.
Ignominie 139
Ignominioſus 13.
Ignorantia 156
Ignorare 156
Ignoſcere 103
Illaqueare 126
Illaqueari 68
Illaqueatus 76
Ille 6
Illecebra 132
Illia 77

Illudere.37.82.105.
117.135.141.162
171.
Illud quod eſt 70
Illuminans 3
Illuminare 2.93.95
Illuminatio 3
Illuſio 82
Illuſiones 117.171
Illuſor 82
Illuuies ſecundina=
rum.162.
Imaginari 155
Imagines 156
Imago.30.74.136.
Imbecillem eſſe 6
Imbecillis 6
Imbecillitas 47
Imber. 26.41.87.
111.
Imber matutin9.69
Imbres 96
Imbuere 51
Immaculata 170
Immaculatum eſſe.
39.170.
Immaculatus. 52.
170.
Immaturum 16
Immenſe 20
Immenſum 5
Immiſſio 162
Immittere 162
Immo 11
Immobilem eſſe.30
Immolare 26.37
57.159.
Immunda. 59.94
Immundus.59.125
Immunditia 59
Immunditie.23.59
Immūdū eē.58.59
Immunita 125
Immutare 48
Immutatio 49
Impatiens 8.142
Impellere. 28.29.
31.33.95.
Impendere 67
Imperare.147.159
Imperfectum 24
Imperium.115.126.
130.168.
Impetuoſe fluer.41
Impetus. 28.41.
167.
Implere.17.87.155
Impletiones 88
Implicare 113
Impia 153
Impie agere. 132.
153.
Impietas 153
Implus 153
Impingere. 33.79
94.126.169.
Impinguare.18.32.
49.111.
Impinguari. 106.
125.164.
Imponere.108.150
157.158.
Impoſſibile eſſe 7
Impregnare 111
Improperare 55
Improperium 55.

Impudenter agere.
34.
Impudentia 54
Impudens 66.115
Impugnare 85
Imputare 56
In 11.16
In non 81
In abſcondito 55
Inacceſſibile 90
Inane. 13.150.169
Inaquoſum 155
Inaures 83.96
Incaleſcere 76
Incantare 42
Incantatio 83
Incantationes 54
Incantator 42
Incarnatio 19
Incaſtrature 61
Incedere. 11.31.35
157.
Incendere 30.68
Incendium. 16.68
168.
Incenatus 58
Incenſio 16
Incenſum 96.140
Inceſſus 95
Incidere.21.57.168
Incipere. 44.47.
60.168.
Incipere prelium.3
Incircuitu 105
Incircunciſus 125
Inciſura 168
Incitare 107
Inclinare. 98.159
Inclinari 165
Inclytus 72.133
Inclyti 132
Includere 155
Incluſor 106
In coccineis 170
Incola 22
Incolere 22
Incōſiderate loqui.
132.
In conſpectu. 95.
99.128.
Incraſſare 164
Incraſſari. 32.59.
106.
In craſtinum 87
Increduli 110
Incredulum eſſe. 91
Incredulus 12.107
Incrementum.146
Increpare 25.65
Increpatio. 25.65.
76.
Inculta 72
Incumbere 2.21
Incuriaus 77
Incuruare 70.77
79.
Incuruari. 39.122.
144.
Incurrere 126
Inde 126.163
Indicare 44.93
Indie 9
Indigena 41
Indigentia 52
Indigere 52
Indignans 107

Indignari.54.142
152.
Indignatio 4.65
In directum ire 71
Inducere 95
Induere 78.81
Indulcedinē uerti.2
Indulgentia 50
Indulgere 105
Indumentum 81
Indurare. 45.144
Indurari 42.67
Induſtria 79
In ea 12.14
Inebrians 147
Inebriare. 69.147.
161.167.
Inebriari 106
In eternum 112
In faciem 129
Infamia 26
Infamis 82
Infans 64.114
Infans ab ubere.65
Infantes 117
Infantia 132
Infantulus. 64.65.
Infatuare 108
In felicitate 11
Inferre 13
Inferior 170
Inferiorem eſſe.101
Inferius 170
Infernus. 28.154
Inferus 154
Inficere 85
Infidelis 12.110
Infigere 57.171
Infirmare 48
Infirmari. 3.6.26.
44.48.73.79.
90.96.
Infirmior pars.123.
Infirmitas.47.48.
167.
Infirmitates.28.48
Infirmus 49.152
Inflāmare 81
Inflari 133
Influere 22
Infructuoſum 113
Infundere 67
Ingemiſcere. 7.22
51.123.
In gyro 105
Inglorius 160
Ingratum eſſe 34
Ingrauare 72
Ingredi.12.114.167
Ingreſſus 13
Inguen 50
Ingurgitare 24
Inhabitare 70
Inhabitare terrā.16
Inhonorare 141
Inhonoratus 141
Inhorreſcere 119
Inimica 4
Inimicus 4.165
Inimicum eſſe 4
Inimicicia 4.160
Iniqua 168
Iniqueagere.34.35.
50.63.113.114.135.
160.168.
Iniqui 34.50.114

Iniquitas. 2.33.50.
113.114.121.153.159
Iniquitatem facere.
113.114.
Iniquitates 113
Iniquum 15.168
Iniquum eſſe 4
Iniquus 50.113
Inire preliū. 25.55.
Inire.f.fedus 79
Initi. 109.152.165
Initiare 88
Initiari 136
Initium. 129.139
145.
Iniuſte agere 50
Iniuſticia 33
In lōgū differre. 10
In me 11
In millibus 6
In monte 54
Inobedientē eē. 51
In nobis 16
Innocens. 102.132
170.
Innocentē eſſe.102.
170
Innocentes 132
Innocētia.102.170.
In curſum 143
Inops 150
In orbē tranſire.68
Innoteſcere 61
Innouare 43.49
Innoxii 102
Innoxium eſſe 102
In pace 77
Inquietare 146
Inquilini 22
Inquilinus 70
Inquinare 20.59
In rotundū attōde
re.68.
Inſanabilis 70
Inſania 156.160
Inſanie 160
Inſanire.34.54.59
112.156.
In ſeruitutem redi=
gere.120.
Inſidiari. 9.33.102
133.158.160.
Inſidie.9.33.39.122
133.
Inſigne 45
Inſignis 161
Inſilire 136
Inſipiens. 2.17.37
77.85.93.
Inſipiētē eē.17.77.
Inſipientes 17.93
Inſipientia 77
In ſolitudinem redi
gere.71.
Inſpicere 145
Inſpirare 100
Inſtabilis 95
Inſtar 29
Inſtare 23.101
Inſtaurare 12.43.
45.49.119.161.
Inſtauratio 12
Inſtitor 76
Inſtitores 150.159
Inſtituere 139
Inſtructus 36

Inſtruere 57
Inſtrumentum. 76.
Inſufflare 100.126
Inſula 4
Inſulſum 171
Inſultare 51
Inſurgere 140
Integer 170
Integre 165
Integrum 75
Intellectus. 140.161
Intelligens 14.161.
Intelligentia 14
Intelligere. 14.161
164.
Intendere 144
Inter 14
Interraſile 106
Interea 37
Interfecti 36.47
152.
Interfectio. 36.55
57.140.
Interfectores 79
Interfectus. 47.93
Interficere. 27.34
35.36.55.79.86.
99.124.140.155
161.
Interim 37
Interior 129
Interiora. 43.106.
143.
Interior domus. 65
Interiores 129
Intermedius 14
Interire 10.79
Interitus 4.15.86.
104.127.129.157.
159.160.
Internitio 157
Internitiones 160
Interrogař.32.154.
Interpres 82.88.
Interpretari. 132
133.172.
Interpretatio. 82.
132.133.
Interrumpere 17
Interruptio 131
Inteſtina 143
In thalamo morari.
52.
Intingere. 57.87.
133.
Intonare 152
Intra 143.
In tres partes diui=
dere.163
Intrinſecus. 14.112
129.
Intro 169
Introducere.12.114
Introiens 13
Introire 12
Introitus 13
Intromittere 13
Intueri. 14.93.137
156.158.159.
Intuitus 144.148
Intumeſcere.25.50
109.
Intus. 14.21.129
Inuadere 132
Inualeſcere 45
In nucis modū.167

Inuenire 90.161
Innuere 168
Inueſtigare 52.53.
122.
Innumerabiles.146
Inueſtigans 39
Inueſtigatio 153
Inueterare. 15.125
Inueteratū eſſe. 71.
Inuidere 69.141
Inuitati 143
Inundare. 17.170.
134.
Inundatio.134.167
In unum 62
Inuocare 40.143
Inuolucris 24
Inuoluere. 22.23
24.57.66.78.82.
115.119.
Inurere 54
Inutile eſſe 110
Inutilis 6
Iocari 135
Iocunde 100
Iocunditas 100
Iocundum eſſe.100
125.
Iocundus 100
Ipſe 33
Ira 8.40.50.54.
63.77.111.129.142
Iracundia 77.142
Iraſci. 7.40.54.
77.98.111.142.
146.
Irati uel deteſtabi=
les.40.
Ire 35.62.152.
Ire cū impetu 160.
Irretire 68
Irridere. 77.84.
141.159.
Irrigare 167
Irriguum 25
Irriguus 147
Irriſio 141
Irritare. 25.52.93
77.91.95.
Irritū facere 160
Irrorare 41
Irruere. 33.37.100
126.132.136.
Iſaac 159
Iſte 5
Ita 73.74
Itaq; 8.37.81
Iter. 9.31.35.105
112.
Iterare 165
Iter facere 108
Iterum 3
Iubilare 148
Iudex 28.166
Iudicare. 28.44.
147.166.
Iudicari 166
Iudices 166
Iudicia 28.166
Iudicio contendere
28.147.166.
Iudicium 166
Iudicium cauſa 28
Iugiter 170
Iugulare 159
Iumenta 12.156

Iumentum 12.17
Iunctura hūeri.161.
Iunctur[illegible] 27.42.
5o.1[illegible]
Iunc[illegible] 24
Iunge[illegible] 42.
Iunior[illegible] 57
Iuniper[illegible] 53
Iuramēt[illegible] 5.135.
Iurare [illegible] 155
Iurgium [illegible]
Ius [illegible] 56
Iuſſio 53
Iuſiurandū 155
Iuſticia 39
Iuſtificare 39
Iuuenis 14
Iuxta 9
Yxon 26.145
Kalende 43
Labi. 86.90.164
Labia 166.167.
Labium 41.166
Labor.5.60.80.121
Laborans 22.119
Laborař.59.60.80.
119.151.155.157
Labore confectus
60.119.
Labores 121
Labrum 75
Labruſce 11
Lac 48
Lacerare. 107.126
168.
Lacerta 50
Lachrima 30.31
Lactare.65.114.132.
Lactuce agreſtes.91
Lacuna 108
Lacus 21.139
Laganum 137.155
Lagena. 10.50.75
95.
Laguncula.2.17.93
106.125.127
Laicus 47
Lambere. 82.83.
84.119.
Lamentari. 95.140
Lamia 83.171
Lamina 135.153
Lampas 24.84
Lana 120.136
Lancea. 39.51.75
132.136.146.151
Langor.26.34.48.
95.
Lapidare. 72.110.
147.
Lapides colligere.
110.
Lapides quadrati.
23.
Lapidibus obruere.
147.
Lapidibus opprime
re.110.
Lapidicina 53
Lapillus 138
Lapis 1.81.107
Lapis parius 31
Lapis precioſus.138
Lapſus 29

Laquearia. 21.109.
147.157.
Laquei 126.134
Laqueo ſuffocare
uel ſuſpendere 51
Laqus. 90.112.126
Largiri. 2.5.105.
Larus 159
Laſſare 56.114
Laſciuire 110
Laſſus. 66.116.152
Lata 149.
Later 81.146
Latera.42.74.110.
133.156.
Lateres facere 81
Latericius 81
Latibula 9.42.110
Latiſſime 149
Latitudo 132.149
Latrare 35.93.
Latro 21.57.131
Latrunculus 21
Latus. 21.80.69.
125.133.136.149.
160.
Lauacrum 150
Lauare. 28.72.160.
Laudabilis 34
Laudare 34.51.61
Laudare dūm 34
Laurus 41
Laxare.98.126.152
Lebes 1.75
Lecythus 137
Lecti 161
Lectice 133
Lectulū.87.98.160.
Ledere.17.50.94
99.113.114.155.
Legatus.56.82.135
Legere 143
Leges 53.69.159
Leges condere 53
Legiſer 53
Legiſlator. 53.69
Legitimum 53
Legumina 41
Lena 81.159
Lenificare 49
Lenis 49
Lenitas 49.158
Leniter 4
Lentes 113
Lenticula 127
Leones.9.10.78.81
Lepra 94.138.
Lepra capitis 105
Leproſus 138
Lepus 10.
Leſio 123
Letabunda 23
Letantes 118.164
Letari. 43.63.119.
159.164.
Leti 164
Leticia 159.164
Letificare 164
Leuare. 17.96.98.
99.103.117.119.
148.150.
Leuare.f.haſtā.114.
Leuare ſignum 99
Leuiatan 82
Leuigare 91.157.
Leuigatum 23

Leuis 141
Leuiter loqui 141
Lex.32.53.66.69.
70.84.169.
Libertas 31.52.
Libertate donař.52
Libya 126
Librare 167.
Licentia 153
Licentia redimēdi.
19.
Licium 100
Ligare. 8.52.78.
135.141.153.167.
Ligatura 8.133
Ligna 121
Ligna thyna 81
Lignum 78
Lignum arbor 121
Ligo 11
Ligurius 84
Lilium 42.131.154
Lima 81.121
Limare 91
Limen.38.78.109.
133.
Liminaria 109
Limitare 169
Limpidiſſimus lapis
49.
Limus 62.121
Lina 132
Linea 117.139
Lingere 83.84.
Lingua 84
Lingua iudaica 61
Linire 58.91
Linire bitumie. 78.
Linteamina 59
Linum 12.132
Lippus 31
Liqſacere.81.86.88
Liquefieri 54.88
Liquor 31
Lyra 77
Littera 3
Litterature 110
Litteratus 110
Littere 79.110
Lites 28.147
Littora 17
Litum 7
Litura 58
Littus 52.166
Loca 140
Loca firmiſſima.90
Loca tutiſſima 90.
Locare 161
Loculus 10
Locus.11.61.91.140
170.
Locus dimiſſus.95.
Locus effuſiōis.166
Locus gētaliū.138.
Locus horroris.169
Locus paluſtris 3
Locus poſt murum
135.
Locus ſeparatus 130
Locuſta. 9.21.43.
146.
Longa 10
Longum facere.10
Longanimis 8
Longe 150
Longe eſſe 150

Longe facere 150
Lōge recedere.150
Longeui 145
Longinqua. 9.150
Longiorem eſſe.10.
Longitudo 10
Longus 10
Loquela.35.86.87
Loquēs pro alio.82
Loqui. 27.32.66.
87.95.98.120.126
158.
Lorica.110.168.170
Lubricationes 90.
Lucere 3
Lucerna 96.99
Luci 11
Lucidiſſimum 39
Lucidum 12.18
Lucifer 34.86.
Lucis candor 12
Lucrum 17
Luctus 2.7.60.
Luctari 1
Lucus 11
Ludere 159
Ludus 159
Lugere 1.7.
Lumbi 49
Lumen 3.95
Luminare 3
Luminaria 3
Lunula 155
Lupanar 20.138
Lupus 57
Luſtrare 46
Luſtratio 46.94.
Lutum 50.58.
Lutum abſq; paleis
171.
Lux 3
Lux matutina 160
Luxuriari 21
Luxurioſus 120.
Maceria 21.31
Machinari 55.99
Machine 56.135
Macies 29.160
Macilenti. 29.40
155.
Mactare 37
Macula 86.105
Macula coloris 12
Maculare 51.118
Maculatum 80
Maculoſi 18.57.122
Magala 112
Mageſtas 19.125.
Magis 71
Magiſq; 89
Magiſter. 6.16.114
160.
Magiſtratus 106
Magna. 2.21.145
146.
Magna pars 146
Magnificare. 2.19.
21.27.
Magnificētia.2.135.
Magnificus 158
Magnitudo. 21.68
158.
Magnum fieri 21
Magnus 21.72.145
Maior 15.145.

Mala beſtia 131
Mala granata 151
Malaſar 84
Malleator 83.128
Maledicere. 5.9.18.
93.102.138.141.
Maleficiis uti 79
Maleficus 54.79
Malleus 35.102.
127.129.170.
Malicia 48
Malignař.124.148
Malum 148.171
Malum eſſe 148
Malum facere 148.
Malum granatum.
151.
Malum punicū.151.
Malus nauis 42
Mammilla 156
Mamma. 26.28.
156.157.
Man 89.
Mana 89
Manans 38
Mandare 134
Mandata. 130.134
Mandibula. 82.83
Mandragore 28
Manducare 59
Mane. 17.137.160
Mane oriri 160
Mane querere 160
Manere. 30.51.70
82.168.
Mane ſurgere.160.
161.
Manicare 137.161
Manifeſtare 61
Manipulos colligēs
120.
Manipulos ligare.6
Manipulus. 6.120
133.
Manſiones 100
Manſiuncule 141
Manſuetudo.6.120
Manubrium 121
Manus. 52.60.61.
77.
Manus ſedis 61
Manzer.i. de ſcorto
natus.86.
Marceſcere. 5.74.
141.149.
Mare 64.153
Mare rubrum 107
Margarita 48
Margines 142
Maritima 52
Maritū habens 16
Maritus 4.16
Marmor 23.160
Marſupium 75
Maſſa 17
Maſſa caricarū 26
Maſſa de ficis 26
Maſculinū 4.39.
125.
Maſculus.4.39.125
Mater 6
Materia 143
Matureſcere 19
Maxilla.82.83.112.
Me 11
Mechari 92

Mecum 11.119
Medela 152
Mederi 43.152
Media 53.169
Media pars 53
Medicamina 152.
Medicina 149.152
Medicus 43.152.
Medietas 47
Meditari. 32.35.81
158.165.
Medium. 21.53.81
143.169.
Medulla.48.76.86
136.
Mel 27
Melo 88
Melodia 105
Membrum. 1.67.
101.105.
Meminiſſe 39
Memorari 39
Memoriale. 29.39
Mendacia. 12.37.
54.168.
Mendax 50.74.
157.
Mendicare 154
Meni 89
Menia 10
Mens 81.84
Menſa 162
Menſis 43.69.
Menſtruum.28.43
94.112.
Menſura. 28.85.
139.159.170.
Menſurabilis 59
Menſura palmi.24.
41.59.
Menſura cōtra men
ſuram.105.
Menſura quattuor
digitorum 59
Menſurare 59.85.
Mente deuota offer
re.94.
Mentiri.37.73.74
168.
Mentum 40
Mercator 76.107.
Mercēde cōducere.
171.
Mercēnarius. 162.
Merces. 19.94.95
162.171.
Merens 28.163
Merere 7.72.139
Meretrix. 38.40.
139.
Mergulus 162
Meridiati ſunt 134
Meridies. 31.64.93
154.
Meror. 26.73.77.
121.
Merore cōfecta.28.
Merum 50
Meſſis 140.142
Meſopotamia 126.
Meſtitia 60
Meſtum eſſe. 28.121
Metari 169
Metere 19.142.
Metiri 85
Micans 81

Mygale 7
Migma 50
Migrare.24.28.94
Mihi 80.119
Mille 6.145
Militare 125
Militia. 57.80.135
Miliū.29.109.145.
Milius 29
Minari.40.95.97.
Mingere 169
Minimus.137.140.
Minimus digitus. 140.
Miniſter. 100.110. 168.
Miniſteriū. 111.119. 128.168.
Miniſtrare. 54.75 165.168.
Minor 157.149
Minorare 90.142.
Minorē cē.90.140.
Minuer.26.90.140
Minui 52.137
Minus 140
Minus parare 90
Minutum 31
Mirabile 4.128.
Mirabile facere.128
Mirabilem eſſe.127
Mirabilia 166.171
Miraculū. 54.127
Mirari.52.127.171.
Mirrha 86
Mirica 124
Mirificare.127.128.
Myrtus 33
Miſcere.82.85.89. 100.122.151.
Miſerari 44.50. 97.149.
Miſeria 7.35.120 164.156.
Miſerationes 50. 72.146.
Miſicordia. 51.149
Miſericordiā conſe- cuta.149.
Miſſio 162
Miſterium 149
Mittendus.160.162
Mittere. 33.58.61 69.109.152.162
Mittere.ſ.arcum uel ſagitam.150.
Mites 120
Mitigare 155.167.
Mitiſſimus 120
Mitre 152
Mixtū 75.89.100
Mna 89
Mobilem eſſe 95
Modeſtia 120
Modicū40.90.137
Modius 4.105
Mola. 58.84.150
Mola inferior 150.
Molentes 58
Molere 58
Moles 94
Moleſtare.6.59.76 80.140.
Moleſte accipeř.80.
Moleſtū eſſe.80.91.
Molificare.49.150
Mollire 150
Moliri 55
Mometū.159.167.
Monere 94.100
Monile.48.54.76. 98.112.
Monſtrare 145
Montes. 33.36.58
Monumēta. 39.90. 138.
Moram facere. 15
Morari.3.13.63.70. 82.
Mordere 104
Mori 86
Mors.8.27.55.86.
Morſus 140.
Mortariolū 77
Mortarium 28
Morticinū. 93.101
Mortificare 36.
Mortuus 101
Mortis caligo 136
Morus 167
Mos 31
Moſoch 92
Motabile 168
Motus (94.95.
Mouebuntur 58.
Mouere. 28.38.86. 87.95.96.146.151 152.168.
Moueri ad pliū. 26.
Mucro 54
Mugire. 7.25.134
Mulctare 121
Mulcta uel pena.10.
Mulgere 90.105.
Mulier. 4.5.7.10 104.
Muliebris 112
Multa. 72.73.85. 121.145.146.156
Multiplex 72.146
Multiplicare 59.72 73.98.121.125.151. 145.146.147.156
Multiplices 146
Multitudo.6.55.72 88.127.139.145. 147.
Mulus 150
Mundare.18.29.39 57.102.129
Mundicia 58.102
Mūdiſſimus. 57.91
Mundū apparer.59
Mundum eſſe. 39. 57.102.
Mundus.18.39.57. 112.129.
Mundus muliebris. 91.
Munera. 89.105. 158.159.160.162
Munera dare 103 171.
Munire 17.128
Munitiſſima 90
Munitus. 17.29.90 108.135.
Munus. 10.89.159 160.
Munuſcula 105
Murate.17.108.135
Murenule. 79.144 169.
Murmurare. 2.82. 83.147.171.
Murum deſtruere. 141.
Murus.21.50.55.81 122.141.158.159.
Mus 116
Muſca 37
Muſca oimoda.122.
Muſce diuerſi gene ris.122.
Muſica 40
Muſſitare. 82.83 157.
Muſitator 147
Muſtum 121
Mutabile 168
Mutare ultū 152
Mutari.36.48.52. 74.87.91.108.165.
Mutatoria 49.
Muſire 55
Mutuare 82.104
Mutuū accipere. 82 154.
Mutuum eſſe 6
Mutus 6

Nam 37
Nam et 24
Namq; 24.37.
Narrar.110.165.171.
Narrare pabolā. 92
Nardus 102.
Nares 8.97
Naſci 64.
Natus 8.46.
Natare 134.159
Nates 159.169
Nathinei 105
Natio 22
Natiuitas 64.
Natus 64
Nauis 7.110.135
Nauſea 39
Nauſeare 142
Nauta 88.
Nazarenus 97
Ne. 5.15.16.32.81 89.
Nebula.114.121.125.
Nec 4.16.81
Necare 51.161
Necdum 59
Neceſſarii 70
Neceſſariū eſſe 138
Neceſſe eſſe 56
Neceſſitate cōpelli. 9.
Nefaria res 51
Nefas 39
Neforte. 126.128
Negare. 9.74.168.
Negligētia.118.162.
Negligere. 56.85. 118.145.162.
Negotiari. 59.107 125.150.169.
Nemus: 10.15.121 135.
Nepotes 137
Neq; 148
Nequando 126
Nequaq; 81
Neq;. 5.15.37.81.
Nequiter 148
Nequitia 148.
Nere 58
Neruus. 23.36.71 77.106.
Neſcire 156
Nicticorax 74
Nidificare 141.
Nidum facere 141
Nidus 141
Niger 44.160.
Nigreſcere 56.139.
Nihil.4.9.12.15.28. 31.75.82.137.169
Nimis 84.112
Ningere 162
Niſi. 2.6.16.75.82
Nitentes 135
Nitida 135
Nitrum 105
Niue dealbare. 162
Nix 142.162.170
Nobiles. 44.72. 130.143.
Nocens 50
Noceř.97.120.168.
Noctes 83
Noctua 50.170.
Nolle 85
Noli 5
Nolite 5
Nomen 163
Nominare 30.102.
Non. 4.5.9.15.16. 50.81.80.
Nonaginti 172
Non cōſurgēs. 140
Nondum 59
Nonne 3.4.82.
Non pariens 24
Non reſiſtens 6
Non ſum 15.
Nonus 172
Nopheth 96
Norma 139
Nos 7.97
Noſſe 61.
Nota 24.
Notum facere 61.
Notus 62.99
Nouacula 91.171.
Noualle 96.99.
Noua res 18.
Noue fruges 1
Nouelle.ſ.plantatio nes.169.
Nouem 172
Nouiſſima. 3.8.43 142.170.
Nouus 43
Nox 83
Noxa 30.45
Nubes.45.77.105. 111.120.159.
Nubibus obducere. 120.
Nudare. 16.24.49 56.114.123.151.152 162.166.
Nuditas 114.123. 124.
Nudiuſtercius. 163
Nuge 60
Nullum 75
Num 6.75
Numerare 56.77. 130.
Numerus. 52.66. 77.89.110.170.
Nun 32
Nūc.4.77.52.115. 125.129.
Nuncii 80
Nūciare.19.80.93. 164.
Nunciatio 80
Nundine 115.123.
Nunmus 2
Nūquid.6.8.32.75.
Nunquid non 34
Nurus 75
Nutare 86
Nutrimentum 38
Nutrire. 21.55.65. 99.151.167.
Nutrix 6.65
Nux 1.

O 7
Obedientia 164
Obedir.3.164.164.
Obducere 117.
Obfirmare 75
Ob gratiam.12.24
Obire 22
Obiurgari 147.
Oblatio 10.145
Obligare 8.42
Oblique 4.167
Obliuioni tradere 161.
Obliuiſci. 103.104. 161.
Obmuteſcere 6
Obnubilare 120
Obolus 26
Obprobrare 93
Obrizum. 80.106 127.
Obruere 160
Obſcurare. 56.66. 73.104.114.119.125
Obſecrationes 51
Obſecro 7.92
Obſeruare. 38.114. 124.164.
Obſeruata 102
Obſidere. 51.90. 122.134.
Obſidio 47.135
Obſides 123
Obſtetricare 44
Obſtetrices 46.64
Obſtruere 110.
Obſtupeſcere. 17. 54.85.104.139. 158.163.169.
Obſtupeſcer facies. 43.
Obſurdeſcere 141.
Obtegere caligine. 116.
Obtenebrare 56.
Obterere 85
Obtinere. 3.52.
Obturare. 4.110. 108.169.
Obuiare 125.126
Obuoluere. 43.57
Obumbrare. 107.
Obnubilare 120 135.136.
Occaſio 7.96.
Occaſionē qrere.7.
Occaſus.13.114.122
Occidens 64.122
Occidere. 13.31.55 36.37.47.55.57. 79.86.99.117.126 104 152.159.
Ocioſum eſſe 14.
Occiſio.36.57.59. 159.
Occiſus 47
Ocium 167.
Ocrea 90
Octaua 164
Octo 164
Octoginta 164
Oculi 116.
Occulta. 102.110. 118.128.
Occultare.74.110. 118.119.137.
Occūbere facer. 98
Occupare 120
Occurrere. 126.145
Occurſus 126
Odiens 165
Odioſum eſſe 11
Odir.104.160.165.
Odor 150
Offendere. 68.79 94.102.160
Offendiculum. 68. 108.127
Offerre. 12.32.90. 94.117.124.143. 157.
Offerre hoſtiā pro peccato 46
Offerř ſe morti. 55
Offirmare 6.100
Olla. 107.125.130 141.
Oleum.38.92.134. 164.
Olfactoria 14
Olim 139
Oliua. 25.35.164.
Oliuetum 39
Olus 69
Omnes 39.75
Omnimodum 39
Omnino 65
Oīpotens.156.157.
Onager. 123.110.
Onerare. 59.98. 103.106.119.128.
Onycha 159
Onyx 157
Onocentauri 4
Onochrotalus.158.
Onus. 62.103.106 119.
Opera. 80.116.117 121.124.129
Operari 111.129
Operculum 136
Opere quadro 71
Opimentū.77.158
Operire. 3.52.66 69.77.80.81.82. 107.113.115.117. 137.158.
Opes 52.122.123
Ophel 121
Ophimacus 54
Ophir 9
Oppidū.53.58.116
Oppignorare 123
Opportere 56
Opportunum 8
Oppreſſio. 50.110 151.167.
Opprimere.30.34. 72.73.79.80.81. 83.108.111.120.136 152.167.
Opprimeř iniq.50
Opprimere per po tentiam.120.
Opprobrium 55
Optimates.5.32.35 44.
Optimū. 40.48. 50.
Oppugnare 83
Oppuleta. 154.162
Opus 111
Opus eſſe 56
Opus plumarium. 56.153.
Opus polymitariū. 56.
Ora 80.126.166
Oraculum 27.
Ora inferior 158.
Orare 48.51.127.
Oratio 65.127
Ora ueſtimenti. 76
Orbari 161
Orbatus 122.161.
Orbis. 15.48.169.
Ordeum 166
Ordinare.100.123. 158.167.
Ordiri 100
Ordo. 27.58.94 106.119.
Organum 112.
Oriens 41.67.136. 159.
Orientalis 55.139.
Oriona 77
Oriri. 31.41.117.131. 136.160
Orix 169
Ornare.63.112.146 158.159.167.
Orphani 71
Ortus. 41.114.160
Os. 120.126.128. 167.
Offa 26.122
Oſana 71
Oſcitare 39.41
Oſculari 104
Os femoris 77
Oſtendere. 38.44 145.
Oſtenſio 17
Oſtenta 67
Oſtia 30
Oſtiola 30
Oſtium.30.132.172
Oua 14
Oues. 133.134.144 149.157.
Ouile 75

Pabulum iumento- rum.15.83.109.
Pabulū prebere. 15
Pacatum eſſe 163.
Pacem habere. 163
Pacifica 163
Pacificare 162.163.
Pacifici 163
Pacificum eſſe 163
Pacificus 163
Pactum 19.45
Palatha 27
Palathe 140
Palatia 10.34
Palatium 10.34
Palatum 47
Palea 169
Palee 144.169.
Palliū. 90.100.107. 109.115.147.164.
Palliola 115
Palma 44.171
Palme 24.171
Palmes 40.142
Palmites 50.107
Palurus 43
Palpebra 121
Palpebre 114.
Paludes 1.
Palus 1.
Paluſtris 20.
Pandere 132
Pangere.ſ.fedus.79
Panes 47
Panifici 8
Panis 11.113
Panni ueteres 107
Pannus 12
Papirio 107.
Papirus 24
Par 136
Parabola 92
Paradiſum 130.
Parare 124.125 129.
Parati ſumus 36
Paratus 115.125
Parcere 44.50
Pardus 99
Pardi 99
Parere. 44.111.128. 155.
Paries 47.141
Parietes. 10.44. 141.
Parietine 54
Parius lapis 107
Pars. 19.49.105. 109.111.148.164.
Partes 49.111.
Particula 129
Particeps 42
Participes 42
Participare 42
Partiri 49
Partus 42.156.
Parturire. 42.44. 132.
Parui 140
Parui greges 56
Paruipendere 13
Paruulus. 114.117. 132.137.
Paruuli. 114.117.132
Parum 90
Parum uideri 140
Parum 137
Paſcere 151
Paſcua 53.99.151.
Paſcualis 146
Paſer 31.137.
Paſeres 137
Paſſus 137
Paſtor 102.151.
Paſtores 151.
Paſtoralis 102
Paſtus 18.151
Patere 132
Patiens 8
Patientia 129.
Patres 36.
Patria 10
Patruelis 28
Patruus 28
Pauci 90.96
Paucitas 90
Paucus 40
Pauere 146.171
Pauimentum. 10. 144.153.
Paulatim 3
Paululum 40.164
Pauones 170
Pauor. 22.34.43 44.52.
Pauore ſolui 89
Pauper. 1.48.108 120.149.
Paupercula 120
Pauperē facere.149
Pauperem fieri.149
Pauperes. 29.48 120.149.
Paupertas 29.120. 149.
Pauxillum 90
Pax 163
Peccans 45
Peccare. 10.45.132 160.
Peccata.45.113.160
Peccator 45
Peccatores 45
Peccatū. 10.45.113
Pecora.12.142.150.
Pectus 23.45
Pectora 45
Peculiare 106
Peculium 106
Pecunia 77
Pecunie 121
Pecus. 12.43.80. 134.154.
Pecus tenerum.100
Pedes.35.129.146.
Pedica 42.160.
Pedites 146.
Pelagus 107
Pelles 114
Pellicule 114
Pellis 2.69.114
Pelta 25
Pelte 25
Peluis 1.109.
Penna 1.76.99
Pendere 170
Pene 139
Penne 76.90
Penetrare 131
Penitere 97
Penitentiam agere. 97.
Penitudo 97
Penſationes 85
Penula 109
Penuria. 9.52.108
Pepones 1
Per 5.11.112.
Pera 137
Pera paſtoralis.84.
Per circuitum 105
Percuſſura 87
Percuſſio 131.167
Percutere.31.35.41. 53.57.72.74.79. 86.94.99.110.131.
Percutere fedus.65.
Perdere. 1.110.136 160.165.
Perditi 79
Perditio 1.
Perdix 143
Peregrinari 22
Peregrinatio 22.99
Peregrinus. 22.35 70.99.
Perfecta 163.170.
Perfecte 165
Perfectum 75.76.
Perfectio 170
Perfectiones 163.
Perfectus 163.170.
Perficeř.17.75.163. 170.
Perflare 126.167.
Perfodere 31.57
Perforare 102
Per fraudē obtinere 124.
Pergens 13
Pergere 64.100
Pergrandes 20
Peribolus 21
Pericula 90
Periculum 8.108.
Perire.1.8.10.22.79 109.136.
Periſcelides 137.
Permanere.44.71. 98.
Permittere 105
Permutatio 87
Penitus 75
Perplexum eſſe.168
Perpēdiculum. 139
Perpetuum 170
Perpetuus 102
Perizomata 43
Perſeq.27.30.147.
Perſia 131
Per ſinglos dies.62.
Perſonare 35
Perſtillare 59
Perſuadere.107.132
Perterreř.12.29.35. 94.127.129.
Perterritū eſſe 68
Perterritus 29
Pertimeſcere.2.150
Pertingere 87.94
Pertinens 145.
Pertranſire 48.112
Perturbatio 34
Peruenire. 18.64 86.94.
Perueřſa.36.114.135
Peruerſe 122
Peruerſū. 5.36.122
Peruerſus. 110.114 122.
Peruertere 36.69 114.122.133.
Per uim rapere 23
Pes 146
Peſſima 48.95
Peſſimi 148
Peſſimus 148
Peſtifer 160
Peſtilens 82
Peſtis 27
Peſulum 100.
Petere 16.17
Petitio 18.154.
Petitiones 154.
Petra 75.108.135
Petre 108.135
Pharetra. 10.72. 170.
Pharuaim 130
Phiala 41.109.
Phiale 1.41.77
Phiſon 127
Phiton 2
Phitonicus 2
Piaculum 39
Pictura 161
Picture 135.161
Pigargus 29
Piger 121
Pigmei 25
Pigmenta 153
Pigmentarius 150
Pignorare 42.111
Pignus 42.123
Pignus accipeř.42.
Pignus aufferre. 111.
Pignus retinere.42
Pigredo 121
Pigritare 121
Pigritia 121
Pigritie 121
Pila 80
Pilo contuſſum 52
Piloſe 166
Piloſi 166.
Piloſus 166
Pilum 118
Pilus 166
Pincerna 167
Pingere 92.144.
Pingue 18.48.
Pinguedo 32.48. 164.
Pingues. 1.18.32. 164.166.
Pinguia 164
Pinguis. 32.91.111. 164.
Pinus 10
Pyra 28
Piri 15
Piſcari 27
Piſcator 27
Piſcatorium. 28
Piſcina 18
Piſcine 18
Piſces 27
Piſcis 26.27
Piſtor 8
Pitatiis conſuta.58
Pix 40
Placare 78.152
Placenta 47.48.
Placente 74
Placere 57.63.71
Placitum 69.100. 108.152.167.
Plaga 57.61.69.94 99.136.148.
Plagare 94.
Plage 94.99
Planctus. 15.109. 140.
Plana 135
Plangere.5.15.109. 140.171.
Planicies 17
Planta 77.122
Plātare.98.101.169.
Plantatio 98.101
Plantatiōes.98.169
Plaſmare 67
Plaſtes 67
Platanus 124
Platea. 44.149. 158.
Platee 149
Plaudere.59.86.110 167.171.
Plauſtra 55.112
Plauſtrū. 30.91.112
Plectentes 168
Plectere 9
Plena 88
Plenaire 40
Plenitudo 88
Plenum eſſe 88
Pliades 75
Plorans 15
Plorare 15.30
Plurere 26.87.96
Pluma 101
Plumbum 121
Plumeſcere 1
Plurimum 145
Plus 71
Pluſq; 89
Pluuia 5.26.87
Pluuie 87
Poculum 86.167.
Polenta 141
Policeri 94
Polymita 129
Polire 91
Politum 23
Polluer. 20.40.47 50.51.
Pollutio 51
Pollutus 47.59.
Poma. 1.85.140. 159.
Pompa 165
Ponderare. 3.128 167.170.
Pondus 128.167
Ponere. 4.61.67. 105.123.151.157 158.159.169.
Populeus 81
Populi.6.35.80.119 155.
Populus.80. 81.119 139.154.
Porrigere 133
Porrum 55
Porta 1.166
Portare.57.103.119
Porte 30.132.166.
Portenta 4.67
Portentum 67
Porticus 6.105

Fo.

Portio 49
Portus. 44.52.131.
Poſſe 65.73
Poſſeſſio. 3.42.70 124.141.142.
Poſſidere. 3.16.70 97.141.150.
Poſt. 3.19.118.122. 138.
Poſtea 3
Poſterior 122
Poſteriora 1.3
Poſterius 3
Poſthac 4
Poſticus 106
Poſtq̃ 3
Poſtis 38
Poſtremi 3
Poſtulare 154
Potare 106.169.
Potare uſq; ad fe- ces.90.
Potatio 169
Potator 106
Potens .1.20.162.
Potentatus 20
Potentes 5.12
Potentia 20
Potentie 20
Potentiorē eſſe.121.
Poteſtas 60.92.162
Poteſtates 92
Poteſtatē hře 162
Porus 167
Prandere 109
Praui 122.133
Prauitas.34.35.122 168.
Prauitates 122
Prauum.4.107.122
Prauus.85.122.133.
Pre 89
Prebere iter 108
Preber̃ munera. 103
Precedere 28
Precepta 130
Preceptor 160
Preceptū. 9.53.59 134.155.
Preces 51
Precioſa 68
Precioſe 68
Precioſum 18.72
Precioſum eſſe 68
Precioſus 68
Precipeř.7.130.134
Precipitare 15
Precipitatio 16
Precipua 133
Precium.68.78.87 103.123.126.161. 162.
Preclara 133.
Preco 78.151
Precox ficus 15
Preda. 13.59.84. 112.113.
Predari. 13.105.156.
Predicare 78.143
Predicatio 143
Predicationes 80
Preeſſe 92.147
Prefectura 130
Prefectus 130.171
Pregnans 36.88.
Pregnantes 36

Fo.

Preliari 93
Preliū. 73.123.143
Premere 72
Premium 3
Preocupař. 138.171.
Preparare. 73.78. 89.123.124.125. 129.139.170.
Preparatio 124
Preparatus 74.125
Preponere. 105.150
Prepoſitū eſſe. 101.
Prepoſitus 130
Prepoſiti 130
Preputia 123
Preputiare 123
Preputium 123
Preſcinder̃.129.142
Preſciſſio 17.142
Preſens tp̃s. 36.73
Preſepe 1
Preſepium 152
Preſepia 9.
Preſidium. 90.135 138.141.
Preſtolari 44.62. 70.139
Preſtolatio 139
Preſto ſum 36
Preſto eſt 36
Preter. 12.16.17.39 44.
Preterea 37.
Preire mādatū. 90.
Preualere. 20.45. 63.115.122.159. 168.172.
Preuaricari. 11.90. 107.131.132.
Preuaricatio. 12.15 90.91.132.
Preuaricationes. 91. 132.160.
Preuaricator 12
Preuaricatores 12. 131.132.
Preuaricatrix 12
Preuaricari facere. 29.
Preuenire 138
Preuidere 38.108
Priapus 128
Prima 139.145
Primarium 145
Primi 145
Primitie 15.97.148
Primitiua 15
Primitiuum. 15.156
Primogenita 15
Primogenitum con ſtituere 15.
Primogenitū facere 15.
Primogenitus 15
Primum 145
Primū pomū ficul- nee.15.
Primus 73.139.145
Princeps 6.16.53. 92.94.103.110.127 142.145.149.159
Principes.3.94.100 103.110.125.127 142.143.145.149 .159.160.162.163
Principales 73

Fo.

Principalis. 94.145
Principem eſſe. 159
Principio 3
Principiū. 47.65 145.
Priora 145
Priſtinum. 139.145.
Priuare 89
Priuari fetu 161
Priuſq̃ 59.139
Pro. 3.6.9.49.99 111.112.118.170.
Probare. 14.18.53 99.138.
Probatiſſimum. 150
Probator 14
Probatum. 14.117
Problema 43
Procaciſſima 66.115
Procedere 35.67
Procelle 39.109
Procidere 106
Procinctus 20
Procax 162
Procul 150
Procul eſſe 150
Procuratio 92
Procurator 167
Prodeſſe. 17.66.79
Prodigia 67
Prodigium 66
Producens 131
Producere 67.153
Pro ea 170
Profectio 100
Profecto 1
Proferre. 14.51.105 126.
Proficere 57.136.
Proficiſci 100
Profugere 100
Profugi 29
Profugus 18.95
Profunda. 120.134.
Profundare 120
Profunde 120
Profundiſſimū 12
Profunditas 120
Profundū. 15.48. 72.134.
Profundū eſſe. 119 120.
Profundus 120
Progenies 27.99
Progredi 100.111
Prohibere. 14.56. 75.76.89.95.
Proiicere. 61.67.69 85.95.98.141.162 172.
Prolatio 14
Prolongare. 92
Prominens 72
Prominentes 127
Promittere. 14.129.
Promouere 100
Promptuaria 38
Pronūciare. 14.110.
Pronunciatio 14
Propago 99.168
Propagines. 40.98 162.168.
Prope 118.143
Prophanare 47
Prophanus. 47.125
Propheta 93

Fo.

Prophetare. 93.98.
Prophete 93
Prophetia. 61.96. 103.
Prophetiſſa 95
Propitiari 78.108.
Propitiatio. 78.108
Propitiationes 78
Propitiatorium. 78
Propiquus. 20.143.
Propinqui 143
Proponere. 43.157
Propter. 2.12.24. 27.90.111.118.121. 158.
Propterea. 74.138.
Propugnacula. 165. 170.
Proſcindere 132
Proſelytus 22
Proſpari. 136.154
Proſpere agere. 136
Proſperitas 162.
Proſpicere 135.167
Proſternere 101.
Proſternere ſe 101.
Proſterni 21
Proſtibulū. 38.148.
Proſtari 86.156.160
Protector 25
Protectio. 107.110 135.
Protegere. 25.42 51.52.77.85.107 110.124.137.
Proteruus 91.107
Protrahere. 92.105
Prouerbium 92
Prouerbiū dicer̃. 92
Prouerbiū ſumere. 92.
Prouocans 91
Prouocare 26.91.
Prouintia 85
Prouintie 166
Proxima. 151.154
Proxime 151
Proximus. 20.120 149.
Prudentia 14.70
Prudēs. 14.130.161.
Pruina. 51.78.140.
Pruna 23
Prune 153
Prunas congregare 57.
Prurigo 55
Pſallere 40
Pſalmi 94
Pſalmus 40
Pſalterium. 93.129.
Pſalteria 40
Pudere 52
Puer. 64.100.111. 118.
Pueri 100
Pueritia 160
Puella 100.118.
Puelle 100
Puerpera 15
Pugio 151.162.
Pugillus 52.77. 165.
Pugilli 165.
Pugna 83.133
Pugnare 54.83

Fo.

105.133.134.143. 171.
Pugnus 26
Pulcher 2.33.66
Pulchra 66
Pulchre 58
Pulcherrima 167.
Pulchritudo. 12.23. 66.95.167.
Pulchrum. 47.100.
Pulchrum eſſe 58 66.95.
Pulex 131
Pulli. 23.64.116.131.
Pullulare 136
Pullus 116
Pullus columbe 23
Pulmentum. 18.50. 124.
Pulſare 31.129.
Pultes 78
Puluis. 1.86.90.121.
Puluis tenuis 31
Puncta 102
Punctum 102
Punctus 147
Pungere 31.131.
Pupilla 5.11.
Pupillus 71
Pure 18
Purgare. 18.40.46 57.138.
Purgare uentrē. 106
Purgare aluū. 147.
Purificare 57
Puriſſima 57
Puriſſimas aquas re ddere.167.
Puriſſimū. 150.167
Puriſſimū aurū. 106
Puriſſimus 79
Puritas 18
Purpura 147
Purum 18
Purus 18
Puſilli 140
Putare. 7.30.40. 56.106.
Putatio 40
Puteus 11
Putei 11
Putredo 153.
Putreſcere 11.107 153.
Putridum 13.153

Quadam die 62
Quadrangulatum. 146.
Quadrangulū. 146
Quadrifariam. 146
Quadriga 150
Quadrige 150
Quadrum 146
Quadruplum. 146
Qualis 4.85
Quam 11.29.85. 89.112.
Quāmultipliciter. 76.
Quā obcauſam. 85
Quāobrē. 74.85
Quādo. 4.11.29.37 72.75.76.85.92.
Quamuis. 75.138
Quanta 76.

Fo.

Quante 76.85
Quanto 126
Quantomagis 8.
Quantum 8
Quātū poteſt calca re unius ueſtigiū. 31.
Quare 85
Quarta 146
Quarta pars 146
Quarti 146
Quartus 146
Quaſi 72.129
Quaſi lucens 12
Quattuor 9.146.
Que. 11.24.37.85 87.153.
Quedam 3
Que ducit 162
Que fluit 38
Quēadmodum. 72
Querele 82.95
Querens 56
Querere 16.17.31 53.154.
Querere ultionem. 98.
Querimonia 95.
Querimonie 82
Que ſponte naſcun tur. 109.170.
Queſtiones 56
Qui. 29.33.38.75 87.153.
Quia. 11.27.66.74 138.153.
Quia ſi 75
Quicq̃ 8.27.75 85.
Quid 4.85.89.
Quidem 5.75
Quidquid 80
Quidquid adinue- nitur. 56.
Qui effugit 128
Qui effugiunt 128
Qui eſt 43
Quieſce 28
Quieſcere. 30.43 70.96.122.147. 154.160.170
Quieta 162.
Qui euaſit 128
Qui habitat ī taber naculo. 108.
Qui letantur 10
Quiquagenarii. 50
Quinquaginta 50
Quinquangulati. 50.
Quinq; 50
Quitam partē tol- lere. 50.
Quinta pars 50
Quintare 50
Quintus 50
Qui patitur fluxū 38.
Qui probat tyro- nes. 133.
Qui procul receſſe- runt. 9.
Qui relinqtur. 168
Qui remanſit. 168
Quis 4.87.89
Qui ſpernit 12
Quiſquilie 101

Fo.

Qui utraq; manu p dextera utitur. 4
Quo 7.85
Quod. 38.60.85 153.154.
Quod captū ē. 84.
Quodcūq; 27.85
Qđ exprimit. 168
Quod inebriare po teſt. 161.
Qđ mutuatū ē. 87.
Quod optatur 56
Quod ſi 6
Quod timetur 22
Quomodo. 4.54. 85.120.138
Quoniam 74
Quoq̃ 7
Quoq; 8.24.37
Quot 76.85
Quotiens 85

Racemus 117.131
Radere. 24.25.107 142.144.
Radices 10.168
Radius 56
Radix 23.74.99 168.
Rami. 12.30.121.125
Ramoth 148
Ramus 7.40.59 65.77.109.118.121 142.158
Ramuſculus 39
Rana 137
Rane 137
Rape. 23.46.48.59
Rapina. 17.23.156
Rata 53
Rates 27.152
Ratio 56.59.160
Rationale 56
Rebellare 91.132
Rebellio 91
Recalcitrare 16
Recaluaſter 20
Recaluatio 20
Recedens 106
Recedentes 107
Recedētes. ſa uia te cta 110.
Recedere. 3.39.43 68.82.86.91.94. 95.107.130.132 142.148.150.165.
Recēſere. 17.64.130
Receſſio 107
Reclinatorium. 152
Recludere 106
Recogitare 125
Recolligens 8
Recondere 109
Recordari 39
Recordatio 33
Recta 71.99
Recte 71.74
Recti 71.74.99
Rectum. 71.74.79
Rectū facere 71
Rectus 71
Rectiſſimus 71
Rectitudo 71
Recumbere 165
Recurrere 149
Redargutio 25

Fo.

Redemptio. 19.126.
Reddere. 25.90. 157.162.
Redditus 13
Reditus 157
Redimere. 126.129 131.
Redire 157
Reducere 70.157
Redundare. 93.127. 131.167.168.
Referre. 62.110.169.
Refocillare. 101.148
Refrigerare. 15.91. 96.101.147
Refrigerium 143 147.148.
Refugiū. 51.90.96 141.
Regē cōſtituere. 88
Reges 88
Regere 151
Regina 80.88.156
Regine 88
Regio 10.42.77. 157.
Regio mortis 157.
Regiones 10.177
Regna 88
Regnare 88
Regnum 88
Regula 53
Regulus 157.168
Reguli 157
Relaxare 152
Releuare 152
Religio 53
Relinq̄re. 71.98.115 154.155.164.168.
Reliquia 71
Reliquie 71.154
Reliquum 8.71
Remanētes ſpice 84
Remanere 67.71 154.168.
Remigare 57.158.
Remiges 158
Reminiſci 39
Remiſſio 31.164
Remetiri 85
Remittere. 103.162. 164.165.
Remus 158
Renes 55.76.92.
Renouare 45
Renuere 85
Renunciare 60
Repellere 98.
Repente 147
Repente agere. 57. 147.
Repentinus 147.
Res perdita 1.
Reperire 90
Repetere 94
Replere 40.87
Repleri 155
Reponere. 4.52.55 96.130.158
Reportare 157
Reprehendere 55
Reprobare 85
Reptare 151
Reptile 39.151
Repudiata 26
Repudium 79

Fo.

Repugnans ueritati 90.
Repulſa 34
Repulſare 34
Reputare 155
Requies. 51.65.78 95.96.126.148.156
Requiem dare 96
Requieſcere. 65.71. 95.96.101.146. 147.152.156.160 161.167.
Reqeſcere facer̃. 96.
Requieſcio 156
Requieſciones 96.
Requirere. 17.31.55. 130.
Res 27.80.132
Reſeruare 9.56
Reſidere 44
Reſiduus 95.115.
Reſiduum. 71.154
Reſilire 94
Reſina 154
Reſiſtere. 85.86.126 144.158
Res magne 93
Res perdita 1.
Reſperſi 18
Reſpicere 93.128. 137.144.145.156 158.165.167.
Reſpirare 148
Reſpondere. 32.120 157.169.
Reſponſio 120
Reſponſum. 27.120
Reſtaurare 152
Reſticula 139
Reſticulum 72
Reſtituere 162.171.
Reſurgere 140
Retardare 84
Rete 76.134.153. 155.
Retiaculum 76
Reticulum 72
Retinere 45.67. 108.122.
Retorquere 88
Retortum 159
Retrahere 8
Retribuere. 25.157. 162
Retributio. 25.157. 162.
Retributiones. 65
Retro 3
Retro recedere. 106.
Retrorſum 3.122.
Retrorſum cōuerti. 106.
Retuſſum 129
Retuſſum eſſe 159
Reuelare. 24.56.91 123.152.
Reuereri 76
Reuertere 33.105 154.157.
Reuerti 36.154.169
Reuerti facere 157
Reuocare 8.157
Reus 153
Reus iudicio 127
Reus ſanguinis 30.
Rex 88

Fo.

Rhamnus 4
Rhinoceros 145
Ridere 135.159
Ridiculum 159
Ripa 21.166
Riſus 135.159
Ritus 53.59.166
Riuus 60
Riuus uadum 63
Riui 9.60.96.128
Riuuli 128
Rixa 28.101.147
Rixari 101.147
Rixe 28
Roborař. 7.48.74 109.121.172
Roborari 20
Robur. 20.45.46. 73.77.105.121.133 135.165
Robuſta 45
Robuſte 121
Robuſti. 7.14.124. 155.
Robuſtum 5
Robuſtum eſſe 7
Robuſtus. 7.20.55 124.
Rodere 83.124
Rogare. 16.48.78 125.126.154
Rogel 147
Rorare 152
Ros 58
Roſtra 137
Rota 1.8.23
Rote 8.152
Rotare 23
Rotare funda 141
Rotundum 112
Rubicundum 47
Rubicundus 2
Rubigo. 48.69. 107.136.
Rubore ſuffūdi. 76.
Rubricati 2
Rubrum 2
Rubrum eſſe 2
Rubus 109
Rudis 100
Ruer̃. 22.25.79.101
Ruſſum 2
Ruffus 2
Rugare 141
Rugire 32.35.95 154.167.
Rugitus 33.154
Ruina 29.68.79 101.126.127.151
Ruine 22.79.126
Ruinoſa 54.
Ruminare 26
Rūpere. 17.88.105. 131.144.153.
Runcina 168
Rupes 9.75.135
Rupture 131
Rurſum 113
Rus 95

Saba 106
Sabbatum 156
Sabbata 156
Sabbatizare 156
Sabel 106
Saccus 7.92.167.

Fo.

Sacci 54.92.167.
Sacculus 75.138.
Sacculi 138
Sacerdos 73
Sacerdotes 73
Sacerdotio fūgi. 73
Sacerdotium 73
Saciare 155
Sacramentum. 149
Sacrificare 37.43 140.
Sacrificium. 38.89
Sacrificia 38
Sagena 55.154
Sagene 158
Sagitta 52
Saginatum 1.146
Sagitte 52
Sagittare 69
Sagittarius 146
Sagum 69
Sal 88
Sale condire 88
Salere 29
Salices 123
Salire 127
Saliua 69
Saliuā iacere 69
Saliuncula 100
Salſugo 88
Saltare. 40.78.105. 153
Saltus. 55.66.130
Salua obſecro 71
Saluare. 46.71.88. 128.
Saluator 71
Saluatores 71
Saluatio 71
Saluationes 71
Salus 71.158
Salutare. 18.71.163.
Salutem dicens. 77
Salutem dicunt. 77
Saluum facere 71
Sambucca 155
Sanare. 21.43.46. 48.
Sancti 139
Sanctitas 139
Sanctum 139
Sanctū eſſe 51
Sanctus 51.139
Sanctificata 159
Sanctificare. 46.97 139.
Sāctificatio. 97.139
Sanctitudo 139
Sanctuarium 139
Sanctuaria 139
Sanguis 30.101
Sanguines 30
Sanguis. ſ. uue 30
Sanguiſuga. 119
Sanies 148.150
Sanitas. 10.21.92 170.
Sanitas medicamen 117.
Sanum 10
Sanus 163
Sapere 47
Sapiens 47
Sapientes 47
Sapientē eſſe 47
Sapiēter agere. 47.

Fo.

Sapiētia. 14.47.70
Sapientie 47
Sapiētiſſimus 47
Sapor 59
Sapphirus 110
Sapphiri 110
Sarbala 110
Sarculus 55.113
Sardius 2
Saron 168
Sarepta 138
Sarrire 113.156.
Sartago 43
Sarta tecta 12
Sata 105
Satis 84.112
Satis uidere 31
Satrape 3.110
Saturare 155
Saturitas 155
Saxum 48.135
Scabellum 33
Scabies 109
Scala 108.
Scallide 60
Scalpellus 171
Scamma 144
Scamme 144
Scādalizare. 79.102
Scandalum 68.79
Scandala 68
Scapula 161
Scabies 25
Scelera 39.116
Scelerati 132
Scelus 15.39.127. 169.
Sceptrum 98.155
Sciſcitari 142.
Scientia 62.95
Scientie 62
Scindere. 23.33.46. 53.128.131.142. 144.147.
Scintilla 25.96
Scyphi 20
Scyphus 20.156
Scire 61
Scirpus 24
Sciſſi 17
Sciſſura 144
Sciſſura uel rima. 12
Sciſſure 17
Scopare 57
Scopulus 10
Scoria 107
Scorpio 122
Scorpiones 122
Scortator 159
Scortum eſſe 58
Scriba 110
Scribe 110
Scribere 79
Scriptura 79
Scrupulum 79
Scrutari. 12.43.52. 53.102.141.
Scruta uēdētes. 150
Sculpere. 53.56.152
Sculptilia. 32.121. 129.
Sculptor 55
Sculptura 129
Sculpture. 106.130 132.
Sculptum 53

Fo.
Sculptus 138
Scultella 169
Scutra 66
Scutum. 25.75.136
Scutus 25
Secare. 57.88.105. 128.
Secreta 118
Secretiora 95
Secretum 110
Seculū.102.118.119.
Secunda 165
Secundare 165
Secundo 165.171
Secundo idē facere. 165.
Secūdū. 80.126.138
Secundus. 165.171
Securis 145
Secures 145
Securitas 14
Securū eſſe 14
Secus 5.118
Sed.1.6.9.15.19.24 37.75.81
Sedens 70
Sedere 70.71
Sedere facere 70
Sedes 1.77
Seducere. 107.132 156.171.
Seductio 151
Seges 7.140.142
Segetes 140
Segregare 128
Se inuicem reſpiciētes.167
Sella parientis 1
Semel 3.129
Semen 41
Semē ſuſcipere 41
Sementis 41
Semetipſum 101
Semina 41
Seminabile 41
Seminare 41
Semita. 9.104.108. 112.155.165
Semite. 9.35.105 108.112.128.
Semp.108.169.170
Sempiternum 102 118.119.
Senecta 40.76
Senectus.15.26.40
Senes 40
Seneſcere. 15.40. 157.
Senex 40
Senior 40
Senſus 45.141
Senſus & cogitatio. 68.
Sentētia. 23.32.132.
Sentire 61.145
Scorſum 12
Separare. 9.12.17. 39.68.97.128.130 148.
Separari 107
Separata 52
Separatio 97
Separator 86
Separatū. 16.23.33
Sepe 145
Sepelire 138.161

Fo.
Sepes 21.158
Sepire 21.115.158
Septem 155
Septempliciter.155
Septies 155
Septimus 155
Septuaginta 155
Septuplum 155
Sepulchra 138
Sepulchrū. 96.138
Sepultura 138
Sequi 147.169
Seraphin 168
Serenitas 20
Serenum 58
Serere 41
Sericum 13.20.
Sermo 87
Sermones 84.87
Serotinum 8.155
Serotina. 8
Serotinus 84
Serpens 97.168
Serpentes 97
Serpere 39.168
Serra 104
Serrare 25.104
Serre 25
Sertum 137
Seruare 137.164.
Serui 111
Seruire 111
Seruire facere 111
Seruitus 111
Seruitus dura 131
Seruus 111
Seſſio 70
Setim 158
Septuaginta 155
Sex 154.169
Sexaginta.154.169
Sextare 154
Sextarius 82
Si 2.5.6.11.36.75.81 82.
Si autem 6
Sibi inuicem coherentes.20
Sibilare 168
Sybili 168
Sybilus 168
Sic 31.72.73.74
Sica 54.60
Siccare 54.60
Sicera 161
Sicci 60
Siccitas.17.54.80. 92.135
Siclus 167
Sycomorus 167
Siccum 54.135
Siccus 60.
Sicut. 72.74.76. 138.
Sicut ad 118
Sicut ego 76
Sidera 72
Sidus 72.86
Sidus uel ſignū 96
Si fuerit maſculus 39.
Signa 3.96
Signaculum 57
Signar̃.57.153.169.
Signari 99
Signatum 109

Fo.
Signū.3.27.98.99. 169.
Silens 30
Silentium. 28.30. 96.167
Silere.28.30.36.55. 56.167.169
Silex 48.135
Silice 17
Sillabica adiectio. 89.
Siloe 162
Silua 55.66
Silueſtris 156
Simia 104
Simie 104
Simila 108
Simila frixa oleo.10
Similem eſſe 30
Similiter 74
Similitudines 156
Similitudo. 16.30 86.90.170
Symphonia 109
Simplex 170
Simplices 170
Simplicitas 170
Simplicit̃ loquēs.81
Simul 62
Simulacra 50.121
Simulacrū.100.109
Simulare 51.99
Simulator 51
Simulatio 51
Sinautem 6
Sindo 106
Sindones 106
Sine 14.15.82
Singulariter 12
Singuli 20
Singultus. 127.148
Siniſter 4.164
Siniſtra 164
Siniſtra uti 164
Si non 82
Sinopis 154
Siquidem 5.37
Siria 10
Siriace 10
Siricum 13
Sirus 10
Siſtra 96.165
Sitientes 136
Sitire 114.136.
Sitis 135.136
Situla 29
Siue 2.6.
Smaragdus 12.19. 160.
Socer 50.57.
Sociare 60.149
Societas 42
Socii 42.149
Socius 151
Socrus 50
Sodales 42.149
Sol.3.49.05.55.56 165.
Sola 12
Solennitas 43.
Solennitates.43.66
Soli 12
Solliciti 2
Solicitudo. 26.79
Solicitum eſſe 26
Solicitus 55.157

Fo.
Solidi 2
Solidum. 172
Solidus 31
Solidus.i.moneta.2
Solitaria 24
Solitarius 12
Solitudo:27.54.71 80.125
Solium.74.77.78 167.
Soluere.21.105.132. 157.168.
Soluere calciamētū. 104.165.
Solui 89
Solum 155
Solus 12
Solus ego 12
Solutio 132
Somnia 48
Somnia obſeruare 97.114.
Somniare 48
Somnium 48
Sonare. 32.35.151 152.154
Sonitus. 35.154. 157.139
Sonus 32.35.71.139
Sopiri 147
Sopor 147
Soporatum eſſe.71.
Sorbere 24.
Sorbiciuncule 81.
Sordes 22.59.67 86.134
Sordeſcere 59
Sordida 59
Sordidi 134
Sordidus 59
Soror 3
Sorores 3
Sors 26.127
Sorte diuidere 101.
Sortem mittere.101
Sortes 26
Soſpes 165
Scyphus 20.137
Scyphi 20.
Spacioſa 149
Spacioſum 148
Spacioſum eſſe.149
Spacioſus 149
Spacium 9.14.85. 148.
Spacium terre 18
Sparger̃.41.127.132
Spatule 77
Species. 35.87.95. 116.148.169
Specioſa 95
Spioſiſſimū eē.167.
Specioſus 66
Specula 24.137
Speculatio 137
Speculator 137
Speculatores 137
Specule 135
Speculum 145
Spelunca 90.109
Spelunce 90
Sperare 14.51.62. 137.139.156.165
Spernere. 12.15.85 108.132
Spes.3.14.51.65.93.

Fo.
139.156.
Sphera 73
Spherula 78
Spica 87.155
Spica uirens 1
Spice 155
Spina. 11.41.45. 107.140.160.164
Spine. 41.54.107. 108.140.
Spiraculū.104.148
Spiramentum 104
Spirare 100
Spiritu replere.148
Spiritus. 148
Spiritus malus. 148
Splendere.2.34.93
Splendor. 38.77 93.154.
Splēdor̃.33.93.135
Spolia 13
Spoliar̃.49.102.117 132.162
Spoliatum 56
Spoliatus 162
Spolium 112.162
Spondere 123
Sponſa 75.76
Sponſio 27
Sponſus 57
Spontanei 94
Spontaneum 94
Sponte offerre 94
Spōte ꝑmittere.94
Sportula 158
Spuere 153
Spuma 142
Spurius 14
Stabilem eſſe 6
Stabilis 6.67
Stabilis indeficiēs.6
Stabilir̃.73.109.153
Stabilitas 6
Stacte 82.98
Stagnum 1.7.12
Stagna 1
Stamen 169
Star̃.30.67.101.119 138.
Statera 3.142
Statere 167
Statim 132.138
Statio 67.101.119
Statio nauium 52
Statuarii 157
Statua. 67.101.136
Statuere.67.101.65 119.140.
Statura. 20.39.85 140.
Statutum. 9.53.
Statutum tēpus.66.
Stellio 83.164
Stercora 10
Stercus. 10.23.26. 30.67.131.132
Stercus colūbe .26
Sterilem eſſe 161
Sterilis. 24.122. 149.161.
Sterilitas 161
Sternere. 43.67 146.152.
Sternutare 39.116
Sterqliniū 10.96.30
Stibinus 126

Fo.
Stibium 126.
Stigma 142
Stilla 91
Stillare 41.96.98 105.124.152.
Stille.1.98.146.166
Stillus 54.115
Stimulator 144
Stimuli 31
Stimulus 31
Stringere 155
Stipare 152
Stirps. 67.99.102 122.146
Stipula 144
Stole 164
Strata 124
Stratoria 161
Stratū 6.7.124.159 160.
Stridere 55.116
Stringere. 51.67 110.167
Strues 28
Struthio 66.151
Struthiones .66.151
Studia 117
Studioſe 8
Stulta 171
Stulte 95.
Stulte ager̃.60.108.
Stulte operari 108.
Stulticia. 2.77.34 63.
Stulticie 108
Stultū apparere 95
Stultum facere. 108
Stultum eſſe 60.95
Stultum fieri 60
Stultum 171
Stultus. 2.17.77. 85.93.108.132
Stupefacere 17
Stupefieri 156
Stupeſcere 171
Stupor. 54.102. 150.165
Stuppa 100.
Suadere 107
Suaue 100.
Suauiſſimum 96
Suauitas 96
Suauiter 4
Suauem eſſe 125
Sub 170
Subcinericius panis 113
Subcinericii panes. 113.
Sub ea 170
Subiger̃.73.90.124
Subiicere. 27.69. 73.101.120.147
Subipſo 170
Subito 133.147.
Subiugare 73
Subleuare 103.115. 156.
Subleuari 125
Sublimare.148.150
Sublime 20
Sublimen eſſe 20
Sublimes 148
Sublimis deus.156.
Sublimitas 20
Sub me 170

Fo.
Submergere. 57. 167.
Submergi 136
Submiſſe loqui. 51
Subneruare 122
Suboſcura 73
Subridere 15
Subruffa 2
Subſaltare 153
Subſannare 84
Subſannatio.84. 113.
Sub ſignaculo claudere.57.
Subſilire 127.153
Subſiſtere 76.119
Subſtātia. 33.46.52 106.119.122.140. 142.150.
Subtegmen 123
Subter 120.170
Subter te 170.
Subtile 91
Subtrahere 23
Subtritum eſſe 17.
Subtus 170
Subtus me 170
Subuenire 11
Subuerſe 54
Subuerſio 36
Subuerſores 108
Subuertere 33.36 66.78.95.105. 107.110.131.
Subula 153
Suburbana.26.130.
Succendere. 16.30. 54.68.81.86.100 104.118.135.138.
Succidere. 74.79. 118.141.
Succindere 17.21. 46.77.
Succreſcere 117
Succumbere 146
Sudes 68
Sudor 40.62
Sufficer̃. 29.90.110 146.167.
Sufficienter 29
Sufficientia. 29.33. 167.
Suffocare 161
Suffodere 37.114. 122.
Suffumigare. 39. 140.
Sufflare 100.104 126.
Sufflatorium 100
Suggens 65
Suggere 65
Sulamitis 163
Sulci 170
Sulcos confringere 156.
Sulcus 121.170
Sulphur 25
Summa 145
Sumere 84.103 147.
Summitas. 59.107. 109.136.142.
Sūmitates 12.142
Sumptus 101
Summum 142

Fo.
Super. 5.89.112.116 117.118.
Supabūdantia.146
Superare. 6.20.35. 57.101.153.
Superari 57
Superbe 38
Superbe agere 38
Superbi 19.38.
Superbia.19.22.38. 103.147.148.159
Superbie 147
Supbire. 19.38.65. 99.
Superbus.19.20.38 62.147.
Supercilium 20
Supereſſe 113.154
Superficies. 23.116. 137.
Superficies panni. 144.
Supfluere. 110.168
Superhumerale 8
Superior 117
Superliminare. 167
Supponere.ſ. in modum crucis 161
Superſtollere 152
Superuacue 51
Supini colles 166
Supplices 125.
Supplātare.29.108 122.140.
Supplantatio 108
Supportare 106
Supputare 53
Supra 117
Sur 107
Sura 158
Surdus 55
Surgere 140
Surſum 117
Suſa 154
Suſcipere. 84.105. 112.138.171.
Suſcitare 68.114. 140.147.152.
Suſcitari 140
Suſpēdere.170.171.
Suſpirare 136
Suſpirium 7.
Suſtentaculum 31
Suſtentare 73.95 103.109.112.115. 119.171.
Suſtentari 25
Suſtinere. 49.65. 76.80.103.139.
Suſurro 147.150
Suxio 87
Tabernacula.2.107 108.
Tabernaculū. 2.66. 107.
Tabernaculū unius noctis.82.
Tabeſcere.2.35.54 59.86.89.91.136 139.
Tabula 82.144
Tabulata 136
Tabulata maris.82.
Tabulatum 67
Tabule. 82.136.

Fo.
144.
Tacere 28.30.36. 55.56.
Tacite cogitare. 55.
Tacite cōteplari.55
Talaris 129
Talentū 75.78
Tali 9
Talis 128.
Taliter 76
Talpa 104
Talus 144
Tam 112
Tamen 8
Tangere.86.91.94
Tanq̃ 72.76
Tanq̃ nihilum 4.
Tantum 155
Tantūmodo. 5.155.
Tapetes 4.46
Tapetia 109
Tapſar 59
Tardare 3.85
Tauri 1.6.
Taurus 130
Tebeth 57
Tecta 19
Tectum 19.133
Teda 73
Tedere. 139.140. 142.
Tegere. 52.58.77. 107.109.137.143.
Tela 9.140.
Tele aranearū.154.
Temere agere 38.
Temere loqui 12.
Tempeſtas. 41.100. 107.109.154.157
Tempeſtate cōmoueri.109.
Tempeſtatem eſſe. 166.
Tempeſtate rapere. 109.
Tēpeſtate rapi.166.
Templa 34
Templum. 34.76. 114.121.
Tēpora.40.62.115.
Temporanea 69.
Temporaneū 15
Tēpora ſtatuta.40.
Tempus. 40.62.65 70.113.114.115.125
Tempus capitis.153
Tēpus cōſtitutū.66
Tempus cōſtituere. 115.
Tempus determinatum.133
Tempus longū 10.
Tēpus ſtatutū. 169
Tēpus quo fructus colliguntur.8.
Tempus uite humane.48.
Temulenta 161
Temulentus 161
Tendere. 31.71.131. 162.
Tendere arcum.92.
Tendere tentoriū.2
Tenebre 5.8.56. 104.114.121.128. 139.

Fo.
Tenebreſcere 56.
Tenebroſum 114
Tenebroſus 8
Tener 150
Tenera 150
Tenere 150
Teneri 150
Tenerrimus 115.
Tenere 3.45.171.
Tentare 14.99
Tentatio 99
Tentationes 100.
Tentoria 141
Tentoriū.2.89.107 112.
Tentoriū ponere.2.
Tenues 31
Tenuis 149
Tenuitas 149.
Teraphim 172
Terebinthus. 5.14.
Terere 28.108.
Tergere 141
Tergum 21.124
Teriſtra 147
Teriſtrum 137.
Terminare 20.
Termini 9.142.167
Terminos conſtituere.20.
Terminos ponere. 20.
Terminus.8.20.53. 133.
Terra. 2.10.67.121. 157.
Terrā ſpargere.121.
Terre 10.121
Terrere.54.56.68. 89.124.
Terribilia 68.69.
Terribilis.4.29.68 69.
Terror. 22.57.68. 98.124.147
Terrores. 4.17.22. 127.
Tertia 163
Tertia pars 170
Tertii 163.
Tertio idem facere. 163.
Tertium 170.
Tertius 165
Teſta 37.52.55
Teſtamentum 66
Teſtes 113.
Teſticulus 10.127
Teſtificare.113.157.
Teſtificari 65.120
Teſtimoniū. 66.112 113.157.
Teſtimonium dicere.113.
Teſtis 113.157
Teſtudo 155
Texens 9.
Texentes 9
Texere 9.
Textura 8
Thalami 169
Thalamus.152.169
Tharſis 153
Thau 169.
Thecua 171
Theſauri 9

Fo.
Theſaurizare 9
Theſaurus. 9.59 76.104
Thiara 127
Thiare 110
Thymiama 140.
Thina 83.
Thopheth 171.
Thorax 168
Throni 79
Thronus 77.79.
Thuribula 41.144
Thuribulū.57.141.
Thus 81.172
Tiara 20
Tibia 47.
Tibie 47.
Tigna 140.143
Tigris 83.
Timere. 22.26.54. 56.57.60.68.124 127.166.
Timor 4.54.68. 117.128.
Tympana 171
Tympaniſtria 171
Tympanū 171
Tina 140
Tinctus 50
Tinea.105.114.124. 150.
Tingere 57.
Tinnire 135
Tintinabulum.129. 136.
Typus laterū 81
Tyranni. 21.132. 149.
Tyrannus 158.
Tyrus 135
Titiones 2
Tituli inſcriptio.80 161.
Titulus.67.101.135.
Tollere .84.100. 102.103.
Tonare 152.
Tondens 25
Tōdere.22.24.77.
Tonitruum 152
Tonſe 142.
Tonſio 23
Tonſor 23
Tonſores 24
Topazius 127.
Torcular. 26.68. 127.
Torcularia 26
Tornare 169
Tornatiles 23
Tornatilis 106
Tornature 141
Torquere 70
Torques. 89.121. 146.
Torrens 9.97.
Torrentes 9.97
Torrere 141.146.
Torris 2
Torta 48.78
Tortuoſum 122
Totaliscōbuſtio.75
Totum 75
Trabes.26.140.143
Tractatus 27
Tradere.62.85.87.

Fo.
90.94.99.105. 106.108.
Traducere 111.
Tragelaphus 9
Trahere.22.26.92. 96.107.
Tranquillitas 30
Trans 34.111
Tranſcēdere.37.111.
Tranſferre.24.100. 111.112.125.
Tranſferre.ſ. terminos.99.
Tranſferri 157
Tranſfigere 31
Tranſfigi 31
Tranſfugere 101.
Tranſgredi 90.111.
Tranſgredi facere. 111.
Tranſgreſſio. 90. 132.
Tranſgreſſor 132.
Tranſgreſſores. 12 132.
Tranſiens 111
Tranſilire 29.129
Tranſire. 22.30.35. 48.111.129.131. 136.
Tranſitus. 48.111. 129.
Tranſmigrare. 24. 95.
Tranſmigratio.24.
Tranſtra 144.
Tranſuolare 95.
Tremere 54.151.
Tremor. 128.150. 151.
Trepidare 127.
Tres 165.170.
Tres digiti 163
Tria 163
Tribulantes 135
Tribulare 29.83. 134.138.
Tribulatio. 67.68 90.116.134.135.
Tribulationes. 135. 148.
Tribulus. 19.51.108
Tribunal 26.119
Tribus 6.80.87. 98.155.
Tributum. 28.32. 85.89.106.
Triclinium 84
Tridens 141.165
Tridentes 66
Triennis 165.
Trieres 135
Trieris 135
Triginta 163.170
Triña 165.
Triplex 165.
Tripliciter 165.
Tripodes 167
Triſtega 165.
Triſtes 40.139
Triſtis. 8.40.148. 163.
Trita uia 108
Triticum. 18.46. 51.
Tritura 29

Fo.

Triturans 55
Triturare 28.31
Triūphare 101.141
Trucidare 19
Trulla cementarii.7
Truncus 13.23.122
Tu 8.11.
Tuba. 53.167.171.
Tube 53
Tuguriū 82.
Tumens 59
Tumere 30.133.
Tumuli 24
Tumultuari. 34.35. 147.
Tumultus. 35. 52. 82.146.147.153.
Tumulus. 23. 60. 170.
Tunc.2.3.73.163.
Tunc temporis.129
Tunica. 80.85.90
Tunice 80.90.
Turbare 12.25.30. 43.50.116.152
Turbari. 85.124. 146.156.162.163.
Turbatio 15
Turbidus 160
Turbine cōmoueri. 109
Turbines.107.109
Turbines procelle. 109.
Turbo 8.41.107. 109
Turgere 131
Turma 21.49.51. 52.
Turme 49.51.133.
Turpitudo.123.136. 166.
Turres 21
Turri: 21.138
Turtur 31.169
Turtures 169.
Tutus locus 90.

Vacca 112.130
Vacare ocio 152
Vacillare 90.126.
Vacuus. 114.150 169.
Vacuum eſſe 158
Vada 111.
Vadere.64.105.111
Vagari 115.154.
Vagina 21.22.95 171.
Vagum eſſe 127
Vagus 91.96
Vallare.68.105.158
Vallatus 106
Valere. 4.63.73. 80.
Valicule 167
Validum 45.63
Validus fortis. 165
Vallis. 19.22.23. 97
Valde 84
Value 30
Vana 13.32.33.150 157.
Vane agere 32
Vane loqui 32

Fo.

Vanitas. 32.33.157. 169.
Vanum eſſe 32
Vapor uel nubes. 4
Vapulare 81
Vapulatio 17
Varia 153.
Variare 13
Varietas 42.153
Varius 102.168
Vas 85.117.136
Vaſtare 21.29.54. 70.101.102.144. 156.165
Vaſta ſolitudo 63
Vaſtator 156
Vaſtitas 156
Vaticinari 93
Vber 26.28.156
Vberrimus 164
Vbertas 86.155
Vbi 2.4.8
Vbi gloria 4
Ve 1.2.4.5.32.33.
Vecordia 77
Ve ei 4
Vectigal 15.89
Vectis 12.18.100
Vel 37
Velamē.9.77.106.
Velare 107
Velle 1.52.60.133 151.
Velle paratū eē 34
Vellere 91
Vellicare 15
Vellocē eſſe. 43.141
Velociter.12.85.112
Velox 85.141
Velum 107
Vellus 23
Velut 1.29
Vena 140
Venale 87
Venari 134
Venatio 134
Venator 134
Venatu apprehendere.134
Venenū 145.149.
Venerari 72
Venire.11.12.32.35 44.62.64.
Vendere 87.156.
Venter 14.79.90
Ventilabrum 41
Ventilare 22.41.93
Ventilatores. 39.41
Ventura 11
Ventus 148
Vētus orietalis. 139
Ventus urens 55
Ventriculus 138
Venundare 156
Vepres 106.164
Verax 6.92
Vere 5.6.67.144
Veredarii 3
Verenda 13
Vere ne 133
Vereri 22
Verificare 67
Veritas 6.7.74. 144.170
Vero 57
Verum 67

Fo.

Veruntamen. 5.9. 19.153.
Verus 7
Verberare 81
Verbum 87.132
Vermis 150.155. 170
Vermiculus 170
Vernaculus 64
Vernū tempus. 73
Verſatilis 36
Verſus 58.86
Vertere 36.105. 157
Vertex 138.139. 145
Vertigo 115
Veſanus 123
Veſci 18.38
Veſice 1.93.16
Veſper 104.121
Veſpera 48.122
Veſpere procedere. 122.
Veſperus 114.116.
Veſpertilio 115
Veſtibulum.6.21.53
Veſtigiū. 11.53.77 122.129.
Veſtimentum. 2.12. 81.85.163.164
Veſtire 56.81
Veſtis 22.28.81.84 85.164.165
Veſtis mutatoria 49
Veſtis uaria 75
Veſtis diuerſorū colorum 153
Veſtis ex lino & lana contexta 165
Vetera 125
Veteres 15
Vetus 71.125
Vetus error 68
Vetuſtate cōſumi 15
Vetuſtate deficere 15.
Vetuſtiſſimum 71
Vetuſtum facere. 15
Vexari 69
Vexatio 38
Vexillum 27
Vi extorquere 23
Via 9.31.166
Viam facere.31.108.
Vi auferre 23
Viator 9
Vici 44.158
Vicia 77
Vicina 161
Vicinus 161
Vicis 129.147
Viciſitudo 25
Victa 24
Victima.37.38.57. 117
Victus 5.59
Videre.93.144.165
Vidua 6
Viduatus 6
Viduitas 6
Vigil 114.116
Vigilare 114.160 167
Vigilia 164
Viginti 125.

Fo.

Villa 44.53.78 130.
Vile 13.38.59
Vile proſtibulū. 47
Vilipendere.38.59. 93.
Viliſſimi 39
Vim facere 129
Vim pati 124
Vinatia 10
Vincere 8.39.78 101.
Vinculum. 8.16.39. 65.72.112.113
Vinctus 8
Vindemia 17.140
Vindemiare 9.17 84.116.117
Vindemiator 17
Vindicare 102.147
Vindicta 102.131
Vinea 25.78
Vinea electa 168
Vinitores 78
Vinū. 63.70.16.
Violare. 47.156. 160.
Violentia 131
Violentare 91
Violenter 131
Violentu eſſe 20
Vi opprimere 124
Vipera 9:129
Vir 4.7.10.16.20 92.
Vir de ſtirpe beniami. 64
Vir de gñe caleb 75
Vir fortis 4
Vir.ſ.nobilis 4
Virago 4
Virens 1.152
Virga 46.86.87 91.98.155.168
Virginitas 19
Virgo 19.118
Virgula 171
Virgultum.65.160.
Virgultum cū frondibus 55
Viride 82.152.
Viridis 69
Viriliter agere 45
Viror 53.69.82
Virtus.2.20.46.73 101.115.135
Vis 45
Viſcera 58.90.115
Viſere 130
Viſio 116.145
Viſitare.17.130.129
Viſitatio 17.130.
Viſus 145
Vita 46
Vitta 44.133.137
Vitare 167.
Vitellum 48
Vitis 25.168
Vitrum 39
Vitulus.78.112.130.
Vituperatio 26
Viuens 46
Viuere 46
Viuere permittere. 46.
Viui 46

Fo.

Viuificare 46
Viuificantes 46
Vix parum 164
Vlcer 159
Vlciſci 86.102
Vlmus 28
Vlna 53
Vltra 34.113
Vltio 25.95.162. 131.166.
Vltroneum offerre. 94.
Vlulare.60.63.148.
Vlulatꝰ.63.149.158
Vlule 4
Vmbilicus. 57.168
Vmbra. 58.133.155.
Vmbra mortis.136.
Vmbraculum. 107
Vna 4.43
Vna altera 3
Vnaquecꝫ 4
Vncinus 75.155
Vnctio 92
Vnctus 92
Vnde 4.37
Vndecim 125
Vnguentarius. 153
Vnguentum 164
Vngere 65.91.66
Vnguis 137
Vngula 59.131
Vnicornius 145
Vnicus 62
Vnicum facere 62
Vnigenitus 62.
Vnire 43
Vniuerſa 75
Vniuerſitas 39.
Vnus 3.43
Vnuſquiſqꝫ 4
Vocare 143
Vocati 143
Vocatio 143
Vociferare. 40.138. 148.
Vociferatio 120.149
Volare 22.26.58. 101.114.131.149.
Volans 114
Volatile 114.137 153.
Volubilis 23
Volucris 114.116
Volumen 23
Voluntaria 94
Voluntarie 94
Voluntarius 94
Voluntatē habere. 52.
Voluntas. 10.52.53 106.133.151.152.
Voluptas. 66.112. 166.
Voluere 23.36.
Voluere cogitationes.116.
Vomer 11.83
Vomere 95.138
Vomitus 138.139
Voragines 48
Vos 11
Votum 95
Vox 139
Vox calcantiū 33
Vpupa 29

Fo.

Vrens 138
Vrere 135.138
Vrbs 10.116.166
Vrceoli 156
Vrgens 53
Vrgere. 4.85.97. 101.
Vrſus 28
Vrtica 54
Vſura.104.146.169 170.
Vſqꝫ 112
Vſqꝫ ad 112
Vſqꝫ adhuc 112
Vſqꝫ in 112
Vſquequaqꝫ 112
Vſqꝫquo 92.154
Vt. 11.12.27. 90.111. 121.
Vter. 50.92.93.95.
Vterus 14.149
Vterqꝫ 165
Vtinā.3.5.6.81.82
Vtiqꝫ 6.34.75.
Vtquid 85
Vt non 16
Vtres 92
Vtrum 32
Vua 120
Vua acerba 16
Vuas colligere 17
Vulgus 8.122
Vulgus promiſcuū. 8.122.
Vulnera 99
Vulnerare 17.44. 47.49.108.159
Vulneratus. 31.47
Vulnus 129
Vulpes 165
Vultur 4
Vultus 8.128
Vulua 149.156
Vxor 4.5.156
Vxorem habere.16.
Vxorem habens.16
Vxorē fratris in coniugium accipere. 60
Zio 39
Zona 1.43.86
Zoeleth 39
Zelare 141
Zelans 141
Zelotes 141.
Zelotypie 141

Finis.

Introductiones artis grāmatice hebraice. Et primo de modo legendi & pronūciādi

Ad habendam noticiam hebraice lingue: in qua ſcripturam ſacram veteris teſtamenti conſtat eſſe conſcriptā: neceſſaria eſt cognitio artis proprie & peculiaris illius lingue: quam greci grammaticam: latini rem litterariam appellant. Sed quia grammaticam precedit emendata lectio: que ex figuris litterarum cum ſuis vocibus conſtat: ideo imprimis eſt aduertendum viginti duas litteras ſiue prolationes eſſe apud hebreos: figuras vero ipſarum litterarum eſſe viginti ſeptem. Nam quinque illarum duplicantur. quia licet ſeruent eundem ſonū: diuerſis tamen characteribus figurantur. Et etiam quia per eas aliter ſcribuntur principia & media dictionū: aliter fines. Sunt preterea apud eos omnes he littere conſonantes. Et ad deſignandas quinque vocales noſtras vtuntur duodecim apicibus: ex quibus & illis viginti duabus litteris lingue hebraice lectio conſtat. Sed quia littere accidunt tria. Nomen. Figura. Poteſtas: alphabetum hebraicum diſpoſuimus in tribus columelis ſiue ordinibus: in quibus tria illa accidētia e regione verſuum explicauimus. Sed imprimis alphabetum ipſum recto ordine poſuimus.

tāu ſī res coph ſádic ſádic phe pe aáin ſámach nū nū mē mē lámed chaph caph iod teth heth záin váu he dálet gimal beth áleph

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ך ל מ ם נ ן ס ע פ ף צ ץ ק ר ש ת

Nomen.			Figura.	Poteſtas.
áleph.	אָלֶף		א	A
Beth	בֵּית		ב	b
Gimal.	גִּימֶל		ג	g
Dáleth.	דָּלֶת		ד	d
He.	הֵא		ה	h
Váu.	וָיו		ו	v
Záin.	זַיִן		ז	z
Heth.	חֵית		ח	ch
Teth.	טֵית		ט	t
Iod.	יוֹד		י	i
Caph:Chaph.	כַּף:כָף	ך	כ	c ch
Lámed.	לָמֶד		ל	l
Mem:Mem.	מֵם מֶם	ם	מ	m m
Nun: Nun.	נוּן נוּן	ן	נ	n n
Sámach.	סָמֶךְ		ס	s
Aáin.	עַיִן		ע	a
Pe: Phe.	פֵּא פֵא	ף	פ	p ph
Sádic: Sádic.	צָדִיק צָדִיק	ץ	צ	s s
Coph.	קוֹף		ק	c
Res.	רֵישׁ		ר	r
Sin.	שִׁין		ש	ſ
Táu.	תָּיו		ת	th

Sequuntur duodecim ſigna ſiue apices quibus hebrei vtuntur ad deſignādū quīque vocales nr̄as ordine ſupra diſpoſito.

Nomina apicum.		Figura.		Poteſtas.
Pathach.	פַּתַח	ַ	אַ	A
Cames.	קָמֶץ	ָ	אָ	a
Hateph pathach	חֲטֵף פַּתַח	ֲ	אֲ	a
Cere.	צֵרֵי	ֵ	אֵ	e
Cegol.	סֶגוֹל	ֶ	אֶ	e
Seba.	שְׁבָא	ְ	אְ	e
Hateph ſegol.	חֲטֵף סֶגוֹל	ֱ	אֱ	e
Hiric.	חִרִיק	ִ	אִ	i
Holem.	חוֹלֶם	ֹ	אֹ	o
Hateph camez.	חֲטֵף קָמֶץ	ֳ	אֳ	o
Surec.	שׁוּרֶק	ֻ	אֻ	v
Surec.	שׁוּרֶק	וּ	אוּ	v

De combinatione litterarum.

Et quoniam ex predictis litteris & apicibus qui ſunt ſigna quinqꝫ vocaliū ſyllabe conſtant & fiunt. Ideo ſubditur modus combinādi ipſas litteras ponēdo exēplū in lr̄a beth diſcurrendo per omnes apices & ſigna quinqꝫ vocalium.

bu bu bo bo bi be be be be ba ba ba

בָ בַ בֲ בֵ בְ בֱ בֶ בִ בֳ בֹ בֻ בוּ

Et per hunc modum debet fieri combinatio omnium aliarū litterarum cum predictis apicibus vt ſyllabe fiant: & vt ex ſyllabis fiant dictiones ex quibus omnis oratio conſtat: vt infra dicetur. Sed circa predictas litteras & apices aliqua ſunt notanda Et primo circa litteras eſt notandum ꝙ ex predictis viginti & duabus litteris quīqꝫ ſunt duplices ſcilicet. ך ם ן ף ץ Et ſic ſunt omnes littere viginti & ſeptem quantum ad figuram litterarū Et he quinque littere duplices ponuntur ſemper in fine dictionum: alie vero quinque que ſunt eis conſimiles: ſ. כ מ נ פ צ ponuntur in principio aut in medio dictionum & nunquam in fine. Item ex his quinque litteris que veniunt in fine dictionis: tres veniunt ſine aliquo apice & pertinent ad ſyllabam precedentem ſiue trahuntur a ſyllaba precedenti. ſ. ם ף ץ Alie vero due que ſunt ך ן veniunt aliquando cum apicibus: quarū nun. ן venit aliquando ſine aliquo apice: & tunc pertinet ad ſyllabā precedentem ſicut tres alie ſupradicte. Aliquando vero venit cū apice camez vel pathach & facit ןָ na. Sed littera. ך. chaph nunqꝫ venit ſine apice: & quādo venit cum camez vel pathach tunc facit ךָ cha: vt אֵלֶיךָ Elécha. & quando venit cum apice ſeba tunc trahitur a ſyllaba precedenti: vt לֵךְ lech. & ſola iſta littera caph licet ipſa proferatur in fine dictionis apex tamen illius non profertur: quod in omnibus aliis que veniūt in fine dictionis nunquā contingit quod apex non proferatur. Item notandū ꝙ ex viginti & duabus litteris ſupradictis vndecim ſūt ſubſtantiales & nunquā poſſunt eſſe accidentales: que his quattuor dictionibus comprehenduntur צֶרֶק גָזַע סֵפֶר טַח Iſte enī vndecim littere vel quelibet earum in quacunque dictione venerint conſtituunt ſignificatum illius dictionis: & ſunt ex radice primitiua eiuſdem dictionis: ſiue ſcribantur ſine aliquo apice vel cum quolibet apice. Alie vero vndecim poſſunt eſſe accidentales: & comprehenduntur his tribus dictionibus. אֶתְכְּנָה כִּי מֹשֶׁלְי Iſte vndecim littere vel quelibet earum poſſunt eſſe ſubſtantiales ſicut & alie ſupradicte: & poſſunt eſſe accidentales ad denotandum genus vel perſonam aut caſum ſiue declinationem vel tempus aut cōiugationem: & de hoc plenius dicetur infra. Item notandū ꝙ ex predictis vndecim litteris accidētalibus quattuor poſſunt eſſe nota ſiue ſigna vocaliū: & hoc qn̄ ſcribūtur ſine aliquo apice & nō pferūtur. & ſunt iſte א ה ו י Et tunc littera áleph ponitur communiter in medio vel in fine dictionis pro. a. vocali vt קָרָא Cara & quandoqꝫ ponitur pro e. vel. pro. o. vt רֵאשִׁית רֹאשׁ Reſith Ros. Et iſta littera. ה. communiter ponitur pro. a. in fine dictionis vt גָלָה gala: & aliquādo ponitur pro. e. vel pro. o. vt שָׂדֶה ſade פַּרְעֹה pharao. & iſta littera. ו. ponitur pro. o. vel pro. u. tam in medio quam in fine dictionis vt תְּהוֹם thehom. תֹּהוּ thóhu. & iſta littera. י. ponitur pro e. vel pro. i. tam in medio quam in fine: vt בָּנֵי bene בְּנִי beni. & quando predicte littere ſcribuntur cū apicibus ſunt vere conſonātes. Si enim vau ſubſcribatur cū apice camez vel pathach hoc modo. וָ. tunc ſonat va: & ſimiliter cum reliquis apicibus

ſonat.va.ve.vi.vo.vu.& eodē mō iod cū p̄dictis apicib⁹ ſonat ia.ie.ii.io.iu.& eodē mō iſta lrā.ה.cū p̄dictis apicibus ſonat.ha.he.hi.ho.hu. De lrā aleph dictū eſt ſupra. Itē notandū qđ qñ due lrē ex quattuor ſupradictis que poſſunt eſſe ſigna vocaliū poſite ſine apice veniunt in fine dictionis: prima earū nō pfertur: ſecūda vero profertur ſicut cōſonās: & trahitur a ſyllaba precedēti, vt גּוֹי goí בָּנָיו banáu. & qñ ſola iod vel vau ponitur poſt lrām ſubſcriptam cū camez vel patha tunc illa littera iod vel vau trahitur a ſyllaba p̄cedēti vt צָו ſáu בָּנַי banái. & qñ poſt vau vel iod ſeqtur vau cū apice ſurech: tūc illud vau vel iod primū eſt cōſonās & ſonat.vu.ſiue.iu.vt קִיו chiuu חַיו haiu. Itē nota ꝙ aliqñ veniunt iod & aleph ſiue vau & aleph. ſine apice in fine dictionis & ambe non proferuntur vt הִיא.hi.

De prolatione litterarum.

PRolationis ſeu ſonus lrārū poſſumus habere aliquā cognitionē ex lrīs latinis e regiōe poſitis in pricipio huius tractat⁹: licet ad hn̄dā integrā cognitionē op⁹ eſſet viua voce: quia ſunt alique lrē hebraice quarū ſonus nō pōt exprimi lrīs latinis: quia nō hn̄t latini talē ꝓlationē: eo quod ꝓferūtur in gutture. Sunt enī que ſequūtur ע ח ה. ideo neceſſe ē vt predicte littere deſignētur p aliq̄s litteras latinas. Ponemus itaq; pro cheth.ח.ch.& pro aáin.ע.a.& pro he.ה.h. Preterea ſūt tres lrē hebraice q̄ exprimūtur per.ſ.latinū.& ſunt que ſequuntur ſámach.ס.ſádic.צ.ſin.שׂ.cū apice ſebóleth: & ſin.שׁ.cū apice cebóleth. Que cū apud hebreos ſint diuerſe tā figurā quam ſono: oportet vt apud latinos aſſignetur aliqua diferētia. Profertur itaq;.ס.ſámach dētibus ſicut apud latinos.c.cū vocali.e.vel.i.& littera.צ.ſádic ꝓfertur fortius extrictis dētibus.שׁ.ſin vero cū apice ſibólet ꝓfertur ſicut apud látinos ſimplex.ſ.ſed ſi p̄dicta littera.שׂ.ſcriberetur cū pūcto cebólet tūc profertur ſicut.ס.ſamach. Eſt enim ſebóleth pūctus ſeu apex quidā poſit⁹ ſupra lrā.ש.Sin in pte dextera hoc mō.שׁ.cebólet vero eſt in pte ſiniſtra hoc mō.שׂ.

De dagues.

HAbent p̄terea hebrei quēdā punctū ſiue apicē quē dagues vocāt qui ponitur in medio littere ſiue in ventre eius: & tūc illa lrā que habet p̄dictū apicē fortius ſonat ac ſi illa littera eſſet geminata. vt מִמֶּנּוּ mimennu: & qñ talis littera ſcribitur ſine dagues tūc ꝓfertur blāde & exiliter. ſunt preterea ſex lrē que poſſunt habere dagues ſiue raphe: eſt enim raphe apex quidā ſimilis apici patha ſupra litterā poſit⁹ hoc mō בֿ גֿ דֿ כֿ פֿ תֿ iſte enī lrē fortius ſonāt cū predicto puncto dagues quā cū raphe: & in quattuor earū mutat ſonū ipſarum.ſ.in his בּ.כּ.פּ.תּ. Nā beth cū p̄dicto apice dagues ſonat ſicut beth duplicatum: vt אַבָּא Abba. & cū raphe vel ſine dagues tendit ad ſonū u.cōſonantis. & lrā כּ ſonat ſicut.q.latinū: & ſine dagues ſonat ſicut chi grecū. & pe פּ cū p̄dicto apice dagues ſonat ſicut.pe.latinū: & ſine illo ſonat ſicut.f.& thau.תּ.cū dagues ſonat ſicut.t.& ſine illo ſonat ſicut thita grecū. & qñ predicte littere veniunt ſine dagues ſonant blande & exiliter ac ſi eſſent ſcripte cū raphe. Ponitur etiā predictus punctus dagues propter alias cauſas de quibus infra dicetur. Sunt preterea quinq; littere q̄ non recipiunt predictum apicem dagues: & ſunt que ſequuntur.

א ה ח ע ר Sed in littera.ה.aliquando ponitur predictus punctus in medio hoc modo.הּ. Et tunc fortius ſonat & vocatur p̄dictus punctus mapich & non dagues: & communiter ponitur ad denotandum genus femininum tertie perſone ſingularis numeri.

De littera.ר.res.

De prolatione littere res.ר.eſt notādum ꝙ in principio dictionis ſonat ſicut duplex.rr.vt רֹאשׁ rros רֵאשִׁית rreſith. Sed ī medio vel in fine dictionis ſonat ſicut ſimplex.r.vt בָּרֵאשִׁית bereſit שָׁמַר Samar.

De locis in quibus littere formātur: ſecundū hebreos.

EX viginti & duabus litteris ſupradictis quattuor ſunt q̄ proferuntur labiis.ſ.ב ו מ פ.& quinq; proferuntur dentibus ש ז ס צ ר.& quinq; proferuntur lingua.ſ.ד ט ל נ ת.& quattuor palato.ſ.ג י כ ק.& quattuor gutture.ſ.א ה ח ע. Ex p̄dictis vigīti duab⁹ lrīs q̄ttuor ſūt ſimiles ī figura aliis q̄ttuor & iō cauendū eſt lectori ne in illis decipiatur. ſunt eñ he ב ו ר ם q̄rū ſimiles ſunt כ נ ר ס Que cū multū diferant inter ſe nomine & prolatiōe: diferūt etiā in figura in hoc: quia quattuor prime declinātad quadrangulū vel ſemiquadrangulū. alie vero declināt ad circulū vel ſemicirculū.

De apicibus.

Dictum eſt ſupra de litteris: nunc vero circa apices & eorū officia aliqua ſunt notanda: & primo de apicē patha.

DIctū eſt ꝙ patha ponitur pro.a.vocali. circa quod notandū ꝙ cū in fine dictionis ſubiicitur his duabus litteris.ח.ע.vocalis que per patha deſignatur preponitur: heth atq; aáin poſtponūtur: ꝙ eſt cōtra naturā aliarū litterarū & apicum: quia ſp in prolatione apices conſonantibus poſtponuntur: eſto exēpli cauſa verbū hoc יֵשׁוּעַ ieſúaa hoc eſt ieſus: in quo prius profertur patha quā aáin: & in verbo רוּחַ rúach. i.ventus ſiue ſpiritus in quo patha prius profertur q̄ȝ heth. habentq; huiuſmodi noīa ſemper accētum in penultima. qđ ſi addatur his noībus he littera vt diſtinguatur maſculinū a feminino: aut referat ꝓnomē femininū: tūc ad regulā ſyllabicandi generalem recurrēdū eſt. vt ſi ad יֵשׁוּעַ ieſúa addatur littera he fit יְשׁוּעָה ieſuaa: quod eſt ſaluatio: proferturq; ieſuaa regulariter: eodem modo de רוּחַ rúach ſi addatur littera he fit רוּחָהּ rrucha quod eſt ſpiritus eius.ſ.rei generis feminini. & pari modo de ſimilibus.

De camez.

SI in dictiōib⁹ diſyllabis vel polyſyllabis ſeba ſeqtur aut p̄cedit apicē camez: tūc camez plerūq; ꝓfertur ſicut holē: vt in hac dictiōe חָכְמָה.i.ſapiētia: vbi ſeba poſtpōitur camez. ꝓferēdūq; eſt chochma. & ī verbo אֶשְׁמְרָה.i.ſeruabo vbi ſeba p̄cedit camez: legēdūq; eſt eſmor. Eſt p̄terea dictio monoſyllaba כָּל.i.oīs: vtriuſq; gn̄is & numeri q̄ ſcribitur per camez & accentū quē hebrei vocāt macaph: & ꝓfertur quaſi p holem col. Preterq̄ȝ duobus in locis ſacre ſcripture: vbi neq; ſcribitur per accētū macaph neq; legitur per holē ſed regulariter legitur cal. primus locus eſt.p̄s.34. כָּל עַצְמֹתַי תֹּאמַרְנָה.i.oīa oſſa mea dicent. alter locus eſt. Prouer.19. כָּל אֲחֵי רָשׁ.i.omnes fratres pauperis.

De ſeba.

SVius apicis complura ſunt officia: primum eſt de quo dictum eſt ſuperius: quod pōitur loco.e.vocalis. ſcilicet quando venit in principio dictionis. ſed quādo venit in medio dictionis tunc ſeba non profertur: & littera cui ſubſcribitur trahitur a ſyllaba precedenti. vt אֶפְקֹד Ep hcod. ideſt viſitabo. מִרְיָם miriam. ideſt maria. que regula tribus in locis fallit. Primo ſi littera cui ſubiicitur ſeba continet dagues. tunc enim ſeba profertur in.e.vt in dictione אִתְּכֶם ithechem. ideſt vobiſcum. Secundo cum duo apices ſeba ſibi ipſis ſuccedunt: quia tunc prior ſilet: & poſterior profertur in vocalem.e.vt יִפְקְדוּ iphchedu. ideſt viſitabunt. בֵּלְטְשַׁאצַּר Belteſaſar. Tertio cum eadem conſonans geminatur atq; prime earum ſubditur ſeba: tunc enim euphonie cauſa ſeba ꝓfertur. vt רַנְּנוּ Rauenu. ideſt exultate. Dicunt preterea aliqui hebrei quod ſeba plerumq; fungitur aliorum apicum officio. idq; duobus modis. Primo cum poſt ſeba ſequitur iod cum aliquo apice tunc enim ſeba ꝓfertur quaſi hiric vt בְּיַד biiad. ideſt in manu. vbi ſeba ſuppoſitus beth littere legitur quaſi hiric. Secundo cum ſeba ponitur in principio dictionis & accentus collocatur in eadem ſyllaba & ſequitur littera que non ſit vocalis quocunq; apice illi ſubiecto: tunc enim ſeba profertur quaſi patha. vt בְּמַקְהֵלוֹת Bámacheloth. ideſt in eccleſiis.

De apice cere & cegol.

SI duo apices diſtant inter ſe: quod ī prolatione cere nō protenditur: & cegol immoratur: maxime quando venit in principio dictionis polyſyllabe: in penultima. inter cere quoq; et ſeba eſt diferentia quod per alterutrum mutatur verbi ſignificatio vt מְתִים Methim per ſeba ſignificat viros: & cum cere ſignificat mortuos. diſtat quoq; cegol a cere quod in hac dictione אֵל el.i.deus ſcribitur per cere. in hac vero particula אֶל el que eſt articulus datiui caſus vel ponitur pro iſta prepoſitione ad vel in: ſcribitur cum cegol vt אֶל הָאִישׁ el hais.i.viro ſiue ad virum. eſt & aliud officium cere quod in nominibus maſculinis numeri pluralis quibus ſungitur genitiuus poſſeſſionem ſignificans ſemp ſubiicitur in fine dictionis. vt בְּנֵי אַבְרָהָם.i.filii abraham. Sed de hoc in alio loco dicetur commodius.

De ſurech.

SVrech apicis duo ſunt genera: alterū in quo tria puncta ſcalariter deſcendunt hoc modo appellaturq; קִבּוּץ שְׂפָתַיִם.i.coniunctio labrorum. alterum cum vau apponitur punctū ad latus ſiniſtrum hoc modo וּ & differunt inter ſe ꝙ ſurech prior nunq̄ȝ ponitur in fine dictionis niſi alia littera ſequatur. ſurech vero poſterior venire poteſt in quocunque loco.

De dagues.

DAgues qui apicib⁹ annumeratur multis fungitur officiis. Primū eſt de quo ſupra diximus ꝙ in quacunq; littera ponitur fortius ſonat illa littera ac ſi eſſet duplicata. Secundum eſt ꝙ ubi ex regula memorata ꝙ ſeba ſilet cum ſubiicitur priori ex duabus conſonantibus que veniunt in medio dictionis: ſi conſonans illa prior habet dagues nihilominus profertur. vt in Exo.15. מִקְּדָשׁ Micedas.i.templum: quod alias dicitur מִקְדָשׁ Micdas. Ponitur etiam aliquando euphonie cauſa. Tertium eſt cum apponitur in ſupplementum alicuius littere. vt וַיִּקַּח vathíchach.i.accepit: in quo verbo dagues ponitur ad ſupplendū.ל.lamed litterā pro וַיִּלְקַח vatilchach. quia eius primitiuum eſt לָקַח lachach. vbi lamed eſt littera ſubſtantialis. Quartum cum ponitur differentie cauſa in ſignificatione. vt in dictiōe אַמָּה Ama. ſi mem enim nō habet dagues ſignificat ancillam. ſi autē habet: ſignificat cubitum. & יַמִּים.iamim ſi non habet dagues ſignificat dies. ſi habet ſignificat maria. Quintum. emphaſeos id eſt vehemētie cauſa quod preſertim in verbo accidit. vt פִּקֵּד Piched.i.viſitauit: quod eſt verbum ſecunde coniugationis: in quo littera media hoc eſt coph habet dagues per quem ſignificatur quam diximus vehementiam. vt plenius dicetur vbi de verbo. Eſtq; aduertendum quinq; litteras finales non recipere dagues: preter chaph. que cum recipit dagues efficitur exilis atq; accedit ad ſonum coph.

De accentu.

POſtea quā lector didicit ex litteris cōpingere ſyllabas & ex ſyllabis dictiones: opus eſt vt cuiq; ſyllabe ſuum accentū accōmodet. eſt aūt accentus: vt a grammaticis definitur: certa lex vel regula ad eleuādam vel deprimendā cuiuſq; dictionis ſyllabam. Nam id eſt naturale atq; omnibus linguis & nationibus cōmune: vt quaſdā ſyllabas attolant: iſq; dicitur acutus accentus: quāſdam rurſus deprimant. iſq; eſt accentus grauis. Greci & latini habent etiam accentū circunflexum: atq; eo forſitan hebrei non carent: qui habent innumeras uocum flexiōes: ſed ille ad cantū potius quā ad lectionē pertinēt. Nos itaq; in hebreo ſermone duos tātū notauim⁹ accētus: acutū & grauē: cum preſertim circunflexus nec ab ipſis quidē grecis & latinis percipiatur. legitur acutus accētus in qualibet dictione atq; ex ea cauſa dicitur accētus dictiōis: quia vnaqueq; dictio habet ſuū accentū per quē diſtinguitur ab alia dictiōe: vt ſit accētus quaſi forma vel potius anima dictionis. Accentus vero grauis non dicitur accētus dictiōis ſed accētus ſyllabicus hoc eſt illius ſyllabe quā deprimit. Ex quo fit vt in vna dictiōe non poſſint eſſe duo accentus acuti: nō magis quā in vno corpore due anime. At accentus graues bene poſſunt eſſe plures tot ſcilicet quot ſunt ſyllabe dictiōis: preter illam in qua collocatur accētus acutus. Qui aut collocatur in vltima dictiōis ſyllaba aut in penultima aut in tertia a fine. quod & omniū nationū linguis fere accidit. Sed hoc eſt hebreorū ſermoni peculiare: quod plures dictiones in fine acuūt. paucas vero accentu in penultima vel in antepenultima proferūt. Et quia vt diximus illorum varios accentus magis ad ſuos cātores quā ad noſtrorum hominū lectionē pertinent: duos tantū memoratos accentus precipimus obſeruandos: hoc eſt acutū & grauem. nā circunflexū valere ſinimus. Atq; omiſſo graui qui omnibus aliis ſyllabis cōuenit. acutū qui dictionis accentus eſt fecimus notari per virgulam ſurſum aſcendētem: ita tamen vt ratione hebreorū qui econtrario legūt q̄ȝ nos paululū declinet ad ſiniſtrā ecōtrario quā deſignatur a grecis & latinis ī hūc videlicet modū.ˎ.idq; tātū in penultimis aut antepenultimis dictionū hebraicarū ſyllabis: de quibus poterat eſſe dubitatio quo accentu eſſent proferēde. Nam de vltimis vulgo perſuaſum erat omnes in fine debere regi accentu acuto. & quoniā ars circa difficile verſatur in vocabulario hebraicarū dictionū: quod imprimēdum curauim⁹: & in veteri inſtrumēto quod molimur imprimere: hāc rationē obſeruari precepimus vt in dubi[…]ntū accentibus hac nota vterentur. Apud hebreos tamen vbi videris aliquē ex illorū accentibus: ibi collocandus eſt dictionis accētus. qđ ſi in eadē dictiōe duos videris ſignatos accētus in priori ſyllaba collocabitur accentus.

De punctis.

ET quia ratio pungendi ſcripturā nō minus ad lectionē quā ad intellectū illi⁹ pertinet: viſum eſt hoc in loco aliquid de punctis dicere: quibus lectio ipſa diſtinguenda eſt: cū p̄ſertim hec pars ab hebreis nō ſit neglecta. Sed illi complures alios habent accentus: qui magis ad cantū ſiue modulationē ſuam pertinent q̄ȝ ad intellectū ſacre ſcripture: idcirco nos duobus tantū vtemur qui ſunt vſu apud latinos comate qđ hebrei vocāt אַתְנָח Athnach ſic.‸.& colo qđ hebrei vocāt סוֹף פָּסוּק Soph paſuc. ſic.:.quibus et hieronymus dicit prophetas eſſe diſtinctos. vt per cola inquit ſcribantur & comata. quā pungēdi rationē ſolā in teſtamēto veteris impreſſione obſeruari iuſſimus. Et ſic de pungendi ratione atq; ex inde de toto legendi modo hec fuerit ſatis.

Sequitur de aliis partibus grāmatice hebree & primo de partibus orationis.

QVemadmodū ex litteris colligitur ſyllaba: & rurſus ex ſyllabis dictio. ita ex dictiōibus cōponitur orō. Sunt itaq; dictiōes: ptes orōnis: quas alii plures alii pauciores poſuerūt tam ex græcis q̄ȝ ex latinis. hebrei tres tantū ennumerant. שֵׁם ſem.i.nomē. פֹּעַל póal.i.verbū. מִלָּה milla.i.dictionē. milla ponitur ab illis ꝓ eo ꝙ nō eſt nomē neq; verbū: cū alioquin milla ſit dictio q̄ cōplectitur oēs partes orōnis ex doctrina illa vulgata apđ dialecticos & philoſophos. ꝙ cū ſpecies nō habet nomē: appellatur generis nomine. & hebrei ad nomē referūt ꝓnomē. ad verbū participiū. ad dictionē alias partes orōnis indeclinabiles.ſ.p̄poſitionē aduerbiū interiectionē cōiunctionē & articulū. Greci vocant articulū arthron q apud illos ē pars orōnis q̄ addita nomini oſtēdit cui⁹ generis ſit: quēadmodū in ſermone hiſpano dicim⁹.el.la.los.las. Sed hebrei nō vtūtur articulis ad deſignādū gen⁹ ſed potius emphatice ad oſtendendū.ſ.quādam vehementiam ſiue aliqd aliud de quo vide pleni⁹ in vocabuliſta in pricipio littere.he. & ſic apud illos erūt nouem partes orōnis quas reducūt ad tres partes ſupradictas. quem diuidendi modū in tres partes orōnis Ariſtotiles quoq; ſecutus eſt ponens nomen verbum & ſincathegoreuma. & ad iſtas tres partes reducit omnes alias. nam ad nomē refert pro

nomen & articulum.ad verbum ſimul cū nomine refert parti-
cipiū.ad ſincathegoreuma.i.partē orōnis conſignificatiuā re-
fert reliquas partes orationis indeclinabiles.his in genere di-
ctis de nouem partibus orationis quas habent hebrei:reſtat vt
de ſingulis dicamus:atq; imprimis de nomine.

De nomine.

NOmen eſt quod ſignificat ſubſtantiam ſiue accidens ſi
ne tempore:& habet caſus:licet apud hebreos nō decli
netur. Duplex itaq; eſt nomē:ſubſtantiuū & adiectiuū.
ſubſtantiuū eſt:quod per ſe ſubſiſtit. vt אֱנוֹשׁ ideſt homo. adie-
ctiuum eſt:quod alteri adiicitur: vt אֱנוֹשִׁי hoc eſt humanus טוֹב
טוֹבָה Bonus bona. Igitur nomini hebraico ſeptem accidūt.qli
tas.ſpecies.figura.genus.numerus.perſona.caſus. Qualitates
nominum due ſunt:propria & appellatiua. Proprium nomen
eſt quod vni tantum conuenit:vt אַבְרָהָם Abraham שָׂרָה Sara.
Appellatiuum nomen eſt quod pluribus cōuenit.vt אָדָם ideſt
homo quod conuenit petro & iohanni.quanquā & adam non
ſolum eſt nomen appellatiuum:ſed aliquando eſt etiam pro-
prium:vt cum dicitur de ſolo primo parente.Species nominū
due ſunt.primigenia & deriuatiua.Primigeniū nomē eſt illud
quod non habet aliud antiquius vnde deriuetur. vt אִישׁ.i.vir.
Deriuatiuum eſt:quod ab alio priori deriuatur vt אִשָּׁה ab אִישׁ
hoc eſt virago a viro.figure nominū due ſunt.ſimplex & com
poſita:Simplicis figure nomen eſt:quod non pōt diuidi ī par
tes ſignificatiuas eius quod integrum ſignificabat:vt adam in
a.&.dam.cuius altera pars nihil ſignificat. Compoſite figure
nomen eſt:quod poteſt diuidi in partes ſignificatiuas eius qđ
integrum ſignificabat.vt abraam:ex ab quod interpretatur pa
ter:& ram celſitudo מַלְכִּי־צֶדֶק melchiſedec.i.rex iuſtitie. Gene
ra nominum quinque ſunt.Maſculinum. femininum. Cōmu
ne duorū.dubiū.promiſcuum.Maſculini generis nomen eſt
quod maribus conuenit aut ad maſculorū voces refertur. vt
אַבְרָהָם abraam. אִישׁ vir. דָּבָר verbum.femininum eſt quod fe
minis conuenit:aut ad feminarum voces refertur. vt חַוָּה eua.
אִשָּׁה mulier תּוֹרָה Lex. Cōmune duorū eſt quod tam maribus
quā feminis conuenit.vt אָדָם ideſt homo חַיִל fortis. ſ.vir aut
mulier.Dubium eſt quod aliquando profertur genere maſcu
lino aliquādo feminino.vt רוּחַ ventus שֶׁמֶשׁ ſol.quod cū apud
grecos & latinos rarum ſit:apud hebreos latiſſime patet.Pro-
miſcuum genus:quod greci epicenum vocant:eſt illud quod
ſub vna terminatione vtrūq; ſexū cōplectitur.vt גָּמָל pro came
lo maſculo ſiue femina.& יוֹנָה pro columbo & columba. Nume
ri nominum apud hebreos quemadmodū & apud grecos tres
ſunt.Singularis qui de vno loquitur.vt אִישׁ אִשָּׁה vir. mulier.
Dualis qui de duobus loquitur:cuiuſmodi ſunt que fere nun-
quā reperiūtur niſi paria.vt עֵינַיִם oculi.אָזְנַיִם aures יָדַיִם ma
nus. רַגְלַיִם pedes.Pluralis eſt qui de pluribus loquitur: de qui
bus etiam paulo poſt.Perſone nominum tres ſunt.Prima que
de ſe loquitur vt אֲנִי ideſt ego.Secunda ad quam prima loqui-
tur.vt אַתָּה ideſt tu.Tertia eſt:de qua prima loquitur.vt הוּא .i.
ille:& omnia alia nomina.Sed de perſona quod eſt accidēs cō-
mune nomini pronomini & verbo commodius vbi de prono
mine agetur.Caſus apud hebreos non diſtinguntur termina
tionibus:quemadmodū apud grecos & latinos:ſed aut coordi
natione:vt ſalomon filius dauid: ordo oſtendit dauid eſſe ca
ſus genitiui.aut oſtenditur prepoſitione articulari.vt pſalmus
le dauid. illa prepoſitio le oſtendit dauid eſſe caſus datiui vel
gti.Sed de hoc infra dicetur cū de caſu diſputabitur.Declinatio
nes quoque apud eoſdē nō diſtinguntur niſi ex ſingulari nu-
mero in pluralem.vt ſit prima declinatio nominum maſculi-
norū:que in plurali mittūt numerū multitudinis in im.vt אִישׁ
אִישִׁים vir.viri.Secunda declinatio femininorū:que mittūt eū
dē numerū multitudinis in.oth.vt אִשָּׁה אִשּׁוֹת mulier mulie-
res.Patitur tamen hec regula exceptionem.nam & maſculina
exeunt aliqñ in oth.atq; e diuerſo feminina in im.vt ſuo in lo-
co poſtea dicetur.

De nominum deriuatiuorum ſpecie.

DVas eſſe diximus noīm ſpēs primitiuā & deriuatiuā.
Sed deriuatiuorū ſunt rurſus multe differentie. Patro-
nymica:que noīa patrū ſigāt.vt a יְמִינִי בִּנְיָמִין beiami
iemini pro filio beniamin: aut aliquo vno ex deſcēdētib⁹ ab
illo.Gētilia:que gentē aut nationē aliquā deſignāt.vt ab אֲרָם
אֲרַמִּי aram arami.hoc eſt a ſyria ſyrus.Poſſeſſiua: hoc eſt que
ſignāt quātū gtūs ſui primigenii vnde deriuātur.vt a נְחֹשֶׁת
נְחוּשׁ. ideſt ab ere ereus.que omnia noīa ſupradicta patrono-
mica & gentilia eādē propemodū hñt formationē: nā termi
nātur in.i.iota.formāturq; a primigeniorū ſuorū terminatiōe
ſi eſt conſonās addita.i.littera.vt ab iſrael iſraeli. Si vero deſi-
nūt in he.aut he mutatur in nun & additur.i.iota.vt שֵׁלָה שֵׁלָנִי
aut nihil mutatur ſed primigeniū ponitur pro deriuatiuo.vt
a יִמְנָה יִמְנָה pro viro deſcendente ex genere imna. Quod
ſi nomina primigenia deſinunt in iod: deriuatiua nihil mu
tant:ſed ponūtur pro illis.vt leui de leui.nepthali de nepthali.
greci tamen & latini dicūt leuita.nepthalita. Que oīa ſub hac
terminatiōe gñis ſunt maſculini.nā feminina deſinūt in.ith.
formāturq; a maſculinis addita tau.vt ab arami aramith. ab iſ-
raeli iſraelith.Sunt quoq; noīa q̄ cū nō ſint patronymica nec
gētilia hñt tñ illorū formā.vt רֵאשִׁית.i.prīcipiū.Eſtq; aduer-
tēdū quod hmōi patronymica plerūq; in plurali recipiūt alte
rū iod.vt מִצְרִי מִצְרִיִּים.i.egyptius egiptii פְּלִשְׁתִּי פְּלִשְׁתִּיִּים
paleſtin⁹ paleſtini. Denominatiua quoq; ſunt apud hebreos
quemadmodū & apud nos:ſic dicta quod a noibus deriuantur
vt a צֶדֶק צַדִּיק.i.iuſtus a iuſticia רֶשַׁע רָשָׁע.i. malus a malicia.
Diminutiua noīa hoc eſt a ſuis primigeniis diminutionē ſigni
ficantia non ſunt apud hebreos:ſed circūloquūtur illa per hoc
nomē קָטָן ſiue קְטַנָּה quod eſt paruū.vt hec:אָדָם קָטָן.i.homo
paruus hoc eſt homūcio.עִיר קְטַנָּה.i.ciuitas parua.Cōparatiua
quoq; noīa no ſunt apud eos.circūloquūtur tñ ea p hoc aduer
biū יוֹתֵר.i.magis:& nomē adiectiuū qđ ſignāre pōt magis &
minus.& id ad quod fit cōpatio ponitur cū ꝑpōne. מִ vel. מֵ cū
cere vel hiric.vt דָּוִד צַדִּיק יוֹתֵר מִשְּׁלֹמֹה dauid magis iuſtus ſa-
lomone.& יוֹחָנָן צַדִּיק יוֹתֵר מֵאֲבִיָּה.i.ioānes magis iuſtus abia.
& aliqñ fit cōparatio ſine aduerbio יוֹתֵר cū ſola prepoſitione מִ
vel מ addita nomini cui fit cōpatio.vt צַדִּיק מִמֶּנִּי.i. iuſtior me
טוֹב מִמֶּנּוּ.i.melior illo. Suplatiua preterea illi nō hñt: ſed circū
loquuntur ea p hoc aduerbiū מְאֹד meoth:qđ ſignāt nimis ſiue
valde & nomē adiectiuū qđ ſignāre pōt intēſionē & remiſſio
nē.vt דָּוִד צַדִּיק מְאֹד.i.dauid iuſtus nimis vel iuſtiſſimus.ſed
cū exprimitur is ad quē fit ſuperlatio:cōſtruitur eodē mō quo
cōparatiuū:hoc ē cū ꝑpoſitiōe מִ vel מֵ vt Nu.12. עָנָו מְאֹד מִכֹּל
הָאָדָם.i.mitiſſim⁹ oīm hoīm. Verbalia quoq; noīa ſūt apud he
breos.i.q̄ a verbis deriuātur.vt ab אָהַב אַהֲבָה. ideſt amor ab a
mo.as.Illud vero qđ nos per nomē verbale dicim⁹: qa ſignāt
actionē verbi:a quo deriuatur & participiale: qa formatur ab
eiuſdē verbi participio.vt amator.i.q amat:illi per participiū
exprimūt.vt אֹהֵב.i.amans.

De numeralibus.

SVnt & alie ſpēs noīm tā primitiuorū q̄; deriuatiuorū q
lia ſūt nūeralia:q̄ qa in freq̄nti ſūt vſu:& nō nihil varie
tatis hñt:qđ in artē redigi debeat:aliqd de his hoc in lo
co dicēdū ē.ac primū de nūeralib⁹ ſimplr.Eſtq; aduertēdū qđ
noīa nūeralia ſūt adiectiua & ꝑter vnū & duo plis nūeri. Itaq; a
trib⁹ vſque ad decē maſculina deſinunt in he lrām: & nonnū
quam in tau:ſed tunc poſſunt etiam femininis iungi. Atqui fe
minina in tau aliquando deſinunt:& nunquā in he.hoc mō.

אֶחָד. אֶחָד. אַחַת	Vnus vna.
שְׁנַיִם שְׁנֵי שְׁתַּיִם שְׁתֵּי	Duo due.
שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשֶׁת שָׁלֹשׁ	Tres mares.&.f.
אַרְבָּעָה אַרְבַּעַת אַרְבַּע	Quattuor mares.&.f.
חֲמִשָּׁה חֲמֵשֶׁת חָמֵשׁ	Quinque mares.&.f.
שִׁשָּׁה שֵׁשֶׁת שֵׁשׁ	Sex mares. &.f.
שִׁבְעָה שִׁבְעַת שֶׁבַע	Septem mares.&.f.
שְׁמֹנָה שְׁמֹנַת שְׁמֹנֶה	Octo mares.&.f.
תִּשְׁעָה תִּשְׁעַת תֵּשַׁע	Nouem mares.&.f.
עֲשָׂרָה עֲשֶׂרֶת עֶשֶׂר	Decem mares.&.f.

Aduertendum tamen eſt:quod aliquando in numero deſignā
te vnum gñis maſculini:p apherēſin aufertur aleph vt Ezech.
33.וְדִבֶּר חַד אֶת אַחַד hoc ē:& dicūt vnus ad alterū. Aliqñ p apo
copē aufertur daleth a fine.vt Ezech.18.וְעָשָׂה אָח מֵאַחַד מֵאֵלֶּה
hoc eſt.& fecerit vnum de iſtis. Sunt tñ qui dicāt quod hoc ver
bum אָח ſit frater: vt ſit ſenſus & fecerit fratri vnum ex his.& cū
numerus multitudinis repugnet vnitati:nihilominus in plu-
rali dicimus.אֲחָדִים.ideſt vnos.vt latine cum nominibus de-
clinatis pluraliter dicimus vnas litteras vna menia. & vna in
genere feminino hoc eſt אַחַת cū pōitur in fine oratiōis: aleph
ponitur ſubiecto ſegol pro patha. & heth per camez loco pa
tha.vt Exo.36.אַחַת אֶל אֶחָת hoc eſt.alteram alteri. ſ. cortine.
& numerus ſeptenarius generis maſculini aliquando per epē
theſin recipit nun litteram ante he finalem.vt Iob.42.שִׁבְעָנָה
בָנִים ideſt ſeptem filii.Notandum preterea quod ab vno vſq;
ad quinque ponuntur aliquando numeri non tam vt ſignifi
cent numeros illos:quam vt oſtendant illud eſſe quid minimū
vt tertio.Reg.17.מְקֹשֶׁשֶׁת שְׁנַיִם עֵצִים hoc eſt.en colligo duo li
gna.duo poſuit pro pauca.E diuerſo, a quinque ad decem po
nuntur aliquando numeri non vt illos preciſe ſignificent:ſed
vt illius rei crebram repetitionem.vt prouerb.24.כִּי שֶׁבַע יִפּוֹל
צַדִּיק.i.ſepties cadit iuſtus.vbi ſepties non tam pro ſeptem vi
cibus:quam pro ſepe ſiue frequenter poſitum eſt. Illud quoq;
hoc in loco non omittēdum:quod ab his nominibus numera
libus figurantur verba denominatiua.vt a duobus diuido.is.
pro in duas partes diuidere.tertio.as.pro in tres partes diuide
re.quarto.as.pro in quattuor partes.quinto.as.pro in quinq;.
ſexto.as.pro in ſex.A ſeptem & octo & nouem huiuſmodi ver
ba non formantur.a decem vero bene formatur decimo.as.de
quo in vocabulario pleni⁹ dicetur.Atq; hi quidem numeri ſi
plices ſunt:qui vero ſequuntur: vſq; ad vndeuiginti compo
nuntur ex eiſdem numeris ſimplicibus & decem prepoſito ſp
minori numero.Sed numeri denarii in gñe feminino hñt in
fine he lrām.maſculina vero nō habent: vt in hac ſerie patet.

אַחַד עָשָׂר:אַחַת עֶשְׂרֵה	Vndecim.m.f.
עַשְׁתֵּי עָשָׂר:עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה	Vndecim.m.f.
שְׁנֵי עָשָׂר:שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה	Duodecim.m.f.
שְׁנֵים עָשָׂר:שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה	Duodecim.m.f.
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר:שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה	Tredecim.m.f.
אַרְבָּעָה עָשָׂר:אַרְבַּע עֶשְׂרֵה	Quattuordecim.m.f.
חֲמִשָּׁה עָשָׂר:חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה	Quindecim.m.f.
שִׁשָּׁה עָשָׂר:שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה	Sedecim.m.f.
שִׁבְעָה עָשָׂר:שְׁבַע עֶשְׂרֵה	Septendecim.m.f.
שְׁמֹנָה עָשָׂר:שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה	Octo & decem.m.f.
תִּשְׁעָה עָשָׂר:תְּשַׁע עֶשְׂרֵה	Nouem & decem.m.f.

A viginti vſq; ad nonagita numeri maiores p maſculino gñe
& p feminino finiuntur in.im.in numero plurali.minores ve
ro numeri precedunt maiores.vt vnus & viginti.duo & vigi
ti.tres & viginti.& eodem modo de aliis.

עֶשְׂרִים	Viginti.m.f.	אֶחָד וְעֶשְׂרִים	Vnus & viginti.
אַחַת וְעֶשְׂרִים	Vna & viginti.	שְׁלֹשִׁים	Triginta.m.f.
אַרְבָּעִים	Quadraginta.m.f.	חֲמִשִּׁים	Quiquagita.m.f.
שִׁשִּׁים	Sexaginta.m.f.	שִׁבְעִים	Septuaginta.m.f.
שְׁמֹנִים	Octoginta.m.f.	תִּשְׁעִים	Nonaginta.m.f.

Aliqñ tñ numerus maior precedit minorē:quod fere in eſdra

repitur.vt שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם.i.ſeptuaginta duo.& ibidem.חֲמִשִּׁים
וְאַרְבָּעָה.i.quinquagita q̄ttuor. Deinde a cētū vſq; ad mille nu
meri maiores ꝑtinēt ad maſculos & feminas. & cētenari⁹ nūe
rus deſinit in he vel in tau indifferēter.ducētenarius habet ter
minationē dualis hoc eſt in.im.ꝑcedente patha vel camez:reli
qui oēs vſq; ad nōgētos deſinūt in oth. & iunguntur illis nu-
meri minores terminationis femininorum: ita vt precedant
illos ſignificentq; maſculos & feminas in hunc modum.

מֵאָה מְאַת	Centum.m.f.	מֵאוֹת	Centum.m.f.
מָאתַיִם	Ducentum.m.f.	שְׁלֹשׁ מֵאוֹת	Tercentum.m.f.
אַרְבַּע מֵאוֹת	Quater cētū.m.f.	חֲמֵשׁ מֵאוֹת	Quiquies cētū.m.f.
שֵׁשׁ מֵאוֹת	Sexies cētū.m.f.	שְׁבַע מֵאוֹת	Septies cētū.m.f.
שְׁמֹנֶה מֵאוֹת	Octies cētū.m.f.	תְּשַׁע מֵאוֹת	Nouies cētū.m.f.
אֶלֶף	Mille.m.f.	אַלְפַּיִם	Duo millia.m.f.
אֲלָפִים אַלְפֵי	Millia.m.f.		

Sed millia a tribus vſq; decē ple-
rūq; veniunt cū numeris minoribus maſculinis deſinētibus in
tau prepoſito eodem numero minori in hunc modum.

שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים	Tria millia.m.f.	אַרְבַּעַת אֲלָפִים	q̄ttuor millia.
חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים	Quique millia.m.f.	שֵׁשֶׁת אֲלָפִים	ſex millia.m.f.
שִׁבְעַת אֲלָפִים	Septē millia.m.f.	שְׁמֹנַת אֲלָפִים	Octo millia.m.f.
תִּשְׁעַת אֲלָפִים	Nouē millia.m.f.	עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים	Decē millia.m.f.

& deinceps aſcendēdo vſq; ad cētū mille.& rurſus a cētū mille
vſq; ad mille millia ideſt decies centū mille.in hunc modum.

עֶשְׂרִים אֶלֶף	Vigiti mille.m.f.	מֵאָה אֶלֶף	Centū mille.m.f.
אֶלֶף אֲלָפִים	Mille millia.m.f.		

Sunt ꝑterea & alie denomina
tiōes a nominibus numeralibus que dicuntur multiplicia. vt

שִׁבְעָתַיִם	Septuplum.	אַרְבַּעְתַּיִם	Quadruplum.
רְבָבָה רִבּוֹא	Decem mille.	רִבּוֹתַיִם	Viginti mille.
רְבָבוֹת רִבְּאוֹת	Multa millia.		

Aduertēdum preterea quod
nomina iuncta numeris ponūtur aliqñ in ſingulari cū nūero
plu.& maxie qñ ē nomē ſpēi. vt חֲמִשָּׁה בָקָר.i.quiq; bos: p qui
q; boues.אַרְבַּע צֹאן.i.q̄ttuor ouis:p q̄ttuor oues.& hoc fit fre-
quētius & q̄ſi ſp ab vndeci & deinceps aſcēdēdo in infinitū.vt
illa nūero multitudinis iuncta licet ponātur ī ſingl'i:nihilomi
nus intelliguntur pl'alia. vt geñ. 5. וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה hoc eſt
octingēti ann⁹:pro octigēti anni.& i eo.32.אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ.i.
quadringēti vir:p q̄dringēti viri.Alias cōbinationes numero
rū ex iis que in ſupioribus dicta ſunt: p te ipſum ſine precepto
re poteris conficere.

De numeris deriuatiuis.

A Numeralibus noībus deriuātur noīa ordinalia hoc eſt
ordinē aliquarū rerū ab vno aliquo prīcipio ſignificā
tia.& ſunt in termiatiōe ſilia noīb⁹ patronymicis de q
bus ſupra dictū ē.formāturq; a noīb⁹ mīorib⁹:a duob⁹ vſq; ad
decē.Nā prius nō deriuatur ab vno ſed a verbo רֹאשׁ qđ ē prīci
piū.vñ ē רִאשׁוֹן p eo qđ ē prim⁹.A ſecūdo āt ad decimū maſ
culina deſinunt in.iod.femi.in.ith.& aliqñ in.ia.in hūc modū.
רִאשׁוֹן רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנִית Prim⁹.a. שֵׁנִי שֵׁנִיָּה שֵׁנִית Secūdus.a.
שְׁלִישִׁי שְׁלִישִׁיָּה שְׁלִישִׁית Tertius.a. רְבִיעִי רְבִיעִית Quartus.a.
חֲמִישִׁי חֲמִישִׁית Quintus quinta. שִׁשִּׁי שִׁשִּׁית Sextus ſexta.
שְׁבִיעִי שְׁבִיעִית Septimus ſeptima. שְׁמִינִי שְׁמִינִית Octau⁹ octaua
תְּשִׁיעִי תְּשִׁיעִית Nonus.a. עֲשִׂירִי עֲשִׂירִיָּה עֲשִׂירִית Decimus.a.
Maſculina vero plia deſinunt in im p iod ſimplex & nōnūquā
p iod duplex:feminina vero ī oth ꝑcedēte iod excepto prio.vt
רִאשׁוֹנִים רִאשׁוֹנוֹת Primi prime. שְׁנִיִּים שְׁנִיּוֹת Secundi ſecūde
Pro nūeris ordinalib⁹ ponūtur nūeri nūerales ab vndeci ad vi
giti & deiceps tā in ſingl'i q̄; in pl'i.tā pro maſculinis quā p fe-
mininis.in hūc modū. בְּיוֹם עַשְׁתֵּי עָשָׂר In die vndecimo.
בְּיוֹם שְׁנֵים עָשָׂר ī die duodecīo. בְּיוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר ī die tredecīo.
Sed qa ordinalia plerūq; ſignāt vnā aliq̄; portionē nūeri grā
dioris:partē illā hebrei deſignāt p nūerū diuidētē & diuiſū.vt
p eo qđ nos dicimus decimus q̄ſq; illi dicunt אֶחָד מֵעֲשָׂרָה hoc
eſt vnus de decem.& pro eo qđ nos due centeſime: illi dicunt
שְׁנַיִם מִמֵּאָה hoc eſt duo de centum.

Diſtributiua numeralia cuiuſmodi ſunt apud latinos bini bine bina: terni terne terna. quaterni quaterne quaterna: nõ ſunt apud hebreos: deſignantur tamen per eiuſdem numeri geminationem vt pro bini viri: illi dicunt שְׁנַיִם שְׁנַיִם hoc eſt duo & duo. ſ. viri. Numeralia quoqꝫ aduerbia nõ ſunt apud eos: circumloquuntur tamen illa per nomina numeralia & hoc nomen פַּעַם quod vicem ſignificat. vt pro eo quod nos dicimus quater illi dicũt אַרְבַּע פְּעָמִים hoc eſt quattuor vicibus.

De numeris deſignandis per litteras alphabeti.

Latini in repreſentandis numeris aliam ſequuntur rationem quam hebrei & greci. nam illi per. i. iota deſignant vnum. per duo iota duo. p tria iota tria. p quattuor iota quattuor. per. v. quintam vocalium quinque. At greci quemadmodum & hebrei per litteras alphabeti per ordinẽ numeros ſcribunt. puta per alpha vnũ. per beta duo. per gamma tria. per delta quattuor. Hebrei quoqꝫ ad eũdẽ modũ ſic.

Vnus	א	Triginta	ל
Duo	ב	Quadraginta.	מ
Tria	ג	Quinquaginta.	נ
Quattuor	ד	Sexaginta.	ס
Quinque	ה	Septuaginta.	ע
Sex	ו	Octoginta.	פ
Septem	ז	Nonaginta.	צ
Octo	ח	Centum.	ק
Nouem	ט	Ducenti.	ר
Decem	י	Tercenti.	ש
Viginti	כ	Quadringenti.	ת

Sunt tamen qui quingentenarium numerũ & deinceps vſque ad mille per quinque litteras finales deſignarent. puta quingenta per ך ſexcenta per ם ſeptingenta per ן octingenta per ף nongenta per ץ Sed hec ratio numeros deſignandi nõ ab omnibus recipitur: ſed per litteras alphabeti compoſitas id faciunt. vt quingenta per תק hoc eſt per quadringenta & centum. atqꝫ eodem modo de ceteris. Id quoqꝫ non eſt diſſimulãdum hebreos vſque adeo: reformidaſſe prodere nomen illud ineffabile tetragrammaton: vt quoties in numeris deſignãdis aliquot ex illis inciderent: in alias litteras commutarent: que alios numeros exhibent. vt quindecim qui per יה deſignari debuerant: hoc eſt per quinqꝫ & decem: per טו deſcriberent hoc eſt per ſex & nouẽ. Sed de numeris in preſentiarũ ſatis multa.

De relatiuis.

Relatiuorum nominum duo ſunt genera: nam quedam ſunt relatiua ſubſtantie: quedam relatiua accidentis. Relatiua ſubſtantie ſunt: que referunt aliquod antecedens ſubſtantiuum. vt אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ Beatus vir: qui nõ abiit: qui relatiuum refert antecedens illud vir: quod eſt nomẽ ſubſtantiuum. Eſt autem apud hebreos vnum relatiuum ſubſtantie. id autem eſt aſer. que eſt dictio per ſe poteſtqꝫ referre antecedens vtriuſqꝫ generis & numeri & cuiuſqꝫ perſone: neqꝫ decliatur ex ſingulari nũero in pluralẽ ſed tm̃ p articulos ſic. הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּא Vir q venit. הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ Viri qui venerũt הָאִשָּׁה אֲשֶׁר בָּאָה Mulier q̃ vẽit. הַנָּשִׁים אֲשֶׁר בָּאוּ Mulieres q̃ venerũt. & codẽ mõ p alios caſus. Eſt p̃terea alterũ relatiuũ ſubſtãtie: qđ nũquã repitur ſeparatũ p ſe: ſed tm̃ in cõpoſitiõe cũ verbo quod ſequitur: cuiuſmodi eſt in oratione dominica ſic. Pater noſter qui es in celis. pro quo in hebreo dicitur אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. שֶׁ non eſt dictio per ſe: ſed componitur cum verbo quod ſequitur בַּשָּׁמַיִם dicimuſqꝫ ſub vno accẽtu. שֶׁבַּשָּׁמַיִם Eſt namqꝫ regula apud hebreos: quod nulla dictio eſt que vna tantum littera contineatur. Quod ſi vſpiam reperitur huiuſmodi particula ſiue ſit nomen ſiue prepoſitio ſiue coniunctio ſiue articulus: non eſt cenſenda dictio per ſe ſed cum verbo ſequenti iungitur ſiue per compoſitionem ſiue per appoſitionẽ Relatiua accidentis ſunt: que referunt aliquod antecedens adiectiuũ. vt ſi dicã ego reddo tibi librũ pulchrũ qualem mihi tu dediſti: qualem relatiuum eſt accidentis: quia non refertur ad librum ſed ad pulchrum. & huiuſmodi relatiua non ſunt apud hebreos: circumloquuntur tamen ea per hoc aduerbium כְּמוֹ quod poteſt interpretari ſicut. perinde ac ſi dicam reddo tibi librum ſicut dediſti mihi. Sunt preterea relatiua pronominũ: ſed de illis diſſeretur vbi de pronomine & de verbo agetur. nunc ad genera pergamus.

De genere nominum.

Genera nominum que apud hebreos diximus eſſe quinque: aut cognoſcuntur ſola natura duce: hoc eſt ſexu quo diſtinguitur maſculus a femina. De quibus nõ poteſt dari regula certior: qꝫ quod nomina propria maſculorum aut appellatiua ad maſculos pertinentia ſunt generis maſculini. Quodqꝫ nomina propria feminarum aut appellatiua ad feminas pertinentia ſunt generis feminini. Quodqꝫ nomina appellatiua que poſſunt ad maſculos & ad feminas pertinere: ſũt communia duorum generum hoc eſt maſculini & feminini. Promiſcua vero ſiue habeant ſexum cõfuſum ſiue diſcretum: ſunt illius generis in quo proferri conſueuerunt. nam ſub alterutro genere comprehenditur vterqꝫ ſexus. aliquando tamẽ diſtinguntur terminatione. vt כֶּבֶשׂ כִּבְשָׂה. i. agnus agna. & tũc cuique terminationi accommodatur ſuum genus. Que vero ſexum non habent: nihilominus neceſſe eſt ſub alterutro genere proferri: vt nõ committamus ſoloeciſmum: cum fuerint illis accommodanda nomina adiectiua. aut participia. aut verba. Nam & verbo quemadmodum & nomini accidit genus: vt ſuo in loco dicetur. Greci huiuſmodi nominum genera diſtingunt per articulos. Latini qui articulis carent per regulas aut ſignificationis aut terminationis. Hebrei qui neqꝫ articulos habent. vt greci: neqꝫ terminationum regulas ut latini: tribus modis poſſunt venire in huius rei cognitionem. primo terminatione. Nam feminina plerũqꝫ tribus litteris his אתה terminantur. vt צָבָא militia. צָמָא ſitis. בְּרָכָה benedictio. אוֹת littera ſiue ſignum שִׁבֹּלֶת ſpica. Deſinentia vero in quamcunqꝫ aliã litteram plerumqꝫ ſunt generis maſculini: poſſunt quoqꝫ eſſe generis feminini: quare ad genus dubium referenda ſunt. determinantur tamen ad certum genus per nomen adiectiuum aut pronomen relatiuum. aut per participium. aut per verbũ. que coniunguntur generi feminino: deſinunt in he vel in tau. De aliis terminationibus nulla certa ratio tradi poteſt: cũ non nunquam reperiantur duo adiectiua diuerſorum generũ reddita eidem ſuppoſito. vt in tertio regum. cap̃. 19. וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק. i. ſpũs grandis & fortis ſubuertẽs. vbi גְּדוֹלָה gñis ẽ feminini: quia deſinit in he. חָזָק vero adiectiuum & מְפָרֵק participium que deſinunt in coph generis ſunt maſculini. Exemplũ de verbo poſſum9 habere ex eccleſiaſte cap̃. 1. זָרַח הַשֶּׁמֶשׁ ideſt oritur ſol. Vbi ſol generis eſt maſculini. quia verbum precedens eſt generis maſculini. & Naũ. 3. שֶׁמֶשׁ זָרְחָה ideſt ſol ortus eſt: vbi ſol generis eſt feminini: quia verbum precedens generis eſt feminini quia deſinit in he. & hic eſt ſecundus modus cognoſcẽdi genus nominis ſubſtantiui hoc eſt per nomẽ adiectiuum. per pronomẽ. per verbum. per participium. Tertius modus cognoſcendi genus nominis eſt ex ipſius declinatione: quoniam maſculina mittunt numerum multitudinis in im. vt אִישׁ אִישִׁים ideſt vir viri. feminina vero in oth. vt אִשָּׁה אִשּׁוֹת. ideſt mulier mulieres. Sed hec regula non vſquequaqꝫ vera eſt: nam patitur plerumqꝫ exceptionem: vt in declinatione nominis diſſeremus in. cap̃. ſequenti.

De declinatione nominum.

Declinationes nominum apud hebreos non diſtinguntur niſi a ſingulari numero in pluralem. que diuerſitates quia due ſunt tantum: due erunt apud illos nominũ declinationes. Prima maſculinorum mittentia pluralẽ in. im. a quacunqꝫ ſingularis terminatione. idqꝫ duobus modis aut addita im. vt דָּבָר דְּבָרִים ideſt verbum verba. aut vltima littera

mutata in im. vt שִׁבֹּלֶת שִׁבֳּלִים ideſt ſpica ſpice. Secunda declinatio eſt femininorum mittentia pluralem in oth a quacunqꝫ ſingularis terminatione: idqꝫ duobus modis aut addita oth. vt צָבָא צְבָאוֹת ideſt militia militie. aut vltima littera mutata in oth. vt מִלָּה מִלּוֹת ideſt dictio. dictiones. Sed in hac formatione plerumqꝫ precedentium ſyllabarum vocales mutantur. ſed nõ vno modo. Nam monoſyllaba non mutant vocalem preter admodum pauca: que nonnunquam mutant. e. vocalem in. a. vt נֵס נִסִּים iaculum בֵּן בָּנִים fili9 filii. ſed plerũqꝫ in. i. vt חֵץ חִצִּים. i. ſagitta. עֵז עִזִּים hircus ſiue capra. עֵת עִתִּים tempus ſiue hora. קֵן קִנִּים nidus קֵץ קִצִּים finis. שֵׁן שִׁנַּיִם dens. Alia quoqꝫ ex hoc genere non mutant. vt עֵד עֵדִים teſtis. עֵץ עֵצִים lignum ſiue arbor. שֵׁם שֵׁמוֹת ideſt. nomen. Alia quoqꝫ ex monoſyllabis mutant alias vocales in alias. vt יוֹם יָמִים dies. צַד צְדָדִים latus עִיר עָרִים ciuitas. ſed hec ſunt admodum rara. Nomina duarũ ſyllabarum cuiuſcunqꝫ ſint generis plerumqꝫ mutant vocalem in vocalem. vt דָּבָר דְּבָרִים ideſt verbum. verba. חֵלֶק חֲלָקִים pars: partes. Excipiuntur illa que habent ſimilitudinem cum his dictionibus nihil ſignificantibus: פָּעוּל : פָּעִיל : פְּעַל : פְּעִיל : פִּיעוּל : פִּיעוּל : פּוֹעַל : פּוֹעֵל : פּוֹעִיל : פּוֹעִיל quoniam ſequentes proportionem illarum nihil mutant. vt זְאֵב זְאֵבִים lupus lupi: quod ſequitur proportionem illius dictionis פְּעַל. & ad hanc rationẽ reducuntur alia complura. Sed aduertendũ quod nomina habentia ſimilitudinem cum dictione illa. פָּעוּל ſi in littera ſubſtãtiali in medio dictionis poſita non habent dages. mutant vocalem aliam in aliam. vt בָּרוּךְ ideſt benedictus. in בְּרוּכִים benedicti. Quod ſi habent dages nihil mutant. vt אַלּוּף אַלּוּפִים ideſt dux duces. טַבּוּר טַבּוּרִים vmbilicus vmbilici. תַּנּוּר תַּנּוּרִים furnus furni. תַּפּוּחַ תַּפּוּחִים pomum poma. & etiam quando prima littera eſt ex quattuor gutturalibus ſubſcripta cũ apice camez vel patha nihil mutant ſiue habeant dages in medio ſiue non habeant. vt חָרוּץ חֲרוּצִים Solicitus ſoliciti. עַמּוּד עַמּוּדִים colũna colũne. Nomina quoqꝫ huius ordinis deſinentia in he: nihil mutant plerumque. vt שָׂדֶה שָׂדוֹת campus. campi. Nomina p̃terea trium aut plurium ſyllabarũ plerũqꝫ nihil mutãt ex ſingulari numero in pluralem. vt תְּאֵנָה תְּאֵנִים ficus fici.

De heteroclitis.

Svnt complura nomina que non ſubiiciuntur regulis q̃ ſuperius tradite ſunt de formatione nominum maſculinorum & femiñorum numeri pluralis ex ſingulari: quoniam ſunt complura feminina: quæ mittunt numerũ multitudinis in im. Atqꝫ e diuerſo maſculina: que mittunt eundem numerum in oth. Sunt præterea quedã q̃ cum in ſingulari ſint maſculina vel feminina: in plurali hñt vtrãqꝫ terminationem.

De femininis in. im.

אֶבֶן אֲבָנִים Lapis lapides: — אֹזֶן אָזְנַיִם Auris aures:
אֵלָה אֵלִים Querc9 q̃rc9. — אֲלֻמָּה אֲלֻמִּים Mãipulus. li.
אֵימָה אֵימִים Timor timores — אִשָּׁה נָשִׁים. mulier mulierẽs
בֵּיצָה בֵּיצִים ouum oua: — דְּבֵלָה דְּבֵלִים Carica carice.
דֶּרֶךְ דְּרָכִים Via vie — דְּבוֹרָה דְּבוֹרִים Apis apes.
חִטָּה חִטִּים Triticũ tritica: — יַעֲנָה יְעֵנִים Struthio. ones.
כֻּסֶּמֶת כֻּסְּמִים Far farra: — לְבֵנָה לְבֵנִים Later lateres:
מוֹפֵת מוֹפְתִים Miraculũ. cula. — נְמָלָה נְמָלִים formica. mice.
סְאָה סְאִים Mẽſura mẽſure: — עַיִן עֵינַיִם Oculus oculi.
עִיר עָרִים Ciuitas. tates. — פִּילֶגֶשׁ פִּילַגְשִׁים Cõcubĩa. bine.
צֶבֶת צְבָתִים Manipulus. li. — רָחֵל רְחֵלִים Ouis oues.
שִׁבֹּלֶת שִׁבֳּלִים Spica ſpice: — שׁוֹשַׁנָּה שׁוֹשַׁנִּים Roſa roſe.
שָׁנָה שָׁנִים Annus anni — שְׂעוֹרָה שְׂעוֹרִים Hordeũ. dea.
תְּאֵנָה תְּאֵנִים Ficus fici.

De maſculinis in oth.

אָב אָבוֹת Pater patres: — בְּכוֹר בְּכוֹרוֹת Priogenit9. ti.
חֲלוֹם חֲלוֹמוֹת Somniũ ſomnia — מָאוֹר מְאוֹרוֹת Lumẽ lumina.
מִזְבֵּחַ מִזְבְּחוֹת Altare altaria: — מָטָר מְטָרוֹת Pluuia pluuie.
מָקוֹם מְקוֹמוֹת Loc9 loci vel loca: — מִשְׁכָּן מִשְׁכָּנוֹת tabernaculũ. la.
סִיר סִירוֹת Olla olle; — קָהָל קְהִלּוֹת Eccleſia. ſie.
קוֹל קוֹלוֹת Vox voces: — קִיר קִירוֹת Paries parietes
שָׂדֶה שָׂדוֹת Campus campi. — שֵׁם שֵׁמוֹת Nomen noĩa.

De vtriſqꝫ in im & in oth ſimul.

אֵימָה אֵימִים אֵימוֹת Timor. res. אֹמֶר אֲמָרִים: אֲמָרוֹת verbũ verba
דּוֹר דּוֹרִים דּוֹרוֹת Gñatio. tiões. דֶּלֶת דְּלָתַיִם דְּלָתוֹת Ianua. nue.
חָצֵר חֲצֵרִים חֲצֵרוֹת Villa ville. מִלָּה מִלִּים: מִלּוֹת Dictio. ones.
מַעְיָן מַעְיָנִים מַעְיָנוֹת Fõs fõtes. עָוֹן עֲוֹנִים עֲוֹנוֹת Peccatũ peccata.
פִּנָּה פִּנִּים: פִּנּוֹת Angulus ãguli. צֵלָע צְלָעִים צְלָעוֹת Latus latera
קֶרֶן קְרָנַיִם קְרָנוֹת Cornu cornua. שָׁנָה שָׁנִים שָׁנוֹת Annus anni

Poteſt fieri vt alia complura inter legendum reperias: ſed q̃ impreſentiarum occurrerunt: exempli gratia ſufficiant.

De numero.

Nvmerus nõ ſolum accidit nomini: ſed & pronomini: & verbo & participio. Sed quoniam declinatio fit p numeros & per caſus: dicendũ eſt prius de numeris. tũ de caſibus. Sunt autẽ numeri vt dictum eſt apud hebreos quẽadmodũ & apud grecos tres. ſingularis qui hebraice dicitur. לְשׁוֹן יָחִיד hoc eſt lingua vnius. Dualis qui לְשׁוֹן שְׁנַיִם hoc eſt lĩgua duorũ. Plr̃is qui. לְשׁוֹן רַבִּים. i. lĩgua pluriũ. Singl'ris nũerus in nomine non habet certam terminationem in maſculinis ſed neqꝫ in femininis preter qꝫ in illis que deſinunt in he ſiue in tau. A maſculino ſingulari formatur plurale atqꝫ femininum ſingulare & plurale. Dualis numerus tam in maſculinis qꝫ in femininis formatur a ſingulari addendo im ſiue vltima littera mutata in im. & ante iod plerumqꝫ precedit patha ſiue camez: vt efficiatur áim accentu acuto ſupera. vt עֵינַיִם ideſt. oculi. אָזְנַיִם aures יָדַיִם manus. רַגְלַיִם pedes. Pluralis numerus tam maſculinorum quam femininorũ qua ratione formentur a ſingulari dictum eſt vbi de nominis declinatione. Sed ſunt complura nomina appellatiua atqꝫ etiam propria locorum ſiue hominum: que cum ſint ſingularia habent terminationem pluralium hoc eſt in im. vt אֲדֹנִים. i. dñs. תָּמִים. i. innocẽs. קָדִים ſubſolanus vẽtus. מִצְרַיִם egypt9. לוּדִים nomen viri. Aduertendum preterea quod ab huiuſmodi nominibus in. im. deſinentibus aliquando per apocopen abiicitur mem illud finale. 2. Regũ. cap̃. 22. וַתְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי עַמִּי hoc eſt. liberabis me a cõtradictiõibus populorum. pro quo trãſlatio communis habet populi mei. Aliquando abſcinditur mem littera finalis: & profertur iod non quaſi vocalis ſed quaſi conſonans. ut Ieremie cap̃. 22. וְקָרַע לוֹ חַלּוֹנָי hoc eſt qui aperit ſibi feneſtras. pro eo quod eſſe debuit חַלּוֹנִים. Aliquando mem finalis mutatur in nun. vt Dañ. 12. לְקֵץ הַיָּמִין. i. in fine dierũ. & Ezech. 4. קַח לְךָ חִטִּין hoc eſt: accipe tibi tritica. Notãdum eſt preterea quod in nominibus deſinentibus in iod in numero ſingulari: que ex ratione declinationis debuerãt geminare iod in numero multitudinis abiicitur ex illis alterũ iod. vt ab eo quod eſt גּוֹי. i. gẽs. dicimus גּוֹיִם. i. gẽtes per vnum iod: cũ debe remus dicere per duplex iod. גּוֹיִּים Illud quoqꝫ aduertendum eſſe quedã noĩa dualiter aut pluraliter declinata in im deſinentia: que carẽt numero ſingulari. cuiuſmodi ſunt: q̃ ſequuntur.

מִכְנָסַיִם Bracche. — מַיִם Aque. — מֹאזְנַיִם Statere.
כִּלְאַיִם Res mixte — חַיִּים Vite. — שָׁמַיִם Celi.
רֵחַיִם Mole. — צָהֳרַיִם Meridies. — פָּנִים Facies.
מֶלְקָחַיִם Forcipes

In quibus põt itelligi nũerus ſingularis: niſi ſequatur aut p̃cedat nomen adiectiuum aut verbum aut participium numeri pluralis: quoniam tunc pluraliter nominantur. puta מַיִם רַבִּים ideſt aque multe. שִׁמְעוּ שָׁמַיִם. i. audite celi. Sũt e diuerſo nomina ſingulariter declinata que carent numero multitudinis. cuiuſmodi ſunt que ſequuntur: & fortaſſe alia plura.

צֹאן Ouis. — פּוֹל Faba — יַיִן Vinum — חֹמֶץ Acetum
הִין Menſura. — גֵּרָה Granum. — קַיִץ Ver. — חֹם Calor.

קור Frigus תֵּבֵל Mundus יָרֵחַ Luna שֶׁמֶשׁ Sol חֹרֶב Siccitas. Ex quibus pōt figurari pluralis numerus: licet in ſacris litteris nō reperiatur. plurali quoq; numero caret noīa propria hoīm ſiue locorū. vt אַבְרָהָם abraam. בָּבֶל babylon. & nomina deſinentia in .uth. nō habēt in vſu pluralē: quanquam poſſumus illum formare ſi fuerit opus. qualia ſūt גַּבְהוּת ſuperbia יַלְדוּת Iuuētus כְּלִמּוּת Verecundia. שִׁפְלוּת Humilitas.

De caſibus nominum.

CAſus noīm ꝓnoīm ac participiorū apud latinos & grecos diſtingūtur tū terminatiōe: tū articulis. tū ſignatiōne: ſiue partiū orōnis cōſtructione. Apud hebreos caſus plerumq; diſtinguntur conſtructione nominatiui cū verbo vt ſi dicam אִישׁ אָכַל לֶחֶם hoc eſt vir comedit panem. manifeſtum eſt quod vir eſt caſus noīatiui. aut genitiui qui regitur ex vi poſſeſſionis ab aliqua re poſſidente. vt שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד. i. ſalomon filius dauid. clarum eſt quod dauid caſus eſt genitiui. Alter modus cognoſcendi caſus eſt per articulos: ſiue proarticulos vt hieronymus appellat. Nā articulus eſt pars oratiōis q̄ additur nomini ad oſtendendū cuius generis ē. proarticulus vero ad demonſtrandū cuius eſt caſus. Igitur apud hebreos caſus ſunt ſex. articuli vero quattuor. Nominatiui articulus eſt הַ. genitiui quoq; articulus eſt idem הַ. datiui לְ. accuſatiui אֵת. vocatiui non habent articulos ſed aduerbia vocandi. Ablatiuus non habet articulum ſed prepoſitionem. de qua in ſuo loco. Septimus vero latinorū caſus apud hebreos exprimitur per ablatiuū & ꝓpoſitionē בְּ hoc eſt. in. vt in pſalmo. 32. בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם. i. verbo dn̄i celi firmati ſunt. pro quo hebrei dicunt ī verbo domini. Sed aduertendum quod particula ha quam diximus eſſe articulum nominatiui & genitiui: poteſt etiam iungi aliis caſibus. Et nunquam reperitur per ſe: ſed ſemper in compoſitione cum ſuo caſuali. & aduertendum quod in dictionib⁹ diſyllabis aut polyſyllabis ab ain vel heth incipiētibus loco patha vel camez ſcribitur per ſegol. veluti. הֶהָרִים mōtes. הֶעָרִים ciuitates. & quāquā diximus הַ eſſe articulū nominatiui: & vocatiuū nō habere articulū: aliqn̄ nominatiuus reperitur ſine articulo & vocatiuus cū articulo. Cū vero nomen aliquod poſt ſe regit genitiuum ex vi poſſeſſionis non admittit articulum. vt Gen̄. cap̄. 2. תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. i. generationes celi & terre Nomina quoq; locorum ſiue hominum propria non recipiūt articulum. neq; regere poſſunt genitiuum: niſi interueniat nomen appellatiuum. vt שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד. i. ſalamon filius dauid. poteſt tamen ſubintelligi etiam ſi non exprimatur. vt in euangelio: maria iacobi ſubintellige mater. Quare ſi duo nomia propria aut etiam duo ſubſtantiua iunguntur: vtrumq; erit in eodem caſu. vt רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן hoc eſt ruben. ſimeon. Quod ſi duo huiuſmodi nomina iunguntur quorū alterū ſit in genitiuo: illud nomen diſtinctionis gratia recipit. הַ. vt אִישׁ הָאֱלֹהִים hoc ē. vir dei. reperitur etiam genitiuus huiuſmodi ſine articulo. vt in eodem exemplo. Poteſt etiam fieri vt genitiuus regatur ab altero genitiuo. vt Gen̄. cap̄. 5. זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם. i. hic eſt liber generationis adam. Sed de articulis & prepoſitiōibus quo modo apponuntur nominibus & pronominibus: vbi de partibus indeclinabilibus agetur copioſius differemus. nunc eorū que diximus exempla proponamus cum articulis & ſine illis.

Maſculina.

אִישׁ הָאִישׁ	Nominatiuo hic vir.
אִישׁ הָאִישׁ	Genitiuo viri.
לְאִישׁ לָאִישׁ לְהָאִישׁ	Datiuo viro.
אֶת אִישׁ אֶת הָאִישׁ	Accuſatiuo virum.
אִישׁ הָאִישׁ	Vocatiuo o vir.
מֵאִישׁ מָאִישׁ מֵהָאִישׁ	Ablatiuo a viro.
בְּאִישׁ בָּאִישׁ בְּהָאִישׁ	Septimo caſu. viro.
אִישִׁים הָאִישִׁים	Plurali nominatiuo. viri.
אִישִׁים הָאִישִׁים	Genitiuo virorum.
לְאִישִׁים לָאִישִׁים לְהָאִישִׁים	Datiuo viris.
אֶת אִישִׁים אֶת הָאִישִׁים	Accuſatiuo viros.
אִישִׁים הָאִישִׁים	Vocatiuo o viri.
מֵאִישִׁים מֵהָאִישִׁים	Ablatiuo a viris.
בְּאִישִׁים בְּהָאִישִׁים	Septimo caſu viris.

Feminina.

אִשָּׁה הָאִשָּׁה	Nominatiuo mulier.
אִשָּׁה הָאִשָּׁה	Genitiuo mulieris.
לְאִשָּׁה לְהָאִשָּׁה	Datiuo mulieri.
אֶת אִשָּׁה אֶת הָאִשָּׁה	Accuſatiuo mulierem.
אִשָּׁה הָאִשָּׁה	Vocatiuo o mulier.
מֵאִשָּׁה מֵהָאִשָּׁה	Ablatiuo a muliere.
בְּאִשָּׁה בְּהָאִשָּׁה	Septimo caſu muliere.
אִשּׁוֹת הָאִשּׁוֹת	Plurali nominatiuo mulieres.

& de aliis caſibus eodem modo dicendum quo dictū eſt de maſculinis. Atq; ad proportionem horum duorum nominum alterius maſculini & alterius feminini: declinātur omnia alia nomina ſi nō carēt alterutro nūero. Et de nomine dicta ſufficiāt: qđ ad proportionē attinet. Eſt ꝑterea aīaduertēdū: ꝙ ī noībus duarū aut plurium ſyllabarum que conſtruuntur cum genitiuo: plerumq; mutant primas vocales a prima poſitione: nā monoſyllaba raro mutant. Mutant igitur camez in ſeba. vt מָקוֹם ideſt locus. iunge illi genitiuum & tunc dices מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ. i. locus altaris. atq; eodem modo. דָּבָר iunge genitiuum & dices דְּבַר יְהוָה ideſt verbum domini. & שָׂדֶה iunge genitiuum & dices שְׂדֵה עֶפְרוֹן Campus ephron. In dictionibus preterea diſyllabis: que habent in medio litteram iod: exteritur illud iod in prolatione: ſi dictiones ille cōſtruuntur cum genitiuo. vt בַּיִת iunge genitiuum & dices בֵּית יִשְׂרָאֵל. ideſt domus iſrael. זַיִת ideſt oliuetum: adde genitiuum & dices זֵית שֶׁמֶן hoc eſt oliuetum olei. חַיִל. i. exercitus: adde genitiuum & dices חֵיל פַּרְעֹה. i. exercitus pharaonis. Exteritur etiam iod in prolatione qn̄ illud nomē componitur cum pronomine vt בֵּיתִי. ideſt domus mea. & etiam in numero plurali vt זֵיתִים. ideſt oliue. Aliquādo tamen in huiuſmodi nominibus iod non exteritur in prolatione. vt in eo quod diximus חֲיָלִים. ideſt exercitus. Noīa quoq; nonnulla que in plurali deſinunt in im. aliquando amittūt mem litteram ſi cum genitiuo conſtruuntur: & littera que precedit iod ſcribitur p cere. et mutant primas vocales: ſicuti mutabant in formatione pluralis ex ſingulari. vt בָּנִים ideſt filii. adde genitiuum & dices בְּנֵי אַבְרָהָם: ideſt fili abraam. & eodem modo דְּבָרִים ideſt verba דִּבְרֵי הַיָּמִים: ideſt verba dierum. Nomina preterea trium ſyllabarum quarū due priores veniūt cū patha ſiue camez: ſi ſequatur genitiuus: poſterior apex vertitur in ſeua qui pertinet ad ſyllabam precedentem. hoc mō. אֲנָשִׁים. ideſt homines. אַנְשֵׁי הָעִיר. ideſt homines ciuitatis. חֲכָמִים. ideſt ſapientes. חַכְמֵי לֵב ideſt ſapientes cordis. Cum nomina quoq; in plurali componuntur cum pronominibus: amittunt etiam mem. vt אֲדֹנִים. ideſt domini. אֲדֹנֶיךָ. ideſt domini tui. ſed hoc in cap̄. ſequenti quod eſt de pronomine dicetur. Eſt etiam aduertendum quod nomina feminina deſinentia in. ה he. ſi poſt ſe conſtruantur cum genitiuo: mutant illud. he. in tau. vt צְדָקָה ideſt iuſticia. צִדְקַת הַצַּדִּיק. ideſt iuſticia iuſti שָׁנָה ideſt annus. שְׁנַת רָצוֹן ideſt annus propiciationis. Aliquando tamen in huiuſmodi nominibus. ה. non vertitur in. ת. ſed potius excluditur ſi ſequatur genitiuus. vt in verbo לַיְלָה. ideſt nox. Exo. 12. ca. לֵיל שִׁמֻּרִים. ideſt nox obſeruationum. Nomina quoq; feminina que non deſinunt in he vel in tau. ſi conſtruuntur cum genitiuo: recipiunt in fine tau. vt דָּבָר. ideſt verbum דִּבְרַת שְׁבוּעָה ideſt verbum iuramenti. אֹמֶר. ideſt dictum אִמְרַת אֱלוֹהַּ ideſt dictum dei. Quando nomen aliquod conſtruitur cum genitiuo articulus datiui ꝓ camez accipit ſeba. vt Gen̄. cap̄. 16. לְקוֹל שָׂרָי. ideſt voci ſare. Idem quoq; dicendum de prepoſitiōe. vt Gen̄. cap̄. 21. בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים ideſt in terra philiſtinorum. Recipiunt quoq; ſeua pro camez quando poſt nomen ſubſtātiuum ſequitur adiectiuum. vt gen̄. cap̄. 18. לְגוֹי גָּדוֹל. i. in gentē magnā. & Exodi. 12. בְּבַיִת אֶחָד ideſt in domo vna. preter quā ſi adiectiuū venit cū he. articuli: quia tūc beth & lamed poſſunt accipere camez. vt Deut. cap̄. 8. בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל ideſt in deſerto grandi. Nōnunquam articulus datiui ſeruit pro genitiuo. ſicut gen̄. cap̄. 32. לְמִי אַתָּה. i. cuius es tu. & in eodē לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב. i. ſerui tui iacob. & pſalmo. 3. מִזְמוֹר לְדָוִד. i. pſalmus dauid. Articulus quoq; accuſatiui aliqn̄ ponitur pro prepoſitione ablatiui. vt gen̄. 31. אֶת יוֹסֵף. i. cum ioſeph. Aliquando he ponitur in fine dictionis ad oſtendendū quod eſt accuſatiui caſus. vt חֹרֵבָה. i. ad oreb מִצְרַיְמָה ideſt ad egyptum. Si preterea nominis littera prima habet ſeba: lamed datiui & mem & beth ablatiui accipiunt hiric. vt לִצְדָקָה ideſt iuſticie. & בִּצְדָקָה. i. in iuſticia. quod precipue fit ſi huiuſmodi dictio conſtruitur cum genitiuo. ſicuti ꝑs. 32. בִּדְבַר יְהוָה ideſt in verbo domini. Illud quoq; aduertendū quod nomina propria hominum ſiue locorū: lamed datiui & beth ablatiui recipiunt ſeba. vt Gen̄. cap̄. 6. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ ideſt dixit deus noe. & numeri. 12. בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה. i. in ſeruo meo moyſe. Quod ſi prima littera noīs proprii habet ſeba: lamed datiui & beth ablatiui recipiunt hiric. vt לִשְׁלֹמֹה. ideſt ſalomōi בִּרְאוּבֵן. ideſt cum ruben.

De nominibus anomalis.

IN ſuperiorib⁹ dictum eſt de nominibus regulariter declinatis: nunc de irregularibus: hoc eſt que in declinatione aliquid mutant. Nam quod de nominum formatione a ſingulari in pluralem dictum eſt: quod maſculina exeunt in. im. addita im vel vltima littera ī im mutata: non vſquequaq; obſeruatur quoniam aliquando additur vel detrahitur vel mutatur littera vel apex: aut vtrumq;. vt ecce. אֹזֶן hoc eſt auris per rectam formationem debuit facere אזנים dicendū eſt tamen אָזְנַיִם hoc eſt a vocalis addita. Et ne in ſingulis immoremur diſpoſuimus quedam nomina in quibus vna aut plures huiuſmodi irregularitates reperiuntur.

אָדוֹם. אֲדוּמִים	Ruber. rubri.
אֹזֶן. אָזְנַיִם	Auris. aures.
אָחוֹת. אֲחָיוֹת	Soror ſorores.
אֱנוֹשׁ. אֲנָשִׁים	Homo homines.
אַף. אַפַּיִם	Naris nares.
אִשָּׁה. נָשִׁים	Mulier mulieres.
בַּיִת. בָּתִּים	Domus domus.
בֶּרֶךְ. בִּרְכַּיִם	Genu genua.
בַּת בָּנוֹת	Filia filie.
גְּדִי. גְּדָיִים	Hedus hedi.
דֶּלֶת. דְּלָתַיִם	Ianua ianue.
דֶּרֶךְ. דְּרָכִים	Via vie.
חָלָץ. חֲלָצַיִם	Lumbus lumbi.
יָד. יָדַיִם	Manus manus.
יוֹם. יָמִים	Dies dies.
יָרֵךְ. יְרֵכַיִם	Femur femora.
כָּנָף כְּנָפַיִם	Ala ale.
כַּף. כַּפַּיִם	Palma manus. palme.
כֶּפֶל. כִּפְלַיִם	Duplicatio. duplicationes.
כִּכָּר כִּכָּרִים	Talentum talenta.
כֶּרַע. כְּרָעַיִם	Crus crura.
לְאֹם. לְאֻמִּים	Populus populi.
לְחִי. לְחָיַיִם	Maxilla. maxille.
מַלְכוּת. מַלְכֻיּוֹת	Regnum regna.
עַיִן. עֵינַיִם	Oculus oculi.
עָרוֹם. עֲרוּמִּים	Nudus nudi.
פֶּה. פִּים. פִּיּוֹת	Os ora.

צְבִי. צְבָאִים	Hinnulus, hinnuli.
צַד. צְדָדִים	Latus latera.
צֵל. צְלָלִים	Vmbra vmbre.
קֶרֶן. קְרָנַיִם	Cornu cornua.
רֶגֶל. רַגְלַיִם	Pes pedes.
שַׁד. שָׁדַיִם	Mamma mamme.
שֵׁן. שִׁנַּיִם	Dens dentes.
שָׂפָה. שְׂפָתַיִם	Labrum labra.
תָּם. תָּמִים. תְּמִימִים	Perfectus perfecti.

Sunt preterea quedam nomina que per figuram quam greci vocant metatheſim ideſt tranſpoſitionem littere mutant ordinem a principio in medium ſiue in finem: aut a fine ſiue a medio in principium. cuiuſmodi ſunt hec.

גֹּמֶא אֹגֶם	Iuncus ſiue pelagus.
כֶּבֶשׂ כֶּשֶׂב	Aries.
כְּסִיל סָכָל	Stultus
רֹגַע. נוֹעֵר	Reprehendens
שָׁחִיס. סָחִישׁ	Pomum.
שַׂלְמָה. שִׂמְלָה	Lintheum.

Atq; ad hunc modum alia complura. que permutatio non ſolum reperitur in litteris: ſed etiam in ſyllabis & in partib⁹ orationis: quoniam particule prepoſitiue poſtponūtur: & poſtpoſitiue preponuntur. Quod vitium excuſari poteſt: ſi intellectui non nocet: vt gen̄. 41. וְכָל הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיְמָה. hoc eſt omnes prouincie veniebant egyptum in. pro in egyptum. & in eo. לִשְׁבֹּר אֶל יוֹסֵף. ideſt vt emerent ad ioſeph. pro ad ioſeph vt emerent. i. veniebant ad ioſeph vt emerent. & 4. Regum. cap̄. 9. וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ עֵינֶיהָ ideſt & poſuit in ſtibium oculos ſuos. pro & poſuit ſtibium in oculis ſuis. Sed de nomine ſatis multa dicta ſūt: nūc de pronomine agendum videtur: ſi premiſerimus antea eſſe alios articulos a ſuperioribus qui non veniunt in compoſitione. puta שֶׁל genitiui. אֶל datiui. מִן ablatiui. עִם effectiui: que idcirco hoc in loco diximus quoniam ex his prepoſitionibus pronominum caſus deriuantur.

De pronomine.

PRonomen eſt pars oratiōis que loco proprii nominis ponitur. Pronomini accidunt ſex. Species. figura. perſona. genus. numerus. caſus cum declinatione. Species pronominum ſicut & nominum due ſunt. primigenia & deriuatiua. Primigenia vero reperiuntur ſeparata, deriuatiua tantum in compoſitione. Caſus quoq; primitiuorum deriuati ſūt a prepoſitionibus ſiue articulis nominum. vt שֶׁלִּי qui eſt genitiuus huius pronominis primitiui אֲנִי. & לִי ſiue אֵלַי qui ē datiuus ab eo quod אֶל. & eodem modo de aliis caſibus. idq; p additionem vel detractionem littere. qui in prima perſona in ſingulari deſinunt in. iod. in plurali vero in nu. hoc modo.

אֲנִי. אָנֹכִי	Nominatiuo ego.	שֶׁלִּי	Genitiuo mei.
לִי. אֵלַי	Datiuo mihi.	אֹתִי	Accuſatiuo me.
	Vocatiuo caret.	מִמֶּנִּי. מֶנִּי	Ablatiuo a me.

Plurali numero.

אֲנַחְנוּ: נַחְנוּ: אָנוּ	Nominatiuo nos.	שֶׁלָּנוּ	Genitiuo nr̄m
לָנוּ: אֵלֵינוּ	Datiuo nobis.	אֹתָנוּ	accuſatiuo nos
	Vocatiuo caret.	מִמֶּנּוּ	Ablatiuo a nobis.

Pronomen primitiuum ſecunde perſone in nominatiuo ſingulari generis maſculini terminatur in he littera. femininū vero eiuſdem numeri deſinit in tau cum ſeua. Caſus vero obliqui finiuntur in caph ſubiecto camez pro maſculinis: ſed pro femininis cum ſeba: qui pertinet ad ſyllabam precedētē: ſic.

אַתָּה: אַתְּ	Nominatiuo tu.	שֶׁלְּךָ שֶׁלָּךְ	Genitiuo tui.
לְךָ אֵלֶיךָ: לָךְ אֵלַיִךְ	Datiuo tibi.	אֹתְךָ אֹתָךְ: אֹתָךְ	Accuſatiuo te.
אַתָּה: אַתְּ	Vocatiuo o tu.	מִמְּךָ: מִמֵּךְ	Ablatiuo a te.

Plurali numero.

אַתֶּם: אַתֶּן אַתֵּנָה	Nominatiuo vos.	שֶׁלָּכֶם: שֶׁלָּכֶן	Genitiuo vr̄m.

לָכֶם אֲלֵיכֶם:לָכֶן Datiuo vobis.
אֶתְכֶם:אֶתְכֶן Accuſatiuo vos.
אַתֶּם:אַתֶּן Vocatiuo o vos.
מִכֶּם:מִמְּכֶם.מִכֶּן Ablatiuo a vobis.

Aduertendum eſt: quod pronomen prime perſone tam in recto quam in obliquis tam in ſingulari q̃ in plurali terminationes habet communes maſculino generi ac feminino. At uero pronomen ſecunde perſone terminationes habet diuerſas pro maſculinis & femininis vt dictum eſt. Illud preterea notandū eſt: quod pronominis huius generis feminini terminatio tribus in locis ſcripture tantum reperitur iuncta maſculini generis nomini. Primo. Numeri. cap. 11. וְאִם כָּכָה אַתְּ עֹשֶׂה לִּי. pro quo latini habent. ſin aliter tibi videtur. Secundo Deut. cap. 5. וְאַתְּ. תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ nos autem ad hunc modum. tu loqueris ad nos. Tertio Ezech. 28. אַתְּ כְּרוּב מִמְשַׁח הַסּוֹכֵךְ. ideſt tu cherub extentus & protegens. Nonnunquam preterea datiuus & accuſatiuꝰ generis feminini iungitur generi maſculino. vt Deut. cap. 7. לָתֵת לָךְ Latine ſic: vt daret tibi. & Prouer. 7. תֵּלֵךְ אַחֲרֶיהָ Latine ſic: gradietur tecū. quod maxime contingit in fine clauſule. Aduertendum eſt quoq; quod huius pronominis plurale maſculinum terminatur in mem precedente littera cui ſubiicitur ſegol. femininum vero mutat mem. in nun.

Pronomen primitiuum tertie perſone generis maſculini numeri ſingularis deſinit in vau cum ſurech: ſequenti alephocioſa. Femininum vero deſinit in iod precedente hiric ſequenti quoque aleph ocioſa. Obliqui vero maſculinorum numeri ſingularis deſinunt in. o. preter ablatiuum qui terminatur in. u. feminina vero deſinunt in. a. per apicem cames ſequenti he cū apice mapic. in modum ſequentem.

הוּא:הִיא הִוא Nominatiuo ille. illa.
שֶׁלּוֹ:שֶׁלָּהּ Genitiuo illius vel ſui.
לוֹ אֵלָיו:לָהּ אֵלֶיהָ Datiuo illi vel ſibi.
אֹתוֹ:אֹתָהּ Accuſatiuo illum illam vel ſe.
Vocatiuum non habet.
מִמֶּנּוּ מִמֶּנָּה Ablatiuo ab illo illa vel a ſe.

Plurali.

הֵם הֵמָּה:הֵן הֵנָּה Nominatiuo illi ille.
שֶׁלָּהֶם:שֶׁלָּהֶן Genitiuo illorum. arū. vel ſui.
לָהֶם אֲלֵיהֶם:לָמוֹ אֵלֵימוֹ לָהֶן אֲלֵיהֶן Datiuo illis: vel ſibi.
אֹתָם אֶתְהֶם:אֹתָן אֶתְהֶן Accuſatiuo illos illas vel ſe.
Vocatiuum non habet.
מֵהֶם מִנְהֶם:מֵהֶן מֵהֵנָּה Ablatiuo ab illis vel a ſe.

Eſtq; hoc in loco notandum: quod ablatiuus numeri ſingularis huius pronominis aſſimilatur ablatiuo pronominis prime perſone numeri pluralis, que ambiguitas non poteſt tolli niſi ex contextu partium orationis. Nominatiuus preterea huius pronominis in genere maſculino numeri pluralis finitur in. em. per. m. femininum vero in. en. per. n. Notandum preterea quod aliquando reperitur nominatiuus generis maſculini huius pronominis coaptatꝰ generi feminino. vt in libro ruth pri. וְהֵמָּה בָּאוּ hoc eſt ille venerunt. atq; e diuerſo reperitur eiuſdem pronominis genus femininum coniunctum generi maſculino. vt ſecundo. Reg. 5. וְהֵנָּה בָּאוּ. hoc eſt & illi venerunt. In quibuſdam tamen codicibus recentiores particulam illam aliter punxerunt in hūc modum. וְהִנֵּה. ideſt & ecce. quē ſenſum trāſlatio chaldaica ſequitur. hoc modo. וְהָא אִנּוּן Pronomē ſuperius eſt demonſtratiuum rerum coniunctarum tertie perſone: que ſunt remotiores. quod vero ſequitur demonſtrat res proximas prime aut ſecunde perſone: cuius explicatio eſt.

זֶה זוּ:זֹאת זוֹ Nominatiuo hic hec.
שֶׁל זֶה:שֶׁל זֹאת Genitiuo huius.
לָזֶה:לָזֹאת Datiuo huic.
אֶת זֶה:אֶת זֹאת Accuſatiuo hunc hanc.
Vocatiuum non habet.
מִזֶּה.מִזֹּאת Ablatiuo ab hoc ab hac.

Plurali.

אֵלֶּה:אֵלּוּ Nominatiuo hi he.
שֶׁל אֵלֶּה Genitiuo horum harum.
לָאֵלֶּה Datiuo his.
אֶת אֵלֶּה Accuſatiuo hos has.
Vocatiuum non habet.
מֵאֵלֶּה Ablatiuo ab his.

Hoc in loco notādū eſt. q̃d plerūq; ſupius pronomē ſeqtur verbū & nō nomen. vt numeri. 26. לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ ideſt his diuidetur terra. nam apud hebreos elegantius dicitur viro huic quam huic viro. Et duobus proximis pronominibus in nominatiuo plerūq; preponuntur nominibus. vt זֶה הָאִישׁ .i. hic vir. in obliquis vero non preponuntur. dicimus namq; לָאִישׁ הַזֶּה & non לָזֶה הָאִישׁ At uero quando he cum patha vel camez anteponitur illis: tunc pronomina poſtponuntur nominibus in hunc modum.

הָאִישׁ הַזֶּה הַלָּזֶה Vir iſte.
הָאִשָּׁה הַזֹּאת:הַלֵּזוּ הַלָּז Mulier iſta.
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הָאֵל Viri iſti.
הַנָּשִׁים הָאֵלֶּה הָאֵל Mulieres iſte.

Et hec de nominibus primitiuis dicta ſufficiant: nunc de deriuatis ſiue compoſitis dicendum eſt. Componuntur vero pronomina deriuatiua cum nomine. aut cum verbo. aut cum participio: vel cum prepoſitione: neq; vnquam reperiuntur ſeparata: ſemperq; illis preferuntur alie partes orationis ſupradicte atq; in hunc modum compoſita vocantur ab hebreis כִּנּוּיִים que in formatione numeri pluralis ex ſingulari communiter mutant primas vocales: quemadmodum in nominibus dictū eſt. Et prime perſone vtriuſq; numeri ſunt ſimiles in genere maſculino & feminino: ſicut dictum eſt in pronominibus primitiuis. & ſequuntur eaſdem terminationes caſuum obliquorum ſupradictorum & eaſdem litteras in fine pronominū ad denotādū perſonā cuius eſt ſermo. in hūc modum. דָּבָר verbū.

דְּבָרִי Verbum meum. m. vel. f.
דְּבָרְךָ:דְּבָרֵךְ דְּבָרֵכִי Verbum tuum. m. f.
דְּבָרוֹ דְּבָרֵהוּ:דְּבָרָהּ Verbum ſuum vel illius. m. f.
דְּבָרֵנוּ Verbum noſtrum. m. vꝉ f.
דְּבַרְכֶם:דְּבַרְכֶן דְּבַרְכֶנָה Verbum veſtrum. m. f.
דְּבָרָם דְּבָרֵמוֹ:דְּבָרָן Verbū ſuū vel illorū illarum.
דְּבָרִים Verba. Plurali numero.
דְּבָרַי Verba mea. m. vꝉ f.
דְּבָרֶיךָ:דְּבָרַיִךְ דְּבָרָיְכִי Verba tua. m. f.
דְּבָרָיו:דְּבָרֶיהָ Verba ſua vel illorum. m. f.
דְּבָרֵינוּ Verba noſtra. m. f.
דִּבְרֵיכֶם:דִּבְרֵיכֶן Verba veſtra. m. f.
דִּבְרֵיהֶם:דִּבְרֵיהֶן דִּבְרֵיהֶנָּה Verba ſua vel illorū illarum

Quando eſt finis clauſule venit pronomen ſecūde perſone generis maſculini numeri ſingularis cum ſegol loco ſeba: inclinaturq; eodem accentus. vt numeri. 14. סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ. ideſt peperci iuxta verbum tuum. & notandum quod nomina feminina deſinentia in he ſi componuntur cum pronomine mutant illud he in tau. ad hunc modum. תּוֹרָה Lex.

תּוֹרָתִי Lex mea. m. vel f.
תּוֹרָתְךָ:תּוֹרָתֵךְ Lex tua. m. f.
תּוֹרָתוֹ:תּוֹרָתָהּ Lex illius vel ſua. m. f.
תּוֹרָתֵנוּ Lex noſtra. m. vel f.
תּוֹרַתְכֶם:תּוֹרַתְכֶן Lex veſtra. m. f.
תּוֹרָתָם:תּוֹרָתָן Lex illius vel ſua. m. f.
תּוֹרוֹת Leges. Plurali numero.
תּוֹרוֹתַי Leges mee. m. vel f.
תּוֹרוֹתֶיךָ:תּוֹרוֹתַיִךְ Leges tue. m. f.

תּוֹרוֹתָיו:תּוֹרוֹתֶיהָ Leges eiꝰ. m. f.
תּוֹרוֹתֵינוּ Leges noſtre. m. vel. f.
תּוֹרוֹתֵיכֶם.תּוֹרוֹתֵיכֶן Leges veſtre. m. f.
תּוֹרוֹתֵיהֶם:תּוֹרוֹתֵיהֶן Leges ſue. m. f.

Sunt tamen quedā nomina feminina in he deſinentia: in quibus aliquando he non vertitur in tau. vt סֻכָּה ideſt tabernaculum. Pſal. 26. כִּי יִצְפְּנֵנִי בְּסֻכֹּה ideſt abſcondet me in tabernaculo ſuo. vbi pro סֻכָּתוֹ ponitur. סֻכֹּה Item פִּשְׁתָּה. ideſt linū. Oſee. 11. צַמְרִי וּפִשְׁתִּי ideſt lana mea & linum meū. vbi pro eo quod eſſe debuit פִּשְׁתָּתִי legitur פִּשְׁתִּי. & alia complura ad hunc modum. Et notandum quod pronomē tertie perſone numeri ſingularis aliquando habet he ocioſam cum puncto mapic. vt דְּבָרָהּ תּוֹרָתָהּ. Nomina preterea ſimplicia nonnunquam reperiuntur terminari ad pronominum ſimilitudinem. vt Gen̄. ca. 49. בְּנִי אֲתֹנוֹ ideſt filius aſine ſue. Ieremie quoq; cap. 22. וְקָרַע לוֹ חַלּוֹנָי & aperit ſibi feneſtras. que poſſunt dignoſci ex cōtextu partium orationis. Sunt preterea quedam nomīa monoſyllaba que finita in. iod poſſunt eſſe pronomina prime perſone numeri ſingularis: aūt nomina que poſſunt conſtrui cum genitiuo. vt אָב .i. pater. אֲבִי יִשַׁי. .i. pater iſai. אָח .i. frater. אֲחִי אַבְרָם. ideſt frater abraam. פֶּה os. פִּי יְהוָה. i. os domini. Que nomina ſi iunguntur pronominibus tertie perſone numeri ſingularis ponuntur dupliciter hoc modo.

אָבִיו אָבִיהוּ Pater eius vel illius.
אָחִיו אָחִיהוּ Frater eius vel illius.
פִּיו פִּיהוּ Os eius vel illius.

Notandum quod hoc pronomen כָּל quando iungitur his pronominibus mutat camez ſiue holem in ſurec. vt כֻּלָּנוּ. ideſt omnes nos. Alia pronominum accidentia ad nominis rationem reducenda ſunt. nunc ad verbi conſiderationem accedamus.

De verbo.

VErbum eſt ꝙ ſignificat cū modis & temporibus: cui p̄ter ſpeciem ac figuram accidunt ſeptem. ſ. coniugatio. vox. modus. tempus. numerus. perſona. genus maſculinum aut femininum. Coniugationes verborum quattuor ſunt. Prima coniugatio eſt verborum habentium tres litteras ſubſtantiales tantum: quarum prima ſcribitur ſubiecto camez ſecunda ſubiecto patha. hoc modo. פָּקַד. ideſt viſitauit. vocaturq; hec coniugatio בִּנְיָן הַקַּל ideſt coniugatio leuis & ſimplex: quia non recipit alias litteras preter quam illas que ſunt neceſſarie ad deſignanda ipſius verbi accidentia. & eſt fundamentū aliarum coniugationum. Appellatur quoq; leuis: quia profertur leniter: ideoq; non admittit dagues: cuius eſt litteram duriorem facere: quod precipue recuſat in littera media. Secūda coniugatio eſt verborum habentium dagues in littera ſubſtantiali media: vocaturq; פִּעֵל הַדָּגוּשׁ ideſt verbum durum prolatu: propter dagues quem habet. vt. פִּקֵּד. Tertia coniugatio eſt verborum habentium quinque litteras: quoniam in principio additur he ſubiecto hiric & in medio iod ocioſa. vt הִפְקִיד ideſt fecit viſitare: vocaturq; eodem nomine hoc eſt. הִפְעִיל.

Quarta coniugatio eſt quattuor litterarum ſubſtantialium: & prima ſyllaba ſcribitur per vau. & tertia littera plerumq; geminatur vt רוֹמֵם ideſt exaltauit. & vocatur פּוֹעֵל מְרֻבָּע hoc eſt verbum quadratum: a quattuor litteris quas continet in tertia perſona ſingulari preteriti indicatiui. Et ſunt quedam verba que poſſunt per omnes quattuor coniugationes declinari cuiuſmodi eſt verbum פָּקַד quo vſi ſumus exempli cauſa. Sunt tamen alia verba que non poſſunt declinari niſi per quaſdam illarū. Differunt he quattuor coniugationes inter ſe ratione ſignificationis: quia prima ſignificat actionem remiſſam. Secunda actionem intenſam. Tertia que facit actionem verbi tranſire in aliam perſonam. ſicuti. 4. Reg. 7. הִשְׁמִיעַ אֶת מַחֲנֵה אֲרָם. ideſt audire fecit caſtra ſyrie: & propterea hec coniugatio habet duas litteras vltra ſubſtantiales. Quarta que etiam ſignificat aliquando actionem tranſitiuam: ſicut & tertia. Signatur quoq; differentia in verbo: mutatione ſignificatiōis. vt in verbo דִּבֵּר ſi eſt ſecunde coniugationis ſignificat loqui. ſi tertie cōfregit aut occidit. vt Pſalmo. 17. וַיַּדְבֵּר עַמִּים. ideſt confregit populos. preterea חָרַשׁ ſi eſt prime coniugationis ſignificat arare. ſi tertie eſt tacere. & ad hunc modum alia complura. Sed aduertēdū imprimis: quod prima cuiuſq; verbi & coniugationis poſitio vnde alia tempora formantur: eſt tertia perſona numeri ſingularis: preteriti pfecti indicatiui modi. Illud quoq; non omittendum: eſſe quedam verba perfecta: & alia imperfecta. Perfecta ſunt: que non amittunt aliquam ex tribus litteris ſubſtantialibus que ſunt proprie ſignificationis verbi. Imperfecta ſunt illa que amittunt aliquam ex illis litteris in coniugationis diſcurſu: de quibus infra ſuo in loco dicetur. nunc interim de perfectis. Vox quam diximus eſſe ſecundum verbi accidens eſt illud quo diſtinguitur verbum actiuum a paſſiuo. vt פָּקַד ideſt viſitauit. נִפְקַד ideſt viſitatus eſt. in hac coniugatione vox actiua difert a paſſiua per litteram nun ſubiecto hiric. in aliis aliter atq; aliter. Modi verborum ſunt tres. indicatiuus. imperatiuus. infinitiuus. indicatiuus eſt: per quem ſimpliciter oſtendimus quid fit. vt פָּקַד. ideſt viſitauit. imperatiuus quem vocant צִוּוּי eſt per quem imperamus aliquid fieri. vt פְּקֹד ideſt viſita. infinitiuus quem vocant מָקוֹר eſt cuius actio ſiue paſſio infinite hoc eſt ſine numeris & perſonis ponitur. vt פְּקֹד. ideſt viſitare. Optatiuus & ſubiunctiuus supplētur per aduerbia ſiue cōiunctiones: & per indicatiuum aut infinitiuum.

Tempora verborum tria ſunt. preſens. preteritum. futurum. Preſens tempus hebrei non habent: circumloquuntur tamen illud per participium & perſonam que illi adiungitur. & pro eo quod nos dicimus ego audio: illi dicunt אֲנִי שׁוֹמֵעַ. ideſt ego audiens. ſ. ſum. & intelligitur verbum ſubſtantiuum: alioquin nō eſſet enunciatio. Preteritum imperfectum ſuppletur per futurum indicatiui. aut per preteritum: ſed plerumq; per participium preſentis & verbum ſubſtantiuum eiuſdem temporis. pluſquam perfectum vero confunditur cum preterito perfecto.

Numeri verborum duo ſunt. Singularis qui de vno loquitur. vt פָּעַל. ideſt fecit. Pluralis qui de pluribus loquitur. vt פָּעֲלוּ .i. fecerunt. Perſone verborum quemadmodum nominum & pronominum tres ſunt. Prima que de ſe loquitur. vt אֲנִי פָּעַלְתִּי ego feci. Secunda ad quam prima loquitur. vt אַתָּה פֹּעֵל tu facis Tertia de qua prima loquitur vt הוּא פּוֹעֵל ille facit. Genera verborum quemadmodum & nominum & pronominū duo ſunt. maſculinum & femininum. maſculinum eſt quod iungitur ſuppoſito generis maſculini expreſſo vel ſubintellecto. ſicuti. אֵל פָּעַל ideſt deus fecit. Femininum verbi genus eſt: quod iungitur ſuppoſito generis feminini expreſſo vel ſubītellecto vt אִשָּׁה פָּעֲלָה. ideſt mulier fecit. Sed antea quam ad explicationem coniugationis uerborum veniamus aduertendum eſt: q̃d in prima uerbi perſona tam in ſingulari quam in plurali genꝰ maſculinum & femininum aſſimilantur in preterito & in futuro indicatiui modi. preterita quoq; eiuſdem modi in tertia perſona plurali in genere maſculino & feminino ſunt in terminatione ſimilia. Illud quoq; notandum quod in prima coniugatione prima verbi poſitio habet terminationes tres: primam in. a cum patha ſequenti alia littera. ut פָּקַד. ſecundam in. e. cū cere. vt חָפֵץ. ideſt uoluit. Tertiam in. o. cum holem. ut יָכֹל ideſt potuit. & in hac coniugatione prima littera ſcribitur ſubiecto camez. cuius explicatio in hunc modum ſequitur.

Prima coniugatio.

IN uoce actiua indicatiuo modo tempore preterito.

פָּקַד Viſitauit. m. פָּקְדָה Viſitauit. f.
פָּקַדְתָּ Viſitaſti. m. פָּקַדְתְּ Viſitaſti. f.

פָּקַדְתִּי Viſitaui.m.&.f.

Plurali.

פָּקְדוּ Viſitauerunt.m.&.f. פְּקַדְתֶּם Viſitaſtis.m.

פְּקַדְתֶּן Viſitaſtis.f. פָּקַדְנוּ Viſitauimus.m.&.f.

Aduertendum quod quando prima verbi poſitio hoc eſt פָּקַד iungitur dictioni monoſyllabe aut habenti accentum in prima: illa quoq; habet accentum in principio. vt geñ. cap̄. 1. קָרָא לָיְלָה idest vocauit noctem. & numeri. 27. וְשָׁאַל לוֹ idest & interrogabit eum. Illud quoq; eſt notandum quod quando prima littera ſubſtantialis vel media eſt aliqua ex his quattuor אהחע & debebat ſcribi cum ſeba: tunc ſeba mutatur in camez: vel patha: vt אֲהַבְתֶּם .i. dilexiſtis בָּחֲרָה ideſt elegit. que regula obſeruatur in omnibus modis. temporibus. & perſonis. vbicūq; ſeba ſupponitur littere ſubſtantiali in medio ipſius verbi: ſi illa littera eſt ex illis quattuor: ſeba quoque vertitur in camez. Et quando venit in fine clauſule: etiam ſi littera ſubſtantialis media non ſit aliqua ex illis quattuor ſeba littere medie ſubſtā tialis vertitur in camez vel patha: & in ea collocatur accentus. vt Numeri. 19. אֶת מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמָרוּ ideſt cuſtodiam domini cuſtodierunt. & Iudicum. 19. חָלָב נָתָנָה ideſt lac dedit. Tertia p̄terea verbi pluralis perſona recipit aliquando nun in fine. vt Deut. 8. אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ. ideſt que non cognouerunt patres tui. & per preteritum huiuſmodi ſuppletur preteritum imperfectum & pluſquam perfectum eiuſdem. vt Geñ. 37. אָהַב אֶת יוֹסֵף ideſt amabat ioſeph. ſupletur etiam preteritum imperfectum per futurum. vt Iob. 1. כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב ideſt ſic faciebat iob. Nonnunquam additur he littera in fine verbi ſecunde perſone gn̄is maſculini numeri ſingularis. vt geñ. 3. הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה ideſt mulier quam dediſti. Aliquando quoq; he finalis vertitur in tau: in verbis tertie perſone generis feminini numeri ſingularis. vt Eſaie. 23. וְנִשְׁכַּחַת צֹר ideſt obliuioni dabitur tyrus. Preſens indicatiui modi circumloquimur per participium quod deriuatur a prima verbi poſitione: & habet ſemper. o. vocalem in principio. & eſt ſimile nomini adiectiuo tā in genere q̄ꝫ in terminatione & declinatione. ſic.

פּוֹקֵד qui viſitat. פּוֹקְדָה vel פּוֹקֶדֶת que viſitat.

פּוֹקְדִים qui viſitant. פֹּקְדוֹת que viſitant.

& quemadmodum in preterito dictum eſt quando aliqua illarum quattuor litterarum אהחע eſt in medio: ſeba vertitur in camez. vt צוֹעֲקִים צוֹעֲקוֹת ideſt qui clamāt vel que clamant. & p hoc participium & pronomina circūloquimur perſonas vtriuſq; numeri. ſic. אֲנִי פּוֹקֵד ideſt ego viſito: & preponitur pronomen participio: nōnunquam vero poſtponitur. vt Ieremie 1. שֹׁקֵד אֲנִי ideſt vigilo ego. que regulā ad alias quoq; coniugationes pertinet. Cum vero littera ſubſtantialis in fine poſitionis prime eſt áin ſiue heth. tunc in participio generis maſculini numeri ſingularis ſuppletur. a. ante illud áin vel heth. & accentus ponitur in littera ſubſtantiali que eſt ī medio. vt בּוֹרֵחַ ideſt qui fugit. genus vero femininū eiuſdē numeri ſic. בֹּרַחַת ideſt que fugit. & hec quoq; regula extendit ſe ad alias coniugationes: quoties littera ſubſtantialis in medio poſita venit cū aliquo apice preterq̄ꝫ cum camez & patha. Aliquando tamen littera ſubſtantialis in medio poſita recipit patha: & áin ſiue heth finalis pertinet ad vocalem precedentem: quia nullum habet apicē ſubiectum. vt pſalmo. 93. הֲנֹטַע אֹזֶן ideſt qui plantat aurem. & quandō participium generis feminini numeri ſingularis venit in fine clauſule: tunc in littera ſubſtantiali media habet camez: & in ea collocatur accentus. vt ioſue. 11. בַּחוֹמָה הִיא יוֹשָׁבֶת ideſt in muro illa habitabat. in verbis quoq; deſinentibus in. e. vel in. o. nulla eſt differentia preteriti ad preſens. vt אֲנִי חָפֵץ ideſt ego volo. אֲנִי יָכֹל ideſt ego poſſum. Non nunquā etiam participium generis maſculini numeri ſingularis deſinit in hiric ſequēti iod. vt geñ. 44. אֹסְרִי לַגֶּפֶן ideſt qui alligat ad vitem. & Deutero. 33. שֹׁכְנִי סְנֶה ideſt qui habitat in rubo. & alia eodem modo. Et notandum quod per hoc participiū preſentis quandoq; circumloquimur preteritum imperfectum indicatiui modi cum eiuſdem temporis uerbo ſubſtantiuo. eram eras erat. ut אֲנִי הָיִיתִי פוֹקֵד ego eram uiſitans. i. ego uiſitabam Futurum in omnibus coniugationibus ſcribitur per unam ex his quattuor litteris איתן additam in prīcipio prime verbi poſitionis ſubiecto hiric: preter quā aleph prime perſone numeri ſingularis cui ſubſcribitur cegol. Terminatiōes uero prime perſone utriuſq; numeri ſunt ſimiles in utroq; genere: quemadmodum in preterito dictum eſt. Quod in aliis quoq; coniugationibus obſeruatur. in quibus etiam prime perſone utriuſq; numeri plerumq; recipiunt he in fine: aliquando tamen nō recipiunt. ut

אֶפְקוֹד uel אֶפְקְדָה uiſitabo.m.&.f.

תִּפְקוֹד Viſitabis.m. תִּפְקְדִי Viſitabis.f.

יִפְקוֹד Viſitabit.m. תִּפְקוֹד Viſitabit.f.

Plurali.

נִפְקוֹד uel נִפְקְדָה Viſitabimus.m.&.f.

תִּפְקְדוּ Viſitabitis.m. תִּפְקוֹדְנָה Viſitabitis.f.

יִפְקְדוּ Viſitabunt.m. תִּפְקוֹדְנָה Viſitabunt.f.

Et notandum quod vau littera que ponitur ante litteram ſubſtantialem finalem aliquando abiicitur. Notandum preterea quod terminatio ſecunde perſone generis maſculini numeri ſingularis eſt ſimilis tertie perſone generis feminini numeri ſingularis in omnibus futuris tam actiue vocis quam paſſiue. que voces non poſſunt dignoſci niſi ex contentu partium orationis. Secūde quoq; & tertie perſone voces generis feminini pluralis numeri ſimiles ſunt. Eiuſdem quoq; futuri perſone omnes generis maſculini numeri ſingularis atq; etiam prima perſona pluralis quando iunguntur dictionibus monoſyllabis cum accentu macaph aut habentibus accentum in principio: tunc littera ſubſtantialis medie dictionis habet camez & legitur quaſi holem. vt Pſalmo. 88. אֶשְׁמָר לוֹ חַסְדִּי. ideſt ſeruabo illi miſericordiam meam. & ad hunc modum alia complura. in omnibus etiam perſonis eiuſdem temporis littera ſubſtātialis medie dictionis aliquando venit cum patha hoc modo. אֶפְעַל ideſt faciam. quod precipue fit in verbis quorum littera ſubſtātialis media aut finalis eſt aliqua harum quattuor. אהחע vt אֶשְׁמַע ideſt audiam. אֶצְעַק ideſt clamabo. & in vtriſq; huiuſmodi futuris in eodem verbo littera ſubſtantialis media poteſt eſſe cum holem & poteſt eſſe cum patha. vt. אֶחְפֹּץ volam. יַחְפֵּץ ideſt volet: & in fine clauſule ſeba littere ſubſtantialis medie aliquando vertitur in camez ſiue holem: & in ea collocatur accentus etiam ſi littera ſubſtantialis non ſit vna ex illis q̄ttuor in hunc modum אֶפְקֹדָה. אֶפְקֹדָה: תִּפְקֹדִי תִּפְקֹדִי. תִּפְקֹדוּ תִּפְקֹדוּ: יִפְקֹדוּ יִפְקֹדוּ. venit etiam ad eundem modum ſepe: licet non ſit in fine clauſule. In quibuſdam etiam verbis quorū littera ſubſtātialis prima eſt áin ſiue heth in prima perſona ſingulari: ſubiicitur illis cegol. ſic אֶעֱבוֹר ideſt tranſibo. Sed in aliis perſonis vltra litteram que additur ad deſignandum perſonam futuri: littera ſubſtantialis prima habet camez vel patha. ſic תַּעֲבוֹר. ideſt tranſibis. תַּעֲמֹד ideſt ſtabis. In quibuſdam quorum principium eſt aleph: littere addite habent holem in prima perſona: & aleph ſubſtantialis prima amittitur. vt אֹכַל .i. comedam אֹמַר. ideſt dicam. in aliis vero perſonis aleph rurſus emergit: ſed non profertur: vt תֹּאמַר ideſt dices. תֹּאכַל ideſt comedes. Sunt preterea verba quorum initium eſt aleph: in quibus littere que adduntur futuro & ſubſtantialis prima habent cegol & non abiicitur aleph. qualia ſunt. אֶאֱסֹף ideſt congregabo אֶאֱסֹר ideſt alligabo. Nonnūquam etiam ſecunde & tertie perſone generis maſculini numeri pluralis & ſecunda perſona generis feminini ſingularis accipiunt in fine nun. vt תִּפְקְדוּן יִפְקְדוּן תִּפְקְדִין que regula ſeruit coniugationibus aliis tam in voce actiua quam in paſſiua. Et notandum quod quando preponitur vau cum camez ſiue pathā: & vau eſt particula coniunctiua: futurum vertitur ī preteritum hoc modo. וַיִּפְקֹד ideſt & viſitauit. quod ſi tau habet ſeba ſiue hiric: tunc non mutatur futurum. vt וְיִפְקֹד ideſt & viſitabit. Quod ſi vau preponitur preterito: ſubiecto quocunq; apice: preteritum vertitur in futurū. vt וְשָׁקַט ideſt & quieſcet: preterquam in prima perſona ſingularis numeri in cuius littera ſubſtantiali media collocatur accentus: quia tunc manet in eodem preterito. vt Oſee 12. וְדִבַּרְתִּי עַל הַנְּבִיאִים ideſt & locutus ſum ad prophetas. Si tamen accentum habet in vltima: nihilominus vertitur in futurum. vt Exo. cap̄. 12. וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם ideſt. & tranſibo per terram egypti. Quodque hoc in loco de vau diximus ad alias quoq; pertinet coniugationes in vtraq; voce. Per tempus etiā futurum aliquando ſuppletur preteritum imperfectum eiuſdē modi. vt Geñ. cap̄. 2. וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ ideſt fons aſcendebat de terra.

De imperatiuo.

IMperatiuus modus qui hebraice dicitur צִוּוּי tantū habet vnum tempus preſens: caretq; primis perſonis numeri vtriuſq;: hoc modo. פְּקֹד vel פָּקַד vel פְּקַד viſita. m. פִּקְדִי viſita.f. פִּקְדוּ viſitate.m. פְּקֹדְנָה viſitate.f.

Et notandum quod ad proportionem trium illarum vocum ſecunde perſone imperatiui: numeri ſingularis: generis maſculini: declinantur alie perſone eiuſdem modi. hoc modo.

פְּקֹדְנָה. פִּקְדִי פְּקֹדִי פָּקֹדִי viſita.f. פִּקְדוּ פְּקֹדוּ פָּקֹדוּ viſitate.m. פָּקֹדְנָה viſitate.f. quod plerumq; contingit in fine clauſularum. Eadem quoq; ſecunda perſona poteſt accipere he in fine: idq; tribus modis. Primo ſi littera ſubſtantialis prima legitur cum hiric & vltima cū camez ſiue patha. vt Geñ. 39. שִׁכְבָה עִמִּי dormi mecū. Secundo cum littera ſubſtantialis prima legitur cum camez & profertur quaſi holem. vt Nee. 13. זָכְרָה לִּי אֱלֹהַי. ideſt recordare mei deus meus. Tertio cum littera ſubſtantialis prima legitur cum ſeba. vt Dañ. 19. יְהוָה שְׁמָעָה יְהוָה סְלָחָה .i. domine audi: domine parce. Generis quoq; feminini: numeri ſingularis: littera ſubſtantialis prima aliquando habet camez & profertur holem. vt Iudicum. cap̄. 9. מָלְכִי עָלֵינוּ ideſt regna ſuper nos. Et cum aliqua littera ſubſtantialis prima vel media prime verbi poſitionis eſt gutturalis: tunc genus femininum numeri ſingularis & maſculinum pluralis poſſunt habere primas & ſecundas litteras cum patha: hoc modo פַּעֲלִי ideſt fac. F. פַּעֲלוּ. ideſt facite. m. Nonnunquam vtreq; littere prime in maſculino plurali veniunt cum cegol. hoc modo. אֶהֱבוּ ideſt amate אֶחֱזוּ. ideſt comprehendite. Et in feminino ſingulari littera ſubſtantialis prima ſcribitur aliquando per camez hateph qđ profertur per holem. vt Hieremie cap̄. 22. וְצָעֳקִי .i. & clama: aliquando etiam he finalis in ſecunda perſona feminini pluralis deficit. vt Ruth. 1. קְרֶאןָ לִי מָרָא ideſt vocate me amarā. In eodem quoq; verbo littera ſubſtantialis prima venit cum hiric & nun finalis pertinet ad vocalem precedentem. vt Exodi. 2. קִרְאֶן לוֹ ideſt vocate eum. In verbis quoq; quorum tertia perſona preteriti deſinit in. e. vel in. o. ſequenti conſonante: preteritum non differt ab imperatiuo. vt Geñ. 29. מַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת ideſt imple ſeptimanam huius. Et notandum quod tertia perſona preſentis imperatiui tam ſingularis quam pluralis ſuppletur per futurum indicatiui. & quod per idem futurum indicatiui ſuppletur futurum imperatiui: quod eſt etiam aliarum coniugationum proprium.

De infinitiuo & gerundiis.

INfinitiuus modus qui ab hebreis dicitur מָקוֹר. ideſt origo: appellatur ſic: quoniam ab illa verbi ſignificatione confuſa incipiunt diſtingui operationes. vt: פְּקֹד .i. פָּקוֹד .i. פְּקֹד ideſt viſitare. Itaq; apud hebreos infinitiu⁹ aut iungitur prepoſitionibus: & tunc ponitur pro noſtris gerundiis: aut iungitur verbo indicatiui modi & tunc ponitur pro pārticipio vel nomine infinito. vt Geñ. 50. פָּקֹד יִפְקֹד ideſt viſitās viſitabit. & Exodi. 3. פָּקֹד פָּקַדְתִּי ideſt viſitans viſitaui. Prepoſitiones vero ad circumloquendum gerundia ſunt בכלם quibus ſubſcribitur hiric in hunc modum.

בִּפְקֹד In viſitando. כִּפְקֹד Cum viſitando.

לִפְקֹד Ad viſitandum. מִפְקֹד De viſitando.

Nonnunquam hec gerundia recipiunt in fine he: & littera ſubſtantialis prima habet camez qui profertur quaſi holem. vt Exo. 36. לְקָרְבָה אֶל הַמְּלָאכָה ad accedendū ad opus. ideſt vt accederet operi. Aliquando etiam veniunt cum hiric in fine: ſequenti iod. vt Pſalmo. 111. לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים ideſt ad habitandum cum principibus. vbi debuit dicere. לְהוֹשִׁיב. Per eundem quoq; infinitiuum ſuppletur ſubiunctiuus: mutato ſeba prime littere in holem. & prepoſita beth ſiue caph cum ſeba: & in fine addito vno ex p̄nominibus: vt ex omnibus fiat vna dictio ad hunc modum. בְּפָקְדִי. i. in viſitādo me. pro eo quod eſt cum viſitem vel viſitauero. & eodem modo alie perſone.

בְּפָקְדְךָ cum tu viſites.m. בְּפָקְדֵךְ cum tu viſites .F.

בְּפָקְדוֹ cum ille viſitet. בְּפָקְדָהּ cum illa viſitet.

בְּפָקְדֵנוּ cum viſitemus.m.vel.F.

De optatiuo.

Hebrei optatiuum non habent: circumloquuntur tamen illū p preteritum & futurum indicatiui modi & duo hec aduerbia optādi. לוּ: אַחֲלַי hoc eſt vtinā. vt Eſaie cap̄. 48. לוּ הִקְשַׁבְתָּ. ideſt vtinam audiuiſſes. & Pſalmo. 118. אַחֲלַי יִכֹּנוּ דְרָכַי. ideſt vtinam dirigantur vie mee.

De voce paſſiua.

VOcis paſſiue preteritum indicatiui modi formatur ex eodem preterito vocis actiue addita in principio nun cum hiric: & mutato camez prime littere ſubſtātialis ī ſeba. vt. נִפְקַד viſitatus fuit נִפְקְדָה viſitata fuit.

נִפְקַדְתָּ viſitatus fuiſti. נִפְקַדְתְּ viſitata fuiſti.

נִפְקַדְתִּי viſitatus vel viſitata fui. Plurali.

נִפְקְדוּ viſitati vel viſitate fuerunt.

נִפְקַדְתֶּם viſitati fuiſtis. נִפְקַדְתֶּן viſitate fuiſtis.

נִפְקַדְנוּ viſitati vel viſitate fuimus.

Notandum tamen quod in fine clauſule ſeba littere ſubſtantialis medie vertitur in camez. hoc modo. נִפְקָדוּ נִפְקָדָה quod ſi littera ſubſtantialis prima eſt aliqua illarum quattuor אהחע tunc in omnibus perſonis littera ſubſtantialis prima & nū paſſiue vocis ſcribuntur per cegol. vt Geñ. cap̄. 22. נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ. i. apprehenſum in vepribus. Aliquando littera nun ſcribitur cū patha. vt Geñ. 31. לָמָּה נַחְבֵּאתָ ideſt quare abſconditus es. Preſens tempus huius vocis & modi in tertia perſona maſculini ſingularis eſt ſimile participio eiuſdem paſſiue vocis & preterito eiuſdem vocis & modi. differunt tamen quod preteritū ſcribitur cum patha in littera ſubſtantiali media quando non eſt finis clauſule. preſens vero ſiue participiū ſcribitur cum camez niſi conſtruatur cum genitiuo. vt.

נִפְקָד qui viſitatus eſt. נִפְקָדָה vel נִפְקֶדֶת q̄ viſitata ē

נִפְקָדִים qui ſunt viſitati. נִפְקָדוֹת que ſunt viſitate.

Et cum littera ſubſtantialis prima eſt aliqua illarum quattuor אהחע ſcribitur per cegol. Et ſimiliter nun paſſiue vocis ſcribitur p cegol. vt Numeri. cap̄. 12. נֶאֱמָן הוּא ideſt fidelis eſt ille. & aliqn̄ littera ſubſtantialis media participii generis maſculini pluralis ſcribitur cū ſeba loco camez. Eſter. 1. הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשַׁן i. q iuēti ſūt in ſuſis. futurū recipit has q̄ttuor litteras איתן vocis actiue: & deficit nun preteriti vocis paſſiue: qđ ſuppletur per dagues impoſitum littere ſubſtantiali prime: hoc modo.

אֶפְקֹד vel אֶפָּקְדָה viſitabor.m.&.f.
תִּפָּקֵד viſitaberis.m. תִּפָּקְדִי viſitaberis.f.
יִפָּקֵד viſitabitur.m. תִּפָּקֵד viſitabitur.f.

Plurali.

נִפָּקֵד vel נִפָּקְדָה viſitabimur.m.&.f.
תִּפָּקְדוּ viſitabimini.m. תִּפָּקַדְנָה viſitabimini.f.
יִפָּקְדוּ viſitabuntur.m. תִּפָּקַדְנָה viſitabuntur.f.

Et in fine clauſule ſeba littere ſubſtantialis medie vertitur in cere cum accentu. vt תִּפָּקֵדִי ideſt viſitaberis. Et notandum quod aleph prime perſone aliquando recipit hiric. vt Exodi.14. וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה. ideſt honorabor in pharaone. Nonnunquam etiam cere littere ſubſtantialis medie vertitur in patha ſiue camez. vt Numeri.16. וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה ideſt & ceſſauit peſtilẽtia. quo in loco tau futuri ſcribitur cum cere. & hoc eſt quia quando littera ſubſtantialis prima eſt aliqua iſtarum ארחער tunc littere que adduntur futuro recipiunt cere. vt Gen̄. cap̄. 42. יֵאָסֵר בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶם ideſt ligabitur in domo cuſtodie veſtre. Ione.1. וַיֵּרָדַם. i. & dormiuit Prouer.22. בְּתוֹךְ רְחֹבוֹת אֵרָצֵחַ. ideſt in medio platearum occidar. Et quando littera ſubſtantialis vltima eſt ajn ſiue heth. ſcribitur ſubiecto patha. ſic יִשָּׁמַע. i. audietur. יִפָּתַח ideſt aperietur. Nonnũquam etiam littera ſubſtantialis media vertit cere in patha. quod tenet verum cũ non eſt clauſule finis. vt. 4. Regum. 2. בְּטֶרֶם אֶלָּקַח מֵעִמָּךְ ideſt ante quam tollar a te. & in feminino plurali plerumq; littera ſubſtãtialis media ſcribitur cum camez ſiue patha. vt Pſalmo.36. וְקַשְּׁתוֹתָם תִּשָּׁבַרְנָה ideſt arcus eorum confringentur.

De imperatiuo modo.

IMperatiuus formatur a ſecundis perſonis futuri eiuſdem vocis paſſiue mutata tau in he. & littera ſubſtantialis prima habet dagues ſicut in futuro vt ſuppleatur defectus littere nun que erat preteriti. hoc modo.

הִפָּקֵד viſitare.m. הִפָּקְדִי viſitare.F.
הִפָּקְדוּ viſitamini.m. הִפָּקַדְנָה viſitamini.F.

& quando littera ſubſtantialis prima eſt aliqua harum quattuor אהחע he addita ſcribitur cum cere. ſicut Deutero.32. וְהֵאָסֵף אֶל עַמֶּיךָ ideſt apponere populis tuis. & nonnunquam genus maſculinum pluralis numeri accipit nun preteriti in prĩcipio vt Iere.50. בֹּאוּ וְנִלְוּוּ אֶל יְהוָה. hoc eſt venite & iungimini dño.

De infinitiuo modo.

INfinitiuus vocis paſſiue ſimilis eſt ſecũde perſone imperatiui numeri ſingularis generis maſculini. vt הִפָּקֵד ideſt viſitari. Aliquando infinitiuus accipit nun preteriti. vt Eſter.3. וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים. i. & mittere epiſtolas. & ex hoc infinitiuo & prepoſitionibus harum quattuor litterarũ בכלם fiunt gerundia vocis paſſiue: quemadmodum in infinitiuo actiue vocis dictum eſt. & nonnunquam he infinitiui amittitur. vt Exo.10. מֵאַנְתָּ לֵעָנוֹת מִפָּנָי. ideſt non vis ſubiici mihi. vbi deficit he quia debuit dici לְהֵעָנוֹת Ex hoc infinitiuo paſſiue vocis ſupplentur optatiuus & ſubiunctiuus eiuſdem vocis: quemadmodum in infinitiuo actiue vocis dicebamus. Et notãdum ꝙ he regule cum pleriſq; ex ſuperioribus non tam ad hanc cõiugationem quam ad omnes alias pertinent. Eſt & aliud participium vocis paſſiue huiuſmodi.

פָּקוּד viſitatus. פְּקוּדָה viſitata.
פְּקוּדִים viſitati. פְּקוּדוֹת viſitate.

Sunt qui inter hec duo participia faciant diferentiam: vt participium de quo ſuperius dictum eſt ſignificet per modum actus in tempore. hoc vero per modum habitus.

Sunt preterea verba neutra vocis actiue que repetiuntur aliqñ do in voce paſſiua ſignificant tamen actionem: & carent participiis vocis paſſiue: que tamen habent participia vocis actiue actionem quoque ſignificantia: cuiuſmodi ſunt hec.

הָלַךְ vel נֶהְלַךְ ambulauit יָשַׁב habitauit נָפַל cecidit עָמַד ſtetit. רָכַב Equitauit. In quibus quidem verbis non dicitur הָלוּךְ neꝙ in aliis huius generis. Sũt etiam quedam verba communia: quorũ participia vocis actiue aliquando ſignificant paſſionẽ. & vocis paſſiue actionem vt a בָּטַח. ideſt confidit בּוֹטֵחַ בָּטוּחַ. i. confiſus & confidẽs: et a שָׁכַן. i. habitauit שׁוֹכֵן שָׁכוּן. i. habitatus & habitans. ſunt alia verba que latinorum more poſſũt appellari deponentia: quia cum habeant vocem paſſiuam carent actiua. vt נִשְׁבַּע ideſt iuratus vel iurauit נוֹתַר. ideſt remanſit ſiue relictum eſt. Sunt alia verba que carent participiis preſentis actiue & paſſiue vocis: in quorum loco ponuntur nomina adiectiua. vt קָרַב. ideſt acceſſit. רָחַק ideſt receſſit: a quibus deriuantur nomina adiectiua a priori. קָרוֹב. ideſt propinquus. a poſteriori רָחוֹק. ideſt longinquus: que in locum ſuorum participiorum ſucceſſere tam actiuorum ꝙ paſſiuorum. In participiorũ quoq; locum ſuccedunt ſequentia nomina adiectiua. גִּבּוֹר ideſt fortis. חָזָק ideſt fortis. חָכָם. ideſt ſapiens סָכָל ideſt ſtultus צַדִּיק ideſt iuſtus. קָטָן ideſt paruus רָשָׁע ideſt malus. Quoniam verba a quibus hec nomina deriuantur carent vtroq; participio. & hoc verbum. יָכֹל ideſt potuit: neq; habet participium actiuũ neq; paſſiuum neq; nomen adiectiuum: in quo preteritum ponitur pro preſenti.

De ſecunda coniugatione.

SEcunda coniugatio eſt trium litterarum: quarum prima ſubſcribitur cũ hiric. ſecunda cum cere ſiue patha. vt פִּקֵּד פִּקַּד & nonnunquam cum cegol. & littera ſubſtantialis media ſcribitur per dages: ſi non ſit aliqua harum quinque. ארחער q̃ non recipiunt dagues. & tunc prima verbi poſitio vtroq; modo ſcribi poteſt. Poſſunt quoq; prima & ſecunda ſubſtantialis littera ſcribi per cere. vt בֵּאֵר אֶת הַתּוֹרָה ideſt declarauit legem. Poſſunt etiam venire prima cum cere & media cum patha. vt Gen̄. 24. בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם. ideſt benedixit abraam. Sunt qui dicant quod littera ſubſtantialis media idcirco habet dagues: vt per eum ſuppleatur defectus littere iod: que debuit interponi duabus primis litteris ſubſtantialibus. Senſus huius coniugationis in omnibus modis & temporibus eſt ſimilis coniugationi prime.

Secunda coniugatio actiue vocis. indicatiuo modo tempore preterito.

פִּקֵּד viſitauit.m. פִּקְּדָה viſitauit.F.
פִּקַּדְתָּ viſitaſti.m. פִּקַּדְתְּ viſitaſti. F.
פִּקַּדְתִּי viſitaui.m.&.f.

Plurali.

פִּקְּדוּ viſitauerunt.m.&.f.
פִּקַּדְתֶּם viſitaſtis.m. פִּקַּדְתֶּן viſitaſtis.F.
פִּקַּדְנוּ viſitauimus.m.&.f.

Et notandum quod in fine clauſule ſeba littere ſubſtãtialis medie vertitur in cere & in eadem collocatur accentus. vt Deut. 5: אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ ideſt quod locuti ſunt. Aliquando etiam in prima verbi poſitione veniunt in principio due littere ex his ארחע ſimul. & vtraq; cum cegol. vt iudicium. cap̄. 5. מַדּוּעַ אֶחֱרוּ פַּעֲמֵי מַרְכְּבוֹתָיו ideſt quare tardauerunt pedes quadrigarum illius. Et aliquando hec coniugatio reperitur ſine dagues. vt Ezech. 9. וּמַלְאוּ אֶת הַחֲצֵרוֹת ideſt implete atria.

Preſens quod per participia vocis actiue & paſſiue huius cõiugationis & earũ que ſequuntur ſuppletur: plerũque venit cum mem addita in principio. vt.

מְפַקֵּד qui viſitat מְפַקְּדָה vel מְפַקֶּדֶת que viſitat
מְפַקְּדִים qui viſitant מְפַקְּדוֹת que viſitant.

In fine vero clauſule littera ſubſtantialis media in gñe feminino numeri ſingularis plerumq; venit cũ cere: & in ea nõnũquã accentus collocatur. ut מְפַקֵּדָה. ideſt. que uiſitat: & participium quod deſinit in tau venit in hunc modum. מְפַקֶּדֶת Cum uero participium maſculinum numeri ſingularis iungitur pronomini: aliquando littera ſubſtantialis media ſcribitur cum hiric. vt Leuitici.21. מְקַדִּשְׁכֶם ideſt qui ſanctificat vos. Littere que adduntur futuro in principio veniunt cũ ſeba preter aleph prime perſone ſingularis que venit cum patha. vt אֲפַקֵּד vel אֲפַקְּדָה viſitabo.m.&.f. תְּפַקֵּד viſitabis. m. תְּפַקְּדִי viſitabis.f. יְפַקֵּד viſitabit.m. תְּפַקֵּד viſitabit.f. Plurali. נְפַקֵּד vel נְפַקְּדָה viſitabimus.m.&.f. תְּפַקְּדוּ viſitabitis. m. תְּפַקֵּדְנָה viſitabitis.f. יְפַקְּדוּ viſitabunt. m. תְּפַקֵּדְנָה. viſitabunt.f. In fine vero clauſule ſeba littere ſubſtantialis medie vertitur in cere: & in ea ponitur accentus. hoc mõ. אֲפַקֵּדָה. que regula obſeruatur in omnibus coniugationibus.

De imperatiuo.

פַּקֵּד vel פַּקְּדָה viſita.m. פַּקְּדִי viſita.f.
פַּקְּדוּ viſitate.m. פַּקֵּדְנָה viſitate.f.

Aliquando ĩ ſecunda perſona maſculini ſingularis littera ſubſtantialis media venit cum patha. vt Pſal. 54. בַּלַּע יְהוָה פַּלַּג לְשׁוֹנָם ideſt precipita domine: diuide linguam eorum.

De infinitiuo.

פַּקֵּד Viſitare. Aliquando in hoc modo littera ſubſtantialis media venit cum holem. vt Pſal. 117. יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ. ideſt caſtigans caſtigauit me dominus. Aliquando littera ſubſtantialis prima ſcribitur cum hiric. vt Leuitici. 14. אַחַר חִלֵּץ אֶת הָאֲבָנִים. i. poſt ea quam eruti fuerint lapides. & ex hoc infinitiuo ſupplentur gerundia & ſubiunctiuus modus: antepoſita vna ex his quattuor litteris בכלם ſubſcriptis cum ſeba. vt in infinitiuo prime cõiugationis dictum eſt. Aliquando etiam cum he in fine. vt Leuitici. 26. לְיַסְּרָה אֶתְכֶם ad caſtigandum vos.

De voce paſſiua.

In voce paſſiua littera ſubſtantialis prima ſcribitur cum ſurec. & appellatur בִּנְיָן פֻּקַּד quoniam ſic incipit. ad hunc modum. indicatiuo modo tempore preterito.

פֻּקַּד viſitatus fuit. פֻּקְּדָה viſitata fuit.
פֻּקַּדְתָּ viſitatus fuiſti. פֻּקַּדְתְּ viſitata fuiſti.
פֻּקַּדְתִּי viſitatus fui vel viſitata fui.

Plurali.

פֻּקְּדוּ Viſitati fuerunt vel viſitate fuerunt.
פֻּקַּדְתֶּם viſitati fuiſtis. פֻּקַּדְתֶּן viſitate fuiſtis.
פֻּקַּדְנוּ viſitati fuimus l' viſitate fuimus.

Et quando littera ſubſtantialis media eſt aliqua harum quattuor אהער ſurec littere ſubſtantialis prime vertitur in holem. vt exo.12. כִּי גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם. i. quia eiecti fuerũt ex egypto. & ĩ hũc modum alia cõplura. & licet littera ſubſtãtialis media ſit heth: tñ prima ſubſtantialis ſcribi poteſt cum ſurec. vt Ezech. cap̄. 16 וּבְמַיִם לֹא רֻחַצְתְּ ideſt & aqua non es lota. Et quando littera ſubſtantialis media eſt aliqua harum quattuor ארהע ſeba eiuſdẽ littere vertitur in camez: vt in preterito vocis actiue prime coniugationis dictum eſt. preterea in fine clauſule ſeba littere ſubſtantialis medie vertitur in camez: & in ea collocatur accentus hoc modo. פֻּקָּדָה. Preſens eiuſdem vocis aſſimilatur preterito eidem: excepto ꝙ preteritum ſcribitur cum patha in littera media ſubſtãtiali: preſens vero cũ camez. ſic. מְפֻקָּד qui eſt viſitatus מְפֻקָּדָה que eſt viſitata מְפֻקָּדִים qui ſunt viſitati מְפֻקָּדוֹת que ſũt viſitate. Futurũ cui littere addite recipiũt ſeba: & aleph prime pſone ſingularis habet patha hoc mõ. אֲפֻקַּד viſitabor. m. & f. תְּפֻקַּד viſitaberis.m. תְּפֻקְּדִי viſitaberis.f. יְפֻקַּד viſitabitur.m. תְּפֻקַּד viſitabitur.f. Plu. נְפֻקַּד vel נְפֻקְּדָה viſitabimur. m.f. תְּפֻקְּדוּ viſitabimini.m. תְּפֻקַּדְנָה viſitabimini.f. יְפֻקְּדוּ viſitabuntur.m. תְּפֻקַּדְנָה bũtur.f. In fine vero clauſule ſeba lr̄e ſbãlis medie vertitur in camez atq; in eadẽ accentus collocatur hoc mõ. תְּפֻקָּדִי תְּפֻקָּדוּ & hec vox paſſiua caret imperatiuo modo. Infinitiuus vocis paſſiue eſt פֻּקֹּד vel פֻּקַּד. i. viſitari. cui ſi p̄ponãtur p̄põnes harũ quattuor litterarum בכלם circũloquimur gerundia. Subiũctiuus vero ſuppletur eo modo quo dictũ eſt in infinitiuo prime cõiugatiõis. Eſt & aliud participiũ vocis paſſiue מְפֻקָּד qui eſt viſitatus מְפֻקָּדָה vel מְפֻקֶּדֶת que eſt viſitata. מְפֻקָּדִים q ſunt viſitati מְפֻקָּדוֹת que ſunt viſitate. Et qñ littera ſubſtãtialis media eſt aliqua harum quinque ארחער: ſurec littere ſubſtantialis prime vertitur in holem. vt Deutero. 33. מְבֹרֶכֶת יְהוָה. i. benedicta domini.

De tertia coniugatione.

TErtia coniugatio queadmodũ ſupra dictum eſt appellatur הִפְקִיד propterea quod facit actũ verbi trãſire in aliã perſonã: quod fit precipue in verbis tranſitiuis. vt הִפְקִיד אֶת הַחוֹלֶה. i. fecit viſitare infirmũ. vbi ſunt tres perſone qui facit viſitare. qui viſitat. qui viſitatur. Et in verbis abſolutis actus tranſit in ſecundã pẽrſonã & non vltra. vt הֶעֱמִיד fecit ſtare: quod verbũ nõ trãſit in aliã rẽ. Itaq; in hac cõiugatione per vnum verbum ſignificatur due actiones diuerſe. ſ. actio. principalis eiuſdem verbi: & actio huius verbi facio facis. vt a ſupradicto verbo פָּקַד. i. viſitauit dicitur הִפְקִיד. i. viſitare fecit. & a קָרַב. i. appropinquauit: dicitur הִקְרִיב. i. appropinquare fecit. Et aliquando per huius coniugationis verba actus permanet in prima vel in ſecunda pſona. vt הֶחֱרִישׁ hoc eſt tacuit vel tacere fecit. & quando littera ſubſtantialis vltima eſt ain ſiue heth ſcribitur per patha hoc modo. הִשְׁמִיעַ ideſt audire fecit. Et in preterito huius coniugationis: iod exteritur ex medio preterquam in tertiis perſonis vtriuſq; generis & numeri. hoc modo.

Indicatiuo modo actiue uocis in preterito.

הִפְקִיד fecit viſitare.m. הִפְקִידָה fecit viſitare.f.
הִפְקַדְתָּ feciſti viſitare.m. הִפְקַדְתְּ feciſti viſitare.f.
הִפְקַדְתִּי feci viſitare.m.&.F.

Plurali.

הִפְקִידוּ fecerunt viſitare.m.&.F.
הִפְקַדְתֶּם feciſtis viſitare.m. הִפְקַדְתֶּן feciſtis. tare.F.
הִפְקַדְנוּ fecimus viſitare.m.&.F.

Quando vero littera ſubſtantialis prima eſt aliqua harum quattuor. אהחע he addita in principio & littera ſubſtantialis prima ſcribuntur per cegol hoc modo. הֶעֱבִיר ideſt fecit tranſire. Et aliquando littera ſubſtantialis prima tantum ſcribitur per ſeba hoc modo הְעֱלִים ideſt abſcondit vel fecit abſcondere. Vno tamen in loco tantum he addita reperitur cum cegol quamuis littera ſubſtantialis prima non ſit aliqua ex ſupradictis quattuor. primo. Regum. 25. לֹא הֶכְלַמְנוּם ideſt nunquam eis moleſti fuimus.

Preſens circumloquimur per participium: quod habet mem additam in principio ſubiecto patha ſiue camez: & abiicitur he preteriti addita ſic.

מַפְקִיד qui facit viſitare מַפְקִידָה vel מַפְקֶדֶת que facit viſitare. מַפְקִידִים qui faciunt viſitare מַפְקִידוֹת que faciunt viſitare. Et cum littera ſubſtantialis prima eſt aliqua harum quattuor אהחע illa littera ſcribitur cum patha loco ſeba in hunc modum. מַעֲבִיר ideſt qui facit tranſire. Et aliquãdo littera ſubſtantialis media loco hiric habet cere: & excluditur iod. vt Pſalmo. 134. מוֹצֵא רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו ideſt qui educit ventos de theſauris ſuis.

Littere que adduntur futuro ſcribuntur cum patha: & excluditur he preteriti. & littera ſubſtantialis media habet hiric: ĩ hũc modum. אַפְקִיד vel אַפְקִידָה Faciam viſitare. m.&.f.

תַּפְקִיד facies viſitare.m. תַּפְקִידִי facies uiſitare.f.
יַפְקִיד faciet uiſitare.m. תַּפְקִיד Faciet uiſitare. f.

Plurali.

נַפְקִיד uel נַפְקִידָה faciemus viſitare.m.&.f.
תַּפְקִידוּ facietis viſitare.m. תַּפְקֵדְנָה facietis viſitare. f.
יַפְקִידוּ facient viſitare.m. תַּפְקֵדְנָה faciẽt viſitare.F.

Cum vero littera ſubſtantialis prima eſt aliqua harum quattu or.אהחע littera illa ſcribitur cum patha hoc modo אֶעֱמֹד ideſt faciam ſtare. & aliquando futurum recipit he preteriti. vt pſal mo.144.וְלִי הוֹשִׁיעַ ideſt & me ſaluum faciet. Aliquando etiá littera ſubſtantialis media ſcribitur per cere loco hiric: & exclu ditur iod ex medio. vt Gen.cap.1.וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים.i. & diuiſit de us. & ad hunc modum alia complura. Nonnunquam preterea in plurali littera ſubſtantialis media ſcribitur cum ſeba loco hi ric & excluditur iod ex medio.vt.1.Regũ.31. וַיִּדְבְּקוּ פְלִשְׁתִּים hoc eſt irruerunt@ philiſtim: pro quo debuit eſſe וַיַּדְבִּיקוּ. Q.d etiam fit cum pronomini iungitur. vt.1.Reg.17. יַעְשְׁרֶנּוּ הַמֶּלֶךְ ideſt diuitem faciet illum rex. pro quo debuit eſſe. יַעְשִׁירֶנּוּ.

De imperatiuo.

Imperatiuus habet in principio he additam cum patha & in ſecunda perſona maſculini ſingularis & feminini pluralis littera ſubſtantialis media plerun@ ſcribitur cum cere: & excluditur iod ex medio. In aliis tamen perſonis littera ſubſtantialis media ſcribitur cum hiric: & non abiicitur iod ex medio.ſic.הַפְקֵד vel הַפְקִיד fac viſitare.m.הַפְקִידִי fac vi ſitare.f.הַפְקִידוּ facite viſitare.m.הַפְקֵדְנָה facite viſitare.f. Et cũ littera ſubſtãtialis media eſt aliqua harum quattuor.אהחע ſcri bitur cum patha.vt.2.Reg.cap.11.הַחֲזֵק מִלְחַמְתְּךָ ideſt conforta bellum tuum. aliquandó ſecunda perſona imperatiui maſculi ni ſingularis littera ſubſtantialis media ſcribitur cum cegol.vt 1.Para.21.הַעֲבֶר נָא ideſt fac tranſire nunc. Nonnunquam pre terea idem imperatiuus venit cum hiric loco cere.vt Ieremie 17. הָבִיא עֲלֵיהֶם hoc eſt. induc ſuper eos. & quandoq3 lit tera ſubſtantialis media ſcribitur cum patha loco cere. ſicut in Pſalmo.5. הַיְשַׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ hoc eſt dirige in conſpectu meo viam tuam. Idem quoq3 modus aliquando ſcribitur cum he in fine.vt Iere.18.הַקְשִׁיבָה יְהוָה ideſt audi domine.

De infinitiuo.

Infinitiuus modus recipit he quemadmodum & impe ratiuus. & littera ſubſtantialis media ſcribitur cum ce re ſiue hiric & iod. in hunc modum.הַפְקֵד vel הַפְקִיד.i. facere viſitare. Aliquando etiam he addita ſcribitur cum hiric. vt Eſaie.31.גָּנוֹן וְהִצִּיל פָּסֹחַ וְהִמְלִיט ideſt protegere & liberare. tranſire & ſaluare. & alia ad hunc modum. Per infinitiuũ quo q3 ſupplentur gerundia & ſubiunctiuus prepoſitis illis quattu or litteris בכלם cum ſeba: quemadmodum in iſinitiuo prime coniugationis dictum eſt. Et cum ſic veniunt gerundia cum prefatis litteris nonnunquam he addita in principio excludi tur: & littera addita ex quattuor predictis ſcribitur cum patha ſiue camez.vt Pſal.25. לַשְׁמִיעַ בְּקוֹל תּוֹדָה hoc eſt ad audiẽdum vocem laudis. & alia ſimiliter.

De voce paſſiua.

Paſſiua vox accipit he in principio ſubiecto ſurec ſiue camez quod profertur quaſi holem.hoc modo. הָפְקַד vel הֻפְקַד ideſt viſitatus fuit.

Indicatiuo modo tempore preterito.

הָפְקַד	Viſitatus fuit.	הָפְקְדָה	viſitata fuit.
הָפְקַדְתָּ	Viſitatus fuiſti.	הָפְקַדְתְּ	Viſitata fuiſti.
הָפְקַדְתִּי	Viſitatus vel viſitata fui.		Plurali.
הָפְקְדוּ	Viſitati vel viſitate fuerunt.		
הָפְקַדְתֶּם	Viſitati fuiſtis.	הָפְקַדְתֶּן	Viſitate fuiſtis.
הָפְקַדְנוּ	Viſitati vel viſitate fuimus.		

Et quando littera ſubſtantialis prima eſt aliqua harum qttattu or.אהחע he addita ſcribitur aliquando cũ camez. & littera ſub ſtantialis prima ſcribitur cum camez hateph hoc modo. הָעֳמַד ideſt ſtatutus eſt: & quando eſt in fine clauſule: littera ſubſtantia lis media ſcribitur cum camez loco ſeba accentu in eadem po ſito.hoc modo הָפְקָדוּ. Preſens circumloquimur per partici pium quod habet he additam in principio ſubiecto ſurec ſiue camez quod profertur quaſi holem: ſicut in preterito. hoc mõ הָפְקַד vel הֻפְקַד qui viſitatur הָפְקָדָה que viſitatur. הָפְקָדִים qui viſitantur. הָפְקָדוֹת que viſitantur. Futurum litteras additas accipit ſubſcriptas cum ſurec ſiue ca mez hateph quod profertur quaſi holem ad hunc modum. אֻפְקַד vel אָפְקַד viſitabor.m.&.f.

תּוּפְקַד	viſitaberis.m.	תּוּפְקְדִי	Viſitaberis.f.
יוּפְקַד	Viſitabitur.m.	תּוּפְקַד	Viſitabitur.f. Plu.

נֻפְקַד vel נָפְקַד viſitabimur.m.&.f.

תּוּפְקְדוּ	Viſitabimini.m.	תּוּפְקַדְנָה	Viſitabimini.f.
יוּפְקְדוּ	Viſitabuntur.m.	תּוּפְקַדְנָה	Viſitabuntur.f.

Et cum littera ſubſtantialis prima eſt aliqua harum quattuor אהחע tunc littere addite futuri ſcribuntur cum camez: & litte ra ſubſtantialis prima cum camez hateph quod profertur qua ſi holem.vt Leuitici.16.יָעֳמַד חַי ideſt ſtatuatur viuus. Eſdre.10 יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ ideſt deſtruetur omnis ſubſtãtia eius. & hec vox paſſiua non habet modum imperatiuum.

De infinitiuo.

Infinitiuus he additam in principio recipit ſcriptam cũ camez qui profertur quaſi holem: & littera ſubſtantialis media venit cum cere hoc mõ.הָפְקֵד vel הֻפְקֵד Viſitari. Infiniti uus tamen qui frequentior eſt in ſacra ſcriptura: eſt qui venit cum he ſcripta cum camez quod profertur quaſi holẽ.vt Eze chielis.16.הֻמְלַח לֹא הֻמְלַחַתְּ וְהָחְתֵּל לֹא חֻתָּלְתְּ ideſt & ſaliri nõ es ſalita. & inuolui non es inuoluta.p quo nos habemus nec ſale ſalita nec inuoluta pannis. & aliquando infinitiuus venit cum he addita in fine.vt Ezechielis.32.רְדָה וְהָשְׁכְּבָה אֶת עֲרֵלִים ideſt deſcende & dormire cum incircunciſis. Participiũ hu ius vocis eſt huiuſmodi.

מוּפְקָד	qui viſitatur	מוּפְקֶדֶת vel מוּפְקָדָה	que viſitatur
מוּפְקָדִים	qui viſitantur.	מוּפְקָדוֹת	que viſitantur.

Aliquando participium venit cum he preteriti poſt mem.vt Ezechiel.46.לְאַרְבַּעְתָּם מְהֻקְצָעוֹת.hoc eſt.ad quattuor illa agu lata.pro quo nos habemus menſure vnius quattuor. & quãdo littera ſubſtantialis media eſt aliqua harum quattuor אהחע lit tera mem plerum@ venit cum camez. & littera ſubſtãtialis pri ma ſcribitur cum hateph camez.vt Ezechiel.29. בְּתוֹךְ עָרִים מָחֳרָבוֹת hoc eſt inter vrbes deſtructas.

De quarta coniugatione.

Quarta coniugatio que vt in parte ſuperiori diximus vocatur quadrata: quattuor habet litteras ĩ tertia perſo na ſingulari preteriti: & habet duas ſyllabas: quarũ pri ma ſcribitur cum vau & holem & ſecunda cum patha. hoc mo do.רוֹמֵם ideſt exaltauit. & hec coniugatio plerum@ eſt verbo rum que dicuntur imperfecta. & in prima coniugatione ſunt vnius ſyllabe.vt קוּם רוּם hoc eſt leuauit ſurrexit. Et in ſecunda ſyllaba quarte coniugationis frequenter habet cere hoc modo קוֹמֵם.ideſt eleuauit: vbi omnes quattuor littere ſunt ſubſtantia les: quia etiam vau eſt de ſubſtantialibus. Hec quo@ coniuga tio eſt verborum in quibus littera ſubſtantialis ſecunda gemi natur.vt מֹדֵד ideſt menſus eſt. & tunc verbum quadratum ſcri bitur cum patha ſiue cere in ſecunda ſyllaba. & illic non ſunt ni ſi tres littere ſubſtãtiales verbi quia vau eſt ocioſa. Et raro hec coniugatio reperitur in verbis in quibus littera non duplica tur aut non ſunt monoſyllaba. Et ſi quãdo aliter reperitur treſ tantum ſunt littere illius ſubſtantiales. & ſecunda ſyllaba ſcribi tur cum patha ſiue cere. & in diſcurſu coniugationis horũ ver borum ſecunda ſyllaba ſcribitur ſubiecto patha excepto in ter tia perſona ſingulari feminini: & in tertia perſona plurali.in q bus ſcribitur cum ſeba. Indicatiuo modo vocis actiue.

פּוֹקֵד	Viſitauit.m.	פּוֹקְדָה	viſitauit.f.
פּוֹקַדְתָּ	Viſitaſti.m.	פּוֹקַדְתְּ	Viſitaſti.f.
פּוֹקַדְתִּי	Viſitaui.m.&.f.		Plurali.

פּוֹקְדוּ viſitauerunt.m.&.f. פּוֹקַדְתֶּם viſitaſtis.m. פּוֹקַדְתֶּן viſitaſtis.f. פּוֹקַדְנוּ viſitauimus.m.&.f. In fine vero clauſule ſe ba littere ſubſtantialis tertie vertitur in camez & accẽtu in eadẽ vt Ieremie.cap.12. נְטַעְתָּם גַּם שֹׁרָשׁוּ ideſt plantaſti eos. & ra dices miſerunt. Preſens circumloquimur per participiũ quod habet mem additam in principio ſubiecto ſeba: hoc mo do. מְפוֹקֵד qui viſitat מְפוֹקֶדֶת vel מְפוֹקְדָה que viſitat. מְפוֹקְדִים qui viſitant. מְפוֹקְדוֹת que viſitant. Inueni tur quo@ nonnunquam participium generis maſculini ſingu laris addita iod in fine.vt Pſalmo.99.מְלוֹשְׁנִי בַסֵּתֶר ideſt qui ac cuſat in ſecreto. pro quo debuit dici.מְלוֹשֵׁן Futuri quat tuor littere que adduntur: recipiunt ſeba: preter aleph prime perſone ſingularis: que venit cum patha hoc modo.אֲפוֹקֵד vel אֲפוֹקְדָה viſitabo.m.&.f. תְּפוֹקֵד viſitabis.m. תְּפוֹקְדִי viſi tabis.f. יְפוֹקֵד viſitabit.m. תְּפוֹקֵד viſitabit.f.

Plurali.

נְפוֹקֵד vel נְפוֹקְדָה viſitabimus.m.&.f. תְּפוֹקְדוּ viſitabitis.m. תְּפוֹקֵדְנָה viſitabitis.f. יְפוֹקְדוּ viſitabunt.m. תְּפוֹקֵדְנָה viſi tabunt.f. Et aliquando tertia littera generis feminini plura lis venit cum cere hoc modo. תְּפוֹקֵדְנָה. Et quando eſt in fine clauſule: ſeba ſecunde littere ſubſtantialis vertitur in cere accen tu in eadem.hoc modo אֲפוֹקֵדָה תְּפוֹקֵדִי תְּפוֹקֵדוּ יְפוֹקֵדוּ. Impe ratiui ſecunda perſona maſculini ſingularis & pluralis eſt ſimi lis vocibus tertie perſone preteriti: que dignoſcuntur ex con textu partium orationis.hoc modo פּוֹקֵד vel פּוֹקְדָה viſita.m. פּוֹקְדִי viſita.f. פּוֹקְדוּ viſitate.m. פּוֹקֵדְנָה viſitate.f. Infinitiuus eſt ſimilis imperatiuo generis maſculini ſingula ris.hoc modo. פּוֹקֵד ideſt viſitare. & ad ſupplendum gerun dia recipit prepoſitiones harum quattuor litterarum ב כ ל מ vt dictum eſt in infinitiuo prime coniugationis.

De voce paſſiua.

Vox paſſiua huius coniugationis appellatur verbum graue: quia eſt quinque litterarum. Ad tres nam@ ſub ſtantiales in principio adduntur due: hoc eſt he cum hi ric & tau cum ſeba: vt pertineat ad litteram precedentem. & lit tera ſubſtantialis media habet dagues hoc modo הִתְפַּקֵּד quo etiam nomine vocatur. & ſignificat paſſionem ſiue actionem que communiter non tranſit in aliam perſonam: ſed ſit illius paſſionis vel actionis reciprocatio in perſonam agentem. & ea dem eſt perſona agens & patiens.vt הִתְחַזֵּק ideſt confortatus eſt: vel confortauit ſe.הִתְפַּקֵּד ideſt viſitauit ſeipſum: ſiue viſita tus eſt a ſeipſo. Nonnunquam reperiuntur huius coniugatio nis verba tranſitiua: qualia ſunt verba prime coniugationis. vt הִתְפַּלֵּל ideſt orauit הִתְבּוֹנֵן ideſt intellexit ſiue intellectus eſt quod etiam poteſt eſſe abſolutum. vt הִתְהַלֵּךְ ideſt ambulauit Aliquando tau ſuperaddita deficit: que ſuppletur per dagues in littera ſubſtantiali prima.vt Ioſue.22.אֲשֶׁר לֹא הִטַּהַרְנוּ ideſt a quo non mundauimus nos vel nõ ſumus mundati: & alia ad hunc modum. Aliquando littera ſubſtantialis media ſcribitur cum cere quando non eſt in fine clauſule. Et aliquando ſcribi tur per cegol.vt Gen.15.הִתְהַלֶּךְ נֹחַ ideſt ambulauit noe. Quan doq3 ex littera ſubſtantiali media deficit dagues. Et eſt notan dum quod in hac coniugatione ſemper tau ponitur ante litte ras ſubſtantiales: preter quam cum littera ſubſtantialis prima eſt vna ex his quattuor זסצש: quia tunc littera illa ponitur an te tau.vt Mich.cap.6.וְיִשְׁתַּמֵּר חֻקּוֹת עָמְרִי ideſt ſeruabantur pre cepta ambri. quia ex huius coniugationis ratione debuit dici. וְיִתְשַׁמֵּר. & cum venit cum aliqua ex illis quattuor litteris: ali quando tau vertitur in teth.vt geneſis.44.מַה נִּצְטַדָּק ideſt in quo iuſtificabimus nos vel iuſtificabimur. quod verbum venit a. צָדַק cuius coniugatio explicatur hoc modo. הִתְפַּקֵּד viſita uit ſe.m. הִתְפַּקְּדָה viſitauit ſe.f. הִתְפַּקַּדְתָּ viſitaſti te m. הִתְפַּקַּדְתְּ viſitaſti te.f. הִתְפַּקַּדְתִּי viſitaui me.m.&.f.

Plurali.

הִתְפַּקְּדוּ viſitauerunt ſe.m.&.f. הִתְפַּקַּדְתֶּם viſitaſtis vos.m. הִתְפַּקַּדְתֶּן viſitaſtis vos.f. הִתְפַּקַּדְנוּ viſitauimus nos.m.&.f. In fine vero clauſule ſeba littere ſubſtantialis medie vertitur in camez: & accentu in eadem.ſic הִתְפַּקָּדוּ Preſens circũ loquimur per participium preſentis: addita mem in principio ſubſcripto hiric & excluditur he preteriti ad hunc modum. מִתְפַּקֵּד qui ſe viſitat מִתְפַּקֶּדֶת vel מִתְפַּקְּדָה que ſe viſitat. מִתְפַּקְּדִים qui ſe viſitant. מִתְפַּקְּדוֹת que ſe viſitant. Futurum amittit he preteriti: quod fit ne proferantur tres lit tere addite ſimul. quod eſſet in prolatione perquam graue: & littere addite futuri ſcribuntur ſubiecto hiric preter aleph pri me perſone que venit cum cegol: & littera ſubſtantialis media ſcribitur cum cere.hoc modo. אֶתְפַּקֵּד vel אֶתְפַּקְּדָה viſitabo me.m.&.f. תִּתְפַּקֵּד viſitabis te.m. תִּתְפַּקְּדִי viſitabis te.f. יִתְפַּקֵּד viſitabit ſe.m. תִּתְפַּקֵּד viſitabit ſe.f.

Plurali.

נִתְפַּקֵּד vel נִתְפַּקְּדָה viſitabimus nos.m.&.f. תִּתְפַּקְּדוּ viſita bitis vos.m. תִּתְפַּקֵּדְנָה viſitabitis vos.f. יִתְפַּקְּדוּ viſitabũt ſe.m. תִּתְפַּקֵּדְנָה viſitabunt ſe.f. Aliquando littera ſubſtan tialis media ſcribitur cum patha.vt prouer.25.אַל תִּתְהַדַּר לִפְנֵי מֶלֶךְ ideſt non glorieris coram rege. Et cum venit in fine clau ſule ſeba littere ſubſtantialis medie vertitur in camez: et accen tu in eadem.vt Exo.19.הַנִּגָּשִׁים אֶל יְהוָה יִתְקַדָּשׁוּ ideſt qui ac cedunt ad dominum ſanctificentur. Imperatiuus accipit he additam in principio ſubiecto hiric.hoc modo. הִתְפַּקֵּד viſita te.m. הִתְפַּקְּדִי viſita te.f. הִתְפַּקְּדוּ viſitate vos.m. הִתְפַּקֵּדְנָה viſitate vos.f. Infinitiuus hoc modo profertur. הִתְפַּקֵּד Viſitare ſe. Paſſiue vocis aliud ptĩcipiũ eſt מְפֻקָּד viſitatus. מְפֻקָּדָה vel מְפֻקֶּדֶת viſitata. מְפֻקָּדִים viſita ti מְפֻקָּדוֹת viſitate.

Quattuor ita@ coniugationes regulares at@ perfecte ad hunc modum explicate ſunt.

Sed antea quam ad verba irregularia deſcendamus: nõ eſt omittendum id quod hebrei dicunt: eſſe videlicet quedam verba ex duabus coniugationibus compoſita vt pſalmo.7. יִרַדֹּף אוֹיֵב נַפְשִׁי ideſt perſequatur inimicus ani mam meam. quod verbum eſt futuri tertie perſone ſingularis Hoc igitur verbum componitur ex futuro prime coniugatio nis vocis actiue hoc eſt.יִרְדֹּף: & ex futuro ſecunde coniugatio nis eiuſdem vocis hoc eſt יְרַדֵּף: quoniam hiric qui ſubiicitur iod & holem qui imponitur daleth: ſunt coniugationis prime: & patha qui ſubiicitur littere res & dagues qui ſubiicitur da leth ſunt ſecunde coniugationis. Ad eundem quo@ modum reperiuntur verba compoſita in voce paſſiua.vt numeri.1. לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹכָם ideſt nõ ſunt numerati inter illos: quod ver bum componitur ex voce paſſiua tertie coniugationis que eſt הָפְקַד: & ex voce paſſiua quarte coniugationis: que eſt הִתְפַּקֵּד quia camez qui ſubiicitur he: eſt vocis paſſiue tertie coniuga tionis. & tau eſt eiuſdem vocis quarte coniugationis. Sunt etiã alia verba que componuntur ex duobus temporibus. vt Eze chielis.8.וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִיתֶם ideſt illi humiabant ſe ſiue adora bant: componitur nam@ ex preterito & preſenti vocis paſſiue quarte coniugationis. quia mem prima eſt participii preſen tis. & tau ſecunda eſt preteriti.

De verbis irregularibus ſiue defectiuis.

Poſtea quam explicata eſt ratio verborum regularium conſequens eſt vt de irregularibus & defectiuis differa tur: id@ ſecundum ordinem coniugationum. Eſt@ in primis animaduertendum quod verba hebraica communiter habent ternas litteras ſubſtantiales illius verbi: que ſunt immu tabiles in omnibus vocibus.modis.tpibus.numeris.gñib9 & perſonis que inde deriuantur. Et tres ille littere vocantur

שֹׁרֶשׁ ideſt radix:quoniam ſunt radix & fundamentum omnium coniugationum que ex illis deriuantur:atq; ex eis formantur partes illarum. Eſto exempli gratia פָּעַל ideſt fecit que eſt tertia perſona preteriti indicatiui modi prime coniugationis: & tres littere hoc eſt pe.aáin lámed ſunt ſubſtantiales omnium verborum ab illo deſcendentium. & prima littera huius verbi dicitur.pe verbi.ſecunda aáin verbi.tertia lámed verbi. & verbum quod in omnibus modis & temporibus retinet has tres litteras ſubſtantiales dicitur verbum perfectum.quod aũt amittit aliquã ex illis dicitur imperfectum ſiue defectiuum. Et ſunt quedam verba imperfecta quantum ad vocem tãtum:quoniam licet habeant omnes tres litteras ſubſtantiales: non proferuntur ex illis niſi due tantum priores: & finales plerumq; ſunt áleph ſiue he ocioſe.vt קָרָא ideſt vocauit.עָלָה.ideſt aſcendit. Sunt etiam verba in quibus non proferuntur littere ſubſtãtiales medie que ſunt plerũq; vau ſiue iod.vt בִּין hoc eſt intellexit.שׁוּב ideſt reuerſus eſt.que verba dicuntur נָחִים ideſt ocioſa quia habent litteras ocioſas. Sunt quoq; verba imperfecta:quibus in proceſſu coniugationis deficiunt alique littere ſubſtantiales:quod contingit modis quattuor. Primo quando prima littera deficit. Secundo quando deficit ſecunda. Tertio quando deficit vltima. Quarto cum deficit prima & vltima.que verba dicuntur חֲסֵרִים ideſt defectiua. Sunt preterea verba que appellantur duplicia:quibus in diſcurſu coniugationis deficiunt due littere.de quibus omnibus infra dicetur: & primo de illis quibus prima littera deficit ex iis que ſubſtantiales ſunt. Que verba plerumq; ſunt incipientia ab aliqua harum litterarum לני vt לָקַח ideſt accepit נָגַשׁ.ideſt acceſſit. יָדַע.ideſt cognouit. Et ex verbis defectiuis incipientibus a lámed tantum reperitur לָקַח ſupradictum. Et defectus horum verborum plerumq; eſt in imperatiuo & in futuro indicatiui:quia in preterito & p̃ſenti communiter retinent tres litteras ſubſtãtiales. & formantur ex proportione aliorum verborum perfectorum que ſupra dicta ſunt. & quia huiuſmodi verba defectiua plerumq; incipiunt a littera nun:de his primũ agendum eſt. Ponimuſq; exempli cauſa hoc verbum נָגַשׁ ideſt acceſſit.cuius preteritum & p̃ſens poſſunt formari ex proportione preteriti & preſentis prime coniugationis verborum perfectorum. Sed in futuro deficit nun ſubſtantialis prima:que ſuppletur per dages littere ſubſtantialis medie cui ſubiicitur camez.ſic.אֶגַּשׁ vel אֶגְּשָׁה accedã m.&.f. תִּגַּשׁ Accedes.m.תִּגְּשִׁי accedes.f.יִגַּשׁ accedet.m.תִּגַּשׁ accedet.f.

Plurali.

נִגַּשׁ vel נִגְּשָׁה accedemus.m.&.f.תִּגְּשׁוּ accedetis.m.תִּגַּשְׁנָה accedetis.f.יִגְּשׁוּ accedent.m.תִּגַּשְׁנָה accedent.f. Et quando ẽ in fine clauſule.ſeba littere ſubſtantialis medie vertitur in camez:accentu in eadem.vt Gen̄.45. גְּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ ideſt accedite ad me & acceſſerunt. & dagues littere ſubſtantialis medie venit etiam in nomine quod a verbo deriuatur.vt נָבַע ideſt manauit.vnde deriuatur nomen. מַבּוּעַ. hoc eſt fons vnde aliquid manat.in quo nun littera ſubſtantialis prima deficit:q̃ ſuppletur per dagues vt dictum eſt. Et quando littera ſubſtantialis media eſt aliqua ex his quattuor אהחע non excluditur nũ littera ſubſtantialis prima:quia non recipit dagues:preter quã in hoc verbo.נָחַת ideſt deſcendit.quia in futuro amittit nun:& venit in hunc modum אֵחַת תֵּחַת In quibuſdam etiam verbis incipientibus a nun: littera ſubſtantialis media ſcribitur per holem.vt נָגֹף ideſt percuſſit. נָפֹל ideſt cecidit:quorum futura exeunt in hunc modum. אֶגֹּף ideſt percutiam אֶפֹּל.i. cadam.atq; ſic alia complura. Imperatiuus horum verborum explicatur ad hunc modum. גַּשׁ vel גֶּשׁ accede.m. גְּשִׁי accede.f. גְּשׁוּ accedite.m. גֹּשְׁנָה accedite.f. Secunda perſona imperatiui maſculini ſingularis:loco cere ſcribitur aliquñ per cegol & aliquando recipit he in fine.vt גְּשָׁה accede.m.alias ſcribitur cum holem hoc modo. גְּשׁוּ גֹּשִׁי ideſt accede.m.f. Et aliquando venit cum nun ſubſtantiali prima:hoc modo. נְגוֹשׁ. Infinitiuus explicatur ſic. גֶּשֶׁת.i.(נְגוֹשׁ) ideſt accedere. Subiunctiuus & gerundia ſupplentur per prepoſitiones harũ quattuor litterarum.בכלם vt ſupra in verbis perfectis. & quando littera ſubſtantialis vltima eſt aliqua ex his אהחע:littera ſubſtantialis media ſcribitur per patha atq; etiam vltima. vt eccleſiaſtes.3. עֵת לָטַעַת ideſt tempus plantandi.

De voce paſſiua

In preterito vocis paſſiue littera ſubſtantialis prima deficit.a qua licet verbum incipiat:non eſt ſubſtantialis:ſed ponitur ad deſignandum vocem paſſiuam prime coniugationis. & littera ſubſtantialis prima ſupletur per dagues littere ſubſtãtialis medie. & explicatur hoc modo. Indicatiuo modo tempore preterito. נִגַּשׁ oblatus fuit נִגְּשָׁה oblata fuit נִגַּשְׁתָּ oblatus fuiſti נִגַּשְׁתְּ oblata fuiſti נִגַּשְׁתִּי oblatus vel oblata fui.

Plurali.

נִגְּשׁוּ oblati vel oblate fuerũt נִגַּשְׁתֶּם oblati fuiſtis נִגַּשְׁתֶּן oblate fuiſtis נִגַּשְׁנוּ oblati vel oblate fuimus.

Preſens.

נִגָּשׁ qui oblatus eſt נִגָּשָׁה vel נִגֶּשֶׁת que oblata eſt נִגָּשִׁים qui oblati ſunt נִגָּשׁוֹת que oblate ſunt. Et quando littera ſubſtantialis vltima eſt aliqua harum quattuor אהחע littera:ſubſtantialis media & vltima participii generis feminini ſingularis ſcribũtur per patha.vt Ezechiel.34. וְאֶת הַנִּדַּחַת לֹא הֲשֵׁבֹתֶם.i.quod abiectum eſt non reduxiſtis. In futuro nun vocis paſſiue excluditur. & nun remanens eſt littera ſubſtantialis. & dagues littere ſubſtantialis medie venit ad ſupplementum nun vocis paſſiue.hoc modo.אֶנָּגֵשׁ vel אֶנָּגְשָׁה oblatus vel oblata ero תִּנָּגֵשׁ oblatus eris.תִּנָּגְשִׁי oblata eris.יִנָּגֵשׁ oblatus erit תִּנָּגֵשׁ oblata erit.

Plurali.

נִנָּגֵשׁ vel נִנָּגְשָׁה oblati vel oblate erimus. תִּנָּגְשׁוּ oblati eritis תִּנָּגַשְׁנָה oblate eritis.יִנָּגְשׁוּ oblati erunt.תִּנָּגַשְׁנָה oblate erunt. Imperatiuus modus explicatur ſic. הִנָּגֵשׁ oblatus eſto הִנָּגְשִׁי oblata eſto הִנָּגְשׁוּ oblati eſtote.הִנָּגַשְׁנָה oblate eſtote. Infinitiuus eſt ſimilis imperatiui modi ſecunde perſone generis maſculini ſingularis numeri ad hunc modum. הִנָּגֵשׁ Applicari. Subiunctiuus modus & gerundia ſupplẽtur per prepoſitiones illarum quattuor litterarum de quibus in aliis coniugationibus dictũ ẽ: cum agebatur de illarum infinitiuis. Et quia verbũ hoc נָגַשׁ eſt neutrum:ideo in hac coniugatione caret participiis vocis paſſiue: quia ſupplentur per tempus preſens. Cum vero ſin ſcribitur cum ciboleth mutat ſignificationem in id quod eſt angere vel conſtringere:& tunc non eſt neutrum:& habet participia vocis paſſiue ad modum actiuorum.vt נָגוּשׂ qui cõſtrictus ẽ נְגוּשָׂה que cõſtricta נְגוּשִׂים qui conſtricti נְגוּשׂוֹת que conſtricte ſũt. Et notandum quod in hac coniugatione & in cõiugationibus verborum imperfectorum que ſequuntur:ſeruatur ordo & forma verborum perfectorum de quibus dictũ eſt. quia ſemper incipiunt a tertia perſona generis maſculini ſingularis preteriti indicatiui modi:& habent eaſdem terminationes:quas habent verba perfecta. Secunda coniugatio non inuenitur in hoc verbo נָגַשׁ.

De tertia coniugatione.

TErtia coniugatio huius verbi נָגַשׁ eſt ĩ qua deficit nun littera ſubſtantialis prima:& ſuppletur per dagues littere ſubſtantialis medie. & explicatur ad hunc modum הִגִּישׁ fecit accedere.m.הִגִּישָׁה fecit accedere.f.הִגַּשְׁתָּ feciſti accedere.m.הִגַּשְׁתְּ feciſti accedere.f.הִגַּשְׁתִּי feci accedere.m.&.f.

Plurali.

הִגִּישׁוּ fecerunt accedere.m.&.f.הִגַּשְׁתֶּם feciſtis accedere.m. הִגַּשְׁתֶּן feciſtis accedere.f.הִגַּשְׁנוּ fecimus accedere.m. &.f. In cuius preterito ſi non fuiſſet excluſa nun littera ſubſtantialis prima debuit dici הִנְגִּישׁ הִנְגִּישָׁה.deficit preterea nun prima in tota hac coniugatione tam in voce actiua quam paſſiua. Preſens circumloquimur hoc modo. מַגִּישׁ qui facit accedere. מַגִּישָׁה vel מַגֶּשֶׁת que facit accedere מַגִּישִׁים qui faciunt accedere מַגִּישׁוֹת que faciunt accedere. In futuro venit littera ſubſtantialis media ſubiecto hiric ſequenti iod ocioſa ad hunc modum: אַגִּישׁ vel אַגִּישָׁה faciã accedere. תַּגִּישׁ facies accedere.m. תַּגִּישִׁי facies accedere.f. יַגִּישׁ faciet accedere̅.m. תַּגִּישׁ faciet accedere.f.

Plurali.

נַגִּישׁ vel נַגִּישָׁה faciemus accedere.m.&.f. תַּגִּישׁוּ facietis accedere.f.יַגִּישׁוּ facient accedere.m. תַּגֵּשְׁנָה facient accedere.f. Et in omnibus perſonis ſupradictis: littere ſubſtantiali medie poteſt ſubiici cere & ſequens iod excludi.ſic אַגֵּשׁ תַּגֵּשׁ Imperatiuus explicatur ad hunc modum. הַגֵּשׁ fac accedere.m.הַגִּישִׁי fac accedere.f.הַגִּשׁוּ facite accedere.m.הַגֵּשְׁנָה facite accedere.f. Et aliquando imperatiuus ſecunde perſone numeri ſingularis generis maſculini accipit hiric in littera ſubſtantiali media vt Gen̄.27. הַגִּישָׁה לִּי וְאֹכְלָה ideſt accede ad me & comedam. Infinitiuus explicatur hoc modo. הַגֵּשׁ.i.הַגִּישׁ facere accedere.

De voce paſſiua.

In voce paſſiua huius coniugationis deficit nun littera ſubſtãtialis prima:& eſt ſimilis verbis perfectis vocis paſſiue tertie cõiugationis: que eſt הָפְקַד.hoc modo. Indicatiuo modo tempore preterito הֻגַּשׁ oblatus fuit הֻגְּשָׁה oblata fuit.הֻגַּשְׁתָּ oblatꝰ fuiſti הֻגַּשְׁתְּ oblata fuiſti הֻגַּשְׁתִּי oblatus vel oblata fui. Et alie perſone ad eundem modum. Preſens explicatur iſto modo. מֻגָּשׁ qui oblatus eſt הֻגָּשָׁה que oblata eſt הֻגָּשִׁים qui oblati ſunt הֻגָּשׁוֹת que oblate ſunt. Futurum explicatur hoc modo. אֻגַּשׁ oblatus ero.m.&.f.תֻּגַּשׁ oblatus eris תֻּגְּשִׁי oblata eris יֻגַּשׁ oblatus erit תֻּגַּשׁ oblata erit. Imperatiuus deficit.& infinitiuus huius coniugationis explicatur ſic. הֻגַּשׁ Applicari. Participia vocis paſſiue ſunt. מֻגָּשׁ oblatus מֻגָּשָׁה vel מֻגֶּשֶׁת oblata מֻגָּשִׁים oblati מֻגָּשׁוֹת oblate.

QVuarte coniugationis vox actiua non reperitur in hoc verbo niſi tantum paſſiua:que poteſt formari ad proportionem vocis paſſiue verborum perfectorum quarte coniugationis. Sunt etiam quedam verba incipientia a littera nun & deſinentia in aleph ſicut נָשָׂא ideſt portauit:que poſſunt declinari ad proportionem ſuperius dicti verbi נָגַשׁ. preterquam quod aleph non profertur.ſic. נָשָׂא נָשָׂאתָ נָשָׂאתִי.i. portauit.portauiſti portaui:& pari modo in aliis modis.temporibus.numeris.perſonis & generibus. Et quemadmodum in predicto verbo excluditur nun in proceſſu coniugationis: ita & in hoc verbo.לָקַח ideſt accepit excluditur lámed:quod ſolum vt diximus reperitur defectiuum in verbis incipientibus a littera lámed. & in preterito & in preſenti habet omnes ſuas litteras quaſi verbum perfectum:ad cuius proportionem declinatur in preterito & in preſenti prime coniugationis. & aliquando in preterito reperitur ſine lámed:& coph venit cũ camez.vt Ezechielis.17 קָח עַל מַיִם רַבִּים ideſt accepit ſup aquas multas.pro quo nos habemus.vt firmaret radicem ſup aquas multas. In futuro ãmittit hoc verbum lámed litteram ſubſtantialem primam: que ſuppletur per dagues impoſitum littere coph.& poteſt formari ad proportionem futuri prime cõiugationis huius verbi נָגַשׁ in hunc modum אֶקַּח vel אֶקְחָה accipiam.m.&.f.תִּקַּח accipies.m.תִּקְחִי accipies.f. יִקַּח accipiet.m.תִּקַּח accipiet.f. Et quando littera ſubſtantialis media ſcribitur cum ſeba tunc venit ſine dagues.hoc modo תִּקְחוּ יִקְחוּ.i. accipietis.accipient.quod fit vt prolatio ſit facilior in hoc verbo quod in ſacris litteris frequentatur. Imperatiuus duobꝰ modis reperitur.primo quando habet lámed litteram ſubſtantialem primam.hoc modo.לְקַח accipe.m.לִקְחִי accipe.f. לִקְחוּ accipite.m.לְקַחְנָה accipite.f. Secundo modo quando ſcribitur ſine lámed in hunc modum.קַח accipe.m.קְחִי accipe.f. קְחוּ accipite.m.קַחְנָה accipite.f.

Secunda perſona maſculini ſingularis imperatiui ſcribitur per patha. & hanc differẽtiam hebrei ponunt inter imperatiuum & preteritum ſine lamed de quo ſuperius dictum eſt. Inuenitur quoq; hic modus cũ camez quando venit in fine clauſule.vt.1.Reg.21. אִם אוֹתָהּ תִּקָּח. לְךָ קָח ideſt ſi iſtum vis tollere tolle. Infinitiuus explicatur ad hunc modum.קַחַת.i.לָקוֹחַ Accipere. De voce paſſiua.

Vocis paſſiue preteritum aliquando venit ſine lámed ſubſtantiali prima.ſic נִקַּח נִקַּחְתָּ ideſt fuit vel fuiſti acceptus: & nonnunquam cum lamed ſubſtantiali.vt Ezechiel.33. הוּא בַּעֲוֹנוֹ נִלְקָח ideſt propter peccatum ſuum captus eſt. & .1.Regum.4. וַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים נִלְקָח ideſt arca dei capta eſt. Preſens. & futurum. & imperatiuus modus huius verbi poſſunt formari p vocem paſſiuam prime coniugationis. Et hoc verbum לָקַח non reperitur in voce actiua ſecunde neq; tertie neq; quarte coniugationis:ſed reperitur in vocibus paſſiuis.vt Eſaie.52. כִּי לֻקַּח עַמִּי ideſt quia captus eſt populus meus.quod verbum eſt temporis preteriti vocis paſſiue ſecunde coniugationis. & Gen̄.18. יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם ideſt accipiatur nunc paululum aque:quod verbũ eſt futuri tertie coniugationis. & Exo.19. וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת ideſt ignis & grando pariter ferebantur.quod eſt participium generis feminini ſingularis vocis paſſiue quarte coniugationis. & quia heth eſt littera gutturalis: littera ſubſtantialis media & vltima ſcribuntur per patha. Et dicunt hebrei quod propterea quod hoc verbum לָקַח inuenitur in voce paſſiua:poteſt etiam ex eo per proportionem fingi actiua: quod etiam in aliis verbis poteſt fieri.

De verbis a iod incipientibus.

VErba a littera iod incipientia: plerumq; amittunt illã. aut iod vertitur in vau tam in voce actiua quam paſſiua:ponimuſq; exempli cauſa hoc verbum יָדַע ideſt ſciuit vel cognouit:quod verbũ in preterito indicatiui actiue vocis prime coniugationis & in preſenti:retinet tres litteras ſubſtantiales & formatur ex proportione aliorum verborum perfectorum in eiſdem temporibꝰ. Sed in futuro huiuſmodi & in imperatiuo plerumq; deficit iod littera ſubſtantialis prima:littere vero que adduntur:veniunt cum cere hoc modo. אֵדַע vel אֵדְעָה ſciam.m.&.f.תֵּדַע ſcies.m. תֵּדְעִי ſcies.f.יֵדַע ſciet.m.תֵּדַע ſciet.f.

Plurali.

נֵדַע vel נֵדְעָה ſciemus.m.&.f.תֵּדְעוּ ſcietis.m.תֵּדַעְנָה ſcietis.f. יֵדְעוּ ſcient.m.תֵּדַעְנָה ſcient.f. Et in hoc verbo littera ſubſtãtialis media ſcribitur plerumq; cum patha:propterea quod littera ſubſtantialis vltima eſt gutturalis. Quod ſi littera ſubſtantialis vltima non eſt aáin ſiue heth:tunc littera ſubſtantialis media ſcribitur per cere.vt אֵרֵד deſcendam.אֵלֵךְ ideſt ambulabo אֵשֵׁב habitabo ſiue ſedebo. Que verba ſi veniunt cum vau addita in principio:littere addite in futuro veniunt cum cere & cum accentu:& littera ſubſtantialis media venit cum cegol in hunc modum וַיֵּרֶד וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב Et aliquando in vtriſq; verbis littere futuri addite veniunt cum hiric.hoc modo. אִיקַץ תִּיקַץ ideſt expergiſcar expergiſceris.אִיגַע תִּיגַע ideſt laborabo laborabis. & in quibuſdam verbis littere ſubſtantiales medie veniunt cum patha ſiue cum holem:in hunc modum.אִיסַר caſtigabo.m.vel.f. תִּיסֹר caſtigabis.m. Sunt etiam verba quedam incipientia a littera iod.que in proceſſu coniugatiõis non ãmittunt iod neq; vertunt in vau.cuiuſmodi eſt. יָטַב.i.benefecit:vt Exo.1. וַיֵּיטֶב אֱלֹהִים ideſt & benefecit deus. Imperatiuus explicatur hoc modo.דַּע vel דְּעָה ſcito.m.דְּעִי ſcito.f. דְּעוּ ſcitote.m.דַּעְנָה.ſcitote.f. In verbis vero quorum littera ſubſtantialis vltima non eſt aliqua ex his quattuor אהחע:ſecunda perſona imperatiui maſculini ſingularis ſcribitur per cere in littera ſubſtantiali media.hoc modo.רֵד.ideſt deſcende לֵךְ.i.ambula.שֵׁב ideſt ſede. Infinitiuꝰ explicatur hoc mõ דַּעַת:רְדָה:יְדִיעַ:בְּצַאת

ſcire.

De voce paſſiua.

Vocis paſſiue verbum predictum in prima coniugatione litte
ra ſubſtantialis prima hoc eſt iod in preterito & in preſenti ver
titur in vau ocioſum.quia in hebreo he quattuor littere permu
tãtur inter ſe.אהוי.& in hac voce preteritum & preſens ſcribun
tur per nun cum holem hoc modo. Indicatiuo modo.tempo
re preterito.נוֹדַע ſcitus fuit נוֹדְעָה ſcita fuit נוֹדַעְתָּ ſcitus fuiſti
נוֹדַעַתְּ ſcita fuiſti.נוֹדַעְתִּי ſcitus vel ſcita fui. נוֹדְעוּ ſciti vel ſcite
fuerunt נוֹדַעְתֶּם ſciti fuiſtis נוֹדַעְתֶּן ſcite fuiſtis.נוֹדַעְנוּ ſciti vel ſci
te fuimus. Preſens explicatur hoc modo.
נוֹדָע qui eſt ſcitus.נוֹדָעָה que eſt ſcita נוֹדָעִים qui ſunt ſciti נוֹדָעוֹת
que ſunt ſcite. Futuri iod littera ſubſtantialis prima vertitur
in vau cum dagues ad ſupplendum defectum littere nun prete
riti ſic.אִוָּדַע vel אִוָּדְעָה ſciar.m.&.f.תִּוָּדַע ſcieris.m.תִּוָּדְעִי ſcie⸗
ris.f.יִוָּדַע ſcietur.m.תִּוָּדַע ſcietur.f. Plurali.
נִוָּדַע vel נִוָּדְעָה ſciemur.m.&.f.תִּוָּדְעוּ ſciemini.m.תִּוָּדַעְנָה ſcie⸗
mini.f.יִוָּדְעוּ ſcientur.m.תִּוָּדַעְנָה ſcientur.f.Imperatiuus expli
catur hoc modo.הִוָּדַע ſcire.m.הִוָּדְעִי ſcire.f.הִוָּדְעוּ ſcimini.m.
הִוָּדַעְנָה ſcimini.f.Infinitiuus. הִוָּדַע vel הִוָּדֵעַ cognoſci. Parti
pium vocis paſſiue hoc modo.יָדוּעַ ſcitus יְדוּעָה ſcita יְדוּעִים
ſciti יְדוּעוֹת ſcite. Et predicta verba a iod incipientia carent ſe
cunda coniugatione

De tertia coniugatione.

Ertia coniugatio eſt:in qua iod littera ſubſtantialis pri
ma vertitur in vau ocioſam:& habet in principio he ad
ditam cum holem:& explicatur ad hunc modum.
Indicatiuo modo tẽpore preterito.הוֹדִיעַ fecit ſcire.m הוֹדִיעָה.
fecit ſcire.f.הוֹדַעְתָּ feciſti ſcire.m.הוֹדַעַתְּ feciſti ſcire.f.הוֹדַעְתִּי feci
ſcire.m.&.f. Plurali. הוֹדִיעוּ fecerunt ſcire
.m.&.f.הוֹדַעְתֶּם feciſtis ſcire.m.הוֹדַעְתֶּן feciſtis ſcire.f.הוֹדַעְנוּ fe
cimus ſcire.m.&.f.Preſens explicatur ſic מוֹדִיעַ q facit ſcire.m.
מוֹדִיעָה qui facit ſcire.f.מוֹדִיעִים qui faciunt ſcire.m.מוֹדִיעוֹת qui
faciunt ſcire.f. Futuro littere addite ſcribuntur per holem:
& iod littera ſubſtantialis prima vertitur in vau quod non pro
fertur.hoc modo.אוֹדִיעַ vel אוֹדִיעָה faciã ſcire.תּוֹדִיעַ facies ſci⸗
re.m.תּוֹדִיעִי facies ſcire.f.יוֹדִיעַ faciet ſcire.m.תּוֹדִיעַ faciet ſcire.f

Plurali.

נוֹדִיעַ vel נוֹדִיעָה faciemus ſcire.m.&.f.תּוֹדִיעוּ facietis ſcire.m.
תּוֹדַעְנָה facietis ſcire.f.יוֹדִיעוּ facient ſcire.m.תּוֹדַעְנָה facient ſci⸗
re.f. Et in quibuſdam verbis iod littera ſubſtantialis prima
non excluditur.vt Oſee.10.אֶיסֳּרֵם ideſt caſtigabo eos. Im
peratiuus explicatur hoc modo.הוֹדַע fac ſcire.m.הוֹדִיעִי fac ſci
re.f.הוֹדִיעוּ facite ſcire.m.הוֹדַעְנָה facite ſcire.f. Secunda per⸗
ſona imperatiui numeri ſingularis maſculini aliquando ha⸗
bet litteram ſubſtantialem mediam cum cere.ad hunc modũ.
הוֹשֵׁב fac ſedere.m.הוֹרֵד fac deſcendere.m. Aliquando ta⸗
men non amittitur iod.vt Pſalmo.5.הַיְשַׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ ideſt di⸗
rige in conſpectu meo viam tuam. In voce quoq; paſſiua hu
ius coniugationis vau ponitur pro iod.& declinatur ad pro⸗
portionem tertie coniugationis vocis paſſiue verborum per⸗
fectorum.ad hunc modum.

De voce paſſiua.

Indicatiuo modo tempore preterito.הוּדַע ſcitus fuit הוּדְעָה ſci⸗
ta fuit הוּדַעְתָּ ſcitus fuiſti.הוּדַעַתְּ ſcita fuiſti הוּדַעְתִּי ſcitus vel ſci⸗
ta fui. Ad hunc modum formantur alie perſone.poteſt quo
q; he cum holem poni pro ſurec.ſic. הוֹדַע הוֹדַעְתָּ. Preſens ex
plicatur ad hunc modum.מוּדָע qui eſt ſcitus מוּדָעָה que eſt ſcita
מוּדָעִים qui ſunt ſciti מוּדָעוֹת que ſunt ſcite. Futurum explica
tur iſto modo.אוּדַע vel אוּדְעָה ſciar.m.&.f. תּוּדַע ſcieris.m.
תּוּדְעִי ſcieris.f.יוּדַע ſcietur.m.תּוּדַע ſcietur.f. Imperatiuum
hec vox non habet .Infinitiuus ad hunc modum explicatur
הוּדַע ſciri. Participium vero in hunc modũ.מוּדָע ſcitus מוּדָעָה
vel מוּדַעַת ſcita.מוּדָעִים Sciti מוּדָעוֹת ſcite. Quarta cõiugatio
Inuenitur quoq; hoc verbum יָדַע in voce actiua quarte coniu
gationis quadrate.vt.1.Reg.cap.21.וְאֶת הַנְּעָרִים יוֹדַעְתִּי & pue
ris meis condixi:& in voce paſſiua eiuſdem quarte coniuga⸗
tionis iod littera ſubſtantialis prima vertitur in vau que pro⸗
fertur.& declinatur ex proportione vocis paſſiue quarte coniu
gationis hoc eſt הִתְפַּקֵּד.hoc modo.Indicatiuo modo tempore
preterito.הִתְוַדַּע ſciuit ſe.m.הִתְוַדְּעָה ſciuit ſe.f.הִתְוַדַּעְתָּ ſciuiſti
te.m.הִתְוַדַּעַתְּ ſciuiſti te.f.הִתְוַדַּעְתִּי Sciui me.m.&.f.
Preſens explicatur hoc modo.מִתְוַדַּע qui ſcit ſe מִתְוַדַּעַת que ſcit
ſe.מִתְוַדְּעִים qui ſciunt ſe.מִתְוַדְּעוֹת que ſciunt ſe.
Futurum explicatur hoc modo.אֶתְוַדַּע vel אֶתְוַדְּעָה ſciam me.
m.&.f. תִּתְוַדַּע ſcies te.m. תִּתְוַדְּעִי ſcies te.f. יִתְוַדַּע ſciet ſe.m.
תִּתְוַדַּע ſciet ſe.f. In quibuſdam tamen verbis iod non verti
tur in vau.vt numeri.1.וַיִּתְיַלְדוּ ideſt & numerati ſunt per ge⸗
nerationes. Imperatiuus explicatur hoc modo.הִתְוַדַּע ſcito
te.m.הִתְוַדְּעִי ſcito te.f.הִתְוַדְּעוּ ſcitote vos.m. הִתְוַדַּעְנָה ſcitote
vos.f.Infinitiuus vero ad hunc modum.הִתְוַדַּע cognoſcere ſe
Sunt preterea alia verba a iod littera incipientia:cuiuſmodi ẽ
hoc יָצָא:que poſſunt declinari ex proportione horum verbo
rum incipientium a iod.niſi quod aleph non profertur:quo⸗
rum preteritum eſt huius modi.יָצָא exiuit.m.יָצְאָה exiuit.f.
יָצָאתָ exiſti.m.יָצָאת exiſti.f.יָצָאתִי exiui.m.&.f. Preſens ex⸗
plicatur ad hunc modum.יוֹצֵא qui exit.יוֹצְאָה vel יוֹצֵאת que
exit יוֹצְאִים qui exeũt יוֹצְאוֹת que exeũt.Futurum vero ad hũc
modum.אֵצֵא vel אֵצְאָה exibo.m.&.f. תֵּצֵא exibis.m.תֵּצְאִי
exibis.f.יֵצֵא exibit.m.תֵּצֵא exibit.f. Imperatiuus explicatur
hoc modo צֵא vel צְאָה exi.m.צְאִי exi.f.צְאוּ exite.m.צֶאנָה exi
te.f. In hoc modo aliquando reperitur iod ſubſtantialis pri
ma.vt Gen.8.הַיְצֵא אִתָּךְ ideſt educ tecum. Infinitiuus vero
ad hunc modum.צֵאת.l.יְצוֹא exire.Sunt preterea nõnulla ver
ba a iod littera incipientia deſinentia in aleph:de quibus po
ſtea dicetur:& propter illorum varietatem non ponũtur hic.

De verborum irregularium ſecundo modo.

Erborum imperfectorum ſecũdus modus eſt:illorum
videlicet que ſunt monoſyllaba & quorum littera ſub⸗
ſtantialis media eſt iod ſiue vau que non proferuntur:
cuiuſmodi ſunt בִּין ideſt intelligere שׁוּב redire.in quorum pre
terito & preſenti iod ſiue vau excluduntur.& hiric vel ſurec lit
tere ſubſtantialis prime vertitur in camez ad hunc modum.
Indicatiuo modo tempore preterito.בָּן intellexit.m.בָּנָה intel
lexit.f.בַּנְתָּ intellexiſti.m.בַּנְתְּ intellexiſti.f.בַּנְתִּי intellexi.m.
&.f. Et ad hunc modum alie perſone. Preſens explicatur
iſto modo.בָּן qui intelligit בָּנָה que intelligit בָּנִים qui intelli⸗
gunt בָּנוֹת que intelligunt.Futurum explicatur in hunc modũ
אָבִין intelligam.m.&.f. תָּבִין intelliges.m. תָּבִינִי intelliges.f.
יָבִין intelliget.m.תָּבִין intelliget.f.Aliquando littera ſubſtãtia⸗
lis prima per camez ſcribitur:qui profertur quaſi holem.vt
וַיָּקָם ideſt ſurrexit וַיָּעַף ideſt volauit.Aliquando etiam littera
ſubſtantialis prima venit cum ſurec in hunc modum.אָשׁוּב vel
אָשׁוּבָה redibo.m.&.f.תָּשׁוּב redibis.m.תָּשׁוּבִי redibis.f.יָשׁוּב
redibit.m.תָּשׁוּב redibit.f.Et ſimiliter declinantur alia verba.
Imperatiuus explicatur hoc modo.בִּין vel בּוֹנָה vel בֹּן intellige
m.בִּינִי vel בּוֹנִי intellige.f.בִּינוּ vel בּוֹנוּ intelligite.m.בֹּנָּה in⸗
telligite.f. Sunt quedam verba:quarum littera ſubſtantialis ẽ
vau ſiue iod & in proceſſu coniugationis non excluduntur ſed
proferuntur.vt numeri.20.כִּי גָוַע אַהֲרֹן.i.quod defũctus eſſet
aaron.& Pſalmo.39.שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ ideſt clamaui ad te.que verba
declinantur ſecundum proportionem verborum perfectorũ
in prima vel ſecunda cõiugatione tantum. Infinitiuus ex⸗
plicatur hoc modo בֹּן intelligere. In voce paſſiua huius cõ⸗
iugationis non excluditur littera ſubſtantialis media hoc eſt
iod:ſed vertitur in vau ſic. Indicatiuo modo tempore prete
rito.נָבוֹן fuit intellectus נָבוֹנָה fuit intellecta נְבוּנוֹתָ fuiſti intel
lectus נְבוּנוֹת fuiſti intellecta.נְבוּנוֹתִי fui intellectus uel fui intel
lecta. Preſens explicatur hoc modo. נָבוֹן qui intelligitur.
נְבוֹנָה que intelligitur נְבוֹנִים qui intelliguntur נְבוֹנוֹת que in⸗
telliguntur. Futurum explicatur hoc modo. אֶבּוֹן intelligar.
m.&.f.תִּבּוֹן intelligeris.m.תִּבּוֹנִי intelligeris.f.יִבּוֹן intelligetur
m.תִּבּוֹן intelligetur.f. Et quando littera ſubſtantialis media
eſt aliqua harum quinq; אהחער littere futuri addite ſcribũtur
per cere loco hiric:ad hunc modum.יֵעוֹר ideſt expergeſiet.
Imperatiuus explicatur hoc modo.הִבּוֹן intelligere.m.הִבּוֹנִי in
telligere.f.הִבּוֹנוּ intelligimini.m.הִבּוֹנָּה mini.f.Infinitiuꝰ ex
plicatur hoc modo.הִבּוֹן intelligi. Participia vocis paſſiue בֹּן
qui intelligitur בוֹנָה que intelligitur בוֹנִים qui itelligũtur בוֹנוֹת
que intelliguntur.Et predicta verba que ſunt monoſyllaba in
preterito indicatiui modi actiue vocis carent ſecunda coniuga
tione.

Ertia coniugatio eſt verborum tranſitiuorum hoc eſt
quorum actio tranſit in tertiam perſonã.& in verbis
abſolutis tranſit in ſecundam perſonam & non ampli⸗
us.in quibus he ſcribitur per cere.ſic.Indicatiuo modo.tem⸗
pore preterito.הֵבִין fecit intelligere.m.הֵבִינָה fecit intelligere.f.
הֲבִינוֹתָ feciſti intelligere.m.הֲבִינוֹת feciſti intelligere.f.הֲבִינוֹתִי
feci.intelligere.m.&.f. Plurali. הֲבִינוֹנוּ fecimus intel
ligere.m.&.f.Aliquando tamen he ſcribitur cũ patha hoc mo
do הַבִינוֹת.aliquando in omnibus perſonis excluditur iod hoc
modo.הֵבַן הֵבַנְתָּ Preſens explicatur ad hunc modum.
מֵבִין qui facit intelligere מְבִינָה que facit intelligere מְבִינִים qui
faciunt intelligere.מְבִינוֹת que faciunt intelligere.Futurum au
tem hoc modo.אָבִין vel אֲבִינָה faciam intelligere.m.&.f. תָּבִין
facies intelligere.m.תָּבִינִי facies intelligere.f.יָבִין faciet intelli
gere.m.תָּבִין faciet intelligere.f. Imperatiuus explicatur hoc
modo.הָבֵן vel הָבִין vel הָבִינָה fac intelligere.m.הָבִינִי fac intelli⸗
gere.f.הָבִינוּ Facite intelligere.m.הָבֵנָה vel הֲבִנָּה Facite intelli
gere.f. Imperatiui generis maſculini numeri ſingularis litte
ra ſubſtantialis prima loco cere aliquãdo ſcribitur cum camez
ſiue patha.vt Eſaie.42.וְאֵין אוֹמֵר הָשַׁב ideſt & nõ eſt qui dicat
reuertere. Infinitiuus explicatur hoc modo.הָבִין.l.הָבֵן facere ĩ
telligere.Gerundia vero circumloquimur per prepoſitiones
harum quattuor litterarum.בכלם vt in ſuperioribus ſepe di⸗
ctum eſt. Paſſiue vocis tertia coniugatio ſic. Indicatiuo
modo tempore preterito.הוּבַן intellectus fuit הוּבְנָה intellecta
fuit הוּבַנְתָּ intellectus fuiſti הוּבַנְתְּ intellecta fuiſti הוּבַנְתִּי intel⸗
lectus vel intellecta fui. Preſens explicatur hoc modo.
הוּבָן qui intelligitur הוּבָנָה que intelligitur הוּבָנִים qui intelli⸗
guntur הוּבָנוֹת que intelliguntur. Futurũ explicatur hoc mo⸗
do.אוּבַן intelligar.m.&.f.תּוּבַן intelligeris.m.תּוּבְנִי intelligeris
f.יוּבַן intelligetur.m.תּוּבַן intelligetur.f.Imperatiuum hec con
iugatio non habet.Infinitiuus explicatur hoc modo.הוּבַן In⸗
telligi. Participium vocis paſſiue hoc modo.
מוּבָן qui intelligitur מוּבָנָה que intelligitur.מוּבָנִים qui intelli⸗
guntur מוּבָנוֹת que intelliguntur.

Varta coniugatio que dicitur quadrata eſt verborum
in quibus littera ſubſtantialis tertia duplicatur.neq; ex
cluditur ex medio vau.& explicatur in modum ſequẽ
tem.Indicatiuo modo tempore preterito. בּוֹנֵן intellexit.m.
בּוֹנְנָה itellexit.f.בּוֹנַנְתָּ intellexiſti.m.בּוֹנַנְתְּ itellexiſti.f.בּוֹנַנְתִּי
intellexi.m.&.f.& ad hunc modum alie perſone formantur.
Preſens autem tempus hoc modo.מְבוֹנֵן qui intelligit מְבוֹנְנָה
vel מְבוֹנֶנֶת que intelligit מְבוֹנְנִים qui intelligunt מְבוֹנְנוֹת que
intelligunt.Futurum quoq; iſto modo.אֲבוֹנֵן vel אֲבוֹנְנָה intel
ligam.m.&.f.תְּבוֹנֵן intelliges.m.תְּבוֹנְנִי intelliges.f.יְבוֹנֵן intel
liget.m.תְּבוֹנֵן intelliget.f.Imperatiuus modus hoc modo ex
plicatur.בּוֹנֵן intellige.m.בּוֹנְנִי intellige.f.בּוֹנְנוּ intelligite.m.
בּוֹנֵנָּה intelligite.f.Infinitiuus vero ad iſtum modum.בּוֹנֵן ĩtel⸗
ligere. In voce paſſiua huius quarte coniugationis vau litte
ra ſubſtantialis media non excluditur:litteraq; ſubſtãtialis ter
tia geminatur hoc modo.הִתְבּוֹנֵן ideſt intellectus eſt vel intelle
xit ſe:aut intellexit:quia actio huius verbi aliquando tranſit in
ſecundam perſonam vt dictum eſt ſupra in verbis perfectis:&
in fine clauſule littera ſubſtantialis vltima ſcribitur per camez.
vt Eſaie.1.עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן ideſt populus meus non intellexit.&
explicatur ſic. Indicatiuo modo tempore preterito.
הִתְבּוֹנֵן intellexit ſe.m.הִתְבּוֹנְנָה intellexit ſe.f.הִתְבּוֹנַנְתָּ intelle
xiſti te.m.הִתְבּוֹנַנְתְּ itellexiſti te.f.הִתְבּוֹנַנְתִּי itellexi me.m.&.f
Preſens autem hoc modo explicatur. מִתְבּוֹנֵן qui intelligit ſe
מִתְבּוֹנְנָה vel מִתְבּוֹנֶנֶת que intelligit ſe מִתְבּוֹנְנִים qui intelligũt
ſe מִתְבּוֹנְנוֹת que intelligunt ſe.Futurum etiam explicatur hoc
modo.אֶתְבּוֹנֵן vel אֶתְבּוֹנְנָה intelligam me.m.&.f.תִּתְבּוֹנֵן intel
liges te.m.תִּתְבּוֹנְנִי intelliges te.f.יִתְבּוֹנֵן itelliget ſe.m.תִּתְבּוֹנֵן
intelliget ſe.f. Plurali. נִתְבּוֹנֵן vel נִתְבּוֹנְנָה intellige⸗
mus nos.m.&.f.תִּתְבּוֹנְנוּ intelligetis vos.m.תִּתְבּוֹנֵנָּה intellige
tis vos.f.יִתְבּוֹנְנוּ intelligent ſe.m.תִּתְבּוֹנֵנָּה intelligent ſe.F.
Et in fine clauſule venit littera ſubſtantialis cum camez loco
cere.vt Pſalmo.118.עֵדוֹתֶיךָ אֶתְבּוֹנָן ideſt teſtimonia tua intelli⸗
gam.Imperatiuus explicatur iſto modo.הִתְבּוֹנֵן intellige te.m.
הִתְבּוֹנְנִי intellige te.f.הִתְבּוֹנְנוּ intelligite vos.m.הִתְבּוֹנֵנָּה intelli
gite vos.f.Infinitiuus autem in hunc modum הִתְבּוֹנֵן Intelligi.
Participium vocis paſſiue iſto modo.מְבוֹנָן qui intelligit ſe
מְבוֹנָנָה vel מְבוֹנֶנֶת que intelligit ſe מְבוֹנָנִים qui intelligunt ſe.
מְבוֹנָנוֹת que intelligunt ſe.

Er primam & tertiam coniugationem iſtorum verbo
rum vnius ſyllabe poſſunt quoq; declinari alia verba
monoſyllaba deſinẽtia in aleph cuiuſmodi eſt hoc בּוֹא
ideſt venit ſiue intrauit.niſi quod aleph non profertur:hoc mo
do.בָּא venit.m.בָּאָה venit.f.בָּאתָ veniſti.m.בָּאת vẽiſti.f.בָּאתִי
veni.m.&.f. Preſens vero explicatur hoc modo.
בָּא qui venit בָּאָה que venit בָּאִים qui veniunt בָּאוֹת que veni⸗
unt.Futurum autem ad hunc modum.אָבֹא vel אָבוֹאָה veniã.
m.&.f.תָּבֹא venies.m.תָּבֹאִי venies.f.יָבֹא veniet.m.תָּבֹא veni⸗
et.f. Imperatiuus modus explicatur hoc modo.בּוֹא vel
בּוֹאָה veni.m.בּוֹאִי veni.f.בֹּאוּ venite.m.בֹּאנָה venite.f.Infini⸗
tiuus modus explicatur ſic.בּוֹא venire.

Ertius verborum imperfectorum modus eſt:que in p
ceſſu coniugationis amittunt he litteram ſubſtantialẽ
tertiam vel vertitur in iod.cuiuſmodi eſt hoc verbum
גָּלָה quod habet camez in prima & ſecunda:& declinatur hoc
modo.Indicatiuo modo.tempore preterito.גָּלָה reuelauit.m.
גָּלְתָה reuelauit.f.גָּלִיתָ reuelauiſti.m.גָּלִית reuelauiſti.f. גָּלִיתִי
reuelaui.m.vel.f. Plurali. גָּלוּ reuelauerunt.m.&.f.
גְּלִיתֶם reuelauiſti.m.גְּלִיתֶן reuelauiſti.f.גָּלִינוּ reuelauimus.m.
vel.f.Preſens explicatur ad hunc modũ.גּוֹלֶה qui reuelat גּוֹלָה
que reuelat גּוֹלִים qui reuelant גּוֹלוֹת que reuelant.Futuri litte
re que adduntur veniunt ſubſcripto hiric preter aleph prime
perſone ſingularis que venit cum cegol hoc modo.אֶגְלֶה reue
labo.m.vel.f.תִּגְלֶה reuelabis.m.תִּגְלִי reuelabis.f.יִגְלֶה reuela⸗
bit.m.תִּגְלֶה reuelabit.f. Plurali. נִגְלֶה reuelabimus.
m.vel.f.תִּגְלוּ reuelabitis.m.תִּגְלֶינָה reuelabitis.f.יִגְלוּ reuela⸗
bunt.m.תִּגְלֶינָה reuelabunt.f. Nonnunquam hoc futurum
venit ſine he vltima:& littera ſubſtantialis prima venit cum ce
gol.hoc modo אֶגֶל תֶּגֶל יֶגֶל נֶגֶל.Aliquando littere addite veni
unt cum cere.vt Numeri.16.אַל תֵּפֶן אֶל מִנְחָתָם non aſpicias ad
munus illorum.Et cum littera ſubſtantialis prima vel ſecunda
eſt aliqua harum quattuor אחהע tunc littera ſubſtantialis pri⸗
ma venit cum patha pro cegol:& littere addite poſſunt venire
cum hiric ſiue cere.vt Exo.19.וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל ideſt & caſtrame
tatus eſt illic iſrael.& Geneſis.47.וַתֵּלַהּ אֶרֶץ מִצְרַיִם & defecit
terra egypti.que verba veniunt a prima horum verborum po
ſitione חָנָה לָהָה.& quando littera ſubſtantialis prima eſt ain ſi
ue heth:vel he.littere addite poſſunt venire cum patha:ſic.

אעלה Aſcendam.m.vel.f.תעלה aſcendes.m. תעלי aſcēdes.f. יעלה aſcendet.m.תעלה aſcendet.f.& quando veniunt ſine he vltima: veniunt hoc modo יעל תעל אעל & in verbis quorū littera ſubſtantialis media eſt iod cuiuſmodi eſt hoc היה ideſt fuit he littera ſubſtātialis vltima excluditur.& iod relinquitur ocioſa.ſic. אהי Ero.m.vel.f.תהי Eris.m.vel.f.יהי Erit.m.vel.f. Et in hoc verbo ראה ideſt vidit: iod tertie perſone maſculini ſingularis venit cum patha quando venit cum vau in pricipio hoc modo.וירא.i. & vidit.quod fit vt prolatio ſit facilior ī hoc verbo: quod eſt frequēs in ſacra ſcriptura. Atque etiam ex hac cauſa quod ſi iod cum hiric ſcriberetur: ſonus eſſet ſimilis huic verbo.וירא quod venit aliquando cum ſimplici iod.ideſt & timuit.cuius prima poſitio eſt ירא timuit.de quo in inferioribus dicetur. Imperatiuus explicatur hoc modo.

גלה reuela.m.גלי reuela.f.גלו reuelate.m.גלינה reuelate.f. Infinitiuus explicatur ad hūc modum.גלות ׀ גלה Reuelare. Vox paſſiua prime huius coniugationis. Indicatiuo modo tempore preterito.נגלה reuelatus fuit.נגלתה reuelata fuit נגלית reuelatus fuiſti נגלית reuelata fuiſti נגליתי reuelatus vł reuelata fui. Plurali. נגלו reuelati vel reuelate fuerunt נגליתם reuelati fuiſtis נגליתן reuelate fuiſtis נגלינו reuelati vel reuelate fuim⁹. Preſens explicatur hoc modo.נגלה qui reuelatur נגלה que reuelatur נגלים qui reuelantur נגלות que reuelantur. In futuro nun preteriti excluditur: quod ſuppletur per dages in littera ſubſtantiali prima hoc modo.אגלה reuelabor.m.&.f.תגלה reuelaberis.m.תגלי reuelaberis.f.יגלה reuelabitur.m.תגלה reuelabitur.f. Plurali. נגלה reuelabimur.m.&.f.תגלו reuelabimini.m. תגלינה reuelabimini.f. יגלו reuelabuntur.m. תגלינה reuelabuntur.f. Aliquando in hoc futuro excluditur he vltima: quemadmodum in voce actiua ad ſequentem modum נגל יגל תגל אגל Imperatiuus explicatur hoc mō. הגלה reuelare.m.הגלי reuelare.f.הגלו reuelemini.m. הגלינה reuelemini.f. Infinitiuus autem ad hunc modum.הגלות vel הגלה reuelari. Participiū vocis paſſiue hoc modo.גלוי reuelatus גלויה reuelata גלוים reuelati גלוית reuelate. De ſecūda cōiugatiōe.

Ecunda coniugatio verborum que dicuntur grauia ꝓpterea quod littera ſubſtantialis media ſcribitur cū dages: & declinatur ex proportione verborum pfectorum ſecunde coniugationis hoc modo. Indicatiuo modo tēpore preterito.גלה reuelauit.m.גלתה reuelauit.f. גלית reuelaſti.m.גלית reuelaſti.f.גליתי reuelaui.m.&.f. & ad hunc modū alie perſone. Preſens explicatur hoc modo.מגלה qui reuelat מגלה que reuelat מגלים qui reuelant מגלות que reuelant. Futurum autem ad hunc modum.אגלה reuelabo.m.&.f.תגלה reuelabis.m.תגלי reuelabis.f.יגלה reuelabit.m.תגלה reuelabit.f. In hoc futuro quemadmodum in futuro prime coniugationis ſupra memorate aliquando he vltima excluditur.ad hūc modum.נגל יגל תגל אגל Imperatiuus huncin modum explicatur גלה reuela.m.גלי reuela.f.גלו reuelate.m. גלינה reuelate f. Infinitiuus autem exit in hunc modum.גלות reuelare. Cōiugationis huius vox paſſiua ſic. Indicatiuo modo tempore p̄terito.גלה reuelatus fuit גלתה reuelata fuit גלית reuelatus fuiſti גלית reuelata fuiſti גליתי reuelatus vel reuelata fui. Plu: גלו reuelati vel reuelate fuerunt.גליתם reuelati fuiſtis גליתן reuelate fuiſtis.גלינו reuelati vel reuelate fuimus. Preſens explicatur ad hunc modū.מגלה qui reuelatur מגלה que reuelatur מגלים qui reuelantur מגלות que reuelantur. Futurū āt iſto modo explicatur.אגלה reuelabor.m.&.f.תגלה reuelaberis.m.תגלי reuelaberis.f.יגלה reuelabitur.m.תגלה reuelabitur.f. Imperatiuum non habet hec vox. Infinitiuus autem explicatur hoc mō גלות reuelari. Participium vocis paſſiue hoc modo.מגלה reuelatus מגלה reuelata מגלים reuelati מגלות reuelate.

De tertia coniugatione.

Ertia coniugatio eſt verborum: quorum actio tranſit in tertiam perſonam.& declinatur ad ꝓportionē verborum perfectorum tertie coniugationis ad hunc modum. Indicatiuo modo tempore preterito. הגלה vel הגלה fecit reuelare.m.הגלתה fecit reuelare.f.הגלית feciſti reuelare.m.הגלית feciſti reuelare.f.הגליתי vel הגליתי feci reuelare.m.&f.& ad hunc modum formari poſſunt perſone numeri pluralis. Et quando littera ſubſtantialis prima eſt ain vel heth: tunc he addita & ain ſiue heth ſubſcribuntur per cere ſiue cegol.vt threnorum.2.העלו עפר על ראשם ideſt fecerunt aſcendere puluerē ſuper caput ſuum. Preſens vero explicatur ad hunc modum. מגלה qui facit reuelare מגלה que facit reuelare.מגלים qui faciunt reuelare מגלות que faciunt reuelare. Futurum autem iſto modo explicatur.אגלה faciam reuelare.m.&.f.תגלה facies reuelare.m.תגלי facies reuelare.f.יגלה faciet reuelare.m. תגלה. faciet reuelare.f. Imperatiuus ad hunc modum explicatur. הגלה fac reuelare.m.הגלי fac reuelare.f.הגלו facite reuelare.m. הגלינה facite reuelare.f. Cōiugationis huius vox paſſiua ſic. Indicatiuo modo tempore preterito.הגלה reuelat⁹ fuit הגלתה reuelata fuit הגלית reuelatus fuiſti הגלית reuelata fuiſti הגליתי reuelatus vel reuelata fui. Preſens aūt explicatur hoc modo. מגלה qui reuelatur מגלה que reuelatur מגלים qui reuelantur מגלות que reuelantur. Futurum vero explicatur hoc modo. אגלה reuelabor.m.vel.f.תגלה reuelaberis.m. תגלי. reuelaberis.f.יגלה reuelabitur.m.תגלה reuelabitur.f. Imperatiuū hec vox non habet. Infinitiuus explicatur ad hunc modum. הגלה הגלה reuelari. Verba ſupradicta deſinentia in he non reperiūtur in voce actiua quarte coniugationis quadrate.reperiuntur tamen in paſſiua.& declinantur ex proportione verborū perfectorum paſſiue vocis quarte coniugationis ſic. Indicatiuo modo tempore preterito התגלה reuelabit ſe.m.התגלתה reuelabit ſe.f.התגלית reuelaſti te.m.התגלית reuelaſti te.f. התגליתי reuelaui me.m.&.f.& ad hunc modum perſone numeri pluralis. Preſens huius vocis explicatur ſic.מתגלה q reuelat ſe מתגלה que reuelat ſe מתגלים qui reuelant ſe מתגלות que reuelant ſe. Futurum autem explicatur hoc modo.אתגלה vel אתגל reuelabo me.m.&.f.תתגלה reuelabis te.m. תתגלי reuelabis te.f. יתגלה reuelabit ſe.m.תתגלה reuelabit ſe.f. Imperatiuus vero explicatur hoc modo. התגלה reuelare.m. התגלי reuelare.f. התגלו reuelamini.m.התגלינה reuelamini.f. Infinitiuus autē ad hunc modum.התגלות vel התגלה reuelari.

Vartus modus defectiuorum verborū eſt: qn̄ ex tribus litteris ſubſtantialibus deficit aliqn̄ prima & tertia. aut deficit prima & non profertur tertia. Eſto exēpli cauſa hoc verbū נטה ideſt declinauit ſiue extendit.quod verbum inflectitur per primam coniugationem actiuam & paſſiuā. Preteritum vero & preſens poſſunt inflecti ex proportione verborum predictorum in he deſinentium. & in futuro excluditur nun littera ſubſtantialis prima que ſuppletur per dagues impoſitum littere ſequenti. Futurum vero explicatur hoc modo. אטה declinabo.m.&.f. תטה declinabit.m. תטי declinabit.f.יטה declinabit.m.תטה declinabit.f. Plurali. נטה declinabimus.m.&.f.תטו declinabitis.m.תטינה declinabitis.f.יטו declinabunt.m.תטינה declinabūt.f. In hoc futuro aliqn̄ ex litteris tribus ſubſtantialibus deficit prima & tertia. & littere addite ſcribuntur cū cere & aleph cū cegol hoc modo נט יט תט אט Prouer.4.אל תט ימין ושמאל nō declines ad dextrā neqꝫ ad ſiniſtrā. Aliqn̄ littere addite futuri ſcribuntur p hiric.vt.4.Re.9.ויז מדמה ideſt ſparſit de ſanguine ſuo.quod verbum habet originem ab hoc verbo.נזה. Imperatiuus & infinitiuus veniunt cum nun littera ſubſtantiali prima ad modū ſequētē.נטה declina.m.נטי Declia.f.נטו decliate.m. נטינה declinate.f.ifinitiu⁹ נטות ׀ נטה declinare. Vocis paſſiue prima coniugatio.נטה declinatus fuit.נטתה declinata fuit.נטית declinatus fuiſti.נטית declinata fuiſti.נטיתי declinatus vel declinata fui. plurali. נטו declinati vel declinate fuerunt. נטיתם declinati fuiſtis.נטיתן declinate fuiſtis. נטינו declinati vel declinate fuimus. Et aliquando in ſingulari littera ſubſtantialis media ſcribitur cum hiric.ad hunc modum.נטית נטיתי.& in tertia perſona plurali he littera ſubſtātialis vltima aliqn̄ vertitur in iod.vt Numeri.24.כנחלים נטיו vt torrentes inclinati ſunt. pro quo nos habemus.vt valles nemoroſe. Preſens autē explicatur hoc modo.נטה qui declinatur נטה que declinatur. נטים qui declinantur נטות que declinantur. Futurum quoqꝫ explicatur hoc mō.אנטה declinabor.m.vel.f.תנטה declinaberis.m.תנטי declinaberis.f.ינטה declinabitur.m. תנטה declinabitur.f. Cui futuro aliquando deficit he vltima quemadmodum & in voce actiua: ad hunc modum.אנט תנט ינט Imperatiuus explicatur hoc modo.הנטה declinare.m.הנטי declinare.f.הנטו declinemini.m.הנטינה declinemini.f. Infinitiuus hoc modo explicatur.הנטות ׀ הנטה Declinari. Participia vocis paſſiue hoc modo.נטוי declinatus נטויה declinata.נטוים declinati נטויות declinate.

Ertia coniugatio ſupradicti verbi eſt in qua deficit nū littera ſubſtantialis prima in omnibus modis & tēporibus: que ſuppletur per dagues in littera ſubſtātiali media: ad hunc modum. Indicatiuo modo tpe preterito. הטה fecit declinare.m.הטתה fecit declinare.f.הטית feciſti declinare.m.הטית feciſti declinare.F.הטיתי feci declinare.m.&.F. Plurali. הטו fecerunt declinare.m.vel.F.הטיתם feciſtis declinare.m.הטיתן feciſtis declinare.F.הטינו fecimus declinare.m. vel.F. Preſens vero explicatur hoc modo. מטה qui facit declinare.מטה que facit declinare.מטים qui faciunt declinare. מטות que faciunt declinare. Futurū aūt in hunc modū. אטה faciam declinare.m.&.f.תטה facies declinare.m. תטי facies declinare.f. יטה faciet declinare.m. תטה faciet declinare.f. Plurali. נטה faciemus declinare.m.vel.f. תטו facietis declinare.m. תטינה facietis declinare.f. יטו facient declinare.m. תטינה facient declinare.f. In hoc futuro nonnunquam deficiunt prima & tertia littera ex tribus ſubſtātialibus quemadmodum in voce actiua prime coniugatiōis. hoc mō.נט יט תט אט Imperatiuus ad hunc modum explicatur הטה fac declinare.m הטי fac declinare.F.הטו Facite declinare.m.הטינה Facite declinare.F. In hoc imperatiuo in maſculino ſingulari excluditur nonnunquam he vltima.vt Prouer.22.הט אזנך ושמע.i. inclina aurem tuam & audi. Infinitiuus aūt explicatur hoc mō. הטות ׀ הטה Facere declinare. Vocis paſſiue tertia coniugatio. Indicatiuo modo tempore preterito.הטה declinat⁹ fuit הטתה declinata fuit הטית declinatus fuiſti הטית decliata fuiſti הטיתי declinatus vel declinata fui. Preſens explicatur hunc in modū. מטה qui declinatur מטה que declinatur מטים qui declinantur מטות que declinantur. Futurum explicatur hoc modo. אטה declinabor.m.&.F.תטה declinaberis.m.תטי declinaberis.F.יטה declinabitur.m.תטה declinabitur.F. Imperatiuus in hac voce deficit. Infinitiuus autem exit ad hunc modum.הטות declinari. Cum vero prima littera ex tribus ſubſtantialibus eſt aleph cuiuſmodi eſt.אבה ideſt voluit: littere futuri addite veniunt cum holem.ſic.אבה volam.m.&.F.תאבה voles.m. תאבי voles.F. יאבה volet.m.תאבה volet.F. Sunt qui dicant hoc verbum נטה poſſe inflecti per vocem paſſiuam quarte coniugationis ad modum verborum deſinentium in he: de quibus dictū ē in ſuperioribus hoc mō: התנטה declinatus eſt התנטתה declinata ē.

St preterea verbū ירא hoc eſt timuit: cuius littera ſubſtantialis prima eſt iod & tertia aleph que non profertur.& inflectitur ad proportionem huius verbi פעל & declinatur per primam coniugationem: in quo aliquando nō

profertur iod.& nonnunquam iod vertitur in vau.& in preterito & in preſenti iod profertur ad hunc modum. Indicatiuo modo tempore preterito.ירא timuit.m.יראה timuit.F.יראת timuiſti.m.יראת timuiſti.F.יראתי timui.m.vel.F. Plurali. יראו timuerūt.m.vel.F.יראתם timuiſtis.m.יראתן timuiſtis.f. יראנו timuimus.m.vel.F. Nonnunquam huius temporis res littera ſecunde perſone maſculini & feminini pluralis ſcribitur ſubiecto camez hoc modo.יראתם יראתן & quando eſt in fine clauſule: ſeba littere ſubſtantialis medie vertitur in cere accentu in eadem collocato. vt Gen̄.18.כי יראה ideſt quia timuit. Preſens huius verbi explicatur ſic.ירא qui timet יראה que timet יראים qui timent יראות que timēt. Futurum autem ī hūc modum.אירא timebo.m.&.F.תירא timebis.m.תיראי timebis F.יירא timebit. m.תירא timebit.F.Plurali. נירא timebimus.m.&.F.תיראו timebitis.m.תיראנה timebitis.F. ייראו timebunt.m.תיראנה timebunt.F. Futurum hoc ſcribitur cū iod littera ſubſtantiali prima que tamen non profertur. In fine vero clauſule: ſeba littere ſubſtantialis medie vertitur in camez accentu in eadem collocato.vt Leuitici.19.איש אמו ואביו תיראו Vnuſquiſqꝫ matrem ſuam & patrē ſuum timeat. In tertiis quoqꝫ perſonis maſculini ſingularis & pluralis aliquando deficit iod littera ſubſtantialis prima.& iod que apponitur eſt futuri. vt.1.Rex.17.ויירא שאול מלפני דוד & timuit ſaul ante dauid.& alia reperiuntur ad hunc modum. In feminino etiam plurali aliquando deficit he vltima & aleph non profertur. vt Exo.1. ותיראן המילדות ideſt timebāt obſtetrices. Cauſa autem cur futurum ſcribitur cum iod littera ſubſtantiali eſt quia ſine illa mutaret ſignificationem. Et ſignificaret videre: ab hoc verbo ראה.ideſt vidit. Imperatiuus autem explicatur ſic.

ירא time.m.יראי time.f.יראו vł יראו timete.m.יראנה timete .f. In ſecunda perſona maſculini pluralis aliquando non profertur aleph.vt Ioſue.24.יראו את יהוה ideſt timete dominū. In feminino quoqꝫ plurali non profertur aleph: vt aſſignetur differentia vocis inter coniugationem huius verbi ירא quod eſt timere: & coniugationē alterius ראה quod eſt vidit. quia ſi proferatur aleph ſignificat videre. Infinitiuus explicatur ad hunc modum.ירוא timere. Infinitiuus preterea vt ſepe dictū eſt prepoſitis prepoſitionibus illarum quattuor litterarū בכלם ponitur pro gerundiis & ſubiunctiuo: & ſcribuntur cum hiric: & iod littera ſubſtantialis prima non profertur.hoc mō ביראו .i.in timendo. Aliquando lamed addita ſcribitur cum cere: & excluditur iod littera ſubſtantialis prima.vt.1.Regū.18. לירא מפני דוד.i.vt timeret coram dauid. Vocis paſſiue prima coniugatio in cuius preterito iod ſubſtantialis prima vertitur ī vau ocioſam.vt. Indicatiuo modo tempore preterito נורא formidatus fuit נוראה formidata fuit.נוראת formidatus fuiſti. נוראת formidata fuiſti נוראתי Formidatus vel formidata fui. Preſens autem explicatur hoc modo נורא qui formidatur נוראה que formidatur נוראים qui formidantur נוראות que formidantur. In futuro & in imperatiuo iod littera ſubſtantialis prima vertitur in vau que profertur in hūc modum.אורא formidabor.m.&.f.תורא formidaberis.m.תוראי formidaberis.f. יורא formidabitur.m.תורא formidabitur.f. Imperatiuus explicatur hoc mō.הורא formidari.m.הוראי formidari.f. הוראו formidemini.m.הוראנה formidemini.f. Infinitiuus explicatur hoc modo.הורא formidari. Hoc verbūm caret participiis vocis paſſiue quoniam eſt neutrum.

Vnt alia verba quorum littera ſubſtantialis prima ex tribus eſt iod & vltima he.cuiuſmodi eſt hoc ירה. ideſt docuit.ſiue proiecit.quod in preſenti & in p̄terito prime coniugationis inflectitur ad proportionem verborum deſinentium in he: de quibus ſupra dictum eſt.& in futuro nō profertur iod.hūc in modū אירה docebo.m.&.f.תירה docebis.m.

תירי docebis.f. ירה docebit.m. תירה docebit.f. & aliquādo ex
hoc futuro excluditur he vltima hoc modo. איר תיר vt Ezech.
31. ויף בגדלו & erat pulcherrimus in magnitudine ſua. Impe
ratiuus explicatur in hunc modum. ירה doce.m. ירי doce.f.
ירו docete.m. ירינה docete.f. Infinitiuus autem ad hunc modū
ירות ירה docere. Vox paſſiua huius coniugatiōis iflectitur ad
modū vocis paſſiue precedentis coniugationis loco aleph lit-
tere poſita he in vltima littera ex ſubſtātialibus. & participiū
eiuſdem vocis exit in modū ſequentē. ירוי qui docetur ירויה
que docetur ירוים qui docentur ירוית que docentur.

TErtie coniugationis verborum forma eſt quorū actio
plerumq̧ tranſit in tertiam perſonam: nonnunquam
tamen manet actio in ſecunda ſic.
הורה fecit docere vel docuit.m. הורתה fecit docere.f. הורית fe
ciſti docere.m. הורית feciſti docere f. הוריתי feci docere.m.&.f.
Plurali. הורו fecerūt docere.m.&.f. הוריתם feciſtis docere.m.
הוריתן feciſtis docere.f. הורינו fecimus docere.m.&.f. Preſens
explicatur ad hūc modū. מורה qui docet מורה que docet מורים
qui docent. מורות que docent. Futurum autem ad hunc modū.
אורה docebo.m.&.f. תורה docebis.m. תורי docebis.f. יורה do-
cebit.m. תורה docebit.f. Futurum hoc aliqñ excludit he litterā
vltimam hoc modo. אור תור יור. vt. 4. Reg. 13. ויאמר אלישע
ירה ויור. i. & dixit eliſeus iace ſagittā: et iecit. Imperatiuus ex-
plicatur hoc modo. הורה doce.m. הורי doce. f. הורו docete.m.
הורנה docete.f. Infinitiuus vero ad hunc modū. הורות facere
docere. Ex hac cōiugatiōe formari pōt vox paſſiua: vau cū ho
lē prime ſyllabe mutata in vau cū ſurec hoc mō. הורה doct⁹ fuit
הורתה docta fuit הורית doct⁹ fuiſti הורית docta fuiſti. הוריתי do
ctus vel docta fui. Preſens aūt ad hunc modū. מורה doctus מורה
docta מורים docti מורות docte. Futurum explicatur hoc modo
אורה docebor.m.&.f. תורה doceberis.m. תורי doceberis.f. יורה
docebitur.m. תורה docebitur.f. Imperatiuus huius vocis deſi
cit. Infinitiuus autem explicatur ſic. הורות doceri.

EſT alia forma verborū in quibus littera ſubſtantialis vl
tima eſt aleph que nō profertur: qualia ſunt. מצא ideſt
inuenit. קרא ideſt vocauit: quibus in diſcurſu cōiuga
tionis ex ſubſtantialibus littera nulla deficit: preter quā cū ver
bum incipit a nun ſiue iod. de quibus dictum eſt in ſuperiori-
bus. nunc dicendū de iis que incipiunt a quacūq̧ alia littera: &
ponūtur hoc in loco quia inflectuntur ad modū verborū deſi
nentium in he. hoc modo. Indicatiuo modo tempore pre-
terito. קרא vocauit.m. קראה vocauit.f. קראת vocaſti.m.
קראת Vocaſti.f. קראתי Vocaui.m.&.f. Preſens explica
tur ad hunc modum. קורא qui vocat. קוראה que vocat.
קוראים qui vocant קוראות que vocant. Futurū aūt hoc mō
אקרא uel אקראה Vocabo.m.&.f. תקרא Vocabis.m.
תקראי vocabis.f. יקרא Vocabit.m. תקרא Vocabit.f.
Imperatiuus aūt ad hunc modum. קרא Voca.m. קראי Vo
ca.f. קראו uocate.m. קראנה uocate.f. Imperatiuo feminini
pluralis deficit aliqñ he: & aleph nō pfertur. vt Ruth. 1. קראן
לי מרא. i. Vocate me amaram. Nonnunquam littera ſubſtan-
tialis prima legitur cum hiric. & aleph profertur. vt Exo. 2.
קראן לו ויאכל לחם ideſt Vocate eum & comedat panem. Infi
nitiuus ſic. קראת ו קרא ו קרא Vocare. Vox paſſiua huius
coniugationis ſic. Indicatiuo modo tempore preterito.
נקרא Vocatus fuit נקראה Vocata fuit נקראת Vocatus fuiſti.
נקראת Vocata fuiſti נקראתי Vocatus uel uocata fui.
Preſens autē explicatur hoc modo. נקרא qui uocatur נקראה
que uocatur נקראים qui uocantur נקראות que uocantur.
Futurum ad hunc modum explicatur. אקרא Vocabor.m.&.f.
תקרא Vocaberis.m. תקראי Vocaberis.f. יקרא uocabitur.m.
תקרא Vocabitur.f. Imperatiuus autem explicatur ſic. הקרא
Vocare.m. הקראי vocare.f. הקראו Vocemini.m. הקראנה
Vocemini.f. Infinitiuus autem ad hunc modum. הקרא
Vocari. Participium vocis paſſiue hoc modo. קרוא voca
tus קרואה vocata קרואים vocati, קרואות vocate.

EſT aliud verbum cuius littera ſubſtantialis prima atq̧
vltima eſt nun: hoc modo. נתן ideſt dedit. quod verbū
inuenitur ſolum in prima coniugatione in cuius diſ-
curſu aliquando excluditur nun prima. aliquando vltima. ali-
quando vtraq̧: & geminatur media. & in preterito prime con
iugationis excluditur nun vltima ſcilicet in prima & ſecūda p-
ſona ſingulari & plurali: que ſuppletur per dagues littere ſeqn
tis: hoc modo. Indicatiuo modo tempore preterito.
נתן dedit.m. נתנה dedit.f. נתת dediſti.m. נתת dediſti.f. נתתי
dedi.m.&.f. Plurali נתנו dederunt.m.&.f. נתתם de
diſtis.m. נתתן dediſtis.f. נתנו vel נתננו dedimus.m.&.f.
Aliquando in ſecunda perſona maſculini ſingularis excludi-
tur nun prima & vltima: & tau in medio duplicatur vt ſupra di
ctum eſt. vt. 2. Regum. 22. ואויבי תתה לי ערף ideſt & inimicos
meos dediſti mihi dorſum. quo in verbo ponitur dagues in
vtraq̧ littera duplicata. quia dagues prime ſupplet defectum
nun prioris: & ſecunde: nun poſterioris. Preſens explicatur ad
hunc modum. נותן qui dat נותנה vel נותנת que dat. נותנים q
dant נותנות que dant. Futurum autem iſto modo. אתן
vel אתנה dabo.m.&.f. תתן dabis.m. תתני dabis.f.
יתן dabit.m. תתן dabit.f. Plurali. נתן vel נתנה
dabimus.m.&.f. תתנו dabitis.m. תתנה vel תתננה dabitis.f.
יתנו dabunt.m. תתנה dabunt.f. In hoc futuro & in im
peratiuo & in infinitiuo deficit nun littera ſubſtantialis prima
& ſuppletur per dagues tau littere ſequentis. Imperatiuus
ad hunc modū explicatur. תן da.m. תני da.f. תנו date.m. תנינה
date.f. Aliquando tamen maſculinum ſingulare & femini-
num plurale exeunt huc in modum. תנה. i. da.m. vel date.F.
Infinitiuus ad hunc modum explicatur. נתון. ו. תת Dare.
Et quando infinitiuus venit ſine nun & iungitur prepoſitioni
bus beth ſiue lamed ſiue caph: per quas circumloquimur gerū
dium: tunc tau prima ſcribitur ſine dagues. hoc modo. בתת. i.
in dādo: & cum mem venit cum dagues: hoc modo. מתת. i. de
dando. & inuenitur hic infinitiuus cum littera nun addita in
fine. vt. 3. Reg. 6. לתתן שם את ארון ברית יהוה. ideſt vt darent il
lic arcam federis domini.

VOx paſſiua huius coniugationis inflecti poteſt per paſ
ſiuam vocem prime coniugationis huius verbi נגש. i.
acceſſit. de qua dictum eſt ſuperius. & hoc verbum נתן
non inuenitur in reliquis tribus coniugationibus preter quā
in voce paſſiua tertie coniugationis. vt Leuitici. 11. וכי יתן מים.
ideſt quando dabitur aqua. & dicunt hebrei: quod quia verbū
hoc reperitur in voce paſſiua: quod ex proportione poſſumus
formare actiuam ad hunc modum. הנתין ideſt fecit dare.

De verbis duplicatis.

SVnt quedam verba que ex tribus litteris ſubſtantiali-
bus habent duas vltimas eaſdem hoc eſt duplicatas. cu
iuſmodi ſunt hec.
בזז diripuit. גזז totondit. דלל attenuatus eſt. חנן miſert⁹
eſt. סבב circuiuit. שלל ſpoliauit. תמם conſumpſit.
ſiue impleuit. He vero littere quas diximus duplicari: aliqñ
veniunt ſimplices. vt תם cuius tres littere ſubſtantiales ſunt
תמם Et prima littera per dages ſcribitur. In proceſſu vero cō-
iugationis hec verba duplicata aliquando veniunt integra ad
modum verborum perfectorum. aliquando vero excluditur lit
tera ſubſtantialis media: que ſuppletur per dages impoſitum
vltime littere. Qui defectus plerumq̧ reperitur in verbis pri-
me & ſecunde coniugationis tam in voce actiua quam paſſiua
quemadmodum in verbo ſequenti liquet. Indicatiuo mo-

do. tempore preterito. סב circuiuit.m. סבה circuiuit.f. סבות cir
cuiſti.m. סבות circuiſti.f. סבותי circuiui.m.&.f. Plurali.
סבו circuierunt.m.&.f. סבותם circuiſtis.m. סבותן circuiſtis.F.
סבונו circuiuimus.m.&.F. Preſens explicatur ad hūc modū.
סב qui circuit סבה que circuit סבים qui circueunt סבות que cir
cueunt. Futurum autem ad hunc modum. אסוב circuibo.
m.&.F. תסוב circuibis.m. תסובי circuibis.F. יסוב circuibit.m.
תסוב circuibit.f. Plu. נסוב circuibimus.m.&.f. תסבו cir-
cuibitis.m. תסובנה. ו. תסובינה circuibitis.F. יסבו circuibunt.m.
תסובינה circuibunt.f. Cum vero futurum hoc ſcribitur per
vau in principio: holem littere ſubſtantialis prime vertitur in
camez qui profertur quaſi holem. vt Deut. 2. ונסב את הר שעיר.
hoc eſt circuiuimus montem ſeir. Imperatiuus in hunc mo
dum explicatur. סוב circui.m. סובי circui.F. סובו circuite.m.
סובינה circuite.F. Infinitiuus autem ad hunc modum.
סוב Circuire. Vox paſſiua huius coniugationis. Indicatiuo
modo tempore preterito. נסב circundatus fuit נסבה circun
data fuit נסבות circūdatus fuiſti נסבות circūdata fuiſti נסבותי
circundatus vel circundata fui. Plu. נסבו circūdati vel cir
cundate fuerunt נסבותם circundati fuiſtis נסבותן circundate
fuiſtis נסבונו circundati vel circundate fuimus. Hec vox paſ
ſiua poteſt etiam inflecti ex proportione verborū que ſequū-
tur פעל פעל פעל hoc modo נסב נסב נסב ideſt circundatus eſt.
& poteſt etiam inflecti ex proportione illorum trium modo-
rum in omnibus perſonis. Sed in ſacra ſcriptura vſitatior eſt
primus modus. Preſens explicatur ad hunc modum.
נסב vel נסב qui circundatur נסבה que circundatur נסבים qui
circundantur נסבות que circundantur. Futurum autem in
hunc modum. אסוב circundabor.m.&.F. תסוב circunda
beris.m. תסובי circundaberis.F. יסוב circundabitur.m. תסוב
circundabitur.F. Imperatiuus explicatur hoc modo.
הסב vel הסוב circundare.m. הסבי circundare.F. הסבו circun-
demini.m. הסבינה circundemini.F. Infinitiuus autem ad
hunc modum. הסב vel הסב circundari. Participium vocis paſ-
ſiue hoc modo. סוב qui circundatur סובה que circūdatur סובים
qui circundantur סובות que circundantur.

TErtia coniugatio verborum tranſeuntium in tertiam
perſonam. que inflectuntur ad hunc modum. הסב vel
הסב Fecit circundare.m. הסבה Fecit circūdare.f. הסיבות
Feciſti circundare.m. הסיבות feciſti circundare.f. הסיבותי feci
circundare.m.&.F. Plurali. הסבו Fecerunt circunda
re.m.&.f. הסיבותם Feciſtis circundare.m. הסיבותן feciſtis circū
dare.F. הסיבונו Fecimus circundare.m.&.F. Preſens explica-
tur ad hunc modum. מסב qui facit circundare מסיבה que facit
circundare. מסיבים qui faciunt circundare מסיבות que faciunt
circundare. Futurum autem iſto modo. אסב vel אסבה fa
ciam circundare.m.&.f. תסב facies circundare.m. תסבי Facies
circundare.F. יסב faciet circundare.m. תסב faciet circūdare.F.
Plurali. נסב vel נסבה faciemus circundare.m.&.f. תסבו Fa-
cietis circundare.m. תסיבנה facietis circundare.F. יסבו Faciēt
circundare.m. תסיבנה Facient circundare.F. Imperatiuus
hoc modo explicatur. הסב Fac circundare.m. הסבי Fac circū
dare.F. הסבו Facite circundare.m. הסבנה Facite circundare.F.
Infinitiuus autē ad hūc modum הסב. ו. הסב. ו. הסב Facere circū
dare. Vox paſſiua huius coniugationis inflectitur prima ſyl
laba ſcripta cum ſurec hoc modo. Indicatiuo modo. tem
pore preterito. הוסב Fuit circundatus הוסבה fuit circun
data הוסבות fuiſti circundatus הוסבות fuiſti circundata הוסבותי
Fui circundatus vel circundata. Plurali.
הוסבו Fuerunt circundati vel circundate. הוסבותם Fuiſtis circū
dati הוסבותן Fuiſtis circundate הוסבונו Fuimus circundati vel
circundate. Preſens ad hunc modum explicatur.
מוסב qui circundatur מוסבה que circundatur מוסבים qui circū
dantur מוסבות que circundantur. Futurum autem ad hunc
modum. אוסב circundabor.m. vel.f. תוסב circūdaberis.m.
תוסבי circundaberis.f. יוסב circundabitur.m. תוסב circunda-
bitur.f. Imperatiuum hec vox non habet. Infinitiuus au
tem exit in hunc modum. הוסב Circundari. Et per quartam
coniugationem quadratam inflectuntur verba duplicata ſine
alicuius littere defectu: & tam in voce actiua quam in paſſiua
poſſunt declinari per quartam coniugationem verborum per
fectorum. vt רומם ideſt exaltauit. התרומם ideſt exaltatus ē vel
exaltauit ſe.

SVnt etiam verba quedam habentia quattuor litteras
ſubſtantiales: quorum tres ſunt differentie. prima eſt
verborum que nullam duplicant litteram ex illis: cuiuſ
modi ſunt hec. כרבל. ideſt inuoluit. כרסם conculcauit. פרשז ex
tendit. Secunda eſt verborum quorum tertia & quarta littera
ſunt eadem: quia geminatur. vt אמלל. i. defecit aut egrotauit.
vel ſucciſus eſt. Tertia eſt verborum: quorū prima & tertia lit-
tera ſunt eadem atq̧ pari modo ſecunda & quarta. cuiuſmodi
ſunt hec. כלכל ideſt pauit vel ſuſtentauit כרכר. ſaltauit. סכסך in
uoluit קרקר deſtruxit. שעשע delectauit. que tres verborū diffe
rentie: per ſecundam coniugationem inflectuntur: tam in voce
actiua quam in paſſiua: que in tertia littera recipiunt dagues.
& quāquam hec verba non reperiantur niſi per ſecundam con
iugationem inflexa: nihilominus ex proportione poſſunt p
alias tres coniugationes declinari. & in proceſſu coniugatiōis
nullam ex quattuor ſubſtantialibus amittunt. hoc modo.

Secunda coniugatio.

Indicatiuo modo. tempore preterito. כלכל ſuſtētauit.m.
כלכלה ſuſtentauit.f. כלכלת ſuſtentaſti.m. כלכלת ſuſtentaſti.f.
כלכלתי ſuſtentaui.m.&.f. Plurali. כלכלו ſuſtenta-
uerunt.m.&.f. כלכלתם ſuſtentaſtis.m. כלכלתן ſuſtentaſtis.f.
כלכלנו ſuſtentauimus.m.&.f. Preſens explicatur ad hunc
modum. מכלכל qui ſuſtentat מכלכלה vel מכלכלת que ſuſtētat
מכלכלים qui ſuſtentant מכלכלות que ſuſtentant. Quando lit-
tera ſubſtantialis vltima eſt ain ſiue heth ſubiicitur illis patha
in ſingulari ad hunc modum. משעשע ideſt qui delectatur. Fu
turum explicatur ad hunc modum אכלכל vel אכלכלה Suſten
tabo.m.&.f. תכלכל ſuſtentabis.m. תכלכלי ſuſtentabis.f. יכלכל
ſuſtentabit.m. תכלכל ſuſtentabit.f. Plurali. נכלכל
vel נכלכלה ſuſtentabimus.m.&.f. תכלכלו ſuſtentabitis.m.
תכלכלנה ſuſtentabitis.f. יכלכלו ſuſtentabunt.m. תכלכלנה ſu-
ſtentabūt.f. Quando vero littera ſubſtātialis vltima eſt ain ſi
ue heth: littera ſbālis tertia ſubſcribitur p camez ſiue patha. ſic
אשעשע. ideſt delectabor.m. vel.f. Imperatiuus explicatur
ad hunc modum. כלכל ſuſtenta.m. כלכלי ſuſtenta.f. כלכלו Su-
ſtentate.m. כלכלנה Suſtentate.f. Infinitiuus autem ad hunc
modum. כלכל Suſtentare. Hec verba duplicata in vo-
ce paſſiua poſſunt inflecti per prefatam ſecundam coniugatio
nem: littera ſubſtantiali prima prolata cum camez qui vertitur
in holem ſiue cum ſurec: nulla ex quattuor ſubſtantialibus lit-
teris excluſa. hoc modo. Indicatiuo modo tempore preteri
to. שעשע vel שעשע delectatus fuit שעשעה delectata fuit.
שעשעת delectatus fuiſti שעשעת delectata fuiſti. שעשעתי dele
ctatus vel delectata fui. Preſens autem explicatur hoc mo-
do. משעשע qui delectatur משעשעה vel משעשעת que delecta-
tur משעשעים qui delectantur משעשעות que delectantur. Fu-
turum vero ad hunc modum. אשעשע Delectabor.m.&.f.
תשעשע delectaberis.m. תשעשעי delectaberis.f. ישעשע delecta
bitur.m. תשעשע Delectabitur.f. Imperatiuum non habet.
Infinitiuus hoc modo. שעשוע delectari.
Aduertendum quod in explicanda coniugatione vſi ſumus
in compendium. m. littera pro maſculino. & f. pro feminino:
& hoc tam in nominibus q̧ in pronominibus & verbis.

Vnt preterea verba habentia quinque litteras ſubſtantiales: quarum quattuor vltime ſunt duplicate ad formã ſupradictorũ verborum. ſic. הֲפַכְפַּךְ .i. peruertit. סְחַרְחַר circuiuit. Que quidem verba inflecti poſſunt per primam coniugationem verborum perfectorũ: nulla ex quinq; litteris ſubſtantialibus excluſa. Notandum quoq; eſt: quod hoc verbum חֲמַרְמַר חֲמַרְמַרְתְּ ideſt incaluit incaluiſti: declinatur per vocem paſſiuam ſecunde coniugationis: nulla ex quinq; litteris ſubſtantialibus excluſa. Notandum preterea quod littere geminatio in verbo atq; etiam in nomine fit ad maiorem dictionis illius expreſſionem. Atq; in hunc modum explicate ſunt verborum tam perfectorum quam imperfectorum coniugatiões. Defectiuorum quoq; hoc eſt illorum que in proceſſu coniugationis amittunt ex tribus litteris ſubſtantialibus vnam aut duas. Illorum etiam que habent quattuor aut quĩque litteras ſubſtantiales. Animaduertendum eſt quoq; quod verba defectiua hoc eſt quibus aliqua ex ſubſtantialibus litteris deficit: ſiue etiam habentia vltra tres litteras ſubſtantiales: non inueniuntur in ſacra ſcriptura iuxta formam omnium quattuor coniugationum que ſuperius poſite ſunt: neq; in omnibus modis. temporibus & perſonis: atq; idcirco in quibuſdam illorum non ponitur forma omnium quattuor coniugationum verborum pfectorum: niſi ille tantum in quibus talia verba poſſunt repiri.

De compoſitione verborum cum pronominibus.

Erba componuntur cum pronominibus: atq; ita componuntur vt ex vtriſq; conflertur vna dictio. Et quemadmodum nomina componũtur cum pronominibus deriuatiuis: ita pronomina primitiua cum verbis actiuis tranſitiuis: ſed non cum paſſiuis. & componuntur hec pronomina cum verbis omnium quattuor coniugationum actiue vocis verborum perfectorum & imperfectorum. Plerumq; etiã cõponuntur verba huiuſmodi cum accuſatiuis horum pronominũ. ego. tu. ille. ipſe, is. nos. vos. illi. ipſi. ii. In feminina quoq; terminatione. Et eſt animaduertendum quod in preterito indicatiui modi tertia perſona numeri & generis vtriuſq; variatur decem modis: non connumerata eiuſdem perſone duplici terminatione niſi pro ſimplici. Secunda vero perſona habet ſex terminationes varias. Prima vero habet octo: quemadmodum liquet in hoc verbo. פָּקַד ideſt viſitauit: quod eſt verbum tertie perſone generis maſculini numeri ſingularis indicatiui modi actiue vocis: cuius ſunt variationes decem. In quibus camez littere ſubſtantialis prime vertitur in ſeba. hoc modo.

פָּקַד Viſitauit. m. פְּקָדַנִי viſitauit me. m. vel. f. פְּקָדְךָ viſitauit te m. פְּקָדֵךְ viſitauit te. f. פְּקָדוֹ vel פְּקָדָהוּ viſitauit illum פְּקָדָהּ viſitauit illam. Plurali. פְּקָדָנוּ Viſitauit nos. m. & f. פְּקַדְכֶם viſitauit vos. m. פְּקַדְכֶן viſitauit vos. F. פְּקָדָם viſitauit illos פְּקָדָן viſitauit illas. Tertia quoq; perſona feminini ſingularis que eſt פָּקְדָה ideſt viſitauit. F. decem habet diuerſitates ſic. פְּקָדַתְנִי viſitauit me. m. & f. פְּקָדַתְךָ viſitauit te. m. פְּקָדָתֵךְ viſitauit te. f. פְּקָדַתְהוּ vel פְּקָדַתּוּ viſitauit illum פְּקָדַתָּה vel פְּקָדַתְהָ viſitauit illam. Plurali. פְּקָדַתְנוּ viſitauit nos. m. & f. פְּקָדַתְכֶם viſitauit vos. m. פְּקָדַתְכֶן viſitauit vos. f. פְּקָדָתַם vel פְּקָדָתְמוֹ viſitauit illos פְּקָדָתַן viſitauit illas. Secunda perſona maſculini ſingularis que eſt פָּקַדְתָּ ideſt viſitaſti ſex habet terminationes ad hũc modũ. פְּקַדְתַּנִי viſitaſti me. m. & f. פְּקַדְתּוֹ vel פְּקַדְתָּהוּ viſitaſti illum פְּקַדְתָּהּ viſitaſti illam. Plurali. פְּקַדְתָּנוּ viſitaſti nos m. & f. פְּקַדְתָּם vel פְּקַדְתָּמוֹ viſitaſti illos פְּקַדְתָּן viſitaſti illas. Secunda quoq; verbi perſona pronominis ſingularis que eſt פָּקַדְתְּ ideſt viſitaſti: ſex habet terminationes. vt פְּקַדְתִּינִי viſitaſti me. m. & f. פְּקַדְתִּיהוּ viſitaſti illum פְּקַדְתִּיהָ viſitaſti illam. Plurali. פְּקַדְתִּינוּ viſitaſti nos. m. & F. פְּקַדְתִּים viſitaſti illos פְּקַדְתִּין uiſitaſti illas. Prima perſona maſculini uel feminini generis: numeri ſingularis: que eſt פָּקַדְתִּי octo habet uariaſ terminationes ſic. פְּקַדְתִּיךָ uiſitaui te. m. פְּקַדְתִּיךְ uiſitaui te. f. פְּקַדְתִּיו uel פְּקַדְתִּיהוּ uiſitaui illum פְּקַדְתִּיהָ uiſitaui illam. Plurali. פְּקַדְתִּיכֶם uiſitaui uos. m. פְּקַדְתִּיכֶן uiſitaui uos. f. פְּקַדְתִּים uiſitaui illos פְּקַדְתִּין uiſitaui illas. Et in huiuſmodi uerbo פְּקַדְתִּיהוּ aliquando littera ſubſtantialis media ſcribitur cum hiric loco patha. ut Iud. 15. וְלֹא שְׁאִלְתִּיהוּ ideſt & nõ interrogaui eũ. Sunt qui in predicto uerbo addant aliam differentiam: que eſt: פְּקַדְתִּינִי ideſt uiſitaui me. Tertia perſona maſculini uel feminini pluralis preteriti indicatiui modi que eſt פָּקְדוּ .i. uiſitauerunt habet uarietates decem: ad hũc modum ſequentem. פְּקָדוּנִי uiſitauerunt me. m. & f. פְּקָדוּךָ uiſitauerunt te. m. פְּקָדוּךְ uiſitauerunt te. f. פְּקָדוּהוּ uiſitauerunt illũ פְּקָדוּהָ uiſitauerunt illam. Plurali. פְּקָדוּנוּ uiſitauerunt nos. m. & f. פְּקָדוּכֶם uiſitauerunt uos. m. פְּקָדוּכֶן uiſitauerũt uos. f. פְּקָדוּם uiſitauerunt illos פְּקָדוּן uiſitauerunt illas. Secunda pſona maſculini preteriti indicatiui modi que eſt פְּקַדְתֶּם ideſt uiſitauiſtis: habet uarietates ſex: in quibus mem ultima uertitur in uau: ad modum ſequentem. פְּקַדְתּוּנִי uiſitaſtis me. m. & f. פְּקַדְתּוּהוּ uiſitaſtis illum פְּקַדְתּוּהָ uiſitaſtis illam. Plurali. פְּקַדְתּוּנוּ Viſitaſtis nos. m. & f. פְּקַדְתּוּם Viſitaſtis illos פְּקַדְתּוּן uiſitaſtis illas. Hoc preteritum. פְּקַדְתֶּן ideſt uiſitaſtis femininum: habet eaſdem diuerſitates de quibus ſupra dictum ẽ. Prima perſona maſculini vel feminini pluralis que ẽ. פָּקַדְנוּ ideſt viſitauimus maſculini vel feminini generis: habet differentias octo. hoc mõ. פְּקַדְנוּךָ viſitauim⁹ te. m. פְּקַדְנוּךְ viſitauim⁹ te. f. פְּקַדְנוּהוּ viſitauimus illum פְּקַדְנוּהָ viſitauimus illam. Plurali. פְּקַדְנוּכֶם viſitauim⁹ vos. m. פְּקַדְנוּכֶן viſitauim⁹ uos. f. פְּקַדְנוּם viſitauimus illos פְּקַדְנוּן viſitauimus illas.

De participii varietatibus.

Articipium preſentis actiue vocis cuiuſcumq; generis aut numeri per quod circumloquimur preſens indicatiui modi decem habet differẽtias. vt in hoc participio פּוֹקֵד hoc eſt qui viſitat. ad hunc modum. פּוֹקְדִי vel פּוֹקְדֵנִי qui viſitat me. m. & f. פּוֹקֶדְךָ qui viſitat te. m. פּוֹקְדֵךְ qui viſitat te. F. פּוֹקְדוֹ vel פּוֹקְדֵהוּ qui uiſitat illum פּוֹקְדָהּ q uiſitat illã. Plu. פּוֹקְדֵנוּ q uiſitat nos. m. & f. פּוֹקֶדְכֶם qui uiſitat uos. m. פּוֹקֶדְכֶן qui uiſitat uos. f. פּוֹקְדָם uel פּוֹקְדֵהֶם qui uiſitat illos פּוֹקְדָן uel פּוֹקְדֵהֶן qui viſitat illas. In fine uero clauſule in hmõi uerbo פּוֹקֶדְךָ lr̃a ſubſtãtialis ultima ſcribitur cũ cegol & accẽtu ĩ eadẽ. ut Pſal. 119. יְהוָה שֹׁמְרֶךָ ideſt dominus cuſtodit te. Quando uero littera ſubſtantialis ultima eſt aliqua harum quattuor אהחע tunc littera ſubſtantialis media ſcribitur cum cere hoc modo. שׁוֹלֵחֲךָ ideſt qui mittit te. nonnunquam venit etiam cum patha. vt Eſaie. 43. כֹּה אָמַר יְהוָה בֹּרַאֲךָ ideſt hec dicit dominus creans te. Participium vero preſẽtis feminini ſingularis quod eſt. פּוֹקֶדֶת ideſt que viſitat decem habet differentias: ad hunc modum. פּוֹקַדְתִּי que viſitat me. m. & f. פּוֹקַדְתְּךָ que uiſitat te. m. פּוֹקַדְתֵּךְ que viſitat te. f. פּוֹקַדְתּוֹ que viſita illum פּוֹקַדְתָּהּ q̃ viſitat illam. Plurali. פּוֹקַדְתֵּנוּ que viſitat nos. m. & f. פּוֹקַדְתְּכֶם que viſitat vos. m. פּוֹקַדְתְּכֶן que viſitat uos. f. פּוֹקַדְתָּם que uiſitat illos פּוֹקַדְתָּן que uiſitat illas. Et notandum quod in hoc participio quod deſinit ĩ tau. ideſt פּוֹקֶדֶת fiũt predicte uarietates: ſed non in participio quod deſinit in he. quod fit pronunciationis leuioris ratione.

Participium preſentis generis maſculini pluralis quod eſt. פּוֹקְדִים ideſt qui viſitant. habet differentias decem ſic. פּוֹקְדַי q viſitant me. m. & f. פּוֹקְדֶיךָ qui viſitant te. m. פּוֹקְדַיִךְ qui viſitant te. f. פּוֹקְדָיו qui viſitant illum פּוֹקְדֶיהָ qui viſitant illam. Plurali. פּוֹקְדֵינוּ qui viſitant nos. m. & f. פּוֹקְדֵיכֶם qui viſitãt vos. m. פּוֹקְדֵיכֶן qui viſitant vos. f. פּוֹקְדֵיהֶם qui viſitant illos. פּוֹקְדֵיהֶן qui viſitant illas. Idem participium preſentis generis feminini pluralis quod eſt פּוֹקְדוֹת ideſt que viſitant: decem quoq; differentias habet. ad hunc modum. פּוֹקְדוֹתַי que viſitãt me. m. & f. פּוֹקְדוֹתֶיךָ que viſitant te. m. פּוֹקְדוֹתַיִךְ que viſitant te. f. פּוֹקְדוֹתָיו que viſitãt illum פּוֹקְדוֹתֶיהָ que viſitant illam. Plurali. פּוֹקְדוֹתֵינוּ que viſitant nos. m. & F. פּוֹקְדוֹתֵיכֶם que viſitant vos. m. פּוֹקְדוֹתֵיכֶן que viſitant vos. F. פּוֹקְדוֹתֵיהֶם que viſitant illos פּוֹקְדוֹתֵיהֶן que viſitant illas.

De futuri varietatibus.

Vturum indicatiui modi eaſdem habet differentias: quas in preterito diximus: hoc eſt quod prime perſone cuiuſcumq; generis & numeri habent octo varietates non connumeratis que ponuntur in eadem perſona duobus aut tribus modis: aut amplius. Quodq; ſecunde perſone habent varietates ſex. atq; rurſus tertie perſone varietates decem. Quod vero prime & ſecunde perſone pauciores habent differentias quam tertie: ratio eſt quoniã raro fit reciprocatio prime perſone ad primam. aut ſecunde ad ſecundam. Neq; enim dicimus viſitaui me aut viſitauimus nos: per vnum verbum compoſitum cum pronomine modo predicto: ſed per verbum paſſiuum quarte coniugationis. vt הִתְגַּדַּלְתִּי ideſt magnificatus ſum. הִתְגַּדַּלְנוּ ideſt magnificati ſumus. In ſecunda quoq; perſona non dicimus viſitaſti te. viſitaſtis vos. per vnũ verbum compoſitum cum pronomine modo predicto: ſed p verbum paſſiuum quarte coniugationis. vt הִתְחַזַּקְתָּ ideſt confortatus es. vel confortaſti te. Itaq; quod de preterito dictum eſt: idem & de futuro indicatiui & de imperatiuo dicendum eſt. Quamobrem in futuro non ponuntur niſi octo differẽtie prime perſone ſingularis quod eſt. אֶפְקֹד ideſt viſitabo: quia per varietates ſeu terminationes illius perſone poſſunt formari varietates ſecunde vtriuſq; numeri.

אֶפְקָדְךָ Viſitabo te. m. אֶפְקְדֵךְ viſitabo te. F. אֶפְקְדוֹ vel אֶפְקְדֵהוּ ſiue אֶפְקְדֶנּוּ viſitabo illũ אֶפְקְדָהּ vel אֶפְקְדֶנָּה viſitabo illam. Plurali. אֶפְקָדְכֶם Viſitabo vos. m. אֶפְקָדְכֶן Viſitabo vos. f. אֶפְקְדֵם vel אֶפְקְדֵמוֹ viſitabo illos. אֶפְקְדֵן viſitabo illas.

In fine vero clauſule variatio prima ſecũde pſone ſingularis habet litterã ſubſtantialem vltimã ſubſcriptam cum cegol: accentu in eadem. hoc modo. אֶפְקְדֶךָ. Illud quoq; hoc in loco eſt animaduertendum: quod nun tertiarum perſonarum ſiue ſit maſculini ſiue feminini generis ſemper ſcribitur cum dagues: vt ſupradictum eſt: & ſine dagues in primis perſonis. vt תִּפְקְדֵנוּ ideſt viſitabis nos.

De imperatiui varietatibus.

Mperatiui modi ſecunda perſona vtriuſq; numeri & generis ſex habet variationes hoc modo. פְּקֹד ideſt viſita. qui eſt imperatiuus, ſecunde perſone generis maſculini ſingularis. qui uariatur ſic.

פָּקְדֵנִי Viſita me. m. & f. פָּקְדוֹ uel פָּקְדֵהוּ Viſita illum פָּקְדָהּ Viſita illam. Plurali. פָּקְדֵנוּ Viſita nos. m. & f. פָּקְדֵם uel פָּקְדֵמוֹ Viſita illos פָּקְדֵן Viſita illas. Et notandum quod uariatiões imperatiui exeunt ad proportionem particule huius פְּעַל: cuius littera ſubſtantialis prima ſcribitur in compoſitione cum hateph camez qui profertur quaſi holem. Sed imperatiui qui inflectuntur ad proportionem huius particule פְּעַל littera ſubſtantialis illorum prima ſcribitur cum ſeba. vt. 1. Reg. 16. קוּם מְשָׁחֵהוּ ideſt ſurge & unge illum. Imperatiuus quoq; ſecunde perſone feminini ſingularis variationes habet ſex hoc modo. פִּקְדִינִי viſita me. m. & f. פִּקְדִיהוּ viſita illũ פִּקְדִיהָ viſita illã. Plurali. פִּקְדִינוּ viſita nos. m. & f. פִּקְדִים viſita illos פִּקְדִין viſita illas. Imperatiui eiuſdem ſecunda pſona maſculini pluralis que eſt פִּקְדוּ ideſt viſitate. ſex habet variatiões ſic פִּקְדוּנִי viſitate me. m. & f. פִּקְדוּהוּ viſitate illum פִּקְדוּהָ viſitate illam. Plurali. פִּקְדוּנוּ viſitate nos. m. & f. פִּקְדוּם viſitate illos פִּקְדוּן viſitate illas. Secunda vero perſona ĩperatiui feminini pluralis que eſt. פְּקֹדְנָה eaſdem habet diuerſitates.

De infinitiui varietatibus.

Nfinitiuus vocis actiue vt פְּקֹד vel פָּקֹד ideſt viſitare decem habet differentias. quarum ſex ſunt eedem cũ imperatiuo ſecunde perſone maſculini ſingularis: de quibus eſt dictum ſuperius. in quibus camez ſiue ſeba littere ſubſtantialis prime vertitur in hateph camez. Differentie vero q̃ adduntur in infinitiuo ſunt ſecunde perſone ſingularis & pluralis. & vna item perſone ſingularis: que differt ab ea que ẽ imperatiui. vt פָּקְדִי Viſitare me. m. & f. פָּקְדְךָ vel פָּקָדְךָ viſitare te m. פָּקְדֵךְ Viſitare te. f. Plurali. פָּקָדְכֶם vel פְּקָדְכֶם viſitare vos. m. פָּקָדְכֶן Viſitare vos. F. Et nonnũquam hateph camez littere ſubſtãtialis prime vertitur in ſurec. vt Leui. 23. וּבְקֻצְרְכֶם & in metere veſtrum: ideſt quando meſſueritis. Verba tamẽ vocis paſſiue non habent ſupra memoratas differentias vocis actiue: quia non poſſunt componi cum pronominibus: poſſũt tamen componi participia vocis paſſiue. cuiuſmodi ſunt hec. פָּקוּד Viſitatus פְּקוּדָה Viſitata פְּקוּדִים Viſitati פְּקוּדוֹת Viſitate. Que quidem participia componuntur cum pronominibus: habentq; decem differentias ſicut & nomina cum pronominibus: de quibus eſt dictum in ſuperioribus: ueniũntq; cum eiſdẽ litteris quibus denotatur numerus. genus. & perſona. hoc modo. Participium paſſiue maſculini ſingularis. פָּקוּד Viſitatus. פְּקוּדִי Viſitatus meus. m. & f. פְּקוּדְךָ Viſitatus tuus. m. פְּקוּדֵךְ Viſitatus tuus. F. פְּקוּדוֹ viſitatus ſuus. m. פְּקוּדָהּ viſitat⁹ ſuus. f. Plurali. פְּקוּדֵנוּ Viſitatus noſter. m. & f. פְּקוּדְכֶם viſitatus veſter. m. פְּקוּדְכֶן viſitatus veſter. f. פְּקוּדָם viſitatus eorum. פְּקוּדָן viſitat⁹ earum. Participium vocis paſſiue feminini ſingularis cuiuſmodi eſt. פְּקוּדָה vertit he vltimam in tau: ſicut eſt dictum cum de compoſitione nominum cum pronominibus dicebatur. in hunc modum ſequentem. פְּקוּדָתִי viſitata mea. m. & f. פְּקוּדָתְךָ viſitata tua. m. פְּקוּדָתֵךְ viſitata tua. f. פְּקוּדָתוֹ viſitata ei⁹ m. פְּקוּדָתָהּ viſitata eius. f. Plurali. פְּקוּדָתֵנוּ viſitata noſtra. m. & f. פְּקוּדַתְכֶם viſitata ueſtra. m. פְּקוּדַתְכֶן viſitata ueſtra. f. פְּקוּדָתָם viſitata eorũ. m. פְּקוּדָתָן uiſitata earum. f. פְּקוּדִים qui viſitantur פְּקוּדַי uiſitati mei. m. & f. פְּקוּדֶיךָ uiſitati tui. m. פְּקוּדַיִךְ uiſitati tui. f. פְּקוּדָיו uiſitati ei⁹. m. פְּקוּדֶיהָ uiſitati ei⁹. f. Plurale ratione pronominis. פְּקוּדֵינוּ uiſitati noſtri. m. & f. פְּקוּדֵיכֶם uiſitati ueſtri. m. פְּקוּדֵיכֶן uiſitati ueſtri. f. פְּקוּדֵיהֶם uiſitati eorum פְּקוּדֵיהֶן uiſitati earum. Participium paſſiuum feminini pluralis: פְּקוּדוֹת uiſitate פְּקוּדוֹתַי uiſitate mee. m. & f. פְּקוּדוֹתֶיךָ uiſitate tue. m. פְּקוּדוֹתַיִךְ uiſitate tue. f. פְּקוּדוֹתָיו uiſitate eius. m. פְּקוּדוֹתֶיהָ uiſitate eius. f. Plurale ratione pronominis. פְּקוּדוֹתֵינוּ uiſitate noſtre. m. & f. פְּקוּדוֹתֵיכֶם uiſitate ueſtre. m. פְּקוּדוֹתֵיכֶן uiſitate ueſtre. f. פְּקוּדוֹתֵיהֶם uiſitate eorum פְּקוּדוֹתֵיהֶן uiſitate earum. Et in hunc modum prime coniugationis actiue uocis inflectuntur aliarum coniugationũ uerba tam perfecta quam imperfecta. regularia & irregularia. & in his uarietatibus ſupra memoratis quemadmodum dictum eſt in preterito prime coniugationis camez littere ſubſtantialis prime uertitur in ſeba ut פָּקַד ideſt uiſitauit פְּקָדַנִי ideſt uiſitauit me. Sed in ſecunda & tertia coniugatione apex littere ſubſtantialis prime non mutatur. Nam in ſecunda coniugatione hiric littere ſubſtantialis prime manet in declinatione hoc modo פִּקֵּד ideſt uiſitauit. פִּקְּדוֹ ideſt uiſitauit illũ. In tertia quoq; coniugatione non mutatur hiric qui ſubiicitur he littere additе hoc modo. הִפְקִיד ideſt fecit uiſitare הִפְקִידוֹ ideſt fecit uiſitare illum. Aliquando tamen hiric uertitur in cegol. ut. 1. Reg. 25. לֹא הֶכְלַמְנוּם ideſt nunquam confundere eos fecimus. Atq; ad hunc modum explicita eſt uerborum inflexio p uoces. modos. tempora. numeros & perſonas tam ſimplicium quam cõpoſitorum. regularium & irregularium. Reliquum eſt ut de ptibus orationis que dicuntur ſyncategorematice diſſeramus.

De dictionibus conſignificatiuis.

QVemadmodũ iam ſupra dictũ eſt octo ſunt partes orationis: quarum duo ſunt gñа: qm̃ altere principaliter & per ſe ſignãt: quare poſſunt appellari ſignificatiue poſſuntq; inflecti: puta nomẽ & pronomen per caſus: verbum per modos & tempora: participium per vtraq;. Altere ſunt partes orationis: que non ſignificant per ſe: ſed cum partibus quibus iunguntur: atq; idcirco dicte ſunt conſignificatiue: neq; declinantur. Cuiuſmodi eſt prepoſitio: que preponitur nomini & pronomini. Aduerbiũ quod additur verbo ad determinandã in illo qualitatẽ actiõis. vt bene legit. male legit: vnde a grãmaticis adiectiuum verbi dicitur. Aliquãdo etiam determinat nomen & participium. vt eſt valde bonus. valde doctus. Interiectionem greci non faciunt partem orationis per ſe: annumerant tñ illam aduerbio. latini ab aduerbio illam diſtingũt. Cõiunctio eſt que dictiões eiuſdẽ gñis cõiungit. vt deus & dominus. creat & ſuſtentat me & te. iuſte & miſericorditer. Ecce quo modo .&. particula coniunxit duo noĩa. duo verba. duo pronomina. duo aduerbia. Sed aduertendum quod harũ partiũ indeclinabiliũ duo ſunt gñа. quedã nãq; ſunt que nũquã reperiuntur niſi in cõpoſitione: quedã que reperiuntur etiam ſeparate. Que non reperiuntur niſi in cõpoſitione: plerũq; ſunt p̃poſitiones & cõiũctiones. ſic eñ cõponuntur ſiue adherent ptibus quibus p̃ponuntur aut quas cõiungũt: vt efficiãtur cũ illis vnũ corpus. vnde & apud grecos & latinos nõ hñt accentũ p ſe: ſed accentũ particule inſequẽtis. Cõponuntur itaq; particule huiuſmodi cũ noĩe aut cũ verbo atq; etiã cũ aliis partibus orationis. & cõſtant ex vna tm̃ littera ex accidẽtalibus prepoſita aut poſtpoſita dictioni cui adherent. ex quo datur intelligi quod ſeparata nihil ſignificat: quia in hebreo ſermone nulla dictio ſignificatiua ſcribitur niſi aut duabus aut pluribus litteris. Et antequam de predictis particulis diſſeramus eſt aduertendum id quod ſupra dictũ eſt quod ex duabus & viginti litteris que ſũt in vſu apud hebreos: vndecim. vocantur ſubſtantiales: quia ſũt de ſubſtãtia dictionis in qua veniunt: & per quas õſtenditur illius dictionis ſignificatio: neq; ad alios vſus deſeruiunt. & ſũt he. טֵחַ סֵפֶר גָזַע צֶדֶק. Sunt alie vndecim accidentales he que ſequuntur. אֶתְכַּנָה מֹשֶׁלִיבֵר que nihilominus aliquando poſſunt eſſe ſubſtantiales: quemadmodum ſuperiores. He dicuntur accidentales quia adduntur in principio aut in fine dictionũ ad deſignandos in nomine aut pronomine caſus. aut in verbo voces modos tpa numeros & perſonas. & ex his accidentalibus litteris quedam ponuntur loco articulorum ſiue prepoſitionũ & quedã ponũtur tantũ ornatus cauſa. Que vero ponuntur p̃poſitionum ſiue articulorũ loco ſunt he. quattuor. בְּהַלֵם quarum quelibet deſeruit ſuo caſui. beth namq; ponitur pro in p̃poſitione. & iungitur pronomini ſic. בִּי in me. m. & f. בְּךָ in te. m. בָּךְ In te. f. בּוֹ in illo בָּהּ in illa. Plurali. בָּנוּ in nobis. m. & f. בָּכֶם in vobis. m. בָּכֶן in vobis. f. בָּהֶם vel בָּם in illis. m. בָּהֶן vel בָּהֵנָּה in illis. F. Quomodo beth quoq; noĩbus p̃ponatur ſuo in loco dictum eſt in declinatione nominum. He littera vt in ſuperioribus ſepe repetitum eſt ponitur ad deſignandos caſus loco articuli. Animaduertendum eſt preterea quod he addita in principio nominis ſubiecto patha vel camez tres habet vſus. primum interrogandi. vt Exo. 2. הַאֵלֵךְ וְקָרָאתִי לָךְ idest ſi ibo & vocabo tibi. vocatur autem hebraice. הֵא הַשְּׁאֵלָה. i. he interrogationis. alterũ cũ venit per admirationis modum. vt Geñ. 18. הֲשֹׁפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט. i. nunquid iudex oĩs terre non faciet iudicium. & vocatur hebraice הֵא הַתְּמִיהָה. idest he admirationis. Tertiũ relationis. vt Geñ. 46. כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה. i. oĩs anima de domo iacob: que venit. Et quando he venit aliquo ex his tribus modis immo alio quouis modo cũ cegol: dictio cui iungitur incipit a camez ſiue patha. vt Numeri. 11. הֶאָנֹכִי הָרִיתִי. i. ſi ego concepi. Caph vero quando p̃ponitur noĩbus aut verbis aut participiis deſignat cũ prepoſitionem: aut ſicut ſiue quemadmodũ. coniunctiones. vt כְּ כַּ כָּ Sin vero quando preponitur nomini aut verbo aut participio deſignat relationem: ſicut dictum eſt in ſuo loco vbi de relatiuis agebatur. Sed in quos vſus he accidentales littere adhiberi ſoleant: copioſius in vocabulario ſub vnaquaq; littera per ſe agetur. Littere vero que ponuntur in fine noĩm ad deſignãdũ pronomina cũ quibus cõponũtur: iam in ſuo loco poſite ſunt. Sex vero littere que ſequuntur: יְתַמָהוֹ qñ ponũtur in fine verbi cuiuſcumque cõiugationis: veniunt ad deſignandũ pſonas aut genus. Quod ſi preponantur he quattuor littere אֵיתָן deſignatur futurũ indicatiui: vt dictum eſt ſuperius. Littere vero q̃ veniunt in dictione ornatus cauſa ſiue ad deſignandum nomẽ verbale in hac dictione comprehenduntur הַאֲמַנְתִּי. Quattuor preterea littere que ſequuntur אֱלֶבְשׁ qñ ponũtur in pricipio dictionũ poſſunt eſſe accidentales vel ſubſtantiales: ſed in fine dictionum ſp ſunt ſubſtantiales. Septem vero littere que ſequũtur: poſſunt eſſe accidẽtales ſiue ponantur in principio ſiue in fine. תְּכֵן הַיּוֹם.

De conſignificatiuis ſeparatis. & primo de prepoſitione.

PArtes vero oratiõis que reperiuntur ſeparate: neq; cõponuntur cũ noĩbus neq; cũ verbis ſunt in duplici differentia: qm̃ alie variãtur cũ cõponuntur cũ p̃nomine alie tm̃ immutabiles ſunt. Igitur prepões ſic diſponũtur. בְּמוֹ in. אֶל ad. in. אֵצֶל prope. iuxta. circa. ſecus. אֵת cũ. ad. אַחַר poſt poſtea. בַּעֲבוּר propter. per. ob. לְבַעֲבוּר propterea. חוּץ foris: extra. preter. לְפִי ſecũdum. לִפְנֵי corã. ante. לְבַד ſolũ. tm̃. ſeorſũ. preter. מִלְּבַד preter quam. excepto. נֶגֶד cõtra: e regione. נֹכַח coram. contra. סָבִיב circum. in circuitu. עֵבֶר trans. עַל ſuper. iuxta propter. contra. עִם cum. עַד donec. vſq;. בְּעַד per. pro. קָרוֹב ppe רָחוֹק longe. תּוֹךְ inter. בְּתוֹךְ intra. תַּחַת ſub. ſubter. He prepoſitiones variantur in fine ad deſignandum perſonas & numeros pronominũ cũ quibus componuntur. quarũ alique in prima perſona ſingulari non deſinunt in i ſicut in pronomine ſed in ai. & ſunt he. אֶל אַחַר לִפְנֵי עַד עַל תַּחַת Nã in prima perſona veniunt ad hunc modũ. אֵלַי idest ad me. לְפָנַי corã me. עָדַי vſq; ad me. אַחֲרַי poſt me. עָלַי ſuper me. תַּחְתַּי ſub me. In ſecundis & tertiis perſonis vtriuſq; numeri terminationes pronominum ſunt he q̃ ſequũtur. אֵלֶיךָ: אֵלַיִךְ ad te. m. f. לְפָנֶיךָ: לְפָנַיִךְ coram te. m. f. עָלֶיךָ: עָלַיִךְ ſuper te. m. f. Et ſic de reliquis. & omnes dictiones ſuperius dicte variantur. preter quam que ſequuntur. לְפִי ſecundum. חוּץ extra. preter. foris. מִלְמַעְלָה deſup מַעְלָה ſupra. עֵבֶר trãs. מַטָּה idest infra. que iungũtur p̃nominibus poſtpoſita hac dictione מִן. hoc modo חוּץ מִמֶּנִּי idest preter me. חוּץ מִמְּךָ preter te. & ad hunc modum cum aliis pronominibus. Dictiones indeclinabiles que non cõponũtur nec variantur ſunt aduerbia & coniunctiones cum interiectionibus.

De aduerbio.

Inter aduerbii accidentia eſt ſignificatio. Sunt itaq; aduerbiorum ſignificationes complures. Temporis. אָז tunc. עַתָּה nũc מָחָר cras. אֶתְמוֹל heri. תְּמוֹל idem. שִׁלְשׁוֹם triduo תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם i. nudiuſtertius. אֶמֶשׁ heri. עֶרֶב veſperi. בֹּקֶר mane. כְּבָר iã. Loci. שָׁם Ibi ſiue illic. שָׁמָּה ibi ſiue illic. מִשָּׁם illinc פֹּה hic. מִפֹּה hinc. מִזֶּה iſthinc. מִתַּחַת inferius. מִמַּעַל ſuperius. בְּכָל מָקוֹם vbiq;. Interrogandi. אַיֵּה vbi. hoc aduerbium אַיֵּה variatur qñ cõponitur cum pronomine. אֵי vbi. מֵאַיִן vnde אֵי מִזֶּה vnde. לְאָן quo vel qua. אֵיךְ quomodo. אֵיכָה quomodo. מָה quid. מָתַי quãdo. אָנָה vbi. quo. אֵיפֹה vbi. לָמָּה quare. Negandi. בִּלְתִּי excepto. niſi. זוּלָתִי niſi. preter. בִּלְעֲדֵי niſi. preter. & hec tria aduerbia variantur: que vero ſequuntur non variantur. אַיִן nõ. ne אֵין non. לֹא non. בַּל ne. non. בְּלִי abſq;. ne. אֶפֶס ſed. לוּלֵי niſi. Affirmandi. כֵּן ita. vtiq;. כֵּן הוּא ita eſt. כָּכָה כֹּה ſic ſic. כְּמוֹ ſicut tanquam. Demonſtrandi. הֵן ecce. en. הִנֵּה ecce. quod aduerbium cum in he deſinat variatur. Rogandi ſiue optandi. נָא אָנָּא vtinam. לוּ vtinam. אִם idem. מִי יִתֵּן quis dabit אַחֲלַי obſecro. בִּי אֲדֹנִי obſecro domine mi. Qualitatis. vt. טוֹב bene. יָשָׁר recte. רַע male. רַע רַע peſſime. אֱמֶת vere. נָכוֹן certe. Quantitatis. vt כַּמָּה quantũ. רַב multum. מְעַט parum. minus. זְעֵיר parum. מִזְעָר parum. Dubitandi. פֶּן ne forte. אוּלַי forte. forſitan. Congregandi. יַחְדָּו pariter. ſimul. יַחַד idem כְּאֶחָד idem. Diuidendi. בֵּין inter. quod aduerbium variatur. Iungendi. גַּם etiam. quoq;. אַף etiam. quanto magis. quod aduerbium non variatur. Iurandi. vt חֵי נַפְשִׁי per vitam anime mee. חֵי נַפְשְׁךָ per vitam anime tue. Diminuendi. vt מְעַט paulatim. paulisper. לְאַט paulatim. Augendi. vt מְאֹד multũ valde. יוֹתֵר magis. מְאֹד מְאֹד nimis.

De interiectione.

Interiectio quam a grecis diximus vocari aduerbii certam ſignificationẽ. has habet particulas. הֶאָח euge. הָאָח vah. אֲבוֹי ve. אֲהָהּ heu. אַלְלַי ve. הוֹ הוֹ ve. אִי ve. אוֹי ve. הוֹי ve. & hec vltima interiectio aliquando eſt aduerbium vocandi ſicut o apud latinos.

De coniunctione.

COniunctionum quoq; ſicut & aduerbiorum diuerſe ſunt ſignificationes: ſed frequentior eſt copulatiua que imprimis eſt que per vau ſcribitur: componiturq; cũ dictione quam coniungit. vt וַיְדַבֵּר idest & locutus eſt: & poteſt venire cum quocunq; alio apice preter quam cum holem. Quod ſi componatur cum dictiõe incipienti a littera ſubiecto ſeba tunc vau ſcribitur cum ſurec. ſicut וּמְעַט idest. & parũ. atq; vt ſupra dictum eſt vau nunquam venit niſi in compoſitione. Aliquando hec coniunctio reperitur pro diſiunctiua vel: ſiue: aut. vt Exo. 21. וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ idest qui percuſſerit patrem & matrem: quo in loco manifeſtum eſt & poni pro vel. Aliquando hec coniunctio ponitur pro cum ſiue quando. Nonnũquã eſt ad faciendam comparationem: que varietates non poſſunt dignoſci niſi ex contextu orationis. Sunt alie coniunctiones q̃ reperiuntur ſeparate ſicut que ſequuntur כִּי quia. quod. quoniam. אֲשֶׁר quod. כַּאֲשֶׁר ſicut. quatenus. כֵּן quidẽ. vtiq;. וְכֵן & quidem. לָכֵן propterea. אוֹ aut. vel. ſeu. אַךְ ſed. tamen. אֲבָל ſed. רַק verumtamen. הֲלֹא nonne. nunquid non. & aduerſatiua אַף כִּי idest quamuis. vide etiam de ſignificatione predictarum dictionum indeclinabilium in vocabulario de vnaquaq; in ſuo loco per ordinem alphabeti.

De modo inueniendi ſores idest radicem ſiue primitiuum cuiuſq; dictionis hebraice.

POſtq̃; in ſuperiori tractatu grammatice hebraice diſeruimus de modo legẽdi & de partibus orationis tam declinabilibus q̃ indeclinabilib9. reſtat nũc tractare de modo cognoſcendi radicem. ſiue primitiuum vnde alie dictiones deriuatiue habẽt originem. vt primitiuo inuento recurratur ad vocabularium hebraicũ quod procedit per ordinem alphabeti hebraici: in quo ponuntur primitiua omniũ dictionũ que in

veteri teſtamento continentur: & ſignificationes earum. & in quolibet primitiuo ponuntur etiam dictiones deriuatiue que ab eo procedunt. Et quia in verbo eſt maior difficultas cognoſcendi originem: & vtrum ſit primitiuũ an deriuatiuum. quoniam non ſolum ab eo deriuantur alia verba & participia ſed & nomina & alie partes orationis: ideo primo de illius origine agendum erit: deinde de nomine & aliis dictionibus. & ideo circa primitiuũ verbi primo eſt aduertendum: q; primitiuum quod apud hebreos dicitur שֹׁרֶשׁ ſores. i. radix cuiuſcunq; verbi vel participii & omnium dictionũ que ab eo deriuãtur ſunt littere que conſtituunt tertiam perſonã ſingularẽ prime vel ſecunde coniugationis actiue vocis indicatiui modi tẽporis preteriti: vel infinitiuũ eiuſdem vocis. Que cõiter ſunt tres littere & nonnũq; quattuor vel quinq;: ſed hoc rariſſime. exẽpli grã. ex פָּקַד. i. viſitauit deriuãtur oĩa verba quattuor coniugationũ que continent predictas tres litteras: & etiã omnia nomina & alie partes orationis que a predicto verbo deriuãtur. ſicut apud latinos Amo eſt primitiuũ ceterarum perſonarũ & modorum & temporũ & omniũ aliarũ dictionum que ab eo deriuantur Et ſunt alie dictiones que a verbis non deriuãtur: quarum primitiua aliquando cõtinẽt plus vel minus q̃ tres littere. Et quia apud hebreos multe littere preponuntur vel poſtponuntur ipſis primitiuis in compoſitione: ideo oportet dare aliquas regulas: vt ſciamus aliquo modo diſtinguere que littere ſunt de ſubſtantia dictionis: & que littere non ſunt de eius ſubſtantia. Circa quod ſciendũ q; ex viginti duabus litteris alphabeti hebraici vndecim ſunt ſemper ſubſtantiales: que in quacunq; dictione venerint: ſunt de ſubſtantia illius dictionis: & conſtituunt ſignificatũ & primitiuũ eiuſdem dictionis: & reiici nõ poſſunt. ſunt enim que ſequũtur ג ד ז ח ט ס ע פ צ ק ר Que his quattuor dictionibus conprehẽduntur טֵחַ סֵפֶר גָזַע צֶדֶק. Ex quibus litteris due ſunt duplices. ſ. פ. pe. & צ. ſadic. alie vero vndecim que ſequũtur pñt eſſe accidẽtales. ſ. א ב ה ו י כ ל מ נ ש ת ex quibus tres ſunt duplices. ſ. caph. mem. nun. & comprehenduntur predicte vndecim littere his tribus dictionibus. אֶתְכַּנָה מֹשֶׁלִיבֵר. he enim vndecim littere vel quelibet earum poſſunt eſſe ſubſtantiales ſicut alie vndecim ſupradicte: & poſſunt eſſe accidentales ad denotandum numerum vel perſonam aut caſum vel cõiugationẽ. modos. tempora. prepoſitionem vel articulum aut pronomina affixa de quibus in grammatica dictũ eſt. Et aliquando adduntur maiori ex parte nominibus cauſa ornatus: & aliquẽ earum ponuntur aliquãdo loco vocalium. Que enim ponũtur in fine verborum ad denotandum numerum vel perſonam aut genus: ſunt ſex que ſequuntur. ה ו י מ נ ת Que hac dictione comprehendũtur יְתַמָהוֹן. Que vero preponuntur ad denotandum coniugationem vel vocem paſſiuam hac dictione comprehenduntur. הִנֵּה. Que autem preponuntur in futuro ſunt quattuor: que hac dictione comprehenduntur. אֵיתָן. Que ponũtur in fine nominum aũt verborum ad denotanda pronomina que cum eis componuntur: ſunt que ſequuntur. ה ו י כ ך ם נ ן. Que in compoſitione ponuntur pro coniunctione vel articulis aut relatiuis vel prepoſitionibus ſunt ſeptem: que his duabus dictionibus continentur. וְהַשֶּׁכֶל בָּם. Nam littera vau quando venit in principio dictionis: non eſt de ſubſtantia eiuſdem dictionis: ſed ponitur pro coniunctione. vt infra dicetur: & etiam in fine dictionis vau vel iod non poſſunt eſſe ſubſtantiales niſi in paucis admodum locis. Et iſta littera ה. he. ponitur aliquando in principio dictionis loco articuli: ſicut in noſtro vulgari dicitur. el. la. los. las. Et aliquando ponitur interrogatiue vel admiratiue: vt ſupra in grammatica dictum eſt. Et iſta littera. ש. Sin. ponitur aliquando pro hoc

relatiuo quĩ.que.quod.omnis generis & vtriuſq₃ numeri. Et iſta littera.ב.beth ponitur pro prepoſitione in.ל.lamed vero articulus eſt datiui caſus vel genitiui:ponitur etiam aliq̃n pro ad.Et iſta littera.מ.mem ponitur loco prepoſitionis.a. vel ab de.ex. Littere vero que ponũtur aliq̃n loco vocaliũ:ſunt q̃tuor.ſ.אהוי.Et eſt notãdum quod iſte quattuor littere אנלש Quando ponuntur in fine vel in medio dictionis ſemper ſũt ſubſtantiales:alie vero ſeptem que his duabus dictionibus cõprehendũntur תכן היום poſſunt eſſe accidentales: ſiue ponantur in principio ſiue in fine dictionis. Littere vero que adduntur aliq̃n dictiõibus cauſa ornatus:ſunt ſex:que hac dictione comprehenduntur.ſ.האמנתי. Sunt preterea aliqua verba que in proceſſu coniugationis aliquando amittunt unam litteram ex tribus ſubſtantialibus:aut duas.& hoc quattuor modis Primo quando amittunt primam litteram ſubſtantialem:ſecũdo quando amittunt mediam.tertio q̃n amittunt vltimã.quarto quando amittunt primam &vltimam. Verba uero que amittunt primam litteram ſubſtantialem:ſunt illa quorum prima littera ſubſtantialis eſt una ex his tribus.ſ. ילנ ut ידע.i.ſciuit לקח.i.accepit.נגש.i.acceſſit.Et iſta littera.ל.lamed tantũmõ amittitur in predicto verbo לקח lacach.ſ.in futuro & in imperatiuo & infinitiuo:vt ſupra dictum eſt. Que vero amittunt litteram mediam:ſunt illa quorum littera ſubſtantialis media eſt uau uel iod. ut שוב ideſt reuertere בין ideſt intelligere: quorum uerborum infinitiuus continet tres litteras ſubſtantiales. Que uero amittunt ultimam:ſunt illa que deſinunt in. ה .ut גלה.i.reuelauit.uel illa quorum littera ultima duplicatur. ut רבב.i.multiplicauit:quoniam tunc vna ex illis amittitur in diſcurſu coniugationis. Que vero amittunt primam & vltimã: ſunt illa quorum littera ſubſtantialis prima eſt.נ. & vltima eſt.ה.vel.נ.ut נטה.i.tetendit נתן.i.dedit. Et ut ea que ſupra dicta ſunt manifeſta fiant:ponamus exemplum in aliquibus uerbis & nominibus:ut poſſimus diſcernere que littere ſunt ſubſtantiales ex eorum primitiuo:& que ſunt accidentales. & que deficiunt.Eſto exempli gratia hoc uerbum והלבישוהו quod in hebreo eſt vnum verbum compoſitum:& ſignificat:& fecerũt indui eum. In quo prima littera que eſt uau ponitur pro coniunctione.Et ſecunda littera que eſt he & quinta que eſt iod denotant uerbũ eſſe tertie coniugationis.Septima littera que eſt vau denotat tertiam perſonã pluralem. octaua & nona littera que ſunt he & uau:denotant pronomen ſingulare tertie perſone.ſ.eum uel illum:quod cõponitur cũ predicto uerbo. remanent igitur tres lr̃e.ſ. לבש que in tertia pſona ſingulari indicatiui prime coniugationis faciunt לבש.i.induit. q̃d eſt primitiuum ſupradicti uerbi. Ponamus iterum exemplũ in uerbis defectiuis.& eſto exempli gratia hoc uerbum יתנני.i.dabit me in quo iod prima deſignat tertiam perſonam futuri: & nun & iod vltime conſtituunt pronomen prime perſone.ſ.me:quod componitur cum predicto verbo.remanent itaq₃ due littere.ſ. ת. &.נ.& quia predictum verbum eſt nature verborum defectiuorum:que in proceſſu coniugationis amittunt nun litteram ſubſtantialem primam: ideo addendo nun predictis duabus litteris in principio fit נתן.i.dedit:quod eſt primitiuum ſupradicti verbi Ponamus exẽplum in vno nomine.ſ. תרבות.i. incrementum vel multiplicatio:in quo tau prima eſt ex litteris האמנתי.que aliquãdo addũtur in principio nominis:vt ſupra dictum eſt.tau vltima denotat genus femininum.vau vero ponitur loco.u.vocalis.remanent ergo due littere.ſ.ב ר: cuius primitiuum eſt רבה ſiue רבב.i.multiplicauit. quia vt dictũ eſt ה.finalis primitiui & littera que duplicatur: aliquando amittitur in deriuatiuis. Ponatur iterum exemplum in alio uomine.ſ.במשמרתך.i.in cuſtodia tua. cuius primitiuum eſt שמר.i. cuſtodiuit. quia littera prima que eſt beth ponitur pro prepoſitione in:& littera mẽ que ſequitur eſt de litteris que adduntur in principio nominis:vt ſupra dictum eſt.tau vero denotat genus femininũ:chaph vltima deſignat hoc pronomen tua: q̃d componitur cum predicto nomine.Et hec hactenus dicta ſint de primitiuis verborum. circa cognitionẽ vero primitiuorũ nominis & aliarum dictionũ indeclinabilium que a verbis nõ deriuantur eſt aduertendum q̄ in primis ſunt reiiciende omnes littere accidentales:que denotant numerum:articulum:ſiue prepoſitionem:& litteras que addi conſueuerũt ornatus cauſa.vel que deſignant pronomina que cum illis componuntur: quemadmodum de nominibus verbalibus ſupradictũ eſt. quibus reiectis littereque remanent ſubſtantiales ſunt:vt exempli gratia לאבותינו.i.patribus noſtris. tolle lamed datiui. vau & tau & iod deſignãtes pluralem.& nun & vau deſignantes pronomen poſſeſſiuũ prime perſone pluralis: relique ſunt aleph & beth hoc eſt ab אב. vt in prima dictione vocabularii.

Et quia ad inueniendũ primitiuum cuiuſcũq₃ dictionis deriuatiue oportet habere noticiam grammatice hebraice: in qua plenius ea que predicta ſunt continentur: quod non omnibus contingit:cum etiã apud ipſos hebreos vſu magis quã arte diſcant bibliam hebraicam:& vix inueniatur in eis vir doctus in ſua grammatica:ideo in biblia quã imprimendam curauimus ãnotabuntur in margine primitiua dictionũ quarum inuentio non eſſet facilis omnibus Veruntamen in aliquibus dictionibus non erit opus adnotare primitiua in margine:videlicet in illis que continent litteras primitiui nec plus nec min⁹:quãuis in ſignificato vel in apicibus ſit aliqua differẽtia. vt דבר.i. mors vel peſtis: cuius primitiuum eſt דבר.i.locutus eſt.et פקד.i.viſitans cuius primitiuum eſt פקד.i.viſitauit. Item ſi in principio dictionis ſunt littere primitiui: quãuis poſtea habeat alias lr̃as accidẽtales:nõ ponetur eius primitiuũ in margine vt אמרתי.i.verbum meũ: cuius primitiuum eſt אמר.i. dixit. Item ſi dictio incipit a littera vau& poſt illam immediate continet litteras primitiui: tunc non notabitur primitiuum:quia vt ſupra dictum eſt littera vau in principio dictionis ſemper ponitur pro coniunctione: & nunquã eſt de litteris primitiui exceptis duobus locis tãtum: & aliquib⁹ nominibus propriis vt patet in vocabulario. Item ſi poſt aliquam iſtarum quinq₃ litterarum מ ל כ ה ב que ponũtur in principio dictionis pro articulis vel prepoſitionibus ſi immediate ſequuntur littere primitiui:non ponitur primitiuum in margine. Et quia predicte quinq₃ littere aliquãdo ſunt de ſubſtantia dictionis ſiue de eius primitiuo: ideo quando ſunt accidentales & ponuntur pro articulis vel prepoſitionibus: notantur quodam apice deſuper impoſito hoc modo מׄ לׄ כׄ הׄ בׄ Et quia in trãſlatione chaldaica quam etiam fecimus imprimi iſte quattuor littere י ו ה א frequentius ponuntur loco vocalium quam in hebreo:ideo ſi his demptis dictio continet litteras primitiui:non erit opus ſignare primitiuum in margine.Item quia in predicta lingua caldaica littera daleth eſt articul⁹ genitiui caſus:ideo quando non eſt de ſubſtantia dictionis: notabitur predicto apice hoc modo דׄ & ſi poſt talem litteram ſequantur littere primitiui:non ponetur in margine.& de his dicta ſufficiant.

Explicit grãmatica hebraica nouiter impſſa in hac p̄clariſſima cõplutenſi vniuerſitate. De mãdato ac ſumptibus reuerẽdiſſimi in xp̄o patris & dñi:dñi.F. Franciſci Ximenez de Ciſneros Cardinalis Hiſpanie Archiep̄i Toletani & hiſpaniarum primatis ac Regnorum caſtelle Archicancellarii. Induſtria & ſolertia honorabilis viri Arnaldi Guillelmi de Brocario artis impreſſorie magiſtri. Anno dñi. M.D.xv. menſis Maii die vltima.